

Res. 1351 A.

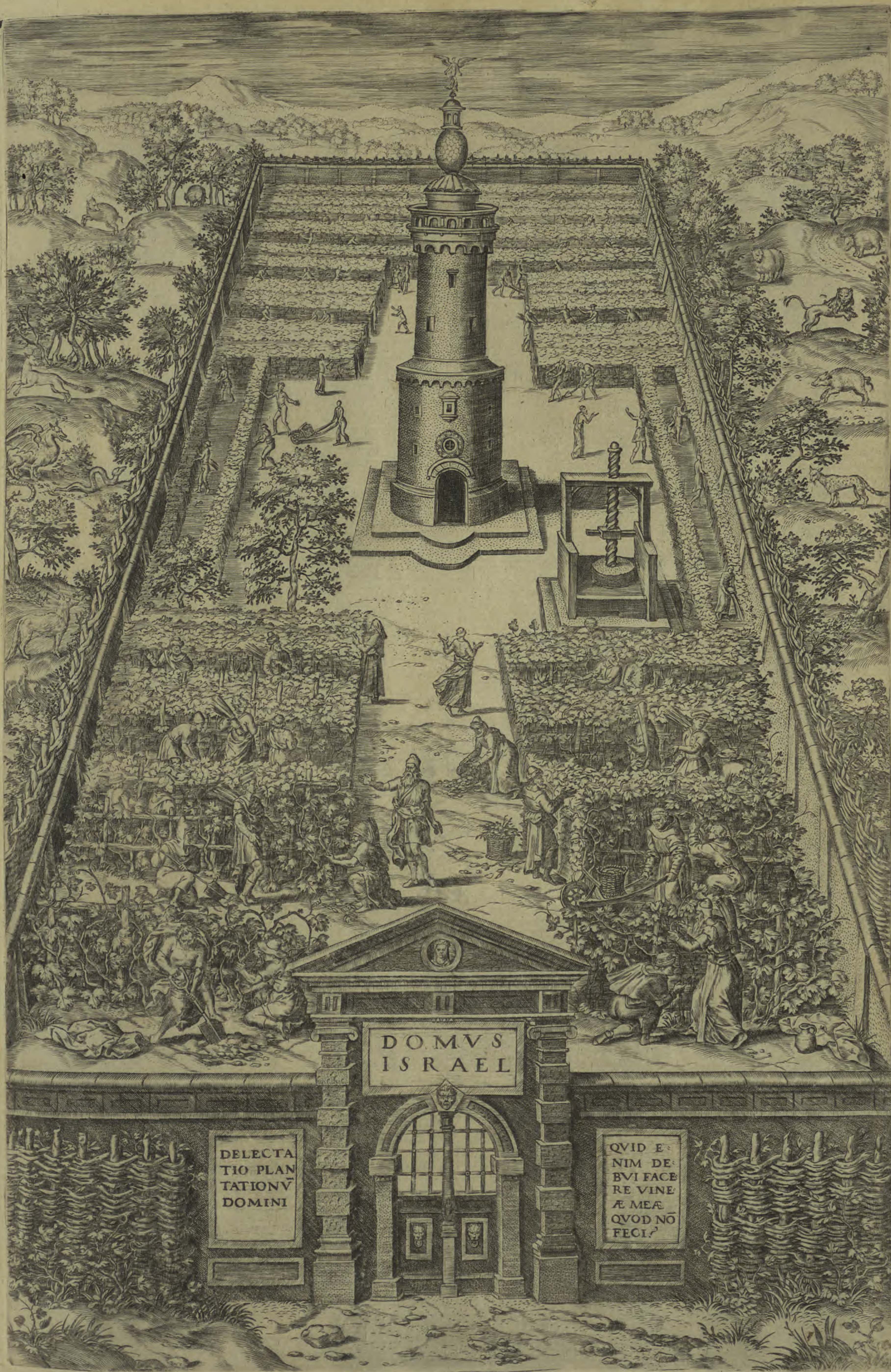
~~Bibl. 1630~~
~~10.~~

Res. 1351 A.

Hic Liber est Bibliothecæ hujus Monasterii Lisbonensis Ordinis S. Pauli Primi Eremitæ

De mandato A. V. R.mi P. Magistri, ac Doctoris Fr. Dionysii de Deo Rectoris Generalis emptus anno 1772

A 7/4

Monasterii Lisbonensis Ordinis S. Pauli P. Eremitæ

שער בית יי הרביעי

נביאים
אחרונים

נביאיא בתראי

ΠΡΟΦΗΤΑΙ
ΥΣΤΕΡΟΙ.

PROPHETAE
POSTERIORES.

יְהוָה בְּעָזְּךָ יִשְׂמַח־מֶלֶךְ וּבִישׁוּעָתְךָ מַה־יָּגֶיל מְאֹד׃

PSALMO XXI.

BIBLIOTHECA NACIONAL DE LISBOA

B. HIERONYMI PRESB.

PROLOGVS IN ESAIAM PROPHETAM.

NEMO, cùm Prophetas versibus viderit esse descriptos, metro eos æstimet apud Hebræos ligari, & aliquid simile habere de Psalmis vel operibus Salomonis. sed quod in Demosthene & Tullio solet fieri, vt per cola scribantur & commata: qui vtique prosa & non versibus conscripserunt. Nos quoque vtilitati legentium prouidentes, interpretationem nouam nouo scribendi genere distinximus. At primùm de Esaia sciendum, quòd in sermone suo disertus sit, quippe vt vir nobilis & vrbanæ elegantiæ, nec habens quicquam in eloquio rusticitatis admixtum. Vnde accidit vt præ cæteris florem sermonis eius, translatio non potuerit conseruare. Deinde etiam hoc adiiciendũ, quòd non tam Propheta dicendus sit quàm Euangelista. Ita enim vniuersa Christi Ecclesiæque mysteria ad liquidum prosecutus est; vt non putes eum de futuro vaticinari, sed de præteritis historiã texere. Vnde coniicio noluisse tunc temporis Septuaginta interpretes fidei suæ sacramenta perspicuè Ethnicis prodere, ne sanctum canibus & margaritas porcis darent. quæ cùm hanc editionem legeritis, ab illis animaduertetis abscondita. Nec ignoro quanti laboris sit prophetas intelligere; nec facilè quempiã posse iudicare de interpretatione, nisi intellexerit antè quæ legerit. Nos quoque patere morsibus plurimorum, qui stimulante inuidia quod consequi non valẽt despiciunt. Sciens ergo & prudens in flammam mitto manum. & nihilominus hoc à fastidiosis lectoribus precor, vt quomodo Græci post Septuaginta translatores, Aquilam & Symmachum & Theodotionem legunt, vel ob studium doctrinæ suæ, vel vt Septuaginta magis ex collatione eorum intelligant: sic & isti saltem vnum post priores habere dignentur interpretem. Legãt priùs, & postea despiciant, ne videantur non ex iudicio, sed ex odij præsumptione ignorata damnare. Prophetauit autem Esaias in Hierusalem & in Iudæa, necdum decem tribubus in captiuitatem ductis: ac de vtroque regno nunc commixtim, nunc separatim texit oraculum. Et cùm interdum ad præsentem respiciat historiam, & post Babyloniæ captiuitatem reditum populi significet in Iudæam; tamen omnis eius cura de vocatione gentium, & de aduentu Christi est. Quẽ quanto plus ô amatis Paula & Eustochiũ, tanto magis ab eo petite, vt pro obtrectatione præsenti, qua me indesinẽter æmuli laniant, ipse mihi mercedem restituat in futuro, qui scit me ob hoc in peregrinæ linguæ eruditione sudasse, ne Iudæi de falsitate Scripturarum ecclesiis eius diutius insultarent.

ARGVMENTVM.

ESAIAS in Hierusalem nobili genere ortus est, ibique prophetauit. Sub Manasse rege sectus in duas partes, occubuit. Sepultusque est sub quercu Rogel, iuxta transitum aquarum, quas olim Ezechias rex iacto obstruxerat puluere.

א

חֲזוֹן יְשַׁעְיָהוּ בֶן־אָמוֹץ אֲשֶׁר חָזָה עַל־
1 יְהוּדָה וִירוּשָׁלָ͏ִם בִּימֵי עֻזִּיָּהוּ יוֹתָם
אָחָז יְחִזְקִיָּהוּ מַלְכֵי יְהוּדָה׃
2 * שִׁמְעוּ שָׁמַיִם וְהַאֲזִינִי אֶרֶץ כִּי
יְהוָה דִּבֵּר בָּנִים גִּדַּלְתִּי וְרוֹמַמְתִּי וְהֵם פָּשְׁעוּ בִי׃
3 * יָדַע שׁוֹר קֹנֵהוּ וַחֲמוֹר אֵבוּס בְּעָלָיו יִשְׂרָאֵל לֹא
יָדַע עַמִּי לֹא הִתְבּוֹנָן׃
4 * הוֹי גּוֹי חֹטֵא עַם כֶּבֶד עָוֺן זֶרַע מְרֵעִים בָּנִים
מַשְׁחִיתִים עָזְבוּ אֶת־יְהוָה נִאֲצוּ אֶת־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל
נָזֹרוּ אָחוֹר׃
5 * עַל־מֶה תֻכּוּ עוֹד תּוֹסִיפוּ סָרָה כָּל־רֹאשׁ לָחֳלִי
6 וְכָל־לֵבָב דַּוָּי׃ * מִכַּף־רֶגֶל וְעַד־רֹאשׁ אֵין־
בּוֹ מְתֹם פֶּצַע וְחַבּוּרָה וּמַכָּה טְרִיָּה לֹא־זֹרוּ וְלֹא
חֻבָּשׁוּ וְלֹא רֻכְּכָה בַּשָּׁמֶן׃
7 * אַרְצְכֶם שְׁמָמָה עָרֵיכֶם שְׂרֻפוֹת אֵשׁ אַדְמַתְכֶם
לְנֶגְדְּכֶם זָרִים אֹכְלִים אֹתָהּ וּשְׁמָמָה כְּמַהְפֵּכַת זָרִים׃
8 * וְנוֹתְרָה בַת־צִיּוֹן כְּסֻכָּה בְכָרֶם כִּמְלוּנָה
בְמִקְשָׁה כְּעִיר נְצוּרָה׃
9 * לוּלֵי יְהוָה צְבָאוֹת הוֹתִיר לָנוּ שָׂרִיד כִּמְעָט
10 כִּסְדֹם הָיִינוּ לַעֲמֹרָה דָּמִינוּ׃ * שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה
קְצִינֵי סְדֹם הַאֲזִינוּ תּוֹרַת אֱלֹהֵינוּ עַם עֲמֹרָה׃
11 * לָמָּה־לִּי רֹב־זִבְחֵיכֶם יֹאמַר יְהוָה שָׂבַעְתִּי עֹלוֹת
אֵילִים וְחֵלֶב מְרִיאִים וְדַם פָּרִים וּכְבָשִׂים וְעַתּוּדִים
12 לֹא חָפָצְתִּי׃ * כִּי תָבֹאוּ לֵרָאוֹת פָּנָי מִי־בִקֵּשׁ זֹאת
13 מִיֶּדְכֶם רְמֹס חֲצֵרָי׃ * לֹא תוֹסִיפוּ הָבִיא מִנְחַת־
שָׁוְא קְטֹרֶת תּוֹעֵבָה הִיא לִי חֹדֶשׁ וְשַׁבָּת קְרֹא מִקְרָא
לֹא־אוּכַל אָוֶן וַעֲצָרָה׃

ESAIAS PROPHETA.

CAPVT I.

1 VISIO Eſaię filij Amos,quã
vidit ſuper Iudam & Hie-
ruſalem , in diebus Oziæ,
Ioatham , Achaz, & Eze-
chiæ regum Iuda.
2 * Audite cæli , & auribus
percipe terra , quoniam Dominus locutus
eſt:Filios enutriui & exaltaui, ipſi autẽ ſpre
3 uerunt me. * Cognouit bos poſſeſſorem
ſuum , & aſinus præſepe dñi ſui; Iſrael autẽ
me non cognouit, & populus meus nõ in-
4 tellexit. * Væ genti peccatrici,populo graui
iniquitate, ſemini nequam, filiis ſceleratis.
dereliquerunt Dñm, blaſphemauerũt ſan-
ctum Iſrael:abalienati ſunt retrorſum.
5 * Super quo percutiam vos vltrà addẽtes
præuaricationem? Omne caput languidũ,
6 & omne cor mœrens. * A planta pe-
dis vſque ad verticem non eſt in eo ſanitas.
Vulnus & liuor & plaga tumens , non eſt
circũligata nec curata medicamine, neque
7 fota oleo. * Terra veſtra deſerta, ciuitates
veſtræ ſuccenſæ igni : regionẽ veſtram corã
vobis alieni deuorant , & deſolabitur ſicut
8 in vaſtitate hoſtili. * Et derelinquetur filia
Sion vt vmbraculũ in vinea, & ſicut tugu-
rium in cucumerario, ſicut ciuitas quæ va-
9 ſtatur. * Niſi Dñs exercituũ reliquiſſet no- Rom.9.f
bis ſemẽ,quaſi Sodoma fuiſſemus, & quaſi
10 Gomorra ſimiles eſſemus. * Audite verbũ
Dñi principes Sodomorum:percipite auri-
bus legem Dei noſtri populus Gomorræ.
11 * Quo mihi multitudinẽ victimarum ve-
ſtrarum,dicit Dñs? Plenus ſum. holocauſta
arietũ & adipẽ pinguium, & ſanguinẽ vitu
12 lorũ & agnorũ & hircorũ nolui. * Cùm ve-
neritis ante conſpectũ meũ , quis quæſiuit
hæc de manibus veſtris , vt ambularetis in
atriis meis?
13 * Ne offeratis vltrà ſacrificium fruſtra.
Incenſum abominatio eſt mihi. Neome- Ier.36.c.
niam & ſabbatum & feſtiuitates alias non
feram. iniqui ſunt cœtus veſtri.

תרגום יונתן

א

1 נבואת ישעיהו בר אמוץ דאתנבי על אנש יהודה ויתבי ירושלם ביומי עזיה יותם אחז יחזקיהו מלכיא דבית יהודה׃
2 שמעו שמיא דזעו כד יהבת אוריתי לעמי ואציתי ארעא דאתרגיפת מן קדם פתגמי ארי יוי מליל עמי בית ישראל
קריתי להון בנין וחבבתנון ויקרתנון ואנון מרדו במימרי׃ 3 ידע תורא זבניה וחמרא אוריא דמרוהי ישראל לא אליף למדע דחלתי עמי לא
אסתכל למתב לדחלתי׃ 4 ווי על דאתקריו עם קדיש וחטו כנישא בחירא ואסגיו חובין אתכניו בזרעא רחימא ואבאשו ואתאמר להון
בנין חביבין וחבלו ארחתהון שבקו ית פלחנא דיוי קצו בדחלתא קדישא דישראל ובדיל עובדיהון בישיא אסתחרו והוו לאחורא׃ 5 לא
מסתכלין למימר על מה לקינא עוד מוספין למחטי ולא אמרין מדין כל ריש מרע וכל לב דוי׃ 6 משאר עמא ועד רישא לית בהון דשלים
בדחלתי כולהון סרבין ומרדין אתגעלו בחוביהון כמחא מרססא לא שבקין מזדוניהון ולא מחמדין להיובתא ואף לא זכן להון לאגנא
עליהון׃ 7 ארעכון צדיא וקרויכון יקידת נורא ארעכון לקבליכון עממיא מחסנין יתה ובחוביכון צדית ארעא מנכון ואתחלפת לנכראין׃
8 ואשתארת כנשתא דציון כמטללתא בכרמא בתר דקטפוהי כערסיל מבתותא במקטיא בתר דאבעיוהי כקרתא דצירין עלהא׃
9 אלולפון מוהר טובה דיוי צבאות אשאר לנא שיזבא ברחמוהי אית עמנא חובין דכאנש סדום פון אבדנא וכיתבי עמורה אשתצינא׃
10 קבלו פתגמא דיוי שלטוניא דעובדיהון בישין כשלטוני סדום אציתו לאוריתא דאלהנא עמא דעובדיהון דמין לעם עמרה׃ 11 לא
רעוא קדמי בסגיאות נכסת קודשיכון אמר יוי שבעת מיסת עלות דכרין ותרב פטימין ודם תורין ואימרין וגדין דכאלין לא רעוא קדמי בהון׃
12 כד אתון אתן לאתחזאה קדמי מן תבע דא מידכון למיתי לאתדושא עזרתי׃ 13 לא תוספון לאיתאה מנחת אניסא קרבן מרחק
הוא קדמי ירחין ושבין כנישא אתון מתכנשין לא שבקין חוביכון לקבלא צלותכון בעדן כנישתכון׃

ESAIAS. CAPVT I.

VISIO quā vidit Eſaias fi- 1
lius Amos, quam vidit con-
tra Judæam & contra Jeru-
ſalem in regno Oziæ, et Joa-
tham, Achaz et Ezechiæ, qui
regnauerunt in Judæa.
* Audi cælum, et auribus percipe terra, quia 2
Dominus locutus eſt: Filios genui & exaltaui;
ipſi autē me ſpreuerunt.* Cognouit bos poſſeſſorē, 3
& aſinus præſepe domini ſui; Iſrael autem me
non cognouit, & populus me non intellexit.
* Væ gens peccatrix, populé plene peccatis, ſe- 4
men nequam, filij iniqui dereliquiſtis Dominū,
& ad iracundiam concitaſtis ſanctum Iſrael:
alienati ſunt in retro.
* Quid vltrà percutiemini addentes iniqui- 5
tatem? Omne caput in laborem, & omne cor in
triſtitiam. * A pedibus vſque ad caput non
eſt in eo ſanitas: vulnus, liuor, plaga tumens; non
eſt malagma imponere, neque oleum neque alli-
gaturas. * Terra veſtra deſerta, ciuitates 6
veſtræ ſuccenſæ igni: regionem veſtram coram
vobis alieni deuorant eam: & deſolata eſt ſub- 7
uerſa à populis alienis.
* Derelinquetur filia Sion ſicut tentorium 8
in vinea, et ſicut pomorum cuſtodia in cucume-
rario, ſicut ciuitas obſeſſa. * Et niſi Dominus
Sabaoth reliquiſſet nobis ſemen, quaſi Sodoma 9
vtique facti fuiſſemus, & quaſi Gomorra vtiq;
aſſimilati eſſemus. * Audite verbum Domini 10
principes Sodomorum, attendite legē Dei noſtri
populus Gomorræ. * Quid mihi multitudo vi- 11
ctimarum veſtrarum, dicit Dominus? plenus
ſum holocauſtis arietum, et adipem agnorum, &
ſanguinem taurorum & hircorum non volo.
* Neque veneritis apparere mihi. quis enim 12
quæſiuit hæc de manibus veſtris? calcare atrium
meum, * Non apponetis. ſi obtuleritis ſiliginem; 13
vanum: incenſum abominatio mihi eſt. Neome-
nias veſtras & ſabbata, & diem magnum non
feram: ieiunium & ocium,

ΗΣΑΙΑΣ. κεφ. α΄.

1 Ὅρασις ἣν εἶδεν ἡσαΐας υἱὸς ἀμώς, ἣν εἶδεν
κατὰ τῆς ἰουδαίας, καὶ κατὰ ἱερουσαλὴμ ἐν
βασιλείᾳ ὀζίου καὶ ἰωάθαμ καὶ ἄχαζ
καὶ ἐζεκίου, οἳ ἐβασίλευσαν τῆς ἰουδαίας.
2 *ἄκουε οὐρανὲ καὶ ἐνωτίζου γῆ, ὅτι κύ-
ριος ἐλάλησεν. υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δέ με
3 ἠθέτησαν. *ἔγνω βοῦς τὸν κτησάμενον, καὶ ὄνος τὴν
φάτνην τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ἰσραὴλ δέ με οὐκ ἔγνω, καὶ ὁ
4 λαός με οὐ συνῆκεν. *οὐαὶ ἔθνος ἁμαρτωλόν, λαὸς
πλήρης ἁμαρτιῶν, σπέρμα πονηρόν, υἱοὶ ἄνομοι ἐγκατε-
λίπετε τὸν κύριον, καὶ παρωργίσατε τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραήλ,
ἀπηλλοτριώθησαν εἰς τὰ ὀπίσω.
5 *τί ἔτι πληγῆτε προστιθέντες ἀνομίαν; πᾶσα κεφα-
λὴ εἰς πόνον, καὶ πᾶσα καρδία εἰς λύπην.
6 *ἀπὸ ποδῶν ἕως κεφαλῆς οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ ὁλοκληρία,
τραῦμα μώλωψ πληγὴ φλεγμαίνουσα, οὐκ ἔστι μά-
λαγμα ἐπιθεῖναι οὔτε ἔλαιον οὔτε καταδέσμους.
7 *ἡ γῆ ὑμῶν ἔρημος, αἱ πόλεις ὑμῶν πυρίκαυστοι, τὴν
χώραν ὑμῶν ἐνώπιον ὑμῶν ἀλλότριοι κατεσθίουσιν αὐτήν.
καὶ ἠρήμωται κατεστραμμένη ὑπὸ λαῶν ἀλλοτρίων.
8 *ἐγκαταλειφθήσεται ἡ θυγάτηρ σιὼν ὡς σκηνὴ ἐν ἀμ-
πελῶνι· καὶ ὡς ὀπωροφυλάκιον ἐν σικυηράτῳ, ὡς πόλις
9 πολιορκουμένη. *καὶ εἰ μὴ κύριος σαβαὼθ ἐγκατέλιπεν
ἡμῖν σπέρμα, ὡς σόδομα ἂν ἐγενήθημεν, καὶ ὡς γό-
μορρα ἂν ὡμοιώθημεν.
10 *ἀκούσατε λόγον κυρίου ἄρχοντες σοδόμων, προσέχε-
τε νόμον θεοῦ ὑμῶν λαὸς γομόρρας.
11 *τί μοι πλῆθος τῶν θυσιῶν ὑμῶν, λέγει κύριος; πλή-
ρης εἰμὶ ὁλοκαυτωμάτων κριῶν, καὶ στέαρ ἀρνῶν, καὶ αἷμα
ταύρων καὶ τράγων οὐ βούλομαι.
12 οὐδ᾽ ἂν ἔρχησθε ὀφθῆναί μοι· τίς γὰρ ἐξεζήτησε ταῦτα
ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; πατεῖν τὴν αὐλήν μου.
13 *οὐ προσθήσεσθε. ἐὰν φέρητε σεμίδαλιν, μάταιον·
θυμίαμα βδέλυγμά μοι ἐστί. τὰς νουμηνίας ὑμῶν καὶ
τὰ σάββατα καὶ ἡμέραν μεγάλην οὐκ ἀνέξομαι. νηστείαν
καὶ ἀργίαν·

INTERPRETATIO LATINA TRANSLATIONIS CHALDAICAE IN ESAIAM;

Ex Complutenſi Bibliotheca, ad Hebraicam & Chaldaicam veritatem à B. Aria Montano correcta.

PROPHETIA Eſaiæ filij Amos, quam prophetauit ſuper viros Iuda, & habitatores Ieruſalē in diebus Oziæ, Iotham, Achaz, Ezechiæ, regum domus Iuda. [2] Audite cæli, qui commoti eſtis, quando dedi legem meam populo meo; & auſculta terra, quæ contremuiſti à facie Verbi mei, quoniā Dn̄s locutus eſt. Populus meus domus Iſrael, quos vocaui filios, & dilexi eos, & honorificaui eos, & ipſi rebellauerunt in verbum meum. [3] Cognouit bos emptorem ſuum, & aſinus præſepe domini ſui; Iſrael autem non didicit vt ſciret timorem mei: populus meus non intellexit vt conuerteretur ad timorem mei. [4] Væ eis qui vocati ſunt populus ſanctus, & peccauerunt; congregatio electa, & multiplicauerunt delicta. cognominati ſunt ſemen electum, & malè egerunt; & dicti ſunt filij dilecti; & corruperunt vias ſuas; dereliquerunt cultum Domini; deteſtati ſunt timorem Sancti Iſrael, & propter opera eorum praua auerſi ſunt, & facti ſunt retrorſum. [5] Non animaduerterunt, dicentes: Propter quid percuſſi ſumus? adhuc addunt peccare, nec dicunt: Quare omne caput languidū; & omne cor mœrens? [6] A reliquo populo vſque ad principes, non eſt in eis qui perfectus ſit in timore mei: omnes ſunt cōtumaces, & rebelles; coinquinati ſunt in peccatis ſuis, ſicut plaga vlceroſa; nō dimittunt ſuperbias ſuas, nec deſiderant agere pœnitentiam, neque ſunt in eis iuſtitiæ quibus protegantur. [7] Terra veſtra deſerta, ciuitates veſtræ ſuccenſæ igni: terrā veſtram coram vobis populi poſſident eam, & propter peccata veſtra deſerta eſt terra, & tranſlata eſt ad alienos. [8] Et relinquetur cœtus Sion, ſicut vmbraculū in vinea, poſtquam vindemiarunt eam; ſicut tugurium manens in cucumerario poſtquam legerunt cucumeres ab eo; ſicut ciuitas quæ obſidetur.

[9] Niſi ſuperexcedens bonitas Domini exercituum reliquiſſet nobis redemptionem in miſerationibus ſuis; peccata ſunt in nobis propter quæ quaſi viri Sodomæ periſſemus, & quaſi habitatores Gomorræ conſumpti eſſemus. [10] Suſcipite verbum Domini principes, quorū opera ſunt mala, ſicut principum Sodomæ; auſcultate legem Dei noſtri populi quorum opera ſimilia ſunt populo Gomorræ. [11] Non eſt beneplacitum coram me in multitudine victimarum veſtrarum, dicit Dominus: ſatiatus ſum abundantia holocauſtorum arietum, & adipe pinguium, & ſanguine taurorum, & agnorum, & hircorum: quia in eis non eſt beneplacitum coram me. [12] Cùm venitis vt appareatis in conſpectu meo, quis quæſiuit hoc de manibus veſtris, vt veniatis ad conculcanda atria mea? [13] Non addatis vltrà offerre oblationem ex rapina; ſacrificium abominabile eſt coram me, & neomeniæ & ſabbatha cœtus congregationis veſtræ, quoniam non relinquitis peccata veſtra, vt exaudiatur oratio veſtra in tempore congregationis veſtræ.

14 חָדְשֵׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם שָׂנְאָה נַפְשִׁי הָיוּ עָלַי לָטֹרַח
נִלְאֵיתִי נְשֹׂא׃
15 וּבְפָרִשְׂכֶם כַּפֵּיכֶם אַעְלִים עֵינַי מִכֶּם גַּם כִּי־
תַרְבּוּ תְפִלָּה אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ יְדֵיכֶם דָּמִים מָלֵאוּ׃
16 רַחֲצוּ הִזַּכּוּ הָסִירוּ רֹעַ מַעַלְלֵיכֶם מִנֶּגֶד עֵינָי
חִדְלוּ הָרֵעַ׃
17 לִמְדוּ הֵיטֵב דִּרְשׁוּ מִשְׁפָּט אַשְּׁרוּ חָמוֹץ שִׁפְטוּ
יָתוֹם רִיבוּ אַלְמָנָה׃
18 לְכוּ־נָא וְנִוָּכְחָה יֹאמַר יְהוָה אִם־יִהְיוּ חֲטָאֵיכֶם
כַּשָּׁנִים כַּשֶּׁלֶג יַלְבִּינוּ אִם־יַאְדִּימוּ כַתּוֹלָע כַּצֶּמֶר
יִהְיוּ׃
19 אִם־תֹּאבוּ וּשְׁמַעְתֶּם טוּב הָאָרֶץ תֹּאכֵלוּ׃
20 וְאִם־תְּמָאֲנוּ וּמְרִיתֶם חֶרֶב תְּאֻכְּלוּ כִּי פִּי
יְהוָה דִּבֵּר׃
21 אֵיכָה הָיְתָה לְזוֹנָה קִרְיָה נֶאֱמָנָה מְלֵאֲתִי מִשְׁפָּט
צֶדֶק יָלִין בָּהּ וְעַתָּה מְרַצְּחִים׃
22 כַּסְפֵּךְ הָיָה לְסִיגִים סָבְאֵךְ מָהוּל בַּמָּיִם׃
23 שָׂרַיִךְ סוֹרְרִים וְחַבְרֵי גַּנָּבִים כֻּלּוֹ אֹהֵב שֹׁחַד
וְרֹדֵף שַׁלְמֹנִים יָתוֹם לֹא יִשְׁפֹּטוּ וְרִיב אַלְמָנָה לֹא־
יָבוֹא אֲלֵיהֶם׃
24 לָכֵן נְאֻם הָאָדוֹן יְהוָה צְבָאוֹת אֲבִיר יִשְׂרָאֵל
הוֹי אֶנָּחֵם מִצָּרַי וְאִנָּקְמָה מֵאוֹיְבָי׃
25 וְאָשִׁיבָה יָדִי עָלַיִךְ וְאֶצְרֹף כַּבֹּר סִגָּיִךְ וְאָסִירָה
כָּל־בְּדִילָיִךְ׃
26 וְאָשִׁיבָה שֹׁפְטַיִךְ כְּבָרִאשֹׁנָה וְיֹעֲצַיִךְ כְּבַתְּחִלָּה
אַחֲרֵי־כֵן יִקָּרֵא לָךְ עִיר הַצֶּדֶק קִרְיָה נֶאֱמָנָה׃
27 צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפָּדֶה וְשָׁבֶיהָ בִּצְדָקָה׃
28 וְשֶׁבֶר פֹּשְׁעִים וְחַטָּאִים יַחְדָּו וְעֹזְבֵי יְהוָה יִכְלוּ׃
29 כִּי יֵבֹשׁוּ מֵאֵילִים אֲשֶׁר חֲמַדְתֶּם וְתַחְפְּרוּ מֵהַגַּנּוֹת
אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם׃

14 *Calendas vestras & solemnitates vestras
odiuit anima mea. facta sunt mihi mole-
sta. laboraui sustinens.
15 *Et cùm extenderitis manus vestras, auer
tam oculos meos à vobis: & cùm multi-
plicaueritis orationem, nõ exaudiam. ma-
nus enim vestræ sanguine plenæ sunt.
16 *Lauamini, mundi estote, auferte malum Infr. 59. a
E cogitationum vestrarum ab oculis meis.
17 quiescite agere peruersè. *Discite bene-
facere: quærite iudicium, subuenite oppres-
so; iudicate pupillo; defendite viduam.
18 *Et venite, & arguite me, dicit Dominus.
Si fuerint peccata vestra vt coccinũ, quasi
nix dealbabuntur: & si fuerint rubra quasi
vermiculus, velut lana erunt.
19 *Si volueritis & audieritis; bona terræ
20 comedetis. *Quòd si nolueritis, & me ad
iracundiam prouocaueritis, gladius deuo-
rabit vos; quia os Domini locutum est.
21 *Quomodo facta est meretrix ciuitas fi-
delis plena iudicij? Iustitia habitauit in ea:
22 nunc autem homicidæ. *Argentum tuũ
F versum est in scoriam: vinum tuum mixtũ
est aqua.
23 *Principes tui infideles, socij furũ. om-
nes diligunt munera: sequũtur retributio-
nes. pupillo non iudicant, & causa viduæ Ier. 5. e.
non ingreditur ad illos.
24 *Propter hoc ait Dominus Deus exerci-
tuum fortis Israel: Heu ego consolabor su-
per hostibus meis, & vindicabor de inimi-
cis meis.
25 *Et conuertam manum meam ad te, &
excoquam ad purum scoriam tuam: & au-
feram omne stannum tuum.
26 *Et restituam iudices tuos vt fuerũt priùs,
& consiliarios tuos sicut antiquitus. post
hæc vocaberis ciuitas iusti, vrbs fidelis.
27 *Sion in iudicio redimetur, & reducent
G eam in iustitia.
28 *Et conteret scelestos & peccatores si-
mul; & qui dereliquerũt Dñm, consumen-
29 tur. *Confundentur enim ab idolis, qui- Rom. 6. d
bus sacrificauerunt. et erubescetis super
hortis, quos elegeratis.

תרגום יונתן

14 יַרְחֵיכוֹן וּמוֹעֲדֵיכוֹן רַחֵק מֵימְרִי הֲווֹ קֳדָמַי לְרִיחוּק אַסְגֵיתִי לְמִשְׁבַּק׃ 15 וְכַד כָּהֲנַיָא פָּרְשִׂין יְדֵיהוֹן לְצַלָאָה עֲלֵיכוֹן מְסַלְקְנָא אַפֵּי
שְׁכִנְתִּי מִנְּכוֹן וְכַד אַתּוּן מַסְגַן לְצַלָאָה לָא רַעֲוָא קֳדָמַי לְקַבָּלָא צְלוֹתְכוֹן מִדִּידֵיכוֹן דַּם זַכַּאי מַלְיָן׃ 16 תּוּבוּ לְאוֹרַיְתִי אִדַּכּוּ מֵחוֹבֵיכוֹן
אַעְדּוּ בִּישׁוּת עוֹבָדֵיכוֹן מִקֳּבֵל מֵימְרִי אִתְמְנַעוּ מִלְּאַבְאָשָׁא׃ 17 אַלִּפוּ לְאוֹטָבָא תְּבַעוּ דִּינָא זַכּוּ דַּאֲנִים דּוּנוּ דִּין יַתְמָא קַבִּלוּ קְבֵילַת
אַרְמַלְתָּא׃ 18 בְּכֵן כַּד תְּתוּבוּן לְאוֹרַיְתִי תִּבְעוּן מִן קֳדָמַי וְאֶעְבֵּד בָּעוּתְכוֹן אֲמַר יְיָ אִם יֶהֶוְיָן חוֹבֵיכוֹן כְּתִימִין כִּצְבְעוֹנִין כְּתַלְגָּא יְחַוְּרוּן
אִם יִסְמְקוּן כְּזְהוֹרִיתָא כַּעֲמַר נְקָא יְהוֹן׃ 19 אִם תֵּיבוּן וְתְקַבְּלוּן לְמֵימְרִי טוּבָא דְאַרְעָא תֵּיכְלוּן׃ 20 וְאִם תְּסָרְבוּן וְלָא תְקַבְּלוּן
לְמֵימְרִי בְּחֶרֶב סָנְאָה תִּתְקַטְּלוּן אֲרֵי בְּמֵימְרָא דַיְיָ גְּזִיר כֵּן׃ 21 אֵיכְדֵין תָּבוּ עוֹבָדָהָא לְמֶהֱוֵי כְּטָעִיתָא קַרְתָּא מְהֵימַנְתָּא דַּהֲוָת מַלְיָא עָבְדֵי
דִינָא קוּשְׁטָא הֲוָה מִתְעֲבֵד בַּהּ וּכְעַן אִנּוּן קָטוֹלֵי נַפְשָׁן׃ 22 כַּסְפֵּךְ הֲוָה לְפְסוֹלָא חַמְרִיךְ מְעָרַב בְּמַיָא׃ 23 רַבְרְבָךְ מָרְדִין וְשׁוּתָּפִין
לְגַנָּבִין כּוּלְּהוֹן רָחְמִין לְקַבָּלָא שׁוֹחֲדָא אָמְרִין גְּבַר לְחַבְרֵיהּ עֲבֵד לִי בְּדִינִי וַאֲשַׁלֵּם לָךְ בְּדִינָךְ דִּין יַתְמָא לָא דָיְנִין וּקְבֵילַת אַרְמַלְתָּא לָא עָלַת
לְקֳדָמֵיהוֹן׃ 24 בְּכֵן אֲמַר רִבּוֹן עָלְמָא יְיָ צְבָאוֹת תַּקִּיפָא דְיִשְׂרָאֵל קַרְתָּא דִירוּשְׁלֵם אֲנָא עָתִיד לְנַחָמוּתָהּ בְּרַם וַוי לְרַשִׁיעַיָא כַּד אִתְגְּלֵי
לְמֶעְבַּד פֻּרְעָנוּת דִּין מִסַּנְאֵי עַמִּי וְאָתֵיב נִקְמָא לְבְעֵל דְּבָבָאי׃ 25 וְאָתֵיב מְחַת גְּבוּרְתִּי וַאֲבָרַר כְּמָא דִמְנַקַּן בְּבוֹרִיתָא כָּל רְשִׁיעָךְ וְאַעְדֵּי כָּל
חַיָּבָךְ׃ 26 וַאֲמַנֵּי בִיךְ דַּיָּנֵי קֻשְׁטָא כִּדְבְקַדְמֵיתָא וּמַלְכֵי מֶלְכָּךְ כְּיד מִן אוּלָא וּבָתַר כֵּן יִתְקְרֵי לָךְ קַרְתָּא דְקֻשְׁטָא קַרְתָּא מְהֵימַנְתָּא׃ 27 צִיּוֹן
כַּד יִתְעֲבֵד בַּהּ דִּינָא תִּתְפְּרוּק וְדַעֲבָדוּ אוֹרַיְתָא יְתוּבוּן לַהּ בִּזְכוּ׃ 28 וְיִתַּבְּרוּן מָרוֹדִין וְחַיָּבִין כַּחֲדָא וְדִשְׁבַקוּ אוֹרַיְתָא דַיְיָ יִשְׁתֵּיצוּן׃
29 אֲרֵי תִּבַּהֲתוּן מֵאִילָנֵי טַעֲוָתָא דַּחֲמַדְתּוּן וְתִתְכַּנְעוּן מִגִּנַּיָּאת טַעֲוָתָא דְּאַתּוּן מִסְתַּיְּעִין בְּהֵין׃

Et neomenias & festiuitates vestras odio 14
habet anima mea. facti estis mihi in satietatem:
non amplius remittam peccata vestra.
Cùm extenderitis manus, auertam oculos 15
meos à vobis: & si multiplicaueritis orationē,
non exaudiam vos. nam manus vestræ sangui-
*ne plenæ. * Lauamini, mundi estote, auferte* 16
nequitias ab animabus vestris, coram oculis
meis: cessate à nequitiis vestris.
Discite bonum facere, quærite iudicium: li- 17
berate iniuria oppressum: iudicate pupillo, &
iustificate viduam.
Et venite, & disceptemus, dicit Dominus: 18
& si fuerint peccata vestra sicut rubeum, quasi
niuem dealbabo: si autem fuerint sicut coccinū,
velut lanam dealbabo.
Et si volueritis & exaudieritis me, bona 19
*terræ comedetis. * Si autem non volueritis,* 20
neque audieritis me; gladius vos deuorabit. nā
os Domini locutum est ista.
Quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis 21
Sion plena iudicio? in qua iustitia dormiuit in
ea, nunc autem homicidæ.
Argentum vestrum reprobum, caupones tui 22
*miscent vinum aquæ. * Principes tui non obe-* 23
diunt, participes furum, diligentes munera, se-
quentes retributionem, pupillis non iudicantes,
& iudicium viduarum non attendentes.
Propter hoc hæc dicit dominator Dominus 24
Sabaoth: Væ fortes Israel, nō cessabit enim meus
furor contra aduersarios, & iudicium de ini-
*micis meis faciam. * Et inducam manum meā* 25
in te, & igne examinabo te ad purū; at inobe-
dientes perdam, et auferam omnes iniquos à te,
& omnes superbos.
Et instituam iudices tuos sicut prius, & con 26
siliarios tuos sicut ab initio. et post hæc vocabe-
ris ciuitas iustitiæ metropolis fidelis Sion.
Cum enim iudicio saluabitur captiuitas eius, 27
*& cum eelemosyna. * Et conterentur iniqui,* 28
& peccatores simul; & qui dereliquerunt Do-
*minum, consumentur. * Quia confundentur ab* 29
idolis suis, quæ ipsi voluerunt: & erubuerunt
in hortis quæ desiderauerunt.

14 * καὶ τὰς νουμηνίας καὶ τὰς ἑορτὰς ὑμῶν μισεῖ ἡ ψυχή
μου, ἐγενήθητέ μοι εἰς πλησμονήν. οὐκ ἔτι ἀνήσω τὰς
15 ἁμαρτίας ὑμῶν. * ὅταν ἐκτείνητε τὰς χεῖρας, ἀποστρέ-
ψω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀφ' ὑμῶν. καὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν
δέησιν, οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν, αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν αἵματος
16 πλήρεις. * λούσασθε, καθαροὶ γένεσθε, ἀφέλετε τὰς
πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ἀπέναντι τῶν ὀφθαλ-
μῶν μου. παύσασθε ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν.
17 * μάθετε καλὸν ποιεῖν, ἐκζητήσατε κρίσιν, ῥύσασθε
ἀδικούμενον· κρίνατε ὀρφανῷ· καὶ δικαιώσατε χήραν.
18 * καὶ δεῦτε καὶ διελεγχθῶμεν, λέγει κύριος. καὶ ἐὰν
ὦσιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ.
ἐὰν δὲ ὦσιν ὡς κόκκινον, ὡσεὶ ἔριον λευκανῶ.
19 * καὶ ἐὰν θέλητε καὶ εἰσακούσητέ μου, τὰ ἀγαθὰ τῆς
γῆς φάγεσθε.
20 * ἐὰν δὲ μὴ θέλητε, μηδὲ εἰσακούσητέ μου, μάχαιρα
ὑμᾶς κατέδεται, τὸ γὰρ στόμα κυρίου ἐλάλησεν ταῦτα.
21 * πῶς ἐγένετο πόρνη πόλις πιστὴ σιὼν πλήρης κρίσεως; ἐν
ᾗ δικαιοσύνη ἐκοιμήθη ἐν αὐτῇ, νῦν δὲ φονευταί.
22 * τὸ ἀργύριον ὑμῶν ἀδόκιμον, οἱ κάπηλοί σου μίσ-
23 γουσι τὸν οἶνον ὕδατι. * οἱ ἄρχοντές σου ἀπειθοῦσι, κοι-
νωνοὶ κλεπτῶν, ἀγαπῶντες δῶρα, διώκοντες ἀνταπόδο-
μα· ὀρφανοῖς οὐ κρίνοντες, καὶ κρίσιν χηρῶν οὐ προσέχοντες.
24 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει ὁ δεσπότης κύριος σαβαώθ. οὐαὶ
οἱ ἰσχύοντες ἰσραήλ, οὐ παύσεται γάρ μου ὁ θυμὸς ἐν τοῖς
ὑπεναντίοις, καὶ κρίσιν ἐκ τῶν ἐχθρῶν μου ποιήσω.
25 * καὶ ἐπάξω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σέ, καὶ πυρώσω σε εἰς
καθαρόν, τοὺς δὲ ἀπειθοῦντας ἀπολέσω. καὶ ἀφελῶ πάν-
τας ἀνόμους ἀπὸ σοῦ καὶ πάντας ὑπερηφάνους.
26 * καὶ ἐπιστήσω τοὺς κριτάς σου ὡς τὸ πρότερον, καὶ
τοὺς συμβούλους σου ὡς τὸ ἀπαρχῆς. καὶ μετὰ ταῦτα κλη-
θήσῃ πόλις δικαιοσύνης μητρόπολις πιστὴ σιών.
27 * μετὰ γὰρ κρίματος σωθήσεται ἡ αἰχμαλωσία αὐτῆς
καὶ μετὰ ἐλεημοσύνης.
28 * καὶ συντριβήσονται οἱ ἄνομοι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἅμα.
καὶ οἱ ἐγκαταλιπόντες τὸν κύριον συντελεσθήσονται.
29 * διότι αἰσχυνθήσονται ἀπὸ τῶν εἰδώλων αὐτῶν ἃ αὐ-
τοὶ ἐβούλοντο, καὶ ἐπῃσχύνθησαν ἐν κήποις ἃ ἐπεθύ-
μησαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[14] Neomenias & festiuitates vestras detestatur Verbum meum, factaque sunt coram me in abominationem. multiplicaui remittens.
[15] Et cùm sacerdotes extenderint manus suas ad orandum pro vobis, auferam maiestatem meam à vobis; & cùm multiplicaueritis orationem, non est voluntas coram me ad exaudiendam orationem vestram, eò quòd manus vestræ plenæ sint sanguine innocentis. [16] Conuertimini ad legem meam, mundamini à peccatis vestris, auferte malum operationum vestrarum à cōspectu Verbi mei: desinite malefacere.
[17] Discite benefacere, quærite iudicium, subuenite vim patienti: iudicate iudiciū pupilli, audite clamorem viduæ. [18] Cùm conuersi fueritis ad legem meam, deprecabimini coram me, & faciam deprecationem vestram, dicit Dominus. Si fuerint peccata vestra maculata quasi tincturæ, quasi nix dealbabuntur: & si fuerint rubra sicut coccinum, sicut lana munda erunt. [19] Si volueritis & obedieritis verbo meo, bona terræ comedetis. [20] Et si renueritis & non obedieritis verbo meo; gladio inimici interficiemini, quia in verbo Domini decretum est ita.
[21] Quomodo conuersa est ciuitas fidelis, vt essent opera eius sicut opera meretricis? quæ erat plena operantium iudicium, & veritas fiebat in ea, nunc autem ipsi sunt homicidæ. [22] Argentum tuum factum est in scoriam: vinum tuum mistum est aqua. [23] Principes tui rebelles, & socij latronum: omnes diligunt accipere munera. dicunt vnusquisque proximo suo: Fac pro me in iudicio meo, & retribuam tibi in causa tua. Iudicium pupilli non iudicant, & clamor viduæ non ingreditur in conspectu eorum. [24] Propterea dicit dominator seculi Dn̄s exercituum fortis Israel: Ciuitatem Hierusalem ego consolabor; sed væ impiis quando reuelatus fuero vt faciam vltionem iudicij de hostibus populi mei, & retribuam vindictam inimicis meis. [25] Et conuertam percussionem fortitudinis meæ, & mundabo, quasi purificans cum herba borith, omnes improbos tuos, & auferam omnes peccatores tuos. [26] Et constituā in te iudices veraces sicut in principio, & cōsiliarios tuos sicut antiquitus: & postea vocaberis ciuitas veritatis, vrbs fidelis. [27] Sion autē, cùm factum fuerit in ea iudicium, redimetur: & qui operati sunt legem, reuertentur ad eam in iustitia. [28] Et conterentur rebelles & peccatores simul. & qui dereliquerunt legem Dn̄i, consumentur.
[29] Quoniam confundemini à lucis idolorum, quos concupistis; & erubescetis ab hortis simulachrorum, à quibus auxilium quærebatis.

30 כִּי תִהְיוּ כְּאֵלָה נֹבֶלֶת עָלֶהָ וּכְגַנָּה אֲשֶׁר־מַיִם אֵין לָהּ׃

31 וְהָיָה הֶחָסֹן לִנְעֹרֶת וּפֹעֲלוֹ לְנִיצוֹץ וּבָעֲרוּ שְׁנֵיהֶם יַחְדָּו וְאֵין מְכַבֶּה׃

ב

1 הַדָּבָר אֲשֶׁר חָזָה יְשַׁעְיָהוּ בֶּן־אָמוֹץ עַל־יְהוּדָה וִירוּשָׁלָםִ׃

2 וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נָכוֹן יִהְיֶה הַר בֵּית־יְהוָה בְּרֹאשׁ הֶהָרִים וְנִשָּׂא מִגְּבָעוֹת וְנָהֲרוּ אֵלָיו כָּל־הַגּוֹיִם׃

3 וְהָלְכוּ עַמִּים רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל־הַר־יְהוָה אֶל־בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיֹרֵנוּ מִדְּרָכָיו וְנֵלְכָה בְּאֹרְחֹתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר־יְהוָה מִירוּשָׁלָםִ׃

4 וְשָׁפַט בֵּין הַגּוֹיִם וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים רַבִּים וְכִתְּתוּ חַרְבוֹתָם לְאִתִּים וַחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמַזְמֵרוֹת לֹא־יִשָּׂא גוֹי אֶל־גּוֹי חֶרֶב וְלֹא־יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה׃

5 בֵּית יַעֲקֹב לְכוּ וְנֵלְכָה בְּאוֹר יְהוָה׃

6 כִּי נָטַשְׁתָּה עַמְּךָ בֵּית יַעֲקֹב כִּי מָלְאוּ מִקֶּדֶם וְעֹנְנִים כַּפְּלִשְׁתִּים וּבְיַלְדֵי נָכְרִים יַשְׂפִּיקוּ׃

7 וַתִּמָּלֵא אַרְצוֹ כֶּסֶף וְזָהָב וְאֵין קֵצֶה לְאֹצְרֹתָיו וַתִּמָּלֵא אַרְצוֹ סוּסִים וְאֵין קֵצֶה לְמַרְכְּבֹתָיו׃

8 וַתִּמָּלֵא אַרְצוֹ אֱלִילִים לְמַעֲשֵׂה יָדָיו יִשְׁתַּחֲווּ לַאֲשֶׁר עָשׂוּ אֶצְבְּעֹתָיו׃

9 וַיִּשַּׁח אָדָם וַיִּשְׁפַּל־אִישׁ וְאַל־תִּשָּׂא לָהֶם׃

10 בּוֹא בַצּוּר וְהִטָּמֵן בֶּעָפָר מִפְּנֵי פַּחַד יְהוָה וּמֵהֲדַר גְּאֹנוֹ׃

11 עֵינֵי גַּבְהוּת אָדָם שָׁפֵל וְשַׁח רוּם אֲנָשִׁים וְנִשְׂגַּב יְהוָה לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא׃

30 * Cùm fueritis velut quercus defluētibus
foliis, & velut hortus abſque aqua.
31 * Et erit fortitudo veſtra vt fauilla ſtup-
pæ, & opus veſtrum quaſi ſcintilla, & ac-
cendetur vtrunque ſimul, & non erit qui
extinguat.

CAP. II.

1 A VErbum quod vidit Eſaias filius Amos
ſuper Iudęam & Hieruſalem. Mich. 3. a
2 * Et erit in nouiſſimis diebus præparatus
mons domus Domini in vertice mōtium,
& eleuabitur ſuper colles. et fluent ad eum
omnes gentes.
3 * Et ibunt populi multi, & dicent: Venite
aſcēdamus ad montem Domini, & ad do-
mum Dei Iacob, & docebit nos vias ſuas,
& ambulabimus in ſemitis eius. quia de
Sion exibit lex, & verbum Domini de Hie-
ruſalem.
4 * Et iudicabit gentes, & arguet populos
B multos. Et conflabunt gladios ſuos in vo-
meres, & lanceas ſuas in falces. Nō leuabit Mich. 3. b
gens contra gentem gladium, nec exerce-
buntur vltra ad prœlium.
5 * Domus Iacob venite & ambulemus in
lumine Domini.
6 * Proieciſti enim populum tuum domum
Iacob, quia repleti ſunt vt olim: & augures
habuerunt vt Philiſtiim, & pueris alienis
adhæſerunt.
7 * Repleta eſt terra eius argento, & auro, &
non eſt finis theſaurorum eius. Et repleta
eſt terra eius equis, & innumerabiles qua-
drigæ eius.
8 * Et repleta eſt terra eius idolis. opus ma-
C nuum ſuarum adorauerunt, quod fecerunt
digiti eorum.
9 * Et incuruauit ſe homo, & humiliatus
eſt vir. ne ergo dimittas eis.
10 * Ingredere in petram, & abſcondere in
foſſa humo à facie timoris Domini, & à
gloria maieſtatis eius.
11 * Oculi ſublimis hominis humiliati
ſunt, & incuruabitur altitudo virorum.
Exaltabitur autem Dominus ſolus in die
illa.

תרגום

30 אֲרֵי תְהוֹן כְּבוּטְמָא דִמְנַתַּר טַרְפּוֹהִי וּכְגִנַּת שַׁקְיָא דְמַיִן לֵית לַהּ׃ 31 וִיהֵי תְקָפְהוֹן דְרַשִׁיעַיָא כִּנְעֹרֶת כִּתָּנָא וְעוֹבַד יְדֵיהוֹן כְּנִיצוֹץ גּוּרָא כְּמָא דְמִקָּרְבִין דֵין לִסְטַר דֵין וְדָלְקִין תַּרְוֵיהוֹן כַּחֲדָא כֵּן יְסוּפוּן רַשִׁיעַיָא אִנּוּן וְעוֹבָדֵיהוֹן בִּישַׁיָא וְלָא יְהֵי עֲלֵיהוֹן חָיִס׃

ב

1 פִּתְגַם נְבוּאָה דְאִתְנַבִּי יְשַׁעְיָה בַר אָמוֹץ עַל אֱנָשׁ יְהוּדָה וְיָתְבֵי יְרוּשְׁלֶם׃ 2 וִיהֵי בְּסוֹף יוֹמַיָא מִתְקַן יְהֵא טוּר בֵּית מַקְדְשָׁא דַיָי בְּרֵישׁ טוּרַיָא וּמִנְטַל מֵרָמָתָא וְיִתְפְּנַן לְמִפְלַח עֲלוֹהִי כָּל מַלְכְוָתָא׃ 3 וִיהָכוּן עַמְמִין סַגִּיאִין וְיֵימְרוּן אֱתוֹ וְנִסַּק לְטוּר בֵּית מַקְדְשָׁא דַיָי וּלְבֵית שְׁכִינַת אֱלָהָא דְיַעֲקֹב וְיַלְפִנָּנָא מֵאָרְחָן דְתָקְנָן קֳדָמוֹהִי וְנֵהָךְ בְּאֻלְפַן אוֹרַיְתֵהּ אֲרֵי מִצִּיּוֹן תִּפּוֹק אוֹרַיְתָא וְאֻלְפַן פִּתְגָמָא דַיָי מִירוּשְׁלֶם׃ 4 וִידוּן בֵּין מַלְכְוָתָא וְיוֹכַח לְעַמְמִין סַגִּיאִין וִיעַפְּפוּן סַיְפֵיהוֹן לְסִיכִּין וּמוּרְנְיָתְהוֹן לְמַגְּלִין וְלָא יִטּוֹל עַם בְּאַפֵּי עַם זֵין וְלָא יִתְאַלְפוּן עוֹד מִגְּבַן קְרָבָא׃ 5 וְיֵימְרוּן דְבֵית יַעֲקֹב אֱתוֹ וְנֵהָךְ בְּאֻלְפַן אוֹרַיְתָא דַיָי׃ 6 אֲרֵי שְׁבַקְתּוּן דַחֲלַת תַּקִּיפָא דַהֲוָא פָרִיק לְכוֹן דְבֵית יַעֲקֹב אֲרֵי אִתְמְלִיאַת אַרְעֲכוֹן טַעֲוָן כְּדִמְלְקַדְמִין וְעָנְנִין כִּפְלִשְׁתָּאֵי וּבְנִמּוּסֵי עַמְמַיָא אָזְלִין׃ 7 וְאִתְמְלִיאַת אַרְעֲהוֹן כְּסַף וּדְהַב וְלֵית סוֹף לְגִנְזוֹהִי וְאִתְמְלִיאַת אַרְעֲהוֹן סוּסָוָן וְלֵית סוֹף לִרְתִכּוֹהִי׃ 8 וְאִתְמְלִיאַת אַרְעֲהוֹן טַעֲוָן לְעוֹבַד יְדֵיהוֹן סָגְדִין לִדְאַתְקִינָא אֶצְבְּעָתְהוֹן׃ 9 וְיִמְאַךְ אֱנָשָׁא וְיִחְלַשׁ תְּקוֹף גִּבְרִין וְלָא תִשְׁבּוֹק לְהוֹן׃ 10 יֵעֲלוּן לִמְעָרַק בִּטְנָרַיָא וּלְאִטַּמָּרָא בְעַפְרָא מִן קֳדָם דְחִילָא דַיָי וּמִזִּיו יְקָרֵהּ׃ 11 עֵינֵי רָמוּת אֱנָשָׁא יִמְאֲכוּן וְיִחְלַשׁ תְּקוֹף גִּבְרִין וְתַקִּיף יָיָ בִּלְחוֹדוֹהִי בְּעִדָּנָא הַהוּא׃

* Erunt enim sicut terebinthus quæ deposuit 30
folia, & sicut hortus aquam non habens.
* Et erit fortitudo eorum sicut stipula stup- 31
pæ, & opera eorum quasi scintillæ ignis: & suc-
cendentur iniqui & peccatores simul, & non
erit qui extinguet.

CAP. II.

VErbum quod factum est ad Esaiam filium 1
Amos de Iudæa & de Hierusalem.
* Quia erit in nouissimis diebus manifestus 2
mons Domini, & domus Dei in summitatibus
montium. & eleuabitur super colles, & veniet
ad eum omnes gentes.
* Et ibunt gentes multæ, & dicent: Venite 3
& ascendamus ad montem Domini, & ad do-
mum Dei Iacob; & annunciabit nobis viam
suam, et ambulabimus in ea. Ex enim Sion exi-
bit lex, & verbum Domini de Hierusalem.
* Et iudicabit inter gentes, & arguet popu- 4
lum multũ, & contundent gladios suos in ara-
tra, & lanceas suas in falces; & non accipiet
gens contra gentem gladium, & non discent vl-
trà præliari. * Et nunc domus Iacob; Venite 5
& ambulemus in lumine Domini.
* Dereliquit enim populum suum domum Ia- 6
cob. quia repleta est vt ab initio regio eorum au-
guriis, vt alienigenarum: & filij multi alienige-
næ nati sunt eis.
* Repleta est enim regio eorum argento & 7
auro, & non fuit numerus thesaurorum eorum.
& repleta est terra equis, & non fuit numerus
curruum eorum.
* Et repleta est terra abominationibus ope- 8
rum manuum eorum, & adorauerunt quos fe-
cerunt digiti eorum.
* Et incuruauit se homo, & humiliatus est 9
vir: & non dimittam eos.
* Et nunc ingredimini in petras, & abscon- 10
dimini in terram, à facie timoris Domini, & à
gloria fortitudinis eius, quando surrexerit fran-
gere terram.
* Nam oculi Domini sublimes: at homo hu- 11
milis, & humiliabitur altitudo hominum, &
exaltabitur Dominus solus in die illa.

30 * ἔσον̄) γὰρ ὡς τερέβινθος ἀποβεβληκυῖα τὰ φύλλα, καὶ
ὡς παράδεισος ὕδωρ μὴ ἔχων.
31 * καὶ ἔσαι ἡ ἰσχὺς αὐτῶν ὡς καλάμη σιππείου, καὶ αἱ ἐρ-
γασίαι αὐτῶν ὡς σπινθῆρες πυρός. καὶ κατακαυθήσονται οἱ
ἄνομοι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἅμα, καὶ οὐκ ἔσαι ὁ σβέσων.

β´

1 * Ο λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἠσαΐαν υἱὸν ἀμὼς περὶ
2 τῆς ἰουδαίας καὶ περὶ ἱερουσαλήμ. * ὅτι ἔσαι
ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις ἐμφανὴς τὸ ὄρος τοῦ κυρίου.
καὶ ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ ἐπ' ἄκρων τῶν ὀρέων. καὶ ὑψωθήσεται
ἐπάνω τῶν βουνῶν. καὶ ἥξουσιν ἐπ' αὐτὸ πάντα τὰ ἔθνη.
3 * καὶ πορεύσονται ἔθνη πολλὰ καὶ ἐροῦσι, δεῦτε καὶ
ἀναβῶμεν εἰς τὸ ὄρος κυρίου, καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἰα-
κώβ. καὶ ἀναγγελεῖ ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ πορευσόμεθα
ἐν αὐτῇ. ἐκ γὰρ σιὼν ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος κυ-
ρίου ἐξ ἱερουσαλήμ.
4 * καὶ κρινεῖ ἀνὰ μέσον τῶν ἐθνῶν. καὶ ἐλέγξει λαὸν πο-
λύν. καὶ συγκόψουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν εἰς ἄροτρα καὶ
τὰς ζιβύνας αὐτῶν εἰς δρέπανα. καὶ οὐ λήψεται ἔθνος
ἐπὶ ἔθνος μάχαιραν, καὶ οὐ μὴ μάθωσιν ἔτι πολεμεῖν.
5 * καὶ νῦν ὁ οἶκος τοῦ ἰακώβ, δεῦτε, καὶ πορευθῶμεν τῷ φωτὶ
κυρίου.
6 * ἀνῆκεν γὰρ τὸν λαὸν αὐτοῦ τὸν οἶκον τοῦ ἰακώβ. ὅτι ἐνε-
πλήσθη ὡς τὸ ἀπαρχῆς ἡ χώρα αὐτῶν κληδονισμῶν, ὡς
ἡ τῶν ἀλλοφύλων, καὶ τέκνα πολλὰ ἀλλόφυλα ἐγενήθη
αὐτοῖς.
7 * ἐνεπλήσθη γὰρ ἡ χώρα αὐτῶν ἀργυρίου καὶ χρυσίου. καὶ
οὐκ ἦν ἀριθμὸς τῶν θησαυρῶν αὐτῶν. καὶ ἐνεπλήσθη ἡ γῆ
ἵππων, καὶ οὐκ ἦν ἀριθμὸς τῶν ἁρμάτων αὐτῶν.
8 * καὶ ἐνεπλήσθη ἡ γῆ βδελυγμάτων τῶν ἔργων τῶν
χειρῶν αὐτῶν. καὶ προσεκύνησαν οἷς ἐποίησαν οἱ δά-
9 κτυλοι αὐτῶν. * καὶ ἔκυψεν ἄνθρωπος, καὶ ἐταπεινώθη
ἀνήρ. καὶ οὐ μὴ ἀνήσω αὐτούς.
10 * καὶ νῦν εἰσέλθετε εἰς τὰς πέτρας καὶ κρύπτεσθε εἰς τὴν
γῆν, ἀπὸ προσώπου τοῦ φόβου κυρίου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης
τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἀναστῇ θραῦσαι τὴν γῆν.
11 * οἱ γὰρ ὀφθαλμοὶ κυρίου ὑψηλοί, ὁ δὲ ἄνθρωπος τα-
πεινός. καὶ ταπεινωθήσεται τὸ ὕψος τῶν ἀνθρώπων. καὶ ὑψωθή-
σεται κύριος μόνος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Quia eritis veluti quercus, cuius folia defluunt, & veluti hortus irriguus qui non habet aquam. 31 Et erit fortitudo impiorum
sicut stuppa lini, & opus manuum eorum sicut scintilla ignis; quæ cùm applicantur ad inuicem, ardent ambo simul: sic consumentur im-
pij, & opera eorum praua, & non erit super eis misericordia.

CAPVT II.

VErbum prophetiæ, quod prophetauit Esaias filius Amos super viros Iuda, & habitatores Ierusalem. 2 Et erit in fine dierum paratus
mons domus sanctuarij Domini in capite montiũ, & eleuabitur super colles; & confluent vt seruiant super eum, omnia regna. 3 Et
ibunt populi multi, & dicent: Venite & ascendamus in montem domus sanctuarij Domini, & in domum maiestatis Dei Iacob, & docebit
nos vias, quæ rectæ sunt coram eo: & ambulabimus in doctrina legis eius. quia de Sion exibit lex, & doctrina verbi Domini de Hierusa-
lem. 4 Et iudicabit inter regna, & arguet populos multos, & contundent gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces. non leuabit
populus contra populum arma, neque discent amplius prœlium. 5 Et dicent viri domus Iacob: Venite & ambulemus in doctrina legis
Domini. 6 Quia dereliquistis terribilem & fortissimum, qui erat redemptor vester domus Iacob; quia repleta est terra vestra idolis, sicut
ab initio; & augures fuerunt sicut Philistim, & in legibus populorum ambulant. 7 Et repleta est terra eorum argento & auro, & non est
finis thesaurorum eius, & repleta est terra eorum equis, & non est finis quadrigarum eius. 8 Et repleta est terra eorum idolis, opus
manuum suarum adorant, quod parauerunt digiti eorum. 9 Et humiliabitur homo, & infirmabitur fortitudo virorum: ne dimittas eis.
10 Ingredientur vt fugiant in petris, & vt abscondantur in puluere à facie timoris Domini, & à splendore gloriæ eius. 11 Oculi subli-
mis hominis humiliabuntur, & infirmabitur fortitudo virorum: & erit fortitudo Domini solius in tempore illo.

12 * כי יום ליהוה צבאות על כל־גאה ורם ועל כל־
נשא ושפל :
13 * ועל כל־ארזי הלבנון הרמים והנשאים ועל
כל־אלוני הבשן :
14 * ועל כל־ההרים הרמים ועל כל־הגבעות
הנשאות :
15 * ועל כל־מגדל גבה ועל כל־חומה בצורה :
16 * ועל כל־אניות תרשיש ועל כל־שכיות החמדה :
17 * ושח גבהות האדם ושפל רום אנשים ונשגב
יהוה לבדו ביום ההוא :
18 * והאלילים כליל יחלף :
19 * ובאו במערות צרים ובמחלות עפר מפני פחד
יהוה ומהדר גאונו בקומו לערץ הארץ :
20 * ביום ההוא ישליך האדם את אלילי כספו ואת
אלילי זהבו אשר עשו־לו להשתחות לחפר פרות
ולעטלפים :
21 * לבוא בנקרות הצרים ובסעפי הסלעים מפני
פחד יהוה ומהדר גאונו בקומו לערץ הארץ :
22 * חדלו לכם מן־האדם אשר נשמה באפו כי־
במה נחשב הוא :

ג

1 * כי הנה האדון יהוה צבאות מסיר מירושלם
ומיהודה משען ומשענה כל משען־לחם וכל
משען־מים :
2 * גבור ואיש מלחמה שופט ונביא וקסם וזקן :
3 * שר־חמשים ונשוא פנים ויועץ וחכם חרשים
ונבון לחש :
4 * ונתתי נערים שריהם ותעלולים ימשלו־בם :
5 * ונגש העם איש באיש ואיש ברעהו ירהבו הנער
בזקן והנקלה בנכבד :

12 * Quia dies Domini exercituũ ſuper om-
nem ſuperbum & excelſum; & ſuper omnẽ
arrogantem, & humiliabitur.
13 * Et ſuper omnes cedros Libani ſublimes
& erectas, & ſuper omnes quercus Baſan.
14 * Et ſuper omnes montes excelſos, & ſu-
per omnes colles eleuatos.
15 * Et ſuper omnem turrem excelſam, & ſu
per omnem murum munitum.
16 * Et ſuper omnes naues Tharſis, & ſuper
D omne quod viſu pulchrum eſt.
17 * Et incuruabitur omnis ſublimitas ho-
minum, & humiliabitur altitudo virorũ,
& eleuabitur Dominus ſolus in die illa.
18 * Et idola penitus conterentur.
19 * Et introibunt in ſpeluncas petrarum, &
in voragines terræ à facie formidinis Do-
mini, & à gloria maieſtatis eius, cùm ſur-
rexerit percutere terram.
20 * In die illa proiiciet homo idola argenti
ſui, & ſimulachta auri ſui quæ fecerat ſibi,
vt adoraret talpas & veſpertiliones.
21 * Et ingredietur ſciſſuras petrarum, & in
cauernas ſaxorum à facie formidinis Do-
mini, & à gloria maieſtatis eius, cùm ſur-
rexerit percutere terram.
22 * Quieſcite ergo ab homine, cuius ſpiri-
tus in naribus eius eſt, quia excelſus repu-
tatus eſt ipſe.

CAP. III.

1 Ecce enim dominator Dominus exerci-
A tuum auferet ab Hieruſalem, & ab Iuda
validum & fortem, omne robur panis &
omne robur aquæ.
2 * Et fortem, & virum bellatorem, & iu-
dicem, & prophetam, & ariolum;
3 * Et ſenem principẽ ſuper quinquaginta,
& honorabilem vultu, & conſiliarium, &
ſapientem de architectis, & prudentẽ elo-
quij myſtici.
4 * Et dabo pueros principes eorum, & ef-
fœminati dominabuntur eis.
5 * Et corruet populus vir ad virũ, & vnuſ-
quiſque ad proximum ſuum. Tumultua-
bitur puer contra ſenem, & ignobilis con-
tra nobilem.

תרגום

12 ארי יומא דעתיד למיתי מן קדם יי צבאות על כל גיותניא ורמי לבא ועל כל תקיפיא וימאכון : 13 ועל כל מלכי עממיא תקיפיא
וחסיניא ועל כל טורני מדינתא : 14 ועל כל טוריא רמיא ועל כל רמתא מנטלתא : 15 ועל כל דיתבין במגדל רם ועל כל דשרן בשור
כריך : 16 ועל כל דיתבין בניסי ימא ועל כל דשרן בבירנית שפרא : 17 וימאך רמות אנשא ויחלש תקוף גברין ויתקף יי בלחודוהי
בעדנא ההיא : 18 וטעותא גמירא יסופן : 19 ויעלון במערת טנריא ובמחלת עפר מן קדם דחילא דיי ומזיו יקרה
באתגליותה למתבר רשיעי ארעא : 20 בעדנא ההיא ירחקון בני אנשא ית טעות כספהון וית טעות דהבהון דעבדו להון
למסגד לטעותא ולצלמניא : 21 למעל במערת טנריא ובשקיפי כיפיא מן קדם דחילא דיי ומזיו יקרה באתגליותיה למתבר
רשיעי ארעא : 22 אתמנעו לכון מלאשתעבדא לאנשא במעבדה דחלא דנשמת רוח חיין באפוהי ארי יומא דין הוא קים
ומחר לא איתוי וכלמא חשיב הוא :

ג

1 ארי הא רבון עלמא יי צבאות מעדי מירושלם ומיהודה סמך וסעיד כל סמך מיכל וכל סעד משתי : 2 גבר וגבר עבד קרב
דין וספר ומשאל וסב : 3 שר ורב חמשין ונסיב אפין ומלך מילך ואמר ומשתמע וחכים וסכלתן בעצא : 4 ואמני ינקיא
פרנסיהון וחלשיא ישלטון בהון : 5 ויתגרון עמא גבר בגבר וגבר בחברה ישלטון עולימא בסבא ודשיט ביקיר :

* *Dies enim Domini Sabaoth super omnem* 12
arrogantem & superbum, & super omnem ex-
celsum & sublimem, & humiliabuntur.
* *Et super omnem cedrum Libani excelsarũ* 13
& sublimium, & super omnem arborem glan-
dis Basan. * *Et super montem excelsum, &* 14
super omnem collem excelsum. * *Et super om-* 15
nem turrim excelsam, & super omnem murum
excelsum. * *Et super omne nauigium maris,* 16
& super omnem aspectum nauium pulchritu-
dinis. * *Et humiliabitur omnis homo, & ca-* 17
det altitudo hominum, et exaltabitur Dominus
solus in die illa.
* *Et manufacta omnia abscondent;* 18
* *Inferentes in speluncas & in scissuras pe-* 19
trarum, & in foramina terræ, à facie timoris
Domini, & à gloria fortitudinis eius, cùm sur-
rexerit confringere terram.
* *Nã die illa eiiciet homo abominationes suas* 20
argenteas et aureas, quas fecerunt adorare va-
na & vespertiliones.
* *Ingredi in foramina durißimæ petræ, &* 21
scissuras petrarum à facie timoris Domini, & à
gloria fortitudinis eius, cùm surrexerit contere-
re terram.
* *Quiescite vobis ab homine, cui respiratio* 22
in naribus eius, quoniam in quo reputatus est.

CAP. III.

Ecce iam dominator Dominus Sabaoth au- 1
feret de Hierusalem & de Judæa validum
& validam, robur panis & robur aquæ:
* *Gigantem & fortem, & hominem bella-* 2
torem, & iudicem, & prophetam, & coniecto-
rem, & presbyterum.
* *Et principem super quinquaginta, & ad-* 3
mirabilem consiliarium, & sapientem archite-
ctum, & prudentem auditorem.
* *Et instituam iuuenes principes eorum, &* 4
illusores dominabuntur eis.
* *Et corruet populus homo ad hominem, &* 5
homo ad proximum suum. offendet puer con-
tra senem, ignobilis contra nobilem.

12 * ἡμέρα γὰρ κυρίου σαβαώθ, ἐπὶ πάντα ὑβριστὴν καὶ
ὑπερήφανον, καὶ ἐπὶ πάντα ὑψηλὸν καὶ μετέωρον. καὶ
13 ταπεινωθήσονται. * καὶ ἐπὶ πᾶσαν κέδρον τοῦ λιβάνου
τῶν ὑψηλῶν καὶ μετεώρων. καὶ ἐπὶ πᾶν δένδρον βα-
14 λάνου βασάν. * καὶ ἐπὶ ὄρος ὑψηλόν, καὶ ἐπὶ πάντα
βουνὸν ὑψηλόν.
15 * καὶ ἐπὶ πάντα πύργον ὑψηλόν, καὶ ἐπὶ πᾶν τεῖχος
ὑψηλόν.
16 * καὶ ἐπὶ πᾶν πλοῖον θαλάσσης. καὶ ἐπὶ πᾶσαν θέαν
17 πλοίων κάλλους. * καὶ ταπεινωθήσεται πᾶς ἄνθρωπος,
καὶ πεσεῖται τὸ ὕψος τῶν ἀνθρώπων. καὶ ὑψωθήσεται κύριος
18 μόνος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. * καὶ τὰ χειροποίητα πάν-
τα κατακρύψουσιν,
19 * εἰσενέγκαντες εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς τὰς σχισμὰς
τῶν πετρῶν καὶ εἰς τὰς τρώγλας τῆς γῆς, ἀπὸ προσώπου
τοῦ φόβου κυρίου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν
ἀναστῇ θραῦσαι τὴν γῆν.
20 * τῇ γὰρ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκβαλεῖ ἄνθρωπος τὰ βδελύγ-
ματα αὐτοῦ τὰ ἀργυρᾶ καὶ τὰ χρυσᾶ ἃ ἐποίησαν προσ-
κυνεῖν τοῖς ματαίοις καὶ τοῖς νυκτερίσι.
21 * τοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὰς τρώγλας τῆς στερεᾶς πέτρας καὶ
τὰς σχισμὰς τῶν πετρῶν ἀπὸ προσώπου τοῦ φόβου κυρίου
καὶ ἀπὸ τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἀναστῇ θραῦσαι
22 τὴν γῆν· * παύσασθε ὑμῖν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ᾧ ἡ ἀνα-
πνοὴ ἐν μυκτῆρι αὐτοῦ ὅτι ἐν τίνι ἐλογίσθη.

γ

1 Ἰδοὺ δὴ ὁ δεσπότης κύριος σαβαὼθ ἀφελεῖ ἀπὸ
ἱερουσαλὴμ καὶ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας ἰσχύοντα καὶ ἰσχύουσαν.
ἰσχὺν ἄρτου καὶ ἰσχὺν ὕδατος.
2 * γίγαντα καὶ ἰσχύοντα καὶ ἄνθρωπον πολεμιστὴν καὶ δι-
καστὴν καὶ προφήτην, καὶ στοχαστὴν καὶ πρεσβύτην.
3 * καὶ πεντηκόνταρχον, καὶ θαυμαστὸν σύμβουλον, καὶ
σοφὸν ἀρχιτέκτονα, καὶ συνετὸν ἀκροατήν.
4 * καὶ ἐπιστήσω νεανίσκους ἄρχοντας αὐτῶν, καὶ ἐμπαῖ-
κται κατακυριεύσουσιν αὐτῶν.
5 * καὶ συμπεσεῖται ὁ λαός, ἄνθρωπος πρὸς ἄνθρω-
πον, καὶ ἄνθρωπος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. προσκό-
ψει τὸ παιδίον πρὸς τὸν πρεσβύτην, ὁ ἄτιμος πρὸς τὸν
ἔντιμον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Quia dies venturus est à facie Domini exercituum super omnes superbos & elatos corde: & super omnes fortes, & humiliabuntur.
[13] Et super omnes reges populorum fortes & robustos, & super omnes principes prouinciarum. [14] Et super omnes montes excelsos,
& super omnes colles eleuatos. [15] Et super omnes qui habitant in turre excelsa, & super omnes qui morantur in muro munito. [16] Et su-
per omnes qui habitant in insulis maris, & super omnes qui morantur in palatiis pulcherrimis. [17] Et humiliabitur altitudo hominum, &
infirmabitur fortitudo virorum, & roborabitur Dominus solus in tẽpore illo. [18] Et idola penitus deficient. [19] Et introibunt in spelun-
cas petrarum, & in cauernas pulueris à facie timoris Domini, & à splendore gloriæ eius, cùm reuelatus fuerit vt conterat impios terræ.
[20] In tempore illo procul abiicient homines idola sua argentea, & idola sua aurea, quæ sibi fecerant, vt adorarent idola & simulachra.
[21] Vt ingrediantur speluncas rupium, petrarumque foramina à facie timoris Domini, & à splendore gloriæ eius, cùm reuelatus fue-
rit vt cõterat impios terræ. [22] Cessate vobis ne subiiciamini homini, cùm factus fuerit terribilis, cuius spiraculum spiritus vitæ in naribus
eius est. quia hodie est viuus & cras non est, & quasi nihilum reputatus est ipse.

CAPVT III.

Ecce enim dominator seculi Dominus exercituum auferet de Hierusalem & de Iuda fulcimentum & sustentaculum, omne fulcimentum
cibi, & omnem sustentationem potus. [2] Fortem & virum bellatorem, iudicem & scribam, & coniectorem, & senem; [3] Et principem
quinquagenarium, & acceptabilem vultus, & consiliarium, & docentem, & audientem, & sapientem, & prudentem in consilio.
[4] Et constituam pueros gubernatores eorum; & infirmi dominabuntur eis. [5] Et irruet populus vir in virum, & vnusquisque in
proximum suum; dominabitur puer contra senem, & ignobilis contra nobilem.

6 כִּי־יִתְפֹּשׂ אִישׁ בְּאָחִיו בֵּית אָבִיו שִׂמְלָה לְכָה
קָצִין תִּהְיֶה־לָּנוּ וְהַמַּכְשֵׁלָה הַזֹּאת תַּחַת יָדֶךָ׃
7 יִשָּׂא בַיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר לֹא־אֶהְיֶה חֹבֵשׁ
וּבְבֵיתִי אֵין לֶחֶם וְאֵין שִׂמְלָה לֹא תְשִׂימֻנִי קְצִין
עָם׃
8 כִּי כָשְׁלָה יְרוּשָׁלַםִ וִיהוּדָה נָפָל כִּי־לְשׁוֹנָם
וּמַעַלְלֵיהֶם אֶל־יְהוָה לַמְרוֹת עֵנֵי כְבוֹדוֹ׃
9 הַכָּרַת פְּנֵיהֶם עָנְתָה בָּם וְחַטָּאתָם כִּסְדֹם הִגִּידוּ
לֹא כִחֵדוּ אוֹי לְנַפְשָׁם כִּי־גָמְלוּ לָהֶם רָעָה׃
10 אִמְרוּ צַדִּיק כִּי־טוֹב כִּי־פְרִי מַעַלְלֵיהֶם
יֹאכֵלוּ׃
11 אוֹי לְרָשָׁע רָע כִּי־גְמוּל יָדָיו יֵעָשֶׂה לּוֹ׃
12 עַמִּי נֹגְשָׂיו מְעוֹלֵל וְנָשִׁים מָשְׁלוּ בוֹ עַמִּי
מְאַשְּׁרֶיךָ מַתְעִים וְדֶרֶךְ אֹרְחֹתֶיךָ בִּלֵּעוּ׃
13 נִצָּב לָרִיב יְהוָה וְעֹמֵד לָדִין עַמִּים׃
14 יְהוָה בְּמִשְׁפָּט יָבוֹא עִם־זִקְנֵי עַמּוֹ וְשָׂרָיו וְאַתֶּם
בִּעַרְתֶּם הַכֶּרֶם גְּזֵלַת הֶעָנִי בְּבָתֵּיכֶם׃
15 מַלָּכֶם תְּדַכְּאוּ עַמִּי וּפְנֵי עֲנִיִּים תִּטְחָנוּ נְאֻם־אֲדֹנָי
יֱהוִה צְבָאוֹת׃
16 וַיֹּאמֶר יְהוָה יַעַן כִּי גָבְהוּ בְּנוֹת צִיּוֹן וַתֵּלַכְנָה
נְטוּוֹת גָּרוֹן וּמְשַׂקְּרוֹת עֵינָיִם הָלוֹךְ וְטָפֹף תֵּלַכְנָה
וּבְרַגְלֵיהֶם תְּעַכַּסְנָה׃
17 וְשִׂפַּח אֲדֹנָי קָדְקֹד בְּנוֹת צִיּוֹן וַיהוָה פָּתְהֵן
יְעָרֶה׃
18 בַּיּוֹם הַהוּא יָסִיר אֲדֹנָי אֵת תִּפְאֶרֶת הָעֲכָסִים
וְהַשְּׁבִיסִים וְהַשַּׂהֲרֹנִים׃
19 הַנְּטִפוֹת וְהַשֵּׁרוֹת וְהָרְעָלוֹת׃
20 הַפְּאֵרִים וְהַצְּעָדוֹת וְהַקִּשֻּׁרִים וּבָתֵּי הַנֶּפֶשׁ
וְהַלְּחָשִׁים׃
21 הַטַּבָּעוֹת וְנִזְמֵי הָאָף׃

6 Apprehendet enim vir fratrem suum do
mesticum patris sui, & dicet: Vestimentũ
B tibi est, princeps esto noster: ruina autem
hæc sub manu tua.
7 Respondebitque in die illa dicens: Non
sum medicus, & in domo mea non est pa-
nis, neque vestimẽtum. nolite constituere
me principem populi.
8 Ruit enim Hierusalem & Iudas conci-
dit, quia lingua eorũ & adinuentiones eo-
rum contra Dominũ vt prouocarent ocu-
los maiestatis eius.
9 Agnitio vultus eorum respondebit eis,
& peccatum suum quasi Sodoma prædica-
uerunt, nec absconderunt. Væ animæ eo-
rum: quoniam reddita sunt eis mala.
10 Dicito iusto quoniam bene, quoniam
fructum adinuẽtionum suarum comedet.
11 Væ impio in malum. retributio enim
manuum eius fiet ei.
12 Populum meum exactores sui spoliaue-
runt, & mulieres dominatæ sunt eis. Po-
C pule meus qui te beatum dicũt, ipsi te de-
cipiunt, & viam gressuum tuorũ dissipant.
13 Stat ad iudicandum Dominus, & stat Luce 22
ad iudicandos populos.
14 Dominus ad iudicium veniet cum se-
nibus populi sui & principibus eius. Vos
enim depasti estis vineam, & rapina pau-
peris in domo vestra.
15 Quare atteritis populum meum, & fa-
cies pauperum commolitis, dicit Domi-
nus exercituum?
16 Et dixit Dominus Deus: Pro eo quòd
eleuatæ sunt filiæ Sion, & ambulauerunt
extento collo, & nutibus oculorum ibant,
D & plaudebant, & ambulabant, & pedibus
suis composito gradu incedebant:
17 Decaluabit Dñs verticem filiarũ Sion,
& Dominus crinem earum nudabit.
18 In die illa auferet Dñs ornamentum cal
19 ciamentorum, & lunulas; Et torques, &
20 monilia, & armillas. Et mitras, & discri-
minalia, & periscelides, & murenulas, &
21 olfactoriola, & inaures. Et annulos, &
gemmas in fronte pendentes.

תרגום

6 אֲרֵי יֵחוּד גְּבַר בְּאַחוּהִי מִזַּרְעִית בֵּית אֲבוּהִי לְמֵימַר כְּסוּ אִית לָךְ רַב תְּהֵי עֲלָנָא וּמַגְבִּיתָא הָדָא תְּהֵי תְּחוֹת יְדָךְ׃ 7 יְתִיב בְּעִידָנָא
הַהִיא לְמֵימַר לֵית אֲנָא כָּשַׁר לְמֶהֱוֵי רֵישׁ וּבְבֵיתִי לֵית מָא דְאֵיכוּל וְלֵית מָא דְאֶתְכַּסִּי וְלָא תְמַנְּנֻנִי רַב עַל עַמָּא׃
8 אֲרֵי אִתְקִילוּ יָתְבֵי יְרוּשְׁלֶם וֶאֱנַשׁ יְהוּדָה גְּלוֹ אֲרֵי מְמַלַּל פֻּמְהוֹן וַאֲגַר עוֹבָדֵיהוֹן גְּלַן קֳדָם יְיָ מַרְגְּזִין קֳדָם יְקָרֵהּ׃
9 אִשְׁתְּמוֹדְעוּת אַפֵּיהוֹן בְּדִינָא אַסְהֵד בְּהוֹן וְחַטָּאֵיהוֹן כִּסְדוֹמָאֵין קַבְלִין וְלָא מַנְעִין וַאי לְנַפְשְׁהוֹן אֲרֵי גְּרַמוּ דְּתֵיתֵי לְהוֹן בִּישְׁתָּא׃
10 אֶמְרוּ לְצַדִּיקַיָּא טוּבֵיכוֹן אֲרֵי פֵּרֵי עוֹבָדֵיהוֹן יִשְׁתַּלְמוּן׃ 11 וַוי לְרַשִׁיעַיָּא דְּעוֹבָדֵיהוֹן בִּישִׁין אֲרֵי גְּמֻלָא דִידֵיהוֹן יִתְּתַב לְהוֹן׃
12 עַמִּי דְסַרְכוֹהִי בְּזַוּוֹהִי כִּמְעַלְלֵי כַרְמָא וּכְמָרֵי חוֹבָא שָׁלְטוּ בֵהּ עַמִּי מְשַׁבְּחָךְ אַטְעִיךְ וְאוֹרַח שְׁבִילָךְ קַלְקִלוּ׃
13 עָתִיד לְמֵידַן יְיָ וּמִתְגְּלֵי לְמֶעְבַּד פּוּרְעֲנוּת דִּין מִן עַמְמַיָּא׃
14 יְיָ בְּדִינָא יֵעוֹל יַת סָבֵי עַמֵּהּ וְסַרְכוֹהִי וְאַתּוּן אַנַסְתּוּן יַת עַמִּי חֲטוּף מִסְכְּנָא בְּבָתֵּיכוֹן׃
15 מָה לְכוֹן דְּאַתּוּן מְמַסְכְּנִין יַת עַמִּי וְאַפֵּי חֲשִׁיכַיָּא מְבַלַּן אַתּוּן וּמְיִתַן בְּדִינֵיהוֹן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צְבָאוֹת׃
16 וַאֲמַר יְיָ חֲלַף דְּאִתְרַבְרְבָא בְּנָת צִיּוֹן וְאָזְלָן מְרִימַן צַוָּאר וּמְסַרְבְּקָן עֵינֵין אָזְלַן וּבְפַתְהֵן מַקְפָּן וּבְרַגְלֵיהֵן מַרְגְּזָן׃
17 וִישַׁעְבֵּד יְיָ יְקָרַת בְּנָת צִיּוֹן וַיְיָ יְקָרְהֶן יַעְדֵּי׃ 18 בְּעִדָּנָא הַהִיא יַעְדֵּי יְיָ יַת תֻּשְׁבְּחַת מְסָנַיָּא וּשְׁבִיסַיָּא וְסִבְּכַיָּא׃ 19 עִנְקַיָּא
וְשֵׁירֵי יְדַיָּא וַחֲנִיסְנְסַיָּא׃ 20 כְּלִילַיָּא וְשֵׁירֵי רִגְלַיָּא וְקוֹלְמוֹסַיָּא וְקַדָּשַׁיָּא וַחֲלִיטָתָא׃ 21 עִזְקָתָא וְטַלְטִילַיָּא׃

*Quia apprehendet homo fratrem ſuum, vel 6
domeſticum patris ſui, dicens: Veſtimentum ha-
bes, princeps eſto noſter, & cibus meus ſub te
ſit.
*Et reſpondens in die illa dicet: Non ero 7
tuus princeps. non enim in domo mea eſt panis
neq; veſtimentum; nō ero princeps populi huius.
*Quia corruit Hieruſalem, & Iudæa conci- 8
dit, & linguæ eorum cum iniquitate, quæ erga
Dominum, non credentes. quare nunc humiliata
eſt gloria eorum. *Et confuſio vultus eorum 9
reſtitit eis. at peccatum ſuum quaſi Sodomorum
annunciauerunt & manifeſtauerūt. Væ animæ
eorum, quoniam conſuluerunt conſilium malum
contra ſe.
*Dicentes: Alligemus iuſtū, quoniā inutilis 10
nobis eſt. igitur fructus operū ſuorum comedent.
*Væ iniquo, mala ſecundum opera manuum 11
eius accident ei.
*Populus meus, exactores veſtri deuorant 12
vos, & exactores dominantur veſtri. popu-
lus meus, beatificantes vos decipiunt vos, &
ſemitas pedum veſtrorum conturbant.
*Sed nunc conſtituetur ad iudicium Domi- 13
nus, & ſtatuet ad iudicium populum ſuum.
*Ipſe Dominus ad iudicium veniet cum ſe- 14
nioribus populi, & cum principibus ſuis. vos
autem quid incendiſtis vineam meam: & rapi-
na pauperis in domibus veſtris?
*Quid vos iniuria afficitis populum meum, 15
et faciem mendicorum confunditis? dicit domi-
nator Dominus exercituum.
*Hæc dicit Dominus: Pro eo quòd exaltatæ 16
ſunt filiæ Sion, & ambulauerunt excelſo collo,
& in nutibus oculorum & itinere pedum ſi-
mul trahentes tunicas, & pedibus ſimul luden-
tes. *Et humiliabit Dominus dominatrices 17
filias Sion, & Dominus nudabit turpitudinem
ipſarum in die illa. *Et auferet Dominus glo- 18
riam veſtimenti earum; & tunicas fimbriatas,
*Et torques, & bullam, & ornatum faciei 19
earum, *Et compoſitionem ornatus gloriæ, 20
& olfactoriola, & armillas, & diſcriminalia.
*Et annulos, & dextralia, & inaures. 21

6 *ὅτι ἐπιλήψεται ἄνθρωπος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ἢ τοῦ οἰ-
κείου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ λέγων, ἱμάτιον ἔχεις, ἀρχηγὸς
γενοῦ ἡμῶν, καὶ τὸ βρῶμα τὸ ἐμὸν ὑπὸ σὲ ἔστω.
7 *καὶ ἀποκριθεὶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐρεῖ, οὐκ ἔσομαί
σου ἀρχηγός, οὐ γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ μου ἔστιν ἄρτος, οὐδὲ ἱμά-
τιον, οὐκ ἔσομαι ἀρχηγὸς τοῦ λαοῦ τούτου.
8 *ὅτι ἀνεῖται ἱερουσαλήμ, καὶ ἰουδαία συμπέπτωκε, καὶ
αἱ γλῶσσαι αὐτῶν μετὰ ἀνομίας τὰ πρὸς κύριον ἀπειθοῦντες.
διότι νῦν ἐταπεινώθη ἡ δόξα αὐτῶν.
9 *καὶ ἡ αἰσχύνη τοῦ προσώπου αὐτῶν ἀντέστη αὐτοῖς. τὴν
δὲ ἁμαρτίαν αὐτῶν ὡς σοδόμων ἀνήγγειλαν καὶ ἐνεφάνι-
σαν. οὐαὶ τῇ ψυχῇ αὐτῶν, διότι βεβούλευνται βουλὴν πο-
10 νηρὰν καθ' ἑαυτῶν *εἰπόντες, δήσωμεν τὸν δίκαιον, ὅτι
δύσχρηστος ἡμῖν ἐστι. τοίνυν τὰ γεννήματα τῶν ἔργων αὐ-
11 τῶν φάγονται. *οὐαὶ τῷ ἀνόμῳ, πονηρὰ κατὰ τὰ ἔργα
τῶν χειρῶν αὐτοῦ συμβήσεται αὐτῷ.
12 *λαός μου, οἱ πράκτορες ὑμῶν καλαμῶνται ὑμᾶς, καὶ
οἱ ἀπαιτοῦντες κυριεύουσιν ὑμῶν. λαός μου, οἱ μακα-
ρίζοντες ὑμᾶς πλανῶσιν ὑμᾶς. καὶ τὰς τρίβους τῶν ποδῶν
13 ὑμῶν ἐκταράσσουσιν. *ἀλλὰ νῦν καταστήσεται εἰς κρί-
σιν κύριος. καὶ στήσει εἰς κρίσιν τὸν λαὸν αὐτοῦ.
14 *αὐτὸς κύριος εἰς κρίσιν ἥξει μετὰ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ
λαοῦ καὶ μετὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ. ὑμεῖς δὲ τί ἐνεπυρίσατε
τὸν ἀμπελῶνά μου, καὶ ἡ ἁρπαγὴ τοῦ πτωχοῦ ἐν τοῖς οἴκοις
15 ὑμῶν; *τί ὑμεῖς ἀδικεῖτε τὸν λαόν μου, καὶ τὸ πρόσω-
πον τῶν πτωχῶν καταισχύνετε; φησὶν κύριος κύριος στρα-
τιῶν.
16 *τάδε λέγει κύριος, ἀνθ' ὧν ὑψώθησαν αἱ θυγατέ-
ρες σιών, καὶ ἐπορεύθησαν ὑψηλῷ τραχήλῳ καὶ ἐν νεύμα-
σιν ὀφθαλμῶν καὶ τῇ πορείᾳ τῶν ποδῶν ἅμα σύρουσαι
τοὺς χιτῶνας καὶ τοῖς ποσὶν ἅμα παίζουσαι.
17 *καὶ ταπεινώσει κύριος ἀρχούσας θυγατέρας σιών.
καὶ κύριος ἀνακαλύψει τὸ αἰσχύνωμα αὐτῶν ἐν τῇ ἡμέ-
ρᾳ ἐκείνῃ.
18 *καὶ ἀφελεῖ κύριος τὴν δόξαν τοῦ ἱματισμοῦ αὐτῶν,
19 καὶ τοὺς κοσύμβους, *καὶ τοὺς μηνίσκους, καὶ τὸ κάθεμα,
20 καὶ τὸν κόσμον τοῦ προσώπου αὐτῶν, *καὶ τὴν σύνθεσιν τοῦ
κόσμου τῆς δόξης. καὶ τοὺς χλιδῶνας καὶ τὰ ψέλια καὶ τὰ ἐμ-
21 πλόκια. *καὶ τοὺς δακτυλίους, καὶ τὰ ἐπιδέξια, καὶ τὰ ἐνώτια,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[6] Apprehendet enim vir fratrem ſuum, de cognatione domus patris ſui, dicens: Veſtimentum tibi eſt, princeps eſto noſter, & poteſtas hæc erit ſub manu tua. [7] Reſpondebit in tempore illo dicens: Non ſum ſufficiens vt ſim princeps, & in domo mea non habeo quod comedam, neque quo operiar; ne conſtituatis me principem ſuper populum. [8] Quia offenderunt habitatores Hieruſalem, & viri Iuda tranſmigrati ſunt, quia eloquium oris ſui, & merces operum ſuorum manifeſta ſunt coram Domino; prouocant enim maieſtatem eius.

[9] Agnitio enim vultus eorum in iudicio teſtificatur contra eos, & peccata eorum quaſi Sodomitæ prædicāt, & non deſinunt. Væ animæ eorum, quoniam ipſi fuerunt cauſa quòd venerit eis malum. [10] Dicite iuſtis: Beati eſtis vos; quia fructus operum ſuorum retribuetur eis. [11] Væ impiis, quorum opera mala ſunt, quia retributio manuum ſuarum reddetur eis. [12] Populum meū exactores ſui exſpoliauerunt, quaſi vindemiantes vineam, & quaſi fœneratores dominati ſunt ei. Popule meus, qui te laudant, decipiunt te; & viam ſemitæ tuæ diſſipant.

[13] Iudicaturus eſt Dominus, & reuelabit ſe, vt faciat vltionem iudicij in populos. [14] Dominus ad iudicium veniet cum ſenioribus populi ſui, & exactoribus eius: vos autem diripuiſtis populum meum, rapina pauperis in domibus veſtris eſt.

[15] Quid vobis eſt quòd depauperatis populum meum; & facies pauperum atteritis, vt in cauſa ſua pereant? dicit Dominus exercituum. [16] Et dixit Dominus: Pro eo quòd eleuatæ ſunt filiæ Sion, & ambulauerunt extento collo, & ſtibio linitis oculis ibant, & crinibus circumuolutis, & pedibus ſuis prouocantes:

[17] Proſternet Dominus gloriam filiarum Sion, & Dominus gloriam earum auferet.

[18] In illo tempore auferet Dominus ornamentum calceamentorum; & lunulas, & torques, [19] Et monilia, & armillas manuū, & mitras. [20] Et diſcriminalia, & armillas pedum, & murenulas, & inaures, & olfactoria. [21] Et annulos, & gemmas,

22 * הַמַּחֲלָצוֹת וְהַמַּעֲטָפוֹת וְהַמִּטְפָּחוֹת וְהָחֲרִיטִים׃
23 * הַגִּלְיֹנִים וְהַסְּדִינִים וְהַצְּנִיפוֹת וְהָרְדִידִים׃
24 * וְהָיָה תַחַת בֹּשֶׂם מַק יִהְיֶה וְתַחַת חֲגוֹרָה נִקְפָּה
וְתַחַת מַעֲשֶׂה מִקְשֶׁה קָרְחָה וְתַחַת פְּתִיגִיל מַחֲגֹרֶת
שָׂק כִּי־תַחַת יֹפִי׃
25 * מְתַיִךְ בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ וּגְבוּרָתֵךְ בַּמִּלְחָמָה׃
26 * וְאָנוּ וְאָבְלוּ פְּתָחֶיהָ וְנִקָּתָה לָאָרֶץ תֵּשֵׁב׃

ד

1 * וְהֶחֱזִיקוּ שֶׁבַע נָשִׁים בְּאִישׁ אֶחָד בַּיּוֹם הַהוּא
לֵאמֹר לַחְמֵנוּ נֹאכֵל וְשִׂמְלָתֵנוּ נִלְבָּשׁ רַק יִקָּרֵא
שִׁמְךָ עָלֵינוּ אֱסֹף חֶרְפָּתֵנוּ׃
2 * בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה צֶמַח יְהוָה לִצְבִי וּלְכָבוֹד וּפְרִי
הָאָרֶץ לְגָאוֹן וּלְתִפְאֶרֶת לִפְלֵיטַת יִשְׂרָאֵל׃
3 * וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַםִ קָדוֹשׁ
יֵאָמֶר לוֹ כָּל־הַכָּתוּב לַחַיִּים בִּירוּשָׁלָםִ׃
4 * אִם רָחַץ אֲדֹנָי אֵת צֹאַת בְּנוֹת־צִיּוֹן וְאֶת־דְּמֵי
יְרוּשָׁלַםִ יָדִיחַ מִקִּרְבָּהּ בְּרוּחַ מִשְׁפָּט וּבְרוּחַ בָּעֵר׃
5 * וּבָרָא יְהוָה עַל כָּל־מְכוֹן הַר־צִיּוֹן וְעַל־מִקְרָאֶהָ
עָנָן יוֹמָם וְעָשָׁן וְנֹגַהּ אֵשׁ לֶהָבָה לָיְלָה כִּי עַל־
כָּל־כָּבוֹד חֻפָּה׃
6 * וְסֻכָּה תִּהְיֶה לְצֵל־יוֹמָם מֵחֹרֶב וּלְמַחְסֶה וּלְמִסְתּוֹר
מִזֶּרֶם וּמִמָּטָר׃

ה

1 * אָשִׁירָה נָּא לִידִידִי שִׁירַת דּוֹדִי לְכַרְמוֹ כֶּרֶם
הָיָה לִידִידִי בְּקֶרֶן בֶּן־שָׁמֶן׃
2 * וַיְעַזְּקֵהוּ וַיְסַקְּלֵהוּ וַיִּטָּעֵהוּ שֹׂרֵק וַיִּבֶן מִגְדָּל
בְּתוֹכוֹ וְגַם־יֶקֶב חָצֵב בּוֹ וַיְקַו לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים וַיַּעַשׂ
בְּאֻשִׁים׃
3 * וְעַתָּה יֹשֵׁב יְרוּשָׁלַםִ וְאִישׁ יְהוּדָה שִׁפְטוּ־נָא
בֵּינִי וּבֵין כַּרְמִי׃

22 * Et mutatoria, & palliola & linteamina
23 & acus. * Et specula,& sindones,& vittas,
& theristra.
24 * Et erit pro suaui odore fœtor,& pro zo-
na funiculus, & pro crispanti crine calui-
cium,& pro fascia pectorali cilicium.
25 * Pulcherrimi quoque viri tui gladio ca-
26 dent,& fortes tui in prœlio. * Et mœrebũt
atque lugebunt portæ eius, & desolata in
terra sedebit.

CAP. IIII.

1 ET apprehendent septem mulieres virũ
A vnum in die illa dicẽtes: Panem nostrũ
comedemus,& vestimentis nostris operie-
mur:tantummodo inuocetur nomẽ tuum
super nos:aufer opprobrium nostrum.
2 * In die illa erit germẽ Domini in magni-
ficentia, & gloria;fructus terræ sublimis,&
exultatio his qui saluati fuerint de Israel.
3 * Et erit omnis qui relictus fuerit in Sion,
& residuus in Hierusalem, sanctus vocabi-
tur, omnis qui scriptus est in vita in Hie-
rusalem.
4 * Si abluerit Dominus sordem filiarum
Sion, & sanguinem Hierusalem lauerit de
medio eius in spiritu iudicij & spiritu ar-
doris.
5 * Et creabit Dominus super omnem locũ
montis Sion, & vbi inuocatus est, nubem
per diem, & fumum & splendorem ignis
flammantis in nocte. super omnem enim
gloriam protectio.
6 * Et tabernaculum erit in vmbraculum
diei ab æstu,& in securitatem & absconsio-
nem à turbine & à pluuia.

CAP. V.

1 CAntabo dilecto meo canticum patrue-
A lis mei, vineæ suæ:Vinea facta est dile-
cto meo, in cornu filio olei.
2 * Et sepiuit eam, & lapides elegit ex ea, & Math. 21 c.
plantauit vineam electam. et ædificauit
turrim in medio eius, & torcular extruxit
in ea. Et expectauit vt faceret vuas,& fecit
3 labruscas. * Nunc ergo habitatores Hie-
rusalem & viri Iuda, iudicate inter me &
vineam meam.

תרגום יונתן

22 כתוניא ושושיפיא ולבורנקיא ומחכיא׃ 23 ומחזיתא וקרטיסיא וביתריא וכבנתיא׃ 24 ויהי אתר דהואה יהבין בסמין יתמסי
ואתר דהואה אסרן פסיקיא יהא רשמין דמחא ואתר דהואה מהלכן בגיותא יסרן סקין דא פרענותא תתעבד
מנהון ארי טעאה בשפריהון׃ 25 שפר גבריך בחרבא יתקטלון ועבדי נצחניך בקרבא׃ 26 ויצדון ויסופון תרעי קרותהא ותתרוקן ארעא
ותחרוב׃ ד 1 ויתקפן שבע נשין בגברא חד בעדנא ההיא למימר מדילנא ניכול ומדילנא נתכסי לחוד יתקרי שמך
עלנא כנוש חסודנא׃ 2 בעדנא ההיא יהי משיחא דיוי לחדוא וליקר ועבדי אוריתא לרבו ולתשבחא לשזבת ישראל׃ 3 ויהא דישתאר
יתוב לציון ודעבד אוריתא יתקים בירושלם קדיש יתאמר ליה כל דכתיב לחיי עלמא יחזי בנחמת ירושלם׃ 4 אם יעדי יוי ית
חגאלת בנת ציון וית אשדי דם זכאי דבירושלם יגלי מגוה במימר דין ובמימר גמירא׃ 5 ויברי יוי על כל מקדש טורא דציון ועל אתר
בית שכינתה ענן יקר יהי מטל עלוהי בימםא ואמיטתא חיהור כאשא שלהובי בליליא ארי יתיר מן יקרא דאמיר לאיתאה עלוהי שכינתא
תהי מגנא עלוהי בגנון׃ 6 ועל ירושלם תהי מטלת ענני לאטלא עלוהי בימם משרב ולבית סתר ולאגנא מזרמית וממטר׃
ה 1 אמר נביא אשבחה כען לישראל דמתיל לכרמא זרעה דאברהם רחמי תשבחת רחמי לכרמיה עמי חביבי
ישראל יהבית להון אחסנא בטור רם בארע שמנא׃ 2 וקדשתנון ויקרתנון וקימתנון כמצב גפן בחירא ובנית מקדשי ביניהון ואף
מדבחי יהבית לכפרא על חטאיהון אמרית דיעבדון עובדין טבין ואנון אבאשו עובדיהון׃ 3 נביא אמר להון הא בית ישראל
מרדו מן אוריתא ולא צבן למתב וכען יתבי ירושלם ואנש יהודה דינו כען קדמי דינא מן עמי׃

Et circumpurpurea & clauatam purpurã, 22
& vestimenta per domum, et perspicua laconi-
ca. * *Et byssina & hyacinthina & coccinea,* 23
& byssum cum auro & hyacintho contextam,
et palliola clausa. * *Et erit pro odore suaui pul-* 24
uis, & pro zona funiculo cingeris, & pro orna-
tu capitis aureo caluiciũ habebis propter opera
tua: et pro tunica clauatæ purpuræ, præcingeris
cilicio: & filius tuus pulcherrimus quẽ diligis,
gladio cadet. * *Et fortes vestri gladio cadent, et* 25
humiliabũtur. * *Et lugebunt thecæ ornatus ve-* 26
stri, & derelinqueris sola, et ad terram proster-
neris.

CAP. IIII.

ET apprehendent septem mulieres hominem 1
vnum, in illa die dicentes: Panem nostrum
comedemus & vestimenta nostra induemur:
veruntamen nomen tuum vocetur super nos,
aufer opprobrium nostrum. * *In die illa illu-* 2
cebit Deus in consilio cum gloria super terrã vt
exaltet & glorificet quod reliquũ est Israel.
* *Et erit quod relictum est in Sion, & quod* 3
residuum est Hierusalem: sancti vocabuntur om
nes qui scripti sunt in vitam in Hierusalem.
* *Quia abluet Dominus sordem filiorum et* 4
filiarum Sion, & sanguinem Hierusalem emun-
dabit de medio eius, in spiritu iudicij & spiritu
ardoris. * *Et veniet, & erit omnis locus montis* 5
Sion, & omnia quæ in circuitu eius obumbrabit
nubes per diem & sicut fumi et lucis ignis ar-
dentis nocte, omni gloria protegetur. * *Et erit* 6
in vmbram ab æstu & in protectione & in ab-
scondito à duricie & pluuia.

CAP. V.

CAntabo iam dilecto meo canticũ dilecti mei 1
vineæ suæ: Vinea facta est dilecto, in cornu
in loco pingui. * *Et maceriam circumposui, et* 2
vallum feci, et plantaui vineam electam, et ædi-
ficaui turrim in medio eius, & torcular fodi
in eo, & expectaui vt faceret vuam, & fecit
spinas.
* *Et nunc inhabitantes Hierusalem & ho-* 3
mo Juda, iudicate iam in me & inter vineam
meam.

22 * καὶ τὰ περιπόρφυρα καὶ τὰ μεσοπόρφυρα, καὶ τὰ ἐπι-
βλήματα κατὰ τὴν οἰκίαν, καὶ διαφανῆ λακωνικά.
23 * καὶ τὰ βύσσινα καὶ τὰ ὑακίνθινα καὶ κόκκινα, καὶ τὴν
βύσσον σὺν χρυσίῳ καὶ ὑακίνθῳ συγκαθυφασμένην, καὶ
24 θέριστρα κατάκλιστα. * καὶ ἔσται ἀντὶ ὀσμῆς ἡδείας
κονιορτός, καὶ ἀντὶ ζώνης, σχοινίῳ ζώσῃ, καὶ ἀντὶ τοῦ κόσμου
τῆς κεφαλῆς τοῦ χρυσείου, φαλάκρωμα ἕξεις διὰ τὰ ἔργα
σου, καὶ ἀντὶ τοῦ χιτῶνος τοῦ μεσοπορφύρου, περιζώσῃ σάκ-
κον. καὶ ὁ υἱός σου ὁ κάλλιστος ὃν ἀγαπᾷς, μαχαίρᾳ πεσεῖται.
25 * καὶ οἱ ἰσχυροὶ ὑμῶν μαχαίρᾳ πεσοῦνται, καὶ ταπεινωθή-
26 σονται. * καὶ πενθήσουσιν αἱ θῆκαι τοῦ κόσμου ὑμῶν· καὶ κατα-
λειφθήσῃ μόνη καὶ εἰς τὴν γῆν ἐδαφισθήσῃ.

δʹ

1 * Καὶ ἐπιλήψονται ἑπτὰ γυναῖκες ἀνθρώπου ἑνός. ἐν
ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λέγουσαι, τὸν ἄρτον ἡμῶν φαγόμεθα καὶ
τὰ ἱμάτια ἡμῶν περιβαλούμεθα, πλὴν τὸ ὄνομά σου κε-
κλήσθω ἐφ' ἡμᾶς. ἄφελε τὸν ὀνειδισμὸν ἡμῶν.
2 * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπιλάμψει ὁ θεὸς ἐν βουλῇ μετὰ
δόξης ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ ὑψῶσαι καὶ δοξάσαι τὸ καταλειφθὲν
3 τοῦ ἰσραήλ. * καὶ ἔσται τὸ ὑπολειφθὲν ἐν σιὼν καὶ τὸ κα-
ταλειφθὲν ἱερουσαλήμ. ἅγιοι κληθήσονται πάντες οἱ
4 γραφέντες εἰς ζωὴν ἐν ἱερουσαλήμ. * ὅτι ἐκπλυνεῖ
κύριος τὸν ῥύπον τῶν υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων σιών. καὶ τὸ
αἷμα ἱερουσαλὴμ ἐκκαθαριεῖ ἐκ μέσου αὐτῆς, ἐν πνεύ-
5 ματι κρίσεως, καὶ πνεύματι καύσεως. * καὶ ἥξει καὶ ἔσται
πᾶς τόπος τοῦ ὄρους σιών, καὶ πάντα τὰ περικύκλῳ αὐτῆς
σκιάσει νεφέλη ἡμέρας καὶ ὡς καπνοῦ καὶ φωτὸς πυρὸς
καιομένου νυκτός, πάσῃ τῇ δόξῃ σκεπασθήσεται.
6 * καὶ ἔσται εἰς σκιὰν ἀπὸ καύματος καὶ ἐν σκέπῃ καὶ ἐν
ἀποκρύφῳ ἀπὸ σκληρότητος καὶ ὑετοῦ.

εʹ

1 * Ἄσω δὴ τῷ ἠγαπημένῳ μου ᾆσμα τοῦ ἀγαπητοῦ μου τῷ
ἀμπελῶνι αὐτοῦ. ἀμπελὼν ἐγενήθη τῷ ἠγαπημένῳ, ἐν κέ-
2 ρατι ἐν τόπῳ πίονι. * καὶ φραγμὸν περιέθηκα καὶ ἐχαρά-
κωσα, καὶ ἐφύτευσα ἄμπελον σωρήχ. καὶ ᾠκοδόμησα πύρ-
γον ἐν μέσῳ αὐτοῦ, καὶ προλήνιον ὤρυξα ἐν αὐτῷ. καὶ ἔ-
3 μεινα τοῦ ποιῆσαι σταφυλήν· καὶ ἐποίησεν ἀκάνθας * καὶ
νῦν οἱ ἐνοικοῦντες ἱερουσαλὴμ καὶ ἄνθρωπος τοῦ ἰούδα, κρίνατε
δὴ ἐν ἐμοὶ καὶ ἀναμέσον τοῦ ἀμπελῶνός μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Tunicas & palliola, & linteamina, & acus. 23 Et specula, & sindones, & coronas, & theristra. 24 Et in loco vbi erant aromata, tabefactio erit; & in loco vbi ligabant zonas, erunt stigmata percussionis, & pro circumuoluto crine erit tonsio capitis, & pro eo quòd ambulabant in superbia, accingentur saccis. Hæc vindicta sumetur ex eis, quia fornicatæ sunt in pulchritudine sua. 25 Pulcherrimi viri tui gladio occidentur, & victores tui in bello. 26 Et destruentur & peribunt in porta ciuitatum suarum, & desolabitur terra & deserta erit.

CAPVT IIII.

ET apprehendent septem mulieres virum vnum in tempore illo, dicentes: Panem nostrum comedemus, & vestimentis nostris operiemur, tantummodo inuocetur nomen tuum super nos: aufer opprobrium nostrum. 2 In tempore illo erit Christus Domini in gaudium & gloriam; & factores Legis in magnificentiam, & in laudem, his qui liberati fuerint de Israel. 3 Et qui relictus fuerit, reuertetur ad Sion, & factor legis sustentabitur in Ierusalem. Sanctus vocabitur omnis qui scriptus fuerit ad vitam æternam: videbit consolationem Ierusalem. 4 Si abstulerit Dñs sordem filiarum Sion, & effundentes sanguinem innocentem, qui sunt in Ierusalem transmigrauerit de medio eius, in verbo iudicij & in verbo consummationis. 5 Et creabit Dominus super omne sanctuariũ montis Sion, & super omnem locũ domus maiestatis suæ, nubẽ gloriæ; quæ erit obumbrans super eum in die, & caliginẽ splendoremq; tãquã ignis flãmæ in nocte; quoniã ampliori gloria quàm dixit vt adduceret super eum, maiestas eius erit protegens super eum in protectione. 6 Et super Hierusalem obumbrabit nubibus, vt sit vmbra super eum in die ab æstu, & in domum refugij etiam ad protegendum à turbine & à pluuia.

CAP. V.

DIxit propheta: Cantabo nunc Israeli, qui cõparatus est vineæ, semini Abrahæ dilecti mei, canticum dilecti mei, vineæ suæ. Populus meus dilectus meus Israel, dedi eis hæreditatem in monte excelso, in terra pingui. 2 Et sanctificaui eos, & honorificaui eos, & sustentaui eos, sicut plantationem vitis electæ; & ædificaui sanctuarium meum in medio eorum. Altare quoque meũ dedi ad propitiandum super peccata eorum: præcepi eis vt facerent opera bona, & ipsi iniquè egerunt in operibus suis. 3 Propheta dic eis: Ecce domus Israel recesserunt à lege, & nolunt conuerti. Nunc autem habitatores Hierusalem & viri Iuda, iudicate nunc iudicium inter me & populum meum.

4 * מַה־לַּעֲשׂוֹת עוֹד לְכַרְמִי וְלֹא עָשִׂיתִי בּוֹ מַדּוּעַ
קִוֵּיתִי לַעֲשׂוֹת עֲנָבִים וַיַּעַשׂ בְּאֻשִׁים׃
5 * וְעַתָּה אוֹדִיעָה־נָּא אֶתְכֶם אֵת אֲשֶׁר־אֲנִי עֹשֶׂה
לְכַרְמִי הָסֵר מְשׂוּכָּתוֹ וְהָיָה לְבָעֵר פָּרֹץ גְּדֵרוֹ וְהָיָה
לְמִרְמָס׃
6 * וַאֲשִׁיתֵהוּ בָתָה לֹא יִזָּמֵר וְלֹא יֵעָדֵר וְעָלָה שָׁמִיר
וָשָׁיִת וְעַל הֶעָבִים אֲצַוֶּה מֵהַמְטִיר עָלָיו מָטָר׃
7 * כִּי כֶרֶם יְהוָה צְבָאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאִישׁ יְהוּדָה
נְטַע שַׁעֲשֻׁעָיו וַיְקַו לְמִשְׁפָּט וְהִנֵּה מִשְׂפָּח לִצְדָקָה
וְהִנֵּה צְעָקָה׃
8 * הוֹי מַגִּיעֵי בַיִת בְּבַיִת שָׂדֶה בְשָׂדֶה יַקְרִיבוּ עַד
אֶפֶס מָקוֹם וְהוּשַׁבְתֶּם לְבַדְּכֶם בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃
9 * בְּאָזְנָי יְהוָה צְבָאוֹת אִם־לֹא בָּתִּים רַבִּים לְשַׁמָּה
יִהְיוּ גְּדֹלִים וְטוֹבִים מֵאֵין יוֹשֵׁב׃
10 * כִּי עֲשֶׂרֶת צִמְדֵּי־כֶרֶם יַעֲשׂוּ בַּת אֶחָת וְזֶרַע חֹמֶר
יַעֲשֶׂה אֵיפָה׃
11 * הוֹי מַשְׁכִּימֵי בַבֹּקֶר שֵׁכָר יִרְדֹּפוּ מְאַחֲרֵי בַנֶּשֶׁף
יַיִן יַדְלִיקֵם׃
12 * וְהָיָה כִנּוֹר וָנֶבֶל תֹּף וְחָלִיל וָיַיִן מִשְׁתֵּיהֶם וְאֵת
פֹּעַל יְהוָה לֹא יַבִּיטוּ וּמַעֲשֵׂה יָדָיו לֹא רָאוּ׃
13 * לָכֵן גָּלָה עַמִּי מִבְּלִי־דָעַת וּכְבוֹדוֹ מְתֵי רָעָב
וַהֲמוֹנוֹ צִחֵה צָמָא׃
14 * לָכֵן הִרְחִיבָה שְּׁאוֹל נַפְשָׁהּ וּפָעֲרָה פִיהָ
לִבְלִי־חֹק וְיָרַד הֲדָרָהּ וַהֲמוֹנָהּ וּשְׁאוֹנָהּ וְעָלֵז
15 בָּהּ׃ * וַיִּשַּׁח אָדָם וַיִּשְׁפַּל־אִישׁ וְעֵינֵי גְבֹהִים
תִּשְׁפַּלְנָה׃
16 * וַיִּגְבַּהּ יְהוָה צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ
נִקְדָּשׁ בִּצְדָקָה׃
17 * וְרָעוּ כְבָשִׂים כְּדָבְרָם וְחָרְבוֹת מֵחִים גָּרִים
יֹאכֵלוּ׃

4 * Quid eſt quod debui vltrà facere vineæ
meæ, & non feci ei? an quòd expectaui vt
faceret vuas, & fecit labruſcas?
5 * Et nunc oſtendam vobis quid ego fa-
B ciam vineæ meæ. Auferam ſepem eius &
erit in direptionem. diruam maceriam
eius, & erit in conculcationem.
6 * Et ponam eam deſertam. non putabi-
tur & non fodietur: & aſcẽdent ſuper eam
vepres & ſpinæ; & nubibus mandabo ne
pluant ſuper eam imbrem.
7 * Vinea autem Domini exercituum do-
mus Iſrael eſt, & viri Iuda germen eius de-
lectabile. Et expectauit vt faceret iudiciũ;
& ecce iniquitas: & iuſtitiam; & ecce cla-
mor.
8 * Væ qui coniungitis domum ad domũ,
C & agrum agro copulatis vſque ad termi-
num loci. Nunquid habitabitis vos ſoli in
medio terræ?
9 * In auribus meis ſunt hæc, dicit Domi-
nus exercituum: Niſi domus multæ deſer-
tæ fuerint grandes & pulchræ abſque ha-
bitatore.
10 * Decem enim iugera vinearum facient
laguncülam vnã, & triginta modij ſemen-
tis facient modios tres.
11 * Væ qui conſurgitis manè ad ebrietatem
ſectandam & potandum vſque ad veſpe-
12 ram vt vino æſtuetis. * Cithara & lyra &
tympanum & tibia & vinum in conuiuiis
veſtris,& opus Domini non reſpicitis, nec
opera manuum eius conſideratis.
13 * Propterea captiuus ductus eſt populus
D meus, quia non habuit ſcientiã, & nobiles
eius interierunt fame;& multitudo eius ſiti
14 exaruit. * Propterea dilatauit infernus ani-
mam ſuam, & aperuit os ſuum abſq; vllo
termino. Et deſcendent fortes eius & popu
lus eius & ſublimes glorioſiq; eius ad eum.
15 * Et incuruabitur homo & humiliabitur
16 vir,& oculi ſublimium deprimentur. * Et
exaltabitur Dñs exercituum in iudicio, &
Deus ſanctus ſanctificabitur in iuſtitia.
17 * Et paſcentur agni iuxta ordinẽ ſuum,&
deſerta in vbertatẽ verſa aduenæ comedẽt.

תרגום יונתן

4 מָה טָבָא אֲמָרֵת לְמֶעְבַּד עוֹד לְעַמִּי דְּלָא עֲבָדֵת לְהוֹן מָדֵין אֲמָרֵת דְּיַעְבְּדוּן עוֹבָדִין טָבִין וְאִנּוּן אַבְאִשׁוּ עוֹבָדֵיהוֹן׃ 5 וּכְעַן אֲחַוֵּי כְעַן
לְכוֹן יַת דַּאֲנָא עֲתִיד לְמֶעְבַּד לְעַמִּי אֲסַלֵּק שְׁכִינְתִּי מִנְּהוֹן וִיהוֹן לְמִבַּז אֶתְרַע בֵּית מַקְדְּשְׁהוֹן וִיהוֹן לְדָיִשׁ׃ 6 וַאֲשַׁוֵּינּוּן רְטִישִׁין לָא יִסְתַּעֲרוּן
וְלָא יִסְתַּמְכוּן וִיהוֹן מְטַלְטְלִין וּשְׁבִיקִין וְעַל נְבִיַּיָּא אֲפַקֵּד דְּלָא יִתְנַבּוּן עֲלֵיהוֹן נְבוּאָה׃ 7 אֲרֵי עַמֵּיהּ דַּייָ צְבָאוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל וֶאֱנָשׁ
יְהוּדָה נְצִבָא דְחֶדְוָתֵיהּ אֲמָרֵת דְּיַעְבְּדוּן דִּינָא וְהָא אֲנוּסִין דְּיַעְבְּדוּן זַכּוּ וְהָא אִנּוּן מַסְגַּן חוֹבִין׃
8 וַי דִּמְקַפִּין בֵּיתָא עַל בֵּיתָא חֲקַל אֲנָסָא בְּחַקְלְהוֹן מְקָרְבִין וְאָמְרִין עַד דְּנַחְסֵן כָּל אֲתַר וּמְדַמָּן דְּיִתְּבוּן בִּלְחוֹדֵיהוֹן בְּגוֹ אַרְעָא׃
9 אֲמַר נְבִיָּא בְּאֻדְנַי הֲוֵיתִי שָׁמַע כַּד אִתְגְּזֵרַת דָּא מִן קֳדָם יְיָ צְבָאוֹת אִם לָא בָּתִּין סַגִּיאִין לְצָדוּ יְהוֹן רַבְרְבִין וְטָבִין מִבְּלִי יָתֵב׃
10 אֲרֵי בְּחוֹבָא דְּלָא יְהַבוּ מַעְשְׂרַיָּא בֵּית עֲסַר אֶשְׁכְּרִין דִּכְרַם יַעְבְּדוּן בֵּיתָא חֲדָא וּבֵית כּוֹר זֶרַע יַעְבֵּד תְּלָת סְאִין׃
11 וַי דְּמַקְדְּמִין בְּצַפְרָא לְמִשְׁתֵּי חַמְרָא עַתִּיק רָדְפִין מְאַחֲרִין לְמִפְטַר מְרַמְשִׁין עַל שְׁוֵיהוֹן חֲמַר אֲנָסָא מַדְלִיק לְהוֹן׃
12 וַהֲוֵי עַל יְדֵי כִּנָּר וְנֶבֶל קַתְרוֹס אַבּוּבָא וְחַמְרָא מִשְׁתֵּיהוֹן וּבְאוֹרַיְתָא דַּייָ לָא אִסְתַּכַּלוּ וְעוֹבַד גְּבוּרְתֵּיהּ לָא חֲזוֹ׃
13 בְּכֵן גְּלוֹ עַמִּי מִבְּלִי דַעְתָּא וִיקִירֵיהוֹן מָיְתִין בְּכַפְנָא וְסַגִּיאֵיהוֹן בִּבְצַרְתָּא בְּצַחוּתָא׃ 14 בְּכֵן אַפְתִּית שְׁאוֹל נַפְשָׁהּ וּפְתַחַת פֻּמַּהּ
וְלֵית סוֹף וּנְחַתוּ יַקִּירֵיהוֹן וְסַגִּיאֵיהוֹן וְאִתְרַגּוֹשְׁתְּהוֹן וּדְתַקִּיף בְּהוֹן׃ 15 וְיִמְאַךְ אֱנָשָׁא וְיִחְלַשׁ תְּקוֹף גֻּבְרִין וְעֵינֵי רָמַיָּא יִמְאֲכָן׃ 15 וְתַקִּיף
יְיָ צְבָאוֹת בְּדִינָא וֵאלָהָא קַדִּישָׁא קַדִּישׁ בִּזְכוּתָא׃ 16 וְיִתְפַּרְנְסוּן צַדִּיקַיָּא כְּמָא דַּאֲמִיר עֲלֵיהוֹן יִסְגּוּן וְנִכְסֵי רַשִׁיעַיָּא צַדִּיקַיָּא יַחְסְנוּן׃

** Quid faciam vltra vineæ meæ, & non* 4
feci ei? quoniã exspectaui vt faceret vuas, fecit
autem spinas. * *Nunc ergo nunciabo iam vo-* 5
bis, quid ego faciam vineæ meæ: Auferam mace-
riam eius & erit in direptionem, & destruam
murum eius, & erit in conculcationem.
* *Et dimittam vineam meam, & non puta-* 6
bitur neque fodietur, & ascendet in eam sicut
in incultam terram vepres: et nubibus manda-
bo ne pluant in eam imbrem. * *Nam vinea* 7
Domini Sabaoth, domus Israel est, & homo Iu-
da nouella plantatio dilecta. expectaui vt face-
ret iudicium; fecit autẽ iniquitatem, & non iu-
stitiam, sed clamorem. * *Væ qui coniungitis* 8
domum ad domum, & agrum ad agrum appro-
pinquantes, vt proximo auferãt aliquid. nun-
quid habitabitis soli super terram? * *Audita* 9
sunt enim in aures Domini Sabaoth hæc. Si enim
fuerint domus multæ, in desertum erunt magnæ
& pulchræ, & non erunt qui habitent in eis.
* *Vbi enim operantur decem iuga boum, fa-* 10
cient lagunculam vnã; & qui seminat artabas
sex, faciet mensuras tres.
* *Væ qui surgitis manè & siceram sequen-* 11
tes, expectantes vesperam. nam vinum succen-
det eos. * *Cum enim cithara & psalterio &* 12
tympanis & tibiis vinum bibunt; at opera Do-
mini non respiciunt, & opera manuum eius non
considerant.
* *Igitur captiuus populus meus factus est;* 13
quia non cognouerunt ipsi Dominum, et multi-
tudo facta est mortuorum, propter famem &
sitim aquæ.
* *Et dilatauit infernus animam suam, &* 14
aperuit os suum vt non cesset, & descendent
inclyti & magni & diuites, & exultans
in ea.
* *Et humiliabitur homo, & inhonorabitur* 15
vir, & oculi sublimes humiliabuntur.
* *Et exaltabitur Dominus Sabaoth in iudi-* 16
cio, & Deus sanctus glorificabitur in iu-
stitia.
* *Et pascentur direpti quasi tauri, & deser-* 17
ta eorum qui capti sunt agni comedent.

4 * τί ποιήσω ἔτι τῷ ἀμπελῶνί μου, καὶ οὐκ ἐποίησα αὐ-
τῷ· διότι ἔμεινα ἵνα ποιήσῃ σταφυλὴν, ἐποίησε δὲ ἀκάν-
θας.
5 * νῦν οὖν ἀναγγελῶ ὑμῖν, τί ἐγὼ ποιήσω τῷ ἀμ-
πελῶνί μου· ἀφελῶ τὸν φραγμὸν αὐτοῦ καὶ ἔσται εἰς διαρ-
παγήν. καὶ καθελῶ τὸν τεῖχον αὐτοῦ καὶ ἔσται εἰς κατα-
6 πάτημα. * καὶ ἀνήσω τὸν ἀμπελῶνά μου, καὶ οὐ μὴ
τμηθῇ, οὐδὲ μὴ σκαφῇ. καὶ ἀναβήσεται εἰς αὐτὸν ὡς εἰς χέρσον
ἄκανθα. καὶ ταῖς νεφέλαις ἐντελοῦμαι τοῦ μὴ βρέξαι εἰς
7 αὐτὸν ὑετόν. * ὁ γὰρ ἀμπελὼν κυρίου σαβαὼθ, οἶκος τοῦ
ἰσραὴλ ἐστὶ, καὶ ἄνθρωπος τοῦ ἰούδα νεόφυτον ἠγαπημένον.
ἔμεινα ἵνα ποιήσῃ κρίσιν, ἐποίησε δὲ ἀνομίαν καὶ οὐ δικαιο-
σύνην, ἀλλὰ κραυγήν.
8 * οὐαὶ οἱ συνάπτοντες οἰκίαν πρὸς οἰκίαν, καὶ ἀγρὸν πρὸς
ἀγρὸν ἐγγίζοντες, ἵνα τοῦ πλησίον ἀφέλωνταί τι. μὴ οἰκή-
σετε μόνοι ἐπὶ τῆς γῆς;
9 * ἠκούσθη γὰρ εἰς τὰ ὦτα κυρίου σαβαὼθ ταῦτα. ἐὰν γὰρ
γένωνται οἰκίαι πολλαί, εἰς ἔρημον ἔσονται μεγάλαι καὶ κα-
λαί, καὶ οὐκ ἔσονται οἱ ἐνοικοῦντες ἐν αὐταῖς.
10 * οὗ γὰρ ἐργῶνται δέκα ζεύγη βοῶν, ποιήσει κεράμιον ἕν.
καὶ ὁ σπείρων ἀρτάβας ἓξ, ποιήσει μέτρα τρία·
11 * οὐαὶ οἱ ἐγειρόμενοι τὸ πρωὶ καὶ τὸ σίκερα διώκοντες, οἱ
μένοντες τὸ ὀψέ. ὁ γὰρ οἶνος συγκαύσει αὐτούς.
12 * μετὰ γὰρ κιθάρας καὶ ψαλτηρίου καὶ τυμπάνων καὶ
αὐλῶν τὸν οἶνον πίνουσι. τὰ δὲ ἔργα κυρίου οὐκ ἐμβλέπουσι,
καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ οὐ κατανοοῦσι.
13 * τοίνυν αἰχμάλωτος ὁ λαός μου ἐγενήθη, διὰ τὸ μὴ
εἰδέναι αὐτοὺς τὸν κύριον. καὶ πλῆθος ἐγενήθη νεκρῶν, διὰ
λιμὸν καὶ δίψαν ὕδατος.
14 * καὶ ἐπλάτυνεν ὁ ᾅδης τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καὶ διή-
νοιξεν τὸ στόμα αὐτοῦ τοῦ μὴ διαλιπεῖν. καὶ καταβήσονται
οἱ ἔνδοξοι καὶ οἱ μεγάλοι καὶ οἱ πλούσιοι καὶ ὁ ἀγαλ-
λιώμενος ἐν αὐτῇ.
15 * καὶ ταπεινωθήσεται ἄνθρωπος, καὶ ἀτιμασθήσε-
ται ἀνήρ, καὶ ὀφθαλμοὶ οἱ μετέωροι ταπεινωθήσονται.
16 * καὶ ὑψωθήσεται κύριος σαβαὼθ ἐν κρίματι, καὶ ὁ
θεὸς ὁ ἅγιος δοξασθήσεται ἐν δικαιοσύνῃ.
17 * καὶ βοσκηθήσονται οἱ διηρπασμένοι ὡς ταῦροι· καὶ
τὰς ἐρήμους τῶν ἀπειλημμένων ἄρνες φάγονται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4] Quod bonum dixi vt facerem populo meo quod non fecerim eis? & cùm præciperem eis vt facerent opera bona, quare ipsi fecerunt opera mala? [5] Nunc autem annunciabo vobis quod ego facturus sum populo meo. Tollam maiestatem meam ab eis, & erunt in direptionẽ: conteram domum sanctuarij eorum, & erunt in conculcationem. [6] Et ponam eos derelictos. non erit eis sustentaculum nec fulcimentũ; & erunt transmigrantes & derelicti. Prophetis quoque mandabo ne prophetizent super eos prophetiam. [7] Quia populus Domini exercituũ Israel est, & viri Iuda plantatio lætitiæ eius. Dixi vt facerent iudicium, & ecce facti sunt calumniatores; & vt facerent iustitiam, & ecce ipsi multiplicant peccata. [8] Væ qui coniungunt domum domui, agrum violenter agro suo copulant, & dicunt: Donec possideamus omnẽ locũ: existimantes quòd habitabunt soli in medio terræ. [9] Dixit Propheta: In auribus meis audiui, siquidem decretũ est hoc à facie Domini exercituum, Si non domus multæ in desolationem erunt, grandes & bonæ absque habitatore. [10] Et propter peccatum non soluendi decimas, locus decem iugerum vineæ faciet lagunculam vnam, & locus vbi seminatur corus sementis, faciet tria sata. [11] Væ qui cõsurgunt manè ad bibendum, vinum vetus sectantes, & remorantes discessum vesperi in cubilibus suis. vinum rapinæ incendit eos. [12] Et fiũt cũ cithara & psalterio, & lyra, & organo, & vino conuiuia eorum: & in lege Domini non contemplantur, & opus potentiæ eius non respiciunt.

[13] Propterea captiuus ductus est populus meus, eò quòd non habuit scientiam, & nobiles eorum pereunt fame, & multitudo eorum in siccitate & in siti. [14] Propterea dilatauit infernus animam suam, & aperuit os suum sine fine, & descenderunt nobiles eorum, & multitudo eorum, & tumultus eorum, & qui fortis est in eis. [15] Et humiliabitur homo, & infirmabitur fortitudo fortium, & oculi sublimes humiliabuntur. [16] Et roborabitur Dominus exercituum in iudicio, & Deus sanctus sanctificabitur in iustitia. [17] Et pascentur iusti sicut dictum est de eis, & multiplicabuntur, & substantias impiorum iusti possidebunt.

18 * הוֹי מֹשְׁכֵי הֶעָוֺן בְּחַבְלֵי הַשָּׁוְא וְכַעֲבוֹת הָעֲגָלָה
חַטָּאָה :
19 * הָאֹמְרִים יְמַהֵר יָחִישָׁה מַעֲשֵׂהוּ לְמַעַן
נִרְאֶה וְתִקְרַב וְתָבוֹאָה עֲצַת קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל
וְנֵדָעָה :
20 * הוֹי הָאֹמְרִים לָרַע טוֹב וְלַטּוֹב רָע שָׂמִים חֹשֶׁךְ
לְאוֹר וְאוֹר לְחֹשֶׁךְ שָׂמִים מַר לְמָתוֹק וּמָתוֹק
לְמָר :
21 * הוֹי חֲכָמִים בְּעֵינֵיהֶם וְנֶגֶד פְּנֵיהֶם נְבֹנִים :
22 * הוֹי גִּבּוֹרִים לִשְׁתּוֹת יָיִן וְאַנְשֵׁי־חַיִל לִמְסֹךְ
שֵׁכָר :
23 * מַצְדִּיקֵי רָשָׁע עֵקֶב שֹׁחַד וְצִדְקַת צַדִּיקִים
יָסִירוּ מִמֶּנּוּ :
24 * לָכֵן כֶּאֱכֹל קַשׁ לְשׁוֹן אֵשׁ וַחֲשַׁשׁ לֶהָבָה יִרְפֶּה
שָׁרְשָׁם כַּמַּק יִהְיֶה וּפִרְחָם כָּאָבָק יַעֲלֶה כִּי מָאֲסוּ
אֵת תּוֹרַת יְהוָה צְבָאוֹת וְאֵת אִמְרַת קְדוֹשׁ־
יִשְׂרָאֵל נִאֵצוּ :
25 * עַל־כֵּן חָרָה אַף־יְהוָה בְּעַמּוֹ וַיֵּט יָדוֹ עָלָיו וַיַּכֵּהוּ
וַיִּרְגְּזוּ הֶהָרִים וַתְּהִי נִבְלָתָם כַּסּוּחָה בְּקֶרֶב חוּצוֹת
בְּכָל־זֹאת לֹא־שָׁב אַפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה :
26 * וְנָשָׂא־נֵס לַגּוֹיִם מֵרָחוֹק וְשָׁרַק לוֹ מִקְצֵה הָאָרֶץ
וְהִנֵּה מְהֵרָה קַל יָבוֹא :
27 * אֵין עָיֵף וְאֵין־כּוֹשֵׁל בּוֹ לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן וְלֹא
נִפְתַּח אֵזוֹר חֲלָצָיו וְלֹא נִתַּק שְׂרוֹךְ נְעָלָיו :
28 * אֲשֶׁר חִצָּיו שְׁנוּנִים וְכָל־קַשְּׁתֹתָיו דְּרֻכוֹת פַּרְסוֹת
סוּסָיו כַּצַּר נֶחְשָׁבוּ וְגַלְגִּלָּיו כַּסּוּפָה :
29 * שְׁאָגָה לוֹ כַּלָּבִיא וְשָׁאַג כַּכְּפִירִים וְיִנְהֹם וְיֹאחֵז
טֶרֶף וְיַפְלִיט וְאֵין מַצִּיל :
30 * וְיִנְהֹם עָלָיו בַּיּוֹם הַהוּא כְּנַהֲמַת־יָם וְנִבַּט לָאָרֶץ
וְהִנֵּה־חֹשֶׁךְ צַר וָאוֹר חָשַׁךְ בַּעֲרִיפֶיהָ :

18 * Væ qui trahitis iniquitatem in funicu-
lis vanitatis, & quasi vinculũ plaustri pec-
catum.
19 * Qui dicitis: Festinet. & citò veniat opus
eius vt videamus: & appropiet, & veniat
consilium sancti Israel, & sciemus illud.
20 * Væ qui dicitis malum bonum, & bonũ
malum, ponentes tenebras lucem, & lu-
cem tenebras: ponentes amarum in dulce,
& dulce in amarum.
21 * Væ qui sapientes estis in oculis vestris,
& coram vobismetipsis prudentes.
22 * Væ qui potentes estis ad bibendum vi-
F num, & viri fortes ad miscendã ebrietatẽ. Prou. 27. c.
23 * Qui iustificatis impiũ pro muneribus,
& iustitiam iusti aufertis ab eo.
24 * Propter hoc sicut deuorat stipulam lin-
gua ignis, & calor flammæ exurit; sic radix
eorum sicut fauilla erit, & germen eorum
vt puluis ascendet. Abiecerunt enim legẽ
Domini exercituum, & eloquium sancti
Israel blasphemauerunt.
25 * Ideo iratus est furor Domini in populũ
suum, & extendit manum suam super eũ,
& percussit eum. Et conturbati sunt mon-
tes, & facta sunt morticinia eorum quasi
stercus in medio platearum. In his omni-
bus non est auersus furor eius, sed adhuc Infr. 9.
26 manus eius extenta. * Et eleuabit signum
G in nationibus procul, & sibilabit ad eũ de
finibus terræ: & ecce festinus velociter ve-
27 niet. * Non est deficiens neque laborans
in eo: non dormitabit, neque dormiet, neq;
soluetur cingulum renum eius, neque rum
petur corrigia calciamenti eius.
28 * Sagittæ eius acutæ, & omnes arcus
eius extenti. Vngulæ equorum eius vt si-
lex, & rotæ eius quasi impetus tempesta-
29 tis. * Rugitus eius vt leonis, rugiet
vt catuli leonũ. Et frendet & tenebit præ-
dam, & amplexabitur, & non erit qui
eruat.
30 * Et sonabit super eum in die illa sicut
sonitus maris. Aspiciemus in terrã, & ecce
tenebræ tribulationis, & lux obtenebrata
est in caligine eius.

תרגום יונתן

18 וַי דְּמִשָּׁרַן לְמֶחֱטֵי צִבְחַר נָגְדִין חוֹבִין בְּחַבְלֵי לְמָא אָזְלִין וְסָגַן עַד דְּתַקִּיפִין וְכִגְדִילַת עֶגְלְתָא חוֹבִין : 19 דְּאָמְרִין אִיסְתַּי יוֹחֵי וְיִגְלֵי
פְּרִישְׁתֵּהּ בְּדִיל דְּנֶחֱזֵי וְיִקְרַב וְיֵיתֵי מִלְכֵּהּ דְּקַדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל וְנֵדְעִינֵהּ : 20 וַי דְּאָמְרִין לְרַשִׁיעַיָּא דְּמַצְלְחִין בְּעָלְמָא חָדֵין אַתּוּן טָבַיָּא
וּלְעִנְוְתָנַיָּא אָמְרִין אַתּוּן רַשִׁיעַיָּא הֲלָא בְּמֵיתֵי נְהוֹרָא לְצַדִּיקַיָּא וַחֲשׁוֹךְ לְרַשִׁיעַיָּא וִיבְסַמוּן פִּתְגָּמֵי אוֹרָיְתָא לְעָבְדֵיהוֹן וְיֵיתֵי מְרָרָא לְרַשִׁיעַיָּא
וְיִדְעוּן דִּבְסוֹפָא מְרִיר חֶטְאָה לְעָבְדֵהּ : 21 וַי דְּחַכִּימִין בְּעֵינֵי נַפְשְׁהוֹן וְקֳבֵל אַפֵּיהוֹן סַכְלְתָנִין : 22 וַי דְּגִבָּרִין לְמִשְׁתֵּי חֲמַר וְגֻבְרֵי מָרֵי נִכְסִין
לְאִתְרַוָּאָה מִן עֲתִיק : 23 מְזַכָּן לֵהּ לְחַיָּבָא חֲלַף דִּמְקַבְּלִין מִנֵּהּ מָמוֹן דִּשְׁקַר וּזְכוּת זַכָּאָה בִּרְשַׁע מַעְדִּין מִנְּהוֹן : 24 בְּכֵן יִתְאַכְּלוּן כְּקַשׁ
בְּאֶשָּׁתָא וּכְעֲמִירָא בְּשַׁלְהוֹבִיתָא בִּסְגֵי תֻּקְפְּהוֹן כִּשְׁכָב יְהֵי וּמָמוֹן אֻנְסֵיהוֹן כְּאַבְקָא דְּפָרַח אֲרֵי קָצוּ בְּאוֹרָיְתָא דַּיְיָ צְבָאוֹת וְיָת מֵימַר קַדִּישָׁא
דְּיִשְׂרָאֵל רַחִיקוּ : 25 עַל כֵּן תְּקֵיף רָגְזָא דַּיְיָ צְבָאוֹת בְּעַמֵּהּ וַאֲרֵים מְחַת גְּבוּרְתֵּהּ עֲלֵיהוֹן וּמְחָנוּן וְזָעוּ טוּרַיָּא וַהֲוָאָה נְבִילָתְהוֹן מְשַׁגְּרָן
כְּסוּחִיתָא בְּגוֹ שׁוּקַיָּא בְּכָל דָּא לָא תָבוּ מֵחוֹבֵיהוֹן דִּיתוּב רָגְזֵיהּ מִנְּהוֹן וְעַד כְּעַן מַתְקְפִין מְרָדֵיהוֹן וְעוֹד מַחְתֵּיהּ עֲתִידָא לְאִתְפְּרָעָה מִנְּהוֹן :
26 וְיִזְקוֹף אָת לְעַמְמַיָּא מֵרָחִיק וְיַכְלֵי לֵהּ מִסְּיָפֵי אַרְעָא וְהָא בִּפְרִיעַ מֶלֶךְ בְּמַשִׁרְיָתֵיהּ כַּעֲנָנִין קַלִּילִין יֵיתֵי : 27 לֵית דִּמְשַׁלְהֵי וְלֵית דְּמִתְקֵל
בֵּהּ לָא יְנוּם וְלָא יִדְמוּךְ וְלָא יִשְׁתְּרֵי זְרָז חַרְצֵיהּ וְלָא תִּתְפְּסֵק עַרְקַת מְסָנֵהּ : 28 דִּי גִרְרוֹהִי מְחָרְפִין וְכָל קַשְׁתָּתֵיהּ מְתִיחָן פַּרְסָת סוּסָוָתֵיהּ
בְּטִנָּרָא תַּקִּיפַיָּא וְגַלְגַּלּוֹהִי קַלִּילִין הָא כְּעַלְעוֹלָא : 29 נְהוֹמֵי לֵהּ כְּאַרְיָא וְיִנְהוֹם כְּבַר אַרְיָוָן וִיכְלֵי וְיֵיחוֹד בִּזָּא וִישֵׁיזֵב וְלֵית דְּמַצֵּיל :
30 וִיכְלֵי עֲלוֹהִי בְּעִדָּנָא הַהִיא כְּאִתְרְגוֹשַׁת עַמָּא דְּאִם יִבְעוּן רַשִׁיעַיָּא סְעִיד מִיְּהָבֵי אַרְעָא עָקָא דְּאָתֵי עֲלֵיהוֹן בְּרַם צַדִּיקַיָּא דִּיהוֹן בְּשַׁעְתָּא
הַהִיא יִתְכַּסּוּן מִן קֳדָם בִּישְׁתָּא :

Væ qui trahitis peccata quasi funiculo lon- 18
go, & quasi iugi corrigia vitulæ iniquitates.
* *Qui dicitis: Citò appropinquet, quæ faciet* 19
vt videamus. et veniat consilium sancti Israel
vt sciamus. * *Væ qui dicitis malum bonum,* 20
& bonum malum, ponentes tenebras lucem, &
lucem tenebras: ponentes amarum dulce, et dul-
ce amarum.
* *Væ sapientes in ipsis, & coram seipsis scien-* 21
tes.
* *Væ potentes vestrum, bibentes vinum, &* 22
potentes miscentes siceram.
* *Iustificantes impium propter munera, &* 23
iustum iusti tollentes. * *Propter hoc quemad-* 24
modum comburetur stipula à carbone ignis &
comburetur à flamma resoluta, radix eorũ quasi
puluis erit, & flos eorum sicut puluis ascendet.
Non enim voluerunt legem Domini Sabaoth;
sed oraculum sancti Israel exacerbauerunt.
* *Et iratus est furore Dominus Sabaoth con* 25
tra populum suum, et iniecit manum suam super
eos, & percussit eos, & exacerbati sunt mon-
tes, & facta sunt morticinia eorũ quasi stercus
in medio viæ: & in omnibus his non est auersus
furor eius; sed adhuc manus eius excelsa.
* *Ergo eleuabit signum in gentibus procul,* 26
& sibilabit eos ab extremo terræ, & ecce citò
leuiter veniunt.
* *Non esurient, neque laborabunt, neque* 27
dormitabunt, neque dormient, neque soluent
cingula eorum à lumbis suis, neque rumpentur
corrigiæ calciamentorum eorum.
* *Quorum sagittæ acutæ sunt, & arcus eo-* 28
rum extenti: pedes equorum eorum vt solida pe-
tra reputati sunt. rotæ curruum eorum quasi
tempestas.
* *Impetum faciunt vt leones, & astiterunt* 29
sicut catuli leonis: & apprehendet & clama-
bit quasi fera, & eiiciet, & non erit liberans
eos.
* *Et clamabit propter ipsos die illa, sicut* 30
vox maris inundantis, & inspicient in cæ-
lum supra & infra, & ecce tenebræ duræ in in-
digentia eorum.

18 * οὐαὶ οἱ ἐπισπώμενοι τὰς ἁμαρτίας ὡς σχοινίῳ μα-
κρῷ, καὶ ὡς ζυγοῦ ἱμάντι δαμάλεως τὰς ἀνομίας.
19 * οἱ λέγοντες, τὸ τάχος ἐγγισάτω ἃ ποιήσει ἵνα ἴδω-
μεν. καὶ ἐλθέτω ἡ βουλὴ τοῦ ἁγίου Ἰσραὴλ ἵνα γνῶμεν.
20 * οὐαὶ οἱ λέγοντες τὸ πονηρὸν καλὸν, καὶ τὸ καλὸν
πονηρὸν, οἱ τιθέντες τὸ σκότος φῶς, καὶ τὸ φῶς σκότος,
οἱ τιθέντες τὸ πικρὸν γλυκὺ, καὶ τὸ γλυκὺ πικρόν.
21 * οὐαὶ οἱ σοφοὶ ἐν αὐτοῖς καὶ ἐνώπιον ἑαυτῶν ἐπιστή-
μονες.
22 * οὐαὶ οἱ ἰσχύοντες ὑμῶν, οἱ πίνοντες τὸν οἶνον, καὶ οἱ δυ-
νάσται οἱ κεραννύντες τὸ σίκερα.
23 * οἱ δικαιοῦντες τὸν ἀσεβῆ ἕνεκεν δώρων καὶ τὸ δίκαιον
τοῦ δικαίου αἴροντες.
24 * διὰ τοῦτο ὃν τρόπον καυθήσεται καλάμη ὑπὸ ἀν-
θρακος πυρὸς καὶ συγκαυθήσεται ὑπὸ φλογὸς ἀνειμένης, ἡ
ῥίζα αὐτῶν ὡς χνοῦς ἔσται, καὶ τὸ ἄνθος αὐτῶν ὡς κονιορ-
τὸς ἀναβήσεται. οὐ γὰρ ἠθέλησαν τὸν νόμον κυρίου σα-
βαὼθ, ἀλλὰ τὸ λόγιον τοῦ ἁγίου Ἰσραὴλ παρώξυναν.
25 * καὶ ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος σαβαὼθ ἐπὶ τὸν λαὸν
αὐτοῦ. καὶ ἐπέβαλεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐπά-
ταξεν αὐτοὺς καὶ παρωξύνθη τὰ ὄρη, καὶ ἐγενήθη τὰ θνη-
σιμαῖα αὐτῶν ὡς κοπρία ἐν μέσῳ ὁδοῦ· καὶ ἐν πᾶσι τούτοις
οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμὸς αὐτοῦ, ἀλλ' ἔτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑψηλή.
26 * τοιγαροῦν ἀρεῖ σύσσημον ἐν τοῖς ἔθνεσι τοῖς μακρό-
θεν, καὶ συριεῖ αὐτοὺς ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς. καὶ ἰδοὺ ταχὺ
κούφως ἔρχονται.
27 * οὐ πεινάσουσιν οὐδὲ κοπιάσουσιν οὐδὲ νυστάξουσιν οὐδὲ κοιμη-
θήσονται, οὐδὲ λύσουσι τὰς ζώνας αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὀσφύων
αὐτῶν, οὐδ' οὐ μὴ ῥαγῶσιν οἱ ἱμάντες τῶν ὑποδημάτων
28 αὐτῶν. * ὧν τὰ βέλη ὀξέα ἐστὶ, καὶ τὰ τόξα αὐτῶν ἐν-
τεταμένα. οἱ πόδες τῶν ἵππων αὐτῶν ὡς στερεὰ πέτρα ἐ-
λογίσθησαν. οἱ τροχοὶ τῶν ἁρμάτων αὐτῶν ὡς καταιγίς,
29 * ὁρμῶσιν ὡς λέοντες καὶ παρέστηκαν ὡς σκύμνοι λέον-
τος. καὶ ἐπιλήψεται καὶ βοήσει ὡς θηρίον καὶ ἐκβαλεῖ, καὶ οὐκ
ἔσται ὁ ῥυόμενος αὐτούς.
30 * καὶ βοήσεται δι' αὐτοὺς τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὡς φωνὴ
θαλάσσης κυμαινούσης. καὶ ἐμβλέψονται εἰς τὸν οὐρα-
νὸν ἄνω καὶ κάτω. καὶ ἰδοὺ σκότος σκληρὸν ἐν τῇ ἀπο-
ρίᾳ αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Væ qui incipiũt pusillũ peccare, trahentes peccata in funiculis vanitatis; augẽtur & crescũt donec fortiora facta sint, & quasi vinculũ plaustri peccata. 19 Qui dicunt: Quando festinabit & reuelabitur miraculũ eius vt videamus, & appropiet, & veniat cõsiliũ sancti Israel, & sciemus illud? 20 Væ qui dicunt impiis qui prosperantur in sæculo hoc: Vos estis boni. & mansuetis dicunt: Vos estis impij. Itaque cùm venerit lux iustis & tenebræ impiis, dulcia erunt verba legis operantibus ea. et veniet amaritudo impiis, & scient quia in fine erit amarũ peccatũ, facientibus illud. 21 Væ sapientibus in oculis mentis suæ, & coram semetipsis prudentes. 22 Væ qui potentes sunt ad bibendum vinum, & viri diuitiarum, ad inebriandum se vino veteri. 23 Qui iustificant impium, eò quòd recipiunt ab eo mammonam iniquitatis; & iustitiã iustorum malignè auferunt ab eis. 24 Propterea consumentur sicut stipula in igne, & sicut manipulus in flamma, in multitudine fortitudinis eorum, quasi vlcus erit, & pecunia rapinæ eorum, sicut fauilla quæ volat. quoniam detestati sunt legem Domini Sabaoth, & Verbum sancti Israel abominati sunt. 25 Propterea iratus est furor Domini in populum suum; & leuauit plagam fortitudinis suæ super eos: quando percussit eos, & commoti sunt mõtes, & fuerunt cadauera eorum proiecta quasi stercus in medio platearum. In omnibus his non sunt conuersi à peccatis suis, vt auerteretur furor eius ab eis; sed adhuc scelera eorum inualescunt: & rursus plaga eorum futura est, vt vindictam sumat ab eis. 26 Et eleuabit signum in populis à longè, & clamabit ad eum à finibus terræ: Et ecce citò veniet rex cum exercitu suo sicut nubes leues. 27 Non erit deficiens neque corruens in eo: non dormitabit neque dormiet, neque soluetur cingulum lumborum eius, neque rumpetur corrigia calceamenti eius. 28 Cuius sagittæ acutæ, & omnes arcus eius extenti: vngulæ equorum eius sicut petræ fortissimæ, & rotæ eius veloces sicut tempestas. 29 Rugitus eius sicut leo, rugietque sicut filius leonis; & clamabit & apprehendet prædam; & auferet, & nõ erit qui eruat. 30 Et sonabit super eum in tẽpore illo sicut tumultus populi. Quòd si quęsierint impij auxilium ab habitatoribus terræ, tribulatio veniet super eos. Veruntamen iusti qui erunt in illa hora, protegentur à facie mali.

ו

1 בִּשְׁנַת־מוֹת הַמֶּלֶךְ עֻזִּיָּהוּ וָאֶרְאֶה אֶת־אֲדֹנָי
יֹשֵׁב עַל־כִּסֵּא רָם וְנִשָּׂא וְשׁוּלָיו מְלֵאִים אֶת־
הַהֵיכָל׃
2 שְׂרָפִים עֹמְדִים מִמַּעַל לוֹ שֵׁשׁ כְּנָפַיִם שֵׁשׁ
כְּנָפַיִם לְאֶחָד בִּשְׁתַּיִם יְכַסֶּה פָנָיו וּבִשְׁתַּיִם יְכַסֶּה
רַגְלָיו וּבִשְׁתַּיִם יְעוֹפֵף׃
3 וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ קָדוֹשׁ יְהוָה
צְבָאוֹת מְלֹא כָל־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ׃
4 וַיָּנֻעוּ אַמּוֹת הַסִּפִּים מִקּוֹל הַקּוֹרֵא וְהַבַּיִת
יִמָּלֵא עָשָׁן׃
5 וָאֹמַר אוֹי־לִי כִי־נִדְמֵיתִי כִּי אִישׁ טְמֵא־שְׂפָתַיִם
אָנֹכִי וּבְתוֹךְ עַם־טְמֵא שְׂפָתַיִם אָנֹכִי יֹשֵׁב כִּי אֶת־
הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת רָאוּ עֵינָי׃
6 וַיָּעָף אֵלַי אֶחָד מִן־הַשְּׂרָפִים וּבְיָדוֹ רִצְפָּה
בְּמֶלְקַחַיִם לָקַח מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ׃
7 וַיַּגַּע עַל־פִּי וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָגַע זֶה עַל־שְׂפָתֶיךָ וְסָר
עֲוֺנֶךָ וְחַטָּאתְךָ תְּכֻפָּר׃
8 וָאֶשְׁמַע אֶת־קוֹל אֲדֹנָי אֹמֵר אֶת־מִי אֶשְׁלַח וּמִי
יֵלֶךְ־לָנוּ וָאֹמַר הִנְנִי שְׁלָחֵנִי׃
9 וַיֹּאמֶר לֵךְ וְאָמַרְתָּ לָעָם הַזֶּה שִׁמְעוּ שָׁמוֹעַ וְאַל־
תָּבִינוּ וּרְאוּ רָאוֹ וְאַל־תֵּדָעוּ׃
10 הַשְׁמֵן לֵב־הָעָם הַזֶּה וְאָזְנָיו הַכְבֵּד וְעֵינָיו הָשַׁע
פֶּן־יִרְאֶה בְעֵינָיו וּבְאָזְנָיו יִשְׁמָע וּלְבָבוֹ יָבִין וָשָׁב
וְרָפָא לוֹ׃
11 וָאֹמַר עַד־מָתַי אֲדֹנָי וַיֹּאמֶר עַד אֲשֶׁר אִם־שָׁאוּ
עָרִים מֵאֵין יוֹשֵׁב וּבָתִּים מֵאֵין אָדָם וְהָאֲדָמָה
תִּשָּׁאֶה שְׁמָמָה׃
12 וְרִחַק יְהוָה אֶת־הָאָדָם וְרַבָּה הָעֲזוּבָה בְּקֶרֶב
הָאָרֶץ׃

CAP. VI.

1 IN anno quo mortuus est rex Ozias, vi-
A di Dominum sedentem super solium ex-
celsum & eleuatũ, & ea quæ sub ipso erant
replebant templum.
2 * Seraphim stabant super illud : sex alæ
vni, & sex alæ alteri. duabus velabant fa-
ciem eius, & duabus velabant pedes eius,
& duabus volabant.
3 * Et clamabant alter ad alterum, & dice-
bant: Sanctus sanctus sanctus Dominus
B Deus exercituum:plena est omnis terra glo
ria eius.
4 * Et commota sunt superliminaria cardi-
num à voce clamantis , & domus repleta
est fumo.
5 * Et dixi: Vę mihi,quia tacui:quia vir pol-
lutus labiis ego sum , & in medio populi
polluta labia habentis ego habito : & re-
gem Dominum exercituum vidi oculis
meis.
6 * Et volauit ad me vnus de Seraphim, &
in manu eius calculus, quem forcipe tule-
rat de altari.
7 * Et tetigit os meum,& dixit: Ecce tetigit
C hoc labia tua, & auferetur iniquitas tua, &
peccatum tuum mundabitur.
8 * Et audiui vocẽ Domini dicentis:Quem
mittam, & quis ibit nobis? & dixi : Ecce
ego, mitte me.
9 * Et dixit : Vade, & dices populo huic:
Audite audientes & nolite intelligere , & Math. 13 b. Mar. 4. d.
videte visionem & nolite cognoscere. Luc. 8. b. Act. 28. f.
10 * Excæca cor populi huius , & aures eius Rom. 11. b.
aggraua, & oculos eius claude, ne fortè vi-
deat oculis suis, & auribus suis audiat , &
corde suo intelligat , & conuertatur & sa-
nem eum.
11 * Et dixi : Vsquequo Domine? Et dixit:
Donec desolentur ciuitates absque habi-
tatore , & domus sine homine, & terra re-
linquetur deserta.
12 * Et longè faciet Dominus homines , &
multiplicabitur quę derelicta fuerat in me-
dio terræ.

תרגום יונתן

ו

1 בְּשַׁתָּא דְאִתְנְגַע בַּהּ מַלְכָּא עֻזִּיָּהוּ אֲמַר נְבִיָּא חֲזֵיתִי יָת יְקָרָא דַייָ שָׁרֵי עַל כָּרְסֵי רָם וּמְנַטַּל בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא וּמִזִּיו יְקָרֵהּ אִתְמְלִי הֵיכְלָא׃
2 שַׁמָּשִׁין קַדִּישִׁין בְּרוּמָא קֳדָמוֹהִי שִׁתָּא גַפִּין שִׁתָּא גַפִּין לְחַד בִּתְרֵין מְכַסֵּי אַנְפּוֹהִי דְּלָא חָזֵי וּבִתְרֵין מְכַסֵּי רַגְלוֹהִי דְּלָא מִתַּחֲזֵי וּבִתְרֵין
מְשַׁמֵּשׁ׃ 3 וּמְקַבְּלִין דֵּין מִן דֵּין וְאָמְרִין קַדִּישׁ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ קַדִּישׁ עַל אַרְעָא עוֹבַד גְּבוּרְתֵּהּ קַדִּישׁ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא
יְיָ צְבָאוֹת מַלְיָא כָל אַרְעָא זִיו יְקָרֵהּ׃ 4 וְזָעוּ אִילָוַת סִפֵּי הֵיכְלָא מִקָּל מְלוּלָא וּבֵית מַקְדְּשָׁא אִתְמְלִי אֲמִיטְתָא׃
5 וַאֲמָרֵית וַוי לִי אֲרֵי חָבֵית אֲרֵי גְבַר חַיָּב לְאוֹכָחָא אֲנָא וּבְגוֹ עַמָּא דִּמְגָעַל בְּחוֹבִין אֲנָא יָתֵב אֲרֵי יָת יְקַר שְׁכִינַת מֶלֶךְ עָלְמַיָּא יְיָ צְבָאוֹת
חֲזוֹ עֵינַי׃ 6 וְאִשְׁתְּדִי לְוָתִי חַד מִן שַׁמָּשַׁיָּא וּבְפֻמֵּהּ מְמַלַּל דְּקַבֵּל מִן קֳדָם דִּשְׁכִינְתֵּהּ עַל כָּרְסֵי יְקָרָא בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא עֵיל מִן מַדְבְּחָא׃
7 וְסַדַּר בְּפוּמִי וַאֲמַר הָא שַׁוֵּיתִי יָת פִּתְגָּמֵי נְבוּאָתִי בְּפוּמָךְ וְיַעְדּוּן עֲוָיָתָךְ וַחֲטָאָךְ יִתְכַּפְּרוּן׃
8 וּשְׁמַעִית יָת קָל מֵימְרָא דַייָ דְּאָמַר מַן דְּאֶשְׁלַח לְאִתְנַבָּאָה וּמַן יֵיזִיל לַנָא וַאֲמָרֵית הָא אֲנָא שְׁלַח יָתִי׃ 9 וַאֲמַר אֱזֵיל וְתֵימַר לְעַמָּא
הָדֵין דְּשָׁמְעִין מִשְׁמַע וְלָא מִסְתַּכְּלִין וְחָזָן מֶחְזָן וְלָא יָדְעִין׃ 10 טַפֵּשׁ לִבָּא דְעַמָּא הָדֵין וְאֻדְנוֹהִי יַקַּר וְעֵינוֹהִי טַמְטֵם דִּלְמָא יֶחֱזוּן
בְּעֵינֵיהוֹן וּבְאֻדְנֵיהוֹן יִשְׁמְעוּן וּבְלִבְּהוֹן יִסְתַּכְּלוּן וִיתוּבוּן וְיִשְׁתְּבֵיק לְהוֹן׃ 11 וַאֲמָרֵית עַד אֵימָתַי יְיָ וַאֲמַר עַד דְּיִצְדוּן קִרְוַיָּא מִבְּלִי יָתֵב
וּבָתַּיָּא מִבְּלִי אֱנָשָׁא וְאַרְעָא תֶּחֱרוּב וְתִצְדֵּי׃ 12 וְיַרְחֵיק יְיָ יָת בְּנֵי אֱנָשָׁא וְיִסְגְּיָן צַדְיָתָא בְּגַוַּהּ דְּאַרְעָא׃

CAP. VI.

ET factū est anno quo mortuus est rex Ozias; 1
vidi Dominum sedentem super solium ex-
celsum & eleuatum, & plena domus gloria
eius.
* *Et Seraphim stabant in circuitu eius: sex* 2
alæ vni & sex alæ vni, & quidē duabus vela-
bant faciem, at duabus velabant pedes, et dua-
bus volabant.
* *Et clamabant alter ad alterū, & dicebant:* 3
Sanctus sanctus sanctus Dominus Sabaoth: ple-
na omnis terra gloria eius.
* *Et eleuatum est superliminare à voce qua* 4
clamauerunt, & domus impleta est fumo.
* *Et dixi: O miser ego quia compunctus sum,* 5
quia homo existens & immunda labia habens,
in medio populi polluta labia habentis ego habi-
to, & regem Dominum Sabaoth vidi oculis
meis.
* *Et missus est ad me vnus ex Seraphim, &* 6
in manu habebat carbūculum, quem forcipe tu-
lit de altari.
* *Et tetigit os meum, & ait: Ecce tetigit hoc* 7
labia tua, & auferet iniquitates tuas, peccata
tua mundabit.
* *Et audiui vocem Domini dicentis: Quem* 8
mittā, & quis ibit ad populum istum? & dixi:
Ecce ego sum, mitte me.
* *Et dixit: Vade, & dic populo huic: Auditu* 9
audietis, & non intelligetis, & videntes vide-
bitis, & non videbitis.
* *Incrassatum est enim cor populi huius, &* 10
auribus suis grauiter audierunt, & oculos suos
clauserunt, ne fortè videant oculis, & auri-
bus audiant, & corde intelligant, & conuer-
tant se, & sanem eos.
* *Et dixi: Vsque quo Domine? & ait: Donec* 11
desolentur ciuitates vt non habitentur, & do-
mus vt non sint homines, & terra relinquetur
deserta. * *Et post hæc longè faciet Deus homi-* 12
nes, & multiplicabuntur derelicti super ter-
ram.

ϛ΄

1 * Καὶ ἐγένετο τοῦ ἐνιαυτοῦ οὗ ἀπέθανεν ὁ βασιλεὺς
ὀζίας, εἶδον τὸν κύριον καθήμενον ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ
καὶ ἐπηρμένου, καὶ πλήρης ὁ οἶκος τῆς δόξης αὐτοῦ.
2 * καὶ σεραφεὶμ εἱστήκεισαν κύκλῳ αὐτοῦ, ἓξ πτέρυγες
τῷ ἑνὶ καὶ ἓξ πτέρυγες τῷ ἑνί, καὶ ταῖς μὲν δυσὶ κατε-
κάλυπτον τὸ πρόσωπον, ταῖς δὲ δυσὶ κατεκάλυπτον τοὺς
πόδας, καὶ ταῖς δυσὶν ἐπέταντο.
3 * καὶ ἐκέκραγον ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον, καὶ ἔλεγον,
ἅγιος ἅγιος ἅγιος κύριος σαβαώθ, πλήρης πᾶσα ἡ
γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ.
4 * καὶ ἐπήρθη τὸ ὑπέρθυρον ἀπὸ τῆς φωνῆς ἧς ἐκέκρα-
γον. καὶ ὁ οἶκος ἐνεπλήσθη καπνοῦ.
5 * καὶ εἶπον, ὦ τάλας ἐγὼ ὅτι κατανένυγμαι. ὅτι ἄν-
θρωπος ὢν καὶ ἀκάθαρτα χείλη ἔχων, ἐν μέσῳ λαοῦ ἀκά-
θαρτα χείλη ἔχοντος ἐγὼ οἰκῶ, καὶ τὸν βασιλέα κύριον σα-
βαὼθ εἶδον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου.
6 * καὶ ἀπεστάλη πρός με ἓν τῶν σεραφείμ, καὶ ἐν τῇ
χειρὶ εἶχεν ἄνθρακα, ὃν τῇ λαβίδι ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ θυ-
σιαστηρίου.
7 * καὶ ἥψατο τοῦ στόματός μου, καὶ εἶπεν, ἰδοὺ ἥψατο
τοῦτο τῶν χειλέων σου, καὶ ἀφελεῖ τὰς ἀνομίας σου, καὶ
τὰς ἁμαρτίας σου περικαθαριεῖ.
8 * καὶ ἤκουσα τῆς φωνῆς κυρίου λέγοντος, τίνα ἀποστεί-
λω, καὶ τίς πορεύσεται πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον; καὶ εἶπον, ἰδοὺ
ἐγώ εἰμι, ἀπόστειλόν με.
9 * καὶ εἶπεν, πορεύθητι, καὶ εἶπον τῷ λαῷ τούτῳ, ἀκοῇ ἀ-
κούσετε, καὶ οὐ μὴ συνεῖτε. καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ
10 οὐ μὴ ἴδητε. * ἐπαχύνθη γὰρ ἡ καρδία τοῦ λαοῦ τού-
του, καὶ τοῖς ὠσὶν αὐτῶν βαρέως ἤκουσαν, καὶ τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς αὐτῶν ἐκάμμυσαν, μή ποτε ἴδωσι τοῖς ὀφθαλμοῖς
καὶ τοῖς ὠσὶν ἀκούσωσι καὶ τῇ καρδίᾳ συνῶσι, καὶ ἐπιστρέ-
ψωσι καὶ ἰάσωμαι αὐτούς.
11 * καὶ εἶπα, ἕως πότε κύριε; καὶ εἶπεν, ἕως ἂν ἐρημω-
θῶσι πόλεις παρὰ τὸ μὴ κατοικεῖσθαι, καὶ οἶκοι παρὰ
τὸ μὴ εἶναι ἀνθρώποις, καὶ ἡ γῆ καταλειφθήσεται ἔρη-
12 μος. * καὶ μετὰ ταῦτα μακρυνεῖ ὁ θεὸς τοὺς ἀνθρώ-
ποις, καὶ πληθυνθήσονται οἱ ἐγκαταλειφθέντες ἐπὶ
τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAPVT VI.

IN anno quo percussus est rex Ochozias, dixit propheta: Vidi gloriam Domini habitantem super solium excelsum, & eleuatum in cælis excelsis, & de splendore gloriæ eius replebatur templum. [2] Ministri sancti *stabant* in excelso in conspectu eius; sex alæ vnicuique; duabus velabat vnusquisq; faciē suā vt nō videret, & duabus velabat pedes suos vt nō videretur, & duabus ministrabat. [3] Et clamabāt alter ad alterū, & dicebant: Sanctus in cælis excelsis, domo maiestatis eius. sanctus super terram opus potentiæ eius: sanctus in seculum, & in secula seculorum Dominus exercituum: plena est omnis terra splendore gloriæ eius. [4] Et commota sunt superliminaria cardinum templi à voce loquentis, & domus sanctuarij repleta est caligine. [5] Et dixi: Væ mihi quia peccaui: quoniā vir peccator sum ad increpandū, & in medio populi polluti peccatis ego habito. quia gloriam maiestatis regis seculi, Domini exercituum, viderunt oculi mei.

[6] Et volauit ad me vnus de ministris, & in ore eius eloquium quod susceperat à facie maiestatis eius qui habitat in throno gloriæ in cælis celsitudinis supra altare. [7] Et disposuit *verba* in ore meo, & ait: Ecce posui verba prophetiæ meæ in ore tuo, & auferentur iniquitates tuæ, & peccata tua dimittentur. [8] Et audiui vocem verbi Domini dicentis: Quem mittam ad prophetandum? & quis ibit nobis? & dixi: Ecce ego, mitte me. [9] Et ait, Vade & dic populo huic, Qui audientes audiunt & non intelligunt, & videntes vidēt & nesciunt. [10] Infatua cor populi huius, & aures eius aggraua, & oculos eius claude, ne fortè videant oculis suis, & auribus suis audiant, & cordibus suis intelligant: conuertantur, & dimittetur eis. [11] Et dixi: Vsquequo Domine? Et ait: Donec desolentur ciuitates absque habitatore, & domus absque homine, & terra deserta sit & desoletur. [12] Et longè faciet Dominus filios hominis, & multiplicabitur desolatio in medio terræ.

13 * וְעוֹד בָּהּ עֲשִׂירִיָּה וְשָׁבָה וְהָיְתָה לְבָעֵר כָּאֵלָה
וְכָאַלּוֹן אֲשֶׁר בְּשַׁלֶּכֶת מַצֶּבֶת בָּם זֶרַע קֹדֶשׁ
מַצַּבְתָּהּ׃

ז

1 * וַיְהִי בִּימֵי אָחָז בֶּן־יוֹתָם בֶּן־עֻזִּיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה
עָלָה רְצִין מֶלֶךְ־אֲרָם וּפֶקַח בֶּן־רְמַלְיָהוּ מֶלֶךְ־
יִשְׂרָאֵל יְרוּשָׁלַם לַמִּלְחָמָה עָלֶיהָ וְלֹא יָכֹל לְהִלָּחֵם
עָלֶיהָ׃
2 * וַיֻּגַּד לְבֵית דָּוִד לֵאמֹר נָחָה אֲרָם עַל־אֶפְרָיִם
וַיָּנַע לְבָבוֹ וּלְבַב עַמּוֹ כְּנוֹעַ עֲצֵי־יַעַר מִפְּנֵי־רוּחַ׃
3 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־יְשַׁעְיָהוּ צֵא־נָא לִקְרַאת אָחָז
אַתָּה וּשְׁאָר יָשׁוּב בְּנֶךָ אֶל־קְצֵה תְּעָלַת הַבְּרֵכָה
הָעֶלְיוֹנָה אֶל־מְסִלַּת שְׂדֵה כוֹבֵס׃
4 * וְאָמַרְתָּ אֵלָיו הִשָּׁמֵר וְהַשְׁקֵט אַל־תִּירָא וּלְבָבְךָ
אַל־יֵרַךְ מִשְּׁנֵי זַנְבוֹת הָאוּדִים הָעֲשֵׁנִים הָאֵלֶּה
בָּחֳרִי־אַף רְצִין וַאֲרָם וּבֶן־רְמַלְיָהוּ׃
5 * יַעַן כִּי־יָעַץ עָלֶיךָ אֲרָם רָעָה אֶפְרַיִם וּבֶן־רְמַלְיָהוּ
לֵאמֹר׃
6 * נַעֲלֶה בִיהוּדָה וּנְקִיצֶנָּה וְנַבְקִעֶנָּה אֵלֵינוּ
וְנַמְלִיךְ מֶלֶךְ בְּתוֹכָהּ אֵת בֶּן־טָבְאַל׃
7 * כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֹא תָקוּם וְלֹא תִהְיֶה׃
8 * כִּי רֹאשׁ אֲרָם דַּמֶּשֶׂק וְרֹאשׁ דַּמֶּשֶׂק רְצִין וּבְעוֹד
שִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ שָׁנָה יֵחַת אֶפְרַיִם מֵעָם׃
9 * וְרֹאשׁ אֶפְרַיִם שֹׁמְרוֹן וְרֹאשׁ שֹׁמְרוֹן בֶּן־רְמַלְיָהוּ
אִם לֹא תַאֲמִינוּ כִּי לֹא תֵאָמֵנוּ׃
10 * וַיּוֹסֶף יְהוָה דַּבֵּר אֶל־אָחָז לֵאמֹר׃
11 * שְׁאַל־לְךָ אוֹת מֵעִם יְהוָה אֱלֹהֶיךָ הַעְמֵק שְׁאָלָה
אוֹ הַגְבֵּהַ לְמָעְלָה׃
12 * וַיֹּאמֶר אָחָז לֹא־אֶשְׁאַל וְלֹא־אֲנַסֶּה אֶת־יְהוָה׃

13 * Et adhuc in ea decimatio. Et conuerte-
tur, & erit in ostensionē sicut terebinthus
& sicut quercus quæ expandit ramos suos.
Semen sanctum erit id quod steterit in ea. Luc.1.a.

CAP. VII.

1 A ET factum est in diebus Achaz filij Ioa- 4.reg.16.
tham filij Oziæ regis Iuda, ascendit Ra-
sin rex Syriæ, & Phacee filius Romeliæ rex
Israel in Hierusalem ad præliandum con-
tra eam, & non potuerunt debellare eam.
2 * Et nunciauerunt domui Dauid dicen-
tes: Requieuit Syria super Ephraim, & com
motum est cor eius & cor populi eius sicut
mouentur ligna syluarum à facie venti.
3 * Et dixit Dominus ad Esaiam: Egredere
in occursum Achaz tu, & qui derelictus est
Iasub filius tuus, ad extremū aquæ-ductus
piscinæ superioris in via Agri fullonis.
4 * Et dices ad eum: Vide vt sileas. noli ti-
mere, & cor tuum ne formidet à duabus
caudis titionum fumigantium istorum in
ira furoris Rasin regis Syriæ & filij Rome-
liæ.
5 * Eò quòd consilium inierit contra te Sy-
ria in malum, & Ephraim, & filius Rome-
liæ, dicentes:
6 * Ascendamus ad Iudam, & suscitemus
eum, & auellamus eum ad nos, & pona-
B mus regem in medio eius filium Tabeel.
7 * Hæc dicit Dominus Deus: Non stabit
& non erit istud.
8 * Sed caput Syriæ Damascus & caput
Damasci Rasin. Et adhuc sexaginta &
quinque anni, & desinet Ephraim esse po-
pulus.
9 * Et caput Ephraim Samaria, & caput Sa-
mariæ filius Romeliæ. Si non credideritis,
non permanebitis.
10 * Et adiecit Dominus loqui ad Achaz, di-
cens:
11 * Pete tibi signum à Domino Deo tuo in
profundum inferni, siue in excelsum suprà.
12 * Et dixit Achaz: Non petam, & non ten
tabo Dominum.

תרגום יונתן

13 וְיִשְׁתַּאֲרוּן בָּהּ חַד מִן עַסְרָא וִיתוּבוּן וִיהוֹן לְצַרְבָּא כְּבֻטְמָא וּכְבַלּוּטָא דְּמִתְּתַר טַרְפּוֹהִי דָּמַן לְיַבְשִׁין וְעַד כְּעַן רְטִיבִין לְקַיָּמָא מִנְּהוֹן
זַרְעָא כֵּן גָּלְוָתָא דְיִשְׂרָאֵל יִתְכַּנְשׁוּן וִיתוּבוּן לְאַרְעָא אֲרֵי זַרְעָא דְקֻדְשָׁא נִצְבַתְהוֹן׃

ז

1 וַהֲוָה בְּיוֹמֵי אָחָז בַּר יוֹתָם בַּר עֻזִּיָּה מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה סְלִק רְצִין מַלְכָּא דַאֲרָם וּפֶקַח בַּר רְמַלְיָה מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל לִירוּשְׁלֶם
לַאֲגָחָא קְרָבָא עֲלַהּ וְלָא יְכִל לַאֲגָחָא עֲלַהּ׃ 2 וְאִתְחַוָּה לְבֵית דָּוִד לְמֵימַר אִתְחַבַּר מַלְכָּא דַאֲרָם עִם מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל לְמֵיתֵי עֲלוֹהִי
וְזָע לִבֵּהּ וְלִבָּא דְעַמֵּהּ כְּאִשְׁתְּדִיוּת אִילָנֵי חֻרְשָׁא מִן קֳדָם רוּחָא׃ 3 וַאֲמַר יְיָ לִישַׁעְיָה פּוּק כְּעַן לְקַדָּמוּת אָחָז אַתְּ וּשְׁאָר דְּלָא חָטָן
וּדְתָבוּ מֵחֶטְאָה תַּלְמִידָךְ לִסְיָפֵי מְזִיקַת בְּרֵיכְתָא עִלָּיְתָא דִּבְכִיבַשׁ חֲקַל מִשְׁטַח קַצָּרַיָּא׃ 4 וְתֵימַר לֵהּ אִסְתַּמַּר וְנוּחַ לָא תִּדְחַל וְלִבָּךְ
לָא יְזוּעַ מִן קֳדָם מַלְכַיָּא דְּאִנּוּן כְּאוּדַיָּא מְתַנְנַיָּא הָאִלֵּין בִּתְקוֹף רְגַז רְצִין וַאֲרָם וּבַר רְמַלְיָה׃ 5 חֲלָף אֲרֵי מְלַךְ עֲלָךְ אֲרָם בִּישָׁא
אֶפְרַיִם וּבַר רְמַלְיָה לְמֵימַר׃ 6 נִסַּק בְּאַרְעָא דְּבֵית יְהוּדָה וְנִתְחַבְרִנּוּן וְנִשִׁיגִנּוּן עִמָּנָא וְנַמְלִיךְ מַלְכָּא בְּגַוַּהּ יַת מָן דְּכָשַׁר לָנָא׃ 7 כִּדְנַן אֲמַר
יְיָ אֱלֹהִים לָא תְקוּם וְלָא תְהֵי׃ 8 אֲרֵי רֵישׁ אֲרָם דַּמֶּשֶׂק וְרֵישׁ דַּמֶּשֶׂק רְצִין וּבְסוֹף שִׁתִּין וַחֲמֵשׁ שְׁנִין יִבְטְלוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל מִמַּלְכוּ׃ 9 וְרֵישׁ
אֶפְרַיִם שֹׁמְרוֹן וְרֵישׁ שֹׁמְרוֹן בַּר רְמַלְיָה אִם לָא תְהֵימְנוּן לְמִלֵּי נְבִיָּא אֲרֵי לָא תִתְקַיְּמוּן׃ 10 וְאוֹסִף נְבִיָּא דַייָ לְמַלָּלָא עִם אָחָז לְמֵימַר׃
11 שְׁאַל לָךְ אָתָא מִן קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ שְׁאַל דְּיִתְעֲבֵד לָךְ נִסָּא עַל אַרְעָא אוֹ תִתְחֲזֵי אָת בִּשְׁמַיָּא׃ 12 וַאֲמַר אָחָז לָא אֶשְׁאַל וְלָא אֲנַסֵּה קֳדָם יְיָ׃

Et adhuc in ea est decimatio. & rursum 13
erit in deprædationem, sicut terebinthus et sicut
glans quando exciderit ex theca sua. semen san-
ctum columna fundationis eius.

CAP. VII.

ET factū est in diebus Achaz filij Ioatham fi- 1
lij Oziæ regis Iuda, ascēdit Rasin rex Aram,
& Phacee filius Romeliæ rex Israel in Hieru-
salem ad bellandum contra eam, & non potue-
runt debellare eam.
Et nunciatum est in domum Dauid à dicen 2
tibus: Consensit Aram ad Ephraim, & commota
est anima eius & anima populi eius, quemad-
modum in sylua lignum à vento mouetur.
Et dixit Dominus ad Esaiam: Egredere iā 3
in occursum Achaz tu & relictus Iasub filius
tuus, ad natatoriam superioris viæ agri fullonis.
Et dices ei: Obserua vt sileas, & ne ti- 4
meas, neque anima tua consternetur à duobus
lignis titionum fumigantium istorum. quando
enim ira furoris mei fuerit, iterum sanabo, &
filius Aram & filius Romeliæ.
Quia consuluerunt consiliū malū, Ephraim 5
& filius Romeliæ de te dicentes:
Ascendamus ad Iudæam, & colloquentes 6
eis reducamus eos ad nos, & regnare faciamus
eis filium Tabel.
Hæc dicit Dominus Sabaoth: Non manebit 7
consilium hoc neque erit.
Sed caput Aram Damascus, & caput Da- 8
masci Rasin: sed in sexaginta & quinque annis
deficiet regnum Ephraim à populo.
Et caput Ephraim, Samariæ; & caput 9
Samariæ, filius Romeliæ. & si non credideritis,
neque intelligetis.
Et adiecit Dominus loqui Achaz, di- 10
cens:
Pete tibi signum à Domino Deo tuo, in pro- 11
fundum aut in excelsum.
Et dixit Achaz: Non petam, neque tenta- 12
bo Dominum.

13 καὶ ἔτι ἐπ' αὐτῆς ἐστι τὸ ἐπιδέκατον. καὶ πάλιν ἔσται εἰς
προνομήν, ὡς τερέβινθος καὶ ὡς βάλανος ὅταν ἐκ-
πέσῃ ἐκ τῆς θήκης αὐτῆς. σπέρμα ἅγιον τὸ στήλωμα
αὐτῆς.

ζ'

1 Καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἄχαζ υἱοῦ ἰωάθαμ τοῦ
υἱοῦ ὀζίου βασιλέως ἰούδα, ἀνέβη ῥασὶν βασιλεὺς ἀράμ,
καὶ φακεὲ υἱὸς ῥωμελίου βασιλεὺς ἰσραὴλ ἐπὶ ἱερουσα-
λὴμ πολεμῆσαι αὐτήν, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν πολιορκῆ-
σαι αὐτήν.
2 καὶ ἀνηγγέλη εἰς τὸν οἶκον δαυὶδ λεγόντων· συνεφώ-
νησεν ἀρὰμ πρὸς τὸν ἐφραΐμ, καὶ ἐξέστη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ καὶ
ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ὃν τρόπον ἐν δρυμῷ ξύλον ὑπὸ
πνεύματος σαλευθῇ.
3 καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἠσαΐαν, ἔξελθε δὴ εἰς συνάν-
τησιν ἄχαζ σὺ καὶ ὁ καταλειφθεὶς ἰασοὺβ ὁ υἱός σου, πρὸς
τὴν κολυμβήθραν τῆς ἄνω ὁδοῦ τοῦ ἀγροῦ τοῦ κναφέως.
4 καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, φύλαξαι τοῦ ἡσυχάσαι καὶ μὴ φοβοῦ,
μηδὲ ἡ ψυχή σου ἀσθενείτω ἀπὸ τῶν δύο ξύλων τῶν δα-
λῶν τῶν καπνιζομένων τούτων. ὅταν γὰρ ὀργὴ τοῦ θυμοῦ μου
γένηται, πάλιν ἰάσομαι. καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀρὰμ καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ῥω-
μελίου·
5 ὅτι ἐβουλεύσαντο βουλὴν πονηράν, ἐφραΐμ καὶ ὁ υἱὸς
ῥωμελίου περὶ σοῦ λέγοντες,
6 ἀναβησώμεθα εἰς τὴν ἰουδαίαν, καὶ συλλαλήσαντες
αὐτοῖς ἀποστρέψωμεν αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς, καὶ βασιλεύσω-
μεν αὐτοῖς τὸν υἱὸν ταβέλ.
7 τάδε λέγει κύριος σαβαώθ, οὐ μὴ μείνῃ ἡ βουλὴ αὕτη,
8 οὐδὲ μὴ ἔσται. ἀλλὰ κεφαλὴ ἀρὰμ δαμασκός, καὶ ἡ κε-
φαλὴ δαμασκοῦ ῥασίν. ἀλλ' ἐφ' ἑξήκοντα καὶ πέντε ἐτῶν
9 ἐκλείψει βασιλεία ἐφραΐμ ἀπὸ λαοῦ· καὶ ἡ κεφαλὴ
ἐφραΐμ, σομόρων. καὶ ἡ κεφαλὴ σομόρων, υἱὸς τοῦ ῥωμελίου,
10 καὶ ἐὰν μὴ πιστεύσητε, οὐδὲ μὴ συνῆτε. καὶ προσέθετο κύ-
ριος λαλῆσαι τῷ ἄχαζ, λέγων,
11 αἴτησαι σεαυτῷ σημεῖον παρὰ κυρίου θεοῦ σου, εἰς βά-
θος ἢ εἰς ὕψος.
12 καὶ εἶπεν ἄχαζ, οὐ μὴ αἰτήσω οὐδὲ μὴ πειράσω κύριον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et relinquetur in ea vnus ex decem: & conuertentur, & erunt in combustionē, sicut terebinthus & sicut quercus; quæ, cùm defluunt folia eius, videntur quasi aridæ, & adhuc retinent humorem, vt ex eis sustentetur semen: sic transmigrationes Israel congregabuntur & conuertentur in terram, quia semen sanctum est plantatio eorum.

CAPVT VII.

ET factum est in diebus Achaz filij Iotham filij Oziæ regis tribus domus Iuda; ascendit Rasin rex Syriæ, & Phechah filius Romeliæ rex Israel in Hierusalem ad prœliandum contra eam, & non potuerunt expugnare eam. 2 Et nunciauerunt domui Dauid dicentes: Coniunctus est rex Syriæ cum rege Israel, vt veniat contra eum: & commotum est cor eius & cor populi sui sicut mouentur ligna syluæ à facie venti. 3 Et dixit Dominus ad Esaiam: Egredere nunc in occursum Achaz tu & reliqui discipuli tui, qui non peccauerunt, & qui cōuersi sunt à peccato, ad extrema aquæ-ductus piscinæ superioris, quæ est in via agri extēsionis fullonū. 4 Et dices ei: Caue, & quiesce; ne timeas, & cor tuum ne commoueatur à facie regum istorum, qui sunt quasi titiones fumantes, in ira furoris Rasin, & Syriæ, & filij Romeliæ. 5 Pro eo quòd consilium malum inierunt super te, Syria & Ephraim, & filius Romeliæ, dicentes: 6 Ascendamus in terram domus Iuda, & iungamus & apponamus eos ad nos, & constituamus regem in medio eius, qui nobis placuerit. 7 Hæc dicit Dominus Deus: Non stabit neque erit. 8 Quia caput Syriæ Damascus, & caput Damasci Rasin, & in fine sexaginta & quinque annorum cessabit regnū domus Israel. 9 Et caput Ephraim Samaria, & caput Samariæ filius Romeliæ: si non credideritis verbis prophetæ, neque permanebitis. 10 Et addidit propheta Domini loqui cum Achaz, dicens: 11 Pete tibi signum à facie Domini Dei tui: pete vt fiat tibi miraculum super terram, aut videatur signum in cœlis. 12 Et dixit Achaz: Non petam, & non tentabo in conspectu Domini.

13 * וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ־נָא בֵּית דָּוִד הַמְעַט מִכֶּם הַלְאוֹת
אֲנָשִׁים כִּי תַלְאוּ גַּם אֶת־אֱלֹהָי׃
14 * לָכֵן יִתֵּן אֲדֹנָי הוּא לָכֶם אוֹת הִנֵּה הָעַלְמָה הָרָה
וְיֹלֶדֶת בֵּן וְקָרָאת שְׁמוֹ עִמָּנוּאֵל׃
15 * חֶמְאָה וּדְבַשׁ יֹאכֵל לְדַעְתּוֹ מָאוֹס בָּרָע וּבָחוֹר
בַּטּוֹב׃
16 * כִּי בְּטֶרֶם יֵדַע הַנַּעַר מָאֹס בָּרָע וּבָחֹר בַּטּוֹב
תֵּעָזֵב הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־אַתָּה קָץ מִפְּנֵי שְׁנֵי מְלָכֶיהָ׃
17 * יָבִיא יְהוָה עָלֶיךָ וְעַל־עַמְּךָ וְעַל־בֵּית אָבִיךָ יָמִים
אֲשֶׁר לֹא־בָאוּ לְמִיּוֹם סוּר־אֶפְרַיִם מֵעַל יְהוּדָה
אֵת מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃
18 * וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִשְׁרֹק יְהוָה לַזְּבוּב אֲשֶׁר
בִּקְצֵה יְאֹרֵי מִצְרָיִם וְלַדְּבוֹרָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר׃
19 * וּבָאוּ וְנָחוּ כֻלָּם בְּנַחֲלֵי הַבַּתּוֹת וּבִנְקִיקֵי הַסְּלָעִים
וּבְכֹל הַנַּעֲצוּצִים וּבְכֹל הַנַּהֲלֹלִים׃
20 * בַּיּוֹם הַהוּא יְגַלַּח אֲדֹנָי בְּתַעַר הַשְּׂכִירָה בְּעֶבְרֵי
נָהָר בְּמֶלֶךְ אַשּׁוּר אֶת־הָרֹאשׁ וְשַׂעַר הָרַגְלָיִם וְגַם
אֶת־הַזָּקָן תִּסְפֶּה׃
21 * וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יְחַיֶּה־אִישׁ עֶגְלַת בָּקָר
וּשְׁתֵּי־צֹאן׃
22 * וְהָיָה מֵרֹב עֲשׂוֹת חָלָב יֹאכַל חֶמְאָה כִּי־חֶמְאָה
וּדְבַשׁ יֹאכֵל כָּל־הַנּוֹתָר בְּקֶרֶב הָאָרֶץ׃
23 * וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה כָל־מָקוֹם אֲשֶׁר יִהְיֶה־
שָׁם אֶלֶף גֶּפֶן בְּאֶלֶף כָּסֶף לַשָּׁמִיר וְלַשַּׁיִת יִהְיֶה׃
24 * בַּחִצִּים וּבַקֶּשֶׁת יָבוֹא שָׁמָּה כִּי־שָׁמִיר וָשַׁיִת תִּהְיֶה
כָל־הָאָרֶץ׃
25 * וְכֹל הֶהָרִים אֲשֶׁר בַּמַּעְדֵּר יֵעָדֵרוּן לֹא־תָבוֹא
שָׁמָּה יִרְאַת שָׁמִיר וָשָׁיִת וְהָיָה לְמִשְׁלַח שׁוֹר
וּלְמִרְמַס שֶׂה׃

13 * Et dixit: Audite ergo domus Dauid:
C Nunquid parum vobis eſt, moleſtos eſſe hominibus, quia moleſti eſtis & Deo meo?
14 * Propter hoc dabit Dominus ipſe vobis ſignum. Ecce virgo concipiet, & Math. 1. d. Luc. 1. c.
pariet filium, & vocabitur nomen eius EMANVEL.
15 * Butyrum & mel comedet, vt ſciat reprobare malum & eligere bonum.
16 * Quia antequam ſciat puer reprobare malum & eligere bonũ, derelinquetur terra, quam tu deteſtaris à facie duorum regum ſuorum.
17 * Adducet Dominus ſuper te & ſuper populum tuum, & ſuper domum patris tui, dies qui non venerunt à diebus ſeparationis Ephraim à Iuda cum rege Aſſyriorum.
18 * Et erit in die illa: Sibilabit Dominus muſcæ quæ eſt in extremo fluminũ Ægypti, & api quæ eſt in terra Aſſur.
19 * Et venient & requieſcent omnes in torrentibus vallium, & in cauernis petrarum, & in omnibus frutetis, & in vniuerſis foraminibus.
20 * In die illa radet Dominus in nouacula conducta in his qui trans flumen ſunt in rege Aſſyriorum caput & pilos pedum, & barbam vniuerſam.
21 * Et erit in die illa, nutriet homo vaccam boum, & duas oues.
22 * Et præ vbertate lactis comedet butyrum. butyrum enim & mel manducabit omnis qui relictus fuerit in medio terræ.
23 * Et erit in die illa: Omnis locus vbi fuerint mille vites, mille argenteis, in ſpinas & in vepres erunt.
24 * Cum ſagittis & arcu ingredientur illuc. vepres enim & ſpinæ erunt in vniuerſa terra.
25 * Et omnes montes qui in ſarculo ſarrientur, non veniet illuc terror ſpinarum & veprium; & erit in paſcua bouis & in conculcationem pecoris.

תרגום יונתן

13 ואמר שמעו כען בית דוד הזעיר מנכון דאתון מהלן ית נביא ארי תהלון אף ית פתגמי אלהי׃ 14 בכן יתן יי הוא לכון אתא הא
עלמתא מעדיא והלד בר ותקרי שמה עמנו אל׃ 15 שמן ודבש ייכול עד לא ידע לרחקא בישא ולקרבא טבא׃
16 ארי עד לא ידע עלימא לרחקא בישא ולקרבא טבא תתרטש ארעא דאת מעיק מן קדם תרין מלכהא׃
17 ייתי יי עלך ועל עמך ועל בית אבוך יומין דלא אתו למיומא דאתפליגו בית ישראל על דבית יהודה ית מלכא דאתור׃
18 ויהא בעדנא ההיא יכלי יי לעם קטרי משרית גבריא דסגיאין כדבביא ויתינון מארעא דמצרים ולעזזי משריתא דאנון תקיפין
כדבריתא ויתינון מסיפי ארע דאתור׃ 19 וייתון וישרון כלהון ברחובי קריה ובשקיפי כיפיא ובכל מדברי נעצוציא ובכל בתי תשבחתא׃
20 בעדנא ההיא יקטול יי בהון כמא דמתקטיל בחרב חריפא בסיבביא ובמגיריא בעברי נהרא במלכא דאתור ית מלכא עם משריתה
ואף ית שלטוניא כחדא ישיצי׃ 21 ויהי בעדנא ההיא יקים גבר עגלת תורין ותרתין ען׃
22 ויהי מסגי טוב משח ייכול שמן ארי שמן ודבש יתפרנסון כל צדיקיא דישתארון בגו ארעא׃
23 ויהי בעדנא ההיא יהי כל אתר דיהון תמן אלף גפנין שוין אלף מנן כסף להובאי ובור יהי׃
24 בגררין ובקשתין יהכון לתמן ארי הובאי ובור תהי כל ארעא׃ 25 וכל טוריא די בבית יהודה די במעדר יתפלחון ולא תעול
לתמן דחלת הובאי ובור ויהי לבית ארבעה בקרן דתורין ולבית משרי עדרין דען׃

* *Et dixit: Audite iam domus Iuda; Nun-* 13
quid parum vobis agonem exhibere hominibus,
& quomodo Domino exhibetis agonem?
* *Propter hoc dabit Dominus ipse vobis si-* 14
gnũ. Ecce virgo in vtero accipiet, & pariet fi-
lium, & vocabis nomen eius Emmanuel.
* *Butyrum & mel comedet, antequam sciat* 15
ipse præponere mala, vel eligere bonum.
* *Ideo antequam sciat puer bonum aut ma-* 16
lum, dissuadet malitia eligere bonum. Et de-
relinquetur terra quam tu times à facie duo-
rum regum.
* *Sed adducet super te Deus & super popu-*
lum tuum, & super domum patris tui dies, quæ 17
nondum venerunt ex qua die abstulit Ephraim
à Iuda regem Assyriorum.
* *Et erit in die illa; Sibilabit Dominus mus-* 18
cis, quæ dominabuntur parti fluminis Aegypti;
& api, quæ est in regione Assyriorum.
* *Et venient & requiescent omnes in val-* 19
libus regionis, & in foraminibus petrarum, &
in speluncas, & in omnem scissuram, & in om-
ni ligno.
* *In die illa radet Dominus in nouacula ine-* 20
briata trans flumẽ regis Assyriorum: caput &
pilos pedum, & barbam auferet.
* *Et erit in die illa; Nutriet homo vitulam* 21
boum & duas oues.
* *Et erit à multum facere lac, comedet buty-*
rum: quia butyrum & lac comedet omnis reli- 22
ctus super terram.
* *Et erit in die illa; Erit omnis locus vbi-* 23
cunque fuerint mille vites mille siclis, in solitu-
dinem erunt & in spinam.
* *Cum sagitta & arcu ingredientur illuc:* 24
quia terra inculta, & vepres erit vniuersa
terra.
* *Et omnis mons aratus arabitur: non* 25
veniet illuc terror. Erit enim à solitudine, &
spina in pascua ouis, & conculcationem
bouis.

13 * καὶ εἶπεν, ἀκούσατε δὴ ὁ οἶκος ἰούδα. μὴ μικρὸν
ὑμῖν ἀγῶνα παρέχειν ἀνθρώποις, καὶ πῶς κυρίῳ παρέ-
χετε ἀγῶνα;
14 * διὰ τοῦτο δώσει κύριος αὐτὸς ὑμῖν σημεῖον. ἰδοὺ ἡ παρ-
θένος ἐν γαστρὶ λήψεται καὶ τέξεται υἱὸν, καὶ καλέσεις τὸ
ὄνομα αὐτοῦ ἐμμανουήλ.
15 * βούτυρον καὶ μέλι φάγεται, πρὶν ἢ γνῶναι αὐτὸν προε-
λέσθαι πονηρὰ ἢ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν.
16 * διότι πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον ἀγαθὸν ἢ κακόν, ἀπει-
θεῖ πονηρίᾳ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν. καὶ καταλειφθήσεται
ἡ γῆ ἣν σὺ φοβῇ ἀπὸ προσώπου τῶν δύο βασιλέων.
17 * ἀλλὰ ἐπάξει ἐπὶ σὲ ὁ θεὸς καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου καὶ
ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου ἡμέρας, αἳ οὔπω ἥκασιν
ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀφεῖλεν ἐφραὶμ ἀπὸ ἰούδα τὸν βασιλέα
τῶν ἀσσυρίων.
18 * καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ συριεῖ κύριος μυίας, αἳ
κυριεύουσι μέρους ποταμοῦ αἰγύπτου, καὶ τῇ μελίσσῃ ἥ
ἐστιν ἐν χώρᾳ ἀσσυρίων.
19 * καὶ ἐλεύσονται καὶ ἀναπαύσονται πάντες ἐν ταῖς
φάραγξι τῆς χώρας καὶ ἐν ταῖς τρώγλαις τῶν πετρῶν
καὶ εἰς τὰ σπήλαια καὶ εἰς πᾶσαν ῥαγάδα καὶ ἐν παντὶ
ξύλῳ.
20 * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ξυρήσει κύριος ἐν τῷ ξυρῷ τῷ
μεμεθυσμένῳ πέραν τοῦ ποταμοῦ βασιλέως ἀσσυρίων,
τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς τρίχας τῶν ποδῶν καὶ τὸν πώγωνα
ἀφελεῖ.
21 * καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ θρέψει ἄνθρωπος δά-
μαλιν βοῶν καὶ δύο πρόβατα.
22 * καὶ ἔσται ἀπὸ τοῦ πλεῖστον ποιεῖν γάλα, φάγεται βού-
τυρον, ὅτι βούτυρον καὶ γάλα φάγεται πᾶς ὁ καταλειφθεὶς
ἐπὶ τῆς γῆς.
23 * καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται πᾶς τόπος οὗ ἐὰν
ὦσι χίλιαι ἄμπελοι χιλίων σίκλων, εἰς χέρσον ἔσονται καὶ
εἰς ἄκανθαν.
24 * μετὰ βέλους καὶ τοξεύματος εἰσελεύσονται ἐκεῖ, ὅτι χέρ-
25 σος καὶ ἄκανθα ἔσται πᾶσα ἡ γῆ. * καὶ πᾶν ὄρος ἀρο-
τριώμενον ἀροτριωθήσεται, οὐ μὴ ἐπέλθῃ ἐκεῖ φόβος. ἔσται
γὰρ ἀπὸ τῆς χέρσου καὶ ἀκάνθης εἰς βόσκημα προβάτου καὶ
καταπάτημα βοός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et dixit: Audite nunc domus Dauid; Nunquid parum vobis est quòd molesti estis prophetis, quia molesti estis etiam verbis Dei mei?
14 Propterea dabit Dominus vobis signum: Ecce virgo concipiet, & pariet filium, & vocabit nomen eius Emanuel.
15 Butyrum & mel comedet, donec sciat reprobare malum, & eligere bonum.
16 Quoniam antequam sciat puer reprobare malum & eligere bonum, derelinquetur terra, pro qua tu tribulationem pateris à facie duorum regum eius.
17 Adducet Dominus super te & super populum tuum, & super domum patris tui, dies, qui non venerunt à die separationis domus Israel à domo Iuda cum rege Assyriæ.
18 Et erit in tempore illo, clamabit Dominus ad populum accinctum exercitibus fortium qui multi sunt sicut muscæ; & adducet eos de terra Aegypti, & exercitus fortes, qui fortes sunt sicut apes: & adducet eos de finibus terræ Assyriæ.
19 Et venient & habitabunt omnes in plateis ciuitatum, & in scissuris petrarum, & in omnibus desertis vbi sunt carecta, & in omnibus domibus laudis.
20 In tempore illo occidet illos Dominus, sicut qui occidunt in gladio acuto, in fustibus & in serris trans flumen contra regem Assyriæ: regem cum exercitu suo, & etiam potentes simul consumet.
21 Et erit in tempore illo: Nutriet vir vitulam boum & duas oues.
22 Et erit, præ multitudine bonitatis pinguedinis comedet butyrum; quia butyro & melle nutrientur omnes iusti qui relicti fuerint in medio terræ.
23 Et erit in tempore illo; Omnis locus in quo fuerint mille vites, quarum precium erat mille drachmæ argenti, in spinas, & vepres erit.
24 Cum sagittis & arcubus ibunt illuc, quia vepres & spinæ erunt in vniuersa terra.
25 Et omnes montes qui sunt in domo Iuda, qui in sarculo coluntur; non veniet illuc timor spinarum & veprium, & erit in locum accubationis boum, & in locum mansionis gregum ouium.

ח

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קַח־לְךָ גִּלָּיוֹן גָּדוֹל וּכְתֹב עָלָיו
בְּחֶרֶט אֱנוֹשׁ לְמַהֵר שָׁלָל חָשׁ בַּז ׃
2 * וְאָעִידָה לִּי עֵדִים נֶאֱמָנִים אֵת אוּרִיָּה הַכֹּהֵן
וְאֶת־זְכַרְיָהוּ בֶּן־יְבֶרֶכְיָהוּ ׃
3 * וָאֶקְרַב אֶל־הַנְּבִיאָה וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קְרָא שְׁמוֹ מַהֵר שָׁלָל חָשׁ בַּז ׃
4 * כִּי בְּטֶרֶם יֵדַע הַנַּעַר קְרֹא אָבִי וְאִמִּי יִשָּׂא אֶת־
חֵיל דַּמֶּשֶׂק וְאֵת שְׁלַל שֹׁמְרוֹן לִפְנֵי מֶלֶךְ אַשּׁוּר ׃
5 * וַיֹּסֶף יְהוָה דַּבֵּר אֵלַי עוֹד לֵאמֹר ׃
6 * יַעַן כִּי מָאַס הָעָם הַזֶּה אֵת מֵי הַשִּׁלֹחַ
הַהֹלְכִים לְאַט וּמְשׂוֹשׂ אֶת־רְצִין וּבֶן־
רְמַלְיָהוּ ׃
7 * וְלָכֵן הִנֵּה אֲדֹנָי מַעֲלֶה עֲלֵיהֶם אֶת־מֵי הַנָּהָר
הָעֲצוּמִים וְהָרַבִּים אֶת־מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְאֶת־כָּל־
כְּבוֹדוֹ וְעָלָה עַל־כָּל־אֲפִיקָיו וְהָלַךְ עַל־כָּל־
גְּדוֹתָיו ׃
8 * וְחָלַף בִּיהוּדָה שָׁטַף וְעָבַר עַד־צַוָּאר יַגִּיעַ וְהָיָה
מֻטּוֹת כְּנָפָיו מְלֹא רֹחַב אַרְצְךָ עִמָּנוּ אֵל ׃
9 * רֹעוּ עַמִּים וָחֹתּוּ וְהַאֲזִינוּ כֹּל מֶרְחַקֵּי־אָרֶץ
הִתְאַזְּרוּ וָחֹתּוּ הִתְאַזְּרוּ וָחֹתּוּ ׃
10 * עֻצוּ עֵצָה וְתֻפָר דַּבְּרוּ דָבָר וְלֹא יָקוּם כִּי עִמָּנוּ
אֵל ׃
11 * כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֵלַי כְּחֶזְקַת הַיָּד וְיִסְּרֵנִי מִלֶּכֶת
בְּדֶרֶךְ הָעָם־הַזֶּה לֵאמֹר ׃
12 * לֹא־תֹאמְרוּן קֶשֶׁר לְכֹל אֲשֶׁר־יֹאמַר הָעָם הַזֶּה
קָשֶׁר וְאֶת־מוֹרָאוֹ לֹא־תִירְאוּ וְלֹא תַעֲרִיצוּ ׃
13 * אֶת־יְהוָה צְבָאוֹת אֹתוֹ תַקְדִּישׁוּ וְהוּא מוֹרַאֲכֶם
וְהוּא מַעֲרִצְכֶם ׃

CAP. VIII.

1 ET dixit Dominus ad me: Sume tibi li-
A brum grandem, & ſcribe in eo ſtylo
hominis: Velociter ſpolia, detrahe citò,
prædare.
2 * Et adhibui mihi teſtes fideles Vriam
ſacerdotem, & Zachariam filium Bara-
chiæ.
3 * Et acceſſi ad prophetiſſam: & concepit,
& peperit filium. Et dixit Dominus ad me:
Voca nomen eius: Accelera, ſpolia detrahe,
feſtina prædari.
4 * Quia antequam ſciat puer vocare pa-
trem ſuum & matrem ſuam, auferetur for-
titudo Damaſci, & ſpolia Samariæ coram
rege Aſſyriorum.
5 * Et adiecit Dominus loqui ad me adhuc
dicens:
6 * Pro eo quòd abiecit populus iſte aquas
B Syloe, quæ vadunt cum ſilentio, & aſſum-
pſit magis Raſin & filium Romeliæ;
7 * Propter hoc ecce Dominus adducet
ſuper eos aquas fluminis fortes & multas:
regem Aſſyriorũ & omnem gloriam eius.
et aſcendet ſuper omnes riuos eius, & fluet
ſuper vniuerſas ripas eius.
8 * Et ibit per Iudã inundans, & tranſiens
vſque ad collum veniet. Et erit extẽſio ala-
rum eius implens latitudinem terræ tuæ ô
Emanuel.
9 * Congregamini populi & vincemini,
C & audite vniuerſæ procul terræ. Confor-
tamini & vincemini: accingite vos, & vin-
cemini.
10 * Inite conſilium, & diſſipabitur: loqui-
mini verbum, & non fiet; quia nobiſcum
Deus.
11 * Hæc enim ait Dominus ad me: Sicut in
manu forti erudiuit me ne irem in via po-
12 puli huius, dicens: * Non dicatis, Cõiura-
tio. Omnia enim quæ loquitur populus
iſte, coniuratio eſt: & timore eius ne timea-
tis neque paueatis.
13 * Dominum exercituum ipſum ſancti-
ficate: ipſe pauor veſter, & ipſe terror ve-
ſter.

תרגום יונתן

ח

1 וַאֲמַר יְיָ לִי סַב לָךְ לוּחַ רַב וּכְתוֹב עֲלוֹהִי כְּתָב מְפָרַשׁ מוֹחִי לְמִבַּז בִּזָא וּלְמֶעְדֵי עֲדָאָה ׃ 2 וְאַסְהֵד קֳדָמַי סָהֲדִין מְהֵימְנִין יָת לְוָטַיָא
דַאֲמָרֵת לְאַיְתָאָה בְּיוֹמֵי אוּרִיָה כַּהֲנָא הָא אֲתוֹ וְאַף כָּל נֶחָמָתָא דַאֲמָרֵת בִּנְבוּאַת זְכַרְיָה בַר יְבֶרֶכְיָה אֲנָא עָתִיד לְאַיְתָאָה ׃
3 וְעָלֵית לְוָת נְבִיאֲתָא וְעַדִּיאַת וִילֵידַת בַּר וַאֲמַר יְיָ לִי קְרֵי שְׁמֵהּ מוֹחִי לְמִבַּז בִּזָא וּלְמֶעְדֵי עֲדָאָה ׃ 4 אֲרֵי עַד לָא יְדַע עוּלֵימָא
מִקְרֵי אַבָּא וְאִמָּא יִשְׁבֵּי יָת נִכְסֵי דַמֶּשֶׂק וְיָת עֲדָאֵי שֹׁמְרוֹן קֳדָם מַלְכָּא דְאַתּוּר ׃ 5 וְאוֹסִיף מֵימְרָא דַיְיָ לְמַלָּלָא עִמִּי עוֹד לְמֵימַר ׃
6 חֲלַף דְקָץ עַמָּא הָדֵין בְּמַלְכוּת דְבֵית דָוִד דִמְדַבְּרָא לְהוֹן בְּנִיחַ כְּמֵי שִׁלוֹחָא דְנָגְדִין בְּנִיחַ וְאִתְרְעִיו בִּרְצִין וּבַר רְמַלְיָה ׃
7 בְּכֵן הָא אֲנָא יְיָ מַיְתֵי וּמַסִּיק עֲלֵיהוֹן יָת מַשִׁרְיַת עַמְמַיָא דְסַגִיאִין כְּמֵי נַהֲרָא תַּקִיפַיָא וְחַסִינַיָא יָת מַלְכָּא דְאַתּוּר וְיָת כָּל מַשִׁרְיָתֵיהּ
וְיִסַק עַל כָּל פְּצִידוֹהִי וִיהָךְ עַל כָּל כֵּיפוֹהִי ׃ 8 וְיַעְדֵי בְּאַרְעָא דְבֵית יְהוּדָה כְּנַחַל מַגְבַּר עַד יְרוּשְׁלֶם יִמְטֵי וִיהֵי עַם מַשִׁרְיָתֵיהּ מָלֵי
פְּתָאֵי אַרְעָךְ עִמָּנוּאֵל ׃ 9 אִתְחַבַּרוּ עַמְמַיָא וְאִתְּבַרוּ וְאָצִיתוּ כֹּל דִי בְסִיפֵי אַרְעָא אִתְקַפוּ וְאִתְּבַרוּ אִתְקַפוּ וְאִתְּבַרוּ ׃
10 אִתְמַלְכוּ מְלַךְ וְיַעְדֵי מַלִּילוּ פִתְגָמָא וְלָא יִתְקַיַם אֲרֵי אֱלָהָנָא בְּסַעְדָנָא ׃ 11 אֲרֵי כִדְנַן אֲמַר יְיָ לִי בְּמִתְקַף נְבוּאֲתָא וְאַלְפַנִי
מִלְמְהַךְ בְּאוֹרַח עַמָּא הָדֵין לְמֵימַר ׃ 12 לָא תֵימְרוּן מְרַד לְכֹל דְיֵימַר עַמָּא הָדֵין מְרַד וּלְדַחַלְתֵּיהּ לָא תִדְחֲלוּן וְעַל תֻּקְפֵּהּ לָא תֵימְרוּן
תְּקוֹף ׃ 13 יָת יְיָ צְבָאוֹת יָתֵהּ תֵּימְרוּן קַדִּישׁ וְהוּא דַחַלְתְּכוֹן וְהוּא תֻּקְפְּכוֹן ׃

CAP. VIII.

ET dixit Dominus ad me: Sume tibi librum 1
nouum magnum, & scribe in eo stylo homi-
nis, vt velociter deprædationem faciat spolio-
rum.
Adest enim, & testes mihi fac fideles ho- 2
mines, Vriam sacerdotem, & Zachariam fi-
lium Barachiæ.
Et accessi ad prophetissam, & in vtero 3
accepit, & peperit filium. Et dixit Dominus
mihi: Voca nomen eius, Cito spolia, velociter
prædare.
Quia antequam sciat puer vocare pa- 4
trem vel matrem, accipiet fortitudinem Da-
masci, & spolia Samariæ coram rege Assyrio-
rum.
Et adiecit Dominus loqui mihi adhuc, 5
dicens:
Eò quòd non vult populus iste aquam Si- 6
loam, quæ vadit quietè; sed vult habere Raa-
sin, & filium Romeliæ regem super vos:
Propter hoc ecce Dominus adducit super 7
vos aquam fluminis fortem & multam; re-
gem Assyriorum & gloriam eius. Et ascendet
super omnem vallem vestram, & deambulabit
super omnem murum vestrum.
Et auferet à Iudæa hominem, qui poterit 8
caput leuare, aut fortem perficere aliquid. Et
erunt castra eius, vt impleant latitudinem re-
gionis tuæ: nobiscum Deus.
Scitote gentes, vincimini, exaudite vsque 9
ad extremum terræ: potentes vincimini. si
enim iterum præualueritis, iterum vincemini.
Et quodcunque consilium consultaueritis, 10
dissipabit Dominus: & verbum quodcunque
locuti fueritis, non manebit in vobis; quia no-
biscum Deus.
Sic dicit Dominus forti manu: Recesserunt 11
ab itinere viæ populi huius, dicentes:
Ne fortè dicant durum. Omne enim quod- 12
cunque dixerit populus hic, durum est: at timo-
rem eius ne timueritis, neque conturbemini.
Dominum virtutum ipsum sanctificate, et 13
ipse erit tuus timor: & si in ipso confisus fueris;

η΄

1 Καὶ εἶπε κύριος πρός με, λάβε σεαυτῷ τόμον
καινὸν μέγαν, καὶ γράψον εἰς αὐτὸν γραφίδι ἀνθρώπου,
τοῦ ὀξέως προνομὴν ποιῆσαι σκύλων.
2 παρέσι γὰρ, καὶ μάρτυράς μοι ποίησον πιστοὺς ἀνθρώ-
ποις, τὸν οὐρίαν τὸν ἱερέα καὶ ζαχαρίαν υἱὸν βαραχίου.
3 καὶ προσῆλθον πρὸς τὴν προφῆτιν, καὶ ἐν γαστρὶ
ἔλαβεν, καὶ ἔτεκεν υἱόν. καὶ εἶπεν κύριός μοι, κάλεσον
τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ταχέως σκύλευσον, ὀξέως προνόμευσον.
4 διότι πρὶν ἢ γνῶναι τὸ παιδίον καλεῖν πατέρα ἢ μη-
τέρα, λήψεται δύναμιν δαμασκοῦ καὶ τὰ σκῦλα σα-
μαρείας ἔναντι βασιλέως ἀσσυρίων.
5 καὶ προσέθετο κύριος λαλῆσαί μοι ἔτι λέγων:
6 διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι τὸν λαὸν τοῦτον τὸ ὕδωρ τοῦ σι-
λωὰμ τὸ πορευόμενον ἡσυχῇ, ἀλλὰ βούλεσθαι ἔχειν τὸν
ῥαασὶν καὶ τὸν υἱὸν ῥομελίου βασιλέα ἐφ᾽ ὑμῶν·
7 διὰ τοῦτο ἰδοὺ κύριος ἀνάγει ἐφ᾽ ὑμᾶς τὸ ὕδωρ
τοῦ ποταμοῦ τὸ ἰσχυρὸν καὶ πολύ, τὸν βασιλέα τῶν ἀσ-
συρίων καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ. καὶ ἀναβήσεται ἐπὶ πᾶ-
σαν φάραγγα ὑμῶν, καὶ περιπατήσει ἐπὶ πᾶν τεῖχος
ὑμῶν.
8 καὶ ἀφελεῖ ἀπὸ τῆς ἰουδαίας ἄνθρωπον, ὃς δυνήσε-
ται κεφαλὴν ἆραι. ἢ δυνατὸν συντελέσασθαί τι. καὶ ἔσαι
ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, ὥστε πληρῶσαι τὸ πλάτος τῆς χώ-
9 ρας σου. μεθ᾽ ἡμῶν ὁ θεός.
γνῶτε ἔθνη ἡττᾶσθε, καὶ ἐπακούσατε ἕως ἐσχάτου τῆς
γῆς, ἰσχυκότες ἡττᾶσθε. ἐὰν γὰρ πάλιν ἰσχύσητε, πάλιν ἡτ-
τηθήσεσθε.
10 καὶ ἣν ἂν βουλὴν βουλεύσησθε, διασκεδάσει κύ-
ριος. καὶ λόγον ὃν ἐὰν λαλήσητε, οὐ μὴ ἐμμείνῃ ἐν ὑμῖν,
ὅτι μεθ᾽ ἡμῶν ὁ θεός.
11 οὕτως λέγει κύριος τῇ ἰσχυρᾷ χειρί, ἀπειθοῦσι τῇ πο-
ρείᾳ τῆς ὁδοῦ τοῦ λαοῦ τούτου λέγοντες·
12 μήποτε εἴπωσι σκληρόν· πᾶν γὰρ ὃ ἐὰν εἴπῃ ὁ λαὸς οὗ-
τος σκληρόν ἐστι. τὸν δὲ φόβον αὐτοῦ οὐ μὴ φοβηθῆτε, οὐδ᾽ οὐ μὴ
ταραχθῆτε.
13 τὸν κύριον τῶν δυνάμεων αὐτὸν ἁγιάσατε, καὶ
αὐτὸς ἔσαι σου φόβος, κἂν ἐπ᾽ αὐτῷ πεποιθὼς ᾖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAPVT VIII.

ET dixit Dominus ad me: Sume tibi tabulam grandem, & scribe in ea scripturã claram: Festina ad prædandũ prædã, & auferendũ spolium.
2 Et contestare coram me testibus fidelibus maledictiones quas dixi vt inducerẽ in diebus Vriæ sacerdotis: Ecce venerunt. Et etiam
omnes consolationes, quas dixi in prophetia Zachariæ filij Barachiæ, ego adducturus sum.
3 Et ingressus sum ad prophetissam: & con
cepit & peperit filium. Et dixit Dominus ad me: Voca nomen eius; Festina ad prædandum prædam, & auferendum spolium.
4 Quoniam antequam sciat puer vocare patrem & matrem, capientur substantiæ Damasci, & spolia Samariæ, coram rege Assyriæ.
5 Et addidit Verbum Domini loqui mecum rursus dicens.
6 Pro eo quòd abiecit populus hic regnum domus Dauid, qui regebat
eos in quiete, sicut aquæ Siloe, quæ defluunt in quiete; & elegerunt Rasin & filium Romeliæ:
7 Propterea ego Dominus adducam &
ascendere faciam super eos castra populorum, quæ magna sunt sicut aquæ fluminis fortes & multæ; regem Assyriæ, & omnem exercitũ eius:
& ascendet super omnes riuos eius, & ibit super vniuersas ripas eius.
8 Et transibit per terram domus Iudæ sicut torrens inundans:
vsque ad Hierusalem peruenient: & erit populus exercitus eius implens plenitudinem terræ tuæ Emanuel.
9 Congregamini populi &
conterimini; auscultate omnes qui estis in finibus terræ: confortamini & conterimini: confortamini & conterimini.
10 Inite consilium & dissipabitur; loquimini verbum, & non confirmabitur; quia Deus noster est in adiutorium nostrum.
11 Quia
hæc ait Dominus mihi in fortitudine prophetiæ, & docuit me, ne ambularem in via populi huius, dicens:
12 Ne dicatis rebellionem, pro
omni quod dicit populus hic rebellionem; & timorem eius ne timeatis, & fortitudinem eius ne dicatis esse fortitudinem.
13 Dominum exercituum ipsum dicetis sanctum; & ipse est timor vester, & ipse est fortitudo vestra.

14 * וְהָיָה לְמִקְדָּשׁ וּלְאֶבֶן נֶגֶף וּלְצוּר מִכְשׁוֹל לִשְׁנֵי
בָתֵּי יִשְׂרָאֵל לְפַח וּלְמוֹקֵשׁ לְיוֹשֵׁב יְרוּשָׁלִָם :
15 * וְכָשְׁלוּ בָם רַבִּים וְנָפְלוּ וְנִשְׁבָּרוּ וְנוֹקְשׁוּ וְנִלְכָּדוּ :
16 * צוֹר תְּעוּדָה חֲתוֹם תּוֹרָה בְּלִמֻּדָי :
17 * וְחִכִּיתִי לַיהוָה הַמַּסְתִּיר פָּנָיו מִבֵּית יַעֲקֹב
וְקִוֵּיתִי לוֹ :
18 * הִנֵּה אָנֹכִי וְהַיְלָדִים אֲשֶׁר נָתַן־לִי יְהוָה לְאֹתוֹת
וּלְמוֹפְתִים בְּיִשְׂרָאֵל מֵעִם יְהוָה צְבָאוֹת הַשֹּׁכֵן
בְּהַר צִיּוֹן :
19 * וְכִי־יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם דִּרְשׁוּ אֶל־הָאֹבוֹת
וְאֶל־הַיִּדְּעֹנִים הַמְצַפְצְפִים וְהַמַּהְגִּים
הֲלוֹא־עַם אֶל־אֱלֹהָיו יִדְרֹשׁ בְּעַד הַחַיִּים אֶל־
הַמֵּתִים :
20 * לְתוֹרָה וְלִתְעוּדָה אִם־לֹא יֹאמְרוּ כַּדָּבָר הַזֶּה
אֲשֶׁר אֵין־לוֹ שָׁחַר :
21 * וְעָבַר בָּהּ נִקְשֶׁה וְרָעֵב וְהָיָה כִי־יִרְעַב וְהִתְקַצַּף
וְקִלֵּל בְּמַלְכּוֹ וּבֵאלֹהָיו וּפָנָה לְמָעְלָה :
22 * וְאֶל־אֶרֶץ יַבִּיט וְהִנֵּה צָרָה וַחֲשֵׁכָה מְעוּף צוּקָה
וַאֲפֵלָה מְנֻדָּח :
23 * כִּי לֹא מוּעָף לַאֲשֶׁר מוּצָק לָהּ

ט

כָּעֵת הָרִאשׁוֹן הֵקַל אַרְצָה זְבֻלוּן וְאַרְצָה
נַפְתָּלִי וְהָאַחֲרוֹן הִכְבִּיד דֶּרֶךְ הַיָּם עֵבֶר הַיַּרְדֵּן גְּלִיל
הַגּוֹיִם :
1 * הָעָם הַהֹלְכִים בַּחֹשֶׁךְ רָאוּ אוֹר גָּדוֹל יֹשְׁבֵי
בְּאֶרֶץ צַלְמָוֶת אוֹר נָגַהּ עֲלֵיהֶם :
2 * הִרְבִּיתָ הַגּוֹי לֹא הִגְדַּלְתָּ הַשִּׂמְחָה שָׂמְחוּ לְפָנֶיךָ
כְּשִׂמְחַת בַּקָּצִיר כַּאֲשֶׁר יָגִילוּ בְּחַלְּקָם שָׁלָל :
3 * כִּי אֶת־עֹל סֻבֳּלוֹ וְאֵת מַטֵּה שִׁכְמוֹ שֵׁבֶט הַנֹּגֵשׂ
בּוֹ הַחִתֹּתָ כְּיוֹם מִדְיָן :

14 * Et erit vobis in ſanctificationem; in la-
pidem autem offenſionis & petram ſcan-
dali duabus domibus Iſrael; & in laqueum
& in ruinam habitantibus Hieruſalem.
15 *Et offendent ex eis plurimi,& cadent,&
conterentur,& irretientur,& capientur.
16 * Liga teſtimonium,ſigna legem in diſci-
D pulis meis.
17 * Expectabo Dominum, qui abſcondit Heb.2.c.
faciē ſuam à domo Iacob , & præſtolabor
eum.
18 * Ecce ego & pueri mei quos dedit mihi
Dominus in ſignum & in portentū Iſrael,
à Domino exercituū qui habitat in monte
Sion.
19 * Et cùm dixerint ad vos : Quærite à py-
thonibus & à diuinis, qui ſtrident in incan-
tationibus ſuis : nunquid non populus à
Deo ſuo requiret viſionem pro viuis ac
mortuis?
20 * Ad legem magis & ad teſtimonium.
Quòd ſi non dixerint iuxta verbum hoc,
non erit eis matutina lux.
21 * Et tranſibit per eam,& corruet, & eſu-
riet; & cùm eſurierit, iraſcetur, & maledi-
cet regi ſuo & Deo ſuo. et ſuſpiciet ſur-
ſum:
22 *Et ad terram intuebitur;& ecce tribula-
tio, & tenebræ,& diſſolutio, & anguſtia,&
caligo perſequens, & non poterit auolare
de anguſtia ſua.

CAP. IX.

A PRimo tempore alleuiata eſt terra Zabu- Mat.4.c.
lon, & terra Nephtalim, & nouiſſimò
aggrauata eſt via maris trans Iordanē Ga-
lileæ gentium.
1 * Populus qui ambulabat in tenebris, vi-
dit lucem magnam:habitantibus in regio-
ne vmbræ mortis, lux orta eſt eis.
2 * Multiplicaſti gentem, non magnifica-
ſti lætitiam. lętabuntur coram te ſicut qui
lætantur in meſſe, ſicut exultant victores
capta præda,quando diuidunt ſpolia.
3 * Iugum enim oneris eius,& virgam hu-
meri eius, & ſceptrum exactoris eius ſu-
peraſti ſicut in die Madian.

תרגום יונתן

14 ואם לא תקבלון ויהי מימרה בכון לפרען ולאבן מחי ולכיף מתקל לתרין בתי רברבי ישראל לתבר ולתקלא על דאתפליגו על דבית
יהודה דיתבין בירושלם : 15 ויתקלון בהון סגיאין ויפלון ויתברון ויתצדון ויתאחדון : 16 נביא טר סהדותא לא תסהד בהון ארי לא
מקבלין חתום וטמר אוריתא לא צבן דילפון בה : 17 על דא צליתי קדם יי דאמר לסלקא שכינתה מדבית יעקב ובעיתי מן קדמוהי :
18 הא עד דאנא קים ועלימיא דיהב לי יי יתקימון בנא אתין ומופתין דאמירן למיתי על ישראל דאם יחזון ויתובון תבטל גזירתא די
גזירא עליהון דיגלון מלאתחזאה קדם יי צבאות דשכינתה בטורא דציון : 19 וארי יימרון לכון עממיא דאתון ביניהון תבעו מן בדין
ומן זכורו דמנצפין ודמנהמין הלא כן אורח עממיא פלחי טעותא עמא מן טעותיה תבעין חייא מן מיתיא : 20 כדין תימרון להון לאוריתא
דאתיהיבת לנא ולסהדו אנחנא שמעין אלא תגלון לביני עממיא ויימרון לכון כפתגמא הדין מכען לית לה מן דשחר ויבעינה :
21 ויעדי תקלא בארעא ויהי עקא וכפן ויהא ארי יחזי כפן וסגוף ויילוט ויבזי שום פתכריה וטעותיה ויתפני לעילא למבעי פרקן בתר
דסתחתם גזירתא ולא יכל : 22 וסעד מיתבי ארעא יבעי ארי ייתי עלוהי עקא כפן ושלחי עקא קבל ובדור :
23 ארי לא ישתלהי לדייתי לאעקא להון ט כעידן קדמי גלו עם ארע זבולן ועם ארע נפתלי ושארהון
מלך תקיף יגלי על דלא אדכרו גבורת ימא ניסי ירדנא קרב כרכי עממיא : 1 עמא בית ישראל דהוו מהלכין במצרים כדבקבלא
נפקו למחזי נהור סגי יתבין בארע טולי מותא נהורא אזהר עליהון : 2 אסגית עמא בית ישראל להון אסגית חדוא חדיו קדמך כחדות
נצחי קרב כמא דהוו חדן בפלגותהון בזתא : 3 ארי ית ניר מרותיה וית שלטן עקתה שלטן דהוה מפלח בה אתבר כיום מדין :

*Erit tibi in ſanctificationem, & non vt 14
lapidis offenſioni occurretis, neque vt petræ rui-
næ. at domus Iacob in laqueo, & in conualle ſe-
dentes in Hieruſalem.

*Propter hoc impotentes erunt in ipſis mul- 15
ti, & ruent, & conterentur, & appropinqua-
bunt, & capientur homines in ſecuritate exi-
ſtentes.

*Tunc manifeſti erunt ſigillantes legem ne 16
diſcant.

*Et dicet: Expectabo Deum qui auertit faciẽ 17
ſuam à domo Iacob, & confidens ero in eo.

*Ecce ego & pueri quos dedit mihi Deus: 18
& erunt ſigna et portenta in domo Iſrael à Do-
mino Sabaoth, qui habitat in monte Sion.

*Et ſi dixerint ad vos: Quærite vates, & 19
de terra loquentes & vana loquentes, qui de
ventre loquuntur; nonne gens ad Deum ſuum
requiret? quid requirent de viuis mortuos?

*Legem enim in adiutorium dedit, vt dicant 20
non ſicut verbum hoc: pro quo non eſt munera
dare de ipſo.

*Et veniet ſuper vos fortis fames: & erit 21
vt eſurieritis, contriſtabimini & malè dice-
tis principi & quæ patriæ: & ſuſpicient in cæ-
lum ſurſum.

*Et in terrã deorſum inſpiciet. Et ecce tene- 22
bræ, tribulatio & anguſtia, & tenebræ vt non
videre, vſque ad tempus.

CAP. IX.

HOc primum velociter bibe, velociter fac. re-
gio Zabulon, terra Nephtalim, & reliqui
maritimam & trans Iordanem Galilea gentiũ.

*Populus ſedens in tenebris vidit lucẽ ma- 1
gnam: qui habitat in regione & vmbra mortis,
lux orietur ſuper vos.

*Plurimam partem populi deduxiſti in læ- 2
titia, & lætabuntur in conſpectu tuo, ſicut qui
lætantur in meſſe, & quemadmodũ diuidentes
ſpolia.

*Quia ablatum eſt iugum quod ſupra ipſos 3
poſitum, & virga quæ ſuper collum eorum.
nam virgam exactorum diſſipauit ſicut in die
Madian.

14 *ἔσαι σοι εἰς ἁγίασμα, καὶ οὐχ ὡς λίθου προσκόμματι
συναντήσεσθε, οὐδ᾽ ὡς πέτρας πτώματι. οἱ δὲ οἶκοι ἰακὼβ
ἐν παγίδι καὶ ἐν κοιλώματι ἐγκαθήμενοι ἐν ἱερουσαλήμ.
15 *διὰ τοῦτο ἀδυνατήσουσιν ἐν αὐτοῖς πολλοί, καὶ πε-
σοῦνται καὶ συντριβήσονται καὶ ἐγγιοῦσι, καὶ ἁλώσονται ἄν-
16 θρωποι ἐν ἀσφαλείᾳ ὄντες. *τότε φανεροὶ ἔσονται
οἱ σφραγιζόμενοι τὸν νόμον τοῦ μὴ μαθεῖν.
17 *καὶ ἐρεῖ, μενῶ τὸν θεὸν τὸν ἀποστρέψαντα τὸ πρόσω-
πον αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ οἴκου ἰακὼβ, καὶ πεποιθὼς ἔσομαι ἐπ᾽
18 αὐτῷ. *ἰδοὺ ἐγὼ καὶ τὰ παιδία ἅ ἔδωκέ μοι ὁ θεός,
καὶ ἔσαι σημεῖα καὶ τέρατα ἐν τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ παρὰ κυ-
ρίου σαβαώθ, ὃς κατοικεῖ ἐν τῷ ὄρει σιών.
19 *καὶ ἐὰν εἴπωσι πρὸς ὑμᾶς, ζητήσατε τοὺς ἐγγαστρι-
μύθους καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς γῆς φωνοῦντας, καὶ τοὺς κενολο-
γοῦντας, οἳ ἐκ τῆς κοιλίας φωνήσουσιν, οὐκ ἔθνος πρὸς
θεὸν αὐτοῦ ἐκζητήσουσι; τί ἐκζητήσουσι περὶ τῶν ζώντων
τοὺς νεκρούς;
20 *νόμον γὰρ εἰς βοήθειαν ἔδωκεν, ἵνα εἴπωσιν οὐχ ὡς τὸ
ῥῆμα τοῦτο, περὶ οὗ οὐκ ἔσι δῶρα δοῦναι περὶ αὐτοῦ.
21 *καὶ ἥξει ἐφ᾽ ὑμᾶς σκληρὰ λιμός, καὶ ἔσαι ὡς ἂν
πεινάσητε, λυπηθήσεσθε καὶ κακῶς ἐρεῖτε τὸν ἄρχοντα καὶ
τὰ πάτρια. καὶ ἀναβλέψονται εἰς τὸν οὐρανὸν ἄνω·
22 *καὶ εἰς τὴν γῆν κάτω ἐμβλέψονται. καὶ ἰδοὺ σκότος,
θλίψις, καὶ ςενοχωρία καὶ σκότος ὥστε μὴ βλέπειν,
ἕως καιροῦ.

θ´

*Τοῦτο πρῶτον ταχὺ πίε, ταχὺ ποίει. χώρα ζαβου-
λών, ἡ γῆ νεφθαλείμ καὶ οἱ λοιποὶ τὴν παραλίαν καὶ
πέραν τοῦ ἰορδάνου γαλιλαία τῶν ἐθνῶν·
1 *ὁ λαὸς ὁ καθήμενος ἐν σκότει, εἶδε φῶς μέγα, οἱ
κατοικοῦντες ἐν χώρᾳ καὶ σκιᾷ θανάτου, φῶς λάμψει
ἐφ᾽ ὑμᾶς.
2 *τὸ πλεῖσον τοῦ λαοῦ κατήγαγες ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ
εὐφρανθήσονται ἐνώπιόν σου, ὡς οἱ εὐφραινόμενοι ἐν ἀμή-
τῳ, καὶ ὃν τρόπον οἱ διαιρούμενοι σκῦλα.
3 *διότι ἀφῄρηται ὁ ζυγὸς ὁ ἐπ᾽ αὐτῶν κείμενος,
καὶ ἡ ῥάβδος ἡ ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτῶν. τὴν γὰρ ῥάβ-
δον τῶν ἀπαιτούντων διεσκέδασεν ὡς τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐπὶ
μαδιάμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et ſi nõ obedieritis, erit verbũ eius vobis in vltionẽ & in lapidẽ percutientẽ, & in petrã ſcãdali duabus domibus principũ Iſrael, & in interitũ & in ſcandalũ his qui diuiſi ſunt de domo Iuda, & habitantibus in Hieruſalẽ. 15 Et offendent in eis multi & cadent, & conterentur, & deſtruentur, & capientur. 16 Propheta ſerua teſtimoniũ, ne teſtificeris eis quia non obediunt. ſigna & abſconde legem, quia non volunt diſcere eam. 17 Pro hoc oraui coram Dño, qui dixit ſe ſubducturũ maieſtatẽ ſuam de domo Iacob, & deprecatus ſum in cõſpectu eius. 18 Ecce dum ego viuo & pueri quos dedit mihi Dominus, confirmabuntur in nobis ſigna & portenta, quæ dicta ſunt vt venirent ſuper Iſrael. Quòd ſi viderint & conuerſi fuerint, irrita erit ſententia, quæ decreta eſt ſuper eos vt tranſmigrent; ne appareant coram Domino exercituum, cuius maieſtas habitat in monte Sion. 19 Et quando dixerint vobis populi, in quorum medio vos habitatis: Quærite à pythonibus & diuinis qui garriunt & gemunt: nonne hæc via eſt populorum colentiũ idola? vnuſquiſque populus ab idolo ſuo requirit, viui à mortuis. 20 Sic dicetis eis: Legem, quæ data eſt nobis in teſtimonium, audiuimus. Niſi tranſmigraueritis inter populos, & dixerint vobis iuxta verbum hoc: iam non erit ei qui manè conſurgat, & requirat illud. 21 Et tranſibit corruens in terra, & erit tribulatio & fames. Et erit quando viderit famem & afflictionem, & maledicet & contemnet nomen ſacerdotis ſui & idoli ſui: & reſpiciet ſuprà vt quærat ſalutem, poſtquam ſignata eſt ſententia, & non poterit *obtinere*. 22 Et auxilium quæret ab habitatoribus terræ, quando venerit ſuper eum tribulatio famis, & immiſſiones tribulationis, & tenebræ, & diſperſio. Quoniam non deficiet qui veniat vt tribulet eos.

CAP. IX.

PRimo tẽpore trãſmigrauerunt cũ terra Zabulõ & cũ terra Nepthali: & qui remãſerint ex eis, rex fortis eos abducet in captiuitatẽ, eò quòd nõ ſunt recordati potentiæ quæ facta eſt in mari *rubro*, & miraculorũ *quæ facta ſunt in* Iordane, & belli ciuitatũ populorum. 1 Populus domus Iſrael, qui ambulabat in Aegypto ſicut in tenebris, egreſſi ſunt vt viderent lumẽ magnũ: habitãtibus in terra vmbræ mortis, lux orta eſt eis. 2 Multiplicaſti populum domus Iſrael, ipſis multiplicaſti lætitiam, lætati ſunt coram te ſicut lætantur victores prœlij, ſicut lætantur cùm diuidũt ſpolia. 3 Quoniã iugũ ſubiectionis eius, & dominiũ tribulationis eius, dominiũ quo ſeruiebant ei, cõtritum eſt ſicut in die Madian.

4 כִּי כָל־סְאוֹן סֹאֵן בְּרַעַשׁ וְשִׂמְלָה מְגוֹלָלָה בְדָמִים וְהָיְתָה לִשְׂרֵפָה מַאֲכֹלֶת אֵשׁ׃

5 כִּי־יֶלֶד יֻלַּד־לָנוּ בֵּן נִתַּן־לָנוּ וַתְּהִי הַמִּשְׂרָה עַל־שִׁכְמוֹ וַיִּקְרָא שְׁמוֹ פֶּלֶא יוֹעֵץ אֵל גִּבּוֹר אֲבִי־עַד שַׂר־שָׁלוֹם׃

6 לְםַרְבֵּה הַמִּשְׂרָה וּלְשָׁלוֹם אֵין־קֵץ עַל־כִּסֵּא דָוִד וְעַל־מַמְלַכְתּוֹ לְהָכִין אֹתָהּ וּלְסַעֲדָהּ בְּמִשְׁפָּט וּבִצְדָקָה מֵעַתָּה וְעַד־עוֹלָם קִנְאַת יְהוָה צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה־זֹּאת׃

7 דָּבָר שָׁלַח אֲדֹנָי בְּיַעֲקֹב וְנָפַל בְּיִשְׂרָאֵל׃

8 וְיָדְעוּ הָעָם כֻּלּוֹ אֶפְרַיִם וְיוֹשֵׁב שֹׁמְרוֹן בְּגַאֲוָה וּבְגֹדֶל לֵבָב לֵאמֹר׃

9 לְבֵנִים נָפָלוּ וְגָזִית נִבְנֶה שִׁקְמִים גֻּדָּעוּ וַאֲרָזִים נַחֲלִיף׃

10 וַיְשַׂגֵּב יְהוָה אֶת־צָרֵי רְצִין עָלָיו וְאֶת־אֹיְבָיו יְסַכְסֵךְ׃

11 אֲרָם מִקֶּדֶם וּפְלִשְׁתִּים מֵאָחוֹר וַיֹּאכְלוּ אֶת־יִשְׂרָאֵל בְּכָל־פֶּה בְּכָל־זֹאת לֹא־שָׁב אַפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה׃

12 וְהָעָם לֹא־שָׁב עַד־הַמַּכֵּהוּ וְאֶת־יְהוָה צְבָאוֹת לֹא דָרָשׁוּ׃

13 וַיַּכְרֵת יְהוָה מִיִּשְׂרָאֵל רֹאשׁ וְזָנָב כִּפָּה וְאַגְמוֹן יוֹם אֶחָד׃

14 זָקֵן וּנְשׂוּא־פָנִים הוּא הָרֹאשׁ וְנָבִיא מוֹרֶה־שֶּׁקֶר הוּא הַזָּנָב׃

15 וַיִּהְיוּ מְאַשְּׁרֵי הָעָם־הַזֶּה מַתְעִים וּמְאֻשָּׁרָיו מְבֻלָּעִים׃

16 עַל־כֵּן עַל־בַּחוּרָיו לֹא־יִשְׂמַח אֲדֹנָי וְאֶת־יְתֹמָיו וְאֶת־אַלְמְנֹתָיו לֹא יְרַחֵם כִּי כֻלּוֹ חָנֵף וּמֵרַע וְכָל־פֶּה דֹּבֵר נְבָלָה בְּכָל־זֹאת לֹא־שָׁב אַפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה׃

4 * Quia omnis violenta prædatio cum
B tumultu, & veſtimentum mixtum ſangui-
ne erit in combuſtionem, & cibus ignis.
5 * Paruulus enim natus eſt nobis, & fi-
lius datus eſt nobis: & factus eſt principa-
tus ſuper humerum eius, & vocabitur no-
men eius Admirabilis conſiliarius, Deus
fortis, pater futuri ſeculi, princeps pacis.
6 * Multiplicabitur eius imperium, & pa-
cis non erit finis ſuper ſolium Dauid, &
ſuper regnum eius, vt confirmet illud, &
corroboret in iudicio & iuſtitia amodò
& vſque in ſempiternum. Zelus Domini
exercituum faciet hoc.
7 * Verbum miſit Dominus Iacob, & ceci-
dit in Iſrael.
8 * Et ſciet omnis populus, Ephraim & ha-
C bitantes Samariam in ſuperbia, & magni-
tudine cordis dicentes:
9 * Lateres ceciderunt, ſed quadris lapidi-
bus ædificabimus: ſycomoros ſucciderunt,
ſed cedros immutabimus.
10 * Et eleuabit Dominus hoſtes Raſin ſu-
per eum, & inimicos eius in tumultum
vertet.
11 * Syriã ab Oriente, & Philiſtiim ab Occi-
cente: & deuorabant Iſrael toto ore. In om-
nibus his non eſt auerſus furor eius; ſed
adhuc manus eius extenta.
12 * Et populus non eſt reuerſus ad percu-
tientem ſe, & Dominum exercituum non
13 inquiſierunt. * Et diſperdet Dominus ab
Iſrael caput & caudam incuruantem & de-
prauantem die vna.
14 * Longæuus & honorabilis ipſe eſt caput;
& propheta docens mendacium, ipſe eſt
15 cauda. * Et erunt qui beatificent popu-
lum iſtum ſeducentes, & qui beatificantur
præcipitati.
16 * Propter hoc ſuper adoleſcentulis eius
D non lætabitur Dominus, & pupillorum
eius & viduarum non miſerebitur. Quia
omnis hypocrita eſt & nequam; & vniuer-
ſum os locutum eſt ſtultitiam. In omnibus
his non eſt auerſus furor eius, ſed adhuc
manus eius extenta.

תרגום יונתן

4 ארי כל מסבהון ומתנהון ברשע אתגעלו בחובין הא ככסו דמלושא בדם ולא דכן כדרשמי כתמא מנה כן כמה דליה בה צרוך אלהן לאתוקדא בנורא כן ייהון עליהון עממיא דתקיפין כאשתא ויקטלונון׃ 5 אמר נביא לבית דוד ארי רבי אתיליד לנא בר אתיהב לנא וקביל אוריתא עלוהי למטרה ואתקרי שמה מן קדם מפליא עצה אלהא גברא קים עלמא משיחא דשלמא יסגי עלנא ביומוהי׃
6 סגי רבו לעבדי אוריתא ולנטרי שלמא לית סוף על כרסי דוד ועל מלכותה לאתקנה יתה ולמבנה בדינא ובזכותא מכען ועד עלמא במימרא דיי צבאות תתעביד דא׃ 7 פתגמא שלח יי בדבית יעקב ואשתמע בישראל׃ 8 ואתרברבו עמא כולהון אפרים ויתב שמרון ברבו ובתקוף לב למימר׃ 9 רישיא גלו ודטבין מנהון נמני נכסיא אתבזיזו ודשפירין מנהון נקני׃
10 ותקף יי ית שנאי דישראל רצין עלוהי וית בעלי דבבוהי יערר׃ 11 ארם ממדנחא ופלשתאי ממערבא ובזו ית נכסי ישראל בכל אתר בכל דא לא תבו מחוביהון דיתוב רגזיה מנהון ועד כען מתקפין מרדיהון ועוד מחתה עתידא לאתפרעא מנהון׃
12 ועמא לא תבו לפלחן עד דאיתי עליהון מחא ואלפן מן קדם יי צבאות לא תבעו׃ 13 ושיצי יי מישראל ריש והגמון שלטון ואטרון יומא חד׃ 14 סב ונסיב אפין הוא רישא וספר מליף שקר הוא חלשא׃ 15 והוו משבחי דעמא הדין מטען ורברבנוהי מסלעמין׃
16 על כן על עולימוהי לא יחדי יי ועל יתמוהי ועל ארמלתיה לא ירחם ארי כלהון חנפין ובישין וכל פמהון ממללן שקר בכל דא לא תבו מחוביהון דיתוב רגזה מנהון ועד כען מתקפין במרדיהון ועוד מחתה עתידא לאתפרעא מנהון׃

*Quia omnem stolam congregatam dolo, & 4
vestimentum cum conmutatione restituent, &
volent esse igne combusti.*

*Quia puer natus est nobis, filius datus est 5
nobis; cuius principatus factus est super humero
eius, & vocatur nomen eius, Magni consilij
nuncius, Admirabilis consiliarius, Deus fortis,
potens, Princeps pacis, Pater futuri seculi.
adducam enim pacem super principes, & sani-
tatem eius. Et magnus principatus illius, 6
& pacis eius non erit finis, super thronum Da-
uid & regnum eius, vt corrigat illud, & au-
xilietur in iudicio & in iustitia, ex nunc & in
seculum. Zelus Domini Sabaoth faciet hæc.*

*Mortem misit Dominus super Jacob, & 7
venit super Jsrael.*

*Et sciet omnis populus Ephraim, & se- 8
dentes in Samaria in superbia & excelso corde,
dicentes:*

*Lateres ceciderunt; sed venite, poliamus 9
lapides & incidamus sycomoros & cedros; &
ædificabimus nobis turrim.*

*Et allidet Deus insurgentes contra mon- 10
tem Sion super eum, & inimicos eius dißipabit.*

*Syriam à Solis ortu, & Græcos à Solis 11
occasu, deuorantes Jsrael toto ore. Jn omnibus
his non est auersus furor meus, sed est manus
excelsa.*

*Et populus non est conuersus, donec per- 12
cussus est, & Dominum exercituum non quæ-
siuit.*

*Et abstulit Dominus ab Jsrael caput & 13
caudam, magnum & paruum in vna die.*

*Senem & eos qui facies admirantur, hoc 14
caput: & prophetam docentem iniqua, hic cau-
da.*

*Et erunt beatificantes populum istum se- 15
ducentes, & seducunt vt absorbeant eos.*

*Propter hoc super adolescentulis eorum 16
non lætabitur Dominus; & pupillorum eorum,
& viduarum eorum non miserebitur. quia om-
nes iniqui & praui; & omne os loquitur iniu-
sta. Jn omnibus his non est auersus furor eius,
sed adhuc manus eius excelsa.*

4 ὅτι πᾶσαν στολὴν ἐπισυνηγμένην δόλῳ, καὶ ἱμάτιον
μετὰ καταλλαγῆς ἀποτίσουσι. καὶ θελήσουσιν εἶναι πυρί-
καυστοι.

5 ὅτι παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς ἐδόθη ἡμῖν. οὗ ἡ ἀρ-
χὴ ἐγενήθη ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ. καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐ-
τοῦ μεγάλης βουλῆς, ἄγγελος, θαυμαστὸς σύμβουλος,
θεὸς ἰσχυρός, ἐξουσιαστής, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ
μέλλοντος αἰῶνος. ἄξω γὰρ εἰρήνην ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας
6 καὶ ὑγείαν αὐτοῦ. καὶ μεγάλη ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ,
καὶ τῆς εἰρήνης αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος ἐπὶ τὸν θρόνον δαυίδ,
καὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ κατορθῶσαι αὐτὴν καὶ ἀντι-
λαβέσθαι ἐν κρίματι καὶ ἐν δικαιοσύνῃ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς
τὸν αἰῶνα· ὁ ζῆλος κυρίου σαβαὼθ ποιήσει ταῦτα.

7 θάνατον ἀπέστειλε κύριος ἐπὶ ἰακὼβ, καὶ ἦλθεν
ἐπὶ ἰσραήλ.

8 καὶ γνώσονται πᾶς ὁ λαὸς τοῦ ἐφραίμ, καὶ οἱ καθή-
μενοι ἐν σαμαρείᾳ ἐφ' ὕβρει καὶ ὑψηλῇ καρδίᾳ λέ-
γοντες·

9 πλίνθοι πεπτώκασιν, ἀλλὰ δεῦτε λαξεύσωμεν λί-
θους, καὶ κόψωμεν συκαμίνους καὶ κέδρους, καὶ οἰκοδομήσομεν
ἑαυτοῖς πύργον.

10 καὶ ῥήξει ὁ θεὸς τοὺς ἐπανισταμένους ἐπὶ ὄρος σιὼν
ἐπ' αὐτόν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ διασκεδάσει.

11 συρίαν ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν καὶ τοὺς ἕλληνας ἀφ' ἡ-
λίου δυσμῶν, τοὺς κατεσθίοντας τὸν ἰσραὴλ ὅλῳ τῷ στόματι.
ἐπὶ πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμός μου, ἀλλ' ἔτι ἡ
12 χεὶρ ὑψηλή. καὶ ὁ λαὸς οὐκ ἐπεστράφη, ἕως ἐπλήγη.
καὶ τὸν κύριον τῶν δυνάμεων οὐκ ἐζήτησεν.

13 καὶ ἀφεῖλε κύριος ἀπὸ ἰσραὴλ κεφαλὴν καὶ οὐράν,
μέγαν καὶ μικρὸν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ·

14 πρεσβύτην καὶ τοὺς τὰ πρόσωπα θαυμάζοντας,
αὕτη ἡ ἀρχή. καὶ προφήτην διδάσκοντα ἄνομα, οὗτος
15 ἡ οὐρά. καὶ ἔσονται οἱ μακαρίζοντες τὸν λαὸν τοῦτον
πλανῶντες, καὶ πλανῶσιν, ὅπως καταπίωσιν αὐτούς.

16 διὰ τοῦτο ἐπὶ τοῖς νεανίσκοις αὐτῶν οὐκ εὐφρανθή-
σεται κύριος. καὶ τοὺς ὀρφανοὺς αὐτῶν καὶ τὰς χήρας αὐτῶν
οὐκ ἐλεήσει, ὅτι πάντες ἄνομοι καὶ πονηροί, καὶ πᾶν στόμα
λαλεῖ ἄδικα. ἐπὶ πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμὸς
αὐτοῦ, ἀλλ' ἔτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑψηλή.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4] Quoniam omnis acceptio & datum eorum est in malitiam. Coinquinati sunt in peccatis, sicut vestimentum quod inuolutum est in sanguine, cuius maculas fullones non possunt mundare ab eo; & sic ad nihilum valet, nisi vt comburatur igni. Sic venient cõtra eos populi, qui fortes sunt sicut ignis; & occident eos. [5] Dicit propheta domui Dauid, Quoniam paruulus natus est nobis, filius datus est nobis: & suscepit legem super se vt seruaret eam: & vocabitur nomen eius à facie Admirabilis cõsilij Deus, vir permanens in æternum, Christus, cuius pax multiplicabitur super nos in diebus eius. [6] Multiplicabitur magnitudo operantibus legẽ, & custodientibus pacẽ, nõ erit finis, super soliũ Dauid & super regnũ eius: vt stabiliat & ædificet illud in iudicio & in iustitia, à modo & vsque in seculũ. Verbo Domini exercituũ fiet hoc.
[7] Verbum misit Dominus in domum Iacob, & auditum est in Israel. [8] Et magnificatus est populus omnis, Ephraim & habitator Samariæ, in magnitudine & in fortitudine cordis, dicentes: [9] Principes transmigrarunt, & meliores eis constituemus. substantiæ direptæ sunt, & pulchriora his ememus. [10] Et confortabit Dominus hostes Israel, Rasin super eum, & inimicos eius excitabit. [11] Syriã ab Oriente, & Philistæos ab Occidente; & diripuerunt substantiam Israel in omni loco. In omnibus his non sunt conuersi à peccatis suis, vt auerteretur ira eius ab eis. et adhuc retinent scelera sua. & adhuc plaga eius futura est, vt vindictam sumat ab eis. [12] Et populus non est conuersus ad cultum Dei, donec adduxit super eos percussionem: & doctrinam à facie Domini non quæsierũt. [13] Et disperdet Dominus ab Israel principem & præfectum, dominatorem, & satrapam in die vna. [14] Senex & acceptabilis vultu ipse est princeps: & scriba docens mendaciũ, ipse est infirmus. [15] Et fuerunt laudantes populum hunc seducentes, & principes eius deglutientes. [16] Propter hoc super adolescentulis eius non lætabitur Dominus; & super pupillis eius & super viduis eius non miserebitur; quia omnes sunt hypocritæ & maligni: & omne os eorum locutum est mendacium. In omnibus his non sunt conuersi à peccatis suis, vt auertatur furor eius ab eis: & adhuc retinent scelera sua: & adhuc plaga eius futura est, vt vindictam sumat ab eis.

17 * כִּי־בָעֲרָה כָאֵשׁ רִשְׁעָה שָׁמִיר וָשַׁיִת תֹּאכֵל
וַתִּצַּת בְּסִבְכֵי הַיַּעַר וַיִּתְאַבְּכוּ גֵּאוּת עָשָׁן׃
18 * בְּעֶבְרַת יְהוָה צְבָאוֹת נֶעְתַּם אָרֶץ וַיְהִי הָעָם
כְּמַאֲכֹלֶת אֵשׁ אִישׁ אֶל־אָחִיו לֹא יַחְמֹלוּ׃
19 * וַיִּגְזֹר עַל־יָמִין וְרָעֵב וַיֹּאכַל עַל־שְׂמֹאול וְלֹא שָׂבֵעוּ
אִישׁ בְּשַׂר־זְרֹעוֹ יֹאכֵלוּ׃
20 * מְנַשֶּׁה אֶת־אֶפְרַיִם וְאֶפְרַיִם אֶת־מְנַשֶּׁה יַחְדָּו
הֵמָּה עַל־יְהוּדָה בְּכָל־זֹאת לֹא־שָׁב אַפּוֹ וְעוֹד
יָדוֹ נְטוּיָה׃

יוד

1 * הוֹי הַחֹקְקִים חִקְקֵי־אָוֶן וּמְכַתְּבִים עָמָל
כִּתֵּבוּ׃
2 * לְהַטּוֹת מִדִּין דַּלִּים וְלִגְזֹל מִשְׁפַּט עֲנִיֵּי עַמִּי
לִהְיוֹת אַלְמָנוֹת שְׁלָלָם וְאֶת־יְתוֹמִים יָבֹזּוּ׃
3 * וּמַה־תַּעֲשׂוּ לְיוֹם פְּקֻדָּה וּלְשׁוֹאָה מִמֶּרְחָק תָּבוֹא
עַל־מִי תָנוּסוּ לְעֶזְרָה וְאָנָה תַעַזְבוּ כְּבוֹדְכֶם׃
4 * בִּלְתִּי כָרַע תַּחַת אַסִּיר וְתַחַת הֲרוּגִים יִפֹּלוּ בְּכָל־
זֹאת לֹא־שָׁב אַפּוֹ וְעוֹד יָדוֹ נְטוּיָה׃
5 * הוֹי אַשּׁוּר שֵׁבֶט אַפִּי וּמַטֶּה־הוּא בְיָדָם זַעְמִי׃
6 * בְּגוֹי חָנֵף אֲשַׁלְּחֶנּוּ וְעַל־עַם עֶבְרָתִי אֲצַוֶּנּוּ לִשְׁלֹל
שָׁלָל וְלָבֹז בַּז וּלְשִׂימוֹ מִרְמָס כְּחֹמֶר חוּצוֹת׃
7 * וְהוּא לֹא־כֵן יְדַמֶּה וּלְבָבוֹ לֹא־כֵן יַחְשֹׁב כִּי
לְהַשְׁמִיד בִּלְבָבוֹ וּלְהַכְרִית גּוֹיִם לֹא מְעָט׃
8 * כִּי יֹאמַר הֲלֹא שָׂרַי יַחְדָּו מְלָכִים׃
9 * הֲלֹא כְּכַרְכְּמִישׁ כַּלְנוֹ אִם־לֹא כְאַרְפַּד חֲמָת אִם־
לֹא כְדַמֶּשֶׂק שֹׁמְרוֹן׃
10 * כַּאֲשֶׁר מָצְאָה יָדִי לְמַמְלְכֹת הָאֱלִיל וּפְסִילֵיהֶם
מִירוּשָׁלַםִ וּמִשֹּׁמְרוֹן׃
11 * הֲלֹא כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְשֹׁמְרוֹן וְלֶאֱלִילֶיהָ כֵּן
אֶעֱשֶׂה לִירוּשָׁלַםִ וְלַעֲצַבֶּיהָ׃

17 * Succenſa eſt enim quaſi ignis impietas;
veprem & ſpinam vorabit. Et ſuccendetur
in denſitate ſaltus, & cõuoluetur in ſuper-
18 bia fumi. *In ira Domini exercituum cõ-
turbata eſt terra, & erit populus quaſi eſca
ignis. vir fratri ſuo non parcet.
19 * Et declinabit ad dexteram & eſuriet; &
comedet ad ſiniſtram, & non ſaturabitur.
vnuſquiſque carnem brachij ſui vorabit.
20 * Manaſſes Ephraim,& Ephraim Manaſ-
ſen, & ſimul ipſi contra Iudam. In omni-
bus his nõ eſt auerſus furor eius, ſed adhuc
manus eius extenta.

CAP. X.

1 VÆ qui condunt leges iniquas, & ſcri-
A bentes iniuſtitiam ſcripſerunt.
2 * Vt opprimerent in iudicio pauperes,&
vim facerent cauſæ humilium populi mei,
vt eſſent viduæ præda eorum & pupillos
diriperent.
3 * Quid facietis in die viſitationis & cala-
mitatis de longè venientis? ad cuius confu-
gietis auxilium, & vbi derelinquetis gloriã
4 veſtram? * Ne incuruemini ſub vinculo,
B & cum interfectis cadatis. Super omnibus
his non eſt auerſus furor eius, ſed adhuc Supr.5.f. &9.a.
manus eius extenta.
5 * Væ Aſſur. Virga furoris mei & baculus
6 ipſe eſt. * In manu eius indignatio mea. Ad
gentem fallacem mittã eum, & contra po-
pulum furoris mei mandabo illi, vt auferat
ſpolia & diripiat prędam,& ponat illum in
conculcationem quaſi lutum platearum.
7 * Ipſe autem non ſic arbitrabitur, & cor
eius non ita æſtimabit; ſed ad conterendũ
erit cor eius, & ad internecionem gẽtium
8 non paucarum. * Dicit enim: Nunquid
non principes mei ſimul reges ſunt?
9 * Nunquid nõ vt Carchamis, ſic Calan-
no; & vt Arphat, ſic Emath? Nunquid non
10 vt Damaſcus, ſic Samaria? * Quo-
C modo inuenit manus mea regna idoli, ſic
& ſimulachra eorum de Hieruſalem & de
11 Samaria. * Nunquid non ſicut feci Sa-
mariæ & idolis eius; ſic faciam Hieruſalem
& ſimulachris eius?

תרגום יונתן

17 ארי תדלק כאשתא פרענות חוביהון חיביא תשיצי ותשלוט בשאר עמא ותשיצי סגי משריתא׃ 18 בתעבור מן קדם יי צבאות
חרובת ארעא והות עמא כיקידת נור גבר על אחוהי לא חייסין׃ 19 ובזו מן דרומא וכפן ושיצי מן צפונא ולא שבע גבר נכסי קריבה יבזון׃
20 דבית מנשה עם דבית אפרים ודבית אפרים עם דבית מנשה כחדא יתחברון למיתי על דבית יהודה ועל דא לא תבו מחוביהון דיתוב
רגזה מנהון ועד כען מתקפין מרדיהון ועוד מחתיה עתידא לאתפרעא מנהון׃ יוד 1 וי דרשמין רשמין דמינס
וכתב דליאו כתבין׃ 2 לאסטאה מדין מסכנין ולמינס מה דרען מחשיבי עמי בדינא למהוי ארמלן עדיהון וית נכסי יתמיא יבזון׃
3 ומה תעבדון ליומא דיסערון עליכון חוביכון ולרגוש עקא דמרחיק ייתי לאן תערקון לסעדא והיכא תשבקון יקרכון׃ 4 בכן בר מן
ארעכון אסירין תתאסרון ובר מקרייכון קטילין תתרמון בכל דא לא תבו מחוביהון דיתוב רגזה מנהון ועד כען מתקפין מרדיהון ועוד
מחתיה עתידא לאתפרעא מנהון׃ 5 וי אתוראה שלטן רגזי ומלאך שליח מן קדמי עליהון בלוט׃ 6 בכנשא חנפא אשלחנה ועל עמא
דעברו על אוריתי אפקדנה למבז ביזא ולמעדי עדאה ולשואותיה לדיש כסין שוקין׃ 7 והוא לא כן מדמי ולביה לא כן מחשב ארי לשיצאה
אמר בלביה ולאספא עממין לא בחיס׃ 8 ארי יימר הלא כל שלטוני כחדא כמלכין חשיבין קדמי׃ 9 הלא ככרכמיש כבישא
קדמי כן כלנו אם לא כארפד מסירא בידי כן חמת וכמא דעבדת לדמשק כן אעבד לשמרון׃ 10 כמא דאשכחת ידי מלכון דפלחן
לטעיתא וצלמניהון מירושלם ומשומרון׃ 11 הלא כמא דעבדת לשמרון ולטעותה כן אעבד לירושלם ולצלמניא דבה׃

*Et succendetur sicut ignis iniquitas, & si- 18
cut gramen aridum deuorabitur ab igne, & suc
cẽdetur in dẽsitatibus syluæ, & deuorabit quæ
in circuitu colliũ omnia. * In ira furoris Do- 19
mini succensa est terra omnis, & erit populus
quasi succensus ab igne: homo fratris sui non mi-
serebitur. * Sed declinabit ad dexteram, quia 29
esuriet: & comedet ad sinistram, et non satura-
bitur homo comedens carnes brachij sui.
* Comedet enim Manasses Ephraim, & 21
Ephraim Manasse; quia simul obsidebunt Iu-
dam. In his omnibus non est auersus furor, sed
adhuc manus eius excelsa.*

CAP. X.

*VÆ scribentibus iniquitatem: scribẽtes enim 1
iniquitatem scribunt.
* Declinantes iudicium mendicorum, rapien- 2
tes iudicium pauperum populi mei, vt esset ipsis
vidua in direptionem, & pupillus in prædam.
* Et quid facient in die visitationis? nam 3
tribulatio vestra de longè veniet. Et ad quam
confugient vt adiuuentur, & vbi derelinque-
tis gloriam vestram?
* Vt non corruatis in deductionem, & sub 4
interfectis cadent. Et super omnibus his non est
auersus furor eius; sed adhuc manus eius ex-
celsa.
* Væ Assyriis virga furoris mei. et ira est 5
in manibus eorum. * Iram meam in gentem 6
iniquam mittam, & meo populo præcipiam vt
faciat spolia & prædam, & conculcet ciuitates,
& ponat eas in puluerem.
* Ipse autem non sic cogitauit, & animo nõ 7
sic arbitratus est; sed discedet mens eius, & vt
disperdat gentes non paucas.
* Et si dixerint ei: Tu solus es princeps. 8
* Et dicet: Non tuli regionẽ quæ supra Ba- 9
bylonem & Chalanem, vbi turris ædificata est,
& tuli Arabiam & Damascum & Samariã.
* Sicut tuli has, omnes principatus capiam.
* Vlulate sculptilia in Hierusalem, & in 10
Samaria. * Quemadmodum enim feci Sama- 11
riæ & manufactis eius; sic faciam & Hierusa-
lem & simulachris eius.*

18 * καὶ καυθήσεται ὡς πῦρ ἡ ἀνομία, καὶ ὡς ἄγρωστις ξηρὰ
βρωθήσεται ὑπὸ πυρός. καὶ καυθήσεται ἐν τοῖς δάσεσι τοῦ
δρυμοῦ. καὶ συγκαταφάγεται τὰ κύκλῳ τῶν βουνῶν πάντα.
19 * διὰ θυμὸν ὀργῆς κυρίου συγκέκαυται ἡ γῆ ὅλη, καὶ
ἔσται ὁ λαὸς ὡς κατακεκαυμένος ὑπὸ πυρός· ἄνθρωπος
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ οὐκ ἐλεήσει.
20 * ἀλλ' ἐκκλινεῖ εἰς τὰ δεξιά, ὅτι πεινάσει. καὶ φάγε-
ται ἐκ τῶν ἀριστερῶν, καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθήσεται ἄνθρωπος
ἐσθίων τὰς σάρκας τοῦ βραχίονος αὐτοῦ.
21 * φάγεται γὰρ μανασσῆς τοῦ ἐφραίμ, καὶ ἐφραίμ τοῦ
μανασσῆ, ὅτι ἅμα πολιορκήσουσι τὸν ἰουδαν. ἐπὶ τού-
τοις πᾶσιν οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμός, ἀλλ' ἔτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ
ὑψηλή.

ι

1 * Οὐαὶ τοῖς γράφουσι πονηρίαν, γράφοντες γάρ, πονηρίαν
2 γράφουσιν. * ἐκκλίνοντες κρίσιν πτωχῶν, ἁρπάζοντες
κρίμα πενήτων τοῦ λαοῦ μου, ὥστε εἶναι αὐτοῖς χήραν εἰς
διαρπαγὴν καὶ ὀρφανὸν εἰς προνομήν.
3 * καὶ τί ποιήσουσιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐπισκοπῆς; ἡ γὰρ θλί-
ψις ὑμῶν πόρρωθεν ἥξει. καὶ πρὸς τίνα καταφεύξονται τοῦ
βοηθῆναι, καὶ ποῦ καταλείψετε τὴν δόξαν ὑμῶν;
4 * τοῦ μὴ ἐμπεσεῖν εἰς ἀπαγωγήν, καὶ ὑποκάτω ἀνῃρημέ-
νων πεσοῦνται. καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις οὐκ ἀπεστράφη ἡ ὀργὴ
αὐτοῦ, ἀλλ' ἔτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑψηλή.
5 * οὐαὶ ἀσσυρίοις ἡ ῥάβδος τοῦ θυμοῦ μου. καὶ ὀργή
6 ἐστιν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. * τὴν ὀργήν μου εἰς
ἔθνος ἄνομον ἀποστελῶ, καὶ τῷ ἐμῷ λαῷ συντάξω ποιῆ-
σαι σκῦλα καὶ προνομήν, καὶ καταπατεῖν τὰς πόλεις· καὶ
7 θεῖναι αὐτὰς εἰς κονιορτόν. * αὐτὸς δὲ οὐχ οὕτως ἐνεθυμήθη,
καὶ τῇ ψυχῇ οὐχ οὕτω λελόγισται, ἀλλὰ ἀπαλλάξει ὁ νοῦς
8 αὐτοῦ, καὶ τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ἔθνη οὐκ ὀλίγα. * καὶ ἐὰν εἴπωσιν
9 αὐτῷ, σὺ μόνος εἶ ἄρχων. * καὶ ἐρεῖ, οὐκ ἔλαβον τὴν χώ-
ραν τὴν ἐπάνω βαβυλῶνος καὶ χαλάννης, οὗ ὁ πύργος
ᾠκοδομήθη. καὶ ἔλαβον ἀραβίαν καὶ δαμασκὸν καὶ σαμά-
10 ρειαν. * ὃν τρόπον ἔλαβον ταύτας, πάσας τὰς ἀρχὰς
λήψομαι. ὀλολύξατε τὰ γλυπτὰ ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ
11 ἐν Σαμαρείᾳ. * ὃν τρόπον γὰρ ἐποίησα Σαμαρείᾳ καὶ
τοῖς χειροποιήτοις αὐτῆς, οὕτως ποιήσω καὶ τῇ ἱερουσα-
λὴμ καὶ τοῖς εἰδώλοις αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[18] Quoniam succensa est quasi ignis vltio peccatorũ eorum: impios cõsumet, & dñabitur in reliquum populũ, & consumet multitudinẽ
exercituũ. [19] Præ ira à facie Dñi deserta est terra, & fuit populus sicut incendium ignis. Vir sup fratrẽ suum nõ miserebitur. [20] Et diripiet ab
Austro, & esuriet; & consumet ab Aquilone, & non saturabitur. vnusquisque substantiã proximi sui diripiẽt. [21] Viri dom⁹ Manasse cũ domo
Ephraim, & viri domus Ephraim cũ domo Manasse simul iungẽtur, vt veniant cõtra domum Iuda. Et in hoc nõ sunt cõuersi à peccatis suis,
vt auerteretur furor eius ab eis: et adhuc retinẽt scelera sua, & adhuc plaga eius futura est, vt vindictam sumat ex eis. CAP. X.
VÆ qui signant signacula violentiæ, & scripturã laboris scribunt. [2] Vt euertant à iure pauperes, & vi rapiant id quod maximè volunt
pauperes populi mei in iudicio: vt sint viduæ præda eorum; & substantiam pupillorum diripiant. [3] Et quid facietis in die qua
visitabuntur super vos peccata vestra? & in tumultu tribulationis quæ de longè veniet? quò fugietis ad auxilium? & quomodo relinquetis
gloriam vestram? [4] Propterea extra terram vestram vinculis vinciemini, & extra ciuitates vestras interfecti proiiciemini. In omnibus his
non sunt conuersi à peccatis suis, vt auerteretur furor eius ab eis. et adhuc retinent scelera sua: & adhuc plaga eius futura est, vt vindictam
sumat ab eis. [5] Væ Assur dominium furoris mei, & angelus missus à facie mea cõtra eos in maledictionẽ. [6] Ad cætum hypocriticũ mit-
tam eum, & super populum qui transgressi sunt legem meam mandabo illi, vt diripiat prædam & auferat spolium, & vt ponat eum in con-
culcationem quasi lutum platearum. [7] Et ipse non sic existimat, & in corde suo non sic cogitat: sed ad disperdendum dicit in corde suo, &
vt consumat populos absque misericordia. [8] Dicit enim: Nonne omnes principes pariter quasi reges reputati sunt coram me? [9] Nonne
sicut Carchamis subiecta est corã me, sic Calano? Nonne sicut Arphat tradita est in manũ meã, sic Hemath? & sicut feci Damasco, sic faciam
Samariæ? [10] Sicut inuenit manus mea regna quæ colunt idola, & simulachra eorum ex Hierusalem & Samaria?
[11] Nonne sicut feci Samariæ, & idolis eius; sic faciam Hierusalem & simulachris eius?

12 וְהָיָה כִּי־יְבַצַּע אֲדֹנָי אֶת־כָּל־מַעֲשֵׂהוּ בְּהַר צִיּוֹן
וּבִירוּשָׁלָםִ אֶפְקֹד עַל־פְּרִי־גֹדֶל לְבַב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר
וְעַל־תִּפְאֶרֶת רוּם עֵינָיו׃
13 כִּי אָמַר בְּכֹחַ יָדִי עָשִׂיתִי וּבְחָכְמָתִי כִּי נְבֻנוֹתִי
וְאָסִיר גְּבוּלֹת עַמִּים וַעֲתִידֹתֵיהֶם שׁוֹשֵׂתִי וְאוֹרִיד
כַּאבִּיר יוֹשְׁבִים׃
14 וַתִּמְצָא כַקֵּן יָדִי לְחֵיל הָעַמִּים וְכֶאֱסֹף בֵּיצִים
עֲזֻבוֹת כָּל־הָאָרֶץ אֲנִי אָסָפְתִּי וְלֹא הָיָה נֹדֵד כָּנָף
וּפֹצֶה פֶה וּמְצַפְצֵף׃
15 הֲיִתְפָּאֵר הַגַּרְזֶן עַל הַחֹצֵב בּוֹ אִם־יִתְגַּדֵּל
הַמַּשּׂוֹר עַל־מְנִיפוֹ כְּהָנִיף שֵׁבֶט אֶת־מְרִימָיו כְּהָרִים
מַטֶּה לֹא־עֵץ׃
16 לָכֵן יְשַׁלַּח הָאָדוֹן אֲדֹנָי צְבָאוֹת בְּמִשְׁמַנָּיו רָזוֹן
וְתַחַת כְּבֹדוֹ יֵקַד יְקֹד כִּיקוֹד אֵשׁ׃
17 וְהָיָה אוֹר־יִשְׂרָאֵל לְאֵשׁ וּקְדוֹשׁוֹ לְלֶהָבָה וּבָעֲרָה
וְאָכְלָה שִׁיתוֹ וּשְׁמִירוֹ בְּיוֹם אֶחָד׃
18 וּכְבוֹד יַעְרוֹ וְכַרְמִלּוֹ מִנֶּפֶשׁ וְעַד־בָּשָׂר יְכַלֶּה
וְהָיָה כִּמְסֹס נֹסֵס׃
19 וּשְׁאָר עֵץ יַעְרוֹ מִסְפָּר יִהְיוּ וְנַעַר יִכְתְּבֵם׃
20 וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא לֹא־יוֹסִיף עוֹד שְׁאָר יִשְׂרָאֵל
וּפְלֵיטַת בֵּית־יַעֲקֹב לְהִשָּׁעֵן עַל־מַכֵּהוּ וְנִשְׁעַן עַל־
יְהוָה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל בֶּאֱמֶת׃
21 שְׁאָר יָשׁוּב שְׁאָר יַעֲקֹב אֶל־אֵל גִּבּוֹר׃
22 כִּי אִם־יִהְיֶה עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם שְׁאָר יָשׁוּב
בּוֹ כִּלָּיוֹן חָרוּץ שׁוֹטֵף צְדָקָה׃
23 כִּי כָלָה וְנֶחֱרָצָה אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת עֹשֶׂה בְּקֶרֶב
כָּל־הָאָרֶץ׃
24 לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת אַל־תִּירָא עַמִּי
יֹשֵׁב צִיּוֹן מֵאַשּׁוּר בַּשֵּׁבֶט יַכֶּכָּה וּמַטֵּהוּ יִשָּׂא־עָלֶיךָ
בְּדֶרֶךְ מִצְרָיִם׃

12 * Et erit cùm impleuerit Dominus cun-
cta opera sua in monte Sion & in Hierusa-
lem; visitabo super fructũ magnifici cordis
regis Assur, & super gloriã altitudinis ocu-
13 lorum eius. * Dixit enim: In fortitudine
manus meæ feci,& in sapientia mea intel-
lexi. et abstuli terminos populorũ,& prin-
cipes eorum deprædatus sum, & detraxi
D quasi potens in sublimi residentes.
14 * Et inuenit quasi nidum manus mea for
titudinem populorum: & sicut colliguntur
oua quæ derelicta sunt; sic vniuersam terrã
ego congregaui, & non fuit qui moueret
pennam,& aperiret os & gannniret.
15 * Nunquid gloriabitur securis contra eũ
qui secat in ea: aut exaltabitur serra con-
tra eum à quo trahitur? Quomodo si ele-
uetur virga contra eleuantem se, & exalte-
tur baculus qui vtique lignum est.
16 * Propter hoc mittet dominator Domi-
nus exercituum in pinguibus eius tenuita-
tem, & subtus gloriam eius succensa arde-
bit quasi combustio ignis.
17 * Et erit lumẽ Israel in ignem, & sanctus
eius in flammam, & succendetur & deuo-
rabitur spina eius & vepres in die vna.
18 * Et gloria saltus eius,& Carmeli eius ab
E anima vsque ad carnem consumetur.
19 Et erit terrore profugus, & reliquiæ ligni
saltus eius præ paucitate numerabuntur,&
20 puer scribet eos. * Et erit in die illa; Non
adiiciet residuũ Israel, & hi qui fugerint de
domo Iacob, inniti super eo qui percutit
eos,sed innitetur super Dominum sanctũ
21 Israel in veritate. * Reliquię conuertentur, Rom.9.f.
reliquiæ, inquam,Iacob ad Deum fortem. Inf.28.f.
22 * Si enim fuerit populus tuus Israel quasi
F arena maris, reliquiæ conuertentur ex eo.
Cõsummatio abbreuiata inũdabit iustitiã.
23 * Cõsummationẽ enim & abbreuationẽ
Dñs Deus exercituum faciet in medio om
24 nis terræ. *Propter hoc,hæc dicit Domin⁹
Deus exercituũ:Noli timere populus meus
habitator Sion ab Assur. In virga enim
percutiet te, & baculum suum leuabit su-
per te in via Ægypti.

תרגום יונתן

12 ויהי ארי ישיצי יי למעבד ית כל דאמר בטורא דציון ובירושלם אסער על עובדי רם לבא דמלכא דאתור ועל תשבחת ראמות עינוהי׃
13 ארי אמר בתקוף ידי עבדית ובחכמתי ארי סכלתן אנא ואגליתי עממיא ממדינא למדינא וקרוי תשבחתהון בזיתי ואחתית בתקוף
ית יתבי כרכין תקיפין׃ 14 ואשכחת כקינה ידי נכסי עממיא וכמכנש ביעין שביקין כל דיירי ארעא אנא כבשית ולא הוא נטל מכא ושדיכא
ופתח פמה וממלל מלא׃ 15 האפשר דישתבח חולילא על דחליל ביה למימר הלא אנא חלילת אם יתרברב מסרא על דנגיד ביה למימר הלא
אנא נגרית כארמא חטרא לממחי לא חטרא מחי אלהין מן דמחי ביה׃ 16 חלף דאתרברב מלכא דאתור בכן ישלח רבון עלמא יי צבאות
ברברבנוהי מחא ותחות יקרהון מיקד ייקדון כיקידת אשא׃ 17 ויהי מרי נהורה דישראל וקדישה מימרה תקיף כאשתא ופתגמה
כשלהוביתא ויקטל וישיצי שלטונוהי וטורנוהי ביומא חד׃ 18 ויקר סגי משריתיה נפשיהון עם פגריהון ישיצי ויהי תביר וערק׃
19 ושאר עבדי קרבה יסופון למהוי עם דמנין ומלכו חלשא יתחשבון׃ 20 ויהי בעדנא ההיא לא יוספון עוד שארא דישראל
ושזבת בית יעקב לאסתמכא על עממיא דהוו מפלחין בהון ויסתמכון על מימרא דיי קדישא דישראל בקשוט׃
21 שאר דלא חטו ודתבו מחטאה שארא דבית יעקב יתובון למפלח קדם אל גברא׃ 22 ארי אם יהי עמך בית ישראל סגי כחלא דימא
שאר דלא חטו ודתבו מחטאה יתעבדון להון גבורן דמתגברן ומדברן בזכו׃ 23 ארי גמירא ושיצאה יי אלהים צבאות עבד עם כל רשיעי
ארעא׃ 24 בכן כדנן אמר יי אלהים צבאות לא תדחל עמי יתב ציון מאתוראה בשוטה ימחינך ומרותיה ירמי עלך כד באורח מצרים׃

* *Et erit cùm impleuerit Dominus cuncta* 13
faciens in monte Sion & Hierusalem, & indu-
cet super mentem magnam super principem As-
syriorum & super celsitudinem gloriæ oculo-
rum eius.
* *Dixit enim: In fortitudine faciam, & sa-* 13
pientia intellectus auferam terminos gentium,
& fortitudinem eorum deprædabor, et persua-
debo ciuitates habitatas.
* *Et orbem habitatum totum comprehēdam* 14
manu vt nidum, & sicut derelicta oua tollam,
& non est qui fugiat me aut resistat mihi, &
aperiens os garriens.
* *Nunquid gloriabitur securis sine inciden-* 15
te cum ea? aut exaltabitur serra sine trahente
eam? similiter si quis leuauerit virgam vel li-
gnum, exaltabitur lignum. & non sic.
* *Sed mittet Dominus Sabaoth in tuum ho-* 16
norem ignominiam, in tuam gloriam ignem ar-
dentem incendet.
* *Et erit lumen Israel in ignem, & sancti-* 17
ficabit eam in igne ardenti, & comedet sicut fœ
num syluam.
* *Die illa extinguentur montes, & colles,* 18
& saltus, & deuorabitur ab anima vsque ad
carnes, & erit fugiens quasi fugiens à flamma
ardente.
* *Et relicti eorum numerus erunt, & puer* 19
paruus scribet eos.
* *Et erit in die illa; non amplius adiiciet resi-* 20
duum Israel; et hi qui saluati fuerunt de Iacob:
non amplius confidētes erunt super iniuriantes
eos; sed erunt confidentes super Deum sanctum
Israel in veritate. * *Et erit residuum Iacob* 21
super Deum fortem.
* *Et si fuerit populus Israel sicut arena ma-* 22
ris, reliquiæ eorum saluabuntur. Verbum enim
consumens & abbreuians in iustitia. * *Quia* 23
verbum abbreuiatū dominator Dn̄s exercituum
faciet in orbe terræ vniuerso. * *Propter hoc hæc* 24
dicit Dominus Sabaoth: Ne timeas populus
meus habitantes in Sion ab Assyriis; quia in
virga percutiet te. plagam enim inducit super
te, vt videas viam Aegypti.

12 * καὶ ἔσαι ὅταν συντελέσῃ κύριος πάντα ποιῶν ἐν τῷ ὄρει σιὼν καὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπάξει ἐπὶ τὸν νοῦν τὸν μέγαν ἐπὶ τὸν ἄρχοντα τῶν ἀσσυρίων καὶ ἐπὶ τὸ ὕψος τῆς δόξης τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ.
13 * εἶπε γὰρ ἐν τῇ ἰσχύι ποιήσω, καὶ τῇ σοφίᾳ τῆς συνέσεως ἀφελῶ ὅρια ἐθνῶν, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν προνομεύσω. καὶ πείσω πόλεις κατοικουμένας.
14 * καὶ τὴν οἰκουμένην ὅλην καταλήψομαι τῇ χειρὶ ὡς νοσσιάν, καὶ ὡς καταλελειμμένα ὠὰ ἀρῶ. καὶ οὐκ ἔστιν ὃς διαφεύξεταί με ἢ ἀντείπῃ μοι καὶ ἀνοίγων στόμα καὶ στρουθίζων.
15 * μὴ δοξασθήσεται ἀξίνη ἄνευ τοῦ κόπτοντος ἐν αὐτῇ, ἢ ὑψωθήσεται πρίων ἄνευ τοῦ ἕλκοντος αὐτόν; ὡσαύτως ἐάν τις ἄρῃ ῥάβδον ἢ ξύλον ὑψωθήσεται ξύλον. καὶ οὐχ οὕτως.
16 * ἀλλὰ ἀποστελεῖ κύριος σαβαὼθ εἰς τὴν σὴν τιμὴν ἀτιμίαν, καὶ εἰς τὴν σὴν δόξαν πῦρ καιόμενον καυθή-
17 σεται. * καὶ ἔσαι τὸ φῶς τοῦ ἰσραὴλ εἰς πῦρ, καὶ ἁγιάσει αὐτὴν ἐν πυρὶ καιομένῳ, καὶ φάγεται ὡσεὶ χόρτον τὴν ὕλην.
18 * τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἀποσβεσθήσεται τὰ ὄρη καὶ οἱ βουνοί καὶ οἱ δρυμοί, καὶ καταφάγεται ἀπὸ ψυχῆς ἕως σαρκῶν. καὶ ἔσαι ὁ φεύγων ὡς ὁ φεύγων ἀπὸ φλογὸς καιομένης.
19 * καὶ οἱ καταλειφθέντες αὐτῶν ἀριθμὸς ἔσονται, καὶ παιδίον μικρὸν γράψει αὐτούς.
20 * καὶ ἔσαι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ οὐκέτι προστεθήσεται τὸ καταλειφθὲν ἰσραήλ. καὶ οἱ σωθέντες τοῦ ἰακὼβ οὐκέτι μὴ πεποιθότες ὦσιν ἐπὶ τοὺς ἀδικήσαντας αὐτούς, ἀλλ' ἔσονται πεποιθότες ἐπὶ τὸν θεὸν τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραὴλ τῇ ἀληθείᾳ.
21 * καὶ ἔσαι τὸ καταλειφθὲν τοῦ ἰακὼβ ἐπὶ θεὸν ἰσχύοντα.
22 * καὶ ἐὰν γένηται ὁ λαὸς ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, τὸ κατάλειμμα αὐτῶν σωθήσεται. λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμνων ἐν δικαιοσύνῃ.
23 * ὅτι λόγον συντετμημένον κύριος κύριος δυνάμεων ποιήσει ἐν τῇ οἰκουμένῃ ὅλῃ.
24 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος σαβαώθ, μὴ φοβοῦ λαός μου οἱ κατοικοῦντες ἐν σιὼν ἀπὸ ἀσσυρίων, ὅτι ἐν ῥάβδῳ πατάξει σε. πληγὴν γὰρ ἐπάγει ἐπὶ σέ, τοῦ ἰδεῖν ὁδὸν αἰγύπτου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Et erit cùm consummauerit Dominus vt faciat omnia quæ dixit in monte Sion & in Hierusalem, visitabo super opera elati cordis regis Assur, & super laudem altitudinis oculorum eius. [13] Dixit enim: In fortitudine manus meæ feci, & in sapientia mea; quia intelligēs ego sum: & transmigrare feci populos de prouincia in prouinciam, & ciuitates laudabiles eorum deprædatus sum, & detraxi in fortitudine habitātes in arcibus fortissimis. [14] Et inuenit quasi nidum manus mea substantiam populorum, & sicut colliguntur oua quæ derelicta sunt, omnes habitatores terræ ego subieci; & non fuit qui tolleret hinc & mitteret illuc, & aperiret os suum & loqueretur verbum. [15] Nunquid gloriabitur securis contra eum qui scindit in eo; dicens: Nonne ego scidi? aut magnificabitur serra contra eum à quo trahitur, dicens: Nonne ego secaui? Quando eleuatur virga ad percutiendum, nō virga percutit, sed ille qui percutit in ea. [16] Pro eo quòd magnificatus est rex Assyriæ; propterea mittet dominator seculi Dn̄s exercituum in principes eius plagam, & subtus gloria eorum incendio succendentur, sicut incendium ignis. [17] Et erit Dominus lumen Israel, & sanctus eius, & verbum eius forte sicut ignis, & sermo eius sicut flāma; & occidet & consumet principes eius, & satrapas eius in die vna. [18] Et gloriam multitudinis exercitus eius, & animas eorum cum corporibus eorū consumet; & erit cōfractus & profugus. [19] Et reliqui bellatores eius deficient, vt sit populus pauci numeri; & in regnum infirmū reputabuntur.
[20] Et erit in tempore illo; Non adiicient vltra residuum Israel, & qui liberati fuerint de domo Iacob, inniti super populis, quibus antea seruiebant. sed innitentur super verbo Dn̄i sancto Israel, in veritate. [21] Reliquiæ quæ non peccauerunt, & quæ conuersæ fuerunt à peccato, reliquiæ domus Iacob conuertentur, vt seruiant corā Deo forti. [22] Quoniā si fuerit populus tuus domus Israel multus sicut arena maris, illis reliquiis quæ nō peccauerunt, & quæ conuersæ sunt à peccato, fient magnalia quæ præualebunt, & ducentur in iustitia. [23] Quia consummationē, & cōsumptionē Dn̄s Deus exercituum faciet in omnibus impiis terræ. [24] Propterea hæc dicit Dn̄s Deus exercituū: Ne timeas popule meus habitator Sion ab Assur. In virga enim sua percutiet te, & subiectionem suam proiiciet super te, sicut in via Aegypti.

25 * כִּי־עוֹד מְעַט מִזְעָר וְכָלָה זַעַם וְאַפִּי עַל־תַּבְלִיתָם׃
26 * וְעוֹרֵר עָלָיו יְהוָה צְבָאוֹת שׁוֹט כְּמַכַּת מִדְיָן בְּצוּר
עוֹרֵב וּמַטֵּהוּ עַל־הַיָּם וּנְשָׂאוֹ בְּדֶרֶךְ מִצְרָיִם׃
27 * וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יָסוּר סֻבֳּלוֹ מֵעַל שִׁכְמֶךָ וְעֻלּוֹ
מֵעַל צַוָּארֶךָ וְחֻבַּל עֹל מִפְּנֵי־שָׁמֶן׃
28 * בָּא עַל־עַיַּת עָבַר בְּמִגְרוֹן לְמִכְמָשׂ יַפְקִיד כֵּלָיו׃
29 * עָבְרוּ מַעְבָּרָה גֶּבַע מָלוֹן לָנוּ חָרְדָה הָרָמָה גִּבְעַת
שָׁאוּל נָסָה׃
30 * צַהֲלִי קוֹלֵךְ בַּת־גַּלִּים הַקְשִׁיבִי לַיְשָׁה עֲנִיָּה
31 עֲנָתוֹת׃ * נָדְדָה מַדְמֵנָה יֹשְׁבֵי הַגֵּבִים הֵעִיזוּ׃
32 * עוֹד הַיּוֹם בְּנֹב לַעֲמֹד יְנֹפֵף יָדוֹ הַר בַּת־צִיּוֹן
גִּבְעַת יְרוּשָׁלִָם׃
33 * הִנֵּה הָאָדוֹן יְהוָה צְבָאוֹת מְסָעֵף פֻּארָה בְּמַעֲרָצָה
וְרָמֵי הַקּוֹמָה גְּדֻעִים וְהַגְּבֹהִים יִשְׁפָּלוּ׃
34 * וְנִקַּף סִבְכֵי הַיַּעַר בַּבַּרְזֶל וְהַלְּבָנוֹן בְּאַדִּיר יִפּוֹל׃

יא

1 * וְיָצָא חֹטֶר מִגֶּזַע יִשָׁי וְנֵצֶר מִשָּׁרָשָׁיו יִפְרֶה׃
2 * וְנָחָה עָלָיו רוּחַ יְהוָה רוּחַ חָכְמָה וּבִינָה רוּחַ עֵצָה
וּגְבוּרָה רוּחַ דַּעַת וְיִרְאַת יְהוָה׃
3 * וַהֲרִיחוֹ בְּיִרְאַת יְהוָה וְלֹא־לְמַרְאֵה עֵינָיו יִשְׁפּוֹט
וְלֹא־לְמִשְׁמַע אָזְנָיו יוֹכִיחַ׃
4 * וְשָׁפַט בְּצֶדֶק דַּלִּים וְהוֹכִיחַ בְּמִישׁוֹר לְעַנְוֵי־אָרֶץ
וְהִכָּה־אֶרֶץ בְּשֵׁבֶט פִּיו וּבְרוּחַ שְׂפָתָיו יָמִית רָשָׁע׃
5 * וְהָיָה צֶדֶק אֵזוֹר מָתְנָיו וְהָאֱמוּנָה אֵזוֹר חֲלָצָיו׃
6 * וְגָר זְאֵב עִם־כֶּבֶשׂ וְנָמֵר עִם־גְּדִי יִרְבָּץ וְעֵגֶל
וּכְפִיר וּמְרִיא יַחְדָּו וְנַעַר קָטֹן נֹהֵג בָּם׃
7 * וּפָרָה וָדֹב תִּרְעֶינָה יַחְדָּו יִרְבְּצוּ יַלְדֵיהֶן וְאַרְיֵה
כַּבָּקָר יֹאכַל־תֶּבֶן׃
8 * וְשִׁעֲשַׁע יוֹנֵק עַל־חֻר פָּתֶן וְעַל מְאוּרַת צִפְעוֹנִי
גָּמוּל יָדוֹ הָדָה׃

25 F * Adhuc enim paulul um modicumq;,&
conſummabitur indignatio mea, & furor
meus ſuper ſcelus eorum.
26 * Et ſuſcitabit ſuper eum Dominus exer-
cituum flagellum iuxta plagam Madian in
petra Oreb, & virgam ſuam ſuper mare,&
leuabit eam in via Ægypti.
27 * Et erit in die illa, auferetur onus eius de
humero tuo, & iugum eius de collo tuo,&
computreſcet iugum à facie olei.
28 * Veniet in Aioth, tranſibit in Magrom,
apud Magmas commendabit vaſa ſua.
29 * Tranſierũt curſim: Gabaa ſedes noſtra.
G obſtupuit Rama: Gabaa Saulis fugit.
30 * Hinni voce tua filia Gallim: attende
31 Laiſa paupercula Anathot. *Migrauit Me-
demena: habitatores Gabin confortamini.
32 * Adhuc dies eſt vt in Nobe ſtetur. Agi-
tabit manum ſuā ſuper montē filiæ Sion,
33 & collem Hieruſalem. * Ecce dominator
Dominus exercituum cõfringet lagunculā
in terrore, & excelſi ſtaturæ ſuccidentur,
& ſublimes humiliabuntur.
34 *Et ſubuertētur cõdenſa ſaltus eius ferro,
& Libanus cum excelſis cadet. CAP. XI.
1 ET egredietur virga de radice Ieſſe,& flos
2 de radice eius aſcēdet. *Et requieſcet ſu
A per eum ſpiritus Domini, ſpiritus ſapientię
& intellectus, ſpiritus conſilij & fortitudi-
3 nis, ſpiritus ſcientiæ & pietatis. * Et reple-
bit eum ſpiritus timoris Domini. non ſe-
cundum viſionem oculorũ iudicabit, neq;
4 ſecundũ auditũ auriũ arguet.*Sed iudicabit
in iuſtitia pauperes, & arguet in ęquitate ꝓ
manſuetis terræ. Et ꝑcutiet terrā virga oris
ſui, & ſpiritu labiorum ſuorum interficiet
5 impiũ. *Et erit iuſtitia cingulum lumborũ 2. Theſ. 2.b.
6 eius,& fides cinctorium renũ eius: *Habi-
tabit lupus cũ agno,& pardus cũ hœdo ac-
cubabit. Vitulus & leo & ouis ſimul mo- Inf. 65.b.
rabuntur, & puer paruulus minabit eos.
7 *Vitulus & vrſus paſcentur, ſimul requieſ-
cent catuli eorũ, & leo q̃ſi bos comedet pa
8 leas. *Et delectabitur infans ab vbere ſuper
foramina aſpidis, & in cauerna reguli qui
ablactatus fuerit, manum ſuam mittet.

תרגום יונתן

25 אֲרֵי עוֹד צִבְחַר מִזְעֵיר וִיסוּפוּן לְוָטַיָּא מִנְּכוֹן דְּבֵית יַעֲקֹב וְרֻגְזִי עַל עַמְמַיָּא עָבְדֵי תִבְלָא לְשֵׁיצָיוּתְהוֹן׃ 26 וְעוֹד יַיְתֵי עֲלוֹהִי יְיָ צְבָאוֹת מָחָא
כְּמַחַת מִדְיָן בְּשְׁקִיף עוֹרֵב וּמַרְוָתֵיהּ הֶעְדֵּי מִנְּכוֹן כְּמָא דַעֲדָת מַרְוַת פַּרְעֹה עַל עַמָּא וְיִתְעַבְדוּן לְהוֹן גְּבוּרָן כִּדְבְאֹרַח מִצְרָיִם׃ 27 וִיהֵי בְּעִדָּנָא
הַהִיא תֶּעְדֵּי מַרְוָתֵיהּ מִנָּךְ וְנִירֵיהּ מֵעַל צַוְּרָךְ וְיִתַּבְּרוּן עַמְמַיָּא מִן קֳדָם מְשִׁיחָא׃ 28 אֲתָא עַל עַיַּת עֲבַר בְּמִגְרוֹן לְמִכְמָשׂ יְמַנֵּי רַבָּנֵי מַשְׁרְיָתֵיהּ׃
29 עֲבַרוּ יַרְדְּנָא בְּגֶבַע בָּתוּ לְהוֹן אִתְּבַרוּ יָתְבֵי רָמָתָא אֱנָשׁ גִּבְעַת שָׁאוּל עֲרַקוּ׃ 30 אֲרִימוּ קָלְכוֹן אֱנָשׁ בַּת גַּלִּים אֲצִיתוּ דְּיָתְבִין בְּלַיִשׁ וְדָיְרִין
בַּעֲנָיָא עֲנָתוֹת׃ 31 אִתְּבַרוּ אֱנָשׁ מַדְמֵנָה יָתְבֵי גֵבִים גְּלוֹ׃ 32 עַד כְּעַן יוֹמָא רַב וְסַגִּי עִדָּן לֵהּ לְמֵעַל הָא סַנְחֵרִיב מַלְכָּא דְאַתּוּר אֲתָא וְקָם בְּנוֹב
קִרְיַת כַּהֲנַיָּא לְקֳבֵיל שׁוּרָא דִירוּשְׁלֶם עָנֵה וַאֲמַר לְחֵילְוָתֵיהּ הֲלָא דָא הִיא קַרְתָּא יְרוּשְׁלֶם דַּעֲלַהּ אַרְגֵּשֶׁת כָּל מַשְׁרְיָתַי הָא הִיא חַלָּשָׁא מִכָּל
כְּרַכֵּי עַמְמַיָּא דִּכְבַשֶׁת בִּתְקוֹף יְדִי עֲלַהּ קָם וּמָנִיד בְּרֵישֵׁיהּ מוֹבִיל וּמַיְתֵי בִּידֵיהּ עַל טוּר בֵּית מַקְדְּשָׁא דִּי בְּצִיּוֹן וְעַל עֲזָרָתָא דְבִירוּשְׁלֶם׃ 33 הָא
רִבּוֹן עָלְמָא יְיָ צְבָאוֹת רָמֵי קְטוֹל בְּמַשְׁרְיָתֵיהּ כִּבְעוֹט דְּמִתְבְּעִיט בְּמַעְצַרְתָּא וְרָמֵי קוֹמָא יִתְקַטְּפוּן וְתַקִּיפַיָּא יִתְמַאֲכוּן׃ 34 וְיִקְטֵל גִּבָּרֵי מַשְׁרְיָתֵיהּ
דְּמִתְגַּבְּרִין כְּבַרְזְלָא וְעָבְדֵי קְרָבֵהּ עַל אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל יִתְרְמוּן׃ יא 1 וְיִפּוֹק מַלְכָּא מִבְּנוֹהִי דְיִשַׁי וּמְשִׁיחָא מִבְּנֵי בְנוֹהִי יִתְרַבֵּי׃
2 וְתִשְׁרֵי עֲלוֹהִי רוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ רוּחַ חָכְמָה וְסָכְלְתָנוּ רוּחַ מֵלַךְ וּגְבוּרָה רוּחַ מַדַּע בְּדַחַלְתָּא דַיְיָ׃ 3 וִיקָרְבִנֵּיהּ בְּדַחַלְתָּא דַיְיָ לָא
לְחֵיזוּ עֵינוֹהִי יְהֵי דָאִין וְלָא לְמִשְׁמַע אֻדְנוֹהִי יְהֵי מוֹכַח׃ 4 וִידוּן בְּקֻשְׁטָא מִסְכְּנִין וְיוֹכַח בְּהֵימָנוּתָא לַחֲשִׁיכֵי עַמָּא וְיִמְחֵי חַיָּבֵי אַרְעָא בְּמֵימַר
פּוּמֵהּ וּבְמַלַּל שִׂפְוָתֵיהּ יְהֵי מָאִית רְשִׁיעָא׃ 5 וִיהוֹן צַדִּיקַיָּא סְחוֹר סְחוֹר לֵהּ וְעָבְדֵי הֵימָנוּתָא מְקָרְבִין לֵהּ׃ 6 בְּיוֹמוֹהִי דִּמְשִׁיחָא דְיִשְׂרָאֵל
יִסְגֵּי שְׁלָמָא בְּאַרְעָא וְיִדוּר דִּיבָא עִם אִמְּרָא וְנִמְרָא עִם גַּדְיָא יִשְׁרֵי וְעֵגֶל וְאַרְיָא וּפַטִּים כַּחֲדָא וְיָנִיק זְעֵיר יְהֵי מְדַבַּר לְהוֹן׃ 7 וְתוֹרְתָא וְדוּבָא
יִרְעֲיָן כַּחֲדָא יִשְׁרוּן בְּנֵיהוֹן וְאַרְיָא כְּתוֹרָא יֵיכוֹל תִּבְנָא׃ 8 וִיחַיֵּךְ יַנְקָא עַל חוֹר חִיוֵי פְּתַן וְעַל חֵיזוּ גַלְגַּלֵּי עֵינֵי חִיוֵי חַרְמַן חֲסִילָא יְדוֹהִי יוֹשִׁיט׃

** Adhuc enim parum, & cessabit ira.* 25
** Et suscitabit super eos Dominus Deus ex-* 26
ercituum secundum plagam Madiam in loco tri-
bulationis. Et furor eius in via quæ per mare,
in viam quæ ad Aegyptum.
** Et erit in die illa; auferetur iugum eius à* 27
te, & corrumpetur iugum ab humeris vestris.
** Veniet enim in ciuitatem Aggai, & tran-* 28
sibit in Magedo, & in Machmas ponet vasa
*sua. * Et pertransibit vallē, et veniet in Ag-* 29
gai: timor apprehēdet Rama, ciuitatem Saul fu-
*giet. * Hinni vocem tuam filia Gallim: audi* 30
Laissa: audietur in Anathoth.
** Obstupuit Medebena & habitantes Ge-* 31
bim. Consolamini hodie in via vt maneat.
** Consolamini in monte filiam Sion, & colles* 32
in Hierusalem.
** Ecce dominator Dominus Sabaoth contur-* 33
bat gloriosos cum fortitudine, & excelsi super-
bia conterentur, & sublimes humiliabuntur.
** Et cadet excelsi gladio: at Libanus cum ex-* 34
celsis cadet.

CAP. XI.

ET egredietur virga de radice Iesse, & flos de 1
*radice eius ascendet. * Et requiescet super* 2
eum spiritus Domini, spiritus sapientiæ et intel-
lectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus
*scientiæ & pietatis replebit eū. * Spiritus timo-* 3
ris Dei nō secundum gloriā iudicabit, neque iu-
*xta sermonē arguet. * Sed iudicabit humili iu-* 4
diciū, & arguet humiles terræ, et percutiet ter-
ram verbo oris sui, & in spiritu per labia impiū
*interficiet. * Et erit iustitia cinctus lumbos suos,* 5
*& veritate inuolutus latera sua. * Et simul* 6
pascetur lupus cum agno, & pardus simul ac-
cubabit cū hœdo, & vitulus & leo & taurus
simul pascentur, & puer paruus ducet eos.
** Et bos & vrsus pascentur simul, & simul* 7
erunt catuli eorum, & leo sicut bos comedet pa-
*leas. * Et puer paruulus in foramē aspidū, & in* 8
cubile propagationū aspidum manum immittet.

25 * ἔτι γὰρ μικρὸν, καὶ παύσεται ἡ ὀργή.
26 * καὶ ἐγερεῖ ἐπ' αὐτοὺς κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων
κατὰ τὴν πληγὴν μαδιὰμ ἐν τόπῳ θλίψεως. καὶ ὁ θυμὸς
αὐτοῦ τῇ ὁδῷ τῇ κατὰ θάλασσαν εἰς τὴν ὁδὸν τὴν κατ' αἴγυ-
27 πτον. * καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀφαιρεθήσεται ὁ ζυ-
γὸς αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ, καὶ καταφθαρήσεται ὁ ζυγὸς ἀπὸ τῶν ὤ-
28 μων ὑμῶν. * ἥξει γὰρ εἰς τὴν πόλιν ἀγγαί, καὶ παρελεύ-
σεται εἰς μαγεδώ, καὶ ἐν μαχμὰς θήσει τὰ σκεύη αὐτοῦ.
29 * καὶ παρελεύσεται φάραγγα καὶ ἥξει εἰς ἀγγαί, φό-
βος λήψεται ῥαμά, πόλιν σαοὺλ φεύξεται.
30 * χρεμέτισον φωνὴν σου θύγατερ γαλλὶμ, ἐπάκουε
31 λαισά, ἐπακούσεται ἐν ἀναθώθ. * ἐξέστη μαδεβηνὰ καὶ
οἱ κατοικοῦντες γεβίμ. παρακαλεῖτε σήμερον ἐν ὁδῷ τοῦ
32 μεῖναι. * παρακαλεῖτε ἐν τῷ ὄρει τὴν θυγατέρα σιών.
καὶ οἱ βουνοὶ ἐν ἱερουσαλήμ.
33 * ἰδοὺ ὁ δεσπότης κύριος σαβαὼθ συνταράσσει τοὺς
ἐνδόξους μετὰ ἰσχύος, καὶ οἱ ὑψηλοὶ τῇ ὕβρει συντριβήσονται,
34 καὶ οἱ ὑψηλοὶ ταπεινωθήσονται. * καὶ πεσοῦνται οἱ ὑψηλοὶ μα-
χαίρᾳ, ὁ δὲ λίβανος σὺν τοῖς ὑψηλοῖς πεσεῖται.

ιά

1 * Καὶ ἐξελεύσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ῥίζης ἰεσσαί, καὶ ἄν-
2 θος ἐκ τῆς ῥίζης αὐτοῦ ἀναβήσεται. * καὶ ἀναπαύσεται
ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα κυρίου, πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως, πνεῦ-
μα βουλῆς καὶ ἰσχύος, πνεῦμα γνώσεως καὶ εὐσεβείας
3 ἐμπλήσει αὐτόν. * πνεῦμα φόβου θεοῦ οὐ κατὰ τὴν δόξαν κρι-
4 νεῖ, οὐδὲ κατὰ τὴν λαλιὰν ἐλέγξει. * ἀλλὰ κρινεῖ ταπεινῷ κρί-
σιν, καὶ ἐλέγξει τοὺς ταπεινοὺς τῆς γῆς, καὶ πατάξει γῆν τῷ
λόγῳ τοῦ στόματος αὐτοῦ. καὶ ἐν πνεύματι διὰ χειλέων ἀσε-
5 βῆ ἀνελεῖ. * καὶ ἔσται δικαιοσύνῃ ἐζωσμένος τὴν ὀσφὺν
αὐτοῦ. καὶ ἀληθείᾳ εἰλημμένος τὰς πλευρὰς αὐτοῦ.
7 * καὶ συμβοσκηθήσεται λύκος μετὰ ἀρνοῦ, καὶ πάρδαλις
συναναπαύσεται ἐρίφῳ, καὶ μοσχάριον καὶ λέων καὶ ταῦρος
ἅμα βοσκηθήσονται, καὶ παιδίον μικρὸν ἄξει αὐτούς.
7 * καὶ βοῦς καὶ ἄρκτος βοσκηθήσονται ἅμα, καὶ ἅμα ἔσονται τὰ
παιδία αὐτῶν. καὶ λέων ὡς βοῦς φάγεται ἄχυρα.
8 * καὶ παιδίον νήπιον ἐπὶ τρώγλην ἀσπίδων. καὶ ἐπὶ κοί-
την ἐγγόνων ἀσπίδων τὴν χεῖρα ἐπιβαλεῖ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[25] Quia adhuc paululū, modicumque, & desinēt maledictiones à vobis, ô domus Iacob; & ira mea erit super operātes scelus, vt consumātur. [26] Et adhuc adducet super eū Dñs exercituū plagam, sicut plagā Madian in petra Oreb: & subiectio eius auferetur à vobis, sicut ablata est subiectio Pharaonis à populo, & fient eis magnalia sicut in via Aegypti. [27] Et erit in tempore illo; auferetur subiectio eius à te, & iugum eius de collo tuo. et conterentur populi à facie Christi. [28] Venit super Aiat, transiuit in Magron, apud Machmas constituet principes exercitus sui. [29] Transierunt Iordanē; in Gabaa mansionem fecerunt sibi: cōtriti sunt habitatores Rama: viri Gabaa Saulis fugerunt. [30] Eleuate vocem vestram viri filiæ Galim; auscultate qui habitatis in Lais; qui moramini in paupercula Anathoth. [31] Contriti sunt viri Madmena, habitatores Gabim transmigrarunt. [32] Adhuc dies magnus, & multum tempus ei vt ingrediatur. Ecce Senacherib rex Assyriorū veniet & stabit in Nobe vrbe sacerdotum contra murum Hierusalem. Respondet & dicit exercitui suo: Hæccine est illa ciuitas Hierusalem, contra quam congregaui omnia castra mea? Ecce ipsa infirmior est cunctis munitionibus populorū, quas subieci in fortitudine manus meæ. Ascendet, & stabit & commouebit caput suum; inferet & trahet manum suam super montem domus sanctuarij quæ est in Syon, & contra atrium quod est in Hierusalem. [33] Ecce dominator seculi Dominus exercituum proiiciet interfectos in castris eius, sicut cùm vuæ calcantur in torculari. Et excelsi statura succidentur, & fortes humiliabuntur. [34] Et occidet robustos exercitus eius, qui fortes sunt sicut ferrum; & bellatores eius super terram Israel cadent.

CAPVT XI.

ET egredietur rex de filiis Iesse, & Christus de filiis filiorum eius vngetur. [2] Et residebit super eum spiritus prophetiæ à facie Domini, spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ in timore Domini. [3] Et applicabit eum in timore Domini: non secundum visionem oculorum suorū iudicabit, neque secundum auditum auriū suarū arguet. [4] Sed iudicabit in veritate pauperes, & arguet in fide pro egenis populi, & percutiet peccatores terræ verbo oris sui, & in eloquio labiorum suorum occidet impium. [5] Et erunt iusti in circuitu eius, & fideles accedent ad eum. [6] In diebus Christi Israel multiplicabitur pax in terra. Et habitabit lupus cum agno, & leopardus cum hœdo commorabitur, & vitulus & leo & aries pinguis simul erunt: & puer paruulus minabit eos. [7] Et bos & vrsus pascentur, simul morabuntur filij eorum, & leo sicut bos comedet paleas. [8] Et delectabitur infans super foramen aspidis; & super visum conchæ oculorum serpentis reguli, qui ablactatus est mittet manum suam.

9 לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי כי מלאה
הארץ דעה את יהוה כמים לים מכסים׃
10 והיה ביום ההוא שרש ישי אשר עמד לנס
עמים אליו גוים ידרשו והיתה מנחתו כבוד׃
11 והיה ביום ההוא יוסיף אדני שנית ידו לקנות
את שאר עמו אשר ישאר מאשור וממצרים
ומפתרוס ומכוש ומעילם ומשנער ומחמת ומאיי
הים׃
12 ונשא נס לגוים ואסף נדחי ישראל ונפצות
יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ׃
13 וסרה קנאת אפרים וצררי יהודה יכרתו אפרים
לא יקנא את יהודה ויהודה לא יצר את
אפרים׃
14 ועפו בכתף פלשתים ימה יחדו יבזו את בני
קדם אדום ומואב משלוח ידם ובני עמון
משמעתם׃
15 והחרים יהוה את לשון ים מצרים והניף
ידו על הנהר בעים רוחו והכהו לשבעה נחלים
והדריך בנעלים׃
16 והיתה מסלה לשאר עמו אשר ישאר מאשור
כאשר היתה לישראל ביום עלתו מארץ מצרים׃

יב

1 ואמרת ביום ההוא אודך יהוה כי אנפת בי ישב
אפך ותנחמני׃
2 הנה אל ישועתי אבטח ולא אפחד כי עזי וזמרת
יה יהוה ויהי לי לישועה׃
3 ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה׃
4 ואמרתם ביום ההוא הודו ליהוה קראו בשמו
הודיעו בעמים עלילתיו הזכירו כי נשגב שמו׃

9 * Non nocebunt,& non occident in vni-
C uerfo monte fancto meo ; quia repleta eft
terra fciẽtia Domini ficut aquæ maris ope-
rientes.
10 * In die illa radix Ieffe qui ftat in fignum Rom.15. c.
populorum, ipfum gentes deprecabuntur,
& erit fepulchrum eius gloriofum.
11 * Et erit in die illa; adiiciet Dominus fe-
cundò manum fuam ad poffidendum refi-
duum populi fui, quod relinquetur ab Af-
fyriis, & ab Aegypto, & à Phetros, & ab
Aethiopia, & ab Elam, & à Sennaar, & ab
Emath, & ab infulis maris.
12 * Et leuabit fignum in nationes, & con-
D gregabit profugos Ifrael. Et difperfos Iuda
colliget à quatuor plagis terræ.
13 * Et auferetur zelus Ephraim, & hoftes
Iuda peribunt. Ephraim non æmulabitur
Iudam , & Iudas non pugnabit contra
Ephraim.
14 * Et volabunt in humeros Philiftiim,per
mare fimul prædabuntur filios Orientis.
Idumæa & Moab preceptum manus eorũ,
& filij Ammon obedientes erunt.
15 * Et defolabit Dominus linguam maris
Ægypti,& leuabit manum fuam fuper flu-
men in fortitudine fpiritus fui, & percutiet
eum in feptem riuis, ita vt tranfeant per eũ
calciati.
16 * Et erit via refiduo populo meo, qui re-
linquetur ab Affyriis,ficut fuit Ifraeli in die
illa qua afcendit de terra Ægypti.

CAP. XII.

1 ET dices in die illa:Confitebor tibi Do- Exod.15 a. Pfal.117
A mine,quoniam iratus es mihi : conuer-
fus eft furor tuus, & confolatus es me.
2 * Ecce Deus faluator meus , fiducialiter
agam,& non timebo. Quia fortitudo mea
& laus mea Dominus Deus , & factus es
mihi in falutem.
3 * Haurietis aquas in gaudio de fontibus
faluatoris.
4 * Et dicetis in die illa:Confitemini Dño, Pfal. 14. 1.Par.16
& inuocate nomen eius. notas facite in
populis adinuentiones eius · mementote
quoniam excelfum eft nomen eius.

תרגום יונתן

9 לא יבאשון ולא יחבלון בכל טורא דקודשי ארי תתמלי ארעא מדע ית דחלתא דיי כמיא דלימא חפן׃ 10 ויהי בעדנא ההיא בר
בריה דישי דעתיד דיקום את לעממיא לה מלכון ישתמעון ויהי אתר בית משרוהי ביקר׃ 11 ויהי בעדנא ההיא יוסף יי תנינות גבורתה
למפרק ית שארא דעמיה דישתאר מאתור וממצרים ומפתרוס ומהודו ומעילם ומבבל ומחמת ומנגות ימא׃ 12 ויזקוף את
לעממיא ויכנש מבדרי ישראל וגלות יהודה יקרב מארבע רוחי ארעא׃ 13 ותעדי קנאתא מדבית אפרים ודמעיקין לדבית יהודה
ישתיצון דבית אפרים לא יקנון בדבית יהודה ודבית יהודה לא יעיקון לדבית אפרים׃ 14 ויתחברון כתף חד למימחי ית
פלשתאי די במערבא כחדא יבזון ית בני מדנחא באדום ומואב יושטון ידיהון ובני עמון ישתמעון להון׃ 15 ויבש יי ית לישן
ימא דמצרים וירים ית מחת גבורתה על פרת במימר נביאוהי וימחינה לשבעה נחלין ויהכון בה בסנדלין׃ 16 ותהי אורח כבישא
לשארא דעמיה דישתאר מאתוראה כמא דהות לישראל ביום מסקהון מארעא דמצרים׃

יב

1 ותימר בעדנא ההיא אודה קדמך יי ארי על דחבית קדמך הוה רגזך עלי כדיתוב רגזך מני ותרחם עלי׃ 2 הא על מימר אלהא
פרקני אנא רחיץ ולא אזדעזע ארי תקפי ותשבחתי דחילא יי אמר במימרה והוה לי לפריק׃ 3 ותקבלון אלפן חדת בחדוא מבחירי
צדיקיא׃ 4 ותימרון בעדנא ההיא אודו קדם יי צלו בשמה חוו בעממיא עובדוהי אדכרו ארי תקיף שמה׃

*Et non malefacient, neque poterunt perde- 9
re vllum in monte sancto meo. quia repleta est
omnis terra cognoscendi Dominum sicut aqua
multa operiet maria.*
*Et erit in die illa radix Iesse, & qui con- 10
surgit vt princeps sit gentium, in ipso gentes spe-
rabunt, & erit requies eius honor.*
*Et erit in die illa, apponet Dominus osten- 11
dere manum suã, vt zelet reliquum populi, quod
derelinquetur ab Assyriis, & ab Aegypto, &
à Babylone, & ab Aethiopia, & ab Elamitis,
& à Solis ortu, & ex Arabia.*
*Et leuabit signum in gentes, & congrega- 12
bit qui perierant ex Israel, & dispersos Iuda
congregabit ex quatuor alis terræ.*
*Et auferetur zelus Ephraim, & inimici 13
Iuda peribunt. Ephraim non æmulabitur Iu-
dam, & Iudas non tribulabit Ephraim.*
*Et volabunt in nauibus Philistiim: mare 14
simul prædabuntur, & eos qui à Solis ortu &
Idumæam, & in Moab primum manus inii-
cient, at filij Ammon primum obedient.*
*Et desolabit Dominus mare Aegypti, & 15
iniiciet manum suam super flumen spiritu vio-
lento, & percutiet septem valles, ita vt transi-
re eum in calciamentis.*
*Et erit via residuo populo meo, qui dereli- 16
ctus est ab Assyriis: & erit Israel sicut in die
quando egressus est de terra Aegypti.*

CAP. XII.

*ET dicet in die illa: Benedicam tibi Domine, 1
quoniam iratus es, et auertisti furorẽ tuum,
& misertus es mei.*
*Ecce Deus meus saluator meus, confidens 2
ero in eo, & non timebo. quoniam gloria mea,
& laus mea Dominus, & factus est mihi in
salutem. Et haurite aquam cum gaudio de 3
fontibus saluationis.*
*Et dices in die illa: Confitemini Domino, 4
clamate nomen eius, annũciate in gentibus glo-
riosa eius: mementote, quia exaltatum est no-
men eius.*

9 καὶ οὐ μὴ κακοποιήσωσιν, οὐδ' οὐ μὴ δύνωνται ἀπολέ-
σαι οὐδένα ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, ὅτι ἐνεπλήσθη ἡ σύμ-
πασα γῆ τοῦ γνῶναι τὸν κύριον ὡς ὕδωρ πολὺ κατακα-
10 λύψαι θαλάσσας. καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἡ ῥίζα
τοῦ ἰεσσαί, καὶ ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν. ἐπ' αὐτῷ ἔθνη
ἐλπιοῦσι. καὶ ἔσται ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ τιμή.
11 καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ προσθήσει κύριος τοῦ
δεῖξαι τὴν χεῖρα αὐτοῦ, τοῦ ζηλῶσαι τὸ καταλειφθὲν τοῦ
λαοῦ· ὃ ἂν καταλειφθῇ ἀπὸ τῶν ἀσσυρίων καὶ ἀπὸ αἰ-
γύπτου καὶ ἀπὸ βαβυλῶνος καὶ ἀπὸ αἰθιοπίας καὶ ἀπὸ ἐλα-
μιτῶν καὶ ἀπὸ ἡλίου ἀνατολῶν, καὶ ἐξ ἀραβίας.
12 καὶ ἀρεῖ σημεῖον εἰς τὰ ἔθνη· καὶ συνάξει τοὺς ἀπο-
λομένους ἰσραήλ· καὶ τοὺς διεσπαρμένους ἰούδα συνάξει
ἐκ τῶν τεσσάρων πτερύγων τῆς γῆς.
13 καὶ ἀφαιρεθήσεται ὁ ζῆλος ἐφραίμ, καὶ οἱ ἐχθροὶ
ἰούδα ἀπολοῦνται. ἐφραίμ οὐ ζηλώσει τὸν ἰούδαν, καὶ ἰού-
δας οὐ θλίψει τὸν ἐφραίμ.
14 καὶ πετασθήσονται ἐν πλοίοις ἀλλοφύλων. θάλασσαν
ἅμα προνομεύσουσι, καὶ τοὺς ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν καὶ ἰδου-
μαίαν, καὶ ἐπὶ μωὰβ πρῶτον τὰς χεῖρας ἐπιβαλοῦσιν.
οἱ δὲ υἱοὶ ἀμμὼν πρῶτον ὑπακούσονται.
15 καὶ ἐρημώσει κύριος τὴν θάλασσαν αἰγύπτου, καὶ
ἐπιβαλεῖ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὸν ποταμὸν πνεύματι
βιαίῳ, καὶ πατάξει ἑπτὰ φάραγγας· ὥστε πορεύεσθαι αὐτὸν
ἐν ὑποδήμασι.
16 καὶ ἔσται δίοδος τῷ καταλειφθέντι λαῷ μου τῷ κα-
ταλειφθέντι ἀπὸ τῶν ἀσσυρίων. καὶ ἔσται τῷ ἰσραὴλ ὡς τῇ
ἡμέρᾳ ὅτε ἐξῆλθεν ἐκ γῆς αἰγύπτου.

ιβ´

1 Καὶ ἐρεῖ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, εὐλογήσω σε κύριε,
διότι ὠργίσθης, καὶ ἀπέστρεψας τὸν θυμόν σου, καὶ ἠλέησάς
2 με. ἰδοὺ ὁ θεός μου σωτήρ μου πεποιθὼς ἔσομαι ἐπ'
αὐτῷ, καὶ οὐ φοβηθήσομαι. διότι ἡ δόξα μου καὶ ἡ αἴνεσίς
μου κύριος, καὶ ἐγένετό μοι εἰς σωτηρίαν.
3 καὶ ἀντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν πη-
γῶν τοῦ σωτηρίου.
4 καὶ ἐρεῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ,
βοᾶτε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀναγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσι τὰ ἔνδο-
ξα αὐτοῦ. μιμνήσκεσθε, ὅτι ὑψώθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Non malè facient neque nocebunt in omni monte sancto meo, quia implebitur terra scientia timoris Domini, sicut aquæ operiunt mare. [10] Et erit in tempore illo filius filiorum Iesse, qui futurus est vt stet in signum populorũ: ipsi regna obedient, & erit locus mansionis eius in gloria. [11] Et erit in tempore illo, adiiciet Dñs secundò per potentiã suam, vt liberet reliquias populi sui quæ relinquentur de Assur, & de Ægypto, & de Phetros, & de India, & de Elam, & de Babylonia, & de Emath, & de insulis maris. [12] Et leuabit signum populis, & congregabit dispersos Israel, & transmigrationem Iuda applicabit à quatuor ventis terræ. [13] Et auferetur zelus de domo Ephraim: et qui angustia afficiebant domum Iuda, excidentur: viri domus Ephraim non æmulabuntur domum Iuda: & viri domus Iuda non angustiabunt domum Ephraim. [14] Et coniungentur humero vno, vt percutiant Philistæos qui sunt in Occidente, simul prædabuntur filios Orientis. In Idumæam & Moab extendent manus suas, & filij Ammon obedient eis. [15] Et exsiccabit Dominus linguam maris Aegypti, & eleuabit plagam fortitudinis suæ super Euphratem, in verbo prophetarum suorum; & percutiet eum in septem torrentes, & ibunt in eo cum calceamentis.
[16] Et erit via strata reliquiis populi sui qui remansit de Assur, sicut fuit Israel in die quo egressi sunt de terra Aegypti.

CAPVT XII.

ET dices in tempore illo: Confitebor coram te Domine, quoniam pro eo quòd peccaui coram te, factus est furor tuus super me: auertetur enim furor tuus à me, & misereberis mei.
[2] Ecce in verbo Dei salutis meæ ego confido, & non commouebor; quia fortitudo mea, & laus mea terribilis Dominus: dixit in verbo suo, & fuit mihi in salutem. [3] Et recipietis doctrinam nouam in gaudio ab electis iustorum. [4] Et dicetis in tempore illo: Confitemini coram Domino, orate in nomine eius: annunciate inter populos opera eius. mementote quia forte est nomen eius.

5 * זַמְּרוּ יְהוָה כִּי גֵאוּת עָשָׂה מוּדַעַת זֹאת בְּכָל־
6 הָאָרֶץ׃ * צַהֲלִי וָרֹנִּי יוֹשֶׁבֶת צִיּוֹן כִּי־גָדוֹל בְּקִרְבֵּךְ
קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃

יג

1 * מַשָּׂא בָּבֶל אֲשֶׁר חָזָה יְשַׁעְיָהוּ בֶּן־אָמוֹץ׃
2 * עַל הַר־נִשְׁפֶּה שְׂאוּ־נֵס הָרִימוּ קוֹל לָהֶם הָנִיפוּ יָד
וְיָבֹאוּ פִּתְחֵי נְדִיבִים׃
3 * אֲנִי צִוֵּיתִי לִמְקֻדָּשָׁי גַּם קָרָאתִי גִבּוֹרַי לְאַפִּי
עַלִּיזֵי גַּאֲוָתִי׃
4 * קוֹל הָמוֹן בֶּהָרִים דְּמוּת עַם־רָב קוֹל שְׁאוֹן מַמְלְכוֹת
גּוֹיִם נֶאֱסָפִים יְהוָה צְבָאוֹת מְפַקֵּד צְבָא מִלְחָמָה׃
5 * בָּאִים מֵאֶרֶץ מֶרְחָק מִקְצֵה הַשָּׁמָיִם יְהוָה וּכְלֵי
זַעְמוֹ לְחַבֵּל כָּל־הָאָרֶץ׃
6 * הֵילִילוּ כִּי קָרוֹב יוֹם יְהוָה כְּשֹׁד מִשַּׁדַּי יָבוֹא׃
7 * עַל־כֵּן כָּל־יָדַיִם תִּרְפֶּינָה וְכָל־לְבַב אֱנוֹשׁ יִמָּס׃
8 * וְנִבְהָלוּ צִירִים וַחֲבָלִים יֹאחֵזוּן כַּיּוֹלֵדָה יְחִילוּן
אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ יִתְמָהוּ פְּנֵי לְהָבִים פְּנֵיהֶם׃
9 * הִנֵּה יוֹם־יְהוָה בָּא אַכְזָרִי וְעֶבְרָה וַחֲרוֹן אַף
לָשׂוּם הָאָרֶץ לְשַׁמָּה וְחַטָּאֶיהָ יַשְׁמִיד מִמֶּנָּה׃
10 * כִּי־כוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וּכְסִילֵיהֶם לֹא יָהֵלּוּ אוֹרָם
חָשַׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ בְּצֵאתוֹ וְיָרֵחַ לֹא־יַגִּיהַּ אוֹרוֹ׃
11 * וּפָקַדְתִּי עַל־תֵּבֵל רָעָה וְעַל־רְשָׁעִים עֲוֹנָם וְהִשְׁבַּתִּי
גְּאוֹן זֵדִים וְגַאֲוַת עָרִיצִים אַשְׁפִּיל׃
12 * אוֹקִיר אֱנוֹשׁ מִפָּז וְאָדָם מִכֶּתֶם אוֹפִיר׃
13 * עַל־כֵּן שָׁמַיִם אַרְגִּיז וְתִרְעַשׁ הָאָרֶץ מִמְּקוֹמָהּ
בְּעֶבְרַת יְהוָה צְבָאוֹת וּבְיוֹם חֲרוֹן אַפּוֹ׃
14 * וְהָיָה כִּצְבִי מֻדָּח וּכְצֹאן וְאֵין מְקַבֵּץ אִישׁ אֶל־
עַמּוֹ יִפְנוּ וְאִישׁ אֶל־אַרְצוֹ יָנוּסוּ׃
15 * כָּל־הַנִּמְצָא יִדָּקֵר וְכָל־הַנִּסְפֶּה יִפּוֹל בֶּחָרֶב׃

5 *Cantate Domino, quoniam magnificè
fecit,annunciate hoc in vniuerſa terra.
6 *Exulta & lauda habitatio Sion,quia ma-
gnus in medio tui ſanctus Iſrael.

CAP. XIII.

1 ONus Babylonis,quod vidit Eſaias filius
2 Amos. *Super montem caliginoſum
A leuate ſignum, exaltate vocem, leuate ma-
num, & ingrediantur portas duces.
3 *Ego mandaui ſanctificatis meis, & vo-
caui fortes meos in ira mea exultantes in
4 gloria mea. *Vox multitudinis in mon-
tibus quaſi populorum frequentium : vox
ſonitus regum gentiū congregatarum.Do-
minus exercituum præcepit militiæ belli;
5 *Venientibus de terra procul. A ſummi-
tate cæli Dominus & vaſa furoris eius vt
6 diſperdat omnem terram. *Vlulate quia Nah.1.c.
B propè eſt dies Domini,quaſi vaſtitas à Do-
7 mino veniet. *Propter hoc omnes ma-
nus diſſoluentur, & omne cor hominis ta-
8 beſcet; *Et conteretur. torſiones & do-
lores tenebunt,quaſi parturiens dolebunt.
Vnuſquiſque ad proximum ſuum ſtupe-
9 bit:facies cōbuſtæ vultus eorū. *Ecce dies
Dñi veniet crudelis & indignationis ple-
nus, & iræ furoriſque ad ponendam terrā
in ſolitudinē, & peccatores eius conteren-
10 dos de ea. *Quoniam ſtellæ cæli & ſplen
dor earū non expandent lumen ſuum. ob- Ezec.32.
tenebratus eſt Sol in ortu ſuo, & Luna nō
11 ſplendebit in lumine ſuo. *Et viſitabo ſu
per orbis mala, & contra impios iniquita-
tem eorum.Et requieſcere faciam ſuperbiā
infidelium;& arrogantiā fortiū humiliabo.
12 *Precioſior erit vir auro,& homo mundo
13 obrizo. *Super hoc cælum turbabo, &
C mouebitur terra de loco ſuo, propter indi-
gnationē Domini exercituum, & propter
diem iræ furoris eius.
14 *Et erit quaſi damula fugiens, & quaſi
ouis,& non erit qui congreget. Vnuſquiſ-
que ad populum ſuum conuertetur,& ſin-
guli ad terram ſuam fugient.
15 *Omnis qui inuentus fuerit,occidetur;&
omnis qui ſuperuenerit, cadet in gladio.

תרגום יונתן

5 שבחו קדם יי ארי גבורן עבד גליא דא בכל ארעא׃ 6 בועי ושבחי כנישתא דציון ארי רבא אמר לאשראה שכינתה בגויך
קדישא דישראל׃
יג
1 מטל כס דלוט לאשקאה ית בבל דאתנבי ישעיה בר אמוץ׃ 2 על כרכא יהב שליוא זקפו אתא ארימו קלא להון אניפו יד
ויעלון בתרעוהי דמתנדבין׃ 3 אנא פקדית למזמני אף ערעית גברי ויתפרעון מנהון רגזי תקיפי תשבחתי׃ 4 קל המון בטוריא
דמות עם סגי קל אתרגושת מלכות עממין דמתכנשין יי צבאות ממני משרין בקרבא׃ 5 אתן מארע רחיקא מסיפי שמיא יי ומני
כס דלוט קדמוהי לחבלא כל רשיעי ארעא׃ 6 אילילו ארי קריב יומא דעתיד למיתי מן קדם יי כבזא מן קדם שדי ייתי׃
7 על כן כל ידיא יתרשלן וכל לבא דאנשא יתמסי׃ 8 ויתבהלון עקא וחבלין יחדונונון זיעי כילדתא יזועין גבר בחבריה יתמסון אפי
שלהובין יתמהון אפיהון׃ 9 הא יומא מן קדם יי אתי אכזרי ותעבור ותקיף רגז לשואה ארעא לצדו וחיבהא ישיצי מנה׃
10 ארי כוכבי שמיא ונפיליהון לא יזהרון נהוריהון וקבל שמשא במפקה וסיהרא לא יזהר נהורה׃ 11 ואסער על יתבי תבל
בישא ועל רשיעיא חוביהון ואבטל רבות רשיעין ותקוף תקיפין אמאך׃ 12 אחבב דחלי מדהבא דמתיקרין מנה בני אנשא ועבדי
אורייתא מכספא דאופיר׃ 13 על כן שמיא אזיע ותזוע ארעא מאתרה בתעבור מן קדם יי צבאות וביום תקוף רגזיה׃ 14 ויהי כטבי
ספריד וכען וליה דמכניש גבר לעמה יתפנון וגבר לארעה יערקון׃ 15 כל דישתכח בה יתקטל וכל דיעול לכרכי ציריא יתקטל בחרבא׃

* Laudate nomen Domini, quoniam excelsa 5
fecit: annunciate hæc in omni terra.
* Exultate et lætamini habitantes Sion, quia 6
exaltatus est Sanctus Israel in medio eius.

CAP. XIII.

VIsio contra Babylonem, quam vidit Esaias 1
filius Amos super montẽ campestrem. * Exal- 2
tate signum, eleuate vocem eis, ne timeatis, ap-
plaudite manu, aperite principes. * Ego præci- 3
pio, & ego adduco eos. Gigantes veniunt imple-
re furorem meum, gaudẽtes simul & superbien-
tes. * Vox gentium multarum super mon 4
tes, similis gentium multarum: vox regum &
gentium congregatarũ Dominus Sabaoth præ-
cepit genti bellicosæ: * Venite de terra pro- 5
cul, à summitate fundamenti cæli, Dominus &
præliatores eius vt disperdat totũ orbem terræ.
* Vlulate, propè enim dies Domini, & con- 6
tritio à Deo veniet. * Propter hoc omnis ma- 7
nus dissoluetur, & omnis anima hominis time-
bit. * Et turbabuntur legati, & dolores ipsos 8
habebunt sicut mulieris parientis, & condole-
bunt alter ad alterum, & stupebunt, & faciem
eorum sicut flamma mutabunt.
* Ecce enim dies Domini venit insanabilis et 9
indignationis furoris & iræ, ad ponendum orbẽ
terræ desertum, & peccatores perdere ex eo.
* Nam stellæ cæli, & Orion, & omnis orna- 10
tus cæli lumen suum non dabunt, et obtenebra-
bitur Sole oriente, & Luna non dabit lumen
suum. * Et mandabo orbi terræ vniuerso ma- 11
la, & impiis impietates eorum, & perdam su-
perbiam iniquorum, & iniuriam superborũ hu-
miliabo. * Et erũt relicti honorati magis quàm 12
aurum obrizum, et homo magis honorabilis erit
quàm lapis qui ex Ophir. * Nã cælũ irascetur, et 13
terra mouebitur à fundamẽtis eius, propter furo
rẽ iræ Dñi Sabaoth, in die qua venerit furor ei⁹.
* Et erũt relicti quasi damula fugiens, et quasi 14
ouis errans, & non est congregans, ita vt homo
in populum suum conuertatur.
* Et homo in regionem suam impelletur. qui 15
enim captus fuerit erit, victus; & quicunque
congregati sunt, cadent in gladio.

5 * ὑμνήσατε τὸ ὄνομα κυρίου, ὅτι ὑψηλὰ ἐποίησεν.
ἀναγγείλατε ταῦτα ἐν πάσῃ τῇ γῇ.
6 * ἀγαλλιᾶσθε καὶ εὐφραίνεσθε οἱ κατοικοῦντες σιών,
ὅτι ὑψώθη ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραὴλ ἐν μέσῳ αὐτῆς.

ιγ΄

1 * Ὅρασις κατὰ βαβυλῶνος ἣν εἶδεν ἡσαΐας υἱὸς ἀμὼς
2 ἐπ᾽ ὄρους πεδινοῦ. * ἄρατε σημεῖον, ὑψώσατε τὴν φωνὴν
αὐτοῖς, μὴ φοβεῖσθε, παρακαλεῖτε τῇ χειρί, ἀνοίξατε οἱ
3 ἄρχοντες. * ἐγὼ συντάσσω, καὶ ἐγὼ ἄγω αὐτούς. γίγαντες
ἔρχονται πληρῶσαι τὸν θυμόν μου, χαίροντες ἅμα καὶ ὑβρί-
4 ζοντες. * φωνὴ ἐθνῶν πολλῶν ἐπὶ τῶν ὀρέων, ὁμοία ἐθνῶν
πολλῶν, φωνὴ βασιλέων καὶ ἐθνῶν συνηγμένων κύριος σα-
5 βαὼθ ἐντέταλται ἔθνει ὁπλομάχῳ. * ἔρχεσθε ἐκ γῆς πόρρω-
θεν, ἀπ᾽ ἄκρου θεμελίου τοῦ οὐρανοῦ, κύριος καὶ οἱ ὁπλόμαχοι
6 αὐτοῦ καταφθεῖραι πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. * ὀλολύζετε,
ἐγγὺς γὰρ ἡμέρα κυρίου, καὶ συντριβὴ παρὰ θεοῦ ἥξει.
7 * διὰ τοῦτο πᾶσα χεὶρ ἐκλυθήσεται καὶ πᾶσα ψυχὴ ἀν-
8 θρώπου δειλιάσει. * καὶ ταραχθήσονται οἱ πρέσβεις, καὶ ὠδῖνες
αὐτοὺς ἕξουσιν ὡς γυναικὸς τικτούσης. καὶ συμφοράσουσιν
ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον, καὶ ἐκστήσονται, καὶ τὸ πρόσωπον αὐ-
9 τῶν ὡς φλὸξ μεταβαλοῦσιν. * ἰδοὺ γὰρ ἡμέρα κυρίου ἔρ-
χεται ἀνίατος καὶ μήνιδος θυμοῦ καὶ ὀργῆς θεῖναι τὴν
οἰκουμένην ἔρημον καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀπολέσαι ἐξ αὐτῆς.
10 * οἱ γὰρ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὁ ὠρίων καὶ πᾶς ὁ κόσμος τοῦ
οὐρανοῦ τὸ φῶς αὐτῶν οὐ δώσουσιν. καὶ σκοτισθήσεται τοῦ ἡλίου
ἀνατέλλοντος, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φῶς αὐτῆς.
11 * καὶ ἐντελοῦμαι τῇ οἰκουμένῃ ὅλῃ κακά, καὶ τοῖς ἀσεβέσι
τὰς ἀσεβείας αὐτῶν, καὶ ἀπολῶ ὕβριν ἀνόμων. καὶ ὕβριν
12 ὑπερηφάνων ταπεινώσω. * καὶ ἔσονται οἱ ἐγκαταλελειμ-
μένοι ἔντιμοι μᾶλλον ἢ τὸ χρυσίον τὸ ἄπυρον. καὶ ἄνθρω-
πος μᾶλλον ἔντιμος ἔσται ἢ ὁ λίθος ὁ ἐκ ὀπφείρ.
13 * ὁ γὰρ οὐρανὸς θυμωθήσεται καὶ ἡ γῆ σεισθήσεται ἐκ τῶν
θεμελίων αὐτῆς, διὰ θυμὸν ὀργῆς κυρίου σαβαώθ, ἐν τῇ
ἡμέρᾳ ᾗ ἂν ἐπέλθῃ ὁ θυμὸς αὐτοῦ.
14 * καὶ ἔσονται καταλελειμμένοι ὡς δορκάδιον φεῦγον, καὶ ὡς
πρόβατον πλανώμενον, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ συνάγων, ὥστε ἄνθρωπον
15 εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀποστραφῆναι. * καὶ ἄνθρωπος εἰς τὴν
χώραν αὐτοῦ διώξεται. ὃς γὰρ ἂν ἁλῷ ἡττηθήσεται, καὶ οἵ-
τινες συνηγμένοι εἰσί, πεσοῦνται ἐν μαχαίρᾳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Canite coram Domino, quia magnalia fecit; & manifestum est hoc in vniuersa terra. 6 Exulta & lauda congregatio Sion, quia
magnus est qui dixit, se collocaturum maiestatem suam in medio tui, sanctus Israel.

CAP. XIII.

ONus calicis maledictionis ad propinandum Babyloni, quod prophetauit Esaias filius Amos. 2 Super ciuitatem habitantem confi-
denter, leuate signum, eleuate vocem eis: agitate manũ, & ingrediantur per portas eius, qui sponte se offerunt. 3 Ego mandaui præ-
paratis meis; etiam conuocaui fortes meos, vt sumant ex eis vltionem furoris mei fortes laudis meæ. 4 Vox multitudinis in montibus, simi-
litudo populi grandis. vox tumultus regnorũ multorum, populi qui congregantur. Dominus exercituum constituit exercitus in bello.
5 Venientes de terra longinqua à finibus cæli. Dominus, & vasa calicis maledictionis coram eo, vt disperdat omnes impios terræ. 6 Vlu-
late, quia propè est dies qui venturus est à facie Domini: quasi præda à facie omnipotẽtis veniet. 7 Propterea omnes manus dissoluẽtur, &
omne cor hominis tabescet. 8 Et turbabuntur: tribulatio & dolores apprehendent eos: trementes sicut parturiens cõtremiscent. vnusquis-
que in proximo suo tabescent: vultus flammarũ cõturbabit faciem eorũ. 9 Ecce dies à facie Domini veniet crudelis, & indignatione plenus,
& ira furoris, vt ponat terram in desolationem, & peccatores consumat ex ea. 10 Quoniam stellæ cælorum & planetæ eorum splendorẽ
suum non emittent, obtenebrescente Sole in egressu suo, & Luna lucem suam non diffundente. 11 Et visitabo super habitatores orbis
mala, & super impios peccata eorum. cessare faciam magnitudinem impiorum, & fortitudinem fortium humiliabo. 12 Diligam diligentes
me magis quàm aurum quo gloriantur homines; & legis obseruantes plus quàm aurum probatum de Ophir. 13 Propterea commouebo
cælos, & mouebitur terra de loco suo, in ira à facie Domini, & in die furoris indignationis eius. 14 Et erit sicut damula aberrans,
& quasi ouis, & non erit qui congreget. Vnusquisque ad populum suum respiciet, & vnusquisque ad terram suam fugiet.
15 Et omnis qui inuentus fuerit in ea, occidetur: & omnis qui ingredietur in ciuitates munitas, occidetur gladio.

16 * וְעֹלְלֵיהֶם יְרֻטְּשׁוּ לְעֵינֵיהֶם יִשַּׁסּוּ בָּתֵּיהֶם וּנְשֵׁיהֶם
תִּשָּׁגַלְנָה׃
17 * הִנְנִי מֵעִיר עֲלֵיהֶם אֶת־מָדָי אֲשֶׁר־כֶּסֶף לֹא
יַחְשֹׁבוּ וְזָהָב לֹא יַחְפְּצוּ־בוֹ׃
18 * וּקְשָׁתוֹת נְעָרִים תְּרַטַּשְׁנָה וּפְרִי־בֶטֶן לֹא יְרַחֵמוּ
עַל־בָּנִים לֹא־תָחוּס עֵינָם׃
19 * וְהָיְתָה בָבֶל צְבִי מַמְלָכוֹת תִּפְאֶרֶת גְּאוֹן כַּשְׂדִּים
כְּמַהְפֵּכַת אֱלֹהִים אֶת־סְדֹם וְאֶת־עֲמֹרָה׃
20 * לֹא־תֵשֵׁב לָנֶצַח וְלֹא תִשְׁכֹּן עַד־דּוֹר וָדוֹר וְלֹא־
יַהֵל שָׁם עֲרָבִי וְרֹעִים לֹא־יַרְבִּצוּ שָׁם׃
21 * וְרָבְצוּ־שָׁם צִיִּים וּמָלְאוּ בָתֵּיהֶם אֹחִים וְשָׁכְנוּ
שָׁם בְּנוֹת יַעֲנָה וּשְׂעִירִים יְרַקְּדוּ־שָׁם׃
22 * וְעָנָה אִיִּים בְּאַלְמְנוֹתָיו וְתַנִּים בְּהֵיכְלֵי עֹנֶג

יד

וְקָרוֹב לָבוֹא עִתָּהּ וְיָמֶיהָ לֹא יִמָּשֵׁכוּ׃
1 * כִּי יְרַחֵם יְהוָה אֶת־יַעֲקֹב וּבָחַר עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל
וְהִנִּיחָם עַל־אַדְמָתָם וְנִלְוָה הַגֵּר עֲלֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ
עַל־בֵּית יַעֲקֹב׃
2 * וּלְקָחוּם עַמִּים וֶהֱבִיאוּם אֶל־מְקוֹמָם וְהִתְנַחֲלוּם
בֵּית־יִשְׂרָאֵל עַל אַדְמַת יְהוָה לַעֲבָדִים וְלִשְׁפָחוֹת
וְהָיוּ שֹׁבִים לְשֹׁבֵיהֶם וְרָדוּ בְּנֹגְשֵׂיהֶם׃
3 * וְהָיָה בְּיוֹם הָנִיחַ יְהוָה לְךָ מֵעָצְבְּךָ וּמֵרָגְזֶךָ וּמִן־
הָעֲבֹדָה הַקָּשָׁה אֲשֶׁר עֻבַּד־בָּךְ׃
4 * וְנָשָׂאתָ הַמָּשָׁל הַזֶּה עַל־מֶלֶךְ בָּבֶל וְאָמָרְתָּ אֵיךְ
שָׁבַת נֹגֵשׂ שָׁבְתָה מַדְהֵבָה׃
5 * שָׁבַר יְהוָה מַטֵּה רְשָׁעִים שֵׁבֶט מֹשְׁלִים׃
6 * מַכֶּה עַמִּים בְּעֶבְרָה מַכַּת בִּלְתִּי סָרָה רֹדֶה בָאַף
גּוֹיִם מֻרְדָּף בְּלִי חָשָׂךְ׃
7 * נָחָה שָׁקְטָה כָּל־הָאָרֶץ פָּצְחוּ רִנָּה׃

16 * Infantes eorum allidentur in oculis eo-
D rum: diripientur domus eorum, & vxores
17 eorum violabuntur. * Ecce ego suscitabo
super eos Medos qui argentum non quæ-
rant, nec aurum velint.
18 * Sed sagittis paruulos interficient, & la-
ctantibus vteris non miserebuntur, & su-
per filios non parcet oculus eorum.
19 * Et erit Babylon illa ciuitas gloriosa in
regnis, inclyta in superbia Chaldæorum,
sicut subuertit Deus Sodomã & Gomor- Gen.19.c
20 ram. * Non habitabitur vsque in finem,
& non fundabitur vsque ad generationem
& generationem. Nec ponet ibi tentoria
Arabs, nec pastores requiescent ibi: sed re-
quiescent ibi bestiæ, & replebuntur domus
eorum draconibus. et habitabunt ibi stru-
22 thiones, & pilosi saltabũt ibi. * Et respon
debunt ibi vlulæ in ædibus eius, & Sirenes
in delubris voluptatis.

CAP. XIIII.

PRopè est vt veniat tempus eius, & dies
A eius non elongabuntur.
1 * Miserebitur enim Dominus Iacob, &
eliget adhuc de Israel, & requiescere eos fa-
ciet super humum suam. Adiungetur ad-
uena ad eos, & adhærebit domui Iacob.
2 * Et tenebunt eos populi, & adducẽt eos
in locum suum. Et possidebit eos domus
Israel super terram Domini in seruos &
ancillas, & erunt capientes eos qui se cepe-
rant, & subiicient exactores suos.
3 * Et erit in die illa, cùm requiem dede-
B rit tibi Dominus à labore tuo, & à confu-
sione tua, & à seruitute dura qua antè ser-
uisti:
4 * Sumes parabolam istam contra regem
Babylonis, & dices: Quomodo cessauit
exactor, quieuit tributum!
5 * Contriuit Dominus baculum impio-
6 rum, virgã dominantium, * Cædentẽ po-
pulos indignatione, plaga insanabili, subii-
cientem in furore gentes, persequentem
crudeliter.
7 * Conquieuit, & siluit omnis terra: gaui-
sa est, & exultauit.

תרגום יונתן

16 וְעוּלֵימֵיהוֹן יִתְרַסְּקוּן לְעֵינֵיהוֹן יִתְבַּזְזוּן בָּתֵּיהוֹן וּנְשֵׁיהוֹן יִשְׁתַּכְבָן׃ 17 הָא אֲנָא מַיְתֵי עֲלֵיהוֹן יָת מָדָאֵי דִּי בְּכַסְפָּא לָא מִתְפַּנְסִין
וְדַהֲבָא לָא מִתְרְעַן בֵּהּ׃ 18 וְקַשְׁתָּתְהוֹן עוּלֵימִין יְבַזְעוּן וְעַל וְלַד מְעִין לָא יְרַחֲמוּן וְעַל בְּנַיָּא לָא תְחוּס עֵינְהוֹן׃
19 וּתְהֵי בָבֶל דַּהֲוָת מַלְקַדְמִין חֶדְוַת מַלְכְוָן תֻּשְׁבַּחַת רְבוּת כַּסְדָּאֵי כְּמַהְפֵּכְתָּא דַּהֲפַךְ יְיָ יָת סְדוֹם וְיָת עֲמוֹרָה׃
20 לָא תְתֵיב לְעָלַם וְלָא תִשְׁרֵי עַד דָּר וְדָר וְלָא יִפְרוֹס תַּמָּן עֲרָבִי מַשְׁכְּנֵהּ וְרָעְוָן לָא יִשְׁרוֹן תַּמָּן׃ 21 וְיִשְׁרְיָן תַּמָּן תַּמְוָן וְיִתְמְלוֹן
בָּתֵּיהוֹן אוֹחִין וְיִשְׁרְיָן תַּמָּן בְּנַת נַעֲמִין וְשֵׁידִין יְחַיְכוּן תַּמָּן׃ 22 וִינַצְּפוּן חֲתוּלִין בְּבִירָנְיָתְהוֹן וְיָרוֹדִין בְּבֵית מִישְׁרֵי תַּפְנוּקֵיהוֹן

יד

וְקָרִיב לְמֵיתֵי עִדָּן תַּבְרָהּ דְּבָבֶל וְיוֹמָהָא לָא יִתְרַחֲקוּן׃ 1 אֲרֵי יְרַחֵם יְיָ עַל דְּבֵית יַעֲקֹב וְיִתְרְעֵי עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל וְיַשְׁרְנוּן עַל
אַרְעֲהוֹן וְיִתּוֹסְפוּן גִּיּוֹרִין עֲלֵיהוֹן וְיִסְתַּמְכוּן עַל בֵּית יַעֲקֹב׃ 2 וִידַבְּרוּנוּן עַמְמַיָּא וְיוֹבְלוּנוּנוּן לְאַתְרֵיהוֹן וְיַחְסְנוּנוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל עַל
אֲרַע שְׁכִינְתָּא דַּיְיָ לְעַבְדִּין וּלְאַמְהָן וִיהוֹן שָׁבַן לְשׁוֹבֵיהוֹן וְיִפְלְחוּן בְּמִשַּׁעְבְּדֵיהוֹן׃
3 וִיהֵי בְּיוֹמָא דְּיָנִיחַ יְיָ לָךְ מִצַּעֲרָךְ וּמִמְּרוֹתָךְ וּמִן פֻּלְחָנָא קַשְׁיָא דְּאִתְפְּלַח בָּךְ׃ 4 וְתִטּוֹל מַתְלָא הָדֵין עַל מַלְכָּא דְּבָבֶל וְתֵימַר
אֵיכְדֵין בְּטֵלַת מְרוֹתָנָא מְשַׁעְבְּדָנָא סָף תְּקוֹף חַיָּבַיָּא׃ 5 תְּבַר יְיָ תְּקוֹף רַשִּׁיעִין שׁוּלְטָן חַיָּבִין׃
6 דַּהֲוָה מָחֵי עַמְמִין בִּתְקוֹף מְחָן וְלָא פָּסְקָן מִפְלַח בִּתְקוֹף עַמְמִין מִפְלַח וְלָא מְנַע׃ 7 נָחַת שְׁדוֹכַת כָּל אַרְעָא יַבְעוּן תֻּשְׁבַּחְתָּא׃

* *Et filios eorum allident coram eis, & do-* 16
mos eorum diripient, & vxores eorum habe-
bunt.
* *Ecce suscitabo vobis Medos, qui argentum* 17
non reputant, neque auri indigentiam habent.
* *Arcus adolescentium conterent, & filiorũ* 18
vestrorum non miserebuntur, neque super filiis
tuis parcent oculi eorum.
* *Et erit Babylon quæ vocatur inclyta à re-* 19
gibus Chaldæorum, quemadmodum subuertit
Deus Sodomam & Gomorram.
* *Non habitabitur in æternum, neque ingre-* 29
dientur in eam per multas generationes, neque
ingredientur in eam Arabes, neque pastores re-
quiescent in ea.
* *Et requiescent in ea bestiæ, & implebun-* 21
tur domus sonitu, & accubabunt ibi Sirenes,
& dæmones saltabunt ibi.
* *Et onocentauri illic habitabunt, & nidifi-* 22
cabunt ericij in domibus eorum.

CAP. XIIII.

Citò venit & non tardabit, & dies eorum
non protrahentur.
* *Et miserebitur Dominus Iacob, & eliget* 1
adhuc Israel, & requiescet super terram eorum,
& aduena apponetur ad eos, & adiungetur ad
domum Iacob.
* *Et accipient eos gentes, & inducent in lo-* 2
cum eorum, & possidebunt, & multiplicabun-
tur super terram Dei in seruos & ancillas, &
erunt captiui captiuantes eos, & subiicientur
dominantes eis.
* *Et erit die illa, releuabit Dominus te à do-* 3
lore, & ira tua, & seruitute tua dura qua ser-
uiuisti eis.
* *Et sumes planctũ hunc super regem Baby-* 4
lonis: & dices in die illa; Quomodo cessauit exa-
ctor, & cessauit sollicitator!
* *Contriuit Dominus iugum peccatorum, iu-* 5
gum principum. * *Percutiens gentem furore,* 6
plaga insanabili, percutiens gentem plaga furo-
ris qua non pepercit.
* *Requieuit confidens, omnis terra clamat* 7
cum lætitia.

16 * καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ῥήξουσιν ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ τὰς οἰ-
κίας αὐτῶν προνομεύσουσι, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἕξουσι.
17 * ἰδοὺ ἐπεγείρω ὑμῖν τοὺς μήδους, οἳ ἀργύριον οὐ λογί-
ζονται, οὐδὲ χρυσίου χρείαν ἔχουσι.
18 * τοξεύματα νεανίσκων συντρίψουσι, καὶ τὰ τέκνα ὑμῶν
οὐ μὴ ἐλεήσωσιν, οὐδὲ ἐπὶ τοῖς τέκνοις σου φείσονται οἱ ὀφ-
θαλμοὶ αὐτῶν.
19 * καὶ ἔσται βαβυλὼν ἣ καλεῖται ἔνδοξος ἀπὸ βασιλέων
χαλδαίων ὃν τρόπον κατέστρεψεν ὁ θεὸς σόδομα καὶ
20 γόμορρα. * οὐ κατοικηθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα οὐδ' οὐ μὴ
εἰσέλθωσιν εἰς αὐτὴν διὰ πολλῶν γενεῶν, οὐδ' οὐ μὴ εἰσέλ-
θωσιν εἰς αὐτὴν ἄραβες, οὐδὲ ποιμένες οὐ μὴ ἀναπαύσονται
ἐν αὐτῇ.
21 * καὶ ἀναπαύσονται ἐν αὐτῇ θηρία, καὶ ἐμπλησθήσονται
αἱ οἰκίαι ἤχου. καὶ ἀναπαύσονται ἐκεῖ σειρῆνες καὶ δαι-
μόνια ὀρχήσονται ἐκεῖ.
22 * καὶ ὀνοκένταυροι ἐκεῖ κατοικήσουσι· καὶ νοσσοποιή-
σουσιν ἐχῖνοι ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν.

ιδ´

* Ταχὺ ἔρχεται καὶ οὐ χρονιεῖ, καὶ ἡμέραι αὐτῶν οὐ μὴ
ἐφελκυσθῶσι.
1 * καὶ ἐλεήσει κύριος τὸν ἰακώβ, καὶ ἐκλέξεται ἔτι τὸν
ἰσραήλ, καὶ ἀναπαύσονται ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν καὶ ὁ γειώρας
προστεθήσεται πρὸς αὐτούς, καὶ προστεθήσεται πρὸς τὸν
οἶκον ἰακώβ.
2 * καὶ λήψονται αὐτοὺς ἔθνη, καὶ εἰσάξουσιν εἰς τὸν τόπον αὐ-
τῶν καὶ κατακληρονομήσουσι, καὶ πληθυνθήσονται ἐπὶ τῆς
γῆς τοῦ θεοῦ εἰς δούλους καὶ δούλας, καὶ ἔσονται αἰχμάλωτοι οἱ
αἰχμαλωτεύσαντες αὐτούς, καὶ κυριευθήσονται οἱ κυριεύ-
3 σαντες αὐτούς. * καὶ ἔσται τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀναπαύσει
κύριός σε ἀπὸ τῆς ὀδύνης καὶ τοῦ θυμοῦ σου καὶ τῆς δουλείας
σου τῆς σκληρᾶς ἧς ἐδούλευσας αὐτοῖς.
4 * καὶ λήψῃ τὸν θρῆνον τοῦτον ἐπὶ βασιλέα βαβυλῶνος.
καὶ ἐρεῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, πῶς ἀναπέπαυται ὁ ἀπαιτῶν,
καὶ ἀναπέπαυται ὁ ἐπισπουδαστής.
5 * συνέτριψε κύριος τὸν ζυγὸν τῶν ἁμαρτωλῶν, τὸν ζυ-
6 γὸν τῶν ἀρχόντων. * πατάξας ἔθνος θυμῷ, πληγῇ ἀνιά-
7 τῳ, παίων ἔθνος πληγῇ θυμοῦ ἣ οὐκ ἐφείσατο. * ἀνεπαύ-
σατο πεποιθώς. πᾶσα ἡ γῆ βοᾷ μετ' εὐφροσύνης.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[16] Et infantes eorum allidentur in oculis eorum: diripiẽtur domus eorum: & vxores eorum concumbentur. [17] Ecce ego inducam super eos Medos qui argento non placantur; neque volunt aurum. [17] Et arcubus suis iuuenes perfodient, & super paruulum ventris non miserebuntur: & super filios non parcet oculus eorum. [19] Babylon autem quæ erat ab initio gaudium regnorum, & laus magnitudinis Chaldæorum, erit sicut subuersio, qua subuertit Dominus Sodomam & Gomorram. [20] Non habitabitur in seculum, & non incoletur vsque in generationem & generationem. neque extendet ibi Arabs tabernaculum suum, neque pastores habitabunt ibi.
[21] Sed habitabunt ibi simiæ, & implebuntur domus eorum mustellis, & habitabunt ibi filiæ struthionum, & dæmones ludent ibi.
[22] Et saltabunt cati in palatiis eorum, & dracones in domo habitationis delitiarum eorum.

CAPVT XIIII.

ET propè est vt veniat tempus interitus Babylonis, & dies eius non elongabuntur. [1] Miserebitur enim Dominus domus Iacob, & eliget adhuc Israelẽ, & habitare faciet eos super terram suam; & adiiciẽtur aduenæ ad eos, & adhærebunt domui Iacob. [2] Et tollent eos populi, & adducent eos in locum suum: & possidebit eos domus Israel super terram maiestatis Domini in seruos & ancillas; & erunt captiuantes eos qui captiuauerant eos, & seruient eis illi qui subiecerant eos. [3] Et erit in die qua requiescere faciet Dominus te à tribulatione tua, & à subiectione tua, & à seruitute dura qua antè seruiuisti. [4] Et tolles parabolam istam super regem Babylonis, & dices: Quomodo cessauit subiectio nostra subiiciens nos! defecit fortitudo peccatorum! [5] Contriuit Dominus fortitudinem impiorum, dominium peccatorum. [6] Qui percutiebat populos in furore, percussionibus sine cessatione, seruire faciens in furore populos seruitute sine cessatione. [7] Conquieuit, pacata est omnis terra, & exultauerunt in cantico.

* גַּם־בְּרוֹשִׁים שָׂמְחוּ לְךָ אַרְזֵי לְבָנוֹן מֵאָז שָׁכַבְתָּ
לֹא־יַעֲלֶה הַכֹּרֵת עָלֵינוּ׃
9 * שְׁאוֹל מִתַּחַת רָגְזָה לְךָ לִקְרַאת בּוֹאֶךָ עוֹרֵר לְךָ
רְפָאִים כָּל־עַתּוּדֵי אָרֶץ הֵקִים מִכִּסְאוֹתָם כֹּל מַלְכֵי
גוֹיִם׃
10 * כֻּלָּם יַעֲנוּ וְיֹאמְרוּ אֵלֶיךָ גַּם־אַתָּה חֻלֵּיתָ כָמוֹנוּ
אֵלֵינוּ נִמְשָׁלְתָּ׃
11 * הוּרַד שְׁאוֹל גְּאוֹנֶךָ הֶמְיַת נְבָלֶיךָ תַּחְתֶּיךָ יֻצַּע
רִמָּה וּמְכַסֶּיךָ תּוֹלֵעָה׃
13 * אֵיךְ נָפַלְתָּ מִשָּׁמַיִם הֵילֵל בֶּן־שָׁחַר נִגְדַּעְתָּ
לָאָרֶץ חוֹלֵשׁ עַל־גּוֹיִם׃
13 * וְאַתָּה אָמַרְתָּ בִלְבָבְךָ הַשָּׁמַיִם אֶעֱלֶה מִמַּעַל
לְכוֹכְבֵי־אֵל אָרִים כִּסְאִי וְאֵשֵׁב בְּהַר־מוֹעֵד בְּיַרְכְּתֵי
צָפוֹן׃
14 * אֶעֱלֶה עַל־בָּמֳתֵי עָב אֶדַּמֶּה לְעֶלְיוֹן׃
15 * אַךְ אֶל־שְׁאוֹל תּוּרָד אֶל־יַרְכְּתֵי־בוֹר׃
16 * רֹאֶיךָ אֵלֶיךָ יַשְׁגִּיחוּ אֵלֶיךָ יִתְבּוֹנָנוּ הֲזֶה הָאִישׁ
מַרְגִּיז הָאָרֶץ מַרְעִישׁ מַמְלָכוֹת׃
17 * שָׂם תֵּבֵל כַּמִּדְבָּר וְעָרָיו הָרָס אֲסִירָיו לֹא־פָתַח
בָּיְתָה׃
18 * כָּל־מַלְכֵי גוֹיִם כֻּלָּם שָׁכְבוּ בְכָבוֹד אִישׁ
בְּבֵיתוֹ׃
19 * וְאַתָּה הָשְׁלַכְתָּ מִקִּבְרְךָ כְּנֵצֶר נִתְעָב לְבֻשׁ הֲרֻגִים
מְטֹעֲנֵי חָרֶב יוֹרְדֵי אֶל־אַבְנֵי־בוֹר כְּפֶגֶר מוּבָס׃
20 * לֹא־תֵחַד אִתָּם בִּקְבוּרָה כִּי־אַרְצְךָ שִׁחַתָּ עַמְּךָ
הָרַגְתָּ לֹא־יִקָּרֵא לְעוֹלָם זֶרַע מְרֵעִים׃
21 * הָכִינוּ לְבָנָיו מַטְבֵּחַ בַּעֲוֺן אֲבוֹתָם בַּל־יָקֻמוּ וְיָרְשׁוּ
אָרֶץ וּמָלְאוּ פְנֵי־תֵבֵל עָרִים׃
22 * וְקַמְתִּי עֲלֵיהֶם נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת וְהִכְרַתִּי לְבָבֶל
שֵׁם וּשְׁאָר וְנִין וָנֶכֶד נְאֻם־יְהוָה׃

8 * Abietes quoque lætatæ sunt super te, &
C cedri Libani. Ex quo dormisti, non ascēdit
9 qui succidat nos. * Infernus subter te con-
turbatus est in occursum aduentus tui; susci-
citauit tibi gigātes. Omnes principes terræ
surrexerunt de soliis suis, omnes principes
10 nationum. * Vniuersi respondebunt & di-
cent tibi: Et tu vulneratus es sicut & nos:
nostri similis effectus es.
11 * Detracta est ad inferos superbia tua: cō-
cidit cadauer tuum. Subter te sternetur ti-
nea, & operimentum tuum erunt vermes.
12 * Quomodo cecidisti de cælo Lucifer qui
manè oriebaris? corruisti in terrā qui vul-
13 nerabas gentes. * Qui dicebas in corde
D tuo: In cælum ascendam, supra astra Dei
exaltabo solium meum, & sedebo in mon-
te testamenti in lateribus Aquilonis.
14 * Ascendam super altitudinem nubium,
similis ero Altissimo.
15 * Veruntamen ad infernum detrahêris in
16 profundum laci. * Qui te viderint, ad te
inclinabuntur, teque prospicient. Nunquid
iste est vir qui turbauit terram, qui concus-
17 sit regna? * Qui posuit orbem desertum,
& vrbes eius destruxit, vinctis eius nō ape-
ruit carcerem.
18 * Omnes reges gentium vniuersi dor-
mierunt in gloria, vir in domo sua.
19 * Tu autem proiectus es de sepulchro tuo
E quasi stirps inutilis, pollutus & obuolutus,
cum his qui interfecti sunt gladio; & descē-
derunt ad fundamenta laci. quasi cadauer
20 putridum * Non habe-
bis consortium neque cum eis in sepultu-
ra. Tu enim terram tuam disperdisti, tu
populum tuum occidisti. Non vocabitur
in æternum semen pessimorum.
21 * Preparate filios eius occisioni in iniqui-
tate patrum eorum. Non consurgent nec
hæreditabunt terram, neque implebunt fa-
ciem orbis ciuitatum.
22 * Et consurgam super eos, dicit Dominus
exercituum, & perdam Babylonis nomen,
& reliquias, & germen, & progeniem, di-
cit Dominus.

תרגום יונתן

8 אף מלכין חדיו עלך עתירי נכסיא אמרין מעדן דשכבתא לא סליק מחבלנא עלנא׃ 9 שאול מלרע זעת לך לקדמות מיתך
אעירת לך גברין כל עתירי נכסיא אקימו מכרסותהון כל מלכי עממיא׃ 10 כלהון יתיבון ויימרון לך אף את מרעתא כותנא לנא
דמיתא׃ 11 אתחת לשאול יקרך אתרגושת תשבחת זמרך תחותך ישוון רמה ועיל מנך רחשא׃
12 אכדין אתרכנתא מן רומא דהויתא זיותן בגו בני אנשא ככוכב נגהא בין כוכביא אתרמשתא לארעא דהויתא קטל בעממיא׃
13 ואת אמרת בלבך לרומא אסק עיל מן עמה דאלהא אשוי כרסי מלכותי ואתיב בטור זמן בסיפי צפונא׃
14 אסק עלוי כל עמא אהי עלאי מן כלהון׃ 15 ברם לשאול תחחת לסיפי גוב בית אבדנא׃ 16 חזך עלך ידיקון
ולך יסתכלון ויימרון הדין גברא אזיע ארעא אצדי מלכותא׃ 17 שוי תבל כמדברא וקרוהי פגר לאסירוהי לא פתח תרעא׃
18 כל מלכי עממיא כלהון שכבין ביקר גבר בבית עלמה׃
19 ואת אתרכנתא מן קברך כי חט טמיר חפי קטילין מטועני חרב נחתי לגוב בית אבדנא כפגר מדשדש׃
20 לא תהי כחד מנהון בקבורה ארי ארעך חבלתא ועמך קטלתא לא יתקיים לעלם זרע מבאשין׃
21 אתקנו לבניהון קטול בחובי אבהתהון דלמא יקומון ויחסנון ארעא ויתמלון אפי תבל בעל דבבו׃ 22 ואקום לאתפרעא מנהון
אמר יי צבאות ואשיצי לבבל שום ושאר ונין ונכד אמר יי׃

** Et ligna Libani gauiſa ſunt ſuper te, & ce* 8
drus Libani ex quo tu dormiuiſti, nō aſcēdit qui
ſuccidat nos.
** Infernus ſubter irritatus eſt occurrens ti-* 9
bi: conſurrexerunt tibi omnes gigantes qui do-
minati ſunt terræ: qui ſuſcitauerunt de ſedibus
ſuis omnes reges gentium.
** Vniuerſi reſpondebunt & dicent tibi: Et* 10
tu captus es ſicut & nos, in nobis autem repu-
tatus es.
** Deſcendit autem ad inferos gloria tua,* 11
multa lætitia tua. ſubter te ſternent tineam, &
operimentum tuum vermis.
** Quomodo cecidit de cælo Lucifer mane exo-* 12
riens? Cōtritus es in terrā qui mittebas ad om-
nes gentes.
** Tu autem dixiſti in corde tuo: In cælum* 13
aſcendam, ſuper aſtra cæli ponam ſolium meum:
ſedebo in monte ſublimi ſuper montes excelſos
qui ad Aquilonem.
** Aſcendam ſuper nubes: ero ſimilis Altiſſi-* 14
mo.
** Nunc autem in infernum deſcendes, & in* 15
fundamenta terræ.
** Videntes te admirabuntur ſuper te, & di-* 16
cent: Hic homo qui conturbabat terram, qui con
*cuſſit reges: * Qui poſuit orbē terræ deſertū, et* 17
ciuitates eius deſtruxit: exiſtentes in vinculo
*non ſoluit. * Omnes reges gentium dormierunt* 18
*in honore, homo in domo ſua. * Tu autem proie-* 19
ctus eris in montibus ſicut mortuus abominabi-
lis cum multis mortuis confoſſis gladio deſcen-
*dentium ad inferos. * Quemadmodum ve-* 20
ſtimentum in ſanguine mixtum non erit mun-
dum; ſic neque tu eris mundus. quia terram
meam perdidiſti, & populum meum occidiſti.
non manebis in æternum tempus: ſemen ma-
lum
** Præpara filios tuos vt occidantur pro pec-* 21
catis patris eorum, vt non reſurgāt & hæredi-
*tent terram, & impleant terram bellis. * Et* 22
inſurgam eis, dicit Dominus Sabaoth, & per-
dam eorum nomen, & reliquias, & ſemen; hæc
dicit Dominus.

8 * καὶ τὰ ξύλα τοῦ λιβάνου εὐφράνθησαν ἐπὶ σοί, καὶ
ἡ κέδρος τοῦ λιβάνου ἀφ᾽ οὗ σὺ κεκοίμησαι, οὐκ ἀνέβη ὁ κό-
πτων ἡμᾶς.
9 * ὁ ᾅδης κάτωθεν ἐπικράνθη συναντήσας σοι, συνη-
γέρθησάν σοι πάντες οἱ γίγαντες οἱ ἄρξαντες τῆς γῆς, οἱ
ἐγείραντες ἐκ τῶν θρόνων αὐτῶν πάντας βασιλεῖς ἐθνῶν.
10 * πάντες ἀποκριθήσονται καὶ ἐροῦσί σοι, καὶ σὺ ἑάλως
ὥσπερ καὶ ἡμεῖς. ἐν ἡμῖν δὲ κατελογίσθης.
11 * κατέβη δὲ εἰς ᾅδου ἡ δόξα σου, ἡ πολλὴ εὐφροσύνη
σου. ὑποκάτω σου στρώσουσι σῆψιν. καὶ τὸ κατάλυμμά σου
σκώληξ.
12 * πῶς ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ὁ ἑωσφόρος ὁ πρωῒ ἀνα-
τέλλων; συνετρίβης εἰς τὴν γῆν ὁ ἀποστέλλων πρὸς πάντα
τὰ ἔθνη.
13 * σὺ δὲ εἶπας ἐν τῇ καρδίᾳ σου, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβήσο-
μαι, ἐπάνω τῶν ἄστρων τοῦ οὐρανοῦ θήσω τὸν θρόνον μου.
καθιῶ ἐν ὄρει ὑψηλῷ ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ τὰ πρὸς
14 βορρᾶν. * ἀναβήσομαι ἐπάνω τῶν νεφελῶν, ἔσομαι ὅ-
μοιος τῷ ὑψίστῳ.
15 * νῦν δὲ εἰς ᾅδην καταβήσῃ καὶ εἰς τὰ θεμέλια τῆς γῆς.
16 * οἱ ἰδόντες σε θαυμάσουσιν ἐπὶ σοί, καὶ ἐροῦσιν. οὗτος
ὁ ἄνθρωπος ὁ παροξύνων τὴν γῆν, ὁ σείων βασιλεῖς.
17 * ὁ θεὶς τὴν οἰκουμένην ἔρημον καὶ τὰς πόλεις αὐτοῦ
καθεῖλεν. τοὺς ἐν ἀπαγωγῇ οὐκ ἔλυσεν.
18 * πάντες οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν ἐκοιμήθησαν ἐν τιμῇ,
ἄνθρωπος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.
19 * σὺ δὲ ῥιφήσῃ ἐν τοῖς ὄρεσιν ὡς νεκρός; ἐβδελυγμένος
μετὰ πολλῶν τεθνηκότων ἐκκεκεντημένων μαχαίρᾳ κατα-
βαινόντων εἰς ᾅδου.
20 * ὃν τρόπον ἱμάτιον ἐν αἵματι πεφυρμένον οὐκ ἔσται
καθαρόν, οὕτως οὐδὲ σὺ ἔσῃ καθαρός. διότι τὴν γῆν μου
ἀπώλεσας καὶ τὸν λαόν μου ἀπέκτεινας. οὐ μὴ μείνῃς εἰς
τὸν αἰῶνα χρόνον. σπέρμα πονηρόν
21 * ἑτοίμασον τὰ τέκνα σου σφαγῆναι ταῖς ἁμαρτίαις τοῦ
πατρὸς αὐτῶν, ἵνα μὴ ἀναστῶσι καὶ κληρονομήσωσι τὴν
γῆν, καὶ ἐμπλήσωσι τὴν γῆν πολέμων.
22 * καὶ ἐπαναστήσομαι αὐτοῖς, λέγει κύριος σαβαώθ,
καὶ ἀπολέσω αὐτῶν ὄνομα, καὶ κατάλειμμα καὶ σπέρμα,
τάδε λέγει κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[8] Reges quoque lætati ſunt ſuper te. diuites in ſubſtantiis dicebant: A tempore quo dormiuiſti, non aſcendit diſperdens ſuper nos.
[9] Infernus ſubter te commotus eſt in occurſum aduentus tui, ſuſcitauit tibi gigantes. Omnes diuites in ſubſtantiis ſurrexerunt de ſoliis ſuis omnes reges populorum. [10] Omnes illi reſpondebunt, & dicent tibi: Tu quoque infirmatus es ſicut & nos; aſſimilatus es nobis. [11] Detracta eſt in infernum gloria tua; ſtrepitus laudis muſicæ tuæ: ſubter te ſternent vermes, & ſuper te tinea. [12] Quomodo cecidiſti de excelſo, qui eras ſplendidus inter filios hominum, ſicut ſtella lucens inter ſtellas? proiectus es in terram qui occidebas populos.
[13] Tu autem dixiſti in corde tuo: In excelſum aſcendam, ſuper populum Dei ponam thronum regni mei, & ſedebo in monte fœderis in finibus Aquilonis. [14] Aſcendam ſuper omnem populum: ero excelſior omnibus.
[15] Veruntamen ad infernum detrahêris, ad extremitatem laci domus perditionis. [16] Qui te viderint, ſuper te contemplabuntur, & te proſpicient, & dicent: Nunquid iſte eſt vir qui commouebat terram, in ſolitudinem redigens regna?
[17] Poſuit orbem ſicut deſertum, & ciuitates eius deſtruxit. vinctis eius non aperuit ianuam. [18] Omnes reges populorum vniuerſi dormierunt in gloria, vnuſquiſque in domo ſeculi ſui. [19] Tu autem proiectus es de ſepulchro tuo, quaſi virgultum abſconditum, coopertum interfectis, vulneratis gladio, deſcendentibus in lacum domus perditionis, quaſi cadauer conculcatum.
[20] Non eris ſicut vnus ex eis in ſepulchro; quia terram tuam diſſipaſti, & populum tuum occidiſti: non permanebit in æternum ſemen malignorum. [21] Præparate filiis eorum occiſionem, propter peccata patrum ſuorum, ne fortè conſurgant & poſſideant terrā; & impleatur facies orbis inimicis. [22] Et conſurgam, vt vindictam ſumam ex eis, dicit Dominus exercituum. & diſperdam de Babylone nomen & reliquias, & filium, & filium filij, dicit Dominus.

23 ושמתיה למורש קפד ואגמי־מים וטאטאתיה
במטאטא השמד נאם יהוה צבאות :
24 נשבע יהוה צבאות לאמר אם־לא כאשר
דמיתי כן היתה וכאשר יעצתי היא תקום :
25 לשבר אשור בארצי ועל־הרי אבוסנו וסר
מעליהם עלו וסבלו מעל שכמו יסור :
26 זאת העצה היעוצה על־כל־הארץ וזאת היד
הנטויה על־כל־הגוים :
27 כי־יהוה צבאות יעץ ומי יפר וידו הנטויה ומי
ישיבנה :
28 בשנת־מות המלך אחז היה המשא הזה :
29 אל־תשמחי פלשת כלך כי נשבר שבט מכך
כי־משרש נחש יצא צפע ופריו שרף מעופף :
30 ורעו בכורי דלים ואביונים לבטח ירבצו
והמתי ברעב שרשך ושאריתך יהרג :
31 הילילי שער זעקי־עיר נמוג פלשת כלך כי
מצפון עשן בא ואין בודד במועדיו :
32 ומה־יענה מלאכי־גוי כי יהוה יסד ציון ובה
יחסו עניי עמו :

טו

1 משא מואב כי בליל שדד ער מואב נדמה כי
בליל שדד קיר־מואב נדמה :
2 עלה הבית ודיבון הבמות לבכי על־נבו ועל
מידבא מואב ייליל בכל־ראשיו קרחה כל־זקן
גדועה :
3 בחוצתיו חגרו שק על גגותיה וברחבתיה כלה
ייליל ירד בבכי :
4 ותזעק חשבון ואלעלה עד־יהץ נשמע קולם
על־כן חלצי מואב יריעו נפשו ירעה לו :

23 Et ponam eam in poſſeſſionem ericij,
& in paludes aquarum, & ſcopabo eam in
ſcopa terens, dicit Dominus exercituum.
24 Iurauit Dominus exercituum dicens: Si
non vt putaui ita erit, & quomodo mente
tractaui, ſic eueniet.
25 Vt conteram Aſſyrium in terra mea, &
in montibus meis conculcem eum, & au-
feretur ab eis iugum eius, & onus illius ab
humero eorum tolletur.
26 Hoc conſilium quod cogitaui ſuper om
G nem terram, & hæc eſt manus extenta ſu-
per vniuerſas gentes.
27 Dominus exercituum decreuit, & quis
poterit infirmare? & manus eius extentæ,
& quis auertet eam?
28 In anno quo mortuus eſt rex Achaz, fa-
ctum eſt onus iſtud.
29 Ne læteris Philiſtæa omnis tu, quoniam
cōminuta eſt virga percuſſoris tui. De radi-
ce enim colubri egredietur regulus, & ſe-
30 men eius abſorbens volucrē. Et paſcen-
tur primogenita pauperum, & pauperes fi-
ducialiter requieſcent: & interire faciam in
fame radicem tuam, & reliquias tuas inter-
31 ficiam. Vlula porta, clama ciuitas, pro-
ſtrata eſt Philiſtæa omnis. Ab aquilone
enim fumus veniet, & non eſt qui effugiat
agmen eius.
32 Et quid reſpondebitur nunciis gentis?
Quia Dominus fundauit Sion, & in ipſa
ſperabunt pauperes populi eius.

CAP. XV.

1 A ONus Moab. Quia nocte vaſtata eſt, Ar Ier.48.f.
Moab conticuit: quia nocte vaſtatus Ezech.7.c.
2 eſt murus Moab, cōticuit. Aſcendit do-
mus & Dybon ad excelſa inplanctum ſu-
per Nabo, & ſuper Medaba Moab vlula-
bit. In cunctis capitibus eius caluicium,
3 & omnis barba radetur. In triuiis eius ac-
cincti ſunt ſacco, ſuper tecta eius & in pla
teis eius omnis vlulatus deſcendet in fletū.
4 Clamabit Eſebon & Eleale: vſque Iaſa
audita eſt vox eorum. Super hoc expediti
Moab vlulabunt, anima eius vlulabit
ſibi.

תרגום יונתן

23 ואשוינה לירותת קופדין וביצין דמיין ואהממנה כמה דמהממין במביניא ואתכבינה לשיצאה אמר ייי אלהים צבאות: 24 קים ייי
צבאות למימר אם לא כמא דחשבית כן תהא וכמא דיעצית היא תקום : 25 למתבר אתוראה בארעי ועל טורי עמי אדושינה ויעדי
מנהון מרותיה וניריה מעל צואריהון יתפסק : 26 דא מלכא דמליך על כל ארעא ודא גבורתא דמרממא דשליט על כל מלכותא :
27 ארי ייי צבאות מלך ומן יעדי וגבורתה מרממא ולית דיתיבינה : 28 בשתא דמית מלכא אחז הוה מטל נבואתא הדא :
29 לא תחדון פלשתאי כלכון ארי אתבר שלטון דהוה מפלח בכון ארי מבני בנוהי דישי יפוק משיחא ויהי עובדוהי בכון כחיוי מפריח :
30 ויתפרנסון חשיכי עמא ועניתניא ביומוהי לרחצא ישרון ויימית בכפנא בנך ושאר עמיך יקטל : 31 אילילי על תרעיך צוחי על
קרויך אתברתון פלשתאי כלכון ארי מצפונא פרענא אתי ולית דמאחר בזמנוהי : 32 ומה יבסרון אזגדי עממיא ארי ייי שכליל ציון
ובה יתרחצון ויחדון חשיכי עמא :

טו

1 מטל כס דלוט לאשקאה ית מואב ארי בליליא אתבזיזת לחית מואב ואנון דמיכין ובליליא אתכבש כרכא דמואב ואנון רדימין :
2 סליקו לבתיא דדיבון לבמתא למבכי על נבו ועל מידבא מואבאי מיללין ובכל רישיהון מרט ובכל דקן גלוח : 3 בשוקיהון
ייסרון סקין על אגוריהון וברחוביהון כלהון מיללין מצוחין ובכן : 4 וצוחו יתבי חשבון ואלעלה עד יהץ אשתמע קלהון
על כן מזרזי מואב מצוחין על נפשהון מיללין :

‡ Et ponam Babylonem desertam, ita vt ha- 23
bitent ericij, & erit in nihilum, & ponam eam
luti barathrum in perditionem. hæc dicit Domi-
nus Sabaoth. ‡ Quemadmodum dixi, sic erit; 24
& quemadmodũ deliberaui, sic manebit: ‡ Vt 25
perdam Assyrios super terram meam, & super
montes meos: & erunt in conculcationem, &
auferetur ab eis iugum eorum, & gloria eorum
ab humeris eorum auferetur.

‡ Hoc consilium quod cogitauit Dominus su- 26
per vniuersum orbem, et hæc manus excelsa su-
per omnes gentes.

‡ Quæ enim Deus sanctus decreuit, quis dis- 27
sipabit? & manum eius excelsam quis auertet?

‡ Anno quo mortuus est Achaz rex, factum 28
est verbum hoc:

‡ Ne lætemini Philistiim omnes, contritum 29
est enim iugum percutientis vos. Ex enim semi-
ne serpentum egredientur genimina aspidum, et
genimina eorum egredientur serpentes pennati.

‡ Et pascentur mendici per ipsum: mendici 30
autem homines in pace requiescent; interficiet
autem in fame semen tuum, & reliquias tuas
interficiet.

‡ Vlulate portæ ciuitatum, clament ciuitates 31
conturbatæ Philistiim omnes; quia ab Aquilone
fumus venit, & non est vt sit.

‡ Et quid respondebunt reges gentium? quia 32
Dominus fundauit Sion, & per ipsum salua-
buntur populi multi.

CAP. XV.

VErbum contra Moab. Nocte peribit Moa- 1
bites; nocte enim vastabitur murus Moabi-
tidis. contristamini in nobisipsis. ‡ Peribit 2
enim & Debon: vbi ara vestra, illuc ascende-
tis ad plorãdum; super Nabau Moabitidis vlu-
late: super omne caput caluicium, omnia brachia
concisa.

‡ In plateis eorum præcingite saccos, et plan- 3
gite super tectis eius, & in vicis eius omnes
vlulate cum fletu. ‡ Quia clamauit Esebon, 4
& Eleale; vsque Jassa audita est vox eorum.
Propter hoc lumbi Moabitidis clamant, anima
eius cognoscet.

23 ‡ καὶ θήσομαι τὴν βαβυλῶνα ἔρημον, ὥστε κατοικεῖν
ἐχίνους, καὶ ἔσται εἰς οὐδέν. καὶ θήσω αὐτὴν πηλοῦ βάρα-
θρον εἰς ἀπώλειαν. τάδε λέγει κύριος σαβαώθ.
24 ‡ ὃν τρόπον εἴρηκα, οὕτως ἔσται. καὶ ὃν τρόπον βεβούλευ-
25 μαι οὕτως μενεῖ· ‡ τοῦ ἀπολέσαι τοὺς ἀσσυρίους ἐπὶ τῆς
γῆς τῆς ἐμῆς καὶ ἐπὶ τῶν ὀρέων μου, καὶ ἔσονται εἰς κατα-
πάτημα, καὶ ἀφαιρεθήσεται ἀπ' αὐτῶν ὁ ζυγὸς αὐτῶν, καὶ τὸ
κῦδος αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὤμων αὐτῶν ἀφαιρεθήσεται.
26 ‡ αὕτη ἡ βουλὴ ἣν βεβούλευται κύριος ἐπὶ ὅλην τὴν
οἰκουμένην. καὶ αὕτη ἡ χεὶρ ἡ ὑψηλὴ ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη.
27 ‡ ἃ γὰρ ὁ θεὸς ὁ ἅγιος βεβούλευται, τίς διασκεδάσει; καὶ
τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν ὑψηλὴν τίς ἀποστρέψει;
28 ‡ τοῦ ἔτους οὗ ἀπέθανεν ἄχαζ ὁ βασιλεύς, ἐγενήθη τὸ
ῥῆμα τοῦτο.
29 ‡ μὴ εὐφρανθείητε οἱ ἀλλόφυλοι πάντες, συνετρίβη
γὰρ ὁ ζυγὸς τοῦ παίοντος ὑμᾶς. ἐκ γὰρ σπέρματος ὄφεων ἐξε-
λεύσονται ἔκγονα ἀσπίδων. καὶ τὰ ἔκγονα αὐτῶν ἐξε-
λεύσονται ὄφεις πετώμενοι.
30 ‡ καὶ βοσκηθήσονται πτωχοὶ δι' αὐτοῦ. πτωχοὶ δὲ ἄνθρω-
ποι ἐπ' εἰρήνης ἀναπαύσονται. ἀνελεῖ δὲ ἐν λιμῷ τὸ σπέρ-
μα σου, καὶ τὸ κατάλειμμά σου ἀνελεῖ.
31 ‡ ὀλολύξατε πύλαι πόλεων. κεκραγέτωσαν πόλεις
τεταραγμέναι οἱ ἀλλόφυλοι πάντες, ὅτι ἀπὸ βορρᾶ
καπνὸς ἔρχεται, καὶ οὐκ ἔστι τοῦ εἶναι.
32 ‡ καὶ τί ἀποκριθήσονται βασιλεῖς ἐθνῶν; ὅτι κύριος ἐθεμε-
λίωσε σιών. καὶ δι' αὐτοῦ σωθήσονται λαοὶ πολλοί.

ιέ

1 ‡ Ῥῆμα κατὰ τοῦ μωάβ. νυκτὸς ἀπολεῖται ἡ μωαβί-
τις, νυκτὸς γὰρ ἀπολεῖται τὸ τεῖχος τῆς μωαβίτιδος. λυ-
πεῖσθε ἐφ' αὐτοῖς.
2 ‡ ἀπολεῖται γὰρ καὶ δεβών, οὗ ὁ βωμὸς ὑμῶν. ἐκεῖ ἀνα-
βήσεσθε κλαίειν, ἐπὶ ναβαῦ τῆς μωαβίτιδος ὀλολύξατε,
ἐπὶ πάσης κεφαλῆς φαλάκρωμα πάντες βραχίονες
3 κατατετμημένοι. ‡ ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῶν περιζώσασθε
σάκκους, καὶ κόπτεσθε ἐπὶ τῶν δωμάτων αὐτῆς, καὶ ἐν
ταῖς ῥύμαις αὐτῆς πάντες ὀλολύζετε μετὰ κλαυθμοῦ.
4 ‡ ὅτι κέκραγεν ἐσεβών. καὶ ἐλεάλε ἕως ἰασὰ ἠκούσθη
ἡ φωνὴ αὐτῶν. διὰ τοῦτο ἡ ὀσφὺς τῆς μωαβίτιδος βοᾷ,
ἡ ψυχὴ αὐτῆς γνώσεται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[23] Et ponam eam in hæreditatem ericiorum, & in paludes aquarum, & scopabo eas, sicut scopis scopatur: & suscitabo eam, vt disperdam
eam, dicit Dominus exercituum. [24] Iurauit Dominus exercituum dicens: Si non vt putaui, ita erit; & sicut consilio decreui, ita confirma-
bitur. [25] Vt conteram Assyrium in terra mea, & in montibus populi mei conculcem eum: & auferetur ab eis subiectio eius, & iugum eius
à ceruicibus eorum cessabit. [26] Hoc est consilium quod consultum est super omnem terram; & hæc est potentia dominantis, quæ eleuata
est super omnia regna. [27] Quoniam Dominus exercituum decreuit consilium, & quis est qui auferat ipsum? & potentia eius eleuata est; at
quis eam reuocabit? [28] In anno quo mortuus est rex Achaz, factum est onus prophetiæ huius. [29] Ne lætemini Philistęi vniuersi vos,
quia contritum est dominium cui seruiebatis. Quoniã de filiis filiorum Iesse egredietur Christus, & erunt opera eius in vobis quasi serpens
volans. [30] Et pascentur pauperes populi, & mites in diebus eius habitabunt confidenter; & occidet fame filios tuos, & residuum populi
tui interficiet. [31] Vlula super portas tuas, clama super ciuitates tuas: exterminati estis Philistæi omnes vos, quia ab Aquilone malum
veniet, & non erit qui moram faciat in temporibus suis. [32] Et quid annunciabunt nuncij populorum? quia Dominus fundabit Sion:
& in ipsa sperabunt & lætabuntur pauperes populi.

CAP. XV.

ONus calicis maledictionis ad propinandum Moab: Quia in nocte diruta est Lehaiath Moab ipsis dormientibus, & in nocte subiecta est
vrbs Moab ipsis soporatis. [2] Ascendite in domos Dibon, in excelsa ad plorandum super Nebo, & super Medaba Moabitæ vlulãt:
& in omnibus capitibus suis caluicium, & in omni barba depilatio. [3] Et in vicis suis accingentur saccis super tecta sua:
& in plateis suis omnes vlulant, clamant, & plorant. [4] Et clamauerunt habitatores Essebon & Eleale: vsque Iahats audita est
vox eorum; propterea accincti Moab clamant, super animas suas vlulant.

5 * לִבִּי לְמוֹאָב יִזְעָק בְּרִיחֶהָ עַד־צֹעַר עֶגְלַת שְׁלִשִׁיָּה
כִּי מַעֲלֵה הַלּוּחִית בִּבְכִי יַעֲלֶה־בּוֹ כִּי דֶּרֶךְ חוֹרֹנַיִם
זַעֲקַת־שֶׁבֶר יְעֹעֵרוּ׃
6 * כִּי־מֵי נִמְרִים מְשַׁמּוֹת יִהְיוּ כִּי־יָבֵשׁ חָצִיר כָּלָה
דֶשֶׁא יֶרֶק לֹא הָיָה׃
7 * עַל־כֵּן יִתְרָה עָשָׂה וּפְקֻדָּתָם עַל נַחַל הָעֲרָבִים
יִשָּׂאוּם׃
8 * כִּי־הִקִּיפָה הַזְּעָקָה אֶת־גְּבוּל מוֹאָב עַד־אֶגְלַיִם
יִלְלָתָהּ וּבְאֵר אֵילִים יִלְלָתָהּ׃
9 * כִּי מֵי דִימוֹן מָלְאוּ דָם כִּי־אָשִׁית עַל־דִּימוֹן
נוֹסָפוֹת לִפְלֵיטַת מוֹאָב אַרְיֵה וְלִשְׁאֵרִית אֲדָמָה׃

יו

1 * שִׁלְחוּ־כַר מֹשֵׁל־אֶרֶץ מִסֶּלַע מִדְבָּרָה אֶל־
הַר בַּת־צִיּוֹן׃
2 * וְהָיָה כְעוֹף־נוֹדֵד קֵן מְשֻׁלָּח תִּהְיֶינָה בְּנוֹת מוֹאָב
מַעְבָּרֹת לְאַרְנוֹן׃
3 * הָבִיאוּ עֵצָה עֲשׂוּ פְלִילָה שִׁיתִי כַלַּיִל צִלֵּךְ בְּתוֹךְ
צָהֳרָיִם סַתְּרִי נִדָּחִים נֹדֵד אַל־תְּגַלִּי׃
4 * יָגוּרוּ בָךְ נִדָּחַי מוֹאָב הֱוִי־סֵתֶר לָמוֹ מִפְּנֵי שׁוֹדֵד
כִּי־אָפֵס הַמֵּץ כָּלָה שֹׁד תַּמּוּ רֹמֵס מִן־הָאָרֶץ׃
5 * וְהוּכַן בַּחֶסֶד כִּסֵּא וְיָשַׁב עָלָיו בֶּאֱמֶת בְּאֹהֶל דָּוִד
שֹׁפֵט וְדֹרֵשׁ מִשְׁפָּט וּמְהִר צֶדֶק׃
6 * שָׁמַעְנוּ גְאוֹן־מוֹאָב גֵּא מְאֹד גַּאֲוָתוֹ וּגְאוֹנוֹ
וְעֶבְרָתוֹ לֹא־כֵן בַּדָּיו׃
7 * לָכֵן יְיֵלִיל מוֹאָב לְמוֹאָב כֻּלֹּה יְיֵלִיל לַאֲשִׁישֵׁי
קִיר־חֲרֶשֶׂת תֶּהְגּוּ אַךְ־נְכָאִים׃
8 * כִּי שַׁדְמוֹת חֶשְׁבּוֹן אֻמְלָל גֶּפֶן שִׂבְמָה בַּעֲלֵי גוֹיִם
הָלְמוּ שְׂרוּקֶּיהָ עַד־יַעְזֵר נָגָעוּ תָּעוּ מִדְבָּר שְׁלֻחוֹתֶיהָ
נִטְּשׁוּ עָבְרוּ יָם׃

5 * Cor meum ad Moab clamabit, vectes
C eius vsque Segor vitulam consternantem;
per ascensum enim Luith flens ascendet,&
in via Oronaim clamorem contritionis le-
uabunt.
6 * Aquæ enim Nemrim desertæ erũt; quia
aruit herba, defecit germen, viror omnis
7 interiit. * Secundum magnitudinẽ operis
D & visitatio eorum : ad torrentem salicum
ducent eos.
8 * Quoniam circuibit clamor terminum
Moab. Vsque ad Gallim vlulatus eius, &
vsque ad puteum Helim clamor eius.
9 * Quia aquę Dybon repletæ sunt sangui-
ne. Ponam enim super Dybon additamen-
ta, his qui fugerint de Moab leonem,& re-
liquiis terræ.

CAP. XVI.

1 EMitte agnum Domine, dominatorem
A terræ de petra deserti ad montem filiæ
2 Sion. * Et erit sicut auis fugiens, & pulli
de nido euolantes; sic erunt filiæ Moab in
transcensu Arnon.
3 * Ini consilium, coge concilium : pone
quasi noctẽ vmbram tuam in meridie. ab-
sconde fugientes, & vagos ne prodas.
4 * Habitabunt apud te profugi mei. Moab
esto latibulum eorum à facie vastatoris. Fi-
nitus est enim puluis, cõsummatus est mi-
ser, defecit qui conculcabat terram.
5 * Et præparabitur in misericordia soliũ,
& sedebit super eum in veritate in taber-
naculo Dauid iudicans & quęrens iudiciũ,
& velociter reddens quod iustum est.
6 * Audiuimus superbiam Moab, super-
bus est valde. Superbia eius & arrogantia
eius, & indignatio eius, plus quàm forti-
tudo eius.
7 * Idcirco vlulabit Moab ad Moab : vni-
uersus vlulabit. His qui lętantur super mu-
ros cocti lateris, loquimini plagas suas.
8 * Quoniam suburbana Esebon deserta
sunt. et vineam Sabama domini gentiũ ex-
ciderũt. Flagella eius vsque ad Iazer perue-
nerunt : errauerunt in deserto : propagines
eius relictæ sunt, transierunt mare.

תרגום יונתן

5 בלבהון מואבאי יימרון למערק עד צוער עגלת תלתות רבתא ארי מסוקית לוחית כדבכן יסקון בה ארי במחותית חורונים צוחת
תבירי קרב יבשרון׃ 6 ארי מי נמרים לצדו יהון ארי יבש עסבא אף דתאה ירוק לא הוה׃ 7 בכן שאר נכסיהון דקנו
יתבזזון ותחומיהון על ימא מערבאה יתנסב מנהון׃ 8 ארי אקפת צוחתא ית תחום מואב עד אגלים מיללין ובאר אילים מצוחין׃
9 ארי מי דימון אתמליו דם קטילין ארי אמני על דימון כנישת משריתא לשיזבת מואב מלך במשריתה יסק ולמבז ית שארא דארעהון׃

יו

1 יהון מסקי מסין למשיחא דישראל דתקוף על דהוו כמדברא לטור כנישתא דציון׃ 2 ויהי כעופא דאפרחוהי מקנה אטלטל
יתקפן ויהוין בנת מואב מגיזן להון לארנון׃ 3 אתמלכי מלך עבדי עצה שוי כליליא טוליך ביממא בגו טיהרא טמרי מטלטליא
ומבדריא לא תקרבין׃ 4 יתיתבון ביך מטלטליא מלכות מואב הוי סתרא להון מן קדם בזוזין ארי סף מעיקא אשתיצא בזזא ספו
כל דהוו דישין ארעא׃ 5 בכן משיחא דישראל יתקן בטוב כרסוהי ויתיב עלוהי בקשוט בקרתא דדוד דאין ותבע דין ועבד קשוט׃
6 שמענא רברבי מואב דמתגאן לחדא יקיריהון ומפנקיהון וגיותנותהון לקביל פרענותהון לא שוי להון׃
7 בכן מיללין מואבאי על מואבאי כלהון מצוחין על אנש כרך תקפהון דהן יימרון ברם כבישין׃ 8 ארי אתבזיזא משרית
חשבון אתקטלא סיעת סבמה מלכי עממין קטלו שלטוניהון עד יעזר מטו טעו למדברא מטלטליהון גזו עברו ימא׃

Cor Moabitidis clamat in ipſa vſque Se- 5
gor, vitula enim eſt trima, ſuper autem requiem
Luith; ad te flentes aſcendent via Oronaim:
clamat contritio & concuſſio.
Aqua Nebrim deſerta erit, & herba eius 6
deficiet; herba enim viridis non erit.
Nunquid & ſic debet ſaluari? inducam 7
enim ſuper vallem Arabes, & capient eam.
Attigit enim clamor terminum Moabiti- 8
dis, Agallim; & vlulatus eius vſque ad pu-
teum Elim, vlulatus eius.
Nam aqua Dibon replebitur ſanguine; in- 9
ducam enim ſuper Dibon additamenta: &
tollam ſemen Moab & Ariel, & reliquum
Adama.

CAP. XVI.

Mittam agnum dominantem ſuper ter- 1
ram: nunquid petra deſerta eſt mons filiæ
Sion?
Eris enim ſicut auis volantis pullus abla- 2
tus filia Moab; deinde autem Arnon
Plura conſule. facite tegmen planctus ipſi 3
ſemper. in meridianis tenebris fugiunt, obſtu-
puerunt. ne ducaris.
Habitabunt iuxta te fugitiui Moab. erunt 4
protectio vobis à facie perſequentis; quia ſub-
latum eſt auxilium tuum & princeps perijt
conculcans à terra.
Et dirigetur cum miſericordia ſolium: & 5
ſedebit ſuper illud cum veritate in tabernaculo
Dauid, iudicans & requirens iudicium, & fe-
ſtinans iuſtitiam.
Audiuimus iniuriam Moab: contumelio- 6
ſam valde ſuperbiam; & iniuriam eius & in-
dignatio eius non ſic: diuinatio tua.
Vlulabit Moab; in enim Moabitide omnes 7
vlulabunt; in habitantibus autem Seth, medi-
taberis, & non confunderis.
Campi Eſebon lugebunt, vinea Sabama. 8
abſorbentes gentes, conculcantes vites eius,
vſque Iazer non contingatis: errate per deſer-
tum, miſſi ab ea relicti ſunt, tranſierunt enim
mare.

5 ἡ καρδία τῆς μωαβίτιδος βοᾷ ἐν ἑαυτῇ ἕως σηγώρ,
δάμαλις γάρ ἐστι τριετής, ἐπὶ δὲ τῆς ἀναπαύσεως τῆς λουίθ·
πρὸς σὲ κλαίοντες ἀναβήσονται τῇ ὁδῷ ἀρωνιίμ· βοᾷ σύν-
τριμμα καὶ σεισμός.
6 τὸ ὕδωρ τῆς νεβρεὶμ ἔρημον ἔσται, καὶ ὁ χόρτος αὐτῆς
7 ἐκλείψει· χόρτος γὰρ χλωρὸς οὐκ ἔσται. μὴ καὶ οὕτως
μέλλει σωθῆναι; ἐπάξω γὰρ ἐπὶ τὴν φάραγγα ἄραβας,
καὶ λήψονται αὐτήν.
8 συνῆψε γὰρ ἡ βοὴ τὸ ὅριον τῆς μωαβίτιδος· τῆς ἀ-
γαλλείμ, καὶ ὀλολυγμὸς αὐτῆς ἕως τοῦ φρέατος τοῦ
ἐλείμ, ὀλολυγμὸς αὐτῆς.
9 τὸ γὰρ ὕδωρ τὸ διβὼν πλησθήσεται αἵματος· ἐπάξω
γὰρ ἐπὶ διβὼν προσθήκας· καὶ ἀρῶ τὸ σπέρμα μωὰβ καὶ
ἀριὴλ καὶ τὸ κατάλοιπον ἄδαμα.

ιϛ΄.

1 Ἀποστελῶ ἀμνὸν κυριεύοντα ἐπὶ τὴν γῆν· μὴ πέτρα
ἔρημός ἐστι τὸ ὄρος τῆς θυγατρὸς σιών;
2 ἔσῃ γὰρ ὡς πετεινοῦ ἀνιπταμένου νεοσσὸς ἀφῃρημένος
θύγατερ μωάβ· ἔπειτα δὲ ἀρνῶν
3 πλείονα βουλεύου· ποιεῖτε σκέπην πένθους αὐτῇ δια-
παντός· ἐν μεσημβρινῇ σκοτίᾳ φεύγουσιν ἐξέστησαν, μὴ
ἀχθῇς.
4 παροικήσουσί σοι οἱ φυγάδες μωάβ, ἔσονται σκέπη
ὑμῖν ἀπὸ προσώπου διώκοντος, ὅτι ἤρθη ἡ συμμαχία
σου καὶ ὁ ἄρχων ἀπώλετο ὁ καταπατῶν ἀπὸ τῆς γῆς.
5 καὶ διορθωθήσεται μετ' ἐλέους θρόνος· καὶ καθιεῖται
ἐπ' αὐτοῦ μετὰ ἀληθείας ἐν σκηνῇ δαυίδ, κρίνων καὶ ἐκζη-
τῶν κρίμα καὶ σπεύδων δικαιοσύνην.
6 ἠκούσαμεν τὴν ὕβριν μωάβ, ὑβριστὴν σφόδρα τὴν
ὑπερηφανίαν, καὶ τὴν ὕβριν αὐτοῦ καὶ ἡ μῆνις αὐτοῦ οὐχ οὕτως·
μαντεία σου.
7 ὀλολύξει μωάβ, ἐν γὰρ τῇ μωαβίτιδι πάντες ὀλο-
λύξουσι· ἐν τοῖς κατοικοῦσι δὲ σέθ, μελετήσεις, καὶ οὐκ ἐν-
τραπήσῃ.
8 τὰ πεδία ἐσεβὼν πενθήσει, ἄμπελος σεβαμά·
καταπίνοντες τὰ ἔθνη, καταπατήσαντες τὰς ἀμπέ-
λους αὐτῆς, ἕως ιαζὴρ οὐ μὴ συνάψητε· πλανήθητε τὴν
ἔρημον, οἱ ἀπεσταλμένοι ἀπ' αὐτῆς κατελείφθησαν,
διέβησαν γὰρ τὴν θάλασσαν.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 In cordibus ſuis dicent Moabitæ, vt fugiant vſque ad Segor, vitulam triennem grandem, quoniam per aſcenſum Luith in planctu aſcendent eò, quia in deſcenſu Horonaim clamorem victorum in prœlio, annunciabunt. 6 Quoniam aquæ Nemrim in deſolationem erunt, quia exiccata eſt herba, fœnum quoque viride non fuit. 7 Propterea reſiduum ſubſtantiæ eorum quod poſſederunt, diripietur: & terminus eorum vſque ad mare Occidentale tolletur ab eis. 8 Quoniam circuit clamor terminum Moab, vſque Agalim vlulant, & in Beerelim clamant. 9 Quoniam aquæ Dimon impletæ ſunt ſanguine occiſorum; quia conſtituam ſuper Dimon congregationem exercitus. Ad eos qui liberati fuerint de Moab, aſcendet rex cum exercitu ſuo, & vt diripiat reſiduum terræ eorum.

CAP. XVI.

DEferent tributa Chriſto Iſrael qui fortis eſt ſuper eos, qui erant in deſerto, ad montem cœtus Syon. 2 Et erit quaſi tranſmigrans auis, quam abegerunt de nido ſuo; circumductæ erunt filiæ Moab tranſlatæ ad Arnon. 3 Ini conſilium, fac conſilium: pone quaſi noctem vmbram tuam interdiu in meridie: abſconde tranſmigrantes, diſperſos ne cõtingatis. 4 Habitabũt in te profugi, regnũ Moab; eſto eis protectio à facie diripientium; quia finitus eſt hoſtis, conſummatus eſt deprædator, defecerunt omnes qui conculcabant terram. 5 Tunc Chriſto Iſrael præparabitur thronus eius in bono, & ſedebit ſuper eum in veritate, in ciuitate Dauid, iudicans & quærens iudicium, & faciens veritatem. 6 Audiuimus principes Moab, qui ſuperbiunt nimis; inclytos eorum, & delicatos eorum: ſed ſuperbia eorũ propter vltionem eorũ, non profuit eis. 7 Propterea vlulabunt Moabitæ: ad Moabitas omnes clamabunt, ſuper viros ciuitatis fortitudinis eorũ mœrentes dicent: Subiecti vtique ſunt. 8 Quoniã direpta ſunt caſtra Eſſebon, interfecta eſt turba Sebama; reges populorum occiderunt dominatores eorum: vſque ad Iazer peruenerunt, errauerunt in ſolitudine, profugi eorum transfretauerunt, tranſierunt mare.

9 עַל־כֵּן אֶבְכֶּה בִּבְכִי יַעְזֵר גֶּפֶן שִׂבְמָה אֲרַיָּוֶךְ
דִּמְעָתִי חֶשְׁבּוֹן וְאֶלְעָלֵה כִּי עַל־קֵיצֵךְ וְעַל־קְצִירֵךְ
הֵידָד נָפָל׃
10 וְנֶאֱסַף שִׂמְחָה וָגִיל מִן־הַכַּרְמֶל וּבַכְּרָמִים לֹא־
יְרֻנָּן לֹא יְרֹעָע יַיִן בַּיְקָבִים לֹא־יִדְרֹךְ הַדֹּרֵךְ הֵידָד
11 הִשְׁבַּתִּי׃ עַל־כֵּן מֵעַי לְמוֹאָב כַּכִּנּוֹר יֶהֱמוּ
וְקִרְבִּי לְקִיר חָרֶשׂ׃
12 וְהָיָה כִי־נִרְאָה כִּי־נִלְאָה מוֹאָב עַל־הַבָּמָה
וּבָא אֶל־מִקְדָּשׁוֹ לְהִתְפַּלֵּל וְלֹא יוּכָל׃
13 זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־מוֹאָב מֵאָז׃
14 וְעַתָּה דִּבֶּר יְהוָה לֵאמֹר בְּשָׁלֹשׁ שָׁנִים כִּשְׁנֵי
שָׂכִיר וְנִקְלָה כְּבוֹד מוֹאָב בְּכֹל הֶהָמוֹן הָרָב וּשְׁאָר
מְעַט מִזְעָר לוֹא כַבִּיר׃

יז

1 מַשָּׂא דַּמָּשֶׂק הִנֵּה דַמֶּשֶׂק מוּסָר מֵעִיר
וְהָיְתָה מְעִי מַפָּלָה׃
2 עֲזֻבוֹת עָרֵי עֲרֹעֵר לַעֲדָרִים תִּהְיֶינָה וְרָבְצוּ
וְאֵין מַחֲרִיד׃
3 וְנִשְׁבַּת מִבְצָר מֵאֶפְרַיִם וּמַמְלָכָה מִדַּמֶּשֶׂק
וּשְׁאָר אֲרָם כִּכְבוֹד בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל יִהְיוּ נְאֻם
יְהוָה צְבָאוֹת׃
4 וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִדַּל כְּבוֹד יַעֲקֹב וּמִשְׁמַן
בְּשָׂרוֹ יֵרָזֶה׃
5 וְהָיָה כֶּאֱסֹף קָצִיר קָמָה וּזְרֹעוֹ שִׁבֳּלִים יִקְצוֹר
וְהָיָה כִּמְלַקֵּט שִׁבֳּלִים בְּעֵמֶק רְפָאִים׃
6 וְנִשְׁאַר־בּוֹ עוֹלֵלֹת כְּנֹקֶף זַיִת שְׁנַיִם שְׁלֹשָׁה
גַּרְגְּרִים בְּרֹאשׁ אָמִיר אַרְבָּעָה חֲמִשָּׁה בִּסְעִפֶיהָ
פֹּרִיָּה נְאֻם־יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל׃
7 בַּיּוֹם הַהוּא יִשְׁעֶה הָאָדָם עַל־עֹשֵׂהוּ וְעֵינָיו אֶל־
קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל תִּרְאֶינָה׃

9 * Super hoc plorabis in fletu Iazer, &
vineam Sabama. Inebriabo te lachryma
mea Esebon & Eleale, quoniam super vin-
demiam tuam, & super messem tuam vox
10 calcantium irruit. * Et auferetur lætitia
& exultatio de Carmelo, & in vineis non Iere. 48.
D exultabit neque iubilabit. Vinum in tor-
culari non calcabit qui calcare consueue-
rat: vocem calcantium abstuli.
11 * Super hoc venter meus ad Moab qua-
si cithara sonabit, & viscera mea ad murũ
12 cocti lateris. * Et erit cùm apparuerit
quòd laborauit Moab super excelsis suis,
ingredietur ad sancta sua vt obsecret, & nõ
13 valebit. * Hoc verbum quod locutus est
Dominus ad Moab ex tunc:
14 * Et nunc locutus est, dicens: In tribus
annis quasi anni mercenarij auferetur glo
ria Moab super omni populo multo, & re-
linquetur in eo paruus & modicus nequa-
quam multus.

CAP. XVII.

1 ONus Damasci. Ecce Damascus desinet
A esse ciuitas, & erit sicut aceruus lapi-
2 dum in ruina. * Derelictæ ciuitates Aroer
gregibus erunt, & requiescent ibi, & non
erit qui exterreat.
3 * Et cessabit adiutorium ab Ephraim,
& regnum à Damasco, & reliquiæ Syriæ
sicut gloria filiorum Israel erunt, dicit Do
4 minus exercituum. * Et erit in die illa
attenuabitur gloria Iacob, & pinguedo
carnis eius emarcescet.
5 * Et erit sicut congregans in messe quod
restiterit, & brachium eius spicas leget; &
erit sicut quærens spicas in valle Raphaim.
6 * Et relinquetur in eo sicut racemus, &
sicut excussio oleæ duarum vel trium oli-
uarum in summitate rami, siue quatuor
aut quinque. in cacuminibus eius fructus
eius, dicit Dominus Deus Israel.
7 * In die illa inclinabitur homo ad fa-
ctorem suum, & oculi eius ad sanctum Is-
rael respicient.

תרגום יונתן

9 על כן כמא דאיתיתי משריית על יעזר כן איתי קטולין על סבמא ארוינך דמעתא חשבון ואלעלה ארי על חצדיך ועל קטפיך בוזזין נפלו׃
10 ותתכנש ביע וחדוה מן כרמלא ובכרמיא לא ידוצון ולא יחיכון חמר במעצריא לא יעצרון עצורין עצור אבטלית׃
11 על כן מעיהון דמואבי ככנרא המן ולביהון על אנש כרך תקפהון דנן׃ 12 ויהי ארי יחזה ארי ילאי מואב על במתא ויעול
לבית טעותיה למבעי ולא יכול׃ 13 דין פתגמא דמליל יי על מואב מבכן׃ 14 וכען גזר יי למימר בתלת שנין כשני
אגירא ויסוף יקרהון דמואבאי בכל המון סגיא ושאר צבחר מזעיר יסוף כל יקרהון׃

יז

1 מטל כס דלוט לאשקאה ית דמשק הא דמשק מתעדיא ממלכו ותהי לכרך מחמרא׃ 2 שביקן קרויהון חבבן לבית מישרי
עדרין ועמן יהוין וישרון ולית דמניד׃ 3 ויבטל שלטן מאפרים ומלכו מדמשק ושאר יחידאין מארם ויקרהון כיקר בני ישראל יהון
אמר יי צבאות׃ 4 ויהי בעדנא ההיא יסאף יקר יעקב ועותר יקרה יגלי׃ 5 ויהי כמכנש חצד קמה ובדרעה שבלין יחצוד ויהי
כמלקט שבלין בבישר גבריא׃ 6 וישתארון ביה עוללין כביעור זיתא תרין תלתא גרגרין בריש ענפא ארבעה חמשא בסוכא מרדא כן
ישתארון יחידאין צדיקיא בגו עלמא ביני מלכותא אמר יי אלהא דישראל׃ 7 בעדנא ההיא יסתמיך אנשא על פלחן עבדה
ועינוהי למימר קדישא דישראל יסברון׃

✝ Propter hoc plorabo in fletu Iazer vineam 9
Sabama, arbores tuas deiecit Eſebon & Elea-
le, quia ſuper meſſe & ſuper vindemia tua con-
culcabo, & omnia cadent.
✝ Et auferetur lætitia & exultatio de vi- 10
neis, & in vineis tuis non lætabuntur, & non
calcabunt vinum in torcularibus, ceſſauit enim.
✝ Propter hoc venter meus ad Moab ſicut 11
cithara ſonabit, & interiora mea ſicut murum
renouaſti.
✝ Et erit vt confundaris tu: quia laborauit 12
Moab ſuper altaribus; & ingredietur ad ma-
nufacta ſua, vt oret, & non valebit liberare
eam.
✝ Hoc verbũ locutus eſt Dominus ad Moab. 13
✝ Et nunc locutus eſt Dominus: dicens, In 14
tribus annis annorum mercenarij ignominia af-
ficietur gloria Moab, in omnibus diuitiis mul-
tis, & relinquetur pauciſſimus & non hono-
rabilis.

CAP. XVII.

VErbum hoc contra Damaſcum: Ecce Da- 1
maſcus auferetur à ciuitatibus, & erit in
ruinam,
✝ Derelicta in ſeculum; in cubile gregum & 2
requiem, & non erit perſequens.
✝ Et non amplius erit munita ad confugien- 3
dum illuc Ephraim: & non amplius erit re-
gnum in Damaſco, & reliquum Syrorum; non
enim tu melior es filiis Iſrael & gloria eorum:
hæc dicit Dominus Sabaoth.
✝ Erit in die illa defectio gloriæ Iacob, & pin 4
guia gloriæ eius commouebuntur.
✝ Et erit quemadmodum ſi quis congregaue- 5
rit meſſem quæ ſtetit, & ſemen ſpicarum metet;
& erit quemadmodum ſi quis congregauerit
ſpicam in valle dura:
✝ Et relicta fuerit in ea ſtipula; aut ſicut gra- 6
na oliuæ duo vel tria in ſummitate ſublimi, vel
quatuor aut quinque in ramis eorum derelin-
quentur. hæc dicit Dominus Deus Iſrael.
✝ Die illa confidens erit homo ſuper eo qui fe- 7
cit eum: at oculi eius in ſanctum Iſrael reſpi-
cient.

9 ✝ διὰ τοῦτο κλαύσομαι εἰς τὸν κλαυθμὸν ἰαζὴρ ἄμπε-
λον σεβαμά· τὰ δένδρα σου κατέβαλεν ἐσεβὼν καὶ ἐ-
λεάλε, ὅτι ἐπὶ τῷ θερισμῷ καὶ ἐπὶ τῷ τρυγητῷ σου κα-
ταπατήσω καὶ πάντα πεσοῦνται.
10 ✝ καὶ ἀρθήσεται εὐφροσύνη καὶ ἀγαλλίαμα ἐκ τῶν
ἀμπέλων καὶ ἐν τοῖς ἀμπελῶσί σου οὐ μὴ εὐφρανθήσον-
ται, καὶ οὐ μὴ πατήσωσιν οἶνον εἰς τὰ ὑπολήνια, πέ-
παυται γάρ.
11 ✝ διὰ τοῦτο ἡ κοιλία μου ἐπὶ μωὰβ ὡς κιθάρα ἠχή-
σει, καὶ τὰ ἐντός μου ὡσεὶ τεῖχος ἐνεκαίνισας.
12 ✝ καὶ ἔσται εἰς τὸ ἐντραπῆναί σε, ὅτι ἐκοπίασε μωὰβ
ἐπὶ τοῖς βωμοῖς· καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὰ χειροποίητα αὐ-
τῆς, ὥστε προσεύχεσθαι καὶ οὐ μὴ δυνήσεται ἐξελέσθαι αὐτήν.
13 ✝ τοῦτο τὸ ῥῆμα ἐλάλησε κύριος ἐπὶ μωάβ.
14 ✝ καὶ νῦν ἐλάλησε κύριος, λέγων, ἐν τρισὶν ἔτεσιν
ἐτῶν μισθωτοῦ ἀτιμασθήσεται ἡ δόξα μωάβ, ἐν παντὶ
τῷ πλούτῳ τῷ πολλῷ· καὶ καταλειφθήσεται ὀλιγοστὸς
καὶ οὐκ ἔντιμος.

ιζ.

1 ✝ Τὸ ῥῆμα τοῦτο κατὰ δαμασκοῦ· ἰδοὺ δαμασκὸς ἀρ-
θήσεται ἀπὸ πόλεων, καὶ ἔσται εἰς πτῶσιν,
2 ✝ καταλελειμμένη εἰς τὸν αἰῶνα· εἰς κοίτην ποιμνίων
καὶ ἀνάπαυσιν, καὶ οὐκ ἔσται ὁ διώκων.
3 ✝ καὶ οὐκέτι ἔσται ὀχυρὰ τοῦ καταφυγεῖν ἐκεῖ τὸν ἐ-
φραίμ· καὶ οὐκέτι ἔσται βασιλεία ἐν δαμασκῷ καὶ τὸ κατά-
λοιπον τῶν σύρων· οὐ γὰρ σὺ βελτίων εἶ τῶν υἱῶν ἰσραὴλ καὶ
τῆς δόξης αὐτῶν· τάδε λέγει κύριος σαβαώθ.
4 ✝ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔκλειψις τῆς δόξης ἰακώβ, καὶ
τὰ πίονα τῆς δόξης αὐτοῦ σεισθήσεται.
5 ✝ καὶ ἔσται ὃν τρόπον ἐάν τις συναγάγῃ ἀμητὸν ἑστηκό-
τα καὶ σπέρμα σταχύων ἀμήσῃ, καὶ ἔσται ὃν τρόπον ἐάν τις
συναγάγῃ στάχυν ἐν φάραγγι στερεᾷ·
6 ✝ καὶ καταλειφθῇ ἐν αὐτῇ καλάμη· ἢ ὡς ῥῶγες ἐλαίας
δύο ἢ τρεῖς ἐπ' ἄκρου μετεώρου, ἢ τέσσαρες ἢ πέντε ἐπὶ
τῶν κλάδων αὐτῶν καταλειφθῶσι· τάδε λέγει κύριος ὁ
θεὸς ἰσραήλ.
7 ✝ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ πεποιθὼς ἔσται ἄνθρωπος ἐπὶ τῷ
ποιήσαντι αὐτόν· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ εἰς τὸν ἅγιον τοῦ
ἰσραὴλ ἐμβλέψονται.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Propterea ſicut adduxi exercitum contra Iazer, ſic adducam occiſores contra Sebama: inebriabo te lachrymis Eſſebon & Eleale, quo-
niam ſuper meſſem tuam & ſuper vindemiam tuam deprædatores irruerunt. 10 Et retrahetur lætitia & gaudium de Carmelo; & in vineis
non exultabunt neque ridebunt: vinum in torcularibus nõ calcabunt calcatores: ceſſare feci calcationẽ vini. 11 Propterea viſcera Moabita-
rum quaſi cithara ſonabunt, & corda eorum ſuper homines ciuitatis fortitudinis ſuæ dolebunt. 12 Et erit cùm viderit quòd laborauerit
Moab ſuper excelſa, & ingredietur domum idololatriæ ſuæ vt obſecret, & non valebit. 13 Hoc eſt verbum quod locutus eſt Dominus
ſuper Moab ex tunc. 14 Et nunc decreuit Dominus, dicens: In tribus annis quaſi anni mercenarij, & deficiet gloria Moabitarum
cum omni turba multa: & relinquetur puſillum modicumque, & finietur omnis gloria eorum.

CAP. XVII.

ONus calicis maledictionis ad propinandum Damaſco. Ecce Damaſcus deſinet eſſe regnum, & erit in ciuitatem redactam in aceruos
lapidum. 2 Derelictæ ciuitates eorum dilectæ, in domum manſionis gregum ouium erunt; & habitabunt ibi, & non erit qui
exterreat. 3 Et ceſſabit dominium ab Ephraim, & regnum à Damaſco, & reliqui ſingulares ex Syria, & gloria eorum quaſi gloria filiorum
Iſrael erit, dicit Dominus exercituum. 4 Et erit in tempore illo, humiliabitur gloria Iacob, & diuitiæ gloriæ eius tranſmigrabun-
tur. 5 Et erit ſicut congregans in meſſe manipulum, & qui in brachio ſuo ſpicas metit; & erit ſicut colligens ſpicas in valle gigantum:
6 Et relinquentur in eo racemi, ſicut excuſſio oliuæ: duo vel tria granula in ſummitate rami, quatuor vel quinque in propagine eius
diſperſa: ſic relinquentur ſolitarij iuſti in medio ſeculi inter regna: dicit Dominus Deus Iſrael. 7 In tempore illo innitetur ho-
mo cultui factoris ſui, & oculi eius in verbo ſancti Iſrael ſperabunt.

8 וְלֹא יִשְׁעֶה אֶל־הַמִּזְבְּחוֹת מַעֲשֵׂה יָדָיו וַאֲשֶׁר
עָשׂוּ אֶצְבְּעֹתָיו לֹא יִרְאֶה וְהָאֲשֵׁרִים וְהָחַמָּנִים׃
9 בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיוּ עָרֵי מָעֻזּוֹ כַּעֲזוּבַת הַחֹרֶשׁ
וְהָאָמִיר אֲשֶׁר עָזְבוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְהָיְתָה
שְׁמָמָה׃
10 כִּי שָׁכַחַתְּ אֱלֹהֵי יִשְׁעֵךְ וְצוּר מָעֻזֵּךְ לֹא זָכָרְתְּ
עַל־כֵּן תִּטְּעִי נִטְעֵי נַעֲמָנִים וּזְמֹרַת זָר תִּזְרָעֶנּוּ׃
11 בְּיוֹם נִטְעֵךְ תְּשַׂגְשֵׂגִי וּבַבֹּקֶר זַרְעֵךְ תַּפְרִיחִי
נֵד קָצִיר בְּיוֹם נַחֲלָה וּכְאֵב אָנוּשׁ׃
12 הוֹי הֲמוֹן עַמִּים רַבִּים כַּהֲמוֹת יַמִּים יֶהֱמָיוּן
וּשְׁאוֹן לְאֻמִּים כִּשְׁאוֹן מַיִם כַּבִּירִים יִשָּׁאוּן׃
13 לְאֻמִּים כִּשְׁאוֹן מַיִם רַבִּים יִשָּׁאוּן וְגָעַר בּוֹ
וְנָס מִמֶּרְחָק וְרֻדַּף כְּמֹץ הָרִים לִפְנֵי־רוּחַ וּכְגַלְגַּל
לִפְנֵי סוּפָה׃
14 לְעֵת עֶרֶב וְהִנֵּה בַלָּהָה בְּטֶרֶם בֹּקֶר אֵינֶנּוּ זֶה
חֵלֶק שׁוֹסֵינוּ וְגוֹרָל לְבֹזְזֵינוּ׃

יח

1 הוֹי אֶרֶץ צִלְצַל כְּנָפָיִם אֲשֶׁר מֵעֵבֶר
לְנַהֲרֵי־כוּשׁ׃
2 הַשֹּׁלֵחַ בַּיָּם צִירִים וּבִכְלֵי־גֹמֶא עַל־פְּנֵי־מַיִם
לְכוּ מַלְאָכִים קַלִּים אֶל־גּוֹי מְמֻשָּׁךְ וּמוֹרָט אֶל־
עַם נוֹרָא מִן־הוּא וָהָלְאָה גּוֹי קַו־קָו וּמְבוּסָה
אֲשֶׁר־בָּזְאוּ נְהָרִים אַרְצוֹ׃
3 כָּל־יֹשְׁבֵי תֵבֵל וְשֹׁכְנֵי אָרֶץ כִּנְשֹׂא־נֵס הָרִים
תִּרְאוּ וְכִתְקֹעַ שׁוֹפָר תִּשְׁמָעוּ׃
4 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֵלַי אֶשְׁקוֹטָה וְאַבִּיטָה
בִמְכוֹנִי כְּחֹם צַח עֲלֵי־אוֹר כְּעָב טַל בְּחֹם קָצִיר׃
5 כִּי־לִפְנֵי קָצִיר כְּתָם־פֶּרַח וּבֹסֶר גֹּמֵל יִהְיֶה
נִצָּה וְכָרַת הַזַּלְזַלִּים בַּמַּזְמֵרוֹת וְאֶת־הַנְּטִישׁוֹת
הֵסִיר הֵתַז׃

8 Et non inclinabitur ad altaria quæ fe
cerunt manus eius, & quæ operati sunt di-
giti eius, non respicient lucos & delubra.
9 In die illa, erunt ciuitates fortitudi-
nis eius derelictæ sicut aratra; & segetes
quæ derelictæ sunt à facie filiorum Israel,
10 & erit deserta. Quia oblita es Dei sal-
uatoris tui, & fortis adiutoris tui nō es re-
cordata. propterea plantabis plantationē
fidelem, & germen alienum seminabis.
11 In die plantationis tuæ labrusca, &
D manè semē tuum florebit. Ablata est mes-
sis in die hæreditatis, & dolebit grauiter.
12 Væ multitudini populorum multo-
rum vt multitudo maris sonantis, & tu-
multus turbarum sicut sonitus aquarum
13 multarum. Sonabunt populi sicut so-
nitus aquarum inundantium, & increpa-
bit eum & fugiet procul. Et rapietur sicut
puluis montium à facie venti, & sicut tur-
bo coram tempestate.
14 In tempore vesperæ, & ecce turbatio;
in matutino & non subsistet. Hæc est pars
eorum qui vastauerunt nos, & sors diri-
pientium nos. CAP. XVIII.
1 VÆ terræ cymbalo alarum, quæ est
A trans flumina Aethiopiæ.
2 Qui mittit in mare legatos, & in vasis pa
pyri super aquas. Ite angeli veloces ad gen-
tem conuulsam & dilaceratam, ad popu-
lum terribilem post quem non est alius; ad
gentem expectantē & conculcatam, cuius
diripuerunt flumina terram eius.
3 Omnes habitatores orbis qui mora-
mini in terra, cùm eleuatum fuerit signum
in montibus videbitis, & clangorem tubæ
4 audietis. Quia hæc dicit Dn̄s ad me, Ego
quiescam & cōsiderabo in loco meo, sicut
meridiana lux clara est, & sicut nubes ro-
ris in die messis.
5 Ante messem enim totus effloruit, &
immatura perfectio germinauit, & præ-
scindētur ramusculi eius falcibus, & quæ
derelicta fuerint abscindētur, excutientur.

תרגום יונתן

8 ולא יסתמיך על אגוריא עובד ידוהי ודאתקנא אצבעתיה לא יתקים ואשיריא וחניסנסיא׃ 9 בעדנא ההיא יהוין קרוי תקפהון
ככרך דחרוב ואתחמר דאשתבק מן קדם בני ישראל ותהי לצדו׃ 10 ארי שבקת אל אלהא פרקניך ודחלת תקיפא דמימרה בסעדיך לא
אדכרת בדיל דאת נציבא נצבא בחירא ועובדין סתקלקלין אסגיתא׃ 11 באתר דאתקדשתון למהוי עם תמן קלקלתון עובדיכון ואף כד
עלתון לארע בית שכינתי תמן הוא חזי לכון למפלח שבקתון פלחני ופלחתון לטעותא ארחקתון תיובתא עד דמטא יום תברכון בכן הורה
ביבכון למפחת נפש׃ 12 וי המון עממין סגיאין די כמהמי ימא יהמן ואתרגושת מלכין דכאתרגושת מין תקיפין מתרגשין׃ 13 מלכין
דכאתרגושת מין תקיפין מתרגשין ואזוף בה ויערוק מרחיק ויתרדף כמוץ טוריא קדם רוחא וכגלגלא קדם עלעולא׃ 14 לעדן רמשא
והא כולא הוה עד לא צפרא כדליתוהי דין חולק לאנסנא ועדב לבזזנא׃ יח 1 וי ארעא דאתן לה בספינן מארע רחיקא
וקלעיהון פריסן כנשרא דטאס בכנפוהי דמעבר לנהרי הודו׃ 2 דמשלח בימא אזגדין ובדגוגין על אפי מיא אזלו אזגדין קלילין לות
עמא אניסא ובזיזא לות עמא דתקיף מבכן ולהלא עמא אניסא ובזיזא דבזו עממיא ארעה׃ 3 כל יתבי תבל ודישרן בארעא במזקף
אתא על טוריא תחזון אתא וכמתקע שופרא תשמעון פרקן׃ 4 ארי כדנן אמר יי לי אניח לעמי ישראל ואשקט להון ואתרעי ממדור
קדשי לאוטבא להון ברכן ונחמן איתי להון בפריע כשחין פצח על שמש כענן טל בשחין חצד׃ 5 ארי עד לא ימטי זמן חצדא אילנא
לאפרחא ובסרא מנה סמדר ויקטל שלטוני עממיא בחרבא וית תקיפיהון יעדי ויעבר׃

*Et non confidentes erunt in altaribus; ne- 8
que in operibus manuum eorum quæ fecerunt
digiti eorum, & non videbunt arbores, neque
abominationes eorum.*

*Die illa erunt ciuitates tuæ derelictæ quem- 9
admodum reliquerunt Amorræi & Euæi à fa-
cie filiorum Israel, & erunt desertæ.*

*Quia dereliquisti Deum saluatorem tuum, 10
& Domini Dei tui non es recordata: propter
hoc plantabis plantationem infidelem & semen
infidele.*

*At die qua plantaueris, errabis; at manè si 11
seminaueris, florebit in messem in die hæredita-
tis: et sicut pater hominis hæreditabit filios tuos.*

*Væ multitudini gentium multarum, sicut 12
mare inundans, sic conturbabitur; & sonitus
gentium multarum quasi aqua sonabit, sicut
aqua multa gentes multæ.*

*Quasi aquæ multæ vi impulsæ: & exter- 13
minabit eos, & procul eos prosequetur, sicut
puluerem montium ventilatum à facie venti,
& sicut puluerem rotæ tempestate impellente.*

*Ad vesperam erit luctus priusquam manè 14
& non erit. hæc pars prædantium nos; hæredi-
tas hæreditantibus nos.*

CAP. XVIII.

*VÆ terræ nauium alarum trans flumina 1
Æthiopiæ.*

*Qui mittit in mari obsides & epistolas 2
papyraceas super aquam; ibunt enim nuncij le-
ues ad gentem excelsam: & peregrinum popu-
lum & durum. quis est vltra? gens sine spe &
conculcata. nunc flumina terræ*

*Omnia sicut regio habitata habitabitur; re- 3
gio eorum quasi in signum à monte leuabitur; si-
cut tubæ vox, audibile.*

*Quia sic dixit Dominus mihi, Securitas 4
erit in mea ciuitate, sicut lux ardoris in meri-
die, & sicut nubes roris diei messis erit,*

*Ante messem quando consummatus fuerit 5
flos, & acresta floruerit florem germinans; &
auferet racemulos paruos falcibus, & sarmen-
ta auferet & abscindet.*

8 καὶ οὐ μὴ πεποιθότες ὦσιν ἐπὶ τοῖς βωμοῖς, οὐδὲ ἐπὶ τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν ἃ ἐποίησαν οἱ δάκτυλοι αὐτῶν, καὶ οὐκ ὄψονται τὰ δένδρα, οὐδὲ τὰ βδελύγματα αὐτῶν.

9 τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσονται αἱ πόλεις σου ἐγκαταλελειμμέναι ὃν τρόπον κατέλιπον οἱ ἀμορραῖοι καὶ οἱ εὐαῖοι ἀπὸ προσώπου τῶν υἱῶν ἰσραήλ, καὶ ἔσονται ἔρημοι.

10 διότι κατέλιπες τὸν θεὸν τὸν σωτῆρά σου, καὶ κυρίου θεοῦ σου οὐκ ἐμνήσθης· διὰ τοῦτο φυτεύσεις φύτευμα ἄπιστον καὶ σπέρμα ἄπιστον.

11 τῇ δὲ ἡμέρᾳ ᾗ ἂν φυτεύσῃς πλανηθήσῃ· τὸ δὲ πρωῒ ἐὰν σπείρῃς ἀνθήσει εἰς ἀμητὸν ἐν ἡμέρᾳ κληρονομίας, καὶ ὡς πατὴρ ἀνθρώπου κληρώσῃ τοὺς υἱούς σου.

12 οὐαὶ πλῆθος ἐθνῶν πολλῶν, ὡς θάλασσα κυμαίνουσα οὕτως ταραχθήσεσθε· καὶ ἦχος ἐθνῶν πολλῶν ὡς ὕδωρ ἠχήσει ὡς ὕδωρ πολὺ ἔθνη πολλά.

13 ὡς ὕδατος πολλοῦ βίᾳ φερομένου· καὶ ἀποσκορακιεῖ
αὐτούς, καὶ πόρρω αὐτοὺς διώξεται, ὡς χοῦν ὀρέων λελικμω-
μένον ἀπέναντι ἀνέμου, καὶ ὡς κονιορτὸν τροχοῦ καταιγί-
14 δος φερούσης. πρὸς ἑσπέραν ἔσται πένθος πρὶν ἢ
πρωῒ καὶ οὐκ ἔσται· αὕτη ἡ μερὶς τῶν προνομευσάντων
ἡμᾶς· κληρονομία τοῖς κληρονομήσασιν ἡμᾶς.

ιη'.

1 Οὐαὶ γῆς πλοίων πτερύγων ἐπέκεινα ποταμῶν αἰθιοπίας.

2 ὁ ἀποστέλλων ἐν θαλάσσῃ ὅμηρα καὶ ἐπιστολὰς βιβλίνας ἐπάνω τοῦ ὕδατος· πορεύσονται γὰρ ἄγγελοι κοῦφοι πρὸς ἔθνος μετέωρον· καὶ ξένον λαὸν καὶ χαλεπόν· τίς ἐστιν ἐπέκεινα; ἔθνος ἀνέλπιστον καὶ καταπεπατημένον· νῦν οἱ ποταμοὶ τῆς γῆς

3 πάντες ὡς χώρα κατοικουμένη κατοικηθήσεται· ἡ χώρα αὐτῶν ὡς εἰς σημεῖον ἀπὸ τοῦ ὄρους ἀρθῇ ὡς σάλπιγγος φωνὴ ἀκουστόν.

4 διότι οὕτως εἶπε κύριος μοι· ἀσφάλεια ἔσται ἐν τῇ ἐμῇ πόλει· ὡς φῶς καύματος μεσημβρίας, καὶ ὡς νεφέλη δρόσου ἡμέρας ἀμητοῦ ἔσται,

5 πρὸ τοῦ θερισμοῦ ὅταν συντελεσθῇ ἄνθος καὶ ὄμφαξ ἀνθήσῃ ἄνθος ὀμφακίζουσα· καὶ ἀφελεῖ τὰ βοτρύδια τὰ μικρὰ τοῖς δρεπάνοις, καὶ τὰς κληματίδας ἀφελεῖ καὶ ἀποκόψει.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Et non innitetur altaribus operi manuum suarum, & quæ parauerant digiti eius, non stabunt luci neque delubra. 9 In tempore illo erunt ciuitates fortitudinis eorum, sicut vrbs quæ deserta est, & redacta in aceruos lapidum, quæ derelicta est à facie filiorum Israel: & erit in desolationem. 10 Quia dereliquisti fortissimũ Deum saluatorem tuum: & terribilis & fortis, cuius Verbum est in adiutorium tuum, non es recordata; quia plantata es plantatione electa, & opera corrupta multiplicasti. 11 Postquam sanctificati estis vt essetis populus, ibi corrupistis opera vestra: & insuper postquam ingressi estis in terram domus maiestatis meæ, vbi decebat seruire mihi, reliquistis obsequium meum; & seruistis idolis, & detestati estis pœnitentiam. Antequam perueniret dies interitus vestri, tunc fuit dolor vester in exhalationem animę. 12 Væ turbæ populorum multorum, qui, sicut sonat mare, sonabunt: & tumultus regnorum, sicut sonitus aquarum fortium, sonabunt. 13 Regna quæ quasi sonitus aquarum tumultuabuntur, increpabo ea, & fugient procul, & rapientur sicut stipula montium ante ventum; & sicut rota coram turbine. 14 In tempore vesperę, & ecce quasi non sit; antequam sit manè, quasi non sit. Hæc est pars vim facientium nobis, & sors diripientium nos.

CAP. XVIII.

VÆ terræ ad quam veniunt in nauibus de terra longinqua, & vela eorum extẽsa sunt, quasi aquila quæ volat alis suis, quæ est trans flumina Æthiopiæ. 2 Quæ mittit in aquis nuntios, & in trieribus super faciem aquarũ: Ite nuncij veloces ad populum vim patientem & direptum, ad populum, qui iam olim ac deinceps potens fuit, populum oppressum & direptum; cuius terram diripuerunt populi.

3 Omnes habitatores orbis, & qui morantur in terra cùm eleuatum fuerit signum super montes, videbitis signũ; & cùm clanxerit tuba, audietis redemptionẽ. 4 Quia hæc dicit Dominus mihi, Requiescere faciam populum meum Israel: quiescere faciam eos, & complacebit mihi in habitaculo sancto meo, vt bene faciam eis. benedictiones & consolationes adducam eis citò, sicut calor æstuans Sole, sicut nubes roris in calore messis. 5 Quoniam antequam perueniat tempus messis vt arbor floreat, & vua acerba ex ea erumpat in florem; & occidet principes populorum gladio, & robustos eorum auferet & transferet.

6 * יֵעָזְבוּ יַחְדָּו לְעֵיט הָרִים וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ וְקָץ
עָלָיו הָעַיִט וְכָל־בֶּהֱמַת הָאָרֶץ עָלָיו תֶּחֱרָף׃
7 * בָּעֵת הַהִיא יוּבַל־שַׁי לַיהוָה צְבָאוֹת עַם
מְמֻשָּׁךְ וּמוֹרָט וּמֵעַם נוֹרָא מִן־הוּא וָהָלְאָה גּוֹי
קַו־קָו וּמְבוּסָה אֲשֶׁר בָּזְאוּ נְהָרִים אַרְצוֹ אֶל־
מְקוֹם שֵׁם־יְהוָה צְבָאוֹת הַר־צִיּוֹן׃

יט

1 * מַשָּׂא מִצְרָיִם הִנֵּה יְהוָה רֹכֵב עַל־עָב קַל
וּבָא מִצְרַיִם וְנָעוּ אֱלִילֵי מִצְרַיִם מִפָּנָיו וּלְבַב
מִצְרַיִם יִמַּס בְּקִרְבּוֹ׃
2 * וְסִכְסַכְתִּי מִצְרַיִם בְּמִצְרַיִם וְנִלְחֲמוּ אִישׁ
בְּאָחִיו וְאִישׁ בְּרֵעֵהוּ עִיר בְּעִיר מַמְלָכָה בְּמַמְלָכָה׃
3 * וְנָבְקָה רוּחַ־מִצְרַיִם בְּקִרְבּוֹ וַעֲצָתוֹ אֲבַלֵּעַ
וְדָרְשׁוּ אֶל־הָאֱלִילִים וְאֶל־הָאִטִּים וְאֶל־הָאֹבוֹת
וְאֶל־הַיִּדְּעֹנִים׃
4 * וְסִכַּרְתִּי אֶת־מִצְרַיִם בְּיַד אֲדֹנִים קָשֶׁה וּמֶלֶךְ
עַז יִמְשָׁל־בָּם נְאֻם הָאָדוֹן יְהוָה צְבָאוֹת׃
5 * וְנִשְּׁתוּ־מַיִם מֵהַיָּם וְנָהָר יֶחֱרַב וְיָבֵשׁ׃
6 * וְהֶאֶזְנִיחוּ נְהָרוֹת דָּלְלוּ וְחָרְבוּ יְאֹרֵי מָצוֹר קָנֶה
וָסוּף קָמֵלוּ׃
7 * עָרוֹת עַל־יְאוֹר עַל־פִּי יְאוֹר וְכֹל מִזְרַע יְאוֹר
יִיבַשׁ נִדַּף וְאֵינֶנּוּ׃
8 * וְאָנוּ הַדַּיָּגִים וְאָבְלוּ כָּל־מַשְׁלִיכֵי בַיְאוֹר חַכָּה
וּפֹרְשֵׂי מִכְמֹרֶת עַל־פְּנֵי־מַיִם אֻמְלָלוּ׃
9 * וּבֹשׁוּ עֹבְדֵי פִשְׁתִּים שְׂרִיקוֹת וְאֹרְגִים חוֹרָי׃
10 * וְהָיוּ שָׁתֹתֶיהָ מְדֻכָּאִים כָּל־עֹשֵׂי שֶׂכֶר אַגְמֵי־
נָפֶשׁ׃
11 * אַךְ־אֱוִלִים שָׂרֵי צֹעַן חַכְמֵי יֹעֲצֵי פַרְעֹה עֵצָה
נִבְעָרָה אֵיךְ תֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה בֶּן־חֲכָמִים אֲנִי
בֶּן־מַלְכֵי־קֶדֶם׃

6 * Et relinquetur ſimul auibus montiū,
& beſtijs terræ, & æſtate perpetua erunt ſu
per eum volucres, & omnes beſtiæ terræ
7 ſuper illum hyemabunt. * In tempore
D illo deferetur munus Domino exercituum
à populo diuulſo & dilacerato, à populo
terribili, poſt quem non fuit alius, à gente
expectante & conculcata, cuius diripue-
runt flumina terram eius, ad locum nomi-
nis Domini exercituum montem Sion.

CAP. XIX.

1 ONus Aegypti. Ecce Dominus aſcēdet
A ſuper nubem leuem, & ingredietur
Aegyptum, & commouebūtur ſimulachra
Aegypti à facie eius, & cor Aegypti tabe-
2 ſcet in medio eius. * Et concurrere faciam
Aegyptios aduerſus Aegyptios, & pugna-
bit vir contra fratrem ſuum, & vir contra
amicum ſuum, ciuitas aduerſus ciuitatem,
3 regnum aduerſus regnum. * Et dirumpe-
tur ſpiritus Aegypti in viſceribus eius, &
conſilium eius præcipitabo, & interroga-
bunt ſimulachra ſua & diuinos ſuos, &
4 pythones & ariolos. * Et tradam Aegy-
ptum in manu dominorum crudelium, &
rex fortis dominabitur eorum, ait Domi-
5 nus exercituum. * Et areſcet aqua de mari,
& fluuius deſolabitur atque ſiccabitur.
6 * Et deficient flumina. attenuabuntur
& ſiccabuntur riui aggerum. calamus &
B iuncus marceſcet.
7 * Nudabitur alueus riui à fonte ſuo. &
omnis ſementis irrigua ſiccabitur, areſcet
8 & non erit. * Et mœrebūt piſcatores, & lu-
gebūt omnes mittentes in flumē hamum,
& expandētes rete ſuper faciem aquarum
9 emarceſcent. * Confundentur qui opera-
bantur linum, plectentes & texentes ſub-
10 tilia. * Et erunt irrigua eius flectentia, om-
nes qui faciebant lacunas ad capiendos pi-
11 ſces. * Stulti principes Taneos, ſapientes
conſiliarij Pharaonis dederunt conſilium
inſipiens. Quomodo dicetis Pharaoni: Fi-
lius ſapientiū ego, filius regū antiquorū?

תרגום יונתן

6 ישתבקון כחדא לעופא דטוריא ולבעירא דארעא בקיטא יהי שרי עלוהי כל עופא דשמיא וכל בעירא דארעא עלוהי יעברון סיתוא׃
7 בעדנא ההיא יתובה בתקרבא לקדם יוי צבאות לעמא אניסא ובזיזא ולעמא דיתקף מבכן ולהלא עמא אניסא ובזיזא דבזו עממיא ארעה
לארעא דאתקרי שמא דיוי צבאות דשכינתה בטורא דציון׃

יט

1 מטל כס דלוט לאשקאה ית מצראי הא יוי מתגלי בענן יקריה לאתפרעא מן מצראי ויתברו טעות מצראי מן קדמוהי ולבא דמצראי
יתמסון במעיהון׃ 2 ואגרי מצראי במצראי ויגיחון קרב גבר באחוהי וגבר בחבריה קרי בקרי ומלכו במלכו׃ 3 ותתמסי רוחא
דמצראי במעיהון וחכימיהון אסלעם ויתבעון מן טעון ומן חרשין ומן בדין ומן זכורו׃ 4 ואמסר ית מצראי ביד רבון קשי ומלך תקיף
ישלוט בהון אמר רבון עלמא יוי צבאות׃ 5 ויצדון מיא מימא ונהרהון יחרוב ויבש׃ 6 ויצדון נהרותהון ויבשון ויחרבון נהריהון
עמיקיא קנה וגומא לא יסקון׃ 7 יבש רוביה דנהרא ויהי בכיפה וכל בית מזרע נהרהון יבש יחבור ולא יצמח׃ 8 ויצדון צידי נוניא
ויתאבלון כל דהוו רמן בנהרא חכתא ופרסי מצדא על אפי מיא יצדון׃ 9 ויבהתון פלחי כתנא דסריקין ומחן מנה מצדן׃ 10 ויהי אתר
בית שתיהא כבישין אתר דהוו עבדין סכרא וכנשין מיא גבר לנפשה׃ 11 ברם אטפשו רברבי טנים חכימיא דמלכוהי לפרעה מלך
דגזעו אמרין תימרון לפרעה בני חכימין אנחנא ואת בר מלכין מלקדמין׃

* *Et relinquet ſimul auibus cæli & beſtijs* 6
terræ, & congregabuntur ſuper eos volatilia
cæli, & omnes beſtiæ terræ ſuper eam venient.
* *In tempore illo deferentur munera Domino* 7
Sabaoth de populo tribulato & diuulſo, & à
populo magno, ex nunc & in æternum tempus:
gens ſperans & conculcata, quæ eſt in parte fluminis regionis, in locum vbi nomen Domini Sabaoth, in montem ſanctum.

CAP. XIX.

VIſio Aegypti. Ecce Dominus ſedet ſuper nu- 1
bem leuem, & veniet in Aegyptum, & mouebuntur manufacta Aegypti à facie eius; & cor eorum deficiet in ipſis.
* *Et inſurgent Aegyptij in Aegyptios, & de-* 2
bellabit homo fratrem ſuum, & homo proximum ſuum, ciuitas in ciuitatẽ, & lex in legem.
* *Et conturbabitur ſpiritus Aegyptiorum* 3
in ipſis, & conſilium eorum diſſipabo: & interrogabunt Deos eorum & ſimulachra eorum & de terra loquentes & ventriloquos.
* *Et tradam Aegyptum in manus hominum* 4
dominorum durorum, & reges duri dominabuntur eis: hæc dicit Dominus Sabaoth.
* *Et bibent aquam quæ iuxta mare, Aegy-* 5
ptij; at fluuius deficiet & ſiccabitur.
* *Et deficient flumina & foſſæ fluminis, &* 6
ſiccabitur omnis congregatio aquæ, & in omni palude calami & papyri.
* *Et viride omne quod circum flumen, &* 7
omne quod ſeminatur per flumen ſiccabitur à ventis corruptum.
* *Et gement piſcatores, & gement omnes* 8
mittentes hamum in flumen, & mittentes ſagenas, & expandentes retia lugebunt.
* *Et confuſio accipiet operantes linum fiſſile,* 9
& operantes byſſum.
* *Et erunt operantes ea in dolore; omnes fa-* 10
cientes ceruiſiam, contriſtabuntur, & animabus dolebunt.
* *Et ſtulti erunt principes Taneos, ſapientes* 11
conſiliarij regis; conſilium eorum euaneſcet. quomodo dicetis regi filij prudentium? Nos filij regum qui ab initio.

6 * καὶ καταλείψει ἅμα τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς· καὶ συναχθήσεται ἐπ' αὐτοὺς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς ἐπ' αὐτὴν
7 ἥξει. * ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνενεχθήσεται δῶρα κυρίῳ σαβαὼθ ἐκ λαοῦ τεθλιμμένου καὶ τετιλμένου· καὶ ἀπὸ λαοῦ μεγάλου, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον· ἔθνος ἐλπίζον καὶ καταπεπατημένον, ὅ ἐστιν ἐν μέρει ποταμοῦ τῆς χώρας, εἰς τὸν τόπον οὗ τὸ ὄνομα κυρίου σαβαὼθ, εἰς ὄρος ἅγιον.

ιθ'.

1 * Ὅρασις αἰγύπτου· ἰδοὺ κύριος κάθηται ἐπὶ νεφέλης κούφης καὶ ἥξει εἰς αἴγυπτον, καὶ σεισθήσεται τὰ χειροποίητα αἰγύπτου ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ· καὶ ἡ καρδία αὐτῶν ἡττηθή-
2 σεται ἐν αὐτοῖς. * καὶ ἐπεγερθήσονται αἰγύπτιοι ἐπ' αἰγυπτίους, καὶ πολεμήσει ἄνθρωπος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἄνθρωπος τὸν πλησίον αὐτοῦ· πόλις ἐπὶ πόλιν, καὶ νόμος ἐπὶ νόμον.
3 * καὶ ταραχθήσεται τὸ πνεῦμα τῶν αἰγυπτίων ἐν αὐτοῖς· καὶ τὴν βουλὴν αὐτῶν διασκεδάσω· καὶ ἐπερωτήσουσι τοὺς θεοὺς αὐτῶν καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῶν καὶ τοὺς ἐκ τῆς γῆς φωνοῦντας καὶ τοὺς ἐγγαστριμύθους.
4 * καὶ παραδώσω τὴν αἴγυπτον εἰς χεῖρας ἀνθρώπων κυρίων σκληρῶν, καὶ βασιλεῖς σκληροὶ κυριεύσουσιν αὐτῶν· τάδε λέγει κύριος σαβαώθ.
5 * καὶ πίονται ὕδωρ τὸ παρὰ θάλασσαν οἱ αἰγύπτιοι· ὁ δὲ ποταμὸς ἐκλείψει καὶ ξηρανθήσεται.
6 * καὶ ἐκλείψουσιν οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ διώρυγες τοῦ ποταμοῦ· καὶ ξηρανθήσεται πᾶσα συναγωγὴ ὕδατος, καὶ ἐν παντὶ ἕλει καλάμου καὶ παπύρου.
7 * καὶ τὸ χλωρὸν πᾶν τὸ κύκλῳ τοῦ ποταμοῦ· καὶ πᾶν τὸ σπειρόμενον διὰ τοῦ ποταμοῦ ξηρανθήσεται ἀνεμόφθορον.
8 * καὶ στενάξουσιν οἱ ἁλιεῖς, καὶ στενάξουσι πάντες οἱ βάλλοντες ἄγκιστρον εἰς τὸν ποταμόν, καὶ οἱ βάλλοντες σαγήνας καὶ οἱ ἀμφιβολεῖς πενθήσουσι.
9 * καὶ αἰσχύνη λήψεται τοὺς ἐργαζομένους τὸ λινὸν τὸ
10 σχιστόν, καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὴν βύσσον. * καὶ ἔσονται οἱ ἐργαζόμενοι αὐτὰ ἐν ὀδύνῃ, καὶ πάντες οἱ ποιοῦντες τὸν ζῦθον, λυπηθήσονται καὶ τὰς ψυχὰς πονέσουσι.
11 * καὶ μωροὶ ἔσονται οἱ ἄρχοντες τάνεως· οἱ σοφοὶ σύμβουλοι τοῦ βασιλέως, ἡ βουλὴ αὐτῶν μωρανθήσεται· πῶς ἐρεῖτε τῷ βασιλεῖ υἱοὶ συνετῶν· ἡμεῖς υἱοὶ βασιλέων τῶν ἐξ ἀρχῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[6] Relinquentur ſimul auibus montiũ, & beſtijs terræ: & in vere erit habitans ſuper eos omnis auis cæli, & omnes beſtiæ terræ ſuper eos hyemabunt. [7] In tempore illo adducetur munus in conſpectu Domini exercituum à populo vim facienti & direpto, & à populo qui fortis erit ex tunc & deinceps; populo vim patienti, & direpto, cuius terram diripuerunt populi; ad terram in qua inuocatũ eſt nomen Domini exercituum, cuius maieſtas habitat in monte Sion.

CAP. XIX.

ONus calicis maledictionis ad propinandum Aegyptiis. Ecce Dominus reuelabitur in nube gloriæ ſuæ, vt vindictã ſumat de Aegyptiis: & contererentur idola Aegyptiorum à facie eius, & cor Aegyptiorum tabeſcet in viſceribus eorum. [2] Et concurrere faciam Aegyptios contra Aegyptios, & pugnabit vir contra fratrem ſuum, & vir contra ſocium ſuum: ciuitas contra ciuitatem, & regnum contra regnum. [3] Et tabeſcet ſpiritus Aegyptiorum in viſceribus eorũ, & ſapientes eorum obſtupefaciam: & requirent ab idolis & à maleficis, & à diuinis, & ab ariolis. [4] Et tradam Aegyptios in manu Domini duri, & rex fortis dominabitur eorũ; dicit dominator ſeculi, Dominus exercituum. [5] Et deſertæ erunt aquæ maris, & flumen eorum areſcet & ſiccabitur. [6] Et deſolabuntur flumina eorum; ſiccabuntur & areſcent flumina eorum profunda; calamus & iuncus non creſcent. [7] Exiccabitur maior pars fluminis; & quod fuerit in ripa eius, & omnis locus ſementis fluminis eorum ſiccabitur, & areſcet, & non germinabit. [8] Et deſolabuntur piſcatores piſcium; & lugebũt omnes qui mittebant in flumen hamum; & expandentes rete ſuper faciem aquarum, deſolabuntur. [9] Et confundentur qui operabantur linum carminatum, & texentes ex eo retia. [10] Et erit locus irriguus eius conculcatus, & locus vbi faciebant lacunas, & congregabant aquas vnuſquiſque animæ ſuæ. [11] Veruntamen inſipientes facti ſunt principes Taneos, ſapientes qui dederunt Pharaoni conſilium deceptionis; quomodo dicitis Pharaoni: Filij ſapientum ſumus? & tu filius regum ab initio.

12 * אַיָּם אֵפוֹא חֲכָמֶיךָ וְיַגִּידוּ נָא לָךְ וְיֵדְעוּ מַה־
יָּעַץ יְהוָה צְבָאוֹת עַל־מִצְרָיִם׃
13 * נוֹאֲלוּ שָׂרֵי צֹעַן נִשְּׁאוּ שָׂרֵי נֹף וְהִתְעוּ אֶת־
מִצְרַיִם פִּנַּת שְׁבָטֶיהָ׃
14 * יְהוָה מָסַךְ בְּקִרְבָּהּ רוּחַ עִוְעִים וְהִתְעוּ אֶת־
מִצְרַיִם בְּכָל־מַעֲשֵׂהוּ כְּהִתָּעוֹת שִׁכּוֹר בְּקִיאוֹ׃
15 * וְלֹא־יִהְיֶה לְמִצְרַיִם מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה רֹאשׁ
וְזָנָב כִּפָּה וְאַגְמוֹן׃
16 * בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מִצְרַיִם כַּנָּשִׁים וְחָרַד
וּפָחַד מִפְּנֵי תְּנוּפַת יַד־יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר־הוּא
מֵנִיף עָלָיו׃
17 * וְהָיְתָה אַדְמַת יְהוּדָה לְמִצְרַיִם לְחָגָּא
כֹּל אֲשֶׁר יַזְכִּיר אֹתָהּ אֵלָיו יִפְחָד מִפְּנֵי עֲצַת יְהוָה
צְבָאוֹת אֲשֶׁר־הוּא יוֹעֵץ עָלָיו׃
18 * בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיוּ חָמֵשׁ עָרִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם
מְדַבְּרוֹת שְׂפַת כְּנַעַן וְנִשְׁבָּעוֹת לַיהוָה צְבָאוֹת עִיר
הַהֶרֶס יֵאָמֵר לְאֶחָת׃
19 * בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מִזְבֵּחַ לַיהוָה בְּתוֹךְ אֶרֶץ
מִצְרָיִם וּמַצֵּבָה אֵצֶל־גְּבוּלָהּ לַיהוָה׃
20 * וְהָיָה לְאוֹת וּלְעֵד לַיהוָה צְבָאוֹת בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם
כִּי־יִצְעֲקוּ אֶל־יְהוָה מִפְּנֵי לֹחֲצִים וְיִשְׁלַח לָהֶם
מוֹשִׁיעַ וָרָב וְהִצִּילָם׃
21 * וְנוֹדַע יְהוָה לְמִצְרַיִם וְיָדְעוּ מִצְרַיִם אֶת־
יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וְעָבְדוּ זֶבַח וּמִנְחָה וְנָדְרוּ־נֵדֶר
לַיהוָה וְשִׁלֵּמוּ׃
22 * וְנָגַף יְהוָה אֶת־מִצְרַיִם נָגֹף וְרָפוֹא וְשָׁבוּ עַד־
יְהוָה וְנֶעְתַּר לָהֶם וּרְפָאָם׃
23 * בַּיּוֹם הַהוּא תִּהְיֶה מְסִלָּה מִמִּצְרַיִם אַשּׁוּרָה
וּבָא־אַשּׁוּר בְּמִצְרַיִם וּמִצְרַיִם בְּאַשּׁוּר וְעָבְדוּ
מִצְרַיִם אֶת־אַשּׁוּר׃

12 * Vbi nunc sunt sapientes tui? Annun-
cient tibi & indicét quid cogitauerit Do-
minus exercituum super Aegyptum.
13 * Stulti facti sunt principes Taneos,
C emarcuerunt principes Mempheos, dece-
perunt Ægyptum angulũ populorũ eius.
14 * Dominus miscuit in medio eius spiri-
tum vertiginis. & errare fecerunt Ægy-
ptum in omni opere suo, sicut errat ebrius
& vomens.
15 * Et nõ erit Aegypto opus quod faciat,
caput, & caudam incuruantem & refre-
nantem.
16 * In die illa erit Aegyptus quasi mulie-
res, & stupebunt, & timebunt à facie com-
motionis manus Domini exercituum quã
ipse mouebit super eam.
17 * Et erit terra Iuda Aegypto in pauo-
rem. Omnis qui illius fuerit recordatus,
pauebit à facie consilij Domini exercituũ,
quod ipse cogitauit super eam.
18 * In die illa erunt quinque ciuitates in
terra Aegypti loquentes lingua Chanaan,
& iurantes per Dominum exercituum.
D Ciuitas Solis vocabitur vna.
19 * In die illa erit altare Domini in me-
dio terræ Aegypti, & titulus Domini iuxta
terminum eius;
20 * Et erit in signum, & in testimonium
Domino exercituum in terra Aegypti. Cla
mabunt enim ad Dominum à facie tribu-
lantis, & mittet eis saluatorem & propu-
gnatorem qui liberet eos.
21 * Et cognoscetur Dominus ab Aegypto,
& cognoscent Aegyptij Dominum in die
illa, & colent eum in hostijs & in muneri-
bus, & vota vouebũt Domino, & soluent.
22 * Et percutiet Dominus Aegyptum pla
ga, & sanabit eam, & reuertẽtur ad Domi-
num, & placabitur eis, & sanabit eos.
23 * In die illa erit via de Aegypto in Assy-
rios, & intrabit Assyrius Aegyptum, &
Aegyptius in Assyrios, & seruient Aegy-
ptij Assur.

תרגום יונתן

12 אָן אִנּוּן חַכִּימָךְ וִיחַוּוּן כְּעַן לָךְ וְיִדְעוּן מָא מְלַךְ יְיָ צְבָאוֹת עַל מִצְרָיִם׃ 13 אִטַּפַּשׁוּ רַבְרְבֵי טָנִיס טְעוֹ אֱנָשׁ מֵיפִיס אַטְעִיו יַת מִצְרָאֵי
דַּבָּנֵי פִּלְכְּהָא׃ 14 יְיָ רְמָא בֵּינֵיהוֹן רוּחַ דִּטְעוּ וְאַטְעִיו יַת מִצְרָאֵי בְּכָל עוֹבָדֵיהוֹן כְּמָא דְּטָעֵי רַוְיָא דְּמִדַּשְׁדֵּשׁ בְּחוֹבֵיהּ׃
15 וְלָא יְהֵי לְמִצְרַיִם מַלְכָּא דְּיִמְלִיךְ רֵישׁ וְהַגְמוֹן שִׁלְטוֹן וְאִטְרוֹן׃ 16 בְּעִדָּנָא הַהִיא יְהוֹן מִצְרָאֵי חַלָּשִׁין כִּנְשַׁיָּא וִיזוּעוּן וְיִתַּבְּרוּן מִן
קֳדָם אֲרָמוּת גְּבוּרְתָּא דַּיְיָ צְבָאוֹת דְּהוּא מָרִים עֲלֵיהוֹן׃ 17 וּתְהֵי אַרְעָא דְּבֵית יְהוּדָה לְמִצְרַיִם לְדַחֲלָא כָּל דְּיִדְכַּר יָתַהּ לֵהּ יְזוּעַ מִן
קֳדָם מַלְכָּא דַּיְיָ צְבָאוֹת דְּהוּא מָלֵךְ עֲלֵיהוֹן׃ 18 בְּיוֹמָא הַהוּא יֶהֶוְיָן חֲמֵשׁ קִרְוִין בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם מְמַלְּלָן מַמְלַל כְּנַעֲנָאָה וּמְקַיְּמָן
בִּשְׁמָא דַּיְיָ צְבָאוֹת קַרְתָּא בֵּית שֶׁמֶשׁ דַּעֲתִידָא לְמֶחֱרַב עֲלַהּ יִתְאֲמַר דְּהִיא חֲדָא מִנְּהֵן׃ 19 בְּעִדָּנָא הַהִיא יְהֵי מַדְבְּחָא מַתְקַן קֳדָם
יְיָ בְּגוֹ אַרְעָא דְּמִצְרַיִם וְקָמְתָה בִּסְטַר תְּחוּמַהּ קֳדָם יְיָ׃ 10 וִיהֵי לְאָת וּלְסָהִיד קֳדָם יְיָ צְבָאוֹת בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם אֲרֵי
יְצַלּוֹן קֳדָם יְיָ מִן קֳדָם דָּחֲקֵיהוֹן וְיִשְׁלַח לְהוֹן פָּרִיק וְדַיָּן וִישֵׁיזְבִנּוּן׃
21 וְיִתְגְּלֵי גְּבוּרְתָּא דַּיְיָ לְאוֹטָבָא לְמִצְרָאֵי וְיִדְעוּן מִצְרָאֵי לְמִדְחַל מִן קֳדָם יְיָ בְּעִדָּנָא הַהִיא וְיִפְלְחוּן בְּנִכְסַת קוּדְשִׁין וּבְקֻרְבָּנִין וְיִנְדְּרוּן
נִדְרִין קֳדָם יְיָ וִישַׁלְּמוּן׃ 22 וְיִמְחֵי יְיָ יַת מִצְרָאֵי מָחָא וְיַסֵּינוּן וִיתוּבוּן לְפָלְחָנָא דַּיְיָ וִיקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן וְיַסֵּי יַתְהוֹן׃
23 בְּעִדָּנָא הַהִיא תְּהֵי אוֹרַח כְּבִישָׁא מִמִּצְרַיִם לְאַתּוּר וְיֵיתוּן אַתּוּרָאֵי בְּמִצְרַיִם וּמִצְרָאֵי בְּאַתּוּרָאֵי וְיִפְלְחוּן מִצְרָאֵי יַת אַתּוּרָאֵי׃

*Vbi sunt nunc sapientes tui, & annun- 12
cient tibi? & dicant quid cogitauit Dominus
Sabaoth super Ægyptum.

*Defecerunt principes Taneos, & exaltati 13
sunt principes Mempheos; & decipient Aegy-
ptum & tribus.

*Dominus enim miscuit eis spiritum erro- 14
ris, & errare fecerunt Aegyptum in omnibus
operibus eius, sicut errat ebrius & vomens
simul.

*Et non erit Aegyptiis opus quod faciet ca- 15
put & caudam, principium & finem.

*Die illa erunt Aegyptij sicut mulieres in 16
tremore & in timore à facie manus Domini Sa-
baoth, quam ipse iniiciet eis.

*Et erit regio Aegyptiorum Iudæis in ter- 17
rorem: omnis qui nominauerit eam ipsis, time-
bunt per consilium quod Dominus Sabaoth de-
creuit super illam.

*Die illa erunt quinque ciuitates in terra 18
Aegypti, loquentes lingua Chananitide; & iu-
rantes nomine Domini Sabaoth: ciuitas Solis vo
cabitur vna ciuitas.

*Die illa erit altare Domino in regione Ae- 19
gyptiorum, & titulus ad terminum eius Do-
mino.

*Et erit in signum in seculum Domino in re- 20
gione Aegypti, quia clamabunt ad Dominum
propter tribulantes eos; & mittet eis homi-
nem, qui saluabit eos: iudicans saluabit eos, &
notus erit Dominus Aegyptiis.

*Et cognoscent Aegyptij Dominum in die 21
illa: & facient sacrificium & donum, & vo-
uebunt vota Domino, & reddent.

*Et percutiet Dominus Aegyptios plaga, & 22
sanabit eos; & conuertentur ad Dominum,
& exaudiet eos, & sanabit eos sanitate.

*Die illa erit via Aegypti ad Assyrios, & 23
ingredientur Assyrij in Aegyptum, & Aegy-
ptij ibunt ad Assyrios, & seruient Aegyptij
Assyrijs.

12 *ποῦ εἰσι νῦν οἱ σοφοί σου; καὶ ἀναγγειλάτωσάν σοι
καὶ εἰπάτωσαν, τί βεβούλευται κύριος σαβαὼθ ἐπ᾽ αἴ-
γυπτον.

13 *ἐξέλιπον οἱ ἄρχοντες τάνεως· καὶ ὑψώθησαν οἱ
ἄρχοντες μέμφεως· καὶ πλανήσουσι τὴν αἴγυπτον καὶ τὰς
φυλάς.

14 *κύριος γὰρ ἐκέρασεν αὐτοῖς πνεῦμα πλανήσεως· καὶ
ἐπλάνησαν τὴν αἴγυπτον ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτῆς, ὡς
πλανᾶται ὁ μεθύων καὶ ὁ ἐμῶν ἅμα.

15 *καὶ οὐκ ἔσται τοῖς αἰγυπτίοις ἔργον ὃ ποιήσει κεφαλὴν
καὶ οὐρὰν, ἀρχὴν καὶ τέλος.

16 *τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσονται αἰγύπτιοι ὡς γυναῖκες ἐν
τρόμῳ καὶ ἐν φόβῳ ἀπὸ προσώπου τῆς χειρὸς κυρίου σα-
βαὼθ, ἣν αὐτὸς ἐπιβαλεῖ αὐτοῖς.

17 *καὶ ἔσται ἡ χώρα τῶν αἰγυπτίων τοῖς ἰουδαίοις εἰς φό-
βητρον· πᾶς ὃς ἐὰν ὀνομάσῃ αὐτὴν αὐτοῖς, φοβηθήσονται
διὰ τὴν βουλὴν ἣν κύριος σαβαὼθ βεβούλευται ἐπ᾽
αὐτήν.

18 *τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσονται πέντε πόλεις ἐν γῇ αἰγύ-
πτῳ, λαλοῦσαι τῇ γλώσσῃ τῇ χαναανίτιδι· καὶ ὀμνύοντες
τῷ ὀνόματι κυρίου σαβαώθ· πόλις ἀχερὲς κληθήσεται
μία πόλις.

19 *τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ ἐν χώρᾳ
αἰγυπτίων· καὶ στήλη πρὸς τὸ ὅριον αὐτῆς τῷ κυρίῳ.

20 *καὶ ἔσται εἰς σημεῖον εἰς τὸν αἰῶνα κυρίῳ ἐν χώρᾳ αἰ-
γύπτου· ὅτι κεκράξονται πρὸς κύριον διὰ τοὺς θλίβοντας
αὐτούς· καὶ ἀποστελεῖ αὐτοῖς ἄνθρωπον, ὃς σώσει αὐ-
τούς· κρίνων σώσει αὐτούς· καὶ γνωστὸς ἔσται κύριος τοῖς αἰ-
γυπτίοις.

21 *καὶ γνώσονται οἱ αἰγύπτιοι τὸν κύριον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί-
νῃ· καὶ ποιήσουσι θυσίαν καὶ δῶρον, καὶ εὔξονται εὐχὰς
τῷ κυρίῳ, καὶ ἀποδώσουσιν.

22 *καὶ πατάξει κύριος τοὺς αἰγυπτίους πληγῇ· καὶ
ἰάσεται αὐτούς· καὶ ἐπιστραφήσονται πρὸς κύριον, καὶ
εἰσακούσεται αὐτῶν· καὶ ἰάσεται αὐτοὺς ἰάσει.

23 *τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται ὁδὸς αἰγύπτου πρὸς ἀσυ-
ρίους· καὶ εἰσελεύσονται ἀσύριοι εἰς αἴγυπτον, καὶ αἰγύ-
πτιοι πορεύσονται πρὸς ἀσυρίους· καὶ δουλεύσουσιν οἱ αἰ-
γύπτιοι τοῖς ἀσυρίοις.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Vbi sunt sapientes tui vt annuncient nunc tibi? & sciant quod consilium iniuit Dominus exercituum contra Aegyptum.
13 Insipientes facti sunt principes Taneos, errauerunt viri Mempheos: deceperunt Ægyptios principes prouinciarum eius.
14 Dominus immisit in eos spiritum erroris, & errare fecerunt Ægyptios in omnibus operibus suis; sicut errat ebrius, qui prouoluitur in vomitu suo.
15 Et non erit Ægyptijs rex qui regnet, nec princeps nec satrapa, nec præfectus, nec dominator.
16 In tempore illo erunt Ægyptij infirmi sicut mulieres, & contremiscent, & conterentur à facie eleuationis potentiæ Domini exercituum, quam ipse leuabit super eos.
17 Et erit terra domus Iudæ Ægypto in pauorem: omnis qui recordatus fuerit illius, contremiscet à facie consilij Domini exercituum, quod ipse consuluit contra eos.
18 In die illa erunt quinque ciuitates in terra Ægypti, loquentes loquela Chanaan, & iurantes in nomine Domini exercituum. Ciuitas domus Solis, quæ destruenda est, dicetur vna ex eis.
19 In tempore illo erit altare præparatum coram Domino in medio terræ Aegypti, & titulus in latere termini eius coram Domino.
20 Et erit in signum, & in testem coram Domino exercituum in terra Ægypti: quando orauerint coram Domino à facie eorum qui tribulant eos, & mittet eis saluatorem & iudicem, & liberabit eos.
21 Et reuelabitur potentia Domini vt benefaciat Aegyptijs, & scient Aegyptij timere à facie Domini in tempore illo, & colent in hostijs sanctificatis, & in oblationibus, & vouebunt vota coram Domino, & soluent.
22 Et percutiet Dominus Aegyptios percussione, & sanabit eos, & conuertentur ad cultum Domini, & suscipiet orationes eorum, & sanabit eos.
23 In tempore illo erit via trita de Aegypto in Assyriam: & pugnabunt Assyrij contra Aegyptios, & Aegyptij contra Assyrios, & seruient Aegyptij Assyrijs.

24 * ביום ההוא יהיה ישראל שלישיה למצרים
ולאשור ברכה בקרב הארץ׃
25 * אשר ברכו יהוה צבאות לאמר ברוך עמי
מצרים ומעשה ידי אשור ונחלתי ישראל׃

כ

1 * בשנת בא תרתן אשדודה בשלח אתו
סרגון מלך אשור וילחם באשדוד וילכדה׃
2 * בעת ההיא דבר יהוה ביד ישעיהו בן אמוץ
לאמר לך ופתחת השק מעל מתניך ונעלך תחלץ
מעל רגלך ויעש כן הלך ערום ויחף׃
3 * ויאמר יהוה כאשר הלך עבדי ישעיהו ערום
ויחף שלש שנים אות ומופת על מצרים ועל
כוש׃
4 * כן ינהג מלך אשור את שבי מצרים ואת
גלות כוש נערים וזקנים ערום ויחף וחשופי
שת ערות מצרים׃
5 * וחתו ובשו מכוש מבטם ומן מצרים תפארתם׃
6 * ואמר ישב האי הזה ביום ההוא הנה כה
מבטנו אשר נסנו שם לעזרה להנצל מפני מלך
אשור ואיך נמלט אנחנו׃

כא

1 * משא מדבר ים כסופות בנגב לחלוף
ממדבר בא מארץ נוראה׃
2 * חזות קשה הגד לי הבוגד בוגד והשודד
שודד עלי עילם צורי מדי כל אנחתה השבתי׃
3 * על כן מלאו מתני חלחלה צירים אחזוני
כצירי יולדה נעויתי משמע נבהלתי מראות׃
4 * תעה לבבי פלצות בעתתני את נשף חשקי
שם לי לחרדה׃

24 * In die illa erit Israel tertius Ægyptio
& Assyrio, benedictio in medio terræ.
25 * Cui benedixit Dominus exercituum,
dicens: Benedictus populus meus Ægy-
pti, & opus manuũ mearum Assyrius, hę-
reditas autem mea Israel.

CAP. XX.

1 A IN anno quo ingressus est Thartan in
Azotum, cùm misisset eum Sargon rex
Assyriorum, & pugnasset contra Azotum
2 & cepisset eam. * In tempore illo locu-
tus est Dominus in manu Esaię, filij Amos,
dicens: Vade & solue saccum de lumbis
tuis, & calciamenta tua tolle de pedibus
tuis; & fecit sic, vadens nudus & discalcia-
3 tus. * Et dixit Dominus, Sicut ambula-
uit seruus meus Esaias nudus & discalcia-
tus, trium annorum signum & portentum
erit super Ægyptum & super Æthiopiam.
4 * Sic minabit rex Assyriorum captiuita-
B tem Aegypti, & transmigrationẽ Aethio-
piæ, iuuenem & senem, nudam & discal-
ciatam discoopertis natibus ad ignomi-
5 niam Aegypti. * Et timebunt & confun-
dentur ab Aethiopia spe sua, & ab Aegy-
6 pto gloria sua. * Et dicet habitator insu-
læ huius in die illa, Hæccine erat spes no-
stra, ad quos confugimus in auxilium vt
liberarent nos à facie regis Assyriorum? &
quomodo effugere poterimus nos?

CAP. XXI.

1 A ONus deserti maris. Sicut turbines ab
Africo veniunt, de deserto venit, de Habac.2. Ioh.3.1
2 terra horribili. * Visio dura nunciata
est mihi. Qui incredulus est, infideliter
agit; & qui depopulator est, vastat: ascen-
de Elam, obside Mede: omnem gemitum
3 eius cessare feci. * Propterea repleti sunt
lũbi mei dolore, & angustia possedit me,
sicut angustia parturientis. corrui cùm
audirem, conturbatus sum cùm viderem.
4 * Emarcuit cor meum, tenebræ stupefe-
cerunt me. Babylon dilecta mea posita est
mihi in miraculum.

תרגום יונתן

24 בעדנא ההיא יהי ישראל תליתאי למצראי ולאתוראי ברכא בגוה דארעא׃ 25 דברכה יי צבאות למימר בריך עמי דאפקית
ממצרים דעל דחבו קדמי אגליתי יתהון לאתור וכד תבו לאוריתי מתקרן עמי ואחסנתי ישראל׃

כ

1 בשתא דאתא תרתן לאשדוד כד שלח יתה סרגון מלכא דאתור ואגיח קרבא באשדוד וכבשה׃ 2 בעדנא ההיא גזר יי ביד ישעיה
בר אמוץ למימר אזל ותיסר שקא בחרצך ומסנך תשלוף מעל רגלך ועבד כן אזל פחיח ויחף׃ 3 ואמר יי כמא דמהליך עבדי ישעיה
פחיח ויחף תלת שנין את ותופת על מצראי ועל כושאי׃ 4 כן ידבר מלכא דאתור ית שבי מצרים וית גלות כוש עלימין וסבין פחיחין
ויחפין וגלן עריא קלן מצראי׃ 5 ויתברון ויבהתון מכוש בית רחצנהון ומן מצראי תשבחתהון׃ 6 ואמר יתיב ניסא הדין בעדנא
ההיא הא כדין הוה אתר בית רחצננא דהוינא רחיצין למערק לתמן לסעיד לאשתזבא מן קדם מלכא דאתור עד כדון נפשיהון לא שיזבו
ואיכדין נשתיזב אנחנא׃

כא

1 מטל משרין דאתין ממדברא כמי ימא דנגדין כעלעולין דאתן באורח דרומא מדברן ואתן ממדברא מארעא דאתעבידא בה חסינן׃
2 אמר נביא נבואה קשיא אתחויא לי אניסיא מתאנסין ובוזזיא מתבזזין סקו עילמאי תקפו מדאי וכל דהוו מתאנחין מן קדם מלכא
דבבל אנחית להון׃ 3 על כן אתמליו חרציהון זיע דחלא אחדתנון הא כחבלין ליולדתא אטפשו מלמשמע טעו מלמחזי׃
4 טעא לבהון עקא וזיעתין אחדונון אתר בית רחצניהון הוה להון לתבר׃

24 *Die illa erit Israel tertius inter Ægyptios et inter Assyrios benedictus in terra.*

25 *Cui benedixit Dominus Sabaoth, dicens: Benedictus populus meus qui in Ægypto, & qui in Assyriis, & hæreditas mea Israel.*

CAP. XX.

1 *Anno quo ingressus est Tarthan in Azotum quando missus est à Sargon rege Assyriorum, & debellauit Azotum & cepit eam.*

2 *Tunc locutus est Dominus ad Esaiam, dicens: Vade & aufer saccum de lumbis tuis, & calciamenta tua solue à pedibus tuis: & fecit sic, vadens nudus & discalciatus.*

3 *Et dixit Dominus, Quemadmodum ambulauit Esaias seruus meus, nudus & discalciatus: tribus annis erunt signa & portenta Ægyptiis & Aethiopibus.*

4 *Quia sic aget rex Assyriorum captiuitatem Aegypti & Aethiopum, iuuenes & senes, nudos & discalciatos, discoopertos confusionem Aegypti.*

5 *Et confundetur victi Aegyptij in Aethiopibus, in quibus fuerant confisi Aegyptij; erant enim eis gloria.*

6 *Et dicent habitantes in insula hac, Ecce nos fuimus confisi in eis in auxilium; qui non potuerunt saluari à regibus Assyriorum, & quomodo nos saluabimur?*

CAP. XXI.

1 *Visio deserti.*

Sicut tempestas per desertum transeat de deserto veniens de terra: horribilis

2 *Visio et dura annunciata est mihi: Præuaricans præuaricatur; iniquus iniquè agit, contra me Elamitæ & legati Persarum contra me veniunt: nunc ingemiscam & consolabor meipsum.*

3 *Propter hoc repleti sunt lumbi mei angustia, & dolores apprehenderunt me sicut parientem. iniquè egi ne audirem: festinaui ne viderem.*

4 *Cor meum aberrat, & iniquitas me inundat; anima mea institit in timorem.*

24 τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται ἰσραὴλ τρίτος ἐν τοῖς αἰγυπτίοις καὶ ἐν τοῖς ἀσσυρίοις εὐλογημένος ἐν τῇ γῇ·

25 ἣν εὐλόγησε κύριος σαβαώθ, λέγων· εὐλογημένος ὁ λαός μου ὁ ἐν αἰγύπτῳ καὶ ὁ ἐν ἀσσυρίοις· καὶ ἡ κληρονομία μου ἰσραήλ.

κ´.

1 Τοῦ ἔτους οὗ εἰσῆλθε ταναθὰν εἰς ἄζωτον ἡνίκα ἀπεστάλη ὑπὸ ναρνᾶ βασιλέως ἀσσυρίων, καὶ ἐπολέμησε τὴν ἄζωτον καὶ κατελάβετο αὐτήν.

2 τότε ἐλάλησε κύριος πρὸς ἠσαΐαν, λέγων· πορεύου καὶ ἄφελε τὸν σάκκον ἀπὸ τῆς ὀσφύος σου, καὶ τὰ σανδάλιά σου ὑπόλυσαι ἀπὸ τῶν ποδῶν σου· καὶ ἐποίησεν οὕτως, πορευόμενος γυμνὸς καὶ ἀνυπόδετος.

3 καὶ εἶπε κύριος ὃν τρόπον πεπόρευται ἠσαΐας ὁ παῖς μου γυμνὸς καὶ ἀνυπόδετος· τρία ἔτη ἔσται σημεῖα καὶ τέρατα τοῖς αἰγυπτίοις καὶ αἰθίοψιν.

4 ὅτι οὕτως ἄξει βασιλεὺς ἀσσυρίων τὴν αἰχμαλωσίαν αἰγύπτου καὶ αἰθιόπων· νεανίσκους καὶ πρεσβύτας, γυμνοὺς καὶ ἀνυποδέτους ἀνακεκαλυμμένους τὴν αἰσχύνην αἰγύπτου.

5 καὶ αἰσχυνθήσονται ἡττηθέντες οἱ αἰγύπτιοι ἐπὶ τοῖς αἰθίοψιν, ἐφ᾽ οἷς ἦσαν πεποιθότες οἱ αἰγύπτιοι, ἦσαν γὰρ αὐτοῖς δόξα.

6 καὶ ἐροῦσιν οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ· ἰδοὺ ἡμεῖς ἦμεν πεποιθότες εἰς αὐτοὺς εἰς βοήθειαν, οἳ οὐκ ἠδύναντο σωθῆναι ἀπὸ βασιλέων ἀσσυρίων καὶ πῶς ἡμεῖς σωθησόμεθα;

κα´.

1 Ὅραμα τῆς ἐρήμου.

Ὡς καταιγὶς δι᾽ ἐρήμου διέλθοι ἐξ ἐρήμου ἐρχομένη ἐκ γῆς· φοβερὸν

2 τὸ ὅραμα καὶ σκληρὸν ἀνηγγέλει μοι, ὁ ἀθετῶν ἀθετεῖ· ὁ ἀνομῶν ἀνομεῖ· ἐπ᾽ ἐμοὶ οἱ ἐλαμῖται καὶ πρέσβεις τῶν περσῶν ἐπ᾽ ἐμὲ ἔρχονται· νῦν στενάξω καὶ παρακαλέσω ἐμαυτόν.

3 διὰ τοῦτο ἐνεπλήσθη ἡ ὀσφύς μου ἐκλύσεως, καὶ ὠδῖνες ἔλαβόν με ὡς τὴν τίκτουσαν· ἠδίκησα τοῦ μὴ ἀκοῦσαι· ἐσπούδασα τὸ μὴ βλέπειν.

4 ἡ καρδία μου πλανᾶται· καὶ ἡ ἀνομία με βαπτίζει· ἡ ψυχή μου ἐφέστηκεν εἰς φόβον.

CHALDAICÆ PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 In tempore illo, erit Israel tertius Aegyptijs & Assyrijs; benedictio in medio terræ. 25 Cui benedixit Dominus exercituum, dicens: Benedictus populus meus quem eduxi de Aegypto: & quia peccauerunt coram me, transmigrare eos feci in Assyriam; & quando conuersi sunt ad legem meam, vocati sunt populus meus, & hæreditas mea Israel.

CAP. XX.

IN anno quo ingressus est Thartan in Azotum, quando misit eum Sargon rex Assyriæ: & pugnauit contra Azotum, & subiecit eam. 2 In tempore illo decreuit Dominus per manum Esaiæ filij Amos, dicens: Vade & solue saccum de lumbis tuis, & calciaméta tua discalciabis de pedibus tuis. & fecit sic; ambulans nudus & discalciatus. 3 Et dixit Dominus: Sicut ambulauit seruus meus Esaias nudus & discalciatus tribus annis in signum & portentum super Aegyptios, & super Aethiopes: 4 Sic ducet rex Assyriæ captiuitatem Aegypti, & transmigrationem Aethiopiæ, iuuenes & senes, nudos & discalciatos, & discoopertis pudendis in ignominiam Aegyptiorum. 5 Et conterentur & confundentur ab Aethiopia domo confidentiæ suæ, & ab Aegyptijs laude sua. 6 Et dicet habitator insulę huius in tempore illo: Ecce hic erat locus confidentiæ nostræ, ad quem sperabamus confugere in auxilium, vt liberaremur à facie regis Assyriæ: & si isti adhuc animas suas non liberauerunt, quomodo liberabimur nos?

CAP. XXI.

ONus exercituũ venientiũ à deserto, sicut aquæ maris decurrentes; quasi turbines venientes per viã Austri sese proripiunt, & veniunt à deserto, de terra in qua facta sunt terribilia. 2 Dicit propheta, Prophetia dura nunciata est mihi: Violenti violentiam inferunt, & direptores diripiunt: Ascendite Elamitæ, circuite Medi: & omnes qui gemebant à facie regis Babylonis, requiescere feci eos. 3 Propterea impleti sunt lumbi eorum tremore; timor apprehendit eos, sicut dolores parturientem: insipientes facti sunt ne audiant: errauerunt vt non videant. 4 Errauit cor eorum; tribulatio & conturbationes apprehenderunt eos, quia domus confidentiæ suæ fuit eis in interitum.

5 עֲרֹךְ הַשֻּׁלְחָן צָפֹה הַצָּפִית אָכוֹל שָׁתֹה קוּמוּ
הַשָּׂרִים מִשְׁחוּ מָגֵן׃
6 כִּי כֹה אָמַר אֵלַי אֲדֹנָי לֵךְ הַעֲמֵד הַמְצַפֶּה
אֲשֶׁר יִרְאֶה יַגִּיד׃
7 וְרָאָה רֶכֶב צֶמֶד פָּרָשִׁים רֶכֶב חֲמוֹר רֶכֶב גָּמָל
וְהִקְשִׁיב קֶשֶׁב רַב־קָשֶׁב׃
8 וַיִּקְרָא אַרְיֵה עַל־מִצְפֶּה אֲדֹנָי אָנֹכִי עֹמֵד תָּמִיד
יוֹמָם וְעַל־מִשְׁמַרְתִּי אָנֹכִי נִצָּב כָּל־הַלֵּילוֹת׃
9 וְהִנֵּה־זֶה בָא רֶכֶב אִישׁ צֶמֶד פָּרָשִׁים וַיַּעַן
וַיֹּאמֶר נָפְלָה נָפְלָה בָּבֶל וְכָל־פְּסִילֵי אֱלֹהֶיהָ שִׁבַּר
10 לָאָרֶץ׃ מְדֻשָׁתִי וּבֶן־גָּרְנִי אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מֵאֵת
יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִגַּדְתִּי לָכֶם׃
11 מַשָּׂא דּוּמָה אֵלַי קֹרֵא מִשֵּׂעִיר שֹׁמֵר מַה־
מִלַּיְלָה שֹׁמֵר מַה־מִלֵּיל׃
12 אָמַר שֹׁמֵר אָתָא בֹקֶר וְגַם־לָיְלָה אִם־תִּבְעָיוּן
בְּעָיוּ שֻׁבוּ אֵתָיוּ׃
13 מַשָּׂא בַּעְרָב בַּיַּעַר בַּעְרַב תָּלִינוּ אֹרְחוֹת דְּדָנִים׃
14 לִקְרַאת צָמֵא הֵתָיוּ מָיִם יֹשְׁבֵי אֶרֶץ תֵּימָא
בְּלַחְמוֹ קִדְּמוּ נֹדֵד׃
15 כִּי־מִפְּנֵי חֲרָבוֹת נָדָדוּ מִפְּנֵי חֶרֶב נְטוּשָׁה
וּמִפְּנֵי קֶשֶׁת דְּרוּכָה וּמִפְּנֵי כֹּבֶד מִלְחָמָה׃
16 כִּי־כֹה אָמַר אֲדֹנָי אֵלָי בְּעוֹד שָׁנָה כִּשְׁנֵי שָׂכִיר
וְכָלָה כָּל־כְּבוֹד קֵדָר׃
17 וּשְׁאָר מִסְפַּר־קֶשֶׁת גִּבּוֹרֵי בְנֵי־קֵדָר יִמְעָטוּ כִּי
יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל דִּבֵּר׃

כב

1 מַשָּׂא גֵּיא חִזָּיוֹן מַה־לָּךְ אֵפוֹא כִּי־
2 עָלִית כֻּלָּךְ לַגַּגּוֹת׃ תְּשֻׁאוֹת מְלֵאָה עִיר הוֹמִיָּה
קִרְיָה עַלִּיזָה חֲלָלַיִךְ לֹא חַלְלֵי־חֶרֶב וְלֹא מֵתֵי
מִלְחָמָה׃

5 * Pone mensam, contemplare in specu-
la: comedentes & bibentes, surgite prin-
cipes, arripite clypeum.
6 * Hæc enim dicit mihi Dominus, Vade
& pone speculatorem, & quodcunque vi-
7 derit annunciet. * Et vidit currum duo-
rum equitum, ascensorem asini, & ascenso-
C rem cameli, & contemplatus est diligenter
8 multo intuitu. * Et clamauit leo, Super
speculam Domini: ego sum stans iugiter (Abi. 1. a. Iere. 30.)
per diem, & super custodiam meam ego
sum stans totis noctibus.
9 * Ecce iste venit ascensor vir bigæ equi- (Apo. 14. a.)
tum, & respondit & dixit: Cecidit cecidit
Babylon & omnia sculptilia deorum eius
contrita sunt in terra.
10 * Tritura mea & filij areæ meæ, quæ au-
diui à Domino exercituum Deo Israel an-
nunciaui vobis.
11 * Onus Duma. Ad me clamat ex Seyr,
Custos quid de nocte? custos quid de no-
12 cte? * Dixit custos, Venit manè & nox; si
quæritis, quærite, conuertimini & venite.
13 * Onus in Arabia. In saltu ad vesperam
D dormietis, in semitis Dodanim.
14 * Occurrentes sitienti ferte aquam qui
habitatis terram Austri, cum panibus oc-
15 currite fugienti. * A facie enim gladiorum
fugerunt, à facie gladij imminentis, à facie
arcus extenti, à facie grauis prœlij.
16 * Quoniam hæc dicit Dominus ad me,
Adhuc in vno anno quasi in anno merce-
narij, & auferetur omnis gloria Cedar.
17 * Et reliquiæ numeri sagittariorum for-
tium de filijs Cedar imminuentur. Domi-
nus enim Deus Israel locutus est.

CAP. XXII.

1 A ONus vallis visionis. Quidnam quoq;
tibi est, quia ascendisti & tu omnis in
tecta,
2 * Clamoris plena, vrbs frequens, ciuitas
exultans? Interfecti tui non interfecti gla-
dio, nec mortui in bello.

תרגום יונתן

5 סדרו פתורין אקימו סכואין אכלו שתו קומו רברביא מרקו וצחצחו זינא׃ 6 ארי כדנן אמר לי יי אזל אקים סכואה דיחזי יחוי׃
7 ויחזי רתך אנש ועמה זוג פרשין רכב על חמר רכב על גמל אמר נביא אציתת אצתא וחזית והא משרין סגיאן אתין׃ 8 אמר ישעיה
נביא קל משרין סגיאן דאתין בסטוניהון כאריא על סכותא קדם יי אנא קאם תדירא ביממא ועל מטרתי אנא מעתד כל ליליא׃
9 והא דין אתא רתך אנש ועמה זוג פרשין ואתיב ואמר נפלת ואף עתידא למפל בבל וכל צלמני טעותהא ידקדקון בארעא׃
10 מלכין דאומנין לאגחא קרבא ייתון עלה למבזהא כאברא דאומן למדש ית אדרא אמר נביא דשמעית מן קדם יי צבאות אלהא
דישראל חויתי לכון׃ 11 מטל כס דלוט לאשקאה ית דומה עלאי אכלי מן שמיא נביא נביא פרש להון ית נבואתא נביא פרש להון מה דעתיד
למיתי׃ 12 אמר נביא אית אגר לצדיקיא ואית פרענות לרשיעיא אם תיבין אתון תובו עד דאתון יכלין למתב׃ 13 מטל כס דלוט
לאשקאה ית ערבאי בחרשא ברמשא תבותון שירת בני דן׃ 14 לאפי צחיא פוקו גדונין דמיא דיתבין בארע דרומא לחמא דאתון אכלין
זמנו למערקיא׃ 15 ארי מן קדם קטול ערקו מן קדם חרב שליפא ומן קדם קשת מתיחא ומן קדם תקוף קרבא׃ 16 ארי כדנן אמר
יי לי בסוף כל שניא כשני אגירא ויסוף כל יקרהון דערבאי׃ 17 ושאר תקוף עבדי קרב גברי ערבאי יזערון ארי במימרא דיי צבאות אלהא
דישראל גזיר כן׃ כב 1 מטל נבואתא על קרתא דיהבא בחילתא דאתנביו עלה נביא מה לכון כדן ארי סלקתון כלכון לאגריא׃
2 מן קדם אתרגושא דאתמליאת קרתא משבחתא ברכא חדאה קטיליך לא אתקטלו בחרבא ואף בקרבא לא מיתו׃

*Parate mensam, bibite, comedite, surgen- 5
tes principes arripite clypeos.
*Quia sic dixit Dominus ad me, Vadens ti- 6
bi statue speculatorem, & quodcunque videris
annuncia.
*Et vidi ascensores equites duos, ascenso- 7
rem asini, & ascensorem cameli: audi auditio-
nem multam.
*Et voca Vriam in speculam Domini. & 8
dixit, Steti per totum die, & super castra steti
tota nocte.
*Et ecce ipse venit ascensor bigæ, & respon- 9
dens ait: Cecidit, cecidit Babylon, & omnia si-
mulachra eius, & manufacta eius contrita sunt
in terra.
*Audite derelicti & dolentes audite quæ 10
audiui à Domino Sabaoth; Deus Israel annun-
ciauit vobis.
*Verbum Idumeæ. Ad me clama de Seyr, 11
custodite propugnacula, custodio manè &
nocte.
*Si quæsieris quære, & apud me habita. 12
*In saltu vespere dormies in via Dedan. 13
*In occursum sitienti aquam ferte habi- 14
tantes in regione Theman, panibus occurrite fu-
gientibus propter multitudinem occisorum, &
propter multitudinem errantium;
*Et propter multitudinem gladij, & pro- 15
pter multitudinem arcuum extentorum, &
propter multitudinem eorum qui ceciderunt in
bello.
*Quia sic dixit mihi Dominus, Adhuc annus 16
quasi annus mercenarij deficiet gloria Cedar.
*Et reliquum sagittationum fortium filiorum 17
Cedar erit parum: quia Dominus locutus est
Deus Israel.

CAP. XXII.

VErbum vallis visionis, quod factum est ti- 1
bi nunc quia ascendistis omnes in tecta
*Vana: impleta est ciuitas clamantium, 2
vulnerati tui non vulnerati gladio, neque mor-
tui tui mortui bello.

5 *ἑτοιμάσατε τὴν τράπεζαν, πίετε, φάγετε· ἀνα-
στάντες οἱ ἄρχοντες ἀναπαράσατε θυρεούς.
6 *ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος πρός με, βαδίσας σεαυτῷ
στῆσον σκοπόν· καὶ ὃ ἐὰν ἴδῃς ἀνάγγειλον.
7 *καὶ εἶδον ἀναβάτας ἱππεῖς δύο, ἀναβάτην ὄνου, καὶ
ἀναβάτην καμήλου, ἀκρόασαι ἀκρόασιν πολλήν.
8 *καὶ κάλεσον οὐρίαν εἰς τὴν σκοπιὰν κυρίου· καὶ εἶπεν· ἔστην
διὰ παντὸς ἡμέρας, καὶ ἐπὶ τῆς παρεμβολῆς ἔστην ὅλην
τὴν νύκτα.
9 *καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἔρχεται ἀναβάτης ξυνωρίδος· καὶ ἀπο-
κριθεὶς εἶπεν, πέπτωκε πέπτωκε βαβυλὼν καὶ πάντα τὰ
ἀγάλματα αὐτῆς, καὶ τὰ χειροποίητα αὐτῆς συνετρίβη-
σαν εἰς τὴν γῆν.
10 *ἀκούσατε οἱ καταλελειμμένοι καὶ ὀδυνώμενοι ἀκού-
σατε ἃ ἤκουσα παρὰ κυρίου σαβαώθ, ὁ θεὸς τοῦ ἰσραὴλ
ἀνήγγειλεν ὑμῖν.
11 *Τὸ ῥῆμα τῆς ἰδουμαίας. πρὸς ἐμὲ καλεῖ παρὰ
τοῦ σηείρ· φυλάσσετε ἐπάλξεις· φυλάσσω τὸ πρωῒ καὶ τὴν
νύκτα.
12 *ἐὰν ζητῇς ζήτει, καὶ παρ᾽ ἐμοὶ οἴκει.
13 *ἐν τῷ δρυμῷ ἑσπέρας κοιμηθήσῃ ἐν τῇ ὁδῷ δαιδάν·
14 *εἰς συνάντησιν διψῶντι ὕδωρ φέρετε οἱ ἐνοικοῦντες ἐν
χώρᾳ θεμάν, ἄρτοις συναντᾶτε φεύγουσι διὰ τὸ πλῆθος
τῶν κτεινομένων, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν πλανωμένων.
15 *καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῆς μαχαίρας, καὶ διὰ τὸ πλῆθος
τῶν τοξευμάτων τῶν διατεταμένων, καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν
πεπτωκότων ἐν τῷ πολέμῳ.
16 *ὅτι οὕτως εἶπέ μοι κύριος· ἔτι ἐνιαυτὸς ὡς ἐνιαυτὸς
μισθωτοῦ ἐκλείψει ἡ δόξα κηδάρ.
17 *καὶ τὸ κατάλοιπον τῶν τοξευμάτων τῶν ἰσχυρῶν υἱῶν
κηδὰρ ἔσται ὀλίγον· διότι κύριος ἐλάλησεν ὁ θεὸς ἰσραήλ.

κβʹ.

1 *Τὸ ῥῆμα τῆς φάραγγος σιών· τί ἐγένετό σοι νῦν ὅτι
ἀνέβητε πάντες εἰς δώματα
2 *μάταια· ἐνεπλήσθη ἡ πόλις βοώντων· οἱ τραυμα-
τίαι σου οὐ τραυματίαι μαχαίρας, οὐδ᾽ οἱ νεκροί σου νε-
κροὶ πολέμου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Ordinate mensas, statuite speculas, comedite, bibite, surgite principes, tergite & lucida facite arma. 6 Quia hæc dicit mihi Dominus,
Vade, constitue speculatorem; quodcunque viderit, annuntiet. 7 Et vidit currum hominis, & cum eo par equitum: ascensorem asini, &
ascensorem cameli. Dixit propheta, Auscultaui auscultatione, & vidi; & ecce, turbæ magnæ veniebant. 8 Dixit Esaias propheta; Vox
turmarum multarum venientium cum loricis suis, sicut leo super specula, ego sto coram Domino semper in die, & in custodia mea ego
sto tota nocte. 9 Et ecce iste venit currus hominis, & cum eo duo equites: & respondit & dixit, Cecidit & etiam futura est vt cadat Ba-
bylon, & omnia simulachra idolorum eius comminuentur in terra. 10 Reges qui consueti sunt ad ineundum prœlium venient contra eã,
vt diripiant eam sicut plaustrum artificis ad triturandam aream. Dicit propheta, Quod audiui à facie Domini exercituũ Dei Israel, annun-
cio vobis. 11 Onus calicis maledictionis ad propinandum Dumæ. Ad me clamat de cælis; Propheta edissere eis prophetiam, propheta
edissere illis quod vẽturũ est. 12 Dixit propheta, Est merces iustis, & est vindicta impijs. si cõuertendi estis, cõuertimini dũ potestis conuerti.
13 Onus calicis maledictionis ad propinandum Arabibus. In sylua in vespere manebitis turba filiorum Dan. 14 In occursum sitientis
educite vtres aquarum qui habitatis in terra Australi: panem quem vos comeditis præparate fugientibus. 15 Quia à facie occisionis fuge-
runt, à facie gladij nudati, & à facie arcus extenti, & à facie fortitudinis prœlij. 16 Quia hæc dicit Dominus mihi, In fine omnium anno-
rum quasi anni mercenarij; & consumetur omnis gloria Arabum. 17 Et residuum fortitudinis bellatorum fortium Arabum imminue-
tur, quia in verbo Domini exercituum decretum est ita.

CAP. XXII.

ONus prophetiæ super ciuitate quæ habitat in valle, quam prophetauerunt super eam prophetæ. Quidnam vobis est hic, quia ascendistis
vniuersi vos in tecta? 2 A facie tumultus quo plena erat ciuitas, laudabilis vrbs exultans, interfecti tui non sunt interfecti gladio,
nec mortui sunt in bello.

3 * כל קציניך נדדו יחד מקשת אסרו כל
נמצאיך אסרו יחדו מרחוק ברחו :
4 * על כן אמרתי שעו מני אמרר בבכי אל
תאיצו לנחמני על שד בת עמי :
5 * כי יום מהומה ומבוסה ומבוכה לאדני יהוה
צבאות בגי חזיון מקרקר קר ושוע אל ההר :
6 * ועילם נשא אשפה ברכב אדם פרשים
וקיר ערה מגן :
7 * ויהי מבחר עמקיך מלאו רכב והפרשים
שת שתו השערה :
8 * ויגל את מסך יהודה ותבט ביום ההוא אל
נשק בית היער :
9 * ואת בקיעי עיר דוד ראיתם כי רבו ותקבצו
את מי הברכה התחתונה :
10 * ואת בתי ירושלם ספרתם ותתצו הבתים
11 לבצר החומה : * ומקוה עשיתם בין החמתים
למי הברכה הישנה ולא הבטתם אל עשיה
ויצרה מרחוק לא ראיתם :
12 * ויקרא אדני יהוה צבאות ביום ההוא לבכי
ולמספד ולקרחה ולחגר שק :
13 * והנה ששון ושמחה הרג בקר ושחט צאן
אכל בשר ושתות יין אכול ושתו כי מחר נמות :
14 * ונגלה באזני יהוה צבאות אם יכפר העון
הזה לכם עד תמתון אמר אדני יהוה צבאות :
15 * כה אמר אדני יהוה צבאות לך בא אל
הסכן הזה על שבנא אשר על הבית :
16 * מה לך פה ומי לך פה כי חצבת לך פה
קבר חצבי מרום קברו חקקי בסלע משכן לו :
17 * הנה יהוה מטלטלך טלטלה גבר ועטך
עטה :

3 *Cuncti principes tui fugerunt simul, duꝛ
reque ligati sunt. Omnes qui inuenti sunt
uincti pariter, procul fugerunt.
4 * Propterea dixi, Recedite à me, amarè
flebo. Nolite incumbere vt consolemini
B me super vastitate filiæ populi mei.
5 * Dies enim interfectionis & conculca-
tionis, & fletuũ Domino Deo exercituum
in valle visionis. scrutans murum, & ma-
gnificus super montem.
6 * Et Elam sumpsit pharetram, & currum
hominis equitis, & parietem nudauit cly-
peus.
7 * Et erũt electæ valles tuæ plenæ quadri-
garũ, & equites ponent sedes suas in porta.
8 * Et reuelabitur operimentum Iudæ. &
C videbitis in die illa armamentariũ domus
9 saltus. * Et scissuras ciuitatis Dauid vide-
bitis, quia multiplicatæ sunt, & congrega-
stis aquas piscinæ inferioris.
10 * Et domos Hierusalem numerastis, &
destruxistis domos ad muniendũ murum:
11 * Et lacum fecistis inter duos muros, ad
aquam piscinæ veteris, & non suspexistis
ad eum qui fecerat eam, & operatorẽ eius
12 de longè non vidistis. * Et vocauit Domi-
D nus Deus exercituum in die illa ad fletum,
& ad planctum, ad caluitium, & ad cingu-
13 lum sacci. * Et ecce gaudium & lætitia,
occidere vitulos & iugulare arietes, come-
dere carnes, & bibere vinum. Comedamus 1. Cor. 15.d
& bibamus, cras enim moriemur.
14 * Et reuelata est in auribus meis vox Do-
mini exercituũ, Si dimittetur iniquitas hęc
E vobis, donec moriamini, dicit Dominus
exercituum.
15 * Hæc dicit Dominus Deus exercituum,
Vade, ingredere ad eum qui habitat in ta-
bernaculo ad Sobnam præpositum templi.
16 * Et dices ad eum, Quid tu hîc, aut quasi
quis hic? Quia excidisti tibi hîc sepulchrũ,
excidisti in excelso memoriale, diligenter
in petra tabernaculum tibi.
17 * Ecce Dominus asportari te faciet sicut
asportatur gallus gallinaceus, & quasi ami-
ctum, sic subleuabit te.

תרגום יונתן

3 כל שלטוניך אטלטלו כחדא מן קדם מחת קשתא גלו כל דאשתכח ביך אתקטלו כחדא מרחיק ערקו : 4 על כן אמרה שבקו
מני אבכה במרר לא תתבעיתו לנחמותי על תבר כנשתא דעמי : 5 ארי יום רגוש ואתדשא וקטול קדם יי אלהים צבאות על קרתא
דיתב בחילתא דאתנביו עלה נביא מבלשין בתיא מקפין מגדליא בראשי טוריא : 6 ועילמאי נטלו זין ברתך אנש ועמה זוג פרשין ועל
שור דבקו תריסין : 7 והוה שפר מישרך אתמליו רתיכין ופרשין מסנן על תרעין : 8 וגלי ית מטמורית בית יהודה ואסתכי בעדנא
ההיא על זין גנזי מקדשא : 9 וית פלוגת קרתא דדוד חזיתון ארי סגיאת וכנשתון ית עמא למי ברכתא ארעיתא :
10 וית בתי ירושלם מניתון ותרעתון בתיא לאתקפא שורא : 11 וקוה עבדתון בין שוריא למי ברכתא עתיקא ולא אסתכלתון
בדעבדה ודברה מלקדמין לא חזיתון : 12 ואכלי נביא דיי אלהים צבאות ביומא ההוא למבכי ולמספד ולגזוז ולמיסר סקין :
13 והא ביע וחדוה אמרין נקטל תורין ונכס עאן ניכול בשר ונשתי חמר ניכול ונשתי מדתמות ולא נחי : 14 אמר נביא באדני
הויתי שמע כד אתגזר דא מן קדם יי צבאות אם ישתבק חובא הדין לכון עד די תמותון מותא תנינא אמר יי אלהים צבאות :
15 כדנן אמר יי אלהים צבאות אתא איזל לות פרנסא הדין לות שבנא די ממנא על ביתא :
16 ותימר ליה מה לך כא ומה לך כדין ארי אתקינתא לך כא אתר אתקן ברומא אתרה שוי בכיפא בית מרוה :
17 הא יי מטלטל לך טלטול דגבר ותחפנך בהתא :

* *Omnes primates tui migrauerunt, simul ab* 3
arcu ligati sunt, & fortes in te longè fugerunt.
* *Propter hoc dixi, Dimittite me, amarè fle-* 4
bo, nolite contendere consolari me super contri-
tione filiæ populi mei.
* *Quia dies tumultus & perditionis &* 5
conculcationis, & error à Domino Sabaoth in
valle visionis errant, à paruo vsque ad ma-
gnum errant super montes.
* *At Elamitæ tulerunt pharetras, & ascen-* 6
sores homines super equos & congregatio pu-
gnæ. * *Et erunt electæ valles tuæ reple-* 7
buntur quadrigis: at equites stipabunt portas
tuas.
* *Et reuelabunt portas Iuda, & inspicient* 8
die illa in electas domos ciuitatis.
* *Et reuelabunt abscondita domorum arcis* 9
Dauid, & viderunt quoniam plures sunt, &
auerterunt aquam antiquæ piscinæ
* *In ciuitatem: & quoniã destruxerunt do-* 10
mos Hierusalem ad firmandos muros ciuitati:
* *Et fecistis vobis aquam inter duos muros,* 11
intra piscinam antiquam: & non inspexistis in
eum qui à principio fecit eam, & qui creauit il-
lam non vidistis.
* *Et vocauit Dominus Sabaoth in die illa* 12
fletum, & planctum, & rasuram, & cinctu-
ram saccorum.
* *Ipsi autem fecerunt gaudium & lætitiam,* 13
iugulantes vitulos & sacrificantes oues, ita vt
comederent carnes & biberent vinũ: dicentes,
Comedamus & bibamus, cras enim morimur.
* *Et reuelata hæc sunt in auribus Domini* 14
Sabaoth, quoniam non dimittetur vobis hoc pec
catum donec moriamini.
* *Hæc dicit Dominus Sabaoth, Vade in pa-* 15
stophorium ad Somnam quæstorem:
* *Et dic ei, Quid tu hîc? & quid tibi est hîc?* 16
quoniam excidisti tibi hîc sepulchrum, & fecisti
tibi in excelso sepulchrum, & scripsisti tibi in
petra tabernaculum?
* *Ecce iam Dominus Sabaoth eijciet & con-* 17
teret virum, & auferet stolam tuam;

3 * πάντες οἱ ἄρχοντές σου πεφεύγασι· ἅμα ἀπὸ τοῦ
τόξου δεδεμένοι εἰσί· καὶ οἱ ἰσχύοντες ἐν σοὶ πόρρω πε-
φεύγασι.
4 * διὰ τοῦτο εἶπα, ἄφετέ με, πικρῶς κλαύσομαι· μὴ κα-
τισχύσητε παρακαλεῖν με ἐπὶ τὸ σύντριμμα τῆς θυγα-
τρὸς τοῦ λαοῦ μου.
5 * ὅτι ἡμέρα ταραχῆς καὶ ἀπωλείας καὶ καταπατή-
ματος, καὶ πλάνησις παρὰ κυρίου σαβαὼθ, ἐν φάραγγι
σιὼν πλανῶνται· ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου πλανῶνται ἐπὶ
6 τὰ ὄρη. * οἱ δὲ ἐλαμῖται ἔλαβον φαρέτρας, καὶ ἀναβά-
ται ἄνθρωποι ἐφ' ἵπποις καὶ συναγωγὴ παρατάξεως.
7 * καὶ ἔσονται αἱ ἐκλεκταὶ φάραγγές σου πλησθήσονται ἁρ-
μάτων· οἱ δὲ ἱππεῖς ἐμφράξουσι τὰς πύλας σου.
8 * καὶ ἀνακαλύψουσι τὰς πύλας ἰούδα, καὶ ἐμβλέψονται
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς τοὺς ἐκλεκτοὺς οἴκους τῆς πόλεως.
9 * καὶ ἀνακαλύψουσι τὰ κρυπτὰ τῶν οἴκων τῆς ἄκρας
δαυίδ· καὶ ἴδοσαν ὅτι πλείους εἰσί· καὶ ἀπέστρεψαν τὸ ὕδωρ τῆς
10 ἀρχαίας κολυμβήθρας * εἰς τὴν πόλιν· καὶ ὅτι καθή-
λωσαν τοὺς οἴκους ἱερουσαλὴμ εἰς ὀχύρωμα τείχους τῇ
11 πόλει. * καὶ ἐποιήσατε ἑαυτοῖς ὕδωρ ἀναμέσον τῶν δύο
τειχέων ἐσώτερον τῆς κολυμβήθρας τῆς ἀρχαίας· καὶ οὐκ
ἐνεβλέψατε εἰς τὸν ἀπαρχῆς ποιήσαντα αὐτὴν· καὶ τὸν
12 κτίσαντα αὐτὴν οὐκ εἴδετε. * καὶ ἐκάλεσε κύριος σα-
βαὼθ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ κλαυθμὸν καὶ κοπετὸν καὶ ξύρη-
13 σιν, καὶ ζῶσιν σάκκων. * αὐτοὶ δὲ ἐποιήσαντο εὐφροσύνην
καὶ ἀγαλλίαμα, σφάζοντες μόσχους καὶ θύοντες πρόβατα,
ὥστε φαγεῖν κρέατα καὶ πιεῖν οἶνον, λέγοντες· φάγωμεν
καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν.
14 * καὶ ἀνακεκαλυμμένα ταῦτά ἐστιν ἐν τοῖς ὠσὶ κυρίου
σαβαὼθ, ὅτι οὐκ ἀφεθήσεται ὑμῖν αὕτη ἡ ἁμαρτία ἕως
ἂν ἀποθάνητε.
15 * τάδε λέγει κύριος σαβαὼθ· πορεύου εἰς τὸ παστο-
φόριον πρὸς σομνὰν τὸν ταμίαν.
16 * καὶ εἰπὸν αὐτῷ, τί σὺ ὧδε; καὶ τί σοι ἐστιν ὧδε; ὅτι
ἐλατόμησας σεαυτῷ ὧδε μνημεῖον, καὶ ἐποίησας σεαυ-
τῷ ἐν ὑψηλῷ μνημεῖον, καὶ ἔγραψας σεαυτῷ ἐν πέτρᾳ
σκηνήν;
17 * ἰδοὺ δὴ κύριος σαβαὼθ ἐκβαλεῖ καὶ ἐκτρίψει ἄν-
δρα· καὶ ἀφελεῖ τὴν στολήν σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Omnes principes tui moti sunt, simul à facie arcus extenti transmigrauerunt: omnes qui inuenti sunt in te, occisi sunt, simul eminus fugerunt. [4] Propterea dixi, Sinite me & amarè flebo, ne quæratis consolationem meam super contritionem cœtus populi mei. [5] Dies enim tumultus & conculcationis, & occisionis coram Domino Deo exercituũ, super ciuitatem quæ habitat in valle, super quam prophetauerunt Prophetæ, scrutantes domos & circundantes turres quæ sunt in cacumine montium. [6] Et Elamitæ tulerunt arma in curru hominis & cum eo duo equites, & super murum adhæserunt clypei. [7] Et pulchriora electæ vallis tuæ impleta sunt quadrigis, & equites constituentur super portas. [8] Et reuelabitur operimentum domus Iudæ, & prospicietur in tempore illo super arma thesaurorum sanctuarij. [9] Et diuisionem ciuitatis Dauid vidistis, quia multa fuit; & congregastis populum ad aquas piscinæ inferioris. [10] Et domos Hierusalem numerastis, & confregistis domos ad roborandum murum. [11] Et lacum fecistis inter muros aquæ piscinæ veteris, & non respexistis ad factorem eius, neque creatorem eius ab initio vidistis. [12] Et vocauit propheta Domini exercituum in die illo ad planctum & ad luctum, & ad caluitium, & ad accingendum saccos. [13] Et ecce gaudium & lætitiam: dicunt, Occidamus boues, & iugulemus oues, comedamus carnes, & bibamus vinum, comedamus & bibamus, quia morituri sumus & non viuemus. [14] Dixit Propheta, In auribus meis auditum est, quando decretum est hoc à facie Domini exercituum; Si dimittetur peccatũ hoc vobis donec moriamini morte secunda, dicit Dominus exercituum. [15] Hæc dicit Dominus exercituum, Veni, & vade ad gubernatorem hunc, ad Sobnam, qui est præpositus domus. [16] Et dices ei, Quid tibi hic? aut quid tibi in isto loco? quia præparasti tibi hîc locum: præparans in excelso locum suum, & ponens in petra domum habitaculi sui. [17] Ecce Dominus transmigrare te faciet transmigratione viri, & operiet te confusione.

18 * צָנוֹף יִצְנָפְךָ צְנֵפָה כַּדּוּר אֶל־אֶרֶץ רַחֲבַת
יָדָיִם שָׁמָּה תָמוּת וְשָׁמָּה מַרְכְּבוֹת כְּבוֹדֶךָ קְלוֹן
בֵּית אֲדֹנֶיךָ׃
19 * וַהֲדַפְתִּיךָ מִמַּצָּבֶךָ וּמִמַּעֲמָדְךָ יֶהֶרְסֶךָ׃
20 * וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא וְקָרָאתִי לְעַבְדִּי לְאֶלְיָקִים
21 בֶּן־חִלְקִיָּהוּ׃ * וְהִלְבַּשְׁתִּיו כֻּתָּנְתֶּךָ וְאַבְנֵטְךָ
אֲחַזְּקֶנּוּ וּמֶמְשַׁלְתְּךָ אֶתֵּן בְּיָדוֹ וְהָיָה לְאָב לְיוֹשֵׁב
יְרוּשָׁלַםִ וּלְבֵית יְהוּדָה׃
22 * וְנָתַתִּי מַפְתֵּחַ בֵּית־דָּוִד עַל־שִׁכְמוֹ וּפָתַח וְאֵין
סֹגֵר וְסָגַר וְאֵין פֹּתֵחַ׃
23 * וּתְקַעְתִּיו יָתֵד בְּמָקוֹם נֶאֱמָן וְהָיָה לְכִסֵּא
כָבוֹד לְבֵית אָבִיו׃
24 * וְתָלוּ עָלָיו כֹּל כְּבוֹד בֵּית־אָבִיו הַצֶּאֱצָאִים
וְהַצְּפִעוֹת כֹּל כְּלֵי הַקָּטָן מִכְּלֵי הָאַגָּנוֹת וְעַד כָּל־
כְּלֵי הַנְּבָלִים׃
25 * בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת תָּמוּשׁ הַיָּתֵד
הַתְּקוּעָה בְּמָקוֹם נֶאֱמָן וְנִגְדְּעָה וְנָפְלָה וְנִכְרַת
הַמַּשָּׂא אֲשֶׁר־עָלֶיהָ כִּי יְהוָה דִּבֵּר׃

כג

1 * מַשָּׂא צֹר הֵילִילוּ אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ כִּי־שֻׁדַּד
מִבַּיִת מִבּוֹא מֵאֶרֶץ כִּתִּים נִגְלָה־לָמוֹ׃
2 * דֹּמּוּ יֹשְׁבֵי אִי סֹחֵר צִידוֹן עֹבֵר יָם מִלְאוּךְ׃
3 * וּבְמַיִם רַבִּים זֶרַע שִׁחֹר קְצִיר יְאוֹר תְּבוּאָתָהּ
4 וַתְּהִי סְחַר גּוֹיִם׃ * בּוֹשִׁי צִידוֹן כִּי־אָמַר יָם
מָעוֹז הַיָּם לֵאמֹר לֹא־חַלְתִּי וְלֹא־יָלַדְתִּי וְלֹא
גִדַּלְתִּי בַחוּרִים רוֹמַמְתִּי בְתוּלוֹת׃
5 * כַּאֲשֶׁר שֵׁמַע לְמִצְרָיִם יָחִילוּ כְּשֵׁמַע צֹר׃
6 * עִבְרוּ תַּרְשִׁישָׁה הֵילִילוּ יֹשְׁבֵי אִי׃
7 * הֲזֹאת לָכֶם עַלִּיזָה מִימֵי־קֶדֶם קַדְמָתָהּ יֹבִלוּהָ
רַגְלֶיהָ מֵרָחוֹק לָגוּר׃

18 * Coronans coronabit te tribulatione:
quaſi pilam mittet te in terram latam &
F ſpacioſam. ibi morieris, & ibi erit currus
gloriæ tuæ, & ignominia domus Domini
19 tui. * Et expellam te de ſtatione tua, &
de miniſterio tuo deponam te.
20 * Et erit in die illa, vocabo ſeruum meũ
Eliachim filium Helchiæ.
21 * Et induam illum tunica tua, & cingu-
lo tuo confortabo eum,& poteſtatẽ tuam
dabo in manu eius, & erit quaſi pater ha-
bitantibus Hieruſalem & domui Iuda.
22 * Et dabo clauem domus Dauid ſuper Ioh. 1. Apo. 3.
humerum eius, & aperiet, & non erit qui
claudat; & claudet,& non erit qui aperiat.
23 * Et figam illum paxillum in loco fideli,
& erit in ſolium gloriæ domui patris ſui.
24 * Et ſuſpendam ſuper eum omnem glo-
riam domus patris eius, vaſorum diuerſa
genera, omne vas paruulum à vaſis crate-
rarum vſque ad omne vas muſicorũ. * In
die illa, dicit Dñs exercituum, Au feretur
25 paxillus qui fixus fuerat in loco fideli, &
frangetur & cadet,& peribit quod pepen-
derat in eo, quia Dominus locutus eſt.

CAP. XXIII.

1 ONus Tyri. Vlulate naues maris, quia
A vaſtata eſt domus vnde venire con-
ſueuerãt: de terra Cethim reuelatũ eſt eis.
2 * Tacete qui habitatis in inſula, nego-
tiatio Sidonis. transfretantes mare reple-
3 uerunt te. * In aquis multis,ſemen Ni-
li meſſis fluminis fruges eius, & facta eſt
negotiatio gentium.
4 * Erubeſce Sidon, ait mare; fortitudo
maris,dicens: Non parturiui,& non pepe-
ri, & non enutriui iuuenes, nec ad incre-
mentum perduxi virgines.
5 * Cùm auditum fuerit in Ægypto, do-
lebunt cùm audierint de Tyro.
6 * Tranſite maria, vlulate qui habitatis
in inſula.
7 * Nunquid non hæc veſtra eſt quæ glo-
riabatur à diebus priſtinis in antiquitate
ſua? Ducent eam pedes ſui longè ad pere-
grinandum.

תרגום יונתן

18 יַעֲדֵי מִנָךְ יַת מִצְנֶפְתָּא וְיַקְפוּנָךְ בַּעֲלֵי דְבָב כְּשׁוּר מַקַף וְיַגְלוּךְ לַאֲתַר פְּתֵיוּת יְדִין תַּמָן תְּמוּת וּלְתַמָן רְתִיכֵי יְקָרָךְ יְחוּבוּן בִּקְלָן עַל דְּלָא נְטַרְתָּא
יְקַר בֵּית רִבּוֹנָךְ׃ 19 וְאֶדְחֵינָךְ מִמְּקָמָךְ וּמִשִּׁמּוּשָׁךְ אֲמַגְרִנָךְ׃ 20 וִיהֵי בְּעִדָּנָא הַהִיא וְאֶרְבֵי לְעַבְדִּי לְאֶלְיָקִים בַּר חִלְקִיָּהוּ׃
21 וְאַלְבְּשִׁנֵּהּ כִּתּוּנָךְ וְהֶמְיָנָךְ אֲזָרְזִנֵּהּ וְשָׁלְטָנָךְ אֶתֵּן בִּידֵיהּ וִיהֵי לְאַב לְיָתְבֵי יְרוּשְׁלֶם וּלְבֵית יְהוּדָה׃ 22 וְאֶתֵּן מַפְתֵּחַ בֵּית מַקְדְּשָׁא
וְשָׁלְטַן בֵּית דָּוִד בִּידֵהּ וְיִפְתַּח וְלֵית דְּאָחַד וְיֵחוֹד וְלֵית דְּפָתַח׃ 23 וַאֲמַנֵּינֵהּ אֲמַרְכָּל מְהֵימַן מְשַׁמֵּשׁ בַּאֲתַר קַיָּם וִיהֵי לְכָרְסֵי יְקָר לְבֵית אֲבוּהִי׃
24 וְיִסְתַּמְכוּן עֲלוֹהִי כָּל יַקִּירֵי בֵּית אֲבוּהִי בְּנַיָּא וּבְנֵי בְנַיָּא מֵרַבְרְבַיָּא וְעַד דַּעְדְקַיָּא מִכָּהֲנַיָּא לָבְשֵׁי אֵפוֹדָא וְעַד בְּנֵי לֵוָי אָחֲדֵי נִבְלַיָּא׃ 25 בְּיוֹמָא
הַהוּא אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת יֶעְדֵי אֲמַרְכָּל מְהֵימַן מְשַׁמֵּשׁ בַּאֲתַר קַיָּם וְיִתְקְטַף וְיִפּוֹל וְתִבְטַל מַטֵּל נְבוּאֲתָא דַּעֲלוֹהִי אֲרֵי בְּמֵימְרָא דַיְיָ גְּזַר כֵּן׃

כג

1 מַטֵּל נְבוּאַת כַּס דִּלְוָט לְאַשְׁקָאָה יַת צוֹר אֵילִילוּ נָחֲתֵי סְפִינֵי יַמָּא אֲרֵי אִתְבְּזִזוּ מֵחוֹזֵיהוֹן מִלְּמֵיתַן מֵאֲרַע כִּתָּאֵי אֲתוֹ עֲלֵיהוֹן׃
2 אִתְבָּרוּ יָתְבֵי נִיסָא תַּגָּרֵי צִידוֹן דַּהֲווֹ עָלַן בְּיַמָּא מַלּוּךְ׃ 3 דַּהֲוָת מַסְפְּקָא סְחוֹרְהָ לְעַמְמִין סַגִּיאִין וּבְחַצַד כְּנִישַׁת נַהֲרָא עֲלַלְתַּהּ וַהֲוָת
סְחוֹרָה לְעַמְמַיָּא׃ 4 בְּהִיתוּ צִידוֹנָאֵי אֲרֵי אֲמַר מַעַרְבָא דְּיָתֵב בִּתְקוֹף יַמָּא לְמֵימַר לְוַי לָא מַרְעֵת וְלָא עֲדֵיתִי וְלָא רַבֵּיתִי עוּלֵמִין פַּנְקִית בְּתוּלָן׃
5 כְּמָא דִי שְׁמַעוּ לְמַחֲתָא דִּלְקוֹ מִצְרָאֵי זָעוּ כַּד שְׁמַעוּ צוֹרָאֵי׃ 6 גְּלוֹ לִמְדִינַת יַמָּא אֵילִילוּ יָתְבֵי נִיסָא׃ 7 הֲהָדָא לְכוֹן תַּקִּיפְתָּא
צוֹר מִיּוֹמֵי קֳדָם מִלְּקַדְמִין הֲווֹ מַיְתַן לַהּ קָרְבְּנִין מֵאֲרַע רְחִיקָא כְּדוּ לְאִתּוֹתָבָא תַּמָּא גָּלְיָא׃

*Et coronam tuam gloriosam: & proijciet 18
te in regionem magnam & absque mensura, &
ibi morieris, & ponet currum tuum pulchrum
ignominiam.
*Et domum principis tui in conculcationē, 19
& auferetis à dispensatione tua & de gradu
tuo.
*Et erit in die illa; vocabo puerum meum 20
Eliachim filium Helchiæ:
*Et induam illum stolam tuam, & coro- 21
nam tuam dabo illi, & potentiam & dispen-
sationem tuam dabo in manus eius, et erit qua-
si pater habitantibus Hierusalem, & habitan-
tibus Iuda.
*Et dabo ei clauem domus Dauid super hu- 22
merum eius, & aperiet, & non erit claudens;
& claudet, & non est aperiens.
*Et dabo gloriam Dauid ei, & imperabit, 23
& non erit contradicens; & constituam eum
principem in loco fideli, & erit in solium gloriæ
domus patris eius.
*Et erit confidens super eum omnis glorio- 24
sus in domo patris sui à paruo vsque ad magnū,
omne vas paruum, à vase craterarum: & pen-
debunt ei. *In die illa, Hæc dicit Dominus Sa- 25
baoth, mouebitur homo stabilitus in loco fideli;
& auferetur & corruet, & dissoluetur gloria
in eum, quia Dominus locutus est.

CAP. XXIII.

Visio Tyri. Vlulate naues Carthaginis, quia 1
perijt, & non vltra veniunt, de terra Ci-
tiorum ducta est captiua. *Cui similes facti 2
sunt habitātes in insula, negociatores Phœniciæ
transfretantes mare.
*In aqua multa semen negociatorum quasi 3
messium illatarum negociatores gentium.
*Erubesce Sidon, dixit mare. at fortitudo 4
maris ait, Nō parturiui, neque peperi, neq; enu-
triui iuuenes neque exaltaui virgines.
*Cùm autem auditum fuerit in Ægypto, ap- 5
prehendet eos dolor de Tyro.
*Abite in Carthaginem; vlulate habitan- 6
tes in insula hac. *Non hæc erat contumelia ve- 7
stra quæ ab initio, antequam traderetur ipsa.

18 *καὶ τὸν στέφανόν σου τὸν ἔνδοξον· καὶ ῥίψει σε εἰς χώραν
μεγάλην καὶ ἀμέτρητον, καὶ ἐκεῖ ἀποθανεῖς· καὶ θήσει τὸ ἅρ-
19 μα σου τὸ καλὸν ἀτιμίαν. *καὶ τὸν οἶκον τοῦ ἄρχοντός σου
εἰς καταπάτημα, καὶ ἀφαιρεθήσῃ ἐκ τῆς οἰκονομίας σου καὶ
20 ἐκ τῆς στάσεώς σου. *καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, κα-
λέσω τὸν παῖδά μου ἐλιακεὶμ τὸν τοῦ χελκίου.
21 *καὶ ἐνδύσω αὐτὸν τὴν στολήν σου· καὶ τὸν στέφανόν σου
δώσω αὐτῷ· καὶ τὸ κράτος καὶ τὴν οἰκονομίαν σου δώσω εἰς
τὰς χεῖρας αὐτοῦ· καὶ ἔσται ὡς πατὴρ τοῖς ἐνοικοῦσιν ἱερου-
22 σαλήμ, καὶ τοῖς ἐνοικοῦσιν ἰούδα. *καὶ δώσω αὐτῷ τὴν
κλεῖδα οἴκου δαυὶδ ἐπὶ τῷ ὤμῳ αὐτοῦ καὶ ἀνοίξει· καὶ οὐκ
ἔσται ὁ ἀποκλείων· καὶ κλείσει, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἀνοίγων.
23 *καὶ δώσω τὴν δόξαν δαυὶδ αὐτῷ, καὶ ἄρξει, καὶ οὐκ ἔσται
ὁ ἀντιλέγων· καὶ στήσω αὐτὸν ἄρχοντα ἐν τόπῳ πιστῷ, καὶ ἔσται
εἰς θρόνον δόξης τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.
24 *καὶ ἔσται πεποιθὼς ἐπ' αὐτὸν πᾶς ἔνδοξος ἐν τῷ οἴ-
κῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου· πᾶν τὸ
σκεῦος τὸ μικρόν, ἀπὸ σκεύους τῶν ἀγανὼθ· καὶ ἔσονται ἐπι-
25 κρεμάμενοι αὐτῷ, *ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· τάδε λέγει
κύριος σαβαώθ, κινηθήσεται ὁ ἄνθρωπος ὁ ἐστηριγμένος
ἐν τόπῳ πιστῷ, καὶ ἀφαιρεθήσεται καὶ πεσεῖται καὶ ἀπολυ-
θήσεται ἡ δόξα ἐπ' αὐτόν, ὅτι κύριος ἐλάλησεν.

κγ'.

1 *Τὸ ὅραμα τύρου· ὀλολύξατε πλοῖα καρχηδό-
νος, ὅτι ἀπώλετο, καὶ οὐκέτι ἔρχονται, ἐκ γῆς κιτιαίων ἦκται
αἰχμάλωτος.
2 *τίνι ὅμοιοι γεγόνασιν οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ νήσῳ.
μετάβολοι φοινίκης διαπερῶντες τὴν θάλασσαν,
3 *ἐν ὕδατι πολλῷ σπέρμα μεταβόλων ὡς ἀμητοῦ εἰς
φερομένων οἱ μετάβολοι τῶν ἐθνῶν.
4 *αἰσχύνθητι σιδών, εἶπεν ἡ θάλασσα· ἡ δὲ ἰσχὺς τῆς θα-
λάσσης εἶπεν, οὐκ ὤδινον οὐδὲ ἔτεκον, οὐδὲ ἐξέθρεψα νεα-
νίσκους, οὐδὲ ὕψωσα παρθένους.
5 *ὅταν δὲ ἀκουστὸν γένηται ἐν αἰγύπτῳ, λήψεται αὐτοὺς
ὀδύνη περὶ τύρου.
6 *ἀπέλθετε εἰς καρχηδόνα· ὀλολύξατε οἱ ἐνοικοῦν-
τες ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ.
7 *οὐχ αὕτη ἦν ἡ ὕβρις ὑμῶν ἡ ἀπ' ἀρχῆς, πρὶν ἢ παρα-
δοθῆναι αὐτήν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Auferet à te tiaram, & circundabunt te inimici quasi murum circundatum, & in captiuitatem ducent te in locum latum manibus; ibi morieris: & ibi quadrigæ gloriæ tuæ conuertentur in ignominiam, eò quòd non conseruasti gloriam domus Domini tui. 19 Et expellam te de accubitu tuo, & de ministerio tuo deponam te. 20 Et erit in tempore illo, & magnificabo seruum meum Eliachim filium Helchiæ. 21 Et induam illum tunica tua, & cingulo tuo accingam eum, & dominium tuum dabo in manu eius, & erit in patrē habitatoribus Hierusalem, & domui Iuda. 22 Et dabo clauem domus sanctuarij, & dominium domus Dauid in manu eius; & aperiet, & non erit qui claudat; & claudet, & non erit qui aperiat. 23 Et constituam eum præpositum fidelem, ministrantem in loco firmissimo, & erit in solium gloriæ domui patris sui. 24 Et innitentur super eum omnes nobiles domus patris sui, filij & nepotes, à iuuenibus vsque ad paruulos; à sacerdotibus indutis Ephod, vsque ad filios Leui tenentes organa. 25 In die illo, dicit Dominus exercituum, Auferetur præpositus fidelis, qui ministrabat in loco firmissimo: & resecabitur, cadet, & cessabit onus prophetiæ quod est super eum, quoniam in verbo Domini decretum est ita.

CAP. XXIII.

ONus prophetiæ calicis maledictionis ad propinandū Tyro. Vlulate descendentes in naues maris, quia direptæ sunt prouinciæ vestræ ita vt eò aditus non pateat. De terra Cetim venerunt contra eos. 2 Contriti sunt habitatores insulæ, negociatores Sydon, qui transibant mare, repleuerūt te. 3 Quæ erat sufficiens negotiationi multis populis: cuius prouētus erat in messe congregationis fluminis, & facta est negotiatio populorū. 4 Confusi sunt Sydonij, quia dixit Occidentalis qui habitat in fortitudine maris, dicens: Vtinam nō infirmarer, nec conciperem, nec nutrirem iuuenes, nec delitijs affluere facerem virgines. 5 Sicut audiuerunt plagam qua percussi sunt Aegyptij; tremuerunt quando audierunt Tyrij. 6 Migrauerunt in prouinciam maris. Vlulate habitatores insulæ. 7 Nunquid hæc est vobis Tyrus fortissima à diebus antiquis, cui ab antiquo afferebant munera à terra longinqua? Ecce nunc migrauit vt longè habitaret.

8 * מִי יָעַץ זֹאת עַל־צֹר הַמַּעֲטִירָה אֲשֶׁר סֹחֲרֶיהָ
שָׂרִים כִּנְעָנֶיהָ נִכְבַּדֵּי־אָרֶץ׃
9 * יְהוָה צְבָאוֹת יְעָצָהּ לְחַלֵּל גְּאוֹן כָּל־צְבִי
לְהָקֵל כָּל־נִכְבַּדֵּי־אָרֶץ׃
10 * עִבְרִי אַרְצֵךְ כַּיְאֹר בַּת־תַּרְשִׁישׁ אֵין מֵזַח עוֹד׃
11 * יָדוֹ נָטָה עַל־הַיָּם הִרְגִּיז מַמְלָכוֹת יְהוָה צִוָּה
אֶל־כְּנַעַן לַשְׁמִד מָעֻזְנֶיהָ׃
12 * וַיֹּאמֶר לֹא־תוֹסִיפִי עוֹד לַעֲלוֹז הַמְעֻשָּׁקָה
בְּתוּלַת בַּת־צִידוֹן כִּתִּיִּים קוּמִי עֲבֹרִי גַּם־שָׁם
13 לֹא־יָנוּחַ לָךְ׃ * הֵן אֶרֶץ כַּשְׂדִּים זֶה הָעָם
לֹא הָיָה אַשּׁוּר יְסָדָהּ לְצִיִּים הֵקִימוּ בַחִינָיו עֹרְרוּ
אַרְמְנוֹתֶיהָ שָׂמָהּ לְמַפֵּלָה׃
14 * הֵילִילוּ אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ כִּי שֻׁדַּד מָעֻזְּכֶן׃
15 * וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא וְנִשְׁכַּחַת צֹר שִׁבְעִים שָׁנָה
כִּימֵי מֶלֶךְ אֶחָד מִקֵּץ שִׁבְעִים שָׁנָה יִהְיֶה לְצֹר
כְּשִׁירַת הַזּוֹנָה׃
16 * קְחִי כִנּוֹר סֹבִּי עִיר זוֹנָה נִשְׁכָּחָה הֵיטִיבִי נַגֵּן
הַרְבִּי־שִׁיר לְמַעַן תִּזָּכֵרִי׃
17 * וְהָיָה מִקֵּץ שִׁבְעִים שָׁנָה יִפְקֹד יְהוָה אֶת־צֹר
וְשָׁבָה לְאֶתְנַנָּה וְזָנְתָה אֶת־כָּל־מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ
עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה׃
18 * וְהָיָה סַחְרָהּ וְאֶתְנַנָּהּ קֹדֶשׁ לַיהוָה לֹא יֵאָצֵר
וְלֹא יֵחָסֵן כִּי לַיֹּשְׁבִים לִפְנֵי יְהוָה יִהְיֶה סַחְרָהּ
לֶאֱכֹל לְשָׂבְעָה וְלִמְכַסֶּה עָתִיק׃

כד

1 * הִנֵּה יְהוָה בּוֹקֵק הָאָרֶץ וּבוֹלְקָהּ וְעִוָּה
פָנֶיהָ וְהֵפִיץ יֹשְׁבֶיהָ׃
2 * וְהָיָה כָעָם כַּכֹּהֵן כַּעֶבֶד כַּאדֹנָיו כַּשִּׁפְחָה
כַּגְּבִרְתָּהּ כַּקּוֹנֶה כַּמּוֹכֵר כַּמַּלְוֶה כַּלֹּוֶה כַּנֹּשֶׁה
כַּאֲשֶׁר נֹשֶׁא בוֹ׃

8 *Quis cogitauit hoc ſuper Tyrũ quon-
dam coronatam? cuius negociatores prin-
cipes, inſtitores eius inclyti terræ.
9 *Dominus exercituum cogitauit hoc,
vt detraheret ſuperbiã omnis gloriæ,& ad
ignominiam deduceret vniuerſos inclytos
10 terræ. *Tranſi terram tuam quaſi fluuium
C filia maris, non eſt cingulum vltrà tibi.
11 *Manum ſuã extendit ſuper mare, con-
turbauit regna. Dominus mandauit ad-
uerſus Chanaan, vt contereret fortes eius.
12 *Et dixit, Non adijcies vltrà vt glorie-
ris calumniam ſuſtinens virgo filia Sido-
nis. In Cethim conſurgens transfreta, ibi
quoque non erit requies tibi.
13 *Ecce terra Chaldæorum, talis populus
non fuit, Aſſur fundauit eam. In captiui-
tatem traduxerunt robuſtos eius, ſuffode-
D runt domos eius; poſuerunt eam in ruinã.
14 *Vlulate naues maris, quia deuaſtata eſt
15 fortitudo veſtra. *Et erit in die illa, in ob-
liuione eris ô Tyre ſeptuaginta annis, ſicut
dies regis vnius. Poſt ſeptuaginta annos
erit Tyro quaſi canticum meretricis.
16 *Sume tibi citharam, circui ciuitatem
meretrix obliuioni tradita. bene cane, fre-
quenta canticum vt memoria tui ſit.
17 *Et erit poſt ſeptuaginta annos, viſitabit
Dominus Tyrum,& reducet eam ad mer-
ces ſuas, & rurſum fornicabitur cum vni-
uerſis regnis ſuper faciem terræ.
18 *Et erunt negociationes eius, & merces
eius ſanctificatæ Domino. Non conden-
tur neque reponentur; quia his qui habita-
uerũt coram Domino erit negociatio eius,
vt manducent in ſaturitatem, & veſtian-
tur vſque ad vetuſtatem.

CAP. XXIIII.

1 ECce Dominus diſſipabit terram & nu-
A dabit eam,& affliget faciem eius,& di-
2 ſperget habitatores eius. *Et erit ſicut po
pulus, ſic ſacerdos; & ſicut ſeruus, ſic dñs
eius;& ſicut ancilla, ſic domina eius. ſicut
emẽs, ſic ille qui vendit: ſicut fœnerator,
ſic is qui mutuum accipit; ſicut qui repe-
tit, ſic qui debet.

תרגום יונתן

8 מן מלך דא על צור דהות מסלכא מלכין דתגרהא רברבין שלטונהא יקירי ארעא׃ 9 יי צבאות מלכיה לאפסא יקר כל חדותא
לאקלא כל יקירי ארעא׃ 10 גלא מארעיך כמימי נהרא ערקי למדינת ימא לית תקוף עוד׃ 11 גבורתיה מרממא על ימא לאזעת
מלכותא יי פקיד על כנען לשיצאה תקיפהא׃ 12 ואמר לא תוספון עוד למתקף דהויתון אנסין לעמא די בצידון לכתים קומו גלו אף
תמן לא יהי לכון מנח׃ 13 הא ארע כסדאי דין עמא כדלא הוה אתותראה שכליה לנגון אקימו חזותהא פגרו בירניתהא שויוהא
למחמרא׃ 14 אילילו נחתי ספיני ימא ארי אתבזיזו מחוז תקפיכון׃ 15 ויהי בעדנא ההיא ותתרחק צור שבעין שנין כיומי
מלכא חד מסוף שבעין שנין יהי לצור כתשבחת נפקת ברא׃ 16 אתחלף יקריך אטלטל למדינא קרתא דהות מתימנתא כזנפקת ברא
אתרחקת הפכי כנריך לאבלא וזמריך לאליא מאים יעול דכרניך׃ 17 ויהי מסוף שבעין שנין יעול דכרנא דצור קדם יי ותתוב
לאתרה ותהי מספקה סחורה לכל מלכות עממיא דעל מלכו ארעא׃ 18 ותהי סחורתה ואגרה קודשא קדם יי לא יתאצר ולא
יתגנז ארי לדמשמשין קדם יי יהי אגרה למיכל ולשבע ולכסו דיקר׃

כד

1 הא יי מבזז ארעא ומסר לה לסנאה ותחפי בהתא אפי רברבהא על דעברו על אוריתא ויבדר ית דיתבין בה׃
2 ויהי חלונאה ככהנא עבדא כרבונה אמתא כמרתה זבנא כמזבנא יזפא כמוזפא רשיא כמאן דרשי בה׃

*Quis hæc cogitauit super Tyrum? nunquid 8
minor est aut non præualet? negociatores eius
Chanaan principes inclyti terræ.
*Dominus Sabaoth cogitauit dissoluere om- 9
nem iniuriam gloriosorum, & ignominia affice-
re omnem inclytum super terram.
*Operare terram tuam; & enim naues non 10
vltrà veniunt de Carthagine.
*At manus tua non vltra præualet per ma- 11
re quæ prouocat reges: Dominus Sabaoth præ-
cepit de Chanaan perdere eius fortitudinem.
*Et dicet, Non vltrà adijcietis iniuriari & 12
iniuria afficere filiam Sion: & si abieris in Ci-
thim, neque illic tibi requies erit.
*Et in terram Chaldæorum, & ipsa desola- 13
ta est ab Assyriis: neque illic tibi requies erit,
quia paries ipsius cecidit.
*Vlulate naues Carthaginis, quia perijt mu 14
nitio vestra.
*Et erit in die illa, derelinquetur Tyrus an- 15
nis septuaginta sicut tempus regis vnius, quasi
tempus hominis: & post septuaginta annos erit
Tyrus quasi canticum meretricis.
*Sume citharam, circui ciuitatem meretrix 16
obliuioni tradita: bene cithariza, plurimum
canta, vt tui memoria sit.
*Et erit post septuaginta annos, visitationem 17
faciet Deus Tyri, & iterum restituetur in pri-
stinum, & erit emporium omnibus regnis orbis
terræ.
*Et erit eius negociatio & merces sancta 18
Domino: non ipsis congregabitur, sed habitanti-
bus corā Domino. omnis negociatio eius, vt co-
mederent & biberent, et implerētur in symbo-
lum, memoria coram Domino.

CAP. XXIIII.

Ecce Dominus dissipat orbem terræ totum et 1
desolabit eum, & reuelabit faciem eius, &
disseminabit habitantes in eo.
*Et erit populus sicut sacerdos, & seruus si- 2
cut dominus, & ancilla sicut domina: erit emēs
sicut vendens, & fœnerans sicut fœnus acci-
piens, & debens sicut cui debet.

8 *τίς ταῦτα ἐβουλεύσατο ἐπὶ τύρον· μὴ ἥσσων ἐστὶν ἢ οὐκ
ἰσχύει; οἱ ἔμποροι αὐτῆς χαναὰν ἄρχοντες οἱ ἔνδοξοι τῆς
9 γῆς. *κύριος σαβαὼθ ἐβουλεύσατο παραλῦσαι πᾶ-
σαν τὴν ὕβριν τῶν ἐνδόξων, καὶ ἀτιμάσαι πᾶν ἔνδοξον
ἐπὶ τῆς γῆς. *ἐργάζου τὴν γῆν σου, καὶ γὰρ πλοῖα οὐ-
κέτι ἔρχεται ἐκ καρχηδόνος.
10 *ἡ δὲ χείρ σου οὐκέτι ἰσχύει κατὰ θάλασσαν ἡ παροξύ-
νουσα βασιλεῖς· κύριος σαβαὼθ ἐνετείλατο περὶ χα-
ναὰν ἀπολέσαι αὐτῆς τὴν ἰσχύν.
11 *καὶ ἐροῦσιν, οὐκέτι οὐ μὴ προσθῆτε τοῦ ὑβρίζειν καὶ
ἀδικεῖν τὴν θυγατέρα σιών· καὶ ἐὰν ἀπέλθῃς εἰς κιτιεῖς,
12 οὐδὲ ἐκεῖ σοι ἀνάπαυσις ἔσται. *καὶ εἰς γῆν χαλδαίων,
καὶ αὕτη ἠρήμωται ἀπὸ τῶν ἀσσυρίων, οὐδὲ ἐκεῖ σοι ἀνά-
παυσις ἔσται, ὅτι ὁ τοῖχος αὐτῆς πέπτωκεν.
14 *ὀλολύζετε πλοῖα καρχηδόνος, ὅτι ἀπώλωλε τὸ
ὀχύρωμα ὑμῶν.
15 *καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καταλειφθήσεται τύρος
ἔτη ἑβδομήκοντα ὡς χρόνος βασιλέως ἑνός, ὡς χρόνος
ἀνθρώπου· καὶ μετὰ ἑβδομήκοντα ἔτη ἔσται τύρος ὡς ᾆσμα
πόρνης.
16 *λάβε κιθάραν, ῥέμβευσον πόλιν πόρνη ἐπιλελησμέ-
νη· καλῶς κιθάρισον, πολλὰ ᾆσον, ἵνα σου μνεία γένηται.
17 *καὶ ἔσται μετὰ ἑβδομήκοντα ἔτη ἐπισκοπὴν ποιήσει ὁ
θεὸς τύρου, καὶ πάλιν ἀποκατασταθήσεται εἰς τὸ ἀρχαῖον, καὶ
ἔσται ἐμπόριον πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς οἰκουμένης.
18 *καὶ ἔσται αὐτῆς ἡ ἐμπορία καὶ ὁ μισθὸς ἅγιος τῷ κυ-
ρίῳ· οὐκ αὐτοῖς συναχθήσεται, ἀλλὰ τοῖς κατοικοῦσιν ἔναντι
κυρίου· πᾶσα ἡ ἐμπορία αὐτῆς, φαγεῖν καὶ πιεῖν, καὶ ἐμπλη-
σθῆναι εἰς συμβολήν, μνημόσυνον ἔναντι κυρίου.

κδ'.

1 *Ἰδοὺ κύριος καταφθείρει τὴν οἰκουμένην ὅλην καὶ
ἐρημώσει αὐτήν, καὶ ἀνακαλύψει τὸ πρόσωπον αὐτῆς·
καὶ διασπερεῖ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῇ.
2 *καὶ ἔσται ὁ λαὸς ὡς ὁ ἱερεύς, καὶ ὁ παῖς ὡς ὁ κύριος·
καὶ ἡ θεράπαινα ὡς ἡ κυρία· ἔσται ὁ ἀγοράζων ὡς ὁ πω-
λῶν· καὶ ὁ δανείζων ὡς ὁ δανειζόμενος, καὶ ὁ ὀφείλων ὡς
ᾧ ὀφείλει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[8] Quis dedit hoc consilium contra Tyrum quæ erat consiliatrix? cuius negociatores erant principes, & dominatores eius inclyti terræ.
[9] Dominus exercituum dedit hoc consilium, vt violaret gloriam vniuersæ lætitiæ, vt in ignominiam deduceret omnes gloriosos terræ.
[10] Migra de terra tua quasi aquæ fluminis; fuge in prouinciam maris, non est vltra fortitudo. [11] Potentia eius eleuata est super mare ad commouenda regna. Dominus mandauit aduersus Canaan, vt disperderet fortes eius. [12] Et dixit, Non addetis vltrà roborari, qui vim inferebatis populo qui est in Sydon. In Cethim consurgite, transmigrate: ibi quoque non erit vobis requies. [13] Ecce terra Chaldæorum, iste populus aliquando non erat. Assyrius fundauit eam in insulas. statuerunt speculas eius, dissipauerunt palatia eius, posuerunt eam in aceruos lapidum. [14] Vlulate descendentes in naues maris, quoniā deuastata est prouincia fortitudinis vestræ. [15] Et erit in tempore illo, & obliuioni tradetur Tyrus septuaginta annis, sicut dies regis vnius: & in fine septuaginta annorum erit Tyro quasi canticum meretricis.
[16] Mutata est gloria tua: migra in aliam prouinciam, ciuitas quæ eras fidelis, obliuioni tradita es quasi meretrix. conuerte citharam tuam in luctum, & musicam tuam in lamentationē; fortasse erit memoria tui. [17] Et erit in fine septuaginta annorum, ingredietur memoria Tyri coram Domino; & reuertetur in locum suum: & erit sufficiens negotiatio eius omnibus regnis populorum quæ sunt super terrā. [18] Et erunt negotiatio eius, & merces eius sanctificatæ coram Domino; non thesaurizabuntur nec recondentur; quia his qui ministrant corā Domino, erit merces eius, vt comedant & saturentur, & operiantur vestimentis gloriæ.

CAP. XXIIII.

Ecce Dominus dissipabit terram, & tradet eam inimico; & cooperiet confusione faciem principum eius, eò quòd transgressi sunt legem: & disperget habitantes in ea. [2] Et erit laicus sicut sacerdos, seruus sicut dominus eius, ancilla sicut domina eius; emens sicut qui vendit; mutuans, sicut ille qui muttuò accipit; debitor sicut creditor.

3 * הִבּוֹק תִּבּוֹק הָאָרֶץ וְהִבּוֹז תִּבּוֹז כִּי יְהוָה דִּבֶּר
אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה :
4 * אָבְלָה נָבְלָה הָאָרֶץ אֻמְלְלָה נָבְלָה תֵּבֵל
אֻמְלָלוּ מְרוֹם עַם־הָאָרֶץ :
5 * וְהָאָרֶץ חָנְפָה תַּחַת יֹשְׁבֶיהָ כִּי־עָבְרוּ תוֹרֹת
חָלְפוּ חֹק הֵפֵרוּ בְּרִית עוֹלָם :
6 * עַל־כֵּן אָלָה אָכְלָה אֶרֶץ וַיֶּאְשְׁמוּ יֹשְׁבֵי בָהּ
עַל־כֵּן חָרוּ יֹשְׁבֵי אֶרֶץ וְנִשְׁאַר אֱנוֹשׁ מִזְעָר :
7 * אָבַל תִּירוֹשׁ אֻמְלְלָה־גָפֶן נֶאֶנְחוּ כָּל־שִׂמְחֵי־
8 לֵב : * שָׁבַת מְשׂוֹשׂ תֻּפִּים חָדַל שְׁאוֹן עַלִּיזִים
שָׁבַת מְשׂוֹשׂ כִּנּוֹר :
9 * בַּשִּׁיר לֹא יִשְׁתּוּ־יָיִן יֵמַר שֵׁכָר לְשֹׁתָיו :
10 * נִשְׁבְּרָה קִרְיַת־תֹּהוּ סֻגַּר כָּל־בַּיִת מִבּוֹא :
11 * צְוָחָה עַל־הַיַּיִן בַּחוּצוֹת עָרְבָה כָּל־שִׂמְחָה גָּלָה
מְשׂוֹשׂ הָאָרֶץ :
12 * נִשְׁאַר בָּעִיר שַׁמָּה וּשְׁאִיָּה יֻכַּת־שָׁעַר :
13 * כִּי־כֹה יִהְיֶה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ בְּתוֹךְ הָעַמִּים כְּנֹקֶף
זַיִת כְּעוֹלֵלֹת אִם־כָּלָה בָצִיר :
14 * הֵמָּה יִשְׂאוּ קוֹלָם יָרֹנּוּ בִּגְאוֹן יְהוָה צָהֲלוּ מִיָּם :
15 * עַל־כֵּן בָּאֻרִים כַּבְּדוּ יְהוָה בְּאִיֵּי הַיָּם שֵׁם יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל :
16 * מִכְּנַף הָאָרֶץ זְמִרֹת שָׁמַעְנוּ צְבִי לַצַּדִּיק וָאֹמַר
רָזִי־לִי רָזִי־לִי אוֹי לִי בֹּגְדִים בָּגָדוּ וּבֶגֶד בּוֹגְדִים
בָּגָדוּ :
17 * פַּחַד וָפַחַת וָפָח עָלֶיךָ יוֹשֵׁב הָאָרֶץ :
18 * וְהָיָה הַנָּס מִקּוֹל הַפַּחַד יִפֹּל אֶל־הַפַּחַת
וְהָעוֹלֶה מִתּוֹךְ הַפַּחַת יִלָּכֵד בַּפָּח כִּי־אֲרֻבּוֹת
מִמָּרוֹם נִפְתָּחוּ וַיִּרְעֲשׁוּ מוֹסְדֵי אָרֶץ :
19 * רֹעָה הִתְרֹעֲעָה הָאָרֶץ פּוֹר הִתְפּוֹרְרָה אֶרֶץ מוֹט
הִתְמוֹטְטָה אָרֶץ :

3 * Dissipatione dissipabitur terra, & dire-
ptione prædabitur. Dn̄s enim locutus est
4 verbū hoc. *Luxit & defluxit terra & infir-
mata est; defluxit orbis & infirmata est al-
5 titudo populi terræ. * Et terra infecta est
ab habitatoribus suis, quia transgressi sunt
B leges, mutauerunt ius, dissipauerunt fœdus
6 sempiternum. * Propter hoc maledictio
vorabit terram, & peccabunt habitatores
eius, ideóque insanient cultores eius, & re-
7 linquentur homines pauci. *Luxit vinde-
mia, infirmata est vitis, ingemuerunt om-
8 nes qui lætabantur corde. * Cessauit gau-
dium tympanorum, quieuit sonitus lętan-
tium, conticuit dulcedo citharæ.
9 * Cum cantico non bibent vinum, ama-
ra erit potio bibentibus illam.
10 *Attrita est ciuitas vanitatis, clausa est o-
mnis domus nullo introeunte.
11 * Clamor erit super vino in plateis, deser-
C ta est omnis lætitia, translatum est gau-
12 dium terræ. * Relicta est in vrbe solitudo,
& calamitas opprimet portas.
13 * Quia hæc erunt in medio terræ, in me-
dio populorum. Quomodo si paucę oliuæ
quæ remanserunt, excutiantur ex olea, &
racemi cùm fuerit finita vindemia.
14 * Hi leuabunt vocem suam atque lauda-
bunt, cùm glorificatus fuerit Dominus,
15 hinnient de mari. *Propter hoc in doctri-
nis glorificate Dominum, in insulis maris
nomen Domini Dei Israel.
16 * A finibus terræ laudes audiuimus glo-
riam iusti: & dixi, Secretum meum mihi,
secretum meum mihi. Væ mihi. Præuari-
cantes præuaricati sunt, & præuaricatione
transgressorum præuaricati sunt. Ier. 48.c
17 * Formido & fouea, & laqueus super te,
18 qui habitator es terræ. * Et erit qui fuge-
rit à voce formidinis, cadet in foueam; &
qui se explicauerit de fouea, tenebitur la-
queo; quia cataractę de excelsis apertę sunt,
& concutientur fund amenta terræ.
* Confractione confringetur terra; con-
19 tritione conteretur terra; cōmotione com-
mouebitur terra.

תרגום יונתן

3 אִתְבְּזָזָא תִּתְבְּזֵז אַרְעָא וְאִתְדָּשָׁא תִּתְדָּשׁ אַרְעָא אֲרֵי יְיָ מַלֵּל יַת פִּתְגָמָא הָדֵין : 4 אִתְאַבְּלַת חֲרוּבַת אַרְעָא צְדִיַּת חֲרוּבַת תֵּבֵל סָפוּ תְּקוֹף
עַמָּא דְאַרְעָא : 5 וְאַרְעָא חָבַת תְּחוֹת יָתְבָהָא אֲרֵי עֲבָרוּ עַל אוֹרָיְתָא אַבְטִלוּ מוֹעֲדַיָּא אַשְׁנִיו קְיָמָא דְמִן עָלְמָא : 6 עַל כֵּן מִן קֳדָם
מוֹמֵי דִשְׁקַר חֲרוּבַת אַרְעָא וּצְדִיו דְיָתְבִין בָּהּ עַל כֵּן סָפוּ יָתְבֵי אַרְעָא וְאִשְׁתְּאַר אֱנָשָׁא כִּזְעֵיר : 7 אִתְאַבַּלוּ כָּל שָׁתֵי חֲמַר אֲרֵי אִתְפְּרִיכוּ
גֻפְנַיָּא אִתְאֲנַחוּ כָּל חָדֵי לִבָּא : 8 בְּטֵלַת חֶדְוַת תּוּפִין וְאִתְמְנַעַת אִתְרְגוּשַׁת תַּקִּיפִין פְּסַקַת חֶדְוַת כִּנָּרָא : 9 עַד יְדֵי זְמַר לָא יִשְׁתּוּן
חַמְרָא יֵמַר עַתִּיקָא לְשָׁתוֹהִי : 10 אִתְבְּרַת קַרְתְּהוֹן צְדִיַּת אִתְאֲחָדוּן כָּל בָּתַיָּא מִלְּמֵעַל : 11 מְצַוְחִין עַל חַמְרָא בְּשׁוּקַיָּא שְׁלֵימַת
כָּל חֶדְוָתָא גְּלָא בִיעַ מִן אַרְעָא : 12 אִשְׁתְּאַר בְּקַרְתָּא צָדוּ וְאִתְרְגוּשָׁא בְּפִגּוּר תַּרְעִין : 13 אֲרֵי כְדֵין יִשְׁתַּאֲרוּן יְחִידָאִין צַדִּיקַיָּא
בְּגוֹ אַרְעָא בֵּינֵי מַלְכְוָתָא כְּבִיעוּר זֵיתָא כְּעוֹלְלִין בָּתַר קְטוּף : 14 אִנּוּן יְרִימוּן קָלְהוֹן יְשַׁבְּחוּן בִּשְׁמָא דַייָ יְבִיעוּן כְּמָא דְבָעוּ עַל גְּבוּרָן
דְּאִתְעֲבִדוּ לְהוֹן עַל יַמָּא : 15 עַל כֵּן בְּמֵיתֵי אוֹרָא לְצַדִּיקַיָּא יְקָרוּן קֳדָם יְיָ בְּנִיסֵּי יַמָּא יְהוֹן מוֹדַן וּמְבָרְכִין שְׁמָא דַייָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל :
16 מִבֵּית מַקְדְּשָׁא דְמִתַּמָּן עָתִיד לְמִפַּק חֶדְוָא לְכָל יָתְבֵי אַרְעָא תֻּשְׁבַּחְתָּא שְׁמַעְנָא לְצַדִּיקַיָּא אֲמַר נְבִיָּא רָז אֲגַר לְצַדִּיקַיָּא אִתְחֲזִי לִי רָז פֻּרְעֲנוּת
לְרַשִׁיעַיָּא אִתְגְּלִי לִי וַי לַאֲנִיסַיָּא דְמִתְאַנְסִין וְלִבְזוּז בְּזוּזִין דְּהָא מִתְבַּזִּין : 17 דַּחֲלָא וְכַמְצָא וּמְצָדָא עֲלָךְ יָתֵב אַרְעָא : 18 וִיהֵי דְיַעְרוּק
מִן קֳדָם דַּחֲלָא יִפּוֹל לְגוֹ כַּמְצָא וּדְיִסַּק מִגּוֹ כַּמְצָא יִתְאֲחַד בִּסְרִיגְתָּא אֲרֵי גְבוּרָן בִּשְׁמַיָּא אִתְעֲבִידָא וְזָעוּ יְסוֹדֵי אַרְעָא : 19 מִזָּע תְּזוּעַ
אַרְעָא מִנָּד תְּנוּד אַרְעָא פְּרוֹק תִּתְפְּרֵק אַרְעָא :

* Dissipatione dissipabitur terra, & dire- 3
ptione deprædabitur terra; nam os Domini locu-
tum est hæc.
* Luxit terra & corruptus est orbis: luxe- 4
runt excelsi terræ.
* Et terra iniquè egit propter habitantes 5
eam, quia transgressi sunt legem Domini, &
dissipauerunt; mutauerunt præcepta testamen-
tum æternum.
* Propter hoc maledictio vorabit terram, 6
quia peccauerunt habitantes eam: propter hoc
pauperes erunt habitantes in terra, & dimit-
tentur homines pauci.
* Lugebit vinum, lugebit vitis, gement o- 7
mnes læti anima.
* Cessauit lætitia tympanorum, cessauit con- 8
tumacia & diuitiæ impiorum, cessauit vox ci-
tharæ.
* Erubuerunt, nō biberunt vinum; amara 9
facta est sicera bibentibus.
* Deserta est omnis ciuitas; claudet domum 10
ne ingrediantur.
* Vlulate pro vino vbique, cessauit omnis 11
lætitia, abijt omne gaudium terræ. * Et dere- 12
linquentur ciuitates desertæ, & domus dereli-
ctæ peribunt. * Hæc omnia erunt in terra in 13
medio gentium; quemadmodum si quis excutiat
oliuam, sic excutient eos; & si quieuerit vinde-
mia. * Et isti voce clamabunt: at derelicti 14
super terram, lætabuntur simul cum gloria Do-
mini; conturbabitur aqua maris.
* Propter hoc gloria Domini in insulis erit 15
maris: nomen Domini gloriosum erit Domini
Dei Israel. * Ab alis terræ portenta audiui- 16
mus; spes iusto: & dicent, Væ præuaricanti-
bus, præuaricantes legem.
* Timor & fouea & laqueus super vos ha- 17
bitantes in terra.
* Et erit fugiens timorem cadet in foueam: 18
at egrediens de fouea, capietur à laqueo; quia
fenestræ de cælo apertæ sunt, & concutientur
fundamenta terræ.
* Turbatione conturbabitur terra, & de- 19
pauperatione depauperabitur terra.

3 * φθορᾷ φθαρήσεται ἡ γῆ· καὶ προνομῇ προνομευθή-
σεται ἡ γῆ· τὸ γὰρ στόμα κυρίου ἐλάλησε ταῦτα.
4 * ἐπένθησεν ἡ γῆ καὶ ἐφθάρη ἡ οἰκουμένη· ἐπένθησαν
5 οἱ ὑψηλοὶ τῆς γῆς. * καὶ ἡ γῆ ἠνόμησε διὰ τοὺς κατοικοῦντας
αὐτήν· διότι παρέβησαν τὸν νόμον κυρίου, καὶ διεσκέδασαν·
6 ἤλλαξαν τὰ προστάγματα διαθήκην αἰώνιον. * διὰ
τοῦτο ἀρὰ ἔδεται τὴν γῆν· ὅτι ἡμάρτοσαν οἱ κατοι-
κοῦντες αὐτήν· διὰ τοῦτο πτωχοὶ ἔσονται οἱ κατοικοῦντες
ἐν τῇ γῇ· καὶ καταλειφθήσονται ἄνθρωποι ὀλίγοι.
7 * πενθήσει οἶνος, πενθήσει ἄμπελος· στενάξουσι
πάντες οἱ εὐφραινόμενοι τὴν ψυχήν.
8 * πέπαυται εὐφροσύνη τυμπάνων, πέπαυται αὐθάδεια
καὶ πλοῦτος ἀσεβῶν, πέπαυται φωνὴ κιθάρας.
9 * ᾐσχύνθησαν, οὐκ ἔπιον οἶνον· πικρὸν ἐγένετο τὸ σίκερα
10 τοῖς πίνουσιν. * ἠρημώθη πᾶσα πόλις· κλείσει οἰκίαν τοῦ
μὴ εἰσελθεῖν.
11 * ὀλολύζετε περὶ τοῦ οἴνου πανταχῇ· πέπαυται πᾶσα
εὐφροσύνη· ἀπῆλθε πᾶσα εὐφροσύνη τῆς γῆς.
12 * καὶ καταλειφθήσονται πόλεις ἔρημοι, καὶ οἶκοι ἐγκατα-
λελειμμένοι ἀπολοῦνται.
13 * ταῦτα πάντα ἔσται ἐν τῇ γῇ ἐν μέσῳ τῶν ἐθνῶν· ὃν
τρόπον ἐάν τις καλαμήσηται ἐλαίαν, οὕτως καλαμή-
σονται αὐτούς, καὶ ἐὰν παύσηται ὁ τρυγητός.
14 * καὶ οὗτοι φωνῇ βοήσονται· οἱ δὲ καταλειφθέντες ἐπὶ
τῆς γῆς, εὐφρανθήσονται ἅμα τῇ δόξῃ κυρίου, ταραχθήσεται
τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης.
15 * διὰ τοῦτο ἡ δόξα κυρίου ἐν ταῖς νήσοις ἔσται τῆς θαλάσ-
σης· τὸ ὄνομα κυρίου ἔνδοξον ἔσται κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραήλ.
16 * ἀπὸ τῶν πτερύγων τῆς γῆς τέρατα ἠκούσαμεν, ἐλπὶς
τῷ εὐσεβεῖ· καὶ ἐροῦσιν, οὐαὶ τοῖς ἀθετοῦσιν οἱ ἀθετοῦντες
τὸν νόμον.
17 * φόβος καὶ βόθυνος καὶ παγὶς ἐφ' ὑμᾶς τοὺς ἐνοι-
κοῦντας ἐπὶ τῆς γῆς.
18 * καὶ ἔσται ὁ φεύγων τὸν φόβον ἐμπεσεῖται εἰς τὸν βόθυ-
νον· ὁ δὲ ἐκβαίνων ἐκ τοῦ βοθύνου, ἁλώσεται ὑπὸ τῆς πα-
γίδος, ὅτι θυρίδες ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀνεῴχθησαν· καὶ σεισθή-
σεται τὰ θεμέλια τῆς γῆς.
19 * ταραχῇ ταραχθήσεται ἡ γῆ, καὶ ἀπορίᾳ ἀπορηθή-
σεται ἡ γῆ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Dissipatione dissipabitur terra, & conculcatione conculcabitur terra, quia Dominus locutus est verbum hoc. 4 Luxit & desolata est terra: desertus est, in solitudinem redactus est orbis: defecit fortitudo populi terræ. 5 Terra autem peccauit sub habitatoribus suis, quia transgressi sunt Legem, & cessare fecerunt solemnitates; mutauerunt pactum quod à seculo est. 6 Ideo propter iuramentum mendacij deserta est terra, & desolati sunt omnes habitantes in ea. propterea consumpti sunt habitatores terræ, & relinquentur quasi pauci homines.
7 Luxerunt omnes qui bibebant vinum, quia attritæ sunt vites: ingemuerunt omnes qui lætabantur corde. 8 Cessauit gaudium tympanorum, & prohibitus est tumultus fortium; cessauit gaudium citharæ. 9 Cum instrumentis musicis non bibent vinum: amara est sicera bibentibus eam. 10 Attrita est ciuitas eorum et deserta est: clausæ sunt omnes domus nullo introeunte. 11 Clamāt super vino in vijs; consummata est omnis lætitia; translatum est gaudiū à terra. 12 Relicta est in vrbe solitudo, & tumultus in dissipatione portarum. 13 Quia nunc relinquentur soli iusti in medio terræ, & in medio regnorū, sicut oliuæ quæ remanent post excussionem oliuarum, & sicut racemi post vindemiam. 14 Hi leuabunt vocem suam, & laudabunt nomen Domini: exultabunt sicut exultauerunt super magnalia quæ facta sunt eis in mari. 15 Cùm venerit lumen iustis, glorificabunt coram Domino: in insulis maris, confitebuntur & benedicent nomini Dñi Dei Israel. 16 De domo sanctuarij, vnde futurum est vt egrediatur gaudium omnibus habitatoribus terræ, laudes audiuimus iustorum. Dixit Propheta, Secretum, præmium iustorum monstratū est mihi: secretum, vindicta impiorū reuelata est mihi. Væ eis qui vim faciunt, quia vim patientur; & direptoribus, quia ecce diripientur. 17 Timor & fouea, & rete super te habitator terræ. 18 Et erit qui fugerit à facie timoris, cadet in foueam: & qui ascenderit de medio foueæ, comprehendetur in rete; quia magnalia in cælo facta sunt, & commota sunt fundamenta terræ. 19 Commotione commouebitur terra, agitatione agitabitur terra; dissolutione dissoluetur terra.

20 נוֹעַ תָּנוּעַ אֶרֶץ כַּשִּׁכּוֹר וְהִתְנוֹדְדָה כַּמְּלוּנָה וְכָבֵד עָלֶיהָ פִּשְׁעָהּ וְנָפְלָה וְלֹא־תֹסִיף קוּם׃
21 וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִפְקֹד יְהוָה עַל־צְבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם וְעַל־מַלְכֵי הָאֲדָמָה עַל־הָאֲדָמָה׃
22 וְאֻסְּפוּ אֲסֵפָה אַסִּיר עַל־בּוֹר וְסֻגְּרוּ עַל־מַסְגֵּר וּמֵרֹב יָמִים יִפָּקֵדוּ׃
23 וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה כִּי־מָלַךְ יְהוָה צְבָאוֹת בְּהַר צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַ͏ִם וְנֶגֶד זְקֵנָיו כָּבוֹד׃

כה

1 יְהוָה אֱלֹהַי אַתָּה אֲרוֹמִמְךָ אוֹדֶה שִׁמְךָ כִּי עָשִׂיתָ פֶּלֶא עֵצוֹת מֵרָחֹק אֱמוּנָה אֹמֶן׃
2 כִּי שַׂמְתָּ מֵעִיר לַגָּל קִרְיָה בְצוּרָה לְמַפֵּלָה אַרְמוֹן זָרִים מֵעִיר לְעוֹלָם לֹא יִבָּנֶה׃
3 עַל־כֵּן יְכַבְּדוּךָ עַם־עָז קִרְיַת גּוֹיִם עָרִיצִים יִירָאוּךָ׃
4 כִּי־הָיִיתָ מָעוֹז לַדָּל מָעוֹז לָאֶבְיוֹן בַּצַּר־לוֹ מַחְסֶה מִזֶּרֶם צֵל מֵחֹרֶב כִּי רוּחַ עָרִיצִים כְּזֶרֶם קִיר׃
5 כְּחֹרֶב בְּצָיוֹן שְׁאוֹן זָרִים תַּכְנִיעַ חֹרֶב בְּצֵל עָב זְמִיר עָרִיצִים יַעֲנֶה׃
6 וְעָשָׂה יְהוָה צְבָאוֹת לְכָל־הָעַמִּים בָּהָר הַזֶּה מִשְׁתֵּה שְׁמָנִים מִשְׁתֵּה שְׁמָרִים שְׁמָנִים מְמֻחָיִם שְׁמָרִים מְזֻקָּקִים׃
7 וּבִלַּע בָּהָר הַזֶּה פְּנֵי־הַלּוֹט הַלּוֹט עַל־כָּל־הָעַמִּים וְהַמַּסֵּכָה הַנְּסוּכָה עַל־כָּל־הַגּוֹיִם׃
8 בִּלַּע הַמָּוֶת לָנֶצַח וּמָחָה אֲדֹנָי יְהוִה דִּמְעָה מֵעַל כָּל־פָּנִים וְחֶרְפַּת עַמּוֹ יָסִיר מֵעַל כָּל־הָאָרֶץ כִּי יְהוָה דִּבֵּר׃
9 וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה קִוִּינוּ לוֹ וְיוֹשִׁיעֵנוּ זֶה יְהוָה קִוִּינוּ לוֹ נָגִילָה וְנִשְׂמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ׃

20 * Agitatione agitabitur terra sicut ebri⁹,&
auferetur quasi tabernaculū vnius noctis.
Et grauabit eam iniquitas sua, & corruet,
& non adijciet vt resurgat.
21 * Et erit in die illa, Visitabit Dominus su
per militiam cæli in excelso, & super reges
terræ qui sunt super terra.
22 * Et congregabuntur in congregatione
vnius facis in lacum, & claudentur ibi in
carcere, & post multos dies visitabuntur.
23 * Et erubescet Luna & confundetur Sol,
cùm regnauerit Dominus exercituum in
monte Sion & in Hierusalem, & in con-
spectu senum suorum fuerit glorificatus.

CAP. XXV.

1 DOmine Deus meus es tu & exaltabo
A te, confitebor nomini tuo, quoniam
fecisti mirabilia, cogitationes antiquas fi-
2 deles, amen. * Quia posuisti ciuitatem in
tumulum, vrbem fortem in ruinam, domū
alienorum vt non sit ciuitas, & in sempi-
3 ternum non ædificetur. * Super hoc lau-
dabit te populus fortis, ciuitas gentium ro
4 bustarum timebit te. * Quia factus es for-
titudo pauperi, fortitudo egeno in tribula-
B tione sua, spes à turbine, vmbraculum ab
æstu. Spiritus enim robustorum quasi tur-
5 bo impellens parietem. * Sicut æstus in si-
ti, tumultum alienorū humiliabis, & qua-
si calore sub nube torrente propaginē for-
6 tium marcescere facies. * Et faciet Dn̄s ex-
ercituum omnibus populis in monte isto
C conuiuiū pinguium, conuiuium vindemiæ,
conuiuium pinguium medullatorum, vin-
7 demiæ defecatæ. * Et præcipitabit in mon
te isto faciē vinculi colligati super omnes
populos, & telam quam orditus est super
8 omnes nationes. *Præcipitabit mortem in
sempiternum; & auferet Dn̄s Deus lachry
mā ab omni facie, & opprobriū populi sui
auferet de vniuersa terra, quia Dn̄s locutus
9 est. * Et dicent in die illa, Ecce Deus no-
D ster; iste expectauimus eū, & saluabit nos.
Iste Dominus, sustinuimus eum, exultabi-
mus & lætabimur in salutari eius.

תרגום יונתן

20 אִשְׁתְּדָאָה תִּשְׁתְּדֵי אַרְעָא כְּרַוְיָא וּתְהֵי אָזְלָא וְאָתְיָא כְּעַרְסְלָא וְיִתְקְפוּן עֲלָהָא חוֹבָהּ וְתִפֵּל וְלָא תוֹסִיף לְמֵקָם׃ 21 וִיהֵי בְּעִדָּנָא הַהִיא יִסְעַר יְיָ עַל חֵילַת תַּקִּיפָא בְתָקְפָּא וְעַל מַלְכֵי בְנֵי אֱנָשָׁא דְּדָיְרִין עַל אַרְעָא׃ 22 וְיִכְנְשׁוּנוּן מִכְנַשׁ לְבֵית אֲסִירֵי וְיִעַגּוּנוּן לְבֵית עֲגָנָה וּמִסְּגֵי יוֹמִין יִעוֹל דָּכְרָנְהוֹן׃ 23 וְיִבְהֲתוּן דְּפָלְחִין לְסִיהֲרָא וְיִתְכַּנְעוּן דִּסָגְדִין לְשִׁמְשָׁא אֲרֵי תִתְגְּלֵי גְבוּרְתָּא דַיְיָ צְבָאוֹת בְּטוּרָא דְצִיּוֹן וּבִירוּשְׁלֶם וְקֳדָם סָבֵי עַמֵּהּ בִּיקָר׃

כה

1 יְיָ אֱלָהִי אַתְּ אֲרוֹמְמִנָּךְ אוֹדֵה שְׁמָךְ אֲרֵי עֲבַדְתְּ פְּרִישָׁן מִלְּכִין דַּאֲמַרְתְּ לְאַיְתָאָה מִלְּקַדְמִין בְּכֵן אַיְתֵיתָא וְקַיֶּמְתָּא׃ 2 אֲרֵי שַׁוֵּיתָא קִרְוֵי פַצְחַיָּא לְגַלִּין כְּרַךְ תַּקִּיף לְדִמְחַמְרָא בֵּית דַּחֲלַת עַמְמַיָּא בְּקַרְתָּא יְרוּשְׁלֶם לְעָלַם לָא יִתְבְּנֵי׃ 3 עַל כֵּן יְיַקְּרוּן קֳדָמָךְ עַם תַּקִּיף קִרְיַת עַמְמִין חֲסִינִין יִדְחֲלוּן קֳדָמָךְ׃ 4 אֲרֵי הֲוֵיתָא תְקוֹף לְמִסְכֵּן סָעִיד לַחֲשִׁיךְ בְּעִדָּן עָקָא כְּמָא דְמִטַּמְּרָן מִן קֳדָם זַרְמִית בְּטַלַּל מִשְׁרַב כֵּן מִלֵּי רַשִׁיעַיָּא לְצַדִּיקַיָּא כְּזַרְמִית דִּשְׁקִיפָא בְּכוֹתֶל׃ 5 כְּשַׁרְבָא בְּאַרַע צַחְיָא אִתְרְגוֹשַׁת תַּקִּיפִין תַּמְאִיךְ כְּטַלַּל כֵּיף בְּאַרַע מְשַׁלְהֲיָא כֵּן נְיַח רְוָחָא לְצַדִּיקַיָּא כַּד יִמְאַכוּן רַשִׁיעַיָּא׃ 6 וְיַעֲבֵד יְיָ צְבָאוֹת לְכָל עַמְמַיָּא בְּטוּרָא הָדֵין שֵׁירוּ וּזְמַן מִדְּמַן דְּהִיא לְהוֹן דִּיקָר וּתְהֵי לְהוֹן לִקְלָן מַחָן דְּלָא יִשְׁתֵּיזְבוּן מִנְּהוֹן מַחָן דִּיסוֹפוּן בְּהוֹן׃ 7 וְיִסְתַּלְעֲמוּן בְּטוּרָא הָדֵין אַפֵּי רַבָּא דְּרַב עַל כָּל עַמְמַיָּא וְאַפֵּי מַלְכָּא דְּשַׁלִּיט עַל כָּל מַלְכְּוָתָא׃ 8 יִתְנְשׁוֹן מוֹתָא לְעָלְמִין וְיִמְחֵי יְיָ אֱלֹהִים דִּמְעֲתָא מֵעַל כָּל אַפַּיָּא וְחִסּוּדֵי עַמֵּהּ יַעְדֵּי מֵעַל כָּל אַרְעָא אֲרֵי בְּמֵימְרָא דַיְיָ יִתְגְּזַר כֵּן׃ 9 וְיֵימַר בְּעִדָּנָא הַהִיא הָא אֱלָהָנָא דֵּין דְּסַבַּרְנָא לֵהּ וְיִפְרְקִנָּנָא דֵּין יְיָ דַּהֲוֵינָא מְסַבְּרִין לְמֵימְרֵהּ נָבוּעַ וְנֶחְדֵּי בְּפֻרְקָנֵהּ׃

*Declinauit, & commouebitur sicut tugu- 20
rium pomorum terra, quasi ebrius & crapula-
tus; & cadet & non poterit surgere: inualuit
enim super eam iniquitas.
*Et erit in die illa inducet Deus super orna- 21
tum cæli manum & super reges terræ.
*Et congregabunt & concludent in muni- 22
tionem & in carcerem: per multas generationes
visitatio erit eorum, & liquefiet later, & ca-
det murus. *Et confundetur Luna, & eru- 23
bescet Sol, quia regnabit Dñs in Sion, & in Hie
rusalem, & in conspectu seniorũ glorificabitur.

CAP. XXV.

Domine Deus meus glorificabo te, laudabo 1
nomen tuum, quia fecisti admirabiles res:
consilium antiquum verum fiat.
*Quia posuisti ciuitates in tumulum, ciuita- 2
tes munitas vt caderent eorum fundamenta,
impiorum ciuitates, in æternũ non ædificabitur.
*Propter hoc benedicet tibi populus mendi- 3
cus, & ciuitates hominum iniquitatem susti-
nentium benedicent tibi.
*Fuisti enim omni ciuitati humili auxilia- 4
tor; tristibus propter inopiam protectio, ab ho-
minibus malis liberabis eos, vmbraculum si-
tientium.
*Et spiritus hominum iniuriam patientium 5
benedicent tibi, quasi homines pusillanimes si-
tientes in Sion, quia liberabis eos ab hominibus
impijs, quibus nos tradidisti.
*Et faciet Dominus Sabaoth omnibus gen- 6
tibus: super montem istum bibent in lætitia,
bibent vinum.
*Vngentur vnguento in monte hoc: trade 7
hæc omnia gentibus, nam consilium hoc super
omnes gentes.
*Deuorauit mors præualens, & rursum 8
abstulit Deus omnem lachrymam ab omni facie,
opprobrium populi abstulit ab omni terra; nam
os Domini locutum est.
*Et dicent die illa, Ecce Deus noster in quo 9
sperabamus, & exultabamus super salute no-
stra, & lætabimur.

20 *ἔκλινεν καὶ σεισθήσεται ὡς ὀπωροφυλάκιον ἡ γῆ· ὡς
ὁ μεθύων καὶ κραιπαλῶν· καὶ πεσεῖται καὶ οὐ μὴ δυνή-
ται ἀναστῆναι· κατίσχυσε γὰρ ἐπ' αὐτῆς ἡ ἀνομία.
21 *καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπάξει ὁ θεὸς ἐπὶ τὸν κόσ-
μον τοῦ οὐρανοῦ τὴν χεῖρα, καὶ ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς.
22 *καὶ συνάξουσι καὶ ἀποκλείσουσιν εἰς ὀχύρωμα καὶ εἰς
δεσμωτήριον· διὰ πολλῶν γενεῶν ἐπισκοπὴ ἔσται αὐτῶν·
καὶ τακήσεται ἡ πλίνθος, καὶ πεσεῖται τὸ τεῖχος.
23 *καὶ ἐντραπήσεται ἡ σελήνη, καὶ αἰσχυνθήσεται ὁ ἥλιος·
ὅτι βασιλεύσει κύριος ἐν σιών, καὶ ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐνώ-
πιον τῶν πρεσβυτέρων δοξασθήσεται.

κέ.

1 *Κύριε ὁ θεός μου δοξάσω σε, ὑμνήσω τὸ ὄνομά σου,
ὅτι ἐποίησας θαυμαστὰ πράγματα, βουλὴν ἀρχαίαν
ἀληθινὴν γένοιτο.
2 *ὅτι ἔθηκας πόλεις εἰς χῶμα· πόλεις ὀχυρὰς τοῦ πε-
σεῖν αὐτῶν τὰ θεμέλια τῶν ἀσεβῶν πόλεις, τὸν αἰῶνα οὐ
μὴ οἰκοδομηθῇ.
3 *διὰ τοῦτο εὐλογήσει σε ὁ λαὸς ὁ πτωχός· καὶ πόλεις
ἀνθρώπων ἀδικουμένων εὐλογήσουσί σε.
4 *ἐγένου γὰρ πάσῃ πόλει ταπεινῇ βοηθός· τοῖς ἀθυμή-
σασι δι' ἔνδειαν σκέπη, ἀπὸ ἀνθρώπων πονηρῶν ῥύσῃ αὐ-
τούς, σκέπη διψώντων.
5 *καὶ πνεῦμα ἀνθρώπων ἀδικουμένων εὐλογήσουσί σε·
ὡς ἄνθρωποι ὀλιγόψυχοι διψῶντες ἐν σιών· ὅτι ῥύσῃ αὐ-
τοὺς ἀπὸ ἀνθρώπων ἀσεβῶν, οἷς ἡμᾶς παρέδωκας.
6 *καὶ ποιήσει κύριος σαβαὼθ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· ἐπὶ
τὸ ὄρος τοῦτο πίονται ἐν εὐφροσύνῃ πίονται οἶνον.
7 *χρίσονται μύρον ἐν τῷ ὄρει τούτῳ· παράδος ταῦτα
πάντα τοῖς ἔθνεσιν· ἡ γὰρ βουλὴ αὕτη ἐπὶ πάντα τὰ
ἔθνη.
8 *κατέπιεν ὁ θάνατος ἰσχύσας· καὶ πάλιν ἀφεῖλεν ὁ
θεὸς πᾶν δάκρυον ἀπὸ παντὸς προσώπου· τὸ ὄνειδος τοῦ
λαοῦ ἀφεῖλεν ἀπὸ πάσης τῆς γῆς· τὸ γὰρ στόμα κυρίου
ἐλάλησεν.
9 *καὶ ἐροῦσι τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἰδοὺ ὁ θεὸς ἡμῶν ἐφ' ᾧ
ἠλπίζομεν καὶ ἠγαλλιώμεθα ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ ἡμῶν· καὶ
εὐφρανθησόμεθα·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Suffossione suffodietur terra sicut ebrius, & erit instabilis quasi lectulus vnius noctis: & roborabuntur in ea peccata eius, & cadet, & non adijciet vt resurgat. 21 Et erit in tempore illo; visitabit Dominus super exercitũ fortitudinis in fortitudine: & super reges filiorũ hominum qui morantur in terra. 22 Et congregabuntur congregatione in domũ vinctorũ, & detinebuntur in domo carceris, & post multos dies veniet memoria eorum. 23 Et confundentur qui colunt Lunam; & erubescent qui adorant Solem; quia reuelabitur potẽtia Domini exercituum in monte Syon, & in Hierusalem, & coram senibus populi sui in gloria. CAP. XXV.

Domine Deus meus es tu, exaltabo te, confitebor nomini tuo, quia fecisti mirabilia: consilia quæ dixisti ab antiquo vt adduceres, ecce adduxisti & confirmasti. 2 Quia posuisti vrbes munitas in aceruos, ciuitatem fortem in ruinam; domum deorum populorũ in ciuitate Hierusalem: in sempiternum nõ ædificabitur. 3 Propterea glorificabunt coram te populus fortis, ciuitas populorum robustorum timebunt te. 4 Quia fuisti fortitudo pauperi, auxiliũ inopi in tempore tribulationis: sicut proteguntur à facie turbinis, in vmbraculo ab æstu, sic sunt verba impiorũ iustis, quasi turbo impellens parietem: 5 Sicut æstus in terra sitiente. tumultum robustorũ humiliabis: quasi vmbra petræ in terra arida, sic erit requies spatiosa iustis, quando humiliabuntur impij. 6 Et faciet Dominus exercituũ omnibus populis in monte isto prandium & conuiuiũ, & putabunt quòd sit ipsis in gloriam, & erit eis in ignominiã, & in plagas, ex quibus nõ liberabuntur, & in quibus deficient. 7 Et præcipitabuntur in monte isto facies principis qui est super omnes populos, & facies regis qui dominatur super omnia regna. 8 Obliuioni tradent mortem in æternum: & delebit Dñs Deus lachrymam ab omni facie, & opprobrium populi sui auferet ab vniuersa terra, quia in verbo Domini decretum est ita. 9 Et dicent in tempore illo, Ecce Deus noster, iste in quem sperabamus, & saluabit nos: iste est Dominus in cuius verbo sperabamus, exultabimus & lætabimur in salutari eius.

10 * כִּי־תָנוּחַ יַד־יְהוָה בָּהָר הַזֶּה וְנָדוֹשׁ מוֹאָב
תַּחְתָּיו כְּהִדּוֹשׁ מַתְבֵּן בְּמֵי מַדְמֵנָה׃
11 * וּפֵרַשׂ יָדָיו בְּקִרְבּוֹ כַּאֲשֶׁר יְפָרֵשׂ הַשֹּׂחֶה
לִשְׂחוֹת וְהִשְׁפִּיל גַּאֲוָתוֹ עִם אָרְבּוֹת יָדָיו׃
12 * וּמִבְצַר מִשְׂגַּב חוֹמֹתֶיךָ הֵשַׁח הִשְׁפִּיל הִגִּיעַ
לָאָרֶץ עַד־עָפָר׃

כו

1 * בַּיּוֹם הַהוּא יוּשַׁר הַשִּׁיר־הַזֶּה בְּאֶרֶץ יְהוּדָה
עִיר עָז־לָנוּ יְשׁוּעָה יָשִׁית חוֹמוֹת וָחֵל׃
2 * פִּתְחוּ שְׁעָרִים וְיָבֹא גוֹי־צַדִּיק שֹׁמֵר אֱמֻנִים׃
3 * יֵצֶר סָמוּךְ תִּצֹּר שָׁלוֹם שָׁלוֹם כִּי בְךָ בָּטוּחַ׃
4 * בִּטְחוּ בַיהוָה עֲדֵי־עַד כִּי בְּיָהּ יְהוָה צוּר
עוֹלָמִים׃
5 * כִּי הֵשַׁח יֹשְׁבֵי מָרוֹם קִרְיָה נִשְׂגָּבָה יַשְׁפִּילֶנָּה
יַשְׁפִּילָהּ עַד־אֶרֶץ יַגִּיעֶנָּה עַד־עָפָר׃
6 * תִּרְמְסֶנָּה רָגֶל רַגְלֵי עָנִי פַּעֲמֵי דַלִּים׃
7 * אֹרַח לַצַּדִּיק מֵישָׁרִים יָשָׁר מַעְגַּל צַדִּיק תְּפַלֵּס׃
8 * אַף אֹרַח מִשְׁפָּטֶיךָ יְהוָה קִוִּינוּךָ לְשִׁמְךָ
וּלְזִכְרְךָ תַּאֲוַת־נָפֶשׁ׃
9 * נַפְשִׁי אִוִּיתִךָ בַּלַּיְלָה אַף־רוּחִי בְקִרְבִּי
אֲשַׁחֲרֶךָּ כִּי כַּאֲשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לָאָרֶץ צֶדֶק לָמְדוּ
10 יֹשְׁבֵי תֵבֵל׃ * יֻחַן רָשָׁע בַּל־לָמַד צֶדֶק בְּאֶרֶץ
נְכֹחוֹת יְעַוֵּל וּבַל־יִרְאֶה גֵּאוּת יְהוָה׃
11 * יְהוָה רָמָה יָדְךָ בַּל־יֶחֱזָיוּן יֶחֱזוּ וְיֵבֹשׁוּ קִנְאַת־
עָם אַף־אֵשׁ צָרֶיךָ תֹאכְלֵם׃
12 * יְהוָה תִּשְׁפֹּת שָׁלוֹם לָנוּ כִּי גַּם כָּל־מַעֲשֵׂינוּ
13 פָּעַלְתָּ לָּנוּ׃ * יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בְּעָלוּנוּ אֲדֹנִים זוּלָתֶךָ
לְבַד־בְּךָ נַזְכִּיר שְׁמֶךָ׃
14 * מֵתִים בַּל־יִחְיוּ רְפָאִים בַּל־יָקֻמוּ לָכֵן פָּקַדְתָּ
וַתַּשְׁמִידֵם וַתְּאַבֵּד כָּל־זֵכֶר לָמוֹ׃

10 * Quia requieſcet manus Domini in
monte iſto. Et triturabitur Moab ſub eo,
ſicuti teruntur paleæ in plauſtro.
11 * Et extendet manus ſuas ſub eo, ſicut
extendit natans ad natandũ,& humiliabit
gloriam eius cum alliſione manuum eius.
12 * Et munimenta ſublimium murorum
tuorum concident; & humiliabuntur, &
detrahentur in terram vſque ad puluerem.

CAP. XXVI.

1 IN die illa cantabitur canticum iſtud in
A terra Iuda. Vrbs fortitudinis noſtræ, ſal-
uator ponetur in ea murus & antemurale.
2 * Aperite portas, & ingredietur gens iu-
ſta,cuſtodiens veritatem.
3 * Vetus error abijt, ſeruabis pacem, pa-
4 cem quia in te ſperauimus. * Speraſtis in
Domino in ſeculis æternis, in Dño Deo
5 forti in perpetuum. * Quia incuruabit ha
bitantes in excelſo, ciuitatem ſublimem
humiliabit, humiliabit eam vſque ad ter-
ram, detrahet eam vſque ad puluerem.
6 * Conculcabit eam pes, pes pauperis,
7 greſſus egenorum. * Semita iuſti recta eſt,
B rectus callis iuſti ad ambulandum.
8 * Et in ſemita iudiciorum tuorum Do-
mine ſuſtinuimus te, nomen tuum & me-
moriale tuum in deſiderio animæ.
9 * Anima mea deſiderauit te in nocte,
ſed in ſpiritu meo in præcordijs meis de
manè vigilabo ad te. Cùm feceris iudicia
tua in terra, iuſtitiam diſcent habitatores
10 orbis. *Miſereamur impio, & non diſcet
iuſtitiam facere. In terra ſanctorum iniqua
geſſit, & non videbit gloriam Domini.
11 * Domine exaltetur manus tua vt non
videant,videant & confundantur zelantes
populi, & ignis hoſtes tuos deuoret.
12 * Domine dabis pacem nobis, omnia
enim operatus es nobis.
13 * Domine Deus noſter poſſederunt nos
domini abſque te, tantum in te recorde-
14 mur nominis tui. *Morientes non viuant,
gigantes non reſurgant. Propterea viſitaſti
& cõtriuiſti eos & perdidiſti omnem me-
moriam eorum.

תרגום יונתן

10 ארי תתגלי גבורתא דיי בטורא הדין ויתדשון מואבאי באתרהון כמא דמדדש תבנא בטינא׃ 11 ויפרוש מחת גבורתיה ביניהון
כמא דמפרס שיטא למשט וימאיך יקרה עם אשואות ידוהי׃ 12 וכרך תקוף כרכי עממיא יסגר ירמי ימטי לארעא עד עפרא׃
כו 1 בעדנא ההיא ישבחון תשבחתא הדא בארעא דבית יהודה קרית תקפא לנא פרקן יתשם על שורהא ורחמין׃
2 פתחו תרעיא ויעול עמא זכאה דנטרו אוריתא בלבב שלים׃ 3 בלבב שלים נטרו שלמא שלמא יתעבד להון ארי במימרך אתרחיצו׃
4 אתרחיצו על מימרא דיי לעלמא ולעלמי עלמיא ארי בכן תתפרקון במימר דחילא דיי תקיף עלמיא׃ 5 ארי אמאיך יתבי רומא
קריא תקיפא ימאכנה ירמינה עד ארעא ימטינה עד עפרא׃ 6 ידושונה רגלין רגלי צדיקיא פרסת ענותניא חשיבי עמא׃ 7 ארחת
צדיקיא כיונן אף עבדי ארחת צדיקיא תתקן׃ 8 אף לאורח דינך יי סברנא לשמך ולדכרנך חמדת נפשנא׃ 9 נפשי מחמדא לצלאה
קדמך בליליא אף רוחי במעי מברכא לך ארי כמא דדינך תקן לארעא קושטא יתאלפון למעבד דדירין בתבל׃ 10 יהבת להון ארכא
לרשיעיא ואם כן יהובון לאוריתך ולא תבו כל יומין דהוו קימין יעבדון קשוט על ארעא הוו שקרין אף אנון לא יחזון בתשבחת יקרך דיי׃
11 יי כד תתגלי בגבורתך לאוטבא לדחלתך לא ינהר לסנאי עמך יחזון רשיעיא ויבהתון פרענות עמא תחפינון אף אשתא לבעלי דבבך
תשיצי׃ 12 יי דתקן שלמא לנא ארי בכל עידן חסכנא מחובנא את עבד עמנא׃ 13 יי אלהנא שלטו בנא עממיא למהוי עלנא דבונין
בר מנך ברם במימרך אנחנא רחיצין בשמך אנחנא מודן׃ 14 אנון פלחין למיתין דלא יחון לגבריהון דלא יקומון בכן כד תסער
עליהון חוביהון ותשיצינון ותובד כל דכרנהון׃

*Quia requiem faciet Deus super montem 10
hunc,& conculcabitur Moabitis, quemadmo-
dum calcant aream in curribus.*
*Et remittet manus suas, quemadmodum & 11
ipse humiliauit vt perderet, & humiliabit su-
perbiam eius, super quæ manus iniecit.*
*Et altitudinem refugij domus tuæ humilia- 12
bit, & descendet vsque ad pauimentum.*

CAP. XXVI.

*DIe illa cantabunt canticum istud in terra Iu 1
da, dicentes: Ecce ciuitas fortis & saluta-
re nostrum: ponet murum & circummurale.*
*Aperite portas, ingrediatur populus custo- 2
diens iustitiam & custodiens veritatem:*
*Apprehendens veritatem & custodiens pa- 3
cem. quia in te sperauimus,*
*Domine vsque in sempiternum; Deus ma- 4
gnus æternus.*
*Qui humilians deduxit habitantes in excel- 5
sis, ciuitates munitas destrues & deduces vsque
ad pauimentum.*
*Et conculcabunt eas pedes mansuetorum, 6
& humilium gressus.*
*Via iustorum recta facta est, & præparata 7
via iustorum.*
*Nam via Domini iudicium; sperauimus in 8
nomine tuo, & in memoria quam desiderabat
anima mea.*
*De nocte cōsurgit spiritus meus ad te Deus, 9
quia lux præcepta tua super terra; iustitiam di-
scite habitantes in terra.*
*Cessauit enim impius; non discet iustitiam 10
super terra: veritatem non faciet; auferatur im-
pius vt non videat gloriam Domini.*
*Domine excelsum tuum brachium, & non 11
scierunt; scientes autem confundentur: zelus
apprehendet populum ineruditum, & nunc ignis
aduersarios comedet.*
*Domine Deus noster pacem da nobis; om- 12
nia enim reddidisti nobis.*
*Domine Deus noster possíde nos, Domine 13
extra te alium non scimus: nomen tuum vo-
camus.*
*At mortui vitam non videbunt, neque me- 14
dici non suscitabunt; propter hoc induxisti &
perdidisti, & tulisti omne masculinum eorum.*

10 ὅτι ἀνάπαυσιν ποιήσει ὁ θεὸς ἐπὶ τὸ ὄρος τοῦτο· καὶ
καταπατηθήσεται ἡ μωαβῖτις, ὃν τρόπον πατοῦσιν ἅλωνα
11 ἐν ἁμάξαις. καὶ ἀνήσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὃν τρόπον
καὶ αὐτὸς ἐταπείνωσε τοῦ ἀπολέσαι, καὶ ταπεινώσει τὴν
ὕβριν αὐτοῦ, ἐφ' ἃ τὰς χεῖρας ἐπέβαλεν.
12 καὶ τὸ ὕψος τῆς καταφυγῆς τοῦ οἴκου σου ταπεινώσει καὶ
καταβήσεται ἕως τοῦ ἐδάφοις.

κϛ.

1 Τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ᾄσονται τὸ ᾆσμα τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς
ἰούδα, λέγοντες· ἰδοὺ πόλις ὀχυρὰ καὶ σωτήριον ἡμῶν,
θήσει τεῖχος καὶ περίτειχος.
2 ἀνοίξατε πύλας, εἰσελθέτω λαὸς φυλάσσων δικαιο-
σύνην καὶ φυλάσσων ἀλήθειαν·
3 ἀντιλαμβανόμενος ἀληθείας καὶ φυλάσσων εἰρή-
νην· ὅτι ἐπὶ σοὶ ἠλπίσαμεν,
4 κύριε ἕως τοῦ αἰῶνος, ὁ θεὸς ὁ μέγας ὁ αἰώνιος.
5 ὃς ταπεινώσας κατήγαγες τοὺς κατοικοῦντας ἐν ὑ-
ψηλοῖς, πόλεις ὀχυρὰς καταβαλεῖς καὶ κατάξεις ἕως ἐ-
6 δάφοις. καὶ πατήσουσιν αὐτὰς πόδες πρᾳέων καὶ τα-
7 πεινῶν βήματα. ὁδὸς εὐσεβῶν εὐθεῖα ἐγένετο, καὶ πα-
ρεσκευασμένη ἡ ὁδὸς τῶν εὐσεβῶν.
8 ἡ γὰρ ὁδὸς κυρίου κρίσις, ἠλπίσαμεν ἐπὶ τῷ ὀνό-
ματί σου καὶ ἐπὶ τῇ μνείᾳ ᾗ ἐπεθύμει ἡ ψυχή μου.
9 ἐκ νυκτὸς ὀρθρίζει τὸ πνεῦμά μου πρὸς σὲ ὁ θεός· διό-
τι φῶς τὰ προστάγματά σου ἐπὶ τῆς γῆς, δικαιοσύνην
μάθετε οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς.
10 πέπαυται γὰρ ὁ ἀσεβής, οὐ μὴ μάθῃ δικαιοσύνην ἐπὶ
τῆς γῆς· ἀλήθειαν οὐ μὴ ποιήσῃ, ἀρθήτω ὁ ἀσεβὴς ἵνα μὴ
ἴδῃ τὴν δόξαν κυρίου.
11 κύριε ὑψηλός σου ὁ βραχίων καὶ οὐκ ᾔδεισαν· γνόν-
τες δὲ αἰσχυνθήσονται· ζῆλος λήψεται λαὸν ἀπαίδευτον, καὶ
νῦν πῦρ τοὺς ὑπεναντίους ἔδεται.
12 κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν εἰρήνην δός ἡμῖν, πάντα γὰρ ἀπέ-
δωκας ἡμῖν.
13 κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν κτῆσαι ἡμᾶς, κύριε ἐκτός σου ἄλ-
λον οὐκ οἴδαμεν, τὸ ὄνομά σου ὀνομάζομεν.
14 οἱ δὲ νεκροὶ ζωὴν οὐ μὴ ἴδωσιν, οὐδὲ ἰατροὶ οὐ μὴ
ἀναστήσωσι· διὰ τοῦτο ἐπήγαγες καὶ ἀπώλεσας καὶ ἦρας
πᾶν ἄρσεν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Quia reuelabitur potentia Domini in monte isto, & triturabuntur Moabitæ in loco suo, sicut teruntur paleæ in luto.
11 Et extendet
plagam potentiæ suæ inter eos, sicut extendit se natans ad natandū; & humiliabit gloriam eius cum impositione manuum suarum.
12 Ci-
uitatem autem munitam in ciuitatibus populorum destruet, proijciet eam; & detrahetur in terram vsque ad puluerem. CAP. XXVI.
1 IN tempore illo cantabunt canticum istud in terra domus Iuda: Ciuitas fortitudinis nostræ, salus ponetur super muros eius, & misera-
tiones.
2 Aperite portas, & ingredietur populus iustus, qui custodit legem corde perfecto.
3 In corde perfecto seruauerunt pa-
cem: pax fiet eis, quia in verbo tuo confisi sunt.
4 Confidite in verbo Domini in seculum, & in secula seculorum. tunc enim salui eritis
in verbo timoris Domini fortissimi seculorum.
5 Quia humiliabit habitatores vrbis excelsæ & fortissimæ; humiliabit eam & proijciet eam
vsque in terram: detrahet eam vsque ad puluerem.
6 Conculcabunt eam pedes, pedes iustorum, plantæ humilium, pauperum populi.
7 Semitæ iustorum rectæ sunt: operantes quoque in via iustorum diriges.
8 Viam quoque iudiciorum tuorum Domine speramus: no-
men tuum & memoriale tuum desiderat anima nostra.
9 Anima mea desiderat orare coram te in nocte; etiam spiritus meus in visceribus
meis benedicit te: quia sicut iudicia tua diriguntur in terra; veritatem discent operari qui habitant in orbe.
10 Dedisti terminum impijs,
vt conuerterentur ad legem tuam; & non sunt conuersi omnibus diebus quibus viuunt: & vt facerent veritatem super terram, & facti sunt
falsarij: ipsi quoque non videbunt laudem gloriæ tuæ Domine.
11 Domine quando reuelatus fueris in potentia tua, vt bene facias timen
tibus te; non erit lumen inimicis populi tui: videbunt impij, & confundētur: vindicta populi tui cooperiet eos; ignis quoque inimicos tuos
consumet.
12 Domine ordinabis pacem nobis, quia in omni tempore, quo separati sumus à peccatis nostris, operatus es nobiscum.
13 Domine Deus noster, dominati sunt nostri populi vt dominarentur super nos absque te: veruntamen in verbo tuo confidimus, & in
nomine tuo nos confitemur.
14 Ipsi colunt mortuos qui non viuunt, & gigantes suos qui non consurgent. Propterea quando visitabis
super eos peccata eorum, & disperderis eos; peribit eis memoria eorum.

15 * יָסַפְתָּ לַגּוֹי יְהוָה יָסַפְתָּ לַגּוֹי נִכְבָּדְתָּ רִחַקְתָּ
כָּל־קַצְוֵי־אָרֶץ׃
16 * יְהוָה בַּצַּר פְּקָדוּךָ צָקוּן לַחַשׁ מוּסָרְךָ לָמוֹ׃
17 * כְּמוֹ הָרָה תַּקְרִיב לָלֶדֶת תָּחִיל תִּזְעַק בַּחֲבָלֶיהָ
כֵּן הָיִינוּ מִפָּנֶיךָ יְהוָה׃
18 * הָרִינוּ חַלְנוּ כְּמוֹ יָלַדְנוּ רוּחַ יְשׁוּעֹת בַּל־
נַעֲשֶׂה אֶרֶץ וּבַל־יִפְּלוּ יֹשְׁבֵי תֵבֵל׃
19 * יִחְיוּ מֵתֶיךָ נְבֵלָתִי יְקוּמוּן הָקִיצוּ וְרַנְּנוּ שֹׁכְנֵי
עָפָר כִּי טַל אוֹרֹת טַלֶּךָ וָאָרֶץ רְפָאִים תַּפִּיל׃
20 * לֵךְ עַמִּי בֹּא בַחֲדָרֶיךָ וּסְגֹר דְּלָתֶיךָ בַּעֲדֶךָ חֲבִי
כִמְעַט־רֶגַע עַד־יַעֲבָור־זָעַם׃
21 * כִּי־הִנֵּה יְהוָה יֹצֵא מִמְּקוֹמוֹ לִפְקֹד עֲוֹן יֹשֵׁב־
הָאָרֶץ עָלָיו וְגִלְּתָה הָאָרֶץ אֶת־דָּמֶיהָ וְלֹא־תְכַסֶּה
עוֹד עַל־הֲרוּגֶיהָ׃

כז

1 * בַּיּוֹם הַהוּא יִפְקֹד יְהוָה בְּחַרְבּוֹ הַקָּשָׁה
וְהַגְּדוֹלָה וְהַחֲזָקָה עַל לִוְיָתָן נָחָשׁ בָּרִחַ וְעַל לִוְיָתָן
נָחָשׁ עֲקַלָּתוֹן וְהָרַג אֶת־הַתַּנִּין אֲשֶׁר בַּיָּם׃
2 * בַּיּוֹם הַהוּא כֶּרֶם חֶמֶר עַנּוּ־לָהּ׃
3 * אֲנִי יְהוָה נֹצְרָהּ לִרְגָעִים אַשְׁקֶנָּה פֶּן יִפְקֹד
עָלֶיהָ לַיְלָה וָיוֹם אֶצֳּרֶנָּה׃
4 * חֵמָה אֵין לִי מִי־יִתְּנֵנִי שָׁמִיר שַׁיִת בַּמִּלְחָמָה
5 אֶפְשְׂעָה בָהּ אֲצִיתֶנָּה יָּחַד׃ * אוֹ יַחֲזֵק בְּמָעֻזִּי
יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם לִי שָׁלוֹם יַעֲשֶׂה־לִּי׃
6 * הַבָּאִים יַשְׁרֵשׁ יַעֲקֹב יָצִיץ וּפָרַח יִשְׂרָאֵל
7 וּמָלְאוּ פְנֵי־תֵבֵל תְּנוּבָה׃ * הַכְּמַכַּת מַכֵּהוּ
הִכָּהוּ אִם־כְּהֶרֶג הֲרֻגָיו הֹרָג׃
8 * בְּסַאסְּאָה בְּשַׁלְחָהּ תְּרִיבֶנָּה הָגָה בְּרוּחוֹ
הַקָּשָׁה בְּיוֹם קָדִים׃

15 *Induliſti genti Domine, induliſti gen-
ti. Nunquid glorificatus es? Elongaſti om-
16 nes terminos terræ. * Domine in anguſtia
requiſierunt te, in tribulatione murmuris
17 doctrina tua eis. * Sicut quæ cõcepit cùm
D appropinquauerit ad partum, dolens cla-
mat in doloribus ſuis, ſic facti ſumus à fa-
18 cie tua Domine. * Concepimus, & quaſi
parturiuimus, & peperimus ſpiritum. ſa-
lutes non fecimus in terra, ideò non ceci-
19 derunt habitatores terræ. * Viuent mor-
tui tui, interfecti mei reſurgent. Expergiſci-
mini & laudate qui habitatis in puluere,
quia ros lucis ros tuus; & terram gigãtium
20 detrahes in ruinam. *Vade populus meus,
intra in cubicula tua, claude oſtia tua ſu-
per te, abſcondere modicum ad momen-
21 tum, donec pertranſeat indignatio. * Ecce
enim Dominus egredietur de loco ſuo, vt
viſitet iniquitatẽ habitatoris terræ contra
eum: & reuelabit terra ſanguinem ſuum, &
non operiet vltrà interfectos ſuos.

CAP. XXVII.

1 IN die illa viſitabit Dominus in gladio
A ſuo duro & grandi, & forti, ſuper Leuia-
than ſerpentẽ vectem, & ſuper Leuiathan
ſerpentem tortuoſum, & occidet cœtum
2 qui in mari eſt. *In die illa vinea meri can
3 tabit ei. * Ego Dñs qui ſeruo eam, repentè
propinabo ei, ne fortè viſitetur contra
4 eam. nocte & die ſeruo eam. * Indignatio
nõ eſt mihi. Quis dabit me ſpinam & ve-
prem in prœlio? gradiar ſuper eam, ſuccen
5 dam eam pariter. * An potius tenebit for-
titudinem meam? Faciet pacem mihi, pa-
6 cem faciet mihi. * Qui egredientur impe-
tu à Iacob, florebit & germinabit Iſrael, &
implebunt faciem orbis ſemine.
7 *Nunquid iuxta plagam percutientis ſe
percuſſit eũ? aut ſicut occidit interfectos
8 eius, ſic occiſus eſt? *In mẽſura cõtra men-
ſurã cùm abiecta fuerit, iudicabit eã, me-
ditatus eſt in ſpiritu ſuo duro per diẽ æſtꝰ.

תרגום יונתן

15 אתגליתא לכנשא מבדרי עמך ייי אף עתיד את לקרבא גלותהון לאתגלאה בגבורתך לרחקא כל רשיעיא לגיהנם׃ 16 ייי בעקא הוו
דחלין לדחלתך בעקתהון הוו מלפין אלפן אוריתך בחשי׃ 17 כדמעדיא דבעדן מילדה זיעא ומצחא בחבלהא כן הוינא מן קדם
דחבנא קדמך ייי׃ 18 אחדתנא עקא כדמעדיא בעדן מילדה קליל כרוחא פרקן לא איתיו ארעא לא עבדו אף פרישן לא יכלין למעבד
דדירין בתבל׃ 19 אף את הוא מחיי מיתין גרמי נבילתהון את מקים יחון וישבחון קדמך כל דהוו רמן בעפרא ארי טל נהור טלך לעבדי
אוריתא ורשיעיא די יהבת להון גבורא ואנון עברו על מימרך לגהנם תמסר׃ 20 אזיל עמי עבד עובדין טבין דיגנון עלך בעדן עקא אטמר
כזעיר זמן עד דיעדי לוטא׃ 21 ארי הא ייי מתגלי מאתר בית שכינתיה לאסערא חוב יתבי ארעא עלוהי ותגלי ארעא על דם זכאי דאתשד בה
ולא תכסי עוד על קטילהא׃ כז 1 בעדנא ההיא יסער ייי בחרבה רבתא תקיפתא וחסינתא על
מלכא דאתרבי כפרעה מלכא קדמאה ועל מלכא דאתגאי כסנחריב מלכא תנינא ויקטול ית עמא דתקיף כתנינא די בימא׃
2 בעדנא ההיא כנישתא דישראל דהיא ככרם נציב בארעא טבא שבחו לה׃ 3 אנא ייי נטר להון קים אבהתהון ולא אשיצנון
אלא בזמן דאנון מרגזין קדמי אנא משקי להון כס פרענותהון גרמין לאתפרעא מנהון כבר לילי וימם מימרי מגין עליהון׃
4 הא גבורן סגי מן קדמי הלא אם ישוון בית ישראל אפיהון למעבד אוריתא אשלח רגזי וחמתי בעממיא דמתגרן בהון ואשיצנון כמא
דמשיציא אשתא הובאי ובור כחדא׃ 5 אם יתקפון בפתגמי אוריתא יתעביד שלמא להון מכען שלמא יתעביד להון׃
6 יתכנשון מביני גלותהון יתובון לארעהון תמן יתילדון דבית יעקב יפשון ויסגון דבית ישראל וימלון אפי תבל בני בנין׃
7 הכמחתא דהוא מחי מחתי אם כקטול קטילוהי יתקטיל׃
8 בסאה דהויתא כאיל בה יכילון לה דהויתא שלח ומעיק להון היגי עליהון במלא מתקף עליהון ביום לוט׃

‡ Adde eis mala Domine, adde mala gloriosis 15
terræ. ‡ Domine in tribulatione recordati su- 16
mus tui, in tribulatione parua doctrina tua no-
bis. ‡ Et sicut parturiens cùm appropinquat 17
ad pariendum & in dolore suo clamat, sic facti su
mus dilecto tuo: propter timorē tuum Domine,
‡ In vtero accepimus & parturiuimus, & 18
peperimus spiritum salutis tuę quem fecisti super
terram: non cademus, sed cadent habitantes in
terra. ‡ Surgent mortui & resurgent qui in 19
monumentis; & lætabuntur qui in terra: nam
ros qui à te sanitas ipsis est; at terra impiorum
cadet.
‡ Vade populus meus, ingredere in cubicula 20
tua, claude ostium tuum; abscondere modicum
quantulùcunque, donec pertranseat ira Domini.
‡ Ecce enim Dominus à sancto inducit iram 21
super habitantes super terram, & reuelabit ter-
ra sanguinem suum, & non abscondet interfe-
ctos vltrà.

CAP. XXVII.

IN die illa inducet Deus gladium sanctum & 1
magnum, & forte super draconem colubrum
fugientem, super draconem colubrum tortuosum,
& occidet draconem qui in mari.
‡ Die illa vinea bona desiderium cantare se- 2
cundùm eum.
‡ Ego ciuitas munita, ciuitas oppugnata fru- 3
strà potum dabo illi: capietur enim nocte; die au-
tem cadet murus eius.
‡ Non est qui non apprehendit eam; igitur 4
propter hoc fecit Dominus Deus omnia quæcun-
que constituit: combustus sum. ‡ Clamabunt om 5
nes habitantes in ea, Faciamus pacem illi, facia-
mus pacem. ‡ Qui veniunt filij Iacob; ger- 6
minabit & florebit Israel, & implebitur orbis
terræ fructus eius. ‡ Nunquid sicut ipse 7
percussit, & ipse sic percutietur? & sicut ipse
occidit, & ipse sic occidetur?
‡ Rixans & exprobrans emittet eos: nonne 8
tu eras qui meditabaris spiritu duro interfice-
re eos spiritu furoris?

15 ‡ πρόσθες αὐτοῖς κακὰ κύριε· πρόσθες κακὰ τοῖς ἐν-
16 δόξοις τῆς γῆς. ‡ κύριε ἐν θλίψει ἐμνήσθημέν σου, ἐν
θλίψει μικρᾷ ἡ παιδεία σου ἡμῖν.
17 ‡ καὶ ὡσεὶ ὠδίνουσα ἐγγίζειν τοῦ τεκεῖν καὶ ἐπὶ τῇ ὠδῖνι
αὐτῆς κράζει, οὕτως ἐγενήθημεν τῷ ἀγαπητῷ σου· διὰ τὸν
φόβον σου κύριε;
18 ‡ ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν καὶ ὠδινήσαμεν καὶ ἐτέκομεν;
πνεῦμα σωτηρίας σου ὃ ἐποίησας ἐπὶ τῆς γῆς· οὐ πεσούμεθα,
ἀλλὰ πεσοῦνται οἱ ἐνοικοῦντες ἐπὶ τῆς γῆς.
19 ‡ ἀναστήσονται οἱ νεκροὶ καὶ ἐγερθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις·
καὶ εὐφρανθήσονται οἱ ἐν τῇ γῇ, ἡ γὰρ δρόσος ἡ παρὰ σοῦ ἴα-
μα αὐτοῖς ἐστιν, ἡ δὲ γῆ τῶν ἀσεβῶν πεσεῖται.
20 ‡ βάδιζε λαός μου, εἴσελθε εἰς τὰ ταμεῖά σου, ἀπό-
κλεισον τὴν θύραν σου· ἀποκρύβηθι μικρὸν ὅσον ὅσον, ἕως
21 ἂν παρέλθῃ ἡ ὀργὴ κυρίου. ‡ ἰδοὺ γὰρ κύριος ἀπὸ τοῦ
ἁγίου ἐπάγει τὴν ὀργὴν ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς
γῆς· καὶ ἀνακαλύψει ἡ γῆ τὸ αἷμα αὐτῆς· καὶ οὐ κατακαλύ-
ψει τοὺς ἀνῃρημένους ἔτι. κζ΄.
1 ‡ Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπάξει ὁ θεὸς τὴν μάχαιραν
τὴν ἁγίαν καὶ τὴν μεγάλην καὶ τὴν ἰσχυρὰν ἐπὶ τὸν δρά-
κοντα ὄφιν φεύγοντα ἐπὶ τὸν δράκοντα ὄφιν σκολιόν· καὶ
2 ἀνελεῖ τὸν δράκοντα τὸν ἐν τῇ θαλάσσῃ. ‡ τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί-
νῃ ἀμπελὼν καλὸς ἐπιθύμημα ἐξάρχειν κατ' αὐτῆς.
3 ‡ ἐγὼ πόλις ὀχυρά, πόλις πολιορκουμένη μάτην πο-
τιῶ αὐτήν· ἁλώσεται γὰρ νυκτός, ἡμέρας δὲ πεσεῖται τὸ τεῖ-
4 χος αὐτῆς. ‡ οὐκ ἔστιν ἣ οὐκ ἐπελάβετο αὐτῆς· τοίνυν
διὰ τοῦτο ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς πάντα ὅσα συνέταξεν·
5 κατακέκαυμαι. ‡ βοήσονται πάντες οἱ ἐνοικοῦντες ἐν
αὐτῇ· ποιήσωμεν εἰρήνην αὐτῷ, ποιήσωμεν εἰρήνην
6 ‡ οἱ ἐρχόμενοι τέκνα Ἰακώβ, βλαστήσει καὶ ἐξανθήσει
Ἰσραὴλ καὶ ἐμπλησθήσεται ἡ οἰκουμένη τοῦ καρποῦ αὐτοῦ.
7 ‡ μὴ ὡς αὐτὸς ἐπάταξε καὶ αὐτὸς οὕτως πληγήσεται; καὶ
ὡς αὐτὸς ἀνεῖλεν καὶ αὐτὸς οὕτως ἀναιρεθήσεται;
8 ‡ μαχόμενος καὶ ὀνειδίζων ἐξαποστελεῖ αὐτούς· οὐ σὺ
ἦσθα ὁ μελετῶν τῷ πνεύματι τῷ σκληρῷ ἀνελεῖν αὐτοὺς
πνεύματι θυμοῦ;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Reuelatus es vt congregares dispersos populi tui Dñe: futurum quoque est vt colligas transmigrationē eorum; vt appareas in potētia tua, ad proijciendos omnes impios in gehennam. 16 Domine in tribulatione timebant timore tui; in angustia sua docebant doctrinam legis tuæ tacitè. 17 Sicut prægnans quæ in tempore partus sui cōtremiscit, & clamat in dolore suo: sic fuimus, eò quòd peccauimus corā te Dñe.
18 Apprehendit nos tribulatio quasi prægnantem in tempore partus sui; velocem salutem, sicut ventus, non adduxerunt: terram non coluerunt, mirabilia quoque non possunt facere qui habitant in orbe. 19 Tu enim es qui viuificas mortuos, & ossa cadauerum eorū tu suscitas. Viuent & laudabunt coram te omnes qui iacent in puluere; quia ros luminis ros tuus operantibus legem. impios autem quibus dedisti potentiam, & ipsi transgressi sunt verbum tuum, trades eos in gehennam. 20 Vade populi mi, fac opera bona, quæ protegant te in tempore tribulationis: absconde te quasi modico tempore, donec transeat maledictio. 21 Quia ecce Dominus reuelabitur de loco domus maiestatis suæ, vt visitet peccatum habitatorum terræ super eam: & reuelabit terra sanguinem innocentem qui effusus est in ea, & non operiet vltrà interfectos suos.

CAP. XXVII.

IN tempore illo visitabit Dominus in gladio suo grandi & forti, & robusto super regem qui magnificatus est, sicut Pharao rex primus *Aegypti*, & super regem qui eleuatus est sicut Senacherib rex secundus; & occidet populum qui fortis est, sicut draco qui est in mari.
2 In tempore illo cœtus Israel qui est sicut vinea plantata in terra bona, cantate ei. 3 Ego Dominus seruo eis pactum patrum suorum; & non consumam eos: sed in tempore quo irritant coram me, ego propino eis calicem vltionis eorum: sed peccata eorum sunt causæ vt vindictam sumam ex eis: tamen in nocte & die verbum meum protegit super eos. 4 Ecce magnalia magna à facie mea facta sunt: sed si cōposuerit domus Israel faciem suam, vt operetur secundùm legem; mittam iram meam, & furorem meum in populos qui irruebant in eos, & consumam eos, sicut consumit ignis tribulum & spinam pariter. 5 Si tenuerint verba legis, fiet eis pax: posthac *inquam* pax fiet eis.
6 Congregabuntur de medio transmigrationis eorum, reuertentur in terram suam: ibi generabunt viri domus Iacob: crescent & multiplicabuntur viri domus Israel; & implebunt faciem orbis filij filiorum. 7 Nunquid iuxta plagam qua ipse percutiebat, percussit eum, aut iuxta occisionem interfectorum eius occisus est? 8 In mensura qua metiebatur, metientur ei: qui mittebat & tribulabat eos: meditatus est contra eos sermonem: confortatus est contra eos in die maledictionis.

9 * לָכֵן בְּזֹאת יְכֻפַּר עֲוֹן־יַעֲקֹב וְזֶה כָּל־פְּרִי הָסִר
חַטָּאתוֹ בְּשׂוּמוֹ כָּל־אַבְנֵי מִזְבֵּחַ כְּאַבְנֵי־גִר
מְנֻפָּצוֹת לֹא־יָקֻמוּ אֲשֵׁרִים וְחַמָּנִים׃
10 * כִּי עִיר בְּצוּרָה בָּדָד נָוֶה מְשֻׁלָּח וְנֶעֱזָב כַּמִּדְבָּר
שָׁם יִרְעֶה עֵגֶל וְשָׁם יִרְבָּץ וְכִלָּה סְעִפֶיהָ׃
11 * בִּיבֹשׁ קְצִירָהּ תִּשָּׁבַרְנָה נָשִׁים בָּאוֹת מְאִירוֹת
אוֹתָהּ כִּי לֹא עַם־בִּינוֹת הוּא עַל־כֵּן לֹא־יְרַחֲמֶנּוּ
עֹשֵׂהוּ וְיֹצְרוֹ לֹא יְחֻנֶּנּוּ׃
12 * וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יַחְבֹּט יְהוָה מִשִּׁבֹּלֶת
הַנָּהָר עַד־נַחַל מִצְרָיִם וְאַתֶּם תְּלֻקְּטוּ לְאַחַד
אֶחָד בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
13 * וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יִתָּקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וּבָאוּ
הָאֹבְדִים בְּאֶרֶץ אַשּׁוּר וְהַנִּדָּחִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם
וְהִשְׁתַּחֲווּ לַיהוָה בְּהַר הַקֹּדֶשׁ בִּירוּשָׁלִָם׃

כח

1 * הוֹי עֲטֶרֶת גֵּאוּת שִׁכֹּרֵי אֶפְרַיִם וְצִיץ
נֹבֵל צְבִי תִפְאַרְתּוֹ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ גֵּיא־שְׁמָנִים
הֲלוּמֵי יָיִן׃
2 * הִנֵּה חָזָק וְאַמִּץ לַאדֹנָי כְּזֶרֶם בָּרָד שַׂעַר קָטֶב
כְּזֶרֶם מַיִם כַּבִּירִים שֹׁטְפִים הִנִּיחַ לָאָרֶץ בְּיָד׃
3 * בְּרַגְלַיִם תֵּרָמַסְנָה עֲטֶרֶת גֵּאוּת שִׁכּוֹרֵי אֶפְרָיִם׃
4 * וְהָיְתָה צִיצַת נֹבֵל צְבִי תִפְאַרְתּוֹ אֲשֶׁר עַל־
רֹאשׁ גֵּיא שְׁמָנִים כְּבִכּוּרָהּ בְּטֶרֶם קַיִץ אֲשֶׁר
יִרְאֶה הָרֹאֶה אוֹתָהּ בְּעוֹדָהּ בְּכַפּוֹ יִבְלָעֶנָּה׃
5 * בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְהוָה צְבָאוֹת לַעֲטֶרֶת צְבִי
וְלִצְפִירַת תִּפְאָרָה לִשְׁאָר עַמּוֹ׃
6 * וּלְרוּחַ מִשְׁפָּט לַיּוֹשֵׁב עַל־הַמִּשְׁפָּט וְלִגְבוּרָה
מְשִׁיבֵי מִלְחָמָה שָׁעְרָה׃

9 * Idcirco super hoc dimittetur iniqui-
C tas domui Iacob: & iste omnis fructus, vt
auferatur peccatum eius. Cùm posuerit o-
mnes lapides altaris sicut lapides cineris al
10 lisos: non stabunt luci & delubra. * Ciui-
tas enim munita desolata erit: speciosa re-
linquetur: & dimittetur quasi desertum. Ibi
pascetur vitulus & ibi accubabit; & consu
11 met summitates eius. * In siccitate messis
illius conterētur mulieres venientes & do-
D cētes eam. Non est enim populus sapiens:
propterea non miserebitur eius qui fecit
eum: & qui formauit eum, non parcet ei.
12 * Et erit in die illa, excutiet Dominus ab
alueo fluminis vsque ad torrentem Ægy-
pti: & vos congregabimini vnus & vnus fi
13 lij Israel. * Et erit in die illa; clangetur in
tuba magna: & venient qui perditi fuerant
de terra Assyriorum; & qui eiecti erāt de ter
ra Ægypti. & adorabunt Dominum in
monte sancto in Hierusalem.

CAP. XXVIII.

1 A VÆ coronæ superbiæ ebrijs Ephraim, &
flori decidenti gloriæ exultationis eius,
qui erant in vertice vallis pinguissimæ er-
rantes à vino.
2 * Ecce validus & fortis Dominus, sicut
impetus grandinis, turbo confringens: si-
cut impetus aquarum multarum inundan
tium & emissarum super terrā spaciosam.
3 * Pedibus conculcabitur corona super-
biæ ebriorum Ephraim.
4 * Et erit flos decidens gloriæ exultatio-
nis eius, qui est super verticem vallis pin-
guium; quasi temporaneum ante maturi-
B tatem autumni. Quod cùm aspexerit vi-
dens statim vt manu tenuerit, deuorabit
illud.
5 * In die illa erit Dominus exercituum
corona gloriæ, & sertum exultatiouis resi-
duo populi sui.
6 * Et spiritus iudicij sedenti super iudi-
cium, & fortitudo reuertentibus de bel-
lo ad portam.

תרגום יונתן

9 בכן בדא ישתבקון חובי בית יעקב ודין כל עובדי אסטיות חובוהי כשויתיה כל אבני אגורא כאבני גיר מנפצן לא יתקימון אשיריא
וחניסנסיא: 10 ארי קרתא דהות כריכה בלחודה תהב תהי מטלטלא ושביקא כמדברא בה יגיחון צדיקיא ויבזון ית נכסהא ויסופון
משריתהא מלמספק: 11 יתקצרן חיליהון יבהתון בעובדיהון יתברון נשיא עלן לבית דחלתהון ומלפן יתהון ארי לא עם סכלתן אנון על כן
לא ירחם עליהון דעבדנון ודברנון לא יחוס עליהון: 12 ויהי בעדנא ההיא יתרמון קטילין קדם יי מכיף נהרא פרת ועד נחלא
דמצרים ואתון תתקרבון חד לסטר חד בני ישראל: 13 ויהי בעדנא ההיא יתקע בשופרא רבא וייתון דיגלו לארעא דאתור ודאטלטלו
לארעא דמצרים ויסגדון קדם יי בטורא דקודשא בירושלם:

כח

1 וי דיהב כתרא לגיותנא טפשא רבא דישראל ויהב מצנפתא לרשיעא דביה מקדשא תשבחתיה דעל ריש חילא שמינא כתישי חמר:
2 הא מאן תקיפן וחסינן אתן מן קדם יי כזרמית ברד כעלעול רוח כזרמית מין תקיפין שטפין כדייתון עליהון עממיא ויגלונון מארעהון
לארע אחרי בחוביא דבידיהון: 3 ברגלין יתדש כתרא דגיותנא טפשא רבא דישראל: 4 ותהי דיהב מצנפתא לרשיעא דבית
מקדשא תשבחתיה ודעל ריש חילא שמינא כבכרא עד לא קיטא דאם יחזי דחזי יתה כאלו היא בידיה יבלענה: 5 בעידנא ההיא יהא
משיחא דיי צבאות לכליל דחדוה ולכתר דתשבחתא לשארא דעמה: 6 ולמימר קשוט דדאן לדיתבין בבתי דינא למדן דין דקשוט
ולמתן נצחנא לדנפקין בקרבא לאתבותהון בשלמא לבתיהון:

* Propterea auferetur iniquitas Iacob: & hoc 9
est benedictio eius, cum abstulero eius peccatum,
quando posuerint omnes lapides altarium con-
cisos vt puluerem minutum, & non manebunt
arbores eorum & idola eorum succensa quasi lu-
cus longe habitans.
* Grex remissus erit sicut grex derelictus: & 10
erit multo tempore in pascua: & ibi requiescent
& post multum tempus non erit in ea omne vi-
ride.
* Quia exsiccatum est: mulieres venientes 11
ab spectaculo venite: non enim populus est
habens intellectum: propterea non miserebitur
qui fecit eos, neque qui plasmauit eos non mise-
rebitur.
* Et erit in die illa, concludet Dominus a 12
fossa fluminis vsque ad torrentem Aegypti.
vos autem congregate filios Israel per vnum
vnum.
* Et erit in die illa, clangent tuba magna; & 13
venient qui perierunt in regione Assyriorum;
& qui perierant in Aegypto, & adorabunt
Dominum super montem sanctum in Hieru-
salem.

CAP. XXVIII.

VAe coronæ iniuriæ mercenarij Ephraim flos 1
cadens de gloria super verticem montis
pinguis, ebrij sine vino.
* Ecce fortis & durus furor Domini sicut 2
grando quæ defertur, non habens vmbraculum
violentia decidens: sicut aquæ multa multitudo
trahens regionem: in terra faciet requiem ma-
nibus.
* Et pedibus conculcabitur corona iniuriæ, 3
mercenarij Ephraim.
* Et erit flos cadens de spe gloriæ in summita- 4
te montis excelsi, sicut præcox ficus: videns eam
priusquam in manum eam capiat, volet illam
deuorare.
* Die illa erit Dominus Sabaoth corona spei 5
ornata gloria, relicto meo populo.
* Et derelinquetur in spiritu iudicij super iu- 6
dicium, & fortitudinem prohibentium inter-
ficere.

9 * διὰ τοῦτο ἀφαιρεθήσεται ἡ ἀνομία ἰακώβ· καὶ τοῦτό
ἐστιν ἡ εὐλογία αὐτοῦ· ὅταν ἀφέλωμαι αὐτοῦ τὴν ἁμαρ-
τίαν, ὅταν θῶσι πάντας τοὺς λίθους τῶν βωμῶν κατακε-
κομμένους ὡς κονίαν λεπτὴν, καὶ οὐ μὴ μένῃ τὰ δένδρα αὐ-
τῶν καὶ τὰ εἴδωλα αὐτῶν ἐκκεκαυμένα ὥσπερ δρυμὸς μα-
κρὰν τὸ κατοικούμενον.
10 * ποίμνιον ἀνειμένον ἔσται ὡς ποίμνιον καταλελειμ-
μένον· καὶ ἔσται πολὺν χρόνον εἰς βόσκημα, καὶ ἐκεῖ ἀνα-
παύσονται, καὶ μετὰ πολὺν χρόνον οὐκ ἔσται ἐν αὐτῇ πᾶν
χλωρόν·
11 * διὰ τὸ ξηρανθῆναι, γυναῖκες ἐρχόμεναι ἀπὸ θέας
δεῦτε· οὐ γὰρ λαός ἐστιν ἔχων σύνεσιν· διὰ τοῦτο οὐ μὴ οἰκ-
τειρήσῃ ὁ ποιήσας αὐτοὺς, οὐδὲ ὁ πλάσας αὐτοὺς οὐ μὴ
ἐλεήσῃ.
12 * καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, συμφράξει κύριος
ἀπὸ τῆς διώρυγος τοῦ ποταμοῦ ἕως ῥινοκούρων· ὑμεῖς δὲ συνά-
γετε τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ κατὰ ἕνα ἕνα.
13 * καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ σαλπιοῦσι τῇ σάλπιγγι τῇ
μεγάλῃ, καὶ ἥξουσιν οἱ ἀπολόμενοι ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ἀσυ-
ρίων, καὶ οἱ ἀπολόμενοι ἐν αἰγύπτῳ, καὶ προσκυνήσουσι τῷ
κυρίῳ ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιον ἐν ἱερουσαλήμ.

κη'.

1 * Οὐαὶ τῷ στεφάνῳ τῆς ὕβρεως, οἱ μισθωτοὶ ἐφραΐμ, τὸ
ἄνθος τὸ ἐκπεσὸν τῆς δόξης ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τοῦ
παχέος, οἱ μεθύοντες ἄνευ οἴνου.
2 * ἰδοὺ ἰσχυρὸς καὶ σκληρὸς ὁ θυμὸς κυρίου ὡς χάλαζα κα-
ταφερομένη οὐκ ἔχουσα σκέπην βίᾳ καταφερομένη, ὡς
ὕδατος πολὺ πλῆθος σῦρον χώραν· ἐν τῇ γῇ ποιήσει ἀ-
νάπαυσιν ταῖς χερσί.
3 * καὶ τοῖς ποσὶ καταπατηθήσεται ὁ στέφανος τῆς ὕβρεως,
οἱ μισθωτοὶ τοῦ ἐφραΐμ.
4 * καὶ ἔσται τὸ ἄνθος τὸ ἐκπεσὸν τῆς ἐλπίδος τῆς δόξης ἐπ'
ἄκρου τοῦ ὄρους τοῦ ὑψηλοῦ, ὡς πρόδρομος σύκου· ὁ ἰδὼν
αὐτὸ, πρὶν εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ λαβεῖν, θελήσει αὐτὸ κα-
ταπιεῖν.
5 * τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται κύριος σαβαὼθ ὁ στέφανος τῆς
ἐλπίδος ὁ πλακεὶς τῆς δόξης, τῷ καταλειφθέντι μου λαῷ.
6 * καὶ καταλειφθήσεται ἐν πνεύματι κρίσεως ἐπὶ κρί-
σιν, καὶ ἰσχὺν κωλυόντων ἀνελεῖν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Propterea in hoc dimittentur peccata domus Iacob: & hæc fuit præuaricatio omnium operum eorum, & peccatorum eorum; cùm posuerit omnes lapides altaris quasi lapides gypsi dispersos: non stabunt luci & delubra. 10 Quoniam ciuitas quæ erat munita, sola manebit, & erit instabilis, & derelicta quasi desertum: illam expugnabunt iusti, & diripient substantiam eius, & consument exercitum eius ne vltrà crescant. 11 Diminuentur exercitus eius; confundentur in operibus suis, & conterentur: mulieres venientes in domum deorum suorum, docebunt eos, quoniam non est populus sapiens. Propterea non miserebitur eorum qui fecit eos; & qui creauit eos, nõ parcet eis. 12 Et erit in tempore illo, proijcientur interfecti coram Domino à ripa fluminis Euphratis, vsque ad torrentem Ægypti; & vos applicabimini vnus ad alterum filij Israel. 13 Et erit in tempore illo, clangetur in tuba magna, & venient qui captiui ducti sunt in terram in Assyriæ, & qui transmigrauerunt in terram Ægypti, & adorabunt coram Domino in monte sancto in Hierusalem. CAP. XXVIII.

VÆ ei qui dat coronam superbo & insipienti principi Israel, & qui dat mitram impijs domus sanctuarij laudis eius, qui erant in capite vallis pinguissimæ confracti à vino. 2 Ecce quàm terribilia & fortia veniunt à facie Domini: sicut impetus grandinis, sicut turbo venti, sicut impetus aquarum fortium inundantium, quando venient contra eos populi, & transferent eos de terra sua, in terram aliam, propter peccata quæ sunt in manibus eorum. 3 Pedibus conculcabitur corona superbiæ insipientis principis Israel. 4 Qui autem dederit mitram impijs domus sanctuarij laudabilis eius, quæ est in vertice vallis pinguissimæ; erit sicut præcox ficus ante æstatẽ: quam quicunque viderit, statim deglutiet; cùm sit in manu sua. 5 In tempore illo erit Christus Domini exercituum in coronam gaudij, & in diadema laudis residuo populi sui. 6 Et in verbum veritatis ei qui iudicat; & habitantibus in domibus iudicij, vt iudicent iudicium verum; & vt det victoriam egredientibus ad bellum, & vt reducat eos in pacem in domum suam.

7 * וְגַם־אֵלֶּה בַּיַּיִן שָׁגוּ וּבַשֵּׁכָר תָּעוּ כֹּהֵן וְנָבִיא
שָׁגוּ בַשֵּׁכָר נִבְלְעוּ מִן־הַיַּיִן תָּעוּ מִן־הַשֵּׁכָר שָׁגוּ
בָּרֹאֶה פָּקוּ פְּלִילִיָּה׃
8 * כִּי כָּל־שֻׁלְחָנוֹת מָלְאוּ קִיא צֹאָה בְּלִי מָקוֹם׃
9 * אֶת־מִי יוֹרֶה דֵעָה וְאֶת־מִי יָבִין שְׁמוּעָה
גְּמוּלֵי מֵחָלָב עַתִּיקֵי מִשָּׁדָיִם׃
10 * כִּי צַו לָצָו צַו לָצָו קַו לָקָו קַו לָקָו זְעֵיר שָׁם זְעֵיר
11 שָׁם׃ * כִּי בְּלַעֲגֵי שָׂפָה וּבְלָשׁוֹן אַחֶרֶת יְדַבֵּר אֶל־
הָעָם הַזֶּה׃
12 * אֲשֶׁר אָמַר אֲלֵיהֶם זֹאת הַמְּנוּחָה הָנִיחוּ לֶעָיֵף
וְזֹאת הַמַּרְגֵּעָה וְלֹא אָבוּא שְׁמוֹעַ׃
13 * וְהָיָה לָהֶם דְּבַר־יְהוָה צַו לָצָו צַו לָצָו קַו
לָקָו קַו לָקָו זְעֵיר שָׁם זְעֵיר שָׁם לְמַעַן יֵלְכוּ וְכָשְׁלוּ
אָחוֹר וְנִשְׁבָּרוּ וְנוֹקְשׁוּ וְנִלְכָּדוּ׃
14 * לָכֵן שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה אַנְשֵׁי לָצוֹן מֹשְׁלֵי
הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִָם׃
15 * כִּי אֲמַרְתֶּם כָּרַתְנוּ בְרִית אֶת־מָוֶת וְעִם־שְׁאוֹל
עָשִׂינוּ חֹזֶה שׁוֹט שׁוֹטֵף כִּי־יַעֲבֹר לֹא יְבוֹאֵנוּ כִּי
שַׂמְנוּ כָזָב מַחְסֵנוּ וּבַשֶּׁקֶר נִסְתָּרְנוּ׃
16 * לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי יִסַּד בְּצִיּוֹן
אָבֶן אֶבֶן בֹּחַן פִּנַּת יִקְרַת מוּסָד מוּסָּד הַמַּאֲמִין
לֹא יָחִישׁ׃
17 * וְשַׂמְתִּי מִשְׁפָּט לְקָו וּצְדָקָה לְמִשְׁקָלֶת וְיָעָה
בָרָד מַחְסֵה כָזָב וְסֵתֶר מַיִם יִשְׁטֹפוּ׃
18 * וְכֻפַּר בְּרִיתְכֶם אֶת־מָוֶת וְחָזוּתְכֶם אֶת־
שְׁאוֹל לֹא תָקוּם שׁוֹט שׁוֹטֵף כִּי יַעֲבֹר וִהְיִיתֶם
לוֹ לְמִרְמָס׃

7 * Verùm hi quoque præ vino neſcierunt:
& præ ebrietate errauerũt. Sacerdos & pro-
pheta neſcierunt præ ebrietate: abſorpti
ſunt à vino, errauerunt in ebrietate: neſcie-
runt videntem, ignorauerunt iudicium.
8 * Omnes enim menſæ repletæ ſunt vo-
mitu ſordiumque, ita vt non eſſet vltrà lo-
9 cus. * Quem docebit ſcientiam, & quem
C intelligere faciet auditum? ablactatos à la-
10 cte, auulſos ab vberibus. * Quia manda
remanda, manda remanda, expecta, reex-
pecta, expecta reexpecta, modicũ ibi, mo-
11 dicum ibi. * In loquela enim labij & lin- 1.Cor. 14.d.
gua altera loquetur ad populum iſtum:
12 * Cui dixit; Hæc eſt requies mea, reficite
laſſum: & hoc eſt meum refrigerium; &
13 noluerunt audire. * Et erit eis verbum
Domini, Manda remanda, manda reman-
da, expecta reexpecta, expecta reexpecta,
modicum ibi, modicum ibi, vt vadant &
cadant retrorſum, & conterantur, & illa-
queentur & capiantur.
14 * Propter hoc audite verbum Domini
D viri illuſores, qui dominamini ſuper popu-
lum meum, qui eſt in Hieruſalem.
15 * Dixiſtis enim; Percuſſimus fœdus cum
morte, & cum inferno fecimus pactum: Amos
flagellum inundans cùm tranſierit, nõ ve-
niet ſuper nos; quia poſuimus mendacium
ſpem noſtrã, & mendacio protecti ſumus.
16 * Idcirco hæc dicit Dominus Deus, Ecce
ego mittam in fundamẽtis Sion lapidem,
lapidem probatum, angularẽ, precioſum, Rom.9
in fundamento fundatum. qui crediderit,
17 non feſtinet. * Et ponam in pondere iu-
dicium, & iuſtitiam in menſura: & ſubuer-
tet grando ſpem mendacij, & protectio-
nem aquæ inundabunt.
18 * Et delebitur fœdus veſtrum cũ morte,
E & pactum veſtrum cum inferno non ſta-
bit: flagellum inundans cùm tranſierit, eri-
tis ei in conculcationem.

תרגום יונתן

7 ואף אלין בחמרא רוו ובעתיקא אסתלעמו כהן וספר רוו מן עתיק אסתלעמו מן חמר טעו מן עתיק אתפניו בתר מיכל בסים טעו דינהא׃
8 ארי כל פתוריהון מלן מיכל מגעל ומשקץ לית להון אתר דנקי מן אונס׃ 9 למן אתיהיבת אוריתא ומן אתפקד למסבר
חכמה הלא לבית ישראל דרחימין מכל עממיא וחביבין מכל מלכותא׃ 10 ארי אנון אתפקדו למעבד אוריתא ומה דאתפקדו לא
צביו למעבד ואתנביו עליהון נביא דאם כן יתובון ולמלי נביא לא קבלו הלכו ברעות נפשהון לא חמדו למעבד אוריתי סברו דיתקים להון
פלחן טעותא ולא סברו לפלחן בית מקדשי למפלח תמן כזעיר בעיניהון בית מקדשי כזעיר הוה בעיניהון שכינתי תמן׃ 11 ארי בשנוי ממלל
ובלישן חלעבא הוו מלעגין לקביל נביא דמתנבן להון עמא הדין׃ 12 דאמרין להון נביא דין בית מקדשא פלחובה ודא אחסנת בית ניחא
ולא אבו לקבלא אלפן׃ 13 דין יהא כס פרענותהון על דעברו על פתגמא דיי ועל דאתפקדו למעבד אוריתא ומה דאתפקדו לא צביו
למעבד בכן יתמסרון לעממיא דלא ידעו אוריתא על דהלכו ברעות נפשהון ולא חמדו למעבד רעותי בכן יסברון לפרקן בעדן דאיתי עליהון
עקא ולא יהא להון סעיד וסמיך ועל דהוה זעיר בעיניהון בית מקדשי למפלח תמן בכן ישתארון כזעיר ביני עממיא דיגלון לתמן בדיל דיהכון
ויתקלון לאחורא ויתברון ויתצדון ויתאחדון׃ 14 בכן קבלו פתגמא דיי גברין רשיעין שלטוני עמא הדין די בירושלם׃
15 ארי אמרתון גזרנא קים עם קטלא ועם מחבלא עבדנא שלמא מחת סנאה ארי תיתי עליכון כנחל מגבר דאתון אמרין לא תיתי
עלנא ארי שוינא בכדבא רחצננא ובגין שקרין אטמרנא׃
16 בכן כדנן אמר יי אלהים הא אנא ממני בציון מלך מלך תקיף גבר ואמתן אתקפנה ואחסנגה אמר נביא וצדיקיא דהימנו באלין
במיתי עקא לא יזדעזעון׃ 17 ואשוי דינא תקיף דאטמרתון כחוט בנינא וזכותא כאבן משקולתא וידלק רגזי ברחצן כדביכון
ועל דאטמרתון מן קדם מעיקא יתכון עממיא יגלון׃ 18 ויבטל קימכון דעם קטלא ושלמכון דעם מחבלא לא יתקים מחת
סנאה ארי תיתי עליכון כנחל מגבר ותהון להון לדיש׃

7 Hi enim vino decepti ſunt, errauerunt propter ſiceram: ſacerdos & propheta exciderunt mente propter vinum. vacillauerunt ab ebrietate ſiceræ, errauerunt. hoc eſt phaſma. maledictio comedet hoc conſilium.

8 Hoc enim conſilium propter auaritiam. cui annunciauimus mala?

9 Et cui annunciauimus nuncium? ablactati à lacte, & abſtracti ab vbere,

10 Tribulationem ſuper tribulationem, expecta ſpem ſuper ſpem, adhuc parum, adhuc parum.

11 Propter irriſionem labiorum, propter linguam alteram, quia loquentur populo huic,

12 Dicentes ei: Hæc requies eſurienti, & hæc contritio: & non voluerunt audire.

13 Et erit eis ſermo Dei, tribulatio ſuper tribulationem, ſpes ſuper ſpem, adhuc parum adhuc parum, vt vadant & cadant in retro, & periclitentur & conterantur & capiantur.

14 Propter hoc audite verbum Domini viri tribulati, & principes populi huius in Hieruſalem.

15 Quia dixiſtis: Fecimus teſtamentum cum inferno, & cum morte pactum: tempeſtas irruens ſi pertranſierit, non veniet nobis. poſuimus mendacium ſpem noſtrã, & mendacio protegemur.

16 Propter hoc ſic dicit Dominus: Ecce ego immittam in fundamenta Sion lapidem precioſum, electum, angularem, precioſum in fundamenta eius: & credens in eo non confundetur.

17 Et ponam iudicium in ſpem: at miſericordia mea in ſtateras, & qui credunt fruſtra mendacio, quia non pertranſibit vos tempeſtas.

18 Et non auferet vobis teſtamentum mortis, & ſpes veſtra quæ ad infernum, non permanebit: tempeſtas veniens ſi pertranſierit, eritis ei in conculcationem.

7 ὅτι γὰρ οἴνῳ πεπλανημένοι εἰσίν. ἐπλανήθησαν διὰ
τὸ σίκερα. ἱερεὺς καὶ προφήτης ἐξέστησαν διὰ τὸν οἶνον. ἐσεί-
σθησαν ἀπὸ τῆς μέθης τοῦ σίκερα, ἐπλανήθησαν. τοῦτ' ἔστι
φάσμα. ἀρὰ ἔδεται ταύτην τὴν βουλήν.
8 αὕτη γὰρ ἡ βουλὴ ἕνεκεν πλεονεξίας. τίνι ἀνηγγείλα-
μεν κακά;
9 καὶ τίνι ἀνηγγείλαμεν ἀγγελίαν; οἱ ἀπογεγαλα-
κτισμένοι ἀπὸ γάλακτος· καὶ οἱ ἀπεσπασμένοι ἀπὸ μα-
10 στοῦ. θλίψιν ἐπὶ θλίψιν· προσδέχου ἐλπίδα ἐπ'
ἐλπίδι, ἔτι μικρὸν ἔτι μικρόν.
11 διὰ φαυλισμὸν χειλέων· διὰ γλώσσης ἑτέρας ὅτι
12 λαλήσουσι τῷ λαῷ τούτῳ, λέγοντες αὐτῷ· τοῦτο τὸ ἀνά-
παυμα τῷ πεινῶντι καὶ τοῦτο τὸ σύντριμμα, καὶ οὐκ ἠθέ-
λησαν ἀκούειν.
13 καὶ ἔσται αὐτοῖς τὸ λόγιον τοῦ θεοῦ, θλίψις ἐπὶ θλί-
ψιν, ἐλπὶς ἐπ' ἐλπίδι, ἔτι μικρὸν ἔτι μικρόν. ἵνα πορευ-
θῶσι καὶ πέσωσιν εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ κινδυνεύσωσι καὶ συντρι-
βήσονται) καὶ ἁλώσονται.
14 διὰ τοῦτο ἀκούσατε λόγον κυρίου ἄνδρες τεθλιμμένοι.
καὶ οἱ ἄρχοντες τοῦ λαοῦ τούτου ἐν ἱερουσαλήμ.
15 ὅτι εἴπατε, ἐποιήσαμεν διαθήκην μετὰ τοῦ ᾅδου, καὶ
μετὰ τοῦ θανάτου συνθήκην καταιγὶς φερομένη ἐὰν πα-
ρέλθῃ, οὐ μὴ ἔλθῃ ἡμῖν. ἐθήκαμεν ψεῦδος τὴν ἐλπίδα
ἡμῶν, καὶ τῷ ψεύδει σκεπασθησόμεθα.
16 διὰ τοῦτο οὕτως λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐμβαλῶ
εἰς τὰ θεμέλια σιὼν λίθον πολυτελῆ ἐκλεκτὸν ἀκρογω-
νιαῖον ἔντιμον εἰς τὰ θεμέλια αὐτῆς. καὶ ὁ πιστεύων ἐπ'
αὐτῷ, οὐ μὴ καταισχυνθῇ.
17 καὶ θήσω κρίσιν εἰς ἐλπίδα· ἡ δὲ ἐλεημοσύνη μου εἰς
σταθμούς, καὶ οἱ πεποιθότες μάτην ψεύδει. ὅτι οὐ μὴ παρέλ-
18 θῃ ὑμᾶς καταιγίς. καὶ μὴ ἀφέλῃ ὑμῶν τὴν διαθή-
κην τοῦ θανάτου καὶ ἡ ἐλπὶς ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν ᾅδην οὐ μὴ
ἐμμείνῃ. καταιγὶς φερομένη ἐὰν παρέλθῃ, ἔσεσθε αὐτῇ
εἰς καταπάτημα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Hi quoq; vino inebriati ſunt, & vino veteri conſopiti ſunt: ſacerdos & ſcriba inebriati ſunt vino veteri: præcipitati ſunt mero, errauerũt
à vino veteri; declinauerunt ad cibũ ſuauem; errauerunt iudices eius. 8 Quoniam omnes menſæ eorũ plenæ ſunt cibo inquinato & ſordido:
neq; eſt eis locus qui mundus ſit à rapina. 9 Cui data eſt Lex? & cui mandatum eſt vt intelligeret ſapientiam? Nonne domui Iſrael
quæ dilecta eſt ſuper omnes populos? & amabilis ſuper omnia regna? 10 Quoniam ipſis mandatum eſt vt operarentur ſecundum legem,
& noluerunt facere quod mandatum eſt eis. Prophetauerunt prophetæ ſuper eos vt conuerterentur, & noluerunt obedire verbis prophe-
tarum: ambulauerunt in voluntate animæ ſuæ: non deſiderauerunt operari ſecundum legem meam. ſperauerunt quòd ſtaret eis cultus ido-
lorum, & non attenderunt cultui domus ſanctuarij mei: quaſi perpuſilla res fuit in oculis eorum domus ſanctuarij mei, vt ſeruirent ibi:
quaſi parum fuit in oculis eorum eſſe maieſtatem meam ibi.
11 Quoniam in mutatione loquelæ, & in lingua ſubſannationis irridebant contra prophetas qui prophetabant populo huic.
12 Quibus dicebant prophetæ: Hæc eſt domus ſanctuarij, ſeruite in ea: & hæc eſt poſſeſſio in qua eſt requies; & noluerunt ſuſcipere
diſciplinam. 13 Hic eſt calix vindictæ eorum, pro eo quòd tranſgreſſi ſunt verbum Domini, & pro eo quòd mandatum eſt eis vt fa-
cerent ſecundum legem, & noluerunt facere quod præceptum eſt eis. Propterea tradentur populis qui neſcierunt legem, eo quòd ambu-
lauerunt in voluntate animæ ſuæ; & non deſiderauerunt facere voluntatem meam. Propterea ſperabunt redemptionem in tempore quo
inducam ſuper eos tribulationem, & nõ erit eis auxilium neque ſuſtentaculum. Et quia erat domus ſanctuarij mei modica in oculis eorum
vt ſeruirent ibi, propterea relinquentur pauci inter populos ad quos tranſmigrauerũt, vt ambulent & corruant retrorſum, & conterantur &
capiantur, & comprehendantur. 14 Propterea ſuſcipite verbum domini viri impij qui dominamini populo huic qui eſt in Hieruſalem,
15 Dixiſtis enim: Pepigimus pactum cum morte, & cum diſperdente fecimus pacem. plaga inimici cùm venerit ſuper vos, erit quaſi
torrens inundans, de qua dixiſtis: Non veniet ſuper nos, quia poſuimus in mendacio ſpem noſtram, & in fallaciis abſconditi ſumus.
16 Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego conſtituam in Sion regem, regem fortem, potentem & terribilem: corroborabo eum, & con-
fortabo eum, dicit Propheta. Iuſti autem qui crediderint hæc, cùm venerit tribulatio, non commemouebuntur. 17 Et ponam iudicium
forte, propter quod abſconditi eſtis, quaſi funiculum ædificij, & iuſtitiam quaſi lapidem perpendiculi. Et ſuccendetur furor meus, propter
fiduciam mendaciorum veſtrorũ. & pro eo quod abſconti eſtis à facie tribulationis, transferent vos populi. 18 Et irritum fiet pactum
veſtrum, quod erat cum morte, & pax veſtra quæ erat cum diſperdente, non ſtabit. Plaga inimici cum venerit ſuper vos, erit quaſi torrens
inundans, & eritis ei in conculcationem.

19 מִדֵּי עָבְרוֹ יִקַּח אֶתְכֶם כִּי־בַבֹּקֶר בַּבֹּקֶר יַעֲבֹר
בַּיּוֹם וּבַלָּיְלָה וְהָיָה רַק־זְוָעָה הָבִין שְׁמוּעָה׃
20 כִּי־קָצַר הַמַּצָּע מֵהִשְׂתָּרֵעַ וְהַמַּסֵּכָה צָרָה
כְּהִתְכַּנֵּס׃
21 כִּי כְהַר־פְּרָצִים יָקוּם יְהוָה כְּעֵמֶק בְּגִבְעוֹן
יִרְגָּז לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂהוּ זָר מַעֲשֵׂהוּ וְלַעֲבֹד עֲבֹדָתוֹ
נָכְרִיָּה עֲבֹדָתוֹ׃
22 וְעַתָּה אַל־תִּתְלוֹצָצוּ פֶּן־יֶחְזְקוּ מוֹסְרֵיכֶם כִּי־
כָלָה וְנֶחֱרָצָה שָׁמַעְתִּי מֵאֵת אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת
עַל־כָּל־הָאָרֶץ׃
23 הַאֲזִינוּ וְשִׁמְעוּ קוֹלִי הַקְשִׁיבוּ וְשִׁמְעוּ אִמְרָתִי׃
24 הֲכֹל הַיּוֹם יַחֲרֹשׁ הַחֹרֵשׁ לִזְרֹעַ יְפַתַּח וִישַׂדֵּד
25 אַדְמָתוֹ׃ הֲלוֹא אִם־שִׁוָּה פָנֶיהָ וְהֵפִיץ
קֶצַח וְכַמֹּן יִזְרֹק וְשָׂם חִטָּה שׂוֹרָה וּשְׂעֹרָה נִסְמָן
וְכֻסֶּמֶת גְּבֻלָתוֹ׃
26 וְיִסְּרוֹ לַמִּשְׁפָּט אֱלֹהָיו יוֹרֶנּוּ׃
27 כִּי לֹא בֶחָרוּץ יוּדַשׁ קֶצַח וְאוֹפַן עֲגָלָה עַל־
כַּמֹּן יוּסָּב כִּי בַמַּטֶּה יֵחָבֶט קֶצַח וְכַמֹּן בַּשָּׁבֶט׃
28 לֶחֶם יוּדָק כִּי לֹא לָנֶצַח אָדוֹשׁ יְדוּשֶׁנּוּ וְהָמַם
גִּלְגַּל עֶגְלָתוֹ וּפָרָשָׁיו לֹא יְדֻקֶּנּוּ׃
29 גַּם־זֹאת מֵעִם יְהוָה צְבָאוֹת יָצָאָה הִפְלִיא
עֵצָה הִגְדִּיל תּוּשִׁיָּה׃

כט

1 הוֹי אֲרִיאֵל אֲרִיאֵל קִרְיַת חָנָה דָוִד סְפוּ
שָׁנָה עַל־שָׁנָה חַגִּים יִנְקֹפוּ׃
2 וַהֲצִיקוֹתִי לַאֲרִיאֵל וְהָיְתָה תַאֲנִיָּה וַאֲנִיָּה
וְהָיְתָה לִּי כַּאֲרִיאֵל׃
3 וְחָנִיתִי כַדּוּר עָלָיִךְ וְצַרְתִּי עָלַיִךְ מֻצָּב וַהֲקִמֹתִי
עָלַיִךְ מְצֻרֹת׃

19 * Quandocunq; pertransierit, tollet vos,
quoniam manè diluculo pertransibit in
die & in nocte, & tantummodo sola vexa-
tio intellectum dabit auditui.
20 * Coangustatum est enim stratum, ita
vt alter decidat; & pallium breue vtrunque
operire non potest.
21 * Sicut enim in monte diuisionum sta-
F bit Dominus, sic in valle quæ est in Ga-
baon, irascetur vt faciat opus suum, alienũ
est opus eius, vt operetur opus suum. pere-
grinum est opus eius ab eo.
22 * Et nunc nolite illudere, ne fortè con-
stringantur vincula vestra. Consumatio-
nem enim & abbreuiationẽ audiui à Do-
mino Deo exercituum super vniuersam Sup. ind.
23 terram. * Auribus percipite & audite vo-
cem meam, attendite & audite eloquium
24 meum. * Nunquid tota die arabit arans vt
G serat; proscindet & sartiet humum suam?
25 * Nónne cùm adæquauerit faciem eius,
seret git, & cyminum sparget, & ponet tri
ticum per ordinem, & ordeum & milium,
& viciam in finibus suis?
26 * Et erudiet illum in iudicio, Deus suus
27 docebit illum. * Non enim in serris tri-
turabitur git, nec rota plaustri super cy-
minum circuibit, sed in virga excutietur
git, & cyminum in baculo.
28 * Panis autem comminuetur. verùm
non in perpetuum triturans triturabit il-
lum, neque vexabit eum rota plaustri, nec
vngulis suis comminuet eum.
29 * Et hoc à Domino Deo exercituũ exiuit,
vt mirabile faceret consilium, & magnifi-
caret iustitiam.

CAP. XXIX.

1 VÆ Ariel Ariel, ciuitas quam expugna-
A uit Dauid. Additus est annus ad annũ,
solemnitates euolutæ sunt.
2 * Et circumuallabo Ariel, & erit tristis
& mœrens, & erit mihi quasi Ariel.
3 * Et circundabo quasi sphæram in cir-
cuitu tuo, & iaciam contra te aggerem, &
munimenta ponam in obsidionem tuam.

תרגום יונתן

19 בזמן מעדוהי יגלי יתכון ארי בצפר בצפר יעדי ביםם ובליליא ויהי עד לא ימטי זמן לוטא תסתכלון במלי נביא׃ 20 ארי יתקצר
חיליהון משעבוד תקיף ושלטון מעיק יסגי מרוא׃ 21 ארי כמא דזעו טוריא כד אתגלי יקרא דיי ביומי עזיהו מלכא ובנסין דעבד ייי ליהושע
במישר גבעון לאתפרעא מרשיעיא דעברו על מימרה כן יתגלי לאתפרעא מדעבדין עובדין נכראין עובדיהון ומפלחין פלחן טעותא פלחנהון׃
22 וכען לא תתרשעון דילמא תתקפון אסוריכון ארי גמירא ושיצאה שמעית מן קדם ייי אלהים צבאות על כל יתבי ארעא׃ 23 אמר
נביא אציתו ושמעו קלי אתפנו וקבלו למימרי׃ 24 בכל עדן מתנבן נביא לאלפא מאים יתפתחן אדני חיביא ויקבלון אלפן׃
25 הלא אם ישוון בית ישראל אפיהון למעבד אוריתא אתוב ואכנש יתהון מביני עממיא דאנון מבדרין ביניהון הא כקצחא וככמונא
דמזדריק ויקרב יתהון זרעין זרעין לשבטיהון הא כזרעי חטין על לגנין ושערין על סומנין וכונתין על תחומין׃ 26 הא כל אלין להון
אלפן דרין דידעונון די אלהנא מחוי להון אורחא דתקנא די יהכון בה׃ 27 ארי לא במורגי ברזלא מדרכין קצחא וגלגלי אגלתא על
כמונא מחזרין ארי בחטרא מחבטין קצחא וכמונא בשבטא׃ 28 ית עבורא מדרכין אף יתה ארי לא לעלמין אדרכא ידרכנה ומבלבל
בגלגלי עגלתיה ומפרש ית עבורא ומפרח ית דוקא׃ 29 אף דא מן קדם ייי צבאות נפקת דאתקן עלמא במחשבת דעתה רבתא אסגי
עובדי בראשיה בסגי חכמתה׃ כט 1 וי מדבחא מדבחא דבני בקרתא די שרא בה דוד מן קדם כנישת משרין
דמתכנשין עלה שנה שנה בדחגין יבטלון׃ 2 ואעיק לקרתא דמדבחא בה ותהי צדיא וריקניא ותהי מקפא קדמי דם קטילין כאקפות
מדבחא דם נכסת קודשיא ביומא דחגא סחור׃ 3 ואשרי עליך משרין ואבני עליך כרקום ואצבר עליך מליתא׃

* *Cùm pertransierit, tollet vos; manè manè* 19
pertransibit vos, & in nocte erit spes mala; di-
scite audire
* *Angustiati: non possumus pugnare; ipsi au-* 20
tem infirmamur vt nos congregemur.
* *Sicut mons impiorum consurget, & erit in* 21
valle Gabaon: cum furore faciet opera sua amari-
tudinis opus; at furor eius alienè vtetur: &
amaritudo eius aliena.
* *Et vos ne lætemini, neque confortentur vo-* 22
bis vincula, quia consummatas & abbreuiatas
res audiui à Domino Deo Sabaoth, quæ faciet
super omnem terram.
* *Auribus percipite & audite vocem meam;* 23
attendite & audite sermones meos.
* *Nunquid tota die debet arans arare? aut* 24
semen præparare antequam præparet terram?
* *Nónne cùm complanauerit eius faciem, tunc* 25
seminat paruum git aut cyminum: & rursum
seminat triticum & ordeum, & far in finibus
tuis?
* *Et erudieris iudicio Dei tui, & lætaberis.* 26
* *Non enim cum duricia mundatur git, ne-* 27
que rota plaustri circuibit super cyminũ, sed vir-
ga excutitur git: at cyminum
* *Cum pane comedetur: non enim in æternum* 28
ego irascar vobis; nec vox amaritudinis meæ
conculcabit vos.
* *Et hæc à Domino Sabaoth egressa sunt por-* 29
tenta: inite consilium, exaltate vanam consola-
tionem.

CAP. XXIX.

Væ ciuitas Ariel, quam David expugna- 1
uit: congregate germina annum super an-
num; comedetis enim cum Moab.
* *Tribulabo enim Ariel, & erit eius fortitu-* 2
do & diuitiæ mihi; & circundabo sicut David
super te.
* *Et circundabo in te vallum, & ædificabo:* 3
ponam circa te turres.

19 * ὅταν παρέλθῃ, λήψεται ὑμᾶς πρωῒ πρωῒ παρε-
λεύσεται ὑμᾶς, καὶ ἐν νυκτὶ ἔσται ἐλπὶς πονηρά· μάθετε
ἀκούειν
20 * στενοχωρούμενοι· οὐ δυνάμεθα μάχεσθαι· αὐτοὶ δὲ
ἀσθενοῦμεν τοῦ ἡμᾶς συναχθῆναι.
21 * ὥσπερ ὄρος ἀσεβῶν ἀναστήσεται· καὶ ἔσται ἐν τῇ φά-
ραγγι γαβαών· μετὰ θυμοῦ ποιήσει τὰ ἔργα αὐτοῦ πι-
κρίας ἔργον· ὁ δὲ θυμὸς αὐτοῦ ἀλλοτρίως χρήσεται, καὶ
ἡ πικρία αὐτοῦ ἀλλοτρία.
22 * καὶ ὑμεῖς μὴ εὐφρανθείητε, μηδὲ ἰσχυσάτωσαν ὑμῖν
οἱ δεσμοί. διότι συντετελεσμένα καὶ συντετμημένα
πράγματα ἤκουσα παρὰ κυρίου θεοῦ σαβαὼθ ἃ ποιή-
σει ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.
23 * ἐνωτίζεσθε καὶ ἀκούετε τῆς φωνῆς μου, προσέχετε καὶ
ἀκούετε τῶν λόγων μου.
24 * μὴ ὅλην τὴν ἡμέραν μέλλει ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν;
ἢ σπόρον προετοιμάσαι πρὶν ἐργάσασθαι τὴν γῆν;
25 * οὐχ ὅταν ὁμαλίσῃ αὐτῆς τὸ πρόσωπον τότε σπείρει
μικρὸν μελάνθιον ἢ κύμινον· καὶ πάλιν σπείρει πυρὸν καὶ
κριθὴν καὶ ζέαν ἐν τοῖς ὁρίοις σου.
26 * καὶ παιδευθήσῃ κρίματι θεοῦ σου καὶ εὐφρανθήσῃ.
27 * οὐ γὰρ μετὰ σκληρότητος καθαίρεται μελάνθιον· οὐδὲ
τροχὸς ἁμάξης περιάξει ἐπὶ τὸ κύμινον, ἀλλὰ ῥάβδῳ
ἐκτινάσσεται τὸ μελάνθιον· τὸ δὲ κύμινον
28 * μετὰ ἄρτου βρωθήσεται· οὐ γὰρ εἰς τὸν αἰῶνα ἐγὼ ὀρ-
γισθήσομαι ὑμῖν. οὐδὲ φωνὴ τῆς πικρίας μου καταπα-
29 τήσει ὑμᾶς. * καὶ ταῦτα παρὰ κυρίου σαβαὼθ ἐξῆλθεν τὰ
τέρατα· βουλεύσασθε, ὑψώσατε ματαίαν παράκλησιν.

κθ'.

1 * Οὐαὶ πόλις ἀριήλ, ἣν δαυὶδ ἐπολέμησεν· συνα-
γάγετε γεννήματα ἐνιαυτὸν ἐπ' ἐνιαυτόν· φάγεσθε γὰρ
σὺν μωάβ.
2 * ἐκθλίψω γὰρ ἀριήλ· καὶ ἔσται αὐτῆς ἡ ἰσχὺς καὶ ὁ
πλοῦτος ἐμοί· καὶ κυκλώσω ὡς δαυὶδ ἐπὶ σέ.
3 * καὶ κυκλώσω εἰς σὲ χάρακα· καὶ οἰκοδομήσω, θή-
σω περὶ σὲ πύργους.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[19] In tempore transitus sui transmigrare faciet vos, quoniam manè diluculo transibit, in die & in nocte: & erit antequam perueniat tempus maledictionis, intelligetis verba prophetarum. [20] Abbreuiata est enim virtus eorum, præ seruitute forti; & dominiũ tribulantis multiplicabit subiectionem. [21] Quia sicut commoti sunt montes, quando reuelata est gloria Domini in diebus Oziæ regis, & in miraculis quæ fecit Dominus cum Iosue in valle Gabaon, vt vindictam sumeret ab impijs qui trãsgressi sunt verbũ eius: sic reuelabitur vt vindictam sumat ab his qui operantur opera extranea, & colunt cultum idolorum in cultu suo. [22] Nunc autem ne impiè agatis, ne fortè roborentur vincula vestra: quia consumationẽ & consumptionẽ audiui à facie Dñi Dei exercituum, super omnes habitatores terræ. [23] Dicit propheta, Auscultate & audite vocem meam; aspicite & attendite verbis meis. [24] In omni tempore prophetant prophetæ ad docendum, si fortè aperiantur aures peccatorum, & suscipiant disciplinam. [25] Vtique si posuerint filij domus Israel faciem suã vt operentur secundùm legem; conuertam & congregabo eos de medio populorum in quibus dispersi sunt; sicut gith & sicut cyminum quæ dispersa sunt: & applicabit eos per cognationes tribuum suarum, sicut congregantur semina tritici in horrea; & hordeum ad signa, & viciæ ad terminos. [26] Ecce omnia hæc sunt eis doctrina quam scire debent generationes, quibus Deus noster annuntiat viam rectam in qua ambulent. [27] Non enim in ferreo tribulo teritur gith, nec rotæ plaustri circumducuntur super cyminum, sed in virga excutitur gith, & cyminum baculo excussorio. [28] Frumentum trituratur & ipsum quidem; nec tamen in æternum triturantes triturabunt illud, sed permiscetur rotis plaustri sui: & *triturans* separabit frumentum, & ventilabit stipulas. [29] Hoc quoque à facie Domini exercituum exiuit, qui aptauit seculum in cogitatione scientiæ suæ magnæ; multiplicauit opera in principio in multitudine sapientiæ suæ.

CAP. XXIX.

VÆ altare, altare quod constructum est in ciuitate in qua mansit Dauid, propter congregationem exercituum, qui congregantur in ea per singulos annos: solemnitates abolebuntur. [2] Et tribulabo ciuitatem in qua est altare, & erit deserta & vacua; & erit coram me circundata sanguine occisorum, sicut circundatur altare sanguine victimarum sanctificatarum in die solemnitatis per circuitum.

[3] Et castrametari faciam contra te castra: & construam super te machinam, & congregabo contra te aggerem.

4 * וְשָׁפַלְתְּ מֵאֶרֶץ תְּדַבֵּרִי וּמֵעָפָר תִּשַּׁח אִמְרָתֵךְ
וְהָיָה כְּאוֹב מֵאֶרֶץ קוֹלֵךְ וּמֵעָפָר אִמְרָתֵךְ תְּצַפְצֵף׃
5 * וְהָיָה כְּאָבָק דַּק הֲמוֹן זָרָיִךְ וּכְמֹץ עֹבֵר הֲמוֹן
עָרִיצִים וְהָיָה לְפֶתַע פִּתְאֹם׃
6 * מֵעִם יְהוָה צְבָאוֹת תִּפָּקֵד בְּרַעַם וּבְרַעַשׁ וְקוֹל
גָּדוֹל סוּפָה וּסְעָרָה וְלַהַב אֵשׁ אוֹכֵלָה׃
7 * וְהָיָה כַּחֲלוֹם חֲזוֹן לַיְלָה הֲמוֹן כָּל־הַגּוֹיִם
הַצֹּבְאִים עַל־אֲרִיאֵל וְכָל־צֹבֶיהָ וּמְצֹדָתָהּ
וְהַמְּצִיקִים לָהּ׃
8 * וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יַחֲלֹם הָרָעֵב וְהִנֵּה אוֹכֵל וְהֵקִיץ
וְרֵיקָה נַפְשׁוֹ וְכַאֲשֶׁר יַחֲלֹם הַצָּמֵא וְהִנֵּה שֹׁתֶה
וְהֵקִיץ וְהִנֵּה עָיֵף וְנַפְשׁוֹ שׁוֹקֵקָה כֵּן יִהְיֶה הֲמוֹן
כָּל־הַגּוֹיִם הַצֹּבְאִים עַל־הַר צִיּוֹן׃
9 * הִתְמַהְמְהוּ וּתְמָהוּ הִשְׁתַּעַשְׁעוּ וָשֹׁעוּ שָׁכְרוּ
וְלֹא־יַיִן נָעוּ וְלֹא שֵׁכָר׃
10 * כִּי־נָסַךְ עֲלֵיכֶם יְהוָה רוּחַ תַּרְדֵּמָה וַיְעַצֵּם אֶת־
עֵינֵיכֶם אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־רָאשֵׁיכֶם הַחֹזִים כִּסָּה׃
11 * וַתְּהִי לָכֶם חָזוּת הַכֹּל כְּדִבְרֵי הַסֵּפֶר הֶחָתוּם
אֲשֶׁר־יִתְּנוּ אֹתוֹ אֶל־יוֹדֵעַ הַסֵּפֶר לֵאמֹר קְרָא־נָא
זֶה וְאָמַר לֹא אוּכַל כִּי חָתוּם הוּא׃
12 * וְנִתַּן הַסֵּפֶר עַל אֲשֶׁר לֹא־יָדַע סֵפֶר לֵאמֹר
קְרָא־נָא זֶה וְאָמַר לֹא יָדַעְתִּי סֵפֶר׃
13 * וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי יַעַן כִּי נִגַּשׁ הָעָם הַזֶּה בְּפִיו
וּבִשְׂפָתָיו כִּבְּדוּנִי וְלִבּוֹ רִחַק מִמֶּנִּי וַתְּהִי יִרְאָתָם
אֹתִי מִצְוַת אֲנָשִׁים מְלֻמָּדָה׃
14 * לָכֵן הִנְנִי יוֹסִף לְהַפְלִיא אֶת־הָעָם־הַזֶּה
הַפְלֵא וָפֶלֶא וְאָבְדָה חָכְמַת חֲכָמָיו וּבִינַת נְבֹנָיו
15 תִּסְתַּתָּר׃ * הוֹי הַמַּעֲמִיקִים מֵיְהוָה לַסְתִּר
עֵצָה וְהָיָה בְמַחְשָׁךְ מַעֲשֵׂיהֶם וַיֹּאמְרוּ מִי רֹאֵנוּ
וּמִי יֹדְעֵנוּ׃

4 * Humiliaberis, de terra loqueris, & de
humo audietur eloquium tuum. & erit
quaſi pythonis de terra vox tua, & de hu-
mo eloquium tuum muſſitabit.
5 * Et erit ſicut puluis tenuis multitudo
B Ventilantium te, & ſicut fauilla pertran-
ſiens multitudo eorum, qui contra te præ-
ualuerunt: eritque repente, confeſtim
6 A Domino exercituum viſitabitur in
tonitruo & cõmotione terræ, & voce ma-
gna turbinis & tẽpeſtatis, & flamma ignis
7 deuorantis. * Et erit ſicut ſomnium vi-
ſionis nocturnæ, multitudo omnium gen-
tium, quæ dimicauerunt contra Ariel; &
omnes qui militauerunt & obſederunt &
8 præualuerunt aduerſus eam. * Et ſicut
ſomniat eſuriens & comedit; cùm autem
fuerit expergefactus, vacua eſt anima eius:
& ſicut ſomniat ſitiens & bibit, & poſt-
C quam fuerit expergefactus, adhuc ſitit, &
anima eius vacua eſt; ſic erit multitudo om
nium gentium quæ dimicauerunt contra
9 montem Sion. * Obſtupeſcite & admi-
ramini; fluctuate, & vacillate; inebriamini,
& non à vino; mouemini, & nõ ab ebrie-
10 tate: * Quoniam miſcuit vobis Domi-
nus ſpiritum ſoporis. claudet oculos ve-
ſtros; prophetas & principes veſtros, qui
vident viſiones, operiet.
11 * Et erit vobis viſio omnium ſicut ver-
ba libri ſignati: quem cùm dederint ſcienti
literas, dicent: Lege iſtum: & reſpondebit,
Non poſſum; ſignatus eſt enim.
12 * Et dabitur liber neſcienti literas, di-
D ceturque ei; Lege: & reſpondebit; Neſcio
13 literas. * Et dixit Dominus: Eò quòd ap-
propinquat populus iſte ore ſuo, & labiis
ſuis glorificat me; cor autem eius longè eſt Matth. 15.c Mar. 7.a
à me; & timuerunt me mandato hominũ
14 & doctrinis. * Ideò ecce ego addã vt ad-
mirationem faciam populo huic miraculo
grandi & ſtupendo; peribit enim ſapientia
à ſapientibus eius, & intellectus prudentiũ 1. Co. 1.c
15 eius abſcondetur. * Væ qui profundi eſtis
corde, vt à Dño abſcondatis conſiliũ, quo-
rum ſunt in tenebris opera: & dicũt, Quis
videt nos, & quis nouit nos?

תרגום יונתן

4 וְתִתְמַאְכִין מֵאַרְעָא תְּמַלְּלִין וּמֵעַפְרָא יִתְצַפְּן מִלָּךְ וִיהֵי כְּאוֹב מֵאַרְעָא קָלִיךְ וּמֵעַפְרָא מִלַּיִךְ יִתְצַפְּן׃
5 וִיהֵי כְּאָבָק דַּקִיק הֲמוֹן מְבַדְּרָיִךְ וּכְמוֹץ דְּעָדֵי אִתְרַגּוּשַׁת תַּקִיפִין וִיהֵי בִּתְכֵּיף אִתְרַגּוּשָׁא׃
6 מִן קֳדָם יְיָ צְבָאוֹת תִּתְפַּקַּד בִּרְעַם וּבְזִיעַ וְקָל סַגִּיא בְּעַלְעוֹל וּבְרוּחַ וְשַׁלְהוֹבֵי אֶשָּׁא דִמְשֵׁיצִיא׃ 7 וִיהֵי כְּמֶחְלַם חֶרְהוּר לֵילֵי הֲמוֹן כָּל
עַמְמַיָּא דְּמִתְכַּנְּשִׁין עַל קַרְתָּא דְמַדְבְּחָא בַּהּ וְכָל מַשִּׁרְיָתְהוֹן וְחֵילֵיהוֹן וּדְמְעִיקִין לַהּ׃ 8 וִיהֵי כְּמָא דְחָלֵם כַּפְנָא וְהָא אָכֵל וּמִתְּעַר
וַחֲסִירָא נַפְשֵׁהּ וּכְמָא דְחָלֵם צַחְיָא וְהָא שָׁתֵי וּמִתְּעַר וְהָא מְשַׁלְהֵי וְנַפְשֵׁיהּ מְשַׁלְהֲיָא כֵּן יְהֵי הֲמוֹן כָּל עַמְמַיָּא דְּמִתְכַּנְּשִׁין עַל טוּרָא דְצִיּוֹן׃
9 אִתְרַפּוּ שְׁהוּ אִשְׁתַּגִּישׁוּ וְאִשְׁתַּמְּמוּ רְווֹ וְלָא מִן חֲמַר טְעוֹ וְלָא מִן עֲתִיק׃ 10 אֲרֵי רְמָא בֵינֵיכוֹן יְיָ רוּחַ דְּטָעוּ וְאַטְמַר
מִנְּכוֹן יַת נְבִיַּיָּא וְיַת סַפְרַיָּא וְיַת מַלְּפַיָּא דַּהֲווֹ מַלְּפִין לְכוֹן אוּלְפַן אוֹרַיְתָא טַמַּר׃ 11 וַהֲוָת לְכוֹן נְבוּאַת כּוֹלָא כְּפִתְגָּמֵי סִפְרָא דַחֲתִים דְּאִם
יִתְּנוּן יָתֵהּ לִדְיָדַע סִפְרָא לְמֵימַר קְרֵי כְעַן דֵּין וְיֵימַר לֵית אֲנָא יָכֵל אֲרֵי חָתִים הוּא׃ 12 וְיִתְיְהַב סִפְרָא לִדְלָא יָדַע סִפְרָא לְמֵימַר קְרֵי כְעַן
דֵּין וְיֵימַר לֵית אֲנָא יָדַע סִפְרָא׃ 13 וַאֲמַר יְיָ חֲלַף דְּאִתְרַבְרַב עַמָּא הָדֵין בְּפוּמְהוֹן וּבְסִפְוָתְהוֹן מְיַקְּרִין קֳדָמַי וְלִבְהוֹן רְחִיק מִדַּחֲלְתִי
וַהֲוָת דַחֲלְתְּהוֹן קֳדָמַי כְּתַפְקֵדַת גַּבְרִין מַלְּפִין׃ 14 בְּכֵן הָא אֲנָא מוֹסִף לְמִמְחֵי יַת עַמָּא הָדֵין מָחָן מְפָרְשָׁן וְתֵיבַד חָכְמְתָא
מֵחַכִּימֵיהוֹן וְסֻכְלְתָנוּתָא מִסָּכְלְתָנֵיהוֹן תִּטַּמַּר׃ 15 וַי דִּמְדַמַּן לְאִטַּמָּרָא עֵיצָה מִן קֳדָם יְיָ וַהֲווֹ כִּדְבִקְבָלָא עוֹבָדֵיהוֹן וְאָמְרִין
לֵית דְּחָזֵי לָנָא וְלֵית דְּיָדַע בְּעוֹבָדָנָא׃

*Et humiliabuntur sermones tui in terram, 4
& in terram verba tua occident: & erit sicut
loquentes de terra vox tua; & vsque ad paui-
mentum vox tua infirmabitur.
*Et erunt sicut puluis de rota diuitiæ impio- 5
rum, & sicut fauilla quæ rapitur multitudo eo-
rum qui oppresserunt te, & erit sicut punctus
repentè
*A Domino Sabaoth; visitatio enim erit 6
cum tonitru & commotione & voce magna,
tempestas valida & flamma ignis deuorans.
*Et erunt sicut insomnians in somnio diuitiæ 7
gentium omnium, quicunque militauerunt con-
tra Ariel, & omnes qui pugnauerunt contra
Hierusalem, & omnes congregati super eam &
tribulantes eam.
*Et erunt sicut in somno bibentes & come- 8
dentes; & cùm surrexerint, vanum eorum in-
somnium: & quemadmodum insomniat sitiens
& bibens, et cùm surrexerit, adhuc sitit; at ani-
ma eius frustra sperauit: sic erunt diuitiæ om-
nium gentium, quotquot militauerunt contra
montem Sion.
*Deficite, obstupescite, & inebriamini non à 9
sicera, neque à vino.
*Quia potauit vos Dominus spiritu com- 10
punctionis: & claudet oculos eorum & pro-
phetarum suorum, & principum suorum viden-
tes abscondita.
*Et erunt vobis omnia verba hæc, sicut ver- 11
ba libri signati huius, cuicunque dederit illum ho
mini scienti literas, dicentes: Lege ista: & dicet,
Non possum legere, signatus est enim.
*Et dabitur liber iste in manus hominis non 12
scientis literas, & dicet ei, Lege hoc: & dicet,
Non scio literas. *Et ait Dominus, Appropin- 13
quat mihi populus iste ore suo, labijs honorãt me,
at cor eorum longè abest à me; frustrà autem co-
lunt me, docẽtes præcepta hominũ & doctrinas.
*Propterea ecce ego addam vt transferam po 14
pulum istum, & transferam eos, & perdam sa-
pientiam sapientum & intellectum prudentium
abscondam. *Væ profundum consilium facientes 15
& non per Dominum: væ in abscondito consi-
lium facientes, & erũt in tenebris opera eorum:
et dicent, Quis nos vidit? & quis nos cognoscet?

4 *καὶ ταπεινωθήσονται οἱ λόγοι σου εἰς τὴν γῆν· καὶ εἰς τὴν
γῆν οἱ λόγοι σου δύσονται, καὶ ἔσται ὡς οἱ φωνοῦντες ἐκ τῆς γῆς
ἡ φωνή σου· καὶ πρὸς τὸ ἔδαφος ἡ φωνή σου ἀσθενήσει.
5 *καὶ ἔσται ὡς κονιορτὸς ἀπὸ τροχοῦ ὁ πλοῦτος τῶν ἀσε-
βῶν, καὶ ὡς χνοῦς φερόμενος πλῆθος τῶν θλιψάντων
σε, καὶ ἔσται ὡς στιγμὴ παραχρῆμα
6 *παρὰ κυρίου σαβαώθ· ἐπισκοπὴ γὰρ ἔσται μετὰ βρον-
τῆς καὶ σεισμοῦ καὶ φωνῆς μεγάλης, καταιγὶς φερομένη
καὶ φλὸξ πυρὸς κατεσθίουσα.
7 *καὶ ἔσται ὡς ὁ ἐνυπνιαζόμενος ἐν ὕπνῳ ὁ πλοῦτος
τῶν ἐθνῶν πάντων, ὅσοι ἐπεστράτευσαν ἐπὶ Ἀριήλ· καὶ πάν-
τες οἱ στρατευσάμενοι ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ πάντες οἱ
συνηγμένοι ἐπ' αὐτὴν καὶ οἱ θλίβοντες αὐτήν.
8 *καὶ ἔσονται ὡς οἱ ἐν ὕπνῳ πίνοντες καὶ ἐσθίοντες· καὶ ἐξανα-
στάντων, μάταιον αὐτῶν τὸ ἐνύπνιον· καὶ ὃν τρόπον ἐνυπνιά-
ζεται ὁ διψῶν ὡς πίνων, καὶ ἐξαναστὰς ἔτι διψᾷ· ἡ δὲ ψυχὴ
αὐτοῦ εἰς κενὸν ἤλπισεν, οὕτως ἔσται ὁ πλοῦτος πάντων
τῶν ἐθνῶν, ὅσοι ἐπεστράτευσαν ἐπὶ τὸ ὄρος σιών.
9 *ἐκλύθητε καὶ ἔκστητε καὶ κραιπαλήσατε οὐκ ἀπὸ σίκερα,
10 οὐδὲ ἀπὸ οἴνου. *ὅτι πεπότικεν ὑμᾶς κύριος πνεύματι κα-
τανύξεως· καὶ καμμύσει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ τῶν προ-
φητῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν οἱ ὁρῶντες τὰ κρυ-
11 πτά. *καὶ ἔσονται ὑμῖν πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα ὡς οἱ λό-
γοι τοῦ βιβλίου τοῦ ἐσφραγισμένου τούτου, ὃ ἐὰν δῶσιν
αὐτὸ ἀνθρώπῳ ἐπισταμένῳ γράμματα, λέγοντες· ἀνά-
γνωθι ταῦτα· καὶ ἐρεῖ, οὐ δύναμαι ἀναγνῶναι, ἐσφράγι-
12 σται γάρ. *καὶ δοθήσεται τὸ βιβλίον τοῦτο εἰς χεῖρας ἀν-
θρώπου μὴ ἐπισταμένου γράμματα, καὶ ἐρεῖ αὐτῷ, ἀνά-
γνωθι τοῦτο, καὶ ἐρεῖ, οὐκ ἐπίσταμαι γράμματα.
13 *καὶ εἶπε κύριος, ἐγγίζει μοι ὁ λαὸς οὗτος τῷ στόματι
αὐτοῦ, τοῖς χείλεσι τιμῶσί με· ἡ δὲ καρδία αὐτῶν πόρρω
ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ· μάτην δὲ σέβονταί με, διδάσκοντες
ἐντάλματα ἀνθρώπων καὶ διδασκαλίας.
14 *διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ προσθήσω τοῦ μεταθεῖναι τὸν λαὸν τοῦ-
τον καὶ μεταθήσω αὐτούς· καὶ ἀπολῶ τὴν σοφίαν τῶν σοφῶν,
15 καὶ τὴν σύνεσιν τῶν συνετῶν κρύψω. *οὐαὶ οἱ βαθεῖαν βου-
λὴν ποιοῦντες καὶ οὐ διὰ κυρίου· οὐαὶ οἱ ἐν κρυφῇ βουλὴν
ποιοῦντες, καὶ ἔσται ἐν σκότει τὰ ἔργα αὐτῶν· καὶ ἐροῦσι, τίς
ἡμᾶς ἑώρακεν; καὶ τίς ἡμᾶς γνώσεται;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et humiliaberis, de terra loqueris, & de puluere garriet eloquium tuum; & erit quasi pythonis de terra vox tua, & de puluere verba
tua mussitabunt. 5 Et erit sicut fauilla tenuis multitudo dispergentium te; & sicut stipula quæ transit, tumultus fortium; & erit
repentè tumultus. 6 A facie Domini exercituum præcipietur in tonitruo, & in commotione, & voce grandi, in tempestate & ven-
to, & flamma ignis consumentis. 7 Et erit quasi somnium cogitationis nocturnæ, multitudo omnium populorum, qui congregati
sunt contra ciuitatem, in qua est altare; & omnia castra eorum, & exercitus eorum, & qui tribulant eam.
8 Et erit sicut somniat esuriens, & ecce comedit; & cùm fuerit expergefactus, vacua est anima eius; & sicut somniat sitiens, & ecce
bibit; & expergiscitur, & ecce lassus est, anima quoque eius lassa est: sic erit multitudo omnium populorum, qui congregantur contra
montem Sion. 9 Obstupescite, admiramini, terremini & admiramini; inebriamini, & non à vino; aberrate, & non à sicera.
10 Quoniam immisit in vos Dominus spiritum erroris: & abscondit à vobis Prophetas & scribas: doctores quoque, qui docebant vos
doctrinam Legis, abscondit. 11 Et facta est vobis omnis prophetia sicut verba libri signati; quem cùm dederint scienti
librum, dicentes; Lege nunc istum: & dicet; Non possum; quia signatus est. 12 Et dabitur liber nescienti librum, dicentes; Lege
nunc istum: & dicet; Nescio librum. 13 Et dixit Dominus, Pro eo quòd magnificatus est populus iste in ore suo; & in labiis suis
honorificant me; cor autem eorum longè est à timore mei, & fuit timor eorum coram me, iuxta mandatum virorum docentium.
14 Propterea ecce ego adiiciam, vt percutiam populum hunc percussionibus mirabilibus; & peribit sapientia à sapientibus eorum, &
prudentia prudentium eorum abscondetur. 15 Væ qui putant abscondere consilium à facie Domini, & sunt quasi in tenebris opera
eorum; & dicunt, Non est qui videat nos, neque qui sciat opera nostra.

16 * הַפְכְּכֶם אִם־כְּחֹמֶר הַיֹּצֵר יֵחָשֵׁב כִּי־יֹאמַר
מַעֲשֶׂה לְעֹשֵׂהוּ לֹא עָשָׂנִי וְיֵצֶר אָמַר לְיֹצְרוֹ לֹא
17 הֵבִין׃ * הֲלוֹא־עוֹד מְעַט מִזְעָר וְשָׁב לְבָנוֹן לַכַּרְמֶל
וְהַכַּרְמֶל לַיַּעַר יֵחָשֵׁב׃
18 * וְשָׁמְעוּ בַיּוֹם־הַהוּא הַחֵרְשִׁים דִּבְרֵי־סֵפֶר
וּמֵאֹפֶל וּמֵחֹשֶׁךְ עֵינֵי עִוְרִים תִּרְאֶינָה׃
19 * וְיָסְפוּ עֲנָוִים בַּיהוָה שִׂמְחָה וְאֶבְיוֹנֵי אָדָם
בִּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל יָגִילוּ׃
20 * כִּי־אָפֵס עָרִיץ וְכָלָה לֵץ וְנִכְרְתוּ כָּל־שֹׁקְדֵי
21 אָוֶן׃ * מַחֲטִיאֵי אָדָם בְּדָבָר וְלַמּוֹכִיחַ בַּשַּׁעַר
יְקֹשׁוּן וַיַּטּוּ בַתֹּהוּ צַדִּיק׃
22 * לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֶל־בֵּית יַעֲקֹב אֲשֶׁר
פָּדָה אֶת־אַבְרָהָם לֹא־עַתָּה יֵבוֹשׁ יַעֲקֹב וְלֹא
עַתָּה פָּנָיו יֶחֱוָרוּ׃
23 * כִּי בִרְאֹתוֹ יְלָדָיו מַעֲשֵׂה יָדַי בְּקִרְבּוֹ יַקְדִּישׁוּ
שְׁמִי וְהִקְדִּישׁוּ אֶת־קְדוֹשׁ יַעֲקֹב וְאֶת־אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל יַעֲרִיצוּ׃
24 * וְיָדְעוּ תֹעֵי־רוּחַ בִּינָה וְרוֹגְנִים יִלְמְדוּ־לֶקַח׃

ל

1 * הוֹי בָּנִים סוֹרְרִים נְאֻם־יְהוָה לַעֲשׂוֹת
עֵצָה וְלֹא מִנִּי וְלִנְסֹךְ מַסֵּכָה וְלֹא רוּחִי לְמַעַן סְפוֹת
חַטָּאת עַל־חַטָּאת׃
2 * הַהֹלְכִים לָרֶדֶת מִצְרַיִם וּפִי לֹא שָׁאָלוּ לָעוֹז
בְּמָעוֹז פַּרְעֹה וְלַחְסוֹת בְּצֵל מִצְרָיִם׃
3 * וְהָיָה לָכֶם מָעוֹז פַּרְעֹה לְבֹשֶׁת וְהֶחָסוּת
בְּצֵל־מִצְרַיִם לִכְלִמָּה׃
4 * כִּי־הָיוּ בְצֹעַן שָׂרָיו וּמַלְאָכָיו חָנֵס יַגִּיעוּ׃
5 * כֹּל הֹבְאִישׁ עַל־עַם לֹא־יוֹעִילוּ לָמוֹ לֹא לְעֵזֶר
וְלֹא לְהוֹעִיל כִּי לְבֹשֶׁת וְגַם־לְחֶרְפָּה׃

16 * Peruersa est hæc vestra cogitatio,quasi
si lutum contra figulum cogitet & dicat Eccli. 33
opus factori suo,Nō fecisti me: & figmen- Iere. 18
F tum dicat fictori suo,Non intelligis.
17 * Nonne adhuc in modico & in breui
conuertetur Libanus in Chermel,& Cher-
18 mel in saltum reputabitur? * Et audient
in die illa surdi verba libri, & de tenebris,
& caligine oculi cæcorum videbunt.
19 * Et addent mites in Domino lætitiam,
& pauperes homines in sancto Israel exul-
tabunt.
20 * Quoniam defecit qui præualebat,con
G summatus est illusor, & succisi sunt om-
nes qui vigilabant super iniquitatem.
21 * Qui peccare faciebāt homines in ver-
bo,& arguentem in porta supplantabant,
& declinauerunt frustrà à iusto.
22 * Propter hoc hæc dicit Dominus ad do-
mum Iacob, qui redemit Abraam, Non
modò confundetur Iacob, nec modò vul-
tus eius erubescet.
23 * Sed cùm viderit filios suos opera ma-
nuum mearum in medio sui sanctifican-
tes nomen meum, & sanctificabunt san-
ctum Iacob, & Deum Israel prædicabunt.
24 * Et scient errantes spiritu intellectum,
& mussitatores discent legem.

CAP. XXX.

1 VÆ filij desertores, dicit Dominus: vt fa
A ceretis consilium, & non ex me: & or-
diremini telam, & non per spiritum meū:
vt adderetis peccatum super peccatum.
2 * Qui ambulatis vt descendatis in Ægy
ptum,& os meum non interrogastis, spe-
rantes auxilium in fortitudine Pharaonis,
& habentes fiduciam in vmbra Ægypti.
3 * Et erit vobis fortitudo Pharaonis in
confusionem,& fiducia vmbræ Ægypti in
ignominiam.
4 * Ierant enim in Taphnis principes tui,
& nuncij tui vsque ad Thanes peruenerūt.
5 * Omnes confusi sunt super populo qui
eis prodesse non potuit. non fuerunt in
auxilium & iu aliquam vtilitatem, sed in
confusionem & in opprobrium.

תרגום יונתן

16 הַלְמֶהְפַּךְ עוֹבָדֵיכוֹן אַתּוּן בָּעַן הָא כְּמָא דְטִינָא בְּיַד פַּחְרָא כֵּן אַתּוּן חֲשִׁיבִין קֳדָמַי הַאֶפְשַׁר דְיֵימַר טִינָא לְעָבְדֵהּ לָא עֲבַדְתַּנִי וּבִרְיְתָא דְתֵימַר
לְבָרְהָא לָא חַכְּמְתַּ לִי׃ 17 הֲלָא עוֹד צִבְחַר מִזְעַר וִיתוּבוּן לִבְנָן לְמֶהֱוֵי כְּכַרְמְלָא וְכַרְמְלָא קִרְוִין סַגִּיאִין יִתְּבֵ׃ 18 וְיִשְׁמְעוּן בְּעִדָּנָא
הַהִיא דְכְחֵרְשִׁין מִלֵּי סְפַר וּמְקַבֵּל וּמֵחֲשׁוֹךְ עֵינֵי סְמָן יֶחֱזְיָן׃ 19 וְיוֹסְפוּן מְקַבְּלֵי עוּלְבָּן בְּמֵימְרָא דַיְיָ חֶדְוָא וַחֲשִׁיכֵי בְּנֵי אֱנָשָׁא בְּמֵימַר
קַדִּישָׁא דְיִשְׂרָאֵל יְבוּעוּן׃ 20 אֲרֵי סָף מְעִיקָא וְאִשְׁתֵּיצִי בָזָזָא וְסָפוּ כָּל דַהֲווֹ מְשַׁחֲרִין לְמֵינַס׃ 21 מְחַיְּבִין בְּנֵי אֱנָשָׁא בְּמִלֵּיהוֹן וְלִדְמוֹכַח
לְהוֹן בִּתְרַעָא פִתְגָמֵי אוֹרַיְתָא בָּעַן לֵהּ תַּקְלָא וְאַסְטְיוּ בְּשִׁקַּר דִּין זַכָּאִין׃ 22 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ עַל דְבֵית יַעֲקֹב דִּפְרַק יָת אַבְרָהָם לָא מִכְּעַן
יִבְהֲתוּן דְבֵית יַעֲקֹב וְלָא מִכְּעַן אַפֵּיהוֹן יִשְׁתַּנּוּן׃ 23 אֲרֵי בְמֶחֱזוֹהִי גְבוּרַן דְאֶעְבֵּד לִבְנוֹהִי טָבְוָת אַבְרָהָם לְזַרְעֵהּ בָּתְרוֹהִי עַל אַרְעֲהוֹן בֵּינֵיהוֹן
יְקַדְּשׁוּן שְׁמִי וְיֵימְרוּן קַדִּישׁ קַדִּישָׁא דְיַעֲקֹב וְעַל אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל יֵימְרוּן תַּקִּיף׃ 24 וְיִדְעוּן דְּלָא אֲלִפוּ רוּחַ דְּסָכְלְתָנוּ וּדְהֲווֹ אָמְרִין לֵית כָּל
אִלֵּין יְקַבְּלוּן אֻלְפָּן׃

ל

1 וַי בְּנַיָּא מְרוֹדַיָּא אֲמַר יְיָ לְמֶעְבַּד עֵיצָה וְלָא מִמֵּימְרִי וּלְאִתְמַלָּכָא מֶלֶךְ וְלָא שָׁאֲלִין בִּנְבִיַּי בְּדִיל לְאוֹסָפָא חוֹבִין עַל חוֹבֵי נַפְשְׁהוֹן׃
2 דְּאָזְלִין לְמֵיחַת לְמִצְרַיִם וּבְפִתְגָמֵי נְבִיַּי לָא שְׁאִלוּ לְאִתַּקָּפָא בְּתְקוֹף פַּרְעֹה וּלְאִתְרְחָצָא בְּטַלַּל מִצְרָיִם׃ 3 וִיהֵי לְכוֹן תְּקוֹף פַּרְעֹה לִבְהֶיתָא
וְאִתְרַחֲצָנָא בְּטַלַּל מִצְרַיִם לְאִתְכְּנָעוּ׃ 4 אֲרֵי הֲווֹ בְטָאנִיס רַבְרְבוֹהִי וְאִזְגַּדּוֹהִי עַד תַּחְפְּנֵס מְטוֹ׃ 5 כֻּלְּהוֹן אָזְלִין לְמִבְהַת לְוָת עַמָּא
דְּלָא יְהֲנוּן לְהוֹן לָא לְסָעִיד וְלָא לַהֲנָאָה אֲרֵי לִבְהֶתָא וְאַף לְחִסוּדִין׃

Aut quæ nos facimus; nonne vt lutum figuli reputabimini? nunquid dicet figmentum fictori, Non tu me plasmasti? aut factura factori, Non sapienter me fecisti? 16

Non adhuc parum, & transferetur Libanus quasi mons Chermel, & mons Chermel in syluam reputabitur? 17

Et audient in die illa surdi verba libri: & qui in tenebris, & qui in nebula, oculi cæcorum videbunt. 18

Et exultabunt mendici propter Dominum in lætitia: & spe destituti homines, implebuntur lætitia. 19

Defecit iniquus, & periit superbus, & exterminati sunt iniquè agentes pro malitia: 20

Et facientes peccare homines in verbo. omnes autem arguentes in portis, offensionem ponent, & obliquauerunt in iniquis iustum. 21

Propter hoc hæc dicit Dominus super domum Iacob quam separauit ex Abraam: Nō modò confundetur Iacob, neque nunc faciem mutabit Israel. 22

Sed cùm viderint filios suos opera mea, propter me sanctificabunt nomen meum, & sanctificabunt sanctum Iacob, & Deum Israel timebunt. 23

Et scient spiritu errantes intelligentiam: at mussitatores discent obedire, & linguæ balbutientes discent loqui pacem. 24

CAP. XXX.

VAe filij apostatæ, hæc dicit Dominus, & fecistis consilium, non per me; & pactum, non per spiritum meum, addere peccata super peccata: 1

Euntes descendere in Aegyptum; me autem non interrogauerunt, vt auxilium acciperent à Pharaone, & vt protegerentur ab Aegyptiis. 2

Erit enim vobis protectio Pharaonis in confusionem, & confidentibus in Aegypto opprobrium. 3

Quia sunt in Tanis principes nuncij mali. 4

Frustra laborabunt ad populum, qui non proderit eis, neque in auxilium, neque in vtilitatem, sed in confusionem & opprobrium. 5

16 ἢ ἃ ἡμεῖς ποιοῦμεν, οὐχ ὡς ὁ πηλὸς τοῦ κεραμέως λογισθήσεσθε; μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι, οὐ σύ με ἔπλασας; ἢ τὸ ποίημα τῷ ποιήσαντι, οὐ συνετῶς με ἐποίησας;

17 οὐκέτι μικρὸν καὶ μετατεθήσεται ὁ λίβανος ὡς τὸ ὄρος τὸ χερμέλ· καὶ τὸ ὄρος τὸ χερμέλ εἰς δρυμὸν λογισθήσεται;

18 καὶ ἀκούσονται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ κωφοὶ λόγους βιβλίου· καὶ οἱ ἐν τῷ σκότει καὶ οἱ ἐν τῇ ὁμίχλῃ, ὀφθαλμοὶ τυφλῶν ὄψονται.

19 καὶ ἀγαλλιάσονται οἱ πτωχοὶ διὰ κύριον ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ ἀπηλπισμένοι τῶν ἀνθρώπων ἐμπλησθήσονται εὐφροσύνης.

20 ἐξέλιπεν ἄνομος καὶ ἀπώλετο ὑπερήφανος· καὶ ἐξωλοθρεύθησαν οἱ ἀνομοῦντες ἐπὶ κακίᾳ.

21 καὶ οἱ ποιοῦντες ἁμαρτεῖν ἀνθρώπους ἐν λόγῳ· πάντας δὲ τοὺς ἐλέγχοντας ἐν πύλαις πρόσκομμα θήσουσι· καὶ ἐπλαγίασαν ἐπ' ἀδίκοις δίκαιον.

22 διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ἐπὶ τὸν οἶκον ἰακὼβ ὃν ἀφώρισεν ἐξ ἀβραάμ· οὐ νῦν αἰσχυνθήσεται ἰακώβ, οὐδὲ νῦν τὸ πρόσωπον μεταβαλεῖ ἰσραήλ.

23 ἀλλ' ὅταν ἴδωσι τὰ τέκνα αὐτῶν τὰ ἔργα μου, δι' ἐμὲ ἁγιάσουσι τὸ ὄνομά μου· καὶ ἁγιάσουσι τὸν ἅγιον ἰακὼβ· καὶ τὸν θεὸν τοῦ ἰσραὴλ φοβηθήσονται.

24 καὶ γνώσονται οἱ τῷ πνεύματι πλανώμενοι σύνεσιν· οἱ δὲ γογγύζοντες μαθήσονται ὑπακούειν· καὶ αἱ γλῶσσαι αἱ ψελλίζουσαι μαθήσονται λαλεῖν εἰρήνην.

λ'.

1 Οὐαὶ τέκνα ἀποστάται τάδε λέγει κύριος· καὶ ἐποιήσατε βουλὴν οὐ δι' ἐμοῦ, καὶ συνθήκην οὐ διὰ τοῦ πνεύματός μου· προσθεῖναι ἁμαρτίας ἐφ' ἁμαρτίαις,

2 οἱ πορευόμενοι καταβῆναι εἰς αἴγυπτον· ἐμὲ δὲ οὐκ ἐπηρώτησαν τοῦ βοηθηθῆναι ὑπὸ φαραώ, καὶ σκεπασθῆναι ὑπὸ αἰγυπτίων.

3 ἔσται γὰρ ὑμῖν ἡ σκέπη φαραὼ εἰς αἰσχύνην, καὶ τοῖς πεποιθόσι ἐπ' αἴγυπτον ὄνειδος.

4 ὅτι εἰσὶν ἐν τάνει ἀρχηγοὶ ἄγγελοι πονηροί.

5 μάτην κοπιάσουσι πρὸς λαόν, ὃς οὐκ ὠφελήσει αὐτούς, οὔτε εἰς βοήθειαν οὔτε εἰς ὠφέλειαν, ἀλλ' εἰς αἰσχύνην καὶ ὄνειδος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Nunquid peruertere quæritis opera vestra? ecce sicut lutum in manu figuli, sic estis reputati coram me. Nunquid possibile est vt dicat lutum factori suo, Non fecisti me? aut creaturam dicere creatori suo, Non intelligis me? 17 Ecce adhuc modicum paululum, & vertetur Libanus, vt sit sicut Carmelus, & Carmelus ciuitatibus multis habitabitur. 18 Et audient in tempore illo qui sunt sicut surdi, verba libri; & de tenebris & caligine oculi cæcorum videbunt. 19 Et addent qui iniuriam passi sunt, gaudium in verbo Domini, & pauperes filiorum hominum in verbo sancti Israel exultabunt. 20 Quia finitus est tribulator, & consumptus est deprædator, & finiti sunt omnes qui manè surgebant ad diripiendum. 21 Qui condemnant filios hominum in verbis suis; & ei qui corripit eos in porta, verbis legis quærunt offendiculum: & peruerterunt in falsitate iudicium innocentium. 22 Propterea hæc dicit Dominus super domum Iacob, qui redemit Abraham: Deinceps non confundetur domus Iacob, nec posthac facies eius mutabuntur. 23 Sed cùm viderit magnalia quæ faciam filiis suis, & benignitatem quam promisi Abrahæ & semini eius post eum, super terram suam, filij sui sanctificabunt nomen meum: & dicent, Sanctus est sanctissimus Iacob: & Deum Israel dicent fortissimum. 24 Et scient qui non didicerunt spiritum intellectus; & qui dicebant, Nihil sunt omnia hæc, suscipient disciplinam.

CAP. XXX.

VÆ filiis transgressoribus, dicit Dominus, vt instituerent deliberationē, & non ex verbo meo; & caperent consiliū, & non interrogauerūt prophetas meos, vt adiicerent peccata peccatis animæ suæ. 2 Qui vadunt vt descendant in Aegyptum, & verba prophetarum meorum non interrogauerunt, & vt roborentur in fortitudine Parhonis, & vt confidant in vmbra Aegypti. 3 Et erit vobis robur Parhonis in confusionem; & confidentia in vmbra Aegypti, in ignominiam. 4 Quia fuerunt in Tanes principes eius, & nuncij eius vsque ad Taphnes peruenerunt. 5 Omnes ambulant in confusionem, ad populum qui non proderit eis, nec in auxilium neque in vtilitatem, sed in confusionem & in opprobria.

6 מַשָּׂא בַּהֲמוֹת נֶגֶב בְּאֶרֶץ צָרָה וְצוּקָה לָבִיא
וָלַיִשׁ מֵהֶם אֶפְעֶה וְשָׂרָף מְעוֹפֵף יִשְׂאוּ עַל־
כֶּתֶף עֲיָרִים חֵילֵיהֶם וְעַל־דַּבֶּשֶׁת גְּמַלִּים
אוֹצְרוֹתָם עַל־עַם לֹא יוֹעִילוּ׃
7 וּמִצְרַיִם הֶבֶל וָרִיק יַעְזֹרוּ לָכֵן קָרָאתִי לָזֹאת
רַהַב הֵם שָׁבֶת׃
8 עַתָּה בּוֹא כָתְבָהּ עַל־לוּחַ אִתָּם וְעַל־סֵפֶר חֻקָּהּ
וּתְהִי לְיוֹם אַחֲרוֹן לָעַד עַד־עוֹלָם׃
9 כִּי עַם מְרִי הוּא בָּנִים כֶּחָשִׁים בָּנִים לֹא־
אָבוּ שְׁמוֹעַ תּוֹרַת יְהוָה׃
10 אֲשֶׁר אָמְרוּ לָרֹאִים לֹא תִרְאוּ וְלַחֹזִים לֹא־
תֶחֱזוּ־לָנוּ נְכֹחוֹת דַּבְּרוּ־לָנוּ חֲלָקוֹת חֲזוּ מַהֲתַלּוֹת׃
11 סוּרוּ מִנֵּי־דֶרֶךְ הַטּוּ מִנֵּי־אֹרַח הַשְׁבִּיתוּ מִפָּנֵינוּ
אֶת־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃
12 לָכֵן כֹּה אָמַר קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל יַעַן מָאָסְכֶם בַּדָּבָר
הַזֶּה וַתִּבְטְחוּ בְּעֹשֶׁק וְנָלוֹז וַתִּשָּׁעֲנוּ עָלָיו׃
13 לָכֵן יִהְיֶה לָכֶם הֶעָוֹן הַזֶּה כְּפֶרֶץ נֹפֵל
נִבְעֶה בְּחוֹמָה נִשְׂגָּבָה אֲשֶׁר־פִּתְאֹם לְפֶתַע
יָבוֹא שִׁבְרָהּ׃
14 וּשְׁבָרָהּ כְּשֵׁבֶר נֵבֶל יוֹצְרִים כָּתוּת לֹא יַחְמֹל
וְלֹא־יִמָּצֵא בִמְכִתָּתוֹ חֶרֶשׂ לַחְתּוֹת אֵשׁ מִיָּקוּד
וְלַחְשֹׂף מַיִם מִגֶּבֶא׃
15 כִּי כֹה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל
בְּשׁוּבָה וָנַחַת תִּוָּשֵׁעוּן בְּהַשְׁקֵט וּבְבִטְחָה תִּהְיֶה
גְּבוּרַתְכֶם וְלֹא אֲבִיתֶם׃
16 וַתֹּאמְרוּ לֹא־כִי עַל־סוּס נָנוּס עַל־כֵּן תְּנוּסוּן
וְעַל־קַל נִרְכָּב עַל־כֵּן יִקַּלּוּ רֹדְפֵיכֶם׃
17 אֶלֶף אֶחָד מִפְּנֵי גַּעֲרַת אֶחָד מִפְּנֵי גַּעֲרַת חֲמִשָּׁה
תָּנֻסוּ עַד אִם־נוֹתַרְתֶּם כַּתֹּרֶן עַל־רֹאשׁ הָהָר וְכַנֵּס
עַל־הַגִּבְעָה׃

6 Onus iumentorum Auſtri. In terra tribulationis & anguſtiæ, leæna & leo ex eis, vipera, & regulus volans, portantes ſuper humeros iumentorum diuitias ſuas, & ſuper gibbum camelorum theſauros ſuos ad populum qui eis prodeſſe non poterit.
7 Ægyptus enim fruſtrà & vanè auxiliabitur. Ideo clamaui ſuper hoc, ſuperbia tantum eſt, quieſce.
8 Nunc ingreſſus ſcribe ei ſuper buxum, & in libro diligenter exara illud, & erit in die nouiſſimo in teſtimonium vſque in æternum.
9 Populus enim ad iracundiam prouocans eſt, & filij mendaces, filij nolentes audire legem Domini.
10 Qui dicunt videntibus, Nolite videre:
C & aſpicientibus, Nolite aſpicere nobis ea quæ recta ſunt. Loquimini nobis placentia, videte nobis errores.
11 Auferte à me viam, declinate à me ſemitam, ceſſet à facie noſtra ſanctus Iſrael.
12 Propterea hæc dicit ſanctus Iſrael: Pro eo quòd reprobaſtis verbum hoc & ſperaſtis in calumnia & in tumultu, & innixi eſtis ſuper eo.
13 Propterea erit vobis iniquitas hæc, ſicut interruptio, cadens & requiſita in muro excelſo. quoniam ſubitò dum non ſperatur, veniet contritio eius.
14 Et comminuetur ſicut conteritur lagena figuli contritione perualida, & non inuenietur de fragmentis eius teſta in qua portetur igniculus de incendio, aut hauriatur parum aquæ de fouea.
15 Quia hæc dicit Dominus Deus ſanctus Iſrael; Si reuertamini & quieſcatis, ſal-
D ui eritis. In ſilentio & in ſpe erit fortitudo veſtra. & noluiſtis:
16 Et dixiſtis, Nequaquam, ſed ad equos fugiemus. ideò fugietis. & ſuper veloces aſcendemus. ideo velociores erunt qui perſequentur vos.
17 Mille homines à facie terroris vnius, & à facie terroris quinque fugietis, donec relinquamini quaſi malus nauis in vertice montis, & quaſi ſignum ſuper collem.

תרגום יונתן

6 נַטְלִין עַל בְּעִירֵיהוֹן בְּאוֹרַח דָרוֹמָא בְּאוֹרַח עָקָא וְעִיוּק אֲתַר דְאַרְיָא בַּר אַרְיָוָן וְחֵיוָן חַרְמָנִין מְפָרְחִין נַטְלִין עַל כְּתַף עִילִין נִכְסֵיהוֹן וְעַל חֲשׂוּרִית גַמְלִין מַה דִבְאוֹצְרֵיהוֹן מוֹבְלִין לְעַם דְלָא יְהֲנוּן לְהוֹן ׃
7 וּמִצְרָאֵי לְמָא וְרֵיקָנוּ סַעֲדְהוֹן בְּכֵן עֲרַעַת מִנְהוֹן קְטִילִין זְמִינִין אִיתֵי עֲלֵיהוֹן ׃
8 כְּעַן עוּל כְּתַב עַל לוּחַ בֵּינֵיהוֹן וְעַל שִׁיטִין דִסְפַר רְשׁוֹם וּתְהֵי לְיוֹם דִין לְסַהֲדוּ קֳדָמַי עַד עָלְמָא ׃
9 אֲרֵי עַם סָרְבָן אִנּוּן בְּנַיָא כַּדְבַיָא בְּנַיָא דְלָא אֲבוֹ לְקַבָּלָא אֻלְפַן אוֹרַיְתָא דַייָ ׃
10 דְאָמְרִין לִנְבִיַיָא לָא תִתְנַבּוֹן וּלְמַלְפַיָא לָא תַלְפוּן לָנָא אֻלְפַן אוֹרַיְתָא בְּסִימָן מַלָלוּ עִמָּנָא אִשְׁתָּעוּ לָנָא שַׁנְיָן ׃
11 אַסְטוּנָא מֵאוֹרְחָא דְתָקְנָא אַבְטֵלוּתָא מִמַּסְטוּנָא אַרְחָקוּ מִן קֳדָמַנָא יַת מֵימַר קַדִישָׁא דְיִשְׂרָאֵל ׃
12 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ קַדִישָׁא דְיִשְׂרָאֵל חֲלַף דְקַצְתּוּן בְּפִתְגָמָא הָדֵין וְאִתְרַחַצְתּוּן בְּשִׁקְרָא וּבְאָנְסָא וְאִסְתַּמֶּכְתּוּן עֲלוֹהִי ׃
13 בְּכֵן יְהֵי לְכוֹן חוֹבָא הָדֵין כִּכְרַךְ דַחֲרוּב וְאִתְחֲמַר כְּשׁוּר מַקַף דִבְתְּכֵיף שָׁלוּ יֵיתֵי תַבְרֵהּ ׃
14 וְתִבְרַהּ כִּתְבוּר מָן דַחֲסַף דִמְדַקֵק לָא בְּחָיִס וְלָא יִשְׁתְּכַח בִּדְקוּקֵיהּ חֲסַף לְמֵחְתֵּי נוּר מִמְבְּעוֹר וּלְמִדְלַח מַיִן מִפְּצִיד ׃
15 אֲרֵי כִדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים קַדִישָׁא דְיִשְׂרָאֵל אֲמָרֵית דְתְתוּבוּן לְאוֹרַיְתָא תְּנוּחוּן וְתִתְפָּרְקוּן תִּשְׁקְטוּן וְתִשְׁרוּן לְרַחְצָן תְּהוֹן גִבָּרִין וְלָא אֲבֵיתוּן ׃
16 וַאֲמַרְתּוּן לָא אֱלָהֵן עַל סוּסָון נֶעְרוֹק עַל כֵּן תְּעָרְקוּן וְעַל קַלִילִין נִרְכּוּב עַל כֵּן יְהוֹן קַלִילִין רָדְפֵיכוֹן ׃
17 אַלְפָא חַד מִן קֳדָם מְזוֹפִית חַד מִן קֳדָם מְזוֹפִית חַמְשָׁא תְּעָרְקוּן עַד דְתִשְׁתַּאֲרוּן כְּבוּצְרָא עַל רֵישׁ טוּרָא וּכְאָתָא עַל רָמְתָא ׃

6 * Viſio quadrupedum qui in deſerto: in tribulatione & anguſtia, leo & catulus leonis inde & aſpides & genimina aſpidum volantium, qui ferebant ſuper aſinos & camelos diuitias ſuas ad gentem, quæ non proderit eis in auxilium, ſed in confuſionem & opprobrium.

7 * Aegyptij inania & vana proderunt vobis: annuncia eis quia vana conſolatio veſtra hæc.

8 * Nunc ergo ſedens ſcribe in buxo hæc & in librum, quando erit in diei tempore iſta & vſq; in æternum.

9 * Quia populus incredulus eſt filij mendaces, qui non voluerunt audire legem Dei:

10 * Dicentes Prophetis, Ne annuncietis nobis: & viſiones videntibus, Ne loquamini nobis: alia nobis loquimini, & annunciate nobis alterum errorem, & auertite nos à via hac.

11 * Auferte à nobis ſemitam hanc, & auferte à nobis verbum Iſrael.

12 * Propter hoc hæc dicit Dominus ſanctus Iſrael, Quia non obediſtis verbis iſtis, & ſperaſtis in mendacio, & quia murmuraſti, & confiſus fuiſti ſuper verbo iſto.

13 * Propter hoc erit vobis peccatum hoc, quaſi murus cadens ſubitò ciuitate munita capta, cuius ſubitò adeſt ruina.

14 * Et ruina eius erit quaſi contritio vaſis teſtacei ex figuli officina comminuti, ita vt non inueniatur in eis teſta, in qua ignem tollas, & in qua abſtrahas aquæ parum.

15 * Hæc dicit Dominus ſanctus Iſrael, Cùm conuerſus ingemueris, tunc ſaluaberis; & ſcies vbi fuiſti quando confiſus es in vanis; vana fortitudo veſtra facta eſt, & non voluiſtis audire.

16 * Sed dixiſtis, Super equos fugiemus; propter hoc fugietis: & dixiſtis, Super leuibus aſcenſoribus fugiemus: propter hoc leues erunt perſequentes vos.

17 * Per vocem vnius fugient mille, & per vocem quinque fugient multi; donec relinquamini quaſi malus nauis ſuper montem, & quaſi ſignum ferens ſuper collem.

6 * ὅρασις τῶν τετραπόδων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἐν τῇ θλίψει καὶ τῇ στενοχωρίᾳ λέων καὶ σκύμνος λέοντος ἐκεῖθεν καὶ ἀσπίδες καὶ ἔκγονα ἀσπίδων πετομένων, οἳ ἔφερον ἐπὶ ὄνων καὶ καμήλων τὸν πλοῦτον αὐτῶν πρὸς ἔθνος· ὃ οὐκ ὠφελήσει αὐτοὺς εἰς βοήθειαν ἀλλ' εἰς αἰσχύνην καὶ ὄνειδος.

7 * αἰγύπτιοι μάταια καὶ κενὰ ὠφελήσουσιν ὑμᾶς· ἀπάγγειλον αὐτοῖς ὅτι ματαία ἡ παράκλησις ὑμῶν αὕτη.

8 * νῦν οὖν καθίσας γράψον ἐπὶ πυξίου ταῦτα καὶ εἰς βιβλίον· ὅτε ἔσται εἰς ἡμέρας καιρὸν ταῦτα καὶ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα.

9 * ὅτι λαὸς ἀπειθής ἐστιν υἱοὶ ψευδεῖς· οἳ οὐκ ἠβούλοντο ἀκούειν τὸν νόμον τοῦ θεοῦ.

10 * οἱ λέγοντες τοῖς προφήταις, μὴ ἀναγγέλλετε ἡμῖν· καὶ τοῖς τὰ ὁράματα ὁρῶσι, μὴ λαλεῖτε ἡμῖν· ἀλλὰ ἡμῖν λαλεῖτε, καὶ ἀναγγέλλετε ἡμῖν ἑτέραν πλάνησιν, καὶ ἀποστρέψατε ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ταύτης.

11 * ἀφέλετε ἀφ' ἡμῶν τὸν τρίβον τοῦτον, καὶ ἀφέλετε ἀφ' ἡμῶν τὸ λόγιον τοῦ ἰσραήλ.

12 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραήλ, ὅτι ἠπειθήσατε τοῖς λόγοις τούτοις, καὶ ἠλπίσατε ἐπὶ ψεύδει, καὶ ὅτι ἐγόγγυσας καὶ πεποιθὼς ἐγένου ἐπὶ τῷ λόγῳ τούτῳ.

13 * διὰ τοῦτο ἔσται ὑμῖν ἡ ἁμαρτία αὕτη ὡς τεῖχος πίπτον παραχρῆμα πόλεως ὀχυρᾶς ἑαλωκυίας, ἧς παραχρῆμα πάρεστι τὸ πτῶμα.

14 * καὶ τὸ πτῶμα αὐτῆς ἔσται ὡς σύντριμμα ἀγγείου ὀστρακίνου ἐκ κεραμίου λεπτοῦ, ὥστε μὴ εὑρεῖν ἐν αὐτοῖς ὄστρακον, ἐν ᾧ πῦρ ἀρεῖς, καὶ ἐν ᾧ ἀποσυρεῖς ὕδωρ μικρόν.

15 * ταῦτα λέγει κύριος ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραήλ· ὅτ' ἂν ἀποστραφεὶς στενάξῃς, τότε σωθήσῃ· καὶ γνώσεις ποῦ ἦσθα ὅτε ἐπεποίθεις ἐπὶ τοῖς ματαίοις· ματαία ἡ ἰσχὺς ὑμῶν ἐγενήθη· καὶ οὐκ ἐβούλεσθε ἀκούειν.

16 * ἀλλ' εἴπατε, ἐφ' ἵππων φευξόμεθα· διὰ τοῦτο φεύξεσθε· καὶ εἴπατε, ἐπὶ κούφοις ἀναβάταις φευξόμεθα· διὰ τοῦτο κοῦφοι ἔσονται οἱ διώκοντες ὑμᾶς.

17 * διὰ φωνῆς ἑνὸς φεύξονται χίλιοι, καὶ διὰ φωνὴν πέντε φεύξονται πολλοί· ἕως ἂν καταλειφθῆτε ὡς ἱστὸς ἐπ' ὄρους, καὶ ὡς σημεῖον φέρων ἐπὶ βουνοῦ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Portant in iumentis ſuis in via Auſtri, in via tribulationis & anguſtiæ; in loco vbi eſt leo & catulus leonis, & ſerpens, & baſiliſci
volantes; portant in humeris pullorum ſubſtantias ſuas, & ſuper gibbum camelorum deferunt quidquid habent in theſauris ſuis, populo
qui non proderit eis. 7 Ægyptiorum autem vanum & inane eſt auxilium: propterea occurri plurimis ex eis occiſis:
armatos inducam ſuper eos. 8 Nunc autem ingredere, ſcribe ſuper tabulam in medio eorum, & in columnis libri ſigna; & erit
in die iudicij in teſtimonium coram me vſque in æternum. 9 Quia populus rebellis eſt & filij mendaces, filij qui
noluerunt ſuſcipere doctrinam legis Domini. 10 Qui dicunt prophetis, Ne prophetetis: & doctoribus, Ne doceatis
nos doctrinam legis; loquimini nobis complacentia, narrate nobis mutationes. 11 Auertite nos à via recta, ceſſare facite nos
à ſemita; longè facite à conſpectu noſtro verbum ſancti Iſrael. 12 Propterea dicit Dominus ſanctus Iſrael, Pro eo quòd
deteſtati eſtis verbum hoc, & ſperaſtis in mendacio, & in rapina, eique innixi eſtis. 13 Propterea erit vobis peccatum
hoc, ſicut ciuitas quæ deſtructa eſt, & in aceruos redacta, & ſicut murus circumiens, cuius interitus veniet ſubitò.
14 Et interitus eius erit ſicut contritio vaſis teſtacei, quod comminuitur abſque miſericordia, ita vt non inueniatur in comminutione eius
teſta ad portandum ignem de incendio, & ad hauriendam aquam de ciſterna. 15 Quia hæc dicit Dominus Deus ſanctus Iſrael.
Dixi, Si conuerſi fueritis ad legem meam; requieſcetis & redimemini, & quieſcetis, & habitabitis confidenter, & eritis fortes. & noluiſtis.
16 Et dixiſtis, Non, ſed in equis fugiemus: ideò fugietis. & ſuper veloces equitabimus: ideo veloces erunt perſecutores veſtri.
17 Mille hominum à facie increpantis vnius, à facie increpantis quinque fugietis, donec relinquamini ſicut malus nauis in vertice
montis, & ſicut ſignum ſuper collem.

18 וְלָכֵן יְחַכֶּה יְהוָה לַחֲנַנְכֶם וְלָכֵן יָרוּם
לְרַחֶמְכֶם כִּי־אֱלֹהֵי מִשְׁפָּט יְהוָה אַשְׁרֵי כָּל־
חוֹכֵי לוֹ׃
19 כִּי־עַם בְּצִיּוֹן יֵשֵׁב בִּירוּשָׁלָם בָּכוֹ לֹא־תִבְכֶּה
חָנוֹן יָחְנְךָ לְקוֹל זַעֲקֶךָ כְּשָׁמְעָתוֹ עָנָךְ׃
20 וְנָתַן לָכֶם אֲדֹנָי לֶחֶם צָר וּמַיִם לָחַץ וְלֹא־יִכָּנֵף
עוֹד מוֹרֶיךָ וְהָיוּ עֵינֶיךָ רֹאוֹת אֶת־מוֹרֶיךָ׃
21 וְאָזְנֶיךָ תִּשְׁמַעְנָה דָבָר מֵאַחֲרֶיךָ לֵאמֹר זֶה
הַדֶּרֶךְ לְכוּ בוֹ כִּי תַאֲמִינוּ וְכִי תַשְׂמְאִילוּ׃
22 וְטִמֵּאתֶם אֶת־צִפּוּי פְּסִילֵי כַסְפֶּךָ וְאֶת־
אֲפֻדַּת מַסֵּכַת זְהָבֶךָ תִּזְרֵם כְּמוֹ דָוָה צֵא תֹּאמַר לוֹ׃
23 וְנָתַן מְטַר זַרְעֲךָ אֲשֶׁר־תִּזְרַע אֶת־הָאֲדָמָה
וְלֶחֶם תְּבוּאַת הָאֲדָמָה וְהָיָה דָשֵׁן וְשָׁמֵן יִרְעֶה
מִקְנֶיךָ בַּיּוֹם הַהוּא כַּר נִרְחָב׃
24 וְהָאֲלָפִים וְהָעֲיָרִים עֹבְדֵי הָאֲדָמָה בְּלִיל חָמִיץ
יֹאכֵלוּ אֲשֶׁר־זֹרֶה בָרַחַת וּבַמִּזְרֶה׃
25 וְהָיָה עַל־כָּל־הַר גָּבֹהַּ וְעַל כָּל־גִּבְעָה
נִשָּׂאָה פְּלָגִים יִבְלֵי־מָיִם בְּיוֹם הֶרֶג רָב בִּנְפֹל
מִגְדָּלִים׃
26 וְהָיָה אוֹר־הַלְּבָנָה כְּאוֹר הַחַמָּה וְאוֹר
הַחַמָּה יִהְיֶה שִׁבְעָתַיִם כְּאוֹר שִׁבְעַת הַיָּמִים
בְּיוֹם חֲבֹשׁ יְהוָה אֶת־שֶׁבֶר עַמּוֹ וּמַחַץ מַכָּתוֹ
יִרְפָּא׃
27 הִנֵּה שֵׁם־יְהוָה בָּא מִמֶּרְחָק בֹּעֵר אַפּוֹ וְכֹבֶד
מַשָּׂאָה שְׂפָתָיו מָלְאוּ זַעַם וּלְשׁוֹנוֹ כְּאֵשׁ אֹכָלֶת׃
28 וְרוּחוֹ כְּנַחַל שׁוֹטֵף עַד־צַוָּאר יֶחֱצֶה לַהֲנָפָה
גוֹיִם בְּנָפַת שָׁוְא וְרֶסֶן מַתְעֶה עַל לְחָיֵי עַמִּים׃
29 הַשִּׁיר יִהְיֶה לָכֶם כְּלֵיל הִתְקַדֶּשׁ־חָג וְשִׂמְחַת
לֵבָב כַּהוֹלֵךְ בֶּחָלִיל לָבוֹא בְהַר־יְהוָה אֶל־צוּר
יִשְׂרָאֵל׃

18 *Propterea expectat Dominus vt misereatur vestri, & ideo exaltabitur parcens vobis, quia Deus iudicij Dominus. Beati omnes qui expectant eum.
19 *Populus enim Sion habitabit in Hierusalem. plorans nequaquam plorabis: miserans miserebitur tui. ad vocem clamoris tui statim vt audierit, respondebit tibi.
20 *Et dabit vobis Dominus panem arctũ,
E & aquam breuem, & non faciet auolare à te vltrà doctorem tuum; & erunt oculi tui videntes præceptorem tuum.
21 *Et aures tuæ audient verbum post tergum monentis. Hæc est via, ambulate in ea, & nõ declinetis, neque ad dextram ne-
22 que ad sinistram. *Et contaminabis laminas sculptilium argenti tui, & vestimẽtum conflatilis auri tui; & disperges ea sicut immundiciam menstruatæ. Egredere, dices ei.
23 *Et dabitur pluuia semini tuo vbicunq; seminaueris in terra, & panis frugum terræ erit vberrimus & pinguis. Pascetur in possessione tua in die illo agnus spaciosè.
24 *Et tauri tui, & pulli asinorum qui operantur terram, commixtum migma comedent sicut in area ventilatum est.
25 *Et erunt super omnem montem excel-
F sum, & omnem collem eleuatum riui currentium aquarũ in die interfectionis multorum cùm ceciderint turres.
26 *Et erit lux Lunæ sicut lux Solis, & lux Solis erit septempliciter; sicut lux septem dierum, in die qua alligauerit Dominus vulnus populi sui, & percussurã plagæ eius
27 sanauerit. *Ecce nomen Dñi venit de longinquo; ardẽs furor eius & grauis ad portãdum: labia eius repleta sunt indignatione, & lingua eius quasi ignis deuorans.
28 *Spiritus eius velut torrens inundans vsque ad medium colli, ad perdendas gentes in nihilum, & frenũ erroris quod erat in maxillis populorum.
29 *Canticum erit vobis sicut nox sanctificatæ solemnitatis, & lætitia cordis sicut qui pergit cum tibia vt intret in montem Domini ad fortem Israel.

תרגום יונתן

18 וּבְכֵן עָתִיד יְיָ לְמֵחַם עֲלֵיכוֹן וְתַקִּיף הוּא דִּירַחֵם עֲלֵיכוֹן אֲרֵי אֱלָהָא עָבֵד דִּינָא יְיָ טוּבֵי צַדִּיקַיָּא דִּמְסַבְּרִין לְפֻרְקָנֵהּ׃ 19 אֲרֵי עַמָּא
בְּצִיּוֹן יְתֵב בִּירוּשְׁלֵם מִבְכָּא לָא תִבְכֵּי רַחֲמָא יְרַחֵם עֲלָךְ לְקָל קְבָלָךְ צְלוֹתָךְ יְקַבֵּל וְיַעְבֵּד בָּעוּתָךְ׃ 20 וְיִתֵּן לְכוֹן יְיָ נִכְסֵי סַנְאָה וּבִזַּת
מְעִיקָא וְלָא יְסַלֵּק שְׁכִינְתֵּהּ עוֹד מִבֵּית מַקְדְּשָׁא וִיהוֹן עֵינָךְ חָזְיָן יָת שְׁכִנְתֵּהּ בְּבֵית מַקְדְּשָׁא׃ 21 וְאֻדְנָךְ יִשְׁמְעוּן פִּתְגָמָא מִבַּתְרָךְ לְמֵימַר
הָדָא אָרְחָא דְתַקְנָא הַלִּכוּ בַהּ לָא תִסְטוּן לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָלָא׃ 22 וּתְסָאֲבוּן יָת חִפּוּי צַלְמֵי כַּסְפְּכוֹן וְיָת תִּקּוּן מַתְּכַת דְּהַבְכוֹן תְּרַחֲקִינוּנוּן
כְּמָה דִמְרַחֲקִין יָת סְאוֹבְתָא כֵּן תְּרַחֲקִינוּנוּן׃ 23 וְיִתֵּן מְטַר זַרְעָךְ דְּתִזְרַע יָת אַרְעָא וַעֲבוּר וַעֲלַלָא יִסְגֵּי בְּאַרְעָא וִיהֵי פַּרְנוּס וְטָב וְיִתְפַּרְנְסוּן
צַדִּיקַיָּא מִגֵּיתֵיהוֹן בְּעִדָּנָא הַהִיא שְׁמַן רַבִּיכִין וּפַטּוּמִין׃ 24 וְתוֹרַיָּא וַחֲמָרַיָּא דְּמַפְלְחִין בְּהוֹן יָת אַרְעָא בְּלִיל מְפַטַּם יֵיכְלוּן דִּי דְרֵי בְּרִיחֲתָא
וּבְמַדְרְיָא׃ 25 וִיהֵי עַל כָּל טוּר רָם וְעַל כָּל רָמָא מְנַטְּלָא פְּצִידִין נָגְדִין מַיִן תַּקְלָא לְמַלְכִין וּלְמַשְׁרְיָתְהוֹן בְּיוֹם קְטוֹל רַב בְּמִפַּל רַבְרְבִין׃
26 וִיהֵי נְהוֹר סִיהֲרָא כִּנְהוֹר שִׁמְשָׁא וּנְהוֹר שִׁמְשָׁא יְהֵי עָתִיד לְאַנְהָרָא עַל חַד תְּלָת מְאָה וְאַרְבְּעִין וּתְלָתָא כִּנְהוֹר שִׁבְעַת יוֹמַיָּא בְּיוֹמָא דְיָתֵיב
יְיָ יָת גָּלְוַת עַמֵּהּ וּמְרַע מַחֲתֵיהּ יַסֵּי׃ 27 הָא שְׁמָא דַיְיָ מִתְגְּלֵי כְּמָא דְאִתְנַבִּיוּ עֲלוֹהִי נְבִיַּיָּא מִלְּקַדְמִין תַּקִּיף רֻגְזֵיהּ וּקְשֵׁי מִלְּסוֹבָרָא מִן
קֳדָמוֹהִי עַל רַשִּׁיעַיָּא נְפַק לְוָט וּמֵימְרֵהּ כְּאֶשָּׁא אָכְלָא׃ 28 וּמֵימְרֵהּ כִּנְחַל מִגְבַּר עַד צַוְּאר תַּקִּיפִין יִתְקְטֵל לַאֲרָמָא עַמְמַיָּא
דְּרָמֵה רֵיקָנוּ וּזְמָם דְּטָעוּ בְלִיּסַת עַמְמַיָּא׃ 29 תֻּשְׁבַּחְתָּא תְּהֵי לְכוֹן כְּלֵילְיָא דְּאִתְקַדַּשׁ בֵּהּ חַגָּא וְחֶדְוַת לִבָּא כְּעַמָּא דִּמְנַגְּדִין בְּתוֹרְתָא
בְּאַבּוּבָא לְמֵעַל לְטוּר קֻדְשָׁא דַיְיָ לְאִתְחֲזָאָה קֳדָם תַּקִּיפָא דְיִשְׂרָאֵל׃

* Et rursum expectat Deus ut misereatur 18
vestri. Et propter hoc exaltabitur ut miserea-
tur vestri; quia iudex Dominus Deus vester est:
beati omnes perseuerantes in eo.
* Quia populus sanctus in Sion habitabit, & 19
Hierusalem fletu planxit; miserere mei, miserebi-
tur tui: vocem clamoris tui quando vidit, exau-
diuit te.
* Dabit Dominus vobis panem tribulatio- 20
nis & aquam angustam, & nequaquam vltra
appropinquabunt tibi decipientes te, quia oculi
tui videbunt seducentes te.
* Et aures tuæ audient verba post te deci- 21
pientium, dicentes: Hæc via; ambulemus in ea,
siue ad dexteram siue ad sinistram.
* Et auferes idola deargentata, & deaurata 22
minuta facies: & disperges sicut aquam men-
struatæ; & sicut stercus abijcies ea.
* Tunc erit pluuia semini terræ tuæ, & panis 23
germinis tui erit abundantia & pinguis. & pa-
scentur tua iumenta in die illa locum pinguem
& spaciosum.
* Tauri vestri & boues operantes terram co- 24
medent paleas commixtas in ordeo ventilato.
* Et erit super omni monte excelso, & super 25
omni colle eleuato aqua pertransiens in die illa,
quando perierint multi, & quando cecide-
rint turres: & erit lumen Lunæ sicut lumen
Solis.
* Et lumen Solis erit septuplum, in die quan- 26
do sanauerit Dominus contritionem populi sui,
& dolorem plagæ tuæ curauerit.
* Ecce nomen Domini venit post tempus mul- 27
tum, ardens furor cum gloria: eloquium labio-
rum eius, eloquium iræ plenum, & ira furoris
eius quasi ignis deuorat.
* Et spiritus eius sicut aqua in valle tra- 28
hens veniet vsque ad collum, & diuidetur;
conturbabit gentes in errore vano, & per-
sequetur eos error, & assumet eos in conspectu
eorum.
* Nunquid semper oportet vos lætari & in- 29
gredi ad sancta mea iugiter quasi festa celebran-
tes, & quasi gaudentes, vt ingrediamini cum
tibia ad montem Dei ad Deum Israel?

18 * καὶ πάλιν μένει ὁ θεὸς τοῦ οἰκτειρῆσαι ὑμᾶς· καὶ διὰ
τοῦτο ὑψωθήσεται τοῦ ἐλεῆσαι ὑμᾶς· διότι κριτὴς κύριος ὁ
θεὸς ὑμῶν ἐστι· μακάριοι πάντες οἱ ἐμμένοντες ἐν αὐτῷ.
19 * διότι λαὸς ἅγιος ἐν σιὼν οἰκήσει· καὶ ἱερουσαλὴμ
κλαυθμῷ ἔκλαυσεν, ἐλέησόν με, ἐλεήσει σε· τὴν φωνὴν
τῆς κραυγῆς σου ἡνίκα εἶδεν ἐπήκουσέν σε.
20 * δώσει κύριος ὑμῖν ἄρτον θλίψεως καὶ ὕδωρ στενόν· καὶ
οὐκέτι μὴ ἐγγίσωσί σοι οἱ πλανῶντές σε· ὅτι οἱ ὀφθαλ-
μοί σου ὄψονται τοὺς πλανῶντάς σε.
21 * καὶ τὰ ὦτά σου ἀκούσονται τοὺς λόγους τῶν ὀπίσω σε
πλανησάντων οἱ λέγοντες, αὕτη ἡ ὁδὸς, πορευθῶμεν ἐν
αὐτῇ, εἴτε δεξιὰ εἴτε ἀριστερά,
22 * καὶ ἐξαρεῖς τὰ εἴδωλα περιηργυρωμένα καὶ τὰ πε-
ρικεχρυσωμένα λεπτὰ ποιήσεις· καὶ λικμήσεις ὡς ὕδωρ
ἀποκαθημένης· καὶ ὡς κόπρον ὤσεις αὐτά.
23 * τότε ἔσται ὁ ὑετὸς τῷ σπέρματι τῆς γῆς σου· καὶ ὁ ἄρτος
τοῦ γεννήματός σου ἔσται πλησμονὴ καὶ λιπαρός· καὶ βοσκη-
θήσονταί σου τὰ κτήνη ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τόπον πίονα καὶ
εὐρύχωρον.
24 * οἱ ταῦροι ὑμῶν καὶ οἱ βόες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν γῆν
φάγονται ἄχυρα ἀναπεποιημένα ἐν κριθῇ λελικμημέ-
25 νῃ. * καὶ ἔσται ἐπὶ παντὸς ὄρους ὑψηλοῦ καὶ ἐπὶ παντὸς βου-
νοῦ μετεώρου ὕδωρ διαπορευόμενον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ,
ὅτ' ἂν ἀπόλωνται πολλοὶ καὶ ὅτ' ἂν πέσωσι πύργοι· καὶ ἔσται
τὸ φῶς τῆς σελήνης ὡς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου.
26 * καὶ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἔσται ἑπταπλάσιον, ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ὅτ' ἂν ἰάσηται κύριος τὸ σύντριμμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ τὴν
ὀδύνην τῆς πληγῆς σου ἰάσηται.
27 * ἰδοὺ τὸ ὄνομα κυρίου ἔρχεται διὰ χρόνου πολλοῦ· καιό-
μενος ὁ θυμὸς μετὰ δόξης· τὸ λόγιον τῶν χειλέων αὐτοῦ, τὸ
λόγιον ὀργῆς πλῆρες· καὶ ἡ ὀργὴ τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ ὡς πῦρ
28 ἔδεται. * καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ὡς ὕδωρ ἐν φάραγγι σύ-
ρων ἥξει ἕως τραχήλου, καὶ διαιρεθήσεται· ταράξαι ἔθνη ἐπὶ
πλανήσει ματαίᾳ, καὶ διώξεται αὐτοὺς πλάνησις· καὶ
λήψεται αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον αὐτῶν.
29 * μὴ διαπαντὸς δεῖ ὑμᾶς εὐφραίνεσθαι καὶ εἰσπορεύεσθαι
εἰς τὰ ἅγιά μου διαπαντὸς ὡσεὶ ἑορτάζοντας καὶ ὡσεὶ εὐ-
φραινομένους εἰσελθεῖν μετὰ αὐλοῦ εἰς τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ πρὸς
τὸν θεὸν τοῦ ἰσραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Propterea futurum est vt Dominus misereatur vestri: & fortis est ipse qui miserebitur vestri; quia Deus faciens iudiciũ Dominus est:
beati iusti qui sperant in salutare eius. 19 Quoniam populus in Sion habitabit in Hierusalem; plorans nequaquam plorabis. Miseratione
miserebitur tui, ad vocem clamoris tui orationem tuam suscipiet, & faciet deprecationem tuam. 20 Et dabit vobis Dominus substantias
odij, & prædam afflictionis, & non tollet maiestatem suam vltrà de domo sanctuarij: & erunt oculi tui videntes maiestatem eius in domo
sanctuarij. 21 Et aures tuæ audient verbum post tergum tuum, dicentis: Hæc est via recta, ambulate in ea, & ne declinetis ad dextram, ne-
que ad sinistram. 22 Et contaminabitis coopertura simulachrorum argenti vestri, & ornamentum conflatilis auri vestri; abominabimini
ea sicut abominantur immunditiam menstruatæ: sic abominabimini ea. 23 Et dabit pluuiam seminis tui, quo seminabis terram, & fru-
mentum fructus multiplicabitur in terra; & erit nutriens & bonus; & nutrientur iusti pecoribus suis in tempore illo, pinguedine tenerorũ
& pinguium. 24 Boues autem & asini quibus operantur terrã, pabulum impinguans comedent, quod euentilatum est pala & ventilabro.
25 Et erunt super omnem montem excelsum, & super omnem collem eleuatum riui currentium aquarum, & erunt in ruinam regibus,
& exercitibus eorum in die occisionis magnæ; cùm ceciderint principes. 26 Et erit lux Lunæ sicut lux Solis, & lux Solis futura est vt
splendescat trecenties quadragesies ter super lucem septem dierum, in die qua reducet Dñs captiuitatem populi sui, & infirmitatem plagæ
eius sanabit. 27 Ecce nomen Domini reuelabitur sicut prophetauerunt de eo prophetæ ab antiquo: fortis est furor eius, & grauior quàm
vt ferri queat: à facie eius egressa est maledictio super impios; & verbum eius quasi ignis consumens. 28 Verbum autem eius quasi
torrens inundans ad collum vsque, fortes interficiet, ad agitandos populos agitatione vanitatis, & frenum erroris in maxillis populorum.
29 Canticum erit vobis sicut in nocte, in qua sanctificata est solennitas; & lętitia cordis, sicut qui pergunt in confessione & in organo, vt
ingrediantur in montem sanctum Domini; vt appareant coram fortissimo Israel.

30 * וְהִשְׁמִיעַ יְהוָה אֶת־הוֹד קוֹלוֹ וְנַחַת זְרוֹעוֹ יַרְאֶה
בְּזַעַף אַף וְלַהַב אֵשׁ אוֹכֵלָה נֶפֶץ וָזֶרֶם וְאֶבֶן בָּרָד׃
31 * כִּי־מִקּוֹל יְהוָה יֵחַת אַשּׁוּר בַּשֵּׁבֶט יַכֶּה׃
32 * וְהָיָה כֹּל מַעֲבַר מַטֵּה מוּסָדָה אֲשֶׁר יָנִיחַ
יְהוָה עָלָיו בְּתֻפִּים וּבְכִנֹּרוֹת וּבְמִלְחֲמוֹת תְּנוּפָה
נִלְחַם־בָּהּ׃
33 * כִּי־עָרוּךְ מֵאֶתְמוּל תָּפְתֶּה גַּם־הוּא לַמֶּלֶךְ
הוּכָן הֶעְמִיק הִרְחִב מְדֻרָתָהּ אֵשׁ וְעֵצִים הַרְבֵּה
נִשְׁמַת יְהוָה כְּנַחַל גָּפְרִית בֹּעֲרָה בָּהּ׃

לא

1 * הוֹי הַיֹּרְדִים מִצְרַיִם לְעֶזְרָה וְעַל־סוּסִים
יִשָּׁעֵנוּ וַיִּבְטְחוּ עַל־רֶכֶב כִּי רָב וְעַל־פָּרָשִׁים כִּי־
עָצְמוּ מְאֹד וְלֹא שָׁעוּ עַל־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וְאֶת־יְהוָה
2 לֹא דָרָשׁוּ׃ * וְגַם־הוּא חָכָם וַיָּבֵא רָע וְאֶת־
דְּבָרָיו לֹא הֵסִיר וְקָם עַל־בֵּית מְרֵעִים וְעַל־עֶזְרַת
3 פֹּעֲלֵי אָוֶן׃ * וּמִצְרַיִם אָדָם וְלֹא־אֵל וְסוּסֵיהֶם
בָּשָׂר וְלֹא־רוּחַ וַיהוָה יַטֶּה יָדוֹ וְכָשַׁל עוֹזֵר וְנָפַל
עָזֻר וְיַחְדָּו כֻּלָּם יִכְלָיוּן׃
4 * כִּי־כֹה אָמַר־יְהוָה אֵלַי כַּאֲשֶׁר יֶהְגֶּה הָאַרְיֵה
וְהַכְּפִיר עַל־טַרְפּוֹ אֲשֶׁר יִקָּרֵא עָלָיו מְלֹא רֹעִים
מִקּוֹלָם לֹא יֵחָת וּמֵהֲמוֹנָם לֹא יַעֲנֶה כֵּן יֵרֵד יְהוָה
צְבָאוֹת לִצְבֹּא עַל־הַר־צִיּוֹן וְעַל־גִּבְעָתָהּ׃
5 * כְּצִפֳּרִים עָפוֹת כֵּן יָגֵן יְהוָה צְבָאוֹת עַל־יְרוּשָׁלִָם
גָּנוֹן וְהִצִּיל פָּסֹחַ וְהִמְלִיט׃
6 * שׁוּבוּ לַאֲשֶׁר הֶעְמִיקוּ סָרָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
7 * כִּי בַּיּוֹם הַהוּא יִמְאָסוּן אִישׁ אֱלִילֵי כַסְפּוֹ
וֶאֱלִילֵי זְהָבוֹ אֲשֶׁר עָשׂוּ לָכֶם יְדֵיכֶם חֵטְא׃
8 * וְנָפַל אַשּׁוּר בְּחֶרֶב לֹא־אִישׁ וְחֶרֶב לֹא־אָדָם
תֹּאכְלֶנּוּ וְנָס לוֹ מִפְּנֵי־חֶרֶב וּבַחוּרָיו לָמַס יִהְיוּ׃

30 * Et auditam faciet Dominus gloriam
vocis ſuæ,& terrorem brachij ſui oſtendet
in comminatione furoris, & flamma ignis
deuorantis. allidet in turbine & in lapide
31 grandinis. * A voce enim Domini pauebit
32 Aſſur virga percuſſus. * Et erit tranſitus
virgæ fundatus quã requieſcere faciet Do-
minus ſuper eum in tympanis & citharis,
& in bellis præcipuis expugnabit eos.
33 * Præparata eſt enim ab heri Topheth à
rege præparata profunda & dilatata. Nu-
trimenta eius ignis & ligna multa, flatus
Dñi ſicut torrens ſulphuris ſuccendens eã.

CAP. XXXI.

1 VÆ qui deſcendũt in Ægyptum ad au-
A xilium in equis ſperantes, & habentes
fiduciã ſuper quadrigis, quia multæ ſunt,
& ſuper equitibus, quia præualidi nimis,
& non ſunt confiſi ſuper ſanctum Iſrael,&
2 Dñm non requiſierunt. * Ipſe aũt ſapiens
adduxit malum,& verba ſua non abſtulit.
Et conſurget contra domum peſſimorum,
B & cõtra auxilium operantium iniquitatẽ.
3 * Ægyptus homo & non Deus, & equi
eorum caro & non ſpiritus. Et Dominus
inclinabit manum ſuam, & corruet auxi-
liator, & cadet cui præſtatur auxilium, ſi-
4 mulque omnes conſumentur. * Quia hæc
dicit Dñs ad me, Quomodo ſi rugiet leo
& catulus leonis ſuper prædam ſuam,cùm
occurrerit ei multitudo paſtorum, à voce
eorum non formidabit, & à multitudine
eorum non pauebit; ſic deſcendet Domi-
nus exercituum, vt prælietur ſuper mon-
5 tem Sion & ſuper collem eius. * Sicut aues
volantes ſic proteget Dominus exercituũ
Hieruſalem,protegens & liberans, trãſiens
6 & ſaluans. * Conuertimini ſicut in pro-
fundum receſſeratis filij Iſrael. Sup. 1.
7 * In die enim illa abijciet vir idola ar-
genti ſui,& idola auri ſui, quæ fecerunt vo
bis manus veſtræ in peccatum.
8 * Et cadet Aſſur in gladio non viri, &
gladius non hominis vorabit eum, & fu-
giet non à facie gladij, & iuuenes eius ve-
ctigales erunt.

תרגום יונתן

30 וְיַשְׁמַע יְיָ יַת זִיו קָל מֵימְרֵהּ וּתְקוֹף דְּרַע גְּבוּרְתֵּהּ יְגַלֵּי בִּתְקוֹף רְגַז וְשַׁלְהוֹבֵי אֶשָּׁא דִּמְשֵׁיצְיָא פְּסִילָן וְזַרְמִית וְאַבְנִין דְּבָרָד׃
31 אֲרֵי מִקָּל מֵימְרָא דַּיְיָ מִתְּבַר אַתּוּרָאָה דִּי בְּשֻׁלְטָן מָחֵי׃ 32 וִיהֵי כָּל מַעְבַּר רַבְרְבֵיהוֹן וְתַקִּיפֵיהוֹן דְּיַנִּיחַ יְיָ פֻּרְעֲנוּת גְּבוּרְתֵּהּ בֵּינֵיהוֹן
בְּתוּפִּין וּבְכִנָּרִין יְשַׁבְּחוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל וְעַל קְרָבָא תַּקִּיפָא דְּיִתְעֲבֵד לְהוֹן בְּעַמְמַיָּא׃ 33 אֲרֵי מְסַדְּרָא מִן עָלְמִין לְקַבֵּל חוֹבֵיהוֹן גֵּהִנָּם אַף
הִיא מֶלֶךְ עָלְמַיָּא אַתְקְנַהּ לְעַמְקָא וּלְאַפְּתָאָה סְדוּרָא אֶשָּׁתָא דָּלְקָה בַּהּ כִּד בְּאָעִין סַגִּיאִין מֵימְרָא דַּיְיָ כְּנַחַל מִגְבַּר גָּפְרִית דָּלְקָה בַּהּ׃
לא 1 וַי דְּנָחֲתִין לְמִצְרַיִם לְסַעִיד וְעַל סוּסְוָתָא מִסְתַּמְכִין וּמִתְרַחֲצִין עַל רְתִיכַיָּא אֲרֵי סַגִּיאָן וְעַל פָּרָשַׁיָּא אֲרֵי תַקִּיפִין
לַחֲדָא וְלָא אִסְתְּמִיכוּ עַל מֵימַר קַדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל וְאֻלְפָּן מִן קֳדָם יְיָ לָא תְבָעוּ׃ 2 וְאַף הוּא בְּחָכְמְתֵהּ אַיְתֵי בִּישָׁא עַל דְּעָבְרַהָא וְיַת פִּתְגָּמוֹהִי
לָא בַטֵּל וַאֲקִים עַל בֵּית מַבְאֲשִׁין וְעַל דְּסָעֲדִין לְיָאוּת שְׁקַר׃ 3 וּמִצְרָאֵי אֱנָשׁ וְלָא רַב וְסוּסָוָתְהוֹן בְּשַׂר וְלָא רוּחַ וַיְיָ יָרִים מְחַת גְּבוּרְתֵּהּ וְיִתְקַל
סָעִיד וְיִפֵּל סְעִיד וְכַחֲדָא כֻּלְּהוֹן יִשְׁתֵּיצוּן׃ 4 אֲרֵי כִּדְנַן אֲמַר יְיָ לִי כְּמָא דְּמַכְלֵי אַרְיָא בַּר אַרְיָוָן עַל צֵידֵיהּ דְּמִזְדַּמְנִין עֲלוֹהִי דִּיר רָעֲיָן
מִקָּלְהוֹן לָא מִתְּבַר וּמֵאִתְרְגוֹשְׁתְּהוֹן לָא מִתְעַכַּב כֵּן תִּתְגְּלֵי מַלְכוּתָא דַּיְיָ צְבָאוֹת עַל טוּרָא דְּצִיּוֹן וְעַל רָמְתַהּ׃ 5 כְּעוֹפָא דְּטָאֵס כֵּן תִּתְגְּלֵי
גְּבוּרְתֵּהּ דַּיְיָ צְבָאוֹת עַל יְרוּשְׁלֵם יָגֵן וִישֵׁיזֵיב יַצִּיל וְיַעְדֵּי׃ 6 תּוּבוּ לְאוֹרַיְתָא אֲרֵי אַסְגִּיתוּן לְמִטְעֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל׃
7 אֲרֵי בְעִדָּנָא הַהִיא יְרַחֲקוּן גְּבַר טַעֲוַת כַּסְפְּהוֹן וְטַעֲוַת דַּהֲבְהוֹן דַּעֲבַדָא לְכוֹן יְדֵיכוֹן חוֹבָא׃
8 וְיִפֵּל אַתּוּרָאָה בְּחֶרֶב לָא אֱנָשׁ וְחֶרֶב לָא אֱנָשׁ תְּשֵׁיצִינֵהּ וְיֶעְרוֹק לֵהּ מִן קֳדָם דְּקָטְלִין בְּחַרְבָּא וְגִבָּרוֹהִי לִתְבַר יְהוֹן׃

* Et auditam faciet Deus gloriam vocis suæ; 30
& furorem brachij sui ostendet cum furore &
ira, & flamma deuorante fulminabit vehe-
menter: & sicut aqua & grando descendens
vehementia. * Per enim vocem Domini vin- 31
centur Assyrij; plaga percutiet eos.
* Et erit ei per circuitum, vnde erat ei spes 32
auxilij, in quam ipse confidebat; ipsi cum tym-
panis & cithara pugnabunt contra eum ex com
mutatione: tu enim ante dies decipieris.
* Nunquid & tibi paratum est regnare, 33
vallem profundam, ligna posita, ignem & li-
gna multa; furor Domini quasi vallis à sulphu-
re succensa.

CAP. XXXI.

VAe qui descendunt in Aegyptum ad auxiliũ, 1
in equis confidentes sunt, & in curribus;
sunt enim multi, & super equis multitudo val-
de: & non audierunt confidentes super sanctum
Israel, & Deum non exquisierunt.
* Et ipse sapienter adduxit super eos mala, 2
& verbum eius non frustrabitur, & insurget
super domos hominum malorum, & super spem
eorum vanam.
* Aegyptius homo & non Deus; equi corũ 3
carnes, & non auxilium: at Dominus inducet
manum suam super eos, & laborabũt auxilian-
tes, & simul omnes peribunt.
* Quia sic dixit mihi Dominus, Quemadmo- 4
dum cùm rugierit leo vel catulus leonis super
præda quam cepit, & clamauerint super eum
donec impleantur montes voce eius, & victi
sunt, & per multitudinem furoris terrefacti
sunt: sic descendet Dominus Sabaoth vt prælie-
tur super montem Sion, super montes eius.
* Sicut aues volantes, sic proteget Dominus 5
Hierusalem, & liberabit & fouebit, & salua-
bit. * Conuertimini profundum consilium con- 6
sultantes & iniquũ filij Israel. * Quia die illa 8
negabunt homines manufacta sua argentea &
aurea quæ fecerunt manus eorum. * Et cadet 8
Assur, non gladius viri, neque gladius hominis
vorabit eum; & fugiet non à facie gladij, at
iuuenes erunt victi.

30 * καὶ ἀκουστὴν ποιήσει ὁ θεὸς τὴν δόξαν τῆς φωνῆς αὐτοῦ·
καὶ τὸν θυμὸν τοῦ βραχίονος αὐτοῦ δείξει μετὰ θυμοῦ καὶ
ὀργῆς, καὶ φλογὸς κατεσθιούσης κεραυνώσει βιαίως· καὶ
ὡς ὕδωρ καὶ χάλαζα συγκαταφερομένη βίᾳ.
31 * διὰ γὰρ φωνῆς κυρίου ἡττηθήσονται ἀσσύριοι τῇ πληγῇ
32 ἣν ἂν πατάξῃ αὐτούς. * καὶ ἔσται αὐτῷ κυκλόθεν, ὅθεν ἦν
αὐτῷ ἡ ἐλπὶς τῆς βοηθείας, ἐφ' ᾗ αὐτὸς ἐπεποίθει· αὐτοὶ
μετὰ τυμπάνων καὶ κιθάρας πολεμήσουσιν αὐτὸν ἐκ με-
ταβολῆς· σὺ γὰρ πρὸ ἡμερῶν ἀπατηθήσῃ.
33 * μὴ καὶ σοὶ ἡτοιμάσθη βασιλεύειν, φάραγγα βα-
θεῖαν, ξύλα κείμενα, πῦρ καὶ ξύλα πολλά· ὁ θυμὸς κυ-
ρίου ὡς φάραγξ ὑπὸ θείου καιομένη.

λα'.

1 * Οὐαὶ οἱ καταβαίνοντες εἰς αἴγυπτον ἐπὶ βοήθειαν,
οἱ ἐφ' ἵπποις πεποιθότες καὶ ἐφ' ἅρμασιν· ἔστι γὰρ πολλὰ καὶ
ἐφ' ἵπποις πλῆθος σφόδρα· καὶ οὐκ ἤκουσαν πεποιθότες
ἐπὶ τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραήλ, καὶ τὸν θεὸν οὐκ ἐξεζήτησαν.
2 * καὶ αὐτὸς σοφῶς ἤγαγεν ἐπ' αὐτοὺς κακά· καὶ ὁ λόγος
αὐτοῦ οὐ μὴ ἀθετηθῇ καὶ ἐπαναστήσεται ἐπ' οἴκους ἀνθρώπων
πονηρῶν· καὶ ἐπὶ τὴν ἐλπίδα αὐτῶν τὴν ματαίαν.
3 * αἰγύπτιος ἄνθρωπος καὶ οὐ θεός· ἵπποι αὐτῶν σάρ-
κας καὶ οὐ βοήθεια· ὁ δὲ κύριος ἐπάξει τὴν χεῖρα αὐτοῦ
ἐπ' αὐτούς· καὶ κοπιάσουσιν οἱ βοηθοῦντες καὶ ἅμα πάντες
4 ἀπολοῦνται. * ὅτι οὕτως εἶπέ μοι κύριος· ὃν τρόπον
ὅταν βοήσῃ ὁ λέων ἢ ὁ σκύμνος ἐπὶ τῇ θήρᾳ ᾗ ἔλαβεν
καὶ κράξωσι ἐπ' αὐτὸν ἕως ἂν ἐμπλησθῇ τὰ ὄρη τῆς φωνῆς
αὐτοῦ καὶ ἡττήθησαν καὶ τὸ πλῆθος τοῦ θυμοῦ ἐπτοήθη-
σαν· οὕτως καταβήσεται κύριος σαβαὼθ ἐπιστρατεῦ-
σαι ἐπὶ τὸ ὄρος σιών· ἐπὶ τὰ ὄρη αὐτῆς.
5 * ὡς ὄρνεα πετόμενα, οὕτως ὑπερασπιεῖ κύριος ἱερου-
σαλὴμ, καὶ ἐξελεῖται καὶ περιποιήσεται καὶ σώσει.
6 * ἐπιστράφητε οἱ τὴν βαθεῖαν βουλὴν βουλευόμε-
νοι καὶ ἄνομον υἱοὶ ἰσραήλ.
7 * ὅτι τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀπαρνήσονται οἱ ἄνθρωποι τὰ
χειροποίητα αὐτῶν τὰ ἀργύρεα καὶ τὰ χρυσᾶ ἃ ἐποίη-
σαν αἱ χεῖρες αὐτῶν.
8 * καὶ πεσεῖται ἀσσούρ· οὐ μάχαιρα ἀνδρὸς, οὐδὲ μάχαι-
ρα ἀνθρώπου καταφάγεται αὐτόν· καὶ φεύξεται οὐκ ἀπὸ
προσώπου μαχαίρας· οἱ δὲ νεανίσκοι ἔσονται ἥττημα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Et auditam faciet Dominus gloriam vocis verbi sui, & fortitudinem brachij potentiæ suæ reuelabit in ira furoris, & flamma ignis con-
sumentis, allisione & turbine, & lapidibus grandinis. 31 Quia à voce verbi Domini conteretur Assyrius qui cum dominio percutiebat.
32 Et erit omnis transitus principum eorum, & fortium eorum, in quibus ponet Dominus vltionem potentiæ suæ; in tympanis & citha-
ris laudabit domus Israel, propter bellum forte quod pro eis fiet in populis. 33 Quia ordinata est gehẽna à seculis propter peccata eorum.
Rex quoque populorum præparauit eam profundam & latam: pyra ignis incensa est in ea, sicut in lignis multis: Verbum Domini quasi
torrens sulphuris inundans succendens eam.

CAP. XXXI.

VÆ qui descendunt in Ægyptum ad auxilium, & in equis innituntur, & confidunt in quadrigis, quia multæ sunt; & in equitibus, quia
validi sunt nimis: & non innituntur in verbo sancti Israel; & doctrinam à facie Domini non requisierunt. 2 Ipse quoque in sapien-
tia sua adduxit malum propter transgressionem: & verba sua non fecit irrita, & constabiliuit contra domum malignorũ, & contra adiutores
iniquitatis & mendacij. 3 Ægyptij enim homines sunt, & non principes; & equi eorum caro, & non spiritus. Et Dominus leuabit plagam
potentiæ suæ, & corruet auxiliator, & cadet cui præstatur auxilium, & simul omnes consumentur. 4 Quia hæc dicit Dominus
mihi, Sicut clamat leo & catulus leonis super venationem suam, contra quem conuenit caula pastorum, à voce eorum non conteretur, &
à tumultu eorum non demorabitur; sic reuelabitur regnum Domini exercituum super montem Sion, & super collem eius. 5 Sicut auis
quę volat, sic reuelabitur potentia Domini exercituum super Ierusalem; proteget & liberabit, saluabit & transibit. 6 Conuertimini ad
legem, quia multum errastis domus Israel. 7 Quia in tempore illo proijciet vnusquisque idola argenti sui, & idola auri sui, quæ fecerunt
manus vestræ in peccatum. 8 Et cadet Assur in gladio non viri, & gladius non hominis consumet eum: & fugiet à facie occidentium gla-
dio; & robusti eius in interitum erunt.

9 * וְסַלְעוֹ מִמָּגוֹר יַעֲבוֹר וְחַתּוּ מִנֵּס שָׂרָיו נְאֻם־
יְהוָה אֲשֶׁר־אוּר לוֹ בְּצִיּוֹן וְתַנּוּר לוֹ בִּירוּשָׁלָם׃

לב

1 * הֵן לְצֶדֶק יִמְלָךְ־מֶלֶךְ וּלְשָׂרִים לְמִשְׁפָּט
2 יָשֹׂרוּ׃ * וְהָיָה־אִישׁ כְּמַחֲבֵא־רוּחַ וְסֵתֶר זָרֶם
כְּפַלְגֵי־מַיִם בְּצָיוֹן כְּצֵל סֶלַע־כָּבֵד בְּאֶרֶץ עֲיֵפָה׃
3 * וְלֹא תִשְׁעֶינָה עֵינֵי רֹאִים וְאָזְנֵי שֹׁמְעִים
תִּקְשַׁבְנָה׃
4 * וּלְבַב נִמְהָרִים יָבִין לָדָעַת וּלְשׁוֹן עִלְּגִים
5 תְּמַהֵר לְדַבֵּר צָחוֹת׃ * לֹא־יִקָּרֵא עוֹד לְנָבָל
נָדִיב וּלְכִילַי לֹא יֵאָמֵר שׁוֹעַ׃
6 * כִּי נָבָל נְבָלָה יְדַבֵּר וְלִבּוֹ יַעֲשֶׂה־אָוֶן לַעֲשׂוֹת
חֹנֶף וּלְדַבֵּר אֶל־יְהוָה תּוֹעָה לְהָרִיק נֶפֶשׁ רָעֵב
וּמַשְׁקֶה צָמֵא יַחְסִיר׃
7 * וְכֵלַי כֵּלָיו רָעִים הוּא זִמּוֹת יָעָץ לְחַבֵּל עֲנָוִים
בְּאִמְרֵי שֶׁקֶר וּבְדַבֵּר אֶבְיוֹן מִשְׁפָּט׃
8 * וְנָדִיב נְדִיבוֹת יָעָץ וְהוּא עַל־נְדִיבוֹת יָקוּם׃
9 * נָשִׁים שַׁאֲנַנּוֹת קֹמְנָה שְׁמַעְנָה קוֹלִי בָּנוֹת
בֹּטְחוֹת הַאְזֵנָּה אִמְרָתִי׃
10 * יָמִים עַל־שָׁנָה תִּרְגַּזְנָה בֹּטְחוֹת כִּי כָּלָה בָצִיר
אֹסֶף בְּלִי יָבוֹא׃
11 * חִרְדוּ שַׁאֲנַנּוֹת רְגָזָה בֹּטְחוֹת פְּשֹׁטָה וְעֹרָה
12 וַחֲגוֹרָה עַל־חֲלָצָיִם׃ * עַל־שָׁדַיִם סֹפְדִים עַל־
שְׂדֵי־חֶמֶד עַל־גֶּפֶן פֹּרִיָּה׃
13 * עַל אַדְמַת עַמִּי קוֹץ שָׁמִיר תַּעֲלֶה כִּי עַל־כָּל־
בָּתֵּי מָשׂוֹשׂ קִרְיָה עַלִּיזָה׃
14 * כִּי־אַרְמוֹן נֻטָּשׁ הֲמוֹן עִיר עֻזָּב עֹפֶל וָבַחַן הָיָה
בְעַד מְעָרוֹת עַד־עוֹלָם מְשׂוֹשׂ פְּרָאִים מִרְעֵה
עֲדָרִים׃

9 * Et fortitudo eius à terrore transibit, & pauebunt fugientes principes eius. Dixit Dominus cuius ignis est in Sion, & caminus eius in Hierusalem.

CAP. XXXII.

1 Ecce in iustitia regnabit rex, & princi-
2 pes in iudicio præerunt. * Et erit virsi-
A cut qui absconditur à vento, & cælat se à
tempestate, sicut riui aquarũ in siti, & vm-
bra petræ prominentis in terra deserta.
3 * Non caligabunt oculi videntium, &
aures audientium diligenter auscultabunt.
4 * Et cor stultorum intelliget scientiam,
B & lingua balborum velociter loquetur &
5 planè. * Non vocabitur vltrà is qui insi-
piens est princeps, neque fraudulentus ap-
6 pellabitur maior. * Stultus enim fatua lo-
quetur, & cor eius faciet iniquitatem, vt
perficiat simulationem & loquatur ad Do-
minum frauduléter, & vacuam faciat ani-
mam esurientis, & potum sitienti auferat.
7 * Fraudulenti vasa pessima sunt. ipse
enim cogitationes cõcinnabit ad perden-
dos mites in sermone mendacij cùm lo-
8 queretur pauper iudicium. * Princeps verò
ea quæ digna sunt principi cogitabit, &
ipse super duces stabit.
9 * Mulieres opulentæ surgite, & audite
C vocem meam; filiæ confidentes percipite
auribus eloquium meum.
10 * Post dies & annos, & vos conturbabi-
mini confidentes. Consummata est enim
vindemia, collectio vltrà non veniet.
11 * Obstupescite opulentæ, conturbamini
confidentes: exuite vos, & confundemini,
accingite lumbos vestros.
12 * Super vbera plangite, super regione
desiderabili, super vinea fertili.
13 * Super humum populi mei spinæ & ve
pres ascendent, quàto magis super omnes
domos gaudij ciuitatis exultantis?
14 * Domus enim dimissa est, multitudo
vrbis relicta est, tenebræ & palpatio factæ Sup. 19
sunt super speluncas vsque in æternum.
gaudium onagrorum, pascua gregum.

תרגום יונתן

9 וְשִׁלְטוֹנוֹהִי מִן קֳדָם דַחֲלָא יֶעְדוֹן וְיִתַּבְרוּן מִן קֳדָם נִסָּא רַבְרְבוֹהִי אֲמַר יְיָ דְזֵהוֹר לֵהּ בְּצִיוֹן לְעָבְדֵי אוֹרַיְתָא וְתַנּוּר בָּעֵר לֵהּ דְאֶשָּׁא
בִּירוּשְׁלֶם לִדְעָבְרוּ עַל מֵימְרֵהּ׃ לב 1 הָא לְקֻשְׁטָא יִמְלוֹךְ מַלְכָּא וְצַדִּיקַיָּא לְמֶעְבַּד פֻּרְעֲנוּת דִּין מִן עַמְמַיָּא יִתְרַבּוּן׃
2 וִיהוֹן צַדִּיקַיָּא דְמִטַּמְּרִין קֳדָם רַשִׁיעַיָּא כְּמָא דְמִטַּמְּרִין מִן קֳדָם זַרְמִית יְתוּבוּן וְיִתְרַבּוּן וְיִתְקַבֵּל אֻלְפַנְהוֹן כְּפְרִיעַ כִּפְצִידֵי מַיָּא דְנָגְדִין
בַּאֲרַע צַחְיָא כִּטְלַל כֵּיף מְיַקַּר בַּאֲרַע מְשַׁלְהַיָא׃ 3 וְלָא יִטַּמְטְמָן עֵינֵי צַדִּיקַיָּא וְאֻדְנֵי מְקַבְּלֵי אֻלְפַן יְצִיתָן׃ 4 וְלִבַּב מְהַרְהֲרִין יִסְבַּר לְמִדַּע
וְלִישַׁנְהוֹן דַהֲוָה כְּלִים יְזוּהִי לְמַלָּלָא בְצַחְצָחָן׃ 5 לָא יִתְאֲמַר עוֹד לְרַשִׁיעַיָּא צַדִּיקַיָּא וְלִדְעָבְרוּ עַל מֵימְרֵהּ לָא יִתְאֲמַר תַּקִּיפִין׃
6 אֲרֵי רַשִׁיעַיָּא רְשָׁעָא מְמַלְּלִין וּבְלִבְּהוֹן מִתְעַשְּׁתִין אוֹנֵס לְמֶעְבַּד שְׁקַר וּלְמַלָּלָא קֳדָם יְיָ סַטְיָא לְשַׁלְהָאָה נֶפֶשׁ צַדִּיקַיָּא דִמְחַמְּדִין לְאֻלְפַן
הֵא כְּכַפְנָא לְלַחְמָא וּפִתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא דְאִנּוּן כְּצַחְיָא לְמַיָּא מְדַמַּן לְבַטָּלָא׃ 7 וְרַשִׁיעַיָּא דְעוֹבָדֵיהוֹן בִּישִׁין וְאִנּוּן עַל עֵצַת חֶטְאִין מִתְמַלְּכִין
לְחַבָּלָא עִנְוְתָנַיָּא בְּמִלֵּי שְׁקַר וּפִתְגָּמֵי חֲשִׁיבַיָּא בְּדִינָא׃ 8 וְצַדִּיקַיָּא קֻשְׁטָא מִתְמַלְּכִין וְאִנּוּן עַל קֻשְׁטְהוֹן יִתְקַיְּמוּן׃ 9 מְדִינָן דְיָתְבָן
שְׁלֵיָא קוּמָא שְׁמַעְנָא קָלִי כְּרַכִּין דְשָׁרְיָן לְרַחְצָן אֲצִיתוּ לְמֵימְרִי׃ 10 יוֹמִין עִם שְׁנִין יְזוּעִין דְשָׁרְיָן לְרַחְצָן אֲרֵי סָף עֲבוּרָא עֲלָלָא לֵית לְמִכְנַשׁ׃
11 אִתְּבַרוּ דְיָתְבִין שְׁלֵיָא זָעוּ דְשָׁרְיָן לְרַחְצָן שְׁלַחוּ וְאִתְעַרְטָלוּ וְאֶסַרוּ עַל חַרְצֵין׃ 12 עַל תְּדִין סָפְדִין וְעַל חַקְלֵי חֶמְדְּתָא וְעַל גֻּפְנִין
טְעִינִין׃ 13 עַל אֲרַע עַמִּי דְהוּבָאֵי וּבוּר תִּסַּק אֲרֵי עַל כָּל בָּתֵּי דִיץ קִרְיָה תַּקִּיפָא׃ 14 אֲרֵי בֵּית מַקְדְּשָׁא חֲרוּב הֲמוֹן קִרְוַיָּא דַהֲוָאָה
פָּלְחִין בַּהּ צְדִיאָה בֵּית תֻּקְפַנָּא וּמַטְמוֹרָנָא אִתְבְּלִי וּכְרוּ חֲרוּב וּצְדוּ עַד זְמַן אֲחַר דַהֲוָה בֵּית חֶדְוָא חֵידוּ לְמַלְכַיָּא כְּדוּ הֲוָה מְבֵז לְמַשְׁרְיָן׃

* *Petra enim circundabuntur quasi vallo,* 9
& vincentur; at fugiens capietur: hæc dicit
Dominus, Beatus qui habet in Sion semen &
domesticos in Hierusalem.

CAP. XXXII.

Ecce enim rex iustus regnabit, & principes 1
cum iudicio imperabunt.
* *Et erit homo occultans sermones suos, &* 2
abscondetur vt ab aqua quæ fertur, & appa-
rebit in Sion sicut flumen currens inclytum in
terra sitienti.
* *Et nequaquam erunt confidentes in homi-* 3
nibus, sed aures dabunt ad audiendum.
* *Et cor infirmorum attēdet audire; & lin-* 4
guæ balbutientes, citò discent loqui pacem.
* *Et non vltrà dicent stulto vt princeps sit;* 5
& non vltrà dicent ministri tui, tace.
* *Nam fatuus fatua loquetur; & cor eius* 6
vana intelliget, ad perficiendum iniqua, & lo-
quendum ad Dominum errorem, vt dispergat
animas esurientes, & animas sitientes vacuas
faciat.
* *Nam consilium malorum iniqua cogitat,* 7
interficere humiles in sermonibus iniquis, &
dissipare verba humilium in iudicio.
* *At pij sapientia cogitauerunt.* 8
* *Mulieres diuites surgite & audite vocem* 9
meam; filiæ in spe audite verba mea.
* *Diebus anni memoriam facite in dolore* 10
cum spe: cōsumata est vindemia, cessauit semen,
& non vltrà veniet.
* *Obstupescite, cōtristamini confidētes, exui-* 11
te vos, nudæ estote, accingite saccis lumbos
vestros.
* *Et super vbera plangite, de agro concupi-* 12
scentiæ & vitæ geniminis.
* *In terra populi mei spina & herba ascen-* 13
det, & ex omni domo lætitia auferetur.
* *Domus derelictæ diuitias ciuitatis dimit-* 14
tent, & domos desiderabiles: & erunt villæ
speluncæ vsque in æternum gaudium onagro-
rum, pascua pastorum.

9 * πέτρα γὰρ περιληφθήσονται ὡς χάρακι καὶ ἡττηθήσον-
ται, ὁ δὲ φεύγων ἁλώσεται· τάδε λέγει κύριος, μακάριος
ὃς ἔχει ἐν σιὼν σπέρμα καὶ οἰκείους ἐν ἱερουσαλήμ.

λβʹ.

1 * Ἰδοὺ γὰρ βασιλεὺς δίκαιος βασιλεύσει· καὶ ἄρχοντες
μετὰ κρίσεως ἄρξουσι.
2 * καὶ ἔσται ὁ ἄνθρωπος κρύπτων τοὺς λόγους αὐτοῦ καὶ
κρυβήσεται ὡς ἀφ' ὕδατος φερομένου· καὶ φανήσεται ἐν
σιὼν ὡς ποταμὸς φερόμενος ἔνδοξος ἐν γῇ διψώσῃ.
3 * καὶ οὐκέτι ἔσονται πεποιθότες ἐπ' ἀνθρώποις, ἀλλὰ
τὰ ὦτα δώσουσιν ἀκούειν.
4 * καὶ ἡ καρδία ἀσθενούντων προσέξει τοῦ ἀκούειν· καὶ
αἱ γλῶσσαι ψελλίζουσαι, ταχὺ μαθήσονται λαλεῖν εἰ-
ρήνην.
5 * καὶ οὐκέτι μὴ εἴπωσι τῷ μωρῷ ἄρχειν· καὶ οὐκέτι μὴ
εἴπωσι οἱ ὑπηρέται σου, σίγα.
6 * ὁ γὰρ μωρὸς μωρὰ λαλήσει· καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ μά-
ταια νοήσει, τοῦ συντελεῖν ἄνομα καὶ λαλεῖν πρὸς κύριον
πλάνησιν, τοῦ διασπεῖραι ψυχὰς πεινώσας καὶ τὰς ψυ-
χὰς τὰς διψώσας κενὰς ποιῆσαι.
7 * ἡ γὰρ βουλὴ τῶν πονηρῶν ἄνομα βουλεύσεται, κατα-
φθεῖραι ταπεινοὺς ἐν λόγοις ἀδίκοις, καὶ διασκεδάσαι λό-
γους ταπεινῶν ἐν κρίσει.
8 * οἱ δὲ εὐσεβεῖς συνετὰ ἐβουλεύσαντο.
9 * γυναῖκες πλούσιαι ἀνάστητε καὶ ἀκούσατε τῆς φωνῆς μου·
θυγατέρες ἐπ' ἐλπίδι ἀκούσατε τοὺς λόγους μου.
10 * ἡμέρας ἐνιαυτοῦ μνείαν ποιήσασθε ἐν ὀδύνῃ μετ'
ἐλπίδος, ἀνήλωται ὁ τρυγητὸς, πέπαυται ὁ σπόρος καὶ
οὐκέτι μὴ ἔλθῃ.
11 * ἔκστητε λυπήθητε αἱ πεποιθυῖαι, ἐκδύσασθε, γυμναὶ
γένεσθε, περιζώσασθε σάκκοις ὀσφύας ὑμῶν.
12 * καὶ ἐπὶ τῶν μαστῶν κόπτεσθε, περὶ ἀγροῦ ἐπιθυ-
μήματος καὶ ἀμπέλου γεννήματος.
13 * ἐν γῇ τοῦ λαοῦ μου ἄκανθα καὶ χόρτος ἀναβήσεται
14 καὶ ἐκ πάσης οἰκίας εὐφροσύνη ἀρθήσεται. * οἶκοι ἐγκα-
ταλελειμμένοι πλοῦτον πόλεως ἀφήσουσιν καὶ οἴκους ἐπι-
θυμητοὺς· καὶ ἔσονται αἱ κῶμαι σπήλαια ἕως τοῦ αἰῶνος
εὐφροσύνη ὄνων ἀγρίων· βοσκήματα ποιμένων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Principes autem eius à facie timoris transibunt, & conterentur propter miraculum principes eius. Dicit Dominus, cuius splendor est in Syon facientibus legem; & caminus ignis ardens in Ierusalem, transgredientibus verbum eius. CAP. XXXII.

Ecce in veritate regnabit rex; & iusti vt sumant iustam vindictam de populis, in dignitatem euehentur. [2] Et erunt iusti qui sese abscondunt propter impios, sicut qui abdunt sese à tempestate; reuertentur & magnificabuntur, & suscipietur citò doctrina eorum, sicut riui aquarum decurrentium in terra sitiente: & sicut vmbra petræ grauis in terra arida. [3] Nec claudentur oculi iustorū: & aures recipientium disciplinam auscultabunt. [4] Et cor insipientium intelliget scientiā, & lingua eorum quæ erat balbutiens, velociter loquetur eleganter. [5] Non dicentur amplius impij iusti, & qui transgressi sunt verbum eius, non dicentur fortes. [6] Quia impij impietatem loquuntur, & in corde suo vim cogitant vt faciant iniquum, & vt loquantur coram Domino errorem, vt lassam faciant animā iustorum, qui non aliter desiderant doctrinam, quàm famelicus panem; & verba legis, quæ sunt sicut aquæ sitibundo, putant auferre. [7] Impij autem, quorū opera mala sunt, ipsi in consilio peccatorum deliberant disperdere mites verbis mendacibus, & verba pauperum in iudicio. [8] Iusti autem veritatem cogitant; & ipsi super veritatem suam consistent. [9] Prouinciæ quæ habitamini tranquillè, surgite audite vocem meam. Ciuitates quæ habitamini confidenter, auscultate verbum meum. [10] Diebus enim cum annis commouebuntur, qui habitant confidenter, quia defecit frumentum, & non sunt fruges ad colligendum. [11] Contriti sunt qui habitabant in pace: contremuerunt qui morabantur confidenter: exspoliamini & nudamini, & accingite lumbos. [12] Super vbera plāgentes, super agros desiderabiles, & super vites oneratas *fructu.*
[13] Super terram populi mei: quæ tribulum & spinam profert; super omnes quoque domos exultationis ciuitatis munitæ. [14] Quoniam domus sanctuarij destructa est, multitudo ciuitatū quæ in ea colebant, deserta est: domus fortitudinis nostræ & refugij nostri attrita est, & suffossa, & desolata, & vastata vsq; ad tempus: locus in quo erat lætitia, & gaudium regibus, nunc factus est in direptionem exercitibus.

15 עַד־יֵעָרֶה עָלֵינוּ רוּחַ מִמָּרוֹם וְהָיָה מִדְבָּר לַכַּרְמֶל וְכַרְמֶל לַיַּעַר יֵחָשֵׁב׃
16 וְשָׁכַן בַּמִּדְבָּר מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בַּכַּרְמֶל תֵּשֵׁב׃
17 וְהָיָה מַעֲשֵׂה הַצְּדָקָה שָׁלוֹם וַעֲבֹדַת הַצְּדָקָה הַשְׁקֵט וָבֶטַח עַד־עוֹלָם׃
18 וְיָשַׁב עַמִּי בִּנְוֵה שָׁלוֹם וּבְמִשְׁכְּנוֹת מִבְטַחִים וּבִמְנוּחֹת שַׁאֲנַנּוֹת׃
19 וּבָרַד בְּרֶדֶת הַיָּעַר וּבַשִּׁפְלָה תִּשְׁפַּל הָעִיר׃
20 אַשְׁרֵיכֶם זֹרְעֵי עַל־כָּל־מָיִם מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל־הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר׃

לג

1 הוֹי שׁוֹדֵד וְאַתָּה לֹא שָׁדוּד וּבוֹגֵד וְלֹא־בָגְדוּ בוֹ כַּהֲתִמְךָ שׁוֹדֵד תּוּשַּׁד כַּנְּלֹתְךָ לִבְגֹּד יִבְגְּדוּ־בָךְ׃
2 יְהוָה חָנֵּנוּ לְךָ קִוִּינוּ הֱיֵה זְרֹעָם לַבְּקָרִים
3 אַף־יְשׁוּעָתֵנוּ בְּעֵת צָרָה׃ מִקּוֹל הָמוֹן נָדְדוּ עַמִּים מֵרוֹמְמֻתֶךָ נָפְצוּ גּוֹיִם׃
4 וְאֻסַּף שְׁלַלְכֶם אֹסֶף הֶחָסִיל כְּמַשַּׁק גֵּבִים
5 שֹׁקֵק בּוֹ׃ נִשְׂגָּב יְהוָה כִּי שֹׁכֵן מָרוֹם מִלֵּא צִיּוֹן מִשְׁפָּט וּצְדָקָה׃
6 וְהָיָה אֱמוּנַת עִתֶּיךָ חֹסֶן יְשׁוּעֹת חָכְמַת וָדָעַת
7 יִרְאַת יְהוָה הִיא אוֹצָרוֹ׃ הֵן אֶרְאֶלָּם צָעֲקוּ חֻצָה מַלְאֲכֵי שָׁלוֹם מַר יִבְכָּיוּן׃
8 נָשַׁמּוּ מְסִלּוֹת שָׁבַת עֹבֵר אֹרַח הֵפֵר בְּרִית מָאַס עָרִים לֹא חָשַׁב אֱנוֹשׁ׃
9 אָבַל אֻמְלְלָה אָרֶץ הֶחְפִּיר לְבָנוֹן קָמַל הָיָה הַשָּׁרוֹן כָּעֲרָבָה וְנֹעֵר בָּשָׁן וְכַרְמֶל׃
10 עַתָּה אָקוּם יֹאמַר יְהוָה עַתָּה אֵרוֹמָם עַתָּה אֶנָּשֵׂא׃

15 *Donec effundatur ſuper nos ſpiritus de excelſo. Et erit deſertum in Chermel, & Chermel in ſaltum reputabitur.
16 *Et habitabit in ſolitudine iudicium, & iuſtitia in Chermel ſedebit.
17 *Et erit opus iuſtitiæ pax, & cultus iuſtitiæ ſilentium & ſecuritas vſque in ſempiternum.
18 *Et ſedebit populus meus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta.
19 *Grando autem in deſcenſione ſaltus, & humilitate humiliabitur ciuitas.
20 *Beati qui ſeminatis ſuper omnes aquas, immittentes pedem bouis & aſini.

CAP. XXXIII.

1 A VÆ qui prædaris; nónne & ipſe prædaberis? & qui ſpernis, nónne & ipſe ſperneris? Cùm conſummaueris deprędationẽ, deprædaberis; cùm fatigatus deſieris contemnere, contemneris.
2 *Domine miſerere noſtri, te enim expectamns: eſto brachium noſtrum in manè, & ſalus noſtra in tẽpore tribulationis.
3 *A voce angeli fugerunt populi; & ab exaltatione tua diſperſæ ſunt gentes.
4 *Et congregabuntur ſpolia veſtra ſicut colligitur bruchus, velut cùm foſſæ plenæ fuerint de eo.
5 *Magnificatus eſt Dominus, quoniam habitauit in excelſo, impleuit Sion iudicio & iuſtitia.
6 *Et erit fides in temporibus ſuis. Diuitiæ ſalutis ſapientia, & ſcientia: timor Domini ipſe eſt theſaurus eius.
7 *Ecce videntes clamabunt foris, angeli pacis amarè flebunt.
8 *Diſſipatæ ſunt viæ, ceſſauit tranſiens per ſemitam; irritum factum eſt pactum: proiecit ciuitates, non reputauit homines.
9 *Luxit & elanguit terra, confuſus eſt Libanus & obſurduit. & factus eſt Saron ſicut deſertum, & concuſſa eſt Baſan & Carmelus.
10 *Nunc conſurgam, dicit Dñs, nunc exaltabor, & nunc ſublimabor.

תרגום יונתן

15 כל דנה עד דייתי לנא רוחא מן קדם דשכינתה בשמי מרומא ויהי מדברא לכרמלא וכרמלא קרוין סגיאין יתחב׃ 16 וישרון במדברא עבדי דינא ועבדי צדקתא ית כרמלא יתבון׃ 17 ויהון עבדי צדקתא שלם ומפלחי צדקתא ישקטון וישרון לרחצן עד עלמא׃ 18 ויתבון עמי במדוריהון שלם ועל ארעהון לרחצן ובקרויהון שליא׃ 19 וייחות ברדא ויקטל משרית עממיא ויצדון ויסופון דיריהון׃ 20 טוביכון צדיקיא עבדתון לכון עובדין טבין דאתון דמן לדזרעין על שקיא משלחין לאדרכא בתורא ולמכנש בחמרא׃

לג

1 וי דאתי למבז ויתך לא יבזון ודאתי למינס ויתך לא ינסון כד תיתי למבז יבזונך וכד תלאי למינס ינסונך׃ 2 יי רחם עלנא למימרך סברנא הוי תקפנא בכל יום ואף פרקננא בעדן עקא׃ 3 מקל המון אתברו עממיא מסגי גבורתך אתבדרא מלכותא׃ 4 ויכנשון בית ישראל נכסי עממיא סנאיהון כמא דכנשין ית זחלא אזין במאני זינא כמא דאזין בזריקתא׃ 5 תקיף יי דאשרי שכינתה בשמי מרומא דאמר למימלי ציון דעבדי דין דקשוט וזכו׃ 6 ויהי כמא דאמרת לאוטבא לדחלך איתיתא וקימתא בעדנה תקוף ופרקן חכמה ומדע לדחליא דיי אוצר טובה עתיד׃ 7 הא כד תתגלי להון יצוחון בשוקא במרר אזגדי עממיא דאזלו לבשרא שלם חבו למהוי בכן במרר נפש׃ 8 צדיו כבשיא פסקו עדי ארחן על דאשניו קימא אתרחקו מקרויהון ולא חשבו בני אנשא בבישתא אתיא עליהון׃ 9 אתאבלת חרובת ארעא יבש לבנן נתר הוה שרונא כמישרא וצדי מתנן וכרמלא׃ 10 כען אתגלי אמר יי כען אתרומם כען אתנטל׃

* Donec adueniat super vos spiritus de ex- 15
celso, & erit desertum Chermel, & Chermel in
syluam reputabitur.
* Et requiescet in deserto iudicium, & iusti- 16
tia in Carmelo habitabit.
* Et erunt opera iustitiæ pax, & obtinebit 17
iustitia requiem; & confidentes erunt vsque in
æternum.
* Et habitabit populus eius in ciuitate pacis, 18
& habitabit confidens, & requiescent cum di-
uitijs.
* At grando si descenderit, non super vos ve- 19
niet, & erunt inhabitantes in syluis confidentes
sicut qui in campestri.
* Beati seminantes super omnem aquam, vbi 20
bos & asinus calcat.

CAP. XXXIII.

VAe qui miseros faciunt vos; vos autem 1
nemo facit miseros: & reprobans vos, non
reprobat. capientur reprobantes & tradentur:
& quasi tinca in vestimento, sic superabuntur.
* Domine miserere nostri, in te enim confidi- 2
mus: factum est semen incredulorum in perdi-
tionem; at salus nostra in tempore tribulationis.
* Propter vocem timoris tui obstupuerunt 3
populi à timore tuo, & dispersæ sunt gentes.
* Nunc autem congregabuntur spolia vestra 4
parui & magni; quemadmodum si quis congre-
gauerit locustas, sic illudent vobis.
* Sanctus Deus qui habitat in cælis; repleta 5
est Sion iudicio & iustitia;
* In lege tradentur; in thesauris salus nostra: 6
illic sapientia & scientia, & pietas ad Domi-
num, hi sunt thesauri iustitiæ.
* Ecce iam in timore vestro ipsi timebunt. 7
quos timuistis, timebunt à vobis: angeli enim
mittentur loquentes pacem; amarè flentes aduo-
cantes pacem.
* Desolabuntur enim horum viæ: cessauit ti- 8
mor gentium; & testamentum tollitur, & non
reputauit ipsos homines.
* Luxit terra, confusus est Libanus: paludes 9
factus est Saron: manifesta erit Galilæa & Car-
melus.
* Nunc consurgam, dicit Dominus, Nunc 10
gloriabor, nunc exaltabor.

15 * ἕως ἂν ἐπέλθῃ ἐφ' ὑμᾶς πνεῦμα ἀφ' ὑψηλοῦ· καὶ
ἔσται ἔρημος ὁ χερμέλ, καὶ ὁ χερμὲλ εἰς δρυμὸν λογισθή-
16 σεται. * καὶ ἀναπαύσεται ἐν τῇ ἐρήμῳ κρῖμα, καὶ δικαιο-
17 σύνη ἐν τῷ καρμήλῳ κατοικήσει. * καὶ ἔσται τὰ ἔργα τῆς
δικαιοσύνης εἰρήνη· καὶ κρατήσει ἡ δικαιοσύνη ἀνάπαυσιν·
καὶ πεποιθότες ἔσονται ἕως τοῦ αἰῶνος.
18 * καὶ κατοικήσει ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐν πόλει εἰρήνης· καὶ ἐνοι-
19 κήσει πεποιθώς, καὶ ἀναπαύσονται μετὰ πλούτου. * ἡ δὲ χά-
λαζα ἐὰν καταβῇ, οὐκ ἐφ' ὑμᾶς ἥξει· καὶ ἔσονται οἱ ἐνοι-
20 κοῦντες ἐν τοῖς δρυμοῖς πεποιθότες ὡς οἱ ἐν τῇ πεδινῇ. * μα-
κάριοι οἱ σπείροντες ἐπὶ πᾶν ὕδωρ, οὗ βοῦς καὶ ὄνος πατεῖ.

λγ'.

1 * Οὐαὶ τοῖς ταλαιπωροῦσιν ὑμᾶς· ὑμᾶς δὲ οὐδεὶς ποιεῖ
ταλαιπώρους· καὶ ὁ ἀθετῶν ὑμᾶς, οὐκ ἀθετεῖ· ἁλώσονται
οἱ ἀθετοῦντες καὶ παραδοθήσονται· καὶ ὡς σὴς ἐπὶ ἱματίου,
2 οὕτως ἡττηθήσονται. * κύριε ἐλέησον ἡμᾶς, ἐπὶ σοὶ γὰρ
πεποίθαμεν· ἐγενήθη τὸ σπέρμα τῶν ἀπειθούντων εἰς ἀ-
πώλειαν· ἡ δὲ σωτηρία ἡμῶν ἐν καιρῷ θλίψεως.
3 * διὰ φωνὴν τοῦ φόβου σου ἐξέστησαν λαοὶ ἀπὸ τοῦ
φόβου σου, καὶ διεσπάρησαν τὰ ἔθνη.
4 * νῦν δὲ συναχθήσεται τὰ σκῦλα ὑμῶν μικροῦ καὶ με-
γάλου· ὃν τρόπον ἐάν τις συναγάγῃ ἀκρίδας, οὕτως ἐμ-
παίξουσιν ὑμῖν.
5 * ἅγιος ὁ θεὸς ὁ κατοικῶν ἐν οὐρανοῖς· ἐνεπλήσθη σιὼν
κρίσεως καὶ δικαιοσύνης,
6 * ἐν νόμῳ παραδοθήσονται· ἐν θησαυροῖς ἡ σωτηρία
ἡμῶν· ἐκεῖ σοφία καὶ ἐπιστήμη καὶ εὐσέβεια πρὸς τὸν κύ-
ριον· οὗτοί εἰσι θησαυροὶ δικαιοσύνης.
7 * ἰδοὺ δὴ ἐν τῷ φόβῳ ὑμῶν αὐτοὶ φοβηθήσονται· οὓς
ἐφοβεῖσθε, φοβηθήσονται ἀφ' ὑμῶν· ἄγγελοι γὰρ ἀπο-
σταλήσονται λαλοῦντες εἰρήνην· πικρῶς κλαίοντες πα-
ρακαλοῦντες εἰρήνην.
8 * ἐρημωθήσονται γὰρ αἱ τούτων ὁδοί· πέπαυται ὁ φόβος
τῶν ἐθνῶν· καὶ ἡ διαθήκη αἴρεται· καὶ οὐ μὴ ἐλογίσθη
αὐτοὺς τῶν ἀνθρώποις.
9 * ἐπένθησεν ἡ γῆ· ᾐσχύνθη ὁ λίβανος· ἕλη ἐγένετο ὁ
σαρών· φανερὰ ἔσται ἡ γαλιλαία καὶ κάρμηλος.
10 * νῦν ἀναστήσομαι, λέγει κύριος· νῦν δοξασθήσομαι,
νῦν ὑψωθήσομαι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Omnia hæc sustinemus donec veniat nobis respiratio à facie eius, cuius maiestas est in cælis excelsis. Et erit desertum in Carmel, &
Carmel ciuitatibus multis habitabitur. 16 Et morabuntur in deserto facientes iudicium, & facientes iustitiam in Carmelo habitabunt.
17 Et erunt operantes iustitiam in pace, & colentes iustitiam quiescent, & habitabunt confidenter vsque in seculum. 18 Et habitabit po
pulus meus in habitaculis suis pacificè, & in terra sua confidenter, & in ciuitatibus suis opulentis. 19 Et descendet grando, & interficiet ca-
stra populorum; & destruentur & consumentur habitatores eorum. 20 Beati estis vos iusti qui fecistis opera bona: qui similes estis se-
minantibus super irrigua, qui immittunt boues ad calcandum, & asinos ad colligendum. CAP. XXXIII.
VÆ qui venis ad prædandum, nónne & te deprædabuntur? & qui venis ad diripiendum, nónne & te diripient? cùm venis ad depræ-
dandum, vastaberis; & cùm fatigatus desieris diripere, diripient te. 2 Domine miserere nostri; in verbũ tuum sperauimus: esto forti-
tudo nostra in omni die; salus quoque nostra in tempore tribulationis. 3 A voce multitudinis contriti sunt populi; præ multitudine ma-
gnalium dispersa sunt regna. 4 Et colligent domus Israel substantias populorum inimicorũ suorum, sicut colligunt bruchum: armabun-
tur armis bellicis, sicut armantur lorica. 5 Fortis est Dominus qui habitare fecit maiestatem suam in cælis excelsis; qui dixit se impletu-
rum Syon operantibus iudicium verum, & iustitiam. 6 Et ita fit vt sicut dixeras te benefacturum timentibus te, adducas & confirmes in
tempore suo, fortitudinẽ & salutẽ, sapientiã, & scientiam. timentibus Dñm, thesaurus eius bonus futurus est. 7 Ecce quando reuelatus fue-
ris eis, clamabunt foris amarè nuncij populorũ, qui ierant ad annunciandã pacem; reuersi sunt vt plorent in amaritudine animæ. 8 Desertæ
sunt semitæ, cessauerũt transeũtes viam; eò quòd mutauerũt pactũ: longè facti sunt à ciuitatibus suis; & nõ cogitant filij hominũ malũ quod
venturum est eis. 9 Luxit & deserta est terra: exiccatus est Libanus & euulsus est: fuit Saron sicut vallis; & vastus est Bassan & Carmelus.
10 Nunc reuelabor, dicit Dominus, nunc exaltabor, nunc eleuabor.

11 תַּהֲרוּ חֲשַׁשׁ תֵּלְדוּ קַשׁ רוּחֲכֶם אֵשׁ תֹּאכַלְכֶם׃
12 וְהָיוּ עַמִּים מִשְׂרְפוֹת שִׂיד קוֹצִים כְּסוּחִים
13 בָּאֵשׁ יִצַּתּוּ׃ שִׁמְעוּ רְחוֹקִים אֲשֶׁר עָשִׂיתִי
וּדְעוּ קְרוֹבִים גְּבֻרָתִי׃
14 פָּחֲדוּ בְצִיּוֹן חַטָּאִים אָחֲזָה רְעָדָה חֲנֵפִים מִי
יָגוּר לָנוּ אֵשׁ אוֹכֵלָה מִי־יָגוּר לָנוּ מוֹקְדֵי עוֹלָם׃
15 הֹלֵךְ צְדָקוֹת וְדֹבֵר מֵישָׁרִים מֹאֵס בְּבֶצַע
מַעֲשַׁקּוֹת נֹעֵר כַּפָּיו מִתְּמֹךְ בַּשֹּׁחַד אֹטֵם אָזְנוֹ
מִשְּׁמֹעַ דָּמִים וְעֹצֵם עֵינָיו מֵרְאוֹת בְּרָע׃
16 הוּא מְרוֹמִים יִשְׁכֹּן מְצָדוֹת סְלָעִים מִשְׂגַּבּוֹ
לַחְמוֹ נִתָּן מֵימָיו נֶאֱמָנִים׃
17 מֶלֶךְ בְּיָפְיוֹ תֶּחֱזֶינָה עֵינֶיךָ תִּרְאֶינָה אֶרֶץ
18 מַרְחַקִּים׃ לִבְּךָ יֶהְגֶּה אֵימָה אַיֵּה סֹפֵר
אַיֵּה שֹׁקֵל אַיֵּה סֹפֵר אֶת־הַמִּגְדָּלִים׃
19 אֶת־עַם נוֹעָז לֹא תִרְאֶה עַם עִמְקֵי שָׂפָה
מִשְּׁמוֹעַ נִלְעַג לָשׁוֹן אֵין בִּינָה׃
20 חֲזֵה צִיּוֹן קִרְיַת מוֹעֲדֵנוּ עֵינֶיךָ תִרְאֶינָה
יְרוּשָׁלַםִ נָוֶה שַׁאֲנָן אֹהֶל בַּל־יִצְעָן בַּל־יִסַּע יְתֵדֹתָיו
לָנֶצַח וְכָל־חֲבָלָיו בַּל־יִנָּתֵקוּ׃
21 כִּי אִם־שָׁם אַדִּיר יְהוָה לָנוּ מְקוֹם־נְהָרִים
יְאֹרִים רַחֲבֵי יָדָיִם בַּל־תֵּלֶךְ בּוֹ אֳנִי־שַׁיִט וְצִי אַדִּיר
22 לֹא יַעַבְרֶנּוּ׃ כִּי יְהוָה שֹׁפְטֵנוּ יְהוָה מְחֹקְקֵנוּ
יְהוָה מַלְכֵּנוּ הוּא יוֹשִׁיעֵנוּ׃
23 נִטְּשׁוּ חֲבָלָיִךְ בַּל־יְחַזְּקוּ כֵן־תָּרְנָם בַּל־פָּרְשׂוּ
נֵס אָז חֻלַּק עַד־שָׁלָל מַרְבֶּה פִּסְחִים בָּזְזוּ בַז׃
24 וּבַל־יֹאמַר שָׁכֵן חָלִיתִי הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּהּ
נְשֻׂא עָוֺן׃

11 * Concipietis ardorẽ, & parietis ſtipulã;
12 ſpiritus veſter vt ignis vorabit vos. * Et erũt
populi quaſi de incendio cinis, ſpinæ con-
13 gregatæ igni comburentur. * Audite qui
longè eſtis quæ fecerim, & cognoſcite vici-
14 ni fortitudinẽ meam. * Conterriti ſunt in
Sion peccatores, poſſedit timor hypocri-
C tas. quis poterit habitare de vobis cũ igne
deuorante? aut quis habitabit ex vobis cũ
15 ardoribus ſempiternis? * Qui ambulat in
iuſtitiis, & loquitur veritatem, qui proiicit
auaritiam & calumniam, & extutit manus
ſuas ab omni munere. qui obturat aures
ſuas ne audiat ſanguinẽ; & claudit oculos
16 ſuos, ne videat malũ. * Iſte in excelſis ha-
bitabit, munimẽta ſaxorũ ſublimitas eius.
panis ei datus eſt, aquæ eius fideles ſunt.
17 * Regem in decore ſuo videbunt oculi 1.C. 2,d
18 eius; cernent terram de longè. * Cor tuum
meditabitur timorem. vbi eſt literatus, vbi
Legis verba ponderans, vbi eſt doctor par-
19 uulorum? * Populum impudentẽ non vi-
debis, populum alti ſermonis, ita vt non
poſſis intelligere diſertitudinem linguæ
20 eius, in quo nulla eſt ſapientia. * Reſpice
D Sion ciuitatem ſolennitatis noſtræ. oculi
tui videbũt Hieruſalem habitationẽ opu-
lentam, tabernaculum quod nequaquam
transferri poterit: nec auferẽtur claui eius
in ſempiternum, & omnes funiculi eius
21 non rumpentur. * Quia ſolummodo
ibi magnificus eſt Dominus noſter. locus
fluuiorũ riui latiſſimi & patentes, nõ tran-
ſibit ſuper eũ nauis remigũ, neq; triremis
22 magna trãſgredietur eũ. * Dñs enim iudex
noſter, Dñs legifer noſter, Dñs rex noſter:
23 ipſe ſaluabit nos. * Laxati ſunt funiculi tui,
ſed nõ præualebunt. ſic erit malus tuus, vt
dilatare ſignũ non queas. tunc diuidentur
ſpolia prędarũ multarum; claudi diripient
24 rapinã. * Nec dicet vicinus, Elãgui. populus
qui habitat in ea, auferetur ab eo iniquitas.

תרגום יונתן

11 אִתְעַשְׁתּוּן לְכוֹן עַמְמַיָא עֶשְׁתּוֹנִין דִרְשַׁע עֲבַדְתּוּן לְכוֹן עוֹבָדִין בִּישִׁין בְּדִיל עוֹבָדֵיכוֹן בִּישַׁיָא מֵימְרִי כְּעַלְעוֹלָא לְקַשָּׁא יְשֵׁיצֵי יַתְכוֹן׃
12 וִיהוֹן עַמְמַיָא יְקִידַת נוּר כּוּבִּין מְפַסְּכִין בְּנוּרָא יִתּוֹקְדוּן׃ 13 שְׁמַעוּ צַדִּיקַיָא דִנְטַרוּ אוֹרַיְתָא מִלְּקַדְמִין מַה דַעֲבָדִית וּדְעוּ טָבַיָא
דְתָבוּ לְאוֹרַיְתָא קָרִיב גְבוּרְתִּי׃ 14 אִתְּבָרוּ בְּצִיּוֹן חַיָבִין דַחֲלָא אֲחַדְתִּנוּן לְרַשִׁיעַיָא דַהֲווֹ מְגַנְּבִין אָרְחַתְהוֹן אָמְרִין מָן יְדוּר לָנָא בְּצִיּוֹן דְבַהּ
זְהוֹר שְׁכִנְתֵּיהּ כְּאֶשָּׁא אָכְלָה מָן יִתּוֹתַב לָנָא בִּירוּשְׁלֵם דְבַהּ עֲתִידִין רַשִׁיעַיָא לְאִתְדָנָא וּלְאִתְמַסְרָא לְגֵהִנָם יְקִידוּת נוּר עָלַם׃
15 אֲמַר נְבִיָא יִתְיַתְּבוּן בַּהּ צַדִּיקַיָא כָּל דִמְהַלֵּךְ בִּזְכוּ וּמְמַלֵּל כֵּיוְנָן מִתְרַחֵק מִמָּמוֹן דִשְׁקַר מַרְחֵק נַפְשֵׁהּ מִן אֲנוּסִין מְנַע יְדוֹהִי מִלְּקַבָּלָא
שׁוֹחֲדָא מְטַמְטֵם אֻדְנֵיהּ מִלְמִשְׁמַע בְּאַשְׁדֵי דַם זַכַּאי וְכָלֵי עֵינוֹהִי מִלְמֶחְזֵי בְּעָבְדֵי בִישׁ׃ 16 וְהוּא בַּאֲתַר רָם וּמְנַטַל יְהֵי בֵית מֵישְׁרוֹהִי
בֵּית מַקְדְּשָׁא תִּשְׂבַּע נַפְשֵׁהּ מְזוֹנֵיהּ מְסַפַּק מוֹהִי קַיָמִין כְּמַבּוּעַ דְמַיִן דְלָא פָסְקִין מוֹהִי׃ 17 יָת יְקַר שְׁכִינַת מֶלֶךְ עָלְמַיָא בְּתֻשְׁבַּחְתֵּיהּ יֶחֶזְיָן
עֵינָךְ תִּסְתַּכַּל וְתֶחֱזֵי בְּנָחְתֵי אֲרַע גֵהִנָם׃ 18 לִבָּךְ יְחַשֵׁב רַבְרְבָן הֵיכָא סָפְרַיָא הֵיכָא רַבְרְבַיָא הֵיכָא חָשְׁבַיָא יֵיתוּן אִם יִכְלוּן לְחַשָּׁבָא מִנְיַן
קְטִילֵי רֵישֵׁי מַשְׁרְיַת גִבָּרַיָא׃ 19 יָת מָרְוַת עַם תַּקִּיף לָא תִכּוֹל לְמֶחְזֵי עַמָא דַהֲוָה עֲמִיק מַמַלְלְהוֹן מִלְמִשְׁמַע מַלְעֲגִין בְּלִישַׁנְהוֹן מִדְלֵית
בְּהוֹן סָכְלְתָנוּ׃ 20 תֶּחֱזֵי בְּמַפַּלְתְּהוֹן צִיּוֹן קִרְיַת זִמְנָנָא עֵינָךְ יֶחֶזְיָן בְּנֶחָמַת יְרוּשְׁלֵם בְּאַצְלָחְתָּא בִּשְׁלֵיוְתָא כְּמַשְׁכְּנָא דְלָא מִתְפָּרֵק וְלָא
מִשְׁתַּלְפִין סִכּוֹהִי לְעָלַם וְכָל אֲטוּנוֹהִי לָא יִתְפַּסְקוּן׃ 21 אֲרֵי אֱלָהִין מִתַּמָן תִּתְגְּלֵי גְבוּרְתָּא דַיְיָ לְאוֹטָבָא לָנָא מֵאֲתַר נָפְקִין נַהֲרִין שָׁפְעִין
פַּתְיוּת יָדִין דְלָא תֵיזִיל בַּהּ סְפִינַת צַיָדִין וּבוּרְנֵי רַבְתֵּי לָא תְגוּזִינֵהּ׃ 22 אֲרֵי יְיָ דַיָנָנָא דְאַפְּקָנָא בִגְבוּרְתֵּיהּ מִמִּצְרַיִם יְיָ מַלְפָנָא דִיהַב לָנָא
אֻלְפַן אוֹרַיְתָא מִסִינַי יְיָ מַלְכָּנָא הוּא יִפְרְקִנָנָא וְיַעֲבֵד לָנָא פֻּרְעָנוּת דִין מִן מַשְׁרְיַת גוֹג׃ 23 בְּעִדָנָא הַהִיא יִתַּבְּרוּן עַמְמַיָא מִתְקְפֵיהוֹן
וִיהוֹן דָמָן לִסְפִינָא דְאִתְפְּסִיקוּ חַבְלָהָא וְלֵית לַהּ תְּקוֹף עַל תַּרְנְהוֹן דְאִתְפְּסֵק וְלָא אֶפְשַׁר לְמִפְרַס עֲלוֹהִי קְלַע כְּדֵין יִפְלְגוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל נִכְסֵי
עַמְמַיָא סְגִיאוּת עֲדִי וּבַז אֲפִילוּ אִית בְּהוֹן עַוִּרִין וְחִגְּרִין וְאַף אִנוּן יִפַלְגוּן סְגִיאוּת עֲדִי וּבַז׃ 24 וְלָא יֵימְרוּן מִכְּעַן לְעַמָא דְשָׁרָן מִסְחוֹר סְחוֹר
לִשְׁכִינְתָּא מִלְוָתְכוֹן אֲתַת עֲלָנָא מְחַת מְרַע עַמָא בֵית יִשְׂרָאֵל יִתְכַּנְשׁוּן וִיתוּבוּן לְאַרְעֲהוֹן שְׁבִיק לְחוֹבֵיהוֹן׃

* Nunc videbitis, nunc erubeſcetis, vana erit 11
fortitudo ſpiritus veſtri; ignis vos deuorabit.
* Et erunt gentes combuſtæ, ſicut ſpina in 12
agro proiecta & combuſta. * Audient qui lon- 13
gè ſunt quæ feci, & ſcient qui appropinquant,
fortitudinem meam. * Receſſerunt qui in Sion, 14
iniqui: apprehendet tremor iniquos. quis an-
nunciabit vobis, quia ignis ardet? quis an-
nunciabit vobis locum æternũ? * Ambulans 15
in iuſtitia, loquẽs rectã viam, qui odit iniquita-
tẽ & iniuſtitiã, & manus excutiens à mune-
ribus: obturãs aures, vt nõ audiat iudiciũ ſan-
guinis, claudẽs oculos, vt nõ videat iniquitatẽ.
* Hic habitabit in excelſa ſpelunca petræ for 16
tis: panis ei dabitur & aqua eius fidelis.
* Regem cum gloria videbitis: & oculi ve- 17
ſtri videbunt terram de longè. * Anima ve- 18
ſtra meditabitur timorem: vbi ſunt literati?
vbi ſunt conſiliatores? vbi eſt numerans nu-
trientes paruũ et magnũ * Populum? cui non 19
dederunt conſiliũ, neque ſciebat profundam vo-
cem: ita vt non audiret populus contemptibilis;
& non eſt audienti intelligentia.
* Ecce Sion ciuitas ſalutare noſtrũ, oculi tui 20
videbũt Hieruſalem ciuitas diues: tabernacu-
la, quæ nõ commouebuntur, neque mouebuntur
paxilli tabernaculi eius in æternum tempus: ne-
que funiculi eius diſrumpentur.
* Quia nomen Domini magnum vobis erit: 21
flumina & foſſæ latæ & ſpacioſæ: non ambula-
bis hanc viam, neque trãſibit nauis agitata re-
migio, nam Deus meus magnus eſt, non pertran-
ſibit me Dominus. * Dominus iudex noſter, 22
Dominus princeps noſter, Dominus rex noſter,
Dominus ipſe nos ſaluabit. * Dirupti ſunt fu- 23
niculi tui, quia non præualuerũt; malus tuus in-
clinatus eſt, nõ demittet vela: nõ eleuabit ſignũ,
donec tradatur in vaſtationẽ, igitur multi claudi
prædã faciẽt. * Et nõ dicat populus inhabitãs 24
in ea, Laborabo; dimiſſum eſt enim eis delictum.

11 * νῦν ὄψεσθε, νῦν αἰσχυνθήσεσθε, ματαία ἔσται ἡ ἰσχὺς
12 τοῦ πνεύματος ὑμῶν· πῦρ ὑμᾶς κατέδεται. * καὶ ἔσονται ἔθνη
κατακεκαυμένα ὡς ἄκανθα ἐν ἀγρῷ ἐρριμμένη καὶ κα-
13 τακεκαυμένη. * ἀκούσονται οἱ πόρρωθεν ἃ ἐποίησα, καὶ γνώ-
14 σονται οἱ ἐγγίζοντες τὴν ἰσχύν μου. * ἀπέστησαν οἱ ἐν
σιὼν ἄνομοι· λήψεται τρόμος τοὺς ἀσεβεῖς· τίς ἀναγγε-
λεῖ ὑμῖν, ὅτι πῦρ καίεται; τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν τὸν τόπον
15 αἰώνιον; * πορευόμενος ἐν δικαιοσύνῃ, λαλῶν εὐθεῖαν
ὁδόν; μισῶν ἀνομίαν καὶ ἀδικίαν, καὶ τὰς χεῖρας ἀποσειόμε-
νος ἀπὸ δώρων· βαρύνων τὰ ὦτα, ἵνα μὴ ἀκούσῃ κρίσιν αἵ-
ματος, καμμύων τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἵνα μὴ ἴδῃ ἀδικίαν.
16 * οὗτος οἰκήσει ἐν ὑψηλῷ σπηλαίῳ πέτρας ἰσχυρᾶς·
17 ἄρτος αὐτῷ δοθήσεται καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῦ πιστόν. * βασιλέα
μετὰ δόξης ὄψεσθε· καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ὄψονται γῆν
18 πόρρωθεν. * ἡ ψυχὴ ὑμῶν μελετήσει φόβον· ποῦ εἰσὶν
οἱ γραμματικοί; ποῦ εἰσὶν οἱ συμβουλεύοντες; ποῦ ἐστὶν ὁ
ἀριθμῶν τοὺς συντρεφομένους μικρὸν καὶ μέγαν
19 * λαόν; ᾧ οὐ συνεβουλεύσαντο, οὐδὲ ᾔδει βαθύφωνον· ὥσ-
τε μὴ ἀκοῦσαι λαὸς πεφαυλισμένος· καὶ οὐκ ἔστι τῷ ἀ-
20 κούοντι σύνεσις. * ἰδοὺ σιὼν ἡ πόλις τὸ σωτήριον ἡμῶν· οἱ
ὀφθαλμοί σου ὄψονται ἱερουσαλὴμ πόλις πλουσία·
σκηναὶ αἳ οὐ μὴ σεισθῶσιν, οὐδὲ μὴ κινηθῶσιν οἱ πάσσαλοι
τῆς σκηνῆς αὐτῆς εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον· οὐδὲ τὰ σχοινία αὐ-
21 τῆς οὐ μὴ διαρραγῶσιν. * ὅτι τὸ ὄνομα κυρίου μέγα, ὑμῖν
ἔσται· ποταμοὶ καὶ διώρυγες πλατεῖς καὶ εὐρύχωροι· οὐ
πορεύσῃ ταύτην τὴν ὁδόν· οὐδὲ πορεύσεται πλοῖον ἐλαῦνον·
ὁ γὰρ θεός μου μέγας ἐστίν· οὐ παρελεύσεταί με κύριος.
22 * κύριος κριτὴς ἡμῶν, κύριος ἄρχων ἡμῶν, κύριος
βασιλεὺς ἡμῶν, κύριος αὐτὸς ἡμᾶς σώσει.
23 * ἐρράγησαν τὰ σχοινία σου, ὅτι οὐκ ἐνίσχυσεν· ὁ ἱστός
σου ἔκλινεν· οὐ χαλάσει τὰ ἱστία· οὐκ ἀρεῖ σημεῖον, ἕως οὗ
παραδοθῇ εἰς προνομήν· τοίνυν πολλοὶ χωλοὶ προνομὴν
ποιήσουσιν.
24 * καὶ οὐ μὴ εἴπῃ ὁ λαὸς ὁ ἐνοικῶν ἐν αὐτῇ, κοπιῶ· ἀφέθη
γὰρ αὐτοῖς ἡ ἁμαρτία.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Cogitaſtis vobis populi cogitationes impietatis: feciſtis vobis opera mala; propter malefacta veſtra Verbum meum diſperdet vos, ſicut turbo ſtipulam. [12] Et erunt populi incendium ignis; *vt* ſpinæ exciſæ, igne comburentur. [13] Audite iuſti qui ſeruaſtis legem ab antiquo, quid fecerim; & ſcitote boni qui rediſtis ad legem meã: propè enim eſt potentia mea. [14] Contriti ſunt in Sion peccatores, timor apprehendit impios qui ſuffurãtur vias ſuas. Dicũt, Quis habitabit ex nobis in Sion; vbi eſt ſplendor maieſtatis eius ſicut ignis cõſumens? quis habitabit ex nobis in Ieruſalem; vbi impij iudicandi ſunt, & tradendi in gehennam incendio ignis ſempiterno? [15] Dixit propheta, Habitabunt in ea iuſti; omnis qui ambulat in iuſtitia, & loquitur recta, & ſeparat ſe à mammona iniquitatis; elongat animam ſuam à rapinis, prohibet manum ſuam ab acceptione muneris; & obturat aurem ſuam, ne audiat effundentes ſanguinẽ innocentem, & claudit oculos ſuos ne videat operantes iniquitatem. [16] Ipſe autem in loco excelſo & eleuato habebit domum habitationis ſuæ; in domo ſanctuarij ſaturabitur anima eius; cibus eius erit ſufficiens; aquæ eius erunt permanentes, ſicut fons aquarum, cuius aquæ non deficiunt. [17] Gloriam maieſtatis regis ſeculorum in decore ſuo videbunt oculi tui; aſpicies & videbis deſcendentes in terram gehennæ. [18] Cor tuum cogitabit magnalia: vbi ſunt ſcribæ? vbi proceres? vbi ſunt ſupputatores? veniant, ſi modò poſſint, numeratum numerum capitum occiſorum exercitus fortium. [19] Subiectionem populi robuſti non poteris videre; populi qui eſt tam profundæ loquelæ, vt non audias; balbutientis lingua ſua, quia non eſt in eis intellectus. [20] Videbis ruinam eorum tu Sion, ciuitas ſolemnitatis noſtræ; oculi tui videbunt conſolationem Ieruſalem, in proſperitate, & opulentia, ſicut tabernaculũ cuius non dimouentur nec euelluntur paxilli vnquam; nec omnes funiculi eius rumpuntur. [21] Sed inde reuelabitur potentia Domini, vt benè faciat nobis de loco ex quo egrediuntur flumina inundantia lati ſpacij, per quem non tranſibit nauis piſcatorum, nec trieris magna transfretabit eum. [22] Quoniam Dominus iudex noſter, qui eduxit nos in potentia ſua de Ægypto; Dominus doctor noſter, qui dedit nobis doctrinam legis ex Synai; Dominus rex noſter ipſe ſaluabit nos, & faciet nobis vindictam iudicij de caſtris Gog. [23] In tempore illo, conterentur populi à fortitudine ſua, & erunt ſimiles naui cuius funiculi rupti ſunt, & non habet fortitudinem in malo ſuo, qui ita exciſus eſt vt non poſſint ſuper eum extendi vela. Tunc diuidet domus Iſrael ſubſtantias populorum, & multitudinem prædæ & ſpolij; & quamuis ſint in eis cæci & claudi, ipſi quoque partientur multitudinem ſpolij & prædæ. [24] Nec deinceps dicent populo qui moratur in circuitu maieſtatis eius, A vobis venit ſuper nos plaga infirmitatis: populus enim domus Iſrael congrebabitur & reuertetur in terram ſuam, remiſſis ei delictis.

לד

1 * קִרְבוּ גוֹיִם לִשְׁמֹעַ וּלְאֻמִּים הַקְשִׁיבוּ תִּשְׁמַע
הָאָרֶץ וּמְלֹאָהּ תֵּבֵל וְכָל־צֶאֱצָאֶיהָ׃
2 * כִּי קֶצֶף לַיהוָה עַל־כָּל־הַגּוֹיִם וְחֵמָה עַל־
כָּל־צְבָאָם הֶחֱרִימָם נְתָנָם לַטָּבַח׃
3 * וְחַלְלֵיהֶם יֻשְׁלָכוּ וּפִגְרֵיהֶם יַעֲלֶה בָאְשָׁם
וְנָמַסּוּ הָרִים מִדָּמָם׃
4 * וְנָמַקּוּ כָּל־צְבָא הַשָּׁמַיִם וְנָגֹלּוּ כַסֵּפֶר הַשָּׁמָיִם
וְכָל־צְבָאָם יִבּוֹל כִּנְבֹל עָלֶה מִגֶּפֶן וּכְנֹבֶלֶת
מִתְּאֵנָה׃
5 * כִּי־רִוְּתָה בַשָּׁמַיִם חַרְבִּי הִנֵּה עַל־אֱדוֹם
תֵּרֵד וְעַל־עַם חֶרְמִי לְמִשְׁפָּט׃
6 * חֶרֶב לַיהוָה מָלְאָה דָם הֻדַּשְׁנָה מֵחֵלֶב מִדַּם
כָּרִים וְעַתּוּדִים מֵחֵלֶב כִּלְיוֹת אֵילִים כִּי זֶבַח
לַיהוָה בְּבָצְרָה וְטֶבַח גָּדוֹל בְּאֶרֶץ אֱדוֹם׃
7 * וְיָרְדוּ רְאֵמִים עִמָּם וּפָרִים עִם־אַבִּירִים
וְרִוְּתָה אַרְצָם מִדָּם וַעֲפָרָם מֵחֵלֶב יְדֻשָּׁן׃
8 * כִּי יוֹם נָקָם לַיהוָה שְׁנַת שִׁלּוּמִים לְרִיב צִיּוֹן׃
9 * וְנֶהֶפְכוּ נְחָלֶיהָ לְזֶפֶת וַעֲפָרָהּ לְגָפְרִית וְהָיְתָה
אַרְצָהּ לְזֶפֶת בֹּעֵרָה׃
10 * לַיְלָה וְיוֹמָם לֹא תִכְבֶּה לְעוֹלָם יַעֲלֶה עֲשָׁנָהּ
מִדּוֹר לָדוֹר תֶּחֱרָב לְנֵצַח נְצָחִים אֵין עֹבֵר בָּהּ׃
11 * וִירֵשׁוּהָ קָאַת וְקִפּוֹד וְיַנְשׁוֹף וְעֹרֵב יִשְׁכְּנוּ־
בָהּ וְנָטָה עָלֶיהָ קַו־תֹהוּ וְאַבְנֵי־בֹהוּ׃
12 * חֹרֶיהָ וְאֵין־שָׁם מְלוּכָה יִקְרָאוּ וְכָל־שָׂרֶיהָ
יִהְיוּ אָפֶס׃
13 * וְעָלְתָה אַרְמְנֹתֶיהָ סִירִים קִמּוֹשׂ וָחוֹחַ
בְּמִבְצָרֶיהָ וְהָיְתָה נְוֵה תַנִּים חָצִיר לִבְנוֹת יַעֲנָה׃
14 * וּפָגְשׁוּ צִיִּים אֶת־אִיִּים וְשָׂעִיר עַל־רֵעֵהוּ יִקְרָא
אַךְ־שָׁם הִרְגִּיעָה לִּילִית וּמָצְאָה לָהּ מָנוֹחַ׃

CAP. XXXIIII.

1 Accedite gentes & audite, & populi attendite, audiat terra & plenitudo eius, orbis, & omne germen eius.
2 *Quia indignatio Domini ſuper omnes gentes, & furor ſuper vniuerſam militiam eorum. Interfecit eos & dedit eos in occi-
3 ſionem. *Interfecti eorum proijcientur, & de cadaueribus eorum aſcendet fœtor. tabeſcent montes à ſanguine eorum.
4 * Et tabeſcet omnis militia cælorum, & complicabuntur ſicut liber cæli, & omnis militia eorum defluet ſicut defluit folium
5 de vinea & de ficu. * Quoniam inebriatus eſt in cælo gladius meus. Ecce ſuper
B Idumæam deſcendet, & ſuper populum interfectionis meæ ad iudicium.
6 *Gladius Domini repletus eſt ſanguine, incraſſatus eſt adipe de ſanguine agnorum & hircorum, & de ſanguine medullatorũ arietum. Victima enim Domini in Boſra, & interfectio magna in terra Edom.
7 * Et deſcēdent vnicornes cum eis, & tauri cum potentibus. Inebriabitur terra eorum ſanguine, & humus eorum adipe pin-
8 guium. * Quia dies vltionis Domini, an-
9 nus retributionum iudicij Sion. * Et conuertentur torrentes eius in picem, & humus ei⁹ in ſulphur, & erit terra eius in picē
10 ardentē. * Nocte & die nō extinguetur, in
C ſempiternum aſcendet fumus eius, à generatione in generationem deſolabitur in ſecula ſeculorũ. non erit tranſiens per eam.
11 * Et poſſidebunt illam onocrotalus & ericius, & ibis & coruus habitabunt in ea. Et extendetur ſuper eam menſura vt redigatur ad nihilum, & perpēdiculum in de-
12 ſolationem. * Nobiles eius non erunt ibi. regem potius inuocabunt: & omnes principes eius erunt in nihilum.
13 * Et orientur in domibus eius ſpinæ & vrticæ, & paliurus in munitionibus eius: & erit cubile draconũ & paſcua ſtruthio-
14 num. *Et occurrent dæmonia onocentauris, & piloſus clamabit alter ad alterũ. Ibi cubauit lamia, & inuenit ſibi requiem.

תרגום יונתן

לד

1 אִתְקְרַבוּ עַמְמַיָא לְמִשְׁמַע וּמַלְכְוָתָא אָצִיתוּ תִּשְׁמַע אַרְעָא וּמְלָאָהּ תֵּבֵל וְכָל דְּדָיְרִין בַּהּ׃ 2 אֲרֵי רְגַז מִן קֳדָם יְיָ עַל כָּל עַמְמַיָא
וְקַטְלָא עַל כָּל מַשְׁרְיָתְהוֹן חַיְבִנּוּן מַסְרִנּוּן לְקַטְלָא׃ 3 וְקְטִילֵיהוֹן יִתְרְמוֹן וּפִגְרֵיהוֹן יִסַּק תְּנַנְהוֹן וְיִתְמַסְמְסוּן טוּרַיָא מִדְּמְהוֹן׃
4 וְיִתְמַסְמְסוּן כָּל שְׁמֵי שְׁמַיָא וְיִתְמְחוּן מִתְּחוֹת שְׁמַיָא כְּמָא דַאֲמִיר עֲלֵיהוֹן בְּסִפְרָא כָּל מַשְׁרְיָתְהוֹן יְסוּפוּן כְּמִתַּר טְרַף מִגֶּפֶן וּכְנִבְלָא מִתְּינָה׃
5 אֲרֵי תִּתְגְּלֵי בִשְׁמַיָא חַרְבִּי הָא עַל אֱדוֹם תִּתְגְּלֵי וְעַל עַמָּא דְחַיָּבַת בְּדִינָא׃ 6 חַרְבָּא קֳדָם יְיָ אִתְמְלִיַת דָּם אִדְהֲנַת מִתְּרַב מִדַּם מַלְכִין
וְשִׁלְטוֹנִין מִתְּרַב כָּלְיָת רַבְרְבִין אֲרֵי קַטְלָא קֳדָם יְיָ בְּבָצְרָא וְנִכְסָא רַבָּא בְּאַרְעָא דֶאֱדוֹם׃ 7 וְיִתְקַטְּלוּן גִּבָּרִין עִמְּהוֹן וְשִׁלְטוֹנִין עִם
טוּרְנִין וְתִרְוֵי אַרְעֲהוֹן מִדְּמְהוֹן וַעֲפַרְהוֹן מִתַּרְבְּהוֹן יִדְהַן׃ 8 אֲרֵי יוֹם פֻּרְעָנוּתָא קֳדָם יְיָ שְׁנַת תַּשְׁלְמַיָא לְמֶעְבַּד פֻּרְעָנוּת דִּין עֲלְבְּנָא דְצִיּוֹן׃
9 וְיִתְהַפְכוּן נַחֲלָהָא דְרוֹמִי לְזִפְתָּא וַעֲפָרָהּ לְגָפְרִיתָא וּתְהֵי אַרְעָהּ לְזִיפָא בָּעֲרָא׃ 10 לֵילֵי וִימָם לָא תִטְפֵי לְעָלַם יִסַּק תְּנָנַהּ מִדָּר לְדָר
תֶּחֱרוּב לְעָלַם לְעָלְמַיָא לֵית דְּעָדֵי בַהּ׃ 11 וְיַחְסְנוּנַהּ קָתִין וְקִפּוֹדִין וְקִפּוּפִין וְעוֹרְבִין יִשְׁרוֹן בַּהּ וְיִתְנְגִיד עֲלַהּ חוּט דְּחָרְבָנָא וּמַתְקַלְתָּא
דְּצַדְיוּתָא׃ 12 דַּהֲווֹ אָמְרִין בְּנֵי חוֹרִין אֲנַחְנָא וְלָא צָבַן לְקַבָּלָא עֲלֵיהוֹן מַלְכוּ וְכָל רַבְרְבָהָא יְהוֹן לִלְמָא׃ 13 וְיִסְקוּן בִּירָנְיָתְהָא
סִירִין קִרְסוּלִין וְחוּחִין בִּתְקוֹף כְּרַכָּהָא וּתְהֵי מְדוֹר יְרוֹדִין אַתְרָא לִבְנַת נַעֲמִין׃ 14 וְיִעְרְעָן תַּמָּן בַּחֲתוּלִין וְשֵׁידִין חַד עִם חַבְרֵהּ יְחִיכוּן
קֳדָם תַּמָּן יִשְׁרְיָן לִילִין וְיִשְׁכְּחָן לְהֵן נְיָח׃

CAP. XXXIIII.

Accedite gentes & audite principes; audiat 1
terra & in ea habitantes: orbis terræ &
populus qui in eo.
[2] *Quia furor Domini super omnes gentes,* 2
& ira super numerũ eorum ut perdat eos &
tradat eos in occisionem.
[3] *At vulnerati eorum proijcientur & mor-* 3
tui; & ascendet eorum fœtor, & rigabuntur
montes à sanguine eorum.
[4] *Et contabescet cælum sicut liber, & om-* 4
nes stellæ cadent sicut folia ex vite; & sicut ca-
dunt folia ex ficu.
[5] *Quoniam inebriatus est gladius meus in* 5
cælo; ecce super Idumæam descendet, & super
populum perditionis cum iudicio:
[6] *Gladius Domini repletus est sanguine, in-* 6
crassatus est à pinguedine agnorum, & ab adipe
hircorum & arietum, quia sacrificium Deo in
Bosor, & occisio magna in Idumæa.
[7] *Et simul cadent robusti cum eis, & arie-* 7
tes & tauri, & inebriabitur terra à san-
guine, & puluis eorum, & ab adipe eorum
implebitur. [8] *Dies enim iudicij Domini & an-* 8
nus retributionis iudicij Sion adest.
[9] *Et conuertentur torrentes eius in picem,* 9
& terra eius in sulphur, & erit terra eius in
picem ardentem. [10] *Nocte & die, & non ex-* 10
tinguetur in æternum tempus, & ascendet fu-
mus eius sursum; in generationes desolabitur,
& in tempus multum desolabitur.
[11] *Et habitabunt in ea aues & ericij, & ibi-* 11
des & corui: & inijcietur super eam funicu-
lus geometriæ deserti, & onocentauri habita-
bunt in ea.
[12] *Principes eius non erunt: nam reges eius* 12
& principes, et magnates eius erunt in perdi-
tionem.
[13] *Et renascẽtur in ciuitatibus eorum spinea* 13
ligna, & in munitionibus eius: & erunt cu-
bilia sirenum & aula struthionum.
[14] *Et occurrent dæmonia onocentauris, &* 14
clamabunt alter ad alterum: illic requiescent
onocentauri; inuenerunt enim sibi requiem.

λδʹ.

1 [1] Προσάγετε ἔθνη καὶ ἀκούσατε ἄρχοντες· ἀκουσάτω
ἡ γῆ καὶ οἱ ἐν αὐτῇ οἰκοῦντες· ἡ οἰκουμένη καὶ ὁ λαὸς ὁ ἐν αὐτῇ.
2 [2] διότι ὁ θυμὸς κυρίου ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη· καὶ ὀργὴ
ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν τοῦ ἀπολέσαι αὐτοὺς καὶ παραδοῦναι
3 αὐτοὺς εἰς σφαγήν. [3] οἱ δὲ τραυματίαι αὐτῶν ῥιφή-
σονται καὶ οἱ νεκροί· καὶ ἀναβήσεται αὐτῶν ἡ ὀσμὴ, καὶ βρα-
4 χήσεται τὰ ὄρη ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῶν. [4] καὶ ἑλιγήσεται
ὁ οὐρανὸς ὡς βιβλίον καὶ πάντα τὰ ἄστρα πεσεῖται ὡς
φύλλα ἐξ ἀμπέλου, καὶ ὡς πίπτει φύλλα ἀπὸ συκῆς.
5 [5] ὅτι ἐμεθύσθη ἡ μάχαιρά μου ἐν τῷ οὐρανῷ. ἰδοὺ ἐπὶ
τὴν ἰδουμαίαν καταβήσεται, καὶ ἐπὶ τὸν λαὸν τῆς ἀπωλείας
6 μετὰ κρίσεως. [6] ἡ μάχαιρα κυρίου ἐνεπλήσθη αἵμα-
τος ἐπαχύνθη ἀπὸ στέατος ἀρνῶν, καὶ ἀπὸ στέατος τρά-
γων καὶ κριῶν, ὅτι θυσία τῷ θεῷ ἐν βοσόρ· καὶ σφαγὴ
7 μεγάλη ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ. [7] καὶ συμπεσοῦνται οἱ ἁδροὶ
μετ' αὐτῶν καὶ οἱ κριοὶ καὶ οἱ ταῦροι, καὶ μεθυσθήσεται
ἡ γῆ ἀπὸ τοῦ αἵματος, καὶ τὸ χῶμα αὐτῶν· καὶ ἀπὸ τοῦ στέα-
τος αὐτῶν ἐμπλησθήσεται.
8 [8] ἡμέρα γὰρ κρίσεως κυρίου καὶ ἐνιαυτὸς ἀνταποδόσεως
κρίσεως σιὼν πάρεστιν.
9 [9] καὶ στραφήσονται αἱ φάραγγες αὐτῆς εἰς πίσσαν, καὶ ἡ
γῆ αὐτῆς εἰς θεῖον· καὶ ἔσται ἡ γῆ αὐτῆς εἰς πίσσαν καιο-
μένην.
10 [10] νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καὶ οὐ σβεσθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα χρό-
νον· καὶ ἀναβήσεται ὁ καπνὸς αὐτῆς ἄνω· εἰς γενεὰς ἐρη-
μωθήσεται καὶ εἰς χρόνον πολὺν ἐρημωθήσεται.
11 [11] καὶ κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ ὄρνεα καὶ ἐχῖνοι καὶ ἴβεις καὶ
κόρακες· καὶ ἐπιβληθήσεται ἐπ' αὐτὴν σπαρτίον γεω-
μετρίας ἐρήμου· καὶ ὀνοκένταυροι οἰκήσουσιν ἐν αὐτῇ.
12 [12] οἱ ἄρχοντες αὐτῆς οὐκ ἔσονται· οἱ γὰρ βασιλεῖς αὐ-
τῆς καὶ οἱ ἄρχοντες, καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτῆς ἔσονται εἰς ἀπώ-
λειαν.
13 [13] καὶ ἀναφύσει εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν ἀκάνθινα ξύ-
λα καὶ εἰς τὰ ὀχυρώματα αὐτῆς· καὶ ἔσονται ἐπαύλεις σει-
ρήνων καὶ αὐλὴ στρουθῶν.
14 [14] καὶ συναντήσουσι δαιμόνια ὀνοκενταύροις, καὶ βοήσον-
ται ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον· ἐκεῖ ἀναπαύσονται ὀνοκέν-
ταυροι· εὗρον γὰρ αὐτοῖς ἀνάπαυσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXIIII.

1 Accedite populi ad audiendum, & regna attendite; audiat terra, & plenitudo eius, orbis & omnes qui habitant in eo. [2] Furor enim
à facie Domini est super omnes populos, & occisio super omnem exercitum eorum: condemnauit eos & tradidit eos in occisionem.
[3] Et interfecti eorum proijcientur, & de cadaueribus eorum ascendet fœtor eorum, & colliquescent montes à sanguine eorum. [4] Et
tabescẽt omnes cæli cælorum, & delebuntur desubter cælum sicut dictum est de eis in libro: Omnes exercitus eorum consumentur, sicut
defluit folium de vite; & sicut deciduũ de ficulnea. [5] Quia reuelatus est in cælo gladius meus; ecce super Idumæam reuelatus est, & super
populum quem condemnaui in iudicio. [6] Gladius enim in conspectu Domini repletus est sanguine, impinguatus est adipe, sanguine re-
gum & dominatorum, & adipe renum principum; quoniam occisio est coram Domino in Bosra, & interfectio magna in terra Edom.
[7] Et occidentur fortes cũ eis, & dominatores cum ducibus; & inebriabitur eorũ sanguine ipsorum terra; & puluis adipe eorũ impingua-
bitur. [8] Quia dies vindictæ est coram Domino, annus retributionis ad sumendam vltionem iustam iniuriæ Sion. [9] Et conuertentur
torrentes Romani imperij in picem, & puluis eius in sulphur; & erit terra in picem ardentem. [10] Noctes & dies non extinguetur: in
æternum ascendet fumus eius; à generatione in generationes desolabitur: in secula seculorum non erit qui transeat per eam. [11] Et possi-
debunt illam cati & ericij; & vlulæ, & corui habitabunt in ea: & extendetur super eam linea desolationis, & perpendiculum destructionis.
[12] Qui dictitabant, Filij liberi sumus, & nolebant suscipere regem super se. Et omnes principes eius erunt in nihilum. [13] Succrescent
in palatijs eius spinæ, vrticæ, & tribuli in munitione ciuitatis eius; & erit habitaculum draconum, & locus filijs struthionum.
[14] Et occurrent feræ catis, & dæmones inter se colludent: veruntamen ibi manebunt noctuæ, & inuenient sibi requiem.

15 * שָׁמָּה קִנְּנָה קִפּוֹז וַתְּמַלֵּט וּבָקְעָה וְדָגְרָה בְצִלָּהּ
אַךְ־שָׁם נִקְבְּצוּ דַיּוֹת אִשָּׁה רְעוּתָהּ׃
16 * דִּרְשׁוּ מֵעַל־סֵפֶר יְהוָה וּקְרָאוּ אַחַת מֵהֵנָּה
לֹא נֶעְדָּרָה אִשָּׁה רְעוּתָהּ לֹא פָקָדוּ כִּי־פִי הוּא
צִוָּה וְרוּחוֹ הוּא קִבְּצָן׃
17 * וְהוּא־הִפִּיל לָהֶן גּוֹרָל וְיָדוֹ חִלְּקַתָּה לָהֶם
בַּקָּו עַד־עוֹלָם יִירָשׁוּהָ לְדוֹר וָדוֹר יִשְׁכְּנוּ־בָהּ׃

לה

1 * יְשֻׂשׂוּם מִדְבָּר וְצִיָּה וְתָגֵל עֲרָבָה וְתִפְרַח
2 כַּחֲבַצָּלֶת׃ * פָּרֹחַ תִּפְרַח וְתָגֵל אַף גִּילַת וְרַנֵּן
כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן נִתַּן־לָהּ הֲדַר הַכַּרְמֶל וְהַשָּׁרוֹן הֵמָּה
יִרְאוּ כְבוֹד־יְהוָה הֲדַר אֱלֹהֵינוּ׃
3 * חַזְּקוּ יָדַיִם רָפוֹת וּבִרְכַּיִם כֹּשְׁלוֹת אַמֵּצוּ׃
4 * אִמְרוּ לְנִמְהֲרֵי־לֵב חִזְקוּ אַל־תִּירָאוּ הִנֵּה
אֱלֹהֵיכֶם נָקָם יָבוֹא גְּמוּל אֱלֹהִים הוּא יָבוֹא
5 וְיֹשַׁעֲכֶם׃ * אָז תִּפָּקַחְנָה עֵינֵי עִוְרִים וְאָזְנֵי
חֵרְשִׁים תִּפָּתַחְנָה׃
6 * אָז יְדַלֵּג כָּאַיָּל פִּסֵּחַ וְתָרֹן לְשׁוֹן אִלֵּם כִּי־נִבְקְעוּ
בַמִּדְבָּר מַיִם וּנְחָלִים בָּעֲרָבָה׃
7 * וְהָיָה הַשָּׁרָב לַאֲגַם וְצִמָּאוֹן לְמַבּוּעֵי מָיִם
בִּנְוֵה תַנִּים רִבְצָהּ חָצִיר לְקָנֶה וָגֹמֶא׃
8 * וְהָיָה־שָׁם מַסְלוּל וָדֶרֶךְ וְדֶרֶךְ הַקֹּדֶשׁ יִקָּרֵא
לָהּ לֹא־יַעַבְרֶנּוּ טָמֵא וְהוּא־לָמוֹ הֹלֵךְ דֶּרֶךְ
וֶאֱוִילִים לֹא יִתְעוּ׃
9 * לֹא־יִהְיֶה שָׁם אַרְיֵה וּפְרִיץ חַיּוֹת בַּל־יַעֲלֶנָּה
לֹא תִמָּצֵא שָׁם וְהָלְכוּ גְּאוּלִים׃
10 * וּפְדוּיֵי יְהוָה יְשֻׁבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׂמְחַת
עוֹלָם עַל־רֹאשָׁם שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּ וְנָסוּ יָגוֹן
וַאֲנָחָה׃

16 * Ibi habuit foueam ericius, & enutri-
uit catulos, & circunfodit, & fouit in vm-
bra eius. Illuc congregati sunt milui alter
16 ad alterum. * Requirite diligenter in libro
Domini & legite: vnum eis non defuit,
alter alterum non quæsiuit; quia quod ex
ore meo procedit, ille mandauit, & spiritus
eius ipse congregauit ea.
17 * Et ipse misit eis sortem, & manus eius
diuisit eam illis in mensuram. Vsque in
æternum possidebunt eam, in generatione
& generationem habitabunt in ea.

CAP. XXXV.

1 LÆtabitur deserta & inuia, & exultabit
solitudo & florebit quasi lilium.
2 * Germinans germinabit, & exultabit
lætabunda & laudans. Gloria Libani data Inf.
est ei; decor Carmeli & Saron. ipsi videbũt
gloriam Domini & decorem Dei nostri.
3 * Confortate manus dissolutas, & genua
debilia roborate.
4 * Dicite pusillanimis, Cõfortamini, & no
lite timere; ecce Deus vester vltionem ad-
ducet retributionis: Deus ipse veniet &
saluabit nos.
5 * Tunc aperientur oculi cęcorum, & au- M
res surdorum patebunt.
6 * Tunc saliet sicut ceruus claudus, &
B aperta erit lingua mutorũ, quia scissæ sunt
in deserto aquæ & torrentes in solitudine.
7 *Et quę erat arida in stagnum, & sitiens
in fontes aquarum. In cubilibus in quibus
prius dracones habitabant, orietur viror
8 calami & iunci. *Et erit ibi semita, &
via sancta vocabitur. nõ transibit per eam
pollutus, & hæc erit vobis directa via, ita
vt stulti non errent per eam.
9 * Non erit ibi leo, & mala bestia non
ascendet per eam, nec inuenietur ibi. &
ambulabunt qui liberati fuerint.
10 *Et redempti à Domino, conuertentur,
& venient in Sion cum laude & lætitia
sempiterna super caput eorum. Gaudium
& lætitiam obtinebunt, & fugiet dolor &
gemitus.

תרגום יונתן

15 תַּמָן תְּקַנֵּן קוּפְּדָא וְתָשִׁיב וְקוּרֵיהוֹן וְנַצְפוּן בְּטוּלַהּ בְּרַם לְתַמָּן יִתְכַּנְשׁוּן דַיָּתָא אִתְּתָא לְוָת חַבְרְתַהּ׃ 16 תְּבַעוּ מֵעַל סִפְרָא דַייָ וּבְעוּ
חֲזוֹ מִנְהוֹן לָא שְׁגָא וְאִתְּתָא לַחֲבַרְתַּהּ לָא עֲכָבַת אֲרֵי בְּמֵימְרֵהּ יִתְכַּנְשָׁן וּבְמֵימְרֵהּ יִתְקָרְבָן׃ 17 וְהוּא בְּמֵימְרֵהּ רְמָא לְהוֹן עַדְבָא וּבִרְעוּתֵיהּ
פְּלַג לְהוֹן בְּחוּטָא עַד עָלְמָא יַחְסְנוּנַהּ לְדָר וְדָר יִשְׁרוּן בַּהּ׃ לה 1 יֶחְדוּן דְּיָתְבִין בְּמַדְבְּרָא בְּאֲרַע צַחְיָא וְיִבְעוּן דְּשָׁרַן בְּמֵישְׁרָא
וְיִתְהַרוּן כְּשׁוֹשַׁנַּיָא׃ 2 מִרְץ יִרְוּצוּן וְיֶחְדוּן אַף בִּיעַ וְחֶדְוָא יְקַר לִבְנָן יִתְיְהִיב לְהוֹן זִיו כַּרְמְלָא וְשָׁרוֹנָא בֵּית יִשְׂרָאֵל דִּילְהוֹן אָמְרִין אִלֵּין אִנּוּן
יֶחֱזוּן יְקָרָא דַייָ זִיו תֻּשְׁבַּחְתָּא דֶּאֱלָהָנָא׃ 3 אֲמַר יְיָ נְבִיַּיָא תַּקִּפוּ יְדַיִן דְּמַרְשְׁלָן וְרִכוּבִין דְּרָעֲלָן חַסְנוּ׃ 4 אֲמַרוּ לִדְטוּחָן בְּלִבְּהוֹן לְמֶעְבַּד
אוֹרַיְתָא תְּקַפוּ וְלָא תִדְחֲלוּן הָא אֱלָהֲכוֹן לְמֶעְבַּד פֻּרְעֲנוּת דִּין מִתְגְּלֵי מָרֵי גְּמַלַיָּא יְיָ הוּא יִתְגְּלֵי וְיִפְרְקִינְכוֹן׃ 5 בְּכֵן יִתְפַּתְּחָן עֵינֵי בֵית יִשְׂרָאֵל
דַּאֲנוּן כְּסַמָּן מִן אוֹרַיְתָא וְאֻדְנֵיהוֹן דִּכְחֵרְשִׁין לְקַבָּלָא לְמִלֵּי נְבִיַּיָא יְצִיתָן׃ 6 בְּכֵן בְּמֶחֱזֵיהוֹן גָּלְוָתָא דְיִשְׂרָאֵל דְּמִתְכַּנְשָׁן וְסָלְקָן לְאַרְעֲהוֹן
הָא כְּאַיְלִין קָלִילִין וְלָא אִתְעַכְּבָא וִישַׁבַּח לִישָׁנְהוֹן דַּהֲווֹ בְלִים אֲרֵי אִתְבְּזַעוּ בְמַדְבְּרָא מַיִן וְנַהֲרִין בְּמֵישְׁרָא׃ 7 וִיהֵי שָׁרוּבָא לַאֲגַמִּין
דְּמַיִן וּבֵית צַחֲוָנָא לְמַבּוּעֵי מַיָא אֲתַר דַּהֲוָה יְרוֹדִין שָׁרְיָן תַּמָּן יִסְגוּן קְנֵה וְגוֹמֶא׃ 8 וִיהֵי תַמָּן כְּבִישׁ אוֹרַח וְתִקּוּן אָרְחָא דְקֻדְשָׁא יִתְקְרֵי
לַהּ לָא יֶעְדּוֹן בַּהּ מְסָאֲבִין וְלָא יִפְסְקוּן עֲדֵי אָרְחָא וְדִלָּא אֲלִפוּ לָא יִתְעוּן׃ 9 לָא יְהֵי תַמָּן מֶלֶךְ מַבְאִישׁ וְשִׁלְטוֹן מְעִיק לָא יְגוּזִנַּהּ וְלָא יִשְׁתַּכְּחוּן
תַּמָּן וִיהָכוּן פְּרִיקִין׃ 10 וּפְרִיקַיָּא דַייָ יְתוּבוּן וְיִתְכַּנְשׁוּן מִבֵּינֵי גָלְוָתְהוֹן וְיֵיעֲלוּן לְצִיּוֹן בְּתֻשְׁבַּחְתָּא וְחֶדְוַת עָלַם תְּהֵי לְהוֹן דְּלָא פָסְקָא
וּטְלַל יְקַר יְהֵי מַטֵּל עַל רֵישֵׁיהוֹן בִּיעַ וְחֶדְוָא יַשְׁכְּחוּן וִיסוּף מִנְּהוֹן מִדְּבֵית יִשְׂרָאֵל דְּוֹנָא וְתַנְחָתָא׃

Illic nidificauit ericius, & saluauit terra 15
filios eius cum securitate: illic cerui occurrerunt
& viderunt facies adinuicem.
Numero transierunt, & vna ex eis non 16
perijt; altera alteram non quæsierunt, quia Do-
minus ipsis præcepit, & spiritus eius congre-
gauit eas.
Et ipse immittet eis sortes; & manus eius 17
diuisit eis vt pascerentur. in æternum tempus
hæreditabitis: in generationes generationum
requiescent in ea.

CAP. XXXV.

LÆtare desertum sitiens; exultet solitudo 1
& floreat quasi lilium.
Et florebunt & exultabunt deserta Jor- 2
danis, & gloria Libani data est ei, & honor
Carmeli; & populus meus videbit gloriam Do-
mini, & altitudinem Dei.
Confortate manus remissæ, & genua disso- 3
luta consolamini.
Pusillanimes mente, confortate ne timea- 4
tis; ecce Deus noster iudicium retribuit & re-
tribuet: ipse veniet, & saluabit nos.
Tunc aperientur oculi cæcorum, & aures 5
surdorum audient.
Tunc saltabit sicut ceruus claudus, & ex- 6
pedita erit lingua mutorum aperta, quia rupta
est in deserto aqua, & vallis in terra sitiente.
Et erit inaquosa in paludes, & in sitien- 7
tem terram fons aquæ erit; illic lætitia auium,
caula gregis arundinis & paludes.
Erit illic via pura & via sancta voca- 8
bitur, & non pertransibit illac immundus, ne-
que erit illic via immunda; at dispersi ambula-
bunt super eam & non errabunt.
Et non erit illic leo, neque vlla malarum 9
bestiarum ascendet super eam, neque inuenie-
tur illic, sed ambulabunt in ea
Redempti & congregati per Dominũ, & 10
conuertentur, & venient in Sion cum lætitia:
& lætitia sempiterna super caput eorum; su-
per enim caput eorum laus & exultatio, &
gaudium comprehendet eos: fugit dolor & tri-
stitia, & gemitus.

15 ἐκεῖ ἐνόσσευσεν ἐχῖνος, καὶ ἔσωσεν ἡ γῆ τὰ παιδία
αὐτῆς μετὰ ἀσφαλείας· ἐκεῖ ἔλαφοι συνήντησαν καὶ εἶδον
τὰ πρόσωπα ἀλλήλων.
16 ἀριθμῷ παρῆλθον, καὶ μία αὐτῶν οὐκ ἀπώλετο, ἑτέ-
ρα τὴν ἑτέραν οὐκ ἐζήτησαν, ὅτι ὁ κύριος αὐταῖς ἐνετεί-
λατο, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ συνήγαγεν αὐτάς.
17 καὶ αὐτὸς ἐπιβαλεῖ αὐτοῖς κλήρους· καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ
διεμέρισεν αὐτοῖς βόσκεσθαι· εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον κληρο-
νομήσετε· εἰς γενεὰς γενεῶν ἀναπαύσονται ἐπ᾽ αὐτῆς.

λε΄.

1 Εὐφράνθητι ἔρημος διψῶσα· ἀγαλλιάσθω ἔρη-
μος καὶ ἀνθείτω ὡς κρίνον.
2 καὶ ἐξανθήσει καὶ ἀγαλλιάσεται τὰ ἔρημα τοῦ Ἰορδά-
νου· καὶ ἡ δόξα τοῦ Λιβάνου ἐδόθη αὐτῇ, καὶ ἡ τιμὴ τοῦ Καρ-
μήλου· καὶ ὁ λαός μου ὄψεται τὴν δόξαν κυρίου, καὶ τὸ ὕψος
3 τοῦ θεοῦ. ἰσχύσατε χεῖρες ἀνειμέναι καὶ γόνατα παρα-
λελυμένα παρακαλέσατε.
4 οἱ ὀλιγόψυχοι τῇ διανοίᾳ, ἰσχύσατε, μὴ φοβεῖσθε·
ἰδοὺ ὁ θεὸς ἡμῶν κρίσιν ἀνταποδίδωσι καὶ ἀνταποδώσει· αὐ-
τὸς ἥξει καὶ σώσει ἡμᾶς.
5 τότε ἀνοιχθήσονται ὀφθαλμοὶ τυφλῶν καὶ ὦτα κωφῶν
6 ἀκούσονται. τότε ἁλεῖται ὡς ἔλαφος ὁ χωλός, καὶ τρα-
νὴ ἔσται γλῶσσα μογιλάλων ἀνεῳγμένη, ὅτι ἐρράγη ἐν
τῇ ἐρήμῳ ὕδωρ, καὶ φάραγξ ἐν γῇ διψώσῃ.
7 καὶ ἔσται ἡ ἄνυδρος εἰς ἕλη, καὶ εἰς τὴν διψῶσαν γῆν
πηγὴ ὕδατος ἔσται· ἐκεῖ εὐφροσύνη ὀρνέων· ἔπαυλις ποι-
μνίου καλάμου καὶ ἕλη.
8 ἔσται ἐκεῖ ὁδὸς καθαρὰ καὶ ὁδὸς ἁγία κληθήσεται, καὶ
οὐ μὴ παρέλθῃ ἐκεῖ ἀκάθαρτος, οὐδὲ ἔσται ἐκεῖ ὁδὸς ἀκά-
θαρτος· οἱ δὲ διεσπαρμένοι πορεύσονται ἐπ᾽ αὐτῆς καὶ οὐ
9 μὴ πλανηθῶσιν. καὶ οὐκ ἔσται ἐκεῖ λέων, οὐδὲ τῶν πο-
νηρῶν θηρίων οὐ μὴ ἀναβῇ ἐπ᾽ αὐτήν, οὐδὲ μὴ εὑρεθῇ
ἐκεῖ· ἀλλὰ πορεύσονται ἐν αὐτῇ
10 λελυτρωμένοι καὶ συνηγμένοι διὰ κύριον· καὶ ἀπο-
στραφήσονται καὶ ἥξουσιν ἐν Σιὼν μετ᾽ εὐφροσύνης· καὶ
εὐφροσύνη αἰώνιος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν· ἐπὶ γὰρ τῆς
κεφαλῆς αὐτῶν αἴνεσις καὶ ἀγαλλίαμα· καὶ εὐφρο-
σύνη καταλήψεται αὐτούς· ἀπέδρα ὀδύνη καὶ λύπη καὶ
στεναγμός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Ibi nidificabit ericius, & pullos excludet, & perdices eorũ garrient in vmbra eius. veruntamẽ ibi congregabuntur milui alter ad alterũ.
16 Requirite in libro Domini, & quærite; vnum ex eis non defuit, nec alterum alteri moram affert, quia in verbo eius congregabuntur:
& in verbo eius coniungentur. 17 Et ipse in verbo suo misit eis sortem; & in voluntate sua diuisit eis funiculo; vsque in seculum possi-
debunt eam; in generationem & generationem habitabunt in ea.

CAP. XXXV.

EXultabunt qui habitant in deserto, in terra arida; & gaudebunt qui morantur in campestribus, & splendebunt sicut lilia. 2 Exultantes
exultabunt, & gaudebunt exultatione & gaudio. Gloria Libani data est eis; decor Carmeli & Saron: domus Israel quibus dicuntur
hæc, ipsi videbunt gloriam Domini, decorem laudis Dei nostri. 3 Dixit Dominus Prophetis: Cõfortate manus dissolutas, & genua tre-
mentia roborate. 4 Dicite festinis corde vt operentur secundum legem, Confortamini, & nolite timere: ecce Deus vester reuelatur vt fa-
ciat vindictam iudicij: Dominus auctor retributionis ipse reuelabitur & saluabit vos. 5 Tunc aperientur oculi domus Israel, qui
sunt quasi cæci à lege; & aures eorum qui sunt quasi surdi ad audienda verba prophetarum, audient. 6 Tunc cùm viderint exules Israe-
litarũ congregatos ascendere in terram suam more ceruorum velocissimorũ, ita vt non detineantur, laudabit lingua eorum, quæ erat quasi
muta, quòd diffissæ sint in deserto aquæ, & torrentes in solitudine. 7 Et erit arida in stagna aquarum, & locus sitiens in fontes
aquarũ. In loco vbi prius dracones habitabant, ibi multiplicabuntur calamus & iuncus. 8 Et erit ibi via trita & recta, Via sancta vocabitur;
non transibunt per eam immundi, & non deficient vsque in viam: & qui nõ didicerint, nõ errabunt per eam. 9 Non erit ibi rex malefaciens,
nec dominator tribulans pertransibit eam; imò illic non inuenientur: ibuntque redempti. 10 Redempti autem à Domino reuertentur &
congregabuntur de medio captiuitatis suæ, & venient ad Sion cum laude. Et lætitia sempiterna erit eis, quæ nunquam cessabit, & nubes
gloriæ erit obumbrans super capita eorum: gaudium & lætitiam inuenient; & cessabit ab eis, & à domo Israel dolor & gemitus.

לו

1 וַיְהִי בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ
חִזְקִיָּהוּ עָלָה סַנְחֵרִיב מֶלֶךְ־אַשּׁוּר עַל כָּל־עָרֵי
יְהוּדָה הַבְּצֻרוֹת וַיִּתְפְּשֵׂם׃
2 וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ־אַשּׁוּר אֶת־רַבְשָׁקֵה מִלָּכִישׁ
יְרוּשָׁלְַמָה אֶל־הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ בְּחֵיל כָּבֵד וַיַּעֲמֹד
בִּתְעָלַת הַבְּרֵכָה הָעֶלְיוֹנָה בִּמְסִלַּת שְׂדֵה כוֹבֵס׃
3 וַיֵּצֵא אֵלָיו אֶלְיָקִים בֶּן־חִלְקִיָּהוּ אֲשֶׁר עַל־
הַבָּיִת וְשֶׁבְנָא הַסֹּפֵר וְיוֹאָח בֶּן־אָסָף הַמַּזְכִּיר׃
4 וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם רַבְשָׁקֵה אִמְרוּ־נָא אֶל־
חִזְקִיָּהוּ כֹּה־אָמַר הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אַשּׁוּר מָה
הַבִּטָּחוֹן הַזֶּה אֲשֶׁר בָּטָחְתָּ׃
5 אָמַרְתִּי אַךְ־דְּבַר שְׂפָתַיִם עֵצָה וּגְבוּרָה
לַמִּלְחָמָה עַתָּה עַל־מִי בָטַחְתָּ כִּי מָרַדְתָּ בִּי׃
6 הִנֵּה בָטַחְתָּ עַל־מִשְׁעֶנֶת הַקָּנֶה הָרָצוּץ הַזֶּה
עַל־מִצְרַיִם אֲשֶׁר יִסָּמֵךְ אִישׁ עָלָיו וּבָא בְכַפּוֹ וּנְקָבָהּ
כֵּן פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם לְכָל־הַבֹּטְחִים עָלָיו׃
7 וְכִי־תֹאמַר אֵלַי אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ בָּטָחְנוּ
הֲלוֹא הוּא אֲשֶׁר הֵסִיר חִזְקִיָּהוּ אֶת־בָּמֹתָיו וְאֶת־
מִזְבְּחֹתָיו וַיֹּאמֶר לִיהוּדָה וְלִירוּשָׁלַםִ לִפְנֵי הַמִּזְבֵּחַ
הַזֶּה תִּשְׁתַּחֲווּ׃
8 וְעַתָּה הִתְעָרֶב נָא אֶת־אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ אַשּׁוּר
וְאֶתְּנָה לְךָ אַלְפַּיִם סוּסִים אִם־תּוּכַל לָתֶת לְךָ
רֹכְבִים עֲלֵיהֶם׃
9 וְאֵיךְ תָּשִׁיב אֵת פְּנֵי פַחַת אַחַד עַבְדֵי אֲדֹנִי
הַקְּטַנִּים וַתִּבְטַח לְךָ עַל־מִצְרַיִם לְרֶכֶב וּלְפָרָשִׁים׃
10 וְעַתָּה הֲמִבַּלְעֲדֵי יְהוָה עָלִיתִי עַל־הָאָרֶץ
הַזֹּאת לְהַשְׁחִיתָהּ יְהוָה אָמַר אֵלַי עֲלֵה אֶל־הָאָרֶץ
הַזֹּאת וְהַשְׁחִיתָהּ׃

CAP. XXXVI.

1 A ET factum eſt in quartodecimo anno
regis Ezechiæ, aſcendit Sennacherib
rex Aſſyriorum ſuper omnes ciuitates Iu-
da munitas, & cepit eas.
2 Et miſit rex Aſſyriorum Rapſacen de
Lachis in Hieruſalem ad regem Ezechiam
in manu graui, & ſtetit in aquæductu pi-
ſcinæ ſuperioris in via agri fullonis.
3 Et egreſſus eſt ad eum Eliachim filius
Helchiæ qui erat ſuper domum, & Sobna
ſcriba, & Ioahe filius Aſaph à commen-
tarijs.
4 Et dixit ad eos Rapſaces, Dicite Eze-
chiæ: Hæc dicit rex magnus rex Aſſyrio-
rum; Quæ eſt iſta fiducia qua confidis?
5 Aut quo conſilio vel fortitudine re-
bellare diſponis? ſuper quem habes fidu-
ciam, quia receſſiſti à me?
6 Ecce confidis ſuper baculum arundi-
C neum confractum iſtum ſuper Ægyptum:
cui ſi innixus fuerit homo, intrabit in
manum eius, & perforabit eam: ſic Pha-
rao rex Ægypti omnibus qui confidunt
in eo.
7 Quòd ſi reſponderis mihi, In Domino
Deo noſtro confidimus, nónne ipſe eſt
cuius abſtulit Ezechias excelſa & altaria?
& dixit Iudæ & Hieruſalem, Coram altari
iſto adorabitis.
8 Et nunc trade te domino meo regi
Aſſyriorum, & dabo tibi duo millia equo-
rum, nec poteris ex te præbere aſcenſores
eorum.
9 Et quomodo ſuſtinebis faciem iudi-
cis vnius loci ex ſeruis domini mei mino-
ribus? Quod ſi confidis in Ægypto in qua-
driga, & in equitibus.
10 Et nunc nunquid ſine domino aſcen-
di ad terram iſtam, vt diſperderem eam?
Dominus dixit ad me, Aſcende ſuper ter-
ram iſtam, & diſperde eam.

תרגום יונתן

לו

1 וַהֲוָה בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שְׁנִין לְמַלְכָּא חִזְקִיָּה סְלִק סַנְחֵרִיב מַלְכָּא דְאַתּוּר עַל כָּל קִרְוַיָּא דְּבֵית יְהוּדָה כְּרִיכָתָא וְאַחֲדִנוּן׃ 2 וּשְׁלַח מַלְכָּא
דְאַתּוּר יָת רַב־שָׁקֵה מִלָּכִישׁ לִירוּשְׁלֶם לְוָת מַלְכָּא חִזְקִיָּה בְּמַשְׁרְיָין סַגִּיאָן וְקָם בְּמִזְקָתָא בְּרֵיכְתָא עִלָּיתָא דִּכְבַשׁ חֲקַל מִשְׁטַח קַצָּרַיָּא׃
3 וּנְפַק לְוָתֵהּ אֶלְיָקִים בַּר חִלְקִיָּה דִּי מְמַנָּא עַל בֵּיתָא וְשֶׁבְנָא סָפְרָא וְיוֹאָח בַּר אָסָף דִּי עַל דָּכְרָנַיָּא׃
4 וַאֲמַר לְהוֹן רַב־שָׁקֵה אֱמַרוּ כְעַן לְחִזְקִיָּה כִּדְנַן אֲמַר מַלְכָּא רַבְּנָא מַלְכָּא דְאַתּוּר מָה רְחִצְנָא הָדֵין דְּאִתְרְחֵיצְתָּא׃
5 אֲמַרְתְּ בְּרַם בְּמַלַּל שִׂפְוָן בְּמֵלָךְ וּבִגְבוּרָה אֶעְבֵּד קְרָבָא כְּעַן עַל מַן אִתְרְחֵיצְתָּא אֲרֵי מְרַדְתָּ בִּי׃ 6 אֲרֵי אִתְרְחֵיצְתָּא עַל סְמַךְ קַנְיָא
רְעִיעָא הָדֵין עַל פַּרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם דְּאִם יִסְתְּמֵךְ גַּבְרָא עֲלוֹהִי וְיֵעוֹל בִּידֵיהּ וִיבַזְעִנֵּהּ כֵּן פַּרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם לְכָל דְּמִתְרַחֲצִין עֲלוֹהִי׃
7 וַאֲרֵי תֵימְרוּן לִי עַל מֵימְרָא דַייָ אֱלָהָנָא אִתְרְחֵיצְנָא הֲלָא הוּא דְאַעְדִּי חִזְקִיָּה יָת בָּמָתוֹהִי וְיָת אֱגוֹרוֹהִי וַאֲמַר לֶאֱנָשׁ יְהוּדָה וּלְיָתְבֵי יְרוּשְׁלֶם
קֳדָם מַדְבְּחָא הָדֵין תִּסְגְּדוּן׃ 8 וּכְעַן אִתְעָרַב כְּעַן עִם רִבּוֹנִי מַלְכָּא דְאַתּוּר וְאֶתֵּן לָךְ תְּרֵין אַלְפִין סוּסָוָן אִם תִּכּוּל לְמַנָּאָה לָךְ רָכְבִין
עֲלֵיהוֹן׃ 9 וְאֵיכְדֵין אַתְּ מְדַמֵּי לַאֲתָבָא יָת אַפֵּי חַד מִשִּׁלְטוֹנֵי עַבְדֵי רִבּוֹנִי זְעֵירַיָּא וְאִתְרְחֵיצְתָּא לָךְ עַל מִצְרַיִם לִרְתִיכִין וּלְפָרָשִׁין׃
10 וּכְעַן הֲבַר מֵימְרָא דַייָ סְלֵקִית לְאַרְעָא הָדָא לְחַבָּלוּתַהּ יְיָ אֲמַר לִי סַק עַל אַרְעָא הָדָא וְחַבְּלַהּ׃

CAP. XXXVI.

ET factum est quartodecimo anno regnan- 1
te Ezechia, ascendit Senacherim rex Assy-
riorum super ciuitates munitas, & cepit
eas.

[2] *Et misit rex Assyriorum Rapsacen ex La-* 2
chis in Hierusalem ad regem Ezechiam cum
virtute multa, & stetit in aquæductu piscinæ
superioris in via agri fullonis.

[3] *Et egressus est ad eum Eliacim filius Hel-* 3
chiæ, magister aulæ & Somnas scriba, & Joach
filius Asaph à commentariis.

[4] *Et dixit eis Rapsaces, Dicite ad Ezechiã,* 4
Hæc dicit rex magnus, rex Assyriorum: Quid
confidens es?

[5] *Nunquid in consilio aut in sermonibus la-* 5
biorum prœlium fit? & nunc in quem confi-
dis, quia recedis à me?

[6] *Ecce confidens es; & super virgam arun-* 6
dineam confractam hanc super Aegyptum; cui
si innixus fuerit vir super eam, intrabit in ma-
num eius, & perforabit eam: sic est Pharao
rex Aegypti, & omnes confidentes in eo.

[7] *Si autem dicitis, In Domino Deo nostro con* 7
fidimus, nonne ipse est cui abstulit Ezechias ex-
celsa eius, & altaria eius? & dixit Juda &
Hierusalem, Coram facie altaris huius adora-
bitis.

[8] *Nunc, tradite vos iam dño meo regi Assy-* 8
riorum, & dabo vobis duo millia equorum si
poteritis dare ascensores super eos.

[9] *Et quomodo potestis stare in faciem ducum* 9
loci vnius; serui sunt qui confidunt in Aegy-
ptiis in equum & ascensorem.

[10] *Et nunc non sine domino ascendimus ad* 10
regionem hanc oppugnare eam: Dominus dixit
ad me, Ascende super eam, & disperde eam.

λς΄.

1 [1] Καὶ ἐγένετο τοῦ τεσσαρεσκαιδεκάτου ἔτους βασι-
λεύοντος ἐζεκίου ἀνέβη σεναχειρεὶμ βασιλεὺς ἀσσυ-
ρίων ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς ὀχυράς, καὶ ἔλαβεν αὐτάς.

2 [2] καὶ ἀπέστειλεν βασιλεὺς ἀσσυρίων τὸν ῥαψάκην
ἐκ λάχης εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸς τὸν βασιλέα ἐζεκίαν
μετὰ δυνάμεως πολλῆς· καὶ ἔστη ἐν τῷ ὑδραγωγῷ
τῆς κολυμβήθρας τῆς ἄνω ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἀγροῦ τοῦ
κναφέως.

3 [3] καὶ ἐξῆλθεν πρὸς αὐτὸν ἐλιακεὶμ ὁ τοῦ χελκίου ὁ
οἰκονόμος καὶ σομνᾶς ὁ γραμματεύς, καὶ ἰωὰχ ὁ τοῦ ἀ-
σὰφ ὁ ὑπομνηματογράφος.

4 [4] καὶ εἶπεν αὐτοῖς ῥαψάκης, εἴπατε δὴ πρὸς ἐζεκίαν,
τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ὁ μέγας, βασιλεὺς ἀσσυρίων· τί
πεποιθὼς εἶ;

5 [5] μὴ ἐν βουλῇ ἢ ἐν λόγοις χειλέων παράταξις γίνε-
ται; καὶ νῦν ἐπὶ τίνα πέποιθας, ὅτι ἀπειθεῖς μοι;

6 [6] ἰδοὺ πεποιθὼς εἶ· καὶ ἐπὶ τὴν ῥάβδον τὴν καλα-
μίνην τὴν τεθλασμένην ταύτην ἐπ' αἴγυπτον, ἣ ἂν
ἐπιστηριχθῇ ἀνὴρ ἐπ' αὐτήν· εἰσελεύσεται εἰς τὴν
χεῖρα αὐτοῦ, καὶ τρήσει αὐτήν· οὕτως ἐστὶ φαραὼ βασιλεὺς
αἰγύπτου, καὶ πάντες οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ.

7 [7] εἰ δὲ λέγετε, ἐπὶ κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν πεποίθα-
μεν· οὐχ αὐτός ἐστιν οὗ ἀφεῖλεν ἐζεκίας τὰ ὑψηλὰ αὐ-
τοῦ καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ, καὶ εἶπε τῷ ἰούδα καὶ τῇ
ἱερουσαλὴμ, κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου τούτου
προσκυνήσετε.

8 [8] νῦν, μίχθητε δὴ τῷ κυρίῳ μου τῷ βασιλεῖ ἀσσυ-
ρίων, καὶ δώσω ὑμῖν δισχιλίαν ἵππον εἰ δυνήσεσθε δοῦναι
ἀναβάτας ἐπ' αὐτούς.

9 [9] καὶ πῶς δύνασθε ἀποστρέψαι εἰς πρόσωπον τῶν τοπαρ-
χῶν οἰκέται εἰσὶν οἱ πεποιθότες ἐπ' αἰγυπτίοις εἰς ἵππον καὶ
ἀναβάτην.

10 [10] καὶ νῦν μὴ ἄνευ κυρίου ἀνέβημεν ἐπὶ τὴν χώραν
ταύτην πολεμῆσαι αὐτήν. κύριος εἶπεν πρός με, ἀνά-
βηθι ἐπ' αὐτήν, καὶ διάφθειρον αὐτήν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXVI.

ET factum est in decimo quarto anno regis Ezechiæ, ascendit Senacherib rex Assyriæ super omnes ciuitates domus Iudæ munitas, & obtinuit eas.
[2] Et misit rex Assyriæ Rapsacen de Lachis in Ierusalem ad regem Ezechiam cum exercitu multo, & stetit in aquæductu piscinæ superioris, in via agri vbi fullones extendunt pannos.
[3] Et egressus est ad eum Eliachim filius Elchiæ, qui præpositus erat domus, & Sobna scriba, & Ioah filius Asaph à commentariis.
[4] Et dixit eis Rabsaces: Dicite nunc Ezechiæ, Hæc dicit rex dominus noster rex Assyriæ, Quæ est ista fiducia qua confidis?
[5] Dixisti, Vtique in loquela labiorum, in consilio, & in potentia faciam bellum; nunc in quem confidis, vt rebelles contra me?
[6] Quoniam confidis in sustentaculo calami confracti, isto Pharaone rege Ægypti; cui si quis innitatur, intrabit in manum eius, & perforabit eam; sic Pharao rex Ægypti omnibus qui confidunt in eo.
[7] Quòd si dixeritis mihi, In verbo Domini Dei nostri confidimus; nónne ipse est cuius abstulit Ezechias excelsa, & altaria? & dixit viris Iudæ, & habitatoribus Ierusalem, Coram altari isto adorabitis?
[8] Et nunc commisce te obsecro cum domino meo rege Assyriæ, & dabo tibi duo millia equorum, si poteris tibi constituere sessores super eos.
[9] Et quomodo tu putas auertere faciem vnius è principibus seruis domini mei minimis? & confidis in Aegypto, in curribus & in equitibus.
[10] Iam verò, Num sine verbo Domini ascendi contra terram hanc vt disperderem eam? Dominus dixit mihi, Ascende super terram hanc & disperde eam.

11 * וַיֹּאמֶר אֶלְיָקִים וְשֶׁבְנָא וְיוֹאָח אֶל־
רַבְשָׁקֵה דַּבֶּר־נָא אֶל־עֲבָדֶיךָ אֲרָמִית כִּי שֹׁמְעִים
אֲנָחְנוּ וְאַל־תְּדַבֵּר אֵלֵינוּ יְהוּדִית בְּאָזְנֵי הָעָם
אֲשֶׁר עַל־הַחוֹמָה׃
12 * וַיֹּאמֶר רַבְשָׁקֵה הַאֶל אֲדֹנֶיךָ וְאֵלֶיךָ שְׁלָחַנִי
אֲדֹנִי לְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה הֲלֹא עַל־
הָאֲנָשִׁים הַיֹּשְׁבִים עַל־הַחוֹמָה לֶאֱכֹל אֶת־
חֲרָאֵיהֶם וְלִשְׁתּוֹת אֶת־שֵׁינֵיהֶם עִמָּכֶם׃
13 * וַיַּעֲמֹד רַבְשָׁקֵה וַיִּקְרָא בְקוֹל־גָּדוֹל יְהוּדִית
וַיֹּאמֶר שִׁמְעוּ אֶת־דִּבְרֵי הַמֶּלֶךְ הַגָּדוֹל מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃
14 * כֹּה אָמַר הַמֶּלֶךְ אַל־יַשִּׁא לָכֶם חִזְקִיָּהוּ כִּי לֹא־
יוּכַל לְהַצִּיל אֶתְכֶם׃
15 * וְאַל־יַבְטַח אֶתְכֶם חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְהוָה
לֵאמֹר הַצֵּל יַצִּילֵנוּ יְהוָה לֹא תִנָּתֵן הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד
מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃
16 * אַל־תִּשְׁמְעוּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ כִּי כֹה אָמַר הַמֶּלֶךְ
אַשּׁוּר עֲשׂוּ אִתִּי בְרָכָה וּצְאוּ אֵלַי וְאִכְלוּ אִישׁ־
גַּפְנוֹ וְאִישׁ תְּאֵנָתוֹ וּשְׁתוּ אִישׁ מֵי־בוֹרוֹ׃
17 * עַד־בֹּאִי וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ כְּאַרְצְכֶם
אֶרֶץ דָּגָן וְתִירוֹשׁ אֶרֶץ לֶחֶם וּכְרָמִים׃
18 * פֶּן־יַסִּית אֶתְכֶם חִזְקִיָּהוּ לֵאמֹר יְהוָה
יַצִּילֵנוּ הַהִצִּילוּ אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם אִישׁ אֶת־אַרְצוֹ מִיַּד
מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃
19 * אַיֵּה אֱלֹהֵי חֲמָת וְאַרְפָּד אַיֵּה אֱלֹהֵי סְפַרְוָיִם
וְכִי־הִצִּילוּ אֶת־שֹׁמְרוֹן מִיָּדִי׃
20 * מִי בְּכָל־אֱלֹהֵי הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־הִצִּילוּ
אֶת־אַרְצָם מִיָּדִי כִּי־יַצִּיל יְהוָה אֶת־יְרוּשָׁלִַם
מִיָּדִי׃
21 * וַיַּחֲרִישׁוּ וְלֹא־עָנוּ אֹתוֹ דָּבָר כִּי־מִצְוַת הַמֶּלֶךְ
הִיא לֵאמֹר לֹא תַעֲנֻהוּ׃

11 * Et dixit Eliachim & Sobna, & Ioahe,
C ad Rapſacen: Loquere ad ſeruos tuos Syra lingua, intelligimus enim: ne loquaris ad nos Iudaicè in auribus populi qui eſt ſuper murum.
12 * Et dixit ad eos Rapſaces: Nunquid ad dominum tuum & ad te miſit me dominus meus, vt loquerer omnia verba iſta, & non potius ad viros qui ſedent in muro, vt comedant ſtercora ſua, & bibant vrinam pedum ſuorum vobiſcum?
13 * Et ſtetit Rapſaces, & clamauit voce magna Iudaicè, & dixit, Audite verba regis magni regis Aſſyriorum.
14 * Hæc dicit rex, Non vos ſeducat Ezechias, quia non poterit eruere vos.
15 * Et non vobis tribuat fiduciam Ezechias ſuper Domino, dicens: Eruens liberabit nos Dominus, non dabitur ciuitas
D iſta in manu regis Aſſyriorum.
16 * Nolite audire Ezechiam. Hæc enim dicit rex Aſſyriorum: Facite mecum benedictionem, & egredimini ad me, & comedite vnuſquiſque vineam ſuam, & vnuſquiſque ficum ſuam, & bibite vnuſquiſq; aquam ciſternæ ſuæ.
17 * Donec veniam & tollam vos ad terram, quæ eſt vt terra veſtra, terram frumenti & vini, terram panum & vinearum.
18 * Nec conturbet vos Ezechias, dicens: Dominus liberabit nos. Nunquid liberauerunt dij gentium vnuſquiſque terram ſuam de manu regis Aſſyriorum?
19 * Vbi eſt Deus Emath & Arphad? Vbi eſt Deus Sepharuaim? Nunquid liberauerunt Samariam de manu mea?
20 * Quis eſt ex omnibus dijs terrarum iſtarum, qui eruerit terram ſuam de manu mea, vt eruat Dominus Hieruſalem de manu mea?
21 * Et ſiluerunt, & non reſponderunt ei verbum. Mandauerat enim rex dicens, Ne reſpondeatis ei.

תרגום יונתן

11 ואמר אליקים ושבנא ויואח לרב־שקה מלל כען עם עבדך ארמית ארי שמעין אנחנא ולא תמלל עמנא יהודית קדם עמא דעל
שורא׃ 12 ואמר רבשקה העל רבונך ועלך שלחני רבוני למללא ית פתגמיא האלין הלא על גבריא דיתבין על שורא למיכל ית
מפקתהון ולמשתי ית מימי רגליהון בציירא עמכון׃ 13 וקם רב שקה ואכלי בקל רב יהודית ואמר שמעו ית פתגמי מלכא רבתא
מלכא דאשור׃ 14 כדנן אמר מלכא לא יטעי לכון חזקיה ארי לא יכול לשיזבא יתכון׃
15 ולא ירחץ יתכון חזקיה על מימרא דיי למימר שיזבא ישיזבננא ייי לא תתמסר קרתא הדא ביד מלכא דאתור׃
16 לא תקבלון מן חזקיהו ארי כדנן אמר מלכא דאתור עבדו עמי שלמא ופוקו לותי ואכלו גבר פרי גפנוהי וגבר פרי תינוהי ושתו
גבר מי גובה׃ 17 עד מיתא ואדבר יתכון לארע טבא כארעכון ארע עבור וחמר ארע חקלין וכרמין׃
18 דלמא יטעי יתכון חזקיה למימר ייי ישיזבננא השיזבא שיזיבא דחלת עממיא גבר ית ארעה מיד מלכא דאתור׃
19 אן דחלת חמת וארפד ואן דחלת ספרוים וארי שיזבא ית שמרון מן ידי׃
20 מן בכל דחלת מדינתא האלין דשיזבא ית ארעהון מן ידי ארי ישיזב ייי ית ירושלם מן ידי׃
21 ושתקו ולא אתיבו יתיה פתגמא ארי תפקדת מלכא היא למימר לא תתיבונה׃

11 *Et dixit ad eum Eliacim & Somna, & Ioas ad Rapſacen, Loquere iam ad ſeruos tuos Syriacè: audimus enim nos, & non loquaris ad nos Iudaicè: & quare loqueris in aures hominum ſtantium ſuper murum?

12 *Et ait ad eos Rapſaces, Nunquid ad dominum tuum, an ad vos miſit me dominus meus verba hæc loqui: nonne ad homines ſedentes ſuper murum vt comedant ſtercus ſuum & bibant vrinam ſuam vobiſcum ſimul?

13 *Et ſtetit Rapſaces, & clamauit voce magna Iudaicè, & ait: Audite iam verba regis Aſſyriorum.

14 *Hæc dicit rex, Non decipiat vos Ezechias verbis, quibus non poterit liberare vos.

15 *Et non dicat vobis Ezechias, Quia liberabit vos Deus, & & non tradetur ciuitas iſta in manu regis Aſſyriorum.

16 *Non audiatis Ezechiam: Hæc dicit rex Aſſyriorum, Si vultis benedici, egredimini ad me, & comedite vnuſquiſque vitem ſuam & ficus, & bibite aquam ciſternæ ſuæ.

17 *Donec veniam & accipiam vos in terram, ſicut terra veſtra, terra frumēti, & vini, & panum, & vinearum.

18 *Non ſeducat vos Ezechias, dicens: Deus liberabit nos: nunquid liberauerunt dij gentium vnuſquiſque ſuam regionem de manu regis Aſſyriorum?

19 *Vbi eſt Deus Emath & Arphath? & vbi Deus ciuitatis Sepharuaim? nunquid potuerunt liberare Samariam de manu mea?

20 *Quis deorum omnium gentium harum, qui liberauit terram ſuam de manu mea, vt liberet Dominus Hieruſalem de manu mea?

21 *Et ſiluerunt, & nemo ei reſpondit verbum, quia præceperat rex nihil reſponderi.

11 *καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν ἐλιακεὶμ καὶ σομνὰς καὶ ἰωὰς πρὸς ῥαψάκην· λάλησον δὴ πρὸς τοὺς παῖδάς σου συριστί· ἀκούομεν γὰρ ἡμεῖς· καὶ μὴ λάλει πρὸς ἡμᾶς ἰουδαϊστί, καὶ ἱνατί λαλεῖς εἰς τὰ ὦτα τῶν ἀνθρώπων τῶν ἑστηκότων ἐπὶ τῷ τείχει;

12 *καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ῥαψάκης, μὴ πρὸς τὸν κύριόν σου ἢ πρὸς ὑμᾶς ἀπέστειλέ με ὁ κύριός μου τοὺς λόγους τούτους λαλῆσαι, οὐχὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους τοὺς καθημένους ἐπὶ τῷ τείχει ἵνα φάγωσι τὴν κόπρον αὐτῶν καὶ πίωσι τὸ οὖρον αὐτῶν μεθ' ὑμῶν ἅμα;

13 *καὶ ἔστη ῥαψάκης καὶ ἀνεβόησε φωνῇ μεγάλῃ ἰουδαϊστί, καὶ εἶπεν· ἀκούσατε δὴ τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως ἀσσυρίων.

14 *τάδε λέγει ὁ βασιλεύς, μὴ ἀπατάτω ὑμᾶς ἐζεκίας λόγοις, οἷς οὐ μὴ δύνηται ῥύσασθαι ὑμᾶς.

15 *καὶ μὴ λεγέτω ὑμῖν ἐζεκίας ὅτι ῥύσεται ὑμᾶς ὁ θεὸς καὶ οὐ μὴ παραδοθῇ ἡ πόλις αὕτη ἐν χειρὶ βασιλέως ἀσσυρίων.

16 *μὴ ἀκούετε ἐζεκίου· τάδε λέγει ὁ βασιλεὺς ἀσσυρίων· εἰ βούλεσθε εὐλογηθῆναι, ἐκπορεύεσθε πρός με, καὶ φάγεσθε ἕκαστος τὴν ἄμπελον αὐτοῦ καὶ τὰς συκάς, καὶ πίεσθε ὕδωρ τοῦ λάκκου αὐτοῦ.

17 ἕως ἂν ἔλθω καὶ λάβω ὑμᾶς εἰς γῆν, ὡς ἡ γῆ ὑμῶν, γῆ σίτου καὶ οἴνου καὶ ἄρτων καὶ ἀμπελώνων.

18 *μὴ ἀπατάτω ὑμᾶς ἐζεκίας, λέγων· ὁ θεὸς ῥύσεται ἡμᾶς· μὴ ἐρρύσαντο οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἐκ χειρὸς βασιλέως ἀσσυρίων;

19 *ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς ἐμὰθ καὶ ἀρφάθ; καὶ ποῦ ὁ θεὸς τῆς πόλεως σεπφαρουέμ; μὴ ἐδύναντο ῥύσασθαι τὴν σαμάρειαν ἐκ χειρός μου;

20 *τίς τῶν θεῶν πάντων τῶν ἐθνῶν τούτων, ὅστις ἐρρύσατο τὴν γῆν αὐτῶν ἐκ χειρός μου, ἵνα ῥύσῃ κύριος ἱερουσαλὴμ ἐκ χειρός μου;

21 *καὶ ἐσιώπησαν καὶ οὐδεὶς αὐτῷ ἀπεκρίθη λόγον, διὰ τὸ προστάξαι τὸν βασιλέα μηδὲν ἀποκριθῆναι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et dixit Eliachim & Sobna, & Ioach ad Rabſacen, Loquere nunc cum ſeruis tuis Syriacè; intelligimus enim nos: neç loquaris nobiſcum Iudaicè coram populo qui eſt ſuper murum.

12 Et dixit Rabſaces, Nunquid ad dominum tuum & ad te miſit me dominus meus vt loquar verba hæc? nónne ad viros qui ſedent ſuper murum, vt comedant ſtercora ſua, & bibant vrinam ſuam in obſidione vobiſcum?

13 Et ſtetit Rabſaces & clamauit voce magna Iudaicè, & ait: Audite verba regis magni, regis Aſſyriæ.

14 Hæc dicit rex, Ne ſeducat vos Ezechias, quia non poterit liberare vos.

15 Nec tribuat vobis fiduciam Ezechias in verbo Domini, dicens: Liberando liberabit vos Dominus, & non tradetur ciuitas iſta in manum regis Aſſyriæ.

16 Nolite obedire Ezechiæ: quia hæc dicit rex Aſſyriæ, Facite mecum pacem, & egredimini ad me, & comedite vnuſquiſque fructum vitis ſuæ, & vnuſquiſque fructum ficulneæ ſuæ, & bibite vnuſquiſque aquam ciſternæ ſuæ.

17 Donec veniam & tollam vos in terram bonam, ſicut terra veſtra eſt, terram frumenti & vini, terram agrorum & vinearum.

18 Et ne fortè ſeducat vos Ezechias, dicens: Dominus liberabit nos. Nunquid potuerunt liberare dij populorum quiſque terram ſuam de manu regis Aſſyriæ?

19 Vbi eſt Deus Emath? & Arphad? & vbi eſt Deus Sepharuaim? & quid? Samariam de manu mea eripuerunt?

20 Quinam ſunt inter omnes harum prouinciarum deos qui eruerint terram ſuam è manu mea, vt Dominus eripiat è manu mea Ieruſalem?

21 Et tacuerunt, & non reſponderunt ei verbum: quia mandatum regis erat, dicentis: Ne reſpondeatis ei.

22 * ויבא אליקים בן־חלקיהו אשר־על־הבית
ושבנא הספר ויואח בן־אסף המזכיר אל־חזקיהו
קרועי בגדים ויגידו לו את דברי רבשקה :

לז

1 * ויהי כשמע המלך חזקיהו ויקרע את־
בגדיו ויתכס בשק ויבא בית יהוה :
2 * וישלח את־אליקים אשר־על־הבית ואת
שבנא הסופר ואת זקני הכהנים מתכסים בשקים
אל־ישעיהו בן־אמוץ הנביא :
3 * ויאמרו אליו כה אמר חזקיהו יום־צרה
ותוכחה ונאצה היום הזה כי־באו בנים עד־
משבר וכח אין ללדה :
4 * אולי ישמע יהוה אלהיך את דברי רבשקה
אשר שלחו מלך־אשור אדניו לחרף אלהים
חי והוכיח בדברים אשר שמע יהוה אלהיך
ונשאת תפלה בעד השארית הנמצאה :
5 * ויבאו עבדי המלך חזקיהו אל־ישעיהו :
6 * ויאמר אליהם ישעיהו כה תאמרון אל־
אדניכם כה אמר יהוה אל־תירא מפני הדברים
אשר שמעת אשר גדפו נערי מלך־אשור אותי :
7 * הנני נותן בו רוח ושמע שמועה ושב אל־
ארצו והפלתיו בחרב בארצו :
8 * וישב רבשקה וימצא את־מלך אשור נלחם
על־לבנה כי שמע כי נסע מלכיש :
9 * וישמע על־תרהקה מלך־כוש לאמר יצא
להלחם אתך וישמע וישלח מלאכים אל־חזקיהו
לאמר : 10 * כה תאמרון אל־חזקיהו מלך־יהודה
לאמר אל־ישאך אלהיך אשר אתה בוטח בו
לאמר לא תנתן ירושלם ביד מלך אשור :

22 * Et ingressus est Eliachim filius Hel-
chię, qui erat super domum, & Sobna scri-
ba, & Iohahe filius Asaph à commẽtarijs,
ad Ezechiam scissis vestibus, & nunciaue-
runt ei verbum Rapsacis.

CAP. XXXVII.

1 ET factum est cùm audisset rex Ezechias
A scidit vestimenta sua, & obuolutus est
sacco, & intrauit in domum Domini.
2 * Et misit Eliachim qui erat super do-
mũ & Sobnan scribam, & seniores de sa-
cerdotibus opertos saccis, ad Esaiam fi-
lium Amos prophetam.
3 * Et dixerunt ad eum, Hæc dicit Eze-
chias, Dies tribulationis & correptionis,
& blasphemiæ dies hæc, quia venerunt fi-
lij vsque ad partum, & virtus non est pa-
riendi.
4 * Si quomodo audiat Dominus Deus
tuus verba Rapsacis quem misit rex Assy-
riorum dominus suus ad blasphemandum
Deum viuentem, & exprobrandum ser-
monibus quos audiuit Dominus Deus
tuus. Leua ergo orationem pro reliquijs
quæ repertæ sunt.
5 * Et venerunt serui regis Ezechiæ ad
Esaiam.
6 * Et dixit ad eos Esaias, Hæc dicetis do-
B mino vestro, Hæc dicit Dominus, Ne ti-
meas à facie verborum quæ audisti, quibus
blasphemauerunt pueri regis Assyriorum
7 me. * Ecce ego dabo ei spiritum, & au-
diet nuncium, & reuertetur ad terrã suam,
& corruere eum faciam gladio in terra sua.
8 * Reuersus est autem Rapsaces, & inue-
nit regem Assyriorum prœliantem aduer-
sus Lobnam. Audierat enim quia profe-
ctus esset de Lachis.
9 * Et audiuit de Taracha rege Æthiopię,
dicentes: Egressus est vt pugnet contra te.
Quod cùm audisset, misit nuncios ad Eze-
10 chiam, dicẽs: * Hęc dicetis Ezechiæ regi Iu-
dæ loquentes, Non te decipiat Deus tuus
in quo tu confidis, dicens: Non dabitur
Hierusalem in manu regis Assyriorum.

תרגום יונתן

22 ואתא אליקים בר חלקיה די ממנא על ביתא ושבנא ספרא ויואח בר אסף די ממנא על דכרניא לות חזקיה כד מבזעין לבושיהון
וחויו ליה ית פתגמי רב־שקה :

לז

1 והוה כד שמע מלכא חזקיה ובזע ית לבושוהי ואתכסי בשקא ועל לבית מקדשא דיי :
2 ושלח ית אליקים די ממנא על ביתא וית שבנא ספרא וית סבי כהניא כד מכסן שקיא לות ישעיה בר אמוץ נביאה :
3 ואמרו ליה כדנן אמר חזקיהו יום עקא וחסודין ונאוצא יומא הדין ארי אקפתנא עקא כאתתא דיתבא על מתברא וחיל לית לה למילד :
4 מאם שמיע קדם יי אלהך ית פתגמי רב־שקה דשלחיה מלכא דאתור רבוניה לחסדא עמא דיי קימא ויעבד פרענותא על פתגמיא
דשמיען קדם יי אלהך ותתחנן בצלו על שארא דישתאר : 5 ואתו עבדי מלכא חזקיה לות ישעיהו :
6 ואמר להון ישעיהו כדנן תימרון לרבונכון כדנן אמר יי לא תדחל מן קדם פתגמיא דשמעתא דחסדו עלימי מלכא דאתור קדמי :
7 הא אנא יהב בה רוחא וישמע בסורא ויתוב לארעה ואפלינה בחרבא בארעה : 8 ותב רבשקה ואשכח ית מלכא דאתור מגיח
קרבא על לבנה ארי שמע ארי נטל מלכיש : 9 ושמע על תרהקה מלכא דכוש למימר נפק לאגחא קרבא עמך ושמע ושלח אזגדין
לות חזקיה למימר : 10 כדנן תימרון לחזקיהו מלך שבטא דבית יהודה למימר לא יטעינך אלהך דאת רחיץ בה למימר לא
תתמסר ירושלם ביד מלכא דאתור :

22 * *Et ingressus est Eliacim filius Helchiæ magister aulæ, & Somna scriba, & Joas filius Asaph à commentarius ad Ezechiam scissi tunicas; & nunciauerunt ei verba Rapsacis.* 22

CAP. XXXVII.

1 E*T factum est cùm audiret rex Ezechias, scidit vestimenta sua, & indutus est sacco, & ascendit in domum Domini.*
2 * *Et misit Eliacim magistrum aulæ, & Somnam scribam, & seniores Sacerdotum indutos saccis ad Esaiam filium Amos prophetam:*
3 * *Et dixerunt ei: Hæc dicit Ezechias, Dies tribulationis & opprobrij & redargutionis & iræ hodierna dies: quia venit dolor parienti; virtutem autem non habet ad pariendum.*
4 * *Si quo modo audiat Dominus Deus tuus verba Rapsaci, quæ misit rex Aßyriorum dominus eius ad exprobrandum Deo viuenti, improperat verba, quæ audiuit Dominus Deus tuus. & deprecaberis ad Dominũ Deum tuum pro derelictis his.*
5 * *Et venerunt serui Ezechiæ ad Esaiam. & ait illis Esaias: Sic dicetis ad dominum vestrum:*
6 * *Hæc dicit Dominus, Ne timueris à verbis quæ audisti, quibus improperauerunt me legati regis Aßyriorum.*
7 * *Ecce ego immittam super eum spiritum, & audiens nuncium reuertetur in regionem suam, & cadet gladio in terra sua.*
8 * *Et reuersus est Rapsaces, et inuenit regem Aßyriorum obsidentem Lobnam. & audiuit quia discessit à Lachis.*
9 * *Et egressus est Tharra rex Æthiopum, vt obsideret eum. & audiens reuersus est, & misit nuncios ad Ezechiam, dicens:*
10 * *Sic dicetis Ezechiæ regi Judææ: Non decipiat te Deus tuus in quo tu confisus es in eo, dicens: Non tradetur Hierusalẽ in manu regis Aßyriorum.*

22 * καὶ εἰσῆλθεν ἐλιακεὶμ ὁ τοῦ χελκίου ὁ οἰκονόμος καὶ ὁ σομνᾶ γραμματεὺς καὶ ἰωὰς ὁ τοῦ ἀσὰφ ὁ ὑπομνηματογράφος πρὸς ἐζεκίαν, περιεσχισμένοι τοὺς χιτῶνας, καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ τοὺς λόγους ῥαψάκου.

λζ.

1 * Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἀκοῦσαι τὸν βασιλέα ἐζεκίαν· ἔσχισεν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ περιεβάλετο σάκκον καὶ ἀνέβη εἰς οἶκον κυρίου.
2 * καὶ ἀπέστειλε τὸν ἐλιακείμ τὸν οἰκονόμον καὶ σομνᾶν τὸν γραμματέα καὶ τοὺς πρεσβυτέρους τῶν ἱερέων περιβεβλημένους σάκκους πρὸς ἠσαίαν υἱὸν ἀμὼς τὸν προφήτην.
3 * καὶ εἶπαν αὐτῷ· τάδε λέγει ἐζεκίας· ἡμέρα θλίψεως καὶ ὀνειδισμοῦ καὶ ἐλεγμοῦ καὶ ὀργῆς ἡ σήμερον ἡμέρα· ὅτι ἥκει ἡ ὠδὶν τῇ τικτούσῃ· ἰσχὺν δὲ οὐκ ἔχει τοῦ τεκεῖν.
4 * εἴπως εἰσακούσαι κύριος ὁ θεός σου τοὺς λόγους ῥαψάκου οὓς ἀπέστειλε βασιλεὺς ἀσσυρίων ὁ κύριος αὐτοῦ ὀνειδίζειν θεὸν ζῶντα, ὀνειδίζει λόγοις οὓς ἤκουσε κύριος ὁ θεός σου· καὶ δεηθήσῃ πρὸς κύριον τὸν θεόν σου περὶ τῶν καταλελειμμένων τούτων.
5 * καὶ ἦλθον οἱ παῖδες ἐζεκίου πρὸς ἠσαΐαν· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἠσαΐας, οὕτως ἐρεῖτε πρὸς τὸν κύριον ὑμῶν.
6 * τάδε λέγει κύριος, μὴ φοβηθῇς ἀπὸ τῶν λόγων ὧν ἤκουσας, οὓς ὠνείδισάν με οἱ πρέσβεις βασιλέως ἀσσυρίων.
7 * ἰδοὺ ἐγὼ ἐμβαλῶ ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα, καὶ ἀκούσας ἀγγελίαν ἀποστρέψει εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ, καὶ πεσεῖται μαχαίρᾳ ἐν τῇ γῇ αὐτοῦ.
8 * καὶ ἐπέστρεψε ῥαψάκης καὶ κατέλαβε τὸν βασιλέα ἀσσυρίων πολιορκοῦντα λόβναν· καὶ ἤκουσεν ὅτι ἀπῆρεν ἀπὸ λάχης.
9 * καὶ ἐξῆλθεν θαρακὰ βασιλεὺς αἰθιόπων, τοῦ πολιορκῆσαι αὐτόν· καὶ ἀκούσας ἀπέστρεψε καὶ ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς ἐζεκίαν, λέγων·
10 * οὕτως ἐρεῖτε ἐζεκίᾳ βασιλεῖ τῆς ἰουδαίας· μὴ ἀπατάτω σε ὁ θεός σου ἐφ' ᾧ σὺ πέποιθας ἐπ' αὐτῷ, λέγων, οὐ μὴ παραδοθῇ ἱερουσαλὴμ ἐν χειρὶ βασιλέως ἀσσυρίων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Et venit Eliachim filius Elchiæ qui præpositus erat domus, & Sobna scriba, & Ioach filius Asaph, qui constitutus erat super memorialia, ad Ezechiam scissis vestibus, & narrauerunt ei verba Rabsacis.

CAP. XXXVII.

ET factum est cùm audisset rex Ezechias, scidit vestimenta sua, & opertus est sacco, & ingressus est in domum sanctuarij Domini.
2 Et misit Eliachim præpositum domus, & Sobnam scribam, & seniores sacerdotum coopertos saccis ad Esaiam filium Amos prophetam.
3 Et dixerunt ei, Hæc dicit Ezechias: Dies tribulationis & opprobrij, & blasphemiæ est dies hæc: quia apprehendit nos tribulatio, sicut mulierem quæ sedet ad pariendum, & non est ei robur vt pariat.
4 Fortè audientur coram Domino Deo tuo verba Rabsacis; quem misit rex Assyriæ dominus suus, vt exprobraret populum Dei viui, & faciet vindictam propter verba quæ audita sunt coram Domino Deo tuo. Deprecare ergo in oratione pro reliquijs quæ remanserunt.
5 Et venerunt serui regis Ezechiæ ad Esaiam.
6 Et dixit eis Esaias, Hæc dicetis domino vestro: Hæc dicit Dominus, Ne timeas à facie verborum quæ audisti, quibus exprobrauerunt pueri regis Assyriæ coram me.
7 Ecce ego dabo in eum spiritum, & audiet nuncium, & reuertetur in terram suam; & cadere eum faciam in gladio in terra sua.
8 Et reuersus est Rabsaces, & inuenit regem Assyriæ præliantem contra Lobnam; audierat enim quòd profectus esset de Lachis.
9 Et audiuit de Taracha rege Æthiopiæ dicentes, Egressus est vt ineat bellum tecum: & audiuit, & misit nuncios ad Ezechiam.
10 Sic dicetis Ezechiæ regi tribus domus Iuda, dicendo: Ne seducat te Deus tuus, in quo tu confidis, dicens: Non tradetur Ierusalem in manum regis Assyriorum.

11 הנה אתה שמעת את אשר עשו מלכי אשור
לכל הארצות להחרימם ואתה תנצל:
12 ההצילו אותם אלהי הגוים אשר השחיתו
אבותי את גוזן ואת חרן ורצף ובני עדן אשר
13 בתלשר: איה מלך חמת ומלך ארפד ומלך
לעיר ספרוים הנע ועוה:
14 ויקח חזקיהו את הספרים מיד המלאכים
ויקראהו ויעל בית יהוה ויפרשהו חזקיהו
לפני יהוה:
15 ויתפלל חזקיהו אל יהוה לאמר:
16 יהוה צבאות אלהי ישראל ישב הכרבים
אתה הוא האלהים לבדך לכל ממלכות הארץ
אתה עשית את השמים ואת הארץ:
17 הטה יהוה אזנך ושמע פקח יהוה עינך
וראה ושמע את כל דברי סנחריב אשר שלח
לחרף אלהים חי:
18 אמנם יהוה החריבו מלכי אשור את כל
הארצות ואת ארצם:
19 ונתן את אלהיהם באש כי לא אלהים המה
כי אם מעשה ידי אדם עץ ואבן ויאבדום:
20 ועתה יהוה אלהינו הושיענו מידו וידעו
כל ממלכות הארץ כי אתה יהוה לבדך:
21 וישלח ישעיהו בן אמוץ אל חזקיהו לאמר
כה אמר יהוה אלהי ישראל אשר התפללת אלי
אל סנחריב מלך אשור:
22 זה הדבר אשר דבר יהוה עליו בזה לך
לעגה לך בתולת בת ציון אחריך ראש הניעה
23 בת ירושלם: את מי חרפת וגדפת ועל
מי הרימותה קול ותשא מרום עיניך אל קדוש
ישראל:

11 Ecce tu audisti omnia quæ fecerunt reges Assyriorum omnibus terris, quas subuerterunt: & tu poteris liberari?

12 Nunquid eruerunt eos dij gentium, quos subuerterunt patres mei, Gozan & Aran, & Reseph, & filios Eden qui erant in Thalassar?

13 Vbi est rex Emath, & rex Arphath, & rex vrbis Sepharuaim Ana & Aua?

14 Et tulit Ezechias libros de manu nunciorum, & legit eos, & ascendit in domum Domini, & expandit eos coram Domino.

15 Et orauit ad Dominum: dicens,

16 Domine exercituum Deus Israel qui sedes super cherubim, tu es Deus solus omnium regnorum terræ, tu fecisti cælum & terram.

17 Inclina Domine aurem tuam & audi; aperi Domine oculos tuos & vide; & audi omnia verba Sennacherib, quæ misit ad blasphemandum Deum viuentem.

18 Verè enim Domine desertas fecerunt D reges Assyriorum terras, & regiones earum.

19 Et dederunt deos earum igni; non enim erant dij, sed opera manuum hominum, lignum & lapis; & comminuerunt eos.

20 Et nunc Domine Deus noster salua nos de manu eius, & cognoscant omnia regna terræ, quia tu es Dominus solus.

21 Et misit Esaias filius Amos ad Ezechiam: dicens, Hæc dicit Dominus Deus Israel: Pro quibus rogasti me de Sennacherib rege Assyriorum:

22 Hoc est verbum quod locutus est Dominus super eum. Despexit te & subsannauit te virgo filia Sion: post te caput mouit filia Hierusalem.

23 Cui exprobrasti, & quem blasphemasti, & super quem exaltasti vocem, & leuasti altitudinem oculorum tuorum ad sanctum Israel?

תרגום יונתן

11 הא את שמעת דעבדו מלכי אתור לכל מדינתא לגמרותהון ואת מדמי לאשתיזבא: 12 השיזבא יתהון דחלת עממיא
דחבלו אבהתי ית גוזן וית חרן ורצף ובני עדן דבתלסר: 13 אן מלכא דחמת ומלכא דארפד ומלכא דלקרתא ספרוים הלא טלטלנון
ואגליאונון: 14 ונסב חזקיה ית אגרתא מיד אזגדיא וקרא חד מנהון וסלק לבית מקדשא דיי ופרסה חזקיה קדם יי:
15 וצלי חזקיה קדם יי למימר: 16 יי צבאות אלהא דישראל דשכינתה שריא עיל מן כרוביא את הוא אלהא וליה בר מנך
לכל מלכות ארעא את עבדתא ית שמיא וית ארעא: 17 גלי קדמך יי ודון ושמיע קדמך יי ואתפרע ועבד פרענות על כל פתגמי
סנחריב דשלח לחסדא עמא דיי קימא: 18 בקשטא יי אחרבו מלכי אתור ית כל מדינתא וית ארעהון:
19 ומוקדין ית טעותהון בנורא ארי לא טעון דאית בהון צרוך אנון אלהן עובדי ידי אנשא אעא ואבנא ואובדונון:
10 וכען יי אלהנא פרקנא מן ידיה וידעון כל מלכות ארעא ארי את יי לית בר מנך:
21 ושלח ישעיה בר אמוץ לות חזקיה למימר כדנן אמר יי אלהא דישראל דבעיתא מן קדמי על סנחריב מלכא דאתור:
22 דין פתגמא די גזר יי עלוהי מבסרא עלך מעיקא עלך מלכות כנשתא דציון בתרך רישיהון מנידין עמא דבירושלם:
23 ית מן חסדתא ועל מן אתרברבתא וקדם מן ארימתא קלא וזקפתא לרומא עינך ואסרתא מלין דלא כשרין קדם קדישא דישראל:

11 *Ecce tu non audisti quæ fecerunt reges Assyriorum omni terræ quam destruxerunt & tu liberaberis?*

12 *Nunquid liberauerunt eos dij gentium quos perdiderunt patres mei: & Gozan, & Charran, & Rase in regione Theemath?*

13 *Vbi sunt reges Emath, & vbi Arphath, & vbi ciuitatis Sepharuaim, Ana & Aua?*

14 *Et accepit Ezechias librum à nunciis, & legit illum; & ascendit in domum Domini, & aperuit illum, coram Domino.*

15 *Et orauit Ezechias ad Dominum: dicens.*

16 *Domine Sabaoth Deus Israel qui sedes super cherubim, tu es Deus solus omnis regni orbis terræ: tu fecisti cælum & terram.*

17 *Inclina Domine aurem tuam; exaudi Domine, aperi Domine oculos tuos, inspice Domine & vide, & audi omnia verba Senacherib, quæ misit ad exprobrandum Deum viuentem.*

18 *In veritate enim Domine, desolauerunt reges Assyriorum orbem terræ totum, & regionem eorum.*

19 *Et iniecerunt idola eorum in ignem: non enim dij erant, sed opera manuum hominum, ligna & lapides, & destruxerunt eos.*

20 *Tu Domine Deus noster salua nos de manu eorum, vt cognoscat omne regnũ terræ, quia tu es Deus solus.*

21 *Et missus est Esaias filius Amos ad Ezechiam, & dixit ei: Hæc dicit Dominus Deus Israel, Audiui quæ orasti ad me de Senacherib rege Assyriorum.*

22 *Hoc verbum quod locutus est de eo Deus: Despexit te & subsannauit te virgo filia Sion; super te caput mouit, filia Hierusalem.*

23 *Cui exprobrasti & irritasti? aut ad quem exaltasti vocem tuam, & leuasti in excelsum oculos tuos in sanctum Israel?*

11 ἰδοὺ σὺ οὐκ ἤκουσας ἃ ἐποίησαν βασιλεῖς ἀσυρίων πᾶσαν τὴν γῆν ἀπώλεσαν καὶ σὺ ῥυθήσῃ;

12 μὴ ἐρρύσαντο αὐτοὺς οἱ θεοὶ τῶν ἐθνῶν οὓς ἀπώλεσαν οἱ πατέρες μου· τήν τε γωζὰν καὶ χαρρὰν, καὶ ῥασεμαιησὶν ἐν χώρᾳ θεεμάθ;

13 ποῦ εἰσὶν οἱ βασιλεῖς ἐμὰθ, καὶ ποῦ ἀρφὰθ, καὶ ποῦ πόλεως σεφφαρουὲμ, ἀνανεοῦ καὶ γαυσά;

14 καὶ ἔλαβεν ἐζεκίας τὸ βιβλίον παρὰ τῶν ἀγγέλων, καὶ ἀνέγνω αὐτό· καὶ ἀνέβη εἰς οἶκον κυρίου καὶ ἤνοιξεν αὐτὸ, ἐναντίον κυρίου.

15 καὶ προσηύξατο ἐζεκίας πρὸς κύριον· λέγων.

16 κύριε σαβαὼθ ὁ θεὸς ἰσραὴλ ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβείμ, σὺ εἶ ὁ θεὸς μόνος πάσης βασιλείας τῆς οἰκουμένης· σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

17 κλῖνον κύριε τὸ οὖς σου· εἰσάκουσον κύριε· ἄνοιξον κύριε τοὺς ὀφθαλμούς σου· εἴσβλεψον κύριε καὶ ἴδε, καὶ ἄκουσον πάντας τοὺς λόγους σεναχειρὴμ, οὓς ἀπέστειλεν ὀνειδίζειν θεὸν ζῶντα.

18 ἐπ' ἀληθείας γὰρ κύριε, ἠρήμωσαν βασιλεῖς ἀσυρίων τὴν οἰκουμένην ὅλην καὶ τὴν χώραν αὐτῶν.

19 καὶ ἐνέβαλον τὰ εἴδωλα αὐτῶν εἰς τὸ πῦρ· οὐ γὰρ θεοὶ ἦσαν, ἀλλ' ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων, ξύλα καὶ λίθοι καὶ ἀπώλεσαν αὐτούς.

20 σὺ κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν σῶσον ἡμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτῶν· ἵνα γνῷ πᾶσα βασιλεία τῆς γῆς, ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς μόνος.

21 καὶ ἀπεστάλη ἡσαΐας υἱὸς ἀμὼς πρὸς ἐζεκίαν, καὶ εἶπεν αὐτῷ· τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ· ἤκουσα ἃ προσηύξω πρός με περὶ σεναχειρὴμ βασιλέως ἀσυρίων.

22 οὗτος ὁ λόγος ὃν ἐλάλησε περὶ αὐτοῦ ὁ θεός· ἐφαύλισέν σε καὶ ἐξεμυκτήρισέ σε παρθένος θυγάτηρ σιὼν ἐπὶ σοὶ κεφαλὴν ἐκίνησε θυγάτηρ ἱερουσαλήμ·

23 τὸν τίνα ὠνείδισας καὶ παρώξυνας; ἢ πρὸς τίνα ὕψωσας τὴν φωνήν σου; καὶ ἦρας εἰς ὕψος τοὺς ὀφθαλμούς σου εἰς τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραήλ;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Ecce tu audisti quid fecerint reges Assyrij omnibus prouincijs vt disperderent eas, & te euasurum putas?

12 Nunquid liberauerunt eos dij populorum, quos dissipauerunt patres mei; Gozan & Haran, & Reseph, & filios Eden, qui erant in Thelasar?
13 Vbi est rex Emath & rex Arphad, & rex ciuitatis Sepharuaim? nónne transmigrare fecit eos, & in captiuitatem duxit?

14 Et tulit Ezechias epistolas de manu nunciorum, & legit vnam ex eis, & ascendit in domum sanctuarij Domini; & expandit eam Ezechias coram Domino.
15 Et orauit Ezechias coram Domino: dicens.
16 Domine exercituum Deus Israel, cuius maiestas habitat super cherubim; tu es Deus, & nullus est præter te, in omnibus regnis terræ. tu fecisti cælos & terram.

17 Manifestum est coram te Domine, & iudica; & auditum est coram te Domine, & vlciscere, & fac vindictam super omnia verba Senacherib, qui misit ad exprobrandum populum Dei viui.

18 Verè Domine desertas fecerunt reges Assyrij omnes prouincias & terras earum.
19 Et incenderunt idola earum igni; idola enim sunt in quibus nulla est vtilitas, sed sunt opera manuum hominum, lignum & lapis, & disperderunt ea.

20 Et nunc Domine Deus noster, salua nos de manu eius, & scient omnia regna terræ, quia tu es Dominus, & nullus est præter te.

21 Et misit Esaias filius Amos ad Ezechiam: dicens, Hæc dicit Dominus Deus Israel, Quia rogasti à facie mea super Senacherib regem Assyriæ:
22 Hoc est verbum quod decreuit Dominus super eum: Despexit te, tribulauit te; regnum cœtus Sion: post te capita sua mouerunt, popule qui habitas in Hierusalem.

23 Cui exprobrasti, & super quem magnificatus es, & contra quem extulisti vocem? & sustulisti in excelsum oculos tuos; & dixisti verba quæ non sunt recta coram sancto Israel?

24 * בְּיַד עֲבָדֶיךָ חֵרַפְתָּ אֲדֹנָי וַתֹּאמֶר בְּרֹב רִכְבִּי
אֲנִי עָלִיתִי מְרוֹם הָרִים יַרְכְּתֵי לְבָנוֹן וְאֶכְרֹת
קוֹמַת אֲרָזָיו מִבְחַר בְּרֹשָׁיו וְאָבוֹא מְרוֹם קִצּוֹ
יַעַר כַּרְמִלּוֹ׃
25 * אֲנִי קַרְתִּי וְשָׁתִיתִי מָיִם וְאַחְרִב בְּכַף־
פְּעָמַי כֹּל יְאֹרֵי מָצוֹר׃
26 * הֲלֹא־שָׁמַעְתָּ לְמֵרָחוֹק אוֹתָהּ עָשִׂיתִי
מִימֵי קֶדֶם וִיצַרְתִּיהָ עַתָּה הֲבֵאתִיהָ וּתְהִי
לְהַשְׁאוֹת גַּלִּים נִצִּים עָרִים בְּצֻרוֹת׃
27 * וְיֹשְׁבֵיהֶן קִצְרֵי־יָד חַתּוּ וָבֹשׁוּ הָיוּ עֵשֶׂב שָׂדֶה
וִירַק דֶּשֶׁא חֲצִיר גַּגּוֹת וּשְׁדֵמָה לִפְנֵי קָמָה׃
28 * וְשִׁבְתְּךָ וְצֵאתְךָ וּבוֹאֲךָ יָדָעְתִּי וְאֵת הִתְרַגֶּזְךָ
אֵלָי׃
29 * יַעַן הִתְרַגֶּזְךָ אֵלַי וְשַׁאֲנַנְךָ עָלָה בְאָזְנָי
וְשַׂמְתִּי חַחִי בְּאַפֶּךָ וּמִתְגִּי בִּשְׂפָתֶיךָ וַהֲשִׁבֹתִיךָ
בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־בָּאתָ בָּהּ׃
30 * וְזֶה־לְּךָ הָאוֹת אָכוֹל הַשָּׁנָה סָפִיחַ וּבַשָּׁנָה
הַשֵּׁנִית שָׁחִיס וּבַשָּׁנָה הַשְּׁלִישִׁית זִרְעוּ וְקִצְרוּ
וְנִטְעוּ כְרָמִים וְאִכְוֹל פִּרְיָם׃
31 * וְיָסְפָה פְּלֵיטַת בֵּית־יְהוּדָה הַנִּשְׁאָרָה שֹׁרֶשׁ
לְמָטָּה וְעָשָׂה פְרִי לְמָעְלָה׃
32 * כִּי מִירוּשָׁלִַם תֵּצֵא שְׁאֵרִית וּפְלֵיטָה מֵהַר צִיּוֹן
קִנְאַת יְהוָה צְבָאוֹת תַּעֲשֶׂה־זֹּאת׃
33 * לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֶל־מֶלֶךְ אַשּׁוּר לֹא יָבוֹא
אֶל־הָעִיר הַזֹּאת וְלֹא־יוֹרֶה שָׁם חֵץ וְלֹא־
יְקַדְּמֶנָּה מָגֵן וְלֹא־יִשְׁפֹּךְ עָלֶיהָ סֹלְלָה׃
34 * בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־בָּא בָּהּ יָשׁוּב וְאֶל־הָעִיר הַזֹּאת
לֹא יָבוֹא נְאֻם־יְהוָה׃
35 * וְגַנּוֹתִי עַל־הָעִיר הַזֹּאת לְהוֹשִׁיעָהּ לְמַעֲנִי
וּלְמַעַן דָּוִד עַבְדִּי׃

24 * In manu ſeruorũ tuorum exprobraſti
Domino, & dixiſti, In multitudine qua-
drigarum mearum ego aſcendi in altitu-
E dinem montium, iuga Libani; & ſuccidam
excelſa cedrorum eius, electas abietes il-
lius, & introibo altitudinem ſummitatis
eius, ſaltum Carmeli eius.
25 * Ego fodi & bibi aquam, & ſiccaui ve-
ſtigio pedis mei omnes riuos aggerum.
26 * Nunquid non audiſti quæ olim fece-
rim ei? Ex diebus antiquis ego plaſmaui
illud, & nunc adduxi, & factum eſt in e-
radicationem collium compugnãtium &
ciuitatum munitarum.
27 * Habitatores earum breuiata manu cõ-
tremuerunt, & confuſi ſunt; facti ſunt ſi-
cut fœnum agri & gramen paſcuæ, & her-
ba tectorum, quæ exaruit antequam ma-
28 tureſceret. * Habitationẽ tuam & egreſ-
ſum tuum, & introitum tuum ego cogno-
ui, & inſaniam tuam contra me.
29 * Cùm fureres aduerſum me, ſuperbia
tua aſcendit in aures meas. Ponam ergo
circulum in naribus tuis, & frenum in la-
bijs tuis, & reducam te in via per quam
veniſti.
30 * Tibi autem hoc erit ſignum: Comede
hoc anno quæ ſponte naſcuntur, & in an-
no ſecundo pomis veſcere: in anno autem
tertio ſeminate & metite, & plantate vi-
neas, & comedite fructum earum.
31 * Et emittet id quod ſaluatum fuerit de
domo Iuda, & quod reliquum eſt radicem
deorſum, & faciet fructum ſurſum.
32 * Quia de Hieruſalem exibunt reliquiæ,
& ſaluatio de monte Sion. Zelus Domini
exercituum faciet iſtud.
33 * Propterea hæc dicit Dominus de rege
Aſſyriorum, Non intrabit ciuitatem hanc,
& non iaciet ibi ſagittam, & non occupa-
bit eam clypeus, & non mittet in circuitu
34 eius aggerem. * In via qua venit, per eam
reuertetur, & ciuitatem hanc nõ ingredie-
35 tur, dicit Dominus. * Et protegam ciui-
tatem iſtam vt ſaluem eam propter me &
propter Dauid ſeruum meum.

תרגום יונתן

24 ביד עבדך חסדתא עמא דיי ואמרת בסגיאות רתיכי אנא סלקית לתקוף כרכיהון ואף איחוד בית מקדשהון ואקטול שפר גבריהון
מבחר שלטוניהון ואכבש קרית תקפהון ואשיצי סגי משריתהון׃ 25 אנא הויתי חפר גובין ושתי מין וטפחת בפרסי רגלי עמא דעמי
כל מי נהרין עמיקין׃ 26 הלא שמעת מלקדמין מה דעבדית לפרעה מלכא דמצרים על דשלט בהון ואף עלך אתנביו נביאי בני ישראל
ולא תבתא ודא חזיא קדמי מיומי קדם למעבד לך ואף אתקנתה כען איתיתה ודא הות לך להקלא על דהואה קדמך כאתרגושת גלין דשחו
קרוין כריכן׃ 27 ויתביהון אתקציר חילהון אתברו ובהיתו הוו כעשב חקלא וכירוק דתאה כעשב אגריא דמלק עד לא מטא למהוי
שבלין׃ 28 ומתבך בעיצה ומפקך לאגחא קרבא ומיתך לארעא דישראל גלו קדמי וית דארגזתא קדמי גלו׃ 29 חלף
דארגזתא על מימרי ואתרגושתך סלקא לקדמי ואשוי שירין בליסתך וזמם בספותך ואתיבינך בארחא דאתיתא בה׃
30 ודין לך אתא אכל בשתא הדין כתין ובשתא תניתא בת כתין ובשתא תליתאה זרעו וחצדו וצובו כרמין ואכלו אבהון׃
31 ויוספון משיזביא דבית יהודה דישתארון כאילן דמשלח שורשוהי מלרע ומרים עפיה לעילא׃
32 ארי מירושלם יפקון שאר צדיקיא ושזבת מקימי אוריתא מטורא דציון במימרא דיי צבאות תתעבד דא׃
33 בכן כדנן אמר יי על מלכא דאתור לא יעול לקרתא הדא ולא יקשת תמן גיר ולא יקדמינה בתריסין ולא יצבר עלהא מליתא׃
34 בארחא דאתא בה יתוב ולקרתא הדא לא יעול אמר יי׃ 35 ואגין על קרתא הדא למפרקה בדיל מימרי ובדיל דוד עבדי׃

Quia per nuncios exprobraſti Domino: tu 24
enim dixiſti, Multitudine curruum ego aſcen-
di in altitudinem montium, & in extrema Li-
bani, & ſuccidi altitudinem cedri eius & pul-
chritudinem cupreſſi; & intraui in altitudi-
nem partis ſyluæ.

Et poſui pontem, & deſolaui aquas & o- 25
mnem congregationem aquæ.

Non hæc audiſti olim quæ ego feci? à die- 26
bus antiquis decreui: nunc autem oſtendi, vt
deſolarem gentes in munitionibus,

Et habitantes in ciuitatibus munitis: re- 27
miſi manus, & exaruerunt & fuerunt quaſi
fœnum aridum in tectis & vt gramen.

Nunc autem ocium tuum & exitum tuũ, 28
& introitum tuum ego ſcio.

At furor tuus quo iratus es, & ama- 29
ritudo tua aſcendit ad me: & imponam circu-
lum in naſum tuum, & frenum in labia tua,
& reuerti faciam te via qua veniſti in ea.

Hoc autem tibi ſignum; Comede hoc anno 30
quæ ſeminaſti, at anno ſecundo reliquias; at ter-
tio ſeminantes metite & plantate vineam, &
comedite fructum eorum.

Et erunt derelicti in Iudæa, mittent radi- 31
cem deorſum, & facient ſemen ſurſum.

Quia de Hieruſalem exibunt relicti, & 32
ſaluati de monte Sion. Zelus Domini Sabaoth
fecit hæc.

Propterea ſic dicit Dominus ad regem Aſ- 33
ſyriorum, Non intrabit in ciuitatem hanc neq;
mittet in eam ſagittam, neque mittet in eam
ſcutum, neque circundabit ſuper eam vallum.

Sed via qua venit, in ea reuertetur, & in 34
ciuitatem hanc non intrabit: hæc dicit Do-
minus.

Protegam ſuper ciuitatem iſtam vt ſaluem 35
eam, propter me & propter Dauid ſeruum
meum.

24 ὅτι δι' ἀγγέλων ὠνείδισας κύριον· σὺ γὰρ εἶπας, τῷ
πλήθει τῶν ἁρμάτων ἐγὼ ἀνέβην εἰς ὕψος ὀρέων καὶ εἰς
τὰ ἔσχατα τοῦ λιβάνου, καὶ ἔκοψα τὸ ὕψος κέδρου αὐτοῦ καὶ
τὸ κάλλος τῆς κυπαρίσσου· καὶ εἰσῆλθον εἰς ὕψος μέρους
τοῦ δρυμοῦ.

25 καὶ ἔθηκα γέφυραν, καὶ ἠρήμωσα ὕδατα καὶ πᾶσαν
συναγωγὴν ὕδατος.

26 οὐ ταῦτα ἤκουσας πάλαι ἃ ἐγὼ ἐποίησα; ἐξ ἡμερῶν
ἀρχαίων συνέταξα· νῦν δὲ ἐπέδειξα, ἐξερημῶσαι
ἔθνη ἐν ὀχυροῖς.

27 καὶ οἰκοῦντας ἐν πόλεσιν ὀχυραῖς· ἀνῆκα τὰς χεῖρας
καὶ ἐξηράνθησαν καὶ ἐγένοντο ὡς χόρτος ξηρὸς ἐπὶ δωμά-
των καὶ ὡς ἄγρωστις.

28 νῦν δὲ τὴν ἀνάπαυσίν σου καὶ τὴν ἔξοδόν σου καὶ τὴν
εἴσοδόν σου ἐγὼ ἐπίσταμαι.

29 ὁ δὲ θυμός σου ὃν ἐθυμώθης, καὶ ἡ πικρία σου ἀνέ-
βη πρός με· καὶ ἐμβαλῶ φιμὸν εἰς τὴν ῥῖνά σου καὶ
χαλινὸν εἰς τὰ χείλη σου· καὶ ἀποστρέψω σε τῇ ὁδῷ ᾗ
ἦλθες ἐν αὐτῇ.

30 τοῦτο δέ σοι τὸ σημεῖον· φάγε τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν ἃ
ἔσπαρκας, τῷ δὲ ἐνιαυτῷ τῷ δευτέρῳ τὸ κατάλειμμα·
τῷ δὲ τρίτῳ σπείραντες ἀμήσατε καὶ φυτεύσατε ἀμπε-
λῶνα, καὶ φάγεσθε τὸν καρπὸν αὐτῶν.

31 καὶ ἔσονται οἱ καταλελειμμένοι ἐν τῇ ἰουδαίᾳ,
φυήσουσι ῥίζαν κάτω καὶ ποιήσουσι σπέρμα ἄνω.

32 ὅτι ἐξ ἱερουσαλὴμ ἐξελεύσονται οἱ καταλελειμ-
μένοι, καὶ οἱ σωζόμενοι ἐξ ὄρους σιών· ὁ ζῆλος κυρίου
σαβαὼθ ἐποίησε ταῦτα.

33 διὰ τοῦτο οὕτως λέγει κύριος ἐπὶ βασιλέα ἀσσυ-
ρίων, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν ταύτην οὐδὲ μὴ βάλῃ
ἐπ' αὐτὴν βέλος, οὐδὲ μὴ βάλῃ ἐπ' αὐτὴν θυρεόν, οὐδὲ
μὴ κυκλώσῃ ἐπ' αὐτὴν χάρακα.

34 ἀλλὰ τῇ ὁδῷ ᾗ ἦλθεν ἐπ' αὐτῇ ἀποστραφήσε-
ται, καὶ εἰς τὴν πόλιν ταύτην οὐ μὴ εἰσέλθῃ· τάδε λέ-
γει κύριος,

35 ὑπερασπιῶ ὑπὲρ τῆς πόλεως ταύτης τοῦ σῶσαι αὐ-
τήν, δι' ἐμὲ καὶ διὰ δαυὶδ τὸν δοῦλόν μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 In manu ſeruorum tuorum exprobraſti populo Domini, & dixiſti: Cum multitudine quadrigarum mearum ego aſcendam in munitionem ciuitatum eorum, & inſuper capiam domum ſanctuarij eorum, & occidam pulcherrimos inter fortes eorum, & electos principes eorum, & ſubijciam ciuitatem fortitudinis eorum; & conſumam multitudinem exercitus eorum. 25 Ego fodi ciſternas, & bibi aquas; & conculcaui veſtigijs pedum populi qui mecũ eſt, omnes aquas fluminum profundorũ. 26 Nónne olim audiſti quid fecerim Pharaoni, regi Aegypti, eò quòd dominatus eſſet eorũ? etiam de te prophetauerunt prophetæ filiorum Iſrael, & non egiſti pœnitentiam; & hoc viſum eſt ante me à diebus antiquis, vt facerem tibi: & etiam præparaui illud; & nunc adduxi illud: & hoc fuit tibi in ruinam, eò quòd facta ſint coram te, ſicut tumultus fluctuum, quo humiliatæ ſunt ciuitates munitæ. 27 Et habitatorum eius virtus abbreuiata eſt, contriti ſunt, & confuſi facti ſunt ſicut herba agri, & ſicut olus viride, quaſi fœnum tectorum, quod tollitur antequam perueniat ad ſpicam. 28 Et ſeſſio tua in conſilio, & egreſſus tuus ad pugnandum; & introitus tuus in terram Iſrael manifeſta ſunt coram me. & quòd prouocaris me ad iram, coram me manifeſtum eſt. 29 Pro eo quòd prouocaſti contra verbum meum, & tumultus tuus aſcendit in conſpectu meo; ponam armillas in maxilla tua, & frenum in labijs tuis, & reducam te per viam qua veniſti. 30 Et hoc tibi erit ſignum, Comede hoc anno quæ ſponte naſcuntur, & in anno ſecundo quod ex illis renaſcitur; & in anno tertio, ſeminate, & metite, & plãtate vineas, & comedite fructum eorum. 31 Et addent qui liberati fuerint de domo Iuda, & qui remanſerint, ſicut arbor, quæ mittit radices deorſum, & eleuantur rami eius ſurſum. 32 Quoniam de Hieruſalem egredientur reliqui iuſti, & erepti confirmantes legem de monte Sion. In verbo Domini exercituum fiet hoc. 33 Propterea hæc dicit Dominus ſuper regem Aſſyriæ, Non intrabit ciuitatem hanc, & non iaciet ibi ſagittam, & non occupabit eam clypeis, & non congeret contra eam aggerem. 34 Per viam qua venit, per eam reuertetur; & ciuitatem hanc non ingredietur, dicit Dominus. 35 Et protegam ciuitatem hanc, vt ſaluem eam propter verbum meum, & propter Dauid ſeruum meum.

36 ויצא מלאך יהוה ויכה במחנה אשור מאה ושמנים וחמשה אלף וישכימו בבקר והנה כלם פגרים מתים:

37 ויסע וילך וישב סנחריב מלך אשור וישב בנינוה:

38 ויהי הוא משתחוה בית נסרך אלהיו ואדרמלך ושראצר בניו הכהו בחרב והמה נמלטו ארץ אררט וימלך אסר חדן בנו תחתיו:

לח

1 בימים ההם חלה חזקיהו למות ויבוא אליו ישעיהו בן אמוץ הנביא ויאמר אליו כה אמר יהוה צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה:

2 ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ויתפלל אל יהוה:

3 ויאמר אנה יהוה זכר נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובלב שלם והטוב בעיניך עשיתי ויבך חזקיהו בכי גדול:

4 ויהי דבר יהוה אל ישעיהו לאמר:

5 הלוך ואמרת אל חזקיהו כה אמר יהוה אלהי דוד אביך שמעתי את תפלתך ראיתי את דמעתך הנני יוסף על ימיך חמש עשרה שנה:

6 ומכף מלך אשור אצילך ואת העיר הזאת וגנותי על העיר הזאת:

7 וזה לך האות מאת יהוה אשר יעשה יהוה את הדבר הזה אשר דבר:

8 הנני משיב את צל המעלות אשר ירדה במעלות אחז בשמש אחרנית עשר מעלות ותשב השמש עשר מעלות במעלות אשר ירדה:

36 Egressus est autem angelus Domini, & percussit in castris Assyriorum centum octoginta quinque millia. Et surrexerunt manè, & ecce omnes cadauera mortuorum.

37 Et egressus est & abijt, & reuersus est Senacherib rex Assyriorum, & habitauit in Niniue.

38 Et factum est cùm adoraret in templo Nesrach Deum suum, Adramelech & Sarasar filij eius percusserunt eum gladio, fugeruntque in terram Ararat: & regnauit Asaraddon filius eius pro eo.

CAP. XXXVIII.

1 IN diebus illis ægrotauit Ezechias vsque
A ad mortem, & introiuit ad eum Esaias filius Amos Propheta, & dixit ei, Hæc dicit Dominus, Dispone domui tuæ, quia morieris tu & non viues.

2 Et conuertit Ezechias faciem suam ad parietem, & orauit ad Dominum.

3 Et dixit, Obsecro Domine memento quæso quomodo ambulauerim coram te in veritate, & in corde perfecto, & quod bonum est in oculis tuis fecerim. Et fleuit Ezechias fletu magno.

4 Et factum est verbum Domini ad Esaiam: dicens.

5 Vade & dic Ezechiæ, Hæc dicit Do-
B minus Deus Dauid patris tui, Audiui orationem tuam, vidi lachrymas tuas. Ecce ego adijciam super dies tuos quindecim annos.

6 Et de manu regis Assyriorum eruam te, & ciuitatem istam, & protegam eam.

7 Hoc autem tibi erit signum à Domino, quia faciet Dominus verbũ hoc quod locutus est.

8 Ecce ego reuerti faciam vmbram linearum, per quas descenderat in horologio Achaz in Sole retrorsum decem lineis. Et reuersus est Sol decem lineis per gradus quos descenderat.

תרגום יונתן

36 ונפק מלאכא דיי וקטל במשרית מלכא דאתור מאה ותמנן וחמשא אלפין ואקדמו בצפרא והא כלהון פגרין מיתין:
37 ונטל ואזל ותב סנחריב מלכא דאתור ויתב בנינוה: 38 והוה הוא סגד בית נסרוך טעותיה ואדרמלך ושראצר בנוהי קטלוהי
בחרבא ואנון אשתזבו לארע קרדו ומלך אסרחדון בריה תחותוהי:

לח

1 ביומיא האנון מרע חזקיהו לממת ואתא לותיה ישעיהו בר אמוץ נביא ואמר ליה כדנן אמר יי פקד על אנש ביתך ארי מאית את ולא
תחי מפרעך: 2 ואסחר חזקיהו אפוהי לכותל בית מקדשא וצלי קדם יי: 3 ואמר קביל בעותי יי אדכר כען ית
דפלחית קדמך בקשוט ובלבב שלים ודתקין קדמך עבדית ובכא חזקיהו בכיה סגיאה: 4 והוה פתגם נבואה מן קדם יי עם
ישעיה למימר: 5 אזל ותימר לחזקיה כדנן אמר יי אלהיה דדוד אבוך שמיע קדמי צלותך גליא קדמי דמעתך הא אנא מוסיף על יומך
חמש עשרה שנין: 6 ומיד מלכא דאתור אשיזבנך וית קרתא הדא ואגין על קרתא הדא:
7 ודין לך אתא מן קדם יי דיעבד יי ית פתגמא הדין דמליל: 8 הא אנא מתיב ית טול אבן שעיא דנחתת במסקנא דאחז שמשא
לאחורוהי עשר שעין ותב שמשא עשר שעין בצורת אבן שעיא דנחתת:

*Et egressus est angelus Domini, & oc- 36
cidit de castris Assyriorum centum octoginta &
quinque millia, & surgentes manè inuenerunt
corpora mortua.*

*Et abijt reuersus, & reuersus est Senna- 37
cherim rex Assyriorum, & habitauit in Ni-
niue.*

*Et cùm ipse adoraret in domo Assarach 38
Dei sui, Adramelech & Narasar filij eius, per-
cusserunt eum gladiis; ipsi autem saluati sunt in
Armeniam. & regnauit Asaradan filius eius
pro eo.*

CAP. XXXVIII.

*FActum est autem in tempore illo, ægrotauit 1
Ezechias vsque ad mortem; & venit ad
eum Esaias filius Amos propheta, & dixit ad
eum: Hæc dicit Dominus, Dispone de domo tua,
morieris enim tu, & non viues.*

*Et conuertit Ezechias faciem suam ad pa- 2
rietem; & orauit ad Dominum:*

*Dicens: O Domine, memento Domine quo- 3
modo ambulaui in conspectu tuo cum veritate in
corde vero, & placita in conspectu tuo feci.
& fleuit Ezechias fletu magno.*

*Et factum est verbum Domini ad Esaiam, 4
dicens:*

*Vade & dic Ezechiæ: Hæc dicit Dominus 5
Deus Dauid patris tui, Audiui orationem tuam
& vidi lachrymas tuas: ecce adijcio ad tempus
tuum quindecim annos.*

*Et de manu regis Assyriorum liberabo te 6
& ciuitatem hanc, & protegam super ciuita-
tem hanc.*

*Hoc autem tibi signum à Domino, quia fa- 7
ciet Deus verbum hoc quod locutus est.*

*Ecce ego verto vmbram graduum quos 8
descendit decem gradus domus patris tui Sol:
auertam Solem decem gradibus quos descendit
vmbra.*

36 καὶ ἐξῆλθεν ἄγγελος κυρίου καὶ ἀνεῖλεν ἐκ τῆς πα-
ρεμβολῆς τῶν ἀσυρίων ἑκατὸν ὀγδοήκοντα καὶ πέντε
χιλιάδας· καὶ ἀναστάντες τὸ πρωῒ εὗρον τὰ σώματα
νεκρά.

37 καὶ ἀπῆλθεν ἀποστραφεὶς· καὶ ἀπέστρεψεν σενναχει-
ρεὶμ βασιλεὺς ἀσυρίων, καὶ ᾤκησεν ἐν νινευῇ.

38 καὶ ἐν τῷ αὐτὸν προσκυνεῖν ἐν οἴκῳ ἀσαρὰχ θεοῦ
αὐτοῦ, ἀδραμελὲχ καὶ νασαρὰρ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ἐπάταξαν
αὐτὸν μαχαίραις· αὐτοὶ δὲ διεσώθησαν εἰς ἀρμενίαν· καὶ
ἐβασίλευσεν ἀσορδὰν ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.

λη'.

1 Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐμαλακίσθη ἐζε-
κίας ἕως θανάτου· καὶ ἦλθεν πρὸς αὐτὸν ἠσαΐας υἱὸς
ἀμὼς ὁ προφήτης, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν· τάδε λέγει
κύριος, τάξαι περὶ τοῦ οἴκου σου· ἀποθνήσκεις γὰρ σὺ
καὶ οὐ ζήσῃ.

2 καὶ ἀπέστρεψεν ἐζεκίας τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πρὸς τὸν
τοῖχον, καὶ προσηύξατο πρὸς κύριον·

3 λέγων· ὦ δὴ κύριε, μνήσθητι κύριε ὡς ἐπορεύθην
ἐνώπιόν σου μετὰ ἀληθείας ἐν καρδίᾳ ἀληθινῇ καὶ τὰ
ἀρεστὰ ἐνώπιόν σου ἐποίησα· καὶ ἔκλαυσεν ἐζεκίας κλαυθ-
μῷ μεγάλῳ.

4 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἠσαΐαν· λέγων.

5 πορεύθητι καὶ εἰπὸν ἐζεκίᾳ· τάδε λέγει κύριος ὁ
θεὸς δαυὶδ τοῦ πατρός σου, ἤκουσα τῆς προσευχῆς σου
καὶ εἶδον τὰ δάκρυά σου· ἰδοὺ προστίθημι πρὸς τὸν χρό-
νον σου πεντεκαίδεκα ἔτη.

6 καὶ ἐκ χειρὸς βασιλέως ἀσυρίων ῥύσομαί σε καὶ
τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ὑπερασπιῶ ὑπὲρ τῆς πόλεως
ταύτης.

7 τοῦτο δέ σοι τὸ σημεῖον παρὰ κυρίου ὅτι ποιήσει ὁ θεὸς
τὸ ῥῆμα τοῦτο ὃ ἐλάλησεν.

8 ἰδοὺ ἐγὼ στρέφω τὴν σκιὰν τῶν ἀναβαθμῶν οὓς κατέ-
βη τοὺς δέκα ἀναβαθμοὺς τοῦ οἴκου τοῦ πατρός σου ὁ ἥλιος·
ἀποστρέψω τὸν ἥλιον τοὺς δέκα ἀναβαθμοὺς οὓς κατέβη
ἡ σκιά.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[36] Et egressus est angelus Domini, & interfecit in castris regis Assyriæ centum & octoginta quinque millia; & surrexerunt manè, & ecce omnes erant cadauera mortuorum.

[37] Et profectus est, & abiit; & reuersus est Senacherib rex Assyriæ, & habitauit in Niniue.

[38] Et factum est cùm adoraret in domo Nesroch idoli sui, Adramelech & Sarasser filij sui occiderunt eum gladio: & ipsi euaserunt in terram Armeniæ. Et regnauit Assaradon filius eius pro eo.

CAP. XXXVIII.

IN diebus illis ægrotauit Ezechias vsque ad mortem: & venit ad eum Esaias filius Amos, propheta; & dixit ei: Hæc dicit Dominus, Præcipe de viris domus tuæ, quia morieris, & non viues ab infirmitate tua. [2] Et conuertit Ezechias faciem suam ad parietem domus sanctuarij, & orauit coram Domino. [3] Et ait, Suscipe deprecationem meam Domine; memento obsecro quòd seruierim coram te in veritate & in corde perfecto, & quod rectum est coram te fecerim. Et fleuit Ezechias fletu magno.

[4] Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad Esaiam dicens. [5] Vade, & dices Ezechiæ: Hæc dicit Dominus Deus Dauid patris tui, Audita est coram me oratio tua: notæ sunt coram me lachrymæ tuæ: ecce ego adiiciam super dies tuos quindecim annos.

[6] Et de manu regis Assyriæ eruam te, & ciuitatem istam; & protegam ciuitatem istam.

[7] Et hoc erit tibi signum à facie Domini, quòd faciet Dominus verbum hoc quod locutus est:

[8] Ecce ego reuerti faciam vmbram lapidis horarum, quà descenderat per gradus Achaz Sol, retrorsum decem horis. & regressus est Sol decem horis in figura lapidis horarum, quà descenderat.

9 מכתב לחזקיהו מלך־יהודה בחלתו ויחי
מחליו :
10 אני אמרתי בדמי ימי אלכה בשערי שאול
פקדתי יתר שנותי :
11 אמרתי לא־אראה יה יה בארץ החיים
לא־אביט אדם עוד עם־יושבי חדל :
12 דורי נסע ונגלה מני כאהל רעי קפדתי כארג
חיי מדלה יבצעני מיום עד־לילה תשלימני :
13 שויתי עד־בקר כארי כן ישבר כל־עצמותי
מיום עד־לילה תשלימני :
14 כסוס עגור כן אצפצף אהגה כיונה דלו עיני
למרום יהוה עשקה־לי ערבני :
15 מה־אדבר ואמר־לי והוא עשה אדדה
כל־שנותי על־מר נפשי :
16 אדני עליהם יחיו ולכל־בהן חיי רוחי
ותחלימני והחייני :
17 הנה לשלום מר־לי מר ואתה חשקת נפשי
משחת בלי כי השלכת אחרי גוך כל־חטאי :
18 כי־לא שאול תודך מות יהללך לא־ישברו
יורדי־בור אל־אמתך :
19 חי חי הוא יודך כמוני היום אב לבנים יודיע
20 אל־אמתך : יהוה להושיעני ונגינותי ננגן כל־
ימי חיינו על־בית יהוה :
21 ויאמר ישעיהו ישאו דבלת תאנים וימרחו
על־השחין ויחי :
22 ויאמר חזקיהו מה אות כי אעלה בית יהוה :

לט

1 בעת ההיא שלח מראדך בלאדן בן־בלאדן
מלך־בבל ספרים ומנחה אל־חזקיהו וישמע כי
חלה ויחזק :

9 Scriptura Ezechiæ regis Iuda, cùm æ-
grotaſſet, & conualuiſſet de infirmitate
10 ſua. Ego dixi, In dimidio dierum meo-
rum, vadam ad portas inferi. quæſiui re-
ſiduum annorum meorum.
11 Dixi, Non videbo Dominum Deum
in terra viuentium: non aſpiciam homi-
nem vltrà & habitatorem quietis.
12 Generatio mea ablata eſt, & cõuoluta
eſt à me, quaſi tabernaculum paſtorum.
Præciſa eſt velut à texente vita mea: dum
adhuc ordirer, ſuccidit me.
13 De manè vſque ad veſperam finies me;
ſperabam vſque manè: quaſi leo, ſic con-
triuit omnia oſſa mea. de manè vſque ad
veſperam finies me.
14 Sicut pullus hirundinis ſic clamabo, I.4.11
D meditabor vt columba. Attenuati ſunt o-
culi mei ſuſpicientes in excelſum. Domi-
ne vim patior, ſponde pro me.
15 Quid dicam aut quid reſpondebit mi-
hi, cùm ipſe fecerim? Recogitabo omnes
annos meos in amaritudine animæ meæ.
16 Domine ſi ſic viuitur, & in talibus vi-
ta ſpiritus mei: corripies me & viuificabis
17 me. Ecce in pace amaritudo mea ama-
riſſima. Tu autem eruiſti animam meam
vt non periret: proiecíſti poſt tergum tuũ
omnia peccata mea.
18 Quia non infernus confitebitur tibi,
neque mors laudabit te: non expectabunt
qui deſcendunt in lacum veritatem tuam.
19 Viuens viuens ipſe confitebitur tibi,
ſicut & ego hodie: pater filijs notam faciet
20 veritatem tuam. Domine ſaluum me
fac, & pſalmos noſtros cãtabimus cunctis
diebus vitæ noſtræ in domo Domini.
21 Et iuſſit Eſaias vt tollerent maſſam de
ficis & cataplaſmarent ſuper vulnus, & ſa-
22 naretur. Et dixit Ezechias: Quod erit
ſignum, quia aſcendam in domũ Domini?

CAP. XXXIX.

1 IN tempore illo miſit Merodach Baladan
filius Baladan rex Babylonis libros &
munera ad Ezechiã: Audierat enim quòd
ægrotaſſet, & conualuiſſet.

תרגום יונתן

9 כתב אודאה על נסא דאתעביד לחזקיה מלך שבטא דבית יהודה כד מרע ואתסי ממרעיה: 10 אנא אמרת בדון יומי אהך בתרעי
שאול ועל דכרני לטב אתוסף על שני: 11 אמרת לא אתחזי עוד קדם דחילא ייי בארע בית שכנתה דבה אריכות חייא ולא אפלח
קדמוהי עוד בבית מקדשא דמתמן עתיד למפק חדוא לכל יתבי ארעא מלמדר בירושלם קרתא דקודשא מדורי פסק:
12 מבני דרי אתנטילו יומי אתקציצו וגלו מני אתכפילו כמשכן דרעי אתקפדו כנול גרדאין חיי מיקר מלכותי ארי גלי יממי ולילותי שלימו:
13 נהמית עד צפרא כאריה דנהם ותבר גרמי חיותא כן מתברן מן קדם דוונא כל גרמי יממי ולילותי שלימו: 14 כסוסיא דאחיד
ומנצף כן נצפת ונהמית כיונה זקפת עיני דייתי לי רוח מן קדם דשכנתה בשמי מרומא ייי קביל צלותי עבד בעותי: 15 מה אמלל
16 תושבחתא ואימר קדמוהי והא אסגי טבון למעבד עמי מה אפלח ואשלם קדמוהי כל שניא דאוסיף על חיי ושזב ממרר נפשי:
ייי על כל מיתיא אמרתא לאחאה וקדם כלהון אחייתא רוחי ואחייתני וקיימתני: 17 הא לעבדי אורייתא סגי שלמא קדמך ואת מיתי
מררא לרשיעיא בכן כד ידעת יום מותי שפכת דמעתי בצלו קדמך מר לי סגי ואת אתרעיתא בחיי בדיל דלא לחבלא נפשי ארי ארחקתא
מן קדמך כל חטאי: 18 ארי לא דבשאול מודן קדמך מיתיא לא משבחין לך דלא מסברין נחתי גוב בית אבדנא לפורקנך: 19 דחי
חי הוא יודה קדמך כותי יומא דין אבהן לבניהון יחוון גבורתך ויודון למימר דכל אלין קשוט: 20 ייי למפרקנא אמר ונגון תשבחתה ננגן
כל יומי חיינא על בית מקדשא דייי: 21 ואמר ישעיה יסבון דבלת תינין וישטחון על שיחנא ויחסי: 22 ואמר חזקיה מה את ארי אסק
לבית מקדשא דייי: לט 1 בעדנא ההיא שלח מרודך בלאדן בר בלאדן מלכא דבבל אגרין וקורבנין לות חזקיה כד שמע ארי מרע ואתסי:

Oratio Ezechiæ regis Judææ, quando elan- 9
guit, & surrexit de infirmitate sua.
Ego dixi, In excelso dierum meorum va- 10
dam ad portas inferi; relinquā annos residuos.
Dixi, Non vltrà videbo salutare Dei in 11
terra viuentium, nec vltrà videbo hominem
cum habitantibus.
Defeci à cognatione mea, dereliqui reli- 12
quum vitæ meæ: exiuit & recessit à me sicut di-
uertēs tabernaculum qui fixerat. spiritus meus
apud me factus est sicut tela texentis appropin-
quantis ad succidendum. In die illa traditus 13
sum. vsque manè quasi leo, sic cōtriuit omnia ossa
mea: ab enim die vsq; ad noctem traditus sum.
Quasi hirundo sic clamabo, & quasi co- 14
lumba sic meditabor; defecerunt enim mei ocu-
li vt aspicerem ego in excelsum cæli ad Domi-
num. Qui eruit me & abstulit à me dolo- 15
rem animæ, & ipse fecit.
Domine de ipsa enim annuntiatum est tibi, 16
& suscitasti meū spiritum & consolatus vixi.
Ecce in pace amaritudo mea; liberasti 17
enim meam animam vt non pereat, & proieci-
sti post me omnia peccata mea.
Non enim qui in inferno laudabunt te, ne- 18
que morientes benedicent tibi, neque sperabunt
qui in inferno, misericordiam tuam,
Viuentes benedicent tibi quemadmodum 19
& ego: ab enim hodierno die filios faciam, qui
annunciabunt iustitiam tuam,
Domine salutis meæ; & non requiescam 20
benedicens tibi cum psalterio omnibus diebus
vitæ meæ in conspectu domus Dei.
Et dixit Esaias ad Ezechiam, Accipe mas- 21
sam ficuum, & tere, & cataplasma, & sanus
eris. Et dixit Ezechias, Quod signum quia 22
ascendam in domum Dei? CAP. XXXIX.
IN tempore illo misit Meodoch filius Bala 1
adan rex Babyloniæ epistolas & legatos &
munera Ezechiæ: audiuit enim quia ægrotauit
vsque ad mortem, & surrexit.

9 Προσευχὴ Ἐζεκίου βασιλέως τῆς Ἰουδαίας ἡνίκα ἐμα-
λακίσθη, καὶ ἀνέστη ἐκ τῆς μαλακίας αὐτοῦ.
10 ἐγὼ εἶπα, ἐν τῷ ὕψει τῶν ἡμερῶν μου πορεύσομαι ἐν
πύλαις ᾅδου· καταλείψω τὰ ἔτη τὰ ἐπίλοιπα.
11 εἶπα, οὐκ ἔτι οὐ μὴ ἴδω τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ ἐπὶ γῆς
ζώντων· οὐκ ἔτι οὐ μὴ ἴδω ἄνθρωπον μετὰ κατοικούντων.
12 ἐξέλιπον συγγενείας μου, κατέλιπον τὸ λοιπὸν τῆς ζωῆς
μου· ἐξῆλθεν καὶ ἀπῆλθεν ἀπ' ἐμοῦ ὥσπερ ὁ καταλύων
σκηνὴν πήξας· τὸ πνεῦμα μου παρ' ἐμοὶ ἐγένετο ὡς ἱστὸς
13 ἐρίθου ἐγγιζούσης ἐκτεμεῖν. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ παρε-
δόθην· ἕως πρωῒ ὡς λέων οὕτως συνέτριψε πάντα τὰ
ὀστᾶ μου· ἀπὸ γὰρ τῆς ἡμέρας ἕως τῆς νυκτὸς παρεδόθην.
14 ὡς χελιδὼν οὕτως φωνήσω· καὶ ὡς περιστερὰ οὕτως με-
λετήσω· ἐξέλιπον γάρ μου οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ βλέπειν
με εἰς τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τὸν κύριον.
15 ὃς ἐξείλετό με καὶ ἀφείλετό μου τὴν ὀδύνην τῆς ψυ-
16 χῆς, καὶ αὐτὸς ἐποίησε. κύριε περὶ αὐτῆς γὰρ ἀνηγγέλη
σοι· καὶ ἐξήγειράς μου τὴν πνοὴν καὶ παρακληθεὶς ἔζησα.
17 ἰδοὺ ἐν εἰρήνῃ πικρία μου· ἐρρύσω γάρ μου τὴν ψυ-
χὴν ἵνα μὴ ἀπόληται· καὶ ἀπέρριψας ὀπίσω μου πάσας
18 τὰς ἁμαρτίας μου. οὐ γὰρ οἱ ἐν ᾅδου αἰνέσουσί σε, οὐδὲ
οἱ ἀποθνήσκοντες εὐλογήσουσί σε, οὐδὲ ἐλπιοῦσιν οἱ ἐν
ᾅδου τὴν ἐλεημοσύνην σου.
19 οἱ ζῶντες εὐλογήσουσί σε ὃν τρόπον κἀγώ· ἀπὸ γὰρ
τῆς σήμερον παιδία ποιήσω, ἃ ἀναγγελοῦσι τὴν δικαιο-
20 σύνην σου, κύριε τῆς σωτηρίας μου· καὶ οὐ παύσομαι εὐ-
λογῶν σε μετὰ ψαλτηρίου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου
κατέναντι τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ.
21 καὶ εἶπεν Ἠσαΐας πρὸς Ἐζεκίαν, λάβε παλάθην σύ-
κων καὶ τρῖψον, καὶ κατάπλασαι, καὶ ὑγιὴς ἔσῃ.
22 καὶ εἶπεν Ἐζεκίας· τί τὸ σημεῖον ὅτι ἀναβήσομαι εἰς
τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ;

λθ΄.

1 Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀπέστειλε Μαιωδὰχ υἱὸς Λαα-
δὰν ὁ βασιλεὺς τῆς Βαβυλωνίας ἐπιστολὰς καὶ πρέσβεις
καὶ δῶρα Ἐζεκίᾳ· ἤκουσε γὰρ ὅτι ἐμαλακίσθη ἕως θανά-
του, καὶ ἀνέστη.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Scriptura confessionis de miraculo quod factum est Ezechiæ regi tribus Iuda, quando ægrotauit & sanatus est ab infirmitate sua.
10 Ego dixi, In mœrore dierum meorum vadam ad portas inferi; & quia recordatus est mei in bonum, additum est super annos meos.
11 Dixi, Non apparebo amplius in conspectu terribilis Domini in terra domus maiestatis eius, in qua est longitudo vitæ, & non seruiam coram eo amplius in domo sanctuarij, vnde futurum est vt egrediatur gaudium omnibus habitatoribus terræ; neque morabor in Ierusalem ciuitate sancta, habitaculum meum succisum est.
12 A filijs generationis meæ ablati sunt dies mei, & succisi sunt, & migrauerunt à me; conuoluti sunt quasi tabernaculum pastoris; præcisa est, quasi tela texentium, vita mea à gloria regni mei, quia transmigrauit: dies mei, & noctes meæ finitæ sunt.
13 Rugiebam vsque ad manè sicut leo qui rugit & confringit ossa animalis; sic cōfringuntur præ dolore omnia ossa mea: dies mei & noctes meæ consummatæ sunt.
14 Sicut hirundo quæ cōprehensa est garrit, sic garriebam; & rugiebam, sicut columba: leuaui oculos meos, vt veniret mihi spacium à facie eius, cuius maiestas est in cælis excelsis. Dn̄e suscipe orationē meam, & fac deprecationē meā.
15 Quid laudis loquar & dicam coram eo? ecce enim multiplicauit benefacere mihi? in quo seruiam & retribuam coram eo, propter omnes annos quos adiecit super vitam meam; & liberauit ab amaritudine animam meam?
16 Domine de omnibus mortuis dixisti te viuificaturum eos: & ante omnes viuificasti spiritum meum, sanasti me & sustentasti me.
17 Ecce operantibus legem multiplicabitur pax coram te; & tu adducis amaritudinem impijs. Propterea quando cognoui diem mortis meæ, fudi lachrymas meas coram te in oratione. amaritudo fuit mihi multa: tu autem voluisti vitam meam, vt non disperderes animam meam, quia proiecisti à facie tua omnia peccata mea.
18 Non enim mortui qui habitant in inferno, confitentur coram te; nec laudant te, neque sperant descendentes in lacum perditionis salutare tuum.
19 Viuens viuens ipse confitebitur coram te, sicut & ego hodie: patres filijs suis annunciabunt potentiā tuam, & confitebuntur: dicentes, Quia omnia hæc vera sunt.
20 Dominus dixit se liberaturum nos: & canticum laudis eius cātabimus omnibus diebus vitæ nostræ in domo sanctuarij Domini.
21 Et dixit Esaias, Tollant massam ficuum, & extendant super scabiem, & sanabitur.
22 Et dixit Ezechias, Quod est signum quòd ascendam in domum sanctuarij Domini? CAP. XXXIX.
IN tempore illo misit Merodach Baladan filius Baladan rex Babylonis epistolas & munera ad Ezechiam, quando audiuit quòd ægrotasset, & sanatus fuisset.

2 וַיִּשְׂמַח עֲלֵיהֶם חִזְקִיָּהוּ וַיַּרְאֵם אֶת־בֵּית נְכֹתֹה
אֶת־הַכֶּסֶף וְאֶת־הַזָּהָב וְאֶת־הַבְּשָׂמִים וְאֵת הַשֶּׁמֶן
הַטּוֹב וְאֵת כָּל־בֵּית כֵּלָיו וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר נִמְצָא
בְּאוֹצְרֹתָיו לֹא־הָיָה דָבָר אֲשֶׁר לֹא־הֶרְאָם חִזְקִיָּהוּ
בְּבֵיתוֹ וּבְכָל־מֶמְשַׁלְתּוֹ׃
3 וַיָּבֹא יְשַׁעְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל־הַמֶּלֶךְ חִזְקִיָּהוּ וַיֹּאמֶר
אֵלָיו מָה־אָמְרוּ הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה וּמֵאַיִן יָבֹאוּ אֵלֶיךָ
וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ מֵאֶרֶץ רְחוֹקָה בָּאוּ אֵלַי מִבָּבֶל׃
4 וַיֹּאמֶר מָה רָאוּ בְּבֵיתֶךָ וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ אֵת
כָּל־אֲשֶׁר בְּבֵיתִי רָאוּ לֹא־הָיָה דָבָר אֲשֶׁר לֹא־
הִרְאִיתִים בְּאֹצְרוֹתָי׃
5 וַיֹּאמֶר יְשַׁעְיָהוּ אֶל־חִזְקִיָּהוּ שְׁמַע דְּבַר־יְהוָה
צְבָאוֹת׃
6 הִנֵּה יָמִים בָּאִים וְנִשָּׂא כָּל־אֲשֶׁר בְּבֵיתֶךָ
וַאֲשֶׁר אָצְרוּ אֲבֹתֶיךָ עַד־הַיּוֹם הַזֶּה בָּבֶל לֹא־יִוָּתֵר
דָּבָר אָמַר יְהוָה׃
7 וּמִבָּנֶיךָ אֲשֶׁר יֵצְאוּ מִמְּךָ אֲשֶׁר תּוֹלִיד יִקָּחוּ
וְהָיוּ סָרִיסִים בְּהֵיכַל מֶלֶךְ בָּבֶל׃
8 וַיֹּאמֶר חִזְקִיָּהוּ אֶל־יְשַׁעְיָהוּ טוֹב דְּבַר־יְהוָה
אֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ וַיֹּאמֶר כִּי יִהְיֶה שָׁלוֹם וֶאֱמֶת בְּיָמָי׃

מ

1 נַחֲמוּ נַחֲמוּ עַמִּי יֹאמַר אֱלֹהֵיכֶם׃
2 דַּבְּרוּ עַל־לֵב יְרוּשָׁלַםִ וְקִרְאוּ אֵלֶיהָ כִּי
מָלְאָה צְבָאָהּ כִּי נִרְצָה עֲוֺנָהּ כִּי לָקְחָה מִיַּד יְהוָה
כִּפְלַיִם בְּכָל־חַטֹּאתֶיהָ׃
3 קוֹל קוֹרֵא בַּמִּדְבָּר פַּנּוּ דֶּרֶךְ יְהוָה יַשְּׁרוּ בָּעֲרָבָה
מְסִלָּה לֵאלֹהֵינוּ׃
4 כָּל־גֶּיא יִנָּשֵׂא וְכָל־הַר וְגִבְעָה יִשְׁפָּלוּ וְהָיָה
הֶעָקֹב לְמִישׁוֹר וְהָרְכָסִים לְבִקְעָה׃

2 * Lætatus est autem super eis Ezechias,
& ostendit eis cellam aromatum: & argen
ti & auri & odoramentorum & vnguenti
optimi, & omnes apothecas supellectilis
suæ, & vniuersa quæ inuenta sunt in the-
sauris eius. Non fuit verbum quod non
B ostenderet eis Ezechias in domo sua, & in
omni potestate sua.
3 * Introiuit autem Esaias propheta ad
Ezechiam regem, et dixit ei: Quid dixe-
runt viri isti, et vnde venerunt ad te? Et di-
xit Ezechias: De terra longinqua venerunt
ad me de Babylone.
4 * Et dixit: Quid viderunt in domo tua?
C Et dixit Ezechias: Omnia quæ in domo
mea sunt, viderunt. Non fuit res quam
non ostenderim eis in thesauris meis.
5 * Et dixit Esaias ad Ezechiam: Audi ver
bum Domini exercituum.
6 * Ecce dies venient, & auferentur o-
mnia quæ in domo tua sunt, & quæ the-
saurisauerunt patres tui vsque ad diem
D hanc in Babylone. non relinquetur quic-
quam, dicit Dominus.
7 * Et de filijs tuis qui exibunt de te quos
genueris, tollent: & erunt eunuchi in pa-
latio regis Babylonis.
8 * Et dixit Ezechias ad Esaiam, Bonum
verbum Domini quod locutus es. Et dixit,
Fiat tantùm pax, & veritas in diebus meis.

CAP. XL.

1 A Consolamini cõsolamini popule meus,
dicit Deus vester.
2 * Loquimini ad cor Hierusalem & ad-
uocate eam, quoniam completa est mali-
tia eius; dimissa est iniquitas illius. suscepit
de manu Domini duplicia pro omnibus
peccatis suis.
3 * Vox clamantis in deserto: Parate viam Mat. 3. Mar. 1. Luc. 3. Ioh. 1.
Domini, rectas facite in solitudine semi-
tas Dei nostri.
4 * Omnis vallis exaltabitur, & omnis
mons & collis humiliabitur, & erunt pra-
ua in directa & aspera in vias planas.

תרגום יונתן

2 וַחֲדִי עֲלֵיהוֹן חִזְקִיָּה וְאַחֲזִינוּן יַת בֵּית גִּנְזוֹהִי יַת כַּסְפָּא וְיַת דַּהֲבָא וְיַת בֻּסְמַנַיָּא וְיַת מִשְׁחָא טָבָא וְיַת כָּל בֵּית מָנוֹהִי וְיַת כָּל דְּאִשְׁתְּכַח
בְּגִנְזוֹהִי לָא הֲוָה מִדַּעַם דְּלָא אַחֲזִינוּן חִזְקִיָּה בְּבֵיתֵהּ וּבְכָל שָׁלְטָנֵהּ׃ 3 וַאֲתָא יְשַׁעְיָה נְבִיָּא לְוָת מַלְכָּא חִזְקִיָּה וַאֲמַר לֵהּ מָה
אֲמַרוּ גֻּבְרַיָּא הָאִלֵּין וּמְנָן אֲתוֹ לְוָתָךְ וַאֲמַר חִזְקִיָּה מֵאֲרַע רְחִיקָא אֲתוֹ לְוָתִי מִבָּבֶל׃ 4 וַאֲמַר מָה חֲזוֹ בְּבֵיתָךְ וַאֲמַר חִזְקִיָּה יַת כָּל דִּי
בְּבֵיתִי חֲזוֹ לָא הֲוָה מִדַּעַם דְּלָא אַחֲזֵיתִנּוּן בְּגִנְזַי׃ 5 וַאֲמַר יְשַׁעְיָה לְחִזְקִיָּה קַבֵּל פִּתְגָמָא דַּיְיָ צְבָאוֹת׃
6 הָא יוֹמַיָּא אָתָן וְיִתְנְטֵל כָּל דִּי בְּבֵיתָךְ וְדִי גְּנַזוּ אֲבָהָתָךְ עַד יוֹמָא הָדֵין וְיִתּוֹבַל לְבָבֶל לָא יִשְׁתְּאַר מִדַּעַם אֲמַר יְיָ׃
7 וּמִבְּנָךְ דְּיִפְּקוּן מִנָּךְ דְּתוֹלִיד יִדְבְּרוּן וִיהוֹן רַבְרְבִין בְּהֵיכְלָא מַלְכָּא דְבָבֶל׃
8 וַאֲמַר חִזְקִיָּה לִישַׁעְיָה תַּקִּין פִּתְגָמָא דַּיְיָ דְּמַלֶּלְתָּא וַאֲמַר אֲרֵי יְהֵי שְׁלָם וּקְשׁוֹט בְּיוֹמַי׃

מ

1 נְבִיַּיָּא אִתְנַבּוֹ תַּנְחוּמִין עַל עַמִּי אֲמַר אֱלָהֲכוֹן׃ 2 מַלִּלוּ עַל לִבָּא דִּירוּשְׁלֶם וְאִתְנַבּוֹ עֲלַהָא אֲרֵי עֲתִידָה דְּתִתְמְלֵי מֵעַם גָּלְוָתַהָא אֲרֵי
אִשְׁתְּבִיקוּ לַהּ חוֹבָהָא אֲרֵי קַבִּלַת כַּס תַּנְחוּמִין מִן קֳדָם יְיָ כְּאִלּוּ לְקַת עַל חַד תְּרֵין בְּכָל חַטָּאָהָא׃
3 קָל דְּמַכְלֵי בְּמַדְבְּרָא פַּנּוֹ אָרְחָא קֳדָם יְיָ כְּבִשׁוּ בְּמֵישְׁרָא כְּבִשִׁין קֳדָם כְּנִישְׁתָּא דֶּאֱלָהָנָא׃
4 כָּל חֵילַיָּא יִרְאָמוּן וְכָל טוּר וְרָמַן יִמְאָכוּן וִיהֵי כִּפְלָא לְמֵישְׁרָא וּבֵית גְּדוּדִין לְבִקְעָא׃

Et gauisus est super eis Ezechias gaudio magno, & ostendit eis domum aromatum & stactes, & thymiamatū et vnguenti & argenti, & auri, & omnes domos vasorum gazæ, & omnia quæcunque erant in thesauris eius: & non fuit aliquid quod non ostendit eis Ezechias in domo sua. 2

Et venit Esaias propheta ad Ezechiam, & ait ad eum, Quid dicunt homines isti, & vnde venerunt ad te? & ait Ezechias, De terra de longè venerunt de Babylone ad me. 3

Et dixit Esaias, Quid viderunt in domo tua? Et ait Ezechias: Omnia quæ in domo mea, viderunt: & non est in domo mea quod non viderunt, sed & quæ in thesauris meis. 4

Et ait illi Esaias, Audi verbum Domini Sabaoth. 5

Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & auferentur omnia quæ in domo tua, & quæcunque congregauerunt patres tui vsque ad diem hanc, in Babylonem venient; & nihil relinquent, dixit autem Deus: 6

Quia & à filijs tuis quos genuisti accipient, & facient eunuchos in domo regis Babyloniorum. 7

Et ait Esaiæ Ezechias, Bonum verbum Domini quod locutus es: fiat iam pax & iustitia in diebus meis. 8

CAP. XL.

Consolamini cōsolamini populus meus, dicit Deus vester. 1

Sacerdotes loquimini ad cor Hierusalem, consolamini eam, quia repleta est humilitas eius, solutum est eius peccatum: quod autem recepit de manu Domini duplicia peccata sua. 2

Vox clamantis in deserto, Parate viam Domini, rectas facite semitas eius. 3

Omnis vallis implebitur, & omnis mons, & collis humiliabitur, & erunt praua in directa, & aspera in campos planos. 4

2 καὶ ἐχάρη ἐπ' αὐτοῖς ἐζεκίας χαρὰν μεγάλην· καὶ ἔδειξεν αὐτοῖς τὸν οἶκον τοῦ νεχωθᾶ καὶ τῆς στακτῆς καὶ τῶν θυμιαμάτων καὶ τοῦ μύρου καὶ τοῦ ἀργύρου καὶ τοῦ χρυσίου, καὶ πάντας τοὺς οἴκους τῶν σκευῶν τῆς γάζης, καὶ πάντα ὅσα ἦν ἐν τοῖς θησαυροῖς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν οὐθὲν ὃ οὐκ ἔδειξεν αὐτοῖς ἐζεκίας ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.

3 καὶ ἦλθεν ἠσαΐας ὁ προφήτης πρὸς ἐζεκίαν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, τί λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι οὗτοι, καὶ πόθεν ἥκασι πρὸς σέ; καὶ εἶπεν ἐζεκίας, ἐκ γῆς πόρρωθεν ἥκασιν ἐκ Βαβυλῶνος πρός με.

4 καὶ εἶπεν ἠσαΐας, τί ἴδοσαν ἐν τῷ οἴκῳ σου; καὶ εἶπεν ἐζεκίας, πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ μου ἴδοσαν, καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ οἴκῳ μου ὃ οὐκ ἴδοσαν, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν τοῖς θησαυροῖς μου.

5 καὶ εἶπεν αὐτῷ ἠσαΐας, ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου σαβαώθ.

6 ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ λήψονται πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ σου καὶ ὅσα συνήγαγον οἱ πατέρες σου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης εἰς Βαβυλῶνα ἥξει· καὶ οὐθὲν οὐ μὴ καταλείψωσιν· εἶπε δὲ ὁ θεός.

7 ὅτι καὶ ἀπὸ τῶν τέκνων σου ὧν ἐγέννησας, λήψονται, καὶ ποιήσουσι σπάδοντας ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ βασιλέως τῶν Βαβυλωνίων.

8 καὶ εἶπεν ἠσαΐᾳ ἐζεκίας, ἀγαθὸς ὁ λόγος κυρίου ὃν ἐλάλησας, γενέσθω δὴ εἰρήνη καὶ δικαιοσύνη ἐν ταῖς ἡμέραις μου.

μ΄.

1 Παρακαλεῖτε παρακαλεῖτε λαός μου, λέγει ὁ θεὸς ὑμῶν.

2 ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν ἱερουσαλήμ, παρακαλέσατε αὐτήν· ὅτι ἐπλήσθη ἡ ταπείνωσις αὐτῆς· λέλυται αὐτῆς ἡ ἁμαρτία· ὅτι δὲ ἐδέξατο ἐκ χειρὸς κυρίου διπλᾶ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῆς.

3 φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἑτοιμάσατε τὴν ὁδὸν κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ.

4 πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται· καὶ ἔσται τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεῖα, καὶ ἡ τραχεῖα εἰς πεδία λεῖα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

2 Et lætatus est super eis Ezechias, & ostendit eis domum thesaurorum suorum, & argentum, & aurum, & aromata, & vnguentum optimum, & omnem domum vasorum suorum, & omnia quæ inuenta sunt in thesauris suis: nihil fuit quod non ostenderet eis Ezechias in domo sua, & in omni dominatione sua.
3 Et venit Esaias propheta ad regem Ezechiam: & dixit ei, Quid dixerunt viri isti, & vnde venerunt ad te? Et dixit Ezechias, De terra longinqua venerunt ad me, de Babylone.
4 Et ait, Quid viderunt in domo tua? Et dixit Ezechias, Omnia quæ in domo mea sunt, viderunt: nihil fuit quod non ostenderim eis in thesauris meis.
5 Et dixit Esaias ad Ezechiam, Suscipe verbum Domini exercituum.
6 Ecce dies venient, & auferentur omnia quæ in domo tua sunt, & quæ thesaurizauerunt patres tui vsque in diem hanc; & asportabuntur in Babylonem. non relinquetur quicquam, dicit Dominus.
7 Et de filijs tuis qui exibunt ex te, quos genueris, tollent; & erunt nutriti in palatio regis Babylonis.
8 Et dixit Ezechias ad Esaiam: Rectum est verbum Domini quod locutus es: & dixit, Quia erit pax & veritas in diebus meis.

CAP. XL.

Prophetæ prophetate consolationes super populum meum, dicit Deus vester.
2 Loquimini ad cor Ierusalem, & prophetate super eam; quia futurum est vt impleatur populo transmigrationis, quia dimittetur ei peccata sua; quia suscepit calicem consolationum à facie Domini, ac si percussa esset dupliciter pro omnibus peccatis suis.
3 Vox clamantis in deserto, Parate viam Domino, sternite in campestri planitie vias coram cœtu Dei nostri.
4 Omnes valles eleuabuntur, & omnis mons & collis humiliabuntur; & erunt ardua in planitiem, & aspera in campum planum.

5 * וְנִגְלָה כְּבוֹד יְהוָה וְרָאוּ כָל־בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִּי
יְהוָה דִּבֵּר ׃
6 * קוֹל אֹמֵר קְרָא וְאָמַר מָה אֶקְרָא כָּל־הַבָּשָׂר
חָצִיר וְכָל־חַסְדּוֹ כְּצִיץ הַשָּׂדֶה ׃
7 * יָבֵשׁ חָצִיר נָבֵל צִיץ כִּי רוּחַ יְהוָה נָשְׁבָה בּוֹ אָכֵן
* חָצִיר הָעָם ׃ * יָבֵשׁ חָצִיר נָבֵל צִיץ וּדְבַר
אֱלֹהֵינוּ יָקוּם לְעוֹלָם ׃
9 * עַל הַר־גָּבֹהַּ עֲלִי־לָךְ מְבַשֶּׂרֶת צִיּוֹן הָרִימִי
בַכֹּחַ קוֹלֵךְ מְבַשֶּׂרֶת יְרוּשָׁלָםִ הָרִימִי אַל־תִּירָאִי
אִמְרִי לְעָרֵי יְהוּדָה הִנֵּה אֱלֹהֵיכֶם ׃
10 * הִנֵּה אֲדֹנָי יֱהוִה בְּחָזָק יָבוֹא וּזְרֹעוֹ מֹשְׁלָה לוֹ
הִנֵּה שְׂכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעֻלָּתוֹ לְפָנָיו ׃
11 * כְּרֹעֶה עֶדְרוֹ יִרְעֶה בִּזְרֹעוֹ יְקַבֵּץ טְלָאִים
וּבְחֵיקוֹ יִשָּׂא עָלוֹת יְנַהֵל ׃
12 * מִי־מָדַד בְּשָׁעֳלוֹ מַיִם וְשָׁמַיִם בַּזֶּרֶת תִּכֵּן וְכָל
בַּשָּׁלִשׁ עֲפַר הָאָרֶץ וְשָׁקַל בַּפֶּלֶס הָרִים וּגְבָעוֹת
בְּמֹאזְנָיִם ׃
13 * מִי־תִכֵּן אֶת־רוּחַ יְהוָה וְאִישׁ עֲצָתוֹ יוֹדִיעֶנּוּ ׃
14 * אֶת־מִי נוֹעָץ וַיְבִינֵהוּ וַיְלַמְּדֵהוּ בְּאֹרַח מִשְׁפָּט
וַיְלַמְּדֵהוּ דַעַת וְדֶרֶךְ תְּבוּנוֹת יוֹדִיעֶנּוּ ׃
15 * הֵן גּוֹיִם כְּמַר מִדְּלִי וּכְשַׁחַק מֹאזְנַיִם נֶחְשָׁבוּ
הֵן אִיִּים כַּדַּק יִטּוֹל ׃
16 * וּלְבָנוֹן אֵין דֵּי בָּעֵר וְחַיָּתוֹ אֵין דֵּי עוֹלָה ׃
17 * כָּל־הַגּוֹיִם כְּאַיִן נֶגְדּוֹ מֵאֶפֶס וָתֹהוּ נֶחְשְׁבוּ־
18 לוֹ ׃ * וְאֶל־מִי תְּדַמְּיוּן אֵל וּמַה־דְּמוּת
תַּעַרְכוּ־לוֹ ׃
19 * הַפֶּסֶל נָסַךְ חָרָשׁ וְצֹרֵף בַּזָּהָב יְרַקְּעֶנּוּ וּרְתֻקוֹת
כֶּסֶף צוֹרֵף ׃
20 * הַמְסֻכָּן תְּרוּמָה עֵץ לֹא־יִרְקַב יִבְחָר חָרָשׁ
חָכָם יְבַקֶּשׁ־לוֹ לְהָכִין פֶּסֶל לֹא יִמּוֹט ׃

5 * Et reuelabitur gloria Domini,& vide-
B bit omnis caro pariter, quòd os Domini
locutum eſt. Eccl.40 Iaco.1
6 * Vox dicentis: Clama. & dixi,Quid cla
mabo? Omnis caro fœnum, & omnis glo
ria eius quaſi flos agri.
7 * Exſiccatum eſt fœnum,& cecidit flos,
quia ſpiritus Domini ſufflauit in eo. Verè
fœnum eſt populus.
8 * Exſiccatum eſt fœnum,& cecidit flos:
verbum autem Dei noſtri manet in æter-
9 num. * Super montem excelſum aſcende
tu,qui euangelizas Sion, exalta in fortitu-
dine vocem tuam qui euangelizas Hieru-
ſalem. Exalta, noli timere. Dic ciuitatibus
Iudæ, Ecce Deus veſter. Inf.41
10 *Ecce Dominus Deus in fortitudine ve
C niet, & brachium eius dominabitur. Ecce
merces eius cum eo, & opus illius coram
11 illo. * Sicut paſtor gregem ſuum paſcet,in
brachio ſuo cõgregabit agnos, in ſinu ſuo
leuabit,fœtas ipſe portabit.
12 * Quis menſus eſt pugillo aquas, & cæ-
los palmo ponderauit? Quis appendit tri-
bus digitis molẽ terræ, & librauit in pon-
dere montes & colles in ſtatera?
13 * Quis adiuuit ſpiritum Domini? aut Sap.9 Ro.11
quis conſiliarius eius fuit,& oſtendit illi?
14 * Cum quo inijt conſilium, & inſtruxit
D eum & docuit eum ſemitã iuſtitiæ, & eru-
diuit eũ ſcientia,& viam prudentiæ oſten-
15 dit illi? * Ecce gentes quaſi ſtilla ſitulæ,&
quaſi momentum ſtateræ reputatæ ſunt.
ecce inſulæ quaſi puluis exiguus.
16 * Et Libanus non ſufficiet ad ſuccẽden-
dum,& animalia eius non ſufficient ad ho
17 locauſtum. * Omnes gentes quaſi non
ſint,ſic ſunt coram eo, & quaſi nihilum,&
18 inane reputatæ ſunt ei. *Cui ergo ſimilem
feciſtis deum, aut quam imaginem pone-
19 tis ei? * Nunquid ſculptile conflabit fa-
ber, aut aurifex auro figurabit illud & la-
minis argenteis argentarius?
20 * Forte lignum & imputribile elegit ar-
tifex ſapiens, quærit quomodo ſtatuat ſi-
mulachrum quod non moueatur.

תרגום יונתן

5 וְיִתְגְּלֵי יְקָרָא דַייָ וְיֶחֱזוּן כָּל בְּנֵי בִשְׂרָא כַּחֲדָא אֲרֵי בְּמֵימְרָא דַייָ גְּזִיר כֵּן ׃ 6 קָל דְּאָמַר אִתְנַבֵּי וּמְתִיב וַאֲמַר מָה אֶתְנַבֵּי כָּל רַשִׁיעַיָּא
כְּעִשְׂבָּא וְכָל תֻּקְפֵיהוֹן כְּמוֹצָא דְחַקְלָא ׃ 7 יָבֵשׁ עִשְׂבָּא נְתַר נִצֵּהּ אֲרֵי רוּחָא מִן קֳדָם יְיָ נְשַׁבַת בֵּהּ בְּכֵן כְּעִשְׂבָּא חֲשִׁיבִין רַשִׁיעַיָּא דְּעַמָּא ׃
8 מִית רַשִׁיעָא אֲבַדוּ עֶשְׁתּוֹנוֹהִי וּפִתְגָמָא דֶאֱלָהָנָא קַיָּם לְעָלְמִין ׃ 9 עַל טוּר רָם סַקוּ לְכוֹן נְבִיַּיָא דִיבַסְּרוֹן לְצִיוֹן אֲרִימוּ בְּחֵילָא קָלְכוֹן
דִי מְבַסְּרִין לִירוּשְׁלֵם אֲרִימוּ לָא תִדְחֲלוּן אֱמַרוּ לְקִרְוַיָּא דְבֵית יְהוּדָה אִתְגְּלִיַּת מַלְכוּתָא דֶאֱלָהֲכוֹן ׃ 10 הָא יְיָ אֱלֹהִים בִּתְקוֹף מִתְגְּלֵי
וּתְקוֹף דְּרַע גְּבוּרְתֵהּ שָׁלְטָא קֳדָמוֹהִי הָא אֲגַר עָבְדֵי מֵימְרֵהּ עִמֵּהּ דְּכָל עוֹבָדֵיהוֹן גְּלַן קֳדָמוֹהִי ׃ 11 כְּרָעְיָא דְעָדְרֵהּ רָעֵי בִּדְרָעֵהּ מַכְנֵשׁ
אִמְּרִין וּבְחֵינֵהּ מְסוֹבַר רַכִּיכִין מֵינִיקָתָא בְּנַיַח מְדַבַּר ׃ 12 מַן אֲמַר אִלֵּין קַיָּם אֲמַר וַעֲבַד דְּכָל מֵי עָלְמָא חֲשִׁיבִין קֳדָמוֹהִי כְּטִפָּא בְּשָׁעוֹלָא
וּמְשִׁחַת שְׁמַיָּא כְּאִלּוּ בְּזַרְתָּא מְתַקְנִין וְעַפְרָא דְאַרְעָא כְּאִלּוּ בִּמְכִלְתָּא אִתְּכַל וְטוּרַיָּא כְּאִלּוּ מַתְקַל תַּקְלִין וְרָמָתָא כַּד בְּמוֹאזְנַיָּא ׃
13 מַן תַּקִּין יַת רוּחַ קֻדְשָׁא בְּפוּם כָּל נְבִיַּיָא הֲלָא יְיָ וְצַדִּיקַיָּא עָבְדֵי מֵימְרֵהּ פִּתְגָמֵי רְעוּתֵהּ הוֹדְעִינוּן ׃ 14 לְהוֹן דִּבְעוֹ מִן קֳדָמֵי אַסְבַּר
חָכְמָה וְאַלְפִינוּן אוֹרַח דְּדִין וִיהַב לִבְנֵיהוֹן אוֹרַיְתָא וְאוֹרַח דְּסַכְלְתָנוּ לִבְנֵי בְנֵיהוֹן הוֹדְעִנוּן ׃ 15 הָא עַמְמַיָּא כְּטִפָּה מִדּוּל וּכְעִיוּל
מוֹאזְנַיָּא חֲשִׁיבִין הָא נַגְוָתָא כְּדוּקָא דְּפָרַח ׃ 16 וְאִלָּנֵי לִבְנָן לָא יְסַפְּקוּן לְאַדְלָקָא וְחֵיוָתָא רַבָּה לֵית הִיא כְּמִסַּת לַעֲלָא ׃
17 כָּל עַמְמַיָּא לְמָא עוֹבָדֵיהוֹן גְּמִירָא וְשֵׁיצָאָה אִנּוּן חֲשִׁיבִין קֳדָמוֹהִי ׃ 18 וּלְמַן אַתּוּן מְדַמַּן לְמֵירַן קֳדָם אֱלָהָא וּמַה דְּמוּת דְּאַתּוּן
מְסַדְּרִין קֳדָמוֹהִי ׃ 19 הָא צַלְמָא נַגָּרָא עָבֵד וְקֵינָאָה בִּדְהַב מְחַפֵּי לֵהּ וְשַׁלְשְׁלָן דִּכְסַף קֵינָאָה מְאַחֵד לֵהּ ׃
20 בִּדְאָעָא דְלָא אָחֵד בֵּהּ רִקְבָּא בָּחַר נַגָּר אוּמָּן בָּעֵי לֵהּ לְאַתְקָנָא צְלֵם דְּלָא יִצְטְלֵי ׃

*Et apparebit gloria Domini, & videbit 5
omnis caro salutare Dei, quia Dominus locu-
tus est.
*Vox dicentis, Clama. & dixi, Quid clama- 6
bo? omnis caro fœnum, & omnis gloria homi-
nis quasi flos fœni.
*Aruit fœnum, & flos cecidit, quia spiritus 7
Dei insufflauit in eo. verè fœnum est populus.
*Exsiccatum est fœnum, flos cecidit; at ver- 8
bum Dei nostri manet in æternum.
*Super montem excelsum ascende qui euan- 9
gelizas Sion; exalta in fortitudine vocem tuam
qui euangelizas Hierusalem: exalta, noli time-
re: dic ciuitatibus Iuda, Ecce Deus vester.
*Ecce Dominus cum virtute venit, & 10
brachium cum dominatione; ecce merces eius
cum eo; & opus in conspectu illius.
*Sicut pastor pascet gregem suum, & bra- 11
chio suo congregabit agnos, & prægnantes con-
solabitur.
*Quis mensus est manu aquam, & cælum 12
palmo, & omnem terram pugillo? quis statuit
montes pondere, & rupes statera?
*Quis cognouit mentem Domini, aut quis 13
consiliarius eius fuit? qui instruet eum.
*Aut quem consuluit & instruxit eum? aut 14
quis ostendit ei iudicium? aut viam intelligen-
tiæ? quis ostendit ei,
*Si omnes gentes sicut stilla à situla, & si- 15
cut momentum stateræ reputatæ sunt, & quasi
saliua reputabuntur?
*At Libanus non sufficit ad comburendum, 16
& omnia quadrupeda non sufficiunt ad holo-
caustum.
*Et omnes gentes quasi nihil sunt, & in 17
nihilum reputatæ sunt ei.
*Cui assimilastis Dominum, & cui imagini 18
assimilastis eum?
*Nunquid imaginem fecit faber aut aurifex, 19
conflans aurum circumdeaurauit eum, imagi-
nem fabricauit eum?
*Lignum enim imputribile eligit faber, & 20
sapienter quærit, quomodo statuet eius simula-
chrum vt non moueatur.

5 *καὶ ὀφθήσεται ἡ δόξα κυρίου καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ
σωτήριον τοῦ θεοῦ, ὅτι κύριος ἐλάλησεν.
6 *φωνὴ λέγοντος, βόησον· καὶ εἶπα, τί βοήσω; πᾶσα
σὰρξ χόρτος καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου.
7 *ἐξηράνθη ὁ χόρτος καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσε ὅτι πνεῦμα
θεοῦ ἐνεφύσησεν ἐν αὐτῷ· ἀληθῶς ὁ χόρτος ἐστὶν ὁ λαός.
8 *ἐξηράνθη ὁ χόρτος, ἄνθος ἐξέπεσεν, τὸ δὲ ῥῆμα τοῦ
θεοῦ ἡμῶν μένει εἰς τὸν αἰῶνα.
9. *ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος σιών·
ὕψωσον ἐν τῇ ἰσχύϊ τὴν φωνήν σου ὁ εὐαγγελιζόμενος
ἱερουσαλὴμ, ὑψώσατε, μὴ φοβεῖσθε· εἶπον ταῖς πόλεσιν ἰού-
δα· ἰδοὺ ὁ θεὸς ὑμῶν.
10 *ἰδοὺ κύριος μετὰ ἰσχύος ἔρχεται, καὶ ὁ βραχίων μετὰ κυ-
ρείας· ἰδοὺ ὁ μισθὸς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ καὶ τὸ ἔργον ἐναντίον
αὐτοῦ.
11 *ὡς ποιμὴν ποιμανεῖ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ καὶ τῷ βρα-
χίονι αὐτοῦ συνάξει ἄρνας, καὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσας παρα-
καλέσει.
12 *τίς ἐμέτρησε τῇ χειρὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὸν οὐρανὸν σπιθα-
μῇ καὶ πᾶσαν τὴν γῆν δρακί; τίς ἔστησε τὰ ὄρη σταθμῷ
καὶ τὰς νάπας ζυγῷ;
13 *τίς ἔγνω νοῦν κυρίου, ἢ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο; ὃς
συμβιβάσει αὐτόν.
14 *ἢ τίνα συνεβουλεύσατο καὶ συνεβίβασεν αὐτόν; ἢ τίς
ἔδειξεν αὐτῷ κρίσιν; ἢ ὁδὸν συνέσεως; τίς ἔδειξεν αὐτῷ·
15 *εἰ πάντα τὰ ἔθνη ὡς σταγὼν ἀπὸ κάδου καὶ ὡς ῥοπὴ ζυ-
γοῦ ἐλογίσθησαν, καὶ ὡς σίελος λογισθήσονται;
16 *ὁ δὲ λίβανος οὐχ ἱκανὸς εἰς καῦσιν, καὶ πάντα τὰ τε-
τράποδα οὐχ ἱκανὰ εἰς ὁλοκάρπωσιν.
17 *καὶ πάντα τὰ ἔθνη ὡς οὐδέν εἰσι, καὶ εἰς οὐδὲν ἐλογίσθη-
σαν αὐτῷ.
18 *τίνι ὡμοιώσατε κύριον, καὶ τίνι ὁμοιώματι ὡμοιώσα-
τε αὐτόν;
19 *μὴ εἰκόνα ἐποίησε τέκτων ἢ χρυσοχόος χωνεύσας
χρυσίον περιεχρύσωσεν αὐτόν, ὁμοίωμα κατεσκεύασεν
αὐτόν;
20 *ξύλον γὰρ ἄσηπτον ἐκλέγεται τέκτων, καὶ σοφῶς ζητεῖ
πῶς στήσει αὐτοῦ εἰκόνα ἵνα μὴ σαλεύηται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Et reuelabitur gloria Domini, & videbūt omnes filij carnis simul, quia in verbo Domini decretum est ita. 6 Vox dicētis, Prophetiza. & respondit & ait: Quid prophetabo? omnes impij sunt sicut herba, & omnis fortitudo eorū sicut stipula agri. 7 Arescit herba & marcescit flos eius, quia spiritus à facie Domini sufflauit in eum: vtique sicut herba existimati sunt impij populi. 8 Mortuus est impius, & perierunt cogitationes eius. Verbum autem Dei nostri manet in æternum. 9 Super montem excelsum ascendite vos Prophetæ qui euangelizatis Sion. extollite in fortitudine vocem vestram, qui euāgelizatis Ierusalem; extollite, ne timeatis: dicite vrbibus domus Iudæ, Reuelatū est regnū Dei vestri. 10 Ecce Dominus Deus in fortitudine reuelatur, & fortitudo brachij potentiæ suæ dominatur coram eo: ecce merces facientibus verbum eius cum eo, quia omnia opera eorum manifesta sunt coram eo. 11 Sicut pastor qui pascit gregem suum, & in brachio suo congregat agnos, & in sinu suo portat teneros; fœtas leniter ducit. 12 Qui dixit hæc, confirmauit ea: & dixit, & fecit; ante cuius conspectum omnes aquæ seculi habentur quasi gutta in pugillo, & mensura cælorū, ac si præparati essent palmo; & puluis terræ, ac si mensuratus esset in mensura; & montes, ac si essent ponderati in pondere; & colles, ac si essent in stateris. 13 Quis direxit spiritum sanctum in ore omnium prophetarum? Nónne Dominus? & iusti faciunt verbum eius, quibus ostēdit verba voluntatis suæ. 14 Qui à facie mea quæsierunt, intelligere faciam eos sapientiam; & docebo eos viam iudicij. Et dedit filijs eorum legem, & viam intelligentiæ filijs filiorum eorum ostendit. 15 Ecce populi quasi gutta situlæ, & quasi momentū bilancis reputati sunt: ecce insulæ quasi fauilla quæ volat. 16 Arbores aūt Libani non sufficient ad succendendū, & animalia multa non sufficient ad holocausta. 17 Omnes populi quasi nihilum, & opera eorum velut consumptio, & destructio habentur coram eo. 18 Quem aūt vos putatis cōtendere posse cū Deo? aut quam similitudinē vos ordinatis coram eo? 19 Ecce simulachrum facit faber, & aurifex auro operit illud, & catenis argenteis argentarius cōiungit illud. 20 Lignum quod putredo non comprehendit eligit: fabrum artificem quærit sibi vt construat simulachrum quod non commoueatur.

21 * הֲלוֹא תֵדְעוּ הֲלוֹא תִשְׁמָעוּ הֲלוֹא הֻגַּד מֵרֹאשׁ
לָכֶם הֲלוֹא הֲבִינֹתֶם מוֹסְדוֹת הָאָרֶץ׃
22 * הַיֹּשֵׁב עַל־חוּג הָאָרֶץ וְיֹשְׁבֶיהָ כַּחֲגָבִים
הַנּוֹטֶה כַדֹּק שָׁמַיִם וַיִּמְתָּחֵם כָּאֹהֶל לָשָׁבֶת׃
23 * הַנּוֹתֵן רוֹזְנִים לְאָיִן שֹׁפְטֵי אֶרֶץ כַּתֹּהוּ עָשָׂה׃
24 * אַף בַּל־נִטָּעוּ אַף בַּל־זֹרָעוּ אַף בַּל־שֹׁרֵשׁ
בָּאָרֶץ גִּזְעָם וְגַם נָשַׁף בָּהֶם וַיִּבָשׁוּ וּסְעָרָה כַּקַּשׁ
תִּשָּׂאֵם׃
25 * וְאֶל־מִי תְדַמְּיוּנִי וְאֶשְׁוֶה יֹאמַר קָדוֹשׁ׃
26 * שְׂאוּ־מָרוֹם עֵינֵיכֶם וּרְאוּ מִי־בָרָא אֵלֶּה
הַמּוֹצִיא בְמִסְפָּר צְבָאָם לְכֻלָּם בְּשֵׁם יִקְרָא מֵרֹב
אוֹנִים וְאַמִּיץ כֹּחַ אִישׁ לֹא נֶעְדָּר׃
27 * לָמָּה תֹאמַר יַעֲקֹב וּתְדַבֵּר יִשְׂרָאֵל נִסְתְּרָה
דַרְכִּי מֵיְהוָה וּמֵאֱלֹהַי מִשְׁפָּטִי יַעֲבוֹר׃
28 * הֲלוֹא יָדַעְתָּ אִם־לֹא שָׁמַעְתָּ אֱלֹהֵי עוֹלָם
יְהוָה בּוֹרֵא קְצוֹת הָאָרֶץ לֹא יִיעַף וְלֹא יִיגָע אֵין
חֵקֶר לִתְבוּנָתוֹ׃
29 * נֹתֵן לַיָּעֵף כֹּחַ וּלְאֵין אוֹנִים עָצְמָה יַרְבֶּה׃
30 * וְיִעֲפוּ נְעָרִים וְיִגָעוּ וּבַחוּרִים כָּשׁוֹל יִכָּשֵׁלוּ׃
31 * וְקוֹיֵ יְהוָה יַחֲלִיפוּ כֹחַ יַעֲלוּ אֵבֶר כַּנְּשָׁרִים
יָרוּצוּ וְלֹא יִיגָעוּ יֵלְכוּ וְלֹא יִיעָפוּ׃

מא

1 * הַחֲרִישׁוּ אֵלַי אִיִּים וּלְאֻמִּים יַחֲלִיפוּ כֹחַ
יִגְּשׁוּ אָז יְדַבֵּרוּ יַחְדָּו לַמִּשְׁפָּט נִקְרָבָה׃
2 * מִי הֵעִיר מִמִּזְרָח צֶדֶק יִקְרָאֵהוּ לְרַגְלוֹ יִתֵּן
לְפָנָיו גּוֹיִם וּמְלָכִים יַרְדְּ יִתֵּן כֶּעָפָר חַרְבּוֹ כְּקַשׁ
נִדָּף קַשְׁתּוֹ׃
3 * יִרְדְּפֵם יַעֲבוֹר שָׁלוֹם אֹרַח בְּרַגְלָיו לֹא יָבוֹא׃

21 * Nunquid non ſcietis? nunquid non
audietis? Nunquid non annunciatum eſt
vobis ab initio? nunquid nō intellexiſtis
22 fundamenta terræ? * Qui ſedet ſuper gyrū
terræ, & habitatores eius ſunt quaſi lo-
cuſtæ. Qui extendit velut nihili cælos, &
expandit eos ſicut tabernaculum ad inha-
23 bitandum. * Qui dat ſecretorum ſcrutato-
res quaſi non ſint, iudices terræ velut inane
24 fecit. * Et quidem neque plantato, neque
F ſato, neque radicato in terra trunco eorū.
Repentè flauit in eos, & aruerunt, & turbo
quaſi ſtipulam auferet eos.
25 * Et cui aſſimilaſtis me & adæquaſtis,
dicit Sanctus?
26 * Leuate in excelſum oculos veſtros, &
videte quis creauit hæc. Qui educit in nu-
mero militiam eorum, & omnes ex nomi-
ne vocat. Præ multitudine fortitudinis &
roboris virtutiſque eius, neque vnum reli-
27 quum fuit. * Quare dicis Iacob, & loque-
ris Iſrael? Abſcondita eſt via mea à Domi-
no, & à Deo meo iudicium meum tranſi-
28 bit? * Nunquid neſcis, aut non audiſti?
G Deus ſempiternus Dominus, qui creauit
terminos terræ, & non deficiet neque labo
rabit, nec eſt inueſtigatio ſapientiæ eius.
29 * Qui dat laſſo virtutem, & his qui non
ſunt, fortitudinem & robur multiplicat.
30 * Deficient pueri & laborabunt, & iu-
uenes in infirmitate cadent.
31 * Qui autem ſperant in Domino, muta-
bunt fortitudinem, aſſument pennas ſicut
aquilæ; current & non laborabunt, am-
bulabunt & non deficient.

CAP. XLI.

1 TAceant ad me inſulæ, & gentes mutent
A fortitudinē. Accedant & tunc loquen-
tur: ſimul ad iudicium propinquemus.
2 *Quis ſuſcitauit ab Oriente iuſtum, vo-
cauit eum vt ſequeretur ſe? Dabit in con-
ſpectu eius gētes, & reges obtinebit. Dabit
quaſi puluerem gladio eius, ſicut ſtipulam
vento raptam arcui eius.
3 * Perſequetur eos, tranſibit in pace: ſe-
mita in pedibus eius non apparebit.

תרגום יונתן

21 הֲלָא יְדַעְתּוּן הֲלָא שְׁמַעְתּוּן הֲלָא אִתְחַוָּא מִן אַוְּלָא עוֹבָדֵי סִדְרֵי לְכוֹן הֲלָא תִסְתַּכְּלוּן לְמִדְחַל מִן דִּבְרָא יְסוֹדֵי אַרְעָא׃
22 דְּאַשְׁרֵי בְּתְקוֹף רוּמָא שְׁכִינַת יְקָרֵיהּ וְכָל יָתְבֵי אַרְעָא חֲשִׁיבִין קֳדָמוֹהִי כְּקַמְצִין דְּמָתַח כִּזְעֵיר שְׁמַיָּא וּפַרְסִנּוּן כְּמַשְׁכְּנָא יְקָרָא לְבֵית שְׁכִינְתֵּהּ׃
23 דְּמָסַר שַׁלְטוֹנִין לְחַלָּשָׁא דַּיָּנֵי אַרְעָא כִּלְמָא עָבֵד׃ 24 אַפְלוּ יִפְשׁוּן אַפְלוּ יִסְגּוּן אַפְלוּ יִתְרַבּוּן בְּאַרְעָא בְּנֵיהוֹן וְאַף רָגְזֵהּ יְשַׁלַּח
בְּהוֹן וְיִבְהֲתוּן וּמֵימְרֵהּ כְּעַלְעוֹלָא לְקַשָּׁא יְבַדַּר יָתְהוֹן׃ 25 וּלְמַן תְּדַמּוּן קֳדָמַי וְתִשְׁווּן יֵימַר קַדִּישָׁא׃ 26 זְקוּפוּ לְרוּמָא עֵינֵיכוֹן וַחֲזוֹ
לְמִדְחַל קֳדָם מַן דִּבְרָא אִלֵּין דְּאַפֵּיק בְּמִנְיַן חֵילֵי שְׁמַיָּא לְכֻלְּהוֹן בִּשְׁמָהָן קָרֵי מִסְּגֵי גְבוּרָן וְתַקִּיף חֵיל חַד מִסִּדְרֵהּ לָא מִתְעַכַּב׃
27 לְמָא תֵימַר יַעֲקֹב וּתְמַלֵּל יִשְׂרָאֵל מִטַּמְּרָא אָרְחִי מִן קֳדָם יְיָ וּמִן קֳדָם אֱלָהִי דִּינִי יֶעְבַּר׃ 28 הֲלָא יְדַעְתָּא אִם לָא שְׁמַעְתָּא אֱלָהָא
עָלְמָא יְיָ דִּבְרָא יְסוֹדֵי אַרְעָא לָא בְּעָמַל וְלָא בְּלֵיאוּ לֵית סוֹף לְסָכְלְתָנוּתֵהּ׃ 29 יָהֵב לְצַדִּיקַיָּא דְּמִשַּׁלְהָן לְפִתְגָמֵי אוֹרַיְתָא חָכְמָה וּדְלֵית
לְהוֹן תְּקוֹף נִכְסִין מַסְגֵּי׃ 30 וְיִשְׁתַּלְהוֹן עוּלֵימֵי חַיָּבִין וְיִלְאוּן וְרוֹקֵי רַשִּׁיעַיָּא אִתְקָלָא יִתְקְלוּן׃ 31 וּדְסַבָּרוּ לְפֻרְקָנָא דַּיְיָ יִתְכַּנְּשׁוּן
מִבֵּינֵי גָלְוָתְהוֹן וְיוֹסְפוּן חֵיל וְיִתְחַדְּתוּן לְעוּלֵימְתְהוֹן כִּצְמַח דְּסָלֵק עַל גַּדְפֵי נִשְׁרִין יְרַהֲטוּן וְלָא יִלְאוּן יְהָכוּן וְלָא יִשְׁתַּלְהוֹן׃
מא 1 אַצִּיתוּ לְמֵימְרִי נַגְוָן וּמַלְכְוָן יוֹסְפוּן חֵיל יִתְקָרְבוּן כְּבֵן וּמְמַלְּלִין כַּחֲדָא לְדִינָא נִתְקָרֵב׃
2 מַן אַיְיתִי בִּגְלַאי מִמַּדִּנְחָא אַבְרָהָם בְּחִיר צַדִּיקַיָּא בִּקְשׁוֹט קָרֵב לְאַתְרֵהּ מְסַר קֳדָמוֹהִי עַמְמִין וּמַלְכִין תְּבַר רְמָא כְּעַפְרָא קְטוֹלִין קֳדָם
חַרְבֵּהּ כְּקַשָּׁא רְדוּפִין קֳדָם קַשְׁתֵּהּ׃ 3 יִרְדְּפִנּוּן עֲדָא שְׁלָם חֵילַת אוֹרַח בְּרִגְלוֹהִי לָא עֲלַת׃

**Nonne scietis? nonne audietis? nonne annū-* 21
ciatū est à principio vobis? nōne cognouistis fun-
damenta terræ?
**Qui tenet gyrum terræ, & inhabitantes* 22
in ea quasi locustæ: qui statuit quasi cameram cæ-
lum, & extendit quasi tabernaculum ad ha-
bitandum.
**Qui dat principes in nihilum regere, at* 23
terram quasi nihil fecit.
**Non enim plantabuntur neque serentur,* 24
neque radicabitur in terra radix eorum: flauit
super eos & arefacti sunt, & tempestas quasi
stipulas assumet eos.
**Nunc ergo cui me assimilastis, & exæqua-* 25
bor eis, dixit Sanctus.
**Eleuate sursum oculos vestros, & videte,* 26
quis ostendit hæc omnia: qui educit iuxta nume-
rum ornatum suum, omnes in nomine vocabit à
multa gloria, & in robore fortitudinis nihil à te
absconditum est.
**Non enim dicas Iacob & quid locutus es* 27
Israel, Abscondita est via mea à Deo, & Deus
meus iudicium abstulit & recessit.
**Et nunc non nosti nisi audisti Deus æternus,* 28
Deus qui fabricauit terminos terræ, non esuriet
neque laborabit, neque est inuentio prudentiæ
*eius. *Qui dat esurientibus fortitudinem, &* 29
*non dolētibus mœrorem. *Esurient enim iunio-* 30
res & laborabunt adolescentes, & electi infir-
*mi erunt. *At expectantes Deum mutabunt* 31
fortitudinem, assument alas quasi aquilæ; cur-
rent, & non laborabunt: gradientur & non
esurient.

CAP. XLI.

INnouamini ad me insulæ; nam principes mu- 1
tant fortitudinē, appropinquent & loquan-
*tur simul: tunc iudicium annuncient. *Quis* 2
suscitauit de Oriente iustitiam, vocauit eam ad
pedes suos, & vadet: dabit in conspectu gen-
tium, & reges in stuporem mittet & dabit in
terra gladios eorum, & sicut stipulas proiectas
arcus eorum.
**Et persequetur eos, & pertransibit in pa-* 3
ce viam pedum eius.

21 * οὐ γνώσεσθε; οὐκ ἀκούσεσθε; οὐκ ἀνηγγέλη ἐξ ἀρχῆς
ὑμῖν; οὐκ ἔγνωτε τὰ θεμέλια τῆς γῆς;
22 * ὁ κατέχων τὸν γῦρον τῆς γῆς, καὶ οἱ ἐνοικοῦντες ἐν αὐτῇ
ὡς ἀκρίδες ὁ στήσας ὡς καμάραν τὸν οὐρανὸν, καὶ διατείνας
ὡς σκηνὴν κατοικεῖν.
23 * ὁ διδοὺς ἄρχοντας εἰς οὐδὲν ἄρχειν, τὴν δὲ γῆν ὡς οὐδὲν
ἐποίησεν.
24 * οὐ γὰρ μὴ φυτεύσονται, οὐδὲ σπαρῶσι, οὐδὲ μὴ ῥιζωθῇ εἰς
τὴν γῆν ἡ ῥίζα αὐτῶν, ἔπνευσεν ἐπ' αὐτοὺς, καὶ ἐξηράνθη-
σαν, καὶ καταιγὶς ὡς φρύγανα ἀναλήψεται αὐτούς.
25 * νῦν οὖν τίνι με ὡμοιώσατε καὶ ὁμοιωθήσομαι αὐτοῖς,
εἶπεν ἅγιος;
26 * ἀναβλέψατε εἰς ὕψος τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν καὶ ἴδε-
τε, τίς κατέδειξε ταῦτα πάντα ὁ ἐκφέρων κατὰ ἀριθμὸν τὸν
κόσμον αὐτοῦ πάντας ἐπ' ὀνόματι καλέσει ἀπὸ πολλῆς
δόξης καὶ ἐν κράτει ἰσχύος οὐδέν σε ἔλαθεν.
27 * μὴ γὰρ εἴπῃς ἰακὼβ, καὶ τί ἐλάλησας ἰσραήλ· ἀπε-
κρύβη ἡ ὁδός μου ἀπὸ τοῦ θεοῦ καὶ ὁ θεός μου τὴν κρίσιν
ἀφεῖλεν, καὶ ἀπέστη.
28 * καὶ νῦν οὐκ ἔγνως εἰ μὴ ἤκουσας θεὸς αἰώνιος θεὸς
ὁ κατασκευάσας τὰ ἄκρα τῆς γῆς, οὐ πεινάσει, οὐδὲ κοπιά-
σει, οὐδὲ ἔστιν ἐξεύρεσις τῆς φρονήσεως αὐτοῦ.
29 * διδοὺς τοῖς πεινῶσιν ἰσχὺν, καὶ τοῖς μὴ ὀδυνωμένοις
λύπην.
30 * πεινάσουσι γὰρ νεώτεροι καὶ κοπιάσουσι νεανίσκοι, καὶ
ἐκλεκτοὶ ἀνίσχυες ἔσονται.
31 * οἱ δὲ ὑπομένοντες τὸν θεὸν ἀλλάξουσιν ἰσχὺν, πτερο-
φυήσουσιν ὡς ἀετοί, δραμοῦνται, καὶ οὐ κοπιάσουσι· βαδιοῦνται,
καὶ οὐ πεινάσουσι.

μα'.

1 * Ἐγκαινίζεσθε πρός με νῆσοι, οἱ γὰρ ἄρχοντες ἀλ-
λάττουσι ἰσχύν, ἐγγισάτωσαν καὶ λαλησάτωσαν ἅμα·
τότε κρίσιν ἀπαγγειλάτωσαν.
2 * τίς ἐξήγειρεν ἀπ' ἀνατολῶν δικαιοσύνην, ἐκάλεσεν
αὐτὴν κατὰ πόδας αὐτοῦ, καὶ πορεύσεται· δώσει ἐναντίον
ἐθνῶν, καὶ βασιλεῖς ἐκστήσει καὶ δώσει εἰς γῆν τὰς μαχαίρας
αὐτῶν, καὶ ὡς φρύγανα ἐξωσμένα τὰ τόξα αὐτῶν.
3 * καὶ διώξεται αὐτοὺς, καὶ διελεύσεται ἐν εἰρήνῃ τὴν ὁδὸν
τῶν ποδῶν αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Nonne cognouistis? nunquid nō audistis? nunquid nō annunciatū est vobis opus ordinis mei à principio? nunquid nō intelligetis timere eum qui creauit fundamenta terræ? [22] Qui habitare facit maiestatem gloriæ suæ in fortitudine excelsa, & omnes habitatores terræ reputati sunt coram eo quasi locustæ. qui extendit quasi paululum cælos, & expandit eos quasi habitaculum gloriæ domus maiestatis. [23] Qui tradit principes in infirmitatem; iudices terræ quasi nihilum facit. [24] Quamuis inualescant, quamuis crescant, & quamuis euehantur in terra filij eorū, furorem tamen suum mittet in eos, & turbabuntur: & Verbum eius disperget eos velut tempestas stipulam. [25] Cui autem assimilastis me, & adæquastis; dicit Sanctus. [26] Leuate in excelsum oculos vestros, & videte, vt timeatis coram illo qui creauit hæc; qui educit in numero militiam cœlorum, & omnes nomine suo vocat. præ multitudine fortitudinū & robore virtutis nullus impeditur ab ordine suo. [27] Quare dicis Iacob & loqueris Israel, Abscondita est via mea à facie Domini, & à facie Dei mei iudicium meum transibit?
[28] Nunquid nescis, aut non audisti? Deus sempiternus est Dominus qui creauit fundamenta terræ, non in labore, neque in defatigatione; non est finis intellectui eius. [29] Qui dat iustis, qui ad verba legis anhelant, sapientiam; & eis qui nō habent fortitudinem, diuitias multiplicat. [30] Et defatigabuntur iuuenes peccatores & laborabunt, & iuuenes impij corruendo corruent. [31] Qui autem sperant in salute Domini, congregabuntur de medio captiuitatis suæ, & addent fortitudinem, & renouabuntur iuuentuti suæ, sicut germen quod crescit: super alas aquilarum current, & non laborabunt, ambulabunt & non defatigabuntur.

CAP. XLI.

AVscultate insulæ verbum meum, & regna addant fortitudinem: accedant, & tunc loquantur, simul ad iudicium appropinquemus.
[2] Quis adduxit publicè ab Oriente Abraham, electum iustorum in veritate acciuit in locum suum, tradidit in conspectu eius populos, & reges contriuit, proiecit quasi puluerem interfectores ante gladium eius, & quasi stipulam propulsos ante arcum eius?
[3] Persequebatur eos, transiuit in pace: virtus itineris in pedes eius non introiuit.

4 * מִי־פָעַל וְעָשָׂה קֹרֵא הַדֹּרוֹת מֵרֹאשׁ אֲנִי
יְהוָה רִאשׁוֹן וְאֶת־אַחֲרֹנִים אֲנִי־הוּא׃
5 * רָאוּ אִיִּים וְיִירָאוּ קְצוֹת הָאָרֶץ יֶחֱרָדוּ קָרְבוּ
וַיֶּאֱתָיוּן׃
6 * אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ יַעְזֹרוּ וּלְאָחִיו יֹאמַר חֲזָק׃
7 * וַיְחַזֵּק חָרָשׁ אֶת־צֹרֵף מַחֲלִיק פַּטִּישׁ אֶת־
הוֹלֶם פָּעַם אֹמֵר לַדֶּבֶק טוֹב הוּא וַיְחַזְּקֵהוּ
בְמַסְמְרִים לֹא יִמּוֹט׃
8 * וְאַתָּה יִשְׂרָאֵל עַבְדִּי יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחַרְתִּיךָ
זֶרַע אַבְרָהָם אֹהֲבִי׃
9 * אֲשֶׁר הֶחֱזַקְתִּיךָ מִקְצוֹת הָאָרֶץ וּמֵאֲצִילֶיהָ
קְרָאתִיךָ וָאֹמַר לְךָ עַבְדִּי־אַתָּה בְּחַרְתִּיךָ וְלֹא
מְאַסְתִּיךָ׃
10 * אַל־תִּירָא כִּי־עִמְּךָ אָנִי אַל־תִּשְׁתָּע כִּי־אֲנִי
אֱלֹהֶיךָ אִמַּצְתִּיךָ אַף־עֲזַרְתִּיךָ אַף־תְּמַכְתִּיךָ בִּימִין
11 צִדְקִי׃ * הֵן יֵבֹשׁוּ וְיִכָּלְמוּ כֹּל הַנֶּחֱרִים בָּךְ יִהְיוּ
כְאַיִן וְיֹאבְדוּ אַנְשֵׁי רִיבֶךָ׃
12 * תְּבַקְשֵׁם וְלֹא תִמְצָאֵם אַנְשֵׁי מַצֻּתֶךָ יִהְיוּ כְאַיִן
וּכְאֶפֶס אַנְשֵׁי מִלְחַמְתֶּךָ׃
13 * כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מַחֲזִיק יְמִינֶךָ הָאֹמֵר לְךָ
אַל־תִּירָא אֲנִי עֲזַרְתִּיךָ׃
14 * אַל־תִּירְאִי תּוֹלַעַת יַעֲקֹב מְתֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי
עֲזַרְתִּיךְ נְאֻם־יְהוָה וְגֹאֲלֵךְ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃
15 * הִנֵּה שַׂמְתִּיךְ לְמוֹרַג חָרוּץ חָדָשׁ בַּעַל פִּיפִיּוֹת
תָּדוּשׁ הָרִים וְתָדֹק וּגְבָעוֹת כַּמֹּץ תָּשִׂים׃
16 * תִּזְרֵם וְרוּחַ תִּשָּׂאֵם וּסְעָרָה תָּפִיץ אוֹתָם וְאַתָּה
תָּגִיל בַּיהוָה בִּקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל תִּתְהַלָּל׃
17 * הָעֲנִיִּים וְהָאֶבְיוֹנִים מְבַקְשִׁים מַיִם וָאַיִן
לְשׁוֹנָם בַּצָּמָא נָשָׁתָּה אֲנִי יְהוָה אֶעֱנֵם אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל לֹא אֶעֶזְבֵם׃

4 * Quis hæc operatus est & fecit vocans
B generationes ab exordio? Ego Dominus
primus & nouissimus ego sum.
5 * Viderunt insulæ & timuerunt, extrema
terræ obstupuerunt, appropinquauerunt
& accesserunt.
6 * Vnusquisque proximo suo auxiliatur,
& fratri suo dicet, Confortare.
7 * Confortauit faber ærarius percutiens
malleo eum qui cudebat tunc temporis,
dicens glutino, Bonum est; & confortauit
eum clauis vt non moueatur.
8 * Et tu Israel serue meus Iacob quem ele-
gi, semen Abraam amici mei.
9 * In quo apprehendi te, ab extremis ter-
ræ & à longinquis eius vocaui te, & dixi ti-
bi, Seruus meus es tu, elegi te & non abie-
C ci te.
10 * Ne timeas, quia ego tecum sum; ne de-
clines, quia ego Deus tuus. Confortaui te
& auxiliatus sum tibi, & suscepi te dexte-
ra iusti mei.
11 * Ecce confundentur & erubescent om-
nes qui pugnant aduersum te. Erunt quasi
non sint, & peribunt viri qui contradi-
cunt tibi.
12 * Quæres eos & non inuenies viros re-
belles tuos, & erunt quasi non sint & ve-
luti consumptio homines bellantes aduer-
sum te.
13 * Quia ego Dominus Deus tuus appre-
D hendens manum tuam: dicensque tibi, Ne
timeas, ego adiuui te.
14 * Noli timere vermis Iacob, qui mortui
estis ex Israel. Ego auxiliatus sum tibi, dicit
Dominus & redemptor tuus sanctus Israel.
15 * Ego posui te quasi plaustrum triturans
nouum, habens rostra serrantia. Tritura-
bis montes & comminues, & colles quasi
16 puluerem pones. * Ventilabis eos, & ven-
tus tollet, & turbo disperget eos: & tu ex-
ultabis in Domino, in sancto Israel lętabe-
17 ris. * Egeni & pauperes quærunt aquas &
non sunt, lingua eorum siti aruit. Ego Do-
minus exaudiam eos, Deus Israel, non de-
relinquam eos.

תרגום יונתן

4 מן אמר אלין קים אמר ועבד דסדר דריא מלקדמין אנא יי בריית עלמא מבראשית אף עלמי עלמיא דילי אנון בר מני לית אלהא׃
5 חזו נגותא וידחלון דבסיפי ארעא יזועון יתקרבון וייתון׃ 6 גבר ית חבריה יסעדון ולאחוהי יימר תקף׃
7 הלא יבהתון בעובדיהון דמתקף נגרא עם קינאה מחי בפטישא עם דמטפח בקרנסא זמנא אמר על דבקא תקין הוא ומתקף ליה
במסמריא דלא יצטלי׃ 8 ואת ישראל עבדי יעקב דאתרעיתי בך זרעיה דאברהם רחימי׃ 9 דקרבתך מזרעית ארעא וממלכותהא
בחרתיך ואמרית לך עבדי את דאתרעיתי בך ולא ארחקנך׃ 10 לא תדחל ארי בסעדך מימרי לא תתבר ארי אנא אלהך אתקפנך אף
אסעדנך אף אטרנך בימין קשוט׃ 11 הא יבהתון ויתכנעון כל עממיא דהוו מתגרין בך יהון כלמא ויבדון אנשי דינך׃
12 תתבעינון ולא תשכחנון אנשי מצותך יהון כלמא וכלא מדעם גברין דהוו מתגרן למעבד עמך קרב׃ 13 ארי אנא יי אלהך
מתקף ימינך דאמרת לך לא תדחל מימרי בסעדך׃ 14 לא תדחלון שבטיא דבית יעקב זרעיתא דבית ישראל מימרי בסעדכון אמר יי
ופריקכון קדישא דישראל׃ 15 הא שויתכון למורג תקיף חדת מלי ספפורין תקטל עממיא ותשיצי ומלכותא כמוצא תשוי׃
16 תבדרנון ורוחא תטלנון ומימריה כעלעולא לקשא יבדר יתהון ואת תבוע במימרא דיי בקדישא דישראל תשתבח׃
17 ענותניא וחשיכיא דמתמדין לאלפנא הא כצחיא למיא ולא משכחין רוחהון בסגופא משלהיא אנא יי אקבל צלותהון
אלהא דישראל לא ארחקנון׃

4 *Quis operatus est & fecit hæc? vocauit eam qui vocat eam à generationũ principio: ego Deus primus, & in ventura ego sum.

5 *Viderunt gentes: & timuerunt, termini terræ obstupuerunt; appropinquauerunt & venerunt

6 *Simul iudicans vnusquisque proximo, & fratri auxiliaturus: & dicet, Præualuit

7 *Vir faber lignarius & ærarius percutiens malleo simul producens: aliquando quidem dicet, Solidatio bona est, confortauerunt ea in clauis ponent ea, & non mouebuntur.

8 *Tu autem Israel puer meus Iacob, quem elegi; semen Abraam quem dilexi,

9 *Quem assumpsi ab extremo terræ, & à summitatibus eius vocaui te; & dixi tibi, Puer meus es, elegi te & non dereliqui te.

10 *Ne timeas, tecum enim sum; ne erres, ego enim sum Deus tuus, qui confortaui te, & auxiliatus sum tibi, & roboraui te dextera iusta mea.

11 *Ecce confundentur & erubescent omnes aduersantes tibi; erunt enim quasi non existentes, & peribunt omnes aduersarij tui.

12 *Quæres eos, & non inuenies homines qui insanient in te: erunt enim quasi non existentes, & non erunt pugnantes contra te.

13 *Quia ego Deus tuus tenens dexterã tuam, dicens tibi:

14 *Ne timeas Iacob paruule Israel, ego auxiliatus sum tibi, dicit Deus tuus, redimens te Israel.

15 *Ecce feci te quasi rotas plaustri nouas in serrarum modum, & triturabis montes, & comminues colles, & quasi puluerem pones.

16 *Et ventilabis, & ventus auferet eos, & tempestas disperget illos; tu autem lætaberis in sanctis Israel, & exultabunt

17 *Pauperes & inopes: quæret enim aquam, & non erit, lingua eorum præ siti exaruit: ego Dominus exaudiam Deus Israel, & non derelinquam eos.

4 *τίς ἐνήργησε καὶ ἐποίησε ταῦτα; ἐκάλεσεν αὐτὴν ὁ καλῶν αὐτὴν ἀπὸ γενεῶν ἀρχῆς· ἐγὼ ὁ θεὸς πρῶτος, καὶ εἰς τὰ ἐπερχόμενα ἐγώ εἰμι.

5 *ἴδοσαν ἔθνη καὶ ἐφοβήθησαν, τὰ ἄκρα τῆς γῆς ἐξέστησαν· ἤγγισαν καὶ ἦλθοσαν

6 *ἅμα κρίνων ἕκαστος τῷ πλησίον, καὶ τῷ ἀδελφῷ βοηθήσων· καὶ ἐρεῖ, ἴσχυσεν

7 *ἀνὴρ τέκτων καὶ χαλκεὺς τύπτων σφύρᾳ ἅμα ἐλαύνων· ποτὲ μὲν ἐρεῖ, σύμβλημα καλόν ἐστιν, ἰσχύρωσαν αὐτὰ ἐν ἥλοις θήσουσιν αὐτά, καὶ οὐ κινηθήσεται.

8 *σὺ δὲ ἰσραὴλ παῖς μου ἰακὼβ ὃν ἐξελεξάμην, σπέρμα ἀβραὰμ ὃν ἠγάπησα·

9 *οὗ ἀντελαβόμην ἀπ᾽ ἄκρου τῆς γῆς καὶ ἐκ τῶν σκοπιῶν αὐτῆς ἐκάλεσά σε, καὶ εἶπά σοι, παῖς μου εἶ, ἐξελεξάμην σε, καὶ οὐκ ἐγκατέλιπόν σε.

10 *μὴ φοβοῦ, μετὰ σοῦ γάρ εἰμι· μὴ πλανῶ, ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ θεός σου ὁ ἐνισχύσας σοι, καὶ ἐβοήθησά σοι, καὶ ἠσφαλισάμην σε τῇ δεξιᾷ τῇ δικαίᾳ μου.

11 *ἰδοὺ αἰσχυνθήσονται καὶ ἐντραπήσονται πάντες οἱ ἀντικείμενοί σοι· ἔσονται γὰρ ὡς οὐχ ὑπάρχοντες· καὶ ἀπολοῦνται πάντες οἱ ἀντίδικοί σου.

12 *ζητήσεις αὐτούς, καὶ οὐ μὴ εὕρῃς τοὺς ἀνθρώπους οἳ παροινήσουσιν εἰς σέ· ἔσονται γὰρ ὡς οὐκ ὄντες, καὶ οὐκ ἔσονται οἱ ἀντιπολεμοῦντές σε.

13 *ὅτι ἐγὼ ὁ θεός σου ὁ κρατῶν τῆς δεξιᾶς σου, ὁ λέγων σοι·

14 *μὴ φοβοῦ ἰακὼβ ὀλιγοστὸς ἰσραήλ, ἐγὼ ἐβοήθησά σοι, λέγει ὁ θεός σου λυτρούμενός σε ἰσραήλ.

15 *ἰδοὺ ἐποίησά σε ὡς τροχοὺς ἁμάξης καινοὺς πριστηροειδεῖς· καὶ ἀλοήσεις ὄρη, καὶ λεπτυνεῖς βουνούς, καὶ ὡς χνοῦν θήσεις.

16 *καὶ λικμήσεις, καὶ ἄνεμος λήψεται αὐτούς, καὶ καταιγὶς διασπερεῖ αὐτούς· σὺ δὲ εὐφρανθήσῃ ἐν τοῖς ἁγίοις ἰσραήλ, καὶ ἀγαλλιάσονται

17 *οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ ἐνδεεῖς· ζητήσει γὰρ ὕδωρ καὶ οὐκ ἔσται, ἡ γλῶσσα αὐτῶν ἀπὸ τῆς δίψης ἐξηράνθη· ἐγὼ κύριος ἐπακούσομαι ὁ θεὸς ἰσραήλ, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψω αὐτούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Qui dixit hæc, confirmauit ea; dixit & fecit qui ordinauit generationes à principio. Ego Dominus creaui seculũ à principio; etiam secula seculorum mea sunt, & absque me non est Deus. 5 Viderunt insulæ, & timuerunt; & qui in extremis terræ sunt, contremiscent, appropinquabunt & venient. 6 Vnusquisque proximo suo auxiliabitur, & fratri suo dicet, Confortare. 7 Nónne confundentur in operibus suis? quòd fortificat faber cum aurifice, percutiens malleo cum eo qui concutit malleolo, demum dicit, Solidationi aptum est: & fortificat illud clauis vt nõ cõmoueatur. 8 Et tu Israel serue mi Iacob quem elegi, semen Abrahæ dilecti mei: 9 Quem adiunxi de cognationibus terræ, & de regnis eius elegi te: & dixi tibi, Seruus meus es tu, elegi te & non abijciam te. 10 Ne timeas, quia in adiutorium tuum erit Verbum meum: ne frangaris, quoniam ego Deus tuus: confortaui te & auxiliatus sum tibi; etiam custodiam te dextera veritatis.

11 Ecce confundentur & erubescent omnes populi qui irruebant in te; erunt quasi nihilum, & peribunt viri iudicij tui.

12 Quæres eos, & non inuenies viros obiurgantes aduersum te; erunt quasi non sint, & quasi nihilum viri qui irruebant vt pugnarent contra te. 13 Quoniam ego Dominus Deus tuus, confortans manum dexteram tuam: qui dico tibi, Ne timeas, quia Verbum meum est in adiutorium tuum. 14 Ne timeatis tribus domus Iacob; cognationes domus Israel; Verbum meum est in auxilium vestrum, dicit Dominus & redemptor vester sanctus Israel. 15 Ecce posui vos quasi tribulam fortem nouam plenam dentibus: occides populos, & consumes regna; quasi stipulam pones eos. 16 Disperges eos, & ventus abripiet eos; & Verbum eius disperget eos quasi turbo stipulas. Tu autem exultabis in verbo Domini; & in sancto Israel laudaberis.

17 Humiles & pauperes qui desiderant doctrinam sicut sitiens aquam, & non inueniunt; spiritus eorum in afflictione fathiscit: ego Dominus suscipiam orationem eorum, Deus Israel non abijciam eos.

18 אפתח על־שפיים נהרות ובתוך בקעות
מעינות אשים מדבר לאגם־מים וארץ ציה
למוצאי מים ׃
19 אתן במדבר ארז שטה והדס ועץ שמן אשים
בערבה ברוש תדהר ותאשור יחדו ׃
20 למען יראו וידעו וישימו וישכילו יחדו כי יד־
יהוה עשתה זאת וקדוש ישראל בראה ׃
21 קרבו ריבכם יאמר יהוה הגישו עצמותיכם
יאמר מלך יעקב ׃
22 יגישו ויגידו לנו את אשר תקרינה הראשנות
מה הנה הגידו ונשימה לבנו ונדעה אחריתן או
הבאות השמיענו ׃
23 הגידו האתיות לאחור ונדעה כי אלהים אתם
אף־תיטיבו ותרעו ונשתעה ונרא יחדו ׃
24 הן־אתם מאין ופעלכם מאפע תועבה
25 יבחר בכם ׃ העירותי מצפון ויאת ממזרח־
שמש יקרא בשמי ויבא סגנים כמו־חמר וכמו
יוצר ירמס־טיט ׃
26 מי־הגיד מראש ונדעה ומלפנים ונאמר
צדיק אף אין־מגיד אף אין משמיע אף אין־שמע
27 אמריכם ׃ ראשון לציון הנה הנם ולירושלם
מבשר אתן ׃
28 וארא ואין איש ומאלה ואין יועץ ואשאלם
וישיבו דבר ׃
29 הן כלם און אפס מעשיהם רוח ותהו נסכיהם ׃

מב

1 הן עבדי אתמך־בו בחירי רצתה נפשי
נתתי רוחי עליו משפט לגוים יוציא ׃
2 לא יצעק ולא ישא ולא־ישמיע בחוץ קולו ׃

18 * Aperiam in ſupinis collibus flumina,
& in medio camporum fontes. Ponam deſertum in ſtagna aquarũ, & terram inuiam in riuos aquarum.
19 * Dabo in ſolitudine cedrum & ſpinam & myrtum, & lignũ oliuæ. Ponam in deſerto abietem, vlmum, & buxum ſimul.
20 * Vt videant, & ſciant, & recogitent, & intelligant pariter, quia manus Domini fecit hæc, & ſanctus Iſrael creauit illud.
21 * Propè facite iudicium veſtrum, dicit Dominus: afferte ſi quid fortè habetis, dixit rex Iacob.
22 * Accedant & nuncient nobis quæcun-
F que ventura ſunt; priora quę fuerunt nunciate: & ponemus cor noſtrum, & ſciemus nouiſſima eorum, & quæ ventura ſunt indicate nobis.
23 * Annunciate quæ ventura ſunt in futurum, & ſciemus quia dij eſtis vos. Bene quoq; aut malè ſi poteſtis facite, & loquamur & videamus ſimul.
24 * Ecce vos eſtis ex nihilo, & opus veſtrum ex eo quod non eſt. Abominatio eſt qui elegit vos.
25 * Suſcitaui ab Aquilone, & veniet ab ortu Solis. Vocabit nomen meum, & adducet magiſtratus quaſi lutum, & velut plaſtes conculcans humum.
26 * Quis annunciauit ab exordio vt ſciamus; & à principio, vt dicamus, Iuſtus es? Non eſt annuncians neque prædicens, neque audiens ſermones veſtros.
27 * Primus ad Sion dicet, Ecce adſunt: & Hieruſalem euangeliſtam dabo.
28 * Et vidi, & non erat ex iſtis quiſquã qui iniret conſilium, & interrogatus reſponderet verbum.
29 * Ecce omnes iniuſti, & vana opera eorum: ventus & inane ſimulachra eorum.

CAP. XLII.

1 ECce ſeruus meus, ſuſcipiam eũ: electus
A meus, cõplacuit ſibi in illo anima mea. Dedi ſpiritum meum ſuper eum: iudicium
2 gentibus proferet. * Nõ clamabit neq; accipiet perſonã, nec audietur vox eius foris.

תרגום יונתן

18 אקרב גלותהון מביני עממיא ואדברנון באורח תקנא אפתח להון על נגדין נהרין ובגו משרין מבועין אשוי מדברא לאגמין דמין
וארע בית צחונא למבועי מיא ׃ 19 אתן במדברא ארזין שטין והדסין ואעין דמשח אדבי במישרא ברתן מורנין ואשכרועין כחדא ׃
20 בדיל דיחזון וידעון וישוון דחלתי על לבהון ויסתכלון כחדא ארי גבורתא דיוי עבדת דא וקדישא דישראל ברא יתה ׃ 21 קרבו
דינכון אמר יוי אעלו חזותכון אמר מלכיה דיעקב ׃ 22 יתקרבון ויחוון לנא ית דעתידן למהוי קדמיתא מה אנין חוו ונשוי לבנא ונדע
סופהון או דעתידין למיתי בסרותנא ׃ 23 חוו דאתין לסופא ונדע אם לטעון דאית בהון צרוך אתון פלחין אם יכלין אנין לאוטבא
ולאבאשא ונסתכל ונידון כחדא ׃ 24 הא אתון למא ועובדיכון לא מדעם תועבה דאתרעיתון בה לכון ׃ 25 איתי בגלי מלך
תקיף מרוח צפונא וייתי כמפק שמשא בגבורתיה ממדנחא אגברניה בשמי וייתי וידוש שלטוני עממיא כמא דדיישין ית עפרא וכפחרא
דערך ית טינא ׃ 26 מן חוי מן אולא ונדע ומלקדמין וניימר קשוט אף לית די מחוי ואף לית דמבסר אף לית דשמע למליכון ׃
27 פתגמי נחמתא דאתנביו נביא מלקדמין על ציון הא אתן ולירושלם מבשר אתן ׃ 28 וגלי קדמי וליה גבר דליה עובדין טבין
ומאלין וליה דמלך מלך ושאלתינון אם יתיבון פתגם ׃ 29 הא כלהון למא ולא מדעם עובדיהון בזא ותברא עשתוניהון ׃
מב
1 הא עבדי משיחא אקרבניה בחירי
דאתרעי ביה מימרי אתן רוח קודשי עלוהי דיני לעממין יגלי ׃ 2 לא יצוח ולא יכלי ולא ירים בברא קליה ׃

* *Sed aperiam in montibus flumina, & in medio camporum fontes; & faciam desertum in paludes, & sitientẽ terram in aquæductibus.* 18

* *Ponam in aquosam terram cedrum & buxum, & myrtum; & cupressum, & populum.* 19

* *Vt videant & cognoscant & cogitent, & nouerint simul, quia manus Domini fecit hæc, & sanctus Israel ostendit.* 20

* *Appropinquat iudicium vestrum, dicit Dominus Deus, appropinquauerunt cõsilia vestra, dicit rex Iacob.* 21

* *Appropinquent & annuncient vobis quæ ventura sunt. aut priora quæ erant, dicite. & apponemus sensum, & sciemus quæ nouissima: & ventura dicite nobis.* 22

* *Annunciate futura in nouissimo, & sciemus quoniam dij estis: benefacite & malefacite, admirabimur & videbimus simul.* 23

* *Quia vnde estis vos, & vnde opus vestrum? de terra abominationum elegerunt vos.* 24

* *Ego autem suscitaui eum qui ab Aquilone, & qui à Solis ortu, vocabuntur nomine meo, veniant principes, & sicut lutum figuli; & sicut figulus conculcans lutum; sic conculcabimini.* 27

* *Quis enim annunciabit quæ à principio? vt cognoscamus et quæ antea. dicemus quia vera sunt. non est prædicens, neque audiens vestros sermones.* 26

* *Principium Sion dabo, & Hierusalem consolabor in via.* 27

* *De enim gentibus ecce nulla; & à simulachris eorum non erat qui annunciaret. & si interrogauero eos, Vnde estis? non respondebunt mihi.* 28

* *Sunt enim qui faciunt vos, & frustra seducentes vos.* 29

CAP. XLII.

IAcob puer meus, assumam eum. Israel electus meus, suscepit eum anima mea. dedi spiritum meum super eum; iudicium gentibus educet. 1

* *Non clamabit neque dimittet, neque audietur foras vox eius.* 2

18 * ἀλλ' ἀνοίξω ἐπὶ τῶν ὀρέων ποταμούς, καὶ ἐν μέσῳ πεδίων πηγάς, καὶ ποιήσω τὴν ἔρημον εἰς ἕλη, καὶ τὴν διψῶσαν γῆν ἐν ὑδραγωγοῖς.

19 * θήσω εἰς τὴν ἄνυδρον γῆν κέδρον καὶ πύξον καὶ μυρσίνην καὶ κυπάρισσον καὶ λεύκην.

20 * ἵνα ἴδωσι καὶ γνῶσι καὶ ἐννοηθῶσι καὶ ἐπιστῶνται ἅμα, ὅτι χεὶρ κυρίου ἐποίησε ταῦτα, καὶ ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραὴλ κατέδειξεν.

21 * ἐγγίζει ἡ κρίσις ὑμῶν· λέγει κύριος ὁ θεὸς, ἤγγισαν αἱ βουλαὶ ὑμῶν, λέγει ὁ βασιλεὺς ἰακώβ.

22 * ἐγγισάτωσαν καὶ ἀναγγειλάτωσαν ὑμῖν ἃ συμβήσεται, ἢ τὰ πρότερα τίνα ἦν εἴπατε· καὶ ἐπιστήσομεν τὸν
νοῦν, καὶ γνωσόμεθα ἃ τὰ ἔσχατα, καὶ ἐπερχόμενα εἴπατε
23 ἡμῖν. * ἀναγγείλατε τὰ ἐπερχόμενα ἐπ' ἐσχάτου, καὶ γνωσόμεθα ὅτι θεοί ἐστε. εὖ ποιήσατε καὶ κακώσατε, θαυμασόμεθα καὶ ὀψόμεθα ἅμα·

24 * ὅτι πόθεν ἐστὲ ὑμεῖς, καὶ πόθεν ἡ ἐργασία ὑμῶν, ἐκ γῆς βδελυγμάτων ἐξελέξαντο ὑμᾶς.

25 * ἐγὼ δὲ ἤγειρα τὸν ἀπὸ βορρᾶ καὶ τὸν ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν, κληθήσονται τῷ ὀνόματί μου. ἐρχέσθωσαν ἄρχοντες, καὶ ὡς πηλὸς κεραμέως καὶ ὡς κεραμεὺς καταπατῶν τὸν πηλόν, οὕτω καταπατηθήσεσθε.

26 * τίς γὰρ ἀναγγελεῖ τὰ ἐξ ἀρχῆς, ἵνα γνῶμεν καὶ τὰ ἔμπροσθεν· ἐροῦμεν ὅτι ἀληθῆ ἐστιν· οὐκ ἔστιν ὁ προλέγων, οὐδὲ ὁ ἀκούων ὑμῶν τοὺς λόγους.

27 * ἀρχὴν σιὼν δώσω, καὶ ἱερουσαλὴμ παρακαλέσω εἰς ὁδόν.

28 * ἀπὸ γὰρ τῶν ἐθνῶν ἰδοὺ οὐθέν· καὶ ἀπὸ τῶν εἰδώλων αὐτῶν οὐκ ἦν ὁ ἀναγγέλλων· καὶ ἐὰν ἐρωτήσω αὐτοὺς πόθεν ἐστέ; οὐ μὴ ἀποκριθῶσί μοι.

29 * εἰσὶ γὰρ οἱ ποιοῦντες ὑμᾶς, καὶ μάτην πλανῶντες ὑμᾶς.

μβ'.

1 * Ἰακὼβ ὁ παῖς μου ἀντιλήψομαι αὐτοῦ· ἰσραὴλ ὁ ἐκλεκτός μου προσεδέξατο αὐτὸν ἡ ψυχή μου· δέδωκα τὸ πνεῦμά μου ἐπ' αὐτόν· κρίσιν τοῖς ἔθνεσιν ἐξοίσει.

2 * οὐ κεκράξεται, οὐ δὲ ἀνήσει, οὐ δὲ ἀκουσθήσεται ἔξω ἡ φωνὴ αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Congregabo transmigrationem eorum de medio populorum; deducam eos in via recta; aperiam eis in torrentibus, flumina; & in mediis castris, fontes: ponam desertum in stagna aquarum, & terram sitientem in scaturiginem aquarum. 19 Dabo in solitudine cedros & sethim & myrtos & ligna olei; crescere faciam in cãpestribus abietes, & vlmos, & buxos simul. 20 Vt videant & sciant, & ponant timorem mei in corde suo, & intelligant simul quòd potentia Domini fecerit hoc, & sanctus Israel creauerit illud. 21 Propè facite iudicium vestrum, dicit Dominus: afferte quod vobis videtur, dicit Rex Iacob. 22 Accedant & indicent nobis quæ accident nobis, & prima quæ fuerunt annuncient; & ponemus cor nostrum, & sciemus finem eorum: aut quæ ventura sunt, renunciate nobis. 23 Annunciate quæ ventura sunt tandem, vt sciamus, num vos colatis idola in quibus sit vtilitas, & num ea possint benefacere aut male facere: & attendamus & disceptemus simul. 24 Ecce vos estis nihili, & opera vestra nequicquam; abominatio est id quod vobis elegistis. 25 Adducam publicè regem fortem à plaga Aquilonis, & veniet, sicut egreditur sol ab oriente, in fortitudine sua: roborabo eum nomine meo: & veniet, & conculcabit principes populorum sicut conculcatur puluis, & sicut figulus qui disponit lutum. 26 Quis annunciauit ab initio, vt sciamus? & iam olim, vt dicamus Verum est? nec est enim, qui annunciet, nec qui indicet, nec qui audiat sermones vestros. 27 Verba consolationum quæ prophetauerunt prophetæ ab initio super Sion, ecce veniunt: & Ierusalem euangelistam dabo. 28 Manifestum est coram me non esse quenquã cuius opera sint bona, neque istorum vllum esse qui ineat consilium: & interrogaui eos num responderent verbum. 29 Ecce omnes illi sunt vanitas, & nihili opera eorum: direptio, & interitus cogitata eorum.

CAP. XLII.

ECce seruus meus Messias; applicabo eum: dilectus meus in quo sibi complacuit Verbum meum: dabo spiritum sanctum meum super eum; iudicium meum populis reuelabit. 2 Non clamabit; nec vociferabitur, nec eleuabit foràs vocem suam.

3 * קָנֶה רָצוּץ לֹא יִשְׁבּוֹר וּפִשְׁתָּה כֵהָה לֹא יְכַבֶּנָּה
לֶאֱמֶת יוֹצִיא מִשְׁפָּט׃
4 * לֹא יִכְהֶה וְלֹא יָרוּץ עַד־יָשִׂים בָּאָרֶץ מִשְׁפָּט
וּלְתוֹרָתוֹ אִיִּים יְיַחֵילוּ׃
5 * כֹּה־אָמַר הָאֵל יְהוָה בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם
וְנוֹטֵיהֶם רֹקַע הָאָרֶץ וְצֶאֱצָאֶיהָ נֹתֵן נְשָׁמָה
לָעָם עָלֶיהָ וְרוּחַ לַהֹלְכִים בָּהּ׃
6 * אֲנִי יְהוָה קְרָאתִיךָ בְצֶדֶק וְאַחְזֵק בְּיָדֶךָ
וְאֶצָּרְךָ וְאֶתֶּנְךָ לִבְרִית עָם לְאוֹר גּוֹיִם׃
7 * לִפְקֹחַ עֵינַיִם עִוְרוֹת לְהוֹצִיא מִמַּסְגֵּר אַסִּיר
מִבֵּית כֶּלֶא יֹשְׁבֵי חֹשֶׁךְ׃
8 * אֲנִי יְהוָה הוּא שְׁמִי וּכְבוֹדִי לְאַחֵר לֹא־אֶתֵּן
וּתְהִלָּתִי לַפְּסִילִים׃
9 * הָרִאשֹׁנוֹת הִנֵּה־בָאוּ וַחֲדָשׁוֹת אֲנִי מַגִּיד
בְּטֶרֶם תִּצְמַחְנָה אַשְׁמִיעַ אֶתְכֶם׃
10 * שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ תְּהִלָּתוֹ מִקְצֵה הָאָרֶץ
יוֹרְדֵי הַיָּם וּמְלֹאוֹ אִיִּים וְיֹשְׁבֵיהֶם׃
11 * יִשְׂאוּ מִדְבָּר וְעָרָיו חֲצֵרִים תֵּשֵׁב קֵדָר יָרֹנּוּ
יֹשְׁבֵי סֶלַע מֵרֹאשׁ הָרִים יִצְוָחוּ׃
12 * יָשִׂימוּ לַיהוָה כָּבוֹד וּתְהִלָּתוֹ בָּאִיִּים יַגִּידוּ׃
13 * יְהוָה כַּגִּבּוֹר יֵצֵא כְּאִישׁ מִלְחָמוֹת יָעִיר קִנְאָה
יָרִיעַ אַף־יַצְרִיחַ עַל־אֹיְבָיו יִתְגַּבָּר׃
14 * הֶחֱשֵׁיתִי מֵעוֹלָם אַחֲרִישׁ אֶתְאַפָּק כַּיּוֹלֵדָה
אֶפְעֶה אֶשֹּׁם וְאֶשְׁאַף יָחַד׃
15 * אַחֲרִיב הָרִים וּגְבָעוֹת וְכָל־עֶשְׂבָּם אוֹבִישׁ
וְשַׂמְתִּי נְהָרוֹת לָאִיִּים וַאֲגַמִּים אוֹבִישׁ׃
16 * וְהוֹלַכְתִּי עִוְרִים בְּדֶרֶךְ לֹא יָדָעוּ בִּנְתִיבוֹת לֹא־
יָדְעוּ אַדְרִיכֵם אָשִׂים מַחְשָׁךְ לִפְנֵיהֶם לָאוֹר
וּמַעֲקַשִּׁים לְמִישׁוֹר אֵלֶּה הַדְּבָרִים עֲשִׂיתִם וְלֹא
עֲזַבְתִּים׃

3 * Calamum quaſſatum non conteret,&
linum fumigans non extinguet. In verita-
te educet iudicium.
4 * Non erit triſtis neque turbulentus do-
nec ponat in terra iudicium, & legem eius
inſulæ expectabunt.
5 * Hæc dicit Dominus Deus creans cæ-
los & extendens eos, firmans terram & quę
germinant ex ea, dans flatū populo qui eſt
ſuper terram, & ſpiritum calcantibus eam.
6 * Ego Dominus vocaui te in iuſtitia, &
apprehendi manum tuam, & ſeruaui te. Et
dedi te in fœdus populi in lucem gētium.
7 * Vt aperires oculos cæcorum & educe-
B res de concluſione vinctum, de domo car-
ceris ſedentes in tenebris.
8 * Ego Dominus, hoc eſt nomen meum.
Gloriam meam alteri non dabo, & laudem
meam ſculptilibus.
9 * Quæ prima fuerunt ecce venerunt, no
ua quoq; ego annuncio: antequam orian-
tur, audita vobis faciam.
10 * Cantate Domino canticum nouum,
laus eius ab extremis terræ: qui deſcenditis
in mare & plenitudo eius, inſulæ & habi-
tatores earum.
11 * Lætetur deſertum & ciuitates eius; in
domibus habitabit Cedar. Laudate habi-
tatores petræ, de vertice montium clama-
12 bunt. * Ponent Domino gloriam, & lau-
dem eius in inſulis nunciabunt.
13 * Dominus ſicut fortis egredietur, ſicut
vir prælíator ſuſcitabit zelum. vociferabi-
tur & clamabit, ſuper inimicos ſuos con-
fortabitur.
14 * Tacui ſemper, ſilui, patiens fui, ſicut
parturiens loquar.
15 * Diſſipabo & abſorbebo ſimul, deſertos
faciam montes & colles, & omne germen
eorum exiccabo. Ponam flumina in inſu-
las, & ſtagna arefaciam.
16 * Et ducam cæcos in viam quam ne-
ſciunt, & in ſemitis quas ignorauerunt am
bulare eos faciam. Ponam tenebras coram
eis in lucem & praua in recta. Hæc verba
feci eis, & non dereliqui eos.

תרגום יונתן

3 ענותניא דכקנה רעיע לא יתבר וחשיכיא דכבוצין עמי לא יטפי לקשטא יפק דינא׃ 4 לא ילהי ולא ילאי עד דיתקן בארעא
דינא ולאוריתיה נגון יכתרון׃ 5 כדנן אמר אלה עלמא יי דברא שמיא ותלינון שכלל ארעא ודירהא יהב נשמתא לעם דעלה ורוח
למהלכין בה׃ 6 אנא יי רביתך בקשוט ואתקפית בידך ואתקנך ואתנינך לקים עם לנהור עממין׃ 7 למפתחא עיני בית ישראל
דאנון כסמין מן אוריתא ולאפקה גלותהון מביני עממיא דאנון דמן לאסירין ולמפרקהון משעבוד מלכותא דאנון עגינין כאסירי קבל׃
8 אנא יי הוא שמי ויקרי דאתגליתי עליכון לעם אחרן לא אתן ותשבחתי לפלחי צלמיא׃ 9 קדמיתא הא אתאה וחדתן אנא
מחוי לכון עד לא ייתון אבסר יתכון׃ 10 שבחו קדם יי תשבחתא חדתא אמרו תשבחתיה מסיפי ארעא נחתי ימא ומלאה נגון ויתביהון׃
11 ישבח מדברא וקרוין דיתבין בה פציחין יתבין מדבר ערבאי ישבחון מיתיא כד יפקון מבתי עלמהון מריש טוריא ירימון קלהון׃
12 ישוון קדם יי יקרא ותשבחתיה בנגון יחוון׃ 13 יי למעבד גבורן מתגלי למעבד גבורא מתגלי ברגזבמלול אף בזיע על
בעלי דבבוהי מתגלי בגבורתיה׃ 14 יהבית להון ארכא מעלמא דאם יתובון לאוריתא ולא תבו כחבלין על ילדתא יתגלי דיני עליהון
ויצדון ויסופון כחדא׃ 15 אחריב טורין ורמן וכל עסביהון אוביש ואשוי נהרין לנגון ואגמין איביש׃
16 ואדבר דכסמין באורח דלא ידעו בשבילין דלא אלפו אדרכנון אשוי קבל קדמיהון לנהור וכפלא למישרא אלין פתגמיא
אעבדינון ולא ארחקינון׃

* Calamum fractum non conteret, & linum 3
fumigans non extinguet: sed in veritate educet
iudicium.
* Splendebit & non conteretur donec ponat 4
super terram iudicium; & in nomine eius gen-
tes sperabunt.
* Sic dicit Dominus Deus qui fecit cælum 5
& defixit illud; qui firmauit terram, & quæ in
ea; & qui dedit flatum populo qui super eam,
& spiritum calcantibus eam.
* Ego Dominus Deus vocaui te in iustitia, 6
& apprehendam manum tuam, & confortabo
te, & dedi te in fœdus generis Israel in lucem
gentium: * Vt aperires oculos cæcorum, & edu- 7
ceres de vinculis ligatos, de domo carceris se-
dentes in tenebris.
* Ego Dominus Deus, hoc meum est nomen; 8
gloriam meam alteri non dabo, neque virtutes
meas simulachris.
* Quæ à principio ecce venerunt, & noua 9
quæ ego annunciabo; & antequam annuncien-
tur, manifesta sunt vobis.
* Cantate Domino canticum nouum, glorifi- 10
cate nomen eius in terminis terræ, qui descen-
dunt in mare, & nauigant in eo, & insulæ, &
habitantes eas.
* Lætare desertum & vici eius, villæ & qui 11
habitant Cedar: lætabuntur habitantes petram,
de summitate montium clamabunt.
* Dabunt Deo gloriam; virtutes eius in in- 12
sulis nunciabunt.
* Dominus Deus virtutum egredietur & 13
conteret bellum, suscitabit zelum, & clamabit
super inimicos suos cum fortitudine.
* Tacui à seculo, nunquid & semper tacebo 14
& sustinebo? sicut pariens patiēter egi. * Erum- 15
pam & arefaciam simul, vastabo mōtes, & col-
les, & omne fœnum eorum arefaciam, & po-
nam flumina in insulas, & paludes siccabo.
* Et adducam cæcos per viam quam nescie- 16
runt, & semitas quas ignorauerunt faciam cal-
care eos: faciam eis tenebras in lucem, & praua
in directa. hæc verba faciam illis, & non dere-
linquam eos.

3 * κάλαμον συντεθλασμένον οὐ συντρίψει, καὶ λίνον
καπνιζόμενον οὐ σβέσει· ἀλλὰ εἰς ἀλήθειαν ἐξοίσει κρίσιν.
4 * ἀναλάμψει καὶ οὐ θραυσθήσεται ἕως ἂν θῇ ἐπὶ τῆς γῆς
κρίσιν· καὶ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιοῦσιν.
5 * οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ ποιήσας τὸν οὐρανὸν καὶ
πήξας αὐτὸν, στερεώσας τὴν γῆν καὶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ δι-
δοὺς πνοὴν τῷ λαῷ τῷ ἐπ᾽ αὐτῆς, καὶ πνεῦμα τοῖς πα-
τοῦσιν αὐτήν.
6 * ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ἐκάλεσά σε ἐν δικαιοσύνῃ καὶ κρα-
τήσω τῆς χειρός σου, καὶ ἐνισχύσω σε, καὶ ἔδωκά σε εἰς διαθή-
κην γένους ἰσραὴλ εἰς φῶς ἐθνῶν·
7 * ἀνοῖξαι ὀφθαλμοὺς τυφλῶν, καὶ ἐξαγαγεῖν ἐκ
δεσμῶν δεδεμένους, ἐξ οἴκου φυλακῆς καθημένους ἐν
σκότει.
8 * ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς τοῦτό μου ἐστὶ τὸ ὄνομα· τὴν δό-
ξαν μου ἑτέρῳ οὐ δώσω, οὔτε τὰς ἀρετάς μου τοῖς γλυ-
πτοῖς.
9 * τὰ ἀπ᾽ ἀρχῆς ἰδοὺ ἥκασι, καὶ καινὰ ἃ ἐγὼ ἀναγγελῶ·
καὶ πρὸ τοῦ ἀναγγεῖλαι ἐδηλώθη ὑμῖν.
10 * ὑμνήσατε τῷ κυρίῳ ὕμνον καινόν, δοξάζετε τὸ ὄνομα
αὐτοῦ ἐπ᾽ ἄκρου τῆς γῆς· οἱ καταβαίνοντες εἰς τὴν θάλασ-
σαν καὶ πλέοντες αὐτὴν, καὶ νῆσοι καὶ κατοικοῦντες αὐτάς.
11 * εὐφράνθητι ἔρημος καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς, ἐπαύλεις καὶ
οἱ κατοικοῦντες κηδάρ· εὐφρανθήσονται οἱ κατοικοῦντες πέ-
τραν· ἀπ᾽ ἄκρου τῶν ὀρέων βοήσουσι.
12 * δώσουσι τῷ θεῷ δόξαν· τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ ἐν ταῖς νή-
σοις ἀπαγγελοῦσιν.
13 * κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ἐξελεύσεται καὶ συν-
τρίψει πόλεμον, ἐπεγερεῖ ζῆλον, καὶ βοήσεται ἐπὶ τοὺς ἐχ-
θροὺς αὐτοῦ μετὰ ἰσχύος.
14 * ἐσιώπησα ἀπ᾽ αἰῶνος, μὴ καὶ ἀεὶ σιωπήσομαι καὶ ἀνέ-
ξομαι· ὡς ἡ τίκτουσα ἐκαρτέρησα.
15 * ἐκστήσω καὶ ξηρανῶ ἅμα, ἐρημώσω ὄρη, καὶ βουνοὺς, καὶ
πάντα τὸν χόρτον αὐτῶν ξηρανῶ, καὶ θήσω ποταμοὺς εἰς νή-
σους, καὶ ἕλη ξηρανῶ.
16 * καὶ ἄξω τυφλοὺς ἐν ὁδῷ ᾗ οὐκ ἔγνωσαν, καὶ τρίβους ἃς
οὐκ ᾔδεισαν ποιήσω πατῆσαι αὐτοὺς, ποιήσω αὐτοῖς σκό-
τος εἰς φῶς, καὶ σκολιὰ εἰς εὐθεῖα· ταῦτα τὰ ῥήματα ποιήσω
αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψω αὐτούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Mansuetos, qui sunt quasi calamus quassatus, non confringet; & pauperes, qui sunt quasi linum obscurum, non extinguet: In veritate adducet iudicium. [4] Non erit lassus, nec laborabit, donec dirigat in terra iudicium: & legem eius insulæ expectabunt. [5] Hæc dicit Dominus Deus seculi, qui creauit cælos, & appendit eos; fundauit terram & habitatores eius; dans spiramentum populo qui super ea est; & spiritum gradientibus in ea. [6] Ego Dominus magnificaui te in veritate, & apprehendi manum tuam, & direxi te, & posui te in fœdus populi, & in lumen populorum. [7] Ad aperiendos oculos domus Israel, qui sunt quasi cæci à lege; & vt educeres captiuitatem eorum de medio populorum; vbi sunt similes vinctis: & liberares eos de subiectione regnorum, vbi sunt detenti quasi essent vincti in obscuritate. [8] Ego Dominus, hoc est nomen meum; & gloriam meam qua reuelatus sum vobis, populo alteri non dabo, nec laudem meam cultoribus sculptilium. [9] Quæ prima fuerunt, ecce venerunt; noua autem ego annūcio vobis; antequam veniant nuncio vobis. [10] Cantate coram Domino canticum nouum; dicite laudem eius à finibus terræ; qui descenditis in mare, & plenitudo eius; insulæ, & habitatores earum. [11] Laudabit desertum & ciuitates quæ habitant in eo; Arabes qui habitant in vicis deserti, laudabunt; & mortui quando egredientur de domo seculi sui, de capite montiū leuabunt vocē suam. [12] Ponent coram Dño gloriam, & laudem eius in insulis nunciabunt. [13] Dñs reuelabitur vt faciat magnalia; vt fortiter agat, prodibit in ira, & sermone furoris, in tremore contra inimicos suos reuelabitur in potentia sua. [14] Dedi eis terminum à seculo vt cōuerterentur ad legem, & non sunt conuersi: sicut dolores super parturientē exeretur in eos iudicium meum, & disperdentur & consumentur simul. [15] Desertos faciam montes & colles, & omnē herbam corū exiccabo, & ponam flumina in insulas, & stagna arefaciā. [16] Et ducam eos qui sunt quasi cæci, in via quam nescierunt; in semitis quas non didicerunt, ducam eos: ponam tenebras coram eis in lucem, & aspera in planiciem. Hæc verba faciam eis, & non abijciam eos.

17 * נָסֹגוּ אָחוֹר יֵבֹשׁוּ בֹשֶׁת הַבֹּטְחִים בַּפָּסֶל
הָאֹמְרִים לְמַסֵּכָה אַתֶּם אֱלֹהֵינוּ׃
18 * הַחֵרְשִׁים שְׁמָעוּ וְהַעִוְרִים הַבִּיטוּ לִרְאוֹת׃
19 * מִי עִוֵּר כִּי אִם־עַבְדִּי וְחֵרֵשׁ כְּמַלְאָכִי אֶשְׁלָח
מִי עִוֵּר כִּמְשֻׁלָּם וְעִוֵּר כְּעֶבֶד יְהוָה׃
20 * רָאוֹת רַבּוֹת וְלֹא תִשְׁמֹר פָּקוֹחַ אָזְנַיִם
וְלֹא יִשְׁמָע׃
21 * יְהוָה חָפֵץ לְמַעַן צִדְקוֹ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר׃
22 * וְהוּא עַם־בָּזוּז וְשָׁסוּי הָפֵחַ בַּחוּרִים כֻּלָּם
וּבְבָתֵּי כְלָאִים הָחְבָּאוּ הָיוּ לָבַז וְאֵין מַצִּיל מְשִׁסָּה
וְאֵין־אֹמֵר הָשַׁב׃
23 * מִי בָכֶם יַאֲזִין זֹאת יַקְשִׁב וְיִשְׁמַע לְאָחוֹר׃
24 * מִי־נָתַן לִמְשׁוֹסָּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְבֹזְזִים הֲלֹא
יְהוָה זוּ חָטָאנוּ לוֹ וְלֹא־אָבוּ בִדְרָכָיו הָלוֹךְ וְלֹא
שָׁמְעוּ בְּתוֹרָתוֹ׃
25 * וַיִּשְׁפֹּךְ עָלָיו חֵמָה אַפּוֹ וֶעֱזוּז מִלְחָמָה
וַתְּלַהֲטֵהוּ מִסָּבִיב וְלֹא יָדָע וַתִּבְעַר־בּוֹ וְלֹא־יָשִׂים
עַל־לֵב׃

מג

1 * וְעַתָּה כֹּה־אָמַר יְהוָה בֹּרַאֲךָ יַעֲקֹב וְיֹצֶרְךָ
יִשְׂרָאֵל אַל־תִּירָא כִּי גְאַלְתִּיךָ קָרָאתִי בְשִׁמְךָ
לִי־אָתָּה׃
2 * כִּי־תַעֲבֹר בַּמַּיִם אִתְּךָ אָנִי וּבַנְּהָרוֹת לֹא
יִשְׁטְפוּךָ כִּי־תֵלֵךְ בְּמוֹ־אֵשׁ לֹא תִכָּוֶה וְלֶהָבָה לֹא
תִבְעַר־בָּךְ׃
3 * כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעֶךָ
נָתַתִּי כָפְרְךָ מִצְרַיִם כּוּשׁ וּסְבָא תַּחְתֶּיךָ׃
4 * מֵאֲשֶׁר יָקַרְתָּ בְעֵינַי נִכְבַּדְתָּ וַאֲנִי אֲהַבְתִּיךָ
וְאֶתֵּן אָדָם תַּחְתֶּיךָ וּלְאֻמִּים תַּחַת נַפְשֶׁךָ׃

17 * Conuersi sunt retrorsum: confundantur confusione, qui confidunt in sculptili,
qui dicunt conflatili, Vos dij nostri.
18 * Surdi audite, & cæci intuemini ad videndum.
19 * Quis cæcus, nisi seruus meus; & surdus, nisi ad quem nuncios meos misi? quis
D cæcus, nisi qui venundatus est? & quis cæcus, nisi seruus Domini?
20 * Qui vides multa, nónne custodies? qui apertas habes aures, nónne audies?
21 * Et Dominus voluit vt sanctificaret eũ, magnificaret Legem & extolleret.
22 * Ipse autem populus direptus & vastatus: laqueus iuuenum omnes, & in domibus carcerũ absconditi sunt: facti sunt in rapinam, nec est qui eruat: in direptionem, nec est qui dicat, Redde.
23 * Quis est in vobis qui audiat hoc, attendat & auscultet futura?
24 * Quis dedit in direptionem Iacob, & Israel vastátibus? nónne Dominus ipse cui peccauimus? & noluerunt in viis eius ambulare, & non audierunt legem eius.
25 * Et effudit super eum indignationem furoris sui, & forte bellum; & combussit eum in circuitu, & non cognouit; & succendit eum, & non intellexit.

CAP. XLIII.

1 ET nunc hæc dicit Dominus creans
A te Iacob, & formans te Israel: Noli timere, quia redemi te, & vocaui te nomine tuo, Meus es tu.
2 * Cùm transieris per aquas, tecum ero; & flumina non operient te: cùm ambulaueris in igne, non combureris, & flamma non ardebit in te.
3 * Quia ego Dñs Deus tuus sanctus Israel, saluator tuus: dedi propiciationem tuam Ægyptum & Æthiopiam & Saba pro te.
4 * Ex quo honorabilis factus es in oculis meis, & gloriosus; ego dilexi te: & dabo homines pro te, & populos pro anima tua.

תרגום יונתן

17 יסתחרון לאחורא יבהתון בהתא פלחי צלמיא דאמרין לצלם מתכא אתון טעותנא׃ 18 רשיעיא דאנון כחרשין הלא אדנין לכון
שמעו וחיביא דאנון כסמין הלא עינין לכון אסתכלו וחזו׃ 19 הלא אם יתובון רשיעיא יתקרון עבדי וחיביא דנביאי שלחת עליהון
אלא רשיעיא עתידין לאשתלמא פרענות חוביהון כרם אם יתובון יתקרון עבדא דיי׃ 20 חזיתון סגיאין ולא נטרתון אתפתחא
אדניכון ולא קבלתון אלפן׃ 21 יי רעי לזכאותהון לישראל ורבי לעברי אוריתה ויתקף יתהון׃ 22 והוא עם בזיז ואנים אתחפיו בהתא
עלימין כלהון ובבתי יסורין עגניהון הוו לעדי ולית דמשיזיב לבזא וליה דאמר אתיב׃ 23 מן בכון יצית דא יקבל ויסבר לסופא׃
24 מן מסר לעדי יעקב וישראל לבזוזין הלא יי מן קדם דחבו קדמוהי ולא אבו למהך בארחן דתקנן קדמוהי ולא קבלו אלפן
אוריתיה׃ 25 ושפך עלוהי חמת רגזיה ותקוף עבדי קרבא איתי עליהון וקטלו בהון מסחור סחור ולא ידעו ושלטו בהון
ולא שויו דחלתיה על לב׃

מג

1 וכען כדנן אמר יי דברך יעקב ודאתקנך ישראל לא תדחל ארי פריקתך רביתך בשמך דילי את׃ 2 ארי בקדמיתא כד עברתון
בימא דסוף מימרי הוה בסעדכון פרעה ומצראי דסגיאין כמי נהרא לא יכלו לכון ואף בהניתא כד התכון לביני עממיא דתקיפין כאשתא
ולא יכלון לכון ומלכון דחסינין כשלהוביתא לא ישיצון יתכון׃ 3 ארי אנא יי אלהך קדישא דישראל פרקך יהבית חלופך מצראי
כוש וסבא תחותך׃ 4 ועסת חביב קדמי אתיקרתא ואנא רחימתך ומסרת עממיא תחותך ומלכותא חלוף נפשך׃

** Ipsi autem conuersi sunt retrorsum : con-* 17
fundimini confusione , qui confiditis in sculpti-
libus , dicentes conflatilibus ; Vos estis dij no-
stri.
** Surdi audite , & cæci respicite , vt vi-* 18
deatis.
** Et quis cæcus nisi pueri mei; & surdi, ni-* 19
si dominantes eorum ? quis cæcus sicut qui re-
cessit, & excæcati sunt serui Dei.
** Vidistis sæpè, & non custodistis; apertæ au-* 20
res , & non audistis.
** Dominus Deus voluit vt iustificaretur, &* 21
magnificaret laudem , & vidi.
** Et fuit populus vastatus & direptus; nam* 22
laqueus in cubilibus vbique & in domibus si-
mul, vbi absconderunt eos, facti sunt in dire-
ptionem, & non erat qui erueret; prædam, &
non erat dicens, Redde.
** Quis in vobis qui hæc exaudiet, & in fu-* 23
tura cognoscat?
** Quis dedit in deprædationem Iacob & Is-* 24
rael vastantibus? nonne Deus cui peccauerunt?
& non voluerunt in vijs eius ambulare, neque
audire legem eius.
** Et induxit super eos iram furoris sui , &* 25
præualuit contra eum bellum , & comburentes
eos per circuitum , & non cognouerunt vnus-
quisque eorum , neque posuerunt super animam.

CAP. XLIII.

ET nunc sic dicit Dominus Deus , qui fecit te 1
Iacob, et qui plasmauit te Israel; Ne timeas,
quoniam redemi te: vocaui te nomine tuo; Meus
es tu.
**Et si transieris per aquã, tecum sum, et flu-* 2
mina non cooperient te : & si transieris per
ignem, non combureris: flamma non exuret te.
** Quia ego Dominus Deus tuus sanctus Is-* 3
rael, saluans te, feci commutationem tuam Ægy-
ptum & Æthiopiam, & Syenem pro te.
** Ex quo honorabilis factus es in conspectu* 4
meo, glorificatus es & ego dilexi te; & dabo ho
mines pro te, & principes pro capite tuo.

17 * αὐτοὶ δὲ ἀπεστράφησαν εἰς τὰ ὀπίσω, αἰσχύνθητε
αἰσχύνην οἱ πεποιθότες ἐπὶ τοῖς γλυπτοῖς, οἱ λέγοντες
τοῖς χωνευτοῖς· ὑμεῖς ἐστὲ θεοὶ ἡμῶν.
18 * οἱ κωφοὶ ἀκούσατε, καὶ οἱ τυφλοὶ ἀναβλέψατε
ἰδεῖν.
19 * καὶ τίς τυφλὸς ἀλλ᾽ ἢ παῖδές μου, καὶ κωφοὶ ἀλλ᾽ ἢ
οἱ κυριεύοντες αὐτῶν; τίς τυφλὸς ὡς ὁ ἀπεσχηκώς· καὶ
ἐτυφλώθησαν οἱ δοῦλοι τοῦ θεοῦ.
20 * ἴδετε πλεονάκις· καὶ οὐκ ἐφυλάξασθε, ἀνεωγμένα τὰ
ὦτα καὶ οὐκ ἠκούσατε.
21 * κύριος ὁ θεὸς ἐβούλετο ἵνα δικαιωθῇ καὶ μεγαλύνῃ
αἴνεσιν, καὶ εἶδον.
22 * καὶ ἐγένετο ὁ λαὸς πεπρονομευμένος καὶ διηρπασμέ-
νος, ἡ γὰρ παγὶς ἐν τοῖς ταμείοις πανταχοῦ καὶ ἐν οἴκοις ἅμα
ὅπου ἔκρυψαν αὐτούς· ἐγένοντο εἰς προνομήν, καὶ οὐκ ἦν ὁ
ἐξαιρούμενος ἅρπαγμα, καὶ οὐκ ἦν ὁ λέγων· ἀπόδος.
23 * τίς ἐν ὑμῖν ὃς ταῦτα εἰσακούσεται, καὶ εἰς τὰ ἐπερχό-
μενα γνώσῃ.
24 * τίς ἔδωκεν εἰς διαρπαγὴν ἰακὼβ καὶ ἰσραὴλ τοῖς προ-
νομεύουσιν; οὐχὶ ὁ θεὸς ᾧ ἡμάρτοσαν; καὶ οὐκ ἠβούλοντο
ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ πορεύεσθαι, οὐδὲ ἀκούειν τοῦ νόμου αὐτοῦ.
25 * καὶ ἐπήγαγεν ἐπ᾽ αὐτοὺς ὀργὴν θυμοῦ αὐτοῦ, καὶ κα-
τίσχυσεν κατ᾽ αὐτοὺς πόλεμος, καὶ οἱ συμφλέγοντες αὐ-
τοὺς κύκλῳ, καὶ οὐκ ἔγνωσαν ἕκαστος αὐτῶν, οὐδὲ ἔθεντο
ἐπὶ ψυχήν.

μγ΄.

1 * Καὶ νῦν οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ ποιήσας σε ἰα-
κώβ, καὶ ὁ πλάσας σε ἰσραήλ· μὴ φοβοῦ ὅτι ἐλυτρωσά-
μην σε, ἐκάλεσά σε τὸ ὄνομά σου· ἐμὸς εἶ σύ.
2 * καὶ ἐὰν διαβαίνῃς δι᾽ ὕδατος μετὰ σοῦ εἰμί, καὶ ποτα-
μοὶ οὐ συγκλείσουσί σε· καὶ ἐὰν διέλθῃς διὰ πυρὸς, οὐ μὴ
κατακαυθῇς· φλὸξ οὐ κατακαύσει σέ.
3 * ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεός σου ὁ ἅγιος ἰσραὴλ ὁ σώζων
σε, ἐποίησα ἄλλαγμά σου αἴγυπτον καὶ αἰθιοπίαν καὶ συή-
νην ὑπὲρ σοῦ.
4 * ἀφ᾽ οὗ ἔντιμος ἐγένου ἐναντίον μου· ἐδοξάσθης, καὶ
ἐγὼ ἠγάπησά σε· καὶ δώσω ἀνθρώπους ὑπὲρ σοῦ, καὶ ἄρχον-
τας ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Conuertentur retrorsum, confundentur confusione colentes simulachra; qui dicunt simulachris conflatilibus, Vos estis idola nostra. 18 Impij qui estis quasi surdi, nónne aures habetis? audite. & impij qui estis quasi cæci, nónne oculos habetis ? intelligite & videte. 19 Nónne si impij conuertantur, vocabuntur serui mei, & peccatores ad quos misi prophetas? Enimuero impijs persoluenda erit vindicta peccati sui. si tamen conuersi fuerint, vocabuntur serui Domini. 20 Videtis multa, & non custoditis: apertæ sunt aures vestræ, & non suscipitis disciplinam. 21 Dominus voluit vt iustificaret Israel, & magnificauit factores legis suæ, & confortauit eos.
22 Ipse autem est populus direptus, & vim patiens; operti sunt confusione: iuuenes sunt omnes , & carceribus clausi: facti sunt in prædam, & non est qui eruat; in direptionem , & non est qui dicat, Redde. 23 Quis est in vobis qui auscultet hoc, attendat, & intelligat in finem? 24 Quis tradidit in prædam Iacob; & Israelem direptoribus? nónne Dominus? eò quòd peccauerunt coram eo, & noluerunt ambulare in vijs quæ rectæ sunt in conspectu eius, nec receperunt disciplinam legis eius. 25 Et effudit super eum furorem indignationis suæ, & fortitudinem bellatorum adduxit super eos; & occiderunt eos per circuitum , & nescierunt , & dominationem exercuerunt in eos; & non proposuerunt animo timorem eius.

CAP. XLIII.

ET nunc hæc dicit Dominus, qui creauit te Iacob; & qui formauit te Israel: Ne timeas, quia redemi te: & vocaui te nomine tuo , meus es tu. 2 Quoniam in principio quando transistis mare carectosum, Verbum meũ fuit in adiutorium vestrũ. Pharao & Ægyptij qui multi erant sicut aquæ fluminis, non potuerunt contra vos. Et etiam secundò cùm ieritis inter populos qui fortes sunt sicut ignis , non præualebunt contra vos; & regna quæ robusta sunt sicut flamma, non excindent vos. 3 Quia ego Dominus Deus tuus sanctus Israel, qui redemi te, dedi in commutationem tuam Ægyptios, Æthiopiam & Saba pro te. 4 Ex quo dilectus factus es coram me , honorificatus es, & ego dilexi te, & tradidi populos pro te, & regna pro anima tua.

5 * אַל־תִּירָא כִּי־אִתְּךָ אָנִי מִמִּזְרָח אָבִיא זַרְעֶךָ
וּמִמַּעֲרָב אֲקַבְּצֶךָּ׃
6 * אֹמַר לַצָּפוֹן תֵּנִי וּלְתֵימָן אַל־תִּכְלָאִי הָבִיאִי
בָנַי מֵרָחוֹק וּבְנוֹתַי מִקְצֵה הָאָרֶץ׃
7 * כֹּל הַנִּקְרָא בִשְׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרָאתִיו יְצַרְתִּיו
אַף־עֲשִׂיתִיו׃
8 * הוֹצִיא עַם־עִוֵּר וְעֵינַיִם יֵשׁ וְחֵרְשִׁים
וְאָזְנַיִם לָמוֹ׃
9 * כָּל־הַגּוֹיִם נִקְבְּצוּ יַחְדָּו וְיֵאָסְפוּ לְאֻמִּים
מִי בָהֶם יַגִּיד זֹאת וְרִאשֹׁנוֹת יַשְׁמִיעֻנוּ יִתְּנוּ עֵדֵיהֶם
וְיִצְדָּקוּ וְיִשְׁמְעוּ וְיֹאמְרוּ אֱמֶת׃
10 * אַתֶּם עֵדַי נְאֻם־יְהוָה וְעַבְדִּי אֲשֶׁר בָּחָרְתִּי
לְמַעַן תֵּדְעוּ וְתַאֲמִינוּ לִי וְתָבִינוּ כִּי־אֲנִי הוּא לְפָנַי
לֹא־נוֹצַר אֵל וְאַחֲרַי לֹא יִהְיֶה׃
11 * אָנֹכִי אָנֹכִי יְהוָה וְאֵין מִבַּלְעָדַי מוֹשִׁיעַ׃
12 * אָנֹכִי הִגַּדְתִּי וְהוֹשַׁעְתִּי וְהִשְׁמַעְתִּי וְאֵין בָּכֶם
זָר וְאַתֶּם עֵדַי נְאֻם־יְהוָה וַאֲנִי־אֵל׃
13 * גַּם־מִיּוֹם אֲנִי הוּא וְאֵין מִיָּדִי מַצִּיל אֶפְעַל
וּמִי יְשִׁיבֶנָּה׃
14 * כֹּה־אָמַר יְהוָה גֹּאַלְכֶם קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל
לְמַעַנְכֶם שִׁלַּחְתִּי בָבֶלָה וְהוֹרַדְתִּי בָרִיחִים כֻּלָּם
וְכַשְׂדִּים בָּאֳנִיּוֹת רִנָּתָם׃
15 * אֲנִי יְהוָה קְדוֹשְׁכֶם בּוֹרֵא יִשְׂרָאֵל מַלְכְּכֶם׃
16 * כֹּה אָמַר יְהוָה הַנּוֹתֵן בַּיָּם דָּרֶךְ וּבְמַיִם
עַזִּים נְתִיבָה׃
17 * הַמּוֹצִיא רֶכֶב־וָסוּס חַיִל וְעִזּוּז יַחְדָּו יִשְׁכְּבוּ
בַּל־יָקוּמוּ דָּעֲכוּ כַּפִּשְׁתָּה כָבוּ׃
18 * אַל־תִּזְכְּרוּ רִאשֹׁנוֹת וְקַדְמֹנִיּוֹת אַל־תִּתְבֹּנָנוּ׃
19 * הִנְנִי עֹשֶׂה חֲדָשָׁה עַתָּה תִצְמָח הֲלוֹא תֵדָעוּהָ
אַף אָשִׂים בַּמִּדְבָּר דֶּרֶךְ בִּישִׁמוֹן נְהָרוֹת׃

5 * Noli timere, quia ego tecum ſum. Ab Oriente adducam ſemen tuum, & ab Occidente congregabo te.
6 * Dicam Aquiloni, Da. & Auſtro, Noli
B prohibere. Affer filios meos de longinquo, & filias meas ab extremis terræ.
7 * Et omnem qui inuocat nomen meum, in gloriam meam creaui eum, formaui eum & feci eum.
8 * Educ foras populum cæcum, & oculos habentem, ſurdum, & aures ei ſunt.
9 * Omnes gentes congregatæ ſunt ſimul & collectæ ſunt tribus: quis in vobis annũciet iſtud, & quæ prima ſunt audire nos faciet? Dent teſtes eorum & iuſtificentur, & audiant & dicant.
10 * Verè vos teſtes mei, dicit Dominus, & ſeruus meus quem elegi, vt ſciatis & credatis mihi; & intelligatis, quia ego ipſe ſum. Ante me non eſt formatus Deus, & poſt me non erit.
11 * Ego ſum, ego ſum Dominus, & non eſt abſque me ſaluator.
12 * Ego annunciaui & ſaluaui; auditum feci, & non fuit in vobis alienus. Vos teſtes mei, dicit Dominus, & ego Deus.
13 * Et ab initio ego ipſe, & non eſt qui de
C manu mea eruat. operabor, & quis auertet illud?
14 * Hæc dicit Dominus redemptor veſter ſanctus Iſrael. Propter vos emiſi Babylonem, & detraxi vectes vniuerſos & Chaldæos in nauibus ſuis gloriantes.
15 * Ego Dominus ſanctus veſter, creans Iſrael, rex veſter.
16 * Hæc dicit Dominus qui dedit in mari viam, & in aquis torrentibus ſemitam.
17 * Qui eduxit quadrigam & equũ, agmen & robuſtum. ſimul obdormierunt nec reſurgent, & contriti ſunt quaſi linum & extincti ſunt.
18 * Ne memineritis priorum, & antiqua ne intueamini.
19 * Ecce ego facio noua, & nunc orientur, vtique cognoſcetis ea. Ponam in deſerto viam, & in inuio flumina.

תרגום יונתן

5 לָא תִדְחַל אֲרֵי בְסַעְדָךְ מֵימְרִי מִמַּדִּנְחָא אַיְתֵי בְנָךְ וּמִמַּעַרְבָא אֲקָרֵב גָּלְוָתָךְ׃ 6 אֵימַר לְצִפּוּנָא אַיְתָא וּלְדָרוֹמָא לָא תְעַכֵּב אַיְתִי בְנַי מֵרָחִיק וְגָלְוַת עַמִּי מִסְּיָפֵי אַרְעָא׃ 7 כָּל דָּא בְדִיל אֲבָהָתְכוֹן צַדִּיקַיָּא דְאִתְקְרֵי שְׁמִי עֲלֵיהוֹן וְלִיקָרִי בְרֵיתִינוּן אַתְקֵינַת גָּלְוָתְהוֹן אַף עֲבָדֵת לְהוֹן נִסִּין׃ 8 דְּאַפֵּיק עַמָּא מִמִּצְרַיִם דְּאִנּוּן כְּסַמְיָן וְעַיְנִין לְהוֹן וּכְחֵרְשִׁין וְאֻדְנִין לְהוֹן׃ 9 כָּל עַמְמַיָּא יִתְכַּנְּשׁוּן כַּחֲדָא וְיִתְקָרְבוּן מַלְכְּוָן מַן בְּהוֹן יְחַוֵּי דָא וְקַדְמָיָתָא יְבַשְּׂרוּנָנָא יִתְּנוּן סַהֲדֵיהוֹן וְיִזְכּוּן וְיִשְׁמְעוּן וְיֵימְרוּן קְשׁוֹט׃ 10 אַתּוּן סַהֲדִין קֳדָמַי אֲמַר יְיָ וְעַבְדִּי מְשִׁיחָא דְאִתְרְעֵיתִי בֵהּ בְּדִיל דְּתִדְּעוּן וּתְהֵימְנוּן קֳדָמַי וְתִסְתַּכְּלוּן אֲרֵי אֲנָא הוּא דְמִלְּקַדְמִין אַף עָלְמֵי עָלְמַיָּא דִּילִי אִנּוּן וּבַר מִנִּי לֵית אֱלָהָא׃
11 אֲנָא אֲנָא יְיָ וְלֵית בַּר מִנִּי פָּרִיק׃ 12 אֲנָא חַוֵּיתִי לְאַבְרָהָם אֲבוּכוֹן מָה דַּעֲתִיד לְמֵיתֵי אֲנָא פְרַקִית יַתְכוֹן מִשִּׁעְבּוּד מִצְרָאֵי כְּמָא דְקַיֵּמְתְּ לֵהּ בֵּין בְּתְרַיָּא וַאֲנָא אַשְׁמַעְתְּ יַתְכוֹן אֻלְפַן אוֹרָיְתִי מִסִּינַי וְעַד אַתּוּן קַיָּמִין וְלֵית בְּכוֹן נֻכְרַי וְאַתּוּן סַהֲדִין קֳדָמַי אֲמַר יְיָ וַאֲנָא אֱלָהָא׃
13 אַף מֵעָלְמָא אֲנָא הוּא וְלֵית דְּמִן יְדִי מְשֵׁיזֵב אֶעְבְּדִנַּהּ וְלָא אֲתֵיבִנַּהּ׃ 14 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ פָּרִיקְכוֹן קַדִּישָׁא דְיִשְׂרָאֵל בְּדִיל חוֹבֵיכוֹן אִתְגְּלֵיתוֹן לְבָבֶל וְאַחֲתֵת בְּמָשׁוֹטִין כֻּלְּהוֹן וְכַשְׂדָּאֵי בִּסְפִינֵי תֻשְׁבַּחְתְּהוֹן׃ 15 אֲנָא יְיָ קַדִּישְׁכוֹן דִּבְרָהִי לְיִשְׂרָאֵל מַלְכְּכוֹן׃
16 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ דְּאַתְקֵן בְּיַמָּא אוֹרַח וּבְמַיִּין תַּקִּיפִין שְׁבִילָא׃ 17 דְּאַפֵּיק רְתִיכִין וְסוּסְוָן מַשִּׁרְיָן וְעַם סַגִּי כַּחֲדָא אִתְכְּלַעוּ וְלָא קָמוּ דְעִיכוּ כְּבוּצִין עֲמֵי טְפוֹ׃ 18 לָא תִדְכְּרוּן קַדְמָיָתָא וּדְמִן אוּלָא לָא תִסְתַּכְּלוּן׃
19 הָא אֲנָא עָבֵד חַדְתָּא וּכְעַן תִּתְגְּלֵי הֲלָא תִדְּעוּנַּהּ אַף אֲשַׁוֵּי בְּמַדְבְּרָא אוֹרַח בְּצַדְיוּתָא נַהֲרָוָן׃

*Ne timeas, quia tecum sum; ab Oriente 5
adducam semen tuum & ab Occidente congre-
gabo te.*
*Dicam Aquiloni, Adduc: & Africo, Ne pro- 6
hibeas; adduc filios meos à terra de longè, &
filias meas à termino terræ.*
*Omnes qui inuocant nomen meum, in enim 7
gloria mea creaui illum & plasmaui eum & fe-
ci illum.*
*Et eduxi populum cæcum, & oculi sunt si- 8
militer cæci, & surdas aures habentes.*
*Omnes gentes congregatæ sunt simul, & 9
conuenerunt principes ex eis: quis communica-
bit hæc? aut quæ à principio, quis anuunciabit?
adducant testes suos & iustificentur & dicant
vera.*
*Estote mihi testes & ego testis: dicit Do- 10
minus Deus, & seruus meus quem elegi, vt
sciatis & credatis, & intelligatis, quia ego
sum; ante me non fuit alius Deus, & post me
non erit.*
Ego Deus, & non est præter me saluans. 11
*Ego annunciaui & saluaui, & non erat in 12
vobis alienus: vos mihi testes,*
*Et ego Dominus Deus ab initio, & non est 13
qui de manibus meis eruat: faciam, & quis
auertet illud?*
*Sic dicit Dominus Deus redimens vos san- 14
ctus Israel: Propter vos mittam in Babylonem,
& suscitabo fugientes vniuersos, & Chaldæi
in nauibus vincientur.*
*Ego Dominus Deus sanctus vester qui 15
ostendi Israel regem vestrum.*
*Quia hæc dicit Dominus, qui dat in mari 16
viam, & in aqua vehementi semitam.*
*Qui eduxit currus & equum & multitu- 17
dinem robustam, sed dormierunt & non resur-
gent: extincti sunt quasi linum extinctum.*
*Ne memineritis priorum, & antiqua ne 18
recogitetis.*
*Ecce ego facio noua quæ nunc orientur; & 19
cognoscetis ea, & faciam in deserto viam, &
in inaquoso flumina.*

5 μὴ φοβοῦ, ὅτι μετὰ σοῦ εἰμι· ἀπὸ ἀνατολῶν ἄξω τὸ
σπέρμα σου καὶ ἀπὸ δυσμῶν συνάξω σε.
6 ἐρῶ τῷ βορρᾷ, ἄγε· καὶ τῷ λιβί, μὴ κώλυε· ἄγε τοὺς
υἱούς μου ἀπὸ γῆς πόρρωθεν, καὶ τὰς θυγατέρας μου
ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς.
7 πάντες οἱ ἐπικαλοῦσι τῷ ὀνόματί μου, ἐν γὰρ τῇ δό-
ξῃ μου κατεσκεύασα αὐτὸν, καὶ ἔπλασα αὐτὸν καὶ ἐποίη-
σα αὐτόν.
8 καὶ ἐξήγαγον λαὸν τυφλόν, καὶ ὀφθαλμοί εἰσιν ὡ-
σαύτως τυφλοί, καὶ κωφὰ τὰ ὦτα ἔχοντες.
9 πάντα τὰ ἔθνη συνήχθησαν ἅμα, καὶ συνάχθη-
σαν ἄρχοντες ἐξ αὐτῶν· τίς ἀναγγελεῖ ταῦτα; ἢ τὰ ἐξ ἀρ-
χῆς τίς ἀναγγελεῖ; ἀγαγέτωσαν τοὺς μάρτυρας αὐτῶν
καὶ δικαιωθήτωσαν καὶ εἰπάτωσαν ἀληθῆ·
10 γίνεσθέ μοι μάρτυρες, κἀγὼ μάρτυς, λέγει κύ-
ριος ὁ θεός, καὶ ὁ παῖς μου ὃν ἐξελεξάμην, ἵνα γνῶτε καὶ
πιστεύσητε καὶ συνῆτε, ὅτι ἐγώ εἰμι· ἔμπροσθέν μου οὐκ
ἐγένετο ἄλλος θεός, καὶ μετ' ἐμὲ οὐκ ἔσται.
11 ἐγὼ θεός· καὶ οὐκ ἔστιν πάρεξ ἐμοῦ σώζων.
12 ἐγὼ ἀνήγγειλα καὶ ἔσωσα καὶ οὐκ ἦν ἐν ὑμῖν ἀλλό-
τριος· ὑμεῖς ἐμοὶ μάρτυρες.
13 καὶ ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ἀπ' ἀρχῆς, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐκ τῶν
χειρῶν μου ἐξαιρούμενος, ποιήσω καὶ τίς ἀποστρέψει αὐτό;
14 οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ λυτρούμενος ὑμᾶς ὁ
ἅγιος τοῦ Ἰσραήλ· ἕνεκεν ὑμῶν ἀποστελῶ εἰς Βαβυλῶνα καὶ
ἐπεγερῶ φεύγοντας πάντας, καὶ χαλδαῖοι ἐν πλοίοις δε-
θήσονται.
15 ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὁ ἅγιος ὑμῶν ὁ καταδείξας Ἰσ-
ραὴλ βασιλέα ὑμῶν.
16 ὅτι τάδε λέγει κύριος, ὁ διδοὺς ἐν θαλάσσῃ ὁδὸν καὶ
ἐν ὕδατι ἰσχυρῷ τρίβον.
17 ὁ ἐξαγαγὼν ἅρματα καὶ ἵππον καὶ ὄχλον ἰσχυρόν·
ἀλλ' ἐκοιμήθησαν καὶ οὐκ ἀναστήσονται, ἐσβέσθησαν ὡς λι-
νὸν ἐσβεσμένον.
18 μὴ μνημονεύετε τὰ πρῶτα καὶ τὰ ἀρχαῖα μὴ συλ-
λογίζεσθε.
19 ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ καινὰ ἃ νῦν ἀνατελεῖ, καὶ γνώσεσθε αὐ-
τά, καὶ ποιήσω ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁδὸν, καὶ ἐν τῇ ἀνύδρῳ πο-
ταμούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Ne timeas, quia in adiutorium tuum erit Verbum meum: ab Oriente adducam filios tuos, & ab Occidente congregabo transmigrationem tuam. 6 Dicam Aquiloni, Affer; & Austro, Ne moreris: affer filios meos à longè, & exules populi mei ab extremis terræ. 7 Omnia hæc fient propter patres vestros iustos, super quos inuocatum est nomen meum, & in gloriam meam creaui eos. Direxi transmigrationem eorum, & etiam feci eis miracula. 8 Qui eduxi populum meum de Ægypto, qui erant sicut cæci, & habebant oculos; & sicut surdi, & aures habebant. 9 Omnes populi congregentur simul, & conueniant regna: quis eorum annunciabit istud? & quæ prima sunt annuncient nobis; dent testes suos & iustificentur; audiant, & dicant verum. 10 Vos testes coram me, dicit Dominus, & seruus meus Christus quem elegi, vt sciatis & credatis coram me, & intelligatis quia ego sum ab initio, & secula seculorum mea sunt, & absque me non est Deus. 11 Ego ego Dominus, & non est absque me saluator. 12 Ego annunciaui Abrahæ patri vestro quæ ventura erant: ego redemi vos à subiectione Ægyptiorum, sicut iuraui ei inter diuisiones. Et ego audire vos feci doctrinam legis meæ de Synai; adhuc permanetis, & non est in vobis extraneus: & vos testes coram me; dicit Dominus: & ego Deus.
13 A seculo etiam ego sum, & non est qui eruat de manu mea. faciam, illud & non auertam illud. 14 Sic dicit Dominus redemptor vester sanctus Israel: Propter peccata vestra transmigrastis in Babylonem, & descendere feci in remis vniuersos; & Chaldæos in nauibus laudis suæ. 15 Ego Dominus sanctus vester, qui creaui Israelem, rex vester. 16 Sic dicit Dominus qui direxit in mari viam, & in aquis vehementibus semitam. 17 Qui eduxit quadrigas & equos, & exercitum, & populum multum: simul absorpti sunt, & non surrexerunt; extincti sunt, & sicut linum extinctum extincti sunt. 18 Ne memineritis priorum, & quæ sunt ab antiquo, ne intueamini. 19 Ecce ego facio nouum, & nunc reuelabitur: vtique scietis illud. ponam etiam in solitudine viam, in deserto flumina.

20 תְּכַבְּדֵנִי חַיַּת הַשָּׂדֶה תַּנִּים וּבְנוֹת יַעֲנָה כִּי־
נָתַתִּי בַמִּדְבָּר מַיִם נְהָרוֹת בִּישִׁימֹן לְהַשְׁקוֹת
עַמִּי בְחִירִי׃
21 עַם־זוּ יָצַרְתִּי לִי תְּהִלָּתִי יְסַפֵּרוּ׃
22 וְלֹא־אֹתִי קָרָאתָ יַעֲקֹב כִּי־יָגַעְתָּ בִּי יִשְׂרָאֵל׃
23 לֹא־הֵבֵיאתָ לִּי שֵׂה עֹלֹתֶיךָ וּזְבָחֶיךָ לֹא כִבַּדְתָּנִי
לֹא הֶעֱבַדְתִּיךָ בְּמִנְחָה וְלֹא הוֹגַעְתִּיךָ בִּלְבוֹנָה׃
24 לֹא־קָנִיתָ לִּי בַכֶּסֶף קָנֶה וְחֵלֶב זְבָחֶיךָ
לֹא הִרְוִיתָנִי אַךְ הֶעֱבַדְתַּנִי בְּחַטֹּאותֶיךָ הוֹגַעְתַּנִי
בַּעֲוֹנֹתֶיךָ׃
25 אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מֹחֶה פְשָׁעֶיךָ לְמַעֲנִי
וְחַטֹּאתֶיךָ לֹא אֶזְכֹּר׃
26 הַזְכִּירֵנִי נִשָּׁפְטָה יָחַד סַפֵּר אַתָּה לְמַעַן תִּצְדָּק׃
27 אָבִיךָ הָרִאשׁוֹן חָטָא וּמְלִיצֶיךָ פָּשְׁעוּ בִי׃
28 וַאֲחַלֵּל שָׂרֵי קֹדֶשׁ וְאֶתְּנָה לַחֵרֶם יַעֲקֹב
וְיִשְׂרָאֵל לְגִדּוּפִים׃

מד

1 וְעַתָּה שְׁמַע יַעֲקֹב עַבְדִּי וְיִשְׂרָאֵל בָּחַרְתִּי בוֹ׃
2 כֹּה־אָמַר יְהוָה עֹשֶׂךָ וְיֹצֶרְךָ מִבֶּטֶן יַעְזְרֶךָּ
אַל־תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וִישֻׁרוּן בָּחַרְתִּי בוֹ׃
3 כִּי אֶצָּק־מַיִם עַל־צָמֵא וְנֹזְלִים עַל־יַבָּשָׁה
אֶצֹּק רוּחִי עַל־זַרְעֶךָ וּבִרְכָתִי עַל־צֶאֱצָאֶיךָ׃
4 וְצָמְחוּ בְּבֵין חָצִיר כַּעֲרָבִים עַל־יִבְלֵי־מָיִם׃
5 זֶה יֹאמַר לַיהוָה אָנִי וְזֶה יִקְרָא בְשֵׁם־יַעֲקֹב
וְזֶה יִכְתֹּב יָדוֹ לַיהוָה וּבְשֵׁם יִשְׂרָאֵל יְכַנֶּה׃
6 כֹּה־אָמַר יְהוָה מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ יְהוָה
צְבָאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וַאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִבַּלְעָדַי אֵין
אֱלֹהִים׃

20 *Et glorificabit me bestia agri, dracones
& struthiones, quia dedi in deserto aquas,
& flumina in inuio, vt darem potum po-
pulo meo electo meo.
21 *Populum istum formaui mihi, laudem
D meam narrabit.
22 *Non me inuocasti Iacob, nec labora-
sti in me Israel.
23 *Nō obtulisti mihi arietem holocausti
tui, & victimis tuis non glorificasti me. Nō
te seruire feci in oblatione, nec laborem
tibi præbui in thure.
24 *Non emisti mihi argento calamum, &
adipe victimarum tuarum non inebriasti
me. Veruntamen seruire me fecisti in pec-
catis tuis, præbuisti mihi laborem in ini-
quitatibus tuis.
25 *Ego sum, ego sum ipse qui deleo ini-
quitates tuas propter me, & peccatorum
tuorum non recordabor.
26 *Reduc me in memoriam, & iudicemur
simul; narra si quid habes, vt iustificeris.
27 *Pater tuus primus peccauit, & inter-
pretes tui præuaricati sunt in me.
28 *Et contaminaui principes sanctos, &
dedi ad internecionem Iacob, & Israel in
blasphemiam.

CAP. XLIIII.

1 ET nunc audi Iacob serue meus, & Israel
A quem elegi.
2 *Hæc dicit Dominus, faciens & formās
te ab vtero auxiliator tuus: Noli timere
serue meus Iacob, & rectissime quē elegi.
3 *Effundam enim aquas super sitientem,
& fluenta super aridam. Effundam spiritū
meum super semen tuum, & benedictio-
nem meam super stirpem tuam.
4 *Et germinabunt inter herbas quasi sa-
lices iuxta præterfluentes aquas.
5 *Iste dicet, Domini ego sum; & ille vo-
cabit in nomine Iacob. Et hic scribet ma-
nu sua Domino, & in nomine Israel assi-
6 milabitur. *Hæc dicit Dominus rex Israel,
& redemptor eius Dominus exercituum,
Ego primus & ego nouissimus, & absque
me non est Deus.

תרגום יונתן

10 יְיַקְרוּן קֳדָמַי כַּד אַיְתֵיב מְדִינָן דְצַדְיָן דִּבְהוֹן שָׁרַן יְרוֹדִין וּבְנָת נַעֲמִין אֲרֵי יְהָבֵית בְּמַדְבְּרָא מַיָּא נַהֲרִין בְּצַדְיוּתָא לְאַשְׁקָאָה עַמִּי
דְּאִתְרְעֵיתִי בֵהּ׃ 21 עַמָּא דֵין אַתְקֵנִית לְפֻלְחָנִי בְּתֻשְׁבְּחָתִי יְהוֹן מִשְׁתְּעַן׃ 22 אֲמִיר עַל יְדֵי נְבִיַּיָא וְלָא בְּפֻלְחָנִי עֲרַעְיְתוּן דְּבֵית יַעֲקֹב
אֲרֵי לְאֵיתוֹן בְּאֻלְפַן אוֹרָיְתִי יִשְׂרָאֵל׃ 23 לָא אַיְתֵיתָא קֳדָמַי אִמְּרֵי עֲלָוָתָךְ וְתָרַב נִכְסַת קֻדְשָׁךְ לָא יַקַּרְתָּ קֳדָמַי לָא אַסְגֵּיתִי עֲלָךְ בְּקֻרְבָּנִין
וְלָא אִתְקְפַת עֲלָךְ בִּלְבוֹנְתָא׃ 24 לָא זַבֵּנְתָּ קֳדָמַי בִּכְסַף קְנֵה בֻשְׂמִין וְתָרַב נִכְסַת קֻדְשָׁךְ לָא דְהַנְתָּ עַל מַדְבְּחִי בְּרַם אַסְגֵּיתָא קֳדָמַי
בְּחוֹבָךְ אַתְקֵיפְתָּא קֳדָמַי בַּעֲוָיָתָךְ׃ 25 אֲנָא אֲנָא הוּא שָׁבֵיק לְחוֹבָךְ בְּדִיל שְׁמִי וְחַטָּאָתָךְ לָא יִדַּכְרוּן׃ 26 אֲמַר כְּעַן נֵידוּן כַּחֲדָא אִשְׁתָּעֵי אַתְּ
אִם תִּכּוּל וְתִזְכֵּי׃ 27 אֲבוּךְ קַדְמָאָה חָטָא וּמַלְּפָךְ מְרַדוּ בְּמֵימְרִי׃ 28 וְאַפֵּים רַבְרְבֵי קֻדְשָׁא וְאֶמְסַר לְקַטָּלָא יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל לְחִסּוּדִין׃

מד

1 וּכְעַן שְׁמַע יַעֲקֹב עַבְדִּי וְיִשְׂרָאֵל דְּאִתְרְעֵיתִי בֵהּ׃ 2 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ דַעֲבָדָךְ וּדְאַתְקְנָךְ מִמְּעִין יְסַעֲדִנָּךְ לָא תִדְחַל עַבְדִּי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל
דְּאִתְרְעֵיתִי בֵהּ׃ 3 אֲרֵי כְּמָא דְמִתְיַהֲבִין מַיָּא עַל אֲרַע בֵּית צַחֲוָנָא וּמִתְנַגְּדִין עַל יַבֶּשְׁתָּא כֵּן אֶתֵּן רוּחַ קֻדְשִׁי עַל בְּנָךְ וּבִרְכָתִי עַל בְּנֵי בְנָךְ׃
4 וְיִתְרַבּוּן צַדִּיקַיָּא רַכִּיכִין וּמְפַנְּקִין כְּלַבְלְבֵי עֶשֶׂב כְּאִילָן דִּמְשַׁלַּח שָׁרְשׁוֹהִי עַל גִּנְּרִין דְּמַיִין׃
5 דֵּין יֵימַר מִדְּחַלְיָא דַיְיָ אֲנָא וְדֵין יְצַלֵּי בְּשׁוּם יַעֲקֹב וְדֵין יְקָרֵב קֻרְבָּנֵהּ קֳדָם יְיָ וּבִשְׁמָא דְיִשְׂרָאֵל יִתְקָרֵב׃
6 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ מַלְכֵּהּ דְּיִשְׂרָאֵל וּפָרִיקֵהּ יְיָ צְבָאוֹת אֲנָא הוּא מִלְקַדְמִין עָלְמֵי עָלְמַיָּא דִּילִי אִנּוּן וּבַר מִנִּי לֵית אֱלָהָא׃

Benedicent mihi bestiæ agri, sirenes & fi- 20
liæ struthionum, quia dedi in deserto aquam, &
flumina in inaquoso, vt bibere faciam genus
meum electum:
Populum meum quem acquisiui virtutes 21
meas vt narret:
Non modò vocaui te Jacob, neque labora- 22
re te feci Israel.
Non obtulisti mihi oues holocausti tui, ne- 23
que in victimis tuis glorificasti me, non seruiui-
sti in hostiis, neque laborem fecisti in thure.
Neque emisti mihi thymiama argento, ne- 24
que adipem hostiarum tuarum concupiui: sed in
peccatis tuis defendi te, & in iniquitatibus
tuis.
Ego sum, ego sum ipse qui deleo iniquitates 25
tuas propter me, & peccatorum tuorum non re-
cordabor.
Tu autem memento, & iudicemur simul: 26
dic tu iniquitates tuas primus, vt iustificeris.
Patres vestri primi peccauerunt, & prin- 27
cipes vestri iniquè egerunt in me.
Et contaminauerunt principes sancta mea, 28
& dedi vt perderem Jacob & Israel in oppro-
brium.

CAP. XLIIII.

NVnc autem audi Jacob puer meus, & Is- 1
rael quem elegi.
Sic dicit Dominus Deus qui creauit te, & 2
plasmauit te de ventre: Adhuc habebis auxi-
lium; ne timeas puer meus Jacob, & dilectus
Israel quem elegi.
Quia ego dabo aquam in siti ambulanti- 3
bus in inaquoso; ponam spiritum meum super se-
men tuum, & benedictiones meas super filios
tuos.
Et orientur vt in medio aquæ fœnum, & 4
sicut salix iuxta omnem fluentem aquam.
Hic dicet, Dei sum; & iste clamabit in no- 5
mine Jacob; & alius scribet manu sua, Dei sum,
& in nomine Israel clamabit.
Sic dicit Dominus Deus rex Israel, & qui 6
redemit eum Deus Sabaoth, Ego primus & ego
post hæc, præter me non est Deus.

20 εὐλογήσει με τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, σειρῆνες καὶ θυγα-
τέρες στρουθῶν, ὅτι ἔδωκα ἐν τῇ ἐρήμῳ ὕδωρ καὶ ποταμοὺς ἐν
τῇ ἀνύδρῳ ποτίσαι τὸ γένος μου τὸ ἐκλεκτόν·
21 λαόν μου ὃν περιεποιησάμην τὰς ἀρετάς μου διη-
γεῖσθαι·
22 οὐ νῦν ἐκάλεσά σε ἰακώβ, οὐδὲ κοπιάσαι σε ἐποίη-
σα ἰσραήλ.
23 οὐκ ἤνεγκάς μοι πρόβατα τῆς ὁλοκαρπώσεώς σου,
οὐδὲ ἐν ταῖς θυσίαις σου ἐδόξασάς με, οὐκ ἐδούλωσας ἐν
θυσίαις, οὐδὲ ἔγκοπον ἐποίησας ἐν λιβάνῳ.
24 οὐδὲ ἐκτήσω μοι θυμίαμα ἀργυρίῳ, οὐδὲ τὸ στέαρ τῶν
θυσιῶν σου ἐπεθύμησα· ἀλλ' ἐν ταῖς ἁμαρτίαις σου ὑπε-
ρήσπισά σε, καὶ ἐν ταῖς ἀδικίαις σου.
25 ἐγώ εἰμι· ἐγώ εἰμι αὐτὸς ὁ ἐξαλείφων τὰς ἀνομίας
σου ἕνεκεν ἐμοῦ, καὶ τὰς ἁμαρτίας σου οὐ μνησθήσομαι.
26 σὺ δὲ μνήσθητι καὶ κριθῶμεν ἅμα, λέγε σὺ τὰς ἀνο-
μίας σου πρῶτος ἵνα δικαιωθῇς.
27 οἱ πατέρες ὑμῶν πρῶτοι ἥμαρτον, καὶ οἱ ἄρχοντες
ὑμῶν ἠνόμησαν εἰς ἐμέ.
28 καὶ ἐμίαναν οἱ ἄρχοντες τὰ ἅγιά μου, καὶ ἔδωκα
ἀπολέσαι ἰακὼβ καὶ ἰσραὴλ εἰς ὀνειδισμόν.

μδ'.

1 Νῦν δὲ ἄκουσον ἰακὼβ ὁ παῖς μου καὶ ἰσραὴλ ὃν ἐξε-
λεξάμην.
2 οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ κτίσας σε καὶ πλάσας
σε ἐκ κοιλίας· ἔτι βοηθήσῃ· μὴ φοβοῦ παῖς μου ἰακὼβ
καὶ ὁ ἠγαπημένος ἰσραὴλ ὃν ἐξελεξάμην.
3 ὅτι ἐγὼ δώσω ὕδωρ ἐν δίψῃ τοῖς πορευομένοις ἐν ἀ-
νύδρῳ· ἐπιθήσω τὸ πνεῦμά μου ἐπὶ τὸ σπέρμα σου καὶ τὰς
εὐλογίας μου ἐπὶ τὰ τέκνα σου.
4 καὶ ἀνατελοῦσιν ὡς ἀνὰ μέσον ὕδατος χόρτος, καὶ ὡς
ἰτέα ἐπὶ παραρρέον ὕδωρ.
5 οὗτος ἐρεῖ, τοῦ θεοῦ εἰμι, καὶ οὗτος βοήσεται ἐπὶ τῷ ὀνόματι
ἰακώβ· καὶ ἕτερος ἐπιγράψει χειρὶ αὐτοῦ, τοῦ θεοῦ εἰμι καὶ
ἐπὶ τῷ ὀνόματι ἰσραὴλ βοήσεται.
6 οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ βασιλεὺς ἰσραὴλ καὶ ὁ
ῥυσάμενος αὐτὸν θεὸς σαβαώθ· ἐγὼ πρῶτος καὶ ἐγὼ μετὰ
ταῦτα, πλὴν ἐμοῦ οὐκ ἔστιν θεός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[20] Glorificabunt coram me, quando conuertero prouincias desertas, & locum vbi manebant dracones & filiæ struthionum; quia dedi in solitudine aquas, & flumina in deserto, vt darem potum populo meo quem elegi. [21] Populum hunc præparaui cultui meo: laudem meam narrabunt. [22] Dictum est per manum prophetarum, quòd non acceditis ad cultum meum viri domus Iacob: quia laborasti Israel in doctrina legis meæ. [23] Non obtulisti coram me arietes holocausti tui, neque pinguedine victimarum sanctarum tuarum honorasti coram me: non multiplicaui super te oblationes, neque grauaui te thure. [24] Non emisti coram me argento calamum aromaticum, neque adipe victimarum tuarum impinguasti altare meum. Veruntamen multiplicasti coram me peccata tua; & grauasti me tuis iniquitatibus. [25] Ego, ego sum ipse qui dimitto scelera tua propter nomen meum, & peccata tua non erunt in memoria. [26] Dic nunc, iudicemur simul, narra tu si potes vt iustificeris. [27] Pater tuus primus peccauit; & doctores tui præuaricati sunt in Verbum meum. [28] Et profanaui principes sanctitatis, & tradidi in occisionem Iacob, & Israelem in opprobria.

CAP. XLIIII.

ET nunc audi Iacob serue mi, & Israel quem elegi. [2] Hæc dicit Dominus qui fecit te & formauit te, ab vtero sustentauit te: Ne timeas serue mi Iacob, & Israel quem elegi. [3] Quia sicut dantur aquæ super terram sitientem, & fluunt super aridam; sic dabo spiritum sanctum meum super filios tuos, & benedictionem meam super filios filiorum tuorum. [4] Et crescent iusti & erunt teneri, & delicati sicut germen herbæ, sicut arbor quæ mittit radices suas iuxta fluentes aquas. [5] Hic dicet, De timentibus Dominum ego sum; & hic orabit in nomine Iacob; & iste offeret oblationem suam coram Domino; & in nomine Israel applicabitur. [6] Hæc dicit Dominus rex Israel, & redemptor eius Dominus exercituum: Ego sum ab initio; secula seculorum mea sunt, & absque me non est Deus.

7 * וּמִי־כָמוֹנִי יִקְרָא וְיַגִּידֶהָ וְיַעְרְכֶהָ לִי מִשּׂוּמִי עַם־עוֹלָם וְאֹתִיּוֹת וַאֲשֶׁר תָּבֹאנָה יַגִּידוּ לָמוֹ׃

8 * אַל־תִּפְחֲדוּ וְאַל־תִּרְהוּ הֲלֹא מֵאָז הִשְׁמַעְתִּיךָ וְהִגַּדְתִּי וְאַתֶּם עֵדָי הֲיֵשׁ אֱלוֹהַּ מִבַּלְעָדַי וְאֵין צוּר בַּל־יָדָעְתִּי׃

9 * יֹצְרֵי־פֶסֶל כֻּלָּם תֹּהוּ וַחֲמוּדֵיהֶם בַּל־יוֹעִילוּ וְעֵדֵיהֶם הֵמָּה בַּל־יִרְאוּ וּבַל־יֵדְעוּ לְמַעַן יֵבֹשׁוּ׃

10 * מִי־יָצַר אֵל וּפֶסֶל נָסָךְ לְבִלְתִּי הוֹעִיל׃

11 * הֵן כָּל־חֲבֵרָיו יֵבֹשׁוּ וְחָרָשִׁים הֵמָּה מֵאָדָם יִתְקַבְּצוּ כֻלָּם יַעֲמֹדוּ יִפְחֲדוּ יֵבֹשׁוּ יָחַד׃

12 * חָרַשׁ בַּרְזֶל מַעֲצָד וּפָעַל בַּפֶּחָם וּבַמַּקָּבוֹת יִצְּרֵהוּ וַיִּפְעָלֵהוּ בִּזְרוֹעַ כֹּחוֹ גַּם־רָעֵב וְאֵין כֹּחַ לֹא־שָׁתָה מַיִם וַיִּיעָף׃

13 * חָרַשׁ עֵצִים נָטָה קָו יְתָאֲרֵהוּ בַשֶּׂרֶד יַעֲשֵׂהוּ בַּמַּקְצֻעוֹת וּבַמְּחוּגָה יְתָאֳרֵהוּ וַיַּעֲשֵׂהוּ כְּתַבְנִית אִישׁ כְּתִפְאֶרֶת אָדָם לָשֶׁבֶת בָּיִת׃

14 * לִכְרָת־לוֹ אֲרָזִים וַיִּקַּח תִּרְזָה וְאַלּוֹן וַיְאַמֶּץ־לוֹ בַּעֲצֵי־יָעַר נָטַע אֹרֶן וְגֶשֶׁם יְגַדֵּל׃

15 * וְהָיָה לְאָדָם לְבָעֵר וַיִּקַּח מֵהֶם וַיָּחָם אַף־יַשִּׂיק וְאָפָה לָחֶם אַף־יִפְעַל־אֵל וַיִּשְׁתָּחוּ עָשָׂהוּ פֶסֶל וַיִּסְגָּד־לָמוֹ׃

16 * חֶצְיוֹ שָׂרַף בְּמוֹ־אֵשׁ עַל־חֶצְיוֹ בָּשָׂר יֹאכֵל יִצְלֶה צָלִי וְיִשְׂבָּע אַף־יָחֹם וְיֹאמַר הֶאָח חַמּוֹתִי רָאִיתִי אוּר׃

17 * וּשְׁאֵרִיתוֹ לְאֵל עָשָׂה לְפִסְלוֹ יִסְגָּוד־לוֹ וְיִשְׁתַּחוּ וְיִתְפַּלֵּל אֵלָיו וְיֹאמַר הַצִּילֵנִי כִּי אֵלִי אָתָּה׃

18 * לֹא יָדְעוּ וְלֹא יָבִינוּ כִּי טַח מֵרְאוֹת עֵינֵיהֶם מֵהַשְׂכִּיל לִבֹּתָם׃

7 * Quis similis mei? Vocet & annunciet,
& ordinem exponat mihi. Ex quo consti-
tui mihi populum antiquum: ventura &
quæ futura sunt, annuncient eis.
8 * Nolite timere, neque conturbemini.
B Ex tunc audire te feci, & annunciaui. vos
estis testes mei. Nunquid est Deus absque
me, & formator quem ego non nouerim?
9 * Plastæ idoli omnes nihil sunt; & aman
tissima eorum non proderunt eis. Ipsi sunt
testes eorum, quia non vident neque intel-
ligunt, vt confundantur.
10 * Quis formauit deum, & sculptile con-
flauit, ad nihil vtile?
11 * Ecce omnes participes eius cõfunden-
tur. fabri enim sunt ex hominibus. Con-
uenient enim omnes, stabunt & pauebunt
& confundentur simul.
12 * Faber ferrarius lima operatus est, in
prunis & in malleis formauit illud, & ope-
ratus est in brachio fortitudinis suæ. Esu-
riet & deficiet, non bibet aquam, & lasse-
13 scet. * Artifex lignarius extendit normam,
formauit illud in runcina. fecit illud in an-
gularibus, & in circino tornauit illud, &
C fecit imaginem viri quasi speciosum ho-
minem habitantem in domo.
14 * Succidit cedros, tulit ilicem & quer-
cum quæ steterat inter ligna saltus. planta-
uit pinum quam pluuia nutriuit.
15 * Et facta est hominibus in focũ. Sum-
psit ex eis & calefactus est; & succendit &
coxit panes; de reliquo autem operatus est
deum, & adorauit. fecit sculptile, & curua-
16 tus est ante illud. * Medium eius com-
bussit igni, & de medio eius carnes coxit &
comedit, coxit pulmẽtum & saturatus est;
& calefactus est, & dixit, Vah, calefactus
sum, vidi focum.
17 * Reliquum autem eius deum fecit &
sculptile sibi. curuatur ante illud, & ado-
rat illud & obsecrat: dicens, Libera me,
quia Deus meus es tu.
18 * Nescierunt neque intellexerunt: obli-
ti enim sunt ne videant oculi eorum, ne
intelligant in corde suo.

תרגום יונתן

7 וּמַן כְּוָתִי דִיעַרְעִינַּהּ וִיחַוִּינַּהּ וִיסַדְּרִנַּהּ קֳדָמַי מִשַּׁוְיוּתִי עַמָּא דְמִן עָלְמָא וּדְאָתְיָן וּדְעָתִידִין לְמֵיתֵי יְחַווֹן לָנָא׃
8 לָא תִדְחֲלוּן וְלָא תִתַּבְּרוּן הֲלָא מִבְּכֵן בַּשַּׂרְתָּךְ וְחַוֵּיתִי וְאַתּוּן סָהֲדִין קֳדָמַי הַאִית אֱלָהָא בַּר מִנִּי וְלֵית דְּתַקִּיף אֱלָהֵן דְּמִן קֳדָמַי מִתְיְהֵב לֵהּ תְּקוֹף׃
9 עָבְדֵי צַלְמָנַיָּא כֻּלְּהוֹן לְמָא וּפָלְחֵיהוֹן דְּלָא יְהֲנוּן לְהוֹן וְסַהֲדִין אִנּוּן כְּנַפְשָׁתְהוֹן דְּלָא חָזַן וְלָא יָדְעִין בְּדִיל דְּיִבְהֲתוּן׃
10 מַן עֲבַד דַּחֲלָא וְצִלְמָא אַתִּיךְ בְּדִיל דְּלָא לַהֲנָאָה׃
11 הָא כָל פָּלְחֵיהוֹן יִבְהֲתוּן וְאוּמָּנִין עוֹבְדָנִין מִבְּנֵי אֱנָשָׁא יִתְכַּנְּשׁוּן כֻּלְּהוֹן יְקוּמוּן יִתַּבְּרוּן וְיִבְהֲתוּן כַּחֲדָא׃
12 נַפָּחָא מִבַּרְזְלָא חֲצִינָא עֲבַד מַפַּח נוּר בְּשִׁיחוֹרַיָּא וּבְמַקָּבִין מַתְקֵן לֵהּ וְעָבֵד לֵהּ בִּתְקוֹף חֵילֵיהּ וְאִם יִכְפַּן עָבְדֵיהּ וְלָא יֵיכוּל לָא יְהֵי בֵהּ חֵיל וְאִם יִצְחֵי וְלָא יִשְׁתֵּי מַיָּא יְהֵי מִשַּׁלְהֵי׃
13 נַגָּרָא אָעִין נָפֵיץ בְּחוּטָא מַסַּר לֵהּ בְּמַשְׁקוֹלְתָּא סָגֵי לֵהּ בְּאִזְמֵילָא וּבְנָצוֹרִין מְאַחֵד לֵהּ וְעָבֵד לֵהּ כִּדְמוּת גְּבַר כְּתֻשְׁבַּחַת אִתְּתָא לְמִתַּב בְּבֵיתָא׃
14 לְמִיקַץ לֵהּ אַרְזִין וּנְסֵב לֵהּ תְּרַז וּבְלוּט וּמַתְקֵף לֵהּ בְּאָעֵי חֻרְשָׁא נְצַב אָרְנָא וּמִטְרָא מְרַבֵּי׃
15 וַהֲוֵי לֶאֱנָשָׁא לְאַדְלָקָא וּנְסֵב מִנֵּהּ וּשְׁחֵין אַף אֲזָא וַאֲפָא לְחֶם אַף עָבְדֵהּ דַּחֲלָא וְסָגֵד אַתְקֵהּ צַלְמָא וּבָעֵא מִנֵּהּ׃
16 פַּלְגֵּהּ אוֹקִיד בְּנוּרָא עַל פַּלְגֵיהּ בִּשְׂרָא אֲכַל טְוָא טָוֵי וְשָׂבַע אַף שְׁחִין וְאָמַר אַת שְׁחַנֵת חֲזֵיתִי נוּר׃
17 וּשְׁאָרֵיהּ לְדַחֲלָא עֲבַד לְצַלְמָא סָגֵד וְאִשְׁתַּעְבַּד לֵהּ וּבָעֵא מִנֵּהּ וַאֲמַר שֵׁיזְבְנִי אֲרֵי דַחַלְתִּי אַתְּ׃
18 לָא יָדְעִין וְלָא מִסְתַּכְּלִין אֲרֵי מְטַמְטְמִין מִלְּמֶחֱזֵי עֵינֵיהוֹן מִלְּאִסְתַּכָּלָא בְּלִבֵּיהוֹן׃

7 *Quis ſicut ego, ſtet, vocet & annunciet,*
& paret mihi ex quo feci hominem in ſeculum,
& ventura antequam veniant annunciet vobis.
8 *Ne formidetis neque conturbemini, non ab*
initio auribus percepiſtis & annunciaui vobis?
teſtes vos eſtis, ſi eſt Deus præter me? & non
9 *erant tunc plaſmantes. Et ſculpentes omnes*
vani facientes deſideria eorum quæ non prode-
runt eis: & teſtes eorum non videbunt, &
10 *non cognoſcent vt confundantur. Quis for-*
mabit fortē, & ſculptile conflabit ad nihil vtile?
11 *Ecce omnes participes eius confundentur*
plaſmantes Deum, & ſculpentes omnes inutili-
lia, & omnia vnde facta ſunt aruerunt, & ſur
di ex hominibus congregentur omnes, & ſtent
ſimul, confundantur & revereantur ſimul.
12 *Quia acuit faber ferrum, aſcia operatus eſt*
illud in prunis, & in terebro ſtatuit illud; &
operatus eſt in brachio fortitudinis ſuæ, & eſu-
riet, & infirmabitur, & non bibet aquam.
13 *Eligens faber lignum, ſtatuit illud in men-*
ſura, & formauit illud in runcina; fecit illud in
angularibus, & in circino regulauit illud: &
fecit illud quaſi imaginem viri, & quaſi pul-
chritudinem hominis vt ſtatueret illud in domo.
14 *Qui ſuccidit ſibi cedros, & tulit ilicem*
& quercum; & comportauit ſibi lignum de
ſylua, quod plantauit Dominus pinum, et pluuia
nutriuit.
15 *Vt ſit hominibus in combuſtionem: & ſu-*
mens ex eo calefactus eſt; & ſuccendentes coxe-
runt panes in eo; at reliquum operati ſunt deos,
& adorant eos; fecerunt illud ſculptile, & in-
curuatur eis.
16 *Cuius dimidium eius combuſſit in igne, &*
ſuper medio eius carnes comedit, coquens aſſauit
coctum, & repletus eſt & calefactus, dixit,
Dulce mihi, quia calefactus ſum, & vidi focū.
17 *At reliquum fecit in Deum, & ſculptile,*
incuruatur illi, & adorat & orat: dicens, Libe-
ra me quia Deus meus es tu.
18 *Non cognouerunt vt ſaperent, quoniam*
obtenebrati ſunt vt viderent oculis ſuis & in-
telligerent corde ſuo.

7 τίς ὥσπερ ἐγὼ; στήτω, καλεσάτω καὶ ἀναγγειλάτω καὶ
ἑτοιμασάτω μοι ἀφ' οὗ ἐποίησα ἄνθρωπον εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ
τὰ ἐπερχόμενα πρὸ τοῦ ἐλθεῖν ἀπαγγειλάτωσαν ὑμῖν.
8 μὴ παρακαλύπτεσθε μηδὲ πλανᾶσθε, οὐκ ἀπ' ἀρχῆς
ἠνωτίσασθε καὶ ἀπήγγειλα ὑμῖν; μάρτυρες ὑμεῖς ἐστέ, εἰ ἔστι
θεὸς πλὴν ἐμοῦ; καὶ οὐκ ἦσαν τότε οἱ πλάσσοντες;
9 καὶ οἱ γλύφοντες πάντες μάταιοι οἱ ποιοῦντες τὰ κα-
ταθύμια αὐτῶν ἃ οὐκ ὠφελήσει αὐτοῖς· καὶ μάρτυρες αὐτῶν
10 οὐκ ὄψονται καὶ οὐ γνώσονται ἵνα αἰσχυνθῶσι. τίς πλάσει
ἰσχυρόν, καὶ γλυπτὸν χωνεύσει εἰς ἀνωφελῆ;
11 ἰδοὺ πάντες οἱ κοινωνοῦντες αὐτοῦ αἰσχυνθήσονται οἱ
πλάσσοντες θεόν, καὶ γλύφοντες πάντες ἀνωφελῆ καὶ πάν-
τα ὅθεν ἐγένοντο ἐξηράνθησαν, καὶ κωφοὶ ἀπὸ ἀνθρώπων
συναχθήτωσαν πάντες, καὶ στήτωσαν ἅμα, ἐντραπήτωσαν
12 καὶ αἰσχυνθήτωσαν ἅμα. ὅτι ὤξυνε τέκτων σίδηρον,
σκεπάρνῳ εἰργάσατο αὐτὸ ἐν ἄνθραξι καὶ ἐν τερέτρῳ ἔστησεν
αὐτό· καὶ εἰργάσατο ἐν τῷ βραχίονι τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, καὶ
πεινάσει καὶ ἀσθενήσει καὶ οὐ μὴ πίῃ ὕδωρ.
13 ἐκλεξάμενος τέκτων ξύλον, ἔστησεν αὐτὸ ἐν μέτρῳ
καὶ ἐμόρφωσεν αὐτὸ ἐν παραγραφίδι· ἐποίησεν αὐτὸ ἐν
παραγωνίσκοις καὶ ἐν κόλλῃ ἐρύθμισεν αὐτό· καὶ ἐποίησεν
αὐτὸ ὡς μορφὴν ἀνδρὸς καὶ ὡς ὡραιότητα ἀνθρώπου στῆσαι
αὐτὸ ἐν οἰκίσκῳ.
14 ὃ ἔκοψεν ἑαυτῷ κέδρους καὶ ἔλαβεν ἀγριοβάλανον
καὶ δρῦν· καὶ ἐκαρτέρωσεν αὐτῷ ξύλον ἐκ τοῦ δρυμοῦ, ὃ
ἐφύτευσε κύριος πίτυν καὶ ὑετὸς ἐμήκυνεν.
15 ἵνα ᾖ ἀνθρώποις εἰς καῦσιν· καὶ λαβὼν ἀπ' αὐτοῦ ἐθερ-
μάνθη· καὶ καύσαντες ἔπεψαν ἄρτους ἐπ' αὐτῶν, τὸ δὲ λοι-
πὸν εἰργάσαντο θεοὺς καὶ προσκυνοῦσιν αὐτούς· ἐποίησαν
αὐτὸ γλυπτὸν καὶ κάμπτει αὐτοῖς.
16 οὗ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ κατέκαυσεν ἐν πυρὶ καὶ ἐπὶ τοῦ
ἡμίσους αὐτοῦ κρέας ἔφαγεν, ἐψήσας ὤπτησεν ὀπτόν, καὶ
ἐνεπλήσθη καὶ θερμανθεὶς εἶπεν· ἡδύ μοι ὅτι ἐθερμάνθην
καὶ εἶδον πῦρ.
17 τὸ δὲ λοιπὸν ἐποίησεν εἰς θεὸν καὶ γλυπτὸν κάμπτει
αὐτῷ καὶ προσκυνεῖ καὶ προσεύχεται, λέγων· ἐξελοῦ με
18 ὅτι θεός μου εἶ σύ. οὐκ ἔγνωσαν φρονῆσαι ὅτι ἀπη-
μαυρώθησαν τοῦ βλέπειν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν καὶ τοῦ
νοῆσαι τῇ καρδίᾳ αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et quis eſt ſicut ego, qui vocet & annunciet illud, & ordinet illud coram me? ex quo poſui populum qui à ſeculo eſt, & quæ ventura ſunt, & futura annuncient nobis.
8 Ne timeatis neque conſternemini; an non ex illo tempore annunciaui tibi & indicaui? & vos teſtes eſtis coram me; num ſit Deus præter me; & num ſit fortis niſi is cui datur fortitudo à facie mea.
9 Qui ſimulachra faciunt, omnes ſunt vanitas, & colunt ea quæ ſibi non proderunt; & teſtes ſunt ſibimet quòd non vident neque intelligunt, eò vt confundantur.
10 Quis fecit deum & ſimulachrum conflauit ad nihil vtile?
11 Ecce omnes cultores eorum confundentur, & artifices operarij ex filijs hominum; congregentur vniuerſi, ſtent, conterantur & confundantur ſimul.
12 Sufflator ex ferro bipennim facit; exſufflat ignem in carbonibus: & malleis confirmat illud, & facit illud totis viribus ſuis: quòd ſi eſurierit qui fecit illud, & non comederit, non erit in eo virtus; & ſi ſitierit & non biberit aquas, erit laſſus.
13 Faber lignarius extendit lineam; ſerrat illud perpendiculo, dolat illud dolabro, & in circino format illud; & facit illud in ſimilitudinem viri, & iuxta decorem mulieris, vt habitet in domo.
14 Vt ſuccidat ſibi cedros, & tulit ilicem & quercum, & apprehendit ſibi ligna in ſaltu: plantauit pinum quam pluuia nutrit.
15 Et facta eſt homini ad ſuccendendum: & ſumpſit ex eo & calefactus eſt; & etiam ſuccendit & coxit panem. Facit quoque ex illo deum & adorat conflatile ſimulachrum, & deprecatur illud.
16 Dimidium eius ſuccendit igni; ſuper dimidio eius carnem comedit; aſſauit aſſaturam, & ſatiatus eſt: calefactus quoque eſt: & dixit, Vah incalui, vidi ignem.
17 Reliquum autem eius in deum fecit, ſimulachrum cui procidit: & ſubijcitur ei, & deprecatur illud: & dicit, Libera me, quia Deus meus es tu.
18 Neſciunt neque intelligunt, obturati enim ſunt oculi eorum ne cernant, neque intelligant cordibus ſuis.

19 * וְלֹא־יָשִׁיב אֶל־לִבּוֹ וְלֹא דַעַת וְלֹא־תְבוּנָה
לֵאמֹר חֶצְיוֹ שָׂרַפְתִּי בְמוֹ־אֵשׁ וְאַף אָפִיתִי עַל־
גֶּחָלָיו לֶחֶם אֶצְלֶה בָשָׂר וְאֹכֵל וְיִתְרוֹ לְתוֹעֵבָה
אֶעֱשֶׂה לְבוּל עֵץ אֶסְגּוֹד׃
20 * רֹעֶה אֵפֶר לֵב הוּתַל הִטָּהוּ וְלֹא־יַצִּיל אֶת־
נַפְשׁוֹ וְלֹא יֹאמַר הֲלוֹא־שֶׁקֶר בִּימִינִי׃
21 * זְכָר־אֵלֶּה יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל כִּי עַבְדִּי־אָתָּה
יְצַרְתִּיךָ עֶבֶד־לִי אַתָּה יִשְׂרָאֵל לֹא תִנָּשֵׁנִי׃
22 * מָחִיתִי כָעָב פְּשָׁעֶיךָ וְכֶעָנָן חַטֹּאתֶיךָ שׁוּבָה
אֵלַי כִּי גְאַלְתִּיךָ׃
23 * רָנּוּ שָׁמַיִם כִּי־עָשָׂה יְהוָה הָרִיעוּ תַּחְתִּיּוֹת
אָרֶץ פִּצְחוּ הָרִים רִנָּה יַעַר וְכָל־עֵץ בּוֹ כִּי־גָאַל
יְהוָה יַעֲקֹב וּבְיִשְׂרָאֵל יִתְפָּאָר׃
24 * כֹּה־אָמַר יְהוָה גֹּאֲלֶךָ וְיֹצֶרְךָ מִבָּטֶן אָנֹכִי
יְהוָה עֹשֶׂה כֹּל נֹטֶה שָׁמַיִם לְבַדִּי רֹקַע הָאָרֶץ
מֵאִתִּי׃
25 * מֵפֵר אֹתוֹת בַּדִּים וְקֹסְמִים יְהוֹלֵל מֵשִׁיב
חֲכָמִים אָחוֹר וְדַעְתָּם יְסַכֵּל׃
26 * מֵקִים דְּבַר עַבְדּוֹ וַעֲצַת מַלְאָכָיו יַשְׁלִים
הָאֹמֵר לִירוּשָׁלַםִ תּוּשָׁב וּלְעָרֵי יְהוּדָה תִּבָּנֶינָה
וְחָרְבוֹתֶיהָ אֲקוֹמֵם׃
27 * הָאֹמֵר לַצּוּלָה חֳרָבִי וְנַהֲרֹתַיִךְ אוֹבִישׁ׃
28 * הָאֹמֵר לְכוֹרֶשׁ רֹעִי וְכָל־חֶפְצִי יַשְׁלִם וְלֵאמֹר
לִירוּשָׁלַםִ תִּבָּנֶה וְהֵיכָל תִּוָּסֵד׃

מה

1 * כֹּה־אָמַר יְהוָה לִמְשִׁיחוֹ לְכוֹרֶשׁ
אֲשֶׁר־הֶחֱזַקְתִּי בִימִינוֹ לְרַד־לְפָנָיו גּוֹיִם וּמָתְנֵי
מְלָכִים אֲפַתֵּחַ לִפְתֹּחַ לְפָנָיו דְּלָתַיִם וּשְׁעָרִים
לֹא יִסָּגֵרוּ׃

19 * Non recogitant in mente sua, neque cognoscunt, neque consentiunt, vt dicant: Medietatem eius combussi igni, & coxi super carbones eius panes, coxi carnes & comedi, & de reliquo eius idolum faciam. ante truncum ligni procidam?
20 * Pars eius cinis est: cor insipiens adorabit illud: & non liberabit animam suam, neque dicet, Fortè mendacium est in dextera mea.
21 * Memento horum Iacob & Israel, quo-
D niam seruus meus es tu. Formaui te, seruus meus es tu Israel, non obliuiscaris mei.
22 * Deleui vt nubem iniquitates tuas, & quasi nebulam peccata tua. reuertere ad me, quoniam redemi te.
23 * Laudate cæli quoniam fecit Dominus, iubilate extrema terræ. resonate montes laudatione, saltus & omne lignum eius. quoniam redemit Dominus Iacob, & Israel gloriabitur.
24 * Hæc dicit Dominus redemptor tuus, & formator tuus ex vtero. Ego sum Dominus faciens omnia, extendens cælos solus, stabiliens terram, & nullus mecum.
25 * Irrita faciens signa diuinorum, & ariolos in furorem vertens. Conuertens sapientes retrorsum, & scientiam eorũ stultam faciens.
26 * Suscitans verbum serui sui, & consilium nunciorum suorum complens. Qui dico Hierusalem, Habitaberis; & ciuitatibus Iudæ, Ædificabimini, & deserta eius suscitabo.
27 * Qui dico profundo, Desolare, & flumina tua arefaciam.
28 * Qui dico Cyro, Pastor meus es, & omnem voluntatem meam complebis. Qui dico Hierusalem, Ædificaberis, & templo fundaberis.

CAP. XLV.

1 A HÆc dicit Dominus christo meo Cyro, cuius apprehendi dexteram vt subijciam ante faciem eius gentes, & dorsa regum vertam. Et aperiam coram eo ianuas, & portæ non claudentur.

תרגום יונתן

19 וְלָא מֵתִיב לְלִבֵּהּ וְלָא מַדַע וְלָא סָכְלְתָנוּ לְמֵימַר פַּלְגֵיהּ אוֹקֵדַת בְּנוּרָא וְאַף אֲפֵיתִי עַל גוּמְרוֹהִי לְחֵם טְוֵית בִּשְׂרָא וַאֲכְלֵת וּשְׁאָרֵיהּ
לְתוֹעֵבָה אֶעְבֵּד לְיִבְלֵי אָע אֶסְגֻד׃ 20 הָא דְחַלְתֵיהּ פַּלְגֵיהּ קִטְמָא לִבֵּהּ טַפְשָׁא אַטְעֲיֵהּ וְלָא יְשֵׁיזֵב יָת נַפְשֵׁהּ וְלָא יֵימַר הֲלָא שִׁקְרָא
עָבְדָה יְמִינִי׃ 21 אִדְּכַר אִלֵּין יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל אֲרֵי עַבְדִּי אַתְּ אַתְקֵנְתָּךְ לְמֶהֱוֵי עֲבֵד פָּלַח קֳדָמַי אַתְּ יִשְׂרָאֵל לָא תִתְנְשֵׁי דַחֲלְתִּי׃
22 מְחֵיתִי כְּעִיבָא חוֹבָךְ וּכְעֲנָנָא עֲדִי כָל חֲטָאָךְ תּוּב לְפֻלְחָנִי אֲרֵי פְרַקְתָּךְ׃ 23 שַׁבָּחוּ שְׁמַיָא אֲרֵי עֲבַד יְיָ פֻּרְקָן לְעַמֵּהּ יַבָּעוּ יְסוֹדֵי
אַרְעָא דוּצוּ טוּרַיָא תֻּשְׁבַּחְתָּא חֻרְשָׁא וְכָל אִילָנַיָא דְבֵיהּ אֲרֵי פְרַק יְיָ יַעֲקֹב וּבְיִשְׂרָאֵל יִשְׁתַּבַּח׃
24 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ דְּפָרְקָךְ וּדְאַתְקְנָךְ מִמְּעִין אֲנָא יְיָ עָבֵד כֹּלָּא תְּלֵית שְׁמַיָא בְּמֵימְרִי וְשַׁכְלְלֵית אַרְעָא בִּגְבוּרְתִּי׃
25 מְבַטֵּל אָתְוַת בַּדִּין וְקָסוֹמִין מְשַׁגֵּשׁ מְתִיב לְחַכִּימַיָא לַאֲחוֹרָא וְדַעְתְּהוֹן מְקַלְקֵל׃
26 מְקַיֵּם פִּתְגָם עַבְדוֹהִי צַדִּיקַיָא וּמַלְךְ שְׁלוּחוֹהִי מַשְׁלִם דְּאָמַר לִירוּשְׁלֵם תִּתְיְתֵב וּלְקִרְוַיָּא דְבֵית יְהוּדָה יִתְבַּנְיָן וְחָרְבָתְהָא אֲקוֹמֵם׃
27 דְּאָמַר עַל בָּבֶל תֶּחֱרוּב וְנַהֲרָהָא אוֹבֵישׁ׃ 28 דְּאָמַר לְכוֹרֶשׁ לְמִתַּן לֵהּ מַלְכוּ וְכָל רְעוּתִי יְקַיֵּם וּלְדְאָמַר
לִירוּשְׁלֵם תִּתְבְּנֵי וְהֵיכְלָא יִשְׁתַּכְלַל׃

מה

1 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ לִמְשִׁיחֵהּ לְכוֹרֶשׁ דְּאַתְקֵפִית בִּימִינֵיהּ לְמִמְסַר קֳדָמוֹהִי עַמְמִין וְחַרְצֵי מַלְכִין אֲפַתַּח לְמִפְתַּח קֳדָמוֹהִי דָשִׁין וְתַרְעִין לָא יִתְאַחֲדוּן׃

*Et non recogitauit anima eius, neque co- 19
gnouit prudentia quoniam dimidium eius com-
bussit in igne, & coxit super carbones pa-
nes, & assans carnem comedit, & reliquum
eius in abominationem fecit, & adorant eum.
*Scito quia cinis cor eorum, & errant, & 20
nemo potest liberare animam suam. videte non
dicetis quia mendacium in dextera mea.
*Memento horum Jacob & Israel, quia 21
puer meus es tu; formaui te puerum meum, &
tu Israel ne obliuiscaris mei.
*Ecce deleui sicut nubem iniquitates tuas, 22
& sicut caliginem peccata tua: reuertere ad me,
& redimam te.
*Lætamini cæli quoniam misertus est Deus 23
Israelis, canite tuba fundamenta terræ, clamate
montes lætitiam, colles, & omnia ligna quæ in
eis, quia redemit Dominus Jacob & Israel glo-
rificabitur.
*Sic dicit Dominus qui redimit te & for- 24
mans te ex vtero: Ego sum Dominus qui com-
pleo omnia, extendi cælum solus, & firmaui ter-
ram; quis alius
*Dissipabit signa pythonum, & diuinatio- 25
nes de corde, conuertens prudentes retrorsum,
& consilium eorum stultum faciens.
*Et statuens verbum pueri eius, & consi- 26
lium angelorum eius verificans: dicens Hieru-
salem, Habitaberis, & ciuitatibus Judææ, Aedi-
ficabimini, & deserta eius suscitabo.
*Dicens abysso, Desolaberis, & flumina tua 29
arefaciam.
*Dicens Cyro vt sapiat & omnes volunta- 28
tes meas faciat: dicens Hierusalem, Aedificabe-
ris, & domum sanctam meam fundabo.

CAP. XLV.

SIc dicit Dominus Deus christo meo Cyro 1
cuius apprehendi dexteram, vt subijciam
ante eum gẽtes & fortitudinem regum dirum-
pam; aperiam ante eum ianuas, & portæ non
claudentur.

19 *καὶ οὐκ ἐλογίσατο ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, οὐδὲ ἔγνω τῇ φρο-
νήσει ὅτι τὸ ἥμισυ αὐτοῦ κατέκαυσεν ἐν πυρὶ, καὶ ἔπεψεν
ἐπὶ τῶν ἀνθράκων ἄρτους, καὶ ὀπτήσας κρέας ἔφαγε καὶ
τὸ λοιπὸν αὐτοῦ εἰς βδέλυγμα ἐποίησε, καὶ προσκυνοῦσιν
αὐτῷ.
20 *γνῶθι ὅτι σποδὸς ἡ καρδία αὐτῶν καὶ πλανῶνται καὶ οὐδεὶς
δύναται ἐξελέσθαι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· ἴδετε, οὐκ ἐρεῖτε ὅτι
ψεῦδος ἐν τῇ δεξιᾷ μου.
21 *μνήσθητι ταῦτα ἰακὼβ καὶ ἰσραὴλ, ὅτι παῖς μου
εἶ σύ· ἔπλασά σε παῖδά μου, καὶ σὺ ἰσραὴλ μὴ ἐπιλαν-
θάνου μου.
22 *ἰδοὺ ἀπήλειψα ὡς νεφέλην τὰς ἀνομίας σου, καὶ
ὡς γνόφον τὰς ἁμαρτίας σου· ἐπιστράφηθι πρός με, καὶ
λυτρώσομαί σε.
23 *εὐφράνθητε οὐρανοὶ ὅτι ἠλέησεν ὁ θεὸς τὸν ἰσραὴλ,
σαλπίσατε τὰ θεμέλια τῆς γῆς· βοήσατε ὄρη εὐφροσύνην
οἱ βουνοὶ καὶ πάντα τὰ ξύλα τὰ ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐλυτρώσα-
το κύριος τὸν ἰακὼβ καὶ ἰσραὴλ δοξασθήσεται.
24 *οὕτως λέγει κύριος ὁ λυτρούμενός σε καὶ πλάσσων σε
ἐκ κοιλίας· ἐγώ εἰμι κύριος ὁ συντελῶν πάντα, ἐξέτεινα
τὸν οὐρανὸν μόνος, καὶ ἐστερέωσα τὴν γῆν· τίς ἕτερος
25 *διασκεδάσει σημεῖα ἐγγαστριμύθων, καὶ μαντείας
ἀπὸ καρδίας, ἀποστρέφων φρονίμους εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ τὴν
βουλὴν αὐτῶν μωραίνων.
26 *καὶ ἱστῶν ῥῆμα παιδὸς αὐτοῦ, καὶ τὴν βουλὴν τῶν ἀγ-
γέλων αὐτοῦ ἀληθεύων· ὁ λέγων τῇ ἱερουσαλὴμ, κατοι-
κηθήσῃ, καὶ ταῖς πόλεσι τῆς ἰουδαίας, οἰκοδομηθήσεσθε, καὶ τὰ
ἔρημα αὐτῆς ἀνατελεῖ.
27 *ὁ λέγων τῇ ἀβύσσῳ, ἐρημωθήσῃ, καὶ τοὺς ποταμούς σου
ξηρανῶ.
28 *ὁ λέγων κύρῳ φρονεῖν καὶ πάντα τὰ θελήματά μου
ποιήσει· ὁ λέγων ἱερουσαλὴμ, οἰκοδομηθήσῃ, καὶ τὸν οἶκον
τὸν ἅγιόν μου θεμελιώσω.

με.

1 *Οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς τῷ χριστῷ μου κύρῳ οὗ
ἐκράτησα τῆς δεξιᾶς, ἐπακοῦσαι ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἔθνη καὶ
ἰσχὺν βασιλέων διαρρήξω· ἀνοίξω ἔμπροσθεν αὐτοῦ θύ-
ρας, καὶ πύλαι οὐ συγκλεισθήσονται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Nec ad animum suum reuocat, neque est scientia neque intelligentia, vt dicat, Partem eius succendi igne, quin etiam coxi super prunas eius, panem; assaui carnem & comedi, & reliquum in abominationem faciam, germen ligni adorabo.
20 Ecce dimidium Dei eius in cinerem redactum est: cor eius insipiens seduxit eum, & non liberauit animam suam: neque dicet, An non mendacium operata est dextera mea?
21 Memento horum Iacob & Israel, quia seruus meus es tu, formaui te vt sis seruus meus seruiens coram me. Israel ne obliuiscaris timoris mei.
22 Deleui tanquam nebulam omnia delicta tua, & sicut nubem transeuntem omnia peccata tua: reuertere ad timorem mei quia redemi te.
23 Laudate cæli, quia fecit Dominus salutem populo suo: exultent fundamenta terræ, gaudete montes in laude; sylua & omnia ligna quæ in ea sunt: quia redemit Dominus Iacob, & in Israel laudabitur.
24 Hæc dicit Dominus qui saluabit te, & formauit te ab vtero. Ego Dominus conditor omniũ, appendi cælos in verbo meo, & fundaui terram in potentia mea.
25 Irrita faciens signa diuinorum, & ariolos in insaniam vertens. conuertens sapientes retrorsum, & scientiam eorum stultam reddens.
26 Suscitans verbum seruorum suorum iustorum, & consilium nunciorum suorũ complens. Qui dico Hierusalem, Habitaberis, & ciuitatibus domus Iudæ, Aedificabuntur; & solitudines eius instaurabo.
27 Qui dico Babyloni, Desolare, & flumina tua arefaciam.
28 Qui dico Cyro dandum ei regnum, & omnem voluntatem meam complebit: qui dico Hierusalem, Aedificaberis, & templum fundabitur.

CAP. XLV.

HÆc dicit Dominus christo suo Cyro, cuius dexteram confortaui, vt traderem in conspectu eius populos, & lumbos regum dissoluerem, vt aperirem in conspectu eius ianuas, & portæ non claudentur.

2 * אֲנִי לְפָנֶיךָ אֵלֵךְ וַהֲדוּרִים אֲוַשֵּׁר דַּלְתוֹת
נְחוּשָׁה אֲשַׁבֵּר וּבְרִיחֵי בַרְזֶל אֲגַדֵּעַ׃
3 * וְנָתַתִּי לְךָ אוֹצְרוֹת חֹשֶׁךְ וּמַטְמֻנֵי מִסְתָּרִים
לְמַעַן תֵּדַע כִּי אֲנִי יְהוָה הַקּוֹרֵא בְשִׁמְךָ אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל׃
4 * לְמַעַן עַבְדִּי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל בְּחִירִי וָאֶקְרָא
לְךָ בִּשְׁמֶךָ אֲכַנְּךָ וְלֹא יְדַעְתָּנִי׃
5 * אֲנִי יְהוָה וְאֵין עוֹד זוּלָתִי אֵין אֱלֹהִים אֲאַזֶּרְךָ
וְלֹא יְדַעְתָּנִי׃
6 * לְמַעַן יֵדְעוּ מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ וּמִמַּעֲרָבָה כִּי־
אֶפֶס בִּלְעָדָי אֲנִי יְהוָה וְאֵין עוֹד׃
7 * יוֹצֵר אוֹר וּבוֹרֵא חֹשֶׁךְ עֹשֶׂה שָׁלוֹם וּבוֹרֵא
רָע אֲנִי יְהוָה עֹשֶׂה כָל־אֵלֶּה׃
8 * הַרְעִיפוּ שָׁמַיִם מִמַּעַל וּשְׁחָקִים יִזְּלוּ־צֶדֶק
תִּפְתַּח־אֶרֶץ וְיִפְרוּ־יֶשַׁע וּצְדָקָה תַצְמִיחַ יַחַד אֲנִי
9 יְהוָה בְּרָאתִיו׃ * הוֹי רָב אֶת־יֹצְרוֹ חֶרֶשׂ אֶת־
חַרְשֵׂי אֲדָמָה הֲיֹאמַר חֹמֶר לְיֹצְרוֹ מַה־תַּעֲשֶׂה
וּפָעָלְךָ אֵין־יָדַיִם לוֹ׃
10 * הוֹי אֹמֵר לְאָב מַה־תּוֹלִיד וּלְאִשָּׁה מַה־תְּחִילִין׃
11 * כֹּה־אָמַר יְהוָה קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל וְיֹצְרוֹ הָאֹתִיּוֹת
שְׁאָלוּנִי עַל־בָּנַי וְעַל־פֹּעַל יָדַי תְּצַוֻּנִי׃
12 * אָנֹכִי עָשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם עָלֶיהָ בָרָאתִי אֲנִי יָדַי
נָטוּ שָׁמַיִם וְכָל־צְבָאָם צִוֵּיתִי׃
13 * אָנֹכִי הַעִירֹתִהוּ בְצֶדֶק וְכָל־דְּרָכָיו אֲיַשֵּׁר
הוּא־יִבְנֶה עִירִי וְגָלוּתִי יְשַׁלֵּחַ לֹא בִמְחִיר וְלֹא
בְשֹׁחַד אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃
14 * כֹּה אָמַר יְהוָה יְגִיעַ מִצְרַיִם וּסְחַר־כּוּשׁ
וּסְבָאִים אַנְשֵׁי מִדָּה עָלַיִךְ יַעֲבֹרוּ וְלָךְ יִהְיוּ אַחֲרַיִךְ
יֵלֵכוּ בַּזִּקִּים יַעֲבֹרוּ וְאֵלַיִךְ יִשְׁתַּחֲווּ אֵלַיִךְ יִתְפַּלָּלוּ
אַךְ בָּךְ אֵל וְאֵין עוֹד אֶפֶס אֱלֹהִים׃

2 * Ego ante te ibo, & gloriosos terræ hu-
miliabo. Portas æreas conteram, & vectes
ferreos confringam.
3 * Et dabo tibi thesauros absconditos, &
arcana secretorũ; vt scias quia ego Domi-
nus qui voco nomen tuum Deus Israel.
4 * Propter seruum meum Iacob,& Israel
electum meum. & vocaui te nomine tuo,
assimilaui te, & non cognouisti me.
5 * Ego Dominus, non est amplius, extra
me non est Deus. Accinxi te, & non co-
gnouisti me.
6 * Vt sciant hi qui ab ortu Solis & qui
ab occidente, quoniam absque me non est
Deus. Ego Dominus & non est alter.
7 * Formans lucem & creans tenebras, fa-
ciens pacem & creans malum. Ego Domi-
nus faciens omnia hæc.
8 * Rorate cæli desuper, & nubes pluant
iustum; aperiatur terra, & germinet salua-
torem, & iustitia oriatur simul. Ego Domi-
nus creaui eum.
9 * Væ qui contradicit fictori suo, testa de
samijs terræ. Nunquid dicet lutum figu-
lo suo, Quid facis, & opus tuum absque
manibus est?
10 * Væ qui dicit patri, Quid generas? &
mulieri, Quid parturis?
11 * Hæc dicit Dominus sanctus Israel pla-
stes eius: Ventura interrogate me, super fi-
lios meos & super opus manuum mea-
rum mandate mihi.
12 * Ego feci terrã, & hominem super eam
creaui. Ego & manus meæ tetenderũt cæ-
los, & omni militiæ eorum mandaui.
13 * Ego suscitaui eum ad iustitiam, & om-
nes vias eius dirigam. Ipse ædificabit ciui-
tatem meam, & captiuitatem meam di-
mittet, non in precio, neq; in muneribus.
dicit Dominus exercituum.
14 * Hæc dicit Dominus, Labor Ægypti
& negociatio Æthiopiæ & Sabaim viri
sublimes ad te trãsibunt, & tui erunt. Post
te ambulabunt, vincti manicis pergent, &
adorabunt, teque deprecabuntur. Tantùm
in te est Deus, & non est Deus absque te.

תרגום יונתן

2 מימרי קדמך יהך ומישריא אכבש דשין דנחש אתבר ועברין דברזל אקצץ׃ 3 ואתן לך אוצרין דחשוך וסימן דמטמרן בדיל
דתדע ארי אנא יי דרביתי בשמך אלהא דישראל׃ 4 בדיל עבדי יעקב וישראל בחירי וקריה לך בשמך אתקנתך ולא ידעתא למדחל
קדמי׃ 5 אנא יי וליתעוד ובר מני לית אלה סעדתך ולא ידעת לםפלח קדמי׃ 6 בדיל דידעון ממדנח שמשא וממערבא
ארי לית בר מני אנא יי וליתעוד׃ 7 דאתקין נהור וברי חשוך עבד שלם וברי ביש אנא יי עבד כל אלין׃
8 ישמשון שמיא מלעילא ועננייא יגדון טובא תפתח ארעא ויחון מיתיא וזכותא תתגלי כחדא אנא יי בריתינון׃
9 ויי דימדמי למרן לקבל פתגמי בריה ורחיץ דיוטבון לה צלמי פחרא דעבידין מעפר אדמתא האפשר דיימר טינא לעבדה לא עבדתני
ועובדך לית ידין לה׃ 10 וי דאמר לאב מה תוליד ולאתתא מה תעדין׃ 11 כדנן אמר יי קדישא דישראל ודאתקנה דעתידין
למיתי אתון שאלין מן קדמי על עמי ועל עובד גבורתי תפקדונני׃ 12 אנא במימרי עבדית ארעא ואנשא עלה בריתי אנא בגבורתי
תליתי שמיא וכל חיליהון שכללית׃ 13 אנא איתינה בגלי בקשוט וכל ארחתיה אתקן הוא יבני קרתי וגלות עמי ישלח לא בדמין ולא
בממון אמר יי צבאות׃ 14 כדנן אמר יי ליאות מצרים ותגרי כוש ואנשי סבא גברין דסחורה עלך יעדון ודילך יהון בתר פתגמך
יהכון בשלשלין יעדון ולך יסגדון מניך יבעון ויודון למאמר בקשטא ביך אלהא וליתעוד אלהא בר מנה׃

‡ *Ego ante te ibo, & montes complanabo:* 2
portas æneas conteram, & vectes ferreos con-
fringam. ‡ *Et dabo tibi thesauros tenebrosos,* 3
absconditos, inuisibiles aperiam tibi; vt scias,
quia ego Dominus Deus tuus vocans nomen
tuum Deus Israel. ‡ *Propter seruum meum* 4
Iacob & Israel electum meum ego vocabo te
nomine tuo, & suscipiam te; tu autem non co-
gnouisti me. ‡ *Quia ego Dominus Deus &* 5
non est amplius; extra me non est Deus: confor-
taui te, & non cognouisti me.
‡ *Vt sciant qui ab ortu Solis & qui ab oc-* 6
casu, quoniam non est præter me; ego Dominus
Deus & non est amplius.
‡ *Ego qui fabricaui lucem, & qui feci tene-* 7
bras, faciens pacem & creans mala; ego Do-
minus Deus faciens omnia. ‡ *Lætetur cælum*
desuper, & nubes spargant iustitiam: germinet 8
terra, & oriatur misericordia, & iustitiã ger-
minet simul: ego sum Dominus qui creaui te.
‡ *Quid feci melior lutum figuli? nunquid* 9
arans tota die arabit terram? nunquid dicet lu-
tum figulo? Quid facis quia non operaris?
neque habes manus? ‡ *Væ dicens patri, Quid* 10
generabis? & matri, Quid parturis?
‡ *Quia sic dicit Dominus Deus sanctus Is-* 11
rael qui fecit ventura, Interrogate me de filiis
meis, & de operibus manuum mearum man-
date mihi.
‡ *Ego feci terram & hominem super ea: ego* 12
manu mea firmaui cælum: ego omnibus stellis
mandaui.
‡ *Ego suscitabo eum cum iustitia; regem, &* 13
omnes viæ eius rectæ: ipse ædificabit ciuitatem
meam, & captiuitatem populi mei conuertet,
non cum precio, neque cum muneribus; dixit
Dominus Sabaoth.
‡ *Sic dicit Dominus Sabaoth, Laborauit* 14
Ægyptus, et negociatio Aethiopũ, et Sabain viri
excelsi ad te transibunt, & tibi erunt serui, &
post te sequentur vincti manicis, & transi-
bunt ad te, & adorabunt te, & in te ora-
bunt, quia in te Deus est, & non est Deus præ-
ter te.

2 ‡ ἐγὼ ἔμπροσθέν σου πορεύσομαι καὶ ὄρη ὁμαλιῶ, θύ-
ρας χαλκᾶς συντρίψω καὶ μοχλοὺς σιδηροὺς συγκλάσω.
3 ‡ καὶ δώσω σοι θησαυροὺς σκοτεινούς, ἀποκρύφους ἀορά-
τους ἀνοίξω σοι, ἵνα γνῷς, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεός σου ὁ κα-
λῶν τὸ ὄνομά σου ὁ θεὸς ἰσραήλ.
4 ‡ ἕνεκεν τοῦ παιδός μου ἰακὼβ καὶ ἰσραὴλ τοῦ ἐκλεκτοῦ
μου ἐγὼ καλέσω σε τῷ ὀνόματί σου, καὶ προσδέξομαί σε·
σὺ δὲ οὐκ ἔγνως με.
5 ‡ ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι, πλὴν ἐμοῦ
οὐκ ἔστι θεός· ἐνίσχυσά σε καὶ οὐκ ᾔδεις με.
6 ‡ ἵνα γνῶσιν οἱ ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου καὶ οἱ ἀπὸ δυσμῶν,
ὅτι οὐκ ἔστιν πλὴν ἐμοῦ· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι.
7 ‡ ἐγὼ ὁ κατασκευάσας φῶς, καὶ ποιήσας σκότος, ὁ ποιῶν
εἰρήνην καὶ κτίζων κακά· ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὁ ποιῶν πάντα.
8 ‡ εὐφρανθήτω ὁ οὐρανὸς ἄνωθεν, καὶ αἱ νεφέλαι ῥανά-
τωσαν δικαιοσύνην, βλαστησάτω ἡ γῆ καὶ ἀνατειλάτω
ἔλεος, καὶ δικαιοσύνην βλαστησάτω ἅμα· ἐγώ εἰμι κύ-
ριος ὁ κτίσας σε.
9 ‡ τί ἐποίησα βελτίων πηλὸν κεραμέως; μὴ ὁ ἀροτριῶν
ὅλην τὴν ἡμέραν ἀροτριάσει τὴν γῆν; μὴ ἐρεῖ ὁ πηλὸς τῷ
κεραμεῖ; τί ποιεῖς ὅτι οὐκ ἐργάζῃ; οὐδὲ ἔχεις χεῖρας;
10 ‡ οὐαὶ ὁ λέγων τῷ πατρὶ, τί γεννήσεις; καὶ τῇ μητρὶ, τί
11 ὠδίνεις; ‡ ὅτι οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ ἅγιος ἰσ-
ραὴλ ὁ ποιήσας τὰ ἐπερχόμενα, ἐρωτήσατέ με περὶ
τῶν υἱῶν μου, καὶ περὶ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν μου ἐντε-
λεῖσθέ μοι.
12 ‡ ἐγὼ ἐποίησα γῆν καὶ ἄνθρωπον ἐπ᾽ αὐτῆς· ἐγὼ τῇ
χειρί μου ἐστερέωσα τὸν οὐρανόν· ἐγὼ πᾶσι τοῖς ἄστροις
ἐνετειλάμην.
13 ‡ ἐγὼ ἐγερῶ αὐτὸν μετὰ δικαιοσύνης, βασιλέα, καὶ πᾶ-
σαι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ εὐθεῖαι· αὐτὸς οἰκοδομήσει τὴν πόλιν μου,
καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου ἐπιστρέψει, οὐ μετὰ λύ-
τρων, οὐδὲ μετὰ δώρων· εἶπεν κύριος σαβαώθ.
14 ‡ οὕτως λέγει κύριος σαβαώθ, ἐκοπίασεν αἴγυπτος,
καὶ ἐμπορεία αἰθιόπων, καὶ οἱ σαβαεὶν ἄνδρες ὑψηλοὶ ἐπὶ
σὲ διαβήσονται, καὶ σοὶ ἔσονται δοῦλοι, καὶ ὀπίσω σου ἀκολουθή-
σουσι δεδεμένοι χειροπέδαις, καὶ διαβήσονται πρὸς σέ, καὶ
προσκυνήσουσί σοι, καὶ ἐν σοὶ προσεύξονται, ὅτι ἐν σοὶ θεός
ἐστιν, καὶ οὐκ ἔστιν θεὸς πλὴν σοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[2] Verbum meum tibi præibit, & in campestribus sternam viam; portas æreas conteram, & vectes ferreos succîdam. [3] Et dabo tibi thesauros qui sunt in tenebris, & obstrusas opes; vt scias quia ego Dominus qui voco nomen tuum, Deus Israel. [4] Propter seruum meum Iacob, & Israel electum meum vocaui te nomine tuo. direxi te, & nondum cognouisti timere ante me. [5] Ego Dominus & non est alius, & extra me non est Deus: adiuui te, & nondum cognouisti seruire coram me. [6] Vt sciant hi qui ab ortu Solis sunt & ab Occidente, quoniam absque me non est Deus, ego Dominus, & nullus est amplius. [7] Formans lucem, & creans tenebras, faciens pacem, & creans malum: ego Dominus, faciens omnia hęc. [8] Ministrent cæli desuper, & nubes fluant bonum; aperiatur terra, & reuiuiscant mortui, & iustitia reueletur pariter. Ego Dominus creaui ea. [9] Væ qui putat iudicio contendere contra verba creatoris sui; & confidit quòd sibi proderunt simulachra testea, quæ facta sunt ex puluere terræ. Nunquid dicet lutum factori suo, Non fecisti me; & opus tuum manibus caret? [10] Væ qui dicit patri, Quid generas? atque mulieri? Quid concipis? [11] Hæc dicit Dominus sanctus Israel & qui formauit eum: Quæ ventura sunt vos interrogatis à facie mea; super populum meum, & super opus potentiæ meæ mandatis mihi. [12] Ego in verbo meo feci terram, & hominem super eam creaui. Ego in potentia mea appendi cælos, & omnem militiam eorum fundaui. [13] Ego adducam eum palàm in veritate, & omnes vias eius dirigam: ipse ædificabit ciuitatem meam, & captiuitatem populi mei dimittet, non in precio neque in pecunia, dicit Dominus exercituum.
[14] Hæc dicit Dominus, Labor Ægypti, & negotiatores Æthiopiæ, & viri Sabba, viri negotiationis ad te transibunt & tui erunt; post verbum tuum ambulabunt, in catenis transibunt, & te adorabunt, teque deprecabuntur & confitebuntur, & dicent: In veritate in te est Deus, & non est alius Deus præter eum.

15 אָכֵן אַתָּה אֵל מִסְתַּתֵּר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעַ׃

16 בּוֹשׁוּ וְגַם־נִכְלְמוּ כֻּלָּם יַחְדָּו הָלְכוּ בַכְּלִמָּה
חָרָשֵׁי צִירִים׃

17 יִשְׂרָאֵל נוֹשַׁע בַּיהוָה תְּשׁוּעַת עוֹלָמִים לֹא־
תֵבֹשׁוּ וְלֹא־תִכָּלְמוּ עַד־עוֹלְמֵי עַד׃

18 כִּי כֹה אָמַר־יְהוָה בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם הוּא
הָאֱלֹהִים יֹצֵר הָאָרֶץ וְעֹשָׂהּ הוּא כוֹנְנָהּ לֹא־תֹהוּ
בְרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ אֲנִי יְהוָה וְאֵין עוֹד׃

19 לֹא בַסֵּתֶר דִּבַּרְתִּי בִּמְקוֹם אֶרֶץ חֹשֶׁךְ לֹא
אָמַרְתִּי לְזֶרַע יַעֲקֹב תֹּהוּ בַקְּשׁוּנִי אֲנִי יְהוָה דֹּבֵר
צֶדֶק מַגִּיד מֵישָׁרִים׃

20 הִקָּבְצוּ וָבֹאוּ הִתְנַגְּשׁוּ יַחְדָּו פְּלִיטֵי הַגּוֹיִם לֹא
יָדְעוּ הַנֹּשְׂאִים אֶת־עֵץ פִּסְלָם וּמִתְפַּלְלִים
אֶל־אֵל לֹא יוֹשִׁיעַ׃

21 הַגִּידוּ וְהַגִּישׁוּ אַף יִוָּעֲצוּ יַחְדָּו מִי הִשְׁמִיעַ זֹאת
מִקֶּדֶם מֵאָז הִגִּידָהּ הֲלוֹא אֲנִי יְהוָה וְאֵין־עוֹד
אֱלֹהִים מִבַּלְעָדַי אֵל־צַדִּיק וּמוֹשִׁיעַ אַיִן זוּלָתִי׃

22 פְּנוּ־אֵלַי וְהִוָּשְׁעוּ כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ כִּי אֲנִי־
אֵל וְאֵין עוֹד׃

23 בִּי נִשְׁבַּעְתִּי יָצָא מִפִּי צְדָקָה דָּבָר וְלֹא יָשׁוּב
כִּי־לִי תִּכְרַע כָּל־בֶּרֶךְ תִּשָּׁבַע כָּל־לָשׁוֹן׃

24 אַךְ בַּיהוָה לִי אָמַר צְדָקוֹת וָעֹז עָדָיו יָבוֹא
וְיֵבֹשׁוּ כֹּל הַנֶּחֱרִים בּוֹ׃

25 בַּיהוָה יִצְדְּקוּ וְיִתְהַלְלוּ כָּל־זֶרַע יִשְׂרָאֵל׃

מו

1 כָּרַע בֵּל קֹרֵס נְבוֹ הָיוּ עֲצַבֵּיהֶם לַחַיָּה
וְלַבְּהֵמָה נְשֻׂאֹתֵיכֶם עֲמוּסוֹת מַשָּׂא לַעֲיֵפָה׃

2 קָרְסוּ כָרְעוּ יַחְדָּו לֹא יָכְלוּ מַלֵּט מַשָּׂא וְנַפְשָׁם
בַּשְּׁבִי הָלָכָה׃

15 Verè tu es Deus absconditus, Deus Is-
16 rael saluator. Confusi sunt & erubue-
runt omnes; simul abierunt in confusione
17 fabricatores errorum. Israel saluatus est
D in Domino salute æterna. Non confunde-
mini, & non erubescetis vsque in seculum
18 seculi. Quia hæc dicit Dominus creans
cælos. Ipse Deus formans terram, & faciẽs
eam, ipse plastes eius. Non in vanum crea-
uit eam; vt habitetur formauit eam. Ego
Dominus & non est alius.
19 Non in abscondito locutus sum, in lo-
co terræ tenebroso. Nõ dixi semini Iacob,
Frustrà quærite me. Ego Dominus loquens
iustitiam, annuncians recta.
20 Congregamini & venite, & accedite si-
mul qui saluati estis ex gentibus. Nescie-
E runt qui leuant lignum sculpturæ suæ, &
rogant deum non saluantem.
21 Annunciate & venite, & consiliamini
simul. Quis auditum fecit hoc ab initio?
ex tunc prædixit illud? Nunquid non ego
Dominus, & non est vltrà Deus absque
me. Deus iustus & saluans non est præter
me.
22 Conuertimini ad me & salui eritis o-
mnes fines terræ, quia ego Deus & non est
alius.
23 In memetipso iuraui, egredietur de ore
meo iustitiæ verbum, & non reuertetur;
quia mihi curuabitur omne genu, & iura-
bit omnis lingua.
24 Ergo in Domino dicent, Meæ sunt iu-
stitiæ & imperium. Ad eum venient, &
confundentur omnes qui repugnant ei.
25 In Domino iustificabitur, & laudabi-
tur omne semen Israel.

CAP. XLVI.

1 Confractus est Bel, contritus est Nabo,
A facta sunt simulachra eorum bestijs &
iumentis. Onera vestra graui pondere vsq;
ad lassitudinem.
2 Contabuerunt & contrita sunt simul:
non potuerunt saluare portantem, & ani-
ma eorum in captiuitatem ibit.

תרגום יונתן

15 בקשטא את אלהא אשריתא בתקוף רומא שכינתך אלהא דישראל פריק׃ 16 בהתו ואף אתכנעו כלהון כחדא הלכו
באתכנעו פלחי צלמניא׃ 17 ישראל יתפרק במימרא דיי פרקן עלמא לא תבהתון ולא תתכנעון לעלמא ולעלמי עלמיא׃
18 ארי כדנן אמר יי דברא שמיא הוא אלהים דשכלל ארעא ועבדה הוא אתקנה לא לריקנו ברה אלהן לאסגאה עלה בני אנשא
אתקנה אנא יי ולית עוד׃ 19 לא בסתרא מללית באתר ארע קבל ולא אמרית לזרעא דבית יעקב לריקנו תבעו דחלתי אנא יי ממלל
קשוט מחוי כונן׃ 20 אתכנשו ואתו אתקרבו כחדא משיזבי עממיא ולא ידעין דנסבין ית אעי צלמנהון ובען מן דחלא דלא יפרוק׃
21 חוו ואתקרבו אף אתמליכו כחדא מן כסר דא מלקדמין מבכן חויה הלא אנא יי ולית עוד אלה בר מני אלה דזכאי ופריק לית אלא אנא׃
22 אתפנו למימרי ואתפריקו כל דבסיפי ארעא ארי אנא אלהא ולית עוד׃ 23 במימרי קימת נפק מן קדמי בזכו פתגם ולא יבטל
ארי קדמי תכרע כל ברך תקים כל לישן׃ 24 ברם במימרא דיי עלי אמר לאיתאה זכון ותקוף במימריה יודון ויבהתון כל עממיא
דהוו מתגרן בעמה׃ 25 במימרא דיי יזכון וישתבחון כל זרעא דישראל׃

מו

1 חמיט בל אתקטף נבו הוו צלמניהון דמות חיוא ובעירא מטולי טעוותכון יקירין על נטליהון ואנון משלהין׃
2 אתקציצו ואתקטפו כחדא ולא יכלו לשיזבא נטליהון ופלחיהון בשביא אזלו׃

* Tu enim es Deus, & nesciuimus, Deus If- 15
rael Saluator.
* Confundentur & erubescent omnes ad- 16
uersantes ei, & ambulabunt in confusione: in-
nouamini ad me insulæ
* Israel, saluamini à Domino salute æterna; 17
non confundentur neque erubescent vsque in
æternum vltrà.
* Quia sic dicit Dominus qui fecit cælum, 18
iste Deus qui ostendit terram, & qui fecit eam,
ipse terminauit eã: non in vanũ fecit eam, sed vt
habitaretur plasmauit eam: ego sum Dominus,
& non est vltrà.
* Non in abscondito locutus sum, neque in 19
loco terræ tenebroso, non dixi semini Jacob in
vanũ, Quærite: ego sum Dominus loquens iusti-
tiam, annuncians veritatem.
* Congregamini & venite; consulite simul 20
qui saluamini de gentibus; non cognouerunt qui
portant lignum sculpturam suam, & orantes
ad deos qui non saluant.
* Si annuncient, appropinquent, vt sciant si- 21
mul, quis audibilia fecit hæc: ab initio ex tunc
annunciabit vobis; nonne ego Dominus Deus?
non est alius præter me, iustus & saluator non
est præter me.
* Conuertimini ad me, & salui eritis qui in 22
extremo terræ: Ego sum Deus & non est alius.
* Per memetipsum iuro, Nisi egredietur de 23
ore meo iustitia, sermones mei non auertentur;
quia mihi curuabitur omne genu, & iurabit o-
mnis lingua
* Deum: dicens, Justitia & gloria ad eum 24
veniet, & confundentur omnes separantes se-
ipsos, à Domino iustificabuntur.
* Et in Deo gloriabitur omne semen filiorum 25
Israel.

CAP. XLVI.

Cecidit Bel, contritus est Dagon; facta sunt 1
sculptilia eorum in bestias, & iumenta por-
tatis ea colligata quasi onus laboranti,
* Deficienti & esurienti, non præualenti si- 2
mul: qui non poterunt saluari de bello, ipsi au-
tem captiui ducti sunt.

15 * σὺ γὰρ εἶ θεὸς καὶ οὐκ ᾔδειμεν· θεὸς τοῦ ἰσραὴλ σωτήρ.
16 * αἰσχυνθήσονται καὶ ἐντραπήσονται πάντες οἱ ἀντικείμενοι
αὐτῷ, καὶ πορεύσονται ἐν αἰσχύνῃ· ἐγκαινίζεσθε πρός με νῆ-
17 σοι * ἰσραήλ, σώζεσθε ὑπὸ κυρίου σωτηρίαν αἰώνιον·
οὐκ αἰσχυνθήσονται οὐδ' οὐ μὴ ἐντραπῶσιν ἕως τοῦ αἰῶνος ἔτι.
18 * ὅτι οὕτως λέγει κύριος ὁ ποιήσας τὸν οὐρανόν, οὗτος
ὁ θεὸς ὁ καταδείξας τὴν γῆν, καὶ ποιήσας αὐτήν, αὐτὸς
διώρισεν αὐτήν· οὐκ εἰς κενὸν ἐποίησεν αὐτήν, ἀλλὰ κα-
τοικεῖσθαι ἔπλασεν αὐτήν· ἐγώ εἰμι κύριος, καὶ οὐκ ἔστιν ἔτι.
19 * οὐκ ἐν κρυφῇ λελάληκα, οὐδὲ ἐν τόπῳ γῆς σκο-
τεινῷ· οὐκ εἶπα τῷ σπέρματι ἰακὼβ μάταιον, ζητήσατε,
ἐγώ εἰμι κύριος λαλῶν δικαιοσύνην, ἀναγγέλλων ἀ-
λήθειαν.
20 * συνάχθητε καὶ ἥκετε· βουλεύσασθε ἅμα οἱ σω-
ζόμενοι ἀπὸ τῶν ἐθνῶν· οὐκ ἔγνωσαν οἱ αἴροντες τὸ
ξύλον γλύμμα αὐτῶν, καὶ προσευχόμενοι πρὸς θεοὺς
οἳ οὐ σώζουσιν.
21 * εἰ ἀναγγελοῦσιν ἐγγισάτωσαν ἵνα γνῶσιν ἅμα, τίς
ἀκουστὰ ἐποίησεν ταῦτα· ἀπ' ἀρχῆς ἐκ τότε ἀναγγελεῖ
ὑμῖν· οὐκ ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν ἐμοῦ,
δίκαιος καὶ σωτὴρ οὐκ ἔστιν παρὲξ ἐμοῦ.
22 * ἐπιστράφητε ἐπ' ἐμὲ καὶ σωθήσεσθε οἱ ἐπ' ἐσχάτου
τῆς γῆς· ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος.
23 * κατ' ἐμαυτοῦ ὀμνύω εἰ μὴ ἐξελεύσεται ἐκ στόματός μου
δικαιοσύνη, οἱ λόγοι μου οὐκ ἀποστραφήσονται· ὅτι ἐμοὶ
κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ ὀμεῖται πᾶσα γλῶσσα
24 * τὸν θεόν, λέγων, δικαιοσύνη καὶ δόξα πρὸς αὐτὸν ἥξει,
καὶ αἰσχυνθήσονται πάντες οἱ διορίζοντες αὐτούς, ἀπὸ κυ-
ρίου δικαιωθήσονται.
25 * καὶ ἐν τῷ θεῷ δοξασθήσεται πᾶν τὸ σπέρμα τῶν
υἱῶν ἰσραήλ.

μϛ.

1 * Ἔπεσεν βὴλ, συνετρίβη δαγών· ἐγένετο τὰ γλυπτὰ
αὐτῶν εἰς θηρία, καὶ κτήνη αἴρετε αὐτὰ καταδεδεμένα
ὡς φορτίον κοπιῶντι,
2 * ἐκλελυμένῳ καὶ πεινῶντι οὐκ ἰσχύοντι ἅμα· οἳ οὐ δυ-
νήσονται σωθῆναι ἀπὸ πολέμου, αὐτοὶ δὲ αἰχμάλωτοι
ἤχθησαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[15] In veritate tu Deus habitare fecisti maiestatem tuam in excelsa fortitudine, Deus Israel saluator. [16] Cõfusi sunt, & etiam erubuerunt omnes simul, abierunt in confusione cultores idolorum. [17] Israel saluatus est in verbo Domini salute æterna. non confundemini neque erubescetis in seculum, & in secula seculorum. [18] Quoniam hæc dicit Dominus, qui creauit cælos, ipse est Deus qui fundauit terram, & fecit eam, ipse præparauit eam, non in vanum creauit eam; sed vt multiplicentur in ea filij hominis, præparauit eam. Ego Dominus nec est alius. [19] Non in occulto locutus sum, in loco terræ tenebroso: neque dixi semini domus Iacob in vanum, Quærite timorem mei. Ego Dominus loquens veritatem, annuncians recta. [20] Congregamini & venite, accedite simul qui saluati estis ex populis. nesciunt enim qui tollunt ligna simulachri sui, & rogant deum qui non saluat. [21] Annunciate, accedite, & inite consilium simul; quis annunciauit hoc ab initio; iam antè narrauit illud? Nõnne ego Dominus, & non est amplius Deus absque me? Deus iustus & Saluator, non est alius à me. [22] Aspicite ad verbum meum, & saluamini omnes qui in finibus terræ estis: quoniam ego sum Deus, & non est alius. [23] Per verbum meum iuraui, exijt à facie mea sermo in iustitia, & non erit irritus: quoniam ante me curuabitur omne genu, iurabit omnis lingua. [24] Veruntamen in verbo Domini dixit ad me, vt adduceret iustitiam & fortitudinem. In verbo eius confitebuntur, & confundentur omnes populi qui irruebant in populum eius. [25] In verbo Domini iustificabitur & gloriabitur omne semen Israel.

CAP. XLVI.

Incuruatus est Bel, succisus est Nabo, fuerunt simulachra eorum in similitudinem serpentum, & iumentorum. Onera idolorum vestrorum grauia sunt portantibus ea, & ipsi sunt lassi. [2] Præcisa sunt, & resecta sunt pariter, & non potuerunt liberare portantes ea, & cultores eorum in captiuitatem abierunt.

3 * שִׁמְעוּ אֵלַי בֵּית יַעֲקֹב וְכָל־שְׁאֵרִית בֵּית יִשְׂרָאֵל
הַעֲמֻסִים מִנִּי־בֶטֶן הַנְּשֻׂאִים מִנִּי־רָחַם׃
4 * וְעַד־זִקְנָה אֲנִי הוּא וְעַד־שֵׂיבָה אֲנִי אֶסְבֹּל
אֲנִי עָשִׂיתִי וַאֲנִי אֶשָּׂא וַאֲנִי אֶסְבֹּל וַאֲמַלֵּט׃
5 * לְמִי תְדַמְּיוּנִי וְתַשְׁווּ וְתַמְשִׁלוּנִי וְנִדְמֶה׃
6 * הַזָּלִים זָהָב מִכִּיס וְכֶסֶף בַּקָּנֶה יִשְׁקֹלוּ יִשְׂכְּרוּ
צוֹרֵף וְיַעֲשֵׂהוּ אֵל יִסְגְּדוּ אַף־יִשְׁתַּחֲווּ׃
7 * יִשָּׂאֻהוּ עַל־כָּתֵף יִסְבְּלֻהוּ וְיַנִּיחֻהוּ תַחְתָּיו
וְיַעֲמֹד מִמְּקוֹמוֹ לֹא יָמִישׁ אַף־יִצְעַק אֵלָיו וְלֹא
יַעֲנֶה מִצָּרָתוֹ לֹא יוֹשִׁיעֶנּוּ׃
8 * זִכְרוּ־זֹאת וְהִתְאֹשָׁשׁוּ הָשִׁיבוּ פוֹשְׁעִים עַל־לֵב׃
9 * זִכְרוּ רִאשֹׁנוֹת מֵעוֹלָם כִּי אָנֹכִי אֵל וְאֵין עוֹד
אֱלֹהִים וְאֶפֶס כָּמוֹנִי׃
10 * מַגִּיד מֵרֵאשִׁית אַחֲרִית וּמִקֶּדֶם אֲשֶׁר לֹא־
נַעֲשׂוּ אֹמֵר עֲצָתִי תָקוּם וְכָל־חֶפְצִי אֶעֱשֶׂה׃
11 * קֹרֵא מִמִּזְרָח עַיִט מֵאֶרֶץ מֶרְחָק אִישׁ עֲצָתוֹ
אַף־דִּבַּרְתִּי אַף־אֲבִיאֶנָּה יָצַרְתִּי אַף־אֶעֱשֶׂנָּה׃
12 * שִׁמְעוּ אֵלַי אַבִּירֵי לֵב הָרְחוֹקִים מִצְּדָקָה׃
13 * קֵרַבְתִּי צִדְקָתִי לֹא תִרְחָק וּתְשׁוּעָתִי לֹא תְאַחֵר
וְנָתַתִּי בְצִיּוֹן תְּשׁוּעָה לְיִשְׂרָאֵל תִּפְאַרְתִּי׃

מז

1 * רְדִי וּשְׁבִי עַל־עָפָר בְּתוּלַת בַּת־בָּבֶל שְׁבִי־
לָאָרֶץ אֵין־כִּסֵּא בַּת־כַּשְׂדִּים כִּי לֹא תוֹסִיפִי יִקְרְאוּ־
לָךְ רַכָּה וַעֲנֻגָּה׃
2 * קְחִי רֵחַיִם וְטַחֲנִי קָמַח גַּלִּי צַמָּתֵךְ חֶשְׂפִּי־שֹׁבֶל
גַּלִּי־שׁוֹק עִבְרִי נְהָרוֹת׃
3 * תִּגָּל עֶרְוָתֵךְ גַּם תֵּרָאֶה חֶרְפָּתֵךְ נָקָם אֶקָּח
וְלֹא אֶפְגַּע אָדָם׃
4 * גֹּאֲלֵנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃

3 * Audite me domus Iacob, & omne re-
ſiduū domus Iſrael. Qui portamini à meo
4 vtero,qui geſtamini à mea vulua. * Vſque
B ad ſenectam ego ipſe, & vſq; ad canos ego
portabo. Ego feci & ego feram, ego porta-
5 bo & ſaluabo. * Cui aſſimilaſtis me &
adęquaſtis, & comparaſtis me,& feciſtis ſi-
6 milem? * Qui confertis aurum de ſaccu-
lo,& argentum in ſtatera ponderatis. con-
ducentes artificem vt faciat deum, & pro-
7 cidunt & adorant. * Portant illum in hu
meris geſtantes,& ponentes in loco ſuo,&
C ſtabit, ac de loco ſuo non mouebitur. Sed
& cùm clamauerint ad eum, non audiet,
de tribulatione non ſaluabit eos.
8 * Mementote iſtud & confundamini,
redite præuaricatores ad cor.
9 * Recordamini prioris ſeculi, quoniam
ego ſum Deus, & non eſt vltrà Deus, nec
eſt ſimilis mei,
10 * Annuncians ab exordio nouiſſimum,
& ab initio quę necdum facta ſunt: dicens,
D Conſilium meum ſtabit, & omnis volun-
tas mea fiet.
11 * Vocans ab Oriente auem, & de terra
longinqua virum voluntatis meæ. Et locu-
tus ſum & adducam illud; creaui & faciam
12 illud. * Audite me duri corde, qui longè
13 eſtis à iuſtitia. * Propè feci iuſtitiam meā;
non elongabitur, & ſalus mea non mora-
bitur. Dabo in Sion ſalutem, & in Iſrael
gloriam meam.

CAP. XLVII.

1 DEſcende,ſede in puluere virgo filia Ba-
A bylon,ſede in terra. Non eſt ſolium fi-
liæ Chaldæorum,quia vltrà non vocaberis
mollis & tenera.
2 * Tolle molam & mole farinam, denu-
da turpitudinem tuam. diſcooperi hume-
rum,reuela crura, tranſi flumina.
3 * Reuelabitur ignominia tua, & videbi-
tur opprobrium tuum. Vltionem capiam,
& non reſiſtet mihi homo.
4 * Redemptor noſter Dominus exerci-
tuum, nomen illius ſanctus Iſrael.

תרגום יונתן

3 קבלו למימרי דבית יעקב וכל שארא דבית ישראל דרחימין מכל עממיא וחביבין מכל מלכותא׃ 4 ועד עלמא אנא הוא ועד
עלם עלמיא מימרי קים אנא בריתא כל אנשא ואנא בדרית יתהון לביני עממיא אף אנא אשבוק לחוביהון ואסלח׃ 5 למן תדמון קדמי
ותשוון ותכוונון קדמי בקשוט׃ 6 הא עממיא גבן דהב מכיס וכספא במאזניא תקלין אגרין קינאה ועבד ליה דחלא סגדין אף משתעבדין׃
7 נטלין ליה על כתפיהון סבלין ליה מחתין ליה באתריה וקאם מאתריה לא אפשר ליה דינוד אף יבעי מניה ולא יתיבניה מעקתיה לא יפרקניה׃
8 אדכרו דא ואתקפו ואתיבו מרודין על לב׃ 9 אדכרו קדמיתא דמן עלמא ארי אנא אלה ולית עוד אלה בר מני׃
10 מחוי מן אולא לסופא ומלקדמין דלא אתעבידא אמר מלכי יתקים וכל רעותי אעבד׃ 11 דאמר לכנשא גלותא ממדנחא
לאיתאה בגלי בעוף קליל מארע רחיקא בני אברהם בחירי אף מללית אף איתינה אתקנתה אף אעבדנה׃ 12 קבלו למימרי תקיפי
לבא דרחיקין מזכותא׃ 13 קריבא זכותי לא תתרחק ופרקני לא יתעכב ואתן בציון פריק לישראל תשבחתי׃

מז

1 חותי ותיבי על עפרא מלכות כנישתא דבבל תיבי לארעא לית כרסי יקר מלכות כסדאי ארי לא תוספין דיקרון ליך רכיבא ומפנקא׃
2 קבלי מרוה ועולי בשעבוד גלא יקר מלכותיך אתבדרו שלטוניך אתחברו עם משריתיך גלו כמי נהרא׃ 3 תתגלי בהתתיך אף
יתחזי קלניך פורענות גמירא אתפרע מניך ואשני דיניך מבני אנשא׃ 4 פרקנא יוי צבאות שמה קדישא דישראל׃

** Audite me domus Iacob, & omnes reli-* 3
quiæ Israel; qui portamini de vtero, & erudi-
*ti ab infantia * Vsque ad senectutem: ego sum* 4
& donec senescatis ego sum; ego sustineo vos,
ego feci, & ego dimittam, ego suscipiam & sal-
*uabo vos. * Cui me assimilastis, videte, exco-* 5
gitate qui erratis.
** Et qui confertis aurum de sacculo, argen-* 6
tum in statera appenditis: mercede conducentes
aurificem fecerunt manufacta, & incuruati
*adorant illud. * Portant illud in humero, &* 7
vadunt; si autem posuerint illud in loco, ibi
manet, non mouebitur: & quicunque clamaue-
rit ad illud, non exaudiet, de malo non saluabit
*eum. * Mementote horum & ingemiscite:* 8
pœnitentiam agite, reuertimini corde.
** Mementote priorum à seculo, quia ego sum* 9
Deus, & non est alius præter me:
** Annuncians priùs nouissima, antequam* 10
ipsa fiant, & completa sunt: & dixi, Omne con
silium meum stabit, & cuncta quæcunque co-
gitaui faciam.
** Qui voco ab Oriente auem, & de terra à* 11
longè; de quibus cogitaui, & quidem locutus
sum, & adduxi, creaui, & feci.
** Audite me qui perdidistis cor, qui longè à* 12
iustitia estis.
** Propè duxi iustitiam meam, non elongabi-* 13
tur, & salutem, quæ ex me non tardabo: dedi
in Sion salutem Israeli in gloriam.

CAP. XLVII.

DEscende sede super terram, virgo filia Ba- 1
bylonis sede in terram; non est solium filia
Chaldæorum, quia non vltrà addes vocari mol-
lis & tenera.
** Tolle molam, mole farinam: reuela operi-* 2
mentum tuum, denuda canos, discooperi tibias:
transi flumina.
** Reuelabitur ignominia tua; apparebunt op* 3
probria tua: quod iustum est de te auferam, nō
vltrà tradam hominibus.
** Qui eruit te Dominus Sabaoth, nomen illi* 4
sanctus Israel.

3 * ἀκούσατέ μου οἶκος ἰακὼβ, καὶ πᾶν τὸ κατάλοι-
πον τοῦ ἰσραήλ· οἱ αἰρόμενοι ἐκ κοιλίας, καὶ παιδευόμενοι
4 ἐκ παιδίας * ἕως γήρως· ἐγώ εἰμι καὶ ὡς ἂν καταγηρά-
σητε ἐγώ εἰμι, ἐγὼ ἀνέχομαι ὑμᾶς, ἐγὼ ἐποίησα, καὶ ἐγὼ
ἀνήσω, ἐγὼ ἀναλήψομαι, καὶ σώσω ὑμᾶς.
5 * τίνι με ὡμοιώσατε, ἴδετε, τεχνάσασθε οἱ πλανώμενοι.
6 * καὶ οἱ συμβαλλόμενοι χρυσίον ἐκ μαρσυππίου,
ἀργύριον ἐν ζυγῷ στήσουσιν ἐν σταθμῷ· μισθωσάμενοι χρυσο-
χόον ἐποίησαν χειροποίητα, καὶ κύψαντες προσκυνοῦσιν
7 αὐτῷ. * αἴρουσιν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ ὤμου, καὶ πορεύονται· ἐὰν δὲ
θῶσιν αὐτὸ ἐπὶ τοῦ τόπου, αὐτοῦ μένει, οὐ μὴ κινηθῇ· καὶ ὃς
ἐὰν βοήσῃ πρὸς αὐτὸ, οὐ μὴ εἰσακούσῃ, ἀπὸ κακοῦ οὐ μὴ
σώσῃ αὐτόν.
8 * μνήσθητε ταῦτα καὶ στενάζετε· μετανοήσατε· ἐπι-
στρέψατε τῇ καρδίᾳ.
9 * μνήσθητε τὰ πρότερα ἀπὸ τοῦ αἰῶνος· ὅτι ἐγώ εἰμι
ὁ θεός, καὶ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν ἐμοῦ.
10 * ἀναγγέλλων πρότερον τὰ ἔσχατα, πρὶν αὐτὰ γενέσθαι,
καὶ συνετελέσθη· καὶ εἶπα, πᾶσα ἡ βουλή μου στήσεται καὶ
πάντα ὅσα βεβούλευμαι ποιήσω·
11 * καλῶν ἀπὸ ἀνατολῶν πετεινόν, καὶ ἀπὸ γῆς πόρρω-
θεν περὶ ὧν βεβούλευμαι· καί γε ἐλάλησα, καί γε ἤγα-
γον, ἔκτισα καὶ ἐποίησα.
12 * ἀκούσατέ μου οἱ ἀπολωλεκότες τὴν καρδίαν, οἱ μα-
κρὰν ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης.
13 * ἤγγισα τὴν δικαιοσύνην μου, οὐ μὴ μακρυνθῇ, καὶ τὴν
σωτηρίαν τὴν παρ᾽ ἐμοῦ οὐ βραδυνῶ· δέδωκα ἐν σιὼν σω-
τηρίαν τῷ ἰσραὴλ εἰς δόξασμα.

μζ΄.

1 * Κατάβηθι κάθισον ἐπὶ τὴν γῆν· παρθένος θύγα-
τερ βαβυλῶνος κάθισον εἰς τὴν γῆν· οὐκ ἔστι θρόνος θύ-
γατερ χαλδαίων, ὅτι οὐκ ἔτι προστεθήσῃ κληθῆναι ἁπα-
λὴ καὶ τρυφερά.
2 * λάβε μύλον, ἄλεσον ἄλευρον· ἀποκάλυψαι τὸ κά-
λυμμά σου, ἀνάσυρε τὰς πολιάς, ἀποκάλυψαι τὰς
3 κνήμας· διάβηθι ποταμούς. * ἀνακαλυφθήσεται ἡ αἰσχύ-
νη σου· ὀφθήσονται οἱ ὀνειδισμοί σου· τὸ δίκαιον ἐκ σοῦ λήψο-
4 μαι, οὐκ ἔτι μὴ παραδῶ ἀνθρώποις. * ὁ ῥυσάμενός σε κύ-
ριος σαβαώθ, ὄνομα αὐτῷ ἅγιος ἰσραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Acquiescite verbo meo domus Iacob, & omne residuum domus Israel, qui dilecti estis præ omnibus populis, & chari præ omnibus regnis. [4] Et vsque in seculum ego sum; & vsque in secula seculorum Verbum meum permanet. Ego creaui omnes homines, & ego dispersi eos inter populos: ego quoque dimittam peccata eorum, & propitius ero. [5] Quem assimilastis coram me, & adæquastis, & comparastis coram me in veritate? [6] Ecce populi colligunt aurum de marsupio, & argentum in stateris ponderant; conducunt argentarium vt faciat sibi deum; adorant & seruiunt ei. [7] Tollunt illum in humeris suis, & portant illum, & deponunt illum in locum suum, in quo sic stat, vt de loco suo nequeat moueri: etiam interrogant eum, & non respondet eis; de tribulatione sua non saluabit eos. [8] Mementote huius, & confortamini; & reuocate præuaricatores in animū. [9] Recordamini priorum quæ à seculo sunt, quia ego sum Deus, & non est vltrà Deus absque me. [10] Annuncians ab exordio in finem, & ab initio quæ necdum facta sunt: dicens, Consilium meum confirmabitur; & omnem voluntatem meam faciam. [11] Qui dico vt congregarem captiuitatem ab Oriente, & adducerem publicè sicut auem velocissimam de terra longinqua filios Abraham dilecti mei: etiam locutus sum & etiam adducam illud, præparabo illud, faciam quoque illud. [12] Obedite verbo meo robusti corde, qui longè estis à iustitia. [13] Propè est iustitia mea, non elongabitur, & salus mea non impedietur. Dabo enim in Sion salutem, in Israel laudem meam.

CAP. XLVII.

DEscende & sede super puluerem regnum congregationis Babyloniæ; sede in terra absque solio inclyto regnum Chaldæorum; quia nō vocabunt te vltrà teneram & delicatam. [2] Suscipe subiectionem, & ingredere in seruitutem, reuela gloriam regni tui. Contriti sunt principes tui, dispersi sunt populi exercitus tui, migrauerunt sicut aquæ fluminis. [3] Discooperiatur confusio tua, & videatur quoque ignominia tua. Vltionem perfectam capiam ex te, & mutabo iudicium tuum à filiis hominum. [4] Redemptor noster Deus exercituum, nomen eius, sanctus Israel.

5 * שְׁבִי דוּמָם וּבֹאִי בַחֹשֶׁךְ בַּת־כַּשְׂדִּים כִּי לֹא
תוֹסִיפִי יִקְרְאוּ־לָךְ גְּבֶרֶת מַמְלָכוֹת :
6 * קָצַפְתִּי עַל־עַמִּי חִלַּלְתִּי נַחֲלָתִי וָאֶתְּנֵם
בְּיָדֵךְ לֹא־שַׂמְתְּ לָהֶם רַחֲמִים עַל־זָקֵן הִכְבַּדְתְּ
עֻלֵּךְ מְאֹד :
7 * וַתֹּאמְרִי לְעוֹלָם אֶהְיֶה גְבָרֶת עַד לֹא־שַׂמְתְּ
אֵלֶּה עַל־לִבֵּךְ לֹא זָכַרְתְּ אַחֲרִיתָהּ :
8 * וְעַתָּה שִׁמְעִי־זֹאת עֲדִינָה הַיּוֹשֶׁבֶת לָבֶטַח
הָאֹמְרָה בִּלְבָבָהּ אֲנִי וְאַפְסִי עוֹד לֹא אֵשֵׁב אַלְמָנָה
וְלֹא אֵדַע שְׁכוֹל :
9 * וְתָבֹאנָה לָּךְ שְׁתֵּי־אֵלֶּה רֶגַע בְּיוֹם אֶחָד שְׁכוֹל
וְאַלְמֹן כְּתֻמָּם בָּאוּ עָלַיִךְ בְּרֹב כְּשָׁפַיִךְ בְּעָצְמַת
חֲבָרַיִךְ מְאֹד :
10 * וַתִּבְטְחִי בְרָעָתֵךְ אָמַרְתְּ אֵין רֹאָנִי חָכְמָתֵךְ
וְדַעְתֵּךְ הִיא שׁוֹבְבָתֶךְ וַתֹּאמְרִי בְלִבֵּךְ אֲנִי
וְאַפְסִי עוֹד :
11 * וּבָא עָלַיִךְ רָעָה לֹא תֵדְעִי שַׁחְרָהּ וְתִפֹּל עָלַיִךְ
הֹוָה לֹא תוּכְלִי כַּפְּרָהּ וְתָבֹא עָלַיִךְ פִּתְאֹם שֹׁאָה
לֹא תֵדָעִי :
12 * עִמְדִי־נָא בַחֲבָרַיִךְ וּבְרֹב כְּשָׁפַיִךְ בַּאֲשֶׁר
יָגַעַתְּ מִנְּעוּרָיִךְ אוּלַי תּוּכְלִי הוֹעִיל אוּלַי
תַּעֲרוֹצִי :
13 * נִלְאֵית בְּרֹב עֲצָתָיִךְ יַעַמְדוּ־נָא וְיוֹשִׁיעֻךְ
הֹבְרוּ שָׁמַיִם הַחֹזִים בַּכּוֹכָבִים מוֹדִיעִים לֶחֳדָשִׁים
מֵאֲשֶׁר יָבֹאוּ עָלָיִךְ :
14 * הִנֵּה הָיוּ כְקַשׁ אֵשׁ שְׂרָפָתַם לֹא־יַצִּילוּ אֶת־
נַפְשָׁם מִיַּד לֶהָבָה אֵין־גַּחֶלֶת לַחְמָם אוּר לָשֶׁבֶת
נֶגְדּוֹ :
15 * כֵּן הָיוּ־לָךְ אֲשֶׁר יָגָעַתְּ סֹחֲרַיִךְ מִנְּעוּרַיִךְ אִישׁ
לְעֶבְרוֹ תָּעוּ אֵין מוֹשִׁיעֵךְ :

5 * Sede tacens, & intra in tenebras filia
Chaldæorum, quia non vocaberis vltrà
domina regnorum.
6 * Iratus ſum ſuper populum meum, con
taminaui hæreditatem meam, & dedi eos
in manu tua. Non poſuiſti eis miſericor-
dias. Super ſenem aggrauaſti iugum tuum
valde.
7 * Et dixiſti, In ſempiternum ero domi-
B na. Non poſuiſti hæc ſuper cor tuum, ne-
que recordata es nouiſſimi tui.
8 * Et nunc audi hæc delicata, & habitans
confidenter, quæ dicis in corde tuo, Ego
ſum, & non eſt præter me amplius. Non
ſedebo, vidua & ignorabo ſterilitatem.
9 * Venient tibi duo hæc ſubitò in die vna,
ſterilitas & viduitas. Vniuerſa venerunt ſu
per te propter multitudinem maleficiorũ
tuorum vehementem.
10 * Et fiduciam habuiſti in malitia tua, &
C dixiſti, Nõ eſt qui videat me. Sapientia tua
& ſcientia tua hæc decepit te. Et dixiſti in
corde tuo, Ego ſum, & præter me non eſt
altera.
11 * Veniet ſuper te malum, & neſcies or-
tum eius: & irruet ſuper te calamitas, quam
non poteris expiare. Veniet ſuper te repen-
te miſeria, quam neſcies.
12 * Sta cum incantatoribus tuis, & cum
multitudine maleficiorum tuorum in qui-
D bus laboraſti ab adoleſcentia tua, ſi fortè
quid proſit tibi, aut ſi poſſis fieri fortior.
13 * Defeciſti in multitudine conſiliorum
tuorum. Stent & ſaluent te augures cæli,
qui contemplabantur ſydera, & ſupputa-
bant menſes vt ex eis annunciarent ven-
tura tibi.
14 * Ecce facti ſunt quaſi ſtipula; ignis com
buſſit eos. non liberabunt animam ſuam
de manu flammæ n on ſunt prunæ quibus
calefiant, nec focus vt ſedeant ad eum.
15 * Sic facta ſunt tibi, in quibuſcunque la
boraueras. Negociatores tui ab adoleſcen-
tia tua, vnuſquiſque in via ſua errauerunt.
non eſt qui ſaluet te.

תרגום יונתן

5 תִּיבִי שָׁתְקָא וְעוֹלִי בְּקַבְלָא מַלְכוּת כַּסְדָּאֵי אֲרֵי לָא הוֹסְפִין דְּיִקְרוּן לִיךְ תַּקִּיפַת מַלְכְוָן :
6 רְגֵזַת עַל עַמִּי אַפֵּסֵת אַחְסַנְתִּי וּמְסַרְתִּינוּן בִּידִיךְ לָא אִתְמְלֵית עֲלֵיהוֹן רַחֲמִין עַל סָבָא אַתְקֵיפְתְּ מַרְוָתִיךְ לַחֲדָא :
7 וַאֲמַרְתְּ לְעָלַם אֱהֵי תַּקִּיפַת מַלְכְוָן עַד לָא שַׁוֵּית אִלֵּין עַל לִבִּיךְ לָא אֶדְכַּרְתְּ לְסוֹפָא :
8 וּכְעַן שְׁמַעִי דָא מְפַנַּקְתָּא דְיָתְבָא לְרָחְצָן דְּאָמְרָה בְּלִבָּהּ אֲנָא וְלֵית בַּר מִנִּי עוֹד לָא אֶתֵיב אַרְמְלוּ וְלָא אֶדַּע תִּכְלוּ :
9 וְיֵיתְיָן לִיךְ תַּרְתֵּין אִלֵּין זְמַן בְּיוֹמָא חַד תִּכֵל וְאַרְמְלוּ כַּדְשְׁלְמָן יֵיתוּן עֲלַךְ בִּסְגִיאוּת חַרָשַׁךְ בִּתְקוֹף קְסָמַךְ לַחֲדָא :
10 וְאִתְרְחֵצְתְּ בְּבִישְׁתִּיךְ אֲמַרְתְּ לֵית דְּחָזֵי יָתִי חָכְמְתִיךְ וּמַדָּעִיךְ הִיא מְנַעַת יָתִיךְ מִלְּמִתַּב וַאֲמַרְתְּ בְּלִבִּיךְ אֲנָא וְלֵית בַּר מִנִּי עוֹד :
11 וְתֵיתֵי עֲלַךְ בִּישְׁתָא לָא תִדְעִין לְמִבְעֵי עֲלַהּ וְתִפּוֹל עֲלַךְ עָקָא וְלָא תִיכְלִין לְאַעְדָיוּתַהּ וְתֵיתֵי עֲלַךְ בִּתְכֵיף אִתְרַגּוּשָׁא לָא תִדְעִין :
12 קוּמִי כְעַן בִּקְסוּמַיִךְ וּבִסְגִיוּת חַרָשַׁיִךְ דַּהֲוֵית מִתְעַסְקָא בְּהוֹן מִינְקוּתִיךְ מָאִים תִּיכְלִין לַהֲנָאָה מָאִים תִּיכְלִין לְמִתְקַף :
13 לְאֵית בִּסְגִיוּת מִלְּכָךְ יְקוּמוּן כְּעַן וְיִפְרְקוּנִיךְ דַּהֲווֹ מְסַכַּן לְמַזָּלַת שְׁמַיָּא חָזַן בְּכוֹכְבַיָּא מְהוֹדְעִין זִמְנַיָּא מְטוֹעִין לִיךְ לְמֵימַר כֵּן עָתִיד לְמֵיתֵי
עֲלַךְ יְרַח בִּירַח : 14 הָא הֲווֹ חַלָּשִׁין כְּקַשָּׁא עַמְמַיָּא דְתַקִּיפִין כְּאֶשָּׁתָא שֵׁצִינוּן לָא יְשֵׁזְבוּן יַת נַפְשְׁהוֹן מִיַּד קָטוֹלִין לֵית לְהוֹן שְׁאָר וּמְשֵׁזִיב
אַף לָא אֲתַר לְאִשְׁתֵּזָבָא בֵיהּ : 15 כֵּן הֲווֹ בִיךְ עוֹבָדֵי שִׁקְרִיךְ דַּהֲוֵית מִתְעַסְקָא בְּהוֹן מִינְקוּתִיךְ שִׁלְטוֹנֵי תָּקְפִיךְ גְּבַר לָקֳבֵל
אַפּוֹהִי גְּלוֹ לֵית דְּפָרִיק לִיךְ :

*‡ Sede compuncta, ingredere in tenebras fi- 5
lia Chaldæorum. non vltrà vocaberis fortitu-
do regni.
‡ Iratus sum contra populum meum, conta- 6
minaui hæreditatem meam. ego dedi eos in ma-
nu tua; tu autem non dedisti eis misericordiam.
senis aggrauasti iugum valdè.
‡ Et dixisti: In æternum ero domina. Non 7
intellexisti hæc in corde tuo, neque recordata es
nouissimorum.
‡ Nunc autem audi hæc delicata, sedens, con- 8
fidens, dicens in corde tuo: Ego sum, & non est
alia. Non sedebo vidua, neque sciam sterili-
tatem.
‡ Nunc autem venient super te duo hæc 9
subitò in die vna, sterilitas & viduitas ve-
niet subitò super te: in veneficio tuo, in fortitu-
dine incantatorum tuorum vehementer
‡ in spe nequitiæ tuæ. Tu enim dixisti: Ego 10
sum, & non est alia. scias quoniam prudentia
horum & fornicatio tua tibi erit opprobrium.
& dixisti in corde tuo: Ego sum, & non est
alia.
‡ Et veniet super te perditio, & nescies fo- 11
ueam & incides in eam. & veniet super te
calamitas, & non poteris munda fieri. & ve-
niet super te de repentè perditio, & non cog-
nosces.
‡ Sta nunc in incantationibus tuis & mul- 12
tis veneficiis tuis, quæ didicisti ab adolescentia
tua, si poteris iuuari.
‡ Laborasti in consiliis tuis. stent iam & sal- 13
uent te astrologi cæli; qui contemplantur stel-
las, annuncient tibi, quid venturum sit su-
per te.
‡ Ecce omnes quasi stipulæ in igne comburen- 14
tur, & non eruent animam suam de flamma,
quia habes carbones ignis, sedebis super eos.
‡ Hi erunt tibi adiutorium. laborasti in com- 15
mutatione tua, ab adolescentia tua homo in se-
metipso errauit, tibi autem non erit salus.*

5 ‡ κάθισον κατανενυγμένη, εἴσελθε εἰς τὸ σκότος θύγα-
τερ χαλδαίων. οὐκ ἔτι μὴ κληθῇς ἰσχὺς βασιλείας·
6 ‡ παρωξύνθην ἐπὶ τῷ λαῷ μου, ἐμίανα τὴν κλη-
ρονομίαν μου. ἐγὼ ἔδωκα αὐτοὺς εἰς τὴν χεῖρά σου, σὺ δὲ
οὐκ ἔδωκας αὐτοῖς ἔλεος. τοῦ πρεσβύτου ἐβάρυνας τὸν
ζυγὸν σφόδρα·
7 ‡ καὶ εἶπας, εἰς τὸν αἰῶνα ἔσομαι ἄρχουσα. οὐκ ἐ-
νόησας ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ σου, οὐδὲ ἐμνήσθης τὰ ἔ-
σχατα.
8 ‡ νῦν δὲ ἄκουε ταῦτα τρυφερά, ἡ καθημένη, ἡ πεποι-
θυῖα, ἡ λέγουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, ἐγώ εἰμι, καὶ
οὐκ ἔστιν ἑτέρα. οὐ καθίσω χήρα, οὐδὲ γνώσομαι ὀρ-
φανίαν.
9 ‡ νῦν δὲ ἥξει ἐπὶ σὲ τὰ δύο ταῦτα ἐξαίφνης ἐν
ἡμέρᾳ μιᾷ, ἀτεκνία καὶ χηρεία ἥξει ἐξαίφνης ἐπὶ σέ·
ἐν τῇ φαρμακείᾳ σου ἐν τῇ ἰσχύϊ τῶν ἐπαοιδῶν σου
σφόδρα
10 ‡ ἐπὶ ἐλπίδι τῆς πονηρίας σου. σὺ γὰρ εἶπας, ἐγώ εἰ-
μι, καὶ οὐκ ἔστιν ἑτέρα. γνῶθι ὅτι ἡ σύνεσις τούτων καὶ ἡ
πορνεία σου σοὶ ἔσται αἰσχύνη. καὶ εἶπας ἐν τῇ καρδίᾳ σου,
ἐγώ εἰμι, καὶ οὐκ ἔστιν ἑτέρα.
11 ‡ καὶ ἥξει ἐπὶ σὲ ἀπώλεια, καὶ οὐ μὴ γνῷς βόθυνον,
καὶ ἐμπέσεις εἰς αὐτόν. καὶ ἥξει ἐπὶ σὲ ταλαιπωρία, καὶ οὐ
δυνήσῃ καθαρὰ γενέσθαι. καὶ ἥξει ἐπὶ σὲ ἐξαπίνης ἀπώ-
λεια, καὶ οὐ γνώσῃ.
12 ‡ στῆθι νῦν ἐν ταῖς ἐπαοιδαῖς σου καὶ τῇ πολλῇ φαρ-
μακείᾳ σου, ἃ ἐμάνθανες ἐκ νεότητός σου, εἰ δυνήσῃ ὠ-
φεληθῆναι·
13 ‡ κεκοπίακας ἐν ταῖς βουλαῖς σου. στήτωσαν
δὴ καὶ σωσάτωσάν σε οἱ ἀστρολόγοι τοῦ οὐρανοῦ, οἱ ὁ-
ρῶντες τοὺς ἀστέρας, ἀναγγειλάτωσάν σοι, τί μέλλει ἔρ-
χεσθαι ἐπὶ σέ.
14 ‡ ἰδοὺ πάντες ὡς φρύγανα ἐπὶ πυρὶ κατακαυθήσον-
ται, καὶ οὐ μὴ ἐξέλωνται τὴν ψυχὴν αὐτῶν ἐκ φλογός,
ὅτι ἔχεις ἄνθρακας πυρός, καθήσεις ἐπ᾽ αὐτούς.
15 ‡ οὗτοι ἔσονταί σοι βοήθεια· ἐκοπίασας ἐν τῇ ἐναλλα-
γῇ σου, ἀπὸ τῆς νεότητός σου ἄνθρωπος καθ᾽ ἑαυτὸν ἐπλα-
νήθη, σοὶ δὲ οὐκ ἔσται σωτηρία.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Sede tacens, & ingredere in tenebras, regnum Chaldęorum; quia non addent vocare te fortitudinem regnorum.
6 Iratus sum contra populum meum, prophanaui hæreditatem meam, & tradidi eos in manu tua: non es impletus miserationibus super eos. super senem aggrauasti subiectionem tuam nimis.
7 Et dixisti: In æternum ero fortitudo regnorum: adhuc non posuisti hæc super cor tuum, nec recordata es finis eorum.
8 Et nunc audi hoc delicata quæ habitas confidenter, dicens in corde suo: Ego sum, & non est præter me amplius: non sedebo vidua, nec sciam orbationem.
9 Et venient tibi duo hæc subitò in die vno, orbatio & viduitas; cùm fuerint perfectę, venient super te, in multitudine maleficiorum tuorum, & in fortitudine incantationum tuarum vehementer.
10 Et confisa es in malitia tua. dixisti: Non est qui videat me. sapientia tua & scientia tua ipsa prohibuit te ne habitares. Et dixisti in corde tuo: Ego sum, & præter me non est amplius.
11 Et veniet super te malum, & nescies deprecari super ipsum. & cadet super te tribulatio, & non poteris auferre eam. & veniet super te repentè tumultus quem nescis.
12 Sta nunc cum diuinationibus tuis, & in multitudine maleficiorum tuorum, in quibus laborasti ab infantia tua: si fortè poteris prodesse, aut si fortè poteris confortari.
13 Laborasti in multitudine consiliorum tuorum. stent nunc & saluent te qui contemplantur sydera cæli, & vident in stellis: qui tempora scire faciunt, seducunt te dicentes: Sic venturum est tibi per singulos menses.
14 Ecce facti sunt infirmi quasi stipula, populi qui erant fortes quasi ignis: consumpsit eos, & non liberabunt animam suam de manu occidentium: nec erit eis residuum, nec qui euadat, nec erit eis locus in quo liberentur.
15 Sic fuerunt in te operantes iniquitates tuas, in quibus laborasti ab infantia tua; principes fortitudinis tuæ; vnusquisque migrauit contra faciem suam; non est qui saluet te.

מח

1 ׃ שִׁמְעוּ־זֹאת בֵית־יַעֲקֹב הַנִּקְרָאִים בְּשֵׁם
יִשְׂרָאֵל וּמִמֵּי יְהוּדָה יָצָאוּ הַנִּשְׁבָּעִים׀ בְּשֵׁם
יְהוָה וּבֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַזְכִּירוּ לֹא בֶאֱמֶת וְלֹא
בִצְדָקָה ׃
2 ׃ כִּי־מֵעִיר הַקֹּדֶשׁ נִקְרָאוּ וְעַל־אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
נִסְמָכוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ ׃
3 ׃ הָרִאשֹׁנוֹת מֵאָז הִגַּדְתִּי וּמִפִּי יָצְאוּ וְאַשְׁמִיעֵם
פִּתְאֹם עָשִׂיתִי וַתָּבֹאנָה ׃
4 ׃ מִדַּעְתִּי כִּי קָשֶׁה אָתָּה וְגִיד בַּרְזֶל עָרְפֶּךָ וּמִצְחֲךָ
נְחוּשָׁה ׃
5 ׃ וָאַגִּיד לְךָ מֵאָז בְּטֶרֶם תָּבוֹא הִשְׁמַעְתִּיךָ פֶּן־
תֹּאמַר עָצְבִּי עָשָׂם וּפִסְלִי וְנִסְכִּי צִוָּם ׃
6 ׃ שָׁמַעְתָּ חֲזֵה כֻּלָּהּ וְאַתֶּם הֲלוֹא תַגִּידוּ הִשְׁמַעְתִּיךָ
חֲדָשׁוֹת מֵעַתָּה וּנְצֻרוֹת וְלֹא יְדַעְתָּם ׃
7 ׃ עַתָּה נִבְרְאוּ וְלֹא מֵאָז וְלִפְנֵי־יוֹם וְלֹא שְׁמַעְתָּם
פֶּן־תֹּאמַר הִנֵּה יְדַעְתִּין ׃
8 ׃ גַּם לֹא־שָׁמַעְתָּ גַּם לֹא יָדַעְתָּ גַּם מֵאָז לֹא־פִתְּחָה
אָזְנֶךָ כִּי יָדַעְתִּי בָּגוֹד תִּבְגּוֹד וּפֹשֵׁעַ מִבֶּטֶן קֹרָא לָךְ ׃
9 ׃ לְמַעַן שְׁמִי אַאֲרִיךְ אַפִּי וּתְהִלָּתִי אֶחֱטָם־לָךְ
לְבִלְתִּי הַכְרִיתֶךָ ׃
10 ׃ הִנֵּה צְרַפְתִּיךָ וְלֹא בְכָסֶף בְּחַרְתִּיךָ בְּכוּר עֹנִי ׃
11 ׃ לְמַעֲנִי לְמַעֲנִי אֶעֱשֶׂה כִּי־אֵיךְ יֵחָל וּכְבוֹדִי לְאַחֵר
לֹא אֶתֵּן ׃
12 ׃ שְׁמַע אֵלַי יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל מְקֹרָאִי אֲנִי־הוּא אֲנִי
רִאשׁוֹן אַף אֲנִי אַחֲרוֹן ׃
13 ׃ אַף־יָדִי יָסְדָה אֶרֶץ וִימִינִי טִפְּחָה שָׁמָיִם קֹרֵא
אֲנִי אֲלֵיהֶם יַעַמְדוּ יַחְדָּו ׃
14 ׃ הִקָּבְצוּ כֻלְּכֶם וּשְׁמָעוּ מִי בָהֶם הִגִּיד אֶת־אֵלֶּה
יְהוָה אֲהֵבוֹ יַעֲשֶׂה חֶפְצוֹ בְּבָבֶל וּזְרֹעוֹ כַּשְׂדִּים ׃

CAP. XLVIII.

1 AVdite hæc domus Iacob, qui vocamini
A nomine Iſrael,& de aquis Iuda exiſtis, q
iuratis in nomine Domini,&Dei Iſrael re-
cordamini, non in veritate neque in iu-
ſtitia.
2 ‡ De ciuitate enim ſancta vocati ſunt,
& ſuper Deum Iſrael conſtabiliti ſunt.Do-
minus exercituum nomen eius.
3 ‡ Priora ex tunc annunciaui, & ex ore
meo exierunt, & audita feci ea, repentè o-
peratus ſum,& venerunt.
4 ‡ Sciui enim quia durus es tu, & neruus
ferreus ceruix tua, & frons tua ærea.
5 ‡ Prædixi tibi ex tunc, antequàm veni-
rent indicaui tibi, ne fortè diceres: Idola
mea fecerunt hæc,& ſculptilia mea,& con
flatilia mandauerunt iſta.
6 ‡ Quæ audiſti vide omnia. vos autem
B non annunciaſtis. Audita tibi feci noua ex
tunc, & conſeruata ſunt quæ neſcis.
7 ‡ Nunc creata ſunt, & non ex tunc &
ante diem, & non audiſti ea: ne fortè di-
cas; Ecce cognoui ea.
8 ‡ Neque audiſti, neque cognouiſti,neq;
extunc aperta eſt auris tua.Scio enim quia
præuaricans præuaricaberis,& tranſgreſſo-
rem ex vtero vocaui te.
9 ‡ Propter nomen meum longè faciam
furorem meum, & laude mea infrenabo
te ne intereas.
10 ‡ Ecce excoxi te, ſed non quaſi argen-
tum: elegi te in camino paupertatis.
11 ‡ Propter me, propter me faciam, vt
non blaſphemer: & gloriam meam alteri
non dabo.
12 ‡ Audi me Iacob, & Iſrael quem ego
C voco. Ego ipſe, ego primus & ego nouiſ-
ſimus.
13 ‡ Manus quoque mea fundauit terram,
& dextera mea menſa eſt cælos. ego voca-
bo eos, & ſtabunt ſimul.
14 ‡ Congregamini omnes vos, & audite.
Quis de eis annunciauit hæc? Dominus di
lexit eum, faciet voluntatem ſuam in Ba-
bylone, & brachium ſuum in Chaldæis.

תרגום יונתן

מח

1 שְׁמַעוּ דָא בֵית יַעֲקֹב דְמִתְקְרַן בִּשְׁמָא דְיִשְׂרָאֵל וּמִזַרְעִית יְהוּדָה נְפַקוּ וּגְזַר לְהוֹן קְיָם בִּשְׁמָא דַייָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל לָא יִפְסֹק דְכַרְנְהוֹן הֲלָא
קְיָם מֵימְרֵיה בִּקְשׁוֹט וּבִזְכוּ ׃ 2 אֲרֵי בְּקַרְתָּא דְקֻדְשָׁא חוּלְקְהוֹן וְעַל אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל רְחִצַנְהוֹן יְיָ צְבָאוֹת שְׁמֵהּ ׃ 3 קַדְמָיָתָא מִבְּכֵין
חַוֵּיתִי וּמִמֵּימְרִי נְפַקָא וּבְסַרְתְּנוּן בִּתְכֵיף עֲבַדְתִּנוּן וַאֲתָאָה ׃ 4 גְלֵי קֳדָמַי דְאַתְּ סַרְבָן וְקַשֵּׁי כְּבַרְזְלָא קְדָלָךְ וּבֵית עֵינָךְ חֲסִין כִּנְחָשָׁא ׃
5 וְחַוֵּיתִי לָךְ מִבְּכֵין עַד לָא יֵיתוּן בְּסַרְתָּךְ דִלְמָא תֵימַר דַחֲלָתִי עֲבַדְתִּנוּן וְצַלְמִי וּמַתְּכֵי אַתְכְּנוּן ׃ 6 שְׁמַעְתָּ הָא אִתְגְּלִיַת לְכָל עַם מַה
דְאִתְגְּלִיַת לְכוֹן וְאַתּוּן הֲלָא תְחַוּוּן בְּסַרְתָּךְ חַדְתָּן מִכְּעַן וּנְטִירָן דְלָא יְדַעְתְּנִין ׃ 7 כְּעַן אִתְבְּרִיאָה וְלָא מִבְּכֵין וּקֳדָם יוֹם מֵיתֵיהוֹן וְלָא
בַּסַרְתְּנוּן דִילְמָא תֵימַר הָא יְדַעְתִּנוּן ׃ 8 אַף לָא שְׁמַעְתְּ לְמִלֵי נְבִיַּיָא אַף לָא קַבֵּלְתָּא אֻלְפַן אוֹרַיְתָא אַף לְפִתְגָמֵי בִּרְכָן וּלְוָטִין קְיָמֵי
דְאַקִימֶת עִמְּכוֹן בְּחוֹרֵב לָא אַרְכֵינְתָּא אֻדְנָךְ לְקַבָּלָא אֲרֵי גְלֵי קֳדָמַי דְשַׁקָּרָא תְשַׁקַּר וּמָרוֹד מִמְּעִין יִתְקְרֵי לָךְ ׃ 9 בְּדִיל שְׁמִי אַרְחֵק רֻגְזִי
וְתֻשְׁבַּחְתִּי אֲקַיֵּים לָךְ בְּדִיל דְלָא לְשֵׁיצָיוּתָךְ ׃ 10 הָא צְרַפְתָּךְ וְלָא בִכְסַף בְּחַרְתָּךְ בִּדְחוּק מִסְכְּנוּ ׃ 11 בְּדִיל שְׁמִי בְּדִיל מֵימְרִי אַעְבֵּד דְלָא
יִתְחַל וִיקָרִי דְאִתְגְּלֵיתִי עֲלֵיכוֹן לְעַם אָחֳרָן לָא אֶתֵּן ׃ 12 קַבִּלוּ לְמֵימְרִי דְבֵית יַעֲקֹב וְיִשְׂרָאֵל מְזַמְנִי אֲנָא הוּא אֲנָא הוּא דְמִלְקַדְמִין אַף עָלְמֵי
עָלְמַיָא דִילִי אִנּוּן וּבַר מִנִּי לֵית אֱלָהָא ׃ 13 אַף בְּמֵימְרִי שַׁכְלְלִית אַרְעָא וּבִגְבוּרְתִּי תָלֵית שְׁמַיָא קְרֵית אֲנָא לְהוֹן קָמוּ כַחְדָא ׃
14 אִתְכְּנַשׁוּ כֻּלְּכוֹן וּשְׁמָעוּ מַן בְּכוֹן חַוֵּי יַת אִלֵּין יְיָ מְרַחֵם לֵהּ לְיִשְׂרָאֵל יַעְבֵּד רְעוּתֵיהּ בְּבָבֶל וּתְקוֹף דְרָע גְבוּרְתֵּיהּ יִגְלֵי בְּכַסְדָּאֵי ׃

CAP. XLVIII.

Audite hæc domus Iacob, vocati in nomine 1
Israel, & de aqua Iuda exeuntes, iuran-
tes in nomine Domini Dei Israel, recensentes, nō
cum veritate neque cum iustitia:
Et adhærentes nomini ciuitatis sanctæ, & 2
in Deo Israel contra stabiliti. Dominus Sabaoth
nomen ei.
Priora adhuc annunciaui, & de ore meo 3
egressa sunt, & auditum factum est. subito fe-
ci, & venerunt.
Scio quia durus es, & neruus ferreus 4
collum tuum, & frons tua ænea.
Et annunciaui tibi olim antequàm veni- 5
rent super te. auditum tibi feci, ne fortè diceres,
Quia idola mea fecerunt: & dices, Quia sculpti
lia & conflatilia mandauerunt mihi.
Audistis omnia, & vos non cognouistis: 6
sed & audita tibi feci noua ex nunc quæ futu-
ra sunt:
Et non dixi, Nunc fiunt, & non olim, & 7
non prioribus diebus, & non audisti ea. ne di-
cas: Certè noui ea.
Neque nosti, neque sciuisti, neque à prin- 8
cipio aperui tuas aures. Noui enim quòd præ-
uaricans præuaricaberis, & iniquus adhuc ex
vtero vocaberis.
Propter meum nomen ostendam tibi furo- 9
rem meum, & gloriosa mea inducam super te,
vt non destruam te.
Ecce vendidi te non propter argentum; 10
erui te de fornace paupertatis.
Propter me faciam, quia meum nomen pol- 11
luitur, & gloriam meam alteri non dabo.
Audi me Iacob & Israel, quem ego vo- 12
co: Ego sum primus, & ego in sempiternum.
Et manus mea fundauit terram, & dex- 13
tera mea firmauit cælum. vocabo ego eos, &
stabunt simul.
Et congregabuntur omnes & audient, Quis 14
eis annunciauit hæc? Diligens te, feci volunta-
tem tuam super Babylonem, vt auferrem se-
men Chaldæorum.

μη'.

1 Ἀκούσατε ταῦτα οἶκος ἰακώβ, οἱ κεκλημένοι ἐπὶ
τῷ ὀνόματι ἰσραήλ, καὶ ἐξ ὕδατος ἰούδα ἐξελθόντες οἱ
ὀμνύοντες τῷ ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ μιμνησκόμενοι,
οὐ μετ' ἀληθείας οὐδὲ μετὰ δικαιοσύνης·
2 καὶ ἀντεχόμενοι τῷ ὀνόματι τῆς πόλεως τῆς ἁγίας,
καὶ ἐπὶ τῷ θεῷ ἰσραὴλ ἀντιστηριζόμενοι. κύριος σα-
βαὼθ ὄνομα αὐτῷ.
3 τὰ πρότερα ἔτι ἀνήγγειλα, καὶ ἐκ τοῦ στόματός μου ἐξ-
ῆλθεν, καὶ ἀκουστὸν ἐγένετο. ἐξάπινα ἐποίησα καὶ ἐπῆλθεν.
4 γινώσκω ὅτι σκληρὸς εἶ καὶ νεῦρον σιδηροῦν ὁ τράχη-
λός σου, καὶ τὸ μέτωπόν σου χαλκοῦν.
5 καὶ ἀνήγγειλά σοι πάλαι πρὶν ἐλθεῖν ἐπὶ σέ. ἀκουστόν
σοι ἐποίησα μήποτε εἴπῃς, ὅτι τὰ εἴδωλά μου ἐποίησε. καὶ
εἴπῃς, ὅτι τὰ γλυπτὰ καὶ τὰ χωνευτὰ ἐνετείλατό μοι.
6 ἠκούσατε πάντα, καὶ ὑμεῖς οὐκ ἔγνωτε, ἀλλὰ καὶ
ἀκουστά σοι ἐποίησα, τὰ καινὰ ἀπὸ τοῦ νῦν ἃ μέλλει γε-
νέσθαι·
7 καὶ οὐκ εἶπα, νῦν γίνεται, καὶ οὐ πάλαι, καὶ οὐ προ-
τέραις ἡμέραις, καὶ οὐκ ἤκουσας αὐτά. μὴ εἴπῃς, ναὶ γι-
νώσκω αὐτά·
8 οὔτε ἔγνως, οὔτε ἠπίστασο, οὔτε ἀπ' ἀρχῆς ἤνοιξά σου
τὰ ὦτα. ἔγνων γὰρ ὅτι ἀθετῶν ἀθετήσεις, καὶ ἄνομος ἔτι
ἐκ κοιλίας κληθήσῃ.
9 ἕνεκεν τοῦ ἐμοῦ ὀνόματος δείξω σοι τὸν θυμόν
μου, καὶ τὰ ἔνδοξά μου ἐπάξω ἐπὶ σέ, ἵνα μὴ ἐξο-
λοθρεύσω σε.
10 ἰδοὺ πέπρακά σε οὐχ ἕνεκεν ἀργυρίου, ἐξειλόμην
σε ἐκ καμίνου πτωχείας.
11 ἕνεκεν ἐμοῦ ποιήσω, ὅτι τὸ ἐμὸν ὄνομα βεβηλοῦται,
καὶ τὴν δόξαν μου ἑτέρῳ οὐ δώσω.
12 ἄκουέ μου ἰακὼβ καὶ ἰσραήλ, ὃν ἐγὼ καλῶ, ἐγώ εἰμι
πρῶτος καὶ ἐγὼ εἰς τὸν αἰῶνα.
13 καὶ ἡ χείρ μου ἐθεμελίωσε τὴν γῆν, καὶ ἡ δεξιά
μου ἐστερέωσε τὸν οὐρανόν· καλέσω ἐγὼ αὐτούς, καὶ στή-
σονται ἅμα.
14 καὶ συναχθήσονται πάντες καὶ ἀκούσονται, τίς αὐτοῖς ἀ-
νήγγειλε ταῦτα. ἀγαπῶν σε ἐποίησα τὸ θέλημά σου ἐπὶ βα-
βυλῶνα ἆραι σπέρμα χαλδαίων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XLVIII.

Audite hoc domus Iacob, qui vocamini in nomine Domini, & de cognatione Iuda existis, quibus initum est pactum in nomine Dñi Dei Israel, non cessabit memoria eorum: an non stat verbum eius in veritate & iustitia? [2] Quoniam in ciuitate sancta est pars eorum, & in Deo Israel confidentia eorum. Dñs exercituum nomen eius. [3] Quæ prima fuerunt, ex tunc annunciaui, & de verbo meo exierunt, & annunciaui ea: repentè feci ea, & euenerunt. [4] Manifestum est coram me quòd rebellis sis, & durum sicut ferrum collum tuum, & frons tua fortis sicut æs. [5] Annunciaui enim tibi ex tunc: antequàm veniant, indicaui tibi: ne fortè dicas: Idolum meum fecit illa, & simulachrum meum, & conflatile meum firmauit ea. [6] Nunquid audisti vtrùm reuelatum sit omni populo id quod reuelatum est vobis? & vos nōne annunciabitis? nunciaui tibi noua deinceps; & conseruata, quę nescis. [7] Nunc creata sunt, & non ex tunc, & ante diem aduentus eorum non annunciaui ea, ne fortè dicas: Ecce ego cognoui ea. [8] Nec enim audisti verba prophetarum, nec suscepisti doctrinā Legis, nec inclinasti aurem tuam vt susciperes verba benedictionum & maledictionum pacti mei quod statui vobiscum in Horeb: quia manifestum est coram me quòd præuaricans præuaricaberis, & transgressor ex vtero vocaberis. [9] Propter nomen meum, longè faciam furorem meum; & propter laudem meā sustentabo te, vt non consumam te. [10] Ecce conflaui te, & non in argento; probaui te in angustia paupertatis.
[11] Propter nomen meum, & propter Verbum meū faciam vt non violetur. & gloriā meam quam reuelaui vobis, populo alteri non dabo.
[12] Obedite verbo meo domus Iacob, & Israel inuitatus meus: ego ipse, ego ipse qui sum ab initio; etiam secula seculorum mea sunt, & absque me non est Deus. [13] Etiam in verbo meo fundaui terram, & in potentia mea appendi cælos: vocaui eos, & steterunt simul.
[14] Congregamini omnes vos, & audite quis in vobis annunciet hæc. Dominus enim propter dilectionem qua dilexit Israel, faciet voluntatem suam in Babylonem, & fortitudinem brachii sui reuelabit in Caldæos.

15 * אֲנִי אֲנִי דִּבַּרְתִּי אַף־קְרָאתִיו הֲבִאֹתִיו וְהִצְלִיחַ
דַּרְכּוֹ׃
16 * קִרְבוּ אֵלַי שִׁמְעוּ־זֹאת לֹא מֵרֹאשׁ בַּסֵּתֶר
דִּבַּרְתִּי מֵעֵת הֱיוֹתָהּ שָׁם אָנִי וְעַתָּה אֲדֹנָי יְהוִה
שְׁלָחַנִי וְרוּחוֹ׃
17 * כֹּה־אָמַר יְהוָה גֹּאַלְךָ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל אֲנִי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מְלַמֶּדְךָ לְהוֹעִיל מַדְרִיכְךָ בְּדֶרֶךְ
תֵּלֵךְ׃
18 * לוּא הִקְשַׁבְתָּ לְמִצְוֹתָי וַיְהִי כַנָּהָר שְׁלוֹמֶךָ
וְצִדְקָתְךָ כְּגַלֵּי הַיָּם׃
19 * וַיְהִי כַחוֹל זַרְעֶךָ וְצֶאֱצָאֵי מֵעֶיךָ כִּמְעֹתָיו לֹא־
יִכָּרֵת וְלֹא־יִשָּׁמֵד שְׁמוֹ מִלְּפָנָי׃
20 * צְאוּ מִבָּבֶל בִּרְחוּ מִכַּשְׂדִּים בְּקוֹל רִנָּה הַגִּידוּ
הַשְׁמִיעוּ זֹאת הוֹצִיאוּהָ עַד־קְצֵה הָאָרֶץ אִמְרוּ גָּאַל
יְהוָה עַבְדּוֹ יַעֲקֹב׃
21 * וְלֹא צָמְאוּ בָּחֳרָבוֹת הוֹלִיכָם מַיִם מִצּוּר הִזִּיל
לָמוֹ וַיִּבְקַע־צוּר וַיָּזֻבוּ מָיִם׃
22 * אֵין שָׁלוֹם אָמַר יְהוָה לָרְשָׁעִים׃

מט

1 * שִׁמְעוּ אִיִּים אֵלַי וְהַקְשִׁיבוּ לְאֻמִּים מֵרָחוֹק יְהוָה
מִבֶּטֶן קְרָאָנִי מִמְּעֵי אִמִּי הִזְכִּיר שְׁמִי׃
2 * וַיָּשֶׂם פִּי כְּחֶרֶב חַדָּה בְּצֵל יָדוֹ הֶחְבִּיאָנִי וַיְשִׂימֵנִי
לְחֵץ בָּרוּר בְּאַשְׁפָּתוֹ הִסְתִּירָנִי׃
3 * וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי־אָתָּה יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־בְּךָ
אֶתְפָּאָר׃
4 * וַאֲנִי אָמַרְתִּי לְרִיק יָגַעְתִּי לְתֹהוּ וְהֶבֶל כֹּחִי
כִלֵּיתִי אָכֵן מִשְׁפָּטִי אֶת־יְהוָה וּפְעֻלָּתִי אֶת־אֱלֹהָי׃
5 * וְעַתָּה אָמַר יְהוָה יֹצְרִי מִבֶּטֶן לְעֶבֶד לוֹ לְשׁוֹבֵב
יַעֲקֹב אֵלָיו וְיִשְׂרָאֵל לֹא יֵאָסֵף וְאֶכָּבֵד בְּעֵינֵי יְהוָה
וֵאלֹהַי הָיָה עֻזִּי׃

15 * Ego locutus ſum,& vocaui eum; ad-
duxi eum, & directa eſt via eius.
16 * Accedite ad me,& audite hæc: Non à
principio in abſcondito locutus ſum. Ex
tẽpore antequàm fierent ibi eram;& nunc
Dominus Deus miſit me & ſpiritus eius.
17 * Hæc dicit Dominus redemptor tuus
D ſanctus Iſrael: Ego Dominus Deus tuus,
docens te vtilia, gubernans te in via qua
ambulas.
18 * Vtinam attendiſſes mandata mea, fa-
cta fuiſſet ſicut flumen pax tua, & iuſtitia
tua ſicut gurgites maris.
19 * Et fuiſſet quaſi arena ſemen tuum, &
ſtirps vteri tui vt lapilli eius. Non inter-
iſſet, & non fuiſſet attritum nomen eius à
facie mea.
20 * Egredimini de Babylone, fugite à Chal-
dæis, in voce exultationis annunciate, au-
ditum facite hoc, & afferte illud vſque ad
extrema terræ. dicite: Redemit Dominus
ſeruum ſuum Iacob.
21 *Non ſitierunt in deſerto cùm educeret
eos. aquam de petra produxit eis, & ſcidit
petram, & fluxerunt aquæ.
22 * Non eſt pax impiis, dicit Dominus.

CAP. XLIX.

1 AVdite inſulæ & attendite populi de lon
A gè: Dominus ab vtero vocauit me, de
ventre matris meæ recordatus eſt nominis
mei.
2 * Et poſuit os meum quaſi gladium a-
cutum, in vmbra manus ſuæ protexit me,
& poſuit me ſicut ſagittam electam. in
pharetra ſua abſcondit me:
3 * Et dixit mihi:Seruus meus es tu Iſrael,
quia in te glorificabor.
4 * Et ego dixi: In vacuum laboraui, ſine
cauſa & vanè fortitudinem meam con-
ſumpſi. Ergo iudicium meum cum Do-
mino, & opus meum cum Deo meo.
5 * Et nunc hæc dicit Dominus, formans
me ex vtero ſeruum ſibi vt reducam Iacob
ad eũ, & Iſrael non congregabitur. Et glo-
rificatus ſum in oculis Domini, & Deus
meus factus eſt fortitudo mea.

תרגום יונתן

15 אנא במימרי גזרית קים עם אברהם אבוכון אף רביתיה אעליתה לארע בית שכינתי ואצלחת אורחיה׃ 16 אתקרבו למימרי
שמעו דא לא מן אולא בסתרא מללית מעדן דאתפרשו עממיא מדחלתי מתמן אברהם קרבתיה לפלחני אמר נביא וכען יי אלהים שלחני
ומימריה׃ 17 כדנן אמר יי פרקך קדישא דישראל אנא יי אלהך מליף לך להנאה מחוי לך באורח דתהך׃ 18 אלו אציתתא לפקודי
יהוי פון כשפע נהר פרת שלמך וזכותך כגלי ימא׃ 19 והוי פון סגי כחלא דימא בנך ובני בנך כפירודהי לא יפסוק ולא ישתיצי שמה דישראל
מן קדמי לעלם׃ 20 פוקו מבבל ערקו ממדינת ארע כסדאי בקל תשבחא חוו ובסרו דא אפקוהא עד סייפי ארעא אמרו פרק יי עבדוהי
דבית יעקב׃ 21 ולא אצחינון בחרבתא דדברנון מיא מטנרא אפיק להון ובזע טנרא ונגדו מיא׃ 22 לית שלם אמר יי לרשיעיא׃

מט

1 קבלו נגוון לי ואציתא מלכון מרחיק יי עד לא הויתי זמנני ממעי אמי אדכר שמי׃ 2 ושוי פתגמוהי בפמי כחרב חריפא
בטלל גבורתיה אגין עלי ושויני כגיר בחיר דבבית אזנין מסתר׃ 3 ואמר לי עבדי את ישראל דבך אשתבח׃
4 ואנא אמרית לריקנו לאיתי ללמא ולא מדעם חילי שיציתי ברם דיני גלי קדם יי ואגר עובדי קדם אלהי׃
5 וכען אמר יי דאתקנני ממעין למהוי עבד פלח קדמוהי לאתבא דבית יעקב לפולחניה וישראל לדחלתיה יתקרב ויקרנה קדם יי
ומימר אלהי הוה בסעדי׃

* *Ego locutus sum, & ego vocaui: adduxi* 15
eum, & prosperaui viam eius.
* *Adducite ad me, & audite hæc: Non à* 16
principio in abscondito locutus sum; quando fie-
bat, ibi eram. & nunc Dominus Deus misit me,
& spiritus eius.
* *Sic dicit Dominus, Dominus qui liberauit* 17
te sanctus Israel: Ego Dominus Deus tuus, do-
cui te vt inuenires tu viam, in qua ambulabis
in ea.
* *Et si audisses mandata mea, facta fuisset* 18
vtique sicut flumen pax tua, & iustitia tua
quasi vnda maris.
* *Et fuisset vtique quasi arena semen tuum,* 19
& stirpes vteri tui vt puluis terræ: neque nunc
exterminaberis, neque peribit nomen tuum in
conspectu meo.
* *Exi de Babylone fugiens à Chaldæis, vocem* 20
exultationis annunciate, & auditum fiat hoc.
annunciate vsque ad extremum terræ. dicite;
Redemit Dominus seruum suum Iacob.
* *Et si sitierint per desertum ducet eos, aquã* 21
de petra educet eis. scindetur petra, & fluet a-
qua, & bibet populus meus.
* *Non est gaudere, dicit Dominus, impiis.* 22

CAP. XLIX.

Audite insulæ, & attendite gentes: Post 1
tempus multum stabit, dicit Dominus. De
ventre matris meæ vocauit nomen meum:
* *Et posuit os meum quasi gladium acutum,* 2
& sub protectione manus suæ abscondit me: po-
suit me quasi sagittam electam, & in pharetra
tua abscondit me.
* *Et dixit mihi: Seruus meus es tu Israel, et* 3
in te gloriabor.
* *Et ego dixi: Vanè laboraui, in vanum,* 4
in nihilum dedi fortitudinem meam. propter
hoc iudicium meum apud Dominum, & labor
meus coram Deo meo.
* *Et nunc sic dicit Dominus, qui formauit* 5
me ex vtero seruum sibi, vt congregarem Ia-
cob ad eum. & Israel congregabor, & glorifi-
cabor coram Domino: & Deus meus erit for-
titudo mea.

15 * ἐγὼ ἐλάλησα, καὶ ἐγὼ ἐκάλεσα, ἤγαγον αὐτὸν καὶ
εὐώδωσα τὴν ὁδὸν αὐτοῦ.
16 * προσαγάγετε πρός με, καὶ ἀκούσατε ταῦτα, οὐκ ἀπ'
ἀρχῆς ἐν κρυφῇ λελάληκα, ἡνίκα ἐγένετο ἐκεῖ ἤμην. καὶ
νῦν κύριος ὁ θεὸς ἀπέσταλκέ με, καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.
17 * οὕτως λέγει κύριος, κύριος ὁ ῥυσάμενός σε ὁ ἅγιος
ἰσραήλ, ἐγὼ κύριος ὁ θεός σου δέδειχά σοι τοῦ εὑρεῖν σε
τὴν ὁδόν, ἐν ᾗ πορεύσῃ ἐν αὐτῇ·
18 * καὶ εἰ ἤκουσας τῶν ἐντολῶν μου, ἐγένετο ἂν ὡς ποτα-
μὸς ἡ εἰρήνη σου, καὶ ἡ δικαιοσύνη σου ὡς κῦμα θαλάσσης.
19 * καὶ ἐγένετο ἂν ὡσεὶ ἄμμος τὸ σπέρμα σου, καὶ τὰ ἔκ-
γονα τῆς κοιλίας σου ὡς χοῦς τῆς γῆς, οὐδὲ νῦν οὐ μὴ ἐξολο-
θρευθῇς, οὐδὲ ἀπολεῖται τὸ ὄνομά σου ἐνώπιον ἐμοῦ.
20 * ἔξελθε ἐκ Βαβυλῶνος, φεύγων ἀπὸ τῶν χαλδαίων,
φωνὴν εὐφροσύνης ἀναγγείλατε, καὶ ἀκουστὸν γενέσθω
τοῦτο. ἀπαγγείλατε ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς. λέγετε, ἐρρύσα-
το κύριος τὸν δοῦλον αὐτοῦ ἰακώβ.
21 * καὶ ἐὰν διψήσωσι δι' ἐρήμου ἄξει αὐτούς, ὕδωρ ἐκ πέ-
τρας ἐξάξει αὐτοῖς. σχισθήσεται πέτρα καὶ ῥυήσεται ὕδωρ,
καὶ πίεται ὁ λαός μου.
22 * οὐκ ἔστιν χαίρειν, λέγει κύριος, τοῖς ἀσεβέσιν.

μθʹ.

1 * Ἀκούσατε νῆσοι καὶ προσέχετε ἔθνη, διὰ χρόνου
πολλοῦ στήσεται, λέγει κύριος. ἐκ κοιλίας μητρός μου
ἐκάλεσε τὸ ὄνομά μου·
2 * καὶ ἔθηκε τὸ στόμα μου ὡς μάχαιραν ὀξεῖαν, καὶ
ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἔκρυψέ με, ἔθηκέ με ὡσεὶ
βέλος ἐκλεκτόν, καὶ ἐν τῇ φαρέτρᾳ σου ἔκρυψέ με.
3 * καὶ εἶπέ μοι, δοῦλός μου εἶ σὺ ἰσραήλ, καὶ ἐν σοὶ
δοξασθήσομαι.
4 * καὶ ἐγὼ εἶπα, κενῶς ἐκοπίασα. εἰς μάταιον, εἰς
οὐδὲν ἔδωκα τὴν ἰσχύν μου. διὰ τοῦτο ἡ κρίσις μου παρὰ κυ-
ρίου, καὶ ὁ πόνος μου ἐναντίον τοῦ θεοῦ μου.
5 * καὶ νῦν οὕτως λέγει κύριος ὁ πλάσας με ἐκ κοιλίας
δοῦλον ἑαυτῷ, τοῦ συναγαγεῖν τὸν ἰακὼβ πρὸς αὐτόν. καὶ
ἰσραὴλ συναχθήσομαι, καὶ δοξασθήσομαι ἐναντίον κυ-
ρίου, καὶ ὁ θεός μου ἔσται ἰσχύς μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Ego in verbo meo pepigi pactum cum Abraham patre vestro: etiam vocaui eum, & introduxi eum in terrã domus maiestatis meæ: & direxi viam eius.
16 Accedite ad Verbum meum, audite hæc: non à principio in occulto locutus sum: à tempore quo separati sunt populi à timore mei, indè applicaui Abraham ad seruitutem meam. Dixit propheta: Et nunc Dominus Deus misit me, & Verbum eius.
17 Hæc dicit Dominus redemptor tuus sanctus Israelis: Ego Dominus Deus tuus, docens te profutura; indicãs tibi viam in qua ambules.
18 Si attendisses præceptis meis, esset vtique quasi inundatio fluminis Euphratis pax tua, & iustitia tua sicut fluctus maris.
19 Et essent vtique filij tui multi sicut arena maris, & filij filiorum tuorũ sicut lapilli eius: non cessabit nec consumetur nomen Israelis à facie mea in æternum.
20 Egredimini de Babylonẽ, fugite de prouincia terræ Chaldæorum: in voce laudis annunciate & narrate hoc, & efferte illud vsq; ad extrema terræ. dicite: Redemit Dominus seruos suos de domo Iacob.
21 Et non fecit eos sitire in desertis; deduxit eos; aquam de petra eduxit eis: & scidit petram, & fluxerunt aquæ.
22 Non est pax, dicit Dominus, impiis.

CAP. XLIX.

Obedite insulę mihi, & auscultent regna à longè: Dominus antequàm essem pręparauit me; ab vtero matris meæ recordatus est mei.
2 Et posuit verba sua in ore meo quasi gladium acutum: in vmbra potentiæ suæ protexit me: & posuit me quasi sagittam electam, quę abscondita est in pharetra.
3 Et dixit mihi: Seruus meus es tu Israel, in te enim laudabor.
4 Et ego dixi: In vacuum laboraui, in vanum & in nihilum fortitudinem meam consumpsi: veruntamen iudicium meum manifestum est coram Domino, & merces operum meorum coram Deo meo.
5 Et nunc dicit Dominus qui pręparauit me ex vtero, vt sim seruus ministrans coram eo; vt conuertam domũ Israel ad seruitutem eius: & Israel ad timorem eius applicabitur, & glorificabitur coram Domino, & Verbum Dei mei erit in adiutorium meum.

6 וַיֹּאמֶר נָקֵל מִהְיוֹתְךָ לִי עֶבֶד לְהָקִים אֶת־שִׁבְטֵי יַעֲקֹב וּנְצִירֵי יִשְׂרָאֵל לְהָשִׁיב וּנְתַתִּיךָ לְאוֹר גּוֹיִם לִהְיוֹת יְשׁוּעָתִי עַד־קְצֵה הָאָרֶץ׃

7 כֹּה אָמַר־יְהוָה גֹּאֵל יִשְׂרָאֵל קְדוֹשׁוֹ לִבְזֹה־נֶפֶשׁ לִמְתָעֵב גּוֹי לְעֶבֶד מֹשְׁלִים מְלָכִים יִרְאוּ וָקָמוּ שָׂרִים וְיִשְׁתַּחֲווּ לְמַעַן יְהוָה אֲשֶׁר נֶאֱמָן קְדֹשׁ יִשְׂרָאֵל וַיִּבְחָרֶךָּ׃

8 כֹּה אָמַר יְהוָה בְּעֵת רָצוֹן עֲנִיתִיךָ וּבְיוֹם יְשׁוּעָה עֲזַרְתִּיךָ וְאֶצָּרְךָ וְאֶתֶּנְךָ לִבְרִית עָם לְהָקִים אֶרֶץ לְהַנְחִיל נְחָלוֹת שֹׁמֵמוֹת׃

9 לֵאמֹר לַאֲסוּרִים צֵאוּ לַאֲשֶׁר בַּחֹשֶׁךְ הִגָּלוּ עַל־דְּרָכִים יִרְעוּ וּבְכָל־שְׁפָיִים מַרְעִיתָם׃

10 לֹא יִרְעָבוּ וְלֹא יִצְמָאוּ וְלֹא־יַכֵּם שָׁרָב וָשָׁמֶשׁ כִּי־מְרַחֲמָם יְנַהֲגֵם וְעַל־מַבּוּעֵי מַיִם יְנַהֲלֵם׃

11 וְשַׂמְתִּי כָל־הָרַי לַדָּרֶךְ וּמְסִלֹּתַי יְרֻמוּן׃

12 הִנֵּה־אֵלֶּה מֵרָחוֹק יָבֹאוּ וְהִנֵּה־אֵלֶּה מִצָּפוֹן וּמִיָּם וְאֵלֶּה מֵאֶרֶץ סִינִים׃

13 רָנּוּ שָׁמַיִם וְגִילִי אָרֶץ יִפְצְחוּ הָרִים רִנָּה כִּי־נִחַם יְהוָה עַמּוֹ וַעֲנִיָּו יְרַחֵם׃

14 וַתֹּאמֶר צִיּוֹן עֲזָבַנִי יְהוָה וַאדֹנָי שְׁכֵחָנִי׃

15 הֲתִשְׁכַּח אִשָּׁה עוּלָהּ מֵרַחֵם בֶּן־בִּטְנָהּ גַּם־אֵלֶּה תִשְׁכַּחְנָה וְאָנֹכִי לֹא אֶשְׁכָּחֵךְ׃

16 הֵן עַל־כַּפַּיִם חַקֹּתִיךְ חוֹמֹתַיִךְ נֶגְדִּי תָּמִיד׃

17 מִהֲרוּ בָּנָיִךְ מְהָרְסַיִךְ וּמַחֲרִבַיִךְ מִמֵּךְ יֵצֵאוּ׃

18 שְׂאִי־סָבִיב עֵינַיִךְ וּרְאִי כֻּלָּם נִקְבְּצוּ בָאוּ־לָךְ חַי־אָנִי נְאֻם־יְהוָה כִּי כֻלָּם כַּעֲדִי תִלְבָּשִׁי וּתְקַשְּׁרִים כַּכַּלָּה׃

19 כִּי חָרְבֹתַיִךְ וְשֹׁמְמֹתַיִךְ וְאֶרֶץ הֲרִסֻתֵךְ כִּי עַתָּה תֵּצְרִי מִיּוֹשֵׁב וְרָחֲקוּ מְבַלְּעָיִךְ׃

6 Et dixit: Parum est vt sis mihi seruus
ad suscitandas tribus Iacob, & fœces Israel
C conuertendas. Dedi te in lucem gentium,
vt sis salus mea vsque ad extremum terræ.
7 Hæc dicit Dominus redemptor Israel,
sanctus eius, ad contemptibilem animam
ad abominatam gentem; ad seruum dominorum.
Reges videbunt, & consurgēt principes,
& adorabunt propter Dominū, quia
fidelis est, & sanctum Israel qui elegit te.
8 Hæc dicit Dominus: In tempore placito
exaudiui te, & in die salutis auxiliatus
D sum tui. Et seruaui te, & dedi te in fœdus
populi vt suscitares terram, & possideres
9 hæreditates dissipatas: Vt diceres his qui
vincti sunt, Exite; & his qui in tenebris, Reuelamini.
Super vias pascentur, & in omnibus
planis pascuæ eorum.
10 Non esurient neque sitient, & nō percutiet
eos æstus & Sol, quia miserator eorum
reget eos, & ad fontes aquarum por-
11 tabit eos. Et ponam omnes montes
meos in viam, & semitæ meæ exaltabūtur.
12 Ecce isti de longè venient, & ecce illi ab
Aquilone & mari, & isti de terra Australi.
13 Laudate cæli, & exulta terra, iubilate
montes laude, quia consolatus est Domin⁹
populum suum, & pauperum suorum mi-
14 serebitur. Et dixit Sion: Dereliquit me
E Dominus, & Dominus oblitus est mei.
15 Nunquid obliuisci potest mulier infantem
suum, vt non misereatur filio vteri
sui? & si illa oblita fuerit, ego tamen non
16 obliuiscar tui. Ecce in manibus meis
descripsi te, muri tui corā oculis meis sem-
17 per. Venerunt structores tui, destruentes
te & dissipantes à te exibunt.
18 Leua in circuitu oculos tuos, & vide;
omnes isti congregati sunt, venerunt tibi.
Viuo ego dicit Dominus. Quia omnibus
his velut ornamento vestieris, & circundabis
tibi eos quasi sponsa.
19 Quia deserta tua & solitudines tuæ, &
terra ruinæ tuæ nunc angusta erunt præ
F habitatoribus, & longè fugabuntur qui
absorbebant te.

תרגום יונתן

6 וַאֲמַר הַזְעֵיר לְכוֹן דְּאַתּוּן מִתְקְרַן עַבְדַּי לַאֲקָמָא יַת שִׁבְטֵי יַעֲקֹב וְגָלְוַת יִשְׂרָאֵל לַאֲתָבָא וְאֶתְּנִינָךְ לִנְהוֹר עַמְמִין לְמֶהֱוֵי פֻּרְקָנִי עַד סִיָפֵי
אַרְעָא׃ 7 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ פָּרְקֵהּ דְּיִשְׂרָאֵל קַדִּישֵׁיהּ לִדְבְסִירִין בֵּינֵי עַמְמַיָּא לְדִמְטַלְטְלִין בֵּינֵי מַלְכְוָתָא לִדְהֲווֹ עַבְדִּין לְשִׁלְטוֹנִין לְהוֹן מַלְכִין
יֶחֱזוּן וִיקוּמוּן רַבְרְבִין וְיִסְגְּדוּן בְּדִיל יְיָ דִּמְהֵימַן קַדִּישָׁא דְּיִשְׂרָאֵל וְאִתְרְעֵי בָךְ׃ 8 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ בְּעִדָּן דְּאַתּוּן עָבְדִין רְעוּתִי אֲנָא מְקַבֵּל
צְלוֹתְכוֹן וּבְיוֹם עָקָא אֲנָא מְקַיֵּם פֻּרְקָן וְסָעִיד לְכוֹן וְאֶתְקְנִינָךְ וְאֶתְּנִנָךְ לִקְיָם עַם לַאֲקָמָא צַדִּיקַיָּא דִּשְׁכִיבִין בְּעַפְרָא לְאַחְסָנָא יְרוּתַן דְּצַדְיָן׃
9 לְמֵימַר לְדַאֲסִירִין בֵּינֵי עַמְמַיָּא פּוּקוּ לִדְעֲנִיגִין בֵּינֵי מַלְכְוָתָא כִּדְבְקַבְלָא אִתְגְּלוֹ לִנְהוֹר עַל אָרְחָן יִשְׁרוּן וּבְכָל נִגְדִּין בֵּית מֵישְׁרֵיהוֹן׃
10 לָא יִכְפְּנוּן וְלָא יִצְחוּן וְלָא יַלְקִינוּן שַׁרְבָא וְשִׁמְשָׁא אֲרֵי דַּעֲתִיד לְרַחָמָא עֲלֵיהוֹן יְדַבְּרִנּוּן וְעַל מַבּוּעֵי מַיִין יַשְׁרִינּוּן׃ 11 וַאֲשַׁוִּי כָּל
טוּרַיָּא כְּבִישִׁין קֳדָמֵיהוֹן כְּאוֹרַח וּכְבִשַּׁיָּא יְרָמוּן׃ 12 הָא אִלֵּין מֵרָחִיק יֵיתוֹן וְהָא אִלֵּין מִצְּפוּנָא וּמִמַּעְרְבָא וְאִלֵּין מֵאֲרַע דָּרוֹמָא׃ 13 שַׁבַּחוּ
שְׁמַיָּא וּבוּעִי אַרְעָא וְדוּצוּ טוּרַיָּא תֻּשְׁבַּחְתָּא אֲרֵי עֲתִיד יְיָ לְנַחָמָא עַמֵּהּ וְעַל עֲנְוְתָנוֹהִי יְרַחֵם׃ 14 וַאֲמֶרֶת צִיּוֹן סַלֵּק שְׁכִינְתֵּהּ יְיָ מִנִּי וַיְיָ רַחְקַנִי׃
15 הַאֶפְשַׁר דְּתִתְנְשֵׁי אִתְּתָא בְּרַהּ מִלְּרַחָמָא עַל בַּר מֵעֲהָא מְתִיבָה כְּנִשְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל וַאֲמֶרֶת אִם לֵית קֳדָמוֹהִי אִתְנְשָׁאָה דִּלְמָא לָא מִתְנְשֵׁי
לִי יַת דַּעֲבַדֵת עֶגְלָא דִּדְהַב אֲמַר לַהּ נְבִיָּא אַף יַת אִלֵּין יִתְנַשְׁיָן וַאֲמֶרֶת לֵהּ אִם אִית קֳדָמוֹהִי אִתְנְשָׁאָה דִּלְמָא יִתְנְשֵׁי לִי יַת דַּאֲמְרֵת בְּסִינַי נַעֲבֵד
וְנְקַבֵּל מְתִיב וַאֲמַר אַף אִלֵּין לָא יִתְנַשְׁיָן וּמֵימְרִי לָא יְרַחֲקִינָךְ׃ 16 הָא כְּדַעַל יְדִין אַתְּ צִירָא קֳדָמַי שׁוּרַיִךְ לְקִבְלִי תְדִירָא׃ 17 יוּחוּן יִבְנוּן חָרְבָתַיִךְ
מְפַגְּרַךְ וּמַחְרְבַךְ מִנַּיִךְ יִגְלוּן׃ 18 זְקֹפִי יְרוּשְׁלֶם סְחוֹר סְחוֹר עֵינַךְ וַחֲזַא כָּל בְּנֵי עַם גָּלְוָתִיךְ דְּמִתְכַּנְשִׁין וְאָתַן לְגַוִּיךְ קַיָּים אֲנָא אֲמַר יְיָ אֲרֵי כֻּלְּהוֹן
לִיךְ כִּלְבוּשׁ דִּיקָר וְעוֹבָדֵיהוֹן בְּגַוִּיךְ כְּקִישּׁוּט כַּלְּתָא׃ 19 אֲרֵי חָרְבוֹתַיִךְ וְצַדְיוּתִיךְ וַאֲרַע מְפַגְּרוּתִיךְ אֲרֵי כְעַן תִּרְחֲקִין מִיָּתֵב וְיִתְרַחֲקוּן מְסַלְעֲמַיִךְ׃

** Et dixit: Magnum tibi eſt vt voceris puer* 6
meus, vt ſuſcites tribus Iacob, & diſperſionẽ
Iſrael conuertas. Ecce poſui te in teſtamentum
generis in lucem gentium, vt ſis tu in ſalutem
vſque ad extremum terræ.
** Sic dicit Dominus qui eruit te Deus Iſrael:* 7
Sanctificate eum qui deſpicit animam ſuam qui
abominationi habetur à gentibus ſeruus princi-
pum. reges videbunt eum, et conſurgent princi-
pes & adorabunt eum propter Dominum, quia
fidelis eſt ſanctus Iſrael, & elegi te.
** Sic dicit Dominus: Tempore oportuno ex-* 8
audiui te, & in die ſalutis adiuui te, & plaſ-
maui te, & dedi te in teſtamentum gentium,
vt conſtitueres terram, poſſideres hæreditates
*deſertas: * Dicens his qui in vinculis,* 9
Exite; & his qui in tenebris, reuelari. In om-
nibus viis paſcentur, & in omnibus ſemitis
*paſcua eorum. * Non eſurient, neque ſi-* 10
tient, neque percutiet eos æſtus neque ſol: ſed
qui miſeratus fuerit eos, conſolabitur eos, &
per fontes aquarum ducet illos.
** Et ponam omnem montem in viam, et om-* 11
nem ſemitam in paſcua eis.
** Ecce iſti de longè venient, iſti ab Aquilone* 12
& mari, alij autem de terra Perſarum.
** Lætamini cæli, & exultet terra: erumpant* 13
montes lætitiam, quia miſertus eſt Deus populi
ſui, & humiles populi ſui conſolatus eſt.
** Dixit Sion: Dereliquit me Dominus, &* 14
*Dominus oblitus eſt mei. * Nunquid obli-* 15
uiſcetur mulier filij ſui, vel non miſereri partus
vteri ſui? ſi autem & horum oblita fuerit mu-
lier, ſed ego non obliuiſcar tui, dicit Dominus.
** Ecce ſuper manus meas depinxi tuos muros, et* 16
*corã me es ſemper. * Et citò ædificata es à quibus* 17
deſtructa fuiſti, & qui deſolauerunt te, ex te e-
*grediuntur. * Leua in circuitu tuo oculos tuos, et* 18
vide omnes. ecce congregati ſunt, et venerunt ad
te. Viuo ego, dicit Dñs: quia omnibus his quaſi
ornamẽto veſtieris, et circũdaberis eis quaſi or-
*namento ſponſa: * quia deſerta tua, et diſſipata,* 19
et quæ corruerunt, quoniã nũc anguſtiaberis ab
habitantibus, & elongabuntur à te abſorbẽtes.

6 * καὶ εἶπεν, μέγα σοι ἐστὶ τοῦ κληθῆναι παῖδά μου, τοῦ
στῆσαι φυλὰς ἰακὼβ, καὶ τὴν διασπορὰν τοῦ ἰσραὴλ ἐ-
πιστρέψαι. ἰδοὺ τέθεικά σε εἰς διαθήκην γένους εἰς φῶς ἐθνῶν,
τοῦ εἶναί σε εἰς σωτηρίαν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.
7 * οὕτως λέγει κύριος ὁ ῥυσάμενός σε ὁ θεὸς ἰσραήλ,
ἁγιάσατε τὸν φαυλίζοντα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τὸν βδε-
λυσσόμενον ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ὁ δοῦλος τῶν ἀρχόντων. βασι
λεῖς ὄψονται αὐτόν, καὶ ἀναστήσονται ἄρχοντες καὶ προσκυ-
νήσουσιν αὐτῷ ἕνεκεν κυρίου, ὅτι πιστός ἐστιν ὁ ἅγιος ἰσραήλ,
8 καὶ ἐξελεξάμην σε. * οὕτως λέγει κύριος, καιρῷ
ἐπήκουσά σου, καὶ ἐν ἡμέρᾳ σωτηρίας ἐβοήθησά σοι, καὶ ἔ-
πλασά σε, καὶ ἔδωκά σε εἰς διαθήκην ἐθνῶν, τοῦ κατα-
στῆσαι τὴν γῆν, κληρονομῆσαι κληρονομίας ἐρήμους,
9 * λέγοντα τοῖς ἐν δεσμοῖς, ἐξέλθετε, καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει,
ἀνακαλυφθῆναι. ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς βοσκηθήσονται, καὶ
ἐν πάσαις ταῖς τρίβοις ἡ νομὴ αὐτῶν.
10 * οὐ πεινάσουσιν, οὐδὲ διψήσουσιν, οὐδὲ πατάξει αὐτοὺς
καύσων οὐδὲ ἥλιος· ἀλλ' ὁ ἐλεῶν αὐτοὺς παρακαλέσει
αὐτοὺς, καὶ διὰ πηγῶν ὑδάτων ἄξει αὐτούς·
11 * καὶ θήσω πᾶν ὄρος εἰς ὁδόν, καὶ πᾶσαν τρίβον εἰς βό-
12 σκημα αὐτοῖς. * ἰδοὺ οὗτοι πόρρωθεν ἥξουσιν, οὗτοι ἀπὸ
βορρᾶ καὶ θαλάσσης, ἄλλοι δὲ ἐκ γῆς περσῶν.
13 * εὐφραίνεσθε οὐρανοί, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, ῥηξά-
τωσαν τὰ ὄρη εὐφροσύνην, ὅτι ἠλέησεν ὁ θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ,
καὶ τοὺς ταπεινοὺς τοῦ λαοῦ αὐτοῦ παρεκάλεσεν.
14 * εἶπεν σιών, ἐγκατέλιπέ με κύριος, καὶ ὁ κύριος ἐ-
15 πελάθετό μου. * μὴ ἐπιλήσεται γυνὴ τοῦ παιδὸς αὐτῆς,
ἢ τοῦ μὴ ἐλεῆσαι τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς; εἰ δὲ καὶ ταῦτα
ἐπιλάθοιτο γυνή, ἀλλ' ἐγὼ οὐκ ἐπιλήσομαί σου, λέγει κύ-
16 ριος. * ἰδοὺ ἐπὶ τῶν χειρῶν μου ἐζωγράφησά σου τὰ τεί-
17 χη, καὶ ἐνώπιόν μου εἶ διαπαντός. * καὶ ταχὺ οἰκοδομήθης
ὑφ' ὧν καθῃρέθης, καὶ οἱ ἐρημώσαντές σε ἐκ σοῦ ἐξελεύ-
18 σονται. * ἆρον κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ἴδε πάν-
τας. ἰδοὺ συνήχθησαν, καὶ ἦλθοσαν πρὸς σέ. ζῶ ἐγώ, λέ-
γει κύριος, ὅτι πάντας αὐτοὺς ὡς κόσμον ἐνδύσῃ, καὶ περι-
19 θήσῃ αὐτοὺς ὡς κόσμον νύμφη. * ὅτι τὰ ἔρημά σου καὶ
τὰ διεφθαρμένα καὶ τὰ πεπτωκότα, ὅτι νῦν στενοχωρήσῃ
ἀπὸ τῶν κατοικούντων, καὶ μακρυνθήσονται ἀπὸ σοῦ οἱ
καταπίνοντες.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et dixit: Nunquid parum vobis eſt quòd vos vocemini ſerui mei ad ſuſcitandas tribus Iſrael, & ad conuertendam captiuitatem Iſrael? Dabo etiam te in lucem populorum, vt ſis ſalus mea vſque ad extrema terræ. 7 Hæc dicit Dominus redemptor Iſrael, & ſanctus eius, his qui contempti ſunt inter populos, & his qui tranſmigrauerunt inter regna, his qui ſeruiebant dominatoribus. hos videbunt reges, & conſurgẽt principes, & adorabunt, propter Dñm qui fidelis eſt ſanctus Iſrael, & elegit te. 8 Hęc dicit Dñs: In tempore quo vos facitis voluntatẽ meam, ego ſuſcipio orationes veſtras, & in die tribulationis ego ſuſcito ſalutẽ & adiutoriũ vobis. præparaui enim & dedi te in pactũ populi, vt ſuſcitares iuſtos qui iacent in puluere, vt poſſideres hæreditates deſolatas: 9 Et diceres his qui vincti ſunt inter populos, Exite; & his qui retẽti ſunt inter regna ſicut in tenebris, Reuelamini in lucem. In viis habitabunt, & in omnibus riuis erit locus habitationis eorum. 10 Non eſurient nec ſitient, neque percutiet eos ęſtus & Sol; quia qui miſerturus eſt eorum reget eos, & ſuper fontes aquarum habitare faciet eos.
11 Ponam omnes montes ſtratos coram eis in viæ morem, & ſemitę eleuabuntur. 12 Ecce iſti de longè venient, & ecce hi ab Aquilone & ab Occidente, & iſti de terra Auſtrali. 13 Laudate cęli, & exulta terra, & iubilate montes in laude, quia conſolaturus eſt Dñs populũ ſuum: & manſuetorum ſuorum miſerebitur. 14 Et dixit Sion: Abſtulit Deus maieſtatem ſuam à me; & Dominus abiecit me. 15 Nunquid obliuiſcetur mulier filij ſui, quo minus miſereatur filii vteri ſui? Reſpondit cœtus Iſrael & ait: Si non eſt coram eo obliuio, fortè non illius obliuiſcetur mihi, quòd fecerim vitulum aureum. Dixit ei Propheta: Etiam huius obliuiſcetur. Et dixit ei: Si eſt coram illo obliuio, fortè obliuiſcetur mihi illius quod dixerim in Synai, Faciemus, & obediemus. Reſpondit & dixit: Etiam hæc non erunt in obliuionem, & Verbum meum non abiiciet te. 16 Ecce quaſi in manibus tu ſignatus es coram me, muri tui in conſpectu meo ſemper. 17 Feſtinabunt, & ædificabunt ſolitudines tuas: deſtruẽtes te & diſſipantes te ex te migrabunt. 18 Leua Ieruſalẽ in circuitu oculos tuos, & vide omnes filios populi tranſmigrationis tuę, qui congregantur & veniunt ad te. Viuo ego, dicit Dominus, quoniam omnes iſti erunt tibi quaſi veſtimentum gloriæ, & opera eorum in medio tui quaſi ornamentum ſponſæ. 19 Quia ſolitudines tuæ, & deſerta tua, & terra deſtructionis tuæ, nunc ſanè anguſta erunt præ habitatoribus, & longè erunt qui abſorbebant te.

20 * עוֹד יֹאמְרוּ בְאָזְנַיִךְ בְּנֵי שִׁכֻּלָיִךְ צַר־לִי הַמָּקוֹם
גְּשָׁה־לִּי וְאֵשֵׁבָה׃
21 * וְאָמַרְתְּ בִּלְבָבֵךְ מִי יָלַד־לִי אֶת־אֵלֶּה וַאֲנִי
שְׁכוּלָה וְגַלְמוּדָה גֹּלָה וְסוּרָה וְאֵלֶּה מִי גִדֵּל הֵן אֲנִי
נִשְׁאַרְתִּי לְבַדִּי אֵלֶּה אֵיפֹה הֵם׃
22 * כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִֹה הִנֵּה אֶשָּׂא אֶל־גּוֹיִם יָדִי
וְאֶל־עַמִּים אָרִים נִסִּי וְהֵבִיאוּ בָנַיִךְ בְּחֹצֶן וּבְנֹתַיִךְ
עַל־כָּתֵף תִּנָּשֶׂאנָה׃
23 * וְהָיוּ מְלָכִים אֹמְנַיִךְ וְשָׂרוֹתֵיהֶם מֵינִיקֹתַיִךְ
אַפַּיִם אֶרֶץ יִשְׁתַּחֲווּ־לָךְ וַעֲפַר רַגְלַיִךְ יְלַחֵכוּ וְיָדַעַתְּ
כִּי־אֲנִי יְהוָֹה אֲשֶׁר לֹא־יֵבֹשׁוּ קֹוָי׃
24 * הֲיֻקַּח מִגִּבּוֹר מַלְקוֹחַ וְאִם־שְׁבִי צַדִּיק יִמָּלֵט׃
25 * כִּי־כֹה אָמַר יְהוָֹה גַּם־שְׁבִי גִבּוֹר יֻקָּח וּמַלְקוֹחַ
עָרִיץ יִמָּלֵט וְאֶת־יְרִיבֵךְ אָנֹכִי אָרִיב וְאֶת־בָּנַיִךְ
אָנֹכִי אוֹשִׁיעַ׃
26 * וְהַאֲכַלְתִּי אֶת־מוֹנַיִךְ אֶת־בְּשָׂרָם וְכֶעָסִיס דָּמָם
יִשְׁכָּרוּן וְיָדְעוּ כָל־בָּשָׂר כִּי אֲנִי יְהוָֹה מוֹשִׁיעֵךְ וְגֹאֲלֵךְ
אֲבִיר יַעֲקֹב׃

נ

1 * כֹּה אָמַר יְהוָֹה אֵי זֶה סֵפֶר כְּרִיתוּת אִמְּכֶם אֲשֶׁר
שִׁלַּחְתִּיהָ אוֹ מִי מִנּוֹשַׁי אֲשֶׁר־מָכַרְתִּי אֶתְכֶם לוֹ הֵן
בַּעֲוֹנֹתֵיכֶם נִמְכַּרְתֶּם וּבְפִשְׁעֵיכֶם שֻׁלְּחָה אִמְּכֶם׃
2 * מַדּוּעַ בָּאתִי וְאֵין אִישׁ קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה הֲקָצוֹר
קָצְרָה יָדִי מִפְּדוּת וְאִם־אֵין־בִּי כֹחַ לְהַצִּיל הֵן
בְּגַעֲרָתִי אַחֲרִיב יָם אָשִׂים נְהָרוֹת מִדְבָּר תִּבְאַשׁ
דְּגָתָם מֵאֵין מַיִם וְתָמֹת בַּצָּמָא׃
3 * אַלְבִּישׁ שָׁמַיִם קַדְרוּת וְשַׂק אָשִׂים כְּסוּתָם׃
4 * אֲדֹנָי יֱהוִֹה נָתַן לִי לְשׁוֹן לִמּוּדִים לָדַעַת לָעוּת
אֶת־יָעֵף דָּבָר יָעִיר בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר יָעִיר לִי אֹזֶן לִשְׁמֹעַ
כַּלִּמּוּדִים׃

20 * Adhuc dicent in auribus tuis filij ste-
rilitatis tuæ: Angustus est mihi locus, fac
21 spacium mihi vt habitem. * Et dices in
corde tuo: Quis genuit mihi istos? Ego ste-
rilis & non pariens transmigrata & capti-
ua: & istos quis enutriuit? ego destituta &
22 sola, & isti vbi hic erant? * Hæc dicit do-
minus Deus: Ecce leuabo ad gentes ma-
num meam, & ad populos exaltabo signũ
meum. & afferent filios tuos in vlnis, & fi-
lias tuas super humeros portabunt.
23 * Et erunt reges nutritij tui, & reginę nu-
G trices tuæ. Vultu in terra demisso adora-
bunt te, & puluerem pedum tuorum lin-
gent. & scies quia ego Dominus, super quo
non confundentur qui expectant eum.
24 * Nunquid tolletur à forti præda, aut quod
captum fuerit à robusto, saluum esse pote-
25 rit? * Quia hæc dicit Dominus: Equidem &
captiuitas à forti tolletur, & quod ablatum
fuerit à robusto saluabitur. eos verò qui
iudicauerunt te, ego iudicabo, & filios tuos
26 ego saluabo. * Et cibabo hostes tuos car-
nibus suis, & quasi musto sanguine suo in-
ebriabuntur. Et sciet omnis caro quia ego
Dominus saluans te, & redemptor tuus
fortis Iacob.

CAP. L.

1 HÆc dicit Dominus: Quis est hic liber
A repudij matris vestræ, quo dimisi eam?
aut quis est creditor meus, cui vendidi vos?
Ecce enim in iniquitatibus vestris venditi
estis, & in sceleribus vestris dimisi matrem
2 vestram: * Quia veni, & non erat vir:
vocaui, & non erat qui audiret. Nunquid
abbreuiata & paruula facta est manus mea
vt non possim redimere; aut non est in me
B virtus ad liberandum? Ecce increpatione
mea desertum faciam mare, ponam flumi-
na in siccum. computrescent pisces sine
3 aqua, & morientur in siti. * Induam cęlos
tenebris, & saccum ponam operimentum
4 eorum. * Dominus dedit mihi lin-
guam eruditam, vt sciam sustentare eum
qui lassus est verbo. Erigit manè, manè e-
rigit mihi aurem, vt audiam quasi magi-
strum.

תרגום יונתן

10 מִכְּעַן יֵימְרוּן חַד חַד בְּגַוִּיךְ בְּנֵי עַם גָּלְוָתִיךְ עָק לִי אַתְרָא רְוַח לִי וְאֵתֵּב׃
11 וְתֵימְרִין בְּלִבִּיךְ מַן רַבִּי לִי יָת אִלֵּין וַאֲנָא תַּכְלָא וִיחִידָאָה גָּלְיָא וּמְטַלְטְלָא וְאִלֵּין מַן רַבִּי הָא אֲנָא אִשְׁתָּאֲרֵית בִּלְחוֹדִי אִלֵּין הֵיכָא הֲווֹ׃
22 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים הָא אֲגַלֵּי בְּעַמְמַיָּא גְּבוּרְתִּי וְעַל כָּל מַלְכְוָתָא אָרִים נִסִּי וְיַיְתוּן בְּנַיִךְ בְּצִיבִין וּבְנָתַיִךְ עַל פַּרְוָן יִתְנַטְלוּן׃ 23 וִיהוֹן
מַלְכַיָּא תּוּרְבְּיָנַיִךְ וּמַלְכְּוָתְהוֹן יְשַׁמְשׁוּנִיךְ עַל אַפֵּיהוֹן עַל אַרְעָא יִשְׁתַּטְּחוּן לְמִבְעֵי מִנִּיךְ וַעֲפַר רַגְלַיִךְ יְלַחֲכוּן וְתִדְעִין אֲרֵי אֲנָא יְיָ דְּלָא יִבְהֲתוּן
צַדִּיקַיָּא דִּמְסַבְּרִין לְפֻרְקָנִי׃ 24 הַאֶפְשַׁר דְּיִתְנְסֵב מִגִּבָּרָא עֲדֵי וְאִם דִּשְׁבוֹ זַכָּאִין יִשְׁתֵּיזְבוּן׃ אֲמַרַת יְרוּשְׁלֶם הַאֶפְשַׁר דְּיִתְנְסֵב מֵעֵשָׂו רְשִׁיעָא
יָת דַּאֲמִיר עֲלֵיהּ וְעַל חַרְבָּךְ תֵּחֵי עֲדָאָה דַּעֲדִי מִנִּי וְאִם שִׁבְיָא דִּשְׁבָא יִשְׁמָעֵאל דַּאֲמִיר עֲלֵיהּ דְּצַדִּיקַיָּא הוּא יִשְׁתֵּיזַב׃ 25 אֲרֵי כִדְנַן אֲמַר
יְיָ אַף עֲדָאָה דַּעֲדָא מִנִּיךְ עֵשָׂו גִּבָּרָא יִתְנְסֵב מִנֵּהּ וְשִׁבְיָא דִּשְׁבָא מִנִּיךְ יִשְׁמָעֵאל גֵּיוְתָנָא דַּאֲמִיר עֲלֵיהּ עֲרוֹד בֶּאֱנָשָׁא יִשְׁתֵּיזַב אַף דִּשְׁבוֹ
גֻּבְרִין אָחִיב וּדְעָדוּ תַּקִּיפִין אֲשֵׁיזֵב וְיָת פֻּרְעָנוּתִיךְ אֲנָא אֶפְרַע וְיָת בְּנַיִךְ אֲנָא אֶפְרוֹק׃ 26 וְאֶתֵּן יָת בְּשַׂר דַּהֲווֹ מוֹנַן לִיךְ מֵיכַל לְכָל עוֹפָא
דִשְׁמַיָּא וּכְמָא דְּמִתְרְוָן מֵחֲמַר מָרִית כֵּן חֵיוַת בָּרָא מִדְּמְהוֹן תִּתְרְוֵי וְיִדְעוּן כָּל בְּנֵי בִשְׂרָא אֲרֵי אֲנָא יְיָ פָּרְקִיךְ וּמְשֵׁזְבִיךְ תַּקִּיפָא דְיַעֲקֹב׃
נ 1 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֵידָא הִיא אִגֶּרֶת פִּטּוּרִין דִּיהֲבֵית לִכְנִישְׁתְּכוֹן אֲרֵי אִתְרַחֲקַת אוֹ מַן דַּלֵּיהּ חוֹבָא קֳדָמַי דְּזַבְּנֵית
יָתְכוֹן לֵהּ הָא בְּחוֹבֵיכוֹן אִזְדַּבַּנְתּוּן וּבְמֶרְדֵּיכוֹן אִתְרַחֲקַת כְּנִישְׁתְּכוֹן׃ 2 מָה דֵּין שַׁלְחֵית נְבִיַּי וְלָא תָבוּ אִתְנַבִּיו וְלָא קַבִּילוּ הַאִתְפַּקָּדָא אִתְפַּקְּדַת
גְּבוּרְתִּי מִלְּמִפְרַק וְאִם לֵית קֳדָמַי חֵיל לְשֵׁיזָבָא הָא בִּמְזוֹפִיתִי אַחֲרֵב יַמָּא אֲשַׁוֵּי נַהֲרִין מַדְבְּרָא יִסְרוֹן נוּנֵיהוֹן מִבְּלִי מַיָּא וִימוּתוּן בְּצַחוּתָא׃
3 אַכְסֵי שְׁמַיָּא כִּדְבִקְבָלָא וּכְסַקָּא אֲשַׁוֵּי כְּסוּתְהוֹן׃ 4 יְיָ אֱלֹהִים יְהַב לִי לִשָּׁן דְּמַלְּפִין לְהוֹדָעָא לְאַלָּפָא לְצַדִּיקַיָּא דְּמִשְׁתַּלְהָן לְפִתְגָּמֵי
אוֹרָיְתָא חָכְמָא כְּכֵן בִּצְפַר בִּצְפַר מַקְדִּים לְשַׁלָּחָא נְבִיּוֹהִי מָאִים יִתְפַּתְּחוּן אֻדְנֵי חַיָּבַיָּא וִיקַבְּלוּן אֻלְפָּן׃

* Dicent enim in auribus tuis filij tui, quos 20
perdidisti, Angustus mihi locus, fac mihi locum
vt habitem. * Et dices in corde tuo: Quis 21
genuit mihi istos? ego autem sine filiis et vidua,
aduena & inclusa; hos autem quis enutriuit
mihi? ego autem derelicta sum sola: isti autem
mihi vbi erant? * Sic dicit Dominus: Ecce 22
leuo super gentes manum meam, & super insu-
las leuabo signum meum. et adducent filios tuos
in sinu, at filias tuas in humeris portabunt.
* Et erunt reges nutritij tui, at principes fœ- 23
minæ eorum nutrices tuæ. super faciem terræ a-
dorabunt te, & puluerem pedum tuorum lin-
gent. & scies quia ego Dominus, & non con-
fundentur expectantes eum.
* Nunquid accipiet quis à gigante spolia? et 24
si captiuauerit, quis iniustè saluabitur?
* Quia sic dicit Dominus: Si quis captiua- 25
uerit gigantem, accipiet spolia. accipiens autem
à forti saluabitur. ego autem iudicium tuum iu-
dicabo, & ego filios meos eruam.
* Et comedent qui tribulauerunt te, carnes 26
suas; & bibent quasi vinum nouum, sangui-
nem suum, & inebriabuntur: & sentiet omnis
caro, quia ego Dominus, qui erui te, & adiutor
fortitudinis Iacob.

CAP. L.

Sic dicit Dominus: Qualis hic liber repudij 1
matris vestræ, quo dimisi eam? aut cui cre-
ditori exactorum meorum vendidi vos ei? ec-
ce peccatis vestris venundati estis, & iniqui-
tatibus vestris dimisi matrem vestram.
* Quia veni, & non erat homo; vocaui, & 2
non erat audiens. Nunquid non poterit manus
mea liberare, aut non possum eruere? ecce com-
minatione mea desertum faciam mare, et ponam
flumina deserta, & arefient pisces eorum, eo
quòd non sit aqua, & morientur in siti.
* Induam cælum tenebris, & quasi cilicium 3
ponam operimentum eius.
* Dominus Dominus dat mihi linguam disci- 4
plinæ, vt sciã quando oportet loqui verbum. po-
suit mihi manè, manè; addidit mihi aurem ad
audiendum.

20 * ἐροῦσι γὰρ εἰς τὰ ὦτά σου οἱ υἱοί σου, οὓς ἀπώλεσας, στε-
νός μοι ὁ τόπος, ποίησόν μοι τόπον ἵνα κατοικήσω.
21 * καὶ ἐρεῖς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τίς ἐγέννησέ μοι τούτους;
ἐγὼ δὲ ἄτεκνος καὶ χήρα, πάροικος καὶ ἐγκεκλεισμένη,
τούτους δὲ τίς ἐξέθρεψέ μοι; ἐγὼ δὲ κατελείφθην μόνη, οὗ-
22 τοι δέ μοι ποῦ ἦσαν; * οὕτως λέγει κύριος, ἰδοὺ αἴρω
εἰς τὰ ἔθνη τὴν χεῖρά μου, καὶ εἰς τὰς νήσους ἀρῶ σύσσημόν
μου. καὶ ἄξουσι τοὺς υἱούς σου ἐν κόλπῳ, τὰς δὲ θυγατέρας
23 σου ἐπ᾽ ὤμων ἀροῦσι. * καὶ ἔσονται βασιλεῖς τιθηνοί σου.
αἱ δὲ ἄρχουσαι αὐτῶν τροφοί σου. ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς
προσκυνήσουσί σοι, καὶ τὸν χοῦν τῶν ποδῶν σου λείξουσι.
καὶ γνώσῃ, ὅτι ἐγὼ κύριος, καὶ οὐκ αἰσχυνθήσονται οἱ ὑπο-
24 μένοντες αὐτόν. * μὴ λήψεταί τις παρὰ γίγαντος σκῦ-
λα; καὶ ἐὰν αἰχμαλωτεύσῃ τις ἀδίκως σωθήσεται;
25 * ὅτι οὕτως λέγει κύριος, ἐάν τις αἰχμαλωτεύσῃ γί-
γαντα, λήψεται σκῦλα. λαμβάνων δὲ παρὰ ἰσχύοντος σω-
θήσεται. ἐγὼ δὲ τὴν κρίσιν σου κρινῶ, καὶ ἐγὼ τοὺς υἱούς μου
26 ῥύσομαι. * καὶ φάγονται οἱ θλίψαντές σε τὰς σάρ-
κας αὐτῶν, καὶ πίονται ὡς οἶνον νέον τὸ αἷμα αὐτῶν, καὶ με-
θυσθήσονται, καὶ αἰσθανθήσεται πᾶσα σάρξ, ὅτι ἐγὼ
κύριος ὁ ῥυσάμενός σε, καὶ ἀντιλαμβανόμενος ἰσχύος
ἰακώβ.

ν΄.

1 * Οὕτως λέγει κύριος, ποῖον τοῦτο βιβλίον τοῦ ἀπο-
στασίου τῆς μητρὸς ὑμῶν, ᾧ ἐξαπέστειλα αὐτήν; ἢ τίνι ὑ-
πόχρεῳ τῶν πρασσόντων με πέπρακα ὑμᾶς αὐτῷ; ἰδοὺ
ταῖς ἁμαρτίαις ὑμῶν ἐπράθητε, καὶ ταῖς ἀνομίαις ὑμῶν
ἐξαπέστειλα τὴν μητέρα ὑμῶν.
2 * διότι ἦλθον καὶ οὐκ ἦν ἄνθρωπος, ἐκάλεσα καὶ οὐκ
ἦν ὁ ὑπακούων. μὴ οὐκ ἰσχύει ἡ χείρ μου τοῦ ῥύσασθαι, ἢ οὐκ
ἰσχύω τοῦ ἐξελέσθαι; ἰδοὺ τῷ ἐλεγμῷ μου ἐξερημώσω τὴν
θάλασσαν, καὶ θήσω ποταμοὺς ἐρήμους, καὶ ξηρανθή-
σονται οἱ ἰχθύες αὐτῶν, ἀπὸ τοῦ μὴ εἶναι ὕδωρ, καὶ ἀπο-
θανοῦνται ἐν δίψῃ.
3 * ἐνδύσω τὸν οὐρανὸν σκότος, καὶ ὡς σάκκον θήσω τὸ πε-
ριβόλαιον αὐτοῦ.
4 * κύριος κύριος δίδωσί μοι γλῶσσαν παιδείας, τοῦ γνῶναι
ἡνίκα δεῖ εἰπεῖν λόγον. ἔθηκέ μοι πρωΐ, πρωΐ, προσέθη-
κέ μοι ὠτίον ἀκούειν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Posthac dicent singuli in medio tui filij populi transmigrationis tuæ, Angustus est mihi locus, fac spacium mihi vt sedeam. 21 Et dices in corde tuo: Quis nutriuit mihi hos, & ego orbata & solitaria, captiua, & transmigrans, & istos quis nutriuit? Ecce ego remansi sola; isti autem vbi erant? 22 Hęc dicit Dñs Deus: Ecce reuelabo in populis potentiam meam, & super omnia regna leuabo vexillum meum, & afferent filios tuos in lecticis, & filias tuas in humeris portabunt. 23 Et erunt reges nutritij tui, & reginę eorum ministrabunt tibi; proni in terram curuabuntur, vt deprecentur te; & puluerem pedum tuorum lingent: & scietis quia ego Dñs, quia non confundentur iusti qui sperant in salutem meam. 24 Nunquid tolletur à forti pręda, & quod ceperunt iusti saluabitur? Dixit Ierusalem: Nunquid possibile est vt auferatur ab Esau impio quod dictum est de eo: In gladio tuo viues? & pręda quam abstulit à me, & captiuitas quam captiuauit Ismael, de qua dictum est, Quod iustorum est, eruetur? 25 Hæc enim dicit Dñs: Etiã pręda quã abstulit à te Esau robustus, tolletur ab eo, & captiuitas quã accepit à te Ismael superbus, qui dictus est onager in hominibus, eruetur. etiam captiuitatem quã ceperunt robusti, reducam, & quod deprędati sunt fortes, eruã: & vindictã tuã ego vlciscar, & filios tuos ego saluabo. 26 Dabo carnes eorũ qui opprimebãt te in escã oĩ volatili cęli: & sicut inebriãtur vino mero, ita bestię agri inebriabũtur sanguine eorũ: & sciẽt oẽs filij carnis, quia ego Dñs saluãs te, & liberãs te fortis Iacob. CAP. L.

HÆc dicit Dñs: Quis est iste libellus repudii quẽ dedi cœtui vestro, quia elongatus est à me? aut quis est creditor coram me? cui vendidi vos? Ecce propter peccata vestra venditi estis, & propter scelera vestra elongata est congregatio vestra. 2 Quare misi Prophetas meos, & non sunt conuersi? prophetauerunt, & non obedierunt. nunquid deficiens defuit potentia mea vt non redimeret? aut non est coram me virtus ad liberandum? ecce in increpatione mea siccabo mare; ponam flumina in desertum, computrescent pisces eorum sine aqua, & morientur in siti. 3 Operiam cælos quasi tenebris, & quasi saccum ponam operimentum eorum. 4 Dominus Deus dedit mihi linguam docentium, vt scirem docere iustos scientiam, qui ad verba Legis anhelant. veruntamen manè manè præuenit vt mittat prophetas suos, si fortè aperiantur aures peccatorum, & suscipiant disciplinam.

5 * אֲדֹנָי יֱהוִה פָּתַח־לִי אֹזֶן וְאָנֹכִי לֹא מָרִיתִי אָחוֹר
לֹא נְסוּגֹתִי׃
6 * גֵּוִי נָתַתִּי לְמַכִּים וּלְחָיַי לְמֹרְטִים פָּנַי לֹא הִסְתַּרְתִּי
מִכְּלִמּוֹת וָרֹק׃
7 * וַאדֹנָי יֱהוִה יַעֲזָר־לִי עַל־כֵּן לֹא נִכְלָמְתִּי
עַל־כֵּן שַׂמְתִּי פָנַי כַּחַלָּמִישׁ וָאֵדַע כִּי־לֹא
אֵבוֹשׁ׃
8 * קָרוֹב מַצְדִּיקִי מִי־יָרִיב אִתִּי נַעַמְדָה יָּחַד מִי־
בַעַל מִשְׁפָּטִי יִגַּשׁ אֵלָי׃
9 * הֵן אֲדֹנָי יֱהוִה יַעֲזָר־לִי מִי־הוּא יַרְשִׁיעֵנִי הֵן
כֻּלָּם כַּבֶּגֶד יִבְלוּ עָשׁ יֹאכְלֵם׃
10 * מִי בָכֶם יְרֵא יְהוָה שֹׁמֵעַ בְּקוֹל עַבְדּוֹ אֲשֶׁר הָלַךְ
חֲשֵׁכִים וְאֵין נֹגַהּ לוֹ יִבְטַח בְּשֵׁם יְהוָה וְיִשָּׁעֵן
בֵּאלֹהָיו׃
11 * הֵן כֻּלְּכֶם קֹדְחֵי אֵשׁ מְאַזְּרֵי זִיקוֹת לְכוּ בְּאוּר
אֶשְׁכֶם וּבְזִיקוֹת בִּעַרְתֶּם מִיָּדִי הָיְתָה־זֹּאת לָכֶם
לְמַעֲצֵבָה תִּשְׁכָּבוּן׃

נא

1 * שִׁמְעוּ אֵלַי רֹדְפֵי צֶדֶק מְבַקְשֵׁי יְהוָה הַבִּיטוּ אֶל־
צוּר חֻצַּבְתֶּם וְאֶל־מַקֶּבֶת בּוֹר נֻקַּרְתֶּם׃
2 * הַבִּיטוּ אֶל־אַבְרָהָם אֲבִיכֶם וְאֶל־שָׂרָה
תְּחוֹלֶלְכֶם כִּי־אֶחָד קְרָאתִיו וַאֲבָרְכֵהוּ וְאַרְבֵּהוּ׃
3 * כִּי־נִחַם יְהוָה צִיּוֹן נִחַם כָּל־חָרְבֹתֶיהָ וַיָּשֶׂם
מִדְבָּרָהּ כְּעֵדֶן וְעַרְבָתָהּ כְּגַן־יְהוָה שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה
יִמָּצֵא בָהּ תּוֹדָה וְקוֹל זִמְרָה׃
4 * הַקְשִׁיבוּ אֵלַי עַמִּי וּלְאוּמִּי אֵלַי הַאֲזִינוּ כִּי תוֹרָה
מֵאִתִּי תֵצֵא וּמִשְׁפָּטִי לְאוֹר עַמִּים אַרְגִּיעַ׃
5 * קָרוֹב צִדְקִי יָצָא יִשְׁעִי וּזְרֹעַי עַמִּים יִשְׁפֹּטוּ אֵלַי
אִיִּים יְקַוּוּ וְאֶל־זְרֹעִי יְיַחֵלוּן׃

5 * Dominus Deus aperuit mihi aurem,
C ego autem non contradico, retrorsum non
6 abij. * Corpus meum dedi percutienti-
bus, & genas meas vellētibus. faciē meam
non auerti ab increpantibus & conspuen-
7 tibus in me. * Dominus Deus auxilia-
tor meus, & ideò non sum confusus. Ideò
posui faciem meam vt petram durissimā,
8 & scio quoniam non confundar. * Iuxtà
D est qui iustificat me. quis contradicet mi-
hi? Stemus simul. Quis est aduersarius me⁹?
9 accedat ad me. * Ecce Dominus Deus
auxiliator meus. Quis est qui condemnet
me? Ecce omnes quasi vestimentum con-
10 terentur, tinea comedet eos. * Quis ex vo-
bis timens Dominum, audiens vocem ser-
ui sui? quis ambulauit in tenebris, & non
est lumen ei? Speret in nomine Domini, &
innitatur super Deum suum.
11 * Ecce vos omnes accendentes ignem
accincti flāmis. ambulate in lumine ignis
vestri, & in flammis quas succendistis. de
manu mea factum est hoc vobis. In dolo-
ribus dormietis.

CAP. LI.

1 Audite me qui sequimini quod iustum
A est, & quæritis Dominum. Attendite
ad petram vndè excisi estis; & ad cauernam
laci, de qua præcisi estis.
2 * Attendite ad Abraam patrem vestrū,
& ad Saram quæ peperit vos. quia vnum
vocaui eum, & benedixi ei, & multipli-
caui eum.
3 * Consolabitur ergo Dominus Sion, &
consolabitur omnes ruinas eius. & ponet
B desertum eius quasi delicias, & solitudinē
eius quasi hortum Domini. Gaudium &
lætitia inuenietur in ea, gratiarum actio &
4 vox laudis. * Attendite ad me popu-
le meus, & trib⁹ mea me audite. Quia lex
à me exiet, & iudicium meū in lucem po-
pulorum requiescet.
5 * Propè est iustus meus, egressus est sal-
uator meus, & brachia mea populos iudi-
cabunt. Me insulæ expectabunt, & bra-
chium meum sustinebunt.

תרגום יונתן

5 ייי אלהים שלחני לאתנבאה ואנא לא סרבית לאחורא לא אסתחרית: 6 גבי יהבית למחן ולסחי למורטין אפי לא טמרית מאתכנעו ורוק:
7 וייי אלהים סעיד לי על כן לא אתכנעת על כן שויתי אפי תקיפין כטנרא וידעת ארי לא אתבהית: 8 קריבא זכותי מן ידין עמי נקום כחדא
מן בעל דיני יתקרב לותי: 9 הא ייי אלהים סעיד לי מן הוא די יחיבנני הא כלהון כלבושא דבלי וכעשא אכל להו: 10 אמר נביא עתיד
קדשא בריך הוא למהוי אמר לכל עממיא מן בכון מדחליא דייי דשמע בקל עבדוהי נביא דעבד אוריתא בעקא כגבר דמהלך בקבלא ולית
זהור ליה יתרחיץ בשמא דייי ומסתמיך על פרקנא דאלהיה: 11 מתיבין עממיא ואמרין קדמוהי רבוננא לא אפשר לנא למעסק באוריתא
ארי כל יומא אתגרינא דין על דין בקרבא וכד נצחנא דין לדין אוקדנא בתיהון בנורא ושבינא נשיהון וטפליהון ונכסיהון ובהדא גזירה
שלימו יומנא ולא אפשר לנא למעסק באוריתא מתיב קדשא בריך הוא ואמר להון הא כלכון מגרן באשתא מתקפי חרב אזלו פילו
באשתא דגריתון ובחרב דתקפתון ממימרי הות דא לכון לתקלתכון תתובון: נא 1 קבלו למימרי רדפי קשטא
דבען אלפן מן קדם ייי אסתכלו די כחציבא מטנרא אתחצבתון וכפסולא דמגוב ריקן אתפסלתון: 2 אסתכלו באברהם אבוכון ובשרה
דעדיתכון ארי חד הוה אברהם יחידאי בעלמא וקרבתיה לפלחני ובריכתיה ואסגתיה: 3 ארי עתיד ייי לנחמא ציון לנחמא כל חרבתהא
וישוי מדברהא כעדן ומישרה כגנתא דייי ביע וחדוא ישתכח בה מעלי תודתא וקל דמשבחין: 4 קבלו למימרי עמי וכנשתי לפלחני
אציתא ארי אוריתא מן קדמי תפוק ודיני כנהור ליה עממין ישתבחון:
5 קריבא זכותי נפק פרקני ובתקוף דרע גבורתי עממיא יתדנון למימרי נגון יסברון ולתקוף דרע גבורתי יכתרון:

*Et disciplina Domini aperit meas aures, ego 5
autem non renuo, non contradico.

*Dorsum meum dedi in flagella, at genas 6
meas ad alapas. at faciem meam nō auerti à confusione sputorum.

*Et Dominus Dominus auxiliator meus fa- 7
ctus est. propter hoc non sum confusus, sed posui faciem meam sicut firmam petram, & cognoui quia non confundar:

*Quia iuxtà est qui iustificat me. quis qui 8
litigat mecum? resistat mihi simul? & quis qui litigat mecum? appropinquet mihi.

*Ecce Dominus auxiliabitur mihi. & affli- 9
get me? ecce omnes vos quasi vestimentum veterascetis, & quasi tinea comedet vos.

*Exaudiat vocem pueri eius. ambulantes in 10
tenebris, & non est illis lux, confidite in nomine Domini, & innitimini super Deo.

*Ecce omnes vos ignem accenditis, & con- 11
fortatis flammam. ambulate in lumine ignis vestri & in flamma quam succendistis. per me facta sunt hæc vobis: in mœrore dormietis.

CAP. LI.

AVdite me sequētes quod iustum est, & quæ- 1
rentes Dominum. inspicite in solidam petram, quam excidistis, & in foueam laci quam fodistis.

*Inspicite in Abraam patrem vestrum, & 2
in Sarram quæ peperit vos, quia vnus erat. & vocaui eum, & benedixi ei, & dilexi eum, & multiplicaui eum.

*Et te nunc consolabor Sion, & consolatus 3
sum omnia deserta eius, & ponam deserta eius quasi paradisum, & quæ ad Occidentem eius, quasi paradisum Domini. exultationem & lætitiam inuenient in ea, confessionem & vocem laudis.

*Audite me, audite me populus meus, & 4
reges ad me attendite: quia lex à me egredietur, & iudicium meum in lucem gentium.

*Appropinquat citò iustitia mea, & egre- 5
dietur quasi lumen salutare meum, & in brachium meum sperabunt.

5 *καὶ ἡ παιδεία κυρίου ἀνοίγει μου τὰ ὦτα, ἐγὼ δὲ οὐκ ἀπειθῶ, οὐκ ἀντιλέγω.

6 *τὸν νῶτόν μου δέδωκα εἰς μάστιγας, τὰς δὲ σιαγόνας μου εἰς ῥαπίσματα. τὸ δὲ πρόσωπόν μου οὐκ ἀπέστρεψα ἀπὸ αἰσχύνης ἐμπτυσμάτων·

7 *καὶ κύριος κύριος βοηθός μου ἐγενήθη. διὰ τοῦτο οὐκ ἐνετράπην, ἀλλ' ἔθηκα τὸ πρόσωπόν μου ὡς στερεὰν πέτραν, καὶ ἔγνων ὅτι οὐ μὴ αἰσχυνθῶ·

8 *ὅτι ἐγγίζει ὁ δικαιώσας με. τίς ὁ κρινόμενός μοι; ἀντιστήτω μοι ἅμα; καὶ τίς ὁ κρινόμενός μοι; ἐγγισάτω μοι.

9 *ἰδοὺ κύριος βοηθήσει μοι. καὶ κακώσει με; ἰδοὺ πάντες ὑμεῖς ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσεσθε, καὶ ὡς σὴς καταφάγεται ὑμᾶς.

10 *ὑπακουσάτω τῆς φωνῆς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ. οἱ πορευόμενοι ἐν σκότει, καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς φῶς, πεποίθατε ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου, καὶ ἀντιστηρίξασθε ἐπὶ τῷ θεῷ.

11 *ἰδοὺ πάντες ὑμεῖς πῦρ καίετε, καὶ κατισχύετε φλόγα. πορεύεσθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὑμῶν καὶ τῇ φλογὶ ᾗ ἐξεκαύσατε. δι' ἐμὲ ἐγένετο ταῦτα ὑμῖν, ἐν λύπῃ κοιμηθήσεσθε.

να.

1 *Ἀκούσατέ μου οἱ διώκοντες τὸ δίκαιον, καὶ ζητοῦντες τὸν κύριον. ἐμβλέψατε εἰς τὴν στερεὰν πέτραν, ἣν ἐλατομήσατε, καὶ εἰς τὸν βόθυνον τοῦ λάκκου, ὃν ὠρύξατε.

2 *ἐμβλέψατε εἰς ἀβραὰμ τὸν πατέρα ὑμῶν, καὶ εἰς σάρραν τὴν ὠδίνουσαν ὑμᾶς, ὅτι εἷς ἦν. καὶ ἐκάλεσα αὐτόν, καὶ εὐλόγησα αὐτόν, καὶ ἠγάπησα αὐτόν, καὶ ἐπλήθυνα αὐτόν.

3 *καὶ σὲ νῦν παρακαλέσω σιών, καὶ παρεκάλεσα πάντα τὰ ἔρημα αὐτῆς, καὶ θήσω τὰ ἔρημα αὐτῆς ὡς παράδεισον, καὶ τὰ πρὸς δυσμαῖς αὐτῆς ὡς παράδεισον κυρίου. ἀγαλλίαμα καὶ εὐφροσύνην εὑρήσουσιν ἐν αὐτῇ, ἐξομολόγησιν καὶ φωνὴν αἰνέσεως.

4 *ἀκούσατέ μου, ἀκούσατέ μου λαός μου, καὶ οἱ βασιλεῖς πρός με ἐνωτίσασθε, ὅτι νόμος παρ' ἐμοῦ ἐξελεύσεται, καὶ ἡ κρίσις μου εἰς φῶς ἐθνῶν.

5 *ἐγγίζει ταχὺ ἡ δικαιοσύνη μου, καὶ ἐξελεύσεται ὡς φῶς τὸ σωτήριόν μου, καὶ εἰς τὸν βραχίονά μου ἐλπιοῦσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[5] Dominus Deus misit me ad prophetandum, & ego non contradixi, neque sum conuersus retrorsum. [6] Dorsum meum dedi percussoribus, & genas meas vellentibus: faciem meam non abscondi à confusione, & sputo. [7] Dominus autem Deus auxiliator meus est, & ideò non sum confusus: ideo posui faciem meā fortem sicut petrā; & scio quoniam non confundar. [8] Appropinquat iustitia mea: quis iudicabitur mecum? surgamus simul, quis est aduersarius meus? accedat ad me. [9] Ecce Dñs Deus auxiliator meus est: quis est qui condemnet me? ecce omnes illi quasi vestimentum quod veterascit, quod tinea comedit. [10] Dicit Propheta: Futurum est vt sanctus & benedictus dicat omnibus populis: Quis est in vobis ex timentibus Dominum, audiens vocem seruorum suorum Prophetarum, qui est factor legis in tribulatione; sicut vir qui ambulat in tenebris, & non est lumen ei: speret in nomine Dñi, & innitatur super salutare Dei sui? [11] Respondebunt populi & dicent coram eo: Dominator noster, non potest fieri vt laboremus in Lege, quia quotidie irruimus vnus contra alterum in bello, & quando mutuò vincimus, alter alterius succendimus domos igni, & captiuas ducimus vxores eorum, & paruulos eorum & substantias eorum: & in hoc decreto consumpti sunt dies nostri: itaque non est possibile nobis vt incumbamus Legi. Respondebit ille qui est sanctus & benedictus, & dicet eis: Ecce omnes vos immittentes ignem, & tenentes gladium, ite & cadite in ignem quem immisistis, & in gladium quem tenuistis: à verbo meo factum est hoc vobis, in interitum vestrum reuertimini.

CAP. LI.

OBedite verbo meo qui sequimini veritatem, qui quæritis doctrinā à facie Dñi, attendite, quòd sicut id quod exciditur à petra, sic excisi estis; & sicut præcisio cisternæ vacuæ, sic præcisi estis. [2] Attendite ad Abraham patrem vestrum, & ad Saram quæ concepit vos; quoniā vnus erat Abraham solus in seculo: & applicaui eum ad seruitutem meā, & benedixi ei, & multiplicaui eum. [3] Quia consolaturus est Dominus Sion, vt consoletur omnia deserta eius: & ponet desertum eius sicut delicias, & solitudinem eius quasi hortum Domini. gaudium & exultatio inuenietur in ea: offerentes laudem & vox laudantium. [4] Obedite verbo meo popule mi, & congregatio mea ad seruitutem meam ausculta; quoniā lex à facie mea egredietur, & iudiciū meum quasi lumen: ipsum populi laudabūt. [5] Propè est iustitia mea, egressa est salus mea, & in fortitudine brachij potentiæ meę populi iudicabūtur: Verbum meū insulę sperabūt, & fortitudinē brachij potētię meę expectabūt.

6 * שְׂאוּ לַשָּׁמַיִם עֵינֵיכֶם וְהַבִּיטוּ אֶל־הָאָרֶץ מִתַּחַת
כִּי־שָׁמַיִם כֶּעָשָׁן נִמְלָחוּ וְהָאָרֶץ כַּבֶּגֶד תִּבְלֶה
וְיֹשְׁבֶיהָ כְּמוֹ־כֵן יְמוּתוּן וִישׁוּעָתִי לְעוֹלָם תִּהְיֶה
וְצִדְקָתִי לֹא תֵחָת:
7 * שִׁמְעוּ אֵלַי יֹדְעֵי צֶדֶק עַם תּוֹרָתִי בְלִבָּם אַל־
תִּירְאוּ חֶרְפַּת אֱנוֹשׁ וּמִגִּדֻּפֹתָם אַל־תֵּחָתּוּ:
8 * כִּי כַבֶּגֶד יֹאכְלֵם עָשׁ וְכַצֶּמֶר יֹאכְלֵם סָס וְצִדְקָתִי
לְעוֹלָם תִּהְיֶה וִישׁוּעָתִי לְדוֹר דּוֹרִים:
9 * עוּרִי עוּרִי לִבְשִׁי־עֹז זְרוֹעַ יְהוָה עוּרִי כִּימֵי קֶדֶם
דֹּרוֹת עוֹלָמִים הֲלוֹא אַתְּ־הִיא הַמַּחְצֶבֶת רַהַב
מְחוֹלֶלֶת תַּנִּין:
10 * הֲלוֹא אַתְּ־הִיא הַמַּחֲרֶבֶת יָם מֵי תְּהוֹם רַבָּה
הַשָּׂמָה מַעֲמַקֵּי־יָם דֶּרֶךְ לַעֲבֹר גְּאוּלִים:
11 * וּפְדוּיֵי יְהוָה יְשׁוּבוּן וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׂמְחַת
עוֹלָם עַל־רֹאשָׁם שָׂשׂוֹן וְשִׂמְחָה יַשִּׂיגוּן נָסוּ יָגוֹן
וַאֲנָחָה:
12 * אָנֹכִי אָנֹכִי הוּא מְנַחֶמְכֶם מִי־אַתְּ וַתִּירְאִי מֵאֱנוֹשׁ
יָמוּת וּמִבֶּן־אָדָם חָצִיר יִנָּתֵן:
13 * וַתִּשְׁכַּח יְהוָה עֹשֶׂךָ נוֹטֶה שָׁמַיִם וְיֹסֵד אָרֶץ
וַתְּפַחֵד תָּמִיד כָּל־הַיּוֹם מִפְּנֵי חֲמַת הַמֵּצִיק כַּאֲשֶׁר
כּוֹנֵן לְהַשְׁחִית וְאַיֵּה חֲמַת הַמֵּצִיק:
14 * מִהַר צֹעֶה לְהִפָּתֵחַ וְלֹא־יָמוּת לַשַּׁחַת וְלֹא יֶחְסַר
לַחְמוֹ:
15 * וְאָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ רֹגַע הַיָּם וַיֶּהֱמוּ גַּלָּיו יְהוָה
צְבָאוֹת שְׁמוֹ:
16 * וָאָשִׂם דְּבָרַי בְּפִיךָ וּבְצֵל יָדִי כִּסִּיתִיךָ לִנְטֹעַ
שָׁמַיִם וְלִיסֹד אָרֶץ וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עַמִּי אָתָּה:
17 * הִתְעוֹרְרִי הִתְעוֹרְרִי קוּמִי יְרוּשָׁלַםִ אֲשֶׁר שָׁתִית
מִיַּד יְהוָה אֶת־כּוֹס חֲמָתוֹ אֶת־קֻבַּעַת כּוֹס הַתַּרְעֵלָה
שָׁתִית מָצִית:

6 *Leuate in cælum oculos vestros,& vi-
dete sub terra deorsum; quia cæli sicut fu-
C mus liquescent,&terra sicut vestimentum
atteretur, & habitatores eius sicut hæc in-
teribunt. Salus autem mea in sempiternū
erit, & iustitia mea non deficiet.
7 * Audite me qui scitis iustum, populus
meus lex mea in corde eorum. Nolite ti-
mere opprobrium hominum, & blasphe-
mias eorum ne metuatis.
8 * Sicut enim vestimentum,sic comedet
eos vermis; & sicut lanā, sic deuorabit eos
tinea.Salus autem mea in sempiternū erit,
& iustitia mea in generationes gn̄ationum.
9 * Consurge,consurge, induere fortitudi-
nem brachium Domini. consurge sicut in
D diebus antiquis,in generationibus seculo-
rum. Nunquid non tu percussisti superbū,
10 vulnerasti draconem? * Nunquid non tu
siccasti mare, aquam abyssi vehementis?
Qui posuisti profundum maris viam, vt
11 transirent liberati. * Et nunc qui redem-
pti sunt à Domino reuertentur, & venient
in Sion laudantes; & lętitia sempiterna su-
per capita eorum.Gaudium & lętitiam te-
12 nebunt,fugiet dolor & gemitus. *Ego ego
ipse consolabor vos. quis tu vt timeas ab
homine mortali, & à filio hominis, qui
13 quasi fœnum ita arescet,*Et oblitus es Dn̄i
factoris tui,qui tetendit cælos, & fundauit
terram, & formidasti iugiter tota die à fa-
cie furoris eius qui te tribulabat,& paraue
E rat ad perdendum? vbi nunc est furor tri-
14 bulantis? *Citò veniet gradiēs ad aperien-
dum,&nō interficiet vsq; ad internecionē,
15 nec deficiet panis eius. *Ego autē sum Dn̄s
Deus tuus qui conturbo mare,&intumes-
cunt fluctus eius, Dn̄s exercituum nomen
16 meum. * Posui verba mea in ore tuo,& in
vmbra manus meæ protexi te, vt plantes
cælos, & fundes terram, & dicas ad Sion:
Populus meus es tu.
17 * Eleuare, eleuare, consurge Hierusalem,
F quæ bibisti de manu Domini calicem iræ
eius. vsque ad fundum calicis soporis bi-
bisti,& potasti vsque ad fæces.

תרגום יונתן

6 זקפו לשמיא עיניכון ואסתכלו בארעא מלרע ארי שמיא כתננא דעדי כן יעדון וארעא ככסותא דבליא כן תתבלי ויתבהא אף אנון הכן
ימותון ופרקני לעלם יהא וזכותי לא תחת: 7 קבלו למימרי ידעי קשטא עמא דאלפן אוריתא בלבהון לא תדחלון מחסודי בני אנשא
ומאתרברבותהון לא תתברון: 8 ארי כלבושא דאכיל ליה עשא וכעמרא דאחד ביה רוקבא וזכותי לעלם תהי ופרקני לדר דרין:
9 אתגלא אתגלא לבשי תקוף גבורה מן קדם יי אתגלא כיומי קדם דריא דמלקדמין הלא בדיליך כנשתא דישראל תברת גבריא
שיציתי פרעה ומשריתיה דהוו תקיפין כתנינא: 10 הלא בדיליך כנשתא דישראל אחרבת ימא מי תהום רבא שויתי עמקי ימא אורח
למגז משיזביא: 11 ופריקיא דיי יתובון מביני גלותהון ויעלון לציון בתשבחא וחדות עלם תהא להון דלא פסקא וענן יקר יהי מטל
על רישיהון ביע וחדוא ישכחון ויסוף מנהון מבית ישראל דוונא ותנחתא: 12 אנא אנא הוא מנחמכון ממן אתון דחלין מאנשא
דמאית ומבר אנשא די כעשבא חשיב: 13 ואתנשיתא פלחן דיי דעבדך דתלא שמיא ושכלל ארעא ודחלתא תדירא כל יומא מן
קדם חמת מעיקא כמה דמתקנין לחבלא וכען אן היא חמת מעיקא: 14 מוחי פרענותא לאתגלאה ולא ימותון צדיקיא לחבל ולא
יחסרון מזוניהון: 15 ואנא יי אלהך דנזף בימא והמן גלוהי יי צבאות שמיה: 16 ושויתי פתגמי נבואתי בפמי נביאיא ובטלל
גבורתי אגנית עלך לקימא עמא דאמיר עליהון דיסגון ככוכבי שמיא ולשכללא כנישתא דאמיר עליהון דיסגון כעפרא דארעא ולמימר
לדיירין בציון עמי אתון: 17 אתרבא אתרבא קומי ירושלם דקבלת מן קדם יי ית כסא דחמתה ית פילי כסא דלוטא שתית אמצית:

6 ‡ ἄρατε εἰς τὸν οὐρανὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ ἐμ-
βλέψατε εἰς τὴν γῆν κάτω, ὅτι ὁ οὐρανὸς ὡς καπνὸς ἐστε-
ρεώθη, ἡ δὲ γῆ ὡς ἱμάτιον παλαιωθήσεται· οἱ δὲ κατοικοῦν-
τες ὥσπερ ταῦτα ἀποθανοῦνται. τὸ δὲ σωτήριόν μου εἰς τὸν
αἰῶνα ἔσται, ἡ δὲ δικαιοσύνη μου οὐ μὴ ἐκλείπῃ.
7 ‡ ἀκούσατέ μου οἱ εἰδότες κρίσιν, λαὸς οὗ ὁ νόμος
μου ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν. μὴ φοβεῖσθε ὀνειδισμὸν ἀνθρώ-
πων, καὶ τῷ φαυλισμῷ αὐτῶν μὴ ἡττᾶσθε.
8 ‡ ὡς γὰρ ἱμάτιον βρωθήσεται ὑπὸ χρόνου. καὶ ὡς ἔ-
ρια βρωθήσεται ὑπὸ σητός. ἡ δὲ δικαιοσύνη μου εἰς τὸν
αἰῶνα ἔσται, τὸ δὲ σωτήριόν μου εἰς γενεὰς γενεῶν.
9 ‡ ἐξεγείρου ἐξεγείρου ἱερουσαλήμ, καὶ ἔνδυσαι τὴν
ἰσχὺν τοῦ βραχίονός σου. ἐξεγείρου ὡς ἐν ἀρχῇ ἡμέρας,
ὡς γενεὰ αἰῶνος. οὐ σὺ εἶ ἡ λατομήσασα πλάτος, διαρρή-
10 ξασα δράκοντα; ‡ οὐ σὺ εἶ ἡ ἐρημοῦσα θάλασσαν,
ὕδωρ ἀβύσσου πλῆθος, ἡ θεῖσα τὰ βάθη τῆς θαλάσ-
σης ὁδὸν; διαβάσεως ῥυομένοις καὶ λελυτρωμένοις.
11 ‡ ὑπὸ γὰρ κυρίου ἀποστραφήσονται καὶ ἥξουσιν εἰς σιὼν
μετ᾽ εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλιάματος αἰωνίου. ἐπὶ κεφα
λῆς γὰρ αὐτῶν αἴνεσις καὶ εὐφροσύνη καταλήψεται αὐτούς.
ἀπέδρα ὀδύνη καὶ λύπη καὶ στεναγμός·
12 ‡ ἐγώ εἰμι ἐγώ εἰμι αὐτὸς ὁ παρακαλῶν σε. γνῶθι τίς
οὖσα ἵνα φοβηθῇς ἀπὸ ἀνθρώπου θνητοῦ, καὶ ἀπὸ υἱοῦ ἀν-
θρώπου, οἳ ὡσεὶ χόρτος ἐξηράνθησαν.
13 ‡ καὶ ἐπελάθου θεὸν τὸν ποιήσαντά σε, τὸν ποιήσαντα
τὸν οὐρανόν, καὶ θεμελιώσαντα τὴν γῆν, καὶ φοβοῦ πάσας
τὰς ἡμέρας τὸ πρόσωπον τοῦ θυμοῦ τοῦ θλίβοντός σε, ὃν
τρόπον ἐβουλεύσατο τοῦ ἆραι σέ. καὶ νῦν ποῦ ὁ θυμὸς τοῦ
14 θλίβοντός σε; ‡ ἐν γὰρ τῷ σώζεσθαί σε οὐ στήσεται, οὐ
δὲ χρονιεῖ, καὶ οὐ θανατώσει εἰς διαφθορὰν καὶ οὐ μὴ ὑ-
15 στερήσει ὁ ἄρτος αὐτοῦ· ‡ ὅτι ἐγὼ ὁ θεός σου ὁ ταράσσων
τὴν θάλασσαν, καὶ ἠχῶν τὰ κύματα αὐτοῦ, κύριος κύ-
16 ριος σαβαὼθ ὄνομά μοι. ‡ θήσω τοὺς λόγους μου εἰς
τὸ στόμα σου καὶ ὑπὸ τὴν σκιὰν χειρός μου σκεπάσω σε, ἐν
ᾗ ἔστησα τὸν οὐρανόν, καὶ ἐθεμελίωσα τὴν γῆν. καὶ ἐρεῖ σιὼν,
17 λαός μου εἶ σύ· ‡ ἐξεγείρου ἐξεγείρου, ἀνάστηθι ἱε-
ρουσαλήμ, ἡ πιοῦσα ἐκ χειρὸς κυρίου τὸ ποτήριον τοῦ θυ-
μοῦ αὐτοῦ. τὸ ποτήριον γὰρ τῆς πτώσεως τὸ κόνδυ τοῦ θυμοῦ
ἐξέπιες καὶ ἐξεκένωσας·

‡ Leuate in cælum oculos vestros, & inspici- 6
te in terram deorsum, quoniam cælum sicut fu-
mus firmatum est, at terra sicut vestimentum
veterascet: at habitantes sicut hæc morientur.
at salutare meum in sempiternum erit, at iusti-
tia mea non deficiet. ‡ Audite me qui sci- 7
tis iudicium, populus cuius Lex mea in corde
eorum. non timeatis opprobrium hominum, &
contemptu eorum ne vincamini.
‡ Sicut enim vestimentum consumetur à tem- 8
pore, & sicut lana comedetur à tinea. at iusti-
tia mea in æternum erit, at salutare meum in
generationes generationum. ‡ Exurge, 9
exurge Hierusalem, & induere fortitudinem
brachij tui. exurge sicut in principio diei, sicut
generatio seculi. Nonne tu es qui excidisti lati-
tudinem, qui dirupisti draconem? ‡ Nonne 10
tu es qui desolas mare, aquam abyssi multam,
qui posuisti profunditates maris viam? transi-
tus liberatis & redemptis.
‡ Ab enim Domino reducentur & venient 11
in Sion cum lætitia & exultatione æterna. in ca
pite enim eorum laus & lætitia apprehẽdet eos.
fugit dolor & mœror & gemitus.
‡ Ego sum, ego sum ipse consolans te. scito 12
quæ fueris, vt timeas ab homine mortali, et à fi-
lio hominis, qui quasi fœnum arefacti sunt.
‡ Et oblita es Dei qui fecit te, qui fecit cæ- 13
lum, & fundauit terram, & time cunctis die-
bus faciem furoris tribulãtis te, quemadmodum
cogitauit auferre te. & nunc vbi furor tribu-
lantis te? ‡ Cùm enim saluatus fueris tu, non 14
stabit, neq; permanebit, & non occidet in cor-
ruptionem, & non deficiet panis eius:
‡ Quia ego Deus tuus conturbans mare, & 15
sonare faciens fluctus eius: Dominus Dominus
Sabaoth nomen mihi. ‡ Ponam verba mea 16
in ore tuo, & sub vmbra manus meæ protegam
te, in qua statui cælum, & fundaui terram. &
dicet Sion: Populus meus es tu.
‡ Exurge, exurge, eleuare Hierusalem, quæ 17
bibisti de manu Domini calicem furoris eius. ca-
licem enim ruinæ, calicem furoris ebibisti &
euacuasti:

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[6] Leuate in cælum oculos vestros, & aspicite terram deorsum, quoniam cæli sicut fumus qui transit, sic pertransibunt; & terra sicut vestimentum quod veterascit; sic veterascet, & habitatores eius etiam ipsi similiter morientur: salus autem mea in æternum erit, & iustitia mea non deficiet. [7] Obedite verbo meo qui nostis veritatem; popule in cuius corde est doctrina Legis. ne timeatis ab opprobriis filiorum hominis, & à superbiis eorum ne conteramini. [8] Quoniam sicut vestimentum quod corroditur à tinea, & sicut lana quam apprehendit putredo: iustitia autem mea in æternum erit, & salus mea in generationem generationum. [9] Reuelare, reuelare, induere fortitudinem potentiæ à facie Domini: reuelare sicut in diebus antiquis, in generationibus quæ ab initio fuerunt. nonne propter te congregatio Israel contriui fortes, consumpsi Pharaonem & exercitum eius, qui erant fortes sicut draco? [10] Nonne propter te cœtus Israel arefeci mare, & aquas abyssi magni; posui in profundis maris viam vt transirent liberati? [11] Et qui redempti sunt à Domino, conuertentur de medio captiuitatis suæ, & ingredientur in Sion cum laude; & lætitia sempiterna erit eis, quæ nunquam cessabit: & nubes gloriæ erit obumbrans super capita eorũ; gaudium & lætitiam inuenient. & cessabit ab illis qui sunt de domo Israel, mœror & gemitus. [12] Ego, ego sum consolator vester: quem vos timetis? hominem qui moritur, & filium hominis qui quasi fœnum reputatus est? [13] Et oblitus es cultus Domini qui fecit te, qui appendit cælos & fundauit terram: & timuisti semper tota die à facie furoris tribulantis, quando parabat disperdere. iam verò vbi est furor tribulãtis?
[14] Citò reuelabitur vindicta, & nõ morientur iusti in corruptionẽ, nec deficient cibaria eorũ. [15] Ego autem sum Dñs Deus tuus, increpãs mare, & sonant fluctus eius: Dominus exercituũ nomen eius. [16] Et posui verba prophetię meę in ore Prophetarum: & in vmbra potẽtię meę protexi te, vt suscitarem populum de quo dictum est, Quòd multiplicarẽtur sicut stellæ cæli: & vt fundarẽ congregationem de qua dictũ est, Quòd multiplicaretur sicut puluis terræ: & dicerem habitantibus in Sion, Populus meus estis vos. [17] Euehere, euehere, consurge Ierusalem, quæ suscepisti à facie Domini calicem furoris eius, phialam calicis maledictionis bibisti & detraxisti.

18 * אֵין־מְנַהֵל לָהּ מִכָּל־בָּנִים יָלָדָה וְאֵין מַחֲזִיק בְּיָדָהּ מִכָּל־בָּנִים גִּדֵּלָה׃

19 * שְׁתַּיִם הֵנָּה קֹרְאֹתַיִךְ מִי יָנוּד לָךְ הַשֹּׁד וְהַשֶּׁבֶר וְהָרָעָב וְהַחֶרֶב מִי אֲנַחֲמֵךְ׃

20 * בָּנַיִךְ עֻלְּפוּ שָׁכְבוּ בְּרֹאשׁ כָּל־חוּצוֹת כְּתוֹא מִכְמָר הַמְלֵאִים חֲמַת־יְהוָה גַּעֲרַת אֱלֹהָיִךְ׃

21 * לָכֵן שִׁמְעִי־נָא זֹאת עֲנִיָּה וּשְׁכֻרַת וְלֹא מִיָּיִן׃

22 * כֹּה־אָמַר אֲדֹנַיִךְ יְהוָה וֵאלֹהַיִךְ יָרִיב עַמּוֹ הִנֵּה לָקַחְתִּי מִיָּדֵךְ אֶת־כּוֹס הַתַּרְעֵלָה אֶת־קֻבַּעַת כּוֹס חֲמָתִי לֹא־תוֹסִיפִי לִשְׁתּוֹתָהּ עוֹד׃

23 * וְשַׂמְתִּיהָ בְּיַד־מוֹגַיִךְ אֲשֶׁר־אָמְרוּ לְנַפְשֵׁךְ שְׁחִי וְנַעֲבֹרָה וַתָּשִׂימִי כָאָרֶץ גֵּוֵךְ וְכַחוּץ לַעֹבְרִים׃

נב

1 * עוּרִי עוּרִי לִבְשִׁי עֻזֵּךְ צִיּוֹן לִבְשִׁי ׀ בִּגְדֵי תִפְאַרְתֵּךְ יְרוּשָׁלַ͏ִם עִיר הַקֹּדֶשׁ כִּי לֹא יוֹסִיף יָבֹא־בָךְ עוֹד עָרֵל וְטָמֵא׃

2 * הִתְנַעֲרִי מֵעָפָר קוּמִי שְּׁבִי יְרוּשָׁלָ͏ִם הִתְפַּתְּחִו מוֹסְרֵי צַוָּארֵךְ שְׁבִיָּה בַּת־צִיּוֹן׃

3 * כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה חִנָּם נִמְכַּרְתֶּם וְלֹא בְכֶסֶף תִּגָּאֵלוּ׃

4 * כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה מִצְרַיִם יָרַד־עַמִּי בָרִאשֹׁנָה לָגוּר שָׁם וְאַשּׁוּר בְּאֶפֶס עֲשָׁקוֹ׃

5 * וְעַתָּה מַה־לִּי־פֹה נְאֻם־יְהוָה כִּי־לֻקַּח עַמִּי חִנָּם מֹשְׁלָו יְהֵילִילוּ נְאֻם־יְהוָה וְתָמִיד כָּל־הַיּוֹם שְׁמִי מִנֹּאָץ׃

6 * לָכֵן יֵדַע עַמִּי שְׁמִי לָכֵן בַּיּוֹם הַהוּא כִּי־אֲנִי־הוּא הַמְדַבֵּר הִנֵּנִי׃

7 * מַה־נָּאווּ עַל־הֶהָרִים רַגְלֵי מְבַשֵּׂר מַשְׁמִיעַ שָׁלוֹם מְבַשֵּׂר טוֹב מַשְׁמִיעַ יְשׁוּעָה אֹמֵר לְצִיּוֹן מָלַךְ אֱלֹהָיִךְ׃

18 * Non est qui sustetet eam ex omnibus
filiis quos genuit;& non est qui apprehen-
dat manum eius ex omnibus filiis quos e-
19 nutriuit. * Duo sunt quæ occurrerunt ti-
bi. quis contristabitur super te? vastitas,&
contritio,& fames & gladius. quis conso-
20 labitur te? * Filij tui proiecti sunt,dormie-
runt in capite omnium viarum sicut oryx
illaqueatus: pleni indignatione Domini,
21 increpatione Dei tui. * Idcircò audi hæc
22 paupercula, & ebria non à vino. * Hæc di-
cit dominator tuus Dominus,& Deus tu?
qui pugnauit pro populo suo: Ecce tuli de
manu tua calicem soporis, fundum calicis
indignationis meæ. non adiicies vt bibas
23 illum vltrà. * Et ponam illum in ma-
nu eorum qui te humiliauerunt, & dixe-
runt animæ tuæ,Incuruare vt transeamus:
& posuisti vt terram corpus tuum,& quasi
viam transeuntibus.

CAP. LII.

1 A Consurge, consurge, induere fortitudi-
ne tua Sion. induere vestimentis glo-
riæ tuę Hierusalem ciuitas sancti,quia non
adiiciet vltrà vt pertranseat per te incircun
2 cisus & immundus. * Excutere de pul-
uere,consurge,sede Hierusalem. solue vin-
3 cula colli tui captiua filia Sion: * Quia
B hæc dicit Dominus: Gratis venundati e-
stis, & sine argento redimemini.
4 * Quia hæc dicit Dominus Deus:In Æ-
gyptum descendit populus meus in prin-
cipio vt colonus esset ibi, & Assur absque
vlla causa calumniatus est eum.
5 * Et nunc quid mihi est hic, dicit Do-
minus?quoniam ablatus est populus meus
gratis.Dominatores eius iniquè agunt, di-
cit Dominus, & iugiter tota die nomen
meum blasphematur.
6 * Propter hoc sciet populus meus no-
men meum in illa die,quia ego ipse qui lo-
7 quebar,ecce adsum. * Quàm pulchri
super montes pedes annunciantis & præ-
dicantis pacem, annunciátis bonum, præ-
dicantis salutem, dicentis Sion, Regnauit
Deus tuus!

תרגום יונתן

18 לֵית דִמְנַחֵם לַהּ מִכָּל בְּנִין דִּילֵדַת וְלֵית דְּמַתְקֵף בִּידַהּ מִכָּל בְּנִין דְּרַבִּיַת׃
19 תַּרְתֵּין עָקַת אָתוֹ עֲלָךְ יְרוּשְׁלֵם לָא יְכֵלְתְּ לְמֵקַם כַּד אַרְבְּעִיתוּן עֲלָךְ בִּזָּא וּתְבָרָא וְכַפְנָא וְחַרְבָּא לֵית דִּינַחֲמִיךְ׃
20 בְּנַיִךְ יְהוֹן מְטַרְפָּן רְמַן בְּרֵישׁ כָּל שׁוּקַיָּא כְּמַזְרְקֵי מְצַדִּין מְלַן חֶמְתָּא מִן קֳדָם יְיָ וּמְזוֹפִיתָא מִן קֳדָם אֱלָהָיִךְ׃
21 בְּכֵן שְׁמַעִי כְעַן דָּא מְטַלְטַלְתָּא דְּרַוְיָא מִן עָקָא וְלָא מִן חֲמַר׃ 22 כִּדְנַן אֲמַר רִבּוֹנִיךְ יְיָ וֵאלָהִיךְ עָתִיד לְמֶעְבַּד פֻּרְעֲנוּת דִּין עַמֵּהּ הָא קַבֵּלִית מִן יְדִיךְ יַת כַּסָּא דִלְוָטָא יַת פַּיְלֵי כַּסָּא דְחֶמְתִּי לָא תוֹסְפִין לְמִשְׁתְּהָא עוֹד׃ 23 וְאֶמְסְרִנַהּ בְּיַד דַּהֲווֹ מוֹנַן לִיךְ דַּהֲווֹ אָמְרִין לְנַפְשִׁיךְ אַמְאִכִי וְנֶעְדֵּי וְאַמְאֵכְתְּ כְּאַרְעָא יְקָרִיךְ וַהֲוֵית כְּשׁוּק לְעָדָן׃

נב

1 אִתְגַּלְאָה אִתְגַּלְאָה לְבְשִׁי תְקָפִיךְ צִיּוֹן לְבְשִׁי לְבוּשֵׁי תֻשְׁבַּחְתִּיךְ יְרוּשְׁלֵם קַרְתָּא דְקֻדְשָׁא אֲרֵי לָא יוֹסְפוּן וְיֶעְדוּן בִּיךְ עוֹד עֲרֵלִין וּמְסָאֲבִין׃
2 אִתְנַפַּצִי מֵעַפְרָא קוּמִי תִּיבִי עַל כָּרְסֵי יְקָרָא קַרְתָּא דְקֻדְשָׁא יְרוּשְׁלֵם אִתְפְּסַקוּ חַנְקֵי צַוְּארֵיכוֹן שְׁבִיָּה כְּנִשְׁתָּא דְצִיּוֹן׃ 3 אֲרֵי כִדְנַן אֲמַר יְיָ מַגָּן אִזְדַּבַּנְתּוּן וְלָא בִּכְסַף תִּתְפָּרְקוּן׃ 4 אֲרֵי כִדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לְמִצְרַיִם נְחַת עַמִּי בְּקַדְמֵיתָא לְאִתּוֹתָבָא תַמָּן וְאַתּוּרָאָה בְּלְמָא אַנְסֵהּ׃
5 וּכְעַן עֲתִידְנָא לְמִפְרַק אֲמַר יְיָ אֲרֵי אִזְדַּבַּן עַמִּי מַגָּן עַמְמַיָּא דִּשְׁלִטוּ בְהוֹן מִשְׁתַּבְּחִין אֲמַר יְיָ וְתְדִירָא כָּל יוֹמָא עַל פָּלְחַן שְׁמִי מַרְגְּזִין׃
6 בְּכֵן יִתְרַבָּא בְּעַמְמַיָּא שְׁמִי בְּכֵן בְּעִדָּנָא הַהִיא תִּדְעוּן אֲרֵי אֲנָא הוּא דְּמַלֵּלִית וּמֵימְרִי לְעָלְמָא קַיָּים׃ 7 מָה יָאַיִן עַל טוּרֵי אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל רַגְלֵי מְבַשַּׂר מַשְׁמַע שְׁלָם מְבַשַּׂר טָב וּמַשְׁמַע פֻּרְקָן אָמַר לִכְנִשְׁתָּא דְצִיּוֹן אִתְגְּלִיַת מַלְכוּתֵהּ דֶּאֱלָהָיִךְ׃

*Et non erat consolans te ex omnibus filiis 18
tuis quos genuisti, & non erat apprehēdens ma
num tuam, neq; ex omnibus filiis tuis quos ex-
altasti. *Duo hæc contraria tibi, quis con- 19
tristabitur? ruina & contritio, fames & gla-
dius quis consolabitur te *filij tui indigentes, 20
dormientes in capite omnium viarum, sicut
beta semicocta, pleni furoris Domini deficientes
à Domino Deo. *Propter hoc audi humi- 21
liata & ebria non à vino: *Sic dicit Do- 22
minus Deus, Deus iudicans populum suum: Ec-
ce tuli de manu tua calicem ruinæ, calicem furo-
ris mei, & non adijcies bibere illum vltrà:
*Et dabo eum in manus eorum qui iniquè 23
oppresserunt te, & humiliauerunt te, qui dixe-
runt animæ tuæ, Inclinare, vt transeamus. &
posuisti æqualia terræ media tua foris trans-
euntibus.

CAP. LII.

EXurge, exurge Sion, induere fortitudinem 1
tuam Sion, & tu induere gloriam tuam Hie
rusalem ciuitas sancta: non vltrà adijciet vt
pertranseat per te incircuncisus & immundus.
*Excute puluerem & surge, sede Hierusa- 2
lem, solue vinculum colli tui, captiua filia Sion.
*Quia hæc dicit Dominus: Gratis venun- 3
dati estis, & non cum argento redimemini.
*Quia sic dicit Dominus Dominus Deus: 4
In Ægyptum descendit populus meus prius, vt
peregrinaretur ibi, & in Assyrios violenter
adducti sunt.
*Et nunc quid erit hic? Hæc dicit Domi- 5
nus: Quia captus est populus meus gratis, ad-
miramini & vlulate. Hæc dicit Dominus: Pro-
pter vos semper nomen meum blasphematur in
gentibus.
*Propter hoc sciet populus meus nomen meū 6
propter hoc in die illa, quia ego sum ipse qui lo-
quebar.
*Adsum sicut hora super montes, sic pe- 7
des annunciantes auditum pacis, sic euangeli-
zātus bona, quia auditam faciam salutem tuam
dicens: Sion regnabit Deus tuus.

18 *καὶ οὐκ ἦν ὁ παρακαλῶν σε ἀπὸ πάντων τῶν τέκνων
σου ὧν ἔτεκες, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀντιλαμβανόμενος τῆς χειρὸς
σου, οὐδὲ ἀπὸ πάντων τῶν υἱῶν σου, ὧν ὕψωσας.
19 *δύο ταῦτα ἀντικείμενά σοι, τίς συλλυπηθήσεται; πτῶ-
μα καὶ σύντριμμα, λιμὸς καὶ μάχαιρα, τίς παρακα-
20 λέσει σε *οἱ υἱοί σου οἱ ἀπορούμενοι, οἱ καθεύδοντες ἐπ'
ἄκρου πασῶν ἐξόδων, ὡς σεῦτλον ἡμίεφθον, οἱ πλήρεις
θυμοῦ κυρίου ἐκλελυμένοι ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ.
21 *διὰ τοῦτο ἄκουε τεταπεινωμένη καὶ μεθύουσα οὐκ ἀ-
πὸ οἴνου·
22 *οὕτως λέγει κύριος ὁ θεός, ὁ θεὸς ὁ κρίνων τὸν λαὸν αὐ-
τοῦ, ἰδοὺ εἴληφα ἐκ τῆς χειρός σου ποτήριον τῆς πτώσεως, τὸ κόν-
δυ τοῦ θυμοῦ μου, καὶ οὐ προσθήσῃ πιεῖν αὐτὸ ἔτι·
23 *καὶ δώσω αὐτὸ εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἀδικησάντων σε, καὶ
τῶν ταπεινωσάντων σε, οἳ εἶπαν τῇ ψυχῇ σου, κύψον, ἵνα
παρέλθωμεν. καὶ ἔθηκας ἴσα τῇ γῇ τὰ μέσα σου ἔξω τοῖς
παραπορευομένοις.

νβ'.

1 *Ἐξεγείρου ἐξεγείρου σιών, ἔνδυσαι τὴν ἰσχύν σου
σιών, καὶ σὺ ἔνδυσαι τὴν δόξαν σου ἱερουσαλὴμ πόλις
ἡ ἁγία, οὐκ ἔτι προστεθήσεται διελθεῖν διὰ σοῦ ἀπερίτμη-
τος καὶ ἀκάθαρτος.
2 *ἐκτίναξαι τὸν χοῦν καὶ ἀνάστηθι, κάθισον ἱερουσα-
λήμ, ἔκδυσαι τὸν δεσμὸν τοῦ τραχήλου σου ἡ αἰχμάλω-
τος θυγάτηρ σιών.
3 *ὅτι τάδε λέγει κύριος, δωρεὰν ἐπράθητε καὶ οὐ μετὰ
4 ἀργυρίου λυτρωθήσεσθε. *ὅτι οὕτως λέγει κύριος κύριος
ὁ θεός, εἰς αἴγυπτον κατέβη ὁ λαός μου τὸ πρότερον παροι-
κῆσαι ἐκεῖ, καὶ εἰς ἀσσυρίους βίᾳ ἤχθησαν.
5 *καὶ νῦν τί ἔσται ὧδε; τάδε λέγει κύριος, ὅτι ἐλήφ-
θη ὁ λαός μου δωρεάν, θαυμάζετε καὶ ὀλολύζετε. τάδε
λέγει κύριος, δι' ὑμᾶς διαπαντὸς τὸ ὄνομά μου βλασφη-
μεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσι.
6 *διὰ τοῦτο γνώσεται ὁ λαός μου τὸ ὄνομά μου διὰ τοῦτο
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅτι ἐγώ εἰμι αὐτὸς ὁ λαλῶν.
7 *πάρειμι ὡς ὥρα ἐπὶ τῶν ὀρέων, ὡς πόδες εὐαγγε-
λιζόμενοι ἀκοὴν εἰρήνης, ὡς εὐαγγελιζόμενος ἀγαθά,
ὅτι ἀκουστὴν ποιήσω τὴν σωτηρίαν σου λέγων, σιὼν βα-
σιλεύσει ὁ θεός σου·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[18]Non est qui consoletur eam ex omnibus filiis quos peperit, neque est qui apprehendat manum eius ex omnibus filiis quos nutriuit.
[19]Duæ tribulationes venerunt super te Ierusalem, nō potuisti consurgere. cùm irruerint super te prçda & contritio, & fames & gladius,
non erit qui consoletur te. [20]Filij tui iacent conturbati, proiecti in capite omnium viarum quasi lagunculæ confractæ, pleni furore à facie
Domini, & increpatione à facie Dei tui. [21]Propterea audi nunc transmigrans, quę inebriata es à tribulatione, & non à vino: [22]Hæc dicit
dominator tuus: Dominus Deus tuus facturus est vindictam iudicij populi sui: Ecce suscepi de manu tua calicem maledictionis, phialam
calicis furoris mei: non addes vt bibas eam amplius. [23]Et tradam eam in manu eorum qui te oppresserunt, qui dicebant animæ tuæ, Humi-
liare vt transeamus, & humiliasti quasi terram gloriam tuam, & facta es quasi callis transeuntibus. CAP. LII.
REuelare, reuelare, induere fortitudine tua Sion, induere vestimentis gloriæ tuæ Ierusalem ciuitas sancta: quia non adiicient transire
vltrà per te incircuncisi & immundi. [2]Excutere de puluere, consurge, sede super solium gloriæ tuæ Ierusalem ciuitas sancta. Succi-
sa sunt vincula colli vestri, captiua congregatio Sion. [3]Quoniam hæc dicit Dominus: Gratis venundati estis, & absque argento redime-
mini. [4]Quia hæc dicit Dominus Deus: In Ægyptum descendit populus meus in principio, vt peregrinaretur ibi, & Assur temerè
violenter oppressit eum. [5]Et nunc redempturus sum eum, dicit Dominus, quia venundatus est populus meus gratis. populi qui domi-
nati sunt eorum, sese iactitant, dicit Dominus: & semper tota die prouocant eos propter cultum nominis mei. [6]Propterea magnificabitur
nomen meum in populis. Ideò in tempore illo scietis, quoniam ego sum qui loquebar, & Verbum meum in æternum permanet. [7]Quàm
pulchri sunt super montes Israel terrę pedes euāgelizantis, audire facientis pacem; euangelizantis bonū, & audire facientis salutem! dicentis
cœtui Sion: Reuelatum est regnum Dei tui.

8 * קוֹל צֹפַיִךְ נָשְׂאוּ קוֹל יַחְדָּו יְרַנֵּנוּ כִּי עַיִן בְּעַיִן
יִרְאוּ בְּשׁוּב יְהוָה צִיּוֹן ׃
9 * פִּצְחוּ רַנְּנוּ יַחְדָּו חָרְבוֹת יְרוּשָׁלָ͏ִם כִּי־נִחַם
יְהוָה עַמּוֹ גָּאַל יְרוּשָׁלָ͏ִם ׃
10 * חָשַׂף יְהוָה אֶת־זְרוֹעַ קָדְשׁוֹ לְעֵינֵי כָּל־הַגּוֹיִם
וְרָאוּ כָּל־אַפְסֵי־אָרֶץ אֵת יְשׁוּעַת אֱלֹהֵינוּ ׃
11 * סוּרוּ סוּרוּ צְאוּ מִשָּׁם טָמֵא אַל־תִּגָּעוּ צְאוּ מִתּוֹכָהּ
הִבָּרוּ נֹשְׂאֵי כְּלֵי יְהוָה ׃
12 * כִּי לֹא בְחִפָּזוֹן תֵּצֵאוּ וּבִמְנוּסָה לֹא תֵלֵכוּן
כִּי־הֹלֵךְ לִפְנֵיכֶם יְהוָה וּמְאַסִּפְכֶם אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל ׃
13 * הִנֵּה יַשְׂכִּיל עַבְדִּי יָרוּם וְנִשָּׂא וְגָבַהּ מְאֹד ׃
14 * כַּאֲשֶׁר שָׁמְמוּ עָלֶיךָ רַבִּים כֵּן־מִשְׁחַת מֵאִישׁ
מַרְאֵהוּ וְתֹאֲרוֹ מִבְּנֵי אָדָם ׃
15 * כֵּן יַזֶּה גּוֹיִם רַבִּים עָלָיו יִקְפְּצוּ מְלָכִים
פִּיהֶם כִּי אֲשֶׁר לֹא־סֻפַּר לָהֶם רָאוּ וַאֲשֶׁר
לֹא־שָׁמְעוּ הִתְבּוֹנָנוּ ׃

נג

1 * מִי הֶאֱמִין לִשְׁמֻעָתֵנוּ וּזְרוֹעַ יְהוָה עַל־מִי
נִגְלָתָה ׃
2 * וַיַּעַל כַּיּוֹנֵק לְפָנָיו וְכַשֹּׁרֶשׁ מֵאֶרֶץ צִיָּה לֹא־תֹאַר
לוֹ וְלֹא הָדָר וְנִרְאֵהוּ וְלֹא־מַרְאֶה וְנֶחְמְדֵהוּ ׃
3 * נִבְזֶה וַחֲדַל אִישִׁים אִישׁ מַכְאֹבוֹת וִידוּעַ חֹלִי
וּכְמַסְתֵּר פָּנִים מִמֶּנּוּ נִבְזֶה וְלֹא חֲשַׁבְנֻהוּ ׃
4 * אָכֵן חֳלָיֵנוּ הוּא נָשָׂא וּמַכְאֹבֵינוּ סְבָלָם
וַאֲנַחְנוּ חֲשַׁבְנֻהוּ נָגוּעַ מֻכֵּה אֱלֹהִים וּמְעֻנֶּה ׃
5 * וְהוּא מְחֹלָל מִפְּשָׁעֵנוּ מְדֻכָּא מֵעֲוֺנֹתֵינוּ מוּסַר
שְׁלוֹמֵנוּ עָלָיו וּבַחֲבֻרָתוֹ נִרְפָּא־לָנוּ ׃
6 * כֻּלָּנוּ כַּצֹּאן תָּעִינוּ אִישׁ לְדַרְכּוֹ פָּנִינוּ וַיהוָה
הִפְגִּיעַ בּוֹ אֵת עֲוֺן כֻּלָּנוּ ׃

8 * Vox speculatorum tuorum. Leuaue-
runt vocem, simul laudabunt; quia oculo
C ad oculum videbunt cùm conuerterit Do-
9 minus Sion. * Gaudete & laudate si-
mul deserta Hierusalem, quia consolatus
est Dominus populum suum, redemit Hie-
10 rusalem. * Parauit Dominus brachium
sanctum suum in oculis omnium gẽtium,
& videbunt omnes fines terrę salutare Dei
11 nostri. * Recedite, recedite, exite indè,
pollutum nolite tangere. Exite de medio
eius, mundamini qui fertis vasa Domini.
12 * Quoniam non in tumultu exibitis,
D nec in fuga properabitis. præcedet enim
vos Dominus, & congregabit vos Deus
13 Israel. * Ecce intelliget seruus meus, ex-
altabitur & eleuabitur, & sublimis erit val
14 dè. * Sicut obstupuerunt super te multi, sic
inglorius erit inter viros aspectus eius, &
forma eius inter filios hominum.
15 * Iste asperget gẽtes multas, super ipsum
continebunt reges os suum. quia quibus
non est narratum de eo, viderunt; & quæ
non audierunt, contemplati sunt.

CAP. LIII.

1 QVis credidit auditui nostro? & brachiũ
A Domini cui reuelatum est?
2 * Et ascendet sicut virgultum coram eo,
& sicut radix de terra sitienti. Non est spe-
cies ei neque decor. & vidimus eum, & nõ
erat aspectus, & desiderauimus eum.
3 * Despectum & nouissimum virorum,
virum dolorum & scientem infirmitatem.
& quasi absconditus vultus eius & despe-
ctus, vnde nec reputauimus eum.
4 * Verè languores nostros ipse tulit, &
dolores nostros ipse portauit. & nos puta-
uimus eum quasi leprosum, & percussum
B à Deo & humiliatum.
5 * Ipse autem vulneratus est propter ini-
quitates nostras, attritus est propter scele-
ra nostra. Disciplina pacis nostræ super
eum, & liuore eius sanati sumus.
6 * Omnes nos quasi oues errauimus; v-
nusquisq; in viam suam declinauit, & po-
suit Dñs in eo iniquitatem omniũ nostrũ.

תרגום יונתן

8 קל פרנסיך דמרימין קלהון כחדא משבחין ארי בעיניהון יחזון גבורן דיעבד יי כד יתיב שכינתה לציון ׃ 9 בועו ושבחו כחדא
חרבת ירושלם ארי עתיד יי לנחמא עמה פריק ירושלם ׃ 10 גלא יי ית דרע קדשה לעיני כל עממיא ויחזון כל דבסיפי ארעא ית פרקנא
דאלהנא ׃ 11 אתפרשו אתפרשו פוקו מתמן במסאב לא תקרבון פוקו מגוה אתבחרו נטלי מאני בית מקדשא דיי ׃ 12 ארי לא בבהילו
תפקון סביני עממיא ובעירוקי לא תהובלון לארעכון ארי מדבר קדמיכון יי ועתיד לאכנשא גלותכון אלהא דישראל ׃ 13 הא יצלח עבדי
משיחא יראם ויִנטל ויתקף לחדא ׃ 14 כמא דסברו ליה בית ישראל יומין סגיאין דהוה חשיך ביני עממיא חזוהון וזיוהון מבני אנשא ׃
15 כן יבדר עממין סגיאין עלוהי ישתקון מלכין ישוון ידיהון על פמהון ארי דלא אשתעיו להון חזו ודלא שמעו אסתכלו ׃
נג 1 מן האמין לבסורתנא דא ותקוף דרע גבורתא דיי דין על מן אתגליאת ׃ 2 ויתרבא צדיקא קדמוהי הא
כלבלבין דפרחין וכאילן דמשלח שרשוהי על נגרין דמיין כן יסגון תולדת קודשא בארעא דהות צריכא ליה לא חזו חולא חזוה ולא אימתיה
אימת הדיוט ויהי זיו קודשא זיויה דכל דיחזיניה יסתכל ביה ׃ 3 בכן יהי לבוסרן ויפסק יקר כל מלכותא יהון חלשין ודוון הא כאנש כיבין
ומזמן למרעין וכמא דהות מסלקא אפי שכינתא מננא בסירין ולא חשיבין ׃ 4 בכן על חובנא הוא יבעי ועויתנא בדיליה ישתבקון ואנחנא
חשיבין כתישין מחן מן קדם יי ומענן ׃ 5 והוא יבני בית מקדשא דאתחל בחובנא אתמסר בעויתנא ובאלפנה שלמה יסגי עלנא וכדנתינהי
לפתגמוהי חובנא ישתבקון לנא ׃ 6 כלנא כענא אתבדרנא גבר לקביל ארחיה גלינא ומן קדם יי הות רעוא למשבק חובי כלנא בדיליה ׃

*Vox custodientium te exaltata est, & voce 8
simul lætabuntur: quia oculi ad oculos videbūt,
quando misertus fuerit Dominus Sion.*
*Erumpant lætitiam simul deserta Hieru- 9
salem, quia misertus est Dominus eius, & eruit
Hierusalem. * Reuelabit Dominus bra- 10
chium sanctum suum in conspectu cunctarum
gentium, & videbunt omnes fines terræ sa-
lutare quod à Deo nostro.*
*Recedite recedite, egredimini indè, & im- 11
mundum ne tangite: exite de medio eius, sepa-
ramini, portantes vasa Domini:*
*Quia non cum tumultu exibitis, neq; cum 12
fuga ibitis; præcedet enim prior vos Dominus,
& congregans vos Deus Israel.*
*Ecce intelliget puer meus & exaltabitur, 13
& gloriabitur, & sublimis erit valdè.*
*Quemadmodum stupebunt super te multi. 14
sic ingloria erit ab hominibus species tua, et glo-
ria tua à filiis hominum.*
*Sic mirabuntur gentes multæ super eum, 15
& continebunt reges os suum. quia quibus non
est annunciatum de eis videbunt, & qui non
audierunt intelligent.*

CAP. LIII.

*Domine quis credidit auditui nostro? & bra- 1
chium Domini cui reuelatum est?*
*Anunciauimus quasi puer in conspectu e- 2
ius, sicut radix in terra sitiente non est species
ei neque gloria. & vidimus eum, & non ha-
bebat speciem neque decorem:*
*Sed species eius inhonorata & deficiens 3
præter filios hominum, homo in plaga existens,
& sciens ferre infirmitatem, quia auersa est fa-
cies eius, despecta est & non est reputata.*
*Iste peccata nostra portat, & pro nobis 4
dolet, & nos putauimus esse eum in dolore, &
in plaga à Deo, & in afflictione.*
*Ipse autem vulneratus est propter peccata 5
nostra, & infirmatus est propter iniquitates
nostras: disciplina pacis nobis super eum. liuore
eius nos sanati sumus. *Omnes quasi oues er- 6
rauimus. homo via sua errauit, & Dominus
tradidit eum iniquitatibus nostris.*

8 * φωνὴ τῶν φυλασσόντων σε ὑψώθη, καὶ τῇ φωνῇ ἅ-
μα εὐφρανθήσονται, ὅτι ὀφθαλμοὶ πρὸς ὀφθαλμοὺς ὄ-
ψονται, ἡνίκα ἂν ἐλεήσῃ κύριος τὴν σιών.
9 * ῥηξάτω εὐφροσύνην ἅμα τὰ ἔρημα ἱερουσαλήμ,
ὅτι ἠλέησε κύριος αὐτήν, καὶ ἐρρύσατο ἱερουσαλήμ.
10 * ἀποκαλύψει κύριος τὸν βραχίονα τὸν ἅγιον αὐτοῦ
ἐνώπιον πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ ὄψονται πάντα τὰ ἄκρα τῆς
γῆς τὴν σωτηρίαν τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ ἡμῶν.
11 * ἀπόστητε ἀπόστητε, ἐξέλθετε ἐκεῖθεν, καὶ ἀκαθάρ-
του μὴ ἅπτεσθε, ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῆς, ἀφορίσθητε οἱ
φέροντες τὰ σκεύη τοῦ κυρίου·
12 * ὅτι οὐ μετὰ ταραχῆς ἐξελεύσεσθε, οὐ δὲ φυγῇ πορεύ-
σεσθε, προπορεύσεται γὰρ πρότερος ὑμῶν κύριος, καὶ ἐπι-
συνάγων ὑμᾶς ὁ θεὸς ἰσραήλ.
13 * ἰδοὺ συνήσει ὁ παῖς μου καὶ ὑψωθήσεται καὶ δοξα-
σθήσεται, καὶ μετεωρισθήσεται σφόδρα,
14 * ὃν τρόπον ἐκστήσονται ἐπὶ σὲ πολλοί. οὕτως ἀδοξήσει
ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τὸ εἶδός σου, καὶ ἡ δόξα σου ἀπὸ υἱῶν
ἀνθρώπων.
15 * οὕτω θαυμάσονται ἔθνη πολλὰ ἐπ' αὐτῷ, καὶ συνέξουσι
βασιλεῖς τὸ στόμα αὐτῶν. ὅτι οἷς οὐκ ἀνηγγέλη περὶ αὐτῶν
ὄψονται, καὶ οἳ οὐκ ἀκηκόασι συνήσουσιν.

νγ´.

1 * Κύριε τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν, καὶ ὁ βραχίων
κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη;
2 * ἀνηγγείλαμεν ὡς παιδίον ἐναντίον αὐτοῦ, ὡς ῥίζα ἐν
γῇ διψώσῃ οὐκ ἔστιν εἶδος αὐτῷ οὐ δὲ δόξα. καὶ ἴδομεν αὐ-
3 τὸν καὶ οὐκ εἶχεν εἶδος οὐ δὲ κάλλος· * ἀλλὰ τὸ εἶδος
αὐτοῦ ἄτιμον καὶ ἐκλεῖπον παρὰ υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, ἄνθρω-
πος ἐν πληγῇ ὢν καὶ εἰδὼς φέρειν μαλακίαν, ὅτι ἀπέστρα-
πται τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ἠτιμάσθη καὶ οὐκ ἐλογίσθη.
4 * οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει, καὶ περὶ ἡμῶν ὀδυ-
νᾶται· καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα εἶναι αὐτὸν ἐν πόνῳ καὶ ἐν
5 πληγῇ ὑπὸ θεοῦ καὶ ἐν κακώσει. * αὐτὸς δὲ ἐτραυμα-
τίσθη διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ μεμαλάκισται διὰ τὰς
ἀνομίας ἡμῶν, παιδεία εἰρήνης ἡμῖν ἐπ' αὐτόν· τῷ μώλω-
6 πι αὐτοῦ ἡμεῖς ἰάθημεν. * πάντες ὡς πρόβατα ἐπλα-
νήθημεν. ἄνθρωπος τῇ ὁδῷ αὐτοῦ ἐπλανήθη, καὶ κύριος
παρέδωκεν αὐτὸν ταῖς ἁμαρτίαις ἡμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[8] Vox gubernatorum tuorum, qui eleuauerunt vocem suam simul laudantes: quoniam oculis suis videbunt magnalia quę faciet Dn̄s, cùm reduxerit maiestatem suam in Sion. [9] Gaudete, laudate simul, deserta Ierusalem, quoniā consolaturus est Dn̄s populum suum, & redempturus Ierusalem. [10] Reuelauit Dn̄s brachium sanctum suum in oculis omnium populorum, & videbunt omnes qui in extremis terrę sunt, salutare Dei nostri. [11] Separamini, separamini, exite indè, immundū ne tangatis: egredimini de medio eius, electi estote, portātes vasa domus sanctuarij Domini: [12] Quoniam non in conturbatione exibitis de medio populorum, neque in fuga deducemini in terrā vestrā, quoniā ductor erit Dominus ante vos, & congregaturus est captiuitatem vestram Deus Israel. [13] Ecce prosperabit seruus meus Christus: exaltabitur & eleuabitur, & confortabitur nimis. [14] Sicut sperauerunt eum domus Israel diebus multis, qui erat pauper inter populos: visio eorum & splendor eorum à filiis hominum. [15] Sic disperget populos multos, super eum conticescent reges, admouebunt manus suas super os suum, quia quod non narrauerunt eis, viderunt; & quod non audierunt, contemplati sunt.

CAP. LIII.

Qvis credidit huic nuncio nostro? & fortitudo brachij potentię Dn̄i huius cui reuelata est? [2] Et magnificabitur iustus corā eo sicut surculi qui florent, & sicut arbor quæ mittit radices suas iuxta torrentes aquarum: sic multiplicabitur gens sancta, in terra quę indigebat eo. Non erit aspectus eius sicut aspectus communis, nec timor eius sicut timor idiotæ; sed erit decor eius, decor sanctitatis omni qui viderit eum, & contemplatus fuerit eum. [3] Erit quidem contemptus, verùm auferet gloriam omniū regum: erunt infirmi & dolentes quasi vir doloribus & infirmitatibus expositus. Et cùm subtrahebat vultum maiestatis à nobis, eramus despecti & in nihilum reputati. [4] Propterea ipse deprecabitur pro peccatis nostris, & delicta nostra propter eum dimittentur: & nos reputati sumus vulnerati, percussi à facie Domini, & afflicti. [5] Et ipse ædificabit domum sanctuarij nostri, quod violatum est propter peccata nostra, & traditū est propter iniquitates nostras. Et in doctrina eius multiplicabitur pax super nos: & cùm obedierimus verbis eius, dimittentur nobis peccata nostra. [6] Omnes nos quasi oues dispersi sumus, vnusquisque versus viam suam migrauimus. & à facie Domini voluntas fuit, vt dimitteret peccata nostra propter eum.

7 * נִגַּשׂ וְהוּא נַעֲנֶה וְלֹא יִפְתַּח־פִּיו כַּשֶּׂה לַטֶּבַח
יוּבָל וּכְרָחֵל לִפְנֵי גֹזְזֶיהָ נֶאֱלָמָה וְלֹא יִפְתַּח פִּיו׃
8 * מֵעֹצֶר וּמִמִּשְׁפָּט לֻקָּח וְאֶת־דּוֹרוֹ מִי יְשׂוֹחֵחַ כִּי
נִגְזַר מֵאֶרֶץ חַיִּים מִפֶּשַׁע עַמִּי נֶגַע לָמוֹ׃
9 * וַיִּתֵּן אֶת־רְשָׁעִים קִבְרוֹ וְאֶת־עָשִׁיר בְּמֹתָיו עַל
לֹא־חָמָס עָשָׂה וְלֹא מִרְמָה בְּפִיו׃
10 * וַיהוָה חָפֵץ דַּכְּאוֹ הֶחֱלִי אִם־תָּשִׂים אָשָׁם
נַפְשׁוֹ יִרְאֶה זֶרַע יַאֲרִיךְ יָמִים וְחֵפֶץ יְהוָה בְּיָדוֹ
יִצְלָח׃
11 * מֵעֲמַל נַפְשׁוֹ יִרְאֶה יִשְׂבָּע בְּדַעְתּוֹ יַצְדִּיק צַדִּיק
עַבְדִּי לָרַבִּים וַעֲוֹנֹתָם הוּא יִסְבֹּל׃
12 * לָכֵן אֲחַלֶּק־לוֹ בָרַבִּים וְאֶת־עֲצוּמִים יְחַלֵּק
שָׁלָל תַּחַת אֲשֶׁר הֶעֱרָה לַמָּוֶת נַפְשׁוֹ וְאֶת־
פֹּשְׁעִים נִמְנָה וְהוּא חֵטְא־רַבִּים נָשָׂא
וְלַפֹּשְׁעִים יַפְגִּיעַ׃

נד

1 * רָנִּי עֲקָרָה לֹא יָלָדָה פִּצְחִי רִנָּה וְצַהֲלִי לֹא־
חָלָה כִּי־רַבִּים בְּנֵי־שׁוֹמֵמָה מִבְּנֵי בְעוּלָה אָמַר
יְהוָה׃
2 * הַרְחִיבִי מְקוֹם אָהֳלֵךְ וִירִיעוֹת מִשְׁכְּנוֹתַיִךְ יַטּוּ
אַל־תַּחְשֹׂכִי הַאֲרִיכִי מֵיתָרַיִךְ וִיתֵדֹתַיִךְ חַזֵּקִי׃
3 * כִּי־יָמִין וּשְׂמֹאול תִּפְרֹצִי וְזַרְעֵךְ גּוֹיִם יִירָשׁ וְעָרִים
נְשַׁמּוֹת יוֹשִׁיבוּ׃
4 * אַל־תִּירְאִי כִּי־לֹא תֵבוֹשִׁי וְאַל־תִּכָּלְמִי כִּי־לֹא
תַחְפִּירִי כִּי בֹשֶׁת עֲלוּמַיִךְ תִּשְׁכָּחִי וְחֶרְפַּת
אַלְמְנוּתַיִךְ לֹא תִזְכְּרִי־עוֹד׃
5 * כִּי בֹעֲלַיִךְ עֹשַׂיִךְ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ וְגֹאֲלֵךְ
קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל אֱלֹהֵי כָל־הָאָרֶץ יִקָּרֵא׃
6 * כִּי־כְאִשָּׁה עֲזוּבָה וַעֲצוּבַת רוּחַ קְרָאָךְ יְהוָה
וְאֵשֶׁת נְעוּרִים כִּי תִמָּאֵס אָמַר אֱלֹהָיִךְ׃

7 * Oblatus est quia ipse voluit,& nō ape-
C ruit os suum. Sicut ouis ad occisionem du-
cetur, & quasi agnus coram tondente se
8 obmutescet,& non aperiet os suum. * De
angustia & de iudicio sublatus est. genera-
tionem eius quis enarrabit? quia abscissus
est de terra viuentium. propter scelus po-
9 puli mei percussi eum. * Et dabit impios
pro sepultura,& diuitem pro morte sua,eò
D quòd iniquitatem non fecerit,neque dolus
10 fuerit in ore eius. * & Dominus voluit con
terere eum in infirmitate. Si posuerit pro
peccato animam suam,videbit semen lon-
gæuum,& voluntas Domini in manu eius
11 dirigetur. * Pro eo quòd laborauit anima e-
ius, videbit & saturabitur: scientia sua iu-
stificabit ipse iustus seruos meos multos,&
12 iniquitates eorum ipse portabit. * Ideò dis-
partiam ei plurimos,& fortiū diuidet spo-
lia,pro eo quòd tradidit in mortem animā
suam,& cum sceleratis reputatus est. Et ip-
se peccata multorum tulit, & pro trans-
gressoribus rogauit.

CAP. LIIII.

1 Lauda sterilis quæ non paris,decanta lau
A dem & hinni, quæ non pariebas; quo-
niam multi filij desertæ magis quàm eius
quæ habebat virum, dicit Dominus.
2 * Dilata locum tentorij tui,& pelles ta-
bernaculorum tuorum extende,ne parcas.
longos fac funiculos tuos, & clauos tuos
3 consolida. * Ad dexteram enim &
ad læuam penetrabis,& semen tuum gen-
tes hæreditabit, & ciuitates desertas inha-
4 bitabit. * Noli timere, quia non
B confunderis neq; erubesces. Non enim te
pudebit, quia confusionis adolescētiæ tuæ
obliuisceris, & opprobrij viduitatis tuæ
non recordaberis amplius.
5 * Quia dominabitur tui qui fecit te:
Dominus exercituum nomen eius, & re-
demptor tuus sanctus Israel, Deus omnis
6 terræ vocabitur. * Quia vt mulierem
derelictam & mœrentem spiritu vocauit
te Dominus,& vxorem ab adolescētia ab-
iectam, dixit Deus tuus.

תרגום יונתן

7 כְּעַן וְהוּא מִתְּחַב וְעַד לָא פְּתַח פּוּמֵהּ מִתְקַבֵּל תַּקִּיפֵי עַמְמַיָּא כְּאִמְּרָא לְנִכְסְתָא יִמְסַר וּכְרַחֲלָא דִקְדָם גָּזְזַהָא שָׁתְקָא וְלֵית לְקִבְלֵיהּ דְּפָתַח פּוּמֵהּ
וּמַלֵּל מִלָּא׃ 8 מִיִּסּוּרִין וּמִפֻּרְעָנוּ יְקָרֵב גָּלְוָתָנָא וּפְרִישָׁן דְּיִתְעַבְדָן לָנָא בְּיוֹמוֹהִי מַן יָכוּל לְאִשְׁתָּעָאָה אֲרֵי יַעְדֵּי שָׁלְטָן עַמְמַיָּא מֵאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל
חוֹבִין דְּחָבוּ עַמִּי עַד לְוָתְהוֹן יִמְטֵי׃ 9 וְיִמְסַר יָת רַשִׁיעַיָּא לְגֵיהִנָּם וְיָת עַתִּירֵי נִכְסַיָּא דַאֲנַסוּ בְּמוֹתָא דְאַבְדָנָא בְּדִיל דְּלָא יִתְקַיְמוּן עָבְדֵי חֶטְאָה וְלָא
יְמַלְּלוּן נִכְלִין בְּפֻמְהוֹן׃ 10 וּמִן קֳדָם יְיָ הֲוָת רַעֲוָא לְמִצְרַף וּלְדַכָּאָה יָת שְׁאָרָא דְעַמֵּהּ לְנַקָּאָה מֵחוֹבִין נַפְשֵׁיהוֹן יֶחֱזוּן בְּמַלְכוּת מְשִׁיחֲהוֹן
יִסְגּוֹן בְּנִין וּבְנָן יוֹרְכוּן יוֹמִין וְעָבְדֵי אוֹרַיְתָא דַיְיָ בִּרְעוּתֵיהּ יִצְלְחוּן׃ 11 מִשִּׁעְבּוּד עַמְמַיָּא יְשֵׁיזֵב נַפְשֵׁיהוֹן יֶחֱזוּן בְּפֻרְעָנוּת סָנְאֵיהוֹן יִשְׂבְּעוּן
מִבִּזַּת מַלְכֵיהוֹן בְּחָכְמְתֵיהּ יְזַכֵּי זַכָּאִין בְּדִיל לְשַׁעְבָּדָא סַגִּיאִין לְאוֹרַיְתָא וְעַל חוֹבֵיהוֹן הוּא יִבְעֵי׃ 12 בְּכֵן יִתְפַּלַּג לֵהּ בִּזַּת עַמְמִין סַגִּיאִין וְיָת
נִכְסֵי כְּרַכִּין תַּקִּיפִין יְפַלֵּג עֲדָאָה חֲלָף דִּמְסַר לְמוֹתָא נַפְשֵׁהּ וְיָת מְרוֹדַיָּא שַׁעְבֵּד לְאוֹרַיְתָא וְהוּא עַל חוֹבִין סַגִּיאִין יִבְעֵי וְלִמְרוֹדַיָּא יִשְׁתְּבֵק בְּדִילֵהּ׃
נד 1 שַׁבַּחִי יְרוּשְׁלֵם דַּהֲוָת כְּאִתְּתָא עֲקָרָה דְּלָא יְלֵדַת בּוּעִי תֻּשְׁבַּחְתָּא וְדוּצִי דַּהֲוָת כְּאִתְּתָא דְּלָא אַעְדִּיאַת אֲרֵי סַגִּיאִין
יְהוֹן בְּנֵי יְרוּשְׁלֵם צַדִּיתָא מִבְּנֵי רוֹמִי יָתִיבְתָּא אֲמַר יְיָ׃ 2 אַפְתִּי אֲתַר בֵּית מַשְׁרִיךְ וְקִרְוֵי אַרְעִיךְ יָתְבֵי לָא תִמְנְעִין אַסְגִּי עַם מַשְׁרְיָתִיךְ
וְשַׁלְטוֹנַיִךְ תַּקִּיפִי׃ 3 אֲרֵי לְדָרוֹמָא וּלְצִפּוּנָא תִּתְקְפִין וּבְנַיִךְ עַמְמִין יֵירְתוּן וְקִרְוִין דְּצַדְיָן יְיַתְּבוּן׃ 4 לָא תִדְחֲלִין אֲרֵי לָא תִבְהֲתִין וְלָא תִתְכַּנְעִין
אֲרֵי לָא תִתְכַּלְמִין אֲרֵי בַּהֲתַת עֲלֵמוּתִיךְ תִּתְנְשִׁין וְחִסּוּדֵי אַרְמְלוּתִיךְ לָא תִדְכְּרִין עוֹד׃ 5 אֲרֵי מָרִיךְ דְּעַבְדִיךְ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמֵהּ וּפָרְקִיךְ קַדִּישָׁא
דְיִשְׂרָאֵל אֱלָהָא כָּל אַרְעָא יִתְקְרֵי׃ 6 אֲרֵי כְּאִתְּתָא שְׁבִיקָא וְעָיְקַת רוּחָא עַרְעַת שְׁכִינְתָא דַיְיָ וּכְאִתַּת עֲלֵמִין דְּאִתְרַחֲקַת אֲמַר אֱלָהָיִךְ׃

** Et ipse propter afflictionem non aperuit os* 7
suum: sicut ouis ad occisionem ductus est, et qua-
si agnus coram tondente mutus, sic non aperuit
*os suum. * In humilitate iudicium eius* 8
sublatum est. generationem eius quis enarrabit?
quia tollitur de terra vita eius. ab iniquitati-
bus populi mei ductus est ad mortem:
** Et dabo impios pro sepultura eius, & di-* 9
uites pro morte eius. quia iniquitatem non fe-
*cit, neque dolus in ore eius. * Et Dominus* 10
vult mundare eum à plaga. Si dederitis pro pec-
cato animam vestram, videbit semen lõgæuum.
*Et vult Dominus in manu eius * auferre do-* 11
lorem animæ eius, ostendere ei lucem & formare
intelligentia, iustificare iustum bene seruientem
multis, & peccata eorum ipse portabit.
** Propter hoc ipse possidebit multos, & for-* 12
tium diuidet spolia, pro eo quòd tradita est in
mortem anima eius. & inter iniquos reputa-
tus est, & ipse peccata multorum tulit, & pro-
pter iniquitates eorum traditus est.

CAP. LIIII.

LÆtare sterilis quæ non paris; erumpe & 1
clama quæ non parturis, quia multi filij de-
sertæ magis quàm habentis virum. Dixit enim
Dominus:
** Dilata locum tentorij tui, & pelles ta-* 2
bernaculorum tuorum fige, ne parcas. protende
funiculos tuos & clauos conforta:
** Adhuc in dextris & sinistris dilata. &* 3
semen tuum gentes possidebit, & ciuitates de-
sertas habitare facies.
** Ne timeas, quia confusa es; neque con-* 4
fundaris, quia exprobratum tibi est, quia con-
fusionis æternæ obliuisceris, & opprobrij vidui-
tatis tuæ non recordaberis amplius.
** Quia Dominus faciens te, Dominus sabaoth* 5
nomen ei: et qui eruit te, ipse Deus Israel, Deus
omnis terræ vocabitur.
** Non vt mulierem derelictam & pusil-* 6
lanimem vocauit te Dominus, non vt mu-
lierem quæ ab adolescentia odiosa est, dixit
Deus tuus.

7 * καὶ αὐτὸς διὰ τὸ κεκακῶσθαι οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐ-
τοῦ, ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν ἤχθη, καὶ ὡς ἀμνὸς ἔμπροσ-
θεν τοῦ κείροντος ἄφωνος, οὕτως οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα αὐτοῦ.
8 * ἐν τῇ ταπεινώσει ἡ κρίσις αὐτοῦ ἤρθη, τὴν γενεὰν αὐτοῦ
τίς διηγήσεται; ὅτι αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ. ἀπὸ τῶν
ἀνομιῶν τοῦ λαοῦ μου ἤχθη εἰς θάνατον·
9 * καὶ δώσω τοὺς πονηροὺς ἀντὶ τῆς ταφῆς αὐτοῦ, καὶ τοὺς
πλουσίους ἀντὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ. ὅτι ἀνομίαν οὐκ ἐποίη-
σεν, οὐδὲ δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ.
10 * καὶ κύριος βούλεται καθαρίσαι αὐτὸν τῆς πληγῆς.
ἐὰν δῶτε περὶ ἁμαρτίας τὴν ψυχὴν ὑμῶν, ὄψεται σπέρ-
μα μακρόβιον. καὶ βούλεται κύριος ἐν χειρὶ αὐτοῦ
11 * ἀφελεῖν πόνον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, δεῖξαι αὐτῷ φῶς καὶ
πλάσαι τῇ συνέσει, δικαιῶσαι δίκαιον εὖ δουλεύοντα πολ-
λοῖς, καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν αὐτὸς ἀνοίσει.
12 * διὰ τοῦτο αὐτὸς κληρονομήσει πολλοὺς, καὶ τῶν ἰ-
σχυρῶν μεριεῖ σκῦλα, ἀνθ᾽ ὧν παρεδόθη εἰς θάνατον ἡ ψυ-
χὴ αὐτοῦ. καὶ ἐν τοῖς ἀνόμοις ἐλογίσθη, καὶ αὐτὸς ἁμαρ-
τίας πολλῶν ἀνήνεγκεν, καὶ διὰ τὰς ἀνομίας αὐτῶν πα-
ρεδόθη.

νδ΄.

1 * Εὐφράνθητι στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον καὶ βόησον
ἡ οὐκ ὠδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ
τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. εἶπεν γὰρ κύριος·
2 * πλάτυνον τὸν τόπον τῆς σκηνῆς σου καὶ τὰς δέρρεις τῶν
αὐλαίων σου πῆξον, μὴ φείσῃ. μάκρυνον τὰ σχοινίσματά
σου καὶ τοὺς πασσάλους κατίσχυσον·
3 * ἔτι εἰς τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερὰ ἐκπέτασον. καὶ τὸ
σπέρμα σου ἔθνη κληρονομήσει, καὶ πόλεις ἠρημωμένας
κατοικιεῖς.
4 * μὴ φοβοῦ, ὅτι κατῃσχύνθης, μηδὲ ἐντραπῇς, ὅτι ὠνει-
δίσθης, ὅτι αἰσχύνην αἰώνιον ἐπιλήσῃ, καὶ ὄνειδος τῆς χη-
ρείας σου οὐ μὴ μνησθήσῃ ἔτι.
5 * ὅτι κύριος ὁ ποιῶν σε, κύριος σαβαὼθ ὄνομα αὐ-
τῷ, καὶ ὁ ῥυσάμενός σε αὐτὸς ὁ θεὸς ἰσραὴλ, θεὸς πάσης
τῆς γῆς κληθήσεται.
6 * οὐχ ὡς γυναῖκα καταλελειμμένην καὶ ὀλιγόψυ-
χον κέκληκέ σε κύριος, οὐχ ὡς γυναῖκα ἐκ νεότητος
μεμισημένην, εἶπεν ὁ θεός σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[7] Deprecatus est, ipse exauditus est, & antequàm aperiret os suum acceptus est. Robustos populorum quasi agnum ad victimã tradet; & sicut ouem quę tacet coram tondente se, & non erit qui aperiat os suum in cõspectu eius, & loquatur verbum. [8] Ex infirmitatibus & vltione congregabit captiuitatẽ nostrã: & mirabilia quę fient nobis in diebus eius quis poterit enarrare? quia auferet dominiũ populorũ de terra Israel: peccata quę peccauerunt populus meus, vsq; ad eum peruenient. [9] Et tradet impios in gehennam, & diuites substãtiis qui vim attulerunt morte exitiosa, vt non permaneant facientes peccatum, neque loquantur dolum in ore suo. [10] A facie Domini voluntas fuit, vt conflaret & mundaret residuum populi sui, vt purificaret à peccatis animas eorum. videbunt regnum Christi sui, multiplicabunt filios & filias, prolongabuntur dies eorum: & facientes legem Domini, in voluntate eius dirigentur. [11] A subiectione populorum liberabit animas eorũ; videbũt vltionẽ de inimicis suis, saturabuntur pręda regum eorũ. In sapiẽtia sua iustificabit iustos, vt subiiciat multos Legi: & pro peccatis eorũ ipse depcabitur. [12] Ideò diuidet sibi pr ędã populorũ multorũ, & diuitias ciuitatũ fortiũ: diuidet spolia, eò ꝙ tradidit morti animã suã, & transgressores subiecit Legi: & ipse pro peccatis multorũ depcabitur, & transgressoribus dimittetur propter eum. CAP. LIIII.

LAuda Ierusalem, quę eras quasi mulier sterilis quę non peperit: exulta in laude, & gaude quę eras quasi mulier quę non concepit. quoniam plures futuri sunt filij Ierusalem desertę, quàm filij vrbis habitabilis, dicit Dñs. [2] Dilata locum domus habitationis tuę, & à ciuitatibus terrę tuę ne habitatores arceas: multiplica populum castrorum tuorum, & principes tuos corroborá. [3] Quoniam ad Austrum & ad Aquilonẽ confortaberis, & filij tui populos hæreditabũt, & ciuitates quæ desertæ sunt habitabiles reddẽt. [4] Ne timeas, quia nõ cõfunderis; neque erubescas, quoniam non te pudebit: quia confusionis adolescentiæ tuæ obliuisceris, & opprobrii viduitatis tuę non recordaberis amplius. [5] Quia dominator tuus qui fecit te, Dominus exercituũ nomen eius, & redemptor tuus sanctus Israel, Deus omnis terrę vocabitur. [6] Quoniam sicut mulierem derelictam & mœstam animo vocauit te maiestas Domini, & sicut mulierem quæ abiecta est ab adolescentia, dicit Deus tuus.

7 * בְּרֶגַע קָטֹן עֲזַבְתִּיךְ וּבְרַחֲמִים גְּדוֹלִים אֲקַבְּצֵךְ׃
8 * בְּשֶׁצֶף קֶצֶף הִסְתַּרְתִּי פָנַי רֶגַע מִמֵּךְ וּבְחֶסֶד עוֹלָם
רִחַמְתִּיךְ אָמַר גֹּאֲלֵךְ יְהוָה׃
9 * כִּי־מֵי נֹחַ זֹאת לִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי מֵעֲבֹר מֵי־נֹחַ
עוֹד עַל־הָאָרֶץ כֵּן נִשְׁבַּעְתִּי מִקְּצֹף עָלַיִךְ וּמִגְּעָר־
בָּךְ׃
10 * כִּי הֶהָרִים יָמוּשׁוּ וְהַגְּבָעוֹת תְּמוּטֶינָה וְחַסְדִּי
מֵאִתֵּךְ לֹא־יָמוּשׁ וּבְרִית שְׁלוֹמִי לֹא תָמוּט אָמַר
מְרַחֲמֵךְ יְהוָה׃
11 * עֲנִיָּה סֹעֲרָה לֹא נֻחָמָה הִנֵּה אָנֹכִי מַרְבִּיץ בַּפּוּךְ
אֲבָנַיִךְ וִיסַדְתִּיךְ בַּסַּפִּירִים׃
12 * וְשַׂמְתִּי כַּדְכֹד שִׁמְשֹׁתַיִךְ וּשְׁעָרַיִךְ לְאַבְנֵי אֶקְדָּח
וְכָל־גְּבוּלֵךְ לְאַבְנֵי־חֵפֶץ׃
13 * וְכָל־בָּנַיִךְ לִמּוּדֵי יְהוָה וְרַב שְׁלוֹם בָּנָיִךְ׃
14 * בִּצְדָקָה תִּכּוֹנָנִי רַחֲקִי מֵעֹשֶׁק כִּי־לֹא תִירָאִי
וּמִמְּחִתָּה כִּי לֹא־תִקְרַב אֵלָיִךְ׃
15 * הֵן גּוֹר יָגוּר אֶפֶס מֵאוֹתִי מִי־גָר אִתָּךְ עָלַיִךְ
יִפּוֹל׃
16 * הֵן אָנֹכִי בָּרָאתִי חָרָשׁ נֹפֵחַ בְּאֵשׁ פֶּחָם וּמוֹצִיא
כְלִי לְמַעֲשֵׂהוּ וְאָנֹכִי בָּרָאתִי מַשְׁחִית לְחַבֵּל׃
17 * כָּל־כְּלִי יוּצַר עָלַיִךְ לֹא יִצְלָח וְכָל־לָשׁוֹן תָּקוּם־
אִתָּךְ לַמִּשְׁפָּט תַּרְשִׁיעִי זֹאת נַחֲלַת עַבְדֵי יְהוָה
וְצִדְקָתָם מֵאִתִּי נְאֻם־יְהוָה׃

נה

1 * הוֹי כָּל־צָמֵא לְכוּ לַמַּיִם וַאֲשֶׁר אֵין־לוֹ כָּסֶף לְכוּ
שִׁבְרוּ וֶאֱכֹלוּ וּלְכוּ שִׁבְרוּ בְּלוֹא־כֶסֶף וּבְלוֹא מְחִיר
יַיִן וְחָלָב׃
2 * לָמָּה תִשְׁקְלוּ־כֶסֶף בְּלוֹא־לֶחֶם וִיגִיעֲכֶם בְּלוֹא
לְשָׂבְעָה שִׁמְעוּ שָׁמוֹעַ אֵלַי וְאִכְלוּ־טוֹב וְתִתְעַנַּג
בַּדֶּשֶׁן נַפְשְׁכֶם׃

7 * Ad punctum in modico dereliqui te,
& in miſerationibus magnis congregabo
8 te. * In momento indignationis abſcon-
C di faciem meam parumper à te, & in miſe-
ricordia ſempiterna miſertus ſum tui. Di-
xit redemptor tuus Dominus.
9 * Sicut in diebus Noe iſtud mihi eſt: cui
iuraui ne inducerem aquas Noe vltrà ſu-
pra terram, ſic iuraui vt non iraſcar tibi, &
non increpem te.
10 * Montes enim commouebuntur, &
colles contremiſcent. miſericordia autem
mea non recedet à te, & fœdus pacis meæ
non mouebitur: dixit miſerator tuus Dñs.
11 * Paupercula tempeſtate conuulſa abſ-
que vlla conſolatione, ecce ego ſternam
per ordinem lapides tuos, & fundabo te in
ſapphiris.
12 * Et ponam iaſpidẽ propugnacula tua,
D & portas tuas in lapides ſculptos, & omnes
terminos tuos in lapides deſiderabiles:
13 * Vniuerſos filios tuos doctos à Domi-
no, & multitudinem pacis filiis tuis,
14 * & in iuſtitia fundaberis. recede procul
à calumnia, quia non timebis; & à pauore,
quia non appropinquabit tibi.
15 * Ecce accola veniet, qui non erat mecũ;
aduena quondam tuus adiungetur tibi.
16 * Ecce ego creaui fabrum ſufflantem in
igne prunas, & proferentem vas in opus
ſuum, & ego creaui interfectorem ad diſ-
17 perdendum. * Omne vas quod fictum
eſt, contra te non dirigetur, & omnem lin-
guam reſiſtentem tibi, in iudicio condem-
nabis. Hæc eſt hæreditas ſeruorum Dñi, &
iuſtitia eorum apud me, dicit Dominus.

CAP. LV.

1 OMnes ſitientes venite ad aquas, & qui
A nõ habetis argentum, properate, emi-
te & comedite. Venite, emite abſq; argen-
to & abſq; vlla cõmutatione vinum & lac.
2 * Quare appenditis argentum non in pani-
bus, & laborem veſtrum non in ſaturitate?
audite audientes me & comedite bonũ, &
delectabitur in craſſitudine anima veſtra.

תרגום יונתן

7 ברגז זעיר רחקתיך וברחמין סגיאין אקרב גלותך׃
8 בשעה זעירא סלקית אפי שכנתי זמן זעירא מניך ובטבות עלם דלא פסקן ארחם עלך אמר פרקיך יי׳׃ 9 כיומי נח דא קדמי
דקימת במימרי דלא יעדון מי טופנא דהוו ביומי נח עוד על ארעא כן קימת במימרי דלא יחול רגזי עלך ולא אזוף בך׃ 10 ארי טוריא
יעדון ורמתא יתפרקון וטובי מניך ירושלם לא יעדי וקים שלמי לא יתרחק אמר דעתיד לרחמא עלך יי׳׃ 11 חשיכתא מקבלא עלבן קרתא
דאמרין עלה עממיא לא תתנחם הא אנא כבש בצדידא אבני רצפתיך ואשכללניך באבנין טבין׃ 12 ואשוי במרגלין אעך ותרעיך
לאבני גמר וכל תחומיך לאבני צרוך׃ 13 וכל בניך אלפין אוריתא דיי׳ וסגי יהי שלם בנך׃ 14 בזכותא תתקנין אתרחקי
מעשקא ארי לא תדחלין ומאתברא ארי לא יעול עלך׃ 15 הא אתכנשא יתכנשון ליך גלות עמיך לסופא מלכי עממיא דמתכנשין
לאעקא ליך ירושלם בגויך יתרמון׃ 16 הא אנא בריית נפחא ונפח בשחורין ומפיק מנא לצרכיה ואנא בריית מחבלא לחבלא׃
17 כל זין דיתקן עלך ירושלם לא יצלח וכל לישן דיקום עמך לדינא תחיבינה דא אחסנת עבדיא דיי׳ וזכותהון מן קדמי אמר יי׳׃

נה

1 וי כל דיצבי למילף ייתי ויליף ודלית לה כסף אתו שמעו ואלפו ואתו שמעו ואלפו בלא בדמין ובלא בממון אלפן דטב מחמר ומחלב׃
2 למא תתקלון כספכון בלא למיכל וליאותכון בלא למשבע קבלו קבלא למימרי ואכלו דטב ותתפנק בדהין נפשכון׃

‡ *Tempore modico reliqui te, & cum miseri-* 7
cordia magna miserebor tui. ‡ *In furore* 8
paruo auerti faciem meam à te, & in misericor-
dia sempiterna miserebor tui, dixit qui eruit te
Dominus:
‡ *Ab aqua quæ in tempore Noe, hoc mihi e-* 9
rit: sicut iuraui ei in tempore illo terræ, non ira-
tum iri super te vltrà, neque in comminatio-
ne tua ‡ *montes translaturum esse: ne-* 10
que colles tui transferentur. sic neque quæ à me
tibi misericordia deficiet, neque testamentum
pacis meæ auferetur. Dixit enim propicius tibi
Dominus, ‡ *Humilis & instabilis non consolata* 11
es. Ecce ego præparo tibi carbunculum lapidem
tuum, & fundamenta tua sapphirum:
‡ *Et ponam propugnacula tua iaspidem, &* 12
portas tuas lapides crystalli, & muros tuos la-
pides electos:
‡ *Et omnes filios tuos discipulos Dei, et mul-* 13
ta pax filiis tuis, ‡ *& in iustitia ædificaberis:* 14
recede ab iniquo, & non timebis, & tremor
non appropinquabit tibi.
‡ *Ecce proselyti accedent tibi per me, & co-* 15
loni erunt tui, & ad te confugient.
‡ *Ecce ego creaui te, non vt ærarius suf-* 16
flans in igne prunas, & proferens vas in o-
pus. ego autem creaui te. non in perditionem
interficere
‡ *Omne vas factum contra te, non prospe-* 17
rabitur, & omnis vox surget contra te in iu-
dicium, omnes eos vinces, at obnoxij tui e-
runt in ea. est hæreditas seruientibus Domino,
& vos eritis mihi iusti, dicit Dominus.

CAP. LV.

VÆ qui sititis, ite ad aquam: & quotquot 1
non habetis argentum, euntes emite, & co-
medite, & ambulate, & emite absque argen-
to & precio vinum & adipem.
‡ *Quare emitis argento non in panibus, &* 2
laborem vestrum non in saturitatem? Audite
me, & comedetis bona, & delectabitur in bo-
nis anima vestra:

7 ‡ χρόνον μικρὸν κατέλιπόν σε, καὶ μετ' ἐλέους μεγά-
8 λου ἐλεήσω σε. ‡ ἐν θυμῷ μικρῷ ἀπέστρεψα τὸ
πρόσωπόν μου ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐν ἐλέει αἰωνίῳ ἐλεήσω σε, εἶ-
πεν ὁ ῥυσάμενός σε κύριος.
9 ‡ ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐπὶ Νῶε τοῦτό μοι ἐστί. καθότι
ὤμοσα αὐτῷ ἐν τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ τῇ γῇ, μὴ θυμωθήσε-
σθαι ἐπὶ σοὶ ἔτι, μηδὲ ἐν ἀπειλῇ σου
10 ‡ τὰ ὄρη μεταστήσεσθαι, οὐδὲ οἱ βουνοί σου μετακινηθήσον-
ται. οὕτως οὐδὲ τὸ παρ' ἐμοῦ σοι ἔλεος ἐκλείψει, οὐδὲ ἡ
διαθήκη τῆς εἰρήνης μου οὐ μὴ μεταστῇ. εἶπεν γὰρ ἵλεώς σοι
11 κύριος. ‡ ταπεινὴ καὶ ἀκατάστατος οὐ παρεκλήθης. ἰδοὺ
ἐγὼ ἑτοιμάζω σοι ἄνθρακα τὸν λίθον σου, καὶ τὰ θεμέ-
λιά σου σάπφειρον·
12 ‡ καὶ θήσω τὰς ἐπάλξεις σου ἴασπιν, καὶ τὰς πύλας
σου λίθοις κρυστάλλοις, καὶ τὸν περίβολόν σου λίθοις ἐκ-
λεκτοῖς.
13 ‡ καὶ πάντας τοὺς υἱούς σου διδακτοὺς θεοῦ, καὶ πολ-
λὴ εἰρήνη τοῖς τέκνοις σου·
14 ‡ καὶ ἐν δικαιοσύνῃ οἰκοδομηθήσῃ· ἀπέχου ἀπὸ ἀ-
δίκου καὶ οὐ φοβηθήσῃ καὶ τρόμος οὐκ ἐγγιεῖ σοι.
15 ‡ ἰδοὺ προσήλυτοι προσελεύσονταί σοι δι' ἐμοῦ, καὶ πα-
ροικήσουσί σοι, καὶ ἐπὶ σὲ καταφεύξονται.
16 ‡ ἰδοὺ ἐγὼ ἔκτισά σε, οὐχ ὡς χαλκεὺς φυσῶν ἐν πυρὶ
ἄνθρακας καὶ ἐκφέρων σκεῦος εἰς ἔργον. ἐγὼ δὲ ἔκτισά
σε. οὐκ εἰς ἀπώλειαν φθεῖραι
17 ‡ πᾶν σκεῦος σκευαστὸν ἐπὶ σέ, οὐκ εὐοδωθήσεται, καὶ
πᾶσα φωνὴ ἀναστήσεται ἐπὶ σὲ εἰς κρίσιν, πάντας αὐτοὺς ἡτ-
τήσεις, οἱ δὲ ἔνοχοί σου ἔσονται ἐν αὐτῇ. ἔστι κληρονομία τοῖς
θεραπεύουσι κύριον, καὶ ὑμεῖς ἔσεσθέ μοι δίκαιοι, λέγει
κύριος.

νέ.

1 ‡ Οὐαὶ οἱ διψῶντες πορεύεσθε ἐφ' ὕδωρ, καὶ ὅσοι
μὴ ἔχετε ἀργύριον, βαδίσαντες ἀγοράσατε καὶ φάγε-
τε καὶ πορεύεσθε, καὶ ἀγοράσατε ἄνευ ἀργυρίου καὶ τι-
μῆς οἶνον καὶ στέαρ·
2 ‡ ἵνα τί τιμᾶσθε ἀργυρίου οὐκ ἐν ἄρτοις, καὶ τὸν μόχ-
θον ὑμῶν οὐκ εἰς πλησμονήν; ἀκούσατέ μου καὶ φάγεσθε
ἀγαθά, καὶ ἐντρυφήσει ἐν ἀγαθοῖς ἡ ψυχὴ ὑμῶν·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 In furore modico abieci te, & in miserationibus multis congregabo captiuitatem tuam. 8 In tempore modico abstuli faciem ma-
iestatis meę in momento temporis à te: at benignitatibus sempiternis, quę nunquam cessabunt, miserebor tui, dicit redemptor tuus Dñs.
9 Sicut in diebus Noe hoc est coram me: cui iuraui per verbum meum, quòd non transirent aquę diluuij quæ fuerunt in diebus Noe vl-
trà super terram: sic iuraui in verbo meo, quòd non manebit furor meus super te, nec increpabo te. 10 Quoniam montes pertransibunt, &
colles dirumpentur: & benignitas mea non auferetur à te Ierusalē, & pactum pacis meæ non elongabitur, dicit qui misertus est tui Dñs.
11 Paupercula, iniuria affecta ciuitas, de qua dicebant populi: Non erit ei consolatio: ecce ego sternam in stibio lapides pauimenti tui,
& fundabo te lapidibus preciosis: 12 Et ponam in margaritas ligna tua, & portas tuas in lapides sculptos, & omnem terminum tuum in la-
pides vtiles. 13 Et omnes filij tui discent legem Domini, & multa erit pax filiis tuis. 14 In iustitia præparaberis: recede à calumnia, quoniam
non timebis; & de interitu, quoniam non veniet tibi. 15 Ecce congregatione congregabuntur ad te transmigrationes populi tui: & in fine
reges populorum qui congregantur vt tribulent te Ierusalem, in medio tui cadent. 16 Ecce ego creaui fabrum ferrarium sufflantem in
prunas, & diducentem vas in opus suum; & ego creaui disperdentem ad disperdendum. 17 Omnia arma quæ pręparata fuerint contra te
Ierusalem non dirigentur, & omnem linguam quæ insurrexerit aduersum te in iudicio condemnabis. Hęc est hęreditas seruorum Domi-
ni, & iustitia eorum à facie mea, dicit Dominus.

CAP. LV.

HEus omnis qui vult discere, veniat & discat; & qui non habetis argentum, venite, audite, & discite: & venite, audite, & discite absque
precio & absque pecunia doctrinam meliorem vino & lacte. 2 Quare appenditis argentum vestrum non in cibum, & laborem ve-
strum in *id quod* non est satiando? obedite obedientes verbo meo, & comedite bonum, & delectabitur in pinguedine anima vestra.

3 * הַטּוּ אָזְנְכֶם וּלְכוּ אֵלַי שִׁמְעוּ וּתְחִי נַפְשְׁכֶם
וְאֶכְרְתָה לָכֶם בְּרִית עוֹלָם חַסְדֵי דָוִד
הַנֶּאֱמָנִים׃
4 * הֵן עֵד לְאוּמִּים נְתַתִּיו נָגִיד וּמְצַוֵּה לְאֻמִּים׃
5 * הֵן גּוֹי לֹא־תֵדַע תִּקְרָא וְגוֹי לֹא־יְדָעוּךָ אֵלֶיךָ
יָרוּצוּ לְמַעַן יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל כִּי
פֵאֲרָךְ׃
6 * דִּרְשׁוּ יְהוָה בְּהִמָּצְאוֹ קְרָאֻהוּ בִּהְיוֹתוֹ
קָרוֹב׃
7 * יַעֲזֹב רָשָׁע דַּרְכּוֹ וְאִישׁ אָוֶן מַחְשְׁבֹתָיו וְיָשֹׁב אֶל־
יְהוָה וִירַחֲמֵהוּ וְאֶל־אֱלֹהֵינוּ כִּי־יַרְבֶּה
לִסְלוֹחַ׃
8 * כִּי לֹא מַחְשְׁבוֹתַי מַחְשְׁבוֹתֵיכֶם וְלֹא דַרְכֵיכֶם
דְּרָכָי נְאֻם יְהוָה׃
9 * כִּי־גָבְהוּ שָׁמַיִם מֵאָרֶץ כֵּן גָּבְהוּ דְרָכַי מִדַּרְכֵיכֶם
וּמַחְשְׁבֹתַי מִמַּחְשְׁבֹתֵיכֶם׃
10 * כִּי כַּאֲשֶׁר יֵרֵד הַגֶּשֶׁם וְהַשֶּׁלֶג מִן־הַשָּׁמַיִם וְשָׁמָּה
לֹא יָשׁוּב כִּי אִם־הִרְוָה אֶת־הָאָרֶץ וְהוֹלִידָהּ
וְהִצְמִיחָהּ וְנָתַן זֶרַע לַזֹּרֵעַ וְלֶחֶם לָאֹכֵל׃
11 * כֵּן יִהְיֶה דְבָרִי אֲשֶׁר יֵצֵא מִפִּי לֹא־יָשׁוּב אֵלַי
רֵיקָם כִּי אִם־עָשָׂה אֶת־אֲשֶׁר חָפַצְתִּי וְהִצְלִיחַ ·
אֲשֶׁר שְׁלַחְתִּיו׃
12 * כִּי־בְשִׂמְחָה תֵצֵאוּ וּבְשָׁלוֹם תּוּבָלוּן הֶהָרִים
וְהַגְּבָעוֹת יִפְצְחוּ לִפְנֵיכֶם רִנָּה וְכָל־עֲצֵי הַשָּׂדֶה
יִמְחֲאוּ־כָף׃
13 * תַּחַת הַנַּעֲצוּץ יַעֲלֶה בְרוֹשׁ · תַּחַת הַסִּרְפַּד
יַעֲלֶה הֲדַס וְהָיָה לַיהוָה לְשֵׁם לְאוֹת עוֹלָם
לֹא יִכָּרֵת׃

3 * Inclinate aurem vestram, & venite
ad me: audite, & viuet anima vestra, & fe-
B riam vobiscum pactum sempiternum, mi-
sericordias Dauid fideles.
4 * Ecce testem populis dedi eum ducem
ac præceptorem gentibus.
5 * Ecce gentem quam nesciebas voca-
bis, & gentes quæ non cognouerunt te,
ad te current propter Dominum Deum
tuum, & sanctum Israel, quia glorifica-
uit te.
6 * Quærite Dominum dum inueniri po
test, inuocate eum dum propè est.
7 * Derelinquat impius viam suam, &
C vir iniquus cogitationes suas, & reuerta-
tur ad Dominum, & miserebitur eius; &
ad Deum nostrum, quoniam multus est
ad ignoscendum.
8 * Non enim cogitationes meæ cogita-
tiones vestræ, neque viæ vestræ viæ meæ,
dicit Dominus.
9 * Quia sicut exaltantur cæli à terra, sic
exaltatæ sunt viæ meæ à viis vestris, & co-
gitationes meæ à cogitationibus vestris.
10 * Et quomodo descendit imber & nix
de cælo, & illuc vltrà non reuertetur, sed
D inebriat terram & infundit eam, & germi-
nare eam facit, & dat semen serenti, & pa
nem comedenti;
11 * Sic erit verbum meum quod egredie-
tur de ore meo. Non reuertetur ad me va-
cuum, sed faciet quæcunque volui, & pro-
sperabitur in his ad quæ misi illud.
12 * Quia in lætitia egrediemini, & in pa-
ce ducemini. Montes & colles cantabunt
coram vobis laudem, & omnia ligna re-
gionis plaudent manu.
13 * Pro saliuncula ascendet abies, & pro
vrtica crescet myrtus. Et erit Dominus no
minatus in signum æternum quod non
auferetur.

תרגום יונתן

3 אַרְכִּינוּ אֻדְנְכוֹן וְקַבִּלוּ אוּלְפַּן אוֹרָיְתִי קַבִּלוּ לְמֵימְרִי וְתִתְקַיַּם נַפְשְׁכוֹן וְאֶגְזַר לְכוֹן קְיָם עָלַם טַבְוָת דָּוִד דִּמְהֵימְנָן׃ 4 הָא רַב לְעַמְמַיָּא
מַנִּיתֵהּ מֶלֶךְ וְשַׁלִּיט עַל כָּל מַלְכְוָתָא׃ 5 הָא עַם דְּלָא תִדַּע יִפְלְחוּנָךְ וְעַם דְּלָא יָדְעוּךְ יְרַהֲטוּן לְאִסְתַּמָּכָא לָךְ מִסִּין בְּדִיל יְיָ אֱלָהָךְ וּלְקַדִּישָׁא
דְּיִשְׂרָאֵל אֲרֵי שַׁבְּחָךְ׃ 6 תְּבַעוּ דַּחַלְתָּא דַּיְיָ עַד דְּאַתּוּן חַיִּין בְּעוֹ מִן קֳדָמוֹהִי עַד דְּאַתּוּן קַיָּמִין׃ 7 יִשְׁבּוֹק רַשִׁיעָא אָרְחֵהּ דְּרִשְׁעָא
וּגְבַר אֲנַס עַשְׁתּוֹנוֹהִי וִיתוּב לְפֻלְחָנָא דַּיְיָ וִירַחֵם עֲלוֹהִי וּלְדַחַלְתָּא דֶּאֱלָהָנָא אֲרֵי מַסְגֵּי לְמִשְׁבַּק׃ 8 אֲרֵי לָא כְּמַחְשְׁבָתַי מַחְשְׁבָתְכוֹן וְלָא
אָרְחָתְכוֹן תַּקְנָן כְּאָרְחַת טוּבִי אֲמַר יְיָ׃ 9 אֲרֵי כְּמָא דְּרָמִין שְׁמַיָּא מִן אַרְעָא כֵּן תַּקְנָן אָרְחָתַי מֵאָרְחָתְכוֹן וּמַחְשְׁבָתַי תַּקְנָן מִמַּחְשְׁבָתְכוֹן׃
10 אֲרֵי כְּמָא דְּנָחֵית מִטְרָא וְתַלְגָּא מִן שְׁמַיָּא וּלְתַמָּן לָא אֶפְשַׁר לֵהּ דִּיתוּב אֱלָהֵן מְרַוֵּי יַת אַרְעָא וּמַרְבֵּי לַהּ וּמַעְדְּיָא וְיָהֵב בַּר זַרְעָא כְּמִיסַת
לְזָרַע וְלַחְמָא כְּמִיסַת לְאָכֵל׃
11 כֵּן יְהֵי פִּתְגָּם טוּבִי דְּנָפֵק מִן קֳדָמַי לָא אֶפְשַׁר דִּיתוּב לִקְדָמַי רֵיקָן אֱלָהֵן עָבֵד יַת דִּרְעֵינָא וּמַצְלַח לְדִשְׁלַחְנָא לֵהּ׃
12 אֲרֵי בְּחֶדְוָה תִּפְּקוּן מִבֵּינֵי עַמְמַיָּא וּבִשְׁלָמָא תִּתּוּבְלוּן לְאַרְעֲכוֹן טוּרַיָּא וְרָמָתָא יְבוּעוּן קֳדָמֵיכוֹן תֻּשְׁבַּחְתָּא וְכָל אִילָנֵי חַקְלָא
יִשְׁגְּשׁוּן בְּעַנְפֵיהוֹן׃
13 חֲלָף רַשִׁיעַיָּא יִתְקַיְּמוּן צַדִּיקַיָּא וַחֲלָף חַיָּבַיָּא יִתְקַיְּמוּן דַּחֲלֵי חֶטְאָה וִיהֵי קֳדָם יְיָ לְשׁוּם לְאָת עָלַם דְּלָא יִפְסוֹק׃

Attendite auribus vestris, & sequimini 3
vias meas. audite me, & viuet in bonis ani-
ma vestra, & disponam vobis testamentum æ-
ternum. Sancta Dauid fidelia
Ecce testimonium gentibus: dedi eum prin- 4
cipem & præcipientem gentibus.
Ecce gentes quæ non sciunt te, inuocabunt 5
te; & populi qui non cognouerunt te, ad te con-
fugient, propter Dominum Deum tuum et san-
ctum Israel, quia glorificauit te.
Quærite Dominum: & cùm inueneritis 6
eum, inuocate. quando autem appropinquauerit
vobis;
Relinquat impius vias suas, & vir ini- 7
quus cogitationes suas. & conuertatur ad Do-
minum, & misericordiam consequetur. & ad
Deum nostrum, quia multum dimittet peccata
vestra.
Non enim sunt cogitationes meæ sicut co- 8
gitationes vestræ; neque sicut viæ vestræ, viæ
meæ, dicit Dominus.
Sed sicut distat cælum à terra, sic distat 9
via mea à viis vestris, & cogitationes vestræ
à cogitatione mea.
Sicut enim si descendat pluuia aut nix de 10
cælo, & non reuertatur donec inebriet terram,
& generet, & germinet, & det semen semi-
nanti, & panem ad comedendum;
Sic erit verbum meum, quodcunq; exie- 11
rit de ore meo, non reuertetur ad me vacuum,
donec compleantur quæcunque volui, & pro-
sperabo vias tuas & præcepta mea.
In enim lætitia egrediemini, & in gaudio 12
deducemini. nam montes & colles exsilient ex-
pectantes vos in gaudio, & omnia ligna agri
applaudent ramis.
Et pro stipite vili ascendet cyparissus; pro 13
autem conyza ascendet myrtus. Et erit Domi-
nus in nomen & in signum sempiternum, &
non deficiet.

3 προσέχετε τοῖς ὠσὶν ὑμῶν, καὶ ἐπακολουθήσατε
ταῖς ὁδοῖς μου. εἰσακούσατέ μου, καὶ ζήσεται ἐν ἀγαθοῖς
ἡ ψυχὴ ὑμῶν, καὶ διαθήσομαι ὑμῖν διαθήκην αἰώνιον.
τὰ ὅσια δαυὶδ τὰ πιστά.
4 ἰδοὺ μαρτύριον ἔθνεσιν, ἔδωκα αὐτὸν ἄρχοντα καὶ
προστάσσοντα ἔθνεσιν.
5 ἰδοὺ ἔθνη ἃ οὐκ οἴδασί σε, ἐπικαλέσονταί σε, καὶ
λαοὶ οἳ οὐκ ἐπίστανταί σε, ἐπὶ σὲ καταφεύξονται, ἕνε-
κεν κυρίου τοῦ θεοῦ σου καὶ τοῦ ἁγίου ἰσραήλ, ὅτι ἐδόξα-
σέ σε.
6 ζητήσατε τὸν κύριον καὶ ἐν τῷ εὑρίσκειν αὐτὸν ἐπι-
καλέσασθε. ἡνίκα δ' ἂν ἐγγίζῃ ὑμῖν,
7 ἀπολειπέτω ὁ ἀσεβὴς τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ ἀνὴρ ἄνο-
μος τὰς βουλὰς αὐτοῦ, καὶ ἐπιστραφήτω πρὸς κύριον,
καὶ ἐλεηθήσεται. καὶ πρὸς τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι ἐπιπολὺ ἀ-
φήσει τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν.
8 οὐ γάρ εἰσιν αἱ βουλαί μου ὥσπερ αἱ βουλαὶ ὑμῶν,
οὐδ' ὥσπερ αἱ ὁδοὶ ὑμῶν αἱ ὁδοί μου, λέγει κύριος.
9 ἀλλ' ὡς ἀπέχει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ τῆς γῆς, οὕτως ἀπέχει
ἡ ὁδός μου ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν, καὶ τὰ διανοήματα ὑμῶν
ἀπὸ τῆς διανοίας μου.
10 ὡς γὰρ ἂν καταβῇ ὁ ὑετὸς ἢ χιὼν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ,
καὶ οὐ μὴ ἀποστραφῇ ἕως ἂν μεθύσῃ τὴν γῆν, καὶ ἐκτέ-
κῃ καὶ ἐκβλαστήσῃ καὶ δῷ σπέρμα τῷ σπείροντι καὶ ἄρτον
εἰς βρῶσιν.
11 οὕτως ἔσται τὸ ῥῆμά μου, ὃ ἂν ἐξέλθῃ ἐκ τοῦ στό-
ματός μου, οὐ μὴ ἀποστραφῇ πρός με κενὸν ἕως ἂν συν-
τελεσθῇ ὅσα ἠθέλησα καὶ εὐοδώσω τὰς ὁδούς σου καὶ τὰ ἐν-
τάλματά μου.
12 ἐν γὰρ εὐφροσύνῃ ἐξελεύσεσθε, καὶ ἐν χαρᾷ ἀχθή-
σεσθε. τὰ γὰρ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ ἐξαλοῦνται προσδε-
χόμενοι ὑμᾶς ἐν χαρᾷ καὶ πάντα τὰ ξύλα τοῦ ἀγροῦ
ἐπικροτήσει τοῖς κλάδοις.
13 καὶ ἀντὶ στοιβῆς ἀναβήσεται κυπάρισσος, ἀντὶ δὲ τῆς
κονύζης ἀναβήσεται μυρσίνη. καὶ ἔσται κύριος εἰς ὄνομα,
καὶ εἰς σημεῖον αἰώνιον, καὶ οὐκ ἐκλείψει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Inclinate aures vestras, & suscipite disciplinam Legis meæ. obedite verbo meo, & sustentabitur anima vestra: & feriam vobiscum
pactum sempiternum, benignitates Dauid fideles. 4 Ecce principem populis constitui eum, regem & dominato-
rem super omnia regna. 5 Ecce populus quem nesciebas seruient tibi; & populus qui non cognouit te, current
vt offerant tibi tributa; propter Dominum Deum tuum, & sanctum Israelis, qui decorauit te.
6 Quærite timorem Domini dum vos estis viui: quærite à facie eius dum vos permanetis.
7 Relinquat impius viam suam malam, & vir direptor cogitationes suas, & conuertatur ad cultum Domini; & miserebitur eius; & ad
timorem Dei nostri, qui multus est in ignoscendo. 8 Quia non sicut cogitationes meæ sunt cogitationes vestræ, neque
viæ vestræ rectæ sunt sicut via bonitatis meæ, dicit Dominus. 9 Quia sicut exaltantur cæli à terra, sic rectę
sunt viæ meæ magis quàm viæ vestræ; & cogitationes meæ rectæ magis quàm cogitationes vestræ.
10 Quia sicut descendit pluuia & nix de cælo, & illuc impossibile est vt reuertatur, sed inebriat terram, & germinare facit eam, & profi-
cit ei, & dat granum sementis vt satis sit serenti; & panem vt satis sit comedenti: 11 Sic erit verbum bonitatis meæ quod egreditur à
facie mea, non potest reuerti in conspectum meum vacuum, nisi faciat quod volui, & prosperetur in his ad quæ misi illud.
12 Quia in lætitia egrediemini de medio populorum, & in pace deducemini in terram vestram: montes & colles exultabunt coram
vobis in laude, & omnes arbores agri plaudent ramis suis.
13 Pro impiis consurgent iusti, & pro peccatoribus consurgent timentes peccatum: & erit coram Domino in nomen & signum sem-
piternum, quod non cessabit.

נו

1 * כֹּה אָמַר יְהוָה שִׁמְרוּ מִשְׁפָּט וַעֲשׂוּ צְדָקָה כִּי־
קְרוֹבָה יְשׁוּעָתִי לָבוֹא וְצִדְקָתִי לְהִגָּלוֹת׃
2 * אַשְׁרֵי אֱנוֹשׁ יַעֲשֶׂה־זֹּאת וּבֶן־אָדָם יַחֲזִיק בָּהּ
שֹׁמֵר שַׁבָּת מֵחַלְּלוֹ וְשֹׁמֵר יָדוֹ מֵעֲשׂוֹת כָּל־רָע׃
3 * וְאַל־יֹאמַר בֶּן־הַנֵּכָר הַנִּלְוָה אֶל־יְהוָה לֵאמֹר
הַבְדֵּל יַבְדִּילַנִי יְהוָה מֵעַל עַמּוֹ וְאַל־יֹאמַר הַסָּרִיס
הֵן אֲנִי עֵץ יָבֵשׁ׃
4 * כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה לַסָּרִיסִים אֲשֶׁר יִשְׁמְרוּ
אֶת־שַׁבְּתוֹתַי וּבָחֲרוּ בַּאֲשֶׁר חָפָצְתִּי וּמַחֲזִיקִים
בִּבְרִיתִי׃
5 * וְנָתַתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וָשֵׁם טוֹב
מִבָּנִים וּמִבָּנוֹת שֵׁם עוֹלָם אֶתֶּן־לוֹ אֲשֶׁר לֹא
יִכָּרֵת׃
6 * וּבְנֵי הַנֵּכָר הַנִּלְוִים עַל־יְהוָה לְשָׁרְתוֹ וּלְאַהֲבָה
אֶת־שֵׁם יְהוָה לִהְיוֹת לוֹ לַעֲבָדִים כָּל־שֹׁמֵר שַׁבָּת
מֵחַלְּלוֹ וּמַחֲזִיקִים בִּבְרִיתִי׃
7 * וַהֲבִיאוֹתִים אֶל־הַר קָדְשִׁי וְשִׂמַּחְתִּים בְּבֵית
תְּפִלָּתִי עוֹלֹתֵיהֶם וְזִבְחֵיהֶם לְרָצוֹן עַל־מִזְבְּחִי כִּי
בֵיתִי בֵּית־תְּפִלָּה יִקָּרֵא לְכָל־הָעַמִּים׃
8 * נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה מְקַבֵּץ נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד אֲקַבֵּץ
עָלָיו לְנִקְבָּצָיו׃
9 * כֹּל חַיְתוֹ שָׂדָי אֵתָיוּ לֶאֱכֹל כָּל־חַיְתוֹ בַּיָּעַר׃
10 * צֹפָו עִוְרִים כֻּלָּם לֹא יָדָעוּ כֻּלָּם כְּלָבִים אִלְּמִים
לֹא יוּכְלוּ לִנְבֹּחַ הֹזִים שֹׁכְבִים אֹהֲבֵי לָנוּם׃
11 * וְהַכְּלָבִים עַזֵּי־נֶפֶשׁ לֹא יָדְעוּ שָׂבְעָה וְהֵמָּה רֹעִים
לֹא יָדְעוּ הָבִין כֻּלָּם לְדַרְכָּם פָּנוּ אִישׁ לְבִצְעוֹ
מִקָּצֵהוּ׃
12 * אֵתָיוּ אֶקְחָה־יַיִן וְנִסְבְּאָה שֵׁכָר וְהָיָה כָזֶה יוֹם
מָחָר גָּדוֹל יֶתֶר מְאֹד׃

CAP. LVI.

1 A HÆc dicit Dominus: Custodite iudicium,& facite iustitiam,quia iuxtà est
salus mea vt veniat, & iustitia mea vt reueletur.
2 * Beatus vir qui facit hoc,& filius hominis qui apprehendet istud. custodiens sabbatum ne polluat illud, custodiens manus
suas ne faciat omne malum.
3 * Et non dicat filius aduenæ qui adhæret Domino, dicens: Separatione diuidet me Dominus à populo suo. Et non di-
B cat eunuchus: Ecce ego lignum aridum.
4 * Quia hæc dicit Dominus eunuchis: Qui custodierint Sabbata mea, & elegerint quę ego volui,& tenuerint fœdus meũ,
5 * Dabo eis in domo mea & in muris meis locum & nomen melius filiis & filiabus. nomen sempiternum dabo eis, quod non
6 peribit. * Et filios aduenæ qui adhæ-
C rent Domino vt colant eum, & diligant nomen eius, vt sint ei in seruos, omnẽ custodientem Sabbatum ne polluat illud, &
7 tenentem fœdus meum, * Adducam eos in montem sanctum meum, & lætificabo eos in domo orationis meæ. Holocausta & victimæ eorum placebunt mihi super altari meo, quia domus mea domus orationis vocabitur cunctis populis:
8 * Ait Dominus Deus, qui congregat dispersos Israel. Adhuc cõgregabo ad eum congregatos eius.
9 *Omnes bestiæ agri venite ad deuoran-
D dum, vniuersæ bestiæ saltus.
10 * Speculatores eius cæci omnes nescierunt, vniuersi canes muti non valentes latrare, videntes vana,dormientes & amantes somnia:
11 * Et canes impudentissimi nescierunt saturitatem. Ipsi pastores ignorauerunt intelligentiam. Omnes in viam suam declinauerunt,vnusquisque ad auaritiam suam à summo vsque ad nouissimum.
12 * Venite sumamus vinum, & impleamur ebrietate,& erit sicut hodie,sic & cras & multo amplius.

תרגום יונתן

נו

1 כדנן אמר יי טרו דינא ועבדו צדקתא ארי קריב פורקני למיתי וזכותי לאתגלאה׃ 2 טובי אנשא דיעבד דא ובר אדם דיתקף
בה כל דיטר שבתא מאחלותיה ויטר ידוהי מלמעבד כל ביש׃ 3 ולא ייימר בר עממין דמתוסף על עמא דיי למימר אפרשא יפרשנני יי
מעל עמה ולא ייימר סריסאה הא אנא חשיב כאע יביש׃ 4 ארי כדנן אמר יי לסריסיא דנטרין ית יומי שביא דילי ומתרען בדצבינא
ומתקפין בקימי׃ 5 ואתן להון בבית מקדשי ובארע בית שכינתי אתר ושום דטב מבנין ומבנן שום עלמא אתן להון דלא יפסוק׃
6 ובני עממיא דמתוספין על עמא דיי לשמשותיה ולמרחם ית שמא דיי למהוי ליה לעבדין כל דיטר שבתא מאחלותיה ומתקפין
בקימי׃ 7 ואיתינון לטורא דקודשי ואחדינון בבית צלותי עלותהון ונכסת קודשיהון יתסקון לרעוא על מדבחי ארי בית מקדשי בית
צלו יתקרי לכל עממיא׃ 8 אמר יי אלהים דעתיד לכנשא מבדרי ישראל עוד אקרב גלותהון לכנשא יתהון׃ 9 כל מלכי עממיא
דמתכנשין לאעקא ליך ירושלם בגויך יתרמון יהון למיכל לחית ברא תשבע מנהון חית חורשא׃ 10 סכואיהון סמן כולהון ולא ידעין
מטעם כולהון כלבין חרשין לא יכלין למנבח נימין שכבין רחמין למדמך׃ 11 וכלביא תקיפי נפשן לא ידעין למשבע ואנון מבאשין
לא ידעין לאסתכלא כולהון גבר לקבל ארחיה גלו גבר למבז ממונה דישראל׃
12 אתו ונסב חמר ונתרוי מן עתיק ותהי שירותנא דמחר טבא מיומא הדין רבא סגיאה לחדא׃

CAP. LVI.

HÆc dicit Dominus: Cuſtodite iudicium, et 1
facite iuſtitiam. appropinquauit ſalutare
meum vt veniat, & miſericordia mea vt re-
ueletur.
Beatus vir faciens hæc, & homo retinens 2
iſta, & cuſtodiens Sabbata non prophanare ea,
& ſeruans manus ſuas ne faciat iniqua.
Non dicat alienigena qui appoſitus eſt ad 3
Dominum dicens: Separatione ſeparabit me v-
tique Dominus à populo ſuo. & non dicat eu-
nuchus, Quia ego ſum lignum aridum.
Quia hæc dicit Dominus eunuchis: Qui 4
cuſtodierint Sabbata mea, & elegerint quæ ego
volo, & tenuerint teſtamentum meum;
Dabo eis in domo mea & in muro meo lo- 5
cum nominatum meliorem filiis & filiabus; no-
men ſempiternum dabo eis, & non deficiet,
& alienigenis additis Domino ſeruire ei, 6
& diligere nomen eius vt ſint ei in ſeruos &
ancillas, & omnes cuſtodientes Sabbata mea,
vt non violent ea, & tenentes teſtamentum
meum,
Inducam illos in montem ſanctum meum, 7
& lætificabo eos in domo orationis meæ: holo-
cauſta eorum & victimæ eorum erunt accep-
tabiles ſuper altare meum. nam domus mea do-
mus orationis vocabitur cunctis gentibus.
Dixit Dominus, Dominus congregans diſ- 8
perſos Iſrael, Quia congregabo ad eum congre-
gationem.
Omnes beſtiæ agreſtes venite comedite, om- 9
nes beſtiæ ſyluæ.
Videte quoniam excæcati ſunt omnes, non 10
cognouerunt: vniuerſi canes muti non poterunt
latrare, ſomniantes lectum, amantes ad dormi-
tandum:
Et canes impudentes anima non ſcientes 11
ſaturitatem, & ſunt mali non ſcientes intelli-
gentiam: omnes vias ſuas ſecuti ſunt vnuſquiſ-
que ſecundùm ſuam auariciam ſimul à ſummi-
tate eius. Venite ſumamus vinum, & 12
inebriemur ebrietate, & erit talis dies craſti-
na magna amplius nimis.

νϛʹ.

1 Τάδε λέγει κύριος, φυλάσσεσθε κρίσιν, καὶ ποιήσα-
τε δικαιοσύνην. ἤγγικεν τὸ σωτήριόν μου παραγίνεσθαι, καὶ
τὸ ἔλεός μου ἀποκαλυφθῆναι.
2 μακάριος ἀνὴρ ὁ ποιῶν ταῦτα, καὶ ἄνθρωπος ὁ ἀντε-
χόμενος αὐτῶν, καὶ φυλάσσων τὰ σάββατα μὴ βεβη-
λοῦν αὐτά, καὶ διατηρῶν τὰς χεῖρας αὐτοῦ μὴ ποιεῖν ἄδικα·
3 μὴ λεγέτω ὁ ἀλλογενὴς ὁ προσκείμενος πρὸς κύ-
ριον λέγων, ἀφορισμῷ ἀφοριεῖ με ἄρα κύριος ἀπὸ τοῦ
λαοῦ αὐτοῦ, καὶ μὴ λεγέτω ὁ εὐνοῦχος, ὅτι ἐγώ εἰμι ξύ-
λον ξηρόν·
4 ὅτι τάδε λέγει κύριος τοῖς εὐνούχοις, ὅσοι ἂν φυλά-
ξωνται τὰ σάββατά μου, καὶ ἐκλέξωνται ἃ ἐγὼ θέλω, καὶ
ἀντέχωνται τῆς διαθήκης μου·
5 δώσω αὐτοῖς ἐν τῷ οἴκῳ μου καὶ ἐν τῷ τείχει μου τόπον
ὀνομαστὸν κρείττω υἱῶν καὶ θυγατέρων, ὄνομα αἰώνιον δώ-
6 σω αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐκλείψει, καὶ τοῖς ἀλλογενέσι
τοῖς προσκειμένοις κυρίῳ δουλεύειν αὐτῷ, καὶ ἀγαπᾶν τὸ
ὄνομα αὐτοῦ τοῦ εἶναι αὐτῷ εἰς δούλους καὶ δούλας, καὶ πάν-
τας τοὺς φυλασσομένους τὰ σάββατά μου μὴ βεβηλοῦν
αὐτά, καὶ ἀντεχομένους τῆς διαθήκης μου,
7 εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, καὶ εὐφρανῶ
αὐτοὺς ἐν τῷ οἴκῳ τῆς προσευχῆς μου· τὰ ὁλοκαυτώματα
αὐτῶν, καὶ αἱ θυσίαι αὐτῶν ἔσονται δεκταὶ ἐπὶ τὸ θυσια-
στήριόν μου. ὁ γὰρ οἶκός μου οἶκος προσευχῆς κληθήσε-
ται πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν,
8 εἶπεν κύριος κύριος ὁ συνάγων τοὺς διεσπαρμένους
ἰσραήλ, ὅτι συνάξω ἐπ᾽ αὐτὸν συναγωγήν.
9 πάντα τὰ θηρία τὰ ἄγρια δεῦτε φάγετε πάντα,
τὰ θηρία τοῦ δρυμοῦ·
10 ἴδετε ὅτι ἐκτετύφλωνται πάντες οὐκ ἔγνωσαν. πάν-
τες κύνες ἐνεοὶ οὐ δυνήσονται ὑλακτεῖν, ἐνυπνιαζόμενοι
κοίτην φιλοῦντες νυστάξαι·
11 καὶ οἱ κύνες ἀναιδεῖς τῇ ψυχῇ οὐκ εἰδότες πλησ-
μονήν, καὶ εἰσὶ πονηροὶ οὐκ εἰδότες σύνεσιν. πάντες ταῖς
ὁδοῖς αὐτῶν ἐξηκολούθησαν ἕκαστος κατὰ τὸ ἑαυτοῦ πλεονέκ-
τημα ἅμα ἀπ᾽ ἄκρου αὐτοῦ·
12 δεῦτε λάβωμεν οἶνον καὶ οἰνοφλυγήσωμεν μέθη, καὶ
ἔσται τοιαύτη ἡμέρα αὔριον μεγάλη μᾶλλον σφόδρα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. LVI.

HÆc dicit Dominus: Cuſtodite iudicium, & facite iuſtitiam, quia propè eſt ſalus mea vt veniat, & iuſtitia mea vt reueletur.
[2] Beatus homo qui fecerit hoc; & filius hominis qui apprehenderit illud: omnis qui cuſtodierit Sabbatum, ne prophanet illud, &
ſeruauerit manus ſuas ne faciat omne malum. [3] Et non dicat filius populorum, qui appoſitus eſt populo Domini, dicendo: Separatio-
ne ſeparauit me Dominus à populo ſuo. neque dicat eunuchus: Ecce ego reputatus ſum ſicut lignum aridum. [4] Quia hæc dicit Domi-
nus eunuchis, Qui cuſtodiunt dies Sabbathorum meorum, & volunt ea quæ volo, & apprehendunt pactum meum: [5] Et dabo eis in
domo ſanctuarij mei & in terra domus maieſtatis meæ locum, & nomen melius filiis & filiabus; nomen æternum dabo eis quod non ceſ-
ſabit. [6] Et filij populorum qui apponuntur populo Domini vt miniſtrent ei, & diligant nomen Domini, vt ſint ei in ſeruos: quiſquis cu-
ſtodit Sabbathum ne violet illud, & tenet pactum meum; [7] Adducam eos in montem ſanctum meum, & lætificabo eos in domo orationis
meæ: holocauſta eorum & victimę ſanctificatæ eorum offerentur voluntariè ſuper altari meo: quia domus ſanctuarij mei domus orationis
vocabitur omnibus populis. [8] Ait Dominus Deus, qui congregaturus eſt diſperſos Iſrael: Adhuc congregabo captiuitatem eorum,
vt colligam eos. [9] Omnes reges populorum qui congregantur vt tribulent te Ieruſalem, in medio tui proiicientur, erunt in cibum beſtiis
agri, ſaturabitur illis beſtia ſyluæ. [10] Speculatores eorum cæci ſunt omnes, & nihil ſciunt: omnes illi ſunt canes muti, non valentes latra-
re, dormientes, cubantes, diligentes dormire: [11] Et canes robuſti animo, neſciunt ſaturitatem: & ipſi maleficientes, neſciunt intelligere:
omnes illi vnuſquiſque contra viam ſuam migrauerunt, ſinguli vt diripiant facultates Iſraelis. [12] Venite, ſumamus vinum, & inebriemur
vino veteri: & erit prandium noſtrum craſtinum lautius hodierno, amplum & prolixum admodum.

נז

1 הַצַּדִּיק אָבָד וְאֵין אִישׁ שָׂם עַל־לֵב וְאַנְשֵׁי־
חֶסֶד נֶאֱסָפִים בְּאֵין מֵבִין כִּי־מִפְּנֵי הָרָעָה נֶאֱסַף
הַצַּדִּיק׃
2 יָבוֹא שָׁלוֹם יָנוּחוּ עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם הֹלֵךְ נְכֹחוֹ׃
3 וְאַתֶּם קִרְבוּ־הֵנָּה בְּנֵי עֹנְנָה זֶרַע מְנָאֵף וַתִּזְנֶה׃
4 עַל־מִי תִּתְעַנָּגוּ עַל־מִי תַּרְחִיבוּ פֶה תַּאֲרִיכוּ
לָשׁוֹן הֲלוֹא־אַתֶּם יִלְדֵי־פֶשַׁע זֶרַע שָׁקֶר׃
5 הַנֵּחָמִים בָּאֵלִים תַּחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן שֹׁחֲטֵי
הַיְלָדִים בַּנְּחָלִים תַּחַת סְעִפֵי הַסְּלָעִים׃
6 בְּחַלְּקֵי־נַחַל חֶלְקֵךְ הֵם הֵם גּוֹרָלֵךְ גַּם־
לָהֶם שָׁפַכְתְּ נֶסֶךְ הֶעֱלִית מִנְחָה הַעַל אֵלֶּה
אֶנָּחֵם׃
7 עַל הַר־גָּבֹהַּ וְנִשָּׂא שַׂמְתְּ מִשְׁכָּבֵךְ גַּם־שָׁם עָלִית
לִזְבֹּחַ זָבַח׃
8 וְאַחַר הַדֶּלֶת וְהַמְּזוּזָה שַׂמְתְּ זִכְרוֹנֵךְ כִּי מֵאִתִּי
גִּלִּית וַתַּעֲלִי הִרְחַבְתְּ מִשְׁכָּבֵךְ וַתִּכְרָת־לָךְ מֵהֶם
אָהַבְתְּ מִשְׁכָּבָם יָד חָזִית׃
9 וַתָּשֻׁרִי לַמֶּלֶךְ בַּשֶּׁמֶן וַתַּרְבִּי רִקֻּחָיִךְ וַתְּשַׁלְּחִי
צִירַיִךְ עַד־מֵרָחֹק וַתַּשְׁפִּילִי עַד־שְׁאוֹל׃
10 בְּרֹב דַּרְכֵּךְ יָגַעַתְּ לֹא אָמַרְתְּ נוֹאָשׁ חַיַּת יָדֵךְ
מָצָאת עַל־כֵּן לֹא חָלִית׃
11 וְאֶת־מִי דָּאַגְתְּ וַתִּירְאִי כִּי תְכַזֵּבִי וְאוֹתִי לֹא
זָכַרְתְּ לֹא־שַׂמְתְּ עַל־לִבֵּךְ הֲלֹא אֲנִי מַחְשֶׁה וּמֵעֹלָם
וְאוֹתִי לֹא תִירָאִי׃
12 אֲנִי אַגִּיד צִדְקָתֵךְ וְאֶת־מַעֲשַׂיִךְ וְלֹא יוֹעִילוּךְ׃
13 בְּזַעֲקֵךְ יַצִּילֻךְ קִבּוּצַיִךְ וְאֶת־כֻּלָּם יִשָּׂא־
רוּחַ יִקַּח־הָבֶל וְהַחוֹסֶה בִי יִנְחַל־אֶרֶץ וְיִירַשׁ הַר
קָדְשִׁי׃

CAP. LVII.

1 IVstus perit, & non est qui recogitet in
A corde suo: & viri misericordiæ colligun-
tur, quia non est qui intelligat. A facie e-
nim malitiæ collectus est iustus.
2 Veniat pax, requiescat in cubili suo,
qui ambulauit in directione sua.
3 Vos autem accedite huc filij augura-
tricis, semen adulteri & fornicariæ.
4 Super quem lusistis? super quem dila-
tastis os, & eiecistis linguam? nunquid non
vos filij scelesti, semen mendax?
5 Qui consolamini in diis subter om-
ne lignum frondosum, immolantes par-
B uulos in torrentibus subter eminentes pe-
tras.
6 In partibus torrentis pars tua, hæc est
sors tua. Et ipsis effudisti libamen, obtulisti
sacrificium. nunquid super his non indig-
nabor?
7 Super montem excelsum & subli-
mem posuisti cubile tuum, & illuc ascen-
disti vt immolares hostias.
8 Et post ostium & retro postem posui-
sti memoriale tuum, quia iuxta me discoo
peruisti & suscepisti adulterum. Dilatasti
C cubile tuum, & pepigisti cũ eis fœdus. di-
lexisti stratum eorum manu aperta.
9 Et ornasti te regi vnguento, & mul-
tiplicasti pigmenta tua. Misisti legatos
tuos procul, & humiliata es vsque ad in-
feros.
10 In multitudine viæ tuæ laborasti: nec
dixisti, Quiescam. vitam manus tuæ inue-
nisti. propterea non rogasti.
11 Pro quo sollicita timuisti? quia men-
tita es, & mei non es recordata: neque co-
D gitasti in corde tuo, quia ego tacẽs & quasi
non videns, & mei oblita es.
12 Ego autem annunciabo iustitiam tuã,
& opera tua non proderunt tibi.
13 Cùm clamaueris, liberent te congre-
gati tui. Et omnes eos auferet ventus, tol-
let aura. Qui autem fiduciam habet mei,
hæreditabit terram, & possidebit montem
sanctum meum.

תרגום יונתן

נז 1 צדיקיא מיתין ולית אנש דמשוי דחלתי על לב וגברי גמלי חסדא מתכנשין ולא מסתכלין ארי מן קדם
בישתא דעתיד למיתי מתכנשין צדיקיא׃ 2 יהכון שלם ינוחון על אתר בית משכביהון עבדי אורייתא׃ 3 ואתון אתקרבו הכא עם
דרא דעובדיהון בישין דמכצבת קודשא נצבתהון ואנון מנאפין ומזנן׃ 4 על מן אתון מתפנקין וקדם מן תפתחון פומכון תסגון למללא
רברבן הלא אתון ילדי מרוד זרעא שקרא׃ 5 דפלחין לטעותא תחות כל אילן עבוף נכסי ינקיא בנחליא תחות שקיפי כיפיא׃
6 בשעיעות כיף נחלא חולקיך אף תמן אנון עדבך אף להון נסכת נסכין אסקת קרבנין העל אלין יתוב מימרי׃ 7 על טור רם
ומנטל שוית אתר בית מישריך אף לתמן סליקת לדבחא דבח׃ 8 ואחורי דשא ומזוזתא שוית דכרן טעותיך הוית דמיא לאתתא דרחימא
על בעלה וטעה בתר נכראין אפתית משכבך וקיצת ליך מנהון רחמת משכבהון אתר בחרת׃ 9 כד עבדת ליך אוריתא אצלחת
במלכותא וכד אסגית ליך עובדין טבין סגיא משריתיך ושלחת אזגדיך עד מרחיק ואמאכת תקיפת עממיא עד לשאול׃ 10 בסגיאות
ארחתיך לאית לא אמרת למתב נכסין סגיאין אשכחת על כן לא סברת למתב׃ 11 וית מן יצפת וקדם מן דחלת ארי אסגית למללא
כדבין ופלחני לא אדכרת ולא שוית דחלתי על לבך הלא אנא יהבית לך ארכא מעלמא דאם תתובין לאורייתי ולקדמי לא תבת׃
12 אנא חויתי לך עובדין טבין דאנון זכון ליך ואת אסגית ליך עובדין בישין דלא יהנון ליך׃ 13 אצוחי כען אם יפרקונך עובדי
שקריך דהוית מתעסקא בהון מינקותיך וית כלהון יטול רוחא יהון כלמא ודרחץ על מימרי יחסן ארעא ויירת טורא דקודשי׃

CAP. LVII.

Videte quomodo iustus periit, & nullus vir 1
suscipit corde, & viri iusti tolluntur, &
nemo considerat. ab enim facie iniquitatis abla-
tus est iustus.
* *Erit in pace sepultura eius, ablata est de* 2
medio.
* *Vos autem accedite huc filij iniqui, semen* 3
adulterorum & meretricis.
* *In quo insultastis? & super quem aperui-* 4
stis os vestrum? & super quem eiecistis linguam
vestram? nonne vos estis filij perditionis? se-
men vile?
* *Aduocantes ad idola subter arbores fron-* 5
dosas, iugulantes filios vestros in vallibus? per
medium petrarum.
* *Illa tua pars, hæc tua sors, & illis effudi-* 6
sti libamina, & his obtulisti hostias. super his
non irascar, dicit Dominus.
* *Super montem excelsum & sublimem illic* 7
tuum cubile, & illic ascendisti vt immolares
hostias tuas:
* *Et post postes ostij tui posuisti memoriam* 8
tuam. putabas, quoniam si recesseris à me, plus
aliquid habebis. Dilexisti dormientes te-
cum:
* *Et multiplicasti fornicationem tuam cum eis,* 9
& multos fecisti eos qui procul à te: & misisti
legatos vltra terminos tuos, & humiliata es
vsque ad inferos
* *Multis itineribus tuis. laborasti, & non* 10
dixisti, Desinam; cõfortata quia fecisti hæc, pro-
pter hoc non rogasti me tu:
* *Quem timens perterrita es. & mentita es* 11
mihi, & non recordata es mei, neque cepisti me
in mente tua, neque in corde tuo. & ego te
videns despicio, & me non timuisti.
* *Et ego annunciabo iustitiam tuam, et ma-* 12
la tua non proderunt tibi.
* *Cùm clamaueris, eruant te in tribulatione* 13
tua. istos enim omnes ventus tollet, & auferet
tempestas. at sperantes in me, possidebunt ter-
ram, & hæreditabunt montem sanctum meum.

νζ'.

1 * Ἴδετε ὡς ὁ δίκαιος ἀπώλετο, καὶ οὐδεὶς ἐκδέχε-
ται τῇ καρδίᾳ, καὶ ἄνδρες δίκαιοι αἴρονται, καὶ οὐδεὶς κατανοεῖ.
ἀπὸ γὰρ προσώπου ἀδικίας ἦρται ὁ δίκαιος.
2 * ἔσται ἐν εἰρήνῃ ἡ ταφὴ αὐτοῦ, ἦρται ἐκ μέσου.
3 * ὑμεῖς δὲ προσαγάγετε ὧδε υἱοὶ ἄνομοι σπέρμα μοι-
χῶν καὶ πόρνης.
4 * ἐν τίνι ἐνετρυφήσατε; καὶ ἐπὶ τίνα ἠνοίξατε τὸ στό-
μα ὑμῶν; καὶ ἐπὶ τίνα ἐχαλάσατε τὴν γλῶσσαν ὑμῶν;
οὐχ ὑμεῖς ἐστὲ τέκνα ἀπωλείας; σπέρμα ἄτιμον;
5 * οἱ παρακαλοῦντες ἐπὶ τὰ εἴδωλα ὑπὸ δένδρα
δασέα, σφάζοντες τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν ταῖς φάραγξιν; ἀ-
ναμέσον τῶν πετρῶν.
6 * ἐκείνη σου ἡ μερίς, οὗτός σου ὁ κλῆρος, κἀκείνοις ἐξέ-
χεας σπονδάς, καὶ τούτοις ἀνήνεγκας θυσίας. ἐπὶ τούτοις
οὐκ ὀργισθήσομαι, λέγει κύριος.
7 * ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν καὶ μετέωρον ἐκεῖ σου ἡ κοίτη καὶ ἐκεῖ
ἀνεβίβασας θύσαι θυσίας σου,
8 * καὶ ὀπίσω τῶν σταθμῶν τῆς θύρας σου ἔθηκας μνημό-
συνά σου. ἐλογίσθης, ὅτι ἐὰν ἀποστῇς ἀπ' ἐμοῦ πλεῖόν τι
ἕξειν. ἠγάπησας τοὺς κοιμωμένους μετὰ σοῦ·
9 * καὶ ἐπλήθυνας τὴν πορνείαν σου μετ' αὐτῶν, καὶ
πολλοὺς ἐποίησας τοὺς μακρὰν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπέστειλας
πρέσβεις ὑπὲρ τὰ ὅριά σου, καὶ ἐταπεινώθης ἕως ᾅδου
10 * ταῖς πολυοδίαις σου. ἐκοπίασας καὶ οὐκ εἶπας, παύ-
σομαι, ἐνισχύουσα ὅτι ἔπραξας ταῦτα, διὰ τοῦτο οὐ κατε-
δεήθης μου σύ·
11 * τίνα εὐλαβηθεῖσα ἐφοβήθης. καὶ ἐψεύσω με, καὶ
οὐκ ἐμνήσθης μου, οὐδὲ ἔλαβές με εἰς τὴν διάνοιαν σου, οὐδὲ
εἰς τὴν καρδίαν σου. καὶ ἐγώ σε ἰδὼν παρορῶ, καὶ ἐμὲ οὐκ
ἐφοβήθης·
12 * καὶ ἐγὼ ἀπαγγελῶ τὴν δικαιοσύνην σου, καὶ τὰ κα-
κά σου οὐκ ὠφελήσουσί σοι·
13 * ὅταν ἀναβοήσῃς ἐξελέσθωσάν σε ἐν τῇ θλίψει σου.
τούτους γὰρ πάντας ἄνεμος λήψεται καὶ ἀποίσει καταιγίς.
οἱ δὲ ἀντεχόμενοι ἐν ἐμοί, κτήσονται γῆν καὶ κληρονομή-
σουσι τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. LVII.

IVsti moriuntur, & non est vir qui proponat animo mei timorem: & viri retribuentes misericordiam colliguntur, & non contemplantur quia propter malum quod venturum est, colliguntur iusti. 2 Ibunt in pace, & requiescent in loco domus cubationis suę, qui operantur secundùm Legem. 3 Vos autem accedite huc, popule generationis cuius opera sunt mala. De plantatione enim sancta est plantatio eorum, sed ipsi sunt adulteri & fornicantes. 4 In quo vos delectamini, & ante quem vos aperitis os vestrum, & multiplicatis loqui magnalia? nonne vos estis filij scelesti, semen mendax? 5 Qui adoletis idolis sub omni ligno frõdoso, immolantes paruulos in torrentibus, subter scopulos petrarũ. 6 In ęquibus locis ripę torrentis est pars tua, ibi quoq; ea sunt sors tua: etiã eis immolasti victimas, obtulisti oblationes. nunquid ob hęc pœnitebit Verbum meum? 7 In monte excelso & eleuato posuisti locum mansionis domus tuę: etiã illuc ascendisti vt sacrificares sacrificium. 8 Et post ostium & postem posuisti memoriale idolorum tuorũ: similis fuisti mulieri quę diligitur à marito, & fornicatur post extraneos: dilatasti cubiculum tuum, & succidisti tibi ex eis; dilexisti cubiculum eorum: locum elegisti. 9 Cùm exequereris Legem, prospera eras in regno: & cùm multiplicares tibi opera bona, multiplicatus est exercitus tuus, & misisti nuncios tuos procul, & depressisti fortitudinem populorum vsque ad infernũ. 10 In magnitudine vię tuæ laborasti: non dixisti, Conuertar. diuitias multas inuenisti, propterea sperasti quòd ageres pœnitentiam. 11 De quo enim anxia es? & quem timuisti? quia multiplicasti loqui mendacia, & cultus mei non es recordata; nec posuisti timorem mei in corde tuo: nonne ego dedi tibi terminum à seculo, vt conuertaris ad Legem meam? & non es conuersa in conspectu meo. 12 Ego enim indicaui tibi opera bona, quę essent iusta tibi; & tu multiplicasti opera mala, quę non proderunt tibi. 13 Clama nunc, si saluabunt te opera mendacij, in quibus laborasti ab infantia tua; & omnia illa tollet ventus; erunt quasi nihilum. qui autem confidit in verbo meo, possidebit terram, & hæreditabit montem sanctum meum.

14 * וְאָמַר סֹלּוּ־סֹלּוּ פַּנּוּ־דָרֶךְ הָרִימוּ מִכְשׁוֹל מִדֶּרֶךְ
עַמִּי׃
15 * כִּי כֹה אָמַר רָם וְנִשָּׂא שֹׁכֵן עַד וְקָדוֹשׁ שְׁמוֹ מָרוֹם
וְקָדוֹשׁ אֶשְׁכּוֹן וְאֶת־דַּכָּא וּשְׁפַל־רוּחַ לְהַחֲיוֹת רוּחַ
שְׁפָלִים וּלְהַחֲיוֹת לֵב נִדְכָּאִים׃
16 * כִּי לֹא לְעוֹלָם אָרִיב וְלֹא לָנֶצַח אֶקְּצוֹף כִּי־רוּחַ
מִלְּפָנַי יַעֲטוֹף וּנְשָׁמוֹת אֲנִי עָשִׂיתִי׃
17 * בַּעֲוֹן בִּצְעוֹ קָצַפְתִּי וְאַכֵּהוּ הַסְתֵּר וְאֶקְצֹף וַיֵּלֶךְ
שׁוֹבָב בְּדֶרֶךְ לִבּוֹ׃
18 * דְּרָכָיו רָאִיתִי וְאֶרְפָּאֵהוּ וְאַנְחֵהוּ וַאֲשַׁלֵּם נִחֻמִים
לוֹ וְלַאֲבֵלָיו׃
19 * בּוֹרֵא נוּב שְׂפָתָיִם שָׁלוֹם שָׁלוֹם לָרָחוֹק וְלַקָּרוֹב
אָמַר יְהוָה וּרְפָאתִיו׃
20 * וְהָרְשָׁעִים כַּיָּם נִגְרָשׁ כִּי הַשְׁקֵט לֹא יוּכָל וַיִּגְרְשׁוּ
מֵימָיו רֶפֶשׁ וָטִיט׃
21 * אֵין שָׁלוֹם אָמַר אֱלֹהַי לָרְשָׁעִים׃

נח

1 * קְרָא בְגָרוֹן אַל־תַּחְשֹׂךְ כַּשּׁוֹפָר הָרֵם קוֹלֶךָ וְהַגֵּד
לְעַמִּי פִּשְׁעָם וּלְבֵית יַעֲקֹב חַטֹּאתָם׃
2 * וְאוֹתִי יוֹם יוֹם יִדְרֹשׁוּן וְדַעַת דְּרָכַי יֶחְפָּצוּן כְּגוֹי
אֲשֶׁר־צְדָקָה עָשָׂה וּמִשְׁפַּט אֱלֹהָיו לֹא עָזָב יִשְׁאָלוּנִי
מִשְׁפְּטֵי־צֶדֶק קִרְבַת אֱלֹהִים יֶחְפָּצוּן׃
3 * לָמָּה צַּמְנוּ וְלֹא רָאִיתָ עִנִּינוּ נַפְשֵׁנוּ וְלֹא תֵדָע
הֵן בְּיוֹם צֹמְכֶם תִּמְצְאוּ־חֵפֶץ וְכָל־עַצְּבֵיכֶם
תִּנְגֹּשׂוּ׃
4 * הֵן לְרִיב וּמַצָּה תָּצוּמוּ וּלְהַכּוֹת בְּאֶגְרֹף רֶשַׁע
לֹא־תָצוּמוּ כַיּוֹם לְהַשְׁמִיעַ בַּמָּרוֹם קוֹלְכֶם׃
5 * הֲכָזֶה יִהְיֶה צוֹם אֶבְחָרֵהוּ יוֹם עַנּוֹת אָדָם נַפְשׁוֹ
הֲלָכֹף כְּאַגְמֹן רֹאשׁוֹ וְשַׂק וָאֵפֶר יַצִּיעַ הֲלָזֶה תִּקְרָא־
צוֹם וְיוֹם רָצוֹן לַיהוָה׃

14 * Et dicam: Viam facite, præbete iter,
declinate de semita, auferte offendicula de
15 via populi mei. * Quia hæc dicit excelsus
& sublimis habitans æternitatem, & san-
ctum nomen eius; in excelso & in sancto
habitans, & cum contrito & humili spiri-
tu, vt viuificet spiritum humilium, & viui-
16 ficet cor contritorum. * Non enim in
sempiternum litigabo, neque vsque ad fi-
nem irascar: quia spiritus à facie mea egre-
17 dietur, & flatus ego faciam. * Propter
iniquitatẽ auaritiæ eius iratus sum, & per-
cussi eum. Abscondi & indignatus sum, &
abiit vagus in via cordis sui.
18 * Vias eius vidi, & sanaui eum; & reduxi
eum, & reddidi consolationes ipsi & lugen
19 tibus eius. * Creaui fructum labiorum
pacem, pacem ei qui longè est, & qui pro-
pè, dixit Dominus, & sanaui eum.
20 * Impij autem quasi mare feruens quod
quiescere non potest, & redundant fluctus
eius in conculcationem & lutum.
21 * Non est pax impiis, dicit Deus meus.

CAP. LVIII.

1 A CLama, ne cesses; quasi tuba exalta vo-
cem tuam, & annuncia populo meo
scelera eorum, & domui Iacob peccata eo-
2 rum. * Me etenim de die in diem quæ-
runt, & scire vias meas volunt, quasi gens
quæ iustitiam fecerit, & quæ iudicium Dei
sui non dereliquerit. Rogant me iudicia iu
stitiæ, & appropinquare Deo volunt.
3 * Quare ieiunauimus, & non aspexisti;
humiliauimus animas nostras, & nescisti?
Ecce in die ieiunij vestri inuenitur volun-
tas vestra, & omnes debitores vestros re-
4 petitis. * Ecce ad lites & ad contentio-
B nes ieiunatis, & percutitis pugno impiè.
Nolite ieiunare sicut vsque ad hanc diem,
vt audiatur in excelso clamor vester.
5 * Nunquid tale est ieiunium quod ele-
gi, per diem affligere hominem animam
suam? nunquid contorquere quasi circu-
lum caput suum, & saccum & cinerẽ ster-
nere? Nunquid istud vocabis ieiunium, &
diem acceptabilem Domino?

תרגום יונתן

14 ויימר אלפו ואזהרו אפנו לב עמא לאורח תקנא סלקו תקלת רשיעיא מאורח כנשתא דעמי׃ 15 ארי כדנן אמר רמא ומנטלא
דשרי בשמיא וקדיש שמה ברומא שרי וקדישא שכינתה אמר למפרק לתבירי לבא ולמסכיכי רוחא לקימא רוח מסכיכין ולמסעד לב תבירין׃
16 ארי לא לעלמא אתפרע בדין ולא לסופא יהי רגזי ארי רוחי מיתיא אנא עתיד לקימא ונשמתא אנא עבדת׃ 17 בחובי
ממונהון דאנסו הוה רגזי עליהון ואלקיתינון סלקית שכינתי מנהון וטלטלתנון בדרת גלותהון על דטעו בתר הרהור לבהון׃ 18 אורח
תיובתהון גליא קדמי ואשבוק להון וארחם עליהון ואשלם תנחומין להון ולמתאבלין עליהון׃ 19 דברא ממלל ספון בפום כל אנשא
אמר נביא שלמא יתעבד לצדיקיא דנטרו אוריתי מלקדמין ושלמא יתעבד לתביא דתבו לאוריתי קריב אמר יי ואשבוק להון׃
20 ורשיעיא כימא דטריד דבעי למנח ולא יכיל ועבדין מוהי סין וטין׃ 21 לית שלמא אמר אלהי לרשיעיא׃ נח
1 נביא אכלי בגרונך לא תמנע כקל שופרא ארים קלך וחוי לעמי מרדיהון ולבית יעקב חוביהון׃ 2 וקדמי יום יום אלפן
תבעין כאלו למדע ארחן דתקנן קדמי צבן כעמא דזכו עבד ומדין אלההא לא אתרחק שאלין מן קדמי דין דקשוט כאלו לאתקרבא לדחלתא
דיי צבן׃ 3 למא אנחנא צימין וקדמך גלי מסגפין נפשתנא וקדמך ידיע נביא אמר להון הא ביום תעניתכון אתון תבעין צרכיכון
וכל תקלתכון אתון מקרבין׃ 4 הא לתגרו ולמצו אתון צימין ולמקחי בכורמיזא דרשעא לא תתענון תענין כאלין לאשמעא במרומא
קלכון׃ 5 הא בהדה היא תעניתא דרעינא בה יומא דמסגף אנשא נפשיה הלכפף רישה כאגמון כפיף ועל שקא וקטמא יתב הלדא
אתון קרן תעניתא ויומא דרעוא בה מן קדם יי׃

* Et dicent, Mundate à facie eius vias, & 14
aufrtee offendicula de via populi mei.
* Hæc dicit Dominus excelsus, qui in excel- 15
sis habitat in æternum, Sanctus in sanctis nomē
illi, Dominus excelsus in sanctis requiescens, &
pusillanimis dans patientiam, & dans vitam
contritis corde. * Non in æternum vl- 16
ciscar vos, neque semper irascar vobis. Spiri-
tus enim à me egredietur, & flatum omnem e-
go feci. * Propter peccatum modicum quid 17
tristitia affeci eum, & percussi eum: & auerti
faciem meam ab eo, & contristatus sum, &
abijt tristis in viis suis.
* Vias eius vidi, & sanaui eum, & conso- 18
latus sum eum, & dedi ei consolationem veram;
* Pacem super pacem his qui longè et his qui 19
propè sunt. Et dixit Dominus: Sanabo eos.
* At iniqui sic fluctuabunt, & quiescere 20
non poterunt.
* Non est gaudere impiis, dixit Dominus 21
Deus.

CAP. LVIII.

Clama in fortitudine, & ne parcas; quasi 1
tubam exalta vocem tuam, & annuncia po
pulo meo peccata eorum, & domui Iacob ini-
quitates eorum.
* Me die de die quærent, & scire meas vias 2
desiderant, quasi populus iustitiam faciens, &
iudicium Dei sui non derelinquens. Petunt me
nunc iudicium iustum, & appropinquare Deo
cupiunt;
* Dicentes: Quare ieiunauimus & non vi- 3
disti; humiliauimus animas nostras, & non co-
gnouisti? In enim diebus ieiuniorum vestrorum
inuenitis voluntates vestras, & omnes subie-
ctos vestros affligitis
* in iudicium & pugnas, ieiunatis & per- 4
cutitis pugnis humilem. quare mihi ieiunatis si-
cut hodie, vt audiatur in clamore vox vestra?
* Non hoc ieiunium elegi, & diem humilia- 5
re hominem animam suam: neque si incuruaue-
ris quasi circulum collum tuum, & cilicium &
cinerem substraueris. neque sic vocabitis ieiu-
nium acceptabile.

14 * καὶ ἐροῦσι, καθαρίσατε ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ ὁδούς;
καὶ ἄρατε σκῶλα ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τοῦ λαοῦ μου.
15 * τάδε λέγει κύριος ὁ ὕψιστος ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοι-
κῶν εἰς τὸν αἰῶνα, ἅγιος ἐν ἁγίοις ὄνομα αὐτῷ, κύριος
ὕψιστος ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος, καὶ ὀλιγοψύχοις
διδοὺς μακροθυμίαν, καὶ δοὺς ζωὴν τοῖς συντετριμμένοις
τὴν καρδίαν.
16 * οὐκ εἰς τὸν αἰῶνα ἐκδικήσω ὑμᾶς, οὐδὲ διαπαντὸς ὀρ-
γισθήσομαι ὑμῖν. πνεῦμα γὰρ παρ' ἐμοῦ ἐξελεύσεται, καὶ
πνοὴν πᾶσαν ἐγὼ ἐποίησα.
17 * διὰ ἁμαρτίαν βραχύ τι ἐλύπησα αὐτόν, καὶ ἐπά-
ταξα αὐτόν. καὶ ἀπέστρεψα τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτοῦ, καὶ
ἐλυπήθη, καὶ ἐπορεύθη στυγνὸς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ.
18 * τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ ἑώρακα, καὶ ἰασάμην αὐτόν, καὶ παρε-
κάλεσα αὐτόν, καὶ ἔδωκα αὐτῷ παράκλησιν ἀληθινήν,
19 * εἰρήνην ἐπ' εἰρήνην τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγὺς οὖσι.
καὶ εἶπε κύριος, ἰάσομαι αὐτούς·
20 * οἱ δὲ ἄδικοι οὕτως κλυδωνισθήσονται, καὶ ἀναπαύσα-
σθαι οὐ δυνήσονται.
21 * οὐκ ἔστι χαίρειν τοῖς ἀσεβέσιν, εἶπε κύριος ὁ θεός.

νή.

1 * Ἀναβόησον ἐν ἰσχύι καὶ μὴ φείσῃ, ὡς σάλπιγγα ὕψω-
σον τὴν φωνήν σου, καὶ ἀνάγγειλον τῷ λαῷ μου τὰ ἁμαρ
τήματα αὐτῶν, καὶ τῷ οἴκῳ ἰακὼβ τὰς ἀνομίας αὐτῶν.
2 * ἐμὲ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ζητοῦσι, καὶ γνῶναί μου
τὰς ὁδοὺς ἐπιθυμοῦσιν, ὡς λαὸς δικαιοσύνην πεποιηκώς,
καὶ κρίσιν θεοῦ αὐτοῦ μὴ ἐγκαταλελοιπώς. αἰτοῦσί με νῦν
κρίσιν δικαίαν, καὶ ἐγγίζειν θεῷ ἐπιθυμοῦσι,
3 * λέγοντες, τί ὅτι ἐνηστεύσαμεν καὶ οὐκ εἶδες, ἐταπεινώ-
σαμεν τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ οὐκ ἔγνως; ἐν γὰρ ταῖς ἡμέ-
ραις τῶν νηστειῶν ὑμῶν εὑρίσκετε τὰ θελήματα ὑμῶν, καὶ
πάντας τοὺς ὑποχειρίους ὑμῶν νύσσετε
4 * εἰς κρίσιν καὶ μάχας, νηστεύετε καὶ τύπτετε πυγμαῖς
ταπεινόν. ἵνα τί μοι νηστεύετε ὡς σήμερον ἀκουσθῆναι ἐν
κραυγῇ τὴν φωνὴν ὑμῶν.
5 * οὐ ταύτην τὴν νηστείαν ἐξελεξάμην, καὶ ἡμέραν τα-
πεινοῦν ἄνθρωπον τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, οὐδ' ἂν κάμψῃς ὡς
κρίκον τὸν τράχηλόν σου καὶ σάκκον καὶ σποδὸν ὑποστρώσῃ.
οὐδ' οὕτως καλέσετε νηστείαν δεκτήν·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et dicet: Docete & admonete, præparate cor populi in via recta; auferte offendiculum impiorum de via cœtus populi mei. 15 Quia hęc dicit excelsus & eleuatus qui habitat in cælis, & sanctum nomen eius: in excelso habitans & sancta maiestas eius, dixit se liberaturū contritos corde & humiles spiritu, & viuificaturum spiritum humilium, & suscitaturum cor contritorum: 16 Quia non in ęternum vlciscar in iudicio, nec in finem erit furor meus: quoniam spiritum mortuorum ego viuificabo, & spiramenta ego feci. 17 Ob peccata pecunię eorum quā vi abstulerunt, fuit furor meus super eos, & percussi eos: subduxi maiestatem meā ab eis, & transmigrare feci eos; dispersi captiuitatem eorum, eò quòd errauerunt post cogitationes cordis sui. 18 Via conuersionis eorum reuelata est coram me, & peperci eis, & misertus sum eorum, & reddidi consolationem eis, & his qui lugebant super eos. 19 Qui creaui eloquium labiorum in ore omnium hominum: dixit Propheta: Pax fiet iustis, qui custodierunt Legem meam ab initio, & pax fiet his qui conuertentur ad Legem meam. Propè est, dicit Dominus, vt dimittam eis. 20 Impij autem sunt quasi mare commotum, quod quærit quiescere & non potest; & faciunt aquæ eius cœnum & lutum. 21 Non est pax impiis, dicit Deus meus.

CAP. LVIII.

Clama in gutture tuo Propheta, ne cesses: quasi vocem tubę exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. 2 A facie enim mea de die in diem doctrinam quærunt, ac si cupiant scire vias quę rectæ sunt coram me: sicut populus qui iustitiam fecit, & à iudicio Dei sui non recessit; interrogant à facie mea iudicium verum, ac si velint accedere ad timorem Domini. 3 Quare nos ieiunamus, & coram te manifestum est: affligimus animas nostras, & coram te notum est? Propheta dicit eis: Ecce die ieiunii vestri vos quęritis quę necessaria sunt vobis, & omnia offendicula vestra vos adducitis. 4 Ecce ad litem & contentionem vos ieiunatis, & ad percutiendū pugno impietatis: ne ieiunetis talia ieiunia, vt audiatur in excelsis vox vestra. 5 Hoccine est ieiunium quod volui: per diē in quo affligit homo animam suam; nunquid incuruare caput suum sicut circulum curuum, & in sacco & in cinere sedere? nunquid hoc vos vocatis ieiunium, & diem acceptabilem à facie Domini?

6 * הלוא זה צום אבחרהו פתח חרצבות רשע התר
אגדות מוטה ושלח רצוצים חפשים וכל־מוטה
תנתקו׃
7 * הלוא פרס לרעב לחמך ועניים מרודים
תביא בית כי־תראה ערם וכסיתו ומבשרך
לא־תתעלם׃
8 * אז יבקע כשחר אורך וארכתך מהרה תצמח
והלך לפניך צדקך כבוד יהוה יאספך׃
9 * אז תקרא ויהוה יענה תשוע ויאמר הנני אם־
תסיר מתוכך מוטה שלח אצבע ודבר־און׃
10 * ותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע וזרח
בחשך אורך ואפלתך כצהרים׃
11 * ונחך יהוה תמיד והשביע בצחצחות נפשך
ועצמתיך יחליץ והיית כגן רוה וכמוצא מים אשר
לא־יכזבו מימיו׃
12 * ובנו ממך חרבות עולם מוסדי דור־ודור
תקומם וקרא לך גדר פרץ משובב נתיבות
לשבת׃
13 * אם־תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום
קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש יהוה מכבד
וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר׃
14 * אז תתענג על־יהוה והרכבתיך על־במותי
ארץ והאכלתיך נחלת יעקב אביך כי פי יהוה
דבר׃

נט

1 * הן לא־קצרה יד־יהוה מהושיע ולא־כבדה
אזנו משמוע׃
2 * כי אם־עונתיכם היו מבדלים בינכם לבין
אלהיכם וחטאותיכם הסתירו פנים מכם
משמוע׃

6 * Nonne hoc eſt magis ieiunium quod
elegi: Diſſolue colligationes impietatis, ſol-
ue faſciculos deprimentes. dimitte eos qui
confracti ſunt liberos, & omne onus dirũ-
7 pe. * Frange eſurienti panem tuum, & e-
C genos vagoſque induc in domum tuam.
Cùm videris nudum, operi eum, & carnẽ
8 tuam ne deſpexeris. * Tunc erumpet
quaſi manè lumen tuum, & ſanitas tua ci-
tiùs orietur. Et anteibit faciem tuam iu-
ſtitia tua, & gloria Domini colliget te.
9 * Tunc inuocabis, & Dominus exau-
diet: clamabis, & dicet; Ecce adſum. Si ab-
ſtuleris de medio tui catenam, & deſieris
extendere digitum, & loqui quod nõ pro-
10 deſt: * Cùm effuderis eſurienti animam
tuam, & animam afflictam repleueris, o-
rietur in tenebris lux tua, & tenebræ tuæ
erunt ſicut meridies.
11 * Et requiem tibi dabit Dominus ſem-
D per, & implebit ſplendoribus animam tuã
& oſſa tua liberabit. Et eris quaſi hortus
irriguus, & ſicut fons aquarum cuius non
deficient aquæ.
12 * Et ædificabuntur in te deſerta ſeculo-
rum, fundamenta generationis & genera-
tionis ſuſcitabis. Et vocaberis ædificator
ſepium, auertens ſemitas in quietem.
13 * Si auerteris à Sabbato pedem tuum,
facere voluntatẽ tuam in die ſancto meo,
& vocaueris Sabbatum delicatum, & ſan-
ctum Domini glorioſum, & glorificaueris
eum dum non facis vias tuas, & non inue-
nitur voluntas tua vt loquaris ſermonem:
14 * Tunc delectaberis ſuper Domino, &
ſuſtollam te ſuper altitudines terræ, & ci-
babo te hæreditate Iacob patris tui. Os e-
nim Domini locutum eſt.

CAP. LIX.

1 ECce non eſt abbreuiata manus Domi-
A ni, vt ſaluare nequeat; neque aggrauata
eſt auris eius, vt non exaudiat.
2 * Sed iniquitates veſtræ diuiſerunt in-
ter vos & Deum veſtrum, & peccata ve-
ſtra abſconderunt faciem eius à vobis ne
exaudiret.

תרגום יונתן

6 הלא דא היא תעניתא דרעיתא בה פרדו כנשת רשעא שרו קטרי כתבי דין מסטי ופטרו דהוו אניסין בני חורין וכל דין מסטי תסלקין׃
7 הלא תפרנס לכפנא מלחמך וחשיכין מטלטלין תעיל לגו ביתא ארי תחזי ערטילאה ותכסינה ומקריב בשרך לא תכבוש עינך׃
8 בכן יתגלי כשפרפרא נהורך ואסות מחתך בפריע תסק ויהכון קדמך זכותך ביקר מן קדם יי תתכנש׃ 9 בכן תצלי ויי יקבל
צלותך תבעי מן קדמוהי ויעבד בעותך אם תעדי מבינך אסטיות דין מרמז באצבע וממלל מלין דאונס׃ 10 ותתפח קדם כפנא נפשך
ונפש מסגפא תשבע וידנח בחשוכא נהורך וקבלך יהי כטיהרא׃ 11 וידברנך יי תדירא וישבע בשני בצורתא נפשך וגופך יחיי
בחיי עלמא ותהי נפשך מליא תפנוקין כגנת שקיא דמרויא וכמבוע דמיין דלא פסקן מוהי׃ 12 ויבנון מנך חרבת עלם יסודי דר ודר
תקומם ויקרון לך מקים ארחא דתקנא מתיב רשיעיא לאוריתא׃ 13 אם תתיב משבתא רגלך למעבד צרכך ביומא דקודשי
ותקרי לשבתא בתפנוקין ולקדישא דיי תיקר ותיקר קדמוהי מלמעבד ארחך מלספקא צרכך וממללא מלין דאונס׃ 14 בכן תתפנק
קדם יי וישרינך על תקפי ארעא ויוכלינך פרי אחסנת יעקב אבוך ארי במימרא דיי גזיר כן׃

נט

1 הא לא מקפידות ידא מן קדם יי לית אתון מתפרקין ולא מדיקר קדמוהי מלמשמע לא מתקבלא צלותכון׃
2 אלהן חוביכון הוו מפרשין ביניכון לבין אלהכון וחטאיכון גרמו לסלקא אפי שכינתא מנכון מלקבלא צלותכון׃

* *Non tale ego elegi ieiunium, dicit Domi-* 7
nus: Sed solue omnem colligaturam iniquitatis,
dissolue obligationes violentarum cautionum:
dimitte confractos in remissione, et omnem scri-
pturam iniquam conscinde.
* *Frange esurienti panem tuum, & paupe-* 7
res sine tecto induc in domum tuam. si videris
nudum, operi; & à domesticis seminis tui ne
despexeris. * *Tunc erumpet matutinum* 8
lumen tuum, & sanitates tuæ citò orientur. Et
præibit ante te iustitia tua, & gloria Dei cir-
cundabit te.
* *Tunc clamabis, & Dominus exaudiet te;* 9
adhuc loquente te, dicet: Ecce adsum. Si abstu-
leris à te colligationem, & ordinationem, &
verbum murmurationis:
* *Et dederis esurienti panem, ex anima tua,* 10
& animam humiliatam saturaueris; tunc orie-
tur in tenebris lumen tuum, & tenebræ tuæ
sicut meridies:
* *Et erit Deus tuus tecum semper. & im-* 11
pleberis sicut desiderat anima tua, & ossa tua
pinguescent. & erunt sicut hortus ebrius: &
sicut fons quem non deseruit aqua.
* *Et ædificabuntur tibi deserta secula, & e-* 12
runt fundamenta tua sempiterna in generatio-
nibus generationum. Et vocaberis ædificator
maceriarum, & lapides qui in medio semitarũ,
quiescere facies.
* *Si auerteris pedem tuum à Sabbatis, vt* 13
non facias voluntates tuas in die sancta, et vo-
cabis Sabbata delicata sancta Deo tuo, non tol-
les pedem tuum ad opus, neque loqueris ver-
bum in ira de ore tuo. * *Et eris confidens su-* 14
per Dominum: et eleuabit te super bona terræ,
& cibabit te hæreditate Iacob patris tui. Nam
os Domini locutum est hæc.

CAP. LIX.

NUnquid non potest manus Domini saluos 1
facere; aut aggrauata est auris eius vt non
exaudiat?
* *Sed peccata vestra separant inter vos &* 2
Deum: & propter peccata vestra auertit fa-
ciem suam à vobis, vt non misereatur.

6 * οὐχὶ τοιαύτην ἐγὼ ἐξελεξάμην νηστείαν, λέγει κύ-
ριος, ἀλλὰ λῦε πάντα σύνδεσμον ἀδικίας, διάλυε στραγ-
γαλιὰς βιαίων συναλλαγμάτων, ἀπόστελλε τεθραυ-
σμένους ἐν ἀφέσει, καὶ πᾶσαν συγγραφὴν ἄδικον διάσπα.
7 * διάθρυπτε πεινῶντι τὸν ἄρτον σου, καὶ πτωχοὺς ἀστέγους
εἰσάγαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. ἐὰν ἴδῃς γυμνὸν περίβαλε, καὶ
ἀπὸ τῶν οἰκείων τοῦ σπέρματός σου οὐχ ὑπερόψει.
8 * τότε ῥαγήσεται τὸ πρώϊμον τὸ φῶς σου, καὶ τὰ ἰάματά
σου ταχὺ ἀνατελεῖ. καὶ προπορεύσεται ἔμπροσθέν σου ἡ
δικαιοσύνη σου, καὶ ἡ δόξα τοῦ θεοῦ περιστελεῖ σε.
9 * τότε βοήσῃ, καὶ ὁ κύριος εἰσακούσεταί σου, ἔτι λαλοῦν-
τός σου ἐρεῖ, ἰδοὺ πάρειμι. ἐὰν ἀφέλῃς ἀπὸ σοῦ σύνδεσ-
μον καὶ χειροτονίαν, καὶ ῥῆμα γογγυσμοῦ,
10 * καὶ δῷς πεινῶντι τὸν ἄρτον, ἐκ ψυχῆς σου· καὶ ψυχὴν
τεταπεινωμένην ἐμπλήσῃς, τότε ἀνατελεῖ ἐν σκότει τὸ
φῶς σου, καὶ τὸ σκότος σου ὡς μεσημβρία·
11 * καὶ ἔσται ὁ θεός σου μετὰ σοῦ διαπαντός. καὶ ἐμπλη-
σθήσῃ καθάπερ ἐπιθυμεῖ ἡ ψυχή σου, καὶ τὰ ὀστᾶ σου
πιανθήσεται. καὶ ἔσται ὡς κῆπος μεθύων. καὶ ὡς πηγή, ἣν
μὴ ἐξέλιπεν ὕδωρ.
12 * καὶ οἰκοδομηθήσονταί σοι αἱ ἔρημοι αἰώνιοι, καὶ ἔσται
τὰ θεμέλιά σου αἰώνια ἐν γενεαῖς γενεῶν. καὶ κληθήσῃ
οἰκοδόμος φραγμῶν, καὶ τοὺς λίθους τοὺς ἀναμέσον τῶν
τρίβων παύσεις.
13 * ἐὰν ἀποστρέψῃς τὸν πόδα σου ἀπὸ τῶν σαββάτων τοῦ
μὴ ποιεῖν τὰ θελήματά σου ἐν ἡμέρᾳ τῇ ἁγίᾳ, καὶ κα-
λέσεις τὰ σάββατα τρυφερὰ ἅγια τῷ θεῷ σου, οὐκ ἀρεῖς
τὸν πόδα σου ἐπ᾽ ἔργῳ, οὐδὲ λαλήσεις λόγον ἐν ὀργῇ ἐκ τοῦ
14 στόματός σου, * καὶ ἔσῃ πεποιθὼς ἐπὶ κύριον, καὶ ἀνα-
βιβάσει σε ἐπὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, καὶ ψωμιεῖ σε τὴν κλη-
ρονομίαν ἰακὼβ τοῦ πατρός σου. τὸ γὰρ στόμα τοῦ κυρίου ἐ-
λάλησεν ταῦτα.

νθ´.

1 * Μὴ οὐκ ἰσχύει ἡ χεὶρ κυρίου τοῦ σῶσαι, ἢ ἐβάρυνεν
τὸ οὖς αὐτοῦ μὴ εἰσακοῦσαι;
2 * ἀλλὰ τὰ ἁμαρτήματα ὑμῶν διιστῶσιν ἀναμέσον
ὑμῶν καὶ τοῦ θεοῦ, καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν ἀπέστρε-
ψεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀφ᾽ ὑμῶν, τοῦ μὴ ἐλεῆσαι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[6] Nonne hoc est magis ieiunium quod elegi? Separate congregationem impietatis, soluite colligationes scripturarum iudicij deprauati, & dimittite eos qui vim patiuntur liberos: denique omne iudicium deprauatum auferetis. [7] Sustentabis vtique esurientem pane tuo, & pauperes transmigrantes introduces in domum tuam: cùm videris nudũ, operies eum; & à proximo carnis tuæ non auertes oculos tuos. [8] Tunc reuelabitur quasi manè lumen tuum, & sanitas plagæ tuæ citò crescet: & ibunt ante te iustitiæ tuæ: in gloriã à facie Domini colligeris. [9] Tunc orabis, & Dominus suscipiet orationem tuam: deprecaberis in conspectu eius, & faciet deprecationem tuam. Si abstuleris de medio tui corruptelam iudicij, annuentem digito, & loquentem verba rapinæ: [10] Et effuderis coram famelico animam tuam, & animam afflictam saturaueris: & orietur in tenebris lux tua, & caligo tua erit sicut meridies. [11] Et deducet te Dominus semper, & satiabit animam tuam in annis siccitatis. & corpus tuum viuificabit in vita æterna: & erit anima tua plena deliciis, quasi hortus irriguus qui inebriatus est, & sicut fons aquarum cuius aquæ non deficiunt. [12] Et ædificabuntur ex te deserta seculi: fundamenta generationis & generationis suscitabis. & vocabunt te confirmantem viam rectam, conuertentem impios ad Legem. [13] Si auerteris à Sabbatho pedem tuum, vt non facias necessaria tua in die sancto meo: & vocaueris Sabbathum in deliciis, & sanctum Domini honoraris, & honore affeceris eum ne facias viam tuam, neque prouideas in eo quæ tibi necessaria sunt; nec loquaris verba violentiæ: [14] Tunc delectaberis coram Domino, & collocabit te super munitiones terræ: & comedere te faciet fructum possessionis Iacob patris tui. quoniam in verbo Domini decretum est ita.

CAP. LIX.

ECce non propter defectum manus à facie Dñi non estis salui: nec quia graue est coram eo audire, non suscipitur oratio vestra: [2] Sed delicta vestra diuiserunt inter vos & inter Deum vestrum; & peccata vestra fuerunt in causa quòd auerteretur facies maiestatis à vobis, vt non susciperetur oratio vestra.

3 * כִּי כַפֵּיכֶם נְגֹאֲלוּ בַדָּם וְאֶצְבְּעוֹתֵיכֶם בֶּעָוֺן
שִׂפְתוֹתֵיכֶם דִּבְּרוּ־שֶׁקֶר לְשׁוֹנְכֶם עַוְלָה
תֶהְגֶּה׃
4 * אֵין־קֹרֵא בְצֶדֶק וְאֵין נִשְׁפָּט בֶּאֱמוּנָה בָּטוֹחַ עַל־
תֹּהוּ וְדַבֶּר־שָׁוְא הָרוֹ עָמָל וְהוֹלֵיד אָוֶן׃
5 * בֵּיצֵי צִפְעוֹנִי בִּקֵּעוּ וְקוּרֵי עַכָּבִישׁ יֶאֱרֹגוּ הָאֹכֵל
מִבֵּיצֵיהֶם יָמוּת וְהַזּוּרֶה תִּבָּקַע אֶפְעֶה׃
6 * קוּרֵיהֶם לֹא־יִהְיוּ לְבֶגֶד וְלֹא יִתְכַּסּוּ בְּמַעֲשֵׂיהֶם
מַעֲשֵׂיהֶם מַעֲשֵׂי אָוֶן וּפֹעַל חָמָס בְּכַפֵּיהֶם׃
7 * רַגְלֵיהֶם לָרַע יָרוּצוּ וִימַהֲרוּ לִשְׁפֹּךְ דָּם נָקִי
מַחְשְׁבוֹתֵיהֶם מַחְשְׁבוֹת אָוֶן שֹׁד וָשֶׁבֶר בִּמְסִלּוֹתָם׃
8 * דֶּרֶךְ שָׁלוֹם לֹא יָדָעוּ וְאֵין מִשְׁפָּט בְּמַעְגְּלוֹתָם
נְתִיבוֹתֵיהֶם עִקְּשׁוּ לָהֶם כֹּל דֹּרֵךְ בָּהּ לֹא יָדַע
שָׁלוֹם׃
9 * עַל־כֵּן רָחַק מִשְׁפָּט מִמֶּנּוּ וְלֹא תַשִּׂיגֵנוּ צְדָקָה
נְקַוֶּה לָאוֹר וְהִנֵּה־חֹשֶׁךְ לִנְגֹהוֹת בָּאֲפֵלוֹת נְהַלֵּךְ׃
10 * נְגַשְׁשָׁה כַעִוְרִים קִיר וּכְאֵין עֵינַיִם נְגַשֵּׁשָׁה
כָּשַׁלְנוּ בַצָּהֳרַיִם כַּנֶּשֶׁף בָּאַשְׁמַנִּים כַּמֵּתִים׃
11 * נֶהֱמֶה כַדֻּבִּים כֻּלָּנוּ וְכַיּוֹנִים הָגֹה נֶהְגֶּה נְקַוֶּה
לַמִּשְׁפָּט וָאַיִן לִישׁוּעָה רָחֲקָה מִמֶּנּוּ׃
12 * כִּי־רַבּוּ פְשָׁעֵינוּ נֶגְדֶּךְ וְחַטֹּאותֵינוּ עָנְתָה בָּנוּ כִּי־
פְשָׁעֵינוּ אִתָּנוּ וַעֲוֺנֹתֵינוּ יְדַעֲנוּם׃
13 * פָּשֹׁעַ וְכַחֵשׁ בַּיהוָה וְנָסוֹג מֵאַחַר אֱלֹהֵינוּ דַּבֶּר־
עֹשֶׁק וְסָרָה הֹרוֹ וְהֹגוֹ מִלֵּב דִּבְרֵי־שָׁקֶר׃
14 * וְהֻסַּג אָחוֹר מִשְׁפָּט וּצְדָקָה מֵרָחוֹק תַּעֲמֹד כִּי־
כָשְׁלָה בָרְחוֹב אֱמֶת וּנְכֹחָה לֹא־תוּכַל לָבוֹא׃
15 * וַתְּהִי הָאֱמֶת נֶעְדֶּרֶת וְסָר מֵרָע מִשְׁתּוֹלֵל וַיַּרְא
יְהוָה וַיֵּרַע בְּעֵינָיו כִּי־אֵין מִשְׁפָּט׃
16 * וַיַּרְא כִּי־אֵין אִישׁ וַיִּשְׁתּוֹמֵם כִּי־אֵין מַפְגִּיעַ וַתּוֹשַׁע
לוֹ זְרֹעוֹ וְצִדְקָתוֹ הִיא סְמָכָתְהוּ׃

3 * Manꝰ enim veſtrę pollutę ſunt ſanguine,
& digiti veſtri iniquitate.labia veſtra locu-
ta ſunt mendaciũ,& lingua veſtra iniquita
4 tem fatur. *Nõ eſt qui inuocet iuſtitiã,ne-
que eſt qui iudicet verè:ſed cõfidunt in ni-
hili,& loquũtur vanitates. Conceperũt la-
5 borem,& pepererũt iniquitatẽ. *Oua aſpi-
dũ ruperunt,& telas araneę texuerũt. Qui
comederit de ouis eorũ, morietur,& quod
6 cõfotũ erũpet in regulũ. *Telę eorum non
B erunt in veſtimentũ , neq; operientur ope-
ribus ſuis . Opera eorum opera inutilia, &
7 opus iniquitatis in manibus eorũ . *Pedes
eorũ ad malũ currunt, & feſtinãt vt effun-
dant ſanguinẽ innocẽtẽ. Cogitationes eo-
rum cogitationes inutiles. vaſtitas & con-
8 tritio in viis eorũ.*Viã pacis neſcierunt,&
non eſt iudiciũ in greſſibus eorum.Semitę
eorũ incuruatę ſunt eis : omnis qui calcat
9 in eis,ignorat pacẽ.*Propter hoc elõgatum
eſt iudiciũ à nobis, & nõ apprehendet nos
iuſtitia. Expectauimꝰ lucẽ,& ecce tenebrę;
ſplendorem, & in tenebris ambulauimus.
10 *Palpauimꝰ ſicut cæci parietẽ,& quaſi abſ-
que oculis attrectauimus. Impegimus me-
ridie quaſi in tenebris , in caliginoſis quaſi
11 mortui.*Rugiemus quaſi vrſi oẽs, & quaſi
colũbę meditãtes gememus. Expectauimꝰ
C iudiciũ,& nõ eſt;ſalutẽ,& elõgata eſt à no-
12 bis.*Multiplicatę ſunt enim iniquitates no
ſtræ corã te,& peccata noſtra reſponderũt
nobis.quia ſcelera noſtra nobiſcũ,& iniq-
13 tates noſtras cognouimus:*Peccare & mẽ-
tiri contra Dñm,& auerſi ſumus ne iremus
poſt tergũ Dei noſtri, vt loqueremur calũ-
niã & tranſgreſſionẽ.Concepimus & locu-
14 ti ſumus de corde verba mendacij. *Et con
uerſum eſt retrorſum iudicium; & iuſtitia
lõgè ſtetit . Quia corruit in platea veritas,
15 & ęquitas non potuit ingredi. *Et facta eſt
veritas in obliuione; & q recessit à malo,
prædæ patuit. Et vidit Dñs,et malũ appa-
16 ruit in oculis eiꝰ quia nõ eſt iudicium. *Et
vidit quia non eſt vir, et aporiatus eſt,quia
non eſt qui occurrat . Et ſaluauit ſibi bra-
chiũ ſuũ,& iuſtitia eius ipſa cõfirmauit eũ.

תרגום יונתן

3 ארי ידיכון שותפין בדם זכאי ואצבעתכון בחובין שפותכון ממללין שקר לישנכון נכלין מחשב׃ 4 לית דמצלי בקשוט ולית
ומתדן בהימנותא מתרחצין על למא וממללין שקר מוחן ומפקין מלבהון מלין דאונס׃ 5 הא כביעי חיון חרמנין מפקן וכקוין דעכוביתא
מחין דאכל מביעיהון מאית ומשחנן מפקן חיון חרמנין מפרחין׃ 6 הא כקוין דעכוביתא דלא כשרין לאתכסאה כן לית הנאה בעובדיהון
דשיעא עובדיהון עובדי אונס וליאות שקר בידיהון׃ 7 רגליהון למעבד דביש רהטין ומוחין למשפך דם זכאי עשתוניהון עשתוני
אונס בזא ותברא בכבשיהון׃ 8 אורח שלמא לא ידעין ולית דינא במהכהון שביליהון עקימו להון כל דדריך בהון לא ידע שלמא׃
9 על כן אתרחק דינא מננא ולא מערען לנא זכון סברנא לנהור והא חשוך לזהור והא כדבקבלא אנחנא מהלכין׃ 10 נמשמש
כסמן כותלין וכדלית להון עינין נמשמש אתקלנא בטיהרא כמא דמתקלין בקבלא אתאחד באפנא כמא דאחידין קבריא באפי מיתיא׃
11 עסינא מן קדם בעלי דבבנא דמתכנשין עלנא כדובין כלנא וכיונין נהמא נהמנא סברנא לדינא ולית לפרקנא אתרחק מננא׃
12 ארי סגיאין חובנא קדמך וחטאנא אסהדו בנא ארי חובנא גלן לנא ועויתנא ידענא להון׃ 13 מרדנא וכדבנא במימרא דיוי
ואסתחרנא לאחרא מבתר פלחנא דאלהנא והוינא ממללין שקר וסטיא מחן ומפקין מלבהון פתגמי שקר׃ 14 ואסתחר לאחורא דינא
וזכותא מרחיק קמת ארי אתקלו ברחובא עבדי קשטא ועבדי הימנותא לא יכלין לאתגלאה׃ 15 והוו עבדי קשטא מטמרין ודסטן
מביש מתבזזין וגלי קדם יוי ובאיש קדמוהי ארי לית דינא׃ 16 וגלי קדמוהי ולית גבר דליה עובדין טבין וידיע קדמוהי ולית אנש
דיקום ויבעי עליהון ויפרקנון בדרע תקפה ובמימר רעותיה סעדנון׃

‡ Nam manus vestræ pollutæ sanguine, & 3
digiti vestri peccatis: at labia vestra locuta sunt
iniquitatem, & lingua vestra iniustitiam me-
ditabatur. ‡ Nullus loquitur iusta, neque 4
est iudicium verum. confidunt in vanis, & lo-
quuntur vana; quia parturiunt cædem, et ge-
nerant iniquitatem. ‡ Oua aspidum fre- 5
gerunt, & telam araneæ texunt. & qui vo-
luerit de ouis eorum comedere, frangens vri-
num, repperit & in ipso regulum.
‡ Tela eorum non erit in vestimentum, neque 6
operientur ab operibus suis. nam opera eorum
opera iniquitatis. ‡ At pedes eorum ad ma- 7
litiam currunt, veloces ad effundendum sangui
nem; & cogitationes eorum cogitationes stulto-
rum. Contritio & miseria in viis eorum:
‡ Et viam pacis non cognouerunt, & non 8
est iudicium in viis eorum. nam semitæ eorum
peruersæ quas transeunt, & nesciunt pacem.
‡ Propter hoc recessit iudicium ab eis, et non 9
apprehendit eos iustitia. Expectantibus illis lu-
cem factæ sunt eis tenebræ; præstolãtes lucem, in
tenebris ambulauerunt. ‡ Palpabunt si- 10
cut cæci parietem, & quasi non existentibus o-
culis attrectabunt. cadent in meridie, quasi in
nocte media: quasi morientes ‡ gement. 11
Quasi vrsus & quasi columba pariter am-
bulabunt. Expectauimus iudicium, & non erit
salus. longè recessit à nobis, multa enim nostra
iniquitas in conspectu tuo, et peccata nostra re-
stiterunt nobis. ‡ Nam iniquitates nostræ 12
in nobis, & iniustitias nostras cognouimus.
‡ Impiè egimus et mẽtiti sumus, & recessimus 13
à Deo nostro: locuti sumus iniqua, & inobedien
tes fuimus; concepimus, & meditati sumus de
corde nostro verba iniqua: ‡ Et recessimus à 14
iudicio, & iustitia longè stetit: quia consumpta
est in viis eorum veritas, & per rectum iter nõ
potuerunt transire. ‡ Et veritas sublata est, 15
& transtulerunt mentem suam vt intelligerẽt.
Et vidit Dominus, & non placuit ei, quoniam
non erat iudicium. ‡ Et vidit, & non erat vir: 16
& considerauit, et non erat defensor: & vltus
est eos brachio suo, & misericordia sustentauit.

3 ‡ αἱ γὰρ χεῖρες ὑμῶν μεμολυσμέναι αἵματι, καὶ οἱ δά-
κτυλοι ὑμῶν ἁμαρτίαις, τὰ δὲ χείλη ὑμῶν ἐλάλησαν ἀ-
νομίαν, καὶ ἡ γλῶσσα ὑμῶν ἀδικίαν ἐμελέτα.
4 ‡ οὐδεὶς λαλεῖ δίκαια, οὐδὲ ἔστιν κρίσις ἀληθινή. πε-
ποίθασιν ἐπὶ ματαίοις καὶ λαλοῦσι κενά, ὅτι κύουσι φό-
5 νον καὶ τύκτουσιν ἀνομίαν. ‡ ᾠὰ ἀσπίδων ἔρρηξαν καὶ
ἱστὸν ἀράχνης ὑφαίνουσιν. καὶ ὁ μέλλων τῶν ᾠῶν αὐτῶν φα-
γεῖν, συντρίψας οὔριον, εὗρεν καὶ ἐν αὐτῷ βασιλίσκον.
6 ‡ ὁ ἱστὸς αὐτῶν οὐκ ἔσται εἰς ἱμάτιον, οὐδὲ μὴ περιβάλων-
ται ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτῶν. τὰ γὰρ ἔργα αὐτῶν ἔργα ἀνομίας·
7 ‡ οἱ δὲ πόδες αὐτῶν ἐπὶ πονηρίαν τρέχουσιν ταχινοὶ ἐκ-
χέαι αἷμα, καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτῶν διαλογισμοὶ ἀφρό-
νων. σύντριμμα καὶ ταλαιπωρία ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν·
8 ‡ καὶ ὁδὸν εἰρήνης οὐκ οἴδασιν, καὶ οὐκ ἔστι κρίσις ἐν ταῖς
ὁδοῖς αὐτῶν. αἱ γὰρ τρίβοι αὐτῶν διεστραμμέναι, ἃς διοδεύ-
ουσι· καὶ οὐκ οἴδασιν εἰρήνην.
9 ‡ διὰ τοῦτο ἀπέστη ἡ κρίσις ἀπ' αὐτῶν, καὶ οὐ μὴ καταλά-
βῃ αὐτοὺς δικαιοσύνη. ὑπομεινάντων αὐτῶν φῶς ἐγένετο
αὐτοῖς σκότος, μείναντες αὐγὴν ἐν σκότει περιεπάτησαν.
10 ‡ ψηλαφήσουσιν ὡς τυφλοὶ τοῖχον, καὶ ὡς οὐχ ὑπαρ-
χόντων ὀφθαλμῶν ψηλαφήσουσι. πεσοῦνται ἐν μεσημ-
βρίᾳ, ὡς ἐν μεσονυκτίῳ, ὡς ἀποθνήσκοντες
11 ‡ στενάξουσιν· ὡς ἄρκτος καὶ ὡς περιστερὰ ἅμα πορεύ-
σονται. ἀνεμείναμεν κρίσιν, καὶ οὐκ ἔσται σωτηρία. μακρὰν
ἀφέστηκεν ἀφ' ἡμῶν, πολλὴ γὰρ ἡμῶν ἡ ἀνομία ἐναντίον
σου, καὶ αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἀντέστησαν ἡμῖν.
12 ‡ αἱ γὰρ ἀνομίαι ἡμῶν ἐν ἡμῖν, καὶ τὰ ἀδικήματα ἡμῶν
13 ἔγνωμεν. ‡ ἠσεβήσαμεν καὶ ἐψευσάμεθα, καὶ ἀπέ-
στημεν ἀπὸ τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἐλαλήσαμεν ἄδικα, καὶ ἠπει-
θήσαμεν, ἐκύομεν, καὶ ἐμελετήσαμεν ἀπὸ καρδίας ἡ-
14 μῶν λόγοις ἀδίκοις· ‡ καὶ ἀπεστήσαμεν ἀπὸ τῆς
κρίσεως, καὶ ἡ δικαιοσύνη μακρὰν ἀφέστηκεν, ὅτι κατη-
ναλώθη ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν ἡ ἀλήθεια, καὶ δι' εὐθείας οὐκ
15 ἠδύναντο διελθεῖν· ‡ καὶ ἡ ἀλήθεια ἦρται, καὶ μετέ-
στησαν τὴν διάνοιαν αὐτῶν τοῦ συνιέναι. καὶ εἶδε κύριος,
καὶ οὐκ ἤρεσεν αὐτῷ, ὅτι οὐκ ἦν κρίσις.
16 ‡ καὶ εἶδεν, καὶ οὐκ ἦν ἀνήρ, καὶ κατενόησεν, καὶ οὐκ ἦν
ὁ ἀντιληψόμενος, καὶ ἠμύνατο αὐτοὺς τῷ βραχίονι αὐ-
τοῦ, καὶ τῇ ἐλεημοσύνῃ ἐστηρίξατο.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Manus enim vestræ inquinatæ sunt sanguine innocẽtum, & digiti vestri in peccatis. labia vestra loquuntur mendacium, & lingua vestra dolos cogitat. [4] Non est qui oret in veritate, nec qui iudicet in fide. Confidunt in vanitatẽ, & loquuntur mendacium: festinant & educunt de corde suo verba violẽtiæ. [5] Ecce sicut oua aspidũ educunt, & similes sunt telis quas aranea texit. qui comederit de ouis eorum morietur: & calefiunt, & educunt aspides volantes. [6] Ecce sicut telę araneę quę non sunt aptæ ad operiendũ, sic nulla est vtilitas in operibus impiorũ. Opera eorũ, opera iniquitatis; & labor mendacij est in manibus eorum. [7] Pedes eorum ad faciendũ malũ currunt, & festinant ad effundendũ sanguinẽ innocentum. cogitationes eorum cogitationes iniquę; prędа & contritio in viis eorum. [8] Viã pacis non cognoscunt, neq; est iudicium in itineribus eorum. semitæ suæ prauæ sunt eis. & omnis qui calcauerit in eis, nesciet pacem. [9] Propterea elongatũ est iudiciũ à nobis, & non occurrit nobis iustitia. expectauimus lucẽ, & ecce tenebrę: splẽdorem, & ecce quasi in caligine ambulamus. [10] Palpauimus sicut cæci parietes; & sicut illi qui non habẽt oculos, palpauimus: offendimus in meridie, sicut qui offendunt in tenebris: clausum est ante nos, sicut clauduntur sepulchra ante mortuos. [11] Fremimus propter inimicos nostros, qui congregantur contra nos quasi vrsi: & planè omnes nos quasi columbę gemimus. expectauimus iudiciũ, & nõ est; salutem, & elõgata est à nobis. [12] Quia multiplicata sunt delicta nostra corã te, & peccata nostra testificata sunt cõtra nos: delicta enim nostra manifesta sunt nobis, & iniquitates nostras cognouimus. [13] Transgressi sumus, & mentiti sumus in verbo Dñi, & conuersi sumus retrorsum, ne iremus post timorẽ Dei nostri: & locuti sumus mendaciũ & transgressionem, festinantes & educentes de corde verba mendacii. [14] Et conuersum est retrorsum iudicium, & iustitia longè stetit: quia impegerunt in platea veraces, & fideles non potuerunt manifestari. [15] Et fuerunt veraces absconditi; & qui declinant à malo direptionem sustinent. Et reuelatum est coram Domino, & displicuit coram eo, quia non est iudicium. [16] Et manifestum est coram eo, quòd non sit vir cuius opera bona sint. & notum est coram eo, quòd non sit homo qui stet & deprecetur pro eis. & saluauit eos in brachio fortitudinis suę, & in verbo voluntatis suæ auxiliatus est eis.

17 * וילבש צדקה כשרין וכובע ישועה בראשו וילבש בגדי נקם תלבשת ויעט כמעיל קנאה ׃
18 * כעל גמולות כעל ישלם חמה לצריו גמול לאיביו לאיים גמול ישלם ׃
19 * וייראו ממערב את־שם יהוה וממזרח־שמש את־כבודו כי־יבא כנהר צר רוח יהוה נססה בו ׃
20 * ובא לציון גואל ולשבי פשע ביעקב נאם יהוה ׃
21 * ואני זאת בריתי אותם אמר יהוה רוחי אשר עליך ודברי אשר־שמתי בפיך לא־ימושו מפיך ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר יהוה מעתה ועד־עולם ׃

ס

1 * קומי אורי כי־בא אורך וכבוד יהוה עליך זרח ׃
2 * כי־הנה החשך יכסה־ארץ וערפל לאמים ועליך יזרח יהוה וכבודו עליך יראה ׃
3 * והלכו גוים לאורך ומלכים לנגה זרחך ׃
4 * שאי סביב עיניך וראי כלם נקבצו באו־לך בניך מרחוק יבאו ובנתיך על־צד תאמנה ׃
5 * אז תראי ונהרת ופחד ורחב לבבך כי־יהפך עליך המון ים חיל גוים יבאו לך ׃
6 * שפעת גמלים תכסך בכרי מדין ועיפה כלם משבא יבאו זהב ולבונה ישאו ותהלת יהוה יבשרו ׃
7 * כל־צאן קדר יקבצו לך אילי נביות ישרתונך יעלו על־רצון מזבחי ובית תפארתי אפאר ׃
8 * מי־אלה כעב תעופינה וכיונים אל־ארבתיהם ׃

17 * Indutus est iustitia vt lorica, & galea
D salutis in capite eius. indutus est vestimentis vltionis, & opertus est quasi pallio zeli:
18 * Sicut ad vindictam quasi ad retributionem indignationis hostibus suis, & vicissitudinem inimicis suis. insulis vicem reddet.
19 * Et timebunt qui ab Occidente, nomen Domini; & qui ab ortu Solis, gloriam eius. Cùm venerit quasi fluuius violẽtus quem spiritus Domini cogit,
20 * Et venerit Sion redemptor, & eis qui redeunt ab iniquitate in Iacob, dicit Dominus.
21 * Hoc fœdus meum cum eis, dicit Dominus. Spiritus meus qui est in te, & verba mea quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui, dicit Dominus, à modò & vsque in sempiternum.

CAP. LX.

1 A SVrge illuminare, quia venit lumẽ tuum, & gloria Domini super te orta est.
2 * Quia ecce tenebræ operient terram, & caligo populos: super te autem orietur Dominus, & gloria eius in te videbitur.
3 * Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in splendore ortus tui.
4 * Leua in circuitu oculos tuos, & vide: omnes isti congregati sunt, venerunt tibi. Filij tui de longè venient, & filię tuę in latere surgent.
5 * Tunc videbis, & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuum, quando conuersa fuerit ad te multitudo maris, fortitudo gentium venerit tibi.
6 * Inundatio camelorum operiet te, dro-
B medarij Madian & Eppha. Omnes de Saba venient, aurum & thus deferentes, & laudem Domino annunciantes.
7 * Omne pecus Cedar congregabitur tibi, arietes Nabaioth ministrabunt tibi. offerentur super placabili altari meo, & domum maiestatis meæ glorificabo.
8 * Qui sunt isti qui vt nubes volant, & quasi columbæ ad fenestras suas?

תרגום יונתן

17 ואתגלי למעבד זכון לעמה תקוף ופרקן איתי במימרה לדחלוהי למעבד לאתפרעא בתקוף מסנאי עמה ויתיב נקמה לבעלי דבבוהי ׃
18 מרי גמליא הוא גמלא ישלם פרענותא לסנאוהי גמלא לבעלי דבבוהי לנגותא גמלא ישלם ׃ 19 וידחלון ממערבא ית שמא דיי וממדנח שמשא ית יקרה ארי ייתון כשפע נהר פרת מעיקן במימרא דיי יתברון ׃ 20 וייתי לציון פריק ולאתבא מרודיא דבית יעקב לאוריתא אמר יי ׃
21 ואנא דין קימי עמהון אמר יי רוח קדשי דעלך ופתגמי נבואתי דשויתי בפמך לא יעדון מפמך ומפום בנך ומפום בני בנך אמר יי מכען ועד עלמא ׃

ס

1 קומי אנהרי ירושלם ארי מטא זמן פרקניך ויקרא דיי עלך יתגלי ׃ 2 ארי הא חשוכא יחפי ארעא וקבלא למלכותא וביך ישרי שכנתא דיי ויקריה עלך יתגלי ׃ 3 ויהכון עממיא לנהוריך ומלכיא לקבל זיהוריך ׃ 4 זקפי ירושלם סחור סחור עיניך וחזי כל בני עם גלוהך דמתכנשין ואתן לגויך בניכי מרחיק ייתון ובנתך על גססן יתנסבון ׃ 5 בכן תחזין ותתנהרין ותדחלין ויפתי לביך בדחלת חטאין ארי יתהפך ליך עותר מערבא נכסי עממיא יתעלון לגויך ׃ 6 שירת ערבאי תחפי סחרניך הוגני מדין ועיפה כלהון משבא ייתון בדהב ולבונה יהון טעינין ודאתן עמהון בתשבחתא דיי יהון משתען ׃ 7 כל עאן ערבאי יתכנשון לגויך דכרי נביות ישמשוניך יתסקון לרעוא על מדבחי ובית תשבחתי אשבח ׃ 8 מן אלין דאתן בגלאי כעננין קלילין ולא אתעכבא גלותא דישראל דמתכנשין ואתין לארעהון כיונין דתיבן לגו שובכיהון ׃

*Et indutus est iustitiam quasi loricam, & 17
circumposuit galeam salutis in capite, & cir-
cundatus est vestimento vindictæ:*
*Et pallio quasi redditurus retributionem 18
opprobrium aduersariis.*
*Et timebunt qui ab Occidente, nomen Do- 19
mini; & qui ab ortu Solis, nomen inclytum. ve-
niet enim quasi fluuius violentus ira à Domino,
veniet cum furore:*
*Et veniet de Sion liberans, & auertet 20
impietates à Iacob.*
*Et hoc eis à me testamentum, dixit Domi- 21
nus: Spiritus meus, qui est in te, & verba mea
quæ dedi in ore tuo, non deficient de ore tuo, et
ex ore seminis tui, dixit Dominus, ex nunc &
in æternum.*

CAP. LX.

*ILluminare, illuminare Hierusalem: venit e- 1
nim tuum lumen, & gloria Domini super te
orta est.*
*Ecce tenebræ operient terram, & caligo 2
super gentes: super te autem apparebit Domi-
nus, & gloria eius in te videbitur.*
*Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & 3
reges in splendore tuo.*
*Leua in circuitu oculos tuos, et vide con- 4
gregatos omnes filios tuos: ecce venerũt omnes
filij tui de longè, et filiæ tuæ super humeris por-
tabuntur.*
*Tunc videbis, et timebis & stupebis cor- 5
de; quoniam transferentur in te diuitiæ maris,
& gentium & populorum.*
*Et venient tibi greges camelorum, & o- 6
perient te cameli Madiam & Gephar: omnes
de Saba venient ferentes aurum & thus, &
salutare Domini annunciabunt.*
*Et omnes oues Cedar congregabuntur ti- 7
bi, & arietes Nabaioth venient tibi: & offe-
rentur acceptabilia super altare meum, & do-
mus orationis meæ glorificabitur.*
*Qui isti vt nubes volant, & quasi colum- 8
bæ cum pullis?*

17 καὶ ἐνεδύσατο δικαιοσύνην ὡς θώρακα, καὶ περι-
έθετο περικεφαλαίαν σωτηρίου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ πε-
ριεβάλετο ἱμάτιον ἐκδικήσεως,
18 καὶ τὸ περιβόλαιον ὡς ἀνταποδώσων ἀνταπόδοσιν ὄ-
νειδος τοῖς ὑπεναντίοις.
19 καὶ φοβηθήσονται οἱ ἀπὸ δυσμῶν τὸ ὄνομα κυρίου,
καὶ οἱ ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου τὸ ὄνομα τὸ ἔνδοξον. ἥξει
γὰρ ὡς ποταμὸς βίαιος ἡ ὀργὴ παρὰ κυρίου, ἥξει μετὰ
θυμοῦ·
20 καὶ ἥξει ἀπὸ σιὼν ὁ ῥυόμενος, καὶ ἀποστρέψει ἀσε-
βείας ἀπὸ ἰακώβ.
21 καὶ αὕτη αὐτοῖς ἡ παρ' ἐμοῦ διαθήκη, εἶπεν κύριος.
τὸ πνεῦμα τὸ ἐμόν, ὅ ἐστιν ἐπὶ σοί, καὶ τὰ ῥήματά μου, ἃ
ἔδωκα εἰς τὸ στόμα σου, οὐ μὴ ἐκλείψῃ ἐκ τοῦ στόματός σου,
καὶ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ σπέρματός σου, εἶπεν κύριος ἀπὸ
τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸν αἰῶνα.

ξ'.

1 Φωτίζου φωτίζου ἱερουσαλήμ, ἥκει γάρ σου τὸ φῶς
καὶ ἡ δόξα κυρίου ἐπὶ σὲ ἀνατέταλκεν.
2 ἰδοὺ σκότος καλύψει γῆν καὶ γνόφος ἐπ' ἔθνη,
ἐπὶ σὲ δὲ φανήσεται κύριος. καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ ἐπὶ σὲ
ὀφθήσεται.
3 καὶ πορεύσονται ἔθνη τῷ φωτί σου, καὶ βασιλεῖς ἐν
τῇ λαμπρότητί σου.
4 ἆρον κύκλῳ τοὺς ὀφθαλμούς σου καὶ ἴδε συνηγμένα πάν-
τα τὰ τέκνα σου, ἰδοὺ ἥκασι πάντες οἱ υἱοί σου μακρόθεν,
καὶ αἱ θυγατέρες σου ἐπ' ὤμων ἀρθήσονται.
5 τότε ὄψει καὶ φοβηθήσῃ καὶ ἐκστήσῃ τῇ καρδίᾳ, ὅτι με-
ταβαλεῖ εἰς σὲ πλοῦτος θαλάσσης καὶ ἐθνῶν καὶ λαῶν.
6 καὶ ἥξουσί σοι ἀγέλαι καμήλων, καὶ καλύψουσί
σε κάμηλοι μαδιὰμ καὶ γαιφάρ· πάντες ἐκ σαβὰ ἥξου-
σι φέροντες χρυσίον καὶ λίβανον, καὶ τὸ σωτήριον κυρίου
εὐαγγελιοῦνται.
7 καὶ πάντα τὰ πρόβατα κηδὰρ συναχθήσονταί σοι,
καὶ κριοὶ ναβαιὼθ ἥξουσί σοι, καὶ ἀνενεχθήσεται δεκτὰ ἐ-
πὶ τὸ θυσιαστήριόν μου, καὶ ὁ οἶκος τῆς προσευχῆς μου δο-
ξασθήσεται.
8 τίνες οἵδε ὡς νεφέλαι πέτανται, καὶ ὡσεὶ περιστεραὶ
σὺν νεοσσοῖς;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et reuelatus est vt faciat æqua populo suo. fortitudinem & salutem adducet in verbo suo timentibus se, vt faciat vltionem in fortitudine de inimicis populi sui, & reddat vindictã hostibus suis. 18 Dominus retributionũ est, retributionẽ ipse reddet, vindictã inimicis suis; & mercedem hostibus suis: insulis retributionem reddet. 19 Et timebunt ab Occidente nomen Domini, & ab Oriente Solis gloriam eius. Quoniam venient tribulantes quasi inundatio fluminis Euphratis, & in verbo Domini conterentur. 20 Et veniet ad Sion redemptor, & vt conuertat transgressores domus Iacob ad Legem, dicit Dominus. 21 Et hoc est pactum meum cum eis, dicit Dominus: Spiritus sanctus meus qui est in te, & verba prophetiæ meæ quæ posui in ore tuo, non auferentur ab ore tuo, & ab ore filiorum tuorũ, & nepotum, dicit Dominus, deinceps & vsque in æternum.

CAP. LX.

SVrge illuminare Ierusalem, quia peruenit tempus redemptionis tuæ, & gloria Domini super te reuelabitur. 2 Quia ecce tenebræ operient terram, & caligo regna. in te autem habitabit maiestas Domini, & gloria eius super te reuelabitur. 3 Et ambulabunt gentes in lumine tuo, & reges in splendore tuo. 4 Leua Ierusalem in circuitu oculos tuos, & vide omnes filios populi captiuitatis tuæ, qui congregantur & veniunt ad te: filij tui de longè venient, & filiæ tuæ super latera portabuntur. 5 Tunc videbis, & illuminaberis; & timebis, & dilatabitur cor tuũ in timore peccatorũ. quia transferentur tibi diuitię Occidentis; substantiæ populorum afferentur ad te. 6 Turba Arabum operiet in circuitu tuo; dromedarij Madiam & Epha; omnes hi de Saba venient; auro & thure onusti erunt. & qui venerint cum eis, laudem Domini narrabunt. 7 Omnes oues Arabum congregabuntur ad te; arietes Nabaioth ministrabunt tibi: offerentur voluntariè super altare meum; & domum laudis meæ decorabo. 8 Qui sunt isti qui veniunt publicè sicut nubes velocissimæ, nec demorantur? Transmigratio Israel, quæ congregatur & venit ad terram suam, quasi columbæ quæ reuertuntur ad columbaria sua.

9 * כִּי־לִי אִיִּים יְקַוּוּ וָאֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ בָּרִאשֹׁנָה לְהָבִיא בָנַיִךְ מֵרָחוֹק כַּסְפָּם וּזְהָבָם אִתָּם לְשֵׁם יְהוָה אֱלֹהַיִךְ וְלִקְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל כִּי פֵאֲרָךְ׃

10 * וּבָנוּ בְנֵי־נֵכָר חֹמֹתַיִךְ וּמַלְכֵיהֶם יְשָׁרְתוּנֶךְ כִּי בְקִצְפִּי הִכִּיתִיךְ וּבִרְצוֹנִי רִחַמְתִּיךְ׃

11 * וּפִתְּחוּ שְׁעָרַיִךְ תָּמִיד יוֹמָם וָלַיְלָה לֹא יִסָּגֵרוּ לְהָבִיא אֵלַיִךְ חֵיל גּוֹיִם וּמַלְכֵיהֶם נְהוּגִים׃

12 * כִּי־הַגּוֹי וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא־יַעַבְדוּךְ יֹאבֵדוּ וְהַגּוֹיִם חָרֹב יֶחֱרָבוּ׃

13 * כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן אֵלַיִךְ יָבוֹא בְּרוֹשׁ תִּדְהָר וּתְאַשּׁוּר יַחְדָּו לְפָאֵר מְקוֹם מִקְדָּשִׁי וּמְקוֹם רַגְלַי אֲכַבֵּד׃

14 * וְהָלְכוּ אֵלַיִךְ שְׁחוֹחַ בְּנֵי מְעַנַּיִךְ וְהִשְׁתַּחֲווּ עַל־כַּפּוֹת רַגְלַיִךְ כָּל־מְנַאֲצָיִךְ וְקָרְאוּ לָךְ עִיר יְהוָה צִיּוֹן קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃

15 * תַּחַת הֱיוֹתֵךְ עֲזוּבָה וּשְׂנוּאָה וְאֵין עוֹבֵר וְשַׂמְתִּיךְ לִגְאוֹן עוֹלָם מְשׂוֹשׂ דּוֹר וָדוֹר׃

16 * וְיָנַקְתְּ חֲלֵב גּוֹיִם וְשֹׁד מְלָכִים תִּינָקִי וְיָדַעַתְּ כִּי־אֲנִי יְהוָה מוֹשִׁיעֵךְ וְגֹאֲלֵךְ אֲבִיר יַעֲקֹב׃

17 * תַּחַת הַנְּחֹשֶׁת אָבִיא זָהָב וְתַחַת הַבַּרְזֶל אָבִיא כֶסֶף וְתַחַת הָעֵצִים נְחֹשֶׁת וְתַחַת הָאֲבָנִים בַּרְזֶל וְשַׂמְתִּי פְקֻדָּתֵךְ שָׁלוֹם וְנֹגְשַׂיִךְ צְדָקָה׃

18 * לֹא־יִשָּׁמַע עוֹד חָמָס בְּאַרְצֵךְ שֹׁד וָשֶׁבֶר בִּגְבוּלָיִךְ וְקָרָאת יְשׁוּעָה חוֹמֹתַיִךְ וּשְׁעָרַיִךְ תְּהִלָּה׃

19 * לֹא־יִהְיֶה־לָּךְ עוֹד הַשֶּׁמֶשׁ לְאוֹר יוֹמָם וּלְנֹגַהּ הַיָּרֵחַ לֹא־יָאִיר לָךְ וְהָיָה־לָךְ יְהוָה לְאוֹר עוֹלָם וֵאלֹהַיִךְ לְתִפְאַרְתֵּךְ׃

20 * לֹא־יָבוֹא עוֹד שִׁמְשֵׁךְ וִירֵחֵךְ לֹא יֵאָסֵף כִּי יְהוָה יִהְיֶה־לָּךְ לְאוֹר עוֹלָם וְשָׁלְמוּ יְמֵי אֶבְלֵךְ׃

9 * Me enim inſulæ expectabunt, & naues maris in principio, vt adducam filios tuos de longè. Argentum eorum & aurum eorum cum eis nomini Domini Dei tui, & ſancto Iſrael, quia glorificauit te.

10 * Et ædificabunt filij peregrinorum mu-
C ros tuos, & reges eorum miniſtrabunt tibi. In indignatione enim mea percuſſi te, & in recõciliatione mea miſertus ſum tui.

11 * Et aperientur portæ tuæ iugiter; die ac nocte non claudentur, vt afferatur ad te fortitudo gentium, & reges earum addu-
12 cantur. * Gens enim & regnum quod non ſeruierit tibi, peribit; & gentes ſolitu-
13 dine vaſtabuntur. * Gloria Libani ad te veniet, abies, & buxus, & pinus ſimul ad ornandum locum ſanctificationis meæ, & locum pedum meorum glorificabo.

14 * Et venient ad te curui filij eorum qui humiliauerunt te, & adorabunt veſtigia pedum tuorum omnes qui detrahebant tibi, & vocabunt te Ciuitatem Domini Sion
15 ſancti Iſrael. * Pro eo quòd fuiſti derelicta & odio habita, & non erat qui per te tranſiret, ponam te in ſuperbiam ſeculorum, gaudium in generatione & genera-
16 tionem. * Et ſuges lac gentium, & mãmilla regum lactaberis. Et ſcies quia ego Dominus ſaluans te, & redemptor tuus fortis Iacob.

17 *Pro ære afferam aurum, & pro ferro af-
D feram argentum, & pro lignis æs, & pro lapidibus ferrum. & ponam viſitationem tuam pacem, & præpoſitos tuos iuſtitiam.

18 * Non audietur vltrà in terra tua iniquitas, vaſtitas, & contritio in terminis tuis, & occupabit ſalus muros tuos, & portas tuas laudatio.

19 * Non erit tibi amplius Sol ad lucẽdum per diem, nec ſplendor Lunæ illuminabit te; ſed erit tibi Dominus in lucem ſempiternam, & Deus tuus in gloriam tuam.

20 * Non occidet vltrà Sol tuus, & Luna tua non minuetur; quia Dominus erit tibi in lucem ſempiternam, & complebuntur dies luctus tui.

תרגום יונתן

9 אֲרֵי לְמֵימְרִי נַגְוָן יְסַבְרוּן וְנַחְתֵּי סְפִינֵי יַמָּא אִידָא פַרְסָה קַלְעָהָא בְקַדְמֵיתָא לְאַיְתָאָה בְנַיִךְ מֵרָחִיק כַּסְפְּהוֹן וְדַהַבְהוֹן עִמְּהוֹן לִשְׁמָא דַייָ אֱלָהִיךְ וּלְקַדִּישָׁא דְיִשְׂרָאֵל אֲרֵי שַׁבְּחָךְ׃ 10 וְיִבְנוּן בְּנֵי עַמְמַיָּא שׁוּרַיִךְ וּמַלְכֵיהוֹן יְשַׁמְשׁוּנִיךְ אֲרֵי בִרְגְזִי אַלְקֵיתִיךְ וּבִרְעוּתִי אֲרַחֵם עֲלָךְ׃ 11 וְיִתְפַּתְּחוּן תַּרְעַךְ תְּדִירָא יוֹמָם וְלֵילֵי לָא יִתְאַחֲדוּן לְאָעָלָא לְגַוִּיךְ נִכְסֵי עַמְמַיָּא וּמַלְכֵיהוֹן זְקִיקִין׃ 12 אֲרֵי עַם וּמַלְכוּ דְלָא יִפְלְחוּנִיךְ יְרוּשְׁלֶם יֵיבְדוּ וְעַמְמַיָּא אִשְׁתֵּיצָאָה יִשְׁתֵּיצוּן׃ 13 יְקַר לִבְנָן לְגַוִּיךְ יִתְעַל בְּרָן מוֹרְנִין וְאֶשְׁכְּרוֹעִין כַּחֲדָא לְשַׁבָּחָא אֲתַר בֵּית מַקְדְּשִׁי וַאֲתַר מַשְׁרְיוּת שְׁכִינְתִּי אֲיַקַּר׃ 14 וִיהָכוּן לְגַוִּיךְ כְּפִיפִין בְּנֵי מְשַׁעְבְּדַיִךְ וְיִשְׁתַּטְחוּן לְמִבְעֵי מִנִּיךְ עַל פַּרְסַת רַגְלַיִךְ כָּל דַּהֲווֹ מַרְגְּזִין לִיךְ וְיִקְרוּן לִיךְ קַרְתָּא דַייָ צִיּוֹן דְּאִתְרְעֵי בַהּ קַדִּישָׁא דְיִשְׂרָאֵל׃ 15 חֲלַף דַּהֲוֵית שְׁבִיקָא וּמְטַלְטְלָא וְלֵית דְּעָדֵי וְאֲשַׁוֵּינִיךְ לִיקַר עָלַם בֵּית דּוּץ דָּר וְדָר׃ 16 וְתִשְׂבְּעִין נִכְסֵי עַמְמַיָּא וּבְבִזַּת מַלְכֵיהוֹן תִּתְפַּנְּקִין וְתִדְּעִין אֲרֵי אֲנָא יְיָ פָּרְקִיךְ וּמְשֵׁזְבִיךְ תַּקִּיפָא דְיַעֲקֹב׃ 17 חֲלַף נְחָשָׁא דְבַזּוּ מִנִּיךְ יְרוּשְׁלֶם אַיְתִי דַהֲבָא וַחֲלַף בַּרְזְלָא אַיְתִי כַסְפָּא וַחֲלַף אָעַיָּא נְחָשָׁא וַחֲלַף אַבְנַיָּא בַּרְזְלָא וַאֲשַׁוֵּי פַרְנָסַךְ שְׁלָם וְשִׁלְטוֹנַיִךְ בִּזְכוּ׃ 18 לָא יִשְׁתְּמַע עוֹד חֲטוֹפָא בְּאַרְעִיךְ בִּזָּא וּתְבָרָא בִּתְחוּמַיִךְ וְיַעְרְעוּן פֻּרְקָן עַל שׁוּרַיִךְ וְעַל תַּרְעַךְ יְהוֹן מְשַׁבְּחִין׃ 19 לָא תִצְטָרְכִין עוֹד לִנְהוֹר שִׁמְשָׁא בִּימָמָא וְאַף לִזְהוֹר סִיהֲרָא בְּלֵילְיָא וִיהֵי לִיךְ יְיָ לִנְהוֹר עָלַם וֵאלָהַךְ לְתֻשְׁבַּחְתִּךְ׃ 20 לָא תִתְבַּטַּל עוֹד מַלְכוּתִיךְ וִיקָרִיךְ לָא יֶעְדֵּי אֲרֵי יְיָ יְהֵי לִיךְ לִנְהוֹר עָלְמָא וְיִשְׁלְמוּן יוֹמֵי אֶבְלִיךְ׃

*Me insulæ expectauerunt, & naues Thar- 9
sis in primis, vt adducant filios tuos de longè,
& argentum & aurum eorum cum eis, propter
nomen Domini sanctum & propter sanctum Is-
rael vt glorificetur.
Et ædificabunt alienigenæ muros tuos, & 10
reges eorum assistent tibi. propter enim iram
meam percussi te, & propter misericordiam di-
lexi te.
Et aperientur portæ tuæ semper, die et no- 11
cte non claudentur, vt introducant ad te poten-
tiam gentium, & reges qui ducuntur:
Eorum enim gentes & reges qui non ser- 12
uient tibi, peribunt, & gentes solitudine deso-
labuntur.
Et gloria Libani ad te veniet, in cyparisso 13
& pino, & cedro simul, vt glorificent locum
sanctum meum, & locum pedum eorum glori-
ficabo.
Et ibunt ad te timentes filij eorum qui hu- 14
miliauerunt te, et adorant vestigia pedum tuo-
rum omnes qui irritauerunt te: & vocaberis
Ciuitas Domini Sion sancti Israel.
Pro eo quòd fuisti tu derelicta & odio ha- 15
bita, & non erat auxilians: & ponam te exul-
tationem æternam gaudium generationum in ge
nerationibus. Suges lac gentium, & di- 16
uitias regum comedes: & scies, quia ego Domi-
nus saluans te, & eruens te Deus Iacob.
Et pro ære afferam tibi aurum; pro autem 17
ferro, feram tibi argentum. pro autem lignis fe-
ram tibi æs, pro autem lapidibus ferrum. Et
dabo principes tuos in pace, & episcopos tuos
in iustitia.
Et non audietur vltrà iniquitas in terra 18
tua, neque contritio neque miseria in finibus
tuis: sed vocabuntur salutare muri tui, et por-
tæ tuæ sculptura. Et non erit tibi am- 19
plius Sol in lucem diei, neque ortus Lunæ illu-
minabit tibi nocte: sed erit tibi Dominus lux æ-
terna, & Deus gloria tua. Non enim 20
occidet Sol tibi, & Luna tibi non deficiet. Erit
enim tibi Dominus lux sempiterna: & comple-
buntur dies luctus tui.

9 ἐμὲ νῆσοι ὑπέμειναν, καὶ πλοῖα θαρσεὶς ἐν πρώτοις ἀ-
γαγεῖν τὰ τέκνα σου μακρόθεν, καὶ τὸν ἄργυρον καὶ τὸν χρυ-
σὸν αὐτῶν μετ' αὐτῶν, διὰ τὸ ὄνομα κυρίου τὸ ἅγιον, καὶ διὰ
τὸν ἅγιον τοῦ ἰσραὴλ ἔνδοξον εἶναι.
10 καὶ οἰκοδομήσουσιν ἀλλογενεῖς τὰ τείχη σου, καὶ οἱ
βασιλεῖς αὐτῶν παραστήσονταί σοι. διὰ γὰρ ὀργήν μου ἐπά-
ταξά σε, καὶ διὰ ἔλεον ἠγάπησά σε.
11 καὶ ἀνοιχθήσονται αἱ πύλαι σου διαπαντὸς ἡμέρας καὶ
νυκτὸς οὐ κλεισθήσονται εἰσαγαγεῖν πρὸς σὲ δύναμιν ἐθνῶν, καὶ
βασιλεῖς ἀγομένους·
12 τὰ αὐτῶν γὰρ ἔθνη καὶ οἱ βασιλεῖς οἵτινες οὐ δουλεύσου-
σί σοι, ἀπολοῦνται, καὶ τὰ ἔθνη ἐρημίᾳ ἐρημωθήσονται.
13 καὶ ἡ δόξα τοῦ λιβάνου πρὸς σὲ ἥξει, ἐν κυπαρίσσῳ,
καὶ πεύκῃ καὶ κέδρῳ ἅμα δοξάσαι τὸν τόπον τὸν ἅγιόν μου, καὶ
τόπον ποδῶν αὐτῶν δοξάσω.
14 καὶ πορεύσονται πρὸς σὲ δεδοικότες υἱοὶ τῶν ταπει-
νωσάντων σε, καὶ προσκυνήσουσι τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν σου
πάντες οἱ παροξύναντές σε, καὶ κληθήσῃ πόλις κυρίου
σιὼν ἁγίου ἰσραήλ.
15 διὰ τὸ γεγενῆσθαι σε ἐγκαταλελειμμένην καὶ μεμι-
σημένην, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν, καὶ θήσω σε ἀγαλλία-
μα αἰώνιον εὐφροσύνην γενεῶν ἐν γενεαῖς.
16 καὶ θηλάσεις γάλα ἐθνῶν, καὶ πλοῦτον βασιλέων
φάγεσαι, καὶ γνώσῃ, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ σώζων σε καὶ ἐξ-
αιρούμενός σε θεὸς ἰακώβ.
17 καὶ ἀντὶ χαλκοῦ οἴσω σοι χρυσίον· ἀντὶ δὲ σιδήρου,
οἴσω σοι ἀργύριον. ἀντὶ δὲ ξύλων οἴσω σοι χαλκόν, ἀντὶ δὲ
λίθων σίδηρον. καὶ δώσω τοὺς ἄρχοντάς σου ἐν εἰρήνῃ, καὶ τοὺς
ἐπισκόπους σου ἐν δικαιοσύνῃ·
18 καὶ οὐκ ἀκουσθήσεται ἔτι ἀδικία ἐν τῇ γῇ σου, οὐ-
δὲ σύντριμμα, οὐδὲ ταλαιπωρία ἐν τοῖς ὁρίοις σου, ἀλ-
λὰ κληθήσεται σωτήριον τὰ τείχη σου, καὶ αἱ πύλαι σου
γλύμμα.
19 καὶ οὐκ ἔσται σοι ἔτι ὁ ἥλιος εἰς φῶς ἡμέρας, οὐδὲ ἀνα-
τολὴ σελήνης φωτιεῖ σοι τὴν νύκτα, ἀλλ' ἔσται σοι κύριος
φῶς αἰώνιον, καὶ ὁ θεὸς δόξα σου.
20 οὐ γὰρ δύσεται ὁ ἥλιός σοι, καὶ ἡ σελήνη σοι οὐκ ἐκλεί-
ψει. ἔσται γάρ σοι κύριος φῶς αἰώνιον. καὶ ἀναπληρωθή-
σονται αἱ ἡμέραι τοῦ πένθους σου·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Verbum enim meum insulæ expectabunt, & qui descendunt in nauibus maris, prius manu extensis velis, vt afferant filios tuos à longè; argentum eorum & aurum eorum cum eis, propter nomen Dei tui, & sanctum Israel qui decorauit te.
10 Et ædificabunt filij populorum muros tuos, & reges eorum ministrabunt tibi. quia in ira mea percussi te, & in voluntate mea miserebor tui.
11 Et aperientur portæ tuæ semper, die ac nocte non claudentur, vt afferantur ad te diuitiæ populorum, & reges eorum compediti:
12 Quia populus & regnum quæ non seruierint tibi, Ierusalem, peribunt; & populi consumatione consumabuntur.
13 Decor Libani ad te introducetur, abietes, & buxi & pini simul, ad decorandum locum domus sanctuarij mei; & locum mansionis maiestatis meæ glorificabo.
14 Et ibunt ad te incurui filij eorum qui subiiciebant te; & proni in terra cadent ad plantas pedum tuorum, vt rogent te, omnes qui irritabant te: & vocabunt te Ciuitatem Domini Sion, quam elegit sanctus Israel.
15 Pro eo quòd fuisti derelicta & transmigrans, & non erat qui per te transiret: ponam te in gloriam seculi, domum lætitiæ generationis & generationis.
16 Et satiaberis diuitiis populorum, & præda regum eorum delectaberis. & scies quia ego Dominus saluator tuus, & liberator tuus fortis Iacob.
17 Pro ære quod diripuerunt à te Ierusalem, afferam aurum; & pro ferro afferam argentum, & pro lignis æs, & pro lapidibus ferrum: & ponam gubernatores tuos in pace, & principes tuos in iustitia.
18 Non audietur vltrà rapina in terra tua; neque præda & contritio in terminis tuis. Et proclamabunt salutem super muros tuos, & super portas tuas erunt laudantes.
19 Non indigebis amplius lumine Solis per diem, neque splendore Lunæ per noctem: erit enim tibi Dominus in lucem sempiternam, & Deus tuus in laudem tuam.
20 Non cessabit amplius regnum tuum, & gloria tua non auferetur: quia Dominus erit tibi in lucem sempiternam, & complebuntur dies luctus tui.

21 * וְעַמֵּךְ כֻּלָּם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אָרֶץ נֵצֶר
מַטָּעוֹ מַעֲשֵׂה יָדַי לְהִתְפָּאֵר׃
22 * הַקָּטֹן יִהְיֶה לָאֶלֶף וְהַצָּעִיר לְגוֹי עָצוּם אֲנִי יְהוָה
בְּעִתָּהּ אֲחִישֶׁנָּה׃

סא

1 * רוּחַ אֲדֹנָי יְהוִה עָלָי יַעַן מָשַׁח יְהוָה אֹתִי לְבַשֵּׂר
עֲנָוִים שְׁלָחַנִי לַחֲבֹשׁ לְנִשְׁבְּרֵי־לֵב לִקְרֹא לִשְׁבוּיִם
דְּרוֹר וְלַאֲסוּרִים פְּקַח־קוֹחַ׃
2 * לִקְרֹא שְׁנַת־רָצוֹן לַיהוָה וְיוֹם נָקָם לֵאלֹהֵינוּ
לְנַחֵם כָּל־אֲבֵלִים׃
3 * לָשׂוּם לַאֲבֵלֵי צִיּוֹן לָתֵת לָהֶם פְּאֵר תַּחַת אֵפֶר
שֶׁמֶן שָׂשׂוֹן תַּחַת אֵבֶל מַעֲטֵה תְהִלָּה תַּחַת
רוּחַ כֵּהָה וְקֹרָא לָהֶם אֵילֵי הַצֶּדֶק מַטַּע יְהוָה
לְהִתְפָּאֵר׃
4 * וּבָנוּ חָרְבוֹת עוֹלָם שֹׁמְמוֹת רִאשֹׁנִים יְקוֹמֵמוּ
וְחִדְּשׁוּ עָרֵי חֹרֶב שֹׁמְמוֹת דּוֹר וָדוֹר׃
5 * וְעָמְדוּ זָרִים וְרָעוּ צֹאנְכֶם וּבְנֵי נֵכָר אִכָּרֵיכֶם
וְכֹרְמֵיכֶם׃
6 * וְאַתֶּם כֹּהֲנֵי יְהוָה תִּקָּרֵאוּ מְשָׁרְתֵי אֱלֹהֵינוּ יֵאָמֵר
לָכֶם חֵיל גּוֹיִם תֹּאכֵלוּ וּבִכְבוֹדָם תִּתְיַמָּרוּ׃
7 * תַּחַת בָּשְׁתְּכֶם מִשְׁנֶה וּכְלִמָּה יָרֹנּוּ חֶלְקָם לָכֵן
בְּאַרְצָם מִשְׁנֶה יִירָשׁוּ שִׂמְחַת עוֹלָם תִּהְיֶה לָהֶם׃
8 * כִּי אֲנִי יְהוָה אֹהֵב מִשְׁפָּט שֹׂנֵא גָזֵל בְּעוֹלָה וְנָתַתִּי
פְעֻלָּתָם בֶּאֱמֶת וּבְרִית עוֹלָם אֶכְרוֹת לָהֶם׃
9 * וְנוֹדַע בַּגּוֹיִם זַרְעָם וְצֶאֱצָאֵיהֶם בְּתוֹךְ הָעַמִּים
כָּל־רֹאֵיהֶם יַכִּירוּם כִּי הֵם זֶרַע בֵּרַךְ יְהוָה׃
10 * שׂוֹשׂ אָשִׂישׂ בַּיהוָה תָּגֵל נַפְשִׁי בֵּאלֹהַי כִּי
הִלְבִּישַׁנִי בִּגְדֵי־יֶשַׁע מְעִיל צְדָקָה יְעָטָנִי כֶּחָתָן יְכַהֵן
פְּאֵר וְכַכַּלָּה תַּעְדֶּה כֵלֶיהָ׃

21 * Populus autem tuus omnes iuſti, in
perpetuum hæreditabunt terram: germen
plantationis meæ opus manus meæ ad glo-
22 rificandum. *Minimus erit in mille, & par-
uulus in gentem fortiſſimam. Ego Domi-
nus in tempore eius ſubitò faciam iſtud.

CAP. LXI.

1 SPiritus Domini ſuper me, eò quòd vn-
A xerit me. Ad annunciandum manſuetis
miſit me: vt mederer cōtritis corde, & præ-
dicarem captiuis indulgentiam, & clauſis
2 apertionem: * Vt prædicarem annum pla-
cabilem Domino, & diem vltionis Deo no-
3 ſtro, vt conſolarer omnes lugentes: *Vt po-
nerem fortitudinem lugentibus Sion, &
darem eis coronam pro cinere, oleum gau-
dij pro luctu, palliū laudis pro ſpiritu mœ-
roris. Et vocabuntur in ea fortes iuſtitiæ,
4 plantatio Domini ad glorificandum. *Et æ-
dificabunt deſerta à ſeculo, & ruinas anti-
B quas erigent, & inſtaurabunt ciuitates de-
ſertas & diſſipatas in generatione & gene-
5 rationem. * Et ſtabunt alieni & paſ-
cent pecora veſtra, & filij peregrinorum a-
gricolæ & vinitores veſtri erunt.
6 * Vos autem Sacerdotes Domini voca-
bimini, Miniſtri Dei noſtri; dicetur vobis.
Fortitudinem gentiū comedetis, & in glo-
7 ria eorum ſuperbietis. * Pro confu-
ſione veſtra duplici & rubore laudabunt
partem eorum. Propter hoc in terra ſua du-
plicia poſſidebunt; lætitia ſempiterna erit
8 eis. * Quia ego Dominus diligens iudi-
cium, & odio habens rapinam in holocau-
ſtum. Et dabo opus eorum in veritate, &
D fœdus perpetuum feriam eis.
9 * Et ſcietur in gentibus ſemen eorum,
& germen eorum in medio populorum.
omnes qui viderint eos, cognoſcent illos,
quia iſti ſunt ſemen cui benedixit Domi-
10 nus. * Gaudens gaudebo in Domino, &
exultabit anima mea in Deo meo. Quia
induit me veſtimentis ſalutis, & indumen-
to iuſtitiæ circumdedit me: quaſi ſponſum
decoratum corona, & quaſi ſponſam or-
natam monilibus ſuis.

תרגום יונתן

21 ועמיך כלהון זכאין לעלם יחסנון ארעא נצבא דחדותי עובד גבורתי לאשתבחא׃ 22 דזעיר בהון יהי לאלפא ודחלש לעם
תקיף אנא יוי בזמנה איתנה׃
סא
1 אמר נביא רוח מן קדם יוי אלהים עלי חלף דרבי יתי יוי לבשרא ענותניא שלחני לתקפא לתבירי לבא למקרי לדשבן חירו
ולדאסירין אתגלו לנהור׃ 2 למקרי שנת רעוא קדם יוי ויום פרענותא קדם אלהנא לנחמא כל אבליא׃ 3 לשואה לאבלי ציון
למתן להון כליל חלף קטם ומשח חדוא חלף אבלא רוח משבחא חלף רוחהון דהות עמיא ויקרון להון רברבי קשטא עמה דיוי לאשתבחא׃
4 ויבנון חרבת עלם צדית קדמאי יקימון ויחדתון קרוין דהואה חרבן צדית דר ודר׃ 5 ויקומון נכראין וירעון ענכון ובני עממיא
אכריכון ומפלחי כרמיכון׃ 6 ואתון כהניא דיוי תתקרון דמשמשין קדם אלהנא יתאמר לכון נכסי עממיא תיכלון וביקרהון תתפנקון׃
7 חלף דאתבהיתון ואתכנעתון על חד תרין כטבון דאסרת לכון איתי לכון ויבהתון עממיא דהוו משתבחין בחולקהון בכן בארעהון על
חד תרין יחסנון חדות עלם תהי להון׃ 8 ארי אנא יוי רחמנא דינא מרחק קדמי שקרא ואנסא ואתן אגר עובדיהון בקשטא וקים
עלם אגזר להון׃ 9 ויתרבון בעממיא בניהון ובני בניהון בגו מלכותא כל חזואיהון ישתמודענון ארי אנון זרעא דברכיה יוי׃
10 אמרת ירושלם מחדא אחדי במימרא דיוי תבוע נפשי בפרקנא דאלהי ארי אלבשני לבושין דפרקן מעיל דזכו עטפני כחתנא
דמצלה בגנונה וככהנא רבא דמתקן בלבושוהי וככלתא דמתקשטא בתקונהא׃

*Et populus tuus omnis iustus, & in per- 21
petuum hæreditabunt terram, custodiens plan-
tationem opera manuum suarum in gloriam.
*Paucissimus erit in millia, & minimus in 22
gentem magnam: ego Dominus in tempore con-
gregabo eos.*

CAP. LXI.

*Spiritus Domini super me, cuius causa vnxit 1
me euangelizare pauperibus, misit me sanare
contritos corde, prædicare captiuis remissionem,
& cæcis visus apertionem:
*Et vocare annum Domini acceptabilem, 2
& diem retributionis. consolari omnes lu-
gentes:
*Dari lugentibus Sion gloriam pro cinere. 3
vnctionem lætitiæ lugentibus, habitum gloriæ
pro spiritu mæroris. Et vocabuntur generatio-
nes iustitiæ plantatio Domini in gloriam.
*Et ædificabunt deserta sempiterna, desola- 4
ta prius excitabunt. & innouabunt ciuitates
desertas desolatas in generationes.
*Et venient alienigenæ pascentes oues tuas, 5
& aliarum gentium aratores & vinitores:
*Vos autem Sacerdotes Domini vocabimi- 6
ni, Ministri Dei nostri dicetur vobis. Fortitu-
dinem gentium comedetis, & in diuitiis eorum
eritis admirabiles.
*Sic secundò possidebunt terram, & lætitia 7
sempiterna super caput eorum.
*Ego enim sum Dominus diligens iustitiam, 8
& odio habens rapinam ex iniquitate. & dabo
laborem eorum iustis, & testamentum æternum
ponam eis:
*Et scietur in gentibus semen eorum, & ne- 9
potes eorum in medio populorum. omnis videns
eos cognoscet illos, quia isti sunt semen benedi-
ctum à Deo:
*Et gaudio lætabuntur in Domino: exultet 10
anima mea in Domino, induit enim me vesti-
mento salutis, & tunica lætitiæ. sicut spon-
so circundedit mihi mitrā, & quasi sponsam or-
nauit me mundo.*

21 * καὶ ὁ λαός σου πᾶς δίκαιος, καὶ δι' αἰῶνος κληρονο-
μήσουσι τὴν γῆν, φυλάσσων τὸ φύτευμα ἔργα χειρῶν
αὐτοῦ εἰς δόξαν.
22 * ὁ ὀλιγοστὸς ἔσται εἰς χιλιάδας, καὶ ὁ ἐλάχιστος εἰς ἔθνος
μέγα, ἐγὼ κύριος κατὰ καιρὸν συνάξω αὐτούς.

ξα΄.

1 * Πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέ με εὐαγ-
γελίσασθαι πτωχοῖς, ἀπέσταλκέ με ἰάσασθαι τοὺς συντε-
τριμμένους τῇ καρδίᾳ, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν καὶ
τυφλοῖς ἀνάβλεψιν·
2 * καὶ καλέσαι ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτόν, καὶ ἡμέραν ἀν-
ταποδόσεως. παρακαλέσαι πάντας τοὺς πενθοῦντας,
3 * δοθῆναι τοῖς πενθοῦσι σιὼν δόξαν ἀντὶ σποδοῦ. ἄ-
λειμμα εὐφροσύνης τοῖς πενθοῦσι, καταστολὴν δόξης
ἀντὶ πνεύματος ἀκηδίας. καὶ κληθήσονται γενεαὶ δικαιο-
σύνης φύτευμα κυρίου εἰς δόξαν·
4 * καὶ οἰκοδομήσουσιν ἐρήμους αἰωνίας, ἐξηρημωμέ-
νας πρότερον ἐξαναστήσουσι. καὶ καινιοῦσι πόλεις ἐρή-
μους ἐξηρημωμένας εἰς γενεάς·
5 * καὶ ἥξουσιν ἀλλογενεῖς ποιμαίνοντες τὰ πρόβατά
σου, καὶ ἀλλόφυλοι ἀροτῆρες καὶ ἀμπελουργοί·
6 * ὑμεῖς δὲ ἱερεῖς κυρίου κληθήσεσθε, λειτουργοὶ θεοῦ ἡ-
μῶν ῥηθήσεται ὑμῖν. ἰσχὺν ἐθνῶν κατέδεσθε, καὶ ἐν τῷ πλού-
τῳ αὐτῶν θαυμασθήσεσθε,
7 * οὕτως ἐκ δευτέρας κληρονομήσουσι τὴν γῆν, καὶ
εὐφροσύνη αἰώνιος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν.
8 * ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ ἀγαπῶν δικαιοσύνην, καὶ μι-
σῶν ἅρπαγμα ἐξ ἀδικίας. καὶ δώσω τὸν μόχθον αὐτῶν δι-
καίοις, καὶ διαθήκην αἰώνιον διαθήσομαι αὐτοῖς·
9 * καὶ γνωσθήσεται ἐν τοῖς ἔθνεσι τὸ σπέρμα αὐτῶν, καὶ τὰ
ἔκγονα αὐτῶν ἐν μέσῳ τῶν λαῶν. πᾶς ὁρῶν αὐτοὺς ἐπι-
γνώσεται αὐτούς, ὅτι οὗτοί εἰσι σπέρμα εὐλογημένον ὑ-
πὸ θεοῦ·
10 * καὶ εὐφροσύνῃ εὐφρανθήσονται ἐπὶ κύριον, ἀγαλ-
λιάσθω ἡ ψυχή μου ἐπὶ τῷ κυρίῳ, ἐνέδυσε γάρ με ἱ-
μάτιον σωτηρίου, καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης, ὡς νυμφίῳ
περιέθηκέ μοι μίτραν, καὶ ὡς νύμφην κατεκόσμησέ με
κόσμῳ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Et populus tuus omnes iusti, semper hæreditabunt terram: plantatio lætitiæ meę, opus potentię meæ ad gloriandum. 22 Qui mini-
mus fuerit in eis, excrescet in mille; & qui infirmus, in populum fortem. ego Dominus in tempore suo adducam illud.

CAP. LXI.

Dixit Propheta: Spiritus à facie Domini super me, eò quòd vnxit me, ad euangelizandum mansuetis; misit me, vt confortarem contri-
tos corde; vt prędicarem captiuis libertatem, & iis qui vincti sunt, Apparete in lucem: 2 Vt prędicarem annum voluntatis coram
Domino, & diem vltionis coram Deo nostro. vt consolaret omnes lugentes: 3 Vt ponerem lugentibus Sion, & eis darem coronam pro ci-
nere, & oleum lętitiæ pro luctu: spiritum ouantem, pro spiritu eorum qui erat mœrens. Et vocabunt eos principes veritatis populum Dñi
in laudem: 4 Et ędificabunt ruinas seculi, & solitudines antiquas suscitabunt: & renouabunt ciuitates quę erant desertę, & solitudinem ge-
nerationis & generationis. 5 Et stabunt extranei & pascent pecora vestra, & filij populorum agricolę & vinitores vestri erunt. 6 Vos autem
sacerdotes Domini vocabimini, Ministri coram Deo nostro, dicetur vobis. Diuitias populorum comedetis, & in gloria eorum lęta-
bimini. 7 Pro eo quòd confusi estis & erubuistis, duplicia bona quæ dixi vobis, adducam vobis: & confundentur populi qui glorian-
tur in portione sua. Propterea in terra sua duplicia possidebunt: lętitia sempiterna erit eis. 8 Quia ego Dominus diligens iudicium, abo-
minabilis est coram me falsitas & violentia: & dabo mercedem operum suorum in veritate, & pactum sempiternum feriam cum eis. 9 Et
magnificabuntur in populis filii eorum, & filij filiorum eorū in medio regnorum. omnes qui viderint eos cognoscēt eos, quia isti sunt semē
cui benedixit Dñs. 10 Dicit Ierusalem: Gaudens gaudebo in verbo Dñi, & exultabit anima mea in salute Dei mei: quia induit me Dñs vesti-
mēto salutis, & pallio iustitię inuoluit me: sicut spōsus qui prosperatur in thalamo suo, & sicut Sacerdos magnus qui ornatur vestimētis suis;
aut sicut sponsa quæ decoratur suis ornamentis.

11 * כִּי כָאָרֶץ תּוֹצִיא צִמְחָהּ וּכְגַנָּה זֵרוּעֶיהָ תַצְמִיחַ
כֵּן אֲדֹנָי יְהוִה יַצְמִיחַ צְדָקָה וּתְהִלָּה נֶגֶד כָּל־
הַגּוֹיִם :

סב

1 * לְמַעַן צִיּוֹן לֹא אֶחֱשֶׁה וּלְמַעַן יְרוּשָׁלַםִ
לֹא אֶשְׁקוֹט עַד־יֵצֵא כַנֹּגַהּ צִדְקָהּ וִישׁוּעָתָהּ
כְּלַפִּיד יִבְעָר :
2 * וְרָאוּ גוֹיִם צִדְקֵךְ וְכָל־מְלָכִים כְּבוֹדֵךְ וְקֹרָא לָךְ
שֵׁם חָדָשׁ אֲשֶׁר פִּי יְהוָה יִקֳּבֶנּוּ :
3 * וְהָיִית עֲטֶרֶת תִּפְאֶרֶת בְּיַד־יְהוָה וּצְנוֹף מְלוּכָה
בְּכַף־אֱלֹהָיִךְ :
4 * לֹא־יֵאָמֵר לָךְ עוֹד עֲזוּבָה וּלְאַרְצֵךְ לֹא־יֵאָמֵר
עוֹד שְׁמָמָה כִּי לָךְ יִקָּרֵא חֶפְצִי־בָהּ וּלְאַרְצֵךְ בְּעוּלָה
כִּי־חָפֵץ יְהוָה בָּךְ וְאַרְצֵךְ תִּבָּעֵל :
5 * כִּי־יִבְעַל בָּחוּר בְּתוּלָה יִבְעָלוּךְ בָּנָיִךְ וּמְשׂוֹשׂ
חָתָן עַל־כַּלָּה יָשִׂישׂ עָלַיִךְ אֱלֹהָיִךְ :
6 * עַל־חוֹמֹתַיִךְ יְרוּשָׁלַםִ הִפְקַדְתִּי שֹׁמְרִים כָּל־
הַיּוֹם וְכָל־הַלַּיְלָה תָּמִיד לֹא יֶחֱשׁוּ הַמַּזְכִּירִים
אֶת־יְהוָה אַל־דֳּמִי לָכֶם :
7 * וְאַל־תִּתְּנוּ דֳמִי לוֹ עַד־יְכוֹנֵן וְעַד־יָשִׂים אֶת־
יְרוּשָׁלַםִ תְּהִלָּה בָּאָרֶץ :
8 * נִשְׁבַּע יְהוָה בִּימִינוֹ וּבִזְרוֹעַ עֻזּוֹ אִם־אֶתֵּן אֶת־
דְּגָנֵךְ עוֹד מַאֲכָל לְאֹיְבַיִךְ וְאִם־יִשְׁתּוּ בְנֵי־נֵכָר
תִּירוֹשֵׁךְ אֲשֶׁר יָגַעַתְּ בּוֹ :
9 * כִּי מְאַסְפָיו יֹאכְלֻהוּ וְהִלְלוּ אֶת־יְהוָה וּמְקַבְּצָיו
יִשְׁתֻּהוּ בְּחַצְרוֹת קָדְשִׁי :
10 * עִבְרוּ עִבְרוּ בַּשְּׁעָרִים פַּנּוּ דֶּרֶךְ הָעָם סֹלּוּ סֹלּוּ
הַמְסִלָּה סַקְּלוּ מֵאֶבֶן הָרִימוּ נֵס עַל־הָעַמִּים :

11 * Sicut enim terra profert germen ſuum,
& ſicut hortus ſemen ſuum germinat, ſic
Dominus Deus germinabit iuſtitiam, &
laudem coram vniuerſis gentibus.

CAP. LXII.

1 PRopter Sion non tacebo, & propter Hie
A ruſalem non quieſcam, donec egredia-
tur vt ſplendor iuſtus eius, & ſaluator eius
vt lampas accendatur.
2 * Et videbunt gentes iuſtum tuum, &
cuncti reges inclytum tuum. Et vocabitur
tibi nomen nouum quod os Domini no-
minabit.
3 * Et eris corona gloriæ in manu Domi-
B ni, & diadema regni in manu Dei tui.
4 * Non vocaberis vltrà derelicta, & ter-
ra tua non vocabitur amplius deſolata: ſed
vocaberis voluntas mea in ea, & terra tua
inhabitata. Quia complacuit Domino in
te, & terra tua inhabitabitur.
5 * Habitabit enim iuuenis cum virgine,
& habitabunt in te filij tui. Et gaudebit
ſponſus ſuper ſponſam, & gaudebit ſuper
te Deus tuus.
6 * Super muros tuos Hieruſalem con-
ſtitui cuſtodes, tota die & tota nocte in
C perpetuum non tacebunt. Qui reminiſci-
mini Domini, ne taceatis,
7 * Et ne detis ſilentium ei, donec ſtabi-
liat & donec ponat Hieruſalem laudem in
terra.
8 * Iurauit Dominus in dextera ſua, & in
brachio fortitudinis ſuæ, Si dedero triti-
cum tuum vltrà cibum inimicis tuis; & ſi
biberint filij alieni vinum tuum in quo la-
boraſti.
9 * Quia qui congregabunt illud come-
D dent, & laudabunt Dominum; & qui com
portant illud bibent in atriis ſanctis meis.
10 * Tranſite, tranſite per portas, præpa-
rate viam populo. planum facite iter, &
eligite lapides: & eleuate ſignum ad po-
pulos.

תרגום יונתן

11 ארי כארעא דמפקא צמחה וכגנת שקיא דזרועהא מרביא כן יי אלהים יגלי זכותא ותשבחתא דירושלם לקביל כל עממיא :

סב

1 עד דאעבד פרקן לציון לא אניח לעממיא ועד דאיתי נחמא לירושלם לא אשקט למלכותא עד דיתגלי כשפרפרא נהורה ופרקנה
כבעור יבער : 2 ויחזון עממיא זכותיך וכל מלכיא יקריך ויקרון ליך שמא חדתא די במימרה דייי יפרשנה : 3 ותהוין כליל דחדוא
קדם יי וכתר דתשבחתא קדם אלהיך : 4 לא יתאמר ליך עוד שביקא ולארעיך לא יתאמר עוד צדיא ארי ליך יתקרי עבדי רעותי בה
ולארעיך יתבא ארי תהי רעוא מן קדם יי ביך וארעיך תתיתב : 5 ארי כמא דמתיתב עולם עם בתולתא כן יתיתבון בגויך בניכי וכמא
וחדי חתנא עם כלתא יחדי עלך אלהיך : 6 הא כעובדי אבהתך צדיקיא קרתא ירושלם מתקנין ונטירין קדמי כל יומא וכל ליליא
תדירא לא פסקין מדאמר דכרן טבותיך קדם יי לא יפסוק דכרנכון : 7 ולא יפסוק דכרנהון מן קדמוהי עד דיתקן ועד דישוי
ית ירושלם תשבחתא בארעא : 8 קים יי בימינה ובדרע תקפיה אם אתן ית עבוריך עוד מיכל לבעלי דבבך ואם ישתון בני עממיא
חמריך דלאית בה : 9 ארי דכנשוהי לעבורא ייכלונה וישבחון קדם יי ודעצרוהי לחמרא ישתונה בדרת קדשי :
10 נביא עברו ותובו בתרעיא אפנו לב עמא לאורח תקנא בשרו בשורן טבן ונחמן לצדיקיא דסלקו הרהור יצרא דהוה כאבן תקלא
ארימו אתא על עממיא :

Et sicut terram afferentem florem suum, 11
& sicut hortus semina sua germinat, sic profe-
ret Dominus iustitiam & laudem coram omni-
bus gentibus.

CAP. LXII.

PRopter Sion non tacebo, & propter Hieru- 1
salem non relinquam, donec egrediatur sicut
lumen iustitia mea, at saluator illius sicut lam-
pas accendetur.

Et videbunt gentes iustitiam tuam, & 2
omnes reges gloriam tuam: & vocabit te no-
men tuum nouum, quod os Domini nominabit
illud.

Et eris corona decoris in manu Domini, et 3
diadema regni in manu Dei tui:

Et non vltrà vocaberis derelicta, & 4
terra tua non vocabitur deserta. Tibi enim vo-
cabitur voluntas mea & terra tua habita-
ta: quia complacuit Dominus in te; & terra
tua habitabitur.

Et sicut habitans iuuenis cum virgine, 5
sic habitabunt filij tui tecum. & erit quemad-
modum lætabitur sponsus super sponsa, sic læta-
bitur Dominus super te.

Et super muros tuos Hierusalem constitui 6
custodes tota die & tota nocte, qui nunquam
tacebunt recordantes Domini. non est enim vo-
bis similis:

Si correxerit Hierusalem & facies gau- 7
dium super terram.

Iurauit Dominus per dexteram suam, & 8
per fortitudinem brachij sui, Si vltrà dedero
triticum tuum & cibos tuos inimicis tuis, &
si vltrà bibent filij alieni vinum tuum in quo
laborasti:

Sed congregantes comedent ea, & lauda- 9
bunt Dominum; & congregantes bibent ea in
atriis sanctis meis.

Ite per portas meas, & viam facite po- 10
pulo meo, & lapides de via proijcite: leuate si-
gnum in gentes.

11 καὶ ὡς γῆν αὔξουσαν τὸ ἄνθος αὐτῆς καὶ ὡς κῆπος τὰ σπέρματα αὐτοῦ ἐκβλαστάνει, οὕτως ἀνατελεῖ κύριος δικαιοσύνην καὶ ἀγαλλίαμα ἐναντίον πάντων τῶν ἐθνῶν.

ξβ'.

1 Διὰ σιὼν οὐ σιωπήσομαι, καὶ διὰ ἱερουσαλὴμ οὐκ ἀνήσω, ἕως ἂν ἐξέλθῃ ὡς φῶς ἡ δικαιοσύνη μου, ὁ δὲ σωτήρ ἐκείνου ὡς λαμπὰς καυθήσεται.

2 καὶ ὄψονται ἔθνη τὴν δικαιοσύνην σου, καὶ πάντες βασιλεῖς τὴν δόξαν σου, καὶ καλέσει σε τὸ ὄνομά σου τὸ καινὸν ὃ τὸ στόμα κυρίου ὀνομάσει αὐτό.

3 καὶ ἔσῃ στέφανος κάλλους ἐν χειρὶ κυρίου, καὶ διάδημα βασιλείας ἐν χειρὶ θεοῦ σου.

4 καὶ οὐκ ἔτι κληθήσῃ καταλελειμμένη, καὶ ἡ γῆ σου οὐ κληθήσεται ἔρημος. σοὶ γὰρ κληθήσεται θέλημα ἐμὸν καὶ ἡ γῆ σου οἰκουμένη, ὅτι ηὐδόκησε κύριος ἐν σοὶ καὶ ἡ γῆ σου οἰκηθήσεται.

5 καὶ ὡς συνοικῶν νεανίσκος παρθένῳ, οὕτω κατοικήσουσιν οἱ υἱοί σου μετὰ σοῦ. καὶ ἔσται ὃν τρόπον εὐφρανθήσεται νυμφίος ἐπὶ νύμφῃ, οὕτως εὐφρανθήσεται κύριος ἐπὶ σοί.

6 καὶ ἐπὶ τῶν τειχέων σου ἱερουσαλὴμ κατέστησα φύλακας ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ ὅλην τὴν νύκτα, οἳ διὰ τέλους οὐ σιωπήσονται μιμνησκόμενοι κυρίου. οὐκ ἔστι γὰρ ὑμῖν ὅμοιος·

7 ἐὰν διορθώσῃ ἱερουσαλὴμ καὶ ποιήσεις ἀγαυρίαμα ἐπὶ τῆς γῆς.

8 ὤμοσε κύριος κατὰ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ, καὶ κατὰ τῆς ἰσχύος τοῦ βραχίονος αὐτοῦ, εἰ ἔτι δώσω τὸν σῖτόν σου καὶ τὰ βρώματά σου τοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ εἰ ἔτι πίονται υἱοὶ ἀλλότριοι τὸν οἶνόν σου ἐφ' ᾧ ἐμόχθησας·

9 ἀλλ' ἢ οἱ συνάγοντες φάγονται αὐτὰ καὶ αἰνέσουσι τὸν κύριον, καὶ οἱ συνάγοντες πίονται αὐτὰ ἐν ταῖς ἐπαύλεσι ταῖς ἁγίαις μου.

10 πορεύεσθε διὰ τῶν πυλῶν μου, καὶ ὁδοποιήσατε τῷ λαῷ μου, καὶ τοὺς λίθους τοὺς ἐκ τῆς ὁδοῦ διαρρίψατε, ἐξάρατε σύσσημον εἰς τὰ ἔθνη.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Quoniam sicut terra quæ producit germen, & sicut hortus irriguus cuius semina pullulant: sic Dominus Deus reuelabit iustitiam & laudem Ierusalem, in conspectu omnium populorum.

CAP. LXII.

DOnec faciam salutem Syon, non dabo requiem populis: & donec veniat consolatio Ierusalem, non faciam quiescere regna, donec reueletur sicut diluculū lumen eius, & salus eius vt lampas accendatur. 2 Et videbunt populi iustitiā tuā, & omnes reges gloriam tuam. Et vocabunt te nomine nouo, quod verbo Domini declarabitur. 3 Et eris corona lætitiæ coram Domino, & diadema laudis coram Deo tuo. 4 Non dicetur tibi amplius, Derelicta; & terra tua non dicetur amplius deserta; sed tu vocaberis *Ciuitas in* qua sunt facientes voluntatem meam; & terra tua habitata, quoniam erit voluntas à facie Domini in te: & terra tua inhabitabitur. 5 Sicut enim inhabitat iuuenis cum virgine, sic habitabunt in medio tui filij tui: & sicut lætatur sponsus cum sponsa, gaudebit super te Deus tuus. 6 Ecce sicut opera patrum tuorum iustorum, ciuitas Ierusalem, fuerunt recta & conseruata coram me omni die ac nocte semper, sic non cessant dicere memoriam bonitatum tuarum coram Domino: non cessabit memoria vestri. 7 Neque cessabit memoria eorū à facie eius, donec præparet & donec ponat Ierusalem laudabilem in terra. 8 Iurauit Dominus in dextera sua, & in brachio fortitudinis suæ, Si dedero frumentum tuum vltrà cibum inimicis tuis, & si biberint filij populorum vinum tuum in quo laborasti. 9 Sed qui collegerint frumentum, comedent illud, & laudabunt coram Domino: & qui calcauerint vinum, bibent illud in atrio sancto meo. 10 Prophetæ transite & reuertimini per portas. conuertite cor populi ad viam rectam, annunciate annunciationes bonas, & consolationes iustis, qui abstulerunt cogitationem libidinis, quę erat quasi lapis offendiculi: leuate signum ad populos.

11 * הִנֵּה יְהוָה הִשְׁמִיעַ אֶל־קְצֵה הָאָרֶץ אִמְרוּ לְבַת־
צִיּוֹן הִנֵּה יִשְׁעֵךְ בָּא הִנֵּה שְׂכָרוֹ אִתּוֹ וּפְעֻלָּתוֹ
לְפָנָיו׃
12 * וְקָרְאוּ לָהֶם עַם־הַקֹּדֶשׁ גְּאוּלֵי יְהוָה וְלָךְ יִקָּרֵא
דְרוּשָׁה עִיר לֹא נֶעֱזָבָה׃

סג

1 * מִי־זֶה׀ בָּא מֵאֱדוֹם חֲמוּץ בְּגָדִים מִבָּצְרָה זֶה
הָדוּר בִּלְבוּשׁוֹ צֹעֶה בְּרֹב כֹּחוֹ אֲנִי מְדַבֵּר בִּצְדָקָה רַב
לְהוֹשִׁיעַ׃
2 * מַדּוּעַ אָדֹם לִלְבוּשֶׁךָ וּבְגָדֶיךָ כְּדֹרֵךְ בְּגַת׃
3 * פּוּרָה׀ דָּרַכְתִּי לְבַדִּי וּמֵעַמִּים אֵין־אִישׁ אִתִּי
וְאֶדְרְכֵם בְּאַפִּי וְאֶרְמְסֵם בַּחֲמָתִי וְיֵז נִצְחָם עַל־בְּגָדַי
וְכָל־מַלְבּוּשַׁי אֶגְאָלְתִּי׃
4 * כִּי יוֹם נָקָם בְּלִבִּי וּשְׁנַת גְּאוּלַי בָּאָה׃
5 * וְאַבִּיט וְאֵין עֹזֵר וְאֶשְׁתּוֹמֵם וְאֵין סוֹמֵךְ וַתּוֹשַׁע לִי
זְרֹעִי וַחֲמָתִי הִיא סְמָכָתְנִי׃
6 * וְאָבוּס עַמִּים בְּאַפִּי וַאֲשַׁכְּרֵם בַּחֲמָתִי וְאוֹרִיד
לָאָרֶץ נִצְחָם׃
7 * חַסְדֵי יְהוָה׀ אַזְכִּיר תְּהִלֹּת יְהוָה כְּעַל כֹּל אֲשֶׁר־
גְּמָלָנוּ יְהוָה וְרַב־טוּב לְבֵית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־גְּמָלָם
כְּרַחֲמָיו וּכְרֹב חֲסָדָיו׃
8 * וַיֹּאמֶר אַךְ־עַמִּי הֵמָּה בָּנִים לֹא יְשַׁקֵּרוּ וַיְהִי לָהֶם
לְמוֹשִׁיעַ׃
9 * בְּכָל־צָרָתָם׀ לֹא צָר וּמַלְאַךְ פָּנָיו הוֹשִׁיעָם בְּאַהֲבָתוֹ
וּבְחֶמְלָתוֹ הוּא גְאָלָם וַיְנַטְּלֵם וַיְנַשְּׂאֵם כָּל־יְמֵי
עוֹלָם׃
10 * וְהֵמָּה מָרוּ וְעִצְּבוּ אֶת־רוּחַ קָדְשׁוֹ וַיֵּהָפֵךְ לָהֶם
לְאוֹיֵב הוּא נִלְחַם־בָּם׃
11 * וַיִּזְכֹּר יְמֵי־עוֹלָם מֹשֶׁה עַמּוֹ אַיֵּה׀ הַמַּעֲלֵם מִיָּם
אֵת רֹעֵי צֹאנוֹ אַיֵּה הַשָּׂם בְּקִרְבּוֹ אֶת־רוּחַ קָדְשׁוֹ׃

11 * Ecce Dominus auditum fecit in extre-
mis terrę. Dicite filiæ Sion: Ecce ſaluator
tuus venit, ecce merces eius cum eo, & o-
12 pus eius coram illo. * Et vocabunt eos Po-
pulus ſanctus, redempti à Domino. tu au-
tẽ vocaberis quæſita ciuitas, & non relicta.

CAP. LXIII.

1 A QVis eſt iſte qui venit de Edom, tinctis
veſtibus de Boſra? iſte formoſus in ſto
la ſua, gradiens in multitudine fortitudi-
nis ſuæ. Ego qui loquor iuſtitiam, & pro-
2 pugnator ſum ad ſaluandum. * Quare ergo
rubrum eſt indumentũ tuum, & veſtimẽta
3 tua ſicut calcantiũ in torculari? * Torcular
calcaui ſolus, & de gẽtibus non eſt vir me-
cum. calcaui eos in furore meo, & concul-
caui eos in ira mea. Et aſperſus eſt ſanguis
B corũ ſuper veſtimenta mea, & omnia indu
4 menta mea inquinaui. * Dies enim vltionis
in corde meo, ann⁹ redẽptionis meę venit.
5 * Circunſpexi, & non erat auxiliator; quæſi-
ui, & non fuit qui adiuuaret. Et ſaluauit
mihi brachium meum, & indignatio mea
6 ipſa auxiliata eſt mihi: * Et cõculcaui popu-
los in furore meo, & inebriaui eos in indi-
gnatione mea, & detraxi in terram virtutẽ
7 eorum. * Miſerationũ Dñi recordabor, lau-
dem Dñi ſuper omnibus quę reddidit no-
bis Dñs, & ſup er multitudinem bonorum
domui Iſrael quę largitus eſt eis ſecũdũ in-
dulgentiam ſuã, & ſecũdũ multitudinem
8 miſericordiarum ſuarum. * Et dixit: Verun-
tamen populus meus eſt, filij non negãtes.
9 Et factus eſt eis ſaluator * in omni tribula-
tione eorum. Non eſt tribulatus, & ange-
lus faciei eius ſaluauit eos. In dilectione ſua
C & indulgentia ſua ipſe redemit eos, & por-
tauit eos, & eleuauit eos cunctis diebus ſe-
10 culi. * Ipſi autem ad iracundiam prouoca-
uerunt, & afflixerunt ſpiritum ſancti eius.
& conuerſus eſt eis in inimicum, & ipſe
11 debellauit eos. * Et recordatus eſt die-
rum ſeculi Moyſi & populi ſui. Vbi eſt qui
eduxit eos de mari cum paſtoribus gregis
ſui? vbi eſt qui poſuit in medio eius ſpiri-
tum ſancti ſui?

תרגום יונתן

11 הָא יְיָ אַשְׁמַע לְסִיפֵי אַרְעָא אֲמַרוּ לִכְנִשְׁתָּא דְצִיּוֹן הָא פָרְקִיךְ מִתְגְּלֵי הָא אֲגַר עָבְדֵי מֵימְרֵהּ עִמֵּהּ וְכָל עוֹבָדֵיהוֹן גְּלַן קֳדָמוֹהִי׃
12 וְיִקְרוּן לְהוֹן עַמָּא דְקֻדְשָׁא פְּרִיקָא דַיְיָ וְלִיךְ יִתְקְרֵי תְּבִיעֲתָא קַרְתָּא דְלָא אִתְרַחֲקַת׃ סג
1 מַן אֲמַר אִלֵּין דַעֲתִיד לְאַיְתָאָה מָחָא עַל אֱדוֹם פְּרְעָנוּתָא תַּקִּיפָא עַל בָּצְרָה לְמֶעְבַּד פֻּרְעָנוּת דִּין עַמֵּהּ כְּמָא דְקַיֵּים לְהוֹן בְּמֵימְרֵהּ אֲמַר הָא
אֲנָא מִתְגְּלֵי כְּמָא דְמַלֵּלִית בִּזְכוּ סַגִּי קֳדָמַי חֵיל לְמִפְרַק׃ 2 מָה דֵין יִסְמְקוּן טוּרַיָּא מִדַּם קְטִילִין וּמֵישְׁרַן יְפִקוּן כַּחֲמַר בְּמַעְצַרְתָּא׃ 3 הָא כְּבְעוּט
דְּמִתְבְּעַט בְּמַעְצַרְתָּא כֵּן יִסְגֵּי קְטוֹל בְּמַשְׁרְיָת עַמְמַיָּא לָא יְהֵי לְהוֹן תְּקוֹף קֳדָמַי וְאֶקְטְלִנּוּן בְּרֻגְזִי וְאֲדוּשִׁנּוּן בְּחֶמְתִי וְאֶתְבַּר תְּקוֹף תַּקִּיפֵיהוֹן
קֳדָמַי וְכָל חַכִּימֵיהוֹן אֲסַלְעֵם׃ 4 אֲרֵי יוֹם פֻּרְעָנוּתָא קֳדָמַי וּשְׁנַת פֻּרְקַן עַמִּי מְטָת׃ 5 וּגְלֵי קֳדָמַי וְלֵית גְּבַר דִּי לֵהּ עוֹבָדִין טָבִין וִידִיעַ קֳדָמַי
וְלֵיהּ אֱנָשׁ דִּיקוּם וְיִבְעֵי עֲלֵיהוֹן וּפְרַקְתִּנּוּן בִּדְרַע תָּקְפִּי וּבְמֵימַר רְעוּתִי סַעֲדְתִּנּוּן׃ 6 וְאֲקַטֵּל עַמְמַיָּא בְּרֻגְזִי וְאֲדוּשִׁנּוּן בְּחֶמְתִי וְאֶרְמֵי לְאַרְעָא
אַרְעִיתָא קְטִילֵי גִּבָּרֵיהוֹן׃ 7 אֲמַר נְבִיָּא דַיְיָ טַבְוָתָא דַיְיָ אֲנָא מַדְכַּר תֻּשְׁבְּחָתָא דַיְיָ כְּעַל כָּל גַּמְלַנָא יְיָ וּסְגֵי טוּבֵהּ לְבֵית יִשְׂרָאֵל דְגַמְלִנּוּן
בְּרַחֲמוֹהִי וּכְסַגִּיאוּת טַבְוָתֵיהּ׃
8 וַאֲמַר בְּרַם עַמִּי אִנּוּן בְּנַיָּא לָא יְשַׁקְרוּן וַהֲוָה מֵימְרֵהּ לְהוֹן לְפָרִיק׃ 9 בְּכָל עִדָּן דְּחָבוּ קֳדָמוֹהִי לְאַיְתָאָה עֲלֵיהוֹן עָקָא לָא אַעִיק לְהוֹן וּמַלְאַךְ
שְׁלִיחַ מִן קֳדָמוֹהִי פָּרְקִנּוּן בְּרַחֲמְתֵהּ וּבְמַחְסְיֵהּ עֲלֵיהוֹן הוּא יְשֵׁיזְבִנּוּן וְנַטְלִנּוּן וְסוֹבְרִינּוּן כָּל יוֹמֵי עָלְמָא׃ 10 וְאִנּוּן סְרִבוּ וְאַרְגִּזוּ עַל מֵימַר
נְבִיֵּי קֻדְשֵׁהּ וְאִתְהֲפַךְ מֵימְרֵיהּ לְהוֹן לִבְעֵל דְּבָב וְהוּא אַגִּיחַ קְרָבָא בְּהוֹן׃ 11 וְחָס עַל יְקַר שְׁמֵהּ בְּדִיל דְּכְרַן טַבְוָתֵיהּ דְּמִן עָלְמָא גְּבוּרָן דַּעֲבַד עַל
יְדֵי מֹשֶׁה לְעַמֵּהּ דִּלְמָא יֵימְרוּן עַמְמַיָּא אָן דְּאַסְקִינּוּן מִן יַמָּא אָן דְּדַבְּרִנּוּן בְּמַדְבְּרָא כְּרָעְיָא לְעָנֵיהּ אָן דְּאַשְׁרֵי בֵּינֵיהוֹן יָת מֵימַר נְבִיֵּי קֻדְשֵׁיהּ׃

* Ecce enim Dominus fecit auditum vſque 11
ad extremum terræ. Dicite filiæ Sion: Ecce tibi
ſaluator aduenit, habens ſuam mercedem ſecum
& opus ſuum ante faciem ſuam.
* Et vocabit eum populum ſanctum redemp- 12
tum à Domino. tu autem vocaberis requiſita
ciuitas, & non derelicta.

CAP. LXIII.

Quis iſte qui venit de Edom, fuluor veſtium 1
de Boſra ſic formoſus in ſtola ſua violen-
tia cum fortitudine? ego loquor iuſtitiam & iu-
dicium ſalutaris.
* Quare tua rubra veſtimenta? & indu- 2
menta tua ſicut calcati torcularis * pleni con- 3
culcati? & gentium non eſt vir mecum? & con
culcaui eos in furore meo, & confregi eos quaſi
terram, & deduxi ſanguinem eorum in terrā:
& omnia veſtimenta mea inquinaui.
* Dies enim retributionis venit eis, et an- 4
nus redemptionis adeſt.
* Et inſpexi, & non erat auxiliator: & 5
conſideraui, & nullus qui præberet auxilium.
et liberauit eos brachium meum, et furor meus
aduenit.
* Et conculcaui eos ira mea, & deduxi ſan- 6
guinem eorum in terram.
* Miſericordiæ Domini recordatus ſum, vir- 7
tutū Domini in omnibus quæ nobis reddit. Do-
minus iudex bonus domui Iſrael inducit nobis
ſecundùm miſericordiam ſuam, & ſecundùm
multitudinem iuſtitiæ ſuæ.
* Et dixit populus meus: Filij nequaquā re- 8
probabunt. & factus eſt eis in ſalutem
* ex omni tribulatione eorum. non legatus 9
neque angelus, ſed ipſe Dominus ſaluauit eos,
eò quòd diligeret eos, & parceret eis. ipſe rede-
mit eos, & ſuſcepit eos, & exaltauit eos omni-
bus diebus ſeculi.
* Ipſi autem non crediderunt, & exacerba- 10
uerunt ſpiritum ſanctum eius. & conuerſus
eſt eis Dominus in inimicitiam, & ipſe expug-
nauit eos. * Et recordatus eſt dierum an- 11
tiquorum qui eduxit de terra paſtorem ouium.
vbi eſt qui poſuit in eis ſpiritum ſanctum:

11 * ἰδοὺ γὰρ κύριος ἐποίησεν ἀκουστὸν ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς.
εἴπατε τῇ θυγατρὶ σιών, ἰδού σοι σωτὴρ παραγίνεται ἔ-
χων τὸν ἑαυτοῦ μισθὸν μετ᾿ αὐτοῦ καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ πρὸ
προσώπου αὐτοῦ.
12 * καὶ καλέσει αὐτὸν λαὸν ἅγιον λελυτρωμένον ὑπὸ
κυρίου. σὺ δὲ κληθήσῃ ἐπιζητουμένη πόλις, καὶ οὐκ ἐγκα-
ταλελειμμένη.

ξγ΄.

1 * Τίς ἐστιν ὁ παραγινόμενος ἐξ ἐδώμ, ἐρύθημα ἱματίων
ἐκ βοσὸρ ἐστιν ὡραῖος ἐν στολῇ αὐτοῦ βίᾳ μετὰ ἰσχύος; ἐ-
γὼ διαλέγομαι δικαιοσύνην καὶ κρίσιν σωτηρίου.
2 * διατί σου ἐρυθρὰ τὰ ἱμάτια; καὶ τὰ ἐνδύματά σου
3 ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ * πλήρεις καταπεπατημένης;
καὶ τῶν ἐθνῶν οὐκ ἔστιν ἀνὴρ μετ᾿ ἐμοῦ; καὶ κατεπάτησα
αὐτοὺς ἐν θυμῷ μου, καὶ κατέθλασα αὐτοὺς ὡς γῆν, καὶ
κατήγαγον τὸ αἷμα αὐτῶν εἰς γῆν. καὶ πάντα τὰ ἱμάτια
μου ἐμίανα.
4 * ἡμέρα γὰρ ἀνταποδόσεως ἐπῆλθεν αὐτοῖς, καὶ ἐνιαυ-
τὸς λυτρώσεως πάρεστιν.
5 * καὶ ἐπέβλεψα καὶ οὐκ ἦν βοηθός, καὶ προσενόησα,
καὶ οὐθεὶς ἀντελαμβάνετο. καὶ ἐρρύσατο αὐτοὺς ὁ βραχίων
6 μου, καὶ ὁ θυμός μου ἐπέστη. * καὶ κατεπάτησα αὐτοὺς τῇ
ὀργῇ μου, καὶ κατήγαγον τὸ αἷμα αὐτῶν εἰς γῆν.
7 * τὸ ἔλεος κυρίου ἐμνήσθην. τὰς ἀρετὰς κυρίου ἐν
πᾶσιν οἷς ἡμῖν ἀνταποδίδωσιν. κύριος κριτὴς ἀγαθὸς τῷ
οἴκῳ ἰσραὴλ ἐπάγει ἡμῖν κατὰ τὸ ἔλεος αὐτοῦ καὶ κατὰ τὸ πλῆ-
θος τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ.
8 * καὶ εἶπεν ὁ λαός μου, τέκνα οὐ μὴ ἀθετήσωσι. καὶ ἐ-
9 γένετο αὐτοῖς εἰς σωτηρίαν * καὶ πάσης θλίψεως αὐ-
τῶν. οὐ πρέσβεις οὐδὲ ἄγγελος ἀλλ᾿ αὐτὸς ὁ κύριος ἔσωσεν
αὐτούς, διὰ τὸ ἀγαπᾶν αὐτοὺς καὶ φείδεσθαι αὐτῶν. αὐτὸς ἐ-
λυτρώσατο αὐτοὺς καὶ ἀνέλαβεν αὐτούς, καὶ ὕψωσεν αὐ-
τοὺς πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ αἰῶνος.
10 * αὐτοὶ δὲ ἠπείθησαν καὶ παρώξυναν τὸ πνεῦμα τὸ ἅ-
γιον αὐτοῦ. καὶ ἐστράφη αὐτοῖς κύριος εἰς ἔχθραν, καὶ αὐ-
τὸς ἐπολέμησεν αὐτούς.
11 * καὶ ἐμνήσθη ἡμερῶν αἰωνίων ὁ ἀναβιβάσας ἐκ γῆς
τὸν ποιμένα τῶν προβάτων. ποῦ ἐστιν ὁ θεὶς ἐν αὐτοῖς τὸ
πνεῦμα τὸ ἅγιον·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Ecce Dominus auditum faciet in extremis terrę. Dicite cœtui Syon: Ecce ſaluator tuus reuelatur: ecce merces facientibus verbum eius cum eo: quorum omnia opera manifeſta ſunt coram eo. [12] Et vocabunt eos populum ſanctum, redemptum à Domino: & tu vocaberis requiſita ciuitas, quæ non eſt abiecta.

CAP. LXIII.

Quis dixit hęc, qui adducturꝰ eſt plagā ſuper Idumęā, vltionē fortē ſuper Boſrā; vt faciat vltionē iudicij populi ſui, ſicut iurauit eis in verbo ſuo? Dicit: Ecce ego appareo ſicut locutus ſum in iuſtitia: multa virtꝰ eſt corā me ad ſaluādū. [2] Quare rubeſcūt mōtes ſanguine occiſorū, & valles defluunt quaſi vinū in torculari? [3] Ecce ſicut calcantur in torculari vuæ, ſic multiplicabitur occiſio in caſtris populorū: nō erit eis fortitudo corā me; & occidā eos in furore meo, & triturabo eos in ira mea; & cōterā fortitudinē robuſtorū eorū corā me; & oēs ſapiētes eorū abſorbebo. [4] Quia dies vltionis corā me, & annus redēptionis populi mei peruenit. [5] Et manifeſtū eſt corā me, ꝙ nō ſit vir cuius opera ſint bona. & notū eſt corā me, ꝙ nō ſit vir qui ſtet & depcetur pro eis: & ſaluaui eos brachio fortitudinis meę, & verbo volūtatis meę auxiliatus ſum eis. [6] Et occidā populos in furore meo, & cōculcabo eos in indignatione mea: & proiiciā in terrā inferiorē occiſos fortiū eorū. [7] Dicit Propheta: Benignitatis Dn̄i recordabor, & laudis Dn̄i, pro oībus quę retribuit nobis Dn̄s; & multitudine bonitatis eiꝰ domui Iſrael, quibꝰ retribuit ſecūdùm miſeratiōes ſuas, & ſecūdū multitudinē benignitatis ſuæ. [8] Et ait: Verūtamē populus meus ſunt filij qui nō mētiūtur: & fuit Verbū eius eis in redēptionē. [9] In omni tēpore quo peccauerūt corā eo, vt adduceret ſuper eos tribulationē, nō tribulauit eos; & angelus miſſus à facie eius redemit eos; ſua in eos dilectione & miſeratione ipſe liberauit eos, & tulit eos, & ſuſtinuit eos cunctis diebus ſeculi. [10] Ipſi autem noluerunt obedire: ſed irritauerunt Prophetas ſuper verbum ſanctum eius, & conuerſum eſt Verbum eius eis in inimicum, & ipſe debellauit eos. [11] Et miſertus eſt propter gloriam nominis ſui, & propter memoriam benignitatis ſuæ, quæ à ſeculo eſt, & magnalia quæ fecit per manus Moyſi populo ſuo. ne fortè dicant populi: Vbi eſt qui aſcendere fecit eos de mari? vbi eſt qui duxit eos per ſolitudinem, ſicut paſtor oues ſuas? vbi eſt qui habitare fecit in medio eorum verbum prophetarum ſanctorum ſuorum?

12 מוליך לימין משה זרוע תפארתו בוקע מים
מפניהם לעשות לו שם עולם:
13 מוליכם בתהמות כסוס במדבר לא יכשלו:
14 כבהמה בבקעה תרד רוח יהוה תניחנו כן
נהגת עמך לעשות לך שם תפארת:
15 הבט משמים וראה מזבל קדשך ותפארתך
איה קנאתך וגבורתך המון מעיך ורחמיך אלי
התאפקו:
16 כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל
לא יכירנו אתה יהוה אבינו גאלנו מעולם
שמך:
17 למה תתענו יהוה מדרכיך תקשיח לבנו
מיראתך שוב למען עבדיך שבטי נחלתך:
18 למצער ירשו עם קדשך צרינו בוססו מקדשך:
19 היינו מעולם לא משלת בם לא נקרא שמך
עליהם

סר

לוא קרעת שמים ירדת מפניך הרים נזלו:
1 כקדח אש המסים מים תבעה אש להודיע
שמך לצריך מפניך גוים ירגזו:
2 בעשותך נוראות לא נקוה ירדת מפניך
הרים נזלו:
3 ומעולם לא שמעו לא האזינו עין לא ראתה
אלהים זולתך יעשה למחכה לו:
4 פגעת את שש ועשה צדק בדרכיך יזכרוך
הן אתה קצפת ונחטא בהם עולם ונושע:
5 ונהי כטמא כלנו וכבגד עדים כל צדקתינו
ונבל כעלה כלנו ועוננו כרוח ישאנו:
6 ואין קורא בשמך מתעורר להחזיק בך כי
הסתרת פניך ממנו ותמוגנו ביד עוננו:

12 * Qui duxit ad dexteram Moysen bra-
chio maiestatis suæ, qui scidit aquas ante
eos, vt faceret sibi nomen sempiternum:
13 * Qui eduxit eos per abyssos quasi e-
14 quum in deserto non impingentem,* quasi
D animal in campo. Descendens spiritus Dñi
ductor eius fuit. sic adduxisti populũ tuum
15 vt faceres tibi nomen glorię. * Attende de
cælo, & vide de habitaculo sancto tuo &
glorię tuę. Vbi est zelus tuus & fortitudo
tua, multitudo viscerũ tuorũ & miseratio-
16 nũ tuarũ. super me cõtinuerũt se.* Tu enim
pater noster, & Abraã nesciuit nos, & Israel
ignorauit nos. Tu Dñe pater noster, redẽ-
17 ptor noster, à seculo nomẽ tuũ.* Quare erra
re nos fecisti Dñe de viis tuis, indurasti cor
nostrũ ne timeremus te? cõuertere propter
18 seruos tuos tribus hęreditatis tuæ. * Quasi
nihilum possederunt populum sanctũ tuũ,
hostes nostri cõculcauerunt sanctificatio-
19 nem tuam.* Facti sumus quasi in principio
cùm nõ dominareris nostri, neq; inuocare-
tur nomen tuum super nos.

CAP. LXIIII.

A Vtinam dirumperes cælos & descende-
res. à facie tua montes defluerent:
1 * Sicut exustio ignis tabescerent, aquæ
arderent igni, vt notum fieret nomen tuũ
inimicis tuis, à facie tua gentes turbaren-
2 tur. * Cùm feceris mirabilia, non susti-
nebimus. Descendisti, & à facie tua mon-
3 tes defluxerunt. * A seculo non audie-
B runt, nec auribus perceperunt. Oculus non
vidit Deus absque te, quæ præparasti expe-
4 ctantibus te.* Occurristi lætanti & facien-
ti iustitiam, in viis tuis recordabuntur tui.
Ecce tu iratus es, & peccauimus; in ipsis
fuimus semper, & saluabimur.
5 * Et facti sumus vt immundus omnes
C nos, & quasi pannus menstruatæ vniuersæ
iustitiæ nostræ. Et cecidimus quasi folium
vniuersi, & iniquitates nostræ quasi ven-
6 tus abstulerunt nos. * Non est qui inuo-
cet nomen tuum, qui consurgat & teneat
te. Abscondisti faciem tuam à nobis, & al-
lisisti nos in manu iniquitatis nostræ.

תרגום יונתן

12 דבר לימינא דמשה דרע תשבחתיה בזע מי ימא דסוף מן קדמיהון למעבד לה שום עלם: 13 דברנון בין תהומיא כסוסיא די
במדברא לא מתקל כן אף אנון לא אתקילו: 14 כבעירא די במישרא מדברא מימרא דיי דברנון כן דברתהי לעמך למעבד לך שום
דתשבחא: 15 אסתכי מן שמיא ואתגלי ממדור קדשך ותשבחתך אן פורענותך וגבורתך המון טבותך וסגיות רחמך עלי יתחסנון:
16 ארי את הוא רחמך עלנא סגיאין כאב על בנין ארי אברהם לא אסקנא ממצרים וישראל לא עבד לנא פרישן במדברא את הוא יי
אלהנא ורחמך עלנא סגיאין כאב על בנין פרקנא מעלמא שמך: 17 למה תרחקננא יי למטעי מארחן דתקנן קדמך בעממיא דלית
להון חולק אלפן אורייתא לא יתפני לבנא מדחלתך אתיב שכינתך לעמך בדיל עבדך צדיקיא דקימת להון במימרך למעבד ביניהון שבטי
אחסנתך: 18 בזעיר דירית עמא דקדשך בעלי דבבנא דושישו מקדשך: 19 הא אנחנא עמך דמן עלמא לא לעממיא יהבת אורייתך
לא יתקרי שמך עליהון סר לא להון ארכנתא שמיא אתגליתא מן קדמך טוריא זעו: 1 כד שלחת רוגזך כאשתא אתמסיא ימא מיא מלהבי
אשתא להודעא שמך לסנאי עמך מן קדמך עממיא זעו: 2 במעבדך פרישן לא סברנא להון אתגליתא מן קדמך טוריא זעו: 3 ומעלם
לא שמעת אודן קל גבורן לא אציתת למלול זיע עין לא חזת מה דחזו עמך שכינת יקרך ייי ארי לית בר מנך דאת עתיד למעבד לעמך צדיקיא
דמן עלמא דמסברין לפרקנך: 4 מתרעין קדמך עובדי אבהתנא צדיקיא דהוו עבדין רעותך בקשוט ובזכו באורח טובא ורחמך הוו
דכרין לדחלתך הא בכל עדן דהוה רגז מן קדמך עלנא על דחבנא בהון בעובדי אבהתנא צדיקיא דמן עלמא אנחנא מתפרקין: 5 והוינא
כמסאב כלנא וכלבוש מרחק כל זכותנא ונתרנא במתר טרף כלנא ומן קדם חובנא כרוחא אתנטלנא: 6 ולית דמצלי בשמך מתרעי
לאתקפא בדחלתך ארי סלקתא אפי שכינתך מננא ומסרתנא ביד חובנא:

† *Qui eduxit dextera Moysen brachium* 12
gloriæ suæ? sic adduxit populum suum per vali-
dam aquam à facie eius, vt faceret illi nomen
sempiternum. † *Adduxit eos per abyssum* 13
sicut equum per solitudinem, & non laboraue-
runt. † *Et sicut iumenta per campum de-* 14
scendit spiritus à Domino, & duxit eos; sic ad-
duxisti populum tuum, vt faceres tibi nomen
gloriæ. † *Conuertere de cælo, & vide de do-* 15
mo sancta tua & gloria tua. vbi est zelus tuus
& fortitudo tua, vbi est multitudo misericor-
diæ tuæ & miserationum tuarum? quia susti-
nuisti nos: † *Tu enim es pater noster, quia* 16
Abraam non cognouit nos, & Israel non cogno-
uit nos: sed tu Domine pater noster libera nos, à
principio nomen tuum super nos erit.
† *Quare seduxisti nos Domine de via tua?* 17
indurasti corda nostra ne timeremus te. Conuer-
tere propter seruos tuos, propter tribus hæredi-
tatis tuæ: † *Vt modicum possideamus mon-* 18
tis sancti tui: aduersarij nostri conculcauerunt
sanctuarium tuum. † *Facti sumus quasi à* 19
principio qu nd non dominareris nostri, neque
inuocatum est nomen tuum super nos.

CAP. LXIIII.

SI aperueris cælum, tremor apprehendet, &
montes liquefient, sicut cera ab igne liquefit.
† *Et comburet ignis aduersarios, & mani-* 1
festum erit nomen tuum in aduersariis. A facie
tua gentes turbabuntur: † *Cùm feceris glo-* 2
riosa, tremor apprehendet montes.
† *A seculo non audiuimus, neque oculi no-* 3
stri viderunt Deum præter te, & opera tua
quæ facies expectantibus misericordiam.
† *Occurret enim sustinentibus iustitiam, &* 4
viarum tuarum recordabuntur. Ecce tu iratus
es, & nos peccauimus. idcirco errauimus,
† *& facti sumus quasi immundi omnes nos;* 5
vt pānus mēstruatæ omnis iustitia nostra. & de-
fluximus quasi folia propter iniquitates nostras,
sic ventus anferet nos. † *Et non est qui inuo-* 6
cet nomen tuum, & recordatus vt apprehendat
te; quia auertisti faciem tuam à nobis, & tra-
didisti nos propter peccata nostra.

12 † ὁ ἀγαγὼν τῇ δεξιᾷ μωυσῆν ὁ βραχίων τῆς δόξης αὐ-
τοῦ· οὕτως ἤγαγεν τὸν λαὸν αὐτοῦ κατ' ἰσχυρὸν ὕδωρ ἀπὸ
προσώπου αὐτοῦ ποιῆσαι αὐτῷ ὄνομα αἰώνιον.
13 † ἤγαγεν αὐτοὺς διὰ τῆς ἀβύσσου ὡς ἵππον δι' ἐρήμου, καὶ
14 οὐκ ἐκοπίασαν. † καὶ ὡς κτῆνη διὰ πεδίου κατέβη
πνεῦμα παρὰ κυρίου, καὶ ὡδήγησεν αὐτούς. οὕτως ἤγαγες τὸν
λαόν σου τοῦ ποιῆσαι σεαυτῷ ὄνομα δόξης.
15 † ἐπίστρεψον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἴδε ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἁ-
γίου σου καὶ δόξης σου, ποῦ ἐστιν ὁ ζῆλός σου καὶ ἡ ἰσχύς σου,
ποῦ ἐστι τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου καὶ τῶν οἰκτιρμῶν σου; ὅτι
16 ἀνέσχου ἡμῶν· † σὺ γὰρ εἶ πατὴρ ἡμῶν ὅτι ἀβραὰμ
οὐκ ἔγνω ἡμᾶς, καὶ ἰσραὴλ οὐκ ἐπέγνω ἡμᾶς, ἀλλὰ σὺ
κύριε πατὴρ ἡμῶν ῥῦσαι ἡμᾶς, ἀπ' ἀρχῆς τὸ ὄνομά σου
ἐφ' ἡμᾶς ἐστι.
17 † τί ἐπλάνησας ἡμᾶς κύριε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ σου; ἐσκλή-
ρυνας τὰς καρδίας ἡμῶν τοῦ μὴ φοβεῖσθαί σε. ἐπίστρε-
ψον διὰ τοὺς δούλους σου, διὰ τὰς φυλὰς τῆς κληρονομίας
18 σου, † ἵνα μικρὸν κληρονομήσωμεν τοῦ ὄρους τοῦ ἁγίου
σου, οἱ ὑπεναντίοι ἡμῶν κατεπάτησαν τὸ ἁγίασμά σου.
19 † ἐγενόμεθα ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς ὅτε οὐκ ἦρξας ἡμῶν, οὐ-
δὲ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομά σου ἐφ' ἡμᾶς.

ξδ΄.

Ἐὰν ἀνοίξῃς τὸν οὐρανὸν τρόμος λήψεται, καὶ ὄρη τα-
κήσονται, ὡς κηρὸς ἀπὸ πυρὸς τήκεται,
1 † καὶ κατακαύσει πῦρ τοὺς ὑπεναντίους, καὶ φανερὸν
ἔσται τὸ ὄνομά σου ἐν τοῖς ὑπεναντίοις. ἀπὸ προσώπου σου
2 ἔθνη ταραχθήσονται· † ὅταν ποιῇς τὰ ἔνδοξα, τρό-
2 μος λήψεται ὄρη. † ἀπὸ τοῦ αἰῶνος οὐκ ἠκούσα-
μεν, οὐδὲ οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν εἶδον θεὸν πλήν σου, καὶ τὰ
ἔργα σου ἃ ποιήσεις τοῖς ὑπομένουσιν ἔλεον.
4 † συναντήσεται γὰρ τοῖς ὑπομένουσι τὸ δίκαιον, καὶ τῶν
ὁδῶν σου μνησθήσονται. ἰδοὺ σὺ ὠργίσθης, καὶ ἡμεῖς ἡμάρτο-
5 μεν. διὰ τοῦτο ἐπλανήθημεν, † καὶ ἐγενήθημεν ὡς ἀκά-
θαρτοι πάντες ἡμεῖς, ὡς ῥάκος ἀποκαθημένης πᾶσα ἡ δι-
καιοσύνη ἡμῶν. καὶ ἐξερρύημεν ὡς φύλλα διὰ τὰς ἀνο-
6 μίας ἡμῶν. οὕτως ἄνεμος οἴσει ἡμᾶς. † καὶ οὐκ ἔστιν
ὁ ἐπικαλούμενος τὸ ὄνομά σου, καὶ ὁ μνησθεὶς ἀντιλα-
βέσθαι σου, ὅτι ἀπέστρεψας τὸ πρόσωπόν σου ἀφ' ἡμῶν, καὶ
παρέδωκας ἡμᾶς διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Qui deduxit ad dexterā Moysis, brachiū laudis suæ; diuisit aquas maris carectosi à facie eorū, vt faceret sibi nomen sempiternū. [13] De-
duxit eos per abyssos, sicut equū qui in deserto nō impegit, sic etiā ipsi non impegerunt. [14] Quasi animal quod in cāpo ducitur, Verbū Dñi
deduxit eos. sic deduxisti populū tuū, vt faceres tibi nomen inclytum. [15] Aspice de cęlo, & reuelare de habitaculo sancto tuo, & laudis tuæ:
vbi est vltio tua & potentia tua? copia benignitatis tuæ, & multitudo miserationum tuarum super me cōfortatę sunt. [16] Quia tu es, & mi-
serationes tuę tā copiosę sunt in nos, quā patris in filios. Quia Abrahā nō eduxit nos de Ægypto, & Israel non fecit nobis mirabilia in deser-
to. Tu es Dñs Deus noster, & misericordię tuę tā copiosę sunt super nos, quā patris in filios: Redēptor noster à seculo nomē tuum. [17] Quare
abiecisti nos Dñe vt aberremus de viis quę rectę sunt corā te, in populis qui nō habēt partē doctrinę Legis? ne auertatur cor nostrū à timore
tui. conuerte maiestatē tuā ad populū tuū propter seruos tuos iustos; quibus iurasti in verbo tuo, te facturū inter eos tribus hęreditatis tuæ.
[18] Ad modicum possederunt populus sanctus tuus: inimici nostri conculcauerunt sanctuarium tuum. [19] Ecce nos populus tuus à secu-
lo sumus: non enim populis dedisti Legem tuam, neque inuocatum est super eos nomen tuum. CAP. LXIIII.
NOn enim ꝓpter eos inclinasti cęlos & reuelatus es: à facie tua mōtes cōtremuerūt. [1] Cū misisti irā sicut ignē, liquefactū est mare, aquas
lābuit ignis, vt notū faceres nomen tuum inimicis populi tui. A facie tua populi cōtremuerūt. [2] Cū faceres mirabilia, non expectauim⁹
ea, reuelatus es; à facie tua montes contremuerunt. [3] Et à seculo non audiuit auris vocem fortium factorum, neque auscultauit eloquium
tremoris: neque oculus vidit quod viderunt populi tui, maiestatem gloriæ tuæ, Domine; quia nullus est absque te; quod facturus es iustis
populi tui qui à seculo sunt, qui expectāt salutem tuā. [4] Placita fuerunt coram te opera patrum nostrorum iustorum, qui lætati sunt vt face-
rent voluntatem tuam in veritate & iustitia: in semita bonitatis & miserationum tuarum, recordati sunt timoris tui in omni tempore quo
fuit ira à facie tua super nos, eò quòd peccauimus in ipsis: & propter opera patrum nostrorum iustorum qui à seculo sunt, nos sumus salui.
[5] Et facti sumus, vt immundus, omnes nos; & sicut vestimentum abiectum, omnes iustitiæ nostræ: & defluimus, sicut defluit folium, om-
nes nos, & propter peccata nostra quasi ventus sublati sumus. [6] Non est qui oret in nomine tuo, volens apprehendere timorem tui: quia
tulisti faciem maiestatis tuæ à nobis, & tradidisti nos in manum peccatorum nostrorum.

7 * וְעַתָּה יְהוָה אָבִינוּ אָתָּה אֲנַחְנוּ הַחֹמֶר וְאַתָּה
יֹצְרֵנוּ וּמַעֲשֵׂה יָדְךָ כֻּלָּנוּ׃
8 * אַל־תִּקְצֹף יְהוָה עַד־מְאֹד וְאַל־לָעַד תִּזְכֹּר עָוֺן
הֵן הַבֶּט־נָא עַמְּךָ כֻלָּנוּ׃
9 * עָרֵי קָדְשְׁךָ הָיוּ מִדְבָּר צִיּוֹן מִדְבָּר הָיָתָה יְרוּשָׁלִַם
שְׁמָמָה׃
10 * בֵּית קָדְשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ אֲשֶׁר הִלְלוּךָ אֲבֹתֵינוּ
הָיָה לִשְׂרֵפַת אֵשׁ וְכָל־מַחֲמַדֵּינוּ הָיָה
לְחָרְבָּה׃
11 * הַעַל־אֵלֶּה תִתְאַפַּק יְהוָה תֶּחֱשֶׁה וּתְעַנֵּנוּ
עַד־מְאֹד׃

סה

1 * נִדְרַשְׁתִּי לְלוֹא שָׁאָלוּ נִמְצֵאתִי לְלֹא בִקְשֻׁנִי
אָמַרְתִּי הִנֵּנִי הִנֵּנִי אֶל־גּוֹי לֹא־קֹרָא בִשְׁמִי׃
2 * פֵּרַשְׂתִּי יָדַי כָּל־הַיּוֹם אֶל־עַם סוֹרֵר הַהֹלְכִים
הַדֶּרֶךְ לֹא־טוֹב אַחַר מַחְשְׁבֹתֵיהֶם׃
3 * הָעָם הַמַּכְעִיסִים אוֹתִי עַל־פָּנַי תָּמִיד זֹבְחִים
בַּגַּנּוֹת וּמְקַטְּרִים עַל־הַלְּבֵנִים׃
4 * הַיֹּשְׁבִים בַּקְּבָרִים וּבַנְּצוּרִים יָלִינוּ הָאֹכְלִים
בְּשַׂר הַחֲזִיר וּפְרַק פִּגֻּלִים כְּלֵיהֶם׃
5 * הָאֹמְרִים קְרַב אֵלֶיךָ אַל־תִּגַּשׁ־בִּי כִּי קְדַשְׁתִּיךָ
אֵלֶּה עָשָׁן בְּאַפִּי אֵשׁ יֹקֶדֶת כָּל־הַיּוֹם׃
6 * הִנֵּה כְתוּבָה לְפָנָי לֹא אֶחֱשֶׁה כִּי אִם־שִׁלַּמְתִּי
וְשִׁלַּמְתִּי עַל־חֵיקָם׃
7 * עֲוֺנֹתֵיכֶם וַעֲוֺנֹת אֲבוֹתֵיכֶם יַחְדָּו אָמַר יְהוָה
אֲשֶׁר קִטְּרוּ עַל־הֶהָרִים וְעַל־הַגְּבָעוֹת חֵרְפוּנִי וּמַדֹּתִי
פְעֻלָּתָם רִאשֹׁנָה עַל־חֵיקָם׃
8 * כֹּה אָמַר יְהוָה כַּאֲשֶׁר יִמָּצֵא הַתִּירוֹשׁ בָּאֶשְׁכּוֹל
וְאָמַר אַל־תַּשְׁחִיתֵהוּ כִּי בְרָכָה בּוֹ כֵּן אֶעֱשֶׂה לְמַעַן
עֲבָדַי לְבִלְתִּי הַשְׁחִית הַכֹּל׃

7 * Et nunc Domine pater noſter es tu,
nos verò lutum; & fictor noſter tu, & ope-
ra manuum tuarum omnes nos.
8 * Ne iraſcaris Domine ſatis, & ne vl-
trà memineris iniquitatis noſtræ. ecce re-
9 ſpice, populus tuus omnes nos. * Ciuitas
ſancti tui facta eſt deſerta, Sion deſerta fa-
10 cta eſt, Hieruſalem deſolata. * Domus ſan-
ctificationis noſtræ & gloriæ noſtræ, vbi
laudauerũt te patres noſtri, facta eſt in ex-
uſtionem ignis, & omnia deſiderabilia no-
ſtra verſa ſunt in ruinas.
11 * Nunquid ſuper his continebis te Do-
mine, tacebis & affliges nos vehementer?

CAP. LXV.

1 QVæſierũt me qui antè non interroga-
bant, inuenerunt qui non quæſierunt
me. Dixi: Ecce ego ecce ego, ad gentem
quę neſciebat me, & quæ non inuocabat
nomen meum.
2 * Expandi manus meas tota die ad po-
pulum incredulum, qui graditur in via nõ
3 bona poſt cogitationes ſuas. * Populus qui
ad iracundiam prouocat me ante faciem
meam ſemper: qui immolant in hortis, &
4 ſacrificant ſuper lateres: * Qui habitant in
ſepulchris, & in delubris idolorum dor-
miunt: qui comedunt carnẽ ſuillam, & ius
5 prophanum in vaſis eorum. * Qui dicunt:
Recede à me, nõ appropinques mihi, quia
immundus es. Iſti fumus erunt in furore
6 meo, ignis ardens tota die. * Ecce ſcriptum
eſt coram me. Non tacebo, ſed reddam &
retribuam in ſinu eorum iniquitates ve-
7 ſtras, * & iniquitates patrum veſtrorum
ſimul, dicit Dominus, qui ſacrificauerunt
ſuper montes & ſuper colles exprobraue-
runt mihi, & remetiar opus eorum pri-
mum in ſinu eorum.
8 * Hæc dicit Dominus: Quomodo ſi
inueniatur granum in botro, & dicatur:
Ne diſſipes illud, quoniam benedictio eſt:
ſic faciam propter ſeruos meos, vt non diſ-
perdam totum.

תרגום יונתן

7 וּכְעַן יְיָ רַחֲמָךְ עֲלָנָא סַגִּיאִין כְּאַב עַל בְּנִין אֲנַחְנָא טִינָא וְאַתְּ בְּרִיתָנָא וְעוֹבַד גְּבוּרְתָּךְ כֻּלָּנָא׃ 8 לָא יְהֵי רְגַז מִן קֳדָמָךְ יְיָ כְּנָא עַד
לְחָדָא וְלָא לְעָלְמָא תִּדְכַּר חוֹבִין הָא גְלֵי קֳדָמָךְ דְּעַמָּךְ אֲנַחְנָא כֻּלָּנָא׃ 9 קִרְוֵי קֻדְשָׁךְ הֲוָאָה מַדְבְּרָא צִיּוֹן מַדְבְּרָא הֲוָת יְרוּשְׁלֶם צַדְיָא׃ 10 בֵּית
קֻדְשָׁנָא וְתֻשְׁבַּחְתָּנָא אֲתַר דִּפְלַחוּ קֳדָמָךְ אֲבָהָתָנָא הֲוָה לִיקֵידַת נוּר וְכָל בֵּית רַגְגָנָא הֲוָת לְחוּרְבָּנָא׃ 11 הַעַל אִלֵּין תִּתְחַסַּן יְיָ וְאַתְּ יָהֵב
אַרְכָּא לְרַשִׁיעַיָּא דְמִשְׁעַבְּדִין כְּנָא עַד לַחְדָא׃

סה

1 אִשְׁתְּאֵלַת בְּמֵימְרִי לִדְלָא שְׁאִלוּ מִן קֳדָמַי תְּבַעַת אֻלְפַן אוֹרַיְתָא לִדְלָא תְבַעוּ דַחַלְתִּי אֲמָרֵת הָא אֲנָא מִשְׁתְּאֵל תְּדִירָא כָּל יוֹמָא לְעַם
דְּלָא מְצַלֵּי בִשְׁמִי׃ 2 שְׁלַחֵת נְבִיאַי כָּל יוֹמָא לְעַמָּא מְסָרְבָנָא דְּאָזְלִין בְּאוֹרַח דְּלָא תַקְנָא בָּתַר עֶשְׁתּוֹנֵיהוֹן׃ 3 וְעַמָּא דְמַרְגְּזִין עַל מֵימְרִי
קֳדָמַי תְּדִירָא בְּגִנָּן דָּבְחִין טַעֲוָתָא וּמַסְּקִין בֻּסְמִין עַל לִבְנַיָּא׃ 4 דְּיָתְבִין בְּבָתַיָּא דִּבְנַן מֵעֲפַר קִבְרַיָּא וְעִם פִּגְרֵי בְנֵי אֱנָשָׁא דָּיְרִין דְּאָכְלִין בְּשַׂר
חֲזִירָא וְרָטַב פִּגּוּל בְּמָנֵיהוֹן׃ 5 דְּאָמְרִין קְרַב לְהָלְאָה לָא תִקְרַב בִּי אֲרֵי דְכֵינָא מִנָּךְ אִלֵּין רָגְזֵיהוֹן כְּתְנָנָא קֳדָמַי פֻּרְעָנוּתְהוֹן בְּגֵיהִנָּם דְּאֶשָּׁתָא
דָּלְקָא בַהּ כָּל יוֹמָא׃ 6 הָא כְתִיבָא קֳדָמַי לָא אֶתֵּן לְהוֹן אַרְכָּא בְּחַיַּיָא אֱלָהֵן אֲשַׁלֵּם לְהוֹן פֻּרְעָנוּת חוֹבֵיהוֹן וְאֶמְסַר לְמוֹתָא חַיְיהוֹן יַת גְּוִיָּתְהוֹן׃
7 חוֹבֵיכוֹן וְחוֹבֵי אֲבָהָתְכוֹן גְּלַן קֳדָמַי כַּחֲדָא אֲמַר יְיָ דְּאַסִּיקוּ בֻּסְמִין עַל טוּרַיָּא וְעַל רָמָתָא חַסִּדוּ קֳדָמַי וְאֶתֵּן אֲגַר עוֹבָדֵיהוֹן בְּקַדְמֵיתָא
עַל חֵיקְהוֹן׃ 8 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ כְּמָא דְאִשְׁתְּכַח נֹחַ זַכַּאי בְּדָרָא דְטוֹפָנָא וְאַמְרֵת דְּלָא לְחַבָּלוּתֵיהּ בְּדִיל לְקַיָּמָא עָלְמָא מִנֵּהּ כֵּן אֶעְבֵּד בְּדִיל
עַבְדֵי צַדִּיקַיָּא בְּדִיל דְּלָא לְחַבָּלָא כֹּלָּא׃

* Et nunc Domine pater noster tu: nos au- 7
tem lutum, opera manuum tuarum omnes nos:
* Ne irascaris nobis nimis; et ne in tēpore me 8
mineris peccatorum nostrorum. & nunc respice
Domine, quoniam populus tuus omnes nos.
* Ciuitas sancti tui facta est deserta, Siō qua- 9
si solitudo; facta est Hierusalem in maledictio-
nem.
* Domus sanctificatio nostra & gloria cui 10
benedixerunt patres nostri, facta est igne com-
busta, & omnia gloriosa nostra conciderunt.
* Et super omnibus his sustinebimus Domi- 11
ne, & tacuisti & humiliasti nos valdè.

CAP. LXV.

APparui me non quærentibus, inuentus sum 1
me nō interrogantibus. Dixi, Ecce ego, genti
qui non vocauerunt meum nomen,
* Expandi manus meas tota die, ad populum 2
incredulum & contradicentem qui non ambu-
lauerunt via bona, sed post peccata sua:
* Populus hic exacerbans me in conspectu 3
meo semper, ipsi immolant in hortis, & adolēt
incensum super lateribus dæmoniis
* quæ non sunt. & in sepulchris in specubus 4
dormiunt propter somnia, comedentes carnes
suillas, & ius hostiarum: prophanata omnia va-
sa eorum.
* Dicentes: Longè à me, ne appropinques 5
mihi, quoniam mundus sum. iste fumus furoris
mei. ignis ardet in eo cunctis diebus.
* Ecce scriptum est in conspectu meo: non 6
tacebo, donec reddam & retribuam in sinu eo-
rum peccata eorum,
* Et patrum suorum, dicit Dominus: qui a- 7
dolebant incensum super montes, & super col-
les exprobrauerunt mihi, reddam opera eorum
in sinum suum.
* Sic dicit Dominus: Quemadmodum in- 8
uenietur acinus in botro; et dicatur, Ne dissipes
illum, quia benedictio est in eo; sic faciam prop-
ter seruientem mihi: huius causa non perdam
omnes.

7 * καὶ νῦν κύριε πατὴρ ἡμῶν σύ, ἡμεῖς δὲ πηλός, ἔργα
τῶν χειρῶν σου πάντες ἡμεῖς.
8 * μὴ ὀργίζου ἡμῖν σφόδρα, καὶ μὴ ἐν καιρῷ μνησθῇς
ἁμαρτιῶν ἡμῶν. καὶ νῦν ἐπίβλεψον κύριε, ὅτι λαός σου
πάντες ἡμεῖς.
9 * πόλις τοῦ ἁγίου σου ἐγενήθη ἔρημος σιὼν ὡς ἔρημος.
ἐγενήθη ἱερουσαλὴμ εἰς κατάραν·
10 * ὁ οἶκος τὸ ἅγιον ἡμῶν καὶ ἡ δόξα ἣν ηὐλόγησαν οἱ
πατέρες ἡμῶν, ἐγενήθη πυρίκαυστος, καὶ πάντα τὰ ἔν-
δοξα ἡμῶν συνέπεσεν.
11 * καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ἀνεσχόμεθα κύριε, καὶ ἐσιώπησας
καὶ ἐταπείνωσας ἡμᾶς σφόδρα.

ξε.

1 * Ἐμφανὴς ἐγενήθην τοῖς ἐμὲ μὴ ζητοῦσιν, εὑρέθην
τοῖς ἐμὲ μὴ ἐπερωτῶσιν. εἶπα, ἰδοὺ ἐγώ τῷ ἔθνει οἳ οὐκ
ἐκάλεσάν μου τὸ ὄνομα
2 * ἐξεπέτασα τὰς χεῖράς μου ὅλην τὴν ἡμέραν, πρὸς
λαὸν ἀπειθοῦντα καὶ ἀντιλέγοντα οἳ οὐκ ἐπορεύθησαν
ὁδῷ ἀγαθῇ, ἀλλ' ὀπίσω τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν
3 * ὁ λαὸς οὗτος ὁ παροξύνων με ἐναντίον ἐμοῦ διαπαν-
τός, αὐτοὶ θυσιάζουσιν ἐν τοῖς κήποις, καὶ θυμιῶσιν ἐπὶ ταῖς
πλίνθοις τοῖς δαιμονίοις,
4 * ἃ οὐκ ἔστι. καὶ ἐν τοῖς μνήμασι ἐν τοῖς σπηλαίοις κοι-
μῶνται διὰ ἐνύπνια, οἱ ἔσθοντες κρέα ὕεια καὶ ζωμὸν θυ-
σιῶν, μεμολυσμένα πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν.
5 * οἱ λέγοντες, πόρρω ἀπ' ἐμοῦ, μὴ ἐγγίσῃς μοι, ὅτι κα-
θαρός εἰμι. οὗτος καπνὸς τοῦ θυμοῦ μου. πῦρ καίεται ἐν αὐ-
τῷ πάσας τὰς ἡμέρας.
6 * ἰδοὺ γέγραπται ἐνώπιόν μου, οὐ σιωπήσω ἕως ἂν ἀ-
ποδῶ καὶ ἀνταποδώσω εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν τὰς ἁμαρ-
τίας αὐτῶν,
7 * καὶ τῶν πατέρων αὐτῶν, λέγει κύριος. οἳ ἐθυμίασαν
ἐπὶ τῶν ὀρέων, καὶ ἐπὶ τῶν βουνῶν ὠνείδισάν με, ἀποδώ-
σω τὰ ἔργα αὐτῶν εἰς τὸν κόλπον αὐτῶν·
8 * οὕτως λέγει κύριος, ὃν τρόπον εὑρεθήσεται ὁ ῥὼξ ἐν
τῷ βότρυϊ, καὶ ἐροῦσι, μὴ λυμήνῃ αὐτὸν ὅτι εὐλογία ἐ-
στὶν ἐν αὐτῷ, οὕτως ποιήσω ἕνεκεν τοῦ δουλεύοντός μοι, τού-
του ἕνεκεν οὐ μὴ ἀπολέσω πάντας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et nunc Domine tā multæ sunt miserationes tuæ in nos, quàm patris in filios: nos sumus lutum, tu verò nos condidisti: & opus potentiæ
tuæ sumus omnes nos. 8 Ne irascaris in nos Domine supra modum, neque perpetuò recorderis delictorum: en tibi apertum est nos
omnes populum tuum esse. 9 Ciuitates sanctitatis tuæ factæ sunt in desertum: Sion in desertum redacta est; Ierusalem desolata est.
10 Domus sanctuarij nostri & laudabilia nostra, & locus in quo seruierunt coram te patres nostri, facta sunt in incendium ignis; & om-
nis domus nostra desiderabilis facta est in desolationem. 11 Nunquid super his confortaberis Domine? Tu enim das terminum im-
piis, qui subiiciunt nos vsque nimis.

CAP. LXV.

INterrogatus sum in verbo meo ab iis qui antè non interrogabant à facie mea: quæsiui doctrinam legis ab iis qui antè non quærebant ti-
morem mei. Dixi, Ecce ego interrogatus sum semper tota die à populo, qui non orabat in nomine meo. 2 Misi enim prophetas meos
omni die ad populum rebellem, qui ambulat in via non recta, post cogitationes suas; 3 Populum qui iam prouocat ad iracundiam coram
me Verbum meum semper. In hortis sacrificant idolis, & adolent aromata super lateres. 4 Qui habitant in domibus quæ ædificantur de
puluere sepulchrorum, & cum cadaueribus filiorum hominum morantur: qui comedunt carnem suillam: & ius immundum est in vasis eo-
rum. 5 Qui dicunt: Accede illuc, non appropinques ad me, quia purior te sum. Furor istorum est sicut fumus ante me; vltio eorum erit in
gehenna, vbi ignis ardet omni die. 6 Ecce scriptum est coram me: nō dabo eis terminum in vita, sed reddam eis vltionem peccatorum ip-
sorum, & tradam morti secundæ corpora eorum. 7 Peccata vestra & peccata patrum vestrorum simul manifesta sunt coram me, dicit Do-
minus: qui adoleuerunt thymiamata super montes, & super colles probro me affecerunt. Itaque dabo mercedem factorum ipsorum princi-
pio in sinum ipsorum. 8 Sic dicit Dominus: Sicut inuentus est Noë iustus in generatione diluuij, & dixi quòd non disperderem illum, vt
suscitarem seculum ab eo; sic faciam propter seruos meos iustos, vt non disperdam omnia.

9 וְהוֹצֵאתִי מִיַּעֲקֹב זֶרַע וּמִֽיהוּדָה יוֹרֵשׁ הָרָי וִירֵשׁוּהָ
בְחִירַי וַעֲבָדַי יִשְׁכְּנוּ־שָׁמָּה׃
10 וְהָיָה הַשָּׁרוֹן לִנְוֵה־צֹאן וְעֵמֶק עָכוֹר לְרֵבֶץ בָּקָר
לְעַמִּי אֲשֶׁר דְּרָשׁוּנִי׃
11 וְאַתֶּם עֹזְבֵי יְהוָה הַשְּׁכֵחִים אֶת־הַר קָדְשִׁי
הַעֹרְכִים לַגַּד שֻׁלְחָן וְהַמְמַלְאִים לַמְנִי מִמְסָךְ׃
12 וּמָנִיתִי אֶתְכֶם לַחֶרֶב וְכֻלְּכֶם לַטֶּבַח תִּכְרָעוּ יַעַן
קָרָאתִי וְלֹא עֲנִיתֶם דִּבַּרְתִּי וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וַתַּעֲשׂוּ
הָרַע בְּעֵינַי וּבַאֲשֶׁר לֹא־חָפַצְתִּי בְּחַרְתֶּם׃
13 לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה עֲבָדַי יֹאכֵלוּ
וְאַתֶּם תִּרְעָבוּ הִנֵּה עֲבָדַי יִשְׁתּוּ וְאַתֶּם תִּצְמָאוּ הִנֵּה
עֲבָדַי יִשְׂמָחוּ וְאַתֶּם תֵּבֹשׁוּ׃
14 הִנֵּה עֲבָדַי יָרֹנּוּ מִטּוּב לֵב וְאַתֶּם תִּצְעֲקוּ מִכְּאֵב
לֵב וּמִשֵּׁבֶר רוּחַ תְּיֵלִילוּ׃
15 וְהִנַּחְתֶּם שִׁמְכֶם לִשְׁבוּעָה לִבְחִירַי וֶהֱמִיתְךָ אֲדֹנָי
יְהוִה וְלַעֲבָדָיו יִקְרָא שֵׁם אַחֵר׃
16 אֲשֶׁר הַמִּתְבָּרֵךְ בָּאָרֶץ יִתְבָּרֵךְ בֵּאלֹהֵי אָמֵן
וְהַנִּשְׁבָּע בָּאָרֶץ יִשָּׁבַע בֵּאלֹהֵי אָמֵן כִּי נִשְׁכְּחוּ
הַצָּרוֹת הָרִאשֹׁנוֹת וְכִי נִסְתְּרוּ מֵעֵינָי׃
17 כִּי־הִנְנִי בוֹרֵא שָׁמַיִם חֲדָשִׁים וָאָרֶץ
חֲדָשָׁה וְלֹא תִזָּכַרְנָה הָרִאשֹׁנוֹת וְלֹא תַעֲלֶינָה
עַל־לֵב׃
18 כִּי־אִם־שִׂישׂוּ וְגִילוּ עֲדֵי־עַד אֲשֶׁר אֲנִי בוֹרֵא
כִּי הִנְנִי בוֹרֵא אֶת־יְרוּשָׁלִַם גִּילָה וְעַמָּהּ
מָשׂוֹשׂ׃
19 וְגַלְתִּי בִירוּשָׁלִַם וְשַׂשְׂתִּי בְעַמִּי וְלֹא־יִשָּׁמַע בָּהּ
עוֹד קוֹל בְּכִי וְקוֹל זְעָקָה׃
20 לֹא־יִהְיֶה מִשָּׁם עוֹד עוּל יָמִים וְזָקֵן אֲשֶׁר לֹא־
יְמַלֵּא אֶת־יָמָיו כִּי הַנַּעַר בֶּן־מֵאָה שָׁנָה יָמוּת
וְהַחוֹטֶא בֶּן־מֵאָה שָׁנָה יְקֻלָּל׃

9 * Et educam de Iacob semen, & de Iu-
da possidentem montes meos. & hęredita
bunt eam electi mei, & serui mei habita-
10 bunt ibi. *Et erunt campestria in cau-
las gregum, & vallis Achor in in cubile ar-
mentorum populo meo, qui requisierunt
11 me. * Et vos qui dereliquistis Dominum,
qui obliti estis montē sanctum meum; qui
ponitis fortunæ mensam, & libatis super
12 eam: * Numerabo vos in gladio, & om-
nes in cæde corruetis; pro eo quòd vocaui,
& non respondistis; locutus sum, & non
audistis: & faciebatis malū in oculis meis,
& quæ nolui elegistis.
13 * Propter hoc hæc dicit dominus Deus:
C Ecce serui mei comedent, & vos esurietis.
ecce serui mei bibent, & vos sitietis. ec-
ce serui mei lætabuntur, & vos confunde-
mini.
14 * Ecce serui mei laudabunt præ exulta-
tione cordis, & vos clamabitis præ dolore
cordis, & prę cōtritione spiritus vlulabitis.
15 * Et dimittetis nomen vestrum in iura-
mentum electis meis. Et interficiet te Do-
minus Deus, & seruos suos vocabit no-
mine alio.
16 *In quo qui benedictus est super terram,
benedicetur in Deo, amen. & qui iurat in
terra, iurabit in Deo, amen. Quia obliuio-
ni traditę sunt angustię priores, & quia ab-
sconditæ sunt ab oculis meis.
17 * Ecce enim ego creo cælos nouos, &
terram nouam; & non erunt in memoria
priora, & non ascendent super corde:
18 * Sed gaudebitis & exultabitis vsque in
sempiternum in his quæ ego creo: quia ec-
ce ego creo Hierusalem exultationem, &
populum eius gaudium.
19 * Et exultabo in Hierusalem, & gaude-
bo in populo meo, & non audietur in ea
vltrà vox fletus & vox clamoris.
20 * Non erit ibi amplius infans dierum,
D & senex qui non impleat dies suos: quo-
niam puer centum annorum morietur,
& peccator centum annorum maledictus
erit.

תרגום יונתן

9 וְאַפֵּיק מִיַּעֲקֹב זַרְעָא וּמִיהוּדָה יָרֵת טוּרַי וְיַחְסְנוּנַהּ בְּחִירַי וְעַבְדֵי צַדִּיקַיָּא יִשְׁרוּן תַּמָּן׃ 10 וִיהֵי שָׁרוֹנָא לְבֵית
מִשְׁרֵי עֶדְרִין דְּעָאן וּמֵישַׁר עָכוֹר לְבֵית אַרְבָּעָה בַּקְרָן דְּתוֹרִין לְעַמִּי דִּתְבַעוּ דַּחְלְתִי׃ 11 וְאַתּוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל שְׁבַקְתּוּן פָּלְחָנָא דַּיְיָ
אִתְנְשֵׁיתוּן יַת פָּלְחַן טוּרָא דְקֻדְשִׁי דִּמְסַדְּרִין לְטַעֲוָן פָּתוֹרִין וּמְמַזְגִין לְדַחְלָתְהוֹן זַגְנִין׃ 12 וְאֶמְסַר יַתְכוֹן לְחַרְבָּא וְכֻלְּכוֹן לְקַטְלָא
תִּתְמַסְרוּן חֲלָף דִּשְׁלַחִית נְבִיאַיָּא וְלָא תַבְתּוּן אִתְנַבִּיו וְלָא קַבֵּלְתּוּן וַעֲבַדְתּוּן דְּבִישׁ קֳדָמַי וּבִדְלָא צְבֵינָא אִתְרְעֵיתוּן׃ 13 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ
אֱלֹהִים הָא עַבְדֵי צַדִּיקַיָּא יֵיכְלוּן וְאַתּוּן רַשִׁיעַיָּא תִּכְפְּנוּן הָא עַבְדֵי צַדִּיקַיָּא יִשְׁתּוּן וְאַתּוּן רַשִׁיעַיָּא תִּצְחוּן הָא עַבְדֵי צַדִּיקַיָּא יֶחְדוּן וְאַתּוּן רַשִׁיעַיָּא
תִּבְהֲתוּן׃ 14 הָא עַבְדֵי צַדִּיקַיָּא יְשַׁבְּחוּן מִטּוּב לֵב וְאַתּוּן תְּצַוְחוּן מִכְּאֵב לֵב וּמִתְּבַר רוּחַ תְּיַלְּלוּן׃
15 וְתִשְׁבְּקוּן שׁוּמְכוֹן לְקִיָּמָא לִבְחִירַי וִימִיתְכוֹן יְיָ אֱלֹהִים מוֹתָא תִנְיָנָא וּלְעַבְדוֹהִי צַדִּיקַיָּא יִקְרֵי שְׁמָא אָחֳרָנָא׃
16 דִּמְבָרֵךְ בְּאַרְעָא יְבָרֵךְ בֶּאֱלָהָא קַיָּמָא וְדִמְקַיֵּים בְּאַרְעָא יְקַיֵּים בֶּאֱלָהָא קַיָּמָא אֲרֵי יִתְנַשְׁיָן עָקָתָא קַדְמָיָתָא וַאֲרֵי מִסַּתְּרָן מִן קֳדָמַי׃
17 אֲרֵי הָא אֲנָא בָרֵי שְׁמַיָּא דִּי חַדְתָּן וְאַרְעָא חַדְתָּא וְלָא יִדְּכְרָן קַדְמָיָתָא וְלָא יִתַּסְקָן עַל לֵב׃
18 אֱלָהֵן יֶחְדוּן וִיבוּעוּן בְּעָלַם עָלְמַיָּא דַאֲנָא בָרֵי אֲרֵי הָא אֲנָא בָרֵי יַת יְרוּשְׁלֵם בֵּיעָא וְעַמַּהּ חָדֵי׃
19 וְאֶבוּעַ בִּירוּשְׁלֵם וְיֶחְדוּן בַּהּ עַמִּי וְלָא יִשְׁתְּמַע בַּהּ עוֹד קָל דְּבָכַן וְקָל דִּמְצַוְחִין׃
20 וְלָא יְהֵי מִתַּמָּן עוֹד יָנִיק יוֹמִין וְסָבָא דְּלָא יַשְׁלֵם יַת יוֹמוֹהִי אֲרֵי דְּחַיָּב עוּלֵים בַּר מְאָה שְׁנִין יְהֵי מָאִית וְדִי חָטֵי בַּר מְאָה שְׁנִין יִתְרַךְ׃

9 * καὶ ἐξάξω τὸ ἐξ ἰακὼβ σπέρμα καὶ τὸ ἐξ ἰούδα, καὶ κληρονομήσει τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου. καὶ κληρονομήσουσιν οἱ ἐκλεκτοί μου καὶ οἱ δοῦλοί μου, καὶ κατοικήσουσιν ἐκεῖ.

10 * καὶ ἔσονται ἐν τῷ δρυμῷ ἐπαύλεις ποιμνίων, καὶ φάραγξ ἀχὼρ εἰς ἀνάπαυσιν βουκολίων τῷ λαῷ μου, οἳ ἐζήτησάν με.

11 * ὑμεῖς δὲ οἱ ἐγκαταλιπόντες με, καὶ ἐπιλανθανόμενοι τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, καὶ ἑτοιμάζοντες τῷ δαίμονι τράπεζαν, καὶ πληροῦντες τῇ τύχῃ κέρασμα,

12 * ἐγὼ παραδώσω ὑμᾶς εἰς μάχαιραν. πάντες ἐν σφαγῇ πεσεῖσθε, ὅτι ἐκάλεσα ὑμᾶς, καὶ οὐχ ὑπηκούσατε· ἐλάλησα, καὶ παρηκούσατε, καὶ ἐποιήσατε τὸ πονηρὸν ἐναντίον μου, καὶ ἃ οὐκ ἐβουλόμην ἐξελέξασθε·

13 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ οἱ δουλεύοντές μοι φάγονται, ὑμεῖς δὲ πεινάσετε. ἰδοὺ οἱ δουλεύοντές μοι πίονται, ὑμεῖς δὲ διψήσετε. ἰδοὺ οἱ δουλεύοντές μοι εὐφρανθήσονται, ὑμεῖς δὲ αἰσχυνθήσεσθε.

14 * ἰδοὺ οἱ δουλεύοντές μοι ἀγαλλιάσονται ἐν εὐφροσύνῃ, ὑμεῖς δὲ κεκράξεσθε διὰ τὸν πόνον τῆς καρδίας ὑμῶν, καὶ ἀπὸ συντριβῆς πνεύματος ὑμῶν ὀλολύξετε.

15 * καταλείψετε γὰρ τὸ ὄνομα ὑμῶν εἰς πλησμονὴν τοῖς ἐκλεκτοῖς μου. ὑμᾶς δὲ ἀνελεῖ κύριος, τοῖς δὲ δουλεύουσί μοι κληθήσεται ὄνομα καινόν,

16 * ὃ εὐλογηθήσεται ἐπὶ τῆς γῆς. εὐλογήσουσι γὰρ τὸν θεὸν τὸν ἀληθινόν· καὶ οἱ ὀμνύοντες ἐπὶ τῆς γῆς, ὀμοῦνται τὸν θεὸν τὸν ἀληθινόν· ἐπιλήσονται γὰρ τὴν θλίψιν αὐτῶν τὴν πρώτην, καὶ οὐκ ἀναβήσεται ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν.

17 * ἔσται γὰρ ὁ οὐρανὸς καινὸς καὶ ἡ γῆ καινή, καὶ οὐ μὴ μνησθῶσι τῶν προτέρων, οὐδ᾽ οὐ μὴ ἐπέλθῃ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν·

18 * ἀλλ᾽ εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίαμα εὑρήσουσιν ἐν αὐτῇ. ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ ἀγαλλίαμα ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν μου εὐφροσύνην.

19 * καὶ ἀγαλλιάσομαι ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ λαῷ μου. καὶ οὐκ ἔτι μὴ ἀκουσθῇ ἐν αὐτῇ φωνὴ κλαυθμοῦ, οὐδὲ φωνὴ κραυγῆς·

20 * οὐδ᾽ οὐ μὴ γένηται ἔτι ἄωρος καὶ πρεσβύτης ὃς οὐκ ἐμπλήσει τὸν χρόνον αὐτοῦ. ἔσται γὰρ ὁ νέος ἑκατὸν ἐτῶν, ὁ δὲ ἀποθνήσκων ἁμαρτωλὸς ἑκατὸν ἐτῶν, καὶ ἐπικατάρατος ἔσται.

Et educam quod de Iacob semen & ex Iu- 9
da, & hæreditabit montem sanctum meum. &
hæreditabunt electi mei & serui mei, & habi-
tabunt ibi.
Et erunt in sylua ouilia gregum, & vallis 10
Achor in requiem armentorum populo meo, qui
requisierunt me.
Vos autē relinquentes me, & obliti mon- 11
tis sancti mei, & parantes dæmoni mensam,
& implentes fortunæ potionem,
ego tradam vos in gladium: omnes in cæde 12
cadetis: quia vocaui vos, & non audistis, locu-
tus sum, & contempsistis; & fecistis malum in
conspectu meo, & quæ non volebam elegistis.
Propter hoc hæc dicit Dominus: Ecce ser- 13
uientes mihi comedent, vos autem esurietis. ec-
ce seruientes mihi bibent, vos autem sitietis.
ecce seruientes mihi gaudebunt, vos autem con-
fundemini. Ecce seruientes mihi exul- 14
tabunt in gaudio, vos autem clamabitis propter
dolorem cordis vestri, & à contritione spiritus
vestri vlulabitis.
Relinquetis enim nomen vestrum in sa- 15
turitatem electis meis. vos autem interficiet
Dominus: at seruientibus mihi vocabitur no-
men nouum:
Quod benedicetur super terram. benedi- 16
cent enim Deum verum, & iurantes super ter-
ram, iurabunt Deum verum. obliuiscentur e-
nim tribulationis suæ primæ, & non ascen-
det super cor eorum.
Erit enim cælum nouum & terra noua, et 17
non recordabuntur priorum, neque veniet su-
per cor eorum:
Sed gaudium & exultationem inuenient 18
in ea. quia ecce ego facio exultationem Hierusa-
lem, & super populum meum lætitiam.
Et exultabo super Hierusalem, & lætabor 19
super populo meo. & non vltrà audietur in ea
vox fletus, neque vox clamoris:
Neque fiet vltrà immaturus & senex, 20
qui non impleat tempus suum. erit enim infans
centum annorum, at moriens peccator centum
annorum, & maledictus erit.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Et educam de Iacob semen, & de Iuda possidentem montes meos: & hæreditabunt eam electi mei, & serui mei iusti habitabunt ibi.
10 Et erit Saronitis mansio in domum mansionis gregum ouium, & vallis Achor in domum accubationis armentorum boum, populo meo qui quæsierunt timorem mei.
11 Vos autem domus Israel dereliquistis cultum Domini; obliti estis culturæ montis sancti mei: qui ordinatis idolis mensas, & libatis diis eorum libationes.
12 Et tradam vos gladio, & omnes vos occisioni trademini, pro eo quòd misi Prophetas, & non estis conuersi: prophetauerunt, & non obedistis; & fecistis quod malum est coram me; & quod nolui, elegistis.
13 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce serui mei iusti comedent, & vos impij esurietis: ecce serui mei iusti bibent, & vos impij sitietis. ecce serui mei iusti lætabuntur, & vos impij confundemini.
14 Ecce serui mei iusti laudabunt præ hilaritate cordis; & vos clamabitis præ dolore cordis, & præ contritione spiritus vlulabitis.
15 Et dimittetis nomen vestrum in iuramentum electis meis: & interficiet vos Dominus Deus morte secunda, & seruos suos iustos vocabit nomine alio.
16 Qui benedicetur in terra, benedicetur in Deo viuo; & qui iurauerit in terra, iurabit in Deo viuo: quia obliuioni traditæ sunt angustiæ priores, & quia occultatæ sunt à facie mea.
17 Quia ecce ego creo cælos nouos & terram nouam: & non erunt in memoria priora, neque ascendent super cor.
18 Sed gaudebunt & exultabunt in seculo seculorum quod ego creabo: quia ecce ego creo Ierusalem exultationem, & populum eius gaudium.
19 Et exultabo in Ierusalem, & gaudebunt in ea populus meus: & non audietur in ea vltrà vox flentium & vox clamantium.
20 Et non erit ibi amplius infans dierum, & senex qui non impleat dies suos. quoniam puer qui deliquerit ætate centum annorum, morietur; & qui peccauerit ætate centum annorum, exulabit.

21 * וּבָנוּ בָתִּים וְיָשָׁבוּ וְנָטְעוּ כְרָמִים וְאָכְלוּ
פִּרְיָם ׃
22 * לֹא יִבְנוּ וְאַחֵר יֵשֵׁב לֹא יִטְּעוּ וְאַחֵר יֹאכֵל כִּי כִימֵי
הָעֵץ יְמֵי עַמִּי וּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם יְבַלּוּ בְחִירָי ׃
23 * לֹא יִיגְעוּ לָרִיק וְלֹא יֵלְדוּ לַבֶּהָלָה כִּי זֶרַע בְּרוּכֵי
יְהוָה הֵמָּה וְצֶאֱצָאֵיהֶם אִתָּם ׃
24 * וְהָיָה טֶרֶם יִקְרָאוּ וַאֲנִי אֶעֱנֶה עוֹד הֵם מְדַבְּרִים
וַאֲנִי אֶשְׁמָע ׃
25 * זְאֵב וְטָלֶה יִרְעוּ כְאֶחָד וְאַרְיֵה כַּבָּקָר יֹאכַל־תֶּבֶן
וְנָחָשׁ עָפָר לַחְמוֹ לֹא־יָרֵעוּ וְלֹא־יַשְׁחִיתוּ בְּכָל־הַר
קָדְשִׁי אָמַר יְהוָה ׃

סו

1 * כֹּה אָמַר יְהוָה הַשָּׁמַיִם כִּסְאִי וְהָאָרֶץ הֲדֹם
רַגְלָי אֵי־זֶה בַיִת אֲשֶׁר תִּבְנוּ־לִי וְאֵי־זֶה מָקוֹם
מְנוּחָתִי ׃
2 * וְאֶת־כָּל־אֵלֶּה יָדִי עָשָׂתָה וַיִּהְיוּ כָל־אֵלֶּה נְאֻם־
יְהוָה וְאֶל־זֶה אַבִּיט אֶל־עָנִי וּנְכֵה־רוּחַ וְחָרֵד
עַל־דְּבָרִי ׃
3 * שׁוֹחֵט הַשּׁוֹר מַכֵּה־אִישׁ זוֹבֵחַ הַשֶּׂה עֹרֵף כֶּלֶב
מַעֲלֵה מִנְחָה דַּם־חֲזִיר מַזְכִּיר לְבֹנָה מְבָרֵךְ
אָוֶן גַּם־הֵמָּה בָּחֲרוּ בְּדַרְכֵיהֶם וּבְשִׁקּוּצֵיהֶם נַפְשָׁם
חָפֵצָה ׃
4 * גַּם־אֲנִי אֶבְחַר בְּתַעֲלֻלֵיהֶם וּמְגוּרֹתָם אָבִיא
לָהֶם יַעַן קָרָאתִי וְאֵין עוֹנֶה דִּבַּרְתִּי וְלֹא שָׁמֵעוּ
וַיַּעֲשׂוּ הָרַע בְּעֵינַי וּבַאֲשֶׁר לֹא־חָפַצְתִּי בָּחָרוּ ׃
5 * שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה הַחֲרֵדִים אֶל־דְּבָרוֹ אָמְרוּ
אֲחֵיכֶם שֹׂנְאֵיכֶם מְנַדֵּיכֶם לְמַעַן שְׁמִי יִכְבַּד יְהוָה
וְנִרְאֶה בְשִׂמְחַתְכֶם וְהֵם יֵבֹשׁוּ ׃
6 * קוֹל שָׁאוֹן מֵעִיר קוֹל מֵהֵיכָל קוֹל יְהוָה מְשַׁלֵּם
גְּמוּל לְאֹיְבָיו ׃

21 * Et ędificabunt domos,& habitabunt;
& plantabunt vineas,& comedent fructus
22 earum.*Non ædificabunt,& alius habitabit;
non plantabunt,& alius comedet. Secundùm
enim dies ligni erunt dies populi
mei,& opera manuum eorũ inueterabunt.
23 Electi mei*non laborabunt fruſtrà,neq; generabunt
in conturbatione,quia ſemẽ benedictorum
Domini eſt,& nepotes eorum
24 cum eis. *Eritque antequàm clament,ego
exaudiam; adhuc illis loquentibus,ego au-
25 diam. *Lupus & agnus paſcentur ſimul,&
leo vt bos comedet paleas,& ſerpenti puluis
panis eius.Non nocebunt neque occident
in omni monte ſancto meo, dicit
Dominus.

CAP. LXVI.

1 HÆc dicit Dominus: Cælũ ſedes mea,
A terra autem ſcabellum pedum meorum.
quæ eſt iſta domus quam ędificabitis
mihi? & quis iſte locus requietionis meæ?
2 * Omnia hæc manus mea fecit,& facta
ſunt vniuerſa iſta,dicit Dominus.ad quem
autem reſpiciam, niſi ad pauperculum &
contritum ſpiritu,& trementem ſermones
3 meos? * Qui immolat bouem,quaſi qui
interficiat virum. qui mactat pecus, quaſi
qui excerebret canem. qui offert oblationem,
quaſi qui ſanguinem ſuillum offerat.
B qui recordatur thuris, quaſi qui benedicat
idolo. Hæc omnia elegerunt in viis ſuis,&
in abominationibus ſuis anima eorum
4 delectata eſt. * Vndè & ego eligam
illuſiones eorum, & quæ timebant adducam
eis: quia vocaui, & non erat qui reſponderet;
locutus ſum,& non audierunt.
feceruntque malum in oculis meis,& quæ
nolui elegerunt.
5 * Audite verbum Domini,qui tremitis
ad verbum eius. Dixerunt fratres veſtri odientes
vos,& abiicientes propter nomen
meum; Glorificetur Dominus,& videbimus
in lætitia veſtra: ipſi autem confun-
6 dentur. * Vox populi de ciuitate,vox de
templo,vox Domini reddentis retributionem
inimicis ſuis.

תרגום יונתן

21 וְיִבְנוּן בָּתִּין וְיִתְּבוּן וְיִצְבוּן כַּרְמִין וְיֵיכְלוּן אִבְּהוֹן ׃ 22 לָא יִבְנוּן וְאָחֳרָנִין יִתְּבוּן לָא יִצְבוּן וְאָחֳרָנִין יֵיכְלוּן אֲרֵי כְּיוֹמֵי אִילַן חַיַּיָא יוֹמֵי
עַמִּי וְעוֹבַד יְדֵיהוֹן יְבַלּוּן בְּחִירָי ׃ 23 לָא יְהֲלוּן לְרֵיקָן וְלָא יְרַבּוּן לְמוֹתָא אֲרֵי זַרְעָא דְבִרְכְתָא דַייָ אִנּוּן וּבְנֵי בְנֵיהוֹן עִמְּהוֹן ׃ 24 וִיהֵי עַד
לָא יְצַלּוּן קֳדָמַי וַאֲנָא אֲקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן עַד לָא יִבְעוֹן מִן קֳדָמַי וַאֲנָא אֲקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן ׃ 25 דִּיבָא וְאִמְּרָא יִרְעוֹן כַּחֲדָא וְאַרְיָא כְּתוֹרָא
יֵיכוּל תִּבְנָא וְחִוְיָא עַפְרָא מְזוֹנֵיהּ לָא יַבְאֲשׁוּן וְלָא יְחַבְּלוּן בְּכָל טוּרָא דְקֻדְשִׁי אֲמַר יְיָ ׃

סו

1 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ שְׁמַיָא כָּרְסֵי יְקָרִי וְאַרְעָא כְּבֵשׁ קֳדָמַי אֵידֵין בֵּיתָא דְתִבְנוּן קֳדָמַי וְאֵידֵין אֲתַר בֵּית אַשְׁכָּנַת שְׁכִנְתִּי ׃ 2 וְיַת כָּל אִלֵּין
גְּבוּרְתִי עֲבָדַת הֲלָא הֲוָאָה כָּל אִלֵּין אֲמַר יְיָ וּבְרֵין רַעֲוָא קֳדָמַי לְאִסְתַּכָּלָא בֵיהּ בְּדַעַנְוְתָן וּמַכִּיךְ רוּחָא וּמִשְׁתַּנֵּי לְקַבָּלָא פִּתְגָמַי ׃ 3 נָכֵס תּוֹרָא
כְּקָטֵל גְּבַר דָּבַח אִמַּר כְּנָקֵף כַּלְבָּא מַסֵּיק דַּם קָרְבַּן דַּם חֲזִירָא קָרְבַּן מַתְּנָתְהוֹן מַתְּנַת אוֹנָס אַף אִנּוּן אִתְרְעִיוּ בְּאָרְחָתְהוֹן וּבְשִׁקּוּצֵיהוֹן נַפְשְׁהוֹן
אִתְרְעִיַת ׃ 4 אַף אֲנָא אֶצְבֵּי בְּתַבְרְהוֹן וּמִמָּה דְּיִצְפּוּ לָא יִשְׁתֵּיזְבוּן חֲלַף דְּשַׁלְחֵית נְבִיַּי וְלָא תָבוּ אִתְנַבִּיוּ וְלָא קַבִּילוּ וַעֲבַדוּ דְּבִישׁ קֳדָמַי
וּבִדְלָא צְבֵינָא אִתְרְעִיוּ ׃
5 קַבִּילוּ פִּתְגָמָא דַייָ צַדִּיקַיָּא דְמִשְׁתַּנַּן לְקַבָּלָא פִּתְגָמֵי רְעוּתֵיהּ אָמְרִין אֲחֵיכוֹן סָנְאֵיכוֹן מְרַחֲקֵיכוֹן בְּדִיל שְׁמִי יִסְגֵּי יְקָרָא דַייָ וְנֶחֱזֵי בְּחֶדְוַתְכוֹן
וְאִנּוּן יִבְהֲתוּן ׃ 6 קָל אִתְרְגוֹשָׁא מִקַּרְתָּא יְרוּשְׁלֶם קָלָא מֵהֵיכְלָא קָלָא דַייָ דִּמְשַׁלֵּם גְּמֻלָא לְבַעֲלֵי דְבָבוֹהִי ׃

Et ædificabunt domos, & ipsi inhabita- 21
bunt; & plantabunt vineas, & ipsi comedent
fructus earum, & vinum bibent:
Et non ædificabunt. & alij habitabunt, et 22
non plantabunt, & alij comedent. secundùm e-
nim dies ligni vitæ erunt dies populi mei. opera
manuum suarum inueterascent, at electi mei
non laborabunt in vanum, neque filios ge- 23
nerabunt in maledictionem. quia semen benedi-
ctum à Deo est, & nepotes eorum cum eis.
Et erit antequàm clament ipsi, ego exau- 24
diam eos: adhuc loquentibus illis, dicã, Quid est?
Tunc lupi & agni pascentur simul; & leo 25
quasi bos comedet paleas, & serpens terram
quasi panem. non nocebunt, neque corrumpent
in monte sancto meo, dicit Dominus.

CAP. LXVI.

SIc dicit Dominus: Cælum mihi sedes: at ter- 1
ra scabellum pedum meorum. qualem domum
ædificabitis mihi, aut qualis locus requiei meæ?
Omnia enim hæc fecit manus mea, & sunt 2
mea omnia ista, dicit Dominus. Et super quem
respiciam, nisi super humilem, quietum, & tre-
mentem sermones meos?
At iniquus immolans mihi vitulum qua- 3
si percutiens virum, & sacrificans de grege,
quasi occidens canem. at offerens similam quasi
sanguinem suillum: dans thus in memoriale,
quasi blasphemus. & ipsi elegerunt vias suas
& abominationes suas, quas anima ipsorum
voluit.
Et ego eligam illusiones eorum, & peccata 4
eorum retribuam eis: quia vocaui eos, & non
audierunt me: locutus sum, & non audierunt;
& fecerunt malum in conspectu meo, & quæ
non volebam elegerunt.
Audite verbum Domini trementes ser- 5
monem eius. dicite fratribus vestris odientibus
vos & abominantibus, vt nomen Domini glo-
rificetur, & appareat in lætitia eorum, & illi
confundentur.
Vox clamoris de ciuitate, vox de templo, 6
vox Domini retribuentis aduersariis.

21 καὶ οἰκοδομήσουσιν οἰκίας, καὶ αὐτοὶ ἐνοικήσουσι καὶ
καταφυτεύσουσιν ἀμπελῶνας, καὶ αὐτοὶ φάγονται γεννή-
ματα αὐτῶν, καὶ τὸν οἶνον πίονται,
22 καὶ οὐ μὴ οἰκοδομήσουσι. καὶ ἄλλοι ἐνοικήσουσι, καὶ
οὐ μὴ φυτεύσωσι, καὶ ἄλλοι φάγονται. κατὰ γὰρ τὰς ἡμέ-
ρας τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς ἔσονται αἱ ἡμέραι τοῦ λαοῦ μου. ἔργα
τῶν χειρῶν αὐτῶν παλαιώσουσιν, οἱ γὰρ ἐκλεκτοί μου
23 οὐ κοπιάσουσιν εἰς κενόν, οὐδὲ τεκνοποιήσουσιν εἰς κα-
τάραν. ὅτι σπέρμα εὐλογημένον ὑπὸ θεοῦ ἐστι, καὶ τὰ ἔκ-
γονα αὐτῶν μετ᾽ αὐτῶν.
24 καὶ ἔσται πρὶν ἢ κεκράξαι αὐτούς, ἐγὼ ἐπακούσομαι
αὐτῶν· ἔτι λαλούντων αὐτῶν ἐρῶ, τί ἐστι;
25 τότε λύκοι καὶ ἄρνες βοσκηθήσονται ἅμα, καὶ λέων ὡς βοῦς
φάγεται ἄχυρα, καὶ ὄφις γῆν ὡς ἄρτον· οὐκ ἀδικήσουσιν, οὐδὲ
λυμανοῦνται ἐπὶ τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ μου, λέγει κύριος.

ξϛ´.

1 Οὕτως λέγει κύριος, ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ
γῆ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν μου. ποῖον οἶκον οἰκοδομήσετέ
μοι, ἢ ποῖος τόπος τῆς καταπαύσεώς μου;
2 πάντα γὰρ ταῦτα ἐποίησεν ἡ χείρ μου, καὶ ἔστιν ἐμὰ
πάντα ταῦτα, λέγει κύριος. καὶ ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω,
ἀλλ᾽ ἢ ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντα τοὺς λό-
γους μου;
3 ὁ δὲ ἄνομος ὁ θύων μοι μόσχον ὡς ὁ τύπτων ἄνδρα,
καὶ ὁ θυσιάζων ἐκ ποιμνίου, ὡς ἀποκτείνων κύνα. ὁ δὲ ἀ-
ναφέρων σεμίδαλιν ὡς αἷμα ὕειον· ὁ διδοὺς λίβανον εἰς μνη-
μόσυνον, ὡς βλάσφημος. καὶ αὐτοὶ ἐξελέξαντο τὰς ὁ-
δοὺς αὐτῶν καὶ τὰ βδελύγματα αὐτῶν, ἃ ἡ ψυχὴ αὐτῶν
4 ἠθέλησεν. καὶ ἐγὼ ἐκλέξομαι ἐμπαίγματα αὐ-
τῶν, καὶ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἀνταποδώσω αὐτοῖς, ὅτι
ἐκάλεσα αὐτοὺς καὶ οὐχ ὑπήκουσάν μου, ἐλάλησα καὶ
οὐκ ἤκουσαν, καὶ ἐποίησαν τὸ πονηρὸν ἐναντίον μου, καὶ ἃ
οὐκ ἐβουλόμην ἐξελέξαντο.
5 ἀκούσατε λόγον κυρίου οἱ τρέμοντες τὸν λόγον αὐτοῦ.
εἴπατε ἀδελφοῖς ὑμῶν τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ βδελυσσο-
μένοις, ἵνα τὸ ὄνομα κυρίου δοξασθῇ καὶ ὀφθῇ ἐν τῇ εὐ-
φροσύνῃ αὐτῶν, καὶ ἐκεῖνοι αἰσχυνθήσονται.
6 φωνὴ κραυγῆς ἐκ πόλεως, φωνὴ ἐκ ναοῦ, φωνὴ κυ-
ρίου ἀνταποδιδόντος τοῖς ἀντικειμένοις.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Et ædificabunt domos & habitabunt: & plantabunt vineas, & comedent fructus earum. [22] Non ædificabunt, & alij habitabunt; non
plantabunt, & alij comedent: quoniam sicut dies arboris vitæ erunt dies populi mei: & opus manuum suarum inueterabunt electi mei.
[23] Non laborabunt in vanum, neque nutrient ad mortem; quoniam semen, cui benedixit Dominus, sunt, & filij filiorum suorum cum eis.
[24] Et erit antequàm orent coram me, & ego suscipiam orationem eorum; & antequam deprecentur à facie mea, ego exaudiam orationẽ,
& deprecationem eorum. [25] Lupus & agnus pascentur simul, & leo sicut bos comedet paleam: & serpentis puluis erit panis eius. non
malè facient, neque nocebunt in omni monte sancto meo, dicit Dominus. CAP. LXVI.
SIc dicit Dominus: Cæli sunt solium gloriç meæ, & terra scabellum coram me. quæ est ista domus quam ædificabitis mihi? & quis est iste
locus domus mansionis maiestatis meæ? [2] Et omnia hæc potentia mea fecit; facta vtique sunt vniuersa hçc, dicit Dominus: & in isto est
voluntas coram me, ad respiciendum ad eũ, *nẽpe* mansuetum & contritum spiritu, & mutantem se propter sermonem meum. [3] Qui immolat
bouem quasi qui interficit virum: qui sacrificat agnum, quasi qui excoriat canem. qui offert sanguinem oblationis, quasi qui offerat sangui-
nem suillum. Oblatio munerum eorum est munus rapinæ: ipsi quoque elegerunt vias suas, & abominationes suas anima eorum elegit.
[4] Ego quoque cupiam interitum eorum; & de quo solliciti sunt, non liberabuntur: eò quòd misi Prophetas meos, & non sunt conuersi:
prophetauerunt, & non obedierunt: & fecerunt quod malum est coram me, & quod nolui elegerunt. [5] Suscipite verbum Domini,
iusti, qui cõuertimini propter sermones voluntatis eius. Dixerunt fratres vestri inimici vestri qui vos auersantur propter nomen meum, Ma-
gnificabitur gloria Domini; & videbimus in lætitia vestra: at ipsi confundentur. [6] Vox sonitus de ciuitate Ierusalem, vox de templo,
vox Domini reddentis retributionem inimicis suis.

7 * בְּטֶרֶם תָּחִיל יָלָדָה בְּטֶרֶם יָבוֹא חֵבֶל
לָהּ וְהִמְלִיטָה זָכָר׃
8 * מִי־שָׁמַע כָּזֹאת מִי רָאָה כָּאֵלֶּה הֲיוּחַל אֶרֶץ בְּיוֹם
אֶחָד אִם־יִוָּלֵד גּוֹי פַּעַם אֶחָת כִּי־חָלָה גַּם־יָלְדָה
צִיּוֹן אֶת־בָּנֶיהָ׃
9 * הַאֲנִי אַשְׁבִּיר וְלֹא אוֹלִיד יֹאמַר יְהוָה אִם־אֲנִי
הַמּוֹלִיד וְעָצַרְתִּי אָמַר אֱלֹהָיִךְ׃
10 * שִׂמְחוּ אֶת־יְרוּשָׁלִַם וְגִילוּ בָהּ כָּל־אֹהֲבֶיהָ שִׂישׂוּ
אִתָּהּ מָשׂוֹשׂ כָּל־הַמִּתְאַבְּלִים עָלֶיהָ׃
11 * לְמַעַן תִּינְקוּ וּשְׂבַעְתֶּם מִשֹּׁד תַּנְחֻמֶיהָ לְמַעַן
תָּמֹצּוּ וְהִתְעַנַּגְתֶּם מִזִּיז כְּבוֹדָהּ׃
12 * כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹטֶה־אֵלֶיהָ כְּנָהָר
שָׁלוֹם וּכְנַחַל שׁוֹטֵף כְּבוֹד גּוֹיִם וִינַקְתֶּם עַל־
צַד תִּנָּשֵׂאוּ וְעַל־בִּרְכַּיִם תְּשָׁעֳשָׁעוּ׃
13 * כְּאִישׁ אֲשֶׁר אִמּוֹ תְּנַחֲמֶנּוּ כֵּן אָנֹכִי אֲנַחֶמְכֶם
וּבִירוּשָׁלִַם תְּנֻחָמוּ׃
14 * וּרְאִיתֶם וְשָׂשׂ לִבְּכֶם וְעַצְמוֹתֵיכֶם כַּדֶּשֶׁא
תִפְרַחְנָה וְנוֹדְעָה יַד־יְהוָה אֶת־עֲבָדָיו וְזָעַם
אֶת־אֹיְבָיו׃
15 * כִּי־הִנֵּה יְהוָה בָּאֵשׁ יָבוֹא וְכַסּוּפָה מַרְכְּבֹתָיו
לְהָשִׁיב בְּחֵמָה אַפּוֹ וְגַעֲרָתוֹ בְּלַהֲבֵי־אֵשׁ׃
16 * כִּי בָאֵשׁ יְהוָה נִשְׁפָּט וּבְחַרְבּוֹ אֶת־כָּל־בָּשָׂר
וְרַבּוּ חַלְלֵי יְהוָה׃
17 * הַמִּתְקַדְּשִׁים וְהַמִּטַּהֲרִים אֶל־הַגַּנּוֹת אַחַר אַחַד
בַּתָּוֶךְ אֹכְלֵי בְּשַׂר הַחֲזִיר וְהַשֶּׁקֶץ וְהָעַכְבָּר יַחְדָּו יָסֻפוּ
נְאֻם־יְהוָה׃
18 * וְאָנֹכִי מַעֲשֵׂיהֶם וּמַחְשְׁבֹתֵיהֶם בָּאָה
לְקַבֵּץ אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהַלְּשֹׁנוֹת וּבָאוּ וְרָאוּ
אֶת־כְּבוֹדִי׃

7 * Antequàm parturiret, peperit; ante-
quàm veniret partus eius, peperit maſcu-
lum.
8 * Quis audiuit vnquam tale, & quis vi-
dit huic ſimile? Nunquid parturiet terra in
die vna, aut parietur gens ſimul, quia par-
turiuit & peperit Sion filios ſuos.
9 * Nunquid ego qui alios parere facio,
ipſe non pariam, dicit Dominus? ſi ego qui
generationem cæteris tribuo, ſterilis ero?
ait Dominus Deus tuus.
10 * Lætamini cum Hieruſalem, & exulta-
te in ea omnes qui diligitis eam. gaude-
te cum ea gaudio vniuerſi qui lugetis ſu-
per eam:
11 * Vt ſugatis & repleamini ab vbere con-
ſolationis eius; vt mulgeatis & delitiis af-
fluatis ab omnimoda gloria eius.
12 * Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego
declinabo ſuper eam quaſi fluuium pacis,
& quaſi torrentem inundantem gloriam
gentium ſugetis. Ad vbera portabimini,
& ſuper genua blandientur vobis.
13 * Quomodo ſi cui mater blandiatur, ita
ego conſolabor vos, & in Hieruſalem con-
ſolabimini.
14 * Videbitis, & gaudebit cor veſtrum, &
oſſa veſtra quaſi herba germinabunt: & co-
gnoſcetur manus Domini ſeruis eius, &
indignabitur inimicis ſuis.
15 * Quia ecce Dominus in igne veniet, &
quaſi turbo quadrigæ eius, reddere in indi-
gnatione furorem ſuum, & increpationem
ſuam in flamma ignis:
16 * Quia in igne Dominus diiudicabit,
& in gladio ſuo ad omnẽ carnem; & mul-
tiplicabuntur interfecti à Domino.
17 * Qui ſanctificabantur & mundos ſe
putabant in hortis poſt ianuam intrinſe-
cus, qui comedebant carnem ſuillam, &
abominationem & murem, ſimul conſu-
mentur, dicit Dominus.
18 * Ego autem opera eorum & cogitatio-
nes eorum venio vt congregem cum om-
nibus gentibus & linguis, & venient & vi-
debunt gloriam meam.

תרגום יונתן

7 עד לא מיתי לה עקא תתפרק עד לא ייתי לה זיע כחבלין על ילדה יתגלי מלכה׃ 8 מן שמע כהדא מן חזא כאלין האפשר
דתתעבד ארעא ביומא חד אם יתברי עמא זמן חדא ארי עתידה דתתנחם ציון ותתמלי מעם שבי גלותהא׃ 9 אנא אלהא ברית עלמא
מבראשית אמר יי אנא ברית כל אנשא אנא בדרית יתהון לביני עממיא אף אנא עתיד לכנשא גלותיך אמר אלהיך׃ 10 חדו בירושלם
ובועו בה כל רחמהא דוצו עמה דיץ כל דהוו מתאבלין עלה׃ 11 בדיל דתתפנקון ותשבעון מבזת תנחומתה בדיל דתשתון ותתרוון
מחמר יקרה׃ 12 ארי כדנן אמר יי הא אנא מיתי לה כשפע נהר פרת שלם וכנחל מגבר יקר עממיא ותתפנקון על גססין תתנטלון
ועל רכובין תתרבון׃ 13 כגבר דאמה מנחמא לה כן מימרי ינחם יתכון ובירושלם תתנחמון׃ 14 ותחזון ויחדי לבכון
וגויתכון כדתאין יזהרון ותתגלי גבורתא דיי לאוטבא לעבדוהי צדיקיא וייתי לוט לבעלי דבבוהי׃ 15 ארי הא יי באשתא מתגלי
וכעלעולין רתיכוהי לאתבא בתקוף רגזיה ומזופיתה בשלהובית אשתא׃ 16 ארי באשתא עתיד יי למדן ובחרבה ית כל בסרא
ויסגיאן קטיליא קדם יי׃
17 דמזדמנין ודמדכן לגנן טעותא סיעא בתר סיעא אכלי בסר חזירא ושקצא ועכברא כחדא יסופון אמר יי׃
18 וקדמי גלן עובדיהון ועשתוניהון עתידנא לכנשא ית כל עממיא ולישניא וייתון ויחזון ית יקרי׃

* *Antequàm parturiens pariat, antequàm* 7
veniat dolor parturientium, effugit & peperit
masculum.
* *Quis audiuit tale, & quis vidit sic, si* 8
parturiuit terra in vna die, si & nata est gens
simul, quia parturiuit & peperit Sion paruu-
los suos?
* *Ego autem dedi expectationem hanc, &* 9
non recordatus es mei, dixit Dominus. & ecce
ego generātem et sterilem feci, dixit tuus Deus.
* *Lætare Hierusalem, & exultate in ea di-* 10
ligentes eam & habitantes eam. gaudete gau-
dio omnes quicunque lugetis super eam:
* *Vt sugatis & impleamini de vbere con-* 11
solationis eius; vt postquàm suxeritis, delecte-
mini ab introitu gloriæ eius.
* *Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego decli-* 12
nabo ad eos quasi fluuius pacis, & quasi torrens
inundans gloriam gentium. paruuli eorum in
humeris portabuntur, & super genua consola-
buntur.
* *Quomodo si quem mater consolabitur, ita* 13
& ego consolabor vos. Et in Hierusalem con-
solabimini:
* *Et videbitis, & gaudebit vestrum cor,* 14
& ossa vestra sicut herba germinabunt. Et co-
gnita erit manus Domini colentibus eum, &
minabitur incredulis.
* *Ecce enim Dominus quasi ignis veniet,* 15
& quasi tempestas currus eius, reddere in fu-
rore vltionem, & increpationem in flamma
ignis.
* *In enim igne Domini iudicabitur omnis* 16
terra, & in gladio illius vniuersa caro. Multi
vulnerati erunt à Domino:
* *Sanctificati & purificati in hortis & in* 17
liminibus, comedentes carnem porcinam, &
abominationes & murem, simul consumentur,
dixit Dominus.
* *Et ego opera eorum, & cogitationem eo-* 18
rum scio: & ego venio congregare omnes gen-
tes & linguas. & venient & videbunt glo-
riam meam:

7 * πρὶν ἢ τὴν ὠδίνουσαν τεκεῖν, πρὶν ἐλθεῖν τὸν πόνον
τῶν ὠδίνων, ἐξέφυγε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν.
8 * τίς ἤκουσε τοιοῦτο καὶ τίς ἑώρακεν οὕτως, εἰ ὤδινεν γῆ
ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, εἰ καὶ ἐτέχθη ἔθνος εἰς ἅπαξ, ὅτι ὤδινεν καὶ
ἔτεκεν Σιὼν τὰ παιδία αὐτῆς;
9 * ἐγὼ δὲ ἔδωκα τὴν προσδοκίαν ταύτην, καὶ οὐκ ἐ-
μνήσθης μου, εἶπε κύριος. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ γεννῶσαν καὶ στεί-
ραν ἐποίησα, εἶπε σου ὁ θεός,
10 * εὐφράνθητι Ἱερουσαλήμ, καὶ πανηγυρίσατε ἐν αὐ-
τῇ οἱ ἀγαπῶντες αὐτὴν καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτήν.
χάρητε χαρᾷ πάντες ὅσοι πενθεῖτε ἐπ᾽ αὐτήν·
11 * ἵνα θηλάσητε καὶ ἐμπλησθῆτε ἀπὸ μαστοῦ παρα-
κλήσεως αὐτῆς, ἵνα ἐκθηλάσαντες τρυφήσητε ἀπὸ εἰσό-
δου δόξης αὐτῆς.
12 * ὅτι τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐκκλινῶ ἐπ᾽ αὐτοὺς ὡς
ποταμὸς εἰρήνης, καὶ ὡς χείμαρρος ἐπικλύζων δόξαν
ἐθνῶν. τὰ παιδία αὐτῶν ἐπ᾽ ὤμων ἀρθήσονται, καὶ ἐπὶ γο-
νάτων παρακληθήσονται.
13 * ὡς εἴ τινα μήτηρ παρακαλέσει, οὕτως καὶ ἐγὼ παρα-
καλέσω ὑμᾶς. καὶ ἐν Ἱερουσαλὴμ παρακληθήσεσθε,
14 * καὶ ὄψεσθε, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία, καὶ
τὰ ὀστᾶ ὑμῶν ὡς βοτάνη ἀνατελεῖ. καὶ γνωστὴ ἔσται ἡ
χεὶρ κυρίου τοῖς σεβομένοις αὐτόν, καὶ ἀπειλήσει τοῖς ἀ-
πειθοῦσιν.
15 * ἰδοὺ γὰρ κύριος ὡς πῦρ ἥξει καὶ ὡς καταιγὶς τὰ ἅρ-
ματα αὐτοῦ, ἀποδοῦναι ἐν θυμῷ ἐκδίκησιν καὶ ἀποσκο-
ρακισμὸν ἐν φλογὶ πυρός.
16 * ἐν γὰρ τῷ πυρὶ κυρίου κριθήσεται πᾶσα ἡ γῆ, καὶ ἐν
τῇ ῥομφαίᾳ αὐτοῦ πᾶσα σάρξ. πολλοὶ τραυματίαι ἔ-
σονται ὑπὸ κυρίου,
17 * οἱ ἁγνιζόμενοι καὶ καθαριζόμενοι εἰς τοὺς κήπους
καὶ ἐν τοῖς προθύροις, ἔσθοντες κρέας ὕειον καὶ τὰ βδέ-
λυγματα καὶ τὸν μῦν, ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀναλωθήσονται, εἶ-
πε κύριος.
18 * κἀγὼ τὰ ἔργα αὐτῶν καὶ τὸν λογισμὸν αὐτῶν ἐπίστα-
μαι, καὶ ἐγὼ ἔρχομαι συναγαγεῖν πάντα τὰ ἔθνη καὶ τὰς
γλώσσας. καὶ ἥξουσι καὶ ὄψονται τὴν δόξαν μου·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Antequàm veniat ei tribulatio, redempta erit: antequàm veniat ei tremor, sicut dolores parturientis, reuelabitur rex eius. 8 Quis
audiuit rem huiuscemodi? quis vidit talia? nunquid potest fieri terra in die vno? num creatur populus in momento vno? quia futurum est
vt consolationem accipiat Syon, & impleatur populo captiuo suorum exulum. 9 Ego Dominus creaui seculum à principio, dicit Domi-
nus: ego creaui omnes homines, ego dispersi eos inter populos: ego quoque congregaturus sum captiuitatem tuam, dicit Deus tuus.
10 Lætamini in Ierusalem, & exultate in ea omnes qui diligitis eam: gaudete cum ea gaudio omnes qui lugetis super eam: 11 Vt delectemi-
ni & saturemini de pręda consolationum eius; vt bibatis & inebriemini de vino gloriæ eius. 12 Quoniam hęc dicit Dominus: Ecce ego
adducam ei quasi fluentem fluminis Euphratis pacem, & quasi torrentem innundantem, gloriam populorum: & delectabimini, ad vbera
portabimini, & super genua nutriemini. 13 Sicut vir cuius mater consolatur eum, sic Verbum meum consolabitur vos. Et in Ierusalem
consolabimini, 14 & videbitis, & lætabitur cor vestrum, & corpora vestra quasi herbæ splendebunt. Et reuelabitur potentia Domini, vt
benefaciat seruis suis iustis: & inducet maledictionem inimicis suis. 15 Quia ecce Dominus in igne reuelabitur, & quasi turbines
quadrigæ eius, vt conuertat in iram indignationem suam, & increpationem suam in flammam ignis:
16 Quoniam in igne iudicaturus est Dominus, & in gladio suo omnem carnem. & multi erunt occisi coram Domino.
17 Qui sese præparant & lustrant in hortis idolorum, turba post turbam, comedentes carnem suillam, & abominationem, & mu-
rem, simul consumentur, dicit Dominus.
18 Et coram me manifesta sunt opera eorum, & cogitationes eorum. Congregaturus sum omnes populos & linguas; & venient &
videbunt gloriam meam:

19 ושמתי בהם אות ושלחתי מהם פליטים
אל־הגוים תרשיש פול ולוד משכי קשת
תבל ויון האיים הרחקים אשר לא־שמעו
את־שמעי ולא־ראו את־כבודי והגידו את־
כבודי בגוים:
20 והביאו את־כל־אחיכם מכל־הגוים
מנחה ליהוה בסוסים וברכב ובצבים ובפרדים
ובכרכרות על הר קדשי ירושלם אמר יהוה כאשר
יביאו בני ישראל את־המנחה בכלי טהור בית
יהוה:
21 וגם־מהם אקח לכהנים ללוים אמר
יהוה:
22 כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה
אשר אני עשה עמדים לפני נאם־יהוה כן יעמד
זרעכם ושמכם:
23 והיה מדי־חדש בחדשו ומדי שבת בשבתו
יבוא כל־בשר להשתחות לפני אמר יהוה:
24 ויצאו וראו בפגרי האנשים הפשעים בי כי
תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה והיו דראון
לכל־בשר:

19 * Et ponam in eis signum,& mittam ex
eis qui saluati fuerint,ad gentes in mare,in
Aphricam , in Lydiam,tenentes sagittam,
in Italiam & Græciam,ad insulas longè,ad
eos qui non audierunt de me,& non vide-
runt gloriam meam.Et annunciabunt glo
riam meam in gentibus:
20 * Et adducent omnes fratres vestros de
cunctis gẽtibus,donum Domino in equis
& in quadrigis , & in lecticis , & in mulis,
& in carrucis,ad montem sanctum meum
G Hierusalem, dicit Dominus : quomodo si
inferant filij Israel munus in vase mundo
in domum Domini.
21 * Et assumam ex eis in Sacerdotes & Le-
uitas, dicit Dominus:
22 * Quia sicut cæli noui & terra noua quę
ego facio stare coram me , dicit Dominus
Deus ; sic stabit semen vestrum & nomen
vestrum.
23 * Et erit mensis ex mense, & Sabbatum
ex Sabbato , veniet omnis caro , vt adoret
coram facie mea, dicit Dominus.
24 * Et egredientur & videbunt cadauera
virorum qui præuaricati sunt in me . ver-
mis eorum non morietur , & ignis eorum
non extinguetur : & erunt vsque ad satie-
tatem visionis omni carni.

תרגום יונתן

19 ואשוי בהון אתא ואשלח מנהון משיזבין לביני עממיא למדינת ימא פולאי ולודאי דנגדין ומחן בקשתא למדינת תובל ויון נגותא
רחיקיא דלא שמעו ית שמע גבורתי ולא חזו ית יקרי ויחוון ית יקרי בעממיא:
20 וייתון ית כל אחיכון מכל עממיא קרבנא קדם יי בסוסון וברתיכין וברחלין ובכורנון ובתשבחן על טורא דקדשי לירושלם אמר
יי כמה דייתון בני ישראל ית קרבנא במנא דכי לבית מקדשא דיי:
21 ואף מנהון אקרב למהוי כהניא וליואי אמר יי:
22 ארי כמא דשמיא חדתן וארעא חדתא דאנא עבד קימין קדמי אמר יי כן יתקיים זרעכון ושמכון:
23 ויהי כזמן ירח בירח ובזמן שבא בשבא ייתון כל בסרא למסגד קדמי אמר יי:
24 ויפקון ויחזון בפגרי גבריא חיביא דמרדו במימרי ארי נשמתהון לא ימותון ואשתהון לא תטפי ויהון מתדנין רשיעיא בגיהנם עד
דיימרון עליהון צדיקיא מסת חזינא:

תם ספר ישעיה

ונקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיקטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצות פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח:

* Et dimittam super eos signum: & emit- 19
tam ex eis saluatos in gentes Tharsis & Phud,
& Lud, & Mosoch, & Thobel, & in Græ-
ciam, & in insulas longè, quæ non audierunt
meum nomen, neque viderunt gloriam meam.
Et annunciabunt gloriam meam in gentibus:
* Et adducent fratres vestros de cunctis gen 20
tibus, donum Domino cum equis & rhedis in
curribus mulorum cum vmbraculis, in sanctam
ciuitatem Hierusalem. et dixit Dominus: Quo-
modo si offerant filij Israel victimas suas mihi
cum psalmis in domum Domini:
* Et ex eis sumam mihi Sacerdotes & Le- 21
uitas, dixit Dominus.
* Sicut enim cælum nouum & terra noua, 22
quæ ego facio permanere in conspectu meo, di-
cit Dominus; sic stabit semen vestrum & no-
men vestrum:
* Et erit mensis ex mense, & Sabbatum 23
ex Sabbato. & veniet omnis caro vt ado-
ret in conspectu meo in Hierusalem, dixit Do-
minus.
* Et egredientur, & videbunt cadauera 24
hominum qui transgressi sunt in me. nam ver-
mis eorum non extinguetur, et ignis eorum non
extinguetur: & erunt in visionem omni carni.

9 * καὶ καταλείψω ἐπ' αὐτῶν σημεῖον. καὶ ἐξαποστελῶ
ἐξ αὐτῶν σεσωσμένους εἰς τὰ ἔθνη θαρσεῖς, καὶ φοὺδ, καὶ
λοὺδ, καὶ μοσόχ, καὶ φοβέλ, καὶ εἰς τὴν ἑλλάδα, καὶ
εἰς τὰς νήσους τὰς πόρρω, οἳ οὐκ ἀκηκόασί μου τὸ ὄνομα,
οὔτε ἑωράκασι τὴν δόξαν μου. καὶ ἀναγγελοῦσι τὴν δό-
ξαν μου ἐν τοῖς ἔθνεσι.
10 * καὶ ἄξουσι τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, δῶ-
ρον κυρίῳ μεθ' ἵππων καὶ ἁρμάτων ἐν λαμπήναις ἡμιό-
νων μετὰ σκιαδίων εἰς τὴν ἁγίαν πόλιν ἱερουσαλήμ. καὶ εἶ-
πεν κύριος, ὡς ἂν ἐνέγκαισαν οἱ υἱοὶ τοῦ ἰσραὴλ τὰς θυ-
σίας αὐτῶν ἐμοὶ μετὰ ψαλμῶν εἰς τὸν οἶκον κυρίου·
21 * καὶ ἀπ' αὐτῶν λήψομαι ἐμοὶ ἱερεῖς καὶ λευΐτας, εἶ-
πεν κύριος.
21 * ὃν τρόπον γὰρ ὁ οὐρανὸς καινὸς καὶ ἡ γῆ καινή, ἃ ἐγὼ
ποιῶ μένει ἐνώπιόν μου, λέγει κύριος, οὕτως στήσεται τὸ σπέρ-
μα ὑμῶν καὶ τὸ ὄνομα ὑμῶν·
23 * καὶ ἔσται μὴν ἐκ μηνὸς, καὶ σάββατον ἐκ σαββά-
του. καὶ ἥξει πᾶσα σὰρξ προσκυνῆσαι ἐνώπιόν μου ἐν ἱε-
ρουσαλήμ, εἶπεν κύριος.
24 * καὶ ἐξελεύσονται, καὶ ὄψονται τὰ κῶλα τῶν ἀνθρώπων
τῶν παραβεβηκότων ἐν ἐμοί. ὁ γὰρ σκώληξ αὐτῶν οὐ τελευ-
τήσει, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται, καὶ ἔσονται εἰς ὅρασιν
πάσῃ σαρκί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et ponam in eis signum, & mittam ex eis qui saluati fuerint, ad populos, ad prouincias maritimas, in Aphros & Lydos, tendentes & percutientes arcu, ad prouinciam Italiæ, & Græciam, ad insulas longinquas, quæ non audierunt famam potentiæ meæ, neque viderunt gloriam meam. & nunciabunt gloriam meam inter populos.

20 Et adducent omnes fratres vestros ex omnibus populis; oblationem coram Domino in equis & in quadrigis, & in lecticis, & in dromedariis, & in laudibus ad montem sanctum meum in Ierusalem, dicit Dominus. sicut adducebant filij Israel oblationem in vase mundo, in domum sanctuarii Domini. 21 Et etiam ex eis applicabo vt sint Sacerdotes & Leuitæ, dicit Dominus.

22 Quia sicut cæli noui & terra noua quæ ego facio, permanebunt coram me, dicit Dñs, sic stabilietur semen vestrum & nomen vestrũ.

23 Et erit in tempore mensis in mense, & in tempore Sabathi in Sabatho veniet omnis caro, vt adoret coram me, dicit Dominus.

24 Et egredientur & videbunt cadauera virorum peccatorum, qui præuaricati sunt in verbũ meũ: quia animæ eorum non morientur, & ignis eorum non extinguetur. & erunt impii iudicati in gehenna, donec dicant super eos iusti: Satis vidimus.

FINIS LIBRI ESAIÆ.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO
Benedictus Arias Montanus D. Th. recensuit & probauit.

B. Arias Montanus

PRÆFATIO IN IEREMIAM PROPHETAM.

ÆC interpretatio Hieronymi eſt. Si quid in ea noui erit; ſecundum Hebræos codices exploretur. Alia eſt ſeptuaginta Interpretum eccleſiis vſitata. Quæ quamuis nonnulli aliter habeat quàm in Hebræis codicibus inuenitur; tamen vtraq;, id eſt, ſecundum Septuaginta, & ſecundum Hebræam Apoſtolica auctoritate firmata eſt; non errore neque reprehenſione ſuperiori; ſed certo conſilio Septuaginta nonnulli aliter dixiſſe vel contexuiſſe intelliguntur. Quod ideò præmonemus; ne quiſquam alteram ex altera velit emendare. quòd ſingulorum in ſuo genere veritas obſeruanda eſt.

PROLOGVS IN EVNDEM.

EREMIAS propheta, cui hic Prologus ſcribitur, ſermone quidem apud Hebręos Eſaię & Oſeę & quibuſdam aliis prophetis videtur eſſe ruſticior; ſed ſenſibus par eſt: quippe qui eodē ſpiritu prophetauerit. Porrò ſimplicitas eloquij de loco ei in quo natus eſt accidit. Fuit enim Anathothites, qui eſt vſq; hodie viculus tribus ab Hieroſolymis diſtans milibus; ſacerdos ex ſacerdotibus & in matris vtero ſanctificatus, virginitate ſua Euangelicū virū Chriſti eccleſiæ dedicans. Hic vaticinari exorſus eſt puer: & captiuitatē vrbis atque Iudæę non ſolùm ſpiritu, ſed & oculis carnis intuitus eſt. Iam decem tribus Iſrael Aſſyrij in Medos tranſtulerant: iam terras earum coloni gentium poſſidebant. Vnde in Iuda tantùm & in Beniamin prophetauit: & ciuitatis ſuæ ruinas quadruplici planxit alphabeto: quod nos menſuræ metri verſibuſque reddidimus. Præterea ordinem viſionum, qui apud Gręcos & Latinos omnino confuſus eſt, ad priſtinam fidem correximus. Librum autem Baruch notarij eius, qui apud Hebræos nec legitur, nec habetur, prætermiſimus: pro his omnibus maledicta ab æmulis præſtolantes; quibus me neceſſe eſt per ſingula opuſcula reſpondere. Et hoc patior; quia vos cogitis. Cæterùm ad compendium mali rectius fuerat modū furori eorum ſilentio meo ponere; quàm quotidie noui aliquid ſcriptitantem inuidorum inſaniam prouocare.

OACHIM filius Iosiæ; cuius tertiodecimo anno prophetare orsus est Ieremias, sub quo & Olda mulier prophetauit, ipse est qui alio nomine appellatur Eliachin, & regnauit super tribum Iuda & Hierusalem annis vndecim. Cui successit in regnum filius Ioachim cognomento Iechonias; qui tertio mense regni eius die decima captus à ducibus Nabuchodonosor, ductus est in Babylonem: & in loco eius constitutus est Sedechias filius Iosiæ patruus eius. Cuius anno vndecimo Hierusalem capta atque subuersa est. Nemo igitur putet eundem in Danielis principio Ioachin qui in Ezechielis exordio Ioachim scribitur. iste extremam syllabam chim habet; ille chin. Et ob hanc causam in Euangelium secundum Matthæum vnà videtur deesse generatio: quia secunda thesseredecas in Ioachim desinit filium Iosiæ: & tertia incipit à Ioachin filio Ioachim. Quod ignorans Porphyrius calumniam instruit ecclesiæ; suam ostendẽs imperitiam: dum euangelistam Matthæum arguere nititur falsitatis. Quodque traditum scribitur Ioachim monstrat, non aduersariorum fortitudinis fuisse victoriam, sed Domini voluntatis.

ARGVMENTVM IN EVNDEM.

IEREMIAS *Anathothites, qui est viculus tribus ab Hierosolymis distans milibus, apud Taphnas in Ægypto à populo lapidibus obrutus occubuit. Iacet verò in eo loco sepultus, quo dudum Pharao rex habitauerat. Et quoniã postulatione sua defugatis ab eodem loco serpentibus, Ægyptios à tactu aspidum facit esse securos; magna cum ibi religione Ægyptij venerantur.*

א

1 דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ בֶּן־חִלְקִיָּהוּ מִן־
הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר בַּעֲנָתוֹת בְּאֶרֶץ
בִּנְיָמִן ׃
2 אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלָיו בִּימֵי
יֹאשִׁיָּהוּ בֶן־אָמוֹן מֶלֶךְ יְהוּדָה בִּשְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה שָׁנָה
לְמָלְכוֹ ׃
3 וַיְהִי בִּימֵי יְהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה
עַד־תֹּם עַשְׁתֵּי־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְצִדְקִיָּהוּ בֶן־
יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַד־גְּלוֹת יְרוּשָׁלַםִ בַּחֹדֶשׁ
הַחֲמִישִׁי ׃
4 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר ׃
5 בְּטֶרֶם אֶצָּוְרְךָ בַבֶּטֶן יְדַעְתִּיךָ וּבְטֶרֶם תֵּצֵא מֵרֶחֶם
הִקְדַּשְׁתִּיךָ נָבִיא לַגּוֹיִם נְתַתִּיךָ ׃
6 וָאֹמַר אֲהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה לֹא־יָדַעְתִּי דַּבֵּר
כִּי־נַעַר אָנֹכִי ׃
7 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אַל־תֹּאמַר נַעַר אָנֹכִי כִּי עַל־
כָּל־אֲשֶׁר אֶשְׁלָחֲךָ תֵּלֵךְ וְאֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲצַוְּךָ
תְּדַבֵּר ׃
8 אַל־תִּירָא מִפְּנֵיהֶם כִּי־אִתְּךָ אֲנִי לְהַצִּלֶךָ נְאֻם־
יְהוָה ׃
9 וַיִּשְׁלַח יְהוָה אֶת־יָדוֹ וַיַּגַּע עַל־פִּי וַיֹּאמֶר יְהוָה
אֵלַי הִנֵּה נָתַתִּי דְבָרַי בְּפִיךָ ׃
10 רְאֵה הִפְקַדְתִּיךָ הַיּוֹם הַזֶּה עַל־הַגּוֹיִם וְעַל־
הַמַּמְלָכוֹת לִנְתוֹשׁ וְלִנְתוֹץ וּלְהַאֲבִיד וְלַהֲרוֹס
לִבְנוֹת וְלִנְטוֹעַ ׃
11 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר מָה־אַתָּה רֹאֶה
יִרְמְיָהוּ וָאֹמַר מַקֵּל שָׁקֵד אֲנִי רֹאֶה ׃
12 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הֵיטַבְתָּ לִרְאוֹת כִּי־שֹׁקֵד אֲנִי
עַל־דְּבָרִי לַעֲשֹׂתוֹ ׃

HIEREMIAS PROPHETA.

CAPUT I.

1 A VERBA Hieremiæ filij Hel-
chiæ, de Sacerdotibus qui
fuerũt in Anathoth in ter-
ra Beniamin.
2 * Quod factum est ver-
bum Domini ad eum in
diebus Iosiæ filij Amon regis Iuda, in ter-
tiodecimo anno regni eius:
3 * Et factum est in diebus Ioachim filij
Iosiæ regis Iuda vsque ad consummatio-
nem vndecimi anni Sedechię filij Iosiæ re-
gis Iuda, vsque ad transmigrationem Hie-
rusalem in mense quinto.
4 * Et factum est verbum Domini ad me
dicens:
5 * Priusquàm te formarem in vtero no-
ui te, & antequàm exires de vulua, sanctifi-
caui te: Prophetam in gentibus dedi te.
6 * Et dixi: A, a, a, Domine Deus, ecce
B nescio loqui; quia puer ego sum.
7 * Et dixit Dominus ad me: Noli dicere
quia puer sum: quoniam ad omnia quæ
mittam te, ibis; & vniuersa quæcunque
mandauero tibi, loqueris.
8 * Ne timeas à facie eorum, quia tecum
ego sum vt eruam te, dicit Dominus.
9 * Et misit Dominus manum suam &
tetigit os meum: & dixit ad me; Ecce dedi
verba mea in ore tuo:
10 * Ecce constitui te hodie super gentes
& super regna, vt euellas, & destruas, &
disperdas, & dissipes, & ædifices & plantes.
11 * Et factum est verbum Domini ad me
dicens: Quid tu vides Hieremia? & dixi:
Virgam vigilantem ego video.
12 * Et dixit Dominus ad me: Bene vidisti:
quia vigilabo ego super verbo meo, vt fa-
ciam illud.

תרגום יונתן

א

פתגמי 1 נבואת ירמיהו בר חלקיה מן רישי מטרת כהניא מן אמרכליא דהוו בירושלם גברא דקביל אחסנתיה בענתות בארע
שבט בנימן ׃ 2 דהוה פתגם נבואה מן קדם יי עמה ביומי יאשיה בר אמון מלך שבטא דבית יהודה בתלת עשרי
שנין למלכה ׃ 3 והוה ביומי יהויקים בר יאשיהו מלך שבטא דבית יהודה עד דשלימא חדא עשרי שנין לצדקיה אחוהי בר יאשיה
מלך שבטא דבית יהודה עד דאתא נבוכד נאצר מלכא דבבל וצר על ירושלם תלת שנין ואגלי עמא דבה בירחא חמישאה ׃
4 והוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר ׃ 5 עד לא בריתך ממעין אתקנתך ועד לא אתיתא לעלמא זמנתך נבי משקי כס
דלוט לעממיא מניתך ׃ 6 ואמרית קביל בעותי יי אלהים הא לית אנא ידע לאתנבאה ארי רבי אנא ומשירותי עקא וגלו אנא מתנבי על
עמא הדין ׃ 7 ואמר יי לי לא תימר רבי אנא ארי לכל אתר דאשלחנך תהך וית כל דאפקדנך תתנבי ׃ 8 לא תדחל מן קדמיהון
ארי בסעדך מימרי לשיזבותך אמר יי ׃ 9 ושלח יי ית פתגמי נבואתה וסדר בפומי ואמר יי לי הא שויתי פתגמי נבואתי בפמך ׃
10 חזי דמניתך יומא דין על עממיא ועל מלכותא למעקר ולתרעא ולאבדא ולפגרא ועל בית ישראל למבני ולקימא ׃
11 והוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר מה את חזי ירמיה ואמרית מלך דמוחי לאבאשא אנא חזי ׃
12 ואמר יי לי יאות חזיתא ארי מוחי אנא על פתגמי למעבדה ׃

HIEREMIAS.

CAPVT PRIMVM.

Erbum Dei quod factum est 1
ad Hieremiam, filium Hel-
chiæ ex Sacerdotibus, qui ha-
bitabat in Anathoth in ter-
ra Beniamin.
** Quod factum est verbum* 2
Dei ad eum in diebus Iosiæ filij Amon regis Iu-
da, anno tertiodecimo in regno eius.
** Et factum est in diebus Ioachim filij Iosiæ* 3
regis Iuda, vsque ad vndecimum annum Sede-
chiæ filij Iosiæ regis Iuda, vsque ad captiuitatem
Hierusalem in quinto mense.
** Et factum est verbum Domini ad me, di-* 4
cens:
** Antequàm formarem te in vtero noui te,* 5
& antequàm tu exires de vulua, sanctificaui te;
Prophetam in gentes posui te.
** Et dixi: Qui es dominator Domine, ecce* 6
non scio loqui; quia iunior sum ego.
** Et dixit Dominus ad me: Ne dicas quia* 7
iunior sum ego: quia ad omnes ad quos mittã te
ibis; & secundùm omnia quæcunque præcepero
tibi, loqueris.
** Ne timueris à facie eorũ, quia tecum sum,* 8
vt liberem te, dicit Dominus.
** Et extendit Dominus manum suam ad* 9
me, & tetigit os meum. & dixit Dominus ad
me: Ecce dedi verba mea in os tuum.
** Ecce constitui te hodie super gentes & su-* 10
per regna, eradicare, & destruere, & perde-
re, & reædificare & plantare.
** Et factum est verbum Domini ad me, di-* 11
cens: Quid tu vides Hieremia? & dixi, Ba-
culum nuceum.
** Et dixit Dominus ad me: Bene vidisti:* 12
quia vigilaui ego super verba mea vt facerẽ ea.

ΙΕΡΕΜΙΑΣ.

κεφ. α΄.

1 Ο ῥῆμα τοῦ θεοῦ ὃ ἐγένετο ἐπὶ ἱερεμίαν
τὸν τοῦ χελκίου ἐκ τῶν ἱερέων, ὃς κατῴκει
ἐν ἀναθὼθ ἐν γῇ βενιαμείν.
2 * ὃς ἐγενήθη λόγος τοῦ θεοῦ πρὸς
αὐτὸν ἐν ταῖς ἡμέραις ἰωσίου υἱοῦ ἀμὼν
βασιλέως ἰούδα, ἔτους τρισκαιδεκάτου ἐν τῇ βασιλείᾳ
αὐτοῦ.
3 * καὶ ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἰωακεὶμ υἱοῦ ἰωσίου βα-
σιλέως ἰούδα, ἕως ἑνδεκαέτους σεδεκίου υἱοῦ ἰωσίου βασι-
λέως ἰούδα, ἕως τῆς αἰχμαλωσίας ἱερουσαλὴμ ἐν τῷ
πέμπτῳ μηνί.
4 * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς με λέγων·
5 * πρὸ τοῦ με πλάσαι σε ἐν κοιλίᾳ ἐπίσταμαί σε, καὶ
πρὸ τοῦ σε ἐξελθεῖν ἐκ μήτρας ἡγίακά σε, προφήτην
εἰς ἔθνη τέθεικά σε.
6 * καὶ εἶπα, ὁ ὢν δέσποτα κύριε, ἰδοὺ οὐκ ἐπίσταμαι λα-
λεῖν, ὅτι νεώτερός εἰμι ἐγώ.
7 * καὶ εἶπεν κύριος πρός με, μὴ λέγε ὅτι νεώτερός
εἰμι ἐγώ, ὅτι πρὸς πάντας οὓς ἐὰν ἐξαποστείλω σε πο-
ρεύσῃ, καὶ κατὰ πάντα, ὅσα ἐὰν ἐντείλωμαί σοι λα-
λήσεις.
8 * μὴ φοβηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, ὅτι μετὰ σοῦ εἰμι τοῦ
ἐξαιρεῖσθαί σε, λέγει κύριος.
9 * καὶ ἐξέτεινεν κύριος τὴν χεῖρα αὐτοῦ πρός με, καὶ
ἥψατο τοῦ στόματός μου. καὶ εἶπεν κύριος πρός με, ἰδοὺ
δέδωκα τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα σου.
10 * ἰδοὺ καθέστακά σε σήμερον ἐπὶ ἔθνη καὶ ἐπὶ βα-
σιλείας, ἐκριζοῦν καὶ κατασκάπτειν, καὶ ἀπολλύειν, καὶ ἀνοι-
κοδομεῖν, καὶ καταφυτεύειν.
11 * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, τί σὺ ὁρᾷς
ἱερεμία; καὶ εἶπα, βακτηρίαν καρυΐνην.
12 * καὶ εἶπεν κύριος πρός με, καλῶς ἑώρακας, διότι ἐ-
γρήγορα ἐγὼ ἐπὶ τοὺς λόγους μου τοῦ ποιῆσαι αὐτούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO,

EX BIBLIOTHECA COMPLVTEN. AD HEBRAICAM *veritatem ex Chaldais exemplaribus correcta, opera B. Ariæ Montani.* CAP. I.

VERBA prophetiæ Ieremiæ filij Helchiæ de principibus custodiæ Sacerdotum, ex præpositis qui erãt in Ierusalem: vir qui suscepit hæreditatem suam in Anathoth in terra tribus Beniamin. 2 Quod factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad eum in diebus Iosię filij Amon regis tribus domus Iuda, in tertiodecimo anno regni eius. 3 Et factum est in diebus Ioachim filij Iosiæ regis tribus domus Iuda, donec impletus est vndecimus annus Sedechiæ fratris eius filij Iosię regis tribus domus Iuda, donec venit Nabuchodonosor rex Babylonis, & obsedit Ierusalem tribus annis, & transmigrare fecit populum qui in ea erat, in mense quinto. 4 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me dicens: 5 Antequàm crearem te in vtero præparaui te, & antequàm venires in mundum, paraui te: Prophetam propinantem calicem maledictionis populis constitui te. 6 Et dixi: Suscipe deprecationem meam Domine Deus: ecce nescio prophetare, quia puer ego sum: & à principio meo tribulationem & captiuitatem ego prophetizo contra populum hunc. 7 Et dixit Dominus mihi: Ne dicas, Puer ego sum: quia ad omnem locum ad quem mittam te, ibis; & vniuersa quæcunque mandauero, prophetabis. 8 Ne timeas à facie eorum; quia in adiutorium tuum erit Verbum meum vt eruat te, dicit Dominus. 9 Et misit Dominus verba prophetię suæ, & ordinauit ea in ore meo: & dixit Dominus mihi: Ecce posui verba prophetiæ meæ in ore tuo. 10 Vide quòd constituerim te hodie super populos & super regna, vt euellas, & destruas, & perdas, & dissipes; & super domum Israel, vt ædifices & confirmes. 11 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me dicens: Quid tu vides Ieremia? & dixi: Regem festinantem ad malefaciendum ego video. 12 Et dixit Dominus mihi: Bene vidisti: quia festinabo ego super verbum meum vt faciam illud.

13 * וַיְהִ֨י דְבַר־יְהוָ֥ה ׀ אֵלַ֛י שֵׁנִ֖ית לֵאמֹ֑ר מָ֚ה אַתָּ֣ה
רֹאֶ֔ה וָֽאֹמַ֗ר סִ֤יר נָפ֙וּחַ֙ אֲנִ֣י רֹאֶ֔ה וּפָנָ֖יו מִפְּנֵ֥י
צָפֽוֹנָה׃
14 * וַיֹּ֥אמֶר יְהוָ֖ה אֵלָ֑י מִצָּפוֹן֙ תִּפָּתַ֣ח הָרָעָ֔ה עַ֥ל כָּל־
יֹשְׁבֵ֖י הָאָֽרֶץ׃
15 * כִּ֣י ׀ הִנְנִ֣י קֹרֵ֗א לְכָל־מִשְׁפְּח֛וֹת מַמְלְכ֥וֹת צָפ֖וֹנָה
נְאֻם־יְהוָ֑ה וּבָ֡אוּ וְֽנָתְנוּ֩ אִ֨ישׁ כִּסְא֜וֹ פֶּ֣תַח ׀ שַׁעֲרֵ֣י
יְרוּשָׁלִַ֗ם וְעַ֤ל כָּל־חוֹמֹתֶ֙יהָ֙ סָבִ֔יב וְעַ֖ל כָּל־עָרֵ֥י
יְהוּדָֽה׃
16 * וְדִבַּרְתִּ֤י מִשְׁפָּטַי֙ אוֹתָ֔ם עַ֖ל כָּל־רָעָתָ֑ם אֲשֶׁ֣ר
עֲזָב֗וּנִי וַֽיְקַטְּרוּ֙ לֵאלֹהִ֣ים אֲחֵרִ֔ים וַיִּֽשְׁתַּחֲו֖וּ לְמַעֲשֵׂ֥י
יְדֵיהֶֽם׃
17 * וְאַתָּה֙ תֶּאְזֹ֣ר מָתְנֶ֔יךָ וְקַמְתָּ֙ וְדִבַּרְתָּ֣ אֲלֵיהֶ֔ם אֵ֛ת
כָּל־אֲשֶׁ֥ר אָנֹכִ֖י אֲצַוֶּ֑ךָּ אַל־תֵּחַת֙ מִפְּנֵיהֶ֔ם פֶּן־אֲחִתְּךָ֖
לִפְנֵיהֶֽם׃
18 * וַאֲנִ֞י הִנֵּ֧ה נְתַתִּ֣יךָ הַיּ֗וֹם לְעִ֨יר מִבְצָ֜ר וּלְעַמּ֥וּד
בַּרְזֶ֛ל וּלְחֹמ֥וֹת נְחֹ֖שֶׁת עַל־כָּל־הָאָ֑רֶץ לְמַלְכֵ֤י יְהוּדָה֙
לְשָׂרֶ֔יהָ לְכֹהֲנֶ֖יהָ וּלְעַ֥ם הָאָֽרֶץ׃
19 * וְנִלְחֲמ֥וּ אֵלֶ֖יךָ וְלֹא־י֣וּכְלוּ לָ֑ךְ כִּֽי־אִתְּךָ֥ אֲנִ֛י נְאֻם־
יְהוָ֖ה לְהַצִּילֶֽךָ׃

ב

1 * וַיְהִ֥י דְבַר־יְהוָ֖ה אֵלַ֥י לֵאמֹֽר׃
2 * הָלֹ֨ךְ וְקָרָ֜אתָ בְאָזְנֵ֣י יְרוּשָׁלִַם֮ לֵאמֹר֒ כֹּ֚ה אָמַ֣ר
יְהוָ֔ה זָכַ֤רְתִּי לָךְ֙ חֶ֣סֶד נְעוּרַ֔יִךְ אַהֲבַ֖ת כְּלוּלֹתָ֑יִךְ לֶכְתֵּ֤ךְ
אַחֲרַי֙ בַּמִּדְבָּ֔ר בְּאֶ֖רֶץ לֹ֥א זְרוּעָֽה׃
3 * קֹ֤דֶשׁ יִשְׂרָאֵל֙ לַֽיהוָ֔ה רֵאשִׁ֖ית תְּבוּאָתֹ֑ה כָּל־
אֹכְלָ֣יו יֶאְשָׁ֗מוּ רָעָ֛ה תָּבֹ֥א אֲלֵיהֶ֖ם נְאֻם־יְהוָֽה׃
4 * שִׁמְע֥וּ דְבַר־יְהוָ֖ה בֵּ֣ית יַעֲקֹ֑ב וְכָל־מִשְׁפְּח֖וֹת
בֵּ֥ית יִשְׂרָאֵֽל׃

13 * Et factum eſt verbum Domini ſecundò ad me dicens: Quid tu vides? Et dixi: Ollam ſuccenſam ego video, & faciem eius à facie Aquilonis.
14 * Et dixit Dominus ad me: Ab Aquilone pandetur malum ſuper omnes habitatores terræ.
15 * Quia ecce ego conuocabo omnes cognationes regnorum Aquilonis, ait Dominus, & venient & ponent vnuſquiſque ſolium ſuum in introitu portarum Hieruſalem, & ſuper omnes muros eius in circuitu, & ſuper vniuerſas vrbes Iuda.
16 * Et loquar iudicia mea cum eis ſuper
D omnem malitiam eorum, qui dereliquerunt me, & libauerunt diis alienis, & adorauerunt opus manuum ſuarum.
17 * Tu ergo accinge lumbos tuos & ſurge, & loquere ad eos omnia quæ ego præcipio tibi. Ne formides à facie eorum, nec enim timere te faciam vultum eorum.
18 * Ego quippe dedi te hodie in ciuitatem munitam, & in columnam ferream, & in murum æreum ſuper omnem terram regibus Iuda, principibus eius & ſacerdotibus, & populo terræ.
19 * Et bellabunt aduerſum te, & non præualebunt; quia ego tecum ſum, ait Dominus, vt liberem te.

CAP. II.

1 ET factum eſt verbum Domini ad me,
A dicens:
2 * Vade & clama in auribus Hieruſalem, dicens: Hæc dicit Dominus: Recordatus ſum tui, miſerans adoleſcentiam tuam & charitatem deſponſationis tuę, quando ſecuta es me in deſerto, in terra quæ non ſeminatur.
3 * Sanctus Iſrael Domino primitiæ frugum eius. Omnes qui deuorant eum, delinquunt; mala venient ſuper eos, dicit Dominus.
4 * Audite verbum Domini domus Iacob, & omnes cognationes domus Iſrael.

תרגום יונתן

13 וַהֲוָה פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי תִּנְיָנוּת לְמֵימַר מָה אַתְּ חָזֵי וַאֲמָרִית מֶלֶךְ דְּרָתַח כְּדוּד אֲנָא חָזֵי וְטִקּוּס מַשִּׁרְיָתֵיהּ דְּמִדַּבְּרָן וְאָתְיָן
מֵאַפֵּי צִפּוּנָא׃ 14 וַאֲמַר יְיָ לִי מִצִּפּוּנָא תִּשְׁרֵי בִּישְׁתָּא לְמֵיתֵי עַל כָּל יָתְבֵי אַרְעָא׃ 15 אֲרֵי הָא אֲנָא מְכַלֵּי לְכָל זַרְעֲיָת מַלְכְּוָת צִפּוּנָא אֲמַר
יְיָ וְיֵיתוּן וְיִרְמוּן גְּבַר כָּרְסוֹהִי לָקֳבֵל תַּרְעֵי יְרוּשְׁלֶם וְעַל כָּל שׁוּרָהָא סְחוֹר סְחוֹר וְעַל כָּל קִרְוַיָּא דְּבֵית יְהוּדָה׃ 16 וַאֲמַלֵּל פֻּרְעֲנוּת דִּינַי עִמְּהוֹן
עַל כָּל בִּישְׁתְּהוֹן דִּשְׁבַקוּ פָּלְחָנִי וְאַסִּיקוּ בֻּסְמִין לְטַעֲוָת עַמְמַיָּא וְאִשְׁתַּעְבַּדוּ לְעוֹבָדֵי יְדֵיהוֹן׃ 17 וְאַתְּ תַּתְקֵף חַרְצָךְ וּתְקוּם וְתִתְנַבֵּי לְהוֹן יָת
כָּל דַּאֲנָא מְפַקֵּד לָךְ לָא תִתְמְנַע מִלְּאוֹכָחוּתְהוֹן דִּלְמָא אֲתַבְּרִנָּךְ קֳדָמֵיהוֹן׃ 18 וַאֲנָא הָא יְהַבְתָּךְ יוֹמָא דֵין תַּקִּיף כְּקִרְיָה כְּרִיכָא וּכְעַמּוּדָא
דְּבַרְזֶל וּכְשׁוּר דִּנְחָשׁ לְאַשְׁקָאָה כַּס דִּלְוָט לְכָל יָתְבֵי אַרְעָא לְמַלְכֵי דְבֵית יְהוּדָה לְרַבְרְבָהָא לְכַהֲנָהָא וּלְעַמָּא דְאַרְעָא׃ 19 וִיהוֹן דָּיְנִין וּמְגִיחִין
לְקִבְלָךְ לְמִסְתַּר יָת פִּתְגָּמֵי נְבוּאָתָךְ וְלָא יָכְלִין לָךְ אֲרֵי בְּסַעְדָּךְ מֵימְרִי אֲמַר יְיָ לְשֵׁיזָבוּתָךְ׃ ב
1 וַהֲוָה פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימַר׃ 2 אֱזֵל וְתִתְנַבֵּי קֳדָם עַמָּא דְבִירוּשְׁלֶם לְמֵימַר כִּדְנַן אֲמַר יְיָ דְּכִירְנָא לְכוֹן טַבְוָת
יוֹמֵי קֳדָם רַחֲמַת אֲבָהָתְכוֹן דְּהֵימִנוּ בְּמֵימְרִי וַאֲזַלוּ בָּתַר תְּרֵין שְׁלִיחַי בָּתַר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן בְּמַדְבְּרָא אַרְבְּעִין שְׁנִין בְּלָא זְוָדִין בְּאַרַע דְּלָא מִזְדַּרְעָא׃
3 קֻדְשָׁא אִנּוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל קֳדָם יְיָ עַל בִּזְיֵיהוֹן כִּדְמְעָא אַרְמוּת עֲלַלָא דְּמַן דְּאָכֵל מִנֵּהּ חַיָּב לְמֵמַת וּכְשֵׁירוּ חֲצַד עוֹמֶר אַרְמוּתָא דְּעַד לָא
מְקָרְבִין מִנֵּהּ כַּהֲנַיָּא בְּנֵי אַהֲרֹן קֻרְבָּנַיָּא עַל מַדְבְּחָא דְּמַן דְּאָכֵל מִנֵּהּ מִתְחַיֵּיב אַף כָּל בָּזְיֵיהוֹן דְּבֵית יִשְׂרָאֵל יְחוּבוּן בִּישְׁתָּא תֵּיתֵי עֲלֵיהוֹן אֲמַר יְיָ׃
4 קַבִּלוּ פִּתְגָּמָא דַּיְיָ בֵּית יַעֲקֹב וְכָל זַרְעֲיָת בֵּית יִשְׂרָאֵל׃

13 * *Et factum est verbum Domini ex secundo ad me dicens: Quid tu vides? & dixi: Ollam succensam, & faciem eius à facie Aquilonis.*

14 * *Et dixit Dominus ad me: A facie Aquilonis exardescent mala super omnes habitantes terram:*

15 * *Quia ecce ego conuoco omnia regna ab Aquilone, dicit Dominus: & venient & ponent vnusquisque thronum suum super vestibula portarum Hierusalem, & super omnes muros qui in circuitu eius, & super omnes ciuitates Iuda.*

16 * *Et loquar ad illos cum iudicio de omni malitia eorum, quomodo dereliquerunt me, & sacrificauerunt diis alienis, & adorauerunt opera manuum suarum.*

17 * *Et tu præcingere lumbos tuos, & surge, & dic ad eos omnia quæcunque præcepero tibi. ne timueris à facie eorum, neque terreri te faciam coram eis: quia tecum ego sum vt liberem te, dicit Dominus. Et factum est verbum Domini ad me, dicens: Vade & lege in auribus filiorum Israel:*

18 * *Ecce posui te in hodierna die sicut ciuitatem munitam, & sicut murum æreum munitum omnibus regibus Iuda & principibus eorum, & populo terræ:*

19 * *Et debellabunt te, & non poterunt aduersus te: quia tecum sum ego vt liberē te, dixit Dominus.*

13 * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου ἐκ δευτέρου πρός με λέγων, τί σὺ ὁρᾷς; καὶ εἶπα, λέβητα ὑποκαιόμενον, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου βορρᾶ.

14 * καὶ εἶπεν κύριος πρός με. ἀπὸ προσώπου βορρᾶ ἐκκαυθήσεται τὰ κακὰ ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν·

15 * διότι ἰδοὺ ἐγὼ συγκαλῶ πάσας τὰς βασιλείας ἀπὸ βορρᾶ, λέγει κύριος. καὶ ἥξουσιν καὶ θήσουσιν ἕκαστος τὸν θρόνον αὐτοῦ ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῶν πυλῶν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπὶ πάντα τὰ τείχη τὰ κύκλῳ αὐτῆς, καὶ ἐπὶ πάσας τὰς πόλεις ἰούδα.

16 * καὶ λαλήσω πρὸς αὐτοὺς μετὰ κρίσεως περὶ πάσης τῆς κακίας αὐτῶν, ὡς ἐγκατέλιπόν με, καὶ ἔθυσαν θεοῖς ἀλλοτρίοις. καὶ προσεκύνησαν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν.

17 * καὶ σὺ περίζωσαι τὴν ὀσφύν σου καὶ ἀνάστηθι, καὶ εἶπον πρὸς αὐτοὺς πάντα ὅσα ἂν ἐντείλωμαί σοι. μὴ φοβηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, μὴ δὲ πτοηθῆναί σε ποιήσω ἐναντίον αὐτῶν, ὅτι μετὰ σοῦ εἰμι τοῦ ἐξαιρεῖσθαί σε, λέγει κύριος. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων, πορεύθητι καὶ ἀνάγνωθι ἐν τοῖς ὠσὶν υἱῶν ἰσραήλ·

18 * ἰδοὺ τέθεικά σε ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ὡς πόλιν ὀχυράν, καὶ ὡς τεῖχος χαλκοῦν ὀχυρὸν ἅπασι τοῖς βασιλεῦσιν ἰούδα καὶ τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν, καὶ τῷ λαῷ τῆς γῆς·

19 * καὶ πολεμήσουσί σε, καὶ οὐ μὴ δύνωνται πρός σε, διότι μετὰ σοῦ εἰμι ἐγὼ ἐξαιρεῖσθαί σε, εἶπεν κύριος.

CAP. II.

1 *ET factum est verbum Domini ad me dicens:*

2 * *Vade & clama in aures Hierusalem, dicens: Hæc dicit Dominus: Recordatus sum misericordiæ adolescentiæ tuæ et dilectionis perfectionis tuæ, vt sequereris tu sanctum Israel, dicit Dominus.*

3 * *Sanctus Israel Domino. primitiæ frugum eius omnes comedentes eum delinquent, mala venient super eos, dicit Dominus.*

4 * *Audite verbum Domini domus Iacob, & omnis familia domus Israel.*

β'.

1 * Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρός με λέγον·

2 * πορεύου καὶ βόα εἰς τὰ ὦτα ἱερουσαλὴμ λέγων, τάδε λέγει κύριος, ἐμνήσθην ἐλέους νεότητός σου καὶ ἀγάπης τελειώσεώς σου, τοῦ ἐξακολουθῆσαί σε τῷ ἁγίῳ ἰσραήλ, λέγει κύριος.

3 * ἅγιος ἰσραὴλ τῷ κυρίῳ. ἀρχὴ γεννημάτων αὐτοῦ πάντες οἱ ἔσθοντες αὐτὸν πλημμελήσουσιν, κακὰ ἥξει ἐπ' αὐτούς, φησὶν κύριος.

4 * ἀκούσατε λόγον κυρίου οἶκος ἰακὼβ καὶ πᾶσα πατριὰ οἴκου ἰσραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me secundò dicens: Quid tu vides? & dixi, Regem feruentem quasi lebetem ego
video, & vexillum exercitus eius qui ducitur & venit à facie Aquilonis. 14 Et dixit Dñs mihi: Ab Aquilone incipiet venire malum super om-
nes habitatores terrę. 15 Quoniam ecce ego conuoco omnes cognationes regnorum Aquilonis, dicit Dominus: & venient & proiicient v-
nusquisque solium suum contra portas Ierusalem, & super omnes muros eius in circuitu, & super vniuersas vrbes domus Iudæ. 16 Et loquar
vltionem iudiciorum meorum cum eis super omnem malitiam eorum, qui dereliquerunt cultum meum, & adoleuerunt aromata idolis po
pulorum, & seruierunt operibus manuum suarum. 17 Tu autem confortabis lumbos tuos, & surges, & prophetabis eis omnia quę pręcipio
tibi: ne desinas corripere eos, ne fortè conteram te coram eis. 18 Et ego ecce dedi te hodie fortem sicut ciuitatem munitam, & sicut colum-
nam ferream, & sicut murum ęreum, ad propinandum calicem maledictionis omnibus habitatoribus terrę, & regibus domus Iuda, & prin-
cipibus eius, & sacerdotibus eius, & populo terrę. 19 Et erunt contendentes & bellantes aduersum te, vt celent verba prophetiæ tuæ, & non
præualebunt tibi; quia in auxilium tuum erit Verbum meum, dicit Dominus, vt eruam te. CAP. II.
ET factum est verbum prophetię à facie Domini ad me dicens: 2 Vade & vaticinare coram populo qui est in Ierusalem, dicens: Hæc di-
cit Dominus: Memor sum vobis beneficiorum dierum antiquorum, & dilectionis patrum vestrorum, qui crediderunt verbo meo, &
ambulauerunt post duos nuncios meos, Moysen & Aaron, in deserto quadraginta annis, absque cibariis in terra non seminata. 3 Sanctitas
est domus Israel coram Domino aduersus direptores suos sicut primitiæ oblationis frugum: quicunque comederit ex eis, reus erit mortis:
& sicut principium messis manipuli oblationis; ex quo si aliquis comederit, antequàm offerant Sacerdotes filij Aaron oblationes super al-
tari, condemnatur; sic omnes qui deprædantur domum Israel, condemnabuntur; malum veniet super eos, dicit Dominus.
4 Suscipe verbum Domini domus Iacob, & omnis cognatio domus Israel.

⁵ כֹּה אָמַר יְהוָה מַה־מָּצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם בִּי עָוֶל כִּי
רָחֲקוּ מֵעָלָי וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי הַהֶבֶל וַיֶּהְבָּלוּ׃
⁶ וְלֹא אָמְרוּ אַיֵּה יְהוָה הַמַּעֲלֶה אֹתָנוּ מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם הַמּוֹלִיךְ אֹתָנוּ בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ עֲרָבָה וְשׁוּחָה
בְּאֶרֶץ צִיָּה וְצַלְמָוֶת בְּאֶרֶץ לֹא־עָבַר בָּהּ אִישׁ וְלֹא־
יָשַׁב אָדָם שָׁם׃
⁷ וָאָבִיא אֶתְכֶם אֶל־אֶרֶץ הַכַּרְמֶל לֶאֱכֹל פִּרְיָהּ
וְטוּבָהּ וַתָּבֹאוּ וַתְּטַמְּאוּ אֶת־אַרְצִי וְנַחֲלָתִי שַׂמְתֶּם
לְתוֹעֵבָה׃
⁸ הַכֹּהֲנִים לֹא אָמְרוּ אַיֵּה יְהוָה וְתֹפְשֵׂי הַתּוֹרָה
לֹא יְדָעוּנִי וְהָרֹעִים פָּשְׁעוּ בִי וְהַנְּבִאִים נִבְּאוּ בַבַּעַל
וְאַחֲרֵי לֹא־יוֹעִלוּ הָלָכוּ׃
⁹ לָכֵן עֹד אָרִיב אִתְּכֶם נְאֻם־יְהוָה וְאֶת־בְּנֵי
בְנֵיכֶם אָרִיב׃
¹⁰ כִּי עִבְרוּ אִיֵּי כִתִּיִּים וּרְאוּ וְקֵדָר שִׁלְחוּ וְהִתְבּוֹנְנוּ
מְאֹד וּרְאוּ הֵן הָיְתָה כָּזֹאת׃
¹¹ הַהֵימִיר גּוֹי אֱלֹהִים וְהֵמָּה לֹא אֱלֹהִים וְעַמִּי
הֵמִיר כְּבוֹדוֹ בְּלוֹא יוֹעִיל׃
¹² שֹׁמּוּ שָׁמַיִם עַל־זֹאת וְשַׂעֲרוּ חָרְבוּ מְאֹד נְאֻם־
יְהוָה׃
¹³ כִּי־שְׁתַּיִם רָעוֹת עָשָׂה עַמִּי אֹתִי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם
חַיִּים לַחְצֹב לָהֶם בֹּארוֹת בֹּארֹת נִשְׁבָּרִים אֲשֶׁר
לֹא־יָכִלוּ הַמָּיִם׃
¹⁴ הַעֶבֶד יִשְׂרָאֵל אִם־יְלִיד בַּיִת הוּא מַדּוּעַ
הָיָה לָבַז׃
¹⁵ עָלָיו יִשְׁאֲגוּ כְפִרִים נָתְנוּ קוֹלָם וַיָּשִׁיתוּ אַרְצוֹ
לְשַׁמָּה עָרָיו נִצְּתוּ מִבְּלִי יֹשֵׁב׃
¹⁶ גַּם־בְּנֵי־נֹף וְתַחְפַּנְחֵס יִרְעוּךְ קָדְקֹד׃
¹⁷ הֲלוֹא־זֹאת תַּעֲשֶׂה־לָּךְ עָזְבֵךְ אֶת־יְהוָה אֱלֹהַיִךְ
בְּעֵת מוֹלִכֵךְ בַּדָּרֶךְ׃

5 * Hæc dicit Dominus: Quid inuenerunt patres vestri in me iniquitatis, quia elongauerunt à me, & ambulauerunt post vanitatem, & vani facti sunt?
6 * Et non dixerunt; Vbi est Dominus
B qui ascendere nos fecit de terra Ægypti, qui traduxit nos per desertum, per terram inhabitabilem & inuiam, per terram sitis, & imaginem mortis, & per terram in qua non ambulauit vir neq; habitauit homo.
7 * Et induxi vos in terram Carmeli, vt comederetis fructum eius & bona illius. Et ingressi contaminastis terram meam, & hæreditatem meam posuistis in abominationem.
8 * Sacerdotes non dixerunt, Vbi est Dominus? & tenentes Legem nescierunt me, & pastores præuaricati sunt in me; & prophetæ prophetarunt in Baal, & idola secuti sunt.
9 * Propterea adhuc iudicio contendam
C vobiscum, ait Dominus, & cum filiis patris disceptabo.
10 * Transite ad insulas Cethim, & videte; & in Cedar mittite, & considerate vehementer, & videte si factum est huiuscemodi:
11 * Si mutauit gens deos suos, & certè ipsi non sunt dij. Populus verò meus mutauit gloriam suam in idolum.
12 * Obstupescite cæli super hoc, & portæ eius desolamini vehementer, dicit Dominus.
13 * Duo enim mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aquæ viuæ, & foderunt sibi cisternas, cisternas dissipatas
D quæ continere non valent aquas.
14 * Nunquid seruus est Israel, aut vernaculus? quare ergo factus est in prædam?
15 * Super eum rugierunt leones, & dederunt vocem suam, posuerunt terram eius in solitudinem. ciuitates eius exustæ sunt, & non est qui habitet in eis.
16 * Filij quoq; Mempheos & Taphneos constuprauerunt te vsque ad verticem.
17 * Nunquid non istud factum est tibi, quia dereliquisti Dominum Deum tuum eo tempore quo ducebat te per viam?

תרגום יונתן

⁵ כְּדְנָן אֲמַר יְיָ מַה אַשְׁכַּחוּ אֲבָהָתְכוֹן בְּמֵימְרִי שְׁקַר אֲרֵי אִתְרְחַקוּ מִדְּחַלְתִּי וּטְעוֹ בָּתַר טַעֲוָתָא וַהֲווֹ לִלְמָא׃ ⁶ וְלָא אֲמַרוּ נִדְחַל מִן קֳדָם יְיָ
דְאַסִּיק יָתָנָא מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם דְּדַבַּר יָתָנָא בְּמַדְבְּרָא בַּאֲרַע מֵישַׁר וְחָרוּב בַּאֲרַע צַדְיָא וְטוּלֵי מוֹתָא בַּאֲרַע דְּלָא עֲדָא בָהּ אֱנָשׁ וְלָא אִתּוֹתַב אֱנָשָׁא
תַּמָּן׃ ⁷ וְאַעֵילֵית יַתְכוֹן לְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל דַּהֲוַת מְנַצְּבָא כְּכַרְמְלָא לְמֵיכַל אִבַּהּ וְטוּבַהּ וְעַלְתּוּן וְסָאֵבְתּוּן יַת אֲרַע בֵּית שְׁכִינְתִּי וְאַחְסַנְתִּי
שַׁוִּיתוּן לְפָלְחַן טַעֲוָתָא׃ ⁸ כָּהֲנַיָּא לָא אֲמַרוּ נִדְחַל מִן קֳדָם יְיָ וּמַלְפֵי אוֹרַיְתָא לָא אֲלִפוּ לְמִדַּע דַּחַלְתִּי וּמַלְכַיָּא מְרַדוּ בְּמֵימְרִי וּנְבִיאֵי שִׁקְרָא
אִתְנַבִּיאוּ בְּשׁוּם טַעֲוָתָא וּבָתַר דְּלָא יְהָנוּן לְהוֹן אֲזַלוּ׃ ⁹ בְּכֵן אֲנָא עֲתִיד לְאִתְפְּרָעָא מִנְּכוֹן אֲמַר יְיָ וּמִן בְּנֵי בְּנֵיכוֹן דְּאִם יַעְבְּדוּן כְּעוֹבָדֵיכוֹן
אֲנָא עֲתִיד לְאִתְפְּרָעָא׃ ¹⁰ אֲרֵי עֲבַרוּ לְנַגְוָת כִּיתָּאֵי וַחֲזוֹ וּלְמְדִינַת עַרְבָאֵי שְׁלַחוּ וְאִסְתַּכַּלוּ לַחֲדָא וַחֲזוֹ עַמְמַיָּא דִּגְלוֹ מִכְּרַךְ לִכְרַךְ וּמִמְּדִינָה
לִמְדִינָא נָטְלִין יַת טַעֲוָתְהוֹן וּמוֹבְלִין לְהוֹן וּבַאֲתַר דְּאִנּוּן שָׁרַן פָּרְסִין יַת מַשְׁכְּנֵיהוֹן וּמְקַיְמִין יַת טַעֲוָתְהוֹן וְסָגְדִין לְהוֹן אִידָא הִיא אֻמָּא וְלִישָׁן
דַּעֲבַדַת כְּוָתְכוֹן׃ ¹¹ הָא עַמְמַיָּא לָא שְׁבַקוּ פָּלְחַן טַעֲוָתָא וְאִנּוּן טַעֲוָן דְּלֵית בְּהוֹן צְרוֹךְ וְעַמִּי שְׁבַקוּ פָּלְחָנִי דִּי בְדִילֵהּ אֲנָא
מַיְתֵי עֲלֵיהוֹן יְקָרָא וַאֲזַלוּ בָּתַר דְּלָא יְהָנוּן לְהוֹן׃ ¹² אִתְאֲבַלוּ שְׁמַיָּא עַל כְּדֵין עַל אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל דַּעֲתִידָא לְמֶחֱרַב וְעַל בֵּית מַקְדְּשָׁא דַּעֲתִיד
לְאִצְטַדָּאָה וְעַל עוֹבְדִין בִּישִׁין דַּעֲבַדוּ עַמִּי לַחֲדָא אֲמַר יְיָ׃ ¹³ אֲרֵי תַּרְתֵּין בִּישָׁן עֲבַדוּ עַמִּי פָּלְחָנִי שְׁבַקוּ דִּבְדִילֵיהּ אֲנָא מַיְתֵי עֲלֵיהוֹן טוּבָא
כְּמַבּוּעַ דְּמַיִין דְּלָא פָּסִיק וּטְעוֹ בָּתַר טַעֲוָתָא דְאִנּוּן לְהוֹן כְּגוּבִּין תְּבִירִין דְּלָא יָכְלִין לְקַיָּמָא מַיָּא׃ ¹⁴ הַכְעַבְדָּא הֲוָה יִשְׂרָאֵל אִם יְלִיד בֵּיתָא
הוּא מָדֵין אִתְמְסַר לְבִזְּזִין׃ ¹⁵ עֲלוֹהִי יִכְלוֹן מַלְכִין יְרִימוּן קָלְהוֹן יְשַׁוּוֹן אַרְעֵהּ לְצָדוּ קִרְווֹהִי יִצְדְּיָן מִבְּלִי יָתֵב׃ ¹⁶ אַף בְּנֵי מָפֵים וְתַחְפַּנְחֵס
יִקְטְלוּן גִּבָּרָךְ וְיִבְזוּן נִכְסָךְ׃ ¹⁷ הֲלָא דָא פֻרְעָנוּתָא תִּתְעֲבֵד מִנָּךְ עַל דִּשְׁבַקְתְּ יַת פָּלְחָנָא דַּייָ אֱלָהָךְ דְּאַחְזְיָךְ אוֹרְחָא דְתַקְנָא וְלָא הֲלַכְתְּ בָהּ׃

⁕ Hæc dicit Dominus: Quod inuenerunt pa- 5
tres vestri in me delictum, quia recesserunt lon
gè à me, & ambulauerunt post vanitates, &
vani facti sunt?
⁕ Et non dixerunt: Vbi est Dominus qui e- 6
duxit nos de terra Ægypti, qui duxit nos in de-
serto in terra inexperta & inuia, & in terra
sine aqua & infructuosa; in terra in qua non
ambulauit in ea vir, & non habitauit illic fi-
lius hominis.
⁕ Et introduxi vos in Carmelum, vt mandu- 7
caretis fructus eius & bona eius. & ingressi
estis & contaminastis terram meam, & hære-
ditatem meam posuistis in abominationem.
⁕ Sacerdotes non dixerunt; Vbi est Domi- 8
nus: et profitentes Legem non cognouerunt me,
& pastores impiè agebant in me: & prophetæ
prophetabant Baal, & post inutile abierunt.
⁕ Propter hoc adhuc contendam vobiscum, 9
ait Dominus; & cum filiis filiorum vestrorum
disceptabo.
⁕ Quia transite insulas Cethim, & videte; 10
& in Cedar mittite, & considerate vehemen-
ter, & videte si facta sunt talia:
⁕ Si mutabunt gentes deos suos; & hi non 11
sunt dij. at populus meus mutauit gloriam eo-
rum, de qua non proderit eis.
⁕ Obstupuit cælum super hoc, & inhorruit 12
extramodum vehementer, dicit Dominus.
⁕ Quia duo mala fecit populus meus: me de- 13
reliquerunt fontē aquæ viuentis, & foderunt
sibi lacus contritos, qui non poterunt aquam con
tinere.
⁕ Nunquid seruus est Israel, aut verna est? 14
quare in direptionem factus est?
⁕ Super eum rugierunt leones, & dederunt 15
vocem suam qui ordinauerunt terram eius in
destructionem, & ciuitates eius destructæ sunt
vt non habitentur.
⁕ Et filij Mempheos & Taphneos agnoue- 16
runt te, & illuserunt te.
⁕ Nonne ista fecerunt tibi, quia dereliquisti 17
tu me, dicit Dominus Deus tuus? Et nunc quid
tibi & viæ Ægypti, vt bibas aquam Geon?

5 ⁕ τάδε λέγει κύριος, τί εὕροσαν οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν
ἐμοὶ πλημμέλημα, ὅτι ἀπέστησαν μακρὰν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ
ἐπορεύθησαν ὀπίσω τῶν ματαίων, καὶ ἐματαιώθησαν;
6 ⁕ καὶ οὐκ εἶπον, ποῦ ἐστιν κύριος ὁ ἀναγαγὼν ἡμᾶς ἐκ
γῆς αἰγύπτου, ὁ καθοδηγήσας ἡμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν γῇ
ἀπείρῳ καὶ ἀβάτῳ, καὶ ἐν γῇ ἀνύδρῳ καὶ ἀκάρπῳ, ἐν γῇ
ἐν ᾗ οὐ διώδευσεν ἐν αὐτῇ ἀνὴρ, καὶ οὐ κατῴκησεν ἐκεῖ
υἱὸς ἀνθρώπου.
7 ⁕ καὶ εἰσήγαγον ὑμᾶς εἰς τὸν κάρμηλον, τοῦ φαγεῖν
τοὺς καρποὺς αὐτοῦ καὶ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ. καὶ εἰσήλθετε καὶ
ἐμιάνατε τὴν γῆν μου, καὶ τὴν κληρονομίαν μου ἔθεσθε
εἰς βδέλυγμα.
8 ⁕ οἱ ἱερεῖς οὐκ εἶπον, ποῦ ἐστιν κύριος, καὶ οἱ ἀντεχό-
μενοι τοῦ νόμου οὐκ ἠπίσταντό με, καὶ οἱ ποιμένες ἠσέ-
βουν εἰς ἐμέ, καὶ οἱ προφῆται προεφήτευον τῇ βαάλ,
καὶ ὀπίσω ἀνωφελοῦς ἐπορεύθησαν.
9 ⁕ διὰ τοῦτο ἔτι κριθήσομαι πρὸς ὑμᾶς, λέγει κύριος.
καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς τῶν υἱῶν ὑμῶν κριθήσομαι.
10 ⁕ ὅτι διέλθετε νήσους χεττιιν καὶ ἴδετε, καὶ εἰς κηδὰρ
ἀποστείλατε, καὶ νοήσατε σφόδρα, καὶ ἴδετε εἰ γέγονεν
τοιαῦτα·
11 ⁕ εἰ ἀλλάξωνται ἔθνη θεοὺς αὐτῶν, καὶ οὗτοι οὐκ εἰσὶν
θεοί. ὁ δὲ λαός μου ἠλλάξατο τὴν δόξαν αὐτῶν, ἐξ ἧς οὐκ
ὠφεληθήσονται.
12 ⁕ ἐξέστη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ τούτῳ, καὶ ἔφριξεν ἐπὶ πλεῖον
σφόδρα, λέγει κύριος.
13 ⁕ ὅτι δύο πονηρὰ ἐποίησεν ὁ λαός μου· ἐμὲ ἐγκατέ-
λιπον πηγὴν ὕδατος ζωῆς, καὶ ὤρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους
συντετριμμένους οἳ οὐ δυνήσονται ὕδωρ συνέχειν.
14 ⁕ μὴ δοῦλός ἐστιν ἰσραήλ, ἢ οἰκογενής ἐστίν; διατί εἰς
προνομὴν ἐγένετο;
15 ⁕ ἐπ' αὐτὸν ὠρύοντο λέοντες, καὶ ἔδωκαν τὴν φωνὴν αὐ-
τῶν οἳ ἔταξαν τὴν γῆν αὐτοῦ εἰς ἀφανισμόν, καὶ πόλεις αὐ-
τοῦ κατεσκάφησαν παρὰ τὸ μὴ κατοικεῖσθαι.
16 ⁕ καὶ υἱοὶ μέμφεως καὶ τάφνης ἔγνωσάν σε, καὶ κα-
τέπαιζόν σου.
17 ⁕ οὐχὶ ταῦτα ἐποίησέν σοι τὸ καταλιπεῖν σε ἐμέ, λέγει
κύριος ὁ θεός σου; καὶ νῦν τί σοι καὶ τῇ ὁδῷ αἰγύπτου τοῦ πιεῖν
ὕδωρ γηών;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Hæc dicit Dñs: Quid inuenerunt patres vestri in verbo meo falsitatis, quia elongauerunt se à timore mei, & errauerunt post idola, &
abierunt in vanitatē? 6 Nec dixerũt: Timeamus à facie Dñi, qui ascēdere nos fecit de terra Ægypti, qui duxit nos per desertũ per terrã solitu-
dinis & desolatã, per terrã vastam & vmbram mortis, per terrã per quã non transierat homo, nec ibi habitauerat quisquã. 7 Et introduxi vos
in terrã Israel, quę erat plantata sicut Carmelus, vt comederetis fructus eius & delicias eius: & intrastis & cõtaminastis terrã domus maie-
statis meæ, & hęreditatē meã dicastis cultui idolorum. 8 Sacerdotes nõ dixerunt: Timeamus à facie Dñi: & doctores Legis nõ didicerunt
scire timorem mei, & reges rebellarunt in verbum meum, & prophetę falsi prophetarunt in nomine idolorũ, & post ea quę non proderunt
eis ambulauerunt. 9 Propterea ego sumam vindictã de vobis, dicit Dñs, & de filiis filiorũ vestrorũ: quod si fecerint iuxta opera vestra, itidē
ego vlciscar. 10 Transite enim ad insulas Cethim, & videte; ad prouincias Arabũ mittite, & contemplamini diligenter, & videte populos qui
migrauerunt de arce in arcē, & de prouincia in prouinciã, portãtes idola sua & ducētes ea: & in loco in quo subsistũt extendunt tabernacula
sua, & statuunt idola sua, & adorãt ea. quęnã est enim gens & lingua quæ fecerit sicut vos? 11 Ecce populi nõ reliquerunt cultũ idolorum,
cùm sint idola in quibus nulla est vtilitas: & populus meus deseruit cultum meum; propter quem ego induco super eos gloriam, & abierũt
post ea quæ non prosunt eis. 12 Lugete cęli propter hoc, propter terrã Israel quę futura est in desolationē, & propter domũ sanctuarii quæ
futura est in destructionem, & propter opera valdè mala quę fecit populus meus, dicit Dñs. 13 Quia duo mala commisit populus meus,
cultũ meũ reliquit, cuius causa adducebam super eos bona, sicut fontem aquarum qui nõ deficit; & errauerũt post idola, quę sunt quasi cister
nę confractæ, quę non possunt continere aquas. 14 Nunquid seruus factus est Israel? num domi natus verna est? quare traditus est direpto-
ribus? 15 Aduersus eum clamant reges, tollunt vocem suam, ponunt terram eius in desolationem, ciuitates eius desertæ sunt absque habi-
tatore. 16 Filij quoque Mempheos & Taphnis occidunt fortes tuos, & diripiunt facultates tuas. 17 Nonne hæc vltio fit in te, eò quòd de-
reliquisti cultum Domini Dei tui, qui ostendit tibi viam rectam, & non ambulasti in ea?

18 * וְעַתָּה מַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ מִצְרַיִם לִשְׁתּוֹת מֵי שִׁחוֹר
וּמַה־לָּךְ לְדֶרֶךְ אַשּׁוּר לִשְׁתּוֹת מֵי נָהָר׃
19 * תְּיַסְּרֵךְ רָעָתֵךְ וּמְשֻׁבוֹתַיִךְ תּוֹכִחֻךְ וּדְעִי וּרְאִי כִּי־
רַע וָמָר עָזְבֵךְ אֶת־יְהוָה אֱלֹהָיִךְ וְלֹא פַחְדָּתִי אֵלַיִךְ
נְאֻם־אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת׃
20 * כִּי מֵעוֹלָם שָׁבַרְתִּי עֻלֵּךְ נִתַּקְתִּי מוֹסְרוֹתַיִךְ
וַתֹּאמְרִי לֹא אֶעֱבוֹד כִּי עַל־כָּל־גִּבְעָה גְּבֹהָה וְתַחַת
כָּל־עֵץ רַעֲנָן אַתְּ צֹעָה זֹנָה׃
21 * וְאָנֹכִי נְטַעְתִּיךְ שׂוֹרֵק כֻּלֹּה זֶרַע אֱמֶת וְאֵיךְ
נֶהְפַּכְתְּ לִי סוּרֵי הַגֶּפֶן נָכְרִיָּה׃
22 * כִּי אִם־תְּכַבְּסִי בַּנֶּתֶר וְתַרְבִּי־לָךְ בֹּרִית נִכְתָּם
עֲוֺנֵךְ לְפָנַי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃
23 * אֵיךְ תֹּאמְרִי לֹא נִטְמֵאתִי אַחֲרֵי הַבְּעָלִים לֹא
הָלַכְתִּי רְאִי דַרְכֵּךְ בַּגַּיְא דְּעִי מֶה עָשִׂית בִּכְרָה קַלָּה
מְשָׂרֶכֶת דְּרָכֶיהָ׃
24 * פֶּרֶה לִמֻּד מִדְבָּר בְּאַוַּת נַפְשָׁו שָׁאֲפָה רוּחַ
תַּאֲנָתָהּ מִי יְשִׁיבֶנָּה כָּל־מְבַקְשֶׁיהָ לֹא יִיעָפוּ
בְּחָדְשָׁהּ יִמְצָאוּנְהָ׃
25 * מִנְעִי רַגְלֵךְ מִיָּחֵף וּגְורֹנֵךְ מִצִּמְאָה וַתֹּאמְרִי
נוֹאָשׁ לוֹא כִּי־אָהַבְתִּי זָרִים וְאַחֲרֵיהֶם אֵלֵךְ׃
26 * כְּבֹשֶׁת גַּנָּב כִּי יִמָּצֵא כֵּן הֹבִישׁוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל
הֵמָּה מַלְכֵיהֶם שָׂרֵיהֶם וְכֹהֲנֵיהֶם וּנְבִיאֵיהֶם׃
27 * אֹמְרִים לָעֵץ אָבִי אַתָּה וְלָאֶבֶן אַתְּ יְלִדְתָּנוּ כִּי־
פָנוּ אֵלַי עֹרֶף וְלֹא פָנִים וּבְעֵת רָעָתָם יֹאמְרוּ קוּמָה
וְהוֹשִׁיעֵנוּ׃
28 * וְאַיֵּה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָ לָּךְ יָקוּמוּ אִם־
יוֹשִׁיעוּךָ בְּעֵת רָעָתֶךָ כִּי מִסְפַּר עָרֶיךָ הָיוּ אֱלֹהֶיךָ
יְהוּדָה׃
29 * לָמָּה תָרִיבוּ אֵלָי כֻּלְּכֶם פְּשַׁעְתֶּם בִּי נְאֻם־
יְהוָה׃

18 * Et nunc quid tibi vis in via Ægypti, vt bibas aquam turbidam? Et quid tibi cũ via Assyriorum, vt bibas aquam fluminis?
19 * Arguet te malitia tua, & auersio tua increpabit te. Scito & vide quia malum & amarum est reliquisse te dominum Deum tuum, & non esse timorem eius apud te, dicit Dominus Deus exercituum.
20 * A seculo confregisti iugum meum, rupisti vincula mea, & dixisti: Non seruiam. In omni enim colle sublimi & sub omni ligno frõdoso tu prosternebaris meretrix.
21 * Ego autem plantaui te vineam electã, omne semen verum. Quomodo ergo conuersa es mihi in prauum vinea aliena?
22 * Si laueris te nitro, & multiplicaueris tibi herbam borith, maculata es in iniquitate tua coram me, dicit Dominus Deus.
23 * Quomodo dicis: Non sum polluta, post Baalim non ambulaui? Vide vias tuas in conualle, scito quid feceris. Cursor leuis explicans vias suas:
24 * Onager assuetus in solitudine, in desiderio animæ suæ attraxit ventum amoris sui. nullus auertet eam. Omnes qui quærunt eam, non deficient, in menstruis eius inuenient eam.
25 * Prohibe pedem tuum à nuditate, & guttur tuum à siti. Et dixisti: Desperaui, nequaquam faciam. Adamaui quippe alienos, & post eos ambulabo.
26 * Quomodo confunditur fur quando deprehenditur, sic confusi sunt domus Israel, ipsi & reges eorum, principes & sacerdotes & prophetæ eorum;
27 * Dicentes ligno, Pater meus es tu: & lapidi, Tu me genuisti. Verterũt ad me tergum, & non faciem, & in tempore afflictionis suæ dicent: Surge, & libera nos.
28 * Vbi sunt dij tui quos fecisti tibi? surgant & liberent te, in tempore afflictionis tuæ. Secundùm numerum quippe ciuitatum tuarum erant dij tui Iuda.
29 * Quid vultis mecum iudicio contendere? Omnes dereliquistis me, dicit Dominus.

תרגום יונתן

18 וכען מה לכון לאתחברא לפרעה מלכא דמצרים למרמי דכוריכון בנהרא ומה לכון למגזר קים עם אתוראה לאגלאה יתכון להלאה
עבר פרת ׃ 19 איתיתי עלך יסורין ולא מנעת מבישתיך ועל דלא תבתא לאוריתא פרענותא תתעבד מניך ודעי וחזי ארי בישתא ומררא
[...] עלך ירושלם על דשבקת ית פלחנא דייי אלהך ולא שוית דחלתי לקבל עינך אמר ייי אלהים צבאות ׃ 20 ארי מעלמא תברת ניר
שמיא מצואריכון פסקית חנקיכון ואמרתון לא נוסף עוד למעבר על מימרך ארי על כל רמא מנטלא ותחות כל אילן עבוף את פלחא
לטעותא ׃ 21 ואנא קימתכון קדמי כמנצב גפן בחירא כלכון עבדי קשוט ואיכדין אשתניתון קדמי בעובדיכון מקלקליא סטיתון מבתר
פלחני הויתון כגפן דלית בה הנאה ׃ 22 ארי אם תדמן לאתנקאה מחובך כמא דמנקן בנתרא ומחורין בבוריתא הא כרושם כתמא דלא
ומינקן סגיו חובך קדמי אמר ייי אלהים ׃ 23 איכדין תימרין לא אסתאבת ובתר טעות עממיא לא הלכת זקפי עינך על ארחתיך וחזי
מה הוית יתבא בחילתא לקבל בית פעור ודעי מה עבדת הוית דמיא לינקא קלילא דמקלקלא ארחתהא ׃ 24 כערודא דמדורה במדברא
מהלכא כרעות נפשה שתיא רוחא כירודא כן כנישתא דישראל מרדת וטעת מן אוריתא ולא צביא למתב נביא אמר לה כל בעהא דאוריתי
לא אשתלהון בזמנה ישכחונה ׃ 25 מנעי רגליך מלאתחברא לעממיא ופומיך מלמפלח לטעותא ואמרת תבת מבתר פלחנך לא ארי רחמת
לאתחברא לעממיא ובתר פלחן טעותהון איהך ׃ 26 כבהתת גבר דמתחשב מהימן ומשתכח גנב כן בהיתו בית ישראל אנון מלכיהון
ורבניהון וכהניהון ונביהון דשקרא ׃ 27 אמרין לצלם אעא אבונא את ולמא דמתעבד מן אבנא אמרין לה את בריתנא ארי אחזרו
נפלחני קדל ולא שויו דחלתי לקבל אפיהון ובעדן דבישתא אתיא עליהון כפרין בטעותהון ומודן קדמי ואמרין רחם ופרקנא ׃
28 ואן דחלתכון דעבדתון לכון יקומון אם יכלן למפרקכון בעדן בישתכון ארי מנין קרויכון הואה דחלתכון דבית יהודה ׃ 29 למא
אתון מרמן למן לקבל פתגמי כלכון מרדתון במימרי אמר ייי ׃

* *Et quid tibi cum via Assyriorum, vt bi-* 18
bas aquam fluminum?
* *Corripiet te auersio tua, et malitia tua ar-* 19
guet te: & scito & vide quia amarum tibi re-
linquere te me, dicit Dominus Deus tuus. &
non complacui in te, dicit Dominus Deus tuus:
* *Quia à seculo confregisti iugum tuum, &* 20
dirupisti vincula tua, & dixisti: Non seruiam,
sed ibo in omnem collem sublimem, & sub om-
ni ligno vmbroso illic diffundar in fornicatio-
ne mea.
* *Ego autem plantaui te vitem fructiferam* 21
omnem veram. quomodo conuersa es in amari-
tudinem vitis aliena?
* *Si laueris in nitro, & multiplicaueris tibi* 22
herbam, maculata es in iniquitatibus tuis co-
ram me, dicit Dominus.
* *Quomodo dices, Non sum polluta, & post* 23
Baal non ambulaui? vide vias tuas in sepul-
chro multitudinis, & scito quid feceris. ad ve-
*sperum vox vlulauit, vias suas * dilatauit su-* 24
per aquas solitudinis. in desideriis animæ suæ
spiritum portabat. tradita est: quis conuertet
eam? omnes quærentes eam non laborabunt.
in humilitate illius reperient eam.
* *Auerte pedem tuum à via aspera, & gut-* 25
tur tuum à siti. Illa autẽ dixit, Viriliter agam,
quia dilexi alienos: & post eos ambulabat.
* *Sicut confusio furis cùm captus fuerit, sic* 26
confundentur filij Israel ipsi & reges eorum, et
principes eorum, & prophetæ eorum
* *ligno dixerunt: Quia pater meus es tu: &* 27
lapidi, Tu genuisti me. et verterunt ad me terga,
& non facies eorum. Et in tempore malorum
eorum dicent: Surge, & salua nos.
* *Et vbi sunt dij tui quos fecisti tibi? si* 28
surgent & saluabunt te in tempore afflictionis
tuæ. quia secundùm numerum ciuitatum tua-
rum erant dij tui Juda, & secundùm nume-
rum viarum Hierusalem immolabant Baal.
* *Vt quid loquimini ad me? omnes vos im-* 29
piè egistis, & omnes vos impiè egistis in me,
dicit Dominus Deus.

18 * καὶ τί σοι τῇ ὁδῷ ἀσσυρίων τοῦ πιεῖν ὕδωρ ποταμῶν;
19 * παιδεύσει σε ἡ ἀποστασία σου, καὶ ἡ κακία σου ἐλέγ-
ξει σε, καὶ γνῶθι καὶ ἰδὲ ὅτι πικρόν σοι τὸ καταλιπεῖν σε ἐμὲ,
λέγει κύριος ὁ θεός σου. καὶ οὐκ εὐδόκησα ἐν σοὶ, λέγει
κύριος ὁ θεός σου·
20 * ὅτι ἀπ' αἰῶνος συνέτριψας τὸν ζυγόν σου, καὶ διέρρηξας
τοὺς δεσμούς σου, καὶ εἶπας, οὐ δουλεύσω, ἀλλὰ πορεύσομαι
ἐπὶ πάντα βουνὸν ὑψηλὸν, καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου
κατασκίου ἐκεῖ διαχυθήσομαι ἐν τῇ πορνείᾳ μου.
21 * ἐγὼ δὲ ἐφύτευσά σε ἄμπελον καρποφόρον πᾶσαν
ἀληθινήν. πῶς ἐστράφης εἰς πικρίαν ἡ ἄμπελος ἡ ἀλλο-
τρία.
22 * ἐὰν ἀποπλύνῃς ἐν νίτρῳ, καὶ πληθύνῃς σεαυτῇ
πόαν, κεκηλίδωσαι ἐν ταῖς ἀδικίαις σου ἐναντίον ἐμοῦ,
λέγει κύριος.
23 * πῶς ἐρεῖς, οὐκ ἐμιάνθην, καὶ ὀπίσω τῆς βάαλ οὐκ ἐπο-
ρεύθην; ἰδὲ τὰς ὁδούς σου ἐν τῷ πολυανδρίῳ, καὶ γνῶθι τί
ἐποίησας. ὀψὲ φωνὴ ὠλόλυξε, τὰς ὁδοὺς αὐτῆς
24 * ἐπλάτυνεν ἐφ' ὕδατα ἐρήμου. ἐν ἐπιθυμίαις ψυχῆς
αὐτῆς ἐπνευματοφορεῖτο. παρεδόθη, τίς ἐπιστρέψει αὐτήν;
πάντες οἱ ζητοῦντες αὐτὴν οὐ κοπιάσουσιν. ἐν τῇ ταπει-
νώσει αὐτῆς εὑρήσουσιν αὐτήν.
25 * ἀπόστρεψον τὸν πόδα σου ἀπὸ ὁδοῦ τραχείας, καὶ τὸν
φάρυγγά σου ἀπὸ δίψους. ἡ δὲ εἶπεν, ἀνδριοῦμαι ὅτι ἠγά-
πησα ἀλλοτρίους καὶ ὀπίσω αὐτῶν ἐπορεύετο.
26 * ὡς αἰσχύνη κλέπτου ὅταν ἁλῷ, οὕτως αἰσχυνθήσονται
υἱοὶ ἰσραὴλ αὐτοὶ καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν καὶ οἱ ἄρχοντες
αὐτῶν καὶ οἱ προφῆται αὐτῶν
27 * τῷ ξύλῳ εἶπον, ὅτι πατήρ μου εἶ σύ· καὶ τῷ λίθῳ, σὺ
ἐγέννησάς με. καὶ ἔστρεψαν ἐπ' ἐμὲ νῶτα καὶ οὐ πρόσωπα
αὐτῶν. καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῶν κακῶν αὐτῶν ἐροῦσιν, ἀνάστα, καὶ
σῶσον ἡμᾶς.
28 * καὶ ποῦ εἰσιν οἱ θεοί σου οὓς ἐποίησας σεαυτῷ; εἰ ἀνα-
στήσονται καὶ σώσουσί σε ἐν καιρῷ τῆς κακώσεώς σου. ὅτι κατ' ἀ-
ριθμὸν τῶν πόλεών σου ἦσαν θεοί σου ἰούδα, καὶ κατ' ἀριθ-
μὸν διόδων τῆς ἱερουσαλὴμ ἔθυον τῇ βάαλ.
29 * ἵνα τί λαλεῖτε πρός με; πάντες ὑμεῖς ἠσεβήσατε,
καὶ πάντες ὑμεῖς ἠσεβήσατε εἰς ἐμὲ, λέγει κύριος ὁ θεός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Nunc autem quid vobis est vt consortium iungatis cum Pharaone rege Ægypti, ad proiiciendum masculos vestros in fluuiũ? & quid vobis est vt ineatis pactum cum Assur, ad transferendum vos vltra flumen Euphratem? 19 Induxi super te afflictiones, & non cessasti à malitia tua: & quia non es conuersa ad Legem, vltio fiet de te: & vide & cognosce quia malum & amaritudinem induxi super te Ierusalem, eò quòd dereliquisti cultum Dñi Dei tui, & non posuisti timorem mei ante oculos tuos, dicit Dñs Deus exercituum. 20 Quia à seculo confregi iugũ populorũ de collo vestro, succidi vincula vestra: & dixistis: Nõ addemus vltrà transgredi verbũ tuũ, quia in omni colle sublimi, & sub omni ligno frondoso tu colebas idola. 21 Ego autẽ statuerã vos coram me sicut plantam vitis electę, omnes facientes veritatem; & quomodo mutati estis corã me in operibus vestris corruptis? declinastis à timore mei, facti estis sicut vitis in qua nulla est vtilitas. 22 Quoniã si putatis mundari à peccatis vestris sicut mũdant nitro, & dealbãt sapone; ecce quasi nota maculę quæ nõ est munda: sic multiplicata sunt peccata tua corã me, dicit Dñs Deus. 23 Quomodo dicis, Nõ sum polluta, & post idola populorũ non ambulaui? leua oculos tuos super vias tuas, & vide quãdo habitabas in valle cõtra Bethphegor; scito quid feceris: similis fuisti camelę iuuẽculę velocissimæ quę deprauat vias suas. 24 Sicut onager qui moratur in deserto, & ambulat in volũtate animę suę, bibens ventũ sicut draco; sic cœtus Israel trãsgressus est & aberrauit à Lege; & noluit agere pœnitentiã. Propheta dic ei: Omnes qui quęrunt Legẽ meã non fatigabũtur, in tẽpore suo inuenient eam. 25 Prohibe pedẽ tuum ne te iũgas populis; & os tuũ, ne colas idola. & dixisti: Auersus sum à cultu tuo. Nequaquã, sed amaui coniũgi populis, & post cultum idolorũ eorũ ibo. 26 Sicut confusio viri qui cũ habitus esset fidelis, inuenitur latro; sic confusi sunt domus Israel, ipsi & reges eorũ, & principes eorum, & sacerdotes eorũ, & falsi prophetę eorum. 27 Dicũt simulachro ligneo; Pater noster es: & ei quod ex lapide factũ est, Tu creasti nos. quoniã auerterũt terga cultui meo, & non proposuerunt timorẽ mei ante faciem suã; & in tẽpore quo venit malum super eos, negant idola sua, & cõfitentur corã me, & dicunt, Miserere & salua nos. 28 Et vbi sunt dij vestri quibus seruistis? consurgãt si possunt, vt saluẽt vos in tempore mali vestri: quoniam secundùm numerum ciuitatum vestrarum facti sunt dij vestri, viri domus Iuda. 29 Quare vos putatis iudicio contendere aduersus verba mea? omnes vos pręuaricati estis in Verbum meum, dicit Dominus.

30 * לַשָּׁוְא הִכֵּיתִי אֶת־בְּנֵיכֶם מוּסָר לֹא לָקָחוּ אָכְלָה
חַרְבְּכֶם נְבִיאֵיכֶם כְּאַרְיֵה מַשְׁחִית׃
31 * הַדּוֹר אַתֶּם רְאוּ דְבַר־יְהוָה הֲמִדְבָּר הָיִיתִי
לְיִשְׂרָאֵל אִם־אֶרֶץ מַאְפֵּלְיָה מַדּוּעַ אָמְרוּ עַמִּי רַדְנוּ
לוֹא־נָבוֹא עוֹד אֵלֶיךָ׃
32 * הֲתִשְׁכַּח בְּתוּלָה עֶדְיָהּ כַּלָּה קִשֻּׁרֶיהָ וְעַמִּי
שְׁכֵחוּנִי יָמִים אֵין מִסְפָּר׃
33 * מַה־תֵּיטִבִי דַּרְכֵּךְ לְבַקֵּשׁ אַהֲבָה לָכֵן גַּם אֶת־
הָרָעוֹת לִמַּדְתְּי אֶת־דְּרָכָיִךְ׃
34 * גַּם בִּכְנָפַיִךְ נִמְצְאוּ דַּם נַפְשׁוֹת אֶבְיוֹנִים נְקִיִּים
לֹא־בַמַּחְתֶּרֶת מְצָאתִים כִּי עַל־כָּל־אֵלֶּה׃
35 * וַתֹּאמְרִי כִּי נִקֵּיתִי אַךְ שָׁב אַפּוֹ מִמֶּנִּי הִנְנִי נִשְׁפָּט
אוֹתָךְ עַל־אָמְרֵךְ לֹא חָטָאתִי׃
36 * מַה־תֵּזְלִי מְאֹד לְשַׁנּוֹת אֶת־דַּרְכֵּךְ גַּם מִמִּצְרַיִם
תֵּבֹשִׁי כַּאֲשֶׁר בֹּשְׁתְּ מֵאַשּׁוּר׃
37 * גַּם מֵאֵת זֶה תֵּצְאִי וְיָדַיִךְ עַל־רֹאשֵׁךְ כִּי־מָאַס
יְהוָה בְּמִבְטַחַיִךְ וְלֹא תַצְלִיחִי לָהֶם׃

ג

1 * לֵאמֹר הֵן יְשַׁלַּח אִישׁ אֶת־אִשְׁתּוֹ וְהָלְכָה מֵאִתּוֹ
וְהָיְתָה לְאִישׁ־אַחֵר הֲיָשׁוּב אֵלֶיהָ עוֹד הֲלוֹא חָנוֹף
תֶּחֱנַף הָאָרֶץ הַהִיא וְאַתְּ זָנִית רֵעִים רַבִּים וְשׁוֹב אֵלַי
נְאֻם־יְהוָה׃
2 * שְׂאִי־עֵינַיִךְ עַל־שְׁפָיִם וּרְאִי אֵיפֹה לֹא שֻׁגַּלְתְּ עַל־
דְּרָכִים יָשַׁבְתְּ לָהֶם כַּעֲרָבִי בַּמִּדְבָּר וַתַּחֲנִיפִי אֶרֶץ
בִּזְנוּתַיִךְ וּבְרָעָתֵךְ׃
3 * וַיִּמָּנְעוּ רְבִבִים וּמַלְקוֹשׁ לוֹא הָיָה וּמֵצַח אִשָּׁה
זוֹנָה הָיָה לָךְ מֵאַנְתְּ הִכָּלֵם׃
4 * הֲלוֹא מֵעַתָּה קָרָאתִי לִי אָבִי אַלּוּף נְעֻרַי אָתָּה׃
5 * הֲיִנְטֹר לְעוֹלָם אִם־יִשְׁמֹר לָנֶצַח הִנֵּה דִבַּרְתְּי
וַתַּעֲשִׂי הָרָעוֹת וַתּוּכָל׃

30 * Fruſtrà percuſſi filios veſtros,diſcipli-
nā non receperunt. deuorauit gladius ve-
ſter prophetas veſtros,quaſi leo vaſtator
31 *generatio veſtra.Videte verbū Dñi. Nun
quid ſolitudo factus ſum Iſraeli, aut terra
ſerotina?Quare ergo dixit populus meus,
G Receſſimus,non veniemus vltrà ad te?
32 *Nunquid obliuiſcetur virgo ornamenti
ſui,aut ſponſa faſcię pectoralis ſuæ?Popu-
lus verò meus oblitus eſt mei diebus in-
33 numeris. *Quid niteris bonam oſtendere
viam tuam, ad quærendam dilectionem,
quæ inſuper & malitias tuas docuiſti vias
34 tuas:*Et in alis tuis inuentus eſt ſanguis a-
nimarum pauperum & innocentum.non
in foſſis inueni eos, ſed in omnibus quæ
35 ſuprà memoraui. *Et dixiſti:Abſque pec-
cato & innocens ego ſum, & propterea a-
uertatur furor tuus à me.Ecce ego iudicio
contendam tecum, eò quòd dixeris, Non
36 peccaui. *Quàm vilis facta es nimis,iterās
vias tuas!Et abÆgypto confunderis,ſicut
37 confuſa es ab Aſſur.*Nam & ab iſta egre-
dieris,& manus tuæ erūt ſuper caput tuū,
quoniam obtriuit Dominus cōfidentiam
tuam, & nihil habebis proſperum.

CAP. III.

1 VVlgo dicitur: Si dimiſerit vir vxorem
A ſuam, & recedens ab eo duxerit virum
alterum,nunquid reuertetur ad eam vltrà?
Nunquid non polluta erit & contamina-
ta mulier illa? Tu autem fornicata es cum
amatoribus multis;tamē reuertere ad me,
2 dicit Dominus.*Leua oculos tuos in dire-
ctum,& vide vbi non proſtrata ſis. In viis
ſedebas, expectans eos quaſi latro in ſoli-
tudine,&polluiſti terram in fornicationi-
3 bus tuis & malitiis tuis. * Quamobrem
prohibitæ ſunt ſtillæ pluuiarum,& ſeroti-
B nus imber non fuit. Frons mulieris mere-
tricis facta eſt tibi,noluiſti erubeſcere.
4 * Ergo ſaltem amodò voca me, Pater
meus, dux virginitatis meæ tu es.
5 * Nunquid iraſceris in perpetuum, aut
perſeuerabis in finem?Ecce locuta es & fe
ciſti mala, & potuiſti.

תרגום יונתן

30 לְמַגָּן אַלְקֵיתִי יַת בְּנֵיכוֹן אֲלָפַן לָא קַבִּלוּ קְטַלַת חַרְבְּכוֹן נְבִיאֵיכוֹן כְּאַרְיָא דִמְחַבֵּל׃ 31 עַם דָּרָא אַתּוּן קַבִּלוּ פִּתְגָּמָא דַייָ הָא כְּמַדְבַּר
דְּלֵית בֵּהּ הֲנָאָה הֲוָה מֵימְרִי לְיִשְׂרָאֵל אִם כַּאֲרַע חֲרִבָא מָדֵין אֲמַרוּ עַמִּי אִטַּלְטַלְנָא לָא נְתוּב עוֹד לְפָלְחָנָךְ׃ 32 הַאֶפְשַׁר דְּתִתְנְשֵׁי
בְּתוּלְתָא תִקּוּנַהּ כַּלְּתָא קִשּׁוּטָהָא וְעַמִּי שְׁבַקוּ פָלְחָנִי יוֹמִין דְּלָא מִנְיָן׃ 33 מַה אַתְּ מְשַׁפְּרָא בְּאוֹרְחָתִיךְ לְאִתְחַבָּרָא לְעַמְמַיָּא בְּכֵן אַף יַת
בִּישָׁן אַלֵּפַתְּ מִן אוֹרְחָתִיךְ׃ 34 אַף בִּסְתְרָא אִשְׁתְּכַחַת דַּאֲשֵׁדְתְּ דַּם זַכַּאי דַּם נַפְשָׁת דְּמִסְכְּנִין זַכָּאִין לָא כְּמָא דְמִשְׁתַּכְחִין בְּמַחְתַּרְתָּא אֱלָהֵין עַל
כָּל אִלֵּין עֲבַדְתְּ׃ 35 וַאֲמַרְתְּ אֲרֵי זְכֵיתִי בְּרַם תָּב רָגְזֵיהּ מִנִּי הָא אֲנָא עָבֵד עִמִּיךְ פֻּרְעָנוּת דִּין עַל דַּאֲמַרְתְּ לָא חֲטֵיתִי׃ 36 מַה אַתְּ מִסְתַּכְלָא
לְחַדָּא לְקַלְקָלָא יַת אָרְחָתִיךְ אַף מִמִּצְרַיִם תִּבְהֲתִין כְּמָה דִּבְהַתְּ מֵאַתּוּרָאָה׃ 37 אַף מִלְּוַת דֵּין תִּפְּקִין וּבְהֵתַת חוֹבִיךְ עַל רֵישִׁיךְ אֲרֵי רַחִיק
יְיָ רְחָצָנִיךְ וְלָא תַצְלְחִין לְהוֹן׃

ג

1 לְמֵימַר הָא יִפְטַר גְּבַר יַת אִתְּתֵיהּ וּתְהָךְ מִלְּוָתֵיהּ וּתְהֵי לִגְבַר אוֹחֳרָן הַאֶפְשַׁר דִּיתוּב לְוָתַהּ עוֹד הֲלָא מֵחָב תֵּחוֹב אַרְעָא הַהִיא וְאַתְּ
טְעֵית וְאִתְחַבַּרְתְּ לְעַמְמִין סַגִּיאִין וְתוּבִי כְעַן לְפָלְחָנִי אֲמַר יְיָ׃ 2 זְקוֹפִי עֵינַךְ עַל נָגְדִין וַחֲזַא הֵיכָא לָא אִתְחַבַּרְתְּ לִיךְ לְמִפְלַח לְטַעֲוָתָא
עַל אוֹרְחַת בֵּית מֵישְׁרֵיהוֹן אוֹרֵיכַתְּ לְהוֹן כַּעֲרָבָאֵי דְּשָׁרַן בְּשְׁכוּנִין בְּמַדְבְּרָא וְחַיֵּיבַתְּ אַרְעָא בְּטַעֲוָתִיךְ וּבְבִישָׁתִיךְ׃
3 וְאִתְמְנָעוּ רְסִיסַיָּא וּמַלְקוֹשָׁא לָא הֲוָה וְחוּצַף כְּאִתְּתָא נַפְקַת בָּרָא הֲוָה לִיךְ מְסָרֵבְתְּ לְאִתְכְּנָעָא׃ 4 הֲלָא מִכְּעַן תְּצַלָּן קֳדָמַי רִבּוֹנִי אַתְּ
פָּרִיק וּמִן עָלְמָא׃ 5 הַאֶפְשַׁר דְּיִתְנַטְרוּן לִיךְ חוֹבִין לְעָלַם אִם תִּתְקַף עֲלָךְ מָחָא לְאַפְרֵשׁ הָא מַלֵּלְתְּ וַעֲבַדְתְּ בִּישִׁין וְאַסְגֵּיתְ׃

** Frustrà percussi filios vestros, disciplinam* 30
non recepistis. gladius deuorauit prophetas ve-
*stros quasi leo vastator, * & non timuistis.* 31
Audite verbum Domini, hæc dicit Dominus:
Nunquid solitudo factus sum Israel aut terra
plena sentium? quia dixit populus meus, Non
seruiemus, & non veniemus ad te amplius.
** Nunquid obliuiscetur sponsa ornamenti* 32
sui, & virgo fasciæ pectoralis suæ? at populus
meus oblitus est mei dies quorum non est nume
*rus. * Quid adhuc bonum exercebis in viis* 33
tuis vt quæras dilectionem? non sic: sed & tu
*iniquè egisti vt pollueres vias tuas: * Et in* 34
manibus tuis inuenti sunt sanguines animarum
innocentium; non in fossis inueni eos, sed in om-
*ni quercu. * Et dixisti, Innocens sum: sed* 35
auertatur furor eius à me. ecce ego litigo tecum,
in eo quòd dicis tu, Non peccaui.
** Quia despexisti vehementer vt iterares* 36
vias tuas. & ab Ægypto confunderis, sicut ab
Assur.
** Quia & hinc egredieris. & manus tuæ* 37
super caput tuum, quia repulit Dominus spem
tuam, & non prosperaberis in ea.

CAP. I.II.

SI dimiserit vir vxorem suam, & recesserit 1
ab eo, & fuerit viro alteri, nunquid reuer-
tens reuertetur ad eum vltrà? Nonne conta-
minata contaminabitur mulier illa, & forni-
cata es in pastoribus multis? & reuertebaris
ad me, dicit Dominus.
** Leua oculos tuos in directum, & vide* 2
vbi non prostrata sis: in viis sedisti eius quasi
cornix deserta, & polluisti terram in fornica-
tionibus tuis & in malitiis tuis.
** Et habuisti pastores multos in offensio-* 3
nem tuam. Facies meretricis facta est tibi, sine
rubore facta es ad omnes.
** Nonne vsque nunc me vocasti & patrem* 4
& ducem virginitatis tuæ?
** Nunquid permanebit in seculum, aut cu-* 5
stodietur in victoriam? ecce locuta es, & fecisti
mala hæc, & potuisti.

30 * μάτην ἐπάταξα τὰ τέκνα ὑμῶν. παιδείαν οὐκ ἐδέ-
ξασθε. μάχαιρα κατέφαγε τοὺς προφήτας ὑμῶν ὡς
31 λέων ὀλοθρεύων, * καὶ οὐκ ἐφοβήθητε. ἀκούσατε λό-
γον κυρίου, τάδε λέγει κύριος, μὴ ἔρημος ἐγενόμην τῷ
ἰσραὴλ ἢ γῆ κεχερσωμένη. διότι εἶπεν ὁ λαός μου, οὐ κυ-
ριευθησόμεθα, καὶ οὐχ ἥξομεν πρὸς σὲ ἔτι.
32 * μὴ ἐπιλήσεται νύμφη τὸν κόσμον αὐτῆς καὶ παρθέ-
νος τὴν στηθοδεσμίδα αὐτῆς; ὁ δὲ λαός μου ἐπελάθετό μου
ἡμέρας ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός.
33 * τί ἔτι καλὸν ἐπιτηδεύσεις ἐν ταῖς ὁδοῖς σου τοῦ ζητεῖν
ἀγάπησιν; οὐχ οὕτως, ἀλλὰ καὶ σὺ ἐπονηρεύσω τοῦ μιᾶ-
34 ναι τὰς ὁδούς σου, * καὶ ἐν ταῖς χερσί σου εὑρέθησαν
αἵματα ψυχῶν ἀθώων, οὐκ ἐν διορύγμασιν εὗρον αὐτούς,
ἀλλ' ἐπὶ πάσῃ δρυΐ.
35 * καὶ εἶπας, ἀθῷός εἰμι, ἀλλὰ ἀποστραφήτω ὁ θυ-
μὸς αὐτοῦ ἀπ' ἐμοῦ. ἰδοὺ ἐγὼ κρίνομαι πρός σε, ἐν τῷ λέ-
γειν σε, οὐχ ἥμαρτον.
36 * ὅτι κατεφρόνησας σφόδρα τοῦ δευτερῶσαι τὰς ὁδούς
σου. καὶ ἀπὸ αἰγύπτου καταισχυνθήσῃ, ὡς ἀπὸ ἀσσούρ.
37 * ὅτι καὶ ἐντεῦθεν ἐξελεύσῃ. καὶ αἱ χεῖρές σου ἐπὶ τῆς
κεφαλῆς σου, ὅτι ἀπώσατο κύριος τὴν ἐλπίδα σου, καὶ
οὐκ εὐοδωθήσῃ ἐν αὐτῇ.

γ'.

1 * Ἐὰν ἐξαποστείλῃ ἀνὴρ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἀπέλ-
θῃ ἀπ' αὐτοῦ, καὶ γένηται ἀνδρὶ ἑτέρῳ, μὴ ἀνακάμπτουσα
ἀνακάμψῃ πρὸς αὐτὸν ἔτι; οὐ μιαινομένη μιανθήσεται ἡ
γυνὴ ἐκείνη, καὶ συνεξεπόρνευσας ἐν ποιμέσι πολλοῖς; καὶ
ἀνέκαμπτες πρός με, λέγει κύριος.
2 * ἆρον τοὺς ὀφθαλμούς σου εἰς εὐθεῖαν, καὶ ἴδε ποῦ οὐ-
χὶ ἐξεφύρθης· ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς ἐκάθισας αὐτοῖς ὡσεὶ κορώνη
ἠρημωμένη, καὶ ἐμίανας τὴν γῆν ἐν ταῖς πορνείαις σου καὶ
ἐν ταῖς κακίαις σου.
3 * καὶ ἔσχες ποιμένας πολλοὺς εἰς πρόσκομμά σου. ὄ-
ψις πόρνης ἐγένετό σοι, ἀπηναισχύντησας πρὸς πάντας,
4 * οὐχ ἕως νῦν με ἐκάλεσας καὶ πατέρα καὶ ἀρχηγὸν
τῆς παρθενίας σου;
5 * μὴ διαμενεῖ εἰς τὸν αἰῶνα, ἢ διαφυλαχθήσεται εἰς
νῖκος; ἰδοὺ ἐλάλησας καὶ ἐποίησας τὰ πονηρὰ ταῦτα, καὶ
ἠδυνάσθης.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Frustrà percussi filios vestros, disciplinam non susceperunt: occidit gladius vester prophetas vestros quasi leo qui deuastat. 31 Popule
generationis, vos suscipite verbum Domini: nunquid sicut solitudo deserta in qua nulla est vtilitas, fuit Verbum meum Israeli, aut sicut ter-
ra vasta? quare dixerunt populus meus, Migrauimus, non reuertemur vltrà ad cultum tuum? 32 Num fieri potest vt obliuiscatur virgo or-
namenti sui, aut sponsa ornatus sui? & populus meus reliquerunt timorem mei diebus sine numero. 33 Et quid gloriaris in viis tuis, vt iun-
garis populis? insuper & mala docuisti ex viis tuis. 34 In occulto quoque inuenta es effudisse sanguinem innocentem, sanguinem anima-
rum pauperum innocentum: non sicut inueniunt in fossa, sed ob hæc omnia fecisti. 35 Et dixisti, Quoniam innocens sum, veruntamen
auersus est furor eius à me. Ecce ego faciam tecum vltionem iudicii, eò quòd dixisti, Non peccaui. 36 Quare tu contemplaris admodum
ad corrumpendam viam tuam? etiam ab Ægypto confunderis, sicut confusa es ab Assur. 37 Etiam ex hoc egredieris, & confusio peccati
tui super caput tuum: quia procul summouit Dominus fiduciam tuam, & non prosperaberis in eis. CAP. III.

DIcendo: Si dimiserit vir vxorem suam, & abierit ab eo, & nupserit viro alteri, nunquid reuertetur ad eam vltrà? nonne peccando pec-
cabit terra illa? & tu fornicata es & adiunxisti te populis multis: tamen reuertere iam ab hoc tempore ad cultum meum, dicit Dñs.
2 Tolle oculos tuos ad loca edita, & vide vbi non te iunxisti vt coleres idola. super viam domus mansionis eorum expectabas ea; sicut A-
rabes qui morantur in tabernaculis in deserto; & ream fecisti terram in idolis tuis, & in malitia tua. 3 Et prohibitæ sunt guttæ pluuiæ,
& serotinus imber non fuit: & impudentia quasi mulieris meretricis fuit tibi: noluisti tete humiliare. 4 Ab hoc tempore vtique orabis
coram me *dicens*: Dominus meus es tu, redemptor meus, qui à seculo es. 5 Num fieri potest vt reseruentur tibi peccata in æternum, aut
roborabitur super te plaga in finem? ecce locuta es, & fecisti mala, & multiplicasti.

6 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי בִּימֵי יֹאשִׁיָּהוּ הַמֶּלֶךְ הֲרָאִיתָ אֲשֶׁר עָשְׂתָה מְשֻׁבָה יִשְׂרָאֵל הֹלְכָה הִיא עַל־כָּל־הַר גָּבֹהַּ וְאֶל־תַּחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן וַתִּזְנִי־שָׁם׃
7 וָאֹמַר אַחֲרֵי עֲשׂוֹתָהּ אֶת־כָּל־אֵלֶּה אֵלַי תָּשׁוּב וְלֹא־שָׁבָה וַתִּרְאֶה בָּגוֹדָה אֲחוֹתָהּ יְהוּדָה׃
8 וָאֵרֶא כִּי עַל־כָּל־אֹדוֹת אֲשֶׁר נִאֲפָה מְשֻׁבָה יִשְׂרָאֵל שִׁלַּחְתִּיהָ וָאֶתֵּן אֶת־סֵפֶר כְּרִיתֻתֶיהָ אֵלֶיהָ וְלֹא יָרְאָה בֹּגֵדָה יְהוּדָה אֲחוֹתָהּ וַתֵּלֶךְ וַתִּזֶן גַּם־הִיא׃
9 וְהָיָה מִקֹּל זְנוּתָהּ וַתֶּחֱנַף אֶת־הָאָרֶץ וַתִּנְאַף אֶת־הָאֶבֶן וְאֶת־הָעֵץ׃
10 וְגַם־בְּכָל־זֹאת לֹא־שָׁבָה אֵלַי בָּגוֹדָה אֲחוֹתָהּ יְהוּדָה בְּכָל־לִבָּהּ כִּי אִם־בְּשֶׁקֶר נְאֻם־יְהוָה׃
11 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי צִדְּקָה נַפְשָׁהּ מְשֻׁבָה יִשְׂרָאֵל מִבֹּגֵדָה יְהוּדָה׃
12 הָלֹךְ וְקָרָאתָ אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה צָפֹנָה וְאָמַרְתָּ שׁוּבָה מְשֻׁבָה יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה לוֹא־אַפִּיל פָּנַי בָּכֶם כִּי־חָסִיד אֲנִי נְאֻם־יְהוָה לֹא אֶטּוֹר לְעוֹלָם׃
13 אַךְ דְּעִי עֲוֺנֵךְ כִּי בַּיהוָה אֱלֹהַיִךְ פָּשָׁעַתְּ וַתְּפַזְּרִי אֶת־דְּרָכַיִךְ לַזָּרִים תַּחַת כָּל־עֵץ רַעֲנָן וּבְקוֹלִי לֹא־שְׁמַעְתֶּם נְאֻם־יְהוָה׃
14 שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים נְאֻם־יְהוָה כִּי אָנֹכִי בָּעַלְתִּי בָכֶם וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם אֶחָד מֵעִיר וּשְׁנַיִם מִמִּשְׁפָּחָה וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם צִיּוֹן׃
15 וְנָתַתִּי לָכֶם רֹעִים כְּלִבִּי וְרָעוּ אֶתְכֶם דֵּעָה וְהַשְׂכֵּיל׃
16 וְהָיָה כִּי תִרְבּוּ וּפְרִיתֶם בָּאָרֶץ בַּיָּמִים הָהֵמָּה נְאֻם־יְהוָה לֹא־יֹאמְרוּ עוֹד אֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה וְלֹא יַעֲלֶה עַל־לֵב וְלֹא יִזְכְּרוּ־בוֹ וְלֹא יִפְקֹדוּ וְלֹא יֵעָשֶׂה עוֹד׃

6 *Et dixit Dominus ad me in diebus Io-
ſiæ regis: Nunquid vidiſti quæ fecerit a-
uerſatrix Iſrael? Abiit ſibimet ſuper om-
nem montem excelſum, & ſub omni li-
C no frondoſo, & fornicata eſt ibi.
7 *Et dixi, cùm feciſſet hæc omnia, Ad
me reuertere, & non eſt reuerſa. Et vidit
præuaricatrix ſoror eius Iuda:
8 *quia pro eo quòd mœchata eſſet auer-
ſatrix Iſrael, dimiſiſſem eam, & dediſſem ei
libellum repudij, & non timuit præuarica-
trix Iuda ſoror eius, ſed abiit & fornicata
eſt etiam ipſa:
9 *Et facilitate fornicationis ſuæ conta-
minauit terram, & mœchata eſt cum lapi-
D de & ligno.
10 *Et in omnibus his non eſt reuerſa ad
me præuaricatrix ſoror eius Iuda in to-
to corde ſuo, ſed in mendacio, ait Do-
minus.
11 *Et dixit Dominus ad me: Iuſtificauit
animam ſuam auerſatrix Iſrael compara-
tione præuaricatricis Iuda.
12 *Vade & clama ſermones iſtos contra
Aquilonem, & dices: Reuertere auerſatrix
Iſrael, ait Dominus: & non auertam fa-
ciem meam à vobis; quia ſanctus ego ſum,
dicit Dominus, & non iraſcar in perpe-
tuum.
13 *Veruntamen ſcito iniquitatem tuam,
quia in Dominum Deum tuum præuari-
cata es. & diſperſiſti vias tuas alienis ſub
E omni ligno frõdoſo, & vocem meam non
audiſti, ait Dominus.
14 *Conuertimini filij reuertentes, dicit
Dominus: quia ego vir veſter. & aſſumam
vos, vnum de ciuitate, & duos de cogna-
tione, & introducam vos in Sion.
15 *Et dabo vobis paſtores iuxta cor meũ,
& paſcent vos ſcientia & doctrina.
16 *Cumque multiplicati fueritis & cre-
ueritis in terra in diebus illis, ait Domi-
nus, nõ dicent vltrà, Arca teſtamenti Do-
mini, neque aſcendet ſuper cor, neque re-
cordabuntur illius, nec viſitabitur, neque
fiet vltrà.

תרגום יונתן

6 ואמר יי לי ביומי יאשיה מלכא החזיתא מה דעבדו דמתחסנין למתב לפלחני דבית ישראל אזלין אנון על כל רמא מנטלא ולהתחות כל אילן עבוף ופלחין תמן לטעותא׃
7 ואמרית בתר דעבדו ית כל אלין לפלחני יתובון ולא תבו וחזו משקריא אחיהון דבית יהודה׃
8 וגלי קדמי ארי על כל עסק דטעו דמתחסנין למתב לפלחני דבית ישראל אגליתנון כמא דיהבין אגרת גט פטורין ומשלחין ולא דחילו משקריא דבית יהודה אחיהון ואזלו וטעו אף אנון׃
9 והוה מדקלילא בעינהא טעותהא וחייבת ית ארעא וטעת עם פלחי טעותא אבניא ואעיא׃
10 ואף בכל דא לא תבו לפלחני משקריא דבית יהודה אחיהון בכל לבהון אלהן בשקרא אמר יי׃
11 ואמר יי לי זכית נפשה דמתחסנא למתב לפלחני דבית ישראל ממשקרא דבית יהודה׃
12 אזל ותתנבי ית פתגמיא האלין בארע צפונא ותימר תובו דמתחסנין למתב לפלחני דבית ישראל אמר יי כד תתובון לא אשלח רגזי בכון ארי מסגי למעבד טבון אנא אמר יי לא יתנטרון חובין ליך לעלם׃
13 ברם דעי חוביך ארי במימרא דיי אלהיך מרדת וקלקלת ית אורחתיך אתחברת לעממיא פלחי טעותא תחות כל אילן עבוף ולמימרי לא קבלתון אמר יי׃
14 תובו בניא דמתחסנין למתב אמר יי ארי אנא אתרעיתי בכון ואקרב יתכון כאלו אתון משתארין חד מקרתא ותרין מזרעיתא ואעיל יתכון לציון׃
15 ואמני לכון פרנסין עבדין רעותי ויפרנסון יתכון במדע ובחכמה׃
16 ויהי ארי תסגון ותפשון בארעא ביומיא האנון אמר יי לא יימרון עוד ארון קימא דיי ולא יסק על לב ולא ידכרון עוד ביה ולא יזועון ולא יגיחון ביה עוד קרב׃

* Et dixit Dominus ad me in diebus regis Iosiæ: Vidisti quæ fecit mihi habitatio Israel? abiit super omnem montem excelsum, & sub omni ligno frondoso, & fornicata est ibi. 6

* Et dixi postquàm fornicata est ipsa his omnibus: Ad me conuertere, et non es reuersa. & vidit deformitatem eius præuaricatrix Iuda: 7

* Et vidi quia pro omnibus pro quibus relicta est in his mœchata est habitatio Israel. & dimisi eam, & dedi ei libellum repudij in manus eius, & non timuit præuaricatrix Iuda. et abijt, & fornicata est & ipsa. 8

* Et facta est in nihilum fornicatio eius, & mœchata est in lignum & lapidem. 9

* Et in omnibus his non reuersa est ad me præuaricatrix Iuda ex toto corde suo, sed in mendacio. 10

* Et dixit Dominus ad me: Iustificauit animam suam Israel à præuaricatrice Iuda. 11

* Vade & lege sermones istos ad Aquilonem, & dices: Conuertere ad me habitatio Israel, ait Dominus, & non firmabo faciem meam super vos, quia misericors ego sum, dicit Dominus, & non irascar vobis in seculum. 12

* Veruntamen scito iniquitatem tuam, quia in Dominum Deum tuum impiè egisti, et effudisti vias tuas in alienos sub omni ligno frondoso, at vocem meam non audisti, dicit Dominus. 13

* Conuertimini filij apostatæ, dicit Dominus, quia ego dominabor vobis, & assumam vos vnum de ciuitate & duos de cognatione, & introducam vos in Sion. 14

* Et dabo vobis pastores secundùm cor meum, & pascent vos pastores cum scientia. 15

* Et erit si multiplicati fueritis & creueritis super terram, dicit Dominus: in diebus illis nō dicent vltrà, Arca testamenti sancti Israel non ascendet in cor, neque nominabitur, neque visitabitur, & non fiet vltrà. 16

6 * καὶ εἶπεν κύριος πρός με ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ βασιλέως ἰωσίου, ἴδες ἃ ἐποίησέν μοι ἡ κατοικία τοῦ ἰσραήλ; ἐπορεύθη ἐπὶ πᾶν ὄρος ὑψηλὸν καὶ ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους καὶ ἐπόρνευσεν ἐκεῖ.

7 * καὶ εἶπα μετὰ τὸ πορνεῦσαι αὐτὴν ταῦτα πάντα, πρός με ἀνάστρεψον καὶ οὐκ ἀνέστρεψεν. καὶ εἶδεν τὴν ἀσυνθεσίαν αὐτῆς ἡ ἀσύνθετος ἰούδα·

8 * καὶ εἶδον, διότι περὶ πάντων ὧν κατελείφθη ἐν αὐτοῖς ἐμοιχᾶτο ἡ κατοικία τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἐξαπέστειλα αὐτὴν, καὶ ἔδωκα αὐτῇ βιβλίον ἀποστασίου εἰς τὰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ οὐκ ἐφοβήθη ἡ ἀσύνθετος ἰούδα. καὶ ἐπορεύθη καὶ ἐπόρνευσεν καὶ αὐτή·

9 * καὶ ἐγένετο εἰς οὐθὲν ἡ πορνεία αὐτῆς, καὶ ἐμοίχευσεν εἰς τὸ ξύλον καὶ τὸν λίθον.

10 * καὶ ἐν πᾶσι τούτοις οὐκ ἐπεστράφη πρός με ἡ ἀσύνθετος ἰούδα ἐξ ὅλης τῆς καρδίας αὐτῆς, ἀλλ' ἐπὶ ψεύδει·

11 * καὶ εἶπεν κύριος πρός με, ἐδικαίωσεν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς ἀσυνθέτου ἰούδα.

12 * πορεύου καὶ ἀνάγνωθι τοὺς λόγους τούτους πρὸς βορρᾶν, καὶ ἐρεῖς, ἐπιστράφητι πρός με ἡ κατοικία τοῦ ἰσραήλ, λέγει κύριος, καὶ οὐ μὴ στηρίσω τὸ πρόσωπόν μου ἐφ' ὑμᾶς, ὅτι ἐλεήμων ἐγώ εἰμι, λέγει κύριος, καὶ οὐ μηνιῶ ὑμῖν εἰς τὸν αἰῶνα.

13 * πλὴν γνῶθι τὴν ἀδικίαν σου, ὅτι εἰς κύριον τὸν θεόν σου ἠσέβησας, καὶ διέχεας τὰς ὁδούς σου εἰς ἀλλοτρίους ὑποκάτω παντὸς ξύλου ἀλσώδους, τῆς δὲ φωνῆς μου οὐχ ὑπήκουσας, λέγει κύριος.

14 * ἐπιστράφητε υἱοὶ ἀφεστηκότες, λέγει κύριος, διότι ἐγὼ κατακυριεύσω ὑμῖν καὶ λήψομαι ὑμᾶς ἕνα ἐκ πόλεως καὶ δύο ἐκ πατριᾶς, καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς σιών.

15 * καὶ δώσω ὑμῖν ποιμένας κατὰ τὴν καρδίαν μου καὶ ποιμανοῦσιν ὑμᾶς ποιμαίνοντες μετ' ἐπιστήμης.

16 * καὶ ἔσται ἐὰν πληθυνθῆτε καὶ αὐξηθῆτε ἐπὶ τῆς γῆς, λέγει κύριος. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐκ ἐροῦσιν ἔτι, κιβωτὸς διαθήκης ἁγίου ἰσραὴλ οὐκ ἀναβήσεται ἐπὶ καρδίαν, οὐδὲ ὀνομασθήσεται, οὐδὲ ἐπισκεφθήσεται, καὶ οὐ ποιηθήσεται ἔτι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[6] Et dixit Dominus ad me in diebus Iosiæ regis: Nunquid vidisti quid fecerit domus Israel, quæ induratur vt cõuertatur ad cultũ meũ? Abeũt ipsi super omnem collem excelsum & sub omne lignum frondosum, & colunt ibi idola. [7] Et dixi postquàm fecerunt omnia hæc: Ad cultum meum conuertentur: & non sunt conuersi; & viderunt falsarij fratres eorum viri domus Iuda. [8] Et manifestum fuit coram me, quia pro eo quòd errauerunt, & indurati sunt vt conuerterentur ad cultum meũ viri domus Israel, trãsmigrare feci eos, sicut dãt literas libelli repudij & dimittunt *vxores*. Et non timuerunt falsarij domus Iuda fratres eorum, sed abierunt & errauerunt etiam ipsi. [9] Et factũ est ex eo quod leuia videbantur in oculis eius idola eius; ream fecit terram, & fornicata est cum cultoribus idolorum lapidum & lignorum. [10] Et in omnibus his non sunt conuersi ad cultum meum falsarij domus Iuda fratres eorũ in toto corde suo, nisi in mendacio, dicit Dñs. [11] Et dixit Dñs ad me: Iustificauit animam suam illa quæ sese obstinat ne redeat ad cultum meum domus Israel, magis quàm falsaria domus Iuda. [12] Vade & prophetiza verba hæc in terra Aquilonis, & dices: Conuertimini qui vos obfirmatis, ne conuertamini ad cultum meum, domus Israel, dicit Dominus: cùm enim conuersi fueritis, non immittam furorem meum in vos, quia ego multa confero beneficia, dicit Dominus: non reseruabuntur peccata vobis in æternum. [13] Veruntamen scito peccata tua, quia in Verbum Domini Dei tui præuaricata es, & corrupisti viam tuam: adiunxisti te populis colentibus idola, sub omni ligno frondoso; & verbo meo non obedistis, dicit Dominus. [14] Conuertimini filij qui vos obfirmatis ne conuertamini, dicit Dominus, quia ego elegi vos; & applicabo vos ac si relicti sitis, vnum de ciuitate, & duo de cognatione, & introducam vos in Sion: [15] Et constituam vobis gubernatores facientes voluntatem meam, & gubernabunt vos in scientia & in sapientia. [16] Et erit cùm multiplicati fueritis & creueritis in terra, in diebus illis, dicit Dominus, non dicent amplius, Arca fœderis Domini, nec ascendet in cor, nec vltrà eius recordabuntur, nec commouebuntur, nec in ea amplius inibunt prœlium.

17 * בָּעֵת הַהִיא יִקְרְאוּ לִירוּשָׁלִַם כִּסֵּא יְהוָה וְנִקְווּ אֵלֶיהָ כָל־הַגּוֹיִם לְשֵׁם יְהוָה לִירוּשָׁלִָם וְלֹא־יֵלְכוּ עוֹד אַחֲרֵי שְׁרִרוּת לִבָּם הָרָע׃

18 * בַּיָּמִים הָהֵמָּה יֵלְכוּ בֵית־יְהוּדָה עַל־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְיָבֹאוּ יַחְדָּו מֵאֶרֶץ צָפוֹן עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר הִנְחַלְתִּי אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם׃

19 * וְאָנֹכִי אָמַרְתִּי אֵיךְ אֲשִׁיתֵךְ בַּבָּנִים וְאֶתֶּן־לָךְ אֶרֶץ חֶמְדָּה נַחֲלַת צְבִי צִבְאוֹת גּוֹיִם וָאֹמַר אָבִי תִּקְרְאִי־לִי וּמֵאַחֲרַי לֹא תָשׁוּבִי׃

20 * אָכֵן בָּגְדָה אִשָּׁה מֵרֵעָהּ כֵּן בְּגַדְתֶּם בִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה׃

21 * קוֹל עַל־שְׁפָיִים נִשְׁמָע בְּכִי תַחֲנוּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כִּי הֶעֱווּ אֶת־דַּרְכָּם שָׁכְחוּ אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם׃

22 * שׁוּבוּ בָּנִים שׁוֹבָבִים אֶרְפָּה מְשׁוּבֹתֵיכֶם הִנְנוּ אָתָנוּ לָךְ כִּי אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃

23 * אָכֵן לַשֶּׁקֶר מִגְּבָעוֹת הָמוֹן הָרִים אָכֵן בַּיהוָה אֱלֹהֵינוּ תְּשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל׃

24 * וְהַבֹּשֶׁת אָכְלָה אֶת־יְגִיעַ אֲבוֹתֵינוּ מִנְּעוּרֵינוּ אֶת־צֹאנָם וְאֶת־בְּקָרָם אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנוֹתֵיהֶם׃

25 * נִשְׁכְּבָה בְּבָשְׁתֵּנוּ וּתְכַסֵּנוּ כְּלִמָּתֵנוּ כִּי לַיהוָה אֱלֹהֵינוּ חָטָאנוּ אֲנַחְנוּ וַאֲבוֹתֵינוּ מִנְּעוּרֵינוּ וְעַד־הַיּוֹם הַזֶּה וְלֹא שָׁמַעְנוּ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃

ד

1 * אִם־תָּשׁוּב יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה אֵלַי תָּשׁוּב וְאִם־תָּסִיר שִׁקּוּצֶיךָ מִפָּנַי וְלֹא תָנוּד׃

2 * וְנִשְׁבַּעְתָּ חַי־יְהוָה בֶּאֱמֶת בְּמִשְׁפָּט וּבִצְדָקָה וְהִתְבָּרְכוּ בוֹ גּוֹיִם וּבוֹ יִתְהַלָּלוּ׃

17 * In tempore illo vocabunt Hierusalem Solium Domini: & congregabuntur ad eã omnes gentes in nomine Domini in Hierusalem; & non ambulabunt post prauitatem cordis sui pessimi.

18 * In diebus illis ibit domus Iuda ad domum Israel; & venient simul de terra Aquilonis, ad terram quam dedi patribus vestris.

F

19 * Ego autem dixi: Quomodo ponam te in filios, & tribuam tibi terram desiderabilem, hæreditatem præclaram exercituum gentium? Et dixi: Patrem vocabis me, & post me ingredi non cessabis.

20 * Sed quomodo si contemnat mulier amatorem suum, sic contempsisti me domus Israel, dicit Dominus.

21 * Vox in viis audita est, ploratus & vlulatus filiorum Israel; quoniam iniquam fecerunt viam suam, obliti sunt Domini Dei sui.

22 * Conuertimini filij reuertentes, & sanabo auersiones vestras. Ecce nos venimus ad te. tu enim es Dominus Deus noster.

G

23 * Verè mendaces erant colles & multitudo montium. verè in Domino Deo nostro salus Israel.

24 * Confusio comedit laborem patrum nostrorum ab adolescentia nostra, greges eorum & armenta eorum, filios eorum & filias eorum.

25 * Dormiemus in confusione nostra, & operiet nos ignominia nostra: quoniam Domino Deo nostro peccauimus nos, & patres nostri ab adolescentia nostra vsque ad diem hanc, & non audiuimus vocem Domini Dei nostri.

CAP. IIII.

1 SI reuerteris Israel, ait Dominus, ad me conuertere. Si abstuleris offendicula tua à facie mea, non commoueberis.

A

2 *Et iurabis, Viuit Dominus, in veritate, & in iudicio & in iustitia, & benedicent eum gentes, ipsumque laudabunt.

תרגום יונתן

17 בעדנא ההיא יקרון לירושלם אתר בית שכינתא דיי ויתנהון למפלח בה כל עממיא לשמא דיי לירושלם ולא יהכון עוד בתר הרהור לבהון בישא׃ 18 ביומיא האנון יתחברון דבית יהודה עם בית ישראל וייתון כחדא מארע צפונא לארעא דאחסנית ית אבהתכון׃

19 ואנא אמרית איכדין אצלחניך בבניא ואתן ליך ארע חמדתא אחסנת חדות תשבחתא דעממיא ואמרית רבוני תצלן קדמי ומבתר פלחני לא תתובין׃ 20 בכן כמא דמשקרא אתתא בבעלה כן שקרתא במימרי בית ישראל אמר יי׃

21 קלא על נגדין אשתמע דבכן ומתאנחין בני ישראל ארי קלקלו ית אורחתהון אתנשיו ית פלחנא דיי אלההון׃

22 תובו בניא דמתחסנין למתב אשבוק לכון כד תתובון הא בכל עדן אתון אמרין תבנא לפלחנך ארי את יי אלהנא׃

23 בכן לשקרא פלחנא על רמתא ולא להנאה אתרגשנא על טוריא ברם במימרא דיי אלהנא פרקן ישראל׃

24 ובהתת חובין אספת ית ליאות אבהתנא מזעורנא ית ענהון וית תוריהון וית בניהון וית בנתהון׃

25 נשכב בבהתת חובנא ותחפיננא אתכנעותנא ארי קדם יי אלהנא חבנא אנחנא ואבהתנא מזעורנא ועד יומא הדין ולא קבלנא למימרא דיי אלהנא׃

ד

1 אם תתוב ישראל לפלחני אמר יי תתקבל תיובתך עד לא תתחתם גזירתיך ואם תעדי שקוצך מן קדמי לא תטלטל׃

2 ואם תקים קים חוא יי בקשטא בדינא ובזכותא ויתברכון עממיא בישראל ובה ישתבחון׃

*In diebus illis & in tempore illo vocabunt 17
Hierusalem, Thronus Domini: & congregabun
tur ad eam omnes gentes, & non ambulabunt
vltrà post cogitationes cordis sui mali.
* In diebus illis conuenient domus Iuda in 18
domum Israel, & venient simul à terra Aqui-
lonis & ab omnibus regionibus ad terrã quam
hæreditare feci patres eorum.
* Et ego dixi: Fiat Domine, quia ordinabo 19
te in filios, & dabo tibi terram electam hære-
ditatem Dei omnipotentis gentium: & si pa-
trem inuocatis me, & à me non auertemini:
* Veruntamen sicut contemnit mulier in a- 20
matorem suum, sic contempsit in me domus Is-
rael, dicit Dominus.
* Vox ex labiis audita est ploratus et depre- 21
cationis filiorum Israel. quia iniquè egerunt in
viis eorum, obliti sunt Dei sancti eorum.
* Conuertimini filij reuertentes, & sanabo 22
cõtritiones vestras. ecce hi nos erimus tibi, quia
tu Dominus Deus noster es.
* Verè in mendacium erant colles & forti- 23
tudo montium: veruntamen per Dominum
Deum nostrum salus Israel.
* At confusio consumpsit labores patrum 24
nostrorum ab adolescentia eorum, oues eorum,
& vitulos eorum, filios eorum & filias eo-
rum.
* Dormiuimus in confusione nostra, & coo- 25
peruit nos ignominia nostra, quia coram Deo
nostro peccauimus nos & patres nostri ab ado-
lescentia nostra vsque ad diem hanc, & non
audiuimus vocem Domini Dei nostri.

CAP. IIII.

SI conuersus fuerit Israel, dicit Dominus, ad 1
me, conuertetur. & si abstulerit abominatio-
nes eius ab ore eius, & à facie mea timuerit,
* Et iurauerit, Viuit Dominus, cum ve- 2
ritate, & in iudicio & in iustitia, & bene-
dicent in ipso gentes, & in ipso laudabunt
Deum in Hierusalem.

17 * ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ κα-
λέσουσιν τὴν ἱερουσαλὴμ, θρόνος κυρίου· καὶ συναχθή-
σονται εἰς αὐτὴν πάντα τὰ ἔθνη, καὶ οὐ πορεύσονται ἔτι ὀπίσω
τῶν ἐνθυμημάτων τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρᾶς.
18 * ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συνελεύσονται ὁ οἶκος ἰούδα
ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραήλ, καὶ ἥξουσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀπὸ γῆς βορ-
ρᾶ καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν χωρῶν ἐπὶ τὴν γῆν ἣν κατεκλη-
ρονόμησα τοὺς πατέρας αὐτῶν.
19 * κἀγὼ εἶπα, γένοιτο κύριε, ὅτι τάξω σε εἰς τέκνα, καὶ
δώσω σοι γῆν ἐκλεκτὴν κληρονομίαν θεοῦ παντοκράτο-
ρος ἐθνῶν, καὶ εἶπα πατέρα ἐπικαλεῖσθέ με, καὶ ἀπ᾽ ἐμοῦ
οὐκ ἀποστραφήσεσθε·
20 * πλὴν ὡς ἀθετεῖ γυνὴ εἰς τὸν συνόντα αὐτῇ, οὕτως ἠ-
θέτησεν εἰς ἐμὲ ὁ οἶκος ἰσραὴλ, λέγει κύριος.
21 * φωνὴ ἐκ χειλέων ἠκούσθη κλαυθμοῦ καὶ δεήσεως
υἱῶν ἰσραήλ· ὅτι ἠδίκησαν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν, ἐπελάθοντο
θεοῦ ἁγίου αὐτῶν.
22 * ἐπιστράφητε υἱοὶ ἐπιστρέφοντες, καὶ ἰάσομαι τὰ συν-
τρίμματα ὑμῶν. ἰδοὺ οἵδε ἡμεῖς ἐσόμεθά σοι, ὅτι σὺ κύ-
ριος ὁ θεὸς ἡμῶν εἶ.
23 * ὄντως εἰς ψεῦδος ἦσαν οἱ βουνοὶ, καὶ ἡ δύναμις
τῶν ὀρέων, πλὴν διὰ κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡ σωτηρία τοῦ
ἰσραήλ.
24 * ἡ δὲ αἰσχύνη κατηνάλωσεν τοὺς μόχθους τῶν πα-
τέρων ἡμῶν ἀπὸ νεότητος αὐτῶν, τὰ πρόβατα αὐτῶν καὶ τοὺς
μόσχους αὐτῶν, τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν.
25 * ἐκοιμήθημεν ἐν τῇ αἰσχύνῃ ἡμῶν, καὶ ἐπεκάλυψεν
ἡμᾶς ἡ ἀτιμία ἡμῶν, διότι ἐναντίον τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἡμάρ-
τομεν ἡμεῖς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἀπὸ νεότητος ἡμῶν ἕως τῆς
ἡμέρας ταύτης, καὶ οὐχ ὑπηκούσαμεν τῆς φωνῆς κυρίου
τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

δ.

1 * Ἐὰν ἐπιστραφῇ ἰσραὴλ, λέγει κύριος, πρός με, ἐ-
πιστραφήσεται. καὶ ἐὰν περιέλῃ τὰ βδελύγματα αὐ-
τοῦ ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου μου
εὐλαβηθῇ,
2 * καὶ ὀμόσῃ, ζῇ κύριος, μετὰ ἀληθείας, καὶ ἐν κρίσει
καὶ ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ εὐλογήσουσιν ἐν αὐτῷ ἔθνη, καὶ ἐν
αὐτῷ αἰνέσουσιν τῷ θεῷ ἐν ἱερουσαλήμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 In tempore illo vocabunt Ierusalem locum domus maiestatis Domini, & discent colere in ea omnes populi nomen Domini in Ie-
rusalem, & non ambulabunt vltrà post cogitationem cordis sui pessimi. 18 In diebus illis coniungentur domus Iuda cum
domo Israel, & venient simul de terra Aquilonis, in terram quam possidere feci patres vestros.
19 Et ego dixi: Quomodo prosperabo te in filiis, & dabo tibi terram desiderabilem, hæreditatem lætitiæ laudis populorum? & dixi:
Dominum meum inuocabis coram me, & à cultu meo non reuerteris. 20 Propterea sicut præuaricatur mulier in mari-
tum suum; sic præuaricata es in Verbum meum domus Israel, dicit Dominus. 21 Vox iuxta torrentes audita est plo-
rantium & gementium filiorum Israel, quia corruperunt vias suas, obliti sunt cultus Domini Dei sui.
22 Conuertimini filij qui obfirmatis vos ad conuersionem, dimittam vobis si conuersi fueritis: ecce in omni tempore vos dicitis, Con-
uersi sumus ad cultum tuum, quoniam tu es Dominus Deus noster. 23 Vtique in vanum coluimus super colles, & in
nullum vsum congregati sumus super montes; veruntamen in verbo Domini Dei nostri salus Israel. 24 Confusio autem peccatorum
consumpsit laborem patrum nostrorum ab adolescentia nostra; oues eorum, & boues eorum; filios eorum, & filias eorum. 25 Iacemus in
confusione peccatorum nostrorum, & cooperiet nos verecundia nostra, quia coram Domino Deo nostro peccauimus nos & patres nostri
ab adolescentia nostra & vsque in præsentem diem; & non obediuimus verbo Domini Dei nostri.

CAP. IIII.

SI conuerteris Israel ad cultum meum, dicit Dominus, acceptabilis erit conuersio tua, antequàm signetur sententia tua: & si abstuleris
abominationes tuas à facie mea, non commoueberis. 2 Et si iuraueris, Viuus est Dominus, in veritate, in iudicio & in iustitia; &
benedicentur populi in Israel, & in ipso laudabuntur.

3 כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה לְאִישׁ יְהוּדָה וְלִירוּשָׁלַםִ
נִירוּ לָכֶם נִיר וְאַל־תִּזְרְעוּ אֶל־קֹצִים :
4 הִמֹּלוּ לַיהוָה וְהָסִרוּ עָרְלוֹת לְבַבְכֶם אִישׁ יְהוּדָה
וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלָם פֶּן־תֵּצֵא כָאֵשׁ חֲמָתִי וּבָעֲרָה וְאֵין
מְכַבֶּה מִפְּנֵי רֹעַ מַעַלְלֵיכֶם :
5 הַגִּידוּ בִיהוּדָה וּבִירוּשָׁלַםִ הַשְׁמִיעוּ וְאִמְרוּ
וְתִקְעוּ שׁוֹפָר בָּאָרֶץ קִרְאוּ מַלְאוּ וְאִמְרוּ הֵאָסְפוּ
וְנָבוֹאָה אֶל־עָרֵי הַמִּבְצָר :
6 שְׂאוּ־נֵס צִיּוֹנָה הָעִיזוּ אַל־תַּעֲמֹדוּ כִּי רָעָה אָנֹכִי
מֵבִיא מִצָּפוֹן וְשֶׁבֶר גָּדוֹל :
7 עָלָה אַרְיֵה מִסֻּבְּכוֹ וּמַשְׁחִית גּוֹיִם נָסַע יָצָא
מִמְּקֹמוֹ לָשׂוּם אַרְצֵךְ לְשַׁמָּה עָרַיִךְ תִּצֶּינָה מֵאֵין
יוֹשֵׁב :
8 עַל־זֹאת חִגְרוּ שַׂקִּים סִפְדוּ וְהֵילִילוּ כִּי לֹא־שָׁב
חֲרוֹן אַף־יְהוָה מִמֶּנּוּ :
9 וְהָיָה בַיּוֹם־הַהוּא נְאֻם־יְהוָה יֹאבַד לֵב־
הַמֶּלֶךְ וְלֵב הַשָּׂרִים וְנָשַׁמּוּ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים
יִתְמָהוּ :
10 וָאֹמַר אֲהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה אָכֵן הַשֵּׁא הִשֵּׁאתָ לָעָם
הַזֶּה וְלִירוּשָׁלַםִ לֵאמֹר שָׁלוֹם יִהְיֶה לָכֶם וְנָגְעָה חֶרֶב
עַד־הַנָּפֶשׁ :
11 בָּעֵת הַהִיא יֵאָמֵר לָעָם־הַזֶּה וְלִירוּשָׁלַםִ רוּחַ צַח
שְׁפָיִם בַּמִּדְבָּר דֶּרֶךְ בַּת־עַמִּי לוֹא לִזְרוֹת וְלוֹא
לְהָבַר :
12 רוּחַ מָלֵא מֵאֵלֶּה יָבוֹא לִי עַתָּה גַּם־אֲנִי אֲדַבֵּר
מִשְׁפָּטִים אוֹתָם :
13 הִנֵּה כַּעֲנָנִים יַעֲלֶה וְכַסּוּפָה מַרְכְּבוֹתָיו קַלּוּ
מִנְּשָׁרִים סוּסָיו אוֹי לָנוּ כִּי שֻׁדָּדְנוּ :
14 כַּבְּסִי מֵרָעָה לִבֵּךְ יְרוּשָׁלַםִ לְמַעַן תִּוָּשֵׁעִי עַד־
מָתַי תָּלִין בְּקִרְבֵּךְ מַחְשְׁבוֹת אוֹנֵךְ :

3 * Hæc enim dicit Dominus viro Iuda
& Hierusalem: Nouate vobis nouale, &
nolite serere super spinas.
4 * Circuncidimini Domino, & auferte
præputia cordium vestrorum viri Iuda &
B habitatores Hierusalem, ne fortè egredia-
tur vt ignis indignatio mea, & succenda-
tur, & non sit qui extinguat, propter mali-
tiam cogitationum vestrarum.
5 * Annunciate in Iuda & in Hierusalem,
auditum facite, loquimini & canite tuba
in terra; clamate fortiter, & dicite: Congre-
gamini & ingrediamur ciuitates munitas.
6 * Leuate signum in Sion. confortami-
ni, nolite stare; quia malum ego adduco ab
Aquilone, & contritionem magnam.
7 * Ascendit leo de cubili suo, & prædo
gentium se leuauit. egressus est de loco suo,
C vt ponat terram tuam in solitudinem. ci-
uitates tuæ vastabuntur remanentes abs-
que habitatore.
8 * Super hoc accingite vos ciliciis, plan-
gite & vlulate, quia non est auersa ira fu-
roris Domini à nobis.
9 * Et erit in die illa, dicit Dominus, pe-
ribit cor regis & cor principum, & obstu-
pescent Sacerdotes, & Prophetæ conster-
nabuntur.
10 * Et dixi: Heu, heu, heu, Domine Deus:
ergo ne decepisti populum istum & Hie-
rusalem, dicens: Pax erit vobis? ecce per-
uenit gladius vsque ad animam.
11 * In tempore illo dicetur populo huic
& Hierusalem, ventus vrẽs in viis quę sunt
in deserto viæ filiæ populi mei non adven-
tilandum & ad purgandum.
12 * Spiritus plenus ex his veniet mihi. Et
D nunc ego loquar iudicia mea cum eis.
13 * Ecce quasi nubes ascendet, & quasi
tempestas currus eius. velociores aquilis
equi illius. Væ nobis quoniam vastati su-
mus.
14 * Laua à malitia cor tuum Hierusalem,
vt salua fias. Vsquequo morabuntur in te
cogitationes noxiæ?

תרגום יונתן

3 ארי כדנן אמר יי לאנש יהודה וליתבי ירושלם עבדו לכון עובדין טבין ולא תבעון פרקן בחובין : 4 תובו לפלחנא דיי ואעדו
טפשות לבכון אנש יהודה ויתבי ירושלם דלמא תפוק כאשתא רגזי וישיצי ולא יהי חיס מן קדם בישות עובדיכון : 5 חוו ביהודה
ובירושלם בסרו ואמרו תקעו שופרא בארעא אכלו אסגו ואמרו אתכנשו ונעול לקרוין כריכן : 6 זקפו אתא לציון גלו לא תתעכבון
ארי בישתא אנא מיתי מצפונא ותברא רבה : 7 גלא מלך מכרכיה ומחבל עממיא נטל במשריתיה נפק מאתרה לשואה ארעיך
לצדו קרויך יצדין מבלי יתב : 8 על דא ייסרון סקין יספדון ויללון ארי לא תב תקוף רגזא דיי מננא : 9 ויהי בעדנא ההיא אמר
יי יתבר לבא דמלכא ולבא דרברביא ויצדון כהניא ונביי שקרא ישתעממון : 10 ואמרת קבל בעותי יי אלהים בכן הא נביי מטען
לעמא הדין ולירושלם למימר שלמא יהי לכון וכען הא חרבא מקטלא בעמא : 11 בעדנא ההיא יתאמר לעמא הדין ולירושלם
רוח טיהרין על רישי טורין דמיין למדברא כן אורח כנישתא דעמי לא למדרי ולא לבדרא : 12 על דטעו בתר נביי שקרא דמתנבן
להון ברוח דשקר בכן משרית עממין מאלין קלילין כרוחא ייתון עליהון כען אף במימרי איתנון ואמלל פרענות דיני מנהון : 13 הא
במשריתיה יסק עליהון כעננא דסלק וחפי ית ארעא וכעלעולין רתיכוהי קלילין מנשריא סוסותיה וי לנא ארי אתי למבזנא :
14 נקא מלמעבד בישא לבך ירושלם בדיל דתתפרקין עד אימתי יורכון ויתקימון עברי אונס דבגויך :

Quia hæc dicit Dominus viris Iuda & 3
habitatoribus Hierusalem: Innouate vobis no-
ualia, & non seminetis super spinas.

Circuncidimini Deo vestro, & circunci- 4
dite duritiam cordis vestri viri Iuda & habi-
tantes in Hierusalem, ne egrediatur quasi ignis
furor meus, & succendetur, & non erit qui
extinguat à facie malitiæ adinuentionum ve-
strarum.

Annunciate in Iuda & audiatur in Hie- 5
rusalem. dicite, canite tuba in terra, et clama-
te fortiter. dicite, Congregamini, & ingredia-
mur in ciuitates muratas.

Assumentes fugite in Sion, festinate, non 6
stetis, quia mala ego adduco ab Aquilone et con-
tritionem magnam.

Ascendit leo de cubili suo, et vastans gen- 7
tes se leuauit. & egressus est de loco suo, vt po-
nat terram tuam in solitudinem. & ciuitates
tuæ vastabuntur, vt non habitentur ipsæ.

Super hæc accingimini ciliciis, & plangite 8
& vlulate, quia non est auersa ira furoris Do-
mini à nobis.

Et erit in illa die, dicit Dominus, peribit 9
cor regis & cor principum, & sacerdotes ex-
tra se fient, & prophetæ admirabuntur.

Et dixi: O dominator Domine, ergo de- 10
cipiens decepisti populum hunc & Hierusalem,
dicens: Pax erit vobis, & perueniet gladius
vsque ad animam eorum.

In tempore illo dicent populo huic & Hie- 11
rusalem. Spiritu erroris, in solitudine via filiæ
populi mei non ad purum neque ad sanctum.

Spiritus plenitudinis veniet mihi. Nunc 12
autem ego loquar iudicia mea ad illos:

Ecce quasi nubes ascendet, & sicut tem- 13
pestas currus eius: velociores aquilis equi eius.
Væ nobis quoniam miseri facti sumus.

Laua à malitia cor tuum Hierusalem, vt 14
salueris. vsquequò erunt in te cogitationes do-
lorum tuorum?

3 ὅτι τάδε λέγει κύριος τοῖς ἀνδράσιν ἰούδα καὶ τοῖς
κατοικοῦσιν ἱερουσαλήμ, νεώσατε ἑαυτοῖς νεώματα, καὶ
μὴ σπείρετε ἐπ᾽ ἀκάνθαις.

4 περιτμήθητε τῷ θεῷ ὑμῶν, καὶ περιτέμνετε τὴν
σκληροκαρδίαν ὑμῶν ἄνδρες ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες
ἐν ἱερουσαλήμ, μὴ ἐξέλθῃ ὡς πῦρ ὁ θυμός μου, καὶ ἐκ-
καυθήσεται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ σβέσων ἀπὸ προσώπου πονη-
ρίας ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν.

5 ἀναγγείλατε ἐν τῷ ἰούδα καὶ ἀκουσθήτω ἐν ἱερου-
σαλήμ. εἴπατε, σημάνατε σάλπιγγι ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ κε-
κράξατε μέγα. εἴπατε, συνάχθητε, καὶ εἰσέλθωμεν εἰς
τὰς πόλεις τὰς τειχήρεις.

6 ἀναλαβόντες φεύγετε εἰς σιών, σπεύσατε, μὴ στῆτε, ὅτι
κακὰ ἐγὼ ἐπάγω ἀπὸ βορρᾶ καὶ συντριβὴν μεγάλην.

7 ἀνέβη λέων ἐκ τῆς μάνδρας αὐτοῦ, καὶ ἐξολοθρεύων
ἔθνη ἐξῆρεν, καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, τοῦ θεῖναι τὴν
γῆν σου εἰς ἐρήμωσιν. καὶ αἱ πόλεις σου καθαιρεθήσονται,
παρὰ τὸ μὴ κατοικεῖσθαι αὐτάς.

8 ἐπὶ τούτοις περιζώσασθε σάκκους, καὶ κόπτεσθε καὶ
ὀλολύζετε, διότι οὐκ ἀπεστράφη ὁ θυμὸς ὀργῆς κυρίου
ἀφ᾽ ἡμῶν.

9 καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει κύριος, ἀπολεῖ-
ται ἡ καρδία τοῦ βασιλέως καὶ ἡ καρδία τῶν ἀρχόντων,
καὶ οἱ ἱερεῖς ἐκστήσονται, καὶ οἱ προφῆται θαυμάσονται.

10 καὶ εἶπα, ὦ δέσποτα κύριε ἄρα γε ἀπατῶν ἠπάτησας
τὸν λαὸν τοῦτον καὶ τὴν ἱερουσαλὴμ λέγων, εἰρήνη ἔσται ὑ-
μῖν, καὶ ἅψεται ἡ μάχαιρα ἕως τῆς ψυχῆς αὐτῶν.

11 ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐροῦσιν τῷ λαῷ τούτῳ καὶ τῇ ἱε-
ρουσαλήμ. πνεῦμα πλανήσεως, ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁδὸς
τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου οὐκ εἰς καθαρὸν οὐδὲ εἰς
ἅγιον.

12 πνεῦμα πληρώσεως ἥξει μοι. νῦν δὲ ἐγὼ λαλήσω κρί-
ματά μου πρὸς αὐτούς·

13 ἰδοὺ ὡς νεφέλη ἀναβήσεται, καὶ ὡς καταιγὶς τὰ ἅρ-
ματα αὐτοῦ. κουφότεροι ἀετῶν ἵπποι αὐτοῦ. οὐαὶ ἡμῖν ὅτι
ταλαιπωροῦμεν.

14 ἀπόπλυνε ἀπὸ κακίας τὴν καρδίαν σου ἱερουσαλήμ,
ἵνα σωθῇς. ἕως πότε ὑπάρξουσιν ἐν σοὶ διαλογισμοὶ πό-
νων σου;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Quia sic dicit Dominus viro Iuda & habitatoribus Ierusalem: Facite vobis opera bona, & non quæratis salutem in peccatis.
4 Conuertimini ad cultum Domini, & auferte impietatem cordis vestri viri Iuda, & habitatores Ierusalem; ne fortè egrediatur quasi ignis furor
meus, & consumat absque misericordia, propter malitiam operum vestrorum.
5 Annunciate in Iuda & in Ierusalem; narrate & dicite, clan-
gite tuba in terra, clamate, multiplicate & dicite: Congregamini, & ingrediamur in ciuitates munitas.
6 Leuate signum in Sion, migrate &
non moremini, quia malum ego adueho ab Aquilone, & contritionem magnam.
7 Migrauit rex de arce sua, & disperdens populos profe-
ctus est cum exercitu suo: egressus est de loco suo, vt ponat terram tuam in desolationem. Ciuitates tuæ desertæ erunt absque habitatore.
8 Super hoc accingentur saccis, plangent & vlulabunt: quia non est auersus furor iræ Domini à nobis.
9 Et erit in tempore illo, dicit
Dominus, conteretur cor regis & cor principum, & vastabuntur sacerdotes, & prophetæ falsi conturbabuntur.
10 Et dixi: Suscipe depre-
cationem meam Domine Deus: certè ecce prophetæ mei decipiunt populum istum & Ierusalem, dicentes: Pax erit vobis: & nunc ecce gla-
dius occidit in populo.
11 In tempore illo dicetur populo huic, & Ierusalem; Quasi ventus meridianus super capita fluentorũ aquarum in
deserto, sic est via congregationis populi mei, non ad ventilandum nec ad dispergendum:
12 Pro eo quòd errauerunt, sequentes falsos
prophetas, qui prophetabant eis in spiritu falsitatis: propterea exercitus populorum leuiores his sicut ventus venient contra eos. Nunc
enim in verbo meo adducam eos, & loquar vltionem iudiciorum meorum de eis.
13 Ecce rex cum exercitu suo ascendet
super eos sicut nubes quæ ascendit & operit terram: & quasi turbines currus eius, & velociores aquilis equi eius. væ nobis, quia venit ad
vastandum nos.
14 Munda cor tuum ne facias malum, Ierusalem, vt salua fias. quousque durabunt & stabiles erunt violenti qui
sunt in te?

15 * כִּי קוֹל מַגִּיד מִדָּן וּמַשְׁמִיעַ אָוֶן מֵהַר אֶפְרָיִם ׃
16 * הַזְכִּירוּ לַגּוֹיִם הִנֵּה הַשְׁמִיעוּ עַל־יְרוּשָׁלַםִ
נֹצְרִים בָּאִים מֵאֶרֶץ הַמֶּרְחָק וַיִּתְּנוּ עַל־עָרֵי יְהוּדָה
קוֹלָם ׃
17 * כְּשֹׁמְרֵי שָׂדַי הָיוּ עָלֶיהָ מִסָּבִיב כִּי־אֹתִי מָרָתָה
נְאֻם יְהוָה ׃
18 * דַּרְכֵּךְ וּמַעֲלָלַיִךְ עָשׂוֹ אֵלֶּה לָךְ זֹאת רָעָתֵךְ כִּי מָר
כִּי נָגַע עַד־לִבֵּךְ ׃
19 * מֵעַי מֵעַי אוֹחוּלָה קִירוֹת לִבִּי הֹמֶה־לִּי לִבִּי לֹא
אַחֲרִישׁ כִּי קוֹל שׁוֹפָר שָׁמַעַתְּ נַפְשִׁי תְּרוּעַת
מִלְחָמָה ׃
20 * שֶׁבֶר עַל־שֶׁבֶר נִקְרָא כִּי־שֻׁדְּדָה כָּל־הָאָרֶץ
פִּתְאֹם שֻׁדְּדוּ אֹהָלַי רֶגַע יְרִיעֹתָי ׃
21 * עַד־מָתַי אֶרְאֶה־נֵּס אֶשְׁמְעָה קוֹל שׁוֹפָר ׃
22 * כִּי־אֱוִיל עַמִּי אוֹתִי לֹא יָדָעוּ בָּנִים סְכָלִים הֵמָּה
וְלֹא נְבוֹנִים הֵמָּה חֲכָמִים הֵמָּה לְהָרַע וּלְהֵיטִיב
לֹא יָדָעוּ ׃
23 * רָאִיתִי אֶת־הָאָרֶץ וְהִנֵּה־תֹהוּ וָבֹהוּ וְאֶל־הַשָּׁמַיִם
וְאֵין אוֹרָם ׃
24 * רָאִיתִי הֶהָרִים וְהִנֵּה רֹעֲשִׁים וְכָל־הַגְּבָעוֹת
הִתְקַלְקָלוּ ׃
25 * רָאִיתִי וְהִנֵּה אֵין הָאָדָם וְכָל־עוֹף הַשָּׁמַיִם
נָדָדוּ ׃
26 * רָאִיתִי וְהִנֵּה הַכַּרְמֶל הַמִּדְבָּר וְכָל־עָרָיו נִתְּצוּ
מִפְּנֵי יְהוָה מִפְּנֵי חֲרוֹן אַפּוֹ ׃
27 * כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה שְׁמָמָה תִהְיֶה כָּל־הָאָרֶץ
וְכָלָה לֹא אֶעֱשֶׂה ׃
28 * עַל־זֹאת תֶּאֱבַל הָאָרֶץ וְקָדְרוּ הַשָּׁמַיִם מִמָּעַל
עַל כִּי־דִבַּרְתִּי זַמֹּתִי וְלֹא נִחַמְתִּי וְלֹא־אָשׁוּב
מִמֶּנָּה ׃

15 * Vox enim annunciantis à Dan, & notum facientis idolum de monte Ephraim.

16 * Dicite gentibus: Ecce auditum est in Hierusalem custodes venire de terra longinqua, & dare super ciuitates Iuda vocem suam.

17 * Quasi custodes agrorum facti sunt super eam in gyro, quia me ad iracundiam prouocauit, dicit Dominus.

18 * Viæ tuæ & cogitationes tuæ fecerunt hæc tibi. Ista malitia tua, quia amara, quia tetigit cor tuum.

19 * Ventrem meum, ventrem meum doleo, sensus cordis mei turbati sunt in me. Non tacebo. Quoniam vocem buccinæ audiuit anima mea, clamorem prœlij.

20 * Contritio super contritionem vocata est, & vastata est omnis terra. Repente vastata sunt tabernacula mea, subitò pelles meæ.

21 * Vsquequò videbo fugientem, audiam vocem buccinæ?

22 * Quia stultus populus meus me non cognouit. filij insipientes sunt & vecordes. Sapientes sunt vt faciant mala, bene
F autem facere nescierunt.

23 * Aspexi terram & ecce vacua erat & nihil; & cælos, & non erat lux in eis.

24 * Vidi montes, & ecce mouebantur, & omnes colles conturbati sunt.

25 * Intuitus sum, & non erat homo, & omne volatile cæli recessit.

26 * Aspexi, & ecce Carmelus desertus, & omnes vrbes eius destructæ sunt, à facie Domini, & à facie furoris eius.

27 * Hæc enim dicit Dominus: Deserta erit omnis terra, sed tamen consumationem non faciam.

28 * Lugebit terra, & mœrebunt cæli desuper, eo quòd locutus sum. Cogitaui, & non pœnituit me, nec auersus sum ab eo.

תרגום יונתן

15 ארי קל נביַיא דמתנבן עליהון דיגלון לעגלא די בדן ומבסרי בסורן בישן ייתון עליהון קטולין על דאשתעבדו לצלמא דאקים מיכה
נשרא דבית אפרים ׃ 16 אדכרו לעממיא הא בשרו על ירושלם אמרו משרית עממין חטופין כקטופין אתן מארע רחיקא וישרון
לקרויא דבית יהודה וירימון עליהון קלהון ׃ 17 כנטרי חקלין הוו עלה מסחור סחור ארי על מימרי סרבת אמר יי ׃
18 ארחתיך בישתא ועובדיך מקלקליא גרמו אלין ליך דא בישתא ומררא איתי עלך ירושלם עד דאתחבר רשע לביך ׃
19 אמר נביא מעי מעי כיבין לי זע סמך לבי המי לי לבי לא שתק ארי קל צוחת קרנא שמעת נפשי יבבות עבדי קרבא ׃ 20 תברא
על תברא יתערע ארי אתבזיזת כל ארעא בתכף חרובת ארעי זמן חדא כל קרוי ׃ 21 עד אימתי אנא חזי סימון אשמע קל קרנא ׃
22 ארי אטפשו עמי מדע דחלתי לא אלפו בנין טפשין אנון ולא סכלתנין אנון חכימין אנון לאבאשא ולאוטבא לית אנון ידעין ׃
23 חזיתי ית ארעא הא צדיא וריקניא אסתכלית בשמיא והא לא מזהרין נהוריהון ׃ 24 חזיתי טוריא והא זאעין וכל רמתא אתפרקו ׃
25 חזיתי והא לית עמא שרי עלה וכל עופא דשמיא אטלטלו ׃
26 חזיתי והא ארעא דישראל דהוית מנצבא ככרמלא חבת למהוי כמדברא וכל קרוהא צדיאה מן קדם יי מן קדם תקוף רגזיה ׃
27 ארי כדנן אמר יי צדו תהי כל ארעא וגמירא לא אעבד ׃
28 על דא תחרוב ארעא ויקבלון נהורי שמיא מלעילא על דגזרת במימרי חשבת בעצתי אעבדינה ולא אתיבנה ׃

* *Quia vox annunciantis ex Dan veniet,* 15
& audietur dolor de monte Ephraim.
* *Recordamini gentes, ecce annunciate in* 16
Hierusalem: custodes veniunt de terra à lon-
gè, & dederunt super ciuitates Iuda voces
suas.
* *Quasi custodientes agrum facti sunt su-* 17
per eam in circuitu. quia me neglexisti, dicit
Dominus.
* *Viæ tuæ & adinuentiones tuæ fecerunt* 18
hæc tibi. ista malitia tua, quia amara, quia te-
tigit vsque ad cor tuum.
* *Ventrem meum, ventrem meum doleo, et* 19
sensus cordis mei. me premit anima mea, la-
cerabitur & cor meum: non tacebo, quia
vocem tubæ audiuit anima mea, clamorem
prælij 20
* *& miseriæ contritionem inuocat, quo-*
niam fatigata est omnis terra repentè, vasta-
tum est tabernaculum, dilaniatæ sunt pelles
meæ.
* *Vsquequò videbo fugientes? audio vo-* 21
cem tubarum:
* *Quia principes populi mei me non cogno-* 22
uerunt. Filij insipientes sunt & non intelligen-
tes; sapientes sunt vt malè faciant, at bene fa-
cere non scierunt.
* *Aspexi ad terram, & ecce nihil: & in* 23
cælum, & non erant lumina eius.
* *Vidi montes, & erant trementes, &* 24
omnes colles conturbatos.
* *Aspexi, & ecce non erat homo, & om-* 25
nia volatilia cæli terrefacta sunt.
* *Vidi & ecce Carmelus desertus, & om-* 26
nes ciuitates incensæ igni, à facie Domini & à
facie iræ furoris eius destructæ sunt.
* *Hæc dicit Dominus: Deserta erit omnis* 27
terra, consumationem autem non faciam.
* *Super his lugeat terra, & contenebres-* 28
cat cælum desuper, eò quòd locutus sum, &
non pœnitebit me; aggressus sum, & non auer-
tar ab ea.

15 * διότι φωνὴ ἀναγγέλλοντος ἐκ Δὰν ἥξει, καὶ ἀκουσθή-
σεται πόνος ἐξ ὄρους Ἐφραΐμ.
16 * ἀναμνήσατε ἔθνη, ἰδοὺ ἀναγγείλατε ἐν Ἱερουσα-
λήμ, συστροφαὶ ἔρχονται ἐκ γῆς μακρόθεν, καὶ ἔδωκαν ἐ-
πὶ τὰς πόλεις Ἰούδα φωνὰς αὐτῶν.
17 * ὡς φυλάσσοντες ἀγρὸν ἐγένοντο ἐπ' αὐτὴν κύκλῳ.
ὅτι ἐμοῦ ἠμέλησας, λέγει κύριος·
18 * αἱ ὁδοί σου καὶ τὰ ἐπιτηδεύματά σου ἐποίησαν ταῦ-
τά σοι. αὕτη ἡ κακία σου, ὅτι πικρά, ὅτι ἥψατο ἕως τῆς καρ-
δίας σου.
19 * τὴν κοιλίαν μου, τὴν κοιλίαν μου ἀλγῶ, καὶ τὰ αἰ-
σθητήρια τῆς καρδίας μου. μαιμάσσει ἡ ψυχή μου, σπαρά-
σσεται ἡ καρδία μου· οὐ σιωπήσομαι, ὅτι φωνὴν σάλπι-
γγος ἤκουσεν ἡ ψυχή μου, κραυγὴν πολέμου
20 * καὶ ταλαιπωρίας συντριμμὸν ἐπικαλεῖται, ὅτι
τεταλαιπώρηκεν πᾶσα ἡ γῆ ἄφνω, τεταλαιπώρηκεν ἡ σκη-
νή, διεσπάσθησαν αἱ δέρρεις μου.
21 * ἕως πότε ὄψομαι φεύγοντας; ἀκούων φωνὴν σαλ-
πίγγων·
22 * διότι οἱ ἡγούμενοι τοῦ λαοῦ μου ἐμὲ οὐκ ᾔδεισαν.
υἱοὶ ἄφρονές εἰσιν καὶ οὐ συνετοί, σοφοί εἰσιν τοῦ κακοποιῆ-
σαι, τὸ δὲ καλῶς ποιῆσαι οὐκ ἐπέγνωσαν.
23 * ἐπέβλεψα ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἰδοὺ οὐθέν, καὶ εἰς τὸν
οὐρανόν, καὶ οὐκ ἦν τὰ φῶτα αὐτοῦ.
24 * ἴδον τὰ ὄρη, καὶ ἦν τρέμοντα, καὶ πάντας τοὺς βουνοὺς
ταρασσομένους.
25 * ἐπέβλεψα, καὶ ἰδοὺ οὐχ ὑπῆρχεν ἄνθρωπος, καὶ
πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ ἐπτοεῖτο.
26 * ἴδον, καὶ ἰδοὺ ὁ Κάρμηλος ἔρημος, καὶ πᾶσαι αἱ
πόλεις ἐμπεπυρισμέναι πυρί, ἀπὸ προσώπου κυρίου καὶ
ἀπὸ προσώπου ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ ἠφανίσθησαν.
27 * τάδε λέγει κύριος, ἔρημος ἔσται πᾶσα ἡ γῆ, συν-
τέλειαν δὲ οὐ μὴ ποιήσω.
28 * ἐπὶ τούτοις πενθήτω ἡ γῆ, καὶ συσκοτασάτω ὁ οὐρανὸς
ἄνωθεν, διότι ἐλάλησα, καὶ οὐ μετανοήσω, ὥρμησα, καὶ
οὐκ ἀποστρέψω ἀπ' αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Quia vox prophetarũ qui prophetant aduersum eos qui migrauerunt ad vitulum qui est in Dan, & nunciant annunciationes malas; veniet super eos occisores, eò quòd seruierunt simulachro quod erexerat Micheas in monte domus Ephraim. 16 Commemorate populis, & annunciate Ierusalem: dicite; Exercitus populorum diripientium quasi vindemiatores veniunt de terra longinqua, & castrametabuntur super ciuitates domus Iuda; & tollent super eas vocem suam. 17 Quasi custodes agrorum fuerunt super eam per circuitum, quia contra Verbum meum rebellauit, dicit Dominus. 18 Viæ tuæ pessimæ, & opera tua corrupta causata sunt hæc tibi: Ista malitia & amaritudo induxit super te Ierusalem, donec contereretur impietas cordis tui. 19 Dicit Propheta: Viscera mea, viscera mea dolent mihi: mota est sustentatio cordis mei; rugit in me cor meum, nec tacet, quia vocem clamoris tubæ corneæ audiuit anima mea, & vlulationem bellatorum. 20 Confractio super confractionem accidit, quia direpta est omnis terra; subitò desolata est terra mea, in tempore vno omnes ciuitates meæ.
21 Quando videbo ego signa, audiam vocem cornu? 22 Quia insipientes facti sunt populus meus; scire timorem meum non didicerunt: filij insipientes sunt, & non intelligentes: sapientes sunt vt malè faciant, bene autem facere nesciunt. 23 Vidi terram, & ecce deserta & vacua: contemplatus sum in cælos, & ecce non splendebant luminaria eorum. 24 Vidi montes, & ecce mouebantur, & omnes colles subuertebantur. 25 Vidi, & ecce non erat populus habitans in ea, & omnia volatilia cæli migrauerant.
26 Vidi, & ecce terra Israel quæ erat plantata sicut Carmelus, conuersa est vt esset sicut desertum, & omnes vrbes eius vastatæ sunt à facie Domini, à facie iræ furoris eius. 27 Quoniam sic dicit Dominus: Vastitas erit omnis terra, & consummationem non faciam.
28 Propter hoc desolabitur terra, & obscurabuntur luminaria cæli sursum, eo quòd decreui in verbo meo, cogitaui in consilio meo: faciam illud, & non illud reuocabo.

29 * מִקּוֹל פָּרָשׁ וְרֹמֵה קֶשֶׁת בֹּרַחַת כָּל־הָעִיר בָּאוּ
בֶּעָבִים וּבַכֵּפִים עָלוּ כָּל־הָעִיר עֲזוּבָה וְאֵין־יוֹשֵׁב
בָּהֵן אִישׁ׃
30 * וְאַתְּ שָׁדוּד מַה־תַּעֲשִׂי כִּי־תִלְבְּשִׁי שָׁנִי כִּי־תַעְדִּי
עֲדִי־זָהָב כִּי־תִקְרְעִי בַפּוּךְ עֵינַיִךְ לַשָּׁוְא תִּתְיַפִּי
מָאֲסוּ־בָךְ עֹגְבִים נַפְשֵׁךְ יְבַקֵּשׁוּ׃
31 * כִּי קוֹל כְּחוֹלָה שָׁמַעְתִּי צָרָה כְּמַבְכִּירָה קוֹל בַּת־
צִיּוֹן תִּתְיַפֵּחַ תְּפָרֵשׂ כַּפֶּיהָ אוֹי־נָא לִי כִּי־עָיְפָה נַפְשִׁי
לְהֹרְגִים׃

ה

1 * שׁוֹטְטוּ בְּחוּצוֹת יְרוּשָׁלַם וּרְאוּ־נָא וּדְעוּ וּבַקְשׁוּ
בִרְחוֹבוֹתֶיהָ אִם־תִּמְצְאוּ אִישׁ אִם־יֵשׁ עֹשֶׂה מִשְׁפָּט
מְבַקֵּשׁ אֱמוּנָה וְאֶסְלַח לָהּ׃
2 * וְאִם חַי־יְהוָה יֹאמֵרוּ לָכֵן לַשֶּׁקֶר יִשָּׁבֵעוּ׃
3 * יְהוָה עֵינֶיךָ הֲלוֹא לֶאֱמוּנָה הִכִּיתָה אֹתָם וְלֹא־
חָלוּ כִּלִּיתָם מֵאֲנוּ קַחַת מוּסָר חִזְּקוּ פְנֵיהֶם מִסֶּלַע
מֵאֲנוּ לָשׁוּב׃
4 * וַאֲנִי אָמַרְתִּי אַךְ־דַּלִּים הֵם נוֹאֲלוּ כִּי לֹא יָדְעוּ
דֶּרֶךְ יְהוָה מִשְׁפַּט אֱלֹהֵיהֶם׃
5 * אֵלֲכָה־לִּי אֶל־הַגְּדֹלִים וַאֲדַבְּרָה אוֹתָם כִּי הֵמָּה
יָדְעוּ דֶּרֶךְ יְהוָה מִשְׁפַּט אֱלֹהֵיהֶם אַךְ הֵמָּה יַחְדָּו
שָׁבְרוּ עֹל נִתְּקוּ מוֹסֵרוֹת׃
6 * עַל־כֵּן הִכָּם אַרְיֵה מִיַּעַר זְאֵב עֲרָבוֹת יְשָׁדְדֵם
נָמֵר שֹׁקֵד עַל־עָרֵיהֶם כָּל־הַיּוֹצֵא מֵהֵנָּה יִטָּרֵף כִּי
רַבּוּ פִּשְׁעֵיהֶם עָצְמוּ מְשׁוּבוֹתֵיהֶם׃
7 * אֵי לָזֹאת אֶסְלוֹחַ־לָךְ בָּנַיִךְ עֲזָבוּנִי וַיִּשָּׁבְעוּ בְּלֹא
אֱלֹהִים וָאַשְׂבִּעַ אוֹתָם וַיִּנְאָפוּ וּבֵית זוֹנָה
יִתְגּוֹדָדוּ׃
8 * סוּסִים מְיֻזָּנִים מַשְׁכִּים הָיוּ אִישׁ אֶל־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ
יִצְהָלוּ׃

29 * A voce equitis & mittentis ſagittam fu
git omnis ciuitas. Ingreſſi ſunt ardua, &
aſcenderunt rupes. Vniuerſæ vrbes dereli-
ctæ ſunt, & non habitat in eis homo.
30 * Tu autem vaſtata quid facies? cùm ve
ſtieris te coccino, cùm ornata fueris mo-
nili aureo, & pinxeris ſtibio oculos tuos,
fruſtrà componeris. Contempſerunt te a-
matores tui, animam tuam quærent.
31 * Vocem enim quaſi parturientis audi-
ui, anguſtias vt puerperæ. Vox filiæ Sion
inter morientes, expandentiſque manus
ſuas. Vę mihi quia deficit anima mea pro
pter interfectos.

CAP. V.

1 A Circuite vias Hieruſalē, & aſpicite & cō-
ſiderate, & quærite in plateis eius an
inueniatis virum facientem iudicium, &
quærentem fidem: & propicius ero ei.
2 * Quod ſi etiam, Viuit Dominus, dixe-
rint, & hoc falſo iurabunt.
3 * Domine oculi tui reſpiciunt fidem.
percuſſiſti eos, & non doluerunt; attriuiſti
eos, & renuerūt accipere diſciplinam. in-
durauerunt facies ſuas ſupra petram, no-
luerunt reuerti.
4 * Ego autem dixi: Forſitan pauperes
ſunt & ſtulti, ignorantes viam Domini,
& iudicium Dei ſui.
5 * Ibo ergo ad optimates, & loquar eis.
B Ipſi enim cognouerunt viam Domini, &
iudicium Dei ſui. Et ecce magis hi ſimul
confregerunt iugum, ruperunt vincula.
6 * Idcircò percuſſit eos leo de ſylua, lu-
pus ad veſperam vaſtauit eos, pardus vi-
gilans ſuper ciuitates eorum. Omnis qui
egreſſus fuerit ex eis, capietur; quia multæ
ſunt præuaricationes eorum, confortatæ
7 ſunt auerſiones eorum. * Super quo
propicius tibi eſſe potero? Filij tui dereli-
querunt me, & iurant in his qui non ſunt
dij. Saturaui eos & mœchati ſunt, & in do
C mo meretricis luxuriabantur.
8 * Equi amatores in fœminas & emiſſa-
rij facti ſunt, vnuſquiſque ad vxorem pro-
ximi ſui hinniebat.

תרגום יונתן

29 מִקָל פָרְשִׁין וּדְנָגְדִין בְּקַשְׁתָּא גְלוֹ כָל יָתְבֵי קַרְתָּא עַלוּ לְמֶעְרַק בְּחֻרְשַׁיָא סְלִקוּ לְאַטְמָרָא בְּכֵיפַיָא כָל קִרְוֵיהוֹן שְׁבִיקָן וְלֵית דְיָתֵב בְּהֵין
אֱנָשׁ ; 30 וְאַתְּ הָא מִתְבַּזָּא מָן אִית בִּיךְ חֵיל לְמֶעְבַּד אֲרֵי אִתְרְחֵצְתְּ עַל לְבָשֵׁי צִבְעוֹנִין וְעַל דְמִתַּקְנִין בְּתִקּוּנִין דִדְהַב אֲרֵי תְּכַחֲלִין בִּצְדִידָא
עֵינָךְ לְאַלְהָנָאָה תִּתַקְנִין קָצוּ בִיךְ רָחֲמָךְ מְקַטְלִין נַפְשָׁךְ בָּעָן ; 31 אֲרֵי קָל כִּמְעַדְיָא שְׁמַעַת עָקָא כְּאִתְּתָא דְמַשְׁרְיָא לְמֵילַד בְּכוּר קָל
כְּנִשְׁתָּא דְצִיּוֹן דְמִשְׁתַּטְחָא וּפָרְסָא יְדָהָא אָמְרָא וַי כְעַן לִי אֲרֵי מִשַׁלְהֲיָא נַפְשִׁי מִן קֳדָם קָטוֹלִין ;

ה

1 הֲלִכוּ בְשׁוּקֵי יְרוּשְׁלֶם וַחֲזוֹ כְעַן וּדְעוּ וּבְעוֹ בִּרְחוֹבָהָא וְאִם תַּשְׁכְּחוּן גְבַר דְלֵיהּ עוֹבָדִין טָבִין אִם אִית עָבֵד דִין דִקְשׁוֹט וּבָעֵי הֵימָנוּתָא
אֶשְׁבּוֹק לְהוֹן ; 2 וְאִם בִּשְׁמָא דַייָ יָמָן בְּכֵן לְשִׁקְרָא אִנוּן מִשְׁתַּבְעִין ; 3 יְיָ הֲלָא גְלֵי קֳדָמָךְ לְאוֹטָבָא לְעָבְדֵי הֵימָנוּתָא רְשִׁיעַיָא אַלְקִיתָא
יָתְהוֹן וְלָא חָבוּ שֵׁיצִיתִנוּן סָרִבוּ לְקַבָּלָא אֻלְפָן אַתְקִיפוּ אַפֵּיהוֹן מִטִּנְרָא מְסָרְבִין לְמֵתָב ; 4 וַאֲנָא אֲמָרֵית בְּרַם מִדְמִסְכְּנִין אִנוּן אִטַּפְּשׁוּ אֲרֵי
לָא אֲלִפוּ אוֹרְחָן דְתַקְנָן קֳדָם יְיָ לְמֶעְבַּד דִין דִקְשׁוֹט קֳדָם אֱלָהֲהוֹן ; 5 אֵיהָךְ לִי לְוַת רַבְרְבַיָא וַאֲמַלֵל עִמְּהוֹן אֲרֵי אִנוּן אֲלִפוּ לְמִדַע אָרְחָן
דְתַקְנָן קֳדָם יְיָ לְמֶעְבַּד דִין דִקְשׁוֹט קֳדָם אֱלָהֲהוֹן בְּרַם אִנוּן כַּחֲדָא מְרָדוּ מִן אוֹרָיְתָא אִתְרַחֲקוּ מִן אֻלְפָנָא ; 6 עַל כֵּן מֶלֶךְ בְּמַשְׁרְיָתֵיהּ יִסַּק
עֲלֵיהוֹן כְּאַרְיָא מֵחֻרְשָׁא וְיִקַטְלִנוּן עַמְמַיָא דְחַקִיפִין כְּדִיבֵי רַמְשָׁא יְבוֹזְנוּנוּן שִׁלְטוֹנִין דַחֲסִינִין כְּנִמְרַיָא כָּמְנִין עַל קִרְוֵיהוֹן כָּל דְיִפּוֹק מִנְּהוֹן
יִתְקְטֵל אֲרֵי סַגִיאִין מְרָדֵיהוֹן תַּקִיפִין תְּיוּבְתֵּיהוֹן ; 7 נְבִיָא אֲמַר לַהּ לִכְנִישְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל עַל אֵידָא אֶשְׁבּוֹק לְכוֹן קִרְיָתִי בְּנִין וְאִנוּן שְׁבַקוּ
פָּלְחָנִי וּמְקַיְמִין בְּשׁוּם טַעֲוָתָא וְעוֹד שִׂבְעַת יָתְהוֹן טוּבָא וְאִנוּן תָּבוּ לְמֶהֱוֵי זַנָּאִין וּבֵית נַפְּקַת בָּרָא מִתְחַיְעִין ; 8 סוּסְוָן אַגִירְיָסִין אֲחָרִין הֲווֹ
גְבַר עַל אִתַּת חַבְרֵיהּ מְצַוְּחִין ;

29 ‡ *A voce equitis & extensi arcus recessit* 29
omnis regio: ingressi sunt in speluncas, et in ne-
mora absconsi sunt, & super petras ascende-
runt. vniuersæ vrbes derelictæ sunt, non ha-
bitat in eis homo. ‡ *Et tu quid facies si* 30
vestieris coccina, & ornata fueris ornamento
aureo, & si vnxeris honore oculos tuos? in va
num pulchritudo tua. proiecerunt te amatores
tui, animam tuam quærunt.
‡ *Quia vocem quasi parturientis audiui ge-* 31
mitus tui. vt primiperæ vox filiæ Siō deficiet, et
dimittet manus suas. Heu me quia deficit ani-
ma mea super interfectos.

CAP. V.

CIrcumcurrite in viis Hierusalem, & vi- 1
dete, & cognoscite, & quærite in plateis
eius si inueniatis virum si est faciens iudicium,
& quærens fidem, & propitius ero eis,
‡ *dicit Dominus. Viuit Dominus, dicunt;* 2
propter hoc nihilominus in mendaciis iurant.
‡ *Domine oculi tui in fidem. flagellasti eos,* 3
& non doluerunt. consumpsisti eos, & non
voluerunt accipere disciplinam. firmauerunt
facies suas super petram, & non voluerunt
conuerti.
‡ *Et ego dixi: Forsitan pauperes sunt quod* 4
non valuerunt, quia non cognouerunt viam
Domini & iudicium Dei.
‡ *Ibo ad optimates, & loquar eis, quia ipsi* 5
cognouerunt viam Domini & iudicium Dei:
& ecce vnanimiter confregerunt iugum, diru-
perunt vincula.
‡ *Idcircò percussit eos leo de sylua, & lu-* 6
pus vsque ad domos vastauit eos, & pardus
vigilauit super ciuitates eorum. omnes egre-
dientes ex eis capientur, quia multiplicauerunt
impietates eorum. confortati sunt in auersioni-
bus suis.
‡ *Quo horum propitius ero tibi. filij tui de-* 7
reliquerunt me, & iurabāt in his qui non sunt
dij, & saturaui eos, & mœchati sunt, & in
domibus meretricum conuersati sunt.
‡ *Equi amatores facti sunt, vnusquisque ad* 8
vxorem proximi sui hinniebat.

29 ‡ ἀπὸ φωνῆς ἱππέως καὶ ἐντεταμένου τόξου ἀνεχώρη-
σεν πᾶσα ἡ χώρα εἰσέδυσαν εἰς τὰ σπήλαια, καὶ εἰς τὰ
ἄλση ἐκρύβησαν, καὶ ἐπὶ τὰς πέτρας ἀνέβησαν. πᾶσαι πό-
λεις ἐγκατελείφθησαν, οὐ κατοικεῖ ἐν αὐταῖς ἄνθρωπος.
30 ‡ καὶ σὺ τί ποιήσεις ἐὰν περιβάλῃ κόκκινον καὶ κοσμή-
σῃ κόσμῳ χρυσῷ, καὶ ἐὰν ἐγχρίσῃς τιμῇ τοὺς ὀφθαλμοὺς
σου, εἰς μάτην ὁ ὡραϊσμός σου. ἀπώσαντό σε οἱ ἐρασταί
σου τὴν ψυχήν σου ζητοῦσιν.
31 ‡ ὅτι φωνὴν ὡς ὠδινούσης ἤκουσα τοῦ στεναγμοῦ σου.
ὡς πρωτοτοκούσης φωνὴ θυγατρὸς σιὼν ἐκλυθήσεται καὶ
παρήσει τὰς χεῖρας αὐτῆς. οἴμοι ἐγὼ ὅτι ἐκλείπει ἡ ψυ-
χή μου ἐπὶ τοῖς ἀνῃρημένοις.

έ.

1 ‡ Περιδράμετε ἐν ταῖς ὁδοῖς ἱερουσαλὴμ, καὶ ἴδετε καὶ
γνῶτε, καὶ ζητήσατε ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς ἐὰν εὕρητε
ἄνδρα εἰ ἔστιν ποιῶν κρίμα καὶ ζητῶν πίστιν καὶ ἵλεως ἔσο-
μαι αὐτοῖς,
2 ‡ λέγει κύριος. ζῇ κύριος, λέγουσιν, διὰ τοῦτο οὐκ ἐ-
πὶ ψεύδεσιν ὀμνύουσιν.
3 ‡ κύριε οἱ ὀφθαλμοί σου εἰς πίστιν. ἐμαστίγωσας αὐτοὺς
καὶ οὐκ ἐπόνεσαν. συνετέλεσας αὐτοὺς καὶ οὐκ ἠθέλησαν
δέξασθαι παιδείαν. ἐστερέωσαν τὰ πρόσωπα αὐτῶν ὑπὲρ
πέτραν καὶ οὐκ ἠθέλησαν ἐπιστραφῆναι.
4 ‡ καὶ ἐγὼ εἶπα, ἴσως πτωχοί εἰσιν, διότι οὐκ ἠδυνήθησαν
ὅτι οὐκ ἔγνωσαν ὁδὸν κυρίου καὶ κρίσιν θεοῦ.
5 ‡ πορεύσομαι πρὸς τοὺς ἁδροὺς, καὶ λαλήσω αὐτοῖς
ὅτι αὐτοὶ ἐπέγνωσαν ὁδὸν κυρίου καὶ κρίσιν θεοῦ, καὶ ἰδοὺ
ὁμοθυμαδὸν συνέτριψαν ζυγὸν, διέρρηξαν δεσμούς.
6 ‡ διὰ τοῦτο ἔπαισεν αὐτοὺς λέων ἐκ τοῦ δρυμοῦ, καὶ λύ-
κος ἕως τῶν οἰκιῶν ὠλόθρευσεν αὐτοὺς, καὶ πάρδαλις ἐ-
γρηγόρησεν ἐπὶ τὰς πόλεις αὐτῶν. πάντες οἱ ἐκπορευό-
μενοι ἀπ᾽ αὐτῶν θηρευθήσονται ὅτι ἐπλήθυναν ἀσεβείας αὐ-
τῶν. ἴσχυσαν ἐν ταῖς ἀποστροφαῖς αὐτῶν.
7 ‡ ποίῳ τούτων ἵλεως γένωμαί σοι. υἱοί σου ἐγκατέλι-
πόν με, καὶ ὤμνυον ἐν τοῖς οὐκ οὖσιν θεοῖς, καὶ ἐχόρτα-
σα αὐτοὺς, καὶ ἐμοιχῶντο, καὶ ἐν οἴκοις πορνῶν κατε-
λύοσαν.
8 ‡ ἵπποι θηλυμανεῖς ἐγενήθησαν, ἕκαστος ἐπὶ τὴν γυ-
ναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐχρεμέτιζεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 A voce equitum & tendentium arcum migrauerunt omnes habitatores ciuitatis; ingressi sunt vt fugiant in syluas, ascenderunt vt abscondantur in rupibus: omnes ciuitates eorum derelictæ sunt, & non est homo qui habitet in eis. 30 Tu autem ecce direpta es; quæ est in te virtus vt facias? quia confidisti iis qui induuntur variis coloribus, & iis qui ornantur ornamentis aureis, quia pingis stibio oculos tuos; in nullum vsum ornas te. Detestati sunt te amatores tui, occisores quærunt animam tuam. 31 Quia vocem quasi prægnantis audiui, angustiā quasi mulieris quæ incipit parere primogenitum: vocem cœtus Sion qui prosternit se & expandit manus suas, dicens: Væ nunc mihi, quia lassa est anima mea propter interfectores.

CAP. V.

AMbulate per vicos Ierusalem, & videte nunc, & scitote, & quęrite in plateis eius, & si inueneritis virum cuius opera sint bona, si est faciens iudicium rectum, & quęrens fidem, & dimittam eis. 2 Si autem in nomine Dñi iurant: vtique falsò ipsi iurant. 3 Domine nonne reuelatum est coram te vt benefacias fidelibus? impios autem percussisti, & non sunt conuersi: consumpsisti eos, renuerunt recipere disciplinam; obfirmarunt faciem suā magis quàm rupes, renuunt redire. 4 Ego autem dixi, Pro eo quòd pauperes sunt, insipientes facti sunt, quia non didicerunt vias quæ rectę sunt coram Dño, vt facerent iudicium verum coram Deo suo. 5 Vadam ego ad principes & loquar cum eis, quia ipsi didicerunt cognoscere vias quæ rectæ sunt coram Dño, vt faciant iudicium verum coram Deo suo: sed hi simul pręuaricati sunt à Lege, & elongati sunt à disciplina. 6 Propterea rex cum exercitu suo ascendet super eos quasi leo de sylua, & occident eos populi qui fortes sunt sicut lupi vespertini; deprędabuntur eos dominatores qui robusti sunt sicut pardi, insidiantes ciuitatibus eorum. quicunque egredietur ex illis, interficietur, quia multę sunt rebelliones eorum, validæ auersiones eorum. 7 Propheta dic cœtui Israel: Propter quid dimittam vobis? vocaui eos filios, & ipsi reliquerunt cultum meum, & iurant in nomine idolorum: & rursus satiaui eos bono, & ipsi conuersi sunt vt fornicentur; & in domo meretricis congregantur. 8 Equi emissarii moram facientes fuerunt, vnusquisque ad vxorem proximi sui hinniebant.

9 ⁜ הַעַל־אֵלֶּה לוֹא־אֶפְקֹד נְאֻם־יְהוָה וְאִם בְּגוֹי
אֲשֶׁר־כָּזֶה לֹא תִתְנַקֵּם נַפְשִׁי ׃
10 ⁜ עֲלוּ בְשָׁרוֹתֶיהָ וְשַׁחֵתוּ וְכָלָה אַל־תַּעֲשׂוּ הָסִירוּ
נְטִישׁוֹתֶיהָ כִּי לוֹא לַיהוָה הֵמָּה ׃
11 ⁜ כִּי בָּגוֹד בָּגְדוּ בִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל וּבֵית יְהוּדָה
נְאֻם־יְהוָה ׃
12 ⁜ כִּחֲשׁוּ בַּיהוָה וַיֹּאמְרוּ לוֹא־הוּא וְלֹא־תָבוֹא
עָלֵינוּ רָעָה וְחֶרֶב וְרָעָב לוֹא נִרְאֶה ׃
13 ⁜ וְהַנְּבִיאִים יִהְיוּ לְרוּחַ וְהַדִּבֵּר אֵין בָּהֶם כֹּה יֵעָשֶׂה
לָהֶם ׃
14 ⁜ לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת יַעַן דַּבֶּרְכֶם
אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה הִנְנִי נֹתֵן דְּבָרַי בְּפִיךָ לְאֵשׁ וְהָעָם
הַזֶּה עֵצִים וַאֲכָלָתַם ׃
15 ⁜ הִנְנִי מֵבִיא עֲלֵיכֶם גּוֹי מִמֶּרְחָק בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם־
יְהוָה גּוֹי אֵיתָן הוּא גּוֹי מֵעוֹלָם הוּא גּוֹי לֹא־תֵדַע
לְשֹׁנוֹ וְלֹא תִשְׁמַע מַה־יְדַבֵּר ׃
16 ⁜ אַשְׁפָּתוֹ כְּקֶבֶר פָּתוּחַ כֻּלָּם גִּבּוֹרִים ׃
17 ⁜ וְאָכַל קְצִירְךָ וְלַחְמֶךָ יֹאכְלוּ בָּנֶיךָ וּבְנוֹתֶיךָ יֹאכַל
צֹאנְךָ וּבְקָרֶךָ יֹאכַל גַּפְנְךָ וּתְאֵנָתֶךָ יְרֹשֵׁשׁ עָרֵי
מִבְצָרֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה בֹּטֵחַ בָּהֵנָּה בֶּחָרֶב ׃
18 ⁜ וְגַם בַּיָּמִים הָהֵמָּה נְאֻם־יְהוָה לֹא־אֶעֱשֶׂה
אִתְּכֶם כָּלָה ׃
19 ⁜ וְהָיָה כִּי תֹאמְרוּ תַּחַת מֶה עָשָׂה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
לָנוּ אֶת־כָּל־אֵלֶּה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כַּאֲשֶׁר עֲזַבְתֶּם
אוֹתִי וַתַּעַבְדוּ אֱלֹהֵי נֵכָר בְּאַרְצְכֶם כֵּן תַּעַבְדוּ זָרִים
בְּאֶרֶץ לֹא לָכֶם ׃
20 ⁜ הַגִּידוּ זֹאת בְּבֵית יַעֲקֹב וְהַשְׁמִיעוּהָ בִיהוּדָה
לֵאמֹר ׃
21 ⁜ שִׁמְעוּ־נָא זֹאת עַם־סָכָל וְאֵין לֵב עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא
יִרְאוּ אָזְנַיִם לָהֶם וְלֹא יִשְׁמָעוּ ׃

9 ⁜ Nunquid super his non visitabo, dicit
Dominus, & in gente tali non vlciscetur
anima mea?
10 ⁜ Ascendite muros eius, & dissipate: cō-
summationē autem nolite facere. Auferte
propagines eius, quia non sunt Domini.
11 ⁜ Præuaricatione enim præuaricata est
in me domus Israel & domus Iuda, ait Do
minus.
12 ⁜ Negauerunt Dominum, & dixerunt:
Non est ipse, neque veniet super nos ma-
lum: gladium & famem non videbimus.
13 ⁜ Prophetæ fuerunt in ventum locuti,
& responsum non fuit in eis. Hæc ergo e-
uenient illis.
14 ⁜ Hæc dicit Dominus Deus exercituū:
Quia locuti estis verbum istud: Ecce ego
do verba mea in ore tuo in ignem & po-
D pulum istum in ligna, & vorabit eos.
15 ⁜ Ecce ego adducam super vos gentem
de longinquo domus Israel, ait Dominus,
gentem robustam, gentem antiquam, gen
tem cuius ignorabis linguam, nec intelli-
ges quid loquatur.
16 ⁜ Pharetra eius quasi sepulchrum pa-
tens, vniuersi fortes.
17 ⁜ Et comedet segetes tuas, & panem
tuum: deuorabit filios tuos & filias tuas:
comedet gregem tuum & armenta tua: &
comedet vineam tuam & ficum tuam: &
E conteret vrbes munitas tuas in quibus tu
habes fiduciam gladio.
18 ⁜ Veruntamen in diebus illis, ait Do-
minus, non faciam vos in consummatio-
nem.
19 ⁜ Quod si dixeritis: Quare fecit Domi-
nus Deus noster nobis hæc omnia? dices
ad eos: Sicut dereliquistis me, & seruistis
deo alieno in terra vestra, sic seruietis diis
alienis in terra non vestra.
20 ⁜ Annunciate hæc domui Iacob, & au-
ditum facite in Iuda, dicentes:
21 ⁜ Audi popule stulte qui nō habes cor:
qui habentes oculos, non videtis: & aures,
& non auditis.

תרגום יונתן

9 הַעַל אִלֵּין לָא אַסְעַר לְאַיְתָאָה בִישָׁא אֲמַר יְיָ וְאִם מִן עַמָּא דִכְדֵין לָא אֶתְפְּרַע מִנְּהוֹן כִּרְעוּתִי ׃ 10 סַקוּ בִקְרְוָהָא וְחַבִּלוּ וּגְמִירָא
לָא תַעְבְּדוּן פַּגַּרוּ בִירָנְיָתְהָא אֲרֵי לָא רַעֲוָא קֳדָם יְיָ בְּהוֹן ׃ 11 אֲרֵי שִׁקְרָא שַׁקַּרוּ בְּמֵימְרִי בֵית יִשְׂרָאֵל וּבֵית יְהוּדָה אֲמַר יְיָ ׃
12 כַּדִּיבוּ בְמֵימְרָא דַיְיָ וַאֲמַרוּ לָא מִן קֳדָם יְיָ אַתְיָא עֲלָנָא טַבְתָא וְאַף לָא תֵיתֵי בִישְׁתָא וּדְקָטְלִין בְּחַרְבָּא וְכַפְנָא לָא נֶחֱזֵי ׃
13 וּנְבִיאֵי שִׁקְרָא יְהוֹן לִלְמָא וּנְבוּאַת שִׁקְרֵיהוֹן לָא תִתְקַיַּם דָּא פֻּרְעֲנוּתָא תִּתְעֲבֵד מִנְּהוֹן ׃ 14 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלָהֵי צְבָאוֹת
חֲלָף דְּאִתְנַבֵּיתוֹן יָת פִּתְגָּמָא הָדֵין הָא אֲנָא יָהֵב פִּתְגָּמֵי נְבוּאָתִי בְּפֻמָּךְ תַּקִּיפִין כְּאֶשָּׁתָא וְעַמָּא הָדֵין חַלָּשִׁין כְּקַשָּׁא וִיקַטְלוּנּוּן ׃
15 הָא אֲנָא מַיְתֵי עֲלֵיכוֹן עַם מֵרַחִיק בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲמַר יְיָ עַם תַּקִּיף הוּא עַמָּא דְמֵעָלְמָא הוּא עַמָּא דְּלָא תִדַּע לִישָּׁנֵהּ וְלָא תִשְׁמַע מָה דִימַלֵּל ׃
16 בֵּית אֲזָנֵיהּ כְּקִבְרָא פְּתִיחַ כֻּלְּהוֹן גִּבָּרִין ׃ 17 יִבּוֹז חֲצָדָךְ וּמֵיכְלָךְ יִקְטְלוּן בְּנָךְ וּבְנָתָךְ יִשְׁבֵּי עָנָךְ וְתוֹרָךְ יִבּוֹז פֵּרֵי גֻפְנָךְ וְתֵינָךְ יְפַגַּר
קִרְוֵי אַרְעָךְ כְּרִיכָתָא דְאַתְּ רָחִיץ לְאִשְׁתֵּזָבָא בְהֵין מִן קֳדָם דְּקָטְלִין בְּחַרְבָּא ׃
18 וְאַף בְּיוֹמַיָּא הָאִנּוּן אֲמַר יְיָ לָא אֶעְבֵּד עִמְּכוֹן גְּמִירָא ׃ 19 וִיהֵי אֲרֵי תֵימְרוּן חֲלָף מָה עֲבַד יְיָ אֱלָהָנָא לָנָא יָת כָּל אִלֵּין וְתֵימַר לְהוֹן
כְּמָא דִשְׁבַקְתּוּן פֻּלְחָנִי וּפְלַחְתּוּן לְטַעֲוַת עַמְמַיָּא בְּאַרְעֲכוֹן כֵּן תִּשְׁתַּעְבְּדוּן לְעַמְמַיָּא פָּלְחֵי טַעֲוָתָא בְּאַרַע לָא דִילְכוֹן ׃
20 חַוּוּדָא בִּדְבֵית יַעֲקֹב וּבַשְּׂרוּהָא בִּדְבֵית יְהוּדָה לְמֵימַר ׃
21 שְׁמַעוּ כְעַן דָּא עַמָּא טַפְשָׁא וְלֵית לֵיהּ לֵב דְּעֵינִין לְהוֹן וְלָא חָזַן אֻדְנִין לְהוֹן וְלָא שָׁמְעִין ׃

* *Nunquid super his non visitabo, dicit Do-* 9
minus, aut in gente tali non vlciscetur anima
mea?

* *Ascendite super propugnacula eius & 10*
dissipate: consummationem autem ne feceritis.
auferetis sustentacula eius, quia Domini non
sunt:

* *Quia præuaricans præuaricata est in me* 11
domus Israel & domus Iuda.

* *Mentitæ sunt Domino suo, & dixerunt:* 12
Non sunt hæc, non venient super nos mala; et
gladium & famem non videbimus.

* *Prophetæ nostri fuerunt in ventum, &* 13
sermo Domini non fuit in eis, sic erit illis.

* *Propterea hæc dicit Dominus omnipotẽs:* 14
Quia locuti estis verbum istud, ecce ego dedi
verba mea in os tuum ignem, et populum istum
ligna, & deuorabit eos.

* *Ecce adduco super vos gentem de lon-* 15
ginquo, domus Israel, dicit Dominus, gentem
robustam, gentem à seculo, gentem cuius non
audies vocem eius. omnes fortes.

* *Pharetra eius vt sepulchrum apertum.* 16

* *Et comedent messem vestram, & panes* 17
vestros: & comedent filios vestros & filias
vestras: & comedent vitulos vestros & oues
vestras: & comedent vineas vestras, & fice-
ta vestra, & olineta vestra. & capient ciuita-
tes munitas vestras in quibus vos confidebatis
in eis in gladio.

* *Et erit in diebus illis, dicit Dominus Deus* 18
tuus, non faciam vos in consummationem.

* *Et erit quando dixeritis, Propter quid* 19
fecit Dominus Deus noster nobis omnia hæc?
& dices eis, Quia reliquistis me & seruiuistis
diis alienis in terra vestra: sic seruite alienis in
terra non vestra.

* *Annunciate hæc in domum Iacob, & au-* 20
diatur in Iuda.

* *Audite iam hæc popule stulte & sine cor-* 21
de. oculi eis, & non vident; aures eis, & non
audiunt.

9 * μὴ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπισκέψομαι, λέγει κύριος, ἢ ἔθνει τοιούτῳ οὐκ ἐκδικήσει ἡ ψυχή μου;

10 * ἀνάβητε ἐπὶ τοὺς προμαχῶνας αὐτῆς καὶ κατασκάψατε· συντέλειαν δὲ μὴ ποιήσητε. ἀπολέσετε τὰ ὑποστηρίγματα αὐτῆς, ὅτι τοῦ κυρίου οὐκ εἰσίν·

11 * ὅτι ἀθετῶν ἠθέτησεν εἰς ἐμὲ ὁ οἶκος ἰσραὴλ καὶ ὁ οἶκος ἰούδα·

12 * ἐψεύσαντο τῷ κυρίῳ αὐτῶν, καὶ εἶπον, οὐκ ἔστιν ταῦτα, οὐχ ἥξει ἐφ' ἡμᾶς κακά, καὶ μάχαιραν καὶ λιμὸν οὐκ ὀψόμεθα.

13 * οἱ προφῆται ἡμῶν ἦσαν εἰς ἄνεμον καὶ λόγος κυρίου οὐχ ὑπῆρχεν ἐν αὐτοῖς οὕτως ἔσται αὐτοῖς.

14 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἀνθ' ὧν ἐλαλήσατε τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἰδοὺ ἐγὼ δέδωκα τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα σου πῦρ καὶ τὸν λαὸν τοῦτον ξύλα, καὶ καταφάγεται αὐτούς.

15 * ἰδοὺ ἐπάγω ἐφ' ὑμᾶς ἔθνος πόρρωθεν οἶκος ἰσραήλ, λέγει κύριος, ἔθνος ἰσχυρόν, ἔθνος ἀπ' αἰῶνος, ἔθνος οὗ οὐκ ἀκούσῃ τῆς φωνῆς αὐτοῦ. πάντες ἰσχυροί.

16 * φαρέτρα αὐτοῦ ὡς τάφος ἀνεῳγμένος·

17 * καὶ κατέδονται τὸν θερισμὸν ὑμῶν καὶ τοὺς ἄρτους ὑμῶν. καὶ κατέδονται τοὺς υἱοὺς ὑμῶν καὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν, καὶ κατέδονται τοὺς μόσχους ὑμῶν καὶ τὰ πρόβατα ὑμῶν, καὶ κατέδονται τοὺς ἀμπελῶνας ὑμῶν, καὶ τοὺς συκῶνας ὑμῶν, καὶ τοὺς ἐλαιῶνας ὑμῶν. καὶ ἀλώσουσιν τὰς πόλεις τὰς ὀχυρὰς ὑμῶν ἐφ' αἷς ὑμεῖς πεποίθατε ἐπ' αὐταῖς ἐν ῥομφαίᾳ.

18 * καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, λέγει κύριος ὁ θεός σου, οὐ μὴ ποιήσω ὑμᾶς εἰς συντέλειαν.

19 * καὶ ἔσται ὅταν εἴπητε, ἕνεκεν τίνος ἐποίησεν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἡμῖν ἅπαντα ταῦτα; καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, ἀνθ' ὧν ἐγκατελίπετέ με, καὶ ἐδουλεύσατε θεοῖς ἀλλοτρίοις ἐν τῇ γῇ ὑμῶν· οὕτως δουλεύσατε ἀλλοτρίοις ἐν γῇ οὐχ ὑμῶν.

20 * ἀναγγείλατε ταῦτα εἰς τὸν οἶκον ἰακώβ, καὶ ἀκουσθήτω ἐν τῷ ἰούδα.

21 * ἀκούσατε δὴ ταῦτα λαὸς μωρὸς καὶ ἀκάρδιος. ὀφθαλμοὶ αὐτοῖς καὶ οὐ βλέπουσιν. ὦτα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἀκούουσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 An ob ista non visitabo vt adducam malum, dicit Dominus, aut de tali populo non sumam vltionem ex eis iuxta voluntatem meam?
10 Ascendite in ciuitates eius, & dissipate, & consummationem non faciatis: destruite palatia eius, quia non est voluntas coram Do-
mino in eis. 11 Quia præuaricationem præuaricati sunt in Verbum meum domus Israel & domus Iuda, dicit Dominus.
12 Mentiti sunt in Verbum Domini, & dixerunt: Non veniet super nos bonum à facie Domini, nec veniet malum: & eos qui occidunt
gladio, & famem non videbimus. 13 Prophetæ autem falsi erunt in nihilum, & prophetia falsa eorum non confirmabi-
tur. hæc vltio fiet de eis. 14 Propterea hæc dicit Dominus Deus exercituum, Pro eo quòd prophetastis verbum istud,
ecce ego dabo verba prophetiæ meæ in ore tuo fortia instar ignis, & populum hunc infirmum sicut stipulam, & occident eos.
15 Ecce ego adducam super vos, domus Israel, populum à longè, dicit Dominus, populum fortem, populum qui à seculo est, populum
cuius linguam ignorabis, & non audies quid loquatur. 16 Pharetra eius quasi sepulchrum patens, vniuersi fortes.
17 Et deprædabitur messem tuam, & cibos tuos: occidet filios tuos & filias tuas; capiet oues tuas, & boues tuos; & diripiet fructus
vitis tuæ & ficus tuæ: destruet vrbes munitas terræ tuæ in quibus tu confidebas vt saluus fieres in eis à facie eorum qui occidunt gladio.
18 Et etiam in diebus illis, dicit Dominus, non faciam vobiscum consummationem.
19 Et erit cùm dixeritis, Propter quid fecit Dominus Deus noster nobis hæc omnia? & dices eis: Sicut reliquistis cultum meum, &
coluistis idola populorum in terra vestra; sic seruietis populis colentibus idola in terra non vestra.
20 Annunciate hoc in domo Iacob, & narrate ea in domo Iuda, dicentes: 21 Audite nunc hoc popule insipiens & corde ca-
rens; quibus sunt oculi, & non vident; & quibus sunt aures, & non audiunt.

22 הַאוֹתִי לֹא־תִירָאוּ נְאֻם־יְהוָה אִם מִפָּנַי לֹא
תָחִילוּ אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי חוֹל גְּבוּל לַיָּם חָק־עוֹלָם וְלֹא
יַעַבְרֶנְהוּ וַיִּתְגָּעֲשׁוּ וְלֹא יוּכָלוּ וְהָמוּ גַלָּיו וְלֹא
יַעַבְרֻנְהוּ׃
23 וְלָעָם הַזֶּה הָיָה לֵב סוֹרֵר וּמוֹרֶה סָרוּ וַיֵּלֵכוּ׃
24 וְלוֹא־אָמְרוּ בִלְבָבָם נִירָא נָא אֶת־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
הַנֹּתֵן גֶּשֶׁם וֹיוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ בְּעִתּוֹ שְׁבֻעֹת חֻקּוֹת קָצִיר
יִשְׁמָר־לָנוּ׃
25 עֲוֹנוֹתֵיכֶם הִטּוּ־אֵלֶּה וְחַטֹּאותֵיכֶם מָנְעוּ
הַטּוֹב מִכֶּם׃
26 כִּי־נִמְצְאוּ בְעַמִּי רְשָׁעִים יָשׁוּר כְּשַׁךְ יְקוּשִׁים
הִצִּיבוּ מַשְׁחִית אֲנָשִׁים יִלְכֹּדוּ׃
27 כִּכְלוּב מָלֵא עוֹף כֵּן בָּתֵּיהֶם מְלֵאִים מִרְמָה עַל־
כֵּן גָּדְלוּ וַיַּעֲשִׁירוּ׃
28 שָׁמְנוּ עָשְׁתוּ גַּם עָבְרוּ דִבְרֵי־רָע דִּין לֹא־דָנוּ דִּין
יָתוֹם וְיַצְלִיחוּ וּמִשְׁפַּט אֶבְיוֹנִים לֹא שָׁפָטוּ׃
29 הַעַל־אֵלֶּה לֹא־אֶפְקֹד נְאֻם־יְהוָה אִם בְּגוֹי אֲשֶׁר־
כָּזֶה לֹא תִתְנַקֵּם נַפְשִׁי׃
30 שַׁמָּה וְשַׁעֲרוּרָה נִהְיְתָה בָּאָרֶץ׃
31 הַנְּבִאִים נִבְּאוּ בַשֶּׁקֶר וְהַכֹּהֲנִים יִרְדּוּ עַל־יְדֵיהֶם
וְעַמִּי אָהֲבוּ כֵן וּמַה־תַּעֲשׂוּ לְאַחֲרִיתָהּ׃

ו

1 הָעִזוּ בְּנֵי בִנְיָמִן מִקֶּרֶב יְרוּשָׁלִַם וּבִתְקוֹעַ תִּקְעוּ
שׁוֹפָר וְעַל־בֵּית הַכֶּרֶם שְׂאוּ מַשְׂאֵת כִּי רָעָה נִשְׁקְפָה
מִצָּפוֹן וְשֶׁבֶר גָּדוֹל׃
2 הַנָּוָה וְהַמְּעֻנָּגָה דָּמִיתִי בַּת־צִיּוֹן׃
3 אֵלֶיהָ יָבֹאוּ רֹעִים וְעֶדְרֵיהֶם תָּקְעוּ עָלֶיהָ אֹהָלִים
סָבִיב רָעוּ אִישׁ אֶת־יָדוֹ׃
4 קַדְּשׁוּ עָלֶיהָ מִלְחָמָה קוּמוּ וְנַעֲלֶה בַצָּהֳרָיִם אוֹי
לָנוּ כִּי־פָנָה הַיּוֹם כִּי יִנָּטוּ צִלְלֵי־עָרֶב׃

22 * Me ergo non timebitis, ait Dominus,
& à facie mea non dolebitis? qui poſui a-
renam terminum mari, præceptum ſem-
piternum quod non præteribit, & commo
F uebuntur & non poterunt, & intumeſcet
fluctus eius, & non tranſibunt illud.
23 * Populo autem huic factum eſt cor in-
credulum & exaſperans. Receſſerunt &
24 abierunt: * Et non dixerunt in corde ſuo:
Metuamus Dominum Deum noſtrum,
qui dat nobis pluuiam temporaneam &
ſerotinam in tempore ſuo, plenitudinem
25 annuæ meſſis cuſtodientem nobis. * Ini-
quitates noſtræ declinauerunt hæc, & pec
cata noſtra prohibuerunt bonum à nobis.
26 * Quia inuenti ſunt in populo meo im
G pij, inſidiantes quaſi aucupes, laqueos po-
nentes & pedicas ad capiendos viros.
27 * Sicut decipula plena auibus, ſic domus
eorum plenæ dolo. Ideò magnificati ſunt
28 & ditati; * incraſſati ſunt & impinguati, &
præterierũt ſermones meos peſſimè. Cau-
ſam non iudicauerunt, cauſam pupilli nõ
direxerunt, & iudicium pauperum non
29 iudicauerunt. * Nunquid ſuper his non
viſitabo, dicit Dominus, aut ſuper gentem
huiuſcemodi non vlciſcetur anima mea?
30 * Stupor & mirabilia facta ſunt in terra.
31 * Prophetæ prophetabant mendacium,
& ſacerdotes applaudebant manibus ſuis,
& populus meus dilexit talia: quid igitur
fiet in nouiſſimo eius?

CAP. VI.

1 CONfortamini filij Beniamin in medio
A Hieruſalem, & in Thecua clãgite buc-
cina, & ſuper Bethacarem leuate vexillum,
quia malum viſum eſt ab Aquilone, &
2 contritio magna. * Specioſæ & delicatæ
3 aſſimilaui filiam Sion: * Ad eam venient
paſtores & greges eorum. Fixerunt in ea
tentoria in circuitu, paſcet vnuſquiſque
eos qui ſub manu ſua ſunt.
4 * Sanctificate ſuper eam bellum; con-
ſurgite, & aſcendamus in meridie. Væ no-
bis quia declinauit dies, quia longiores fa-
ctæ ſunt vmbræ veſperi.

תרגום יונתן

22 הָא מִן קֳדָמַי לָא תִדְחֲלוּן אֲמַר יְיָ אִם מִן קֳדָם מֵימְרִי לָא תְזוּעוּן דְּשַׁוֵּיתִי חָלָא תְחוּמָא לְיַמָּא קְיָם עָלַם וְלָא עָדֵי לֵהּ וּמִטַּרְפִין וְלָא
יָכְלִין וְהָמַן גַּלּוֹהִי וְלָא עָדַן לֵהּ׃ 23 וּלְעַמָּא הָדֵין הֲוָה לֵב סָטֵי וּמָרִיד וַעֲל דִּסְטוֹ מִבָּתַר פֻּלְחָנִי גְּלוֹ׃ 24 וְלָא אֲמַרוּ בְּלִבְּהוֹן נִדְחַל כְּעַן קֳדָם
יְיָ אֱלָהַנָא דִּמְחַיֵּית מְטַר בַּכִּיר וְלַקִּישׁ בְּעִדָּנֵיהּ דִּבְזְמַן קְיָם שְׁבוּעַיָּא דִּבְזְמַן חֲצָדָא נָטַר לָנָא׃ 25 חוֹבֵיכוֹן גְּרַמוּ אִלֵּין לְכוֹן וְחַטָּאֵיכוֹן מְנַעוּ
טוּבָא מִנְּכוֹן׃ 26 אֲרֵי אִשְׁתְּכַחוּ בְעַמִּי חַיָּבִין כְּנִכְלָא אָשְׁדִין דַּם זַכַּי כִּלְבוּשׁ צַיָּדִין דְּמָחֵי וְקָטֵל מִתְעַשְׁתִּין לְחַבָּלָא נַפְשִׁין קָטְלִין׃
27 כְּבֵית פִּטְמָא דְּמָלֵי עוֹפָא כֵּן בָּתֵּיהוֹן מְלָן נִכְלִין עַל כֵּן סְגִיו וַעֲתַרוּ׃ 28 עֲתַרוּ אַף קְנוֹ נִכְסִין אַף עֲבַרוּ עַל פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא עֲבַדוּ
דִּינִין דִּקְשׁוֹט לָא דָנִין וְאִלּוּ הֲווֹ דָּיְנִין דִּין יַתְמָא הֲווֹ מַצְלְחִין וְדִין חֲשִׁיכַיָּא בִּקְשׁוֹטָא לֵית אִנּוּן דָּיְנִין׃ 29 הַעַל אִלֵּין לָא אַסְעַר לְאַיְתָאָה
עֲלֵיהוֹן בִּישָׁא אֲמַר יְיָ אִם מִן עַמָּא דִּכְדֵין עוֹבָדוֹהִי לָא אֶתְפְּרַע מִנְּהוֹן כִּרְעוּתִי׃ 30 תֵּימַהּ וּשְׁנוּ הֲוָת בְּאַרְעָא׃ 31 נְבִיֵּי שִׁקְרָא מִתְנַבַּן
שִׁקַר וְכָהֲנַיָּא מְסַיְּעִין עַל יְדֵיהוֹן וְעַמִּי רְחִמוּ כֵּן וּמַה תַּעְבְּדוּן לְסוֹפַהּ׃

ו

1 גְּלוֹ בְּנֵי בִנְיָמִן מִגּוֹ יְרוּשְׁלֶם אֲרֵי קַל צְוָחַת קַרְנָא אִשְׁתְּמַע בְּאַרְעָא וְעַל בֵּית בִּקְעַת כַּרְמַיָּא זְקִפוּ עַמְמַיָּא סִימָוָתָא אֲרֵי בִּישְׁתָא אִסְתְּכִית
מִצִּפּוּנָא וְתַבְרָא רַבָּא׃ 2 יָאֲתָא וּמְפַנַּקְתָּא אִיכְדֵין קַלְקֵלְתְּ יַת אוֹרְחָתִיךְ בְּכֵן בְּהִיתַת כְּנִישְׁתָּא דְצִיּוֹן׃
3 לַהּ יֵיתוֹן מַלְכִין וּמַשְׁרְיָתְהוֹן יִגְדוּן עֲלַהּ מַשְׁכְּנִין סְחוֹר סְחוֹר וְסָיְעִין גְּבַר יַת חַבְרֵהּ׃
4 זַמִּינוּ עֲלַהּ עָבְדֵי קְרָבָא קוּמוּ וְנִסַּק בְּטִיהֲרָא וַי לָנָא אֲרֵי פְּנָא יוֹמָא אֲרֵי נְגַדוּ טוּלֵי רַמְשָׁא׃

* *Nunquid me non timebitis, dicit Domi-* 22
nus? aut à facie mea non formidabitis, qui dis-
posuit arenam terminum mari præceptum sem-
piternum, & non transgredietur illud, & tur-
babitur & non poterit, & sonabunt fluctus e-
ius & non transgredietur illud.
* *At populo huic factum est cor non audiens* 23
& incredulum. declinauerunt & abierunt:
* *Et non dixerunt in corde suo: Timeamus* 24
iam Dominum Deum nostrum, qui dat nobis
pluuiam matutinam & serotinam secundùm
tempus plenitudinis præcepti messis, & custo-
diuit nobis.
* *Iniquitates vestræ declinauerunt hæc, &* 25
peccata vestra recedere fecerunt bona à vobis.
* *Quia inuenti sunt in populo meo impij, et* 26
laqueum statuerunt, vt corrumpat viros, &
ceperunt
* *quasi decipula extensa plena volatilium,* 27
sic domus eorum plenæ dolo. ideò magnificati
sunt & ditati sunt:
* *Incrassati sunt, & transgressi sunt iudi-* 28
cium. non iudicauerunt iudicium pupilli, & iu
dicium viduæ non iudicauerunt.
* *Nunquid super his non visitabo, dicit Do-* 29
minus, aut in gente huiusmodi non vlcisce-
tur anima mea?
* *Stupor & horribilia facta sunt in terra.* 30
* *Prophetæ prophetant iniqua, & sacerdo-* 31
tes plauserunt manibus suis. populus meus di-
lexit sic: & quid faciet post hæc?

CAP. VI.

Confortamini filij Beniamin de medio Hie- 1
rusalem, & de Thecue significate tuba. et
super Bethacharem leuate signum, quia mala
imminent ab Aquilone, et contritio magna erit:
* *Et auferetur celsitudo tua filia Sion.* 2
* *Ad eam venient pastores et greges eorum,* 3
& figent in ea tentoria in circuitu, & pascent
vnusquisque manu sua.
* *Præparate super eam bellum: consurgite* 4
& ascendamus ad eam in Meridie. Væ vo-
bis quia declinauit dies, quia deficiunt vmbræ
vesperi.

22 * μὴ ἐμὲ οὐ φοβηθήσεσθε, λέγει κύριος; ἢ ἀπὸ τοῦ προ-
σώπου μου οὐκ εὐλαβηθήσεσθε τὸν τάξαντα ἄμμον ὅριον
τῇ θαλάσσῃ πρόσταγμα αἰώνιον καὶ οὐχ ὑπερβήσεται
αὐτό, καὶ ταραχθήσεται καὶ οὐ δυνήσεται. καὶ ἠχήσουσιν τὰ
κύματα αὐτῆς καὶ οὐχ ὑπερβήσεται αὐτό.
23 * τῷ δὲ λαῷ τούτῳ ἐγενήθη καρδία ἀνήκοος καὶ ἀπει-
θής. ἐξέκλιναν καὶ ἀπήλθοσαν.
24 * καὶ οὐκ εἶπαν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν, φοβηθῶμεν δὴ
κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν τὸν διδόντα ἡμῖν ὑετὸν πρώϊμον καὶ ὄ-
ψιμον κατὰ καιρὸν πληρώσεως προστάγματος θερισμοῦ,
καὶ ἐφύλαξεν ἡμῖν.
25 * αἱ ἀνομίαι ὑμῶν ἐξέκλιναν ταῦτα, καὶ αἱ ἁμαρτίαι
ὑμῶν ἀπέστησαν τὰ ἀγαθὰ ἀφ' ὑμῶν·
26 * ὅτι εὑρέθησαν ἐν τῷ λαῷ μου ἀσεβεῖς, καὶ παγίδα ἔστη-
σαν διαφθεῖραι ἄνδρας. καὶ συνελαμβάνοσαν
27 * ὡς παγὶς ἐφεσταμένη πλήρης πετεινῶν. οὕτως οἱ οἶ-
κοι αὐτῶν πλήρεις δόλου. διὰ τοῦτο ἐμεγαλύνθησαν καὶ
ἐπλούτησαν.
28 * ἐπαχύνθησαν καὶ παρέβησαν κρίσιν· οὐκ ἔκριναν κρί-
σιν ὀρφανοῦ, καὶ κρίσιν χήρας οὐκ ἐκρίνοσαν.
29 * μὴ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπισκέψομαι, λέγει κύριος, ἢ
ἐν ἔθνει τοιούτῳ οὐκ ἐκδικήσει ἡ ψυχή μου;
30 * ἔκστασις καὶ φρικτὰ ἐγενήθη ἐπὶ τῆς γῆς.
31 * οἱ προφῆται προφητεύουσιν ἄδικα, καὶ οἱ ἱερεῖς
ἐπεκρότησαν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. ὁ λαός μου ἠγάπησεν οὕ-
τως· καὶ τί ποιήσετε εἰς τὰ μετὰ ταῦτα;

ς´.

1 * Ενισχύσατε υἱοὶ βενιαμεὶν ἐκ μέσου τῆς ἱερουσα-
λήμ, καὶ ἐν θεκουὲ σημάνατε σάλπιγγι. καὶ ὑπὲρ βη-
θαχαρμα ἄρατε σημεῖον, ὅτι κακὰ ἐκκέκυφεν ἀπὸ βορ-
ρᾶ, καὶ συντριβὴ μεγάλη ἔσται.
2 * καὶ ἀφαιρεθήσεται τὸ ὕψος σου θύγατερ σιών.
3 * εἰς αὐτὴν ἥξουσιν ποιμένες καὶ τὰ ποίμνια αὐτῶν, καὶ
πήξουσιν ἐπ' αὐτὴν σκηνὰς κύκλῳ, καὶ ποιμανοῦσιν ἕκα-
στος τῇ χειρὶ αὐτοῦ.
4 * παρασκευάσασθε ἐπ' αὐτὴν πόλεμον. ἀνάστητε καὶ
ἀναβῶμεν ἐπ' αὐτὴν μεσημβρίας. οὐαὶ ὑμῖν, ὅτι κέκλι-
κεν ἡ ἡμέρα ὅτι ἐκλείπουσιν αἱ σκιαὶ τῆς ἑσπέρας·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[22] An à facie mea non timebitis, dicit Dñs, aut à facie Verbi mei non contremiscetis? qui posui arenam terminum mari præcepto sempiterno quod non transgredietur; & commouentur, & non possunt; & infremunt fluctus eius, & non transeunt illud. [23] Populo autem huic fuit cor declinans & rebelle: & pro eo quòd declinauerunt à cultu meo, migrauerunt. [24] Et non dixerunt in corde suo: Timeamus nunc coram Dño Deo nostro, qui demittit pluuiam temporaneam & serotinã temporibus suis: qui stato tempore hebdomadas, quæ sunt tempore messis, custodit nobis. [25] Iniquitates vestræ causantur hæc vobis, & delicta vestra prohibuerunt bonum à vobis. [26] Quia inuenti sunt in populo meo peccatores, & in dolo effundentes sanguinem innocentem: quasi indumentum venatorum, quod percutit & occidit, cogitant disperdere animas interfectores. [27] Sicut domus saginationis quæ plena est auibus, sic domus eorum plenæ sunt dolo; propterea multiplicati sunt & ditati sunt: [28] diuites facti sunt & possederunt diuitias, transgressi quoque sunt sermones Legis, fecerunt quod malum est. Iudicium verum non iudicant: si autem iudicassent iudicium pupilli, prosperati fuissent; & iudicium pauperum in veritate non iudicant. [29] An ob ista non visitabo vt adducam super eos mala, dicit Dominus? aut de populo qui talis est in operibus suis, non sumam ex eo vindictam pro voluntate mea? [30] Admiratio & fœditas facta est in terra. [31] Prophetæ falsi prophetant falsa, & sacerdotes auxiliantur manibus eorum, & populus meus dilexit sic: & quid facietis in nouissimo eius?

CAP. VI.

Migrate filii Beniamin de medio Ierusalem, quia vox clamoris tubæ corneæ audita est in terra: & super campum vinearum leuate populi signa, quia malum visum est ab Aquilone, & contritio magna. [2] Pulchra & delicata quomodo corrupisti vias tuas? propterea confusus est cœtus Syon. [3] Ad eam venient reges & exercitus eorum: extendent super eam tabernacula per circuitum, & adiuuabunt vnusquisque proximum suum. [4] Præparate contra eam bellatores: surgite & ascendamus in Meridie. Væ nobis quia declinauit dies, quia longiores factæ sunt vmbræ vespertinæ.

5 * קוּמוּ וְנַעֲלֶה בַלַּיְלָה וְנַשְׁחִיתָה אַרְמְנוֹתֶיהָ׃
6 * כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת כִּרְתוּ עֵצָה וְשִׁפְכוּ
עַל־יְרוּשָׁלַםִ סֹלְלָה הִיא הָעִיר הָפְקַד כֻּלָּהּ עֹשֶׁק
בְּקִרְבָּהּ׃
7 * כְּהָקִיר בּוֹר מֵימֶיהָ כֵּן הֵקֵרָה רָעָתָהּ חָמָס וָשֹׁד
יִשָּׁמַע בָּהּ עַל־פָּנַי תָּמִיד חֳלִי וּמַכָּה׃
8 * הִוָּסְרִי יְרוּשָׁלַםִ פֶּן־תֵּקַע נַפְשִׁי מִמֵּךְ פֶּן־אֲשִׂימֵךְ
שְׁמָמָה אֶרֶץ לוֹא נוֹשָׁבָה׃
9 * כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עוֹלֵל יְעוֹלְלוּ כַגֶּפֶן שְׁאֵרִית
יִשְׂרָאֵל הָשֵׁב יָדְךָ כְּבוֹצֵר עַל־סַלְסִלּוֹת׃
10 * עַל־מִי אֲדַבְּרָה וְאָעִידָה וְיִשְׁמָעוּ הִנֵּה עֲרֵלָה
אָזְנָם וְלֹא יוּכְלוּ לְהַקְשִׁיב הִנֵּה דְבַר־יְהוָה הָיָה לָהֶם
לְחֶרְפָּה לֹא יַחְפְּצוּ־בוֹ׃
11 * וְאֵת חֲמַת יְהוָה מָלֵאתִי נִלְאֵיתִי הָכִיל שְׁפֹךְ
עַל־עוֹלָל בַּחוּץ וְעַל סוֹד בַּחוּרִים יַחְדָּו כִּי־
גַם־אִישׁ עִם־אִשָּׁה יִלָּכֵדוּ זָקֵן עִם־מְלֵא
יָמִים׃
12 * וְנָסַבּוּ בָתֵּיהֶם לַאֲחֵרִים שָׂדוֹת וְנָשִׁים יַחְדָּו כִּי־
אַטֶּה אֶת־יָדִי עַל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ נְאֻם־יְהוָה׃
13 * כִּי מִקְּטַנָּם וְעַד־גְּדוֹלָם כֻּלּוֹ בּוֹצֵעַ בָּצַע וּמִנָּבִיא
וְעַד־כֹּהֵן כֻּלּוֹ עֹשֶׂה שָׁקֶר׃
14 * וַיְרַפְּאוּ אֶת־שֶׁבֶר עַמִּי עַל־נְקַלָּה לֵאמֹר
שָׁלוֹם שָׁלוֹם וְאֵין שָׁלוֹם׃
15 * הוֹבִישׁוּ כִּי־תוֹעֵבָה עָשׂוּ גַּם־בּוֹשׁ לֹא־יֵבוֹשׁוּ
גַּם־הַכְלִים לֹא יָדָעוּ לָכֵן יִפְּלוּ בַנֹּפְלִים בְּעֵת־
פְּקַדְתִּים יִכָּשְׁלוּ אָמַר יְהוָה׃
16 * כֹּה אָמַר יְהוָה עִמְדוּ עַל־דְּרָכִים וּרְאוּ וְשַׁאֲלוּ
לִנְתִבוֹת עוֹלָם אֵי־זֶה דֶרֶךְ הַטּוֹב וּלְכוּ־בָהּ וּמִצְאוּ
מַרְגּוֹעַ לְנַפְשְׁכֶם וַיֹּאמְרוּ לֹא נֵלֵךְ׃

5 *Surgite & aſcendamus in nocte,& diſ-
6 ſipemus domus eius. *Quia hęc dicit
B Dominus exercituum: Cædite lignũ eius:
& fundite circa Hieruſalem aggerem. hæc
eſt ciuitas viſitationis, omnis calumnia in
medio eius.
7 *Sicut frigidam facit ciſterna aquam
ſuam, ſic frigidam fecit malitiam ſuam.
Iniquitas & vaſtitas audietur in ea coram
me ſemper, infirmitas & plaga.
8 *Erudire Hieruſalem, ne fortè recedat
anima mea à te, ne fortè ponam te deſer-
tam, terram inhabitabilem.
9 *Hæc dicit Dominus exercituum, Vſ-
que ad racemum colligent quaſi in vinea
reliquias Iſrael. Conuerte manum tuam
quaſi vindemiator ad cartallum.
10 *Cui loquar, & quem conteſtabor vt
C audiar? ecce incircunciſæ aures eorum, &
audire non poſſunt. Ecce verbum Domi-
ni factum eſt eis in opprobrium, & non
ſuſcipient illud.
11 *Idcircò furore Domini plenus ſum,
laboraui ſuſtinens. Effunde ſuper paruulũ
foris, & ſuper concilium iuuenum ſimul.
vir enim cum muliere capietur, ſenex cum
12 pleno dierum. *Et tranſibunt domus
eorũ ad alteros, agri & vxores pariter, quia
extendam manum meam ſuper habitan-
tes terram, dicit Dominus.
13 *A minore quippe vſque ad maiorem
omnes auaritiæ ſtudent, & à propheta vſ-
que ad ſacerdotem cuncti faciunt dolum.
14 *Et curabant contritionem filiæ po-
puli mei cum ignominia dicẽtes; Pax pax:
D & non erat pax.
15 *Cõfuſi ſunt, quia abominationem fe-
cerunt: quin potius confuſione non ſunt
confuſi, & erubeſcere neſcierunt. Quam-
obrem cadent inter ruentes, in tempore
viſitationis ſuæ corruent, dicit Dominus.
16 *Hęc dicit Dñs: State ſuper vias & vi-
dete, & interrogate de ſemitis ãtiquis quæ
ſit via bona, & ambulate in ea, & inuenie-
tis refrigerium animabus veſtris. Et dixe-
runt: Non ambulabimus.

תרגום יונתן

5 קומו ונסק בליליא ונחבל בירניתהא : 6 ארי כדנן אמר יוי צבאות קוצו אעא וצברו על ירושלם מליתא היא קרתא דאתפקידו
להון חובתא כלהון אנוסין בגוה : 7 כגובא דמקיים מוהי כן אוריכו ואתקימו בגוה עבדי בישתא קל חטופין ובזוזין משתמע בה
קדמי תדירא על כן איתיתי עלה מרע ומחא : 8 אתרדא ירושלם דלמא ירחק מימרי יתך דלמא אשוינך צדיא כארע סדום דלא
אתותבת : 9 כדנן אמר יוי צבאות אתבזזא יתבזזון כמא דמהלכין על שולי גפן למקטף שארא דישראל ועוד תתוב מחתך עליהון
מקטף על סלסלין : 10 על מן אמלל ואסהד ויקבלון אלפן הא אטפשת אדנהון ולא יכלין למיצת הא פתגמא דיוי הוה להון
לחסודין מדלא צבן ביה : 11 וית נבואת בתקוף מן קדם יוי אתמליתי לאיתי לסוברא ולא יכלית למשפך על ינקין בשוקא ועל
סיעת עולימין כחדא ארי אף גבר עם אתתא אתאחדון סב עם דשבע יומין : 12 ויסתחרון בתיהון לאחרנין חקלן ונשין כחדא ארי
ארים ית מחת גבורתי על יתבי ארעא אמר יוי : 13 ארי מזעירהון ועד רבהון כולהון אנסי ממון ומספר ועד כהן כלהון עבדי
שקר : 14 ואסיו ית תבר כנישתא דעמי במלי שקריהון למימר שלמא שלמא ולית שלם : 15 עליהון למבהת ארי תועבה
עבדו אף מבהת לית אנון בהתין אף אתכנעו לית אנון ידעין בכן יתרמון קטילין בעדן דאסער עליהון חוביהון יתקלון אמר יוי :
16 כדנן אמר יוי קומו על אורחן וחזו ושאלו לשבילין דמן עלמא אידא אורחא דתקנא והלכו בה ואשכחו ניח לנפשכון ואמרו לא ניזל :

*Surgite & ascendamus in nocte, & dissi- 5
pemus fundamenta eius.
*Quia hæc dicit Dominus virtutum: Ex- 6
cidite fundamenta eius, effunde super Hierusa-
lem exercitum. O ciuitas mendax tota calum-
nia in ea. *Sicut infrigidat cisterna aquam 7
suam, sic infrigidat malitia eius. impietas &
miseria audietur in ea contra faciem eius sem-
per. dolore & flagello *erudieris Hieru- 8
salem, ne recedat anima mea à te, ne faciam te
inuiam terram quæ non habitabitur.
*Quia hæc dicit Dominus virtutum: Ra- 9
cemate racemate quasi vineam reliquias Israel.
reuertimini quasi vindemians in cartallum suũ.
*Ad quem loquar & contestor, & audiet? 10
ecce incircuncisæ aures eorum, & non possunt
audire. ecce verbum Domini factum est eis in
opprobrium, non volent illud audire.
*Et furorem meum impleui, & sustinui, 11
& non consumpsi eos. effundam super paruu-
los deforis, & super congregationem iuuenum
simul; quia vir & mulier capientur, senex
cum pleno dierum.
*Et transferentur domus eorum ad alte- 12
ros, agri & vxores eorum pariter, quia ex-
tendam manum meam super habitantes terram
hanc, dicit Dominus.
*Quia à paruo eorum & vsque ad mag- 13
num omnes consummauerũt iniqua; à sacerdote
& vsque ad pseudoprophetam omnes fecerunt
mendacia.
*Et curabant contritionem populi mei par- 14
uipendentes, & dicentes: Pax, & vbi est
pax?
*Confusi sunt quia defecerunt, & neque si- 15
cut confusi erubuerunt, & ignominiam suam
non cognouerunt. propter hoc cadent in ruina
sua, & in tempore visitationis suæ peribunt,
dixit Dominus.
*Hæc dicit Dominus: State super vias & 16
videte, et interrogate semitas Domini æternas.
& videte qualis est via bona, & ambulate in
ea, & inuenietis purificationem animabus ve-
stris. & dixerunt: Non ibimus.

5 *ἀνάστητε καὶ ἀναβῶμεν ἐν νυκτὶ, καὶ διαφθείρωμεν
6 τὰ θεμέλια αὐτῆς. *ὅτι τάδε λέγει κύριος τῶν δυ-
νάμεων, ἔκκοψατε θεμέλια αὐτῆς, ἔκχεον ἐπὶ ἱερουσα-
λὴμ δύναμιν. ὦ πόλις ψευδὴς ὅλη καταδυναστεία ἐν
αὐτῇ.
7 *ὡς ψύχει λάκκος ὕδωρ αὐτοῦ, οὕτως ψύχει κακία
αὐτῆς. ἀσέβεια καὶ ταλαιπωρία ἀκουσθήσεται ἐν αὐτῇ ἐπὶ
πρόσωπον αὐτῆς διαπαντός. πόνῳ καὶ μάστιγι
8 *παιδευθήσῃ ἱερουσαλήμ· μὴ ἀποστῇ ἡ ψυχή μου
ἀπὸ σοῦ. μὴ ποιήσω σε ἄβατον γῆν ἥτις οὐ κατοικηθήσεται.
9 *ὅτι τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, καλαμᾶσθε κα-
λαμᾶσθε ὡς ἄμπελον τὰ κατάλοιπα τοῦ ἰσραήλ. ἐπι-
στρέψατε ὡς τρυγῶν ἐπὶ τὸν καρτάλον αὐτοῦ.
10 *πρὸς τίνα λαλήσω καὶ διαμαρτύρωμαι καὶ ἀκού-
σεται; ἰδοὺ ἀπερίτμητα τὰ ὦτα αὐτῶν καὶ οὐ δύνανται ἀκούειν.
ἰδοὺ τὸ ῥῆμα κυρίου ἐγενήθη αὐτοῖς εἰς ὀνειδισμόν, οὐ μὴ
βουληθῶσιν αὐτὸ ἀκοῦσαι.
11 *καὶ τὸν θυμόν μου ἔπλησα καὶ ἐπέσχον καὶ οὐ συνετέ-
λεσα αὐτούς. ἐκχεῶ ἐπὶ νήπια ἔξωθεν καὶ ἐπὶ συναγω-
γὴν νεανίσκων ἅμα, ὅτι ἀνὴρ καὶ γυνὴ συλληφθήσονται.
πρεσβύτερος μετὰ πλήρους ἡμερῶν.
12 *καὶ μεταστραφήσονται αἱ οἰκίαι αὐτῶν εἰς ἑτέρους, ἀ-
γροὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἐπὶ τὸ αὐτό, ὅτι ἐκτενῶ τὴν
χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν ταύτην, λέγει
κύριος·
13 *ὅτι ἀπὸ μικροῦ αὐτῶν καὶ ἕως μεγάλου πάντες συ-
νετελέσαντο ἄνομα ἀπὸ ἱερέως καὶ ἕως ψευδοπροφήτου
πάντες ἐποίησαν ψευδῆ.
14 *καὶ ἰῶντο τὸ σύντριμμα τοῦ λαοῦ μου ἐξουθενοῦν-
τες καὶ λέγοντες, εἰρήνη καὶ ποῦ ἐστιν εἰρήνη;
15 *κατῃσχύνθησαν ὅτι ἐξελίποσαν καὶ οὐδ᾽ ὡς καται-
σχυνόμενοι ᾐσχύνθησαν, καὶ τὴν ἀτιμίαν αὐτῶν οὐκ ἔγνω-
σαν. διὰ τοῦτο πεσοῦνται ἐν τῇ πτώσει αὐτῶν, καὶ ἐν και-
ρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀπολοῦνται, εἶπεν κύριος.
16 *τάδε λέγει κύριος, στῆτε ἐπὶ ταῖς ὁδοῖς καὶ ἴδετε,
καὶ ἐρωτήσατε τρίβους κυρίου αἰωνίους. καὶ ἴδετε ποία ἐ-
στὶν ἡ ὁδὸς ἡ ἀγαθή, καὶ βαδίζετε ἐν αὐτῇ, καὶ εὑρή-
σετε ἁγνισμὸν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. καὶ εἶπαν, οὐ πορευ-
σόμεθα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[5] Surgite & ascendamus in nocte, & dissipemus palatia eius. [6] Quia hæc dicit Dominus exercituum: Succidite ligna & comportate super Ierusalem aggerem. ista est ciuitas cuius peccata visitantur: omnes sunt violenti in medio eius. [7] Sicut cisterna quæ sustentat aquas suas, sic expectauerunt & sustentati sunt in medio eius operantes malum. Vox raptorum & deprędatorum audita est in ea coram me semper. propterea adduxi super eã infirmitatem & percussionem. [8] Erudire Ierusalem, ne fortè abiiciat te Verbum meum, ne fortè ponam te desertam sicut terram Sodomę, quę non habitatur. [9] Hæc dicit Dominus exercituum: Direptione diripientur, sicut qui ambulant ad radices vitis ad vindemiandum residuum Israel. & adhuc reuertetur plaga tua ad eos, sicut vindemiator ad canistra. [10] Ad quem loquar, & quẽ contestabor, vt suscipiant disciplinam? Ecce obturata est auris eorum, & non possunt audire: ecce verbum Domini factum est eis in opprobriũ, eò quòd nolunt illud. [11] Prophetia autem à facie Domini in furore repletus sum: laboraui sustinens, & non potui effundere super lactentes in platea, & super turbam iuuenum simul: quia etiam vir cum vxore comprehensi sunt, senes cum eo qui est satur diebus. [12] Et transferentur domus eorum ad alios, agri & vxores simul. quia leuabo plagam potentiæ meę super habitatores terræ, dicit Dñs. [13] Quia à minimo eorum vsque ad maximum eorum, omnes inhiant diuitiis; à scriba vsque ad sacerdotem omnes operantur mendacium. [14] Et curarunt contritionẽ cœtus populi mei verbis mendaciorũ suorũ, dicentes; Pax, pax: & non erat pax. [15] Eorum erat pudore suffundi, quia abominationẽ fecerunt: confusione quoque non confunduntur & humiliari nesciunt. Propterea proiicientur occisi; in tempore quo visitauero super eos peccata eorum corruent, dicit Dominus. [16] Hæc dicit Dominus: State super vias & videte, & interrogate de semitis quæ à seculo sunt, quę est ista via quæ recta sit, & ambulate in ea, & inuenietis requiem animabus vestris. & dixerunt: Non ambulabimus.

17 וַהֲקִמֹתִי עֲלֵיכֶם צֹפִים הַקְשִׁיבוּ לְקוֹל שׁוֹפָר
וַיֹּאמְרוּ לֹא נַקְשִׁיב׃
18 לָכֵן שִׁמְעוּ הַגּוֹיִם וּדְעִי עֵדָה אֶת־אֲשֶׁר־בָּם׃
19 שִׁמְעִי הָאָרֶץ הִנֵּה אָנֹכִי מֵבִיא רָעָה אֶל־הָעָם
הַזֶּה פְּרִי מַחְשְׁבוֹתָם כִּי עַל־דְּבָרַי לֹא הִקְשִׁיבוּ וְתוֹרָתִי
וַיִּמְאֲסוּ־בָהּ׃
20 לָמָּה־זֶּה לִי לְבוֹנָה מִשְּׁבָא תָבוֹא וְקָנֶה הַטּוֹב
מֵאֶרֶץ מֶרְחָק עֹלוֹתֵיכֶם לֹא לְרָצוֹן וְזִבְחֵיכֶם לֹא־
עָרְבוּ לִי׃
21 לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹתֵן אֶל־הָעָם הַזֶּה
מִכְשֹׁלִים וְכָשְׁלוּ בָם אָבוֹת וּבָנִים יַחְדָּו שָׁכֵן וְרֵעוֹ
יֹאבֵדוּ׃
22 כֹּה אָמַר יְהוָה הִנֵּה עַם בָּא מֵאֶרֶץ צָפוֹן וְגוֹי גָּדוֹל
יֵעוֹר מִיַּרְכְּתֵי־אָרֶץ׃
23 קֶשֶׁת וְכִידוֹן יַחֲזִיקוּ אַכְזָרִי הוּא וְלֹא יְרַחֵמוּ
קוֹלָם כַּיָּם יֶהֱמֶה וְעַל־סוּסִים יִרְכָּבוּ עָרוּךְ כְּאִישׁ
לַמִּלְחָמָה עָלַיִךְ בַּת־צִיּוֹן׃
24 שָׁמַעְנוּ אֶת־שָׁמְעוֹ רָפוּ יָדֵינוּ צָרָה הֶחֱזִקַתְנוּ חִיל
כַּיּוֹלֵדָה׃
25 אַל־תֵּצְאִי הַשָּׂדֶה וּבַדֶּרֶךְ אַל־תֵּלֵכִי כִּי חֶרֶב
לְאֹיֵב מָגוֹר מִסָּבִיב׃
26 בַּת־עַמִּי חִגְרִי־שָׂק וְהִתְפַּלְּשִׁי בָאֵפֶר אֵבֶל יָחִיד
עֲשִׂי־לָךְ מִסְפַּד תַּמְרוּרִים כִּי פִתְאֹם יָבֹא הַשֹּׁדֵד
עָלֵינוּ׃
27 בָּחוֹן נְתַתִּיךָ בְעַמִּי מִבְצָר וְתֵדַע וּבָחַנְתָּ אֶת־דַּרְכָּם׃
28 כֻּלָּם סָרֵי סוֹרְרִים הֹלְכֵי רָכִיל נְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל כֻּלָּם
מַשְׁחִיתִים הֵמָּה׃
29 נָחַר מַפֻּחַ מֵאִשְׁתָּם עֹפָרֶת לַשָּׁוְא צָרַף צָרוֹף
וְרָעִים לֹא נִתָּקוּ׃
30 כֶּסֶף נִמְאָס קָרְאוּ לָהֶם כִּי־מָאַס יְהוָה בָּהֶם׃

17 *Et conſtitui ſuper vos ſpeculatores.au-
E dite vocem tubæ. & dixerunt:Non audie-
18 mus. *Ideò audite gentes & cognoſcite
congregatio, quanta ego faciam eis.
19 *Audi terra: Ecce ego adducam mala
ſuper populum iſtum,fructum cogitatio-
num eius,quia verba mea non audierunt,
& Legem meam proiecerunt.
20 *Vt quid mihi thus de Saba affertis,&
calamum ſuaueolentem de terra longin-
qua? Holocauſtomata veſtra non ſunt ac-
cepta, & victimæ veſtræ non placuerunt
mihi.
21 *Propterea hæc dicit Dominus: Ecce
F ego dabo in populum iſtū ruinas:& ruent
in eis patres & filij ſimul, vicinus & pro-
ximus peribunt.
22 *Hæc dicit Dominus: Ecce populus
venit de terra Aquilonis, & gens magna
conſurget à finibus terræ.
23 *Sagittam & ſcutum arripiet, crudelis
eſt,& non miſerebitur.Vox eius quaſi ma-
re ſonabit, & ſuper equos aſcendent,præ-
parati quaſi vir ad prœlium aduerſum te
filia Sion.
24 *Audiuimus famam eius,diſſolutę ſunt
G manus noſtræ. Tribulatio apprehendit
nos, dolores vt parturientem.
25 *Nolite exire ad agros, & in via ne am-
buletis, quoniam gladius inimici pauor
in circuitu.
26 *Filia populi mei accingere cilicio,&
conſpergere cinere. Luctum vnigeniti fac
tibi planctum amarum, quia repentè ve-
niet vaſtator ſuper nos.
27 *Probatorem dedi te in populo meo
robuſtum; & ſcies & probabis vias eo-
rum.
28 *Omnes iſti principes declinantes,am-
bulantes fraudulenter.Æs & ferrum vni-
uerſi corrupti ſunt.
29 *Defecit ſufflatorium, in igne conſum-
ptum eſt plumbum. fruſtrà conflauit con-
flator, malitiæ enim eorum non ſunt con-
30 ſumptæ. *Argentum reprobum vocate
eos, quia Dominus proiecit illos.

תרגום יונתן

17 ואקימית עליכון מלפין קבלו למלי נביאיא ואמרו לא נקביל׃ 18 בכן שמעו עממיא ודעי כנישתא דישראל ית חוביהון׃
19 שמעי ארעא דישראל הא אנא מיתי בישתא על עמא הדין תשלמת עובדיהון ארי לפתגמי עבדי נביאיא לא קבלו ואוריתי וקצו בה׃
20 למה דנן קדמי לבונתא משבא תיתי וקנה טבתא מארע רחיקא עלותכון לא לרעוא ונכסת קודשיכון לא יתקבלון קדמי׃
21 בכן כדנן אמר יי הא אנא מיתי על עמא הדין תקלן ויתקלון בהון אבהן ובנין כחדא מגיר וקריביה וייבדון׃
22 כדנן אמר יי הא אנא מיתי עמא מארע צפונא ועממין רברבין ייתון בגלי מסיפי ארעא׃ 23 קשתן ותריסין אחידין אכזראין אנון
…ליהון רחמין קלהון כימא באתרגשותה ועל סוסותא רכבין מסדרין אנון כגבר עבד קרבין עלך כנישתא דציון׃ 24 שמענא ית
שמעהון אתרשלא ידנא עקא אחדתנא הא כחבלין לילדתא׃ 25 לא תפקון לחקלא ובאורחא לא תהכון ארי חרבא דסנאה
…קטלא לה מתכנשין מסחור סחור׃ 26 כנישתא דעמי אסרו שקין וחופו רישיכון בקטמא אבל יחיד עבדו לכון מספד במרר ארי
…פתאום ייתון בזוזין עלנא׃ 27 בחיר יהבתך בעמי ככרך תקיף ותהודע ותחוי להון ית אורחתהון׃ 28 כל רברביהון מרדין
…מהלכין בנכילו כמא דמערב נחש עם ברזל כלהון מחבלין אנון׃ 29 הא כמשב נפחין דחריך בגו נורא כן חש קלהון דנביאיא דמתנבן
…להון תובו לאוריתא ולא תבו וכאברא דמתמסי בגו כורא כן הואה בטילן בעיניהון מלי נביאיא דמתנבן להון לאלהנאה אלפונון מלפיהון
…עובדיהון בישיא לא שבקו׃ 30 הא ככסף פסולא מרחקין קרו להון ארי רחק יי יתהון׃

17 *Constitui super vos speculatores, audite vocem tubæ. & dixerunt, Non audiemus.*

18 *Propter hoc audierunt gentes & pascentes greges suos.*

19 *Audi terra, ecce ego induco super populum hunc mala, fructum auersionis eorum, quia verbo meo non attenderunt, & Legem meam proiecerunt.*

20 *Vt quid mihi thus de Saba affertis, & cinamomum de terra de longè? holocausta vestra non sunt accepta, & victimæ vestræ non placuerunt mihi.*

21 *Propter hoc hæc dicit Dominus: Ecce ego do in populum istum infirmitatem, & infirmabuntur in ea patres & filij simul, vicinus & proximus eius peribunt.*

22 *Hæc dicit Dominus: Ecce populus venit ab Aquilone, & gentes consurgent ab extremo terræ.*

23 *Arcum & zibynam tenebunt. impudens est & non miserebitur: vox eius sicut mare inundans. super equos & currus præparabitur, quasi ignis, ad prœlium aduersum te filia Sion.*

24 *Audiuimus famam eorum, dissolutæ sunt manus nostræ. tribulationes apprehenderunt nos, dolores quasi parturientis.*

25 *Ne exieritis ad agrum, & in viis ne ambuletis, quia gladius inimicorum habitat in circuitu.*

26 *Filia populi mei accingere cilicio, & conspergere cinere. luctum dilecti fac tibi planctum miserabilem, quia repentè veniet miseria super vos.*

27 *Probatorem dedi te in populis probatis. & scies cùm probauero ego viam eorum.*

28 *Omnes inobedientes ambulantes prauè, æs & ferrum omnes corrupti sunt.*

29 *Defecit sufflatorium ab igne, defecit plumbum. frustrà argentarius argentum conflat. malitiæ eorum non sunt liquefactæ.*

30 *Argentum reprobatum vocate eos, quia reprobauit eos Dominus.*

17 καθέστακα ἐφ᾽ ὑμᾶς σκοπούς, ἀκούσατε τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος. καὶ εἶπαν, οὐκ ἀκουσόμεθα.

18 διὰ τοῦτο ἤκουσαν τὰ ἔθνη καὶ οἱ ποιμαίνοντες τὰ ποίμνια αὐτῶν.

19 ἄκουε γῆ, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάξω ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον κακά, τὸν καρπὸν ἀποστροφῆς αὐτῶν, ὅτι τῷ λόγῳ μου οὐ προσέσχον, καὶ τὸν νόμον μου ἀπώσαντο.

20 ἵνα τί μοι λίβανον ἐκ Σαβὰ φέρετε, καὶ κινάμωμον ἐκ γῆς μακρόθεν; τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν οὐκ εἰσὶ δεκτά, καὶ αἱ θυσίαι ὑμῶν οὐχ ἥδυνάν μοι.

21 διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι ἐπὶ τὸν λαὸν τοῦτον ἀσθένειαν, καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν αὐτῇ πατέρες καὶ υἱοὶ ἅμα, γείτων καὶ ὁ πλησίον αὐτοῦ ἀπολοῦνται.

22 τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ λαὸς ἔρχεται ἀπὸ βορρᾶ καὶ ἔθνη ἐξεγερθήσονται ἀπ᾽ ἐσχάτου τῆς γῆς.

23 τόξον καὶ ζιβύνην κρατήσουσιν. ἰταμός ἐστι καὶ οὐκ ἐλεήσει, φωνὴ αὐτοῦ ὡς θάλασσα κυμαίνουσα. ἐφ᾽ ἵπποις καὶ ἅρμασι παρατάξεται, ὡς πῦρ εἰς πόλεμον πρὸς σὲ θύγατερ Σιών.

24 ἠκούσαμεν τὴν ἀκοὴν αὐτῶν, παρελύθησαν αἱ χεῖρες ἡμῶν. θλίψεις κατέσχον ἡμᾶς, ὠδῖνες ὡς τικτούσης.

25 μὴ ἐκπορεύεσθε εἰς ἀγρὸν καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς μὴ βαδίζετε, ὅτι ῥομφαία τῶν ἐχθρῶν παροικεῖ κυκλόθεν.

26 θύγατερ λαοῦ μου περίζωσαι σάκκον, καὶ κατάπασαι σποδόν. πένθος ἀγαπητοῦ ποίησαι σεαυτῇ κοπετὸν οἰκτρόν, ὅτι ἐξαίφνης ἥξει ταλαιπωρία ἐφ᾽ ὑμᾶς.

27 δοκιμαστὴν δέδωκά σε ἐν λαοῖς δεδοκιμασμένοις. καὶ γνώσῃ ἐν τῷ δοκιμάσαι με τὴν ὁδὸν αὐτῶν.

28 πάντες ἀνήκοοι πορευόμενοι σκολιῶς, χαλκὸς καὶ σίδηρος πάντες διεφθαρμένοι εἰσίν.

29 ἐξέλιπεν φυσητὴρ ἀπὸ πυρός, ἐξέλιπεν μόλυβδος. εἰς κενὸν ἀργυροκόπος ἀργυροκοπεῖ. πονηρίαι αὐτῶν οὐκ ἐτάκησαν.

30 ἀργύριον ἀποδεδοκιμασμένον καλέσατε αὐτούς, ὅτι ἀπεδοκίμασεν αὐτοὺς κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et suscitaui super vos doctores, *dicens:* Obedite verbis Prophetarum. & dixerunt, Non obediemus. 18 Propterea audite populi, & cognoscat cœtus Israel peccata sua. 19 Audi terra Israel: Ecce ego adducam malum super populum istum, retributionem operum suorum: quia verbis seruorum meorum prophetarum non obedierunt, & Legem meam detestati sunt. 20 Vt quid coram me thus de Saba affertur, & calamus aromaticus de terra longinqua? holocausta vestra non sunt grata, & victimę sanctificatæ vestræ non erunt acceptabiles coram me. 21 Propterea sic dicit Dñs: Ecce adducam super populum istum offendicula, & offendent in eis patres & filij simul, vicinus & proximus eius, & peribunt. 22 Hęc dicit Dominus: Ecce ego adducam populum de terra Aquilonis, & populi multi venient publicè de finibus terrę. 23 Arcus & scuta tenent: crudeles sunt, nec est illis miseratio. Vox eorum sicut mare in fremitu suo, & equis insident; ordinati sunt, quasi vir committens prœlium, contra te cœtus Syon. 24 Audiuimus famam eorum: dissolutę sunt manus nostræ: angustia apprehendit nos quasi dolores parturientis. 25 Ne egrediamini in agrum, & in viam ne eatis, quia gladius inimici occidit eos qui congregantur ad eum vndequaque. 26 Cœtus populi mei accingimini saccis, & operite capita vestra cinere. luctum vnici facite vobis, planctum in amaritudine; quia repentè venient vastatores super nos. 27 Electum dedi te in populo meo quasi ciuitatem fortissimam; & notificabis & annunciabis eis vias suas. 28 Omnes principes eorum rebellant, ambulantes in dolo, vt qui miscet æs cum ferro, vniuersi corruptores sunt. 29 Ecce sicut sufflatorium sufflatoris quod cōbustū est in medio ignis, sic siluit vox Prophetarum qui prophetāt eis: Conuertimini ad Legem meā, & non sunt conuersi: & sicut plumbum quod liquescit in medio fornacis, sic ociosa facta sunt in oculis suis verba prophetarum qui prophetant eis, & nihil prodest eis quod docent eos doctores eorum, & opera sua mala non reliquerunt. 30 Ecce sicut argentum reprobatum abiectos vocate eos, quia proiecit eos Dominus.

ז

1 * הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה
לֵאמֹר׃
2 * עֲמֹד בְּשַׁעַר בֵּית יְהוָה וְקָרָאתָ שָּׁם אֶת־הַדָּבָר
הַזֶּה וְאָמַרְתָּ שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה כָּל־יְהוּדָה הַבָּאִים
בַּשְּׁעָרִים הָאֵלֶּה לְהִשְׁתַּחֲוֺת לַיהוָה׃
3 * כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
הֵיטִיבוּ דַרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם וַאֲשַׁכְּנָה אֶתְכֶם
בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃
4 * אַל־תִּבְטְחוּ לָכֶם אֶל־דִּבְרֵי הַשֶּׁקֶר לֵאמֹר הֵיכַל
יְהוָה הֵיכַל יְהוָה הֵיכַל יְהוָה הֵמָּה׃
5 * כִּי אִם־הֵיטֵיב תֵּיטִיבוּ אֶת־דַּרְכֵיכֶם וְאֶת־
מַעַלְלֵיכֶם אִם־עָשׂוֹ תַעֲשׂוּ מִשְׁפָּט בֵּין אִישׁ וּבֵין
רֵעֵהוּ׃
6 * גֵּר יָתוֹם וְאַלְמָנָה לֹא תַעֲשֹׁקוּ וְדָם נָקִי אַל־
תִּשְׁפְּכוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לֹא
תֵלְכוּ לְרַע לָכֶם׃
7 * וְשִׁכַּנְתִּי אֶתְכֶם בַּמָּקוֹם הַזֶּה בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי
לַאֲבוֹתֵיכֶם לְמִן־עוֹלָם וְעַד־עוֹלָם׃
8 * הִנֵּה אַתֶּם בֹּטְחִים לָכֶם עַל־דִּבְרֵי הַשָּׁקֶר לְבִלְתִּי
הוֹעִיל׃
9 * הֲגָנֹב רָצֹחַ וְנָאֹף וְהִשָּׁבֵעַ לַשֶּׁקֶר וְקַטֵּר לַבָּעַל
וְהָלֹךְ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־
יְדַעְתֶּם׃
10 * וּבָאתֶם וַעֲמַדְתֶּם לְפָנַי בַּבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר נִקְרָא־
שְׁמִי עָלָיו וַאֲמַרְתֶּם נִצַּלְנוּ לְמַעַן עֲשׂוֹת אֵת כָּל־
הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה׃
11 * הַמְעָרַת פָּרִצִים הָיָה הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר־נִקְרָא
שְׁמִי־עָלָיו בְּעֵינֵיכֶם גַּם אָנֹכִי הִנֵּה רָאִיתִי נְאֻם־
יְהוָה׃

CAP. VII.

1 VErbum quod factũ est ad Hieremiam
A à Domino dicens:
2 * Sta in porta domus Domini, & prædica ibi verbum istud, & dic: Audite verbum Domini omnis Iuda, qui ingredimini per portas has, vt adoretis Dominum.
3 * Hęc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Bonas facite vias vestras, & studia vestra; & habitabo vobiscum in loco isto.
4 * Nolite confidere in verbis mendacij, dicentes: Templum Domini, templum Domini, templum Domini est.
5 * Quoniam si bene direxeritis vias vestras & studia vestra, si feceritis iudicium inter virum & proximum eius:
6 * Aduenæ & pupillo & viduæ non feceritis calumniam, nec sanguinem innocẽtem effuderitis in loco hoc, & post deos
B alienos non ambulaueritis in malum vobismetipsis:
7 * Habitabo vobiscum in loco isto in terra quam dedi patribus vestris à seculo vsque in seculum.
8 * Ecce vos confiditis vobis in sermonibus mendacij, qui non proderunt vobis:
9 * Furari, occidere, adulterari, iurare mendaciter, libare Baalim, & ire post deos alienos quos ignoratis.
10 * Et venistis & stetistis coram me in domo hac, in qua inuocatum est nomen meum. & dixistis: Liberati sumus, eò quòd fecerimus omnes abominationes istas.
11 *Nunquid ergo spelunca latronum facta est domus ista in qua inuocatum est nomen meum in oculis vestris? Ego ego sum, ego vidi, dicit Dominus.

תרגום יונתן

ז

1 פִּתְגָם נְבוּאָה דַהֲוָה עִם יִרְמְיָהוּ מִן קֳדָם יְיָ לְמֵימַר׃ 2 קוּם בִּתְרַע בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ וְתִתְנַבֵּי תַמָּן יָת פִּתְגָמָא הָדֵין וְתֵימַר
קַבִּלוּ פִּתְגָמָא דַיְיָ כָּל דְּבֵית יְהוּדָה דְּעָלִין בִּתְרַעַיָּא הָאִלֵּין לְמִסְגַּד קֳדָם יְיָ׃ 3 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל אַתְקִנוּ אָרְחָתְכוֹן
וְעוֹבָדֵיכוֹן כִּשַּׁיָּא וְאַשְׁרֵי יַתְכוֹן בְּאַתְרָא הָדֵין׃ 4 לָא תִתְרַחֲצוּן לְכוֹן עַל פִּתְגָמֵי נְבִיֵי שִׁקְרָא דְּאָמְרִין לְמֵימַר קֳדָם הֵיכְלָא דַיְיָ אַתּוּן
פָּלְחִין קֳדָם הֵיכְלָא דַיְיָ אַתּוּן פָּלְחִין וְדָבְחִין קֳדָם הֵיכְלָא דַיְיָ אַתּוּן סָגְדִין תְּלָת זִמְנִין בְּשַׁתָּא אַתּוּן מִתְחֲזַן קֳדָמוֹהִי׃ 5 אֲרֵי אִם אַתְקָנָא
תַתְקְנוּן יָת אָרְחָתְכוֹן וְיָת עוֹבָדֵיכוֹן אִם מֶעְבַּד תַּעְבְּדוּן דִּין דִּקְשׁוֹט בֵּין גַּבְרָא וּבֵין חַבְרֵיהּ׃ 6 גִּיוֹר יַתְּמִים וְאַרְמְלָא לָא תוֹנִיסוּן וְדַם
זַכַּי לָא תוֹשְׁדוּן בְּאַתְרָא הָדֵין וּבָתַר טַעֲוַת עַמְמַיָּא לָא תְהָכוּן לְאַבְאָשָׁא לְכוֹן׃
7 וְאַשְׁרֵי יַתְכוֹן בְּאַתְרָא הָדֵין בְּאַרְעָא דִּיהַבִית לַאֲבָהָתְכוֹן לְמִן עָלְמָא וְעַד עָלְמָא׃
8 הָא אַתּוּן מִתְרַחֲצִין לְכוֹן עַל פִּתְגָמֵי נְבִיֵי שִׁקְרָא בְּדִיל דְּלָא לַהֲנָאָה׃
9 גָּנְבִין קָטוֹלֵי נַפְשָׁן וְגָיְפִין וּמִשְׁתַּבְּעִין לְשִׁקַר וּמַסְקִין בֻּסְמִין לְבַעְלָא וְאָזְלִין בָּתַר טַעֲוַת עַמְמַיָּא דְּלָא יְדַעְתּוּן׃
10 וְאָתַן אַתּוּן וְקָיְמִין קֳדָמַי בְּבֵיתָא הָדֵין דְּאִתְקְרִי שְׁמִי עֲלוֹהִי וְאָמְרִין אַתּוּן שֵׁיזַבְנָא בְּדִיל לְמֶעְבַּד יָת כָּל תּוֹעֲבָתָא הָאִלֵּין׃
11 הַכְּבֵית כְּנִישַׁת רְשִׁיעִין הֲוָה בֵּיתָא הָדֵין דְּאִתְקְרִי שְׁמִי עֲלוֹהִי בְּעֵינֵיכוֹן אַף קֳדָמַי כֵּן גְּלֵי אֲמַר יְיָ׃

CAP. VII.

VErbum quod factum est ad Hieremiam à 1
Domino, dicens:
Sta in porta domus Domini, & lege illic 2
verbum hoc. & dic: Audite verbum Domi-
ni omnis Iudæa:
Hæc dicit Dominus virtutum Deus If- 3
rael: Dirigite vias vestras & adinuentiones
vestras, & habitare faciam vos in loco isto.
Non confidite vobis in verbis mendaci- 4
bus, quia omnino non proderunt vobis, di-
centes: Templum Domini est.
Quoniam si dirigentes direxeritis vias 5
vestras & studia vestra, & facientes feceri-
tis iudicium inter virum & inter proximum
suum;
Et aduenam & pupillum & viduam non 6
oppresseritis, & sanguinem innocentem non
effuderitis in loco isto, & post deos alienos non
ambulaueritis in malum vobis;
Et habitare faciam vos in loco vestro in 7
terra, quam dedi patribus vestris à seculo &
vsque in seculum.
Si autem vos confiditis in verbis menda- 8
cibus, ex quibus nulla vtilitas vobis:
Et occiditis, & adulteratis, & furamini, 9
& iuratis iniquè, & adoletis incensum Baal,
& ambulatis post deos alienos, quos nō nostis vt
malè sit vobis:
Et venistis & stetistis coram me in domo, 10
vbi inuocatum est nomen meum in ea, & di-
xistis, Abstinuimus à faciendo omnes abomina-
tiones istas.
Nunquid spelunca latronum domus mea; 11
vbi inuocatum est nomen meum in ea illic co-
ram vobis? & ecce ego vidi, dicit Dominus.

ζ.

1 Ῥῆμα ὃ ἐγένετο πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου λέγον,
2 ἵστα ἐπὶ τὴν πύλην τοῦ οἴκου κυρίου, καὶ ἀνάγνωθι
ἐκεῖ τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ εἰπέ, ἀκούσατε λόγον κυρίου πᾶ-
σα ἰουδαία·
3 τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ,
διορθώσατε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν,
καὶ κατοικιῶ ὑμᾶς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.
4 μὴ πεποίθατε ἑαυτοῖς ἐπὶ λόγοις ψευδέσιν, ὅτι
τοπαράπαν οὐκ ὠφελήσουσιν ὑμᾶς λέγοντες, ναὸς κυρίου
ἐστίν.
5 ὅτι ἐὰν διορθοῦντες διορθώσητε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν καὶ
τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν, καὶ ποιοῦντες ποιήσητε κρίμα,
ἀναμέσον ἀνδρὸς καὶ ἀναμέσον τοῦ πλησίον αὐτοῦ,
6 καὶ προσήλυτον καὶ ὀρφανὸν καὶ χήραν μὴ κατα-
δυναστεύσητε, καὶ αἷμα ἀθῷον μὴ ἐκχέητε ἐν τῷ τόπῳ
τούτῳ, καὶ ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων μὴ πορεύησθε εἰς κα-
κὸν ὑμῖν,
7 καὶ κατοικιῶ ὑμᾶς ἐν τῷ τόπῳ ὑμῶν ἐν τῇ γῇ, ἣν ἔ-
δωκα τοῖς πατράσιν ὑμῶν ἐξ αἰῶνος καὶ ἕως αἰῶνος·
8 εἰ δὲ ὑμεῖς πεποίθατε ἐπὶ λόγοις ψευδέσιν, ὅθεν
οὐκ ὠφεληθήσεσθε,
9 καὶ φονεύετε, καὶ μοιχᾶσθε, καὶ κλέπτετε, καὶ ὀ-
μνύετε ἐπ' ἀδίκῳ, καὶ θυμιᾶτε τῇ βαάλ, καὶ πορεύεσθε
ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων, ὧν οὐκ οἴδατε τοῦ κακῶς εἶναι
ὑμῖν,
10 καὶ ἤλθετε καὶ ἔστητε ἐνώπιόν μου ἐν τῷ οἴκῳ, οὗ ἐ-
πικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ, καὶ εἴπατε, ἀπεσχήμεθα
τοῦ ποιεῖν πάντα τὰ βδελύγματα ταῦτα.
11 μὴ σπήλαιον λῃστῶν ὁ οἶκός μου, οὗ ἐπικέκληται τὸ
ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ ἐκεῖ ἐνώπιον ὑμῶν; καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἑώ-
ρακα, λέγει κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. VII.

VErbum prophetiæ quod factum est ad Ieremiam coram Domino, dicendo:
2 Sta in porta domus sanctuarii Domini, & prophetabis ibi verbum istud, & dices: Suscipite verbum Domini omnes viri domus Iuda, qui ingredimini per portas istas, vt adoretis coram Domino.
3 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Rectas facite vias vestras, & opera vestra mala, & habitare faciam vos in loco isto.
4 Nolite confidere in verbis prophetarum mendacij, qui dicunt dicendo: Coram templo Domini vos colitis, coram templo Domini vos colitis & sacrificatis, coram templo Domini vos adoratis, ter in anno vos apparetis coram eo.
5 Quoniam si dirigendo direxeritis vias vestras, & opera vestra; si faciendo feceritis iudicium rectum inter virum & inter proximum eius;
6 Et aduenæ & pupillo & viduæ vim non feceritis, & sanguinem innocentem non effuderitis in loco isto, & post idola populorum non ambulaueritis in malum vobis;
7 Collocabo vos in loco isto in terra quam dedi patribus vestris à seculo & vsque in seculum.
8 Et ecce vos confiditis in verbis prophetarum mendacij, ita vt non prosit vobis.
9 Latrones, homicidæ, & adulteri, & iurantes falsò, & adolentes aromata idolo Baal, & ambulantes post idola populorum quæ ignoratis.
10 Et venitis vos & statis coram me in domo ista in qua inuocatum est nomen meum, & dicitis; Liberati sumus; vt faciatis omnes abominationes istas.
11 Nunquid sicut domus congregationis impiorum est domus ista, in qua inuocatum est nomen meum in oculis vestris? coram me quoque sic manifestum est, dicit Dominus.

12 * כִּי לְכוּ־נָא אֶל־מְקוֹמִי אֲשֶׁר בְּשִׁילוֹ אֲשֶׁר
שִׁכַּנְתִּי שְׁמִי שָׁם בָּרִאשׁוֹנָה וּרְאוּ אֵת אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי
לוֹ מִפְּנֵי רָעַת עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃
13 * וְעַתָּה יַעַן עֲשׂוֹתְכֶם אֶת־כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה
נְאֻם־יְהוָה וָאֲדַבֵּר אֲלֵיכֶם הַשְׁכֵּם וְדַבֵּר וְלֹא
שְׁמַעְתֶּם וָאֶקְרָא אֶתְכֶם וְלֹא עֲנִיתֶם׃
14 * וְעָשִׂיתִי לַבַּיִת אֲשֶׁר נִקְרָא־שְׁמִי עָלָיו אֲשֶׁר
אַתֶּם בֹּטְחִים בּוֹ וְלַמָּקוֹם אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָכֶם
וְלַאֲבוֹתֵיכֶם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְשִׁלוֹ׃
15 * וְהִשְׁלַכְתִּי אֶתְכֶם מֵעַל פָּנָי כַּאֲשֶׁר הִשְׁלַכְתִּי אֶת־
כָּל־אֲחֵיכֶם אֵת כָּל־זֶרַע אֶפְרָיִם׃
16 * וְאַתָּה אַל־תִּתְפַּלֵּל בְּעַד־הָעָם הַזֶּה וְאַל־תִּשָּׂא
בַעֲדָם רִנָּה וּתְפִלָּה וְאַל־תִּפְגַּע־בִּי כִּי־אֵינֶנִּי
שֹׁמֵעַ אֹתָךְ׃
17 * הַאֵינְךָ רֹאֶה מָה הֵמָּה עֹשִׂים בְּעָרֵי יְהוּדָה
וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלִָם׃
18 * הַבָּנִים מְלַקְּטִים עֵצִים וְהָאָבוֹת מְבַעֲרִים אֶת־
הָאֵשׁ וְהַנָּשִׁים לָשׁוֹת בָּצֵק לַעֲשׂוֹת כַּוָּנִים לִמְלֶכֶת
הַשָּׁמַיִם וְהַסֵּךְ נְסָכִים לֵאלֹהִים אֲחֵרִים לְמַעַן
הַכְעִסֵנִי׃
19 * הַאֹתִי הֵם מַכְעִסִים נְאֻם־יְהוָה הֲלוֹא אֹתָם
לְמַעַן בֹּשֶׁת פְּנֵיהֶם׃
20 * לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה הִנֵּה אַפִּי וַחֲמָתִי
נִתֶּכֶת אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה עַל־הָאָדָם וְעַל הַבְּהֵמָה
וְעַל־עֵץ הַשָּׂדֶה וְעַל־פְּרִי הָאֲדָמָה וּבָעֲרָה וְלֹא
תִכְבֶּה׃
21 * כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹלוֹתֵיכֶם
סְפוּ עַל־זִבְחֵיכֶם וְאִכְלוּ בָשָׂר׃
22 * כִּי לֹא־דִבַּרְתִּי אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם וְלֹא צִוִּיתִים בְּיוֹם
הוֹצִיאִ אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם עַל־דִּבְרֵי עוֹלָה וָזָבַח׃

12 * Ite ad locum meum in Sylo, vbi habitauit nomen meum à principio, & videte quæ fecerim ei propter malitiam populi mei Israel.
13 * Et nunc quia fecistis omnia opera hæc, dicit Dominus, & loquutus sum ad vos manè consurgens & loquens, & non audistis; & vocaui vos, & non respondistis:
14 * Faciam domui huic, in qua inuocatum est nomen meum, & in qua vos habetis fiduciam, & in loco quem dedi vobis & patribus vestris, sicut feci Sylo.
15 * Et proiiciam vos à facie mea, sicut proieci omnes fratres vestros vniuersum semen Ephraim.
16 * Tu ergo noli orare pro populo hoc,
D nec assumas pro eis laudem & orationem; & non obsistas mihi, quia non exaudiam te.
17 * Nonne vides quid isti faciunt in ciuitatibus Iuda, & in plateis Hierusalem?
18 * Filij colligunt ligna, & patres succendunt ignem, & mulieres conspergunt adipem, vt faciant placentas reginæ cæli, & libent diis alienis, & me ad iracundiam prouocent.
19 * Nunquid me ad iracundiam prouocant, dicit Dominus? nonne semetipsos in confusionem vultus sui?
20 * Ideò hæc dicit Dominus Deus: Ecce furor meus & indignatio mea conflatur super locum istum, super viros, & super iumenta, & super lignum regionis, & su-
E per fruges terræ, & succendetur & non extinguetur.
21 * Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Holocaustomata vestra addite victimis vestris, & comedite carnes:
22 * Quia non sum locutus cum patribus vestris, & non præcepi eis in die qua eduxi eos de terra Ægypti de verbo holocaustomatum & victimarum.

תרגום יונתן

12 אֲרֵי אֱזִלוּ כְעַן לַאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתִּי דִּי בְשִׁילוֹ דְאַשְׁרֵיתִי שְׁכִינְתִּי תַּמָּן בְּקַדְמֵיתָא וַחֲזוֹ יָת דַּעֲבַדִית לֵהּ מִן קֳדָם בִּישַׁת עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃
13 וּכְעַן חֲלָף דַּעֲבַדְתּוּן יָת כָּל עוֹבָדַיָּא הָאִלֵּין אֲמַר יְיָ וְשַׁלְחֵית לְוָתְכוֹן מַקְדִּים וּמַלֵּיל וְלָא קַבֵּלְתּוּן וְאִתְנַבִּיו לְכוֹן וְלָא תַבְתּוּן׃
14 וְאַעְבֵּד לְבֵיתָא דְאִתְקְרֵי שְׁמִי עֲלוֹהִי דְאַתּוּן רְחִיצִין בֵּהּ וּלְאַתְרָא דִיהַבֵית לְכוֹן וְלַאֲבָהָתְכוֹן כְּמָא דַעֲבַדִית לְשִׁילוֹ׃
15 וְאַגְלֵי יָתְכוֹן מֵאֲרַע בֵּית שְׁכִינְתִּי כְּמָא דְאַגְלֵיתִי יָת כָּל אֲחֵיכוֹן יָת כָּל זַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל׃
16 וְאַתְּ לָא תְצַלֵּי עַל עַמָּא הָדֵין וְלָא תִתְחַנַּן עֲלֵיהוֹן בְּבָעוּ וּבִצְלוֹ וְלָא תִבְעֵי מִן קֳדָמַי אֲרֵי לָא רַעֲוָא קֳדָמַי לְקַבָּלָא צְלוֹתָךְ׃
17 הֲלֵית אַתְּ חָזֵי מָה דְאִנּוּן עָבְדִין בְּקִרְוַיָּא דְבֵית יְהוּדָה וּבְשׁוּקֵי יְרוּשְׁלֶם׃
18 בְּנַיָּא מְלַקְּטִין אָעַיָּא וַאֲבָהָתְהוֹן מַדְלְקִין יָת נוּרָא וּנְשַׁיָּא לָיְשָׁן לֵישָׁא לְמֶעְבַּד כַּרְדוּטִין לְכוֹכְבַת שְׁמַיָּא וּלְנַסָּכָא נִסְכִּין לְטַעֲוָת עַמְמַיָּא בְּדִיל לְאַרְגָּזָא קֳדָמַי׃
19 הֲמִדַּמַּן דִּי קֳדָמַי אִנּוּן מַרְגְּזִין אֲמַר יְיָ הֲלָא לְאַבְאָשָׁא לְהוֹן בְּדִיל דְיִבְהֲתוּן בְּעוֹבָדֵיהוֹן׃
20 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים הָא רֻגְזִי וְחֵמְתִי חָל עַל אַתְרָא הָדֵין עַל אֱנָשָׁא וְעַל בְּעִירָא וְעַל אִילָן חַקְלָא וְעַל אִבָּא דְאַרְעָא וְיִשֵּׁיצֵי וְלָא יִתְחַיָּם׃
21 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל עֲלָוָתְכוֹן אוֹסִפוּ עַל נִכְסַת קֻדְשֵׁיכוֹן וַאֲכֻלוּ בִשְׂרָא׃
22 אֲרֵי לָא מַלֵּלִית עִם אֲבָהָתְכוֹן וְלָא פַקֵּדְתִּנּוּן בְּיוֹמָא דְאַפֵּקִית יָתְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם עַל עִסְקֵי עֲלָוָן וְנִכְסַת קֻדְשִׁין׃

Quoniam ite in locum meum qui in Silo, 12
vbi habitare feci nomen meum in eo illic à prin-
cipio. & videte quæ feci ei à facie malitiæ po-
puli mei Israel.
Et nunc pro eo quòd fecistis omnia opera 13
hæc, & loquutus sum ad vos, & non audistis
me: & vocaui vos, & non respondistis.
Et ego faciam domui huic, vbi inuocatum 14
est nomen meum in ea, in qua vos confiditis in
ea; & loco quem dedi vobis & patribus ve-
stris, sicut feci Silon.
Et proijciam vos à facie mea, sicut pro- 15
ieci fratres vestros omne semen Ephraim.
Et tu ne ores pro populo hoc, & ne roges 16
vt misericordiam consequantur ipsi: & ne o-
res & ne accedas mihi pro eis, quia non ex-
audiam.
Aut non vides, quid ipsi faciunt in ciui- 17
tatibus Iuda, & in viis Hierusalem?
Filij eorum colligunt ligna, & patres eo- 18
rum succendunt ignem, & mulieres eorum
commiscent similaginem, vt faciant placentas
militiæ cæli. & libauerunt libamina diis alie-
nis, vt ad iracundiam prouocarent me.
Nunquid me ipsi ad iracundiam prouo- 19
cant, dicit Dominus? nonne semetipsos, vt con-
fundantur facies eorum?
Propter hoc hæc dicit Dominus: Ecce ira 20
& furor meus funditur super locum istum, &
super homines, & super iumenta, & super
omne lignum agri, & super omnes fruges ter-
ræ, & succendetur & non extinguetur.
Hæc dicit Dominus: Holocaustomata ve- 21
stra congregate cum sacrificiis vestris, et come-
dite carnes:
Quia non sum locutus ad patres vestros, 22
& non præcepi eis in qua die eduxi eos de
terra Ægypti de holocaustomatibus & vi-
ctimis:

12 ὅτι πορεύθητε εἰς τὸν τόπον μου τὸν ἐν σιλῶν, οὗ κα-
τεσκήνωσα τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτοῦ ἐκεῖ ἔμπροσθεν.
καὶ ἴδετε ἃ ἐποίησα αὐτῷ ἀπὸ προσώπου κακίας λαοῦ
μου ἰσραήλ.
13 καὶ νῦν ἀνθ' ὧν ἐποιήσατε πάντα τὰ ἔργα ταῦτα,
καὶ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἠκούσατέ μου. καὶ ἐ-
κάλεσα ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἀπεκρίθητε.
14 κἀγὼ ποιήσω τῷ οἴκῳ τούτῳ, οὗ ἐπικέκληται τὸ ὄνο-
μά μου ἐπ' αὐτῷ ἐφ' ᾧ ὑμεῖς πεποίθατε ἐπ' αὐτῷ. καὶ τῷ
τόπῳ ᾧ ἔδωκα ὑμῖν καὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν, καθὼς ἐποίη-
σα τῇ σιλώμ.
15 καὶ ἀπορρίψω ὑμᾶς ἀπὸ προσώπου μου, καθὼς
ἀπέρριψα τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν πᾶν τὸ σπέρμα ἐ-
φραίμ.
16 καὶ σὺ μὴ προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ μὴ
ἀξίου τοῦ ἐλεηθῆναι αὐτούς, καὶ μὴ εὔχου, καὶ μὴ προ-
σέλθῃς μοι περὶ αὐτῶν, ὅτι οὐκ εἰσακούσομαι.
17 ἢ οὐχ ὁρᾷς, τί αὐτοὶ ποιοῦσιν ἐν ταῖς πόλεσιν ἰούδα,
καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς ἱερουσαλήμ;
18 υἱοὶ αὐτῶν συλλέγουσιν ξύλα, καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν
καίουσι πῦρ, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν τρίβουσι σταῖς, τοῦ ποιῆ-
σαι χαυῶνας τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἔσπεισαν σπον-
δὰς θεοῖς ἀλλοτρίοις, ἵνα παροργίσωσίν με.
19 μὴ ἐμὲ αὐτοὶ παροργίζουσιν, λέγει κύριος; οὐχὶ ἑαυ-
τούς, ὅπως καταισχυνθῇ τὰ πρόσωπα αὐτῶν;
20 διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ὀργὴ καὶ θυμός
μου χεῖται ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον καὶ ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ
ἐπὶ τὰ κτήνη, καὶ ἐπὶ πᾶν ξύλον τοῦ ἀγροῦ, καὶ ἐπὶ
πάντα τὰ γεννήματα τῆς γῆς, καὶ ἐκκαυθήσεται καὶ οὐ
σβεσθήσεται.
21 τάδε λέγει κύριος, τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν συνα-
γάγετε μετὰ τῶν θυσιῶν ὑμῶν, καὶ φάγετε κρέα.
22 ὅτι οὐκ ἐλάλησα πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν, καὶ οὐκ
ἐνετειλάμην αὐτοῖς ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἀνήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς
αἰγύπτου περὶ ὁλοκαυτωμάτων καὶ θυσιῶν·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Ite enim nunc ad locum domus maiestatis meæ qui est in Silo, in quo habitare feci maiestatem meam in principio: & videte quid
fecerim ei propter malitiam populi mei Israel.
13 Et nunc pro eo quòd fecistis omnia opera hæc, dicit Dominus, &
misi ad vos manè consurgens, & loquens, & non obedistis; & prophetauerunt vobis, & non estis conuersi:
14 Et faciam domui super qua inuocatum est nomen meum, & in qua vos confiditis, & loco quem dedi vobis & patribus vestris, si-
cut feci Silo.
15 Et transmigrare vos faciam de terra domus maiestatis meæ, sicut transmigrare feci omnes fratres vestros,
omne semen Israel.
16 Tu autem ne ores pro populo hoc, nec depreceris pro eis in deprecatione & in oratione, ne-
que roges coram me, quia non est voluntas coram me ad suscipiendam orationem tuam.
17 Nonne tu vides quid ipsi faciunt in ciuitatibus domus Iuda, & in vicis Ierusalem?
18 Filij colligunt ligna, & patres succendunt ignem; & mulieres conspergunt massam vt faciant placentas syderi cæli, & libent liba-
tiones idolis populorum, vt irritent me.
19 Nunquid ipsi putant quòd irritent me, dicit Dominus? nonne in malum sibimet vt confundantur in operibus suis?
20 Propterea sic dicit Dominus: Ecce furor meus & indignatio mea residet super locum istum, super homines, & super iumenta, &
super arbores agri, & super fructus terræ; & exterminabit ea, & non erit ei miseratio.
21 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Holocaustomata vestra addite victimis sanctificatis vestris, & comedite carnes:
22 Quia non sum locutus cum patribus vestris, nec præcepi eis in die qua eduxi eos de terra Ægypti super negotio holocaustorum &
victimarum sanctarum.

23 * כִּי אִם־אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה צִוִּיתִי אֹתָם לֵאמֹר
שִׁמְעוּ בְקוֹלִי וְהָיִיתִי לָכֶם לֵאלֹהִים וְאַתֶּם תִּהְיוּ־
לִי לְעָם וַהֲלַכְתֶּם בְּכָל־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲצַוֶּה אֶתְכֶם
לְמַעַן יִיטַב לָכֶם׃
24 * וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא־הִטּוּ אֶת־אָזְנָם וַיֵּלְכוּ בְּמֹעֵצוֹת
בִּשְׁרִרוּת לִבָּם הָרָע וַיִּהְיוּ לְאָחוֹר וְלֹא לְפָנִים׃
25 * לְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר יָצְאוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
עַד הַיּוֹם הַזֶּה וָאֶשְׁלַח אֲלֵיכֶם אֶת־כָּל־עֲבָדַי
הַנְּבִיאִים יוֹם הַשְׁכֵּם וְשָׁלֹחַ׃
26 * וְלוֹא שָׁמְעוּ אֵלַי וְלֹא הִטּוּ אֶת־אָזְנָם וַיַּקְשׁוּ אֶת־
עָרְפָּם הֵרֵעוּ מֵאֲבוֹתָם׃
27 * וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְלֹא
יִשְׁמְעוּ אֵלֶיךָ וְקָרָאתָ אֲלֵיהֶם וְלֹא יַעֲנוּכָה׃
28 * וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם זֶה הַגּוֹי אֲשֶׁר לוֹא־שָׁמְעוּ בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהָיו וְלֹא לָקְחוּ מוּסָר אָבְדָה הָאֱמוּנָה
וְנִכְרְתָה מִפִּיהֶם׃
29 * גָּזִּי נִזְרֵךְ וְהַשְׁלִיכִי וּשְׂאִי עַל־שְׁפָיִם קִינָה כִּי
מָאַס יְהוָה וַיִּטֹּשׁ אֶת־דּוֹר עֶבְרָתוֹ׃
30 * כִּי־עָשׂוּ בְנֵי־יְהוּדָה הָרַע בְּעֵינַי נְאֻם־יְהוָה שָׂמוּ
שִׁקּוּצֵיהֶם בַּבַּיִת אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמִי־עָלָיו לְטַמְּאוֹ׃
31 * וּבָנוּ בָּמוֹת הַתֹּפֶת אֲשֶׁר בְּגֵיא בֶן־הִנֹּם לִשְׂרֹף
אֶת־בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם בָּאֵשׁ אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי וְלֹא
עָלְתָה עַל־לִבִּי׃
32 * לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְלֹא־יֵאָמֵר עוֹד
הַתֹּפֶת וְגֵיא בֶן־הִנֹּם כִּי אִם־גֵּיא הַהֲרֵגָה וְקָבְרוּ
בְתֹפֶת מֵאֵין מָקוֹם׃
33 * וְהָיְתָה נִבְלַת הָעָם הַזֶּה לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם
וּלְבֶהֱמַת הָאָרֶץ וְאֵין מַחֲרִיד׃

23 * Sed hoc verbum præcepi eis, dicens: Audite vocem meam, & ero vobis Deus, & vos eritis mihi populus: & ambulate in omni via quam mandaui vobis, vt bene sit vobis.
24 * Et non audierunt, nec inclinauerunt aurem suam, sed abierunt in voluptatibus & in prauitate cordis sui mali; factiq; sunt retrorsum & non in antè;
25 * A die qua egressi sunt patres eorum de terra Ægypti, vsque ad diem hanc. Et misi ad vos omnes seruos meos Prophe-
F tas per diem, consurgens diluculo, & mittens:
26 * Et non audierunt me, nec inclinauerunt aurem suam, sed indurauerunt ceruicem suam, & peius operati sunt quàm patres eorum.
27 * Et loqueris ad eos omnia verba hæc, & non audient te: & vocabis eos, & non respondebunt tibi.
28 * Et dices ad eos: Hæc est gens quæ non audiuit vocem Domini Dei sui, nec recepit disciplinam. periit fides, & ablata est de ore eorum.
29 * Tonde capillum tuum & proiice, & sume in directum planctum; quia proiecit Dominus, & reliquit generationem furoris sui:
30 * Quia fecerunt filij Iuda malum in oculis meis, dicit Dominus. posuerunt offendicula sua in domo in qua inuocatum
G est nomen meum vt pollluerent eam:
31 * Et ædificauerunt excelsa Tophet, quæ est in valle filij Ennom, vt incenderent filios suos & filias suas igni: quæ non præcepi nec cogitaui in corde meo.
32 * Ideò ecce dies venient, dicit Dominus, & non dicetur amplius Tophet, & vallis filij Ennom, sed Vallis interfectionis: & sepeliētur in Tophet, eò quòd non sit locus.
33 * Et erit morticinium populi huius in cibos volucribus cæli & bestiis terræ, & non erit qui abigat.

תרגום יונתן

אלהין ית פתגמא הדין פקדית יתהון למימר קבילו למימרי ואהוי לכון לאלהא ואתון תהון קדמי לעם ותהכון בכל ארחא דאפקיד 23
יתכון בדיל דייטב לכון׃
ולא שמעו ולא ארכנו ית אדניהון ואזלו בעצתהון בהרהור לבהון בישא ואחזרו בפלחני קדל ולא שויו דחלתי לקבל אפיהון׃ 24
למן יומא דנפקו אבהתכון מארעא דמצרים עד יומא הדין ושלחית לותכון ית כל עבדי נביאיא יום מקדים ומשלח׃ 25
ולא קבילו למימרי ולא ארכנו ית אדניהון ואקשיו ית קדלהון אבאשו מאבהתהון׃ 26
ותמליל עמהון ית כל פתגמיא האלין ולא יקבלון מנך ותתנבי להון ולא יתיבונך׃ 27
ותימר להון דין עמא דלא שמעו למימרא דיי אלההון ולא קבילו אלפן פסקת הימנותא ואתמנעת מפמהון׃ 28
חלישי על רברביך דיגלו וטולי על נגדין אליא ארי רחק יי ורטש ית עם דרא דעברו על מימרה׃ 29
ארי עבדו בני יהודה דביש קדמי אמר יי שויו שקוציהון בביתא דאתקרי שמי עלוהי לסאבותיה׃ 30
ובנו ית במת תופת די בחילת בר הנום לאוקדא ית בניהון וית בנתהון בנורא דלא פקדית באוריתי ולא רעוא קדמי׃ 31
בכן הא יומיא אתן אמר יי ולא יתאמר עוד תופת וחילת בר הנם אלהן חילת קטיליא ויקברון בתופת מבלי אתר׃ 32
ותהי נבלתא דעמא הדין משגרא למיכל לעופא דשמיא ולבעירא דארעא ולית דמניד׃ 33

*Sed verbum hoc præcepi eis, dicens: Au- 23
dite vocem meam, & ero vobis in Deum, & vos eritis mihi in populum: & ambulate in omnibus viis meis, quas mandauero vobis, vt bene sit vobis.
*Et non audierunt me, neque attenderunt 24
aure sua, sed abierunt in desideriis cordis eorum mali, & facti sunt in retrorsum & non in antè:
*Ex qua die egressi sunt patres eorum de 25
terra Ægypti, & vsque ad diem hanc. & misi ad vos omnes seruos meos Prophetas die & diluculo: & misi,
*& non exaudierunt me, & non attendit 26
auris eorum, & indurauerunt ceruicem suam super patres eorum.
*Et dices eis verbum hoc, & non au- 27
dient te: & vocabis eos, & non respondebunt tibi.
*Et dices ad eos: Hæc gens quæ non audi- 28
uit vocem Domini Dei eorum, neque recepit disciplinam. defecit fides de ore eorum.
*Tonde caput tuum, & proiice, & sume 29
in labiis planctum: quia reprobauit Dominus, & repulit generationem quæ fecit hæc.
*Quia fecerunt filij Iuda malum coram me, 30
dicit Dominus: posuerunt abominationes suas in domo vbi inuocatum est nomen meum super eam, vt polluerent eam.
*Et ædificauerunt aram Tapheth, quæ est 31
in valle filij Ennom, vt incenderent filios suos & filias suas in igne: quod non præcepi eis, & non cogitaui in corde meo.
*Ideò ecce dies veniunt, dicit Dominus, 32
& non dicent amplius: Ara Tapheth, et vallis filij Ennom; sed vallis Interfectorum. & sepelient in Tapheth, eo quòd non sit locus.
*Et erunt mortui populi huius in cibum 33
volucribus cæli, & bestiis terræ, & non erit abigens.

23 ἀλλ' ἢ τὸ ῥῆμα τοῦτο ἐνετειλάμην αὐτοῖς λέγων, ἀ-
κούσατε τῆς φωνῆς μου, καὶ ἔσομαι ὑμῖν εἰς θεόν, καὶ ὑμεῖς ἔ-
σεσθέ μοι εἰς λαόν, καὶ πορεύεσθε ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς μου,
αἷς ἂν ἐντείλωμαι ὑμῖν, ὅπως ἂν εὖ ᾖ ὑμῖν.
24 καὶ οὐκ εἰσήκουσάν μου, οὐδὲ προσέσχον τὸ οὖς αὐ-
τῶν, ἀλλὰ ἐπορεύθησαν τοῖς ἐνθυμήμασι τῆς καρδίας
αὐτῶν τῆς κακῆς, καὶ ἐγενήθησαν εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ οὐκ
εἰς τὰ ἔμπροσθεν·
25 ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐξήλθοσαν οἱ πατέρες αὐτῶν ἐκ γῆς
αἰγύπτου, καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ ἐξαπέστειλα
πρὸς ὑμᾶς πάντας τοὺς δούλους μου τοὺς προφήτας ἡ-
μέρας καὶ ὄρθρου, καὶ ἀπέστειλα,
26 καὶ οὐκ εἰσήκουσάν μου, καὶ οὐ προσέσχον τὸ οὖς
αὐτῶν, καὶ ἐσκλήρυναν τὸν τράχηλον αὐτῶν ὑπὲρ τοὺς πα-
τέρας αὐτῶν.
27 καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦτον, καὶ οὐκ ἀκούσονταί
σε· καὶ καλέσεις αὐτούς, καὶ οὐκ ὑποκρινοῦσί σοι.
28 καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τοῦτο τὸ ἔθνος ὃ οὐκ ἤκουσε τῆς
φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, οὐδὲ ἐδέξατο παιδείαν· ἐξέ-
λιπεν ἡ πίστις ἐκ στόματος αὐτῶν.
29 κεῖραι τὴν κεφαλήν σου, καὶ ἀπόρριπτε, καὶ ἀνάλα-
βε ἐπὶ χειλέων θρῆνον. ὅτι ἀπεδοκίμασε κύριος, καὶ
ἀπώσατο τὴν γενεὰν τὴν ποιήσασαν ταῦτα.
30 ὅτι ἐποίησαν υἱοὶ ἰούδα τὸ πονηρὸν ἐναντίον ἐμοῦ, λέ-
γει κύριος. ἔταξαν τὰ βδελύγματα αὐτῶν ἐν τῷ οἴκῳ, οὗ
ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτὸν τοῦ μιᾶναι αὐτόν.
31 καὶ ᾠκοδόμησαν βωμὸν τοῦ ταφέθ, ὅς ἐστιν ἐν φά-
ραγγι υἱοῦ ἐννόμ, τοῦ κατακαίειν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυ-
γατέρας αὐτῶν ἐν πυρί, ὃ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς καὶ οὐ
διενοήθην ἐν τῇ καρδίᾳ μου.
32 διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος. καὶ οὐκ
ἐροῦσιν ἔτι, βωμὸς τοῦ ταφὲθ καὶ φάραγξ υἱοῦ ἐννόμ, ἀλλ'
ἢ φάραγξ τῶν ἀνῃρημένων. καὶ θάψουσιν ἐν τῷ ταφέθ,
διὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν τόπον.
33 καὶ ἔσονται οἱ νεκροὶ τοῦ λαοῦ τούτου εἰς βρῶσιν τοῖς
πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔσται
ὁ ἀποσοβῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Sed hoc verbum præcepi eis, dicens: Obedite verbo meo, & ero vobis in Deum, & vos eritis coram me in populum: & ambula-
bitis in omni via quam mandauero vobis, vt bene sit vobis.
24 Et non audierunt, nec inclinauerunt aures suas: & am-
bulauerunt in consiliis suis, in cogitatione cordis sui pessimi: & auerterunt in cultu meo dorsum, & non posuerunt timorem mei ante fa-
ciem suam:
25 A die qua egressi sunt patres vestri de terra Ægypti vsque in diem hanc. & misi ad vos omnes seruos meos
Prophetas, quotidiè manè consurgens, & mittens:
26 Et non obedierunt verbo meo, nec inclinauerunt aures suas; sed in-
durauerunt ceruicem suam; peius egerunt quàm patres eorum.
27 Et loqueris cum eis omnia verba hæc, nec ac-
quiescent tibi: & prophetabis eis, & non respondebunt tibi.
28 Et dices eis: Iste est populus qui non audiuit ver-
bum Domini Dei sui, nec suscepit disciplinam. cessauit fides, & ablata est de ore eorum.
29 Euelle capillos propter
principes tuos qui captiui ducentur, & tolle propter duces lamentationem, quia proiecit Dominus, & reliquit populum generationis qui
transgressi sunt verbum suum.
30 Quia fecerunt filij Iuda quod malum est coram me, dicit Dominus. posuerunt abominatio-
nes suas in domo super qua inuocatum est nomen meum, vt contaminarent eam.
31 Et construxerunt excelsum Topheth, quod est in valle filii Hennom, vt incenderent filios suos & filias suas igni: quod non præcepi
in Lege mea, nec talis voluntas est coram me.
32 Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus, & non dicetur amplius, Topheth & vallis filij Hennom; sed Vallis occisorum. & sepe-
lient in Topheth, eò quòd non sit locus.
33 Et erit cadauer populi huius proiectum in cibum volucribus cæli & bestiis terræ: & non erit qui amoueat.

34 · וְהִשְׁבַּתִּי מֵעָרֵי יְהוּדָה וּמֵחֻצוֹת יְרוּשָׁלִַם קוֹל
שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל חָתָן וְקוֹל כַּלָּה כִּי לְחָרְבָּה
תִּהְיֶה הָאָרֶץ ׃

ח

1 · בָּעֵת הַהִיא נְאֻם־יְהוָה וְיוֹצִיאוּ אֶת־עַצְמוֹת
מַלְכֵי־יְהוּדָה וְאֶת־עַצְמוֹת שָׂרָיו וְאֶת־עַצְמוֹת
הַכֹּהֲנִים וְאֵת עַצְמוֹת הַנְּבִיאִים וְאֵת עַצְמוֹת יוֹשְׁבֵי־
יְרוּשָׁלִָם מִקִּבְרֵיהֶם ׃
2 · וּשְׁטָחוּם לַשֶּׁמֶשׁ וְלַיָּרֵחַ וּלְכֹל צְבָא הַשָּׁמַיִם
אֲשֶׁר אֲהֵבוּם וַאֲשֶׁר עֲבָדוּם וַאֲשֶׁר הָלְכוּ אַחֲרֵיהֶם
וַאֲשֶׁר דְּרָשׁוּם וַאֲשֶׁר הִשְׁתַּחֲווּ לָהֶם לֹא יֵאָסְפוּ
וְלֹא יִקָּבֵרוּ לְדֹמֶן עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה יִהְיוּ ׃
3 · וְנִבְחַר מָוֶת מֵחַיִּים לְכֹל הַשְּׁאֵרִית הַנִּשְׁאָרִים
מִן־הַמִּשְׁפָּחָה הָרָעָה הַזֹּאת בְּכָל־הַמְּקֹמוֹת
הַנִּשְׁאָרִים אֲשֶׁר־הִדַּחְתִּים שָׁם נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת ׃
4 · וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה הֲיִפְּלוּ וְלֹא
יָקוּמוּ אִם־יָשׁוּב וְלֹא יָשׁוּב ׃
5 · מַדּוּעַ שׁוֹבְבָה הָעָם הַזֶּה יְרוּשָׁלִַם מְשֻׁבָה
נִצַּחַת הֶחֱזִיקוּ בַּתַּרְמִית מֵאֲנוּ לָשׁוּב ׃
6 · הִקְשַׁבְתִּי וָאֶשְׁמָע לוֹא־כֵן יְדַבֵּרוּ אֵין אִישׁ נִחָם
עַל־רָעָתוֹ לֵאמֹר מֶה עָשִׂיתִי כֻּלֹּה שָׁב בִּמְרֻצוֹתָם
כְּסוּס שׁוֹטֵף בַּמִּלְחָמָה ׃
7 · גַּם־חֲסִידָה בַשָּׁמַיִם יָדְעָה מוֹעֲדֶיהָ וְתֹר
וְסוּס וְעָגוּר שָׁמְרוּ אֶת־עֵת בֹּאָנָה וְעַמִּי לֹא יָדְעוּ אֵת
מִשְׁפַּט יְהוָה ׃
8 · אֵיכָה תֹאמְרוּ חֲכָמִים אֲנַחְנוּ וְתוֹרַת יְהוָה
אִתָּנוּ אָכֵן הִנֵּה לַשֶּׁקֶר עָשָׂה עֵט שֶׁקֶר סֹפְרִים ׃
9 · הֹבִשׁוּ חֲכָמִים חַתּוּ וַיִּלָּכֵדוּ הִנֵּה בִדְבַר־יְהוָה
מָאָסוּ וְחָכְמַת־מֶה לָהֶם ׃

34 * Et quieſcere faciam de vrbibus Iuda & de plateis Hieruſalem vocem gaudij & vocem lætitiæ, vocem ſponſi & vocem ſponſæ. In deſolatione enim erit terra.

CAP. VIII.

1 IN illo tempore, ait Dominus, eiicient oſ-
A ſa regum Iuda & oſſa principum eius, & oſſa ſacerdotum, & oſſa prophetarum, & oſſa eorum qui habitauerunt Hieruſalem, de ſepulchris ſuis.
2 * Et expandent ea ad Solem & Lunam & omnem militiam cæli, quæ dilexerunt, & quibus ſeruierunt, & poſt quæ ambulauerunt, & quæ quæſierunt & adorauerunt. Non colligentur & non ſepelientur; in ſterquilinium ſuper faciem terræ erunt.
3 * Et eligent magis mortem quàm vitam omnes qui reſidui fuerint de cognatione hac peſſima, in vniuerſis locis quæ derelicta ſunt, ad quæ eieci eos, dicit Do-
B minus exercituum.
4 * Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus: Nunquid qui cadit non reſurget? & qui auerſus eſt, non reuertetur?
5 * Quare ergo auerſus eſt populus iſte in Hieruſalem auerſione contentioſa? apprehenderunt mendacium, & noluerunt reuerti.
6 * Attendi & auſcultaui, nemo quod bonum eſt loquitur. Nullus eſt qui agat pœnitentiam ſuper peccato ſuo, dicens, Quid feci? Omnes conuerſi ſunt ad curſum
C ſuum quaſi equus impetu vadens in prœlium.
7 * Miluus in cælo cognouit tempus ſuum, turtur & hirundo & ciconia cuſtodierunt tempus aduentus ſui; populus autem meus non cognouit iudicium Domini.
8 * Quomodo dicitis, Sapientes nos ſumus, & Lex Domini nobiſcum eſt? Verè mendacium operatus eſt ſtylus mendax ſcribarum.
9 * Confuſi ſunt ſapientes, perterriti & capti ſunt. Verbum enim Domini proiecerunt, & ſapientia nulla eſt in eis.

תרגום יונתן

14 וְאֶבַטֵּל מִקִּרְוַיָּא דְבֵית יְהוּדָה וּמִשּׁוּקֵי יְרוּשְׁלֶם קַל בְּיַע וְקַל חֶדְוָה קַל חַתְנִין וְקַל כַּלָּן אֲרֵי לְחָרְבָּה תְּהֵי אַרְעָא ׃

ח

1 בְּעִדָּנָא הַהִיא אֲמַר יְיָ יַפְּקוּן יַת גַּרְמֵי מַלְכַיָּא דְבֵית יְהוּדָה וְיַת גַּרְמֵי רַבְרְבֵיהוֹן וְיַת גַּרְמֵי כָּהֲנַיָּא וְיַת גַּרְמֵי נְבִיֵּי שִׁקְרָא וְיַת גַּרְמֵי יָתְבֵי
יְרוּשְׁלֶם מִקִּבְרֵיהוֹן ׃ 2 וְיִשְׁטְחוּנוּן לְקֳבֵל שִׁמְשָׁא וְסִיהֲרָא וּלְכָל חֵילֵי שְׁמַיָּא דְרַחֲמוּנוּן וּדְפַלְחוּנוּן וּדְטָעוּ בָתְרֵיהוֹן וּדְהִתְבַּעוּנוּן וּדְסַגְרוּ
לְהוֹן לָא יִתְכַּנְשׁוּן וְלָא יִתְקַבְּרוּן לְזֶבֶל מְבַדַּר עַל אַפֵּי אַרְעָא יְהוֹן ׃ 3 וְיִתְרְעוּן בְּמוֹתָא מִבְּחַיָּא לְכָל שְׁאָרָא דְיִשְׁתַּאֲרוּן מִן זַרְעִיתָא בִּישְׁתָּא
הָדָא בְּכָל אַתְרַיָּא דְיִשְׁתַּאֲרוּן דְאַגְלֵיתִינוּן לְתַמָּן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת ׃ 4 וְתֵימַר לְהוֹן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ הֲיִפְּלוּן וְלָא יְקוּמוּן אִם לְמֵתַב גָּלֵי
קֳדָמַי דְלָא יְתוּבוּן ׃ 5 מְדֵין מִתְחַסְּנִין לְמֵתַב לְפָלְחָנֵי עַמָּא הָדֵין יָתְבֵי יְרוּשְׁלֶם תָּבוּ לְמִמְרַד מִן אוֹרַיְתָא וְלָא צָבַן לְמֵתַב אִתְקְפוּ בְּנִכְלִין
סָרְבִין לְמֵתַב ׃ 6 אֲצֵיתִי וּגְלֵי קֳדָמַי לָא כִדְכָשַׁר מְמַלְּלִין לֵית גְּבַר דְּמָתִיב מִבִּישְׁתֵּיהּ לְמֵימַר מָה עֲבַדִית כֻּלְּהוֹן מַסְגַּן בִּרְעוּת נַפְשְׁהוֹן
כְּסוּסְיָא דְגָזֵר כִּקְרָבָא ׃
7 אַף חֲוַרִיתָא בִּשְׁמַיָּא יָדְעָה זִמְנַהָא וְשַׁפְנִינָא וְכוּרְכְיָא וּסְנוּנִיתָא נְטַרוּ יַת עִדָּן מֵיעַלְהוֹן וְעַמִּי לָא הֲווֹ יָדְעִין לְמֶעְבַּד יַת דִּינָא דַייָ ׃
8 אֵיכְדֵין תֵּימְרוּן חַכִּימִין אֲנַחְנָא וְעַל אוֹרַיְתָא דַייָ אֲנַחְנָא רְחִיצִין בְּכֵן הָא לְשִׁקְרָא עֲבַד סְפַר קוּלְמוֹס דְּשִׁקַּר לְמִזַּיְּפָא ׃
9 בְּהִיתוּ חַכִּימַיָּא וְאִתְּבַרוּ וְאִתְּאֲחִידוּ הָא בְּפִתְגָּמָא דַייָ קָצוּ וְחוּלַק בְּחָכְמְתָא לֵית לְהוֹן ׃

34 * *Et cessare faciam de ciuitatibus Iuda & de viis Hierusalem vocem lætantium & vocem gaudentium, vocem sponsi et vocem sponsæ, quia in desolationem erit omnis terra.*

34 * καὶ καταλύσω ἐκ πόλεων Ἰούδα, καὶ ἐκ διόδων Ἱερουσαλὴμ φωνὴν εὐφραινομένων καὶ φωνὴν χαιρόντων, φωνὴν νυμφίου καὶ φωνὴν νύμφης, ὅτι εἰς ἐρήμωσιν ἔσται πᾶσα ἡ γῆ.

CAP. VIII.

1 *In tempore illo, dicit Dominus, educent ossa regum Iuda, & ossa principum eorum, et ossa sacerdotum, & ossa prophetarum eorum, & ossa habitantium Hierusalem de sepulchris suis:*

2 * *Et extendent ea ad Solem & ad Lunam, & ad omnes stellas, & ad omnem militiam cæli, quæ dilexerunt & quibus seruierunt, & quæ ambulauerunt post ea, & quæ quæsierunt & quæ adorauerunt ea. non videbuntur, neque sepelientur in exemplum. super faciem terræ erunt:*

3 * *Quia elegerunt mortem magis quàm vitam. & omnibus reliquis relictis de generatione illa in omni loco quò expellam eos illuc.*

4 * *Quia hæc dicit Dominus: Nunquid cadens non resurgit, aut auertens non reuertetur?*

5 * *Quare auersus est populus iste auersione impudenti, & confortati sunt electione sua, et non voluerunt reuerti?*

6 * *Auribus percipite iam & audite, non rectè loquentur. non est homo pœnitentiam agens de malitia sua, dicens: Quid feci? Defecit currens de cursu suo quasi equus feruidus in hinnitu suo.*

7 * *Et erodius in cælo cognouit tempus suum, turtur & hirundo agri, passeres custodierunt tempora aduentus sui. at populus meus non cognouit iudicia sua.*

8 * *Quomodo dicetis, Quia sapientes sumus nos, & Lex Domini nobiscum est? frustrà factus est iuncus mendax scribis.*

9 * *Erubuerunt sapientes, perterriti sunt & capti sunt, quia verbũ Domini reprobauerunt: sapientia quæ est in ipsis?*

η.

1 * Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ λέγει κύριος, ἐξοίσουσι τὰ ὀστᾶ τῶν βασιλέων Ἰούδα, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ἀρχόντων αὐτῶν, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ἱερέων, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν προφητῶν αὐτῶν, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν κατοικούντων Ἱερουσαλὴμ ἐκ τῶν τάφων αὐτῶν·

2 * καὶ ἐκτενοῦσιν αὐτὰ πρὸς τὸν ἥλιον καὶ πρὸς τὴν σελήνην, καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἀστέρας, καὶ πρὸς πᾶσαν στρατιὰν τοῦ οὐρανοῦ, ἃ ἠγάπησαν, καὶ οἷς ἐδούλευσαν, καὶ ὧν ἐπορεύθησαν ὀπίσω αὐτῶν, καὶ ὧν ἀντείχοντο, καὶ οἷς προσεκύνησαν αὐτοῖς. οὐκ ὀφθήσονται, οὐδὲ ταφήσονται εἰς παράδειγμα. ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς ἔσονται·

3 * ὅτι εἵλαντο τὸν θάνατον ἢ τὴν ζωήν. καὶ πᾶσι τοῖς καταλοίποις τοῖς καταλειφθεῖσιν ἀπὸ τῆς γενεᾶς ἐκείνης ἐν παντὶ τόπῳ οὗ ἂν ἐξώσω αὐτοὺς ἐκεῖ.

4 * ὅτι τάδε λέγει κύριος, μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται, ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἐπιστρέψει;

5 * διατί ἀπέστρεψεν ὁ λαὸς οὗτος ἀποστροφὴν ἀναιδῆ, καὶ κατεκρατήθησαν τῇ προαιρέσει αὐτῶν, καὶ οὐκ ἠθέλησαν τοῦ ἐπιστρέψαι;

6 * ἐνωτίσασθε δὴ καὶ ἀκούσατε, οὐχ ὀρθῶς λαλήσουσιν. οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος μετανοῶν ἀπὸ τῆς κακίας αὐτοῦ, λέγων, τί ἐποίησα; διέλιπεν ὁ τρέχων ἐκ τοῦ δρόμου αὐτοῦ ὡς ἵππος καθιδρῶν ἐν χρεμετισμῷ αὐτοῦ.

7 * καὶ ἀσιδὰ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔγνω τὸν καιρὸν αὐτῆς. τρυγὼν καὶ χελιδὼν ἀγροῦ, στρουθία ἐφύλαξαν καιροὺς εἰσόδων αὐτῶν. ὁ δὲ λαός μου οὐκ ἔγνω τὰ κρίματα αὐτοῦ.

8 * πῶς ἐρεῖτε ὅτι σοφοί ἐσμεν ἡμεῖς, καὶ νόμος κυρίου μεθ' ἡμῶν ἐστίν. εἰς μάτην ἐγενήθη σχοῖνος ψευδὴς γραμματεῦσιν.

9 * ᾐσχύνθησαν σοφοί, ἐπτοήθησαν καὶ ἑάλωσαν, ὅτι τὸν λόγον κυρίου ἀπεδοκίμασαν. σοφία τίς ἐστιν ἐν αὐτοῖς;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

34 Et cessare faciam de ciuitatibus domus Iuda, & de vicis Ierusalem vocem gaudij & vocem lætitiæ, vocẽ sponsorum & vocem sponsarum: quia in desolationem erit terra.

CAP. VIII.

In tempore illo, dicit Dominus, educent ossa regum domus Iuda, & ossa principum eorum, & ossa sacerdotum, & ossa falsorum prophetarum, & ossa habitatorum Ierusalem de sepulchris suis: ² Et expandent ea contra Solem & Lunam, & omnem militiam cæli, quæ dilexerunt, & quibus seruierunt, & post quæ errauerunt, & quæ quæsierunt, & adorauerunt: non colligentur nec sepelientur; in stercus dispersum super faciem terræ erunt. ³ Et eligetur mors magis quàm vita omnibus reliquiis quæ remanserint de cognatione hac pessima; in omnibus locis in quibus remanserint, ad quæ transmigrare eos feci, dicit Dominus exercituum.
⁴ Et dices eis: Hæc dicit Dominus: Nunquid cadent & non resurgent? aut de auersione notum est coram me quòd non conuertẽtur?
⁵ Quare obfirmant se populus iste, habitatores Ierusalem, vt non conuertantur ad cultum meum? sed auersi sunt vt recedant à Lege, & noluerunt redire; sed apprehenderunt dolos, renuentes conuerti. ⁶ Auscultaui & manifestum est coram me, quia non rectè loquuntur: non est vir qui conuertatur à malitia sua, dicens: Quid feci? omnes multiplicant voluntatem animæ suæ, sicut equus qui confligit. ⁷ Etiam ciconia in cælo nouit tempus suum, & turtur, & grus, & hirundo custodierunt tempus aduentus sui. populus autem meus nescierunt facere iudicium Domini. ⁸ Quomodo dicitis: Sapientes sumus, & in Lege Domini nos confidimus? Ecce igitur frustrà fecit scriba calamum mendacij ad falsandam scripturam. ⁹ Confusi sunt sapientes, & contriti sunt & apprehensi sunt: ecce Verbum Domini detestati sunt, & nulla pars est eis in sapientia.

10 * לָכֵן אֶתֵּן אֶת־נְשֵׁיהֶם לַאֲחֵרִים שְׂדוֹתֵיהֶם
לְיוֹרְשִׁים כִּי מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל כֻּלֹּה בֹּצֵעַ בָּצַע מִנָּבִיא
וְעַד־כֹּהֵן כֻּלֹּה עֹשֶׂה שָּׁקֶר׃
11 * וַיְרַפּוּ אֶת־שֶׁבֶר בַּת־עַמִּי עַל־נְקַלָּה לֵאמֹר שָׁלוֹם
שָׁלוֹם וְאֵין שָׁלוֹם׃
12 * הֹבִשׁוּ כִּי תוֹעֵבָה עָשׂוּ גַּם־בּוֹשׁ לֹא־יֵבֹשׁוּ
וְהִכָּלֵם לֹא יָדָעוּ לָכֵן יִפְּלוּ בַנֹּפְלִים בְּעֵת פְּקֻדָּתָם
יִכָּשְׁלוּ אָמַר יְהוָה׃
13 * אָסֹף אֲסִיפֵם נְאֻם־יְהוָה אֵין עֲנָבִים בַּגֶּפֶן
וְאֵין תְּאֵנִים בַּתְּאֵנָה וְהֶעָלֶה נָבֵל וָאֶתֵּן לָהֶם
יַעַבְרוּם׃
14 * עַל־מָה אֲנַחְנוּ יֹשְׁבִים הֵאָסְפוּ וְנָבוֹא אֶל־עָרֵי
הַמִּבְצָר וְנִדְּמָה־שָּׁם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵינוּ הֲדִמָּנוּ וַיַּשְׁקֵנוּ
מֵי־רֹאשׁ כִּי חָטָאנוּ לַיהוָה׃
15 * קַוֵּה לְשָׁלוֹם וְאֵין טוֹב לְעֵת מַרְפֵּה וְהִנֵּה
בְעָתָה׃
16 * מִדָּן נִשְׁמַע נַחְרַת סוּסָיו מִקּוֹל מִצְהֲלוֹת אַבִּירָיו
רָעֲשָׁה כָּל־הָאָרֶץ וַיָּבוֹאוּ וַיֹּאכְלוּ אֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ
עִיר וְיֹשְׁבֵי בָהּ׃
17 * כִּי הִנְנִי מְשַׁלֵּחַ בָּכֶם נְחָשִׁים צִפְעֹנִים אֲשֶׁר אֵין־
לָהֶם לָחַשׁ וְנִשְּׁכוּ אֶתְכֶם נְאֻם־יְהוָה׃
18 * מַבְלִיגִיתִי עֲלֵי יָגוֹן עָלַי לִבִּי דַוָּי׃
19 * הִנֵּה־קוֹל שַׁוְעַת בַּת־עַמִּי מֵאֶרֶץ מַרְחַקִּים הַיהוָה
אֵין בְּצִיּוֹן אִם־מַלְכָּהּ אֵין בָּהּ מַדּוּעַ הִכְעִסוּנִי
בִּפְסִלֵיהֶם בְּהַבְלֵי נֵכָר׃
20 * עָבַר קָצִיר כָּלָה קָיִץ וַאֲנַחְנוּ לוֹא נוֹשָׁעְנוּ׃
21 * עַל־שֶׁבֶר בַּת־עַמִּי הָשְׁבָּרְתִּי קָדַרְתִּי שַׁמָּה
הֶחֱזִקָתְנִי׃
22 * הַצֳרִי אֵין בְּגִלְעָד אִם־רֹפֵא אֵין שָׁם כִּי מַדּוּעַ לֹא
עָלְתָה אֲרֻכַת בַּת־עַמִּי׃

10 * Propterea dabo mulieres eorum exteris, agros eorũ hæredibus. Quia à minimo vſque ad maximum omnes auaritiam ſequuntur, à propheta vſque ad ſacerdotem cuncti faciunt mendacium.
11 * Et ſanabant contritiones filiæ populi mei ad ignominiã, dicentes, Pax pax, cũm non eſſet pax.
12 * Confuſi ſunt, quia abominationem fecerunt; quinimo confuſione non ſunt confuſi, & erubeſcere neſcierunt. Idcircò cadent inter corruentes; in tempore viſitationis ſuæ corruent, dicit Dominus. E
13 * Congregans congregabo eos, ait Dominus. Nõ eſt vua in vitibus, & non ſunt ficus in ficulnea: folium defluxit, & dedi eis quæ prætergreſſa ſunt.
14 * Quare ſedemus? Conuenite & ingrediamur ciuitatem munitam, & ſileamus ibi, quia Dominus Deus noſter ſilere nos fecit, & potum dedit nobis aquam fellis. peccauimus enim Domino.
15 * Expectauimus pacem, & non erat
F bonum; tempus medelæ, & ecce formido.
16 * A Dan auditus eſt fremitus equorum eius; à voce hinnituum pugnatorum eius commota eſt omnis terra. Et venerunt & deuorauerunt terram, & plenitudinem eius, vrbẽ & habitatores eius.
17 * Quia ecce ego mittam vobis ſerpentes regulos, quibus non eſt incantatio, & mordebunt vos, ait Dominus.
18 *Dolor meus ſuper dolorem, in me cor
19 meum mœrens. * Ecce vox clamoris
G filiæ populi mei de terra longinqua. Nunquid Dominus non eſt in Sion, aut rex eius non eſt in ea? Quare ergo me ad iracundiam concitauerunt in ſculptilibus ſuis, & in vanitatibus alienis?
20 * Tranſiit meſſis, finita eſt æſtas, & nos
21 ſaluati non ſumus. * Super contritione filiæ populi mei contritus ſum & contriſtatus, ſtupor obtinuit me.
22 * Nunquid reſina non eſt in Galaad, aut medicus non eſt ibi? Quare igitur non eſt obducta cicatrix filiæ populi mei?

תרגום יונתן

10 בכן אתן ית נשיהון לאחרנין חקלתהון לירותין ארי מן זעירא ועד רבא כלהון אנסי ממון מספר ועד כהן כלהון עבדי שקר:
11 ואסיו ית תבר כנישתא דעמי במלי שקריהון למימר שלמא שלמא ולית שלם: 12 עליהון למבהת ארי תועבה עבדו אף מבהת
לית אנון בהתין ואתכנעו לית אנון ידעין בכן יתרמון קטילין בעדן דאסער עליהון חוביהון יתקלון אמר יוי: 13 שיצאה אשיצינון אמר
יוי ויסופון כמיסף ענבין מגפן וכנבלא מתינא וכטרף מאילן על דיהבית להון אוריתי ועברו עלה: 14 על מה אנחנא יתבין
אתכנשו ונעול לקרוין כריכן ונשתוק תמן ארי יוי אלהנא איתי עלנא תבר ואבהתנא ואשקנא כס דלוט ביש כרישי חיוין ארי חבנא קדם יוי:
15 סברנא לשלם ולית טב לעדן סליחות חובין והא פרענות חטאין: 16 על די פלחו לעגלא דבדן מלך במשריתיה יסק עליהון ויגלי
יתהון מקל מפסועית גברוהי יזועון כל יתבי ארעא וייתון ויבוזון ארעא ומלואה קרויא ודיתבין בהון: 17 ארי הא אנא מגרי בכון עממיא
קטולין כחיון חרמנין דלית להון לחשא ויקטלון יתכון אמר יוי: 18 על דהוו מלעיגין לקביל נבייא דמתנבן להון דוונא ותנחתא איתי
יהון מן קדם חוביהון עליהון אמר נביא לבידוה: 19 הא קל צוחת כנישתא דעמי מארע רחיקא נביא אוכח יתהון השכינתא דיוי
לית בציון אם מלכה לית בה מה דין מרגזין קדמי בצלמניהון בפלחן טעותא: 20 אמרת כנישתא דישראל עדא זמנא שלים קצא
ואנחנא לא מתפרקין: 21 אמרת ירושלם על תבר כנישתא דעמי אזדעזעת אתחפיו אפי אכרום אוכמין כקדרא אשתממו אחדתני:
22 אמר ירמיה נביא דלמא לית לי עובדין טבין למבעי על בית ישראל הלא מחמד הויתי לאלפניה דאליה נביא דמגלעד דפתגמוהי
אין אסותא ארי על דלא תבו בכן לא סלקת אסו למחת כנישתא דעמי:

*Propter hoc dabo vxores eorum aliis, & 10
agros eorum hæredibus: quoniam à minimo v-
que ad magnum omnes auaritiam sequuntur.
& à propheta vsque ad sacerdotem vniuersi
faciunt mendacium.*

*Et medicabantur contritionem filiæ popu- 11
li mei ad ignominiam dicentes: Pax pax, et non
erat pax.*

*Confusi sunt, quoniam abominationem fe- 12
cerunt, & confusione non sunt confusi, & eru-
bescere nescierunt. ideò cadent in medio caden-
tes, in tempore visitationis suæ corruent, dicit
Dominus.*

*Et congregabunt fruges suas, dicit Domi- 13
nus. non est vua in vineis, & non sunt ficus
in ficis, & folia defluxerunt.*

*Quare nos sedemus? congregamini & in- 14
tremus in ciuitates munitas, & proiiciamur
ibi: quia Deus abiecit nos, & potauit nos aqua
fellis, quia peccauimus in conspectu eius.*

*Congregati sumus in pace, & non fuerunt 15
bona: in tempus medelæ, & ecce festinatio.*

*A Dan audiemus vocem fremitus equo- 16
rum eius; à voce hinnitus equitatus equorum
eius, mota est omnis terra. & veniet & de-
uorabit terram & plenitudinem eius, vrbem
& habitantes in ea.*

*Quia ecce ego immitto in vos serpentes 17
mortiferos, à quibus non est euellere:*

*Et mordebunt vos insanabiliter cum do- 18
lore cordis vestri deficientis.*

*Ecce vox clamoris filiæ populi mei à ter- 19
ra de longè. nunquid Dominus non est in Sion,
aut medicus non est ibi? quia ad iracundiam
prouocauerunt me in sculptilibus suis & in va
nitatibus alienis.*

*Transiit æstas, præteriit messis, & nos 20
non sumus saluati.*

*Super contritionem filiæ populi mei con- 21
tenebratus sum afflictione. obtinuerunt me do-
lores quasi parientis.*

*Nunquid resina non est in Galaad, aut 22
medicus non est ibi? quare non aucta est sanitas
filiæ populi mei?*

10 διὰ τοῦτο δώσω τὰς γυναῖκας αὐτῶν ἑτέροις, καὶ τοὺς
ἀγροὺς αὐτῶν τοῖς κληρονόμοις, ὅτι ἀπὸ μικροῦ ἕως με-
γάλου πάντες φιλαργυρίαν ἀποδιώκουσι. καὶ ἐκ προ-
φήτου ἕως ἱερέως πάντες ποιοῦσι ψεῦδος.

11 καὶ ἰατρεύοντο σύντριμμα θυγατρὸς τοῦ λαοῦ
μου πρὸς ἀτιμίαν λέγοντες, εἰρήνη, εἰρήνη, καὶ οὐκ ἦν
εἰρήνη.

12 ᾐσχύνθησαν, ὅτι βδέλυγμα ἐποίησαν, καὶ αἰσχύνην
οὐκ ᾐσχύνθησαν, καὶ αἰσχυνθῆναι οὐκ οἴδασι. διὰ τοῦτο
πεσοῦνται ἀναμέσον πίπτοντες, ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐ-
τοῦ πεσοῦνται, λέγει κύριος.

13 καὶ συνάξουσι τὰ γεννήματα αὐτῶν, λέγει κύριος.
οὐκ ἔστιν σταφυλὴ ἐν ταῖς ἀμπέλοις, καὶ οὐκ ἔστι σῦκα ἐν
ταῖς συκαῖς, καὶ τὰ φύλλα κατερρύηκεν.

14 ἐπὶ τί ἡμεῖς καθήμεθα; συνάχθητε καὶ εἰσέλθω-
μεν εἰς τὰς πόλεις τὰς ὀχυράς, καὶ ἀπορριφῶμεν ἐκεῖ;
ὅτι ὁ θεὸς ἀπέρριψεν ἡμᾶς, καὶ ἐπότισεν ἡμᾶς ὕδωρ χο-
λῆς, ὅτι ἡμάρτομεν ἐναντίον αὐτοῦ.

15 συνήχθημεν εἰς εἰρήνην, καὶ οὐκ ἦν ἀγαθά. εἰς
καιρὸν ἰάσεως, καὶ ἰδοὺ σπουδή.

16 ἐκ Δὰν ἀκουσόμεθα φωνὴν ὀξύτητος ἵππων αὐ-
τοῦ, ἀπὸ φωνῆς χρεμετισμοῦ ἱππασίας ἵππων αὐτοῦ, ἐ-
σείσθη πᾶσα ἡ γῆ. καὶ ἥξει καὶ καταφάγεται γῆν καὶ τὸ πλή-
ρωμα αὐτῆς, πόλιν καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ.

17 διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω εἰς ὑμᾶς ὄφεις θανα-
τοῦντας, οἷς οὐκ ἔστιν ἐπᾶσαι.

18 καὶ δήξονται ὑμᾶς ἀνιάτως μετ' ὀδύνης καρδίας ὑμῶν
ἀπορουμένης.

19 ἰδοὺ φωνὴ κραυγῆς θυγατρὸς λαοῦ μου ἀπὸ γῆς
μακρόθεν. μὴ κύριος οὐκ ἔστιν ἐν σιών, ἢ ἰατρὸς οὐκ ἔστιν
ἐκεῖ; διότι παρώργισάν με ἐν τοῖς γλυπτοῖς αὐτῶν καὶ ἐν
ματαίοις ἀλλοτρίοις.

20 διῆλθεν θέρος, παρῆλθεν ἀμητός, καὶ ἡμεῖς οὐ διε-
σώθημεν.

21 ἐπὶ συντρίμματι θυγατρὸς λαοῦ μου ἐσκοτώθην
ἀπορίᾳ. κατίσχυσάν με ὠδῖνες ὡς τικτούσης.

22 μὴ ῥητίνη οὐκ ἔστιν ἐν γαλαάδ, ἢ ἰατρὸς οὐκ ἔστιν
ἐκεῖ; διατί οὐκ ἀνέβη ἴασις θυγατρὸς λαοῦ μου;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Propterea dabo vxores eorum aliis, & agros eorum hęredibus: quia à minimo vsque ad maximum omnes violenter accipiunt pecunias; & à scriba vsque ad sacerdotē omnes faciunt mendacium. 11 Et sanabant contritionē cœtus populi mei verbis mendacibus suis, dicentes, Pax pax, & non erat pax. 12 Confundi debuerant, quia abominationem fecerunt; tamen cōfusione non sunt confusi, & erubescere nescierunt: idcircò proiicientur occisi; in tēpore quo visitauero super eos peccata sua, corruent, dicit Dn̄s. 13 Perdendo perdā eos, dicit Dn̄s: & deficient sicut deficiunt vuę de vite, & sicut ficus defluens de ficulnea, & sicut folium ab arbore: eo ꝙ dedi eis Legem meam ex Synai, & transgressi sunt eam. 14 Quare nos sedemus? congregamini & ingrediamur ciuitates munitas, & sileamus ibi: quia Dn̄s Deus noster adduxit super nos contritionem, & pudefecit nos; & potauit nos calice maledictionis pessimæ, tanquam capitibus serpentum; quia peccauimus coram Dn̄o. 15 Expectauimus pacem, & non erat bonum; tempus propitiationis peccatorū, & ecce vindicta delictorū. 16 Pro eo ꝙ coluerunt vitulum qui est in Dan: rex cum exercitu suo ascendet super eos, & transmigrare eos faciet: à voce conculcationis fortium suorū commouebuntur omnes habitatores terræ: & venient & deprædabuntur terram & plenitudinem eius, ciuitates & habitantes in eis. 17 Quoniā ecce ego excito in vos populos occidentes sicut serpentes regulos, quibus non est incantatio; & occident vos, dicit Dn̄s. 18 Pro eo ꝙ subsannauerunt contra Prophetas qui prophetabant eis, adducam eis dolorem & gemitū propter peccata eorū: super eos, dicit Propheta, cor meū dolet. 19 Ecce vox clamoris cœtus populi mei de terra longinqua. Tu Propheta, increpa eos, *dicens:* Nunquid maiestas Dn̄i non est in Syon? aut rex eius non est in ea? quare irritant me simulacris suis, & cultu idolorum? 20 Dixit cœtus Israel: Transiuit tempus, impletus est finis, & nos non sumus saluati. 21 Dixit Ierusalem: Super contritionem cœtus populi mei contremui, opertæ sunt facies meæ nigredine, atræ quasi olla; stupor obtinuit me. 22 Dixit Ieremias propheta: Fortè non sunt mihi opera bona ad deprecandum pro domo Israel: desiderabam vtique doctrinam Eliæ prophetæ, qui fuit de Galaad; cuius verba erant medicina: quia pro eo quòd non sunt conuersi, ideò non creuit medicina plagæ cœtus populi mei.

ט

¹ מִי־יִתֵּן רֹאשִׁי מַיִם וְעֵינִי מְקוֹר דִּמְעָה וְאֶבְכֶּה יוֹמָם וָלַיְלָה אֵת חַלְלֵי בַת־עַמִּי׃

² מִי־יִתְּנֵנִי בַמִּדְבָּר מְלוֹן אֹרְחִים וְאֶעֶזְבָה אֶת־עַמִּי וְאֵלְכָה מֵאִתָּם כִּי כֻלָּם מְנָאֲפִים עֲצֶרֶת בֹּגְדִים׃

³ וַיַּדְרְכוּ אֶת־לְשׁוֹנָם קַשְׁתָּם שֶׁקֶר וְלֹא לֶאֱמוּנָה גָּבְרוּ בָאָרֶץ כִּי מֵרָעָה אֶל־רָעָה יָצָאוּ וְאֹתִי לֹא־יָדָעוּ נְאֻם־יְהוָה׃

⁴ אִישׁ מֵרֵעֵהוּ הִשָּׁמֵרוּ וְעַל־כָּל־אָח אַל־תִּבְטָחוּ כִּי כָל־אָח עָקוֹב יַעְקֹב וְכָל־רֵעַ רָכִיל יַהֲלֹךְ׃

⁵ וְאִישׁ בְּרֵעֵהוּ יְהָתֵלּוּ וֶאֱמֶת לֹא יְדַבֵּרוּ לִמְּדוּ לְשׁוֹנָם דַּבֶּר־שֶׁקֶר הַעֲוֵה נִלְאוּ׃

⁶ שִׁבְתְּךָ בְּתוֹךְ מִרְמָה בְּמִרְמָה מֵאֲנוּ דַעַת־אוֹתִי נְאֻם־יְהוָה׃

⁷ לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִנְנִי צוֹרְפָם וּבְחַנְתִּים כִּי־אֵיךְ אֶעֱשֶׂה מִפְּנֵי בַּת־עַמִּי׃

⁸ חֵץ שׁוֹחֵט לְשׁוֹנָם מִרְמָה דִבֵּר בְּפִיו שָׁלוֹם אֶת־רֵעֵהוּ יְדַבֵּר וּבְקִרְבּוֹ יָשִׂים אָרְבּוֹ׃

⁹ הַעַל־אֵלֶּה לֹא־אֶפְקָד־בָּם נְאֻם־יְהוָה אִם בְּגוֹי אֲשֶׁר־כָּזֶה לֹא תִתְנַקֵּם נַפְשִׁי׃

¹⁰ עַל־הֶהָרִים אֶשָּׂא בְכִי וָנֶהִי וְעַל־נְאוֹת מִדְבָּר קִינָה כִּי נִצְּתוּ מִבְּלִי־אִישׁ עוֹבֵר וְלֹא שָׁמְעוּ קוֹל מִקְנֶה מֵעוֹף הַשָּׁמַיִם וְעַד־בְּהֵמָה נָדְדוּ הָלָכוּ׃

¹¹ וְנָתַתִּי אֶת־יְרוּשָׁלַםִ לְגַלִּים מְעוֹן תַּנִּים וְאֶת־עָרֵי יְהוּדָה אֶתֵּן שְׁמָמָה מִבְּלִי יוֹשֵׁב׃

¹² מִי־הָאִישׁ הֶחָכָם וְיָבֵן אֶת־זֹאת וַאֲשֶׁר דִּבֶּר פִּי־יְהוָה אֵלָיו וְיַגִּדָהּ עַל־מָה אָבְדָה הָאָרֶץ נִצְּתָה כַמִּדְבָּר מִבְּלִי עֹבֵר׃

CAP. IX.

1 A QVis dabit capiti meo aquam,& oculis
meis fontem lachrymarum? & plo-
rabo die ac nocte interfectos filiæ populi
2 mei. * Quis dabit me in solitudine di-
uersorium viatorum? & derelinquam po-
pulum meum & recedam ab eis,quia om
nes adulteri sunt & cœtus præuaricatorū:
3 * Et extenderunt linguam suam quasi
arcum mendacij & non veritatis. Confor
B tati sunt in terra, quia de malo ad malum
egressi sunt,& me non cognouerunt,dicit
4 Dominus. * Vnusquisque se à proxi-
mo suo custodiat,& in omni fratre suo nō
habeat fiduciam, quia omnis frater sup-
plantans supplantabit, & omnis amicus
5 fraudulenter incedet: * Et vir fratrem
suum deridebit,&veritatem non loquen-
tur. docuerunt enim linguam suam loqui
mendacium, vt iniquè agerent laboraue-
6 runt. * Habitatio tua in medio doli,in
dolo renuerunt scire me,dicit Dominus.
7 * Propterea hæc dicit Dominus exer-
cituum: Ecce ego cōflabo & probabo eos.
C Quid enim aliud faciam à facie filiæ po-
8 puli mei? * Sagitta vulnerans lingua
eorum dolum locuta est. In ore suo pacem
cum amico suo loquitur, & occulte ponit
ei insidias.
9 *Nunquid super his non visitabo,dicit
Dominus, aut in gente huiuscemodi non
vlciscetur anima mea?
10 * Super montes assumam fletum ac la-
mentum, & super speciosa deserti plan-
ctum,quoniam incensa sunt,eo quòd non
sit vir pertransiens, & non audierunt vo-
cem possidentis. A volucre cæli vsque ad
D pecora transmigrauerunt & recesserunt.
11 * Et dabo Hierusalem in aceruos arenę,
& cubilia draconum, & ciuitates Iuda da-
bo in desolationem, eò quòd non sit ha-
12 bitator. * Quis est vir sapiens qui intel-
ligat hoc,& ad quem verbum oris Domi-
ni fiat vt annunciet istud: quare perierit
terra & exusta sit quasi desertum,eo quòd
non sit qui pertranseat?

תרגום יונתן

ט

1 מן יתן רישי כנחל דמין ועיני כמבוע דמען ואבכי יממם וליליי על קטילי כנישתא דעמי ׃ 2 מן יתננני במדברא בית מבתות
ארחין ואשבוק ית כנישתא דעמי ואהך מלותהון ארי כלהון זנאין סיעת שקרין ׃ 3 ואלפו ית לישנהון פתגמי שקר דמן אנון כקשת
נכילא ולא להימנותא תקיפו בארעא ארי מבישתא לבישתא נפקו ומדע דחלתי לא אלפו אמר יי ׃ 4 גבר מחבריה אסתמרו ועל כל
אחא לא תתרחצון ארי כל אחא מכמן כמן וכל רחים בנכילו מהלך ׃ 5 וגבר בחבריה משקרין וקשטא לא ממללין אלפו לישנהון
פתגמי שקרא אתפשו טעו ׃ 6 יתבין בבית כנישתהון ומשתען על עויתהון בנכלין מסרבין למדע דחלתי אמר יי ׃
7 בכן כדנן אמר יי צבאות הא אנא מיתי עליהון עקא וצריף להון ובחר להון ארי איכדין אעבר מן קדם חובי כנשתא דעמי ׃
8 כגיר מחריף לישנהון נכלין מחשב בפומהון שלמא גבר עם חבריה ממלל ובמעוהי משוי כמינתיה ׃ 9 העל אלין לא אסער
לאיתאה בישא עליהון אמר יי אם מן עמא דכדין עובדוהי לא אתפרע מנהון כרעותי ׃ 10 על טוריא אנא מרים קל ובכי ומצוח
ועל דירות מדברא אליא ארי צדיו מבלי אנש דעדי ולא אשתמע קל בעירא בארעהון מעופא דשמיא ועד בעירא אטלטלו גלו ׃
11 ואתן ית ירושלם ליגרין מדור ירודין וית קרויא דבית יהודה אתן לצדו מבלי יתב ׃ 12 מן גברא דחכים ויסבר ית דא ודאתמלל
מן קדם יי עמיה ויחוינה על מה חרובת ארעא צדיאת כמדברא מבלי עדי ׃

CAP. IX.

Qvis dabit capiti meo aquam, & oculis 1
meis fontem lachrymarum? & plorabo po-
pulum hunc die & nocte vulneratos filiæ popu-
li mei.
‡ Quis dabit mihi in solitudine mansionem 2
nouissimam, & derelinquam populum meum,
& recedam ab eis? quia omnes adulterantur,
cœtus præuaricantium.
‡ Et extenderunt linguam suam quasi ar- 3
cum: mendacium & non fides præualuit in ter-
ra; quia de malis in mala egressi sunt, & me non
cognouerunt, dicit Dominus.
‡ Vnusquisque à proximo suo custodimini, 4
& super fratribus vestris non confidatis. quia
omnis frater supplantatione supplantabit, &
omnis amicus dolosè ambulabit.
‡ Vnusquisq; cõtra amicũ suũ illudet, verita- 5
tem non loquentur: didicit lingua eorum loqui
mendacia: iniquè egerunt, & non defecerunt,
‡ vt conuerterentur. Vsura super vsuram, 6
dolus super dolum: non voluerunt scire me, dicit
Dominus. ‡ Propter hoc, hæc dicit Dominus 7
virtutum, Ecce ego igne examinabo eos, & pro-
babo eos. Quid faciam à facie malitiæ filiæ po-
puli mei?
‡ Sagitta vulnerans lingua eorũ, dolosa ver- 8
ba oris eorum. Proximo suo loquitur pacifica,
& in seipso habet inimicitiam.
‡ Nunquid super his non visitabo, dicit Do- 9
minus, aut in populo tali non vlciscetur anima
mea?
‡ Super montes assumite planctũ, & super 10
semitas deserti lamentum. quoniam defecerunt,
eò quòd non sint homines; non audierunt vocem
substantiæ à volucribus cæli et vsque ad iumen-
ta, obstupuerunt, recesserunt.
‡ Et dabo Hierusalem in transgressionem & 11
in habitaculum draconum, & ciuitates Iuda
in desolationem ponam, vt non habitetur.
‡ Quis homo sapiens & intelligat hoc, 12
& verbum oris Domini ad eum annunciet vo-
bis, quare periit terra, exusta est quasi deser-
tum, eò quòd non sit qui pertranseat eam?

θ'

1 Τίς δώσει κεφαλῇ μου ὕδωρ καὶ ὀφθαλμοῖς μου πη-
γὴν δακρύων; καὶ κλαύσομαι τὸν λαὸν τοῦτον ἡμέ-
ρας καὶ νυκτὸς τοὺς τετραυματισμένους θυγατρὸς λαοῦ
μου.
2 ‡ τίς δώσει μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ σταθμὸν ἔσχατον, καὶ κα-
ταλείψω τὸν λαόν μου, καὶ ἀπελεύσομαι ἀπ' αὐτῶν. ὅτι
πάντες μοιχῶνται, σύνοδος ἀθετούντων.
3 ‡ καὶ ἐνέτειναν τὴν γλῶσσαν αὐτῶν ὡς τόξον. ψεῦδος
καὶ οὐ πίστις ἐνίσχυσεν ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι ἐκ κακῶν εἰς κακὰ
ἐξήλθοσαν καὶ ἐμὲ οὐκ ἔγνωσαν, φησὶν κύριος.
4 ‡ ἕκαστος ἀπὸ τοῦ πλησίον αὐτοῦ φυλάξασθε. καὶ ἐπ' ἀ-
δελφοῖς αὐτῶν μὴ πεποίθετε, ὅτι πᾶς ἀδελφὸς πτέρνῃ
πτερνιεῖ, καὶ πᾶς φίλος δολίως πορεύσεται.
5 ‡ ἕκαστος κατὰ τοῦ φίλου αὐτοῦ καταπαίξεται, ἀλήθειαν
οὐ μὴ λαλήσωσιν, μεμάθηκεν ἡ γλῶσσα αὐτῶν λαλεῖν
ψευδῆ. ἠδίκησαν καὶ οὐ διέλιπον,
6 ‡ τοῦ ἐπιστρέψαι. τόκος ἐπὶ τόκῳ, δόλος ἐπὶ δόλῳ,
οὐκ ἠθέλησαν εἰδέναι με, φησὶν κύριος.
7 ‡ διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων,
ἰδοὺ ἐγὼ πυρώσω αὐτοὺς καὶ δοκιμάσω αὐτούς. τί ποιή-
σω ἀπὸ προσώπου πονηρίας θυγατρὸς λαοῦ μου;
8 ‡ βολὶς τιτρώσκουσα ἡ γλῶσσα αὐτῶν, δόλια τὰ ῥή-
ματα τοῦ στόματος αὐτῶν. τῷ πλησίον αὐτοῦ λαλεῖ εἰρη-
νικά, καὶ ἐν αὐτῷ ἔχει τὴν ἔχθραν.
9 ‡ μὴ ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐπισκέψομαι, λέγει κύριος,
ἢ ἐν λαῷ τοιούτῳ οὐκ ἐκδικήσῃ ἡ ψυχή μου;
10 ‡ ἐπὶ τὰ ὄρη λάβετε κοπετόν, καὶ ἐπὶ τὰς τρί-
βους τῆς ἐρήμου θρῆνον, ὅτι ἐξέλιπον παρὰ τὸ μὴ εἶναι
ἀνθρώπους. οὐκ ἤκουσαν φωνὴν ὑπάρξεως ἀπὸ πετεινῶν
τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἕως κτηνῶν, ἐξέστησαν, ᾤχοντο.
11 ‡ καὶ δώσω τὴν ἱερουσαλὴμ εἰς μετοικίαν καὶ εἰς κα-
τοικητήριον δρακόντων καὶ τὰς πόλεις ἰούδα εἰς ἀφα-
νισμὸν θήσομαι, παρὰ τὸ μὴ κατοικεῖσθαι.
12 ‡ τίς ὁ ἄνθρωπος ὁ σοφὸς καὶ συνιέτω τοῦτο; καὶ
ὁ λόγος στόματος κυρίου πρὸς αὐτὸν ἀναγγειλάτω ὑμῖν,
ἕνεκεν τίνος ἀπώλετο ἡ γῆ, ἀνήφθη ὡς ἔρημος, παρὰ τὸ
μὴ διοδεύεσθαι αὐτήν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAPVT IX.

Qvis dabit caput meum quasi torrentem aquarum, & oculos meos quasi fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte super interfectos
cœtus populi mei. ² Quis dabit me in solitudine domum mansionis viatorum, & relinquam cœtum populi mei, & ibo ab eis?
quia omnes sunt fornicatores & turba falsariorum. ³ Et docuerunt linguas suas verba mendacij; similes sunt arcui doloso: & non in
fide confortati sunt in terra, quia de malo ad malum egressi sunt, & scientiam timoris mei non didicerunt, dicit Dominus.
⁴ Vnusquisque custodiat se à socio suo, & in omni fratre nolite confidere: quia omnis frater insidiando insidiatur; & omnis amicus in
dolo ambulat. ⁵ Et vnusquisque fratri suo mentiuntur, & veritatem non loquuntur: docuerunt linguam suam verba mendacij, insi-
pientes facti sunt & errauerunt. ⁶ Sedent in domo congregationis suæ, & narrant super iniquitates suas in dolis: renuunt scire ti-
morem mei, dicit Dominus. ⁷ Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego inducam super eos angustiam, & conflabo eos,
& probabo eos. Quomodo enim faciam à facie peccatorum cœtus populi mei? ⁸ Sicut sagitta acuta lingua eorum dolos agitat: in ore
suo pacem vnusquisque loquitur cum proximo suo, & in visceribus suis ponit insidias suas. ⁹ Nunquid propter hæc non visitabo, vt
adducam super eos mala? dicit Dominus. aut de populo cuius opera talia sunt, non sumam vindictam iuxta voluntatem meam? ¹⁰ Super
montes ego attollo vocem, & fletum & clamorem, & super habitacula deserti lamentationem: quia deserta facta sunt absque homine trans-
eunte, nec auditur vox pecoris in terra eorum: à volucri cæli vsque ad pecora mota sunt & transmigrauerũt. ¹¹ Et dabo Ierusalẽ in aceruos,
habitaculum draconum; & ciuitates domus Iuda dabo in solitudinem, ita vt non sit habitator. ¹² Quis est vir sapiens, & intelligat hoc?
& cum quo locutus est Dominus, & annunciet illud, quare desolata sit terra, & deserta sit sicut solitudo absque transeunte?

13 * וַיֹּאמֶר יְהוָה עַל־עָזְבָם אֶת־תּוֹרָתִי אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵיהֶם וְלֹא־שָׁמְעוּ בְקוֹלִי וְלֹא־הָלְכוּ בָהּ׃
14 * וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי שְׁרִרוּת לִבָּם וְאַחֲרֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר לִמְּדוּם אֲבוֹתָם׃
15 * לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מַאֲכִילָם אֶת־הָעָם הַזֶּה לַעֲנָה וְהִשְׁקִיתִים מֵי־רֹאשׁ׃
16 * וַהֲפִיצוֹתִים בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּ הֵמָּה וַאֲבוֹתָם וְשִׁלַּחְתִּי אַחֲרֵיהֶם אֶת־הַחֶרֶב עַד כַּלּוֹתִי אוֹתָם׃
17 * כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִתְבּוֹנְנוּ וְקִרְאוּ לַמְקוֹנְנוֹת וּתְבוֹאֶינָה וְאֶל־הַחֲכָמוֹת שִׁלְחוּ וְתָבוֹאנָה׃
18 * וּתְמַהֵרְנָה וְתִשֶּׂנָה עָלֵינוּ נֶהִי וְתֵרַדְנָה עֵינֵינוּ דִּמְעָה וְעַפְעַפֵּינוּ יִזְּלוּ־מָיִם׃
19 * כִּי קוֹל נְהִי נִשְׁמַע מִצִּיּוֹן אֵיךְ שֻׁדָּדְנוּ בֹּשְׁנוּ מְאֹד כִּי־עָזַבְנוּ אָרֶץ כִּי הִשְׁלִיכוּ מִשְׁכְּנוֹתֵינוּ׃
20 * כִּי־שְׁמַעְנָה נָשִׁים דְּבַר־יְהוָה וְתִקַּח אָזְנְכֶם דְּבַר־פִּיו וְלַמֵּדְנָה בְנֹתֵיכֶם נֶהִי וְאִשָּׁה רְעוּתָהּ קִינָה׃
21 * כִּי־עָלָה מָוֶת בְּחַלּוֹנֵינוּ בָּא בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ לְהַכְרִית עוֹלָל מִחוּץ בַּחוּרִים מֵרְחֹבוֹת׃
22 * דַּבֵּר כֹּה נְאֻם־יְהוָה וְנָפְלָה נִבְלַת הָאָדָם כְּדֹמֶן עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה וּכְעָמִיר מֵאַחֲרֵי הַקּוֹצֵר וְאֵין מְאַסֵּף׃
23 * כֹּה אָמַר יְהוָה אַל־יִתְהַלֵּל חָכָם בְּחָכְמָתוֹ וְאַל־יִתְהַלֵּל הַגִּבּוֹר בִּגְבוּרָתוֹ אַל־יִתְהַלֵּל עָשִׁיר בְּעָשְׁרוֹ׃
24 * כִּי אִם־בְּזֹאת יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל הַשְׂכֵּל וְיָדֹעַ אוֹתִי כִּי אֲנִי יְהוָה עֹשֶׂה חֶסֶד מִשְׁפָּט וּצְדָקָה בָּאָרֶץ כִּי־בְאֵלֶּה חָפַצְתִּי נְאֻם־יְהוָה׃
25 * הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וּפָקַדְתִּי עַל־כָּל־מוּל בְּעָרְלָה׃

13 * Et dixit Dominus: Quia dereliquerunt
legem meam quam dedi eis, & non audie-
runt vocem meam, & non ambulauerunt
in ea.
14 * Et abierunt post prauitatem cordis sui,
& post Baalim, quod didicerunt à patribus
E suis.
15 * Idcirco hæc dicit Dominus exercituum
Deus Israel: Ecce ego cibabo populũ istum
absinthio, & potum dabo eis aquam fellis.
16 * Et dispergam eos in gentibus quas non
nouerunt ipsi & patres eorum, & mittam
post eos gladium donec consumantur.
17 * Hæc dicit Dominus exercituum: Con-
templamini & vocate lamentatrices vt ve-
niant, & ad eas quæ sapientes sunt, mittite
& properent.
18 * Et festinent, & assumant super nos la-
mentum: deducant oculi nostri lachrymas,
& palpebræ nostræ defluant aquis.
19 * Quia vox lamentationis audita est de
F Sion: Quomodo vastati sumus & confusi
vehementer? Quia dereliquimus terram,
quoniam deiecta sunt tabernacula nostra.
20 * Audite ergo mulieres verbum Domini,
& assumant aures vestræ sermonem oris
eius: & docete filias vestras lamentum, &
vnaquæque proximam suam planctum.
21 * Quia ascendit mors per fenestras ve-
stras: ingressa est domos vestras, disperdere
paruulos de foris, iuuenes de plateis.
22 * Loquere hæc, dicit Dominus, & cadet
morticinum hominis quasi stercus super
faciem regionis, & quasi fœnum post tergũ
metentis, & non est qui colligat.
23 *Hæc dicit Dñs: Non glorietur sapiens in
sapientia sua, & non glorietur fortis in for-
titudine sua, & non glorietur diues in diui-
24 tiis suis. * Sed in hoc glorietur qui gloria-
G tur; scire & nosse me, quia ego sum Dñs qui
facio misericordiam & iudicium & iusti-
tiam in terra. Hæc enim placent mihi, ait
Dominus.
25 * Ecce dies venient, dicit Dominus, &
visitabo super omnem qui incircumcisum
habet præputium.

תרגום יונתן

13 וַאֲמַר ייי עַל דִּי שְׁבַקוּ יַת אוֹרָיְתִי דִּיהָבֵית קֳדָמֵיהוֹן וְלָא קַבִּילוּ לְמֵימְרִי וְלָא הַלִּכוּ בַהּ׃
14 וַאֲזַלוּ בָּתַר הִרְהוּר לִבְּהוֹן וּבָתַר בַּעֲלַיָא דְּאַלְּפוּנוּן אֲבָהָתְהוֹן׃
15 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר ייי צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל הָא אֲנָא מַיְתֵי עָקָא עַל עַמָּא הָדֵין מְרַר כְּגִידִין וְאַשְׁקֵינוּן כָּס דְּלוֹט בִּישׁ כְּרֵישֵׁי חִיוָין׃
16 וְאַבַדַּרְנוּן בֵּינֵי עַמְמַיָא דְּלָא יְדַעוּ אִנּוּן וַאֲבָהָתְהוֹן וְאֲגָרֵי בָּתְרֵיהוֹן דְּקָטְלִין בְּחַרְבָּא עַד דְּאֵשֵׁיצֵי יָתְהוֹן׃
17 כִּדְנַן אֲמַר ייי צְבָאוֹת אִסְתַּכַּלוּ וּקְרוֹ לְאִילְיָתָא וְיֵיתוּן וּלְחַכִּימָתָא שְׁלַחוּ וְיֵיתוּן׃
18 וְיוֹחֲיָן וְיִטְלָן עֲלָנָא אִילְיָא וְיִשַׁגְרָן עֵינָנָא דִּמְעִין וְגַלְגַלֵּי עֵינָנָא יִגְרוּן מַיָא׃
19 אֲרֵי קָל אִילְיָא אִשְׁתְּמַע מִצִּיּוֹן אֵכְדֵין אִתְבְּזֵזְנָא בְּהִתְנָא לַחֲדָא אֲרֵי חֲרוּבַת אַרְעָא אֲרֵי צַדִּיאָה בִּירָנְיָתָהָא׃
20 אֲרֵי שְׁמַעָא נְשַׁיָא פִּתְגָמָא דַייי וְתֵצִית אֻדְנְכוֹן לְמִלֵּי נְבִיוֹהִי וְאַלְּפָנָא לִבְנָתְכוֹן אִילְיָא וְאִתְּתָא לַחֲבֶרְתָּהּ עֲנוּיָא׃
21 אֲרֵי סְלֵק מוֹתָא בְּחַרְכַּנָא עָאל בְּבִירָנְיָתָנָא לְשֵׁיצָאָה יָנְקִין מִשּׁוּקָא עֲלֵימִין מֵרְחוֹבָן׃
22 אִתְנַבֵּי כִּדְנַן אֲמַר ייי וְתִתְרְמֵי נְבִילְתָא דֶאֱנָשָׁא כְּזֶבֶל מְבַדַּר עַל אַפֵּי חַקְלָא וּכְעָמִירָא מִבָּתַר חֲצוֹדָאָה וְלֵית דִּמְכַנֵּשׁ׃
23 כִּדְנַן אֲמַר ייי לָא יִשְׁתַּבַּח שְׁלֹמֹה בַר דָּוִד בְּחָכְמְתֵהּ וְלָא יִשְׁתַּבַּח שִׁמְשׁוֹן בַּר מָנוֹחַ בִּגְבוּרְתֵּהּ וְלָא יִשְׁתַּבַּח אַחְאָב בַּר עָמְרִי בְּעָתְרֵהּ׃
24 אֱלָהֵן בְּדָא יִשְׁתַּבַּח דְּמִשְׁתַּבַּח דְּחַכִּים וְאָלֵיף לְמִדַּע דַּחֲלְתִּי אֲרֵי אֲנָא ייי עָבֵיד חִסְדָּא וְדִין דִּקְשׁוֹט וְזָכוּ בְּאַרְעָא אֲרֵי בְאִלֵּין רַעֲוָא קֳדָמַי אֲמַר ייי׃
25 הָא יוֹמַיָא אָתַן אֲמַר ייי וְאַסְעַר עַל כָּל עַמְמַיָא עָרְלַיָא׃

† *Et dixit Dominus ad me: Quia dereli-* 13
querunt ipsi legem meam quam dedi ante fa-
ciem eorum, & non audierunt vocem meam.
† *Sed ambulauerunt post desideria cordis* 14
eorum mali, & post idola, quæ docuerunt pa-
tres eorum eos.
† *Propter hoc hæc dicit Dominus virtu-* 15
tum Deus Israel: Ecce ego cibo eos angustiis, &
poto eos aqua fellis.
† *Et dispergam eos in gentibus quas non* 16
cognouerunt ipsi & patres eorum; & immit-
tam in eos gladium donec consumam eos in eo.
† *Hæc dicit Dominus: Vocate lamentatri-* 17
ces & veniant, & ad eas quæ sapientes sunt
mittite, & loquantur.
† *Et assumant super vos lamentum, &* 18
deducant oculi vestri lachrymas, & palpebræ
vestræ fluant aqua.
† *Quia vox miseriæ audita est in Sion: Quo-* 19
modo vastati sumus, confusi sumus valde! quia
dereliquimus terram, & abiecimus taberna-
cula nostra.
† *Audite iam mulieres verbum Dei, & sus-* 20
cipiant aures vestræ verba oris eius, & docete
filias vestras misericordiam, & mulier proxi-
mam suam lamentum.
† *Quia ascendit mors per fenestras vestras,* 21
& ingressa est in terram vestram disperdere
paruulos de foris, & iuuenes de plateis.
† *Et erunt mortui hominum in exemplum* 22
super faciem campi terræ vestræ, & quasi fœ-
num post metentem, & non erit qui colligat.
† *Hæc dicit Dominus: Ne glorietur sapiens* 23
in sapientia sua, & ne glorietur fortis in forti-
tudine sua, & ne glorietur diues in diuitiis
suis.
† *Sed in hoc glorietur qui gloriatur, intellige-* 24
re & cognoscere me, quia ego sum Dominus fa-
ciens misericordiam & iudicium & iustitiam
in terra, quia in istis voluntas mea, dicit Do-
minus.
† *Ecce dies veniunt, dicit Dominus, &* 25
visitabo super omnes circumcisos præputia eo-
rum.

13 † καὶ εἶπεν κύριος πρός με, διὰ τὸ ἐγκαταλιπεῖν αὐ-
τοὺς τὸν νόμον μου ὃν ἔδωκα πρὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ οὐκ
ἤκουσαν τῆς φωνῆς μου.
14 † ἀλλὰ ἐπορεύθησαν ὀπίσω τῶν αἱρετῶν τῆς καρδίας
αὐτῶν τῆς κακῆς, καὶ ὀπίσω τῶν εἰδώλων, ἃ ἐδίδαξαν οἱ
πατέρες αὐτῶν αὐτούς.
15 † διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς
ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐγὼ ψωμίζω αὐτοὺς ἀνάγκας καὶ ποτίζω
αὐτοὺς ὕδωρ χολῆς.
16 † καὶ διασκορπιῶ αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσιν οἷς οὐκ ἐγί-
νωσκον αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, καὶ ἐπαποστελῶ ἐπ'
αὐτοὺς τὴν μάχαιραν ἕως τοῦ ἐξαναλῶσαι αὐτοὺς ἐν
αὐτῇ.
17 † τάδε λέγει κύριος, καλέσατε τὰς θρηνούσας καὶ
ἐλθέτωσαν, καὶ πρὸς τὰς σοφὰς ἀποστείλατε, καὶ φθεγ-
ξάσθωσαν.
18 † καὶ λαβέτωσαν ἐφ' ὑμᾶς θρῆνον. καὶ καταγαγέ-
τωσαν οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν δάκρυα, καὶ τὰ βλέφαρα
ὑμῶν ῥείτω ὕδωρ.
19 † ὅτι φωνὴ οἴκτου ἠκούσθη ἐν σιών. πῶς ἐταλαιπωρήσα-
μεν κατῃσχύνθημεν σφόδρα, ὅτι ἐγκατελίπομεν τὴν γῆν,
καὶ ἀπερρίψαμεν τὰ σκηνώματα ἡμῶν.
20 † ἀκούσατε δὴ γυναῖκες λόγον θεοῦ, καὶ δεξάσθω τὰ ὦτα
ὑμῶν λόγους στόματος αὐτοῦ, καὶ διδάξατε τὰς θυγατέρας
ὑμῶν οἶκτον, καὶ γυνὴ τὴν πλησίον αὐτῆς θρῆνον.
21 † ὅτι ἀνέβη θάνατος διὰ τῶν θυρίδων ὑμῶν, καὶ εἰσῆλ-
θεν εἰς τὴν γῆν ὑμῶν τοῦ ἐκτρίψαι νήπια ἔξωθεν καὶ νεανί-
σκοις ἀπὸ τῶν πλατειῶν.
22 † καὶ ἔσονται οἱ νεκροὶ τῶν ἀνθρώπων εἰς παράδει-
γμα ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου τῆς γῆς ὑμῶν. καὶ ὡς χόρτος
ὀπίσω θερίζοντος, καὶ οὐκ ἔσται ὁ συνάγων.
23 † τάδε λέγει κύριος, μὴ καυχάσθω ὁ σοφὸς ἐν τῇ
σοφίᾳ αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχάσθω ὁ ἰσχυρὸς ἐν τῇ ἰσχύϊ
αὐτοῦ, καὶ μὴ καυχάσθω ὁ πλούσιος ἐν τῷ πλούτῳ αὐτοῦ.
24 † ἀλλ' ἐν τούτῳ καυχάσθω ὁ καυχώμενος, συνιεῖν καὶ γι-
νώσκειν με, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ποιῶν ἔλεος, καὶ κρίμα καὶ δι-
καιοσύνην ἐπὶ τῆς γῆς, ὅτι ἐν τούτοις τὸ θέλημά μου, λέγει
25 κύριος. † ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ ἐπισκέψομαι
ἐπὶ πάντας περιτετμημένους ἀκροβυστίας αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et dixit Dominus: Quia dereliquerunt legem meam quam dedi coram eis, & non obedierunt verbo meo, & non ambulauerunt
in ea. 14 Sed abierunt post cogitationem cordis sui, & post Baalim, quæ docuerunt eos patres eorum. 15 Propterea sic dicit Dominus
exercituum Deus Israel: Ecce ego adducam tribulationem super populum istum amaram quasi absinthium, & potum dabo eis calicē ma-
ledictionis pessimæ, quasi capita serpentum. 16 Et dispergam eos inter populos quos non cognouerunt ipsi & patres eorum; & im-
mittam post eos occisores gladio, donec consumam eos. 17 Hæc dicit Dominus exercituum: Contemplamini, & vocate lamentatri-
ces, vt veniant: & ad eas quæ sapientes sunt mittite, vt veniant. 18 Et festinent & assumant super nos lamentum; & defluant oculi
nostri lachrymis, & palpebræ oculorum nostrorum decurrant aquis. 19 Quia vox lamentationis audita est ex Syon: Quomodo va-
stati sumus, confusi sumus vehementer? quia deserta est terra, quia desolata sunt palatia nostra. 20 Audite enim mulieres verbum
Domini, & auscultet auris vestra verba prophetarum eius, & docete filias vestras lamentum, & vnaquæque proximam suam planctum.
21 Quia ascendit mors per fenestras nostras: ingressa est palatia nostra, vt consumat infantes de vico, iuuenes de plateis.
22 Vaticinare. Hæc dicit Dominus: Et proiicietur cadauer hominis quasi stercus dispersum super faciē agri, & sicut manipulus post
messorem, & non erit qui colligat. 23 Hæc dicit Dominus: Ne sibi placeat Salomon filius Dauid in sapientia sua, nec sibi pla-
ceat Sampson filius Manue in fortitudine sua, nec sibi placeat Achab filius Ameri in diuitiis suis.
24 Sed in hoc sibi bene placeat qui sibi placet quòd sapiens sit, & didicerit scire timorem mei. Quia ego sum Dominus faciens mi-
sericordiam, & iudicium verum, & iustitiam in terra; quia in his est voluntas coram me, dicit Dominus.
25 Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & visitabo super omnes populos incircumcisos.

26 * עַל־מִצְרַיִם וְעַל־יְהוּדָה וְעַל־אֱדוֹם וְעַל־
בְּנֵי עַמּוֹן וְעַל־מוֹאָב וְעַל כָּל־קְצוּצֵי פֵאָה הַיֹּשְׁבִים
בַּמִּדְבָּר כִּי כָל־הַגּוֹיִם עֲרֵלִים וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל
עַרְלֵי־לֵב׃

יוד

1 * שִׁמְעוּ אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה עֲלֵיכֶם בֵּית
יִשְׂרָאֵל׃
2 * כֹּה אָמַר יְהוָה אֶל־דֶּרֶךְ הַגּוֹיִם אַל־תִּלְמָדוּ
וּמֵאֹתוֹת הַשָּׁמַיִם אַל־תֵּחָתּוּ כִּי־יֵחַתּוּ הַגּוֹיִם מֵהֵמָּה׃
3 * כִּי־חֻקּוֹת הָעַמִּים הֶבֶל הוּא כִּי־עֵץ מִיַּעַר כְּרָתוֹ
מַעֲשֵׂה יְדֵי־חָרָשׁ בַּמַּעֲצָד׃
4 * בְּכֶסֶף וּבְזָהָב יְיַפֵּהוּ בְּמַסְמְרוֹת וּבְמַקָּבוֹת יְחַזְּקוּם
וְלוֹא יָפִיק׃
5 * כְּתֹמֶר מִקְשָׁה הֵמָּה וְלֹא יְדַבֵּרוּ נָשׂוֹא יִנָּשׂוּא
כִּי־לֹא יִצְעָדוּ אַל־תִּירְאוּ מֵהֶם כִּי־לֹא יָרֵעוּ וְגַם־
הֵיטֵיב אֵין אוֹתָם׃
6 * מֵאֵין כָּמוֹךָ יְהוָה גָּדוֹל אַתָּה וְגָדוֹל שִׁמְךָ
בִּגְבוּרָה׃
7 * מִי לֹא יִרָאֲךָ מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי לְךָ יָאָתָה כִּי בְכָל־
חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל־מַלְכוּתָם מֵאֵין כָּמוֹךָ׃
8 * וּבְאַחַת יִבְעֲרוּ וְיִכְסָלוּ מוּסַר הֲבָלִים עֵץ הוּא׃
9 * כֶּסֶף מְרֻקָּע מִתַּרְשִׁישׁ יוּבָא וְזָהָב מֵאוּפָז מַעֲשֵׂה
חָרָשׁ וִידֵי צוֹרֵף תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁם מַעֲשֵׂה
חֲכָמִים כֻּלָּם׃
10 * וַיהוָה אֱלֹהִים אֱמֶת הוּא־אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ
עוֹלָם מִקִּצְפּוֹ תִּרְעַשׁ הָאָרֶץ וְלֹא־יָכִלוּ גוֹיִם זַעְמוֹ׃
11 * כִּדְנָה תֵּאמְרוּן לְהוֹם אֱלָהַיָּא דִּי־שְׁמַיָּא וְאַרְקָא
לָא עֲבַדוּ יֵאבַדוּ מֵאַרְעָא וּמִן־תְּחוֹת שְׁמַיָּא אֵלֶּה׃
12 * עֹשֵׂה אֶרֶץ בְּכֹחוֹ מֵכִין תֵּבֵל בְּחָכְמָתוֹ וּבִתְבוּנָתוֹ
נָטָה שָׁמָיִם׃

26 * Super Ægyptum,& super Iudam,& super Edom, & super filios Ammon, super Moab, & super omnes qui attonsi sunt in comam, habitātes in deserto: quia omnes gentes habent præputium, omnis autē domus Israel incircuncisi sunt corde.

CAP. X.

1 A * Audite verbum quod locutus est Dominus super vos domus Israel.
2 * Hæc dicit Dominus: Iuxta vias gentiū nolite discere, & à signis cæli nolite metuere, quæ timent gentes.
3 * Quia leges populorū vanæ sunt. quia lignum de saltu præcidit opus manus artificis in ascia.
4 * Argento & auro decorauit illud: clauis & malleis compegit vt non dissoluatur.
5 * In similitudinē palmæ fabricatæ sunt, & non loquentur · portata tollentur, quia incedere non valent. Nolite ergo timere ea; quia nec male possunt facere nec bene.
6 * Non est similis tui Domine. magnus es tu,& magnum nomen tuum in fortitudine.
7 * Quis non timebit te ô rex gentium? tuum est enim decus. Inter cunctos sapientes gentium & in vniuersis regnis eorum nullus est similis tui.
8 * Pariter insipientes & fatui probabuntur; doctrina vanitatis eorum lignum est.
9 * Argentum inuolutū de Tharsis affertur,& aurū de Ophir, opus artificis & manus ærarij: hyacinthus & purpura indumētum eorum. Opus artificum vniuersa hæc.
10 * Dominus autem Deus verus est. ipse Deus viuens & rex sempiternus. Ab in-
B dignatione eius commouebitur terra, & non sustinebunt gentes comminationem eius.
11 * Sic ergo dicetis eis: Dij qui cælos & terram non fecerunt, pereant de terra, & de his quæ sub cælo sunt.
12 * Qui fecit terram in fortitudine sua, præparat orbem in sapientia sua, & prudentia sua extendit cælos.

תרגום יונתן

26 על מצראי ועל יהודה ועל אדומאי ועל בני עמון ועל מואבאי ועל כל מקפי פתן דשרן בשכונין במדברא ארי כל עממיא ערלין
בבסרהון וכל בית ישראל ערלין בלבהון׃ יוד 1 קבלו ית פתגמא הדין דמליל יי עליכון
בית ישראל׃ 2 כדנן אמר יי מארחת עממיא לא תילפון ומאתון דמשוין בשמיא לא תתברון ארי מתברין עממיא מנהון׃ 3 ארי גזירת
עממיא למא אנון ארי אעא מחרשא קיץ לה עובד ידי נגר בחציבא׃ 4 בכספא ובדהבא מחפי לה במסמרין ובמקבין מתקיף לה ודלא
יזעזע׃ 5 עובד נגיד זקיפין אנון ולא ממללין אתנטלא יתנטלון ארי לית בהון רוחא להלכא לא תדחלון מנהון ארי לא מבאשין ואף
לאיטבא לית אנון ידעין׃ 6 לית בר מנך יי ארי רב את ורב שמך בגבורתא׃ 7 מן לא ידחל מן קדמך מלך כל עממיא ארי דילך
היא מלכותא ארי בכל חכימי עממיא ובכל מלכותהון לית בר מנך׃ 8 ובחדא יחובון עממיא על דאשתבשו עד דפלחו לטעותא דלמא אנון׃
9 כספא דמספרח מאפריקא מיתן ודהבא מאופיר עובד נגר וידי קיני תכלא וארגונא לבושהון עובד חכימין כלהון׃ 10 ויי אלהים
קשוט הוא אלה קיים ומלך עלמין מרגזה תזוע ארעא ולא יכלין עממיא לסוברא רגזה׃ 11 דנא פרשגן אגרתא דשלח ירמיה נביא לות
שאר סבי גלותא די בבבל דאם יימרון לכון עממיא דאתון ביניהון פלחו לטעותא בית ישראל כדין תתיבון וכדין תימרון להום טעון דאתון
פלחין להון טעון דלית בהון צרוך אנון מן שמיא לא יכלין לאחתא מטרא ומן ארעא לא יכלין לצמחא פרין אנון ופלחיהון ייבדון מארעא
וישתיצון מן תחות שמיא אלין׃ 12 וכדנא תימרון להון אנחנא פלחין לדעבד שמיא וארעא בחיליה שכליל תבל בחכמתה
בסוכלתנותיה תלא שמיא׃

* *Super Aegyptum & super Judam, & su-* 26
per Edom & super filios Ammon, & super filios
Moab, & super omne attonsum circa faciem
suam habitantes in deserto. Quia omnes gentes
incircumcisæ carne, & omnis domus Israel in-
circumcisi corde suo.

CAP. X.

AVdite verbum Domini, quod loquutus est 1
Dominus super vos domus Israel.

* *Hæc dicit Dominus: Secundum vias gen-* 2
tium ne discatis, et à signis cæli ne timeatis, quia
timent ea gentes.

* *Quia legitima gentium vana: lignum est de* 3
sylua excisum opus fabri lignarij.

* *Et conflatio argento et auro decorata sunt:* 4
in malleis & clauis firmauerunt ea & non mo-
uebuntur.

* *Argentum tornatile sunt, non loquun-* 5
tur, portata tollentur, quia non incedent. Ne
timeatis ea; quia non malefacient, & bonum
non est in eis.

* *Non est similis tui Domine, magnus es tu,* 6
& magnum nomen tuum in fortitudine.

* *Quis non timebit te rex gentium? te enim* 7
decet; quoniam in omnibus sapientibus gentium,
& in vniuersis regnis eorum non est similis
tibi.

* *Pariter insipientes & fatui sunt: doctrina* 8
vanitatum eorum lignum est.

* *Argentum productum ex Tharsis, veniet* 9
aurum Mophas, & manus aurificum: opera
artificum omnia, hyacintho & purpura in-
duent ea.

* *Sic dicetis eis: Dij qui cælum & terram* 10
non fecerunt, disperdantur de terra, & de sub
cælo isto.

* *Dominus qui fecit terram fortitudine sua,* 12
qui direxit orbem terræ in sapientia sua, & in
prudentia sua extendit cælum.

26 * ἐπ' αἴγυπτον καὶ ἐπὶ τὴν ἰούδαν, καὶ ἐπὶ ἐδώμ, καὶ ἐπὶ υἱοὺς ἀμμών, καὶ ἐπὶ υἱοὺς μωάβ, καὶ ἐπὶ πᾶν περικειρόμενον κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὅτι πάντα τὰ ἔθνη ἀπερίτμητα σαρκί, καὶ πᾶς οἶκος ἰσραὴλ ἀπερίτμητοι καρδίας αὐτῶν.

ι

1 * Ἀκούσατε τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν κύριος ἐφ' ὑμᾶς οἶκος ἰσραήλ.

2 * τάδε λέγει κύριος, κατὰ τὰς ὁδοὺς τῶν ἐθνῶν μὴ μανθάνετε, καὶ ἀπὸ τῶν σημείων τοῦ οὐρανοῦ μὴ φοβεῖσθε, ὅτι φοβοῦνται αὐτὰ τὰ ἔθνη.

3 * ὅτι τὰ νόμιμα τῶν ἐθνῶν μάταια. ξύλον ἐστὶν ἐκ τοῦ δρυμοῦ ἐκκεκομμένον ἔργον τέκτονος.

4 * καὶ χώνευμα ἀργυρίῳ καὶ χρυσίῳ κεκαλλωπισμένα ἐστίν. ἐν σφύραις καὶ ἥλοις ἐστερέωσαν αὐτὰ καὶ οὐ κινηθήσονται.

5 * ἀργύριον τορευτόν ἐστιν, οὐ λαλοῦσιν, αἰρόμενα ἀρθήσονται, ὅτι οὐκ ἐπιβήσονται. μὴ φοβηθῆτε αὐτά, ὅτι οὐ μὴ κακοποιήσουσι, καὶ ἀγαθὸν οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς.

6 * οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι κύριε, μέγας εἶ σύ, καὶ μέγα τὸ ὄνομά σου ἐν τῇ ἰσχύϊ.

7 * τίς οὐ φοβηθήσεταί σε βασιλεῦ ἐθνῶν; σοὶ γὰρ πρέπει, ὅτι ἐν πᾶσι τοῖς σοφοῖς τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις αὐτῶν οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι.

8 * ἅμα ἄφρονες καὶ ἀνόητοί εἰσι, διδασκαλία ματαίων αὐτῶν ξύλον ἐστίν.

9 * ἀργύριον προσβλητὸν ἀπὸ θαρσεὶς, ἥξει χρυσίον μωφάς, καὶ χεὶρ χρυσοχόων. ἔργα τεχνιτῶν πάντα. ὑάκινθον καὶ πορφύραν ἐνδύσουσιν αὐτά.

10 * οὕτως ἐρεῖτε αὐτοῖς, θεοὶ οἳ οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν οὐκ ἐποίησαν, ἀπολέσθωσαν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ τούτου.

12 * κύριος ὁ ποιήσας τὴν γῆν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ. ἀνορθώσας τὴν οἰκουμένην ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ. καὶ ἐν τῇ φρονήσει αὐτοῦ ἐξέτεινεν τὸν οὐρανόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Super Ægyptios & super Iudam, & super Idumæos, & super filios Ammon, & super Moabitas, & super omnes attonsos coma, qui morantur in habitaculis in deserto; quia omnes populi incircumcisi sunt in carne sua, & omnis domus Israel incircumcisi sunt in corde suo.

CAP. X.

SVscipite verbum istud quod loquitur Dominus super vos domus Israel. 2 Hæc dicit Dominus: De viis gentiũ nolite discere, & de signis quæ posita sunt in cælis, ne conterreamini, à quibus populi conterrentur. 3 Quia decreta populorum vana sunt, quia lignum de sylua præciditur ei: opus manuum fabri lignarij in ascia. 4 Argento & auro cooperit illud, clauis & malleis corroborat illud, vt nõ inclinetur. 5 Opere ductili eriguntur ea, & non loquuntur, portando portantur, quia non habent spiritum ad ambulandum. Ne timeatis ab eis, quia non malefaciunt, nec sciunt benefacere. 6 Non est præter te Domine; quia magnus es tu, & magnum nomen tuum in fortitudine. 7 Quis non timebit à facie tua, Rex omnium populorum? tuum est enim regnum; quia in omnibus sapientibus populorum, & in vniuersis regnis eorum nullus est absque te. 8 Et pariter populi delinquunt, eò quòd insipientes facti sunt dum colunt idola quæ vana sunt. 9 Argentum inuolutum ex Africa afferunt, & aurum ex Ophir, opus fabri lignarij & manuum argentarij. hyacinthus & purpura indumentum eorum, opus sapientum vniuersa hæc. 10 Et Dominus Deus verus est, ipse est Deus viuus, & rex seculorum. A furore eius commouebitur terra, & non poterunt populi sustinere iram eius. 11 Hoc est exemplar epistolæ quam misit Ieremias propheta ad reliquos seniores transmigrationis, qui erant in Babylonia. Si enim dixerint vobis populi inter quos vos habitatis: Domus Israel seruite idolis; sic respondebitis, & sic dicetis eis: Idola quibus vos seruitis, errores sunt in quibus nulla est vtilitas: ex cælo non possunt deducere pluuiam, & ex terra non possunt producere fructus. ipsa & cultores eorum peribunt de terra, & consumentur de his, quæ sub cælis istis sunt. 12 Et sic dicetis eis: Nos colimus eum qui fecit cælum & terram in virtute sua, fundauit orbem in sapientia sua, & in prudentia sua appendit cælos.

13 * לְקוֹל תִּתּוֹ הֲמוֹן מַיִם בַּשָּׁמַיִם וַיַּעֲלֶה נְשִׂאִים
מִקְצֵה־אָרֶץ בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה וַיּוֹצֵא רוּחַ
מֵאֹצְרֹתָיו׃
14 * נִבְעַר כָּל־אָדָם מִדַּעַת הֹבִישׁ כָּל־צוֹרֵף מִפָּסֶל
כִּי שֶׁקֶר נִסְכּוֹ וְלֹא־רוּחַ בָּם׃
15 * הֶבֶל הֵמָּה מַעֲשֵׂה תַּעְתֻּעִים בְּעֵת פְּקֻדָּתָם
יֹאבֵדוּ׃
16 * לֹא־כְאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקֹב כִּי־יוֹצֵר הַכֹּל הוּא
וְיִשְׂרָאֵל שֵׁבֶט נַחֲלָתוֹ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ׃
17 * אִסְפִּי מֵאֶרֶץ כִּנְעָתֵךְ יוֹשֶׁבֶתִי בַּמָּצוֹר׃
18 * כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה הִנְנִי קוֹלֵעַ אֶת־יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ
בַּפַּעַם הַזֹּאת וַהֲצֵרוֹתִי לָהֶם לְמַעַן יִמְצָאוּ׃
19 * אוֹי־לִי עַל־שִׁבְרִי נַחְלָה מַכָּתִי וַאֲנִי אָמַרְתִּי אַךְ
זֶה חֳלִי וְאֶשָּׂאֶנּוּ׃
20 * אָהֳלִי שֻׁדָּד וְכָל־מֵיתָרַי נִתָּקוּ בָּנַי יְצָאֻנִי וְאֵינָם
אֵין־נֹטֶה עוֹד אָהֳלִי וּמֵקִים יְרִיעוֹתָי׃
21 * כִּי נִבְעֲרוּ הָרֹעִים וְאֶת־יְהוָה לֹא דָרָשׁוּ עַל־כֵּן
לֹא הִשְׂכִּילוּ וְכָל־מַרְעִיתָם נְפוֹצָה׃
22 * קוֹל שְׁמוּעָה הִנֵּה בָאָה וְרַעַשׁ גָּדוֹל מֵאֶרֶץ צָפוֹן
לָשׂוּם אֶת־עָרֵי יְהוּדָה שְׁמָמָה מְעוֹן תַּנִּים׃
23 * יָדַעְתִּי יְהוָה כִּי לֹא לָאָדָם דַּרְכּוֹ לֹא־לְאִישׁ הֹלֵךְ
וְהָכִין אֶת־צַעֲדוֹ׃
34 * יַסְּרֵנִי יְהוָה אַךְ בְּמִשְׁפָּט אַל־בְּאַפְּךָ פֶּן־תַּמְעִטֵנִי׃
25 * שְׁפֹךְ חֲמָתְךָ עַל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא־יְדָעוּךָ וְעַל
מִשְׁפָּחוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרָאוּ כִּי־אָכְלוּ אֶת־יַעֲקֹב
וַאֲכָלֻהוּ וַיְכַלֻּהוּ וְאֶת־נָוֵהוּ הֵשַׁמּוּ׃

יא

1 * הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר׃
2 * שִׁמְעוּ אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת וְדִבַּרְתֶּם אֶל־
אִישׁ יְהוּדָה וְעַל־יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם׃

13 * Ad vocem ſuã dat multitudinẽ aquarũ
in cælo, & eleuat nebulas ab extremitati-
bus terræ. Fulgura in pluuiam facit, & edu-
xit ventum de theſauris ſuis.
14 * Stultus factus eſt omnis homo à ſcien-
tia ſua: confuſus eſt artifex omnis in ſcul-
ptili; quoniam falſum eſt quod cõflauit, &
15 nõ eſt ſpiritus in eis. * Vana ſunt, & opus
riſu dignum. in tempore viſitationis ſuæ
16 peribunt. * Non eſt his ſimilis pars Iacob.
C Qui enim formauit omnia, ipſe eſt, &
Iſrael virga hęreditatis eius: Dominus exer-
17 cituum nomen illi. * Congrega de terra
confuſionẽ tuam quæ habitas in obſidio-
18 ne. * Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego
longè proiiciam habitores terræ in hac vi-
ce, & tribulabo eos, ita vt inueniantur.
19 * Væ mihi ſuper contritione mea, peſſi-
ma plaga mea. Ego autem dixi: Planè hæc
infirmitas mea eſt, & portabo illam.
20 * Tabernaculũ meum vaſtatum eſt, om-
nes funiculi mei dirupti ſunt. filij mei exie-
runt à me, & non ſubſiſtunt. Non eſt qui
extendat vltrà tentorium meum, & erigat
21 pelles meas. * Quia ſtultè egerunt paſto-
res, & Dominum nõ quæſierunt; propterea
non intellexerunt, & omnis grex eorum
22 diſperſus eſt. * Vox auditionis ecce venit,
D & commotio magna de terra Aquilonis, vt
ponat ciuitates Iuda ſolitudinem, & habi-
23 tacula draconum. * Scio Domine quia nõ
eſt hominis via eius, nec viri eſt vt ambu-
let & dirigat greſſus ſuos.
24 * Corripe me Domine; veruntamẽ in iu-
dicio & non in furore tuo, ne fortè ad nihi-
25 lum redigas me. * Effunde indignationem
tuam ſuper gentes quæ non cognouerunt
te, & ſuper prouincias quę nomen tuũ non
inuocauerunt; quia comederunt Iacob, &
deuorauerunt eum, & conſumpſerunt illũ,
& decus eius diſſipauerunt.

CAP. XI.

1 VErbum quod factum eſt à Domino ad
2 Hieremiam dicens: * Audite verba
A pacti huius, & loquimini ad viros Iuda, &
ad habitatores Hieruſalem.

תרגום יונתן

13 לְקָל מִתְּנֵהּ רִכְפַּת דְּמַיִין בִּשְׁמַיָּא וּמַסִּיק עֲנָנִין מִסְּיָפֵי אַרְעָא בַּרְקִין לִזְמַן מִטְרָא עֲבַד וּמַפִּיק רוּחִין מִבֵּית גִּנְזוֹהִי׃ 14 אִטַּפַּשׁוּ כָּל
אֱנָשָׁא מִלְּמִדַּע חָכְמָה בְּהִיתוּ כָּל קֵינֵי מִלְּמֶעְבַּד צְלֵם אֲרֵי שִׁקְרָא אַתְּכוּנוּן וְלֵית רוּחָא בְּהוֹן׃ 15 לְמָא אִנּוּן עוֹבַד תַּלְעָבָא בְּעִדָּן דְּאַסְעַר
עֲלֵיהוֹן חוֹבֵיהוֹן יֵיבְדוּן׃ 16 לָא כְּאִלֵּין חוּלָקֵהּ דְּיַעֲקֹב אֲרֵי דִּבְרָא כּוֹלָּא הוּא וְיִשְׂרָאֵל שִׁבְטָא דְּאַחְסַנְתֵּהּ יְיָ צְבָאוֹת שְׁמֵהּ׃
17 כְּנוֹשִׁי מֵאַרְעָא סְחוֹרְתִּיךְ דְּיָתְבָא בְּתַקְפַּיָּא בְּקִרְוִין כְּרִיכָן׃ 18 אֲרֵי כִדְנַן אָמַר יְיָ הָא אֲנָא מַיְתֵי עָקָא עַל עַמָּא הָדֵין וּכְמָא דְּשָׁדַן
אַבְנָא בְּקַלְעָא כֵּן אֲבַדַּר יָת יָתְבֵי אַרְעָא בְּזִמְנָא הָדָא וְאָעִיק לְהוֹן בְּדִיל דִּיקַבְּלוּן פֻּרְעָנוּת חוֹבֵיהוֹן׃ 19 וַי לִי עַל תְּבָרִי מְמַרְעָא מַחָתִי וַאֲנָא
אֲמָרִית בְּרַם דֵּין מַרְעִי וְאַסּוֹבְרִנֵּיהּ׃ 20 אַרְעִי חֲרוּבַת וְכָל קִרְוַי אִתְבְּזִיזָא עַמִּי גְּלוֹ וְלֵיתְנוּן וְלֵית דְּמָתַח עוֹד מַשְׁכְּנִי וּמָקִים יְרִיעָתִי׃
21 אֲרֵי אִטַּפַּשׁוּ מַלְכַיָּא וְאֻלְפַן מִן קֳדָם יְיָ לָא תְבַעוּ עַל כֵּן לָא אַצְלַחוּ וְכָל עַמְּהוֹן יִתְבַּדְּרוּן׃ 22 קָל בְּסוֹרְתָא הָא אָתְיָא וְתַבְרָא רַבָּא
מֵאֲרַע צִפּוּנָא לְשַׁוָּאָה יָת קִרְוַיָּא דְּבֵית יְהוּדָה לְצָדוּ מְדוֹר יְרוֹדִין׃ 23 יְדַעְנָא יְיָ אֲרֵי לָא לֶאֱנָשָׁא אָרְחֵהּ וְלָא לִגְבַר דְּאָזֵל וּמְתַקֵּן יָת פְּסִיעָתֵיהּ׃
24 אַיְתֵא עֲלֵיהוֹן יִסּוּרִין יְיָ בְּרַם בְּדִין חֲשׁוֹן לָא יִתְקַף רֻגְזָךְ בְּהוֹן דִּלְמָא יִזְעֲרוּן׃ 25 שְׁפוֹךְ חֶמְתָּךְ עַל עַמְמַיָּא דְּלָא אַלִּפוּ לְמִדַּע דַּחְלְתָךְ
וְעַל מַלְכְוָתָא דִּי בִפְלְחַן שְׁמָךְ לָא תְבַעָא אֲרֵי שְׁלִטוּ בִּדְבֵית יַעֲקֹב וּבַזּוּ נִכְסֵיהוֹן וְשֵׁיצִיאוּנוּן וְיָת סְדוֹרֵיהוֹן אַצְדִּיוּ׃

יא

1 פִּתְגָם נְבוּאָה דַּהֲוָה עִם יִרְמְיָהוּ מִן קֳדָם יְיָ לְמֵימַר׃ 2 קַבִּלוּ יָת פִּתְגָמֵי קְיָמָא הָדֵין וּתְמַלְּלוּן עַל אֱנַשׁ יְהוּדָה וְעַל יָתְבֵי יְרוּשְׁלֵם׃

* *Et multitudinem aquæ in cælo, & eduxit* 13
nebulas ab extremo terræ: fulgura in pluuiam
fecit, & eduxit ventos de thesauris suis.
* *Et stultus factus est omnis homo à scientia:* 14
confusus est omnis aurifex in sculptilibus suis;
quia falsa conflauerunt: non est spiritus in eis.
* *Vana sunt opera implicata; in tempore vi-* 15
sitationis eorum peribunt.
* *Non est talis pars Iacob; quia qui plasma-* 16
uit omnia ipse est, & Israel virga hæreditas
eius: Dominus exercituum nomen illi.
* *Congregauit de foris substantiam suam,* 17
quæ habitat in munitione.
* *Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego sup-* 18
plantabo habitantes terram hanc, & tribulabo
eos vt inueniantur.
* *Væ super contritione tua, dolorosa plaga* 19
tua. Et ego dixi: Verè hoc vulnus meum, & ap-
prehendit me.
* *Tabernaculum meum miseria affectum est:* 20
periit, & omnes pelles meæ dissipatæ sunt. Filij
mei & pecora mea non sunt: non est vltrà locus
tentorij mei, locus pellium mearum.
* *Quia pastores stultè egerunt, & Domi-* 21
num non quæsierunt; propter hoc non intellexit
omnis grex, & dispersi sunt.
* *Vox auditionis ecce venit, & terræ mo-* 22
tus magnus de terra Aquilonis, ponentis ciuita-
tes Iuda in solitudinem & cubile passerum.
* *Scio Domine quia non hominis via eius,* 23
neque vir ambulabit & diriget gressum suum.
* *Corripe nos Domine, veruntamen in iudi-* 24
cio & non in furore, vt non paucos nos facias.
* *Effunde iram tuam super gentes quæ non* 25
cognouerunt te, & super regna quæ nomẽ tuum
non inuocauerunt, quia deuorauerunt Iacob,
& consumpserunt Israel, & pascua eius deso-
lauerunt.

CAP. XI.

VErbum quod factũ est ad Hieremiam à Do- 1
mino, dicens:
* *Audite verba testamenti huius, & lo-* 2
queris ad viros Iudæ & habitantes Hieru-
salem.

13 * καὶ πλῆθος ὕδατος ἐν οὐρανῷ. καὶ ἀνήγαγεν νε-
φέλας ἐξ ἐσχάτου τῆς γῆς. ἀστραπὰς εἰς ὑετὸν ἐποίησεν.
καὶ ἐξήγαγεν ἀνέμοις ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ.
14 * καὶ ἐμωράνθη πᾶς ἄνθρωπος ἀπὸ γνώσεως. κατῃ-
σχύνθη πᾶς χρυσοχόος ἐπὶ τοῖς γλυπτοῖς αὐτοῦ, ὅτι ψευ-
δῆ ἐχώνευσαν, οὐκ ἔστιν πνεῦμα ἐν αὐτοῖς.
15 * μάταιά ἐστιν ἔργα ἐμπεπαιγμένα. ἐν καιρῷ ἐπισκο-
πῆς αὐτῶν ἀπολοῦνται.
16 * οὐκ ἔστιν τοιαύτη ἡ μερὶς τῷ ἰακώβ, ὅτι ὁ πλάσας τὰ
πάντα αὐτός ἐστιν, καὶ ἰσραὴλ ῥάβδος κληρονομίας αὐτοῦ,
κύριος δυνάμεων ὄνομα αὐτῷ.
17 * συνήγαγεν ἔξωθεν τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ κατοικοῦσα
18 ἐν ἐκλεκτοῖς. * ὅτι τάδε λέγει κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ σκε-
λίσω τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν ταύτην. καὶ ἐκθλίψω
19 αὐτοὺς ὅπως εὑρεθῇ. * οὐαὶ ἐπὶ συντρίμματί σου, ἀλ-
γηρὰ ἡ πληγή σου. καὶ ἐγὼ εἶπα, ὄντως τοῦτο τὸ τραῦμά
μου, καὶ κατέλαβέν με.
20 * ἡ σκηνή μου ἐταλαιπώρησεν, ὤλετο. καὶ πᾶσαι αἱ
δέρρεις μου διεσπάσθησαν. οἱ υἱοί μου καὶ τὰ πρόβατά
μου οὐκ εἰσίν. οὐκ ἔστιν ἔτι τόπος τῆς σκηνῆς μου, τόπος τῶν
δέρρεών μου.
21 * ὅτι οἱ ποιμένες ἠφρονεύσαντο, καὶ τὸν κύριον οὐκ
ἐζήτησαν. διὰ τοῦτο οὐκ ἐνόησεν πᾶσα ἡ νομή, καὶ διεσκορ-
22 πίσθησαν. * φωνὴ ἀκοῆς ἰδοὺ ἔρχεται, καὶ σεισμὸς μέ-
γας ἐκ γῆς βορρᾶ, τοῦ τάξαντος τὰς πόλεις ἰούδα εἰς ἀ-
φανισμὸν καὶ κοίτην στρουθῶν.
23 * οἶδα κύριος ὅτι οὐχὶ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὁδὸς αὐτοῦ, οὐδὲ ἀνὴρ
πορεύσεται καὶ κατορθώσει πορείαν αὐτοῦ.
24 * παίδευσον ἡμᾶς κύριε, πλὴν ἐν κρίσει καὶ μὴ ἐν θυ-
μῷ, ἵνα μὴ ὀλίγους ἡμᾶς ποιήσῃς.
25 * ἔκχεον τὸν θυμόν σου ἐπὶ ἔθνη τὰ μὴ εἰδότα σε, καὶ ἐπὶ
βασιλείας αἳ τὸ ὄνομά σου οὐκ ἐπεκαλέσαντο. ὅτι κατέ-
φαγον τὸν ἰακώβ, καὶ ἐξανήλωσαν τὸν ἰσραήλ, καὶ τὴν νο-
μὴν αὐτοῦ ἠρήμωσαν.

ιά

1 * Ο λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου
λέγων·
2 * ἀκούσατε τοὺς λόγους τῆς διαθήκης ταύτης, καὶ λαλήσεις
πρὸς ἄνδρας ἰούδα καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλήμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Ad vocem suam dat impetum aquarum in cælis, & ascendere facit nubes ab extremitatibus terræ: fulgura in tempus pluuiæ fecit, & educit ventos de thesauris suis. 14 Insipientes facti sunt omnes populi nescientes sapientiam: confusi sunt argẽtarij à faciendo sculptili, quia frustra conflarunt ea, & non est spiritus in eis. 15 Vana sunt, opus subsannatione dignum. in tempore quo visitauero super eos peccata eorum, peribunt. 16 Non est sicut hæc pars Iacob; quia qui creauit omnia, ipse est, & Israel virga hæreditatis eius, Dñs exercituũ nomen eius. 17 Congrega de terra mercimonia tua quæ habitas in munitionibus, in ciuitatibus munitis. 18 Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego adducam tribulationem super populum istum; & sicut proiiciunt lapidem funda, sic dispergam habitatores terræ hoc tempore: & tribulabo eos vt recipiant retributionem peccatorum suorum. 19 Væ mihi super confractionem meam: infirmata est plaga mea. & ego dixi: Certè hęc est infirmitas mea, & sustinebo illam. 20 Terra mea deserta est, & omnes vrbes meæ direptæ sunt; populus meus migrauit, & non comparet: nec est qui extendat vltrà tabernaculũ meum, & erigat cortinas meas. 21 Quia insipientes facti sunt reges, & doctrinam à facie Domini non quæsierunt. Propterea non prosperabuntur, & omnes populi eorum dispergentur. 22 Vox annunciationis ecce venit, & confractio magna de terra Aquilonis, vt ponam ciuitates domus Iuda in solitudinem, habitaculum draconum. 23 Scio Domine quia non est homini via eius, nec hominis est qui ambulat & dirigit gressus suos. 24 Adduc super eos infirmitates, veruntamen in iudicio pauperis: ne irascatur furor tuus contra eos, ne fortè minuantur. 25 Effunde iram tuam super populos qui non didicerunt scire timorem tui, & super regna quæ non quæsierunt cultum nominis tui; quia dominati sunt domui Iacob, & diripuerunt substantias eorum, & consumpserunt eos, & habitacula eorum vastarunt.

CAPVT XI.

VErbum prophetiæ quod factum est ad Ieremiam, à facie Domini dicentis: 2 Suscipite verba pacti huius, & loquimini ad viros Iuda, & ad habitatores Ierusalem.

3 * ואמרת אליהם כה־אמר יהוה אלהי ישראל
ארור האיש אשר לא ישמע את־דברי הברית
4 הזאת׃ * אשר צויתי את־אבותיכם ביום הוציאי־
אתם מארץ־מצרים מכור הברזל לאמר שמעו
בקולי ועשיתם אותם ככל אשר־אצוה אתכם
והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים׃
5 * למען הקים את־השבועה אשר־נשבעתי
לאבותיכם לתת להם ארץ זבת חלב ודבש כיום
הזה ואען ואמר אמן יהוה׃
6 * ויאמר יהוה אלי קרא את־כל־הדברים האלה
בערי יהודה ובחצות ירושלם לאמר שמעו את־
דברי הברית הזאת ועשיתם אותם׃
7 * כי העד העדתי באבותיכם ביום העלותי אותם
מארץ מצרים עד־היום הזה השכם והעד לאמר
שמעו בקולי׃
8 * ולא שמעו ולא־הטו את־אזנם וילכו איש
בשרירות לבם הרע ואביא עליהם את־כל־דברי
הברית־הזאת אשר־צויתי לעשות ולא עשו׃
9 * ויאמר יהוה אלי נמצא־קשר באיש יהודה
ובישבי ירושלם׃
10 * שבו על־עונת אבתם הראשנים אשר מאנו
לשמוע את־דברי והמה הלכו אחרי אלהים
אחרים לעבדם הפרו בית־ישראל ובית יהודה
את־בריתי אשר כרתי את־אבותם׃
11 * לכן כה אמר יהוה הנני מביא אליהם רעה אשר
לא־יוכלו לצאת ממנה וזעקו אלי ולא אשמע
אליהם׃
12 * והלכו ערי יהודה וישבי ירושלם וזעקו אל־
האלהים אשר הם מקטרים להם והושע לא־
יושיעו להם בעת רעתם׃

3 * Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus Iſrael: Maledictus vir qui non audie-
4 rit verba pacti huius. * Quod præcepi patribus veſtris in die qua eduxi eos de terra Ægypti, de fornace ferrea, dicens: Audite vocem meam, & facite omnia quæ præcepi vobis, & eritis mihi in populum, & ego ero vobis in Deum.

5 * Vt ſuſcitem iuramentum quod iuraui patribus veſtris, daturum me eis terram fluentem lacte & melle, ſicut eſt dies hæc. Et reſpondi & dixi: Amen Domine.

6 * Et dixit Dominus ad me: Vociferare omnia verba hæc in ciuitatibus Iuda, & foris Hieruſalem, dicens: Audite verba pacti huius, & facite illa.

7 * Quia conteſtans conteſtatus ſum pa-
B tres veſtros in die qua eduxi eos de terra Ægypti vſque ad diem hanc. Manè conſurgens conteſtatus ſum, & dixi: Audite vocem meam.

8 * Et non audierunt nec inclinauerũt aurem ſuam, ſed abierũt vnuſquiſque in prauitate cordis ſui mali. Et induxi ſuper eos omnia verba pacti huius, quod præcepi vt facerent, & non fecerunt.

9 * Et dixit Dominus ad me: Inuenta eſt coniuratio in viris Iuda, & in habitatoribus Hieruſalem.

10 * Reuerſi ſunt ad iniquitates patrum ſuorum priores, qui noluerunt audire verba mea. Et hi ergo abierunt poſt Deos alienos vt ſeruirent eis. Irritum fecerunt domus Iſrael & domus Iuda pactum meum quod pepigi cum patribus eorum.

11 * Quamobrem hæc dicit Dominus: Ecce ego inducam ſuper eos mala, de qui-
C bus exire non poterunt, & clamabunt ad me, & non exaudiam eos.

12 * Et ibunt ciuitates Iuda & habitatores Hieruſalem, & clamabunt ad deos quibus libant, & non ſaluabunt eos in tempore afflictionis eorum.

תרגום יונתן

3 ותימר להון כדנן אמר יי אלהא דישראל ליט גברא דלא יקים ית פתגמי קימא הדין׃ 4 דפקדית ית אבהתכון ביומא דאפקית
יתהון מארעא דמצרים מכורא דברזלא למימר קבלו למימרי ותעבדון יתהון ככל דאפקד יתכון ותהון קדמי לעם ואנא אהוי לכון לאלהא׃
5 בדיל לקימא ית קימא דקימית לאבהתכון למתן להון ארעא עבדא חלב ודבש כיומא הדין ואתיבת ואמרית אמן יי׃
6 ואמר יי לי אתנבי ית כל פתגמיא האלין בקרויא דבית יהודה ובשוקי ירושלם למימר קבלו ית פתגמי קימא הדין ותעבדון יתהון׃
7 ארי אסהדא אסהדית באבהתכון ביומא דאסקית יתהון מארעא דמצרים ועד יומא הדין מקדם ומסהד למימר קבלו למימרי׃
8 ולא קבלו ולא ארכנו ית אדניהון ואזלו גבר בהרהור לבהון בישא ואיתיתי עליהון פרענותא על דלא קבלו לפתגמי קימא הדין דפקדית
למעבד ולא עבדו׃
9 ואמר יי לי אשתכח דמרדו באנש יהודה וביתבי ירושלם׃
10 תבו לחובי אבהתהון קדמאי דסרבו לקבלא ית פתגמי ואנון טעו בתר טעות עממיא למפלחהון אשניו בית ישראל ובית יהודה ית
קימי דגזרית עם אבהתהון׃
11 בכין כדנן אמר יי הא אנא מיתי עליהון בישתא דלא יכלין לאשתיזבא מנה ויצלון קדמי ולא אקבל צלותהון׃ 12 ויהכון אנשי
קרויא דבית יהודה ויתבי ירושלם ויבעון מן טעותא דאנון מסקין בסמין להון האם יכלן למפרקהון בעדן בישתהון׃

Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus 3
Israel: Maledictus homo qui non audiet verba
testamenti huius.
Quod mandaui patribus vestris, in qua 4
die eduxi eos de terra Aegypti, de fornace fer-
rea, dicens: Audite vocem meam, & facite
omnia quæcunque ego mando vobis; & eri-
tis mihi in populum, & ego ero vobis in
Deum.
Vt statuam iuramentum meum quod iu- 5
raui patribus vestris, dare illis terram fluentem
lacte & melle, sicut dies hæc. Et respondi, &
dixi, Fiat Domine.
Et dixit Dominus ad me: Lege omnia ver- 6
ba hæc in ciuitatibus Iuda & foris Hierusalem,
dicens: Audite verba testamenti huius, & fa-
cite ea.
Quoniam contestans contestatus sum pa- 7
tres vestros in die qua eduxi eos de terra Aegy-
pti vsque in diem hanc. Manè consurgens con-
testatus sum dicens: Audite vocem meam.
Et non audierunt, neque inclinauerunt 8
aurem suam, sed abierunt vnusquisque in pra-
uitate cordis sui mali. Et induxi super eos om-
nia verba pacti huius quod præcepi vt facerent,
& non fecerunt.
Et dixit Dominus ad me: Inuenta est con- 9
iuratio in viris Iuda, & in habitantibus Hie-
rusalem.
Reuersi sunt ad iniquitates patrum suo- 10
rum priorum, qui non voluerunt exaudire ver-
ba mea. Et ecce vadunt post Deos alienos, vt
seruiant eis, & dissipauerunt domus Israel &
domus Iuda testamentum meum quod pepigi
cum patribus eorum.
Propter hoc hæc dicit Dominus: Ecce in- 11
duco super eos mala de quibus non poterunt exi-
re ex eis; & clamabunt ad me, & non exau-
diam eos.
Et ibunt ciuitates Iuda & habitantes 12
Hierusalem, & clamabunt ad Deos suos, qui-
bus ipsi adolent eis. Non saluabunt eos in tem-
pore malorum suorum.

3 καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς
ἰσραήλ· ἐπικατάρατος ἄνθρωπος ὃς οὐκ ἀκούσεται τῶν
λόγων τῆς διαθήκης ταύτης·
4 ἧς ἐνετειλάμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν, ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἀνή-
γαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐκ τῆς καμίνου τῆς σιδη-
ρᾶς λέγων, ἀκούσατε τῆς φωνῆς μου, καὶ ποιήσατε πάν-
τα ὅσα ἂν ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. καὶ ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν,
καὶ ἐγὼ ἔσομαι ὑμῖν εἰς θεόν.
5 ὅπως στήσω τὸν ὅρκον μου ὃν ὤμοσα τοῖς πατράσιν
ὑμῶν, τοῦ δοῦναι αὐτοῖς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, κα-
θὼς ἡ ἡμέρα αὕτη. καὶ ἀπεκρίθην καὶ εἶπα, γένοιτο
κύριε.
6 καὶ εἶπεν κύριος πρός με, ἀνάγνωθι πάντας τοὺς
λόγους τούτους ἐν πόλεσιν ἰούδα καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλὴμ
λέγων, ἀκούσατε τοὺς λόγους τῆς διαθήκης ταύτης, καὶ ποιή-
σατε αὐτούς.
7 ὅτι συμμαρτυρόμενος συνεμαρτυράμην τοῖς πα-
τράσιν ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ὀρθρίζων συνεμαρτυράμην λέγων,
ἀκούσατε τῆς φωνῆς μου.
8 καὶ οὐκ ἤκουσαν, οὐδὲ ἔκλιναν τὸ οὖς αὐτῶν, ἀλλ' ἐ-
πορεύοντο ἕκαστος ἐν σκολιότητι τῆς καρδίας αὐτοῦ τῆς πο-
νηρᾶς. καὶ εἰσήγαγον ἐπ' αὐτοὺς πάντα τὰ ῥήματα τῆς
διαθήκης ταύτης ἧς ἐνετειλάμην τοῦ ποιῆσαι, καὶ οὐκ ἐποί-
ησαν.
9 καὶ εἶπεν κύριος πρός με· εὑρέθη σύνδεσμος ἐν
ἀνδράσιν ἰούδα καὶ ἐν τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλήμ.
10 ἐπεστράφησαν ἐπὶ τὰς ἀδικίας τῶν πατέρων αὐτῶν
τῶν προτέρων, οἳ οὐκ ἠθέλησαν εἰσακοῦσαι τῶν λόγων
μου. καὶ ἰδοὺ βαδίζουσιν ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων, τοῦ δου-
λεύειν αὐτοῖς. καὶ διεσκέδασαν ὁ οἶκος ἰσραὴλ καὶ ὁ
οἶκος ἰούδα τὴν διαθήκην μου ἣν διεθέμην πρὸς τοὺς
11 πατέρας αὐτῶν. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ
ἐπάγω ἐπ' αὐτοὺς κακὰ ἐξ ὧν οὐ δυνήσονται ἐξελθεῖν ἐξ
αὐτῶν. καὶ κεκράξονται πρός με, καὶ οὐκ εἰσακούσομαι
12 αὐτῶν. καὶ πορεύσονται πόλεις ἰούδα καὶ οἱ κατοι-
κοῦντες ἱερουσαλήμ, καὶ κεκράξονται πρὸς τοὺς θεοὺς αὐ-
τῶν, οἷς αὐτοὶ θυμιῶσιν αὐτοῖς. οὐ μὴ σώσουσιν αὐτοὺς ἐν
καιρῷ τῶν κακῶν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Et dices eis: Hæc dicit Dominus Deus Israel: Maledictus vir qui non confirmauerit verba pacti huius.
4 Quod præcepi patribus vestris in die quo eduxi vos de terra Aegypti ex fornace ferrea, dicens: Obedite verbis meis, & facite ea iuxta omnia quæ præcepi vobis, & eritis coram me in populum, & ego ero vobis in Deum.
5 Vt confirmem iuramentum quod iuraui patribus vestris, quòd darem eis terram producentem lac & mel, sicut est dies hic. Et respondi, & dixi: Amen Domine.
6 Et dixit Dominus ad me: Prophetiza omnia verba ista in ciuitatibus domus Iuda, & in vicis Ierusalem, dicens: Suscipite verba pacti huius, & facite ea.
7 Quia contestans contestatus sum patres vestros quo die eduxi eos ex terra Aegypti, vsque in diem hunc, manè consurgens & contestans, dicens: Obedite verbo meo. 8 Et non obedierunt, nec inclinauerunt aures suas; sed ambulauerunt vnusquisque in cogitatione cordis sui mali, & adduxi super eos vltionē, eò quòd non suscepissent verba pacti huius quod præcepi vt facerent, & non fecerunt.
9 Et dixit Dominus ad me: Inuenta est rebellio in viris Iuda, & in habitatoribus Ierusalem.
10 Reuersi sunt ad iniquitates patrum suorum priorum, qui noluerunt suscipere verba mea, & ipsi errauerunt post idola populorum, vt colerent ea. Irritum fecerunt domus Israel & domus Iuda pactum meum quod pepigi cum patribus suis.
11 Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego inducam super eos malum, & non poterunt liberari ex eo: & orabunt coram me, & non suscipiam orationes eorum. 12 Ibuntque viri ciuitatum domus Iuda, & habitatores Ierusalem, & deprecabuntur idola quibus adolebant aromata, si fortè possint saluare eos in tempore mali sui.

13 כִּי מִסְפַּר עָרֶיךָ הָיוּ אֱלֹהֶיךָ יְהוּדָה וּמִסְפַּר חֻצוֹת יְרוּשָׁלַםִ שַׂמְתֶּם מִזְבְּחוֹת לַבֹּשֶׁת מִזְבְּחוֹת לְקַטֵּר לַבָּעַל׃

14 וְאַתָּה אַל־תִּתְפַּלֵּל בְּעַד־הָעָם הַזֶּה וְאַל־תִּשָּׂא בַעֲדָם רִנָּה וּתְפִלָּה כִּי אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ בְּעֵת קָרְאָם אֵלַי בְּעַד רָעָתָם׃

15 מֶה לִידִידִי בְּבֵיתִי עֲשׂוֹתָהּ הַמְזִמָּתָה הָרַבִּים וּבְשַׂר־קֹדֶשׁ יַעַבְרוּ מֵעָלָיִךְ כִּי רָעָתֵכִי אָז תַּעֲלֹזִי׃

16 זַיִת רַעֲנָן יְפֵה פְרִי־תֹאַר קָרָא יְהוָה שְׁמֵךְ לְקוֹל הֲמוּלָּה גְדֹלָה הִצִּית אֵשׁ עָלֶיהָ וְרָעוּ דָּלִיּוֹתָיו׃

17 וַיהוָה צְבָאוֹת הַנּוֹטֵעַ אוֹתָךְ דִּבֶּר עָלַיִךְ רָעָה בִּגְלַל רָעַת בֵּית־יִשְׂרָאֵל וּבֵית יְהוּדָה אֲשֶׁר עָשׂוּ לָהֶם לְהַכְעִסֵנִי לְקַטֵּר לַבָּעַל׃

18 וַיהוָה הוֹדִיעַנִי וָאֵדָעָה אָז הִרְאִיתַנִי מַעַלְלֵיהֶם׃

19 וַאֲנִי כְּכֶבֶשׂ אַלּוּף יוּבַל לִטְבוֹחַ וְלֹא־יָדַעְתִּי כִּי־עָלַי חָשְׁבוּ מַחֲשָׁבוֹת נַשְׁחִיתָה עֵץ בְּלַחְמוֹ וְנִכְרְתֶנּוּ מֵאֶרֶץ חַיִּים וּשְׁמוֹ לֹא־יִזָּכֵר עוֹד׃

20 וַיהוָה צְבָאוֹת שֹׁפֵט צֶדֶק בֹּחֵן כְּלָיוֹת וָלֵב אֶרְאֶה נִקְמָתְךָ מֵהֶם כִּי אֵלֶיךָ גִּלִּיתִי אֶת־רִיבִי׃

21 לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה עַל־אַנְשֵׁי עֲנָתוֹת הַמְבַקְשִׁים אֶת־נַפְשְׁךָ לֵאמֹר לֹא תִנָּבֵא בְּשֵׁם יְהוָה וְלֹא תָמוּת בְּיָדֵנוּ׃

22 לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִנְנִי פֹקֵד עֲלֵיהֶם הַבַּחוּרִים יָמֻתוּ בַחֶרֶב בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם יָמֻתוּ בָּרָעָב׃

23 וּשְׁאֵרִית לֹא תִהְיֶה לָהֶם כִּי־אָבִיא רָעָה אֶל־אַנְשֵׁי עֲנָתוֹת שְׁנַת פְּקֻדָּתָם׃

13 * Secundum numerum enim ciuitatum tuarum erant dij tui Iuda, & ſecundum numerum viarum tuarum Hieruſalem poſuiſti aras confuſionis, aras ad libandum Baalim.

14 * Tu ergo noli orare pro populo hoc, & ne aſſumas pro eis laudem & orationē, quia non exaudiam in tempore clamoris eorum ad me, in tempore afflictionis eorum.

15 * Quid eſt quòd dilectus meus in domo mea fecit ſcelera multa? Nunquid carnes ſanctæ auferent à te malitias tuas in quibus gloriata es?

16 * Oliuam vberem, pulchram, fructiferam, ſpecioſam vocauit Dominus nomē tuum. Ad vocem loquelæ grandis exarſit ignis in ea, & combuſta ſunt fructeta eius.

17 * Et Dominus exercituum qui plantauit te, locutus eſt ſuper te malum, pro malis
D domus Iſrael & domus Iuda, quæ fecerunt ſibi ad irritandum me, libantes Baalim.

18 * Tu autem Domine demonſtraſti mihi, & cognoui: tunc oſtendiſti mihi ſtudia eorum.

19 * Et ego quaſi agnus manſuetus qui portatur ad victimam. Et non cognoui, quia cogitauerunt ſuper me conſilia, dicentes: Mittamus lignum in panem eius, & eradamus eum de terra viuentium, & nomen eius non memoretur amplius.

20 * Tu autem Domine Sabaoth qui iudicas iuſtè, & probas renes & corda; videam vltionem tuam ex eis. tibi enim reuelaui cauſam meam.

21 * Propterea hæc dicit Dominus ad viros Anathoth, qui quærunt animam tuam, & dicunt: Nō prophetabis in nomine Domini, & non morieris in manibus noſtris.

22 * Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego viſitabo ſuper eos. Iuuenes morientur in gladio: filij eorum & filiæ eorum morientur in fame.

23 * Et reliquiæ non erunt ex eis. Inducam enim malum ſuper viros Anathoth, annū viſitationis eorum.

תרגום יונתן

13 ארי מנין קרויכון הואה דחלתכון דבית יהודה ומנין שוקי ירושלם שויתון אגורין לבהתא ואגורין לאסקא בסמין לבעלא׃
14 ואת לא תצלי על עמא הדין ולא תתחנן עליהון בבעו וצלו ארי לא רעוא קדמי בעדן דאת מצלי עליהון קדמי בעדן בישתהון׃
15 מה לעמא דהוה חביב קדמי שבקו פלחן בית מקדשי עבדו עצה ליחטא סגיאין מערבין בשר שקוצין עם בשר קודשא יגלון מניך מן קדם בשחיך בכן הויית תקיפא׃
16 הא כאילן זיתא דשפיר בריויה ויאי בחזויה וסוכיה מטלן באילנא כן רבי יוי שמיך בעממיא וכדו דעברת על אוריתא משרית עממין תקיפין כאשתא ייתון עלך ויתחברון להון סומכין׃ 17 ויוי צבאות דקים יתיך גזר לאיתאה עלך בישא בדיל חובי בית ישראל ובית יהודה דעבדו להון לארגזא קדמי לאסקא בסמין לבעלא׃ 18 ויוי אלפני ואלפית בכן אחזיתני עובדיהון׃
19 ואנא כאמר בחיר דלנכסתא מתובל ולא ידעת ארי עלי חשבו עשתונין בישין אמרין נרמי סמא דמותא במיכליה ונשיציניה מארעא דישראל ושמיה לא ידכר עוד׃ 20 ויוי צבאות דין דקשוט גלין קדמוהי כלין ולב אחזי פורענות דינך מנהון ארי קדמך אמרית ית עלבני׃
21 בכן כדנן אמר יוי על אנשי ענתות דבען למקטלך דאמרין לא תתנבי בשמא דיוי ולא תמות בידנא׃
22 בכן כדנן אמר יוי צבאות הא אנא מסער עליהון עולימיהון יתקטלון בחרבא בניהון ובנתהון ימותון בכפנא׃ 23 ושארא לא יהי להון ארי איתי בישתא על אנשי ענתות שנת סעורן חוביהון׃

13 *Quia secundum numerum ciuitatum tuarum erant dij tui Iuda, & secundum numerum viarum Hierusalem posuistis aras ad adolendum Baal.*

14 *Et tu ne ores pro populo isto, & ne petas pro eis in deprecatione & oratione; quia non exaudiam in tempore quo inuocant me in tempore afflictionis eorum.*

15 *Quid dilecta in domo mea fecit abominationem? Nunquid orationes & carnes sanctæ auferent à te malitias tuas, aut his fugies?*

16 *Oliuam vmbrosam pulchram specie vocauit Dominus nomen tuum, in vocem circumcisionis eius: incensus est ignis in eam: inutiles facti sunt rami eius.*

17 *Et Dominus exercituum qui plantauit te, loquutus est super te mala pro malitia domus Israel & domus Iuda, quia fecerunt sibi ad irritandū me, cùm incensum offerunt ipsi Baal.*

18 *Domine notum fac mihi, & cognoscam: tunc vidi studia eorum.*

19 *Ego quasi agnus innocens adductus vt sacrificetur, non cognoui. Super me cogitauerunt cogitationem, dicentes: Venite & immittamus lignum in panem eius; & conteramus eum de terra viuentium; & nomen eius non memoretur vltrà.*

20 *Domine exercituum iudicans iusta, probans renes & corda, videam à te vltionem in eis; quia ad te reuelaui iustificationem meam.*

21 *Propter hoc hæc dicit Dominus ad viros Anathoth quærentes animam meam, dicentes: Non prophetabis in nomine Domini, alioqui morieris in manibus nostris.*

22 *Propter hoc hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego visitabo super eos. Iuuenes eorum in gladio morientur, filij eorum & filiæ eorum morientur in fame.*

23 *Et reliquiæ non erunt eorum; quia inducam mala super habitantes in Anathoth in anno visitationis eorum.*

13 ὅτι κατὰ ἀριθμὸν πόλεών σου ἦσαν θεοί σου ἰούδα, καὶ κατὰ ἀριθμὸν ἐξόδων τῆς ἱερουσαλὴμ ἐτάξατε βομοὺς τοῦ θυμιᾶν τῇ βαάλ.

14 καὶ σὺ μὴ προσεύχου περὶ τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ μὴ ἀξίου περὶ αὐτῶν ἐν δεήσει καὶ προσευχῇ, ὅτι οὐκ εἰσακούσομαι ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἐπικαλοῦνταί με ἐν καιρῷ κακώσεως αὐτῶν.

15 τί ἡ ἠγαπημένη ἐν τῷ οἴκῳ μου ἐποίησεν βδέλυγμα; μὴ εὐχαὶ καὶ κρέα ἅγια ἀφελοῦσιν ἀπὸ σοῦ τὰς κακίας σου ἢ τούτοις διαφεύξῃ;

16 ἐλαίαν εὔσκιον ὡραίαν τῷ εἴδει ἐκάλεσεν κύριος τὸ ὄνομά σου, εἰς φωνὴν περιτομῆς αὐτῆς. ἀνήφθη πῦρ ἐπ' αὐτήν, ἠχρειώθησαν οἱ κλάδοι αὐτῆς.

17 καὶ κύριος τῶν δυνάμεων ὁ καταφυτεύσας σε, ἐλάλησεν ἐπὶ σὲ κακὰ ἀντὶ τῆς κακίας οἴκου ἰσραὴλ καὶ οἴκου ἰούδα. ὅτι ἐποίησαν ἑαυτοῖς τοῦ παροργίσαι με ἐν τῷ θυμιᾶν αὐτοὺς τῇ βαάλ.

18 κύριε γνώρισόν μοι, καὶ γνώσομαι. τότε εἶδον τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν.

19 ἐγὼ ὡς ἀρνίον ἄκακον ἀγόμενον τοῦ θύεσθαι, οὐκ ἔγνων. ἐπ' ἐμὲ ἐλογίσαντο λογισμὸν λέγοντες, δεῦτε καὶ ἐμβάλωμεν ξύλον εἰς τὸν ἄρτον αὐτοῦ, καὶ ἐκτρίψωμεν αὐτὸν ἀπὸ γῆς ζώντων, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὐ μὴ μνησθῇ ἔτι.

20 κύριε τῶν δυνάμεων κρίνων δίκαια, δοκιμάζων νεφροὺς καὶ καρδίας, ἴδοιμι τὴν παρὰ σοῦ ἐκδίκησιν ἐν αὐτοῖς, ὅτι πρὸς σὲ ἀπεκάλυψα τὸ δικαίωμά μου.

21 διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ἐπὶ τοὺς ἄνδρας ἀναθὼθ τοὺς ζητοῦντας τὴν ψυχήν μου, τοὺς λέγοντας, οὐ μὴ προφητεύσῃς ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου. εἰ δὲ μὴ ἀποθανῇ ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν.

22 διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπισκέψομαι ἐπ' αὐτούς. οἱ νεανίσκοι αὐτῶν ἐν μαχαίρᾳ ἀποθανοῦνται, υἱοὶ αὐτῶν καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν τελευτήσουσιν ἐν λιμῷ.

23 καὶ ἐγκατάλειμμα οὐκ ἔσται αὐτῶν· ὅτι ἐπάξω κακὰ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν ἀναθὼθ ἐν ἐνιαυτῷ ἐπισκέψεως αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Quia secundum numerum ciuitatum vestrarum fuerunt dij vestri viri domus Iuda, & secundum numerum viarum Ierusalem posuistis aras confusioni, aras ad adolenda aromata ipsi Baal. 14 Tu autem ne ores pro populo isto, nec depreceris pro eis in deprecatione & oratione; quoniam non erit voluntas coram me, quo tempore tu orabis pro eis coram me, in tempore mali eorum. 15 Quid est populo huic qui erat dilectus coram me? reliquerunt cultum domus sanctuarij mei: inierunt consilium ad peccandum multū: commiscent carnem abominationum cum carne sanctificata: migrabunt à te; propter malitiam tuam tunc eras fortis. 16 Sicut arbor olea pulchra forma, & speciosa aspectu, cuius rami obumbrant in arbore. sic magnificauit Dominus nomen tuum in populis. Et nunc cùm transgressa es legem, exercitus populorum qui fortes sunt sicut ignis, venient contra te, & coniungentur eis auxilia. 17 Et Dominus exercituum qui sustinuit te, decreuit inducere super te malum, propter peccata domus Israel & domus Iuda, quæ fecerunt sibi ad irritandum coram me, vt adolerent aromata Baal. 18 Dominus autem docuit me, & didici. tunc ostendisti mihi opera eorum. 19 Et ego sicut agnus electus qui ducitur ad victimam, & nesciui quia contra me cogitauerunt cogitationes malas: dicentes: Mittamus venenum mortiferum in cibo eius, & disperdamus eum de terra Israel, & nomen eius non memoretur amplius.

20 Et Dominus exercituum iudex veritatis, in cuius conspectu manifesta sunt renes & cor. Videbo vltionem iudicij tui ex eis: quia coram te dixi iniuriam meam. 21 Propterea hæc dicit Dominus super viros Anathoth, qui quærunt occidere te, qui dicunt: Non prophetabis in nomine Domini, & non morieris in manibus nostris. 22 Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego visitabo super eos. Iuuenes eorum occidentur gladio: filij eorum & filiæ eorum morientur fame.

23 Et reliquiæ non erunt eis; quia inducam malum super viros Anathoth, annum visitationis peccatorum.

יב

1 * צַדִּיק אַתָּה יְהוָה כִּי אָרִיב אֵלֶיךָ אַךְ מִשְׁפָּטִים
אֲדַבֵּר אוֹתָךְ מַדּוּעַ דֶּרֶךְ רְשָׁעִים צָלֵחָה שָׁלוּ כָּל־
בֹּגְדֵי בָגֶד׃
2 * נְטַעְתָּם גַּם־שֹׁרָשׁוּ יֵלְכוּ גַּם־עָשׂוּ פֶרִי קָרוֹב אַתָּה
בְּפִיהֶם וְרָחוֹק מִכִּלְיוֹתֵיהֶם׃
3 * וְאַתָּה יְהוָה יְדַעְתָּנִי תִּרְאֵנִי וּבָחַנְתָּ לִבִּי אִתָּךְ
הַתִּקֵם כְּצֹאן לְטִבְחָה וְהַקְדִּשֵׁם לְיוֹם הֲרֵגָה׃
4 * עַד־מָתַי תֶּאֱבַל הָאָרֶץ וְעֵשֶׂב כָּל־הַשָּׂדֶה יִיבָשׁ
מֵרָעַת יֹשְׁבֵי־בָהּ סָפְתָה בְהֵמוֹת וָעוֹף כִּי אָמְרוּ לֹא
יִרְאֶה אֶת־אַחֲרִיתֵנוּ׃
5 * כִּי אֶת־רַגְלִים רַצְתָּה וַיַּלְאוּךָ וְאֵיךְ תְּתַחֲרֶה אֶת־
הַסּוּסִים וּבְאֶרֶץ שָׁלוֹם אַתָּה בוֹטֵחַ וְאֵיךְ תַּעֲשֶׂה
בִּגְאוֹן הַיַּרְדֵּן׃
6 * כִּי גַם־אַחֶיךָ וּבֵית־אָבִיךָ גַּם־הֵמָּה בָּגְדוּ בָךְ גַּם־
הֵמָּה קָרְאוּ אַחֲרֶיךָ מָלֵא אַל־תַּאֲמֵן בָּם כִּי־יְדַבְּרוּ
אֵלֶיךָ טוֹבוֹת׃
7 * עָזַבְתִּי אֶת־בֵּיתִי נָטַשְׁתִּי אֶת־נַחֲלָתִי נָתַתִּי אֶת־
יְדִדוּת נַפְשִׁי בְּכַף אֹיְבֶיהָ׃
8 * הָיְתָה־לִּי נַחֲלָתִי כְּאַרְיֵה בַיָּעַר נָתְנָה עָלַי
בְּקוֹלָהּ עַל־כֵּן שְׂנֵאתִיהָ׃
9 * הַעַיִט צָבוּעַ נַחֲלָתִי לִי הַעַיִט סָבִיב עָלֶיהָ לְכוּ
אִסְפוּ כָּל־חַיַּת הַשָּׂדֶה הֵתָיוּ לְאָכְלָה׃
10 * רֹעִים רַבִּים שִׁחֲתוּ כַרְמִי בֹּסְסוּ אֶת־חֶלְקָתִי נָתְנוּ
אֶת־חֶלְקַת חֶמְדָּתִי לְמִדְבַּר שְׁמָמָה׃
11 * שָׂמָהּ לִשְׁמָמָה אָבְלָה עָלַי שְׁמֵמָה נָשַׁמָּה כָּל־
הָאָרֶץ כִּי אֵין אִישׁ שָׂם עַל־לֵב׃
12 * עַל־כָּל־שְׁפָיִם בַּמִּדְבָּר בָּאוּ שֹׁדְדִים כִּי חֶרֶב
לַיהוָה אֹכְלָה מִקְצֵה־אֶרֶץ וְעַד־קְצֵה הָאָרֶץ אֵין
שָׁלוֹם לְכָל־בָּשָׂר׃

CAP. XII.

1 IVstus quidem tu es Domine, si disputē
A tecum; veruntamen iudicia loquar ad te.
Quare via impiorum prosperatur, bene
est omnibus qui præuaricantur & iniquè
agunt?
2 * Plantasti eos, & radicem miserunt; pro-
ficiunt, & faciunt fructum: propè es tu ori
3 eorum, & longè à renibus eorum. * Et tu
Domine nosti me, vidisti me, & probasti
cor meum tecum. Congrega eos quasi gre-
gem ad victimam, & sanctifica eos in diem
4 occisionis. * Vsquequo lugebit terra, &
B herba omnis regionis siccabitur propter
malitiam habitantium in ea? Consumptū
est animal & volucre; quoniam dixerunt:
Non videbit nouissima nostra.
5 * Si cū peditibus currens laborasti, quo-
modo cōtendere poteris cum equis? Cùm
autē in terra pacis secur⁹ fueris, quid facies
6 in superbia Iordanis? * Nā & fratres tui &
domus patris tui, etiā ipsi pugnauerunt ad-
uersum te, & clamauerūt post te plena vo-
ce. Ne credas eis cùm locuti fuerint tibi
bona.
7 * Reliqui domum meā, dimisi hæreditatē
meam. dedi dilectā animā meam in manus
8 inimicorum eius. * Facta est mihi hæreditas
mea quasi leo in sylua. dedit cōtra me vo-
9 cē, ideo odiui eam. * Nūquid auis discolor
C hæreditas mea mihi? nunquid auis tincta
per totū? Venite congregamini omnes be-
stiæ terræ, properate ad deuorandum.
10 * Pastores multi demoliti sunt vineā meā,
conculcauerunt partem meam. dederunt
portionem meam desiderabilem in deser-
11 tum solitudinis. * Posuerunt eam in dissi-
pationem, luxitque super me. desolatione
desolata est omnis terra; quia nullus est qui
12 recogitet corde. * Super omnes vias deserti
venerunt omnes vastatores terræ; quia gla-
dius Domini deuorabit ab extremo terræ
vsque ad extremum eius. non est pax vni-
uersæ carni.

תרגום יונתן

יב ¹ זכי את ייי מלמהן לקבל פתגמך ברם שאלת דינין אנא שאל מן קדמך מדין אורחת רשיעין מצלחן שלן שליוא
לכל משקרי שקר : ² קימתנון אף תקיפו עתרו אף קנו נכסין קריבין פתגמי אוריתך בפמהון ורחיקא דחלתך מכליתהון : ³ ואת ייי
כולא ידע וגלי קדמך דאת בחר לבביא דרען בדחלתך רשיעיא אתקננון כענא לנכסתא וזמנינון ליום קטול : ⁴ עד אימתי תחרוב
ארעא ועסבא דכל חקלא ייבש מחובי רשיעיא דיתבון בה סף בעירא ועופא ארי אמרו לא גלי קדמוהי סופנא : ⁵ דנא תיובתא
לירמיה נביא על בעותה נביא את דמי לגברא דרהט עם רגלאה ולאי ואיכדין את מדמי למרהט כל קבל סוסותא בבקעתא ובארע
שלמא את מתבטח ונפל ואיכדין את מדמי למעבד כל קבל חיות ברא ברובי ירדנא ואם על טבון דאנא מיטב לנבוכדנאצר מלכא
דבבל רגלאה נביא את חזי ומתמה ומן פון דאנא מחזינך מה דאנא עתיד למעבד לאבהתך צדיקיא דמן עלמא דרהטו כסוסותא למעבד
עובדין טבין קדמי ואף אמרת להון דאיתי על בניהון ברכן ונחמן הא כמיא דנחתין שטוף בירדנא : ⁶ ודאת בעי עליהון רחמין לא
ארי אף אחך ובית אבוך אף אנון שקרו בך אף אנון אמרו עלך מלין בישן לא תהימן בהון ארי יימרון עלך פתגמין תקנין : ⁷ שבקית ית
בית מקדשי רטשית ית אחסנתי מסרית ית עמא דהוה חביב קדמי ביד סנאוהי : ⁸ הות קדמי אחסנתי כאריא בחורשא סלקת לקדמי
אתרגשותא על כן רחקתה : ⁹ כעופא דמתבדר כן אתבדרת אחסנתי קדמי וכעופא דמשתדי כן יתכנשון עלה חיות ברא למבזה :
¹⁰ מלכין סגיאין קטלו עמי דששו ית אחסנתי יהבו ית אחסנת חמדתי למדבר צדי :
¹¹ שויהא לצדו אתאבלת קדמי חרובת צדית כל ארעא ארי לית אנש דמשוי דחלתי על לב : ¹² על כל נגדין במדברא אתו
בוזזין ארי חרבא קדם ייי מקטלא לדמכנשין מסיפי ארעא ועד סיפי ארעא לית שלמא לכל בשרא :

CAP. XII.

IVstus es Domine, quia respondebo ad te: ve- 1
runtamen iudicia loquar ad te, quia via im-
piorum prosperatur: abundantes facti sunt om-
nes præuaricantes præuaricationes. * Planta- 2
sti eos, & radicem fecerunt: filios generauerũt,
& fecerunt fructum. Propè es tu oris eorũ, &
longè à renibus eorum. * Et tu Domine co- 3
gnoscis me, probasti cor meum coram te. Congre-
ga eos vt gregem ad victimam, & sanctifica
eos in diem occisionis.
* Vsquequo lugebit terra, & omnis herba 4
agri siccabitur à malitia habitantium in ea? ad
nihilum redacta sunt iumẽta & volatilia; quia
dixerunt: Non videbit Deus vias nostras.
* Tui pedes currunt, & dissoluunt te. Quo- 5
modo prępararis in equis, & in terra pacis tu
confidisti? quomodo facies in fremitu Iordanis?
* Quia & fratres tui & domus patris tui 6
& ipsi inobedientes fuerunt tibi, & ipsi clama-
uerunt: ex posterioribus tuis congregati sunt. ne
credas in eis, quando loquentur ad te bona.
* Dereliqui domum meam, dimisi hæredita- 7
tem meam: dedi dilectam animam meam in ma-
nus inimicorum eius.
* Facta est hæreditas mea mihi quasi leo in 8
sylua: dedit contra me vocem suam, ideo odiui eã.
* Nunquid spelunca hyænæ hæreditas mea 9
mihi? aut spelunca in circuitu eius super eam?
Pergite, congregate omnes bestias agri, & ve-
niant ad deuorandum eam.
* Pastores multi corruperunt vineam meã, 10
& polluerunt partem meam: dederunt par-
tem desiderabilem meam in desertum inuium.
* Facta est in dissipationem perditionis: pro- 11
pter me dissipatione dissipata est omnis terra;
quia non est vir ponens in corde.
* Super omne exilium in deserto vene- 12
runt vastantes; quia gladius Domini deuorabit
ab extremo terræ vsque ad extremum terræ. Nõ
est pax omni carni.

ιβ

1 * Δίκαιος εἶ κύριε, ὅτι ἀπολογήσομαι πρὸς σέ, πλὴν
κρίματα λαλήσω πρὸς σέ, ὅτι ὁδὸς ἀσεβῶν εὐοδοῦται,
εὐθήνισαν πάντες οἱ ἀθετοῦντες ἀθετήματα.
2 * ἐφύτευσας αὐτούς, καὶ ἐρριζώθησαν. ἐτεκνοποίησαν,
καὶ ἐποίησαν καρπόν. ἐγγὺς εἶ σὺ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ πόρ-
ρω ἀπὸ τῶν νεφρῶν αὐτῶν.
3 * καὶ σὺ κύριε γινώσκεις με, δεδοκίμακας τὴν καρδίαν
μου ἐναντίον σου· συνάγαγε αὐτοὺς ὡς ποιμνίον εἰς θυσίαν, καὶ
ἅγνισον αὐτοὺς εἰς ἡμέραν σφαγῆς.
4 * ἕως πότε πενθήσει ἡ γῆ, καὶ πᾶς ὁ χόρτος τοῦ ἀγροῦ
ξηρανθήσεται ἀπὸ κακίας τῶν κατοικούντων ἐν αὐτῇ, ἠφα-
νίσθησαν κτήνη καὶ πετεινά, ὅτι εἶπαν, οὐκ ὄψεται ὁ θεὸς ὁ-
δοὺς ἡμῶν.
5 * σοῦ οἱ πόδες τρέχουσιν, καὶ ἐκλύουσίν σε. πῶς παρα-
σκευάσῃ ἐφ᾽ ἵπποις, καὶ ἐν γῇ εἰρήνης σὺ πέποιθας. πῶς
ποιήσεις ἐν φρυάγματι τοῦ ἰορδάνου;
6 * ὅτι καὶ οἱ ἀδελφοί σου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρός σου καὶ
αὐτοὶ ἠθέτησάν σε. καὶ αὐτοὶ ἐβόησαν, ἐκ τῶν ὀπίσω σου ἐ-
πισυνήχθησαν. μὴ πιστεύσῃς ἐν αὐτοῖς, ὅτε λαλήσουσιν
7 πρὸς σὲ καλά. * ἐγκαταλέλοιπα τὸν οἶκόν μου, ἀφῆκα
τὴν κληρονομίαν μου, ἔδωκα τὴν ἠγαπημένην ψυχήν
μου εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῆς.
8 * ἐγενήθη ἡ κληρονομία μου ἐμοὶ ὡς λέων ἐν δρυμῷ.
ἔδωκεν ἐπ᾽ ἐμὲ τὴν φωνὴν αὐτῆς, διὰ τοῦτο ἐμίσησα αὐτήν.
9 * μὴ σπήλαιον ὑαίνης ἡ κληρονομία μου ἐμοί, ἢ σπή-
λαιον κύκλῳ αὐτῆς ἐπ᾽ αὐτήν; βαδίσατε συναγάγετε
πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ ἐλθέτωσαν τοῦ φαγεῖν αὐ-
10 τήν. * ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὸν ἀμπελῶνά μου,
καὶ ἐμόλυναν τὴν μερίδα μου, ἔδωκαν μερίδα ἐπι-
θυμητήν μου εἰς ἔρημον ἄβατον.
11 * ἐγενήθη εἰς ἀφανισμὸν ἀπωλείας. δι᾽ ἐμὲ ἀφανι-
σμῷ ἠφανίσθη πᾶσα ἡ γῆ, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνὴρ τιθέμενος ἐν
12 καρδίᾳ. * ἐπὶ πᾶσαν διεκβολὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἦλθον
ταλαιπωροῦντες, ὅτι μάχαιρα τοῦ κυρίου καταφάγεται
ἀπὸ ἄκρου τῆς γῆς ἕως ἄκρου τῆς γῆς. οὐκ ἔστιν εἰρήνη πάσῃ
σαρκί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAPVT XII.

IVstior es Domine, quàm vt contendã ante Verbum tuum: veruntamen interrogationem iudicij ego interrogo à facie tua, quare viæ impiorum prosperantur, & pacificè degunt omnes qui præuaricantur pręuaricationem? 2 Sustentasti eos, etiam roborati sunt; diuites facti sunt, & etiã possederunt substantias: propè sunt verba legis tuæ in ore eorum, & longè est timor tui à renibus eorum. 3 Tu autẽ Dñe omnia scis, & manifestum est coram te, quòd tu eligis corda quæ sibi placent in timore tui. Præpara impios quasi oues ad victimam, & præpara eos in diem occisionis. 4 Vsquequo deserta erit terra, & herba omnis agri siccabitur, propter peccata impiorũ qui habitant in ea? Consumptum est animal & volucre. quia dixerunt: Non est reuelatus coram eo finis noster. 5 Hæc est responsio quæ facta est ad Ieremiam prophetã super interrogationem suam: Propheta, similis es tu viro qui currit pedibus & lassatur. Quomodo ergo tu putas currere contra equos? in planicie & terra pacis tu fidis & cadis. & quomodo tu putas facere cõtra bestias agri in elatione Iordanis? Et si super bona quibus ego benè feci Nabuchodonosor regi Babylonis pediti, ò propheta tu videns miraris; quid vbi primùm ego ostendero tibi quod ego facturus sum patribus tuis iustis qui à seculo fuerunt, qui cucurrerunt sicut equi vt facerent opera bona coram me? Etiam dixi eis, quòd adducerem super filios eorũ benedictiones & cõsolationes, sicut aquas, quæ descendunt cum inundatione in Iordanẽ. 6 Et tu quæris pro illis misericordiã? nequaquam; quia etiam fratres tui & domus patris tui, etiam ipsi iniquè egerunt contra te: ipsi quoque dixerunt aduersum te verba mala. Ne credas eis cùm dixerint de te verba recta. 7 Reliqui domum sanctuarij mei, abieci hæreditatem meam, tradidi populum qui erat dilectus coram me, in manum inimicorum suorum. 8 Facta est coram me hæreditas mea quasi leo in sylua: ascendit in conspectũ meum tumultus eius, propterea proieci eam. 9 Sicut auis quæ dispersa est, sic dispersa est hæreditas mea coram me: & sicut auis quæ volat, sic congregabũtur contra eam bestiæ agri, vt diripiant eam. 10 Reges multi occiderunt populum meum, conculcauerunt hæreditatem meam, posuerunt possessionem desiderij mei in desertum desolationis. 11 Posuerunt eam in desolationem: luxit coram me; deserta est & desolata est omnis terra; quia non est homo qui proponat animo timorem mei. 12 Super omnia excelsa deserti venerunt deprædatores, quia gladius coram Domino occidit eos qui congregantur ab extremis terræ: & vsque ad extrema terræ non est pax vlli carni.

13 * זָרְעוּ חִטִּים וְקֹצִים קָצָרוּ נֶחְלוּ לֹא יוֹעִלוּ וּבֹשׁוּ
מִתְּבוּאֹתֵיכֶם מֵחֲרוֹן אַף־יְהוָה׃
14 * כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־כָּל־שְׁכֵנַי הָרָעִים הַנֹּגְעִים
בַּנַּחֲלָה אֲשֶׁר־הִנְחַלְתִּי אֶת־עַמִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל הִנְנִי
נֹתְשָׁם מֵעַל אַדְמָתָם וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה אֶתּוֹשׁ
מִתּוֹכָם׃
15 * וְהָיָה אַחֲרֵי נָתְשִׁי אוֹתָם אָשׁוּב וְרִחַמְתִּים
וַהֲשִׁבֹתִים אִישׁ לְנַחֲלָתוֹ וְאִישׁ לְאַרְצוֹ׃
16 * וְהָיָה אִם־לָמֹד יִלְמְדוּ אֶת־דַּרְכֵי עַמִּי לְהִשָּׁבֵעַ
בִּשְׁמִי חַי־יְהוָה כַּאֲשֶׁר לִמְּדוּ אֶת־עַמִּי לְהִשָּׁבֵעַ
בַּבָּעַל וְנִבְנוּ בְּתוֹךְ עַמִּי׃
17 * וְאִם לֹא יִשְׁמָעוּ וְנָתַשְׁתִּי אֶת־הַגּוֹי הַהוּא נָתוֹשׁ
וְאַבֵּד נְאֻם־יְהוָה׃

יג

1 * כֹּה־אָמַר יְהוָה אֵלַי הָלוֹךְ וְקָנִיתָ לְּךָ אֵזוֹר
פִּשְׁתִּים וְשַׂמְתּוֹ עַל־מָתְנֶיךָ וּבַמַּיִם לֹא תְבִאֵהוּ׃
2 * וָאֶקְנֶה אֶת־הָאֵזוֹר כִּדְבַר יְהוָה וָאָשִׂם עַל־מָתְנָי׃
3 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי שֵׁנִית לֵאמֹר׃
4 * קַח אֶת־הָאֵזוֹר אֲשֶׁר קָנִיתָ אֲשֶׁר עַל־מָתְנֶיךָ
וְקוּם לֵךְ פְּרָתָה וְטָמְנֵהוּ שָׁם בִּנְקִיק הַסָּלַע׃
5 * וָאֵלֵךְ וָאֶטְמְנֵהוּ בִּפְרָת כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אוֹתִי׃
6 * וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים רַבִּים וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי קוּם
לֵךְ פְּרָתָה וְקַח מִשָּׁם אֶת־הָאֵזוֹר אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ
לְטָמְנוֹ־שָׁם׃
7 * וָאֵלֵךְ פְּרָתָה וָאֶחְפֹּר וָאֶקַּח אֶת־הָאֵזוֹר מִן־
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־טְמַנְתִּיו שָׁמָּה וְהִנֵּה נִשְׁחַת הָאֵזוֹר
לֹא יִצְלַח לַכֹּל׃
8 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
9 * כֹּה אָמַר יְהוָה כָּכָה אַשְׁחִית אֶת־גְּאוֹן יְהוּדָה
וְאֶת־גְּאוֹן יְרוּשָׁלִַם הָרָב׃

13 * Seminauerunt triticum, & ſpinas meſ-
ſuerunt: hæreditatē acceperunt,& non eis
proderit. Confundemini à fructibus ve-
ſtris propter iram furoris Domini.
14 * Hæc dicit Dominus aduerſum omnes
D vicinos meos peſſimos, qui tangunt hære-
ditatem quam diſtribui populo meo Iſrael.
Ecce ego euellam eos de terra ſua, & domū
Iuda euellam de medio eorum.
15 * Et cùm euulſero eos, conuertar & mi-
ſerebor eorum, & reducam eos, virum ad
hæreditatem ſuam,& virum in terrā ſuam.
16 * Et erit ſi eruditi didicerint vias populi
mei vt iurent nomine meo: Viuit Do-
minus, ſicut docuerunt populum meum
iurare in Baal; ædificabuntur in medio po-
puli mei.
17 * Quòd ſi non audierint, euellam gentē
illā euulſione & perditione, ait Dominus.

CAP. XIII.

1 HÆc dicit Dominus ad me: Vade &
A poſſide tibi lumbare lineum, & pones
illud ſuper lumbos tuos, & in aquam non
inferes illud.
2 * Et poſſedi lumbare iuxta verbum Do-
mini, & poſui circa lumbos meos.
3 * Et factus eſt ſermo Domini ad me ſe-
cundò, dicens:
4 * Tolle lumbare quod poſſediſti, quod
eſt circa lumbos tuos, & ſurgens vade ad
Euphratem, & abſconde ibi illud in fora-
mine petræ.
5 * Et abij, & abſcondi illud in Euphrate,
ſicut præceperat mihi Dominus.
6 * Et factum eſt poſt dies plurimos; dixit
Dominus ad me: Surge & vade ad Euphra-
tem, & tolle inde lumbare quod præcepi
tibi vt abſconderes illud ibi.
7 * Et abij ad Euphratem, fodi, & tuli lū-
bare de loco vbi abſconderam illud. Et ec-
ce computruerat lumbare, ita vt nulli vſui
8 aptum eſſet. * Et factum eſt verbum Do-
B mini ad me, dicens:
9 * Hæc dicit Dominus: Sic putreſcere fa-
ciam ſuperbiam Iuda & ſuperbiam Hie-
ruſalem multam.

תרגום יונתן

13 לא תהוון דמין לדזרעו חטין על בור ולא משכחין למכנש אלהן כובין ומעללתהון לית להון הנאה ותבהתון בעובדיכון במיתי עליכון תקוף רוגזא דיוי׃ 14 כדנן אמר יוי על כל מגירייא בישיא דמנזקין באחסנא דאחסנת ית עמי ית ישראל הא אנא מטלטל להון מעל ארעהון וית דבית יהודה אטלטל מביניהון׃ 15 ויהי בתר דאטלטל יתהון אתוב במימרי וארחם עליהון ואתבינון גבר לאחסנתה וגבר לארעה׃ 16 ויהי אם מילף יילפון מארחת כנישתא דעמי לקיימא בשמי קים הוא יוי כמא דאלפו ית עמי לקיימא בשום טעותא ויתקימון בגו עמי׃ 17 ואם לא יקבלון אלפן ואטלטל ית עמא הדין טלטול דאבדן אמר יוי׃

יג

1 כדנן אמר יוי לי אזל ותזבן לך זרז דכתן ותשוינה על חרצך ובמיא לא תעלינה׃ 2 וזבנית ית זרזא כפתגמא דיוי ושויתי על חרצי׃ 3 והוה פתגם נבואה מן קדם יוי עמי תנינות למימר׃ 4 סב ית זרזא דזבנתא על חרצך וקום אזל לפרת וטמרהי תמן בשעיעות כיף גלי׃ 5 ואזלית וטמרתיה בפרת כמא דפקד יוי יתי׃ 6 והוה מסוף יומין סגיאין ואמר יוי לי קום אזל לפרת וסב מתמן ית זרזא דפקדתך למטמרה תמן׃ 7 ואזלית לפרת וחפרית ונסבית ית זרזא מן אתרא דטמרתיה תמן והא אתחבל זרזא מן לית בה צרוך לכל מדעם׃ 8 והוה פתגם נבואה מן קדם יוי עמי למימר׃ 9 כדנן אמר יוי כדין אתבר ית תקוף אנש יהודה וית תקוף יתבי ירושלם דהוה סגי׃

*Seminaſtis triticum & ſpinas meſſuiſtis. 13
ſortes eorum non proderunt eis. Confundimini
à gloriatione veſtra ab opprobrio in conſpectu
Domini.
*Quia hæc dicit Dominus de omnibus vi- 14
cinis malis tangentibus hæreditatem meam, quã
diuiſi populo meo Iſrael: Ecce ego euello eos à
terra eorum, & Iudam eiiciam de medio eo-
rum.
*Et erit poſtquam eiecero ego eos, conuertar, 15
& miſerebor eorum, & habitare faciam eos
vnumquemque in hæreditatem ſuam, et vnum-
quemque in terram ſuam.
*Et erit ſi diſcentes didicerint viam populi 16
mei, vt iurent in nomine meo: Viuit Dominus,
ſicut docuerunt populum meum iurare in Baal,
& ædificabuntur in medio populi mei.
*Si autem non conuerſi fuerint, & euellam 17
gentem illam euulſione & perditione, dicit Do-
minus.

CAP. XIII.

HÆc dicit Dominus: Vade, & poſſide tibi 1
cinctorium lineum, & pone circum lumbos
tuos, & in aqua non pertranſibit.
*Et poſſedi cinctorium ſecundùm verbum 2
Domini, & circumpoſui circum lumbos meos.
*Et factum eſt verbum Domini ad me ſecun 3
dò, dicens:
*Accipe cinctorium quod circa lumbos tuos, 4
& ſurge & vade ad Euphratem, & abſconde
illud illic in foramine petræ. *Et abij & ab- 5
ſcōdi illud in Euphrate, ſicut præcepit mihi Do-
minus. *Et factum eſt poſt dies multos, & 6
dixit Dominus ad me: Surge vade ad Euphra-
tem, & accipe illinc cinctorium quod præcepi
tibi vt abſconderes illud ibi.
*Et abij ad Euphratem, & fodi & accepi 7
cinctorium de loco vbi abſcondi illud ibi. & ec-
ce corruptum erat quod non eſſet vſui in nihil.
*Et factum eſt verbum Domini ad me, di- 8
cens:
*Hæc dicit Dominus: Sic corrumpam iniu- 9
riam Iuda, & iniuriam Hieruſalem, multam
hanc iniuriam.

13 *ἐσπείρατε πυρούς καὶ ἀκάνθας ἐθερίσατε. οἱ κλῆ-
ροι αὐτῶν οὐκ ὠφελήσουσιν αὐτούς. αἰσχύνθητε ἀπὸ καυ-
χήσεως ὑμῶν ἀπὸ ὀνειδισμοῦ ἐναντίον κυρίου.
14 *ὅτι τάδε λέγει κύριος περὶ πάντων τῶν γειτόνων τῶν
πονηρῶν τῶν ἁπτομένων τῆς κληρονομίας μου, ἧς ἐμέρισα
τῷ λαῷ μου ἰσραήλ. ἰδοὺ ἐγὼ ἀνασπῶ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς γῆς
αὐτῶν, καὶ τὸν ἰούδαν ἐκβαλῶ ἐκ μέσου αὐτῶν.
15 *καὶ ἔσται μετὰ τὸ ἐκβαλεῖν με αὐτοὺς ἐπιστρέψω, καὶ
ἐλεήσω αὐτούς, καὶ κατοικιῶ αὐτοὺς ἕκαστον εἰς τὴν κληρονο-
μίαν αὐτοῦ, καὶ ἕκαστον εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ.
16 *καὶ ἔσται ἐὰν μαθόντες μάθωσιν τὴν ὁδὸν τοῦ λαοῦ
μου, τοῦ ὀμνύειν ἐν τῷ ὀνόματί μου. ζῇ κύριος, καθὼς ἐδί-
δαξαν τὸν λαόν μου ὀμνύειν ἐν τῇ βαάλ, καὶ οἰκοδομηθή-
σονται ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ μου.
17 *ἐὰν δὲ μὴ ἐπιστρέψωσιν, καὶ ἐξαρῶ ἔθνος ἐκεῖνο ἐξάρ-
σει καὶ ἀπωλείᾳ, λέγει κύριος.

ιγ´

1 *Τάδε λέγει κύριος, βάδισαι, καὶ κτῆσαι σεαυτῷ
περίζωμα λινοῦν, καὶ περίθου περὶ ὀσφύν σου, καὶ ἐν ὕδατι
οὐ διελεύσεται.
2 *καὶ ἐκτησάμην τὸ περίζωμα κατὰ τὸν λόγον κυρίου. καὶ
περιέθηκα περὶ τὴν ὀσφύν μου.
3 *καὶ ἐγενήθη λόγος κυρίου πρός με ἐκ δευτέρου λέγων·
4 *λάβε τὸ περίζωμα τὸ περὶ τὴν ὀσφύν σου, καὶ ἀνάστηθι
καὶ βάδισον ἐπὶ τὸν εὐφράτην, καὶ κατάκρυψον αὐτὸ ἐκεῖ
ἐν τῇ τρυμαλιᾷ τῆς πέτρας.
5 *καὶ ἐπορεύθην καὶ ἔκρυψα αὐτὸ ἐν τῷ εὐφράτῃ κα-
θὼς ἐνετείλατό μοι κύριος.
6 *καὶ ἐγένετο μετὰ ἡμέρας πολλάς, καὶ εἶπεν κύριος πρός
με, ἀνάστηθι βάδισον ἐπὶ τὸν εὐφράτην καὶ λάβε ἐκεῖθεν
τὸ περίζωμα ὃ ἐνετειλάμην σοι τοῦ κατακρύψαι αὐτὸ
ἐκεῖ.
7 *καὶ ἐπορεύθην ἐπὶ τὸν εὐφράτην καὶ ὤρυξα καὶ ἔ-
λαβον τὸ περίζωμα ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἔκρυψα αὐτὸ ἐκεῖ. καὶ
ἰδοὺ διεφθαρμένον ἦν ὃ οὐ μὴ χρησθῇ εἰς οὐθέν.
8 *καὶ ἐγενήθη λόγος κυρίου πρός με λέγων·
9 *τάδε λέγει κύριος. οὕτως φθερῶ τὴν ὕβριν ἰούδα καὶ
τὴν ὕβριν ἱερουσαλήμ, τὴν πολλὴν ταύτην ὕβριν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[13] Nolite eſſe ſimiles his qui ſeminant triticum in agro inculto, & non inueniunt quod colligant niſi ſpinas, & ex fructu eorum non eſt illis vtilitas. Et confundemini in operibus veſtris, cùm venerit ſuper vos ira furoris Domini. [14] Hæc dicit Dominus ſuper omnes vicinos malos qui nocent hæreditati quam poſſidere feci populum meum Iſrael. Ecce ego transmigrare eos faciam de terra ſua, & viros domus Iuda transmigrare faciam de medio eorum. [15] Et erit poſtquam transmigrare fecero eos, conuertar in verbo meo, & miſerebor eorũ, & reducam eos, vnumquemque ad hæreditatem ſuam, & vnumquemque in terram ſuam. [16] Et erit ſi diſcendo didicerint de viis cœtus populi mei, vt iurent in nomine meo: Viuus eſt Dominus, ſicut docuerunt populum meum iurare in nomine idolorum, & ſtabilientur in medio populi mei. [17] Et ſi non ſuſceperint diſciplinam, transmigrare faciam populum iſtum transmigratione perditionis, dicit Dominus.

CAP. XIII.

HÆc dicit Dominus mihi: Vade, & eme tibi cingulum lineum, & pones illud ſuper lumbos tuos, & in aquam non inferes illud. [2] Et emi cingulum iuxta verbum Domini, & poſui ſuper lumbos meos. [3] Et factum eſt verbum prophetiæ à facie Domini ad me ſecundò, dicens: [4] Tolle cingulum quod emiſti, quod eſt in lumbis tuis, & ſurge, vade ad Euphratem, & abſconde illud ibi in limpidiſſima petra conſpicua. [5] Et abij & abſcondi illud in Euphrate, ſicut præcepit Dominus mihi. [6] Et factum eſt poſt multos dies, & dixit Dominus ad me: Surge & vade in Euphratem, & tolle inde cingulum quod præcepi tibi vt abſconderes illud ibi. [7] Et abij in Euphratem, & fodi, & tuli cingulum de loco in quo abſcondi illud. et ecce corruptum erat cingulum, ita vt inutile eſſet omni rei. [8] Et factum eſt verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: [9] Hæc dicit Dominus: Sic conteram fortitudinẽ virorum Iuda, & fortitudinem habitatorum Ieruſalem, quæ erat multa.

10 * הָעָם הַזֶּה הָרָע הַמֵּאֲנִים לִשְׁמוֹעַ אֶת־דְּבָרַי
הַהֹלְכִים בִּשְׁרִרוּת לִבָּם וַיֵּלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים
לְעָבְדָם וּלְהִשְׁתַּחֲוֺת לָהֶם וִיהִי כָּאֵזוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר
לֹא־יִצְלַח לַכֹּל׃
11 * כִּי כַּאֲשֶׁר יִדְבַּק הָאֵזוֹר אֶל־מָתְנֵי אִישׁ כֵּן
הִדְבַּקְתִּי אֵלַי אֶת־כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־כָּל־בֵּית
יְהוּדָה נְאֻם־יְהוָה לִהְיוֹת לִי לְעָם וּלְשֵׁם וְלִתְהִלָּה
וּלְתִפְאָרֶת וְלֹא שָׁמֵעוּ׃
12 * וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה כֹּה־אָמַר יְהוָה
אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כָּל־נֵבֶל יִמָּלֵא יָיִן וְאָמְרוּ אֵלֶיךָ הֲיָדֹעַ
לֹא נֵדַע כִּי כָל־נֵבֶל יִמָּלֵא יָיִן׃
13 * וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה הִנְנִי מְמַלֵּא אֶת־
כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַזֹּאת וְאֶת־הַמְּלָכִים הַיֹּשְׁבִים לְדָוִד
עַל־כִּסְאוֹ וְאֶת־הַכֹּהֲנִים וְאֶת־הַנְּבִיאִים וְאֵת כָּל־
יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם שִׁכָּרוֹן׃
14 * וְנִפַּצְתִּים אִישׁ אֶל־אָחִיו וְהָאָבוֹת וְהַבָּנִים יַחְדָּו
נְאֻם־יְהוָה לֹא־אֶחְמוֹל וְלֹא־אָחוּס וְלֹא אֲרַחֵם
15 מֵהַשְׁחִיתָם׃ * שִׁמְעוּ וְהַאֲזִינוּ אַל־תִּגְבָּהוּ כִּי יְהוָה
16 דִּבֵּר׃ * תְּנוּ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כָּבוֹד בְּטֶרֶם יַחְשִׁךְ
וּבְטֶרֶם יִתְנַגְּפוּ רַגְלֵיכֶם עַל־הָרֵי נָשֶׁף וְקִוִּיתֶם
לְאוֹר וְשָׂמָהּ לְצַלְמָוֶת יָשִׁית לַעֲרָפֶל׃
17 * וְאִם לֹא תִשְׁמָעוּהָ בְּמִסְתָּרִים תִּבְכֶּה־נַפְשִׁי
מִפְּנֵי גֵוָה וְדָמֹעַ תִּדְמַע וְתֵרַד עֵינִי דִּמְעָה כִּי נִשְׁבָּה
עֵדֶר יְהוָה׃
18 * אֱמֹר לַמֶּלֶךְ וְלַגְּבִירָה הַשְׁפִּילוּ שֵׁבוּ כִּי יָרַד
מַרְאֲשׁוֹתֵיכֶם עֲטֶרֶת תִּפְאַרְתְּכֶם׃
19 * עָרֵי הַנֶּגֶב סֻגְּרוּ וְאֵין פֹּתֵחַ הָגְלָת יְהוּדָה כֻּלָּהּ
הָגְלָת שְׁלוֹמִים׃
20 * שְׂאוּ עֵינֵיכֶם וּרְאוּ הַבָּאִים מִצָּפוֹן אַיֵּה הָעֵדֶר נִתַּן־
לָךְ צֹאן תִּפְאַרְתֵּךְ׃

10 * Populum iſtum peſſimum qui nolunt audire verba mea,& ambulant in prauitate cordis ſui, abierũtque poſt deos alienos, vt ſeruirent eis & adorarent eos. Et erunt ſicut lumbare iſtud quod nulli vſui aptum eſt.
11 * Sicut enim adhæret lumbare ad lumbos viri; ſic agglutinaui mihi omnem domum Iſrael,& omnem domum Iuda, dicit Dominus, vt eſſent mihi in populum,& in nomen, & in laudem, & in gloriam; & nõ audierunt.
12 * Dices ergo ad eos ſermonem iſtũ: Hæc dicit Dominus Deus Iſrael; Omnis laguncula implebitur vino. Et dicẽt ad te: Nunquid ignoramus, quia omnis laguncula implebitur vino?
13 * Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus; Ecce ego implebo omnes habitatores terræ huius, & reges qui ſedent de ſtirpe Dauid ſuper thronum eius, & ſacerdotes, & prophetas, & omnes habitatores Hieruſalem ebrietate.
14 *Et diſpergam eos virum à fratre ſuo,&
C patres & filios pariter, ait Dominus. Non
parcam & non cõcedam, neque miſerebor
15 vt non diſperdam eos. * Audite & auribus percipite. nolite eleuari, quia Domi-
16 nus locutus eſt. * Date Domino Deo veſtro gloriam antequam contenebreſcat, & antequam offendãt pedes veſtri ad montes caliginoſos. Expectabitis lucem, & ponet eam in vmbram mortis & in caliginem.
17 * Quòd ſi hoc non audieritis, in abſcondito plorabit anima mea à facie ſuperbiæ. Plorans plorabit & deducet oculus meus lachrymam; quia captus eſt grex Domini.
18 * Dic regi & dominatrici: Humiliamini, ſedete in terra; quoniam deſcendet de capite veſtro corona gloriæ veſtræ.
19 * Ciuitates Auſtri clauſę ſunt,& non eſt
D qui aperiat. tranſlata eſt omnis Iuda tranſmigratione perfecta.
20 * Leuate oculos veſtros & videte, qui venitis ab Aquilone; vbi eſt grex qui datus eſt tibi, pecus inclytum tuum?

תרגום יונתן

10 עַמָּא הָדֵין דְּעוֹבָדֵיהוֹן בִּישִׁין דְּסָרְבוּ לְקַבָּלָא יָת פִּתְגָּמַי דְּאָזְלִין בְּהִרְהוּר לִבְּהוֹן וַאֲזַלוּ וּטְעוֹ בָּתַר טַעֲוַת עַמְמַיָּא לְמִפְלְחְהוֹן וּלְמִסְגַּד לְהוֹן
וִיהוֹן כְּזַרְזָא הָדֵין דְּלֵית בְּהוֹן צְרוֹךְ לְכָל מִדָּעַם׃ 11 אֲרֵי כְּמָא דְמִדְּבַק זַרְזָא בְּחַרְצֵי דִגְבַר כֵּן קָרֵבִית לְפָלְחָנִי יָת כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל וְיָת כָּל
בֵּית יְהוּדָה אֲמַר יְיָ לְמֶהֱוֵי קֳדָמַי לְעַם וּלְשׁוּם וּלְהִשְׁבְּחָא וְלִרְבוּ וְלָא קַבִּלוּ׃
12 וְתֵימַר לְהוֹן יָת פִּתְגָּמָא הָדֵין כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל כָּל גְּרַב יִתְמְלֵי חֲמַר וְיֵימְרוּן לָךְ הֲמִדַּע לָא הֲוֵינָא יָדְעִין אֲרֵי כָל גְּרַב יִתְמְלֵי
חֲמַר׃ 13 וְתֵימַר לְהוֹן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ הָא אֲנָא מְמַלֵּי יָת כָּל יָתְבֵי אַרְעָא הָדָא וְיָת מַלְכַיָּא דְּיָתְבִין לְדָוִד עַל כָּרְסוֹהִי וְיָת כַּהֲנַיָּא וְיָת נְבִיאֵי
שִׁקְרָא וְיָת כָּל יָתְבֵי יְרוּשְׁלֶם עָקָא וִיהוֹן דָּמַן לְרַוְיָא׃ 14 וַאֲגָרֵינוּן גְּבַר בַּאֲחוּהִי וַאֲבָהָן וּבְנִין כַּחֲדָא אֲמַר יְיָ לָא אֶחְמוֹל וְלָא אֵחוּס
וְלָא אֲרַחֵם מִלְּחַבָּלוּתְהוֹן׃ 15 שְׁמַעוּ וְאָצִיתוּ לָא תִתְרַבְרְבוּן אֲרֵי בְּמֵימְרָא דַייָ גְּזִיר כֵּן׃
16 הָבוּ קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן יְקָרָא עַד לָא תֵיתֵי עֲלֵיכוֹן עָקָא וּתְהוֹן דָּמַן לִדְמְהַלְּכִין בִּדְקַבְלָא וְעַד לָא יִתְנַגְּפָן רַגְלֵיכוֹן עַל טוּרֵי קְבַל וּתְסַבְּרוּן
לִנְהוֹר וְיֵיתֵי עֲלֵיכוֹן חֲשׁוֹךְ לְזֵהוֹר וְהָא כִּדְבְקַבְלָא תְּהוֹן מְהַלְּכִין אַתּוּן׃
17 וְאִם לָא תְקַבְּלוּן אוּלְפָּן כִּדְבְסִתְרָא תִּבְכֵּי נַפְשִׁי מִן קֳדָם דְּיֶעְדֵּי מִנְּכוֹן יְקָרְכוֹן וּמִדְמַע תִּדְמַע וְתַשְׁגַּר עֵינִי דִּמְעִין אֲרֵי אִשְׁתְּבֵי עַמָּא דַייָ׃
18 אֱמַר לְמַלְכָּא וּלְאִתְּתֵיהּ אַמְאִכוּ תִּבוּ אֲרֵי גְלָא יְקָרְכוֹן מִנְּכוֹן נְפַל כְּלִיל תֻּשְׁבַּחְתְּכוֹן׃ 19 קִרְוֵי דָרוֹמָא אִתְאֲחִידוּ וְלֵית דְּפָתַח גְּלוֹ דְבֵית
יְהוּדָה כֻּלְּהוֹן גָּלוֹ שְׁלִימָא אִתְקַבְּלַת חֲשָׁלִימַת עוֹבָדֵיהוֹן׃ 20 זְקוֹפוּ עֵינֵיכוֹן וַחֲזוֹ דְּאָתָן מִצִּפּוּנָא אָן עַמָּא דְּאִתְמְסַר לִיךְ עָאן תֻּשְׁבַּחְתִּיךְ׃

* *Non volentes audire verba mea, ambu-* 10
lantes in directione cordis eorum praui, & am-
bulantes post Deos alienos vt seruiant & ado-
rent eos. Et erunt sicut cinctorium istud, quod
non erit vsui vltrà in nihil.
* *Sicut enim adhæret cinctorium circa lum-* 11
bos hominis, sic agglutinaui ad meipsum domum
Israel, & omnem domum Iuda, dicit Dominus,
vt sit mihi in populum nominatum, & in lau-
dem, & in gloriam; & non audierunt me.
* *Et dices ad populum sermonem istum: Hæc* 12
dicit Dominus Deus Israel; Omnis vter imple-
bitur vino. Et erit si dixerint ad te: Nunquid
cognoscentes non cognoscemus, quia omnis vter
implebitur vino?
* *Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus; Ecce* 13
ego impleo omnes habitantes terram hanc, &
reges eorum sedentes filios Dauid super thronos
eius, & sacerdotes & prophetas & Iudam,
& omnes habitantes Hierusalem ebrietate.
* *Et dispergam illos virum & fratrem eius* 14
& patres eorum & filios eorum in idipsum. Nõ
desiderabo, dicit Dominus, & non parcam, &
non miserebor à corruptione eorum.
* *Audite, & auribus percipite, et non eleua-* 15
mini; quia Dominus loquutus est.
* *Date Domino Deo vestro gloriam, ante-* 16
quam contenebrescat, & antequam offendant
pedes vestri in montes tenebrosos: & expecta-
bitis in lucem, & illic vmbra mortis, & ponẽ-
tur in tenebras.
* *Si non audieritis, absc͂oditè plorabit anima* 17
vestra à facie superbiæ: & deducent oculi ve-
stri lachrymas; quia contritus est grex Domi-
ni.
* *Dicite regi & potentibus: Humiliamini* 18
& sedete, quia sublata est à capite vestro corona
gloriæ vestræ.
* *Ciuitates quæ ad Austrum, conclusæ sunt,* 19
& non fuit aperiens: transmigrauit Iudas,
completa est in ea transmigratio perfecta.
* *Leua oculos tuos* Hierusalem, *& vide ve-* 20
nientes ab Aquilone; vbi est grex, qui datus est
tibi, oues gloriæ tuæ?

10 * τοὺς μὴ βουλομένους ὑπακούειν τῶν λόγων μου πο-
ρευθέντας ἐν εὐθύτητι τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρᾶς, καὶ
πορευθέντας ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων τοῦ δουλεύειν καὶ τοῦ
προσκυνεῖν αὐτοῖς. καὶ ἔσονται ὥσπερ τὸ περίζωμα τοῦτο, ὃ οὐ
χρησθήσεται ἔτι εἰς οὐδέν.
11 * καθάπερ γὰρ κολλᾶται τὸ περίζωμα περὶ τὴν ὀσφὺν
τοῦ ἀνθρώπου, οὕτως ἐκόλλησα πρὸς ἐμαυτὸν τὸν οἶκον τοῦ
ἰσραήλ, καὶ πάντα τὸν οἶκον ἰούδα, λέγει κύριος, τοῦ γενέσθαι
μοι εἰς λαὸν ὀνομαστόν, καὶ εἰς καύχημα καὶ εἰς δόξαν, καὶ
οὐκ εἰσήκουσάν μου.
12 * καὶ ἐρεῖς πρὸς τὸν λαὸν τὸν λόγον τοῦτον, τάδε λέγει
κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, πᾶς ἀσκὸς πληρωθήσεται οἴνου. καὶ
ἔσται ἐὰν εἴπωσι πρὸς σέ, μὴ γνόντες οὐ γνωσόμεθα, ὅτι
πᾶς ἀσκὸς πληρωθήσεται οἴνου;
13 * καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ πλη-
ρῶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν ταύτην, καὶ τοὺς βασι-
λεῖς αὐτῶν τοὺς καθημένους υἱοὺς δαυὶδ ἐπὶ θρόνοις αὐτοῦ,
καὶ τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς προφήτας καὶ τὸν ἰούδαν, καὶ πάντας
τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλὴμ μεθύσματι.
14 * καὶ διασκορπιῶ αὐτοὺς ἄνδρα καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ
καὶ τοὺς πατέρας αὐτῶν καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἐν τῷ αὐτῷ. οὐκ
ἐπιποθήσω, λέγει κύριος, καὶ οὐ φείσομαι καὶ οὐκ οἰκτει-
ρήσω ἀπὸ διαφθορᾶς αὐτῶν.
15 * ἀκούσατε καὶ ἐνωτίσασθε καὶ μὴ ἐπαίρεσθε, ὅτι κύριος
16 ἐλάλησεν. * δότε τῷ κυρίῳ θεῷ ὑμῶν δόξαν πρὸ τοῦ
συσκοτάσαι καὶ πρὸ τοῦ προσκόψαι τοὺς πόδας ὑμῶν ἐπ'
ὄρη σκοτεινά. καὶ ἀναμενεῖτε εἰς φῶς καὶ ἐκεῖ σκιὰ θανά-
του καὶ τεθήσονται εἰς σκότος.
17 * ἐὰν μὴ ἀκούσητε, κεκρυμμένως κλαύσεται ἡ ψυχὴ
ὑμῶν ἀπὸ προσώπου ὕβρεως. καὶ κατάξουσιν οἱ ὀφθαλμοὶ
ὑμῶν δάκρυα. ὅτι συνετρίβη τὸ ποίμνιον κυρίου.
18 εἴπατε τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς δυναστεύουσι, ταπεινώθητε
καὶ καθίσατε, ὅτι καθῃρέθη ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν στέ-
19 φανος δόξης ὑμῶν. * πόλεις αἱ πρὸς νότον, συνεκλεί-
σθησαν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀνοίγων. ἀπῳκίσθη ἰούδας, συνετέλε-
σεν ἐν αὐτῇ ἀποικία τελεία.
20 * ἀνάλαβε τοὺς ὀφθαλμούς σου ἱερουσαλήμ, καὶ ἴδε τοὺς
ἐρχομένους ἀπὸ βορρᾶ. ποῦ ἐστιν τὸ ποίμνιον, ὃ ἐδόθη σοι
πρόβατα δόξης σου;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Populus hic cuius opera sunt mala, qui noluit suscipere verba mea, qui ambulant in cogitatione cordis sui, & abierunt, & erraue-
runt post idola populorum vt colerent ea, & adorarent ea, erit sicut cingulum istud quod nulli vsui est vtile.
11 Quia sicut adhæret
cingulum lumbis viri, sic applicaui ad cultum meum omnem domum Israel, & omnem domum Iuda, dicit Dominus, vt essent coram me
in populum, & in nomen, & in laudem, & in magnitudinem; & non obedierunt.
12 Et dices ad eos verbum istud: Hæc dicit
Dominus Deus Israel; Omnis vter implebitur vino. Et dicent tibi: Nunquid planè ignoramus quòd omnis vter implebitur vino?
13 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus; Ecce ego implebo omnes habitatores terræ huius, & reges, qui sedent super solium Dauid, &
sacerdotes, & pseudoprophetas, & omnes habitatores Ierusalem tribulatione; & erunt similes ebrio.
14 Et irruere faciam eos vnumquen-
que in fratrem suum, patres & filios pariter, ait Dominus: non parcam, nec miserebor, nec clemens ero vt non disperdam eos.
15 Audite & auscultate, & nolite eleuari: quia in verbo Domini decretum est ita.
16 Date coram Domino Deo vestro gloriam,
antequam veniat super vos tribulatio, & similes sitis his qui ambulant in caligine, & antequam offendant pedes vestri ad montes caliginis;
& expectetis lucem, & veniant super vos tenebræ; & splendorem, & ecce sitis quasi in tenebris ambulantes.
17 Si autem non susceperitis disciplinam, quasi in occulto plorabit anima mea, pro eo quòd ablata est à vobis gloria vestra, & lachry-
mans lachrymabitur, & deducet oculus meus lachrymas; quia captiuus ductus est populus Domini.
18 Dic regi & vxori eius: Humi-
liamini, sedete; quia migrauit gloria vestra à vobis; cecidit corona laudis vestræ.
19 Ciuitates Austri clausæ sunt, & non est qui ape-
riat: migrauerunt omnes de domo Iuda migratione perfecta; recepta est retributio operum suorum.
20 Leuate oculos vestros, &
videte eos qui veniunt ab Aquilone; vbi est populus qui traditus est tibi, oues laudis tuæ?

21 * מה תאמרי כי יפקד עליך ואת למדת אתם
עליך אלפים לראש הלוא חבלים יאחזוך כמו
אשת לדה :
22 * וכי תאמרי בלבבך מדוע קראני אלה ברב עונך
נגלו שוליך נחמסו עקביך :
23 * היהפך כושי עורו ונמר חברברתיו גם אתם
תוכלו להיטיב למדי הרע :
24 * ואפיצם כקש עובר לרוח מדבר :
25 * זה גורלך מנת מדיך מאתי נאם יהוה אשר
שכחת אותי ותבטחי בשקר :
26 * וגם אני חשפתי שוליך על פניך ונראה
קלונך :
27 * נאפיך ומצהלותיך זמת זנותך על גבעות
בשדה ראיתי שקוציך אוי לך ירושלם לא תטהרי
אחרי מתי עד :

יד

1 * אשר היה דבר יהוה אל ירמיהו על דברי
הבצרות :
2 * אבלה יהודה ושעריה אמללו קדרו לארץ
וצוחת ירושלם עלתה :
3 * ואדריהם שלחו צעוריהם למים באו על גבים
לא מצאו מים שבו כליהם ריקם בשו והכלמו
וחפו ראשם :
4 * בעבור האדמה חתה כי לא היה גשם בארץ
בשו אכרים חפו ראשם :
5 * כי גם אילת בשדה ילדה ועזוב כי לא
היה דשא :
6 * ופראים עמדו על שפים שאפו רוח כתנים כלו
עיניהם כי אין עשב :

21 * Quid dices cùm viſitauerit te? Tu enim
docuiſti eos aduerſum te, & erudiſti in ca-
put tuum. Nunquid non dolores apprehen-
dent te quaſi mulierem parturientem?
22 * Quòd ſi dixeris in corde tuo: Quare
venerunt mihi hæc? Propter multitudinem
iniquitatis tuæ reuelata ſunt verecundiora
tua, pollutæ ſunt plantæ tuæ.
23 * Si mutare poteſt Æthiops pellẽ ſuam,
aut pardus varietates ſuas, & vos poteritis
benefacere cùm didiceritis malum.
24 * Et diſſeminabo eos quaſi ſtipulam quæ
vento raptatur in deſerto.
25 * Hæc ſors tua parsque menſuræ tuæ à
me, dicit Dominus; quia oblita es mei, &
confiſa es in mendacio.
26 * Vnde & ego nudaui femora tua con-
tra faciem tuam, & apparuit ignominia
tua.
27 * Adulteria tua, & hinnitus tuus, ſcelus
fornicationis tuæ. Super colles in agro vidi
abominationes tuas. Væ tibi Hieruſalem.
Non mundaberis poſt me. Vſquequo
adhuc.

CAP. XIIII.

1 QVod factum eſt verbum Domini ad
Hieremiam de ſermonibus ſiccitatis.
2 * Luxit Iudæa, & portæ eius corruerunt,
& obſcuratæ ſunt in terra, & clamor Hie-
ruſalem aſcendit.
3 * Maiores miſerunt minores ſuos ad a-
quam, venerunt ad hauriendum. Non in-
uenerunt aquam, reportauerunt vaſa ſua
vacua. confuſi ſunt & afflicti, & operue-
runt capita ſua,
4 * Propter vaſtitatem terræ, quia non ve-
nit pluuia in terram. Confuſi ſunt agrico-
læ, operuerunt capita ſua.
5 * Nam & cerua in agro peperit & reli-
quit; quia non erat herba.
6 * Et onagri ſteterunt in rupibus, trax-
runt ventum quaſi dracones: defecerunt
oculi eorum, quia non erat herba.

תרגום יונתן

21 מה תימרין ארי יסער עליך חובך ואת אלפת יתהון למעבד בישין עלך הוו מתרברבין כדמן אולא הלא עקא וחבלין ייחדונך הא כמבלין לילדתא : 22 וארי תימרין בלביך מה דין ערעוני כל אלין על דסגיו חובך אתגליא בהתתיך אתחזי קלניך :
23 האפשר דישני הינדואה משכה ואף נמרא שלטי רקמתיה אף אתון תכלון לאוטבא דהויתון אלופין למעבד בישין :
24 ואבדרינון כקשא דעדי מן קדם רוחא למדברא : 25 דין עדביך וחולק אחסנתיך מן קדמי אמר יי דשבקת פלחני ואתרחצת על שקרא : 26 ואף אנא אגלי בהתת חובך על אפך ויתחזי קלוניך : 27 טפשותיך ושטותיך ועצת חטאת עקותיך על רמתא בחקלא גלן קדמי שקוציך וי ליך ירושלם לא תדכין עד כען ליך ארכא יומין סגיאין :

יד

1 דהוה פתגם נבואה מן קדם יי עם ירמיה על עסקי בוצרתא : 2 אתאבלו דבית יהודה וקרויהון חרובה אתחפיו אפיהון אכרום אכמין כקדרא אתרטישו לארעא וצוחת יתבי ירושלם סלקת :
3 ותקיפיהון שלחו תכיניהון למיא אתו על פצידיא ולא אשכחו מיא תבו מניהון ריקן בהיתו ואתכנעו וחפו רישיהון :
4 בדיל חובי יתבי ארעא אתחברו ארי לא הוה מטרא בארעא בהיתו אכריא וחפו רישיהון : 5 ארי אף אילתא בחקלא ילדה ושבקא ארי לא הוו דתאין דעסבא : 6 ועדדין קמו על נגדין שתן רוחא כירודין קמא עיניהון ארי לית עסבא :

21 *Quid dices quando visitauerint te? & tu docuisti eos contra te disciplinas in principatum. Nonne dolores apprehendent te sicut mulierem parturientem?

22 *Et si dixeris in corde tuo: Quare obuiauerunt mihi hæc? Acciderunt propter multitudinē iniquitatis tuæ, reuelata sunt posteriora tua, dehonestata sunt calcanea tua.

23 *Si mutabit Aethiops pellem suam, & pardus varietates suas, & vos poteritis benefacere cùm didiceritis mala.

24 *Et dissemìnaui eos quasi stipulas quæ feruntur à vento in desertum.

25 *Sic sors tua pars inobedientiæ vestræ aduersum me, dicit Dominus. Sicut oblita es mei, & sperasti in mendaciis.

26 *Et ego reuelabo posteriora tua cōtra faciem tuam, & videbitur ignominia tua.

27 *Adulterium tuum & hinnitus tuus, & alienatio fornicationis tuæ: in collibus et in agris vidi abominationes tuas. Væ tibi Hierusalem, quia non mundata es post me vsque quo adhuc.

CAP. XIIII.

1 *ET factum est verbum Domini ad Hieremiam de siccitate.

2 *Luxit Judæa, & portæ eius vacuæ factæ sunt, & contenebratæ sunt in terra, & clamor Hierusalem ascendit.

3 *Et magnates eius miserunt iuniores suos ad aquam: venerunt ad puteos & non inuenerunt aquam. Reportauerunt vasa sua vacua: confusi sunt & erubuerunt, & operuerunt capita sua.

4 *Et opera terræ defecerunt, quia non erat pluuia: confusi sunt agricolæ, cooperuerunt caput suum.

5 *Et ceruæ in agro pepererunt & reliquerunt, quia non erat herba.

6 *Onagri steterunt in rupibus, traxerunt ventum quasi dracones: defecerūt oculi eorum, quia non erat herba.

21 *τί ἐρεῖς ὅταν ἐπισκέπτωνταί σε; καὶ σὺ ἐδίδαξας
αὐτοὺς ἐπὶ σὲ μαθήματα εἰς ἀρχήν. οὐχὶ ὠδῖνες καθέ-
ξουσίν σε καθὼς γυναῖκα τίκτουσαν;

22 *καὶ ἐὰν εἴπῃς ἐν τῇ καρδίᾳ σου, διατί ἀπήντησέν
μοι ταῦτα; συνέβη διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἀδικίας σου ἀνε-
καλύφθη τὰ ὀπίσθιά σου, παρεδειγματίσθησαν αἱ πτέρ-
ναι σου.

23 *εἰ ἀλλάξεται αἰθίοψ τὸ δέρμα αὐτοῦ καὶ πάρδαλις
τὰ ποικίλματα αὐτῆς, καὶ ὑμεῖς δυνήσεσθε εὖ ποιῆσαι
μεμαθηκότες τὰ κακά.

24 *καὶ διέσπειρα αὐτοὺς ὡς φρύγανα φερόμενα ἀπὸ
ἀνέμου εἰς ἔρημον.

25 *οὕτως ὁ κλῆρός σου ἡ μερὶς τοῦ ἀπειθεῖν ὑμᾶς ἐμοί, λέ-
γει κύριος. ὡς ἐπελάθου μου καὶ ἤλπισας ἐπὶ ψεύδεσι.

26 *κἀγὼ ἀποκαλύψω τὰ ὀπίσω σου ἐπὶ πρόσωπόν σου,
καὶ ὀφθήσεται ἡ ἀτιμία σου.

27 *μοιχεία σου καὶ ὁ χρεμετισμός σου, καὶ ἡ ἀπαλλο-
τρίωσις πορνείας σου, ἐπὶ τῶν βουνῶν καὶ ἐν τοῖς ἀγροῖς ἑώ-
ρακα τὰ βδελύγματά σου. οὐαί σοι ἱερουσαλήμ, ὅτι οὐκ
ἐκαθαρίσθης ὀπίσω μου ἕως τίνος ἔτι.

ιδ΄

1 *Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν περὶ τῆς
ἀβροχίας.

2 *ἐπένθησεν ἰουδαία, καὶ αἱ πύλαι αὐτῆς ἐκενώθη-
σαν, καὶ ἐσκοτώθησαν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἡ κραυγὴ τῆς
ἱερουσαλὴμ ἀνέβη.

3 *καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτῆς ἀπέστειλαν τοὺς νεωτέρους
αὐτῶν ἐφ᾽ ὕδωρ, ἤλθοσαν ἐπὶ τὰ φρέατα καὶ οὐχ εὕρο-
σαν ὕδωρ. ἀπέστρεψαν τὰ ἀγγεῖα αὐτῶν κενά. ᾐσχύνθη-
σαν καὶ ἠρυθρίασαν, καὶ ἐκάλυψαν τὰς κεφαλὰς αὐ-
τῶν.

4 *καὶ τὰ ἔργα τῆς γῆς ἐξέλιπεν, ὅτι οὐκ ἦν ὑετός, ᾐσχύν-
θησαν γεωργοί, ἐπεκάλυψαν τὴν κεφαλὴν αὐτῶν.

5 *καὶ ἔλαφοι ἐν ἀγρῷ ἔτεκον καὶ ἐγκατέλιπον, ὅτι οὐκ
ἦν βοτάνη.

6 *ὄνοι ἄγριοι ἔστησαν ἐπὶ νάπας, εἵλκυσαν ἄνεμον
ὡς δράκοντες. ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν, ὅτι οὐκ
ἦν χόρτος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Quid dices cùm visitauerit super te peccatum tuum? Tu enim docuisti eos vt facerent mala: aduersum te magnificantur sicut ab initio. Nonne tribulatio & dolores apprehendent te sicut dolores parturientem?

22 Et si dixeris in corde tuo: Quare acciderunt mihi omnia hæc? propterea quòd multiplicata sunt peccata tua, reuelata est confusio tua, conspicua est ignominia tua.
23 Nunquid mutabit Aethiops pellem suam, aut pardus maculas picturę suę? & vos quoque potestis benefacere cùm sitis assueti ad malè faciendum?
24 Et dispergam eos sicut stipulam quæ pertransit à facie venti in desertum.

25 Hæc est sors tua, & pars hæreditatis tuæ à facie mea, dicit Dominus; quia reliquisti cultum meum, & confisa es in mendacio.

26 Ego quoque reuelabo confusionem peccati tui super faciem tuam, & apparebit ignominia tua.

27 Insipientia tua & stultitia tua & consilium peccati adolescentiæ tuæ: super colles in agro reuelatæ sunt coram me abominationes tuæ. Væ tibi Ierusalem, non mundaberis: hactenus prorogatio est tibi multis diebus.

CAPVT XIIII.

1 QVod factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad Ieremiam de negotiis siccitatis.
2 Luxerunt viri domus Iuda, & ciuitates eorum desertę sunt, & coopertæ sunt facies eorum nigredine, atræ quasi olla; proiecti sunt in terram, & clamor habitatorum Ierusalem ascendit.
3 Et fortes eorum miserunt subditos sibi ad aquam; venerunt ad cisternas, & non inuenerunt aquam; reuersi sunt cum vasis suis vacuis; confusi sunt & erubuerunt, & operuerunt capita sua.
4 Propter peccata habitatorum terræ contriti sunt; quia non fuit pluuia in terra: confusi sunt agricolæ, operuerunt capita sua.
5 Quoniam etiam cerua in agro peperit & reliquit; quia non erant germina herbæ.

6 Et onagri steterunt super torrentes: biberunt ventum quasi dracones; defecerunt oculi eorum, quia non erat herba.

7 * אִם־עֲוֺנֵינוּ עָנוּ בָנוּ יְהוָה עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ כִּי־
רַבּוּ מְשׁוּבֹתֵינוּ לְךָ חָטָאנוּ׃
8 * מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל מוֹשִׁיעוֹ בְּעֵת צָרָה לָמָּה תִהְיֶה
כְּגֵר בָּאָרֶץ וּכְאֹרֵחַ נָטָה לָלוּן׃
9 * לָמָּה תִהְיֶה כְּאִישׁ נִדְהָם כְּגִבּוֹר לֹא־יוּכַל
לְהוֹשִׁיעַ וְאַתָּה בְקִרְבֵּנוּ יְהוָה וְשִׁמְךָ עָלֵינוּ נִקְרָא
אַל־תַּנִּחֵנוּ׃
10 * כֹּה־אָמַר יְהוָה לָעָם הַזֶּה כֵּן אָהֲבוּ לָנוּעַ רַגְלֵיהֶם
לֹא חָשָׂכוּ וַיהוָה לֹא רָצָם עַתָּה יִזְכֹּר עֲוֺנָם וְיִפְקֹד
חַטֹּאתָם׃
11 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָי אַל־תִּתְפַּלֵּל בְּעַד־הָעָם הַזֶּה
לְטוֹבָה׃
12 * כִּי יָצֻמוּ אֵינֶנִּי שֹׁמֵעַ אֶל־רִנָּתָם וְכִי יַעֲלוּ עֹלָה
וּמִנְחָה אֵינֶנִּי רֹצָם כִּי בַּחֶרֶב וּבָרָעָב וּבַדֶּבֶר אָנֹכִי
מְכַלֶּה אוֹתָם׃
13 * וָאֹמַר אֲהָהּ ׀ אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה הַנְּבִיאִים אֹמְרִים
לָהֶם לֹא־תִרְאוּ חֶרֶב וְרָעָב לֹא־יִהְיֶה לָכֶם כִּי־שְׁלוֹם
אֱמֶת אֶתֵּן לָכֶם בַּמָּקוֹם הַזֶּה׃
14 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי שֶׁקֶר הַנְּבִיאִים נִבְּאִים בִּשְׁמִי
לֹא שְׁלַחְתִּים וְלֹא צִוִּיתִים וְלֹא דִבַּרְתִּי אֲלֵיהֶם חֲזוֹן
שֶׁקֶר וְקֶסֶם וֶאֱלוּל וְתַרְמוּת לִבָּם הֵמָּה מִתְנַבְּאִים
לָכֶם׃
15 * לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה עַל־הַנְּבִאִים הַנִּבְּאִים בִּשְׁמִי
וַאֲנִי לֹא־שְׁלַחְתִּים וְהֵמָּה אֹמְרִים חֶרֶב וְרָעָב לֹא
יִהְיֶה בָּאָרֶץ הַזֹּאת בַּחֶרֶב וּבָרָעָב יִתַּמּוּ הַנְּבִיאִים
הָהֵמָּה׃
16 * וְהָעָם אֲשֶׁר־הֵמָּה נִבְּאִים לָהֶם יִהְיוּ מֻשְׁלָכִים
בְּחוּצוֹת יְרוּשָׁלִַם מִפְּנֵי הָרָעָב וְהַחֶרֶב וְאֵין מְקַבֵּר
לָהֵמָּה הֵמָּה נְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנֹתֵיהֶם וְשָׁפַכְתִּי
עֲלֵיהֶם אֶת־רָעָתָם׃

7 * Si iniquitates nostræ responderint nobis, Domine fac propter nomen tuū; quoniam multæ sunt auersiones nostræ, tibi peccauimus.
8 * Expectatio Israel, saluator noster in tēpore tribulationis. Quare quasi colonus futurus es in terra, & quasi viator declinans ad manendum?
9 * Quare futurus es velut vir vagus, & fortis qui non potest saluare? Tu autem in nobis es Domine, & nomen tuum inuocatum est super nos: ne derelinquas nos.
10 * Hæc dicit Dominus populo huic qui dilexit mouere pedes suos, & non quieuit, & Domino non placuit. Nunc recordabitur iniquitatum eorum, & visitabit peccata eorum.
11 * Et dixit Dominus ad me: Noli orare pro populo isto in bonum.
12 * Cùm ieiunauerint, non exaudiā preces eorum; & si obtulerint holocaustomata & victimas, nō suscipiam ea; quoniam gladio & fame & peste ego consumam eos.
13 * Et dixi: A, a, a, Domine Deus. Prophetæ dicunt eis: Non videbitis gladium, & fames non erit in vobis; sed pacem veram dabit vobis in loco isto.
14 * Et dixit Dominus ad me: Falsò prophetæ vaticinantur in nomine meo. Non misi eos, & non præcepi eis, neque locutus sum ad eos. Visionem mendacem & diuinationem fraudulentam & seductionem cordis sui prophetant vobis.
15 * Idcirco hæc dicit Dominus de prophetis qui prophetāt in nomine meo, quos ego non misi, dicentes: Gladius & fames non erit in terra hac. In gladio & fame consumentur prophetæ illi.
16 * Et populi quibus prophetant, erunt proiecti in viis Hierusalem præ fame & gladio: & non erit qui sepeliat eos, ipsi & vxores eorum, filij & filiæ eorum, & effundam super eos malum suum.

תרגום יונתן

7 אם חובנא אסהדו בנא יי עבד בדיל שמך ארי סגיאין תיובתנא קדמך חבנא׃ 8 סבור ישראל פרקה בעדן עקא למא יחול
תיך עלנא ואנחנא כתותבין בארעא וכעדי ארחא דסטא למבתא׃ 9 למה יחול רגזך עלנא ואנחנא נהי מטלטלין ושביקין ואת
גבר יכיל למפרק ואת שכינתך בינגא יי ושמך עלנא אתקרי לא תשבקננא׃
10 כדנן אמר יי לעמא הדין כמא דרחמו כן אתפרע מנהון לאגליותהון מארע בית שכנתי וכמא דהוו מערבין בפלחן טעותא ומבית
מקדשי רגליהון לא מנעו וקדם יי לא רעוא בהון כען יסער חוביהון ויתפרע עויתהון׃
11 ואמר יי לי לא תצלי על עמא הדין לטבא׃ 12 ארי יצומון לא רעוא קדמי לקבלא צלותהון וארי יסקון עלתא ומנחתא לא רעוא
קדמי בהון ארי בחרבא ובכפנא ובמותא אנא משיצי יתהון׃ 13 ואמרת קבל בעותי יי אלהים הא נביי שקרא אמרין להון לא תחזון
קטלין בחרבא וכפנא לא יהי לכון ארי שלם דקשוט אתן לכון באתרא הדין׃ 14 ואמר יי לי שקרא אמרין נביי שקרא דמתנבן בשמי
לא שלחתנון ולא פקדתנון ולא מללית עמהון נבואת שקר ואלפן וכדבין ורשע לבהון אנון מתנבן לכון׃
15 בכן כדנן אמר יי על נביי שקרא דמתנבן בשמי ואנא לא שלחתנון ואנון אמרין חרבא וכפנא לא יהי בארעא הדא בחרבא
ובכפנא יסופון נביי שקרא האנון׃ 16 ועמא דאנון מתנבן להון יהון מטרפין רמן בשוקי ירושלם מן קדם כפנא וחרבא ולית דקבר
להון אנון נשיהון ובניהון ובנתהון ואשפך עליהון ית בישתהון׃

‡ *Si peccata nostra restiterunt nobis, Domi-* 7
ne fac nobis propter nomen tuum; quoniam mul-
ta peccata nostra in conspectu tuo: tibi peccaui-
mus.
‡ *Expectatio Israel Domine, & saluans* 8
in tempore malorum: quare factus es sicut ad-
uena in terra, & quasi indigena diuertens ad
diuersorium?
‡ *Nunquid eris quasi homo dormiens, aut* 9
quasi vir qui non potest saluari? Et tu in nobis
es Domine, & nomen tuum inuocatum est su-
per nos; ne obliuiscaris nostri.
‡ *Sic dicit Dominus populo huic: Dilexerunt* 10
mouere pedes suos & nō pepercerunt, & Deus
nō complacuit sibi in eis. Nunc recordabitur ini-
quitatum eorum, & visitauit peccata eorum.
‡ *Et dixit Dominus ad me: Ne ores pro po-* 11
pulo isto in bonum.
‡ *Quia si ieiunauerint, non exaudiam depre-* 12
cationem eorum. et si obtulerint holocausta et sa-
crificia, non complacebo in eis; quoniam in gladio
& in fame & in morte consumabo eos.
‡ *Et dixi: Qui es Domine, ecce prophetæ pro-* 13
phetant, & dicunt; Non videbitis gladium, &
fames non erit in vobis, quia veritatem & pa
cem dabo in terra, & in loco isto.
‡ *Et dixit Dominus ad me: Falsa prophetæ* 14
prophetizant in nomine meo. non misi eos, &
non præcepi eis. non loquutus sum ad eos; quia
visiones mendaces & diuinationes & auguria
& electiones cordis sui ipsi prophetizant vo-
bis.
‡ *Propter hoc hæc dicit Dominus de pro-* 15
phetis prophetantibus in nomine meo falsa: et
ego non misi eos, qui dicunt: Gladius & fames
non erit in terra hac. In morte morbosa morien-
tur, & in fame consumabuntur prophetæ;
‡ *Et populus quibus ipsi prophetant eis, &* 16
erunt proiecti in viis Hierusalem à facie gladij
& famis; & non erit qui sepeliat eos; & vxo-
res eorum & filij eorum & filiæ eorum: & ef-
fundam super eos mala eorum.

7 ‡ εἰ αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν ἀντέστησαν ἡμῖν, κύριε ποίησον
ἡμῖν ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου, ὅτι πολλαὶ αἱ ἁμαρτίαι ἡ-
μῶν ἐνώπιόν σου, σοὶ ἡμάρτομεν.
8 ‡ ὑπομονὴ ἰσραὴλ κύριε, καὶ σώζων ἐν καιρῷ κακῶν.
ἵνα τί ἐγενήθης ὡσεὶ πάροικος ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὡς αὐτόχθων
ἐκκλίνων εἰς κατάλυμα;
9 ‡ μὴ ἔσῃ ὥσπερ ἄνθρωπος ὑπνῶν ἢ ὡς ἀνὴρ ὁ μὴ δυ-
νάμενος σώζειν; καὶ σὺ ἐν ἡμῖν εἶ κύριε, καὶ τὸ ὄνομά σου
ἐπικέκληται ἐφ' ἡμᾶς, μὴ ἐπιλάθῃ ἡμῶν.
10 ‡ οὕτως λέγει κύριος τῷ λαῷ τούτῳ. ἠγάπησαν κινεῖν
πόδας αὐτῶν καὶ οὐκ ἐφείσαντο, καὶ ὁ θεὸς οὐκ εὐδόκησεν
ἐν αὐτοῖς. νῦν μνησθήσεται τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν, καὶ ἐπεσκέ-
ψατο τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.
11 ‡ καὶ εἶπεν κύριος πρός με, μὴ προσεύχου περὶ τοῦ
λαοῦ τούτου εἰς ἀγαθόν.
12 ‡ ὅτι ἐὰν νηστεύσωσιν, οὐκ εἰσακούσομαι τῆς δεήσεως
αὐτῶν. καὶ ἐὰν προσενέγκωσιν ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας,
οὐκ εὐδοκῶ ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἐν μαχαίρᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν
θανάτῳ ἐγὼ συντελέσω αὐτούς.
13 ‡ καὶ εἶπα, ὦ κύριε, ἰδοὺ οἱ προφῆται προφητεύουσιν
καὶ λέγουσιν, οὐκ ὄψεσθε μάχαιραν, καὶ λιμὸς οὐκ ἔσται
ἐν ὑμῖν, ὅτι ἀλήθειαν καὶ εἰρήνην δώσω ἐπὶ τῆς γῆς καὶ
ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.
14 ‡ καὶ εἶπεν κύριος πρός με, ψευδῆ οἱ προφῆται προ-
φητεύουσιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, οὐκ ἀπέστειλα αὐτούς, καὶ
οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς, οὐκ ἐλάλησα πρὸς αὐτούς. ὅτι ὁ-
ράσεις ψευδεῖς καὶ μαντείας καὶ οἰωνίσματα καὶ προαιρέσεις
καρδίας αὐτῶν αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν.
15 ‡ διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος περὶ τῶν προφητῶν τῶν
προφητευόντων ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ψευδῆ, καὶ ἐγὼ
οὐκ ἀπέστειλα αὐτούς, οἳ λέγουσιν, μάχαιρα καὶ λιμὸς οὐκ
ἔσται ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης. ἐν θανάτῳ νοσερῷ ἀποθανοῦνται,
καὶ ἐν λιμῷ συντελεσθήσονται οἱ προφῆται,
16 ‡ καὶ ὁ λαὸς οἷς αὐτοὶ προφητεύουσιν αὐτοῖς· καὶ ἔ-
σονται ἐρριμμένοι ἐν ταῖς ὁδοῖς ἱερουσαλὴμ ἀπὸ προ-
σώπου τῆς μαχαίρας, καὶ τοῦ λιμοῦ, καὶ οὐκ ἔσται
ὁ θάπτων αὐτούς, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ υἱοὶ αὐ-
τῶν, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῶν, καὶ ἐκχεῶ ἐπ' αὐτοὺς τὰ
κακὰ αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Si iniquitates nostræ testificatæ sunt contra nos, Domine fac propter nomen tuum, quoniam multæ sunt auersiones nostræ. coram te
peccauimus.
8 Expectatio Israel, saluator eius in tempore tribulationis, quare residet ira tua super nos? & nos sumus sicut peregrini in ter-
ra, & sicut viator qui diuertit ad pernoctandum.
9 Quare residet ira tua super nos? & nos sumus transmigrantes & derelicti; tu autem
fortis, potens ad saluandum, & maiestas tua inter nos est Domine, & nomen tuum inuocatum est super nos, ne derelinquas nos.
10 Hæc dicit Dominus populo huic: Sicut dilexerunt, sic vindictam sumam ex eis, vt transmigrare faciam eos de terra domus maiestatis
meæ: & sicut oblectarunt se in cultu idolorum, & de domo sanctuarij mei non prohibuerunt pedes suos; & non est voluntas coram Domi-
no in eis. Nunc visitabit peccata eorum, & vindictam sumet iniquitatum eorum.
11 Et dixit Dominus ad me: Ne ores pro populo
isto in bonum.
12 Cùm ieiunauerint, non est voluntas coram me ad suscipiendam orationem eorum: & cùm obtulerint holocausta &
munus, non est voluntas coram me in eis. Quia in gladio, & fame, & morte ego disperdam eos.
13 Et dixi: Suscipe deprecationem
meam Domine Deus. Ecce prophetæ falsi dicunt eis: Non videbitis eos qui occidunt gladio; & fames non erit vobis; quia pacem veram
dabo vobis in loco isto.
14 Et dixit Dominus ad me: Falsum tamen dicunt prophetæ falsi qui prophetant in nomine meo.
Non misi eos, nec præcepi eis, nec locutus sum cum eis prophetiam & doctrinam falsam; & mendacia, & impietatem cordis sui ipsi pro-
phetant vobis.
15 Propterea hæc dicit Dominus de prophetis falsis, qui prophetant in nomine meo, & ego non misi eos,
et ipsi dicunt: Gladius & fames non erit in terra hac; In gladio & fame consumentur illi prophetæ falsi.
16 Populus autem quibus prophetant, erunt discerpti & proiecti per vicos Ierusalem à facie famis & gladij, & nō erit qui sepeliat eos;
ipsi & vxores eorum, & filij & filiæ eorum; & effundam super eos mala eorum.

17 * וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה תֵּרַדְנָה עֵינַי
דִּמְעָה לַיְלָה וְיוֹמָם וְאַל־תִּדְמֶינָה כִּי שֶׁבֶר גָּדוֹל
נִשְׁבְּרָה בְּתוּלַת בַּת־עַמִּי מַכָּה נַחְלָה מְאֹד׃
18 * אִם־יָצָאתִי הַשָּׂדֶה וְהִנֵּה חַלְלֵי־חֶרֶב וְאִם בָּאתִי
הָעִיר וְהִנֵּה תַּחֲלוּאֵי רָעָב כִּי גַם־נָבִיא גַם־כֹּהֵן סָחֲרוּ
אֶל־אֶרֶץ וְלֹא יָדָעוּ׃
19 * הֲמָאֹס מָאַסְתָּ אֶת־יְהוּדָה אִם־בְּצִיּוֹן גָּעֲלָה נַפְשֶׁךָ
מַדּוּעַ הִכִּיתָנוּ וְאֵין לָנוּ מַרְפֵּא קַוֵּה לְשָׁלוֹם וְאֵין טוֹב
וּלְעֵת מַרְפֵּא וְהִנֵּה בְעָתָה׃
20 * יָדַעְנוּ יְהוָה רִשְׁעֵנוּ עֲוֹן אֲבוֹתֵינוּ כִּי חָטָאנוּ לָךְ׃
21 * אַל־תִּנְאַץ לְמַעַן שִׁמְךָ אַל־תְּנַבֵּל כִּסֵּא כְבוֹדֶךָ
זְכֹר אַל־תָּפֵר בְּרִיתְךָ אִתָּנוּ׃
22 * הֲיֵשׁ בְּהַבְלֵי הַגּוֹיִם מַגְשִׁמִים וְאִם־הַשָּׁמַיִם יִתְּנוּ
רְבִבִים הֲלֹא אַתָּה־הוּא יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וּנְקַוֶּה־לָּךְ
כִּי־אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־כָּל־אֵלֶּה׃

טו

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי אִם־יַעֲמֹד מֹשֶׁה וּשְׁמוּאֵל לְפָנַי
אֵין נַפְשִׁי אֶל־הָעָם הַזֶּה שַׁלַּח מֵעַל־פָּנַי
וְיֵצֵאוּ׃
2 * וְהָיָה כִּי־יֹאמְרוּ אֵלֶיךָ אָנָה נֵצֵא וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם
כֹּה־אָמַר יְהוָה אֲשֶׁר לַמָּוֶת לַמָּוֶת וַאֲשֶׁר לַחֶרֶב לַחֶרֶב
וַאֲשֶׁר לָרָעָב לָרָעָב וַאֲשֶׁר לַשְּׁבִי לַשֶּׁבִי׃
3 * וּפָקַדְתִּי עֲלֵיהֶם אַרְבַּע מִשְׁפָּחוֹת נְאֻם־יְהוָה
אֶת־הַחֶרֶב לַהֲרֹג וְאֶת־הַכְּלָבִים לִסְחֹב וְאֶת־עוֹף
הַשָּׁמַיִם וְאֶת־בֶּהֱמַת הָאָרֶץ לֶאֱכֹל וּלְהַשְׁחִית׃
4 * וּנְתַתִּים לְזַעֲוָה לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ בִּגְלַל
מְנַשֶּׁה בֶן־יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה עַל אֲשֶׁר־עָשָׂה
בִּירוּשָׁלָםִ׃
5 * כִּי מִי־יַחְמֹל עָלַיִךְ יְרוּשָׁלַםִ וּמִי יָנוּד לָךְ וּמִי יָסוּר
לִשְׁאֹל לְשָׁלֹם לָךְ׃

17 * Et dices ad eos verbum iſtud: Deducãt
D oculi mei lachrymam per noctem & diem,
& non taceant; quoniam contritione ma-
gna contrita eſt virgo filia populi mei, pla-
ga peſſima vehementer.
18 * Si egreſſus fuero ad agros, ecce occiſi
gladio; & ſi introiero in ciuitatem, ecce at-
tenuati fame. Propheta quoque & ſacer-
dos abierunt in terram quam ignorabant.
19 * Nunquid proiiciens abieciſti Iudã, aut
Sion abominata eſt anima tua? Quare er-
go percuſſiſti nos ita vt nulla ſit ſanitas?
Expectauimus pacem, & nõ eſt bonum; &
tempus curationis, & ecce turbatio.
20 * Cognouimus Domine impietates no-
ſtras, iniquitates patrum noſtrorum; quia
peccauimus tibi.
21 * Ne des nos in opprobrium propter no-
men tuum, neque facias nobis contume-
liam. Solij gloriæ tuæ recordare, ne irritum
facias fœdus tuum nobiſcum.
22 * Nunquid ſunt in ſculptilibus gentium
qui pluant, aut cæli poſſunt dare imbres?
Nonne tu es Dominus Deus noſter quem
expectauimus? Tu enim feciſti omnia hæc.

CAP. XV.

1 ET dixit Dominus ad me: Si ſteterint
A Moyſes & Samuël corã me, non eſt ani-
ma mea ad populum iſtum: eiice illos à fa-
cie mea, & egrediantur.
2 * Quòd ſi dixerint ad te: Quò egredie-
mur? dices ad eos: Hæc dicit Dominus; Qui
ad mortem, ad mortem; & qui ad gladium,
ad gladiũ; & qui ad famem, ad famẽ; & qui
ad captiuitatem, ad captiuitatem.
3 * Et viſitabo ſuper eos quatuor ſpecies,
dicit Dominus; Gladium ad occiſionem, &
canes ad lacerandum, & volatilia cæli &
beſtias terræ ad deuorãdum & diſſipandũ.
4 * Et dabo eos in feruorẽ vniuerſis regnis
terræ propter Manaſſen filium Ezechiæ re-
gis Iuda, ſuper omnibus quæ fecit in Hie-
ruſalem.
5 * Quis enim miſerebitur tui Hieruſalẽ?
aut quis cõtriſtabitur pro te? Aut quis ibit
ad rogandum pro pace tua?

תרגום יונתן

17 ותימר להון ית פתגמא הדין ישגרן עיני דמען ליליי ויממם ולא ישתקון ארי תברא רבא אתברת מלכות כנישתא דעמי מחא ממרעא
להדא: 18 אם נפקית לחקלא והא קטילי חרבא ואם עלית לקרתא והא ממרעי כפנא ארי אף ספר אף כהן אתפניו לסחורתיהון על די
כהבארעא ולא בקרו: 19 המרטש רטשתא ית דבית יהודה וית יהבי ציון רחק מימרך מדין אלקיתנא ולית לנא אסו סברנא לשלם
וליה טב ולעדן סליחות חובין והא פרענות חטאין: 20 ידענא ייי חובנא וחובי אבהתנא ארי חבנא קדמך: 21 לא תרחקננא בדיל
שמך לא תנבל אתר בית כרסי יקרך יעול דכרן קים אבהתנא קדמך ארי חבנא קדמך לא תשני קימך עמנא: 22 הא לית צרוך בטעות
עממיא לאחתא מטרא ואם שמיא לא יתנון רסיסין אלהן על מימרך הלא את הוא ייי אלהנא ונסבר קדמך ארי את עבדת ית כל אלין:

טו

1 ואמר ייי לי אם יקום משה ושמואל למבעי מן קדמי לא רעוא קדמי בעמא הדין שלח מארע בית שכנתי ויגלון:
2 ויהי ארי יימרון לך לאן נגלי ותימר להון כדנן אמר ייי דלמותא למותא ודלחרבא לחרבא ודלכפנא לכפנא ודלשביא לשביא:
3 ואסער עליהון ארבע פרענן בישן אמר ייי ית דקטלין בחרבא למקטל וית כלביא לגררא וית עופא דשמיא וית בעירא דארעא למיכל
ולחבלא: 4 ואתנינון לזיע לכל מלכות ארעא על דלא תבו כמנשה בר יחזקיה מלכא דשבטא דבית יהודה על דאסגי למעבד בירושלם:
5 ארי מן יחוס עלך ירושלם ומן ידדי עלך ומן יזור למשאל בשלמא לך:

*Et dices ad eos verbum hoc: Deducite in 17
oculos vestros lachrymas die & nocte, & non
cessent; quia contritione magna contrita est filia
populi mei, & plaga dolorosa vehementer.
*Si egressus fuero ad agrum; & ecce vulne- 18
rati gladio: & si ingressus fuero in ciuitatem, et
ecce labor famis; quia sacerdos et propheta abie-
runt in terram quam non scierunt.
*Nunquid reprobans reprobasti Iudam? & 19
à Sion discessit anima tua? quare percussisti nos,
& non est nobis sanitas? Expectauimus in pa-
cem, & non erat bonum; tempus sanitatis, &
ecce turbatio.
*Cognouimus Domine peccata nostra, iniqui- 20
tates patrum nostrorum, quia peccauimus co-
ram te.
*Cessa propter nomen tuum, ne perdas thro- 21
num gloriæ tuæ: memento ne dissipes testamen-
tum tuum quod nobiscum.
*Nunquid est in idolis gentium pluens? & 22
si cælum dabit satietatem suam, nonne tu es ipse
Domine Deus noster? & expectabimus te; quia
tu fecisti hæc omnia.

CAP. XV.

ET dixit Dominus ad me: Si steterit Moyses 1
& Samuel ante faciem meam, non est anima
mea cum eis. Eiice populum istum à facie mea, et
egrediantur.
Et erit si dixerint ad te: Quò egrediemur? et 2
dices ad eos: Hæc dicit Dominus; Quicunque ad
mortem, ad mortē: & quicunque ad gladium,
ad gladium: & quicunque ad famem, ad famē:
& quicunque ad captiuitatem, ad captiuita-
tem.
Et vindicabo super eos quatuor species, di- 3
cit Dominus: gladium ad occisionem, & canes
ad lacerationem, & bestias terræ & volucres
cæli, in cibum & corruptionem.
Et tradam eos in angustias omnibus regnis 4
terræ, propter Manassen filium Ezechiæ regis
Iuda pro omnibus quæ fecit in Hierusalem.
Quis parcet super te Hierusalem? *& quis* 5
miserebitur super te? aut quis flectet genua in
pacem tibi?

17 καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς τὸν λόγον τοῦτον, καταγάγετε
εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν δάκρυα ἡμέρας καὶ νυκτός, καὶ
μὴ διαλειπέτωσαν. ὅτι συντρίμματι μεγάλῳ συνετρίβη
θυγάτηρ λαοῦ μου καὶ πληγὴ ὀδυνηρὰ σφόδρα.
18 ἐὰν ἐξέλθω εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἰδοὺ τραυματίαι
μαχαίρας, καὶ ἐὰν εἰσέλθω εἰς τὴν πόλιν, καὶ ἰδοὺ πό-
νος λιμοῦ, ὅτι ἱερεὺς καὶ προφήτης ἐπορεύθησαν εἰς γῆν
ἣν οὐκ εἴδησαν.
19 μὴ ἀποδοκιμάζων ἀπεδοκίμασας τὸν ἰούδαν; καὶ
ἀπὸ σιὼν ἀπέστη ἡ ψυχή σου; ἵνα τί ἔπαισας ἡμᾶς καὶ οὐκ
ἔστιν ἡμῖν ἴασις; ὑπεμείναμεν εἰς εἰρήνην, καὶ οὐκ ἦν ἀγα-
θόν. καιρὸν ἰάσεως, καὶ ἰδοὺ ταραχή.
20 ἔγνωμεν κύριε ἁμαρτίας ἡμῶν, ἀδικίας πατέρων
ἡμῶν, ὅτι ἡμάρτομεν ἐναντίον σου.
21 κόπασον διὰ τὸ ὄνομά σου, μὴ ἀπολέσῃς θρόνον δόξης
σου, μνήσθητι μὴ διασκεδάσῃς τὴν διαθήκην σου τὴν
μεθ' ἡμῶν.
22 μὴ ἔστιν ἐν εἰδώλοις τῶν ἐθνῶν ὑετίζων; καὶ εἰ οὐρα-
νὸς δώσει πλησμονὴν αὐτοῦ· οὐχὶ σὺ εἶ αὐτὸς κύριε ὁ θεὸς
ἡμῶν; καὶ ὑπομενοῦμέν σε, ὅτι σὺ ἐποίησας ταῦτα
πάντα.

ιε'

1 Καὶ εἶπεν κύριος πρός με· ἐὰν στῇ μωυσῆς καὶ σα-
μουὴλ πρὸ προσώπου μου, οὐκ ἔστιν ἡ ψυχή μου πρὸς αὐ-
τούς. ἐξαπόστειλον τὸν λαὸν τοῦτον ἀπὸ προσώπου μου, καὶ
2 ἐξελθέτωσαν. καὶ ἔσται ἐὰν εἴπωσιν πρὸς σέ, ποῦ ἐξε-
λευσόμεθα; καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς· τάδε λέγει κύριος· ὅσοι
εἰς θάνατον, εἰς θάνατον· καὶ ὅσοι εἰς μάχαιραν, εἰς μάχαι-
ραν· καὶ ὅσοι εἰς λιμόν, εἰς λιμόν. καὶ ὅσοι εἰς αἰχμαλω-
σίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν.
3 καὶ ἐκδικήσω ἐπ' αὐτοὺς τέσσαρα εἴδη λέγει κύριος,
τὴν μάχαιραν εἰς σφαγήν, καὶ τοὺς κύνας εἰς διασπα-
σμόν, καὶ τὰ θηρία τῆς γῆς καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, εἰς
4 βρῶσιν καὶ διαφθοράν. καὶ παραδώσω αὐτοὺς εἰς ἀνάγ-
κας πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς διὰ μανασσῆ υἱὸν
ἐζεκίου βασιλέως ἰούδα περὶ πάντων ὧν ἐποίησεν ἐν
ἱερουσαλήμ.
5 τίς φείσεται ἐπὶ σοὶ ἱερουσαλήμ; καὶ τίς δειλιάσει ἐπὶ
σοί; ἢ τίς ἀνακάμψει εἰς εἰρήνην σοι;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[17] Et dices ad eos: Propter verbum istud deducent oculi mei lachrymas nocte ac die, & non tacebunt; quia confractione magna contritum est regnum cœtus populi mei. plaga infirmata vehementer. [18] Si egressus fuero ad agrum, ecce occisi gladio: & si introiero in ciuitatē, ecce infirmi fame. Quoniam etiam scriba & sacerdos conuersi sunt ad negociationes suas, ad id quod est in terra, nec requisierunt.
[19] Nunquid abiiciendo abiecisti domum Iuda? aut habitatores Syon summouit Verbum tuum? quare percussisti nos, & non est nobis sanitas? Expectauimus pacem, & non est bonum; & tempus remissionis peccatorum, & ecce vindicta peccatorum. [20] Cognouimus Domine peccata nostra, & peccata patrum nostrorum: quia peccauimus coram te. [21] Ne proiicias nos propter nomen tuum, nec vilem facias locum solij gloriæ tuæ. Veniat memoria pacti patrum nostrorum ante te; quia peccauimus coram te: ne irritum facias pactum tuum nobiscum. [22] Ecce non est vtilitas in diis populorum ad deducendam pluuiam; nec cæli dabunt rores, nisi iuxta verbum tuum. Nonne tu es Dominus Deus noster? & expectauimus coram te, quia tu fecisti hæc omnia.

CAP. XV.

ET dixit Dominus ad me: Si steterint Moyses & Samuel ad deprecandum in conspectu meo, non est mihi beneplacitum in populo isto. Mitte eos de terra domus maiestatis meæ, vt transmigrent. [2] Et erit, cùm dixerint tibi: Quò migrabimus? & dices ad eos: Hæc dicit Dominus; Qui ad mortem, ad mortem: & qui ad gladium, ad gladium: & qui ad famem, ad famem: & qui ad captiuitatem, ad captiuitatē.
[3] Et visitabo super eos quatuor vltiones pessimas, dicit Dominus: Occisores gladio ad occidendum, & canes ad dilacerandum, & aues cæli & bestias terræ, ad comedendum & ad dissipandum. [4] Et dabo eos in commotionem omnibus regnis terræ, eò quòd non sunt cōuersi sicut Manasses filius Ezechiæ regis tribus domus Iuda, propter *multa mala* quæ fecit in Ierusalem. [5] Quis enim miserebitur tui Ierusalem? aut quis contristabitur super te? & quis diuertet ad salutandum te?

6 * אַתְּ נָטַשְׁתְּ אֹתִי נְאֻם־יְהוָה אָחוֹר תֵּלֵכִי וָאַט אֶת־
יָדִי עָלַיִךְ וָאַשְׁחִיתֵךְ נִלְאֵיתִי הִנָּחֵם׃
7 * וָאֶזְרֵם בְּמִזְרֶה בְּשַׁעֲרֵי הָאָרֶץ שִׁכַּלְתִּי אִבַּדְתִּי
אֶת־עַמִּי מִדַּרְכֵיהֶם לוֹא שָׁבוּ׃
8 * עָצְמוּ־לִי אַלְמְנוֹתָו מֵחוֹל יַמִּים הֵבֵאתִי לָהֶם
עַל־אֵם בָּחוּר שֹׁדֵד בַּצָּהֳרָיִם הִפַּלְתִּי עָלֶיהָ פִּתְאֹם
עִיר וּבֶהָלוֹת׃
9 * אֻמְלְלָה יֹלֶדֶת הַשִּׁבְעָה נָפְחָה נַפְשָׁהּ בָּאָה שִׁמְשָׁהּ
בְּעֹד יוֹמָם בּוֹשָׁה וְחָפֵרָה וּשְׁאֵרִיתָם לַחֶרֶב אֶתֵּן
לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם נְאֻם־יְהוָה׃
10 * אוֹי־לִי אִמִּי כִּי יְלִדְתִּנִי אִישׁ רִיב וְאִישׁ מָדוֹן
לְכָל־הָאָרֶץ לֹא־נָשִׁיתִי וְלֹא־נָשׁוּ־בִי כֻּלֹּה
מְקַלְלַונִי׃
11 * אָמַר יְהוָה אִם־לֹא שֵׁרוֹתִךָ לְטוֹב אִם־לוֹא הִפְגַּעְתִּי
בְךָ בְּעֵת רָעָה וּבְעֵת צָרָה אֶת־הָאֹיֵב׃
12 * הֲיָרֹעַ בַּרְזֶל בַּרְזֶל מִצָּפוֹן וּנְחֹשֶׁת׃
13 * חֵילְךָ וְאוֹצְרוֹתֶיךָ לָבַז אֶתֵּן לֹא בִמְחִיר וּבְכָל־
חַטֹּאותֶיךָ וּבְכָל־גְּבוּלֶיךָ׃
14 * וְהַעֲבַרְתִּי אֶת־אֹיְבֶיךָ בְּאֶרֶץ לֹא יָדָעְתָּ כִּי־אֵשׁ
קָדְחָה בְאַפִּי עֲלֵיכֶם תּוּקָד׃
15 * אַתָּה יָדַעְתָּ יְהוָה זָכְרֵנִי וּפָקְדֵנִי וְהִנָּקֶם לִי
מֵרֹדְפַי אַל־לְאֶרֶךְ אַפְּךָ תִּקָּחֵנִי דַּע שְׂאֵתִי עָלֶיךָ
חֶרְפָּה׃
16 * נִמְצְאוּ דְבָרֶיךָ וָאֹכְלֵם וַיְהִי דְבָרֶיךָ לִי לְשָׂשׂוֹן
וּלְשִׂמְחַת לְבָבִי כִּי־נִקְרָא שִׁמְךָ עָלַי יְהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת׃
17 * לֹא־יָשַׁבְתִּי בְסוֹד־מְשַׂחֲקִים וָאֶעְלֹז מִפְּנֵי יָדְךָ
בָּדָד יָשַׁבְתִּי כִּי־זַעַם מִלֵּאתָנִי׃
18 * לָמָּה הָיָה כְאֵבִי נֶצַח וּמַכָּתִי אֲנוּשָׁה מֵאֲנָה הֵרָפֵא
הָיוֹ תִהְיֶה לִי כְּמוֹ אַכְזָב מַיִם לֹא נֶאֱמָנוּ׃

6 * Tu reliquisti me, dicit Dominus, re-
B trorsum abisti. Et extendam manum meã
super te, & interficiam te. laboraui rogans.
7 * Et dispergam eos ventilabro in portis
terræ. interfeci & disperdidi populũ meũ,
& tamen à viis suis non sunt reuersi.
8 * Multiplicatæ sunt mihi viduæ eius su-
per arenam maris. Induxi eis super matrem
adolescentis vastatorem meridie; misi su-
per ciuitates repentè terrorem.
9 * Infirmata est quę peperit septem: defe-
cit anima eius. Occidit ei sol cùm adhuc
esset dies: confusa est, & erubuit. Et resi-
duos eius in gladium dabo in conspectu
inimicorum eorum, ait Dominus.
10 * Væ mihi mater mea. Quare genuisti
C me virum rixæ, virum discordiæ in vniuer-
sa terra? Nõ fœneraui, nec fœnerauit mihi
quisquam. omnes maledicunt mihi.
11 * Dicit Dominus: Si non reliquiæ tuæ
in bonum, si non occurri tibi in tempore
afflictionis, & in tempore tribulationis ad-
uersum inimicum.
12 * Nunquid fœderabitur ferrum ferro ab
Aquilone, & æs?
13 * Diuitias tuas & thesauros tuos in di-
reptionem dabo gratis in omnibus pecca-
tis tuis, & in omnibus terminis tuis.
14 * Et adducam inimicos tuos de terra
quam nescis; quia ignis succensus est in fu-
rore meo, & super vos ardebit.
15 * Tu scis Domine, recordare mei, & vi-
sita me: tuere me ab his qui persequuntur
me. noli in patientia tua suscipere me. sci-
to quoniam sustinui pro te opprobrium.
16 * Inuenti sunt sermones tui, & comedi
D eos: & factũ est mihi verbum tuum in gau-
dium, & in lætitiam cordis mei; quoniam
inuocatum est nomẽ tuum super me, Do-
mine Deus exercituum.
17 * Non sedi in concilio ludentium, &
gloriatus sum à facie manus tuæ. solus se-
18 debã; qm̃ amaritudine replesti me. * Quare
factus est dolor meus perpetuus, & plaga
mea desperabilis renuit curari? Facta est
mihi quasi mendaciũ aquarum infidelium.

תרגום יונתן

6 אַתְּ שְׁבַקְתְּ פֻּלְחָנִי אֲמַר יְיָ לַאֲחוֹרָא אִסְתְּחַרְתְּ וַאֲרִים יַת מְחַת גְּבוּרְתִי עֲלָךְ וְאֵחַבְּלִנָּךְ עַל דַּהֲוֵית יָכְלָא לְמֵתַב וְלָא תַבְתְּ׃ 7 וּכְמָא
דְרָן בְּכִדּוּרִיָא כֵּן אֲבַדַּר יַת עַמִּי בְּקִרְוֵי אַרְעָא תַּכְּלֵת אַבְדֵת יַת עַמִּי מֵאָרְחָתְהוֹן לָא תָבוּ׃ 8 סְגִיאָן קֳדָמַי אַרְמְלָתְהוֹן מֵחַל יַמְמִין אַיְתֵיתִי
עֲלֵיהוֹן עַל סִיעַת עוּלֵימֵיהוֹן בָּזְזִין כַּד בְּטִהֲרָא אַיְתֵיתִי עֲלֵיהוֹן מַשְׁרְיָן בִּתְכֵיף וְחַבְּלָא קִרְוֵיהוֹן׃ 9 צְדִיַת אַרְעֲהוֹן סַבְלֵי עַמָּא הֲווֹ לְמַפְּחַת
נְפַשׁ גְּלָא יְקָרְהוֹן בְּחַיֵּיהוֹן וְעַד דְּאִנּוּן קַיָּימִין בְּהִיתוּ וְאִתְכְּנַעוּ וּשְׁאָרְהוֹן לְחַרְבָּא אֶמְסַר קֳדָם בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן אֲמַר יְיָ׃ 10 וַי לִי אִמִּי אֲרֵי
יְלִידְתַנִי לְמֶהֱוֵי גְּבַר דִּין וֶאֱנָשׁ מַצּוּ לְכָל יָתְבֵי אַרְעָא לָא רְשַׁן בִּי וּלְמָא דַּאֲנָא רְשֵׁינָא תָּבַע מִנְּהוֹן כֻּלְּהוֹן מְלַטְטִין לִי׃ 11 אֲמַר יְיָ אִם לָא סוֹפָךְ
יְהֵי לְטָב אִם לָא יֵיתוֹן וְיִבְעוֹן מִנָּךְ בְּעִדָּן דְּאַיְתֵי עֲלֵיהוֹן סַנְאָה וִיעִיק לְהוֹן בְּעֵל דְּבָבָא׃ 12 מֶלֶךְ דְּתַקִּיף כְּבַרְזְלָא יִסַּק לְסָעַד מֶלֶךְ דְּתַקִּיף
כְּבַרְזְלָא וְכִנְחָשָׁא יֵיתֵי מִצְּפוּנָא עֲלַהּ לְמִתְבְּרַהּ׃ 13 נִכְסֵיכוֹן וּבֵית גִּנְזֵיכוֹן לְבִזָּא אֶמְסַר לָא בְדָמִין בְּחוֹבִין דַּהֲוֵיתוֹן פָּלְחִין לְטַעֲוָתָא בְּכָל
תְּחוּמֵיכוֹן׃ 14 וְתִשְׁתַּעְבְּדוּן לְבַעֲלֵי דְבָבֵיכוֹן בְּאַרְעָא דְּלָא יְדַעְתּוּן אֲרֵי קִדּוּם תַּקִּיף כְּאֶשָּׁא נְפַק מִן קֳדָמַי בִּרְגַז עֲלֵיכוֹן יְחוּל׃
15 אִתְגְּלֵי קֳדָמָךְ יְיָ יֵעוֹל דָּכְרָנִי וּפִקְדָנִי לְאוֹטָבָא לִי וְאַסְעַר עַל בַּעֲלֵי דְבָבַי וְאִתְפְּרַע לִי מֵרָדְפַי לָא תִתֵּן אַרְכָּא לְעָלְבָנִי גְּלֵי קֳדָמָךְ דְּקַבְּלִית
חִסּוּדִין עַל מֵימְרָךְ׃ 16 קַבְּלֵית לְפִתְגָּמָךְ וְקַיֵּימְתִּנּוּן וַהֲוָה מֵימְרָךְ לִי לְבִיעַ וּלְחֶדְוַת לִבִּי אֲרֵי אִתְקְרֵי שְׁמָךְ עֲלַי יְיָ אֱלָהֵי צְבָאוֹת׃
17 לָא יְתֵבִית בְּסִיעַת מְשַׁבְּחִין וְלָא חֲדֵיתִי מִן קֳדָם מֵימְרָךְ פְּרִישׁ יְתֵבִית אֲרֵי נְבוּאָה דִּלְוָט מַלֵּיתָנִי׃ 18 לְמָא הֲוָה כֵּיבִי לְאַפְרֵשׁ וּמַחְתִּי
תַּקִּיפָא מְסָרְבָא לְאִתַּסָּאָה לָא יְהֵי מֵימְרָךְ לִי כְּדִבִּין כְּמַבַּע דְּמַיִין דְּפָסְקִין מוֹהִי׃

*Tu dereliquisti me, dicit Dominus. retror- 6
sum abibis, & extẽdam manum meam, & in-
terficiam te, & non vltra dimittam eos.
*Et dispergam eos in dispersione in portis po 7
puli mei. Sine liberis facti sunt, perdiderunt po-
pulum meum propter malitias suas.
*Multiplicatæ sunt viduæ eorum magis 8
quàm arena maris. Induxi super matrẽ iuuenis
miseriam in meridie: inieci super eã repente tre-
morem & festinationem.
*Vacua facta est quæ peperit septem: defecit 9
anima eius, occidit sol ei adhuc mediata die, con-
fusa est & improperata est. Residuos eorum in
gladium dabo in conspectu inimicorum suorum,
dicit Dominus.
*Væ mihi mater, ad quæ me genuisti virum 10
rixantem & discordias mouentem in omni ter-
ra. Non profui, neque profuit mihi quisquam:
fortitudo mea defecit in maledicentibus mihi.
*Fiat Domine dominator dirigentibus eis, 11
& in tempore tribulationis eorum in bona erga
inimicum.
*Si cognoscetur ferrum & operimentum 12
æreum fortitudo tua.
*Et thesauros tuos dabo commutationẽ, pro- 13
pter omnia peccata tua, & in omnibus ter-
minis tuis
*Seruire faciam te in circuitu inimicis tuis 14
in terra quam non scis; quoniam ignis incensus
est de furore meo, super vos ardebit.
*Domine memento mei & visita me, & pu 15
rifica me à persequentibus me nõ in patientiam.
Scito quòd accepi pro te opprobrium
*A reprobantibus sermones tuos. Consume 16
eos; & erit verbum tuum mihi in lætitiam, &
gaudium cordis mei. quoniam inuocatum est no-
men tuum super me. Domine omnipotens,
*Non sedi in concilio ludentium, sed timui 17
à facie manus tuæ: seorsum sedebam, quia ama-
ritudine repletus sum.
*Quare contristantes me præualent in me? 18
plaga mea fortis, vnde curabor? Facta facta
est mihi quasi aqua mendax non habens fidem.

6 * σὺ ἀπεστράφης με, λέγει κύριος. ὀπίσω πορεύσῃ καὶ
ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου καὶ διαφθερῶ σε καὶ οὐκ ἔτι ἀνή-
σω αὐτούς.
7 * καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν διασπορᾷ ἐν πύλαις λαοῦ
μου. ἠτεκνώθησαν ἀπώλεσαν τὸν λαόν μου διὰ τὰς κακίας
8 αὐτῶν. * ἐπληθύνθησαν αἱ χῆραι αὐτῶν ὑπὲρ τὴν ἄμ-
μον τῆς θαλάσσης. ἐπήγαγον ἐπὶ μητέρα νεανίσκου τα-
λαιπωρίαν ἐν μεσημβρίᾳ. ἐπέρριψα ἐπ᾽ αὐτὴν ἐξαί-
φνης τρόμον καὶ σπουδήν.
9 * ἐκενώθη ἡ τίκτουσα ἑπτά. ἀπεκάκησεν ἡ ψυχὴ
αὐτῆς, ἐπέδυ ὁ ἥλιος αὐτῇ ἔτι μεσούσης τῆς ἡμέρας, κα-
τῃσχύνθη καὶ ὠνειδίσθη. τοὺς καταλοίπους αὐτῶν εἰς μά-
χαιραν δώσω ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, φησὶν κύ-
ριος.
10 * οἴμοι μῆτερ ὡς τίνα με ἔτεκες ἄνδρα δικαζόμενον καὶ
διακρινόμενον ἐν πάσῃ τῇ γῇ. οὐκ ὠφέλησα οὔτε ὠφέλησέν
με οὐδείς. ἡ ἰσχύς μου ἐξέλιπεν ἐν τοῖς καταρωμένοις με.
11 * γένοιτο κύριε δέσποτα κατευθυνόντων αὐτῶν καὶ ἐν
καιρῷ θλίψεως αὐτῶν εἰς ἀγαθὰ πρὸς τὸν ἐχθρόν.
12 * εἰ γνωσθήσεται σίδηρος καὶ περιβόλαιον χαλκοῦν ἡ
ἰσχύς σου.
13 * καὶ τοὺς θησαυρούς σου δώσω ἀντάλλαγμα, διὰ πά-
σας τὰς ἁμαρτίας σου. καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου
14 * καταδουλώσω σε κύκλῳ τοῖς ἐχθροῖς σου ἐν τῇ γῇ ᾗ
οὐκ εἴδεις. ὅτι πῦρ ἐκκέκαυται ἐκ τοῦ θυμοῦ μου ἐφ᾽ ὑμᾶς
καυθήσεται.
15 * κύριε μνήσθητί μου, καὶ ἐπίσκεψαί με, καὶ ἀθῴωσόν με
ἀπὸ τῶν καταδιωκόντων με μὴ εἰς μακροθυμίαν. γνῶθι
ὡς ἔλαβον περὶ σοῦ ὀνειδισμὸν
16 * ὑπὸ τῶν ἀθετούντων τοὺς λόγους σου· συντέλεσον
αὐτούς. καὶ ἔσται ὁ λόγος σου ἐμοὶ εἰς εὐφροσύνην καὶ
χαρὰν καρδίας μου. ὅτι ἐπικέκληται τὸ ὄνομά σου ἐπ᾽ ἐμέ.
κύριε παντοκράτωρ,
17 * οὐκ ἐκάθισα ἐν συνεδρίῳ παιζόντων. ἀλλ᾽ εὐλα-
βούμην ἀπὸ προσώπου χειρός σου, κατὰ μόνας ἐκαθή-
μην, ὅτι πικρίας ἐνεπλήσθην.
19 * ἵνα τί οἱ λυποῦντές με κατισχύουσίν μου, ἡ πληγή μου
στερεά, πόθεν ἰαθήσομαι; γινομένη ἐγενήθη μοι ὡς ὕδωρ
ψευδὲς οὐκ ἔχον πίστιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[6]Tu deseruisti cultũ meũ, dicit Dominus; retrorsum cõuersa es: & leuabo plagam fortitudinis meæ super te, & disperdam te, eò quòd potetas conuerti, & non es conuersa. [7] Et sicut ventilant in ventilabris, sic dispergã populũ meum per ciuitates terræ: orbaui liberis & dispersi populũ meum. à semitis suis nõ sunt conuersi. [8] Multiplicatæ sunt coram me viduæ eorum plus quàm arena marium: induxi super eos super cœtũ adolescentũ eorũ, deprædatores velut meridie. induxi super eos repentè exercitũ, & dissipauit ciuitates eorum. [9]Deserta est terra eorum absque populo: fuerũt in exhalationẽ animę, migrauit gloria eorum in vita eorum: & interea dum ipsi stant, confusi sunt, & erubuerunt. Et residuos eorum gladio tradam coram inimicis eorum, dicit Dominus. [10] Væ mihi mater mea, quia progenuisti me vt sim vir litis, & homo contentionis omnibus habitatoribus terræ. Nullus fœnerauit mihi, & nihil ex his quæ mutuaui, ego quæro ab eis: omnes maledicũt mihi. [11] Dicit Dominus: Si non finis tuus erit in bonum, si non venient & deprecabuntur te in tempore quo adduxero super eos hostem, & arctauerit eos inimicus. [12] Et rex qui fortis est sicut ferrũ, ascendet vt fulciat regẽ robustũ sicut ferrũ & sicut æs, veniet ab Aquilone cõtra eam vt conterat eam. [13] Substantiã eorũ & domũ thesaurorũ eorum in direptionem tradã, nõ in pretio, sed pro peccatis, quibus colebatis idola in omnibus terminis vestris. [14] Et seruietis inimicis vestris in terra quam ignorabatis. Quia ventus fortis vrens quasi ignis egressus est à facie mea in furore, & super vos residebit. [15] Manifestum est coram te Domine. veniat mei recordatio, & visita me, vt bene facias mihi, & visita super inimicos meos, & vlciscere me à persequentibus me, ne des dilationem iniuriæ meæ. manifestum est enim coram te, quòd susceperim opprobria propter verbum tuum. [16] Suscepi verba tua, & stabiliui ea. et factum est verbum tuum mihi in gaudium & lætitiam cordis mei. quia inuocatum est nomen tuum super me, Domine Deus exercituum. [17] Non sedi cum turba cantantium, nec delectatus sum: à facie verbi tui separatus sedebam, quia prophetia maledictionis implesti me. [18] Quare factus est dolor meus in perpetuum? & plaga mea fortis renuit curari? Ne sit Verbum tuum mihi in mendacium, sicut fons aquarum cuius aquæ deficiunt.

19 לכן כה־אמר יהוה אם־תשוב ואשיבך לפני
תעמד ואם־תוציא יקר מזולל כפי תהיה ישבו
המה אליך ואתה לא־תשוב אליהם׃
20 ונתתיך לעם הזה לחומת נחשת בצורה
ונלחמו אליך ולא־יוכלו לך כי־אתך אני להושיעך
ולהצילך נאם־יהוה׃
21 והצלתיך מיד רעים ופדתיך מכף עריצים׃

יו

1 ויהי דבר־יהוה אלי לאמר׃
2 לא־תקח לך אשה ולא־יהיו לך בנים ובנות
במקום הזה׃
3 כי־כה אמר יהוה על־הבנים ועל־הבנות
הילודים במקום הזה ועל־אמתם הילדות
אותם ועל־אבותם המולדים אותם בארץ
הזאת׃
4 ממותי תחלאים ימתו לא יספדו ולא יקברו
לדמן על־פני האדמה יהיו ובחרב וברעב יכלו
והיתה נבלתם למאכל לעוף השמים ולבהמת
הארץ׃
5 כי־כה אמר יהוה אל־תבוא בית מרזח ואל־
תלך לספוד ואל־תנד להם כי־אספתי את־שלומי
מאת העם הזה נאם יהוה את־החסד ואת־
הרחמים׃
6 ומתו גדלים וקטנים בארץ הזאת לא יקברו
ולא־יספדו להם ולא יתגדד ולא יקרח להם׃
7 ולא־יפרסו להם על־אבל לנחמו על־מת ולא־
ישקו אותם כוס תנחומים על־אביו ועל־אמו׃
8 ובית־משתה לא־תבוא לשבת אתם לאכל
ולשתות׃

19 Propter hoc hæc dicit Dominus: Si
conuerteris, conuertam te, & ante faciem
meam stabis: & si separaueris preciosum
à vili, quasi os meum eris. Conuertentur
ipsi ad te, & tu non conuerteris ad eos.
20 Et dabo te populo huic in murum
æreum fortem: & bellabunt aduersum te,
& non præualebunt; quia ego tecum sum
vt saluem te, & eruam te, dicit Dominus.
21 Et liberabo te de manu pessimorum,
& redimam te de manu fortium.

CAP. XVI.

1 ET factum est verbum Domini ad me,
A dicens:
2 Non accipies vxorem, & non erunt
tibi filij & filiæ in loco isto.
3 Quia hæc dicit Dominus super filios
& filias qui generantur in loco isto, & su-
per matres eorum quæ genuerunt eos, &
super patres eorum de quorum stirpe sunt
nati in terra hac:
4 Mortibus ægrotationum morientur;
non plangentur & non sepelientur: in ster-
quilinium super faciem terræ erunt. Et gla-
dio & fame consumentur, & erit cadauer
eorum in escam volatilibus cæli & bestiis
terræ.
5 Hæc dicit Dominus: Ne ingrediaris
B domum conuiuij, neque vadas ad plan-
gendum, neque consoleris eos; quia abstu-
li pacem meam à populo isto, dicit Domi-
nus; misericordiam & miserationes.
6 Et morientur grandes & parui in ter-
ra ista: non sepelientur neque plangentur,
& non se incident, neque caluitium fiet
pro eis.
7 Et non frangent inter eos lugenti pa-
nem, ad consolandum super mortuo: &
non dabunt eis potum calicis ad conso-
landum super patre suo & matre.
8 Et domum conuiuij non ingredia-
ris, vt sedeas cum eis, & comedas & bi-
bas.

תרגום יונתן

19 בכן כדנן אמר יי אם תתוב ואתיבינך קדמי תשמש ואם תתיב רשיעיא למהוי צדיקיא רעות מימרי תקים ייתיבון אנון לפתגמך ואת לא תתוב למטעי בתריהון׃ 20 ואתנינך לעמא הדין כשור דנחש תקיף ויגיחון לקבלך ולא יכלין לך ארי בסעדך מימרי למפרקך ולשיזבותך אמר יי׃ 21 ואשיזבינך מיד מבאשין ואפרקינך מיד תקיפין׃

יו

1 והוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר׃ 2 לא תסב לך אתתא ולא יהון לך בנין ובנן באתרא הדין׃
3 ארי כדנן אמר יי על בנין ועל בנן דמתילדין באתרא הדין ועל אמהתהון דילדן יתהון ועל אבהתהון דמולדין יתהון בארעא הדא׃
4 במות מרעי כפן ימותון ולא יסתפדון ולא יתקברון לזבל מבדר על אפי ארעא יהון ובחרבא ובכפנא יסופון ותהי נבילתהון משגרא למיכל לעופא דשמיא ולבעירא דארעא׃
5 ארי כדנן אמר יי לא תעול לבית מרזיחא ולא תהך למספד ולא תחדי להון ארי כנשית ית שלמי מן עמא הדין אמר יי ית חסדא וית רחמי׃
6 וימותון רברבין וזערין בארעא הדא לא יתקברון ולא יספדון להון ולא יתהממון ולא ימרטון להון׃
7 ולא יפרסון להון על אבלא לנחמותהון על מיתא ולא ישקון יתהון כס תנחומין על אבוהי ועל אמה׃ 8 ובית משתיא לא תעול לאסחרא עמהון למיכל ולמשתי׃

19 * *Propter hoc hæc dicit Dominus: Si conuer-*
teris & restituam te, ante faciem meam stabis;
& si eduxeris preciosum à vili, quasi os meum
eris, & conuertentur ipsi ad te, & tu non con-
uerteris ad eos.
20 * *Et dabo te populo huic quasi murum mu-*
nitum æreum, & bellabunt aduersum te, &
non poterunt contra te; quia tecum sum vt saluē
te & liberem te, dicit Dominus.
21 * *Et liberabo te de manu malorum, & eruā*
te de manu pestilentium.

19 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος· ἐὰν ἐπιστρέψῃς καὶ
ἀποκαταστήσω σε, πρὸ προσώπου μου στήσῃ, καὶ ἐὰν ἐξα-
γάγῃς τίμιον ἐξ ἀναξίου, ὡς στόμα μου ἔσῃ. καὶ ἀνα-
στρέψουσιν αὐτοὶ πρὸς σέ. καὶ σὺ οὐκ ἀναστρέψεις πρὸς
αὐτούς.
20 * καὶ δώσω σε τῷ λαῷ τούτῳ ὡς τεῖχος ὀχυρὸν
χαλκοῦν, καὶ πολεμήσουσι πρὸς σὲ καὶ οὐ μὴ δύνωνται
πρὸς σέ, διότι μετὰ σοῦ εἰμι τοῦ σώζειν σε, καὶ ἐξαιρεῖσθαί σε,
λέγει κύριος.
21 * καὶ σώσω σε ἐκ χειρὸς πονηρῶν, καὶ λυτρώσομαί σε ἐκ
χειρὸς λοιμῶν.

CAP. XVI.

1 ET *factum est verbum Domini ad me, di-*
cens:
2 * *Non accipias vxorem, & non nascetur ti-*
bi filius neque filia in loco isto.
3 * *Quia hæc dicit Dominus de filiis & filia-*
bus genitis in loco isto, & de matribus eorū quæ
pepererunt eos, & de patribus eorum qui ge-
nuerunt eos in terra hac:
4 * *In morte morbosa morientur: non plan-*
gentur & non sepeliētur; in exemplum super fa
ciem terræ erunt; in gladio & fame consumen-
tur: & erunt cadauera eorum in escam bestiis
terræ & volatilibus cæli.
5 * *Hæc dicit Dominus: Ne ingrediaris in cho-*
ros eorum, & non vadas ad plangendum, &
ne lugeas eos; quia abstuli pacem meam à popu-
lo hoc, dicit Dominus, misericordiam & mise-
rationes.
6 * *Et morientur magni & parui in terra*
ista: non sepelientur & non plangentur: non
incident se, neque incisiones facient, & non ra-
dentur.
7 * *Et non frangetur panis in luctu eorum in*
consolationem super mortuo: non potabunt eos
poculo in consolationem super patre suo, aut su-
per matre sua.
8 * *In domum conuiuij non ingredieris, vt*
sedeas cum eis ad comedendum & biben-
dum.

ις

1 * Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρός με λέγων·
2 * μὴ λάβῃς γυναῖκα καὶ οὐ γεννηθήσεταί σοι υἱὸς, οὐδὲ
θυγάτηρ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.
3 * ὅτι τάδε λέγει κύριος περὶ τῶν υἱῶν καὶ τῶν θυγατέρων τῶν
γεννωμένων ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ περὶ τῶν μητέρων αὐτῶν
τῶν τετοκυιῶν αὐτοὺς καὶ περὶ τῶν πατέρων αὐτῶν τῶν γε-
γεννηκότων αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ ταύτῃ.
4 * ἐν θανάτῳ νοσερῷ ἀποθανοῦνται. οὐ κοπήσονται καὶ οὐ
ταφήσονται, εἰς παράδειγμα ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς ἔσονται ἐν
μαχαίρᾳ καὶ λιμῷ συντελεσθήσονται, καὶ ἔσονται τὰ πτώ-
ματα αὐτῶν εἰς βρῶσιν τοῖς θηρίοις τῆς γῆς καὶ τοῖς πετει-
νοῖς τοῦ οὐρανοῦ.
5 * τάδε λέγει κύριος, μὴ εἰσέλθῃς εἰς θίασον αὐτῶν,
καὶ μὴ πορευθῇς τοῦ κόψασθαι, καὶ μὴ πενθήσῃς αὐτούς, ὅτι
ἀφέστηκα τὴν εἰρήνην μου ἀπὸ τοῦ λαοῦ τούτου, φησὶν κύ-
ριος, ἔλεος καὶ ἐλεημοσύνας.
6 * καὶ ἀποθανοῦνται μεγάλοι καὶ μικροὶ ἐν τῇ γῇ
ταύτῃ, οὐ ταφήσονται καὶ οὐ θρηνηθήσονται, οὐ κό-
ψονται αὐτοὺς οὐδὲ ἐντομίδας ποιήσουσιν καὶ οὐ ξυρή-
σονται.
7 * καὶ οὐ μὴ κλασθῇ ἄρτος ἐν πένθει αὐτῶν εἰς παρά-
κλησιν ἐπὶ τεθνηκότι. οὐ ποτιοῦσιν αὐτοὺς ποτήριον εἰς
παράκλησιν ἐπὶ πατρὶ αὐτοῦ ἢ ἐπὶ μητρὶ αὐτοῦ.
8 * εἰς οἰκίαν πότου οὐκ εἰσελεύσῃ συγκαθίσαι μετ' αὐ-
τῶν τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Propterea hæc dicit Dominus: Si conuerteris, & conuertam te; coram me ministrabis: & si reuocaris impios vt sint iusti, voluntatem verbi mei implebis. Obedient ipsi verbis tuis, & tu non reuertéris vt erres post eos.
20 Et dabo te populo huic quasi murum æreum, fortem: & pugnabunt aduersum te, & non præualebunt tibi; quia in adiutorium tuum est Verbum meum, vt saluem te, & vt liberem te, dicit Dominus.
21 Et eruam te de manu malignantium, & saluabo te de manu fortium.

CAP. XVI.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens:
2 Ne accipias tibi vxorem, nec sint tibi filij & filiæ in loco isto.
3 Quia hæc dicit Dominus super filios & super filias qui nascuntur in loco isto, & super matres eorum quæ pariunt eos, & super patres eorum qui generant eos in terra ista:
4 Morte ægrotationum famis morientur; non plangentur, neque sepelientur; in stercus dispersum super faciem terræ erunt: & in gladio & in fame peribunt. et erit cadauer eorum proiectum in escam volatilibus cæli & bestiis terræ.
5 Quia hæc dicit Dominus: Ne ingrediaris in domum conuiuij, nec vadas ad plangendum, nec contristeris cum eis. quia collegi pacem meam à populo isto, dicit Dominus: misericordiam & miserationes meas.
6 Et morientur grandes & parui in terra ista: non sepelientur; nec plangent eos, nec sese incident, nec facient caluitium propter eos.
7 Nec frangent eis *panem* in luctu vt consolentur eos super mortuum; nec propinabunt eis calicem consolationis super patre suo, & super matre sua.
8 Et domum conuiuij non ingrediaris vt discumbas cum eis ad comedendum & ad bibendum.

9 * כי כה-אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הנני
משבית מן-המקום הזה לעיניכם ובימיכם קול
ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה :
10 * והיה כי תגיד לעם הזה את כל-הדברים האלה
ואמרו אליך על-מה דבר יהוה עלינו את כל-הרעה
הגדולה הזאת ומה עוננו ומה חטאתנו אשר
חטאנו ליהוה אלהינו :
11 * ואמרת אליהם על אשר-עזבו אבותיכם אותי
נאם-יהוה וילכו אחרי אלהים אחרים ויעבדום
וישתחוו להם ואתי עזבו ואת-תורתי לא
שמרו :
12 * ואתם הרעתם לעשות מאבותיכם והנכם
הלכים איש אחרי שררות לבו-הרע לבלתי
שמע אלי :
13 * והטלתי אתכם מעל הארץ הזאת על-הארץ
אשר לא ידעתם אתם ואבותיכם ועבדתם-שם
את-אלהים אחרים יומם ולילה אשר לא-אתן
לכם חנינה :
14 * לכן הנה-ימים באים נאם-יהוה ולא-יאמר
עוד חי-יהוה אשר העלה את-בני ישראל מארץ
מצרים :
15 * כי אם-חי-יהוה אשר העלה את-בני
ישראל מארץ צפון ומכל הארצות אשר הדיחם
שמה והשבתים על-אדמתם אשר נתתי
לאבותם :
16 * הנני שלח לדוגים רבים נאם-יהוה ודיגום
ואחרי-כן אשלח לרבים צידים וצדום מעל כל-הר
ומעל כל-גבעה ומנקיקי הסלעים :
17 * כי עיני על-כל-דרכיהם לא נסתרו מלפני ולא-
נצפן עונם מנגד עיני :

9 * Quia hæc dicit Dominus exercituum
Deus Iſrael: Ecce ego auferam de loco iſto
in oculis veſtris & in diebus veſtris vocem
gaudij, & vocem lætitiæ, vocem ſponſi &
vocem ſponſæ.

10 * Et cùm annunciaueris populo huic
omnia verba hæc, & dixerint tibi: Quare
locutus eſt Dominus ſuper nos omne malum grande iſtud? Quæ iniquitas noſtra,
aut quod peccatum noſtrum quod peccauimus Domino Deo noſtro?

11 * Et dices ad eos: Quia reliquerunt me
C patres veſtri, ait Dominus, & abierunt
poſt deos alienos,& ſeruierunt eis, & adorauerunt eos, & me dereliquerũt, & legem
meam non cuſtodierunt.

12 * Sed & vos peius operati eſtis quàm
patres veſtri. Ecce enim ambulat vnuſquiſque poſt prauitatem cordis ſui mali, vt
me non audiat.

13 * Et eiiciam vos de terra hac in terram
quam ignoratis vos & patres veſtri, & ſeruietis ibi diis alienis die ac nocte qui non
dabunt vobis requiem.

14 * Propterea ecce dies venient, dicit Dominus, & non dicetur vltrà, Viuit Dominus, qui eduxit filios Iſrael de terra Ægypti.

15 * Sed viuit Dominus, qui eduxit filios
Iſrael de terra Aquilonis, & de vniuerſis
terris ad quas eieci eos: & reducam eos in
terram ſuam quam dedi patribus eorum.

10 * Ecce ego mittam piſcatores multos,
dicit Dominus, & piſcabuntur eos. Et poſt
D hæc mittam eis multos venatores, & venabuntur eos de omni monte, & de omni
colle, & de cauernis petrarum.

17 * Quia oculi mei ſuper omnes vias eorum. Non ſunt abſconditæ à facie mea, &
non fuit occultata iniquitas eorum ab oculis meis.

תרגום יונתן

9 ארי כדנן אמר יוי צבאות אלהא דישראל הא אנא מבטל מן אתרא הדין לעיניכון וביומיכון קל ביע וקל חדוא וקל חתנין וקל כלן :

10 ויהי אם תחוי לעמא הדין ית כל פתגמיא האלין ויימרון לך על מה גזר יוי עלנא ית כל בישתא רבתא הדא ומה חובנא ומה סרחננא דחבנא קדם יוי אלהנא :

11 ותימר להון על דשבקו אבהתכון פלחני אמר יוי וטעו בתר טעות עממיא ופלחונון וסגדו להון ופלחני שבקו וית אוריתי לא נטרו :

12 ואתון אבאשתון למעבד מאבהתכון והא אתון אזלין גבר בתר הרהור לבה בישא בדיל דלא לקבלא למימרי :

13 ואטלטל יתכון מעל ארעא הדא לארעא דלא ידעתון אתון ואבהתכון ותפלחון תמן לעממיא פלחי טעותא יומם ולילי דלא יהי עליכון רחמין :

14 לכן הא יומיא אתן אמר יוי ולא יהון משתען עוד בגבורתא דיוי דאסק ית בני ישראל מארעא דמצרים :

15 אלהן יהון משתען בגבורתא דיוי דאסק ית בני ישראל מארע צפונא ומכל מדינתא דאגליתינון לתמן ואתיבינון לארעהון דיהבית לאבהתהון :

16 הא אנא שלח לעממין קטולין אמר יוי ויקטלונונון ובתר כן אשלח לסגיאין צדין ויצדונונון מעל כל טור ומעל כל רמא ומשקיפי כיפיא :

17 ארי קדמי גלן כל ארחתהון לא מתכסן מן קדמי ולא מטמרן חוביהון מקבל מימרי :

* Propter hoc hæc dicit Dominus Deus
Iſrael: Ecce ego diſſoluo de loco iſto coram oculis
veſtris in diebus veſtris, vocem gaudij & vo-
cem lætitiæ, vocem ſponſi & vocem ſponſæ.

* Et erit cùm annunciaueris populo huic 10
omnia verba hæc, & dixerint ad te: Quare
loquutus eſt Dominus ſuper nos omnia mala
hæc? quæ iniquitas noſtra, & quod peccatum
noſtrum quod peccauimus coram Domino Deo
noſtro?

* Et dices illis: Eò quòd dereliquerunt me 11
patres veſtri, dicit Dominus, & abierunt
poſt deos alienos, & ſeruierunt eis, & adora-
uerunt eos, & me dereliquerunt, & legem
meam non cuſtodierunt.

* Et vos impiè egiſtis magis quàm patres 12
veſtri: & ecce vos ambulatis vnuſquiſque
poſt placita cordis veſtri mali ne obediatis
mihi.

* Et proiiciam vos à terra hac in terram 13
quam non ſciuiſtis vos & patres veſtri, & ſer-
uietis illic diis alienis die & nocte, qui non da-
bunt vobis miſericordiam.

* Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Do- 14
minus, & non dicent vltrà, Viuit Dominus,
qui eduxit filios Iſrael de terra Aegypti.

* Sed viuit Dominus, qui eduxit domum 15
Iſrael de terra Aquilonis & ab omnibus re-
gionibus quò eiecti fuerant illuc. Et reſtituam
eos in terram eorum quam dedi patribus eo-
rum.

* Ecce ego mitto piſcatores multos, dicit 16
Dominus, & piſcabuntur eos; & poſt hæc mit-
tam multos venatores, & venabuntur eos ſu-
per omnem montem & ſuper omnem collem, &
de foraminibus petrarum.

* Quia oculi mei ſuper omnes vias eorum, 17
& non ſunt abſconditæ iniquitates eorum ab
oculis meis:

9 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐγὼ
καταλύω ἐκ τοῦ τόπου τούτου ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν
ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν. φωνὴν χαρᾶς καὶ φωνὴν εὐφρο-
σύνης, φωνὴν νυμφίου καὶ φωνὴν νύμφης.

10 * καὶ ἔσται ὅταν ἀναγγείλῃς τῷ λαῷ τούτῳ πάντα
τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ εἴπωσι πρὸς σέ· διατί ἐλάλησεν
κύριος ἐφ' ἡμᾶς πάντα τὰ κακὰ ταῦτα, τίς ἡ ἀδικία
ἡμῶν καὶ τίς ἡ ἁμαρτία ἡμῶν ἣν ἡμάρτομεν ἐναντίον κυ-
ρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν;

11 * καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπόν με οἱ πα-
τέρες ὑμῶν, λέγει κύριος, καὶ ᾤχοντο ὀπίσω θεῶν ἀλ-
λοτρίων, καὶ ἐδούλευσαν αὐτοῖς, καὶ προσεκύνησαν
αὐτοῖς. καὶ ἐμὲ ἐγκατέλιπον καὶ τὸν νόμον μου οὐκ ἐφυ-
λάξαντο.

12 * καὶ ὑμεῖς ἐπονηρεύσασθε ὑπὲρ τοὺς πατέρας
ὑμῶν. καὶ ἰδοὺ ὑμεῖς πορεύεσθε ἕκαστος ὀπίσω τῶν ἀ-
ρεστῶν τῆς καρδίας ὑμῶν τῆς πονηρᾶς τοῦ μὴ ὑπακούειν
μου.

13 * καὶ ἀπορρίψω ὑμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς ταύτης εἰς γῆν
ἣν οὐκ εἴδετε ὑμεῖς καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν. καὶ δουλεύ-
σετε ἐκεῖ θεοῖς ἀλλοτρίοις ἡμέρας καὶ νυκτός, οἳ οὐ δώσου-
σιν ὑμῖν ἔλεος.

14 * διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος. καὶ
οὐκ ἐροῦσιν ἔτι ζῇ κύριος ὁ ἀναγαγὼν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ
ἐκ γῆς αἰγύπτου.

15 * ἀλλὰ ζῇ κύριος ὃς ἀνήγαγεν τὸν οἶκον ἰσραὴλ
ἀπὸ γῆς βορρᾶ καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν χωρῶν οὗ ἐξώσθησαν
ἐκεῖ. καὶ ἀποκαταστήσω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν αὐτῶν ἣν ἔδω-
κα τοῖς πατράσιν αὐτῶν.

16 * ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω ἁλιεῖς πολλούς, λέγει κύριος.
καὶ ἁλιεύσουσιν αὐτούς. καὶ μετὰ ταῦτα ἀποστελῶ πολ-
λοὺς θηρευτὰς καὶ θηρεύσουσιν αὐτοὺς ἐπάνω παντὸς ὄρους
καὶ ἐπάνω παντὸς βουνοῦ, καὶ ἐκ τῶν τρυμαλιῶν τῶν
πετρῶν.

17 * ὅτι οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπὶ πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτῶν,
καὶ οὐκ ἐκρύβη τὰ ἀδικήματα αὐτῶν ἀπέναντι τῶν ὀφ-
θαλμῶν μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Quia hæc dicit Dominus exercituum, Deus Iſrael: Ecce ego ceſſare faciam de loco iſto in oculis veſtris & in diebus veſtris vocem gaudij & vocem lætitiæ, & vocem ſponſorum & vocem ſponſarum.

10 Eritque ſi annunciaueris populo huic omnia verba hæc, & dixerint tibi; Quare decreuit Dominus ſuper nos omne malũ grande hoc? & quod eſt peccatum noſtrum, & quæ eſt iniquitas noſtra quam commiſimus coram Domino Deo noſtro?

11 Et dices ad eos: Pro eo quòd dereliquerunt patres veſtri cultum meum, dicit Dominus, & errauerunt poſt idola populorum, & ſeruierunt eis, & adorauerunt ea, & cultum meum dereliquerunt, & legem meam non cuſtodierunt.

12 Et vos peius operati eſtis quàm patres veſtri: & ecce ipſi ambulatis vnuſquiſque poſt cogitationem cordis ſui mali, vt non obediatis verbo meo.

13 Et transmigrare vos faciam de terra hac in terram quam non cognouiſtis vos & patres veſtri, & ſeruietis ibi populis colentibus idola die ac nocte, qui non erunt vobis miſericordes.

14 Propterea ecce dies venient, dicit Dominus, & non erunt vltrà narrantes potentiam Domini, qui aſcendere fecit filios Iſrael de terra Ægypti.

15 Sed erunt narrantes potentiam Domini, qui aſcendere fecit filios Iſrael de terra Aquilonis, & de omnibus prouinciis ad quas transmigrare eos feci: & reducam eos in terram ſuam, quam dedi patribus eorum.

16 Ecce ego mandabo populis occiſoribus, dicit Dominus, vt occidant eos: & poſthæc mandabo multis venatoribus vt venentur eos ab omni mõte, & ab omni colle, & de cauernis petrarũ.

17 Quia coram me notæ ſunt omnes viæ eorum, non ſunt opertæ à facie mea; nec ſunt abſcondita peccata eorum à conſpectu Verbi mei.

18 * ושלמתי ראשונה משנה עונם וחטאתם על
חללם את־ארצי בנבלת שקוציהם ותועבותיהם
מלאו את־נחלתי :
19 * יהוה עזי ומעזי ומנוסי ביום צרה אליך גוים
יבאו מאפסי־ארץ ויאמרו אך־שקר נחלו אבותינו
הבל ואין־בם מועיל :
20 * היעשה־לו אדם אלהים והמה לא אלהים :
21 * לכן הנני מודיעם בפעם הזאת אודיעם את־
ידי ואת־גבורתי וידעו כי־שמי יהוה :

יז

1 * חטאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפרן שמיר
חרושה על־לוח לבם ולקרנות מזבחותיכם :
2 * כזכר בניהם מזבחותם ואשריהם על־עץ רענן
על גבעות הגבהות :
3 * הררי בשדה חילך כל־אוצרותיך לבז אתן
במתיך בחטאת בכל־גבוליך :
4 * ושמטתה ובך מנחלתך אשר נתתי לך
והעבדתיך את־איביך בארץ אשר לא־ידעת כי־
אש קדחתם באפי עד־עולם תוקד :
5 * כה אמר יהוה ארור הגבר אשר יבטח באדם
ושם בשר זרעו ומן־יהוה יסור לבו :
6 * והיה כערער בערבה ולא יראה כי־יבוא טוב
ושכן חררים במדבר ארץ מלחה ולא תשב :
7 * ברוך הגבר אשר יבטח ביהוה והיה יהוה
מבטחו :
8 * והיה כעץ שתול על־מים ועל־יובל ישלח
שרשיו ולא ירא כי־יבא חם והיה עלהו רענן
ובשנת בצרת לא ידאג ולא ימיש מעשות פרי :
9 * עקב הלב מכל ואנש הוא מי ידענו :

18 * Et reddam primùm duplices iniquitates & peccata eorum; quia contaminauerunt terram meam in morticiniis idolorũ ſuorum, & abominationibus ſuis impleuerunt hæreditatem meam.
19 * Domine fortitudo mea & robur meũ, & refugium meum in die tribulationis. Ad te gentes veniét ab extremis terræ, & dicét: Verè mendacium poſſederunt patres noſtri, vanitatem quæ eis non profuit.
20 *Nunquid faciet ſibi homo deos? Et ipſi non ſunt dij.
21 * Idcirco ecce ego oſtendam eis per vicé hanc, oſtendam eis manũ meam & virtuté meam, & ſcient quia nomen mihi Dñs.

CAP. XVII.

1 PEccatum Iuda ſcriptum eſt ſtylo ferreo
A in vngue adamantino, exaratum ſuper latitudinem cordis eorum, & in cornibus ararum eorum.
2 * Cùm recordati fuerint filij eorum ararum ſuarum & lucorum ſuorum, lignorumque frondentiũ in montibus excelſis:
3 * Sacrificantes in agro, fortitudinem tuá & omnes theſauros tuos in direptionem dabo, excelſa tua propter peccata in vniuerſis finibus tuis.
4 * Et relinqueris ſola ab hæreditate tua quam dedi tibi, & ſeruire te faciam inimicis tuis in terra quam ignoras. Quoniam ignem ſuccendiſti in furore meo, vſque in
5 æternum ardebit. * Hæc dicit Dñs: Maledictus homo qui cõfidit in homine, & ponit carnem brachium ſuum, & à Dño recedit cor eius.
6 * Erit enim quaſi myryce in
B deſerto, & non videbit cùm venerit bonũ; ſed habitabit in ſiccitate in deſerto in terra
7 ſalſuginis & inhabitabili. * Benedictus vir qui cõfidit in Dño, & erit Dñs fiducia eius.
8 * Et erit quaſi lignũ quod tranſplantatur ſuper aquas, quod ad humoré mittit radices ſuas, & non timebit cùm venerit æſtus. Et erit folium eius viride & in tpe ſiccitatis nõ erit ſollicitum, nec aliquãdo deſinet facere
9 fructũ. * Prauũ eſt cor hominis & inſcrutabile. Quis cognoſcet illud?

תרגום יונתן

18 ואשלם להון כקדמאין חוביהון וחטאיהון על דאחילו ית ארעא בית שכנתי בנבלת שקוציהון ותועבתהון מלו ית אחסנתי :
19 יי תקפי ורחצני ומשיזבי בעדן עקא לשמע גבורתך עממין ייתון מסיפי ארעא ויימרון ברם לשקרא פלחו אבהתנא ללמא ולית
ביהון הנאה : 20 היעבד לה אנשא דחלן ואנון טען דלית בהון צרוך : 21 בכן הא אנא מחוי להון בזמנא הדא אחזינון ית
פרענותי וית מחת גבורתי וידעון ארי שמי יי :

יז

1 חובי בית יהודה כתיבין בעט דברזל בטפר שמיר חריתין על לוח לבהון ולקרנת אגוריכון : 2 כד אדכרא בניהון אגוריהון
ואשיריהון תחות כל אילן עבוף ועל רמיא מנטליא : 3 על דפלחין על טוריא בחקלא נכסיכון וכל בית גנזיכון לבזא אמסר בחובין
דהויתון פלחין לטעותא בכל תחומיכון : 4 ואיתי סנאה על ארעכון ותהי צדיא כשמיטתא ובכן אעבד פרענות דינין עד דאגלי יתכון
מאחסנתכון דיהבית לכון ותשתעבדון לבעלי דבביכון בארעא דלא ידעתון ארי קדום תקיף כאשא נפק מן קדמי ברגז עד עלמא יחול :
5 כדנן אמר יי ליט גברא דיתרחץ באנשא וישוי בסרא רחצניה ומן מימרא דיי יעדי לבה : 6 ויהי כערוביתא במישרא ולא
יחזי ארי ייתי טובא וישרי בלא ולד במדברא כארע דסדום דלא איתותבת : 7 בריך גברא דיתרחץ במימרא דיי ויהי מימרא
דיי רחצניה : 8 ויהי כאילן דשתיל על מבוע דמיין ועל נגרין ישלח שרשוהי ולא יחזי ארי ייתי חומא ויהון טרפוהי עבוף ובשנת
בצורתא לא יתבר ולא יפסוק מלמעבד פרין : 9 נכיל לבא מכולא ותקיף הוא מן ידעיניה :

** Et reddam duplices iniquitates eorum, &* 18
peccata eorum in quibus profanauerunt terram
meam in morticinus abominationum eorum, &
in iniquitatibus eorum in quibus impleuerunt
hæreditatem meam. * *Domine fortitudo mea* 19
& auxilium meum & refugium meum in die
malorum; ad te gentes venient ab extremis ter-
ræ, & dicet: Quomodo falsa possederunt patres
nostri idola, & non est in eis vtilitas.
* *Si faciet sibi homo deos, et hi non sunt dij.* 20
* *Propter hoc ecce ego manifestabo eis in* 21
tempore hoc, et notam faciam eis manum meam,
& virtutem meam, & scient quia ego Domi-
nus.

CAP. XVII.

HÆc dicit Dominus: Peccatum Iuda scri- 1
ptum est in stylo ferreo, in vngue adaman-
tino, sculptum super tabula cordis eorum, & su
per cornibus ararum eorum. * *Cùm re-* 2
cordati fuerint filij eorum ararum eorum & lu
corum eorum super ligno frondoso, super collibus
excelsis. * *O montane in campo, diuitias tuas* 3
& omnes thesauros tuos direptioni dabo, excel-
sa tua in peccato in omnibus terminis tuis.
* *Et relinqueris ab hæreditate tua, quā dedi* 4
tibi, & seruire te faciam inimicis tuis in terra
quam non scis; quoniam ignem succendistis in
furore meo, vsque in seculum ardebit.
* *Hæc dicit Dominus: Maledictus homo qui* 5
spem habet in homine, & firmabit carnem bra-
chij sui, & à Domino recesserit cor eius.
* *Et erit quasi siluestris miryca quæ in de-* 6
serto: non videbit cùm venerit bona, & habi-
tabit in salsuginibus in deserto terra salsa quæ
non habitatur.
* *Et benedictus homo qui confidit in Domi-* 7
no, & erit Dominus spes eius.
* *Et erit quasi lignum abundās iuxta aquas* 8
& super humorem mittit radices suas: & non
timebit cùm venerit æstus, & erunt in eo ra-
mi frondosi: in anno siccitatis non timebit, &
non desinet faciens fructum.
* *Profundum cor super omnia; & homo est:* 9
quis cognoscet eum?

18 * καὶ ἀνταποδώσω διπλᾶς τὰς ἀδικίας αὐτῶν καὶ τὰς
ἁμαρτίας αὐτῶν ἐφ᾽ αἷς ἐβεβήλωσαν τὴν γῆν μου ἐν τοῖς
θνησιμαίοις τῶν βδελυγμάτων αὐτῶν. καὶ ἐν ταῖς ἀνο-
μίαις αὐτῶν ἐν αἷς ἔπλησαν τὴν κληρονομίαν μου.
19 * κύριε ἰσχύς μου καὶ βοήθειά μου καὶ καταφυγή μου ἐν
ἡμέρᾳ κακῶν, πρὸς σὲ ἔθνη ἥξουσιν ἀπ᾽ ἐσχάτων τῆς γῆς, καὶ
ἐροῦσιν, ὡς ψευδῆ ἐκτήσαντο οἱ πατέρες ἡμῶν εἴδωλα,
20 καὶ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ὠφέλημα· * εἰ ποιήσει ἑαυτῷ
ἄνθρωπος θεούς, καὶ οὗτοι οὐκ εἰσὶν θεοί.
21 * διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ δηλώσω αὐτοῖς ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ,
καὶ γνωριῶ αὐτοῖς τὴν χεῖρά μου καὶ τὴν δύναμίν μου,
καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος.

ιζʹ

1 * Τάδε λέγει κύριος· ἁμαρτία ἰούδα γεγραμ-
μένη ἐστὶν ἐν γραφίδι σιδηρᾷ, ἐν ὄνυχι ἀδαμαντίνῳ γε-
γλυμμένη ἐπὶ πλακὸς τῆς καρδίας αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τῶν
κεράτων τῶν βωμῶν αὐτῶν·
2 * ἐν τῷ μνημονεύειν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν τῶν βωμῶν αὐτῶν
καὶ τῶν ἀλσῶν αὐτῶν ἐπὶ ξύλῳ ἀλσώδει, ἐπὶ τῶν βου-
3 νῶν τῶν ὑψηλῶν. * ὦ ὀρεινὲ ἐν τῷ πεδίῳ, τὸν πλοῦτόν σου
καὶ πάντας τοὺς θησαυρούς σου τῇ προνομῇ δώσω. τὰ ὑ-
ψηλά σου ἐν ἁμαρτίᾳ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου.
4 * καὶ καταλειφθήσῃ ἀπὸ τῆς κληρονομίας σου, ἣν ἔδωκά
σοι. καὶ δουλεύειν σε ποιήσω τοῖς ἐχθροῖς σου ἐν τῇ γῇ ἣν οὐκ
οἶδας, ὅτι πῦρ ἀνῆψας ἐν τῷ θυμῷ μου, ἕως τοῦ αἰῶνος φλέ-
5 ξει. * τάδε λέγει κύριος· ἐπικατάρατος ἄνθρωπος ὃς
τὴν ἐλπίδα ἔχει ἐπ᾽ ἄνθρωπον καὶ στηρίσει σάρκα βραχίο-
νος αὐτοῦ καὶ ἀπὸ κυρίου ἀποστῇ ἡ καρδία αὐτοῦ.
6 * καὶ ἔσται ὡς ἡ ἀγριομυρίκη ἡ ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὐκ ὄψε-
ται ὅταν ἔλθῃ τὰ ἀγαθά. καὶ κατασκηνώσει ἐν ἁλίμοις ἐν
τῇ ἐρήμῳ γῇ ἁλμυρᾷ ἥτις οὐ κατοικεῖται.
7 * καὶ εὐλογημένος ὁ ἄνθρωπος ὃς πέποιθεν ἐπὶ τῷ
κυρίῳ. καὶ ἔσται κύριος ἐλπὶς αὐτοῦ.
8 καὶ ἔσται ὡς ξύλον εὐθηνοῦν παρ᾽ ὕδατα καὶ ἐπὶ ἰκμάδα
βάλλει ῥίζας αὐτοῦ, καὶ οὐ φοβηθήσεται ὅταν ἔλθῃ καῦμα, καὶ
ἔσται ἐπ᾽ αὐτῷ στελέχη ἀλσώδη. ἐν ἐνιαυτῷ ἀβροχίας οὐ
φοβηθήσεται καὶ οὐ διαλείψει ποιοῦν καρπόν.
9 * βαθεῖα ἡ καρδία παρὰ πάντα. καὶ ἄνθρωπός ἐστιν· ὅστις
γνώσεται αὐτόν;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[18] Et reddam secundis sicut & primis iniquitates eorum, & peccata eorum: quia violauerunt terram domus maiestatis meæ; & cadaue-
ribus immunditiarum suarum, & abominationibus suis impleuerunt hæreditatem meā. [19] Dn̄s robur meū, fiducia mea, & liberator meus
in tempore angustiæ. Ad famā potentiæ tuæ populi veniēt à finibus terræ, & dicent: Veruntamen mendacium coluerunt patres nostri, & va-
nitatē, quæ eis non profuit. [20] Nunquid faciet homo sibi deos? & ipsi sunt idola in quibus non est vtilitas. [21] Propterea ego annun-
ciabo eis hoc tempore, ostendam eis vltionē meam, & plagam potentiæ meæ: & scient quia nomen meum est Dominus. CAP. XVII.
PEccata domus Iudæ scripta sunt stylo ferreo, & vngue adamantino, sculpta super tabula cordis eorū, & in cornibus ararū eorum. [2] Cùm
recordati fuerint filij eorum ararum suarum & lucorum suorum, sub omni ligno frōdoso, & super collibus eleuatis. [3] Pro eo quòd co-
lunt idola super montes in agro; substantiam vestram & omnem domum thesaurorum vestrorum direptioni tradam in peccatis, quibus co-
luistis idola in omnibus terminis vestris. [4] Et adducam hostem super terram vestram, eritque desolata sicut in anno remissionis; & tunc
faciam vindictam iudicij, donec transmigrare vos faciam de hæreditate vestra quam dedi vobis: & seruiētis inimicis vestris in terra quam
ignoratis: quia spiritus vrens fortis sicut ignis, egressus est à facie mea in ira, vsque in seculum residebit. [5] Hæc dicit Dominus: Maledi-
ctus vir qui confidit in homine, & ponit carnem fiduciam suam, & à verbo Domini aufert cor suum. [6] Et erit sicut miryca in solitudine,
& non videbit cùm venerit bonum: & morabitur absque generatione in deserto, sicut in terra Sodomæ quæ non habitatur. [7] Benedictus
vir qui confidit in Verbo Domini, & erit Verbum Domini fiducia eius. [8] Et erit sicut arbor quæ plantata est iuxta fontes aquarum; & iu-
xta fluenta mittet radices suas; & non videbit cùm venerit æstus, & erunt folia eius viridia, & in anno siccitatis non defluent, & non cessabit
facere fructum. [9] Dolosum est cor præ omnibus, & validum est: quis cognoscet illud?

10 * אֲנִי יְהוָה חֹקֵר לֵב בֹּחֵן כְּלָיוֹת וְלָתֵת לְאִישׁ
כִּדְרָכָו כִּפְרִי מַעֲלָלָיו׃
11 * קֹרֵא דָגַר וְלֹא יָלָד עֹשֶׂה עֹשֶׁר וְלֹא בְמִשְׁפָּט
בַּחֲצִי יָמָו יַעַזְבֶנּוּ וּבְאַחֲרִיתוֹ יִהְיֶה נָבָל׃
12 * כִּסֵּא כָבוֹד מָרוֹם מֵרִאשׁוֹן מְקוֹם מִקְדָּשֵׁנוּ׃
13 * מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל יְהוָה כָּל־עֹזְבֶיךָ יֵבֹשׁוּ יְסוּרַי בָּאָרֶץ
יִכָּתֵבוּ כִּי עָזְבוּ מְקוֹר מַיִם־חַיִּים אֶת־יְהוָה׃
14 * רְפָאֵנִי יְהוָה וְאֵרָפֵא הוֹשִׁיעֵנִי וְאִוָּשֵׁעָה כִּי
תְהִלָּתִי אָתָּה׃
15 * הִנֵּה־הֵמָּה אֹמְרִים אֵלָי אַיֵּה דְבַר־יְהוָה יָבוֹא נָא׃
16 * וַאֲנִי לֹא־אַצְתִּי מֵרֹעֶה אַחֲרֶיךָ וְיוֹם אָנוּשׁ
לֹא הִתְאַוֵּיתִי אַתָּה יָדָעְתָּ מוֹצָא שְׂפָתַי נֹכַח פָּנֶיךָ
הָיָה׃
17 * אַל־תִּהְיֵה־לִי לִמְחִתָּה מַחֲסִי־אַתָּה בְּיוֹם רָעָה׃
18 * יֵבֹשׁוּ רֹדְפַי וְאַל־אֵבֹשָׁה אָנִי יֵחַתּוּ הֵמָּה וְאַל־
אֵחַתָּה אָנִי הָבִיא עֲלֵיהֶם יוֹם רָעָה וּמִשְׁנֶה שִׁבָּרוֹן
שָׁבְרֵם׃
19 * כֹּה־אָמַר יְהוָה אֵלַי הָלֹךְ וְעָמַדְתָּ בְּשַׁעַר בְּנֵי־עָם
אֲשֶׁר יָבֹאוּ בוֹ מַלְכֵי יְהוּדָה וַאֲשֶׁר יֵצְאוּ בוֹ וּבְכֹל
שַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלָםִ׃
20 * וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה מַלְכֵי יְהוּדָה
וְכָל־יְהוּדָה וְכֹל יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלָםִ הַבָּאִים בַּשְּׁעָרִים
הָאֵלֶּה׃
21 * כֹּה אָמַר יְהוָה הִשָּׁמְרוּ בְּנַפְשׁוֹתֵיכֶם וְאַל־תִּשְׂאוּ
מַשָּׂא בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וַהֲבֵאתֶם בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלָםִ׃
22 * וְלֹא־תוֹצִיאוּ מַשָּׂא מִבָּתֵּיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת וְכָל־
מְלָאכָה לֹא תַעֲשׂוּ וְקִדַּשְׁתֶּם אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת כַּאֲשֶׁר
צִוִּיתִי אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם׃
23 * וְלֹא שָׁמְעוּ וְלֹא הִטּוּ אֶת־אָזְנָם וַיַּקְשׁוּ אֶת־עָרְפָּם
לְבִלְתִּי שׁוֹמֵעַ וּלְבִלְתִּי קַחַת מוּסָר׃

10 * Ego Dominus ſcrutans cor & probans
renes; qui do vnicuique iuxta viam ſuam,
& iuxta fructum adinuentionum ſuarum.
11 * Perdix fouit quæ non peperit. Fecit
diuitias & non in iudicio. In dimidio dierum
ſuorum derelinquet eas, & in nouiſſimo
ſuo erit inſipiens.
12 * Solium gloriæ altitudinis à principio,
C locus ſanctificationis noſtræ.
13 * Expectatio Iſrael; Domine omnes qui
te derelinquunt confundentur: recedentes
à te in terra ſcribētur, quoniam dereliquerunt
venam aquarū viuentium Dominū.
14 * Sana me Domine, & ſanabor: ſaluum
me fac, & ſaluus ero; quoniā laus mea tu es.
15 * Ecce ipſi dicunt ad me: Vbi eſt verbum
Domini? veniat.
16 * Et ego non ſum turbatus te paſtorem
ſequens, & diem hominis non deſideraui:
tu ſcis. Quod egreſſum eſt de labiis meis,
rectum in conſpectu tuo fuit.
17 * Non ſis mihi tu formidini, ſpes mea
tu in die afflictionis.
18 * Confundantur qui me perſequuntur,
& non confundar ego: paueant illi, & non
pauea̅ ego. Induc ſuper eos diem afflictionis,
& duplici contritione contere eos.
19 * Hæc dicit Dominus ad me: Vade &
ſta in porta filiorum populi per quam ingrediuntur
reges Iuda & egrediuntur; & in
cunctis portis Hieruſalem.
20 * Et dices ad eos: Audite verbum Domini
reges Iuda, & omnis Iuda, cunctique
habitatores Hieruſalem, qui ingredimini
per portas iſtas;
21 * Hæc dicit Dominus: Cuſtodite animas
D veſtras, & nolite portare pōdera in die
ſabbati, nec inferatis per portas Hieruſalē.
22 * Et nolite eiicere onera de domibus veſtris
in die ſabbati, & omne opus non facietis.
Sanctificate diem ſabbati ſicut præcepi
patribus veſtris.
23 * Et non audierunt nec inclinauerunt
aurem ſuam, ſed indurauerunt ceruicem
ſuam ne audirent me, & ne acciperent diſciplinam.

תרגום יונתן

10 אנא ייי חקר לבא בחר כליתא ולמתן לאנש כארחתיה כפרי עובדוהי׃ 11 הא כקוריאה דמכניש בעין דלא דילה ומשחן אפרוחין
ונתרוהי לא יהכון כן כל גבר רשיעא דקני נכסין ולא בדינא בפלגות יומוהי שבק להון ובסופה מתקרי רשיעא׃
12 פרענותא תתעבד מנה מן קדם דשכינתה על כרסי יקרה בשמי מרומא עיל מן אולא מקבל אתר בית מקדשנא׃
13 סבור ישראל ייי כל שבקי פלחנך יבהתון ורשיעיא דעברו על מימרך בגיהנם אנון עתידין למפל ארי שבקו פלחנך ייי דבדילה את
מיתי עליהון יקרא כמבוע דמיין דלא פסקין מימוהי׃ 14 אסיני ייי ואתסי פרקני ואתפרק ארי תשבחתי את׃
15 הא אנון אמרין לי אן דאתנביתא בשמא דייי יתקיים כען׃ 16 ואנא לא עכבית על מימרך מלאתנבאה עליהון לאתבותהון
לפולחנך וליום ביש דאת מיתי עליהון לא חמדית את גלי קדמך אפקות שפותי גלי קדמך הוה׃ 17 לא יהי מימרך לי לתבר רחצני את
בעדן עקא׃ 18 יבהתון רדפי ולא אתבהית אנא יתכלמון אנון ולא אתכלם אנא אייתי עליהון יום ביש ועל חד תרין תברא תברנון׃
19 כדנן אמר ייי לי אזל ותקום בתרע בני עמא דיעלון בה מלכיא דבית יהודה ודיפקון בה ובכל תרעי ירושלם׃ 20 ותימר להון קבלו
פתגמא דייי מלכיא דבית יהודה וכל דבית יהודה וכל יתבי ירושלם דעלין בתרעיא האלין׃ 21 כדנן אמר ייי אסתמרו בנפשתכון ולא תטלון
מטל ביומא דשבתא ותעלון בתרעי ירושלם׃ 22 ולא תפקון מטול מבתיכון ביומא דשבתא וכל עיבידא לא תעבדון ותקדשון ית יומא
דשבתא כמא דפקדית ית אבהתכון׃ 23 ולא קבלו ולא ארכנו ית אדניהון ואקשיו ית קדלהון בדיל דלא למשמע ובדיל דלא לקבלא אלפן׃

*Ego Dominus ſcrutans corda; probans re- 10
nes, vt dem vnicuique ſecundum vias ſuas,
& ſecundum fructus adinuentionum ſua-
rum.
*Clamauit perdix, congregauit quæ non pe- 11
perit, faciens diuitias ſuas nõ cum iudicio, in di-
midio dierum ſuorum relinquent eum; & in
nouiſſimis ſuis erit inſipiens.
*Solium gloriæ exaltatum à principio ſan- 12
ctificatio noſtra,
*Expectatio Iſrael: Domine omnes qui de- 13
reliquerunt te, confundãtur: recedentes in ter-
ra ſcribant quia dereliquerunt fontem vitæ
Dominum.
*Sana me Domine, & ſanabor: ſalua me, & 14
ſaluabor, quia gloriatio mea tu es.
*Ecce ipſi dicunt ad me: Vbi eſt verbum Do- 15
mini? veniat.
*Ego autem non laboraui ſequens poſt te, et 16
diem hominis non deſideraui. Tu ſcis quæ egreſſa
ſunt per labia mea, ante faciem tuam ſunt.
*Ne fias mihi in alienationem parcens mihi 17
in die mala.
*Confundantur perſequentes me, et non con 18
fundar ego: paueant ipſi, & non paueam ego.
Induc ſuper eos diem malam, duplici contritione
contere eos. *Hæc dicit Dominus ad me: Va- 19
de & ſta in portis filiorum populi, in quibus in-
grediuntur reges Iuda, & in quibus egrediun-
tur in eis, & in omnibus portis Hieruſalem.
*Et dices ad eos: Audite verbum Domini 20
reges Iuda, & omnis Iudæa, & omnis Hieru-
ſalem ingredientes in portis his.
*Hæc dicit Dominus: Cuſtodite animas ve- 21
ſtras, & ne portetis onera in die ſabbatorum, et
ne inducatis per portas Hieruſalem.
*Et ne efferatis onera de domibus veſtris 22
in die ſabbatorum, & omne opus non facietis.
Sanctificate diem ſabbatorum ſicut præcepi pa-
tribus veſtris.
*Et non audierunt, & non inclinauerunt 23
aurem ſuam, & indurauerunt ceruicem ſuam
ſuper patres ſuos ne audirent me, & ne accipe-
rent diſciplinam.

10 *ἐγὼ κύριος ἐτάζων καρδίας, δοκιμάζων νεφρούς, τοῦ
δοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ κατὰ τοὺς καρποὺς τῶν
11 ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν. *ἐφώνησεν πέρδιξ, συνήγαγεν
ἃ οὐκ ἔτεκεν, ποιῶν πλοῦτον αὐτοῦ οὐ μετὰ κρίσεως, ἐν ἡμίσει
ἡμερῶν αὐτοῦ ἐγκαταλείψουσιν αὐτόν. καὶ ἐπ' ἐσχάτων αὐτοῦ
12 ἔσται ἄφρων. *θρόνος δόξης ὑψωμένος ἀπ' ἀρχῆς
13 ἁγίασμα ἡμῶν, *ὑπομονὴ ἰσραήλ. κύριε πάντες οἱ
καταλιπόντες σε καταισχυνθήτωσαν. ἀφεστηκότες ἐπὶ τῆς
γῆς γραφέτωσαν ὅτι ἐγκατέλιπον πηγὴν ζωῆς τὸν κύριον.
14 *ἴασαί με κύριε, καὶ ἰαθήσομαι. σῶσόν με καὶ σωθήσο-
μαι, ὅτι καύχημά μου σὺ εἶ.
15 *ἰδοὺ αὐτοὶ λέγουσιν πρός με, ποῦ ἐστὶν ὁ λόγος κυ-
16 ρίου; ἐλθέτω. *ἐγὼ δὲ οὐκ ἐκοπίασα κατακολουθῶν
ὀπίσω σου. καὶ ἡμέραν ἀνθρώπου οὐκ ἐπεθύμησα. σὺ ἐ-
πίστασαι τὰ ἐκπορευόμενα διὰ τῶν χειλέων μου πρὸ
17 προσώπου σού ἐστίν. *μὴ γενηθῇς μοι εἰς ἀλλοτρίωσιν φει-
δόμενός μου ἐν ἡμέρᾳ πονηρᾷ.
18 *καταισχυνθείησαν οἱ διώκοντές με, καὶ μὴ καται-
σχυνθείην ἐγώ. πτοηθείησαν αὐτοί, καὶ μὴ πτοηθείην ἐγώ.
ἐπάγαγε ἐπ' αὐτοὺς ἡμέραν πονηράν, δισσὸν σύντριμμα
σύντριψον αὐτούς.
19 *τάδε λέγει κύριος πρός με· βάδισον καὶ στῆθι ἐν πύ-
λαις υἱῶν λαοῦ ἐν αἷς εἰσπορεύονται βασιλεῖς ἰούδα καὶ ἐν
αἷς ἐκπορεύονται ἐν αὐταῖς. καὶ ἐν πάσαις ταῖς πύλαις
ἱερουσαλήμ.
20 *καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς· ἀκούσατε τὸν λόγον κυρίου βα-
σιλεῖς ἰούδα καὶ πᾶσα ἰουδαία καὶ πᾶσα ἱερουσαλήμ
οἱ εἰσπορευόμενοι ἐν ταῖς πύλαις ταύταις.
21 *τάδε λέγει κύριος· φυλάσσεσθε τὰς ψυχὰς ὑ-
μῶν. καὶ μὴ αἴρετε βαστάγματα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαβ-
βάτων. καὶ μὴ εἰσφέρετε διὰ τῶν πυλῶν ἱερουσαλήμ.
22 *καὶ μὴ ἐκφέρετε βαστάγματα ἐξ οἰκιῶν ὑμῶν ἐν
τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε. ἁ-
γιάσατε τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων καθὼς ἐνετειλάμην
τοῖς πατράσιν ὑμῶν.
23 *καὶ οὐκ ἤκουσαν καὶ οὐκ ἔκλιναν τὸ οὖς αὐτῶν· καὶ
ἐσκλήρυναν τὸν τράχηλον αὐτῶν ὑπὲρ τοὺς πατέρας
αὐτῶν τοῦ μὴ ἀκοῦσαί μου, καὶ τοῦ μὴ δέξασθαι παι-
δείαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Ego Dominus ſcrutans cor, & probans renes, vt dem vnicuique iuxta viam ſuam, & iuxta fructum operum ſuorum.
11 Ecce ſicut perdix quæ congregat oua quæ non ſunt ſua, & fouet pullos qui eam non ſecuturi ſint; ſic omnis vir impius qui poſſidet diuitias præter ius, in dimidio dierum ſuorum relinquit eas, & in fine vocatur impius.
12 Vltio fiet de eo à facie eius, cuius maieſtas habitat in ſolio gloriæ ſuæ, in cælis excelſis à principio, è regione domus ſanctuarij noſtri.
13 Expectatio Iſrael, Domine: omnes qui derelinquunt cultum tuum confundentur. Et impij, qui tranſgrediuntur verbum tuum, futurum eſt, vt cadant in gehennam, quia dereliquerunt cultum tuum Domine, propter quem tu adducebas ſuper eos gloriam ſicut fontem aquarum, cuius aquæ non deficiunt.
14 Sana me Domine, & ſanabor: ſalua me, & ſaluus ero; quia laus mea tu es.
15 Ecce ipſi dicunt mihi: Vbi eſt quod prophetaſti in nomine Domini? confirmetur nunc.
16 Ego autem non ſum cunctatus ſuper verbum tuũ vt non prophetarẽ eis; vt conuertã eos ad timorem tui: & diem malã quam tu adduces ſuper eos, non deſideraui. Manifeſtum eſt enim coram te; quod egreſſum eſt de labiis, notum coram te fuit.
17 Non ſit Verbum tuum mihi in interitũ: fiducia mea es tu in tẽpore tribulationis.
18 Pudefiãt perſequentes me, & nõ pudefiã: cõfundantur & non confundar ego: adduc ſuper eos diem mali, & duplici contritione contere eos.
19 Hæc dixit Dominus mihi: Vade & ſta in porta filiorum populi, per quam ingrediuntur reges domus Iuda, & per quam egrediuntur, & in omnibus portis Ieruſalem.
20 Et dices eis: Suſcipite verbum Domini reges domus Iuda, & omnis domus Iuda, & omnes habitatores Ieruſalem qui ingrediuntur per portas iſtas.
21 Hæc dicit Dominus: Cuſtodite animas veſtras, & non portetis onus in die ſabbathi, nec inferatis per portas Ieruſalem.
22 Neque efferatis onus ex domibus veſtris in die ſabbathi, & nullum opus faciatis: & ſanctificetis diem ſabbathi, ſicut præcepi patribus veſtris.
23 Nec obedierunt nec inclinauerunt aures ſuas, ſed indurauerunt ceruicem ſuam vt non audirent, & vt non reciperent diſciplinam.

24 * וְהָיָה אִם־שָׁמֹעַ תִּשְׁמְעוּן אֵלַי נְאֻם־יְהוָה
לְבִלְתִּי הָבִיא מַשָּׂא בְּשַׁעֲרֵי הָעִיר הַזֹּאת בְּיוֹם
הַשַּׁבָּת וּלְקַדֵּשׁ אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת־בֹּה
כָּל־מְלָאכָה׃
25 * וּבָאוּ בְשַׁעֲרֵי הָעִיר הַזֹּאת מְלָכִים וְשָׂרִים יֹשְׁבִים
עַל־כִּסֵּא דָוִד רֹכְבִים בָּרֶכֶב וּבַסּוּסִים הֵמָּה וְשָׂרֵיהֶם
אִישׁ יְהוּדָה וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִָם וְיָשְׁבָה הָעִיר הַזֹּאת
לְעוֹלָם׃
26 * וּבָאוּ מֵעָרֵי־יְהוּדָה וּמִסְּבִיבוֹת יְרוּשָׁלִַם וּמֵאֶרֶץ
בִּנְיָמִן וּמִן־הַשְּׁפֵלָה וּמִן־הָהָר וּמִן־הַנֶּגֶב מְבִאִים
עֹלָה וְזֶבַח וּמִנְחָה וּלְבוֹנָה וּמְבִאֵי תוֹדָה בֵּית
יְהוָה׃
27 * וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ אֵלַי לְקַדֵּשׁ אֶת־יוֹם הַשַּׁבָּת
וּלְבִלְתִּי שְׂאֵת מַשָּׂא וּבֹא בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלִַם בְּיוֹם
הַשַּׁבָּת וְהִצַּתִּי אֵשׁ בִּשְׁעָרֶיהָ וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת
יְרוּשָׁלִַם וְלֹא תִכְבֶּה׃

יח

1 * הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר׃
2 * קוּם וְיָרַדְתָּ בֵּית הַיּוֹצֵר וְשָׁמָּה אַשְׁמִיעֲךָ אֶת־דְּבָרָי׃
3 * וָאֵרֵד בֵּית הַיּוֹצֵר וְהִנֵּהוּ עֹשֶׂה מְלָאכָה עַל־
הָאָבְנָיִם׃
4 * וְנִשְׁחַת הַכְּלִי אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה כַּחֹמֶר בְּיַד הַיּוֹצֵר
וְשָׁב וַיַּעֲשֵׂהוּ כְּלִי אַחֵר כַּאֲשֶׁר יָשַׁר בְּעֵינֵי הַיּוֹצֵר
לַעֲשׂוֹת׃
5 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמוֹר׃
6 * הֲכַיּוֹצֵר הַזֶּה לֹא־אוּכַל לַעֲשׂוֹת לָכֶם בֵּית
יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה הִנֵּה כַחֹמֶר בְּיַד הַיּוֹצֵר כֵּן־אַתֶּם
בְּיָדִי בֵּית יִשְׂרָאֵל׃
7 * רֶגַע אֲדַבֵּר עַל־גּוֹי וְעַל־מַמְלָכָה לִנְתוֹשׁ וְלִנְתוֹץ
וּלְהַאֲבִיד׃

24 * Et erit, ſi audieritis me, dicit Dominus, vt non inferatis onera per portas ciuitatis huius in die ſabbati, & ſi ſanctificaueritis diem ſabbati, ne faciatis in eo omne opus:
25 * Ingredientur per portas ciuitatis huius reges & principes ſedentes ſuper ſolium Dauid, & aſcendentes in curribus & equis ipſi, & principes eorum viri Iuda & habitatores Hieruſalē, & habitabitur ciuitas hæc in ſempiternum.
26 * Et venient de ciuitatibus Iuda & de circuitu Hieruſalem, & de terra Beniamin, & de campeſtribus, & de montuoſis, & ab Auſtro portantes holocauſtum & victimā, & ſacrificium, & thus, & inferent oblationem in domum Domini.
27 * Si autem non audieritis me, vt ſanctificetis diem ſabbati, & ne portetis onus, & ne inferatis per portas Hieruſalē in die ſabbati; ſuccendam ignem in portis eius, & deuorabit domos Hieruſalem, & non extinguetur.

CAP. XVIII.

1 VErbum quod factum eſt ad Hieremiam
A à Domino, dicens:
2 * Surge & deſcende in domum figuli, & ibi audies verba mea.
3 * Et deſcendi in domum figuli; & ecce ipſe faciebat opus ſuper rotam.
4 * Et diſſipatum eſt vas quod ipſe faciebat è luto manibus ſuis. Conuerſusque fecit illud vas alterum, ſicut placuerat in oculis eius vt faceret.
5 * Et factum eſt verbum Domini ad me, dicens:
6 * Nunquid ſicut figulus iſte non potero vobis facere domus Iſrael, ait Dominus? Ecce ſicut lutum in manu figuli, ſic vos domus Iſrael in manu mea.
7 * Repentè loquar aduerſum gentem, & aduerſus regnum, vt eradicem & deſtruam & diſperdam illud.

תרגום יונתן

24 ויהי אם קבלא תקבלון למימרי אמר יוי בדיל דלא לאעלא מטל בתרעי קרתא הדא ביומא דשבתא ולקדשא ית יומא דשבתא בדיל
דלא למעבד בה כל עיבידא׃ 25 ויעלון בתרעי קרתא הדא מלכין ורברבין יתבין על כרסי דוד רכיבין ברתיכין ובסוסון אנון
ורבניהון אנש יהודה ויתבי ירושלם ותתב קרתא הדא לעלם׃
26 וייתון מקרויא דבית יהודה ומסחרני ירושלם ומארע שבט בנימין ומן שפלתא ומן טורא ומן דרומא מיתן עלון ונכסת קודשין וקורבנין
למנחתא ומעלי תודתא לבית מקדשא דיוי׃ 27 ואם לא תקבלון למימרי לקדשא ית יומא דשבתא ובדיל דלא למטל מטל ומעל
בתרעי ירושלם ביומא דשבתא ואדליק אשתא בתרעהא ותשיצי בירנית ירושלם ולא תטפי׃

יח

1 פתגם נבואה דהוה עם ירמיה מן קדם יוי למימר׃ 2 קום ותיחות לבית פחרא ותמן אשמענך ית פתגמי׃
3 ונחתית לבית פחרא והא הוא עבד עיבידתא על סדנא׃ 4 ואתחבל מנא דהוה עבד טינא ביד פחרא ותב ועבדה מאן
אחרן כמא דכשר בעיני פחרא למעבד׃ 5 והוה פתגם נבואה מן קדם יוי עמי למימר׃
6 הכפחרא הדין לא יוכלא קדמי למעבד לכון בית ישראל אמר יוי הא כמא דטינא ביד פחרא כן אתון חשיבין קדמי בית ישראל׃
7 זמן אמלל על עמא ועל מלכותא למעקר ולהרעא ולאבדא׃

* Et erit si auditu audieritis me, dicit Do- 24
minus, ne inferatis onera per portas ciuitatis
huius in die sabbatorum, & sanctificaueritis
diem sabbatorum, ne faciatis in ea omne opus.
* Et ingredientur per portas ciuitatis huius 25
reges et principes sedentes super solium Dauid,
& ascendentes in curribus & equis suis ipsi,
& principes eorum, viri Iuda & habitantes
in Hierusalem: & habitabitur ciuitas hæc in
æternum.
* Et venient de ciuitatibus Iuda, et de cir- 26
cuitu Hierusalem, & de terra Beniamin, & de
cāpestri & de mōte, & de ea quæ ad Austrum,
ferentes holocausta & sacrificia & thymia-
mata & munus & thus, ferentes laudem in
domum Domini.
* Et erit si non audieritis me vt sanctifice- 27
tis diem sabbatorum, ne portetis onera & in-
grediamini per portas Hierusalem in die sabba-
torum, & incendam ignem in portis eius, &
deuorabit turritas domos Hierusalem.

CAP. XVIII.

Verbum quod factum est ad Hieremiam à 1
Domino, dicens:
* Surge & descende in domum figuli, & il- 2
lic audies verba mea.
* Et descendi in domum figuli, & ecce ipse 3
faciebat opus super lapides.
* Et dissipatum est vas quod ipse faciebat 4
in manibus suis: & rursum fecit illud vas al-
terum sicut placuit in conspectu eius vt fa-
ceret.
* Et factum est verbum Domini ad me, 5
dicens:
* Si sicut figulus iste, non potero facere vos 6
domus Israel, dicit Dominus? Ecce sicut lutum
in manu figuli, vos estis in manibus meis do-
mus Israel.
* Ad summam loquar aduersus gentem, 7
aduersus regnum, vt auferam eos, & disper-
dam.

24 * καὶ ἔσται ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσητέ μου, λέγει κύριος, τοῦ μὴ
εἰσφέρειν βαστάγματα διὰ τὴν πυλῶν τῆς πόλεως ταύ-
της ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ ἁγιάζειν τὴν ἡμέραν
τῶν σαββάτων, τοῦ μὴ ποιεῖν ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον.
25 * καὶ εἰσελεύσονται διὰ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως ταύ-
της βασιλεῖς καὶ ἄρχοντες καθήμενοι ἐπὶ θρόνου δαυίδ,
καὶ ἐπιβεβηκότες ἐφ᾽ ἅρμασιν καὶ ἵπποις αὐτῶν αὐτοί, καὶ
οἱ ἄρχοντες αὐτῶν, ἄνδρες ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες
ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ κατοικηθήσεται ἡ πόλις αὕτη εἰς τὸν
αἰῶνα.
26 * καὶ ἥξουσιν ἐκ τῶν πόλεων ἰούδα, καὶ κυκλόθεν
ἱερουσαλήμ, καὶ ἐκ γῆς βενιαμείν, καὶ ἐκ τῆς πεδινῆς, καὶ
ἐκ τοῦ ὄρους, καὶ ἐκ τῆς πρὸς νότον, φέροντες ὁλοκαυτώματα
καὶ θυσίας καὶ θυμιάματα καὶ μαννὰ καὶ λίβανον, φέροντες
αἴνεσιν εἰς οἶκον κυρίου.
27 * καὶ ἔσται ἐὰν μὴ εἰσακούσητέ μου τοῦ ἁγιάζειν τὴν ἡ-
μέραν τῶν σαββάτων, τοῦ μὴ αἴρειν βαστάγματα καὶ εἰσ-
πορεύεσθαι διὰ τῶν πυλῶν ἱερουσαλὴμ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν
σαββάτων, καὶ ἀνάψω πῦρ ἐν ταῖς πύλαις αὐτῆς, καὶ κα-
ταφάγεται ἄμφοδα ἱερουσαλήμ.

ιη'

1 * Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου
λέγων·
2 * ἀνάστηθι καὶ κατάβηθι εἰς οἶκον τοῦ κεραμέως, καὶ ἐκεῖ
ἀκούσῃ τοὺς λόγους μου.
3 * καὶ κατέβην εἰς τὸν οἶκον τοῦ κεραμέως, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς
ἐποίει ἔργον ἐπὶ τῶν λίθων.
4 * καὶ διέπεσεν τὸ ἀγγεῖον ὃ αὐτὸς ἐποίει ἐν ταῖς χερσὶν
αὐτοῦ, καὶ πάλιν ἐποίησεν αὐτὸ ἀγγεῖον ἕτερον καθὼς ἤρεσεν
ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι.
5 * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων·
6 * εἰ καθὼς ὁ κεραμεὺς οὗτος οὐ δυνήσομαι τοῦ ποιῆσαι
ὑμᾶς οἶκος ἰσραήλ, λέγει κύριος· ἰδοὺ ὡς ὁ πηλὸς ἐν τῇ
χειρὶ τοῦ κεραμέως ὑμεῖς ἐστὲ ἐν ταῖς χερσίν μου οἶκος
ἰσραήλ.
7 * πέρας λαλήσω ἐπ᾽ ἔθνος, ἐπὶ βασιλείαν τοῦ ἐξᾶ-
ραι αὐτούς, καὶ τοῦ ἀπολλύειν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Et erit si obediendo obedieritis verbo meo, dicit Dominus, vt non inferatis onus per portas ciuitatis huius in die sabbathi, & vt sanctificetis diem sabbathi, vt non fiat in eo omne opus.
25 Et ingredientur per portas ciuitatis huius reges & principes, sedentes super solium Dauid, ascendentes in quadrigis & in equis, ipsi & principes eorum, viri Iuda, & habitatores Ierusalem; & habitabitur ciuitas hæc in æternum.
26 Et venient de ciuitatibus domus Iudæ, & de circuitu Ierusalem, & de terra tribus Beniamin, & de campestribus, & de montanis, & ab Austro, adducentes holocausta & victimas sanctificatas, & oblationes, & thus, & offerentes sacrificium confessionis in domo sanctuarij Domini.
27 Quòd si non obedieritis verbo meo, vt sanctificetis diem sabbathi, & vt non portetis onus, & inferatis per portas Ierusalem in die sabbathi; succendam ignem in portis eius, & consumet palatia Ierusalem, & non extinguetur.

CAPVT XVIII.

Verbum prophetiæ quod factum est ad Ieremiam à facie Domini, dicentis: 2 Surge & descende in domum figuli, & ibi audire te faciam verba mea. 3 Et descendi in domum figuli; & ecce ipse faciebat opus super rotam.
4 Et dissipatum est vas quod fiebat ex luto in manu figuli: & reuersus est, & fecit vas aliud, sicut placuit in oculis figuli vt faceret.
5 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: 6 Nunquid sicut figulus iste, non possum vobis facere domus Israel, dicit Dominus? Ecce sicut lutum in manu figuli, sic vos habemini coram me domus Israel.
7 Tempore quodam loquar super populum & super regnum, vt euellam & confringam & disperdam.

8 וְשָׁב הַגּוֹי הַהוּא מֵרָעָתוֹ אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עָלָיו
וְנִחַמְתִּי עַל־הָרָעָה אֲשֶׁר חָשַׁבְתִּי לַעֲשׂוֹת לוֹ׃
9 וְרֶגַע אֲדַבֵּר עַל־גּוֹי וְעַל־מַמְלָכָה לִבְנֹת
וְלִנְטֹעַ׃
10 וְעָשָׂה הָרָעָה בְּעֵינַי לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ בְּקוֹלִי וְנִחַמְתִּי
עַל־הַטּוֹבָה אֲשֶׁר אָמַרְתִּי לְהֵיטִיב אוֹתוֹ׃
11 וְעַתָּה אֱמָר־נָא אֶל־אִישׁ־יְהוּדָה וְעַל־יוֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלַ͏ִם לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה הִנֵּה אָנֹכִי יוֹצֵר
עֲלֵיכֶם רָעָה וְחֹשֵׁב עֲלֵיכֶם מַחֲשָׁבָה שׁוּבוּ נָא אִישׁ
מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וְהֵיטִיבוּ דַרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם׃
12 וְאָמְרוּ נוֹאָשׁ כִּי־אַחֲרֵי מַחְשְׁבוֹתֵינוּ נֵלֵךְ וְאִישׁ
שְׁרִרוּת לִבּוֹ־הָרָע נַעֲשֶׂה׃
13 לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁאֲלוּ־נָא בַּגּוֹיִם מִי שָׁמַע
כָּאֵלֶּה שַׁעֲרֻרִת עָשְׂתָה מְאֹד בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל׃
14 הֲיַעֲזֹב מִצּוּר שָׂדַי שֶׁלֶג לְבָנוֹן אִם־יִנָּתְשׁוּ מַיִם
זָרִים קָרִים נוֹזְלִים׃
15 כִּי־שְׁכֵחֻנִי עַמִּי לַשָּׁוְא יְקַטֵּרוּ וַיַּכְשִׁלוּם בְּדַרְכֵיהֶם
שְׁבִילֵי עוֹלָם לָלֶכֶת נְתִיבוֹת דֶּרֶךְ לֹא סְלוּלָה׃
16 לָשׂוּם אַרְצָם לְשַׁמָּה שְׁרוּקֹת עוֹלָם כֹּל עוֹבֵר
עָלֶיהָ יִשֹּׁם וְיָנִיד בְּרֹאשׁוֹ׃
17 כְּרוּחַ־קָדִים אֲפִיצֵם לִפְנֵי אוֹיֵב עֹרֶף וְלֹא־פָנִים
אַרְאֵם בְּיוֹם אֵידָם׃
18 וַיֹּאמְרוּ לְכוּ וְנַחְשְׁבָה עַל־יִרְמְיָהוּ מַחֲשָׁבוֹת
כִּי לֹא־תֹאבַד תּוֹרָה מִכֹּהֵן וְעֵצָה מֵחָכָם וְדָבָר
מִנָּבִיא לְכוּ וְנַכֵּהוּ בַלָּשׁוֹן וְאַל־נַקְשִׁיבָה אֶל־כָּל־
דְּבָרָיו׃
19 הַקְשִׁיבָה יְהוָה אֵלָי וּשְׁמַע לְקוֹל יְרִיבָי׃
20 הַיְשֻׁלַּם תַּחַת־טוֹבָה רָעָה כִּי־כָרוּ שׁוּחָה לְנַפְשִׁי
זְכֹר עָמְדִי לְפָנֶיךָ לְדַבֵּר עֲלֵיהֶם טוֹבָה לְהָשִׁיב אֶת־
חֲמָתְךָ מֵהֶם׃

8 * Si pœnitentiam egerit gens illa à malo
B suo quod locutus sum aduersus eam, agam
& ego pœnitẽtiam super malo quod cogitaui vt facerem ei.
9 * Et subitò loquar de gente & regno vt
ædificem & plantem illud.
10 * Si fecerit malum in oculis meis vt nõ
audiat vocẽ meam, & pœnitentiam agam
super bono quod locutus sum vt facerẽ ei.
11 * Nunc ergo dic viro Iuda & habitatori
Hierusalẽ, dicens: Hæc dicit Dominus; Ecce
ego fingo contra vos malum, & cogito contra vos cogitationẽ. Reuertatur vnusquisq;
à via sua mala, & dirigite vias vestras & studia vestra.
12 * Qui dixerunt: Desperauimus. Post cogitationes enim nostras ibimus, & vnusquisque prauitatẽ cordis sui mali faciemus.
13 * Ideò hæc dicit Dominus: Interrogate
C gentes; Quis audiuit talia horribilia, quæ
fecit nimis virgo Israel?
14 * Nunquid deficiet de petra agri nix Libani, aut euelli possunt aquæ erumpentes
frigidæ & defluentes?
15 * Quia oblitus est mei populus meus,
frustra libantes & impingentes in viis suis
& in semitis seculi, vt ambularent per eas
in itinere non trito.
16 * Vt fieret terra eorum in desolationẽ &
in sibilum sempiternum. Omnis qui præterierit per eam, obstupescet, & mouebit
caput suum.
17 * Sicut ventus vrens dispergam eos coram inimico: dorsum & non faciem ostendam eis in die perditionis eorum.
18 * Et dixerunt: Venite & cogitemus contra Hieremiã cogitationes. Non enim peri-
D bit lex à sacerdote, neq; consiliũ à sapiente,
nec sermo à propheta. Venite & percutiamus eũ lingua, & non attendamus ad vni-
19 uersos sermones eius. * Attende Dñe ad
me, & audi vocẽ aduersariorum meorum.
20 *Nũquid reddetur ꝓ bono malum, quia
foderũt foueã animę meę? Recordare quod
steterim in cõspectu tuo vt loquerer pro eis
bonũ, & auerterẽ indignationẽ tuã ab eis.

תרגום יונתן

8 ויתוב עמא הוא מבישתיה דגזרת עלוהי ואתוב מן בישתא דחשבית למעבד לה׃ 9 וזמן אמלל על עמא ועל מלכותא למבני
ולקימא׃ 10 ויעבד דביש קדמי בדיל דלא לקבלא למימרי ואתוב מן טבתא דאמרית לאיטבא לה׃
11 וכען אמר כען לאנש יהודה וליתבי ירושלם למימר כדנן אמר יוי הא אנא ברי עליכון בישא ומחשב עליכון מחשבא תובו כען גבר
מארחיה בישתא ואתקנו ארחתכון ועובדיכון׃ 12 ואמרו תבנא מבתר פלחנך ארי בתר עשתונגא נהך וגבר הרהור לביה בישא נעבד׃
13 בכן כדנן אמר יוי שאלו כען בעממיא מן שמע כאלין שנן עבדת לחדא כנישתא דישראל׃
14 הא כמא דלית אפשר דיפסוק תלג דנחת על חקלי לבנן כן לא יפסקון ממטר נחתין ומי מבוע נבעין׃ 15 ארי שבקו פלחני עמי
לא להנאה אסקו בסמין ואטעיאונון בארחתהון בישתא משבילין תקנין דמן עלמא למיזל בארחן דלא תקנן בשבילין דלא מכבשין׃
16 לשואה ארעהון לצדו אשתממות עלם כל דיעבר עלה יכלי ויניד ברישה׃
17 כבדור רוח קדומא אבדרנון קדם בעלי דבביהון קדל ולא אפין אחזינון ביום תברהון׃
18 ואמרו אתו ונחשב על ירמיה מחשבן ארי לא תפסוק אוריתא מכהן ומלך מחכים ואלפן מספר אתו ונסהדיניה סהדון דשקר ולא
נצית לכל פתגמוהי׃ 19 גלי קדמך יוי ריבי ושמיע קדמך עלבני׃ 20 האפשר לשלמא חלף טבתא בישתא ארי כרו פחית
למקטלי יעול דכרן מקמי קדמך למללא עליהון פתגמין תקנין לאתבא ית חמתך מנהון׃

* Si reuerſa fuerit gens illa à malis ſuis, & 8
pœnitentiam agam ſuper malis quæ cogitaui fa-
cere illis. * Et ad ſummam loquar ſuper gen- 9
tem & ſuper regnum, vt reædificetur & plan-
tetur.
* Et facient mala coram me ne audiant 10
vocem meam, et pœnitentiam agam ſuper bonis
quæ locutus ſum vt facerem eis.
* Et nunc dic ad viros Iuda, & ad habi- 11
tantes Hieruſalem, Sic dicit Dominus: Ecce ego
fingo ſuper vos mala, & cogito cogitationem:
reuertatur iam vnuſquiſque à via ſua mala, et
meliora facite ſtudia veſtra, & vias veſtras.
* Et dixerunt, Confortamur, quia poſt auer- 12
ſiones noſtras ibimus, & vnuſquiſque placita
cordis ſui mali faciemus.
* Propter hoc hæc dicit Dominus: Interro- 13
gate iam in gentibus: Quis audiuit talia horri-
bilia quæ fecit nimis virgo Iſrael?
* Nunquid deficient de petra vbera, vel nix 14
de Libano? vel declinabit aqua violenter vento
ſublata?
* Quia obliti ſunt mei populus meus, in va- 15
num adoleuerunt, & infirmabũtur in viis ſuis
ſemitis ſempiternis, vt aſcendant ſemitas nõ ha
bentes viam ad iter.
* Vt ponat terram eorum in deſolationem et 16
ſibilum ſempiternum: omnes prætereuntes per
eam, ſtupebunt & mouebunt capita ſua.
* Sicut ventum vrentem, diſpergam eos co- 17
ram facie inimicorum ſuorum: dorſum & non
faciem oſtendam illis in die perditionis eorum.
* Et dixerunt; Venite, cogitemus contra Je- 18
remiam cogitationem, quia non peribit lex ſacer-
dotis, & conſilium à prudente, & ſermo à pro-
pheta. Venite & percutiamus eum in lingua, et
non audiamus omnes ſermones eius.
* Exaudi me Domine, & exaudi vocem iu- 19
ſtificationis meæ.
* Si retribuuntur pro bonis mala; quia collo- 20
cuti ſunt verba contra animam meam. Recor-
dare quòd ſteterim ego ante faciem tuam vt lo-
querer pro eis bona, vt auerterem indignationẽ
tuam ab eis.

8 * εἰ ἐπιστρέψῃ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο ἀπὸ τῶν κακῶν αὐτῶν,
καὶ μετανοήσω περὶ τῶν κακῶν ὧν ἐλογισάμην τοῦ ποιῆσαι
9 αὐτοῖς. * καὶ πέρας λαλήσω ἐπὶ ἔθνος καὶ ἐπὶ βα-
σιλείαν τοῦ ἀνοικοδομεῖσθαι καὶ τοῦ καταφυτεύεσθαι.
10 * καὶ ποιήσωσι τὰ πονηρὰ ἐναντίον μου τοῦ μὴ ἀκούειν
τῆς φωνῆς μου, καὶ μετανοήσω περὶ τῶν ἀγαθῶν ὧν ἐλά-
λησα τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς.
11 * καὶ νῦν εἶπον πρὸς ἄνδρας ἰούδα, καὶ πρὸς τοὺς κα-
τοικοῦντας ἱερουσαλὴμ, οὕτως λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ
πλάσσω ἐφ᾽ ὑμᾶς κακά, καὶ λογίζομαι λογισμόν. ἀπο-
στραφήτω δὴ ἕκαστος ἀπὸ ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ καλ-
λίονα ποιήσατε τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν, καὶ τὰς ὁδοὺς
12 ὑμῶν. * καὶ εἶπαν, ἀνδριούμεθα, ὅτι ὀπίσω τῶν ἀποστρο-
φῶν ἡμῶν πορευσόμεθα, καὶ ἕκαστος τὰ ἀρεστὰ τῆς καρ-
δίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς ποιήσομεν.
13 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος· ἐρωτήσατε δὴ ἐν ἔθνε-
σιν, τίς ἤκουσεν τοιαῦτα φρικτὰ ἃ ἐποίησεν σφόδρα
14 παρθένος ἰσραήλ; * μὴ ἐκλείψουσιν ἀπὸ πέτρας
μαστοὶ ἢ χιὼν ἀπὸ τοῦ λιβάνου; ἢ ἐκκλίνῃ ὕδωρ βιαίως
15 ἀνέμῳ φερόμενον; * ὅτι ἐπελάθοντό μου ὁ λαός μου, εἰς
κενὸν ἐθυμίασαν καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν τρί-
βοις αἰωνίοις τοῦ ἐπιβῆναι τρίβους οὐκ ἔχοντας ὁδὸν εἰς πο-
16 ρείαν· * τοῦ τάξαι τὴν γῆν αὐτῶν εἰς ἀφανισμὸν καὶ
σύριγμα τὸ αἰώνιον. πάντες οἱ διαπορευόμενοι δι᾽ αὐ-
τῆς, ἐκστήσονται καὶ κινήσουσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν.
17 * ὡς ἄνεμον καύσωνα, διασπερῶ αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον
ἐχθρῶν αὐτῶν· νῶτον καὶ μὴ πρόσωπον δείξω αὐτοῖς ἐν ἡ-
μέρᾳ ἀπωλείας αὐτῶν.
18 * καὶ εἶπαν, δεῦτε λογισώμεθα ἐπὶ ἱερεμίαν λο-
γισμόν, ὅτι οὐκ ἀπολεῖται νόμος ἱερέως, καὶ βουλὴ ἀπὸ
συνετοῦ, καὶ λόγος ἀπὸ προφήτου. δεῦτε καὶ πατά-
ξωμεν αὐτὸν ἐν γλώσσῃ, καὶ οὐκ ἀκουσώμεθα πάντας
τοὺς λόγους αὐτοῦ.
19 * εἰσάκουσόν μου κύριε, καὶ εἰσάκουσον τῆς φωνῆς τοῦ
δικαιώματός μου.
20 * εἰ ἀνταποδίδοται ἀντὶ ἀγαθῶν κακά. ὅτι συνελάλη-
σαν ῥήματα κατὰ τῆς ψυχῆς μου. μνήσθητι ἑστηκότος μου κα-
τὰ πρόσωπόν σου τοῦ λαλῆσαι ὑπὲρ αὐτῶν ἀγαθά, τοῦ
ἀποστρέψαι τὸν θυμόν σου ἀπ᾽ αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[8] Si autem conuerſus fuerit populus ille à malo ſuo, quod decreui contra eum: & auertar ego à malo quod cogitaui vt facerem ei. [9] Alio tempore loquar ſuper populum & ſuper regnum vt ædificem, & vt ſuſtentem. [10] Et ſi fecerit quod malum eſt in conſpectu meo, vt non obediat verbo meo; & auertar ego à bono quod dixi vt bene facerem ei. [11] Nunc ergo age, dic viro Iuda & habitatoribus Ieruſalem, dicendo: Hæc dicit Dominus: Ecce ego creo ſuper vos malum, & cogito contra vos cogitationem: conuertimini nunc vnuſquiſque à via ſua mala, & dirigite vias veſtras & opera veſtra. [12] Et dixerunt: Auerſi ſumus à cultu tuo; quia poſt cogitationes noſtras ibimus, & quiſque cogitationem cordis ſui prauam faciemus. [13] Propterea hæc dicit Dominus: Interrogate nunc in populis, quis audiuit talia? Rem alienam admodum fecit cœtus Iſrael. [14] Ecce ſicut fieri non poteſt vt deficiat nix quæ deſcendit ſuper agros Libani; ſic non deficient pluuiæ deſcendentes, & aquæ fontis manantes. [15] Quia dereliquerunt cultum meum populus meus, in nullum vſum accenderunt aromata, & errare eos fecerunt in viis ſuis peſſimis à ſemitis rectis quæ à ſeculo ſunt, vt ambularent in viis non rectis, in ſemitis non ſtratis. [16] Vt poneretur terra eorum in vaſtitatem & deſolationem perpetuam: omnis qui tranſierit per eam, clamabit, & mouebit caput ſuum. [17] Iuxta diſperſionem venti Orientalis diſpergam eos ante inimicos ſuos: dorſum & non faciem oſtendam eis in die interitus eorum. [18] Et dixerunt: Venite & cogitemus contra Ieremiam cogitationes. Non enim deficiet lex à ſacerdote, & conſilium à ſapiente, nec doctrina à ſcriba. Venite & teſtificemur contra eum falſa teſtimonia, & non auſcultemus omnia verba eius. [19] Notum eſt coram te Domine iudicium meum, & audita eſt coram te iniuria mea.
[20] Nunquid reddi poteſt pro bono malum? Quia foderunt foueam vt occidant me. recordare quomodo ſteterim coram te ad loquendum pro eis verba recta, vt auerterem iram tuam ab eis.

21 ׃ לָכֵן תֵּן אֶת־בְּנֵיהֶם לָרָעָב וְהַגִּרֵם עַל־יְדֵי־חֶרֶב
וְתִהְיֶנָה נְשֵׁיהֶם שַׁכֻּלוֹת וְאַלְמָנוֹת וְאַנְשֵׁיהֶם יִהְיוּ
הֲרֻגֵי מָוֶת בַּחוּרֵיהֶם מֻכֵּי־חֶרֶב בַּמִּלְחָמָה ׃
22 ׃ תִּשָּׁמַע זְעָקָה מִבָּתֵּיהֶם כִּי־תָבִיא עֲלֵיהֶם גְּדוּד
פִּתְאֹם כִּי־כָרוּ שִׁיחָה לְלָכְדֵנִי וּפַחִים טָמְנוּ לְרַגְלָי ׃
23 ׃ וְאַתָּה יְהוָה יָדַעְתָּ אֶת־כָּל־עֲצָתָם עָלַי לַמָּוֶת
אַל־תְּכַפֵּר עַל־עֲוֺנָם וְחַטָּאתָם מִלְּפָנֶיךָ אַל־תֶּמְחִי
וְהָיוּ מֻכְשָׁלִים לְפָנֶיךָ בְּעֵת אַפְּךָ עֲשֵׂה בָהֶם ׃

יט

1 ׃ כֹּה אָמַר יְהוָה הָלוֹךְ וְקָנִיתָ בַקְבֻּק יוֹצֵר חָרֶשׂ
וּמִזִּקְנֵי הָעָם וּמִזִּקְנֵי הַכֹּהֲנִים ׃
2 ׃ וְיָצָאתָ אֶל־גֵּיא בֶן־הִנֹּם אֲשֶׁר פֶּתַח שַׁעַר
הַחַרְסוֹת וְקָרָאתָ שָּׁם אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־אֲדַבֵּר
3 אֵלֶיךָ ׃ ׃ וְאָמַרְתָּ שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה מַלְכֵי יְהוּדָה
וְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלָםִ כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מֵבִיא רָעָה עַל־הַמָּקוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר כָּל־
שֹׁמְעָהּ תִּצַּלְנָה אָזְנָיו ׃
4 ׃ יַעַן אֲשֶׁר עֲזָבֻנִי וַיְנַכְּרוּ אֶת־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיְקַטְּרוּ־
בוֹ לֵאלֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יְדָעוּם הֵמָּה
וַאֲבוֹתֵיהֶם וּמַלְכֵי יְהוּדָה וּמָלְאוּ אֶת־הַמָּקוֹם הַזֶּה
5 דַּם נְקִיִּם ׃ ׃ וּבָנוּ אֶת־בָּמוֹת הַבַּעַל לִשְׂרֹף אֶת־
בְּנֵיהֶם בָּאֵשׁ עֹלוֹת לַבָּעַל אֲשֶׁר לֹא־צִוִּיתִי וְלֹא
דִבַּרְתִּי וְלֹא עָלְתָה עַל־לִבִּי ׃
6 ׃ לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְלֹא־יִקָּרֵא
לַמָּקוֹם הַזֶּה עוֹד הַתֹּפֶת וְגֵיא בֶן־הִנֹּם כִּי אִם־גֵּיא
הַהֲרֵגָה ׃
7 ׃ וּבַקֹּתִי אֶת־עֲצַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַםִ בַּמָּקוֹם הַזֶּה
וְהִפַּלְתִּים בַּחֶרֶב לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם וּבְיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם
וְנָתַתִּי אֶת־נִבְלָתָם לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת
הָאָרֶץ ׃

21 ‡ Propterea da filios eorum in famē, &
deduc eos in manus gladij. Fiant vxores eo-
rum abſque liberis, & viduæ, & viri earum
interficiantur morte. Iuuenes eorum con-
fodiantur gladio in prœlio: audiatur cla-
mor de domibus eorum.
22 ‡ Adduces enim ſuper eos latronem re-
pentè; quia foderunt foueam vt caperent
me, & laqueos abſconderũt pedibus meis.
23 ‡ Tu autem Domine ſcis omne conſiliũ
eorum aduerſum me in mortem. Ne pro-
pitieris iniquitati eorum, & peccatum eo-
rum à facie tua non deleatur. Fiant corruen
tes in cõſpectu tuo, in tempore furoris tui
abutere eis.

CAP. XIX.

1 HÆc dicit Dominus: Vade & accipe la-
A gunculam figuli teſteam à ſenioribus
populi & à ſenioribus ſacerdotum.
2 ‡ Et egredere ad vallem filiorum Ennon
quæ eſt iuxta introitũ portæ fictilis; & præ-
dicabis ibi verba quæ ego loquor ad te.
3 ‡ Et dices: Audite verbum Domini re-
ges Iuda & habitatores Hieruſalem; Hæc
dicit Dominus exercituũ Deus Iſraël: Ec-
ce ego inducam afflictionem ſuper locum
iſtum, ita vt omnis qui audierit illam, tin-
niant aures eius.
4 ‡ Eò quòd dereliquerint me, & alienum
fecerint locum iſtum, & libauerint in eo
diis alienis, quos neſcierunt ipſi & patres
eorum & reges Iuda, & repleuerunt locum
iſtum ſanguine innocentum.
5 ‡ Et ædificauerũt excelſa Baalim ad com
B burendos filios ſuos in holocauſtum Baa-
lim; quæ non præcepi, nec locutus ſum, nec
aſcenderunt in cor meum.
6 ‡ Propterea ecce dies venient, dicit Do-
minus, & non vocabitur amplius locus iſte
Tophet, & vallis filij Ennon; ſed vallis oc-
7 ciſionis. ‡ Et diſſipabo conſilium Iu-
da & Hieruſalē in loco iſto, & ſubuertam
eos gladio in conſpectu inimicorum ſuo-
rum, & in manu quærentium animas eo-
rum: & dabo cadauera eorum eſcam vola-
tilibus cæli & beſtiis terræ.

תרגום יונתן

21 בְּכֵן הַב יַת בְּנֵיהוֹן לְכַפְנָא וְתַבְּרִינוּן עַל יְדֵי קָטְלֵי חַרְבָּא וִיהֶוְיָן נְשֵׁיהוֹן תַּכְלָן וְאַרְמְלָן וְגַבְרֵיהוֹן יְהוֹן קְטִילֵי מוֹתָא עוּלֵימֵיהוֹן מְטַעֲנֵי
חַרְבָּא בִּקְרָבָא ׃ 22 תִּשְׁתְּמַע צְוָחְתָא מִבָּתֵּיהוֹן אֲרֵי תַיְתֵי עֲלֵיהוֹן מַשְׁרְיָן בִּתְכֵף אֲרֵי כְרוֹ פַּחִית לְמִקְטְלִי וְקוּלִין צְלוֹ לְפַרְסַת רַגְלָי ׃
23 וְאַתְּ יְיָ יְדַע וּגְלֵי קֳדָמָךְ יַת כָּל אִתְמְלוֹכֵיהוֹן עֲלַי לְמִקְטְלִי לָא תְכַפַּר עַל חוֹבֵיהוֹן וְחַטָּאֵיהוֹן מִן קֳדָמָךְ לָא יִתְמְחוֹן וִיהוֹן מִתַּקְלִין קֳדָ
מָךְ בְּעִדָּן פּוּרְעָנוּת רֻגְזָךְ אִתְפְּרַע מִנְּהוֹן ׃

יט

1 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱזֵל וְתִזְבַּן לָךְ זְלוּעַ דַּחֲסַף פֶּחָר וְתִדְבַּר עִמָּךְ מִסָּבֵי עַמָּא וּמִסָּבֵי כָהֲנַיָּא ׃ 2 וְתִפּוֹק לְחֵילַת בַּר הִנֹּם דִּקְדָם
תַּרְעָא קִלְקָלְתָא וְתִתְנַבֵּי תַמָּן יַת פִּתְגָמַיָּא דַּאֲמַלֵּל עִמָּךְ ׃ 3 וְתֵימַר קַבִּלוּ פִּתְגָמָא דַּיְיָ מַלְכַיָּא דְּבֵית יְהוּדָה וְיָתְבֵי יְרוּשְׁלֶם כִּדְנַן אֲמַר יְיָ
צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל הָא אֲנָא מַיְתִי בִּשְׁתָּא עַל אַתְרָא הָדֵין דְּכָל דְּיִשְׁמְעִינַהּ יִצִּלָּן אֻדְנוֹהִי ׃ 4 חֲלַף דִּשְׁבַקוּ פֻּלְחָנִי וְסָאִבוּ יַת אַתְרָא
הָדֵין וְאַסִּיקוּ בֵהּ בֻּסְמִין לְטַעֲוַת עַמְמַיָּא דְּלָא יַדְעוּנִין אִנּוּן וַאֲבָהָתְהוֹן וּמַלְכַיָּא דְּבֵית יְהוּדָה וּמְלוֹ יַת אַתְרָא הָדֵין דַּם זַכָּאִין ׃ 5 וּבְנוֹ יַת בָּמַת
בַּעְלָא לְאוֹקָדָא יַת בְּנֵיהוֹן וְיַת בְּנָתְהוֹן בְּנוּרָא עֲלָוָן לְבַעְלָא דְּלָא פַקֵּדִית בְּאוֹרַיְתִי וְלָא שְׁלַחִית בְּיַד עַבְדַּי נְבִיַּיָא וְלָא רַעֲוָא קֳדָמָי ׃ 6 בְּכֵן הָא
יוֹמַיָּא אָתַן אֲמַר יְיָ וְלָא יִתְקְרֵי לְאַתְרָא הָדֵין עוֹד תּוֹפֶת וְחֵילַת בַּר הִנֹּם אֱלָהֵין חֵילַת קְטִילַיָּא ׃ 7 וַאֲקַלְקֵל יַת מְלַךְ אֱנָשׁ יְהוּדָה וְיָתְבֵי יְרוּשְׁלֶם
בְּאַתְרָא הָדֵין וְאַרְמֵינוּן בְּחַרְבָּא קֳדָם בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן וּבְיַד דְּבָעַן לְמִקְטַלְהוֹן וְאֶתֵּן יַת נְבִלַתְהוֹן מְשַׁגְרָא לְמֵיכַל לְעוֹפָא דִשְׁמַיָּא וּלְבְעִירָא דְאַרְעָא ׃

*Propterea da filios eorum in famem, et con- 21
grega eos in manus gladij: fiant vxores eorum
sine filiis, & viduæ & viri eorum sint interfe-
cti morte, & iuuenes eorum cadentes gladio in
prælio. * Fiat clamor in domibus eorum: indu- 22
ces super eos latrones repentè; quia aggressi sunt
verbum in captionem mei, & laqueos abscōde-
runt contra me. *Et tu Domine scis omne con 23
silium eorum aduersum me in mortē: ne mundes
iniquitates eorum, & peccata patrum eorum à
facie tua ne deleas. fiat infirmitas eorum coram
te, in tempore furoris tui fac in eis.

CAP. XIX.

HÆc dixit Dominus ad me: Vade & possi- 1
de dolium fictile testeū à senioribus populi
& à sacerdotibus.
*Et egredieris in polyandrion filiorum En- 2
non, quod est in vestibulis portæ fictilis; & lege
illic omnia verba quæcunque locutus fuero
ad te.
*Et dices eis: Audite verbum Domini reges 3
Iuda & habitantes Hierusalem. Hæc dicit Do-
minus exercituum Deus Israel: Ecce induco su-
per locum istum mala, ita quòd omnis audientis
ea, tinnient ambæ aures eius.
*Pro eo quòd dereliquerunt me, & abalie- 4
nauerunt locum istum, et adoleuerunt in eo diis
alienis, quos non scierunt ipsi & patres eorum:
& reges Iuda repleuerunt locum istum sangui-
nibus innocentium.
*Et ædificauerunt excelsa Baal ad combu- 5
rendum filios suos in igne; quæ non præcepi ne-
que locutus sum, & non cogitaui in corde
meo.
*Propterea dies veniunt, dicit Dominus, 6
& non vocabitur loco huic vltrà Ruina & po-
lyandrion filij Ennon; sed polyandrion occisio-
nis.
*Et dissipabo consilium Iuda & consilium 7
Hierusalem in loco isto, & destruam eos in gla-
dio in conspectu inimicorum suorum, & in ma-
nibus quærentium animas eorum. Et dabo mor-
tuos eorum in escam volatilibus cæli & bestiis
terræ.

21 *διὰ τοῦτο δὸς τοὺς υἱοὺς αὐτῶν εἰς λιμόν, καὶ ἄθροισον αὐ-
τοὺς εἰς χεῖρας μαχαίρας. γενέσθωσαν αἱ γυναῖκες αὐ-
τῶν ἄτεκνοι καὶ χῆραι, καὶ οἱ ἄνδρες αὐτῶν γενέσθωσαν
ἀνῃρημένοι θανάτῳ, καὶ οἱ νεανίσκοι αὐτῶν πεπτωκότες
22 μαχαίρᾳ ἐν πολέμῳ. *γενηθήτω κραυγὴ ἐν ταῖς οἰ-
κίαις αὐτῶν. ἐπάξεις ἐπ' αὐτοὺς λῃστὰς ἄφνω, ὅτι ἐνεχείρη-
σαν λόγον εἰς σύλληψίν μου, καὶ παγίδας ἔκρυψαν ἐπ' ἐμέ.
23 *καὶ σὺ κύριε ἔγνως ἅπασαν τὴν βουλὴν αὐτῶν ἐπ' ἐ-
μὲ εἰς θάνατον, μὴ ἀθωώσῃς τὰς ἀδικίας αὐτῶν, καὶ τὰς ἁ-
μαρτίας τῶν πατέρων αὐτῶν ἀπὸ προσώπου σου μὴ ἐξα-
λείψῃς. γενέσθω ἡ ἀσθένεια αὐτῶν ἐναντίον σου· ἐν και-
ρῷ θυμοῦ σου ποίησον ἐν αὐτοῖς.

ιθ΄

1 *Τάδε εἶπεν κύριος πρός με· βάδισον καὶ κτῆσαι
βικὸν πεπλασμένον ὀστράκινον ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ
λαοῦ καὶ ἀπὸ τῶν ἱερέων.
2 *καὶ ἐξελεύσῃ εἰς τὸ πολυάνδριον υἱῶν ἐννὼμ ὅ ἐστιν ἐπὶ
τῶν προθύρων πύλης τῆς χαρσεί. καὶ ἀνάγνωθι ἐκεῖ πάν-
τας τοὺς λόγους οὓς ἂν λαλήσω πρὸς σέ.
3 *καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς· ἀκούσατε τὸν λόγον κυρίου βασιλεῖς
ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλήμ· τάδε λέγει κύ-
ριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐπάγω ἐπὶ τὸν
τόπον τοῦτον κακὰ ὥστε παντὸς ἀκούοντος αὐτά, ἠχήσει ἀμ-
φότερα τὰ ὦτα αὐτοῦ.
4 *ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπόν με, καὶ ἀπηλλοτρίωσαν τὸν τόπον
τοῦτον, καὶ ἐθυμίασαν ἐν αὐτῷ θεοῖς ἀλλοτρίοις οἷς οὐκ εἴ-
δεισαν αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν. καὶ οἱ βασιλεῖς ἰούδα
ἔπλησαν τὸν τόπον τοῦτον αἱμάτων ἀθώων.
5 *καὶ ᾠκοδόμησαν ὑψηλὰ τῇ βαὰλ τοῦ κατακαίειν τοὺς
υἱοὺς αὐτῶν ἐν πυρί. ἃ οὐκ ἐνετειλάμην οὐδὲ ἐλάλησα καὶ
6 οὐ διενοήθην ἐν τῇ καρδίᾳ μου. *διὰ τοῦτο ἡμέραι ἔρ-
χονται, λέγει κύριος. καὶ οὐ κληθήσεται τῷ τόπῳ τούτῳ ἔτι διά-
πτωσις καὶ πολυάνδριον υἱοῦ ἐννώμ, ἀλλ' ἢ πολυάνδριον τῆς
7 σφαγῆς. *καὶ κατασφάξω τὴν βουλὴν ἰούδα καὶ τὴν
βουλὴν ἱερουσαλὴμ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, καὶ καταβαλῶ
αὐτοὺς ἐν μαχαίρᾳ ἔναντι τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν καὶ ἐν χερ-
σὶν τῶν ζητούντων τὰς ψυχὰς αὐτῶν. καὶ δώσω τοὺς νε-
κροὺς αὐτῶν εἰς βρῶσιν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θη-
ρίοις τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Propterea da filios eorum in famem, & trade eos in manus occidentium gladio, & sint vxores eorum orbatæ & viduæ; & viri earum
sint interfecti morte: iuuenes eorum sint percussi gladio in prælio. 22 Audietur clamor de domibus eorum, cùm adduxeris contra eos
exercitus repentè; quia foderunt foueam vt interficerent me, & laqueos extenderunt plantis pedum meorum. 23 Tu autem Domine
scis, & manifesta sunt coram te omnia consilia eorum contra me, ad interficiendum me: ne propicieris iniquitatibus eorum, & peccata eorum
à facie tua ne deleantur: & sint corruentes & proiecti coram te; in tempore vltionis furoris tui vindictam sume ex eis.

CAP. XIX.

HÆc dicit Dominus: Vade & eme tibi lagunculam testaceam figuli, & tolles tecum de senioribus populi, & de senioribus sacerdotum.
2 Et egredere ad vallē filij Hennon quæ est ante Portā sterquilinij: & prophetabis ibi verba quæ loquar tecum. 3 Et dices: Suscipite
verbum Domini reges domus Iuda & habitatores Ierusalē: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel; Ecce ego adducā malum super lo-
cum istum, ita vt omnis qui illud audierit, tinniāt aures eius. 4 Pro eo quòd dereliquerunt cultum meū, & coinquinauerunt locum istum,
& adoleuerunt in eo aromata idolis populorum, quæ nō cognouerunt ipsi & patres eorum & reges domus Iuda; & impleuerunt locū istum
sanguine innocentum. 5 Et ædificauerunt excelsa Baal, ad comburendos filios suos & filias suas igne in holocausta Baal: quod non præcepi
in lege mea, nec misi per manum seruorum meorum prophetarum; nec est voluntas coram me. 6 Propterea ecce dies venient, dicit Do-
minus, & non vocabitur locus iste vltrà Thopheth, & vallis filij Hennon; sed vallis occisorum. 7 Et dissipabo consilium virorum
Iuda, & habitatorum Ierusalem in loco isto; & cadere faciam eos in gladio coram inimicis suis, & in manu eorum qui quærunt occidere
eos: & dabo cadauera eorum proiecta in cibum volatilibus cæli & bestiis terræ.

8 * וְשַׂמְתִּי אֶת־הָעִיר הַזֹּאת לְשַׁמָּה וְלִשְׁרֵקָה כֹּל
עֹבֵר עָלֶיהָ יִשֹּׁם וְיִשְׁרֹק עַל־כָּל־מַכֹּתֶהָ :
9 * וְהַאֲכַלְתִּים אֶת־בְּשַׂר בְּנֵיהֶם וְאֵת בְּשַׂר בְּנֹתֵיהֶם
וְאִישׁ בְּשַׂר־רֵעֵהוּ יֹאכֵלוּ בְּמָצוֹר וּבְמָצוֹק אֲשֶׁר
יָצִיקוּ לָהֶם אֹיְבֵיהֶם וּמְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם :
10 * וְשָׁבַרְתָּ הַבַּקְבֻּק לְעֵינֵי הָאֲנָשִׁים הַהֹלְכִים אוֹתָךְ :
11 * וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת כָּכָה
אֶשְׁבֹּר אֶת־הָעָם הַזֶּה וְאֶת־הָעִיר הַזֹּאת כַּאֲשֶׁר
יִשְׁבֹּר אֶת־כְּלִי הַיּוֹצֵר אֲשֶׁר לֹא־יוּכַל לְהֵרָפֵה עוֹד
וּבְתֹפֶת יִקְבְּרוּ מֵאֵין מָקוֹם לִקְבּוֹר :
12 * כֵּן־אֶעֱשֶׂה לַמָּקוֹם הַזֶּה נְאֻם־יְהוָה וּלְיוֹשְׁבָיו
וְלָתֵת אֶת־הָעִיר הַזֹּאת כְּתֹפֶת :
13 * וְהָיוּ בָּתֵּי יְרוּשָׁלַםִ וּבָתֵּי מַלְכֵי יְהוּדָה כִּמְקוֹם
הַתֹּפֶת הַטְּמֵאִים לְכֹל הַבָּתִּים אֲשֶׁר קִטְּרוּ עַל־
גַּגֹּתֵיהֶם לְכֹל צְבָא הַשָּׁמַיִם וְהַסֵּךְ נְסָכִים לֵאלֹהִים
אֲחֵרִים :
14 * וַיָּבֹא יִרְמְיָהוּ מֵהַתֹּפֶת אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְהוָה שָׁם
לְהִנָּבֵא וַיַּעֲמֹד בַּחֲצַר בֵּית־יְהוָה וַיֹּאמֶר אֶל־כָּל־
15 הָעָם : * כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
הִנְנִי מֵבִי אֶל־הָעִיר הַזֹּאת וְעַל־כָּל־עָרֶיהָ אֵת כָּל־
הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עָלֶיהָ כִּי הִקְשׁוּ אֶת־עָרְפָּם
לְבִלְתִּי שְׁמוֹעַ אֶת־דְּבָרָי :

כ

1 * וַיִּשְׁמַע פַּשְׁחוּר בֶּן־אִמֵּר הַכֹּהֵן וְהוּא־פָקִיד נָגִיד
בְּבֵית יְהוָה אֶת־יִרְמְיָהוּ נִבָּא אֶת־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה :
2 * וַיַּכֶּה פַשְׁחוּר אֵת יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא וַיִּתֵּן אֹתוֹ
עַל־הַמַּהְפֶּכֶת אֲשֶׁר בְּשַׁעַר בִּנְיָמִן הָעֶלְיוֹן אֲשֶׁר
בְּבֵית יְהוָה :

8 * Et ponam ciuitatem hanc in stuporem
C & in sibilum. Omnis qui prætererit per
eã, obstupescet, & sibilabit super vniuersa
plaga eius.
9 * Et cibabo eos carnibus filiorum suorum, & carnibus filiarum suarum, & vnusquisque carnes amici sui comedet in obsidione & in angustia in qua concludẽt eos inimici eorum, & qui quærunt animas eo-
10 rum. * Et conteres lagunculam in oculis
virorum qui ibunt tecum.
11 * Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum; Sic conteram populum istum & ciuitatem istam, sicut conteritur vas figuli quod non potest vltrà instaurari. Et in Tophet sepelientur, eò quòd non sit alius locus ad sepeliendum.
12 * Sic faciam loco huic, ait Dominus, &
D habitatoribus eius, & ponam ciuitatem
istam sicut Tophet.
13 * Et erunt domus Hierusalem & domus regum Iuda sicut locus Tophet immunde, omnes domus in quarum domatibus sacrificauerunt omni militiæ cæli, & libauerunt libamina diis alienis.
14 * Venit autẽ Hieremias de Tophet, quò miserat eum Dominus ad prophetandum; & stetit in atrio domus Domini, & dixit ad omnem populum:
15 * Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel; Ecce ego inducam super ciuitatem hanc & super vrbes omnes eius vniuersa mala quæ locutus sum aduersum eã; quoniam indurauerunt ceruicem suam vt non audirent sermones meos.

CAP. XX.

1 ET audiuit Phassur filius Emmer sacer-
A dos, qui cõstitutus erat princeps in domo Domini, Hieremiam prophetantẽ sermones istos.
2 * Et percussit Phassur Hieremiam prophetam, & misit eum in neruum, quod erat in porta Beniamin superiori in domo Domini.

תרגום יונתן

8 וְאֲשַׁוֵי יַת קַרְתָּא הָדָא לְצָדוּ וּלְאִשְׁתְּמָמוּ כֹּל דְיֶעְבַּר עֲלַהּ יִכְלֵי וְיָנִיד עַל כָּל מַחֲתָהָא : 9 וְאוֹכְלִנוּן יַת בְּשַׂר בְּנֵיהוֹן וְיַת בְּשַׂר בְּנָתְהוֹן
וּגְבַר נִכְסֵי קְרִיבֵהּ יֵיכְלוּן בְּצֵירָא וּבְעָקְתָא דִיעִיקוּן לְהוֹן בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן וּדְבָעַן לְמִקְטַלְהוֹן :
10 וְתִתְבַּר זְלוּעָא לְעֵינֵי גַבְרַיָּא דְאָזְלִין עִמָּךְ : 11 וְתֵימַר לְהוֹן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת כְּדֵין אֶתְבַּר יַת עַמָּא הָדֵין וְיַת קַרְתָּא הָדָא כְּמָא
דְמִתְבַּר יַת מָנָא דְפַחֲרָא דְלָא אֶפְשַׁר לְאִתַּסָּאָה לֵהּ עוֹד וּבְתוֹפֶת יִקְבְּרוּן מִבְּלִי אֲתַר לְמִקְבַּר :
12 כֵּן אֶעְבֵּד לְאַתְרָא הָדֵין אֲמַר יְיָ וּלְיָתְבוֹהִי וּלְמִתַּן יַת קַרְתָּא הָדָא כְּתוֹפֶת : 13 וִיהוֹן בָּתֵּי יְרוּשְׁלֶם וּבָתֵּי מַלְכַיָּא דְבֵית יְהוּדָה כַּאֲתַר
תּוֹפֶת דִמְסָאַב לְכָל בָּתַּיָּא דְאַסִּיקוּ בֻסְמִין עַל אֱגוֹרֵיהוֹן לְכָל חֵילֵי שְׁמַיָּא וְנַסִּכוּ נִסְכֵּיהוֹן לְטַעֲוַת עַמְמַיָּא :
14 וַאֲתָא יִרְמְיָהוּ מִתּוֹפֶת דְשַׁלְחֵהּ יְיָ תַּמָּן לְאִתְנַבָּאָה וְקָם בְּדָרַת בֵּית מַקְדְּשָׁא דַייָ וַאֲמַר לְכָל עַמָּא : 15 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ
צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל הָא אֲנָא מַיְתֵי עַל קַרְתָּא הָדָא וְעַל כָּל קִרְוָהָא יַת כָּל בִּישְׁתָּא דְגַזְרִית עֲלַהּ אֲרֵי אַקְשִׁיוּ יַת קְדַלְהוֹן בְּדִיל דְלָא
לְקַבָּלָא יַת פִּתְגָמַי :

כ

1 וּשְׁמַע פַּשְׁחוּר בַּר אִמֵּר כָּהֲנָא וְהוּא מְמַנָּא סְגַן כָּהֲנַיָּא בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַייָ דְיִרְמְיָה מִתְנַבֵּי יַת פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין : 2 וְאַלְקֵי פַּשְׁחוּר
יַת יִרְמְיָה נְבִיָּא וִיהַב יָתֵהּ לְכִיפְתָּא דִבְתְרַע שְׁבַט בִּנְיָמִין עִלָּאָה דִי בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַייָ :

8 * *Et ponam ciuitatem hanc in demolitionem & in sibilum: omnis qui præterierit in ea, contristabitur & sibilabit super omni plaga eius.*

9 * *Et comedēt carnes filiorum suorum, et carnes filiarum suarum, & vnusquisque carnes proximi sui comedēt in munitione et in obsidione qua obsidebunt eos inimici eorum, & qui quærunt animam eorum.*

10 * *Et conteres dolium in oculis virorum egredientium tecum.*

11 * *Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus; Sic conteram populum istum & ciuitatē hanc, sicut confringitur vas testaceum quod non poterit sanari vltrà, & in ruina sepelient, eò quòd non est locus vt sepeliantur.*

12 * *Sic faciam, dicit Dominus, loco huic & habitantibus in eo, vt detur ciuitas ista sicut quæ ruinam patitur.*

13 * *Et erunt domus Hierusalem & domus regum Iuda sicut locus qui ruit immunditiarū in omnibus domibus in quibus adoleuerunt in tectis omni militiæ cæli, & libauerunt libamina diis alienis.*

14 * *Et venit Hieremias de ruina, quò misit eum Dominus illuc prophetare: & stetit in atrio Domini, & dixit ad omnem populum:*

15 * *Hæc dicit Dominus exercituū Deus Israel: Ecce ego induco super Hierusalem, & super omnes ciuitates, & super vicos eius omnia mala quæ loquutus sum super eam & super ciuitates eius. Quoniam indurauerunt ceruicem suam ne audirent verba mea.*

CAP. XX.

1 *Et audiuit Paschor filius Emmor sacerdos, & hic erat constitutus princeps domus Domini, Hieremia prophetante sermones istos.*

2 * *Et percussit eum, & miserunt eum in carcerem qui erat in porta domus Beniamin superioris, quæ erat in domo Domini.*

8 * καὶ τάξω τὴν πόλιν ταύτην εἰς ἀφανισμὸν καὶ εἰς συριγμόν. πᾶς ὁ παραπορευόμενος ἐπ' αὐτῇ σκυθρωπάσει καὶ συριεῖ ὑπὲρ πάσης τῆς πληγῆς αὐτῆς.

9 * καὶ ἔδονται τὰς σάρκας τῶν υἱῶν αὐτῶν καὶ τὰς σάρκας τῶν θυγατέρων αὐτῶν, καὶ ἕκαστος τὰς σάρκας τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἔδονται ἐν τῇ περιοχῇ καὶ ἐν τῇ πολιορκίᾳ ᾗ πολιορκήσουσιν αὐτοὺς οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν, καὶ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν αὐτῶν.

10 * καὶ συντρίψεις τὸν βικὸν κατ' ὀφθαλμοὺς τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐκπορευομένων μετὰ σοῦ.

11 * καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς· τάδε λέγει κύριος, οὕτως συντρίψω τὸν λαὸν τοῦτον καὶ τὴν πόλιν ταύτην, καθὼς συντρίβεται ἄγγος ὀστράκινον ὃ οὐ δυνήσεται ἰαθῆναι ἔτι, καὶ ἐν τῷ Τωφὲθ θάψουσι, ὅτι οὐκ ἔστι τόπος τοῦ ταφῆναι.

12 * οὕτως ποιήσω, λέγει κύριος, τῷ τόπῳ τούτῳ καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἐν αὐτῷ, τοῦ δοθῆναι τὴν πόλιν ταύτην ὡς τὴν διαπίπτουσαν.

13 * καὶ ἔσονται οἱ οἶκοι ἱερουσαλὴμ καὶ οἱ οἶκοι βασιλέων ἰούδα καθὼς ὁ τόπος ὁ διαπίπτων τῶν ἀκαθαρσιῶν ἐν πάσαις ταῖς οἰκίαις ἐν αἷς ἐθυμίασαν ἐπὶ τῶν δωμάτων πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἔσπεισαν σπονδὰς θεοῖς ἀλλοτρίοις.

14 * καὶ ἦλθεν ἱερεμίας ἀπὸ τῆς διαπτώσεως οὗ ἀπέστειλεν αὐτὸν κύριος ἐκεῖ τοῦ προφητεῦσαι. καὶ ἔστη ἐν αὐλῇ τοῦ κυρίου, καὶ εἶπεν πρὸς πάντα τὸν λαόν·

15 * τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ· ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπὶ πάσας τὰς πόλεις καὶ ἐπὶ τὰς κώμας αὐτῆς ἅπαντα τὰ κακὰ ἃ ἐλάλησα ἐπ' αὐτήν καὶ ἐπὶ τὰς πόλεις αὐτῆς. ὅτι ἐσκλήρυναν αὐχένα αὐτῶν τοῦ μὴ εἰσακοῦσαι τῶν λόγων μου.

κ'

1 * Καὶ ἤκουσεν πασχὼρ ὁ υἱὸς ἐμμὴρ ὁ ἱερεύς, καὶ οὗτος ἦν καθεσταμένος ἡγούμενος οἴκου κυρίου τοῦ ἱερεμίου προφητεύοντος τοῖς λόγοις τούτοις.

2 * καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν καὶ ἐνέβαλον αὐτὸν εἰς τὸν καταρράκτην ὃς ἦν ἐν πύλῃ οἴκου βενιαμὶν ὑπερῴου ὃς ἦν ἐν οἴκῳ κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[8] Et ponam ciuitatem hanc in solitudinem & desolationem: omnis qui transierit per eam, clamabit, & mouebit caput suum super omnes plagas eius. [9] Et cibabo eos carne filiorum suorum, & carne filiarum suarum; & vnusquisque substantiam proximi sui diripient in obsidione & tribulatione qua arctabunt eos inimici sui, & qui quærunt occidere eos. [10] Et confringes lagunculam ante oculos virorum qui gradiuntur tecum. [11] Et dices eis: Hæc dicit Dominus exercituum; Sic conteram populum istum & ciuitatem hanc, sicut conteritur vas figuli, quod non potest vltrà instaurari; & in Thopheth sepelient, eò quòd non erit locus ad sepeliendum. [12] Sic faciam loco isti, dicit Dominus, & habitatoribus eius, vt ponam ciuitatem istam sicut Thopheth. [13] Et erunt domus Ierusalem, & domus regum domus Iuda sicut locus Thopheth, qui immundus est, propter omnes domus in quarum tectis adoleuerunt aromata omni militiæ cæli, & libauerunt libamina idolis populorum. [14] Et venit Ieremias de Thopheth; miserat enim illuc Dominus vt prophetaret; & stetit in atrio domus sanctuarij Domini, & dixit omni populo: [15] Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego inducam super ciuitatem hanc, & super omnes vrbes eius vniuersa mala quæ decreui contra eam. Quia obdurarunt ceruicem suam, vt non obedirent verbis meis.

CAPVT XX.

Et audiuit Phasur filius Emer sacerdos; & ipse erat constitutus princeps sacerdotum in domo sanctuarij Domini, quando Ieremias prophetabat verba hæc. [2] Et percussit Phasur Ieremiam prophetam, & coniecit eum in carcerem, qui erat in porta superiori tribus Beniamin in domo sanctuarij Domini.

3 * ויהי ממחרת ויצא פשחור את־ירמיהו מן־
המהפכת ויאמר אליו ירמיהו לא פשחור קרא
יהוה שמך כי אם־מגור מסביב׃
4 * כי־כה אמר יהוה הנני נתנך למגור לך ולכל־
אהביך ונפלו בחרב איביהם ועיניך ראות ואת־
כל־יהודה אתן ביד מלך־בבל והגלם בבלה
והכם בחרב׃
5 * ונתתי את־כל־חסן העיר הזאת ואת־כל־
יגיעה ואת־כל־יקרה ואת כל־אוצרות מלכי
יהודה אתן ביד איביהם ובזזום ולקחום והביאום
בבלה׃
6 * ואתה פשחור וכל ישבי ביתך תלכו בשבי ובבל
תבוא ושם תמות ושם תקבר אתה וכל־אהביך
אשר־נבאת להם בשקר׃
7 * פתיתני יהוה ואפת חזקתני ותוכל הייתי לשחוק
כל־היום כלה לעג לי׃
8 * כי־מדי אדבר אזעק חמס ושד אקרא כי־היה
דבר־יהוה לי לחרפה ולקלס כל־היום׃
9 * ואמרתי לא־אזכרנו ולא־אדבר עוד בשמו
והיה בלבי כאש בערת עצר בעצמתי ונלאיתי
כלכל ולא אוכל׃
10 * כי שמעתי דבת רבים מגור מסביב הגידו ונגידנו
כל אנוש שלומי שמרי צלעי אולי יפתה ונוכלה לו
ונקחה נקמתנו ממנו׃
11 * ויהוה אותי כגבור עריץ על־כן רדפי יכשלו
ולא יכלו בשו מאד כי־לא השכילו כלמת עולם
לא תשכח׃
12 * ויהוה צבאות בחן צדיק ראה כליות ולב אראה
נקמתך מהם כי אליך גליתי את־ריבי׃

3 * Cumque illuxisset in crastinum, eduxit Phassur Hieremiam de neruo. Et dixit ad eum Hieremias: Non Phassur vocauit Dominus nomẽ tuum, sed pauorem vndique.
4 * Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo te in pauorẽ, & omnes amicos tuos, & corruent gladio inimicorum suorum, & oculi tui videbũt. Et omnem Iudam dabo in manu regis Babylonis, & traducet eos in Babylonem, & percutiet eos gladio.
5 * Et dabo vniuersam substantiam ciui-
B tatis huius, & omnem laborem eius, omneque pretium & cũctos thesauros regum Iuda dabo in manu inimicorum eorum, & diripient eos, & tollent, & ducent in Babylonem.
6 * Tu autem Phassur & omnes habitatores domus tuæ ibitis in captiuitatem, & in Babylonem venies, & ibi morieris, ibique sepelieris tu & omnes amici tui quibus
7 prophetasti mendacium. * Seduxisti me Domine, & seductus sum; fortior me fuisti, & inualuisti. Factus sum in derisum tota die. omnes subsannant me.
8 * Quia iam olim loquor vociferans iniquitatem, & vastitatem clamito. Et factus est mihi sermo Domini in opprobrium & in derisum tota die.
9 * Et dixi: Non recordabor eius, neque lo-
C quar vltra in nomine illius. Et factus est in corde meo quasi ignis exæstuans, claususque in ossibus meis, & defeci, ferre nõ sustinẽs.
10 * Audiui enim contumelias multorũ & terrorẽ in circuitu: Persequimini & persequamur eũ, ab omnibus viris qui erant pacifici mei & custodientes latus meũ, si quo modo decipiatur, & præualeamus aduersus eum, & consequamur vltionem ex eo.
11 * Dñs autem mecum est tanquã bellator fortis: idcirco qui persequũtur me cadẽt & infirmi erũt, & confundentur vehementer, quia non intellexerunt, opprobriũ sempiternum quod nunquam delebitur.
12 * Et tu Dñe exercituũ probator iusti, qui vides renes & cor, videã quæso vltionẽ tuam ex eis. tibi enim reuelaui causam meam.

תרגום יונתן

3 והוה מיומא דבתרוהי ואפיק פשחור ית ירמיה מן כיפתא ואמר לה ירמיה לא פשחור קרא ייי שמך אלהן יתכנשון עלך דקטלין בחרבא מסחור סחור׃ 4 ארי כדנן אמר ייי הא אנא מסר לך לתבר לך ולכל רחמך ויתקטלון בחרב בעלי דבביהון ועינך חזין וית כל דבית יהודה אמסר ביד מלכא דבבל ויגלינון לבבל ויקטלנון בחרבא׃
5 ואתן ית כל עותר ארעא הדא וית כל עמלה וית כל ליאותה וית כל אוצרי מלכיא דבית יהודה אמסר ביד בעלי דבביהון ויבזונון ויסבונון ויובלונון לבבל׃ 6 ואת פשחור וכל יתבי ביתך תהכון בשביא ולבבל תהובל ותמן תמות ותמן תתקבר את וכל רחמך דאתנביתא להון בשקרא׃ 7 שבשתני ייי ואשתבשת תקפתני ויכלת לי הויתי ללעב כל יומא כלהון מחיכין בי׃
8 ארי כזמן דאנא מתנבי אנא מרים קלי בכי ומצוח ועל חטופין ובזוזין אנא מתנבי ארי הוה פתגמא דייי לי לחסודין וללעב כל יומא׃
9 ואמרית לא אדכרינה ולא אמלל עוד בשמה והוו פתגמוהי בלבי כאשא בערא שמפין ית גרמי ולאיתי לסוברא ולא יכלית׃
10 ארי שמעית מלי סגיאיא דמתכנשין מסחור סחור חוו ונחויניה אמרין כל אנש שלמי כמנין לאבאשא לי מאים יטעי ונכיל לה ונתפרע פורענותנא מנה׃
11 ויי מימרה בסעדי כגבר תקיף על כן רדפי יתקלון ולא יכלון למקם יבהתון לחדא ארי לא יצלחון ויתחפינון אתכנעות עלם דלא תפסוק׃ 12 ויי צבאות בחר קשוט גלין קדמוהי כלין ולב אחזי פורענות דינך מנהון ארי קדמך אמרית ית עלבני׃

Et factum est in crastino, & eduxit Pa- 3
schor Hieremiã de carcere; & ait illi Hieremias:
Non Paschor vocauit Dominus nomen tuum,
sed migrantem.
Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego do tibi 4
in transmigrationem cum omnibus amicis tuis:
& cadent in gladio inimicorum suorum; et oculi
tui videbunt; & te & omnem Iudam dabo in
manus regis Babylonis, & transmigrare facient
eos, & percutient eos in gladiis.
Et dabo omnem fortitudinẽ ciuitatis huius, 5
& omnes labores eius, & omnes thesauros re-
gis Iuda in manus inimicorum eius, & ducent
eos in Babylonem.
Et tu & omnes habitãtes in domo tua ibi- 6
tis in captiuitate, & in Babylone morieris, &
ibi sepelieris tu & omnes amici tui, quibus pro-
phetasti illis mendacia.
Decepisti me Domine, & deceptus sum: 7
obtinuisti, & potuisti. Factus sum in risum tota
die; perseueraui subsannatus.
Quia amaro verbo meo ridebor, præuari- 8
cationem & miseriam inuocabo; quia factum est
verbum Domini in opprobrium mihi, & in de-
risum tota die.
Et dixi: Non nominabo vltrà nomen Do- 9
mini, & nõ loquar vltrà in nomine eius. Et fa-
ctus est quasi ignis ardens, comburens in ossibus
meis, & dissolutus sum vndique, & non pos-
sum ferre.
Quia audiui vituperium multorum con- 10
gregatorum vndique: Resistite, & resistamus ei
omnes viri amici eius: custodite opinionem eius
si decipietur, & præualebimus ei, & sumemus
vltionem nostram ex eo.
Et Dominus mecum sicut bellator fortis: 11
propter hoc persecuti sunt, & intelligere non
potuerunt: confusi sunt valde; quia non cogno-
uerunt ignominias suas quæ in æternum non tra
dentur obliuioni.
Domine probans iusta, intelligens re- 12
nes & corda, videam quæ à te, vltionem ex
eis; quoniam ad te reuelaui causam meam.

3 καὶ ἐγένετο τῇ αὔριον καὶ ἐξήγαγεν πασχὼρ τὸν ἱε-
ρεμίαν ἐκ τοῦ καταῤῥάκτου, καὶ εἶπεν αὐτῷ ἱερεμίας· οὐχὶ
πασχὼρ ἐκάλεσεν κύριος τὸ ὄνομά σου ἀλλ' ἢ μέτοικον.
4 διότι τάδε λέγει κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμί σε εἰς
μετοικεσίαν σὺν πᾶσι τοῖς φίλοις σου. καὶ πεσοῦνται ἐν μα-
χαίρᾳ ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου ὄψονται, καὶ
σὲ καὶ πάντα ἰούδα δώσω εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶ-
νος, καὶ μετοικιοῦσιν αὐτοὺς, καὶ κατακόψουσιν αὐτοὺς
ἐν μαχαίραις.
5 καὶ δώσω τὴν πᾶσαν ἰσχὺν τῆς πόλεως ταύτης καὶ
πάντας τοὺς πόνους αὐτῆς καὶ πάντας τοὺς θησαυροὺς
βασιλέως ἰούδα εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτοῦ, καὶ ἄξουσιν αὐ-
τοὺς εἰς βαβυλῶνα.
6 καὶ σὺ καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν τῷ οἴκῳ σου πο-
ρεύεσθε ἐν αἰχμαλωσίᾳ, καὶ ἐν βαβυλῶνι ἀποθανῇ, καὶ
ἐκεῖ ταφήσῃ σὺ καὶ πάντες οἱ φίλοι σου οἷς προεφήτευ-
σας αὐτοῖς ψευδῆ.
7 ἠπάτησάς με κύριε, καὶ ἠπατήθην. ἐκράτησάς, καὶ
ἠδυνάσθης. ἐγενόμην εἰς γέλωτα πᾶσαν ἡμέραν, διε-
τέλεσα μυκτηριζόμενος.
8 ὅτι πικρῷ λόγῳ μου γελάσομαι, ἀθεσίαν καὶ τα-
λαιπωρίαν ἐπικαλέσομαι. ὅτι ἐγενήθη ὁ λόγος κυρίου
εἰς ὀνειδισμὸν ἐμοὶ καὶ εἰς χλευασμὸν πᾶσαν ἡμέραν.
9 καὶ εἶπα· οὐ μὴ ὀνομάσω ἔτι τὸ ὄνομα κυρίου, καὶ οὐ
μὴ λαλήσω ἔτι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ ἐγένετο ὡς πῦρ
καιόμενον φλέγον ἐν τοῖς ὀστέοις μου, καὶ παρεῖμαι πάντο-
θεν, καὶ οὐ δύναμαι φέρειν.
10 ὅτι ἤκουσα ψόγον πολλῶν συναθροιζομένων κυκλό-
θεν. ἐπισυστῆτε, καὶ ἐπισυστῶμεν αὐτῷ πάντες ἄν-
δρες φίλοι αὐτοῦ, τηρήσατε τὴν ἐπίνοιαν αὐτοῦ εἰ ἀπατη-
θήσεται, καὶ δυνησόμεθα αὐτὸν, καὶ ληψόμεθα τὴν ἐκ-
δίκησιν ἡμῶν ἐξ αὐτοῦ.
11 καὶ κύριος μετ' ἐμοῦ καθὼς μαχητὴς ἰσχύων, διὰ
τοῦτο ἐδίωξαν καὶ νοῆσαι οὐκ ἠδύναντο. ᾐσχύνθησαν σφό-
δρα, ὅτι οὐκ ἐνόησαν ἀτιμίας αὐτῶν αἳ δι' αἰῶνος οὐκ
ἐπιλησθήσονται.
12 κύριε δοκιμάζων δίκαια, συνιὼν νεφροὺς καὶ καρδίας,
εἴδοιμι τὴν παρὰ σου ἐκδίκησιν ἐξ αὐτῶν, ὅτι πρὸς σὲ ἀπε-
κάλυψα τὸ δικαίωμά μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Factumque est subsequenti die, eduxit Phasur Ieremiam ex cippo. Et dixit ei Ieremias: Non Phasur vocauit Dominus nomen tuum;
sed congregabuntur contra te qui occident gladio per circuitum. 4 Quia hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam te in interitum, te &
omnes amicos tuos, & occidentur gladio inimicorum suorum, & oculi tui videbunt: & omnes viros domus Iuda tradam in manum regis
Babylonis, & abducet eos in Babylonem, & occidet eos gladio. 5 Et dabo omnes diuitias terræ huius, & omnem laborem eius, & omnia in
quibus laborauerunt, & omnes thesauros regum domus Iuda tradam in manũ inimicorum suorum, & diripient ea, & in captiuitatem du-
cent, & asportabunt ea in Babylonem. 6 Tu autem Phasur, & omnes habitatores domus tuæ ibitis in captiuitatem, & in Babylonem ducẽ-
tis, & ibi morieris, ibique sepelieris tu & omnes amici tui, quibus prophetasti in mendaciũ. 7 Seduxisti me Domine, & seductus sum: ro-
bustior me fuisti, & inualuisti contra me: fui subsannationi quotidie, omnes me rident. 8 Quia in tempore quo ego prophetizo, ego tollo
vocẽ meam plorans, & exclamans: & contra raptores & direptores ego prophetizo. factum est enim mihi verbum Domini in opprobrium
& in derisum tota die. 9 Et dixi: Non recordabor eius, nec loquar vltrà in nomine eius. et facti sunt sermones eius in corde meo
quasi ignis ardens, inundantes ossa mea: & laboraui sustinens & non potui.
10 Quia audiui verba multorum qui congregantur in circuitu: Annunciate & denunciabimus illud. dicunt omnes viri pacis meæ, qui
insidiantur vt malefaciant mihi, Fortè errabit, & præualebimus aduersus eum, & vltionem nostram sumemus ex eo.
11 Verbum autem Domini est in adiutorium meum, sicut heros robustus. Propterea qui me persequuntur, corruent, & non poterunt
surgere: confundentur vehementer; quia non prosperabuntur, & operiet eos verecundia æterna, quæ nunquam cessabit. 12 Dominus autẽ
exercituum eligens veritatem, reuelati sunt coram eo renes & cor; videbo vltionem iudicij tui ex eis; quia coram te dixi iniuriam meam.

13 שִׁירוּ לַיהוָה הַלְלוּ אֶת־יְהוָה כִּי הִצִּיל אֶת־
נֶפֶשׁ אֶבְיוֹן מִיַּד מְרֵעִים ׃
14 אָרוּר הַיּוֹם אֲשֶׁר יֻלַּדְתִּי בּוֹ יוֹם אֲשֶׁר־יְלָדַתְנִי
אִמִּי אַל־יְהִי בָרוּךְ ׃
15 אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר בִּשַּׂר אֶת־אָבִי לֵאמֹר יֻלַּד־לְךָ
בֵּן זָכָר שַׂמֵּחַ שִׂמְּחָהוּ ׃
16 וְהָיָה הָאִישׁ הַהוּא כֶּעָרִים אֲשֶׁר־הָפַךְ יְהוָה וְלֹא
נִחָם וְשָׁמַע זְעָקָה בַּבֹּקֶר וּתְרוּעָה בְּעֵת צָהֳרָיִם ׃
17 אֲשֶׁר לֹא־מוֹתְתַנִי מֵרָחֶם וַתְּהִי־לִי אִמִּי קִבְרִי
וְרַחְמָה הֲרַת עוֹלָם ׃
18 לָמָּה זֶּה מֵרֶחֶם יָצָאתִי לִרְאוֹת עָמָל וְיָגוֹן
וַיִּכְלוּ בְּבֹשֶׁת יָמָי ׃

כא

1 הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה בִּשְׁלֹחַ
אֵלָיו הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ אֶת־פַּשְׁחוּר בֶּן־מַלְכִּיָּה וְאֶת־
צְפַנְיָה בֶן־מַעֲשֵׂיָה הַכֹּהֵן לֵאמֹר ׃
2 דְּרָשׁ־נָא בַעֲדֵנוּ אֶת־יְהוָה כִּי נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־
בָּבֶל נִלְחָם עָלֵינוּ אוּלַי יַעֲשֶׂה יְהוָה אוֹתָנוּ כְּכָל־
נִפְלְאֹתָיו וְיַעֲלֶה מֵעָלֵינוּ ׃
3 וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֲלֵיהֶם כֹּה תֹאמְרֻן אֶל־צִדְקִיָּהוּ ׃
4 כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מֵסֵב אֶת־
כְּלֵי הַמִּלְחָמָה אֲשֶׁר בְּיֶדְכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם נִלְחָמִים
בָּם אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל וְאֶת־הַכַּשְׂדִּים הַצָּרִים עֲלֵיכֶם
מִחוּץ לַחוֹמָה וְאָסַפְתִּי אוֹתָם אֶל־תּוֹךְ הָעִיר
הַזֹּאת ׃
5 וְנִלְחַמְתִּי אֲנִי אִתְּכֶם בְּיָד נְטוּיָה וּבִזְרוֹעַ חֲזָקָה
וּבְאַף וּבְחֵמָה וּבְקֶצֶף גָּדוֹל ׃
6 וְהִכֵּיתִי אֶת־יוֹשְׁבֵי הָעִיר הַזֹּאת וְאֶת־הָאָדָם
וְאֶת־הַבְּהֵמָה בְּדֶבֶר גָּדוֹל יָמֻתוּ ׃

13 * Cantate Domino, laudate Dominum,
D quia liberauit animam pauperis de manu malorum.
14 * Maledicta dies in qua natus ſum: dies in qua peperit me mater mea, non ſit benedicta.
15 * Maledictus vir qui annuntiauit patri meo, dicens: Natus eſt tibi puer maſculus, & quaſi gaudio lætificauit eum.
16 * Sit homo ille vt ſunt ciuitates quas ſubuertit Dominus, & non pœnituit eum. Audiat clamorem manè, & vlulatum in tempore meridiano.
17 * Quia non me interfecit à vulua, vt fieret mihi mater mea ſepulchrum, & vulua eius conceptus æternus.
18 * Quare de vulua egreſſus ſum vt viderem laborem & dolorem, & conſumerentur in confuſione dies mei?

CAP. XXI.

1 VErbum quod factum eſt ad Hieremiam
A à Domino, quādo miſit ad eum rex Sedechias Phaſſur filium Melchiæ, & Sophoniam filium Maaſiæ ſacerdotem, dicens:
2 * Interroga pro nobis Dominum, quia Nabuchodonoſor rex Babylonis præliatur aduerſum nos, ſi fortè faciat Dominus nobiſcum ſecundum omnia mirabilia ſua, & recedat à nobis.
3 * Et dixit Hieremias ad eos: Sic dicetis Sedechiæ:
4 * Hæc dicit Dominus Deus Iſrael: Ecce
B ego conuertam vaſa belli quæ in manibus veſtris ſunt, & quibus vos pugnatis aduerſum regem Babylonis, & Chaldęos qui obſident vos in circuitu murorum, & congregabo ea in medio ciuitatis huius.
5 * Et debellabo ego vos in manu extenta & in brachio forti, & in furore & indignatione, & in ira grandi.
6 * Et percutiam habitatores ciuitatis huius. Homines & beſtiæ peſtilentia magna morientur.

תרגום יונתן

13 שַׁבַּחוּ קֳדָם יְיָ אוֹדוּ קֳדָם יְיָ אֲרֵי שֵׁיזֵב יָת נֶפֶשׁ מִסְכֵּן מִיַּד מַבְאֲשִׁין ׃ 14 לִיט יוֹמָא דְאִתְיְלֵדִית בֵּהּ יוֹמָא דִילֵדַתְנִי בֵהּ אִמִּי לָא
יְהֵי בְרִיךְ ׃ 15 לִיט גַּבְרָא דְבַשַּׂר יָת אַבָּא לְמֵימַר אִתְיְלִיד לָךְ בַּר דְּכַר חֲדָאָה חַדְיֵהּ ׃
16 וִיהֵי גַּבְרָא הַהוּא כְּקִרְוַיָּא דַהֲפַךְ יְיָ בְּרָגְזֵהּ וְלָא אִתּוֹתַבָא וְיִשְׁמַע צְוָחָה בְּצַפְרָא וִיבָבָא בְּעִדַּן טִיהֲרָא ׃
17 לְוַי דְּלָא אֲמִיר עֲלַי דְּמֵיתַת מִבִּטְנָא וַהֲוָת לִי פוּן אִמִּי קִבְרִי וַהֲוָת כִּדְלָא הֲוֵית ׃ 18 לְמָה דְנַן מִבִּטְנָא נְפַקִית לְמֶחֱזֵי עָמָל
וְדַן וְסָפוּ בִבְהָתָא יוֹמַי ׃

כא

1 פִּתְגַם נְבוּאָה דַהֲוָה עִם יִרְמְיָה מִן קֳדָם יְיָ כַּד שְׁלַח לְוָתֵהּ מַלְכָּא צִדְקִיָּה יָת פַּשְׁחוּר בַּר מַלְכִּיָּה וְיָת צְפַנְיָה בַּר מַעֲשֵׂיָה
כַּהֲנָא לְמֵימַר ׃ 2 צַלִּי כְעַן עֲלָנָא קֳדָם יְיָ אֲרֵי נְבוּכַדְרֶאצַּר מַלְכָּא דְבָבֶל מְגִיחַ קְרָבָא בָּנָא מָאִים יַעְבֵּד יְיָ עִמָּנָא כְּכָל פְּרִישְׁוָתֵיהּ
וְיִסְתַּלַּק מִנָּנָא ׃ 3 וַאֲמַר יִרְמְיָהוּ לְהוֹן כְּדֵין תֵּימְרוּן לְצִדְקִיָּהוּ ׃
4 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל הָא אֲנָא מַסְחַר יָת מָאנֵי קְרָבָא דִּי בִידֵיכוֹן דְּאַתּוּן מְגִיחִין קְרָבָא בְּהוֹן עִם מַלְכָּא דְבָבֶל וְעִם כַּשְׂדָּאֵי
דְּצָיְרִין עֲלֵיכוֹן מִבָּרָא לְשׁוּרָא וְאַכְנֵישׁ יָתְהוֹן לְגוֹ קַרְתָּא הָדָא ׃ 5 וְאַגִּיחַ אֲנָא עִמְּכוֹן בְּיַד מְרַמְמָא וּבִדְרַע תַּקִּיפָא וּבִרְגַז וּבְחֵמָה
וּבִתְקוֹף רַב ׃ 6 וְאֶמְחֵי יָת יָתְבֵי קַרְתָּא הָדָא וְיָת אֱנָשָׁא וְיָת בְּעִירָא בְּמוֹתָא סַגִּיאָה יְמוּתוּן ׃

*Cantate Domino, laudate eum; quia li- 13
berauit animam pauperis de manu fortiorum
eo.
*Maledictus dies in qua natus sum in ea; 14
dies in qua peperit me mater mea, non sit desi-
derabilis.
*Maledictus homo qui annunciauit pa- 15
tri meo dicens: Natus est tibi masculus, læti-
ficatus est.
*Sit homo ille vt ciuitates quas subuertit 16
Dominus in furore, & non pœnituit eum. Au-
diat clamorem manè, & vlulatum meridie.
*Quia non interfecit me in vulua matris, 17
& fuit mihi mater mea sepulchrum mihi, &
vulua conceptionis æternæ.
*Quare ad hoc egressus sum de vulua vt vi- 18
derem labores & ærumnas, & consumpti sunt
in confusione dies mei?

CAP. XXI.

VErbum quod factum est ad Hieremiam à 1
Domino, quando misit ad eū rex Sedechias
Paschur filium Melchiæ, & Sophoniam filium
Maasæi sacerdotem, dicens:
*Interroga pro nobis Dominum; quia rex 2
Babylonis insurrexit contra nos; si faciat Domi-
nus secundum omnia mirabilia sua, & recedet
à nobis.
*Et dixit ad eos Hieremias: Sic dicetis ad 3
Sedechiam:
*Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego 4
conuerto arma bellica quæ in manibus vestris,
& in quibus vos pugnatis in eis, aduersum
Chaldæos qui obsederunt vos extra murum. Et
congregabo eos in medium ciuitatis huius.
*Et debellabo vos ego in manu mea exten- 5
ta, & in brachio forti cum furore & ira & in-
dignatione magna.
*Et percutiam omnes habitantes in ciuitate 6
ista, homines & iumenta in morte magna &
morientur.

13 *ᾄσατε τῷ κυρίῳ, αἰνέσατε αὐτῷ, ὅτι ἐξείλετο ψυ-
χὴν πένητος ἐκ χειρὸς στερεωτέρων αὐτοῦ.
14 *ἐπικατάρατος ἡ ἡμέρα ἐν ᾗ ἐτέχθην ἐν αὐτῇ,
ἡμέρα ἐν ᾗ ἔτεκέν με ἡ μήτηρ μου μὴ ἔστω ἐπευκτή.
15 *ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὁ εὐαγγελισάμενος
τῷ πατρί μου λέγων· ἐτέχθη σοι ἄρσεν, εὐφραινόμενός
ἐστιν.
16 *ἔστω ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὡς αἱ πόλεις ἃς κατέ-
στρεψεν κύριος ἐν θυμῷ καὶ οὐ μετεμελήθη. ἀκουσάτω
κραυγῆς τὸ πρωΐ, καὶ ἀλαλαγμοῦ μεσημβρίας.
17 *ὅτι οὐκ ἀπέκτεινέν με ἐν μήτρᾳ μητρός, καὶ ἐγένετό
μοι ἡ μήτηρ μου τάφος μοι καὶ μήτρα συλλήψεως
αἰωνίας.
18 *ἵνα τί τοῦτο ἐξῆλθον ἐκ μήτρας τοῦ βλέπειν κόπους
καὶ πόνους, καὶ διετέλεσαν ἐν αἰσχύνῃ αἱ ἡμέραι μου;

κα΄

1 *Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου
ὅτε ἀπέστειλεν πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σεδεκίας τὸν πα-
σχὼρ υἱὸν μελχίου καὶ τὸν σοφονίαν υἱὸν μαασαίου τὸν ἱε-
ρέα λέγων·
2 *ἐπερώτησον περὶ ἡμῶν τὸν κύριον, ὅτι βασιλεὺς βαβυ-
λῶνος ἐφέστηκεν ἐφ᾽ ἡμᾶς, εἰ ποιήσῃ κύριος κατὰ πάντα
τὰ θαυμάσια αὐτοῦ, καὶ ἀπελεύσεται ἀφ᾽ ἡμῶν.
3 *καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς ἱερεμίας· οὕτως ἐρεῖτε πρὸς
Σεδεκίαν·
4 *τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐγὼ με-
ταστρέφω τὰ ὅπλα τὰ πολεμικὰ ἃ ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν,
καὶ ἐν οἷς ὑμεῖς πολεμεῖτε ἐν αὐτοῖς, πρὸς τοὺς χαλ-
δαίους τοὺς συγκεκλεικότας ὑμᾶς ἔξωθεν τοῦ τείχους.
καὶ συνάξω αὐτοὺς εἰς τὸ μέσον τῆς πόλεως ταύτης.
5 *καὶ πολεμήσω ὑμᾶς ἐγὼ ἐν χειρί μου ἐκτεταμέ-
νῃ καὶ ἐν βραχίονι κραταιῷ μετὰ θυμοῦ καὶ ὀργῆς καὶ
παροργισμοῦ μεγάλου.
6 *καὶ πατάξω πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ πόλει
ταύτῃ ἀνθρώπους καὶ τὰ κτήνη ἐν θανάτῳ μεγάλῳ καὶ
ἀποθανοῦνται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Cantate coram Domino; quia liberauit animam pauperis de manu malignorum.
14 Maledicta dies in qua natus sum:
dies in qua peperit me mater mea, non sit benedicta.
15 Maledictus vir qui annunciauit patri meo, dicens: Natus est tibi filius masculus, lætitia lætificauit eum.
16 Sitque vir ille sicut ciuitates quas subuertit Dominus in furore suo, & non sunt habitatæ: & audiat clamorem manè, & vlulatum
in tempore meridiano.
17 Vtinam non dictum fuisset de me: sed quòd mortuus essem ab vtero, & esset mihi mater mea sepulchrū
meum, & essem quasi non essem.
18 Quare de ventre egressus sum; vt viderem laborem & dolorem, & consumpti sunt in confusione dies mei?

CAPVT XXI.

VErbum prophetiæ quod factum est ad Ieremiam à facie Domini, quando misit ad eum rex Sedechias Phasur filium Melchiæ, & So-
phoniam filium Maasiæ sacerdotem, dicens:
2 Ora nunc pro nobis coram Domino, quia Nabuchodonosor rex Babylonis
prœliatur aduersum nos; fortasse faciet Dominus nobiscum iuxta omnia mirabilia sua, & discedet à nobis.
3 Et dixit ad eos Ieremias: Hæc dicetis Sedechiæ;
4 Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ecce ego conuertam instrumenta
belli quæ sunt in manibus vestris, quibus vos pugnatis contra regem Babylonis, & contra Chaldæos, qui obsident vos extra murum: & con
gregabo ea in medio ciuitatis huius.
5 Et pugnabo ego vobiscum in manu excelsa, & in brachio forti, & in furore, & in indignatione, & in ira grandi.
6 Et percutiam habitatores ciuitatis huius: & homines & iumenta peste magna morientur.

7 וְאַחֲרֵי־כֵן נְאֻם־יְהוָה אֶתֵּן אֶת־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־
יְהוּדָה וְאֶת־עֲבָדָיו וְאֶת־הָעָם וְאֶת־הַנִּשְׁאָרִים
בָּעִיר הַזֹּאת מִן־הַדֶּבֶר מִן־הַחֶרֶב וּמִן־הָרָעָב בְּיַד
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וּבְיַד אֹיְבֵיהֶם וּבְיַד מְבַקְשֵׁי
נַפְשָׁם וְהִכָּם לְפִי־חֶרֶב לֹא־יָחוּס עֲלֵיהֶם וְלֹא
יַחְמֹל וְלֹא יְרַחֵם׃
8 וְאֶל־הָעָם הַזֶּה תֹּאמַר כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹתֵן
לִפְנֵיכֶם אֶת־דֶּרֶךְ הַחַיִּים וְאֶת־דֶּרֶךְ הַמָּוֶת׃
9 הַיֹּשֵׁב בָּעִיר הַזֹּאת יָמוּת בַּחֶרֶב וּבָרָעָב וּבַדָּבֶר
וְהַיּוֹצֵא וְנָפַל עַל־הַכַּשְׂדִּים הַצָּרִים עֲלֵיכֶם יִחְיֶה
וְהָיְתָה־לּוֹ נַפְשׁוֹ לְשָׁלָל׃
10 כִּי שַׂמְתִּי פָנַי בָּעִיר הַזֹּאת לְרָעָה וְלֹא לְטוֹבָה
נְאֻם־יְהוָה בְּיַד־מֶלֶךְ בָּבֶל תִּנָּתֵן וּשְׂרָפָהּ בָּאֵשׁ׃
11 וּלְבֵית מֶלֶךְ יְהוּדָה שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה׃
12 בֵּית דָּוִד כֹּה אָמַר יְהוָה דִּינוּ לַבֹּקֶר מִשְׁפָּט וְהַצִּילוּ
גָזוּל מִיַּד עוֹשֵׁק פֶּן־תֵּצֵא כָאֵשׁ חֲמָתִי וּבָעֲרָה וְאֵין
מְכַבֶּה מִפְּנֵי רֹעַ מַעַלְלֵיהֶם׃
13 הִנְנִי אֵלַיִךְ יֹשֶׁבֶת הָעֵמֶק צוּר הַמִּישֹׁר נְאֻם־יְהוָה
הָאֹמְרִים מִי־יֵחַת עָלֵינוּ וּמִי יָבוֹא בִּמְעוֹנוֹתֵינוּ׃
14 וּפָקַדְתִּי עֲלֵיכֶם כִּפְרִי מַעַלְלֵיכֶם נְאֻם־יְהוָה
וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּיַעְרָהּ וְאָכְלָה כָּל־סְבִיבֶיהָ׃

כב

1 כֹּה אָמַר יְהוָה רֵד בֵּית־מֶלֶךְ יְהוּדָה וְדִבַּרְתָּ
שָּׁם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה׃
2 וְאָמַרְתָּ שְׁמַע דְּבַר־יְהוָה מֶלֶךְ יְהוּדָה הַיֹּשֵׁב
עַל־כִּסֵּא דָוִד אַתָּה וַעֲבָדֶיךָ וְעַמְּךָ הַבָּאִים בַּשְּׁעָרִים
3 הָאֵלֶּה׃ כֹּה אָמַר יְהוָה עֲשׂוּ מִשְׁפָּט וּצְדָקָה
וְהַצִּילוּ גָזוּל מִיַּד עָשׁוֹק וְגֵר יָתוֹם וְאַלְמָנָה אַל־
תֹּנוּ אַל־תַּחְמֹסוּ וְדָם נָקִי אַל־תִּשְׁפְּכוּ בַּמָּקוֹם
הַזֶּה׃

7 * Et poſt hoc ait Dominus: Dabo Sede-
C chiam regem Iuda & ſeruos eius & popu-
lũ eius, & qui derelicti ſunt in ciuitate hac
à peſte & gladio & fame, in manu Nabu-
chodonoſor regis Babylonis, & in manu
inimicorum eorum, & in manu quærentiũ
animam eorum: & percutiet eos in ore gla-
dij, & non flectetur neque parcet nec mi-
ſerebitur.
8 * Et ad populum hunc dices: Hæc dicit
Dominus; Ecce ego do coram vobis viam
vitæ & viam mortis.
9 * Qui habitauerit in vrbe hac, morietur
gladio & fame & peſte: qui autem egreſſus
fuerit & transfugerit ad Chaldæos, qui ob-
ſident vos, viuet, & erit ei anima ſua quaſi
ſpolium.
10 * Poſui enim faciem meam ſuper ciui-
D tatem hanc in malum, & non in bonum,
ait Dominus. In manu regis Babylonis da-
bitur, & exuret eam igni.
11 * Et domui regis Iuda: Audite verbum
Domini;
12 * Domus Dauid, hæc dicit Dominus:
Iudicate manè iudicium, & eruite vi op-
preſſum de manu calumniantis; ne forte
egrediatur vt ignis indignatio mea & ſuc-
cendatur, & non ſit qui extinguat propter
malitiam ſtudiorum veſtrorum.
13 * Ecce ego ad te habitatricem vallis ſoli-
dæ atque campeſtris, ait Dominus; qui di-
citis: Quis percutiet nos, & quis ingredie-
14 tur domus noſtras? * Et viſitabo ſuper vos
iuxta fructũ ſtudiorũ veſtrorum, dicit Dñs;
& ſuccendam ignẽ in ſaltu eius, & deuora-
bit omnia in circuitu eius. CAP. XXII.
1 HÆc dicit Dñs: Deſcende in domũ regis
2 Iuda, & loqueris ibi verbũ hoc. * Et di-
A ces: Audi verbũ Dñi rex Iuda, qui ſedes ſup
ſoliũ Dauid tu & ſerui tui & populus tuus
3 qui ingredimini per portas iſtas; * Hæc di-
cit Dñs: Facite iudicium & iuſtitiã, & libe-
rate vi oppreſſum de manu calũniatoris, &
aduenam & pupillũ & viduam nolite con-
triſtare, neq; opprimatis iniquè, & ſangui-
nẽ innocentem ne effundatis in loco iſto.

תרגום יונתן

7 ובתר כן אמר יי אמסר ית צדקיהו מלך שבטא דבית יהודה וית עבדוהי וית עמא וית דאשתארו בקרתא הדא מן מותא ומן חרבא ומן כפנא ביד נבוכדנאצר מלכא דבבל וביד בעלי דבביהון וביד דבעו למקטלהון וימחינון לפתגם דחרב לא יחוס עליהון ולא יחמול ולא ירחם׃ 8 ולעמא הדין תימר כדנן אמר יי הא אנא יהב קדמיהון ית אורח חיי וית אורח מותא׃ 9 דיתב בקרתא הדא יתקטל בחרבא ובכפנא ובמותא ודיפוק וישתמע לכסדאי דצירין עליכון וייחי ותהי ליה נפשיה לשיזבא׃ 10 ארי חל רגזי בקרתא הדא לבישתא ולא לטבא אמר יי ביד מלכא דבבל תתמסר ויוקדינה בנורא׃ 11 ולבית מלך שבטא דבית יהודה קבלו פתגמא דיי׃ 12 בית דויד כדנן אמר יי דינו לצפרא דינא ושיזבו אניסא מיד דאנס ליה דלמא ידלק כאשתא רגזי וישיצי ולא יהי חאס מן קדם בישות עובדיכון׃ 13 הא אנא שלח רגזי עלך דיתבא בתקפא בקרוין כריכן אמר יי דאמרין מן יחות עלנא ומן יעול בבירניתנא׃ 14 ואסער עליכון כפרי עובדיכון אמר יי ואדלק אשתא בקרוהא ותשיצי כל סחרנהא׃

כב

1 כדנן אמר יי חות לבית מלך שבטא דבית יהודה ותתנבי תמן ית פתגמא הדין׃ 2 ותימר קביל פתגמא דיי מלך שבטא דבית יהודה דיתב על כרסי דויד את ועבדך ועמך דעלין בתרעיא האלין׃ 3 כדנן אמר יי עבדו דינא וצדקתא ושיזבו אניסא מיד דאנס ליה וגיור יתם וארמלא לא תונון ולא תינסון ודם זכי לא תושדון באתרא הדין׃

*Et post hæc sic dicit Dominus: Tradam Se- 7
dechiam regem Iuda & seruos eius et populum
qui derelictus est in ciuitate hac, à morte & à
fame & à gladio, in manus inimicorum suorum
quærentium animas eorum, & trucidabunt eos
in ore gladij: non parcam in eis, & non misere-
bor eorum.
*Et ad populum hunc dices: Hæc dicit Do- 8
minus; Ecce ego dedi ante faciem vestram viam
vitæ & viam mortis.
*Qui habitat in ciuitate hac, morietur in fa- 9
me & in gladio; & qui egredietur vt transeat
ad Chaldæos qui obsederunt vos, viuet, & erit
anima eius in spolia: viuet.
*Quia firmaui faciem meam super ciuitatē 10
istam in mala & non in bona, dicit Dominus: in
manus regis Babylonis tradetur, & comburet
eam in igne.
*Domus regis Iuda audite verbū Domini. 11
*Domus Dauid, hæc dicit Dominus: Iudica- 12
te manè iudicium & dirigite & liberate dire-
ptum de manu calumniantis eum, vt non accen-
datur sicut ignis ira mea & succendetur, &
non erit qui extinguat.
*Ecce ego ad te habitantem vallem Sor cam- 13
pestrem, dicētes: Quis terrebit nos? aut quis in-
gredietur in habitaculum nostrum?
*Et visitabo super vos, & succendā ignem 14
in sylua eius, & deuorabit omnia quæ in cir-
cuitu eius.

CAP. XXII.

HAec dicit Dominus: Vade & descende in 1
domum regis Iuda, & loqueris illic ver-
bum hoc,
*Et dices: Audi verbū Domini rex Iuda, qui 2
sedes super thronum Dauid, tu & serui tui, &
populus tuus, & qui ingrediuntur per portas
has. *Hæc dicit Dominus: Facite iudicium 3
& iustitiam, & liberate direptum de manu
calumniantis eum, & aduenam & pupillum
& viduam ne vi opprimatis & ne impiè aga-
tis, & sanguinem innocentem ne effundatis in
loco isto.

7 *καὶ μετὰ ταῦτα οὕτως λέγει κύριος· παραδώσω τὸν
σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τὸν
λαὸν τὸν καταλειφθέντα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἀπὸ τοῦ θανά-
του καὶ ἀπὸ τοῦ λιμοῦ καὶ ἀπὸ τῆς μαχαίρας, εἰς χεῖρας
ἐχθρῶν αὐτῶν τῶν ζητούντων τὰς ψυχὰς αὐτῶν. καὶ κα-
τακόψουσιν αὐτοὺς ἐν στόματι μαχαίρας. οὐ φείσομαι ἐ-
π᾽ αὐτοῖς καὶ οὐκ οἰκτειρήσω αὐτούς.
8 *καὶ πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον ἐρεῖς· τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ
ἐγὼ δέδωκα πρὸ προσώπου ὑμῶν τὴν ὁδὸν τῆς ζωῆς καὶ
τὴν ὁδὸν τοῦ θανάτου.
9 *ὁ καθήμενος ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ἀποθανεῖται ἐν λι-
μῷ καὶ ἐν μαχαίρᾳ, καὶ ὁ ἐκπορευόμενος προσχωρῆ-
σαι πρὸς τοὺς χαλδαίους τοὺς συγκεκλεικότας ὑμᾶς. ζή-
σεται καὶ ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς σκῦλα. ζήσεται.
10 *διότι ἐστήριξα τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν πόλιν ταύ-
την εἰς κακὰ καὶ οὐκ εἰς ἀγαθά, λέγει κύριος, εἰς χεῖρας
βασιλέως βαβυλῶνος παραδοθήσεται, καὶ κατακαύσει αὐ-
11 τὴν ἐν πυρί. *ὁ οἶκος βασιλέως ἰούδα ἀκούσατε λό-
γον κυρίου.
12 *οἶκος δαυίδ, τάδε λέγει κύριος· κρίνατε τὸ πρωῒ
κρίμα καὶ κατευθύνατε καὶ ἐξέλεσθε διηρπασμένον ἐκ
χειρὸς ἀδικοῦντος αὐτόν. ὅπως μὴ ἀναφθῇ ὡς πῦρ ἡ ὀργή
μου καὶ καυθήσεται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ σβέσων.
13 *ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ τὸν κατοικοῦντα τὴν κοιλάδα Σὸρ
τὴν πεδινήν, τοὺς λέγοντας, τίς πτοήσει ἡμᾶς; ἢ τίς εἰσε-
λεύσεται εἰς τὸ κατοικητήριον ἡμῶν;
14 *καὶ ἐπισκέψομαι ἐφ᾽ ὑμᾶς καὶ ἀνάψω πῦρ ἐν τῷ δρυμῷ
αὐτῆς. καὶ ἔδεται πάντα τὰ κύκλῳ αὐτῆς.

κβ´

1 *Τάδε λέγει κύριος· πορεύου καὶ κατάβηθι εἰς οἶκον
τοῦ βασιλέως ἰούδα, καὶ λαλήσεις ἐκεῖ τὸν λόγον τοῦτον.
2 *καὶ ἐρεῖς· ἄκουε τὸν λόγον κυρίου βασιλεῦ ἰούδα ὁ
καθήμενος ἐπὶ θρόνου δαυὶδ σὺ καὶ οἱ παῖδές σου καὶ ὁ λαός
σου καὶ οἱ εἰσπορευόμενοι ταῖς πύλαις ταύταις.
3 *τάδε λέγει κύριος· ποιεῖτε κρίμα καὶ δικαιο-
σύνην· καὶ ἐξαιρεῖσθε διηρπασμένον ἐκ χειρὸς ἀδι-
κοῦντος αὐτόν. καὶ προσήλυτον καὶ ὀρφανὸν καὶ χήραν μὴ
καταδυναστεύετε καὶ μὴ ἀσεβεῖτε. καὶ αἷμα ἀθῷον μὴ ἐκ-
χέητε ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[7] Et post hæc, dicit Dominus, tradā Sedechiam regē tribus domus Iuda, & seruos eius, & populū & quicunque remanserit in ciuitate ista, à morte, & à gladio, & à fame, in manū Nabuchodonosor regis Babylonis, & in manum inimicorum suorum, & in manum quærentium occidere eos; & percutiet eos in ore gladij: non parcet eis, nec ignoscet, nec miserebitur. [8] Populo autē huic dices: Hæc dicit Dominus; Ecce ego dabo coram vobis viam vitæ & viam mortis. [9] Qui habitauerit in vrbe hac, interficietur gladio, & fame, & peste: & qui egressus fuerit, & qui obedierit Chaldæis qui obsident vos, viuet, & erit ei anima eius in euasionem. [10] Quia residet furor meus contra ciuitatē istam in malum, & non in bonum, dicit Dominus. In manum regis Babylonis tradetur, qui eam succendet igni. [11] Et domui regis tribus domus Iuda, Suscipite verbum Domini. [12] Domus Dauid, hæc dicit Dñs: Iudicate manè iudicium, & eruite vim patientem de manu violenti, ne fortè succendatur vt ignis indignatio mea, & consumat, & non sit qui misereatur propter malitiam operum vestrorum. [13] Ecce ego mitto furorem meum contra te quæ habitas in fortitudine in ciuitatibus munitis, dicit Dominus: qui dicitis, Quis descendet contra nos, & quis ingredietur palatia nostra? [14] Et visitabo super vos iuxta fructum operum vestrorum, dicit Dominus, & succendam ignem in vrbibus eius, & consumet omnia quæ in circuitu eius sunt.

CAPVT XXII.

HÆc dicit Dominus: Descende in domum regis tribus domus Iuda, & prophetabis ibi verbum hoc. [2] Et dices: Suscipe verbum Domini rex tribus domus Iuda, qui habitas super solium Dauid tu, & serui tui, & populi tui qui ingrediuntur per portas istas. [3] Hæc dicit Dominus: Facite iudicium & iustitiam, & liberate vim patientem de manu eius qui vim infert ei; & peregrinum, & pupillum, & viduam ne contristetis, nec vi opprimatis: & sanguinem innocentem ne effundatis in loco isto.

4 * כי אם עשו תעשו את הדבר הזה ובאו בשערי
הבית הזה מלכים ישבים לדוד על כסאו רכבים
ברכב ובסוסים הוא ועבדו ועמו:
5 * ואם לא תשמעו את הדברים האלה בי נשבעתי
נאם יהוה כי לחרבה יהיה הבית הזה:
6 * כי כה אמר יהוה על בית מלך יהודה גלעד
אתה לי ראש הלבנון אם לא אשיתך מדבר ערים
לוא נושבה:
7 * וקדשתי עליך משחתים איש וכליו וכרתו
מבחר ארזיך והפילו על האש:
8 * ועברו גוים רבים על העיר הזאת ואמרו איש
אל רעהו על מה עשה יהוה ככה לעיר הגדולה
הזאת:
9 * ואמרו על אשר עזבו את ברית יהוה אלהיהם
וישתחוו לאלהים אחרים ויעבדום:
10 * אל תבכו למת ואל תנדו לו בכו בכו להלך כי
לא ישוב עוד וראה את ארץ מולדתו:
11 * כי כה אמר יהוה אל שלם בן יאשיהו מלך
יהודה המלך תחת יאשיהו אביו אשר יצא מן
המקום הזה לא ישוב שם עוד:
12 * כי במקום אשר הגלו אתו שם ימות ואת
הארץ הזאת לא יראה עוד:
13 * הוי בנה ביתו בלא צדק ועליותיו בלא משפט
ברעהו יעבד חנם ופעלו לא יתן לו:
14 * האמר אבנה לי בית מדות ועליות מרוחים
וקרע לו חלוני וספון בארז ומשוח בששר:
15 * התמלך כי אתה מתחרה בארז אביך הלוא
אכל ושתה ועשה משפט וצדקה אז טוב לו:
16 * דן דין עני ואביון אז טוב הלא היא הדעת
אתי נאם יהוה:

4 * Si enim facientes feceritis verbũ iſtud,
ingredientur per portas domus huius reges
ſedentes de genere Dauid ſuper thronum
eius,& aſcendentes currus & equos, ipſi &
ſerui & populus eorum.
5 * Quòd ſi non audieritis verba hæc, in
memetipſo iuraui, dicit Dominus, quia in
ſolitudinem erit domus hæc.
6 * Quia hæc dicit Dominus ſuper domũ
regis Iuda; Galaad tu mihi caput Libani: ſi
non poſuero te ſolitudinem, vrbes inhabi-
tabiles.
7 * Et ſanctificabo ſuper te interficientem
virum & arma eius; & ſuccident electas
cedros tuas,& præcipitabunt in ignem.
8 * Et pertranſibunt gentes multæ per ci-
uitatem hanc: & dicet vnuſquiſque proxi-
B mo ſuo; Quare fecit Dominus ſic ciuitati
huic grandi?
9 * Et reſpõdebunt:Eò quòd dereliquerint
pactũ Domini Dei ſui,& adorauerint deos
alienos, & ſeruierint eis.
10 * Nolite flere mortuum, neque lugeatis
ſuper eum fletu. plangite eum qui egredi-
tur; quia non reuertetur vltrà, nec videbit
terram natiuitatis ſuæ.
11 * Quia hæc dicit Dominus ad Sellum
filium Ioſiæ regem Iuda qui regnauit pro
Ioſia patre ſuo, qui egreſſus eſt de loco iſto:
Non reuertetur huc amplius.
12 * Sed in loco ad quem tranſtuli eum, ibi
morietur,& terram iſtam non videbit am-
plius.
13 * Væ qui ædificat domum ſuam in iniu-
ſtitia,& cœnacula ſua non in iudicio. ami-
cum ſuum opprimet fruſtrà, & mercedem
non reddet ei.
14 * Qui dicit:Ædificabo mihi domum la-
tã & cœnacula ſpacioſa: qui aperit ſibi fe-
neſtras, & facit laquearia cedrina, pingitq;
15 ſinopide. * Nunquid regnabis quoniã con-
fers te cedro? Pater tuus nunquid nõ come-
dit & bibit & fecit iudiciũ & iuſtitiam, tunc
16 cùm bene erat ei. *Iudicauit cauſam pau-
peris, & egeni in bonum ſuum. Nunquid
nõ ideo,quia cognouit me, dicit Dominus.

תרגום יונתן

4 ארי אם מעבד תעבדון ית פתגמא הדין ויעלון בתרעי ביתא הדין מלכין דיתבין לדוד על כרסותהי רכיבין ברתיכין ובסוסון הוא
ועבדוהי ועמה: 5 ואם לא תקבלון ית פתגמיא האלין במימרי קימית אמר יי ארי לחרבא יהי ביתא הדין:
6 ארי כדנן אמר יי על בית מלך שבטא דבית יהודה אלו את חביב קדמי כבית מקדשא דרם ברישי טוריא אם לא אשוינך
מדברא קרוין דלא אתותבת: 7 ואזמן עלך מחבלין גבר וזיניה ויקטלון שפר גברך כמה דקצצין אעי חרשא ורמן לנורא:
8 ויעברון עממיא סגיאין על קרתא הדא ויימרון גבר לחבריה על מה עבד יי כדין לקרתא רבתא הדא: 9 ויימרון על דשבקו
ית קימא דיי אלההון וסגדו לטעות עממיא ופלחונון:
10 לא תבכון על מית ולא תדון עלוהי בכו מבכא לדגלי ארי לא יתוב עוד ויחזי ית ארע ילדותיה: 11 ארי כדנן אמר יי על
שלום בר יאשיהו מלך שבטא דבית יהודה דמלך תחות יאשיה אבוהי דגלי מן אתרא הדין לא יתוב לתמן עוד:
12 אלהן באתרא דאגליו יתיה תמן ימות וית ארעא הדא לא יחזי עוד: 13 וי דבני ביתיה בלא קשוט ועליתיה בלא כדחזי
לה בחבריה מפלח מגן ואגריה לא יהב ליה:
14 דאמר אבני לי בתין דמשחן ועלין מרוחין ופצים ליה חרכן ומטלל בכיורי ארזיא ומציר בססמנין: 15 האת מדמי למהוי למלכא
קדמאה אבוך הלא אכל ושתא ועבד דין דקשוט וחשוך בכן הוה טב: 16 דן דין מסכן וזכו בכן טב ליה הלא היא דעתא דרעינא בה אמר יי:

4 *Quia si facientes feceritis verbum istud, & ingredientur per portas domus huius reges sedentes super thronum Dauid, & ascendentes in curribus & equis ipsi & serui eorum, & populus eorum.*

5 *Si autẽ non feceritis verba hæc, per memetipsum iuraui, dicit Dominus, quia in solitudinẽ erit domus hæc.*

6 *Quia hæc dicit Dominus contra domum regis Iuda: Galaad tu mihi principiũ Libani, si nõ posuero te desertum ciuitates non habitandas.*

7 *Et inducam super te virum interficientem & securim eius, & succident electas cedros tuas, & iniicient in ignem.*

8 *Et pertransibunt gentes multæ per ciuitatẽ hanc, et dicent vnusquisque ad proximũ suum: Quare fecit Dominus sic ciuitati huic magnæ?*

9 *Et dicent: Eò quòd reliquerunt testamentum Domini Dei sui, et adorauerunt deos alienos, & seruierunt eis.*

10 *Ne fleatis mortuum, neque lugeatis eum: plangite fletu egredientem, quia non reuertetur vltrà, & non videbit terram patriæ suæ.*

11 *Quia hæc dicit Dominus ad Sellum filium Iosiæ regem Iuda, qui regnauit pro Iosia patre eius, qui egressus est de loco isto: Non reuertetur illuc vltrà.*

12 *Sed in loco vbi transmigrare fecerunt eum, illic morietur, & terram istam non videbit amplius.*

13 *O qui ædificas domum tuam non cum iustitia, & cœnacula tua non in iudicio; apud eum proximus operatur gratis, & mercedem eius non reddet ei.*

14 *Aedificasti tibi domum paruulam, cœnacula perflatilia distincta fenestris, & contignata in cedro, & linita sinopide.*

15 *Nunquid regnabis, quia tu concitatus es in Achaz patrem tuum? non comedent & non bibent: melius erat te facere iudicium & iustitiam bonam.*

16 *Non cognouerunt, non iudicauerunt iudicium humili, neque iudicium pauperis. Nõne hoc est ignorare te me, dicit Dominus?*

4 διότι ἐὰν ποιοῦντες ποιήσητε τὸν λόγον τοῦτον, καὶ εἰσελεύσονται ἐν ταῖς πύλαις τοῦ οἴκου τούτου βασιλεῖς καθήμενοι ἐπὶ θρόνου δαυὶδ καὶ ἐπιβεβηκότες ἐφ' ἁρμάτων καὶ ἵππων αὐτοὶ καὶ οἱ παῖδες αὐτῶν καὶ ὁ λαὸς αὐτῶν.

5 ἐὰν δὲ μὴ ποιήσητε τοὺς λόγους τούτους, κατ' ἐμαυτοῦ ὤμοσα, λέγει κύριος· ὅτι εἰς ἐρήμωσιν ἔσται ὁ οἶκος οὗτος.

6 ὅτι τάδε λέγει κύριος κατὰ τοῦ οἴκου βασιλέως ἰούδα. γαλαὰδ σύ μοι ἀρχὴ τοῦ λιβάνου. ἐὰν μὴ θῶ σε ἔρημον πόλεις μὴ κατοικηθησομένας.

7 καὶ ἐπάξω ἐπὶ σὲ ἄνδρα ὀλοθρεύοντα καὶ τὸν πέλεκυν αὐτοῦ. καὶ ἐκκόψουσιν τὰς ἐκλεκτὰς κέδρους σου καὶ ἐμβαλοῦσιν εἰς τὸ πῦρ.

8 καὶ διελεύσονται ἔθνη πολλὰ διὰ τῆς πόλεως ταύτης, καὶ ἐροῦσιν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, διατί ἐποίησεν κύριος οὕτως τῇ πόλει ταύτῃ τῇ μεγάλῃ;

9 καὶ ἐροῦσιν· ἀνθ' ὧν ἐγκατέλιπον τὴν διαθήκην κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ προσεκύνησαν θεοῖς ἀλλοτρίοις, καὶ ἐδούλευσαν αὐτοῖς.

10 μὴ κλαίετε τὸν τεθνηκότα, μηδὲ θρηνεῖτε αὐτόν. κλαύσατε κλαυθμῷ τὸν ἐκπορευόμενον, ὅτι οὐκ ἐπιστρέψει ἔτι καὶ οὐ μὴ ἴδῃ τὴν γῆν πατρίδος αὐτοῦ.

11 διότι τάδε λέγει κύριος ἐπὶ σελλὴμ υἱὸν ἰωσία βασιλέα τῆς ἰουδαίας, ὃς ἐβασίλευσεν ὑπὲρ ἰωσία τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὃς ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ τόπου τούτου. οὐκ ἀναστρέψει ἐκεῖ ἔτι.

12 ὅτι ἀλλ' ἢ ἐν τῷ τόπῳ οὗ μετῴκισαν αὐτὸν ἐκεῖ ἀποθανεῖται. καὶ τὴν γῆν ταύτην οὐκ ὄψεται ἔτι.

13 ὦ ὁ οἰκοδομῶν οἰκίαν σου οὐ μετὰ δικαιοσύνης καὶ τὰ ὑπερῷά σου οὐκ ἐν κρίματι, παρ' αὐτῷ ὁ πλησίον ἐργᾶται δωρεὰν καὶ τὸν μισθὸν αὐτοῦ οὐ μὴ ἀποδώσῃ αὐτῷ.

14 ᾠκοδόμησας σεαυτῷ οἶκον σύμμετρον. ὑπερῷα ῥιπιστὰ διεσταλμένα θυρίσιν, καὶ ἐξυλωμένα ἐν κέδρῳ καὶ κεχρισμένα μίλτῳ.

15 μὴ βασιλεύσῃς, ὅτι σὺ παροξύνῃ ἐν ἀχὰζ τῷ πατρί σου; οὐ φάγονται καὶ οὐ πίονται. βέλτιον ἦν σε ποιεῖν κρίμα καὶ δικαιοσύνην καλήν.

16 οὐκ ἔγνωσαν, οὐκ ἔκριναν κρίσιν ταπεινῷ, οὐδὲ κρίσιν πένητος. οὐ τοῦτό ἐστιν τὸ μὴ γνῶναί σε ἐμέ, λέγει κύριος;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Quòd si faciẽdo feceritis verbũ istud, ingrediẽtur per portas domus huius reges sedentes super soliũ Dauid, ascendentes in curribus & in equis ipsi & serui et populus eius. 5 Et si non susceperitis verba hæc, per verbum meum iuraui, dicit Dominus, quia in solitudine erit domus hæc. 6 Quia sic dicit Dominus super domum regis tribus domus Iuda: Quamuis tu sis dilectus coram me sicut domus sanctuarij, quæ excelsa est in cacumine montium; si non ponam te desertum, vrbes inhabitabiles. 7 Et præparabo contra te vastantes, virum & arma eius. Et occident pulchritudinem fortium tuorum, sicut succiduntur ligna saltus, & proiiciuntur in ignem. 8 Et pertransibunt populi multi iuxta ciuitatem hanc, & dicet vnusquisque proximo suo: Quamobrem fecit Dominus sic ciuitati huic grandi?

9 Et dicet: Pro eo quòd dereliquerunt pactum Domini Dei sui, & adorauerunt idola populorum, & seruierunt eis.

10 Ne ploretis super mortuum, ne contristemini super eum: plorando plorate eum qui in captiuitatem ducitur; quia non reuertetur vltrà, nec videbit terram natiuitatis suæ. 11 Quia sic dicit Dominus super Sallum filium Iosiæ regis tribus domus Iuda, qui regnauit pro Iosia patre suo, Qui migrauit de loco isto, non reuertetur huc amplius.

12 Sed in loco ad quem transmigrare fecerunt, ibi morietur, & terram hanc non videbit amplius.

13 Væ qui ædificat domum suam absque veritate, & cœnacula sua iniusta ratione: in seruitutem redigit amicum suum frustra, & mercedem non dat ei. 14 Qui dicit: Aedificabo mihi domos mensurarum, & cœnacula spatiosa; & aperit sibi fenestras, & contegit trabibus cedrinis, pingitque sinopide.

15 Num censes te esse regem primum? pater tuus nonne comedit & bibit, & fecit iudicium verum & iustitiam, & tunc bene erat ei?

16 Iudicabat iudicium pauperis & egeni; tunc enim bonum erat ei. Nonne ista est scientia quam volo, dicit Dominus?

17 * כִּי אֵין עֵינֶיךָ וְלִבְּךָ כִּי אִם־עַל־בִּצְעֶךָ וְעַל
דַּם־הַנָּקִי לִשְׁפּוֹךְ וְעַל־הָעֹשֶׁק וְעַל־הַמְּרוּצָה
לַעֲשׂוֹת׃
18 * לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֶל־יְהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ
מֶלֶךְ יְהוּדָה לֹא־יִסְפְּדוּ לוֹ הוֹי אָחִי וְהוֹי אָחוֹת
לֹא־יִסְפְּדוּ לוֹ הוֹי אָדוֹן וְהוֹי הֹדֹה׃
19 * קְבוּרַת חֲמוֹר יִקָּבֵר סָחוֹב וְהַשְׁלֵךְ מֵהָלְאָה
לְשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלִָם׃
20 * עֲלִי הַלְּבָנוֹן וּצְעָקִי וּבַבָּשָׁן תְּנִי קוֹלֵךְ וְצַעֲקִי
מֵעֲבָרִים כִּי נִשְׁבְּרוּ כָּל־מְאַהֲבָיִךְ׃
21 * דִּבַּרְתִּי אֵלַיִךְ בְּשַׁלְוֺתַיִךְ אָמַרְתְּ לֹא אֶשְׁמָע זֶה
דַרְכֵּךְ מִנְּעוּרַיִךְ כִּי לֹא־שָׁמַעַתְּ בְּקוֹלִי׃
22 * כָּל־רֹעַיִךְ תִּרְעֶה־רוּחַ וּמְאַהֲבַיִךְ בַּשְּׁבִי יֵלֵכוּ כִּי
אָז תֵּבֹשִׁי וְנִכְלַמְתְּ מִכֹּל רָעָתֵךְ׃
23 * יֹשַׁבְתְּי בַּלְּבָנוֹן מְקֻנַּנְתְּי בָּאֲרָזִים מַה־נֵּחַנְתְּי
בְּבֹא־לָךְ חֲבָלִים חִיל כַּיֹּלֵדָה׃
24 * חַי־אָנִי נְאֻם־יְהוָה כִּי אִם־יִהְיֶה כָּנְיָהוּ בֶן־
יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ יְהוּדָה חוֹתָם עַל־יַד יְמִינִי כִּי
מִשָּׁם אֶתְּקֶנְךָּ׃
25 * וּנְתַתִּיךָ בְּיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשֶׁךָ וּבְיַד אֲשֶׁר־אַתָּה
יָגוֹר מִפְּנֵיהֶם וּבְיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וּבְיַד
הַכַּשְׂדִּים׃
26 * וְהֵטַלְתִּי אֹתְךָ וְאֶת־אִמְּךָ אֲשֶׁר יְלָדַתְךָ עַל הָאָרֶץ
אַחֶרֶת אֲשֶׁר לֹא־יֻלַּדְתֶּם שָׁם וְשָׁם תָּמוּתוּ׃
27 * וְעַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר הֵם מְנַשְּׂאִים אֶת־נַפְשָׁם
לָשׁוּב שָׁם שָׁמָּה לֹא יָשׁוּבוּ׃
28 * הַעֶצֶב נִבְזֶה נָפוּץ הָאִישׁ הַזֶּה כָּנְיָהוּ אִם־כְּלִי אֵין
חֵפֶץ בּוֹ מַדּוּעַ הוּטְלוּ הוּא וְזַרְעוֹ וְהֻשְׁלְכוּ עַל־הָאָרֶץ
אֲשֶׁר לֹא־יָדָעוּ׃
29 * אֶרֶץ אֶרֶץ אָרֶץ שִׁמְעִי דְּבַר־יְהוָה׃

17 * Tui verò oculi & cor ad auaritiam &
E ad ſanguinem innocentem fundendum, &
ad calumniam & ad curſum mali operis.
18 * Propterea hæc dicit Dominus ad Ioa-
chim filium Ioſiæ regem Iuda: Non plan-
gent eum, væ frater & væ ſoror: non con-
crepabunt ei, væ domine,& væ inclyte.
19 * Sepultura aſini ſepelietur, putrefa-
ctus & proiectus extra portas Hieruſa-
lem.
20 * Aſcende Libanũ & clama, & in Baſan
da vocem tuam, & clama ad tranſeuntes,
quia contriti ſunt omnes amatores tui.
21 * Locutus ſum ad te in abundantia tua;
F dixiſti: Non audiam. Hæc eſt via tua ab ado
leſcentia tua; quia non audiſti vocẽ meam.
22 * Omnes paſtores tuos paſcet ventus,
& amatores tui in captiuitatem ibunt. Et
tunc cõfunderis & erubeſces ab omni ma-
litia tua.
23 * Quæ ſedes in Libano, & nidificas in
cedris. quomodo congemuiſti cùm veniſ-
ſent tibi dolores quaſi dolores parturien-
tis?
24 * Viuo ego, dicit Dominus; quia ſi fue-
rit Iechonias filius Ioachim regis Iuda an-
nulus in manu dextera mea, inde euellam
eum.
25 * Et dabo te in manum quærentium
G animam tuam,& in manu quorum tu for-
midas faciem, & in manu Nabuchodo-
noſor regis Babylonis, & in manu Chal-
dæorum.
26 * Et mittam te & matrem tuam quæ ge-
nuit te, in terram alienam in qua nati non
eſtis, ibique moriemini.
27 * Et in terram ad quam ipſi leuant ani-
mam ſuam vt reuertantur illuc, non reuer-
tentur.
28 * Nunquid vas fictile atque contritum
vir iſte Iechonias? Nũquid vas abſque om-
ni voluptate? Quare abiecti ſunt ipſi & ſe-
men eius,& proiecti in terram quam igno-
rauerunt?
29 * Terra, terra, terra, audi ſermonem Do-
mini.

תרגום יונתן

17 ארי לית עינך ולבך אלהן על ממונא למינס ועל דם זכי למשפך ועל עשקא ועל דברעות נפשך למעבד׃ 18 בכן כדנן אמר יי על
יהויקים בר יאשיה מלך שבטא דבית יהודה לא יספדון לה וי על אחי וי על אחת לא יספדון לה וי על מלכא וי על מלכותה׃
19 כמא דמשגרן ית נבלת חמרא כן ישגרון ית נבילתה יתגרר וישתדי להלא לתרעי ירושלם׃ 20 סקי לבית מקדשא וצוחי
ובהרעי טור ביתא ארימי קליך וצוחי על מגיזתא ארי אתברו כל רחמך׃
21 שלחת לותיך ית כל עבדי נביאיא כד הוית יתבא שליא אמרת לית אנא מקבלא דין דא אורחתיך מזעוריך ארי לא קבלת למימרי׃
22 כל פרנסיך יתבדרון לכל רוח ורחמך בשביא יהכון ארי בכן תבהתין ותתכנעין מכל בישתיך׃ 23 דיתבא בבית מקדשא בית
מלכיא מרביא כנתא מה תעבדין במיתי ליך עקא וזיע הא כחבלין לילדתא׃
24 קיים אנא אמר יי ארי אם יהי כניה בר יהויקים מלך שבטא דבית יהודה כגלף דעיזקא על יד ימיני ארי מתמן במימרי אגלינך׃
25 ואתננך ביד דבען למקטלך וביד דאת דחיל מן קדמיהון וביד נבוכדנצר מלכא דבבל וביד כשדאי׃ 26 ואטלטל יתך וית
אמך דילדתך לארע אחרי דלא אתילדתון תמן ותמן תמותון׃
27 ולארעא דאנון מטען ית נפשהון למתב לתמן תמן לא יתובון׃ 28 בסירא חלשא מטלטלא גברא הדין כניה אם כמנא דלית צרוך
בה מדין אטלטלו הוא ובנוהי ואתגליו לארעא דלא ידעו׃ 29 מארעה אגלוהי לארע אחרי ארעא דישראל קבלי פתגמא דיי׃

*Ecce non sunt oculi tui recti, neque cor tuũ 17
bonum; sed ad auaritiam tuam, et vt sanguinem
innocentem effundas, & ad iniquitates & ad
homicidium, vt facias ea.*

*Propter hoc hæc dicit Dominus ad Ioachim 18
filium Iosiæ regem Iuda: Væ super hominẽ hunc:
non plangent eum ô frater, neque flebunt eum:
væ mihi domine & væ mihi frater.*

*Sepultura asini sepelietur: putrefactus pro- 19
iicietur vltra portam Hierusalem.*

*Ascende in Libanum & clama, & in Ba- 20
san da vocem tuam, & clama trans mare; quia
contriti sunt omnes amatores tui.*

*Loquuti sunt ad te in ruina tua, & dixi- 21
sti: Non audiam. Hæc via tua ab adolescẽtia tua:
non audiuisti vocem meam.*

*Omnes pastores tuos pascet ventus, & 22
amatores tui in captiuitatem egredientur; quia
tunc confunderis et inhonoraberis ab omnibus
amantibus te.*

*Quæ habitas in Libano nidificãs in cedris, 23
ingemisces cùm venerint tibi dolores, dolores
quasi parturientis.*

*Viuo ego, dicit Dominus; si existens fuerit 24
Iechonias filius Ioachim rex Iuda sigillum in
manu dextera mea: inde euellam te.*

*Et tradam te in manus quærentium ani- 25
mam tuam, quos tu times à facie eorum, & in
manus Nabuchodonosor regis Babyloniæ, & in
manus Chaldæorum.*

*Et proiiciam te & matrem tuam quæ pe- 26
perit te, in terram vbi non natus es ibi, ibi mo-
riemini.*

*In autem terram quam ipsi desiderant ani- 27
mabus suis, illic non reuertentur.*

*Inhonoratus est Iechonias quasi vas cuius 28
non est vsus eius; quia proiectus est & eiectus
est in terram quam nesciebat.*

*Terra, terra, terra, audi verbum Do- 29
mini.*

17 ἰδοὺ οὐκ εἰσὶν οἱ ὀφθαλμοί σου εὐθεῖς, οὐδὲ ἡ καρδία
σου καλή. ἀλλ' εἰς τὴν πλεονεξίαν σου καὶ ὡς αἷμα τὸ
ἀθῶον τοῦ ἐκχέαι καὶ εἰς ἀδικήματα καὶ εἰς φόνον, τοῦ
ποιεῖν ταῦτα.

18 διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ἐπὶ ἰωακεὶμ υἱὸν ἰωσία
βασιλέα ἰούδα· οὐαὶ ἐπὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον. οὐ μὴ κόψονται
αὐτὸν ὦ ἀδελφέ, οὐδὲ μὴ κλαύσονται αὐτὸν, οἴμοι κύ-
ριε, καὶ οἴμοι ἀδελφέ.

19 ταφὴν ὄνου ταφήσεται, συμψηθεὶς ῥιφήσεται ἐπέκεινα
τῆς πύλης ἱερουσαλήμ.

20 ἀνάβηθι εἰς τὸν λίβανον καὶ κέκραξον. καὶ εἰς τὴν βα-
σὰν δὸς τὴν φωνήν σου καὶ βόησον εἰς τὸ πέραν τῆς θα-
λάσσης, ὅτι συνετρίβησαν πάντες οἱ ἐρασταί σου.

21 ἐλάλησα πρὸς σὲ ἐν τῇ παραπτώσει σου, καὶ εἶπας·
οὐκ ἀκούσομαι. αὕτη ἡ ὁδός σου ἐκ νεότητός σου. οὐκ ἤκου-
σας τῆς φωνῆς μου.

22 πάντας τοὺς ποιμένας σου ποιμανεῖ ἄνεμος, καὶ οἱ
ἐρασταί σου ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἐξελεύσονται. ὅτι τότε αἰ-
σχυνθήσῃ καὶ ἀτιμωθήσῃ ἀπὸ πάντων τῶν φιλούν-
των σε.

23 κατοικοῦσα ἐν τῷ λιβάνῳ ἐννοσσεύουσα ἐν ταῖς
κέδροις. καταστενάξεις ἐν τῷ ἐλθεῖν σοι ὀδύνας, ὠδῖνας ὡς
τικτούσης.

24 ζῶ ἐγὼ, λέγει κύριος. ἐὰν γενόμενος γένηται ἰεχονίας
υἱὸς ἰωακὶμ βασιλεὺς ἰούδα ἀποσφράγισμα ἐπὶ τῆς χει-
ρὸς τῆς δεξιᾶς μου. ἐκεῖθεν ἐκσπάσω σε.

25 καὶ παραδώσω σε εἰς χεῖρας ζητούντων τὴν ψυχήν
σου ὧν σὺ εὐλαβῇ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρας
ναβουχοδονοσὸρ βασιλέως τῆς βαβυλῶνος, καὶ εἰς χεῖρας
τῶν χαλδαίων.

26 καὶ ἀπορρίψω σε καὶ τὴν μητέρα σου τὴν τεκοῦσάν σε
εἰς γῆν οὗ οὐκ ἐτέχθης ἐκεῖ· ἐκεῖ ἀποθανεῖσθε.

27 εἰς δὲ τὴν γῆν ἣν αὐτοὶ εὔχονται ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν
ἐκεῖ οὐ μὴ ἀποστρέψουσιν.

28 ἠτιμώθη ἰεχονίας ὡς σκεῦος οὗ οὐκ ἔστιν χρεία
αὐτοῦ, ὅτι ἐξερρίφη καὶ ἐξεβλήθη εἰς γῆν ἣν οὐκ ᾔδει.

29 γῆ γῆ γῆ ἄκουε λόγον κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Quia non sunt oculi tui & cor tuum, nisi ad auferendã pecuniam, & ad effundendum sanguinem innocentem, & ad faciendam ca-
lumniam & voluntatem animi tui. 18 Propterea hæc dicit Dominus de Ioachim filio Iosiæ rege tribus domus Iuda: Non plangent
eum; Væ ob fratrem meum, væ ob sororem, non plangent eum: væ ob regem, væ ob regnum eius. 19 Sicut proiiciunt cadauer asini,
sic proiicient cadauer eius; lacerabitur & proiicietur vltra portas Ierusalem. 20 Ascende in domum sanctuarij, & clama, & in portis
montis domus eleua vocem tuam, & clama ad vada, quia contriti sunt omnes amatores tui.
21 Misi ad te omnes seruos meos prophetas, cùm sederes tranquilla. Dixisti: Non ego suscipiam iudicium. Hæc est via tua ab ado-
lescentia tua; quia non obedisti verbo meo. 22 Omnes gubernatores tui dispergentur in omnem ventum, & amatores tui in captiui-
tatem ibunt. tunc enim confunderis & erubesces ab omni malitia tua. 23 Quæ habitas in domo sanctuarij, & in domo regum nu-
triens filios tuos; quid facies cùm venerit tibi tribulatio & commotio quasi dolores parturientis?
24 Viuo ego, dicit Dominus; quia si fuerit Chonias filius Ioachim rex tribus domus Iuda quasi sculptura annuli in manu dextera mea;
quia inde per verbum meum transferam te. 25 Et dabo te in manum quærentium occidere te, & in manum eorum à quorum facie
tu times, & in manum Nabuchodonosor regis Babylonis, & in manum Chaldæorum. 26 Et transmigrare te faciam & matrem tuam
quæ genuit te, in terram aliam in qua nati non estis, ibique moriemini. 27 Et ad terram quò ipsi seducunt animas suas vt reuertantur,
illuc non reuertentur. 28 Contemptus, infirmus, vagus est vir iste Chonias, aut sicut vas in quo non est vtilitas; quare translati sunt
ipse & filij eius, & captiui ducti sunt in terram quam ignorauerunt? 29 De terra sua transmigrare eum fecerunt in terram aliam.
Terra Israel suscipe verbum Domini.

30 * כֹּה אָמַר יְהוָה כִּתְבוּ אֶת־הָאִישׁ הַזֶּה עֲרִירִי
גֶּבֶר לֹא־יִצְלַח בְּיָמָיו כִּי לֹא יִצְלַח מִזַּרְעוֹ אִישׁ יֹשֵׁב
עַל־כִּסֵּא דָוִד וּמֹשֵׁל עוֹד בִּיהוּדָה׃

כג

1 * הוֹי רֹעִים מְאַבְּדִים וּמְפִצִים אֶת־צֹאן מַרְעִיתִי
נְאֻם־יְהוָה׃
2 * לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל־הָרֹעִים
הָרֹעִים אֶת־עַמִּי אַתֶּם הֲפִצֹתֶם אֶת־צֹאנִי וַתַּדִּחוּם
וְלֹא פְקַדְתֶּם אֹתָם הִנְנִי פֹקֵד עֲלֵיכֶם אֶת־רֹעַ
מַעַלְלֵיכֶם נְאֻם־יְהוָה׃
3 * וַאֲנִי אֲקַבֵּץ אֶת־שְׁאֵרִית צֹאנִי מִכֹּל הָאֲרָצוֹת
אֲשֶׁר־הִדַּחְתִּי אֹתָם שָׁם וַהֲשִׁבֹתִי אֶתְהֶן עַל־נְוֵהֶן
וּפָרוּ וְרָבוּ׃
4 * וַהֲקִמֹתִי עֲלֵיהֶם רֹעִים וְרָעוּם וְלֹא־יִירְאוּ עוֹד
וְלֹא־יֵחַתּוּ וְלֹא יִפָּקֵדוּ נְאֻם־יְהוָה׃
5 * הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וַהֲקִמֹתִי לְדָוִד
צֶמַח צַדִּיק וּמָלַךְ מֶלֶךְ וְהִשְׂכִּיל וְעָשָׂה מִשְׁפָּט
וּצְדָקָה בָּאָרֶץ׃
6 * בְּיָמָיו תִּוָּשַׁע יְהוּדָה וְיִשְׂרָאֵל יִשְׁכֹּן לָבֶטַח וְזֶה־
שְּׁמוֹ אֲשֶׁר־יִקְרְאוֹ יְהוָה ׀ צִדְקֵנוּ׃
7 * לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְלֹא־יֹאמְרוּ
עוֹד חַי־יְהוָה אֲשֶׁר הֶעֱלָה אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם׃
8 * כִּי אִם־חַי־יְהוָה אֲשֶׁר הֶעֱלָה וַאֲשֶׁר הֵבִיא אֶת־
זֶרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ צָפוֹנָה וּמִכֹּל הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר
הִדַּחְתִּים שָׁם וְיָשְׁבוּ עַל־אַדְמָתָם׃
9 * לַנְּבִאִים נִשְׁבַּר לִבִּי בְקִרְבִּי רָחֲפוּ כָּל־עַצְמוֹתַי
הָיִיתִי כְּאִישׁ שִׁכּוֹר וּכְגֶבֶר עֲבָרוֹ יָיִן מִפְּנֵי יְהוָה וּמִפְּנֵי
דִּבְרֵי קָדְשׁוֹ׃

30 * Hæc dicit Dominus: Scribe virũ iſtum
ſterilem, virum, qui in diebus ſuis non pro-
ſperabitur. Nec enim erit de ſemine eius
vir qui ſedeat ſuper ſolium Dauid, & po-
teſtatem habeat vltrà in Iuda.

CAP. XXIII.

1 VÆ paſtoribus qui diſperdunt & dilace-
A rant gregem paſcuæ meæ, dicit Do-
minus.
2 * Ideo hæc dicit Dominus Deus Iſrael
ad paſtores qui paſcunt populum meum:
Vos diſperſiſtis gregem meum, & eieciſtis
eos, & non viſitaſtis eos. Ecce ego viſitabo
ſuper vos malitiam ſtudiorum veſtrorum,
ait Dominus.
3 * Et ego congregabo reliquias gregis
mei de omnibus terris ad quas eiecero eos
illuc, & conuertam eos ad rura ſua, & creſ-
cent & multiplicabuntur.
4 * Et ſuſcitabo ſuper eos paſtores, &
paſcent eos. Non formidabunt vltrà, & nõ
pauebunt, & nullus quæretur ex numero,
dicit Dominus.
5 * Ecce dies veniunt, dicit Dominus, &
B ſuſcitabo Dauid germen iuſtum, & regna-
bit rex, & ſapiens erit, & faciet iudicium &
iuſtitiam in terra.
6 * In diebus illis ſaluabitur Iuda, & Iſrael
habitabit confidenter. Et hoc eſt nomen
quod vocabunt eum, Dominus iuſtus no-
ſter.
7 * Propter hoc ecce dies veniunt, dicit
Dominus, & non dicent vltrà: Viuit Do-
minus qui eduxit filios Iſrael de terra Ae-
gypti;
8 * Sed, Viuit Dominus, qui eduxit & ad-
duxit ſemen domus Iſrael de terra Aqui-
lonis, & de cunctis terris ad quas eieceram
eos illuc, & habitabunt in terra ſua.
9 * Ad prophetas: Contritum eſt cor meũ
in medio mei, contremuerunt omnia oſſa
mea. Factus ſum quaſi vir ebrius, & quaſi
homo madidus à vino, à facie Domini, &
à facie verborum ſanctorum eius.

תרגום יונתן

10 כדנן אמר יי כתבו ית גברא הדין דלא ולד גברא דלא יצלח ביומוהי ארי לא יצלח מזרעיה גבר יתב על כרסי דוד ועבד שלטן
עוד בבית יהודה׃

כג

1 וי פרנסיא דמאבדין ומבדרין ית עם דאתקרי שמי עלוהי אמר יי׃ 2 בכן כדנן אמר יי אלהא דישראל על פרנסיא
דמפרנסין ית עמי אתון בדרתון ית עאני וטלטלתונון ולא תבעתון יתהון הא אנא מסער עליכון ית בישות עובדיכון אמר יי׃
3 ואנא אכנש ית שארא דעמי מכל מרינתא דאגליתי יתהון להמן ואתיב יתהון לאתריהון ויפשון ויסגון׃ 4 ואקים עליהון
פרנסין ויפרנסונון ולא ידחלון עוד ולא יתברון ולא יזועון אמר יי׃
5 הא יומיא אתן אמר יי ואקים לדוד משיח דצדקא וימלוך מלכא ויצלח ויעבד דין דקשוט וזכו בארעא׃
6 ביומוהי יתפרקון דבית יהודה וישראל ישרי לרחצן ודין שמה דיהון קרן ליה יתעבדן לנא זכון מן קדם יי ביומוהי׃
7 בכן הא יומיא אתן אמר יי ולא יהון משתען עוד בגבורתא דיי דאסיק ית בני ישראל מארעא דמצרים׃ 8 אלהן יהון משתען
בגבורתא דיי דאסק ודאיתי ית זרעא דבית ישראל מארע צפונא ומכל מדינתא דאגליתנון להמן ויתבון על ארעהון׃ 9 מן קדם נביאי
שקרא אתבר לבי במעי זעו כל גרמי הויתי כגבר רוי וכגברא דמשתטי מן קדם חמרה מן קדם יי ומן קדם פתגמי קדשה׃

30 * *Hæc dicit Dominus: Scribe virum istum abdicatum hominem; quia non crescet de semine eius vir sedens super thronum David, imperans vltrà in Iuda.*

CAP. XXIII.

1 *O Pastores dispergentes & disperdentes oues pascuæ meæ.*

2 **Propter hoc hæc dicit Dominus Deus Israel ad pastores pascentes populum meũ: Ecce dispersistis oues meas, & expulistis eas, & non visitastis eas; ecce ego vindicabo super vos secundum mala studia vestra.*

3 * *Et ego suscipiam relictos populi mei ab omni terra quò expuli eos illuc, & restituã eos in pascua sua, & crescent & multiplicabuntur.*

4 * *Et suscitabo eis pastores qui pascent eos, et non formidabunt vltrà neque pauebunt neq; requirentur, dicit Dominus.*

5 * *Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & suscitabo Dauid orientem iustum, & regnabit rex, & intelliget & faciet iudicium & iustitiam in terra.*

6 * *In diebus eius saluabitur Iuda, & Israel habitabit confidenter; & hoc nomen eius quo vocabit eum, Dominus Iosedech.*

7 * *Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus, & non dicent vltrà: Viuit Dominus, qui eduxit domum Israel de terra Ægypti.*

8 * *Sed, Viuit Dominus, qui adduxit & congregauit omne semen Israel de terra Aquilonis, & de cunctis regionibus quò expulsi sunt illuc, & restituit eos in locum suum.*

9 * *In prophetis contritum est cor meum: in me commota sunt omnia ossa mea: factus sum quasi vir contritus, & quasi homo captus à vino, à facie Domini, & à facie decoris gloriæ eius.*

30 * τάδε λέγει κύριος, γράψον τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκκήρυκτον ἄνθρωπον, ὅτι οὐ μὴ αὐξηθῇ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἀνὴρ καθήμενος ἐπὶ θρόνου Δαυὶδ, ἄρχων ἔτι ἐν τῷ Ἰούδα.

κγ'

1 * Ὦ οἱ ποιμένες οἱ διασκορπίζοντες καὶ ἀπολλύντες τὰ πρόβατα τῆς νομῆς μου.

2 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς Ἰσραὴλ ἐπὶ τοὺς ποιμένας τοὺς ποιμαίνοντας τὸν λαόν μου· ἰδοὺ διεσκορπίσατε τὰ πρόβατά μου, καὶ ἐξώσατε αὐτὰ καὶ οὐκ ἐπεσκέψασθε αὐτά, ἰδοὺ ἐγὼ ἐκδικῶ ἐφ' ὑμᾶς κατὰ τὰ πονηρὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν.

3 * καὶ ἐγὼ εἰσδέξομαι τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ μου ἀπὸ πάσης τῆς γῆς οὗ ἔξωσα αὐτοὺς ἐκεῖ, καὶ καταστήσω αὐτοὺς εἰς τὴν νομὴν αὐτῶν. καὶ αὐξηθήσονται καὶ πληθυνθήσονται.

4 * καὶ ἀναστήσω αὐτοῖς ποιμένας οἳ ποιμανοῦσιν αὐτούς, καὶ οὐ φοβηθήσονται ἔτι, οὐδὲ πτοηθήσονται, οὐδὲ ἐκζητηθήσονται, λέγει κύριος.

5 * ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ ἀναστήσω τῷ Δαυὶδ ἀνατολὴν δικαίαν, καὶ βασιλεύσει βασιλεὺς καὶ συνήσει καὶ ποιήσει κρίμα καὶ δικαιοσύνην ἐπὶ τῆς γῆς.

6 * ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ σωθήσεται Ἰούδας, καὶ Ἰσραὴλ κατασκηνώσει πεποιθώς, καὶ τοῦτο τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὃ καλέσει αὐτὸν κύριος Ἰωσεδέκ.

7 * διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ οὐκ ἐροῦσιν ἔτι, ζῇ κύριος, ὃς ἀνήγαγεν τὸν οἶκον Ἰσραὴλ ἐκ γῆς Αἰγύπτου.

8 * ἀλλὰ ζῇ κύριος ὃς ἀνήγαγεν καὶ συνήγαγεν ἅπαν τὸ σπέρμα Ἰσραὴλ ἀπὸ γῆς βορρᾶ, καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν χωρῶν οὗ ἐξώσθησαν ἐκεῖ, καὶ ἀπεκατέστησεν αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον αὐτῶν.

9 * ἐν τοῖς προφήταις συνετρίβη ἡ καρδία μου, ἐν ἐμοὶ ἐσαλεύθη πάντα τὰ ὀστᾶ μου, ἐγενήθην ὡς ἀνὴρ συντετριμμένος καὶ ὡσεὶ ἄνθρωπος συνεχόμενος ἀπὸ οἴνου ἀπὸ προσώπου κυρίου καὶ ἀπὸ προσώπου εὐπρεπείας δόξης αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

30 Hæc dicit Dominus: Scribite virum istum absque liberis, virũ qui in diebus suis non prosperabitur: nec enim prosperabitur de semine eius vir sedens super solium Dauid, & habens potestatem super domum Iuda.

CAPVT XXIII.

VÆ gubernatoribus qui disperdunt & dispergunt populum super quem inuocatum est nomen meum, dicit Dominus. 2 Propterea hæc dicit Dominus Deus Israel de gubernatoribus qui gubernant populum meum: Vos dispersistis oues meas, & vagari eas fecistis, & non quæsistis eas. Ecce ego visitabo super vos malitiam operum vestrorum, dicit Dominus. 3 Et ego congregabo reliquias populi mei ex omnibus prouinciis ad quas transmigrare eos feci, & reducã eos ad loca sua, & crescent & multiplicabuntur. 4 Et constituam super eos gubernatores, & gubernabunt eos, & non timebunt vltrà, nec conterentur, nec commouebuntur, dicit Dominus. 5 Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & suscitabo Dauid Messiam iustum, & regnabit rex, & prosperabitur, & faciet iudicium verum, & iustitiam in terra. 6 In diebus eius saluabuntur viri domus Iuda, & Israel habitabit confidenter; & hoc est nomen eius quo vocabunt eum: Fient nobis iustitiæ à facie Domini in diebus eius. 7 Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus, & non erunt narrantes vltrà potentiam Domini qui ascendere fecit filios Israel de terra Ægypti. 2 Sed erunt narrantes potentiam Domini qui ascendere fecit & adduxit semen domus Israel de terra Aquilonis, & de cunctis prouinciis ad quas transmigrare eos feci, & habitabunt in terra sua. 9 Propter pseudoprophetas contritum est cor meum in visceribus meis, contremuerunt omnia ossa mea: factus sum quasi vir ebrius, & sicut vir qui factus est insanus vino suo, à facie Domini, & à facie verborum sanctitatis eius.

10 * כִּי מְנָאֲפִים מָלְאָה הָאָרֶץ כִּי מִפְּנֵי אָלָה אָבְלָה
הָאָרֶץ יָבְשׁוּ נְאוֹת מִדְבָּר וַתְּהִי מְרוּצָתָם רָעָה
וּגְבוּרָתָם לֹא כֵן׃
11 * כִּי גַם נָבִיא גַם כֹּהֵן חָנֵפוּ גַּם בְּבֵיתִי מָצָאתִי
רָעָתָם נְאֻם יְהוָה׃
12 * לָכֵן יִהְיֶה דַרְכָּם לָהֶם כַּחֲלַקְלַקּוֹת בָּאֲפֵלָה
יִדַּחוּ וְנָפְלוּ בָהּ כִּי אָבִיא עֲלֵיהֶם רָעָה שְׁנַת
פְּקֻדָּתָם נְאֻם יְהוָה׃
13 * וּבִנְבִיאֵי שֹׁמְרוֹן רָאִיתִי תִפְלָה הִנַּבְּאוּ בַבַּעַל
וַיַּתְעוּ אֶת עַמִּי אֶת יִשְׂרָאֵל׃
14 * וּבִנְבִאֵי יְרוּשָׁלַםִ רָאִיתִי שַׁעֲרוּרָה נָאוֹף וְהָלֹךְ
בַּשֶּׁקֶר וְחִזְּקוּ יְדֵי מְרֵעִים לְבִלְתִּי שָׁבוּ אִישׁ מֵרָעָתוֹ
הָיוּ לִי כֻלָּם כִּסְדֹם וְיֹשְׁבֶיהָ כַּעֲמֹרָה׃
15 * לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עַל הַנְּבִאִים הִנְנִי
מַאֲכִיל אוֹתָם לַעֲנָה וְהִשְׁקִתִים מֵי רֹאשׁ כִּי מֵאֵת
נְבִיאֵי יְרוּשָׁלַםִ יָצְאָה חֲנֻפָּה לְכָל הָאָרֶץ׃
16 * כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אַל תִּשְׁמְעוּ עַל דִּבְרֵי
הַנְּבִאִים הַנִּבְּאִים לָכֶם מַהְבִּלִים הֵמָּה אֶתְכֶם חֲזוֹן
לִבָּם יְדַבֵּרוּ לֹא מִפִּי יְהוָה׃
17 * אֹמְרִים אָמוֹר לִמְנַאֲצַי דִּבֶּר יְהוָה שָׁלוֹם יִהְיֶה
לָכֶם וְכֹל הֹלֵךְ בִּשְׁרִרוּת לִבּוֹ אָמְרוּ לֹא תָבוֹא
עֲלֵיכֶם רָעָה׃
18 * כִּי מִי עָמַד בְּסוֹד יְהוָה וְיֵרֶא וְיִשְׁמַע אֶת דְּבָרוֹ
מִי הִקְשִׁיב דְּבָרוֹ וַיִּשְׁמָע׃
19 * הִנֵּה סַעֲרַת יְהוָה חֵמָה יָצְאָה וְסַעַר מִתְחוֹלֵל
עַל רֹאשׁ רְשָׁעִים יָחוּל׃
20 * לֹא יָשׁוּב אַף יְהוָה עַד עֲשֹׂתוֹ וְעַד הֲקִימוֹ
מְזִמּוֹת לִבּוֹ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים תִּתְבּוֹנְנוּ בָהּ בִּינָה׃
21 * לֹא שָׁלַחְתִּי אֶת הַנְּבִאִים וְהֵם רָצוּ לֹא דִבַּרְתִּי
אֲלֵיהֶם וְהֵם נִבָּאוּ׃

10 * Quia adulteris repleta est terra; quia à
facie maledictionis luxit terra, arefacta sunt
C arua deserti. Factus est cursus eorũ malus,
& fortitudo eorum dissimilis.
11 * Propheta namque & sacerdos polluti
sunt, & in domo mea inueni malum eorũ,
ait Dominus.
12 * Idcirco via eorum erit quasi lubricum
in tenebris; impellentur enim & corruent
in ea. Afferam enim super eos mala, annum
visitationis eorum, ait Dominus.
13 * Et in prophetis Samariæ vidi fatuita-
tem, & prophetabant in Baalim, & deci-
piebant populum meum Israel.
14 * Et in prophetis Hierusalem vidi simi-
litudinem adulterantium & iter mendacij.
& confortauerunt manus pessimorum, vt
non conuerteretur vnusquisque à malitia
sua. Facti sunt mihi omnes vt Sodoma, &
habitatores eius quasi Gomorra.
15 * Propterea hæc dicit Dominus exerci-
tuum ad prophetas: Ecce ego cibabo eos
absinthio, & potabo eos felle. A prophetis
enim Hierusalem egressa est pollutio super
omnem terram.
16 * Hæc dicit Dominus exercituum: No-
D lite audire verba prophetarum qui prophe-
tant vobis & decipiunt vos. Visionem cor-
dis sui loquuntur non de ore Domini.
17 * Dicunt his qui blasphemant me: Lo-
cutus est Dominus; Pax erit vobis, & om-
nibus qui ambulant in prauitate cordis sui
dixerunt: Non veniet super vos malum.
18 * Quis enim affuit in consilio Domini,
& vidit & audiuit sermonem eius? Quis
considerauit verbum illius & audiuit?
19 * Ecce turbo dominicæ indignationis
egredietur, & tempestas erumpens super
caput impiorum veniet.
20 * Non reuertetur furor Domini vsque
dum faciat & vsque dum compleat cogi-
tationem cordis sui. In nouissimis diebus
intelligetis consilium eius.
21 * Non mittebam prophetas, & ipsi cur-
rebant: non loquebar ad eos, & ipsi prophe-
tabant.

תרגום יונתן

10 ארי זנאין אתמליאת ארעא ארי מן קדם מומי דשקר חרובת ארעא יבשו דירית מדברא ועל דמסגן ברעות נפשהון בישתא תיתי עליהון
גבריהון לא יצלחון׃ 11 ארי אף ספר אף כהן גנבו אורחתהון אף בבית מקדשי גלין קדמי בישתהון אמר יי׃
12 בכן תהי ארחתהון להון כמשרועין בקבלא יתקלון ויפלון בה ארי איתי עליהון בישתא שנת סעורן חוביהון אמר יי׃
13 ובנביאי שמרון חזיתי רשע מתנבן בשום טעותא ומטען ית עמי ית ישראל׃ 14 ובנביאי ירושלם חזיתי שנו זנאין
ומהלכין בשקר ומתקפין ידי מבאשין בדיל דלא למתב גבר מבישתה הוו קדמי כלהון כסדום ויתבהא כעמורה׃
15 בכן כדנן אמר יי צבאות על נביאי שקרא הא אנא מיתי עליהון עקא מרר כגידין ואשקינון כס דלוט ביש כרישי חיוין ארי מן נביאי
ירושלם נפקת חנפתא לכל יתבי ארעא׃
16 כדנן אמר יי צבאות לא תקבלון לפתגמי נביאי שקרא דמתנבן לכון מטען אנון יתכון רשע לבהון ממללין לא ממימרא דיי׃
17 אמרין בנבואה שקריהון לדמרגזין קדמי מליל יי שלמא יהוי לכון וכל דאזל בהרהור לבה אמרין לא תיתי עליכון בישתא׃
18 ארי לא קמו דאתגלי להון רז מן קדם יי ולא חזו ולא שמעו ית פתגמוהי ולא אציתו למימריה ולא קבלו׃ 19 הא מזופיתא מן
קדם יי ברגז נפקא ועלעול משתגש על ריש רשיעין יחול׃ 20 לא יתוב רוגזא דיי עד דיעבד ועד דיקים מחשבת רעותיה בסוף
יומיא תסתכלון בה אסתכלא׃ 21 לא שלחית ית נביאי שקרא ואנון רהטין לאבאשא ולא מללית עמהון ואנון מתנבן שקר׃

** Quia adulteris repleta est terra; quia à facie* 10
horum luxit terra, arefacta sunt pascua deserti,
& factus est cursus eorum malus, & fortitudo
eorum non sic.
** Quia sacerdos et propheta polluti sunt, &* 11
in domo mea vidi malitias eorum, dicit Domi-
nus.
** Propterea fiat via illorum ipsis in lubricum* 12
in caligine, & supplantabuntur & corruent in
ea; quia inferam super eos mala in anno visita-
tionis eorum, dicit Dominus.
** Et in prophetis Samariæ vidi iniquitates:* 13
prophetauerunt in Baal, & deceperunt populū
meum Israel.
** Et in prophetis Hierusalem vidi horribilia* 14
adulterantes & ambulantes in mendaciis, &
apprehendentes manus malorum, ne conuertere-
tur vnusquisque à via sua mala: facti sunt mihi
omnes quasi Sodoma, & habitantes eam quasi
Gomorra.
** Propterea hæc dicit Dominus exercituum* 15
ad prophetas: Ecce ego cibo eos doloribus, &
potabo eos aqua amara; quia à prophetis Hieru-
salem egressa est pollutio omni terræ.
** Sic dicit Dominus omnipotens: Ne audia-* 16
tis verba prophetarum prophetantium vobis;
quia vanam faciūt ipsi visionem à corde eorum.
loquuntur & non de ore Domini.
** Dicūt abiicientibus verbum Domini: Pax* 17
erit vobis, & omnibus ambulantibus volun-
tatibus suis: omni ambulanti in errore cordis
sui, Non venient super te mala.
** Quoniam quis stetit in subsistentia Domi-* 18
ni, & vidit & audiuit sermonem eius? quis au-
ribus percepit & audiuit?
** Ecce commotio à Domino, & ira egreditur* 19
in commotionem, conuersa in impios veniet.
** Et non reuertetur furor Domini donec fa-* 20
ciat illud, & donec suscitet illud à conatu cordis
sui: in nouissimis diebus intelligent ea.
** Non mittebam prophetas, & ipsi curre-* 22
bant: non loquutus sum ad eos, & ipsi prophe-
tabant.

10 * ὅτι μοιχῶν ἐπλήσθη ἡ γῆ, ὅτι ἀπὸ προσώπου τούτων
ἐπένθησεν ἡ γῆ, ἐξηράνθησαν αἱ νομαὶ τῆς ἐρήμου, καὶ ἐγέ-
νετο ὁ δρόμος αὐτῶν πονηρός, καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν οὐχ οὕτως.
11 * ὅτι ἱερεὺς καὶ προφήτης ἐμολύνθησαν, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ
μου εἶδον πονηρίας αὐτῶν, λέγει κύριος.
12 * διὰ τοῦτο γενέσθω ἡ ὁδὸς αὐτῶν αὐτοῖς εἰς ὀλίσθημα
ἐν γνόφῳ, καὶ ὑποσκελισθήσονται καὶ πεσοῦνται ἐν αὐ-
τῇ. διότι ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς κακὰ ἐν ἐνιαυτῷ ἐπισκέψεως
αὐτῶν, λέγει κύριος.
13 * καὶ ἐν τοῖς προφήταις σαμαρείας ἴδον ἀνομήματα.
προεφήτευσαν ἐπὶ βαάλ, καὶ ἐπλάνησαν τὸν λαόν μου
τὸν ἰσραήλ.
14 * καὶ ἐν τοῖς προφήταις ἱερουσαλὴμ ἑώρακα φρι-
κτὰ μοιχωμένους καὶ πορευομένους ἐν ψευδέσιν, καὶ ἀν-
τιλαμβανομένους χειρῶν πονηρῶν, τοῦ μὴ ἀποστραφῆναι
ἕκαστον ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς. ἐγενήθησάν μοι
πάντες ὡς Σόδομα καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν ὥσπερ
γόμορρα.
15 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων πρὸς
τοὺς προφήτας, ἰδοὺ ἐγὼ ψωμίζω αὐτοὺς ὀδύνας, καὶ
ποτιῶ αὐτοὺς ὕδωρ πικρόν, ὅτι ἀπὸ τῶν προφητῶν ἱερου-
σαλὴμ ἐξῆλθεν μολυσμὸς πάσῃ τῇ γῇ.
16 * οὕτως λέγει κύριος ὁ παντοκράτωρ, μὴ ἀκούετε τοὺς
λόγους τῶν προφητῶν τῶν προφητευόντων ὑμῖν. ὅτι μα-
ταιοῦσιν αὐτοὶ ὅρασιν ἀπὸ καρδίας αὐτῶν. λαλοῦσιν καὶ
οὐκ ἀπὸ στόματος κυρίου·
17 * λέγουσιν τοῖς ἀπωθουμένοις τὸν λόγον κυρίου· εἰρήνη
ἔσται ὑμῖν, καὶ πᾶσι τοῖς πορευομένοις τοῖς θελήμασιν αὐ-
τῶν. παντὶ πορευομένῳ ἐν πλάνῃ καρδίας αὐτοῦ οὐχ ἥξει
ἐπὶ σὲ κακά.
18 * ὅτι τίς ἔστη ἐν ὑποστήματι κυρίου, καὶ ἴδεν καὶ ἤκουσεν
τὸν λόγον αὐτοῦ; τίς ἐνωτίσατο καὶ ἤκουσεν;
19 * ἰδοὺ σεισμὸς παρὰ κυρίου καὶ ὀργὴ ἐκπορεύεται εἰς
συσσεισμόν. συστρεφομένη ἐπὶ τοὺς ἀσεβεῖς ἥξει.
20 * καὶ οὐκ ἀποστρέψει ὁ θυμὸς κυρίου ἕως ἂν ποιήσῃ αὐτὸ
καὶ ἕως ἂν ἀναστήσῃ αὐτὸ ἀπὸ ἐγχειρήματος καρδίας αὐ-
τοῦ. ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν νοήσουσιν αὐτά.
21 * οὐκ ἀπέστελλον τοὺς προφήτας, καὶ αὐτοὶ ἔτρεχον. οὐκ
ἐλάλησα πρὸς αὐτούς, καὶ αὐτοὶ προεφήτευον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Quia fornicariis repleta est terra; quia propter iuramentum falsum deserta est terra, arefacta sunt habitacula deserti: & eò quòd multi-
plicant voluntatem animæ suæ, malum veniet super eos, & fortes eorum non prosperabuntur. 11 Quoniam etiam scriba & sa-
cerdos suffurati sunt vias suas; in domo quoque sanctuarij mei reuelata sunt coram me mala eorum, dicit Dominus. 12 Idcirco erit
via eorum eis quasi lubricitates in tenebris: impingent & cadent in ea; quia adducam super eos malum, annum visitationum peccatorum eo-
rum, dicit Dominus. 13 Et in prophetis Samariæ vidi impietatem; prophetant in nomine idolorum, & seducunt populum meum
Israel. 14 Et in prophetis Ierusalem vidi mutationem adulterantium & ambulantium in mendacio, & confortantium manus ma-
lignorum, vt nullus vir conuertatur à malitia sua; facti sunt omnes coram me quasi Sodoma, & habitatores eius quasi Gomorra.
15 Propterea hæc dicit Dominus exercituum super pseudoprophetas: Ecce ego adducam super eos angustiam amaram sicut absin-
thiū, & potabo eos calice maledictionis pessimæ, quasi capitibus draconum; quia à prophetis Ierusalem egressa est adulatio in omnes habi-
tatores terræ. 16 Hæc dicit Dominus exercituum: Ne recipiatis verba pseudoprophetarum qui prophetant vobis; decipiunt enim
vos; impietatem cordis sui loquuntur, non ex verbo Domini. 17 Dicunt in prophetia mendacia sua his qui irritant coram
me: Locutus est Dominus: Pax erit vobis. & omnibus qui ambulant in cogitatione cordis sui, dicunt: Non veniet super vos malum.
18 Non enim steterunt vt reuelaretur sibi secretum à facie Domini; nec viderunt, nec audierunt sermones eius, nec auscultauerūt ver-
ba eius, nec obedierunt. 19 Ecce increpatio à facie Domini egredietur in ira, & tempestas conturbans super caput impiorum residebit.
20 Non auertetur ira Domini donec fecerit & impleuerit cogitationes voluntatis suæ. In fine dierum intelligetis hoc intelligendo.
21 Non misi pseudoprophetas, & ipsi currebant ad malè faciendum; nec locutus sum cum eis, & ipsi prophetabant falsum.

22 וְאִם־עָמְדוּ בְּסוֹדִי וְיַשְׁמִעוּ דְבָרַי אֶת־עַמִּי וִישִׁבוּם מִדַּרְכָּם הָרָע וּמֵרֹעַ מַעַלְלֵיהֶם׃
23 הַאֱלֹהֵי מִקָּרֹב אָנִי נְאֻם־יְהוָה וְלֹא אֱלֹהֵי מֵרָחֹק׃
24 אִם־יִסָּתֵר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וַאֲנִי לֹא־אֶרְאֶנּוּ נְאֻם־יְהוָה הֲלוֹא אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ אֲנִי מָלֵא נְאֻם־יְהוָה׃
25 שָׁמַעְתִּי אֵת אֲשֶׁר־אָמְרוּ הַנְּבִאִים הַנִּבְּאִים בִּשְׁמִי שֶׁקֶר לֵאמֹר חָלַמְתִּי חָלָמְתִּי׃
26 עַד־מָתַי הֲיֵשׁ בְּלֵב הַנְּבִאִים נִבְּאֵי הַשָּׁקֶר וּנְבִיאֵי תַּרְמִת לִבָּם׃
27 הַחֹשְׁבִים לְהַשְׁכִּיחַ אֶת־עַמִּי שְׁמִי בַּחֲלוֹמֹתָם אֲשֶׁר יְסַפְּרוּ אִישׁ לְרֵעֵהוּ כַּאֲשֶׁר שָׁכְחוּ אֲבוֹתָם אֶת־שְׁמִי בַּבָּעַל׃
28 הַנָּבִיא אֲשֶׁר־אִתּוֹ חֲלוֹם יְסַפֵּר חֲלוֹם וַאֲשֶׁר דְּבָרִי אִתּוֹ יְדַבֵּר דְּבָרִי אֱמֶת מַה־לַתֶּבֶן אֶת־הַבָּר נְאֻם־יְהוָה׃
29 הֲלוֹא כֹה דְבָרִי כָּאֵשׁ נְאֻם־יְהוָה וּכְפַטִּישׁ יְפֹצֵץ סָלַע׃
30 לָכֵן הִנְנִי עַל־הַנְּבִאִים נְאֻם־יְהוָה מְגַנְּבֵי דְבָרַי אִישׁ מֵאֵת רֵעֵהוּ׃
31 הִנְנִי עַל־הַנְּבִיאִם נְאֻם־יְהוָה הַלֹּקְחִים לְשׁוֹנָם וַיִּנְאֲמוּ נְאֻם׃
32 הִנְנִי עַל־נִבְּאֵי חֲלֹמוֹת שֶׁקֶר נְאֻם־יְהוָה וַיְסַפְּרוּם וַיַּתְעוּ אֶת־עַמִּי בְּשִׁקְרֵיהֶם וּבְפַחֲזוּתָם וְאָנֹכִי לֹא־שְׁלַחְתִּים וְלֹא צִוִּיתִים וְהוֹעֵיל לֹא־יוֹעִילוּ לָעָם־הַזֶּה נְאֻם־יְהוָה׃
33 וְכִי־יִשְׁאָלְךָ הָעָם הַזֶּה אוֹ־הַנָּבִיא אוֹ־כֹהֵן לֵאמֹר מַה־מַּשָּׂא יְהוָה וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם אֶת־מַה־מַּשָּׂא וְנָטַשְׁתִּי אֶתְכֶם נְאֻם־יְהוָה׃

22 * Si ſtetiſſent in conſilio meo, & nota
E feciſſent verba mea populo meo; auertiſſe vtique eos à via ſua mala & cogitationibus ſuis peſſimis.
23 * Putas ne Deus è vicino ego ſum, dicit Dominus, & non Deus de longè?
24 * Si occultabitur vir in abſconditis, & ego nō videbo eum, dicit Dominus? Nunquid non cælum & terram ego impleo, dicit Dominus?
25 * Audiui quæ dixerunt prophetæ prophetātes in nomine meo mendacium atq; dicentes; Somniaui, ſomniaui.
26 * Vſquequo iſtud eſt in corde prophetarum vaticinantium mendacium & prophetantium ſeductiones cordis ſui?
27 * Qui volunt facere vt obliuiſcatur populus meus nominis mei propter ſomnia eorum, quę narrant vnuſquiſque ad proximum ſuum, ſicut obliti ſunt patres eorum nominis mei propter Baal.
28 * Propheta qui habet ſomnium, narret
F ſomnium; & qui habet ſermonem meum, loquatur ſermonem meum verè. Quid paleis ad triticum, dicit Dominus?
29 * Nunquid non verba mea ſunt quaſi ignis, dicit Dominus? & quaſi malleus conterens petram?
30 * Propterea ecce ego ad prophetas, ait Dominus, qui furantur verba mea, vnuſquiſque proximo ſuo.
31 * Ecce ego ad prophetas, ait Dominus, qui aſſumunt linguas ſuas & aiunt, Dicit Dominus.
32 * Ecce ego ad prophetas ſomniantes mendacium, dicit Dominus, qui narrauerunt ea, & ſeduxerunt populum meum in mēdacio ſuo & in miraculis ſuis, cùm ego non miſiſſem eos, nec mandaſſem eis, qui nihil profuerunt populo, dicit Dominus.
33 * Si igitur interrogauerit te populus iſte, vel propheta aut ſacerdos dicens: Quod eſt onus Domini? dices ad eos: Vos eſtis onus. Proiiciam quippe vos, dicit Dominus.

תרגום יונתן

22 ואלו קמו אתגלי להון רז מן קדם יוי ואשמעו פתגמי ית עמי ואתיבונון מארחתהון בישתא ומבישות עובדיהון׃
23 אנא אלהא בריתי עלמא מבראשית אמר יוי אנא אלהא עתידנא לחדתא עלמא לצדיקיא׃
24 אם ידמי גבר לאטמרא כד בסתרא וקדמי הלא גלי אמר יוי הלא ית שמיא וית ארעא יקרי מלי אמר יוי׃
25 שמיע קדמי ית דאמרין נביאי שקרא דמתנבן בשמי שקרא למימר פתגם נבואה בחלמא אתחזיא לי׃
26 עד אימתי אית בלבהון דנביאי שקרא דמתנבן שקר ומתנבן רשע לבהון׃
27 דמחשבין לאנשאה ית עמי שמי בחלמיהון דמשתען גבר לחבריה כמא דשבקו אבהתהון ית פלחן שמי ומקימין בשום טעותא׃
28 נביא דעמה חלמא ישתעי חלמא ודפתגמי עמה ימלל פתגמי קשוט הא כמא דפריש בין תבנא לעבורא כן פריש בין רשיעיא לצדיקיא אמר יוי׃
29 הלא כל פתגמי תקיפין כאשתא אמר יוי וכפטישא דמנפע כיפא׃
30 בכן הא אנא שלח רגזי על נביאי שקרא אמר יוי מגנבין פתגמי גבר מן חבריה׃
31 הא אנא שלח רגזי על נביאי שקרא אמר יוי דמתנבן כרעות לבהון ואמרין כן אמר׃
32 הא אנא שלח רגזי על נביי שקרא ומתנבן חלמין דשקר אמר יוי ומשתען ומטען ית עמי בשקריהון ובבקרותהון ואנא לא שלחתנון ולא פקדתנון ואהנאה לא יהנון לעמא הדין אמר יוי׃
33 וארי ישאלנך עמא הדין או ספר או כהן למימר מה נבואתה בשמא דיוי ותימר להון כדין נבואתה וארטיש יתכון אמר יוי׃

22 *Et si stetissent in subsistentia mea & audissent verba mea, & populum meum auertissent à malis studiis suis:*

23 *Deus appropinquans ego sum, dicit Dominus, & non Deus de longè.*

24 *Si absconditur homo in absconditis & ego non videbo eum, dicit Dominus? Nunquid non cælum & terram ego impleo, dicit Dominus?*

25 *Audiui quæ loquuntur prophetæ qui prophetant in nomine meo mendacia, dicentes: Somniaui somnium.*

26 *Usquequo erit in corde prophetarum prophetantium mendacia, & cùm prophetant ipsi voluntates cordis eorum,*

27 *Cogitantium vt obliuiscantur nominis mei in somniis suis, quæ narrabant vnusquisque ad proximum suum, sicut obliti sunt patres eorum nominis mei in Baal.*

28 *Propheta in quo somnium est, narret somnium suum; & in quo sermo meus ad eum, narret sermonem meum in veritate. Quid palea ad triticum? sic verba mea.*

29 *Nonne verba mea sicut ignis comburens, dicit Dominus, & sicut securis incidens petram?*

30 *Propterea ecce ego ad prophetas, dicit Dominus Deus, qui furantur verba mea vnusquisque à proximo suo.*

31 *Ecce ego ad prophetas, dicit Dominus, emittentes prophetias linguæ, & dormitantes dormitationem suam.*

32 *Ecce ego ad prophetas prophetantes somnia mendacia, & enarrabāt ea; & seduxerunt populum meum in mendaciis suis, & in erroribus suis, & ego non misi eos, & non mandaui eis, & vtilitate non proderunt populo huic, dicit Dominus.*

33 *Et si interrogauerit te populus iste, vel sacerdos, aut propheta, dicens: Quæ assumptio Domini? Et dices eis: Vos estis assumptio, & allidam vos, dicit Dominus.*

22 καὶ εἰ ἔστησαν ἐν τῇ ὑποστάσει μου, καὶ ἤκουσαν τῶν λόγων μου, καὶ τὸν λαόν μου ἂν ἀπέστρεφον ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν.

23 θεὸς ἐγγίζων ἐγώ εἰμι, λέγει κύριος, καὶ οὐχὶ θεὸς πόρρωθεν.

24 εἰ κρυβήσεται ἄνθρωπος ἐν κρυφαίοις καὶ ἐγὼ οὐκ ὄψομαι αὐτόν, λέγει κύριος. μὴ οὐχὶ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐγὼ πληρῶ, λέγει κύριος.

25 ἤκουσα ἃ λαλοῦσιν οἱ προφῆται ἃ προφητεύουσιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ψευδῆ λέγοντες, ἠνυπνιασάμην ἐνύπνιον.

26 ἕως πότε ἔσται ἐν καρδίᾳ τῶν προφητῶν τῶν προφητευόντων ψευδῆ, καὶ ἐν τῷ προφητεύειν αὐτοὺς τὰ θελήματα τῆς καρδίας αὐτῶν,

27 τῶν λογιζομένων τοῦ ἐπιλαθέσθαι τοῦ ὀνόματός μου ἐν τοῖς ἐνυπνίοις αὐτῶν ἃ διηγοῦντο ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. καθάπερ ἐπελάθοντο οἱ πατέρες αὐτῶν τοῦ ὀνόματός μου ἐν τῇ βαάλ.

28 ὁ προφήτης ἐν ᾧ τὸ ἐνύπνιόν ἐστιν, διηγησάσθω τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ, καὶ ἐν ᾧ ὁ λόγος μου πρὸς αὐτόν, διηγησάσθω τὸν λόγον μου ἐπ᾽ ἀληθείας. τί τὸ ἄχυρον πρὸς τὸν σῖτον; οὕτως οἱ λόγοι μου.

29 οὐχ οἱ λόγοι μου ὥσπερ πῦρ φλέγον, λέγει κύριος, καὶ ὡς πέλεκυς κόπτων πέτραν;

30 διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς τοὺς προφήτας, λέγει κύριος ὁ θεὸς τοὺς κλέπτοντας τοὺς λόγους μου ἕκαστος παρὰ τοῦ πλησίον αὐτοῦ.

31 ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς τοὺς προφήτας λέγει κύριος, τοὺς ἐκβάλλοντας προφητείας γλώσσης, καὶ νυστάζοντας νυσταγμὸν αὐτῶν.

32 ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς τοὺς προφήτας τοὺς προφητεύοντας ἐνύπνια ψευδῆ, καὶ διηγοῦντο αὐτά, καὶ ἐπλάνησαν τὸν λαόν μου ἐν τοῖς ψεύδεσιν αὐτῶν, καὶ ἐν τοῖς πλάνοις αὐτῶν, καὶ ἐγὼ οὐκ ἀπέστειλα αὐτούς, καὶ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς, καὶ ὠφέλειαν οὐκ ὠφελήσουσιν τὸν λαὸν τοῦτον, λέγει κύριος.

33 καὶ ἐὰν ἐρωτήσῃ σε ὁ λαὸς οὗτος, ἢ ἱερεὺς ἢ προφήτης λέγων· τί τὸ λῆμμα κυρίου; καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς· ὑμεῖς ἐστε τὸ λῆμμα, καὶ ῥάξω ὑμᾶς, λέγει κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Et si stetissent vt reuelaretur sibi secretum à facie Domini, & audire fecissent populum meum verba mea; auertissent vtique eos à via sua mala, & à malitia operum suorum.
23 Ego Deus creaui orbem à principio, dicit Dominus. Ego Dominus renouaturus sum mundum iustis.
24 Num putat homo se latitare cùm in occulto est? an non coram me reuelatus est, dicit Dominus? Nonne cælū & terrā implet gloria mea, dicit Dominus?
25 Auditum est à me quod dicunt pseudoprophetæ, qui prophetant in nomine meo falsa, dicentes: Verbum prophetiæ in somino annunciatum est mihi.
26 Quousque est istud in corde pseudoprophetarum, qui prophetant falsa, & prophetant impietatem cordis sui?
27 Qui cogitant efficere vt obliuiscatur populus meus nominis mei per somnia sua, quæ narrant vnusquisque socio suo, sicut reliquerunt patres eorum cultum nominis mei, iurantes per nomina idolorum.
28 Propheta apud quē est somniū, narret somnium; & apud quē est verbum meū, loquatur verbum meū verè. Ecce sicut qui separat paleam à tritico, sic separo impios à iustis, dicit Dominus.
29 Nonne omnia verba mea sunt fortia sicut ignis, dicit Dominus? & sicut malleus conterens petram?
30 Propterea ecce ego mitto furorem meum super pseudoprophetas, dicit Dominus, qui suffurantur verba mea quisque à socio suo.
31 Ecce ego mitto furorem meum super pseudoprophetas, dicit Dominus, qui prophetant iuxta voluntatem cordis sui, & dicunt: Sic dicit *Dominus*.
32 Ecce ego immitto furorem meum super pseudoprophetas qui prophetant somnia falsa, dicit Dominus: & narrant & seducunt populum meum mendaciis suis & temeritate sua. Ego enim non misi eos, nec præcepi eis, qui nihil profuerunt populo huic, dicit Dominus.
33 Et cùm interrogauerit te populus hic, aut scriba, aut sacerdos, dicens; Quæ est prophetia in nomine Domini? Et dices ei: Talis est prophetia; Proiiciam vos, dicit Dominus.

34 * וְהַנָּבִיא וְהַכֹּהֵן וְהָעָם אֲשֶׁר יֹאמַר מַשָּׂא יְהוָה
וּפָקַדְתִּי עַל־הָאִישׁ הַהוּא וְעַל־בֵּיתוֹ׃
35 * כֹּה תֹאמְרוּ אִישׁ עַל־רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶל־אָחִיו מֶה־
עָנָה יְהוָה וּמַה־דִּבֶּר יְהוָה׃
36 * וּמַשָּׂא יְהוָה לֹא תִזְכְּרוּ־עוֹד כִּי הַמַּשָּׂא יִהְיֶה
לְאִישׁ דְּבָרוֹ וַהֲפַכְתֶּם אֶת־דִּבְרֵי אֱלֹהִים חַיִּים
יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵינוּ׃
37 * כֹּה תֹאמַר אֶל־הַנָּבִיא מֶה־עָנָךְ יְהוָה וּמַה־
דִּבֶּר יְהוָה׃
38 * וְאִם־מַשָּׂא יְהוָה תֹּאמֵרוּ לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה יַעַן
אֲמָרְכֶם אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה מַשָּׂא יְהוָה וָאֶשְׁלַח אֲלֵיכֶם
לֵאמֹר לֹא תֹאמְרוּ מַשָּׂא יְהוָה׃
39 * לָכֵן הִנְנִי וְנָשִׁיתִי אֶתְכֶם נָשֹׁא וְנָטַשְׁתִּי אֶתְכֶם
וְאֶת־הָעִיר אֲשֶׁר נָתַתִּי לָכֶם וְלַאֲבוֹתֵיכֶם מֵעַל פָּנָי׃
40 * וְנָתַתִּי עֲלֵיכֶם חֶרְפַּת עוֹלָם וּכְלִמּוּת עוֹלָם
אֲשֶׁר לֹא תִשָּׁכֵחַ׃

כד

1 * הִרְאַנִי יְהוָה וְהִנֵּה שְׁנֵי דּוּדָאֵי תְאֵנִים מוּעָדִים
לִפְנֵי הֵיכַל יְהוָה אַחֲרֵי הַגְלוֹת נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־
בָּבֶל אֶת־יְכָנְיָהוּ בֶן־יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ־יְהוּדָה וְאֶת־
שָׂרֵי יְהוּדָה וְאֶת־הֶחָרָשׁ וְאֶת־הַמַּסְגֵּר מִירוּשָׁלִַם
וַיְבִאֵם בָּבֶל׃
2 * הַדּוּד אֶחָד תְּאֵנִים טֹבוֹת מְאֹד כִּתְאֵנֵי הַבַּכֻּרוֹת
וְהַדּוּד אֶחָד תְּאֵנִים רָעוֹת מְאֹד אֲשֶׁר לֹא־תֵאָכַלְנָה
מֵרֹעַ׃
3 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מָה־אַתָּה רֹאֶה יִרְמְיָהוּ וָאֹמַר
תְּאֵנִים הַתְּאֵנִים הַטֹּבוֹת טֹבוֹת מְאֹד וְהָרָעוֹת רָעוֹת
מְאֹד אֲשֶׁר לֹא־תֵאָכַלְנָה מֵרֹעַ׃
4 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃

34 * Et propheta & ſacerdos & populus qui
G dicit, Onus Domini, viſitabo ſuper virum
illum & ſuper domum eius.
35 * Hæc dicetis vnuſquiſque ad proximũ
& ad fratrem ſuum: Quid reſpondit Dominus,
& quid locutus eſt Dominus?
36 * Et, Onus Domini, vltra non memorabitur;
quia onus erit vnicuique ſermo ſuus.
Et peruertiſtis verba Dei viuentis Domini
exercituum Dei noſtri.
37 * Hæc dices ad prophetam: Quid reſpondit
tibi Dominus, & quid locutus eſt
Dominus?
38 * Si autẽ, Onus Domini, dixeritis, propter
hoc hæc dicit Dominus: Quia dixiſtis
ſermonẽ iſtum, Onus Domini, & miſi ad
vos dicens, Nolite dicere, Onus Domini;
39 * Propterea ecce ego tollam vos portans,
& derelinquam vos, & ciuitatem
quam dedi vobis & patribus veſtris, à facie
mea.
40 * Et dabo vos in opprobrium ſempiternum,
& in ignominiam æternam quæ nunquam
obliuione delebitur.

CAP. XXIIII.

1 OStendit mihi Dominus; & ecce duo
A calathi pleni ficis poſiti ante templũ
Domini, poſtquam tranſtulit Nabuchodonoſor
rex Babylonis Iechoniam filium
Ioachim regem Iuda, & principes eius, &
fabrum & incluſorem de Hieruſalem, &
adduxit eos in Babylonem.
2 * Calathus vnus ficus bonas habebat
nimis, vt ſolent ficus eſſe primi temporis.
Et calathus vnus ficus habebat malas nimis,
quæ comedi non poterant, eò quòd eſſent
malæ.
3 * Et dixit Dominus ad me: Quid tu
B vides Hieremia? Et dixi: Ficus, ficus bonas,
bonas valde; & malas, malas valde, quæ comedi
non poſſunt, eò quòd ſint malæ.
4 * Et factum eſt verbum Domini ad me,
dicens:

תרגום יונתן

34 וְסָפַר וְכָהֵן וְעַמָּא דְיֵימַר נְבוּאֲתָא בִּשְׁמָא דַיְיָ וְאַסְעַר עַל גַּבְרָא הַהוּא וְעַל בֵּיתֵיהּ׃ 35 כְּדֵין תֵּימְרוּן גְּבַר לְחַבְרֵיהּ וּגְבַר לַאֲחוּהִי מָה אֲתֵיב יְיָ וּמָה מַלֵּיל יְיָ׃ 36 וּנְבוּאָה בִּשְׁמָא דַיְיָ לָא תִדְכְּרוּן עוֹד אֲרֵי נְבוּאֲתָה תְּהֵי לִגְבַר דִּמְקַיֵּים פִּתְגָּמֵי רְעוּתֵיהּ וְאַתּוּן מְדַמַּן לְבַטָּלָא יַת פִּתְגָּמֵי אֱלָהָא קַיָּמָא דַיְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָנָא׃
37 כְּדֵין תֵּימַר לִנְבִיָּא מָה אֲתִיבָךְ יְיָ וּמָה מַלֵּיל יְיָ׃
38 וְאִם נְבוּאָה בִּשְׁמָא דַיְיָ תֵּימְרוּן בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ חֲלָף דַּאֲמַרְתּוּן יַת פִּתְגָּמָא הָדֵין נְבוּאֲתָא בִּשְׁמָא דַיְיָ וְשַׁלְחֵית לְוָתְכוֹן לְמֵימַר לָא תֵימְרוּן נְבוּאֲתָא בִּשְׁמָא דַיְיָ׃ 39 בְּכֵן הָא אֲנָא שָׁלַח רָגְזִי וְאֶרְטְשׁ יַתְכוֹן מִרְטַשׁ וְאַרְחֵיק יַתְכוֹן וְיַת קַרְתָּא דִּיהָבֵית לְכוֹן וְלַאֲבָהַתְכוֹן מִקֳּבֵיל מֵימְרִי׃
40 וְאֵיתֵי עֲלֵיכוֹן חִסּוּד עָלַם וְהַתְפִּינוּן אִתְכַּנְעוּת עָלַם דְּלָא תִפְסוֹק׃

כד

1 אַחֲזְיַנִי יְיָ וְהָא תְּרֵין סַלֵּי תֵּינִין מַחְתִין קֳדָם הֵיכְלָא דַיְיָ בָּתַר דְּאַגְלִי נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא דְבָבֶל יַת יְכָנְיָה בַּר יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה וְיַת רַבְרְבֵי יְהוּדָה וְיַת אוּמָּנַיָּא וְיַת תָּרְעַיָּא מִירוּשְׁלֶם וְאוֹבְלִנּוּן לְבָבֶל׃
2 סַלָּא חַד תֵּינִין טָבָן לַחֲדָא כְּתֵינִין בְּכוּרָן וְסַלָּא חַד תֵּינִין בִּישִׁין לַחֲדָא דְּלָא מִתְאַכְלָן מִבִּישׁוּ׃ 3 וַאֲמַר יְיָ לִי מָה אַתְּ חָזֵי יִרְמְיָה וַאֲמָרֵית תֵּינַיָּא טָבָתָן טָבָן לַחֲדָא וּדְבִישָׁן בִּישָׁן לַחֲדָא דְּלָא מִתְאַכְלָן מִבִּישׁוּ׃ 4 וַהֲוָה פִּתְגָּם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימַר׃

34 *Et propheta & sacerdos & populus qui dixerint, Assumptio Domini, & vlciscar hominem illum & domum eius.*

35 *Quia sic dicetis vnusquisque ad proximum suum, & vnusquisque ad fratrem suum: Quid respondit Dominus, & quid locutus est Dominus?*

36 *Et assumptio Domini non nominabitur vltrà; quia assumptio Domini erit homini sermo eius, & peruertistis verba Dei viuentis.*

37 *Sic dicetis ad prophetam: Quid locutus est Dominus Deus noster?*

38 *Propterea hæc dicit Dominus: Eò quòd dixistis sermonem istum Assumptio Domini, & misi ad vos, dicens: Non dicetis, Assumptio Domini.*

39 *Propterea ecce ego assumo & allido vos, & ciuitatem quam dedi vobis & patribus vestris.*

40 *Et dabo super vos opprobrium sempiternum, & ignominiam æternam, quæ non obliuioni tradetur.*

CAP. XXIIII.

1 *Ostendit mihi Dominus duos calathos ficuum positos ante faciem templi Domini, postquam transmigrare fecit Nabuchodonosor rex Babylonis Iechoniam filium Ioachim regem Iuda, & principes & artifices & vinctos de Hierusalem, & adduxerunt eos in Babylonem.*

2 *Calathus vnus ficuum bonarum valde, sicut ficus temporaneæ, & calathus alter ficuum malarum valde, quæ non comedentur præ malitia earum.*

3 *Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides Hieremia? Et dixi: Ficus, ficus bonas, bonas valde: & malas, malas valde, quæ non comedentur præ malitia earum.*

4 *Et factum est verbum Domini ad me, dicens:*

34 καὶ ὁ προφήτης καὶ ὁ ἱερεὺς καὶ ὁ λαὸς οἳ ἂν εἴπωσιν λῆμμα κυρίου, καὶ ἐκδικήσω τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον καὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ.

35 ὅτι οὕτως ἐρεῖτε ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ· τί ἀπεκρίθη κύριος, καὶ τί ἐλάλησεν κύριος;

36 καὶ λῆμμα κυρίου οὐ μὴ ὀνομάσητε ἔτι, ὅτι τὸ λῆμμα κυρίου ἔσται τῷ ἀνθρώπῳ ὁ λόγος αὐτοῦ, καὶ ἐξεστρέψατε τοὺς λόγους θεοῦ ζῶντος.

37 οὕτως ἐρεῖτε πρὸς τὸν προφήτην, τί ἐλάλησεν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν;

38 διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος· ἀνθ' ὧν εἴπατε τὸν λόγον τοῦτον λῆμμα κυρίου, καὶ ἀπέστειλα πρὸς ὑμᾶς λέγων, οὐκ ἐρεῖτε λῆμμα κυρίου.

39 διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ λαμβάνω καὶ ῥάσσω ὑμᾶς, καὶ τὴν πόλιν ἣν δέδωκα ὑμῖν καὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν.

40 καὶ δώσω ἐφ' ὑμᾶς ὀνειδισμὸν αἰώνιον, καὶ ἀτιμίαν αἰώνιον, ἥτις οὐκ ἐπιλησθήσεται.

κδ'

1 Ἔδειξέν μοι κύριος δύο καλάθους σύκων κειμένους κατὰ πρόσωπον ναοῦ κυρίου, μετὰ τὸ ἀποικίσαι ναβουχοδονόσορ βασιλέα βαβυλῶνος τὸν ἰεχονίαν υἱὸν ἰωακεὶμ βασιλέα ἰούδα, καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς τεχνίτας καὶ τοὺς δεσμώτας ἐξ ἱερουσαλήμ. καὶ ἤγαγον αὐτοὺς εἰς βαβυλῶνα.

2 ὁ κάλαθος ὁ εἷς σύκων χρηστῶν σφόδρα, ὡς τὰ σῦκα τὰ πρώϊμα, καὶ ὁ κάλαθος ὁ ἕτερος σύκων πονηρῶν σφόδρα, ἃ οὐ βρωθήσεται ἀπὸ πονηρίας αὐτῶν.

3 καὶ εἶπεν κύριος πρός με· τί σὺ ὁρᾷς ἱερεμία; καὶ εἶπα, σῦκα, τὰ σῦκα τὰ χρηστὰ χρηστὰ λίαν. καὶ τὰ πονηρά, πονηρὰ λίαν, ἃ οὐ βρωθήσεται ἀπὸ πονηρίας αὐτῶν.

4 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

34 Scriba enim & sacerdos, & populus qui dixerit, Prophetia in nomine Domini: et visitabo super virum illum, & super domum eius. 35 Sic dicetis vnusquisque proximo suo, & vnusquisque fratri suo: Quid respondit Dominus, & quid locutus est Dominus? 36 Et prophetiæ in nomine Domini non recordabimini amplius. quia prophetia erit viro qui stabilierit verba voluntatis eius. Vos autem putatis irrita facere verba Dei viuentis, Domini exercituum Dei nostri. 37 Sic dices prophetæ: Quid respondit tibi Dominus, aut quid locutus est Dominus? 38 Et si, Prophetia in nomine Domini, dixeritis; propterea hæc dicit Dominus: Pro eo quòd dixistis sermonem istũ, Prophetia in nomine Domini, cùm misissem ad vos, dicendo: Ne dicatis, Prophetia in nomine Domini. 39 Propterea ecce ego immitto furorem meũ, & derelinquam vos derelinquendo, & proiiciam vos & ciuitatem quam dedi vobis, & patribus vestris, à conspectu Verbi mei. 40 Et adducam super vos opprobrium sempiternum, & cooperiet vos ignominia sempiterna, nunquam desitura.

CAPVT XXIIII.

Ostendit mihi Dominus; & ecce duo calathi pleni ficubus positi erant coram templo Domini, postquam transtulit Nabuchodonosor rex Babylonis Iechoniam filium Ioachim, regem tribus domus Iuda, & principes Iuda, & artifices, & ianitores de Ierusalem, & adduxit eos in Babylonem. 2 Calathus vnus habebat ficus bonas valde, sicut ficus primitiarum: & calathus alter ficus malas habebat, quæ non possunt comedi præ malitia. 3 Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides Ieremia? Et dixi: Ficus, ficus bonas, bonas valde; & malas, malas valde, quæ comedi non possunt præ malitia. 4 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens:

5 * כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּתְּאֵנִים הַטֹּבוֹת
הָאֵלֶּה כֵּן אַכִּיר אֶת־גָּלוּת יְהוּדָה אֲשֶׁר שִׁלַּחְתִּי מִן־
הַמָּקוֹם הַזֶּה אֶרֶץ כַּשְׂדִּים לְטוֹבָה׃
6 * וְשַׂמְתִּי עֵינִי עֲלֵיהֶם לְטוֹבָה וַהֲשִׁבֹתִים עַל־
הָאָרֶץ הַזֹּאת וּבְנִיתִים וְלֹא אֶהֱרֹס וּנְטַעְתִּים וְלֹא
אֶתּוֹשׁ׃
7 * וְנָתַתִּי לָהֶם לֵב לָדַעַת אֹתִי כִּי אֲנִי יְהוָה וְהָיוּ־
לִי לְעָם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים כִּי־יָשֻׁבוּ
אֵלַי בְּכָל־לִבָּם׃
8 * וְכַתְּאֵנִים הָרָעוֹת אֲשֶׁר לֹא־תֵאָכַלְנָה מֵרֹעַ כִּי־
כֹה אָמַר יְהוָה כֵּן אֶתֵּן אֶת־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה
וְאֶת־שָׂרָיו וְאֵת שְׁאֵרִית יְרוּשָׁלַםִ הַנִּשְׁאָרִים בָּאָרֶץ
הַזֹּאת וְהַיֹּשְׁבִים בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
9 * וּנְתַתִּים לְזַוָעָה לְרָעָה לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ
לְחֶרְפָּה וּלְמָשָׁל לִשְׁנִינָה וְלִקְלָלָה בְּכָל־הַמְּקֹמוֹת
אֲשֶׁר־אַדִּיחֵם שָׁם׃
10 * וְשִׁלַּחְתִּי בָם אֶת־הַחֶרֶב אֶת־הָרָעָב וְאֶת־
הַדָּבֶר עַד־תֻּמָּם מֵעַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם
וְלַאֲבוֹתֵיהֶם׃

כה

1 * הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה עַל־יִרְמְיָהוּ עַל־כָּל־עַם
יְהוּדָה בַּשָּׁנָה הָרְבִעִית לִיהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה הִיא הַשָּׁנָה הָרִאשֹׁנִית לִנְבוּכַדְרֶאצַּר
מֶלֶךְ בָּבֶל׃
2 * אֲשֶׁר דִּבֶּר יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא עַל־כָּל־עַם יְהוּדָה
וְאֶל כָּל־יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַםִ לֵאמֹר׃
3 * מִן־שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְיֹאשִׁיָּהוּ בֶן־אָמוֹן מֶלֶךְ
יְהוּדָה וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה זֶה שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים שָׁנָה
הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלָי וָאֲדַבֵּר אֲלֵיכֶם אַשְׁכֵּים
וְדַבֵּר וְלֹא שְׁמַעְתֶּם׃

5 * Hæc dicit Dominus Deus Iſrael: Sicut
ficus hæ bonæ, ſic cognoſcam tranſmigra-
tionem Iuda, quẽ emiſi de loco iſto in ter-
ram Chaldæorum in bonum.
6 * Et ponam oculos meos ſuper eos ad
C placandum. Et reducam eos in terrã hanc,
& ædificabo eos, & non deſtruam: & plan-
tabo eos, & non euellam.
7 * Et dabo eis cor vt ſciant me, quia ego
ſum Dominus. Et erunt mihi in populum,
& ego ero eis in Deum; quia reuertentur ad
me in toto corde ſuo.
8 * Et ſicut ficus peſſimæ quæ comedi nõ
poſſunt, eò quòd ſint malæ: hæc dicit Do-
minus; ſic dabo Sedechiam regem Iuda &
principes eius, & reliquos de Hieruſalẽ, qui
remanſerunt in vrbe hac, & qui habitant
in terra Ægypti.
9 * Et dabo eos in vexationem afflictio-
D nemque omnibus regnis terræ, in oppro-
brium, & in parabolam, & in prouerbium,
& in maledictionem in vniuerſis locis ad
quæ eieci eos.
10 * Et mittam in eis gladium & famem &
peſtem, donec conſumantur de terra quam
dedi eis & patribus eorum.

CAP. XXV.

1 VErbum quod factũ eſt ad Hieremiam
A de omni populo Iudæ in anno quarto
Ioachim filij Ioſiæ regis Iuda, ipſe eſt an-
nus primus Nabuchodonoſor regis Baby-
lonis.
2 * Et locutus eſt Hieremias propheta ad
omnem populum Iuda, & ad vniuerſos ha
bitatores Hieruſalem, dicens:
3 * A tertio decimo anno Ioſiæ filij Am-
mon regis Iuda vſque ad diem hanc, ipſe
eſt tertius & viceſimus annus, factum eſt
verbum Domini ad me, & locutus ſum ad
vos de nocte conſurgẽs & loquens, & non
audiſtis.

תרגום יונתן

5 כדנן אמר יי אלהא דישראל כתיניא טבתא האלין כן אשתמודע ית גלות יהודה דאגליתי מן אתרא הדין לארע כסדאי לטבא׃
6 ואשוי מימרי עליהון לטבא ואתיבינון לארעא הדא ואבנינון ולא אפגר ואקימנון ולא אטלטל׃ 7 ואתן להון לב למדע דחלתי
ארי אנא יי ויהון קדמי לעם ואנא אהוי להון לאלה ארי יתובון לפלחני בכל לבהון׃
8 וכתיניא בישתא דלא מתאכלן מבישו ארי כדנן אמר יי כן אתן ית צדקיה מלך שבטא דבית יהודה וית רברבנוהי וית שארא
ירושלם דאשתארו בארעא הדא ודיתבין בארעא דמצרים׃
9 ואתנינון לזיע לבישא לכל מלכות ארעא לחסודין ולמתל לשועי וללוטא בכל אתריא דאגלינון לתמן׃ 10 ואגרי בהון ית
קטלין בחרבא וכפנא ומותא עד דיסופון מעל ארעא דיהבית להון ולאבהתהון׃

כה

1 פתגם נבואה דהוה על ירמיה על כל עמא דבית יהודה בשתא רביעיתא ליהויקים בר יאשיה מלך שבטא דבית יהודה היא שתא
קדמיתא לנבוכדנצר מלכא דבבל׃
2 ואתנבי ירמיה נביא על כל עמא דבית יהודה ועל כל יתבי ירושלם למימר׃ 3 מן תלת עשרה שנין ליאשיה בר אמון מלך שבטא
דבית יהודה ועד יומא הדין דנן עשרין ותלת שנין הוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי ומללית עמכון מקדם וממלל ולא קבלתון׃

Hæc dicit Dominus Deus Israel: Sicut fi- 5
cus bonæ istæ, sic cognoscā transmigratos Iudæos,
quos emisi de loco isto in terram Chaldæorum in
bona: & firmabo oculos meos super eos in
bona.

Et reducam eos in terram hanc, & reædi- 6
ficabo eos, & non destruam, & plantabo eos, et
non euellam.

Et dabo eis cor vt sciant ipsi me, quia ego 7
sum Dominus; & erunt mihi in populum, et ego
ero illis in Deum; quia conuertentur ad me ex
toto corde suo.

Et sicut ficus malæ, quæ non comedentur 8
præ malitia earum, hæc dicit Dominus, sic tradā
Sedechiam regem Iuda & principes eius, et re-
liquum Hierusalem, qui derelicti sunt in terra
ista, & habitantes in Aegypto.

Et dabo eos in dispersionem omnibus regnis 9
terræ: & erunt in opprobrium & in parabolā,
& in odium & in maledictionem in omni loco,
quò expellam eos illuc.

Et mittam in eos famem et mortem & gla 10
dium, donec deficiant de terra quam dedi eis, &
patribus eorum.

CAP. XXV.

VErbum quod factum est ad Hieremiam su- 1
per omnem populum Iuda in anno quarto
Ioachim filij Iosiæ regis Iuda. ipse annus pri-
mus Nabuchodonosor regi Babylonis.

Quem locutus est Hieremias propheta ad 2
omnem populum Iuda, & ad habitantes Hieru-
salem, dicens:

In tertiodecimo anno Iosiæ filij Ammos re- 3
gis Iuda & vsque ad diem hanc, viginti &
tres anni; & factum est verbum Domini ad me,
& locutus sum ad vos manicans & loquens,
& non audistis.

5 τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ· ὡς τὰ σῦκα
τὰ χρηστὰ ταῦτα, οὕτως ἐπιγνώσομαι τοὺς ἀποικισθέν-
τας ἰουδαίους, οὓς ἐξαπέσταλκα ἐκ τοῦ τόπου τούτου εἰς
γῆν χαλδαίων εἰς ἀγαθά. καὶ στηριῶ τοὺς ὀφθαλμούς
μου ἐπ' αὐτοὺς εἰς ἀγαθά.
6 καὶ ἀποκαταστήσω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ταύτην. καὶ
ἀνοικοδομήσω αὐτούς, καὶ οὐ μὴ καθελῶ, καὶ καταφυτεύσω
αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ ἐκτίλω.
7 καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν τοῦ εἰδέναι αὐτοὺς ἐμέ,
ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν, καὶ ἐγὼ ἔσο-
μαι αὐτοῖς εἰς θεόν. ὅτι ἐπιστραφήσονται ἐπ' ἐμὲ ἐξ ὅλης
καρδίας αὐτῶν.
8 καὶ ὡς τὰ σῦκα τὰ πονηρὰ ἃ οὐ βρωθήσεται ἀπὸ
πονηρίας αὐτῶν, τάδε λέγει κύριος, οὕτω παραδώ-
σω τὸν σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα καὶ τοὺς μεγιστᾶνας
αὐτοῦ καὶ τὸ κατάλοιπον ἱερουσαλὴμ τοὺς ὑπολελειμ-
μένους ἐν τῇ γῇ ταύτῃ καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αἰ-
γύπτῳ.
9 καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς διασκορπισμὸν πάσαις ταῖς
βασιλείαις τῆς γῆς. καὶ ἔσονται εἰς ὀνειδισμὸν καὶ εἰς παρα-
βολὴν καὶ εἰς μῖσος καὶ εἰς κατάραν ἐν παντὶ τόπῳ οὗ ἐξώσω
αὐτοὺς ἐκεῖ.
10 καὶ ἀποστελῶ ἐπ' αὐτοὺς τὸν λιμὸν καὶ τὸν θάνατον καὶ
τὴν μάχαιραν ἕως ἂν ἐκλείπωσιν ἀπὸ τῆς γῆς ἣν ἔδωκα
αὐτοῖς, καὶ τοῖς πατράσιν αὐτῶν.

κέ.

1 Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν ἐπὶ πάν-
τα τὸν λαὸν ἰούδα ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ τοῦ ἰωακεὶμ
υἱοῦ ἰωσία βασιλέως ἰούδα. αὐτὸς ἐνιαυτὸς πρῶτος τοῦ να-
βουχοδονόσορ βασιλεῖ βαβυλῶνος.
2 ὃν ἐλάλησεν ἱερεμίας ὁ προφήτης πρὸς πάντα
τὸν λαὸν ἰούδα καὶ πρὸς τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσα-
λὴμ λέγων·
3 ἐν τρισκαιδεκάτῳ ἔτει ἰωσία υἱοῦ ἀμμὼς βασι-
λέως ἰούδα καὶ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, εἴκοσι καὶ τρία ἔτη.
καὶ ἐγενήθη ῥῆμα κυρίου πρός με καὶ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ὀρ-
θρίζων καὶ λέγων, καὶ οὐκ ἠκούσατε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[5] Hæc dicit Dominus Deus Israel: Sicut ficus bonæ istæ, sic cognoscam transmigrationem Iuda, quam transmigrare feci à loco isto in terram Chaldæorum in bonum. [6] Et ponam super eos verbum meum in bonum. & reducam eos in terram hanc, & ædificabo eos & non destruam, & stabiliam eos, & non transferam eos. [7] Et dabo eis cor vt sciant timorem mei; quia ego Dominus. Et erunt coram me in populum, & ego ero eis in Deum; quia conuertentur ad cultum meum in toto corde suo. [8] Et sicut ficus malæ quæ comedi non possunt præ malitia; hæc enim dicit Dominus: Sic dabo Sedechiam regem tribus domus Iuda, & principes eius, & reliquias Ierusalem, quæ remanserunt in terra hac, & quæ habitant in terra Aegypti. [9] Et dabo eos in commotionem, & in malum omnibus regnis terræ; in opprobria & in parabolam, in fabulam, & in maledictionem in omnibus locis, ad quæ transmigrare eos feci. [10] Et immittam in eos occidentes gladio, & famem & pestem, donec consumantur de terra, quam dedi eis & patribus eorum.

CAPVT XXV.

VErbum prophetiæ quod factum est ad Ieremiam super omnem populum domus Iuda in anno quarto Ioachim filij Iosiæ regis tribus domus Iuda; ipse est annus primus Nabuchodonosor regis Babylonis. [2] Quod prophetauit Ieremias propheta super omnem populum domus Iuda, & super omnes habitatores Ierusalem, dicens: [3] A tertio decimo anno Iosiæ filij Amon regis tribus domus Iuda, & vsque in diem hanc, iste est vigesimus & tertius annus; factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, & locutus sum vobiscum manè consurgens & loquens, & non obedistis.

4 * וְשָׁלַח יְהוָה אֲלֵיכֶם אֶת־כָּל־עֲבָדָיו הַנְּבִאִים
הַשְׁכֵּם וְשָׁלֹחַ וְלֹא שְׁמַעְתֶּם וְלֹא־הִטִּיתֶם אֶת־
אָזְנְכֶם לִשְׁמֹעַ׃
5 * לֵאמֹר שׁוּבוּ־נָא אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וּמֵרֹעַ
מַעַלְלֵיכֶם וּשְׁבוּ עַל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נָתַן יְהוָה
לָכֶם וְלַאֲבוֹתֵיכֶם לְמִן־עוֹלָם וְעַד־עוֹלָם׃
6 * וְאַל־תֵּלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעָבְדָם
וּלְהִשְׁתַּחֲוֺת לָהֶם וְלֹא־תַכְעִיסוּ אוֹתִי בְּמַעֲשֵׂה
יְדֵיכֶם וְלֹא אָרַע לָכֶם׃
7 * וְלֹא־שְׁמַעְתֶּם אֵלַי נְאֻם־יְהוָה לְמַעַן הַכְעִסוּנִי
בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם לְרַע לָכֶם׃
8 * לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת יַעַן אֲשֶׁר לֹא־
שְׁמַעְתֶּם אֶת־דְּבָרָי׃
9 * הִנְנִי שֹׁלֵחַ וְלָקַחְתִּי אֶת־כָּל־מִשְׁפְּחוֹת צָפוֹן
נְאֻם־יְהוָה וְאֶל־נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל עַבְדִּי
וַהֲבִאֹתִים עַל־הָאָרֶץ הַזֹּאת וְעַל־יֹשְׁבֶיהָ וְעַל־כָּל־
הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה סָבִיב וְהַחֲרַמְתִּים וְשַׂמְתִּים לְשַׁמָּה
וְלִשְׁרֵקָה וּלְחָרְבוֹת עוֹלָם׃
10 * וְהַאֲבַדְתִּי מֵהֶם קוֹל שָׂשׂוֹן וְקוֹל שִׂמְחָה קוֹל
חָתָן וְקוֹל כַּלָּה קוֹל רֵחַיִם וְאוֹר נֵר׃
11 * וְהָיְתָה כָּל־הָאָרֶץ הַזֹּאת לְחָרְבָּה לְשַׁמָּה וְעָבְדוּ
הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת־מֶלֶךְ בָּבֶל שִׁבְעִים שָׁנָה׃
12 * וְהָיָה כִמְלֹאות שִׁבְעִים שָׁנָה אֶפְקֹד עַל־מֶלֶךְ־
בָּבֶל וְעַל־הַגּוֹי הַהוּא נְאֻם־יְהוָה אֶת־עֲוֺנָם וְעַל־
אֶרֶץ כַּשְׂדִּים וְשַׂמְתִּי אֹתוֹ לְשִׁמְמוֹת עוֹלָם׃
13 * וְהֵבֵאוֹתִי עַל־הָאָרֶץ הַהִיא אֶת־כָּל־דְּבָרַי אֲשֶׁר־
דִּבַּרְתִּי עָלֶיהָ אֵת כָּל־הַכָּתוּב בַּסֵּפֶר הַזֶּה אֲשֶׁר־נִבָּא
14 יִרְמְיָהוּ עַל־כָּל־הַגּוֹיִם׃ * כִּי עָבְדוּ־בָם גַּם־הֵמָּה
גּוֹיִם רַבִּים וּמְלָכִים גְּדוֹלִים וְשִׁלַּמְתִּי לָהֶם כְּפָעֳלָם
וּכְמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם׃

4 * Et misit Dominus ad vos omnes ser-
uos suos prophetas, consurgens diluculo
mittensque; & non audistis neque inclina-
stis aures vestras vt audiretis.
5 * Cùm diceret: Reuertimini vnusquisq;
B à via sua mala, & à pessimis cogitationibus
vestris, & habitabitis in terra quam dedit
Dominus vobis & patribus vestris à seculo
& vsque in seculum.
6 * Et nolite ire post deos alienos vt ser-
uiatis eis, adoretisque eos, neque me ad
iracundiam prouocetis in operibus manuũ
vestrarum, & non affligam vos.
7 * Et non audistis me, dicit Dominus, vt
me ad iracũdiam prouocaretis in operibus
manuum vestrarum in malum vestrum.
8 * Propterea hæc dicit Dominus exerci-
tuũ: Pro eo quòd non audistis verba mea;
9 * Ecce ego mittam & assumam vniuer-
sas cognationes Aquilonis, ait Dominus,
& Nabuchodonosor regem Babylonis ser-
uum meum; & adducam eos super terram
istam, & super habitatores eius, & super
omnes nationes quę in circuitu illius sunt;
& interficiam eos, & ponam eos in stupo-
rem & in sibilum & in solitudines sempi-
ternas.
10 * Perdamque ex eis vocem gaudij & vo-
C cem lætitiæ, vocem sponsi & vocẽ sponsæ,
vocem molæ & lumen lucernæ.
11 * Et erit vniuersa terra hæc in solitudinẽ,
& in stuporẽ, & seruient omnes gentes istæ
regi Babylonis septuaginta annis.
12 * Cumq; impleti fuerint septuaginta an-
ni, visitabo super regẽ Babylonis, & super
gentem illam, dicit Dñs, iniquitatẽ eorum,
& super terram Chaldęorũ, & ponam illam
13 in solitudines sempiternas. * Et adducam
super terram illam omnia verba mea quæ
locutus sum contra eã, omne quod scriptũ
est in libro isto, quæcunque prophetauit
Hieremias aduersum omnes gentes.
14 * Quia seruierunt eis cùm essent gentes
D multæ & reges magni. Et reddã eis secundũ
opera eorum, & secundum factum manuũ
suarum.

תרגום יונתן

4 ושלח ייי לותכון ית כל עבדוהי נביאיא מקדם ומשלח ולא קבלתון ולא ארכינתון ית אדניכון לקבלא׃ 5 למימר תובו כען
גבר מארחיה בישתא ומבישות עובדיכון ותיבו על ארעא דיהב ייי לכון ולאבהתכון למן עלמא ועד עלמא׃
6 ולא תהכון בתר טעות עממיא למפלחהון ולמסגד להון ולא תרגזון קדמי בעובדי ידיכון ולא אבאיש לכון׃ 7 ולא קבלתון למימרי
אמר ייי בדיל לארגזא קדמי בעובדי ידיכון לאבאשא לכון׃
8 בכן כדנן אמר ייי צבאות חלף דלא קבלתון ית פתגמי׃
9 הא אנא שלח ואדבר ית כל מלכות צפונא אמר ייי ולנבוכדנצר מלכא דבבל עבדי ואיתינון על ארעא הדא ועל יתבהא ועל כל עממיא
האלין סחור סחור ואגמרנון ואשוינון לצדו ולאשתממו ולחורבת עלם׃
10 ואובד מנהון קל ביע וקל חדוא קל חתנין וקל כלן קל סיען דמשבחין בנהור בוצין׃
11 ותהי כל ארעא הדא לחרבה לצדו ויפלחון עממיא האלין ית מלכא דבבל שבעין שנין׃ 12 ויהי כמשלם שבעין שנין אסער
על מלכא דבבל ועל עמא ההוא אמר ייי ית חוביהון ועל ארע כשדאי ואשוי יתיה לצדית עלם׃
13 ואיתי על ארעא ההיא ית כל פתגמי דגזרה עלהא ית כל דכתיב בספרא הדין דאתנבי ירמיה על כל עממיא׃ 14 ארי אפלחו בהון
אף אנון עממין סגיאין ומלכין רברבין ואשלם להון כאגריהון וכעובדי ידיהון׃

*Mittens ad vos seruos meos prophetas, di- 4
luculo mittens, & non audistis, & non atten-
distis auribus vestris.*

*Dicens: Reuertimini iam vnusquisque à 5
via sua mala, & à malis studiis vestris, & ha-
bitate in terra quam dedi vobis et patribus ve-
stris à seculo & vsque in seculum.*

*Ne ambuletis post deos alienos vt seruia- 6
tis eis, & adoretis eos, vt non ad iracundiam
prouocetis me in operibus manuum vestrarum,
vt affligam vos.*

Et non audistis me. 7

*Propterea hæc dicit Dominus: Quoniam 8
non credidistis verbis meis;*

*Ecce ego mitto, & assumam cognationem 9
Aquilonis, & adducam eos super terram istam
& super habitantes eam, & super omnes gen-
tes quæ in circuitu eius, & desolabo eos, & da-
bo eos in desolationem, & in sibilum, & in op-
probrium sempiternum.*

*Et perdam ex eis vocem gaudij & vo- 10
cem lætitiæ, vocem sponsi & vocem sponsæ, odo-
rem vnguenti & lumen lucernæ.*

*Et erit vniuersa terra in desolationem, 11
& seruient gentes istæ regi Babylonis septua-
ginta annis.*

*Et cùm completi fuerint septuaginta anni, 12
vindicabo super regem Babylonis & super gen-
tem illam iniquitatem eorum, dicit Dominus,
& super terram Chaldæorum, & ponam eos in
desolationem sempiternam.*

*Et adducam super terram illam omnia 13
verba mea quæ locutus sum contra eam, omnia
quæ scripta sunt in libro isto, quæcunque pro-
phetauit Hieremias contra omnes gentes.*

*Quoniam seruierunt eis cùm essent gen- 14
tes multæ, & reges magni. Et reddam eis se-
cundum opera sua, & secundum facta manuum
suarum.*

4 ἀποστέλλων πρὸς ὑμᾶς τοὺς δούλους μου τοὺς
προφήτας ὄρθρου ἀποστέλλων καὶ οὐκ εἰσηκούσατε, καὶ οὐ
προσέσχετε τοῖς ὠσὶν ὑμῶν·
5 λέγων, ἀποστράφητε δὴ ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ
αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς καὶ ἀπὸ τῶν πονηρῶν ἐπιτηδευμά-
των ὑμῶν, καὶ κατοικήσατε ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα ὑ-
μῖν καὶ τοῖς πατράσιν ὑμῶν ἀπ' αἰῶνος καὶ ἕως αἰῶ-
νος.
6 μὴ πορεύεσθε ὀπίσω θεῶν ἀλλοτρίων τοῦ δου-
λεύειν αὐτοῖς καὶ προσκυνεῖν αὐτοῖς, ὅπως μὴ παροργ-
ίσητέ με ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ὑμῶν. τοῦ κακῶσαι
ὑμᾶς.
7 καὶ οὐκ εἰσηκούσατέ μου.
8 διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἐπειδὴ οὐκ ἐπι-
στεύσατε τοῖς λόγοις μου.
9 ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω καὶ λήψομαι τὴν πατριὰν
τοῦ βορρᾶ, καὶ ἄξω αὐτοὺς ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην καὶ
ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη τὰ
κύκλῳ αὐτῆς, καὶ ἐξερημώσω αὐτούς, καὶ δώσω αὐτοὺς
εἰς ἀφανισμὸν, καὶ εἰς συρισμὸν καὶ εἰς ὀνειδισμὸν αἰώ-
νιον.
10 καὶ ἀπολῶ ἀπ' αὐτῶν φωνὴν χαρᾶς καὶ φωνὴν
εὐφροσύνης, φωνὴν νυμφίου καὶ φωνὴν νύμφης, ὀσμὴν
μύρου καὶ φῶς λύχνου.
11 καὶ ἔσται πᾶσα ἡ γῆ εἰς ἀφανισμὸν καὶ δουλεύσου-
σιν τὰ ἔθνη ταῦτα τῷ βασιλεῖ τῆς Βαβυλῶνος ἑβδομή-
κοντα ἔτη.
12 καὶ ἐν τῷ συμπληρωθῆναι τὰ ἑβδομήκοντα ἔτη, ἐκ-
δικήσω ἐπὶ τὸν βασιλέα Βαβυλῶνος καὶ ἐπὶ τὸ
ἔθνος ἐκεῖνο τὴν ἀδικίαν αὐτῶν, φησὶν ὁ κύριος, καὶ
ἐπὶ τὴν γῆν χαλδαίων, καὶ θήσομαι αὐτοὺς εἰς ἀφα-
νισμὸν αἰώνιον.
13 καὶ ἐπάξω ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην πάντας τοὺς λό-
γους μου οὓς ἐλάλησα κατ' αὐτῆς πάντα τὰ γεγραμ-
μένα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. ὅσα προεφήτευσεν ἱερεμίας
ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη.
14 ὅτι ἐδούλευσαν αὐτοῖς ὅτε ἦσαν ἔθνη πολλὰ καὶ βα-
σιλεῖς μεγάλοι. καὶ ἀποδώσω αὐτοῖς κατὰ τὰ ἔργα αὐ-
τῶν καὶ κατὰ τὰ ποιήματα τῶν χειρῶν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et misit Dominus ad vos omnes seruos suos prophetas, manè consurgens & mittens, & non obedistis, nec inclinastis aures vestras vt
obediretis.
5 Dicendo: Conuertimini nunc vnusquisque à via sua mala, & à malitia operum vestrorum, & habitate in terra quã
dedit Dominus vobis, & patribus vestris à seculo & vsque in seculum.
6 Et non ambuletis post idola populorum, vt
seruiatis eis & adoretis ea, nec irritetis me operibus manuum vestrarum, & non malè faciam vobis.
7 Et non obedistis verbo meo, dicit Dominus, vt irritaretis me operibus manuum vestrarum ad malefaciendum vobis.
8 Propterea hæc dicit Dominus exercituum: Pro eo quòd non suscepistis verba mea;
9 Ecce ego mittam, & accipiam omnia
regna Aquilonis, dicit Dominus, & Nabuchodonosor regem Babylonis seruum meum, & adducam eos super terram istam, & super habi-
tatores eius, & super omnes populos istos per circuitum, & excidam eos, & ponam eos in vastitatem, & stuporem, & in desolationes per-
petuas.
10 Et perdam ex eis vocem gaudij & vocem lætitiæ, vocem sponsorum & vocem sponsarum, & vocem cœtuum
cantantium ad lumen lucernarum.
11 Et erit omnis terra hæc in desolationem & in vastitatem. Et seruient populi isti regi Babylonis septuaginta annis.
12 Et erit cùm impleti fuerint septuaginta anni, visitabo super regem Babylonis, & super populum illum peccata eorum, & super ter-
ram Chaldæorum, dicit Dominus: & ponam illam in vastitates sempiternas.
13 Et adducam super terram illam omnia verba mea quæ decreui contra eam, omne quod scriptum est in libro isto, quod prophe-
tauit Ieremias contra omnes populos.
14 Quia etiam ipsos ad seruitutem adigent populi multi, & reges magni; & re-
tribuam eis iuxta mercedem eorum, & iuxta opera manuum suarum.

15 * כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֵלַי קַח אֶת־
כּוֹס הַיַּיִן הַחֵמָה הַזֹּאת מִיָּדִי וְהִשְׁקִיתָה אֹתוֹ
אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁלֵחַ אוֹתְךָ
אֲלֵיהֶם׃
16 * וְשָׁתוּ וְהִתְגֹּעֲשׁוּ וְהִתְהֹלָלוּ מִפְּנֵי הַחֶרֶב אֲשֶׁר
אָנֹכִי שֹׁלֵחַ בֵּינֹתָם׃
17 * וָאֶקַּח אֶת־הַכּוֹס מִיַּד יְהוָה וָאַשְׁקֶה אֶת־כָּל־
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־שְׁלָחַנִי יְהוָה אֲלֵיהֶם׃
18 * אֶת־יְרוּשָׁלַםִ וְאֶת־עָרֵי יְהוּדָה וְאֶת־מְלָכֶיהָ
אֶת־שָׂרֶיהָ לָתֵת אֹתָם לְחָרְבָּה לְשַׁמָּה לִשְׁרֵקָה
וְלִקְלָלָה כַּיּוֹם הַזֶּה׃
19 * אֶת־פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם וְאֶת־עֲבָדָיו וְאֶת־
שָׂרָיו וְאֶת־כָּל־עַמּוֹ׃
20 * וְאֵת כָּל־הָעֶרֶב וְאֵת כָּל־מַלְכֵי אֶרֶץ הָעוּץ וְאֵת
כָּל־מַלְכֵי אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְאֶת־אַשְׁקְלוֹן וְאֶת־עַזָּה
וְאֶת־עֶקְרוֹן וְאֵת שְׁאֵרִית אַשְׁדּוֹד׃
21 * אֶת־אֱדוֹם וְאֶת־מוֹאָב וְאֶת־בְּנֵי עַמּוֹן׃
22 * וְאֵת כָּל־מַלְכֵי צֹר וְאֵת כָּל־מַלְכֵי צִידוֹן וְאֵת
מַלְכֵי הָאִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיָּם׃
23 * אֶת־דְּדָן וְאֶת־תֵּימָא וְאֶת־בּוּז וְאֵת כָּל־קְצוּצֵי
24 פֵאָה׃ * וְאֵת כָּל־מַלְכֵי עֲרָב וְאֵת כָּל־מַלְכֵי הָעֶרֶב
הַשֹּׁכְנִים בַּמִּדְבָּר׃
25 * וְאֵת כָּל־מַלְכֵי זִמְרִי וְאֵת כָּל־מַלְכֵי עֵילָם וְאֵת
26 כָּל־מַלְכֵי מָדָי׃ * וְאֵת כָּל־מַלְכֵי הַצָּפוֹן הַקְּרֹבִים
וְהָרְחֹקִים אִישׁ אֶל־אָחִיו וְאֵת כָּל־הַמַּמְלְכוֹת הָאָרֶץ
אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמֶלֶךְ שֵׁשַׁךְ יִשְׁתֶּה
27 אַחֲרֵיהֶם׃ * וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר
יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ וּקְיוּ
וְנִפְלוּ וְלֹא תָקוּמוּ מִפְּנֵי הַחֶרֶב אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁלֵחַ
בֵּינֵיכֶם׃

15 * Quia ſic dicit Dominus exercituum Deus Iſrael: Sume calicē vini furoris huius de manu mea, & propinabis de illo cunctis gentibus ad quas ego mittam te.

16 * Et bibent, & turbabuntur, & inſanient à facie gladij quem ego mittam inter eos.

17 * Et accepi calicem de manu Domini, & propinaui cunctis gentibus ad quas miſit me Dominus.

18 * Hieruſalem & ciuitatibus Iuda, & regibus eius, & principibus eius, vt darem eos in ſolitudinem, & in ſtuporem, & in ſibilum, & in maledictionem, ſicut eſt dies iſta.

19 * Pharaoni regi Ægypti, & ſeruis eius, & principibus eius, & omni populo eius.

20 * Et vniuerſis generaliter cunctis regibus terræ Auſitidis, & cunctis regibus terræ Philiſtiim, & Aſcalonis, & Gazæ, & Accaroni, & reliquiis Azoti.

21 * Et Idumeæ, & Moab, & filiis Ammon, & cunctis regibus Tyri.

22 * Et vniuerſis regibus Sydonis, & regibus terræ inſularum, qui ſunt trans mare.
E

23 * Et Dedan, & Theman, & Buz, & vniuerſis qui attonſi ſunt in comam.

24 * Et cunctis regibus Arabiæ, & cunctis regibus Occidentis, qui habitant in deſerto.

25 * Et cunctis regibus Zambri, & cunctis regibus Elam, & cunctis regibus Medorum.

26 * Cunctis quoque regibus Aquilonis de propè & de longè, vnicuique contra fratrem ſuum, & omnibus regnis terræ, quæ ſuper faciem eius ſunt. Et rex Seſach bibet poſt eos.

27 * Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Iſrael; Bibite & inebriamini, & vomite, & cadite, neque ſurgetis à facie gladij quem ego mittam inter vos.

תרגום יונתן

15 ארי כדנן אמר יי אלהא דישראל לי קביל ית כסא דחמר לוטא הדין מן קדמי ותשקי יתה ית כל עממיא דאנא שלח יתך ביניהון׃
16 וישתון ויתגעשון ויטרפון מן קדם דקטלין בחרבא דאנא שלח ביניהון׃
17 וקבלית ית כסא מן קדם יי ואשקיתי ית כל עממיא דשלחני יי לותהון׃ 18 ית ירושלם וית קרויא דבית יהודה וית מלכהא
ורברבהא למתן יתהון לחרבא לצדו לאשתממו וללוטא כיומא הדין׃
19 ית פרעה מלכא דמצרים וית עבדוהי וית רברבוהי וית כל עמה׃ 20 וית כל מלכי סומכותא וית כל מלכי ארע דעוץ וית כל
מלכי ארע פלישתאי וית אשקלון וית עזה וית עקרון וית שארא דאשדוד׃ 21 ית אדום וית מואב וית בני עמון׃
22 וית כל מלכי צור וית כל מלכי צידון וית כל מלכי ניסא די בעברא דימא׃
23 וית דדן וית תימא וית בוז וית כל מקפי פתא׃
24 וית כל מלכי ערב וית כל מלכי ערבאי דשרן בשכונין במדברא׃
25 וית כל מלכי זמרי וית כל מלכי עילם וית כל מלכי מדי׃ 26 וית כל מלכי צפונא דקריבין ודרחיקין גבר לאחוהי וית כל
מלכות עממיא דעל אפי ארעא ומלכא דבבל ישתי בתריהון׃ 27 ותימר להון כדנן אמר יי צבאות אלהא דישראל שתו ורוו ואשתגישו
ולא תקומון מן קדם דקטלין בחרבא דאנא שלח ביניכון׃

15 *Sic dixit Dominus Deus Israel: Sume calicem vini meri huius de manu mea, & potabis omnes gentes ad quas mittam te ad eos.*

16 *Et bibent & voment & insanient à facie gladij quem ego mitto inter eos.*

17 *Et accepi calicem de manu Domini, & potaui omnes gentes ad quas misit me Dominus ad eas.*

18 *Hierusalem, & ciuitates Iuda, & reges Iuda & principes eius, vt ponerem eas in solitudinem & in desolationem & in sibilum & in maledictionem, sicut dies ista.*

19 *Et Pharaonem regem Ægypti, & seruos eius, & principes eius, & omnem populum eius.*

20 *Et omnes mixticios eius, & omnes reges terræ Hus, & omnes reges Philistinorum, Ascalonem & Gazam, & Accaronem & reliquum Azoti.*

21 *Et Idumæam & Moabitem, & filios Ammon, & omnes reges Tyri.*

22 *Et reges Sidonis, & reges qui in trans mare.*

23 *Et Dædan & Theman & Buz, & omnem circuntonsum in facie sua.*

24 *Et omnes reges Arabiæ & omnes mixticios habitantes in deserto.*

25 *Et omnes reges Zamri, & omnes reges Helam, & omnes reges Medorum.*

26 *Et omnes reges à Subsolano eos qui longè & qui propè, vnumquemque aduersus fratrem suum, & omnia regna quæ super faciem terræ. & rex Sesach bibet post eos.*

27 *Et dices eis: Sic dixit Dominus omnipotens: Bibite & inebriamini, & euomite, & cadetis, & non surgatis à facie gladij quem ego mitto inter vos.*

15 οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ· λάβε τὸ ποτήριον τοῦ οἴνου τοῦ ἀκράτου τούτου ἐκ χειρός μου, καὶ ποτιεῖς πάντα τὰ ἔθνη πρὸς ἃ ἐγὼ ἀποστελῶ σε ἐπ' αὐτούς.

16 καὶ πίονται καὶ ἐξεμοῦνται καὶ ἐκμανήσονται ἀπὸ προσώπου τῆς μαχαίρας ἧς ἐγὼ ἀποστέλλω ἀναμέσον αὐτῶν.

17 καὶ ἔλαβον τὸ ποτήριον ἐκ χειρὸς κυρίου· καὶ ἐπότισα πάντα τὰ ἔθνη πρὸς ἃ ἀπέστειλέν με ὁ κύριος ἐπ' αὐτά.

18 τὴν ἱερουσαλήμ, καὶ τὰς πόλεις ἰούδα καὶ βασιλεῖς ἰούδα καὶ ἄρχοντας αὐτοῦ, τοῦ θεῖναι αὐτὰς εἰς ἐρήμωσιν καὶ εἰς ἀφανισμὸν καὶ εἰς συριγμὸν καὶ εἰς κατάραν ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη.

19 καὶ τὸν φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ τοὺς μεγιστᾶνας αὐτοῦ καὶ πάντα τὸν λαὸν αὐτοῦ.

20 καὶ πάντας τοὺς συμμίκτους αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς οὖς, καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς ἀλλοφύλων τὴν ἀσκάλωνα καὶ τὴν γάζαν, καὶ τὴν ἀκκαρῶνα καὶ τὸ ὑπόλοιπον ἀζώτου.

21 καὶ τὴν ἰδουμαίαν καὶ τὴν μωαβίτιν καὶ τοὺς υἱοὺς ἀμμῶν, καὶ πάντας βασιλεῖς τύρου.

22 καὶ βασιλεῖς σιδῶνος καὶ βασιλεῖς τοὺς ἐν τῷ πέραν τῆς θαλάσσης.

23 καὶ τὴν δαιδὰν καὶ θαιμὰν καὶ τὴν βοὺζ καὶ πάντα περικεκαρμένον κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ.

24 καὶ πάντας τοὺς βασιλέας τῆς ἀραβίας, καὶ πάντας τοὺς συμμίκτους τοὺς καταλύοντας ἐν τῇ ἐρήμῳ.

25 καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς ζαμβρί, καὶ πάντας βασιλεῖς ἠλάμ, καὶ πάντας βασιλεῖς μήδων.

26 καὶ πάντας βασιλεῖς ἀπὸ ἀπηλιώτου τοὺς πόρρω, καὶ τοὺς ἐγγὺς ἕκαστον πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ πάσας τὰς βασιλείας τὰς ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς, καὶ βασιλεὺς σησὰχ πίεται μετ' αὐτούς.

27 καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, οὕτως εἶπεν κύριος παντοκράτωρ· πίετε καὶ μεθύσθητε καὶ ἐξεμέσατε καὶ πεσεῖσθε καὶ οὐ μὴ ἀναστῆτε ἀπὸ προσώπου τῆς μαχαίρας ἧς ἐγὼ ἀποστέλλω ἀναμέσον ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Quia sic dixit mihi Dominus Deus Israel: Recipe calicem vini maledictionis huius à facie mea, & propinabis eum cunctis populis inter quos ego mitto te. 16 Et bibent & insanient, & conturbabuntur à facie eorum qui occidunt gladio, quos ego mitto inter eos. 17 Et suscepi calicem à facie Domini, & potum dedi omnibus populis, ad quos misit me Dominus.

18 Ierusalem, & ciuitatibus domus Iuda, & regibus eius, & principibus eius, ad redigendos eos in desolationem, & in vastitatem, & in stuporem, & in maledictionem, sicut hodie.

19 Pharaoni regi Ægypti, & seruis eius, & principibus eius, & omni populo eius.

20 Et omnibus regibus finitimis, & omnibus regibus terræ Huts, & omnibus regibus terræ Philistinorum, & Ascaloni, Gazæ, & Acharoni, & reliquiis Azoti. 21 Idumeæ & Moab, & filiis Ammon.

22 Et omnibus regibus Tyri, & omnibus regibus Sidonis, & omnibus regibus insularum qui sunt trans mare.

23 Dedan, & Theman, & Bus, & omnibus circumdantibus angulum.

24 Et cunctis regibus Arabiæ, & omnibus regibus Arabum qui habitant in tentoriis in deserto.

25 Et cunctis regibus Zamri, & cunctis regibus Elam, & cunctis regibus Medorum.

26 Et cunctis regibus Aquilonis, qui propinqui sunt, & qui remoti sunt, quisque à fratre suo; & cunctis regibus populorum qui sunt super faciem terræ. Et rex Babylonis bibet post eos.

27 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel; Bibite & inebriamini, & conturbamini, & cadite; & non surgatis à facie eorum qui occidunt gladio, quos ego mitto inter vos.

28 וְהָיָה כִּי יְמָאֲנוּ לָקַחַת־הַכּוֹס מִיָּדְךָ לִשְׁתּוֹת
וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת שָׁתוֹ תִשְׁתּוּ׃
29 כִּי הִנֵּה בָעִיר אֲשֶׁר נִקְרָא־שְׁמִי עָלֶיהָ אָנֹכִי מֵחֵל
לְהָרַע וְאַתֶּם הִנָּקֵה תִנָּקוּ לֹא תִנָּקוּ כִּי חֶרֶב אֲנִי קֹרֵא
עַל־כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת׃
30 וְאַתָּה תִּנָּבֵא אֲלֵיהֶם אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם יְהוָה מִמָּרוֹם יִשְׁאָג וּמִמְּעוֹן קָדְשׁוֹ
יִתֵּן קוֹלוֹ שָׁאֹג יִשְׁאַג עַל־נָוֵהוּ הֵידָד כְּדֹרְכִים יַעֲנֶה
אֶל כָּל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃
31 בָּא שָׁאוֹן עַד־קְצֵה הָאָרֶץ כִּי רִיב לַיהוָה
בַּגּוֹיִם נִשְׁפָּט הוּא לְכָל־בָּשָׂר הָרְשָׁעִים נְתָנָם
לַחֶרֶב נְאֻם־יְהוָה׃
32 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִנֵּה רָעָה יֹצֵאת מִגּוֹי אֶל־
גּוֹי וְסַעַר גָּדוֹל יֵעוֹר מִיַּרְכְּתֵי־אָרֶץ׃
33 וְהָיוּ חַלְלֵי יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא מִקְצֵה הָאָרֶץ
וְעַד־קְצֵה הָאָרֶץ לֹא יִסָּפְדוּ וְלֹא יֵאָסְפוּ וְלֹא יִקָּבֵרוּ
לְדֹמֶן עַל־פְּנֵי הָאֲדָמָה יִהְיוּ׃
34 הֵילִילוּ הָרֹעִים וְזַעֲקוּ וְהִתְפַּלְּשׁוּ אַדִּירֵי הַצֹּאן
כִּי־מָלְאוּ יְמֵיכֶם לִטְבוֹחַ וּתְפוֹצוֹתִיכֶם וּנְפַלְתֶּם
כִּכְלִי חֶמְדָּה׃
35 וְאָבַד מָנוֹס מִן־הָרֹעִים וּפְלֵיטָה מֵאַדִּירֵי הַצֹּאן׃
36 קוֹל צַעֲקַת הָרֹעִים וִילְלַת אַדִּירֵי הַצֹּאן כִּי־שֹׁדֵד
יְהוָה אֶת־מַרְעִיתָם׃
37 וְנָדַמּוּ נְאוֹת הַשָּׁלוֹם מִפְּנֵי חֲרוֹן אַף־יְהוָה׃
38 עָזַב כַּכְּפִיר סֻכּוֹ כִּי־הָיְתָה אַרְצָם לְשַׁמָּה מִפְּנֵי
חֲרוֹן הַיּוֹנָה וּמִפְּנֵי חֲרוֹן אַפּוֹ׃

כו

1 בְּרֵאשִׁית מַמְלְכוּת יְהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר׃

28 Cumque noluerint accipere calicem
F de manu tua vt bibant, dices ad eos: Hæc
dicit Dominus exercituum; Bibentes bi-
betis.
29 Quia ecce in ciuitate in qua inuoca-
tum eſt nomen meum, ego incipio affligе-
re, & vos quaſi innocentes & immunes
eritis? Non eritis immunes: Gladium enim
ego voco ſuper omnes habitatores terræ,
dicit Dominus exercituum.
30 Et tu prophetabis ad eos omnia verba
hæc, & dices ad illos: Dominus de excelſo
rugiet, & de habitaculo ſancto ſuo dabit
vocem ſuam. Rugiens rugiet ſuper decorem
ſuum. Celeuma quaſi calcantium conci-
netur aduerſus omnes habitatores terræ.
31 Peruenit ſonitus vſque ad extrema ter-
ræ; quia iudicium Domino cum gentibus:
iudicatur ipſe cum omni carne. Impios tra-
didi gladio, dicit Dominus.
32 Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce
G afflictio egredietur de gente in gentem, &
turbo magnus egredietur à ſummitatibus
terræ.
33 Et erunt interfecti Domini in die illa
à ſummo terræ vſque ad ſummum eius.
Non plangentur & non colligentur, neque
ſepelientur; in ſterquilinio ſuper faciē ter-
ræ iacebunt.
34 Vlulate paſtores & clamate, & aſpergi-
te vos cinere optimates gregis; quia com-
pleti ſunt dies veſtri vt interficiamini, &
diſſipationes veſtræ. et cadetis quaſi vaſa
35 precioſa. Et peribit fuga à paſtoribus, &
36 ſaluatio ab optimatibus gregis. Vox cla-
moris paſtorum & vlulatus optimatū gre-
gis; quia vaſtauit Dominus paſcua eorum.
37 Et conticuerūt arua pacis à facie iræ fu-
38 roris Domini. Dereliquit quaſi leo ta-
bernaculum ſuum: facta eſt terra eorum in
deſolationem, à facie iræ columbæ, & à
facie iræ furoris Domini.

CAP. XXVI.

1 IN principio regni Ioachim filij Ioſiæ
A regis Iuda, factum eſt verbū iſtud à Do-
mino, dicens:

תרגום יונתן

28 וִיהֵי אֲרֵי יְסָרְבוּן לְקַבָּלָא כַּסָּא מִן יְדָךְ לְמִשְׁתֵּי וְתֵימַר לְהוֹן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת מִשְׁתֵּא תִשְׁתּוֹן׃ 29 אֲרֵי הָא בְקַרְתָּא דְאִתְקְרִי שְׁמִי
עֲלַהּ הָא אֲנָא מְשָׁרֵי לְאַבְאָשָׁא וְאַתּוּן מִדְמָן דְּמִזְכֵּא תִזְכוּן לָא תִזְכּוּן אֲרֵי דְקָטְלִין בְּחַרְבָּא אֲנָא מַכְלֵי עַל כָּל יָתְבֵי אַרְעָא אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת׃
30 וְאַתְּ תִּתְנַבֵּי לְהוֹן יָת כָּל פִּתְגָמַיָּא הָאִלֵּין וְתֵימַר לְהוֹן יְיָ מִמְּרוֹמָא יַכְלֵי וּמִמְּדוֹר קֻדְשֵׁהּ יְרִים מֵימְרֵהּ אַכְלָאָה יַכְלֵי דְיֵיתוֹן בְּזוֹזִין עַל אֲרַע
בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ הָא כְּנַחְתֵי מַעְצְרָא דְמְרִימִין קָלְהוֹן כֵּן יֵיתֵי זְוָעָא לְכָל יָתְבֵי אַרְעָא׃
31 סְטָא אִתְרְגוּשָׁא עַד סְיָפֵי אַרְעָא אֲרֵי דִינָא קֳדָם יְיָ בְּעַמְמַיָּא מִתְפְּרַע הוּא לְכָל בִּשְׂרָא רְשִׁיעַיָּא דִּבְהוֹן מְסָרִינוּן לְקַטָּלָא אֲמַר יְיָ׃
32 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת הָא בִישְׁתָּא נָפְקָא מֵעַם לְעַם וְעַמְמִין רַבְרְבִין יֵיתוּן בִּגְלֵי מִסְּיָפֵי אַרְעָא׃ 33 וִיהוֹן קְטִילַיָּא דְמִן קֳדָם יְיָ
בְּעִדָּנָא הַהִיא מִסְּיָפֵי אַרְעָא וְעַד סְיָפֵי אַרְעָא לָא יִסְתַּפְדוּן וְלָא יִתְכַּנְשׁוּן וְלָא יִתְקַבְרוּן לְזֶבֶל מְבַדַּר עַל אַפֵּי אַרְעָא יְהוֹן׃ 34 אֵילִילוּ מַלְכַיָּא
וְאִתְחוּ וְחוּפוּ רֵישֵׁיכוֹן בְּקִטְמָא תַּקִּיפֵי עַמָּא אֲרֵי שְׁלִימוּ יוֹמֵיכוֹן לְקַטָּלָא וְתִתְבַּדְּרוּן וְתִפְּלוּן דִּרְוֵיתוֹן רְגִיגִין כְּמָנֵי חֶמְדְּתָא׃ 35 וְיֵיבַד בֵּית
שֵׁיזָבוּ מִן מַלְכַיָּא וְשֵׁיזָבָא מִתַּקִּיפֵי עַמָּא׃ 36 קָל צְוָחַת מַלְכַיָּא וִילָלַת תַּקִּיפֵי עַמָּא אֲרֵי אֲבִיז יְיָ יָת עַמְּהוֹן׃ 37 וְיִצְדוּן מְדוֹרֵי שְׁלָמְהוֹן
מִן קֳדָם תְּקוֹף רָגְזָא דַיְיָ׃ 38 גְּלָא מַלְךְ מִכְּרַכֵּיהּ אֲרֵי הֲוָת אַרְעֲהוֹן לְצָדוּ מִן קֳדָם חֶרֶב סַנְאָה דְהִיא כַּחֲמַר מַרְוְיָא וּמִן קֳדָם תְּקוֹף רָגְזֵהּ׃

כו

1 בְּרֵישׁ מַלְכוּת יְהוֹיָקִים בַּר יֹאשִׁיָּה מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה הֲוָה פִּתְגָמָא הָדֵין מִן קֳדָם יְיָ לְמֵימַר׃

* Et erit quando non voluerint accipere poculum de manu tua vt bibant, & dices: Sic dixit Dominus exercituum; Bibentes bibetis. 28

* Quia in ciuitate in qua nominatum est nomen meum super eam, ego incipio affligere, & vos munditia non mundabimini, non mundabimini; quia gladium ego voco super omnes sedentes super terram, dicit Dominus exercituum. 29

* Et tu prophetabis ad eos omnia verba hæc, & dices: Dominus ab excelso responsum dabit, à loco sancto suo dabit vocem suam; verbum respondebit super locum suum; et illi quasi vindemiantes respondebunt, & super habitantes in terra: 30

* Veniet interitus super partem terræ; quia iudicium Domino in gentibus. Iudicatur ipse aduersus omnem carnem; at impij dati sunt in gladium, dicit Dominus. 31

* Sic dixit Dominus exercituum: Ecce mala ingrediuntur à gente in gentem, & turbo magnus egreditur ab extremo terræ. 32

* Et erunt vulnerati à Domino in die illa ex parte terræ, & vsque ad partem terræ non plangentur, & non congregabuntur; & non sepelientur, in sterquilinium super faciem terræ erunt. 33

* Iubilate pastores, & clamate, & plangite arietes ouium; quia completi sunt dies vestri in occisionem, & cadetis sicut arietes electi. 34

* Et peribit fuga à pastoribus, & salus ab arietibus ouium. 35

* Vox clamoris pastorum, & iubilum arietum; quia deuastauit Dominus pascua eorum. 36

* Et quiescent speciosa pacis à facie iræ furoris Domini. 37

* Dereliquit quasi leo cubile suum; quia facta est terra eorum in inuium à facie gladij magni. 38

CAP. XXVI.

IN principio regis Ioachim filij Iosiæ, factum est verbum istud à Domino. 1

28 * καὶ ἔσται ὅταν μὴ βούλωνται δέξασθαι τὸ ποτήριον ἐκ τῆς χειρός σου ὥστε πιεῖν, καὶ ἐρεῖς, οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων, πίοντες πίεσθε.

29 * ὅτι ἐν πόλει ἐφ' ᾗ ὠνομάσθη τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτὴν, ἐγὼ ἄρχομαι κακῶσαι, καὶ ὑμεῖς καθαρισμῷ οὐ μὴ καθαρισθῆτε, οὐ καθαρισθήσεσθε, ὅτι μάχαιραν ἐγὼ καλῶ ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων.

30 * καὶ σὺ προφητεύσεις ἐπ' αὐτοὺς πάντας τοὺς λόγους τούτους, καὶ ἐρεῖς, κύριος ἀφ' ὑψηλοῦ χρηματιεῖ, ἀπὸ τοῦ τόπου τοῦ ἁγίου αὐτοῦ δώσει φωνὴν αὐτοῦ λόγον χρηματιεῖ ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ οἱ δὲ ὥσπερ τρυγῶντες ἀποκριθήσονται καὶ ἐπὶ τοὺς καθημένους ἐπὶ τὴν γῆν,

31 * ἥξει ὄλεθρος ἐπὶ μέρος τῆς γῆς, ὅτι κρίσις τῷ κυρίῳ ἐν τοῖς ἔθνεσιν κρίνεται αὐτὸς πρὸς πᾶσαν σάρκα, οἱ δὲ ἀσεβεῖς ἐδόθησαν εἰς μάχαιραν, λέγει κύριος.

32 * οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων, ἰδοὺ κακὰ ἔρχεται ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος, καὶ λαῖλαψ μεγάλη ἐκπορεύεται ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς.

33 * καὶ ἔσονται τραυματίαι ὑπὸ κυρίου ἐν ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκ μέρους τῆς γῆς, καὶ ἕως εἰς μέρος τῆς γῆς οὐ μὴ θρηνηθῶσιν καὶ οὐ μὴ συναχθῶσιν καὶ οὐ μὴ ταφῶσιν, εἰς κόπρια ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς ἔσονται.

34 * ἀλαλάξατε ποιμένες καὶ κεκράξατε καὶ κόψασθε οἱ κριοὶ τῶν προβάτων, ὅτι ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι ὑμῶν εἰς σφαγὴν, καὶ πεσεῖσθε ὥσπερ οἱ κριοὶ οἱ ἐκλεκτοί.

35 * καὶ ἀπολεῖται φυγὴ ἀπὸ τῶν ποιμένων, καὶ σωτηρία ἀπὸ τῶν κριῶν τῶν προβάτων.

36 * φωνὴ κραυγῆς τῶν ποιμένων καὶ ἀλαλαγμὸς τῶν κριῶν, ὅτι ὠλόθρευσεν κύριος τὰ βοσκήματα αὐτῶν.

37 * καὶ παύσεται τὰ κατάλοιπα τῆς εἰρήνης ἀπὸ προσώπου

38 ὀργῆς θυμοῦ κυρίου. * ἐγκατέλιπεν ὥσπερ λέων κατάλυμα αὐτοῦ, ὅτι ἐγενήθη ἡ γῆ αὐτῶν εἰς ἄβατον ἀπὸ προσώπου μαχαίρας τῆς μεγάλης.

κϛ'

1 * Ἐν ἀρχῇ βασιλέως Ἰωακεὶμ υἱοῦ Ἰωσίου, ἐγενήθη λόγος οὗτος παρὰ κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

28 Et erit, si noluerint accipere calicem de manu tua, ad bibendum: hæc dices eis; Hæc dicit Dominus exercituum: Bibendo bibetis.
29 Quia ecce in ciuitate super quam inuocatum est nomen meum, ego incipio affligere: & vos putatis prorsus esse immunes? Non eritis immunes: quia eos qui occidunt gladio ego voco super omnes habitatores terræ, dicit Dominus exercituum.
30 Tu autem prophetabis eis omnia verba hæc, & dices eis: Dominus de excelso clamabit, & de habitaculo sancto suo attollet verbũ suum: clamando clamabit vt veniant direptores super terram domus maiestatis suæ, sicut qui descendunt in torcular, qui tollunt vocẽ suam; sic veniet conturbatio omnibus habitatoribus terræ.
31 Peruenit tumultus vsque ad extrema terræ. quia iudicium coram Domino cum populis: retribuet ipse omni carni; impios qui in eis sunt, tradet morti, dicit Dominus.
32 Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce malum egredietur de populo in populum, & populi multi venient apertè à finibus terræ.
33 Et erunt occisi à facie Domini in tempore illo à finibus terræ vsque ad extrema terræ. non plangentur, nec colligentur, nec sepelientur: in stercus dispersum super faciem terræ erunt.
34 Vlulate reges, & clamate, & operite capita vestra cinere fortes in populo; quia impleti sunt dies vestri vt occidamini: & dispergemini, & cadetis qui satiati etatis delicijs quasi vasa desiderabilia.
35 Et peribit domus fugitiuorum à regibus, & liberatio à fortibus populi.
36 Vox clamoris regum, & vlulatio fortium populi. quia vastauit Dominus populos eorum.
37 Et desolabuntur habitacula pacifica eorum, à facie furoris iræ Domini.
38 Migrauit rex ex arce sua; quia fuit terra eorum in desolationem à facie gladij inimici, qui inebriat sicut vinum, & à facie iræ furoris eius.

CAPVT XXVI.

1 IN principio regni Ioachim filij Iosiæ regis tribus domus Iuda, factum est verbum istud à facie Domini, dicendo:

2 * כֹּה אָמַר יְהוָה עֲמֹד בַּחֲצַר בֵּית־יְהוָה וְדִבַּרְתָּ
עַל־כָּל־עָרֵי יְהוּדָה הַבָּאִים לְהִשְׁתַּחֲוֺת בֵּית־יְהוָה
אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לְדַבֵּר אֲלֵיהֶם אַל־
3 תִּגְרַע דָּבָר׃ * אוּלַי יִשְׁמְעוּ וְיָשֻׁבוּ אִישׁ מִדַּרְכּוֹ
הָרָעָה וְנִחַמְתִּי אֶל־הָרָעָה אֲשֶׁר אָנֹכִי חֹשֵׁב לַעֲשׂוֹת
לָהֶם מִפְּנֵי רֹעַ מַעַלְלֵיהֶם׃
4 * וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר יְהוָה אִם־לֹא תִשְׁמְעוּ
אֵלַי לָלֶכֶת בְּתוֹרָתִי אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם׃
5 * לִשְׁמֹעַ עַל־דִּבְרֵי עֲבָדַי הַנְּבִאִים אֲשֶׁר אָנֹכִי
שֹׁלֵחַ אֲלֵיכֶם וְהַשְׁכֵּם וְשָׁלֹחַ וְלֹא שְׁמַעְתֶּם׃
6 * וְנָתַתִּי אֶת־הַבַּיִת הַזֶּה כְּשִׁלֹה וְאֶת־הָעִיר הַזֹּאתָה
אֶתֵּן לִקְלָלָה לְכֹל גּוֹיֵי הָאָרֶץ׃
7 * וַיִּשְׁמְעוּ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים וְכָל־הָעָם אֶת־
יִרְמְיָהוּ מְדַבֵּר אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בְּבֵית יְהוָה׃
8 * וַיְהִי כְּכַלּוֹת יִרְמְיָהוּ לְדַבֵּר אֵת כָּל־אֲשֶׁר־צִוָּה
יְהוָה לְדַבֵּר אֶל־כָּל־הָעָם וַיִּתְפְּשׂוּ אֹתוֹ הַכֹּהֲנִים
וְהַנְּבִיאִים וְכָל־הָעָם לֵאמֹר מוֹת תָּמוּת׃
9 * מַדּוּעַ נִבֵּיתָ בְשֵׁם־יְהוָה לֵאמֹר כְּשִׁלוֹ יִהְיֶה
הַבַּיִת הַזֶּה וְהָעִיר הַזֹּאת תֶּחֱרַב מֵאֵין יֹשֵׁב וַיִּקָּהֵל
כָּל־הָעָם אֶל־יִרְמְיָהוּ בְּבֵית יְהוָה׃
10 * וַיִּשְׁמְעוּ שָׂרֵי יְהוּדָה אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וַיַּעֲלוּ מִבֵּית־הַמֶּלֶךְ בֵּית יְהוָה וַיֵּשְׁבוּ בְּפֶתַח
שַׁעַר־יְהוָה הֶחָדָשׁ׃
11 * וַיֹּאמְרוּ הַכֹּהֲנִים וְהַנְּבִיאִים אֶל־הַשָּׂרִים וְאֶל־
כָּל־הָעָם לֵאמֹר מִשְׁפַּט־מָוֶת לָאִישׁ הַזֶּה כִּי נִבָּא
אֶל־הָעִיר הַזֹּאת כַּאֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם בְּאָזְנֵיכֶם׃
12 * וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־כָּל־הַשָּׂרִים וְאֶל־כָּל־
הָעָם לֵאמֹר יְהוָה שְׁלָחַנִי לְהִנָּבֵא אֶל־הַבַּיִת
הַזֶּה וְאֶל־הָעִיר הַזֹּאת אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר
שְׁמַעְתֶּם׃

2 * Hæc dicit Dominus: Sta in atrio domus Domini, & loqueris ad omnes ciuitates Iuda, de quibus veniunt vt adorent in domo Domini, vniuersos sermones quos ego mandaui tibi vt loquaris ad eos: noli subtrahere verbum.
3 * Si fortè audiant & conuertātur vnusquisque à via sua mala, & pœniteat me mali quod cogitaui facere eis propter malitiam studiorum eorum.
4 * Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus:
B Si non audieritis me vt ambuletis in lege mea quam dedi vobis:
5 * Vt audiatis sermonem seruorū meorum prophetarum, quos ego misi ad vos de nocte consurgens, & dirigens, & non audistis.
6 * Dabo domum istam sicut Silo, & vrbem hanc dabo in maledictionem cunctis gentibus terræ.
7 * Et audierunt sacerdotes & prophetæ, & omnis populus Hieremiam loquentem verba hæc in domo Domini.
8 * Cumque complesset Hieremias loquens omnia quæ præceperat ei Dominus vt loqueretur ad vniuersum populum, apprehenderunt eum sacerdotes & prophetæ & omnis populus, dicens: Morte moriatur.
9 * Quare prophetauit in nomine Domi-
C ni, dicens: Sicut Silo erit domus hæc, & vrbs ista desolabitur, eò quòd non sit habitator? Et congregatus est omnis populus aduersus Hieremiam in domo Domini.
10 * Et audierunt principes Iuda verba hęc, & ascenderūt de domo regis in domū Domini, & sederunt in introitu portæ domus
11 Dñi nouæ. * Et locuti sunt sacerdotes &
D prophetę ad principes & ad omnē populū, dicētes: Iudicium mortis est viro huic, quia prophetauit aduersus ciuitatē istam, sicut audistis auribus vestris.
12 * Et ait Hieremias ad omnes principes & ad vniuersum populū, dicens: Dominus misit me vt prophetarē ad domū istam, & ad ciuitatē hanc omnia verba quę audistis.

תרגום יונתן

2 כדנן אמר יי קום בדרת בית מקדשא דיי ותתנבי על כל קרויא דבית יהודה דעלין למסגד בבית מקדשא דיי ית כל פתגמיא דפקדתך לאתנבאה להון לא תמנע פתגמא׃
3 מאים ישמעון ויתובון גבר מארחיה בישתא ואתיב מן בישתא דאנא מחשב למעבד להון מן קדם בישות עובדיהון׃
4 ותימר להון כדנן אמר יי אם לא תקבלון למימרי למהך באוריתי דיהבית קדמיכון׃ 5 לקבלא לפתגמי עבדי נביאיא דאנא שלח לותכון מקדם ומשלח ולא קבלתון׃
6 ואתן ית ביתא הדין כשילו וית קרתא הדא אתן ללוטא לכל עממי ארעא׃ 7 ושמעו כהניא וספריא וכל עמא דירמיהו מתנבי ית פתגמיא האלין בבית מקדשא דיי׃ 8 והוה כד שיצי ירמיה לאתנבאה ית כל דפקיד יי למללא עם כל עמא ואחדו יתיה כהניא וספריא וכל עמא למימר ממת תמות׃ 9 מדין אתנביתא בשמא דיי למימר כשילו יהי ביתא הדין וקרתא הדא תחרוב מבלי יתב ואתכנש כל עמא על ירמיה בבית מקדשא דיי׃
10 ושמעו רברבי יהודה ית פתגמיא האלין וסלקו מבית מלכא לבית מקדשא דיי ויתבו במעלנא דתרע בית מקדשא דיי מדנחאה׃
11 ואמרו כהניא וספריא לרברביא ולכל עמא למימר חובת דין דקטול לגברא הדין ארי אתנבי על קרתא הדא כמא דשמעתון באדניכון׃ 12 ואמר ירמיה לכל רברביא ולכל עמא למימר יי שלחני לאתנבאה על ביתא הדין ועל קרתא הדא ית כל פתגמיא דשמעתון׃

* *Sic dixit Dominus : Sta in atrio domus* 2
Domini, et responsum dabis omni Iuda venien-
tibus adorare in domo Domini, vniuersos ser-
mones quos præcepi tibi pro responso da eis : ne
auferas verbum.
* *Fortè audient, & conuertentur vnus-* 3
quisque à via sua mala, & quiescam à malis
quæ ego cogito facere eis propter mala studia eo-
rum.
* *Et dices : Sic dixit Dominus; Si non au-* 4
dieritis me vt ambuletis in legitimis meis quæ
dedi ante faciem vestram:
* *Vt audiatis sermones seruorum meorum* 5
prophetarum, quos ego mitto ad vos diluculo, et
misi, & non audistis me.
* *Dabo domum istam sicut Silo, & vrbem* 6
hanc dabo in maledictionem omnibus gentibus
terræ.
* *Et audierunt sacerdotes et pseudoprophe-* 7
tæ & omnis populus Hieremiam loquentē ver-
ba hæc in domo Domini.
* *Et factum est Hieremia cessante loqui om-* 8
nia quæcunque præcepit ei Dominus loqui omni
populo, apprehenderunt eum sacerdotes & pseu-
doprophetæ & omnis populus, dicens : Morte
morieris.
* *Quia prophetasti nomine Domini, dicens:* 9
Sicut Silo erit domus ista, & vrbs ista desola-
bitur ab habitantibus. Et congregatus est omnis
populus ad Hieremiam in domo Domini.
* *Et audierunt principes Iuda verba hæc,* 10
& ascenderunt de domo regis in domum Do-
mini, & sederunt in vestibulis portæ Domini
nouæ.
* *Et dixerunt sacerdotes & pseudoprophe-* 11
tæ ad principes & omni populo: Iudicium mor-
tis homini huic; quia prophetauit aduersus ciui-
tatem istam sicut audistis in auribus vestris.
* *Et ait Hieremias ad omnes principes &* 12
omni populo, dicens: Dominus misit me prophe-
tare super domum istam & super ciuitatē hanc
omnia verba quæ audistis.

2 * οὕτως εἶπεν κύριος· στῆθι ἐν αὐλῇ οἴκου κυρίου καὶ
χρηματιεῖς παντὶ ἰούδα τοῖς ἐρχομένοις προσκυνεῖν ἐν
οἴκῳ κυρίου, ἅπαντας τοὺς λόγους οὓς συνέταξά σοι χρημα-
τίσαι αὐτοῖς, μὴ ἀφελῇς ῥῆμα.
3 * ἴσως ἀκούσονται, καὶ ἀποστραφήσονται ἕκαστος ἀπὸ
τῆς ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηρᾶς, καὶ παύσομαι ἀπὸ τῶν κακῶν
ὧν ἐγὼ λογίζομαι τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς ἕνεκεν τῶν πονηρῶν
ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν.
4 * καὶ ἐρεῖς· οὕτως εἶπεν κύριος, ἐὰν μὴ ἀκούσητέ μου
τοῦ πορεύεσθαι ἐν τοῖς νομίμοις μου οἷς ἔδωκα πρὸ προ-
σώπου ὑμῶν·
5 * εἰσακούειν τῶν λόγων τῶν παίδων μου τῶν προφη-
τῶν οὓς ἐγὼ ἀποστέλλω πρὸς ὑμᾶς ὄρθρου, καὶ ἀπέστειλα, καὶ
οὐκ εἰσηκούσατέ μου.
6 * δώσω τὸν οἶκον τοῦτον ὥσπερ σιλώ, καὶ τὴν πόλιν
ταύτην δώσω εἰς κατάραν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τῆς γῆς.
7 * καὶ ἤκουσαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ψευδοπροφῆται, καὶ
πᾶς ὁ λαὸς τοῦ ἱερεμίου λαλοῦντος τοὺς λόγους τούτους
ἐν οἴκῳ κυρίου.
8 * καὶ ἐγένετο ἱερεμίου παυσαμένου λαλοῦντος πάν-
τα ὅσα συνέταξεν αὐτῷ κύριος λαλῆσαι παντὶ τῷ λαῷ,
συνέλαβον αὐτὸν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ψευδοπροφῆται καὶ πᾶς
ὁ λαὸς λέγων· θανάτῳ ἀποθανῇ.
9 * ὅτι προεφήτευσας τῷ ὀνόματι κυρίου λέγων· ὥσπερ
σιλὼ ἔσται ὁ οἶκος οὗτος, καὶ ἡ πόλις αὕτη ἐρημωθήσεται
ἀπὸ κατοικούντων. καὶ ἐξεκκλησιάσθη πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ ἱερε-
μίαν ἐν οἴκῳ κυρίου.
10 * καὶ ἤκουσαν οἱ ἄρχοντες ἰούδα τῶν λόγων
τούτων, καὶ ἀνέβησαν ἐξ οἴκου τοῦ βασιλέως εἰς οἶ-
κον κυρίου, καὶ ἐκάθησαν ἐν προθύροις πύλης κυρίου
τῆς καινῆς.
11 * καὶ εἶπαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ ψευδοπροφῆται πρὸς
τοὺς ἄρχοντας καὶ παντὶ τῷ λαῷ· κρίσις θανάτου τῷ ἀν-
θρώπῳ τούτῳ, ὅτι προεφήτευσεν κατὰ τῆς πόλεως ταύτης
καθὼς ἠκούσατε ἐν τοῖς ὠσὶν ὑμῶν.
12 * καὶ εἶπεν ἱερεμίας πρὸς πάντας τοὺς ἄρχοντας καὶ
παντὶ τῷ λαῷ λέγων· κύριος ἀπέστειλέ με προφητεῦ-
σαι ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦτον καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην πάντας
τοὺς λόγους οὓς ἠκούσατε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

2 Hæc dicit Dominus: Sta in atrio domus sanctuarij Domini, & prophetabis in omnes ciuitates domus Iuda, quæ veniunt vt ado-
rent in domo sanctuarij Domini, omnia verba quæ præcepi tibi, vt prædiceres eis: ne dimittas verbum.
3 Fortè audient & conuertentur vnusquisque à via sua mala, & auertar ego à malo quod cogito facere eis propter malitiam operum
ipsorum. 4 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus; Si non receperitis verbum meum vt ambuletis in lege mea quam dedi corā vobis:
5 Vt obediatis verbis seruorum meorum prophetarum, quos ego misi ad vos, manè consurgens & mittens, & non obedistis.
6 Et dabo domum istam sicut Silo, & ciuitatem istam dabo in maledictionem omnibus populis terræ.
7 Et audierunt sacerdotes & scribæ & omnis populus Ieremiam prophetantem omnia verba hæc, in domo sanctuarij Domini.
8 Et factum est cùm consummasset Ieremias prophetare omnia quæ præcepit ei Dominus vt loqueretur cum omni populo, appre-
henderunt eum sacerdotes & scribæ, & omnis populus, dicendo : Morte morieris.
9 Quare prophetasti in nomine Domini, dicens : Sicut Silo erit domus ista? & ciuitas hæc desolabitur absque habitatore? Et con-
gregatus est omnis populus contra Ieremiam in domo sanctuarij Domini.
10 Et audierunt principes Iuda verba hæc, & ascenderunt de domo regis in domum sanctuarij Domini, & sederunt in introitu por-
tæ orientalis domus sanctuarij Domini. 11 Et dixerunt sacerdotes & scribæ principibus & omni populo, dicentes: Peccatum iudi-
cij mortis est viro huic; quia prophetauit aduersus ciuitatem istam, sicut audistis auribus vestris.
12 Et ait Ieremias ad omnes principes, & ad omnem populum dicens: Dominus misit me vt prophetarem contra domum istam, &
contra ciuitatem hanc omnia verba quæ audistis.

13 * וְעַתָּה הֵיטִיבוּ דַרְכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם וְשִׁמְעוּ בְּקוֹל
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְיִנָּחֵם יְהוָה אֶל־הָרָעָה אֲשֶׁר
דִּבֶּר עֲלֵיכֶם ׃
14 * וַאֲנִי הִנְנִי בְיֶדְכֶם עֲשׂוּ־לִי כַּטּוֹב וְכַיָּשָׁר
בְּעֵינֵיכֶם ׃
15 * אַךְ יָדֹעַ תֵּדְעוּ כִּי אִם־מְמִתִים אַתֶּם אֹתִי כִּי־דָם
נָקִי אַתֶּם נֹתְנִים עֲלֵיכֶם וְאֶל־הָעִיר הַזֹּאת וְאֶל־
יֹשְׁבֶיהָ כִּי בֶאֱמֶת שְׁלָחַנִי יְהוָה עֲלֵיכֶם לְדַבֵּר
בְּאָזְנֵיכֶם אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה ׃
16 * וַיֹּאמְרוּ הַשָּׂרִים וְכָל־הָעָם אֶל־הַכֹּהֲנִים וְאֶל־
הַנְּבִיאִים אֵין־לָאִישׁ הַזֶּה מִשְׁפַּט־מָוֶת כִּי בְּשֵׁם
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ דִּבֶּר אֵלֵינוּ ׃
17 * וַיָּקֻמוּ אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי הָאָרֶץ וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־
קְהַל הָעָם לֵאמֹר ׃
18 * מִיכָיָה הַמּוֹרַשְׁתִּי הָיָה נִבָּא בִּימֵי חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־
יְהוּדָה וַיֹּאמֶר אֶל־כָּל־עַם יְהוּדָה לֵאמֹר כֹּה־אָמַר
יְהוָה צְבָאוֹת צִיּוֹן שָׂדֶה תֵחָרֵשׁ וִירוּשָׁלַם עִיִּים
תִּהְיֶה וְהַר הַבַּיִת לְבָמוֹת יָעַר ׃
19 * הֶהָמֵת הֱמִתֻהוּ חִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה וְכָל־
יְהוּדָה הֲלֹא יָרֵא אֶת־יְהוָה וַיְחַל אֶת־פְּנֵי יְהוָה
וַיִּנָּחֶם יְהוָה אֶל־הָרָעָה אֲשֶׁר־דִּבֶּר עֲלֵיהֶם וַאֲנַחְנוּ
עֹשִׂים רָעָה גְדוֹלָה עַל־נַפְשׁוֹתֵינוּ ׃
20 * וְגַם־אִישׁ הָיָה מִתְנַבֵּא בְּשֵׁם יְהוָה אוּרִיָּהוּ
בֶּן־שְׁמַעְיָהוּ מִקִּרְיַת הַיְּעָרִים וַיִּנָּבֵא עַל־הָעִיר
הַזֹּאת וְעַל־הָאָרֶץ הַזֹּאת כְּכֹל דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ ׃
21 * וַיִּשְׁמַע הַמֶּלֶךְ־יְהוֹיָקִים וְכָל־גִּבּוֹרָיו וְכָל־
הַשָּׂרִים אֶת־דְּבָרָיו וַיְבַקֵּשׁ הַמֶּלֶךְ הֲמִיתוֹ וַיִּשְׁמַע
אוּרִיָּהוּ וַיִּרָא וַיִּבְרַח וַיָּבֹא מִצְרָיִם ׃
22 * וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָקִים אֲנָשִׁים מִצְרָיִם אֵת
אֶלְנָתָן בֶּן־עַכְבּוֹר וַאֲנָשִׁים אִתּוֹ אֶל־מִצְרָיִם ׃

13 * Nunc ergo bonas facite vias vestras,
& studia vestra, & audite vocem Domini
Dei vestri, & pœnitebit Dominum mali
quod locutus est aduersum vos.
14 * Ego autem ecce in manibus vestris
E sum : facite mihi quod bonum & rectum
est in oculis vestris.
15 * Veruntamē scitote & cognoscite, quia
si occideritis me, sanguinem innocentem
tradetis contra vosmetipsos, & contra ci-
uitatem istam & habitatores eius. In veri-
tate enim misit me Dominus ad vos, vt
loquerer in auribus vestris omnia verba
hæc.
16 * Et dixerunt principes & omnis popu-
lus ad sacerdotes & ad prophetas: Non est
viro huic iudicium mortis; quia in no-
mine Domini Dei nostri locutus est ad
nos.
17 * Surrexerunt ergo viri de senioribus
terræ, & dixerunt ad omnem cœtum po-
puli loquentes:
18 * Micheas de Morasti fuit propheta in
F diebus Ezechiæ regis Iuda, & ait ad omnē
populum Iudæ, dicens: Hæc dicit Dominus
exercituum; Sion quasi ager arabitur, &
Hierusalem in aceruum lapidum erit, &
mons domus in excelsa syluarum.
19 * Nunquid morte condemnauit eum
Ezechias rex Iuda, & omnis Iuda? Nun-
quid non timuerunt Dominum, & depre-
cati sunt faciem Domini, & pœnituit Do-
minum mali quod locutus fuerat aduer-
sum eos? Itaque nos facimus malum gran-
de contra animas nostras.
20 * Fuit quoque vir prophetans in nomine
G Domini Vrias filius Semei de Chariathia-
rim, & prophetauit aduersus ciuitatē istam
& aduersus terram hanc iuxta omnia ver-
21 ba Hieremiæ. * Et audiuit rex Ioachim &
omnes potētes & principes eius verba hæc,
& quæsiuit rex interficere eum. Et audiuit
Vrias & timuit, fugitq; & ingressus est Æ-
22 gyptum. * Et misit rex Ioachim viros in
Ægyptum, Helnathan filium Achobor, &
viros cum eo in Ægyptum.

תרגום יונתן

13 וכען אתקנו ארחתכון ועובדיכון וקבלו למימרא דיי אלהכון ויתוב יי מבישתא דמליל עליכון ׃ 14 וכען הא אנא מסיר בידכון
עבידו לי כמא דתקן וכמא דכשר בעיניכון ׃ 15 ברם מדע תדעון ארי אם קטלין אתון יתי ארי דם זכי אתון יהבין עליכון ועל קרתא
הדא ועל יתבהא ארי בקשוט שלחני יי לותכון לאתנבאה קדמיכון ית כל פתגמיא האלין ׃
16 ואמרו רברביא וכל עמא לכהניא ולספריא לית לגברא הדין חובת דין דקטול ארי בשמא דיי אלהנא מליל עמנא ׃
17 וקמו גבריא מסבי ארעא ואמרו לכל קהלא דעמא למימר ׃
18 מיכה דממרשה הוה מתנבי ביומי חזקיהו מלך שבטא דבית יהודה ואמר לכל עמא דבית יהודה למימר כדנן אמר יי צבאות ציון
חקל תתרדי וירושלם ליגרין תהי וטור בית מקדשא לחישת חרשא ׃
19 המקטל קטלוהי חזקיה מלך שבטא דבית יהודה וכל דבית יהודה הלא דחיל מן קדם יי וצלי קדם יי ותב יי מן בישתא דמליל
עליהון ואנחנא גרמין לאיתאה בישתא רבתא על נפשתנא ׃
20 ואף גברא הוה מתנבי בשמא דיי אוריהו בר שמעיהו מקרית יערים ואתנבי על קרתא הדא ועל ארעא הדא ככל פתגמי ירמיה ׃
21 ושמע מלכא יהויקים וכל גברוהי וכל רברביא ית פתגמוהי ובעא מלכא למקטלה ושמע אוריה ודחל וערק ואתא למצרים ׃
22 ושלח מלכא יהויקים גברין למצרים ית אלנתן בר עכבור וגברין עמה למצרים ׃

‡ *Et nunc meliores facite vias vestras, & opera vestra, & audite vocem Domini Dei vestri; & cessabit Dominus à malis quæ locutus est contra vos.* 13

‡ *Et ecce ego in manibus vestris; facite mihi vt expedit vobis, & vt melius vobis.* 14

‡ *Veruntamen scientes scietis; quia si occiditis me, sanguinem innocentem vos traditis contra vos, & contra ciuitatem istam, & contra habitantes in ea. Quia in veritate misit me Dominus ad vos, vt loquerer in auribus vestris omnia verba hæc.* 15

‡ *Et dixerunt principes & omnis populus ad sacerdotes & ad pseudoprophetas: Non est homini huic iudicium mortis; quia in nomine Domini Dei nostri locutus est ad nos.* 16

‡ *Et surrexerunt viri de senioribus terræ, & dixerunt omni cœtui populi, dicentes:* 17

‡ *Michæas Marasthites fuit propheta in diebus Ezechiæ regis Iuda, & dixit omni populo Iuda, dicens: Sic dixit Dominus exercituum; Sion quasi ager arabitur, & Hierusalem in pomorum custodiam erit, & mons domus erit in nemus syluæ.* 18

‡ *Nunquid interficiens interfecit eum Ezechias rex Iuda, & omnis Iuda? Nunquid non timuerunt Dominum, & deprecati sunt faciem Domini; & cessauit Dominus à malis quæ locutus est contra eos, & nos fecimus mala magna contra animas nostras.* 19

‡ *Et homo fuit prophetans in nomine Domini Vrias filius Samaiæ de Cariathiarim, & prophetauit de ciuitate ista, & de terra ista iuxta omnia verba Hieremiæ.* 20

‡ *Et audiuit rex Ioachim, & omnes principes omnia verba eius, & quæsierunt interficere eum. Et audiuit Vrias, & timuit, & fugit, & intrauit in Ægyptum.* 21

‡ *Et misit rex viros in Aegyptum, Eliachim filium Achobor, & viros cum eo in Aegyptum; & eduxerunt eum indè.* 22

13 ‡ καὶ νῦν βελτίους ποιήσατε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν καὶ τὰ ἔργα ὑμῶν, καὶ ἀκούσατε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν, καὶ παύσεται κύριος ἀπὸ τῶν κακῶν ὧν ἐλάλησεν ἐφ' ὑμᾶς.

14 ‡ καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἐν χερσὶν ὑμῶν· ποιήσατέ μοι ὡς συμφέρει ὑμῖν, καὶ ὡς βέλτιον ὑμῖν.

15 ‡ ἀλλ' ἢ γνόντες γνώσεσθε, ὅτι εἰ ἀναιρεῖτέ με, αἷμα ἀθῷον ὑμεῖς δίδοτε ἐφ' ὑμᾶς, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ, ὅτι ἐν ἀληθείᾳ ἀπέσταλκέ με κύριος πρὸς ὑμᾶς λαλῆσαι εἰς τὰ ὦτα ὑμῶν πάντας τοὺς λόγους τούτους.

16 ‡ καὶ εἶπον οἱ ἄρχοντες καὶ πᾶς ὁ λαὸς πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ πρὸς τοὺς ψευδοπροφήτας· οὐκ ἔστιν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ κρίσις θανάτου, ὅτι ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐλάλησεν πρὸς ἡμᾶς.

17 ‡ καὶ ἀνέστησαν ἄνδρες τῶν πρεσβυτέρων τῆς γῆς, καὶ εἶπον πάσῃ τῇ συναγωγῇ τοῦ λαοῦ λέγοντες·

18 ‡ μιχαίας ὁ μωραθίτης ἦν προφήτης ἐν ταῖς ἡμέραις ἐζεκίου βασιλέως ἰούδα, καὶ εἶπεν παντὶ τῷ λαῷ ἰούδα, λέγων· οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων, σιὼν ὡς ἀγρὸς ἀροτριωθήσεται, καὶ ἱερουσαλὴμ εἰς ὀπωροφυλάκιον ἔσται, καὶ τὸ ὄρος τοῦ οἴκου ἔσται εἰς ἄλσος δρυμοῦ.

19 ‡ μὴ ἀναιρῶν ἀνεῖλεν αὐτὸν ἐζεκίας βασιλεὺς ἰούδα καὶ πᾶς ἰούδα, οὐχὶ ἐφοβήθησαν τὸν κύριον, καὶ ἐδεήθησαν τοῦ προσώπου κυρίου, καὶ ἐπαύσατο κύριος ἀπὸ τῶν κακῶν ὧν ἐλάλησεν ἐπ' αὐτούς, καὶ ἡμεῖς ἐποιήσαμεν κακὰ μεγάλα ἐπὶ ψυχὰς ἡμῶν.

20 ‡ καὶ ἄνθρωπος ἦν προφητεύων ὀνόματι κυρίου οὐρίας υἱὸς σαμαίου ἐκ καριαθιαρείμ, καὶ προεφήτευσεν περὶ τῆς πόλεως ταύτης, καὶ περὶ τῆς γῆς ταύτης κατὰ πάντας τοὺς λόγους ἱερεμίου.

21 ‡ καὶ ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς ἰωακεὶμ καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ ἐζήτησαν ἀποκτεῖναι αὐτόν, καὶ ἤκουσεν οὐρίας καὶ ἐφοβήθη καὶ ἔφυγε καὶ εἰσῆλθεν εἰς αἴγυπτον.

22 ‡ καὶ ἐξαπέστειλεν ὁ βασιλεὺς ἄνδρας εἰς αἴγυπτον ἐλιακὶμ υἱὸν ἀχοβὼρ καὶ ἄνδρας μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν αἴγυπτον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et nunc rectas facite vias vestras, & opera vestra, & obedite verbo Domini Dei vestri; & auertetur Dominus à malo quod locutus est contra vos. 14 Et nunc ecce ego traditus sum in manum vestram; facite mihi sicut rectum est, & sicut placuerit oculis vestris. 15 Veruntamen sciendo scitote, quia si occiditis me, sanguinem innocentem vos dabitis super vos, & super ciuitatem hanc, & super habitatores eius. Quia verè misit me Dominus ad vos, vt prophetarem in conspectu vestro omnia verba hæc. 16 Et dixerunt principes & omnis populus sacerdotibus & scribis: Non est reatus iudicij mortis viro huic. quia in nomine Domini Dei nostri locutus est nobiscum. 17 Et surrexerunt viri de senioribus terræ, & dixerunt omni ecclesiæ populi, dicendo: 18 Micheas de Maresa prophetauit in diebus Ezechiæ regis tribus domus Iuda; & ait omni populo domus Iuda, dicendo: Sic dixit Dominus exercituum: Syon quasi ager arabitur, & Ierusalem in aceruos erit, & mons domus sanctuarij in silentia syluæ. 19 Num occidendo occiderunt eum Ezechias rex tribus domus Iuda, & omnes *viri* domus Iuda? Nonne timuit à facie Domini? & orauit coram Domino? & auersus est Dominus à malo quod locutus fuerat super eos. Et nos sumus in causa vt adducamus malum grande super animas nostras. 20 Et etiam alius vir prophetauit in nomine Domini, Vrias nomine, filius Semeię de Cariathiarim; & prophetauit aduersum ciuitatem istam, & aduersus terram hanc, iuxta omnia verba Ieremiæ. 21 Et audiuit rex Ioachim, & omnes potentes eius, & omnes principes, verba eius. et quæsiuit rex interficere eum. Et audiuit Vrias, & timuit, & fugit, & venit in Ægyptum. 22 Et misit rex Ioachim viros in Ægyptum, Elnathan filium Achbor, & alios viros cum eo in Ægyptum.

23 * וַיּוֹצִיאוּ אֶת־אוּרִיָּהוּ מִמִּצְרַיִם וַיְבִאֻהוּ אֶל־
הַמֶּלֶךְ יְהוֹיָקִים וַיַּכֵּהוּ בֶּחָרֶב וַיַּשְׁלֵךְ אֶת־נִבְלָתוֹ
אֶל־קִבְרֵי בְּנֵי הָעָם :
24 * אַךְ יַד אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן הָיְתָה אֶת־יִרְמְיָהוּ לְבִלְתִּי
תֵּת־אֹתוֹ בְיַד־הָעָם לַהֲמִיתוֹ :

כז

1 * בְּרֵאשִׁית מַמְלֶכֶת יְהוֹיָקִם בֶּן־יֹאושִׁיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה אֶל־יִרְמְיָה מֵאֵת יְהוָה
2 לֵאמֹר : * כֹּה־אָמַר יְהוָה אֵלַי עֲשֵׂה לְךָ מוֹסֵרוֹת
וּמֹטוֹת וּנְתַתָּם עַל־צַוָּארֶךָ :
3 * וְשִׁלַּחְתָּם אֶל־מֶלֶךְ אֱדוֹם וְאֶל־מֶלֶךְ מוֹאָב
וְאֶל־מֶלֶךְ בְּנֵי עַמּוֹן וְאֶל־מֶלֶךְ צֹר וְאֶל־מֶלֶךְ צִידוֹן
בְּיַד מַלְאָכִים הַבָּאִים יְרוּשָׁלַםִ אֶל־צִדְקִיָּהוּ
מֶלֶךְ יְהוּדָה :
4 * וְצִוִּיתָ אֹתָם אֶל־אֲדֹנֵיהֶם לֵאמֹר כֹּה־אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כֹּה תֹאמְרוּ אֶל־אֲדֹנֵיכֶם :
5 * אָנֹכִי עָשִׂיתִי אֶת־הָאָרֶץ אֶת־הָאָדָם וְאֶת־
הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ בְּכֹחִי הַגָּדוֹל וּבִזְרוֹעִי
הַנְּטוּיָה וּנְתַתִּיהָ לַאֲשֶׁר יָשַׁר בְּעֵינָי :
6 * וְעַתָּה אָנֹכִי נָתַתִּי אֶת־כָּל־הָאֲרָצוֹת הָאֵלֶּה בְּיַד
נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל עַבְדִּי וְגַם אֶת־חַיַּת הַשָּׂדֶה
נָתַתִּי לוֹ לְעָבְדוֹ :
7 * וְעָבְדוּ אֹתוֹ כָּל־הַגּוֹיִם וְאֶת־בְּנוֹ וְאֶת־בֶּן־בְּנוֹ
עַד בֹּא־עֵת אַרְצוֹ גַּם־הוּא וְעָבְדוּ בוֹ גּוֹיִם רַבִּים
וּמְלָכִים גְּדֹלִים :
8 * וְהָיָה הַגּוֹי וְהַמַּמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא־יַעַבְדוּ אֹתוֹ
אֶת־נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וְאֵת אֲשֶׁר לֹא־יִתֵּן
אֶת־צַוָּארוֹ בְּעֹל מֶלֶךְ בָּבֶל בַּחֶרֶב וּבָרָעָב וּבַדֶּבֶר
אֶפְקֹד עַל־הַגּוֹי הַהוּא נְאֻם־יְהוָה עַד־תֻּמִּי אֹתָם
בְּיָדוֹ :

23 * Et eduxerunt Vriam de Ægypto, & adduxerunt eum ad regem Ioachim, & percuſſit eum gladio, & proiecit cadauer eius in ſepulchris vulgi ignobilis.
24 * Igitur manus Aicham filij Saphan fuit cum Hieremia vt nō traderetur in manus populi,& interficerent eum.

CAP. XXVII.

1 IN principio regni Ioachim filij Ioſiæ
A regis Iuda, factum eſt verbum iſtud ad Hieremiam à Domino,dicens:
2 * Hæc dicit Dominus ad me : Fac tibi vincula & catenas, & pones eas in collo tuo.
3 * Et mittes eas ad regem Edom, & ad regem Moab, & ad regem filiorum Ammon, & ad regem Tyri, & ad regem Sidonis, in manu nunciorum qui venerunt Hieruſalem ad Sedechiam regem Iuda.
4 * Et præcipies eis, vt ad dominos ſuos loquantur : Hæc dicit Dominus exercituum Deus Iſrael; Hæc dicetis ad dominos veſtros.
5 * Ego feci terrā & homines & iumenta quæ ſunt ſuper faciem terræ in fortitudine mea magna,& in brachio meo extento, & dedi eam ei qui placuit in oculis meis.
6 * Et nunc itaque ego dedi omnes terras iſtas in manu Nabuchodonoſor regis Babylonis ſerui mei. inſuper & beſtias agri dedi ei,vt ſeruiant illi.
7 * Et ſeruient ei omnes gentes, & filio
B eius, & filio filij eius, donec veniat tempus terræ eius & ipſius. Et ſeruient ei gentes multæ & reges magni.
8 * Gens autem & regnum quod non ſeruierit Nabuchodonoſor regi Babylonis,& quicunque non curuauerit collum ſuum ſub iugo regis Babylonis, in gladio & in fame & in peſte viſitabo ſuper gentem illam, ait Dominus, donec conſumam eos in manu eius.

תרגום יונתן

23 וְאַפִּיקוּ יַת אוּרִיָהוּ מִמִּצְרַיִם וְאַיְתִיוּהִי לְוַת מַלְכָּא יְהוֹיָקִים וְקַטְלֵיהּ בְּחַרְבָּא וּרְמָא יַת נְבִילְתֵּיהּ לְקִבְרֵי גַלְיָיא : 24 בְּרַם יַד אֲחִיקָם
בַּר שָׁפָן הֲוַת עִם יִרְמְיָהוּ בְּדִיל דְּלָא לְמִמְסַר יָתֵיהּ בִּידָא דְעַמָּא לְמִקְטְלֵהּ :

כז

1 בְּרֵישׁ מַלְכוּת יְהוֹיָקִים בַּר יֹאשִׁיָהוּ מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה הֲוָה פִּתְגָמָא הָדֵין עִם יִרְמְיָה מִן קֳדָם יְיָ לְמֵימַר :
2 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ לִי עֲבֵד לָךְ חַנְקִין וְנִירִין וְתִתְּנִינוּן עַל צַוְרָךְ : 3 וּתְשַׁלְחִנּוּן לְוַת מַלְכָּא דֶאֱדוֹם וּלְוַת מַלְכָּא דְמוֹאָב וּלְוַת מַלְכָּא
וּבְנֵי עַמּוֹן וּלְוַת מַלְכָּא דְצוֹר וּלְוַת מַלְכָּא דְצִידוֹן בְּיַד אִזְגַּדַיָּא דְאָתַן לִירוּשְׁלֶם לְוַת צִדְקִיָה מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה :
4 וּתְפַקֵּד יַתְהוֹן לְוַת רִבּוֹנֵיהוֹן לְמֵימַר כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל כְּדֵן תֵּימְרוּן לְרִבּוֹנֵיכוֹן : 5 אֲנָא בְּמֵימְרִי עֲבָדִית יַת אַרְעָא
יַת אֱנָשָׁא וְיַת בְּעִירָא דְעַל אַפֵּי אַרְעָא בְּחֵילִי רַבָּא וּבְאַדְרָעִי מְרַמְמָא וִיהַבְתַּהּ לִדְכָשַׁר קֳדָמַי :
6 וּכְעַן אֲנָא יְהָבֵית יַת כָּל מְדִינָתָא הָאִלֵּין בְּיַד נְבוּכַדְנֶאצַּר מַלְכָּא דְבָבֶל עַבְדִּי וְאַף יַת חֵיוַת בָּרָא יְהָבֵית לֵהּ לְמִפְלְחֵהּ : 7 וְיִפְלְחוּן
יָתֵהּ כָּל עַמְמַיָּא וְיַת בְּרֵהּ וְיַת בַּר בְּרֵהּ עַד דְּיִמְטֵי עִידָן תְּבַר אַרְעֵהּ אַף הוּא וְיִפְלְחוּן בֵּהּ עַמְמִין סַגִּיאִין וּמַלְכִין רַבְרְבִין :
8 וִיהֵי עַם וּמַלְכוּ דְּלָא יִפְלְחוּן יָתֵיהּ יַת נְבוּכַדְנֶאצַּר מַלְכָּא דְבָבֶל וְיַת דְּלָא יִתֵּן יַת צַוְרֵיהּ בְּנִיר מַלְכָּא דְבָבֶל בְּחַרְבָּא וּבְכַפְנָא וּבְמוֹתָא
אַסְעַר עַל עַמָּא הַהוּא אֲמַר יְיָ דְאֶמְסַר יַתְהוֹן בִּידֵהּ :

Et eduxerunt eum inde, & adduxerunt 23
eum ad regem, & percussit eum in gladio, &
proiecit eum in monumentum filiorum populi
eius.
Veruntamen manus Achicam filij Saphan 24
erat cum Hieremia ne traderent ipsum in manus
populi ne interficerent eum.

CAP. XXVII.

IN principio regni Ioachim filij Iosiæ regis 1
Iuda, factum est verbum hoc ad Hieremiam
à Domino, dicens:
Sic dixit Dominus: Fac tibi vincula & 2
torques, & circumpone circum collum tuum.
Et mittes eos ad regem Idumææ, & ad re- 3
gem Moab, & ad regem filiorum Ammon, &
ad regem Tyri, & ad regem Sidonis in manibus
nunciorum suorum qui venerunt in Hierusa-
lem ad Sedechiam regem Iuda.
Et præcipies eis ad dominos suos dicere: 4
Sic dixit Dominus exercituum Deus Israel: Sic
dicetis ad dominos vestros:
Ego feci terram & homines & iumenta 5
quæ super faciem terræ, in fortitudine mea ma-
gna & brachio meo excelso, & dabo eam cui
placuerit in oculis meis.
Et nunc ego dedi omnem terram regi Na- 6
buchodonosor regi Babylonis vt seruiat ei, &
bestias agri vt seruiant illi.
Et filio eius, & filio filij eius, donec ve- 7
niat tempus terræ eius, etiam ipsius. Et seruient
ei gentes multæ & reges magni.
Et gens & regnum quicunque non seruie- 8
runt Nabuchodonosor regi Babylonis, & qui-
cunque non submiserint collum eorum sub iugo
regis Babylonis, in gladio & in peste & fame
visitabo eos, ait Dominus, donec consumantur
in manu eius.

23 καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν ἐκεῖθεν, καὶ εἰσήγαγον αὐ-
τὸν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐν μαχαίρᾳ, καὶ
ἔρριψεν αὐτὸν εἰς τὸ μνῆμα υἱῶν λαοῦ αὐτοῦ.
24 πλὴν χεὶρ ἀχικὰμ υἱοῦ σαφὰν ἦν μετὰ ἱερεμίου
τοῦ μὴ παραδοῦναι αὐτὸν εἰς χεῖρας λαοῦ τοῦ μὴ ἀνε-
λεῖν αὐτόν.

κζ

1 Ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας ἰωακὶμ υἱοῦ ἰωσίου βασι-
λέως ἰούδα ἐγένετο τὸ ῥῆμα τοῦτο πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυ-
ρίου λέγων·
2 οὕτως εἶπεν κύριος, ποίησον σεαυτῷ δεσμοὺς καὶ
κλοιούς, καὶ περίθες περὶ τὸν τράχηλόν σου.
3 καὶ ἀποστελεῖς αὐτοὺς πρὸς τὸν βασιλέα ἰδουμαίας,
καὶ πρὸς βασιλέα μωάβ, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα υἱῶν ἀμ-
μών, καὶ πρὸς βασιλέα τύρου, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα σιδῶνος
ἐν χερσὶν ἀγγέλων αὐτῶν τῶν ἐρχομένων ἐν ἱερουσαλὴμ
πρὸς σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα.
4 καὶ συντάξεις αὐτοῖς πρὸς τοὺς κυρίους αὐτῶν εἰπεῖν·
οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, οὕτως
ἐρεῖτε πρὸς τοὺς κυρίους ὑμῶν.
5 ἐγὼ ἐποίησα τὴν γῆν καὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ
κτήνη τὰ ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς ἐν τῇ ἰσχύϊ μου τῇ μεγά-
λῃ καὶ τῷ βραχίονί μου τῷ ὑψηλῷ, καὶ δώσω αὐτὴν ᾧ ἂν
δόξῃ ἐν ὀφθαλμοῖς μου.
6 καὶ νῦν ἐγὼ ἔδωκα πᾶσαν τὴν γῆν τῷ βασιλεῖ να-
βουχοδονόσωρ βασιλεῖ βαβυλῶνος δουλεύειν αὐτῷ, καὶ
τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ ἐργάζεσθαι αὐτῷ.
7 καὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ καὶ τῷ υἱῷ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἕως τοῦ ἐλθεῖν
καιρὸν τῆς γῆς αὐτοῦ, καί γε αὐτοῦ. καὶ δουλεύσουσιν αὐτῷ
ἔθνη πολλὰ καὶ βασιλεῖς μεγάλοι.
8 καὶ τὸ ἔθνος καὶ ἡ βασιλεία ὅσοι ἂν μὴ ἐδούλευ-
σαν ναβουχοδονόσωρ βασιλεῖ τῆς βαβυλῶνος καὶ ὅ-
σοι ἂν μὴ ἐμβάλωσιν τὸν τράχηλον αὐτῶν ὑπὸ τὸν ζυ-
γὸν βασιλέως βαβυλῶνος, ἐν μαχαίρᾳ καὶ ἐν λοιμῷ
καὶ λιμῷ ἐπισκέψομαι αὐτούς, εἶπεν κύριος, ἕως ἂν
ἐκλείπωσιν ἐν χειρὶ αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Et eduxerunt Vriam de Ægypto, & adduxerunt eum ad regem Ioachim: & interfecit eum gladio, & proiecit cadauer eius in sepulchra transmigrantium.
24 Veruntamen manus Achicam filij Saphan fuit cum Ieremia, vt non traderent eum in manus populi ad occidendum eum.

CAPVT XXVII.

IN principio regni Ioachim filij Iosiæ regis tribus domus Iuda, factum est verbum istud cum Ieremia à facie Domini, dicendo:
2 Hæc dicit Dominus mihi: Fac tibi vincula & iuga, & pones ea super collum tuum.
3 Et mittes ea ad regem Edom, & ad regem Moab, & ad regem filiorum Ammon, & ad regem Tyri, & ad regem Sydon per manū nunciorum qui veniunt in Ierusalem ad Sedechiam regem tribus domus Iuda.
4 Et præcipies eis vt dicant ad dominos suos in hunc modum: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Sic dicetis ad dominos vestros:
5 Ego verbo meo feci terram, homines, & iumenta, quæ sunt super faciem terræ, in virtute mea magna, & in brachio meo excelso: & dedi eam ei qui placuit coram me.
6 Et nunc ego dedi omnes prouincias istas in manu Nabuchodonosor regis Babylonis serui mei; bestias quoque agri dedi vt seruiant ei.
7 Et seruient ei omnes populi, & filio eius, & filio filij eius, donec veniat tempus interitus terræ eius, etiam ipsius; & seruient ei populi multi & reges magni.
8 Fietque vt quicunque populus & regnum non seruierit ipsi Nabuchodonosor regi Babylonis, & qui non submiserit collum suum iugo regis Babylonis, gladio & fame & peste visitabo super populum illum, dicit Dominus, donec tradam eos in manum eius.

9 * ואתם אל תשמעו אל נביאיכם ואל קסמיכם ואל חלמתיכם ואל ענניכם ואל כשפיכם אשר הם אמרים אליכם לאמר לא תעבדו את מלך בבל׃

10 * כי שקר הם נבאים לכם למען הרחיק אתכם מעל אדמתכם והדחתי אתכם ואבדתם׃

11 * והגוי אשר יביא את צוארו בעל מלך בבל ועבדו והנחתיו על אדמתו נאם יהוה ועבדה וישב בה׃

12 * ואל צדקיה מלך יהודה דברתי ככל הדברים האלה לאמר הביאו את צואריכם בעל מלך בבל ועבדו אתו ועמו וחיו׃

13 * למה תמותו אתה ועמך בחרב ברעב ובדבר כאשר דבר יהוה אל הגוי אשר לא יעבד את מלך בבל׃

14 * ואל תשמעו אל דברי הנבאים האמרים אליכם לאמר לא תעבדו את מלך בבל כי שקר
15 הם נבאים לכם׃ * כי לא שלחתים נאם יהוה והם נבאים בשמי לשקר למען הדיחי אתכם ואבדתם אתם והנביאים הנבאים לכם׃

16 * ואל הכהנים ואל כל העם הזה דברתי לאמר כה אמר יהוה אל תשמעו אל דברי נביאיכם הנבאים לכם לאמר הנה כלי בית יהוה מושבים מבבלה עתה מהרה כי שקר המה נבאים לכם׃

17 * אל תשמעו אליהם עבדו את מלך בבל וחיו למה תהיה העיר הזאת חרבה׃

18 * ואם נבאים הם ואם יש דבר יהוה אתם יפגעו נא ביהוה צבאות לבלתי באו הכלים הנותרים בבית יהוה ובית מלך יהודה ובירושלם בבלה׃

9 * Vos ergo nolite audire prophetas veſtros, & diuinos, & ſomniatores, & augures, & maleficos, qui dicunt vobis: Non ſeruietis regi Babylonis.

10 * Quia mendacium prophetant vobis, vt longè faciant vos de terra veſtra, & eiciant vos, & pereatis.

11 * Porrò gens quæ ſubiecerit ceruicem ſuam ſub iugo regis Babylonis & ſeruierit ei, dimittam eam in terra ſua, dicit Dominus, & colet eam, & habitabit in ea.

12 * Et ad Sedechiam regem Iuda locutus
C ſum omnia verba hæc, dicens: Subiicite colla veſtra ſub iugo regis Babylonis, & ſeruite ei, & populo eius, & viuetis.

13 * Quare moriemini tu & populus tuus gladio & fame & peſte, ſicut locutus eſt Dominus ad gentem quæ ſeruire noluerit regi Babylonis?

14 * Nolite audire verba prophetarum dicentium vobis: Non ſeruietis regi Babylonis. Quia mendacium ipſi loquuntur vobis.

15 * Quia non miſi eos, ait Dominus, & ipſi prophetant in nomine meo mendaciter, vt eiiciant vos, & pereatis tam vos quàm prophetæ qui vaticinantur vobis.

16 * Et ad ſacerdotes, & ad populum iſtum locutus ſum, dicens: Hæc dicit Dominus, Nolite audire verba prophetarum veſtrorum, qui prophetant vobis, dicentes: Ecce vaſa domus Domini reuertentur de Babylone nunc citò. mendacium enim prophetant vobis.

17 * Nolite ergo audire eos; ſed ſeruite regi Babylonis, vt viuatis. Quare datur hæc ci-
D uitas in ſolitudinem?

18 * Et ſi prophetæ ſunt, & eſt verbum Domini in eis, occurrant Domino exercituum, vt non veniant vaſa quæ derelicta fuerant in domo Domini, & in domo regis Iuda, & in Hieruſalem, in Babylonem.

תרגום יונתן

9 ואתון לא תקבלון מן נבייכון דשקרא ומן קסמיכון ומן חלמיכון ומן עונניכון ומן חרשיכון דאנון אמרין לכון למימר לא תפלחון ית מלכא דבבל׃ 10 ארי שקרא אנון מתנבן לכון בדיל לארחקא יתכון מעל ארעכון ואטלטל יתכון ותיבדון׃

11 ועמא דיעיל ית צואריה בניר מלכא דבבל ויפלחנה ואשרינה על ארעיה אמר יי ויפלחנה ויתב בה׃ 12 ועם צדקיהו מלך שבטא דבית יהודה מללית ככל פתגמיא האלין למימר אעילו ית צואריכון בניר מלכא דבבל ופלחו יתיה ועמיה ואתקימו׃

13 למא תתקטלון את ועמך בחרבא ובכפנא ובמותא כמא דמליל יי על עמא דלא יפלח ית מלכא דבבל׃

14 ולא תקבלון לפתגמי נביי שקרא דאמרין לכון למימר לא תפלחון ית מלכא דבבל ארי שקרא אנון מתנבן לכון׃

15 ארי לא שלחתנון אמר יי ואנון מתנבן בשמי שקרא בדיל דאטלטל יתכון ותיבדון אתון ונביי שקרא דמתנבן לכון׃

16 ולכהניא ולכל עמא הדין מללית למימר כדנן אמר יי לא תקבלון לפתגמי נבייכון דשקרא מתנבן לכון למימר הא מאני בית מקדשא דיי מתותבין מבבל כען בפריע ארי שקרא אנון מתנבן לכון׃

17 לא תקבלון מנהון פלחו ית מלכא דבבל ואתקימו למא תהי קרתא הדא חרובא׃

18 ואם מתנבן אנון ואם אית פתגמא דיי עמהון יבעון כען במימרא דיי צבאות בדיל דלא יתובלון מאניא דאשתארו בבית מקדשא דיי ובית מלך שבטא דבית יהודה ובירושלם לבבל׃

† Et vos ne audiatis pseudoprophetas ve- 9
stros & diuinantes vobis, & somniantes vo-
bis, & augures vestros, & maleficos vestros,
dicentes: Non seruietis regi Babylonis.

† Quia mendacia ipsi prophetant vobis, vt 10
longè faciant vos de terra vestra, & vt eiiciam
vos, & peribitis.

† Et gentem quæ induxerit ceruicem suam 11
sub iugo regis Babylonis, & seruierit ei, relin-
quam eam in terra sua, dicit Dominus, & ope-
rabitur eam, & inhabitabit in ea.

† Et ad Sedechiam regem Iuda locutus sum 12
secundum omnia verba hæc, dicens: Inducite
collum vestrum sub iugo regis Babylonis, &
seruietis ei & populo eius, & viuite.

† Vt quid moriemini tu & populus tuus 13
in gladio & in fame & in peste? sicut locutus
est Dominus contra gentem, quæ non seruiuit
regi Babylonis.

† Ne audiatis verba prophetarum dicen- 14
tium vobis: Ne seruiatis regi Babylonis; quia
iniusta ipsi prophetant vobis.

† Non misi eos, dicit Dominus, & prophe- 15
tant in nomine meo iniustè vt perdant vos, &
peribitis vos & prophetæ vestri prophetantes
vobis iniustè mendacia.

† Et sacerdotibus & populo huic locutus 16
sum, dicens: Sic dixit Dominus; Ne audiatis
verba prophetarum prophetantium vobis, di-
centium: Ecce vasa Domini reuertentur de Ba-
bylone nunc citò; quia iniusta ipsi prophetant
vobis.

† Ne audiatis eos, sed seruite regi Babylo- 17
nis, & viuite. Quare erit hæc ciuitas in solitu-
dinem?

† Si prophetæ sunt & si est verbum Do- 18
mini in eis, occurrant mihi, vt non inferantur
vasa, relicta in domo Domini & in domo regis
Iuda & Hierusalem, in Babylonem.

9 † καὶ ὑμεῖς μὴ ἀκούετε τῶν ψευδοπροφητῶν ὑμῶν
καὶ τῶν μαντευομένων ὑμῖν, καὶ τῶν ἐνυπνιαζομένων
ὑμῖν, καὶ τῶν οἰωνισμάτων ὑμῶν, καὶ τῶν φαρμακέων
ὑμῶν λεγόντων· οὐ μὴ ἐργάσεσθε τῷ βασιλεῖ βαβυ-
λῶνος.
10 † ὅτι ψευδῆ αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν πρὸς τὸ
μακρῦναι ὑμᾶς ἀπὸ τῆς γῆς ὑμῶν, καὶ ἵνα ἐκβάλω ὑ-
μᾶς, καὶ ἀπολεῖσθε.
11 † καὶ τὸ ἔθνος ὃ ἐὰν εἰσαγάγῃ τὸν τράχηλον αὐτοῦ
ὑπὸ τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ ἐργάσηται αὐτῷ,
καταλείψω αὐτὸ ἐπὶ τῆς γῆς αὐτοῦ, λέγει κύριος, καὶ ἐρ-
γᾶται αὐτὴν καὶ ἐνοικήσει ἐν αὐτῇ.
12 † καὶ πρὸς Σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα ἐλάλησα κατὰ
πάντας τοὺς λόγους τούτους λέγων· εἰσαγάγετε τὸν τρά-
χηλον ὑμῶν ὑπὸ ζυγοῦ τοῦ βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ
ἐργάσεσθε αὐτῷ καὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ, καὶ ζῆτε.
13 † ἵνατί ἀποθνήξεσθε σὺ καὶ ὁ λαός σου ἐν μαχαίρᾳ καὶ
ἐν λιμῷ καὶ ἐν λοιμῷ, ὡς ἐλάλησε κύριος κατὰ ἔθνους, ὃ
οὐκ ἐδούλευσεν τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος.
14 † μὴ ἀκούσητε τὰ ῥήματα τῶν προφητῶν, λεγόντων
ὑμῖν· μὴ δουλεύητε τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, ὅτι ἄδικα
αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν.
15 † οὐκ ἀπέστειλα αὐτούς, φησιν κύριος, καὶ προφη-
τεύουσιν τῷ ὀνόματί μου ἐπ᾽ ἀδίκῳ πρὸς τὸ ἀπολέσαι ὑ-
μᾶς, καὶ ἀπολεῖσθε ὑμεῖς καὶ οἱ προφῆται ὑμῶν οἱ προ-
φητεύοντες ὑμῖν ἐπ᾽ ἀδίκῳ ψευδῆ.
16 † καὶ τοῖς ἱερεῦσιν καὶ τῷ λαῷ τούτῳ ἐλάλησα λέγων·
οὕτως εἶπεν κύριος, μὴ ἀκούετε τῶν λόγων τῶν προφη-
τῶν τῶν προφητευόντων ὑμῖν λεγόντων, ἰδοὺ σκεύη κυρίου
ἐπιστρέφη ἐκ βαβυλῶνος νῦν ταχέως, ὅτι ἄδικα αὐτοὶ
προφητεύουσιν ὑμῖν.
17 † μὴ ἀκούετε αὐτῶν ἀλλὰ δουλεύετε τῷ βασιλεῖ τῆς
βαβυλῶνος, καὶ ζῆτε· ἵνατί ἔσται αὕτη ἡ πόλις εἰς ἐρή-
μωσιν;
18 † εἰ προφῆταί εἰσιν καὶ εἰ ἔστιν λόγος κυρίου ἐν
αὐτοῖς, ἀπαντησάτωσάν μοι, ἵνα μὴ εἰσενεχθή-
σωνται τὰ σκεύη τὰ καταλειφθέντα ἐν οἴκῳ κυρίου καὶ
ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως ἰούδα καὶ ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυ-
λῶνα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Vos autem ne obediatis pseudoprophetis vestris, & diuinis vestris, & somniatoribus vestris, & auguribus vestris, & maleficis vestris, qui dicunt vobis, dicendo: Ne seruiatis regi Babylonis. [10] Quia mendacium ipsi prophetant vobis, vt elongem vos de terra vestra, & transmigrare vos faciam, & pereatis. [11] Populus autem qui induxerit collum suum in iugum regis Babylonis, & seruierit ei; habitare faciam eum in terra sua, dicit Dominus, & colet eam, & habitabit in ea. [12] Et cum Sedechia rege tribus domus Iuda loqueris iuxta omnia verba hæc, dicens: Inducite colla vestra in iugum regis Babylonis, & seruite ei, & populo eius; & viuetis. [13] Quare occidemini tu & populus tuus gladio, & fame, & peste? sicut locutus est Dominus ad populum qui non seruierit regi Babylonis. [14] Et non obediatis verbis pseudoprophetarum, qui dicunt vobis, dicendo: Ne seruiatis regi Babylonis; quia mendacium ipsi prophetant vobis. [15] Quia non misi eos, dicit Dominus, & ipsi prophetant in nomine meo mendacium, vt transmigrare faciam vos, & pereatis vos & pseudoprophetæ qui prophetant vobis. [16] Sacerdotibus autem & omni populo huic locutus sum dicens: Hæc dicit Dominus; Ne obediatis verbis pseudoprophetarum vestrorum prophetantium vobis, dicendo: Ecce vasa domus sanctuarij Domini reuertentur de Babylonia nunc citò; quia mendacium ipsi prophetant vobis. [17] Ne obediatis eis: sed seruite regi Babylonis, & viuite. Quare erit ciuitas hæc desolata? [18] Et si prophetæ sunt, & est verbum Domini cum eis, deprecentur nunc in verbo Domini exercituum, vt non efferantur vasa quæ remanserunt in domo sanctuarij Domini, & in domo regis tribus domus Iuda, & in Ierusalem, in Babylonem.

19 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֶל־הָעַמֻּדִים וְעַל־
הַיָּם וְעַל־הַמְּכֹנוֹת וְעַל יֶתֶר הַכֵּלִים הַנּוֹתָרִים
בָּעִיר הַזֹּאת׃
20 אֲשֶׁר לֹא־לְקָחָם נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בַּגְלוֹתוֹ
אֶת־יְכוֹנְיָה בֶן־יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ־יְהוּדָה מִירוּשָׁלַם
בָּבֶלָה וְאֵת כָּל־חֹרֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלָם׃
21 כִּי כֹה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עַל־
הַכֵּלִים הַנּוֹתָרִים בֵּית יְהוָה וּבֵית מֶלֶךְ־יְהוּדָה
וִירוּשָׁלָם׃
22 בָּבֶלָה יוּבָאוּ וְשָׁמָּה יִהְיוּ עַד יוֹם פָּקְדִי אֹתָם
נְאֻם־יְהוָה וְהַעֲלִיתִים וַהֲשִׁבֹתִים אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃

19 * Quia hæc dicit Dominus exercituum ad columnas, & ad mare, & ad baſes, & ad reliqua vaſorum quæ remanſerunt in ciuitate hac;
20 * Quæ non tulit Nabuchodonoſor rex Babylonis, cùm transferret Iechoniam filium Ioachim regem Iuda de Hieruſalem in Babylonem, & omnes optimates Iuda & Hieruſalem.
21 * Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Iſrael ad vaſa quæ derelicta ſunt in domo Domini, & in domo regis Iuda & Hieruſalem:
22 * In Babylonem transferentur, & ibi erunt vſque ad diem viſitationis ſuæ, dicit Dominus. Et afferri faciam ea & reſtitui in loco iſto.

כח

CAP. XXVIII.

1 * וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַהִיא בְּרֵאשִׁית מַמְלֶכֶת צִדְקִיָּה
מֶלֶךְ־יְהוּדָה בִּשְׁנַת הָרְבִעִית בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי אָמַר
אֵלַי חֲנַנְיָה בֶן־עַזּוּר הַנָּבִיא אֲשֶׁר מִגִּבְעוֹן בְּבֵית
יְהוָה לְעֵינֵי הַכֹּהֲנִים וְכָל־הָעָם לֵאמֹר׃
2 * כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
שָׁבַרְתִּי אֶת־עֹל מֶלֶךְ בָּבֶל׃
3 * בְּעוֹד שְׁנָתַיִם יָמִים אֲנִי מֵשִׁיב אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה
אֶת־כָּל־כְּלֵי בֵּית יְהוָה אֲשֶׁר לָקַח נְבוּכַדְנֶאצַּר
מֶלֶךְ־בָּבֶל מִן־הַמָּקוֹם הַזֶּה וַיְבִיאֵם בָּבֶל׃
4 * וְאֶת־יְכָנְיָה בֶן־יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ־יְהוּדָה וְאֶת־כָּל־
גָּלוּת יְהוּדָה הַבָּאִים בָּבֶלָה אֲנִי מֵשִׁיב אֶל־הַמָּקוֹם
הַזֶּה נְאֻם־יְהוָה כִּי אֶשְׁבֹּר אֶת־עֹל מֶלֶךְ בָּבֶל׃
5 * וַיֹּאמֶר יִרְמְיָה הַנָּבִיא אֶל־חֲנַנְיָה הַנָּבִיא לְעֵינֵי
הַכֹּהֲנִים וּלְעֵינֵי כָל־הָעָם הָעֹמְדִים בְּבֵית יְהוָה׃
6 * וַיֹּאמֶר יִרְמְיָה הַנָּבִיא אָמֵן כֵּן יַעֲשֶׂה יְהוָה יָקֵם
יְהוָה אֶת־דְּבָרֶיךָ אֲשֶׁר נִבֵּאתָ לְהָשִׁיב כְּלֵי בֵית־
יְהוָה וְכָל־הַגּוֹלָה מִבָּבֶל אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃

1 A ET factum eſt in anno illo in principio regni Sedechiæ regis Iuda, in anno quarto in menſe quinto; dixit ad me Ananias filius Azur propheta de Gabaon, in domo Domini coram ſacerdotibus & omni populo, dicens:
2 * Hæc dicit Dominus exercituum Deus Iſrael: Contriui iugum regis Babylonis.
3 * Adhuc duo anni dierum; & ego referri faciam ad locum iſtum omnia vaſa domus Domini quæ tulit Nabuchodonoſor rex Babylonis de loco iſto, & tranſtulit ea in Babylonem.
4 * Et Iechoniam filium Ioachim regem Iuda, & omnem tranſmigrationem Iudæ, qui ingreſſi ſunt in Babylonem, ego conuertam ad locum iſtum, ait Dominus. Conteram enim iugum regis Babylonis.
5 * Et dixit Hieremias propheta ad Ananiam prophetam, in oculis ſacerdotum, & in oculis omnis populi qui ſtabat in domo Domini.
6 * Et ait Hieremias propheta: Amen.
B Sic faciat Dominus; ſuſcitet Dominus verba tua, qui propheteſti vt referantur vaſa in domum Domini, & omnis tranſmigratio de Babylone ad locum iſtum.

תרגום יונתן

19 אֲרֵי כִדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת עַל עַמּוּדַיָא וְעַל יַמָּא וְעַל בְּסִיסַיָא וְעַל שְׁאָר מָאנַיָא דְאִשְׁתְּאַרוּ בְּקַרְתָּא הָדָא׃ 20 דְּלָא שְׁבַקִנּוּן נְבוּכַדְנֶאצַּר מַלְכָּא דְבָבֶל כַּד אַגְלֵי יַת יְכָנְיָה בַּר יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה מִירוּשְׁלֶם לְבָבֶל וְיַת כָּל רַבְרְבֵי יְהוּדָה וִירוּשְׁלֶם׃
21 אֲרֵי כִדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל עַל מָאנַיָא דְאִשְׁתְּאַרוּ בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ וּבֵית מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה וּבִירוּשְׁלֶם׃
22 לְבָבֶל יְהוֹבְלוּן וְתַמָּן יְהוֹן עַד יוֹמָא דְיֵעוֹל דָּכְרָנְהוֹן קֳדָמַי אֲמַר יְיָ וְאַסְקִינּוּן וְאָתֵיבִנּוּן לְאַתְרָא הָדֵין׃

כח

1 וַהֲוָה בְּשַׁתָּא הַהִיא בְּרֵישׁ מַלְכוּת צִדְקִיָּה מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה בְּשַׁתָּא רְבִיעֵיתָא בְּיַרְחָא חֲמִישָׁאָה אֲמַר לִי חֲנַנְיָה בַר עַזּוּר נְבִיָּא שִׁקְרָא דְמִגִּבְעוֹן בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ לְעֵינֵי כָהֲנַיָא וְכָל עַמָּא לְמֵימַר׃
2 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל לְמֵימַר תְּבָרֵית יַת נִיר מַלְכָּא דְבָבֶל׃ 3 בְּסוֹף תַּרְתֵּין שְׁנִין אֲנָא מְתִיב לְאַתְרָא הָדֵין יַת כָּל מָאנֵי בֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ דִשְׁבָא נְבוּכַדְנֶאצַּר מַלְכָּא דְבָבֶל מִן אַתְרָא הָדֵין וְאוֹבְלִינּוּן לְבָבֶל׃ 4 וְיַת יְכָנְיָה בַר יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה וְיַת כָּל גָּלְוַת יְהוּדָה דְאִתְגְּלִיו לְבָבֶל אֲנָא מְתִיב לְאַתְרָא הָדֵין אֲמַר יְיָ אֲרֵי אֶתְבַּר יַת נִיר מַלְכָּא דְבָבֶל׃
5 וַאֲמַר יִרְמְיָה נְבִיָּא לַחֲנַנְיָה נְבִיָּא לְעֵינֵי כָהֲנַיָא וּלְעֵינֵי כָּל עַמָּא דְקָיְמִין בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ׃ 6 וַאֲמַר יִרְמְיָה נְבִיָּא אָמֵן כֵּן יַעְבֵּד יְיָ רַעֲוָא מִן קֳדָם יְיָ יְקַיֵּם יְיָ יַת פִּתְגָּמָךְ דְאִתְנַבֵּיתָא לַאֲתָבָא מָאנֵי בֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ וְכָל גָּלוּתָא מִבָּבֶל לְאַתְרָא הָדֵין׃

19 *Quia sic dixit Dominus, de columnis, & de mari, & de basibus, & ad reliqua vasa relicta in ciuitate hac:*

20 *Quae nō tulit rex Babylonis, quando transmigrare fecit Jechoniam filiū Joachim regis Juda de Hierusalem in Babylonem, et omnes principes Iuda & Hierusalem.*

21 *Quoniam haec dicit Dominus exercituum Deus Israel, de vasis relictis in domo Domini, & in domo regis Juda & Hierusalem.*

22 *In Babylonem inferentur, & ibi erunt vsque in diem visitationis eorum: & reducam ea, & conuertam ea in locum hunc.*

CAP. XXVIII.

1 *Et factum est in quarto anno, regnante Sedechia rege Juda, in mense quinto; dixit mihi Ananias filius Azor pseudopropheta, qui de Gabaon, in domo Domini ante oculos sacerdotum & totius populi dicens:*

2 *Sic dixit Dominus exercituū Deus Israel: Et contriui iugum regis Babylonis.*

3 *Adhuc duo anni dierum ego reuerti faciam in locum istum omnia vasa domus Domini.*

4 *Et Jechoniam & transmigrationem Judae; quia conteram iugum regis Babylonis.*

5 *Et dixit Hieremias propheta ad Ananiam ante oculos sacerdotum & ante oculos totius populi stantium in domo Domini.*

6 *Et ait Hieremias: Verè sic faciat Dominus; suscitet Dominus verbum tuum quod tu prophetas, vt referantur vasa domus Domini, & omnis transmigratio Babylonis in locum istum.*

19 ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος, περὶ τῶν στύλων καὶ περὶ τῆς θαλάσσης καὶ περὶ τῶν μεχωνώθ, καὶ περὶ τῶν ἐπιλοίπων σκευῶν τὰ καταλειφθέντα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ·

20 ὧν οὐκ ἔλαβεν βασιλεὺς βαβυλῶνος, ὅτε ἀπῴκισεν τὸν ἰεχονίαν υἱὸν ἰωακὶμ βασιλέως ἰούδα ἐξ ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυλῶνα, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας ἰούδα καὶ ἱερουσαλήμ.

21 ὅτι τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, περὶ τῶν σκευῶν τῶν καταλειφθέντων ἐν οἴκῳ κυρίου καὶ ἐν οἴκῳ βασιλέως ἰούδα καὶ ἱερουσαλήμ·

22 εἰς βαβυλῶνα εἰσελεύσονται, καὶ ἐκεῖ ἔσονται ἕως τῆς ἡμέρας τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν, καὶ ἀνάξω αὐτὰ καὶ ἀναστρέψω αὐτὰ εἰς τὸν τόπον τοῦτον.

κη΄

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει βασιλεύοντος σεδεκίου βασιλέως ἰούδα, ἐν μηνὶ τῷ πέμπτῳ, εἶπέν μοι ἀνανίας υἱὸς ἀζὼρ ὁ ψευδοπροφήτης ὁ ἀπὸ γαβαὼν ἐν οἴκῳ κυρίου κατ' ὀφθαλμοὺς τῶν ἱερέων καὶ παντὸς τοῦ λαοῦ λέγων·

2 οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, καὶ συνέτριψα τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυλῶνος.

3 ἔτι δύο ἔτη ἡμερῶν ἐγὼ ἀποστρέψω εἰς τὸν τόπον τοῦτον πάντα τὰ σκεύη οἴκου κυρίου.

4 καὶ ἰεχονίαν καὶ τὴν ἀποικίαν ἰούδα, ὅτι συντρίψω τὸν ζυγὸν βασιλέως βαβυλῶνος.

5 καὶ εἶπεν ἱερεμίας ὁ προφήτης πρὸς ἀνανίαν κατ' ὀφθαλμοὺς τῶν ἱερέων καὶ κατ' ὀφθαλμοὺς παντὸς τοῦ λαοῦ τῶν ἑστηκότων ἐν οἴκῳ κυρίου.

6 καὶ εἶπεν ἱερεμίας, ἀληθῶς οὕτως ποιήσαι κύριος, στῆσαι κύριος τὸν λόγον σου ὃν σὺ προφητεύεις τοῦ ἀποστρέψαι τὰ σκεύη οἴκου κυρίου καὶ πᾶσαν τὴν ἀποικίαν βαβυλῶνος εἰς τὸν τόπον τοῦτον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Quia haec dicit Dominus exercituum de columnis & de mari, de basibus & reliquis vasis quae remanserunt in ciuitate hac:
20 Quae non cepit Nabuchodonosor rex Babylonis cùm transmigrare faceret Iechoniam filium Ioachim, regem tribus domus Iuda, de Ierusalem in Babylonem, & omnes principes Iuda & Ierusalem.
21 Quia haec dicit Dominus exercituum Deus Israel de vasis quae remanserunt in domo sanctuarij Domini, & in domo regis tribus domus Iuda, & in Ierusalem.
22 In Babylonem transferentur, & ibi erunt vsque in diem quo subibit memoria eorum in conspectu meo, dicit Dominus; & ascendere faciam, & reducam ea in locum istum.

CAP. XXVIII.

Et factum est anno illo in principio regni Sedechiae regis tribus domus Iuda, anno quarto, mense quinto, dixit ad me Ananias filius Azor pseudopropheta de Gabaon, in domo sanctuarij Domini, in oculis sacerdotum & omnis populi, dicens:
2 Haec dicit Dominus exercituum Deus Israel, dicendo: Confregi iugum regis Babylonis.
3 In fine duorum annorum ego reducam in locum istum omnia vasa domus sanctuarij Domini, quae cepit Nabuchodonosor rex Babylonis de loco isto, & transtulit ea in Babylonem.
4 Et Iechoniam filium Ioachim regem tribus domus Iuda, & omnem transmigrationem Iuda, quae transmigrauit in Babylonem, ego reducam in locum istum, dicit Dominus: quia confringam iugum regis Babylonis.
5 Et dixit Ieremias propheta ad Ananiam prophetam, in oculis sacerdotum, & in oculis omnis populi qui stabat in domo sanctuarij Domini.
6 Et ait Ieremias propheta: Amen, sic faciat Dominus, & placeat coram Domino: confirmet Dominus verba tua quae prophetasti, vt reducantur vasa domus sanctuarij Domini, & omnis transmigratio de Babylonia in locum istum.

7 * אַךְ־שְׁמַע־נָא הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹּבֵר בְּאָזְנֶיךָ
וּבְאָזְנֵי כָּל־הָעָם׃
8 * הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר הָיוּ לְפָנַי וּלְפָנֶיךָ מִן־הָעוֹלָם
וַיִּנָּבְאוּ אֶל־אֲרָצוֹת רַבּוֹת וְעַל־מַמְלָכוֹת גְּדֹלוֹת
לְמִלְחָמָה וּלְרָעָה וּלְדָבֶר׃
9 * הַנָּבִיא אֲשֶׁר יִנָּבֵא לְשָׁלוֹם בְּבֹא דְּבַר הַנָּבִיא
יִוָּדַע הַנָּבִיא אֲשֶׁר־שְׁלָחוֹ יְהוָה בֶּאֱמֶת׃
10 * וַיִּקַּח חֲנַנְיָה הַנָּבִיא אֶת־הַמּוֹטָה מֵעַל צַוַּאר
יִרְמְיָה הַנָּבִיא וַיִּשְׁבְּרֵהוּ׃
11 * וַיֹּאמֶר חֲנַנְיָה לְעֵינֵי כָל־הָעָם לֵאמֹר כֹּה אָמַר
יְהוָה כָּכָה אֶשְׁבֹּר אֶת־עֹל נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל
בְּעוֹד שְׁנָתַיִם יָמִים מֵעַל צַוַּאר כָּל־הַגּוֹיִם וַיֵּלֶךְ
יִרְמְיָה הַנָּבִיא לְדַרְכּוֹ׃
12 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ אַחֲרֵי שְׁבוֹר חֲנַנְיָה
הַנָּבִיא אֶת־הַמּוֹטָה מֵעַל צַוַּאר יִרְמְיָה הַנָּבִיא
לֵאמֹר׃
13 * הָלוֹךְ וְאָמַרְתָּ אֶל־חֲנַנְיָה לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה
מוֹטֹת עֵץ שָׁבָרְתָּ וְעָשִׂיתָ תַחְתֵּיהֶן מֹטוֹת בַּרְזֶל׃
14 * כִּי כֹה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עֹל
בַּרְזֶל נָתַתִּי עַל־צַוַּאר כָּל־הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה לַעֲבֹד אֶת־
נְבֻכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וַעֲבָדֻהוּ וְגַם אֶת־חַיַּת
הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לוֹ׃
15 * וַיֹּאמֶר יִרְמְיָה הַנָּבִיא אֶל־חֲנַנְיָה הַנָּבִיא שְׁמַע־
נָא חֲנַנְיָה לֹא־שְׁלָחֲךָ יְהוָה וְאַתָּה הִבְטַחְתָּ אֶת־
הָעָם הַזֶּה עַל־שָׁקֶר׃
16 * לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי מְשַׁלֵּחֲךָ מֵעַל פְּנֵי
הָאֲדָמָה הַשָּׁנָה אַתָּה מֵת כִּי־סָרָה דִבַּרְתָּ
17 אֶל־יְהוָה׃ * וַיָּמָת חֲנַנְיָה הַנָּבִיא בַּשָּׁנָה
הַהִיא בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי׃

7 * Veruntamen audi verbum hoc quod ego loquor in auribus tuis, & in auribus vniuerſi populi.

8 * Prophetæ qui fuerunt ante me, & ante te ab initio, & prophetauerunt ſuper terras multas, & ſuper regna magna de prœlio & de afflictione, & de fame.

9 * Propheta qui vaticinatus eſt pacem, cùm venerit verbum eius, tunc ſcietur propheta quem miſit Dominus in veritate.

10 * Et tulit Ananias propheta catenam C de collo Hieremiæ prophetæ, & confregit eam.

11 * Et ait Ananias in conſpectu omnis populi, dicens: Hæc dicit Dominus; Sic confringam iugum Nabuchodonoſor regis Babylonis poſt duos annos dierum de collo omnium gẽtium. Et abiit Hieremias propheta in viam ſuam.

12 * Et factum eſt verbum Domini ad Hieremiam, poſtquam confregit Ananias propheta catenam de collo Hieremiæ prophetæ, dicens:

13 * Vade, dices Ananiæ: Hæc dicit Dominus; Catenas ligneas contriuiſti, & facies pro eis catenas ferreas.

14 * Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Iſrael: Iugum ferreum poſui ſuper collum cunctarum gentium iſtarum, vt ſeruiant Nabuchodonoſor regi Babylonis; & ſeruient ei. Inſuper & beſtias terræ dedi ei.

15 * Et dixit Hieremias propheta ad Ananiam prophetam: Audi Anania; Non miſit te Dominus, & tu confidere feciſti populum iſtum in mendacio.

16 * Idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego mittam te à facie terræ. Hoc anno morieris; aduerſum enim Dominum locutus es.

17 * Et mortuus eſt Ananias propheta in anno illo, menſe ſeptimo.

תרגום יונתן

7 בְּרַם שְׁמַע כְּעַן פִּתְגָמָא הָדֵין דַּאֲנָא מְמַלֵּל קֳדָמָךְ וּקֳדָם כָּל עַמָּא׃ 8 * נְבִיַּיָא דַּהֲווֹ קֳדָמַי וּקֳדָמָךְ מִן עָלְמָא וְאִתְנַבִּיוּ עַל מְדִינָן סַגִּיאָן וְעַל מַלְכְוָן רַבְרְבָן לִקְרָבָא וּלְבִישָׁא וּלְמוֹתָא׃
9 נְבִיָּא דְּיִתְנַבֵּי לִשְׁלָמָא בְּמֵיתֵי פִּתְגָם נְבִיָּא יִתְיְדַע נְבִיאָה דְּשַׁלְחֵיהּ יְיָ בִּקְשׁוֹט׃
10 וּנְסֵב חֲנַנְיָה נְבִיא שִׁקְרָא יָת נִירָא מֵעַל צַוַּור יִרְמְיָה נְבִיאָה וְתַבְרֵיהּ׃
11 וַאֲמַר חֲנַנְיָה לְעֵינֵי כָּל עַמָּא לְמֵימַר כִּדְנַן אֲמַר יְיָ כְּדֵין אֶתְבַּר יָת נִיר נְבוּכַדְנֶאצַּר מַלְכָּא דְּבָבֶל בְּסוֹף תַּרְתֵּין שְׁנִין מֵעַל צַוַּור כָּל עַמְמַיָּא וַאֲזַל יִרְמְיָה נְבִיָּא לְאוֹרְחֵיהּ׃
12 וַהֲוָה פִּתְגַם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִם יִרְמְיָה בָּתַר דִּתְבַר חֲנַנְיָה נְבִיָּא יָת נִירָא מֵעַל צַוַּור יִרְמְיָה נְבִיָּא לְמֵימַר׃
13 אֱזֵל וְתֵימַר לַחֲנַנְיָה לְמֵימַר כִּדְנַן אֲמַר יְיָ נִירִין דְּאָע תַּבַּרְתָּא וְתַעְבֵּד חִלּוּפֵיהוֹן נִירִין דְּבַרְזֶל׃
14 אֲרֵי כִדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל נִיר דְּבַרְזֶל יְהַבִית עַל צַוַּור כָּל עַמְמַיָּא הָאִלֵּין לְמִפְלַח יָת נְבוּכַדְנֶאצַּר מַלְכָּא דְּבָבֶל וְיִפְלְחוּנֵיהּ וְאַף יָת חֵיוַת בָּרָא יְהַבִית לֵיהּ לְמִפְלְחֵהּ׃ 15 וַאֲמַר יִרְמְיָה נְבִיאָה לַחֲנַנְיָה נְבִיאָה שְׁמַע כְּעַן חֲנַנְיָה לָא שַׁלְחָךְ יְיָ וְאַתְּ אַרְחֵיצְתָּא עַמָּא הָדֵין עַל שִׁקְרָא׃ 16 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ הָא אֲנָא מְגָלֵינָךְ מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא בְּשַׁתָּא הָדָא אַתְּ מָאֵית אֲרֵי סַטְיָא מַלֵּלְתָּ קֳדָם יְיָ׃
17 וּמִית חֲנַנְיָה נְבִיאָה בְּשַׁתָּא הַהִיא וְאִתְקְבַר בְּיַרְחָא שְׁבִיעָאָה׃

Veruntamen audite verbum hoc quod 7
ego dico in auribus vestris, & in auribus totius
populi.

Prophetæ qui fuerunt priores me & prio- 8
res vobis à seculo, & prophetauerunt super
terram multam, & super regna magna, de præ-
lio, & de afflictione, & de peste.

Propheta qui vaticinatus est in pacem, 9
veniente verbo eius, cognoscent prophetam quẽ
misit eis Dominus in fide.

Et tulit Ananias catenas de collo Hiere- 10
miæ, & contriuit eas.

Et ait Ananias ante oculos totius populi, 11
dicens: Sic dixit Dominus; Sic conteram iugum
regis Babylonis duobus annis dierum à cerui-
cibus omnium gentium. & abiit Hieremias in
viam suam.

Et factum est verbum Domini ad Hiere- 12
miam, postquam confregit Ananias catenas de
collo eius, dicens:

Vade & dic ad Ananiam, dicens: Sic di- 13
xit Dominus; Catenas ligneas contriuisti, &
faciam pro his catenas ferreas.

Quia sic dixit Dominus exercituum Deus 14
Israel: Iugum ferreum posui super collum cun-
ctarum gentium, vt seruiant regi Babylonis, vt
seruiant ei. Et iumenta terræ dedi ei.

Et dixit Hieremias Ananiæ: Audi Ana- 15
nia; Non misit te Dominus, & tu confidere
fecisti populum istum in iniquitate.

Idcirco sic dixit Dominus: Ecce ego eiicio 16
te à facie terræ: hoc anno morieris; quoniam con-
tra Dominum locutus es.

Et mortuus est mense septimo. 17

7 πλὴν ἀκούσατε τὸν λόγον τοῦτον ὃν ἐγὼ λέγω εἰς
τὰ ὦτα ὑμῶν, καὶ εἰς τὰ ὦτα παντὸς τοῦ λαοῦ.

8 οἱ προφῆται οἱ γεγονότες πρότεροι μου καὶ οἱ
πρότεροι ὑμῶν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, καὶ προεφήτευσαν ἐπὶ
γῆς πολλῆς καὶ ἐπὶ βασιλείας μεγάλας περὶ πολέμου
καὶ περὶ θλίψεως καὶ περὶ λοιμοῦ.

9 ὁ προφήτης ὁ προφητεύσας εἰς εἰρήνην, ἐλθόντος
τοῦ λόγου αὐτοῦ, γνώσονται τὸν προφήτην ὃν ἀπέστειλεν
αὐτοῖς κύριος ἐν πίστει.

10 καὶ ἔλαβεν ἀνανίας τοὺς κλοιοὺς ἀπὸ τοῦ τραχήλου
ἱερεμίου, καὶ συνέτριψεν αὐτούς.

11 καὶ εἶπεν ἀνανίας κατ᾽ ὀφθαλμοὺς παντὸς τοῦ
λαοῦ λέγων· οὕτως εἶπεν κύριος, οὕτως συντρίψω τὸν
ζυγὸν βασιλέως βαβυλῶνος δύο ἔτη ἡμερῶν ἀπὸ τῶν
τραχήλων πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ ᾤχετο ἱερεμίας εἰς
τὴν ὁδὸν αὐτοῦ.

12 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν μετὰ τὸ
συντρίψαι ἀνανίαν τοὺς κλοιοὺς ἀπὸ τοῦ τραχήλου
αὐτοῦ, λέγων·

13 βάδιζε καὶ εἶπον πρὸς ἀνανίαν λέγων, οὕτως εἶ-
πεν κύριος, κλοιοὺς ξυλίνους συνέτριψας, καὶ ποιήσω
ἀντὶ τούτων κλοιοὺς σιδηροῦς.

14 ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς
ἰσραήλ· ζυγὸν σιδηροῦν τέθεικα ἐπὶ τὸν τράχηλον πάν-
των τῶν ἐθνῶν ἐργάζεσθαι τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος τοῦ
δουλεύειν αὐτῷ, καί γε τὰ κτήνη τῆς γῆς ἔδωκα
αὐτῷ.

15 καὶ εἶπεν ἱερεμίας τῷ ἀνανίᾳ, ἄκουε ἀνανία. οὐκ
ἀπέσταλκέν σε κύριος, καὶ σὺ πεποιθέναι ἐποίησας τὸν
λαὸν τοῦτον ἐπ᾽ ἀδίκῳ.

16 διὰ τοῦτο οὕτως εἶπεν κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαπο-
στέλλω σε ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, τούτῳ τῷ ἐνιαυτῷ ἀ-
ποθανῇ, ὅτι κατὰ τοῦ κυρίου ἐλάλησας.

17 καὶ ἀπέθανεν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Veruntamen audi nunc verbum istud quod ego loquor coram te, & coram omni populo:

8 Prophetæ qui fuerunt ante me, & ante te à seculo, & prophetauerunt super prouincias multas, & super regna magna, de prœlio, & de malo & de peste.

9 Propheta qui prophetauerit de pace, cùm venerit verbũ prophetæ, tunc cognoscetur propheta quẽ miserit Dominus in veritate.

10 Et tulit Ananias pseudopropheta iugum de collo Ieremiæ prophetæ, & confregit illud.

11 Et ait Ananias in oculis omnis populi, in hunc modum: Hæc dicit Dominus: Sic frangam iugum Nabuchodonosor regis Babylonis in fine duorum annorum de collo omnium populorum. Et abiit Ieremias propheta in viam suam.

12 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini cum Ieremia, postquam confregit Ananias propheta iugum de collo Ieremiæ prophetæ, dicens:

13 Vade, & dic Ananiæ dicendo: Hæc dicit Dominus; Iuga lignea confregisti, & facies pro eis iuga ferrea.

14 Quoniam hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Iugum ferreum ponam super collum omnium populorum istorum, vt seruiant Nabuchodonosor regi Babylonis, & seruient ei: & etiam bestias agri dedi ei, vt seruiant ei.

15 Et ait Ieremias propheta ad Ananiam prophetam: Audi nunc Anania; Non misit te Dominus, & tu confidere fecisti populum hunc in mendacio.

16 Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego transmigrare te faciam à superficie terræ: in anno isto tu morieris; quia peruersum locutus es coram Domino.

17 Et mortuus est Ananias propheta in anno illo, & sepultus est in mense septimo.

כט

1 וְאֵלֶּה דִּבְרֵי הַסֵּפֶר אֲשֶׁר שָׁלַח יִרְמְיָה הַנָּבִיא מִירוּשָׁלָם אֶל־יֶתֶר זִקְנֵי הַגּוֹלָה וְאֶל־הַכֹּהֲנִים וְאֶל־הַנְּבִיאִים וְאֶל־כָּל־הָעָם אֲשֶׁר הֶגְלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר מִירוּשָׁלַם בָּבֶלָה׃
2 אַחֲרֵי צֵאת יְכָנְיָה־הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה וְהַסָּרִיסִים שָׂרֵי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם וְהֶחָרָשׁ וְהַמַּסְגֵּר מִירוּשָׁלָם׃
3 בְּיַד אֶלְעָשָׂה בֶן־שָׁפָן וּגְמַרְיָה בֶּן־חִלְקִיָּה אֲשֶׁר שָׁלַח צִדְקִיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה אֶל־נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בָּבֶלָה לֵאמֹר׃
4 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְכָל־הַגּוֹלָה אֲשֶׁר־הִגְלֵיתִי מִירוּשָׁלַם בָּבֶלָה׃
5 בְּנוּ בָתִּים וְשֵׁבוּ וְנִטְעוּ גַנּוֹת וְאִכְלוּ אֶת־פִּרְיָן׃
6 קְחוּ נָשִׁים וְהוֹלִידוּ בָּנִים וּבָנוֹת וּקְחוּ לִבְנֵיכֶם נָשִׁים וְאֶת־בְּנוֹתֵיכֶם תְּנוּ לַאֲנָשִׁים וְתֵלַדְנָה בָּנִים וּבָנוֹת וּרְבוּ־שָׁם וְאַל־תִּמְעָטוּ׃
7 וְדִרְשׁוּ אֶת־שְׁלוֹם הָעִיר אֲשֶׁר הִגְלֵיתִי אֶתְכֶם שָׁמָּה וְהִתְפַּלְלוּ בַעֲדָהּ אֶל־יְהוָה כִּי בִשְׁלוֹמָהּ יִהְיֶה לָכֶם שָׁלוֹם׃
8 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אַל־יַשִּׁיאוּ לָכֶם נְבִיאֵיכֶם אֲשֶׁר־בְּקִרְבְּכֶם וְקֹסְמֵיכֶם וְאַל־תִּשְׁמְעוּ אֶל־חֲלֹמֹתֵיכֶם אֲשֶׁר אַתֶּם מַחְלְמִים׃
9 כִּי בְשֶׁקֶר הֵם נִבְּאִים לָכֶם בִּשְׁמִי לֹא שְׁלַחְתִּים נְאֻם־יְהוָה׃
10 כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה כִּי לְפִי מְלֹאת לְבָבֶל שִׁבְעִים שָׁנָה אֶפְקֹד אֶתְכֶם וַהֲקִמֹתִי עֲלֵיכֶם אֶת־דְּבָרִי הַטּוֹב לְהָשִׁיב אֶתְכֶם אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃

CAP. XXIX.

1 ET hæc sunt verba libri quæ misit Hie-
A remias propheta de Hierusalem ad re-
liquias seniorum transmigrationis, & ad
sacerdotes & ad prophetas, & ad omnem
populum quem traduxerat Nabuchodo-
nosor de Hierusalem in Babylonem.
2 * Postquam egressus est Iechonias rex
& domina & eunuchi & principes Iuda &
Hierusalem, & faber & inclusor de Hieru-
salem.
3 * In manu Elasa filij Saphan & Gama-
liæ filij Helchiæ, quos misit Sedechias rex
Iuda ad Nabuchodonosor regem Babylo-
B nis in Babylonem, dicens:
4 * Hæc dicit Dominus exercituum Deus
Israel omni trāsmigrationi quam transtuli
de Hierusalem in Babylonem:
5 * Ædificate domos & habitate, & plan-
tate hortos & comedite fructum eorum.
6 * Accipite vxores & generate filios & fi-
lias, & date filiis vestris vxores, & filias ve-
stras date viris, & pariant filios & filias, &
multiplicabimini ibi, & nolite esse pauci
numero.
7 * Et quærite pacem ciuitatis ad quam
transmigrare vos feci, & orate pro ea ad
Dominum; quia in pace illius erit vobis
pax.
8 * Hæc dicit Dominus exercituum Deus
Israel: Non vos seducant prophetæ vestri
qui sunt in medio vestrûm, & diuini ve-
C stri, & ne attendatis ad somnia vestra quæ
vos somniatis.
9 * Quia falsò ipsi prophetant vobis in
nomine meo: non misi eos, dicit Do-
minus.
10 * Quia hæc dicit Dominus: Cùm cœ-
perint impleri in Babylone septuaginta
anni, visitabo vos, & suscitabo super vos
verbum meum bonum, vt reducam vos ad
locum istum.

תרגום יונתן

כט

1 וְאִלֵּין פִּתְגָּמֵי סִפְרָא דִּשְׁלַח יִרְמְיָה נְבִיָּא מִירוּשְׁלֶם לְוַת שְׁאָר סָבֵי גָלוּתָא וּלְוַת כָּהֲנַיָּא וּלְוַת סָפְרַיָּא וּלְוַת כָּל עַמָּא דְּאַגְלֵי נְבוּכַדְנֶצַּר מִירוּשְׁלֶם לְבָבֶל׃
2 בָּתַר דִּגְלָא יְכָנְיָה מַלְכָּא וּמַלְכְּתָא וְרַבְרְבַיָּא רַבְרְבֵי יְהוּדָה וִירוּשְׁלֶם וְאוּמָּנַיָּא וְתָרְעַיָּא מִירוּשְׁלֶם׃
3 בְּיַד אֶלְעָשָׂה בַּר שָׁפָן וּגְמַרְיָה בַּר חִלְקִיָּה דִּשְׁלַח צִדְקִיָּה מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה לְוַת נְבוּכַדְנֶאצַּר מַלְכָּא דְּבָבֶל לְבָבֶל לְמֵימַר׃
4 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל לְכָל גָּלְוָתָא דְּאַגְלֵיתִי מִירוּשְׁלֶם לְבָבֶל׃
5 בְּנוּ בָתִּין וְתִיבוּ וּצְבוּ גַּנִּין וֶאֱכֻלוּ יַת אִבְּהוֹן׃ 6 סַבוּ נְשִׁין וְאוֹלִידוּ בְּנִין וּבְנָן וְסַבוּ לִבְנֵיכוֹן נְשִׁין וְיַת בְּנָתְכוֹן הֲבוּ לְגֻבְרִין וְיַלְדָן בְּנִין וּבְנָן וּסְגוּ תַמָּן וְלָא תִזְעֲרוּן׃
7 וְתִבְעוּ יַת שְׁלָם קַרְתָּא דְּאַגְלֵיתִי יַתְכוֹן לְתַמָּן וְצַלּוֹ עֲלַהּ קֳדָם יְיָ אֲרֵי בִשְׁלָמַהּ יְהֵי לְכוֹן שְׁלָם׃ 8 אֲרֵי כִדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל לָא יַטְעוֹן לְכוֹן נְבִיאֵיכוֹן דְּשִׁקְרָא דְּבֵינֵיכוֹן וְקָסְמֵיכוֹן וְלָא תְקַבְּלוּן מִן חֶלְמֵי חֶלְמֵיכוֹן דְּאַתּוּן מַחְלְמִין׃
9 אֲרֵי בְשִׁקְרָא אִנּוּן מִתְנַבַּן לְכוֹן בִּשְׁמִי לָא שְׁלַחְתִּנּוּן אֲמַר יְיָ׃ 10 אֲרֵי כִדְנַן אֲמַר יְיָ אֲרֵי לְפוּם מִשְׁלַם לְבָבֶל שִׁבְעִין שְׁנִין אַדְכַּרְכוֹן קֳדָמַי וַאֲקִים עֲלֵיכוֹן יַת פִּתְגָּמֵי תַקְנָא לַאֲתָבָא יַתְכוֹן לְאַתְרָא הָדֵין׃

CAP. XXIX.

ET hæc verba libri, quæ misit Hieremias 1
propheta de Hierusalem ad seniores transmi-
grationis, & ad sacerdotes, & ad pseudopro-
phetas, & ad omnem populum quem traduxit
Nabuchodonosor de Hierusalem in Babylo-
nem.

*Postquam egressus est Jechonia rex & re- 2
gina, & eunuchi, & omnis liber, & artifex,
& ligator ex Hierusalem,

*In manu Eleasa filij Saphan, & Gamariæ 3
filij Helchiæ, quem misit Sedechias rex Juda ad
regem Babylonis in Babylonem, dicens:

*Sic dixit Dominus exercituū Deus Israel 4
ad transmigrationem quam transtulit de Hie-
rusalem in Babylonem.

*Ædificate domos, & habitate; & plan- 5
tate hortos, & comedite fructus eorum.

*Et accipite vxores, & generate filios & 6
filias. et accipite filiis vestris vxores, & filias
vestras date viris, & parient filios & filias.
Et multiplicamini, & non pauci sitis.

*Et quærite pacem terræ in quam transtuli 7
vos illuc, & orate pro eis ad Dominum; quia
in pace eorum erit pax vobis.

*Quia sic dixit Dominus exercituum Deus 8
Israel: Ne seducant vos pseudoprophetæ qui in
vobis. et ne seducant vos diuini vestri, & ne
attendite in somnia vestra quæ vos somnia-
tis.

*Quia iniqua ipsi prophetant vobis in no- 9
mine meo, & non misi eos, dicit Dominus.

*Quia sic dixit Dominus: Cùm fuerint im- 10
pleti in Babylone septuaginta anni, visitabo
vos, & suscitabo verba mea super vos, vt re-
ducam populum meum in locum istum.

κθ΄

1 * Καὶ οὗτοι οἱ λόγοι τῆς βίβλου οὓς ἀπέστειλεν
ἱερεμίας προφήτης ἐξ ἱερουσαλὴμ πρὸς τοὺς πρεσ-
βυτέρους τῆς ἀποικίας καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ πρὸς τοὺς
ψευδοπροφήτας καὶ πρὸς πάντα τὸν λαὸν ὃν ἀπῴκισε να-
βουχοδονόσωρ ἐξ ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυλῶνα.
2 * ὕστερον ἐξελθόντος ἰεχονίου τοῦ βασιλέως καὶ τῆς
βασιλίσσης καὶ τῶν εὐνούχων καὶ παντὸς ἐλευθέρου καὶ
τεχνίτου καὶ δεσμώτου ἐξ ἱερουσαλὴμ,
3 * ἐν χειρὶ ἐλέασα υἱοῦ σαφὰν καὶ γαμαρίου υἱοῦ
χελκίου ὃν ἀπέστειλεν σεδεκίας βασιλεὺς ἰούδα πρὸς βα-
σιλέα βαβυλῶνος εἰς βαβυλῶνα, λέγων·
4 * οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ
ἐπὶ τὴν ἀποικίαν ἣν ἀπῴκισεν ἀπὸ ἱερουσαλὴμ εἰς
βαβυλῶνα.
5 * οἰκοδομήσατε οἰκίας καὶ κατοικήσατε, καὶ φυ-
τεύσατε παραδείσους, καὶ φάγεσθε τοὺς καρποὺς αὐ-
τῶν.
6 * καὶ λάβετε γυναῖκας, καὶ τεκνοποιήσατε υἱοὺς
καὶ θυγατέρας. καὶ λάβετε τοῖς υἱοῖς ὑμῶν γυναῖκας.
καὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν δότε ἀνδράσιν, καὶ τέξονται
υἱοὺς καὶ θυγατέρας. καὶ πληθύνεσθε καὶ μὴ σμικρυν-
θῆτε.
7 * καὶ ζητήσατε εἰρήνην τῆς γῆς εἰς ἣν ἀπῴκισα ὑ-
μᾶς ἐκεῖ. καὶ προσεύξασθε περὶ αὐτῶν πρὸς κύριον, ὅτι
ἐν τῇ εἰρήνῃ αὐτῶν ἔσται εἰρήνη ὑμῖν.
8 * ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ·
μὴ ἀναπειθέτωσαν ὑμᾶς ψευδοπροφῆται οἱ ἐν ὑ-
μῖν. καὶ μὴ ἀναπειθέτωσαν ὑμᾶς οἱ μάντεις ὑμῶν,
καὶ μὴ ἀκούετε εἰς τὰ ἐνύπνια ὑμῶν ἃ ὑμεῖς ἐνυπνιά-
ζεσθε.
9 * ὅτι ἄδικα αὐτοὶ προφητεύουσιν ὑμῖν ἐπὶ τῷ ὀνό-
ματί μου, καὶ οὐκ ἀπέστειλα αὐτοὺς, λέγει κύριος.
10 * ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος· ὅταν μέλλῃ πληροῦσθαι ἐν
βαβυλῶνι ἑβδομήκοντα ἔτη, ἐπισκέψομαι ὑμᾶς καὶ ἐπι-
στήσω τοὺς λόγους μου ἐφ᾽ ὑμᾶς, τοῦ ἐπιστρέψαι τὸν λαόν
μου εἰς τὸν τόπον τοῦτον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXIX.

ET hæc sunt verba libri quem misit Ieremias propheta de Ierusalem ad reliquos seniores transmigrationis, & ad sacerdotes, & ad scribas, & ad omnem populum quem transmigrare fecit Nabuchodonosor de Ierusalem in Babyloniam.
2 Postquam migrauit Iechonias rex, & regina, & principes, principes Iuda, & Ierusalem, & artifices, & ianitores de Ierusalem:
3 Per manum Elghasa filij Saphan, & Gamariæ filij Helchiæ, quos misit Sedechias rex tribus domus Iuda ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Babyloniam, dicens:
4 Hæc dicit Dominus exercituum, Deus Israel, ad omnem transmigrationem quam transmigrare feci de Ierusalem in Babylonem.
5 Ædificate domos & habitate; & plantate hortos, & comedite fructus eorum.
6 Accipite vxores, & generate filios & filias. et accipite filiis vestris vxores, & filias vestras tradite viris, & pariant filios & filias: & multiplicamini ibi, & non minuamini.
7 Et quærite pacem ciuitatis ad quam transmigrare vos feci, & orate pro ea coram Domino; quia in pace illius erit vobis pax.
8 Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ne seducant vos pseudoprophetæ vestri qui sunt inter vos, & diuini vestri: nec attendatis ad somnia vestra quæ vos somniatis.
9 Quia falsò ipsi prophetant vobis in nomine meo: non misi eos, dicit Dominus.
10 Ita enim inquit Dominus: Cùm expleti fuerint in Babylone septuaginta anni, subibit recordatio vestri coram me; & suscitabo super vos verbum meum rectum, vt reducam vos in locum istum.

11 * כִּי אָנֹכִי יָדַעְתִּי אֶת־הַמַּחֲשָׁבֹת אֲשֶׁר אָנֹכִי
חֹשֵׁב עֲלֵיכֶם נְאֻם־יְהוָה מַחְשְׁבוֹת שָׁלוֹם וְלֹא לְרָעָה
לָתֵת לָכֶם אַחֲרִית וְתִקְוָה׃
12 * וּקְרָאתֶם אֹתִי וַהֲלַכְתֶּם וְהִתְפַּלַּלְתֶּם אֵלָי
וְשָׁמַעְתִּי אֲלֵיכֶם׃
13 * וּבִקַּשְׁתֶּם אֹתִי וּמְצָאתֶם כִּי תִדְרְשֻׁנִי בְּכָל־
לְבַבְכֶם׃
14 * וְנִמְצֵאתִי לָכֶם נְאֻם־יְהוָה וְשַׁבְתִּי אֶת־שְׁבִיתְכֶם
וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִכָּל־הַגּוֹיִם וּמִכָּל־הַמְּקוֹמוֹת אֲשֶׁר
הִדַּחְתִּי אֶתְכֶם שָׁם נְאֻם־יְהוָה וַהֲשִׁבֹתִי אֶתְכֶם אֶל־
הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־הִגְלֵיתִי אֶתְכֶם מִשָּׁם׃
15 * כִּי אֲמַרְתֶּם הֵקִים לָנוּ יְהוָה נְבִאִים בָּבֶלָה׃
16 * כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה אֶל־הַמֶּלֶךְ הַיּוֹשֵׁב אֶל־כִּסֵּא
דָוִד וְאֶל־כָּל־הָעָם הַיּוֹשֵׁב בָּעִיר הַזֹּאת אֲחֵיכֶם
אֲשֶׁר לֹא־יָצְאוּ אִתְּכֶם בַּגּוֹלָה׃
17 * כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִנְנִי מְשַׁלֵּחַ בָּם אֶת־
הַחֶרֶב אֶת־הָרָעָב וְאֶת־הַדָּבֶר וְנָתַתִּי אוֹתָם כַּתְּאֵנִים
הַשֹּׁעָרִים אֲשֶׁר לֹא־תֵאָכַלְנָה מֵרֹעַ׃
18 * וְרָדַפְתִּי אַחֲרֵיהֶם בַּחֶרֶב בָּרָעָב וּבַדָּבֶר וּנְתַתִּים
לְזַוְעָה לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ לְאָלָה וּלְשַׁמָּה
וְלִשְׁרֵקָה וּלְחֶרְפָּה בְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־הִדַּחְתִּים שָׁם׃
19 * תַּחַת אֲשֶׁר־לֹא־שָׁמְעוּ אֶל־דְּבָרַי נְאֻם־יְהוָה
אֲשֶׁר שָׁלַחְתִּי אֲלֵיהֶם אֶת־עֲבָדַי הַנְּבִאִים הַשְׁכֵּם
וְשָׁלֹחַ וְלֹא שְׁמַעְתֶּם נְאֻם־יְהוָה׃
20 * וְאַתֶּם שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה כָּל־הַגּוֹלָה אֲשֶׁר־
21 שִׁלַּחְתִּי מִירוּשָׁלַםִ בָּבֶלָה׃ * כֹּה־אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־אַחְאָב בֶּן־קוֹלָיָה וְאֶל־
צִדְקִיָּהוּ בֶן־מַעֲשֵׂיָה הַנִּבְּאִים לָכֶם בִּשְׁמִי שָׁקֶר
הִנְנִי נֹתֵן אֹתָם בְּיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וְהִכָּם
לְעֵינֵיכֶם׃

11 * Ego enim scio cogitationes quas cogito super vos, dicit Dominus, cogitationes pacis & non afflictionis, vt dem vobis finem & patientiam.
12 * Et inuocabitis me, & ibitis; & orabitis me, & ego exaudiam vos:
13 * Quæretis me, & inuenietis. cùm quæsieritis me in toto corde vestro:
14 * Inueniar à vobis, ait Dominus. Et reducam captiuitatem vestram, & congregabo vos de vniuersis gentibus & de cunctis locis ad quæ expuli vos, dicit Dominus. Et reuerti vos faciam de loco ad quem transmigrare vos feci.
15 * Quia dixistis: Suscitabit nobis Dominus prophetas in Babylone.
16 * Quia hæc dicit Dominus ad regem qui sedet super solium Dauid, & ad omnem populum habitatorem vrbis huius, ad fratres vestros qui non sunt egressi vobiscum in transmigrationem:
17 * Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce mittam in eos gladium & famem & pestem; & ponam eos quasi ficus malas, quæ comedi non possunt, eò quòd pessimæ sint.
18 * Et persequar eos in gladio, & in fame, & in pestilentia. Et dabo eos in vexationem vniuersis regnis terræ, in maledictionem & in stuporem & in sibilum & in opprobrium cunctis gentibus ad quas ego eieci eos.
19 * Eò quòd non audierint verba mea, dicit Dominus, quæ misi ad eos per seruos meos prophetas de nocte consurgens & mittens, & non audistis, dicit Dominus.
20 * Vos ergo audite verbum Domini, omnis transmigratio quam emisi de Hierusalem in Babylonem.
21 * Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel ad Achab filium Chulliæ, & ad Sedechiam filium Maasiæ, qui prophetant vobis in nomine meo mendaciter: Ecce ego tradam eos in manu Nabuchodonosor regis Babylonis, & percutiet eos in oculis vestris.

תרגום יונתן

11 ארי קדמי גלין ית מחשבתא דאנא מחשב עליכון אמר יי מחשבת שלמא ולא לבישא למתן לכון סוף וסבר׃
12 ותצלון קדמי ואקבל צלותכון ותבעון מן קדמי ואעבד בעותכון׃ 13 ותתבעון דחלתי ותשכחון ארי תבעון מן קדמי בכל לבכון׃
14 ואשתאל לכון במימרי אמר יי ואתיב ית גלותכון ואכניש יתכון מכל עממיא ומכל אתריא דאגליתי יתכון לתמן אמר יי ואתיב יתכון לאתרא דאגליתי יתכון מתמן׃
15 ארי אמרתון אקים לנא יי מלפין בבבל׃ 16 ארי כדנן אמר יי על מלכא דיתיב על כרסי דוד ועל כל עמא דיתיב בקרתא הדא אחיכון דלא נפקו עמכון בגלותא׃ 17 כדנן אמר יי צבאות הא אנא מגרי בהון ית דקטלין בחרבא וכפנא ומותא ואתן יתהון כתינא בישתא דלא מתאכלן מבישו׃
18 וארדף בתריהון כדקטלין בחרבא בכפנא ובמותא ואתנינון לזיע לכל מלכות ארעא לטומי ולצדו ולאשתממו ולחסודין בכל עממיא דאגליתינון לתמן׃ 19 חלף דלא קבלו לפתגמי אמר יי דשלחית לותהון ית עבדי נביאיא מקדם ומשלח ולא קבלתון אמר יי׃
20 ואתון קבלו פתגמא דיי כל גלותא דאגליתי מירושלם לבבל׃
21 כדנן אמר יי צבאות אלהא דישראל על אחאב בר קוליה ועל צדקיה בר מעשיה דאתנביו לכון בשמי שקרא הא אנא מסר יתהון ביד נבוכדנצר מלכא דבבל ויקטלנון לעיניכון׃

Et cogitabo super vos cogitationem pacis, 11
& non mala, vt dem vobis hæc.

Et orate ad me, & exaudiam vos. 12

Et quæretis me, et inuenietis me; quia 13
quando quæsieritis me in toto corde vestro.

Et apparebo vobis. 14

Quia dixistis: Constituit Dominus super 15
vos prophetas in Babylone.

Sic dicit Dominus ad regem sedentem in 16
throno Dauid, & ad omnem populum habitan-
tem in ciuitate hac, & ad fratres vestros, qui
non egressi sunt vobiscum in captiuitatem.

Sic dicit Dominus exercituum: Ecce ego 17
mittam in eos gladium & famem & pestem;
& ponam eos quasi ficus malas quæ non comedi
possunt præ malitia.

Et persequar eos in gladio & fame & pe- 18
ste; & dabo eos in commotionem in omnibus
regnis terræ, & in maledictionem & in penu-
riam, & in sibilum, & in opprobrium omni-
bus gentibus, ad quas ego eiicio eos.

Quoniam non audierunt verba mea, dicit 19
Dominus, quæ misi ad eos per seruos meos pro-
phetas, manè surgens & mittens, & non audi-
stis, dicit Dominus.

Vos ergo audite verba Domini omnis 20
transmigratio, quam misi à Hierusalem in Ba-
bylonem.

Sic dixit Dominus ad Achab filium Colia, 21
& ad Sedechiam filium Maasia, qui prophetant
vobis in nomine meo mendaciter. Ecce ego do
eos in manus regis Babylonis, & percutiet eos
ante oculos vestros.

11 καὶ λογιοῦμαι ἐφ' ὑμᾶς λογισμὸν εἰρήνης, καὶ οὐ
κακά, τοῦ δοῦναι ὑμῖν ταῦτα.

12 καὶ προσεύξασθε πρός με, καὶ εἰσακούσομαι
ὑμῶν.

13 καὶ ἐκζητήσετέ με, καὶ εὑρήσετέ με· ὅταν ἐκζητή-
σητέ με ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ὑμῶν.

14 καὶ ἐπιφανοῦμαι ὑμῖν.

15 ὅτι εἴπατε, κατέστησεν κύριος ἐφ' ὑμᾶς προφήτας
ἐν βαβυλῶνι.

16 οὕτω λέγει κύριος πρὸς τὸν βασιλέα τὸν καθή-
μενον ἐπὶ θρόνου δαυίδ, καὶ πρὸς πάντα τὸν λαὸν τὸν
κατοικοῦντα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ πρὸς τοὺς ἀδελ-
φοὺς ὑμῶν, οἳ οὐκ ἐξεπορεύθησαν μεθ' ὑμῶν εἰς αἰχμα-
λωσίαν.

17 οὕτω λέγει κύριος τῶν δυνάμεων· ἰδοὺ ἐγὼ
ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς μάχαιραν καὶ λιμὸν καὶ λοιμόν, καὶ
θήσω αὐτοὺς ὡς σῦκα πονηρὰ ἃ οὐκ ἔδεσθαι δύνανται
ὑπὸ τῆς πονηρίας.

18 καὶ διώξω αὐτοὺς ἐν μαχαίρᾳ καὶ λιμῷ καὶ λοιμῷ,
καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς κίνησιν ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς
γῆς, καὶ εἰς κατάραν καὶ εἰς ἀπορίαν καὶ εἰς συρισμὸν
καὶ εἰς ὀνειδισμὸν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, πρὸς οὓς ἐγὼ ἐκβάλλω
αὐτούς.

19 διότι οὐκ ἤκουσαν τὰ ῥήματά μου, λέγει κύριος,
ἃ ἀπέσταλκα πρὸς αὐτοὺς διὰ τοὺς δούλους μου τοὺς προ-
φήτας, ὀρθρίζων καὶ ἀποστέλλων, καὶ οὐκ ἠκούσατε, λέγει
κύριος.

20 ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τῶν λόγων κυρίου πᾶσα ἡ
μετοικεσία, ἣν ἀπέσταλκα ἀπὸ ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυ-
λῶνα.

21 οὕτως εἶπεν κύριος ἐπὶ ἀχαὰβ υἱὸν κωλιά, καὶ
ἐπὶ σεδεκίαν υἱὸν μαασία τοὺς προφητεύοντας ὑμῖν
ἐν ὀνόματί μου ψευδῶς. ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι αὐτοὺς εἰς
χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ πατάξει αὐτοὺς κατ'
ὀφθαλμοὺς ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Quia coram me manifestæ sunt cogitationes quas ego cogito super vos, dicit Dominus, cogitationes pacis & non in malum, vt
dem vobis finem & spem.
12 Et orabitis coram me; & suscipiam orationem vestram: & quæretis à facie mea, & faciam depre-
cationem vestram.
13 Et requiretis timorem mei, & inuenietis cùm postulabitis à facie mea toto corde vestro.
14 Et quæsitus ero à vobis in verbo meo, dicit Dominus: et reducam transmigrationem vestram, & congregabo vos ex omnibus
populis & ex omnibus locis ad quæ transmigrare vos feci, dicit Dominus. Et reducam vos in locum de quo transmigrare vos feci.
15 Quia dixistis: Suscitauit nobis Dominus doctores in Babylone.
16 Quia hæc dicit Dominus ad regem qui sedet su-
per solium Dauid, & ad populum qui habitat in vrbe hac, ad fratres vestros qui non sunt egressi vobiscum in transmigrationem.
17 Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego immittam in eos occidentes gladio, & famem, & pestem; & dabo eos sicut ficus ma-
las, quæ comedi non possunt præ malitia.
18 Et persequar eos occidentibus gladio, fame & peste. Et dabo eos in commotionem omnibus regnis terræ, in maledictionem, &
in desolationem, & in stuporem, & in opprobrium omnibus populis ad quos transmigrare eos feci.
19 Pro eo quòd non obedierunt verbis meis, dicit Dominus, ad quos misi seruos meos prophetas, manè consurgens & mittens; &
non obedistis, dicit Dominus.
20 Vos autem suscipite verbum Domini, omnis transmigratio quam transmigrare feci de Ierusalem in Babylonem.
21 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel ad Achab filium Choliæ, & ad Sedechiam filium Maasiæ, qui prophetant vobis in
nomine meo mendaciter: Ecce ego tradam eos in manum Nabuchodonosor regis Babylonis, & occidet eos coram oculis vestris.

22 וְלֻקַּח מֵהֶם קְלָלָה לְכֹל גָּלוּת יְהוּדָה אֲשֶׁר־
בְּבָבֶל לֵאמֹר יְשִׂמְךָ יְהוָה כְּצִדְקִיָּהוּ וּכְאֶחָב אֲשֶׁר־
קָלָם מֶלֶךְ־בָּבֶל בָּאֵשׁ׃
23 יַעַן אֲשֶׁר עָשׂוּ נְבָלָה בְּיִשְׂרָאֵל וַיְנַאֲפוּ אֶת־נְשֵׁי
רֵעֵיהֶם וַיְדַבְּרוּ דָבָר בִּשְׁמִי שֶׁקֶר אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִם
וְאָנֹכִי הוֹיֵדַע וָעֵד נְאֻם־יְהוָה׃
24 וְאֶל־שְׁמַעְיָהוּ הַנֶּחֱלָמִי תֹּאמַר לֵאמֹר׃
25 כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יַעַן
אֲשֶׁר אַתָּה שָׁלַחְתָּ בְשִׁמְכָה סְפָרִים אֶל־כָּל־הָעָם
אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם וְאֶל־צְפַנְיָה בֶן־מַעֲשֵׂיָה הַכֹּהֵן וְאֶל־
כָּל־הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר׃
26 יְהוָה נְתָנְךָ כֹהֵן תַּחַת יְהוֹיָדָע הַכֹּהֵן לִהְיוֹת
פְּקִדִים בֵּית יְהוָה לְכָל־אִישׁ מְשֻׁגָּע וּמִתְנַבֵּא וְנָתַתָּה
אֹתוֹ אֶל־הַמַּהְפֶּכֶת וְאֶל־הַצִּינֹק׃
27 וְעַתָּה לָמָּה לֹא גָעַרְתָּ בְּיִרְמְיָהוּ הָעֲנְּתֹתִי
הַמִּתְנַבֵּא לָכֶם׃
28 כִּי עַל־כֵּן שָׁלַח אֵלֵינוּ בָּבֶל לֵאמֹר אֲרֻכָּה הִיא
בְּנוּ בָתִּים וְשֵׁבוּ וְנִטְעוּ גַנּוֹת וְאִכְלוּ אֶת־
פְּרִיהֶן׃
29 וַיִּקְרָא צְפַנְיָה הַכֹּהֵן אֶת־הַסֵּפֶר הַזֶּה בְּאָזְנֵי
יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא׃
30 וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ לֵאמֹר׃
31 שְׁלַח עַל־כָּל־הַגּוֹלָה לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה אֶל־
שְׁמַעְיָה הַנֶּחֱלָמִי יַעַן אֲשֶׁר נִבָּא לָכֶם שְׁמַעְיָה וַאֲנִי
לֹא שְׁלַחְתִּיו וַיַּבְטַח אֶתְכֶם עַל־שָׁקֶר׃
32 לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה הִנְנִי פֹקֵד עַל־שְׁמַעְיָה
הַנֶּחֱלָמִי וְעַל־זַרְעוֹ לֹא־יִהְיֶה לוֹ אִישׁ יוֹשֵׁב בְּתוֹךְ־
הָעָם הַזֶּה וְלֹא־יִרְאֶה בַטּוֹב אֲשֶׁר־אֲנִי עֹשֶׂה־לְעַמִּי
נְאֻם־יְהוָה כִּי־סָרָה דִבֶּר עַל־יְהוָה׃

22 * Et aſſumetur ex eis maledictio omni
tráſmigrationi Iudæ quæ eſt in Babylone,
dicentium: Ponat te Dominus ſicut Sede-
chiam,& ſicut Achab quos frixit rex Baby-
lonis in igne.
23 * Pro eo quòd fecerint ſtultitiá in Iſrael,
& mœchati ſunt in vxores amicorum ſuo-
rum, & locuti ſunt verbũ in nomine meo
mendaciter, quod non mandaui eis. Ego
ſum iudex & teſtis, dicit Dominus.
24 * Et ad Semeiam Neelamitem dices:
25 * Hæc dicit Dominus exercituum Deus
F Iſrael: Pro eo quòd miſiſti in nomine tuo
libros ad omnem populum qui eſt in Hie-
ruſalem, & ad Sophoniam filium Maaſiæ
ſacerdotem, & ad vniuerſos ſacerdotes, di-
cens:
26 * Dominus dedit te ſacerdotem pro
Ioiade ſacerdote, vt ſis dux in domo Do-
mini ſuper omnem virum arrepticium &
prophetantem, vt mittas eum in neruum,
& in carcerem.
27 * Et nunc quare non increpaſti Hiere-
miam Anathothitẽ qui prophetat vobis?
28 * Quia ſuper hoc miſit in Babylonem
ad nos, dicens: Longum eſt; ædificate do-
mos & habitate; & plantate hortos, &
comedite fructus eorum.
29 * Legit ergo Sophonias ſacerdos librum
G iſtum in auribus Hieremiæ prophetæ.
30 * Et factum eſt verbum Domini ad Hie-
remiam dicens:
31 * Mitte ad omnem tranſmigrationem
dicens: Hæc dicit Dominus ad Semeiam
Neelamitem; Pro eo quòd prophetauit vo-
bis Semeias, & ego non miſi eum, & fecit
vos confidere in mendacio.
32 * Idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego
viſitabo ſuper Semeiam Neelamitem &
ſuper ſemen eius. Non erit ei vir ſedens in
medio populi huius, & non videbit bo-
num quod ego faciá populo meo, ait Do-
minus; quia præuaricationem locutus eſt
aduerſus Dominum.

תרגום יונתן

22 וְיִתְנְסֵב מִנְהוֹן לְוָטָא לְכָל גָּלוּת יְהוּדָה דִּי בְּבָבֶל לְמֵימַר יְשַׁוִּינָךְ יְיָ כְּצִדְקִיָּה וּכְאֶחָב דִּקְלָנוּן מַלְכָּא דְבָבֶל בְּנוּרָא׃
23 חֲלַף דַּעֲבַדוּ קְלָנָא בְּיִשְׂרָאֵל וְזַנִּיו יַת נְשֵׁי חַבְרֵיהוֹן וּמַלִּילוּ פִתְגָמָא בִּשְׁמִי שִׁקְרָא דְּלָא פַקֵּדְתִּנּוּן וּקְדָמַי גְּלֵי וּמֵימְרִי סָהִיד אֲמַר יְיָ׃
24 וְלִשְׁמַעְיָה דְּמִן חֲלַיִם תֵּימַר לְמֵימַר׃ 25 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל לְמֵימַר חֲלַף דִּשְׁלַחְתְּ בִּשְׁמָךְ אִגְּרָן לְוָת כָּל עַמָּא דִּי
בִּירוּשְׁלֶם וּלְוָת צְפַנְיָה בַּר מַעֲשֵׂיָה כָּהֲנָא וּלְוָת כָּל כָּהֲנַיָּא לְמֵימַר׃
26 יְיָ מַנְּיָךְ כָּהֵן חֲלַף יְהוֹיָדָע כָּהֲנָא לְמֶהֱוֵי מְמַנָּא סְגַן כָּהֲנַיָּא בֵּית מַקְדְּשָׁא דַּיְיָ לְכָל גְּבַר דְּמִשְׁתְּלֵי וּמִטַּפֵּשׁ וְתִתֵּן יָתֵהּ לְכִיפְתָּא וּלְגוֹ זִינְקָא׃
27 וּכְעַן לְמָא לָא נְזַפְתָּ בְּיִרְמְיָה דְּמִן עֲנָתוֹת דְּמִתְנַבֵּי לְכוֹן׃
28 אֲרֵי עַל כֵּן שְׁלַח לְוָתָנָא לְבָבֶל לְמֵימַר אֲרִיכָא הִיא בְּנוֹ בָתִּין וְתִיבוּ וְצוּבוּ גַּנִּין וַאֲכֻלוּ יַת אִבְּהוֹן׃
29 וּקְרָא צְפַנְיָה כָּהֲנָא יַת אִגַּרְתָּא הָדָא קֳדָם יִרְמְיָהוּ נְבִיָּאה׃
30 וַהֲוָה פִתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִם יִרְמְיָה לְמֵימַר׃ 31 שְׁלַח לְוָת כָּל בְּנֵי גָלוּתָא לְמֵימַר כִּדְנַן אֲמַר יְיָ עַל שְׁמַעְיָה דְּמִן חֲלַם חֲלַף דְּאִתְנַבִּי
לְכוֹן שְׁמַעְיָה וַאֲנָא לָא שְׁלַחְתֵּיהּ וְאַרְחֵיץ יַתְכוֹן עַל שִׁקְרָא׃
32 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ הָא אֲנָא מַסְעַר עַל שְׁמַעְיָה דְּמִן חֲלַיִם וְעַל בְּנוֹהִי לָא יְהֵי לֵהּ גְּבַר יָתֵב בְּגוֹ עַמָּא הָדֵין וְלָא יֶחֱזֵי בְּטוּבָא דַּאֲנָא עָבֵד לְעַמִּי אֲמַר יְיָ אֲרֵי סָטְיָא מַלֵּל קֳדָם יְיָ׃

* Et accipient ab eis maledictionem in omni 22
transmigratione Iuda in Babylone, dicentes:
Faciat tibi Dominus vt Sedechiæ fecit, & vt
Achab, quos frixit rex Babylonis in igne.

* Propter quam fecerunt iniquitatem in 23
Hierusalem, & mœchati sunt vxores ciuium
suorum, & verbum locuti sunt in nomine meo,
quod non mandaui eis, & ego testis, dicit Do-
minus.

* Et ad Samaiam Neelamitem dices: 24

* Sic dicit Dominus Deus exercituum Deus 25
Israel: Eò quòd misisti in nomine tuo libros ad
omnem populum qui in Hierusalem, non misi te
in nomine meo, & ad Sophoniam filium Maa-
siæ sacerdotem dicere:

* Dominus dedit te sacerdotem pro Ioiade 26
sacerdote, vt sis præfectus in domo Domini omni
homini prophetanti & omni homini insanienti,
& dabis eum in carcerem, & in cataractem.

* Et nunc quare non increpastis Hieremiam 27
qui ex Anathoth, prophetantem vobis?

* Quia propterea misit ad nos in Babylonẽ, 28
dicens: Longè est, ædificate domos, & habitate,
& plantate hortos, & comedite de fructibus
eorum.

* Et legit Sophonias librum in aures Hiere- 29
miæ prophetæ.

* Et factum est verbum Domini ad Hiere- 30
miam, dicens:

* Mitte ad omnem transmigrationem, di- 31
cens: Quoniam dixit Dominus ad Samaiam
Neelamitem, quoniam prophetauit vobis Sa-
maias, & ego non misi eum, & confidere fecit
vos super iniquo.

* Propterea sic dixit Dominus: Ecce ego vi- 32
sitabo super Samaiam & super genus eius, &
non erit ei homo in medio vestri, vt videat bona
quæ ego faciam vobis, ait Dominus; quia præua-
ricationem locutus est aduersus Dominum.

22 * καὶ λήψονται ἀπ' αὐτῶν κατάραν ἐν πάσῃ τῇ
ἀποικίᾳ ἰούδα ἐν βαβυλῶνι λέγοντες· ποιήσαι σε κύριος
ὡς σεδεκίαν ἐποίησεν καὶ ὡς ἀχαὰβ οὓς ἀπετηγάνισεν βα-
σιλεὺς βαβυλῶνος ἐν πυρί·

23 * δι' ἣν ἐποίησαν ἀνομίαν ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐ-
μοιχῶντο τὰς γυναῖκας τῶν πολιτῶν αὐτῶν, καὶ λόγον
ἐχρημάτισαν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου ὃν οὐ συνέταξα αὐ-
τοῖς, καὶ ἐγὼ μάρτυς, φησὶν κύριος.

24 * καὶ πρὸς σαμαΐαν τὸν νεελαμίτην ἐρεῖς·

25 * οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ὁ
θεὸς ἰσραήλ, ἀνθ' ὧν ἀπέστειλας ἐν ὀνόματί σου βιβλία
πρὸς πάντα τὸν λαὸν τὸν ἐν ἱερουσαλὴμ οὐκ ἀπέστει-
λά σε τῷ ὀνόματί μου. καὶ πρὸς σοφονίαν υἱὸν μαασαίου
τὸν ἱερέα εἰπεῖν·

26 * κύριος ἔδωκέ σε ἱερέα ἀντὶ ἰωδαὲ τοῦ ἱερέως γενέ-
σθαι ἐπιστάτην ἐν οἴκῳ κυρίου παντὶ ἀνθρώπῳ προφητεύοντι
καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ μαινομένῳ, καὶ δώσεις αὐτὸν εἰς ἀπό-
κλεισμα καὶ εἰς τὸν καταρράκτην.

27 * καὶ νῦν διατί οὐκ ἐπετιμήσατε ἱερεμίᾳ τῷ ἐξ ἀνα-
θὼθ τῷ προφητεύοντι ὑμῖν;

28 * ὅτι διὰ τοῦτο ἀπέστειλεν πρὸς ἡμᾶς ἐν βαβυ-
λῶνι λέγων· μακράν ἐστιν, οἰκοδομήσατε οἰκίας καὶ
κατοικήσατε, καὶ φυτεύσατε κήπους καὶ φάγεσθε τῶν
καρπῶν αὐτῶν.

29 * καὶ ἀνέγνω σοφονίας τὸ βιβλίον εἰς τὰ ὦτα ἱερεμίου
τοῦ προφήτου.

30 * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν λέ-
γων·

31 * ἀπόστειλον πρὸς πᾶσαν τὴν ἀποικίαν λέγων, ὅτι
εἶπεν κύριος ἀπὸ σαμαΐαν τὸν νεελαμίτην, ἐπειδὴ προε-
φήτευσεν ὑμῖν σαμαΐας, καὶ ἐγὼ οὐκ ἀπέστειλα αὐτόν,
καὶ πεποιθέναι ἐποίησεν ὑμᾶς ἐπ' ἀδίκῳ.

32 * διὰ τοῦτο οὕτως εἶπεν κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ ἐπι-
σκέψομαι ἐπὶ σαμαΐαν καὶ ἐπὶ τὸ γένος αὐτοῦ. καὶ οὐκ
ἔσται αὐτῷ ἄνθρωπος ἐν μέσῳ ὑμῶν τοῦ ἰδεῖν τὰ ἀγα-
θὰ ἃ ἐγὼ ποιήσω ὑμῖν, λέγει κύριος. ὅτι ἀποστασίαν ἐ-
λάλησεν κατὰ τοῦ κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Et assumetur ex eis maledictio omni transmigrationi Iuda quæ est in Babylone, dicendo: Ponat te Dominus sicut Sedechiam & sicut Achab quos torruit rex Babylonis igni.
23 Pro eo quòd fecerunt ignominiam in Israel, & fornicati sunt cum vxoribus sociorum suorum, & locuti sunt verbum in nomine meo mendaciter, quod non præcepi eis. Et coram me manifestum est, & Verbum meũ est testis, dicit Dominus.
24 Et Semeiæ Helamitæ loqueris, dicens:
25 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel, in hunc modum: Pro eo quòd misisti in nomine tuo epistolas ad omnem populum qui est in Ierusalem, & ad Sophoniam filium Maasiæ sacerdotem, & ad omnes sacerdotes, dicens:
26 Dominus constituit te sacerdotem pro Iehoiada sacerdote, vt sis constitutus princeps sacerdotum in domo sanctuarij Domini, omni viro stulto & insipienti, vt mittas eum in neruum & in carcerem.
27 Et nunc, quare non increpasti Ieremiam qui est de Anathoth, qui prophetat vobis?
28 Quia propterea misit ad nos in Babylonem, dicens: Longum est; ædificate domos, & habitate; & plantate hortos, & comedite fructum eorum.
29 Et legit Sophonias sacerdos epistolam hanc coram Ieremia propheta.
30 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini cum Ieremia, dicens:
31 Mitte ad omnes filios transmigrationis, dicens: Hæc dicit Dominus ad Semeiam Helamitem: Pro eo quòd prophetauit vobis Semeias, & ego non misi eum, & confidere vos fecit in mendacio.
32 Idcirco hæc dicit Dominus: Ecce ego visitabo super Semeiam Helamitẽ, & super filios eius, & non erit ei vir sedens in medio populi huius, & non videbit bonum quod ego faciam populo meo, dicit Dominus. Quia peruersum locutus est coram Domino.

ל

1 * הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר׃
2 * כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר כְּתָב־לְךָ
אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי אֵלֶיךָ אֶל־סֵפֶר׃
3 * כִּי הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְשַׁבְתִּי אֶת־
שְׁבוּת עַמִּי יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה אָמַר יְהוָה וַהֲשִׁבֹתִים
אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי לַאֲבוֹתָם וִירֵשׁוּהָ׃
4 * וְאֵלֶּה הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל
וְאֶל־יְהוּדָה׃
5 * כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה קוֹל חֲרָדָה שָׁמָעְנוּ פַּחַד וְאֵין
6 שָׁלוֹם׃ * שַׁאֲלוּ־נָא וּרְאוּ אִם־יֹלֵד זָכָר מַדּוּעַ
רָאִיתִי כָל־גֶּבֶר יָדָיו עַל־חֲלָצָיו כַּיּוֹלֵדָה וְנֶהֶפְכוּ כָל־
פָּנִים לְיֵרָקוֹן׃
7 * הוֹי כִּי גָדוֹל הַיּוֹם הַהוּא מֵאַיִן כָּמֹהוּ וְעֵת־צָרָה
הִיא לְיַעֲקֹב וּמִמֶּנָּה יִוָּשֵׁעַ׃
8 * וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת אֶשְׁבֹּר
עֻלּוֹ מֵעַל צַוָּארֶךָ וּמוֹסְרוֹתֶיךָ אֲנַתֵּק וְלֹא־יַעַבְדוּ־בוֹ
עוֹד זָרִים׃
9 * וְעָבְדוּ אֵת יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת דָּוִד מַלְכָּם אֲשֶׁר
אָקִים לָהֶם׃
10 * וְאַתָּה אַל־תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב נְאֻם־יְהוָה וְאַל־
תֵּחַת יִשְׂרָאֵל כִּי הִנְנִי מוֹשִׁיעֲךָ מֵרָחוֹק וְאֶת־זַרְעֲךָ
מֵאֶרֶץ שִׁבְיָם וְשָׁב יַעֲקֹב וְשָׁקַט וְשַׁאֲנַן וְאֵין
מַחֲרִיד׃
11 * כִּי־אִתְּךָ אֲנִי נְאֻם־יְהוָה לְהוֹשִׁיעֶךָ כִּי אֶעֱשֶׂה
כָלָה בְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הֲפִצוֹתִיךָ שָּׁם אַךְ
אֹתְךָ לֹא־אֶעֱשֶׂה כָלָה וְיִסַּרְתִּיךָ לַמִּשְׁפָּט וְנַקֵּה
12 לֹא אֲנַקֶּךָּ׃ * כִּי כֹה אָמַר יְהוָה אָנוּשׁ לְשִׁבְרֵךְ נַחְלָה
מַכָּתֵךְ׃

CAP. XXX.

1 HOc verbum quod factum est ad Hiere-
A miam à Domino, dicens:
2 * Hæc dicit Dominus Deus Israel, di-
cens: Scribe tibi omnia verba quæ locutus
sum ad te, in libro.
3 * Ecce enim dies veniunt, dicit Domi-
nus, & conuertam conuersionem populi
mei Israel & Iuda, ait Dominus, & conuer-
tam eos ad terram quam dedi patribus eo-
rum, & possidebunt eam.
4 * Et hæc verba quæ locutus est Domi-
nus ad Israel & ad Iudam.
5 * Quoniam hæc dicit Dominus; Vocem
terroris audiuimus: formido, & non est
pax.
6 * Interrogate & videte si generat mascu-
lus. Quare ergo vidi omnis viri manum su-
per lumbum suum quasi parturientis? &
conuersæ sunt vniuersæ facies in aurugi-
nem.
7 * Væ, quia magna dies illa, nec est simi-
lis eius; tempusque tribulationis est Iacob,
& ex ipsa saluabitur.
8 * Et erit in die illa, ait Dominus exerci-
B tuum; conteram iugum eius de collo tuo,
& vincula eius dirumpam. Et non domi-
nabuntur ei amplius alieni.
9 * Sed seruient Domino Deo suo, & Da-
uid regi suo, quem suscitabo eis.
10 * Tu ergo ne timeas serue meus Iacob,
ait Dominus, neque paueas Israel; quia ec-
ce ego saluabo te de terra longinqua, & se-
men tuum de terra captiuitatis eorum. Et
reuertetur Iacob & quiescet, & cunctis af-
fluet bonis, & non erit quem formidet.
11 * Quoniam tecum ego sum, ait Domi-
nus, vt saluem te. Faciã enim consumma-
tionem in cunctis gentibus in quibus di-
spersi te. Te autem non faciam in consum-
mationem; sed castigabo te in iudicio, vt
tibi non videaris innoxius.
12 * Quia hæc dicit Dominus: Insanabilis
C fractura tua, pessima plaga tua.

תרגום יונתן

ל

1 פתגם נבואה דהוה עם ירמיה מן קדם יי למימר׃ 2 כדנן אמר יי אלהא דישראל למימר כתב לך ית כל פתגמיא דמללית
עמך על ספרא׃ 3 ארי הא יומיא אתן אמר יי ואתיב ית גלות עמי ישראל ויהודה אמר יי ואתיבנון לארעא דיהבית לאבהתהון
ויחסנונה׃ 4 ואלין פתגמיא דמליל יי על ישראל ועל יהודה׃
5 ארי כדנן אמר יי קל זועה שמענא דחלא ולית שלם׃
6 שאלו כען וחזו אם ילד דכרא מדין חזיתי כל גבר ידוהי מחתן על חרציה כילדתא ומשתנין כל אפיא למהוי כירקונא׃
7 ארי רב יומא ההוא וליתי דכותיה ועדן עקא היא ליעקב ומנה יתפרק׃ 8 ויהי בעדנא ההיא אמר יי צבאות אתבר ניר עממיא
מצואריכון ועקיכון אפסק ולא ישתעבדון בישראל עוד עממיא׃ 9 ויפלחון קדם יי אלההון וישתמעון למשיחא בר דויד מלכהון
דאקים להון׃ 10 ואת לא תדחל עבדי יעקב אמר יי ולא תתבר ישראל ארי הא אנא פריק לך מרחיק וית בנך מארע גלותהון
ויתובון דבית יעקב וישקטון וישרון לרחצן ולית דמניד׃
11 ארי בסעדך מימרי אמר יי למפרקך ארי אעבד גמירא בכל עממיא דבדרתך לתמן ברם עמך לא אעבד גמירא ואיתי עלך יסורין
לאלפותך בדין חסיך ושיצאה לא אשיצינך׃ 12 ארי כדנן אמר יי תקיף תבריך ממרעא מחתיך׃

CAP. XXX.

1 *Verbum quod factũ est ad Hieremiam à Domino, vt diceret:*

2 *Sic dixit Dominus Deus Israel, dicens: Scribe omnia verba quæ locutus sum ad te in libro.*

3 *Quia ecce dies veniunt, dicit Dominus, & reuerti faciam transmigrationem populi mei Israel & Iuda, ait Dominus. Et reuerti faciam eos in terram quam dedi patribus eorum, & dominabuntur eius.*

4 *Et hæc verba quæ locutus est Dominus super Israel & Iudam.*

5 *Sic dixit Dominus: Vocem timoris audiuimus: formido, & non est pax.*

6 *Interrogate & videte si peperit masculus? quia vidi omnem hominem, & manus eius super lumbum eius tanquam parientis? & conuersæ sunt facies in auruginem.*

7 *Veh, quia magna dies illa, & non est talis: & tempus angustum est Iacob, & ex isto saluabitur.*

8 *In die illa, ait Dominus exercituum, conteram iugum de collo eorum, & vincula eorum dirumpam, & non operabuntur ipsi vltrà alienis.*

9 *Et operabuntur Domino Deo suo, & Dauid regem suum suscitabo eis.*

10 *Tu autem ne timeas serue meus Iacob, ait Dominus, neque paueas Israel. Quoniam ecce ego saluabo te de terra longinqua, & semen tuũ de terra captiuitatis eorum. Et reuertetur Iacob, & requiescet, & affluet omnibus bonis, et non erit qui timeat.*

11 *Quoniam tecum sum, dicit Dominus, vt saluem te. Faciam enim cõsummationem in omnibus gentibus, in quibus dispersi te. Te autem non faciam in consummationem; sed erudiam te in iudicio, & mundans non mundabo te.*

12 *Sic dixit Dominus: Suscitaui contritionẽ, dolorosa plaga tua.*

λʹ

1 Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου εἰπεῖν·

2 οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ λέγων· γράψον πάντας τοὺς λόγους οὓς ἐχρημάτισα πρὸς σὲ ἐπὶ βιβλίῳ.

3 ὅτι ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, φησὶν κύριος, καὶ ἀποστρέψω τὴν ἀποικίαν λαοῦ μου ἰσραὴλ καὶ ἰούδα, εἶπεν κύριος, καὶ ἀποστρέψω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκα τοῖς πατράσιν αὐτῶν, καὶ κυριεύσουσιν αὐτῆς.

4 καὶ οὗτοι οἱ λόγοι οὓς ἐλάλησεν κύριος ἐπὶ ἰσραὴλ καὶ ἰούδαν.

5 οὕτως εἶπεν κύριος, φωνὴν φόβου ἀκούσεσθε. φόβος, καὶ οὐκ ἔστιν εἰρήνη.

6 ἐρωτήσατε καὶ ἴδετε εἰ ἔτεκεν ἄρσεν; διότι ἑώρακα πάντα ἄνθρωπον καὶ αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ ὡς τικτούσης; καὶ ἐστράφησαν πρόσωπα εἰς ἴκτερον.

7 οὐαὶ ὅτι μεγάλη ἡ ἡμέρα ἐκείνη καὶ οὐκ ἔστιν τοιαύτη, καὶ χρόνος στενός ἐστιν τῷ ἰακώβ, καὶ ἀπὸ τούτου σωθήσεται.

8 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων, συντρίψω ζυγὸν ἀπὸ τραχήλου αὐτῶν, καὶ τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν διαρρήξω, καὶ οὐκ ἐργῶνται αὐτοὶ ἔτι ἀλλοτρίοις.

9 καὶ ἐργῶνται τῷ κυρίῳ θεῷ αὐτῶν, καὶ τὸν δαυὶδ βασιλέα αὐτῶν ἀναστήσω αὐτοῖς.

10 σὺ δὲ μὴ φοβοῦ δοῦλέ μου ἰακώβ, λέγει κύριος, οὐδὲ μὴ πτοηθῇς ἰσραήλ. ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ σώσω σε ἐκ γῆς μακρόθεν καὶ τὸ σπέρμα σου ἐκ γῆς τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῶν. καὶ ἀποστραφήσεται ἰακώβ, καὶ ἀναπαύσεται καὶ περιουσιάσει πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς. καὶ οὐκ ἔσται ὁ φοβούμενος.

11 ὅτι μετὰ σοῦ εἰμὶ, λέγει κύριος, τοῦ σώζειν σε. ποιήσω γὰρ συντέλειαν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι ἐν οἷς διέσπειρά σε. σὲ δὲ οὐ μὴ ποιήσω εἰς συντέλειαν, ἀλλὰ παιδεύσω σε ἐν κρίσει, καὶ καθαρίζων οὐ καθαριῶ σε.

12 οὕτως εἶπεν κύριος· ἀνέστησα σύντριμμα, ἀλγηρὰ ἡ πληγή σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXI.

Verbum prophetiæ quod factum est ad Ieremiam à facie Domini, dicens: Hæc dicit Dominus Deus Israel,in hunc modum:
Scribe tibi omnia verba quæ locutus sum tecum,in libro. 3 Quia ecce dies veniunt,dicit Dominus; & conuertam transmi-
grationem populi mei Israel & Iuda,dicit Dominus; & reducam eos ad terram quam dedi patribus eorum, & possidebunt eam.
4 Et hæc sunt verba quæ locutus est Dominus super Israele & super Iuda. 5 Quia hæc dicit Dominus: Vocem commotio-
nis audiuimus;terroris,& non erat pax. 6 Interrogate nunc & videte num pariat masculus.Quare vidi omnis viri manus demissas
super lumbos suos,more parturientis; & mutatas vniuersas facies, vt sint quasi aurugo?
7 Væ, quia magna est dies illa, & non est ei similis; & tempus tribulationis est Iacob, & ex ipsa saluabitur.
8 Et erit in tempore illo,dicit Dominus exercituum;conteram iugum populorum de ceruicibus vestris, & vincula vestra dirumpam;
& non subiicietur Israel vltrà populis. 9 Et seruient coram Domino Deo suo, & obedient Christo filio Dauid regi suo, quem susci-
tabo eis. 10 Tu autem ne timeas serue mi Iacob,dicit Dominus,nec conteraris Israel. quia ecce ego saluabo te de lõginquo, & filios
tuos de terra transmigrationis eorum; & reuertentur viri domus Iacob , & quiescent , & habitabunt confidenter ; & non erit qui exterreat
eos. 11 Quia in adiutorium tuum est Verbum meum,dicit Dominus, vt saluet te. faciam enim consummationem in omni-
bus populis ad quos dispersi te. Veruntamen tecum non faciam consummationem;sed adducam super te ægrotationes, vt doceam te in iu-
dicio misericordiæ. et perdendo non te perdam.
12 Quia hæc dicit Dominus:Fortis est confractio tua, grauis est plaga tua.

13 אין דן דינך למזור רפאות תעלה אין לך׃
14 כל מאהביך שכחוך אותך לא ידרשו כי
מכת אויב הכיתיך מוסר אכזרי על רב עונך עצמו
חטאתיך׃
15 מה תזעק על שברך אנוש מכאבך על רב
עונך עצמו חטאתיך עשיתי אלה לך׃
16 לכן כל אכליך יאכלו וכל צריך כלם בשבי
ילכו והיו שאסיך למשסה וכל בזזיך אתן לבז׃
17 כי אעלה ארכה לך וממכותיך ארפאך נאם
יהוה כי נדחה קראו לך ציון היא דרש אין לה׃
18 כה אמר יהוה הנני שב שבות אהלי יעקוב
ומשכנותיו ארחם ונבנתה עיר על תלה וארמון
על משפטו ישב׃
19 ויצא מהם תודה וקול משחקים והרבתים ולא
ימעטו והכבדתים ולא יצערו׃
20 והיו בניו כקדם ועדתו לפני תכון ופקדתי על
כל לחציו׃
21 והיה אדירו ממנו ומשלו מקרבו יצא והקרבתיו
ונגש אלי כי מי הוא זה ערב את לבו לגשת אלי
נאם יהוה׃
22 והייתם לי לעם ואנכי אהיה לכם לאלהים׃
23 הנה סערת יהוה חמה יצאה סער מתגורר על
ראש רשעים יחול׃
24 לא ישוב חרון אף יהוה עד עשתו ועד הקימו
מזמות לבו באחרית הימים תתבוננו בה׃

לא

1 בעת ההיא נאם יהוה אהיה לאלהים לכל
משפחות ישראל והמה יהיו לי לעם׃
2 כה אמר יהוה מצא חן במדבר עם שרידי חרב
הלוך להרגיעו ישראל׃

13 * Non est qui iudicet iudicium tuum,
ad alligandam curationem tuam vtilitas
14 non est tibi. * Omnes amatores tui obliti
sunt tui, teque non quærunt. Plaga enim
inimici percussi te, castigatione crudeli,
propter multitudinem iniquitatis tuæ du-
15 ra facta sunt peccata tua. * Quid clamas
super contritione tua? Insanabilis est dolor
tuus; propter multitudinē iniquitatis tuæ,
& propter dura peccata tua feci hæc tibi.
16 * Propterea omnes qui comedũt te, de-
uorabuntur, & vniuersi hostes tui in capti-
uitatem ducentur. et omnes qui te vastāt,
vastabuntur, cunctosque prædatores tuos
17 dabo in prædam. * Obducam enim cica-
D tricem tibi, & à vulneribus tuis sanabo te,
dicit Dñs. Quia eiectā vocauerunt te Sion,
hæc est quæ non habebat requirentem.
18 * Hæc dicit Dominus: Ecce ego conuer-
tam conuersionem tabernaculorũ Iacob,
& tectis eius miserebor. Et ædificabitur ci-
uitas in excelso suo, & templum iuxta or-
19 dinem suum fundabitur. * Et egredietur
de eis laus voxque ludentium; & multipli-
cabo eos & non minuentur; & glorificabo
20 eos, & nõ attenuabuntur. * Et erunt filij
eius sicut à principio, & cœtus eius corã me
permanebit. Et visitabo aduersum omnes
21 qui tribulant eum. * Et erit dux eius ex eo,
& principes de medio eius producentur. Et
applicabo eũ, & accedet ad me. Quis enim
iste est qui applicet cor suum vt appropin-
22 quet mihi, ait Dñs? * Et eritis mihi in po-
pulum, & ego ero vobis in Deum.
23 * Ecce turbo Dñi, furor egrediens, procella
ruens, in capite impiorum conquiescet.
24 * Nõ auertet irã indignationis Dñs, donec
faciat & compleat cogitationē cordis sui.
In nouissimo dierum intelligetis ea.

CAP. XXXI.

1 IN illo tempore, dicit Dominus, ero
A Deus vniuersis cognationibus Israel, &
ipsi erunt mihi in populum.
2 * Hæc dicit Dominus: Inuenit gratiam in
deserto populus qui remanserat gladio. va-
det ad requiem suam Israel.

תרגום יונתן

13 לית דדאין דינך לרחמא עלך אסו לא סלקת ליך׃
14 כל רחמך יתנשיך משאל בשלמך לא תבעו ארי מחת סנאה אלקיתיך סור אכזראין על דסגיו חובך תקיפו חטאך׃
15 מה את מצוחא על תבריך ממרעא מחתיך על דסגיו חובך תקיפו חטאך עבדת אלין לך׃
16 בכן כל אנסיך יתאנסון וכל סנאיך כלהון בשביא יהכון ויהון עדך לעדי וכל בזזיך אמסר לבזא׃
17 ארי איתי אסו לך וממחתיך אסיניך אמר יי ארי מטלטלתא קרו ליך ציון היא תבע לית לה׃
18 כדנן אמר יי הא אנא מתיב גלות ארעה דיעקב ועל קרוהי ארחם ותתבני קרתא ירושלם באתרה ובית מקדשא כדחזי לה ישתכלל׃
19 ויסגון בהון מעלי תודתא וקל דמשבחין ואסגינון ולא יזערון ואתקפינון ולא יהון חלשין׃
20 ויהון בניהון כדמלקדמין וכנישתהון קדמי תתקן ואסער בישתא על כל דחקיהון׃
21 ויתרבא מלכהון מנהון ומשיחהון מביניהון יתגלי ואקרבנון ויתנהון לפלחני ארי מן הוא דין דאתרעי לאתקרבא לפלחני אמר יי׃
22 ותהון קדמי לעם ואנא אהוי לכון לאלה׃
23 הא מזופיתא מן קדם יי ברגז נפקת ועלעול מתכנש על רישי רשיעיא יחול׃
24 לא יהוב תקוף רגזא דיי עד דיעבד ועד דיקים מחשבת רעותיה בסוף יומיא תסתכלון בה׃

לא

1 בעדנא ההיא אמר יי אהוי לאלה לכל זרעית ישראל ואנון יהון קדמי לעם׃
2 כדנן אמר יי דיהב רחמין לעמא דאסיק ממצרים ספק צרכיהון במדברא כד הוו מערקין מן קדם דקטלין בחרבא דבר במימרה לאשראה ביה נייחא לישראל׃

*Non est iudicans iudicium tuum in dolo- 13
rem: curata es, vtilitas non est tibi.
*Omnes amici tui obliti sunt tui, te non in- 14
terrogabunt; quia plaga inimici percussi te, casti-
gatione forti super omnem iniquitatem tuam,
multiplicata sunt peccata tua.
*Quid clamas in contritione tua? insanabi- 15
lis dolor tuus propter multitudinem iniquitatis
tuæ, & propter peccata tua dura feci tibi hæc.
*Propterea omnes comedentes te deuora- 16
buntur, & omnes hostes tui in captiuitatem
venient. Et erunt qui irrident te, in derisionem;
& omnes deprædantes te dabo in prædam.
*Quia obducam sanitatē tuam à plaga do- 17
lorosa; sanabo te, dicit Dominus; quia dispersa
vocata es Sion; quia qui requirat non est eam.
*Sic dixit Dominus: Ecce ego conuerto 18
transmigrationem Jacob, & captiuitatis eius
miserebor, et ædificabitur ciuitas in excelso suo,
& templum secundum iudicium suum sedebit.
*Et egredientur ab eis canentes, & vox 19
ludentium; & multiplicabo eos, et non minuen-
tur.
*Et ingredientur filij eius sicut prius, & 20
testimonia eorum ante faciem meam dirigentur,
& visitabo super omnes tribulantes eos.
*Et erunt fortiores eis: super eos & prin- 21
ceps eius ex eo egredietur. Et congregabo eos, &
conuertentur ad me; quia quis est iste qui dedit
cor suum vt conuertatur ad me, dicit Domi-
nus?
*Et eritis mihi in populum, & ego ero vo- 22
bis in Dominum.
*Quia ira Domini egressa est cum furore, 23
egressa est ira ruens, ad impios veniet.
*Non auertetur ira furoris Domini, donec 24
faciat & donec constituat conatum cordis sui.
In nouissimo dierum cognoscetis ea.

CAP. XXXI.

IN tempore illo, ait Dominus, ero in Deum ge- 1
neri Israel, & ipsi erunt mihi in populum.
*Sic dixit Dominus: Inueni calidum in de- 2
serto cum his qui perierant in gladio: ite, & non
perdatis Israel.

13 *οὐκ ἔστιν κρίνων κρίσιν σου εἰς ἀλγηρόν. ἰατρεύθης,
14 ὠφέλεια οὐκ ἔστι σοι. *πάντες οἱ φίλοι σου ἐπελά-
θοντό σου, σὲ οὐ μὴ ἐπερωτήσουσιν, ὅτι πληγὴν ἐχθροῦ ἔ-
παισά σε, παιδείαν στερεὰν ἐπὶ πᾶσαν ἀδικίαν σου, ἐπε-
15 πληθύνθησαν αἱ ἁμαρτίαι σου. *τί βοᾷς ἐπὶ συντρίμ-
ματί σου; ἀνίατος ὁ πόνος σου διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἀδι-
κίας σου, καὶ διὰ τὰς ἁμαρτίας σου τὰς σκληρὰς ἐποίησά
16 σοι ταῦτα. *διὰ τοῦτο πάντες οἱ ἐσθίοντές σε βρωθή-
σονται, καὶ πάντες οἱ ἐχθροί σου, εἰς αἰχμαλωσίαν ἥξου-
σιν. καὶ ἔσονται οἱ διαφορεῦντές σε εἰς διαφόρημα, καὶ πάν-
τας τοὺς προνομεύοντάς σε δώσω εἰς προνομήν.
17 *ὅτι ἀνάξω τὸ ἴαμά σου ἀπὸ πληγῆς ὀδυνηρᾶς, ἰα-
τρεύσω σε, φησὶν κύριος, ὅτι ἐσπαρμένη ἐκλήθης Σιών, ὅτι
ζητῶν οὐκ ἔστιν αὐτήν.
18 *οὕτως εἶπεν κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστρέφω τὴν ἀποι-
κίαν Ἰακώβ, καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτοῦ ἐλεήσω, καὶ οἰκο-
δομηθήσεται πόλις ἐπὶ τὸ ὕψος αὐτῆς, καὶ ὁ ναὸς κατὰ τὸ
κρίμα αὐτοῦ καθεδεῖται.
19 *καὶ ἐξελεύσονται ἀπ' αὐτῶν ᾄδοντες, καὶ φωνὴ
παιζόντων. καὶ πλεονάσω αὐτούς, καὶ οὐ μὴ ἐλαττω-
θῶσιν.
20 *καὶ εἰσελεύσονται οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ὡς τὸ πρότερον, καὶ τὰ
μαρτύρια αὐτῶν κατὰ πρόσωπόν μου ὀρθωθήσεται, καὶ ἐπι-
σκέψομαι ἐπὶ πάντας τοὺς θλίβοντας αὐτούς.
21 *καὶ ἔσονται ἰσχυρότεροι αὐτῶν. ἐπ' αὐτοὺς καὶ ὁ ἄρχων
αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσεται. καὶ συνάξω αὐτούς, καὶ ἐπιστρέ-
ψουσιν πρός με, ὅτι τίς ἐστιν οὗτος ὃς ἔδωκεν τὴν καρδίαν
αὐτοῦ ἐπιστρέψαι πρός με, λέγει κύριος;
22 *καὶ ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν, κἀγὼ ἔσομαι ὑμῖν εἰς κύ-
23 ριον. *ὅτι ὀργὴ κυρίου ἐξῆλθεν θυμώδης· ἐξῆλθεν ὀρ-
γὴ στρεφομένη ἐπὶ ἀσεβεῖς ἥξει.
24 *οὐ μὴ ἀποστραφῇ ὀργὴ θυμοῦ κυρίου, ἕως ποιήσῃ καὶ
ἕως καταστήσῃ ἐγχείρημα καρδίας αὐτοῦ. ἐπ' ἐσχάτου τῶν
ἡμερῶν γνώσεσθε αὐτά.

λα'

1 *Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ εἶπεν κύριος· ἔσομαι εἰς θεὸν τῷ
γένει Ἰσραήλ, καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν.
2 *οὕτως εἶπεν κύριος· εὗρον θερμὸν ἐν ἐρήμῳ μετὰ ὀλω-
λότων ἐν μαχαίρᾳ. βαδίσατε καὶ μὴ ὀλέσητε τὸν Ἰσραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Non est qui iudicet causam tuam vt misereatur tui: medicina non est exorta tibi. 14 Omnes amici tui obliti sunt tui; rogare de pace tua non quæsierunt. Quia plaga inimici percussi te, castigatione crudelium; propterea quòd multiplicata sunt scelera tua, & inualuerunt peccata tua. 15 Quid clamas ob confractionem tuam? quòd grauis sit plaga tua? pro eo quòd multiplicata sunt scelera tua, & inualuerunt peccata tua, feci hæc tibi. 16 Propterea omnes qui te vi opprimunt, vi opprimentur; & omnes inimici tui in captiuitatem ibunt; & erunt hi qui te deprædati sunt, in prædam; & omnes diripientes te tradam in direptionem. 17 Quia adducam sanitatem tibi, & à plagis tuis sanabo te, dicit Dominus. Quia vagam vocauerunt te Syon, ipsa est quæ non habebat requirentem. 18 Hæc dicit Dominus: Ecce ego reducā transmigrationem terræ Iacob, & ciuitatū eius miserebor. Et ædificabitur ciuitas Ierusalem in loco suo, & domus sanctuarij, sicut decet eam, fundabitur. 19 Et multiplicabuntur in eis offerentes cōfessionem, & vox cantantium. et multiplicabo eos, & non minuentur; & confortabo eos, & non erunt infirmi. 20 Et erunt filij eorum sicut à principio, & cœtus eorum coram me dirigetur. Et visitabo malum aduersum omnes qui tribulant eos. 21 Et inungetur rex eorum ex illis, & Christus eorum de medio eorum reuelabitur; & appropinquare faciam eos vt discant cultum meū. Quoniam quis est iste qui vult accedere ad cultum meum, dicit Dominus? 22 Et eritis coram me in populum, & ego ero vobis in Deum. 23 Ecce increpatio à facie Domini egrediens in ira, & procella collecta super caput impiorum residebit. 24 Non auertetur ira furoris Domini, donec faciat & donec compleat cogitationes voluntatis suæ. In fine dierum intelligetis istud. CAP. XXXI. IN tempore illo, dicit Dominus, ero in Deum omnibus cognationibus Israel, & ipsi erunt coram me in populum. 2 Hæc dicit Dominus, qui dedit misericordias populo, quem ascendere fecit de Ægypto, necessaria tribuit eis in deserto, quando fugiebant à facie eorum qui occidebant gladio, duxit verbo suo, vt collocaret Israelem in loco quietis.

3 מֵרָחוֹק יְהוָה נִרְאָה לִי וְאַהֲבַת עוֹלָם אֲהַבְתִּיךְ
עַל־כֵּן מְשַׁכְתִּיךְ חָסֶד ׃
4 עוֹד אֶבְנֵךְ וְנִבְנֵית בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל עוֹד תַּעְדִּי
תֻפַּיִךְ וְיָצָאת בִּמְחוֹל מְשַׂחֲקִים ׃
5 עוֹד תִּטְּעִי כְרָמִים בְּהָרֵי שֹׁמְרוֹן נָטְעוּ נֹטְעִים
וְחִלֵּלוּ ׃
6 כִּי יֶשׁ־יוֹם קָרְאוּ נֹצְרִים בְּהַר אֶפְרָיִם קוּמוּ
וְנַעֲלֶה צִיּוֹן אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ ׃
7 כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה רָנּוּ לְיַעֲקֹב שִׂמְחָה וְצַהֲלוּ
בְּרֹאשׁ הַגּוֹיִם הַשְׁמִיעוּ הַלְלוּ וְאִמְרוּ הוֹשַׁע יְהוָה
אֶת־עַמְּךָ אֵת שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל ׃
8 הִנְנִי מֵבִיא אוֹתָם מֵאֶרֶץ צָפוֹן וְקִבַּצְתִּים מִיַּרְכְּתֵי־
אָרֶץ בָּם עִוֵּר וּפִסֵּחַ הָרָה וְיֹלֶדֶת יַחְדָּו קָהָל גָּדוֹל
יָשׁוּבוּ הֵנָּה ׃
9 בִּבְכִי יָבֹאוּ וּבְתַחֲנוּנִים אוֹבִילֵם אוֹלִיכֵם אֶל־
נַחֲלֵי מַיִם בְּדֶרֶךְ יָשָׁר לֹא יִכָּשְׁלוּ בָּהּ כִּי־הָיִיתִי
לְיִשְׂרָאֵל לְאָב וְאֶפְרַיִם בְּכֹרִי הוּא ׃
10 שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה גּוֹיִם וְהַגִּידוּ בָאִיִּים מִמֶּרְחָק
וְאִמְרוּ מְזָרֵה יִשְׂרָאֵל יְקַבְּצֶנּוּ וּשְׁמָרוֹ כְּרֹעֶה
עֶדְרוֹ ׃
11 כִּי־פָדָה יְהוָה אֶת־יַעֲקֹב וּגְאָלוֹ מִיַּד חָזָק
מִמֶּנּוּ ׃
12 וּבָאוּ וְרִנְּנוּ בִמְרוֹם־צִיּוֹן וְנָהֲרוּ אֶל־טוּב יְהוָה
עַל־דָּגָן וְעַל־תִּירֹשׁ וְעַל־יִצְהָר וְעַל־בְּנֵי־צֹאן וּבָקָר
וְהָיְתָה נַפְשָׁם כְּגַן רָוֶה וְלֹא־יוֹסִיפוּ לְדַאֲבָה עוֹד ׃
13 אָז תִּשְׂמַח בְּתוּלָה בְּמָחוֹל וּבַחֻרִים וּזְקֵנִים יַחְדָּו
וְהָפַכְתִּי אֶבְלָם לְשָׂשׂוֹן וְנִחַמְתִּים וְשִׂמַּחְתִּים
מִיגוֹנָם ׃
14 וְרִוֵּיתִי נֶפֶשׁ הַכֹּהֲנִים דָּשֶׁן וְעַמִּי אֶת־טוּבִי יִשְׂבָּעוּ
נְאֻם־יְהוָה ׃

3 Longè Dominus apparuit mihi. Et in charitate perpetua dilexi te; ideò attraxi te miſerans.
4 Rurſumque ædificabo te, & ædificaberis virgo Iſrael. Adhuc ornaberis tympanis tuis, & egredieris in choro ludentium.
5 Adhuc plantabis vineas in montibus Samariæ. Plantabunt plantantes, & donec tempus veniat, non vindemiabunt.
6 Quia erit dies in qua clamabunt cuſtodes in monte Ephraim: Surgite & aſcendamus in Sion ad Dominum Deum noſtrum.
7 Quia hæc dicit Dominus: Exultate in lætitia Iacob, & hinnite contra caput gentium; perſonate & canite & dicite: Salua Domine populum tuum reliquias Iſrael.
8 Ecce ego adducam eos de terra Aqui-
B lonis, & congregabo eos ab extremis terræ; inter quos erunt cæcus & claudus, & prægnans & pariens ſimul, cœtus magnus reuertentium huc.
9 In fletu venient, & in miſericordia reducam eos. Et adducam eos per torrentes aquarum in via recta, & non impingent in ea; quia factus ſum Iſraeli pater, & Ephraim primogenitus meus eſt.
10 Audite verbum Domini gentes, & annunciate in inſulis quæ procul ſunt, & dicite: Qui diſperſit Iſrael congregabit eum, & cuſtodiet eum ſicut paſtor gregē ſuum.
11 Redemit enim Dominus Iacob, & liberauit eum de manu potentioris.
12 Et venient & laudabunt in monte Sion, & confluent ad bona Domini ſuper frumento, vino & oleo, & fœtu pecorum, & armentorum; eritque anima eorum quaſi hortus irriguus, & vltrà non eſurient.
13 Tunc lætabitur virgo in choro, iuuenes & ſenes ſimul. Et conuertam luctum eorum in gaudium, & conſolabor eos, & lætificabo à dolore ſuo.
14 Et inebriabo animam ſacerdotum pin-
C guedine, & populus meus bonis adimplebitur, ait Dominus.

תרגום יונתן

3 אֲמְרַת יְרוּשְׁלֶם מִלְּקַדְמִין אִתְגְּלִי יְיָ עַל אֲבָהָתַנָא נְבִיָא אֲמַר לְהוֹן הָא רַחֲמַת עָלְמָא רְחֵמִית יָתְכוֹן עַל כֵּן דְּבַרִית יָתְכוֹן בְּטָבְוָן ׃
4 עוֹד אֲקִימִנִיךְ וְתִתְקַיְמִין כְּנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל עוֹד תִּתְקַנִין בְּתִקוּנִין וְתִפְקִין בְּסִיעַת מְשַׁבְּחִין ׃ 5 עוֹד תִּצְבִּין כַּרְמִין בְּטוּרֵי שׁוֹמְרוֹן
נִצְבוּ שָׁתְלִין וְאַחִילוּ ׃ 6 אֲרֵי אִית אֲרִיכוּת יוֹמַיָא וְסַגֵי טוּבָא דַעֲתִיד לְמֵיתֵי לְצַדִּיקַיָא דִנְטַרוּ אוֹרָיְתִי מִלְּקַדְמִין חֻלְקְהוֹן בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל
הֲווֹ סַחְרִין לִשְׁנֵי נֶחָמְתָא דְאַתְיָן אָמְרִין אֵימָתַי נְקוּם וְנִסַּק לְצִיוֹן וְנִתְחֲזֵי קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא ׃ 7 אֲרֵי כִּדְנַן אֲמַר יְיָ שַׁבַּחוּ דְבֵית יַעֲקֹב
בְּחֶדְוָא וְדוּצוּ בְּרֵישׁ גַּלֵי לְעֵינֵי כָל עַמְמַיָא בַּשָּׂרוּ שַׁבַּחוּ וַאֲמַרוּ פְּרַק יְיָ יָת עַמֵּיהּ יָת שְׁאָרָא דְיִשְׂרָאֵל ׃ 8 הָא אֲנָא מַיְתֵי לְהוֹן מֵאֲרַע צִפּוּנָא
וְאֲכַנֵּשׁנוּן מִסְיָפֵי אַרְעָא דַהֲווֹ בְהוֹן עַוִּירִין וְחַגְרִין יֵיתוֹן בְּהוֹן מְעַדְיָן וְיָלְדָן כַּחֲדָא בְּמַשְׁרְיָן סַגִיאָן יְתוּבוּן הַלְכָא ׃
9 בְּמִגַלֵּיהוֹן כַּד הֲווֹ בְּבָן גָּלוֹ וּבְמֵיתַבְהוֹן מִבֵּינֵי גָלְוָתְהוֹן בְּרַחֲמִין סַגִיאִין אֲקָרְבִנּוּן אֲדַבְּרִינּוּן עַל פְּצִידֵי מַיָא בְּאוֹרַח תַּקְנָא לָא יִתְקְלוּן בַּהּ
אֲרֵי הֲוָה מֵימְרִי לְיִשְׂרָאֵל כְּאָב וְאֶפְרַיִם חֲבִיב הוּא קֳדָמַי ׃ 10 קַבִּלוּ פִּתְגָּמָא דַיְיָ עַמְמַיָא וְחַוּוֹ בְּנַגְוָן מֵרְחִיק וְאֵמָרוּ מָן דְּבַדְּרֵיהּ לְיִשְׂרָאֵל
יְכַנְשִׁנֵהּ וְיִטְרִינֵהּ כְּרָעְיָא לְעֶדְרֵיהּ ׃ 11 אֲרֵי פְרִיק יְיָ יָת דְבֵית יַעֲקֹב וְשֵׁיזְבִנוּן מִיַד דְתַקִּיפִין מִנְהוֹן ׃ 12 וְיֵיתוּן וִישַׁבְּחוּן בְּבֵית מַקְדְּשָׁא
דִבְהַר צִיוֹן וְיִתְפַּנְקוּן בְּטוּבָא דִיהַב לְהוֹן יְיָ בְּעִבוּרָא וּבַחֲמַרָא וּבְמִשְׁחָא וּבִבְנֵי עָאן וְתוֹרִין וּתְהֵי נַפְשְׁהוֹן מַלְיָא תַפְנוּקִין כְּגִנַּת שַׁקְיָא דְמַרְוְיָא
וְלָא יוֹסְפוּן לְמִפְשַׁט עוֹד ׃ 13 בְּכֵן יֶחְדִין כְּנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל כְּרַבְּחִנְגִין וְעוּלֵמִין וְסָבִין כַּחֲדָא וְאֶהְפּוֹךְ אֶבְלְהוֹן לְבִיעַ וַאֲנַחֲמִנּוּן וְאַחְדֵינוּן
מִדְוַנֵיהוֹן ׃
14 וְאַשְׂבַּע נֶפֶשׁ כָּהֲנַיָא תַּפְנוּקִין וְעַמִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל יָת טוּבִי דִיהֲבִית לְהוֹן יִשְׂבְּעוּן אֲמַר יְיָ ׃

3 * Dominus de longè apparebit ei: dilectione perpetua dilexi te, ideo attraxi te in miseratione.

4 * Adhuc ædificabo te, & ædificaberis virgo Israel: adhuc assumes tympanum tuum, & egredieris cum cœtu ludentium.

5 * Adhuc plantate vineas in montibus Samariæ, plantantes plantate, & laudantes laudate.

6 * Quia est dies vocationis respondentium in montibus Ephraim; Surgite & ascendite in Sion ad Dominum Deum vestrum.

7 * Quia sic dixit Dominus Iacob: Exultate & hinnite in caput gentium; audita facite & laudate, dicite, Saluum fecit Dominus populum suum reliquias Israel.

8 * Ecce ego adduco eos ab Aquilone, & congregabo eos ab extremo terræ in solemnitate Paschæ, & generabit filios multos, & reuertentur huc.

9 * In fletu egressi sunt, & in consolatione adducam eos; ducens ad fossas aquarum in via recta, & non errabunt in ea; quia factus sum Israel in patrem, & Ephraim primogenitus meus est.

10 * Audite verbum Domini gentes, & annunciate in insulas quæ procul sunt. Dicite: Qui ventilauit Israel, congregabit eum, & custodiet eum quasi pascens gregem suum.

11 * Quia redemit Dominus Iacob, & liberauit eum de manu fortiorum eo;

12 * Et venient & lætabuntur in monte Sion. Et venient ad bona Domini, ad terram frumenti & vini & olei, & fructuum, & pecorum, & ouium; & erit anima eorum quasi lignum fructiferum, & non esurient vltrà.

13 * Tunc lætabuntur virgines in congregatione iuuenum, & senes gaudebunt, & conuertam luctum eorum in gaudium, & consolabor eos, & faciam eos lætantes.

14 * Magnificabo, & inebriabo animam sacerdotum filiorum Leui; populus meus bonis meis implebitur.

3 * κύριος πόρρωθεν ὀφθήσεται αὐτῷ. ἀγάπην αἰωνίαν ἠγάπησά σε. διὰ τοῦτο εἵλκυσά σε εἰς οἰκτείρημα.

4 * ἔτι οἰκοδομήσω σε, καὶ οἰκοδομηθήσῃ παρθένος ἰσραήλ, ἔτι λήψῃ τύμπανόν σου, καὶ ἐξελεύσῃ μετὰ συναγωγῆς παιζόντων.

5 * ἔτι φυτεύσατε ἀμπελῶνας ἐν ὄρεσιν σαμαρείας, φυτεύσαντες φυτεύσατε, καὶ αἰνέσαντες αἰνέσατε.

6 * ὅτι ἔστιν ἡμέρα κλήσεως ἀπολογουμένων ἐν ὄρεσιν ἐφραΐμ. ἀνάστητε καὶ ἀνάβητε ἐν σιὼν πρὸς κύριον θεὸν ὑμῶν.

7 * ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος τῷ ἰακώβ, εὐφράνθητε καὶ χρεμετίσατε ἐπὶ κεφαλὴν ἐθνῶν, ἀκουστὰ ποιήσατε καὶ αἰνέσατε, εἴπατε, ἔσωσεν κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ τὸ κατάλοιπον ἰσραήλ.

8 * ἰδοὺ ἐγὼ ἄγω αὐτοὺς ἀπὸ βορρᾶ, καὶ συνάξω αὐτοὺς ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς ἐν ἑορτῇ φασέκ. καὶ τεκνοποιήσει τέκνα πολλὰ καὶ ἀποστρέψουσιν ὧδε.

9 * ἐν κλαυθμῷ ἐξῆλθον, καὶ ἐν παρακλήσει ἄξω αὐτούς. αὐλίζων ἐπὶ διώρυγας ὑδάτων ἐν ὁδῷ ὀρθῇ. καὶ οὐ μὴ πλανηθῶσιν ἐν αὐτῇ, ὅτι ἐγενόμην τῷ ἰσραὴλ εἰς πατέρα, καὶ ἐφραΐμ πρωτότοκός μού ἐστιν.

10 * ἀκούσατε λόγον κυρίου ἔθνη, καὶ ἀναγγείλατε εἰς νήσους τὰς μακράν. εἴπατε, ὁ λικμήσας τὸν ἰσραὴλ συνάξει αὐτόν, καὶ φυλάξει αὐτὸν ὡς ὁ βόσκων τὸ ποίμνιον αὐτοῦ.

11 * ὅτι ἐλυτρώσατο κύριος τὸν ἰακὼβ καὶ ἐξείλετο αὐτὸν ἐκ χειρὸς στερεωτέρων αὐτοῦ.

12 * καὶ ἥξουσιν καὶ εὐφρανθήσονται ἐν τῷ ὄρει σιών. καὶ ἥξουσιν ἐπ' ἀγαθὰ κυρίου ἐπὶ γῆν σίτου καὶ οἴνου καὶ ἐλαίου καὶ καρπῶν καὶ κτηνῶν καὶ προβάτων, καὶ ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτῶν ὥσπερ ξύλον ἔγκαρπον, καὶ οὐ πεινάσουσιν ἔτι.

13 * τότε χαρήσονται παρθένοι ἐν συναγωγῇ νεανίσκων, καὶ πρεσβῦται χαρήσονται, καὶ στρέψω τὸ πένθος αὐτῶν εἰς χαρμοσύνην καὶ παρακληθήσομαι αὐτούς, καὶ ποιήσω αὐτοὺς εὐφραινομένους.

14 * μεγαλυνῶ καὶ μεθύσω τὴν ψυχὴν τῶν ἱερέων υἱῶν λευί, ὁ λαός μου τῶν ἀγαθῶν μου ἐμπλησθήσεται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Dixit Ierusalem : Iam olim reuelatus est Dominus patribus nostris. Propheta dic eis : Ecce dilectione sempiterna dilexi vos, ideo traxi vos in benignitate. [4] Adhuc confirmabo te, & confirmaberis cœtus Israel: adhuc ornaberis ornamentis, & egredieris cum cœtu canentium. [5] Adhuc plantabis vineas in montibus Samariæ. Plantate plantantes, & publicate. [6] Nam est longitudo dierum, & multum bonum euenturum est iustis qui seruauerunt legem meam ab initio : pars eorum erit in terra Israel, qui desiderabant annos consolationis. Qui dicitis: Quando surgemus & ascendemus in Syon, & apparebimus coram Domino Deo nostro? [7] Quia hæc dicit Dominus: Laudate viri domus Iacob in lætitia, & exultate capite nudato in oculis omnium populorum. annunciate, laudate, & dicite : Redemit Dominus populum suum, reliquias Israel. [8] Ecce ego adducam eos de terra Aquilonis, & congregabo eos à finibus terræ: qui cæci & clausi sunt in eis, venient; in eis erunt prægnantes & parientes simul, in exercitibus magnis reuertentur huc. [9] In transmigratione sua cùm flerent, migrarunt: at cùm reuersi fuerint de medio trãsmigrationis suæ, in miserationibus multis appropinquare faciam eos, & adducam eos ad riuos aquarum, via recta, in qua non impingent. quia fuit Verbum meum Israeli quasi pater, & Ephraim dilectus est coràm me. [10] Suscipite verbum Domini populi, & annunciate in insulis quæ longè sunt, & dicite : Qui dispersit Israelem congregabit eum, & custodiet eum sicut pastor gregem suum. [11] Quia redemit Dominus viros domus Iacob, & liberauit eos de manu fortiorum eis. [12] Et venient & laudabunt in domo sanctuarij, quæ ædificabitur in Syon. et delectabuntur bono quod dedit eis Dominus, frumento & vino & oleo, & filiis ouium & boum: & erit anima eorum plena delitiis sicut hortus irriguus qui irrigatus est; & non addent vt sint vltrà solliciti. [13] Tunc lætabitur cœtus Israel sicut in choris, & iuuenes & senes simul; & conuertam luctum eorum in exultationem; & consolabor eos, & exhilarabo eos à mæstitiis suis. [14] Et satiabo animam sacerdotum delitiis, & populus meus, domus Israel, bono meo quod dedero eis, satiabitur, dicit Dñs.

15 * כה אמר יהוה קול ברמה נשמע נהי בכי
תמרורים רחל מבכה על־בניה מאנה להנחם על־
בניה כי איננו:
16 * כה אמר יהוה מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה
כי יש שכר לפעלתך נאם־יהוה ושבו מארץ
אויב:
17 * ויש־תקוה לאחריתך נאם־יהוה ושבו בנים
לגבולם:
18 * שמוע שמעתי אפרים מתנודד יסרתני ואוסר
כעגל לא למד השבני ואשובה כי אתה יהוה
19 אלהי: * כי־אחרי שובי נחמתי ואחרי הודעי
ספקתי על־ירך בשתי וגם־נכלמתי כי נשאתי
חרפת נעורי:
20 * הבן יקיר לי אפרים אם ילד שעשעים כי־מדי
דברי בו זכר אזכרנו עוד על־כן המו מעי לו רחם
ארחמנו נאם־יהוה:
21 * הציבי לך צינים שמי לך תמרורים שתי לבך
למסלה דרך הלכתי שובי בתולת ישראל שבי
אל־עריך אלה:
22 * עד־מתי תתחמקין הבת השובבה כי־ברא יהוה
חדשה בארץ נקבה תסובב גבר:
23 * כה־אמר יהוה צבאות אלהי ישראל עוד יאמרו
את־הדבר הזה בארץ יהודה ובעריו בשובי את־
שבותם יברכך יהוה נוה־צדק הר הקדש:
24 * וישבו בה יהודה וכל־עריו יחדו אכרים ונסעו
25 בעדר: * כי הרויתי נפש עיפה וכל־נפש דאבה
26 מלאתי: * על־זאת הקיצתי ואראה ושנתי
27 ערבה לי: * הנה ימים באים נאם־יהוה
וזרעתי את־בית ישראל ואת־בית יהודה זרע אדם
וזרע בהמה:

15 * Hæc dicit Dominus: Vox in excelſo
audita eſt, lamentationis, luctus, & fletus,
Rachel plorantis filios ſuos, & nolentis co-
ſolari ſuper eis; quia non ſunt.
16 * Hæc dicit Dominus: Quieſcat vox tua
à ploratu, & oculi tui à lachrymis; quia eſt
merces operi tuo, ait Dominus. et reuer-
tentur de terra inimici.
17 * Et eſt ſpes nouiſſimis tuis, ait Dñs, &
reuertentur filij tui ad terminos ſuos.
18 * Audiens audiui Ephraim tranſmigran
tem. Caſtigaſti me Domine, & eruditus
ſum quaſi iuuéculus indomitus. Conuerte
me, & conuertar; quia tu Dominus Deus
19 meus. * Poſtquam enim conuertiſti me,
egi pœnitentiam; & poſtquam oſtendiſti
mihi, percuſſi femur meum. Confuſus ſum
& erubui, quoniam ſuſtinui opprobrium
adoleſcentiæ meæ.
20 * Si filius honorabilis mihi Ephraim, ſi
puer delicatus; quia ex quo locutus ſum de
eo, adhuc recordabor eius. Idcirco contur-
bata ſunt viſcera mea, ſuper eum miſerans
miſerebor eius, ait Dominus.
21 * Statue tibi ſpeculam, pone tibi ama-
ritudines. dirigẽ cor tuum in viam rectam
in qua ambulaſti. Reuertere virgo Iſrael, re-
uertere ad ciuitates tuas iſtas.
22 * Vſquequo delitiis diſſolueris filia va-
ga? Quia creauit Dominus nouum ſuper
terram; Fœmina circumdabit virum.
23 * Hæc dicit Dominus exercituum Deus
Iſrael: Adhuc dicẽt verbũ iſtud in terra Iu-
da, & in vrbibus eius, cùm conuertero ca-
ptiuitatẽ eorũ. Benedicat tibi Dñs pulchri-
24 tudo iuſtitiæ, mons ſanctus. * Et ha-
bitabunt in eo Iudas, & omnes ciuitates
eius, ſimul agricolæ & minantes greges.
25 * Quia inebriaui animã laſſam, & omnẽ
animam eſurientem ſaturaui.
26 * Ideo quaſi de ſomno ſuſcitatus ſum, &
vidi, & ſomnus meus dulcis mihi.
27 * Ecce dies veniunt, dicit Dominus,
& ſeminabo domum Iſrael & domum Iu-
da ſemine hominum & ſemine iumen-
torum.

תרגום יונתן

15 כדנן אמר ייי קל ברום עלמא אשתמע קל בית ישראל דבכן ומתאנחין בתר ירמיה נביא כד שלח יתיה נבוזראדן רב קטוליא מרמתא
קל אליא ובכן במרר ירושלם בכיא על בנהא מסרבא לאתנחמא על בנהא ארי גלו: 16 כדנן אמר ייי מנעי קליך מלמבכי ועיניך
מלשגרא דמעין ארי אית אגר לעובדי אבהתך צדיקיא אמר ייי ויתובון מארע בעלי דבביהון: 17 ואית סבור לסופיך אמר ייי ויתובון
בניא לתחומהון: 18 שמיע וגלי קדמי בית ישראל דבכן ומתאנחין על דאטלטלו אמרין איתיתא עלנא יסורין ולא אלפנא כעגל לא
מליף ניר כדו אתיבנא לפלחנך ונתוב ארי את ייי אלהנא: 19 ארי כד אתנחנא תיבין לאוריתא מתנחם עלנא וכדו דאתגלי לנא טפחנא
על ירכנא כהתנא ואף אתכנענא ארי קבלנא חסודי חובנא דמלקדמין: 20 הא כבר חביב קדמי ישראל הלא רבי רחים הוא ארי בזמן
דמסגי פתגמי על לבה למעבדהון מדכר דכרנא לאוטבא לה עוד על כן אתגוללו רחמי עליהון רחמא ארחם עליהון אמר ייי: 21 כנישתא
דישראל אדכרי ליך עובדי אבהתיך תקניא שפכי החנותין במרר שויאי לביך אסתכלי בעובדין דעבדת אם תקנין דכן גלית לאורח רחיקא
תוהבי כנישתא דישראל לאוריתא ותתובין לקרויא אלין: 22 עד אימתי את מתחסנא למתב כנישתא דסגיאין תיובתהא ארי הא ייי
ברי חדתא בארעא ועמא בית ישראל יתנהון לאוריתא: 23 כדנן אמר ייי צבאות אלהא דישראל עוד יימרון ית פתגמא הדין בארעא דבית
יהודה ובקרוהי כד אתיב ית גלותהון יברכנך ייי מדור קשטיה טורא קדישא: 24 ויתבון בה דבית יהודה וכל קרויהון כחדא אכרין ודנטלין
בסיען: 25 ארי סבעת נפש משלהיא וכל נפש יצפא מליתי טוב: 26 אמר נביא על דא בשורתא דיומי נחמתא דעתידין למיתי אתערת
וחזיתה דבסמת ושנתי הנחמתני: 27 הא יומיא אתן אמר ייי ואקים ית בית ישראל וית בית יהודה אסגינון כאנשא ואצלחנון בבעירא:

* Sic dixit Dominus: Vox in Rama audita 15
eſt, lamentatio & fletus & luctus: Rachel plo-
rans filios ſuos, & non voluit conſolari; quia nõ
ſunt. * Sic dixit Dominus: Deſinat vox tua 16
à ploratu, & oculi tui à lachrymis; quia eſt mer-
ces tuis operibus, dicit Dominus, et reuertentur
de terra inimicorum.
* Et erit ſpes nouiſſimis tuis, dicit Dominus, 17
& reuertentur filij ad terminos ſuos.
* Audiens audiui Ephraim lamentantem: 18
Caſtigaſti me & eruditus ſum. ego quaſi vitu-
lus non didici. Conuerte me & conuertar; quia
tu Dominus Deus meus.
* Quia poſt captiuitatem meam egi pœniten- 19
tiam; et poſtquam cognoui, ego ingemui in diebus
confuſionis, & oſtendi te, quoniam accepi oppro-
brium ex adoleſcentia mea.
* Filius dilectus mihi Ephraim, puer delica- 20
tus; quia pro eo quòd verba mea in eo, memoria
recordabor eius; idcirco feſtinaui ſuper eo, miſe-
rans miſerebor eius, ait Dominus.
* Statue tibi ipſi ſpeculatores, fac pœnam; 21
da cor tuum in humeros tuos. Via in qua ambu-
laſti reuertere virgo Iſrael, reuertere in ciuitates
tuas.
* Lugens vſquequo conuerteris filia deſpera- 22
ta? quia creauit Dominus ſalutem in plantatio-
nem nouam, in ſalute tua circuibunt homines.
* Sic dixit Dominus virtutum Deus Iſrael: 23
Adhuc dicent ſermonem iſtum in terra Iuda &
in vrbibus eius, quando reduxero tranſmigra-
tionem eius, Benedictus Dominus ſuper iuſtum
montem ſanctum eius.
* Et qui inhabitant in terra Iudæa, & in 24
omni ciuitate eius ſimul cum agricola, & eleua-
bitur in grege.
* Quia inebriaui animam laſſam, & omnem 25
animam eſurientem impleui. * Propterea ſuſci- 26
tatus ſum et vidi, & ſomnus meus dulcis mihi
factus eſt. * Ecce dies veniunt, dicit Domi- 27
nus, & ſeminabo Iſrael & Iudam ſemine ho-
minis & ſemine iumenti.

15 * οὕτως εἶπεν κύριος· φωνὴ ἐν ῥαμᾶ ἠκούσθη, θρῆνος
καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς, ῥαχὴλ ἀποκλαιομένη ἐπὶ τοὺς υἱοὺς
αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελεν παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσίν.
16 * οὕτως εἶπεν κύριος· διαλειπέτω ἡ φωνή σου ἀπὸ
κλαυθμοῦ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί σου ἀπὸ δακρύων, ὅτι ἔστιν μι-
σθὸς τοῖς σοῖς ἔργοις, λέγει κύριος, καὶ ἐπιστρέψουσιν ἐκ
17 γῆς ἐχθρῶν. * καὶ ἔσται ἐλπὶς τοῖς ἐσχάτοις σου, λέγει
κύριος. καὶ ἐπιστρέψονται οἱ υἱοὶ εἰς τὰ ὅρια αὐτῶν.
18 * ἀκούων ἤκουσα ἐφραὶμ ὀδυρομένου, ἐπαίδευσάς με
καὶ ἐπαιδεύθην. ἐγὼ ὥσπερ μόσχος οὐκ ἐδιδάχθην. ἐπί-
στρεψόν με καὶ ἐπιστρέψω, ὅτι σὺ κύριος ὁ θεός μου.
19 * ὅτι ὕστερον αἰχμαλωσίας μου μετενόησα, καὶ ὕστερον
τοῦ γνῶναί με ἐστέναξα ἐφ' ἡμέραις αἰσχύνης. καὶ ὑπέδειξά
σε ὅτι ἔλαβον ὀνειδισμὸν ἐκ νεότητός μου.
20 * υἱὸς ἀγαπητὸς ἐμοὶ ἐφραΐμ, παιδίον ἐντρυφῶν, ὅτι
ἀνθ' ὧν οἱ λόγοι μου ἐν αὐτῷ μνείᾳ μνησθήσομαι αὐτοῦ,
διὰ τοῦτο ἔσπευσα ἐπ' αὐτῷ, ἐλεῶν ἐλεήσω αὐτὸν, φησὶν κύ-
21 ριος. * στῆσον σεαυτῇ ἐπισκόπους, ποίησον τιμωρίαν,
δὸς καρδίαν σου εἰς τοὺς ὤμους σου. ὁδὸν ἐν ᾗ πεπόρευσαι
ἀποστράφηθι παρθένος ἰσραήλ, ἀποστράφηθι εἰς τὰς
πόλεις σου.
22 * πενθοῦσα, ἕως πότε ἀποστρέψεις θυγάτηρ ἠτιμω-
μένη; ὅτι ἔκτισεν κύριος σωτηρίαν εἰς καταφύτευσιν και-
νὴν ἐν σωτηρίᾳ σου περιελεύσονται ἄνθρωποι.
23 * οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἔτι
ἐροῦσιν τὸν λόγον τοῦτον ἐν γῇ ἰούδα καὶ ἐν πόλεσιν αὐτοῦ,
ὅταν ἀποστρέψω τὴν ἀποικίαν αὐτοῦ, εὐλογημένος κύριος
ἐπὶ δίκαιον ὄρος τὸ ἅγιον αὐτοῦ.
24 * καὶ οἱ ἐνοικοῦντες ἐν γῇ ἰουδαίᾳ καὶ ἐν πάσῃ πόλει αὐτοῦ
ἅμα γεωργῷ, καὶ ἀρθήσεται ἐν ποιμνίῳ.
25 * ὅτι ἐμέθυσα ψυχὴν διαλείπουσαν, καὶ πᾶσαν ψυ-
χὴν πεινῶσαν ἐνέπλησα.
26 * διὰ τοῦτο ἐξηγέρθην καὶ ἴδον, καὶ ὁ ὕπνος μου ἡδύς
μοι ἐγενήθη.
27 * ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ σπερῶ
τὸν ἰσραὴλ καὶ τὸν ἰούδαν σπέρμα ἀνθρώπου καὶ σπέρ-
μα κτήνους.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Hæc dicit Dominus: Vox in excelſo mundi audita eſt, vox domus Iſrael flentis & gementis poſt Ieremiam prophetam, quando miſit eũ Nabuzardan princeps occidentium ex Ramah: Rachel lamentatur & plorat ob amaritudinem Ieruſalẽ; plorat propter filios ſuos, & renuit conſolari ſuper filiis ſuis, quia migrauerunt. 16 Hæc dicit Dominus: Prohibe vocem tuam à fletu, & oculos tuos, ne deducant lachrymas; quia eſt merces operibus patrum tuorum iuſtorum, dicit Dominus. et reuertentur de terra inimicorum ſuorum. 17 Et eſt ſpes fini tuo, dicit Dominus, & reuertentur filij ad terminos ſuos. 18 Auditum & manifeſtum eſt coram me quòd domus Iſrael plorat & gemit pro eo quòd tranſmigrauerunt. Dicit enim: Induxiſti ſuper nos correptiones; nec edocti ſumus, quaſi vitulus non aſſuetus iugo. Nunc autem conuerte nos ad cultũ tuũ, & conuertemur. quia tu es Dominus Deus noſter. 19 Quando enim nos redimus ad legem, conſolationẽ accipimus. et nunc cùm notum fuit nobis, percuſſimus femur noſtrum, confuſi ſumus, & rubore ſuffuſi; quia recepimus opprobrium peccatorum noſtrorum, quæ à principio ſunt. 20 Ecce ſicut filius dilectus coram me eſt Iſrael; vtique puer amabilis eſt. Quo enim tempore pono verba mea in corde eius vt faciat ea, recordando recordor vt bene faciam ei adhuc. propterea commota ſunt viſcera mea ſuper eos, miſerans miſerebor eorum, dicit Dominus. 21 Cœtus Iſrael recordare tibi operum patrum tuorum rectorum, effunde preces, in amaritudine pone cor tuum. contemplare opera quæ feciſti an recta ſint, cùm tranſmigraueris in viam longinquam. nunc autem conuertere cœtus Iſrael ad legem, & reuerteris ad ciuitates has. 22 Quouſque tu te obfirmas quò minus redeas, cœtus, cuius auerſiones ſunt multæ? Quia ecce creauit Dominus nouum in terra: Et populus domus Iſrael incumbet Legi. 23 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Iſrael: Adhuc dicent verbum iſtud in terra domus Iuda, & in ciuitatibus eius, cùm reduxero captiuitatem eorum: Benedicat tibi Dominus habitaculum veritatis eius mons ſancte. 24 Et habitabunt in ea viri domus Iuda, & in omnibus ciuitatibus eius ſimul agricolæ, & qui proficiſcũtur cum gregibus. 25 Quia ſatiabo animam laſſam, & omnem animam ſolicitam implebo bono. 26 Dixit propheta: Propter hanc annunciationem dierũ conſolationis qui venturi ſunt, ſuſcitatus ſum & vidi; dormiui, & ſomnium meum requiem dedit mihi. 27 Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & ſuſcitabo domum Iſrael & domum Iuda: multiplicabo eos hominibus, & proſperabo eos pecoribus.

28 * וְהָיָה כַּאֲשֶׁר שָׁקַדְתִּי עֲלֵיהֶם לִנְתוֹשׁ וְלִנְתוֹץ
וְלַהֲרֹס וּלְהַאֲבִיד וּלְהָרֵעַ כֵּן אֶשְׁקֹד עֲלֵיהֶם לִבְנוֹת
וְלִנְטוֹעַ נְאֻם־יְהוָה׃
29 * בַּיָּמִים הָהֵם לֹא־יֹאמְרוּ עוֹד אָבוֹת אָכְלוּ בֹסֶר
וְשִׁנֵּי בָנִים תִּקְהֶינָה׃
30 * כִּי אִם־אִישׁ בַּעֲוֺנוֹ יָמוּת כָּל־הָאָדָם הָאֹכֵל
הַבֹּסֶר תִּקְהֶינָה שִׁנָּיו׃
31 * הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְכָרַתִּי אֶת־
בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה בְּרִית חֲדָשָׁה׃
32 * לֹא כַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרַתִּי אֶת־אֲבוֹתָם בְּיוֹם הֶחֱזִיקִי
בְיָדָם לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲשֶׁר־הֵמָּה הֵפֵרוּ
אֶת־בְּרִיתִי וְאָנֹכִי בָּעַלְתִּי בָם נְאֻם־יְהוָה׃
33 * כִּי זֹאת הַבְּרִית אֲשֶׁר אֶכְרֹת אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל
אַחֲרֵי הַיָּמִים הָהֵם נְאֻם־יְהוָה נָתַתִּי אֶת־תּוֹרָתִי
בְּקִרְבָּם וְעַל־לִבָּם אֶכְתֲּבֶנָּה וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים
וְהֵמָּה יִהְיוּ־לִי לְעָם׃
34 * וְלֹא יְלַמְּדוּ עוֹד אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ וְאִישׁ אֶת־אָחִיו
לֵאמֹר דְּעוּ אֶת־יְהוָה כִּי כוּלָּם יֵדְעוּ אוֹתִי לְמִקְטַנָּם
וְעַד־גְּדוֹלָם נְאֻם־יְהוָה כִּי אֶסְלַח לַעֲוֺנָם וּלְחַטָּאתָם
לֹא אֶזְכָּר־עוֹד׃
35 * כֹּה אָמַר יְהוָה נֹתֵן שֶׁמֶשׁ לְאוֹר יוֹמָם חֻקֹּת
יָרֵחַ וְכוֹכָבִים לְאוֹר לָיְלָה רֹגַע הַיָּם וַיֶּהֱמוּ גַלָּיו
יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ׃
36 * אִם־יָמֻשׁוּ הַחֻקִּים הָאֵלֶּה מִלְּפָנַי נְאֻם־יְהוָה גַּם
זֶרַע יִשְׂרָאֵל יִשְׁבְּתוּ מִהְיוֹת גּוֹי לְפָנַי כָּל־הַיָּמִים׃
37 * כֹּה אָמַר יְהוָה אִם־יִמַּדּוּ שָׁמַיִם מִלְמַעְלָה וְיֵחָקְרוּ
מוֹסְדֵי־אֶרֶץ לְמָטָּה גַּם־אֲנִי אֶמְאַס בְּכָל־זֶרַע
יִשְׂרָאֵל עַל־כָּל־אֲשֶׁר עָשׂוּ נְאֻם־יְהוָה׃
38 * הִנֵּה יָמִים נְאֻם־יְהוָה וְנִבְנְתָה הָעִיר לַיהוָה
מִמִּגְדַּל חֲנַנְאֵל עַד־שַׁעַר הַפִּנָּה׃

28 * Et ficut vigilaui fuper eos vt euellerē,
& demolirer, & diffiparem, & diſperderē,
& affligerem; fic vigilabo fuper eos, vt ædificem & plantem, ait Dominus.
29 * In diebus illis non dicent vltrà: Patres
comederunt vuam acerbam, & dentes filiorum obſtupuerunt.
30 * Sed vnuſquiſque in iniquitate ſua morietur. Omnis homo qui comederit vuam
acerbam, obſtupeſcent dentes eius.
31 * Ecce dies venient, dicit Dominus, &
feriam domui Iſrael & domui Iuda fœdus
nouum.
32 * Non ſecundum pactum quod pepigi
F cum patribus veſtris in die qua apprehendi manum eorum, vt educerem eos de terra Ægypti, pactum quod irritum fecerunt;
& ego dominatus ſum eorum, dicit Dominus.
33 * Sed hoc erit pactum quod feriam cum
domo Iſrael: Poſt dies illos, dicit Dominus, dabo legem meam in viſceribus eorum, & in corde eorum ſcribam eam; &
ero eis in Deum, & ipſi erunt mihi in populum.
34 * Et non docebit vltrà vir proximum
ſuum, & vir fratrem ſuum, dicens: Cognoſce Dominum. Omnes enim cognoſcent
me à minimo eorum vſque ad maximum,
ait Dominus; quia propiciabor iniquitati
eorum, & peccati eorum non memorabor
amplius.
35 * Hæc dicit Dominus, qui dat Solem in
lumine diei, ordinem Lunæ & ſtellarum in
lumine noctis; qui turbat mare, & ſonant
fluctus eius; Dominus exercituū nomē illi.
36 * Si defecerint leges iſtæ corā me, dicit
G Dñs, tunc & ſemen Iſrael deficiet vt nō ſit
37 gens coram me cunctis diebus. * Hæc dicit Dñs: Si menſurari poterūt cæli ſurſum,
& inueſtigari fundamēta terræ deorſum; &
ego abiiciam vniuerſum ſemen Iſrael propter omnia quæ fecerunt, dicit Dominus.
38 * Ecce dies venient, dicit Dominus, &
ædificabitur ciuitas Domino à turre Ananehel vſque ad portam anguli.

תרגום יונתן

28 וִיהֵי כְּמָא דַחֲשִׁיבַת עֲלֵיהוֹן לְמֶעְקַר וּלְתַרָעָא וּלְפַגָּרָא וּלְאוֹבָדָא וּלְאַבְאָשָׁא כֵּן יְחָדֵי מֵימְרִי עֲלֵיהוֹן לְמִבְנֵי וּלְקַיָּמָא אָמַר יְיָ׃
29 בְּיוֹמַיָּא הָאִנּוּן לָא יֵימְרוּן עוֹד אֲבָהָתָא חָטוֹ וּבְנַיָּא לָקוֹ׃ 30 אֱלָהֵן אֱנָשׁ בְּחוֹבֵיהּ יְמוּת כָּל אֱנָשׁ דְּיֶחֱטֵי הוּא יְמוּת׃
31 הָא יוֹמַיָּא אָתַן אָמַר יְיָ וְאֶגְזַר עִם דְּבֵית יִשְׂרָאֵל וְעִם דְּבֵית יְהוּדָה קְיָמָא חַדְתָּא׃ 32 לָא כִּקְיָמָא דִּגְזָרֵית עִם אֲבָהָתְהוֹן
בְּיוֹמָא דְאַתְקֵיפַת בִּידֵיהוֹן לְאַפָּקוּתְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם דְּאִנּוּן אַשְׁנִיו יַת קְיָמִי וַאֲנָא אִתְרְעֵיתִי בְּהוֹן אָמַר יְיָ׃
33 אֲרֵי דֵין קְיָמָא דְּאֶגְזַר עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּתַר יוֹמַיָּא הָאִנּוּן אָמַר יְיָ אֶתֵּן יַת אוֹרָיְתִי בִּמְעֵיהוֹן וְעַל לִבְּהוֹן אֶכְתְּבִנַּהּ וְאֶהֱוֵי לְהוֹן לֶאֱלָהּ
וְאִנּוּן יְהוֹן קֳדָמַי לְעָם׃
34 וְלָא יַלְּפוּן עוֹד גְּבַר יַת חַבְרֵיהּ וּגְבַר יַת אֲחוּהִי לְמֵימַר דְּעוּ לְמִדְחַל מִן קֳדָם יְיָ אֲרֵי כֻלְּהוֹן יַלְּפוּן לְמִדַּע דַּחֲלָתִי לִמְזְעֵירֵיהוֹן וְעַד רַבְּהוֹן
אָמַר יְיָ אֲרֵי אֶשְׁבּוֹק לְחוֹבֵיהוֹן וּלְחַטָּאֵיהוֹן וְלָא יִדְכְּרוּן עוֹד׃
35 כִּדְנַן אָמַר יְיָ דִּיהַב שִׁמְשָׁא לְאַנְהָרָא בִּימָמָא גְּזֵירַת סִיהֲרָא וְכוֹכְבַיָּא לְאַנְהָרָא בְּלֵילְיָא נָזֵף בְּיַמָּא וְהָמַן גַּלּוֹהִי יְיָ צְבָאוֹת שְׁמֵהּ׃
36 כְּמָא דְלֵית אֶפְשַׁר דְּיֶעְדּוּן קְיָמַיָּא הָאִלֵּין מִן קֳדָמַי אָמַר יְיָ אַף זַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל לָא יִבְטְלוּן מִלְּמֶהֱוֵי עַם מְשַׁמֵּשׁ קֳדָמַי כָּל יוֹמַיָּא׃
37 כִּדְנַן אָמַר יְיָ כְּמָא דְלֵית אֶפְשַׁר דְּיִדַּע אֱנָשׁ מְשַׁחַת שְׁמַיָּא מִלְּעֵילָא וְאַף לָא לְמִבְדַּק יְסוֹדֵי אַרְעָא מִלְּרַע אַף מֵימְרִי לָא יְרַחֵיק בְּכָל זַרְעָא
דְיִשְׂרָאֵל עַל כָּל דַּעֲבַדוּ קֳדָמַי אָמַר יְיָ׃ 38 הָא יוֹמַיָּא אָתַן אָמַר יְיָ וְתִתְבְּנֵי קַרְתָּא דִירוּשְׁלֵם קֳדָם יְיָ מִמִּגְדַּל פִּקּוּם עַד תְּרַע זָוִיתָא׃

*Et erit sicut vigilaui super eos vt destrue- 28
rem & affligerem, sic vigilabo super eos, vt ædi-
ficem & plantem, ait Dominus.*

*In diebus illis non dicent vltrà: Patres 29
comederunt vuam acerbam, & dentes filiorum
obstupuerunt.*

*Sed vnusquisque suo peccato morietur, & 30
comedentis vuam acerbam, obstupescent dentes.*

*Ecce dies veniũt, dicit Dominus, & dispo- 31
nam domui Israel & domui Iuda testamentum
nouum:*

*Non secundum testamentum quod feci pa- 32
tribus eorum, in die in qua apprehendi manum
eorum, vt educerem eos de terra Aegypti; quia
ipsi non manserunt in testamento meo, & ego
neglexi eos, dicit Dominus.*

*Quia hoc testamentum quod disponam do- 33
mui Israel post dies illas, dicit Dominus, dans
leges meas in mentem eorum; et in corda eorum
inscribam eos, & ero eis in Deum, & ipsi erũt
mihi in populum.*

*Et non docebunt vltrà vnusquisque pro- 34
ximum suum, & vnusquisque fratrem suum,
dicens: Cognosce Dominum; quia omnes scient
me à paruo vsque ad magnum eorum, dicit Do-
minus; quia propicius ero iniquitatibus eorum,
& peccatorum eorum non ero memor amplius.*

*Sic dixit Dominus qui dat Solem in lucem 35
diei, Lunam & astra in lucem noctis, & clamo-
rem in mari, et resonuerunt fluctus eius: Domi-
nus omnipotens nomen illi.*

*Si cessauerint leges eius à facie mea, dicit 36
Dominus, & genus Israel cessabit esse gens ante
faciem meam omnibus diebus.*

*Hæc dicit Dominus: Si eleuatum fuerit cæ- 37
lum in sublime, & si humiliatum fuerit paui-
mentum terræ deorsum, & ego non reprobabo
gentem Israel, dicit Dominus, pro omnibus
quæ fecerunt.*

*Ecce dies veniunt, dicit Dominus. et ædi- 38
ficabitur ciuitas Domino à turre Ananeel, vsque
ad portam anguli.*

28 καὶ ἔσαι ὥσπερ ἐγρηγόρων ἐπ' αὐτοὺς καὶ καθαιρεῖν
καὶ κακοῦν, οὕτως γρηγορήσω ἐπ' αὐτοὺς τοῦ οἰκοδομεῖν καὶ
καταφυτεύειν, φησὶν κύριος.

29 ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις οὐ μὴ εἴπωσιν ἔτι· οἱ πα-
τέρες ἔφαγον ὄμφακα, καὶ οἱ ὀδόντες τῶν τέκνων ἠμωδία-
30 σαν. ἀλλ' ἢ ἕκαστος τῇ ἑαυτοῦ ἁμαρτίᾳ ἀποθανεῖ-
ται, καὶ τοῦ φαγόντος τὸν ὄμφακα αἱμωδιάσουσιν οἱ
ὀδόντες.

31 ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ διαθήσο-
μαι τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ καὶ τῷ οἴκῳ ἰούδα διαθήκην καινήν.

32 οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἣν ἐποίησα τοῖς πατράσιν
αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἐν ᾗ ἐπελαβόμην τῆς χειρὸς αὐτῶν
ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὅτι αὐτοὶ οὐκ ἐνέ-
μειναν ἐν τῇ διαθήκῃ μου, καὶ ἐγὼ ἠμέλησα αὐτῶν,
φησὶν κύριος.

33 ὅτι αὕτη ἡ διαθήκη ἣν διαθήσομαι τῷ οἴκῳ
ἰσραὴλ μετὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, φησὶν κύριος, διδοὺς
νόμοις μου εἰς τὴν διάνοιαν αὐτῶν, καὶ ἐπὶ καρδίας
αὐτῶν ἐπιγράψω αὐτούς, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν, καὶ
αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν.

34 καὶ οὐ μὴ διδάξωσιν ἔτι ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ,
καὶ ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ λέγων· γνῶθι τὸν κύριον,
ὅτι πάντες εἰδήσουσίν με ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐ-
τῶν, λέγει κύριος, ὅτι ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν,
καὶ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν οὐ μὴ μνησθῶ ἔτι.

35 οὕτως εἶπεν κύριος ὁ διδοὺς τὸν ἥλιον εἰς φῶς τῆς ἡ-
μέρας, σελήνην, καὶ ἀστέρα εἰς φῶς τῆς νυκτός, καὶ κραυ-
γὴν ἐν θαλάσσῃ, καὶ ἐβόμβησαν τὰ κύματα αὐτῆς, κύ-
ριος παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ.

36 ἐὰν παύσωνται οἱ νόμοι αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου μου,
φησὶν κύριος, καὶ τὸ γένος ἰσραὴλ παύσεται γενέσθαι
ἔθνος κατὰ πρόσωπόν μου πάσας τὰς ἡμέρας.

37 τάδε λέγει κύριος, ἐὰν ὑψωθῇ ὁ οὐρανὸς εἰς με-
τέωρον, καὶ ἐὰν ταπεινωθῇ τὸ ἔδαφος τῆς γῆς κάτω,
καὶ ἐγὼ οὐκ ἀποδοκιμῶ τὸ γένος ἰσραήλ, λέγει κύριος,
περὶ πάντων ὧν ἐποίησαν.

38 ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, φησὶν κύριος, καὶ οἰκοδομηθήσεται
πόλις τῷ κυρίῳ ἀπὸ πύργου ἀνανεὴλ, ἕως πύλης τῆς
γωνίας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

28 Et erit, sicut cogitaui super eos vt euellerem, & vt contererem, & vt destruerem, & vt perderem, & vt malefacerem; sic lætabitur
Verbum meum super eos, vt ædificem, & vt suscitem, dicit Dominus. 29 In diebus illis non dicent amplius: Patres peccauerunt, & fi-
lij percussi sunt. 30 Sed vnusquisque in peccato suo morietur. Omnis homo qui peccauerit, ipse morietur. 31 Ecce dies veniũt,
dicit Dominus, & feriam cum domo Israel & domo Iuda pactum nouum. 32 Non sicut pactum quod pepigi cum patribus eorum
in die qua apprehendi manum eorum vt educerem eos de terra Ægypti; quia ipsi irritum fecerunt pactum meum, & ego complacui mihi in
eis, dicit Dominus. 33 Quia hoc est pactum quod feriam cum filiis Israel: Post dies illos, dicit Dominus, dabo legem meam in visce-
ribus eorum, & in corde eorum scribam eam; & ero eis in Deum, & ipsi erunt coram me in populum.
34 Et non docebunt vltrà vir proximum suũ & vir fratrem suũ, dicendo: Scitote timere Dominũ. Quia omnes discent vt sciant timo-
rem mei, à minimo eorum vsque ad maximum eorum, dicit Dominus. Quia dimittam delicta eorum & peccata eorum, & non erunt in me-
moria amplius. 35 Hæc dicit Dominus, qui dedit Solem ad lucendum die, statuta Lunæ & syderum ad lucendum
nocte; increpat mare, & sonant fluctus eius, Dominus exercituum nomen eius.
36 Sicut fieri non potest vt pertranseant pacta hæc à facie mea, dicit Dominus; semen quoque Israel non desinet esse populus mini-
strans coram me omnibus diebus. 37 Hæc dicit Dominus: Sicut non potest fieri vt sciat homo mensuram cæli desuper;
nec etiam inuestigare fundamenta terræ deorsum; sic Verbum meum non auersabitur omnem cognationem Israel pro iis omnibus quę fece-
runt coram me, dicit Dominus. 38 Ecce dies venient, dicit Dominus, & ædificabitur ciuitas Ierusalem coram Domino à turre
Pechos vsque ad portam anguli.

39 * וְיָצָא עוֹד קָוֵה הַמִּדָּה נֶגְדּוֹ עַל גִּבְעַת גָּרֵב וְנָסַב גֹּעָתָה׃

40 * וְכָל־הָעֵמֶק הַפְּגָרִים ׀ וְהַדֶּשֶׁן וְכָל־הַשְּׁרֵמוֹת עַד־נַחַל קִדְרוֹן עַד־פִּנַּת שַׁעַר הַסּוּסִים מִזְרָחָה קֹדֶשׁ לַיהוָה לֹא־יִנָּתֵשׁ וְלֹא־יֵהָרֵס עוֹד לְעוֹלָם׃

לב

1 * הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה בַּשְּׁנַת הָעֲשִׂרִית לְצִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה הִיא הַשָּׁנָה שְׁמֹנֶה־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לִנְבוּכַדְרֶאצַּר׃

2 * וְאָז חֵיל מֶלֶךְ בָּבֶל צָרִים עַל־יְרוּשָׁלִָם וְיִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא הָיָה כָלוּא בַּחֲצַר הַמַּטָּרָה אֲשֶׁר בֵּית־מֶלֶךְ יְהוּדָה׃

3 * אֲשֶׁר כְּלָאוֹ צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה לֵאמֹר מַדּוּעַ אַתָּה נִבָּא לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹתֵן אֶת־הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד מֶלֶךְ־בָּבֶל וּלְכָדָהּ׃

4 * וְצִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה לֹא יִמָּלֵט מִיַּד הַכַּשְׂדִּים כִּי־הִנָּתֹן יִנָּתֵן בְּיַד מֶלֶךְ־בָּבֶל וְדִבֶּר־פִּיו עִם־פִּיו וְעֵינָו אֶת־עֵינָיו תִּרְאֶינָה׃

5 * וּבָבֶל יוֹלִךְ אֶת־צִדְקִיָּהוּ וְשָׁם יִהְיֶה עַד־פָּקְדִי אֹתוֹ נְאֻם־יְהוָה כִּי תִלָּחֲמוּ אֶת־הַכַּשְׂדִּים לֹא תַצְלִיחוּ׃

6 * וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ הָיָה דְּבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃

7 * הִנֵּה חֲנַמְאֵל בֶּן־שַׁלֻּם דֹּדְךָ בָּא אֵלֶיךָ לֵאמֹר קְנֵה לְךָ אֶת־שָׂדִי אֲשֶׁר בַּעֲנָתוֹת כִּי לְךָ מִשְׁפַּט הַגְּאֻלָּה לִקְנוֹת׃

8 * וַיָּבֹא אֵלַי חֲנַמְאֵל בֶּן־דֹּדִי כִּדְבַר יְהוָה אֶל־חֲצַר הַמַּטָּרָה וַיֹּאמֶר אֵלַי קְנֵה נָא אֶת־שָׂדִי אֲשֶׁר־בַּעֲנָתוֹת אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ בִּנְיָמִין כִּי־לְךָ מִשְׁפַּט הַיְרֻשָּׁה וּלְךָ הַגְּאֻלָּה קְנֵה־לָךְ וָאֵדַע כִּי דְבַר־יְהוָה הוּא׃

39 * Et exibit vltra normam menſuræ in conſpectu eius ſuper collem Gareb, & circuibit Goatha.

40 * Et omnem vallem cadauerum, & cineres, & vniuerſam regionem mortis ad torrentem Cedron, & vſque ad angulum portæ equorum Orientalis. Sanctum Domini non euelletur, & non deſtruetur vltra in perpetuum.

CAP. XXXII.

1 VErbum quod factum eſt ad Hieremiam A à Domino, in anno decimo Sedechiæ regis Iuda; ipſe eſt annus octauus decimus Nabuchodonoſor.

2 * Tunc exercitus regis Babylonis obſidebat Hieruſalem, & Hieremias propheta erat clauſus in atrio carceris, qui erat in domo regis Iuda.

3 * Clauſerat enim eum Sedechias rex Iuda, dicens: Quare vaticinaris dicens; Hæc dicit Dominus: Ecce ego dabo ciuitatem iſtam in manus regis Babylonis, & capiet eam.

4 * Et Sedechias rex Iuda non effugiet de manu Chaldæorum; ſed tradetur in manus regis Babylonis, & loquetur os eius cum ore illius, & oculi eius oculos illius videbunt.

5 * Et in Babylonem ducet Sedechiam; & ibi erit donec viſitem eum, ait Dominus. Si autem dimicaueritis aduerſum Chaldæos, nihil proſperum habebitis.

6 * Et dixit Hieremias: Factum eſt verbũ B Domini ad me, dicens:

7 * Ecce Anamehel filius Sellum patruelis tuus veniet ad te, dicens: Eme tibi agrũ meũ qui eſt in Anathoth. tibi enim competit ex propinquitate vt emas.

8 * Et venit ad me Anamehel filius patrui mei ſecundum verbum Domini ad veſtibulum carceris, & ait ad me: Poſſide agrum meum qui eſt in Anathoth in terra Beniamin; quia tibi competit hæreditas, & tu propinquus es vt poſſideas. Intellexi autem quòd verbum Domini eſſet..

תרגום יונתן

39 וִיהֵי נְפַק עוֹד חוּט מְשַׁח בִּנְיָנָא לְקִבְלֵהּ עַד מְטָא לְגִבְעֲתָא דִּסְמִיכָא לְגָרֵב וִיהֵי מִסְתְּחַר לִבְרֵיכַת עֶגְלָא׃ 40 וְכָל מֵישְׁרָא אֲתַר דְּנָפְלוּ
תַּמָּן פִּגְרֵי מַשִּׁרְיַת אֲתוּרָאָה וְכָל אֲיַדִּיתָא עַד נַחְלָא דְקִדְרוֹן עַד זָוִית תְּרַע בֵּית רֵיסָא דְּמַלְכָּא מַדִּנְחָאָה קֻדְשָׁא קֳדָם יְיָ לָא יִתְעֲקַר וְלָא יִתְפַּגַּר
עוֹד לְעָלַם׃

לב

1 פִּתְגַם נְבוּאָה דַּהֲוָה עִם יִרְמְיָה מִן קֳדָם יְיָ בְּשַׁתָּא עֲשִׂירֵיתָא לְצִדְקִיָּה מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה הִיא שַׁתָּא תְּמָנֵי עֶשְׂרֵה שְׁנִין
לִנְבוּכַדְנֶאצַּר׃ 2 וּבְכֵן מַשִּׁרְיַת מַלְכָּא דְבָבֶל צָיְרִין עַל יְרוּשְׁלֶם וְיִרְמְיָה נְבִיָּא הֲוָה כְּלֵי בְּדָרַת בֵּית אֲסִירַיָּא דִּי בְּבֵית מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית
יְהוּדָה׃ 3 דְּאַסְרֵיהּ צִדְקִיָּה מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה לְמֵימַר מְדֵין אַתְּ מִתְנַבֵּי לְמֵימַר כִּדְנַן אֲמַר יְיָ הָא אֲנָא מָסַר יַת קַרְתָּא הָדָא
בְּיַד מַלְכָּא דְבָבֶל וְיִכְבְּשִׁנַהּ׃ 4 וְצִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה לָא יִשְׁתֵּיזֵב מִידָא דְכַשְׂדָּאֵי אֲרֵי אִתְמְסָרָא יִתְמְסַר בְּיַד מַלְכָּא דְבָבֶל
וִימַלֵּל פֻּמֵּיהּ עִם פֻּמֵּיהּ וְעֵינוֹהִי יַת עֵינוֹהִי יֶחֱזְיָן׃ 5 וּלְבָבֶל יוֹבִיל יַת צִדְקִיָּה וְתַמָּן יְהֵי עַד דְּיֵעוֹל דָּכְרָנֵיהּ קֳדָמַי אֲמַר יְיָ אֲרֵי תְגִיחוּן קְרָב עִם
כַּשְׂדָּאֵי לָא תַצְלְחוּן׃ 6 וַאֲמַר יִרְמְיָה הֲוָה פִּתְגַם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימַר׃ 7 הָא חֲנַמְאֵל בַּר שַׁלּוּם אַח אֲבוּךְ אָתֵי לְוָתָךְ
לְמֵימַר זְבֵן לָךְ יַת חַקְלִי דִּבַעֲנָתוֹת אֲרֵי לָךְ חֲזֵיָא אַחְסַנְתָּא לְמִזְבַּן׃ 8 וַאֲתָא לְוָתִי חֲנַמְאֵל בַּר אַח אֲבִי כְּפִתְגָּמָא דַייָ לְדָרַת בֵּית אֲסִירַיָּא
וַאֲמַר לִי זְבֵן כְּעַן יַת חַקְלִי דִּבַעֲנָתוֹת דִּבַאֲרַע שִׁבְטָא דְבִנְיָמִין אֲרֵי לָךְ חֲזֵיָא יְרוּתָא וְלָךְ אַחְסַנְתָּא זְבֵן לָךְ וִידַעֲנָא אֲרֵי פִּתְגָּמָא דַייָ הוּא׃

Et exibit norma eius coram ea vsque ad colles Gareb, & circundabitur in circuitu de electis lapidibus. 3

Et omnem vallem cadauerum & cineris, & omnem Assaremoth, vsque ad torrentem Cedron vsque ad angulum equorum portæ orientis sanctum Domino, & non vltra euelletur, & non destruetur vsque in æternum. 40

CAP. XXXII.

Verbum quod factum est ad Hieremiam à Domino in anno decimo Sedechiæ regi Juda, iste annus octauusdecimus Nabuchodonosor regi Babylonis. 1

Et exercitus regis Babylonis obsedit in Hierusalem, & Hieremias custodiebatur in atrio carceris quod est in domo regis Juda; 2

In quo clauserat eum rex Sedechias: dicens, Quare tu vaticinaris? dicens, Sic dixit Dominus, Ecce ego do ciuitatem istam in manu regis Babylonis, & capiet eam. 3

Et Sedechias non saluabitur de manu Chaldæorum, quia traditione tradetur in manus regis Babylonis, & loquetur os eius ad os illius, & oculi eius oculos illius videbunt. 4

Et in Babylonem ingredietur Sedechias, & ibi sedebit donec visitem eum, dicit Dominus: Si verò pugnaueritis contra Chaldæos, non prosperabimini. 5

Et dixit Hieremias, Et factum est verbum Domini ad Hieremiam; dicens: 6

Ecce Anameel filius Salmon fratris patris tui, venit ad te: dicens, Posside tibi agrum meum, qui in Anathoth, quia tibi iudicium vt assumas in possessionem. 7

Et venit ad me Anameel filius Salom fratris patris mei iuxta verbum Domini, in atrium carceris: & ait mihi, Posside tibi agrum meum qui in Anathoth in terra Beniamin, quia tibi iudicium vt possideas, & tu senior. & cognoui quia verbum Domini est. 8

39 καὶ ἐξελεύσεται ἡ διαμέτρησις αὐτῆς ἀπέναντι αὐτῆς ἕως βουνῶν γαρείβ, καὶ περικυκλωθήσεται κύκλῳ ἐξ ἐκλεκτῶν λίθων.

40 καὶ πᾶσαν φάραγγα φαγαρίμ καὶ ἀποδοῦ, καὶ πᾶσαν ἀσαρημώθ, ἕως χειμάρρου κέδρων ἕως γωνίας ἵππων πύλης ἀνατολῆς ἁγίασμα τῷ κυρίῳ, καὶ οὐκ ἔτι ἐκτίλη, καὶ οὐ μὴ καθαιρεθῇ ἕως τοῦ αἰῶνος.

λβ'.

1 Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ δεκάτῳ σεδεκίᾳ βασιλεῖ ἰούδα, οὗτος ἐνιαυτὸς ὀκτωκαιδέκατος ναβουχοδονόσωρ βασιλεῖ βαβυλῶνος.

2 καὶ δύναμις βασιλέως βαβυλῶνος ἐχαράκωσεν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἱερεμίας ἐφυλάσσετο ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς ἥ ἐστιν ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως ἰούδα.

3 ἐν ᾗ κατέκλεισεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς σεδεκίας, λέγων· διατί σὺ προφητεύεις· λέγων, οὕτως εἶπεν κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι τὴν πόλιν ταύτην ἐν χειρὶ βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ λήψεται αὐτήν.

4 καὶ σεδεκίας οὐ μὴ σωθῇ ἐκ χειρὸς τῶν χαλδαίων, ὅτι παραδώσει παραδοθήσεται εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ λαλήσει στόμα αὐτοῦ πρὸς στόμα αὐτοῦ, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὄψονται.

5 καὶ εἰς βαβυλῶνα εἰσελεύσεται σεδεκίας, καὶ ἐκεῖ καθιεῖται ἕως οὗ σκέψωμαι αὐτόν, λέγει κύριος· ἐὰν δὲ πολεμήσητε πρὸς τῶν χαλδαίων, οὐκ εὐοδωθήσεσθε.

6 καὶ εἶπεν ἱερεμίας, καὶ ἐγενήθη λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν, λέγων·

7 ἰδοὺ ἀναμεὴλ υἱὸς σαλμὼν ἀδελφοῦ πατρός σου, ἔρχεται πρὸς σέ λέγων, κτῆσαι σεαυτῷ τὸν ἀγρόν μου τὸν ἐν ἀναθὼθ ὅτι σοὶ κρίμα παραλαβεῖν εἰς κτῆσιν.

8 καὶ ἦλθεν πρός με ἀναμεὴλ υἱὸς σαλὼμ ἀδελφοῦ πατρός μου κατὰ τὸν λόγον κυρίου, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς φυλακῆς· καὶ εἶπέν μοι, κτῆσαι σεαυτῷ τὸν ἀγρόν μου τὸν ἐν ἀναθὼθ ἐν γῇ βενιαμείν, ὅτι σοὶ κρίσις κτήσασθαι, καὶ σὺ πρεσβύτερος, καὶ ἔγνων ὅτι λόγος κυρίου ἐστίν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

39 Et egredietur adhuc filum mensuræ ædificij è regione eius donec perueniat ad vallem, quę est vicina Gareb, & erit circumiens arcem rotundam.
40 Et omnis vallis vbi ciciderunt cadauera exercitus Assyriorum; & omnes aquæ ductus vsque ad torrentem Cedron, & vsque ad angulum portæ domus stadij regis, Orientem versus, sanctitas coram Domino, non euelletur, nec destruetur vltrà in perpetuum.

CAP. XXXII.

Verbum prophetiæ quod factum est ad Ieremiam à facie Domini in anno decimo Sedechiæ regis tribus domus Iuda; ipse est annus decimus octauus Nabuchodonosor.
2 Et tunc copiæ regis Babylonis obsidebant Ierusalem, & Ieremias propheta erat clausus in atrio carceris, qui est in domo regis domus Iuda.
3 Quem vinctum tenebat Sedechias rex tribus domus Iuda: dicens, Quare tu prophetas; dicendo, Hæc dicit Dominus, Ecce ego tradam ciuitatem istam in manum regis Babylonis, & subijciet eam?
4 Et Sedechias rex domus Iuda non euadet è manu Chaldæorum; sed tradendo tradetur in manum regis Babylonis, & loquetur os eius cum ore illius, & oculi eius oculos illius intuebuntur.
5 Et in Babylonem ducet Sedechiam, vbi erit donec subeat memoria eius coram me, dicit Dominus. Etiam si pugnaueritis aduersum Chaldæos, nihil proficietis.
6 Et dixit Ieremias, Factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens:
7 Ecce Hanameel filius Salum patrui tui venit ad te: dicens, Eme tibi agrum meum qui est in Anathoth: quia tibi conuenit hæreditas vt emas.
8 Venitque ad me Hanameel filius patrui mei iuxta verbum Domini in atrium domus vinctorum; & dixit mihi, Eme nunc agrum meum, qui in Anathoth, quæ est in terra tribus Beniamin, quia tibi competit hæreditas, & tua est possessio, eme tibi. Et cognoui quòd verbum Domini esset.

9 * וָאֶקְנֶה אֶת־הַשָּׂדֶה מֵאֵת חֲנַמְאֵל בֶּן־דֹּדִי
אֲשֶׁר בַּעֲנָתוֹת וָאֶשְׁקֲלָה־לּוֹ אֶת־הַכֶּסֶף שִׁבְעָה
שְׁקָלִים וַעֲשָׂרָה הַכָּסֶף׃
10 * וָאֶכְתֹּב בַּסֵּפֶר וָאֶחְתֹּם וָאָעֵד עֵדִים וָאֶשְׁקֹל
הַכֶּסֶף בְּמֹאזְנָיִם׃
11 * וָאֶקַּח אֶת־סֵפֶר הַמִּקְנָה אֶת־הֶחָתוּם הַמִּצְוָה
וְהַחֻקִּים וְאֶת־הַגָּלוּי׃
12 * וָאֶתֵּן אֶת־הַסֵּפֶר הַמִּקְנָה אֶל־בָּרוּךְ בֶּן־
נֵרִיָּה בֶּן־מַחְסֵיָה לְעֵינֵי חֲנַמְאֵל דֹּדִי וּלְעֵינֵי
הָעֵדִים הַכֹּתְבִים בְּסֵפֶר הַמִּקְנָה לְעֵינֵי כָּל־
הַיְּהוּדִים הַיֹּשְׁבִים בַּחֲצַר הַמַּטָּרָה׃
13 * וָאֲצַוֶּה אֶת־בָּרוּךְ לְעֵינֵיהֶם לֵאמֹר׃
14 * כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לָקוֹחַ
אֶת־הַסְּפָרִים הָאֵלֶּה אֵת סֵפֶר הַמִּקְנָה הַזֶּה וְאֵת
הֶחָתוּם וְאֵת סֵפֶר הַגָּלוּי הַזֶּה וּנְתַתָּם בִּכְלִי־
חָרֶשׂ לְמַעַן יַעַמְדוּ יָמִים רַבִּים׃
15 * כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עוֹד
יִקָּנוּ בָתִּים וְשָׂדוֹת וּכְרָמִים בָּאָרֶץ הַזֹּאת׃
16 * וָאֶתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה אַחֲרֵי תִתִּי אֶת־סֵפֶר
הַמִּקְנָה אֶל־בָּרוּךְ בֶּן־נֵרִיָּה לֵאמֹר׃
17 * אֲהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־
הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ בְּכֹחֲךָ הַגָּדוֹל וּבִזְרֹעֲךָ
הַנְּטוּיָה לֹא־יִפָּלֵא מִמְּךָ כָּל־דָּבָר׃
18 * עֹשֶׂה חֶסֶד לַאֲלָפִים וּמְשַׁלֵּם עֲוֹן אָבוֹת אֶל־
חֵיק בְּנֵיהֶם אַחֲרֵיהֶם הָאֵל הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר יְהוָה
צְבָאוֹת שְׁמוֹ׃
18 * גְּדֹל הָעֵצָה וְרַב הָעֲלִילִיָּה אֲשֶׁר־עֵינֶיךָ
פְקֻחוֹת עַל־כָּל־דַּרְכֵי בְּנֵי אָדָם לָתֵת לְאִישׁ
כִּדְרָכָיו וְכִפְרִי מַעֲלָלָיו׃

9 * Et emi agrum ab Anamehel filio pa-
trui mei qui eſt in Anathoth. Et appendi ei
argentum ſeptem ſtateras,& decem argen-
teos.
10 * Et ſcripſi in libro, & ſignaui, & adhi-
bui teſtes. Et appendi argentum in ſta-
tere.
11 * Et accepi librum poſſeſſionis ſignatum
& ſtipulationes, & rata, & ſigna foris-
ſecus.
12 * Et dedi librum poſſeſſionis Baruch, fi-
lio Neri, filij Maaſiæ in oculis Anamehel
patruelis mei,& in oculis teſtium,qui ſcri-
pti erant in libro emptionis, & in oculis
omnium Iudæorum qui ſedebant in atrio
carceris.
13 * Et præcepi Baruch coram eis, dicens:
14 * Hæc dicit Dominus exercituum Deus
Iſrael,Sume libros iſtos, librum emptionis
hunc ſignatum,& librum hunc qui apertus
eſt, & pones illos in vaſe fictili, vt perma-
nere poſſint diebus multis.
15 * Hæc enim dicit Dñs exercituum Deus
Iſrael,Adhuc poſſidebuntur domus & agri
& vineæ in terra iſta.
16 * Et oraui ad Dominum poſtquam
tradidi librum poſſeſſionis Baruch filio
Neri, dicens,
17 * Heu heu heu Domine Deus. Ec-
ce tu feciſti cælum & terram in forti-
tudine tua magna, & in brachio tuo ex-
tento. Non erit tibi difficile omne ver-
bum.
18 * Qui facis miſericordiam in millibus,
& reddis iniquitatem patrum in ſinum fi-
liorum eorum poſt eos. Fortiſſime magne
& potens, Dominus exercituum nomen
tibi;
19 * Magnus conſilio & incomprehenſibi-
lis cogitatu, cuius oculi aperti ſunt ſuper
omnes vias filiorum Adam,vt reddas vni-
cuique ſecundum vias ſuas, & ſecundum
fructum adinuentionum eius.

תרגום יונתן

9 וְזַבְנִית יַת חַקְלָא מִן חֲנַמְאֵל בַּר אַחְבִּי דִּבַעֲנָתוֹת וּתְקַלֵית לֵיהּ יַת כַּסְפָּא שִׁבְעָא מְנַן וַעֲשַׂר סִלְעִין דִּכְסַף׃
10 וּכְתַבִית בְּשִׁטְרָא וְחַתְמִית וְאַסְהֵדִית סַהֲדִין וּתְקַלִית כַּסְפָּא בְּמוֹאזְנַיָּא׃ 11 וּנְסֵבִית יַת שְׁטָרָא דִּזְבִינֵי יַת דִּכְתִיב גְּזֵירָא וְחַתִּים כְּהִלְכְתָא
עִם תַּוֵי וְיַת שְׁטָרָא פְּתִיחָא׃ 12 וִיהַבִית יַת שְׁטָרָא דִּזְבִינֵי לְבָרוּךְ בַּר נֵרִיָּה בַּר מַחְסֵיָה לְעֵינֵי חֲנַמְאֵל אַחְבִּי וּלְעֵינֵי סַהֲדַיָּא
דִּכְתִיבִין בְּשִׁטְרָא דִּזְבִינֵי לְעֵינֵי כָּל יְהוּדָאֵי דְּיָתְבִין בְּדָרַת בֵּית אֲסִירַיָּא׃ 13 וּפַקֵּדִית יַת בָּרוּךְ לְעֵינֵיהוֹן לְמֵימַר׃
14 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל סַב יַת שִׁטְרַיָּא הָאִלֵּין יַת שְׁטָרָא דִּזְבִינֵי הָדֵין וְיַת דִּכְתִיב וְיַת דַּחֲתִים וְיַת שְׁטָרָא פְּתִיחָא הָדֵין
וְתִתְּנִנּוּן בְּמָאן דַּחֲסַף בְּדִיל דְּיִתְקַיְּמוּן יוֹמִין סַגִּיאִין׃
15 אֲרֵי כִדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל עוֹד יִזְדַּבְּנוּן בָּתִּין וְחַקְלִין וְכַרְמִין בְּאַרְעָא הָדָא׃
16 וְצַלֵּיתִי קֳדָם יְיָ בָּתַר דִּיהַבִית יַת שְׁטָרָא דִּזְבִינֵי לְבָרוּךְ בַּר נֵרִיָּה לְמֵימַר׃
17 קַבֵּל בָּעוּתִי יְיָ אֱלֹהִים הָא אַתְּ עֲבַדְתָּא יַת שְׁמַיָּא וְיַת אַרְעָא בְּחֵילָךְ רַבָּא וּבְאֶדְרָעָךְ מְרַמְמָא לָא יִתְכַּסֵּי מִן קֳדָמָךְ כָּל פִּתְגָם׃
18 עָבֵד טִיבוּ לְאַלְפֵי דָרִין וּמְשַׁלֵּם חוֹבֵי אֲבָהָתָא לִבְנַיָּא כַּד מְשַׁלְמִין בְּנַיָּא לְמִחְטֵי בָּתְרֵיהוֹן אֱלָהָא רַבָּא גִּבָּרָא יְיָ צְבָאוֹת שְׁמֵהּ׃
19 רַבְרְבִין מַלְכוּהִי וְסַגִּיאִין עוֹבָדוֹהִי דִּי קֳדָמָךְ גַּלְיָן כָּל אוֹרְחַת בְּנֵי אֱנָשָׁא לְמִתַּן לֶאֱנָשׁ כְּאוֹרְחָתֵיהּ וּכְפֵרֵי עוֹבָדוֹהִי׃

Et possedi agrum Anameel filij fratris pa- 9
tris mei, qui in Anathoth; & statui ei septem
siclos & decem argenti.

Et scripsi in libro, & sigillaui, & adhi- 10
bui testes, & statui argentum in statera.

Et accepi librum possessionis, qui lectus 11
fuerat & sigillatus:

Et dedi illum Baruch filio Neriæ filij Maa- 12
sei, ante oculos Anameel filij fratris patris mei,
& ante oculos stantium testium, & qui scripse-
runt in libro possessionis, & ante oculos om-
nium Iudæorum, qui sedebant in atrio car-
ceris.

Et præcepi Baruch ante oculos eorum, 13
dicens:

Sic dixit Dominus omnipotens Deus Is- 14
rael, Accipe librum possessionis hunc, & librum
qui sigillatus est & lectus est, & pones in vas
testeum, vt permaneat diebus pluribus.

Quia sic dixit Dominus exercituum Deus 15
Israel, Adhuc possidebuntur domus & agri,
& vineæ in terra ista.

Et oraui ad Dominum, postquam dedi 16
ego librum possessionis Baruch filio Neriæ,
dicens:

Qui es Domine Deus, tu fecisti cælum 17
& terram fortitudine tua magna, & brachio
tuo excelso & sublimi, non abscondetur à te
quicquam.

Qui facis misericordiam in millibus, & 18
qui reddis peccata patrum in sinum filiorum
suorum post eos: Deus magnus & fortis, Do-
minus virtutum nomen ei.

Magnus consilio & potens operibus: oculi 19
tui aperti sunt super omnes vias filiorum homi-
num, vt des vnicuique secundum viam suam,
& secundum fructum adinuentionum sua-
rum.

9 καὶ ἐκτησάμην τὸν ἀγρὸν ἀναμεὴλ υἱοῦ ἀδελφοῦ
πατρός μου τὸν ἐν ἀναθὼθ· καὶ ἔστησα αὐτῷ ἑπτὰ σίκλους
καὶ δέκα ἀργυρίου.
10 καὶ ἔγραψα εἰς βιβλίον καὶ ἐσφραγισάμην, καὶ
διεμαρτυράμην μάρτυρας, καὶ ἔστησα τὸ ἀργύριον ἐν
ζυγῷ.
11 καὶ ἔλαβον τὸ βιβλίον τῆς κτήσεως τὸ ἀνεγνωσμέ-
νον καὶ ἐσφραγισμένον·
12 καὶ ἔδωκα αὐτὸ τῷ βαροὺχ υἱῷ νηρίου υἱοῦ μαασαίου
κατ' ὀφθαλμοὺς ἀναμεὴλ υἱοῦ ἀδελφοῦ πατρός μου,
καὶ κατ' ὀφθαλμοὺς τῶν ἑστηκότων μαρτύρων, καὶ γρα-
ψάντων ἐν τῷ βιβλίῳ τῆς κτήσεως, καὶ κατ' ὀφθαλμοὺς
πάντων τῶν ἰουδαίων τῶν καθημένων ἐν τῇ αὐλῇ τῆς
φυλακῆς·
13 καὶ συνέταξα τῷ βαροὺχ κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτῶν,
λέγων,
14 οὕτως εἶπεν κύριος παντοκράτωρ ὁ θεὸς ἰσραὴλ,
λάβε τὸ βιβλίον τῆς κτήσεως τοῦτο, καὶ τὸ βιβλίον τὸ ἐσ-
φραγισμένον καὶ ἀνεγνωσμένον, καὶ θήσεις εἰς ἀγγεῖον
ὀστράκινον, ἵνα διαμείνῃ ἡμέρας πλείονας.
15 ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ,
ἔτι κτηθήσονται οἰκίαι καὶ ἀγροὶ καὶ ἀμπελῶνες ἐν τῇ γῇ
ταύτῃ.
16 καὶ προσηυξάμην πρὸς κύριον μετὰ τὸ δοῦναί με τὸ
βιβλίον τῆς κτήσεως βαροὺχ υἱῷ νηρίου, λέγων·
17 ὁ ὢν κύριε θεὸς σὺ ἐποίησας τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν
τῇ ἰσχύϊ σου τῇ μεγάλῃ, καὶ τῷ βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ
καὶ μετεώρῳ, οὐ μὴ ἀποκρυβῇ ἀπὸ σοῦ οὐδὲν,
18 ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας, καὶ ἀποδιδοὺς ἁμαρ-
τίας πατέρων εἰς κόλπον τέκνων αὐτῶν μετ' αὐτούς· ὁ θεὸς
ὁ μέγας καὶ ἰσχυρός, κύριος τῶν δυνάμεων ὄνομα
αὐτῷ,
19 μέγας βουλῇ καὶ δυνατὸς τοῖς ἔργοις· οἱ ὀφ-
θαλμοί σου ἀνεῴχθησαν ἐπὶ πάσας τὰς ὁδοὺς τῶν υἱῶν
τῶν ἀνθρώπων δοῦναι ἑκάστῳ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὸν
καρπὸν τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Emi itaque agrum ab Hanameel filio patrui mei, qui erat in Anathoth; & appendi ei argentum septem minas, & decem siclos argenti. 10 Et scripsi in chirographo, & signaui, & adhibui testes, & appendi argentum stateris.
11 Et tuli chirographum emptionis, quod scriptum erat, ratificatum & signatum iuxta morem, & sicut decet, chirographũ apertum.
12 Et dedi chirographum emptionis Baruch filio Neriæ filij Maasiæ in conspectu Hanameel *filij* fratris patris mei, & in conspectu testium qui scripti erant in chirographo emptionis, & in conspectu omnium Iudæorum, qui sedebant in atrio vinctorum.
13 Et præcepi Baruch in oculis eorum, dicens:
14 Hæc dicit Dominus Deus Israel: Tolle chirographa ista, & libellum emptionis istum, & quod scriptum est & signatum, & chirographum apertum istud, & pones ea in vase fictili, vt permaneant diebus multis.
15 Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Adhuc comparabuntur domus & agri & vineæ in terra ista.
16 Et oraui coram Domino, postquam dedi libellum emptionis Baruch filio Neriæ, dicens:
17 Suscipe deprecationem meam Domine Deus: Ecce tu fecisti cælos & terram virtute tua magna, & brachio tuo excelso, & nullum verbum te latet. 18 Faciens benignitatem in mille ætates, & reddens peccata patrum filiis, quando pergunt filij peccare post eos. Deus magne, fortis, Dominus exercituum nomen eius.
19 Cuius consilia sunt magna, & multa opera eius; in cuius conspectu reuelatæ sunt omnes viæ filiorum hominum, vt des vnicuique iuxta vias suas, & secundum fructum operum suorum.

20 * אֲשֶׁר שַׂמְתָּ אֹתוֹת וּמֹפְתִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד־הַיּוֹם הַזֶּה וּבְיִשְׂרָאֵל וּבָאָדָם וַתַּעֲשֶׂה־לְּךָ שֵׁם כַּיּוֹם הַזֶּה :

21 * וַתֹּצֵא אֶת־עַמְּךָ אֶת־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם בְּאֹתוֹת וּבְמוֹפְתִים וּבְיָד חֲזָקָה וּבְאֶזְרוֹעַ נְטוּיָה וּבְמוֹרָא גָּדוֹל :

22 * וַתִּתֵּן לָהֶם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר־נִשְׁבַּעְתָּ לַאֲבוֹתָם לָתֵת לָהֶם אֶרֶץ זָבַת חָלָב וּדְבָשׁ :

23 * וַיָּבֹאוּ וַיִּרְשׁוּ אֹתָהּ וְלֹא־שָׁמְעוּ בְקוֹלֶךָ וּבְתֹרוֹתְךָ לֹא־הָלָכוּ אֵת כָּל־אֲשֶׁר צִוִּיתָה לָהֶם לַעֲשׂוֹת לֹא עָשׂוּ וַתַּקְרֵא אֹתָם אֵת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת :

24 * הִנֵּה הַסֹּלְלוֹת בָּאוּ הָעִיר לְלָכְדָהּ וְהָעִיר נִתְּנָה בְּיַד הַכַּשְׂדִּים הַנִּלְחָמִים עָלֶיהָ מִפְּנֵי הַחֶרֶב וְהָרָעָב וְהַדָּבֶר וַאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ הָיָה וְהִנְּךָ רֹאֶה :

25 * וְאַתָּה אָמַרְתָּ אֵלַי אֲדֹנָי יֱהוִה קְנֵה־לְךָ הַשָּׂדֶה בַּכֶּסֶף וְהָעֵד עֵדִים וְהָעִיר נִתְּנָה בְּיַד הַכַּשְׂדִּים :

26 * וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ לֵאמֹר :

27 * הִנֵּה אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵי כָּל־בָּשָׂר הֲמִמֶּנִּי יִפָּלֵא כָּל־דָּבָר :

28 * לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי נֹתֵן אֶת־הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד הַכַּשְׂדִּים וּבְיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וּלְכָדָהּ :

29 * וּבָאוּ הַכַּשְׂדִּים הַנִּלְחָמִים עַל־הָעִיר הַזֹּאת וְהִצִּיתוּ אֶת־הָעִיר הַזֹּאת בָּאֵשׁ וּשְׂרָפוּהָ וְאֵת הַבָּתִּים אֲשֶׁר קִטְּרוּ עַל־גַּגּוֹתֵיהֶם לַבַּעַל וְהִסִּכוּ נְסָכִים לֵאלֹהִים אֲחֵרִים לְמַעַן הַכְעִסֵנִי :

30 * כִּי־הָיוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל וּבְנֵי יְהוּדָה אַךְ עֹשִׂים הָרַע בְּעֵינַי מִנְּעֻרֹתֵיהֶם כִּי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אַךְ מַכְעִסִים אֹתִי בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם נְאֻם־יְהוָה :

20 * Qui posuisti signa & portenta in terra Ægypti vsque ad diem hanc, & in Israel & in hominibus, & tibi fecisti nomē sicut est dies hæc.

21 * Et eduxisti populum tuum Israel de terra Ægypti in signis & portentis, & in manu robusta, & in brachio extento, & in terrore magno.

22 * Et dedisti eis terram hanc, quam iurasti patribus eorū; vt dares eis terram fluentem lacte & melle.

23 * Et ingressi sunt & possederunt eam: & non obedierunt voci tuæ, & in lege tua nō ambulauerunt, omnia quæ mandasti eis vt facerent, non fecerunt; & euenerunt eis omnia mala hæc.

24 * Ecce munitiones extructæ sunt aduersum ciuitatem, vt capiatur; & vrbs data est in manus Chaldæorum qui præliantur ad-
E uersus eam à facie gladij, & famis, & pestilentiæ, & quęcunque locutus es acciderūt, vt tu ipse cernis.

25 * Et tu dicis mihi Domine Deus, Eme agrum argento, & adhibe testes, cùm vrbs data sit in manus Chaldæorum.

26 * Et factum est verbum Domini ad Ieremiam; dicens:

27 * Ecce ego Dominus Deus vniuersæ carnis. Nunquid mihi difficile erit omne verbum?

28 * Propterea hæc dicit Dominus, Ecce ego tradam ciuitatē istam in manus Chaldæorum, & in manus regis Babylonis, & capient eam.

29 * Et venient Chaldæi prœliantes aduersum vrbem hanc, & succendent eam igni, & comburent eam, & domos, in quarum domatibus sacrificabant Baal, & libabant dijs alienis libamina ad irritandum me.

30 * Erant enim filij Israel & filij Iuda, iugiter facientes malum in oculis meis ab adolescentia sua filij Israel, qui vsque nunc exacerbant me in opere manuum suarum, dicit Dominus.

תרגום יונתן

20 דשויתא אתין ומופתין בארעא דמצרים עד יומא הדין ולישראל עבדתא פרישן בגו בני אנשא ועבדתא לך שום כיומא הדין :
21 ואפקתא ית עמך ית ישראל מארעא דמצרים באתין ובמופתין ובידא תקיפא ובדרעא מרמם ובחזוא רבא :
22 ויהבת להון ית ארעא הדא דקימתא לאבהתהון למתן להון ארע עבדא חלב ודבש :
23 ועלו ואחסנו יתה ולא קבלו למימרך ובאוריתך לא הליכו ית כל דפקדתא להון למעבד ולא עבדו וערעת להון ית כל בישתא הדא :
24 הא מליתא צברו על קרתא למכבשה וקרתא אתמסרת בידא דכשדאי דמגיחין קרבא עלה מן קדם דקטלין בחרבא ובכפנא ובמותא
ודמללתא הוה וקדמך גלי : 25 ואת אמרתא לי יוי אלהים זבן לך חקלא בכספא ואסהד סהדין וקרתא אתמסרת בידא דכשדאי :
26 והוה פתגם נבואה מן קדם יוי עם ירמיהו למימר :
27 הא אנא יוי אלהא דכל בשרא המן קדמי יתכסי כל פתגם :
28 בכן כדנן אמר יוי הא אנא מסר ית קרתא הדא בידא דכשדאי וביד נבוכדנאצר מלכא דבבל ויכבשנה :
29 ויעלון כשדאי דמגיחין קרבא על קרתא הדא וידלקון ית קרתא הדא בנורא ויוקדונה וית בתיא דאסיקו בסמין על אגוריהון לבעלא
ונסיכו נסכין לטעות עממיא בדיל לארגזא קדמי :
30 ארי הוו בני ישראל ובני יהודה ברם עבדין דביש קדמי מזעוריהון ארי בני ישראל ברם מרגזין קדמי בעובדי ידיהון אמר יוי :

20 *Qui fecisti signa & portenta in terra Æ-
gypti vsque ad diem hanc, & in Israel, &
in terrigenis; & fecisti tibi nomen sicut dies
hæc.*
21 *Et eduxisti populum tuum Israel de terra
Aegypti in signis & in portẽtis, et in manu for-
ti, & in brachio excelso, & in visionibus
magnis.*
22 *Et dedisti eis terram hanc, quam iura-
sti patribus eorum; terram fluentem lac &
mel.*
23 *Et ingressi sunt, & ceperunt eam, & nõ
audierunt vocem tuam, & in præceptis tuis
non ambulauerunt; omnia quæ mandasti eis non
fecerunt. & fecerunt vt euenirent eis vniuersa
mala hæc.*
24 *Ecce turba venit super ciuitatem hanc, vt
caperet eam; & vrbs data est in manus Chal-
dæorum debellantium eam à facie gladij & fa-
mis & pestilentiæ; sicut locutus es, sic factum
est. & ecce tu vides.*
25 *Et tu dicis ad me · Posside tibi agrum ar-
gento, & testificare testes, & ciuitas data est in
manus Chaldæorum.*
26 *Et factum est verbum Domini ad me,
dicens:*
27 *Ego Dominus Deus vniuersæ carnis, nun-
quid à me abscondetur aliquid?*
28 *Propterea sic dixit Dominus, Tradita
tradetur ciuitas ista in manus Chaldæorum,
& in manus regis Babylonis, & capiet
eam.*
29 *Et venient Chaldæi præliantes contra ci-
uitatem hanc, & succendent in igne, & com-
burent domos, in quibus adolerunt in domati-
bus eorum Baal, & libauerunt libamina diis
alienis, ad irritandum me:*
30 *Quia erant filij Israel & filij Iuda soli fa-
cientes malum ante oculos meos ab adolescen-
tia sua. filij Israel qui exacerbãt me in operibus
manuum suarum, dicit Dominus.*

20 ὃς ἐποίησας σημεῖα καὶ τέρατα ἐν γῇ αἰγύπτου ἕως
τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ ἐν ἰσραήλ, καὶ ἐν τοῖς γηγενέσιν, καὶ
ἐποίησας σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη.
21 καὶ ἐξήγαγες τὸν λαόν σου ἰσραὴλ ἐκ γῆς αἰγύπτου
ἐν σημείοις καὶ ἐν τέρασιν καὶ ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν
βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐν ὁράμασιν μεγάλοις.
22 καὶ ἔδωκας αὐτοῖς τὴν γῆν ταύτην ἣν ὤμοσας τοῖς
πατράσιν αὐτῶν, γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι.
23 καὶ εἰσῆλθον καὶ ἔλαβον αὐτὴν καὶ οὐκ ἤκουσαν τῆς φω-
νῆς σου, καὶ ἐν τοῖς προστάγμασίν σου οὐκ ἐπορεύθη-
σαν· πάντα ἃ ἐνετείλω αὐτοῖς οὐκ ἐποίησαν, καὶ ἐποίησαν
συμβῆναι αὐτοῖς ἅπαντα τὰ κακὰ ταῦτα.
24 ἰδοὺ ὄχλος ἥκει ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην συλλαβεῖν
αὐτήν, καὶ ἡ πόλις ἐδόθη εἰς χεῖρας χαλδαίων τῶν
πολεμούντων αὐτὴν ἀπὸ προσώπου μαχαίρας καὶ
λιμοῦ καὶ λοιμοῦ, ὡς ἐλάλησας οὕτως ἐγένετο· καὶ ἰδοὺ
σὺ βλέπεις,
25 καὶ σὺ λέγεις πρός με, κτῆσαι σεαυτῷ ἀγρὸν ἀργυ-
ρίου, καὶ ἐπιμαρτύρασαι μάρτυρας, καὶ ἡ πόλις ἐδόθη
εἰς χεῖρας χαλδαίων.
26 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων·
27 ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς πάσης σαρκὸς μὴ ἀπ' ἐμοῦ κρυ-
βήσεταί τι;
28 διὰ τοῦτο οὕτως εἶπεν κύριος, δοθεῖσα παραδοθή-
σεται ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας χαλδαίων καὶ εἰς χεῖρας
βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ λήψεται αὐτήν.
29 καὶ ἥξουσιν οἱ χαλδαῖοι πολεμοῦντες ἐπὶ τὴν πό-
λιν ταύτην, καὶ καύσουσιν ἐν πυρὶ καὶ κατακαύσουσιν τὰς
οἰκίας αἷς ἐθυμίασαν ἐπὶ τῶν δωμάτων αὐτῶν τῇ βα-
άλ, καὶ ἔσπενδον σπονδὰς θεοῖς ἑτέροις πρὸς τὸ παρα-
πικρᾶναί με.
30 ὅτι ἦσαν υἱοὶ ἰσραὴλ καὶ υἱοὶ ἰούδα μόνοι ποιοῦντες τὸ
πονηρὸν κατ' ὀφθαλμούς μου ἐκ νεότητος αὐτῶν, υἱοὶ ἰσ-
ραὴλ οἱ παραπικραίνουσί με ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐ-
τοῦ, λέγει κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Qui posuisti signa & portenta in terra Ægypti vsque in diem hanc, & Israeli fecisti mirabilia in medio filiorum hominum; & fecisti tibi nomen quale est hodie.
21 Et eduxisti populum tuum Israel de terra Ægypti in signis, & portentis, & in manu forti, & in brachio excelso, & in visione magna.
22 Et dedisti eis terram istam pro qua iurasti patribus eorum, vt dares eis terram producentem lac & mel.
23 Et ingressi sunt & possederunt eam, & non obedierunt verbo tuo, & in lege tua non ambulauerunt: omnia quæ eis præcepisti vt facerent, non fecerunt; & accidit eis malum hoc.
24 Ecce aggeres congesti sunt contra ciuitatem ad eam subijciendam, & ciuitas tradita est in manum Chaldæorum, qui præliantur aduersum eam, à facie eorum qui occidunt gladio, & fame, & pestilentia. & quod locutus es, factum est, & tibi apertum est.
25 Et tu Domine Deus dicis mihi, Eme tibi agrum argento, & adhibe testes, cùm ciuitas sit tradita in manum Chaldæorum.
26 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad Ieremiam, dicens:
27 Ecce ego Dominus Deus vniuersæ carnis: An mihi quicquam erit abstrusum?
28 Propterea hæc dicit Dominus, Ecce ego tradam ciuitatem istam in manum Chaldæorum; & in manum Nabuchodonosor regis Babylonis, & subijciet eam.
29 Et ingredientur Chaldæi qui præliantur aduersum vrbem hanc, & succendent vrbem igni, & comburent eam, & domos super quarum tectis adoleuerunt Baal aromata, & libauerunt libamina idolis populorum, vt irritarent me.
30 Fuerunt enim filij Israel & filij Iuda facientes vtique malum in conspectu meo ab adolescentia sua: quia filij Israel irritant vtique me operibus manuum suarum, dicit Dominus.

31 כי על-אפי ועל-חמתי היתה לי העיר הזאת
למן-היום אשר בנו אותה ועד היום הזה
להסירה מעל פני:
32 על כל-רעת בני-ישראל ובני יהודה
אשר עשו להכעסני המה מלכיהם שריהם
כהניהם ונביאיהם ואיש יהודה וישבי
ירושלם:
33 ויפנו אלי ערף ולא פנים ולמד אתם השכם
ולמד ואינם שמעים לקחת מוסר:
34 וישימו שקוציהם בבית אשר-נקרא שמי
עליו לטמאו:
35 ויבנו את-במות הבעל אשר בגיא בן-הנם
להעביר את-בניהם ואת-בנותיהם למלך אשר
לא-צויתים ולא עלתה על-לבי לעשות התועבה
הזאת למען החטי את-יהודה:
36 ועתה לכן כה-אמר יהוה אלהי ישראל אל-
העיר הזאת אשר אתם אמרים נתנה ביד מלך-
בבל בחרב וברעב ובדבר:
37 הנני מקבצם מכל-הארצות אשר הדחתים
שם באפי ובחמתי ובקצף גדול והשבתים אל-
המקום הזה והשבתים לבטח:
38 והיו לי לעם ואני אהיה להם לאלהים:
39 ונתתי להם לב אחד ודרך אחד ליראה אותי
כל-הימים לטוב להם ולבניהם אחריהם:
40 וכרתי להם ברית עולם אשר לא-אשוב
מאחריהם להיטיבי אותם ואת-יראתי אתן
בלבבם לבלתי סור מעלי:
41 וששתי עליהם להטיב אותם ונטעתים
בארץ הזאת באמת בכל-לבי ובכל-נפשי:

31 *Quia in furore & in indignatione mea
facta eſt mihi ciuitas hæc à die qua ædifi-
F cauerunt eam vſq; ad diem iſtam qua au-
feretur de conſpectu meo,
32 *Propter malitiam filiorum Iſrael, & fi-
liorum Iuda, quam fecerunt ad iracun-
diam me prouocantes, ipſi & reges eorum
& principes eorum, & ſacerdotes, & pro-
phetæ eorũ, viri Iuda, & habitatores Hie-
ruſalem.
33 *Et verterunt ad me terga & non facies,
cùm docerem eos & erudirem diluculò, &
nollent audire vt acciperent diſciplinam.
34 *Et poſuerunt idola ſua in domo, in qua
inuocatum eſt nomen meum, vt pollue-
rent eam.
35 *Et ædificauerunt excelſa Baal quæ ſunt
in valle filij Ennom, vt initiarent filios
ſuos & filias ſuas Moloch; quod non man-
daui eis, nec aſcendit in cor meũ vt face-
rent abominationem hanc, & in pecca-
tum deducerent Iudam.
36 *Et nunc propter iſta, hæc dicit Domi-
nus Deus Iſrael ad ciuitatem hanc, de qua
vos dicitis, quòd tradatur in manus re-
gis Babylonis in gladio, & in fame, & in
peſte.
37 *Ecce ego congregabo eos de vniuerſis
terris ad quas eieci eos in furore meo, & in
ira mea & in indignatione grandi; & redu-
cam eos ad locum iſtum, & habitare eos
faciam confidenter.
38 *Et erunt mihi in populum, & ego ero
eis in Deum.
39 *Et dabo eis cor vnum & viam vnam,
vt timeant me vniuerſis diebus, & bene ſit
eis & filijs eorum poſt eos.
40 *Et feriam eis pactum ſempiternum, &
G non deſinam eis benefacere, & timorem
meum dabo in corde eorum, vt non rece-
dant à me.
41 *Et lætabor ſuper eis cùm bene eis fe-
cero. Et plantabo eos in terra iſta in veri-
tate, in toto corde meo, & in tota anima
mea.

תרגום יונתן

31 ארי רגזי וחמתי חל בקרתא הדא למן יומא דבנו יתה ועד יומא הדין לאגליותה מקבל מימרי:
32 על כל בישות בני ישראל ובני יהודה דעבדו לארגזא קדמי אנון מלכיהון רברביהון כהניהון ונביאיהון דשקרא ואנש יהודה ויתבי ירושלם:
33 ואחזרו בפלחני קדל ולא שוין דחלתי לקבל אפיהון ושלחית לותהון ית כל עבדי נביא מקדם ומליף ולית אנון צבן לקבלא אולפן:
34 ושויו שקוציהון בביתא דאתקרי שמי עלה לסאבותה:
35 ובנו ית במת בעלא דבחילת בר הנם לאעברא ית בניהון וית בנתהון בנורא למולך דלא פקדת באוריתי ולא רעוא מן קדמי למעבד תועבתא הדא בדיל לחיבא ית דבית יהודה:
36 וכען בכן כדנן אמר יי אלהא דישראל על קרתא הדא דאתון אמרין אתמסרת ביד מלכא דבבל בחרבא ובכפנא ובמותא:
37 הא אנא מכניש להון מכל מדינתא דאגליתינון לתמן ברגזי ובחמתי ובתקוף רב ואתיבנון לאתרא הדין ואשרינון לרחצן:
38 ויהון קדמי לעם ואנא אהוי להון לאלה:
39 ואתן להון לבא חד וארחא חד למדחל קדמי כל יומיא דייטב להון ולבניהון בתריהון:
40 ואגזר להון קים עלם דלא יהוב מימרי מבתריהון לאוטבא להון וית דחלתי אתן בלבהון בדיל דלא יסטון מבתר פלחני:
41 ויחדי מימרי עליהון לאוטבא להון ואקימנון בארעא הדא בקשוט במימרי וברעותי:

Quia in ira mea & in furore meo erat ci- 31
uitas hæc, ex qua die ædificauerunt eam, &
vsque ad diem istam, vt auferam eam à facie
mea,
Propter omnes malitias filiorum Israel & 32
Iuda, quia fecerunt ad irritandum me ipsi &
reges eorum, & principes eorum, & sacerdotes
eorum, & prophetæ eorum, viri Iuda & habi-
tantes Hierusalem.

Et verterunt ad me terga & non facies 33
suas: & docui eos diluculò, & erudiui; & non
audierunt vt acciperent disciplinam.

Et posuerunt fœditates suas in domo vbi 34
inuocatum est nomen meum in ea in immundi-
tijs suis.
Et ædificauerunt aras Baal quæ in valle 35
filij Ennon, vt offerrent filios suos & filias
suas Moloch, quæ non mandaui eis, & non
ascendit in cor meum, vt facerent abominatio-
nem hanc, vt peccare facerent Iudam.

Et nunc sic dixit Dominus Deus Israel ad 36
ciuitatem hanc quam tu dicis, Tradetur in ma-
nus regis Babylonis in gladio, & in fame, & in
peste.
Ecce ego congrego eos ex omni terra vbi 37
dispersi eos illic in ira mea, & in furore meo,
& irritatione grandi: & reducam eos in locum
istum, & sedere faciam eos confidentes.

Et erunt mihi in populum, & ego ero eis in 38
Deum.
Et dabo eis viam aliam & cor aliud vt ti- 39
meant me omnibus diebus, & in bonum eis, &
filiis eorum post eos.

Et disponam eis testamentum æternum 40
quod non auertam post eos: & timorem meum
dabo in corde eorum, vt non recedant ipsi à
me.

Et visitabo eos vt benefaciam eis, & 41
plantabo eos in terra ista in fide, & in toto cor-
de meo, & in tota anima mea.

31 ὅτι ἐπὶ ὀργήν μου καὶ ἐπὶ θυμόν μου ἦν ἡ πό-
λις αὕτη ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ᾠκοδόμησαν αὐτήν, καὶ ἕως
τῆς ἡμέρας ταύτης ἀπαλλάξαι αὐτὴν ἀπὸ προσώπου
μου,
32 διὰ πάσας τὰς πονηρίας υἱῶν ἰσραὴλ καὶ ἰούδα,
ὅτι ἐποίησαν πικρᾶναί με αὐτοὶ καὶ οἱ βασιλεῖς αὐτῶν
καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν, καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτῶν, καὶ οἱ προ-
φῆται αὐτῶν, ἄνδρες ἰούδα καὶ οἱ κατοικοῦντες ἱερου-
σαλήμ.
33 καὶ ἔστρεψαν πρός με νῶτα καὶ οὐ πρόσωπα αὐτῶν,
καὶ ἐδίδαξα αὐτοῖς ὄρθρου, καὶ ἐδίδαξα, καὶ οὐκ ἤκουσαν
ἐκλαβεῖν παιδείαν.
34 καὶ ἔθηκαν τὰ μιάσματα αὐτῶν ἐν τῷ οἴκῳ οὗ ἐπε-
κλήθη τὸ ὄνομά μου ἐπ᾽ αὐτῷ ἐν ἀκαθαρσίαις αὐτῶν.
35 καὶ ᾠκοδόμησαν τοὺς βωμοὺς τῇ βαὰλ τοὺς ἐν φά-
ραγγι υἱοῦ ἐννόμ, τοῦ ἀναφέρειν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς
θυγατέρας αὐτῶν τῷ μολὸχ ἃ οὐ συνέταξα αὐτοῖς, καὶ
οὐκ ἀνέβη ἐπὶ καρδίαν μου τοῦ ποιῆσαι τὸ βδέλυγμα
τοῦτο πρὸς τὸ ἐφαμαρτεῖν τὸν ἰούδαν.
36 καὶ νῦν οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ ἐπὶ τὴν
πόλιν ταύτην ἣν σὺ λέγεις, παραδοθήσεται εἰς χεῖρα
βασιλέως βαβυλῶνος ἐν μαχαίρᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν
λοιμῷ.
37 ἰδοὺ ἐγὼ συνάγω αὐτοὺς ἐκ πάσης τῆς γῆς οὗ διέσπει-
ρα αὐτοὺς ἐκεῖ ἐν ὀργῇ μου καὶ ἐν τῷ θυμῷ μου καὶ πα-
ροξυσμῷ μεγάλῳ, καὶ ἐπιστρέψω αὐτοὺς εἰς τὸν τόπον
τοῦτον, καὶ καθιῶ αὐτοὺς πεποιθότας.
38 καὶ ἔσονταί μοι εἰς λαὸν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς
θεόν.
39 καὶ δώσω αὐτοῖς ὁδὸν ἑτέραν καὶ καρδίαν ἑτέραν φο-
βηθῆναί με πάσας τὰς ἡμέρας, καὶ εἰς ἀγαθὸν αὐτοῖς
καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν μετ᾽ αὐτούς.
40 καὶ διαθήσομαι αὐτοῖς διαθήκην αἰώνιον ἣν οὐ μὴ
ἀποστρέψω ὄπισθεν αὐτῶν, καὶ τὸν φόβον μου δώσω εἰς τὴν
καρδίαν αὐτῶν πρὸς τὸ μὴ ἀποστῆναι αὐτοὺς ἀπ᾽ ἐμοῦ.
41 καὶ ἐπισκέψομαι αὐτοὺς ἀγαθῶσαι αὐτούς· καὶ φυ-
τεύσω αὐτοὺς ἐν τῇ γῇ ταύτῃ ἐν πίστει, καὶ ἐν πάσῃ καρδίᾳ
μου, καὶ ἐν πάσῃ ψυχῇ μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[31] Quia ira mea & furor meus resedit in ciuitate hac à die qua construxerunt eam vsque in diem hanc, vt transmigrar e facerem eam à conspectu Verbi mei: [32] Propter omnia mala filiorum Israel, & filiorum Iuda, quæ fecerunt vt irritarent me ipsi & reges eorum, & principes eorum, sacerdotes eorum, & pseudoprophetæ eorum, & viri Iuda, & habitatores Ierusalem. [33] Et verterunt in cultu meo ceruicem, & non posuerunt timorem mei in conspectu vultus sui. Et misi ad eos omnes prophetas seruos meos, manè consurgens & docens: & noluerunt suscipere disciplinam. [34] Et posuerunt abominationes suas in domo in qua inuocatum est nomen meum vt polluerent eam: [35] Et construxerunt excelsa Baal, quæ sunt in valle filij Hinnom, vt traducerent filios suos & filias suas per ignem, idolo Moloch; quod non præcepi in lege mea, nec est voluntas coram me vt facerent abominationem hanc, vt in peccatum deducerent domum Iuda. [36] Nunc ergo propterea sic dicit Dominus Deus Israel super ciuitate hac, de qua vos dicitis, Tradita est in manum regis Babylonis, gladio & fame, & peste. [37] Ecce ego congregabo eos de omnibus prouincijs, ad quas transmigrare feci eos in ira mea, & in indignatione mea, & in furore grandi; & reducam eos ad locum istum, & habitare eos faciam confidenter. [38] Et erunt coram me in populum, & ego ero eis in Deum.
[39] Et dabo eis cor vnum & viam vnam, vt timeant coram me omnibus diebus, & bene sit eis, & filijs eorum post eos.
[40] Et feriam cum eis pactum sempiternum; & non reuertetur Verbum meum ab eis, vt bene faciam eis. & timorem mei dabo in cordibus eorum, vt non declinent à cultu meo.
[41] Et lætabitur Verbum meum super illos, ad bene faciendum eis, & stabiliam eos in terra ista, in veritate, in verbo meo & in voluntate mea.

42 כי־כה אמר יהוה כאשר הבאתי אל־העם
הזה את כל־הרעה הגדולה הזאת כן אנכי מביא
עליהם את־כל־הטובה אשר אנכי דבר עליהם׃
43 ונקנה השדה בארץ הזאת אשר אתם
אמרים שממה היא מאין אדם ובהמה נתנה
ביד הכשדים׃
44 שדות בכסף יקנו וכתוב בספר וחתום והעד
עדים בארץ בנימן ובסביבי ירושלם ובערי
יהודה ובערי ההר ובערי השפלה ובערי הנגב
כי־אשיב את־שבותם נאם־יהוה׃

לג

1 ויהי דבר־יהוה אל־ירמיהו שנית והוא
עודנו עצור בחצר המטרה לאמר׃
2 כה־אמר יהוה עשה יהוה יוצר אותה
להכינה יהוה שמו׃
3 קרא אלי ואענך ואגידה לך גדלות ובצרות
לא ידעתם׃
4 כי כה אמר יהוה אלהי ישראל על־בתי העיר
הזאת ועל־בתי מלכי יהודה הנתצים אל־הסללות
ואל־החרב׃
5 באים להלחם את־הכשדים ולמלאם את־
פגרי האדם אשר־הכיתי באפי ובחמתי ואשר
הסתרתי פני מהעיר הזאת על כל־רעתם׃
6 הנני מעלה־לה ארכה ומרפא ורפאתם
וגליתי להם עתרת שלום ואמת׃
7 והשבתי את־שבות יהודה ואת שבות ישראל
ובנתים כבראשנה׃
8 וטהרתים מכל־עונם אשר חטאו־לי
וסלחתי לכול־עונותיהם אשר חטאו־לי ואשר
פשעו בי׃

42 * Quia hæc dicit Dominus, Sicut adduxi super populum istum omne malum hoc grande, sic adducam super eos omne bonum quod ego loquor ad eos.
43 * Et possidebuntur agri in terra ista de qua vos dicitis quòd deserta sit, eò quòd non remanserit homo & iumentum, & data sit in manus Chaldæorum.
44 * Agri ementur pecunia, & scribentur in libro, & imprimetur signum, & testis adhibebitur in terra Beniamin, & in circuitu Hierusalem, in ciuitatibus Iuda, & in ciuitatibus montanis, & in ciuitatibus campestribus, & in ciuitatibus quæ ad Austrum sunt, quia conuertam captiuitatem eorum, ait Dominus.

CAP. XXXIII.

1 A ET factum est verbum Domini ad Hieremiam secundò, cùm adhuc clausus esset in atrio carceris, dicens:
2 * Hæc dicit Dominus, qui facturus est & formaturus illud & paraturus, Dominus nomen eius.
3 * Clama ad me & exaudiam te, & annunciabo tibi grandia & firma quæ nescis.
4 * Quia hæc dicit Dominus Deus Israel ad domos vrbis huius, & ad domos regis Iudæ quę destructæ sunt, ad munitiones & ad gladium
5 * Venientium vt dimicent cum Chaldæis, & impleant eas cadaueribus hominum quos percussi in furore meo, & in indignatione mea, abscondés faciem meam à ciuitate hac propter omnem malitiam eorum.
6 * Ecce ego obducam eis cicatricem & sanitatem, & curabo eos, & reuelabo eis deprecationem pacis & veritatis.
7 * Et conuertam conuersionem Iuda & conuersionem Israel, & ædificabo eos sicut à principio.
8 * Et emundabo illos ab omni iniquitate sua in qua peccauerunt mihi: & propitius ero cunctis iniquitatibus eorum in quibus deliquerunt mihi, & spreuerunt me.

תרגום יונתן

42 ארי כדנן אמר יי כמא דאיתיתי על עמא הדין ית כל בישתא רבתא הדא כן אנא מיתי עליהון ית כל טבתא דאנא ממלל עמהון׃
43 ויזדבנון חקלין בארעא הדא דאתון אמרין צדיא היא מבלי אנש ובעירא אתמסרת בידא דכשדאי׃
44 חקלין בכספא יזבנון ויכתבון בשטרא ויחתמון ויסהדון סהדין בארע שבטא דבנימין ובסחרני ירושלם ובקרויא דבית יהודה ובקרוי טורא ובקרוי שפלתא ובקרוי דרומא ארי אתיב ית גלותהון אמר יי׃

לג

1 והוה פתגם נבואה מן קדם יי עם ירמיהו תנינות והוא עד כען כלי בדרת בית אסיריא למימר׃
2 כדנן אמר יי דעבדה יי ברא יתה לאתקנותה יי שמיה׃ 3 צלי קדמי ואקבל צלותך ואחוי לך רברבן ונטירן דלא ידעתנין׃
4 ארי כדנן אמר יי אלהא דישראל על בתי קרתא הדא ועל בתי מלכיא דבית יהודה דמתרעין להון וצברין מליתא לתקפא שוריא מן קדם דקטלין בחרבא׃ 5 אתן לאגחא קרבא עם כסדאי ולמליותהון ית פגרי בני אנשא דאלקיתי ברגזי ובחמתי ודסלקת שכנתי מקרתא הדא על כל בישתהון׃ 6 הא אנא מיתי להון אסו ופרקן ואסינון ואגלי להון תרע תיובתא ואחוינון דיהכון באורח שלם וקשוט׃
7 ואתיב ית גלות יהודה וית גלות ישראל ואקימנון כדבקדמיתא׃
8 ואדכינון מכל חוביהון דחבו קדמי ואשבוק לכל חוביהון דחבו קדמי ודמרדו במימרי׃

*Quia ſic dixit Dominus, Sicut induxi ſu- 42
per populum iſtum omnia mala grandia iſta, ſic
ego inducam ſuper eos omnia bona quæ ego lo-
quutus ſum ad eos.*

*Et poſſidebuntur adhuc agri in terra quam 43
tu dicis, Inuia eſt ab homine & iumento, &
traditi ſunt in manus Chaldæorum.*

*Et poſſidebunt agros in argento, & ſcribes 44
in libro, & ſignabis, & teſtificaberis teſtes in
terra Beniamin, & in circuitu Hieruſalem, &
in ciuitatibus Iuda, & in ciuitatibus montis,
& in ciuitatibus Sephela, & in ciuitatibus
Nageb, quia conuertam tranſmigrationes eo-
rum, dicit Dominus.*

CAP. XXXIII.

*ET factum eſt verbum Domini ad Hieremian 1
ſecundò, & ipſe erat adhuc ligatus in atrio
carceris, dicens:*

*Sic dixit Dominus, faciens terram & 2
plaſmans eam vt dirigat eam, Dominus nomen
illi.*

*Clama ad me, & reſpondebo tibi, & an- 3
nunciabo tibi grandia & firma quæ non cogno-
uiſti ea.*

*Quia ſic dixit Dominus Deus Iſrael de do- 4
mibus vrbis huius, & de domo regis Iuda quæ
deſtructæ ſunt in vallum.*

*Et propugnacula vt pugnent contra Chal- 5
dæos, & impleant eam cadaueribus hominum,
quos percuſſi in ira mea & in furore meo, &
auerti faciem meam à ciuitate hac pro omnibus
malitiis eorum.*

*Ecce ego obducã ei cicatricem & ſanitatem, 6
& curabo eos, & reuelabo eis vt exaudiam,
& faciam illis pacem & fidem.*

*Et conuertam tranſmigrationem Iuda, & 7
tranſmigrationem Hieruſalem, & ædificabo eos
vt prius.*

*Et emundabo illos ab omnibus iniquitati- 8
bus eorum quas peccauerũt mihi, & non recor-
dabor peccatorum eorum quæ peccauerunt mihi
& receſſerunt à me.*

42 ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος, καθὰ ἐπήγαγον ἐπὶ τὸν
λαὸν τοῦτον πάντα τὰ κακὰ τὰ μεγάλα ταῦτα, οὕτως
ἐγὼ ἐπάξω ἐπ᾽ αὐτοὺς πάντα τὰ ἀγαθὰ ἃ ἐγὼ ἐλάλη-
σα ἐπ᾽ αὐτούς.

43 καὶ κτηθήσονται ἔτι ἀγροὶ ἐν τῇ γῇ ἣ σὺ λέγεις, ἄβατός
ἐστιν ἀπὸ ἀνθρώπου καὶ κτήνους, καὶ παρεδόθησαν εἰς χεῖρας
χαλδαίων.

44 καὶ κτήσονται ἀγροὺς ἐν ἀργυρίῳ· καὶ γράψεις εἰς βι-
βλίον, καὶ σφραγιῇ καὶ διαμαρτύρῃ μάρτυρας ἐν γῇ βεν-
ιαμεὶν, καὶ κύκλῳ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν πόλεσιν ἰούδα, καὶ ἐν
πόλεσιν τοῦ ὄρους, καὶ ἐν πόλεσιν τῆς σεφηλά, καὶ ἐν πό-
λεσιν τῆς ναγέβ, ὅτι ἀποστρέψω τὰς ἀποικίας αὐτῶν, λέ-
γει κύριος.

λγ΄.

1 Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν ἐκδεύτέ-
ρου, καὶ αὐτὸς ἦν ἔτι δεδεμένος ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλα-
κῆς, λέγων·

2 οὕτως εἶπεν κύριος, ποιῶν γῆν καὶ πλάσσων αὐτὴν τοῦ
ἀνορθῶσαι αὐτήν, κύριος ὄνομα αὐτῷ.

3 κέκραξον πρός με, καὶ ἀποκριθήσομαί σοι καὶ ἀπαγ-
γελῶ σοι μεγάλα καὶ ἰσχυρὰ ἃ οὐκ ἔγνως αὐτά.

4 ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ περὶ οἰκιῶν τῆς
πόλεως ταύτης, καὶ περὶ οἰκίας βασιλέως ἰούδα τῶν καθη-
ρημένων εἰς χάρακα.

5 καὶ προμαχῶνας τοῦ μάχεσθαι πρὸς τοὺς χαλ-
δαίους, καὶ πληρῶσαι αὐτὴν νεκρῶν τῶν ἀνθρώπων οὓς ἐπά-
ταξα ἐν ὀργῇ μου καὶ ἐν θυμῷ μου, καὶ ἀπέστρεψα τὸ πρό-
σωπόν μου ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης περὶ πασῶν τῶν πονη-
ριῶν αὐτῶν.

6 ἰδοὺ ἐγὼ ἀνάγω αὐτῇ συνούλωσιν καὶ ἴαμα, καὶ ἰατρεύ-
σω αὐτούς, καὶ φανερώσω αὐτοῖς εἰσακούειν· καὶ ποιήσω αὐ-
τοῖς εἰρήνην καὶ πίστιν.

7 καὶ ἐπιστρέψω τὴν ἀποικίαν ἰούδα, καὶ τὴν ἀποι-
κίαν ἱερουσαλήμ, καὶ οἰκοδομήσω αὐτοὺς ὡς τὸ πρότερον.

8 καὶ καθαριῶ αὐτοὺς ἀπὸ πασῶν τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν ὧν
ἥμαρτόν μοι, καὶ οὐ μὴ μνησθήσομαι ἁμαρτιῶν αὐτῶν ὧν
ἥμαρτόν μοι, καὶ ἀπέστησαν ἀπ᾽ ἐμοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[42] Quia hæc dicit Dominus, Sicut adduxi ſuper populum iſtum omne malum hoc graue, ſic adducam ſuper eos omne bonum quod locutus ſum cum eis. [43] Et ementur agri in terra iſta, de qua vos dicitis, Deſerta eſt abſque homine & iumento, & tradita eſt in manum Chaldæorum. [44] Agros argento ement & ſcribent in chirographo, & ſignabunt, & adhibebunt teſtes in terra tribus Beniamin, & in circuitibus Ieruſalem, & in ciuitatibus domus Iuda, & in ciuitatibus montanis, & in ciuitatibus campeſtribus, & in ciuitatibus Auſtri: quia conuertam captiuitatem eorum, ait Dominus.

CAP. XXXIII.

ET factum eſt verbum prophetiæ ad Ieremiam à facie Domini ſecundò; & ipſe erat adhuc clauſus in atrio domus vinctorum; dicẽdo: [2] Hæc dicit Dominus qui fecit illud, Dominus qui creauit vt pararet illud: Dominus nomen eius. [3] Ora coram me, & ſuſcipiam orationem tuam, & annunciabo tibi grandia, & reſeruata quæ neſcis. [4] Quia hæc dicit Dominus Deus Iſrael, ſuper domos vrbis huius, & ſuper domos regum domus Iuda, quas diruerunt, & congerũt aggeres ad muniendum murum à facie eorum qui occidunt gladio. [5] Veniebant ad dimicandum cum Chaldæis, & ad implendas eas cadaueribus filiorum hominum, quos percuſſi in ira mea, & in furore meo, & propter quos abſtuli maieſtatem meam de ciuitate iſta, propter omnem malitiam eorum. [6] Ecce ego adducam ſuper eos medicinam & ſalutem, & ſanabo eos; & reuelabo eis portam pœnitentiæ, & ſignificabo eis quomodo ambulent in via pacis & veritatis. [7] Et reducam tranſmigrationem Iuda, & tranſmigrationem Iſraelis, & ſuſtinebo eos ſicut in principio. [8] Et mundabo eos ab omnibus peccatis ſuis quibus peccauerunt coram me, ac remittam omnia peccata eorum quæ admiſerunt coram me, & quibus præuaricati ſunt in Verbum meum.

9 והיתה לי לשם ששון לתהלה ולתפארת
לכל גויי הארץ אשר ישמעו את־כל־הטובה
אשר אנכי עשה אתם ופחדו ורגזו על כל־
הטובה ועל כל־השלום אשר אנכי עשה לה׃
10 כה אמר יהוה עוד ישמע במקום־הזה
אשר אתם אמרים חרב הוא מאין אדם ומאין
בהמה בערי יהודה ובחצות ירושלם הנשמות
מאין אדם ומאין יושב ומאין בהמה׃
11 קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה
קול אמרים הודו את־יהוה צבאות כי־טוב יהוה
כי־לעולם חסדו מבאים תודה בית יהוה כי־
אשיב את־שבות־הארץ כבראשנה אמר יהוה׃
12 כה אמר יהוה צבאות עוד יהיה במקום
הזה החרב מאין־אדם ועד־בהמה ובכל־עריו
נוה רעים מרבצים צאן׃
13 בערי ההר בערי השפלה ובערי הנגב
ובארץ בנימן ובסביבי ירושלם ובערי יהודה עד
תעברנה הצאן על־ידי מונה אמר יהוה׃
14 הנה ימים באים נאם־יהוה והקמתי את־
הדבר הטוב אשר דברתי אל־בית ישראל ועל־
בית יהודה׃
15 בימים ההם ובעת ההיא אצמיח לדוד צמח
צדקה ועשה משפט וצדקה בארץ׃
16 בימים ההם תושע יהודה וירושלם תשכון
לבטח וזה אשר־יקרא־לה יהוה צדקנו׃
17 כי־כה אמר יהוה לא־יכרת לדוד איש ישב
על־כסא בית־ישראל׃
18 ולכהנים הלוים לא־יכרת איש מלפני מעלה
עולה ומקטיר מנחה ועשה זבח כל־הימים׃
19 ויהי דבר־יהוה אל־ירמיהו לאמור׃

9 * Et erit mihi in nomen & in gaudium,
B & in laudem & in exultationem cunctis
gentibus terræ quæ audierint omnia bona
quæ ego facturus sum eis; & pauebunt, &
turbabuntur in vniuersis bonis & in omni
10 pace, quam ego faciam eis. * Hæc dicit
Dominus: Adhuc audietur in loco isto
quem vos dicitis esse desertum, eo quòd non
sit homo nec iumentum in ciuitatibus Iu-
da & foris Hierusalem quæ desolatæ sunt
absque homine & absque habitatore &
11 absque pecore. * Vox gaudij & vox læti-
tiæ, vox sponsi & vox sponsæ, vox dicentium:
Confitemini Domino exercituum, quo-
niam bonus Dominus, quoniam in æter-
num misericordia eius, & portantium vota
in domo Domini. Reducam enim côuer-
sionem terræ sicut à principio, dicit Domi-
12 nus. * Hæc dicit Dominus exercituum.
Adhuc erit in loco isto deserto absque ho-
mine & absque iumēto & in cunctis ciui-
tatibus eius, habitaculum pastorum accu-
13 bantium greges. * In ciuitatibus mon-
tuosis & in ciuitatibus campestribus, & in
ciuitatibus quæ ad Austrum sunt, & in ter-
ra Beniamin, & in circuitu Hierusalem, &
C in ciuitatibus Iuda, adhuc transibunt gre-
ges ad manum numerantis, ait Dominus.
14 * Ecce dies veniēt dicit Dominus, & sus-
citabo verbum bonum quod locutus sum
ad domum Israel & ad domum Iuda.
15 * In diebus illis & in tempore illo ger-
minare faciam Dauid germen iustitiæ, &
faciet iudicium & iustitiam in terra.
16 * In diebus illis saluabitur Iuda, & Hie-
rusalem habitabit confidenter. Et hoc est
nomen quod vocabunt eum, Dominus iu-
17 stus noster. * Quia hæc dicit Dominus:
Non interibit de Dauid vir qui sedeat su-
18 per thronum domus Israel. * Et de sacer-
dotibus & de Leuitis nō interibit vir à fa-
cie mea qui offerat holocaustomata, & in-
cēdat sacrificium, & cædat victimas omni-
bus diebus.
19 * Et factum est verbum Domini ad Hie-
remiam dicens.

תרגום יונתן

9 ויהון קדמי לשום דחדוא לתשבחא וליקר לכל עממי ארעא דישמעון ית כל טבתא דאנא עבד עמהון ויזועון וידחלון על כל טבתא
ועל כל שלמא דאנא עבד להון׃ 10 כדנן אמר ייי עוד ישתמע באתרא הדין דאתון אמרין חרוב הוא מבלי אנש ומבלי בעירא בקרויא
דבית יהודה ובשוקי ירושלם דצדין מבלי אנש ומבלי יתב ומבלי בעירא׃ 11 קל ביע וקל חדוא קל חתנין וקל כלן קל דאמרין
שבחו קדם ייי צבאות ארי טב ייי ארי לעלמא טבותיה מעלי תודתא בבית מקדשא דייי ארי אתיב ית גלות ארעא כדבקדמיתא אמר ייי׃
12 כדנן אמר ייי צבאות עוד יהי באתרא הדין דחרוב מבלי אנשא ומבלי בעירא וכל קרויהון דירות בית משרי רעין וחטרין דעאן׃
13 בקרוי טורא בקרוי שפלתא ובקרוי דרומא ובארע שבט דבנימן ובסחרני ירושלם ובקרויא דבית יהודה עוד יתנהון עמא על ידי
משיחא אמר ייי׃ 14 הא יומיא אתן אמר ייי ואקים ית פתגמא תקנא דמללית על בית ישראל ועל בית יהודה׃
15 ביומיא האנון ובעדנא ההיא אקים לדוד משיח דצדקא ויעבד דין דקשוט וזכו בארעא׃
16 ביומיא האנון יתפרקון דבית יהודה וירושלם תשרי לרחצן ודין שמה דיהון קרן לה יתעבדון לנא זכון מן קדם ייי בגוה׃
17 ארי כדנן אמר ייי לא יפסוק לדוד גבר יתב על כרסי מלכותא דבית ישראל׃
18 ולכהניא ליואי לא יפסוק גבר מן קדמי מסיק עלון ומקרב קרבן ועבד נכסת קודשין כל יומיא׃
19 והוה פתגם נבואה מן קדם ייי עם ירמיה למימר׃

‡ Et erit mihi in nomẽ, in gaudiũ, & in laudẽ 9
et in magnificẽtiã omni populo terræ; qui audiẽt
omnia bona quæ ego facio eis: & pauebunt &
contristabuntur pro omnibus bonis & pro om-
ni pace, quam ego facio eis.
‡ Sic dixit Dominus: Adhuc audietur in 10
loco isto quem vos dicitis; Desertus est ab homi-
nibus & iumentis in ciuitatibus Iuda; & fo-
ris Hierusalem, quæ desolatæ sunt, vt non sit
homo & iumentum.
‡ Vox gaudij & vox lætitiæ, vox sponsi & 11
vox sponsæ; vox dicentium: Confitemini Do-
mino omnipotenti, quoniam bonus Dominus,
quoniam in æternum misericordia eius; & por-
tabunt dona in domum Domini; quia conuerti
faciam omnẽ transmigrationem terræ illius sicut
prius, dixit Dominus.
‡ Sic dicit Dominus exercituum: Adhuc erit 12
in loco deserto isto, vt non sit homo & iumen-
ta, & in omnibus ciuitatibus eius habitacula
pastorum accubantium greges,
‡ In ciuitatibus montanæ & in ciuitatibus 13
campestribus & in ciuitatibus Austri, & in
terra Beniamin, & in his quæ in circuitu Hie-
rusalem, & in ciuitatibus Iuda: adhuc transi-
bunt oues ad manum numerantis, ait Dominus.
‡ Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & su- 14
scitabo verbum bonum, quod locutus sum su-
per domum Israel & super domum Iuda.
‡ In illis diebus & in tempore illo, germi- 15
nare faciam Dauid germen iustitiæ; & regna-
bit rex, & intelliget, & faciet iudicium & iu-
stitiam in terra.
‡ In diebus illis saluabitur Iudas, & Hie- 16
rusalem habitabit confidenter: & hoc est nomen
quod vocabunt ei, Dominus iustus noster.
‡ Quoniam sic dicit Dominus, Non deficiet 17
Dauid vir sedens super thronum Israel.
‡ Et ex sacerdotibus & Leuitis non deficiet 18
vir in conspectu meo, offerens holocaustum &
incendens munus, & faciens hostiam omnibus
diebus.
‡ Et factum est verbum Domini ad Hiere- 19
miam, dicens:

9 ‡ καὶ ἔσαι μοι εἰς ὄνομα, εἰς εὐφροσύνην καὶ εἰς αἴ-
νεσιν, καὶ εἰς μεγαλιότητα παντὶ τῷ λαῷ τῆς γῆς· οἵτινες
ἀκούσονται πάντα τὰ ἀγαθὰ ἃ ἐγὼ ποιῶ αὐτοῖς· καὶ φο-
βηθήσονται καὶ πικρανθήσονται περὶ πάντων τῶν ἀγα-
θῶν καὶ περὶ πάσης τῆς εἰρήνης ἧς ἐγὼ ποιῶ αὐτοῖς.
10 ‡ οὕτως εἶπεν κύριος, ἔτι ἀκουσθήσεται ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ
ᾧ ὑμεῖς λέγετε, ἔρημός ἐστιν ἀπὸ ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν ἐν
πόλεσιν ἰούδα, καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλὴμ ταῖς ἠρημωμέναις
παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωπον καὶ κτῆνος.
11 ‡ φωνὴ εὐφροσύνης καὶ φωνὴ χαρμοσύνης, φωνὴ νυμ-
φίου καὶ φωνὴ νύμφης, φωνὴ λεγόντων, ἐξομολογεῖσθε κυ-
ρίῳ παντοκράτορι, ὅτι χρηστὸς κύριος ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ
ἔλεος αὐτοῦ, καὶ εἰσοίσουσιν δῶρα εἰς οἶκον κυρίου, ὅτι ἀπο-
στρέψω πᾶσαν τὴν ἀποικίαν τῆς γῆς ἐκείνης κατὰ τὸ πρότε-
ρον, εἶπεν κύριος.
12 ‡ οὕτως λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἔτι ἔσαι ἐν τῷ
τόπῳ τῷ ἐρήμῳ τούτῳ παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἄνθρωπον καὶ κτήνη,
καὶ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν αὐτοῦ καταλύματα ποιμένων
κοιταζόντων ποίμνια,
13 ‡ ἐν πόλεσιν τῆς ὀρεινῆς καὶ ἐν πόλεσιν τῆς ἐφηλὰ καὶ
ἐν πόλεσιν τῆς νακέθ, καὶ ἐν γῇ βενιαμείν, καὶ ἐν ταῖς
κύκλῳ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν πόλεσιν ἰούδα· ἔτι παρελεύσεται
πρόβατα ἐπὶ χεῖρα ἀριθμοῦντος, εἶπεν κύριος.
14 ‡ ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ ἀναστήσω τὸ
ῥῆμα τὸ ἀγαθόν, ὃ ἐλάλησα ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραὴλ καὶ
ἐπὶ τὸν οἶκον ἰούδα.
15 ‡ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, βλα-
στῆσαι ποιήσω τῷ δαυὶδ βλαστὸν δικαιοσύνης· καὶ βασιλεύ-
σει βασιλεύς, καὶ συνήσει καὶ ποιήσει κρῖμα καὶ δικαιοσύ-
νην ἐν τῇ γῇ.
16 ‡ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις σωθήσεται ἰούδας, καὶ ἱερου-
σαλὴμ κατοικήσει πεποιθότως· καὶ τοῦτό ἐστιν τὸ ὄνομα ὃ
καλέσουσιν αὐτῷ, κύριος δίκαιος ἡμῶν.
17 ‡ ὅτι οὕτω λέγει κύριος, οὐκ ἐπιλείψει τῷ δαυὶδ
ἀνὴρ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου ἰσραήλ.
18 ‡ καὶ ἐκ τῶν ἱερέων καὶ λευιτῶν οὐκ ἐπιλείψει ἀνὴρ
ἐνώπιόν μου, προσφέρων ὁλοκαύτωμα καὶ θυμιῶν δῶρον,
καὶ ποιῶν θυσίαν πάσας τὰς ἡμέρας.
19 ‡ καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν, λέγων·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Et erunt coram me in nomen lætitiæ, in laudem & in gloriam omnibus populis terræ, qui audierint omnia bona quæ ego facturus sum eis; & contremiscent & timebunt super omnia bona, & super omnem pacem quam ego faciam eis.
10 Hæc dicit Dominus: Adhuc audietur in loco isto, de quo vos dicitis, Desertus est, absque homine, & iumento, in oppidis domus Iuda, & in plateis Ierusalem vastis absque homine, & absque habitatore & absque pecore;
11 Vox gaudij & vox lætitiæ, vox sponsorum & vox sponsarum, vox dicentium, Confitemini coram Domino exercituum; quoniam bonus est Dominus, quia in æternum benignitas eius: & offerentium sacrificium confessionis in domo sanctuarij Domini. Quia reducam captiuitatem terræ sicut in principio, dicit Dominus.
12 Hæc dicit Dominus exercituum, Adhuc erunt in loco isto qui desertus est absque homine & absque iumento, & in omnibus vrbibus eorũ, habitacula domus mansionis pastorum, & caulæ ouium.
13 In ciuitatibus montanis, & in ciuitatibus campestribus, & in ciuitatibus Austri, & in terra tribus Beniamin, & in circuitibus Ierusalem, & in ciuitatibus domus Iuda, adhuc discet populus per manum Messiæ, dicit Dominus.
14 Ecce dies venient, dicit Dominus, Et suscitabo verbum rectum quod locutus sum ad domum Israel & ad domum Iuda.
15 In diebus illis, & in tempore illo suscitabo Dauid christum iustitiæ, & faciet iudicium verum & iustitiam in terra.
16 In diebus illis saluabuntur viri domus Iuda, & Ierusalem habitabit confidenter. Et hoc est nomen quo vocabunt eum, Fient nobis iustitiæ à facie Domini in medio eius.
17 Quia hæc dicit Dominus, Non deficiet de Dauid vir qui sedeat super thronum regni domus Israel.
18 Et de sacerdotibus & Leuitis non deerit vir à facie mea incendens holocausta, & offerens oblationem, & faciens victimam sanctificatam omnibus diebus.
19 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini cum Ieremia; dicens:

20 * כֹּה אָמַר יְהוָה אִם־תָּפֵרוּ אֶת־בְּרִיתִי הַיּוֹם
וְאֶת־בְּרִיתִי הַלָּיְלָה וּלְבִלְתִּי הֱיוֹת יוֹמָם־וָלַיְלָה
21 בְּעִתָּם׃ * גַּם־בְּרִיתִי תֻפַר אֶת־דָּוִד עַבְדִּי מִהְיוֹת־
לוֹ בֵן מֹלֵךְ עַל־כִּסְאוֹ וְאֶת־הַלְוִיִּם הַכֹּהֲנִים מְשָׁרְתָי׃
22 * אֲשֶׁר לֹא־יִסָּפֵר צְבָא הַשָּׁמַיִם וְלֹא יִמַּד חוֹל
הַיָּם כֵּן אַרְבֶּה אֶת־זֶרַע דָּוִד עַבְדִּי וְאֶת־הַלְוִיִּם
מְשָׁרְתֵי אֹתִי׃
23 * וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ לֵאמֹר׃
24 * הֲלוֹא רָאִיתָ מָה־הָעָם הַזֶּה דִּבְּרוּ לֵאמֹר שְׁתֵּי
הַמִּשְׁפָּחוֹת אֲשֶׁר בָּחַר יְהוָה בָּהֶם וַיִּמְאָסֵם וְאֶת־
עַמִּי יִנְאָצוּן מִהְיוֹת עוֹד גּוֹי לִפְנֵיהֶם׃
25 * כֹּה אָמַר יְהוָה אִם־לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה
חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא־שָׂמְתִּי׃
26 * גַּם־זֶרַע יַעֲקוֹב וְדָוִד עַבְדִּי אֶמְאַס מִקַּחַת
מִזַּרְעוֹ מֹשְׁלִים אֶל־זֶרַע אַבְרָהָם יִשְׂחָק וְיַעֲקֹב
כִּי־אָשׁוּב אֶת־שְׁבוּתָם וְרִחַמְתִּים׃

לד

1 * הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה
וּנְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וְכָל־חֵילוֹ וְכָל־מַמְלְכוֹת
אֶרֶץ מֶמְשֶׁלֶת יָדוֹ וְכָל־הָעַמִּים נִלְחָמִים עַל־
יְרוּשָׁלִַם וְעַל־כָּל־עָרֶיהָ לֵאמֹר׃
2 * כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָלֹךְ וְאָמַרְתָּ
אֶל־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה וְאָמַרְתָּ אֵלָיו כֹּה אָמַר
יְהוָה הִנְנִי נֹתֵן אֶת־הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד מֶלֶךְ־
בָּבֶל וּשְׂרָפָהּ בָּאֵשׁ׃
3 * וְאַתָּה לֹא תִמָּלֵט מִיָּדוֹ כִּי תָּפֹשׂ תִּתָּפֵשׂ וּבְיָדוֹ
תִּנָּתֵן וְעֵינֶיךָ אֶת־עֵינֵי מֶלֶךְ־בָּבֶל תִּרְאֶינָה וּפִיהוּ
אֶת־פִּיךָ יְדַבֵּר וּבָבֶל תָּבוֹא׃
4 * אַךְ שְׁמַע דְּבַר־יְהוָה צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה כֹּה־
אָמַר יְהוָה עָלֶיךָ לֹא תָמוּת בֶּחָרֶב׃

20 * Hæc dicit Dñs: Si irritum potest fieri
pactũ meum cum die, & pactũ meum cũ
nocte, vt non sit dies & nox in tẽpore suo.
21 * Et pactum meum irritum esse poterit
cum Dauid seruo meo, vt non sit ex eo fi-
lius qui regnet in throno eius, & Leuitæ &
22 sacerdotes ministri mei. * Sicut enumerari
non possunt stellæ cæli, & metiri arenæ ma-
ris; sic multiplicabo semen Dauid serui
mei, & Leuitas ministros meos.
23 * Et factum est verbum Domini ad Hie-
remiam, dicens:
24 * Nunquid non vidisti quid populus hic
locutus sit, dicens: Duæ cognationes quas
elegerat Dominus, abiectæ sunt, & popu-
lum meum despexerunt, eò quòd non sit
vltrà gens coram eis.
25 * Hæc dicit Dominus, Si pactum meum
inter diem & noctem, & leges cæli, & terræ
non posui.
26 * Equidẽ & semen Iacob, & Dauid serui
mei proijciam, vt non assumam de semine
eius principes seminis Abraam, Isaac, & Ia-
cob. Reducã enim conuersionem eorum,
& miserebor eis.

CAP. XXXIIII.

1 VErbum quod factum est ad Hieremiã
A à Domino, quando Nabuchodonosor
rex Babylonis, & omnis exercitus eius, vni-
uersaque regna terræ, quæ erant sub pote-
state manus eius, & omnes populi bella-
bant contra Hierusalem, & contra omnes
vrbes eius, dicens:
2 * Hæc dicit Dominus Deus Israel, Vade
& loquere ad Sedechiam regem Iuda, & di-
ces ad eum: Hæc dicit Dominus, Ecce ego
tradam ciuitatem hanc in manu regis Ba-
bylonis, & succendet eam igni.
3 * Et tu non effugies de manu eius, sed
comprehensione capieris, & in manu eius
traderis, & oculi tui oculos regis Babylonis
videbunt, & os eius cum ore tuo loquetur,
& Babylonem introïbis.
4 * Attamen audi verbum Domini Sede-
chia rex Iuda. Hæc dicit Dominus ad te,
Non morieris in gladio.

תרגום יונתן

20 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ כְּמָא דְלֵית אֶפְשַׁר דְיִבַּטֵל קְיָמִי דַאֲקֵימֶת עִם יְמָמָא וְעִם לֵילְיָא וּבְדִיל דְלָא לְמֶהֱוֵי יְימָם וְלֵילֵי בְּעִדָנְהוֹן׃
21 אַף קְיָמִי לָא יִבַּטֵל דְקַיֵמֶת עִם דָוִד עַבְדִי מִלְמֶהֱוֵי לֵיהּ בַּר מָלֵךְ עַל כָּרְסוֹהִי וְיָת לֵיוָאֵי כָהֲנַיָא דִמְשַׁמְשִׁין קֳדָמָי׃
22 הָא כְּמָא דְלֵית אֶפְשַׁר דְיִתְמְנוּן חֵילֵי שְׁמַיָא וְלָא יִתְכַל חָלָא דְיַמָא כֵּן אַסְגֵי יָת זַרְעָא דְדָוִד עַבְדִי וְיָת לֵיוָאֵי דִמְשַׁמְשִׁין קֳדָמָי׃
23 וַהֲוָה פִתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִם יִרְמְיָהוּ לְמֵימַר׃ 24 הֲלָא חֲזֵיתָ מָה עַמָא הָדֵין מְמַלְלִין לְמֵימַר תַרְתֵּין זַרְעֲיָתָא דְאִתְרְעִי יְיָ בְּהוֹן
וְרַחֲקִינוּן וְיָת עַמִי מַרְגְזִין מִלְמֶהֱוֵי עוֹד עַם מְשַׁמֵשׁ קֳדָמַי בְּקִבְלֵיהוֹן׃ 25 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ כְּמָא דְלֵית אֶפְשַׁר דְיִבַּטֵל קְיָמִי דַאֲקֵימֶת עִם
יְמָמָא וְעִם לֵילְיָא כֵּן גְזֵרַת שְׁמַיָא וְאַרְעָא לָא שַׁוִיתִנוּן דְיִעְדוּן׃ 26 אַף זַרְעָא דְיַעֲקֹב וְדָוִד עַבְדִי לָא אֲרַחֵק מִלְקָרְבָא מִבְּנֵיהוֹן עָבְדִין
שִׁלְטָן עַל זַרְעֵיהּ דְאַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב אֲרֵי אָתֵיב יָת גָלְוָתְהוֹן וְאֶרְחַם עֲלֵיהוֹן׃

לד

1 פִּתְגָם נְבוּאָה דַהֲוָה עִם יִרְמְיָה מִן קֳדָם יְיָ וּנְבוּכַדְנֶצַר מַלְכָּא דְבָבֶל וְכָל מַשִׁרְיָתֵהּ וְכָל מַלְכְוָת אֲרַע שָׁלְטַן יְדֵיהּ וְכָל עַמְמַיָא מְגִיחִין
קְרָב עַל יְרוּשְׁלֶם וְעַל כָּל קִרְוָהָא לְמֵימַר׃ 2 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל אֱזֵל וְתֵימַר לְצִדְקִיָה מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה וְתֵימַר לֵיהּ
כִּדְנַן אֲמַר יְיָ הָא אֲנָא מָסַר יָת קַרְתָּא הָדָא בְּיַד נְבוּכַדְנֶצַר מַלְכָּא דְבָבֶל וְיוֹקְדִינַהּ בְּנוּרָא׃ 3 וְאַתְּ לָא תִשְׁתֵּזֵב מִן יְדֵיהּ אֲרֵי אִתְאֲחָדָא
תִתְאֲחֵד וּבִידֵיהּ תִתְמְסַר וְעֵינָךְ יָת עֵינֵי מַלְכָּא דְבָבֶל יֶחֶזְיָן וּפֻמֵיהּ עִם פֻּמָךְ יְמַלֵל וּלְבָבֶל תֵּיתוּבַל׃
4 בְּרַם קַבֵּל פִּתְגָמָא דַייָ צִדְקִיָה מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה כִּדְנַן אֲמַר יְיָ עֲלָךְ לָא תִתְקְטֵל בְּחַרְבָּא׃

Sic dicit Dominus, Si irritum feceritis pa- 20
ctum meum cum die & pactum meum cum no-
cte, vt non sit dies & nox in tempore ipsorum.
Et pactum meum irritum erit cum Dauid 21
seruo meo, vt non sit ex ipso filius regnans super
thronum eius, & cum Leuitis & sacerdotibus
ministris meis. Sicut non numerabitur mi- 22
litia cæli, & non mensurabitur arena maris; sic
multiplicabo semen Dauid serui mei, & Leui-
tas ministros meos.
Et factum est verbum Domini ad Hiere- 23
miam, dicens:
Non vidisti quid populus iste locutus est; 24
dicens? Duæ cognationes quas elegit Dñs, expu-
lit eas, & populum meum irritauerunt, vt non
sit gens in conspectu ipsorum.
Sic dicit Dominus, Si non esset pactũ meum 25
die & nocte, et leges cæli & terræ nõ posuissem.
Sic semen Iacob & Dauid serui mei expu- 26
lissem, vt non acciperem ego à semine eius prin-
cipes, in semine Habraam, & Isaac, & Iacob,
quoniam conuertam captiuitatem eorum, &
miserebor eorum.

CAP. XXXIIII.

VErbum quod factum est ad Hieremiam à 1
Domino: & Nabuchodonosor rex Babylo-
nis, & omnis exercitus eius, & vniuersa re-
gna terræ, quæ sub potestate manus eius, omnes
populi bellabant contra Hierusalem, & contra
omnes vrbes Iuda.
Sic dixit Dominus Deus Israel, Vade ad 2
Sedechiam regem Iuda, & dices ei: Sic dixit
Dominus, Traditione tradetur ciuitas ista in
manus regis Babylonis, & capiet eam, & in-
cendet eam in igne.
Et tu non saluaberis de manu eius, & com 3
prehensione capieris, & in manus eius traderis,
& oculi tui oculos eius videbunt, & os eius
cum ore tuo loquetur, & in Babylonem introi-
bis.
Sed audi verbum Domini Sedechia rex 4
Iuda: Sic dicit Dominus ad te, Non morieris in
gladio.

20 οὕτω λέγει κύριος, ἐὰν ἠθετημένην ποιήσητε τὴν δια-
θήκην μου τὴν μετὰ τῆς ἡμέρας, καὶ τὴν διαθήκην μου τὴν μετὰ
τῆς νυκτός, ὥστε μὴ εἶναι ἡμέραν καὶ νύκτα ἐν τῷ καιρῷ αὐ-
21 τῶν. καὶ ἡ διαθήκη μου ἠθετημένη ἔσται μετὰ τοῦ Δαυὶδ
τοῦ δούλου μου, ὥστε μὴ εἶναι ἐξ αὐτοῦ υἱὸς βασιλεύων
ἐπὶ τὸν θρόνον αὐτοῦ, καὶ μετὰ τῶν λευιτῶν καὶ ἱερέων τῶν λει-
τουργῶν μου.
22 ὥσπερ οὐκ ἀριθμηθήσεται ἡ στρατιὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐ με-
τρηθήσεται ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, οὕτως πληθυνῶ τὸ
σπέρμα τοῦ Δαυὶδ τοῦ δούλου μου, καὶ τοὺς λευίτας τοὺς
λειτουργούς μου.
23 καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς Ἱερεμίαν, λέγον·
24 οὐκ εἶδες τί ὁ λαὸς οὗτος ἐλάλησε, λέγων; δύο συγ-
γενείας ἃς ἐξελέξατο ὁ κύριος ἐξῶσεν αὐτάς, καὶ τὸν
λαόν μου παρώξυναν, ἵνα μὴ ᾖ ἔθνος ἐνώπιον αὐτῶν.
25 οὕτω λέγει κύριος, ἐὰν μὴ εἶεν ἡ διαθήκη μου τῇ ἡ-
μέρᾳ καὶ τῇ νυκτί, καὶ νόμους τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς μὴ ἐθέμην.
26 οὕτως τὸ σπέρμα τοῦ Ἰακώβ, καὶ Δαυὶδ τοῦ δούλου μου
ἐξώσαι ἄν, ὥστε μὴ λαβεῖν ἐμὲ ἀπὸ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ
ἄρχοντας ἐν τῷ σπέρματι τοῦ Ἀβραάμ, καὶ τοῦ Ἰσαάκ, καὶ
τοῦ Ἰακώβ, ὅτι ἀναστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν, καὶ
ἐλεήσω αὐτούς.

λδ'.

1 Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς Ἱερεμίαν παρὰ κυρίου,
καὶ Ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς Βαβυλῶνος καὶ πᾶν τὸ στρα-
τόπεδον αὐτοῦ καὶ πᾶσαι αἱ βασιλεῖαι τῆς γῆς αἱ ὑπὸ τὴν
δυναστείαν τῆς χειρὸς αὐτοῦ, πάντες οἱ λαοὶ ἐπολέμουν
ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπὶ πάσας τὰς πόλεις Ἰούδα.
2 οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ, βάδιζον πρὸς Σε-
δεκίαν βασιλέα Ἰούδα, καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, οὕτως εἶπεν κύριος,
παραδόσει παραδοθήσεται ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας βασι-
λέως Βαβυλῶνος, καὶ συλλήψεται αὐτὴν καὶ καύσει αὐτὴν
3 ἐν πυρί. καὶ σὺ οὐ μὴ σωθῇς ἐκ χειρὸς αὐτοῦ, καὶ συλ-
λήψει συλληφθήσῃ, καὶ εἰς χεῖρας αὐτοῦ δοθήσῃ· καὶ οἱ
ὀφθαλμοί σου τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὄψονται, καὶ τὸ στόμα
αὐτοῦ μετὰ τοῦ στόματός σου λαλήσει, καὶ εἰς Βαβυλῶνα
4 εἰσελεύσῃ. ἀλλὰ ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου Σεδε-
κία βασιλεῦ Ἰούδα, οὕτως λέγει κύριος πρὸς σέ, οὐκ
ἀποθανῇ ἐν ῥομφαίᾳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Hæc dicit Dominus, Sicut non potest fieri irritum pactum meum quod statui cum die & cum nocte, vt non sit dies & nox, tempo-
re suo. 21 Sic & pactum meum non fiet irritum quod statui cum Dauid seruo meo; quo minus sit ei filius regnans super thronum eius,
& cum Leuitis sacerdotibus qui ministrant coram me. 22 Ecce sicut non potest numerari militia cæli, nec mensurari arena maris; sic mul-
tiplicabo semen Dauid serui mei, & Leuitas qui ministrant coram me. 23 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini cum Ieremia,
dicens: 24 Nónne vidisti quid populus hic loquitur; dicendo: Duæ cognationes quas elegit Dominus, & proiecit eas; & populum
meum irritare faciunt, quo minus vltra sit populus ministrans coram me in conspectu eorum. 25 Hæc dicit Dominus, Sicut non po-
test fieri vt aboleatur pactum meum quod statui cum die & cum nocte; sic statuta cæli & terræ non posui vt transeant. 26 Semen
quoque Iacob & Dauid serui mei nõ auersabor, quo minus applicem ex filijs eorum dominatores super semen Abrahæ, & Isaac, & Iacob:
reducam enim captiuitatem eorum, & miserebor eorum.

CAP. XXXIIII.

VErbum prophetiæ quod factum est ad Ieremiam à facie Domini. Et Nabuchodonosor rex Babylonis, & omnis exercitus eius, & om-
nia regna terræ dominationis manus eius, & omnes populi prœliabantur aduersum Ierusalem, & aduersum omnes vrbes eius; di-
cendo: 2 Hæc dicit Dominus Deus Israel, Vade & dic Sedechiæ regi tribus domus Iuda, & dices ei: Hæc dicit Dominus, Ecce ego
tradam ciuitatem istam in manũ Nabuchodonosor regis Babylonis, & succendet eam igni. 3 Et tu non liberaberis de manu eius; quia
comprehensione capieris, & in manũ eius traderis, & oculi tui oculos regis Babylonis videbunt, & os eius cum ore tuo loquetur, & in Ba-
bylonẽ ducêris. 4 Veruntamen suscipe verbum Domini Sedechia rex tribus domus Iuda. Hæc dicit Dñs de te, Non interficiêris gladio.

5 * בְּשָׁלוֹם תָּמוּת וּכְמִשְׂרְפוֹת אֲבוֹתֶיךָ הַמְּלָכִים
הָרִאשֹׁנִים אֲשֶׁר־הָיוּ לְפָנֶיךָ כֵּן יִשְׂרְפוּ־לָךְ וְהוֹי
אָדוֹן יִסְפְּדוּ־לָךְ כִּי־דָבָר אֲנִי־דִבַּרְתִּי נְאֻם־יְהוָה :
6 * וַיְדַבֵּר יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ
יְהוּדָה אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה בִּירוּשָׁלִָם :
7 * וְחֵיל מֶלֶךְ־בָּבֶל נִלְחָמִים עַל־יְרוּשָׁלִַם וְעַל
כָּל־עָרֵי יְהוּדָה הַנּוֹתָרוֹת אֶל־לָכִישׁ וְאֶל־עֲזֵקָה
כִּי הֵנָּה נִשְׁאֲרוּ בְּעָרֵי יְהוּדָה עָרֵי מִבְצָר :
8 * הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה
אַחֲרֵי כְּרֹת הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ בְּרִית אֶת־כָּל־הָעָם
אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלִַם לִקְרֹא לָהֶם דְּרוֹר :
9 * לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת־עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת־שִׁפְחָתוֹ
הָעִבְרִי וְהָעִבְרִיָּה חָפְשִׁים לְבִלְתִּי עֲבָד־בָּם בִּיהוּדִי
אָחִיהוּ אִישׁ :
10 * וַיִּשְׁמְעוּ כָל־הַשָּׂרִים וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר־בָּאוּ
בַבְּרִית לְשַׁלַּח אִישׁ אֶת־עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת־שִׁפְחָתוֹ
חָפְשִׁים לְבִלְתִּי עֲבָד־בָּם עוֹד וַיִּשְׁמְעוּ וַיְשַׁלֵּחוּ :
11 * וַיָּשׁוּבוּ אַחֲרֵי־כֵן וַיָּשִׁבוּ אֶת־הָעֲבָדִים וְאֶת־
הַשְּׁפָחוֹת אֲשֶׁר שִׁלְּחוּ חָפְשִׁים וַיִּכְבִּישׁוּם לַעֲבָדִים
12 וְלִשְׁפָחוֹת : * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ
13 מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר : * כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי
יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי כָּרַתִּי בְרִית אֶת־אֲבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם
הוֹצִאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים לֵאמֹר :
14 * מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים תְּשַׁלְּחוּ אִישׁ אֶת־אָחִיו
הָעִבְרִי אֲשֶׁר־יִמָּכֵר לְךָ וַעֲבָדְךָ שֵׁשׁ שָׁנִים וְשִׁלַּחְתּוֹ
חָפְשִׁי מֵעִמָּךְ וְלֹא־שָׁמְעוּ אֲבוֹתֵיכֶם אֵלַי וְלֹא
הִטּוּ אֶת־אָזְנָם :
15 * וַתָּשֻׁבוּ אַתֶּם הַיּוֹם וַתַּעֲשׂוּ אֶת־הַיָּשָׁר בְּעֵינַי
לִקְרֹא דְרוֹר אִישׁ לְרֵעֵהוּ וַתִּכְרְתוּ בְרִית לְפָנַי בַּבַּיִת
אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמִי עָלָיו :

5 *Sed in pace morieris, & ſecundùm combuſtiones patrum tuorum regum priorum qui fuerũt ante te, ſic comburent te: & Vae
B domine plangent te, quia verbum hoc ego locutus ſum, dicit Dominus.
6 * Et locutus eſt Hieremias propheta ad Sedechiam regem Iuda vniuerſa verba hæc in Hieruſalem.
7 * Et exercitus regis Babylonis pugnabat contra Hieruſalem, & contra omnes ciuitates Iuda, quæ reliquæ erant, cõtra Lachis, & contra Azecha. hæ enim ſupererant de ciuitatibus Iuda vrbes munitæ.
8 * Verbum quod factum eſt ad Hieremiam à Domino; poſtquam percuſſit rex Sedechias fœdus cum omni populo in Hieruſalem, prædicans,
9 * Vt dimitteret vnuſquiſq; ſeruũ ſuum, & vnuſquiſque ancillam ſuam, Hebræum & Hebræam liberos, & nequaquam dominarẽtur eis, id eſt in Iudæo & fratre ſuo.
10 * Audierũt ergo omnes principes & vniuerſus populus qui inierant pactum vt dimitteret vnuſquiſque ſeruum ſuum & ancillam ſuam liberos, & vltrà non dominarentur eis. Audierunt igitur & dimiſerunt.
11 * Et conuerſi ſunt deinceps, & retraxerunt ſeruos ſuos & ancillas ſuas, quos di-
C miſerunt liberos, & ſubiugauerunt in famulos & famulas.
12 *Et factum eſt verbum Domini ad Hieremiam à Domino; dicens:
13 * Hæc dicit Dominus Deus Iſrael, Ego percuſſi fœdus cum patribus veſtris, in die qua eduxi eos de terra Ægypti, de domo
14 ſeruitutis; dicens: *Cùm completi fuerint ſeptem anni, dimittat vnuſquiſque fratrem ſuum Hebræum, qui venditus eſt ei, & ſeruiet tibi ſex annis, & dimittes eum a te liberum. Et non audierunt patres veſtri me, nec inclinauerunt aurem ſuam.
15 * Et conuerſi eſtis vos hodie, & feciſtis quod rectum eſt in oculis meis vt prędicaretis libertatẽ vnuſquiſq; ad amicũ ſuum, & iniſtis pactũ in conſpectu meo in domo, in qua inuocatũ eſt nomẽ meũ ſuper eam.

תרגום יונתן

5 בִּשְׁלָם תְּמוּת וְכִיקִידוּת אֲבָהָתָךְ מַלְכַיָּא קַדְמָאֵי דַהֲווֹ קֳדָמָךְ כֵּן יוֹקְדוּן עֲלָךְ וַיְ עַל מַלְכָּא יִסְפְּדוּן לָךְ אֲרֵי פִתְגָמָא אֲנָא מַלֵּלִית אֲמַר יְיָ :
6 וּמַלֵּיל יִרְמְיָהוּ נְבִיאָה עִם צִדְקִיָּה מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה יָת כָּל פִתְגָמַיָּא הָאִלֵּין בִּירוּשְׁלֶם : 7 וּמַשְׁרְיָת מַלְכָּא דְבָבֶל מְגִיחִין עַל
יְרוּשְׁלֶם וְעַל כָּל קִרְוַיָּא דְבֵית יְהוּדָה דְאִשְׁתְּאַרָא עַל לָכִישׁ וְעַל עֲזֵקָה אֲרֵי אִנִּין אִשְׁתְּאַרָא בְּקִרְוַיָּא דְבֵית יְהוּדָה קִרְוִין כְּרִיכָן :
8 פִּתְגָם נְבוּאָה דַהֲוָה עִם יִרְמְיָהוּ מִן קֳדָם יְיָ בָּתַר דִּגְזַר מַלְכָּא צִדְקִיָּהוּ קְיָם עִם כָּל עַמָּא דְבִירוּשְׁלֶם לְמִקְרֵי לְהוֹן חֵירוּ :
9 לְשַׁלָּחָא גְּבַר יַת עַבְדֵּהּ וּגְבַר יַת אַמְתֵיהּ בַּר יִשְׂרָאֵל וּבַת יִשְׂרָאֵל בְּנֵי חֵירוּ בְּדִיל דְּלָא יִפְלְחוּן בְּהוֹן גְּבַר בְּאַחוּהִי יְהוּדַי :
10 וּשְׁמַעוּ כָּל רַבְרְבַיָּא וְכָל עַמָּא דְעָלוּ בִקְיָמָא לְשַׁלָּחָא גְּבַר יַת עַבְדֵּהּ וּגְבַר יַת אַמְתֵיהּ בְּנֵי חוֹרִין בְּדִיל דְּלָא יִפְלְחוּן בְּהוֹן עוֹד וְקַבִּלוּ וְשַׁלַּחוּ :
11 וְתָבוּ בָּתַר כֵּן וַאֲתִיבוּ יַת עַבְדַיָּא וְיַת אַמְהָתָא דְפַטַרְנוּן בְּנֵי חֵירוּ וּכְבַשׁוּנוּן לְעַבְדִין וּלְאַמְהָן :
12 וַהֲוָה פִתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִם יִרְמְיָהוּ לְמֵימַר : 13 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל אֲנָא גְזָרִית קְיָם עִם
אֲבָהָתְכוֹן בְּיוֹמָא דְאַפֵּקִית יַתְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדוּתָא לְמֵימַר : 14 מִסּוֹף שְׁבַע שְׁנִין תְּשַׁלְּחוּן גְּבַר יַת אַחוּהִי בַּר יִשְׂרָאֵל
דְיִזְדַּבַּן לָךְ וְיִפְלְחִינָךְ שִׁית שְׁנִין וְתִפְטְרִנֵּהּ בַּר חוֹרִין מֵעִמָּךְ וְלָא קַבִּלוּ אֲבָהָתְכוֹן לְמֵימְרִי וְלָא אַרְכִּנוּ יַת אֻדְנֵיהוֹן :
15 וְתַבְתּוּן אַתּוּן יוֹמָא דֵין וַעֲבַדְתּוּן יַת דְּכָשַׁר קֳדָמַי לְמִקְרֵי חֵירוּ גְּבַר לְחַבְרֵהּ וּגְזַרְתּוּן קְיָם קֳדָמַי בְּבֵיתָא דְאִתְקְרֵי שְׁמִי עֲלוֹהִי :

In pace morieris; & sicut combusserunt 5
patres tuos qui regnauerunt ante te, comburent
& te o Domine, & plangent te, quia verbum
locutus sum, dixit Dominus.

Et locutus est Hieremias ad regem Sede- 6
chiam vniuersa verba hæc in Hierusalem.

Et exercitus regis Babylonis pugnabat con 7
tra Hierusalem & contra ciuitates Iuda quæ
relictæ erant contra Lachis & contra Azecha;
quia istæ relictæ sunt in ciuitatibus Iuda ciui-
tates munitæ.

Verbum quod factum est ad Hieremiam à 8
Domino postquam perfecit rex Sedechias fœdus
ad omnem populum qui in Hierusalem, vt voca-
rent iam remissionem.

Vt emitteret vnusquisque seruum suum, 9
& vnusquisque ancillam suam; Hebræum &
Hebræam liberos, vt non seruiret vir ex Is-
raël.

Et audierunt omnes optimates, & omnis 10
populus qui ingressi sunt in fœdus vt dimit-
teret vnusquisque seruum suum, & vnusquis-
que ancillam suam liberos, vt non seruiat vltrà
inter eos, & audierunt & dimiserunt.

Et conuersi sunt post hæc, & reduxerunt 11
seruos & ancillas quos dimiserunt liberos, &
subiugauerunt eos in seruos & ancillas.

Et factum est verbum Domini ad Hiere- 12
miam, dicens:

Sic dixit Dominus Deus Israel, Ego dispo- 13
sui fœdus ad patres vestros in die qua eduxi eos
de terra Ægypti de domo seruitutis; dicens:

Cùm completi fuerint sex anni, mittes fra- 14
trem tuum Hebræum qui vendetur tibi, &
operabitur tibi sex annis, & emittes eum libe-
rum; & non audierunt me, & non inclinaue-
runt aurem suam.

Et conuersi sunt hodie vt facerent rectum 15
ante oculos meos, vt vocaret remissionem vnus-
quisque proximi sui; & perfecerunt pactum
ante faciem meam in domo vbi inuocatum est no
men meum in ea.

5 ἐν εἰρήνῃ ἀποθανῇ· καὶ ὡς ἔκαυσαν τοὺς πατέρας σου τοὺς βασιλεύσαντας πρότερόν σου, καύσουσι καὶ σὲ ὦ κύριε καὶ κόψονταί σε, ὅτι λόγον ἐλάλησα, εἶπε κύριος.

6 καὶ ἐλάλησεν ἱερεμίας πρὸς βασιλέα σεδεκίαν πάντας τοὺς λόγους τούτους ἐν ἱερουσαλήμ.

7 καὶ ἡ δύναμις βασιλέως βαβυλῶνος ἐπολέμει ἐπὶ ἱερουσαλὴμ καὶ ἐπὶ πόλεις ἰούδα τὰς καταλελειμμένας ἐπὶ λαχεὶς καὶ ἐπὶ ἀζηκά, ὅτι αὗται κατελείφθησαν ἐν πόλεσιν ἰούδα πόλεις ὀχυραί.

8 ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου μετὰ τὸ συντελέσαι τὸν βασιλέα σεδεκίαν διαθήκην πρὸς πάντα τὸν λαὸν τὸν ἐν ἱερουσαλήμ, τοῦ καλέσαι δὴ ἄφεσιν·

9 τοῦ ἐξαποστεῖλαι ἕκαστον τὸν παῖδα αὐτοῦ καὶ ἕκαστον τὴν παιδίσκην αὐτοῦ· τὸν ἑβραῖον καὶ τὴν ἑβραίαν ἐλευθέρους πρὸς τὸ μὴ δουλεύειν ἄνδρα ἐξ ἰσραήλ.

10 καὶ ἐπήκουσαν πάντες οἱ μεγιστᾶνες, καὶ πᾶς ὁ λαὸς οἱ εἰσελθόντες εἰς τὴν διαθήκην τοῦ ἀποστεῖλαι ἕκαστον τὸν παῖδα αὐτοῦ καὶ ἕκαστον τὴν παιδίσκην αὐτοῦ ἐλευθέρους τοῦ μὴ δουλεύειν ἔτι ἐν αὐτοῖς, καὶ ἤκουσαν καὶ ἀφῆκαν.

11 καὶ ἐπεστράφησαν μετὰ ταῦτα, καὶ ἀνήγαγον τοὺς δούλους καὶ τὰς παιδίσκας οὓς ἀπέστειλαν ἐλευθέρους, καὶ ὑπέταξαν αὐτοὺς εἰς δούλους καὶ παιδίσκας.

12 καὶ ἐγενήθη λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν, λέγων·

13 οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἐγὼ διεθέμην διαθήκην πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐξειλάμην αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐξ οἴκου δουλείας, λέγων·

14 ὅταν πληρωθῇ ἓξ ἔτη· ἀποστελεῖς τὸν ἀδελφόν σου τὸν ἑβραῖον ὃς πραθήσεταί σοι καὶ ἐργάσεταί σοι ἓξ ἔτη καὶ ἐξαποστελεῖς αὐτὸν ἐλεύθερον, καὶ οὐκ ἤκουσάν μου, καὶ οὐκ ἔκλιναν τὸ οὖς αὐτῶν.

15 καὶ ἐπέστρεψαν σήμερον ποιῆσαι τὸ εὐθὲς πρὸ ὀφθαλμῶν μου τοῦ καλέσαι ἄφεσιν ἕκαστον τοῦ πλησίον αὐτοῦ, καὶ συνετέλεσαν διαθήκην κατὰ πρόσωπόν μου ἐν τῷ οἴκῳ οὗ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐτῷ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[5] Sed in pace morieris, & secundùm combustionem patrum tuorum regum priorum qui fuerunt ante te, sic exurent te. væ super regem, plangent te, quia verbum hoc locutus sum, dicit Dominus. [6] Et locutus est Ieremias propheta cum Sedechia rege tribus domus Iuda omnia verba hæc in Ierusalem. [7] Et exercitus regis Babylonis pugnabant contra Ierusalem, & contra omnes ciuitates domus Iuda quæ remanserant: contra Lachis & contra Azecha; hæ enim remanserant de ciuitatibus domus Iuda, vrbes munitæ. [8] Verbum prophetiæ quod factum est cum Ieremia à facie Domini, postquam percussit rex Sedechias pactum cum omni populo qui erat in Ierusalem, vt prædicarent eis libertatem. [9] Vt dimitteret quisque seruum suum & quisque ancillam suam, filium Israel & filiam Israel, liberos: vt nullus in seruitutem redigeret fratrem suum Iudæum. [10] Et audierunt omnes principes, & omnis populus qui venerant in fœdus, vt dimitteret quisque seruum suum, & quisque ancillam suam liberos, ita vt non vteretur eis tanquam seruis; & obedierunt, & dimiserunt. [11] Et postea conuersi sunt, & reduxerunt seruos & ancillas quos dimiserant liberos, & subiugauerunt eos in seruos & in ancillas. [12] Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini cum Ieremia; dicendo: [13] Hæc dicit Dominus Deus Israel: Ego pepigi pactum cum patribus vestris, in die qua eduxi eos de terra Ægypti de domo seruitutis; dicens. [14] Post finem septem annorum dimittetis vnusquisque fratrem suum Israelitam, qui venditus fuerit tibi, & seruiet tibi sex annis, & dimittes eum liberum à te; & non obedierunt patres vestri verbo meo, nec inclinauerunt aures suas. [15] Et conuersi estis vos hodie, & fecistis quod rectum est coram me, vt prædicaretis libertatem quisque proximo suo, & iniuistis pactum in conspectu meo, in domo in qua inuocatum est nomen meum.

16 * וַתָּשֻׁבוּ וַתְּחַלְּלוּ אֶת־שְׁמִי וַתָּשִׁבוּ אִישׁ אֶת־
עַבְדּוֹ וְאִישׁ אֶת־שִׁפְחָתוֹ אֲשֶׁר־שִׁלַּחְתֶּם חָפְשִׁים
לְנַפְשָׁם וַתִּכְבְּשׁוּ אֹתָם לִהְיוֹת לָכֶם לַעֲבָדִים
17 וְלִשְׁפָחוֹת׃ * לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אַתֶּם
לֹא־שְׁמַעְתֶּם אֵלַי לִקְרֹא דְרוֹר אִישׁ לְאָחִיו וְאִישׁ
לְרֵעֵהוּ הִנְנִי קֹרֵא לָכֶם דְּרוֹר נְאֻם־יְהוָה אֶל־
הַחֶרֶב אֶל־הַדֶּבֶר וְאֶל־הָרָעָב וְנָתַתִּי אֶתְכֶם לְזַוְעָה
לְכֹל מַמְלְכוֹת הָאָרֶץ׃
18 * וְנָתַתִּי אֶת־הָאֲנָשִׁים הָעֹבְרִים אֶת־בְּרִתִי אֲשֶׁר
לֹא־הֵקִימוּ אֶת־דִּבְרֵי הַבְּרִית אֲשֶׁר כָּרְתוּ לְפָנָי
הָעֵגֶל אֲשֶׁר כָּרְתוּ לִשְׁנַיִם וַיַּעַבְרוּ בֵּין בְּתָרָיו׃
19 * שָׂרֵי יְהוּדָה וְשָׂרֵי יְרוּשָׁלַםִ הַסָּרִסִים וְהַכֹּהֲנִים
וְכֹל עַם הָאָרֶץ הָעֹבְרִים בֵּין בִּתְרֵי הָעֵגֶל׃
20 * וְנָתַתִּי אוֹתָם בְּיַד אֹיְבֵיהֶם וּבְיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם
וְהָיְתָה נִבְלָתָם לְמַאֲכָל לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת
21 הָאָרֶץ׃ * וְאֶת־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה וְאֶת־
שָׂרָיו אֶתֵּן בְּיַד אֹיְבֵיהֶם וּבְיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וּבְיַד
חֵיל מֶלֶךְ בָּבֶל הָעֹלִים מֵעֲלֵיכֶם׃
22 * הִנְנִי מְצַוֶּה נְאֻם־יְהוָה וַהֲשִׁבֹתִים אֶל־הָעִיר
הַזֹּאת וְנִלְחֲמוּ עָלֶיהָ וּלְכָדוּהָ וּשְׂרָפֻהָ בָאֵשׁ וְאֶת־
עָרֵי יְהוּדָה אֶתֵּן שְׁמָמָה מֵאֵין יֹשֵׁב׃

לה

1 * הַדָּבָר אֲשֶׁר־הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה
בִּימֵי יְהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה לֵאמֹר׃
2 * הָלוֹךְ אֶל־בֵּית הָרֵכָבִים וְדִבַּרְתָּ אוֹתָם
וַהֲבִאוֹתָם בֵּית יְהוָה אֶל־אַחַת הַלְּשָׁכוֹת וְהִשְׁקִיתָ
אוֹתָם יָיִן׃
3 * וָאֶקַּח אֶת־יַאֲזַנְיָה בֶן־יִרְמְיָהוּ בֶּן־חֲבַצִּנְיָה
וְאֶת־אֶחָיו וְאֶת־כָּל־בָּנָיו וְאֵת כָּל־בֵּית הָרֵכָבִים׃

16 * Et reuerſi eſtis & cõmaculaſtis nomen
meũ, & reduxiſtis vnuſquiſq; ſeruũ ſuũ, &
vnuſquiſq; ancillã ſuam, quos dimiſeratis
vt eſſent liberi, & ſuæ poteſtatis; & ſubiu-
gaſtis eos, vt ſint vobis ſerui & ancillæ.
17 * Propterea hæc dicit Dominus, Vos nõ
audiſtis me vt prædicaretis libertatẽ vnuſ-
quiſque fratri ſuo & vnuſquiſque amico
ſuo. Et ego prædico libertatem vobis, ait
Dominus, ad gladium, ad peſtem & ad fa-
mem; & dabo vos in commotionem cun-
ctis regnis terræ.
18 * Et dabo viros qui præuaricantur fœ-
dus meum, & nõ obſeruauerunt verba fœ-
deris, quibus aſſenſi ſunt in cõſpectu meo,
vitulum quem conciderunt in duas partes,
& tranſierunt inter diuiſiones eius:
19 * Principes Iuda & principes Hieruſalem,
eunuchi & ſacerdotes, & omnis populus
terræ, qui tranſierũt inter diuiſiones vituli.
20 * Et dabo eos in manus inimicorũ ſuo-
rum, & in manus quærẽtium animam eo-
rum, & erit morticinium eorum in eſcam
volatilibus cæli & beſtijs terræ.
21 * Et Sedechiam regem Iuda, & principes
eius dabo in manus inimicorum ſuorum,
& in manus quærentium animas eorum,
& in manus exercituum regis Babylonis,
qui receſſerunt à vobis.
22 * Ecce ego præcipio, dicit Dominus, &
reducam eos in ciuitatem hanc, & prælia-
buntur aduerſum eam, & capient eam, &
incendent igni. Et ciuitates Iuda dabo in
ſolitudinem, eò quòd non ſit habitator.

CAP. XXXV.

1 A VErbum quod factum eſt ad Hieremiam
à Domino in diebus Ioachim filij Ioſiæ
regis Iuda, dicens.
2 * Vade ad domum Rechabitarum & lo-
quere eis, & introduces eos in domũ Do-
mini in vnam exedram theſaurorum, &
dabis eis bibere vinum.
3 * Et aſſumpſi Iechoniam filium Hiere-
miæ filij Abſaniæ, & fratres eius, & omnes
filios eius, & vniuerſam domum Recha-
bitarum.

תרגום יונתן

16 ותבתון ואחלתון ית שמי ואתיבתון גבר ית עבדה וגבר ית אמתיה דפטרתון בני חורין לנפשיהון וכבשתון יתהון למהוי לכון
לעבדין ולאמהן׃ 17 בכן כדנן אמר יי אתון לא קבלתון למימרי למקרי חירו גבר לאחוהי וגבר לחבריה הא אנא מכלי לכון חירו
אמר יי מן חרבא מן מותנא ומן כפנא ואתן יתכון לזיע לכל מלכות ארעא׃ 18 ואתן ית גבריא דעברו על קימי דלא קימו ית פתגמי
קימא דגזרו קדמי עגלא דפסקו לתרין ועברו בין פלגוהי׃ 19 רברבי יהודה ורברבי ירושלם רברביא וכהניא וכל עמא דארעא
דעברו בין פלגי עגלא׃ 20 ואמסר יתהון ביד בעלי דבביהון וביד דבען למקטלהון ותהי נבילתהון משגרא למיכל לעופא דשמיא
ולחיות ארעא׃ 21 וית צדקיהו מלכא דבית יהודה וית רברבנוהי אמסר ביד בעלי דבביהון וביד דבען למקטלהון וביד משרית
מלכא דבבל דאסתלקא מנכון׃ 22 הא אנא מפקד אמר יי ואתיבנון על קרתא הדא ויגיחון קרבא עלה ויכבשונה ויוקדונה בנורא
וית קרויא דבית יהודה אתן לצדו מבלי יתב׃

לה

1 פתגם נבואה דהוה עם ירמיה מן קדם יי ביומי יהויקים בר יאשיה מלך שבטא דבית יהודה למימר׃
2 אזיל לות בני בית רכב ותמליל עמהון ותעלינון לבית מקדשא דיי לחדא מן לשכתא ותשקי יתהון חמרא׃
3 ודברית ית יאזניה בר ירמיה בר חבצניה וית אחוהי וית כל בנוהי וית כל בני בית רכב׃

Et reuerſi eſtis, & prophanaſtis pactũ meũ, 16
vt reduceret vnuſquiſq; ſeruũ ſuum, & vnuſ-
quiſque ancillam ſuam, quos emiſiſtis liberos ani-
ma eorum, & ſubieciſtis eos, vt eſſent vobis
in ſeruos & ancillas.
Propterea ſic dixit Dominus: Vos nõ au- 17
diſtis me, vt reuocaretis remiſſionem, vnuſ-
quiſque ad fratrem ſuum, & vnuſquiſque ad
proximum ſuum. ecce ego voco remiſſionem vo-
bis in gladium, & in mortem, & in famem:
& dabo vos in diſperſionem omnibus regnis 18
terræ. Et dabo viros qui tranſ-
greſſi ſunt teſtamentum meum, eos qui non ſta-
tuerunt pactum meum quod fecerũt ante faciem
meam, vitulum quem conciderunt in duas par-
tes, & tranſierunt in medio partium ipſius.
Principes Juda, & principes Hieruſalem, 19
& potentes, & ſacerdotes, & omnis populus
terræ.
Et dabo eos inimicis eorum, & in manum 20
quærentium animam eorum, & erunt morti-
cinia eorum eſcæ volatilibus cæli, & beſtiis
terræ.
Et Sedeciam regem Judææ, & principes 21
eius dabo in manus inimicorum ſuorum, & in
manus quærentium animam eorum, & in ma-
nus exercitus regis Babylonis, qui recedunt
ab eis.
Ecce ego præcipio, dicit Dominus, reducam 22
eas in ciuitatem hanc, & prœliabuntur con-
tra eam, & capient eam, & incendent eam in
igne; & ciuitates Juda dabo eas in inuium ab
habitantibus.

CAP. XXXV.

VErbum quod factum eſt ad Hieremiam à 1
Domino in diebus Ioachim filij Joſiæ regis
Judæ; dicens:
Vade in domum Rachabin, & voca eos, 2
& adduces eos in domum Domini in vnum
atriorum, & potabis eos vino.
Et adduxi Jezoniam filium Hieremiæ fi- 3
lium Chabaſin, & fratres eius, & filios eius,
& vniuerſam domum Rachabin.

16 καὶ ἐπεστρέψατε καὶ ἐβεβηλώσατε τὴν διαθήκην μου,
τοῦ ἀποστρέψαι ἕκαστον τὸν παῖδα αὐτοῦ, καὶ ἕκαστον τὴν
παιδίσκην αὐτοῦ οὓς ἐξαπεστείλατε ἐλευθέρους τῇ ψυχῇ
αὐτῶν, καὶ ὑπετάξατε αὐτοὺς, τοῦ εἶναι ὑμῖν εἰς παῖδας
καὶ παιδίσκας.
17 διὰ τοῦτο οὕτως εἶπεν κύριος, ὑμεῖς οὐκ ἠκούσατέ μου
καλέσαι ἄφεσιν ἕκαστον πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἕκαστον
πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ· ἰδοὺ ἐγὼ καλῶ ἄφεσιν ὑμῖν εἰς
μάχαιραν καὶ εἰς τὸν θάνατον καὶ εἰς τὸν λιμόν· καὶ
18 δώσω ὑμᾶς εἰς διασπορὰν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς
γῆς. καὶ δώσω τοὺς ἄνδρας τοὺς παρεληλυθότας τὴν
διαθήκην μου, τοὺς μὴ στήσαντας τὴν διαθήκην μου, ἣν
ἐποίησαν κατὰ πρόσωπόν μου, τὸν μόσχον ὃν ἔκοψαν εἰς δύο
μέρη, καὶ διῆλθον ἐν μέσῳ τῶν μερῶν αὐτοῦ
19 ἄρχοντες ἰούδα, καὶ ἄρχοντες ἱερουσαλὴμ, καὶ δυνά-
σται καὶ ἱερεῖς, καὶ πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς.
20 καὶ δώσω αὐτοὺς τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρα
ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ ἔσται τὰ θνησιμαῖα αὐ-
τῶν βρώματα τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῖς θηρίοις
τῆς γῆς.
21 καὶ τὸν σεδεκίαν βασιλέα τῆς ἰουδαίας, καὶ τοὺς ἄρ-
χοντας αὐτοῦ δώσω εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖ-
ρας ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρας δυνά-
μεως βασιλέως βαβυλῶνος τοῖς ἀποτρέχουσιν ἀπ' αὐ-
τῶν.
22 ἰδοὺ ἐγὼ συντάσσω, φησὶν κύριος, ἐπιστρέψω αὐ-
τοὺς εἰς τὴν πόλιν ταύτην, καὶ πολεμήσουσιν ἐπ' αὐτὴν,
καὶ λήψονται αὐτὴν, καὶ κατακαύσουσιν αὐτὴν ἐν πυρί,
καὶ τὰς πόλεις ἰούδα δώσω αὐτὰς εἰς ἄβατον ἀπὸ κατοι-
κούντων.

λέ.

1 Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου ἐν
ἡμέραις ἰωακεὶμ υἱοῦ ἰωσίου βασιλέως ἰούδα, λέγων·
2 βάδιζον εἰς οἰκίαν ῥαχαβεὶν, καὶ κάλεσον αὐτοὺς, καὶ
ἄξεις αὐτοὺς εἰς οἶκον κυρίου εἰς μίαν τῶν αὐλῶν, καὶ πο-
τιεῖς αὐτοὺς οἶνον·
3 καὶ ἤγαγον τὸν ἰεζονίαν υἱὸν ἱερεμίου υἱὸν χαβασεὶν
καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ πᾶσαν τὴν
οἰκίαν ῥαχαβείν·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Et auerſi eſtis, & violaſtis nomen meum, & reduxiſtis quiſque ſeruum ſuum, & quiſque ancillam ſuam, quos vos dimiſeratis libe-
ros animæ ſuæ; & ſubiugaſtis eos vt eſſent ſerui vobis & ancillæ.
17 Propterea hæc dicit Dominus: Vos non recepiſtis verbum
meum, vt prædicaretis libertatem quiſque fratri ſuo, & quiſque proximo ſuo. Ecce ego clamo vobis libertatem, dicit Dominus, per gla-
dium, per peſtem & famem, & dabo vos in commotionem omnibus regnis terræ.
18 Et dabo viros qui transgreſſi ſunt pactum meum, qui non confirmauerunt verba pacti mei, quod inierunt coram me, vitulũ quem
conciderunt in duas partes, & tranſierunt inter diuiſiones eius.
19 Principes Iuda, & principes Ieruſalem, & principes & ſacerdotes,
& omnis populus terræ, qui tranſierunt inter diuiſiones vituli.
20 Et tradam eos in manum inimicorum ſuorum, & in manum quæ-
rentium occidere eos, & erit eorum cadauer proiectum in cibum auibus cæli, & beſtiis terræ.
21 Sedechiam quoque regem domus Iuda,
& principes eius tradam in manum inimicorũ ſuorum, & in manũ quærentium occidere eos, & in manum exercitus regis Babylonis, qui
diſceſſit à vobis.
22 Ecce ego præcipio, dicit Dominus, & reducam eos ad ciuitatem hanc; & prœliabuntur aduerſus eam, & ſubiuga-
bunt eam, & ſuccendent eam igne; & vrbes domus Iuda dabo in ſolitudinem abſque habitatore.

CAP. XXXV.

VErbum prophetiæ quod factum eſt cum Ieremia à facie Domini, in diebus Ioachim filij Ioſiæ regis tribus domus Iuda; dicens:
2 Vade ad filios domus Rechab, & loquere cum eis, & introduces eos in domum ſanctuarij Domini, ad vnum de gazophylaciis
& propinabis eis vinum.
3 Et tuli Iaazaniam filium Ieremiæ filij Abaſaniæ & fratres eius, & omnes filios eius, & omnes filios domus Rechab.

4 * ואבא אתם בית יהוה אל־לשכת בני חנן בן־
יגדליהו איש האלהים אשר־אצל לשכת השרים
אשר ממעל ללשכת מעשיהו בן־שלם שמר
5 הסף: * ואתן לפני בני בית־הרכבים גבעים
מלאים יין וכסות ואמר אליהם שתו־יין:
6 * ויאמרו לא נשתה־יין כי יונדב בן־רכב
אבינו צוה עלינו לאמר לא תשתו־יין אתם
ובניכם עד־עולם:
7 * ובית לא־תבנו וזרע לא־תזרעו וכרם לא־
תטעו ולא יהיה לכם כי באהלים תשבו כל־
ימיכם למען תחיו ימים רבים על־פני האדמה
אשר אתם גרים שם:
8 * ונשמע בקול יהונדב בן־רכב אבינו לכל
אשר צונו לבלתי שתות־יין כל־ימינו אנחנו
נשינו בנינו ובנתינו:
9 * ולבלתי בנות בתים לשבתנו וכרם ושדה
וזרע לא יהיה־לנו:
10 * ונשב באהלים ונשמע ונעש ככל אשר־
צונו יונדב אבינו:
11 * ויהי בעלות נבוכדראצר מלך־בבל אל־הארץ
ונאמר באו ונבוא ירושלם מפני חיל הכשדים
ומפני חיל ארם ונשב בירושלם:
12 * ויהי דבר־יהוה אל־ירמיהו לאמר:
13 * כה־אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הלך
ואמרת לאיש יהודה וליושבי ירושלם הלוא תקחו
מוסר לשמע אל־דברי נאם־יהוה:
14 * הוקם את־דברי יהונדב בן־רכב אשר־צוה
את־בניו לבלתי שתות־יין ולא שתו עד־היום
הזה כי שמעו את מצות אביהם ואנכי דברתי
אליכם השכם ודבר ולא שמעתם אלי:

4 * Et introduxi eos in domum Domini,
ad gazophylacium filiorum Anan, filij Ie-
gedelię, hominis Dei, quod erat iuxta gazo-
phylacium principũ ſuper theſaurũ Maa-
ſiæ filij Sellum, qui erat cuſtos veſtibuli.
5 * Et poſui coram filijs domus Rechabi-
tarum ſcyphos plenos vino & calices: & di-
xi ad eos, Bibite vinum.
6 * Qui reſponderunt; Non bibemus vi-
num: quia Ionadab filius Rechab pater no-
ſter præcepit nobis, dicens: Non bibetis
vinum vos & filij veſtri vſque in ſempiter-
7 nũ. * Et domũ nõ ædificabitis; & ſemen-
tem non ſeretis; & vineas non plantabitis,
nec habebitis: ſed in tabernaculis habita-
bitis cunctis diebus veſtris: vt viuatis die-
bus multis ſuper faciem terræ in qua vos
peregrinamini.
8 * Obediuimus ergo voci Ionadab filij
Rechab patris noſtri, in omnibus quæ præ-
cepit nobis, vt non biberemus vinum cun-
ctis diebus noſtris nos & mulieres noſtræ,
9 filij & filiæ noſtræ. * Et non ædificaremus
domos ad habitandũ: & vineam & agrum
& ſementem non habuimus.
10 * Sed habitauimus in tabernaculis, &
obedientes fuimus iuxta omnia quæ præ-
cepit nobis Ionadab pater noſter.
11 * Cùm autem aſcendiſſet Nabuchodo-
noſor rex Babylonis, ad terram noſtram
C diximus, Venite & ingrediamur in Hieru-
ſalem à facie exercitus Chaldæorum, & à
facie exercitus Syriæ: & manſimus in Hie-
12 ruſalem. * Et factum eſt verbum Domi-
ni ad Hieremiam; dicens:
13 * Hæc dicit Dominus exercituum, Deus
Iſrael: Vade & dic viris Iuda, & habitatori-
bus Hieruſalem. Nunquid non recipietis
diſciplinam, vt obediatis verbis meis, dicit
14 Dominus? * Præualuerunt ſermones Iona-
dab filij Rechab quos præcepit filiis ſuis,
vt non biberent vinum: & non biberunt
vſque ad diem hanc, quia obedierunt præ-
cepto patris ſui. Ego autem locutus ſum
ad vos de manè conſurgens & loquens, &
non obediſtis mihi.

תרגום יונתן

4 ואעלת יתהון לבית מקדשא דייי ללשכת בני חנן בר יגדליהו נביא דייי דבסטר לשכת רברביא דמעיל לשכת מעשיה בר שלום אמרכלא:
5 ויהבית קדם בני בית רכב כלידין מלן חמרא וכסין ואמרת להון שתו חמרא:
6 ואמרו לא נשתי חמרא ארי יונדב בר רכב אבונא פקד עלנא למימר לא תשתון חמרא אתון ובניכון עד עלמא:
7 וביתא לא תבנון וזרעא לא תזרעון וכרמא לא תצבון ולא יהי לכון ארי במשכנין תתבון כל יומיכון בדיל דתתקימון יומין סגיאין על אפי ארעא דאתון דירין תמן:
8 וקבלנא למימר יונדב בר רכב אבונא לכל דפקדנא בדיל דלא למשתי חמרא כל יומנא אנחנא נשנא בננא ובנתנא:
9 ובדיל דלא למבני בתין למתבנא וכרמין וחקלין וזרעא לא יהי לנא:
10 ויתבנא במשכנין וקבלנא ועבדנא ככל דפקדנא יונדב אבונא:
11 והוה כד סלק נבוכדנצר מלכא דבבל על ארעא ואמרנא אתו ונעול לירושלם מן קדם משרית כסדאי ומן קדם משרית ארם ויתבנא בירושלם:
12 והוה פתגם נבואה מן קדם ייי עם ירמיהו למימר:
13 כדנן אמר ייי צבאות אלהא דישראל אזל ותימר לאנש יהודה וליתבי ירושלם הלא קבלתון אלפן לקבלא לפתגמי אמר ייי:
14 אתקימו פתגמי יהונדב בר רכב דפקיד ית בנוהי בדיל דלא למשתי חמרא ולא אשתיו עד יומא הדין ארי קבלו ית תפקדתא דאבוהון ואנא שלחית לותכון ית כל עבדי נבייא מקדם ומלל ולא קבלתון למימרי:

4 Et introduxi eos in domum Domini in pastophorium filiorum Ananiæ filij Godoliæ hominis Dei, quod est prope domum principum super domum Maasiæ filij Selom custodientis viam.

5 Et posui ante faciem eorum laguncula vini & pocula: & dixi, Bibite vinum.

6 Et dixerunt, Non bibemus vinum, quia Ionadab filius Rechab pater noster præcepit nobis; dicens: Non bibatis vinum vos, & filij vestri vsque in sempiternum.

7 Et domos non ædificabitis, & sementem non seminabitis, & vinea non erit vobis, quia in tabernaculis habitabitis omnibus diebus vestris, vt viuatis diebus multis super terram in qua commoramini vos in ea.

8 Et audiuimus vocem Ionadab filij Rachab patris nostri in cunctis quæ præcepit nobis vt non biberemus vinum omnibus diebus vitæ nostræ, nos & vxores nostræ, & filij nostri, & filiæ nostræ.

9 Vt non ædificaremus domus ad habitandum ibi; & vinea, & ager, & sementis non fuit nobis.

10 Et habitauimus in tabernaculis, & obediuimus, & fecimus secundùm omnia quæ præcepit nobis Ionadab pater noster.

11 Et factum est quando ascendit Nabuchodonosor rex Babylonis ad terram, & diximus: Ascendentes ingrediemur in Hierusalem à facie Chaldæorum, & à facie exercitus Assyriorum, & habitauimus illic.

12 Et factum est verbum Domini ad me; dicens:

13 Sic dicit Dominus exercituum Deus Israel, Vade & dic homini Iuda, & habitantibus Hierusalem, Non accipietis disciplinam vt audiatis verba mea, dicit Dominus?

14 Statuerunt verbum filij Ionadab filij Rechab quod præcepit filiis suis, vt non biberent vinum: & non biberunt vsque ad diem hanc, quia audierunt præceptum patris sui; & ego locutus sum ad vos manè, & locutus sum, & non audistis.

4 καὶ εἰσήγαγον αὐτοὺς εἰς οἶκον κυρίου εἰς τὸ παστοφόριον υἱῶν ἀνανίου υἱοῦ γοδολίου ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, ὅ ἐστιν ἐγγὺς οἴκου τῶν ἀρχόντων ἐπάνω τοῦ οἴκου μαασίου υἱοῦ σελώμ τοῦ φυλάσσοντος τὴν ὁδόν.

5 καὶ ἔστησα κατὰ πρόσωπον αὐτῶν κεράμιον οἴνου καὶ ποτήρια· καὶ εἶπα, πίετε οἶνον.

6 καὶ εἶπαν, οὐ μὴ πίωμεν οἶνον, ὅτι ἰωναδὰβ υἱὸς ῥηχὰβ ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐνετείλατο ἡμῖν, λέγων· οὐ μὴ πίητε οἶνον ὑμεῖς καὶ οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἕως τοῦ αἰῶνος.

7 καὶ οἰκίας οὐ μὴ οἰκοδομήσητε, καὶ σπέρμα οὐ μὴ σπείρητε, καὶ ἀμπελὼν οὐκ ἔσται ὑμῖν, ὅτι ἐν σκηναῖς κατοικήσετε πάσας τὰς ἡμέρας ὑμῶν, ὅπως ἂν ζῆτε ἡμέρας πολλὰς ἐπὶ τῆς γῆς ἐφ᾽ ἧς διατρίβετε ὑμεῖς ἐπ᾽ αὐτῆς.

8 καὶ εἰσηκούσαμεν τῆς φωνῆς ἰωναδὰβ υἱοῦ ῥαχὰβ τοῦ πατρὸς ἡμῶν ἐν πᾶσιν οἷς ἐνετείλατο ἡμῖν πρὸς τὸ μὴ πιεῖν οἶνον πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἡμεῖς καὶ αἱ γυναῖκες ἡμῶν, καὶ υἱοὶ ἡμῶν, καὶ αἱ θυγατέρες ἡμῶν·

9 πρὸς τὸ μὴ οἰκοδομεῖν οἰκίας τοῦ κατοικεῖν ἐκεῖ, καὶ ἀμπελὼν καὶ ἀγρὸς καὶ σπέρμα οὐκ ἐγένετο ἡμῖν.

10 καὶ ᾠκήσαμεν ἐν σκηναῖς, καὶ ἠκούσαμεν, καὶ ἐποιήσαμεν κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο ἡμῖν ἰωναδὰβ ὁ πατὴρ ἡμῶν.

11 καὶ ἐγενήθη ὅτε ἀνέβη ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς τῆς βαβυλῶνος ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ εἴπαμεν, ἀναβάντες εἰσελευσόμεθα εἰς ἱερουσαλὴμ ἀπὸ προσώπου τῶν χαλδαίων, καὶ ἀπὸ προσώπου τῆς δυνάμεως τῶν ἀσσυρίων, καὶ ᾠκήσαμεν ἐκεῖ.

12 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων·

13 οὕτως λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, πορεύου καὶ εἰπὸν ἀνθρώπῳ ἰούδα καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλήμ, οὐ μὴ λάβητε παιδείαν ἀκούειν τοὺς λόγους μου, λέγει κύριος.

14 ἔστησαν ῥῆμα υἱοὶ ἰωναδὰβ υἱοῦ ῥηχὰβ ὃ ἐνετείλατο τοῖς τέκνοις αὐτοῦ πρὸς τὸ μὴ πιεῖν οἶνον, καὶ οὐκ ἔπιον ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, ὅτι ἤκουσαν τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν· καὶ ἐγὼ ἐλάλησα πρὸς ὑμᾶς ὄρθρου, καὶ ἐλάλησα καὶ οὐκ ἠκούσατε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et introduxi eos in domú sanctuarij Domini, in gazophylacium filiorum Hanan, filij Iigdeliæ, prophetæ Domini, quod est in latere gazophylacij principum, quod est supra gazophylacium Maasiæ filij Sallum præpositi. 5 Et posui coram filiis domus Rechab scyphos plenos vino, & calices: & dixi eis; Bibite vinum. 6 Et dixerunt, Non bibemus vinum, quia Ionadab filius Rechab pater noster præcepit nobis; dicendo: Ne bibatis vinum vos & filij vestri vsque in æternum. 7 Et domum non ædificabitis, & sementem non seretis; nec plantabitis vineam, nec erit vobis: sed in tentorijs habitabitis omnibus diebus vestris; vt permaneatis diebus multis super faciem terræ in qua vos habitatis. 8 Et obediuimus verbo Ionadab filij Rechab patris nostri in omnibus quæ præcepit nobis, vt non biberemus vinum omnibus diebus nostris, nos & vxores nostræ, filij nostri & filiæ nostræ. 9 Et vt non ædificaremus domos ad habitandum, & vineas & agros, & sementem non haberemus. 10 Et habitauimus in tentoriis, & obediuimus, & fecimus iuxta omnia quæ præcepit nobis Ionadab pater noster. 11 Et factum est cùm ascendit Nabuchodonosor rex Babylonis ad terram, diximus: Venite, & ingrediamur in Ierusalem à facie exercitus Chaldæorum, & à facie exercitus Syriæ: & habitauimus in Ierusalem. 12 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini cum Ieremia; dicendo: 13 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel, Vade, & dices viris Iuda, & habitatoribus Ierusalem: Nónne recepistis disciplinam vt obediatis verbis meis, dicit Dominus? 14 Confirmata sunt verba Ionadab filij Rechab quæ præcepit filiis suis, vt non biberent vinum: & non biberunt vsque in diem hanc, quia obedierunt præcepto patris sui. Et ego misi ad vos omnes seruos meos prophetas, manè consurgens & loquens, & non obedistis verbo meo.

15 וָאֶשְׁלַח אֲלֵיכֶם אֶת־כָּל־עֲבָדַי הַנְּבִאִים הַשְׁכֵּם וְשָׁלֹחַ לֵאמֹר שֻׁבוּ־נָא אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וְהֵיטִיבוּ מַעַלְלֵיכֶם וְאַל־תֵּלְכוּ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אֲחֵרִים לְעָבְדָם וּשְׁבוּ אֶל־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָכֶם וְלַאֲבֹתֵיכֶם וְלֹא הִטִּיתֶם אֶת־אָזְנְכֶם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם אֵלָי׃

16 כִּי הֵקִימוּ בְּנֵי יְהוֹנָדָב בֶּן־רֵכָב אֶת־מִצְוַת אֲבִיהֶם אֲשֶׁר צִוָּם וְהָעָם הַזֶּה לֹא שָׁמְעוּ אֵלָי׃

17 לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי מֵבִיא אֶל־יְהוּדָה וְאֶל כָּל־יוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם אֵת כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי עֲלֵיהֶם יַעַן דִּבַּרְתִּי אֲלֵיהֶם וְלֹא שָׁמֵעוּ וָאֶקְרָא לָהֶם וְלֹא עָנוּ׃

18 וּלְבֵית הָרֵכָבִים אָמַר יִרְמְיָהוּ כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל יַעַן אֲשֶׁר שְׁמַעְתֶּם עַל־מִצְוַת יְהוֹנָדָב אֲבִיכֶם וַתִּשְׁמְרוּ אֶת־כָּל־מִצְוֺתָיו וַתַּעֲשׂוּ כְּכֹל אֲשֶׁר־צִוָּה אֶתְכֶם׃

19 לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֹא־יִכָּרֵת אִישׁ לְיוֹנָדָב בֶּן־רֵכָב עֹמֵד לְפָנַי כָּל־הַיָּמִים׃

לו

1 וַיְהִי בַּשָּׁנָה הָרְבִעִית לִיהוֹיָקִים בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה הָיָה הַדָּבָר הַזֶּה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה לֵאמֹר׃

2 קַח־לְךָ מְגִלַּת־סֵפֶר וְכָתַבְתָּ אֵלֶיהָ אֵת כָּל־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר־דִּבַּרְתִּי אֵלֶיךָ עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַל־יְהוּדָה וְעַל־כָּל־הַגּוֹיִם מִיּוֹם דִּבַּרְתִּי אֵלֶיךָ מִימֵי יֹאשִׁיָּהוּ וְעַד הַיּוֹם הַזֶּה׃

3 אוּלַי יִשְׁמְעוּ בֵּית יְהוּדָה אֵת כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר אָנֹכִי חֹשֵׁב לַעֲשׂוֹת לָהֶם לְמַעַן יָשׁוּבוּ אִישׁ מִדַּרְכּוֹ הָרָעָה וְסָלַחְתִּי לַעֲוֺנָם וּלְחַטָּאתָם׃

15 * Misique ad vos omnes seruos meos prophetas, cõsurgens diluculo mittensque & dicens: Conuertimini vnusquisque à via sua pessima, & bona facite studia vestra, & nolite sequi deos alienos neq; colatis eos, & habitabitis in terra quam dedi vobis & patribus vestris. Et non inclinastis aurem vestram neque audistis me.

16 * Firmauerunt igitur filij Ionadab filij Rechab præceptum patris sui quod præceperat eis: populus autem iste non obediuit mihi.

17 * Idcirco hæc dicit Dominus Deus exercituum Deus Israel: Ecce ego adducam super Iudam, & super omnes habitatores Hierusalem vniuersam afflictionem quam locutus sum aduersum illos, eo quòd locutus sum ad illos, & non audierunt; vocaui illos, & non responderunt mihi.

18 * Domui autem Rechabitarum dixit Hieremias: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel. Pro eo quòd obedistis præcepto Ionadab patris vestri, & custodistis omnia mãdata eius & fecistis vniuersa quæ præcepit vobis.

19 * Propterea hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Non deficiet vir de stirpe Ionadab filij Rechab stans in conspectu meo cunctis diebus.

CAP. XXXVI.

1 ET factum est in anno quarto Ioachim filij Iosiæ regis Iuda, factum est verbum hoc ad Hieremiam à Domino, dicens:

2 * Tolle voluinen libri, & scribes in eo omnia verba quæ locutus sum tibi aduersum Israel & Iudam, & aduersum omnes gentes à die qua locutus sum ad te ex diebus Iosiæ vsque ad diem hanc.

3 * Si fortè audiente domo Iuda vniuersa mala quæ ego cogito facere eis, reuertatur vnusquisque à via sua pessima, & propitius ero iniquitati & peccato eorum.

תרגום יונתן

15 ושלחית לותכון ית כל עבדי נביאיא מקדים ומשלח למימר תובו כען גבר מארחיה בישתא ואתקנו עובדיכון ולא תהכון בתר טעות עממיא לפלחהון ותיבו על ארעא דיהבית לכון ולאבהתכון ולא ארכנתון ית אדניכון ולא קבלתון למימרי׃

16 ארי אקימו בני יונדב בר רכב ית תפקדתא דאבוהון דפקדנון ועמא הדין לא קבלו למימרי׃

17 בכן כדנן אמר יי אלהי צבאות אלהא דישראל הא אנא מיתי על אנש יהודה ועל כל יתבי ירושלם ית כל בישתא דגזרית עליהון חלף דשלחית לותהון ית כל עבדי נביאיא ולא קבלו ואתנביו להון ולא תבו׃

18 ולבני בית רכב אמר ירמיה כדנן אמר יי צבאות אלהא דישראל חלף דקבלתון לתפקדת יהונדב אבוכון ונטרתון ית כל פקודוהי ועבדתון ככל דפקיד יתכון׃

19 בכן כדנן אמר יי צבאות אלהא דישראל לא יפסוק גבר ליונדב בר רכב משמש קדמי כל יומיא׃

לו

1 והוה בשתא רביעיתא ליהויקים בר יאשיה מלך שבטא דבית יהודה הוה פתגמא הדין עם ירמיה מן קדם יי למימר׃

2 סב לך מגלת ספרא ותכתב עלה ית כל פתגמיא דמללית עמך על ישראל ועל יהודה ועל כל עממיא מיומא דמללית עמך מיומי יאשיהו ועד יומא הדין׃

3 מאים ישמעון דבית יהודה ית כל בישתא דאנא מחשב למעבד להון בדיל דיתובון גבר מאורחיה בישתא ואשבוק לחוביהון ולחטאיהון׃

Et misi ad vos seruos meos prophetas ma- 15
nicans diluculò & mittens; dicens: Conuerti-
mini vnusquisque à via sua mala, & meliora
facite studia vestra, & non ambulabitis post
deos alteros vt seruiatis illis; & habitate in
terra quam dedi vobis & patribus vestris, &
non inclinastis aures vestras & non audistis.

Et statuerunt filij Ionadab filij Rechab 16
mandatum patris sui quod præcepit eis; at popu-
lus iste non audierunt me.

Propterea sic dixit Dominus exercituum 17
Deus Israel, Ecce ego adduco super Judam, &
super habitantes Hierusalem, vniuersa mala quæ
locutus sum aduersum illos, eò quòd locutus sum
eis, & non audierunt, & vocaui illos & non
responderunt.

Et domui Rachabitarum dixit Hieremias: 18
Sic dixit Dominus, Quoniam audierunt fi-
lij Jonadab, filij Rechab, mandatum patris eo-
rum, vt facerent sicut præcepit eis pater eorum.

Propterea sic dicit Dominus exercituum 19
Deus Israel, Non deficiet vir filiorum Jonadab
filij Rechab astans ante faciem meam cunctis
diebus.

CAP. XXXVI.

ET in anno quarto Joachim filij Josiæ regis 1
Juda, factum est verbum Domini ad me;
dicens:

Tolle tibi volumen libri, & scribe in eo o- 2
mnia verba quæ locutus sum ad te super Israel,
& super Judam, & super omnes gentes ex qua
die locutus sum ad te, à diebus Josiæ regis Juda,
& vsque ad diem hanc.

Fortasse audient domus Juda vniuersa ma- 3
la quæ ego cogito facere eis, vt auertantur à via
sua mala: & propicius ero iniquitatibus eorum,
et peccatis eorum.

15 καὶ ἀπέστειλα πρὸς ὑμᾶς τοὺς δούλους μου τοὺς προ-
φήτας ὀρθρίζων τὸ πρωῒ καὶ ἀποστέλλων, λέγων· ἀποστρά-
φητε ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ βελ-
τίονα ποιήσατε τὰ ἐπιτηδεύματα ὑμῶν, καὶ οὐ πο-
ρεύσεσθε ὀπίσω θεῶν ἑτέρων τοῦ δουλεύειν αὐτοῖς, καὶ
οἰκήσατε ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα ὑμῖν καὶ τοῖς πατρά-
σιν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐκλίνατε τὰ ὦτα ὑμῶν καὶ οὐκ ἠκού-
σατε.
16 καὶ ἔστησαν υἱοὶ ἰωναδὰβ υἱοῦ ῥηχὰβ τὴν ἐντολὴν τοῦ
πατρὸς αὐτῶν ἣν ἐνετείλατο αὐτοῖς, ὁ δὲ λαὸς οὗτος οὐκ
ἤκουσάν μου.
17 διὰ τοῦτο οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς
ἰσραήλ· ἰδοὺ ἐγὼ φέρω ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦν-
τας ἱερουσαλήμ, πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐλάλησα ἐπ' αὐ-
τούς, διότι ἐλάλησα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἤκουσαν, καὶ ἐκάλεσα
αὐτοὺς καὶ οὐκ ἀπεκρίθησαν.
18 καὶ τῷ οἴκῳ τῶν ῥαχαβὶμ εἶπεν ἱερεμίας, οὕτως εἶ-
πεν κύριος· ἐπειδὴ ἤκουσαν υἱοὶ ἰωναδὰβ υἱοῦ ῥηχὰβ τὴν
ἐντολὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν ποιεῖν, καθότι ἐνετείλατο αὐτοῖς
ὁ πατὴρ αὐτῶν.
19 διὰ τοῦτο οὕτως λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς
ἰσραήλ, οὐ μὴ ἐκλείπῃ ἀνὴρ τῶν υἱῶν ἰωναδὰβ υἱοῦ ῥη-
χὰβ παρεστηκὼς κατὰ πρόσωπόν μου πάσας τὰς ἡ-
μέρας.

λς'.

1 Καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ τετάρτῳ ἰωακεὶμ υἱοῦ ἰωσίου
βασιλέως ἰούδα ἐγενήθη λόγος κυρίου πρός με, λέ-
γων·
2 λάβε σεαυτῷ χάρτην βιβλίου, καὶ γράψον ἐπ' αὐτοῦ
πάντας τοὺς λόγους οὓς ἐλάλησα πρὸς σὲ ἐπὶ ἰσραὴλ
καὶ ἐπὶ ἰούδαν καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐλά-
λησα πρὸς σέ, ἀφ' ἡμερῶν ἰωσίου βασιλέως ἰούδα, καὶ
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
3 ἴσως ἀκούσονται οἶκος ἰούδα πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐγὼ
λογίζομαι ποιῆσαι αὐτοῖς, ἵνα ἀποστραφῶσιν ἀπὸ ὁδοῦ
αὐτῶν τῆς πονηρᾶς, καὶ ἵλεως ἔσομαι ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν,
καὶ ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et misi ad vos omnes seruos meos prophetas, manè consurgens & mittens; dicens: Conuertimini nunc vnusquisque à via sua mala, & dirigite opera vestra; & ne ambuletis post idola populorum vt seruiatis eis: & habitate in terra quam dedi vobis & patribus vestris: & non inclinastis aures vestras, nec obedistis verbo meo.
16 Firmauerunt enim filij Ionadab, filij Rechab, præceptum patris sui quod præceperat eis, & populus hic nõ obedierunt verbo meo.
17 Propterea hæc dicit Dominus Deus exercituum, Deus Israel: Ecce ego adducam super viros Iuda, & super omnes habitatores Ierusalem omne malum quod decreui aduersus illos, eò quòd misi ad eos omnes seruos meos prophetas, & non obedierunt, & prophetarunt eis, & non sunt conuersi.
18 Filijs autem domus Rechab dixit Ieremias: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel, Pro eo quòd obedistis præcepto Ionadab patris vestri, & custodistis omnia mandata eius; & fecistis iuxta omnia quæ præcepit vobis. 19 Propterea hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel, Non deficiet vir de Ionadab filio Rechab, ministrans coram me, cunctis diebus.

CAP. XXXVI.

ET factum est in anno quarto Ioachim filij Iosiæ regis tribus domus Iuda, factum est verbum istud cum Ieremia à facie Domini; dicens: 2 Tolle tibi volumen libri, & scribes in eo omnia verba quæ locutus sum tecum, super Israel & super Iudam, & super omnem populum, à die qua locutus sum tecum; à diebus Iosiæ, & vsque in diem hanc.
3 Fortè audient viri domus Iuda omne malum quod ego cogito facere, & conuertentur vnusquisque à via sua mala, & dimittam delicta & peccata eorum.

4 ויקרא ירמיהו את־ברוך בן־נריה ויכתב
ברוך מפי ירמיהו את כל־דברי יהוה אשר־דבר
אליו על־מגלת־ספר׃
5 ויצוה ירמיהו את־ברוך לאמר אני עצור
לא אוכל לבוא בית יהוה׃
6 ובאת אתה וקראת במגלה אשר־כתבת
מפי את־דברי יהוה באזני העם בית יהוה
ביום צום וגם באזני כל־יהודה הבאים מעריהם
תקראם׃
7 אולי תפל תחנתם לפני יהוה וישבו איש
מדרכו הרעה כי־גדול האף והחמה אשר־דבר
יהוה אל־העם הזה׃
8 ויעש ברוך בן־נריה ככל אשר־צוהו ירמיהו
הנביא לקרא בספר דברי יהוה בית יהוה׃
9 ויהי בשנה החמשית ליהויקים בן־
יאשיהו מלך־יהודה בחדש התשעי קראו צום
לפני יהוה כל־העם בירושלם וכל־העם הבאים
מערי יהודה בירושלם׃
10 ויקרא ברוך בספר את־דברי ירמיהו בית
יהוה בלשכת גמריהו בן־שפן הספר בחצר
העליון פתח שער בית־יהוה החדש באזני
כל־העם׃
11 וישמע מכיהו בן־גמריהו בן־שפן את־כל־
דברי יהוה מעל־הספר׃
12 וירד בית־המלך על־לשכת הספר והנה־
שם כל־השרים יושבים אלישמע הספר ודליהו
בן־שמעיהו ואלנתן בן־עכבור וגמריהו בן־שפן
וצדקיהו בן־חנניהו וכל־השרים׃
13 ויגד להם מיכיהו את כל־הדברים אשר שמע
בקרא ברוך בספר באזני העם׃

4 Vocauit ergo Hieremias Baruch filiu
Neriæ, & scripsit Baruch ex ore Hieremi
mnes sermones Domini, quos locutus e
ad eum in volumine libri.
5 Et præcepit Hieremias Baruch, dicen
Ego clausus sum, nec valeo ingredi dom
Domini.
6 Ingredere ergo tu, & lege de volumin
in quo scripsisti ex ore meo verba Domi-
ni, audiente populo in domo Domini, in
B die ieiunij, insuper & audiente vniuers
Iuda, qui veniunt de ciuitatibus suis, le-
ges eis:
7 Si fortè cadat oratio eorum in con-
spectu Domini, & reuertatur vnusquisque
à via sua pessima, quoniam magnus furor
& indignatio est quam locutus est Domi-
nus aduersus populum hunc.
8 Et fecit Baruch filius Neriæ iuxta om-
nia quæ præceperat ei Hieremias propheta,
legens ex volumine sermones Domini in
domo Domini.
9 Factum est autem in anno quinto Ioa-
chim filij Iosiæ regis Iuda, in mense nono,
prędicauerunt ieiuniū in conspectu Domi-
ni omni populo in Hierusalē, & vniuers
multitudini quæ cōfluxerat de ciuitatibus
Iuda in Hierusalem.
10 Legítq; Baruch ex volumine sermones
Hieremiæ in domo Domini in gazophyla-
C cio Gamariæ, filij Saphan, scribæ in vesti-
bulo superiori in introitu portæ nouæ do-
mus Domini, audiente omni populo.
11 Cúmq; audisset Michæas, filius Gama-
riæ, filij Saphan, omnes sermones Domini
ex libro:
12 Descendit in domum regis ad gazo-
phylacium scribæ. Et ecce ibi omnes prin-
cipes sedebant, Elisama scriba, & Dalaias
filius Semeiæ, & Helnathan filius Acha-
bor, & Gamarias filius Saphan, & Sede-
chias filius Ananiæ, & vniuersi principes.
13 Et nunciauit eis Michæas omnia ver-
ba quæ audiuit legentem Baruch ex volu-
mine in auribus populi.

תרגום יונתן

4 וקרא ירמיהו ית ברוך בר נריה וכתב ברוך מפמא דירמיה ית כל פתגמיא דיי דמליל עמה על מגלת ספרא׃
5 ופקד ירמיהו ית ברוך למימר אנא כלי לית אנא יכיל למעל לבית מקדשא דיי׃
6 ותיתי את ותקרי במגלתא דכתבתא מפומי ית פתגמיא דיי קדם עמא בבית מקדשא דיי ביומא דצומא ואף קדם כל בית יהודה דאתן בקרויהון תקרינון׃ 7 מאים תתקבל בעותהון קדם יי ויתובון גבר מאורחיה בישתא ארי רב רגזא וחמתא דגזר יי על עמא הדין׃
8 ועבד ברוך בר נריה ככל דפקדיה ירמיה נביא למקרי בספרא פתגמיא דיי בבית מקדשא דיי׃
9 והוה בשתא חמשתא ליהויקים בר יאשיהו מלך שבטא דבית יהודה בירחא תשיעאה גזרו צומא קדם יי כל עמא בירושלם וכל עמא דאתא מקרויא דבית יהודה בירושלם׃ 10 וקרא ברוך בספרא ית פתגמי ירמיה בבית מקדשא דיי בלשכת גמריה בר שפן ספרא בדרתא עלאה במעלנא דתרע בית מקדשא דיי מדנחא קדמאה קדם כל עמא׃
11 ושמע מיכיהו בר גמריה בר שפן ית כל פתגמיא דיי מעל ספרא׃ 12 ונחת לבית מלכא ללשכת ספרא והא תמן כל רברביא יתבין אלישמע ספרא ודליה בר שמעיה ואלנתן בר עכבור וגמריה בר שפן וצדקיה בר חנניה וכל רברביא׃
13 וחוי להון מיכיהו ית כל פתגמיא דשמע כד קרא ברוך בספרא קדם עמא׃

[4] Et vocauit Hieremias Baruch filium Ne- 4
riæ, & scripsit Baruch ex ore Hieremiæ omnes
sermones Domini quos locutus est ad eum in vo-
lumine libri.

[5] Et præcepit Hieremias Baruch, dicens: Ego 5
custodior, & non possum ingredi in domum Do-
mini.

[6] Et tu ingredieris & leges in volumine 6
isto in aures populi in domo Domini in die ieiu-
nij, & in aures vniuersi Iuda qui veniunt de
ciuitatibus suis leges eis.

[7] Fortasse cadet misericordia eorum ante fa- 7
ciem Domini, & reuertentur à via sua mala,
quia magnus furor & ira Domini quam locutus
est super populum istum.

[8] Et fecit Baruch filius Neriæ iuxta omnia 8
quæ præcepit illi Hieremias, vt legeret in volu-
mine verba Domini in domo Domini.

[9] Et factum est in anno quinto Joachim filij 9
Josiæ regis Juda in mense nono, prædicauerunt
ieiunium omnis populus Hierusalem ante faciem
Domini & domus Juda.

[10] Et legebat Baruch in volumine sermones 10
Hieremiæ in domo Domini, in domo Gamariæ fi-
lij Saphan scribæ in atrio superiori in vestibulis
portæ domus Domini nouæ, in auribus omnis po
puli.

[11] Et audiuit Michæas filius Gamariæ filij 11
Saphan omnes sermones Domini ex libro.

[12] Et descendit in domum regis, in domum 12
scribæ, & ecce ibi omnes principes sedebant, Eli
sama scriba, & Daleas filius Semeiæ, & Na-
than filius Chobor, & Gamarias filius Saphan,
& Sedechias filius Ananiæ, & vniuersi prin-
cipes.

[13] Et nunciauit eis Michæas omnia verba 13
quæ audiuit legente Baruch in libro in aures po-
puli.

4 [4] καὶ ἐκάλεσεν ἱερεμίας τὸν βαροὺχ υἱὸν νηρίου, καὶ
ἔγραψεν βαροὺχ ἀπὸ στόματος ἱερεμίου πάντας τοὺς
λόγους κυρίου οὓς ἐχρημάτισε πρὸς αὐτὸν εἰς χαρτίον
βιβλίου.

5 [5] καὶ ἐνετείλατο ἱερεμίας τῷ βαροὺχ, λέγων· ἐγὼ
φυλάσσομαι, καὶ οὐ δύναμαι εἰσελθεῖν εἰς οἶκον κυρίου.

6 [6] καὶ σὺ εἰσελεύσῃ καὶ ἀναγνώσῃ ἐν τῷ χάρτῃ τούτῳ εἰς
τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ ἐν οἴκῳ κυρίου ἐν ἡμέρᾳ νηστείας, καὶ εἰς
τὰ ὦτα παντὸς ἰούδα τῶν ἐρχομένων ἐκ πόλεων αὐτῶν
ἀναγνώσῃ αὐτοῖς.

7 [7] ἴσως πεσεῖται ἔλεος αὐτῶν κατὰ πρόσωπον κυρίου,
καὶ ἀποστρέψουσιν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηρᾶς, ὅτι
μέγας ὁ θυμὸς καὶ ἡ ὀργὴ κυρίου ἣν ἐλάλησεν ἐπὶ τὸν
λαὸν τοῦτον.

8 [8] καὶ ἐποίησεν βαροὺχ υἱὸς νηρίου κατὰ πάντα ἃ ἐνετεί-
λατο αὐτῷ ἱερεμίας, τοῦ ἀναγνῶναι ἐν τῷ βιβλίῳ τοὺς
λόγους κυρίου ἐν οἴκῳ κυρίου.

9 [9] καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ ἔτει πέμπτῳ ἰωακὶμ υἱοῦ ἰωσίου βα-
σιλέως ἰούδα ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἐννάτῳ, ἐξεκλησίασαν νη-
στείαν πᾶς ὁ λαὸς ἱερουσαλὴμ κατὰ πρόσωπον κυρίου καὶ
οἶκος ἰούδα.

10 [10] καὶ ἀνεγίνωσκεν βαροὺχ ἐν τῷ βιβλίῳ λόγους ἱερε-
μίου ἐν οἴκῳ κυρίου ἐν οἴκῳ γαμαρίου υἱοῦ σαφὰν τοῦ
γραμματέως ἐν τῇ αὐλῇ τῇ ἐπάνω ἐν προθύροις πύ-
λης οἴκου κυρίου τῆς καινῆς ἐν ὠσὶν παντὸς τοῦ λαοῦ.

11 [11] καὶ ἤκουσεν μιχαίας υἱὸς γαμαρίου υἱοῦ σαφὰν πάν-
τας τοὺς λόγους κυρίου ἐκ τοῦ βιβλίου.

12 [12] καὶ κατέβη εἰς οἶκον τοῦ βασιλέως εἰς τὸν οἶκον τοῦ
γραμματέως· καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ πάντες οἱ ἄρχοντες ἐκάθην-
το, ἐλισαμὰ ὁ γραμματεὺς, καὶ δαλαίας υἱὸς σεμείου,
καὶ νάθαν υἱὸς χοβὼρ, καὶ γαμαρίας υἱὸς σαφὰν, καὶ σεδεκίας
υἱὸς ἀνανίου, καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες.

13 [13] καὶ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς μιχαίας πάντας τοὺς λόγους
οὓς ἤκουσεν ἀναγινώσκοντος τοῦ βαροὺχ ἐν βιβλίῳ εἰς τὰ
ὦτα τοῦ λαοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4] Et vocauit Ieremias Baruch filium Neriæ; & scripsit Baruch ex ore Ieremiæ omnia verba Domini, quæ locutus est cum eo in volumine libri. [5] Et præcepit Ieremias Baruch; dicens: Ego clausus sum, & non possum ingredi in domum sanctuarij Domini.
[6] Et venies tu, & leges in volumine in quo scripsisti ex ore meo, verba Domini coram populo, in domo sanctuarij Domini, in die ieiunij, & etiam coram omni domo Iuda, qui veniunt de ciuitatibus suis, leges ea.
[7] Fortè acceptabilis erit deprecatio eorum coram Domino, & conuertentur vnusquisque à via sua mala. quoniam magnus est furor & indignatio quam decreuit Dominus aduersus populum hunc. [8] Et fecit Baruch, filius Neriæ, iuxta omnia quæ præcepit ei Ieremias propheta, vt legeret in libro verba Domini, in domo sanctuarij Domini.
[9] Et factum est in anno quinto Ioachim filij Iosiæ regis tribus domus Iuda in mense nono, decreuerunt ieiunium coram Domino omnis populus in Ierusalem, & omnis populus qui venerat de vrbibus domus Iuda in Ierusalem.
[10] Et legit Baruch in libro omnia verba Ieremiæ, in domo sanctuarij Domini, in gazophylacio Gamariæ filij Saphan scribæ, in atrio superiori, in introitu portæ domus sanctuarij Domini orientalis primæ, coram omni populo.
[11] Et audiuit Michæas filius Gamariæ filij Saphan omnia verba Domini ex libro: [12] Et descendit in domum regis, in gazophylacium scribæ, & ecce ibi omnes principes sedebant, Elisama scriba, & Dalaias filius Semeiæ, & Elnathan filius Achbor, & Gamarias filius Saphan, & Sedechias filius Ananiæ, & vniuersi principes.
[13] Et annunciauit eis Michæas omnia verba quæ audiuit, quando legebat Baruch in libro coram populo.

14 * וַיִּשְׁלְחוּ כָל־הַשָּׂרִים אֶל־בָּרוּךְ אֶת־יְהוּדִי בֶּן־
נְתַנְיָהוּ בֶּן־שֶׁלֶמְיָהוּ בֶן־כּוּשִׁי לֵאמֹר הַמְּגִלָּה אֲשֶׁר
קָרָאתָ בָּהּ בְּאָזְנֵי הָעָם קָחֶנָּה בְיָדְךָ וָלֵךְ וַיִּקַּח
בָּרוּךְ בֶּן־נֵרִיָּהוּ אֶת־הַמְּגִלָּה בְּיָדוֹ וַיָּבֹא אֲלֵיהֶם׃
15 * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו שֵׁב נָא וּקְרָאֶנָּה בְּאָזְנֵינוּ וַיִּקְרָא
בָּרוּךְ בְּאָזְנֵיהֶם׃
16 * וַיְהִי כְּשָׁמְעָם אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים פָּחֲדוּ אִישׁ
אֶל־רֵעֵהוּ וַיֹּאמְרוּ אֶל־בָּרוּךְ הַגֵּיד נַגִּיד לַמֶּלֶךְ אֵת
כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃
17 * וְאֶת־בָּרוּךְ שָׁאֲלוּ לֵאמֹר הַגֶּד־נָא לָנוּ אֵיךְ
כָּתַבְתָּ אֶת־כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה מִפִּיו׃
18 * וַיֹּאמֶר לָהֶם בָּרוּךְ מִפִּיו יִקְרָא אֵלַי אֵת כָּל־
הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַאֲנִי כֹּתֵב עַל־הַסֵּפֶר בַּדְּיוֹ׃
19 * וַיֹּאמְרוּ הַשָּׂרִים אֶל־בָּרוּךְ לֵךְ הִסָּתֵר אַתָּה
וְיִרְמְיָהוּ וְאִישׁ אַל־יֵדַע אֵיפֹה אַתֶּם׃
20 * וַיָּבֹאוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ חָצֵרָה וְאֶת־הַמְּגִלָּה הִפְקִדוּ
בְּלִשְׁכַּת אֱלִישָׁמָע הַסֹּפֵר וַיַּגִּידוּ בְּאָזְנֵי הַמֶּלֶךְ אֵת
כָּל־הַדְּבָרִים׃
21 * וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ אֶת־יְהוּדִי לָקַחַת אֶת־הַמְּגִלָּה
וַיִּקָּחֶהָ מִלִּשְׁכַּת אֱלִישָׁמָע הַסֹּפֵר וַיִּקְרָאֶהָ יְהוּדִי
בְּאָזְנֵי הַמֶּלֶךְ וּבְאָזְנֵי כָּל־הַשָּׂרִים הָעֹמְדִים מֵעַל
22 הַמֶּלֶךְ׃ * וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בֵּית הַחֹרֶף בַּחֹדֶשׁ
23 הַתְּשִׁיעִי וְאֶת־הָאָח לְפָנָיו מְבֹעָרֶת׃ * וַיְהִי
כִּקְרוֹא יְהוּדִי שָׁלֹשׁ דְּלָתוֹת וְאַרְבָּעָה יִקְרָעֶהָ בְּתַעַר
הַסֹּפֵר וְהַשְׁלֵךְ אֶל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר אֶל־הָאָח עַד־תֹּם
כָּל־הַמְּגִלָּה עַל־הָאֵשׁ אֲשֶׁר עַל־הָאָח׃
24 * וְלֹא פָחֲדוּ וְלֹא קָרְעוּ אֶת־בִּגְדֵיהֶם הַמֶּלֶךְ
וְכָל־עֲבָדָיו הַשֹּׁמְעִים אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃
25 * וְגַם אֶלְנָתָן וּדְלָיָהוּ וּגְמַרְיָהוּ הִפְגִּעוּ בַמֶּלֶךְ
לְבִלְתִּי שְׂרֹף אֶת־הַמְּגִלָּה וְלֹא שָׁמַע אֲלֵיהֶם׃

14 * Miſerunt itaque omnes principes ad Baruch Iudi filium Nathaniæ, filij Selemiæ, filij Chuſi; dicentes: Volumen ex quo legiſti audiente populo, ſume in manu tua
D & veni. Tulit ergo Baruch filius Neriæ volumen in manu ſua, & venit ad eos.
15 * Et dixerunt ad eum, Sede & lege hæc in auribus noſtris. Et legit Baruch in auribus eorum.
16 * Igitur cùm audiſſent omnia verba, obſtupuerunt vnuſquiſq; ad proximum ſuũ, & dixerunt ad Baruch, Nunciare debemus regi omnes ſermones iſtos.
17 * Et interrogauerunt eum, dicentes: Indica nobis quomodo ſcripſiſti omnes ſermones iſtos ex ore eius.
18 * Dixit autem eis Baruch, Ex ore ſuo loquebatur quaſi legẽs ad me omnes ſermones iſtos, & ego ſcribebam in volumine atramento.
19 * Et dixerunt principes ad Baruch, Vade & abſcondere tu & Ieremias, & nemo ſciat vbi ſitis.
20 * Et ingreſſi ſunt ad regem in atrium. Porrò volumen commendauerunt in ga-
E zophylacio Eliſamę ſcribæ, & nunciauerunt audiente rege omnes ſermones.
21 * Miſitque rex Iudi vt ſumeret volumen: qui tollens illud de gazophylacio Eliſamæ ſcribæ, legit audiente rege & vniuerſis principibus qui ſtabant circa regem.
22 * Rex autem ſedebat in domo hyemali in menſe nono, & poſita erat arula coram eo plena prunis.
23 * Cúmque legiſſet Iudi tres pagellas vel quatuor, ſcidit illud ſcalpello ſcribę, & proiecit in ignẽ qui erat ſuper arulam, donec conſumeretur omne volumẽ igni qui erat in arula.
24 * Et non timuerunt neque ſciderunt veſtimenta ſua, rex & omnes ſerui eius, qui audierunt vniuerſos ſermones iſtos.
25 * Veruntamen Helnathan & Dalaias, & Gamarias contradixerunt regi, ne combu-
F reret librum: & non audiuit eos.

תרגום יונתן

14 ושלחו כל רברביא לות ברוך ית יהודי בר נתניה בר שלמיה בר כושי למימר מגלתא דקריתא בה קדם עמא סבהי בידך ואתא ונסב ברוך בר נריה ית מגלתא בידיה ואתא לותהון׃ 15 ואמרו ליה תיב כען וקריתה קדמנא וקרא ברוך קדמיהון׃
16 והוה כמשמעהון ית כל פתגמיא תוהו גבר לחבריה ואמרו לברוך חואה נחוי למלכא ית כל פתגמיא האלין׃
17 וית ברוך שאלו למימר חוי כען לנא איכדין כתבתא ית כל פתגמיא האלין מפומיה׃
18 ואמר להון ברוך מפומיה קרי לי ית כל פתגמיא האלין ואנא כתב על ספרא בדיותא׃
19 ואמרו רברביא לברוך אזל ואטמר את וירמיהו ואנש לא ידע איכא אתון׃
20 ואתו לות מלכא לדרתא וית מגלתא פקדו בלשכת אלישמע ספרא וחויו קדם מלכא ית כל פתגמיא׃
21 ושלח מלכא ית יהודי למסב ית מגלתא ונסבה מלשכת אלישמע ספרא וקרתא יהודי קדם מלכא וקדם כל רברביא דקימין עלוי מלכא׃ 22 ומלכא יתב בבית סתוא בירחא תשיעאה וית נורא קדמוהי מדלקין׃
23 והוה כד קרי יהודי תלת פצין וארבע בזעה באזמיל ספרא ורמי לנורא דלגמרי עד דשלימת כל מגלתא על נורא דעל גומרי׃
24 ולא תוהו ולא בזעו ית לבושיהון מלכא וכל עבדוהי דשמעין ית כל פתגמיא האלין׃
25 ואף אלנתן ודליה וגמריהו בעו מן מלכא בדיל דלא לאוקדא ית מגלתא ולא קבל מנהון׃

Et miserunt omnes principes ad Baruch fi- 14
lium Neriæ, Judin filium Nathaniæ filij Selemiæ
filij Chusi, dicentes: Volumen in quo legis in eo
in aures populi, sume illud in manu tua, & ve-
ni. & tulit Baruch filius Neeriæ volumen in
manu sua, & descendit ad eos.

Et dixerunt ei, Iterum lege in aures no- 15
stras. & legit Baruch in aures eorum.

Et factum est vt audierunt omnia ver- 16
ba, consuluerunt vnusquisque ad proximum
suum, & dixerunt ad Baruch: Nunciantes
nunciemus regi omnes sermones istos.

Et Baruch interrogauerunt; dicẽtes: Vnde 17
scripsisti omnes sermones istos?

Et dixit Baruch, Ex ore Hieremiæ: annun- 18
ciauit mihi omnes sermones istos, & ego scripsi
in libro.

Et dixerunt principes Baruch: Vadens 19
abscondere tu & Hieremias; homo non sciat
vbi vos.

Et ingressi sunt ad regem in atrium, & li- 20
brum dederunt vt custodirent in domo Elisa-
ma scribæ: & nunciauerunt regi omnes ser-
mones.

Et misit rex Judi, vt sumeret librum: & 21
tulit illum de domo Elisama scribæ, & legit Ju
di in aures regis, & in aures omnium princi-
pum qui stabant circa regem.

Et rex sedebat in domo hyemali in mense 22
nono, & arula ignis ante faciem eius.

Et factum est legente Judi tres paginas & 23
quatuor, abscindebat illas nouacula scribæ:
proiiciebat in ignem qui super arula, donec defi-
ceret omne volumen in igne qui in arula.

Et non obstupuerunt, & non diruperunt 24
vestimenta sua rex, & omnes serui eius qui au-
dierunt vniuersos sermones istos.

Et Elnathan, & Dalaias, & Gamarias 25
contradixerunt regi, vt non combureret volu-
men: & non audiuit eos.

14 καὶ ἀπέστειλαν πάντες οἱ ἄρχοντες πρὸς Βαροὺχ
υἱὸν νηρίου τὸν ἰουδεὶν υἱὸν ναθανίου υἱοῦ σελεμίου, υἱοῦ χουσί,
λέγοντες· τὸ βιβλίον ἐν ᾧ ἀναγινώσκεις ἐν αὐτῷ εἰς τὰ
ὦτα τοῦ λαοῦ, λάβε αὐτὸ εἰς τὴν χεῖρά σου καὶ ἧκε· καὶ ἔλα-
βεν βαροὺχ υἱὸς νηρίου τὸ βιβλίον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ κα-
τέβη πρὸς αὐτούς.

15 καὶ εἶπαν αὐτῷ· πάλιν ἀνάγνωθι εἰς τὰ ὦτα ἡμῶν·
καὶ ἀνέγνω Βαροὺχ εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν.

16 καὶ ἐγενήθη ὡς ἤκουσαν πάντας τοὺς λόγους συνεβου-
λεύσαντο ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ εἶπαν πρὸς
τὸν Βαροὺχ, ἀναγγέλλοντες ἀναγγείλωμεν τῷ βασιλεῖ
πάντας τοὺς λόγους τούτους.

17 καὶ τὸν Βαροὺχ ἠρώτησαν, λέγοντες· πόθεν ἔγραψας
πάντας τοὺς λόγους τούτους;

18 καὶ εἶπεν Βαροὺχ, ἀπὸ στόματος ἱερεμίου, ἀνήγγειλέ
μοι πάντας τοὺς λόγους τούτους, κἀγὼ ἔγραφον ἐπὶ
βιβλίου.

19 καὶ εἶπον οἱ ἄρχοντες τῷ Βαροὺχ, βαδίσας κα-
τακρύβηθι σὺ καὶ ἱερεμίας, ἄνθρωπος μὴ γνώτω ποῦ
ὑμεῖς.

20 καὶ εἰσῆλθον πρὸς τὸν βασιλέα εἰς τὴν αὐλήν, καὶ τὸ
βιβλίον ἔδωκαν φυλάσσειν ἐν οἴκῳ ἐλισαμὰ τοῦ γραμ-
ματέως· καὶ ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ πάντας τοὺς λό-
21 γους. καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν ἰουδί, λαβεῖν τὸ βι-
βλίον, καὶ ἔλαβεν αὐτὸ ἐκ τοῦ οἴκου ἐλισαμὰ τοῦ γραμ-
ματέως, καὶ ἀνέγνω ἰουδὶ εἰς τὰ ὦτα τοῦ βασιλέως, καὶ
εἰς τὰ ὦτα πάντων τῶν ἀρχόντων τῶν ἑστηκότων περὶ τὸν
βασιλέα.

22 καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκάθητο ἐν οἴκῳ χειμερινῷ ἐν μηνὶ
ἐννάτῳ καὶ ἐσχάρα πυρὸς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ.

23 καὶ ἐγενήθη ἀναγινώσκοντος ἰουδὶ τρεῖς σελίδας καὶ
τέσσαρας ἀπέτεμνεν αὐτὰς τῷ ξυρῷ τοῦ γραμματέως,
ἔρριπτεν εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐπὶ τῆς ἐσχάρας, ἕως ἐξέλιπεν πᾶς ὁ
χάρτης εἰς τὸ πῦρ τὸ ἐπὶ τῆς ἐσχάρας.

24 καὶ οὐκ ἐξέστησαν καὶ οὐ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν ὁ
βασιλεὺς, καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ οἱ ἀκούσαντες πάν-
25 τας τοὺς λόγους τούτους. καὶ ἐλναθὰν καὶ δαλαίας καὶ
γαμαρίας ἀντεῖπον τῷ βασιλεῖ πρὸς τὸ μὴ κατακαῦ-
σαι τὸ χαρτίον, καὶ οὐκ ἤκουσεν αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et miserunt omnes principes ad Baruch Iudi filium Nathaniæ, filij Selemiæ, filij Chusi; dicendo: Volumen in quo legisti coram
populo, sume in manu tua, & veni. Et tulit Baruch filius Neriæ volumen in manu sua, & venit ad eos.
15 Et dixerunt ei, Sede nunc & lege illud coram nobis. & legit Baruch coram eis. 16 Et factum est, cùm audissent omnia
verba, obstupuerunt vnusquisque ad proximum suum: & dixerunt ad Baruch, Annunciando annunciabimus regi omnes sermones istos.
17 Et Baruch interrogauerunt; dicentes: Indica nunc nobis, quomodo scripsisti omnes sermones istos ex ore eius?
18 Et dixit eis Baruch, Ex ore suo legebat mihi omnia verba hæc, & ego scribebam in volumine atramento.
19 Et dixerunt principes ad Baruch, Vade & abscondere tu & Ieremias, & nemo sciat vbi sitis. 20 Et venerunt ad regem in
atrium, & volumen commendauerunt in gazophylacio Elisamæ scribæ, & nunciauerunt coram rege omnes sermones.
21 Misitque rex Iudi vt sumeret volumen: & tulit illud de gazophylacio Elisamæ scribæ, & legit Iudi coram rege, & coram omnibus
principibus qui stabant circa regem.
22 Et rex sedebat in domo hyemali in mense nono, & ignis erat succensus coram eo. 23 Factum est autem cùm legisset Iudi
tres paginas aut quatuor, scidit illud scalpello scribæ, & proiecit in ignem ex carbonibus; donec totum volumen super ignem ex carboni-
bus absumeretur. 24 Et non obstupuerunt nec sciderunt vestimenta sua rex & omnes serui eius, qui audie-
runt omnes sermones istos. 25 Et etiam Elnathan, & Dalaias & Gamarias rogauerunt regem vt non com-
bureret volumen: & non acquieuit eis.

26 ויצוה המלך את-ירחמאל בן-המלך ואת-
שריהו בן-עזריאל ואת-שלמיהו בן-עבדאל
לקחת את-ברוך הספר ואת ירמיהו הנביא
27 ויסתרם יהוה׃ ויהי דבר-יהוה אל-ירמיהו
אחרי שרף המלך את-המגלה ואת-הדברים
אשר כתב ברוך מפי ירמיהו לאמר׃
28 שוב קח-לך מגלה אחרת וכתב עליה את כל-
הדברים הראשנים אשר היו על-המגלה
הראשנה אשר שרף יהויקים מלך-יהודה׃
29 ועל-יהויקים מלך-יהודה תאמר כה אמר
יהוה אתה שרפת את-המגלה הזאת לאמר
מדוע כתבת עליה לאמר בא-יבוא מלך-בבל
והשחית את-הארץ הזאת והשבית ממנה אדם
30 ובהמה׃ לכן כה-אמר יהוה על-יהויקים מלך
יהודה לא-יהיה-לו יושב על-כסא דוד ונבלתו
תהיה משלכת לחרב ביום ולקרח בלילה׃
31 ופקדתי עליו ועל-זרעו ועל-עבדיו את-עונם
והבאתי עליהם ועל-ישבי ירושלם ואל-איש
יהודה את כל-הרעה אשר-דברתי אליהם ולא
32 שמעו׃ וירמיהו לקח מגלה אחרת ויתנה
אל-ברוך בן-נריהו הספר ויכתב עליה מפי
ירמיהו את כל-דברי הספר אשר שרף יהויקים
מלך-יהודה באש ועוד נוסף עליהם דברים
רבים כהמה׃

לז

1 וימלך-מלך צדקיהו בן-יאשיהו תחת
כניהו בן-יהויקים אשר המליך נבוכדראצר
2 מלך-בבל בארץ יהודה׃ ולא שמע הוא
ועבדיו ועם הארץ אל-דברי יהוה אשר דבר ביד
ירמיהו הנביא׃

26 * Et præcepit rex Hieremiel filio Ame-
F lech, & Saraiæ filio Ezriel, & Selemiæ filio
Abdeel, vt comprehenderent Baruch scri-
bam & Hieremiam prophetam. abscon-
dit autem eos Dominus.
27 *Et factum est verbum Domini ad Hie-
remiam, postquam combusserat rex volu-
men & sermones quos scripserat Baruch
ex ore Hieremiæ; dicens:
28 * Rursum tolle volumen aliud, & scribe
in eo omnes sermones priores, qui erant
in primo volumine quod combussit Ioa-
chim rex Iuda.
29 * Et ad Ioachim regem Iuda dices, Hæc
dicit Dominus, Tu combussisti volumen
istud; dicens: Quare scripsisti in eo annun-
cians, Festinus veniet rex Babylonis, & va-
G stabit terram hanc, & cessare faciet ex illa
hominem & iumentum?
30 * Propterea hæc dicit Dominus Deus
contra Ioachim regem Iuda: Non erit ex
eo, qui sedeat super solium Dauid, & ca-
dauer eius proijcietur ad æstum per diem,
& ad gelu per noctem.
31 * Et visitabo contra eum & contra se-
men eius, & contra seruos eius iniquitates
suas, & adducam super eos & super habi-
tatores Hierusalem, & super viros Iuda, o-
mne malum quod locutus sum ad eos: &
non audierunt.
32 * Hieremias autem tulit volumen aliud,
& dedit illud Baruch filio Neriæ scribæ,
qui scripsit in eo ex ore Hieremiæ omnes
sermones libri, quem cõbusserat Ioachim
rex Iuda igni. & insuper additi sunt sermo-
nes multò plures quàm antea fuerant.

CAP. XXXVII.

1 ET regnauit rex Sedechias filius Iosiæ pro
A Iechonia filio Ioachim, quem constituit
regem Nabuchodonosor rex Babylonis in
terra Iuda.
2 * Et non obediuit ipse & serui eius &
populus terræ verbis Domini quæ locutus
est in manu Hieremiæ prophetæ.

תרגום יונתן

26 ופקד מלכא ית ירחמאל בר מלכא וית שריה בר עזריאל וית שלמיה בר עבדאל למדבר ית ברוך ספרא וית ירמיה נביא ואגין עליהון יוי׃
27 והוה פתגם נבואה מן קדם יוי עם ירמיה בתר דאוקיד מלכא ית מגלתא וית פתגמיא דכתב ברוך מפומא דירמיה למימר׃
28 תוב סב לך מגלתא אוחרי וכתב עלה ית כל פתגמיא קדמאי דהוו על מגלתא קדמיתא דאוקיד יהויקים מלך שבטא דבית יהודה׃
29 ועל יהויקים מלך שבטא דבית יהודה תימר כדנן אמר יוי את אוקידתא ית מגלתא הדא למימר מדין כתבת עלה למימר מיתי ייתי
מלכא דבבל ויחבל ית ארעא הדא ויחבל מנה אנש ובעירא׃ 30 בכן כדנן אמר יוי על יהויקים בר יאשיה מלך שבטא דבית יהודה
לא יהי ליה יתב על כרסי דוד ונבילתה תהי משגרא לשרבא ביממא ולגלידא בליליא׃
31 ואסער עלוהי ועל בנוהי ועל עבדוהי ית חוביהון ואיתי עליהון ועל יתבי ירושלם ועל אנש יהודה ית כל בישתא דגזרית עליהון ולא קבלו׃
32 וירמיהו נסב מגלה אחרי ויהבה לברוך בר נריה ספרא וכתב עלה מפמא דירמיה ית כל פתגמי ספרא דאוקיד יהויקים מלך שבטא
דבית יהודה בנורא ועוד אתוספו עליהון פתגמין סגיאין כותהון׃

לז

1 ומלך מלכא צדקיהו בר יאשיהו חלף כניהו בר יהויקים דאמליך נבוכדנצר מלכא דבבל בארעא דבית יהודה׃
2 ולא קביל הוא ועבדוהי ועמא דארעא לפתגמיא דיוי דמליל בידא דירמיהו נביאה׃

Et præcepit rex Hieremeel filio regis & 26
Saraiæ filio Eſriel, & Seleliæ filio Abdeel, vt
comprehenderent Baruch ſcribam & Hiere-
miam prophetam, & abſconſi ſunt.
Et factum eſt verbum Domini ad Hiere- 27
miam, poſtquam combuſſit rex volumen om-
nia verba quæ ſcripſit Baruch ex ore Hieremiæ;
dicens:
Rurſum tolle tu volumen aliud, & ſcri- 28
be omnes ſermones exiſtentes in volumine quod
combuſſit rex Joachim.
Et ad Joachim regem Juda dices: Sic dixit 29
Dominus, Tu combuſſiſti librum hunc; dicens:
Quare ſcripſiſti in eo; dicens: Intrans intrabit
rex Babylonis, & vaſtabit terram hanc, &
delebit ab illa hominem & iumenta.
Propterea ſic dixit Dominus ad Joachim 30
regem Juda, Nõ erit ei ſedens ſuper ſolium Da-
uid, & erit cadauer eius proiectum in æſtu diei,
& in gelu noctis.
Et viſitabo ſuper eum & ſuper genus eius, 31
& ſuper ſeruos eius iniquitates eorum, & in-
ducam ſuper eos, & ſuper habitantes Hieruſa-
lem, & ſuper terram Juda, omnia mala quæ
locutus ſum ad eos, & non audierunt.
Et tulit Hieremias volumen aliud, & de- 32
dit illud Baruch filio Neriæ ſcribæ, & ſcripſit
in eo ex ore Hieremiæ omnes ſermones libri quẽ
combuſſit Ioachim rex Juda igne, & adhuc ad-
diti ſunt ei ſermones plures vt iſti.

CAP. XXXVII.

ET regnauit Sedechias filius Joſiæ pro Jecho- 1
nia filio Joachim, quem regnare fecit Nabu-
chodonoſor rex Babylonis vt regnaret in terra
Juda.
Et non audiuit ipſe, & ſerui eius, & po- 2
pulus terræ verba Domini, quæ locutus eſt in
manu Hieremiæ.

26 καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ ἰερεμεὴλ υἱῷ τοῦ βα-
σιλέως, καὶ τῷ σαραίᾳ υἱῷ ἐσριὴλ, καὶ σελελίᾳ υἱῷ ἀβδεὴλ,
συλλαβεῖν τὸν βαροὺχ τὸν γραμματέα καὶ τὸν ἱερεμίαν τὸν
προφήτην, καὶ κατεκρύβησαν.
27 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν μετὰ τὸ κατα-
καῦσαι τὸν βασιλέα τὸ χαρτίον πάντας τοὺς λόγους οὓς
ἔγραψεν βαροὺχ ἀπὸ στόματος ἱερεμίου, λέγων·
28 πάλιν λάβε σὺ χαρτίον ἕτερον, καὶ γράψον ἅπαν-
τας τοὺς λόγους τοὺς ὄντας ἐπὶ τοῦ χαρτίου οὗ κατέκαυσεν
ὁ βασιλεὺς ἰωακείμ.
29 καὶ πρὸς ἰωακὶμ τὸν βασιλέα ἰούδα ἐρεῖς, οὕτως εἶ-
πεν κύριος, σὺ κατέκαυσας τὸ βιβλίον τοῦτο, λέγων· δια-
τί ἔγραψας ἐπ᾽ αὐτῷ, λέγων· εἰσπορευόμενος εἰσε-
λεύσεται βασιλεὺς βαβυλῶνος καὶ ἐξολοθρεύσει τὴν
γῆν ταύτην, καὶ ἐκτρίψει ἀπ᾽ αὐτῆς ἄνθρωπον καὶ
κτήνη.
30 διὰ τοῦτο οὕτως εἶπεν κύριος ἐπὶ ἰωακὶμ βασιλέα
ἰούδα, οὐκ ἔσται αὐτῷ καθήμενος ἐπὶ θρόνου δαυίδ, καὶ
ἔσται τὸ θνησιμαῖον αὐτοῦ ἐρριμμένον ἐν τῷ καύματι τῆς ἡ-
μέρας καὶ ἐν τῷ ἐπαγετῷ τῆς νυκτός.
31 καὶ ἐπισκέψομαι ἐπ᾽ αὐτὸν καὶ ἐπὶ τὸ γένος αὐτοῦ καὶ
ἐπὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τὰς ἀνομίας αὐτῶν, καὶ ἐπάξω
ἐπ᾽ αὐτοὺς καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλὴμ καὶ
ἐπὶ τὴν γῆν ἰούδα, πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐλάλησα ἐπ᾽ αὐ-
τούς, καὶ οὐκ ἤκουσαν.
32 καὶ ἔλαβεν ἱερεμίας χαρτίον ἕτερον καὶ ἔδωκεν
αὐτὸ τῷ βαροὺχ υἱῷ νερίου τοῦ γραμματέως, καὶ ἔγρα-
ψεν ἐπ᾽ αὐτοῦ ἀπὸ στόματος ἱερεμίου ἅπαντας τοὺς λό-
γους τοῦ βιβλίου οὗ κατέκαυσεν ἰωακὶμ βασιλεὺς ἰούδα
πυρί, καὶ ἔτι προσετέθησαν αὐτῷ λόγοι πλείονες ὡς οὗτοι.

λζ΄.

1 Καὶ ἐβασίλευσεν σεδεκίας υἱὸς ἰωσίου ἀντὶ ἰεχονίου
υἱοῦ ἰωακείμ, ὃν ἐβασίλευσεν ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς
βαβυλῶνος βασιλεύειν ἐν γῇ ἰούδα.
2 καὶ οὐκ ἤκουσεν αὐτός, καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, καὶ ὁ
λαὸς τῆς γῆς τοὺς λόγους κυρίου οὓς ἐλάλησεν ἐν χειρὶ
ἱερεμίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Et præcepit rex Hierameel filio regis, & Saraiæ filio Azriel, & Selemiæ filio Abdeel vt caperent Baruch ſcribam, & Ieremiam prophetam; & protexit eos Dominus. 27 Et factum eſt verbum prophetiæ ad Ieremiam, poſtquam combuſſit rex volumen & ſermones quos ſcripſerat Baruch ex ore Ieremiæ; dicens: 28 Rurſum tolle tibi volumen aliud, & ſcribe in eo omnes ſermones priores, qui erant in volumine primo quod combuſſit Ioachim rex tribus domus Iuda.
29 Et ad Ioachim regem tribus domus Iuda dices: Hæc dicit Dominus, Tu combuſſiſti volumen iſtud; dicens: Quare ſcripſiſti in eo, dicens, Veniendo veniet rex Babylonis, & diſperdet terram hanc, & diſperdet ex ea hominem & iumentum.
30 Propterea hæc dicit Dominus ad Ioachim, filium Ioſiæ, regem tribus domus Iuda, Non erit ei ſedens ſuper ſolium Dauid, & cadauer eius erit proiectum ad æſtum per diem, & ad gelu per noctem.
31 Et viſitabo ſuper eum & ſuper filios eius, & ſuper ſeruos eius peccata eorum; & adducam ſuper eos, & ſuper habitatores Ieruſalem, & ſuper viros Iuda omne malum quod decreui contra eos, & non obedierunt.
32 Ieremias autem tulit volumen aliud, & dedit illud Baruch filio Neriæ ſcribæ: & ſcripſit in eo ex ore Ieremiæ omnes ſermones libri, quem combuſſit Ioachim rex tribus domus Iuda igni. & rurſum additi ſunt eis ſermones multi, eis ſimiles.

CAP. XXXVII.

ET regnauit rex Sedechias filius Ioſiæ pro Iechonia filio Ioachim, quem conſtituit regem Nabuchodonoſor rex Babylonis, in terra domus Iuda.
2 Et non obediuit ipſe & ſerui eius, & populus terræ verbis Domini, quæ locutus eſt per manum Ieremiæ prophetæ.

3 וישלח המלך צדקיהו את־יהוכל בן־
שלמיה ואת־צפניהו בן־מעשיה הכהן אל־
ירמיהו הנביא לאמר התפלל־נא בעדנו אל־
יהוה אלהינו ׃
4 וירמיהו בא ויצא בתוך העם ולא־נתנו אתו
בית הכליא ׃
5 וחיל פרעה יצא ממצרים וישמעו הכשדים
הצרים על־ירושלם את־שמעם ויעלו מעל
ירושלם ׃
6 ויהי דבר־יהוה אל־ירמיהו הנביא לאמר ׃
7 כה־אמר יהוה אלהי ישראל כה תאמרו אל־
מלך יהודה השלח אתכם אלי לדרשני הנה חיל
פרעה היצא לכם לעזרה שב לארצו מצרים ׃
8 ושבו הכשדים ונלחמו על־העיר הזאת
ולכדה ושרפה באש ׃
9 כה אמר יהוה אל־תשאו נפשתיכם לאמר
הלך ילכו מעלינו הכשדים כי־לא ילכו ׃
10 כי אם־הכיתם כל־חיל כשדים הנלחמים
אתכם ונשארו־בם אנשים מדקרים איש
באהלו יקומו ושרפו את־העיר הזאת באש ׃
11 והיה בהעלות חיל הכשדים מעל ירושלם
מפני חיל פרעה ׃
12 ויצא ירמיהו מירושלם ללכת ארץ בנימן
לחלק משם בתוך העם ׃
13 ויהי־הוא בשער בנימן ושם בעל פקדת
ושמו יראיה בן־שלמיה בן־חנניה ויתפש את־
ירמיהו הנביא לאמר אל־הכשדים אתה נפל ׃
14 ויאמר ירמיהו שקר אינני נפל על־הכשדים
ולא שמע אליו ויתפש יראיה בירמיהו ויבאהו
אל־השרים ׃

3 * Et miſit rex Sedechias Iuchal filium
Selemiæ,& Sophoniam filium Maaſiæ ſa-
cerdotem ad Hieremiam prophetam; di-
cens: Ora pro nobis Dominum Deum no-
ſtrum.
4 * Hieremias autem liberè ambulabat
in medio populi. non enim miſerant eum
in cuſtodiam carceris.
5 * Igitur exercitus Pharaonis egreſſus eſt
de Ægypto, & audientes Chaldæi qui ob-
ſidebant Hieruſalem huiuſcemodi nun-
cium, receſſerunt ab Hieruſalem.
6 * Et factum eſt verbum Domini ad Hie-
remiam prophetam, dicens:
7 * Hæc dicit Dominus Deus Iſrael: Sic
B dicetis regi Iuda, qui miſit vos ad me in-
terrogandũ. Ecce exercitus Pharaonis qui
egreſſus eſt vobis in auxilium, reuertetur
in terram ſuam in Ægyptum.
8 * Et redient Chaldæi, & bellabunt con-
tra ciuitatem hanc, & capient eam & ſuc-
cendent igni.
9 * Hæc dicit Dominus, Nolite decipere
animas veſtras; dicentes: Euntes abibunt
& recedent à nobis Chaldæi, quia non
abibunt.
10 * Sed & ſi percuſſeritis omnem exerci-
tum Chaldæorum qui prœliantur aduer-
ſum vos, & derelicti fuerint ex eis aliqui
vulnerati, ſinguli de tentorio ſuo conſur-
gent,& incendent ciuitatem hanc igni.
11 * Ergo cùm receſſiſſet exercitus Chal-
C dæorum ab Hieruſalem propter exercitum
Pharaonis:
12 * Egreſſus eſt Hieremias de Hieruſalem,
vt iret in terram Beniamin, & diuideret
ibi poſſeſſionem in conſpectu ciuium.
13 * Cúmque perueniſſet ad portam Ben-
iamin, erat ibi cuſtos portæ per vices, no-
mine Hierias, filius Selemiæ, filij Ananiæ;
& apprehendit Hieremiam prophetam;
dicens: Ad Chaldæos profugis.
14 * Et reſpondit Hieremias, Falſum eſt,
non fugio ad Chaldæos. Et non audiuit
eum, ſed comprehendit Hierias Hieremiam,
& adduxit eum ad principes.

תרגום יונתן

3 ושלח מלכא צדקיהו ית יהוכל בר שלמיה וית צפניה בר מעשיה כהנא לות ירמיהו נביא למימר צלי כען עלנא קדם יי אלהנא ׃
4 וירמיהו עלל ונפק בגו עמא ולא מסרו יתיה בבית אסירי ׃ 5 ומשרית פרעה נפקא ממצרים ושמעו כשדאי דצירין על ירושלם
ית שמעהון ואסתלקו מעל ירושלם ׃ 6 והוה פתגם נבואה מן קדם יי עם ירמיהו נביאה למימר ׃
7 כדנן אמר יי אלהא דישראל כדין תימרון למלך שבטא דבית יהודה דשלח יתכון לקדמי למתבע אלפן מן קדמי הא משרית פרעה
דנפקא לכון לסעיד תבא לארעהון למצרים ׃ 8 ויתובון כסדאי ויגיחון קרב על קרתא הדא ויכבשונה ויוקדונה בנורא ׃
9 כדנן אמר יי לא תטעון נפשתכון למימר אסתלקא יסתלקון מננא כסדאי ארי לא יסתלקון ׃
10 ארי אם תקטלון כל משרית כסדאי דמגיחין קרבא עמכון וישתארון בהון גברין מטענין גבר במשכנה יקומון ויוקדון ית קרתא
הדא בנורא ׃ 11 והוה כד אסתלקא משרית כסדאי מעל ירושלם מן קדם משרית פרעה ׃
12 ונפק ירמיה מירושלם למיזל לארע שבטא דבנימן לפלגא אחסנתא דאית לה תמן לבנוהי ולאחוהי בגו עמא דבית בנימין ׃
13 והוה הוא בתרע שבט בנימן ותמן גברא דממנא על תרעא ושמיה יראיה בר שלמיה בר חנניה ואחד ית ירמיה נביא למימר לכסדאי
את משתמע ׃ 14 ואמר ירמיהו ליראיה שקרא את אמר עלי לית אנא משתמע לכשדאי ולא קבל מנה ואחד יראיה
ית ירמיהו ואיתיה לות רברביא ׃

*Et misit rex Sedechias Ioachal filium Sele- 3
miæ, & Sophoniam filium Maasiæ sacerdotem
ad Hieremiam; dicens: Ora pro nobis ad Domi-
num Deum nostrum.*

*Et Hieremias transijt & venit in medio 4
ciuitatis, & non deduxerunt eum in carce-
rem.*

*Et exercitus Pharaonis egressus est ex Ægy- 5
pto, & audierunt Chaldæi famam eorum, &
ascenderunt à Hierusalem.*

*Et factum est verbum Domini ad Hiere- 6
miam; dicens:*

*Sic dixit Dominus Deus Israel, Sic dices 7
ad regem Iuda, qui misit ad te vt requirerent
me: Ecce exercitus Pharaonis qui egressus est vo-
bis in auxilium, reuertentur in terram Ægypti.*

*Et reuertentur ipsi Chaldæi, & bellabunt 8
contra ciuitatem hanc, & capient eam, & suc-
cendent eam in igne.*

*Quia sic dixit Dominus, Ne existimetis in 9
animabus vestris, dicentes: Recedentes abibunt
à nobis Chaldæi; quia non abibunt.*

*Et si percusseritis omnem exercitum Chal- 10
dæorum debellantes vos, & derelicti fuerint
aliqui vulnerati vnusquisque in loco suo, isti
consurgent & incendent ciuitatem hanc in
igne.*

*Et factum est cùm ascendisset exercitus 11
Chaldæorum ab Hierusalem à facie exercitus
Pharaonis:*

*Egressus est Hieremias de Hierusalem vt 12
iret in terram Beniamin, vt emeret inde in me-
dio populi.*

*Et fuit ipse in porta Beniamin, & ibi homo 13
apud quem diuertit Iaruias filius Selemiæ filij
Ananiæ: & comprehendit Hieremiam; dicens:
ad Chaldæos tu fugis?*

*Et dixit, Mendacium: non ad Chaldæos 14
ego fugio: & non audiuit eum; & comprehen-
dit Iaruias Hieremiam, & introduxit eum ad
principes.*

3 καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς σεδεκίας τὸν ἰωαχὰλ υἱὸν
σελεμίου, καὶ τὸν σοφονίαν υἱὸν μαασαίου τὸν ἱερέα πρὸς
ἱερεμίαν, λέγων· πρόσευξαι περὶ ἡμῶν πρὸς κύριον τὸν
θεὸν ἡμῶν.
4 καὶ ἱερεμίας διῆλθεν καὶ ἦλθεν ἀνὰ μέσον τῆς πό-
λεως, καὶ οὐ κατήγαγον αὐτὸν εἰς φυλακήν.
5 καὶ δύναμις φαραὼ ἐξῆλθεν ἐξ αἰγύπτου, καὶ
ἤκουσαν οἱ χαλδαῖοι τὴν ἀκοὴν αὐτῶν, καὶ ἀνέβησαν
ἀπὸ ἱερουσαλήμ.
6 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν, λέγων·
7 οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, οὕτως ἐρεῖς πρὸς
τὸν βασιλέα ἰούδα τὸν ἀποστείλαντα πρὸς σὲ τοῦ ἐκζητῆ-
σαί με· ἰδοὺ δύναμις φαραὼ ἡ ἐξελθοῦσα ὑμῖν εἰς βοή-
θειαν, ἀποστρέψουσιν εἰς γῆν αἰγύπτου.
8 καὶ ἀναστρέψουσιν αὐτοὶ οἱ χαλδαῖοι, καὶ πολεμή-
σουσιν ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην, καὶ συλλήψονται αὐτήν, καὶ
κατακαύσουσιν αὐτὴν ἐν πυρί.
9 ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος, μὴ ὑπολάβητε ταῖς ψυχαῖς
ὑμῶν, λέγοντες· ἀποτρέχοντες ἀπελεύσονται ἀφ᾽ ἡμῶν οἱ
χαλδαῖοι, ὅτι οὐ μὴ ἀπέλθωσιν.
10 καὶ ἐὰν πατάξητε πᾶσαν τὴν δύναμιν τῶν χαλ-
δαίων τοὺς πολεμοῦντας ὑμᾶς, καὶ καταλειφθῶσιν τι-
νες ἐκκεκεντημένοι ἕκαστος ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ, οὗτοι ἀ-
ναστήσονται καὶ κατακαύσουσιν τὴν πόλιν ταύτην ἐν
πυρί.
11 καὶ ἐγένετο ὡς ἀνέβη ἡ δύναμις τῶν χαλδαίων
ἀπὸ ἱερουσαλὴμ ἀπὸ προσώπου τῆς δυνάμεως φα-
ραώ.
12 ἐξῆλθεν ἱερεμίας ἀπὸ ἱερουσαλὴμ πορευθῆναι
εἰς γῆν βενιαμεὶν τοῦ ἀγοράσαι ἐκεῖθεν ἐν μέσῳ τοῦ
λαοῦ.
13 καὶ ἐγένετο αὐτὸς ἐν πύλῃ βενιαμείν, καὶ ἐκεῖ ἄνθρω-
πος παρ᾽ ᾧ κατέλυσεν ιαρουίας υἱὸς σελεμίου υἱοῦ ἀνα-
νίου, καὶ συνέλαβε τὸν ἱερεμίαν, λέγων· πρὸς τοὺς χαλ-
δαίους σὺ φεύγεις;
14 καὶ εἶπεν, ψεῦδος· οὐχὶ πρὸς τοὺς χαλδαίους ἐγὼ
φεύγω· καὶ οὐκ ἤκουσεν αὐτοῦ· καὶ συνέλαβεν ιαρουίας
τὸν ἱερεμίαν, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν πρὸς τοὺς ἄρχοντας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Et misit rex Sedechias Iehuchal filium Selemię, & Sophoniam filium Maasiæ sacerdotem ad Ieremiam prophetam; dicens: Ora nunc pro nobis coram Domino Deo nostro. [4] Et Ieremias ingrediebatur & egrediebatur in medio populi, & non tradiderunt eum in domum vinctorum. [5] Exercitus autem Pharaonis egressus est de Ægypto; & audierunt Chaldæi, qui obsidebant Ierusalem famam eorum, & recesserunt ab Ierusalem. [6] Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad Ieremiam prophetam; dicens: [7] Hæc dicit Dominus Deus Israel, Sic dicetis regi tribus domus Iuda, qui misit vos coram me ad quærendum oraculum à facie mea. Ecce exercitus Pharaonis qui egressus est in auxilium vestrum, reuersus est in terrã suam, in Ægyptum. [8] Et reuertentur Chaldæi, & pugnabunt aduersus ciuitatem hanc, & subijcient eam: & succendent eam igni. [9] Hæc dicit Dominus, Ne decipiatis animas vestras; dicendo; Recedendo recedent à nobis Chaldæi, quia non recedent. [10] Nam si occideritis omnem exercitum Chaldæorum qui pugnant aduersus vos, & remanserint in eis viri vulnerati, singuli in tabernaculo suo consurgent, & succendent ciuitatem istam igni. [11] Et factum est cùm recessisset exercitus Chaldæorum ab Ierusalem, propter exercitum Pharaonis. [12] Egressusque est Ieremias de Ierusalem, vt iret in terram tribus Beniamin, vt diuideret hæreditatem, quam habebat, filijs suis, & fratribus suis in medio populi domus Beniamin. [13] Cumque esset ipse in porta tribus Beniamin, erat ibi vir constitutus super portam, nomine Ierias, filius Selemiæ filij Ananiæ, & apprehendit Ieremiam prophetam; dicens: Tu Chaldæis tete vis dedere? [14] Et dixit Ieremias ad Ieriam, Falsum tu dicis de me: nõ ego me dedo Chaldæis. Et non acquieuit, & apprehendit Ierias Ieremiam, & adduxit eum ad principes.

15 * וַיִּקְצְפוּ הַשָּׂרִים עַל־יִרְמְיָהוּ וְהִכּוּ אֹתוֹ וְנָתְנוּ אוֹתוֹ בֵּית הָאֵסוּר בֵּית יְהוֹנָתָן הַסֹּפֵר כִּי־אֹתוֹ עָשׂוּ לְבֵית הַכֶּלֶא׃
16 * כִּי בָא יִרְמְיָהוּ אֶל־בֵּית הַבּוֹר וְאֶל־הַחֲנֻיוֹת וַיֵּשֶׁב־שָׁם יִרְמְיָהוּ יָמִים רַבִּים׃
17 * וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ וַיִּקָּחֵהוּ וַיִּשְׁאָלֵהוּ הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ בַּסֵּתֶר וַיֹּאמֶר הֲיֵשׁ דָּבָר מֵאֵת יְהוָה וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ יֵשׁ וַיֹּאמֶר בְּיַד־מֶלֶךְ בָּבֶל תִּנָּתֵן׃
18 * וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ מֶה חָטָאתִי לְךָ וְלַעֲבָדֶיךָ וְלָעָם הַזֶּה כִּי־נְתַתֶּם אוֹתִי אֶל־בֵּית הַכֶּלֶא׃
19 * וְאַיֵּו נְבִיאֵיכֶם אֲשֶׁר־נִבְּאוּ לָכֶם לֵאמֹר לֹא־יָבֹא מֶלֶךְ־בָּבֶל עֲלֵיכֶם וְעַל הָאָרֶץ הַזֹּאת׃
20 * וְעַתָּה שְׁמַע־נָא אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ תִּפָּל־נָא תְחִנָּתִי לְפָנֶיךָ וְאַל־תְּשִׁבֵנִי בֵּית יְהוֹנָתָן הַסֹּפֵר וְלֹא אָמוּת שָׁם׃
21 * וַיְצַוֶּה הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ וַיַּפְקִדוּ אֶת־יִרְמְיָהוּ בַּחֲצַר הַמַּטָּרָה וְנָתֹן לוֹ כִכַּר־לֶחֶם לַיּוֹם מִחוּץ הָאֹפִים עַד־תֹּם כָּל־הַלֶּחֶם מִן־הָעִיר וַיֵּשֶׁב יִרְמְיָהוּ בַּחֲצַר הַמַּטָּרָה׃

לח

1 * וַיִּשְׁמַע שְׁפַטְיָה בֶן־מַתָּן וּגְדַלְיָהוּ בֶּן־פַּשְׁחוּר וְיוּכַל בֶּן־שֶׁלֶמְיָהוּ וּפַשְׁחוּר בֶּן־מַלְכִּיָּה אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר יִרְמְיָהוּ מְדַבֵּר אֶל־כָּל־הָעָם לֵאמֹר׃
2 * כֹּה אָמַר יְהוָה הַיֹּשֵׁב בָּעִיר הַזֹּאת יָמוּת בַּחֶרֶב בָּרָעָב וּבַדָּבֶר וְהַיֹּצֵא אֶל־הַכַּשְׂדִּים יְחְיֶה וְהָיְתָה־לּוֹ נַפְשׁוֹ לְשָׁלָל וָחָי׃
3 * כֹּה אָמַר יְהוָה הִנָּתֹן תִּנָּתֵן הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד חֵיל מֶלֶךְ־בָּבֶל וּלְכָדָהּ׃

15 * Quamobrem irati principes contra Hieremiam, cæſum eum miſerunt in carcerem, qui erat in domo Ionathan ſcribæ. Ipſe enim præpoſitus erat ſuper carcerem.
16 * Itaque ingreſſus eſt Hieremias in domum laci, & in ergaſtulum, & ſedit ibi Hieremias diebus multis.
17 * Mittens autem Sedechias rex tulit eū, & interrogauit eum in domo ſua abſcondite: & dixit, Putas ne eſt ſermo à Domi-
D no? Et dixit Hieremias, Eſt. Et ait, In manus regis Babylonis tradêris.
18 * Et dixit Hieremias ad regem Sedechiam: Quid peccaui tibi & ſeruis tuis, & populo tuo, quia miſiſti me in domum carceris?
19 * Vbi ſunt prophetæ veſtri, qui prophetabant vobis, & dicebant, Non veniet rex Babylonis ſuper vos & ſuper terram hanc?
20 * Nunc ergo audi obſecro domine mi rex: Valeat deprecatio mea in conſpectu tuo, & ne me remittas in domum Ionathæ ſcribæ, ne moriar ibi.
21 * Præcepit ergo rex Sedechias vt traderetur Hieremias in veſtibulum carceris, & daretur ei torta quotidie panis, excepto pulmento, donec conſumerentur omnes panes de ciuitate. & manſit Hieremias in veſtibulo carceris.

CAP. XXXVIII.

1 AVdiuit autem Saphatias filius Ma-
A than, & Gedelias filius Phaſſur, & Iuchal filius Selemiæ, & Phaſſur filius Melchiæ ſermones quos Hieremias loquebatur ad omnem populum, dicens:
2 * Hęc dicit Dominus, Quicunque manſerit in ciuitate hac, morietur gladio, & fame, & peſte: qui autem profugerit ad Chaldæos, viuet, & erit anima eius ſoſpes & viuens.
3 * Hæc dicit Dominus, Tradendo tradetur ciuitas hæc in manu exercitus regis Babylonis, & capiet eam.

תרגום יונתן

15 ורגזו רברביא על ירמיהו ואלקיו יתיה ויהבו יתה בבית אסירי בית יונתן ספרא ארי יתה עבדו לבית אסירי׃
16 ארי עאל ירמיהו לבית אסירי ולגיו מן חנותא ויתב תמן ירמיה יומין סגיאין׃ 17 ושלח מלכא צדקיה ודבריה ושאלה מלכא
בביתיה בסתרא ואמר האית פתגמא מן קדם יי ואמר ירמיה אית ואמר ביד מלכא דבבל תתמסר׃
18 ואמר ירמיהו למלכא צדקיהו מה חבית לך ולעבדך ולעמא הדין ארי יהבתון יתי לבית אסירי׃
19 ואן נביאיכון דשקרא דאתנביו לכון למימר לא ייתי מלכא דבבל עליכון ועל ארעא הדא׃
20 וכען שמע כען רבוני מלכא תתקבל כען בעותי קדמך ולא תתיבנני לבית יהונתן ספרא ולא אמות תמן׃
21 ופקד מלכא צדקיה ופקדו ית ירמיה בדרת בית אסיריא ויהבין לה פתא דלחמא ליומא משוק נחתומיא עד דשלים כל לחמא מן
קרתא ויתב ירמיה בדרת בית אסירי׃

לח

1 ושמע שפטיה בר מתן וגדליה בר פשחור ויוכל בר שלמיהו ופשחור בר מלכיה ית פתגמיא דירמיה ממלל עם כל עמא למימר׃
2 כדנן אמר יי דיתב בקרתא הדא יתקטל בחרבא בכפנא ובמותא ודיפוק ויشתמע לכסדאי ויחי ותהי לה נפשיה לשיזבא ויתקים׃
3 כדנן אמר יי אתמסרא תתמסר קרתא הדא ביד משרית מלכא דבבל ויכבשנה׃

15 *Et indignati sunt principes contra Hieremiam, & percusserunt eum; & miserunt eum in domum carceris Jonathan scribæ, quia hanc fecerunt in domum carceris.*

16 *Et venit Hieremias in domum laci, & ad vincula: & sedit ibi dies multos.*

17 *Et misit Sedechias & vocauit eum, & interrogabat eum rex abscondite, Si est sermo à Domino? & dixit ei, Est. in manus regis Babylonis traderis.*

18 *Et dixit Hieremias regi, In quo iniuria affeci te & seruos tuos; & populum hunc, quia tu das me in domum carceris?*

19 *Et vbi sunt prophetæ vestri qui prophetauerunt vobis, dicentes: Non veniet rex Babylonis super terram hanc?*

20 *Et nunc audi iam domine rex, cadat misericordia mea ante faciem tuam, & non auertas me in domum Ionathan scribæ, & non moriar ibi.*

21 *Et præcepit rex, & iniecerunt eum in domum carceris, & dederunt ei panem vnum in die deforis vbi panes faciunt, donec defecerunt panes de ciuitate: & sedit Hieremias in atrio carceris.*

CAP. XXXVIII.

1 *ET audiuit Saphan filius Mathan, & Godolias filius Paschor, & Joachal filius Selemiæ, & Paschor filius Melchiæ, sermones quos Hieremias loquebatur ad populum; dicens:*

2 *Sic dixit Dominus, Sedens in ciuitate ista morietur in gladio, & in fame, & in peste: & egrediens ad Chaldæos, viuet; & erit anima eius in lucrum, & viuet.*

3 *Quia sic dixit Dominus, Tradita tradetur ciuitas hæc in manus exercitus regis Babylonis, & capiet eam.*

15 καὶ ἐπικράνθησαν οἱ ἄρχοντες ἐπὶ ἱερεμίαν, καὶ ἐπάταξαν αὐτόν, καὶ ἀπέστειλαν αὐτὸν εἰς τὸν οἶκον φυλακῆς ἰωνάθαν τοῦ γραμματέως, ὅτι ταύτην ἐποίησαν εἰς οἰκίαν φυλακῆς.

16 καὶ ἦλθεν ἱερεμίας εἰς τὸν οἶκον τοῦ λάκκου καὶ εἰς τὸν συγκλεισμόν, καὶ ἐκάθισεν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς.

17 καὶ ἀπέστειλεν σεδεκίας καὶ ἐκάλεσεν αὐτόν, καὶ ἠρώτα αὐτὸν ὁ βασιλεὺς κρυφαίως, εἰ ἔστιν λόγος παρὰ κυρίου, καὶ εἶπεν αὐτῷ, ἔστιν· εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος παραδοθήσῃ.

18 καὶ εἶπεν ἱερεμίας τῷ βασιλεῖ, τί ἠδίκησά σε καὶ τοὺς παῖδάς σου καὶ τὸν λαὸν τοῦτον, ὅτι σὺ δίδως με εἰς οἰκίαν φυλακῆς;

19 καὶ ποῦ εἰσιν οἱ προφῆται ὑμῶν οἱ προφητεύσαντες ὑμῖν, λέγοντες· οὐ μὴ ἔλθῃ βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην.

20 καὶ νῦν ἄκουσον δὴ κύριε βασιλεῦ, πεσέτω τὸ ἔλεός μου κατὰ πρόσωπόν σου, καὶ οὐ μὴ ἀποστρέψῃς με εἰς οἰκίαν ἰωνάθαν τοῦ γραμματέως, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνω ἐκεῖ.

21 καὶ συνέταξεν ὁ βασιλεύς, καὶ ἐνεβάλοσαν αὐτὸν εἰς οἰκίαν τῆς φυλακῆς· καὶ ἐδίδοσαν αὐτῷ ἄρτον ἕνα τῆς ἡμέρας ἔξωθεν οὗ πέσσουσιν, ἕως ἐξέλιπον οἱ ἄρτοι ἐκ τῆς πόλεως· καὶ ἐκάθισεν ἱερεμίας ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς.

λή.

1 Καὶ ἤκουσεν σαφὰν υἱὸς μαθάν, καὶ γοδολίας υἱὸς πασχώρ, καὶ ἰωχὰλ υἱὸς σελεμίου καὶ πασχὼρ υἱὸς μελχίου τοὺς λόγους οὓς ἱερεμίας ἐλάλει ἐπὶ τὸν λαόν, λέγων·

2 οὕτως εἶπεν κύριος, ὁ καθήμενος ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἀποθανεῖται ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν λοιμῷ· καὶ ὁ ἐκπορευόμενος πρὸς τοὺς χαλδαίους, ζήσεται· καὶ ἔσται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ εἰς εὕρεμα καὶ ζήσεται.

3 ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος, παραδιδομένη παραδοθήσεται ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας δυνάμεως βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ συλλήψεται αὐτήν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et irati sunt principes contra Ieremiam, & percusserunt eum, & coniecerunt eum in carcerem domus Ionathan scribæ; ipsam enim fecerant in carcerem.

16 Ingressus est enim Ieremias in domum carceris, & in medium tabernarum: & sedit ibi Ieremias diebus multis.

17 Et misit rex Sedechias, & tulit eum, & interrogauit eum rex in domo sua clam: & ait, Nunquid est verbum à facie Domini? & ait Ieremias, Est. Et ait: In manum regis Babylonis tradêris.

18 Et dixit Ieremias regi Sedechiæ, Quid peccaui tibi & seruis tuis, & populo huic, vt poneretis me in domum carceris?

19 Et vbi sunt pseudoprophetæ, qui prophetant vobis; dicentes, Non veniet rex Babylonis contra vos & contra terram istam?

20 Et nunc audi obsecro domine mi rex: acceptabilis sit obsecro deprecatio mea coram te; & ne reducas me in domum Ionathan scribæ, & non moriar ibi.

21 Et præcepit rex Sedechias, & commendauerunt Ieremiam in vestibulo domus carceris; & dabatur ei frustum panis quotidie de vico pistorum, donec consumeretur omnis panis de ciuitate. Et mansit Ieremias in vestibulo carceris.

CAP. XXXVIII.

1 AVdiuit autem Saphatias filius Mathan, & Gedelias filius Phasur, & Iuchal filius Selemiæ, & Phasur filius Melchiæ, verba Ieremiæ loquentis cum omni populo; dicendo:

2 Hæc dicit Dominus, Qui manserit in vrbe hac, occidetur gladio, & fame, & peste: qui autem egressus fuerit, & dediderit se Chaldæis, viuet; & erit ei anima eius in euasionem, & sustentabitur.

3 Hæc dicit Dominus, Tradendo tradetur ciuitas hæc in manum exercitus regis Babylonis, & subijciet eam.

4 * וַיֹּאמְרוּ הַשָּׂרִים אֶל־הַמֶּלֶךְ יוּמַת נָא אֶת־הָאִישׁ
הַזֶּה כִּי עַל־כֵּן הוּא מְרַפֵּא אֶת־יְדֵי אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה
הַנִּשְׁאָרִים בָּעִיר הַזֹּאת וְאֵת יְדֵי כָל־הָעָם לְדַבֵּר
אֲלֵיהֶם כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה כִּי הָאִישׁ הַזֶּה אֵינֶנּוּ דֹרֵשׁ
לְשָׁלוֹם לָעָם הַזֶּה כִּי אִם־לְרָעָה׃
5 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ הִנֵּה־הוּא בְּיֶדְכֶם כִּי־
אֵין הַמֶּלֶךְ יוּכַל אֶתְכֶם דָּבָר׃
6 * וַיִּקְחוּ אֶת־יִרְמְיָהוּ וַיַּשְׁלִכוּ אֹתוֹ אֶל־הַבּוֹר ׀
מַלְכִּיָּהוּ בֶן־הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר בַּחֲצַר הַמַּטָּרָה וַיְשַׁלְּחוּ
אֶת־יִרְמְיָהוּ בַּחֲבָלִים וּבַבּוֹר אֵין־מַיִם כִּי אִם־טִיט
7 וַיִּטְבַּע יִרְמְיָהוּ בַּטִּיט׃ * וַיִּשְׁמַע עֶבֶד־מֶלֶךְ
הַכּוּשִׁי אִישׁ סָרִיס וְהוּא בְּבֵית הַמֶּלֶךְ כִּי־נָתְנוּ אֶת־
יִרְמְיָהוּ אֶל־הַבּוֹר וְהַמֶּלֶךְ יוֹשֵׁב בְּשַׁעַר בִּנְיָמִן׃
8 * וַיֵּצֵא עֶבֶד־מֶלֶךְ מִבֵּית הַמֶּלֶךְ וַיְדַבֵּר אֶל־
9 הַמֶּלֶךְ לֵאמֹר׃ * אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הֵרֵעוּ הָאֲנָשִׁים
הָאֵלֶּה אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשׂוּ לְיִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא אֵת
אֲשֶׁר־הִשְׁלִיכוּ אֶל־הַבּוֹר וַיָּמָת תַּחְתָּיו מִפְּנֵי הָרָעָב
כִּי אֵין הַלֶּחֶם עוֹד בָּעִיר׃
10 * וַיְצַוֶּה הַמֶּלֶךְ אֵת עֶבֶד־מֶלֶךְ הַכּוּשִׁי לֵאמֹר
קַח בְּיָדְךָ מִזֶּה שְׁלֹשִׁים אֲנָשִׁים וְהַעֲלִיתָ אֶת־
יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא מִן־הַבּוֹר בְּטֶרֶם יָמוּת׃
11 * וַיִּקַּח עֶבֶד־מֶלֶךְ אֶת־הָאֲנָשִׁים בְּיָדוֹ וַיָּבֹא
בֵית־הַמֶּלֶךְ אֶל־תַּחַת הָאוֹצָר וַיִּקַּח מִשָּׁם בְּלוֹיֵ
הַסְּחָבוֹת וּבְלוֹיֵ מְלָחִים וַיְשַׁלְּחֵם אֶל־יִרְמְיָהוּ
אֶל־הַבּוֹר בַּחֲבָלִים׃
12 * וַיֹּאמֶר עֶבֶד־מֶלֶךְ הַכּוּשִׁי אֶל־יִרְמְיָהוּ שִׂים
נָא בְּלוֹאֵי הַסְּחָבוֹת וְהַמְּלָחִים תַּחַת אַצִּלוֹת יָדֶיךָ
מִתַּחַת לַחֲבָלִים וַיַּעַשׂ יִרְמְיָהוּ כֵּן׃
13 * וַיִּמְשְׁכוּ אֶת־יִרְמְיָהוּ בַּחֲבָלִים וַיַּעֲלוּ אֹתוֹ מִן־
הַבּוֹר וַיֵּשֶׁב יִרְמְיָהוּ בַּחֲצַר הַמַּטָּרָה׃

4 * Et dixerunt principes regi, Rogamus
vt occidatur homo iste. De industria enim
dissoluit manus virorum bellantium, qui
remāserunt in ciuitate hac, & manus vni-
uersi populi, loquēs ad eos vniuersa verba
hæc. Siquidem homo iste non quærit pa-
cem populo huic, sed malum.
5 * Et dixit rex Sedechias: Ecce ipse in ma-
nibus vestris est. nec enim fas est vobis
quicquam negare.
6 * Tulerunt ergo Hieremiam, & proiece-
runt eum in lacum Helchiæ filij Amelech,
qui erat in vestibulo carceris, & submise-
runt Hieremiam in funibus, in lacum in
quo non erat aqua, sed lutum. Descendit
itaque Hieremias in cœnum.
7 * Audiuit autem Abdemelech Æthiops
vir eunuchus, qui erat in domo regis, quod
misissent Hieremiam in lacum. Porro rex
sedebat in porta Beniamin.
8 * Et egressus est Abdemelech de domo
C regis, & locutus est ad regem, dicens:
9 * Domine mi rex, malè fecerunt viri isti
omnia quęcunque perpetrarunt cōtra Hie-
remiam prophetam, mittentes eum in la-
cum vt moriatur ibi fame. non sunt enim
panes vltrà in ciuitate.
10 * Præcepit itaq; rex Abdemelech Æthio-
pi, dicens: Tolle tecum hinc triginta viros,
& leua Hieremiam prophetam de lacu an-
tequam moriatur.
11 * Assumptis ergo Abdemelech secum vi-
ris, ingressus est domum regis quæ erat sub
cellario, & tulit inde veteres pannos, & an-
tiqua vestimenta quæ computruerant, &
submisit ea ad Hieremiam in lacum per
funiculos.
12 * Dixítque Abdemelech Æthiops ad
Hieremiam prophetam, Pone veteres pan-
nos, & hæc scissa, & putrida sub cubito ma-
D nuum tuarum, & super funes. Fecit ergo
Hieremias sic.
13 * Et extraxerunt Hieremiam funibus, &
eduxerunt eum de lacu. Mansit autē Hie-
remias in vestibulo carceris.

תרגום יונתן

4 ואמרו רברביא למלכא יתקטל כען גברא הדין ארי על כן הוא מרשל ית ידי עבדי קרבא דאשתארו בקרתא הדא וית ידי כל עמא למללא עמהון כפתגמיא האלין ארי גברא הדין ליתוהי תבע לשלמא לעמא הדין אלהין לבישא׃
5 ואמר מלכא צדקיה הא הוא מסיר בידכון ארי לית מלכא יכיל לאתבא יתכון פתגם׃
6 ודברו ית ירמיה ורמו יתיה לגובא דמלכיה בר מלכא דבדרת בית אסיריא ושרביבו ית ירמיה באטוניא ובגובא לית מיא אלהין טינא ושקע ירמיה בטינא׃
7 ושמע עבדא דמלכא צדקיה גבר רב והוא בבית מלכא ארי יהבו ית ירמיה לגובא ומלכא יתב בתרע שבט בנימן׃
8 ונפק עבד מלכא מבית מלכא ומליל עם מלכא למימר׃
9 רבוני מלכא אבאישו גבריא האלין ית כל דעבדו לירמיהו נביא ית דרמוהי לגובא כבר מית לאתריה מן קדם כפנא ארי לית לחמא עוד בקרתא׃
10 ופקד מלכא ית עבדא דמלכא צדקיה למימר דבר עמך מכא תלתין גברין ותסיק ית ירמיה נביא מן גובא עד לא ימות׃
11 ודבר עבד מלך ית גבריא עמיה ועאל לבית מלכא לתחות אוצרא ונסב מתמן בלאי טפסן ובלאי שחקן ושרביבנון לות ירמיה לגובא באטוניא׃
12 ואמר עבדא דמלכא צדקיה לירמיה שו כען בלאי טפסן ושחקן תחות מדבקי ידך מלרע לאטוניא ועבד ירמיה כן׃
13 ונגדו ית ירמיה באטוניא ואסיקו יתיה מן גובא ויתב ירמיה בדרת בית אסיריא׃

Et dixerunt principes regi, Occidatur iam 4
homo ille, quia ipſe diſſoluit manus hominum
bellantium, qui remanſerunt in ciuitate hac, &
manus vniuerſi populi, loquens ad eos ſecun-
dum verba iſta: quia homo iſte non diuinat pa-
cem populo huic, ſed mala.

Et dixit rex Sedechias, Ecce ipſe in mani- 5
bus veſtris, quia non potuit rex contra eos.

Et tulerunt Hieremiam, & proiecerunt 6
eum in lacum Melchiæ filij regis qui erat in
atrio carceris, & demiſerunt eum in funibus in
lacum, & in lacu non erat aqua, ſed cœnum, &
erat in cœno.

Et audiuit Abdemelech Aethiops vir eu- 7
nuchus, & erat ipſe in atrio regis, quia iniece-
runt Hieremiam in lacum: & rex ſedebat in
porta Beniamin.

Et egreſſus eſt Abdemelech de domo re- 8
gis, & locutus eſt ad regem, & dixit:

Domine mi rex, malè fecerunt viri illi om- 9
nia quæ fecerũt contra Hieremiam prophetam,
proijcientes eum in lacum vt moriatur in eo à
facie famis, quia non ſunt vltrà panes in ci-
uitate.

Et præcepit rex Abdemelech; dicens: Tolle 10
tecum hinc triginta viros, & educ eum de la-
cu, vt non moriatur.

Et accepit Abdemelech homines & intra- 11
uit in domum regis ad ſubterraneam, & tulit
inde vetera rudia veſtimenta, & antiquos
funiculos, & proiecit ea ad Hieremiam in la-
cum.

Et dixit ad eum, Pone hæc ſub funiculis: 12
& fecit Hieremias ſic.

Et traxerunt eum in funiculis, & eduxe- 13
runt eum de lacu: & ſedit Hieremias in atrio
carceris.

4 καὶ εἶπαν οἱ ἄρχοντες τῷ βασιλεῖ, ἀναιρεθήτω δὴ ὁ
ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὅτι αὐτὸς ἐκλύει τὰς χεῖρας τῶν
ἀνθρώπων τῶν πολεμούντων τῶν καταλειπομένων ἐν
τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ τὰς χεῖρας παντὸς τοῦ λαοῦ λαλῶν
πρὸς αὐτοὺς κατὰ τοὺς λόγους τούτους, ὅτι ὁ ἄνθρωπος
οὗτος οὐ χρησμολογεῖ εἰρήνην τῷ λαῷ τούτῳ, ἀλλ᾽ ἢ
πονηρά.
5 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς σεδεκίας, ἰδοὺ αὐτὸς ἐν χερσὶν
ὑμῶν, ὅτι οὐκ ἐδύνατο ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτούς.

6 καὶ ἔλαβον τὸν ἱερεμίαν, καὶ ἔρριψαν αὐτὸν εἰς τὸν
λάκκον μελχίου υἱοῦ τοῦ βασιλέως ὃς ἦν ἐν τῇ αὐλῇ τῆς
φυλακῆς, καὶ ἐχάλασαν αὐτὸν ἐν σχοινίοις εἰς τὸν λάκ-
κον, καὶ ἐν τῷ λάκκῳ οὐκ ἦν ὕδωρ ἀλλ᾽ ἢ βόρβορος, καὶ
ἦν ἐν τῷ βορβόρῳ.

7 καὶ ἤκουσεν ἀβδεμέλεχ ὁ αἰθίωψ ἀνὴρ εὐνοῦχος, καὶ
ἦν αὐτὸς ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως, ὅτι ἐνέβαλον τὸν ἱε-
ρεμίαν εἰς τὸν λάκκον· καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκάθητο ἐν τῇ πύ-
λῃ βενιαμείν.
8 καὶ ἐξῆλθεν ἀβδεμέλεχ ἐκ τῆς οἰκίας βασιλέως, καὶ
ἐλάλησεν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ εἶπεν.

9 κύριέ μου βασιλεῦ ἐπονηρεύσαντο οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι
πάντα ἃ ἐποίησαν κατὰ τοῦ ἱερεμίου τοῦ προφήτου
ῥίψαντες αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον ἵνα ἀποθάνῃ ἐν αὐτῷ
ἀπὸ προσώπου τοῦ λιμοῦ, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἔτι ἄρτοι ἐν τῇ
πόλει.
10 καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς τῷ ἀβδεμέλεχ, λέγων·
λάβε μετὰ σεαυτοῦ ἐντεῦθεν τριάκοντα ἄνδρας, καὶ ἀνάγα-
γε αὐτὸν ἐκ τοῦ λάκκου, ἵνα μὴ ἀποθάνῃ.

11 καὶ ἔλαβεν ἀβδεμέλεχ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ εἰσῆλθεν
εἰς τὴν οἰκίαν βασιλέως ὡς τὴν ὑπόγαιον, καὶ ἔλαβεν ἐκεῖ-
θεν παλαιὰ ῥάκη καὶ παλαιὰ σχοινία, καὶ ἔρριψεν αὐτὰ
πρὸς ἱερεμίαν εἰς τὸν λάκκον.
12 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, θὲς ταῦτα ὑποκάτω τῶν σχοι-
νίων, καὶ ἐποίησεν ἱερεμίας οὕτως.
13 καὶ εἵλκυσαν αὐτὸν ἐν τοῖς σχοινίοις, καὶ ἀνήγαγον
αὐτὸν ἐκ τοῦ λάκκου, καὶ ἐκάθησεν ἱερεμίας ἐν τῇ αὐλῇ
τῆς φυλακῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et dixerunt principes regi, Occidatur nunc vir iſte, propterea quòd diſſoluit manus bellatorum qui remanſerunt in vrbe hac, & manus totius populi, dum eos huiuſmodi verbis alloquitur. Vir enim iſte non quærit pacem populo huic, ſed malum.
5 Et dixit rex Sedechias, Ecce ipſe traditus eſt in manum veſtram: non enim rex poteſt prohibere vobis verbum.
6 Et tulerunt Ieremiam, & proiecerunt eum in lacum Melchiæ filij regis, qui erat in atrio domus carceris; & demiſerunt Ieremiam funibus, & in lacu non erat aqua, ſed lutum; & demerſus eſt Ieremias in luto.
7 Et audiuit ſeruus regis Sedechiæ vir magnus, & ipſe *erat* in domo regis, quòd poſuiſſent Ieremiam in lacu. Et rex ſedebat in porta tribus Beniamin.
8 Et egreſſus eſt ſeruus regis de domo regis, & locutus eſt cum rege; dicens:
9 Domine mi rex, malefecerunt viri iſti in omnibus quæ fecerunt Ieremiæ prophetæ, quem coniecerunt in lacum: iam mortuus eſt in loco ſuo præ fame, neque enim eſt vltrà panis in ciuitate.
10 Et præcepit rex ſeruo regis Sedechiæ; dicens: Tolle hinc tecum triginta viros, & ſubleua Ieremiam prophetam de lacu, antequam moriatur.
11 Et tulit ſeruus regis viros ſecum; & ingreſſus eſt in domum regis, ſub cellarium; & tulit indè fruſta panni vetera ſciſſa, & comminuta; & demiſit ea ad Ieremiam in lacum funibus.
12 Et dixit ſeruus regis Sedechiæ ad Ieremiam, Pone nunc vetera panni fruſta ſciſſa & trita, ſub axillis manuum tuarum, & ſub funibus. Et fecit Ieremias ſic.
13 Et extraxerunt Ieremiam funibus, & ſubuexerunt eum de lacu. Et manſit Ieremias in atrio domus carceris.

14 וַיִּשְׁלַח הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ וַיִּקַּח אֶת־יִרְמְיָהוּ
הַנָּבִיא אֵלָיו אֶל־מָבוֹא הַשְּׁלִישִׁי אֲשֶׁר בְּבֵית יְהוָה
וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל־יִרְמְיָהוּ שֹׁאֵל אֲנִי אֹתְךָ דָּבָר אַל־
תְּכַחֵד מִמֶּנִּי דָּבָר׃
15 וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־צִדְקִיָּהוּ כִּי אַגִּיד לְךָ הֲלוֹא
הָמֵת תְּמִיתֵנִי וְכִי אִיעָצְךָ לֹא תִשְׁמַע אֵלָי׃
16 וַיִּשָּׁבַע הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ אֶל־יִרְמְיָהוּ בַּסֵּתֶר
לֵאמֹר חַי־יְהוָה אֶת אֲשֶׁר עָשָׂה־לָנוּ אֶת־הַנֶּפֶשׁ
הַזֹּאת אִם־אֲמִיתֶךָ וְאִם־אֶתֶּנְךָ בְּיַד הָאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה
אֲשֶׁר מְבַקְשִׁים אֶת־נַפְשֶׁךָ׃
17 וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־צִדְקִיָּהוּ כֹּה־אָמַר יְהוָה
אֱלֹהֵי צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אִם־יָצֹא תֵצֵא
אֶל־שָׂרֵי מֶלֶךְ־בָּבֶל וְחָיְתָה נַפְשֶׁךָ וְהָעִיר הַזֹּאת
לֹא תִשָּׂרֵף בָּאֵשׁ וְחָיִתָה אַתָּה וּבֵיתֶךָ׃
18 וְאִם לֹא־תֵצֵא אֶל־שָׂרֵי מֶלֶךְ בָּבֶל וְנִתְּנָה
הָעִיר הַזֹּאת בְּיַד הַכַּשְׂדִּים וּשְׂרָפוּהָ בָּאֵשׁ וְאַתָּה
לֹא־תִמָּלֵט מִיָּדָם׃
19 וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ אֶל־יִרְמְיָהוּ אֲנִי דֹאֵג
אֶת־הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר נָפְלוּ אֶל־הַכַּשְׂדִּים פֶּן־יִתְּנוּ
אֹתִי בְּיָדָם וְהִתְעַלְּלוּ־בִי׃
20 וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ לֹא יִתֵּנוּ שְׁמַע־נָא בְּקוֹל יְהוָה
לַאֲשֶׁר אֲנִי דֹּבֵר אֵלֶיךָ וְיִיטַב לְךָ וּתְחִי נַפְשֶׁךָ׃
21 וְאִם־מָאֵן אַתָּה לָצֵאת זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר הִרְאַנִי
22 יְהוָה׃ וְהִנֵּה כָל־הַנָּשִׁים אֲשֶׁר נִשְׁאֲרוּ
בְּבֵית מֶלֶךְ־יְהוּדָה מוּצָאוֹת אֶל־שָׂרֵי מֶלֶךְ בָּבֶל
וְהֵנָּה אֹמְרוֹת הִסִּיתוּךָ וְיָכְלוּ לְךָ אַנְשֵׁי שְׁלֹמֶךָ
הָטְבְּעוּ בַבֹּץ רַגְלֶךָ נָסֹגוּ אָחוֹר׃
23 וְאֶת־כָּל־נָשֶׁיךָ וְאֶת־בָּנֶיךָ מוֹצִאִים אֶל־הַכַּשְׂדִּים
וְאַתָּה לֹא־תִמָּלֵט מִיָּדָם כִּי בְיַד מֶלֶךְ־בָּבֶל תִּתָּפֵשׂ
וְאֶת־הָעִיר הַזֹּאת תִּשְׂרֹף בָּאֵשׁ׃

14 *Et misit rex Sedechias, & tulit ad se
Hieremiam prophetam ad ostium tertium
quod erat in domo Domini. Et dixit rex ad
Hieremiam, Interrogo ego te sermonē, ne
abscondas à me aliquid.
15 *Dixit autem Hieremias ad Sedechiam,
Si annunciauero tibi, nunquid non interfi-
cies me? & si consilium dedero tibi, non
me audies.
16 *Iurauit ergo rex Sedechias Hieremiæ
clam dicens: Viuit Dominus qui fecit no-
bis animam hanc, si occidero te, & si tra-
didero te in manus virorum istorum, qui
quærunt animam tuam.
17 *Et dixit Hieremias ad Sedechiam, Hæc
dicit Dominus exercituum Deus Israel: Si
E profectus exieris ad principes regis Baby-
lonis, viuet anima tua, & ciuitas hæc non
succendetur igni, & saluus eris tu & do-
mus tua.
18 *Si autem non exieris ad principes re-
gis Babylonis, tradetur ciuitas hæc in ma-
nus Chaldæorum, & succendent eam igni,
& tu non effugies de manu eorum.
19 *Et dixit rex Sedechias ad Hieremiam,
Sollicitus sum propter Iudæos qui transfu-
gerunt ad Chaldæos, ne fortè tradar in ma-
nus eorum, & illudant mihi.
20 *Respondit autem Hieremias, & dixit
ei; Non te tradent. Audi quæso vocem
F Domini quam ego loquor ad te, & bene
tibi erit, & viuet anima tua.
21 *Quòd si nolueris egredi, iste est sermo
quem ostendit mihi Dominus.
22 *Ecce omnes mulieres quæ remanserūt
in domo regis Iuda, educentur ad principes
regis Babylonis, & ipsę dicent: Seduxerunt
te, & præualuerunt aduersum te viri paci-
fici tui; demerserunt in cœno & in lubrico
pedes tuos, & recesserunt à te.
23 *Et omnes vxores tuæ & filij tui edu-
centur ad Chaldæos, & non effugies ma-
nus eorum, sed in manu regis Babylonis
capieris, & ciuitatem hanc comburet igni.

תרגום יונתן

14 וּשְׁלַח מַלְכָּא צִדְקִיָּה וּדְבַר יַת יִרְמְיָה נְבִיָּא לְוָתֵהּ לְמַעֲלָנָא תְּלִיתָאָה דִּי בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַּייָ וַאֲמַר מַלְכָּא לְיִרְמְיָה שָׁאֵל אֲנָא יָתָךְ פִּתְגָמָא
לָא תְכַסֵּי מִנִּי פִּתְגָם׃ 15 וַאֲמַר יִרְמְיָה לְצִדְקִיָּה אֲרֵי אֲחַוֵּי לָךְ הֲלָא מִקְטַל תִּקְטְלִנַּנִי וַאֲרֵי אֲמַלְכִנָּךְ לָא תְקַבֵּל מִנִּי׃
16 וְקַיֵּים מַלְכָּא צִדְקִיָּה לְיִרְמְיָה בְּסִתְרָא לְמֵימַר קַיָּים הוּא יְיָ יַת דְּקַיֵּים לָנָא יַת נַפְשְׁתָא הָאֲלֵין אִם אֶקְטְלִנָּךְ וְאִם אֶמְסְרִינָּךְ בִּידָא
גֻּבְרַיָּא הָאִלֵּין דְּבָעַן לְמִקְטְלָךְ׃ 17 וַאֲמַר יִרְמְיָה לְצִדְקִיָּה כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלָהָא צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל אִם מִפַּק תִּפּוֹק לְוַת רַבְרְבֵי
מַלְכָּא דְבָבֶל וְתִתְקַיַּם נַפְשָׁךְ וְקַרְתָּא הָדָא לָא תִתּוֹקַד בְּנוּרָא וְתֵחֵי אַתְּ וֶאֱנָשׁ בֵּיתָךְ׃
18 וְאִם לָא תִפּוֹק לְוַת רַבְרְבֵי מַלְכָּא דְבָבֶל וְתִתְמְסַר קַרְתָּא הָדָא בִּידָא דְכַסְדָּאֵי וְיוֹקְדוּנַהּ בְּנוּרָא וְאַתְּ לָא תִשְׁתֵּיזֵב מִידְהוֹן׃
19 וַאֲמַר מַלְכָּא צִדְקִיָּה לְיִרְמְיָה אֲנָא יָצֵיף מִן יְהוּדָאֵי דְּאִשְׁתְּמַעוּ לְכַסְדָּאֵי דִּלְמָא יִמְסְרוּן יָתִי בִּידֵיהוֹן וְיִתְלַעֲבוּן בִּי׃
20 וַאֲמַר יִרְמְיָה לָא יִמְסְרוּן קַבֵּל כְּעַן לְמֵימְרָא דַּייָ לִדַאֲנָא מְמַלֵּל עִמָּךְ וְיֵיטַב לָךְ וְתִתְקַיַּם נַפְשָׁךְ׃
21 וְאִם מְסָרֵב אַתְּ לְמִפַּק דֵּין פִּתְגָמָא דְּאַחְזְיַנִי יְיָ׃
22 וְהָא כָּל נְשַׁיָּא דְּאִשְׁתְּאַרָא בְּבֵית מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה מִתַּפְּקָן לְוַת רַבְרְבֵי מַלְכָּא דְבָבֶל וְאִנִּין אָמְרִין אַטְעֲיוּךְ וִיכִילוּ לָךְ אַנְשֵׁי
שְׁלָמָךְ אִשְׁתְּקַעָא בִבְהֵיתָא רַגְלָךְ אִסְתְּחַרָא לַאֲחוֹרָא׃ 23 וְיַת כָּל נְשָׁךְ וְיַת בְּנָךְ מִתַּפְּקָן לְוַת כַּסְדָּאֵי וְאַתְּ לָא תִשְׁתֵּיזֵב מִידֵיהוֹן אֲרֵי בְּיַד
מַלְכָּא דְבָבֶל תִּתְאֲחַד וְיַת קַרְתָּא הָדָא תִּתּוֹקַד בְּנוּרָא׃

14 *Et misit rex, & vocauit eum ad se in domum tertiam quæ in domo Domini: & dixit ei rex, Interrogabo te verbum, & ne abscondas à me verbum.*

15 *Et dixit Hieremias regi, Si annunciauero tibi, non morte me interficies? & si consilium dedero tibi, non audies me.*

16 *Et iurauit rex ei clam, dicens: Viuit Dominus qui fecit nobis animam hanc, si occidero te, & si tradidero te in manus hominum istorum qui quærunt animam tuam.*

17 *Et dixit ei Hieremias: Sic dixit Dominus exercituum Deus Israel, Si egrediens egressus fueris ad duces regis Babylonis, viuet anima tua; & ciuitas hæc non succendetur in igne, & viues tu & domus tua.*

18 *Et si non exieris, tradetur ciuitas hæc in manus Chaldæorum, & succendent eam in igne, & tu non saluaberis de manibus eorum.*

19 *Et dixit rex Hieremiæ, Ego sollicitudinem habeo Iudæorum, qui fugerunt ad Chaldæos, ne dent me in manus eorum & illudant mihi.*

20 *Et ait Hieremias, Non tradent te: audi verbum Domini quod ego dico ad te, & melius erit tibi, & viuet anima tua.*

21 *Et si non volueris tu egredi, iste sermo quem ostendit mihi Dominus.*

22 *Ecce omnes mulieres quæ relictæ sunt in domo regis Iuda, eductæ sunt ad regem Babylonis: & istæ dixerunt, Seduxerunt te, & præualuerunt aduersum te viri pacifici tui, & præualebunt in lubricis contra pedes tuos, recesserunt à te.*

23 *Et vxores tuas & filios tuos educent ad Chaldæos, & tu non saluaberis, quia in manu regis Babylonis capieris, & ciuitas hæc comburetur.*

14 καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν εἰς οἰκίαν ἀσαλισιῆλ τὴν ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς, ἐρωτήσω σε λόγον, καὶ μὴ κρύψῃς ἀπ' ἐμοῦ ῥῆμα.

15 καὶ εἶπεν ἱερεμίας τῷ βασιλεῖ, ἐὰν ἀναγγείλω σοι, οὐχὶ θανάτῳ με θανατώσῃς; καὶ ἐὰν συμβουλεύσω σοι, οὐ μὴ ἀκούσῃς μου.

16 καὶ ὤμοσεν ὁ βασιλεὺς αὐτῷ κρυφῇ, λέγων· ζῇ κύριος ὃς ἐποίησεν ἡμῖν τὴν ψυχὴν ταύτην, εἰ ἀποκτενῶ σε, καὶ εἰ παραδώσω σε εἰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων τούτων τῶν ζητούντων τὴν ψυχήν σου.

17 καὶ εἶπεν αὐτῷ ἱερεμίας, οὕτως εἶπε κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἐὰν ἐξελθὼν ἐξέλθῃς πρὸς ἡγεμόνας βασιλέως βαβυλῶνος, ζήσεται ἡ ψυχή σου· καὶ ἡ πόλις αὕτη οὐ μὴ κατακαυθῇ ἐν πυρί, καὶ ζήσῃ σὺ καὶ ἡ οἰκία σου.

18 καὶ ἐὰν μὴ ἐξέλθῃς, δοθήσεται ἡ πόλις αὕτη εἰς χεῖρας τῶν χαλδαίων, καὶ καύσουσιν αὐτὴν ἐν πυρί, καὶ σὺ οὐ μὴ σωθῇς ἀπὸ χειρῶν αὐτῶν.

19 καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ ἱερεμίᾳ, ἐγὼ λόγον ἔχω τῶν ἰουδαίων τῶν πεφευγότων πρὸς τοὺς χαλδαίους μὴ δώσειν με εἰς χεῖρας αὐτῶν καὶ καταμωκήσονταί μου.

20 καὶ εἶπεν ἱερεμίας, οὐ μὴ παραδῶσίν σε, ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου ὃν ἐγὼ λέγω πρὸς σέ, καὶ βέλτιον ἔσται σοι καὶ ζήσεται ἡ ψυχή σου.

21 καὶ εἰ μὴ θέλῃς σὺ ἐξελθεῖν, οὗτος ὁ λόγος ὃν ἔδειξέν μοι κύριος.

22 ἰδοὺ πᾶσαι γυναῖκες αἱ καταλειφθεῖσαι ἐν οἰκίᾳ βασιλέως ἰούδα, ἐξήγοντο πρὸς βασιλέα βαβυλῶνος· καὶ αὗται ἔλεγον, ἠπάτησάν σε, καὶ ἠδυνάσθησάν σοι ἄνδρες εἰρηνικοί σου, καὶ κατισχύσουσιν ἐν ὀλισθήμασιν πόδας σου, ἀπέστρεψαν ἀπὸ σοῦ.

23 καὶ τὰς γυναῖκάς σου καὶ τὰ τέκνα σου ἐξάξουσιν πρὸς τοὺς χαλδαίους, καὶ σὺ οὐ μὴ σωθῇς, ὅτι ἐν χειρὶ βασιλέως βαβυλῶνος συλληφθήσῃ, καὶ ἡ πόλις αὕτη κατακαυθήσεται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et misit rex Sedechias, & tulit Ieremiam prophetam ad se, ad ostium tertium quod erat in domo sanctuarij Domini. Dixitq; rex ad
Ieremiam, Interrogo ego te sermonem: ne cæles à me quicquam. 15 Et dixit Ieremias ad Sedechiam, Si annuncia-
uero tibi, nónne interficiendo interficies me? & si consilium dedero tibi, non acquiesces mihi.
16 Et iurauit rex Sedechias, dicens in occulto Ieremiæ, Viuus est Dominus qui sustentat nobis animas istas, si occidero te, & si tradi-
dero te in manus virorum istorum qui quærunt occidere te.
17 Et dixit Ieremias Sedechiæ: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Si egrediendo egressus fueris ad principes regis Babylo-
nis, & sustentabitur anima tua, & ciuitas hæc non comburetur igni; & viues tu, & viri domus tuæ.
18 Si verò non exieris ad principes regis Babylonis, tradetur ciuitas hæc in manum Chaldæorum, & succendent eam igni; & tu non
liberaberis de manibus eorum. 19 Et dixit rex Sedechias ad Ieremiam, Anxius sum propter Iudæos qui se dediderunt
Chaldæis, ne fortè tradant me in manus eorum, & illudant mihi. 20 Et dixit Ieremias, Non tradent. acquiesce
obsecro verbo Domini quod ego loquor tecum, vt bene sit tibi, & sustentetur anima tua. 21 Quòd si renuis exire;
hoc est verbum quod ostendit mihi Dominus. 22 Ecce omnes mulieres quæ remanserunt in domo regis
tribus domus Iuda, educentur ad principes regis Babylonis; & ipsæ dicent, Deceperunt te & præualuerunt contra te viri pacifici tui: sub-
mersi sunt in confusione pedes tui; conuersi sunt retrorsum.
23 Et omnes vxores tuæ & filij tui educentur ad Chaldæos, & tu non euades è manibus eorum, quia in manu regis Babylonis capie-
ris, & ciuitas hæc comburetur igni.

24 * וַיֹּאמֶר צִדְקִיָּהוּ אֶל־יִרְמְיָהוּ אִישׁ אַל־יֵדַע
25 בַּדְּבָרִים־הָאֵלֶּה וְלֹא תָמוּת׃ * וְכִי־יִשְׁמְעוּ
הַשָּׂרִים כִּי־דִבַּרְתִּי אִתָּךְ וּבָאוּ אֵלֶיךָ וְאָמְרוּ אֵלֶיךָ
הַגִּידָה־נָּא לָנוּ מַה־דִּבַּרְתָּ אֶל־הַמֶּלֶךְ אַל־תְּכַחֵד
מִמֶּנּוּ וְלֹא נְמִיתֶךָ וּמַה־דִּבֶּר אֵלֶיךָ הַמֶּלֶךְ׃
26 * וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם מַפִּיל־אֲנִי תְחִנָּתִי לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ
לְבִלְתִּי הֲשִׁיבֵנִי בֵּית יְהוֹנָתָן לָמוּת שָׁם׃
27 * וַיָּבֹאוּ כָל־הַשָּׂרִים אֶל־יִרְמְיָהוּ וַיִּשְׁאֲלוּ אֹתוֹ
וַיַּגֵּד לָהֶם כְּכָל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר צִוָּה הַמֶּלֶךְ
וַיַּחֲרִשׁוּ מִמֶּנּוּ כִּי לֹא־נִשְׁמַע הַדָּבָר׃
28 * וַיֵּשֶׁב יִרְמְיָהוּ בַּחֲצַר הַמַּטָּרָה עַד־יוֹם אֲשֶׁר־
נִלְכְּדָה יְרוּשָׁלָם וְהָיָה כַּאֲשֶׁר נִלְכְּדָה יְרוּשָׁלָם׃

לט

1 * בַּשָּׁנָה הַתְּשִׁעִית לְצִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה
בַּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂרִי בָּא נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל וְכָל־
חֵילוֹ אֶל־יְרוּשָׁלַם וַיָּצֻרוּ עָלֶיהָ׃
2 * בְּעַשְׁתֵּי־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְצִדְקִיָּהוּ בַּחֹדֶשׁ הָרְבִיעִי
בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ הָבְקְעָה הָעִיר׃
3 * וַיָּבֹאוּ כֹּל שָׂרֵי מֶלֶךְ־בָּבֶל וַיֵּשְׁבוּ בְּשַׁעַר הַתָּוֶךְ
נֵרְגַל שַׂרְאֶצֶר סַמְגַּר־נְבוּ שַׂר־סְכִים רַב־סָרִיס
נֵרְגַל שַׂרְאֶצֶר רַב־מָג וְכָל־שְׁאֵרִית שָׂרֵי מֶלֶךְ־בָּבֶל׃
4 * וַיְהִי כַּאֲשֶׁר רָאָם צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה וְכֹל
אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה וַיִּבְרְחוּ וַיֵּצְאוּ לַיְלָה מִן־הָעִיר דֶּרֶךְ
גַּן הַמֶּלֶךְ בְּשַׁעַר בֵּין הַחֹמֹתָיִם וַיֵּצֵא דֶּרֶךְ הָעֲרָבָה׃
5 * וַיִּרְדְּפוּ חֵיל־כַּשְׂדִּים אַחֲרֵיהֶם וַיַּשִּׂגוּ אֶת־
צִדְקִיָּהוּ בְּעַרְבוֹת יְרֵחוֹ וַיִּקְחוּ אֹתוֹ וַיַּעֲלֻהוּ אֶל־
נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל רִבְלָתָה בְּאֶרֶץ חֲמָת
וַיְדַבֵּר אִתּוֹ מִשְׁפָּטִים׃
6 * וַיִּשְׁחַט מֶלֶךְ בָּבֶל אֶת־בְּנֵי צִדְקִיָּהוּ בְּרִבְלָה
לְעֵינָיו וְאֵת כָּל־חֹרֵי יְהוּדָה שָׁחַט מֶלֶךְ בָּבֶל׃

24 * Dixit ergo Sedechias ad Hieremiam, Nullus sciet verba hæc, & non morieris.
25 * Si autem audierint principes quia locutus sum tecum, & venerint ad te, & dixerint tibi, Indica nobis quid locutus sis cum rege, ne cæles & non te interficiemus, & quid locutus est tecum rex:
26 * Dices ad eos, Prostraui ego preces meas coram rege, ne me reduci iuberet in domum Ionathan, & ibi morerer.
27 * Venerũt ergo omnes principes ad Hieremiam & interrogauerunt eum. Et locutus est eis iuxta omnia verba quæ præceperat ei rex. Et cessauerunt ab eo: nihil
28 enim fuerat auditum. * Mansit verò Hieremias in vestibulo carceris vsque ad diem quo capta est Hierusalem. Et factum est vt caperetur Hierusalem.

CAP. XXXIX.

1 A ANno nono Sedechiæ regis Iuda mense decimo venit Nabuchodonosor rex Babylonis, & omnis exercitus eius ad Hierusalem, & obsidebant eam.
2 * Vndecimo autem anno Sedechiæ mense quarto nona mensis, aperta est ciuitas.
3 * Et ingressi sunt omnes principes regis Babylonis, & sederunt in porta media, Neregel, Serefer, Semegar-nabu, Sar-sachim, Rabsares, Neregel, Serefer, Reb-mag, & omnes reliqui principes regis Babylonis.
4 * Cúmque vidisset eos Sedechias rex Iuda, & omnes viri bellatores, fugerunt & egressi sunt nocte de ciuitate per viam horti regis, & per portam quæ erat inter duos muros, & egressi sunt ad viam deserti.
5 * Persecutus est autẽ eos exercitus Chaldæorum, & comprehenderunt Sedechiam in campo solitudinis Hierichontinę, & captum adduxerũt ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Reblata quæ est in terra Emath, & locutus est ad eum iudicia.
6 * Et occidit rex Babylonis filios Sedechiæ in Reblata in oculis eius, & omnes nobiles Iuda occidit rex Babylonis.

תרגום יונתן

24 ואמר צדקיה לירמיה אנש לא ידע בפתגמיא האלין ולא תמות: 25 וארי ישמעון רברביא ארי מללית עמך וייתון לותך ויימרון לך
חוי כען לנא מה מללת עם מלכא ולא תכסי מננא ולא נקטלנך ומה מליל עמך מלכא: 26 ותימר להון בעויא אנא בעי קדם מלכא בדיל
דלא לאתבותי לבית יהונתן ספרא לממת תמן: 27 ואתו כל רברביא לות ירמיה ושאלו יתיה וחוי להון ככל פתגמיא האלין דפקד מלכא
ושתיקו מנה ארי לא אשתמע פתגמא: 28 ויתב ירמיה בדרת בית אסיריא עד יומא דאתכבשת ירושלם והוה כד אתכבשת ירושלם:

לט

1 בשתא תשיעתא לצדקיה מלך שבטא דבית יהודה בירחא עשיראה אתא נבוכד־ראצר מלכא דבבל וכל משריתיה לירושלם וצרו עלה:
2 בחד עשרי שנין לצדקיה בירחא רביעאה בתשעה לירחא אתרעת קרתא: 3 ואתו כל רברבי מלכא דבבל ויתבו בתרעא
מציעאה נרגל שראצר סמגר נבו שר סכים רב סרים נרגל שראצר רב מג וכל שאר רברבי מלכא דבבל:
4 והוה כד חזנון צדקיה מלך שבטא דבית יהודה וכל גברי עבדי קרבא וערקו ונפקו בליליא מן קרתא באורח גנתא דמלכא בתרעא
בין שוריא ונפק באורח מישרא: 5 ורדפו משרית כסדאי בתריהון ואדבקו ית צדקיה במישרי יריחו ודברו יתיה ואסקוהי לות נבוכד
נאצר מלכא דבבל לרבלה בארעא דחמת ומליל עמה פתגמי דינין: 6 ונכס מלכא דבבל ית בני צדקיהו ברבלה לעינוהי
וית כל רברבי יהודה נכס מלכא דבבל:

*Et dixit Sedechias ad Hieremiam, Homo 24
non sciat de verbis istis, & tu non morieris.*
*Et si audierint principes quia locutus sum 25
tibi, & venerint ad te, & dixerint tibi, Nun-
cia nobis quod locutus es ad regem, ne cæles à
nobis, & non interficiemus te, & quid locutus
est ad te rex.*
*Et dices illis, Proijcio ego misericordiam 26
meam ante oculos regis, vt non reducat me in
domum Jonathan vt moriar illic.*
*Et venerunt omnes principes ad Hiere- 27
miam, & interrogauerunt eum; & nunciauit
eis secundùm omnia verba ista quæ præcepit
illi rex: & tacuerunt, quia non auditum est
verbum.*
*Et sedit Hieremias in atrio carceris vsque 28
ad tempus quo capta est Hierusalem.*

CAP. XXXIX.

*ET factum est in anno nono Sedechiæ regis 1
Juda in mense decimo, venit Nabuchodo-
nosor rex Babylonis, & omnis exercitus eius
contra Hierusalem, & obsidebant eam.*
*Et in vndecimo anno Sedechiæ in mense 2
quarto nona mensis, diruta est ciuitas.*
*Et ingressi sunt omnes duces regis Baby- 3
lonis, & sederūt in porta media, Nergel, Sara-
sar, Samagar, & Nabusarsachim, & Nabusa-
res, & Nergel, Sarasar, Rabamag, & reliqui
duces regis Babylonis.*
*Et factum est vt vidit eos Sedechias rex 4
Juda, & omnes viri bellatores, & fugerunt,
& exierunt nocte de ciuitate, per viam horti
regis, per portam per medium muri & ante-
muralis, & exierunt per viam campestrem.*
*Et persecutus est exercitus Chaldæorum 5
post eos, et cōprehenderunt Sedechiam in trans
Hierichum, & duxerunt eum ad Nabuchodo-
nosor regem Babylonis, in Reblatha, quæ in
terra Emath: & locutus est ipsi cum iudicio.*
*Et iugulauit rex Babylonis filios Sedechiæ 6
in Reblatha ante oculos eius, & omnes prin-
cipes Juda iugulauit.*

24 καὶ εἶπεν ὁ σεδεκίας πρὸς τὸν ἱερεμίαν, ἄνθρωπος μὴ
γνώτω ἐκ τῶν λόγων τούτων, καὶ σὺ οὐ μὴ ἀποθάνῃς.
25 καὶ ἐὰν ἀκούσωσιν οἱ ἄρχοντες ὅτι ἐλάλησά σοι, καὶ
ἔλθωσιν πρὸς σέ, καὶ εἴπωσίν σοι, ἀνάγγειλον ἡμῖν τί ἐλά-
λησας πρὸς τὸν βασιλέα, μὴ κρύψῃς ἀφ' ἡμῶν καὶ οὐ μὴ
ἀνέλωμέν σε, καὶ τί ἐλάλησεν πρὸς σὲ ὁ βασιλεύς.
26 καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, ῥίπτω ἐγὼ τὸ ἔλεός μου κατ' ὀφθαλ-
μοὺς τοῦ βασιλέως πρὸς τὸ μὴ ἀποστρέψαι με εἰς οἰκίαν
ἰωνάθαν ἀποθανεῖν ἐκεῖ.
27 καὶ ἦλθον πάντες οἱ ἄρχοντες πρὸς ἱερεμίαν, καὶ ἠρώ-
τησαν αὐτόν· καὶ ἀνήγγειλεν αὐτοῖς κατὰ πάντας τοὺς λόγους
τούτους οὓς ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ βασιλεύς· καὶ ἀπεσιώπησαν,
ὅτι οὐκ ἠκούσθη ὁ λόγος.
28 καὶ ἐκάθισε ἱερεμίας ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς ἕως
χρόνου οὗ συνελήφθη ἱερουσαλήμ.

λθ´.

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ ἐννάτῳ τοῦ σεδεκίου βασι-
λέως ἰούδα ἐν τῷ μηνὶ τῷ δεκάτῳ, παρεγένετο ναβουχοδο-
νόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ
ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπολιόρκουν αὐτήν.
2 καὶ ἐν τῷ ἐνδεκάτῳ ἔτει τοῦ σεδεκίου ἐν τῷ μηνὶ τῷ τε-
τάρτῳ ἐννάτῃ τοῦ μηνός, ἐῤῥάγη ἡ πόλις.
3 καὶ εἰσῆλθον πάντες οἱ ἡγεμόνες βασιλέως βαβυ-
λῶνος, καὶ ἐκάθισαν ἐν τῇ πύλῃ τῇ μέσῃ νήργελ, σαρα-
σὰρ, σαμαγὰρ, καὶ ναβουσαρσαχὶμ, καὶ ναβουσάρης, καὶ
νηργέλ, σαρασὰρ, ῥαβαμάγ, καὶ οἱ κατάλοιποι ἡγεμόνες
βασιλέως βαβυλῶνος.
4 καὶ ἐγένετο ὡς εἶδεν αὐτοὺς σεδεκίας βασιλεὺς ἰούδα,
καὶ πάντες οἱ ἄνδρες πολεμισταί, καὶ ἔφυγον, καὶ ἐξῆλθον
νυκτὸς ἐκ τῆς πόλεως κατὰ τὴν ὁδὸν κήπου τοῦ βασιλέως διὰ
τὴν πύλην ἀναμέσον τοῦ τείχους καὶ τοῦ προτειχίσματος·
5 καὶ ἐξῆλθον διὰ τὴν ὁδὸν ἀραβά. καὶ κατεδίωξεν ἡ δύ-
ναμις τῶν χαλδαίων ὀπίσω αὐτῶν, καὶ συνέλαβον τὸν σε-
δεκίαν ἐν τῷ πέραν ἱεριχὼ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς ναβου-
χοδονόσωρ βασιλέα βαβυλῶνος εἰς ῥεβλάθα τὴν ἐν τῇ
γῇ αἱμάθ· καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ μετὰ κρίσεως.
6 καὶ ἔσφαξεν ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος τοὺς υἱοὺς σεδε-
κίου ἐν ῥεβλάθα κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς
ἄρχοντας ἰούδα ἔσφαξεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[24] Et dixit Sedechias ad Ieremiam, Nullus vir sciat verba hæc, & non morieris. [25] Cùm autem audierint principes quia locutus sum tecum, & venerint ad te, & dixerint tibi, Narra nunc nobis quid locutus sis cum rege, & ne cæles à nobis, & non interficiemus te; & quid locutus sit tecum rex. [26] Dices illis, Deprecationem ego postulaui coram rege, vt non reduceret me in domum Ionathan scribæ, vt morerer ibi. [27] Et venerunt omnes principes ad Ieremiam, & interrogauerunt eum; & narrauit eis iuxta omnia verba hæc quæ præcepit rex: & dimiserunt eum. quia non fuerat auditum verbum. [28] Et habitauit Ieremias in atrio carceris, vsque in diem quo capta est Ierusalem. Et factum est vt caperetur Ierusalem.

CAP. XXXIX.

ANno nono Sedechiæ regis tribus domus Iuda, mense decimo, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, & omnis exercitus eius ad Ierusalem, & obsederunt eam. [2] Vndecimo anno Sedechiæ, mense quarto, nono die mensis perrupta est ciuitas. [3] Et ingressi sunt omnes principes regis Babylonis, & sederunt in porta media, Neregal, Sareser, Samgar-nebu, Sar-sechim, Rab-saris, Neregal, Sareser, Rab-mag, & omnes reliqui principes regis Babylonis. [4] Et factum est cùm vidisset eos Sedechias rex tribus domus Iuda, & omnes viri bellatores, fugerunt: & egressi sunt nocte de ciuitate per viam horti regis, per portam quæ erat inter muros; & egressus est per viam campestrem. [5] Et persecuti sunt exercitus Chaldæorum post eos, & comprehenderunt Sedechiam in campestribus Iericho. & tulerunt eum, & adduxerunt eum ad Nabuchodonosor regem Babylonis in Riblah, in terra Hamath; & locutus est cum eo verba iudiciorum. [6] Et occidit rex Babylonis filios Sedechiæ in Riblah ante oculos eius, & omnes principes Iuda occidit rex Babylonis.

7 ואת־עיני צדקיהו עור ויאסרהו בנחשתים
לביא אתו בבלה:
8 ואת־בית המלך ואת־בית העם שרפו הכשדים
באש ואת־חומת ירושלם נתצו:
9 ואת יתר העם הנשארים בעיר ואת־הנפלים
אשר נפלו עליו ואת יתר העם הנשארים הגלה
נבוזראדן רב־טבחים בבל:
10 ומן־העם הדלים אשר אין־להם מאומה
השאיר נבוזראדן רב־טבחים בארץ יהודה ויתן
להם כרמים ויגבים ביום ההוא:
11 ויצו נבוכדראצר מלך־בבל על־ירמיהו ביד
נבוזראדן רב־טבחים לאמר:
12 קחנו ועיניך שים עליו ואל־תעש לו מאומה
רע כי אם כאשר ידבר אליך כן עשה עמו:
13 וישלח נבוזראדן רב־טבחים ונבושזבן רב־
סריס ונרגל שראצר רב־מג וכל רבי מלך־בבל:
14 וישלחו ויקחו את־ירמיהו מחצר המטרה
ויתנו אתו אל־גדליהו בן־אחיקם בן־שפן
להוצאהו אל־הבית וישב בתוך העם:
15 ואל־ירמיהו היה דבר־יהוה בהיתו עצור
בחצר המטרה לאמר:
16 הלוך ואמרת לעבד־מלך הכושי לאמר כה־
אמר יהוה צבאות אלהי ישראל הנני מבי את־
דברי אל־העיר הזאת לרעה ולא לטובה והיו
לפניך ביום ההוא:
17 והצלתיך ביום־ההוא נאם־יהוה ולא תנתן
ביד האנשים אשר־אתה יגור מפניהם:
18 כי מלט אמלטך ובחרב לא תפל והיתה לך
נפשך לשלל כי־בטחת בי נאם־יהוה:

7 * Oculos quoque Sedechiæ eruit, &
vinxit eum compedibus vt duceretur in
Babylonem.
8 * Domum quoq; regis & domum vul-
gi succenderunt Chaldæi igni, & muros
Hierusalem subuerterunt.
9 * Et reliquias populi quæ remanserant
in ciuitate, & profugos qui transfugerant
ad eum, & superfluos vulgi qui remanse-
rant, transtulit Nabuzardan magister mi-
litum in Babylonem.
10 * Et de plebe pauperum qui nihil peni-
tus habebant, dimisit Nabuzardan ma-
gister militiæ in terra Iuda, & dedit eis vi-
neas & cisternas in die illa.
11 * Præceperat autem Nabuchodonosor
rex Babylonis de Hieremia, Nabuzardan
magistro militum; dicens:
12 * Tolle illum, & pone super eum ocu-
los tuos, nihílque ei mali facias, sed vt vo-
luerit, sic facias ei.
13 * Misit quoque Nabuzardan princeps
militiæ, & Nabu, & Sesban, & Rapsares,
& Neregel, & Serefer, & Rebmag, & om-
nes optimates regis Babylonis
14 * Miserunt & tulerunt Hieremiam de
vestibulo carceris, & tradiderunt eum Go-
doliæ filio Ahicam filij Saphan, vt intra-
ret in domum, & habitaret in populo.
15 * Ad Hieremiam autem factus fuerat
sermo Domini cùm clausus esset in vesti-
bulo carceris; dicens:
16 * Vade, & dic Abdemelech Æthiopi,
dicens: Hæc dicit Dominus exercituum
Deus Israel, Ecce ego inducam sermones
meos super ciuitatem hanc in malum &
non in bonum, & erunt in conspectu tuo
in die illa.
17 * Et liberabo te in die illa, ait Dominus,
& non traderis in manus virorum quos tu
formidas.
18 * Sed eruens liberabo te, & gladio non
cades, sed erit tibi anima tua in salutem,
quia in me habuisti fiduciam, ait Domi-
nus.

תרגום יונתן

17 וית עיני צדקיהו עור ואסרה בשלשלן דנחש לאובלא יתה לבבל:
18 וית בית מלכא וית בית עמא אוקידו כסדאי בנורא וית שורי ירושלם תרעו:
19 וית שאר עמא דאשתארו בקרתא וית שמיעיא דאשתמעו עלוהי וית שאר עמא דאשתארו אגלי נבוזראדן רב קטוליא לבבל:
20 ומן עמא חשיכא דליה להון מדעם אשאר נבוזראדן רב קטוליא בארעא דבית יהודה ומנינון למהוי מפלחין בחקלין ובכרמין
ביומא ההוא: 21 ופקד נבוכדנאצר מלכא דבבל על ירמיה ביד נבוזראדן רב קטוליא למימר:
22 דברהי ועינך שו עלוהי ולא תעבד ליה מדעם ביש אלהן כמא דמלל עמך כין עביד עמיה: 23 ושלח נבוזראדן רב קטוליא
ונבושזבן רב סריס ונרגל שראצר רב־מג וכל שאר רברבי מלכא דבבל:
24 ושלחו ודברו ית ירמיהו מדרת בית אסיריא ויהבו יתיה לגדליהו בר אחיקם בר שפן לאפקותיה לביתא ויתב בגו עמא:
25 ועם ירמיה הוה פתגם נבואה מן קדם יוי כד הוה כלי בדרת בית אסיריא למימר: 26 איזל ותימר לעבדא דמלכא צדקיה
למימר כדנן אמר יוי צבאות אלהא דישראל הא אנא מיתי ית פתגמי על קרתא הדא לבישא ולא לטבא ויהון קדמך ביומא ההוא:
27 ואשיזבינך ביומא ההוא אמר יוי ולא תתמסר ביד גבריא דאת דחיל מן קדמיהון: 28 ארי שיזבא אשיזבינך ובחרבא לא תתקטל
ויהון לך נפשך לשיזבא ארי אתרחצתא על מימרי אמר יוי:

7 *Et oculos Sedechiæ excæcauit, & vinxit eum in compedibus, & duxit eum in Babylonem.*

8 *Et domum regis, & domos populi combusserunt Chaldæi in igne, & murum Hierusalem subuerterunt.*

9 *Et residuum populi & relictos in ciuitate, & cadentes qui ceciderunt ad regem Babylonis, & reliquum populi & relictos transtulit Nabuzardan princeps coquorum in Babylonem.*

10 *Et ex pauperibus populi quibus non erat quicquam, reliquit Nabuzardan princeps coquorum in terra Iuda, & dedit eis vineas & agros in die illa.*

11 *Et præcepit Nabuchodonosor rex Babylonis pro Hieremia in manu Nabuzardan principis coquorum; dicens:*

12 *Accipe eum & pone oculos tuos super ipsum, & ne facias ei quicquam malum: sed sicut locutus fuerit ad te, sic facies ei.*

13 *Et misit Nabuzardan princeps coquorum & Nabusezban, & Rapsares, & Nergel, & Sarasar, & Rabmag, & omnes duces regis Babylonis.*

14 *Et miserunt, & acceperunt Hieremiam de atrio carceris, & dederunt eum ad Godoliam filium Achicam filii Saphan, & eduxerunt eum & sedere fecerunt in medio populi.*

15 *Et ad Hieremiam factus est sermo Domini in atrio carceris; dicens:*

16 *Vade & dic ad Abdemelech Aethiopem; dicens: Sic dixit Dominus Deus Israel, Ecce ego induco sermones meos super ciuitatem hanc in mala, & non in bona, & erunt coram te in die illa.*

17 *Et saluabo te in die illa, ait Dominus, & non dabo te in manus hominum, quos tu times à facie eorum.*

18 *Quia saluans saluabo te, & in gladio non cades; & erit anima tua in lucrum, quia confidisti in me, ait Dominus.*

7 καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς σεδεκίου ἐξετύφλωσεν· καὶ ἔδησεν αὐτὸν ἐν πέδαις, καὶ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα.

8 καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως καὶ τὰς οἰκίας τοῦ λαοῦ ἐνέπρησαν οἱ χαλδαῖοι ἐν πυρί, καὶ τὸ τεῖχος ἱερουσαλὴμ καθεῖλαν.

9 καὶ τὸ περισσὸν τοῦ λαοῦ καὶ τοὺς καταλειφθέντας ἐν τῇ πόλει καὶ τοὺς ἐμπεπτωκότας οἳ ἐνέπεσαν πρὸς τὸν βασιλέα βαβυλῶνος· καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ λαοῦ καὶ τοὺς καταλειφθέντας μετῆρεν ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος εἰς βαβυλῶνα.

10 καὶ ἐκ τῶν πτωχῶν τοῦ λαοῦ οἷς οὐκ ἦν οὐθέν, κατέλιπεν ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος ἐν γῇ ἰούδα, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀμπελῶνας καὶ ἀγροὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

11 καὶ ἐνετείλατο ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος ὑπὲρ τοῦ ἱερεμίου ἐν χειρὶ ναβουζαρδὰν τοῦ ἀρχιμαγείρου, λέγων·

12 λάβε αὐτὸν καὶ θὲς τοὺς ὀφθαλμούς σου ἐπ' αὐτόν, καὶ μὴ ποιήσῃς αὐτῷ οὐθὲν κακόν, ἀλλὰ καθὼς λαλήσῃ πρὸς σέ, οὕτω ποιήσεις αὐτῷ.

13 καὶ ἀπέστειλε ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος καὶ ναβουσεζβὰν καὶ ῥαψαρὴς καὶ νηργὲλ, καὶ σαρασὰρ, καὶ ῥαβμάγ, καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες βασιλέως βαβυλῶνος.

14 καὶ ἀπέστειλαν, καὶ ἔλαβον τὸν ἱερεμίαν ἐξ αὐλῆς τῆς φυλακῆς, καὶ ἔδωκαν αὐτὸν πρὸς γοδολίαν υἱὸν ἀχικὰμ υἱοῦ σαφάν, καὶ ἐξήγαγον αὐτὸν, καὶ ἐκάθισαν ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ.

15 καὶ πρὸς ἱερεμίαν ἐγένετο λόγος κυρίου ἐν τῇ αὐλῇ τῆς φυλακῆς, λέγων.

16 πορεύου καὶ εἶπον πρὸς ἀβδεμέλεχ τὸν αἰθίοπα, λέγων· οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐγὼ φέρω τοὺς λόγοις μου ἐπὶ τὴν πόλιν ταύτην εἰς κακά, καὶ οὐκ εἰς ἀγαθά, καὶ ἔσονται ἐνώπιόν σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

17 καὶ σώσω σε ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος, καὶ οὐ δώσω σε εἰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων ὧν σὺ φοβῇ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν.

18 ὅτι σώζων σώσω σε καὶ ἐν ῥομφαίᾳ οὐ μὴ πέσῃς· καὶ ἔσται ἡ ψυχή σου εἰς εὕρεμα ὅτι ἐπεποίθεις ἐπ' ἐμοί, φησὶν κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et oculos Sedechiæ excæcauit, & vinxit eum catenis æreis, vt duceret eum in Babylonem. 8 Et domum regis & domum populi succenderunt Chaldæi igni, & muros Ierusalem confregerunt. 9 Et reliquias populi qui remanserat in ciuitate, & transfugas qui transfugerant ad eum, & reliquum populum qui remanserat, transtulit Nabuzardan princeps occidentium in Babylonem. 10 Et de pauperibus populi qui nihil habebant, dimisit Nabuzardan princeps occidentium in terra domus Iuda, & constituit eos vt essent agricolæ & vinitores in die illa. 11 Et præcepit Nabuchodonosor rex Babylonis de Ieremia per manum Nabuzardan principis occidentium; dicendo: 12 Tolle illum, & oculos tuos pone super eum, neque feceris ei quicquam mali; sed sicut locutus fuerit tecum, sic fac cum eo. 13 Et misit Nabuzardan princeps occidentium, & Nabusazban, Rabsaris, & Neregel, & Sareser, Rabmag, & omnes reliqui principes regis Babylonis. 14 Et miserunt, & tulerunt Ieremiam de atrio domus vinctorum; & tradiderunt eum Godoliæ filio Ahicam filij Saphan, vt duceret eum in domum. & habitauit in medio populi. 15 Et cum Ieremia factum est verbum prophetiæ à facie Domini, cùm esset clausus in atrio carceris, dicens: 16 Vade & dic seruo regis Sedechiæ, hoc modo: Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel, Ecce ego inducam sermones meos super ciuitatem hanc in malum, & non in bonum; & erunt in conspectu meo in die illa. 17 Et liberabo te in die illa, dicit Dominus, & non tradêris in manum virorum à quorum facie tu formidas. 18 Quia liberando liberabo te, & gladio non occideris: & erit tibi anima tua in ereptionem; quia confisus es in verbo meo, dicit Dominus.

מ

1 הַדָּבָר אֲשֶׁר הָיָה אֶל־יִרְמְיָהוּ מֵאֵת יְהוָה אַחַר
שַׁלַּח אֹתוֹ נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים מִן־הָרָמָה
בְּקַחְתּוֹ אֹתוֹ וְהוּא־אָסוּר בָּאזִקִּים בְּתוֹךְ כָּל־גָּלוּת
יְרוּשָׁלַם וִיהוּדָה הַמֻּגְלִים בָּבֶלָה׃
2 וַיִּקַּח רַב־טַבָּחִים לְיִרְמְיָהוּ וַיֹּאמֶר אֵלָיו יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ דִּבֶּר אֶת־הָרָעָה הַזֹּאת אֶל־הַמָּקוֹם
3 הַזֶּה׃ וַיָּבֵא וַיַּעַשׂ יְהוָה כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר כִּי־
חֲטָאתֶם לַיהוָה וְלֹא־שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹלוֹ וְהָיָה לָכֶם
דָּבָר הַזֶּה׃
4 וְעַתָּה הִנֵּה פִתַּחְתִּיךָ הַיּוֹם מִן־הָאזִקִּים
אֲשֶׁר עַל־יָדֶךָ אִם־טוֹב בְּעֵינֶיךָ לָבוֹא אִתִּי בָבֶל בֹּא
וְאָשִׂים אֶת־עֵינִי עָלֶיךָ וְאִם־רַע בְּעֵינֶיךָ לָבוֹא־
אִתִּי בָבֶל חֲדָל רְאֵה כָּל־הָאָרֶץ לְפָנֶיךָ אֶל־טוֹב
וְאֶל־הַיָּשָׁר בְּעֵינֶיךָ לָלֶכֶת שָׁמָּה לֵךְ׃
5 וְעוֹדֶנּוּ לֹא־יָשׁוּב וְשֻׁבָה אֶל־גְּדַלְיָה בֶן־
אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן אֲשֶׁר הִפְקִיד מֶלֶךְ־בָּבֶל בְּעָרֵי
יְהוּדָה וְשֵׁב אִתּוֹ בְּתוֹךְ הָעָם אוֹ אֶל־כָּל־הַיָּשָׁר
בְּעֵינֶיךָ לָלֶכֶת לֵךְ וַיִּתֶּן־לוֹ רַב־טַבָּחִים אֲרֻחָה
וּמַשְׂאֵת וַיְשַׁלְּחֵהוּ׃
6 וַיָּבֹא יִרְמְיָהוּ אֶל־גְּדַלְיָה בֶן־אֲחִיקָם הַמִּצְפָּתָה
וַיֵּשֶׁב אִתּוֹ בְּתוֹךְ הָעָם הַנִּשְׁאָרִים בָּאָרֶץ׃
7 וַיִּשְׁמְעוּ כָל־שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה הֵמָּה
וְאַנְשֵׁיהֶם כִּי־הִפְקִיד מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־גְּדַלְיָהוּ בֶן־
אֲחִיקָם בָּאָרֶץ וְכִי הִפְקִיד אִתּוֹ אֲנָשִׁים וְנָשִׁים
וָטָף וּמִדַּלַּת הָאָרֶץ מֵאֲשֶׁר לֹא־הָגְלוּ בָּבֶלָה׃
8 וַיָּבֹאוּ אֶל־גְּדַלְיָה הַמִּצְפָּתָה וְיִשְׁמָעֵאל בֶּן־
נְתַנְיָהוּ וְיוֹחָנָן וְיוֹנָתָן בְּנֵי־קָרֵחַ וּשְׂרָיָה בֶן־תַּנְחֻמֶת
וּבְנֵי עוֹפַי הַנְּטֹפָתִי וִיזַנְיָהוּ בֶּן־הַמַּעֲכָתִי הֵמָּה
וְאַנְשֵׁיהֶם׃

CAP. XL.

1 SErmo qui factus est ad Hieremiam à
A Domino, postquam dimissus est à Na-
buzardan magistro militiæ de Rama, quã-
do tulit eum vinctum catenis in medio
omnium qui migrabant de Hierusalem &
Iuda, & ducebantur in Babylonem.
2 Tollens ergo princeps militiæ Hiere-
miam, dixit ad eum: Dominus Deus tuus
locutus est malum super locum istum.
3 Et adduxit, & fecit Dominus sicut lo-
cutus est, quia peccastis Domino, & non
audistis vocem eius, & factus est vobis ser-
mo hic.
4 Nunc ergo ecce solui te hodie de cate-
nis quæ sunt in manibus tuis. Si placet ti-
bi vt venias mecum in Babylonem, veni,
& ponam oculos meos super te. Si autem
displicet tibi venire mecum in Babylo-
nem, reside: Ecce omnis terra in conspectu
tuo est. Quod elegeris & quò placuerit ti-
bi vt vadas, illuc perge.
5 Et mecũ noli venire, sed habita apud
Godoliam filium Ahicam filij Saphan quẽ
præposuit rex Babylonis ciuitatibus Iudæ.
Habita ergo cum eo in medio populi, vel
quocunque placuerit tibi vt vadas, vade.
Dedit quoque ei magister militiæ cibaria
& munuscula; & dimisit eum.
6 Venit autem Hieremias ad Godoliam
filium Ahicam in Masphat, & habitauit
cum eo in medio populi qui relictus fue-
rat in terra.
7 Cumque audissent omnes principes
exercitus qui dispersi fuerant per regiones
ipsi & socij eorum quòd præfecisset rex Ba-
bylonis Godoliam filium Ahicam terræ,
& commendasset ei viros & mulieres, &
paruulos, & de pauperibus terræ qui non
fuerant translati in Babylonem.
8 Venerunt ad Godoliam in Masphat,
& Hismael filius Nathaniæ, & Iohannan
filius Caree & Ionathan, & Sareas filius
Thenoemeth, & filij Ophi qui erãt de Ne-
thophati, & Iezonias filius Machati, ipsi
& viri eorum.

תרגום יונתן

מ

1 פִּתְגָם נְבוּאָה דַהֲוָה עִם יִרְמְיָהוּ מִן קֳדָם יְיָ בָּתַר דְּשַׁלַּח יָתֵיהּ נְבוּזַרְאֲדָן רַב קָטוֹלַיָּא מִן רָמְתָא כַּד דְּבַר יָתֵיהּ וְהוּא אֲסִיר בְּעִזְקָתָא
בְּגוֹ כָּל גָּלוּת יְרוּשְׁלֶם וִיהוּדָה דְּאִתְגְּלִיו לְבָבֶל׃
2 וּדְבַר רַב קָטוֹלַיָּא לְיִרְמְיָה וַאֲמַר לֵהּ יְיָ אֱלָהָךְ גְּזַר יָת בִּישְׁתָא הָדָא עַל אַתְרָא הָדֵין׃ 3 וְאַיְתִי וְקַיֵּים יְיָ כְּמָא דְמַלֵּל אֲרֵי חַבְתּוּן
קֳדָם יְיָ וְלָא קַבֵּלְתּוּן לְמֵימְרֵהּ וַהֲוָה לְכוֹן פִּתְגָמָא הָדֵין׃
4 וּכְעַן הָא שְׁרֵיתָךְ יוֹמָא דֵין מִן עִזְקָתָא דְּעַל יְדָךְ אִם תָּקִין בְּעֵינָךְ לְמֵיתֵא עִמִּי לְבָבֶל אֱתָא וַאֲשַׁוֵּי יָת עֵינַי עֲלָךְ וְאִם בִּישׁ בְּעֵינָךְ לְמֵיתֵא
עִמִּי לְבָבֶל אִתְמְנַע חֲזֵי כָּל אַרְעָא קֳדָמָךְ לִדְתָקִין וְלִדְכָשַׁר בְּעֵינָךְ לְמֵיזַל תַּמָּן אֱזֵל׃
5 וְאִם לֵית אַתְּ צָבֵי לְמֵתַב זְתוּב לְוָת גְּדַלְיָה בַּר אֲחִיקָם בַּר שָׁפָן דְּמַנִּי מַלְכָּא דְבָבֶל בְּקִרְוַיָּא דְבֵית יְהוּדָה וְתֵיב עִמֵּיהּ בְּגוֹ עַמָּא אוֹ לְכָל
דְּכָשַׁר בְּעֵינָךְ לְמֵיזַל אֱזֵל וּמַנִּי לֵהּ רַב קָטוֹלַיָּא מַתְּנָן וּנְבִזְבְּזָן וְשַׁלְּחֵהּ׃ 6 וַאֲתָא יִרְמְיָה לְוָת גְּדַלְיָה בַּר אֲחִיקָם לְמִצְפְּיָא וִיתֵב עִמֵּהּ
בְּגוֹ עַמָּא דְּאִשְׁתְּאָרוּ בְּאַרְעָא׃ 7 וּשְׁמַעוּ כָּל רַבָּנֵי חֵילְוָתָא דִּי בְּחַקְלָא אִנּוּן וְגֻבְרֵיהוֹן אֲרֵי מַנִּי מַלְכָּא דְבָבֶל יָת גְּדַלְיָה בַּר אֲחִיקָם
בְּאַרְעָא וַאֲרֵי מַנִּי עִמֵּהּ גֻּבְרַיָּא וּנְשַׁיָּא וְטַפְלָא וּמִמִּסְכְּנֵי עַמָּא דְאַרְעָא מִדְּלָא אִתְגְּלִיו לְבָבֶל׃ 8 וַאֲתוֹ לְוָת גְּדַלְיָה לְמִצְפְּיָא וְיִשְׁמָעֵאל בַּר
נְתַנְיָה וְיוֹחָנָן וְיוֹנָתָן בְּנֵי קָרֵחַ וּשְׂרָיָה בַּר תַּנְחוּמֶת וּבְנֵי עֵיפַי דְּמִנְּטוֹפָא וִיזַנְיָהוּ בַּר מַעֲכַת אִנּוּן וְגֻבְרֵיהוֹן׃

CAP. XL.

Sermo qui factus est ad Hieremiam à Domino 1
postea postquam misit eum Nabuzardan prin
ceps coquorum de Rama, quando cepit eum in
compedibus in medio trāsmigrationis Juda du-
ctorum in Babylonem.

Et tulit eum princeps coquorum, & ait 2
illi, Dominus Deus tuus locutus est mala ista
super locum istum.

Et fecit Dominus sicut locutus est, quia 3
peccastis ei, & non audistis eius vocem, & fa-
ctus est vobis sermo hic.

Nunc autem ecce solui te à manicis quæ in 4
manus tuas: si bonum coram te venire mecum
in Babylonem, veni, & ponam oculos meos su-
per te; si autem non, recede: ecce omnis terra in
conspectu tuo: ad bonum & ad placitum in ocu-
lis tuis vt vadas, illuc perge.

Et reuertere ad Godoliam filium Achicam 5
filij Saphan, quem constituit rex Babylonis
in terra Juda, & habita cum eo in medio po-
puli; in omnia bona & placita in oculis tuis vt
vadas vade: & dedit illi princeps cocorum
cibaria & munera, & misit eum.

Et venit ad Godoliam in Massephath, 6
& sedit in medio populi qui relictus est in
terra.

Et audierunt omnes duces exercitus, qui 7
in agro, ipsi & exercitus eorum, quia con-
stituit rex Babylonis Godoliam in terra, &
quia commendauit ei viros & mulieres eorum,
& paruulos, & de pauperibus terræ, quos non
migrare fecit in Babylonem.

Et venerunt ad Godoliam in Massephath, 8
& Ismael filius Nathaniæ, & Joanan filius
Carie & Jonathan, & Saraias filius Thanae-
meth, & filij Ophi Netophati, & Jezonias
filius Maachathi, ipsi & viri eorum.

μ′.

1 Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου
ὕστερον μετὰ τὸ ἀποστεῖλαι αὐτὸν ναβουζαρδὰν τὸν ἀρ-
χιμάγειρον ἐκ ῥαμᾶ ἐν τῷ λαβεῖν αὐτὸν ἐν χειροπέ-
δαις ἐν μέσῳ ἀποικίας ἰούδα τῶν ἀγομένων εἰς βαβυ-
λῶνα.

2 καὶ ἔλαβεν αὐτὸν ὁ ἀρχιμάγειρος, καὶ εἶπεν αὐτῷ,
κύριος ὁ θεός σου ἐλάλησεν τὰ κακὰ ταῦτα ἐπὶ τὸν τό-
πον τοῦτον.

3 καὶ ἐποίησεν κύριος καθὼς ἐλάλησεν, ὅτι ἡμάρτετε
αὐτῷ καὶ οὐκ ἠκούσατε αὐτοῦ τῆς φωνῆς. καὶ ἐγένετο ὑμῖν ὁ
λόγος οὗτος.

4 νῦν δὲ ἰδοὺ ἔλυσά σε ἀπὸ τῶν χειροπεδῶν τῶν ἐπὶ
τὰς χεῖράς σου· εἰ καλὸν ἐναντίον σου ἐλθεῖν μετ᾽ ἐμοῦ εἰς
βαβυλῶνα, ἧκε, καὶ θήσω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐπὶ σέ.
εἰ δὲ μὴ, ἀπότρεχε· ἰδοὺ πᾶσα ἡ γῆ ἐνώπιόν σου, εἰς κα-
λὸν καὶ εἰς ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου τοῦ πορευθῆναι, ἐκεῖ
πορεύου.

5 καὶ ἀνάστρεψον πρὸς γοδολίαν υἱὸν ἀχικὰμ υἱοῦ σα-
φὰν ὃν κατέστησεν βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐν γῇ ἰούδα, καὶ
οἴκησον μετ᾽ αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ εἰς πάντα τὰ ἀγαθὰ
καὶ ἀρεστὰ ἐν ὀφθαλμοῖς σου τοῦ πορευθῆναι πορεύου· καὶ
ἔδωκεν αὐτῷ ὁ ἀρχιμάγειρος ἑστιατείαν καὶ δῶρα, καὶ
ἀπέστειλεν αὐτόν.

6 καὶ ἦλθεν πρὸς γοδολίαν εἰς μασσηφάθ, καὶ ἐκάθι-
σεν ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ τοῦ καταλειφθέντος ἐν τῇ γῇ.

7 καὶ ἤκουσαν πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως τῆς
ἐν ἀγρῷ αὐτοὶ καὶ ἡ δύναμις αὐτῶν, ὅτι κατέστησεν βα-
σιλεὺς βαβυλῶνος τὸν γοδολίαν ἐν τῇ γῇ, καὶ ὅτι πα-
ρακατέθετο αὐτῷ ἄνδρας καὶ γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ νή-
πια, καὶ περὶ τῶν πενήτων τῆς γῆς, οὓς οὐκ ἀπῴκισεν εἰς
βαβυλῶνα.

8 καὶ ἦλθον πρὸς γοδολίαν εἰς μασσηφάθ· καὶ ἰσμαὴλ
υἱὸς ναθανίου, καὶ ἰωάναν υἱὸς καρεέ, καὶ ἰωναθάν, καὶ
σαραίας υἱὸς θανασμέθ, καὶ υἱοὶ ὀφεὶ τοῦ νετοφατί,
καὶ ἰεζωνίας υἱὸς τοῦ μααχαθί, αὐτοὶ καὶ οἱ ἄνδρες
αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XL.

VErbum prophetiæ quod factum est cum Ieremia à facie Domini, postquam misit eum Nabuzardan princeps occidentium de Ramatha, quando tulit eum, cùm esset vinctus compedibus, in medio omnis transmigrationis Ierusalem & Iuda, qui in captiuitatem abducebantur in Babylonem.
2 Et tulit princeps occidentium Ieremiam, & dixit ei: Dominus Deus tuus decreuit malum hoc super locum istum.
3 Et adduxit & firmauit Dominus sicut locutus fuerat, quia peccastis coram Domino, & non obedistis verbo eius; & factus est ideo vobis sermo hic.
4 Et nunc ecce solui te hodie de catenis quæ in manibus tuis erant: si rectum est in oculis tuis, vt venias mecum in Babylonem, veni, & ponam oculos meos super te. Et si displicet tibi venire mecum in Babylonem, desine: vide, omnis terra coram te est: quocunq; rectum fuerit & placuerit in oculis tuis vt vadas, illuc vade.
5 Et si tu non vis habitare, reuertere ad Godoliam filium Ahicam filij Saphan, quem constituit rex Babylonis in vrbibus domus Iuda, & habita cum eo in medio populi: aut ad quemcunque locum qui placuerit tibi vt pergas, perge. Et dedit ei princeps occidentium munera & dona, & dimisit eum.
6 Et venit Ieremias ad Godoliam filium Ahicam in Maspha, & habitauit cum eo in medio populi qui remansit in terra.
7 Et audierunt omnes principes exercituum qui erant in agro, ipsi & viri eorum, quòd constituisset rex Babylonis Godoliam filium Ahicam in terra; & quòd constituisset cum eo viros & mulieres, & paruulos, & de pauperibus populi terræ, de his qui non fuerant translati in Babylonem.
8 Et venerunt ad Godoliam in Maspha. Et Ismael filius Nethaniæ, & Iohanan, & Ionathan filij Careæ, & Saraias filius Thanhumeth, & filij Ephai, qui erant de Netopha, & Iezanias filius Maachat, ipsi & viri eorum.

9 * וישבע להם גדליהו בן־אחיקם בן־שפן
ולאנשיהם לאמר אל־תיראו מעבוד הכשדים
שבו בארץ ועבדו את־מלך בבל וייטב לכם:
10 * ואני הנני ישב במצפה לעמד לפני הכשדים
אשר יבאו אלינו ואתם אספו יין וקיץ ושמן
ושמו בכליכם ושבו בעריכם אשר־תפשתם:
11 * וגם כל־היהודים אשר־במואב ובבני־עמון
ובאדום ואשר בכל־הארצות שמעו כי־נתן
מלך־בבל שארית ליהודה וכי הפקיד עליהם
את־גדליהו בן־אחיקם בן־שפן:
12 * וישבו כל־היהודים מכל־המקמות אשר
נדחו־שם ויבאו ארץ־יהודה אל־גדליהו
המצפתה ויאספו יין וקיץ הרבה מאד:
13 * ויוחנן בן־קרח וכל־שרי החילים אשר
בשדה באו אל־גדליהו המצפתה:
14 * ויאמרו אליו הידע תדע כי בעליס מלך בני־
עמון שלח את־ישמעאל בן־נתניה להכתך נפש
ולא־האמין להם גדליהו בן־אחיקם:
15 * ויוחנן בן־קרח אמר אל־גדליהו בסתר
במצפה לאמר אלכה נא ואכה את־ישמעאל
בן־נתניה ואיש לא ידע למה יככה נפש ונפצו
כל־יהודה הנקבצים אליך ואבדה שארית
16 יהודה: * ויאמר גדליהו בן־אחיקם אל־
יוחנן בן־קרח אל־תעש את־הדבר הזה כי־
שקר אתה דבר אל־ישמעאל:

מא

1 * ויהי בחדש השביעי בא ישמעאל בן־נתניה
בן־אלישמע מזרע המלוכה ורבי המלך ועשרה
אנשים אתו אל־גדליהו בן־אחיקם המצפתה
ויאכלו שם לחם יחדו במצפה:

9 * Et iurauit eis Godolias filius Ahicam
filij Saphan, & comitibus eorum; dicens:
Nolite timere seruire Chaldæis. Habitate
in terra & seruite regi Babylonis, & bene
erit vobis.
10 * Ecce ego habito in Masphat vt respon
deam præcepto Chaldæorum, qui mittun-
tur ad nos. Vos autem colligite vindemiã
& messem, & oleum; & condite in vasis
vestris, & manete in vrbibus vestris quas
tenetis.
11 * Sed & omnes Iudæi qui erãt in Moab,
& in finibus Ammon, & in Idumæa, & in
vniuersis regionibus, audito quòd dedisset
rex Babylonis reliquias in Iudæa, & quòd
præposuisset super eos Godoliam filium
Ahicam filij Saphan:
12 * Reuersi sunt, inquam, omnes Iudæi de
vniuersis locis ad quæ profugerant, & ve-
nerunt in terram Iuda ad Godolian in Ma-
sphat, & collegerunt vinum & messem
multam nimis.
13 * Iohannan autem filius Caree, & om-
nes principes exercitus, qui dispersi fuerãt
in regionibus, venerũt ad Godoliã in Ma-
14 sphat. * Et dixerunt ei, Scito q Baalis rex
filiorum Ammon misit Hismael filiũ Na-
thaniæ percutere animam tuam. Et non
credidit eis Godolias filius Ahicam.
15 * Iohannan autem filius Caree, dixit ad
Godoliam seorsum in Masphat loquens.
Ibo & percutiam Hismael filium Natha-
niæ nullo sciente, ne interficiat animam
tuam, & dissipentur omnes Iudæi qui con
gregati sunt ad te, & peribunt reliquiæ Iu-
16 da. * Et ait Godolias filius Ahicam ad
Iohannan filium Caree: Noli facere ver-
bum hoc: falsum enim tu loqueris de
Hismael.

CAP. XLI.

1 ET factum est in mense septimo, venit
A Hismael filius Nathaniæ, filij Elisama,
de semine regali, & optimates regis, & de-
cem viri cum eo ad Godoliam filium Ahi-
cam in Masphat, & comederunt ibi pa-
nes simul in Masphat.

תרגום יונתן

9 וקים להון גדליהו בר אחיקם בר שפן ולגבריהון למימר לא תדחלון מלמפלח לכסדאי תיבו בארעא ופלחו ית מלכא דבבל וייטב לכון:
10 ואנא הא אנא יתב במצפיא למקם קדם כסדאי דייתון עלנא ואתון כנשו חמרא ודבילתא ומשחא ושוו במניכון ותיבו בקרויכון דאחדתון:
11 ואף כל יהודאי די במואב ובבני עמון ובאדום ודי בכל מדינתא שמעו ארי שבק מלכא דבבל שארא לבית יהודה וארי מני עליהון ית גדליה בר אחיקם בר שפן:
12 ותבו כל יהודאי מכל אתריא דאתבדרו לתמן ואתו לארעא דבית יהודה לות גדליהו למצפיא וכנשו חמרא ודבילתא סגי לחדא:
13 ויוחנן בר קרח וכל רבני חילותא דבחקלא אתו לות גדליהו למצפיא:
14 ואמרו ליה המדע תדע ארי בעלים מלכא דבני עמון שלח ית ישמעאל בר נתניה למקטלך נפש ולא הימין להון גדליה בר אחיקם:
15 ויוחנן בר קרח אמר לגדליה בסתרא במצפיא למימר איזיל כען ואמחי ית ישמעאל בר נתניה ואנש לא ידע למה יקטלנך נפש ויתבדרון כל דבית יהודה דאתכנשו לותך וייבד שארא דבית יהודה:
16 ואמר גדליה בר אחיקם ליוחנן בר קרח לא תעבד ית פתגמא הדין ארי שקרא את ממלל על ישמעאל:

מא

1 והוה בירחא שביעאה אתא ישמעאל בר נתניה בר אלישמע מזרעא דמלכותא ורברבי מלכא ועשרה גברין עמה לות גדליה בר אחיקם למצפיא ואכלו תמן לחמא כחדא במצפיא:

*Et iurauit eis Godolias & viris eorum; 9
dicens: Ne timueritis à facie seruorum Chal-
dæorum: habitate in terra, & operamini regi
Babylonis, & melius erit vobis.
*Et ecce ego sedeo in Massephath vt stem 10
ante faciem Chaldæorum qui venerint ad nos;
& vos colligite vinum & fructus, & colligi-
te oleum, & mittite in vasa vestra, & habi-
tate in ciuitatibus quas tenuistis.
*Et omnes Iudæi qui in terra Moab, & in 11
filiis Ammon, & qui in Idumæa, & qui in
vniuersa terra, audierunt, quòd dedisset rex
Babylonis reliquias Iudæ, & quòd constituis-
set super eos Godoliam filium Achicam.
*Et reuersi sunt omnes Iudæi de omni loco 12
ad quem dispersi sunt, & venerunt ad Go-
doliam in terram Iuda in Massephath, &
collegerunt vinum & fructus multos valdè,
& oleum.
*Et Ioanam filius Carie & omnes duces 13
exercitus qui in agris, venerunt ad Godoliam
in Massephath.
*Et dixerunt ei, Si cognitione scis, quia re- 14
gina regis filiorum Ammon misit ad te Ismael
filium Nathaniæ vt percutiat animam tuam.
& non credidit eis Godolias filius Achicam.
*Et Ioanan filius Carie dixit Godoliæ la- 15
tenter in Massephath: Ibo iam & percutiam
Ismael filium Nathaniæ & nullus sciat, ne for-
tè interficiat tuam animam, & dispergatur o-
mnis Iudas qui congregati sunt ad te, & peri-
bunt reliqui Iuda.
*Et ait Godolias ad Ioanan filium Carie, 16
Ne feceris rem hanc; quia mendacia tu dicis su-
per Ismael.

CAP. XLI.

Et factum est mense septimo venit Ismael 1
filius Nathaniæ filij Elisama de genere re-
gio, & duces regis & decem viri cum eo, ad
Godoliam in Massephath; & comederunt illic
panem simul.

9 *καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς γοδολίας καὶ τοῖς ἀνδράσιν αὐ-
τῶν, λέγων· μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ προσώπου τῶν παίδων τῶν
χαλδαίων· κατοικήσατε ἐν τῇ γῇ καὶ ἐργάζεσθε τῷ βασι-
λεῖ βαβυλῶνος καὶ βέλτιον ἔσται ὑμῖν.
10 *καὶ ἰδοὺ ἐγὼ κάθημαι ἐν μασσηφὰθ στῆναι κατὰ πρό-
σωπον τῶν χαλδαίων οἳ ἂν ἔλθωσιν ἐφ' ἡμᾶς· καὶ ὑμεῖς συ-
ναγάγετε οἶνον καὶ ὀπώραν, καὶ συναγάγετε ἔλαιον καὶ
βάλλετε εἰς τὰ ἀγγεῖα ὑμῶν καὶ οἰκήσατε ἐν ταῖς πόλε-
σιν αἷς κατεκρατήσατε.
11 *καὶ πάντες οἱ ἰουδαῖοι οἱ ἐν γῇ μωὰβ, καὶ ἐν υἱοῖς
ἀμμών, καὶ οἱ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ, καὶ οἱ ἐν πάσῃ τῇ γῇ,
ἤκουσαν, ὅτι ἔδωκεν βασιλεὺς βαβυλῶνος κατάλειμ-
μα τῷ ἰούδα, καὶ ὅτι κατέστησεν ἐπ' αὐτοὺς τὸν γοδολίαν
υἱὸν ἀχικάμ.
12 *καὶ ἐστράφησαν πάντες οἱ ἰουδαῖοι ἀπὸ παντὸς τόπου
εἰς ὃν διεσπάρησαν, καὶ ἦλθον πρὸς γοδολίαν εἰς γῆν ἰούδα
εἰς μασσηφὰθ, καὶ συνήγαγον οἶνον, καὶ ὀπώραν πολλὴν
σφόδρα, καὶ ἔλαιον.
13 *καὶ ἰωανὰν υἱὸς καρὲ καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυ-
νάμεως οἱ ἐν τοῖς ἀγροῖς, ἦλθον πρὸς γοδολίαν εἰς μασ-
σηφὰθ.
14 *καὶ εἶπαν αὐτῷ, εἰ γνώσει γινώσκεις ὅτι βασίλισσα
βασιλέως υἱῶν ἀμμὼν, ἀπέστειλεν πρὸς σὲ τὸν ἰσμαὴλ
υἱὸν ναθανία πατάξαι ψυχήν σου, καὶ οὐκ ἐπίστευσεν αὐ-
τοῖς γοδολίας υἱὸς ἀχικάμ.
15 *καὶ ἰωανὰν υἱὸς καρὲ εἶπεν τῷ γοδολίᾳ κρυφαίως
ἐν μασσηφὰθ, πορεύσομαι δὴ καὶ πατάξω τὸν ἰσμαὴλ
υἱὸν ναθανία καὶ μηδεὶς γνώτω, μήποτε πατάξῃ σου ψυ-
χὴν, καὶ διασπαρῇ πᾶς ἰούδας οἱ συνηγμένοι πρὸς σέ, καὶ
ἀπολοῦνται οἱ ἐπίλοιποι ἰούδα.
16 *καὶ εἶπεν γοδολίας πρὸς ἰωάναν υἱὸν καριέ, μὴ ποιή-
σῃς τὸ πρᾶγμα τοῦτο ὅτι ψευδῆ σὺ λέγεις ὑπὲρ ἰσμαήλ.

μα΄.

1 *Καὶ ἐγένετο τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ ἦλθεν ἰσμαὴλ υἱὸς
ναθανίου υἱοῦ ἐλισαμὰ ἀπὸ γένους τοῦ βασιλέως, καὶ ἡγού-
μενοι τοῦ βασιλέως καὶ δέκα ἄνδρες μετ' αὐτοῦ, πρὸς γο-
δολίαν εἰς μασσηφὰθ καὶ ἔφαγον ἐκεῖ ἄρτον ἅμα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Et iurauit eis Godolias filius Ahicam, filij Saphan, & viris eorum; dicens: Ne timeatis ſeruire Chaldæis: habitate in terra, & ſeruite regi Babylonis, & bene erit vobis. [10] Ecce ego habito in Maſpha, vt ſtem coram Chaldæis qui venient ad nos: vos autem colligite vinum, & caricas, & oleum, & reponite in vaſis veſtris, & manete in vrbibus veſtris, quas occupaſtis.
[11] Et etiam omnes Iudæi qui erant in Moab & in filijs Ammon, & in Idumæa, & in vniuerſis regionibus, audierũt quòd dimiſiſſet rex Babylonis reliquias domui Iuda; & quòd conſtituiſſet ſuper eos Godoliam filium Ahicam filij Saphan.
[12] Et reuerſi ſunt omnes Iudæi de omnibus locis ad quæ diſperſi fuerant, & venerunt in terram domus Iuda ad Godoliam in Maſpha, & collegerunt vinum & caricas in magna copia.
[13] Et Iohanan filius Caree, & omnes principes exercitus qui erant in agro, venerunt ad Godoliam in Maſpha. [14] Et dixerunt ei, Nõnne planè ſcis quòd Baalis rex filiorum Ammon miſit Iſmaelem filium Nathaniæ, vt occidat animam tuam? Et non credidit eis Godolias filius Ahicam. [15] Iohanan autem filius Caree locutus eſt ad Godoliam in ſecreto, in Maſpha; dicendo: Vadam nunc & percutiam Iſmaelem filium Nathaniæ, & nullus vir ſciet. quare interficiet animam tuam? & diſpergentur omnes viri domus Iuda qui congregati ſunt ad te? & peribunt reliquiæ domus Iuda? [16] Et ait Godolias filius Ahicam ad Iohanan filium Caree: Ne facias verbum hoc, quia falſum tu loqueris de Iſmaele.

CAP. XLI.

Et factum eſt in menſe ſeptimo, venit Iſmael filius Nathaniæ filij Eliſamæ, de ſemine regio, & principes regis, & decem viri cum eo, ad Godoliam filium Ahicam in Maſpha; & comederunt ibi panem ſimul in Maſpha.

2 * וַיָּקָם יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה וַעֲשֶׂרֶת הָאֲנָשִׁים ׀
אֲשֶׁר־הָיוּ אִתּוֹ וַיַּכּוּ אֶת־גְּדַלְיָהוּ בֶן־אֲחִיקָם בֶּן־
שָׁפָן בַּחֶרֶב וַיָּמֶת אֹתוֹ אֲשֶׁר־הִפְקִיד מֶלֶךְ־בָּבֶל
3 בָּאָרֶץ׃ * וְאֵת כָּל־הַיְּהוּדִים אֲשֶׁר־הָיוּ אִתּוֹ אֶת־
גְּדַלְיָהוּ בַּמִּצְפָּה וְאֶת־הַכַּשְׂדִּים אֲשֶׁר נִמְצְאוּ־שָׁם
אֵת אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה הִכָּה יִשְׁמָעֵאל׃
4 * וַיְהִי בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי לְהָמִית אֶת־גְּדַלְיָהוּ וְאִישׁ
לֹא יָדָע׃
5 * וַיָּבֹאוּ אֲנָשִׁים מִשְּׁכֶם מִשִּׁלוֹ וּמִשֹּׁמְרוֹן
שְׁמֹנִים אִישׁ מְגֻלְּחֵי זָקָן וּקְרֻעֵי בְגָדִים וּמִתְגֹּדְדִים
וּמִנְחָה וּלְבוֹנָה בְּיָדָם לְהָבִיא בֵּית יְהוָה׃
6 * וַיֵּצֵא יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה לִקְרָאתָם מִן־
הַמִּצְפָּה הֹלֵךְ הָלֹךְ וּבֹכֶה וַיְהִי כִּפְגֹשׁ אֹתָם וַיֹּאמֶר
אֲלֵיהֶם בֹּאוּ אֶל־גְּדַלְיָהוּ בֶן־אֲחִיקָם׃
7 * וַיְהִי כְּבוֹאָם אֶל־תּוֹךְ הָעִיר וַיִּשְׁחָטֵם
יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה אֶל־תּוֹךְ הַבּוֹר הוּא וְהָאֲנָשִׁים
אֲשֶׁר־אִתּוֹ׃
8 * וַעֲשָׂרָה אֲנָשִׁים נִמְצְאוּ־בָם וַיֹּאמְרוּ אֶל־
יִשְׁמָעֵאל אַל־תְּמִתֵנוּ כִּי־יֶשׁ־לָנוּ מַטְמֹנִים בַּשָּׂדֶה
חִטִּים וּשְׂעֹרִים וְשֶׁמֶן וּדְבָשׁ וַיֶּחְדַּל וְלֹא הֱמִיתָם
בְּתוֹךְ אֲחֵיהֶם׃
9 * וְהַבּוֹר אֲשֶׁר הִשְׁלִיךְ שָׁם יִשְׁמָעֵאל אֵת כָּל־
פִּגְרֵי הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר הִכָּה בְּיַד־גְּדַלְיָהוּ הוּא אֲשֶׁר
עָשָׂה הַמֶּלֶךְ אָסָא מִפְּנֵי בַּעְשָׁא מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל אֹתוֹ
מִלֵּא יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָהוּ חֲלָלִים׃
10 * וַיִּשְׁבְּ ׀ יִשְׁמָעֵאל אֶת־כָּל־שְׁאֵרִית הָעָם אֲשֶׁר
בַּמִּצְפָּה אֶת־בְּנוֹת הַמֶּלֶךְ וְאֶת־כָּל־הָעָם הַנִּשְׁאָרִים
בַּמִּצְפָּה אֲשֶׁר הִפְקִיד נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים
אֶת־גְּדַלְיָהוּ בֶּן־אֲחִיקָם וַיִּשְׁבֵּם יִשְׁמָעֵאל בֶּן־
נְתַנְיָה וַיֵּלֶךְ לַעֲבֹר אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן׃

2 * Surrexit autem Hiſmael filius Nathaniæ, & decem viri qui cum eo erant, & percuſſerunt Godoliam filium Ahicam filij Saphan, gladio, & interfecerunt eum, quem præfecerat rex Babylonis terræ.

3 * Omnes quoq; Iudæos qui erant cum Godolia in Maſphat, & Chaldæos qui reperti ſunt ibi, & viros bellatores percuſſit Hiſmael.

4 * Secundo autem die poſtquam occiderat Godoliam nullo adhuc ſciente;

5 * Venerunt viri de Sichem, & de Sylo,
B & de Samaria, & octoginta viri raſi barba, & ſciſſis veſtibus, & ſquallentes, & munera, & thus habebant in manu, vt offerrent in domo Domini.

6 * Egreſſus ergo Hiſmael filius Nathaniæ in occurſum eorum de Maſphat, incedens & plorans ibat. Cùm autem occurriſſet eis, dixit ad eos: Venite ad Godoliam filium Ahicam.

7 * Qui cùm veniſſent ad medium ciuitatis, interfecit eos Hiſmael filius Nathaniæ circa medium laci, ipſe & viri qui erãt cum eo.

8 * Decem autem viri reperti ſunt inter eos, qui dixerunt ad Hiſmael, Noli occidere nos, quia habemus theſauros in agro frumenti, & ordei, & olei, & mellis. Et ceſſauit, & non interfecit eos cum fratribus ſuis.

9 * Lacus autem in quem proiecerat Hiſmael omnia cadauera virorum, quos percuſſit propter Godoliam, ipſe eſt quem fecit rex Aſa propter Baaſa regem Iſrael.
C ipſum repleuit Hiſmael filius Nathaniæ occiſis.

10 * Et captiuas duxit Hiſmael omnes reliquias populi, qui erant in Maſphat, filias regis & vniuerſum populum qui remanſerant in Maſphat, quos commendauerat Nabuzardan princeps militiæ Godoliæ filio Ahicam. Et cepit eos Hiſmael filius Nathaniæ, & abijt vt tranſiret ad filios Ammon.

תרגום יונתן

2 וְקָם יִשְׁמָעֵאל בַּר נְתַנְיָה וְעַשְׂרָה גֻבְרִין דַהֲווֹ עִמֵּהּ וּמְחוֹ יַת גְּדַלְיָהוּ בַּר אֲחִיקָם בַּר שָׁפָן בְּחַרְבָּא וְקַטְלוּ יָתֵהּ דְּמַנִּי מַלְכָּא דְּבָבֶל בְּאַרְעָא׃
3 וְיַת כָּל יְהוּדָאֵי דַּהֲווֹ עִמֵּהּ עִם גְּדַלְיָה בְּמִצְפְּיָא וְיַת כַּסְדָּאֵי דְּאִשְׁתְּכַחוּ תַמָּן וְיַת גֻּבְרֵי עָבְדֵי קְרָבָא קְטַל יִשְׁמָעֵאל׃
4 וַהֲוָה בְּיוֹמָא תִנְיָנָא לְמִקְטַל יַת גְּדַלְיָה וֶאֱנָשׁ לָא יְדַע׃ 5 וַאֲתוֹ גֻּבְרַיָּא מִשְּׁכֶם מִשִּׁילוֹ וּמִשּׁוֹמְרוֹן תְּמָנָן גֻּבְרָא כַּד מְגַלְּחִין
דִּקְנֵיהוֹן וּמְבַזְּעִין לְבוּשֵׁיהוֹן וּמִתְהַמְּמִין וְקֻרְבָּנָא וּלְבוֹנְתָא בִּידֵיהוֹן לְאַיְתָאָה לְבֵית מַקְדְּשָׁא דַייָ׃
6 וּנְפַק יִשְׁמָעֵאל בַּר נְתַנְיָה לְקַדָּמוּתְהוֹן מִן מִצְפְּיָא אָזֵל מֵיזַל וּבָכֵה וַהֲוָה כַּד עֲרַע יָתְהוֹן וַאֲמַר לְהוֹן עוּלוּ לְוַת גְּדַלְיָה בַּר אֲחִיקָם׃
7 וַהֲוָה כְּמֵיעַלְהוֹן לְגוֹ קַרְתָּא וְנַכְסִנּוּן יִשְׁמָעֵאל בַּר נְתַנְיָה לְגוֹ גוּבָּא הוּא וְגֻבְרַיָּא דְּעִמֵּהּ׃
8 וְעַשְׂרָה גֻבְרִין אִשְׁתְּכַחוּ בְהוֹן וַאֲמַרוּ לְיִשְׁמָעֵאל לָא תִקְטְלִנָּנָא אֲרֵי אִית לָנָא מַטְמוֹנִין בְּחַקְלָא חִטִּין וְסַעֲרִין וּמְשַׁח וּדְבַשׁ וְאִתְמְנַע
וְלָא קַטְלִנּוּן בְּגוֹ אֲחֵיהוֹן׃ 9 וְגוּבָּא דִּרְמָא תַמָּן יִשְׁמָעֵאל יַת כָּל פִּגְרֵי גֻּבְרַיָּא דִּקְטַל בְּיַד גְּדַלְיָה הוּא דַּעֲבַד מַלְכָּא אָסָא כַּד צָר עֲלוֹהִי בַּעְשָׁא
מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל יָתֵהּ מַלֵּא יִשְׁמָעֵאל בַּר נְתַנְיָה קְטִילִין׃
10 וּשְׁבָא יִשְׁמָעֵאל יַת כָּל שְׁאָרָא דְעַמָּא דִּי בְּמִצְפְּיָא יַת בְּנַת מַלְכָּא וְיַת כָּל עַמָּא דְּאִשְׁתְּאַרוּ בְמִצְפְּיָא דְּמַנִּי נְבוּזַרְאֲדָן רַב קָטוֹלַיָּא עִם גְּדַלְיָה
בַּר אֲחִיקָם וּשְׁבָנוּן יִשְׁמָעֵאל בַּר נְתַנְיָה וַאֲזַל לְמֶעְבַּר לְוַת בְּנֵי עַמּוֹן׃

Et surrexit Ismael & decem viri qui 2
erant cum eo, & percusserunt Godoliam gladio & interfecerunt eum, quem constituit rex Babylonis super terram.

Et omnes Iudæos existentes cum eo in 3
Massephath, & omnes Chaldæos qui reperti sunt ibi, & viros bellatores percussit Ismael.

Et factum est die secunda postquam per- 4
cussit ipse Godoliam, & homo non sciuit.

Et venerunt viri de Sychem, de Sylom, 5
& de Samaria octuaginta viri rasi barba, & scissis vestibus, & plangentes: & munus, & thus in manibus suis vt offerrent in domum Domini.

Et egressus est in occursum eis Ismael fi- 6
lius Nathaniæ de Masipha, ipsi ibant & flebant: & ait, Ingredimini ad Godoliam.

Et factum est, cùm intrassent illi in me- 7
dium ciuitatis, iugulauit eos in puteo, ipse & viri qui cum eo.

Et decem viri inuenti sunt illic; & dixe- 8
runt Ismaeli, Non occidas nos, quia sunt nobis thesauri in agro, triticum, & hordeum, & mel, & oleum: & præterijt, & non interfecit eos in medio fratrum suorum.

Et puteus in quem proiecit Ismael omnes 9
quos interfecit, puteus magnus: hic est quem fecit rex Asa à facie Baasa regis Israel; ipsum repleuit Ismael filius Nathaniæ vulneratis.

Et reduxit Ismael omnem populum qui 10
relictus est in Masphate, & filias regis quas commendauit princeps coquorum Godoliæ filio Achicam, & abijt vt transiret ad filios Ammon.

2 καὶ ἀνέστη ἰσμαὴλ καὶ οἱ δέκα ἄνδρες οἳ ἦσαν μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπάταξαν τὸν γοδολίαν μαχαίρᾳ καὶ ἐθανάτωσαν αὐτόν, ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐπὶ τῆς γῆς.

3 καὶ πάντας τοὺς ἰουδαίους τοὺς ὄντας μετ' αὐτοῦ εἰς μασσηφάθ, καὶ πάντας τοὺς χαλδαίους τοὺς εὑρεθέντας ἐκεῖ· καὶ τοὺς ἄνδρας πολεμιστὰς ἐπάταξεν ἰσμαήλ.

4 καὶ ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ πατάξαντος αὐτοῦ τὸν γοδολίαν, καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἔγνω.

5 καὶ ἤλθοσαν ἄνδρες ἀπὸ συχὲμ, ἀπὸ συλώμ, καὶ ἀπὸ σαμαρείας ὀγδοήκοντα ἄνδρες ἐξυρημένοι πώγωνας καὶ διερρηχότες τὰ ἱμάτια, καὶ κοπτόμενοι, καὶ δῶρον, καὶ λίβανος ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν τοῦ εἰσενέγκαι εἰς οἶκον κυρίου.

6 καὶ ἐξῆλθεν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῖς ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου ἀπὸ μασιφά, αὐτοὶ ἐπορεύοντο καὶ ἔκλαιον· καὶ εἶπεν, εἰσέλθετε πρὸς γοδολίαν.

7 καὶ ἐγένετο, εἰσελθόντων αὐτῶν εἰς μέσον τῆς πόλεως, ἔσφαξεν αὐτοὺς εἰς τὸ φρέαρ αὐτὸς καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ.

8 καὶ δέκα ἄνδρες εὑρέθησαν ἐκεῖ, καὶ εἶπαν τῷ ἰσμαήλ, μὴ ἀνέλῃς ἡμᾶς, ὅτι εἰσὶν ἡμῖν θησαυροὶ ἐν ἀγρῷ πυροὶ καὶ κριθαί, καὶ μέλι, καὶ ἔλαιον· καὶ παρῆλθεν, καὶ οὐκ ἀνεῖλεν αὐτοὺς ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν.

9 καὶ τὸ φρέαρ εἰς ὃ ἔρριψεν ἰσμαὴλ πάντας οὓς ἀπέκτεινεν, φρέαρ μέγα· τοῦτό ἐστιν ὃ ἐποίησεν βασιλεὺς ἀσὰ ἀπὸ προσώπου βαασᾶ βασιλέως ἰσραήλ, τοῦτο ἔπλησεν ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου τραυματιῶν.

10 καὶ ἀπέστρεψεν ἰσμαὴλ πάντα τὸν λαὸν τὸν καταλειφθέντα ἐν μασσιφὰθ, καὶ τὰς θυγατέρας τοῦ βασιλέως ἃς παρακατέθετο ὁ ἀρχιμάγειρος τῷ γοδολίᾳ υἱῷ ἀχικάμ, καὶ ᾤχετο εἰς τὸ πέραν υἱῶν ἀμμών.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

2 Et surrexit Ismael filius Nathaniæ, & decem viri qui erant cum eo, & percusserunt Godoliam filium Ahicam filij Saphan gladio, & occiderunt eum quem constituit rex Babylonis in terra. 3 Et omnes Iudæos qui erant cum ipso Godolia in Maspha, & Chaldæos qui inuenti sunt ibi, & viros bellatores occidit Ismael.
4 Et factum est in secundo die postquam occisus fuerat Godolias, & nullus vir sciebat. 5 Et venerunt viri de Sechem & de Silo, & de Samaria octoginta viri, rasa barba, & scissis vestibus, incisa *facie*; eorumque in manibus erat oblatio & thus, vt adducerent in domum sanctuarij Domini.
6 Egressusque est Ismael filius Nathaniæ in occursum eorum de Maspha, ambulans & plorans. Et factum est cùm occurrisset eis, dixit ad eos, Ingredimini ad Godoliam filium Ahicam. 7 Et factum est cùm ingrederentur in medium vrbis, & occidit eos Ismael filius Nathaniæ, circa medium laci, ipse & viri qui erant cum eo.
8 Et decem viri inuenti sunt in eis, qui dixerunt ad Ismaelem, Ne occidas nos, quia habemus thesauros in agro, triticum & hordeum, & oleum & mel: & cessauit, & non interfecit eos in medio fratrum suorum.
9 Cisterna autem in quam proiecit Ismael omnia cadauera virorũ quos occidit propter Godoliam, ipsa est quam fecit rex Asa, quando obsedit eum Baasa rex Israel: ipsam impleuit Ismael filius Nathaniæ occisis.
10 Et captiuauit Ismael omnes reliquias populi, qui erat in Maspha; filias regis, & omnem populum qui relictus fuerat in Maspha, quos commendauerat Nabuzardan princeps occidentium Godoliæ filio Ahicam; & in captiuitatem duxit eos Ismael filius Nathaniæ, Et abijt vt transiret ad filios Ammon.

11 וַיִּשְׁמַע יוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ וְכָל־שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר
אִתּוֹ אֵת כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׁמָעֵאל בֶּן־
12 נְתַנְיָה׃ וַיִּקְחוּ אֶת־כָּל־הָאֲנָשִׁים וַיֵּלְכוּ
לְהִלָּחֵם עִם־יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה וַיִּמְצְאוּ אֹתוֹ
אֶל־מַיִם רַבִּים אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן׃
13 וַיְהִי כִּרְאוֹת כָּל־הָעָם אֲשֶׁר אֶת־יִשְׁמָעֵאל אֶת־
יוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ וְאֵת כָּל־שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר אִתּוֹ
14 וַיִּשְׂמָחוּ׃ וַיָּסֹבּוּ כָּל־הָעָם אֲשֶׁר־שָׁבָה יִשְׁמָעֵאל
מִן־הַמִּצְפָּה וַיָּשֻׁבוּ וַיֵּלְכוּ אֶל־יוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ׃
15 וְיִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה נִמְלַט בִּשְׁמֹנָה אֲנָשִׁים
מִפְּנֵי יוֹחָנָן וַיֵּלֶךְ אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן׃
16 וַיִּקַּח יוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ וְכָל־שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֲשֶׁר־
אִתּוֹ אֵת כָּל־שְׁאֵרִית הָעָם אֲשֶׁר הֵשִׁיב מֵאֵת
יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה מִן־הַמִּצְפָּה אַחַר הִכָּה אֶת־
גְּדַלְיָה בֶּן־אֲחִיקָם גְּבָרִים אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה
וְנָשִׁים וְטַף וְסָרִסִים אֲשֶׁר הֵשִׁיב מִגִּבְעוֹן׃
17 וַיֵּלְכוּ וַיֵּשְׁבוּ בְּגֵרוּת כִּמְוֹהָם אֲשֶׁר־אֵצֶל בֵּית
לָחֶם לָלֶכֶת לָבוֹא מִצְרָיִם׃
18 מִפְּנֵי הַכַּשְׂדִּים כִּי יָרְאוּ מִפְּנֵיהֶם כִּי־הִכָּה
יִשְׁמָעֵאל בֶּן־נְתַנְיָה אֶת־גְּדַלְיָהוּ בֶּן־אֲחִיקָם
אֲשֶׁר־הִפְקִיד מֶלֶךְ־בָּבֶל בָּאָרֶץ׃

מב

1 וַיִּגְּשׁוּ כָּל־שָׂרֵי הַחֲיָלִים וְיוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ
וִיזַנְיָה בֶּן־הוֹשַׁעְיָה וְכָל־הָעָם מִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל׃
2 וַיֹּאמְרוּ אֶל־יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא תִּפָּל־נָא תְחִנָּתֵנוּ
לְפָנֶיךָ וְהִתְפַּלֵּל בַּעֲדֵנוּ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בְּעַד
כָּל־הַשְּׁאֵרִית הַזֹּאת כִּי־נִשְׁאַרְנוּ מְעַט מֵהַרְבֵּה
3 כַּאֲשֶׁר עֵינֶיךָ רֹאוֹת אֹתָנוּ׃ וְיַגֶּד־לָנוּ יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ אֶת־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר נֵלֶךְ־בָּהּ וְאֶת־הַדָּבָר
אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה׃

11 Audiuit autem Iohannan filius Careæ
& omnes principes bellatorum, qui erant
cum eo, omne malum quod fecerat His-
mael filius Nathaniæ.
12 Et assumptis vniuersis viris profecti
sunt vt bellarent aduersum Hismaelem fi-
lium Nathaniæ, & inuenerunt eum ad
aquas multas quæ sunt in Gabaon.
13 Cumque vidisset omnis populus, qui
erat cum Hismael, Iohannã filium Careæ,
& vniuersos principes bellatorũ qui erant
cum eo, lætati sunt.
14 Et reuersus est omnis populus quem
ceperat Hismael in Masphat, reuersúsque
abijt ad Iohannan filium Careæ.
15 Hismael autem filius Nathaniæ fugit
D cum octo viris à facie Iohannan, & abijt
16 ad filios Ammon. Tulit ergo Iohannan
filius Careæ, & omnes principes bellato-
rum qui erant cum eo, vniuersas reliquias
vulgi, quas reduxerant ab Hismael filio
Nathaniæ de Masphat, postquam percus-
sit Godoliam filium Ahicam, fortes vi-
ros ad prœlium, & mulieres & pueros, &
eunuchos quos reduxerat de Gabaon.
17 Et abierunt & sederunt peregrinantes
in Chamaam quæ est iuxta Bethleem, vt
pergerent & introirent Ægyptum
18 A facie Chaldæorum. Timebant enim
eos, quia percusserat Hismael filius Na-
thaniæ Godoliam filium Ahicam, quem
præposuerat rex Babylonis in terra Iuda.

CAP. XLII.

1 ET accesserunt omnes principes bella-
A torum & Iohannan filius Careæ, & Ie-
chonias filius Oziæ, & reliquum vulgus à
paruo vsque ad magnum.
2 Dixeruntque ad Hieremiam prophe-
tam: Cadat oratio nostra in cõspectu tuo,
& ora pro nobis ad Dominũ Deum tuum
pro vniuersis reliquiis istis, quia derelicti su-
mus pauci de pluribus, sicut oculi tui nos
intuentur.
3 Et annunciet nobis Dominus Deus
tuus viam per quã pergamus, & verbum
quod faciamus.

תרגום יונתן

11 וּשְׁמַע יוֹחָנָן בַּר קָרֵחַ וְכָל רַבָּנֵי חֵילָוָתָא דְעִמֵּהּ יַת כָּל בִּישְׁתָא דַעֲבַד יִשְׁמָעֵאל בַּר נְתַנְיָה׃
12 וּדְבַרוּ יַת כָּל גֻּבְרַיָּא וַאֲזַלוּ לְאַגָּחָא קְרָבָא עִם יִשְׁמָעֵאל בַּר נְתַנְיָה וְאַשְׁכַּחוּ יָתֵהּ עַל בְּרֵיכַת מַיִן סַגִּיאִין דִּי בְּגִבְעוֹן׃
13 וַהֲוָה כַּד חֲזוֹ כָּל עַמָּא דְעִם יִשְׁמָעֵאל יַת יוֹחָנָן בַּר קָרֵחַ וְיַת כָּל רַבָּנֵי חֵילָוָתָא דְעִמֵּהּ וַחֲדִיוּ׃
14 וְאִסְתְּחַרוּ כָּל עַמָּא דִשְׁבָא יִשְׁמָעֵאל מִן מִצְפְּיָא וְתָבוּ וַאֲזַלוּ לְוָת יוֹחָנָן בַּר קָרֵחַ׃
15 וְיִשְׁמָעֵאל בַּר נְתַנְיָה אִשְׁתֵּיזֵב בִּתְמָנְיָא גֻבְרִין מִן קֳדָם יוֹחָנָן בַּר קָרֵחַ וַאֲזַל לְוָת בְּנֵי עַמּוֹן׃
16 וּדְבַר יוֹחָנָן בַּר קָרֵחַ וְכָל רַבָּנֵי חֵילָוָתָא דְעִמֵּיהּ יַת כָּל שְׁאָרָא דְעַמָּא דַאֲתִיב מִלְּוָת יִשְׁמָעֵאל בַּר נְתַנְיָה מִן מִצְפְּיָא בָּתַר דִּקְטַל יַת גְּדַלְיָה בַּר אֲחִיקָם גֻּבְרִין גִּבָּרִין עָבְדֵי קְרָבָא וּנְשַׁיָּא וְטַפְלָא וְרַבְרְבַיָּא דִּי אֲתֵיב מִגִּבְעוֹן׃
17 וַאֲזַלוּ וִיתִיבוּ בְּגֵרוּת דִּיהַב דָּוִד לְכִמְהָם בַּר בַּרְזִילַי גִּלְעָדָאָה דִּבְסְטַר בֵּית לָחֶם לְמֵיזַל לְמֵיעַל לְמִצְרָיִם׃
18 מִן קֳדָם כַּסְדָּאֵי אֲרֵי דְּחִילוּ מִן קֳדָמֵיהוֹן אֲרֵי קְטַל יִשְׁמָעֵאל בַּר נְתַנְיָה יַת גְּדַלְיָה בַּר אֲחִיקָם דְּמַנִּי מַלְכָּא דְבָבֶל בְּאַרְעָא׃

מב

1 וּקְרִבוּ כָּל רַבָּנֵי חֵילָוָתָא וְיוֹחָנָן בַּר קָרֵחַ וִיזַנְיָה בַּר הוֹשַׁעְיָה וְכָל עַמָּא מִזְּעֵירָא וְעַד רַבָּא׃
2 וַאֲמַרוּ לְיִרְמְיָה נְבִיָּא תִּתְקַבֵּל כְּעַן בָּעוּתָנָא קֳדָמָךְ וְצַלִּי עֲלָנָא קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ עַל כָּל שְׁאָרָא הָדֵין אֲרֵי אִשְׁתְּאַרְנָא זְעֵיר מִסַּגִּי כְּמָא דְעֵינָךְ חָזְיָא׃
3 וִיחַוֵּי לָנָא יְיָ אֱלָהָךְ יַת אוֹרַח דִּנְהָךְ בַּהּ וְיַת פִּתְגָם דְּנַעְבֵּד׃

Et audiuit Joanan filius Carie, & omnes 11
duces exercitus qui cum eo, omnia mala quæ fe-
cit Jsmael filius Nathaniæ.

Et adduxerunt omnem exercitum eorum 12
& profecti sunt vt debellarent eum; & inue-
nerunt eum ad aquam multam in Gabaon.

Et factum est quando viderunt omnis po- 13
pulus qui cum Ismael, Joanan filium Carie &
vniuersos duces exercitus qui cum eo, læta-
ti sunt.

Et reuersi sunt ad Joanan. 14

At Jsmael saluatus est cum octo homini- 15
bus, & abijt ad filios Ammon.

Et tulit Joanan & omnes duces exerci- 16
tus qui cum eo, vniuersos reliquos populi quos
reduxit ab Jsmael filio Nathaniæ de Masipha;
postquam percussit ipse Godoliam filium Achi-
cam, potentes viros in bello, & mulieres, &
reliqua, & eunuchos quos reduxerat de Ga-
baon.

Et abierunt, & sederunt in terra Baroth 17
Chamaam quæ iuxta Bethleem, vt irent ad in-
trandum in Aegyptum

A facie Chaldæorum: quia timuerunt à fa- 18
cie, quia percussit Jsmael Godoliam quem con-
stituit rex Babylonis in terra.

CAP. XLII.

ET accesserunt omnes duces exercitus & 1
Joanan filius Carie, & Iezonias filius Osai,
& omnis populus à paruo & vsque ad ma-
gnum.

Et dixerunt ad Hieremiam prophetam, 2
Cadat iam misericordia nostra ante faciem tuã,
& ora ad Dominum Deum tuum pro reliquiis
istis, quia relicti sumus pauci de multis, sicut
oculi tui intuentur.

Et annunciet nobis Dominus Deus tuus 3
viam in qua ambulabimus in ea, & verbum
quod faciemus.

11 καὶ ἤκουσεν ἰωάννην υἱὸς καριὲ καὶ πάντες οἱ ἡγεμό-
νες τῆς δυνάμεως οἱ μετ' αὐτοῦ, πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐποίη-
σεν ἰσμαὴλ υἱὸς ναθανίου.

12 καὶ ἤγαγον ἅπαν τὸ στρατόπεδον αὐτῶν, καὶ ᾤχοντο
πολεμεῖν αὐτόν, καὶ εὗρον αὐτὸν ἐπὶ ὕδατος πολλοῦ ἐν
γαβαὼν.

13 καὶ ἐγένετο ὅτε εἶδον πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετὰ ἰσμαὴλ τὸν
ἰωάννην υἱὸν καριὲ καὶ πάντας τοὺς ἡγεμόνας τῆς δυνάμεως
τοὺς μετ' αὐτοῦ, ηὐφράνθησαν.

14 καὶ ἀνέστρεψαν πρὸς ἰωάννην.

15 ὁ δὲ ἰσμαὴλ ἐσώθη σὺν ὀκτὼ ἀνθρώποις, καὶ ᾤχετο
πρὸς τοὺς υἱοὺς ἀμμών.

16 καὶ ἔλαβεν ἰωάναν καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυ-
νάμεως οἱ μετ' αὐτοῦ πάντας τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ
οὓς ἀπέστρεψεν ἀπὸ ἰσμαὴλ υἱοῦ ναθανίου ἀπὸ μασιφὰ
μετὰ τὸ πατάξαι αὐτὸν γοδολίαν υἱὸν ἀχικὰμ, δυνα-
τοὺς ἄνδρας ἐν πολέμῳ, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ
κατάλοιπα, καὶ τοὺς εὐνούχους οὓς ἀπέστρεψεν ἀπὸ γα-
βαὼν.

17 καὶ ᾤχοντο καὶ ἐκάθισαν ἐν γῇ βαρὼθ χαμαὰμ
τὴν πρὸς βηθλεὲμ τοῦ πορευθῆναι εἰσελθεῖν εἰς αἴ-
γυπτον

18 ἀπὸ προσώπου τῶν χαλδαίων· ὅτι ἐφοβήθησαν ἀπὸ
προσώπου, ὅτι ἐπάταξεν ἰσμαὴλ τὸν γοδολίαν ὃν κατέ-
στησεν ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐν τῇ γῇ.

μβ΄.

1 Καὶ προσῆλθον πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνάμεως,
καὶ ἰωάννην υἱὸς καριέ, καὶ ἰεζονίας υἱὸς ὠσαίου, καὶ πᾶς ὁ λαὸς
ἀπὸ μικροῦ καὶ ἕως μεγάλου.

2 καὶ εἶπον πρὸς ἱερεμίαν τὸν προφήτην, πεσέτω δὴ
τὸ ἔλεος ἡμῶν κατὰ πρόσωπόν σου, καὶ πρόσευξαι πρὸς
κύριον τὸν θεόν σου περὶ τῶν καταλοίπων τούτων, ὅτι κατε-
λείφθημεν ὀλίγοι ἀπὸ πολλῶν, καθότι οἱ ὀφθαλμοί σου
βλέπουσιν.

3 καὶ ἀναγγειλάτω ἡμῖν κύριος ὁ θεός σου τὴν ὁδὸν
ἐν ᾗ πορευσόμεθα ἐν αὐτῇ, καὶ λόγον ὃν ποιήσομεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et audiuit Iohanan filius Caree, & omnes principes exercitus qui erant cum eo, omne malum quod fecerat Ismael filius Nathaniæ. 12 Et tulerunt omnes viros, & abierunt vt pugnarent contra Ismaelem filium Nathaniæ, & inuenerunt eum iuxta piscinam aquarum multarum quæ est in Gabaon. 13 Et factum est cùm vidisset omnis populus qui erat cum Ismaele, Iohanan filium Caree, & omnes principes exercituum, qui erant cum eo, lætatus est. 14 Et reuersus est omnis populus quem ceperat Ismael de Maspha: & reuersi sunt & perrexerunt ad Iohanan filium Caree. 15 Ismael verò filius Nathaniæ liberatus est cum octo viris à facie Iohanan filij Caree, & abijt ad filios Ammon. 16 Et tulit Iohanan filius Caree, & omnes principes exercitus, qui erant cum eo, vniuersas reliquias populi, quas reduxerat ab Ismael filio Nathaniæ de Maspha, postquam occiderat Godoliam filium Ahicam, & viros fortes bellatores, & vxores, & paruulos, & principes quos reduxerat de Gabaon. 17 Et abierunt, & sederunt in peregrinatione, quam dederat Dauid Camaham filio Berselai Galaaditæ, quæ est iuxta Bethlehem, vt pergerent & proficiscerentur in Ægyptum 18 A facie Chaldæorum: timebant enim à facie eorum, eò quòd occiderat Ismael filius Nathaniæ Godoliam filium Ahicam, quem constituerat rex Babylonis in terra.

CAP. XLII.

ET accesserunt omnes principes exercituum, & Iohanan filius Caree, & Iezanias filius Oseæ, & omnis populus à minimo vsque ad maximum. 2 Et dixerunt ad Ieremiam prophetam, Acceptabilis sit nunc deprecatio nostra coram te, & ora pro nobis coram Domino Deo tuo pro omnibus reliquijs istis; quia relicti sumus pauci ex multis, sicut oculi tui vident nos. 3 Et indicet nobis Dominus Deus tuus viam in qua ambulemus, & verbum quod faciamus.

4 * וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא שָׁמַעְתִּי הִנְנִי
מִתְפַּלֵּל אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כְּדִבְרֵיכֶם וְהָיָה כָּל־
הַדָּבָר אֲשֶׁר־יַעֲנֶה יְהוָה אֶתְכֶם אַגִּיד לָכֶם לֹא־
5 אֶמְנַע מִכֶּם דָּבָר׃ * וְהֵמָּה אָמְרוּ אֶל־יִרְמְיָהוּ יְהִי
יְהוָה בָּנוּ לְעֵד אֱמֶת וְנֶאֱמָן אִם־לֹא כְּכָל־הַדָּבָר
אֲשֶׁר יִשְׁלָחֲךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵלֵינוּ כֵּן נַעֲשֶׂה׃
6 * אִם־טוֹב וְאִם־רָע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר
אֲנוּ שֹׁלְחִים אֹתְךָ אֵלָיו נִשְׁמָע לְמַעַן אֲשֶׁר יִיטַב־
7 לָנוּ כִּי נִשְׁמַע בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃ * וַיְהִי מִקֵּץ
עֲשֶׂרֶת יָמִים וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ׃
8 * וַיִּקְרָא אֶל־יוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ וְאֶל כָּל־שָׂרֵי הַחֲיָלִים
אֲשֶׁר אִתּוֹ וּלְכָל־הָעָם לְמִקָּטֹן וְעַד־גָּדוֹל׃
9 * וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר שְׁלַחְתֶּם אֹתִי אֵלָיו לְהַפִּיל תְּחִנַּתְכֶם לְפָנָיו׃
10 * אִם־שׁוֹב תֵּשְׁבוּ בָּאָרֶץ הַזֹּאת וּבָנִיתִי אֶתְכֶם
וְלֹא אֶהֱרֹס וְנָטַעְתִּי אֶתְכֶם וְלֹא אֶתּוֹשׁ כִּי נִחַמְתִּי
אֶל־הָרָעָה אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לָכֶם׃
11 * אַל־תִּירְאוּ מִפְּנֵי מֶלֶךְ בָּבֶל אֲשֶׁר־אַתֶּם יְרֵאִים
מִפָּנָיו אַל־תִּירְאוּ מִמֶּנּוּ נְאֻם־יְהוָה כִּי־אִתְּכֶם
אֲנִי לְהוֹשִׁיעַ אֶתְכֶם וּלְהַצִּיל אֶתְכֶם מִיָּדוֹ׃
12 * וְאֶתֵּן לָכֶם רַחֲמִים וְרִחַם אֶתְכֶם וְהֵשִׁיב אֶתְכֶם
13 אֶל־אַדְמַתְכֶם׃ * וְאִם־אֹמְרִים אַתֶּם לֹא נֵשֵׁב
בָּאָרֶץ הַזֹּאת לְבִלְתִּי שְׁמֹעַ בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
14 * לֵאמֹר לֹא כִּי אֶרֶץ מִצְרַיִם נָבוֹא אֲשֶׁר לֹא־
נִרְאֶה מִלְחָמָה וְקוֹל שׁוֹפָר לֹא נִשְׁמָע וְלַלֶּחֶם
לֹא־נִרְעָב וְשָׁם נֵשֵׁב׃
15 * וְעַתָּה לָכֵן שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה שְׁאֵרִית יְהוּדָה
כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אִם־
אַתֶּם שׂוֹם תְּשִׂמוּן פְּנֵיכֶם לָבֹא מִצְרַיִם וּבָאתֶם
לָגוּר שָׁם׃

4 * Dixit autē ad eos Hieremias prophe-
ta, Audiui. Ecce ego oro ad Dñm Deum
vestrum secūdùm verba vestra; omne ver-
bum quodcunque responderit mihi, indi-
cabo vobis, nec cælabo vos quicquam.
5 *Et illi dixerunt ad Hieremiam, Sit Do-
B minus inter nos testis veritatis & fidei, si
non iuxta omne verbum in quo miserit
te Dominus Deus tuus ad nos, sic facie-
6 mus; * Siue bonum est siue malum. Voci
Domini Dei nostri, ad quem mittimus te,
obediemus, vt bene sit nobis, cùm audie-
7 rimus vocem Domini Dei nostri. * Cùm
autem completi essent decem dies, factum
est verbum Domini ad Hieremiam.
8 * Vocauitque Iohannan filium Caree,
& omnes principes bellatorum, qui erant
cum eo, & vniuersum populum à minimo
9 vsque ad magnum. * Et dixit ad eos, Hæc
dicit Dominus Deus Israel ad quem misi-
stis me vt prosternerem preces vestras in
conspectu eius.
10 * Si quiescentes manseritis in terra hac,
ædificabo vos, & non destruam; plantabo,
& nō euellam. Iam enim placatus sum su-
per malo quod feci vobis.
11 * Nolite timere à facie regis Babylonis,
quem vos pauidi formidatis. Nolite me-
C tuere eum, dicit Dominus, quia vobiscum
sum ego vt saluos vos faciam, & eruam de
manu eius.
12 * Et dabo vobis misericordias & mise-
rebor vestri, & habitare vos faciam in ter-
ra vestra.
13 * Si autem dixeritis vos, Non habitabi-
mus in terra ista, nec audiemus vocē Do-
mini Dei nostri;
14 * Dicentes: Nequaquam, sed ad terram
Ægypti pergemus, vbi nō videbimus bel-
lum, & clangorem tubæ non audiemus, &
famem non sustinebimus, & ibi habita-
15 bimus. * Propter hoc nunc audite ver-
bum Domini reliquiæ Iuda: Hæc dicit
Dominus exercituum Deus Israel. Si po-
sueritis faciem vestram vt ingrediamini
Ægyptum, & intraueritis vt ibi habitetis:

תרגום יונתן

4 ואמר להון ירמיהו נביא שמעת הא אנא מצלי קדם יי אלהכון כפתגמיכון ויהי כל פתגמא דיתיב יי יתכון אחוי לכון לא אמנע
מנכון פתגם׃ 5 ואנון אמרו לירמיה יהי מימרא דיי בנא לסהיד קשוט ומהימן אם לא ככל פתגמיא דשלחנך יי אלהך לותנא כן נעבד׃
6 אם טב ואם ביש למימרא דיי אלהנא לדאנחנא שלחין יתך לקדמוהי נקבל בדיל דייטב לנא ארי נקבל למימרא דיי אלהנא׃
7 והוה מסוף עשרה יומין והוה פתגם נבואה מן קדם יי עם ירמיה׃ 8 וקרא ליוחנן בר קרח ולכל רבני חיליא דעמיה ולכל
עמא למזעירא ועד רבא׃ 9 ואמר להון כדנן אמר יי אלהא דישראל דשלחתון יתי לקדמוהי למבעי בעותכון קדמוהי׃
10 אם מיתב תיתבון בארעא הדא ואבני יתכון ולא אפגר ואקים יתכון ולא אטלטל ארי תהית מן בישתא דעבדית לכון׃
11 לא תדחלון מן קדם מלכא דבבל דאתון דחלין מן קדמוהי לא תדחלון מניה אמר יי ארי בסעדכון מימרי למפרק יתכון ולשיזבא
יתכון מן ידיה׃ 12 ואתן לכון רחמין וירחם עליכון ויתיב יתכון לארעכון׃
13 ואם אמרין אתון לא נתב בארעא הדא בדיל דלא לקבלא למימרא דיי אלהכון׃
14 למימר לא אלהן לארעא דמצרים ניעול דלא נחזי עבדי קרבא וקל שופרא לא נשמע וללחמא לא נכפן ותמן נתב׃
15 וכען בכן קבילו פתגמא דיי שארא דבית יהודה כדנן אמר יי צבאות אלהא דישראל אם אתון שואה תשוון אפיכון למיעל
למצרים ועאלין לאתותבא תמן׃

*Et dixit eis Hieremias propheta, Audiui: 4
ecce orabo ad Dominum Deum nostrum secundum verba vestra, & erit verbum quod respondebit Dominus annunciabo vobis, non abscondam à vobis verbum.
*Et illi dixerunt Hieremiæ, Sit Dominus in 5
nobis in testem iustum & fidelem, si non secundum omne verbum quo miserit te Dominus Deus tuus ad nos, sic faciamus;
*Siue bonum siue malum: vocem Domini 6
Dei nostri, cui nos mittimus te ad eum, audiemus vt melius nobis sit, quia audiemus vocem Domini Dei nostri.
*Et factum est post decem dies, factum est 7
verbum Domini ad Hieremiam.
*Et vocauit Ioanam filium Carie, & du- 8
ces exercitus & omnẽ populum à paruo vsque ad magnum.
*Et ait illis, Sic dixit Dominus Deus Is- 9
rael, quo misistis me ad eum, vt caderet deprecatio vestra in conspectu eius.
*Si sedentes sederitis in terra ista, & ædi- 10
ficabo vos & non destruam, & plantabo vos & non euellam, quia placatus sum super malis quæ dixi facere vobis.
*Ne timueritis à facie regis Babylonis, quem 11
vos formidatis: à facie eius non timueritis, ait Dominus, quia vobiscum ego sum vt liberem vos & saluos faciam vos de manu eius.
*Et dabo vobis misericordiam, & misere- 12
bor vestri, & reducam vos in terram vestram.
*Et si dicitis vos, Non sedebimus in terra 13
ista vt non audiamus vocem Domini Dei vestri:
*Dicentes, Minimè, quia in terram Ægy- 14
pti ingrediemur & non videbimus bellum, & vocem tubæ non audiemus, & in panibus non esuriemus, & illic habitabimus.
*Propter hoc audite verbum Domini, reli- 15
qui Iuda: sic dixit Dominus exercituum Deus Israel, Si vos dederitis faciem vestram in Ægyptum, & ingressi fueritis illuc vt habitetis.

4 *καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἱερεμίας ὁ προφήτης, ἤκουσα· ἰδοὺ προσεύξομαι πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν κατὰ τοὺς λόγους ὑμῶν· καὶ ἔσται ὁ λόγος ὃν ἀποκριθήσεται κύριος ἀναγγελῶ ὑμῖν, οὐ μὴ κρύψω ἀφ' ὑμῶν ῥῆμα.
5 *καὶ αὐτοὶ εἶπαν τῷ ἱερεμίᾳ· ἔστω κύριος ἐν ἡμῖν εἰς μάρτυρα δίκαιον καὶ πιστόν, εἰ μὴ κατὰ πάντα τὸν λόγον ὃν ἂν ἀποστείλῃ σε κύριος ὁ θεός σου πρὸς ἡμᾶς, οὕτως ποιή-
6 σωμεν. *καὶ ἐὰν ἀγαθὸν καὶ ἐὰν κακόν, τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν οὗ ἡμεῖς ἀποστέλλομέν σε πρὸς αὐτὸν ἀκουσόμεθα ἵνα βέλτιον ἡμῖν γένηται, ὅτι ἀκουσόμεθα τῆς φωνῆς τοῦ κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν.
7 *καὶ ἐγενήθη μετὰ δέκα ἡμέρας, ἐγενήθη λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν.
8 *καὶ ἐκάλεσεν τὸν ἰωανάν υἱὸν καρηὲ καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῆς δυνάμεως καὶ πάντα τὸν λαὸν ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου.
9 *καὶ εἶπεν αὐτοῖς, οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, οὗ ἀπεστάλκατέ με πρὸς αὐτόν, ἵνα πέσῃ ἡ δέησις ὑμῶν ἔμπροσθεν αὐτοῦ.
10 *ἐὰν καθίσαντες καθίσητε ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, καὶ οἰκοδομήσω ὑμᾶς καὶ οὐ μὴ καθελῶ, καὶ φυτεύσω ὑμᾶς καὶ οὐ μὴ ἐκτίλω· ὅτι ἀναπέπαυμαι ἐπὶ τοῖς κακοῖς, οἷς εἶπα ποιῆσαι ὑμῖν.
11 *μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ προσώπου τοῦ βασιλέως βαβυλῶνος· οὗ ὑμεῖς φοβεῖσθε ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ οὐ μὴ φοβηθῆτε φησὶν κύριος, ὅτι μεθ' ὑμῶν ἐγώ εἰμι τοῦ ἐξαιρεῖσθαι ὑμᾶς καὶ σώζειν ὑμᾶς ἐκ χειρὸς αὐτοῦ.
12 *καὶ δώσω ὑμῖν ἔλεος, καὶ ἐλεήσω ὑμᾶς καὶ ἐπιστρέψω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν ὑμῶν.
13 *καὶ εἰ λέγετε ὑμεῖς, οὐ μὴ καθίσωμεν ἐν τῇ γῇ ταύτῃ πρὸς τὸ μὴ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν.
14 *λέγοντες, μηδαμῶς· ὅτι εἰς γῆν αἰγύπτου εἰσελευσόμεθα, καὶ οὐ μὴ εἴδωμεν πόλεμον, καὶ φωνὴν σάλπιγγος οὐ μὴ ἀκούσωμεν· καὶ ἐν ἄρτοις οὐ μὴ πεινάσωμεν, καὶ ἐκεῖ οἰκήσωμεν.
15 *διὰ τοῦτο ἀκούσατε λόγον κυρίου κατάλοιποι ἰούδα· οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ· ἐὰν ὑμεῖς δῶτε τὸ πρόσωπον ὑμῶν εἰς αἴγυπτον, καὶ εἰσέλθητε ἐκεῖ κατοικεῖν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4] Et dixit eis Ieremias propheta, Audiui: Ecce ego oro coram Domino Deo vestro iuxta verba vestra; & erit, omne verbum quod responderit Dominus vobis, annunciabo vobis, & non prohibebo à vobis verbum. [5] Ipsi autem dixerunt ad Ieremiam, Sit Verbũ Domini nobis in testem verũ & fidelem, si non iuxta omnia verba propter quæ miserit te Dominus Deus tuus ad nos, sic faciemus: [6] Siue bonum siue malũ: verbo Domini Dei nostri ad quem mittimus nos te, obediemus, vt bene sit nobis, cùm susceperimus sermonem Domini Dei nostri. [7] Et factum est post decem dies, & factum est verbum prophetiæ à facie Domini cum Ieremia. [8] Et vocauit Iohanan filium Caree, & omnes principes exercitus qui erant cum eo, & omnem populum, à minimo vsque ad maximum. [9] Et dixit eis, Hęc dicit Dominus Deus Israel, ante cuius conspectum misistis me vt deprecarer deprecationem vestram coram eo. [10] Si habitando habitaueritis in terra ista, ædificabo vos, & non destruam; & sustentabo vos, & non faciam transmigrare, quia conuersus sum à malo quod feci vobis. [11] Ne timeatis à facie regis Babylonis, à facie cuius vos timetis: ne timeatis ab eo, dicit Dominus; quia in adiutorium vestrum est Verbum meum, vt saluem vos, & liberem vos de manu eius. [12] Et dabo vobis miserationes: & miserebitur vestri, & reducet vos in terram vestram. [13] Si autem vos dicitis, Non habitabimus in terra ista, vt non obediatis verbo Domini Dei vestri: [14] Dicentes: Nequaquam, sed in terram Ægypti ingrediemur, vbi non videbimus bellatores, & vocem tubæ non audiemus, & famem panis non sustinebimus, & ibi habitabimus. [15] Et nunc igitur suscipite verbum Domini reliquiæ domus Iuda: hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel, Si vos ponendo posueritis faciem vestram vt ingrediamini in Ægyptum, & ingressi fueritis ad habitandum ibi:

16 * וְהָיְתָה הַחֶרֶב אֲשֶׁר אַתֶּם יְרֵאִים מִמֶּנָּה
שָׁם תַּשִּׂיג אֶתְכֶם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְהָרָעָב אֲשֶׁר־
אַתֶּם דֹּאֲגִים מִמֶּנּוּ שָׁם יִדְבַּק אַחֲרֵיכֶם מִצְרַיִם
וְשָׁם תָּמֻתוּ׃
17 * וְיִהְיוּ כָל־הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׂמוּ אֶת־פְּנֵיהֶם
לָבוֹא מִצְרַיִם לָגוּר שָׁם יָמוּתוּ בַּחֶרֶב בָּרָעָב וּבַדָּבֶר
וְלֹא־יִהְיֶה לָהֶם שָׂרִיד וּפָלִיט מִפְּנֵי הָרָעָה אֲשֶׁר
18 אֲנִי מֵבִיא עֲלֵיהֶם׃ * כִּי כֹה אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר נִתַּךְ אַפִּי וַחֲמָתִי עַל־
יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַםִ כֵּן תִּתַּךְ חֲמָתִי עֲלֵיכֶם בְּבֹאֲכֶם
מִצְרָיִם וִהְיִיתֶם לְאָלָה וּלְשַׁמָּה וְלִקְלָלָה וּלְחֶרְפָּה
וְלֹא־תִרְאוּ עוֹד אֶת־הַמָּקוֹם הַזֶּה׃
19 * דִּבֶּר יְהוָה עֲלֵיכֶם שְׁאֵרִית יְהוּדָה אַל־תָּבֹאוּ
מִצְרָיִם יָדֹעַ תֵּדְעוּ כִּי־הַעִידֹתִי בָכֶם הַיּוֹם׃
20 * כִּי הִתְעֵתִים בְּנַפְשׁוֹתֵיכֶם כִּי־אַתֶּם שְׁלַחְתֶּם
אֹתִי אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם לֵאמֹר הִתְפַּלֵּל בַּעֲדֵנוּ
אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וּכְכֹל אֲשֶׁר יֹאמַר יְהוָה אֱלֹהֵינוּ
כֵּן הַגֶּד־לָנוּ וְעָשִׂינוּ׃
21 * וָאַגִּד לָכֶם הַיּוֹם וְלֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹל יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וּלְכֹל אֲשֶׁר־שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם׃
22 * וְעַתָּה יָדֹעַ תֵּדְעוּ כִּי בַּחֶרֶב בָּרָעָב וּבַדֶּבֶר
תָּמוּתוּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר חֲפַצְתֶּם לָבוֹא לָגוּר שָׁם׃

מג

1 * וַיְהִי כְּכַלּוֹת יִרְמְיָהוּ לְדַבֵּר אֶל־כָּל־הָעָם
אֶת־כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם אֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְהוָה
אֱלֹהֵיהֶם אֲלֵיהֶם אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃
2 * וַיֹּאמֶר עֲזַרְיָה בֶן־הוֹשַׁעְיָה וְיוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ
וְכָל־הָאֲנָשִׁים הַזֵּדִים אֹמְרִים אֶל־יִרְמְיָהוּ שֶׁקֶר
אַתָּה מְדַבֵּר לֹא שְׁלָחֲךָ יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לֵאמֹר לֹא־
תָבֹאוּ מִצְרַיִם לָגוּר שָׁם׃

16 * Gladius quem vos formidatis, ibi com-
prehendet vos in terra Ægypti, & fames
pro qua eſtis ſolliciti, adhærebit vobis in
Ægypto, & ibi moriemini.
17 * Omneſque viri qui poſuerunt faciem
ſuam vt ingrediantur Ægyptum vt habi-
tent ibi; morientur gladio & fame, & pe-
ſte; nullus de eis remanebit, nec effugiet à
facie mali quod ego afferam ſuper eos.
18 * Quia hæc dicit Dominus exercituum
Deus Iſrael, Sicut conflatus eſt furor meus
& indignatio mea ſuper habitatores Hie-
D ruſalem, ſic conflabitur indignatio mea
ſuper vos cùm ingreſſi fueritis Ægyptum,
& eritis in iuſiurandum, & in ſtuporem, &
in maledictum, & in opprobrium, & ne-
quaquam vltrà videbitis locum iſtum.
19 * Verbum Domini ſuper vos reliquiæ
Iuda. Nolite intrare Ægyptum: ſcientes
ſcietis quia obteſtatus ſum vobis hodie.
20 * Quia decepiſtis animas veſtras. Vos
enim miſiſtis me ad Dominum Deum ve-
ſtrum; dicentes: Ora pro nobis ad Domi-
num Deum noſtrum, & iuxta omnia quæ-
cunque dixerit tibi Dominus Deus no-
ſter, ſic annuncia nobis, & faciemus.
21 * Et annunciaui vobis hodie, & non
audiſtis vocem Domini Dei veſtri ſuper
vniuerſis, pro quibus miſit me ad vos.
22 * Nunc ergo ſcientes ſcietis, quia gladio
& fame, & peſte moriemini, in loco ad
quem voluiſtis intrare vt habitaretis ibi.

CAP. XLIII.

1 FActum eſt autem cùm compleſſet Hie-
A remias, loquens ad populum vniuerſos
ſermones Domini Dei eorum, pro quibus
miſerat eum Dominus Deus eorum ad
illos omnia verba hæc.
2 * Dixit Azarias filius Oſiæ, & Iohannan
filius Caree, & omnes viri ſuperbi; dicen-
tes ad Hieremiam, Mendacium tu loque-
ris. non miſit te Dominus Deus noſter
dicens: Ne ingrediamini Ægyptum vt ha-
bitetis illic.

תרגום יונתן

16 והיי חרבא דאתון דחלין מנה תמן תדבק יתכון בארעא דמצרים וכפנא דאתון יצפין מנה תמן ידבק יתכון במצרים ותמן תמותון׃
17 ויהון כל גבריא דשויו ית אפיהון למעל למצרים לאתותבא תמן יתקטלון בחרבא בכפנא ובמותא ולא יהי להון שאר ומשיזב מן
קדם בישתא דאנא מיתי עליהון׃ 18 ארי כדנן אמר יי צבאות אלהא דישראל כמא דחל רגזי וחמתי על יתבי ירושלם כן יחול רגזי
עליכון במעלכון למצרים ותהון למומי ולצדו וללוטא ולחסודין ולא תחזון עוד ית אתרא הדין׃
19 גזרת פתגמא דיי עליכון שארא דבית יהודה לא תעלון למצרים מדע תדעון ארי אסהדית בכון יומא דין׃
20 ארי אטעיתון בנפשתכון ארי אתון שלחתון יתי לקדם יי אלהכון למימר צלי עלנא קדם יי אלהנא וככל דיימר יי אלהנא כן
חוי לנא ונעבד׃ 21 וחויתי לכון יומא דין ולא קבלתון למימרא דיי אלהכון ולכל דשלחני לותכון׃
22 וכען מדע תדעון ארי בחרבא בכפנא ובמותא תמותון באתרא דאתרעיתון למעל לאתותבא לתמן׃

מג

1 והוה כד שיצי ירמיהו למללא עם כל עמא ית כל פתגמיא דיי אלההון דשלחה יי אלההון לותהון ית כל
פתגמיא האלין׃
2 ואמר עזריה בר הושעיה ויוחנן בר קרח וכל גבריא רשיעיא אמרין לירמיה שקרא את מתנבי לא
שלחך יי אלהנא למימר לא תעלון למצרים לאתותבא תמן׃

*Et erit gladius quem vos formidatis à 16
facie eius, inueniet vos in Aegypto, & fames
cuius vos curam habetis à facie eius, appre-
hendet vos in Aegypto, & ibi moriemini.*

*Et erunt omnes viri qui posuerunt faciem 17
suam vt ingrediantur in terram Aegypti, vt
habitent ibi, deficient in gladio, & in fame, &
peste, & non erit illorum vllus saluatus à ma-
lis, quæ ego induco super eos.*

*Quia sic dixit Dominus exercituum Deus 18
Israel, Sicut stillauit furor meus super habitã-
tes Hierusalem, sic stillabit furor meus super
vos, intrantibus vobis in Aegyptum; & eritis
in desolationem & subiecti, & in maledictio-
nem, & in opprobrium, & non videbitis vl-
trà locum istum.*

*Quæ locutus est Dominus super vos reli- 19
quos Iuda, Ne ingrediamini in Aegyptum; &
nunc scientes scietis quia contestatus sum vo-
bis hodie.*

*Quia malè fecistis in animabus vestris, 20
mittentes me ad Dominum Deum vestrum;
dicentes: Ora pro nobis ad Dominum, & se-
cundùm omnia quæ loquetur tibi Dominus
Deus noster, sic annuncia nobis, & faciemus.*

*Et annunciaui vobis, & non audistis vo- 21
cem Domini Dei vestri secundùm omnia quæ
misit ad vos.*

*Et nunc in gladio, & in fame, & in peste 22
deficietis in loco, quò vos vultis intrare vt ha-
bitetis ibi.*

CAP. XLIII.

*Et factum est vt cessauit Hieremias loquens 1
ad populum omnia verba Domini Dei eo-
rum quæ misit Dominus Deus eorum ad illos.*

*Et dixit Azarias filius Oseæ, & Ioanan 2
filius Carie, & omnes viri superbi; dicentes
Hieremiæ: Mendacia tu loqueris, non misit te
Dominus Deus noster ad nos dicere, Nõ ingre-
diamini in Aegyptum vt habitetis illic.*

16 καὶ ἔσται ἡ ῥομφαία ἣν ὑμεῖς φοβεῖσθε ἀπὸ προσώπου αὐτῆς, εὑρήσει ὑμᾶς ἐν αἰγύπτῳ· καὶ ὁ λιμὸς οὗ ὑμεῖς λόγον ἔχετε ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καταλήψεται ὑμᾶς ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἐκεῖ ἀποθανεῖσθε.

17 καὶ ἔσονται πάντες οἱ ἄνδρες οἱ θέντες τὸ πρόσωπον αὐτῶν τοῦ εἰσελθεῖν εἰς γῆν αἰγύπτου ἐνοικεῖν ἐκεῖ ἐκλείψουσιν ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν λιμῷ, καὶ λοιμῷ, καὶ οὐκ ἔσται αὐτῶν οὐδεὶς σωζόμενος ἀπὸ τῶν κακῶν ὧν ἐγὼ ἐπάγω ἐπ' αὐτούς.

18 ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, καθὼς ἔσταξεν ὁ θυμός μου ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλήμ, οὕτως στάξει ὁ θυμός μου ἐφ' ὑμᾶς, εἰσελθόντων ὑμῶν εἰς αἴγυπτον· καὶ ἔσεσθε εἰς ἄβατον καὶ ὑποχείριοι, καὶ εἰς ἀρὰν, καὶ εἰς ὀνειδισμόν, καὶ οὐ μὴ ἴδητε οὐκέτι τὸν τόπον τοῦτον.

19 ἃ ἐλάλησεν κύριος ἐφ' ὑμᾶς τοὺς καταλοίπους ἰούδα μὴ εἰσέλθητε εἰς αἴγυπτον· καὶ νῦν γνόντες γνώσεσθε ὅτι ἐμαρτυρησάμην ὑμῖν σήμερον.

20 ὅτι ἐπονηρεύσασθε ἐν ψυχαῖς ὑμῶν ἀποστείλαντές με πρὸς κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, λέγοντες· πρόσευξαι περὶ ἡμῶν πρὸς κύριον, καὶ κατὰ πάντα ἃ ἂν λαλήσῃ σοι κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, οὕτως ἀπάγγειλον ἡμῖν καὶ ποιήσομεν.

21 καὶ ἀπήγγειλα ὑμῖν, καὶ οὐκ εἰσηκούσατε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν κατὰ πάντα ὅσα ἀπέστειλεν πρὸς ὑμᾶς.

22 καὶ νῦν ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν λοιμῷ ἐκλείψετε ἐν τῷ τόπῳ ᾧ ὑμεῖς βούλεσθε εἰσελθεῖν κατοικεῖν ἐκεῖ.

μγ'.

1 Καὶ ἐγένετο ὡς ἐπαύσατο ἱερεμίας λαλῶν πρὸς τὸν λαὸν πάντας τοὺς λόγους κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν οὓς ἀπέστειλεν κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν πρὸς αὐτούς.

2 καὶ εἶπεν ἀζαρίας υἱὸς ὡσαίου, καὶ ἰωάναν υἱὸς καρηέ, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ ὑπερήφανοι οἱ εἰπόντες τῷ ἱερεμίᾳ, ψευδῆ σὺ λαλεῖς, οὐκ ἀπέστειλέν σε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς εἰπεῖν, μὴ εἰσέλθητε εἰς αἴγυπτον οἰκεῖν ἐκεῖ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Et erit, gladius quem vos timetis, apprehendet vos ibi in terra Ægypti; & fames pro qua solliciti estis, ibi comprehendet vos in Ægypto, & ibi moriemini.
17 Et omnes viri qui posuerunt faciem suam vt ingrediantur in Ægyptum ad habitandum ibi, occidentur gladio, & fame, & peste: & nullus ex eis remanebit, nec liberabitur à facie mali quod ego adducam super eos.
18 Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Sicut resedit furor meus & indignatio mea super habitatores Ierusalem; sic residebit furor meus super vos cùm ingressi fueritis in Ægyptum. Et eritis in iusiurandum, & in desolationem, & in maledictionem, & in opprobria, & non videbitis vltrà locum istum.
19 Decreuit Verbum Domini super vos reliquias domus Iuda: Non ingrediemini in Ægyptum: sciendo enim scitote, quia contestatus sum vobis hodie.
20 Quia decepistis animas vestras: vos enim misistis me ante conspectum Domini Dei vestri; dicentes: Ora pro nobis coram Domino, & iuxta omnia quæ dixerit Dominus Deus noster, sic annuncia nobis vt faciamus.
21 Et annunciaui vobis hodie, & non obedistis verbo Domini Dei vestri, & omnibus pro quibus misit me ad vos.
22 Et nunc sciendo scitote, quia gladio, & fame, & peste moriemini in loco ad quem vultis intrare ad habitandum ibi.

CAP. XLIII.

1 Et factum est cùm implesset Ieremias loqui cum omni populo omnia verba Domini Dei sui pro quibus miserat eum Dominus Deus eorum ad ipsos, *vt loqueretur ad eos* omnia verba hæc.
2 Et dixit Azarias filius Oseæ, & Iohanan filius Caree, & omnes viri impij; dicentes ad Ieremiam: Falsum tu prophetas nobis; non misit te Dominus Deus noster, vt diceres: Ne ingrediamini in Aegyptum ad habitandum ibi.

3 * כִּי בָרוּךְ בֶּן־נֵרִיָּה מַסִּית אֹתְךָ בָּנוּ לְמַעַן תֵּת אֹתָנוּ בְיַד־הַכַּשְׂדִּים לְהָמִית אֹתָנוּ וּלְהַגְלוֹת אֹתָנוּ בָּבֶל׃

4 * וְלֹא־שָׁמַע יוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ וְכָל־שָׂרֵי הַחֲיָלִים וְכָל־הָעָם בְּקוֹל יְהוָה לָשֶׁבֶת בְּאֶרֶץ יְהוּדָה׃

5 * וַיִּקַּח יוֹחָנָן בֶּן־קָרֵחַ וְכָל־שָׂרֵי הַחֲיָלִים אֵת כָּל־שְׁאֵרִית יְהוּדָה אֲשֶׁר־שָׁבוּ מִכָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר נִדְּחוּ־שָׁם לָגוּר בְּאֶרֶץ יְהוּדָה׃

6 * אֶת־הַגְּבָרִים וְאֶת־הַנָּשִׁים וְאֶת־הַטַּף וְאֶת־בְּנוֹת הַמֶּלֶךְ וְאֵת כָּל־הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר הִנִּיחַ נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים אֶת־גְּדַלְיָהוּ בֶּן־אֲחִיקָם בֶּן־שָׁפָן וְאֵת יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא וְאֶת־בָּרוּךְ בֶּן־נֵרִיָּהוּ׃

7 * וַיָּבֹאוּ אֶרֶץ מִצְרַיִם כִּי לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל יְהוָה וַיָּבֹאוּ עַד־תַּחְפַּנְחֵס׃

8 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ בְּתַחְפַּנְחֵס לֵאמֹר׃

9 * קַח בְּיָדְךָ אֲבָנִים גְּדֹלוֹת וּטְמַנְתָּם בַּמֶּלֶט בַּמַּלְבֵּן אֲשֶׁר בְּפֶתַח בֵּית־פַּרְעֹה בְּתַחְפַּנְחֵס לְעֵינֵי אֲנָשִׁים יְהוּדִים׃

10 * וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי שֹׁלֵחַ וְלָקַחְתִּי אֶת־נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל עַבְדִּי וְשַׂמְתִּי כִסְאוֹ מִמַּעַל לָאֲבָנִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר טָמָנְתִּי וְנָטָה אֶת־שַׁפְרוּרוֹ עֲלֵיהֶם׃

11 * וּבָאה וְהִכָּה אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם אֲשֶׁר לַמָּוֶת לַמָּוֶת וַאֲשֶׁר לַשְּׁבִי לַשֶּׁבִי וַאֲשֶׁר לַחֶרֶב לֶחָרֶב׃

12 * וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּבָתֵּי אֱלֹהֵי מִצְרַיִם וּשְׂרָפָם וְשָׁבָם וְעָטָה אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם כַּאֲשֶׁר־יַעְטֶה הָרֹעֶה אֶת־בִּגְדוֹ וְיָצָא מִשָּׁם בְּשָׁלוֹם׃

13 * וְשִׁבַּר אֶת־מַצְּבוֹת בֵּית שֶׁמֶשׁ אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְאֶת־בָּתֵּי אֱלֹהֵי־מִצְרַיִם יִשְׂרֹף בָּאֵשׁ׃

3 * Sed Baruch filius Neriæ incitat te aduersum nos vt tradat nos in manus Chaldæorum, & interficiat nos & traduci faciat in Babylonem.

4 * Et non audiuit Iohannan filius Caree, B & omnes principes bellatorum, & vniuersus populus vocem Domini, vt maneret in terra Iuda.

5 * Sed tollens Iohannan filius Caree, & vniuersi principes bellatorum vniuersos reliquiarum Iuda, qui reuersi fuerant de cunctis gentibus ad quas fuerant ante dispersi, vt habitarent in terra Iuda.

6 * Viros & mulieres, & paruulos, & filias regis, & omnem animam quam reliquerat C Nabuzardan princeps militiæ cum Godolia filio Ahicam filij Saphan, & Hieremiam prophetam, & Baruch filium Neriæ.

7 * Et ingressi sunt in terram Ægypti, quia non obedierunt voci Domini. Et venerunt vsque ad Taphnis.

8 * Et factus est sermo Domini ad Hieremiam in Taphnis, dicens:

9 * Sume tibi lapides grandes in manu tua, & abscondes eos in crypta quæ est sub muro latericio in porta domus Pharaonis in Taphnis, cernentibus viris Iudæis:

10 * Et dices ad eos, Hæc dicit Dominus D exercituum Deus Israel, Ecce ego mittam & assumam Nabuchodonosor regem Babylonis seruum meum, & ponam thronum eius super lapides istos quos abscondi, & statuet solium suum super eos.

11 * Veniensque percutiet terram Ægypti, quos in morte in morte, & quos in captiuitate in captiuitate, & quos in gladio in gladio.

12 * Et succendet ignem in delubris deorum Aegypti, & comburet ea, & captiuos ducet illos: & amicietur terra Aegypti sicut amicitur pastor pallio suo, & egredietur inde in pace.

13 * Et conteret statuas domus Solis quæ sunt in terra Aegypti, & delubra deorum Aegypti comburet igni.

תרגום יונתן

3 אֲרֵי בָרוּךְ בַּר נֵרִיָה מְגָרֵי יָתָךְ בָּנָא בְּדִיל לְמִמְסַר יָתָנָא בִּידָא דְכַסְדָאֵי לְקַטָּלָא יָתָנָא וּלְאַגְלָאָה יָתָנָא לְבָבֶל׃
4 וְלָא קַבֵּל יוֹחָנָן בַּר קָרֵחַ וְכָל רַבְרְבֵי חֵילְוָתָא וְכָל עַמָּא בְּמֵימְרָא דַיְיָ לְמִתַּב בְּאַרְעָא דְבֵית יְהוּדָה׃
5 וּדְבַר יוֹחָנָן בַּר קָרֵחַ וְכָל רַבְרְבֵי חֵילְוָתָא יַת כָּל שְׁאָרָא דְבֵית יְהוּדָה דְּתָבוּ מִכָּל עַמְמַיָּא דְּאִתְבַּדַּרוּ לְתַמָּן לְאִתּוֹתָבָא בְּאַרַע שִׁבְטָא דְבֵית
יְהוּדָה׃ 6 יַת גּוּבְרַיָּא וְיַת נְשַׁיָּא וְיַת טַפְלָא וְיַת בְּנָת מַלְכָּא וְיַת כָּל נַפְשָׁתָא דִּי שְׁבַק נְבוּזַרְאֲדָן רַב קָטוֹלַיָּא עַל גְּדַלְיָה בַּר אֲחִיקָם בַּר שָׁפָן
וְיַת יִרְמְיָה נְבִיָּא וְיַת בָּרוּךְ בַּר נֵרִיָּה׃ 7 וַאֲתוֹ לְאַרְעָא דְמִצְרַיִם אֲרֵי לָא קַבִּילוּ לְמֵימְרָא דַיְיָ וַאֲתוֹ עַד תַּחְפַּנְחֵס׃
8 וַהֲוָה פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִם יִרְמְיָהוּ בְּתַחְפַּנְחֵס לְמֵימַר׃
9 סַב עִמָּךְ אַבְנִין רַבְרְבִין וְתַטְמְרִנּוּן בְּטִפֵּל בִּנְיָנָא דִבְתְרַע בֵּית פַּרְעֹה בְּתַחְפַּנְחֵס לְעֵינֵי גֻּבְרִין יְהוּדָאִין׃
10 וְתֵימַר לְהוֹן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל הָא אֲנָא שָׁלַח וְאֶדְבַּר יַת נְבוּכַדְנֶאצַּר מַלְכָּא דְבָבֶל עַבְדִּי וַאֲשַׁוֵּי כָּרְסֵהּ עֵיל מִן אַבְנַיָּא
אִלֵּין דְּטַמְרֵית וְיִגּוֹד יַת אַפַּדְנֵיהּ עֲלֵיהוֹן׃ 11 וְיֵיתֵי וְיִמְחֵי יַת אַרְעָא דְמִצְרַיִם דִּלְמוֹתָא לְמוֹתָא וְדִי לְשִׁבְיָא לְשִׁבְיָא וְדִי לְחַרְבָּא לְחַרְבָּא׃
12 וְאַדְלֵיק אֶשָּׁתָא בְּבָתֵּי טַעֲוַת מִצְרָאֵי וְיוֹקְדִינּוּן וְיִשְׁבִּינּוּן וְעָטֵה יַת אַרְעָא דְמִצְרַיִם כְּמָא דְמִתְעַטֵּף רָעְיָא בִּלְבוּשֵׁיהּ וְיִפּוֹק מִתַּמָּן בִּשְׁלָם׃
13 וִיתַבַּר יַת קָמַת בֵּית שֶׁמֶשׁ דִּי בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם וְיַת בָּתֵּי טַעֲוַת מִצְרָאֵי יוֹקִיד בְּנוּרָא׃

Sed Baruch filius Neriæ incitat te contra 3
nos, vt des nos in manus Chaldæorum, vt interficiat nos & transmigrare faciat nos in Babylonem.

Et Ioanan filius Carie, & omnes duces 4
exercitus, & omnis populus non audierunt vocem Domini vt habitarent in terra Iuda.

Et tulit Ioanan & omnes duces exercitus, 5
omnes reliquos Iuda, qui reuersi fuerant ex omnibus gentibus quæ dispersæ sunt illic vt habitarent in terra Iuda.

Potentes viros & mulieres, & paruu- 6
los reliquos, & filias regis, & animas quas reliquerat Nabuzardan princeps cocorum cum Godolia filio Achicam, & Hieremiam prophetam, & Baruch filium Neriæ.

Et ingressi sunt in Aegyptum, quia non au- 7
dierunt vocem Domini: & ingressi sunt in Taphnas.

Et factum est verbum Domini ad Hiere- 8
miam in Taphnis; dicens:

Sume tibi lapides grandes, & absconde 9
eos in vestibulis in porta domus Pharao in Taphnis ante oculos virorum Iuda.

Et dices, Sic dixit Dominus exercituum 10
Deus Israel: Ecce ego mitto & adducam Nabuchodonosor regem Babylonis seruum meum, & ponet thronum suum super lapides istos quos abscondisti; & eleuabit arma sua super eos.

Et intrabit & percutiet terram Aegypti, 11
quos in mortem, in mortem; & quos in transmigrationem, in transmigratiomem; & quos in gladium, in gladium.

Et accendet ignem in domibus deorum eo- 12
rum, & comburet eas, & transmigrare faciet eos, & scrutabitur terram Aegypti, sicut pediculis purgat pastor vestimentum suum, & egredietur in pace.

Et cōteret statuas Heliopolis quæ in Ægy- 13
pto, & domos deorum Aegypti comburet in igne.

3 ἀλλὰ βαρὺχ υἱὸς νηρίου συμβάλλει σε πρὸς ἡμᾶς
ἵνα δῶς ἡμᾶς εἰς χεῖρας τῶν χαλδαίων τοῦ θανατῶσαι
ἡμᾶς καὶ ἀποικίσαι ἡμᾶς εἰς βαβυλῶνα.

4 καὶ ἰωάναν υἱὸς καριὲ καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυνά-
μεως καὶ πᾶς ὁ λαὸς οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου κατοι-
κῆσαι ἐν γῇ ἰούδα.

5 καὶ ἔλαβεν ἰωάναν καὶ πάντες οἱ ἡγεμόνες τῆς δυ-
νάμεως ἅπαντας τοὺς καταλοίπους ἰούδα τοὺς ἀποστρα-
φέντας ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν ἃ διεσκορπίσθησαν ἐκεῖ κα-
τοικεῖν ἐν τῇ γῇ ἰούδα.

6 τοὺς δυνατοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ νήπια
λοιπὰ, καὶ τὰς θυγατέρας τοῦ βασιλέως, καὶ τὰς ψυ-
χὰς ἃς κατέλιπεν ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος μετὰ
γοδολίου υἱοῦ ἀχικάμ, καὶ ἱερεμίαν τὸν προφήτην, καὶ
βαρὺχ υἱὸν νηρίου.

7 καὶ εἰσῆλθον εἰς αἴγυπτον, ὅτι οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς
κυρίου, καὶ εἰσῆλθον εἰς τάφνας.

8 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν ἐν τάφναις,
λέγων·

9 λάβε σεαυτῷ λίθους μεγάλους καὶ κατάκρυψον αὐ-
τοὺς ἐν προθύροις ἐν πύλῃ τῆς οἰκίας φαραὼ ἐν τάφναις
κατ' ὀφθαλμοὺς ἀνδρῶν ἰούδα.

10 καὶ ἐρεῖς, οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς
ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω καὶ ἄξω ναβουχοδονόσωρ βα
σιλέα βαβυλῶνος τὸν δοῦλόν μου, καὶ θήσει τὸν θρόνον
αὐτοῦ ἐπάνω τῶν λίθων τούτων ὧν κατέκρυψας· καὶ ἀρεῖ
τὰ ὅπλα αὐτοῦ ἐπ' αὐτούς.

11 καὶ εἰσελεύσεται καὶ πατάξει γῆν αἰγύπτου, οὓς εἰς
θάνατον, εἰς θάνατον· καὶ οὓς εἰς ἀποικισμόν, εἰς ἀποικισ-
μόν· καὶ οὓς εἰς ῥομφαίαν, εἰς ῥομφαίαν.

12 καὶ καύσει πῦρ ἐν οἰκίαις θεῶν αὐτῶν καὶ ἐμπυριεῖ
αὐτάς, καὶ ἀποικιεῖ αὐτοὺς καὶ φθειριεῖ γῆν αἰγύπτου ὡς
φθειρίζει ποιμὴν τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ· καὶ ἐξελεύσεται ἐν
εἰρήνῃ.

13 καὶ συντρίψει τοὺς στύλους ἡλιουπόλεως τοὺς ἐν
αἰγύπτῳ, καὶ τὰς οἰκίας τῶν θεῶν αἰγύπτου κατακαύ-
σει ἐν πυρί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Quia Baruch filius Neriæ incitat te aduersus nos, vt tradat nos in manus Chaldæorum vt occidant nos, & transferant nos in Babylonem. 4 Et non obediuit Iohanan filius Caree, & omnes principes exercitus, & omnis populus verbo Domini, vt habitarēt in terra domus Iuda. 5 Et tulit Iohanan filius Caree, & omnes principes exercituum, omnes reliquias domus Iuda, quæ reuersæ fuerant de omnibus populis ad quos dispersi fuerant, vt habitarent in terra tribus domus Iuda. 6 Viros & mulieres, & paruulos, & filias regis, & omnes animas quas dimisit Nabuzardan princeps occidentium cum Godolia filio Ahicam filij Saphan, & Ieremiam prophetam, & Baruch filium Neriæ. 7 Et venerunt in terram Aegypti; quia non obedierunt verbo Domini, & venerunt vsque ad Taphnes. 8 Factum est autem verbum prophetiæ à facie Domini cum Ieremia in Taphnes; dicens: 9 Tolle tecum lapides grandes, & abscondes eos in iunctura ædificij, quæ est in porta domus Pharaonis in Taphnes, ante oculos virorum Iudæorum. 10 Et dices ad eos, Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego mitto, & tollam Nabuchodonosor regem Babylonis seruum meum, & ponam solium eius super lapides istos quos abscondi, & extendet tentorium suum super eos. 11 Et veniet & percutiet terram Aegypti; quos in mortem, in mortem; & quos in captiuitatem, in captiuitatem; & quos in gladium, in gladium. 12 Et succendam ignem in domibus idolorum Aegyptiorum, & comburet eas, & in captiuitatem ducet eos: & amiciet terram Aegypti sicut amicitur pastor vestimento suo, & egredietur inde in pace. 13 Et conteret statuas domus Solis, quæ sunt in terra Aegypti, & domos idolorum Aegyptiorum succendet igni.

מד

1 הדבר אשר היה אל ירמיהו אל כל-
היהודים הישבים בארץ מצרים הישבים
במגדל ובתחפנחס ובנף ובארץ פתרוס לאמר:
2 כה אמר יהוה צבאות אלהי ישראל אתם
ראיתם את כל הרעה אשר הבאתי על ירושלם
ועל כל ערי יהודה והנם חרבה היום הזה
ואין בהם יושב:
3 מפני רעתם אשר עשו להכעסני ללכת
לקטר לעבד לאלהים אחרים אשר לא ידעום
המה אתם ואבתיכם:
4 ואשלח אליכם את כל עבדי הנביאים
השכים ושלח לאמר אל נא תעשו את דבר
התעבה הזאת אשר שנאתי:
5 ולא שמעו ולא הטו את אזנם לשוב מרעתם
לבלתי קטר לאלהים אחרים:
6 ותתך חמתי ואפי ותבער בערי יהודה ובחצות
ירושלם ותהיינה לחרבה לשממה כיום הזה:
7 ועתה כה אמר יהוה אלהי צבאות אלהי
ישראל למה אתם עשים רעה גדולה אל-
נפשתכם להכרית לכם איש ואשה עולל ויונק
מתוך יהודה לבלתי הותיר לכם שארית:
8 להכעסני במעשי ידיכם לקטר לאלהים
אחרים בארץ מצרים אשר אתם באים לגור
שם למען הכרית לכם ולמען היותכם לקללה
ולחרפה בכל גויי הארץ:
9 השכחתם את רעות אבותיכם ואת רעות
מלכי יהודה ואת רעות נשיו ואת רעתכם ואת
רעת נשיכם אשר עשו בארץ יהודה ובחצות
ירושלם:

CAP. XLIIII.

1 A Verbum quod factum est ad Hieremiam, & ad omnes Iudæos qui habitabant in terra Ægypti, habitãtes in Magdalo, & in Taphnis, & in Memphis, & in terra Phatures; dicens:

2 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel, Vos vidistis omne malum istud quod adduxi super Hierusalem, & super omnes vrbes Iuda; & ecce desertæ sunt hodie, & non est in eis habitator;

3 Propter malitiam quam fecerunt, vt me ad iracundiam prouocarent, & irent & sacrificarent & colerent deos alienos, quos nesciebant & illi & vos, & patres vestri.

4 Et misi ad vos omnes seruos meos prophetas de nocte consurgens, mittensque & dicens: Nolite facere verbum abominationis huiuscemodi quam odiui.

5 Et non audierunt nec inclinauerunt aurem suam, vt conuerterentur à malis suis, & non sacrificarent dijs alienis.

6 Et conflata est indignatio mea & furor meus, & succensa est in ciuitatibus Iuda, & in plateis Hierusalem: & versæ sunt in solitudinem & vastitatem secundum diem hanc.

7 Et nunc hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Quare vos facitis malum grande hoc contra animas vestras, vt intereat ex vobis vir & mulier, paruulus & lactens de medio Iudæ, nec relinquatur vobis quicquam residuum:

8 Prouocantes me in operibus manuum vestrarum sacrificando dijs alienis in terra Ægypti in quam ingressi estis vt habitetis ibi, & dispereatis, & sitis in maledictionem, & in opprobrium cunctis gentibus terræ?

9 Nunquid obliti estis mala patrum vestrorum & mala regum Iuda, & mala vxorum eorum, & mala vestra, & mala vxorum vestrarum, quæ fecerunt in terra Iuda, & in regionibus Hierusalem?

תרגום יונתן

מד

1 פתגם נבואה דהוה עם ירמיהו על כל יהודאי דיתבין בארעא דמצראי דיתבין במגדל ובתחפנחס ובמפס ובארע פתרוס למימר:
2 כדנן אמר יוי צבאות אלהא דישראל אתון חזיתון ית כל בישתא דאיתיתי על ירושלם ועל כל קרויא דבית יהודה ואנון חרובא יומא הדין
ליתבהון יתב: 3 מן קדם בישתהון דעבדו לארגזא קדמי למהך לאסקא בסמין למפלח לטעות עממיא דלא ידעונון אנון אתון
ואבהתכון: 4 ושלחית לותכון ית כל עבדי נביאיא מקדם ומשלח למימר לא כען תעבדון ית עסק תועבתא הדא דארחקית:
5 ולא קבלו ולא ארכנו ית אודניהון למתב מבישתהון בדיל דלא לאסקא בסמין לטעות עממיא:
6 וחל רגזי וחמתי ודלק בקרויא דבית יהודה ובשוקי ירושלם והואה לחרבה ולצדו כיומא הדין:
7 וכען כדנן אמר יוי אלהי צבאות אלהא דישראל למה אתון גרמין בישתא רבתא על נפשתכון לשיצאה לכון גבר ואתתא ועולם ויניק
מגו בית יהודה בדיל דלא למשבק לכון שארא: 8 לארגזא קדמי בעובדי ידיכון לאסקא בסמין לטעות עממיא בארעא דמצרים
דאתון אתן לאתותבא תמן בדיל לשיצאה יתכון ובדיל למהויכון ללוטא ולחסודין בכל עממי ארעא:
9 האתנשיתון ית בישות אבהתכון וית בישות מלכיא דבית יהודה וית בישות נשוהי וית בישותכון וית בישות נשיכון דעבדו בארע שבטא
דבית יהודה ובשוקי ירושלם:

CAP. XLIIII.

VErbum quod factum est ad Hieremiam o- 1
mnibus Judæis, habitantibus in terra Ægy-
pti & sedentibus in Magdalo, & in Taph-
nis, & in Memphis; & in terra Pathures;
dicens:
2 Sic dixit Dominus exercituum Deus Is- 2
rael, Vos vidistis omnia mala quæ induxi super
Hierusalem & super ciuitates Juda: & ecce
sunt desertæ hodie ab inhabitantibus:
3 A facie malitiæ eorum quam fecerunt vt 3
ad iracundiam prouocarent me, euntes vt ado-
lerent dijs alijs, quos non cognouerunt ipsi, &
vos & patres vestri.
4 Et misi ad vos seruos meos prophetas dilu- 4
culo, & misi, dicens: Ne faciatis rem inqui-
nationis huius quam odi.
5 Et non audierunt me; & non inclinaue- 5
runt aurem suam vt conuerterentur à malis
suis, vt non adolerent dijs alienis.
6 Et instillauit furor meus & ira mea suc- 6
censa est in ciuitatibus Juda, & extra Hieru-
salem: & factæ sunt in solitudinem, & in in-
uiam sicut dies hæc.
7 Et nunc sic dixit Dominus omnipotens 7
Deus Israel, Quare vos facitis mala magna in
animabus vestris, vt succidatur ex vobis vir
& mulier, & paruulus, & lactens de medio
Juda, vt non derelinquatur vestrum vllus:
8 Ut irritetis me in operibus manuum ve- 8
strarum, adolendo dijs alienis in terra Ægy-
pti, in quam ingressi estis, vt habitetis ibi, vt
excidamini, & vt sitis in maledictionem, &
in opprobrium in gentibus terræ?
9 Nunquid obliti estis vos malorum patrum 9
vestrorum, & malorum regum Iuda; & ma-
lorum principum vestrorum, & malorum vxo-
rum vestrarum? quæ fecerunt in terra Juda,
& de foris Hierusalem.

μδ´.

1 Ὁ λόγος ὁ γενόμενος πρὸς ἱερεμίαν πᾶσι τοῖς ἰου-
δαίοις τοῖς κατοικοῦσιν ἐν γῇ αἰγύπτου καὶ τοῖς καθημένοις
ἐν μαγδαλῷ, καὶ ἐν τάφναις, καὶ ἐν μέμφοις, καὶ ἐν γῇ
παθουρῆς, λέγων·
2 οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ,
ὑμεῖς ἑωράκατε πάντα τὰ κακὰ ἃ ἐπήγαγον ἐπὶ ἱερου-
σαλὴμ καὶ ἐπὶ πόλεις ἰούδα· καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἔρημοι σήμερον
ἀπὸ ἐνοικούντων,
3 ἀπὸ προσώπου πονηρίας αὐτῶν ἧς ἐποίησαν παρα-
πικρᾶναί με πορευθέντες θυμιᾶν θεοῖς ἑτέροις, οἷς οὐκ
ἔγνων αὐτοὶ καὶ ὑμεῖς καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν.
4 καὶ ἀπέστειλα πρὸς ὑμᾶς τοὺς παῖδάς μου τοὺς προ-
φήτας ὄρθρου, καὶ ἀπέστειλα, λέγων· μὴ ποιήσητε τὸ
πρᾶγμα τῆς μολύνσεως ταύτης ἧς ἐμίσησα.
5 καὶ οὐκ ἤκουσάν μου, καὶ οὐκ ἔκλιναν τὸ οὖς αὐτῶν
ἀποστρέψαι ἀπὸ τῶν κακῶν αὐτῶν πρὸς τὸ μὴ θυμιᾶν
θεοῖς ἑτέροις.
6 καὶ ἔσταξεν ὁ θυμός μου καὶ ἡ ὀργή μου ἐξεκαύθη ἐν
πόλεσιν ἰούδα καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλήμ· καὶ ἐγενήθησαν εἰς
ἐρήμωσιν καὶ εἰς ἄβατον ὡς ἡμέρα αὕτη.
7 καὶ νῦν οὕτως εἶπεν κύριος παντοκράτωρ ὁ θεὸς ἰσ-
ραήλ, ἱνατί ὑμεῖς ποιεῖτε κακὰ μεγάλα ἐπὶ ψυχαῖς
ὑμῶν ἐκκόψαι ὑμῶν ἄνδρα καὶ γυναῖκα νήπιον καὶ θηλά-
ζοντα ἐκ μέσου ἰούδα, πρὸς τὸ μὴ καταλειφθῆναι ὑμῶν
μηδένα,
8 παραπικρᾶναί με ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ὑμῶν θυ-
μιᾶν θεοῖς ἑτέροις ἐν γῇ αἰγύπτου εἰς ἣν εἰσήλθετε οἰκεῖν
ἐκεῖ, ἵνα ἐκκοπῆτε, καὶ ἵνα γένησθε εἰς κατάραν καὶ εἰς ὀνει-
δισμὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν τῆς γῆς.
9 μὴ ἐπιλέλησθε ὑμεῖς τῶν κακῶν τῶν πατέρων
ὑμῶν, καὶ τῶν κακῶν τῶν βασιλέων ἰούδα, καὶ τῶν κα-
κῶν τῶν ἀρχόντων ὑμῶν, καὶ τῶν κακῶν τῶν γυναικῶν
ὑμῶν; ὧν ἐποίησαν ἐν γῇ ἰούδα καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλήμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XLIIII.

VErbum prophetiæ quod factum est ad Hieremiam de omnibus Iudæis qui habitant in terra Ægypti, qui habitant in Magdalo, & in Taphnes, & in Memphis, & in terra Phatures; dicendo: 2 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel, Vos vidistis omne malum quod adduxi super Ierusalem, & super omnes vrbes domus Iuda; & ipsæ sunt desertæ hodie, & non est in eis habitator;
3 Propter mala sua quæ fecerunt vt irritarent me, & irent, & adolerent aromata, & seruirent idolis populorum, quæ nescierunt ipsi, & vos & patres vestri. 4 Et misi ad vos omnes seruos meos prophetas, manè consurgens & mittens; dicendo: Ne faciatis nunc rem abominationis huius quam abieci.
5 Et non obedierunt nec inclinauerunt aures suas vt conuerterentur à malitia sua, vt non adolerent aromata idolis populorum.
6 Et mansit furor meus & ira mea; & succensa est in ciuitates domus Iuda, & in vicos Ierusalem. & factæ sunt in solitudinem, & in desolationem, sicut in die hac. 7 Et nunc hæc dicit Dominus Deus exercituum Deus Israel: Quare vos causa estis mali grandis contra animas vestras, vt consumam ex vobis virum & mulierem, adolescentem, & lactentem de medio domus Iuda, vt non remaneant vobis reliquiæ:
8 Irritantes me operibus manuum vestrarum, adolendo aromata idolis populorum in terra Ægypti, quò vos venistis ad habitandum ibi, vt consumam vos, & vt sitis in maledictionem, & opprobria omnibus populis terræ?
9 Nunquid obliti estis malitiæ patrum vestrorum, & malitiæ regum domus Iuda, & malitiæ vxorum eorum, & malitiæ vestræ, & malitiæ vxorum vestrarum, quam fecerunt in terra tribus domus Iuda, & in vicis Ierusalem?

10 * לֹא דֻכְּאוּ עַד הַיּוֹם הַזֶּה וְלֹא יָרְאוּ וְלֹא־
הָלְכוּ בְתוֹרָתִי וּבְחֻקֹּתַי אֲשֶׁר־נָתַתִּי לִפְנֵיכֶם וְלִפְנֵי
אֲבוֹתֵיכֶם׃
11 * לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
הִנְנִי שָׂם פָּנַי בָּכֶם לְרָעָה וּלְהַכְרִית אֶת־כָּל־
יְהוּדָה׃
12 * וְלָקַחְתִּי אֶת־שְׁאֵרִית יְהוּדָה אֲשֶׁר־שָׂמוּ
פְנֵיהֶם לָבוֹא אֶרֶץ־מִצְרַיִם לָגוּר שָׁם וְתַמּוּ
כֹל בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם יִפֹּלוּ בַּחֶרֶב בָּרָעָב יִתַּמּוּ מִקָּטֹן
וְעַד־גָּדוֹל בַּחֶרֶב וּבָרָעָב יָמֻתוּ וְהָיוּ לְאָלָה לְשַׁמָּה
וְלִקְלָלָה וּלְחֶרְפָּה׃
13 * וּפָקַדְתִּי עַל הַיּוֹשְׁבִים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם כַּאֲשֶׁר
פָּקַדְתִּי עַל־יְרוּשָׁלִָם בַּחֶרֶב בָּרָעָב וּבַדָּבֶר׃
14 * וְלֹא יִהְיֶה פָּלִיט וְשָׂרִיד לִשְׁאֵרִית יְהוּדָה
הַבָּאִים לָגוּר־שָׁם בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְלָשׁוּב אֶרֶץ
יְהוּדָה אֲשֶׁר־הֵמָּה מְנַשְּׂאִים אֶת־נַפְשָׁם לָשׁוּב
לָשֶׁבֶת שָׁם כִּי לֹא־יָשׁוּבוּ כִּי אִם־פְּלֵטִים׃
15 * וַיַּעֲנוּ אֶת־יִרְמְיָהוּ כָּל־הָאֲנָשִׁים הַיֹּדְעִים כִּי־
מְקַטְּרוֹת נְשֵׁיהֶם לֵאלֹהִים אֲחֵרִים וְכָל־הַנָּשִׁים
הָעֹמְדוֹת קָהָל גָּדוֹל וְכָל־הָעָם הַיֹּשְׁבִים בְּאֶרֶץ־
מִצְרַיִם בְּפַתְרוֹס לֵאמֹר׃
16 * הַדָּבָר אֲשֶׁר־דִּבַּרְתָּ אֵלֵינוּ בְּשֵׁם יְהוָה אֵינֶנּוּ
שֹׁמְעִים אֵלֶיךָ׃
17 * כִּי עָשֹׂה נַעֲשֶׂה אֶת־כָּל־הַדָּבָר אֲשֶׁר־יָצָא
מִפִּינוּ לְקַטֵּר לִמְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם וְהַסֵּיךְ־לָהּ נְסָכִים
כַּאֲשֶׁר עָשִׂינוּ אֲנַחְנוּ וַאֲבֹתֵינוּ מְלָכֵינוּ וְשָׂרֵינוּ
בְּעָרֵי יְהוּדָה וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלִָם וַנִּשְׂבַּע־לֶחֶם
18 וַנִּהְיֶה טוֹבִים וְרָעָה לֹא רָאִינוּ׃ * וּמִן־אָז חָדַלְנוּ
לְקַטֵּר לִמְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם וְהַסֵּךְ־לָהּ נְסָכִים חָסַרְנוּ
כֹל וּבַחֶרֶב וּבָרָעָב תָּמְנוּ׃

10 * Non ſunt mundati vſque ad diem
hanc, & non timuerunt, & non ambulauerunt in lege mea, & in præceptis meis
quæ dedi coram vobis & coram patribus
11 veſtris. * Ideò hæc dicit Dominus exercituum Deus Iſrael: Ecce ego ponam faciem meam in vobis in malum, & diſperdam omnem Iudam.
12 * Et aſſumam reliquias Iudæ, qui poſuerunt facies ſuas, vt ingrederentur terram Ægypti, & habitarent ibi; & conſumentur omnes in terra Ægypti; & cadent in gladio & in fame. Conſumentur à minimo vſque ad maximum, in fame & in gladio morientur, & erunt in iuſiurandum, & in
C miraculum, & in maledictionem & in opprobrium.
13 * Et viſitabo ſuper habitatores terræ Ægypti, ſicut viſitaui ſuper Hieruſalem in gladio, & fame, & peſte.
14 * Et non erit qui effugiat, & ſit reſiduus de reliquijs Iudæorum qui vadunt vt peregrinentur in terra Ægypti, & reuertantur in terram Iuda, ad quam ipſi eleuant animas ſuas, vt reuertãtur & habitent ibi, non reuertentur niſi qui fugerint.
15 * Reſponderunt autem Hieremiæ om-
D nes viri ſcientes quòd ſacrificarent vxores eorum dijs alienis, & vniuerſæ mulieres quarum ſtabat multitudo grandis, & omnis populus habitantium in terra Ægypti in Phatures; dicentes:
16 * Sermonem quem locutus es ad nos in nomine Domini, non audiemus ex te.
17 * Sed facientes faciemus omne verbum quod egredietur de ore noſtro, vt ſacrificemus reginæ cæli, & libemus ei libamina, ſicut fecimus nos & patres noſtri, reges noſtri & principes noſtri in vrbibus Iuda, & in plateis Hieruſalem, & ſaturati ſumus
E panibus, & bene nobis erat, malumque non vidimus.
18 * Ex eo autem tempore quo ceſſauimus ſacrificare reginæ cæli, & libare ei libamina, indiguimus omnibus; & gladio, & fame conſumpti ſumus.

תרגום יונתן

10 לא פסקו עד יומא הדין ולא דחלו ולא הליכו באוריתי ובקימי דיהבית קדמיכון וקדם אבהתכון׃
11 בכן כדנן אמר יי צבאות אלהא דישראל הא אנא משוי אפי בכון לבישא ולשיצאה ית כל דבית יהודה׃
12 ואסב ית שארא דבית יהודה דשויו אפיהון למעל לארעא דמצרים לאתותבא תמן ויסופון כלהון בארעא דמצרים ויתרמון בחרבא ובכפנא יסופון מזעירא ועד רבא בחרבא ובכפנא יסותון ויהון למומי לצדו וללוטא ולחסודין׃
13 ואסער על דיתבין בארעא דמצרים כמא דאסערת על ירושלם בחרבא בכפנא ובמותא׃
14 ולא יהי שאר ומשיזב לשארא דבית יהודה דאתן לאתותבא תמן בארעא דמצרים ולמתב בארעא דבית יהודה דאנון מטען ית נפשהון למיתי למתב תמן ארי לא יתובון אלהין משיזבין׃
15 ואתיבו ית ירמיהו כל גבריא דידעין ארי מסקן בסמין נשיהון לטעות עממיא וכל נשיא דקימן קהל רב וכל עמא דיתבין בארעא דמצרים בפתרוס למימר׃ 16 פתגם נבואה דמללתא עמנא בשמא דיי לית אנחנא צבן לקבלא מנך׃
17 ארי מעבד נעבד ית כל פתגמא דנפק מפומנא לאסקא בסמין לכוכבת שמיא ולנסכא לה נסכין כמא דעבדנא אנחנא ואבהתנא מלכנא ורברבנא בקרויא דבית יהודה ובשוקי ירושלם והוינא סבעין לחמא והוינא שלן שלוא ובישא לא חזינא׃
18 ומן עדן דאתמנענא לאסקא בסמין לכוכבת שמיא ולנסכא לה נסכין חסרנא כלא ובחרבא ובכפנא ספנא׃

10 *Et non cessauerunt vsque in diem hanc, & non timuerunt, & non amplexati sunt præcepta mea, quæ dedi ante faciem eorum & ante faciem patrum suorum.*

11 *Ideo sic dixit Dominus exercituum Deus Israel, Ecce ego pono faciem meam in vobis in malum, vt disperdam omnem Iuda.*

12 *Et assumam reliquos Iudæ qui posuerunt faciem suam vt ingrederentur in terram Aegypti vt habitarent ibi; & consumentur omnes in terra Aegypti, & cadent in gladio, & in fame deficient à paruo vsque ad magnum, & erunt in opprobrium, & in perditionem, & in maledictionem.*

13 *Et visitabo super sedentes in terra Aegypti, sicut visitaui super Hierusalem in gladio, & in fame, & in morte.*

14 *Et non erit saluatus vllus de reliquis Iudæ peregrinantibus in terra Aegypti, vt reuertantur in terram Iuda, ad quam ipsi sperant animabus suis reuerti illuc: non reuertentur nisi saluati.*

15 *Et responderunt Hieremiæ omnes viri scientes quòd adolerent vxores eorum dijs alienis, & omnes mulieres congregatio magna, & omnis populus sedentes in terra Aegypti in terra Pathures; dicentes:*

16 *Sermonem quem locutus es ad nos in nomine Domini, non audiemus te.*

17 *Quia facientes faciemus omne verbum quod egredietur de ore nostro, vt adoleamus reginæ cæli, & libemus illi libamina, sicut fecimus nos & patres nostri, & reges nostri, & principes nostri in ciuitatibus Iuda, & de foris Hierusalem: & saturati sumus panibus, & facti sumus boni, & mala non vidimus.*

18 *Et vt cessauimus adolentes reginæ cæli, & libantes ei libamina, indiguimus omnes nos: & in gladio, & in fame defecimus.*

10 καὶ οὐκ ἐπαύσαντο ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης· καὶ οὐκ ἐφοβήθησαν, καὶ οὐκ ἀντείχοντο τῶν προσταγμάτων μου ὧν ἔδωκα κατὰ πρόσωπον αὐτῶν καὶ κατὰ πρόσωπον τῶν πατέρων αὐτῶν.

11 διὰ τοῦτο οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἰδοὺ ἐγὼ ἐφίστημι τὸ πρόσωπόν μου ἐφ᾽ ὑμᾶς εἰς κακὸν τοῦ ἀπολέσαι πάντα ἰούδα.

12 καὶ λήψομαι τοὺς καταλοίπους ἰούδα οἳ ἔθεντο τὸ πρόσωπον αὐτῶν τοῦ εἰσελθεῖν εἰς γῆν αἰγύπτου τοῦ κατοικῆσαι ἐκεῖ, καὶ ἐκλείψουσι πάντες ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ πεσοῦνται ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν λιμῷ ἐκλείψουσιν ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου, καὶ ἔσονται εἰς ὀνειδισμὸν καὶ εἰς ἀπώλειαν καὶ εἰς κατάραν.

13 καὶ ἐπισκέψομαι ἐπὶ τοὺς καθημένους ἐν γῇ αἰγύπτου, ὡς ἐπεσκεψάμην ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ, καὶ ἐν θανάτῳ.

14 καὶ οὐκ ἔσται σεσωσμένος οὐδεὶς τῶν ἐπιλοίπων ἰούδα τῶν παροικούντων ἐν γῇ αἰγύπτου ἐπιστρέψαι εἰς γῆν ἰούδα ἐφ᾽ ἣν αὐτοὶ ἐλπίζουσιν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν τοῦ ἐπιστρέψαι ἐκεῖ· οὐ μὴ ἐπιστρέψουσιν εἰ μὴ οἱ ἀνασωζόμενοι.

15 καὶ ἀπεκρίθησαν τῷ ἱερεμίᾳ ἅπαντες οἱ ἄνδρες οἱ γνόντες ὅτι θυμιῶσιν αἱ γυναῖκες αὐτῶν θεοῖς ἑτέροις, καὶ πᾶσαι αἱ γυναῖκες συναγωγὴ μεγάλη, καὶ πᾶς ὁ λαὸς οἱ καθήμενοι ἐν γῇ αἰγύπτου ἐν γῇ παθούρης, λέγοντες·

16 τὸν λόγον ὃν ἐλάλησας πρὸς ἡμᾶς τῷ ὀνόματι κυρίου, οὐκ ἀκουσόμεθά σου.

17 ὅτι ποιοῦντες ποιήσομεν πάντα τὸν λόγον ὃς ἐξελεύσεται ἐκ τοῦ στόματος ἡμῶν θυμιᾶν τῇ βασιλίσσῃ τοῦ οὐρανοῦ καὶ σπένδειν αὐτῇ σπονδάς, καθὰ ἐποιήσαμεν ἡμεῖς, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ οἱ βασιλεῖς ἡμῶν, καὶ οἱ ἄρχοντες ἡμῶν ἐν πόλεσιν ἰούδα, καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλήμ· καὶ ἐπλήσθημεν ἄρτων, καὶ ἐγενόμεθα χρηστοί, καὶ κακὰ οὐκ εἴδομεν.

18 καὶ ὡς διελίπομεν θυμιῶντες τῇ βασιλίσσῃ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ σπένδοντες αὐτῇ σπονδὰς ἠλαττώθημεν πάντες ἡμεῖς· καὶ ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν λιμῷ ἐξελίπομεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

Non cessauerunt vsque in diem hanc, nec timuerunt, nec ambulauerunt in lege mea, & in pactis meis quæ posui coram eis & patribus vestris.

Propterea hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego ponam faciem meam in vobis in malum, vt consumam omnes viros domus Iuda.

Et tollam reliquias populi domus Iuda, quæ posuerunt facies suas vt ingrederentur in terram Aegypti ad habitandum ibi: & consumentur omnes in terra Aegypti, & cadent in gladio, & fame consumentur à minimo vsque ad maximum: in gladio, & fame morientur, & erunt in iusiurandum & vastitatem, & in maledictionem, & in opprobria.

Et visitabo super eos qui habitant in terra Aegypti, sicut visitaui contra Ierusalem in gladio, & in fame, & in peste.

Nec erit reliquus nec superstes reliquijs domus Iuda, quæ veniunt ad habitandum ibi in terra Aegypti: & vt reuertantur in terram domus Iuda, quò ipsi decipiunt animas suas vt veniant & habitent illic; quia non reuertentur nisi qui liberati fuerint.

Et responderunt Ieremiæ omnes viri qui sciebant quòd adolerent vxores suæ aromata idolis populorum, & vniuersæ mulieres quarum stabat multitudo magna, & omnis populus habitantium in terra Aegypti, in Phatures; dicentes:

Verbum prophetiæ quod locutus es nobiscum in nomine Domini, nolumus suscipere à te.

Sed faciendo faciemus omne verbum quod egredietur de ore nostro, ad adolendum aromata syderi cæli, & ad libandum ei libamina, sicut iam fecimus nos & patres nostri, & reges nostri, & principes nostri in vrbibus domus Iuda, & in vicis Ierusalem, & saturati sumus pane, & fuimus abundantes abundantia, & malum non vidimus.

Ex eo antè tempore quo cessauimus adolere aromata syderi cæli, & libare ei libamina; indiguimus omnibus; & gladio, & fame consumpti sumus.

19 * וְכִי־אֲנַחְנוּ מְקַטְּרִים לִמְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם וּלְהַסֵּךְ
לָהּ נְסָכִים הֲמִבַּלְעֲדֵי אֲנָשֵׁינוּ עָשִׂינוּ לָהּ כַּוָּנִים
לְהַעֲצִבָה וְהַסֵּךְ לָהּ נְסָכִים ׃
20 * וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־כָּל־הָעָם עַל־הַגְּבָרִים וְעַל־
הַנָּשִׁים וְעַל־כָּל־הָעָם הָעֹנִים אֹתוֹ דָּבָר לֵאמֹר ׃
21 * הֲלוֹא אֶת־הַקִּטֵּר אֲשֶׁר קִטַּרְתֶּם בְּעָרֵי יְהוּדָה
וּבְחֻצוֹת יְרוּשָׁלַםִ אַתֶּם וַאֲבוֹתֵיכֶם מַלְכֵיכֶם
וְשָׂרֵיכֶם וְעַם הָאָרֶץ אֹתָם זָכַר יְהוָה וַתַּעֲלֶה עַל־
22 לִבּוֹ ׃ * וְלֹא־יוּכַל יְהוָה עוֹד לָשֵׂאת מִפְּנֵי רֹעַ
מַעַלְלֵיכֶם מִפְּנֵי הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם וַתְּהִי
אַרְצְכֶם לְחָרְבָּה וּלְשַׁמָּה וְלִקְלָלָה מֵאֵין יוֹשֵׁב
23 כְּהַיּוֹם הַזֶּה ׃ * מִפְּנֵי אֲשֶׁר קִטַּרְתֶּם וַאֲשֶׁר
חֲטָאתֶם לַיהוָה וְלֹא שְׁמַעְתֶּם בְּקוֹל יְהוָה וּבְתֹרָתוֹ
וּבְחֻקֹּתָיו וּבְעֵדְוֹתָיו לֹא הֲלַכְתֶּם עַל־כֵּן קָרָאת
אֶתְכֶם הָרָעָה הַזֹּאת כַּיּוֹם הַזֶּה ׃
24 * וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־כָּל־הָעָם וְאֶל כָּל־הַנָּשִׁים
שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה כָּל־יְהוּדָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם ׃
25 * כֹּה־אָמַר יְהוָה־צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
לֵאמֹר אַתֶּם וּנְשֵׁיכֶם וַתְּדַבֵּרְנָה בְּפִיכֶם וּבִידֵיכֶם
מִלֵּאתֶם לֵאמֹר עָשֹׂה נַעֲשֶׂה אֶת־נְדָרֵינוּ אֲשֶׁר
נָדַרְנוּ לְקַטֵּר לִמְלֶכֶת הַשָּׁמַיִם וּלְהַסֵּךְ לָהּ
נְסָכִים הָקֵים תָּקִימְנָה אֶת־נִדְרֵיכֶם וְעָשֹׂה
תַעֲשֶׂינָה אֶת־נִדְרֵיכֶם ׃
26 * לָכֵן שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה כָּל־יְהוּדָה הַיֹּשְׁבִים
בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם הִנְנִי נִשְׁבַּעְתִּי בִּשְׁמִי הַגָּדוֹל אָמַר
יְהוָה אִם־יִהְיֶה עוֹד שְׁמִי נִקְרָא בְּפִי כָּל־אִישׁ
יְהוּדָה אֹמֵר חַי־אֲדֹנָי יְהוִה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרָיִם ׃
27 * הִנְנִי שֹׁקֵד עֲלֵיהֶם לְרָעָה וְלֹא לְטוֹבָה וְתַמּוּ
כָל־אִישׁ יְהוּדָה אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ־מִצְרַיִם בַּחֶרֶב וּבָרָעָב
עַד־כְּלוֹתָם ׃

19 * Quòd si nos sacrificamus reginæ cæli,
& libamus ei libamina, nunquid sine viris
nostris faciemus ei placentas ad colédum
eam & libamina ad libandum?
20 * Et dixit Hieremias ad omnem popu-
lum, aduersum viros & aduersum mulie-
res, & aduersum vniuersam plebem quæ
responderant ei verbum; dicens:
21 * Nunquid non sacrificium quod sacri-
ficastis in ciuitatibus Iuda, & in plateis
Hierusalem, vos & patres vestri, reges ve-
stri & principes vestri, & populus terræ,
horum recordatus est Dominus, & ascen-
F dit super cor eius?
22 * Et non poterat Dominus vltrà porta-
re propter malitiam studiorũ vestrorum,
& propter abominationes quas fecistis, &
facta est terra vestra in desolationem, & in
stuporem, & in maledictum, cò quòd non
sit habitator, sicut est dies hæc.
23 * Propterea quòd sacrificaueritis idolis,
& peccaueritis Domino, & non audieritis
vocem Domini, & in lege, & in præceptis,
& in testimonijs eius non ambulaueritis,
idcircò euenerunt vobis mala hæc sicut est
24 dies hæc. * Dixit aũt Hieremias ad omnẽ
populum, & ad vniuersas mulieres: Audite
verbum Domini omnis Iuda qui estis in
terra Ægypti.
25 * Hæc inquit Dominus exercituũ Deus
Israel; dicens: Vos & vxores vestræ locuti
estis ore vestro, & manibus vestris imple-
stis; dicentes: Faciamus vota nostra quæ
vouimus, vt sacrificemus reginæ cæli, & li-
G bemus ei libamina. implestis vota vestra,
26 & opere perpetrastis ea. * Ideo audite ver-
bum Domini omnis Iuda qui habitatis in
terra Ægypti. Ecce ego iuraui in nomine
meo magno, ait Dominus, quia nequaquã
vltrà vocabitur nomen meum ex ore om-
nis viri Iudæi; dicentis: Viuit Dñs Deus in
27 omni terra Ægypti. * Ecce ego vigilabo
super eos in malum & non in bonum, &
consumentur omnes viri Iuda qui sunt in
terra Ægypti, gladio, & fame, donec pe-
nitus consumantur.

תרגום יונתן

19 וַאֲרֵי אֲנַחְנָא מַסְּקִין בֻּסְמִין לְכוֹכְבַת שְׁמַיָּא וּלְנַסָּכָא לַהּ נִסְכִּין הֲבַר מִגֻּבְרָנָא עֲבַדְנָא לַהּ כַּרְדִּיטִין לְטַעֲוָתָא וּמְנַסְּכִין לַהּ נִסּוּכִין ׃
20 וַאֲמַר יִרְמְיָהוּ לְכָל עַמָּא לְגֻבְרַיָּא וּלְנְשַׁיָּא וְעַל כָּל עַמָּא דִּמְתִיבִין יָתֵהּ פִּתְגָם לְמֵימַר ׃ 21 הֲלָא יָת בֻּסְמַנַיָּא דְּאַסֵּקְתּוּן בְּקִרְוַיָּא
דְבֵית יְהוּדָה וּבִשְׁוָקֵי יְרוּשְׁלֶם אַתּוּן וַאֲבָהָתְכוֹן מַלְכֵיכוֹן וְרַבְרְבָנֵיכוֹן וְעַמָּא דְּאַרְעָא יַתְהוֹן דְּכַר יְיָ וּגְלֵי קֳדָמוֹהִי ׃
22 וְלָא הֲוָת רַעֲוָא קֳדָם יְיָ עוֹד וְלָא לְמִשְׁבַּק מִן קֳדָם בִּישׁוּת עוֹבָדֵיכוֹן מִן קֳדָם תּוֹעֲבָתָא דַּעֲבַדְתּוּן וַהֲוָת אַרְעֲכוֹן לְחָרְבָּא וּלְצָדוּ וּלְלְוָטָא
מִבְּלִי יָתֵב כְּיוֹמָא הָדֵין ׃ 23 מִן קֳדָם דְּאַסֵּקְתּוּן בֻּסְמִין וּדְחַבְתּוּן קֳדָם יְיָ וְלָא קַבֵּלְתּוּן לְמֵימְרָא דַיְיָ וּבְאוֹרַיְתֵיהּ וּבִקְיָמוֹהִי וּבְסָהֲדְוָתֵיהּ
לָא הֲלַכְתּוּן עַל כֵּן עַרְעַת יָתְכוֹן בִּישְׁתָא הָדָא כְּיוֹמָא הָדֵין ׃ 24 וַאֲמַר יִרְמְיָהוּ לְכָל עַמָּא וּלְכָל נְשַׁיָּא קַבִּלוּ פִּתְגָמָא דַיְיָ כָּל דְּבֵית יְהוּדָה
דִּבְאַרְעָא מִצְרַיִם ׃ 25 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל לְמֵימַר אַתּוּן וּנְשֵׁיכוֹן וּגְזַרְתּוּן בְּפֻמְּכוֹן וּבִרְעוּתְכוֹן קַיֶּמְתּוּן לְמֵימַר מֶעְבַּד
נַעֲבֵד יָת נִדְרָנָא דִּנְדַרְנָא לְאַסָּקָא בֻּסְמִין לְכוֹכְבַת שְׁמַיָּא וּלְנַסָּכָא לַהּ נִסּוּכִין אֲקָמָא תְקַיְּמוּן יָת נִדְרֵיכוֹן וּמֶעְבַּד תַּעְבְּדוּן יָת נִדְרֵיכוֹן ׃
26 בְּכֵן קַבִּלוּ פִּתְגָמָא דַיְיָ כָּל דְּבֵית יְהוּדָה דְּיָתְבִין בְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם הָא אֲנָא קַיֵּמִית בִּשְׁמִי רַבָּא אֲמַר יְיָ אִם יְהֵי עוֹד שְׁמִי מִתְקְרֵי בְּפוּם
כָּל אֱנָשׁ יְהוּדָה אָמַר קַיָּם הוּא יְיָ אֱלֹהִים בְּכָל אַרְעָא דְמִצְרַיִם ׃
27 הָא אֲנָא מַסְעַר עֲלֵיהוֹן לְבִישָׁא וְלָא לְטָבָא וִיסוּפוּן כָּל אֱנָשׁ יְהוּדָה דִּי בְאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּחַרְבָּא וּבְכַפְנָא עַד דִּישְׁתֵּיצוּן ׃

*Et quia adolemus nos reginæ cæli, & liba- 19
mus ei libamina, non sine viris nostris feci-
mus ei placentas, & libauimus libamina ei.*

*Et dixit Hieremias omni populo potenti- 20
bus & mulieribus, & omni populo qui respon-
derunt ei verba, dicens:*

*Nonne incensi quod adoleuistis in ciuita- 21
tibus Iuda & deforis Hierusalem, vos & pa-
tres vestri, & reges vestri, & principes ve-
stri, & populus terræ, recordatus est Dominus,
& ascendit super cor eius?*

*Et non potuit Dominus vltrà ferre à fa- 22
cie malitiæ rerum vestrarum, & ab abomina-
tionibus quas fecistis: & facta est terra vestra
in desolationem, & in inuium, & in maledi-
ctionem, sicut dies hæc.*

*A facie eorum quibus adolebatis, & qui- 23
bus peccastis Domino, & non audistis vocem
Domini, & in præceptis eius, & in lege eius,
& in testimonijs eius non ambulastis, & ap-
prehenderunt vos mala hæc sicut dies hæc.*

*Et dixit Hieremias populo & mulieribus, 24
Audite verbum Domini omnis Iuda qui in
terra Aegypti.*

*Sic dixit Dominus Deus Israel: Vos & 25
vxores vestræ ore vestro locuti estis, & ma-
nibus vestris impleuistis; dicentes: Facientes
faciemus vota nostra quæ vouimus vt adolea-
mus reginæ cæli & libemus ei libamina: manen-
tes mansistis in votis vestris, & facientes fe-
cistis.*

*Ideo audite verbum Domini omnis Iuda, 26
sedentes in terra Aegypti: Ecce iuraui in nomi-
ne meo magno, dixit Dominus, Si fuerit vltrà
nomen meum in ore omnis Iuda dicere, Viuit
Dominus Dominus in omni terra Aegypti.*

*Quia ecce ego vigilaui super eos vt male- 27
facerem eis, & non benefacerem, & deficient
omnis Iuda habitantes in terra Aegypti, in gla-
dio, & in fame donec deficiant.*

19 καὶ ὅτι θυμιῶμεν ἡμεῖς τῇ βασιλίσσῃ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ
ἐσπείσαμεν αὐτῇ σπονδάς, μὴ ἄνευ τῶν ἀνδρῶν ἡμῶν ἐ-
ποιήσαμεν αὐτῇ χαυῶνας, καὶ ἐσπείσαμεν σπονδὰς αὐτῇ.
20 καὶ εἶπεν ἱερεμίας παντὶ τῷ λαῷ τοῖς δυνατοῖς, καὶ
ταῖς γυναιξὶν, καὶ παντὶ τῷ λαῷ τοῖς ἀποκριθεῖσιν αὐτῷ λό-
γοις, λέγων·
21 οὐχὶ τοῦ θυμιάματος οὗ ἐθυμιάσατε ἐν ταῖς πόλεσιν
ἰούδα καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλήμ, ὑμεῖς καὶ οἱ πατέρες ὑμῶν καὶ
οἱ βασιλεῖς ὑμῶν, καὶ οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ὁ λαὸς τῆς γῆς
ἐμνήσθη κύριος, καὶ ἀνέβη ἐπὶ καρδίαν αὐτοῦ;
22 καὶ οὐκ ἠδύνατο κύριος ἔτι φέρειν ἀπὸ προσώπου
πονηρίας πραγμάτων ὑμῶν, καὶ ἀπὸ τῶν βδελυγμάτων
ὧν ἐποιήσατε· καὶ ἐγενήθη ἡ γῆ ὑμῶν εἰς ἐρήμωσιν, καὶ εἰς
ἄβατον, καὶ εἰς ἀρὰν ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη·
23 ἀπὸ προσώπου αὐτῶν ὧν ἐθυμιᾶτε καὶ ὧν ἡμάρ-
τετε τῷ κυρίῳ· καὶ οὐκ εἰσηκούσατε τῆς φωνῆς κυρίου, καὶ ἐν
τοῖς προστάγμασιν αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς
μαρτυρίοις αὐτοῦ οὐκ ἐπορεύθητε· καὶ ἐπελάβετο ὑμῶν τὰ
κακὰ ταῦτα ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη.
24 καὶ εἶπεν ἱερεμίας τῷ λαῷ καὶ ταῖς γυναιξὶν, ἀ-
κούσατε τὸν λόγον κυρίου πᾶσα ἰούδα ἡ ἐν γῇ αἰ-
γύπτου.
25 οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ὑμεῖς καὶ αἱ γυ-
ναῖκες ὑμῶν τῷ στόματι ὑμῶν ἐλαλήσατε, καὶ ταῖς χερσὶν
ὑμῶν ἐπληρώσατε λέγουσαι, ποιοῦσαι ποιήσομεν τὰς ὁ-
μολογίας ἡμῶν ἃς ὡμολογήσαμεν θυμιᾶν τῇ βασι-
λίσσῃ τοῦ οὐρανοῦ καὶ σπένδειν αὐτῇ σπονδάς, ἐμμείνα-
σαι ἐνεμείνατε ταῖς ὁμολογίαις ὑμῶν, καὶ ποιοῦσαι
ἐποιήσατε.
26 διὰ τοῦτο ἀκούσατε λόγον κυρίου πᾶς ἰούδα οἱ
καθήμενοι ἐν γῇ αἰγύπτου· ἰδοὺ ὤμοσα τῷ ὀνόματί μου
τῷ μεγάλῳ εἶπεν κύριος, ἐὰν γένηται ἔτι ὄνομά μου
ἐν στόματι παντὸς ἰούδα εἰπεῖν, ζῇ κύριος κύριος ἐν πά-
σῃ γῇ αἰγύπτου.
27 ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ἐγρήγορα ἐπ' αὐτοὺς τοῦ κακῶσαι αὐτοὺς
καὶ οὐκ ἀγαθῶσαι· καὶ ἐκλείψουσιν πᾶς ἰούδα οἱ κα-
τοικοῦντες ἐν γῇ αἰγύπτου, ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ ἕως
ἂν ἐκλείπωσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Quod si adolemus aromata syderi cæli, & libamus ei libamina, nunquid sine viris nostris facimus ei placentas, idolo *inquam*, & libamus ei libamina?
20 Et dixit Ieremias omni populo, viris & mulieribus, & omni populo qui responderat ei verbum; dicendo:
21 Nónne aromatum quæ adoleuistis in ciuitatibus domus Iuda, & in vicis Ierusalem, vos & patres vestri, & reges vestri, & principes vestri, & populus terræ, eorum recordatus est Dominus, & nota sunt coram eo?
22 Et non placuit vltrà Domino, vt remitteret, propter malitiam operum vestrorum, & propter abominationes quas fecistis. Et fuit terra vestra in desolationem & vastitatem, & in maledictionem absque habitatore, sicut in die hac.
23 Propter id quod adolestis aromata; & quia peccastis coram Domino, & non obedistis verbo Domini; & in lege eius & in pactis eius, & in testimonijs eius non ambulastis: propterea euenit vobis malum hoc, sicut est dies hæc.
24 Et dixit Ieremias omni populo, & omnibus mulieribus: Suscipite verbũ Domini omnes viri domus Iuda, qui estis in terra Ægypti.
25 Hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel; dicendo: Vos & vxores vestræ decreuistis ore vestro, & voluntate vestra præstitistis; dicentes: Faciendo faciamus vota nostra quæ vouimus, vt adoleamus aromata syderi cæli, & libemus ei libamina. firmando firmatis vota vestra, & faciendo facitis vota vestra.
26 Propterea suscipite verbum Domini omnes viri domus Iuda, qui habitatis in terra Aegypti: Ecce ego iuraui in nomine meo magno, dicit Dominus, Si fuerit vltrà nomen meum inuocatum in ore omnis viri Iuda, dicentis, Viuus est Dominus Deus, in vniuersa terra Aegypti.
27 Ecce ego visito super eos in malum, & non in bonum; & consumentur omnes viri Iuda qui sunt in terra Aegypti, in gladio, & in fame; donec dispereant.

28 ‏* ופליטי חרב ישבון מן־ארץ מצרים ארץ
יהודה מתי מספר וידעו כל־שארית יהודה
הבאים לארץ־מצרים לגור שם דבר־מי יקום
ממני ומהם ׃
29 ‏* וזאת לכם האות נאם־יהוה כי־פקד אני
עליכם במקום הזה למען תדעו כי קום יקומו
דברי עליכם לרעה ׃
30 ‏* כה ׀ אמר יהוה הנני נתן את־פרעה חפרע
מלך־מצרים ביד איביו וביד מבקשי נפשו כאשר
נתתי את־צדקיהו מלך־יהודה ביד נבוכדראצר
מלך־בבל איבו ומבקש נפשו ׃

מה

1 ‏* הדבר אשר דבר ירמיהו הנביא אל־ברוך
בן־נריה בכתבו את־הדברים האלה על־ספר
מפי ירמיהו בשנה הרבעית ליהויקים בן־
יאשיהו מלך יהודה לאמר ׃
2 ‏* כה־אמר יהוה אלהי ישראל עליך ברוך ׃
3 ‏* אמרת אוי־נא לי כי־יסף יהוה יגון על־
מכאבי יגעתי באנחתי ומנוחה לא מצאתי ׃
4 ‏* כה ׀ תאמר אליו כה אמר יהוה הנה
אשר־בניתי אני הרס ואת אשר־נטעתי אני
נתש ואת־כל־הארץ היא ׃
5 ‏* ואתה תבקש־לך גדלות אל־תבקש
כי הנני מביא רעה על־כל־בשר נאם־יהוה
ונתתי לך את־נפשך לשלל על כל־המקמות
אשר תלך־שם ׃

מו

1 ‏* אשר היה דבר־יהוה אל־ירמיהו הנביא
על־הגוים ׃

28 * Et qui fugerint gladium, reuertentur
de terra Ægypti in terram Iuda viri pauci,
& ſcient omnes reliquiæ Iuda ingredien-
tium terram Ægypti vt habitét ibi, cuius
ſermo compleatur, meus an illorum.
29 * Et hoc vobis ſignum, ait Dominus,
quòd viſitem ego ſuper vos in loco iſto, vt
ſciatis quia verè complebuntur ſermones
mei contra vos in malum.
30 * Hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam
Pharaonem Ephreæ regem Ægypti in ma-
nu inimicorum eius, & in manu quæren-
tium animam illius, ſicut tradidi Sede-
chiam regem Iuda in manu Nabuchodo-
noſor regis Babylonis inimici ſui, & quæ-
rentis animam eius.

CAP. XLV.

1 A VErbum quod locutus eſt Hieremias
propheta ad Baruch filium Neriæ
cùm ſcripſiſſet verba hæc in libro ex ore
Hieremiæ anno quarto Ioachim filij Ioſiæ
regis Iuda; dicens:
2 * Hæc dicit Dominus Deus Iſrael ad te
Baruch.
3 * Dixiſti, Væ miſero mihi quoniam ad-
didit Dominus dolorem dolori meo. la-
boraui in gemitu meo, & requiem non
inueni.
4 * Hæc dicit Dominus, Sic dices ad eum,
Ecce quos ædificaui ego deſtruo, & quos
plantaui ego euello, & vniuerſam terram
hanc.
5 * Et tu quæris tibi grandia? Noli quæ-
rere, quia ecce ego adducam malum ſuper
omnem carnem, ait Dominus, & dabo ti-
bi animam tuam in ſalutem in omnibus
locis ad quæcunque perrexeris.

CAP. XLVI.

1 A QVod factum eſt verbum Domini ad
Hieremiam prophetam contra gen-
tes.

תרגום יונתן

28 ושיזבי חרבא יתובון מן ארעא דמצרים לארעא דבית יהודה עם דמנין וידעון כל שארא דבית יהודה דעלו לארעא דמצרים
לאתותבא תמן פתגם דמן יתקים אם דילי ואם דילהון ׃ 29 ודא לכון אתא אמר יי ארי מסער אנא עליכון באתרא הדין בדיל
דתדעון ארי אתקימא יתקימון פתגמי עליכון לבישא ׃
30 כדנן אמר יי הא אנא מסר ית פרעה חגירא מלכא דמצרים ביד בעלי דבבוהי וביד דבען למקטליה כמא דמסרית ית צדקיהו מלך
דשבטא דבית יהודה ביד נבוכדנאצר מלכא דבבל בעל דבביה ודבעא למקטליה ׃

מה

1 פתגם נבואה דאתנבי ירמיהו נביא על ברוך בר נריה כד כתב ית פתגמיא האלין על ספרא מפומא דירמיהו בשתא רביעיתא
ליהויקים בר יאשיה מלך שבטא דבית יהודה למימר ׃ 2 כדנן אמר יי אלהא דישראל עלך ברוך ׃
3 אמרתא וי כען לי ארי אוסיף יי דון על תברי לאיתי בתנחתי ונבואה לא אשכחית ׃
4 כדנן תימר ליה כדנן אמר יי הא דבניתי אנא אפגר וית דקימית אנא אטלטל וית כל ארעא דישראל דילי היא ׃
5 ואת בעי לך רברבן לא תבעי ארי הא אנא מייתי בישתא על כל בשרא אמר יי ואתן לך ית נפשך לשיזבא על כל אתריא די תהך לתמן ׃

מו

1 דהוה פתגם נבואה מן קדם יי על ירמיה נביא על עממיא ׃

28 *Et saluati à gladio, reuertentur in terram Iuda pauci numero: & scient omnes reliqui Iuda peregrinantes in terra Aegypti vt habitent ibi, sermo cuius manet meus an illorum.*

29 *Et hoc vobis signum, dicit Dominus, quia visitabo ego super vos in loco isto, vt sciatis quòd manebunt sermones mei super vos in mala.*

30 *Sic dixit Dominus: Ecce ego trado Pharaonem Vephre regem Aegypti in manus inimici eius, & in manus quærentis animam eius, sicut dedi Sedechiam regem Iuda in manus Nabuchodonosor regis Babylonis inimici eius & quærentis animam eius.*

CAP. XLV.

1 *VErbum quod locutus est Hieremias propheta ad Baruch filium Neriæ, quando scripsit verba hæc in libro ex ore Hieremiæ in anno quarto Ioachim filij Iosiæ regis Iuda; dicens:*

2 *Sic dixit Dominus Deus Israel, in te Baruch.*

3 *Quia dixisti, Væ mihi, quia addidit Dominus dolorem super dolorem meum; dormiui in gemitibus meis, requiem non inueni.*

4 *Dic ei, Sic dixit Dominus, Ecce quos ego ædificaui ego destruo, & quos plantaui ego euello, & omnem terram meam.*

5 *Et tu quæris tibi grandia? ne quæras: quia ecce ego induco mala super omnem carnem, ait Dominus, & dabo tibi animam tuam lucrum in omni loco quò vades illuc.*

CAP. XLVI.

1 *ET factum est verbum Domini ad Hieremiam prophetam super omnes gentes.*

28 καὶ οἱ σεσωσμένοι ἀπὸ ῥομφαίας, ἐπιστρέψουσιν εἰς γῆν ἰούδα ὀλίγοι ἀριθμῷ· καὶ γνώσονται πάντες οἱ κατάλοιποι ἰούδα οἱ παροικοῦντες ἐν γῇ αἰγύπτου παροικῆσαι ἐκεῖ, λόγος τίνος ἐμμενεῖ ὁ ἐμὸς ἢ ὁ αὐτῶν.

29 καὶ τοῦτο ὑμῖν τὸ σημεῖον λέγει κύριος, ὅτι ἐπισκέψομαι ἐγὼ ἐφ' ὑμᾶς ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἵνα γνῶτε ὅτι ἐμμενοῦσιν οἱ λόγοι μου ἐφ' ὑμᾶς εἰς κακά.

30 οὕτως εἶπεν κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι τὸν φαραὼ οὐαφρῆ βασιλέα αἰγύπτου εἰς χεῖρας ἐχθροῦ αὐτοῦ, καὶ εἰς χεῖρας ζητοῦντος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, καθὰ δέδωκα τὸν σεδεκίαν βασιλέα ἰούδα εἰς χεῖρας ναβουχοδονόσορ βασιλέως βαβυλῶνος ἐχθροῦ αὐτοῦ καὶ ζητοῦντος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

με'.

1 Ὁ λόγος ὃν ἐλάλησεν ἱερεμίας ὁ προφήτης πρὸς βαροὺχ υἱὸν νηρίου, ὅτε ἔγραψεν τοὺς λόγους τούτους ἐν βιβλίῳ ἀπὸ στόματος ἱερεμίου ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ τετάρτῳ τοῦ ἰωακεὶμ υἱοῦ ἰωσία βασιλέως ἰούδα, λέγων·

2 οὕτως εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, ἐπὶ σοὶ βαρούχ.

3 ὅτι εἶπας οἴμοι, ὅτι προσέθηκεν κύριος κόπον ἐπὶ πόνον μου· ἐκοιμήθην ἐν στεναγμοῖς μου, ἀνάπαυσιν οὐχ εὗρον.

4 εἰπὸν αὐτῷ, οὕτως εἶπεν κύριος, ἰδοὺ οὓς ἐγὼ ᾠκοδόμησα ἐγὼ καθαιρῶ, καὶ οὓς ἐφύτευσα ἐγὼ ἐκτίλλω, καὶ πᾶσαν γῆν τὴν ἐμοῦ.

5 καὶ σὺ ζητεῖς σεαυτῷ μεγάλα; μὴ ζητήσῃς, ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω κακὰ ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, λέγει κύριος· καὶ δώσω σοι τὴν ψυχήν σου εἰς εὕρεμα ἐν παντὶ τόπῳ οὗ ἐὰν βαδίσῃς ἐκεῖ.

μϛ'.

1 Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν τὸν προφήτην ἐπὶ πάντα ἔθνη.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[28] Et qui liberati fuerint à gladio, reuertentur de terra Ægypti in terram domus Iuda, populus numeri. & scient omnes reliquiæ
domus Iuda, quæ ingressæ sunt in terram Ægypti vt habitent ibi, cuius verbum firmabitur, meum an illorum.
[29] Et hoc erit vobis signum, dicit Dominus, quòd visitaturus sim super vos in loco isto, vt sciatis, quia confirmatione confirmabuntur sermones mei contra vos in malum.
[30] Hæc dicit Dominus: Ecce ego tradam Pharaonem claudum regem Ægypti in manum inimicorum suorum, & in manũ quærentium occidere eum, sicut tradidi Sedechiam regem tribus domus Iuda in manum Nabuchodonosor regis Babylonis inimici sui, & quærentis occidere eum.

CAP. XLV.

VErbum prophetiæ quam prophetauit Ieremias propheta de Baruch filio Neriæ; quando scripsit verba hæc in libro ex ore Ieremiæ anno quarto Ioachim filij Iosiæ regis tribus domus Iuda; dicendo:
[2] Hæc dicit Dominus Deus Israel super te Baruch.
[3] Dixisti, Væ nunc mihi, quoniam addidit Dominus dolorem super contritionem meam: laboraui in gemitu meo & prophetiam non inueni.
[4] Hæc dices ei, Hæc dicit Dominus: Ecce ego quod ædificaui, ego destruam; & quod stabiliui ego transferam, & omnem terram Israel quæ mea est.
[5] Et tu quæris tibi grandia? ne quæras: quia ecce ego adducam mala super omnem carnem, dicit Dominus: & dabo tibi animam tuam in salutem in omnibus locis ad quæ ieris.

CAP. XLVI.

QVod factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad Ieremiam prophetam contra gentes.

2 לְמִצְרַיִם עַל־חֵיל פַּרְעֹה נְכוֹ מֶלֶךְ מִצְרַיִם
אֲשֶׁר־הָיָה עַל־נְהַר־פְּרָת בְּכַרְכְּמִשׁ אֲשֶׁר הִכָּה
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בִּשְׁנַת הָרְבִיעִית לִיהוֹיָקִים
בֶּן־יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ יְהוּדָה׃
3 עִרְכוּ מָגֵן וְצִנָּה וּגְשׁוּ לַמִּלְחָמָה׃
4 אִסְרוּ הַסּוּסִים וַעֲלוּ הַפָּרָשִׁים וְהִתְיַצְּבוּ
בְּכוֹבָעִים מִרְקוּ הָרְמָחִים לִבְשׁוּ הַסִּרְיֹנֹת׃
5 מַדּוּעַ רָאִיתִי הֵמָּה חַתִּים נְסֹגִים אָחוֹר
וְגִבּוֹרֵיהֶם יֻכַּתּוּ וּמָנוֹס נָסוּ וְלֹא הִפְנוּ מָגוֹר מִסָּבִיב
נְאֻם־יְהוָה׃
6 אַל־יָנוּס הַקַּל וְאַל־יִמָּלֵט הַגִּבּוֹר צָפוֹנָה עַל־
יַד נְהַר־פְּרָת כָּשְׁלוּ וְנָפָלוּ׃
7 מִי־זֶה כַּיְאֹר יַעֲלֶה כַּנְּהָרוֹת יִתְגָּעֲשׁוּ מֵימָיו׃
8 מִצְרַיִם כַּיְאוֹר יַעֲלֶה וְכַנְּהָרוֹת יִתְגֹּעֲשׁוּ מָיִם
וַיֹּאמֶר אַעֲלֶה אֲכַסֶּה־אֶרֶץ אֹבִידָה עִיר וְיֹשְׁבֵי בָהּ׃
9 עֲלוּ הַסּוּסִים וְהִתְהֹלְלוּ הָרֶכֶב וְיֵצְאוּ הַגִּבּוֹרִים
כּוּשׁ וּפוּט תֹּפְשֵׂי מָגֵן וְלוּדִים תֹּפְשֵׂי דֹּרְכֵי קָשֶׁת׃
10 וְהַיּוֹם הַהוּא לַאדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת יוֹם נְקָמָה
לְהִנָּקֵם מִצָּרָיו וְאָכְלָה חֶרֶב וְשָׂבְעָה וְרָוְתָה מִדָּמָם
כִּי זֶבַח לַאדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת בְּאֶרֶץ צָפוֹן אֶל־נְהַר־
11 פְּרָת׃ עֲלִי גִלְעָד וּקְחִי צֳרִי בְּתוּלַת בַּת־מִצְרַיִם
לַשָּׁוְא הִרְבֵּיתִי רְפֻאוֹת תְּעָלָה אֵין לָךְ׃
12 שָׁמְעוּ גוֹיִם קְלוֹנֵךְ וְצִוְחָתֵךְ מָלְאָה הָאָרֶץ כִּי־
גִבּוֹר בְּגִבּוֹר כָּשָׁלוּ יַחְדָּיו נָפְלוּ שְׁנֵיהֶם׃
13 הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא
לָבוֹא נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל לְהַכּוֹת אֶת־אֶרֶץ
מִצְרָיִם׃
14 הַגִּידוּ בְמִצְרַיִם וְהַשְׁמִיעוּ בְמִגְדּוֹל וְהַשְׁמִיעוּ
בְנֹף וּבְתַחְפַּנְחֵס אִמְרוּ הִתְיַצֵּב וְהָכֵן לָךְ כִּי־אָכְלָה
חֶרֶב סְבִיבֶיךָ׃

2 Ad Ægyptum aduerſum exercitũ Pharaonis Nechao regis Ægypti, qui erat iuxta
fluuium Euphraten in Charchamis; quem
percuſſit Nabuchodonoſor rex Babylonis
in quarto anno Ioachim filij Ioſiæ regis Iu-
3 da. Præparate ſcutum & clypeum, &
4 procedite ad bellum. Iungite equos, &
aſcendite equites, ſtate in galeis, polite lan-
5 ceas, induite vos loricis. Quid igitur? Vidi
ipſos pauidos, & terga vertentes, fortes eo-
B rum cæſos. Fugerunt conciti, nec reſpexe-
runt. terror vndique, ait Dominus.
6 Non fugiet velox, nec ſaluari ſe putet
fortis. Ad Aquilonem iuxta flumen Eu-
7 phraten victi ſunt, & ruerunt. Quis eſt
iſte qui quaſi flumen aſcendit, & veluti flu-
8 uiorũ intumeſcunt gurgites eius? Ægy-
ptus fluminis inſtar aſcendit, & velut flu-
mina mouebuntur fluctus eius. & dicet:
Aſcendens operiam terram, perdam ciui-
9 tatem & habitatores eius. Aſcendite
equos & exultate in curribus, & procedant
fortes Æthiopiæ, & Libyæ tenentes ſcu-
tum, & Lydij arripientes & iacientes ſa-
10 gittas. Dies autem ille Domini Dei
exercituum dies vltionis, vt ſumat vindi-
C ctam de inimicis ſuis. Deuorabit gladius
& ſaturabitur, & inebriabitur ſanguine
eorum. Victima enim Domini exercituum
in terra Aquilonis iuxta flumẽ Euphraten.
11 Aſcende in Galaad & tolle reſinam
virgo filia Ægypti. Fruſtra multiplicas me-
dicamina: ſanitas non erit tibi.
12 Audierunt gentes ignominiam tuam,
& vlulatus tuus repleuit terram; quia for-
D tis impegit in fortem, ambo pariter conciderunt.
13 Verbum quod locutus eſt Dominus
ad Hieremiam prophetam ſuper eo quod
venturus eſſet Nabuchodonoſor rex Babylonis, & percuſſurus terram Ægypti.
14 Annunciate Ægypto, & auditum facite in Magdalo, & reſonet in Memphis, &
in Taphnis dicite: Sta & præpara te, quia
deuorabit gladius ea quæ per circuitum
tuum ſunt.

תרגום יונתן

2 לְמִצְרַיִם עַל מַשְׁרְיַת פַּרְעֹה חֲגִירָא מַלְכָּא דְמִצְרַיִם דַהֲוָה עַל נְהַר פְּרָת בְּכַרְכְּמִישׁ דִּמְחָא נְבוּכַדְנֶאצַר מַלְכָּא דְבָבֶל בְּשַׁתָּא רְבִיעֵיתָא
לִיהוֹיָקִים בַּר יֹאשִׁיָּהוּ מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה׃ 3 סַדַּרוּ עֲגִילִין וּתְרִיסִין וְאִתְקְרִבוּ לְאַגָּחָא קְרָבָא׃ 4 אֲסַרוּ סוּסְוָתָא וְיִסְקוּן פָּרָשַׁיָּא
וְאִתְעַתַּדוּ בְקוּלְסַיָּא צַחְצַחוּ מוּרְנְיָתָא לְבַשׁוּ סִרְיָנַיָּא׃ 5 מָא דֵין חֲזֵיתִי אִנּוּן תְּבִירִין מִסְתַּחֲרִין לַאֲחוֹרָא וְגִבָּרֵיהוֹן תְּבִירִין וּמֶעְרַק עָרְקִין
וְלָא מִתְפְּנָן לְמֵיקַם מִן קֳדָם דְּקָטְלִין בְּחַרְבָּא דְּמִתְכַּנְשִׁין עֲלֵיהוֹן מִסְחוֹר סְחוֹר אֲמַר יְיָ׃ 6 לָא יְעָרֵק דְּקַלִּיל וְלָא יִשְׁתֵּיזֵב גִּבָּרָא בְּאַרַע
צִפּוּנָא עַל כֵּיף נַהֲרָא דִפְרָת אִתְקַלוּ וּנְפַלוּ׃ 7 מַן דֵּין דְּסָלֵק בְּמַשְׁרְיָתֵיהּ כַּעֲנָנָא דְּסָלֵק וְחָפֵי יַת אַרְעָא כְּמַבּוּעַ דְּמַיִן דְּמִטַּרְפִין מוֹהִי׃
8 מַלְכָּא דְמִצְרַיִם דְּסָלֵיק בְּמַשְׁרְיָתֵיהּ הֲוָה סָלֵק כַּעֲנָנָא דְחָפֵי יַת אַרְעָא וּכְמַבּוּעַ דְּמַיִן דְּמִטַּרְפִין מוֹהִי וַאֲמַר אֶסַּק אַחְפֵי אַרְעָא וּמְלֵאָהּ
אֵיבַד קִרְוַיָּא דְיָתְבִין בְּהֵין׃ 9 יִסְקוּ סוּסְוָתָא וְיִשְׁתַּגְשׁוּן רְתִיכַיָּא וְיִפְּקוּן גִּבָּרַיָּא כּוּשָׁאֵי וּפוּטָאֵי אָחֲדֵי תְרִיסִין וְלוּדָאֵי נָגְדִין וּמַיְתַן בְּקַשְׁתָּא׃
10 וְיוֹמָא הַהוּא קֳדָם יְיָ אֱלֹהִים צְבָאוֹת יוֹם פֻּרְעֲנוּתָא לְאִתְפְּרַע מִסָּנְאֵי עַמֵּיהּ וְתִקְטֵל חַרְבָּא וְתִסְבַּע וְתִרְוֵי מִדְּמְהוֹן אֲרֵי קַטְלָא קֳדָם יְיָ
אֱלֹהִים צְבָאוֹת בְּאֲרַע צִפּוּנָא עַל נַהֲרָא פְּרָת׃ 11 סַקִּי לְגִלְעָד וְסַבִי שְׁעִיף מַלְכוּת כְּנִשְׁתָּא דְמִצְרַיִם לָא לַהֲנָאָה אַסְגֵּית סַמָּנִין אָסוּ
לֵית אַסְּקַת לָךְ׃ 12 שְׁמַעוּ עַמְמַיָּא קְלָנֵיךְ וְצִוְחָתֵיךְ אִתְמְלִיַּת אַרְעָא אֲרֵי גְּבַר בִּגְבַר אִתְקַלוּ כַּחֲדָא אִתְקְטָלוּ תַּרְוֵיהוֹן׃
13 פִּתְגָם נְבוּאָה דְמַלֵּיל יְיָ עִם יִרְמְיָה נְבִיָּה לְמֵיתֵי נְבוּכַדְרֶאצַּר מַלְכָּא דְבָבֶל לְמִמְחֵי יַת אַרְעָא דְמִצְרַיִם׃
14 חַוּוּ בְמִצְרַיִם וּבַסַּרוּ בְּמִגְדּוֹל וּבַסַּרוּ בְּמַפֵּיס וּבְתַחְפַּנְחֵס אֲמַרוּ אִזְדְּרַז וְאַתְקֵן לָךְ אֲרֵי קְטָלַת חַרְבָּא סַחְרָנָךְ׃

* In Aegyptum aduersum exercitum Pha- 2
raonis Nechao regis Aegypti,qui erat super flu-
men Euphratem in Carchamis quem percussit
Nabuchodonosor rex Babylonis qui in anno
quarto Ioachim filij Iosiæ regis Iuda.
* Assumite arma & scuta adducite in præ- 3
lium.
* Sternite equos, ascendite equites, & state 4
in galeis vestris: proiicite lanceas & indui-
mini loricis vestris.
* Cur ipsi pauent & recedunt retro? quia 5
fortes eorum cædentur: fuga fugerunt, & non
sunt reuersi obsessi in circuitu, ait Dominus.
* Ne fugiat leuis, & non saluetur fortis ad 6
Aquilonem, quæ iuxta flumen Euphraten in-
firmata sunt, ceciderunt.
* Quid iste quasi flumen ascendet, & quasi 7
flumina inundant aquæ?
* Aquæ Aegypti quasi flumen ascendet: & 8
dixit: Ascendam & cooperiam terram, & di-
sperdam ciuitatem & habitantes in ea.
* Ascendite super equos & præparate cur- 9
rus, egredimini pugnatores Aethiopum & Li-
byæ armati armis, & Lydi ascendite, intendi-
te arcum.
* Et dies illa Domino Deo exercituum, dies 10
vindictæ vt vlciscatur inimicos suos, & de-
uorabit gladius & saturabitur, & inebriabi-
tur à sanguine eorum, quia sacrificium Domino
exercituum ad terram Aquilonis super flumen
Euphraten.
* Ascende Galaad, & tolle resinam virgi- 11
ni filiæ Aegypti: in vanum multiplicauit me-
dicamina tua; vtilitas non est tibi.
* Audierunt gentes vocem tuam: & cla- 12
more tuo repleta est terra; quia pugnator ad-
uersus pugnatorem infirmatus est; in idipsum
ceciderũt vtrique. * Quæ locutus est Dominus 13
in manu Hieremiæ prophetæ vt veniret Nabu-
chodonosor rex Babylonis vt percuteret terram
Aegypti. * Annunciate in Aegyptum, & au- 14
ditũ facite in Magdalo, & annunciate in Mem-
phin, & in Taphnis dicite, Sta & præpara, quia
deuorauit gladius germen tuum.

2 * εἰς αἴγυπτον ἐπὶ δυνάμει φαραὼ νεχαὼ βασιλέως
αἰγύπτου, ὃς ἦν ἐπὶ τῷ ποταμῷ εὐφράτῃ ἐν καρχάμης ὃν
ἐπάταξεν ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος ὁ ἐν τῷ
ἔτει τῷ τετάρτῳ τοῦ ἰωακεὶμ υἱοῦ ἰωσίου βασιλέως ἰούδα.
3 * ἀναλάβετε ὅπλα καὶ ἀσπίδας προσαγάγετε εἰς πό-
4 λεμον. * ἐπισάξατε τοὺς ἵππους ἐπίβητε οἱ ἱππεῖς καὶ
κατάστητε ἐν ταῖς περικεφαλαίαις ὑμῶν· προβάλλετε
τὰ δόρατα καὶ ἐνδύσασθε τοὺς θώρακας ὑμῶν.
5 * τί ὅτι αὐτοὶ πτοοῦνται καὶ ἀποχωροῦσιν ὀπίσω; διότι οἱ
ἰσχυροὶ αὐτῶν κοπήσονται, φυγῇ ἔφυγον καὶ οὐκ ἀνέστρεψαν
περιεχόμενοι κυκλόθεν, λέγει κύριος.
6 * μὴ φευγέτω ὁ κοῦφος καὶ μὴ ἀνασωζέσθω ὁ ἰσχυ-
ρὸς ἐπὶ βορρᾶν, τὰ παρὰ τὸν ποταμὸν εὐφράτην ἠσθένη-
7 σαν, πεπτώκασιν. * τίς οὗτος ὡς ποταμὸς ἀναβήσεται, καὶ
ὡσεὶ ποταμοὶ κυμαίνουσιν ὕδωρ.
8 * ὕδατα αἰγύπτου ὡς ποταμὸς ἀναβήσεται· καὶ εἶπεν,
ἀναβήσομαι, καὶ κατακαλύψω τὴν γῆν, καὶ ἀπολῶ πόλιν
καὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ.
9 * ἐπίβητε ἐπὶ τοὺς ἵππους καὶ παρασκευάσατε ἅρμα-
τα· ἐξέλθετε οἱ μαχηταὶ αἰθιόπων, καὶ λίβυας καθωπλισ-
μένοι ὅπλοις· καὶ λυδοὶ ἀνάβητε, ἐντείνατε τόξον.
10 * καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη τῷ κυρίῳ θεῷ τῶν δυνάμεων·
ἡμέρα ἐκδικήσεως τοῦ ἐκδικῆσαι τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ, καὶ
καταφάγεται ἡ μάχαιρα, καὶ ἐμπλησθήσεται, καὶ μεθυσθή-
σεται ἀπὸ τοῦ αἵματος αὐτῶν· ὅτι θυσία κυρίῳ σαβαὼθ
ἐπὶ γῆν βορρᾶ ἐπὶ ποταμῷ εὐφράτῃ.
11 * ἀνάβηθι γαλαάδ, καὶ λάβε ῥητίνην παρθένῳ θυγα-
τρὶ αἰγύπτου· εἰς κενὸν ἐπλήθυνεν ἰάματά σου· ὠφέλεια
οὐκ ἔστιν σοι.
12 * ἤκουσαν ἔθνη φωνήν σου· καὶ τῆς κραυγῆς σου ἐπλήσθη
ἡ γῆ· ὅτι μαχητὴς πρὸς μαχητὴν ἠσθένησεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ
ἔπεσον ἀμφότεροι.
13 * ἃ ἐλάλησεν κύριος ἐν χειρὶ ἱερεμίου τοῦ προφήτου
τοῦ ἐλθεῖν ναβουχοδονόσωρ βασιλέα βαβυλῶνος τοῦ
κόψαι τὴν γῆν αἰγύπτου.
14 * ἀναγγείλατε εἰς αἴγυπτον, καὶ ἀκουστὸν ποιήσατε εἰς
μαγδωλόν, καὶ παραγγείλατε εἰς μέμφιν, καὶ ἐν τάφναις
εἴπατε, ἐπίστηθι καὶ ἑτοίμασον ὅτι κατέφαγεν μάχαιρα
τὴν σμίλακά σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[2] Ad Ægyptum contra exercitum Pharaonis claudi regis Aegypti,qui erat iuxta fluuium Euphratem in Carchamis,quem percussit Nabuchodonosor rex Babylonis in anno quarto Ioachim filij Iosiæ regis tribus domus Iuda. [3] Ordinate scuta & clypeos; accedite ad pugnandum. [4] Iungite equos, & ascendant equites & stent cum galeis; polite lanceas, induimini loricis. [5] Quare vidi ipsos contritos & terga vertentes, & fortes eorum confractos? & fugiendo fugiunt, & non respiciunt ad resistendum illis qui occidunt gladio, qui congregantur aduersum eos vndiquaque, dicit Dominus. [6] Non fugiet velox, nec euadet fortis. In terra Aquilonis iuxta ripam fluminis Euphratis impegerunt, & ceciderunt. [7] Quis est iste qui ascendit cum exercitu suo sicut nubes; & operit terram? & sicut fons aquarum cuius aquæ turbatæ sunt? [8] Rex Aegypti qui ascendit cum exercitu, ascendit quasi nubes quæ operit terram; & sicut fons aquarũ,cuius aquę cõmouentur. & dixit, Ascendam, cooperiam terram & plenitudinem eius;perdam ciuitates, & illos qui habitant in eis. [9] Ascendant equi & sonent currus,& egrediantur fortes Aethiopes,& Libyj tenentes clypeos,& Lydi extendentes & portantes arcus. [10] Dies enim ille coram Domino Deo exercituum dies vltionis est, vt vindictam sumat de inimicis populi sui: & occidet eos gladio, & satiabitur & inebriabitur sanguine eorum; quia occisio est coram Domino Deo exercituum in terra Aquilonis iuxta flumen Euphratem. [11] Ascende ad Galaad,& tolle resinam regnum cœtus Aegypti, in nullam enim vtilitatem multiplicas medicamina. medicina non ascendet tibi. [12] Audierunt populi ignominiam tuam, & clamore tuo repleta est terra, quia fortis impegit in fortem, simul ambo interfecti sunt. [13] Verbum prophetię quod locutus est Dominus cum Ieremia propheta de aduentu Nabuchodonosor regis Babylonis,ad percutiendam terram Aegypti. [14] Annunciate in Aegypto, & narrate in Magdalo, & annunciate in Memphis,& in Taphnes dicite: Accingere & præpara te,quia occidit gladius eos qui in circuitu tuo sunt.

15 מַדּוּעַ נִסְחַף אַבִּירֶיךָ לֹא עָמַד כִּי יְהוָה הֲדָפוֹ׃
16 הִרְבָּה כּוֹשֵׁל גַּם־נָפַל אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וַיֹּאמְרוּ
קוּמָה וְנָשֻׁבָה אֶל־עַמֵּנוּ וְאֶל־אֶרֶץ מוֹלַדְתֵּנוּ מִפְּנֵי
17 חֶרֶב הַיּוֹנָה׃ קָרְאוּ שָׁם פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם
שָׁאוֹן הֶעֱבִיר הַמּוֹעֵד׃
18 חַי־אָנִי נְאֻם־הַמֶּלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ כִּי
כְּתָבוֹר בֶּהָרִים וּכְכַרְמֶל בַּיָּם יָבוֹא׃
19 כְּלֵי גוֹלָה עֲשִׂי לָךְ יוֹשֶׁבֶת בַּת־מִצְרָיִם כִּי־נֹף
לְשַׁמָּה תִהְיֶה וְנִצְּתָה מֵאֵין יוֹשֵׁב׃
20 עֶגְלָה יְפֵה־פִיָּה מִצְרָיִם קֶרֶץ מִצָּפוֹן בָּא בָא׃
31 גַּם־שְׂכִרֶיהָ בְקִרְבָּהּ כְּעֶגְלֵי מַרְבֵּק כִּי־גַם־
הֵמָּה הִפְנוּ נָסוּ יַחְדָּיו לֹא עָמָדוּ כִּי יוֹם אֵידָם בָּא
עֲלֵיהֶם עֵת פְּקֻדָּתָם׃
22 קוֹלָהּ כַּנָּחָשׁ יֵלֵךְ כִּי־בְחַיִל יֵלֵכוּ וּבְקַרְדֻּמּוֹת
23 בָּאוּ לָהּ כְּחֹטְבֵי עֵצִים׃ כָּרְתוּ יַעְרָהּ נְאֻם־יְהוָה
כִּי לֹא יֵחָקֵר כִּי רַבּוּ מֵאַרְבֶּה וְאֵין לָהֶם מִסְפָּר׃
24 הֹבִישָׁה בַּת־מִצְרָיִם נִתְּנָה בְּיַד עַם־צָפוֹן׃
25 אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הִנְנִי פוֹקֵד
אֶל־אָמוֹן מִנֹּא וְעַל־פַּרְעֹה וְעַל־מִצְרַיִם וְעַל־אֱלֹהֶיהָ
וְעַל־מְלָכֶיהָ וְעַל־פַּרְעֹה וְעַל הַבֹּטְחִים בּוֹ׃
26 וּנְתַתִּים בְּיַד מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וּבְיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר
מֶלֶךְ־בָּבֶל וּבְיַד עֲבָדָיו וְאַחֲרֵי־כֵן תִּשְׁכֹּן כִּימֵי־
קֶדֶם נְאֻם־יְהוָה׃
27 וְאַתָּה אַל־תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב וְאַל־תֵּחַת
יִשְׂרָאֵל כִּי הִנְנִי מוֹשִׁעֲךָ מֵרָחוֹק וְאֶת־זַרְעֲךָ מֵאֶרֶץ
שִׁבְיָם וְשָׁב יַעֲקוֹב וְשָׁקַט וְשַׁאֲנַן וְאֵין מַחֲרִיד׃
28 אַתָּה אַל־תִּירָא עַבְדִּי יַעֲקֹב נְאֻם־יְהוָה כִּי אִתְּךָ
אָנִי כִּי אֶעֱשֶׂה כָלָה בְּכָל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הִדַּחְתִּיךָ
שָׁמָּה וְאֹתְךָ לֹא־אֶעֱשֶׂה כָלָה וְיִסַּרְתִּיךָ לַמִּשְׁפָּט
וְנַקֵּה לֹא אֲנַקֶּךָּ׃

15 * Quare computruit fortis tuus? Non
ſtetit quoniam Dominus ſubuertit eum.
16 * Multiplicauit ruentes, ceciditq; vir ad
proximum ſuum. Et dicent: Surge, & re-
E uertamur ad populum noſtrũ, & ad terrã
natiuitatis noſtræ à facie gladij columbæ.
17 * Vocate nomen Pharaonis regis Ægy-
18 pti, tumultum adduxit tempus. * Viuo
ego, inquit rex, Dominus exercituum no-
men eius; quoniam ſicut Thabor in mon-
tibus, & ſicut Carmelus in mari veniet.
19 * Vaſa transmigrationis fac tibi habita-
trix filia Ægypti, quia Memphis in ſolitu-
dine erit, & deſeretur, & inhabitabilis erit.
20 * Vitula elegans atque formoſa Ægy-
ptus, ſtimulator ab Aquilone veniet ei.
21 * Mercenarij quoque eius qui verſaban-
tur in medio eius quaſi vituli ſaginati, ver-
ſi ſunt, & fugerunt ſimul, nec ſtare potue-
runt; quia dies interfectionis eorum venit
22 ſuper eos, tẽpus viſitationis eorum. * Vox
F eius quaſi æris ſonabit, quoniã cum exer-
citu properabũt, & cũ ſecuribus venient ei,
23 quaſi cædentes ligna. * Succiderunt ſaltum
eius, ait Dñs, qui ſupputari nõ poteſt. Mul-
tiplicati ſunt ſuper locuſtas, & nõ eſt eis nu-
24 merus. * Confuſa eſt filia Ægypti, & tradi-
25 ta in manu populi Aquilonis. * Dicit Dñs
exercituum Deus Iſrael, Ecce ego viſitabo
ſuper tumultum Alexandriæ, & ſuper Ægy-
ptũ & ſuper deos eius, & ſuper reges eius,
& ſuper Pharaonẽ, & ſuper omnes qui con-
26 fidunt in eo. * Et dabo eos in manus quæ-
rentiũ animã eorũ, & in manus Nabucho-
G donoſor regis Babylonis, & in manus ſer-
uorum eius. Et poſt hæc habitabitur ſicut
27 diebus priſtinis, ait Dñs. * Et tu ne timeas
ſerue meus Iacob, & ne paueas Iſrael. Quia
ecce ego ſaluũ te faciã de longinquo, & ſe-
men tuũ de terra captiuitatis ſuæ. Et reuer-
tetur Iacob, & requieſcet, & proſperabi-
28 tur, & non erit qui exterreat eum. * Et
tu noli timere ſerue meus Iacob, ait Dñs,
quia tecum ego ſum, quia ego conſumam
cunctas gentes ad quas eieci te. Te verò
non conſumam, ſed caſtigabo te in iudi-
cio, nec quaſi innocenti parcam tibi.

תרגום יונתן

15 מְדִין אִתְבְּרוּ גִּבָּרָךְ וְלָא יְכִלוּ לְמֵקָם אֲרֵי יְיָ תַּבְּרִנּוּן׃ 16 אַסְגִּיו מַתְקְלֵיהוֹן אַף אִשְׁתְּמַעוּ גְּבַר לְחַבְרֵהּ וַיֵימְרוּן קוּמוּ וְנֵתוּב לְעַמָּנָא
לְאַרְעַ יַלְדוּתָנָא מִן קֳדָם חֶרֶב סַנְאָה דְהִיא כַּחֲמַר מְרַוְיָא׃ 17 זַמִּנוּ לְתַמָּן פַּרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם דְּסַגִּיאָן אִתְרַגּוּשְׁתֵיהּ מַעֲדֵי זִמְנָא׃
18 קַיָּם אֲנָא אֲמַר מַלְכָּא יְיָ צְבָאוֹת שְׁמֵיהּ אֲרֵי כְּמָא דְיַצִּיב פִּתְגָּמָא דְתָבוֹר בְּטוּרַיָּא וּכְכַרְמְלָא בְּיַמָּא כֵּן יֵיתֵי תְּבָרֵיהּ׃ 19 מָנֵי גָלוּתָא
אַתְקִינִי לִיךְ מַלְכוּת כְּנִשְׁתָּא דְמִצְרַיִם אֲרֵי מַפִּיס לְצָדוּ תְהֵי וְתִצְדֵּי מִבְּלִי יָתֵב׃ 20 מַלְכוּ יָאֲיָא הֲוָת מִצְרַיִם עַמְמִין קְטוֹלִין מִצִּפּוּנָא יֵיתוּן
עֲלַהּ לְמִבְזַהּ׃ 21 אַף רַבְרְבָהָא בְּגַוַּהּ כְּעֶגְלֵי רִבְקָא אֲרֵי אַף אִנּוּן אִתְפְּנִיו עֲרַקוּ כַּחֲדָא לָא יְכִלוּ לְמֵקָם אֲרֵי יוֹם תְּבָרְהוֹן אֲתָא עֲלֵיהוֹן
עִדָּן סְעוֹרַן חוֹבֵיהוֹן׃ 22 קָל נִקּוּשׁ זַיְנֵיהוֹן כְּחִוְיָן זָחֲלִין אֲרֵי בְמַשִׁרְיָן יְהָכוּן עֲלֵיהוֹן וּכְמָא דְעָלִין בְּכַשִּׁילִין לְמִקַּץ אָעֵי חֻרְשָׁא׃
23 שֵׁיצוֹ רַבְרְבָהָא אֲמַר יְיָ אֲרֵי לֵית לְהוֹן סוֹף אֲרֵי סַגִּיאִין מִגּוֹבָא וְלֵית לְהוֹן מִנְיָן׃ 24 בְּהִיתַת מַלְכוּת מִצְרַיִם אִתְמְסָרַת בְּיַד עַמָּא דְאָתָא
מִצִּפּוּנָא׃ 25 אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל הָא אֲנָא מַסְעַר עַל אִתְרַגּוּשַׁת אֲלֶכְסַנְדְּרִיָּא וְעַל פַּרְעֹה וְעַל מִצְרָאֵי וְעַל טַעֲוָתָהָא
וְעַל מַלְכָהָא וְעַל פַּרְעֹה וְעַל דְּמִתְרַחֲצִין עֲלוֹהִי׃ 26 וְאֶמְסְרִנּוּן בְּיַד דְּבָעַן לְמִקְטְלְהוֹן וּבְיַד נְבוּכַדְנֶאצַּר מַלְכָּא דְבָבֶל וּבִידָא דְעַבְדוֹהִי וּבָתַר
כֵּן תִּתְיַתֵּב כְּיוֹמֵי קֳדָם אֲמַר יְיָ׃ 27 וְאַתְּ לָא תִדְחַל עַבְדִּי יַעֲקֹב וְלָא תִתְּבַר יִשְׂרָאֵל אֲרֵי הָא אֲנָא פָּרִיק לָךְ מֵרָחִיק וְיָת בְּנָךְ מֵאֲרַע גָּלוּתְהוֹן
וִיתוּבוּן דְּבֵית יַעֲקֹב וְיִשְׁקְטוּן וְיִשְׁרוּן לִרְחָצָן וְלֵית דְּמָנִיד׃ 28 אַתְּ לָא תִדְחַל עַבְדִּי יַעֲקֹב אֲמַר יְיָ אֲרֵי בְסַעֲדָךְ מֵימְרִי אֲרֵי אֶעְבֵּד גְּמִירָא
בְּכָל עַמְמַיָּא דְבַדַּרְתָּךְ לְתַמָּן וְעִמָּךְ לָא אֶעְבֵּד גְּמִירָא וְאַיְתִי עֲלָךְ יִסּוּרִין לְאַלָּפוּתָךְ בְּרַם בְּדִין חֲסוּךְ וְשֵׁיצָאָה לָא אֲשֵׁיצִינָךְ׃

‡ *Quia fugit retrò vitulus electus tuus, non* 15
expectauit, quia Dominus dissoluit eum.
‡ *Et multitudo tua infirmata est & cecidit;* 16
& vnusquisque proximo suo loquebantur, Sur-
gamus & reuertamur ad populum nostrum; &
in patriam nostram à facie gladij Græci.
‡ *Vocate nomen Pharaonis Nechao regis* 17
Aegypti, tumultum traduxit tempus.
‡ *Viuo ego, dicit rex Dominus exercituum,* 18
quoniam sicut Thabor in montibus, & sicut
Carmelus in mare veniet. ‡ *Vasa transmigra-* 19
tionis fac tibi habitatrix filia Aegypti; quia
Memphis in solitudinẽ erit, & vocabitur væ,
eò quòd non sint habitantes in ea. ‡ *Vitula or-* 20
nata Aegyptus; euulsio ab Aquilone venit su-
per eam. ‡ *Et mercenarij eius in ea quasi vituli* 21
saginati nutriti in ea. quia & ipsi auersi sunt,
et fugerũt vnanimiter, nõ steterunt; quia dies
perditionis venit super eos, & tempus vindi-
ctæ eorum. ‡ *Vox eius quasi serpẽtis sibilantis,* 22
quia in arena ambulabunt, in securibus veniẽt
contra eam quasi cædentes ligna. ‡ *Excidite* 23
saltum eius, dicit Dominus Deus, quia non sup-
putabitur, quia multiplicabit super locustã, &
non est eis numerus. ‡ *Confusa est filia Aegy-* 24
pti, tradita est in manus populi ab Aquilone.
‡ *Dicit Dominus exercituum Deus Israel,* 25
Ecce ego vlciscor Ammon filiũ eius super Aegy-
ptum, & super deos eius, & super reges eius,
& super Pharaonem & super confisos in eo.
‡ *Et dabo eos in manum quærentiũ animam* 26
eorum, & in manum Nabuchodonosor regis Ba
bylonis, & in manum seruorũ eius, & post hæc
habitabitur sicut in diebus pristinis, ait Dñs.
‡ *Tu autẽ ne timueris serue meus Iacob, ne-* 27
que paueas Israel, quia ecce saluo te de longè, et
semen tuum de captiuitate eorum; & reuerte-
tur Iacob & requiescet, & dormiet, & nõ erit
qui perturbet eũ. ‡ *Et tu ne timeas serue meus* 28
Iacob, dicit Dñs, quia tecum sum ego: quia fa-
ciam consummationẽ in omni gente in quos ex-
puli te illuc, te autem non faciam deficere. &
castigabo te in iudicium, & innocentem faciens
non innocentem faciam te.

15 ‡ διότι ἔφυγεν ὀπίσω ὁ μόσχος ὁ ἐκλεκτός σου· οὐκ ἔμει-
16 νεν ὅτι κύριος παρέλυσεν αὐτόν. ‡ καὶ τὸ πλῆθός σου
ἠσθένησεν καὶ ἔπεσεν, καὶ ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ ἐλά-
λουν, ἀναστῶμεν, καὶ ἀναστρέψωμεν πρὸς λαὸν ἡμῶν, καὶ εἰς
τὴν πατρίδα ἡμῶν ἀπὸ προσώπου μαχαίρας ἑλληνι-
17 κῆς. ‡ καλέσατε τὸ ὄνομα φαραὼ νεχαὼ βασιλέως αἰ-
γύπτου, σαὼν ἐσβήρε μωήδ.
18 ‡ ζῶ ἐγὼ λέγει ὁ βασιλεὺς κύριος τῶν δυνάμεων·
ὅτι ὡς τὸ θαβὼρ ἐν τοῖς ὄρεσιν, καὶ ὡς ὁ κάρμηλος ἐν τῇ
19 θαλάσσῃ ἥξει. ‡ σκεύη ἀποικισμοῦ ποίησον σεαυτῇ κα-
τοικοῦσα θυγάτηρ αἰγύπτου· ὅτι μέμφις εἰς ἀφανισμὸν
ἔσται, καὶ κληθήσεται οὐαὶ διὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν κατοικοῦν-
20 τας ἐν αὐτῇ. ‡ δάμαλις κεκαλλωπισμένη αἴγυπτος·
ἀπόσπασμα ἀπὸ βορρᾶ ἦλθεν ἐπ' αὐτήν.
21 ‡ καὶ οἱ μισθωτοὶ αὐτῆς ἐν αὐτῇ ὡς μόσχοι σιτευτοὶ τρε-
φόμενοι ἐν αὐτῇ· διότι καὶ αὐτοὶ ἀπεστράφησαν καὶ ἔφυ-
γον ὁμοθυμαδόν, οὐκ ἔστησαν· ὅτι ἡμέρα ἀπωλείας
ἦλθεν ἐπ' αὐτοὺς καὶ καιρὸς ἐκδικήσεως αὐτῶν.
22 ‡ φωνὴ αὐτῆς ὡς ὄφεως συρίζοντος, ὅτι ἐν ἄμμῳ πο-
ρεύσονται· ἐν ἀξίναις ἥξουσιν ἐπ' αὐτὴν ὡς κόπτοντες ξύλα.
23 ‡ ἐκκόψατε τὸν δρυμὸν αὐτῆς, λέγει κύριος ὁ θεός,
ὅτι οὐ μὴ εἰκασθῇ, ὅτι πληθυνεῖ ὑπὲρ ἀκρίδα, καὶ οὐκ ἔστιν
24 αὐτοῖς ἀριθμός. ‡ κατῃσχύνθη θυγάτηρ αἰγύπτου πα-
25 ρεδόθη εἰς χεῖρας λαοῦ ἀπὸ βορρᾶ. ‡ λέγει κύριος τῶν
δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ· ἰδοὺ ἐγὼ ἐκδικῶ τὸν ἀμμὼν υἱὸν
αὐτῆς ἐπὶ αἴγυπτον, καὶ ἐπὶ τοὺς θεοὺς αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τοὺς βα-
σιλεῖς αὐτῆς, καὶ ἐπὶ φαραὼ καὶ ἐπὶ τοὺς πεποιθότας ἐπ' αὐ-
26 τῷ. ‡ καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς χεῖρα τῶν ζητούντων τὴν ψυχὴν
αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρα ναβουχοδονόσωρ βασιλέως βαβυλῶ-
νος, καὶ εἰς χεῖρα τῶν δούλων αὐτοῦ· καὶ μετὰ ταῦτα κατοικηθή-
σεται, ὥσπερ ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς ἀρχαίαις, λέγει κύριος.
27 ‡ σὺ δὲ μὴ φοβηθῇς δοῦλός μου ἰακώβ, μηδὲ πτοηθῇς
ἰσραήλ, ὅτι ἰδοὺ σώζω σε μακρόθεν, καὶ τὸ σπέρμα σου ἐκ τῆς
αἰχμαλωσίας αὐτῶν· καὶ ἀναστρέψει ἰακὼβ καὶ ἡσυχάσει
28 καὶ ὑπνώσει καὶ οὐκ ἔσται ὁ παρενοχλῶν αὐτόν. ‡ καὶ σὺ μὴ
φοβηθῇς παῖς μου ἰακώβ, λέγει κύριος, ὅτι μετὰ σοῦ εἰμὶ
ἐγώ· ὅτι ποιήσω συντέλειαν ἐν παντὶ ἔθνει εἰς οὓς ἐξώ-
σά σε ἐκεῖ, σὲ δὲ οὐ μὴ ποιήσω ἐκλείπειν· καὶ παιδεύσω
σε εἰς κρίμα καὶ ἀθῶον οὐκ ἀθωώσω σε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Quare contriti sunt fortes tui, & non potuerunt consistere? Quia Dominus contriuit eos. 16 Multiplicatæ sunt ruinæ eorum:
etiam obedient vnusquisque proximo suo, & dicent: Surgite & reuertamur ad populum nostrum, & ad terram natiuitatis nostræ à facie
gladij inimici, qui est sicut vinum inebrians. 17 Inuitarunt ibi: Pharao rex Aegypti cuius copiosus tumultus est, transfert tempus. 18 Viuo
ego, dicit Rex, Dominus exercituum nomen eius; quia sicut verum est verbum hoc, quòd Thabor est in montibus, & sicut Carmelus in
mari; sic veniet interitus eius. 19 Vasa transmigrationis præpara tibi regnum cœtus Aegypti, quia Memphis in desolationem erit, & deso-
labitur absque habitatore. 20 Regnum speciosum fuit Aegyptus. Populi interfectores venient ab Aquilone contra eam, ad eam diripien-
dam. 21 Principes quoque eius in medio eius quasi vituli saginati, ipsi enim versi sunt & fugerunt simul, & non potuerunt consistere; quia
dies interitus eorum venit super eos, tempus visitationis malitiæ eorum. 22 Vox collisionis armorum eorum quasi serpentum reptan-
tium, quoniã cum exercitu ibunt contra eos: et sicut ij qui ingrediuntur cũ securibus ad succidenda ligna saltus. 23 Cõsumpti sunt princi-
pes eius, dicit Dominus: quia non habent finẽ, quia copiosiores sunt locustis, & non est eis numerus. 24 Confusum est regnum Aegypti;
traditum est in manum populi qui venit contra illud ab Aquilone. 25 Dicit Dominus exercituum Deus Israel: Ecce ego visito super
tumultum Alexandriæ, & super Pharaonem, & super Aegyptios, & super idola eorum, & super reges eorum, & super Pharaonem, &
super omnes qui confidunt in eo. 26 Et tradam eos in manum quærentium occidere eos, & in manũ Nabuchodonosor regis Babylonis,
& in manum seruorũ eius. Et postea habitabitur sicut in diebus antiquis, dicit Dñs. 27 Tu autẽ ne timeas serue mi Iacob, & ne formides
Israel; Quia ecce ego saluum te faciam à longè, & filios tuos de terra captiuitatis eorũ. Et reuertentur viri domus Iacob, & quiescent, & ha-
bitabunt confidenter, & non erit qui exterreat. 28 Tu autẽ ne timeas serue mi Iacob, dicit Dominus: quia in adiutorium tuũ est Verbum
meum. faciam enim consumptionem in omnibus populis ad quos dispersi te. non faciam in te consumptionem, sed adducam super te cor-
reptiones vt doceam te, veruntamen in iudicio misericordiæ; & consumendo non consumam te.

מז

1 * אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא אֶל־
פְּלִשְׁתִּים בְּטֶרֶם יַכֶּה פַרְעֹה אֶת־עַזָּה׃
2 * כֹּה אָמַר יְהוָה הִנֵּה־מַיִם עֹלִים מִצָּפוֹן וְהָיוּ
לְנַחַל שׁוֹטֵף וְיִשְׁטְפוּ אֶרֶץ וּמְלוֹאָהּ עִיר וְיֹשְׁבֵי בָהּ
וְזָעֲקוּ הָאָדָם וְהֵילִל כֹּל יוֹשֵׁב הָאָרֶץ׃
3 * מִקּוֹל שַׁעֲטַת פַּרְסוֹת אַבִּירָיו מֵרַעַשׁ לְרִכְבּוֹ
הֲמוֹן גַּלְגִּלָּיו לֹא־הִפְנוּ אָבוֹת אֶל־בָּנִים מֵרִפְיוֹן
4 יָדָיִם׃ * עַל־הַיּוֹם הַבָּא לִשְׁדוֹד אֶת־כָּל־פְּלִשְׁתִּים
לְהַכְרִית לְצֹר וּלְצִידוֹן כֹּל שָׂרִיד עֹזֵר כִּי־שֹׁדֵד יְהוָה
אֶת־פְּלִשְׁתִּים שְׁאֵרִית אִי כַפְתּוֹר׃
5 * בָּאָה קָרְחָה אֶל־עַזָּה נִדְמְתָה אַשְׁקְלוֹן
שְׁאֵרִית עִמְקָם עַד־מָתַי תִּתְגּוֹדָדִי׃
6 * הוֹי חֶרֶב לַיהוָה עַד־אָנָה לֹא תִשְׁקֹטִי
הֵאָסְפִי אֶל־תַּעְרֵךְ הֵרָגְעִי וָדֹמִּי׃
7 * אֵיךְ תִּשְׁקֹטִי וַיהוָה צִוָּה־לָהּ אֶל־אַשְׁקְלוֹן
וְאֶל־חוֹף הַיָּם שָׁם יְעָדָהּ׃

מח

1 * לְמוֹאָב כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
הוֹי אֶל־נְבוֹ כִּי שֻׁדָּדָה הֹבִישָׁה נִלְכְּדָה קִרְיָתָיִם
2 הֹבִישָׁה הַמִּשְׂגָּב וָחָתָּה׃ * אֵין עוֹד תְּהִלַּת מוֹאָב
בְּחֶשְׁבּוֹן חָשְׁבוּ עָלֶיהָ רָעָה לְכוּ וְנַכְרִיתֶנָּה מִגּוֹי גַּם־
מַדְמֵן תִּדֹּמִּי אַחֲרַיִךְ תֵּלֶךְ חָרֶב׃
3 * קוֹל צְעָקָה מֵחֹרוֹנָיִם שֹׁד וָשֶׁבֶר גָּדוֹל׃
4 * נִשְׁבְּרָה מוֹאָב הִשְׁמִיעוּ זְּעָקָה צְעוֹרֶיהָ׃
5 * כִּי מַעֲלֵה הַלֻּחוֹת בִּבְכִי יַעֲלֶה־בֶּכִי כִּי בְּמוֹרַד
חוֹרֹנַיִם צָרֵי צַעֲקַת־שֶׁבֶר שָׁמֵעוּ׃
6 * נֻסוּ מַלְּטוּ נַפְשְׁכֶם וְתִהְיֶינָה כַּעֲרוֹעֵר בַּמִּדְבָּר׃
7 * כִּי יַעַן בִּטְחֵךְ בְּמַעֲשַׂיִךְ וּבְאוֹצְרוֹתַיִךְ גַּם־אַתְּ
תִּלָּכֵדִי וְיָצָא כְמִישׁ בַּגּוֹלָה כֹּהֲנָיו וְשָׂרָיו יַחַד׃

CAP. XLVII.

1 QVod factum est verbum Dñi ad Hie-
A remiam prophetam cõtra Palæstinos,
2 antequã percuteret Pharao Gazam. * Hæc
dicit Dñs: Ecce aquæ descẽdent ab Aqui-
lone, & erunt quasi torrẽs inundãs, & ope-
rient terram & plenitudinem eius, vrbem
& habitatores ei⁹. Clamabunt homines, &
3 vlulabunt omnes habitatores terræ. * A
strepitu pompæ armorũ & bellatorũ eius,
à commotione quadrigarũ eius, & multi-
tudine rotarũ illius. Non respexerunt pa-
4 tres filios manibus dissolutis; * Pro aduentu
diei, in quo vastabuntur omnes Philisthiim,
& dissipabitur Tyrus & Sydon cum om-
nibus reliquis auxilijs suis. Depopulatus
est enim Dñs Palæstinos, reliquias insulæ
5 Cappadociæ. * Venit caluiciũ super Ga-
zam, conticuit Ascalon, & reliquiæ vallis
6 earum. Vsque quo concideris? * O mucro
Dñi vsque quo non requiesces? Ingredere
7 in vaginam tuã; refrigerare & sile. * Quo-
modo quiescet? cùm Dñs præceperit ei ad-
uersus Ascalon, & aduersum maritimas
eius regiones, ibique condixerit illi.

CAP. XLVIII.

1 AD Moab: Hæc dicit Dñs exercituum
A Deus Israel: Væ super Nabo quoniam
vastata est & cõfusa. Capta est Cariathaim,
2 confusa est fortis & tremuit. * Non est vl-
trà exultatio in Moab, contra Esebon co-
gitauerunt malum: Venite & disperdamus
eam de gente. Ergo silens conticesces, se-
3 queturque te gladius. * Vox clamoris de
Oronaim, vastitas & contritio magna.
4 * Cõtrita est Moab, annunciate clamo-
5 rem paruulis eius. * Per ascensum enim
Luith, plorans ascendet in fletu; quoniam
in descensu Oronaim hostes vlulatũ con-
6 tritionis audierũt. * Fugite, saluate animas
vestras, & eritis quasi myricæ in deserto.
7 * Pro eo enim quòd habuisti fiduciam
in munitionibus tuis, & in thesauris tuis,
tu quoque capieris. Et ibit Chamos in
transmigrationem, sacerdotes eius & prin-
cipes eius simul.

תרגום יונתן

מז

1 דהוה פתגם נבואה מן קדם ייי עם ירמיהו נביא על פלשתאי עד דלא
ייתי פרעה וימחי ית יתבי עזה׃ 2 כדנן אמר ייי הא עממיא אתן מצפונא ויהון כנחל מגבר ויבזון ארעא ומלאה קרויא ודיתבין בהון
ויזעקון בני אנשא ויללון כל יתבי ארעא׃ 3 מקל מפסועית פרסת גברוהי מזיע לרתיכוהי אתרגושת גלגלוהי לא מתפנן אבהן לרחמא
על בנין מאתרשלות ידין׃ 4 על יומא דאתי למבז ית כל ארע פלשתאי לשיצאה לצור ולצידון כל שאר סעיד ארי אביז ייי ית ארע
פלשתאי שאר נגות קפוטקיא׃ 5 מטת פרענותא ליתבי עזה אתברו אשקלונאי שאר תקפהון עד אימתי התהממון׃
6 וי חרבא דשליחא מן קדם ייי עד אימתי לא תנוחין אתכנשי ללדניך לבית זמנא תנוחין׃ 7 איכדין תנוחין וייי פקד עלה על
אשקלון ועל ספר ימא לתמן מזמנה׃

מח

1 למואב כדנן אמר ייי צבאות אלהא דישראל וי על נבו ארי אתבזיזת בהיתת אתכבישת קריתים בהיתו מביה רחצנהון ואתברו׃
2 לית עוד תשבחתא למואב בחשבון חשבו עלה בישא אתו ונשיצינה מלמהוי עם אף מדמן תחברין בתרך יהכון קטולי חרבא׃
3 קל צוחתא מחורונים בזא ותברא רבא׃ 4 אתברת מלכות מואב בסרו צוחתא שלטוניהון׃ 5 ארי מסוקית לוחית כד בכן יסקון
גבן ארי במחותית חורונים צוחת תבירי קרב יבסרון׃ 6 ערקו שזיבו נפשכון ויהוו כמגדל ערער דשרן בשכונין במדברא׃
7 ארי חלף דאתרחצת באוצריך ובבית גנזיך אף את תתאחדין ויפוק כמוש בגלותא פלחוהי ורברבוהי כחדא׃

CAP. XLVII.

ET factum est verbum Domini ad Hieremiã 1
prophetam super Philistijm, antequam per-
cuteret Pharao Gazan: Hæc dicit Dominus, 2
Ecce aquæ ascẽdunt ab Aquilone, & erunt in
torrentem inundantem: & inundabit terram
& plenitudinem eius; vrbem, & habitantes in
ea: & clamabunt homines & vlulabunt om-
nes habitantes terram, A voce impetus eius, 3
ab armis multis eorum, & à commotione cur-
ruum eius, sonitu rotarum eius. non reuersi sunt
patres super filios eorum, à dissolutione ma-
nuum suarum, In die ventura vt perdat 4
omnes Philistijm; & desolabo Tyrum & Sido-
nem, & omnes reliquos auxilij eorum: quia ex-
minauit Dominus Philisthijm, reliquos insula-
rum Cappadociæ. Venit caluicium super Ga- 5
zan: proiecta est Ascalon, & reliqui vallis ea-
rum: vsque quo incides
Gladius Domini? vsquequo non quie- 6
sces? restituere in vaginam tuam, quiesce &
tolle te. Quomodo quiescet? & Dominus 7
præcepit ei aduersum Ascalonem, & aduersum
maritimas, aduersum reliquas vt insurgat.

CAP. XLVIII.

MOab, sic dixit Dominus exercituum Deus 1
Israel: Væ super Nabo quoniam perijt, ca-
pta est Cariathaim, confusa est, fortitudo victa
est. Non est vltrà exultatio Moab in Ese- 2
bon, cogitauerunt super eam mala: Venite &
excidamus eam de gente, & quietem quiescet:
post te ibit gladius,
Quia vox clamantium de Oronaim; va- 3
stitas & contritio magna.
Contritio Moab annunciate ad paruulos: 4
Quia repleta est Aluth in fletu: ascendet 5
plorans: in via Oronaim clamorem contritionis
audiui.
Fugite, & saluate animas vestras, & 6
eritis quasi asinus agrestis in deserto.
Quoniam confidisti in munitionibus tuis, 7
& in thesauris tuis, & tu capieris. & egre-
dietur Chamos in transmigratione; sacerdotes
eius, & principes eius simul.

μζ'.

1 Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν τὸν προφή-
την ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, πρὸ τοῦ πατάξαι φαραὼ τὴν
2 γάζαν· τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ὕδατα ἀναβαίνει ἀπὸ
βορρᾶ, καὶ ἔσται εἰς χειμάρρουν κατακλύζοντα· καὶ κατα-
κλύσει γῆν, καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς πόλιν, καὶ τοὺς κατοι-
κοῦντας ἐν αὐτῇ, καὶ κεκράξονται οἱ ἄνθρωποι, καὶ ἀλα-
λάξουσιν ἅπαντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν,
3 ἀπὸ φωνῆς ὁρμῆς αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν ὅπλων τῶν πολλῶν
αὐτῶν, καὶ ἀπὸ σεισμοῦ τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ ἤχου τροχῶν
αὐτοῦ· οὐκ ἐπέστρεψαν πατέρες ἐπὶ υἱοὺς αὐτῶν, ἀπὸ ἐκλύ-
4 σεως χειρῶν αὐτῶν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐρχομένῃ τοῦ ἀπο-
λέσαι πάντας τοὺς ἀλλοφύλους· καὶ ἀφανιῶ τὴν τύρον καὶ
σιδῶνα, καὶ πάντας τοὺς καταλοίπους τῆς βοηθείας αὐτῶν,
ὅτι ἐξωλόθρευσεν κύριος τοὺς ἀλλοφύλους τοὺς κατα-
λοίπους τῶν νήσων τῆς καππαδοκίας.
5 ἥκει φαλάκρωμα ἐπὶ γάζαν, ἀπερρίφη ἀσκαλών,
καὶ οἱ κατάλοιποι ἐμακείμ, ἕως τίνος κόψεις
6 μάχαιρα τοῦ κυρίου; ἕως τίνος οὐχ ἡσυχάσεις; ἀπο-
κατάστηθι εἰς τὸν κουλεόν σου· ἀνάπαυσαι καὶ ἐπάρθητι.
7 πῶς ἡσυχάσει; καὶ κύριος ἐνετείλατο αὐτῇ ἐπὶ τὴν
ἀσκάλωνα, καὶ ἐπὶ τὰς παραθαλασσίους ἐπὶ τὰς κατα-
λοίπους ἐπεγερθῆναι.

μη'.

1 Τῇ μωὰβ οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς
ἰσραήλ, οὐαὶ ἐπὶ ναβὼ ὅτι ὤλετο, ἐλήφθη καριαθαΐμ,
ᾐσχύνθη, τὸ κραταίωμα ἡττήθη.
2 οὐκ ἔστιν ἔτι γαυρίαμα μωὰβ ἐν ἐσεβών, ἐλογίσαντο
ἐπ᾽ αὐτὴν κακά· δεῦτε καὶ ἐκκόψωμεν αὐτὴν ἀπὸ ἔθνους,
καὶ παῦσιν παύσεται· ὄπισθέν σου βαδιεῖται μάχαιρα.
3 ὅτι φωνὴ κεκραγότων ἐξ ὀρωναΐμ, ὄλεθρος καὶ σύν-
4 τριμμα μέγα, συνετρίβη μωάβ, ἀναγγείλατε εἰς ζό-
5 γορα. ὅτι ἐπλήσθη ἀλὼθ ἐν κλαυθμῷ· ἀναβήσεται κλαίων·
ἐν ὁδῷ ὀρωναΐμ κραυγὴν συντρίμματος ἤκουσα.
6 φεύγετε καὶ σώσατε τὰς ψυχὰς ὑμῶν, καὶ ἔσεσθε
7 ὥσπερ ὄνος ἄγριος ἐν ἐρήμῳ. ἐπειδὴ ἐπεποίθεις ἐν
ὀχυρώμασίν σου καὶ ἐν τοῖς θησαυροῖς σου, καὶ σὺ συλληφθή-
σῃ· καὶ ἐξελεύσεται χαμὼς ἐν ἀποικίᾳ οἱ ἱερεῖς αὐτοῦ καὶ οἱ
ἄρχοντες αὐτοῦ ἅμα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XLVII.

QVod factum est verbum prophetiæ à facie Domini cum Ieremia propheta, contra Philistæos, antequam veniret Pharao, & percuteret habitatores Gazæ. [2] Hæc dicit Dominus, Ecce populi venient ab Aquilone, & erunt quasi torrens inundans, & diripient terram & plenitudinem eius; vrbes, & habitantes in eis. Et clamabunt filij hominum, & vlulabunt omnes habitatores terræ. [3] A voce gressus vngularum fortium eius, à commotione curruum eius, tumultu rotarum eius, non respiciunt patres vt misereantur filiorum, propter remissionem manuum. [4] Propter diem qui venturus est, in quo diripietur omnis terra Philistæorum, & disperdentur Tyrus & Sydon, & omnes reliquiæ auxilij, quia diripuit Dominus terram Philistæorum, reliquias insulæ Cappadociæ. [5] Peruenit vindicta habitatoribus Gazæ. contriti sunt Ascalonitæ, & reliquiæ roboris eorum. quousque tandẽ vos ipsos incidetis? [6] Væ mucro, qui missus es à facie Domini, vsque quo non quiesces? Recipe te in vaginam tuam, in domo temporis quiesce. [7] Quomodo quiescet? quia Dominus præcepit de eo contra Ascalonem, & contra portum maris, ibique præparauit eum.

CAP. XLVIII.

AD Moab hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel; Væ super Nebo, quoniam direpta est, & confusa est. subiugata est Cariathaim: confusi sunt à domo fiduciæ suæ, & confracti sunt. [2] Non est vltrà laus Moab. In Hesbon cogitauerunt contra eam malum: Venitẽ & consumemus eam, ne sit populus. Etiam Madmen contereris; post te ibunt occisores gladio. [3] Vox clamoris de Horonaim, direptio & confractio magna. [4] Contritum est regnum Moab; annunciarunt clamorem dominatores eius. [5] Quia ascensum Luith dum flent ascendũt flentes: nam per descensum Horonaim clamorẽ confractorum à prœlio annunciabunt. [6] Fugite, liberate animas vestras, & estotẽ sicut turris Aroer, & sicut qui morantur in tentorijs in deserto. [7] Quia pro eo quòd confisa es in thesauris tuis, & in domo opum tuarum, tu quoque capieris. Et egredietur Chamos in transmigrationem; cultores eius, & principes eius simul.

8 * ויבא שדד אל־כל־עיר ועיר לא תמלט ואבד
העמק ונשמד המישר אשר אמר יהוה :
9 * תנו־ציץ למואב כי נצא תצא ועריה לשמה
10 תהיינה מאין יושב בהן : * ארור עשה
מלאכת יהוה רמיה וארור מנע חרבו מדם :
11 * שאנן מואב מנעוריו ושקט הוא אל־שמריו
ולא־הורק מכלי אל־כלי ובגולה לא הלך על־כן
עמד טעמו בו וריחו לא־נמר :
12 * לכן הנה־ימים באים נאם־יהוה ושלחתי־
לו צעים וצעהו וכליו יריקו ונבליהם ינפצו :
13 * ובש מואב מכמוש כאשר־בשו בית ישראל
14 מבית אל מבטחם : * איך תאמרו גבורים
אנחנו ואנשי־חיל למלחמה :
15 * שדד מואב ועריה עלה ומבחר בחוריו ירדו
לטבח נאם־המלך יהוה צבאות שמו :
16 * קרוב איד־מואב לבוא ורעתו מהרה מאד :
17 * נדו לו כל־סביביו וכל ידעי שמו אמרו איכה
נשבר מטה־עז מקל תפארה :
18 * רדי מכבוד ישבי בצמא ישבת בת־דיבון כי־
שדד מואב עלה בך שחת מבצריך :
19 * אל־דרך עמדי וצפי יושבת ערוער שאלי־נס
ונמלטה אמרי מה־נהיתה :
20 * הביש מואב כי־חתה הלילי וזעקי הגידו
בארנון כי שדד מואב :
21 * ומשפט בא אל־ארץ המישר אל־חלון ואל־
יהצה ועל־מופעת :
22 * ועל־דיבון ועל־נבו ועל־בית דבלתים :
23 * ועל קריתים ועל־בית גמול ועל־בית מעון :
24 * ועל־קריות ועל־בצרה ועל כל־ערי ארץ
מואב הרחקות והקרבות :

8 * Et veniet prædo ad omnem vrbem, &
vrbs nulla ſaluabitur. Et peribunt valles, &
diſſipabuntur cãpeſtria, quoniã dixit Dñs.
9 * Date florem Moab, quia florens egre-
dietur, & ciuitates eius deſertæ erũt & in-
10 habitabiles. * Maledictus qui facit opus
Dñi fraudulenter, & maledictus qui pro-
11 hibet gladium ſuum à ſanguine. * Fertilis
fuit Moab ab adoleſcentia ſua, & requi-
uit in fæcibus ſuis. Nec transfuſus eſt de
vaſe in vas, & in tranſmigrationem non
abijt. Idcirco permãſit guſtus eius in eo, &
12 odor eius non eſt immutatus. * Propterea
ecce dies veniunt, dicit Dominus, & mit-
tam eis ordinatores & ſtratores laguncu-
larum, & ſternent eum, & vaſa eius exhau-
13 rient, & lagunculas eorum collident. * Et
C cõfundetur Moab à Chamos, ſicut cõfuſa
eſt domus Iſrael à Bethel, in qua habebat
14 fiduciam. * Quomodo dicitis, Fortes ſu-
15 mus & viri robuſti ad prœliandum? * Va-
ſtata eſt Moab, & ciuitates illius aſcende-
runt, & electi iuuenes eius deſcenderunt in
occiſionẽ, ait rex, Dñs exercituum nomen
16 eius. * Propè eſt interitus Moab vt veniat,
& malum eius velociter accurret nimis.
17 * Cõſolamini eum omnes qui eſtis in cir-
cuitu eius, & vniuerſi qui ſcitis nomẽ eius
dicite: Quomodo confracta eſt virga for-
18 tis, baculus glorioſus? * Deſcẽde de gloria
& ſede in ſiti habitatio filiæ Dibon, quo-
niam vaſtator Moab aſcendet ad te, diſſi-
19 pabit munitiones tuas. * In via ſta & pro-
ſpice habitatio Aroer. Interroga fugiẽtem,
20 & ei qui euaſit, dic, Quid accidit? * Cõfuſus
eſt Moab, quoniã victus eſt. Vlulate & cla-
mate, annunciate in Arnon, quoniam va-
21 ſtata eſt Moab. * Et iudicium venit ad ter-
ram campeſtrem ſuper Elon & ſuper Iaſa,
22 & ſuper Mephat. * Et ſuper Dibon, & ſu-
per Nabo, & ſuper domum Deblathaim.
23 * Et ſuper Cariathaim, & ſuper Bethga-
mul, & ſuper Bethmaon.
24 * Et ſuper Carioth, & ſuper Boſra, & ſu-
per omnes ciuitates terræ Moab, quæ lon-
gè & propè ſunt.

תרגום יונתן

8 ויהון בזוזין על כל קרויהון וקרוא מנהון לא תשתיזב ויבדון דיתבין בעמקא וישתיצון דשרן במישרא דאמר יוי :
9 אעדו כתרא מן מואב ארי מגלא תגלי וקרוהא לצדו תהוין מבלי יתב בהון : 10 ליט דעבד עלה עובדא מן קדם יוי בנכלא
ודמנע חרביה מקטול : 11 שלן מואבאי מזעוריהון ושקטין אנון על נכסיהון ולא אתגליו מאתר לאתר ובגלותא לא הלכו על
כן אריכו שליא נכסיהון כחמרא דנטיר על שמריה וריחיה לא פג : 12 בכן הא יומיא אתן אמר יוי ואשלח עליהון בזוזין
ויבזונון ונכסיהון ירוקנון וטוב ארעהון יגמרון : 13 ויבהתון מואבאי דפלחין לכמוש כמא דבהיתו בית ישראל מבית־אל רחצנהון :
14 איכדין תימרון גברין אנחנא וגברין דחילא למעבד קרבא : 15 אתבזיזו מואבאי וקרויהון חרובא ושפר עולימיהון יתמסרון
לקטלא אמר מלכא יוי צבאות שמה : 16 קריב תברהון דמואבאי למיתי ובישתהון מוחיא לחדא :
17 זועו עלוהי כל סחרנוהי וכל ידעי שמיה אמרו איכדין אתבר מלך מבאש שלטון מעיק : 18 חתי מיקרא ותבי בצחיא מלכות
כנשתא דדיבון ארי בזוזין אתו על מואב סלקו עלך חבלו כרכיך : 19 על אורחא קומו וסכו דיתבין בערוער שאלו למערקיא ולמשזביא
אימרו מה הוה על תברא דיכי : 20 בהיתו מואבאי ארי אתברו אילילו וצוחו חוו בארנון ארי אתבזיזו מואבאי :
21 ועבדי פורענותא מטו לארע מישרא לחולון וליהץ ועל מיפעת : 22 ועל דיבון ועל נבו ועל בית דבלתים :
23 ועל קריתים ועל בית גמול ועל בית מעון : 24 ועל קריות ועל בצרה ועל כל קרוי ארע מואב דרחיקן ודקריבן :

Et veniet vastitas super omnem ciuitatem, 8
& ciuitas non saluabitur; & peribit vallis,
& deuastabitur cãpestris, sicut dixit Dominus.
Date signa Moab, quia plaga succendetur, 9
& omnes ciuitates eius in inuium erunt, eò
quòd non sit habitans in ea. Maledictus qui 10
facit opus Domini negligenter, & maledictus
qui aufert gladium suum à sanguine.
Quieuit Moab à puero, & confisus est in 11
gloria sua, non infudit de vase in vas, & in
transmigrationem non abierunt. Idcirco stetit
gustus eius in eo, & odor eius non defecit.
Propterea ecce dies veniunt, dicit Do- 12
minus: & mittam ei stratores, & sternunt
eum, & vasa eius comminuunt, & cornua
eius conterent.
Et confundetur Moab à Chamos sicut 13
confusa est domus Israel à Bethel, spe eorum con
fisi in se ipsis. Quomodo dicetis, Fortes su- 14
mus, & homo potens in prœlium?
Perijt Moab ciuitas eius, & electi iuue- 15
nes eius descenderunt in occisionem, ait rex, Do-
minus exercituum nomen ei.
Propè dies Moab vt veniat, & malitia 16
eius velox valde.
Mouete eum omnes in circuitu eius vni- 17
uersi qui scitis nomẽ eius. dicite, Quomodo con
fracta est virga gloriosa, baculus magnificẽtiæ.
Descende de gloria, & sede in humiditate 18
sedens filia Debon, quia perijt Moab, ascendit
in te deuastans munitionem tuam.
In via sta, & prospice sedens in Aroer, 19
& interroga fugientem & saluatum: & dic,
Quid factum est?
Confusus est Moab, quoniam contritus est. 20
Vlula & clama, annuncia in Arnon, quia perijt
Moab. Et iudicium venit ad terram cam- 21
pestrem super Chelon, & super Iassa, & super
Mophath; Et super Dibon, & super Na- 22
bo, & super domum Deblathaim; Et super 23
Cariathaim, & super domum Gamol, & super
domum Maon. Et super Carioth, & super 24
Bosor, & super omnes ciuitates Moab, quæ
longè & quæ propè.

8 καὶ ἥξει ὄλεθρος ἐπὶ πᾶσαν πόλιν· καὶ πόλις οὐ μὴ σω-
θῇ, καὶ ἀπολεῖται ὁ αὐλὼν καὶ ἐξολοθρευθήσεται ἡ πεδι-
9 νὴ καθὼς εἶπεν κύριος. δότε σημεῖα τῇ μωάβ, ὅτι
ἁφὴ ἀναφθήσεται καὶ πᾶσαι αἱ πόλεις αὐτῆς εἰς ἄβατον
ἔσονται παρὰ τὸ μὴ εἶναι οἰκοῦντα ἐν αὐτῇ.
10 ἐπικατάρατος ὁ ποιῶν τὸ ἔργον κυρίου ἀμελῶς, καὶ
ἐπικατάρατος ὁ ἐξαίρων μάχαιραν αὐτοῦ ἀφ' αἵματος.
11 ἀνεπαύσατο μωὰβ ἐκ παιδαρίου, καὶ πεποιθὼς ἐπὶ
τῇ δόξῃ αὐτοῦ· οὐκ ἐνέχεεν ἐξ ἀγγείου εἰς ἀγγεῖον, καὶ εἰς
ἀποικισμὸν οὐκ ᾤχοντο· διὰ τοῦτο ἔστη γεῦμα αὐτοῦ ἐν
αὐτῷ, καὶ ὀσμὴ αὐτοῦ οὐκ ἐξέλιπεν.
12 διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται φησὶν κύριος· καὶ
ἀποστελῶ αὐτῷ κλίνοντας, καὶ κλινοῦσιν αὐτόν, καὶ τὰ σκεύη
αὐτοῦ λεπτυνοῦσιν, καὶ τὰ κέρατα αὐτοῦ συντρίψουσιν.
13 καὶ καταισχυνθήσεται μωὰβ ἀπὸ χαμὼς ὥσπερ κα-
τῃσχύνθη ὁ οἶκος ἰσραὴλ ἀπὸ βεθὴλ ἐλπίδος αὐτῶν
πεποιθότες ἐφ' ἑαυτοῖς.
14 πῶς ἐρεῖτε, ἰσχυροί ἐσμεν, καὶ ἄνθρωπος ἰσχύων εἰς
15 πόλεμον; ὤλετο μωὰβ πόλις αὐτοῦ, καὶ ἐκλεκτοὶ νεα-
νίσκοι αὐτοῦ κατέβησαν εἰς σφαγήν, λέγει βασιλεύς, κύ-
ριος τῶν δυνάμεων ὄνομα αὐτῷ.
16 ἐγγὺς ἡ ἡμέρα μωὰβ ἐλθεῖν καὶ πονηρία αὐτοῦ τα-
17 χεῖα σφόδρα. κινήσατε αὐτὸν πάντες κυκλόθεν
αὐτοῦ, πάντες εἰδότες ὄνομα αὐτοῦ· εἴπατε, πῶς συνετρίβη
βακτηρία εὐκλεὴς ῥάβδος μεγαλειώματος;
18 κατάβηθι ἀπὸ δόξης, καὶ κάθισον ἐν ὑγρασίᾳ καθη-
μένη θυγάτηρ δεβών, ὅτι ὤλετο μωάβ, ἀνέβη εἰς σὲ λυ-
μαινόμενος ὀχύρωμά σου.
19 ἐφ' ὁδοῦ στῆθι καὶ ἔπιδε καθημένη ἐν ἀροήρ, καὶ ἐρώ-
τησον φεύγοντα καὶ ἀνασωζόμενον· καὶ εἶπον, τί ἐγένετο;
20 κατῃσχύνθη μωάβ, ὅτι συνετρίβη· ὀλόλυξαι καὶ κέ-
κραξον, ἀνάγγειλον ἐν ἀρνῶν· ὅτι ὤλετο μωάβ.
21 καὶ κρίσις ἔρχεται εἰς τὴν γῆν τοῦ μισὼρ ἐπὶ χαιλών,
καὶ ἐπὶ ἰασσά, καὶ ἐπὶ μωφάθ·
22 καὶ ἐπὶ δεβών, καὶ ἐπὶ ναβαύ, καὶ ἐπὶ οἶκον δεβλα-
23 θαίμ. καὶ ἐπὶ καριαθαίμ, καὶ ἐπὶ οἶκον γαμώλ,
καὶ ἐπὶ οἶκον μαών.
24 καὶ ἐπὶ καριώθ, καὶ ἐπὶ βοσόρ, καὶ ἐπὶ πάσας τὰς
πόλεις μωὰβ τὰς πόρρω καὶ τὰς ἐγγύς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Et venient direptores contra omnes vrbes eorum, neque earum vlla liberabitur; & peribunt qui habitant in valle, & disperdentur qui
habitant in campestribus, quia dixit Dominus. 9 Auferte coronam à Moab; quia transmigrando transmigrabit, & vrbes eius in
desolationem erunt, ita vt non sit qui habitet in eis. 10 Maledictus qui facit in ea opus à facie Domini in dolo. & maledictus qui prohi-
bet gladium suum ab occisione. 11 Abundantes fuerant Moabitæ ab adolescentia sua, & quieti in substantijs suis: nec fuerant translati
de loco in locum, nec in transmigrationem abiuerant: propterea prorogarunt prosperitatem facultates eorum; sicut vinum quod conser-
uatũ est super fæces suas, & odor eius non est immutatus. 12 Propterea, Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & mittam in eos deprędatores,
& deprædabuntur eos, & substantias eorum euacuabunt, & bona terræ eorum absument. 13 Et confundentur Moabitæ qui colebant
Chamos: sicut confusa est domus Israel à Bethel fiducia sua. 14 Quomodo dicitis, Fortes sumus, & viri robusti ad prœliandum?
15 Direpti sunt Moabitæ, & vrbes eorum desolatæ; & pulchri iuuenes eorum tradentur occisioni, dicit rex, Dominus exercituum nomen
eius. 16 Propinquus est interitus Moabitarum vt veniat, & malum eorum accelerat admodum. 17 Dolete super eo omnes qui in cir-
cuitu eius estis: & vniuersi qui scitis nomen eius, dicite, Quomodo confractus est rex malignus, dominator tribulans? 18 Descende de
gloria & sede in siti regnum cœtus Dibon; quia deprædatores venerunt contra Moab: ascenderunt contra te, vastarunt arces tuas.
19 Ad viam state, & contemplamini qui habitatis in Aroer; interrogate fugientes; & eis qui liberati sunt, dicite: Quænam confractio
hæc fuit? 20 Confusi sunt Moabitæ, quia contriti sunt. Vlulate & clamate, annunciate in Arnon: quia direpti sunt Moabitæ.
21 Et facientes vindictam peruenerunt in terram campestrem, in Holon, & in Iahats, & super Mephaat. 22 Et super Dibon, &
super Nebo, & super domum Deblathaim. 23 Et super Cariathaim, & super Bethgamul, & super Bethmaon. 24 Et super
Kerioth, & super Bosrah, & super omnes vrbes terræ Moab, quæ longè sunt, & quæ propè.

25 * נִגְדְּעָה קֶרֶן מוֹאָב וּזְרֹעוֹ נִשְׁבָּרָה נְאֻם יְהוָה׃
26 * הַשְׁכִּירֻהוּ כִּי עַל־יְהוָה הִגְדִּיל וְסָפַק מוֹאָב
בְּקִיאוֹ וְהָיָה לִשְׂחֹק גַּם־הוּא׃
27 * וְאִם׀ לוֹא הַשְּׂחֹק הָיָה לְךָ יִשְׂרָאֵל אִם־
בְּגַנָּבִים נִמְצָאָה כִּי־מִדֵּי דְבָרֶיךָ בּוֹ תִּתְנוֹדָד׃
28 * עִזְבוּ עָרִים וְשִׁכְנוּ בַּסֶּלַע יֹשְׁבֵי מוֹאָב וִהְיוּ
כְיוֹנָה תְּקַנֵּן בְּעֶבְרֵי פִי־פָחַת׃
29 * שָׁמַעְנוּ גְאוֹן־מוֹאָב גֵּאֶה מְאֹד גָּבְהוֹ וּגְאוֹנוֹ
30 וְגַאֲוָתוֹ וְרֻם לִבּוֹ׃ * אֲנִי יָדַעְתִּי נְאֻם־יְהוָה
עֶבְרָתוֹ וְלֹא־כֵן בַּדָּיו לֹא־כֵן עָשׂוּ׃
31 * עַל־כֵּן עַל־מוֹאָב אֲיֵלִיל וּלְמוֹאָב כֻּלֹּה אֶזְעָק
אֶל־אַנְשֵׁי קִיר־חֶרֶשׂ יֶהְגֶּה׃
32 * מִבְּכִי יַעְזֵר אֶבְכֶּה־לָּךְ הַגֶּפֶן שִׂבְמָה נְטִישֹׁתַיִךְ
עָבְרוּ יָם עַד יָם יַעְזֵר נָגָעוּ עַל־קֵיצֵךְ וְעַל־בְּצִירֵךְ
33 שֹׁדֵד נָפָל׃ * וְנֶאֶסְפָה שִׂמְחָה וָגִיל מִכַּרְמֶל
וּמֵאֶרֶץ מוֹאָב וְיַיִן מִיקָבִים הִשְׁבַּתִּי לֹא־יִדְרֹךְ
הֵידָד הֵידָד לֹא הֵידָד׃
34 * מִזַּעֲקַת חֶשְׁבּוֹן עַד־אֶלְעָלֵה עַד־יַהַץ נָתְנוּ
קוֹלָם מִצֹּעַר עַד־חֹרֹנַיִם עֶגְלַת שְׁלִשִׁיָּה כִּי גַּם־
מֵי נִמְרִים לִמְשַׁמּוֹת יִהְיוּ׃
35 * וְהִשְׁבַּתִּי לְמוֹאָב נְאֻם־יְהוָה מַעֲלֶה בָמָה
36 וּמַקְטִיר לֵאלֹהָיו׃ * עַל־כֵּן לִבִּי לְמוֹאָב כַּחֲלִלִים
יֶהֱמֶה וְלִבִּי אֶל־אַנְשֵׁי קִיר־חֶרֶשׂ כַּחֲלִילִים יֶהֱמֶה
עַל־כֵּן יִתְרַת עָשָׂה אָבָדוּ׃
37 * כִּי כָל־רֹאשׁ קָרְחָה וְכָל־זָקָן גְּרֻעָה עַל כָּל־
יָדַיִם גְּדֻדֹת וְעַל־מָתְנַיִם שָׂק׃
38 * עַל כָּל־גַּגּוֹת מוֹאָב וּבִרְחֹבֹתֶיהָ כֻּלֹּה מִסְפֵּד כִּי־
שָׁבַרְתִּי אֶת־מוֹאָב כִּכְלִי אֵין־חֵפֶץ בּוֹ נְאֻם־יְהוָה׃
39 * אֵיךְ חַתָּה הֵילִילוּ אֵיךְ הִפְנָה־עֹרֶף מוֹאָב בּוֹשׁ
וְהָיָה מוֹאָב לִשְׂחֹק וְלִמְחִתָּה לְכָל־סְבִיבָיו׃

25 * Abscissum est cornu Moab,& brach
eius contritum est,ait Dominus.
26 * Inebriate eum, quoniam cōtra Dom-
num erectus est. Et allidet manum Moa
in vomitu suo,& erit in derisum etiā ip
27 * Fuit enim in derisum tibi Israel, qua
inter fures reperisses eum. Propter verb
ergo tua quæ aduersum illum locutus es
28 captiuus duceris. * Relinquite ciuitates &
habitate in petra habitatores Moab, &
estote quasi columba nidificās in summ
29 ore foraminis. * Audiuimus superbia
E Moab, superbus est valde: sublimitatem
eius & arrogantiam, & superbiam, & al-
30 tudinem cordis eius. * Ego scio, ait Dñs,
iactantiam eius,eò quòd non sit iuxta ea
virtus eius, nec iuxta quod poterat cona
31 sit facere. * Ideò super Moab eiulabo, &
ad Moab vniuersam clamabo, ad viros
32 muri fictilis lamentantes. * De planctu
Iazer plorabo tibi vinea Sabama. Propa-
gines tuæ transierunt mare, vsque ad mare
Iazer peruenerunt. Super messem tuam &
vindemiam tuam prædo irruit.
33 * Ablata est lætitia & exultatio de Car-
melo & de terra Moab,& vinum de torcu
laribus sustuli. Nequaquam calcator vu
34 solitū celeuma cātabit. * De clamore He-
bon vsque Eleale & Iasa, dederunt voce
suam à Segor vsque ad Oronaim vitula
conternantem; aquæ verò Nemrim pes-
35 mę erunt. * Et auferam de Moab, ait Dñs,
offerentem in excelsis,& sacrificantem dijs
36 eius. * Propterea cor meū ad Moab quasi
F tibia resonabit,& cor meum ad viros mu-
ri fictilis dabit sonitū tibiarum, quia plus
fecit quàm potuit; idcirco perierunt.
37 * Omne enim caput caluiciū & omnis
barba rasa erit: in cūctis manibus colliga-
38 tio,& super omne dorsum ciliciū. * Et su-
per omnia tecta Moab,& in plateis eius o-
mnis plāctus,quoniā contriui Moab sicut
39 vas inutile, ait Dñs. * Quomodo victa est
& vlulauerunt? Quomodo deiecit ceruice
Moab,& cōfusus est? Eritq; Moab in deri-
sum,& in exēplū omnibus in circuitu suo.

תרגום יונתן

25 אִתְקְטִיפַת מַלְכוּת מוֹאֲבָאֵי וְשִׁלְטוֹנֵיהוֹן אִתְּבָרוּ אֲמַר יְיָ׃ 26 אַיְתָא עֲלֵיהוֹן עָקָא וִיהוֹן דָּמַן לְרַוְיָא אֲרֵי עַל עַמָּא דַייָ אִתְרַבְרַבוּ וְיִתְרְשׁוּן
מוֹאֲבָאֵי בְּאַתְרֵיהוֹן וִיהוֹן לְלַעֵיב אַף אִנּוּן׃ 27 וְעַל דַּחֲדֵיתוּן עַל תַּבְרֵיהּ דְּיִשְׂרָאֵל בִּדְלָא חֲטוֹ לְכוֹן כְּאִלּוּ כְּגַנָּבִין אִשְׁתְּכַחוּ וְעַל דְּאַסְגֵיתוּן
עֲלֵיהוֹן פִּתְגָמִין בְּכֵן תִּשְׁתַּלְטְלוּן׃ 28 שְׁבַקוּ קִרְוַיָּא וּשְׁרוּ בְּכֵיפָא יָתְבֵי מוֹאָב וַהֲווֹ כְּיוֹנָה דִּשְׁבְקָא פּוּם שׁוֹבְכַהּ וְנַחֲתָא וְשָׁרְיָא בְּאַרְעִית גּוּבָא׃
29 שְׁמַעְנָא רַבְרְבֵי מוֹאָב דְּמִתְגָּאַן לַחֲדָא רַבְרְבֵיהוֹן וּמִתְפַּנְקֵיהוֹן וְגֵיוְתָנוּתְהוֹן וְרָמוּת לִבְּהוֹן׃ 30 קֳדָמַי גְּלֵן אֲמַר יְיָ עוֹבָדֵי רַבְרְבֵיהוֹן
לָא תַקְנִין יְקָרֵיהוֹן לָא כִּדְכָשַׁר עֲבַדוּ׃ 31 עַל כֵּן עַל מוֹאֲבָאֵי מְיַלְלִין וְעַל מוֹאֲבָאֵי כֻּלְּהוֹן מְצַוְחִין וְעַל אֱנָשׁ כְּרַךְ תְּקָפְהוֹן דָּוָן׃
32 כְּבֵן כְּמָא דְּאַיְתֵיתִי מַשִׁרְיָן עַל יַעְזֵר כֵּן אַיְתֵי קָטוֹלִין עַל שִׂבְמָה מְטַלְטְלָךְ גָּזוּ עֲבַרוּ יַמָּא עַד יַם יַעְזֵר מְטוֹ עַל חֲצָדִיךְ וְעַל קְטָפִיךְ בָּזוֹזִין
שְׁלוֹ׃ 33 וְאִתְכְּנֵישׁ בִּיעַ וְחֶדְוָא מִכַּרְמְלָא וּמֵאַרְעָא מוֹאָב וַחֲמַר מִמַּעְצְרַיָּא אֲבַטֵּלִית לָא יְעַצְרוּן עֲצוּרִין וְלָא יְרִימוּן בְּקָלְהוֹן׃ 34 מִצְּוָחַת
חֶשְׁבּוֹן עַד אֶלְעָלֵה עַד יַהַץ אִשְׁתְּמַע קָלְהוֹן מִצּוֹעַר עַד חוֹרוֹנַיִם עֶגְלַת תְּלִיתָאָה רַבְּתָא אֲרֵי אַף מֵי נִמְרִים לְצָדוּיָהוֹן׃ 35 וְאֲבַטֵּל מִן
מוֹאֲבָאֵי אֲמַר יְיָ מְקָרֵב קוּרְבַּן עַל בָּמָתָא וּמַסִּיק בֻּסְמִין לְטַעֲוָתֵיהּ׃ 36 עַל כֵּן לִבְּהוֹן מוֹאֲבָאֵי כְּכִנּוֹרָא הָמָן וְלִבְּהוֹן עַל אֱנָשֵׁי כְּרַךְ תְּקָפְהוֹן
כְּבַר אַבּוּבִין דָּוֵי עַל כֵּן שְׁאָר נִכְסֵיהוֹן דִּקְנוֹ יִתְבַּזְזוּן׃ 37 אֲרֵי כָּל שְׂעַר רֵישׁ נְתַר וְכָל דְּקַן גְּלוֹחַ עַל כָּל סִיעָן מִתְחַסְמִין וְעַל חַרְצִין שַׂקִּין׃
38 עַל כָּל אִגָּרֵיהוֹן דְּמוֹאֲבָאֵי וּבִרְחוֹבֵיהוֹן כֻּלְּהוֹן עָבְדִין מִסְפְּדָא אֲרֵי תַּבְרֵית יַת מַלְכוּת מוֹאָב כְּמָנָא דְּלֵית צְרוֹךְ בֵּהּ אֲמַר יְיָ׃
39 אֵיכְדֵין אִתְּבָרוּ אֵילִילוּ אֵיכְדֵין אַחְזָרוּ קְדָלְהוֹן מוֹאֲבָאֵי בְּהִיתוּ וִיהוֹן מוֹאֲבָאֵי לְחוּךְ וּלְתְבַר לְכָל סַחְרָנֵיהוֹן׃

** Fractum est cornu Moab, & brachium eius* 25
contritum est, dicit Dominus.
** Inebriate eum, quoniam contra Dominum* 26
magnificatus est; & applaudet Moab in manu
*sua, & erit in risum. * Et ipse & nobis in* 27
derisum fuit tibi Israel, si in furtis tuis inuen-
ti sunt quia debellasti eum.
** Reliquerunt ciuitates, & habitauerunt* 28
in petris habitantes Moab, facti sunt quasi co-
lumbæ nidificantes in petris ore foueæ.
** Audiui superbiam Moab, superbijt val-* 29
de, & superbiam eius, & arrogantiam eius,
& exaltatum est cor eius.
** Ego autem cognoui, dicit Dominus, opera* 30
eius: nonne sufficiens eius non sic fecit?
** Propterea super Moab vlulate vndique,* 31
clamate ad viros muri fictilis siccitatis.
** Quasi planctum Iazer plorabo tibi vinea* 32
Sabama: palmites tui pertransierunt mare, ci-
uitas Iazer attigerunt: super fructum tuum &
super vindemias tuas strages cecidit.
** Congregatum est gaudium, & lætitia de* 33
Carmelo & de terra Moabitide, & vinum in
torcularibus tuis manè non calcauerunt; neque
vespere fecerunt celeuma.
** A clamore Esebon vsque ad Eleale, &* 34
vsque Iassa, dederunt vocem suam, à Seger
vsque ad Oronaim, & vitulam trimam; quia
& aqua Nembrim in combustionem erit.
** Et perdam Moab, ait Dominus, ascen-* 35
dentem super altare, & sacrificantem dijs eius.
** Propterea cor Moab, quasi tibiæ resonabũt,* 36
& cor meum ad homines muri fictilis quasi ti-
bia resonabit; ideo quæ acquisiuit perierunt ab
homine.
** Omne caput in omni loco radent, & omnis* 37
barba radetur, & omnes manus incidentur,
*& super omni lumbo cilicium. * Et super* 38
omnia tecta Moab, & super plateis eius, quia
contriui Moab, dicit Dominus, quasi vas cuius
non est vsus eius.
** Quomodo permutauit, quomodo vertit dor-* 39
sum Moab; confusa est, & facta est Moab in ri-
sum, & odium omnibus qui in circuitu eius.

25 * κατεάχθη κέρας μωὰβ καὶ τὸ ἐπίχειρον αὐτοῦ συνε-
τρίβη, λέγει κύριος.
26 * μεθύσατε αὐτὸν ὅτι ἐπὶ κύριον ἐμεγαλύνθη· καὶ
ἐπικρούσει μωὰβ ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσται εἰς γέλωτα.
27 * καὶ αὐτὸς καὶ ὑμῖν εἰς γελοιασμὸν ἦν σοι ἰσραήλ· εἰ
ἐν κλοπαῖς σου εὑρέθησαν ὅτι ἐπολέμεις αὐτόν.
28 * κατέλιπον τὰς πόλεις καὶ ᾤκησαν ἐν πέτραις οἱ κα-
τοικοῦντες μωὰβ· ἐγενήθησαν ὡς περιστεραὶ νοσσεύου-
σαι ἐν πέτραις στόματι βοθύνου.
29 * ἤκουσα ὕβριν μωὰβ, ὕβρισεν λίαν, καὶ ὕβριν αὐτοῦ, καὶ
ὑπερηφανίαν αὐτοῦ, καὶ ὑψώθη καρδία αὐτοῦ.
30 * ἐγὼ δὲ ἔγνων, λέγει κύριος, ἔργα αὐτοῦ, οὐχὶ τὸ ἱκανὸν
αὐτοῦ οὐχ οὕτως ἐποίησεν.
31 * διὰ τοῦτο ἐπὶ μωὰβ ὀλολύξατε πάντοθεν· βοήσα-
τε ἐπ' ἄνδρας κεὶρ ἀρὰς αὐχμοῦ.
32 * ὡς κλαυθμὸν ἰαζὴρ ἀποκλαύσομαί σοι ἄμπελος
σαβαμά, κλήματά σου διῆλθεν θάλασσαν· πόλις ἰαζὴρ
ἥψαντο· ἐπὶ ὀπώραν σου καὶ ἐπὶ τρυγηταῖς σου ὄλεθρος
ἔπεσεν.
33 * συνελήφθη χαρμονὴ καὶ εὐφροσύνη ἐκ καρμήλου καὶ
ἐκ γῆς μωαβίτιδος, καὶ οἶνον ἐπὶ ληνοῖς σου πρωῒ οὐκ
ἐπάτησαν· οὐδὲ δείλης οὐκ ἐποίησαν αἰδέδ,
34 * ἀπὸ κραυγῆς ἐσεβὼν ἕως ἐλεαλὴ καὶ ἕως ἰασά· ἔδω-
καν φωνὴν αὐτῶν ἀπὸ σηγὼρ ἕως ὀρωναΐμ, καὶ ἐγλελὰ σε-
λισία· ὅτι καὶ τὸ ὕδωρ νεμβρεὶμ εἰς κατάκαυμα ἔσται.
35 * καὶ ἀπολῶ τὸν μωὰβ, φησὶν κύριος, ἀναβαίνοντα
ἐπὶ βωμὸν καὶ θυσιάζοντα θεοῖς αὐτοῦ.
36 * διὰ τοῦτο καρδία τοῦ μωὰβ, ὥσπερ αὐλοὶ βομβήσουσιν,
καὶ καρδία μου ἐπ' ἀνθρώπους κεὶρ ἀρὰς ὥσπερ αὐλὸς βομ-
βήσει· διὰ τοῦτο ἃ περιεποιήσατο ἀπώλετο ἀπὸ ἀνθρώπου.
37 * πᾶσαν κεφαλὴν ἐν παντὶ τόπῳ ξυρήσονται, καὶ πᾶς
πώγων ξυρηθήσεται· καὶ πᾶσαι χεῖρες κόψονται, καὶ ἐπὶ
πάσης ὀσφύος σάκκος.
38 * καὶ ἐπὶ πάντων τῶν δωμάτων μωὰβ καὶ ἐπὶ ταῖς
πλατείαις αὐτῆς· ὅτι συνέτριψα τὸν μωὰβ, φησὶν κύριος,
ὡς ἀγγεῖον οὗ οὐκ ἔστιν χρεία αὐτοῦ.
39 * πῶς κατήλλαξεν πῶς ἔστρεψεν νῶτον μωὰβ, ᾐσχύνθη;
καὶ ἐγένετο μωὰβ εἰς γέλωτα καὶ ἐγκότημα πᾶσι τοῖς
κύκλῳ αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Succisum est regnum Moabitarum, & dominatores eorum contriti sunt, dicit Dominus. 26 Adduc super eos angustiam, vt sint si-
miles ebrio; quia contra populum Domini magnificati sunt: & triturabuntur Moabitæ in loco suo, & erunt in derisum etiam ipsi.
27 Et quia lætati estis super interitum Israel, cùm non peccauerint in vos, quasi inuenti essent inter latrones; & quia multa verba locuti
estis contra eos: propterea transmigrabitis. 28 Relinquite ciuitates, & habitate in petra habitatores Moab; estote quasi columba quæ di-
mittit ostium columbaris sui, & descendit & moratur in pauimento laci. 29 Audiuimus principes Moab qui superbi sunt valde, & prin-
cipes eorum, & delicatos eorum, & superbiam eorum, & altitudinem cordis eorum. 30 Coram me manifesta sunt, dicit Dominus, opera
principum eorum: & non sunt recti nobiles eorum, nec fecerunt quod decebat. 31 Propterea super Moabitas vlulabunt, & super
Moabitas omnes clamabunt, & super viros ciuitatis fortitudinis eorum dolebunt. 32 Idcirco sicut adduxi exercitum contra Iazer, sic
adducam interfectores contra Sibma. migrantes ex te, transuadarunt, transierunt mare; vsque ad mare Iazer peruenerunt. super messem
tuam, & super vindemiam tuam direptores irruerunt. 33 Et colligetur exultatio & gaudium de Carmelo, & de terra Moab: & vinum de
torcularibus cessare faciam. non calcabunt calcantes, nec attollent vocem suam. 34 A clamore Esebon, vsque ad Eleale, vsque ad Iahats
audita est vox eorum; à Segor vsque Horonaim, vitula triennis grandis: quia etiam aquæ Nemrim in desolationem erunt. 35 Et cessare
faciam de Moabitis, dicit Dominus, offerentem oblationem in excelsis, & adolentem aromata idolis suis. 36 Propterea in corde suo
Moabitæ quasi cithara sonabunt, & cor eorum super viros ciuitatis munitionis eorum quasi cantus organorum mærebit. ideò reliquæ
facultates eorũ quas possederunt diripientur. 37 Quia omnes capilli capitis defluent, & omnis barba radetur. in cunctis turmis contur-
bantur, & in lumbis cilicium. 38 Super omnia tecta Moabitarum, & in plateis eorum omnes faciunt planctum, quia contriui regnum
Moab, sicut vas inutile, dicit Dominus. 39 Quomodo contriti sunt & vlulauerunt? quomodo verterunt terga sua Moabitæ?
confusi sunt, eruntque Moabitæ in derisum, & in confractionem omnibus qui in circuitu eorum sunt.

40 כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה הִנֵּה כַנֶּשֶׁר יִדְאֶה וּפָרַשׂ
כְּנָפָיו אֶל־מוֹאָב׃
41 נִלְכְּדָה הַקְּרִיּוֹת וְהַמְּצָדוֹת נִתְפָּשָׂה וְהָיָה לֵב
גִּבּוֹרֵי מוֹאָב בַּיּוֹם הַהוּא כְּלֵב אִשָּׁה מְצֵרָה׃
42 וְנִשְׁמַד מוֹאָב מֵעָם כִּי עַל־יְהוָה הִגְדִּיל׃
43 פַּחַד וָפַחַת וָפָח עָלֶיךָ יוֹשֵׁב מוֹאָב נְאֻם־יְהוָה׃
44 הַנָּיס מִפְּנֵי הַפַּחַד יִפֹּל אֶל־הַפַּחַת וְהָעֹלֶה מִן־
הַפַּחַת יִלָּכֵד בַּפָּח כִּי־אָבִיא אֵלֶיהָ אֶל־מוֹאָב שְׁנַת
פְּקֻדָּתָם נְאֻם־יְהוָה׃
45 בְּצֵל חֶשְׁבּוֹן עָמְדוּ מִכֹּחַ נָסִים כִּי־אֵשׁ יָצָא
מֵחֶשְׁבּוֹן וְלֶהָבָה מִבֵּין סִיחוֹן וַתֹּאכַל פְּאַת מוֹאָב
46 וְקָדְקֹד בְּנֵי שָׁאוֹן׃ אוֹי־לְךָ מוֹאָב אָבַד עַם־
כְּמוֹשׁ כִּי־לֻקְּחוּ בָנֶיךָ בַּשֶּׁבִי וּבְנֹתֶיךָ בַּשִּׁבְיָה׃
47 וְשַׁבְתִּי שְׁבוּת־מוֹאָב בְּאַחֲרִית הַיָּמִים נְאֻם־
יְהוָה עַד־הֵנָּה מִשְׁפַּט מוֹאָב׃

מט

1 לִבְנֵי עַמּוֹן כֹּה אָמַר יְהוָה הֲבָנִים אֵין לְיִשְׂרָאֵל
אִם־יוֹרֵשׁ אֵין לוֹ מַדּוּעַ יָרַשׁ מַלְכָּם אֶת־גָּד וְעַמּוֹ
2 בְּעָרָיו יָשָׁב׃ לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־
יְהוָה וְהִשְׁמַעְתִּי אֶל־רַבַּת בְּנֵי־עַמּוֹן תְּרוּעַת
מִלְחָמָה וְהָיְתָה לְתֵל שְׁמָמָה וּבְנֹתֶיהָ בָּאֵשׁ תִּצַּתְנָה
וְיָרַשׁ יִשְׂרָאֵל אֶת־יֹרְשָׁיו אָמַר יְהוָה׃
3 הֵילִילִי חֶשְׁבּוֹן כִּי שֻׁדְּדָה־עַי צְעַקְנָה בְּנוֹת
רַבָּה חֲגֹרְנָה שַׂקִּים סְפֹדְנָה וְהִתְשׁוֹטַטְנָה בַּגְּדֵרוֹת
כִּי מַלְכָּם בַּגּוֹלָה יֵלֵךְ כֹּהֲנָיו וְשָׂרָיו יַחְדָּיו׃
4 מַה־תִּתְהַלְלִי בָּעֲמָקִים זָב עִמְקֵךְ הַבַּת
הַשּׁוֹבֵבָה הַבֹּטְחָה בְּאֹצְרֹתֶיהָ מִי יָבוֹא אֵלָי׃
5 הִנְנִי מֵבִיא עָלַיִךְ פַּחַד נְאֻם־אֲדֹנָי יְהוִה
צְבָאוֹת מִכָּל־סְבִיבָיִךְ וְנִדַּחְתֶּם אִישׁ לְפָנָיו וְאֵין
מְקַבֵּץ לַנֹּדֵד׃

40 * Hæc dicit Dominus, Ecce quasi aquila volabit & extendet alas suas ad Moab.
41 * Capta est Carioth & munitiones comprehensæ sunt. Et erit cor fortium Moab in die illa, sicut cor mulieris parturientis.
42 * Et cessabit Moab esse populus, quoniam contra Dominum glorificatus est.
43 * Pauor & fouea, & laqueus super te ô habitator Moab, ait Dominus.
44 * Qui fugerit à facie pauoris, cadet in foueam; & qui conscenderit de fouea, capietur laqueo. Adducam enim super Moab annum visitationis eorum, ait Dominus.
45 * In vmbra Esebon steterunt de laqueo fugiẽtes, quia ignis egressus est de Esebon, & flamma de medio Seon, & deuorauit partẽ Moab, & verticem filiorum tumultus.
46 * Væ tibi Moab. Perijsti popule Chamos, quia comprehensi sunt filij tui
47 & filiæ tuæ in captiuitatem. * Et conuertam captiuitatẽ Moab in nouissimis diebus, ait Dominus. Hucusq; iudicia Moab.

CAP. XLIX.

1 * AD filios Ammon: Hæc dicit Dominus, Nunquid non filij sunt Israel, aut hæres nõ est ei? Cur igitur hæreditate possedit Melchom Gad & populus eius in vrbibus eius habitauit?
2 * Ideo ecce dies veniunt, dicit Dominus, & auditum faciam super Rabbath filiorum Ammon fremitum prœlij. Et erit in tumulum dissipata, filiæque eius igni succendentur, & possidebit Israel possessores suos, ait Dominus.
3 * Vlula Esebon quoniã vastata est Hai. Clamate filiæ Rabba, accingite vos cilicijs. Plangite & circuite per sepes, quoniã Melchom in transmigrationem ducetur, sacerdotes eius & principes eius simul.
4 * Quid gloriaris in vallibus? Defluxit vallis tua filia delicata, quæ confidebas in thesauris tuis, & dicebas: Quis veniet ad
5 me? * Ecce ego inducã super te terrorẽ, ait Dñs De⁹ exercituũ ab omnib⁹ qui sunt in circuitu tuo, & dispergemini singuli à conspectu vestro, nec erit q̃ cõgreget fugiẽtes.

תרגום יונתן

40 ארי כדנן אמר יי הא כנשרא דמשתדי כן יסק מלך במשריתיה וישרי על מואב׃ 41 ותתכבש כרכא ומצודתא יתאחדון ויהי לב גבריהון דמואבאי ביומא ההוא כלב איתתא דעקא לה בחבלהא׃ 42 וישתיצון מואבאי מלמהוי עם ארי על עמה דיי אתרברבו׃
43 דחלא וכמצא ומצדה עלך יתיב מואב אמר יי׃ 44 דיערוק מן קדם דחלא יפל לגו כמצא ודיסק מן כמצא יתאחד בסריגתא ארי איתי עליהון על מואבאי שנת סעורן חוביהון אמר יי׃ 45 על דאשתמעו ליתבי חשבון גלו אתקצר חילהון ערקו ארי קדום קטולין כאשתא נפק מחשבון ועבדי קרבא כשלהוביתא מבין סיחון וקטלו רברבי מואב ויקירי בני אתרגושא׃ 46 וי לכון מואבאי אבדון עמא דפלחין לכמוש ארי אדברו בנך בשביא ובנתך בגלותא׃ 47 ואתיב גלות מואב בסוף יומיא אמר יי עד הכא למעבד פורענות דין מן מואב׃

מט

1 לבני עמון כדנן אמר יי הבנין לית לישראל אם ירתא לית לה מדין אחסין מלכהון ית ארע גד ועמה בקרווהי יתבו׃ 2 בכן הא יומיא אתן אמר יי ואשמע לרבת בני עמון יבבות עבדי קרבא ותהי לתל צדו ויתבי כפרנהא בנורא יתוקדון ויחסנון בני ישראל נכסי עממיא דהוו מחסנין להון אמר יי׃ 3 אילילו יתבי חשבון ארי אתבזיזת עי צוחו יתבי כפרני רבא אסרו שקין ספדו ואתחממו בסיען ארי מלכהון בגלותא יהך פלחוהי ורברבוהי כחדא׃
4 מה את משתבחא במישרך חרובו תקפך מלכותא טפשתא דמתרחצא בבית גנזהא אמרה מן יעול עלי׃
5 הא אנא מיתי עלך דחלא אמר יי אלהים צבאות מכל סחרנך ותתבדרון גבר לקביל אפוהי ולית דמכניש למבדריא׃

*Quia sic dixit Dominus, Ut aquila vola- 40
bit, & extendet alas suas in Moab.
Capta est Carioth & munitiones captæ 41
sunt, & erit cor fortium Moab in die illa sicut
cor mulieris parturientis.
Et peribit Moab à turba, quia contra Do- 42
minum magnificata est.
Laqueus & pauor, & fouea super te ha- 43
bitantem Moab, dicit Dominus.
Qui fugerit à facie pauoris, incidet in fo- 44
ueam: et qui conscenderit de fouea, & cõprehen
detur in laqueo: quia inducã hæc super Moab,
in anno visitationis eius, dicit Dominus.
In vmbra Hoseb steterunt ab exercitu fu- 45
giẽtes, quia ignis egressus est ab Hesebon, et flam
ma de medio Seon; & deuorauit angulũ Moab,
& verticem filiorum tumultus.
Veh tibi Moab, perijt populus Camos, 46
quia ceperunt filios tuos & filias tuas in capti-
uitatem.
Et conuertam captiuitatem Moab in no- 47
uissimis diebus, dicit Dominus. Huc vsque iu-
dicium Moab.*

CAP. XLIX.

*Filii Ammon, sic dixit Dominus: Nunquid 1
filij non sunt in Israel: aut qui possideat, non
est ex eis: quare assumpsit Molchom Gad, &
populus eorum in ciuitatibus eorum inhabitat?
Propterea ecce dies veniũt, dicit Dominus, 2
& auditum faciam super Rabbath filiorum
Ammon tumultum belli, & erunt in inuium, &
in perditionem, & altaria eius in igne succen-
dentur, & assumet Israel principatum suum,
dicit Dominus. Vlula Essebon quia perijt 3
Gai; clamate filiæ Rabbath, accingite ciliciis,
& contristamini, & plangite super Molchom,
quia in transmigratione ibunt sacerdotes eius,
& principes eius simul. Quoniam exulta- 4
bis in vallibus filia temeritatis quæ confidebat
in thesauris suis, quæ dicebat in corde suo, Quis
veniet ad me? Ecce ego inducam super te ti- 5
morem, ait Dominus exercituum, ab omni cir-
cuitu tuo, & dispergemini vnusquisque in fa-
ciem suam, & non erit qui cõgreget aberrantes.*

40 ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος, ὡς ἀετὸς πετάσεται, καὶ ἐκτενεῖ
τὰς πτέρυγας αὐτοῦ εἰς μωάβ.
41 ἐλήφθη καριὼθ καὶ τὰ ὀχυρώματα συνελήφθη· καὶ
ἔσται ἡ καρδία τῶν δυνατῶν μωὰβ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ,
ὡσεὶ καρδία γυναικὸς ὠδινούσης.
42 καὶ ἀπολεῖται μωὰβ ἀπὸ ὄχλου, ὅτι ἐπὶ τὸν κύριον
43 ἐμεγαλύνθη. παγὶς καὶ φόβος καὶ βόθυνος ἐπὶ
σὲ καθήμενον μωὰβ, λέγει κύριος.
44 ὁ φεύγων ἀπὸ προσώπου τοῦ φόβου, ἐμπεσεῖται εἰς
τὸν βόθυνον· καὶ ὁ ἀναβαίνων ἐκ τοῦ βοθύνου, καὶ συλληφ-
θήσεται ἐν τῇ παγίδι· ὅτι ἐπάξω ταῦτα ἐπὶ μωάβ, ἐν
ἐνιαυτῷ ἐπισκέψεως αὐτῆς, λέγει κύριος.
45 ἐν σκιᾷ ἐσεβὼν ἐστάθησαν ἀπὸ δυνάμεως φυγόντες,
ὅτι πῦρ ἐξῆλθεν ἀπὸ ἐσεβὼν, καὶ φλὸξ ἀπὸ μέσου σεὼν, καὶ
κατέφαγεν τὸ κλίτος μωάβ, καὶ τὴν κορυφὴν υἱῶν σαών.
46 οὐαί σοι μωάβ, ἀπώλετο ὁ λαὸς καμώς, ὅτι ἔλαβον
τοὺς υἱούς σου καὶ τὰς θυγατέρας σου εἰς αἰχμαλωσίαν.
47 καὶ ἐπιστρέψω αἰχμαλωσίαν τοῦ μωὰβ ἐν ταῖς ἐσχά-
ταις ἡμέραις, λέγει κύριος· ἕως τούτου τὸ κρῖμα τοῦ μωάβ.

μθ΄.

1 Τοῖς υἱοῖς ἀμμὼν οὕτως εἶπεν κύριος, μὴ υἱοὶ οὐκ εἰ-
σὶν ἐν ἰσραὴλ ἢ παραληψόμενος οὐκ ἔστιν αὐτῶν. διατί
παρέλαβεν μολχὸμ τὸν γάδ, καὶ ὁ λαὸς αὐτῶν ἐν πό-
λεσιν αὐτῶν ἐνοικεῖ.
2 διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος· καὶ ἀκουτιῶ
ἐπὶ ῥαββὰθ υἱῶν ἀμμὼν θόρυβον πολέμου, καὶ ἔσονται εἰς
ἄβατον καὶ εἰς ἀπώλειαν, καὶ οἱ βωμοὶ αὐτῆς ἐν πυρὶ κατα-
καυθήσονται, καὶ παραλήψεται ἰσραὴλ τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ, λέγει
3 κύριος. ἀλάλαξον ἐσεβὼν ὅτι ὤλετο γαΐ· κεκράξα-
τε θυγατέρες ῥαββὰθ, περιζώσασθε σάκκους, καὶ ἐπιληπ-
τεύεσθε καὶ κόψασθε ἐπὶ μολχόμ, ὅτι ἐν ἀποικίᾳ βα-
διοῦνται οἱ ἱερεῖς αὐτοῦ καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ ἅμα.
4 ὅτι ἀγαλλιάσῃ ἐν ἐμακεὶμ θυγάτηρ τῆς ἰταμίας ἡ πε-
ποιθυῖα ἐπὶ τοῖς θησαυροῖς αὐτῆς, ἡ λέγουσα ἐν τῇ καρ-
δίᾳ αὐτῆς, τίς ἐλεύσεται εἰς ἐμέ;
5 ἰδοὺ ἐγὼ φέρω ἐπὶ σὲ φόβον, εἶπεν κύριος τῶν δυνά-
μεων, ἀπὸ πάσης τῆς περιοίκου σου, καὶ διασπαρήσεσθε
ἕκαστος εἰς πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ συνάγων τοὺς
ἀλωμένους.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[40] Quia hæc dicit Dominus: Ecce sicut aquila quæ volat, sic ascendet rex cum exercitu suo, & castrametabitur super Moab. [41] Subijcieturque ciuitas, & munitiones capientur. Et erit cor fortium Moabitarum illa die sicut cor mulieris cui est tribulatio in doloribus suis. [42] Et consumentur Moabitæ ne sint populus; quia contra populum Domini magnificati sunt. [43] Timor, & fouea, & rete contra te habitator Moab, ait Dominus. [44] Qui fugerit à facie timoris, cadet in medium foueæ: & qui ascenderit à fouea, capietur in rete. Quia adducam super ipsos Moabitas annum visitationis peccatorum suorum, dicit Dominus. [45] Pro eo quòd obedierunt habitatoribus Hesbon: transmigrauerunt, abbreuiata est virtus eorum; fugerunt: quia ventus vrens, fortis sicut ignis, egressus est de Hesbon, & bellatores sicut flamma de medio Sehon: & interfecerunt principes Moab, & nobiliores filiorum turbæ. [46] Væ vobis Moabitæ, perijstis populi, qui seruiebatis Chamos; quia abducti sunt filij tui in captiuitatem, & filiæ tuæ in transmigrationem. [47] Et conuertam transmigrationem Moab in fine dierum, dicit Dominus. Hucusque ad faciendum vindictam iudicij de Moab.

CAP. XLIX.

AD filios Ammon hæc dicit Dominus: Num filios non habet Israel, aut hæres non est ei? Quare hæreditate possedit rex eorum terram Gad, & populus eius in ciuitatibus eius habitauerunt? [2] Propterea ecce dies veniunt, dicit Dominus, & audire faciam apud Rabbath filiorũ Ammon strepitum bellatorum; & erit in aceruum desolationis, & habitatores vicorũ eius igni comburentur, & possidebunt filij Israel substantias populorum qui possidebant eas, dicit Dominus. [3] Vlulate habitatores Hesbon; quia direpta est Hai. clamate habitatores villarum Rabbah, accingite saccos, plangite & lacerate vos in turbis; quia rex eorum in transmigrationem ibit, ministri eius, & principes eius simul. [4] Quid tu gloriaris in valle tua? Desolata est fortitudo tua, regnum insipiens, quod confidebat in domo thesaurorum suorum, & dicebat: Quis ingredietur ad me? [5] Ecce ego inducam super te timorem, dicit Dominus Deus exercituum, ab omnibus qui in circuitu tuo sunt; & dispergemini vnusquisque contra faciem suam; & non erit qui congreget dispersos.

6 * וְאַחֲרֵי־כֵן אָשִׁיב אֶת־שְׁבוּת בְּנֵי־עַמּוֹן נְאֻם־
7 יְהוָה׃ * לֶאֱדוֹם כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
הַאֵין עוֹד חָכְמָה בְּתֵימָן אָבְדָה עֵצָה מִבָּנִים
נִסְרְחָה חָכְמָתָם׃
8 * נֻסוּ הָפְנוּ הֶעְמִיקוּ לָשֶׁבֶת יֹשְׁבֵי דְּדָן כִּי אֵיד
עֵשָׂו הֵבֵאתִי עָלָיו עֵת פְּקַדְתִּיו׃
9 * אִם־בֹּצְרִים בָּאוּ לָךְ לֹא יַשְׁאִרוּ עוֹלֵלוֹת אִם־
10 גַּנָּבִים בַּלַּיְלָה הִשְׁחִיתוּ דַיָּם׃ * כִּי־אֲנִי
חָשַׂפְתִּי אֶת־עֵשָׂו גִּלֵּיתִי אֶת־מִסְתָּרָיו וְנֶחְבָּה לֹא
11 יוּכָל שֻׁדַּד זַרְעוֹ וְאֶחָיו וּשְׁכֵנָיו וְאֵינֶנּוּ׃ * עָזְבָה
יְתֹמֶיךָ אֲנִי אֲחַיֶּה וְאַלְמְנוֹתֶיךָ עָלַי תִּבְטָחוּ׃
12 * כִּי־כֹה אָמַר יְהוָה הִנֵּה אֲשֶׁר־אֵין מִשְׁפָּטָם
לִשְׁתּוֹת הַכּוֹס שָׁתוֹ יִשְׁתּוּ וְאַתָּה הוּא נָקֹה תִּנָּקֶה
13 לֹא תִנָּקֶה כִּי שָׁתֹה תִּשְׁתֶּה׃ * כִּי בִי נִשְׁבַּעְתִּי
נְאֻם־יְהוָה כִּי־לְשַׁמָּה לְחֶרְפָּה לְחֹרֶב וְלִקְלָלָה
תִּהְיֶה בָצְרָה וְכָל־עָרֶיהָ תִהְיֶינָה לְחָרְבוֹת עוֹלָם׃
14 * שְׁמוּעָה שָׁמַעְתִּי מֵאֵת יְהוָה וְצִיר בַּגּוֹיִם
שָׁלוּחַ הִתְקַבְּצוּ וּבֹאוּ עָלֶיהָ וְקוּמוּ לַמִּלְחָמָה׃
25 * כִּי־הִנֵּה קָטֹן נְתַתִּיךָ בַּגּוֹיִם בָּזוּי בָּאָדָם׃
16 * תִּפְלַצְתְּךָ הִשִּׁיא אֹתָךְ זְדוֹן לִבֶּךָ שֹׁכְנִי בְּחַגְוֵי
הַסֶּלַע תֹּפְשִׂי מְרוֹם גִּבְעָה כִּי־תַגְבִּיהַּ כַּנֶּשֶׁר קִנֶּךָ
מִשָּׁם אוֹרִידְךָ נְאֻם־יְהוָה׃
17 * וְהָיְתָה אֱדוֹם לְשַׁמָּה כֹּל עֹבֵר עָלֶיהָ יִשֹּׁם
וְיִשְׁרֹק עַל־כָּל־מַכּוֹתֶהָ׃
18 * כְּמַהְפֵּכַת סְדֹם וַעֲמֹרָה וּשְׁכֵנֶיהָ אָמַר יְהוָה
לֹא־יֵשֵׁב שָׁם אִישׁ וְלֹא־יָגוּר בָּהּ בֶּן־אָדָם׃
19 * הִנֵּה כְּאַרְיֵה יַעֲלֶה מִגְּאוֹן הַיַּרְדֵּן אֶל־נְוֵה
אֵיתָן כִּי־אַרְגִּיעָה אֲרִיצֶנּוּ מֵעָלֶיהָ וּמִי בָחוּר אֵלֶיהָ
אֶפְקֹד כִּי מִי כָמוֹנִי וּמִי יֹעִידֶנִּי וּמִי־זֶה רֹעֶה אֲשֶׁר
יַעֲמֹד לְפָנָי׃

6 * Et post hæc reuerti faciam captiuos fi-
7 liorũ Ammon, ait Dñs. * Ad Idumæam.
Hæc dicit Dñs exercituum: Nunquid non
vltrà est sapientia in Themã? Perijt consi-
lium à filijs: inutilis facta est sapientia eo-
8 rum. * Fugite & terga vertite, descẽdite in
voraginẽ habitatores Dedan, quoniã per-
ditionem Esau adduxi super eũ, tempus vi-
9 sitationis eius. * Si vindemiatores venis-
sent super te, non reliquissent racemum:
si fures in nocte rapuissent quod sufficeret sibi.
10 * Ego verò discooperui Esau, reuela-
C ui abscondita eius, & cælari non poterit.
Vastatum est semen eius, & fratres eius, &
11 vicini eius, & nõ erit. * Relinque pupillos
tuos, & ego faciã eos viuere, & viduæ tuæ
12 in me sperabunt. * Quia hæc dicit Dñs:
Ecce quibus non erat iudiciũ vt biberent
calicem, bibẽtes bibent, & tu quasi inno-
cens relinqueris? Non eris innocens, sed
13 bibens bibes. * Quia per memetipsum iu-
raui, dicit Dñs, quod in solitudinem & in op-
probriũ, & in desertũ, & in maledictionẽ
erit Bosra, & omnes ciuitates eius erunt in
14 solitudines sempiternas. * Auditum audi-
ui à Dño, & legatus ad gentes missus est:
Congregamini & venite cõtra eam, & con-
15 surgã in prœliũ. * Ecce enim paruulũ dedi
te in gẽtibus, cõtemptibilẽ inter homines.
16 * Arrogantia tua decepit te, & superbia cor-
dis tui qui habitas in cauernis petræ, & ap-
prehẽdere niteris altitudinẽ collis. cùm ex-
altaueris quasi aquila nidum tuũ, inde de-
17 traham te, dicit Dñs. * Et erit Idumæa de-
D serta. Omnis qui trãsibit per eam, stupe-
bit, & sibilabit super omnes plagas eius.
18 * Sicut subuersa est Sodoma & Gomor-
ra, & vicinæ eius, ait Dominus: non ha-
bitabit ibi vir, & non incolet eam filius
19 hominis. * Ecce quasi leo ascendet de su-
perbia Iordanis ad pulchritudinem robu-
stam, quia subitò currere faciam eum ad
illam. Et quis erit electus quem prępo-
nam ei? Quis enim similis mei? Et quis su-
stinebit me? Et quis iste pastor qui resistat
vultui meo?

תרגום יונתן

6 וּבָתַר כֵּן אָתֵיב יַת גָּלוּת בְּנֵי עַמּוֹן אֲמַר יְיָ׃ 7 לֶאֱדוֹם כְּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת הֲלֵית עוֹד חָכְמְתָא בְּדָרוֹמָא פְּסַק מִלְּכָא מִבְּנַיָּא אִתְקַלְקָלַת
חָכְמַתְהוֹן׃ 8 עֲרַקוּ גְּלוֹ אַרְחִקוּ לְמִתַּב יָתְבֵי דְדָן אֲרֵי תְּבַר עֵשָׂו אַיְתֵיתִי עֲלוֹהִי עִדַּן סְעוֹרַן חוֹבוֹהִי׃ 9 אִם חָטוֹפִין כִּקְטוֹפִין אֲתוֹ
לָךְ לָא מַשְׁאֲרִין עוֹלְלָן אִם גַּנָּבִין בְּלֵילְיָא חַבִּלוּ מִסַּתְהוֹן׃ 10 אֲרֵי אֲנָא אַיְתֵיתִי בְּלוּשִׁין עַל עֵשָׂו גַּלֵּיתִי יַת מְטְמוֹרוֹהִי דְאִם יִבְעֵי לְאִטְּמָרָא
לָא יִכּוֹל אִתְבְּזִיזוּ בְּנוֹהִי וַאֲחוֹהִי וְקָרִיבוֹהִי וְלֵיתְנוּן׃ 11 אַתּוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל לָא יִשְׁתַּבְקוּן יַתְמֵיכוֹן אֲנָא אֲקַיֵּם וְאַרְמְלָתְכוֹן עַל מֵימְרִי יִתְרַחֲצָן׃
12 אֲרֵי כִדְנַן אֲמַר יְיָ הָא דְלָא חֲזֵי לְהוֹן לְמִשְׁתֵּי כַּסָּא דִלְוָטָא מִשְׁתָּא יִשְׁתּוֹן וְאַתּוּן מְדַמַּן דְמִזְכָּא תִזְכּוֹן לָא תִזְכּוֹן אֲרֵי מִשְׁתָּא תִשְׁתּוֹן׃
13 אֲרֵי בְמֵימְרִי קַיֵּמִת אֲמַר יְיָ אֲרֵי לְצָדוּ לְחִסוּדִין לְחוֹרֵב וְלִלְוָטָא תְהֵי בָצְרָה וְכָל קִרְוָהָא יְהָוְיָן לְחָרְבָא לְעָלַם׃
14 בְּשׂוֹרָא שְׁמַעַת מִן קֳדָם יְיָ וְאִזְגַּד בְּעַמְמַיָּא שְׁלִיחַ אִתְכַּנְשׁוּ וְאֱתוֹ עֲלַהּ וְקוּמוּ לְאַגָּחָא קְרָבָא׃ 15 אֲרֵי הָא חַלָּשׁ יְהַבְתָּךְ בְּעַמְמַיָּא
בְּסַר בִּבְנֵי אֱנָשָׁא׃ 16 טַפְשׁוּתָךְ אַטְעִיַת יָתָךְ רֶשַׁע לִבָּךְ דְּאַתְּ דָּמֵי לְנִשְׁרָא דְּשָׁרֵי בְּשִׁנֵּי כֵּיפָא מוֹתְבֵיהּ בִּתְקוֹף רוּמָא אִם תְּרִים כְּנִשְׁרָא
קִנָּךְ תַּמָּן בְּמֵימְרִי אַחֲתִינָךְ אֲמַר יְיָ׃ 17 וּתְהֵי אֱדוֹם לְצָדוּ כֹּל דְּיֶעְבַּר עֲלַהּ יִכְלֵי וְיָנִיד עַל כָּל מַחֲתָהָא׃
18 כְּמַהְפַּכְתָּא דִסְדוֹם וַעֲמוֹרָה וְקָרִיבָהָא אֲמַר יְיָ לָא יִתֵּב תַּמָּן אֱנָשׁ וְלָא יִתוֹתַב בָּהּ בַּר אֱנָשׁ׃
19 הָא מֶלֶךְ בְּמַשְׁרְיָתֵיהּ יִסַּק עֲלֵיהוֹן כְּאַרְיָא דְסָלֵק מֵרוּם יַרְדְּנָא וְהָוֵי לְדִיר רָעֲוָן אֲרֵי בִזְמַן אַיְתְנוּן עֲלַהּ וְשִׁלְטוֹנִין אֱמַנֵּי עֲלַהּ אֲרֵי מַן כְּוָתִי
[illegible] וְלֵית מֶלֶךְ דְּאִית לֵהּ תְּקוֹף קֳדָמַי׃

*Et post hæc conuertam captiuitatem filio- 6
rum Ammon, dicit Dominus.
*Idumææ, hæc dicit Dominus: Non est vl- 7
tra sapientia in Theman ; periit consilium à pru
dentibus, abiit sapientia eorum.
*Conculcatus est locus eorũ, profundum fa- 8
cite vobis in sessionem habitantes in Dedan:
quia dura fecit, adduxi eum in tempore quo vi-
sitaui super eum.
*Quoniam vindemiatores venerunt tibi, 9
non relinquẽt tibi reliquias ; quasi fures in no-
cte imponent manus suas.
*Quia ego attraxi, Esau reuelaui abscondi- 10
ta eorum: abscondi non poterunt, perierunt per
manum fratris eius, & vicini eius.
*Et non est relinqui pupillum tuum , vt 11
viuat, & ego viuam, & viduæ tuæ in me
sperabunt. *Quia hæc dicit Dñs: Ecce quibus 12
non est lex bibere calicem , biberunt : & tu in-
nocens non innocens eris, quia bibens bibes.
*Quia per memetipsum iuraui, dicit Domi- 13
nus: quia in inuium, & in opprobrium , & in
maledictionem eris in medio eius, & omnes ci-
uitates eius erunt desertæ in æternum.
*Auditum audiui à Domino, & nuncios in 14
gentes misit: Congregamini & venite contra
eam ; surgite in prœlium.
*Ecce paruum dedi te in gentibus , contem- 15
ptibilem in hominibus.
*Illusio tua aggressa est te, temeritas cordis 16
tui habitauit foramina petrarum , apprehendit
fortitudinem collis excelsi: quoniam si exalta-
ueris quasi aquila nidum tuũ , dicit Dominus;
inde detraham te. *Et erit Idumæa in inuium: 17
omnis pertransiens in eam, stupebit & sibilabit
super omnem plagam eius. *Sicut subuersa 18
est Sodoma & Gomorra, & vicinæ eius, ait Do
minus: non sedebit illic homo & non inhabita-
bit illic filius hominis.
*Ecce sicut leo ascendet de medio Iordanis 19
in locum robustum , quia cito persequar eos ab
ea. & iuuenes in ea instituite : quia quis sicut
ego? & quis resistet mihi? & quis iste pastor,
qui stabit ante faciem meam?

6 * καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν υἱῶν ἀμ-
7 μών, λέγει κύριος. * τῇ ἰδουμαίᾳ, τάδε λέγει κύριος·
οὐκ ἔστιν ἔτι σοφία ἐν θαιμάν· ἀπώλετο βουλὴ ἐκ συνε-
τῶν, ᾤχετο σοφία αὐτῶν.
8 * ἠπατήθη ὁ τόπος αὐτῶν, βαθύνατε ἑαυτοῖς εἰς κάθη-
σιν οἱ κατοικοῦντες ἐν δαιδάν· ὅτι δύσκολα ἐποίησεν, ἤγαγον
αὐτὸν ἐν χρόνῳ ᾧ ἐπεσκεψάμην ἐπ' αὐτόν.
9 * ὅτι τρυγηταὶ ἦλθόν σοι· οὐ καταλείψουσίν σοι κατα-
λείμματα· ὡσεὶ κλέπται ἐν νυκτὶ ἐπιθήσουσιν χεῖρας αὐ-
10 τῶν. * ὅτι ἐγὼ κατέσυρα τὸν ἡσαῦ ἀνεκάλυψα τὰ
κρυπτὰ αὐτῶν, κρυβῆναι οὐ μὴ δύνωνται· ὤλοντο διὰ χεῖ-
ρα ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ γείτονος αὐτοῦ.
11 * καὶ οὐκ ἔστιν ὑπολειπέσθαι ὀρφανόν σου, ἵνα ζήσεται, καὶ
ἐγὼ ζήσομαι καὶ χῆραί σου ἐπ' ἐμὲ ἐλπιοῦσιν.
12 * ὅτι τάδε λέγει κύριος· ἰδοὺ οἷς οὐκ ἔστιν νόμος πιεῖν
τὸ ποτήριον, ἔπιον· καὶ σὺ ἀθωουμένη οὐ μὴ ἀθωωθήσῃ, ὅτι
πιὼν πίεσαι.
13 * ὅτι κατ' ἐμαυτοῦ ὤμοσα, λέγει κύριος· ὅτι εἰς ἄβα-
τον καὶ εἰς ὀνειδισμόν, καὶ εἰς κατάραν ἔσῃ ἐν μέσῳ αὐτῆς· καὶ
πᾶσαι αἱ πόλεις αὐτῆς ἔσονται ἔρημοι εἰς τὸν αἰῶνα.
14 * ἀκοὴν ἤκουσα παρὰ κυρίου, καὶ ἀγγέλους εἰς ἔθνη ἀπέ-
στειλεν, συνάχθητε, καὶ παραγένεσθε εἰς αὐτήν, ἀνάστη-
τε εἰς πόλεμον.
15 * ἰδοὺ μικρὸν δέδωκά σε ἐν ἔθνεσιν, εὐκαταφρόνητον ἐν
ἀνθρώποις.
16 * ἡ παιγνία σου ἐνεχείρησέν σοι, ἰταμία καρδίας σου
κατέλυσεν τρυμαλιὰς πετρῶν· συνέλαβεν ἰσχὺν βουνοῦ
ὑψηλοῦ, ὅτι ἐὰν ὑψώσῃς ὥσπερ ἀετὸς νοσσιάν σου, λέγει
κύριος, ἐκεῖθεν καθελῶ σε.
17 * καὶ ἔσται ἡ ἰδουμαία εἰς ἄβατον· πᾶς ὁ παραπορευό-
μενος ἐπ' αὐτὴν ἐκστήσεται καὶ συριεῖ ἐπὶ πᾶσαν τὴν πλη-
18 γὴν αὐτῆς. * ὥσπερ κατεστράφη σόδομα καὶ γόμορρα,
καὶ αἱ πάροικοι αὐτῆς, εἶπεν κύριος, οὐ μὴ καθίσῃ ἐκεῖ ἄν-
θρωπος καὶ οὐ μὴ ἐνοικήσῃ ἐκεῖ υἱὸς ἀνθρώπου.
19 * ἰδοὺ ὥσπερ λέων ἀναβήσεται ἐκ μέσου τοῦ ἰορδάνου
εἰς τόπον αἰθάμ, ὅτι ταχὺ ἐκδιώξω αὐτοὺς ἀπ' αὐτῆς, καὶ
τοὺς νεανίσκους ἐπ' αὐτῆς ἐπιστήσατε· ὅτι τίς ὥσπερ ἐγώ;
καὶ τίς ἀντιστήσεταί μοι; καὶ τίς οὗτος ποιμὴν ὃς στήσεται
κατὰ πρόσωπόν μου;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

*Et post hæc reducam transmigrationem filiorum Ammon, dicit Dominus. 7 Ad Idumæam. Hæc dicit Dominus exercituum : An non adhuc est sapientia in Meridie? cessauit consilium à filiis, corrupta est sapientia eorum. 8 Fugite, migrate , longè recedite vt habitetis habitatores Dedan; quia interitum Esau induxi super eum , tempus visitationis peccatorum eius. 9 Si deprędatores quasi vindemiatores venissent super te, num reliquissent racemos? nónne latrones in nocte diripuissent quod sibi sufficeissent? 10 Quia ecce ego adducam scrutatores contra Esau; reuelaui abscondita eius: quòd si quæsierit abscondi, non poterit. Vastati sunt filij eius, & fratres eius, & proximi eius, & non erunt. 11 Vos autem domus Israel, non relinquentur orphani vestri , ego enim sustentabo eos ; & viduæ vestræ in verbo meo sperabunt. 12 Quia hæc dicit Dominus: Ecce quorum non erat bibere calicem maledictionis , bibendo bibent : & vos putatis omnino esse innocentes? non eritis innocentes, quia bibendo bibetis. 13 Quia in verbo meo iuraui, dicit Dominus : quia in desolationem, & in opprobria, & in solitudinem, & in maledictionem erit Bosra , & omnes vrbes eius erunt in solitudinem in æternum. 14 Nuncium audiui à facie Domini, & legatus in populis missus est: Congregamini, & venite contra eam, & surgite ad prœliandum. 15 Quia ecce infirmum posui te in populis ; contemptibilem in filiis hominum. 16 Insipientia tua seduxit te , malitia cordis tui . tu enim similis es aquilæ, quæ habitat in scopulis petrarum, in fortitudine excelsa habitatio eius . Si exaltaueris quasi aquila habitaculum tuum , inde verbo meo detraham te, dicit Dominus. 17 Et erit Idumæa in solitudinem: omnis qui transierit per eam clamabit, & mouebit caput suum ob omnes plagas eius. 18 Iuxta subuersionem Sodomæ & Gomorræ, & vicinorum eius , dicit Dominus : non sedebit ibi homo, nec habitabit in ea filius hominis. 19 Ecce rex cum exercitu suo ascendet contra eos, sicut leo qui ascendit ab altitudine Iordanis, & redigetur in casam pastorum, quia in momento adducam illos aduersus eam, & dominatotes constituam super eam; quia quis est sicut ego? & quis occurret mihi? Et non est rex qui habeat fortitudinem coram me.

20 * לָכֵן שִׁמְעוּ עֲצַת־יְהוָה אֲשֶׁר יָעַץ אֶל־
אֱדוֹם וּמַחְשְׁבוֹתָיו אֲשֶׁר חָשַׁב אֶל־יֹשְׁבֵי תֵימָן
אִם־לוֹא יִסְחָבוּם צְעִירֵי הַצֹּאן אִם־לֹא־יַשִּׁים
עֲלֵיהֶם נְוֵהֶם׃
21 * מִקּוֹל נִפְלָם רָעֲשָׁה הָאָרֶץ צְעָקָה בְּיַם־
סוּף נִשְׁמַע קוֹלָהּ׃
22 * הִנֵּה כַנֶּשֶׁר יַעֲלֶה וְיִדְאֶה וְיִפְרֹשׂ כְּנָפָיו
עַל־בָּצְרָה וְהָיָה לֵב גִּבּוֹרֵי אֱדוֹם בַּיּוֹם הַהוּא
כְּלֵב אִשָּׁה מְצֵרָה׃
23 * לְדַמֶּשֶׂק בּוֹשָׁה חֲמָת וְאַרְפָּד כִּי־שְׁמֻעָה רָעָה
שָׁמְעוּ נָמֹגוּ בַּיָּם דְּאָגָה הַשְׁקֵט לֹא יוּכָל׃
24 * רָפְתָה דַמֶּשֶׂק הִפְנְתָה לָנוּס וְרֶטֶט הֶחֱזִיקָה
צָרָה וַחֲבָלִים אֲחָזַתָּה כַּיּוֹלֵדָה׃
25 * אֵיךְ לֹא־עֻזְּבָה עִיר תְּהִלָּה קִרְיַת מְשׂוֹשִׂי׃
26 * לָכֵן יִפְּלוּ בַחוּרֶיהָ בִּרְחֹבֹתֶיהָ וְכָל־אַנְשֵׁי
הַמִּלְחָמָה יִדַּמּוּ בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת׃
27 * וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּחוֹמַת דַּמֶּשֶׂק וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת
28 בֶּן־הֲדָד׃ * לְקֵדָר וּלְמַמְלְכוֹת חָצוֹר אֲשֶׁר הִכָּה
נְבוּכַדְרֶאצַּור מֶלֶךְ־בָּבֶל כֹּה אָמַר יְהוָה קוּמוּ
עֲלוּ אֶל־קֵדָר וְשָׁדְדוּ אֶת־בְּנֵי־קֶדֶם׃
29 * אָהֳלֵיהֶם וְצֹאנָם יִקָּחוּ יְרִיעוֹתֵיהֶם וְכָל־
כְּלֵיהֶם וּגְמַלֵּיהֶם יִשְׂאוּ לָהֶם וְקָרְאוּ עֲלֵיהֶם מָגוֹר
30 מִסָּבִיב׃ * נֻסוּ נֻּדוּ מְאֹד הֶעְמִיקוּ לָשֶׁבֶת יֹשְׁבֵי
חָצוֹר נְאֻם־יְהוָה כִּי־יָעַץ עֲלֵיכֶם נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־
בָּבֶל עֵצָה וְחָשַׁב עֲלֵיהֶם מַחֲשָׁבָה׃
31 * קוּמוּ עֲלוּ אֶל־גּוֹי שְׁלֵיו יוֹשֵׁב לָבֶטַח נְאֻם־
יְהוָה לֹא־דְלָתַיִם וְלֹא־בְרִיחַ לוֹ בָּדָד יִשְׁכֹּנוּ׃
32 * וְהָיוּ גְמַלֵּיהֶם לָבַז וַהֲמוֹן מִקְנֵיהֶם לְשָׁלָל
וְזֵרִתִים לְכָל־רוּחַ קְצוּצֵי פֵאָה וּמִכָּל־עֲבָרָיו
אָבִיא אֶת־אֵידָם נְאֻם־יְהוָה׃

20 * Propterea audite consilium Dñi quod
inijt de Edom, & cogitationes eius quas
cogitauit de habitatoribus Theman. Si
nō deiecerint eos paruuli gregis, nisi dis-
pauerint cum eis habitaculum eorum.
21 * A voce ruinæ eorum cōmota est terra;
clamor in mari rubro auditus est vocis e[ius].
22 * Ecce quasi aquila ascēdet & euolabit,
& expandet alas suas super Bosram. Et erit
E cor fortium Idumææ in die illa quasi cor
mulieris parturientis.
23 * Ad Damascum. Confusa est Emath &
Arphad, quia auditum pessimum audie-
runt. turbati sunt in mari præ sollicitudi-
ne; quiescere non potuit.
24 * Dissoluta est Damascus, versa est in
fugam, tremor apprehendit eam. angustia
& dolores tenuerunt eam quasi parturien-
25 tem. * Quomodo dereliquerunt ciuita-
tem laudabilem, vrbem lætitiæ?
26 * Ideo cadēt iuuenes eius in plateis eius,
& omnes viri prœlij conticescent in die
illa, ait Dominus exercituum.
27 * Et succendam ignem in muro Dama-
28 sci & deuorabit mœnia Benadad. * Ad Ce-
dar & ad regna Asor, quæ percussit Nabu-
chodonosor rex Babylonis: hæc dicit Do-
minus, Surgite & ascendite ad Cedar, &
29 vastate filios Orientis. * Tabernacula
eorum & greges eorum capient, pelles
F eorum, & omnia vasa eorum, & camelos
eorum tollent sibi, & vocabunt super eos
30 formidinē in circuitu eius. * Fugite, abite
vehementer, in voraginibus sedete qui ha-
bitatis Asor, ait Dominus: Inijt enim con-
tra vos Nabuchodonosor rex Babylonis
consilium, & cogitauit aduersus vos cogi-
31 tationes. * Consurgite, & ascendite ad
gentem quietam & habitantem confiden-
ter, ait Dominus: non ostia nec vectes ei:
32 soli habitant. * Et erunt cameli eorum
in direptionem, & multitudo iumento-
rum in prædam, & dispergam eos in om-
nem ventum, qui sunt attonsi in comam,
& ex omni confinio eorum adducam in-
teritum super eos, ait Dominus.

תרגום יונתן

20 בְּכֵן שְׁמַעוּ מִלְכָּא דַיְיָ דִמְלַךְ עַל אֱדוֹם וּמַחְשְׁבָתֵיהּ דְחַשִׁב עַל יָתְבֵי אֲרַע דָרוֹמָא אִם לָא יְגָרְרוּן וִיקַטְלוּן תַּקִיפֵי עַמָּא אִם לָא יַצְדוּן
לְהוֹן קִרְוֵיהוֹן׃ 21 מִקָּל מַפָּלַתְהוֹן זָעַת אַרְעָא צְוָחָתָא בְּיַמָּא דְסוּף אִשְׁתְּמַע קָלַהּ׃
22 הָא כְּנִשְׁרָא דְסָלִיק וּמִשְׁתְּדֵי כֵּן יִסַּק מֶלֶךְ בְּמַשִׁרְיָתֵיהּ וְיִשְׁרֵי עַל בָּצְרָה וִיהֵי לֵב גִּבָּרֵיהוֹן דֶאֱדוֹמָאֵי בְּיוֹמָא הַהוּא כְּלֵב אִתְּתָא דְעָקָא לַהּ
מִלְּמֵילַד׃ 23 לְדַמֶּשֶׂק בְּהִיתוּ יָתְבֵי חֲמָת וְאַרְפַּד אֲרֵי בְּסוֹרָא בִּישָׁא שְׁמַעוּ אִתְבַּרוּ דַחְלָא וְזִיעְפָא אֲחָדוּנוּן הָא כְּנַחְתֵי יַמָּא דְשַׁקְטִין וְלָא
יָכְלִין לְמֵעֲרַק׃ 24 אִתְרַשַּׁלוּ יָתְבֵי דַמֶּשֶׂק אִתְפְּנִיו לְמֶעְרַק וְשִׁפְלוּתָא אַחֲדַתְנוּן עָקָא וְחֶבְלִין אֲחָדוּנוּן הָא כְּחֶבְלִין לִילַדְתָּא׃
25 אֵיכְדֵין לָא אִשְׁתְּבִיקַת קַרְתָּא מְשַׁבַּחְתָּא כְּרַכָּא חֲדָאַת׃ 26 בְּכֵן יִתְרְמוּן עוּלֵימָהָא בִּרְחוֹבָהָא וְכָל גִּבָּרֵי עָבְדֵי קְרָבָא יִתַּבְרוּן
בְּעִדָּנָא הַהוּא אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת׃ 27 וְאַדְלֵיק אֶשָּׁתָא בְּשׁוּרֵי דַמֶּשֶׂק וּתְשֵׁיצֵי בִּירָנְיָת בַּר הֲדַד׃
28 לְקֵדָר וּלְמַלְכְוָת חָצוֹר דִּמְחָא נְבוּכַד־רֶאצַּר מַלְכָּא דְבָבֶל כִּדְנַן אֲמַר יְיָ קוּמוּ סַקוּ עַל קֵדָר וּבְזוּ יָת בְּנֵי מַדִּנְחָא׃
29 מַשְׁכְּנֵיהוֹן וְעָנְהוֹן יִשְׁבּוּן יְרִיעָתְהוֹן וְכָל מָאנֵיהוֹן וּגְמַלֵּיהוֹן יִסְבוּן לְהוֹן וְיִתְכַּנְּשׁוּן עֲלֵיהוֹן דְקָטְלִין בְּחַרְבָּא מִסְחוֹר סְחוֹר׃
30 עֲקוּ גְלוֹ לַחֲדָא אַרְחִיקוּ לְמִהַב יָתְבֵי חָצוֹר אֲמַר יְיָ אֲרֵי מְלַךְ עֲלֵיכוֹן נְבוּכַד רֶאצַּר מַלְכָּא דְבָבֶל מִלְּכָא וְחַשִׁב עֲלֵיכוֹן מַחְשְׁבָא׃
31 קוּמוּ סַקוּ עַל עַמָּא דְיָתְבִין שְׁלֵיוָא שָׁרַן לִרְחָצָן אֲמַר יְיָ לֵית לְהוֹן דָשִׁין וְעַבְרִין בִּלְחוֹדֵיהוֹן שָׁרַן׃
32 וִיהוֹן גַּמְלֵיהוֹן לְבִזָּא וַהֲמוֹן גֵּיתֵיהוֹן לַעֲדֵי וְאֲבַדְּרִינוּן לְכָל רוּחַ מַקְפֵי פָּתָא וּמִכָּל עִבְרֵיהוֹן אַיְתֵי תְּבַרְהוֹן אֲמַר יְיָ׃

*Propterea audite consilium Domini quod 20
consuluit super Idumæam, & cogitationē eius
quam cogitauit super habitātes Theman, Si non
comesta fuerint minima ouium, si non spinis sit
plena super eos habitatio eorum.
*A voce ruinæ eorum commota est terra, 21
clamor tuus in mari auditus est.
*Ecce sicut aquila ascendet & videbit, & 22
expandet alas super munitiones eius, & erit
cor fortium Idumææ in die illa quasi cor mulie-
ris parturientis.
*Damasco. Confusa est Emath & Arphad, 23
quia auditum malum audierunt; obstupuerunt,
irati sunt, quiescere non poterunt.
*Dissoluta est Damascus, versa est in fu- 24
gam, tremor apprehendit eam, angustia & do-
lores tenuerunt eam quasi parturientem.
*Quomodo non dereliquit ciuitatem lauda- 25
bilem, villam dilectam?
*Propterea cadent iuuenes in plateis tuis, 26
& omnes viri bellatores tui cadent in die illa,
ait Dominus exercituum.
*Et succendam ignem in muro Damasci, & 27
deuorabit biuia filij Ader.
*Cedar & reginæ aulæ quam percussit Na- 28
buchodonosor rex Babylonis, sic dixit Domi-
nus: Surgite ad Cedar, & percutite filios
Orientis. *Tabernacula eorum, & oues eo- 29
rum capient, vestimenta eorum, & omnia va-
sa eorum, & camelos eorum tollent sibi: &
vocate super eos perditionem in circuitu.
*Fugite valde, profundè habitastis in sessio- 30
nem sedentes in aula, dicit Dominus: quia con-
suluit contra vos Nabuchodonosor rex Baby-
lonis consilium, & cogitauit contra vos cogi-
tationem.
*Consurge ascende ad gentem quietam se- 31
dentem in refrigerium, quibus non sunt portæ,
non vectes; soli habitabunt.
*Et erunt cameli eorum in direptionem, & 32
multitudo pecorum eorum in perditionem, &
ventilabo eos omni vento attonsos ante faciem
eorum, ex omni parte eorum afferam interitum
eorum, ait Dominus.

20 *διὰ τοῦτο ἀκούσατε βουλὴν κυρίου ἣν ἐβουλεύσατο
ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν, καὶ λογισμὸν αὐτοῦ ὃν ἐλογίσατο ἐπὶ
τοὺς κατοικοῦντας θαιμάν, ἐὰν μὴ συμψηθῶσιν τὰ ἐλά-
χιστα τῶν προβάτων, ἐὰν μὴ βατωθῇ ἐπ' αὐτοὺς κατά-
21 λυσις αὐτῶν. *ἀπὸ φωνῆς πτώσεως αὐτῶν ἐσείσθη ἡ γῆ;
κραυγή σου ἐν θαλάσσῃ ἠκούσθη.
22 *ἰδοὺ ὥσπερ ἀετὸς ἀναβήσεται καὶ ὄψεται, καὶ ἐκ-
τενεῖ τὰς πτέρυγας ἐπ' ὀχυρώματα αὐτῆς, καὶ ἔσται ἡ καρ
δία τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἰδουμαίας ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὡς καρ-
δία γυναικὸς ὠδινούσης.
23 *τῇ δαμασκῷ. κατῃσχύνθη ἡμάθ, καὶ ἡ ἀρφάδ, ὅτι
ἀκοὴν πονηρὰν ἤκουσαν· ἐξέστησαν, ἐθυμώθησαν, ἀναπαύ-
σασθαι οὐ μὴ δύνωνται.
24 *ἐξελύθη δαμασκός, ἀπεστράφη εἰς φυγήν, τρόμος
ἐπελάβετο αὐτῆς, στένωσις καὶ ὠδῖναι κατεῖχον αὐτὴν
25 ὡσεὶ ὠδίνουσαν. *πῶς οὐχὶ ἐγκατέλιπεν πόλιν αἰνετὴν
κώμην ἠγαπημένην;
26 *διὰ τοῦτο πεσοῦνται νεανίσκοι ἐν πλατείαις σου, καὶ
πάντες οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταί σου πεσοῦνται ἐν τῇ ἡμέ-
ρᾳ ἐκείνῃ, φησὶν κύριος τῶν δυνάμεων.
27 *καὶ καύσω πῦρ ἐν τείχει δαμασκοῦ, καὶ καταφά-
28 γεται ἄμφοδα υἱοῦ ἄδερ. *τῇ κηδὰρ καὶ τῇ βασιλίσσῃ
τῆς αὐλῆς ἣν ἐπάταξεν ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βα-
βυλῶνος· οὕτως εἶπεν κύριος, ἀνάβητε ἐπὶ κηδάρ, καὶ
πλήξατε τοὺς υἱοὺς κεδέμ.
29 *σκηνὰς αὐτῶν, καὶ πρόβατα αὐτῶν λήψονται· ἱμά-
τια αὐτῶν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῶν καὶ καμήλους αὐτῶν
λήψονται ἑαυτοῖς· καὶ καλέσατε ἐπ' αὐτοὺς ἀπώλειαν
κυκλόθεν.
30 *φεύγετε λίαν, ἐβαθύνατε εἰς κάθισιν καθήμενοι ἐν
τῇ αὐλῇ, λέγει κύριος· ὅτι ἐβουλεύσατο ἐφ' ὑμᾶς να-
βουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος βουλήν, καὶ ἐλογί-
σατο ἐφ' ὑμᾶς λογισμόν.
31 *ἀνάστηθι ἀνάβηθι ἐπὶ ἔθνος ἡσυχάζον καθήμενον εἰς
ἀναψυχὴν οἷς οὐκ εἰσὶν θύραι, οὐ μοχλοὶ μόνοι καταλύ-
32 ουσιν. *καὶ ἔσονται οἱ κάμηλοι αὐτῶν εἰς προνομήν, καὶ πλῆ-
θος κτηνῶν αὐτῶν εἰς ἀπώλειαν, καὶ λικμήσω αὐτοὺς παντὶ
πνεύματι κεκαρμένους πρὸ προσώπου αὐτῶν, ἐκ παντὸς
πέραν αὐτῶν οἴσω τὴν τροπὴν αὐτῶν, εἶπεν κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Propterea audite consilium Domini, quod consultauit contra Idumæam, & cogitationes eius, quas cogitauit contra habitatores terræ Austri, Si non detrahant, & occidant fortes populi, si non desolabuntur super eos habitacula eorum. 21 A voce ruinæ eorum contremuit terra, clamor in mari carectoso, audita est vox eius. 22 Ecce sicut aquila quæ ascendit & volat, sic ascendet rex cum exercitu suo, & castrametabitur super Bosram. Et erit cor fortium Idumæorū in die illa, sicut cor mulieris, cui est tribulatio in doloribus suis. 23 Ad Damascum. Confusi sunt habitatores Hemath & Arphad; quia nuncium malum audierunt: contriti sunt; timor & solicitudo apprehendit eos. ecce sicut descendentes in mare, qui non quiescunt, nec possunt fugere. 24 Dissoluti sunt habitatores Damasci. respexerunt vt fugerent, & ruina apprehendit eos; tribulatio & dolores tenuerunt eos, sicut dolores parturientis. 25 Quomodo non fuit derelicta ciuitas laudabilis, arx læta? 26 Propterea proijcientur iuuenes eius in plateis eius, & omnes fortes bellatores conterentur in tempore illo, dicit Dominus exercituum. 27 Et succendam ignem in muris Damasci, & disperdet palatia filij Hadad. 28 Ad Cedar, & ad regna Hasor, quæ percussit Nabuchodonosor rex Babylonis; Hęc dicit Dominus, Surgite & ascendite ad Cedar, & vastate filios Orientis. 29 Tabernacula eorum, & oues eorum capient, cortinas eorum, & omnia vasa eorum, & camelos eorum tollent sibi. Et congregabuntur contra eos, qui occidunt gladio, per circuitum. 30 Fugite & migrate vehementer: procul abite ad habitandum habitatores Hasor, dicit Dominus: Quia inijt contra vos consilium Nabuchodonosor rex Babylonis, & cogitauit aduersus vos cogitationem. 31 Surgite, ascendite ad populum qui habitāt tranquillè, & morantur confidenter, dicit Dominus: quibus non sunt portæ & vectes, soli enim habitant. 32 Et erunt cameli eorum in direptionem, & multitudo pecorum eorum in prædam. & dispergam eos in omnem ventum circumeuntes angulum. & ab omnibus eorum lateribus adducam interitum eorum, dicit Dominus.

33 * וְהָיְתָה חָצוֹר לִמְעוֹן תַּנִּים שְׁמָמָה עַד־עוֹלָם
לֹא־יֵשֵׁב שָׁם אִישׁ וְלֹא־יָגוּר בָּהּ בֶּן־אָדָם ׃
34 * אֲשֶׁר הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא
אֶל־עֵילָם בְּרֵאשִׁית מַלְכוּת צִדְקִיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה
35 לֵאמֹר ׃ * כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִנְנִי שֹׁבֵר אֶת־
קֶשֶׁת עֵילָם רֵאשִׁית גְּבוּרָתָם ׃
36 * וְהֵבֵאתִי אֶל־עֵילָם אַרְבַּע רוּחוֹת מֵאַרְבַּע קְצוֹת
הַשָּׁמַיִם וְזֵרִתִים לְכֹל הָרֻחוֹת הָאֵלֶּה וְלֹא־יִהְיֶה
הַגּוֹי אֲשֶׁר לֹא־יָבוֹא שָׁם נִדְּחֵי עוֹלָם ׃
37 * וְהַחְתַּתִּי אֶת־עֵילָם לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם וְלִפְנֵי
מְבַקְשֵׁי נַפְשָׁם וְהֵבֵאתִי עֲלֵיהֶם רָעָה אֶת־חֲרוֹן
אַפִּי נְאֻם־יְהוָה וְשִׁלַּחְתִּי אַחֲרֵיהֶם אֶת־הַחֶרֶב עַד
38 כַּלּוֹתִי אוֹתָם ׃ * וְשַׂמְתִּי כִסְאִי בְּעֵילָם וְהַאֲבַדְתִּי
39 מִשָּׁם מֶלֶךְ וְשָׂרִים נְאֻם־יְהוָה ׃ * וְהָיָה בְּאַחֲרִית
הַיָּמִים אָשׁוּב אֶת־שְׁבִית עֵילָם נְאֻם־יְהוָה ׃

נ

1 * הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֶל־בָּבֶל אֶל־אֶרֶץ
כַּשְׂדִּים בְּיַד יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא ׃
2 * הַגִּידוּ בַגּוֹיִם וְהַשְׁמִיעוּ וּשְׂאוּ־נֵס הַשְׁמִיעוּ
אַל־תְּכַחֵדוּ אִמְרוּ נִלְכְּדָה בָבֶל הֹבִישׁ בֵּל חַת
מְרֹדָךְ הֹבִישׁוּ עֲצַבֶּיהָ חַתּוּ גִּלּוּלֶיהָ ׃
3 * כִּי עָלָה עָלֶיהָ גּוֹי מִצָּפוֹן הוּא־יָשִׁית אֶת־אַרְצָהּ
לְשַׁמָּה וְלֹא־יִהְיֶה יוֹשֵׁב בָּהּ מֵאָדָם וְעַד־בְּהֵמָה נָדוּ
4 הָלָכוּ ׃ * בַּיָּמִים הָהֵמָּה וּבָעֵת הַהִיא נְאֻם־יְהוָה
יָבֹאוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל הֵמָּה וּבְנֵי־יְהוּדָה יַחְדָּו הָלוֹךְ
וּבָכוֹ יֵלֵכוּ וְאֶת־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם יְבַקֵּשׁוּ ׃
5 * צִיּוֹן יִשְׁאָלוּ דֶּרֶךְ הֵנָּה פְנֵיהֶם בֹּאוּ וְנִלְווּ אֶל־
6 יְהוָה בְּרִית עוֹלָם לֹא תִשָּׁכֵחַ ׃ * צֹאן אֹבְדוֹת
הָיָה עַמִּי רֹעֵיהֶם הִתְעוּם הָרִים שׁוֹבְבִים מֵהַר אֶל־
גִּבְעָה הָלָכוּ שָׁכְחוּ רִבְצָם ׃

33 * Et erit Aſor in habitaculum draconũ,
deſerta vſque in æternum. Non manebit
ibi vir, nec incolet eam filius hominis.
34 * Quod factum eſt verbum Domini ad
Hieremiam prophetam aduerſus Elam in
principio regni Sedechiæ regis Iuda, dicẽs:
35 * Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce
ego confringam arcum Elam & ſummam
36 fortitudinem eorum. * Et inducam ſu-
per Elam quatuor ventos à quatuor pla-
gis cæli, & ventilabo eos in omnes ventos
iſtos, & non erit gens ad quam non perue-
37 niant profugi Elam. * Et pauere faciam
Elam coram inimicis ſuis, & in conſpectu
quærentium animam eorum, & adducam
ſuper eos malum, iram furoris mei, dicit
Dominus, & mittã poſt eos gladium, do-
38 nec conſumam eos. * Et ponam ſolium
meum in Elam, & perdam inde reges &
39 principes, ait Dominus. * In nouiſſimis
autem diebus reuerti faciam captiuos E-
lam, dicit Dominus. CAP. L.

1 VErbum quod locutus eſt Dominus de
A Babylone & de terra Chaldæorum in
manu Hieremiæ prophetæ.
2 * Annunciate in gentibus & auditum
facite: leuate ſignum, prædicate, & nolite
celare, dicite: Capta eſt Babylon, confuſus
eſt Bel, victus eſt Merodach. confuſa ſunt
omnia ſculptilia eorum, ſuperata ſunt ido-
3 la eorum. * Quoniam aſcendet contra
eam gens ab Aquilone; quæ ponet terram
eius in ſolitudinem, & non erit qui habitet
in ea ab homine vſq; ad pecus, moti ſunt
4 & abierunt. * In diebus illis & in tem-
pore illo, ait Dominus, venient filij Iſrael
ipſi & filij Iuda ſimul. Ambulantes & flen-
tes properabunt, & Dominũ Deum ſuum
5 quærent. * In Sion interrogabunt viam:
huc facies eorum venient & apponentur
ad Dominum fœdere ſempiterno, quod
6 nulla obliuione delebitur. * Grex perdi-
tus factus eſt populus meus, paſtores eorũ
ſeduxerunt eos, feceruntque vagari in mon-
tibus. De monte in collem tranſierunt:
obliti ſunt cubilis ſui.

תרגום יונתן

33 ותהי חצור למדור ירודין צדו עד עלמא לא יתב תמן אנש ולא יתיתב בה בר אנש ׃ 34 דהוה פתגם נבואה מן קדם יי עם
ירמיהו נביא על עילם בריש מלכות צדקיהו מלך שבטא דבית יהודה למימר ׃ 35 כדנן אמר יי צבאות הא אנא תבר ית תקוף עילם
ריש גבורתהון ׃ 36 ואיתי על עילם ארבע מלכון מארבע רוחי שמיא ואבדרנון לכל רוחתא האלין ולא יהי עם דלא יהכון לתמן
מטלטלי עילם ׃ 37 ואתבר ית עילם קדם בעלי דבביהון וקדם דבען למקטלהון ואיתי עליהון בישא ית תקוף רגזי אמר יי ואגרי
בתריהון דקטלין בחרבא עד דאשיצי יתהון ׃ 38 ואשוי כרסי מלכותי בעילם ואוביד מתמן מלך ושלטון אמר יי ׃
39 ויהי בסוף יומיא אתיב ית גלות עילם אמר יי ׃

נ

1 פתגמא דמליל יי על בבל ועל ארע כסדאי בידא דירמיהו נביא ׃ 2 חוו בעממיא ובסרו וזקפו אתא בסרו לא תמנעון אמרו
אתכבישת בבל בהיתו דפלחין לבל אתברו דפלחין למרודך בהיתו צלמנהא אתברא טעותהא ׃ 3 ארי סליק עלה עם מארע צפונא
דהוא ישוי ית ארעה לצדו ולא יהי יתב בה מאנשא ועד בעירא אטלטלו גלו ׃ 4 ביומיא האנון ובעדנא ההיא אמר יי ויתחברון בני
ישראל אנון ובני יהודה כחדא במגלהון כד הוו בכין גלו ובמתבהון מארע גלותהון פלחנא דיי אלההון יתבעון ׃
5 לציון ישאלון למיזל אורחא מכבשא קדמיהון ייתון ויתוספון על עמה דיי ויגזר להון קים עלם דלא יפסוק ׃
6 עאן סבדריא הוו עמי מלכיא טלטלונון שלטוניא בזונונון מטורא לרמא גלו אתנשיו מבית רתצנהון ׃

*Et erit aula commoratio struthionum & 33
inuia: vsque in æternum non sedebit ibi homo,
& non habitabit ibi filius hominis.
Et factum est verbum Domini ad Hiere- 34
miam prophetam aduersum Elam, in principio
regnis Sedechiæ regis Juda, dicens.
Hæc dicit Dominus exercituū, ecce ego cō- 35
fringam arcum Elam principium potentiæ eorū.
Inducam super Elam quatuor ventos à 36
quatuor summitatibus cæli, & dispergam in
omnibus ventis istis, & non erit gens quæ non
veniet illi expulsi Elam. Et terrebo eos in 37
conspectu inimicorum suorum quærentium ani-
mam eorum; & inducam super eos malum se-
cundum iram furoris mei, dicit Dominus: &
immittam post eos gladium meum donec consu-
mam eos. Et ponam thronū meum in Elam, 38
& emittam inde regem & principes, dicit Do-
minus: Et erit in vltimis diebus conuer- 39
tam captiuitatem Elam, dicit Dominus.*

CAP. L.

*VErbū quod locutus est Dominus super Ba- 1
bylonem & super terram Chaldæorum in
manu Hieremiæ prophetæ. Annunciate in 2
gentibus & audita facite, leuate signum & au-
ditum facite & nō abscondatis: dicite, Capta est
Babylon, confusus est Bel, tradita est Merodach;
confusa sunt sculptilia eorum; tradita sunt idola
eorum. Quia ascendit contra eam gens ab 3
Aquilone: sic ponet terram eius in solitudinem,
& non erit habitans in ea ab homine vsque ad
iumentum, moti sunt & abierunt.
In diebus illis & in tempore illo ait Domi 4
nus, venient filij Israel ipsi & filij Juda in id-
ipsum ambulantes, & flentes ibunt Dominum
Deum suum quærentes.
Vsque ad Sion interrogabūt viam, sic enim 5
faciem suam dabunt & venient & fugient ad
Dominum: testamentum enim sempiternum nō
obliuioni dabitur.
Oues quæ perierūt factus est populus meus 6
pastores eorum expulerunt eos, in montibus er-
rare fecerunt eos: de monte in collem abierunt:
obliti sunt cubilis sui.*

33 καὶ ἔσαι ἡ αὐλὴ διατριβὴ στρουθῶν, καὶ ἄβατος ἕως
αἰῶνος οὐ μὴ καθίσῃ ἐκεῖ ἄνθρωπος, καὶ οὐ μὴ κατοικήσῃ
34 ἐκεῖ υἱὸς ἀνθρώπου. καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερε-
μίαν τὸν προφήτην κατὰ τὸ αἰλάμ, ἐν ἀρχῇ βασιλείας
σεδεκίας βασιλέως ἰούδα, λέγων·
35 τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἰδοὺ ἐγὼ συντρί-
36 ψω τὸ τόξον αἰλὰμ ἀρχὴ δυναστείας αὐτῶν. ἐπάξω
ἐπὶ αἰλὰμ τέσσαρας ἀνέμους ἐκ τῶν τεσσάρων ἄκρων τοῦ
οὐρανοῦ, καὶ διασπερῶ ἐν πᾶσι τοῖς ἀνέμοις τούτοις, καὶ οὐκ
ἔσαι ἔθνος ὃ οὐκ ἥξει ἐκεῖ ἐξωσμένοι αἰλάμ.
37 καὶ πτοήσω αὐτοὺς ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν τῶν ζη-
τούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν· καὶ ἐπάξω ἐπ' αὐτοὺς κακὸν κατὰ
τὴν ὀργὴν τοῦ θυμοῦ μου, λέγει κύριος· καὶ ἐπαποστελῶ
ὀπίσω αὐτῶν τὴν μάχαιράν μου, ἕως τοῦ ἐξαναλῶσαι
38 αὐτούς. καὶ θήσω τὸν θρόνον μου ἐν αἰλάμ, καὶ ἐξαπο-
στελῶ ἐκεῖθεν βασιλέα καὶ μεγιστᾶνας, λέγει κύριος·
39 καὶ ἔσαι ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν ἀποστρέψω τὴν
αἰχμαλωσίαν αἰλάμ, λέγει κύριος.

ν.

1 Ὁ λόγος ὃν ἐλάλησεν κύριος ἐπὶ βαβυλῶνα καὶ
ἐπὶ γῆν χαλδαίων ἐν χειρὶ ἱερεμίου τοῦ προφήτου.
2 ἀναγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ ἀκουστὰ ποιήσατε, ἄρα-
τε σημεῖον καὶ ἀκουστὸν ποιήσατε καὶ μὴ κρύψητε, εἴπατε,
ἑάλωκεν βαβυλών, κατῃσχύνθη βήλ, παρεδόθη μαιρω-
δάχ, ᾐσχύνθησαν τὰ γλυπτὰ αὐτῶν, παρεδόθη τὰ εἴδω-
3 λα αὐτῶν. ὅτι ἀνέβη ἐπ' αὐτὴν ἔθνος ἀπὸ βορρᾶ,
οὗτος θήσει τὴν γῆν αὐτῆς εἰς ἀφανισμόν, καὶ οὐκ ἔσαι ὁ
κατοικῶν ἐν αὐτῇ ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ἐσαλεύθη-
4 σαν καὶ ἐπορεύθησαν. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐν
τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγει κύριος· ἥξουσιν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ αὐ-
τοὶ, καὶ υἱοὶ ἰούδα ἐπὶ τὸ αὐτὸ βαδίζοντες καὶ κλαίοντες πο-
5 ρεύσονται κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν ζητοῦντες. ἕως σιὼν ἐρω-
τήσουσι τὴν ὁδόν, ὧδε γὰρ τὸ πρόσωπον αὐτῶν δώσουσιν, καὶ
ἥξουσιν καὶ καταφεύξονται πρὸς κύριον· διαθήκη γὰρ αἰώνιος
οὐκ ἐπιλησθήσεται.
6 πρόβατα ἀπολωλότα ἐγενήθη ὁ λαός μου οἱ ποι-
μένες αὐτῶν ἔξωσαν αὐτούς, ἐπὶ τὰ ὄρη ἀπεπλάνησαν
αὐτούς· ἐξ ὄρους ἐπὶ βουνὸν ᾤχοντο, ἐπελάθοντο κοίτης
αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

33 Et erit Hasor in habitaculum draconum, deserta vsque in æternum: non sedebit ibi homo, nec habitabit in ea filius hominis.
34 Quod factum est verbum prophetiæ à facie Domini cum Ieremia propheta aduersus Helam, in principio regni Sedechiæ regis tri-
bus domus Iuda, dicens. 35 Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego conteram fortitudinem Helam, caput roboris
eorum. 36 Et inducam super Helam quatuor regna à quatuor ventis cæli, & dispergam eos in omnes ventos istos, & non erit popu-
lus quò non abeant profugi Helam. 37 Et conteram Helam coram inimicis suis, & coram iis qui quærunt occidere eos, & inducam
super eos malum, iram furoris mei, dicit Dominus: & mittam post eos illos qui occidunt gladio, donec consumam eos. 38 Et ponā thronū
regni mei in Helam, & perdam inde regem & dominatorem, dicit Dn̄s. 39 Et erit in fine dierū conuertam captiuitatē Helam, dicit Dn̄s.

CAP. L.

VErbum quod locutus est Dominus contra Babylonem, & contra terram Chaldæorum in manu Ieremiæ prophetæ. 2 Narrate in
populis, & annunciate & leuate signū, annunciate & nolite cessare: dicite, Capta est Babylon, confusi sunt qui colebant Bel, confracti
qui colebant Merodach: confusa sunt simulachra eius, contrita eius idola. 3 Quia ascendit contra eam populus de terra Aquilonis;
ipse ponet terram eius in desolationem, & non erit qui habitet in ea; ab homine vsque ad pecus, moti sunt & migrauerunt.
4 In diebus illis & in tempore illo, dicit Dominus, iungentur filij Israel, ipsi & filij Iuda simul: cùm migrarent, flentes migrarunt; at cùm
reuertentur de terra transmigrationis suæ, cultum Domini Dei sui quærent. 5 De Sion interrogabunt vt eant via trita ante se: ibunt,
& addentur ad populum Domini: inibit cum eis pactum sempiternum, quod nunquam cessabit. 6 Oues dispersæ fuerunt populus
meus; reges abduxerunt eos, dominatores deprædati sunt eos: de monte in collem migrauerunt, obliti sunt domus confidentiæ suæ.

7 * כָּל־מוֹצְאֵיהֶם אֲכָלוּם וְצָרֵיהֶם אָמְרוּ לֹא
נֶאְשָׁם תַּחַת אֲשֶׁר חָטְאוּ לַיהוָה נְוֵה־צֶדֶק
וּמִקְוֵה אֲבוֹתֵיהֶם יְהוָה׃
8 * נֻדוּ מִתּוֹךְ בָּבֶל וּמֵאֶרֶץ כַּשְׂדִּים יֵצְאוּ וִהְיוּ
כְּעַתּוּדִים לִפְנֵי־צֹאן׃
9 * כִּי הִנֵּה אָנֹכִי מֵעִיר וּמַעֲלֶה עַל־בָּבֶל קְהַל־
גּוֹיִם גְּדֹלִים מֵאֶרֶץ צָפוֹן וְעָרְכוּ לָהּ מִשָּׁם תִּלָּכֵד
חִצָּיו כְּגִבּוֹר מַשְׁכִּיל לֹא יָשׁוּב רֵיקָם׃
10 * וְהָיְתָה כַשְׂדִּים לְשָׁלָל כָּל־שֹׁלְלֶיהָ יִשְׂבָּעוּ
11 נְאֻם־יְהוָה׃ * כִּי תִשְׂמְחוּ כִּי תַעַלְזוּ שֹׁסֵי נַחֲלָתִי
כִּי תָפוּשׁוּ כְּעֶגְלָה דָשָׁה וְתִצְהֲלוּ כָּאַבִּרִים׃
12 * בּוֹשָׁה אִמְּכֶם מְאֹד חָפְרָה יוֹלַדְתְּכֶם הִנֵּה
אַחֲרִית גּוֹיִם מִדְבָּר צִיָּה וַעֲרָבָה׃
13 * מִקֶּצֶף יְהוָה לֹא תֵשֵׁב וְהָיְתָה שְׁמָמָה כֻּלָּהּ כֹּל
עֹבֵר עַל־בָּבֶל יִשֹּׁם וְיִשְׁרֹק עַל־כָּל־מַכּוֹתֶיהָ׃
14 * עִרְכוּ עַל־בָּבֶל סָבִיב כָּל־דֹּרְכֵי קֶשֶׁת יְדוּ אֵלֶיהָ
אַל־תַּחְמְלוּ אֶל־חֵץ כִּי לַיהוָה חָטָאָה׃
15 * הָרִיעוּ עָלֶיהָ סָבִיב נָתְנָה יָדָהּ נָפְלוּ אָשְׁוִיֹּתֶיהָ
נֶהֶרְסוּ חוֹמוֹתֶיהָ כִּי נִקְמַת יְהוָה הִיא הִנָּקְמוּ בָהּ
כַּאֲשֶׁר עָשְׂתָה עֲשׂוּ־לָהּ׃
16 * כִּרְתוּ זוֹרֵעַ מִבָּבֶל וְתֹפֵשׂ מַגָּל בְּעֵת קָצִיר
מִפְּנֵי חֶרֶב הַיּוֹנָה אִישׁ אֶל־עַמּוֹ יִפְנוּ וְאִישׁ לְאַרְצוֹ
17 יָנוּסוּ׃ * שֶׂה פְזוּרָה יִשְׂרָאֵל אֲרָיוֹת הִדִּיחוּ
הָרִאשׁוֹן אֲכָלוֹ מֶלֶךְ אַשּׁוּר וְזֶה הָאַחֲרוֹן עִצְּמוֹ
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל׃
18 * לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
הִנְנִי פֹקֵד אֶל־מֶלֶךְ בָּבֶל וְאֶל־אַרְצוֹ כַּאֲשֶׁר פָּקַדְתִּי
19 אֶל־מֶלֶךְ אַשּׁוּר׃ * וְשֹׁבַבְתִּי אֶת־יִשְׂרָאֵל אֶל־
נָוֵהוּ וְרָעָה הַכַּרְמֶל וְהַבָּשָׁן וּבְהַר אֶפְרַיִם וְהַגִּלְעָד
תִּשְׂבַּע נַפְשׁוֹ׃

7 * Omnes qui inuenerunt, comederunt
eos: & hoſtes eorum dixerunt, Non pecca-
uimus; pro eo quòd peccauerunt Dño de-
cori iuſtitiæ & expectationi patrũ eorum
8 à Dño. * Recedite de medio Babylonis, &
de terra Chaldæorum egredimini, & eſtote
9 quaſi hædi ante greges. * Quoniã ecce ego
ſuſcitabo & adducam in Babylonem con-
gregationem gentium magnarum de ter-
ra Aquilonis, & præparabuntur aduerſus
eã, & inde capietur. Sagitta eius quaſi viri
fortis interfectoris non reuertetur vacua.
10 * Et erit Chaldæa in prædam, omnes va-
11 ſtantes eam replebuntur, ait Dñs. * Quo-
niam exultatis, & magna loquimini diri-
pientes hæreditatẽ meam, quoniam effuſi
eſtis ſicut vituli ſuper herbam, & mugiſtis
12 ſicut tauri. * Confuſa eſt mater veſtra ni-
C mis, & adæquata pulueri quæ genuit vos.
Ecce nouiſſima erit in gentibus, & deſerta
13 inuia & arens. * Ab ira Dñi non habita-
bitur, ſed redigetur tota in ſolitudinem.
Omnis qui tranſibit per Babylonẽ, ſtupe-
bit & ſibilabit ſuper vniuerſis plagis eius.
14 Præparamini contra Babylonẽ per cir-
cuitum. Omnes qui tenditis arcum, debel-
late eam, & non parcatis iaculis, quia Dño
15 peccauit. * Clamate aduerſus eam. vbiq;
dedit manum. ceciderunt fundamẽta eius,
deſtructi ſunt muri eius, quoniã vltio Do-
mini eſt. vltionem accipite de ea. ſicut fe-
16 cit facite ei. * Diſperdite ſatorem de Ba-
bylone, & tenentem falcem in tempore
meſſis à facie gladij columbæ. Vnuſquiſ-
que ad populum ſuum conuertetur, & ſin-
guli ad terram ſuam fugient.
17 * Grex diſperſus Iſrael, leones eiecerunt
eum. primus comedit eum rex Aſſur, iſte
nouiſſimus exoſſauit eum Nabuchodo-
18 noſor rex Babylonis. * Propterea hæc di-
cit Dominus exercituum Deus Iſrael: Ecce
ego viſitabo regem Babylonis & terram
19 eius, ſicut viſitaui regem Aſſur. * Et re-
D ducã Iſrael ad habitaculũ ſuũ. & paſcetur
Carmelus & Baſan, & in monte Ephraim,
& in Galaad ſaturabitur anima eius.

תרגום יונתן

7 כָּל דְּאַשְׁכְּחוּנוּן בַּזּוּנוּן וְסָנְאֵיהוֹן אָמְרִין לֵית עֲלָנָא חוֹבָא חֲלַף דְּחָבוּ קֳדָם יְיָ אִתְרְחִקוּ מִמְּדוֹר קֻשְׁטֵהּ וְסִבּוּר אֲבָהָתְהוֹן יְיָ׃
8 גְּלוֹ מִגּוֹ בָבֶל וּמֵאֲרַע כַּסְדָּאֵי פּוּקוּ וֶהֱווֹ כְּרַבְרְבִין בְּרֵישׁ עַמָּא׃ 9 אֲרֵי הָא אֲנָא מֵיתֵי וּמַסִּיק עַל בָּבֶל מַשְׁרְיַת עַמְמִין סַגִּיאִין מֵאֲרַע
צִפּוּנָא וְיִסַדְּרוּן עֲלַהּ קְרָב מִתַּמָּן תִּתְאֲחַד גִּרְרוֹהִי כִּגְבַר מְתַכֵּל לָא תְּאֵב רֵיקָן׃ 10 וּתְהֵי אֲרַע כַּסְדָּאֵי לְבִזָּא כָּל בּוֹזְזָהָא יִסְבְּעוּן אֲמַר יְיָ׃
11 אֲרֵי תֶחְדוּן אֲרֵי תְבוּעוּן בּוֹזְזֵי אַחְסַנְתִּי אֲרֵי תְדוּצוּן כְּעֶגְלָא רִבְקָא וּתְצוּהֲלוּן כְּגִבָּרַיָּא׃
12 בְּהִיתַת כְּנִשְׁתְּכוֹן לַחֲדָא אִתְּבְהֵרַת מְדִינַתְכוֹן הָא סוֹפְהוֹן דְּעַמְמַיָּא מַדְבַּר צָדֵי וְחָרוּב׃
13 עַל דְּאַרְגֵּיזַת בָּבֶל קֳדָם יְיָ לָא תִתּוֹתַב וּתְהֵי לְצָדוּ כֻּלַּהּ כָּל דְּיֶעְבַּר עַל בָּבֶל יִכְלֵי וְיָנִיד עַל כָּל מַחָתַהָא׃
14 סַדָּרוּ עַל בָּבֶל סְחוֹר סְחוֹר כָּל מָתְחֵי קַשְׁתָּא שְׁדוֹ בַהּ לָא תְחוּסוּן עַל גִּרְרַיָּא אֲרֵי קֳדָם יְיָ חָבַת׃ 15 יַבִּבוּ עֲלַהּ סְחוֹר סְחוֹר
אִתְמְסָרַת בִּידֵיהוֹן נְפַלָא אֲשִׁיתְהָא אִתְפַּגַּרוּ שׁוּרָהָא אֲרֵי פּוּרְעָנוּת עַמָּא דַּיְיָ הוּא אִתְפְּרַעוּ מִנַּהּ כְּמָא דַּעֲבַדַת עֲבִידוּ לַהּ׃
16 שֵׁיצוּ מַלְכָּא מִבָּבֶל וְאָחֵד חַרְבָּא בְּעִדָּן קְטוֹל מִן קֳדָם חֶרֶב סַנְאָה דְּהִיא כַּחֲמַר מְרַוְיָא גְּבַר לְעַמֵּהּ יִתְפְּנוּן וּגְבַר לְאַרְעֵהּ יֶעְרְקוּן׃
17 עַם סְבִדְרָא יִשְׂרָאֵל מַלְכַיָּא טַלְטְלוּנוּן קַדְמָאָה שְׁלֹט בְּהוֹן מַלְכָּא דְּאַתּוּר וְדֵין בַּתְרָאָה אֲסֵיפִנּוּן נְבוּכַדְרֶאצַּר מַלְכָּא דְּבָבֶל׃
18 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל הָא אֲנָא מַסְעַר עַל מַלְכָּא דְּבָבֶל וְעַל אַרְעֵיהּ כְּמָא דְּאַסְעָרֵית עַל מַלְכָּא דְּאַתּוּר׃
19 וְאָתִיב יָת יִשְׂרָאֵל לְאַתְרְהוֹן וְיִתְפַּרְנְסוּן בַּאֲרַע כַּרְמְלָא מַתְנַן וּבְטוּר בֵּית אֶפְרַיִם וְגִלְעָד וּמַקְדְּשָׁא תִּסְבַּע נַפְשְׁהוֹן׃

Omnes inuenientes eos consumunt eos: ho- 7
stes eorum dixerũt, Non maculabimus eos, pro
eo quòd peccauerunt Domino; pascua iustitiæ
ei qui congregauit patres eorum Dominus.
Abalienamini de medio Babylonis, & de 8
terra Chaldæorum, & egredimini, & estote
quasi dracones ante faciem ouium.
Quoniam ecce ego suscito super Babylonem 9
congregationes gentium magnarum de terra
Aquilonis, & dirigent aciem ei, inde capietur:
quasi iaculum pugnatoris prudentis non reuer-
tetur vacuum. Et erit Chaldæa in prædam, 10
& omnes vastantes eam replebuntur, ait Dñs.
Quoniã exultatis, & gloriamini diripien- 11
tes hæreditatem meam; quoniam lasciuitis sicut
vituli in herba, & cornu petistis sicut tauri.
Confusa est mater vestra nimis, erubuit 12
quæ peperit vos: ecce nouissima gentium deser-
ta, & inuia, Ab ira Domini non habita- 13
bitur, & erit in desolationem omnis: & omnis
pertransiens per Babylonem stupebit, & sibi-
labit super omnem plagam eius.
Præparate aciem contra Babylonem in cir- 14
cuitu, omnes tendentes arcum, sagittate in eam,
ne parcatis super iaculis vestris, quia Domino
peccauit. Et plaudite super eam; dissolutæ 15
sunt manus eius, ceciderunt propugnacula eius,
destructus est murus eius, quoniam vltio à Deo
est, vlciscimini super eam; sicut fecit facite illi.
Disperdite semen ex Babylone, tenentes 16
falcem in tempore messis à facie gladij Græci,
vnusquisque in populum suum reuertentur &
vnusquisque ad terram suam fugiet. Ouis 17
errans Israel: leones eiecerunt eum; primus co-
medit eum rex Assur, & sic postea ossa eius rex
Babylonis.
Propterea hæc dicit Dominus exercituum 18
Deus Israel: Ecce ego vlciscor super regem Ba-
bylonis, & terram eius sicut vltus sum su-
per regem Assur.
Et restituam Israel in pascua sua, & pa- 19
scentur in Carmelo, & in Basan, & in monte
Ephraim, & in Galaad, & replebitur anima
eius.

7 πάντες οἱ εὑρίσκοντες αὐτοὺς καταναλίσκον αὐτούς·
οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν εἶπον, οὐ μιανῶμεν αὐτοὺς ἀνθ' ὧν ἥμαρ-
τοσαν τῷ κυρίῳ· νομὴ δικαιοσύνης τῷ συναγαγόντι τοὺς
8 πατέρας αὐτῶν ὁ κύριος. ἀπαλλοτριώθητε ἐκ μέσου
Βαβυλῶνος καὶ ἀπὸ γῆς χαλδαίων, καὶ ἐξέλθετε καὶ γένεσθε
ὥσπερ δράκοντες κατὰ πρόσωπον προβάτων.
9 ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ἐγείρω ἐπὶ Βαβυλῶνα συναγωγὰς
ἐθνῶν μεγάλων ἐκ γῆς βορρᾶ, καὶ παρατάξονται αὐτῇ,
ἐκεῖθεν ἁλώσεται ὡς βολὶς μαχητοῦ συνετοῦ οὐκ ἐπι-
10 στρέψει κενή. καὶ ἔσται ἡ χαλδαία εἰς προνομήν, καὶ πάν-
τες οἱ προνομεύοντες αὐτὴν ἐμπλησθήσονται, λέγει κύριος.
11 ὅτι εὐφραίνεσθε, καὶ κατεκαυχᾶσθε διαρπάζοντες
τὴν κληρονομίαν μου, διότι σκιρτᾶτε ὡς βοίδια ἐν βο-
τάνῃ καὶ ἐκερατίζετε ὡς ταῦροι.
12 ᾐσχύνθη ἡ μήτηρ ὑμῶν σφόδρα, ἐνετράπη ἡ τεκοῦσα
ὑμᾶς, ἰδοὺ ἐσχάτη ἐθνῶν ἔρημος καὶ ἄβατος
13 ἀπὸ ὀργῆς κυρίου οὐ κατοικηθήσεται, καὶ ἔσται εἰς ἀφα-
νισμὸν πᾶσα· καὶ πᾶς ὁ διοδεύων διὰ Βαβυλῶνος σκυθρω-
πάσει, καὶ συριεῖ ἐπὶ πᾶσαν τὴν πληγὴν αὐτῆς.
14 παρατάξασθε ἐπὶ Βαβυλῶνα κυκλόθεν, πάντες τεί-
νοντες τόξον τοξεύσατε ἐπ' αὐτήν, μὴ φείσησθε ἐπὶ τοῖς το-
ξεύμασιν ὑμῶν, ὅτι τῷ κυρίῳ ἥμαρτεν.
15 καὶ κατακρατήσατε ἐπ' αὐτήν, παρελύθησαν αἱ χεῖ-
ρες αὐτῆς, ἔπεσον αἱ ἐπάλξεις αὐτῆς, κατεσκάφη τὸ τεῖ-
χος αὐτῆς, ὅτι ἐκδίκησις παρὰ τοῦ θεοῦ ἐστιν· ἐκδικήσατε
ἐπ' αὐτήν, καθὼς ἐποίησεν ποιήσατε αὐτῇ.
16 ἐξολοθρεύσατε σπέρμα ἐκ Βαβυλῶνος κατέχοντες
δρέπανον ἐν καιρῷ θερισμοῦ ἀπὸ προσώπου μαχαίρας
ἑλληνικῆς, ἕκαστος εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ ἀποστρέψουσιν καὶ
17 ἕκαστος εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ φεύξεται. πρόβατον πλανώ-
μενον ἰσραὴλ λέοντες ἔξωσαν αὐτόν· ὁ πρῶτος ἔφαγεν
αὐτὸν βασιλεὺς ἀσσούρ, καὶ οὗτος ὕστερον τὰ ὀστᾶ αὐτοῦ βα
18 σιλεὺς Βαβυλῶνος. διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος τῶν
δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ· ἰδοὺ ἐγὼ ἐκδικῶ ἐπὶ τὸν βασι-
λέα Βαβυλῶνος, καὶ τὴν γῆν αὐτοῦ καθὼς ἐξεδίκησα ἐπὶ
τὸν βασιλέα ἀσσούρ.
19 καὶ ἀποκαταστήσω τὸν ἰσραὴλ εἰς τὴν νομὴν αὐτοῦ, καὶ
νεμήσονται ἐν τῷ καρμήλῳ, καὶ ἐν Βασάν, καὶ ἐν ὄρει ἐφραΐμ,
καὶ ἐν τῷ γαλαάδ, καὶ ἐμπλησθήσεται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Omnes qui inuenerunt eos, diripuerunt eos. & inimici eorum dicunt, Non reputabitur nobis peccatum. quia pro eo quòd peccaue-
runt coram Domino, longè recesserunt ab habitaculo veritatis eius, & ab expectatione patrum suorum Domino. 8 Recedite de medio
Babylonis, & de terra Chaldæorum egredimini: estote quasi principes in capite populi. 9 Quia ecce ego adducam & ascendere faciam
contra Babylonem copias populorum multorum de terra Aquilonis, & ordinabunt contra eam prœlium; inde capietur: sagitta eius quasi
fortis orbans, non reuertetur vacua. 10 Et erit terra Chaldæorum in direptionem; omnes diripientes eam saturabuntur, dicit Dominus.
11 Quia gaudetis & lætamini diripientes hæreditatem meam, quia exultatis quasi vitulus saginatus, & hinnitis quasi fortes. 12 Confusa
est congregatio vestra nimis, contrita est prouincia vestra. ecce finis populorum desertum, desolatio & solitudo. 13 Eò quòd tu Babylon
irritasti Dominum, non habitaberis, & eris in desolationē vniuersa. Omnis enim qui transierit per Babylonem, clamabit, & mouebit ca-
put suum ob vniuersas plagas eius. 14 Ordinate contra Babylonem per circuitum omnes tendentes arcum, proijcite in eam, & ne
parcatis sagittis; quia coram Domino peccauit. 15 Vlulate super eam per circuitum, tradita est in manus eorum, ceciderunt funda-
menta eius, destructi sunt muri eius; quoniam vltio populi Domini est: vlciscimini eam: sicut fecit, facite ei. 16 Disperdite regem de
Babylone, & tenentem gladium in tempore occisionis, à facie gladij inimici, qui est sicut vinum inebrians: vnusquisque ad populum suum
conuertetur, & vnusquisque ad terram suam fugiet. 17 Populus dispersus Israel. Reges transtulerunt eos: primus dominatus est eis rex
Assur, & iste nouissimè consumpsit eos Nabuchodonosor rex Babylonis. 18 Propterea hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel:
Ecce ego visitabo super regem Babylonis, & super terram eius, sicut visitaui super regem Assur. 19 Et reducam Israel ad locum
suum, & nutrientur in terra Charmel, Basan, & in monte domus Ephraim & Ghilgad, & sanctuarij, saturabitur anima eorum.

2[0] * בַּיָּמִים הָהֵם וּבָעֵת הַהִיא נְאֻם־יְהוָה יְבֻקַּשׁ
אֶת־עֲוֺן יִשְׂרָאֵל וְאֵינֶנּוּ וְאֶת־חַטֹּאת יְהוּדָה וְלֹא
21 תִמָּצֶאינָה כִּי אֶסְלַח לַאֲשֶׁר אַשְׁאִיר׃ * עַל־הָאָרֶץ
מְרָתַיִם עֲלֵה עָלֶיהָ וְאֶל־יוֹשְׁבֵי פְּקוֹד חֲרֹב וְהַחֲרֵם
אַחֲרֵיהֶם נְאֻם־יְהוָה וַעֲשֵׂה כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ׃
22 * קוֹל מִלְחָמָה בָּאָרֶץ וְשֶׁבֶר גָּדוֹל׃
23 * אֵיךְ נִגְדַּע וַיִּשָּׁבֵר פַּטִּישׁ כָּל־הָאָרֶץ אֵיךְ הָיְתָה
לְשַׁמָּה בָּבֶל בַּגּוֹיִם׃
24 * יָקֹשְׁתִּי לָךְ וְגַם־נִלְכַּדְתְּ בָּבֶל וְאַתְּ לֹא יָדָעַתְּ
נִמְצֵאת וְגַם־נִתְפַּשְׂתְּ כִּי בַיהוָה הִתְגָּרִית׃
25 * פָּתַח יְהוָה אֶת־אוֹצָרוֹ וַיּוֹצֵא אֶת־כְּלֵי זַעְמוֹ כִּי־
מְלָאכָה הִיא לַאדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים׃
26 * בֹּאוּ־לָהּ מִקֵּץ פִּתְחוּ מַאֲבֻסֶיהָ סָלּוּהָ כְמוֹ־
עֲרֵמִים וְהַחֲרִימוּהָ אַל־תְּהִי־לָהּ שְׁאֵרִית׃
27 * חִרְבוּ כָּל־פָּרֶיהָ יֵרְדוּ לַטָּבַח הוֹי עֲלֵיהֶם כִּי־
בָא יוֹמָם עֵת פְּקֻדָּתָם׃
28 * קוֹל נָסִים וּפְלֵטִים מֵאֶרֶץ בָּבֶל לְהַגִּיד בְּצִיּוֹן
אֶת־נִקְמַת יְהוָה אֱלֹהֵינוּ נִקְמַת הֵיכָלוֹ׃
29 * הַשְׁמִיעוּ אֶל־בָּבֶל רַבִּים כָּל־דֹּרְכֵי קֶשֶׁת חֲנוּ
עָלֶיהָ סָבִיב אַל־יְהִי־פְּלֵיטָה שַׁלְּמוּ־לָהּ כְּפָעֳלָהּ
כְּכֹל אֲשֶׁר עָשְׂתָה עֲשׂוּ־לָהּ כִּי אֶל־יְהוָה זָדָה
אֶל־קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃
30 * לָכֵן יִפְּלוּ בַחוּרֶיהָ בִּרְחֹבֹתֶיהָ וְכָל־אַנְשֵׁי
מִלְחַמְתָּהּ יִדַּמּוּ בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְהוָה׃
31 * הִנְנִי אֵלֶיךָ זָדוֹן נְאֻם־אֲדֹנָי יְהוִה צְבָאוֹת כִּי בָּא
32 יוֹמְךָ עֵת פְּקַדְתִּיךָ׃ * וְכָשַׁל זָדוֹן וְנָפַל וְאֵין לוֹ
מֵקִים וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּעָרָיו וְאָכְלָה כָּל־סְבִיבֹתָיו׃
33 * כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עֲשׁוּקִים בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל
וּבְנֵי־יְהוּדָה יַחְדָּו וְכָל־שֹׁבֵיהֶם הֶחֱזִיקוּ בָם
מֵאֲנוּ שַׁלְּחָם׃

20 * In diebus illis & in tempore illo, ait
Dñs; quæretur iniquitas Iſrael, & non erit,
& peccatum Iuda, & non inuenietur, quo-
niam propitius ero eis quos reliquero.
21 *Super terrã dominantiũ aſcẽde, & ſuper
habitatores eius viſita. Diſſipa & interfice
quæ poſt eos ſunt, ait Dñs: & fac iuxta o-
22 mnia quæ præcepi tibi. * Vox belli in
23 terra & contritio magna. * Quomodo
confractus eſt & cõtritus malleus vniuer-
ſæ terræ? Quomodo verſa eſt in deſertum
24 Babylon in gẽtibus? * Illaqueaui te & ca-
pta es Babylon & neſciebas, inuenta es &
apprehenſa, quoniã Dominũ prouocaſti.
25 * Aperuit Dñs theſaurũ ſuum, & protu-
lit vaſa iræ ſuæ, quoniã opus eſt Dño Deo
26 exercituũ in terra Chaldæorum. * Venite
ad eã ab extremis finibus, aperite vt exeãt
qui conculcent eam. Tollite de via lapides
& redigite in aceruos, & interficite eã, nec
27 ſit quicquam reliquum. * Diſſipate vni-
E uerſos fortes eius: deſcendent in occiſio-
nem. Væ eis quia venit dies eorum, tem-
28 pus viſitationis eorum. * Vox fugientium
eorum qui euaſerunt de terra Babylonis,
vt annuncient in Sion vltionem Domini
29 Dei noſtri, vltionẽ templi eius. * Annun-
ciate in Babylonẽ plurimis omnibus, qui
tendũt arcum. Cõſiſtite aduerſus eam per
gyrum, & nullus euadat. Reddite ei ſecun-
dum opus ſuum; iuxta omnia quæ fecit, fa-
cite illi; quia contra Dominum erecta eſt
30 aduerſum ſanctum Iſrael. * Idcirco cadent
iuuenes eius in plateis eius, & omnes viri
bellatores eius conticeſcent in die illa, ait
31 Dominus. * Ecce ego ad te ſuperbe, di-
cit Dominus Deus exercituum, quia ve-
niet dies tuus, tempus viſitationis tuæ.
32 * Et cadet ſuperbus, & corruet, & non
erit qui ſuſcitet eum. Et ſuccendam ignem
in vrbibus eius, & deuorabit omnia in cir-
cuitu eius.
33 * Hæc dicit Dominus exercituum: Ca-
F lumniam ſuſtinent filij Iſrael, & filij Iuda
ſimul. Omnes qui ceperunt eos, tenent,
nolunt dimittere eos.

תרגום יונתן

20 ביומיא האנון ובעדנא ההיא אמר יי יתבעון חובי בית ישראל וליתנון וחטאי בית יהודה ולא ישתכחון ארי אשבוק לשארא
דאשאר׃ 21 על ארעא דעמא סרבן סקו עלה ועל יתבי פקוד וקטלין בחרבא ייתון לגמרא שארהון אמר יי ועבד ככל דפקדתך׃
22 קל קרבא בארעא ותברא רבא׃ 23 איכדין אתקטיף ואתבר מלכא דהוה מזיע לכל ארעא איכדין הות לצדו בבל בעממיא׃
24 אתצידת לך ואף אתאחדת בבל ואת לא ידעת אתכבשיו חובך אשתכחו ואף אתאחדת ארי בעמא דיי אתגרית׃
25 גלא יי ית בית גנזיה ואפק ית מאני כס דלוט קדמוהי ארי עבידא היא קדם יי אלהים צבאות בארע כסדאי׃
26 עולו לה מסטרא פתחו אבולהא גמרו נכסהא כמא דמגמרין ית עריםת עבורא בין גמרוהא לא יהי לה שארא׃ 27 שיצו כל
גברהא יתמסרון לקטלא וי עליהון ארי מטא יום תברהון עדן סעורן בישתהון׃ 28 קל דערקין ומשתזבין מארעא דבבל לחואה
בציון ית פרענותא דיי אלהנא פרענות היכלה׃ 29 כנשו על בבל סגיאין כל מתחי קשתא שרו עלה סחור סחור לא יהא לה שיזבא
שלימו לה כאגרה ככל דעבדת עבדו לה ארי על עמא דיי בסרת אמרת מלין דלא כשרן קדם קדישא דישראל׃ 30 בכן יתרמון
עולימהא ברחובהא וכל גברי עבדי קרבא יתברון בעדנא ההיא אמר יי׃ 31 הא אנא שלח רגזי עלך מלכא רשיעא אמר יי אלהים
צבאות ארי מטא יום תבריך עדן סעורן בשתיך׃ 32 ויתקל מלכא רשיעא ויפול ולית לה מקים ואדלק אשתא בקרווהי ותשיצי כל
סחרנוהי׃ 33 כדנן אמר יי צבאות אניסין בית ישראל ובית יהודה כחדא וכל שביהון אתקפו בהון מסרבין לשלחותהון׃

*In diebus illis & in tempore illo, ait Do- 20
minus, quærent iniquitatem Iſrael & non erit;
& peccata Iuda, & non inuenientur, quoniam
propitius ero relictis. Super terram amarè 21
aſcende ſuper eam & ſuper habitantes in ea,
vlciſcere gladio & perde, dicit Dominus; & fac
ſecundum omnia quæ præcipio tibi.*

*Vox belli & cõtritio magna in terra Chal- 22
dæorum. Quomodo confractus eſt & contri- 23
tus eſt malleus vniuerſæ terræ; quomodo facta
eſt in perditionem Babylon in gentibus?*

*Inuehentur in te, & capieris Babylon, & 24
non cognoſceris: inuenta es & capta es, quia
Domino reſtitiſti. Aperuit Dominus theſau- 25
rum ſuum, & protulit vaſa iræ ſuæ: quia opus
Domino Deo exercituum in terra Chaldæorum.*

*Quoniam venerunt tempora eius: aperite 26
apothecas eius, ſcrutamini eam quaſi ſpeluncam
& exterminate eam: non ſit eius reliquum.*

*Exſiccate omnes fructus eius, & deſcen- 27
dant in occiſionem: væ eis quia venit dies eorũ
& tempus vltionis eorum.*

*Vox fugientium & eorum qui ſaluantur 28
de terra Babylonis vt annuncient in Sion vl-
tionẽ à Domino Deo noſtro, vltionẽ templi eius.*

*Annunciate ſuper Babylonem plurimis omni 29
tendenti arcum, caſtrametamini contra eam in
circuitu; non ſit in ea ſaluatus: reddite ei ſecũ-
dum opera ſua, ſecundum omnia quæcunq; fecit
facite illi: quia contra Dominum reſtitit, Deum
ſanctum Iſrael.*

*Propterea cadent iuuenes eius in plateis 30
eius: & omnes viri bellatores eius proiicientur
in die illa, dicit Dominus.*

*Ecce ego ad te ſuperbe, dicit Dominus Deus 31
exercituum: quia venit dies tuus & tempus
vltionis tuæ.*

*Et infirmabitur ſuperbia tua & cadet, et 32
non erit ſuſcitans eam: & incendam ignem in
ſylua eius, & deuorabit omnia quæ in circui-
tu eius. Hæc dicit Dominus exercituũ: Vim 33
paſſi ſunt filij Iſrael et filij Iuda ſimul: omnes ca-
ptiuantes eos vi tenuerunt eos, quia non volue-
runt dimittere eos.*

20 ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ φη-
σὶν κύριος, ζητήσουσιν τὴν ἀδικίαν ἰσραήλ, καὶ οὐχ ὑπάρξει,
καὶ τὰς ἁμαρτίας ἰούδα, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῶσιν· ὅτι ἵλεως ἔσο-
21 μαι τοῖς ὑπολελειμμένοις. ἐπὶ τῆς γῆς πικρῶς ἐπί-
βηθι ἐπ' αὐτήν, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ ἐκδί-
κησον μαχαίρᾳ καὶ ἀφάνισον, λέγει κύριος· καὶ ποίει κατὰ
22 πάντα ὅσα ἐντέλλομαί σοι. φωνὴ πολέμου καὶ συν-
23 τριβὴ μεγάλη ἐν γῇ χαλδαίων. πῶς συνεκλάσθη,
καὶ συνετρίβη ἡ σφῦρα πάσης τῆς γῆς; πῶς ἐγενήθη εἰς ἀ-
24 φανισμὸν βαβυλὼν ἐν ἔθνεσιν. ἐπιθήσονταί σοι, καὶ
ἁλώσῃ βαβυλών, καὶ οὐ γνώσῃ· εὑρέθης καὶ ἐλήφθης, ὅτι
25 τῷ κυρίῳ ἀντέστης. ἤνοιξεν κύριος τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ,
καὶ ἐξήνεγκεν τὰ σκεύη τῆς ὀργῆς αὐτοῦ· ὅτι ἔργον τῷ κυ-
26 ρίῳ θεῷ τῶν δυνάμεων ἐν γῇ χαλδαίων. ὅτι ἐλη-
λύθασιν οἱ καιροὶ αὐτῆς· ἀνοίξατε τὰς ἀποθήκας αὐ-
τῆς, ἐρευνήσατε αὐτὴν ὡς σπήλαιον καὶ ἐξολοθρεύσατε
αὐτήν· μὴ γενέσθω αὐτῆς κατάλειμμα.
27 ἀναξηράνατε πάντας τοὺς καρποὺς αὐτῆς, καὶ κα-
ταβήτωσαν εἰς σφαγήν· οὐαὶ αὐτοῖς ὅτι ἥκει ἡ ἡμέρα αὐ-
τῶν, καὶ καιρὸς ἐκδικήσεως αὐτῶν.
28 φωνὴ φευγόντων καὶ ἀνασωζομένων ἐκ γῆς βαβυ-
λῶνος τοῦ ἀναγγεῖλαι ἐν σιὼν τὴν ἐκδίκησιν παρὰ κυρίου
29 θεοῦ ἡμῶν ἐκδίκησιν ναοῦ αὐτοῦ. παραγγείλατε ἐπὶ βα-
βυλῶνα πολλοῖς παντὶ ἐντείνοντι τόξον, παρεμβάλλετε
ἐπ' αὐτὴν κυκλόθεν· μὴ ἔστω ἐπ' αὐτῆς ἀνασωζόμενος,
ἀνταπόδοτε αὐτῇ κατὰ τὰ ἔργα αὐτῆς· κατὰ πάντα ὅσα
ἐποίησεν ποιήσατε αὐτῇ, ὅτι πρὸς τὸν κύριον ἀντέστη θεὸν
30 ἅγιον ἰσραήλ. διὰ τοῦτο πεσοῦνται οἱ νεανίσκοι αὐτῆς ἐν
ταῖς πλατείαις αὐτῆς, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ πολεμι-
σταὶ αὐτῆς ῥιφήσονται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος.
31 ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς σὲ ὑπερήφανε, λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν
δυνάμεων· ὅτι ἥκει ἡ ἡμέρα σου καὶ ὁ καιρὸς ἐκδικήσεώς
32 σου. καὶ ἀσθενήσει ἡ ὕβρις σου, καὶ πεσεῖται καὶ οὐκ
ἔσται ὁ ἀνιστῶν αὐτήν· καὶ ἀνάψω πῦρ ἐν τῷ δρυμῷ αὐ-
τῆς, καὶ καταφάγεται πάντα τὰ κύκλῳ αὐτῆς.
33 τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, καταδεδυνά-
στευνται οἱ υἱοὶ ἰσραήλ, καὶ υἱοὶ ἰούδα ἅμα· πάντες οἱ
αἰχμαλωτεύοντες αὐτοὺς κατεδυνάστευσαν αὐτούς, ὅτι
οὐκ ἠθέλησαν ἐξαποστεῖλαι αὐτούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 In diebus illis, & in tempore illo, dicit Dominus: quærentur iniquitates domus Iſrael; & non erunt: & peccata domus Iuda, & non inuenientur. quoniam parcam reliquijs quas reliquero. 21 Super terram populi rebellis; aſcendite aduerſus eam, & aduerſus habitatores Pecod: qui occidunt gladio, veniant ad conſumendas reliquias eorum, dicit Dominus: & fac iuxta omnia quæ præcepi tibi. 22 Vox belli de terra, & interitus magnus. 23 Quomodo ſucciſus eſt & contritus eſt rex qui commouebat vniuerſam terram? quomodo facta eſt in deſertum Babylon in populis? 24 Venatus ſum te & etiam capta es Babylon, & tu neſciebas; quæſita ſunt peccata tua, & inuenta ſunt, & etiam capta es. quia contra populum Domini irruiſti. 25 Reuelauit Dominus domum theſauri ſui, & eduxit vaſa calicis maledictionis coram eo, quia opus eſt coram Domino Deo exercituum in terra Chaldæorum. 26 Ingredimini ad eam à latere; aperite horrea eius, abſumite facultates eius: ſicut abſumunt aceruos tritici, ſic abſumite eam, non ſint ei reliquiæ. 27 Diſperdite omnes fortes eius, tradantur occiſioni. Væ eis, quia peruenit dies interitus eorum, tempus viſitationis malitiæ eorum. 28 Vox fugientium & eorum qui euadunt de terra Babylonis ad annunciandum in Sion vindictam Domini Dei noſtri, vltionem templi eius. 29 Annunciate in Babylonem plurimi, omnes tendentes arcum, caſtrametamini contra eam per circuitum, ne ſit ei liberatio: reddite ei iuxta mercedem eius; iuxta omnia quæ fecit facite ei; quia contra populum Domini exprobrauit, dicens verba quæ non ſunt recta coram ſancto Iſraelis. 30 Propterea proijcientur iuuenes eius in plateis eius, & omnes fortes bellatores eius conterentur in tempore illo, dicit Dominus. 31 Ecce ego mitto furorem meum contra te rex impie, dicit Dominus Deus exercituum: Quia peruenit dies interitus tui, tempus viſitationis malitiæ tuæ. 32 Et impinget rex impius, & cadet, & non erit qui ſuſcitet eum: & ſuccendam ignem in vrbibus eius, & conſumet omnia quæ in circuitu eius ſunt. 33 Hæc dicit Dominus exercituum: Vi oppreſſi ſunt domus Iſrael, & domus Iuda ſimul. & omnes qui captiuauerunt eos tenent violenter eos, nolunt dimittere eos.

34 * גֹּאֲלָם חָזָק יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ רִיב יָרִיב אֶת־
רִיבָם לְמַעַן הִרְגִּיעַ אֶת־הָאָרֶץ וְהִרְגִּיז לְיֹשְׁבֵי בָבֶל׃
35 * חֶרֶב עַל־כַּשְׂדִּים נְאֻם־יְהוָה וְאֶל־יֹשְׁבֵי בָבֶל
36 וְאֶל־שָׂרֶיהָ וְאֶל־חֲכָמֶיהָ׃ * חֶרֶב אֶל־הַבַּדִּים
וְנֹאָלוּ חֶרֶב אֶל־גִּבּוֹרֶיהָ וָחָתּוּ׃
37 * חֶרֶב אֶל־סוּסָיו וְאֶל־רִכְבּוֹ וְאֶל־כָּל־הָעֶרֶב
אֲשֶׁר בְּתוֹכָהּ וְהָיוּ לְנָשִׁים חֶרֶב אֶל־אוֹצְרֹתֶיהָ
38 וּבֻזָּזוּ׃ * חֹרֶב אֶל־מֵימֶיהָ וְיָבֵשׁוּ כִּי אֶרֶץ
פְּסִלִים הִיא וּבָאֵימִים יִתְהֹלָלוּ׃
39 * לָכֵן יֵשְׁבוּ צִיִּים אֶת־אִיִּים וְיָשְׁבוּ בָהּ בְּנוֹת
יַעֲנָה וְלֹא־תֵשֵׁב עוֹד לָנֶצַח וְלֹא תִשְׁכּוֹן עַד־דּוֹר
40 וָדֹר׃ * כְּמַהְפֵּכַת אֱלֹהִים אֶת־סְדֹם וְאֶת־
עֲמֹרָה וְאֶת־שְׁכֵנֶיהָ נְאֻם־יְהוָה לֹא־יֵשֵׁב שָׁם
אִישׁ וְלֹא־יָגוּר בָּהּ בֶּן־אָדָם׃
41 * הִנֵּה עַם בָּא מִצָּפוֹן וְגוֹי גָּדוֹל וּמְלָכִים רַבִּים
יֵעֹרוּ מִיַּרְכְּתֵי־אָרֶץ׃
42 * קֶשֶׁת וְכִידֹן יַחֲזִיקוּ אַכְזָרִי הֵמָּה וְלֹא יְרַחֵמוּ
קוֹלָם כַּיָּם יֶהֱמֶה וְעַל־סוּסִים יִרְכָּבוּ עָרוּךְ כְּאִישׁ
לַמִּלְחָמָה עָלַיִךְ בַּת־בָּבֶל׃
43 * שָׁמַע מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־שִׁמְעָם וְרָפוּ יָדָיו צָרָה
הֶחֱזִיקַתְהוּ חִיל כַּיּוֹלֵדָה׃
44 * הִנֵּה כְּאַרְיֵה יַעֲלֶה מִגְּאוֹן הַיַּרְדֵּן אֶל־נְוֵה
אֵיתָן כִּי־אַרְגִּיעָה אֲרוּצֵם מֵעָלֶיהָ וּמִי בָחוּר
אֵלֶיהָ אֶפְקֹד כִּי מִי כָמוֹנִי וּמִי יוֹעִדֶנִּי וּמִי־זֶה רֹעֶה
אֲשֶׁר יַעֲמֹד לְפָנָי׃
45 * לָכֵן שִׁמְעוּ עֲצַת־יְהוָה אֲשֶׁר יָעַץ אֶל־בָּבֶל
וּמַחְשְׁבוֹתָיו אֲשֶׁר חָשַׁב אֶל־אֶרֶץ כַּשְׂדִּים אִם־לֹא
יִסְחָבוּם צְעִירֵי הַצֹּאן אִם־לֹא יַשִּׁים עֲלֵיהֶם נָוֶה׃
46 * מִקּוֹל נִתְפְּשָׂה בָבֶל נִרְעֲשָׁה הָאָרֶץ וּזְעָקָה
בַּגּוֹיִם נִשְׁמָע׃

34 * Redemptor eorum fortis Dñs exerci-
tuum nomē eius. Iudicio defendet causam
eorū, vt exterreat terram, & cōmoueat ha-
35 bitatores Babylonis. * Gladius ad Chal-
dæos, ait Dominus; & ad habitatores Ba-
bylonis, & ad principes, & ad sapiētes eius.
36 * Gladius ad diuinos eius qui stulti erūt.
gladius ad fortes illius qui timebunt.
37 * Gladius ad equos eius & ad currus eius,
& ad omne vulgus quod est in medio eius,
& erunt quasi mulieres. gladius ad the-
38 sauros eius qui diripientur. *Siccitas su-
per aquas eius erit & arescent, quia terra
sculptilium est, & in portentis gloriantur.
39 *Propterea habitabunt dracones cum
fatuis ficarijs, & habitabūt in ea struthio-
nes. Et non inhabitabitur vltrà vsque in
sempiternū, nec extruetur vsq; ad genera-
40 tionē & generationem. * Sicut subuertit
Deus Sodomam & Gomorram, & vicinas
eiꝰ, ait Dñs: nō habitabit ibi vir, & nō in-
41 colet eā filius hominis. * Ecce populus ve-
niet ab Aquilone & gens magna, & reges
42 multi consurgent à finibus terræ. *Arcum
& scutū apprehēdent, crudeles sunt & im-
misericordes. Vox eorū quasi mare sona-
bit, & super equos ascendent, sicut vir pa-
ratus ad prœlium contra te filia Babylon.
43 *Audiuit rex Babylonis famam eorum,
& dissolutæ sunt manus eius. angustia ap-
prehendit eum, dolor quasi parturientem.
44 * Ecce quasi leo ascēdet de superbia Ior-
danis ad pulchritudinem robustam, quia
subitò currere faciā eum ad illam. Et quis
erit electus, quē præponam ei? Quis enim
similis mei? & quis sustinebit me? Et quis
est iste pastor qui resistat vultui meo?
45 * Propterea audite consilium Domini,
quod mente concepit aduersum Babylo-
nem, & cogitationes eius quas cogitauit
super terram Chaldæorum. Nisi detraxe-
rint eos paruuli gregum, nisi dissipatum
fuerit cum ipsis habitaculum eorum.
46 * A voce captiuitatis Babylonis commota est terra, & clamor inter gentes auditus est.

תרגום יונתן

34 פָּרִיקְהוֹן תַּקִּיפָא יְיָ צְבָאוֹת שְׁמֵיה אִתְפְּרָעָא אִתְפְּרַע יַת עֶלְבָּנֵיהוֹן בְּדִיל לְמִתְבַּר רְשִׁיעֵי אַרְעָא וּלְאַיְתָאָה זִיעָא לְכָל יָתְבֵי בָבֶל׃
35 דְּקָטְלִין בְּחַרְבָּא יֵיתוֹן עַל אַרַע כַּסְדָּאֵי אֲמַר יְיָ וְעַל יָתְבֵי בָבֶל וְעַל רַבְרְבָהָא וְעַל חַכִּימָהָא׃
36 דְּקָטְלִין בְּחַרְבָּא יֵיתוֹן עַל קָסְמָהָא וְיִשְׁתַּבְּשׁוּן דְּקָטְלִין בְּחַרְבָּא יֵיתוֹן עַל גִּבָּרָהָא וְיִתַּבְּרוּן׃ 37 וְקָטְלִין בְּחַרְבָּא יֵיתוֹן עַל סוּסְוָתְהוֹן
וְעַל רְתִיכֵיהוֹן וְעַל כָּל סוּמְכְוָתָא דִּבְגַוַּהּ וִיהוֹן חַלָּשִׁין כִּנְשַׁיָּא דְּקָטְלִין בְּחַרְבָּא יֵיתוֹן עַל בֵּית גִּנְזָהָא וְיִתְבַּזְּזוּן׃ 38 שַׁרְבָּא בְּמֵימָהָא וְיִבְשׁוּן
אֲרֵי אֲרַע צַלְמָנַיָּא הִיא וּבְטַעֲוָתָא מִשְׁתַּבְּחִין׃ 39 בְּכֵן יַעַרְעָן תַּמָּן בַּתְהוּלִין וְיִשְׁרוּן בָּהּ בְּנַת נַעֲמִין וְלָא תִתֵּב עוֹד לְעָלַם וְלָא תִשְׁרֵי עַד דָּר וְדָר׃
40 כַּהֲפֵיכַת מֵימְרֵי יְתַכּוֹן כְּמָא דְּרַחֵיק יְיָ יַת סְדוֹם וְיַת עֲמוֹרָה וְקִרְוָיהָא אֲמַר יְיָ לָא יִתֵּב תַּמָּן אֱנָשׁ וְלָא יִתּוֹתַב בַּהּ בַּר אֱנָשׁ׃
41 הָא עַמָּא אָתֵי מֵאֲרַע צִפּוּנָא וְעַמְמִין רַבְרְבִין וּמַלְכִין סַגִּיאִין יֵיתוֹן בִּגְלֵי מִסְּיָפֵי אַרְעָא׃ 42 קַשְׁתָּא וּתְרֵיסִין אֲחִידִין אַכְזְרָאִין אִנּוּן
וְלָא מְרַחֲמִין קָלְהוֹן כְּיַמָּא בְּאִתְרַגְּשׁוּתֵיהּ וְעַל סוּסְוָתָא רָכְבִין מְסַדְּרִין אִנּוּן כִּגְבַר עָבֵד קְרָבִין עֲלָךְ כְּנִישְׁתָּא דְּבָבֶל׃
43 שְׁמַע מַלְכָּא דְּבָבֶל יַת שִׁמְעֲהוֹן וְאִתְרַשְׁלָא יְדוֹהִי עָקָא אַחַדְתֵּיהּ הָא כְחֶבְלִין לְיָלְדְתָא׃ 44 הָא מֶלֶךְ בְּמַשְׁרְיָתֵיהּ יִסַּק עֲלֵיהוֹן כְּאַרְיָא
דְּסָלֵיק מִקֳּדָם יַרְדְּנָא וְהִיא לְדִיר רָעַן אֲרֵי בִּזְמַן דְּאִיתְנוּן עֲלַהּ וְשָׁלְטוֹנִין אֲמַנֵּי עֲלַהּ אֲרֵי מַן כְּוָתִי וּמַן דִּיעַרְעִנַּנִי וְלֵית מֶלֶךְ דְּאִית לֵיהּ תְּקוֹף קֳדָמַי׃
45 בְּכֵן שְׁמַעוּ מִלְּכָא דַּיְיָ דִּמְלַךְ עַל בָּבֶל וּמַחְשַׁבְתֵּיהּ דַּחֲשַׁב עַל יָתְבֵי אַרְעָא דְּכַסְדָּאֵי וְאִם לָא יִגְּרְרוּן וְיִקְטְלוּן תַּקִּיפֵי עַמְמַיָּא אִם לָא
יְצַדּוּן עֲלֵיהוֹן מְדוֹרֵיהוֹן׃ 46 מִקָּל דְּאִתְאַחֲדַת בָּבֶל זָעַת אַרְעָא וּצְוָחְתָא בְּעַמְמַיָּא אִשְׁתְּמַעַת׃

‡ Et qui redimit eos fortis, Dominus omni- 34
potens nomen ei: iudicium iudicabit contra ad-
uersarios eius, vt liberet terram & commoueat
habitantes Babylonem. ‡ Gladium super
Chaldæos, dicit Dominus: & super habitantes 35
Babylonem, & super principes eius, & super
sapientes eius. ‡ Gladiũ super diuinos, & stul- 36
ti erunt: gladium super pugnatores eius, & dis-
soluentur. ‡ Gladium super equos eorũ & 37
super currus eorum, & super vulgus quod in
medio eius, & erunt sicut mulieres: gladium
super thesauros eius, & diripientur. ‡ Super 38
aqua sua confidebat, & confundentur, quia
terra sculptilium est, & in insulis gloriabantur.
‡ Propterea habitabunt phantasmata in in- 39
sulis, & habitabunt in eis filiæ sirenum; non
habitabitur vltra in sempiternum, neque habi-
tabitur vsque ad generationem & generatio-
nem. ‡ Sicut subuertit Deus Sodomam & 40
Gomorram, & vicinas eis, ait Dominus: non
habitabit illic homo, & non incolet illic filius
hominis. ‡ Ecce populus venit ab Aquilone, 41
& gens magna, & reges multi consurgent ab
extremo terræ,
‡ Arcum & iaculum habentes: crudelis est 42
& non miserebitur; vox eorum quasi mare so-
nabit, super equos equitabunt, præparati quasi
ignis ad prælium contra te filia Babylonis.
‡ Audiuit rex Babylonis famam eorum, & 43
dissolutæ sunt manus eius: tribulationes obti-
nuerunt eos, dolores quasi parturientis.
‡ Ecce quasi leo ascendet à Jordane in locum 44
robustum, quia citò eijciam eos ab illa, & om-
nem iuuenem cõtra eam statuam: quoniam quis
sicut ego? & quis resistet mihi? & quis iste pa-
stor, qui stabit contra faciem meam?
‡ Propterea audite consilium Domini quod 45
consuluit super Babylonem, & cogitationes eius
quas excogitauit contra habitantes terrã Chal-
dæorum: Si non corrumpantur agni ouium eo-
rum, si non desolata fuerint ab ipsis pascua.
‡ Quia à voce captionis Babylonis commo- 46
uebitur terra, & clamor eius in gentibus au-
dietur.

34 ‡ καὶ ὁ λυτρούμενος αὐτοὺς ἰσχυρός, κύριος παντοκρά-
τωρ ὄνομα αὐτῷ· κρίσιν κρινεῖ πρὸς τοὺς ἀντιδίκους αὐτοῦ,
ὅπως ἐξάρῃ τὴν γῆν καὶ παροξυνῇ τοῖς κατοικοῦσι Βα-
35 βυλῶνα. ‡ μάχαιραν ἐπὶ τοὺς χαλδαίους, λέγει κύ-
ριος· καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας βαβυλῶνα, καὶ ἐπὶ τοὺς
36 μεγιστᾶνας αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τοὺς συνετοὺς αὐτῆς. ‡ μά-
χαιραν ἐπὶ τοὺς μάντεις, καὶ ἄφρονες ἔσονται· μάχαιραν
ἐπὶ τοὺς μαχητὰς αὐτῆς, καὶ παραλυθήσονται.
37 ‡ μάχαιραν ἐπὶ τοὺς ἵππους αὐτῶν καὶ ἐπὶ τὰ ἅρμα-
τα αὐτῶν, καὶ ἐπὶ τὸν σύμμικτον τὸν ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ ἔσονται
ὡς γυναῖκες· μάχαιραν ἐπὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς καὶ
38 διαρπαγήσονται. ‡ ἐπὶ τῷ ὕδατι αὐτῆς ἐπεποίθει, καὶ κα-
ταισχυνθήσονται, ὅτι γῆ τῶν γλυπτῶν ἐστιν, καὶ ἐν ταῖς νήσοις
39 κατεκαυχῶντο. ‡ διὰ τοῦτο κατοικήσουσιν ἰνδάλματα
ἐν ταῖς νήσοις, καὶ κατοικήσουσιν ἐν αὐταῖς θυγατέρες σειρή-
νων· οὐ μὴ κατοικηθῇ οὐκ ἔτι εἰς τὸν αἰῶνα, οὐδὲ μὴ κατασκη-
40 νωθήσεται ἕως γενεᾶς καὶ γενεᾶς. ‡ καθὼς κατέστρεψεν ὁ
θεὸς σόδομα καὶ γόμορρα, καὶ τὰς ὁμορούσας αὐταῖς, εἶπεν
κύριος· οὐ μὴ κατοικήσῃ ἐκεῖ ἄνθρωπος, καὶ οὐ μὴ παροική-
41 σῃ ἐκεῖ υἱὸς ἀνθρώπου. ‡ ἰδοὺ λαὸς ἔρχεται ἀπὸ βορρᾶ, καὶ
ἔθνος μέγα καὶ βασιλεῖς πολλοὶ ἐξεγερθήσονται ἀπ' ἐσχά-
42 του τῆς γῆς, ‡ τόξον καὶ ἐγχειρίδιον ἔχοντες· ἰταμός ἐστιν,
καὶ οὐ μὴ ἐλεήσῃ· φωνὴ αὐτῶν ὡς θάλασσα ἠχήσει, ἐφ'
ἵπποις ἱππάσονται παρεσκευασμένοι ὥσπερ πῦρ εἰς πόλε-
43 μον πρὸς σὲ θύγατερ βαβυλῶνος. ‡ ἤκουσεν βασιλεὺς
βαβυλῶνος τὴν ἀκοὴν αὐτῶν, καὶ παρελύθησαν αἱ χεῖ-
ρες αὐτοῦ, θλίψεις κατεκράτησαν αὐτοὺς ὠδῖνες ὡς τι-
44 κτούσης. ‡ ἰδοὺ ὥσπερ λέων ἀναβήσεται ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου εἰς
τόπον αἰθάν, ὅτι ταχέως ἐκδιώξω αὐτοὺς ἀπ' αὐτῆς, καὶ
πάντα νεανίσκον ἐπ' αὐτὴν ἐπιστήσω, ὅτι τίς ὥσπερ ἐγώ;
καὶ τίς ἀντιστήσεταί μοι; καὶ τίς οὗτος ὁ ποιμὴν ὃς στήσεται κατὰ
πρόσωπόν μου;
45 ‡ διὰ τοῦτο ἀκούσατε τὴν βουλὴν κυρίου ἣν βεβούλευ-
ται ἐπὶ βαβυλῶνα, καὶ λογισμοὺς αὐτοῦ οὓς ἐλογίσατο ἐπὶ
τοὺς κατοικοῦντας γῆν τῶν χαλδαίων, ἐὰν μὴ διαφθαρῇ
τὰ ἀρνία τῶν προβάτων αὐτῶν, ἐὰν μὴ ἀφανισθῇ ἀπ'
αὐτῶν νομή.
46 ‡ διότι ἀπὸ φωνῆς ἁλώσεως βαβυλῶνος σεισθήσεται ἡ
γῆ, καὶ κραυγὴ αὐτῆς ἐν ἔθνεσιν ἀκουσθήσεται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

34 Redemptor eorum fortis est, Dominus exercituum nomen eius. Vindicans vindicabit iniuriam eorum, vt conterat impios terræ,
& vt adducat commotionem omnibus habitatoribus Babylonis. 35 Occisores gladio venient contra terram Chaldæorum, dicit Domi-
nus: & contra habitatores Babylonis, & contra principes eius, & contra sapientes eius. 36 Qui occidunt gladio, venient contra diuinos
eius, & insanient: qui occidunt gladio, venient contra fortes eius, & conterentur. 37 Qui occidunt gladio venient; contra equos & contra
currus eorum, & contra omnia auxilia quæ sunt in medio eius, & erunt infirmi sicut mulieres: qui occidunt gladio venient, contra domum
thesaurorum eius, & diripientur. 38 Siccitas super aquas eius, & arescent. quia terra simulachrorum est, & in idolis gloriantur. 39 Pro-
pterea occurrent cercopitheci felibus, & habitabunt in ea filiæ struthionũ: non habitabitur vltra in æternum, nec incoletur vsque in genera-
tionem & generationem. 40 Proijciet vos Verbum meum, sicut proiecit Dominus Sodomam & Gomorram, & vicinas eius, ait Dominus.
non habitabit ibi homo, nec erit incola in ea filius hominis. 41 Ecce populus venit de terra Aquilonis, & populi magni & reges multi
venient publicè à finibus terræ. 42 Arcus & scuta tenentes, crudeles sunt, nec est eis misericordia. Vox eorum quasi maris cùm tumul-
tuatur: & super equos vehuntur, ordinati sunt, quasi vir bellator, contra te cœtus Babylonis. 43 Audiuit rex Babylonis famam eorum, re-
missæ sunt manus eius, angustia apprehendit eum quasi dolores parturientis. 44 Ecce rex cum exercitu suo ascendet con-
tra eos sicut leo, qui ascendit de altitudine Iordanis. & est in habitaculum pastorum. Quia in tempore quos adducam ipsos in eam,
dominatores constituam super eam. quoniam quis est similis mei? & quis est qui occurrat mihi? & non est rex qui habeat fortitudinem
coram me. 45 Propterea audite consilium Domini quod consultauit super Babylonem, & cogitationem eius quam cogitauit super habi-
tatores terræ Chaldæorum: Nisi detraxerint eos, & occiderint fortes populi, nisi desolauerint super eos habitacula eorum.
46 A voce qua capta est Babylon, commota est terra: & clamor in populis auditus est.

נא

1 כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי מֵעִיר עַל־בָּבֶל וְאֶל־יֹשְׁבֵי לֵב קָמָי רוּחַ מַשְׁחִית׃
2 וְשִׁלַּחְתִּי לְבָבֶל זָרִים וְזֵרוּהָ וִיבֹקְקוּ אֶת־אַרְצָהּ כִּי־הָיוּ עָלֶיהָ מִסָּבִיב בְּיוֹם רָעָה׃
3 אֶל־יִדְרֹךְ יִדְרֹךְ הַדֹּרֵךְ קַשְׁתּוֹ וְאֶל־יִתְעַל בְּסִרְיֹנוֹ וְאַל־תַּחְמְלוּ אֶל־בַּחֻרֶיהָ הַחֲרִימוּ כָּל־צְבָאָהּ׃
4 וְנָפְלוּ חֲלָלִים בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים וּמְדֻקָּרִים בְּחוּצוֹתֶיהָ׃
5 כִּי לֹא־אַלְמָן יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה מֵאֱלֹהָיו מֵיְהוָה צְבָאוֹת כִּי אַרְצָם מָלְאָה אָשָׁם מִקְּדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל׃
6 נֻסוּ מִתּוֹךְ בָּבֶל וּמַלְּטוּ אִישׁ נַפְשׁוֹ אַל־תִּדַּמּוּ בַּעֲוֺנָהּ כִּי עֵת נְקָמָה הִיא לַיהוָה גְּמוּל הוּא מְשַׁלֵּם לָהּ׃
7 כּוֹס־זָהָב בָּבֶל בְּיַד־יְהוָה מְשַׁכֶּרֶת כָּל־הָאָרֶץ מִיֵּינָהּ שָׁתוּ גוֹיִם עַל־כֵּן יִתְהֹלְלוּ גוֹיִם׃
8 פִּתְאֹם נָפְלָה בָבֶל וַתִּשָּׁבֵר הֵילִילוּ עָלֶיהָ קְחוּ צֳרִי לְמַכְאוֹבָהּ אוּלַי תֵּרָפֵא׃
9 רִפִּאנוּ אֶת־בָּבֶל וְלֹא נִרְפָּתָה עִזְבוּהָ וְנֵלֵךְ אִישׁ לְאַרְצוֹ כִּי־נָגַע אֶל־הַשָּׁמַיִם מִשְׁפָּטָהּ וְנִשָּׂא עַד־שְׁחָקִים׃
10 הוֹצִיא יְהוָה אֶת־צִדְקֹתֵינוּ בֹּאוּ וּנְסַפְּרָה בְצִיּוֹן אֶת־מַעֲשֵׂה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ׃
11 הָבֵרוּ הַחִצִּים מִלְאוּ הַשְּׁלָטִים הֵעִיר יְהוָה אֶת־רוּחַ מַלְכֵי מָדַי כִּי־עַל־בָּבֶל מְזִמָּתוֹ לְהַשְׁחִיתָהּ כִּי־נִקְמַת יְהוָה הִיא נִקְמַת הֵיכָלוֹ׃
12 אֶל־חוֹמֹת בָּבֶל שְׂאוּ־נֵס הַחֲזִיקוּ הַמִּשְׁמָר הָקִימוּ שֹׁמְרִים הָכִינוּ הָאֹרְבִים כִּי גַּם־זָמַם יְהוָה גַּם־עָשָׂה אֵת אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֶל־יֹשְׁבֵי בָבֶל׃
13 שֹׁכַנְתְּ עַל־מַיִם רַבִּים רַבַּת אוֹצָרֹת בָּא קִצֵּךְ אַמַּת בִּצְעֵךְ׃

CAP. LI.

1 A HÆc dicit Dominus: Ecce ego ſuſcitabo ſuper Babylonem & ſuper habitatores eius qui cor ſuum leuauerunt contra me, quaſi ventum peſtilentem.
2 Et mittam in Babylonem ventilatores, & ventilabunt eam: & demolientur terram eius, quoniam venerunt ſuper eam
3 vndiq; in die afflictionis eius. Non tendat qui tendit arcũ ſuum, & non aſcendat loricatus. Nolite parcere iuuenibus eius,
4 interficite omnẽ militiam eius. Et cadent interfecti in terra Chaldæorum, & vulnerati in regionibus eius.
5 Quoniã non fuit viduatus Iſrael, & Iuda à Deo ſuo Dño exercituum. Terra aũt eorum repleta eſt delicto à ſancto Iſrael.
6 Fugite de medio Babylonis vt ſaluet vnuſquiſq; animã ſuam. Nolite tacere ſuper iniquitatem eius, quoniã tempus vltionis eius eſt à Dño, viciſſitudinem ipſe retribuet ei.
7 Calix aureus Babylon in manu Dñi inebrians omnem terrã. De vino eius biberũt gentes, & ideo
8 cõmotæ ſunt. Subitò cecidit Babylon & contrita eſt. Vlulate ſuper eam, tollite reſinam ad dolorem eius ſi fortè ſanetur.
9 Curauimus Babylonem, & non eſt ſanata. Derelinquamus eam, & eamus vnuſquiſque in terram ſuam. Quoniã peruenit vſque ad cælos iudicium eius, & eleuatum
10 eſt vſq; ad nubes. Protulit Dñs iuſtitias noſtras: venite & narremus in Sion opus Domini Dei noſtri.
11 Acuite ſagittas & implete pharetras.
B Suſcitauit Dominus ſpiritum regum Medorum, & contra Babylonem mens eius eſt vt perdat eam. quoniam vltio Domini eſt, vltio templi ſui.
12 Super muros Babylonis leuate ſignum, augete cuſtodiam. leuate cuſtodes, præparate inſidias; quia cogitauit Dominus, & fecit quæcunque locutus eſt contra habitatores Babylonis.
13 Quæ habitas ſuper aquas multas, locuples in theſauris, venit finis tuus pedalis præciſionis tuæ.

תרגום יונתן

נא

1 כדנן אמר יי הא אנא מיתי על בבל ועל יתבי ארע כסדאי עממין קטולין דרם לבהון ושפירין בקומה רוחהון מחבלא ׃
2 ואשלח על בבל בזוזין ויבזונה וירוקנון ית ארעא ארי הוו עלה מסחור סחור ביום ביש ׃ 3 לא יפתח דמתח קשתה ולא יסק בסריניה ולא
תחוסון על עולימהא גמרו כל נכסהא ׃ 4 ויתרמון קטילין בארע כסדאי ומטענין בשוקהא ׃ 5 ארי כדנן אמר יי לא שביקין בית ישראל
ודבית יהודה מאלההון מיי צבאות ארי ארעהון אתמליאת חובי קטול ממימר קדישא דישראל ׃ 6 ערקו מגו בבל ושזבו גבר נפשיה לא
תתקטלון בחובה ארי עדן פרענותא היא קדם יי גמלא הוא משלם לה׃ 7 הא ככסא דדהבא דהוא רגיג מכל מאניא כן עלאי חובה דבבל
פרענות תקיפא עתידא דייתי לה מן קדם יי עתידין דיתרוון מנה רוזן כל מלכי עממיא ומכס פרענותא ישתון עממיא על כן ישתגשון
8 בתכיף נפלת בבל ואתברת אילילו עלה סבו שעיף להברה מאים תתסי ׃ 9 אסינא ית בבל ולא מתסיא שבקוהא וניזל
גבר לארעה ארי קריב לשמיא חובה ומנטל עד שמי שמיא ׃ 10 גלי יי ית זכותנא אתו ונשתעי בציון ית עובדא דעבד יי אלהנא ׃
11 שנו גרריא מלו שלטיא אעיר יי ית רוח מלכי מדי ארי על בבל רעותיה לחבלותה ארי פרענותא דיי היא ופרענות היכלה ׃
12 על שורי בבל זקפו אתא אתקפו מטרתא אקימו נטריא אתקנו חוצניא ארי אף חשב יי אף עבד ית דמלל על יתבי בבל ׃
13 דשריא על מיין סגיאין בית גנזהא מטא יום תברך עדן סעורן בישתיך ׃

CAP. LI.

*HÆc dicit Dominus, Ecce ego suscitabo su- 1
per Babylonem, & super habitantes Chal-
dæos ventum vrentem corrumpentem.
Et mittam super Babylonem superbos, & 2
iniuria afficient eam, & deuastabunt terram
eius. Væ super Babylonem in circuitu in die
afflictionis eius. Super eam extendat exten- 3
dens arcum suum, & circumponat cui sunt ar-
ma sua: ne parcatis super iuuenes eius, & de-
molimini omnem potentiam eius.
Et cadent vulnerati in terra Chaldæorum 4
& confossi deforis eius.
Quoniam non fuit viduatus Israel & 5
Iudas à Deo suo à Domino omnipotente, quia
terra eorum repleta est iniquitate à sanctis Is-
rael. Fugite de medio Babylonis, & sal- 6
uate vnusquisque animam suam; ne proijcia-
mini in iniquitate eius, quia tempus vltionis
eius est à Domino: retributionē ipse retribuit ei.
Calix aureus Babylon in manu Domini 7
inebrians omnem terram: de vino eius biberūt
gentes, ideo commotæ sunt.
Et subitò cecidit Babylon & contrita est. 8
vlulate eam, sumite resinam corruptioni eius si
fortè sanabitur.
Curauimus Babylonem, & non est sanata: 9
derelinquamus eam & eamus vnusquisque in
terram suam, quia appropinquauit ad cælum
iudicium eius; eleuatum est vsque ad astra.
Protulit Dominus iudicium eius: venite 10
& annunciemus in Sion opera Domini Dei
nostri. Præparate arcus, implete pharetras; 11
suscitauit Dominus spiritum regis Medorum,
quia contra Babylonem ira eius vt perdat eam,
quia vltio à Domino est, vltio populi eius.
Super muros Babylonis leuate signum, 12
præficite custodes, parate arma, quia aggressus
est, & faciet Dominus quæcunque locutus est
super habitantes Babylonem.
Habitans super aquas multas, & super 13
multitudinem thesaurorum eius: venit finis
tuus verè in viscera tua.*

να΄.

1 Τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγερῶ ἐπὶ Βαβυ-
λῶνα, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας χαλδαίους ἄνεμον καύ-
σωνα διαφθείροντα.
2 καὶ ἐξαποστελῶ ἐπὶ Βαβυλῶνα ὑβριστὰς καὶ καθυβρί-
σουσιν αὐτὴν καὶ λυμανοῦνται τὴν γῆν αὐτῆς· οὐαὶ ἐπὶ Βα-
βυλῶνα κυκλόθεν ἐν ἡμέρᾳ κακώσεως αὐτῆς.
3 ἐπ᾽ αὐτὴν τεινέτω ὁ τείνων τόξον αὐτοῦ, καὶ περιθέσθω
ᾧ ἐστιν ὅπλα αὐτοῦ· μὴ φείσησθε ἐπὶ τοὺς νεανίσκους αὐτῆς,
καὶ ἀφανίσατε πᾶσαν τὴν δύναμιν αὐτῆς.
4 καὶ πεσοῦνται τραυματίαι ἐν γῇ χαλδαίων, καὶ κα-
τακεκεντημένοι ἔξωθεν αὐτῆς.
5 διότι οὐκ ἐχήρευσεν ἰσραήλ, καὶ ἰούδας ἀπὸ θεοῦ αὐτῶν
ἀπὸ κυρίου παντοκράτορος, ὅτι ἡ γῆ αὐτῶν ἐπλήσθη ἀδι-
κίας ἀπὸ τῶν ἁγίων ἰσραήλ.
6 φεύγετε ἐκ μέσου Βαβυλῶνος, καὶ ἀνασώζετε ἕκα-
στος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· μὴ ἀπορριφῆτε ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐ-
τῆς, ὅτι καιρὸς ἐκδικήσεως αὐτῆς ἐστιν παρὰ κυρίου, ἀντα-
7 πόδομα αὐτὸς ἀνταποδίδωσιν αὐτῇ. ποτήριον χρυσοῦν
Βαβυλὼν ἐν χειρὶ κυρίου μεθύσκον πᾶσαν τὴν γῆν· ἀπὸ
τοῦ οἴνου αὐτῆς ἐπίοσαν ἔθνη, διὰ τοῦτο ἐσαλεύθησαν.
8 καὶ ἄφνω ἔπεσεν Βαβυλὼν, καὶ συνετρίβη· θρηνεῖ-
τε αὐτήν, λάβετε ῥητίνην τῇ διαφθορᾷ αὐτῆς εἴπως
9 ἰαθήσεται. ἰατρεύσαμεν τὴν Βαβυλῶνα καὶ οὐκ ἰά-
θη· ἐγκαταλείπωμεν αὐτὴν, καὶ ἀπέλθωμεν ἕκαστος εἰς
τὴν γῆν αὐτοῦ, ὅτι ἤγγικεν εἰς οὐρανὸν τὸ κρίμα αὐτῆς· ἐξῆ-
ρεν ἕως τῶν ἄστρων.
10 ἐξήνεγκεν κύριος τὸ κρίμα αὐτοῦ· δεῦτε καὶ ἀναγ-
γείλωμεν ἐν σιὼν τὰ ἔργα κυρίου θεοῦ ἡμῶν.
11 παρασκευάζετε τὰ τοξεύματα, πληροῦτε τὰς φαρέ-
τρας· ἤγειρεν κύριος τὸ πνεῦμα βασιλέως μήδων, ὅτι εἰς
Βαβυλῶνα ἡ ὀργὴ αὐτοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτήν, ὅτι ἐκδί-
κησις παρὰ κυρίου ἐστὶν ἐκδίκησις λαοῦ αὐτοῦ.
12 ἐπὶ τειχέων Βαβυλῶνος ἄρατε σημεῖον, ἐπιστήσατε
φύλακας· ἑτοιμάσατε ὅπλα, ὅτι ἐνεχείρησεν καὶ ποιήσει
κύριος ὅσα ἐλάλησεν ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας Βαβυλῶνα.
13 κατασκηνοῦσα ἐφ᾽ ὕδασιν πολλοῖς, καὶ ἐπὶ πλήθει
θησαυρῶν αὐτῆς· ἥκει τὸ πέρας σου ἀληθῶς εἰς τὰ σπλάγ-
χνα σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. LI.

HÆc dicit Dominus: Ecce ego adducam super Babylonem, & super habitatores terræ Chaldæorum populos interfectores, quorum cor
eleuatum est, & elegātes statura, quorum spiritus dissipat. 2 Et mittam super Babylonem direptores qui diripiant eam, & exhauriant
terram eius; quoniam fuerūt super eam per circuitū in die mala. 3 Non tendat qui tendit arcū suum, nec ascendat in lorica sua: nec parcatis
iuuenibus eius: consumite omnē substantiam eius. 4 Et proiicientur interfecti in terra Chaldæorū, & vulnerati in vicis eius. 5 Hæc enim
dicit Dominus: Non sunt derelictæ domus Israel & Iuda, à Deo suo, à Domino exercituum. Quia terra eorum impleta est peccatis homi-
cidij à verbo sancti Israel. 6 Fugite de medio Babylonis, & liberate quisque animam suam; ne occidamini in peccato eius. quia tempus
vindictæ est coram Domino, retributionem ipse reddit ei. 7 Ecce sicut calix aureus qui est desiderabilis præ cunctis vasis; sic supremum
est peccatum Babylonis: ideo vltio grauis ventura est contra eam à facie Domini. Futurum est vt inebrientur ex ea ebrij omnes reges po-
pulorum, & de calice vltionis bibent populi; propterea conturbabuntur populi. 8 Subitò cecidit Babylon, & contrita est. Vlulate super
eam: tollite resinam confractioni eius, si fortè sanabitur. 9 Curauimus Babylonem, & non est sanata: relinquite eam, & eamus vnusquis-
que in terram suam: quoniam appropinquauit vsque ad cælos confractio eius, & sublata est vsque ad cælos cælorum.
10 Reuelauit Dominus iustitiam nostram, venite & annunciemus in Syon opus quod fecit Dominus Deus noster. 11 Acuite sa-
gittas & implete pharetras. Suscitauit Dominus spiritum regum Medorum, quia contra Babylonem est voluntas eius vt disperdat eam:
quia vltio Domini est, & vltio templi eius. 12 Super muros Babylonis leuate signum; roborate custodiam; suscitate custodes; præ-
parate insidias: quia cogitauit Dominus, etiam fecit quod locutus est super habitatores Babylonis. 13 Quæ habitat super aquas mul-
tas, multæ sunt domus thesaurorum eius: peruenit dies interitus tui, tempus visitationis malitiæ tuæ.

14 * נִשְׁבַּע יְהוָה צְבָאוֹת בְּנַפְשׁוֹ כִּי אִם־מִלֵּאתִיךְ
אָדָם כַּיֶּלֶק וְעָנוּ עָלַיִךְ הֵידָד׃
15 * עֹשֵׂה אֶרֶץ בְּכֹחוֹ מֵכִין תֵּבֵל בְּחָכְמָתוֹ וּבִתְבוּנָתוֹ
16 נָטָה שָׁמָיִם׃ * לְקוֹל תִּתּוֹ הֲמוֹן מַיִם בַּשָּׁמַיִם
וַיַּעַל נְשִׂאִים מִקְצֵה־אֶרֶץ בְּרָקִים לַמָּטָר עָשָׂה
וַיּוֹצֵא רוּחַ מֵאֹצְרֹתָיו׃
17 * נִבְעַר כָּל־אָדָם מִדַּעַת הֹבִישׁ כָּל־צֹרֵף מִפָּסֶל
18 כִּי־שֶׁקֶר נִסְכּוֹ וְלֹא־רוּחַ בָּם׃ * הֶבֶל הֵמָּה
מַעֲשֵׂה תַּעְתֻּעִים בְּעֵת פְּקֻדָּתָם יֹאבֵדוּ׃
19 * לֹא־כְאֵלֶּה חֵלֶק יַעֲקוֹב כִּי־יוֹצֵר הַכֹּל הוּא
וְשֵׁבֶט נַחֲלָתוֹ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ׃
20 * מַפֵּץ־אַתָּה לִי כְּלֵי מִלְחָמָה וְנִפַּצְתִּי בְךָ גּוֹיִם
21 וְהִשְׁחַתִּי בְךָ מַמְלָכוֹת׃ * וְנִפַּצְתִּי בְךָ סוּס
וְרֹכְבוֹ וְנִפַּצְתִּי בְךָ רֶכֶב וְרֹכְבוֹ׃
22 * וְנִפַּצְתִּי בְךָ אִישׁ וְאִשָּׁה וְנִפַּצְתִּי בְךָ זָקֵן וָנָעַר
וְנִפַּצְתִּי בְךָ בָּחוּר וּבְתוּלָה׃
23 * וְנִפַּצְתִּי בְךָ רֹעֶה וְעֶדְרוֹ וְנִפַּצְתִּי בְךָ אִכָּר וְצִמְדּוֹ
וְנִפַּצְתִּי בְךָ פַּחוֹת וּסְגָנִים׃
24 * וְשִׁלַּמְתִּי לְבָבֶל וּלְכֹל יוֹשְׁבֵי כַשְׂדִּים אֵת כָּל־
רָעָתָם אֲשֶׁר־עָשׂוּ בְצִיּוֹן לְעֵינֵיכֶם נְאֻם יְהוָה׃
25 * הִנְנִי אֵלֶיךָ הַר הַמַּשְׁחִית נְאֻם־יְהוָה הַמַּשְׁחִית
אֶת־כָּל־הָאָרֶץ וְנָטִיתִי אֶת־יָדִי עָלֶיךָ וְגִלְגַּלְתִּיךָ
מִן־הַסְּלָעִים וּנְתַתִּיךָ לְהַר שְׂרֵפָה׃
26 * וְלֹא־יִקְחוּ מִמְּךָ אֶבֶן לְפִנָּה וְאֶבֶן לְמוֹסָדוֹת
כִּי־שִׁמְמוֹת עוֹלָם תִּהְיֶה נְאֻם־יְהוָה׃
27 * שְׂאוּ־נֵס בָּאָרֶץ תִּקְעוּ שׁוֹפָר בַּגּוֹיִם קַדְּשׁוּ עָלֶיהָ
גּוֹיִם הַשְׁמִיעוּ עָלֶיהָ מַמְלְכוֹת אֲרָרַט מִנִּי וְאַשְׁכְּנָז
פִּקְדוּ עָלֶיהָ טִפְסָר הַעֲלוּ־סוּס כְּיֶלֶק סָמָר׃
28 * קַדְּשׁוּ עָלֶיהָ גוֹיִם אֶת־מַלְכֵי מָדַי אֶת־פַּחוֹתֶיהָ
וְאֶת־כָּל־סְגָנֶיהָ וְאֵת כָּל־אֶרֶץ מֶמְשַׁלְתּוֹ׃

14 * Iurauit Dñs exercituum per animam
suá, Quoniá replebo te hominibus quasi
brucho, & super te celeuma cantabitur.
15 * Qui fecit terram in fortitudine sua, &
præparauit orbem in sapientia sua, & pru-
16 dentia sua extendit cælos. * Dante eo vo-
cem multiplicantur aquæ in cælo. Qui le-
uat nubes ab extremo terræ, fulgura in plu
uiam fecit, & producit ventos de thesauris
17 suis. * Stultus factus est omnis homo a
scientia, confusus est omnis conflator in
sculptili, quia mendax est cōflatio eius, nec
18 est spiritus in eis. * Vana sunt opera & risu
digna: in tempore visitationis suæ peribūt.
19 * Non sicut hæc pars Iacob, quia qui fe-
cit omnia, ipse est, & Israel sceptrum hære-
ditatis eius, Dñs exercituum nomen eius.
20 * Collidis tu mihi vasa belli, & ego col-
lidam in te gentes, & disperdā in te regna.
21 * Et collidam in te equum, & equitem
C eius, & collidam in te currū & ascensorem
22 eius. * Et collidam in te virum & mulierē:
& collidam in te senem & puerum: & col-
23 lidam in te iuuenē & virginem. * Et colli-
dam in te pastorē & gregem eius: & colli-
dam in te agricolam & iugales eius: & col
24 lidam in te duces & magistratus. * Et red-
dam Babyloni & cunctis habitatoribus
Chaldææ omne malum suum quod fece-
runt in Sion in oculis vestris, ait Domi-
25 nus. * Ecce ego ad te mons pestifer, ait
Dominus, qui corrumpis vniuersam ter-
ram. Et extendam manum meam super
te, & euoluam te de petris, & dabo te in
montem combustionis.
26 * Et non tollent de te lapidem in angu-
lum, & lapidem in fundamento, sed per-
27 ditus in æternū eris, ait Dñs. * Leuate signū
in terra, clangite buccina in gētibus. san-
ctificate super eam gentes, annunciate con
tra illam regibus Ararat, Menni & Asce-
nez: numerate contra eam Taphar. addu-
cite equum quasi bruchum aculeatum.
28 * Sanctificate cōtra eam gētes, reges Me-
D diæ, duces eius, & vniuersos magistratus
eius cunctamque terram potestatis eius.

תרגום יונתן

14 קים ייי צבאות במימרה אלהן אמלניך משרית עממין סגיאין כזחלא וירימון עלך קלהון׃ 15 אמר אלן דעבד ארעא בחילה
מתקין תבל בחכמתה ובסכלתנותה תלא שמיא׃ 16 לקל מוהבה רכפת דמין בשמיא ומסק ענגין מסופי ארעא ברקין לזמן מטרא
עבד ומפיק רוחין מבית גנזוהי׃ 17 אטפשו כל עממיא מלמדע חכמתא בהית כל קינאה מלמעבד צלם ארי שקרא אתיכנון ולא
מדעם בהון׃ 18 למא אנון עובד תלעבא בעדן דאסער עליהון חוביהון ייבדון׃ 19 לא כאלין חולקיה דיעקב ארי דברא כולא
הוא וישראל חולק שבטא דאחסנתיה ייי צבאות שמיה׃ 20 מבדר את קדמי כרכא דבה מאני קרבא ואבדר בך עממין סגיאין ואחבל
בך מלכון׃ 21 ואבדר בך סוסון ורתיכיהון ואבדר בך רתיכא ורכבה׃ 22 ואבדר בך גבר ואתתא ואבדר בך סב וזניק ואבדר
בך עולימין ובתולן׃ 23 ואבדר בך רעיא ועדריה ואבדר בך אכר ופדניה ואבדר בך שלטונין וטורנין׃
24 ואשלם לבבל ולכל יתבי ארע כסדאי ית כל בישתהון דעבדו בציון לעיניכון אמר ייי׃ 25 הא אנא שלח רגזי עלך כרכא מחבלא
דמחבל ית כל ארעא וארים ית מחת גבורתי עלך ואמגרנך מן תקיפיא ואתננך לכרך יקידא׃
26 ולא יסבון מנך מלכא למלכו ושלטון לשולטנו ארי צדות עלם תהי אמר ייי׃ 27 זקפו אתא בארעא תקעו שופרא בעממיא
זמנו עלה עממיא בחרו עלה מלכות ארעא דקרדו משרית חורמני והדיב זמנו עלה עממיא עבדי קרבא דיהון סלקין סוסותהון מפנכין הא
כזחלא ומצלהב׃ 28 זמנו עלה עממיא ית מלכי מדי ית שלטונהא וית כל טורנהא וית כל ארע שולטנה׃

* *Quia iurauit Dominus per brachium suũ,* 14
quoniam replebo te hominibus quasi locustis,
& loquentur super te descendentes. * *Faciens* 15
terram in fortitudine eius, præparãs orbem ter-
ræ sapientia sua, in prudentia sua extendit cæ-
lum. * *In vocem posuit multitudinẽ sonitus* 16
aquæ in cælo; & adduxit nubes ab extremo
terræ, fulgura in pluuiam fecit, & eduxit lumen
de thesauris suis. * *Stultus factus est omnis* 17
homo à scientia, confusus est omnis aurifex ab
sculptilibus suis, quia mendacia conflauerunt,
non est spiritus in eis. * *Vana sunt opera risu* 18
digna; in tempore visitationis eius peribunt.
* *Non talis pars Iacob; quia qui fecit omnia,* 19
ipse est hereditas eius, Dominus exercituum no-
men illi. * *Dispergis tu mihi vasa belli, & di-* 20
spergam in te gentes, & concitabo in te reges.
* *Et dispergam in te equum & ascensorem* 21
eius, & dispergam in te currus & ascensores
eorum. * *Et dispergam in te virum & mu-* 22
lierem, & dispergam in te senem & puerum,
& dispergam in te iuuenem & virginem.
* *Et dispergam in te agricolam & agricul-* 23
turam eius, & dispergam in te duces & impe-
ratores tuos.
* *Et retribuam Babyloni & habitantibus* 24
Chaldeis omnia mala eorum, quæ fecerunt in
Sion in oculis vestris, dicit Dominus.
* *Ecce ego ad te mons corrupte corrum-* 25
pens omnem terram, & extendam manum meã
in te, & euoluã te de petris, & dabo te quasi
montem combustum.
* *Et non tollent de te lapidem in angulum,* 26
& lapidem in fundamentum, quia in desola-
tionem æternam eris, ait Dominus.
* *Leuate signum super terra; clangite in gen-* 27
tibus tuba; sanctificate super eam gentes, an-
nunciate contra illam regnis Ararat à me &
Ascanazeis: constituite contra eam iaculatio-
nes; ascendere facite contra eam equorum quasi
locustarum multitudinem.
* *Ascendere facite contra eam gentes, regem* 28
Medorum & omnis terræ, duces eius, & om-
nes magistratus eius.

14 * ὅτι ὤμοσεν κύριος κατὰ τοῦ βραχίονος αὐτοῦ, διότι πλη
ρώσω σε ἀνθρώπων ὡσεὶ ἀκρίδων, καὶ φθέγξονται ἐπὶ σὲ
15 οἱ καταβαίνοντες. * ὁ ποιῶν γῆν ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, ἑτοι-
μάζων οἰκουμένην τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ, ἐν τῇ συνέσει αὐτοῦ
ἐξέτεινεν τὸν οὐρανόν.
16 * εἰς φωνὴν ἔθετο πλῆθος ἤχους ὕδατος ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ
ἀνήγαγεν νεφέλας ἀπ' ἐσχάτου τῆς γῆς, ἀστραπὰς εἰς ὑετὸν
ἐποίησεν, καὶ ἐξήγαγεν φῶς ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ.
17 * ἐμωράνθη πᾶς ἄνθρωπος ἀπὸ γνώσεως· κατῃσχύν-
θη πᾶς χρυσοχόος ἀπὸ τῶν γλυπτῶν αὐτοῦ, ὅτι ψευδῆ ἐ-
18 χώνευσαν, οὐκ ἔστιν πνεῦμα ἐν αὐτοῖς. * μάταιά ἐστιν
ἔργα μεμωκημένα· ἐν καιρῷ ἐπισκέψεως αὐτῶν ἀπο-
19 λοῦνται. * οὐ τοιαύτη μερὶς τῷ ἰακὼβ ὅτι ὁ πλάσας τὰ
πάντα, αὐτὸς ἐστιν κληρονομία αὐτοῦ κύριος τῶν δυνά-
20 μεων ὄνομα αὐτῷ. * διασκορπίζεις σύ μοι σκεύη πολέ-
μου, καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ ἔθνη καὶ ἐξαρῶ ἐν σοὶ βασιλεῖς.
21 * καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ ἵππον καὶ ἀναβάτην αὐτοῦ, καὶ
διασκορπιῶ ἐν σοὶ ἅρματα, καὶ ἀναβάτας αὐτῶν.
22 * καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα, καὶ διασκορ-
πιῶ ἐν σοὶ πρεσβύτην καὶ παιδίον· καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ
23 νεανίσκον καὶ παρθένον. * καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ γεωργὸν
καὶ τὸ γεώργιον αὐτοῦ, καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ ἡγεμόνας, καὶ
στρατηγούς σου.
24 * καὶ ἀνταποδώσω τῇ βαβυλῶνι, καὶ τοῖς κατοικοῦσι
χαλδαίοις πάσας τὰς κακίας αὐτῶν ἃς ἐποίησαν ἐπὶ
σιὼν κατ' ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, λέγει κύριος.
25 * ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς σὲ τὸ ὄρος τὸ διεφθαρμένον τὸ διαφθεῖ-
ρον πᾶσαν τὴν γῆν, καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σὲ, καὶ
κατακυλίω σε ἀπὸ τῶν πετρῶν, καὶ δώσω σε ὡς ὄρος ἐμπε-
26 πυρισμένον. * καὶ οὐ μὴ λάβωσιν ἀπὸ σοῦ λίθον εἰς γω-
νίαν, καὶ λίθον εἰς θεμέλιον· ὅτι εἰς ἀφανισμὸν αἰώνιον ἔσῃ,
27 λέγει κύριος. * ἄρατε σημεῖον ἐπὶ τῆς γῆς, σαλπίσατε
ἐν ἔθνεσιν σάλπιγγι, ἁγιάσατε ἐπ' αὐτὴν ἔθνη, παραγγεί-
λατε ἐπ' αὐτὴν βασιλείαις ἀραράτ παρ' ἐμοῦ, καὶ τοῖς
ἀσχαναζαίοις· ἐπιστήσατε ἐπ' αὐτὴν βελοστάσεις, ἀνα-
βιβάσατε ἐπ' αὐτὴν ἵππων ὡς ἀκρίδων πλῆθος.
28 * ἀναβιβάσατε ἐπ' αὐτὴν ἔθνη τὸν βασιλέα τῶν μή-
δων καὶ πάσης τῆς γῆς, τοὺς ἡγουμένους αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς
στρατηγοὺς αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Iurauit Dominus exercituum in verbo suo, Nisi impleuero eos exercitibus populorum multorum quasi reptilium, & tollent super te
vocem suam. 15 Dixit hæc, qui fecit terram virtute sua, fundauit orbem sapientia sua, & prudentia sua appendit cælos.
16 Ad vocem eius qui dat tumultum aquarum in cælis; & subuehit nubes ab extremis terræ; fulgura in tempore pluuię fecit; & adducit
ventos de domo thesaurorum suorum. 17 Insipientes facti sunt omnes populi, ita vt nesciant sapientiam. Confusus est omnis argenta-
rius à faciendo simulachro; quia falsa sunt quæ conflauit, nec est spiritus in eis. 18 Vana sunt, opera irrisionis: in tempore quo visita-
uero super eos peccata ipsorum, peribunt. 19 Non eiusmodi est pars Iacob: quia qui creauit omnia, ipse est, & Israel est portio tribus hæ-
reditatis eius, Dominus exercituũ nomen eius. 20 Dissipator tu es coram me, ciuitas in qua sunt arma bellica, & dispergam in te populos
multos, & dissipabo in te regna. 21 Et dispergam in te equos & currus; & dispergam in te currum, & ascensorem eius. 22 Et dispergam
in te virum & mulierem: & dispergam in te senem & infantem: & dispergam in te iuuenes & virgines. 23 Et dispergam in te pastorem
& gregem eius; & dispergam in te agricolam & par boum eius: & dispergam in te dominatores & duces. 24 Et reddam Babyloni & om-
nibus habitatoribus terræ Chaldæorum omne malum suum quod fecerunt in Sion, in oculis vestris, dicit Dominus. 25 Ecce ego mitto
furorem meum contra te ciuitas dissipans, dicit Dominus: quæ dissipas vniuersam terram: & leuabo plagam fortitudinis meæ contra te, &
consumam te à fortibus, & dabo te in ciuitatem combustionis. 26 Et non tollent ex te regem in regnum, & principem in principa-
tum, quia desolatio æterna erit, dicit Dominus. 27 Leuate signum in terra, clangite buccina in populis, præparate contra eam po-
pulos, annunciate contra illam regnis terræ Cardu, exercitui Armeniæ & Hadeb; præparate contra eam populos bellatores, qui ascendant
equos suos hinnientes instar bruchi inflammati. 28 Præparate contra eam populos, reges Medorum, & dominatores eorum, &
omnes duces eorum, & omnem terram dominij eorum.

29 * וַתִּרְעַשׁ הָאָרֶץ וַתָּחֹל כִּי קָמָה עַל־בָּבֶל מַחְשְׁבוֹת
יְהוָה לָשׂוּם אֶת־אֶרֶץ בָּבֶל לְשַׁמָּה מֵאֵין יוֹשֵׁב׃
30 * חָדְלוּ גִבּוֹרֵי בָבֶל לְהִלָּחֵם יָשְׁבוּ בַּמְּצָדוֹת
נָשְׁתָה גְבוּרָתָם הָיוּ לְנָשִׁים הִצִּיתוּ מִשְׁכְּנֹתֶיהָ
נִשְׁבְּרוּ בְרִיחֶיהָ׃
31 * רָץ לִקְרַאת־רָץ יָרוּץ וּמַגִּיד לִקְרַאת מַגִּיד
לְהַגִּיד לְמֶלֶךְ בָּבֶל כִּי־נִלְכְּדָה עִירוֹ מִקָּצֶה׃
32 * וְהַמַּעְבָּרוֹת נִתְפָּשׂוּ וְאֶת־הָאֲגַמִּים שָׂרְפוּ בָאֵשׁ
וְאַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה נִבְהָלוּ׃
33 * כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בַּת־בָּבֶל
כְּגֹרֶן עֵת הִדְרִיכָהּ עוֹד מְעַט וּבָאָה עֵת־הַקָּצִיר לָהּ׃
34 * אֲכָלַנוּ הֲמָמַנוּ נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל הִצִּיגַנוּ
כְּלִי רִיק בְּלָעַנוּ כַּתַּנִּין מִלָּא כְרֵשׂוֹ מֵעֲדָנָי הֱדִיחָנוּ׃
35 * חֲמָסִי וּשְׁאֵרִי עַל־בָּבֶל תֹּאמַר יֹשֶׁבֶת צִיּוֹן וְדָמִי
אֶל־יֹשְׁבֵי כַשְׂדִּים תֹּאמַר יְרוּשָׁלָם׃
36 * לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי־רָב אֶת־רִיבֵךְ
וְנִקַּמְתִּי אֶת־נִקְמָתֵךְ וְהַחֲרַבְתִּי אֶת־יַמָּהּ
וְהוֹבַשְׁתִּי אֶת־מְקוֹרָהּ׃
37 * וְהָיְתָה בָבֶל לְגַלִּים מְעוֹן־תַּנִּים שַׁמָּה וּשְׁרֵקָה
מֵאֵין יוֹשֵׁב׃
38 * יַחְדָּו כַּכְּפִרִים יִשְׁאָגוּ נָעֲרוּ כְּגוֹרֵי אֲרָיוֹת׃
39 * בְּחֻמָּם אָשִׁית אֶת־מִשְׁתֵּיהֶם וְהִשְׁכַּרְתִּים
לְמַעַן יַעֲלֹזוּ וְיָשְׁנוּ שְׁנַת־עוֹלָם וְלֹא יָקִיצוּ
נְאֻם יְהוָה׃
40 * אוֹרִידֵם כְּכָרִים לִטְבוֹחַ כְּאֵילִים עִם־עַתּוּדִים׃
41 * אֵיךְ נִלְכְּדָה שֵׁשַׁךְ וַתִּתָּפֵשׂ תְּהִלַּת כָּל־הָאָרֶץ
42 אֵיךְ הָיְתָה לְשַׁמָּה בָבֶל בַּגּוֹיִם׃ * עָלָה עַל־
43 בָּבֶל הַיָּם בַּהֲמוֹן גַּלָּיו נִכְסָתָה׃ * הָיוּ עָרֶיהָ
לְשַׁמָּה אֶרֶץ צִיָּה וַעֲרָבָה אֶרֶץ לֹא־יֵשֵׁב בָּהֵן כָּל־
אִישׁ וְלֹא־יַעֲבֹר בָּהֵן בֶּן־אָדָם׃

29 * Et cōmouebitur terra & conturbabi-
tur, quia euigilabit cōtra Babylonē cogita-
tio Dñi vt ponat terram Babylonis deſer-
40 tam & inhabitabilem. * Ceſſauerunt for-
tes Babylonis à prælio, habitauerūt in præ-
ſidiis. Deuoratum eſt robur eorum, facti
ſunt quaſi mulieres. Incenſa ſunt taberna-
31 cula eius, contriti ſunt vectes eius. * Cur-
rens obuiam currenti veniet, & nuncius
obuius nuncianti, vt annūciet regi Baby-
lonis, quia capta eſt ciuitas eius à ſummo
32 vſque ad ſummum. * Et vada præoccupa-
ta ſunt, & paludes incenſæ ſunt igni, & vi-
ri bellatores conturbati ſunt.
33 * Quia hæc dicit Dominus exercituum
Deus Iſrael: Filia Babylonis quaſi area, tem
pus trituræ eius. Adhuc modicum & ve-
niet tempus meſſionis eius.
34 * Comedit me, deuorauit me Nabucho
donoſor rex Babylonis. reddidit me quaſi
vas inane. Abſorbuit me quaſi draco, re-
pleuit ventrem ſuum teneritudine mea, &
35 eiecit me. * Iniquitas aduerſum me, & ca-
ro mea ſuper Babylonem, dicit habitatio
Sion: & ſanguis meus ſuper habitatores
Chaldææ, dicet Hieruſalem.
36 * Propterea hæc dicit Dñs: Ecce ego iu-
dicabo cauſam tuam, & vlciſcar vltionem
tuam. Et deſertū faciam mare eius, & ſic-
37 cabo venā eius. * Et erit Babylō in tumu-
E los, habitatio draconū, ſtupor & ſibilus, eo
38 ꝙ non ſit habitator. * Simul vt leones ru-
gient, excutient comas veluti catuli leonū.
39 * In calore eorum ponam potus eorum,
& inebriabo eos vt ſopiātur, & dormiant
ſomnum ſempiternum, & nō conſurgant,
40 dicit Dñs. * Deducam eos quaſi agnos ad
41 victimā, quaſi arietes cum hœdis. * Quo-
modo capta eſt Seſach, & comprehēſa eſt
inclyta vniuerſæ terræ! Quomodo facta
42 eſt in ſtuporē Babylon inter gētes! * Aſcen-
dit ſuper Babylonē mare, multitudine flu-
43 ctuū eius operta eſt. * Factæ ſunt ciuitates
eius in ſtuporem, terra inhabitabilis & de-
ſerta, terra in qua nullus habitet, nec tran-
ſiet per eam filius hominis.

תרגום יונתן

29 וְתָזוּעַ אַרְעָא וְתִתְמַרְעַ אֲרֵי קָמָא עַל בָּבֶל מַחְשְׁבָתָא דַייָ לְשַׁוָּאָה יַת אַרְעָא דְבָבֶל לְצָדוּ מִבְּלִי יָתֵב׃ 30 אִתְמְנַעוּ גִבָּרֵי בָבֶל
מִלְאַגָּחָא קְרָבָא יְתִבוּ בִמְצָדָתָא אִתְבְּרֵת גְבוּרְתְהוֹן הֲווֹ חַלָּשִׁין כִּנְשַׁיָא אִתְדַלַּקָא בִירְנְיָתָהָא אִתְבְּרוּ עַבְּרָתָא׃ 31 רָהֵט לְקַדְמוּת רָהֵט
קֳדָם וּמְחַוֵּי לְקַדְמוּת מְחַוֵּי לְחַוָּאָה לְמַלְכָּא דְבָבֶל אֲרֵי אִתְכְּבִישַׁת קַרְתֵּהּ מִסְיָפֵיהּ׃ 32 וּמְגִיזָתָא אִתְאֲחַדָא וְיַת אַגְמַיָא אוֹקִידוּ בְנוּרָא
וְגֻבְרֵי עָבְדֵי קְרָבָא אִתְבְּהִילוּ׃ 33 אֲרֵי כְדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל כְּנִישְׁתָּא דְבָבֶל דַמְיָא לְאִדְּרָא דִמְטָא עִדָּן אַדְרִיכוּתֵיהּ עוֹד
כִּזְעֵיר וְיֵיתוֹן בָּזוֹזִין עֲלַהּ׃ 34 אֲמֶרֶת יְרוּשְׁלֶם בַּז נִכְסַי וְשֵׁיצִיַנִי נְבוּכַדְרֶאצַּר מַלְכָּא דְבָבֶל נַפְצַנִי כְּמָאן רֵיקָן בַּלְעַנִי כְּתַנִּינָא מַלֵּא
מֵהַנְיָיה מִטּוּב אַרְעִי טַלְטְלַנִי׃ 35 חֲטוּפַי וּבִזְּזַי עַל בָּבֶל תֵּימַר כְּנִישְׁתָּא דְצִיּוֹן וְחוֹבַת דַּם זַכָּאֵי דְאִתְּשַׁד בִּי עַל יָתְבֵי אַרַע כַּסְדָאֵי תֵּימַר
יְרוּשְׁלֶם׃ 36 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ הָא אֲנָא דָאִין יַת דִּינִיךְ וְאֶתְפְּרַע יַת פֻּרְעֲנוּתִיךְ וְאַחְרִיב יַת יַמָּהּ וְאוֹבִישׁ יַת מַבּוּעֲהָא׃
37 וּתְהֵי בָבֶל לְיַגְרִין מְדוֹר יְרוֹדִין צָדוּ וְאִשְׁתְּמָמוּ מִבְּלִי יָתֵב׃ 38 כַּחֲדָא כְּאַרְיָון יְנַהֲמוּן כִּבְנֵי אַרְיָון יְרִימוּן קָלְהוֹן׃
39 אַיְתֵי עֲלֵיהוֹן עָקָא וִיהוֹן דָּמַן לְרַוְיָא בְּדִיל דְּלָא יְהוֹן תַּקִּיפִין וִימוּתוּן מוֹתָא תִנְיָנָא וְלָא יְחוּן לְעָלְמָא דְאָתֵי אֲמַר יְיָ׃
40 אַמְטְרִנוּן כְּתוֹרִין לְקִטְלָא כִּדְכְרִין עִם גַּדְיָן׃ 41 אֵיכְדֵין אִתְכְּבִישַׁת בָּבֶל וְאִתְאַחֲדַת תֻּשְׁבַּחַת כָּל אַרְעָא אֵיכְדֵין הֲוָת לְצָדוּ בָבֶל
בְּעַמְמַיָא׃ 42 סְלִיק עַל בָּבֶל מֶלֶךְ בְּמַשִּׁרְיָתֵיהּ בְּסַגִּי כְּמֵי יַמָּא בְּאִתְרַגּוֹשֶׁת גַּלּוֹהִי חֲפָא׃
43 הֲוָאָה קִרְוָהָא לְצָדוּ אַרְעָא צַדְיָא וְחָרְבָא אַרְעָא לָא יָתֵב בָּהּ כָּל אֱנַשׁ וְלָא יֶעְבַּר בְּהוֹן בַּר אֱנָשׁ׃

*Commota est terra, & laborauit, quia con- 29
surrexit cõtra Babylonem cogitatio Domini, vt
ponat terram Babylonis in desolationem, & ne
habitetur ipsa. *Defecit pugnator Babylonis 30
à prælio, sedebunt illic in munitione: confracta
est potentia eorum; facti sunt quasi mulieres,
incensa sunt tabernacula eius, contriti sunt ve-
ctes eius. *Persequens in occursum perse- 31
quentis persequetur, & annuncians in occur-
sum annunciantis vt annũciet regi Babylonis,
quia capta est ciuitas eius, ab extremo *Tran- 32
situum eius capti sunt, & paludes eius incensæ
sunt in igne, & viri eius bellatores egrediũtur.
*Quia hæc dicit Dominus exercituũ Deus 33
Israel: Domus regis Babylonis quasi area ma-
tura triturabitur: adhuc modicum, & veniet
messis eius. *Comedit me, diuisit me Nabucho- 34
donosor rex Babylonis; cõprehenderunt me te-
nebræ tenues, Nabuchodonosor rex Babylonis
absorbuit me quasi draco; impleuit ventrem
suum à delitiis meis: expulerũt me *Labores 35
mei & miseriæ meæ in Babylonem, dicet habi-
tans Sion, & sanguis meus super habitantes
Chaldæos, dicet Hierusalem. *Propterea hæc 36
dicit Dominus, Ecce ego iudicabo aduersariam
tuam, & vlciscar vltionem tuam, & desertũ
faciam mare eius, & siccabo fontem eius.
*Et erit Babylon in desolationem, habitatio 37
draconum, desolatio, sibilus, & nõ habitabitur.
*Quasi leones excitati sunt simul, & quasi 38
catuli leonum. *In calore eorum dabo potum 39
eis, & inebriabo eos vt perturbentur, & dor-
miant somnum sempiternum, & non consur-
gent, dicit Dominus.
*Deduc eos quasi agnos ad victimam, & 40
quasi arietes cum hœdis.
*Quomodo capta est Sesac, & venata est 41
gloria omnis terræ! quomodo facta est Babylon
in desolationem in omnibus gentibus!
*Ascendit super Babylonem mare; in sonitu 42
fluctuum eius cooperta est.
*Factæ sunt ciuitates eius in desolationem; 43
terra sine aqua & inuia: non habitabit in ea
vllus, neque habitabit in ea filius hominis.

29 *ἐσείσθη ἡ γῆ καὶ ἐπόνεσεν, διότι ἐξανέστη ἐπὶ βαβυλῶ-
να λογισμὸς κυρίου, τοῦ θεῖναι τὴν γῆν βαβυλῶνος εἰς ἀ-
30 φανισμὸν, καὶ μὴ κατοικεῖσθαι αὐτήν. *ἐξέλιπεν μαχητὴς
βαβυλῶνος τοῦ πολεμεῖν, καθήσονται ἐκεῖ ἐν περιοχῇ· ἐθραύ-
σθη ἡ δυναστεία αὐτῶν, ἐγενήθησαν ὡσεὶ γυναῖκες, ἐνεπυ-
ρίσθη τὰ σκηνώματα αὐτοῦ, συνετρίβησαν οἱ μοχλοὶ αὐτοῦ.
31 *διώκων εἰς ἀπάντησιν διώκοντος διώξεται, καὶ ἀναγγέλ-
λων εἰς ἀπάντησιν ἀναγγέλλοντος τοῦ ἀναγγεῖλαι τῷ βα-
σιλεῖ βαβυλῶνος ὅτι ἑάλωκεν ἡ πόλις αὐτοῦ ἀπ' ἐσχάτου
32 *τῶν διαβάσεων αὐτοῦ ἐλήφθησαν, καὶ τὰ συστέματα
αὐτοῦ ἐνεπυρίσθησαν ἐν πυρί· καὶ ἄνδρες αὐτοῦ οἱ πολεμι-
σταὶ ἐξέρχονται.
33 *διότι τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσρα-
ήλ· οἶκοι βασιλέως βαβυλῶνος ὡς ἅλων ὥριμος ἀλωη-
θήσεται· ἔτι μικρὸν καὶ ἥξει ὁ ἀμητὸς αὐτῆς.
34 *κατέφαγέν με, ἐμερίσατό με ναβουχοδονόσωρ βασι-
λεὺς τοῦ βαβυλῶνος, κατέλαβέν με σκότος λεπτόν, ναβου-
χοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος κατέπιέν με ὡς δράκων·
ἔπλησεν τὴν κοιλίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς τρυφῆς μου· ἐξῶσάν με
35 *οἱ μόχθοι μου καὶ αἱ ταλαιπωρίαι μου εἰς βαβυ-
λῶνα, ἐρεῖ κατοικοῦσα σιών, καὶ τὸ αἷμά μου ἐπὶ τοὺς κα-
τοικοῦντας χαλδαίους, ἐρεῖ ἱερουσαλήμ.
36 *διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ κρινῶ τὴν ἀν-
τίδικόν σου, καὶ ἐκδικήσω τὴν ἐκδίκησίν σου, καὶ ἐρημώσω τὴν
θάλασσαν αὐτῆς, καὶ ξηρανῶ τὴν πηγὴν αὐτῆς.
37 *καὶ ἔσται βαβυλὼν εἰς ἀφανισμὸν κατοίκησις δρα-
κόντων, ἀφανισμὸς, συριγμὸς, καὶ οὐ κατοικηθήσεται.
38 *ὡς λέοντες ἐξηγέρθησαν ἅμα καὶ ὡς σκύμνοι λεόντων.
39 *ἐν τῇ θερμασίᾳ αὐτῶν δώσω πότημα αὐτοῖς, καὶ με-
θύσω αὐτοὺς ὅπως καρωθῶσιν, καὶ ὑπνώσωσιν ὕπνον αἰώνιον,
καὶ οὐ μὴ ἐγερθῶσιν, λέγει κύριος.
40 *καταβίβασον αὐτοὺς ὡς ἄρνας εἰς σφαγήν, καὶ ὡς κριοὺς
41 μετ' ἐρίφων. *πῶς ἑάλω σεσὰκ καὶ ἐθηρεύθη τὸ καύχη-
μα πάσης τῆς γῆς· πῶς ἐγένετο βαβυλὼν εἰς ἀφανισμὸν
42 ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. *ἀνέβη ἐπὶ βαβυλῶνα ἡ θά-
λασσα, ἐν ἤχῳ κυμάτων αὐτῆς κατεκαλύφθη.
43 *ἐγενήθησαν αἱ πόλεις αὐτῆς εἰς ἀφανισμόν· γῆ ἄνυ-
δρος καὶ ἄβατος, οὐ κατοικήσει ἐν αὐτῇ οὐδείς, οὐδὲ μὴ κα-
ταλύσῃ ἐν αὐτῇ υἱὸς ἀνθρώπου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

29 Et commouebitur terra & infirmabitur, quoniam confirmatæ sunt contra Babylonem cogitationes Domini, vt ponat terram Babylonis in desolationem absque habitatore. 30 Cessauerunt fortes Babylonis à prœlio, habitauerunt in munitionibus. contritum est robur eorum, facti sunt infirmi sicut mulieres: succensa sunt palatia eius, contriti sunt vectes eius. 31 Currens obuiam currenti curret, & nuncius obuiam nuncianti ad annunciandum regi Babylonis; quia capta est ciuitas eius à summo eius. 32 Et vada capta sunt, & stagna succensa sunt igni, & viri bellatores turbati sunt. 33 Quia hæc dicit Dominus exercituum Deus Israel: Cœtus Babylonis similis est areæ cuius trituræ tempus peruenit. Adhuc paululum modicumque, & venient direptores ad eam. 34 Dixit Ierusalem, Diripuit substantiam meam, & consumpsit me Nabuchodonosor rex Babylonis, comminuit me quasi vas vacuum; absorbuit me quasi draco: impleuit domum thesauri sui bonis terræ meæ, transmigrare me fecit. 35 Depopulatio mea & deprædatio mea super Babylonem, dicit cœtus Syon: & peccatum sanguinis innocentis qui effusus est in me, super habitatores terræ Chaldæorum, dicit Ierusalem. 36 Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego iudico causam tuam, & vlciscar vltionem tuam, & arefaciam mare eius, & siccabo fontes eius. 37 Et erit Babylon in aceruos, & habitaculũ draconum, desertum & desolatio, absque habitatore. 38 Simul quasi leones rugient, & quasi filij leonum attollent vocem suam. 39 Adducam super eos tribulationem, & erunt similes ebriis, vt non sint fortes, sed moriantur morte secunda, & non viuant in seculo futuro, dicit Dominus. 40 Tradam eos quasi tauros occisioni, & quasi arietes cum hircis. 41 Quomodo subiugata est Babylon, & captum est decus vniuersæ terræ! quomodo facta est Babel in desolationem inter populos! 42 Ascendit contra Babylonem rex cum copijs suis numerosis, quasi aquis maris; tumultu fluctuum eius cooperta est. 43 Factæ sunt ciuitates eius in desolationem, terra desolata, & deserta, terra in qua non habitabit omnis homo, nec transibit per eam filius hominis.

44 * וּפָקַדְתִּי עַל־בֵּל בְּבָבֶל וְהֹצֵאתִי אֶת־בִּלְעוֹ
מִפִּיו וְלֹא־יִנְהֲרוּ אֵלָיו עוֹד גּוֹיִם גַּם־חוֹמַת בָּבֶל
נָפָלָה׃
45 * צְאוּ מִתּוֹכָהּ עַמִּי וּמַלְּטוּ אִישׁ אֶת־נַפְשׁוֹ
מֵחֲרוֹן אַף־יְהוָה׃
46 * וּפֶן־יֵרַךְ לְבַבְכֶם וְתִירְאוּ בַּשְּׁמוּעָה הַנִּשְׁמַעַת
בָּאָרֶץ וּבָא בַשָּׁנָה הַשְּׁמוּעָה וְאַחֲרָיו בַּשָּׁנָה
הַשְּׁמוּעָה וְחָמָס בָּאָרֶץ מֹשֵׁל עַל־מֹשֵׁל׃
47 * לָכֵן הִנֵּה יָמִים בָּאִים וּפָקַדְתִּי עַל־פְּסִילֵי בָבֶל
וְכָל־אַרְצָהּ תֵּבוֹשׁ וְכָל־חֲלָלֶיהָ יִפְּלוּ בְתוֹכָהּ׃
48 * וְרִנְּנוּ עַל־בָּבֶל שָׁמַיִם וָאָרֶץ וְכֹל אֲשֶׁר בָּהֶם
כִּי מִצָּפוֹן יָבוֹא־לָהּ הַשּׁוֹדְדִים נְאֻם־יְהוָה׃
49 * גַּם־בָּבֶל לִנְפֹּל חַלְלֵי יִשְׂרָאֵל גַּם־לְבָבֶל נָפְלוּ
חַלְלֵי כָל־הָאָרֶץ׃
50 * פְּלֵטִים מֵחֶרֶב הִלְכוּ אַל־תַּעֲמֹדוּ זִכְרוּ מֵרָחוֹק
אֶת־יְהוָה וִירוּשָׁלַםִ תַּעֲלֶה עַל־לְבַבְכֶם׃
51 * בֹּשְׁנוּ כִּי־שָׁמַעְנוּ חֶרְפָּה כִּסְּתָה כְלִמָּה פָּנֵינוּ
כִּי בָּאוּ זָרִים עַל־מִקְדְּשֵׁי בֵּית יְהוָה׃
52 * לָכֵן הִנֵּה־יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וּפָקַדְתִּי
עַל־פְּסִילֶיהָ וּבְכָל־אַרְצָהּ יֶאֱנֹק חָלָל׃
53 * כִּי־תַעֲלֶה בָבֶל הַשָּׁמַיִם וְכִי תְבַצֵּר מְרוֹם עֻזָּהּ
מֵאִתִּי יָבֹאוּ שֹׁדְדִים לָהּ נְאֻם־יְהוָה׃
54 * קוֹל זְעָקָה מִבָּבֶל וְשֶׁבֶר גָּדוֹל מֵאֶרֶץ כַּשְׂדִּים׃
55 * כִּי־שֹׁדֵד יְהוָה אֶת־בָּבֶל וְאִבַּד מִמֶּנָּה קוֹל גָּדוֹל
וְהָמוּ גַלֵּיהֶם כְּמַיִם רַבִּים נִתַּן שְׁאוֹן קוֹלָם׃
56 * כִּי בָא עָלֶיהָ עַל־בָּבֶל שׁוֹדֵד וְנִלְכְּדוּ גִּבּוֹרֶיהָ
חִתְּתָה קַשְּׁתוֹתָם כִּי אֵל גְּמֻלוֹת יְהוָה שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם׃
57 * וְהִשְׁכַּרְתִּי שָׂרֶיהָ וַחֲכָמֶיהָ פַּחוֹתֶיהָ וּסְגָנֶיהָ
וְגִבּוֹרֶיהָ וְיָשְׁנוּ שְׁנַת־עוֹלָם וְלֹא יָקִיצוּ נְאֻם־הַמֶּלֶךְ
יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ׃

44 * Et visitabo super Bel in Babylone,
& eijciam quod absorbuerat de ore eius,
& non confluent ad eam vltrà gentes. si-
45 quidē & murus Babylonis corruet. * Egre-
dimini de medio eius populus meus, vt
saluet vnusquisque animā suam ab ira fu-
46 roris Dñi. * Et ne fortè mollescat cor ve-
strum, & timeatis auditum qui audietur in
terra. Et veniet in anno auditio, & post
hunc annum auditio & iniquitas in terra,
47 & dominator super dominatorē. * Pro-
pterea ecce dies veniunt, & visitabo super
sculptilia Babylonis, & omnis terra eius
cōfundetur, & vniuersi interfecti eius ca-
48 dent in medio eius. * Et laudabunt super
Babylonem cæli, & terra, & omnia quæ in
eis sunt, quia ab Aquilone venient ei præ-
49 dones, ait Dñs. * Et quomodo fecit Baby-
F lon vt caderent occisi in Israel, sic de Baby
50 lone cadent occisi in vniuersa terra. * Qui
fugistis gladium venite, nolite stare. Recor
damini procul Dñi, & Hierusalem ascen-
51 dat super cor vestrum. * Confusi sumus,
quoniā audiuimus opprobrium: operuit
ignominia facies nostras, quia venerunt
alieni super sanctificationem domus Dñi.
52 * Propterea ecce dies veniunt, ait Dñs: &
visitabo super sculptilia Babylonis, & in
53 omni terra eius mugiet vulneratus. * Si
ascenderit Babylon in cælum, & firmaue-
rit in excelso robur suum, ad me venient
54 vastatores eius, ait Dñs. * Vox clamoris
de Babylone, & contritio magna de terra
55 Chaldæorum. * Quoniam vastauit Do-
minus Babylonē, & perdidit ex ea vocem
magnam, & sonabūt fluctus eorum quasi
aquæ multæ: dedit sonitum vox eorum.
56 * Quia venit super eam, id est, super Ba
bylonem prædo. Et apprehensi sunt fortes
eius & emarcuit arcus eorum, quia fortis
vltor Dominus reddens retribuet.
57 * Et inebriabo principes eius, & sapien-
tes eius, duces eius, & magistratus eius, &
G fortes eius. Et dormient somnum sempi-
ternum, & nō expergiscentur, ait rex, Do-
minus exercituum nomen eius.

תרגום יונתן

44 ואסער על דפלחין לבל בבבל ואביז ית נכסוהי מנה ולא ישתמעון לה עוד עממיא אף שורי בבל יתרמון׃
45 פוקו מנה עמי ושיזבו גבר ית נפשה מתקוף רגזא דיי׃ 46 ודלמא יזוע לבכון ותדחלון מן קדם בסורתא דהשתמע בארעא
ותיתי בשתא בסורתא ובתרוהי בשתא בסורתא ויסגון חטופין בארעא ויקום שלטון על שלטון׃ 47 בכן הא יומיא אתן ואסער
על צלמי בבל וכל ארעה תהרוב וכל קטילהא יתרמון בגוה׃ 48 וישבחון על בבל שמיא וארעא וכל די בהון ארי מצפונא ייתון עלה
בוזזין אמר יי׃ 49 אף בבבל אתרמיו קטילי ישראל אף בבבל יתרמון קטילי כל ארעא׃ 50 משיזביא מחרבא גלו לא תתעכבון
אדכרו מרחיק ית פולחנא דיי וירושלם תסק על לבכון׃ 51 בהתנא ארי שמענא חסודין חפת אתכנעותא אפנא ארי עלו נכראין
לבית מקדשא דיי׃ 52 בכן הא יומיא אתן אמר יי ואסער על צלמנהא ובכל ארעה יתרמון קטילין׃
53 ארי תבני בבל בנינין דרמין עד צית שמיא וארי תחרוך כרכין תקיפין עד רומא מן קדמי ייתון בזוזין עלה אמר יי׃
54 קל צוחתא מבבל ותברא רבא מארע כסדאי׃ 55 ארי אביז יי ית בבל ואבד מנה משרין סגיאן ויתכנשון עליהון משרית עממין
כגלין ויהון באתרגושת קלהון׃ 56 ארי אתו עלה על בבל בוזזין ואתאחידו גברהא אתברא קשתיהון ארי אלהא מרי גמליא
משלמא ישלם להון גמולהון׃ 57 ואראי רברבהא וחכימהא ושלטונהא וטורנהא וגברהא וימותון מותא תנינא ולא יחון לעלמא
אמר מלכא יי צבאות שמיה׃

Et vlciscar super Babylonem, & eijciam 44
quæ absorbuit de ore eius, & non congregabun-
tur vltrà ad eam gentes; etenim murus Baby-
lonis corruet. Exite de medio eius populus 45
meus, & saluate vnusquisque suam animã ab
ira furoris Domini. Ne fortè emollescat cor 46
vestrum, & timeatis propter auditionem quæ
audietur in terra, & veniet in ipso anno audi-
tio, & post ipsum annum auditio, miseria, &
iniustitia in terra, & dominãs super dominan-
tem. Propter hoc ecce dies veniunt, & vl- 47
ciscar super sculptilia Babylonis: & omnis ter-
ra eorum confundetur: omnes vulnerati eius ca
dent in medio eius. Et exultabunt super Ba- 48
bylonem cæli & terra, & omnia quæ in eis;
quoniam ab Aquilone veniunt ad eam disper-
dentes, dicit Dominus.
Etenim Babylon cadere fecit vulneratos 49
Israel, & in Babylone cadent vulnerati omnis
terræ. Saluati à gladio, ambulate, & non 50
stetis: memẽtote qui de longè Domini, & Hie-
rusalem ascendat in cor vestrum. Confusi 51
sumus, quoniam audiuimus improperium ve-
strum: cooperuit ignominia faciem nostram, quo-
niam ingressi sunt alienigenæ in sancta nostra in
domum Domini.
Propterea ecce dies veniunt, dicit Domi- 52
nus, & vlciscar super sculptilia eius: & in
omni terra eius cadent vulnerati.
Quia si ascenderit Babylon quasi cælum; 53
& quia si munierit altitudinem fortitudinis
eius: à me venient vastantes eam, dicit Domi-
nus. Vox clamoris in Babylone, & contritio 54
magna in terra Chaldæorum.
Quia vastauit Dominus Babylonem, & 55
perdidit ab ea vocem magnam sonantem quasi
aquæ multæ: dedit in perditionem vocem eius.
Quia venit super Babylonẽ miseria: capti 56
sunt pugnatores eius, pertimuit arcus eorum,
quia Deus retribuens eis; Dominus retribuit
ei retributionem.
Et inebriabit ebrietate duces eius, & sa- 57
pientes eius, & magistratus eius, dicit rex, Do-
minus omnipotens nomen illi.

44 καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ βαβυλῶνα, καὶ ἐξοίσω ἃ κατέπιεν
ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς· καὶ οὐ μὴ συναχθῶσιν ἔτι πρὸς αὐ-
τὴν τὰ ἔθνη· καίγε τεῖχος βαβυλῶνος πεσεῖται.
45 ἐξέλθετε ἀπὸ μέσου αὐτοῦ λαός ἐμός, καὶ σώσατε
ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀπὸ ὀργῆς θυμοῦ κυρίου.
46 μήποτε ἁπαλωθῇ ἡ καρδία ὑμῶν, καὶ φοβηθῆτε διὰ
τὴν ἀκοὴν ἣ ἀκουσθήσεται ἐν τῇ γῇ, καὶ ἥξει ἐν ἐνιαυτῷ ἀ-
κοή, καὶ μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἀκοὴ ταλαιπωρία καὶ ἀδικία ἐπὶ τῆς
γῆς, καὶ κυριεύων ἐπὶ κυριεύοντα.
47 διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τὰ γλυ
πτὰ βαβυλῶνος, καὶ πᾶσα ἡ γῆ αὐτῶν αἰσχυνθήσεται, πάν-
τες τραυματίαι αὐτῆς πεσοῦνται ἐν μέσῳ αὐτῆς.
48 καὶ εὐφρανθήσονται ἐπὶ βαβυλῶνα οἱ οὐρανοί, καὶ ἡ γῆ
καὶ πάντα τὰ ἐν τοῖς· ὅτι ἀπὸ βορρᾶ ἔρχονται πρὸς αὐτὴν
49 ἐξολοθρεύοντες, λέγει κύριος. καίγε βαβυλὼν πε-
σεῖν ἐποίησε τοὺς τραυματίας ἰσραήλ, καὶ ἐν βαβυλῶνι
50 πεσοῦνται τραυματίαι πάσης τῆς γῆς. ἀνασωζόμενοι
ἀπὸ ῥομφαίας, πορεύεσθε καὶ μὴ ἵστασθε· μνήσθητε οἱ μα-
κρόθεν τοῦ κυρίου, καὶ ἱερουσαλὴμ ἀναβήτω ἐπὶ καρδίαν
51 ὑμῶν· ᾐσχύνθημεν ὅτι ἠκούσαμεν ὀνειδισμὸν ὑμῶν.
κατεκάλυψεν ἀτιμία τὸ πρόσωπον ἡμῶν, ὅτι εἰσῆλθον
ἀλλογενεῖς εἰς τὰ ἅγια ἡμῶν εἰς οἶκον κυρίου.
52 διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος· καὶ ἐκδι-
κήσω ἐπὶ τὰ γλυπτὰ αὐτῆς, καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ αὐτῆς
πεσοῦνται τραυματίαι.
53 ὅτι ἐὰν ἀναβῇ βαβυλὼν ὡς ὁ οὐρανός, καὶ ὅτι ἐὰν ὀχυ-
ρώσῃ ὕψος ἰσχύος αὐτῆς, παρ' ἐμοῦ ἥξουσιν ἐξολοθρεύον-
54 τες αὐτήν, λέγει κύριος. φωνὴ κραυγῆς ἐν βαβυ-
λῶνι, καὶ συντριβὴ μεγάλη ἐν γῇ χαλδαίων.
55 ὅτι ἐξωλόθρευσεν κύριος τὴν βαβυλῶνα, καὶ ἀπώ-
λεσεν ἀπ' αὐτῆς φωνὴν μεγάλην ἠχοῦσαν ὡς ὕδατα
πολλά· ἔδωκεν εἰς ὄλεθρον φωνὴν αὐτῆς.
56 ὅτι ἦλθεν ἐπὶ βαβυλῶνα ταλαιπωρία, ἑάλωσαν
οἱ μαχηταὶ αὐτῆς, ἐπτόηται τόξον αὐτῶν, ὅτι θεὸς ἀντα-
ποδιδῶν αὐτοῖς· κύριος ἀνταποδίδωσιν αὐτῇ τὴν ἀντα-
πόδοσιν.
57 καὶ μεθύσει μέθῃ τοὺς ἡγεμόνας αὐτῆς, καὶ τοὺς σοφοὺς
αὐτῆς, καὶ τοὺς στρατηγοὺς αὐτῆς, λέγει ὁ βασιλεύς, κύριος
παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

44 Et visitabo super eos qui colunt Bel in Babylone, & diripere faciam substantiam eius ab ea, & non obedient ei amplius populi; muri
quoque Babylonis corruent. 45 Egredimini de medio eius popule mi, & liberate vnusquisque animam suam ab ira furoris Domini.
46 Et forsitan commouebitur cor vestrum, & timebitis à facie nuncij qui audietur in terra. Et veniet in anno nuncius, & postea in anno
sequenti nuncius, & multiplicabuntur raptores in terra, & surget dominator super dominatorẽ. 47 Propterea ecce dies veniunt, & visi-
tabo super simulachra Babylonis, & destruetur vniuersa terra eius; & omnes occisi eius proijcientur in medio eius. 48 Et laudabunt super
Babylonem cæli & terra, & omnia quæ in eis sunt; quia ab Aquilone venient contra eam direptores, dicit Dominus. 49 Etiam in Baby-
lone proiecti sunt occisi Israel: in Babylone quoque proijcientur occisi vniuersæ terræ. 50 Et qui liberati estis à gladio, migrate, ne mo-
remini; recordamini ex longinquo cultus Domini; & Ierusalem ascendat super cor vestrũ. 51 Confusi sumus quia audiuimus opprobria,
operuit ignominia faciem nostram; quia ingressi sunt extranei, & polluerunt domum sanctuarij Domini. 52 Propterea ecce dies veniunt,
dicit Dominus: & visitabo super simulachra eius, & in vniuersa terra eius proijcientur occisi. 53 Quia si ædificauerit Babylon ædificia
excelsa vsque ad cælum, & munierit quoque arces validas vsque in excelsum; à facie mea venient direptores contra eam, dicit Dominus.
54 Vox clamoris de Babylone, & contritio magna de terra Chaldæorum. 55 Quoniam vastauit Dominus Babylonem, & perdidit exer-
citus multos ex ea; & congregabũtur super eos exercitus populorum multorum, & tollent in tumultu vocem suam. 56 Quia venerunt
super ipsam Babylonem direptores, & capti sunt fortes eius, confracti sunt arcus eorum: quia Deus Dominus retributionũ est Dominus;
reddendo reddet eis retributionem eorum. 57 Et inebriabo principes eius, & sapientes, & dominatores eius, & duces eius, & fortes eius;
& morientur morte secunda, & non viuent in seculo venturo; dixit rex, Dominus exercituum nomen eius.

58 * כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת חֹמוֹת בָּבֶל הָרְחָבָה
עַרְעֵר תִּתְעַרְעַר וּשְׁעָרֶיהָ הַגְּבֹהִים בָּאֵשׁ יִצַּתּוּ וְיִגְעוּ
עַמִּים בְּדֵי־רִיק וּלְאֻמִּים בְּדֵי־אֵשׁ וְיָעֵפוּ׃
59 * הַדָּבָר אֲשֶׁר־צִוָּה ׀ יִרְמְיָהוּ הַנָּבִיא אֶת־שְׂרָיָה
בֶן־נֵרִיָּה בֶן־מַחְסֵיָה בְּלֶכְתּוֹ אֶת־צִדְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־
יְהוּדָה בָּבֶל בִּשְׁנַת הָרְבִעִית לְמָלְכוֹ וּשְׂרָיָה שַׂר־
60 מְנוּחָה׃ * וַיִּכְתֹּב יִרְמְיָהוּ אֵת כָּל־הָרָעָה אֲשֶׁר־
תָּבוֹא אֶל־בָּבֶל אֶל־סֵפֶר אֶחָד אֵת כָּל־הַדְּבָרִים
הָאֵלֶּה הַכְּתֻבִים אֶל־בָּבֶל׃
61 * וַיֹּאמֶר יִרְמְיָהוּ אֶל־שְׂרָיָה כְּבֹאֲךָ בָבֶל וְרָאִיתָ
וְקָרָאתָ אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה׃
62 * וְאָמַרְתָּ יְהוָה אַתָּה דִבַּרְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם הַזֶּה
לְהַכְרִיתוֹ לְבִלְתִּי הֱיוֹת־בּוֹ יוֹשֵׁב לְמֵאָדָם וְעַד־
בְּהֵמָה כִּי־שִׁמְמוֹת עוֹלָם תִּהְיֶה׃
63 * וְהָיָה כְּכַלֹּתְךָ לִקְרֹא אֶת־הַסֵּפֶר הַזֶּה תִּקְשֹׁר
עָלָיו אֶבֶן וְהִשְׁלַכְתּוֹ אֶל־תּוֹךְ פְּרָת׃
64 * וְאָמַרְתָּ כָּכָה תִּשְׁקַע בָּבֶל וְלֹא־תָקוּם מִפְּנֵי
הָרָעָה אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵבִיא עָלֶיהָ וְיָעֵפוּ עַד־הֵנָּה
דִּבְרֵי יִרְמְיָהוּ׃

נב

1 * בֶּן־עֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה צִדְקִיָּהוּ בְמָלְכוֹ וְאַחַת
עֶשְׂרֵה שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלָםִ וְשֵׁם אִמּוֹ חֲמִיטַל
2 בַּת־יִרְמְיָהוּ מִלִּבְנָה׃ * וַיַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה
כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוֹיָקִים׃
3 * כִּי עַל־אַף יְהוָה הָיְתָה בִּירוּשָׁלַםִ וִיהוּדָה עַד־
הִשְׁלִיכוֹ אוֹתָם מֵעַל פָּנָיו וַיִּמְרֹד צִדְקִיָּהוּ בְּמֶלֶךְ
4 בָּבֶל׃ * וַיְהִי בַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִית לְמָלְכוֹ בַּחֹדֶשׁ
הָעֲשִׂירִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בָּא נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־
בָּבֶל הוּא וְכָל־חֵילוֹ עַל־יְרוּשָׁלַםִ וַיַּחֲנוּ עָלֶיהָ
וַיִּבְנוּ עָלֶיהָ דָּיֵק סָבִיב׃

58 * Hæc dicit Dominus exercituum: Mu-
G rus Babylonis ille latiſſimus ſuffoſſione ſuf-
fodietur; & portæ eius excelſæ igne combu-
rentur; & labores populorum ad nihilum,
& gentium in ignem erũt, & diſperibunt.
59 * Verbũ quod præcepit Hieremias pro-
pheta Saraiæ filio Neriæ filij Maaſiæ cum
pergeret cum Sedechia rege in Babylonem
in anno quarto regni eius. Saraias autem
erat princeps prophetiæ.
60 * Et ſcripſit Hieremias omne malum,
quod venturum erat ſuper Babylonem in
libro vno omnia verba hæc quæ ſcripta
ſunt contra Babylonem.
61 * Et dixit Hieremias ad Saraiam: Cum
veneris in Babylonem & videris & legeris
omnia verba hæc:
62 * Dices, Domine tu locutus es contra
locum iſtũ, vt diſperderes eum, ne ſit qui
in eo habitet ab homine vſque ad pecus,
& vt ſit perpetua ſolitudo.
63 * Cumque compleueris legere librum
iſtum; ligabis ad eum lapidem: & proiicies
illum in medium Euphratem:
64 * Et dices, Sic ſubmergetur Babylon, &
non cõſurget à facie afflictionis quam ego
adduco ſuper eam, & diſſoluetur. Hucuſque
verba Hieremiæ.

CAP. LII.

1 Filius viginti & vnius anni erat Sede-
A chias cùm regnare cœpiſſet, & vndecim
annis regnauit in Hieruſalem. Et nomen
matris eius Amital, filia Hieremiæ de
Lobna.
2 * Et fecit malũ in oculis Domini iuxta
omnia quæ fecerat Ioachim.
3 * Quoniam furor Domini erat in Hie-
ruſalem & in Iuda vſquequo proiiceret
eos à facie ſua. Et receſſit Sedechias a rege
Babylonis.
4 * Factum eſt autem in anno nono re-
gni eius in mẽſe decimo, decima die men-
ſis, venit Nabuchodonoſor rex Babylonis
ipſe & omnis exercitus eius aduerſus Hie-
ruſalem, & obſederunt eam; & ædificaue-
runt contra eam munitiones in circuitu.

תרגום יונתן

58 כְּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת שׁוּרֵי בָבֶל פְּתַיָא אִתְחַמָרָא יִתְחַמְרוּן וְתַרְעַהָא רָמַיָא בְּנוּרָא יִתּוֹקְדוּן וִיהֲלוּן עַמְמַיָא לְרֵיקְנוּ וּמַלְכְוָתָא תְּסוּף
בְּנוּרָא וְיִשְׁתַּלְהוּן׃ 59 פִּתְגָמָא דְפַקֵּיד יִרְמְיָה נְבִיָא יַת שְׂרָיָה בַּר נֵרִיָה בַּר מַחְסֵיָה כַּד אֲזַל בִּשְׁלִיחוּת צִדְקִיָה מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה
לְבָבֶל בְּשַׁתָּא רְבִיעֲתָא לְמַלְכֵהּ וּשְׂרָיָה רַב תּוּקְרָבָא׃ 60 וּכְתַב יִרְמְיָהוּ יַת כָּל בִּישְׁתָא דַעֲתִידָא לְמֵיתֵי עַל בָּבֶל עַל סִפְרָא חַד יַת כָּל
פִּתְגָמַיָא הָאִלֵין דִכְתִיבִין עַל בָּבֶל׃ 61 וַאֲמַר יִרְמְיָה לִשְׂרָיָה כְּמֵיתָךְ לְבָבֶל וְתֶחֱזֵי וְתִקְרֵי יַת כָּל פִּתְגָמַיָא הָאִלֵין׃
62 וְתֵימַר יְיָ אַתְּ גְּזַרְתָּא עַל אַתְרָא הָדֵין לְשֵׁיצָיוּתֵיהּ בְּדִיל דְלָא לְמֶהֱוֵי בֵהּ יָתֵב לְמֵאֱנָשָׁא וְעַד בְּעִירָא אֲרֵי צָדוּת עָלַם תְּהֵי׃
63 וִיהֵי כְּשֵׁיצָיוּתָךְ לְמִקְרֵי יַת סִפְרָא הָדֵין תִּקְטַר בֵּהּ אַבְנָא וְתִרְמִנֵהּ לְגוֹ פְּרָת׃
64 וְתֵימַר כְּדֵין תִּשְׁתְּקַע בָּבֶל וְלָא תְקוּם מִן קֳדָם בִּישְׁתָא דַאֲנָא מַיְתֵי עֲלָה וְיִשְׁתַּלְהוּן עַד הָכָא נְבוּאַת פִּתְגָמֵי יִרְמְיָה׃

נב

1 בַּר עֶשְׂרִין וַחֲדָא שְׁנִין צִדְקִיָה כַּד מְלַךְ וַחֲדָא עַסְרֵה שְׁנִין מְלַךְ בִּירוּשְׁלֶם וְשׁוּם אִמֵהּ חֲמוּטַל בַּת יִרְמְיָה מִלִבְנָה׃
2 וַעֲבַד דְבִישׁ קֳדָם יְיָ כְּכֹל דַעֲבַד יְהוֹיָקִים׃ 3 אֲרֵי עַל דְאַרְגִיזוּ קֳדָם יְיָ הֲוָת בִּירוּשְׁלֶם וּבִיהוּדָה עַד דְאַגְלֵי יַתְהוֹן מֵאַרַע בֵּית
שְׁכִינְתֵּהּ וּמְרַד צִדְקִיָהוּ בְּמַלְכָּא דְבָבֶל׃ 4 וַהֲוָה בְּשַׁתָּא תְשִׁיעֲתָא לְמַלְכֵהּ בְּיַרְחָא עֲשִׂירָאָה בְּעַשְׂרָא לְיַרְחָא אֲתָא נְבוּכַדְרֶאצַּר מַלְכָּא
דְבָבֶל הוּא וְכָל מַשִׁרְיָתֵיהּ עַל יְרוּשְׁלֶם וּשְׁרוֹ עֲלָהּ וּבְנוֹ עֲלָהּ כַּרְקוֹם סְחוֹר סְחוֹר׃

58 *Hæc dicit Dominus omnipotens, Murus Babylonis dilatatus est, effossus effodietur, & portæ eius excelsæ in igne comburentur, & laborabunt populi in vanum, & gentes in principio deficient.*

59 *Verbum quod præcepit Dominus Hieremiæ prophetæ vt diceret Saraiæ filio Neriæ filij Maasiæ, quando iuit à Sedechia rege Iuda in Babylonem, in anno quarto regni eius, & Saraias princeps donorum.*

60 *Et scripsit Hieremias omnia mala quæ venient super Babylonem in libro vno, omnia verba ista quæ scripta sunt contra Babylonem.*

61 *Et dixit Hieremias ad Saraiam, Cùm veneris in Babylonem, & videris & legeris omnia verba hæc.*

62 *Et dices: Domine tu locutus es contra locum istum vt disperderes eum, & ne sit in eo habitans ab homine vsque ad pecus, quia desolatio in æternum erit.*

63 *Et erit cùm cessaueris legere librum istum, & ligabis in eo lapidem, & proijcies illum in medium Euphratis.*

64 *Et dices, Sic submergetur Babylon, & nō consurget à facie malorum quæ ego induco super eā, & deficiet. Vsque ad hoc verba Hieremiæ.*

CAP. LII.

1 *Existente vigesimo & vno anno Sedechiæ cùm regnaret ipse, & vndecim annis regnauit in Hierusalem, & nomen matri eius Amital filia Hieremiæ de Lobna.*

2 *Et fecit malum in conspectu Domini iuxta omnia quæ fecerat Ioachim.*

3 *Quoniam furor Domini erat in Hierusalem, & in Iuda, vsque quo proijceret eos à facie sua. & rebellauit Sedechias contra regem Babylonis.*

4 *Et factum est in anno nono regni eius in mense decimo decima mensis, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, & omnis exercitus eius aduersus Hierusalē; & castrametati sunt contra eam, & ædificauerunt contra eam circummurale in circuitu.*

58 τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, τεῖχος βαβυλῶνος ἐπλατύνθη, κατασκαπτόμενον κατασκαφήσεται, καὶ αἱ πύλαι αὐτῆς αἱ ὑψηλαὶ ἐν πυρὶ ἐμπυρισθήσονται, καὶ κοπιάσουσιν λαοὶ εἰς κενόν, καὶ ἔθνη ἐν ἀρχῇ ἐκλείψουσιν.

59 ὁ λόγος ὃν ἐνετείλατο κύριος ἱερεμίᾳ τῷ προφήτῃ εἰπεῖν τῷ σαραίᾳ υἱῷ νηρίου υἱοῦ μαασαίου, ὅτε ἐπορεύετο παρὰ σεδεκίου βασιλέως ἰούδα εἰς βαβυλῶνα ἐν τῷ ἔτει τῷ τετάρτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ· καὶ σαραίας ἄρχων δώρων.

60 καὶ ἔγραψεν ἱερεμίας πάντα τὰ κακὰ ἃ ἥξει ἐπὶ βαβυλῶνα ἐν βιβλίῳ ἑνὶ πάντας τοὺς λόγοις τούτους τοὺς
61 γεγραμμένοις ἐπὶ βαβυλῶνα· καὶ εἶπεν ἱερεμίας πρὸς σαραίαν, ὅταν ἔλθῃς εἰς βαβυλῶνα· καὶ ὄψῃ καὶ ἀναγνώσῃ πάντας τοὺς λόγους τούτους.

62 καὶ ἐρεῖς, κύριε σὺ ἐλάλησας ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον τοῦ ἐξολοθρεῦσαι αὐτὸν καὶ τοῦ μὴ εἶναι ἐν αὐτῷ κατοικοῦντα ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους, ὅτι ἀφανισμὸς εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται.

63 καὶ ἔσται ὅταν παύσῃ τοῦ ἀναγινώσκειν τὸ βιβλίον τοῦτο, καὶ ἐπιδήσεις ἐπ᾽ αὐτῷ λίθον, καὶ ῥίψεις αὐτὸν εἰς μέσον τοῦ εὐφράτου.

64 καὶ ἐρεῖς, οὕτως καταδύσεται βαβυλὼν καὶ οὐ μὴ ἀναστῇ ἀπὸ προσώπου τῶν κακῶν ὧν ἐγὼ ἐπάγω ἐπ᾽ αὐτήν, καὶ ἐκλείψει. ἕως τούτου τὰ ῥήματα τοῦ ἱερεμίου.

νβ'.

1 Ὄντος εἰκοστοῦ καὶ ἑνὸς ἔτους σεδεκίου ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν καὶ ἕνδεκα ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἱερουσαλήμ· καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ ἀμιτὰλ θυγάτηρ ἱερεμίου ἐκ λοβενά.

2 καὶ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησε ἰωακείμ.

3 ὅτι ὀργὴ κυρίου ἦν ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν ἰούδα ἕως οὗ τοῦ ἀποβαλεῖν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἀφέστησε σεδεκίας ἐπὶ τὸν βασιλέα βαβυλῶνος.

4 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ ἐννάτῳ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν μηνὶ τῷ δεκάτῳ δεκάτῃ τοῦ μηνός, ἦλθεν ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶνος, καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ παρενέβαλον ἐπ᾽ αὐτὴν καὶ ᾠκοδόμησαν ἐφ᾽ αὐτὴν περίτειχος κύκλῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

58 Hæc dicit Dominus exercituum: Muri Babylonis lati suffossione suffodientur; & portæ eius excelsæ igni comburentur: & laborabunt populi in vanum, & regna consumet ignis, & deficient. 59 Verbum quod præcepit Ieremias propheta Saraiæ filio Neriæ filij Maasiæ, quando pergebat in legatione Sedechiæ regis tribus domus Iuda, in Babylonem, in anno quarto regni eius. Saraias autem erat princeps munerum. 60 Et scripsit Ieremias omne malum quod venturum erat super Babylonem, in libro vno; omnia verba hæc quæ scripta sunt contra Babylonem. 61 Et dixit Ieremias ad Saraiam, Cùm veneris in Babylonem, & videbis & leges omnia verba hæc. 62 Et dices: Domine tu decreuisti contra locum istum, vt disperderes eum, ne sit in eo habitator ab homine vsque ad iumentum: vt perpetua sit vastitas. 63 Et erit cùm consummaueris legere librum istum, ligabis in eo lapidem, & proijcies eum in medium Euphratis. 64 Et dices: Sic mergetur Babylon, & non consurget, propter malum quod ego adducam super eam, & deficient. Hucusque prophetia sermonum Ieremiæ.

CAP. LII.

Filius viginti & vnius anni erat Sedechias quando regnauit, & vndecim annis regnauit in Ierusalem: & nomen matris eius Hamutal filia Ieremiæ de Lobna. 2 Et fecit quod malum est coram Domino, iuxta omnia quæ fecerat Ioachim. 3 Quia pro eo quòd irritassent Dominum, fuit *ira Domini* in Ierusalem & Iuda, donec transmigrare fecit eos de terra domus maiestatis suæ. Et rebellauit Sedechias in regem Babylonis. 4 Et factum est anno nono regni eius, mense decimo, decima die mensis, venit Nabuchodonosor rex Babylonis, ipse & omnis exercitus eius contra Ierusalem, & castrametati sunt contra eam, & ædificauerunt aduersus eam machinas per circuitum.

5 * וַתָּבֹא הָעִיר בַּמָּצוֹר עַד עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה
לַמֶּלֶךְ צִדְקִיָּהוּ ׃
6 * בַּחֹדֶשׁ הָרְבִיעִי בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ וַיֶּחֱזַק הָרָעָב
בָּעִיר וְלֹא־הָיָה לֶחֶם לְעַם הָאָרֶץ ׃
7 * וַתִּבָּקַע הָעִיר וְכָל־אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה יִבְרְחוּ
וַיֵּצְאוּ מֵהָעִיר לַיְלָה דֶּרֶךְ שַׁעַר בֵּין־הַחֹמֹתַיִם
אֲשֶׁר עַל־גַּן הַמֶּלֶךְ וְכַשְׂדִּים עַל־הָעִיר סָבִיב
וַיֵּלְכוּ דֶּרֶךְ הָעֲרָבָה ׃
8 * וַיִּרְדְּפוּ חֵיל־כַּשְׂדִּים אַחֲרֵי הַמֶּלֶךְ וַיַּשִּׂיגוּ אֶת־
צִדְקִיָּהוּ בְּעַרְבֹת יְרֵחוֹ וְכָל־חֵילוֹ נָפֹצוּ מֵעָלָיו ׃
9 * וַיִּתְפְּשׂוּ אֶת־הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲלוּ אֹתוֹ אֶל־מֶלֶךְ
בָּבֶל רִבְלָתָה בְּאֶרֶץ חֲמָת וַיְדַבֵּר אִתּוֹ מִשְׁפָּטִים ׃
10 * וַיִּשְׁחַט מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־בְּנֵי צִדְקִיָּהוּ לְעֵינָיו
וְגַם אֶת־כָּל־שָׂרֵי יְהוּדָה שָׁחַט בְּרִבְלָתָה ׃
11 * וְאֶת־עֵינֵי צִדְקִיָּהוּ עִוֵּר וַיַּאַסְרֵהוּ בַנְחֻשְׁתַּיִם
וַיְבִאֵהוּ מֶלֶךְ־בָּבֶל בָּבֶלָה וַיִּתְּנֵהוּ בְבֵית־הַפְּקֻדֹּת
עַד־יוֹם מוֹתוֹ ׃
12 * וּבַחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ הִיא שְׁנַת
תְּשַׁע־עֶשְׂרֵה שָׁנָה לַמֶּלֶךְ נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־
בָּבֶל בָּא נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים עָמַד לִפְנֵי מֶלֶךְ־
בָּבֶל בִּירוּשָׁלִָם ׃
13 * וַיִּשְׂרֹף אֶת־בֵּית־יְהוָה וְאֶת־בֵּית הַמֶּלֶךְ וְאֵת
כָּל־בָּתֵּי יְרוּשָׁלִַם וְאֶת־כָּל־בֵּית הַגָּדוֹל שָׂרַף בָּאֵשׁ ׃
14 * וְאֶת־כָּל־חֹמוֹת יְרוּשָׁלִַם סָבִיב נִתְּצוּ כָּל־חֵיל
כַּשְׂדִּים אֲשֶׁר אֶת־רַב־טַבָּחִים ׃
15 * וּמִדַּלּוֹת הָעָם וְאֶת־יֶתֶר הָעָם הַנִּשְׁאָרִים
בָּעִיר וְאֶת־הַנֹּפְלִים אֲשֶׁר נָפְלוּ אֶל־מֶלֶךְ בָּבֶל
וְאֵת יֶתֶר הָאָמוֹן הֶגְלָה נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים ׃
16 * וּמִדַּלּוֹת הָאָרֶץ הִשְׁאִיר נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים
לְכֹרְמִים וּלְיֹגְבִים ׃

5 * Et fuit ciuitas obſeſſa vſque ad vnde-
cimum annum regni Sedechiæ.
6 * Menſe autem quarto nona die menſis
B obtinuit fames ciuitatem, & non erant ali-
menta populo terræ.
7 * Et dirupta eſt ciuitas, & omnes viri
bellatores eius fugerunt, exieruntq; de ci-
uitate nocte per viam portæ quæ eſt inter
duos muros & ducit ad hortú regis, Chal-
dæis obſidentibus vrbem in gyro; & abie-
runt per viam quæ ducit in eremum.
8 * Perſecutus eſt autem Chaldæorú exer-
citus regem, & apprehēderunt Sedechiam
in deſerto, quod eſt iuxta Hiericho, & o-
mnis comitatus eius diffugit ab eo.
9 * Cumque comprehendiſſent regem,
adduxerunt eum ad regem Babylonis in
Reblatha, quæ eſt in terra Emath, & locu-
tus eſt ad eum iudicia.
10 * Et iugulauit rex Babylonis filios Sede-
C chiæ in oculis eius, ſed & omnes principes
Iuda occidit in Reblatha.
11 *Et oculos Sedechię eruit & vinxit eum
compedibus. Et adduxit eum rex Baby-
lonis in Babylonem, & poſuit eum in do-
mo carceris vſque ad diem mortis ſuæ.
12 *In menſe auté quinto decima menſis, ip-
ſe eſt annus nonus decimus Nabuchodo-
noſor regis Babylonis : venit Nabuzardan
princeps militię qui ſtabat coram rege Ba-
bylonis in Hieruſalem.
13 * Et incendit domum Domini, & do-
mum regis, & omnes domus Hieruſalem,
& omnem domum magnam igne com-
buſſit.
14 * Et totum murum Hieruſalem per cir-
cuitum deſtruxit cunctus exercitus Chal-
dæorum qui erat cum magiſtro militiæ.
15 *De pauperibus autem populi, & de re-
D liquo vulgo quod remanſerat in ciuitate,
& de profugis qui transfugerant ad regem
Babylonis, & cęteros de multitudine tran-
ſtulit Nabuzardan princeps militiæ.
16 * De pauperibus verò terræ reliquit Na-
buzardan princeps militiæ vinitores &
agricolas.

תרגום יונתן

5 ועלת קרתא בצירא עד חדא עשרי שנין למלכא צדקיה ׃ 6 בירחא רביעאה בתשעא לירחא ותקיף כפנא בקרתא ולא הות
[...] לעמא דארעא ׃ 7 ואתרעת קרתא וכל גברי עבדי קרבא ערקו ונפקו מן קרתא בליליא באורח תרע בין שוריא דעל גנתא
[ד]מלכא וכסדאי שרן על קרתא סחור סחור ואזלו באורח מישרא ׃ 8 ורדפו משרית כסדאי בתר מלכא ואדביקו ית צדקיה במישרי
[...] וכל משריתיה אתבדרא מנה ׃ 9 ואחדו ית מלכא ואסיקו יתיה לות מלכא דבבל לרבלת בארע חמת ומליל עמיה פתגמי דינין ׃
10 ונכס מלכא דבבל ית בני צדקיה לעינוהי ואף ית כל רברבי יהודה נכס ברבלתה ׃
11 וית עיני צדקיה עור ואסריה בשלשלן דנחש ואובליה מלכא דבבל לבבל ויהביה בבית אסירי עד יום מותיה ׃
12 ובירחא חמישאה בעשרא לירחא היא שנת תשע עשרה שנין למלכא נבוכדראצר מלכא דבבל אתא נבוזראדן רב קטוליא קם
[...] מלכא דבבל בירושלם ׃ 13 ואוקד ית בית מקדשא דיוי וית בית מלכא וית כל בתי ירושלם וית כל בתי רברביא אוקד בנורא ׃
14 וית כל שורי ירושלם סחור סחור תרעא כל משרית כסדאי דעם רב קטוליא ׃
15 ומחשיבי עמא וית שארא דעמא דאשתארו בקרתא וית שמיעיא דאשתמעו על מלכא דבבל וית שאר המונא אגלי נבוזראדן רב
[קט]וליא ׃ 16 ומחשיבי עמא דארעא אשאר נבוזראדן רב קטוליא למהוי מפלחין בחקלין ובכרמין ׃

* Et venit ciuitas in obsidionem vsque ad 5
vndecimum annum regi Sedechiæ,
* In mense quarto nona mensis, & obtinuit 6
fames in ciuitate, & non erant panes populo
terræ.
* Et dirupta est ciuitas, & omnes viri bel- 7
latores fugerunt, & egressi sunt nocte per viam
portæ inter murum & antemurale quod erat
versus hortum regis. & Chaldæi super ciui-
tatem in circuitu. & abierunt viam in cam-
pestre.
* Et persecutus est exercitus Chaldæorum 8
post regem, & comprehenderunt eum in trans
Hiericho. & omnes serui eius dispersi sunt
ab eo.
* Et comprehenderunt regem, & adduxe- 9
runt eum ad regem Babylonis in Deblatha in
terra Hemath: & locutus est ei cum iudicio.
* Et iugulauit rex Babylonis filios Sedechiæ 10
ante oculos eius, & omnes principes Iuda iu-
gulauit in Deblatha:
* Et oculos Sedechiæ excæcauit. & vinxit 11
eum in compedibus, & adduxit eum rex Ba-
bylonis in Babylonem, & dedit illum in do-
mum pistrini vsque in diem qua mortuus est.
* Et in mense quinto decima mensis venit 12
Nabuzardan princeps coquorum, qui stabat
ante faciem regis Babylonis in Hierusalem:
* Et incendit domum Domini & domum 13
regis, & omnes domos ciuitatis, & omnem
domum magnam combussit in igne.
* Et omnem murum Hierusalem in circui- 14
tu destruxit exercitus Chaldæorum qui cum
principe coquorum.
* Et à pauperibus populi, & reliquum po- 15
puli & derelictos in ciuitate, & profugos qui
transfugerant ad regem Babylonis, & reli-
quum turbæ transtulit princeps coquorum:
* Et à pauperibus terræ reliquit princeps 16
coquorum in vinitores & in agricolas.

5 * καὶ ἦλθεν ἡ πόλις εἰς συνοχὴν ἕως ἑνδεκάτου ἔτους
τῷ βασιλεῖ Σεδεκίᾳ,
6 * ἐν μηνὶ τῷ τετάρτῳ ἐννάτῃ τοῦ μηνός, καὶ ἐστερεώ-
θη ὁ λιμὸς ἐν τῇ πόλει, καὶ οὐκ ἦσαν ἄρτοι τῷ λαῷ τῆς γῆς.
7 * καὶ διεκόπη ἡ πόλις, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ πολε-
μισταὶ ἔφυγον, καὶ ἐξῆλθον νυκτὸς κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης
ἀναμέσον τοῦ τείχους καὶ τοῦ προτειχίσματος ὃ ἦν κατὰ τὸν κῆ-
πον τοῦ βασιλέως. καὶ οἱ χαλδαῖοι ἐπὶ τῆς πόλεως κύ-
κλῳ, καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν εἰς ἄραβα.
8 * καὶ κατεδίωξεν ἡ δύναμις τῶν χαλδαίων ὀπίσω τοῦ
βασιλέως. καὶ κατέλαβον αὐτὸν ἐν τῷ πέραν ἱεριχῷ. καὶ
πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ διεσπάρησαν ἀπ' αὐτοῦ.
9 * καὶ συνέλαβον τὸν βασιλέα, καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς
βασιλέα βαβυλῶνος εἰς δεβλαθὰ ἐν γῇ αἱμάθ, καὶ ἐ-
λάλησεν αὐτῷ μετὰ κρίσεως.
10 * καὶ ἔσφαξεν ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος τοὺς υἱοὺς σε-
δεκίου κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας
ἰούδα ἔσφαξεν ἐν δεβλαθά·
11 * καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς Σεδεκίου ἐξετύφλωσεν. καὶ
ἔδησεν αὐτὸν ἐν πέδαις, καὶ ἤγαγεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς βα-
βυλῶνος εἰς βαβυλῶνα, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν εἰς οἰκίαν μύ-
λωνος ἕως ἡμέρας ἧς ἀπέθανεν.
12 * καὶ ἐν μηνὶ τῷ πέμπτῳ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς ἦλθε να-
βουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος, ὁ ἑστὼς κατὰ πρόσωπον τοῦ βα-
σιλέως βαβυλῶνος εἰς ἱερουσαλήμ.
13 * καὶ ἐνέπρησεν τὸν οἶκον κυρίου καὶ τὸν οἶκον τοῦ βασι-
λέως, καὶ πάσας τὰς οἰκίας τῆς πόλεως, καὶ πᾶσαν οἰ-
κίαν μεγάλην ἐνέπρησεν ἐν πυρί.
14 * καὶ πᾶν τεῖχος ἱερουσαλὴμ κύκλῳ καθεῖλεν ἡ
δύναμις τῶν χαλδαίων ἡ μετὰ τοῦ ἀρχιμαγείρου·
15 * καὶ ἀπὸ τῶν πενήτων τοῦ λαοῦ καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ λαοῦ
καὶ τοὺς καταλειφθέντας ἐν τῇ πόλει καὶ τοὺς ἐμπεπτω-
κότας οἳ ἐνέπεσαν πρὸς τὸν βασιλέα τῆς βαβυλῶνος καὶ
τὸ περισσὸν τοῦ ὄχλου μετῆκεν ὁ ἀρχιμάγειρος.
16 * καὶ ἀπὸ τῶν πενήτων τῆς γῆς κατέλιπεν ὁ ἀρχιμά-
γειρος εἰς ἀμπελουργοὺς καὶ εἰς γεωργούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[5] Venitque ciuitas in obsidionem vsque ad vndecimum annum regis Sedechiæ.
[6] Mense quarto, nona die mensis, præualuit fames in ciuitate, adeò vt non essent alimenta populo terræ.
[7] Et dirupta est ciuitas, & omnes viri bellatores fugerunt, & egressi sunt de ciuitate nocte per viam portæ inter muros qui erant iu-
xta hortum Regis. (Chaldæi autem castrametati erant per circuitum ciuitatis.) & abierunt per viam campestrem.
[8] Et persecuti sunt exercitus Chaldæorum post regem, & apprehenderunt Sedechiam in campestribus Iericho: & omnis exercitus
eius dispersus est ab eo.
[9] Et comprehenderunt Regem, & adduxerunt eum ad regem Babylonis in Riblath in terram Hemath. & locutus est cum eo verba
iudiciorum.
[10] Et iugulauit rex Babylonis filios Sedechiæ in oculis eius, & etiam omnes principes Iuda iugulauit in Riblah.
[11] Oculos autem Sedechiæ excæcauit; & vinxit eum catenis æreis, & duxit eum rex Babylonis in Babylonem, & posuit eum in domo
vinctorum vsque in diem mortis eius.
[12] Mense autem quinto decima die mensis (ipse est annus decimus nonus regis Nabuchodonozor regis Babylonis) venit Nabuzardan
princeps occidentium, & stetit ante regem Babylonis in Ierusalem.
[13] Et succendit domum sanctuarij Domini, & domum Regis, & omnes domos Ierusalem, & cunctas domos principum succen-
dit igni:
[14] Et omnes muros Ierusalem per circuitum destruxit omnis exercitus Chaldæorum qui *venerat* cum principe occidentium.
[15] Et de pauperibus populi, & reliquum populum qui remanserat in ciuitate, & profugos qui transfugerant ad regem Babylonis,
& reliquam multitudinem transmigrare fecit Nabuzardan princeps occidentium.
[16] Et de pauperibus populi terræ reliquit Nabuzardan princeps occidentium, vt colerent agros & vineas.

17 * ואת־עמודי הנחשת אשר לבית־יהוה ואת־
המכנות ואת־ים הנחשת אשר בבית־יהוה שברו
כשדים וישאו את־כל־נחשתם בבלה:
18 * ואת־הסרות ואת־היעים ואת־המזמרות ואת־
המזרקת ואת־הכפות ואת כל־כלי הנחשת אשר־
ישרתו בהם לקחו:
19 * ואת־הספים ואת־המחתות ואת־המזרקות ואת־
הסירות ואת־המנרות ואת־הכפות ואת־המנקיות
אשר זהב זהב ואשר־כסף כסף לקח רב טבחים:
20 * העמודים שנים הים אחד והבקר שנים־עשר
נחשת אשר־תחת המכנות אשר עשה המלך
שלמה לבית יהוה לא־היה משקל לנחשתם כל־
הכלים האלה:
21 * והעמודים שמנה עשרה אמה קומה העמד
האחד וחוט שתים־עשרה אמה יסבנו ועביו ארבע
אצבעות נבוב:
22 * וכתרת עליו נחשת וקומת הכתרת האחת
חמש אמות ושבכה ורמונים על־הכותרת סביב
הכל נחשת וכאלה לעמוד השני ורמונים:
23 * ויהיו הרמנים תשעים וששה רוחה כל־הרמונים
מאה על־השבכה סביב:
24 * ויקח רב־טבחים את־שריה כהן הראש ואת־
צפניה כהן המשנה ואת־שלשת שמרי הסף:
25 * ומן־העיר לקח סריס אחד אשר־היה פקיד על־
אנשי המלחמה ושבעה אנשים מראי פני־המלך
אשר נמצאו בעיר ואת ספר שר הצבא המצבא
את־עם הארץ וששים איש מעם הארץ הנמצאים
בתוך העיר:
26 * ויקח אותם נבוזראדן רב־טבחים וילך אותם
אל־מלך בבל רבלתה:

17 * Columnas quoque æreas quæ erant in domo Domini, & bases, & mare æneum quod erat in domo Domini, confregerunt Chaldæi, & tulerunt omne æs eorum in Babylonem.
18 * Et lebetes, & creagras, & psalteria, & phialas, & mortariola, & omnia vasa ærea quæ in ministerio fuerant, tulerunt:
19 * Et hydrias, & thymiamateria, & urceos, & pelues, & candelabra, & mortaria, & cyathos. quotquot aurea, aurea; & quotquot argentea, argentea. Tulit magister militiæ
20 * Columnas duas, & mare vnum, & vitulos duodecim æreos qui erant sub basibus, quas fecerat rex Salomon in domo Domini. Non erat pondus æris omnium horum vasorum.
21 * De columnis autem, decem & octo cubiti altitudinis erant in columna vna, & funiculus duodecim cubitorum circuibat eam. Porrò grossitudo eius quatuor digitorum, & intrinsecus caua erat:
22 * Et capitella super vtraque ærea. Altitudo capitelli vnius quinque cubitorum: retiacula & malogranata super coronam in circuitu, omnia ænea.
23 * Et fuerunt malogranata nonaginta sex dependentia, & omnia malogranata centum retiaculis circundabantur.
24 * Et tulit magister militiæ Saraiam Sacerdotem primum, & Sophoniam Sacerdotem secundum, & tres custodes vestibuli.
25 * Et de ciuitate tulit eunuchum vnum qui erat præpositus super viros bellatores, & septem viros de his qui videbant faciem regis qui inuenti sunt in ciuitate, & scribam principem militum qui probat tyrones, & sexaginta viros de populo terræ qui inuenti sunt in medio ciuitatis.
26 * Tulit autem eos Nabuzardan magister militiæ, & duxit eos ad regem Babylonis in Reblatha.

תרגום יונתן

17 וית עמודי נחשא די בבית מקדשא דיוי וית בסיסיא וית ימא דנחשא די בבית מקדשא דיוי תברו כשדאי ואובילו ית כל נחשתהון לבבל:
18 וית דודיא וית מגרופיתא וית מזמריא וית מזרקיא וית בזיכיא וית כל מאני נחשא דהוו משמשין בהון נסבו:
19 וית קוליא וית מחתיתא וית מזרקתא וית דודיא וית מנורתא וית בזיכיא וית מכילתא דדהבא דהבא ודי כספא כספא נסב רב קטוליא:
20 עמודיא תרין ימא חד ותורי עשר תורי דנחשא דתחות בסיסיא דעבד מלכא שלמה לבית מקדשא דיוי לא הוה מתקל לנחשהון דכל מאניא האלין:
21 ועמודיא תמנא עשרה אמין רומה דעמודא חד וחוט משחתא תרתא עשרה אמין מקף לה סחור סחור ופותיה ארבע אצבעין חליל:
22 וקרונתין עלוהי דנחשא ורומא דקרונתין חדא חמש אמין וסריגתא ורמוניא על קרונתין סחור סחור כולא נחשא וכאלין לעמודא תנינא ורמוניא:
23 והוו רמוניא תשעין ושתא בעברתא כל רמוניא מאה על סריגתא סחור סחור:
24 ודבר רב קטוליא ית שריה כהנא רבא וית צפניה סגן כהניא וית תלתא אמרכליא:
25 ומן קרתא דבר גוזאה חד דהוה ממנא על גברי עבדי קרבא ושבעא גברין דחזן אפי מלכא דאשתכחו בקרתא וית ספרא רב חילא דמפקד ית עמא דארעא ושתין גברא מעמא דארעא דאשתכחו בגו קרתא:
26 ודבר יתהון נבוזראדן רב קטוליא ואוביל יתהון לות מלכא דבבל לרבלת:

* Et columnas æreas quæ in domo Domini, 17
& baſes, & mare æneum quod in domo Do-
mini, contriuerunt Chaldæi, & tulerunt æs eo-
rum in Babylonem.
* Et coronam, & phialas, & creagras, 18
& omnia vaſa ænea, in quibus miniſtrabant
in eis:
* Et thymiamatia, & phialas, & pelues, 19
& candelabra, & mortariola, & cyathos.
quæ erant aurea, aurea; & quæ erant argentea,
argentea, tulit princeps coquorum.
* Et columnæ duæ, & mare vnum, & 20
vituli duodecim ænei ſub mare, quæ fecit Rex
Salomon in domum Domini. Non erat pondus
æris eorum.
* Et columnæ octo & decem cubitorum al- 21
titudo columnæ vnius, & funiculus duodecim
cubitorum circuibat eam. & groſſitudo eius di-
gitorum quatuor in circuitu:
* Et capitellum ſuper eas æris, & quinque 22
cubitorum longitudo, altitudo capitelli vnius.
& retiaculum & malogranata ſuper capitel-
lum in circuitu, omnia ænea. ſecundùm hæc co-
lumnæ ſecundæ & malogranata.
* Et erant malogranata nonaginta & ſex 23
vna pars, & erant omnia malogranata in re-
tiaculo in circuitu centum.
* Et tulit princeps coquorum Saraiam Sa- 24
cerdotem primum, & Sophoniam ſacerdotem
ſecundum, & tres cuſtodientes viam.
* Et de ciuitate tulit eunuchum vnum qui 25
erat præpoſitus virorum bellatorum, & ſep-
tem viros nominatos qui in facie Regis, qui in-
uenti ſunt in ciuitate, & ſcribam exercitus
qui ſcribit populo terræ, & ſexaginta homi-
nes de populo terræ qui inuenti ſunt in medio
ciuitatis.
* Et tulit eos Nabuzardan princeps coquo- 26
rum, & adduxit eos ad regem Babylonis in
Deblatha:

17 * καὶ τοὺς στύλους τοὺς χαλκοῦς τοὺς ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ
τὰς βάσεις, καὶ τὴν θάλασσαν τὴν χαλκῆν τὴν ἐν οἴ-
κῳ κυρίου συνέτριψαν οἱ χαλδαῖοι. καὶ ἔλαβον τὸν χαλ
κὸν αὐτῶν εἰς βαβυλῶνα.
18 * καὶ τὴν στεφάνην, καὶ τὰς φιάλας, καὶ τὰς κρεά-
γρας, καὶ πάντα τὰ σκεύη χαλκᾶ, ἐν οἷς ἐλειτούργουν
ἐν αὐτοῖς,
19 * καὶ τὰς μαχθὼθ, καὶ τὰς μιζερακὸθ, καὶ τοὺς ὑπο-
χυτῆρας, καὶ τὰς λυχνίας, καὶ τὰς θυίσκας, καὶ τοὺς κυά-
θους· ἃ ἦν χρυσᾶ χρυσᾶ, καὶ ἃ ἦν ἀργυρᾶ ἀργυρᾶ ἔλα-
βεν ὁ ἀρχιμάγειρος.
20 * καὶ οἱ στύλοι δύο, καὶ ἡ θάλασσα μία, καὶ οἱ μό-
σχοι δώδεκα χαλκοὶ ὑποκάτω τῆς θαλάσσης. ἃ ἐποίη-
σεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν εἰς οἶκον κυρίου. οὐκ ἦν σταθμὸς
τοῦ χαλκοῦ αὐτῶν.
21 * καὶ στύλοι ὀκτωκαίδεκα πηχέων ὕψος τοῦ στύλου τοῦ
ἑνός. καὶ σπαρτίον δωδεκάπηχυ περιεκύκλου αὐτόν. καὶ τὸ
πάχος αὐτοῦ δακτύλων τεσσάρων κύκλῳ·
22 * καὶ γῆσος ἐπ' αὐτοῖς χαλκοῦ, καὶ πέντε πηχέων
τὸ μῆκος. ὑπεροχὴ τοῦ γήσου τοῦ ἑνός. καὶ δίκτυον καὶ
ῥοαὶ ἐπὶ τοῦ γήσου κύκλῳ, τὰ πάντα χαλκᾶ. κατὰ ταῦ-
τα τῷ στύλῳ τῷ δευτέρῳ καὶ ῥοαί·
23 * καὶ ἦσαν αἱ ῥοαὶ ἐνενήκοντα καὶ ἓξ τὸ ἓν μέρος, καὶ
ἦσαν πᾶσαι αἱ ῥοαὶ ἐπὶ τοῦ δικτύου κύκλῳ ἑκατόν.
24 * καὶ ἔλαβεν ὁ ἀρχιμάγειρος τὸν Σαραίαν τὸν ἱερέα
τὸν πρῶτον, καὶ τὸν Σοφωνίαν τὸν ἱερέα τὸν δευτερεύοντα, καὶ
τοὺς τρεῖς τοὺς φυλάσσοντας τὴν ὁδόν.
25 * καὶ ἐκ τῆς πόλεως ἔλαβεν εὐνοῦχον ἕνα ὃς ἦν ἐπι-
στάτης τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν, καὶ ἑπτὰ ἄνδρας ὀνο-
μαστοὺς τοὺς ἐν προσώπῳ τοῦ βασιλέως τοὺς εὑρεθέντας
ἐν τῇ πόλει, καὶ τὸν γραμματέα τῆς δυνάμεως τὸν
γραμματεύοντα τῷ λαῷ τῆς γῆς, καὶ ἑξήκοντα ἀνθρώ-
πους ἐκ τοῦ λαοῦ τῆς γῆς τοὺς εὑρεθέντας ἐν μέσῳ τῆς
πόλεως.
26 * καὶ ἔλαβεν αὐτοὺς ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος,
καὶ ἤγαγεν αὐτοὺς πρὸς βασιλέα βαβυλῶνος εἰς δε-
βλαθά·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et columnas æreas quæ erant in domo ſanctuarij Domimi, & baſes, & mare æreum quod erat in domo ſanctuari j Domini, confregerunt Chaldæi, & detulerunt omne æs eorum in Babylonem:
18 Et lebetes, & ſcopas, & pſalteria, & phialas, & cochlearia, & omnia vaſa ærea quibus miniſtrabant, tulerunt:
19 Et hydrias, & thuribula, & pelues, & ollas, & candelabra, & mortariola, & cyathos. quæ aurea, aurea; & quæ argentea, argentea, tulit princeps occidentium.
20 Columnas duas, mare vnum, & duodecim boues æneos qui ſub baſibus erant, quæ fecerat rex Salomon in domo ſanctuarij Domini non erat pondus æris omnium vaſorum iſtorum.
21 Columnarum autem, decem & octo cubitorum erat altitudo columnæ vnius; & funiculus menſuræ duodecim cubitorum ambiebat eam circumquaque, & groſſitudo eius erat quatuor digitorum, & concaua erat.
22 Et capitella erant ſuper eam ærea, & altitudo capitelli vnius quinque cubitorum erat: & retiaculum, & malogranata ſuper capitella in circuitu, omnia ærea: & ſimilia erant columnæ ſecundę & malogranata.
23 Fuerunt autem malogranata nonaginta & ſex in latere vno: omnia malogranata centum ſuper retiaculum per circuitum.
24 Et tulit princeps occidentium Saraiam ſacerdotem magnũ, & Sophoniam principem Sacerdotum ſecundum, & tres theſaurarios.
25 Et de ciuitate tulit eunuchum vnum qui erat prępoſitus viris bellatoribus, & ſeptem viros qui videbant faciem Regis, qui inuenti ſunt in ciuitate, & ſcribam principem exercitus, qui congregabat populum terræ, & ſexaginta viros de populo terræ, qui inuenti ſunt in medio ciuitatis.
26 Et tulit eos Nabuzardan princeps occidentium, & duxit eos ad regem Babylonis in Riblath.

27 * וַיַּכֶּה אוֹתָם מֶלֶךְ בָּבֶל וַיְמִתֵם בְּרִבְלָה בְּאֶרֶץ
חֲמָת וַיִּגֶל יְהוּדָה מֵעַל אַדְמָתוֹ׃
28 * זֶה הָעָם אֲשֶׁר הֶגְלָה נְבוּכַדְרֶאצַּר בִּשְׁנַת־שֶׁבַע
יְהוּדִים שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים וְעֶשְׂרִים וּשְׁלֹשָׁה׃
29 * בִּשְׁנַת שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה לִנְבוּכַדְרֶאצַּר
מִירוּשָׁלִַם נֶפֶשׁ שְׁמֹנֶה מֵאוֹת שְׁלֹשִׁים וּשְׁנָיִם׃
30 * בִּשְׁנַת שָׁלֹשׁ וְעֶשְׂרִים לִנְבוּכַדְרֶאצַּר הֶגְלָה
נְבוּזַרְאֲדָן רַב־טַבָּחִים יְהוּדִים נֶפֶשׁ שְׁבַע מֵאוֹת
אַרְבָּעִים וַחֲמִשָּׁה כָּל־נֶפֶשׁ אַרְבַּעַת אֲלָפִים וְשֵׁשׁ
מֵאוֹת׃
31 * וַיְהִי בִשְׁלֹשִׁים וָשֶׁבַע שָׁנָה לְגָלוּת יְהוֹיָכִן מֶלֶךְ־
יְהוּדָה בִּשְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ בְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה
לַחֹדֶשׁ נָשָׂא אֱוִיל מְרֹדַךְ מֶלֶךְ בָּבֶל בִּשְׁנַת מַלְכֻתוֹ
אֶת־רֹאשׁ יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ־יְהוּדָה וַיֹּצֵא אֹתוֹ מִבֵּית
הַכְּלִיא׃
32 * וַיְדַבֵּר אִתּוֹ טֹבוֹת וַיִּתֵּן אֶת־כִּסְאוֹ מִמַּעַל לְכִסֵּא
מְלָכִים אֲשֶׁר אִתּוֹ בְּבָבֶל׃
33 * וְשִׁנָּה אֵת בִּגְדֵי כִלְאוֹ וְאָכַל לֶחֶם לְפָנָיו תָּמִיד
כָּל־יְמֵי חַיָּו׃
34 * וַאֲרֻחָתוֹ אֲרֻחַת תָּמִיד נִתְּנָה־לּוֹ מֵאֵת מֶלֶךְ־בָּבֶל
דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ עַד־יוֹם מוֹתוֹ כֹּל יְמֵי חַיָּיו׃

27 * Et percussit eos rex Babylonis, & interfecit eos in Reblatha in terra Emath. & translatus est Iuda de terra sua.
28 * Iste est populus quem transtulit Nabuchodonozor: In anno septimo, Iudæos tria millia & viginti tres.
29 * In anno octauo decimo Nabuchodonosor trãstulit de Hierusalẽ animas octingentas triginta duas.
30 * In anno vigesimo tertio Nabuchodonozor, transtulit Nabuzardã magister militiæ animas Iudæorum septingentas quadraginta quinque. omnes ergo animæ quatuor millia sexcentæ.
31 * Et factum est in tricesimo septimo anno transmigrationis Ioachin regis Iuda, duodecimo mense vigesima quinta mensis, eleuauit Euilmerodach rex Babylonis ipso anno regni sui, caput Ioachin regis Iudæ, & eduxit eum de domo carceris.
32 * Et locutus est cum eo bona. Et posuit thronum eius super thronos regum qui erant post se in Babylone:
33 * Et mutauit vestimenta carceris eius, & comedebat panẽ coram eo semper cunctis diebus vitæ suæ.
34 * Et cibaria eius cibaria perpetua dabantur ei à rege Babylonis statuta per singulos dies, vsque ad diem mortis suæ cunctis diebus vitæ eius.

תרגום יונתן

27 וּקְטָא יָתְהוֹן מַלְכָּא דְבָבֶל וְקַטְלִנּוּן בְּרִבְלָה בְּאַרְעָא דַחֲמָת וְאִתְגְּלִיו דְּבֵית יְהוּדָה מֵעַל אַרְעֲהוֹן׃ 28 דֵּין עַמָּא דְאַגְלֵי נְבוּכַדְנֶצַּר
בִּשְׁנַת שְׁבַע יְהוּדָאֵי תְּלָתָא אַלְפִין וְעֶשְׂרִין וּתְלָתָא׃ 29 בִּשְׁנַת תְּמָנֵי עֶשְׂרֵי לִנְבוּכַדְרֶאצַּר מִירוּשְׁלֶם נַפְשָׁתָא תְּמָנֵי מְאָה וּתְלָתִין וְתַרְתֵּין׃
30 בִּשְׁנַת עֶשְׂרִין וּתְלָת לִנְבוּכַדְרֶאצַּר אַגְלֵי נְבוּזַר־אֲדָן רַב קָטוֹלַיָּא יְהוּדָאֵי נַפְשָׁתָא שְׁבַע מְאָה אַרְבְּעִין וַחֲמֵשׁ כָּל נַפְשָׁתָא אַרְבְּעָא אַלְפִין
וְשִׁית מְאָה׃ 31 וַהֲוָה בִּתְלָתִין וּשְׁבַע שְׁנִין לְגָלוּת יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה בִּתְרֵי עֲשַׂר יַרְחִין בְּעֶשְׂרִין וְחַמְשָׁא לְיַרְחָא
רַבִּי אֱוִיל מְרוֹדַךְ מַלְכָּא דְבָבֶל בִּשְׁנַת מַלְכוּתֵהּ יַת רֵישׁ יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה וְאַפֵּיק יָתֵהּ מִבֵּית אֲסִירֵי׃
32 וּמַלֵּיל עִמֵּהּ פִּתְגָמִין תָּקְנִין וִיהַב יַת כָּרְסוֹהִי מֵעַל מִכָּרְסֵי מַלְכַיָּא דִּי עִמֵּהּ בְּבָבֶל׃
33 וְשַׁנִּי יַת לְבוּשֵׁי אֲסוּרֵהּ וַאֲכַל לַחְמָא קֳדָמוֹהִי תְּדִירָא כָּל יוֹמֵי חַיּוֹהִי׃ 34 וְשֵׁירוּתֵהּ שֵׁירוּת תְּדִירָא מִתְיַהֲבִין לֵהּ מִן קֳדָם
מַלְכָּא דְבָבֶל פִּתְגָם יוֹם בְּיוֹמֵהּ עַד יוֹם מוֹתֵהּ כָּל יוֹמֵי חַיּוֹהִי׃

תם ספר ירמיה

** Et percussit eos rex Babylonis in Debla-* 27
tha in terra Emath, & translatus est Iuda à
terra eius.
** Hic est populus quem transtulit Nabucho-* 28
donosor in anno septimo, Iudæos tria millia &
viginti tres.
** In anno octauo & decimo Nabuchodo-* 29
nosor transtulit à Hierusalem animas octingen-
tas triginta duas.
** In anno tertio & vigesimo Nabuchodo-* 30
nosor transtulit princeps coquorum Iudæorum
animas septingentas quadragintaquinque. Om-
nes animæ quatuor millia & sexcentæ.
** Et factum est in trigesimo & septimo an-* 31
no transmigrati Ioachim regis Iuda in duodeci-
mo mense in quinta & vicesima mensis, accepit
Euilmerodach rex Babylonis, in anno quo reg-
nauit, caput Ioachim regis Iuda; & eduxit eum
de domo qua custodiebatur:
** Et locutus est ei bona. & dedit illius thro-* 32
num super thronos Regum qui cum eo in Baby-
lone.
** Et mutauit vestimentum carceris eius, &* 33
comedebat panem semper ante faciem illius om-
nibus diebus quibus vixit.
** Et constitutus cibus ei dabatur semper à* 34
rege Babylonis de die in diem, vsque in diem
qua mortuus est.

27 * καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἐν δε-
βλαθὰ ἐν γῇ ἡμάθ, καὶ μετετέθη ἰούδα ἀπὸ τῆς γῆς
28 αὐτοῦ. * οὗτος ἐστὶν ὁ λαὸς ὃν μετέθηκεν ναβουχοδο-
νόσωρ, ἐν ἔτει ἑβδόμῳ ἰουδαίους τρεῖς χιλιάδας καὶ εἰκο-
σιτρεῖς.
29 * ἐν ἔτει ὀγδόῳ καὶ δεκάτῳ ναβουχοδονόσωρ, μετέθηκεν
ἀπὸ ἱερουσαλὴμ ψυχὰς ὀκτακοσίας τριάκοντα δύο.
30 * ἐν ἔτει τρίτῳ καὶ εἰκοστῷ ναβουχοδονόσωρ, μετέθη-
κεν ὁ ἀρχιμάγειρος ἰουδαίων ψυχὰς ἑπτακοσίας τεσ-
σαρακονταπέντε. πάντες αἱ ψυχαὶ τέσσαρες χιλιάδες
καὶ ἑξακόσιαι.
31 * καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει ἀποικι-
σθέντος τοῦ ἰωακεὶμ βασιλέως ἰούδα ἐν τῷ δωδεκάτῳ
μηνὶ ἐν τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός, ἔλαβεν οὐλαι-
μαδαρὰχ βασιλεὺς Βαβυλῶνος ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ᾧ ἐβα-
σίλευσεν τὴν κεφαλὴν ἰωακεὶμ βασιλέως ἰούδα. καὶ
ἐξήγαγεν αὐτὸν ἐξ οἰκίας ἧς ἐφυλάσσετο·
32 * καὶ ἐλάλησεν αὐτῷ χρηστά. καὶ ἔδωκεν αὐτοῦ τὸν θρό-
νον ἐπάνω τῶν θρόνων τῶν βασιλέων τῶν μετ᾽ αὐτοῦ ἐν Βα-
βυλῶνι.
33 * καὶ ἤλλαξεν τὴν στολὴν τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, καὶ ἤ-
σθιεν ἄρτον διαπαντὸς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡ-
34 μέρας ἃς ἔζησεν. * καὶ ἡ σύνταξις αὐτῷ ἐδίδοτο διὰ-
παντὸς παρὰ τοῦ βασιλέως Βαβυλῶνος ἐξ ἡμέρας εἰς ἡ-
μέραν ἕως ἡμέρας ἧς ἀπέθανεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

27 Et percussit eos rex Babylonis, & occidit eos in Riblah in terra Hemath: & translati sunt viri domus Iuda de terra sua.
28 Iste est populus quem transtulit Nabuchodonozor in anno septimo, Iudæos ter mille & viginti tres.
29 Anno decimo octauo Nabuchodonozor, *transtulit* de Ierusalem animas octingentas & triginta duas.
30 Anno vigesimo tertio Nabuchodonozor, transtulit Nabuzardan princeps occidentium Iudæorum animas septingentas quadraginta quinque. Omnes animæ, quater mille & sexcentæ.
31 Et factum est tricesimo & septimo anno transmigrationis Ioachin regis tribus domus Iuda, duodecimo mense, vicesima quinta die mensis, magnificauit Euilmerodach rex Babylonis, in ipso anno regni sui, caput Ioachin regis tribus domus Iuda, & eduxit eum de domo carceris.
32 Et locutus est cum eo verba recta: & posuit thronum eius super thronos Regum qui erant cum eo in Babylone.
33 Et mutauit vestimenta carceris eius, & comedebat panem coram eo semper omnibus diebus vitæ suæ.
34 Et cibaria eius continua dabantur ei à facie regis Babylonis statuta per singulos dies, vsque ad diem mortis suæ, omnibus diebus quibus vixit.

FINIS PROPHETIÆ IEREMIÆ.

א

1 אֵיכָה ׀ יָשְׁבָה בָדָד הָעִיר רַבָּתִי עָם הָיְתָה כְּאַלְמָנָה רַבָּתִי בַגּוֹיִם שָׂרָתִי בַּמְּדִינוֹת הָיְתָה לָמַס׃

2 בָּכוֹ תִבְכֶּה בַּלַּיְלָה וְדִמְעָתָהּ עַל לֶחֱיָהּ אֵין־לָהּ מְנַחֵם מִכָּל־אֹהֲבֶיהָ כָּל־רֵעֶיהָ בָּגְדוּ בָהּ הָיוּ לָהּ לְאֹיְבִים׃

3 גָּלְתָה יְהוּדָה מֵעֹנִי וּמֵרֹב עֲבֹדָה הִיא יָשְׁבָה בַגּוֹיִם לֹא מָצְאָה מָנוֹחַ כָּל־רֹדְפֶיהָ הִשִּׂיגוּהָ בֵּין הַמְּצָרִים׃

4 דַּרְכֵי צִיּוֹן אֲבֵלוֹת מִבְּלִי בָּאֵי מוֹעֵד כָּל־שְׁעָרֶיהָ שׁוֹמֵמִין כֹּהֲנֶיהָ נֶאֱנָחִים בְּתוּלֹתֶיהָ נּוּגוֹת וְהִיא מַר־לָהּ׃

5 הָיוּ צָרֶיהָ לְרֹאשׁ אֹיְבֶיהָ שָׁלוּ כִּי־יְהוָה הוֹגָהּ עַל־רֹב־פְּשָׁעֶיהָ עוֹלָלֶיהָ הָלְכוּ שְׁבִי לִפְנֵי־צָר׃

6 וַיֵּצֵא מִן בַּת־צִיּוֹן כָּל־הֲדָרָהּ הָיוּ שָׂרֶיהָ כְּאַיָּלִים לֹא־מָצְאוּ מִרְעֶה וַיֵּלְכוּ בְלֹא־כֹחַ לִפְנֵי רוֹדֵף׃

THRENI, id est, LAMENTATIONES HIEREMIAE, QVAE CINOTH HEBRAICE INSCRIBVNTVR.

ET factum est postquàm in captiuitatem redactus est Israel, & Hierusalem deserta est, sedit Ieremias Propheta flens, & planxit Lamentatione hac in Hierusalem & amaro animo suspirans & eiulans, dixit:

CAPVT PRIMVM.

Aleph.

1 A QVOMODO sedet sola ciuitas plena populo! Facta est quasi vidua domina gentium, princeps prouinciarum facta est sub tributo.

2 * *Beth.* Plorans plorauit in nocte, & lachrymæ eius in maxillis eius. Non est qui consoletur eã, ex omnibus charis eius. omnes amici eius spreuerũt eam, & facti sunt ei inimici.

3 * *Gimel.* Migrauit Iudas propter afflictionem & multitudinem seruitutis. Habitauit inter gentes, nec inuenit requiem. Omnes persecutores eius apprehenderunt eam inter angustias.

4 * *Daleth.* Viæ Sion lugent, eò quòd
B non sint qui veniant ad solennitatem. Omnes portæ eius destructæ, Sacerdotes eius gementes. virgines eius squalidæ, & ipsa oppressa amaritudine.
5 *He.* Facti sunt hostes eius in capite, inimici eius locupletati sunt; quia Dominus loquutus est super eam propter multitudinem iniquitatum eius, paruuli eius ducti sunt in captiuitatem ante faciem tribulantis.
6 * *Vau.* Et egressus est à filia Sion omnis decor eius. Facti sunt principes eius velut arietes non inuenientes pascua, & abierunt absque fortitudine ante faciem subsequentis.

תרגום

א

אמר ירמיהו נביא וכהנא רבא איכדין יתגזר על ירושלם ועל עמא לאתדנא בתרוכין ולמספד עליהון איכה היכמה דאתדנו אדם וחוה דאתרכו מגנתא דעדן ואספד מרי עלמא עליהון איכה ענת מדת דינא וכן אמרת על סגיאות חובהא אשתדור די בנתא ובגין כן תהי יתבה בלחודהא כגבר דמכתש סגירו על בסרה די בלחודיה יתב וקרתא הות מליא אוכלוסין ועממין סגיאין אתרוקנת מנהון והות דמיא לארמלא ודי מתרברבא בעממיא ושליטא באפרכיא והוו מסקין לה מסין הדרת למהוי מכיכא ולמתן כרגא להון בתר דנא:
2 כד שלח משה נביא אזגדין לאללא ית ארעא ותבו אזגדיא ואפקו שום ביש על ארעא דישראל וכד שמעו עמא בית ישראל ית בשורתא בישא הדא דאתבשרו על ארעא דישראל נטלו עמא ית קלהון ובכו בליליא ההוא מן יד תקף רוגזא דייי בהון וגזר למהוי בכן בליליא הדא לדריהון על חרבן בית מקדשא וכדו אתאמר בנבואה לירמיהו כהנא רבא למהוי חרבא ירושלם על ידוי דנבוכדנצר רשיעא אין לא תיבין בתיובתא מן יד עאל ואוכח ית עמא בית ישראל וסרבו לקבלא במימרה בכן עאל נבוכדנצר רשיעא ופגע ירושלם ובית מקדשא אוקיד בנורא בתשע יומין בירחא דאב וביה בכיא כנישתא דישראל בכותא ודמעתהא זלג על ליסתהא ולית דמנחם ומתין על לבהא מן כל טעותא די רחמת למיזל בתריהון ובגין כן כל חברהא ארשעו בה אתהפכו למהוי לה לבעלי דבבין:
3 אזלו בית יהודה בגלותא על דהוו מענין יתמין וארמלן ועל סגיאות פלחנא דהוו מפלחין באחוהון בני ישראל דאזדבנו להון לא קרו חירותא לעבדיהון ואמהתהון דהוו מזרעית ישראל ובגין כן אף אנון אתמסרו ביד עממיא וכנישתא דבית יהודה יתבא בגו עממיא ולא אשכחת ניחא מפלחנא קשיא דשעבדו יתה וכל דהוה רדף יתה אדבקו יתה כד היא מתחבאה בין תחומיא ואעיקו לה:
4 כל זמן דהוה ירושלם מתבניא סרבו ישראל למסק לירושלם לאתחזאה קדם ייי תלת זמנין בשתא ועל חוביהון דישראל אתחרבת ירושלם ואתעבדו שבילי ציון אבלין מדלית עאל בה בזמן מועדיא כל תרעהא צדין וכהנהא אניחן על די בטלו קרבניא בתולתהא בכיין על די פסקו למפק בחמשא עשר יומין באב וביומא דכפוריא די הוא בעשרא יומין בתשרי לחנגא בחנגין אף איהי מריר לבא לחדא:
5 הוו מעיקהא מתמנן עלהא לרישין ובעלי דבבהא הוו יתבין בשליוא ארום ייי תבר יתה על סגיאת מרודהא רביהא אזלו בשביא קדם מעיקהא:
6 ונפק מן כנישתא דציון כל זיותא הוו רברבנהא מסתחרן על מיכלא היכמא דמסתחרן איליא דנברא ולא אשכחו אתר כשר למרעיהון ואזלו בחשות כותא ולא הוה להון חילא למערק לאשתיזבא קדם רדף:

THRENI HIEREMIÆ.

CAPVT I.

T factum est postquàm in captiuitatem ductus est Israel, & Hierusalem deserta est, sedit Hieremias flens, et planxit Lamentationem hanc super Hierusalem, & dixit:

¹ Aleph. *Quomodo sedit sola ciuitas ple-* 1
na populorum! facta est quasi vidua multipli-
cata in gentibus, princeps in prouinciis facta est
in tributũ. ² Beth. *Plorans plorauit in nocte, et* 2
lachrymæ eius in maxillis eius, & non fuit con-
solans eam ex omnibus diligentibus eam. om-
nes amantes eam spreuerunt in ea, facti sunt ei
inimicos.

³ Gimel. *Migrare facta est Judæa ab hu-* 3
militate eius, & à multitudine seruitutis eius.
Sedit in gentibus, non inuenit requiem. Omnes
persequentes eam apprehenderunt eam inter
tribulantes.

⁴ Daleth. *Viæ Sion lugent, eò quòd non* 4
sint venientes in solennitate. omnes portæ eius
destructæ: Sacerdotes eius gemunt, virgines
eius captiuæ ductæ, et ipsa amaritudine oppres-
sa est in seipsa.

⁵ He. *Facti sunt tribulantes eam in caput,* 5
& inimici eius abundant: quia Dominus hu-
miliauit eam super multitudine impietatum e-
ius. paruuli eius abierunt in captiuitate ante fa-
ciem tribulantis.

⁶ Vau. *Et egressus est à filia Sion omnis de-* 6
cor eius, & facti sunt principes eius quasi arie-
tes non inuenientes pastum, & abierunt in non
fortitudine ante faciem persequentis.

ΘΡΗΝΟΙ ΙΕΡΕΜΙΟΥ.

κεφαλ΄. α΄.

Αἰ ἐγένετο μετὰ τὸ αἰχμαλωτισθῆναι τὸν ἰσραήλ, καὶ ἱερουσαλὴμ ἐρημωθῆναι, ἐκάθισεν ἱερεμίας κλαίων, καὶ ἐθρήνησεν τὸν θρῆνον τοῦτον ἐπὶ ἱερουσαλὴμ καὶ εἶπεν·

1 ¹ Ἀλέφ. Πῶς ἐκάθισεν μόνη ἡ πόλις ἡ πεπληθυμμένη λαῶν ἐγενήθη ὡς χήρα πεπληθυμμένη ἐν ἔθνεσιν, ἄρχουσα ἐν χώραις ἐγενήθη εἰς φόρον.

2 ² βήθ. Κλαίουσα ἔκλαυσεν ἐν νυκτί, καὶ τὰ δάκρυα αὐτῆς ἐπὶ τῶν σιαγόνων αὐτῆς, καὶ οὐχ ὑπῆρχεν, ὁ παρακαλῶν αὐτὴν ἀπὸ πάντων τῶν ἀγαπώντων αὐτήν. πάντες οἱ φιλοῦντες αὐτὴν ἠθέτησαν ἐν αὐτῇ, ἐγένοντο αὐτῇ εἰς ἐχθρούς.

3 ³ γίμαλ. Μετῳκίσθη ἰουδαία ἀπὸ ταπεινώσεως αὐτῆς, καὶ ἀπὸ πλήθους δουλείας αὐτῆς· ἐκάθισεν ἐν ἔθνεσιν, οὐχ εὗρεν ἀνάπαυσιν. πάντες οἱ καταδιώκοντες αὐτὴν κατέλαβον αὐτὴν ἀναμέσον τῶν θλιβόντων.

4 ⁴ δάλεθ. Ὁδοὶ σιὼν πενθοῦσιν παρὰ τὸ μὴ εἶναι ἐρχομένους ἐν ἑορτῇ. πᾶσαι αἱ πύλαι αὐτῆς ἠφανισμέναι. οἱ ἱερεῖς αὐτῆς ἀναστενάζουσιν. αἱ παρθένοι αὐτῆς αἰχμάλωτοι ἀγόμεναι, καὶ αὐτὴ πικραινομένη ἐν ἑαυτῇ.

5 ⁵ ἤ. Ἐγένοντο οἱ θλίβοντες αὐτὴν εἰς κεφαλήν, καὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτῆς εὐθηνοῦσιν· ὅτι κύριος ἐταπείνωσεν αὐτὴν ἐπὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβειῶν αὐτῆς. τὰ νήπια αὐτῆς ἐπορεύθησαν ἐν αἰχμαλωσίᾳ κατὰ πρόσωπον θλίβοντος.

6 ⁶ Οὐαύ. Καὶ ἐξῆλθεν ἐκ θυγατρὸς σιὼν πᾶσα ἡ εὐπρέπεια αὐτῆς. καὶ ἐγένοντο οἱ ἄρχοντες αὐτῆς ὡς κριοί, οὐχ εὑρίσκοντες νομήν. καὶ ἐπορεύοντο ἐν οὐκ ἰσχύϊ κατὰ πρόσωπον διώκοντος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN THRENOS,

EX BIBLIOTHECA COMPLVTEN. AD HEBRAICAM VERITATEM.

ex Chaldæis exemplaribus correcta, opera B. A. Montani. CAPVT I.

DIXIT Ieremias Propheta & Sacerdos magnus: ¹ *Aleph.* Quomodo decretũ est super Ierusalem & super populũ eius vt damnaretur exiliis, & vt fieret planctus super eis, איכה.i. Quomodo? quemadmodũ iudicati sunt Adã & Eua qui eiecti sunt de paradiso voluptatis & lamẽtatus est dominator seculi super eis איכה.i. Quomodo? Respondit mẽsura iudicij, & sic ait: Propter multitudinẽ peccatorũ eius, & cõiurationẽ quę sunt in medio eius, ideò habitabit sola, sicut vir in cuius carne est plaga lepræ qui solus habitat. Et ciuitas quæ erat plena turbis & populis multis, euacuata est ab eis, & facta est similis viduæ: & quæ erat magnifica inter populos, & dominabatur prouinciis, qui reddebãt ei tributa, reuersa est vt sit depressa, detq; eis tributũ posthac. ² *Beth.* Quando misit Moses Propheta nuncios ad explorandũ terram, reuersi sunt nuncij, & eduxerunt nomen pessimum de terra Israel: & quando audierunt populus domus Israel nuncium hoc pessimum quod nũciatum est eis de terra Israel, leuauit populus vocẽ suã, & fleuit in nocte illa. Illicò iratus est furor Domini in eos, & decreuit vt plangerent in nocte illa in generationibus suis propter deuastationẽ domus sanctuarij: & quando dictũ fuit in prophetia Ieremię Sacerdoti magno, quòd destruenda esset Ierusalem per manum Nabuchodonosor impij, si non conuerterentur ad pœnitentiam; confestim peteret & increpauit populum Israel, & noluerunt suscipere verbum eius. Tunc venit Nabuchodonosor impius & destruxit Ierusalem, & domum sanctuarij succendit igne in nona die mensis Augusti: & in ipso *tempore* flebat cœtus Israel fletu, & lachrymæ eius decurrebant per maxillas eius. non erat qui loqueretur consolationes ad cor eius ex omnibus idolis quæ amauerat sequi, & ideò omnes socij eius impiè egerunt in eam, & conuersi sunt vt essent ei inimici. ³ *Ghimel.* Abierunt viri domus Iuda in transmigrationem, pro eo quòd affligebant pupillos & viduas: & ob multitudinem seruitutis ad quam adigebant fratres suos filios Israel qui venditi fuerant eis, & non prædicauerunt libertatem seruis suis & ancillis suis qui erant de cognatione Israel: & ideò traditi sunt in manum populorum, & cœtus domus Iuda habitauit in medio populorum, & non inuenit requiem propter seruitutem duram cui subiecerunt eam: & omnes qui persequebantur eam apprehenderunt eam cùm se occultaret inter terminos, & ad angustiam adegerunt eam.

⁴ *Daleth.* Omni tempore quo erat Ierusalem ædificata, noluerunt filij Israel ascendere in Ierusalem vt apparerent coram Domino tribus vicibus in anno: & propter peccata Israel deserta est Ierusalem, & factæ sunt viæ Sion lugentes, eò quòd non sit qui veniat in eã tempore festiuitatum: omnes portæ eius destructę, & Sacerdotes eius gementes, pro eo quòd cessauerunt oblationes: virgines eius plangentes, eò quòd desierunt egredi in quinta decima die mensis Augusti, & in die propitiationis, quæ erat in decima die mensis Septembris ad ducendos choros: ipsa quoque est amara corde valdè.

⁵ *He.* Fuerunt hostes eius constituti super eam in principes, & inimici eius habitauerunt in tranquillitate: quia Dominus confregit eam propter multitudinem transgressionum eius: paruuli eius iuerunt in captiuitatem coram tribulante.

⁶ *Vau.* Et egressus est à cœtu Sion omnis splendor eius: fuerunt principes eius discurrentes ad quærendum cibum, sicut discurrunt cerui in deserto, & non inuenerunt locum aptum pascuis suis: & abierunt in infirmitate fortitudinis, & non fuit eis virtus ad fugiendum vt liberarentur à persequente.

7 זָכְרָה יְרוּשָׁלַם יְמֵי עָנְיָהּ וּמְרוּדֶיהָ כֹּל
מַחֲמֻדֶיהָ אֲשֶׁר הָיוּ מִימֵי קֶדֶם בִּנְפֹל עַמָּהּ
בְּיַד־צָר וְאֵין עוֹזֵר לָהּ רָאוּהָ צָרִים שָׂחֲקוּ עַל־
מִשְׁבַּתֶּהָ׃
8 חֵטְא חָטְאָה יְרוּשָׁלַם עַל־כֵּן לְנִידָה הָיָתָה כָּל־
מְכַבְּדֶיהָ הִזִּילוּהָ כִּי־רָאוּ עֶרְוָתָהּ גַּם־הִיא נֶאֶנְחָה
וַתָּשָׁב אָחוֹר׃
9 טֻמְאָתָהּ בְּשׁוּלֶיהָ לֹא זָכְרָה אַחֲרִיתָהּ וַתֵּרֶד
פְּלָאִים אֵין מְנַחֵם לָהּ רְאֵה יְהוָה אֶת־עָנְיִי כִּי
הִגְדִּיל אוֹיֵב׃
10 יָדוֹ פָּרַשׂ צָר עַל כָּל־מַחֲמַדֶּיהָ כִּי־רָאֲתָה
גוֹיִם בָּאוּ מִקְדָּשָׁהּ אֲשֶׁר צִוִּיתָה לֹא־יָבֹאוּ
בַקָּהָל לָךְ׃
11 כָּל־עַמָּהּ נֶאֱנָחִים מְבַקְּשִׁים לֶחֶם נָתְנוּ מַחֲמוּדֵיהֶם
בְּאֹכֶל לְהָשִׁיב נָפֶשׁ רְאֵה יְהוָה וְהַבִּיטָה כִּי הָיִיתִי
זוֹלֵלָה׃
12 לוֹא אֲלֵיכֶם כָּל־עֹבְרֵי דֶרֶךְ הַבִּיטוּ וּרְאוּ אִם־יֵשׁ
מַכְאוֹב כְּמַכְאֹבִי אֲשֶׁר עוֹלַל לִי אֲשֶׁר הוֹגָה יְהוָה
בְּיוֹם חֲרוֹן אַפּוֹ׃
13 מִמָּרוֹם שָׁלַח־אֵשׁ בְּעַצְמֹתַי וַיִּרְדֶּנָּה פָּרַשׂ
רֶשֶׁת לְרַגְלַי הֱשִׁיבַנִי אָחוֹר נְתָנַנִי שֹׁמֵמָה כָּל־
הַיּוֹם דָּוָה׃
14 נִשְׂקַד עֹל פְּשָׁעַי בְּיָדוֹ יִשְׂתָּרְגוּ עָלוּ עַל־צַוָּארִי
הִכְשִׁיל כֹּחִי נְתָנַנִי אֲדֹנָי בִּידֵי לֹא־אוּכַל קוּם׃
15 סִלָּה כָל־אַבִּירַי אֲדֹנָי בְּקִרְבִּי קָרָא עָלַי מוֹעֵד
לִשְׁבֹּר בַּחוּרָי גַּת דָּרַךְ אֲדֹנָי לִבְתוּלַת בַּת־
יְהוּדָה׃

7 7 *Zain. Recordata eſt Hieruſalem dierum
C afflictionis ſuæ, & præuaricationis, omniũ
deſiderabilium ſuorũ quæ habuerat à diebus antiquis cùm caderet populus eius in
manu hoſtili, & non eſſet auxiliator: viderunt eam hoſtes, & deriſerũt Sabbata eius.
8 8 * Heth. Peccatum peccauit Hieruſalem,
propterea inſtabilis facta eſt. Omnes qui
glorificabant eam, ſpreuerunt illam; quia
viderunt ignominiam eius. Ipſa autem gemens & conuerſa eſt retrorſum.
9 9 * Teth. Sordes eius in pedibus eius, nec
recordata eſt finis ſui. Depoſita eſt vehementer, non habens conſolatorem. Vide
Domine afflictionem meam, quoniam erectus eſt inimicus.
10 10 * Iod. Manum ſuã miſit hoſtis ad om-
D nia deſiderabilia eius, quia vidit gentes ingreſſas ſanctuarium ſuum, de quibus præceperas ne intrarent in eccleſiam tuam.
11 11 * Caph. Omnis populus eius gemens, &
quærens panem. Dederunt precioſa quæque
pro cibo, ad refocillandum animam. Vide
Dñe & conſidera quoniã facta ſum vilis.
12 12 * Lamed. O vos omnes qui tranſitis per
viam, attendite & videte ſi eſt dolor ſicut
dolor meus. quoniam vindemiauit me vt
locutus eſt Dominus in die furoris ſui.
13 13 * Mem. De excelſo miſit ignem in oſſibus meis, & erudiuit me. Expandit rete pe-
E dibus meis, cõuertit me retrorſum. poſuit
me deſolatam tota die mærore confectam.
14 14 * Nun. Vigilauit iugum iniquitatũ mearum; in manu eius conuolutæ ſunt, & impoſitę collo meo. Infirmata eſt virtus mea,
dedit me Dominus in manu de qua non
15 15 potero ſurgere. * Samech. Abſtulit omnes
magnificos meos Dominus de medio mei,
vocauit aduerſum me tempus vt contereret electos meos. Torcular calcauit Dominus virgini filiæ Iuda.

תרגום

7 הֲוַת דְּכִירָא יְרוּשְׁלֵם יוֹמִין קַדְמָאִין דִּי הֲוָת מְדוֹרָהּ בִּכְרַכַּיָא וּבְפַצִּיחִין תַּקִּיפִין וּמָרְדָה וְשַׁלְטָה בְּכָל עָלְמָא וְכָל רִגוּגָהָא דַּהֲווֹ לַהּ
מִן יוֹמִין קַדְמָאִין וְעַל חוֹבָא נְפַל עַמָּהּ בִּידוֹי דִּנְבוּכַדְנֶצַּר רַשִׁיעָא וַאֲעִיק לְהוֹן וְלֵית דְּסַיַּע לַהּ חֲזוֹהָא מְעִיקַיָא דְּאָזְלָא בְּשִׁבְיְתָא חַיִּכוּ עַל
טוּבָא דִּפְסַק סַבְיְנָהָא׃ 8 חוֹבָא רַבָּא חָבַת יְרוּשְׁלֵם בְּגִין כֵּן בְּטִלְטוּל הֲוָת כָּל עַמְמַיָּא דַּהֲווֹ מְיַקְּרִין לַהּ מִלְּקַדְמִין נְהַגוּ בַהּ
זִלְזוּלָא אָרוּם חֲזוֹ בִּדְקְהָא בְּרַם הִיא מִתְאַנְחָא וּרְתַעַת לַאֲחוֹרָא׃ 9 סוֹאֲבוּת דַּם רְחוּקָהָא בְּשִׁפּוּלָהָא לָא אַדְכִּירַת מִנַּהּ וְלָא
תָבַת עַל חוֹבָהָא וְלָא דְכִירַת מַה דַּעֲתִיד לְמֵיתֵי עֲלָהָא בְּסוֹף יוֹמַיָּא וְנֶחְתַת וּנְפַלַת וַהֲוָת פְּרִישָׁן וְלֵית דִּמְמַלֵּל תַּנְחוּמִין לַהּ חֲזֵי יְיָ וּתְהֵי מִסְתַּכֵּל
אָרוּם אִתְרַבְרַב עֲלַי בְּעֵל דְּבָבָא׃ 10 יְדֵיהּ אוֹשִׁיט נְבוּכַדְנֶצַּר רַשִׁיעָא וּשְׁלַף סַיְפָא וּקְטַע כָּל רִגוּגָהּ אַף כְּנִשְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל שָׁרְיָת
בִּילְלָא אָרוּם חֲזַת עַמְמִין נֻכְרָאִין עָלוּ לְבֵית מַקְדְּשָׁהּ דִּי פַקֵּידְתְּ עַל יְדוֹי דְּמֹשֶׁה נְבִיאָה עַל עַמּוֹן וּמוֹאָב דְּלָא יִדְכּוֹן לְמֵעַל בִּקְהָלָא דִּילָךְ׃
11 כָּל עַמָּא דִירוּשְׁלֵם אָנְחָן מִכַּפְנָא וְתָבְעִין לַחְמָא יְהַבוּ רִגוּגֵיהוֹן בִּסְעֵד לַחְמָא לְקַיָּמָא נְפַשׁ חֲזֵי יְיָ וּתְהֵי מִסְתַּכֵּל אָרוּם
הֲוֵית נַגְרְנִיתָא׃ 12 אַשְׁבְּעֵית לְכוֹן כָּל דְּעָבְרִין בְּאוֹרְחָא זוּרוּ הָכָא אִסְתַּכָּלוּ וַחֲזוֹ אִין אִית כֵּיבָא כְּכֵיבִי דְּאִסְתְּקַף לִי דְּחַבַּר יְיָ יָתִי בְּיוֹם
תְּקוֹף רוּגְזֵהּ׃ 13 מִן שְׁמַיָּא שְׁלַח אֶשָׁתָא בִּכְרַכַּי תַּקִּיפִין וּכְבַשׁ יַתְהוֹן פְּרַשׂ מְצַדְתָּא לְרַגְלַי אַרְתְּעַנִי קֳדָל בַּעֲלֵי דְּבָבַי יְהַבְנִי לְמֶהֱוֵי צַדְיָא
כָּל יוֹמָא מְרַחְקָא וְחַלִּישָׁא׃ 14 אִתְיַקַּר נִיר מְרוֹדַי בִּידֵיהּ אִשְׁתַּבַּשׁוּ כְּשִׁבְשִׁין דְּגֻפְנָא סְלִקוּ עַל צַוְּארִי אִתְקַל חֵילִי מְסַר יְיָ יָתִי בִּידוֹי מַן
דְּלָא יָכֵל אֲנָא לְמֵיקַם׃ 15 כְּנַשׁ כָּל תַּקִּיפַי יְיָ בֵּינִי אַרַע זְמַן עֲלַי לְחַבָּרָא חֵיל עוּלֵמַי וְעָלוּ עַמְמַיָּא עַל גְּזֵרַת מֵימְרָא דַּיְיָ וְסָאִבוּ
בְּתוּלָתָא דְבֵית יְהוּדָה דִּי הֲוָה דְּמֵהוֹן דִּבְתוּלְתְהוֹן מִתְּשַׁד הֵיךְ כַּחֲמַר מִן מַעְצַרְתָּא בְּעִדָּן דְּגָבַר מְבַעֵט יַת עִנְבִּין חֲמַר עִנְבוֹהִי שָׁרְיָן׃

* Zain. *Recordata est Hierusalem dierum* 7
humilitatis eius, et expulsionum eius, omnia de-
siderabilia eius quæcunque fuerunt à diebus
antiquis cùm caderet populus eius in manus tri
bulantiũ, & non fuit adiutor ei. videntes ho-
stes eius riserunt super transmigratione eius.
* Heth. *Peccatum peccauit Hierusalem, pro-* 8
pterea in commotionem facta est. omnes glorifi-
cantes eam humiliauerunt eam, viderunt enim
ignominiam eius. & ipsa gemens & conuersa
est retrorsum.
* Teth. *Immunditia eius ad pedes eius, non* 9
recordata est nouissimorum eius, & deduxit im
mensa. non est consolans eam. Vide Domine hu-
militatem meã, quia magnificatus est inimicus.
* Iod. *Manum suam extendit tribulans* 10
ad omnia desideria eius: vidit enim gentes in-
gressas in sanctuarium suum, quæ præcepisti nõ
intrare eas in Ecclesiam tuam.
* Caph. *Omnis populus eius gementes quæ-* 11
rentes panem: dederunt desideria eius in cibo
ad reducendum animam. Vide Domine & re-
spice, quia facta est inhonorata.
* Lamed. *Ad vos omnes qui transitis viam,* 12
conuertimini & videte si est dolor sicut dolor
meus, qui factus est. Locutus in me humiliauit
me Dominus in die iræ furoris eius.
* Mem. *De excelso suo misit ignem in ossi-* 13
bus meis, & deduxit illum: expandit rete pe-
dibus meis, conuertit me retrorsum, dedit me
desolatam tota die dolentem.
* Nun. *Vigilauit super impietates meas, in* 14
manibus meis conuolutæ sunt. ascenderunt su-
per collum meum, infirmata est virtus mea; quia
dedit Dominus in manibus meis dolores, non
potero stare.
* Samech. *Abstulit omnes fortes meos Do-* 15
minus de medio mei, vocauit contra me tempus
vt contereret electum meum: torcular calcauit
Dominus virgini filiæ Iuda.

7 * ζάϊν. Ἐμνήσθη Ἱερουσαλὴμ ἡμερῶν ταπεινώσεως αὐ-
τῆς, καὶ ἀπωσμῶν αὐτῆς. πάντα τὰ ἐπιθυμήματα αὐτῆς ὅσα
ἦν ἐξ ἡμερῶν ἀρχαίων ἐν τῷ πεσεῖν τὸν λαὸν αὐτῆς εἰς
χεῖρας θλίβοντος, καὶ οὐκ ἦν ὁ βοηθῶν αὐτῇ. ἰδόντες οἱ
ἐχθροὶ αὐτῆς ἐγέλασαν ἐπὶ τῇ μετοικεσίᾳ αὐτῆς.
8 * ἤθ. Ἁμαρτίαν ἥμαρτεν Ἱερουσαλήμ, διὰ τοῦτο εἰς
σάλον ἐγένετο. πάντες οἱ δοξάζοντες αὐτὴν ἐταπείνω-
σαν αὐτήν, ἴδον γὰρ τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς, καί γε αὐ-
τὴ στενάζουσα καὶ ἀπεστράφη εἰς τὰ ὀπίσω.
9 * τήθ. Ἀκαθαρσία αὐτῆς πρὸ ποδῶν αὐτῆς, οὐκ ἐ-
μνήσθη ἔσχατα αὐτῆς, καὶ κατεβίβασεν ὑπέρογκα. οὐκ
ἔστιν ὁ παρακαλῶν αὐτήν. ἴδε κύριε τὴν ταπείνωσίν μου,
ὅτι ἐμεγαλύνθη ὁ ἐχθρός.
10 * ἰώθ. Χεῖρα αὐτοῦ ἐξεπέτασεν ὁ θλίβων ἐπὶ πάν-
τα τὰ ἐπιθυμήματα αὐτῆς, εἶδεν γὰρ ἔθνη εἰσελθόντα
εἰς τὸ ἁγίασμα αὐτῆς ἃ ἐνετείλω μὴ εἰσελθεῖν αὐτὰ εἰς
11 ἐκκλησίαν σου. * χάφ. Πᾶς ὁ λαὸς αὐτῆς κατα-
στενάζοντες ζητοῦντες ἄρτον. ἔδωκαν τὰ ἐπιθυμήματα
αὐτῆς ἐν βρώσει τοῦ ἐπιστρέψαι ψυχήν. ἴδε κύριε καὶ ἐπί-
βλεψον ὅτι ἐγενήθη ἠτιμωμένη.
12 * λάμεδ. Οἱ πρὸς ὑμᾶς πάντες παραπορευόμε-
νοι ὁδόν, ἐπιστρέψατε καὶ ἴδετε εἰ ἔστιν ἄλγος ὡς ἄλγος
μου, ὃ ἐγενήθη. φθεγξάμενος ἐν ἐμοὶ ἐταπείνωσέν με
κύριος ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ.
13 * μήμ. Ἐξ ὕψους αὐτοῦ ἀπέστειλεν πῦρ ἐν τοῖς ὀστέοις
μου, καὶ κατήγαγεν αὐτό, διεπέτασεν δίκτυον τοῖς ποσίν μου,
ἀπέστρεψέν με εἰς τὰ ὀπίσω, ἔδωκέν με ἠφανισμένην ὅ-
λην τὴν ἡμέραν ὀδυνωμένην.
14 * νοῦ. Ἐγρηγορήθη ἐπὶ τὰ ἀσεβήματά μου, ἐν χερ-
σίν μου συνεπλάκησαν. ἀνέβησαν ἐπὶ τὸν τράχηλόν μου,
ἠσθένησεν ἡ ἰσχύς μου, ὅτι ἔδωκεν κύριος ἐν χερσίν μου ὀ-
δύνας, οὐ δυνήσομαι στῆναι.
15 * σαμέχ. Ἐξῆρεν πάντας τοὺς ἰσχυρούς μου ὁ κύριος ἐκ
μέσου μου, ἐκάλεσεν ἐπ᾽ ἐμὲ καιρὸν τοῦ συντρίψαι ἐκλεκ-
τούς μου, ληνὸν ἐπάτησεν κύριος παρθένῳ θυγατρὶ Ἰούδα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 *Zain.* Recordata est Ierusalem dierum antiquorum cùm habitatio eius esset in arcibus & in villis fortissimis, & præuaricaretur & dominaretur in omni seculo, & omnium desiderabilium suorum quæ fuerunt ei à diebus antiquis. & propter peccata sua cecidit populus eius in manum Nabuchodonosor impij, qui tribulauit eos, & non fuit qui adiuuaret eam. Viderunt eam hostes cùm iret in captiuitatem, & irriserunt super bona eius quæ cessauerunt de medio eius.

8 *Cheth.* Peccatum grande peccauit Ierusalem: proptereà vaga facta est inter omnes populos qui glorificabant eam ab initio; vsi sunt contemptu contra illam, quia viderunt scissuras eius: ipsa autem gemens & conuersa est retrorsum.

9 *Teth.* Immunditia sanguinis menstrui eius in oris vestimenti eius: non est mundata ab ea, neque obstupuit propter peccata sua, neque recordata est quod euenturum esset super ipsam in fine dierum. Et descendit, & cecidit mirabiliter; & non est qui loquatur ei consolationes. Vide Domine & contemplare, quia præualuit super me inimicus.

10 *Iod.* Manum suam extendit Nabuchodonosor impius, & euaginauit gladium, & succidit omnia desiderabilia eius: cœtus quoque Israel cœpit vlulare, quia vidit populos extraneos ingredientes in domum sanctuarij ipsius, de quibus pręcepisti per manus Mosis prophetæ super Amon & Moab, quòd non essent digni ingredi in Ecclesiam tuam.

11 *Caph.* Omnis populus Ierusalem gemunt propter famem, & quærunt panem ad comedendum: dederunt desiderabilia sua pro alimento panis ad sustentandum animam. Vide Domine & considera quia facta sum vorattix.

12 *Lamed.* Adiuro vos omnes transeuntes per viam, declinate huc, aspicite & videte si est dolor sicut dolor meus, quoniam occasionem quæsiuit contra me, vt confringeret me Dominus in die iræ furoris sui. 13 *Mem.* De cælis misit ignem in ciuitates meas, & subiugauit eas, expandit rete pedibus meis: vertere fecit me dorsum coram inimicis meis: posuit me vt sim desolata tota die abiecta & infirma.

14 *Nun.* Aggrauatum est iugum præuaricationum mearum in manu eius; conuolutæ sunt quasi propagines vitis: ascenderunt super collum meum: corruit virtus mea: tradidit me Dominus in manum de qua non potero surgere.

15 *Samech.* Collegit omnes fortes meos Dominus in medio mei: vocauit aduersum me tempus vt contereret fortitudinem iuuenum meorum, & ingressi sunt populi per decretum verbi Domini, & polluerunt virgines domus Iuda, donec sanguis virginitatis earum effunderetur sicut vinum de torculari, in tempore quo homo calcat vuas, & vinum de vuis defluit.

16 * עַל־אֵלֶּה׀ אֲנִי בוֹכִיָּה עֵינִי׀ עֵינִי יֹרְדָה מַּיִם כִּי־
רָחַק מִמֶּנִּי מְנַחֵם מֵשִׁיב נַפְשִׁי הָיוּ בָנַי שׁוֹמֵמִים כִּי
גָבַר אוֹיֵב׃
17 * פֵּרְשָׂה צִיּוֹן בְּיָדֶיהָ אֵין מְנַחֵם לָהּ צִוָּה יְהוָה
לְיַעֲקֹב סְבִיבָיו צָרָיו הָיְתָה יְרוּשָׁלִַם לְנִדָּה
בֵּינֵיהֶם׃
18 * צַדִּיק הוּא יְהוָה כִּי־פִיהוּ מָרִיתִי שִׁמְעוּ־נָא כָל־
עַמִּים וּרְאוּ מַכְאֹבִי בְּתוּלֹתַי וּבַחוּרַי הָלְכוּ בַשֶּׁבִי׃
19 * קָרָאתִי לַמְאַהֲבַי הֵמָּה רִמּוּנִי כֹּהֲנַי וּזְקֵנַי בָּעִיר
גָּוָעוּ כִּי־בִקְשׁוּ אֹכֶל לָמוֹ וְיָשִׁיבוּ אֶת־נַפְשָׁם׃
20 * רְאֵה יְהוָה כִּי־צַר־לִי מֵעַי חֳמַרְמָרוּ נֶהְפַּךְ לִבִּי
בְּקִרְבִּי כִּי מָרוֹ מָרִיתִי מִחוּץ שִׁכְּלָה־חֶרֶב בַּבַּיִת
21 כַּמָּוֶת׃ * שָׁמְעוּ כִּי נֶאֱנָחָה אָנִי אֵין מְנַחֵם לִי כָּל־
אֹיְבַי שָׁמְעוּ רָעָתִי שָׂשׂוּ כִּי אַתָּה עָשִׂיתָ הֵבֵאתָ יוֹם־
קָרָאתָ וְיִהְיוּ כָמוֹנִי׃
22 * תָּבֹא כָל־רָעָתָם לְפָנֶיךָ וְעוֹלֵל לָמוֹ כַּאֲשֶׁר עוֹלַלְתָּ
לִי עַל כָּל־פְּשָׁעָי כִּי־רַבּוֹת אַנְחֹתַי וְלִבִּי דַוָּי׃

ב

1 * אֵיכָה יָעִיב בְּאַפּוֹ׀ אֲדֹנָי אֶת־בַּת־צִיּוֹן הִשְׁלִיךְ
מִשָּׁמַיִם אֶרֶץ תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל וְלֹא־זָכַר הֲדֹם־
רַגְלָיו בְּיוֹם אַפּוֹ׃
2 * בִּלַּע אֲדֹנָי לֹא חָמַל אֵת כָּל־נְאוֹת יַעֲקֹב הָרַס
בְּעֶבְרָתוֹ מִבְצְרֵי בַת־יְהוּדָה הִגִּיעַ לָאָרֶץ חִלֵּל
3 מַמְלָכָה וְשָׂרֶיהָ׃ * גָּדַע בָּחֳרִי־אַף כֹּל קֶרֶן יִשְׂרָאֵל
הֵשִׁיב אָחוֹר יְמִינוֹ מִפְּנֵי אוֹיֵב וַיִּבְעַר בְּיַעֲקֹב כְּאֵשׁ
לֶהָבָה אָכְלָה סָבִיב׃

16 ‡*Ain.* Idcircò ego plorans,& oculus meus
deducens aquas,quia longè factus eſt à me
conſolator conuertens animã meam. facti
ſunt filij mei perditi , quoniã inualuit ini-
17 micus. ‡*Phe.* Expandit Sion manus ſuas,
non eſt qui conſoletur eam. Mãdauit Dñs
aduerſum Iacob in circuitu eius hoſtes eius.
facta eſt Hieruſalẽ quaſi polluta menſtruis
18 inter eos. ‡*Sade.* Iuſtus eſt Dñs,quia os eius
ad iracundiam prouocaui. Audite obſecro
vniuerſi populi,& videte dolorem meum.
Virgines meę & iuuenes mei abierunt in
19 captiuitatem. ‡*Coph.* Vocaui amicos meos,
G ipſi deceperũt me. Sacerdotes mei & ſenes
mei in vrbe conſumpti ſunt, quia quæſie-
runt cibũ ſibi vt refocillarent animas ſuas.
20 ‡*Res.* Vide Dñe quoniam tribulor,contur-
batus eſt venter meus . Subuerſum eſt cor
meũ in memetipſa,quoniam amaritudine
plena ſum.Foris interficit gladius,& domi
21 mors ſimilis eſt. ‡*Sin.* Audierunt quia inge-
miſco ego , & non eſt qui conſoletur me.
Omnes inimici mei audierunt malũ meũ,
lætati ſunt quoniã tu feciſti. Adduxiſti diẽ
22 conſolationis,& fiant ſimiles mei. ‡*Thau.*
Ingrediatur omne malũ eorum corã te, &
vindemia eos ſicut vindemiaſti me propter
oẽs iniquitates meas. Multi enim gemitus
mei, & cor meũ mærens. CAP. II. ‡*Aleph.*
1 QVomodo obtexit caligine in furore ſuo
A Dñs filiã Sion, proiecit de cælo in ter-
ram inclytam Iſrael, & non eſt recordatus
ſcabelli pedum ſuorum in die furoris ſui.
2 ‡*Beth.* Pręcipitauit Dñs nec pepcit omnia
ſpecioſa Iacob, deſtruxit in furore ſuo mu-
nitiones virginis Iuda , & deiecit in terrã,
3 polluit regnum & principes eius. ‡*Gimel.*
Confregit in ira furoris ſui omne cornu
B Iſrael , auertit retrorſum dexteram ſuam à
facie inimici , & ſuccendit in Iacob quaſi
ignem flammæ deuorantis in gyro.

תרגום

16 על טפליא דאתרטשו ועל נשיא מעדיתא דאתבקעו כרסיהון אמרת כנשתא דישראל אנא בכיא והרין עיני זלגין דמעתא היך
מבוע דמיא ארום אתרחק מני מנחם דמקים יתי ומלל תנחומין על נפשי הוו בנוי צדין ארום אתגבר עליהון בעל דבבא ׃
17 פרסת ציון ידהא מן עקתא היכמה דמפרסא אתתא על מתברא פגנת ולית דמלל תנחומין על לבה פקד יי לבית יעקב פקודיא
דאוריתא למנטר והנון עברו על גזירת מימרה בגין כן אסתחרו חזור חזור ליעקב מעיקוהי הות ירושלם דמיא לאתתא מרחקא ביניהון ׃
18 אמר יי במימרה לעמא בית ישראל דלא יעבר קטלין בחרבא בארעהון אזל יאשיהו מלכא שלף סיפא על פרעה חגירא בבקעת
מגדו ולא אתפקד ולא תבע אולפן מן קדם יי בגין כן רגמו רגומיא גירין למלכא יאשיהו ומית תמן עד דלא נפקת נשמתה הוה רחש
בספותיה וכן אמר זכאי הוא יי ארום על מימרה עברית שמעו כען כל עממיא הספדא דאספד ירמיהו על יאשיהו וחזו כיבי די ערעני בתר
בתולתי ורביי אזלו בשביתא ׃ 19 אמרת ירושלם כד אתמסרת בידוי דנבוכדנצר קריתי לרחמי בני עממיא דקיימת
עמהון קים די יסיעוני ואנון חכמו מני אתהפכו לחבלא יתי הנון רומאי דעלו עם טיטוס ואספסינוס ובנו כרכומין על ירושלם כהני
ובני קרתא אתנגדו ארום תבעו סעד לחמא להון למיכל ויקימון ית נפשיהון ׃ 20 חזי יי ארום אעיק לי בגין כן מעי
אתהפך לבבי בגוי ארום מעבר עברית על גזירת מימרא דיי ומן בגלל הכי מן ברא תכלת חרבא ומלגיו הרגת כפנא כמלאכא
די ממנן על מותא ׃ 21 שמעו אמיא ארום מתאנחא אנא ולית דמנחם לי כל בעלי דבבי שמעו בישתא די מטת עלי בדחו
ארום את הוא יי דעבדת איתיתא עלי יום פרענותא ערעתא עלי מערע לצדיאותני כדין תערע עליהון ויהון צדין כותי ׃ 22 תעול
כל בישתהון די אבאשו לי קדמך ותסתקף להון היכמה דאסתקפתא עלי על כל סגיאות מרודי ארום סגיו אנחתי ולבי
כאיב ׃ ב 1 איכדין יקוץ יי בתקוף רגזה ית כנישתא דציון טלק משמיא לארעא
תושבחתא דישראל ולא דכר בית מקדשא דהוה גלותרקא רגלוהי ביום תקוף רגזה ׃ 2 שיצי יי לא חס ית כל עידית
יעקב פגר ברגזה כרכי כנישתא דבית יהודה אמטי לארעא אפס מלכותהא ורברבנהא ׃ 3 קצץ בתקוף רגז ית כל יקרה דישראל
אתיב לאחורא יד ימינה ולא סיע לעמה מן קדם בעל דבבא ואדלק בבית יעקב כאשתא דמשלהבא אכלת חזור חזור ׃

Ain. *In his ego ploro, oculus meus deduxit* 16
aquam, quia elongatus est à me consolans me; con
uertens animam meam: facti sunt filij mei deso-
lati, quoniam inualuit inimicus. Phe. *Expãdit* 17
Sion manus suas, non est qui consoletur eam.
Mandauit Dominus Iacob in circuitu eius tri-
bulãtes eum. facta est Hierusalẽ in mẽstruatam
inter eos. Sade. *Iustus est Dominus, quia os* 18
eius exacerbaui. Audite iam vniuersi populi, et
videte dolorem meum. virgines meæ & iuue-
nes mei abierunt in captiuitate. Coph. *Voca-* 19
ui amatores meos, ipsi autem deceperunt me. sa-
cerdotes mei & seniores mei in ciuitate defece-
runt; quia quæsierunt cibum sibi vt conuerte-
rent animas suas. Res. *Vide Domine quoniam* 20
tribulor; venter meus conturbatus est, & cor
meum subuersum est in me, amaricans amarica-
ui. Foris filiis orbauit me gladius sicut mors in
domo. Sin. *Audite iam, quia ingemisco ego, non* 21
est qui consoletur me. omnes inimici mei audie-
runt mala mea, & lætati sunt, quia tu fecisti:
adduxisti diem, vocasti tempus, factum est, simi
les mihi. Thau. *Ingrediatur omne malum eo-* 22
rum ante faciem tuam, vindemia eos quemad-
modum vindemiauerunt me pro omnibus pec-
catis meis: quia multi gemitus mei, et cor meũ
contristatur.

CAP. II. Aleph.

QVomodo obscurauit ira sua Dominus filiam 1
Sion! proiecit de cælo in terram gloriam Is-
rael, & non est recordatus scabelli pedum suo-
rum in die iræ furoris eius. Beth. *Præcipitauit* 2
Dominus non parcens, omnia speciosa Iacob de-
struxit in furore suo, munitiones filiæ Iuda ag-
glutinauit in terram: polluit regem eius et prin
cipem eius. Gimel. *Confregit in ira furoris sui* 3
omne cornu Israel. auertit retrorsum dexteram
suam à facie inimici, & succendit Iacob quasi
ignis flãmam, & deuorauit omnia quæ in gyro.

16 αἴν. Ἐπὶ τούτοις ἐγὼ κλαίω, ὀφθαλμός μου κατήγαγεν
ὕδωρ, ὅτι ἐμακρύνθη ἀπ' ἐμοῦ ὁ παρακαλῶν με, ἐπιστρέ-
φων ψυχήν μου, ἐγένοντο οἱ υἱοί μου ἠφανισμένοι, ὅτι ἐκρα-
17 ταιώθη ὁ ἐχθρός. φή. Διεπέτασεν σιὼν χεῖρας αὐτῆς, οὐκ
ἔστιν ὁ παρακαλῶν αὐτήν. ἐνετείλατο κύριος τῷ ἰακὼβ κύ-
κλῳ αὐτοῦ οἱ θλίβοντες αὐτόν. ἐγενήθη ἱερουσαλὴμ εἰς ἀ-
18 ποκαθημένην ἀναμέσον αὐτῶν. σαδή. Δίκαιός ἐστιν κύ-
ριος, ὅτι τὸ στόμα αὐτοῦ παρεπίκρανα. ἀκούσατε δὴ πάντες
οἱ λαοὶ καὶ ἴδετε τὸ ἄλγος μου. παρθένοι μου καὶ νεανίσκοι
19 μου ἐπορεύθησαν ἐν αἰχμαλωσίᾳ. κώφ. Ἐκάλεσα τοὺς
ἐραστάς μου, αὐτοὶ δὲ παρελογίσαντό με. οἱ ἱερεῖς μου καὶ οἱ
πρεσβύτεροί μου ἐν τῇ πόλει ἐξέλιπον, ὅτι ἐζήτησαν βρῶ-
20 σιν αὐτοῖς ἵνα ἐπιστρέψωσιν ψυχὰς αὐτῶν. ῥής. Ἴδε κύ-
ριε ὅτι θλίβομαι, ἡ κοιλία μου ἐταράχθη καὶ ἡ καρδία μου
ἐστράφη ἐν ἐμοί, παραπικραίνουσα παρεπίκρανα. ἔξω-
θεν ἠτέκνωσέν με μάχαιρα ὥσπερ θάνατος ἐν οἴκῳ.
21 σίν. Ἀκούσατε δή, ὅτι στενάζω ἐγώ, οὐκ ἔστιν ὁ παρακαλῶν
με. πάντες οἱ ἐχθροί μου ἤκουσαν τὰ κακά μου καὶ ἐχά-
ρησαν, ὅτι σὺ ἐποίησας, ἐπήγαγες ἡμέραν, ἐκάλεσας και-
22 ρόν, ἐγένετο ὅμοιοί μοι. θαύ. Εἰσέλθοι πᾶσα ἡ κακία
αὐτῶν κατὰ πρόσωπόν σου, ἐπιφύλλισον αὐτοῖς ὃν τρόπον
ἐπεφύλλισάν μοι περὶ πάντων τῶν ἁμαρτημάτων μου,
ὅτι πολλοὶ οἱ στεναγμοί μου, καὶ ἡ καρδία μου λυπεῖται.

β'.

1 Ἀλέφ. Πῶς ἐγνόφωσεν ὀργῇ αὐτοῦ κύριος τὴν θυγατέρα
σιών. κατέρριψεν ἐξ οὐρανοῦ εἰς γῆν δόξασμα ἰσραήλ, καὶ
οὐκ ἐμνήσθη ὑποποδίου ποδῶν αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς θυμοῦ
2 αὐτοῦ. βήθ. Κατεπόντισεν κύριος οὐ φεισάμενος, πάντα τὰ
ὡραῖα ἰακὼβ καθεῖλεν ἐν θυμῷ αὐτοῦ τὰ ὀχυρώματα τῆς
θυγατρὸς ἰούδα ἐκόλλησεν εἰς τὴν γῆν. ἐβεβήλωσεν βα-
3 σιλέα αὐτῆς καὶ ἄρχοντας αὐτῆς. γίμελ. Συνέκλασεν ἐν ὀργῇ
θυμοῦ αὐτοῦ πᾶν κέρας ἰσραήλ. ἀπέστρεψεν εἰς τὰ ὀπίσω
δεξιὰν αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ, καὶ ἀνῆψεν ἰακὼβ
ὡς πῦρ φλόγα, καὶ κατέφαγεν πάντα τὰ κύκλῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 *Ain.* Super paruulos qui allisi sunt, & super mulieres prægnantes quarum venter scissus est, dixit cœtus Israel, ego ploro, & duo oculi mei defluunt lachrymis sicut fons aquarum: quia longè factus est à me consolator qui sustentaret me, & loqueretur consolationes animæ meæ: facti sunt filij mei desolati, quia præualuit super eos inimicus. 17 *Pe.* Expandit Sion manus suas præ angustia, sicut expandit mulier quæ sedet ad pariendum. clamauit, & non est qui loquatur consolationes ad cor eius. pręcepit Dominus domui Iaacob pręcepta & Legem vt custodirent: ipsi autem transgressi sunt decretum verbi eius; ideò circuierũt domum Iaacob per circuitum inimici eius: facta est Ierusalem similis mulieri menstruatæ in medio eorum. 18 *Sade.* Dixerat Dominus in verbo suo populo domus Israel, quòd non transirent qui occidunt gladio, per terram eorum. perrexit Iosias rex euaginato gladio contra Pharaonem claudum in cãpo Magedo, quod non præceptum fuerat ei, nec quæsiuerat oraculum à facie Domini: ideò miserunt sagittarij sagittas in regem Iosiam, & mortuus est ibi. antequam egrederetur anima eius, mussitabat labiis suis, & sic dicebat: Iustus est Dominus, quia transgressus sum verbum eius. Audite obsecro omnes populi hanc lamentationem qua lamentatus est Ieremias super Iosiam, & videte dolorem meum, qui accidit mihi post mortem eius: virgines & pueri mei abierunt in captiuitatem. 19 *Coph.* Dixit Ierusalem quando tradita est in manus Nabuchodonosor: Vocaui amicos meos filios populorum cum quibus inieram pactum vt adiuuarent me; ipsi autem dolosè egerunt contra me, & conuersi sunt vt nocerent mihi illi Romani qui venerunt cum Tito & Vespasiano, & extruxerunt machinas contra Ierusalem: & Sacerdotes mei & senes mei in medio ciuitatis expirarunt: quia quæsierunt alimenta panis sibi vt comederent & sustentarent animas suas. 20 *Res.* Vide Dñe quia angustia est mihi, ideò viscera mea conturbata sunt, subuersum est cor meum in medio mei: quia transgrediendo transgressa sum decretum verbi Domini: & propterea foris consumit gladius, & intus occidit fames, sicut angelus disperdens qui constitutus est super mortem. 21 *Sin.* Audierunt nationes quia gemebam ego, & non est qui consoletur me: omnes inimici mei audierunt malum quod peruenit ad me: læti sunt quoniam tu Domine fecisti: induxisti super me diem vltionis: conuocasti super me conuocationem in desolationem meam: sic conuocabis super eos, & erunt desolati sicut ego. 22 *Thau.* Ingrediatur in die iudicij magni omne malum eorum quo malignati sunt mihi coram te, & quęre occasiones in eos, sicut quæsiisti occasiones contra me propter multitudinem pręuaricationum mearum: quia multi sunt gemitus mei, & cor meum infirmum.

CAP. II. *Aleph.*

QVomodo detestatus est Dominus in ira furoris sui cœtum Sion! proiecit de cęlo in terram pulchritudinem Israel, & non est recordatus domus sanctuarij, quę erat scabellum pedum eius; nec pepercit ei in die iræ furoris sui. 2 *Beth.* Consumpsit Dñs, & non pepercit; omne ornamentum domus Iacob destruxit in furore suo, arces cœtus domus Iuda pertingere fecit ad terram, & prophanauit regnum eius & principes eius. 3 *Gimel.* Succidit in furore iræ omnem gloriam Israel: conuertit retrorsum manum dexteram suam, & non est auxiliatus populo suo à facie inimici: & succendit in domo Iaacob sicut ignis flammæ, quæ consumit per circuitum.

4 דָּרַךְ קַשְׁתּוֹ כְּאוֹיֵב נִצָּב יְמִינוֹ כְּצָר וַיַּהֲרֹג כֹּל מַחֲמַדֵּי־עָיִן בְּאֹהֶל בַּת־צִיּוֹן שָׁפַךְ כָּאֵשׁ חֲמָתוֹ׃
5 הָיָה אֲדֹנָי כְּאוֹיֵב בִּלַּע יִשְׂרָאֵל בִּלַּע כָּל־אַרְמְנוֹתֶיהָ שִׁחֵת מִבְצָרָיו וַיֶּרֶב בְּבַת־יְהוּדָה תַּאֲנִיָּה וַאֲנִיָּה׃
6 וַיַּחְמֹס כַּגַּן שֻׂכּוֹ שִׁחֵת מֹעֲדוֹ שִׁכַּח יְהוָה בְּצִיּוֹן מוֹעֵד וְשַׁבָּת וַיִּנְאַץ בְּזַעַם־אַפּוֹ מֶלֶךְ וְכֹהֵן׃
7 זָנַח אֲדֹנָי מִזְבְּחוֹ נִאֵר מִקְדָּשׁוֹ הִסְגִּיר בְּיַד־אוֹיֵב חוֹמֹת אַרְמְנוֹתֶיהָ קוֹל נָתְנוּ בְּבֵית־יְהוָה כְּיוֹם מוֹעֵד׃
8 חָשַׁב יְהוָה לְהַשְׁחִית חוֹמַת בַּת־צִיּוֹן נָטָה קָו לֹא־הֵשִׁיב יָדוֹ מִבַּלֵּעַ וַיַּאֲבֶל־חֵל וְחוֹמָה יַחְדָּו אֻמְלָלוּ׃
9 טָבְעוּ בָאָרֶץ שְׁעָרֶיהָ אִבַּד וְשִׁבַּר בְּרִיחֶיהָ מַלְכָּהּ וְשָׂרֶיהָ בַגּוֹיִם אֵין תּוֹרָה גַּם־נְבִיאֶיהָ לֹא־מָצְאוּ חָזוֹן מֵיְהוָה׃
10 יֵשְׁבוּ לָאָרֶץ יִדְּמוּ זִקְנֵי בַת־צִיּוֹן הֶעֱלוּ עָפָר עַל־רֹאשָׁם חָגְרוּ שַׂקִּים הוֹרִידוּ לָאָרֶץ רֹאשָׁן בְּתוּלֹת יְרוּשָׁלִָם׃
11 כָּלוּ בַדְּמָעוֹת עֵינַי חֳמַרְמְרוּ מֵעַי נִשְׁפַּךְ לָאָרֶץ כְּבֵדִי עַל־שֶׁבֶר בַּת־עַמִּי בֵּעָטֵף עוֹלֵל וְיוֹנֵק בִּרְחֹבוֹת קִרְיָה׃
12 לְאִמֹּתָם יֹאמְרוּ אַיֵּה דָּגָן וָיָיִן בְּהִתְעַטְּפָם כֶּחָלָל בִּרְחֹבוֹת עִיר בְּהִשְׁתַּפֵּךְ נַפְשָׁם אֶל־חֵיק אִמֹּתָם׃
13 מָה־אֲעוּדֵךְ מָה אֲדַמֶּה־לָּךְ הַבַּת יְרוּשָׁלִַם מָה אַשְׁוֶה־לָּךְ וַאֲנַחֲמֵךְ בְּתוּלַת בַּת־צִיּוֹן כִּי־גָדוֹל כַּיָּם שִׁבְרֵךְ מִי יִרְפָּא־לָךְ׃

4 * *Daleth.* Tetendit arcum ſuum quaſi
inimicus: firmauit dexterã ſuam quaſi ho-
ſtis: & occidit omne quod pulchrum erat
viſu in tabernaculo filiæ Sion; effudit quaſi
5 ignem indignationẽ ſuam. * *He.* Factus eſt
Dñs velut inimicus, pręcipitauit Iſrael, pre-
cipitauit omnia mœnia eius, diſſipauit mu-
nitiones eius, & repleuit in filia Iuda hu-
6 miliatũ & humiliatam. * *Vau.* Et diſſipauit
C quaſi hortum tentorium ſuum, demolitus
eſt tabernaculum ſuum. Obliuioni tradi-
dit Dominus in Sion feſtiuitatem & Sab-
batum, & in opprobriũ, & in indignatio-
7 nem furoris ſui regem & ſacerdotẽ. * *Zain.*
Repulit Dñs altare ſuum, maledixit ſancti-
ficationi ſuæ, tradidit in manu inimici mu-
ros turrium eius. Vocem dederũt in domo
8 Dñi ſicut in die ſolenni. * *Heth.* Cogitauit
Dñs diſſipare murũ filiæ Sion, tetendit fu-
niculũ ſuum, & non auertit manũ ſuam à
perditione. Luxitq; antemurale, & murus
9 pariter diſſipatus eſt. * *Teth.* Defixæ ſunt in
terra portę eius, perdidit & cõtriuit vectes
eius, regem eius & principes eius in genti-
bus. Non eſt Lex, & Prophetę eius non in-
10 uenerunt viſionem à Dño. * *Iod.* Sederunt
in terra, conticuerunt ſenes filiæ Sion, con-
D ſperſerunt cinere capita ſua, accincti ſunt
cilitiis. Abiecerunt in terra capita ſua vir-
11 gines Hieruſalem. * *Caph.* Defecerũt pre la-
chrymis oculi mei, conturbata ſunt viſce-
ra mea. Effuſum eſt in terra iecur meum ſu-
per contritionem filiæ populi mei, cum
deficeret paruulus & lactens in plateis op-
12 pidi. * *Lamed.* Matribus ſuis dixerunt: Vbi
eſt triticum & vinum? cùm deficerẽt quaſi
vulnerati in plateis ciuitatis; cùm exhala-
rent animas ſuas in ſinu matrum ſuarum.
13 * *Mem.* Cui comparabo te, vel cui aſſimi-
E labo te filia Hieruſalem? Cui exęquabo te,
& conſolabor te virgo filia Sion? Magna
eſt enim velut mare cõtritio tua: quis me-
debitur tui?

תרגום

4 מתח קשתה ורגם עלי גירין כבעל דבבא אתעתד על יד ימינה דנבוכדנצר וסיעה כאלו הוה מעיק לעמה ישראל וקטל כל עולם
כל דמרגגין להון עינא במשכן כנישתא דציון שדא כבעור אשא רגזה ׃ 5 הוה יי דמי כבעל דבבא שיצי ישראל שיצי כל
בירניתהא חבל כל קרויי פציחתא ואסגי בכנישתא דבית יהודה אבלותא ואנינותא ׃ 6 ושרש כגנתא בית מקדשה חבל אתר מזמן
...נפרא על עמה אנשי יי בציון חדות יומא טבא ושבתא ושנא בתקוף רגזה מלכא וכהנא רבא ׃ 7 אשלי יי מדבחה בעט
מקדשה מסר ביד בעל דבבא שורי בירניתהא קלא יהבו בבית מקדשא דיי כקל עמא בית ישראל דמצלין בגוה ביומא דפסחא ׃
8 חשב יי לחבלא שור כנישתא דציון סאט משקולתא ולא אתיב ידה מלשיצאה ואבל מקפנא ושורא בחדא אתפגרו ׃
9 טמעו בארעא תרעהא הוביד ותבר מזוזתהא מלכהא ורברבנהא גלו ביני עממיא על דלא נטרו פתגמי אוריתא כאלו לא קבלו
...בטורא דסיני אף נביאהא אתמנע מנהון רוח נבואת קדשא ולא אתאמר להון פתגם נבואתא מן קדם יי ׃
10 יתבין על ארעא שתקין סבי כנישתא דציון אסקו עפר מקלה על רישיהון קמרו סקין על בסריהון אחיתו לעפרא דארעא
רישיהון בתולתא דירושלם ׃ 11 ספקו בדמען עיני אדגרו מעי יתשד לארעא כבדי על תביר כנישתא דעמי כדו
...טפין עולימיא ויניקיא בפתאות קרתא ׃ 12 לאמהון אמרין רוביא דישראל אן עבור וחמר כד הוו צחין כקטיל
חרבא מן צחותא בפתאות קרתא כד יתשד נפשהון מן כפנא לגו עטיף אמהון ׃
13 מה אסהד בך מה אהי מדמה לך כנישתא דירושלם מה אחבר לך אהי מנחם ליך בתולתא דכנישתא דציון ארום סגי
תבריך כמיאות חביר גללי ימא רבא בעדן נחשולהא ומן הוא אסיא די יסי יתיך מן מרעיך ׃

‡ Daleth. *Tetendit arcum suum quasi ini-* 4
micus: firmauit dexteram suam quasi aduersa-
rius, & occidit omnia desideria oculorum meo-
rum in tabernaculis filiæ Sion: effudit quasi ig-
nem furorem suum. ‡ He. *Factus est Domi-* 5
nus quasi inimicus. præcipitauit Israel, præcipi-
tauit omnes turres eius: dissipauit munitiones
eius, & repleuit filiæ Iuda humiliatum & hu-
miliatam. ‡ Vau. *Et expandit quasi vineam* 6
tabernaculum suum, dissipauit festiuitatem suã:
oblitus est Dominus quod fecit in Sion festiui-
tatũ & Sabbati, & irritauit indignatione iræ
suæ Regem & Sacerdotem. ‡ Zain. *Repulit* 7
Dominus altare suum: eiecit sanctificationem
suam, contriuit in manu inimici murum turriũ
eius; vocem dedit in domo Domini sicut in die
festiuitatis. ‡ Heth. *Cogitauit Dominus* 8
dissipare murum filiæ Sion. tetendit mensuram,
non auertit manum suam à conculcatione; et lu-
xit antemurale, et murus vnanimiter infirma-
tus est. ‡ Teth. *Infixæ sunt in terram portæ* 9
eius: perdidit & contriuit vectes eius, regem
eius & principes eius in gentibus: non est Lex,
& Prophetæ eius non viderũt visionem à Do-
mino. ‡ Ioth. *Sederunt in terram, conticue-* 10
runt seniores filiæ Sion, ascendere fecerunt pul-
uerem super caput eorum, accincti sunt ciliciis,
deduxerunt in terram principes virgines in
Hierusalem. ‡ Caph. *Defecerunt in lachrymis* 11
oculi mei, conturbatum est cor meum, effusa est
in terra gloria mea super contritione filiæ populi
mei cùm deficiat paruulus & lactans in plateis
ciuitatis. ‡ Lamed. *Matribus suis dixerunt:* 12
Vbi triticum & vinũ? cùm deficerent ipsi quasi
vulneratus in plateis ciuitatis, cùm effunderẽt
animas suas in sinum matrum suarum.
‡ Mem. *Quid testificabor tibi, aut quid* 13
assimilabo tibi filia Hierusalem? quis saluabit
te virgo filia Sion? quia magnificatum est pocu-
lum contritionis tuæ: quis medebitur tibi?

4 ‡ δάλεθ. Ἐνέτεινεν τόξον αὐτοῦ ὡς ἐχθρός· ἐστερέωσεν
δεξιὰν αὐτοῦ ὡς ὑπεναντίος, καὶ ἀπέκτεινεν πάντα τὰ ἐ-
πιθυμήματα τῶν ὀφθαλμῶν μου ἐν σκηνώμασι θυγατρὸς
5 σιών· ἐξέχεεν ὡς πῦρ τὸν θυμὸν αὐτοῦ. ‡ ἤ. Ἐγενήθη κύ-
ριος ὡς ἐχθρός. κατεπόντισεν ἰσραήλ, κατεπόντισεν πά-
σας τὰς βάρεις αὐτοῦ. διέφθειρεν τὰ ὀχυρώματα αὐτοῦ,
καὶ ἐπλήθυνεν τῇ θυγατρὶ ἰούδα ταπεινουμένην καὶ τα-
6 πεινουμένην. ‡ οὐαύ. Καὶ διεπέτασεν ὡς ἄμπελον τὸ
σκήνωμα αὐτοῦ, διέφθειρεν ἑορτὴν αὐτοῦ, ἐπελάθετο κύ-
ριος ὃ ἐποίησεν ἐν σιὼν ἑορτῆς καὶ σαββάτου, καὶ παρώξυνεν
7 ἐμβριμήματι ὀργῆς αὐτοῦ βασιλέα καὶ ἱερέα. ‡ ζάϊν.
Ἀπώσατο κύριος θυσιαστήριον αὐτοῦ, ἀπετίναξεν ἁγίασ-
μα αὐτοῦ, συνέτριψεν ἐν χειρὶ ἐχθροῦ τεῖχος βάρεων
αὐτῆς, φωνὴν ἔδωκεν ἐν οἴκῳ κυρίου ὡς ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς.
8 ‡ ἤθ. Ἐλογίσατο κύριος τοῦ διαφθεῖραι τεῖχος θυγα-
τρὸς σιών. ἐξέτεινεν μέτρον, οὐκ ἀπέστρεψεν χεῖρα αὐ-
τοῦ ἀπὸ καταπατήματος, καὶ ἐπένθησεν τὸ προτείχισ-
9 μα καὶ τεῖχος ὁμοθυμαδὸν ἠσθένησεν. ‡ τήθ. Ἐνεπά-
γησαν εἰς γῆν πύλαι αὐτῆς, ἀπώλεσεν καὶ συνέτριψεν
μοχλοὺς αὐτῆς βασιλέα αὐτῆς καὶ ἄρχοντας αὐτῆς ἐν
τοῖς ἔθνεσιν, οὐκ ἔστιν νόμος καί γε προφῆται αὐτῆς οὐκ
10 ἴδον ὅρασιν παρὰ κυρίου. ‡ ἰώθ. Ἐκάθισαν εἰς τὴν
γῆν, ἐσιώπησαν πρεσβύτεροι θυγατρὸς σιών, ἀνεβίβα-
σαν χοῦν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, περιεζώσαντο σάκ-
κοις, κατήγαγον εἰς γῆν ἀρχηγοὺς παρθένους ἐν ἱερου-
11 σαλήμ. ‡ χάφ. Ἐξέλιπον ἐν δάκρυσιν οἱ ὀφ-
θαλμοί μου, ἐταράχθη ἡ καρδία μου, ἐξεχύθη εἰς γῆν
ἡ δόξα μου ἐπὶ τὸ σύντριμμα τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ
μου ἐν τῷ ἐκλείπειν νήπιον καὶ θηλάζοντα ἐν πλατείαις
12 πόλεως. ‡ λάμεδ. Ταῖς μητράσιν αὐτῶν εἶπαν, ποῦ σῖ-
τος καὶ οἶνος ἐν τῷ ἐκλύεσθαι αὐτοὺς ὡς τραυματίας ἐν
πλατείαις πόλεως, ἐν τῷ ἐκχεῖσθαι ψυχὰς αὐτῶν εἰς κόλ-
13 πον μητέρων αὐτῶν. ‡ μήμ. Τί μαρτυρήσω σοι ἢ τί
ὁμοιώσω σοι θύγατερ ἱερουσαλήμ; τίς σώσει σε παρθέ-
νος θυγάτηρ σιών; ὅτι ἐμεγαλύνθη ποτήριον συντριβῆς σου·
τίς ἰάσεταί σε;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4] *Daleth.* Tetendit arcum suum, & proiecit contra me sagittas sicut inimicus. stetit ad manum dexteram Nabuchodonozor, & auxiliatus est ei quando coarctabat populum suum domum Israel: & occidit omnem iuuenem, & omnia desiderabilia aspectu oculi in tabernaculo cœtus Sion: effudit quasi lampadem ignis furorem suum. [5] *He.* Factus est Dominus similis inimico, consumpsit Israel, consumpsit omnia palatia eius, dissipauit omnes vrbes & villas eius: & multiplicauit in cœtu domus Iuda lamentationem & luctum.

[6] *Vau.* Et eradicauit quasi hortum domum sanctuarij sui, dissipauit locum præparatum ad propiciandum pro populo suo: obliuisci fecit Dominus in Sion lætitiam diei festi & Sabbathi, & proiecit in furore iræ suæ Regem & Sacerdotem magnum.

[7] *Zain.* Repulit Dominus altare suum, conculcauit sanctuarium suum: tradidit in manu inimici muros turrium eius: vocem dederunt in domo sanctuarij Domini, quasi vocem populi domus Israel quando precabantur in medio eius in die Phase.

[8] *Cheth.* Cogitauit Dominus disperdere murum cœtus Sion: extendit perpendiculum; nec retraxit manum suam ab excidio; & luxit antemurale & murus, simul suffossa sunt. [9] *Teth.* Defixæ sunt in terram portæ eius: perdidit & contriuit postes eius. Rex & principes eius migrauerunt inter populos, eò quòd non custodierunt verba Legis, quasi non suscepissent eam in monte Sinai: & etiam à Prophetis eius prohibitus est spiritus prophetiæ sanctæ, & non fuit dictum eis verbum propheticum à facie Domini.

[10] *Iod.* Sederunt in terra, & tacuerunt senes cœtus Sion; imposuerunt cinerem ignominiæ super capita sua, accinxerunt se saccis super carnem suam: demiserunt in puluerem terræ capita sua virgines Ierusalem. [11] *Caph.* Consumpti sunt lachrymis oculi mei, conturbata sunt viscera mea: effusum est in terram iecur meum propter contritionem cœtus populi mei, cùm siti deficerent iuuenes & lactentes in plateis ciuitatis. [12] *Lamed.* Matribus suis dicebant iuuenes Israel: Vbi est frumentum & vinum? quando deficiebant, quasi occisi gladio, præ siti in plateis ciuitatis; quando effundebatur anima eorum præ fame in medio sinuum matrum suarum.

[13] *Mem.* Quem contestabor tibi, & cui assimilabo te cœtus Ierusalem? cui exæquabo te, & consolabor te virgo cœtus Sion? quia magna est contritio tua sicut multitudo confractionis fluctuum maris magni in tempore tempestatis suæ: & quis est medicus qui sanet te ab infirmitate tua?

14 * נְבִיאַיִךְ חָזוּ לָךְ שָׁוְא וְתָפֵל וְלֹא־גִלּוּ עַל־עֲוֺנֵךְ
לְהָשִׁיב שְׁבִיתֵךְ וַיֶּחֱזוּ לָךְ מַשְׂאוֹת שָׁוְא וּמַדּוּחִם׃
15 * סָפְקוּ עָלַיִךְ כַּפַּיִם כָּל־עֹבְרֵי דֶרֶךְ שָׁרְקוּ וַיָּנִעוּ
רֹאשָׁם עַל־בַּת יְרוּשָׁלָםִ הֲזֹאת הָעִיר שֶׁיֹּאמְרוּ
כְּלִילַת יֹפִי מָשׂוֹשׂ לְכָל־הָאָרֶץ׃
16 * פָּצוּ עָלַיִךְ פִּיהֶם כָּל־אֹיְבַיִךְ שָׁרְקוּ וַיַּחַרְקוּ־שֵׁן
אָמְרוּ בִּלָּעְנוּ אַךְ זֶה הַיּוֹם שֶׁקִּוִּינֻהוּ מָצָאנוּ רָאִינוּ׃
17 * עָשָׂה יְהוָה אֲשֶׁר זָמָם בִּצַּע אֶמְרָתוֹ אֲשֶׁר צִוָּה
מִימֵי־קֶדֶם הָרַס וְלֹא־חָמָל וַיְשַׂמַּח עָלַיִךְ אוֹיֵב הֵרִים
קֶרֶן צָרָיִךְ׃
18 * צָעַק לִבָּם אֶל־אֲדֹנָי חוֹמַת בַּת־צִיּוֹן הוֹרִידִי כַנַּחַל
דִּמְעָה יוֹמָם וָלַיְלָה אַל־תִּתְּנִי פוּגַת לָךְ אַל־תִּדֹּם
בַּת־עֵינֵךְ׃
19 * קוּמִי רֹנִּי בַלַּיְלָה לְרֹאשׁ אַשְׁמֻרוֹת שִׁפְכִי כַמַּיִם
לִבֵּךְ נֹכַח פְּנֵי אֲדֹנָי שְׂאִי אֵלָיו כַּפַּיִךְ עַל־
נֶפֶשׁ עוֹלָלַיִךְ הָעֲטוּפִים בְּרָעָב בְּרֹאשׁ כָּל־חוּצוֹת׃
20 * רְאֵה יְהוָה וְהַבִּיטָה לְמִי עוֹלַלְתָּ כֹּה אִם־
תֹּאכַלְנָה נָשִׁים פִּרְיָם עֹלְלֵי טִפֻּחִים אִם־יֵהָרֵג
בְּמִקְדַּשׁ אֲדֹנָי כֹּהֵן וְנָבִיא׃
21 * שָׁכְבוּ לָאָרֶץ חוּצוֹת נַעַר וְזָקֵן בְּתוּלֹתַי
וּבַחוּרַי נָפְלוּ בֶחָרֶב הָרַגְתָּ בְּיוֹם אַפֶּךָ טָבַחְתָּ לֹא
חָמָלְתָּ׃
22 * תִּקְרָא כְיוֹם מוֹעֵד מְגוּרַי מִסָּבִיב וְלֹא הָיָה בְּיוֹם
אַף־יְהוָה פָּלִיט וְשָׂרִיד אֲשֶׁר־טִפַּחְתִּי וְרִבִּיתִי אֹיְבִי
כִלָּם׃

14 *Nun.* Prophetę tui viderũt tibi falſa & ſtul-
ta, nec aperiebant iniquitatẽ tuam vt te ad
pœnitentiã prouocarent. Viderũt autẽ tibi
15 aſſumptiones falſas & eiectiones. * *Samech.*
Plauſerunt ſuper te manibus omnes trã-
euntes per viã, ſibilauerũt & mouerũt capi-
ta ſua ſup filiã Hieruſalẽ: Hęccine eſt vrbs,
dicentes, perfecti decoris, gaudium vniuer-
16 ſę terræ? * *Phe.* Aperuerunt ſuper te os ſuum
oẽs inimici tui, ſibilauerunt & fremuerunt
dentibus ſuis, & dixerũt, Deuorabimus: en
F iſta eſt dies quã expectabamus, inuenimus,
17 vidimus. * *Ain.* Fecit Dñs quę cogitauit, com-
pleuit ſermonẽ ſuum quẽ pręceperat a die-
bus antiquis. deſtruxit & non pepercit, &
lętificauit ſuper te inimicum, & exaltauit
18 cornu hoſtiũ tuorum. * *Sade.* Clamauit cor
eorũ ad Dñm ſuper muros filię Siõ. Deduc
quaſi torrentẽ lachrymas per diẽ & noctẽ,
nõ des requiẽ tibi, neq; taceat pupilla oculi
19 tui. * *Coph.* Conſurge laude in nocte in prin-
cipio vigiliarũ, effunde ſicut aquã cor tuũ
ante cõſpectum Dñi. Leua ad eum manus
tuas pro anima paruulorum tuorum qui fa-
me pereunt in capite omniũ cõpitorum.
20 * *Res.* Vide Dñe & conſidera quem vinde-
G miaris ita. Ergo ne comedent mulieres fru-
ctum ſuum, paruulos ad menſurã palmæ?
Si occiditur in ſanctuario Domini Sacer-
21 dos & Propheta? * *Sin.* Iacuerunt in terra
foris puer & ſenex, virgines meæ & iuue-
nes mei ceciderunt in gladio. Interfeciſti
in die furoris tui, percuſſiſti, nec miſer-
22 tus es. * *Thau.* Vocaſti quaſi ad diem ſo-
lennem, qui terrerent me de circuitu, &
non fuit in die furoris Domini qui effuge-
ret & relinqueretur. Quos educaui & nu-
triui, inimicus meus conſumpſit eos.

תרגום

14 נביאי שקרא די בינך הנון אתנביו ליך שקרא ולית משש לנבואתהון ולא פרסמו ית פרענותא דעתיד למיתי עליך בגלל חוביך לאהדרותך בתיובתא אלהין נבאו ליך נבואת סגן ומלי טעותא :
15 ספקו עליך ידיהון כל עברי אורחא שרקו בספותהון וטלטלו ברישיהון על כנישתא דירושלם אמרו בפומהון הדא היא קרתא דהוו אמרין אבהתן דמלקדמין דהיא גמירת נואי ושופרא חדוה לכל יתבי ארעא :
16 פתחו עליך פומהון כל בעלי דבביך שרקו בספותהון ועסיו בשניהון ואמרו שיצינא ברם דין יומא דהוינא מתינן אשכחנא חזינא :
17 עבד ייי מה דחשב גמר מימר פומה די פקד למשה נביא מן יומין קדמאין דאי לא נטרין בני ישראל ית פקודיא דייי עתיד לאתפרעא מנהון פגר ולא חס ואחדי עליך בעל דבבא ארים יקר מעיקיך :
18 צוח לבהון קדם ייי דרחם עליהון שורא יקרא דציון דלגי כנחלא דמעין יממם ולליליא לא תתנין תנחומין לצעריך לפיגא [illegible] ולא תשתוק עינך מלמדמע :
19 קומי כנישתא דישראל שריא בגלותא עסקי במשנה בליליא ארום שכינתא דייי שריא לקבליך ובפתגמי אוריתא בשירוי מטרא שדאי היך מיא עקמומית לביך והדרי בתיובתא וצליאי בבית כנישתא כל קבל אפי ייי טולי לותה בצלו ידיך על נפשת עולמיך דמתין בכפנא בריש כל מחוזין :
20 חזי ייי ותהי מסתכל מן שמיא למן אסתקפתא כדנן אם חזי לבנתא דישראל למיכל פרי בטנהון עולמיא רגיגתא דהוו מלפפין בסדינין מלתא ענת מדת דינא וכן אמרת אם חזי למקטל בבית מקדשא דייי כהנא ונביא כמה דקטלתון ית זכריה בר עדו כהנא רבא ונביא מהימן בבית מקדשא דייי ביומא דכפוריא על דאוכח יתכון דלא תעבדון דביש קדם ייי :
21 רמכו על ארעא דמחוזין עולמיא וסביא דהוו רגילין למשכב על כרין דמילת ועל ערסין דשן דפיל בתולתי ורובי נפלו קטילין בחרבא קטלתא ביום רגזך נכסתא ולא חסתא :
22 תהי קרי חירותא לעמך בית ישראל על יד משיחא היכמה דעבדת על יד משה ואהרן ביומא דפסחא ויתכנשון עולמי חזור חזור מן כל אתר דאתבדרו תמן ביומא תקף רגזך ייי ולא הוה בהון שיזבא ושארא דלפפת בסדינין ודרביתי בתפנוקי מלכין בעלי דבבי שיציאונון :

* Nun. Prophetæ tui viderunt tibi falsa et 14
imprudentiam, & non detexerunt super ini-
quitatem tuam ad reuertendum captiuitatem
tuam, & viderunt assumptiones vanas & e-
iectiones. * Samech. Plauserunt super te 15
manus omnes transeuntes viam, sibilauerunt
& mouerunt caput suum super filiam Hierusa-
lem. Si hæc ciuitas, dicent, corona gloriæ, lætitia
vniuersæ terræ? * Phe. Aperuerunt 16
super te os suum omnes inimici tui, sibilauerunt
& fremuerunt dentibus: dixerunt, Deuoraui-
mus eam: veruntamen hæc dies quam expecta-
bamus, inuenimus eam, vidimus.
* Ain. Fecit Dominus quæ cogitauit, com- 17
pleuit verba sua quæ præcepit à diebus anti-
quis: destruxit & non pepercit: & lætificauit
super te inimicum, exaltauit cornu tribulantis
te. * Sade. Clamauit cor eorum ad Dominum, 18
Muri filiæ Sion deducant quasi torrens lachry
mas die ac nocte, ne des lotionem tibi, neque
taceat pupilla oculi tui. * Coph. Surge ad 19
meditandum in nocte, in principiis custodiæ ef-
funde quasi aquam cor tuum ante faciem Do-
mini: leua ad eum manus tuas pro animabus
paruulorum tuorum qui deficiunt fame à prin-
cipio omnium compitorum. * Res. Vide Do- 20
mine & respice cui vindemiasti ita, si comedēt
mulieres fructum ventris eorum. occidentur
paruuli lactantes mămas. si occides in sanctua-
rio Domini Sacerdotem & Prophetam?
* Sin. Dormierunt in terram viarum pue- 21
rulus & senex. virgines meæ & iuuenes mei
abierunt in captiuitate, in gladio, in fame in-
terfecisti in die iræ tuæ, coxisti, non pepercisti.
* Thau. Vocasti quasi diem festiuitatis 22
transmigrationis meæ in circuitu, & non fuit
in die iræ Domini saluatus & derelictus, si-
cut obtinui & multiplicaui inimicos meos
omnes.

14 * νουν. Προφῆταί σου εἴδοσάν σοι μάταια καὶ ἀφρο-
σύνην, καὶ οὐκ ἀπεκάλυψαν ἐπὶ τὴν ἀδικίαν σου τοῦ ἀ-
ποστρέψαι αἰχμαλωσίαν σου, καὶ εἴδοσάν σοι λήμματα μά-
15 ταια καὶ ἐξώσματα. * Σαμέχ. Ἐκρότησαν ἐπὶ
σὲ χεῖρας πάντες οἱ παραπορευόμενοι ὁδόν, ἐσύρισαν
καὶ ἐκίνησαν τὴν κεφαλὴν αὐτῶν ἐπὶ τὴν θυγατέρα ἱε-
ρουσαλήμ, εἰ αὕτη ἡ πόλις ἐροῦσιν στέφανος δόξης, εὐ-
16 φροσύνη πάσης τῆς γῆς. * Φή. Διήνοιξαν ἐπὶ σὲ
στόμα αὐτῶν πάντες οἱ ἐχθροί σου, ἐσύρισαν καὶ ἔβρυ-
ξαν ὀδόντας, εἶπαν, κατεπίομεν αὐτήν. πλὴν αὕτη ἡ ἡ-
μέρα ἣν προσεδοκῶμεν, ηὕρομεν αὐτήν, εἴδομεν.
17 * αἴν. Ἐποίησεν κύριος ἃ ἐνεθυμήθη, συνετέλεσεν
ῥήματα αὐτοῦ ἃ ἐνετείλατο ἐξ ἡμερῶν ἀρχαίων, καθεῖ-
λεν καὶ οὐκ ἐφείσατο, καὶ εὔφρανεν ἐπὶ σὲ ἐχθρόν, ὕψω-
σεν κέρας θλίβοντός σε.
18 * Σαδή. Ἐβόησεν καρδία αὐτῶν πρὸς κύριον, τείχη
θυγατρὸς σιὼν καταγαγέτω ὡς χειμάρρους δάκρυα ἡ-
μέρας καὶ νυκτός, μὴ δῷς ἔκνηψιν σεαυτῇ, μὴ δὲ σιωπη-
19 σάτω κόρη ὀφθαλμοῦ σου. * κώφ. Ἀνάστηθι ἀδο-
λέσχησαι ἐν νυκτὶ εἰς ἀρχὰς φυλακῆς, ἔκχεον ὡς ὕδωρ
καρδίαν σου ἀπέναντι προσώπου κυρίου, ἆρον πρὸς αὐ-
τὸν χεῖράς σου περὶ ψυχῶν νηπίων σου τῶν ἐκλυομένων
λιμῷ ἀπ' ἀρχῆς πασῶν ἐξόδων.
20 * ῥής. Ἴδε κύριε καὶ ἐπίβλεψον τίνι ἐπεφύλλισας οὕ-
τως, εἰ φάγονται γυναῖκες καρπὸν κοιλίας αὐτῶν. φο-
νευθήσονται νήπια θηλάζοντα μαστούς. εἰ ἀποκτενεῖς ἐν ἁ-
γιάσματι κυρίου ἱερέα καὶ προφήτην;
21 * σίν. Ἐκοιμήθησαν εἰς γῆν ἐξόδων παιδάριον καὶ
πρεσβύτης. παρθένοι μου καὶ νεανίσκοι μου ἐπορεύθησαν ἐν
αἰχμαλωσίᾳ, ἐν ῥομφαίᾳ, ἐν λιμῷ ἀπέκτεινας ἐν ἡμέ-
ρᾳ ὀργῆς σου, ἐμαγείρευσας, οὐκ ἐφείσω.
22 * θαύ. Ἐκάλεσας ὡσεὶ ἡμέραν ἑορτῆς παροικίας μου
κυκλόθεν, καὶ οὐκ ἐγένετο ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς κυρίου ἀνασω-
ζόμενος καὶ καταλελειμμένος ὡς ἐπεκράτησα καὶ ἐπλή-
θυνα ἐχθρούς μου πάντας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 *Nun.* Pseudoprophetæ qui sunt in te, ipsi prophetauerunt tibi falsa, & non est substantia prophetiæ eorum: nec manifestauerunt
visionem quæ ventura erat tibi propter peccata tua, vt conuerterent te ad pœnitentiam; sed prophetauerunt tibi prophetiam vanam, & ver-
ba erroris. 15 *Samech.* Plauserunt super te manibus suis omnes transeuntes viam, sibilauerunt labiis suis, & mouerunt capita sua
super cœtum Ierusalem. dixerunt in ore suo: Hæccine est ciuitas de qua dicebant patres nostri antiqui, quòd esset perfecti decoris & pul-
chritudo gaudij habitatoribus terræ? 16 *Pe.* Aperuerunt super te os suum omnes inimici tui, sibilauerunt labiis suis, fremue-
runt dentibus suis: dixerunt, Consumpsimus: veruntamen hic est dies quem expectauimus; inuenimus, vidimus. 17 *Ain.* Fecit
Dominus id quod cogitauerat, consummauit verbum oris sui, quod præceperat Mosi prophetæ à diebus antiquis; quòd si non custodi-
rent filij Israel præcepta Domini, vltionem sumeret ex eis: destruxit & non pepercit, & lætificauit super te inimicum, exaltauit gloriam
tribulantium te. 18 *Sadich.* Clamauit cor eorum coram Domino, qui miseretur ipsorum: Mure gloriæ Sion dimana instar tor-
rentis lachrymas die ac nocte, ne des consolationes tuis doloribus; vt cesses ab oratione tua, nec taceat oculus tuus à fletu.
19 *Caph.* Surge cœtus Israel qui habitas in captiuitate, & da operam lectioni in nocte, quoniam maiestas Domini habitat in conspectu
tuo, & verbis Legis in principio custodiæ matutinæ: effunde sicut aquam peruersitatem cordis tui, & conuertere ad pœnitentiam, & ora
in domo congregationis ante faciem Domini. leua ad eum in oratione manus tuas propter animas iuuenum tuorū qui deficiunt fame in
capite omnium vicorum. 20 *Res.* Vide Domine & contemplare de cælis in quem occasiones quæsisti ita: num decens est vt come-
dant filiæ Israel fructum ventris sui, paruulos desiderabiles qui inuoluebantur sindonibus sericeis? Respondit mensura iudicij, & sic ait:
Nunquid decens est vt occidatur in domo sanctuarij Domini Sacerdos & Propheta? quemadmodum interfecistis Zachariam filium Addo
sacerdotem magnum & prophetam fidelem in domo sanctuarij Domini in die propitiationum, eò quòd castigabat vos ne faceretis quod
malum est coram Domino? 21 *Sin.* Dormierunt humi in vicis iuuenes, & senes qui assueti erant dormire in culcitris seri-
cis, & in lectulis eburneis. Virgines meæ & iuuenes mei ceciderunt interfecti gladio: occidisti in die furoris tui, iugulasti & non peper-
cisti. 22 *Thau.* Vocabis libertatem populo tuo domui Israel per manum Messiæ, sicut fecisti per manum Mosis & Aaron in die Phase,
& congregabuntur iuuenes mei per circuitum de omni loco ad quem dispersi sunt in die iræ furoris tui Domine, & non fuit in eis qui libe-
raretur & relinqueretur. quos inuolui sindonibus, & nutriui in deliciis regum, inimici mei consumpserunt eos.

ג

1 אֲנִי הַגֶּבֶר רָאָה עֳנִי בְּשֵׁבֶט עֶבְרָתוֹ׃
2 אוֹתִי נָהַג וַיֹּלַךְ חֹשֶׁךְ וְלֹא־אוֹר׃
3 אַךְ בִּי יָשֻׁב יַהֲפֹךְ יָדוֹ כָּל־הַיּוֹם׃
4 בִּלָּה בְשָׂרִי וְעוֹרִי שִׁבַּר עַצְמוֹתָי׃
5 בָּנָה עָלַי וַיַּקַּף רֹאשׁ וּתְלָאָה׃
6 בְּמַחֲשַׁכִּים הוֹשִׁיבַנִי כְּמֵתֵי עוֹלָם׃
7 גָּדַר בַּעֲדִי וְלֹא אֵצֵא הִכְבִּיד נְחָשְׁתִּי׃
8 גַּם כִּי אֶזְעַק וַאֲשַׁוֵּעַ שָׂתַם תְּפִלָּתִי׃
9 גָּדַר דְּרָכַי בְּגָזִית נְתִיבֹתַי עִוָּה׃
10 דֹּב אֹרֵב הוּא לִי אֲרִיה בְּמִסְתָּרִים׃
11 דְּרָכַי סוֹרֵר וַיְפַשְּׁחֵנִי שָׂמַנִי שֹׁמֵם׃
12 דָּרַךְ קַשְׁתּוֹ וַיַּצִּיבֵנִי כַּמַּטָּרָא לַחֵץ׃
13 הֵבִיא בְּכִלְיוֹתָי בְּנֵי אַשְׁפָּתוֹ׃
14 הָיִיתִי שְּׂחֹק לְכָל־עַמִּי נְגִינָתָם כָּל־הַיּוֹם׃
15 הִשְׂבִּיעַנִי בַמְּרוֹרִים הִרְוַנִי לַעֲנָה׃
16 וַיַּגְרֵס בֶּחָצָץ שִׁנָּי הִכְפִּישַׁנִי בָּאֵפֶר׃
17 וַתִּזְנַח מִשָּׁלוֹם נַפְשִׁי נָשִׁיתִי טוֹבָה׃
18 וָאֹמַר אָבַד נִצְחִי וְתוֹחַלְתִּי מֵיְהוָה׃
19 זְכָר־עָנְיִי וּמְרוּדִי לַעֲנָה וָרֹאשׁ׃
20 זָכוֹר תִּזְכּוֹר וְתָשִׁיחַ עָלַי נַפְשִׁי׃
21 זֹאת אָשִׁיב אֶל־לִבִּי עַל־כֵּן אוֹחִיל׃
22 חַסְדֵי יְהוָה כִּי לֹא־תָמְנוּ כִּי לֹא־כָלוּ רַחֲמָיו׃
23 חֲדָשִׁים לַבְּקָרִים רַבָּה אֱמוּנָתֶךָ׃
24 חֶלְקִי יְהוָה אָמְרָה נַפְשִׁי עַל־כֵּן אוֹחִיל לוֹ׃

THRENI. Translat. B. Hieronymi.

CAP. III. *Aleph.*

1 EGo vir videns paupertatem meam, in
A virga indignationis eius. *Aleph.*
2 Me minauit & adduxit in tenebris, & non
3 in lucem. * *Aleph.* Tantum in me ver-
tit, & conuertit manum suam tota die.
4 * *Beth.* Vetustam fecit pellem meam
& carnem meam, contriuit ossa mea.
5 * *Beth.* Ædificauit in gyro meo, & cir-
6 cundedit me felle & labore. *Beth.*
In tenebrosis collocauit me quasi mortuos
7 sempiternos. * *Gimel.* Circumædifi-
B cauit aduersum me, vt non egrediar, aggra-
8 uauit compedem meum. * *Gimel.*
Sed & cùm clamauero & cùm rogauero,
9 exclusit orationem meam. * *Gimel.*
Conclusit vias meas lapidibus quadris, se-
10 mitas meas subuertit. * *Daleth.* Vrsus
insidians factus est mihi, leo in abscôdito.
11 * *Daleth.* Semitas meas subuertit & con-
12 fregit me, posuit me desolatam. * *Daleth.*
Tetendit arcum suum, & posuit me quasi
13 signum ad sagittam. * *He.* Misit in re-
14 nibus meis filias pharetræ suæ. * *He.*
Factus sum in derisum omni populo meo,
15 canticum eorum tota die. * *He.* Repleuit
me amaritudinibus, inebriauit me absin-
16 thio. * *Vau.* Confregit ad numerum dentes
17 meos, cibauit me cinere. * *Vau.* Et repulsa
18 est anima mea, oblitus sum bonorū. * *Vau.*
C Et dixi, Periit finis meus & spes mea à Dño.
19 * *Zain.* Recordare paupertatis & transgres-
20 sionis meę, absinthij & fellis. * *Zain.* Memo-
ria memor ero, & tabescet in me anima
21 mea. * *Zain.* Hęc recolēs in corde meo, ideo
22 sperabo. * *Heth.* Misericordię Domini
quia non sumus consumpti, quia non de-
23 fecerunt miserationes eius. * *Heth.*
Noui diluculò, multa est fides tua.
24 * *Heth.* Pars mea Dominus, dixit anima
mea; propterea expectabo eum.

תרגום

ג

1 אֲנָא גַבְרָא דַחֲזָא עַנְיֵי בְּחֻטְרָא דְרָדֵי בִרְגָזֵהּ׃
2 יָתִי דְבַר וְאוֹבִיל חֲשׁוֹכָא וְלָא לְאַנְהָרָא׃
3 בְּרַם בִּי יְתוּב יְגַלְגֵל עֲלַי מַחָתֵהּ כָּל יוֹמָא׃
4 עֲתַק בִּסְרִי מִמַּכְתָּשִׁין וּמַשְׁכִּי מִן מַחֲתָא תְבַר גַרְמַי׃
5 בְּנָה עֲלַי כַּרְכּוּמִין וְאַקִּף קַרְתָּא וַעֲקַר רֵישֵׁי עַמְמַיָּא וְשַׁלְהֵי אִנּוּן׃
6 בְּבֵית יְסוּרִין דַּחֲשׁוֹכָא אוֹתְבַנִי כְּמֵיתִין דְאָזְלִין לְעָלְמָא אָחֳרָן׃
7 סְגַר בְּהָרִי בְּגִין דְּלָא אֶפֹּק מִן טְרִיקָא יַקַּר עַל רִגְלוֹי כְּבָלִין דִנְחָשָׁא׃
8 אַף אֲרוּם אֶצְוַח וַאֲצַלֵּי אִסְתְּתִים בֵּית צְלוֹתִי׃
9 סְגַר אוֹרְחַי בְּמַרְמְרִין פְּסִילָן שְׁבִילַי סָרָאוּ׃ פרג
10 דוּבָא סְכַמַּן הוּא לִי אַרְיָא דְמִטַּמַּר בִּכְבִישָׁא׃
11 אוֹרְחַי סְרַב וְשַׁסְעַנִי שַׁוְּיַנִי צָדוּ׃
12 מְתַח קַשְׁתֵּהּ וְעַתְּדַנִי הֵיךְ פַּלְגַּלְסָא לְגִירָא׃
13 אֲעִיר בְּכִלְיוֹתַי גִּירֵי תִיקֵהּ׃
14 הֲוֵיתִי חוֹכָא לְכָל פְּרִיצֵי עַמִּי וּמְזַמְּרָן עֲלַי כָּל יוֹמָא׃
15 אַשְׂבְּעַנִי מְרִירַת חִיוָן אַרְוַנִי גִידָא׃
16 וְרַצַּץ בְּפִרְיָן שִׁנַּי כְּנַע יָתִי בִּקְטְמָא׃
17 וְקָצַת מִלְּמִשְׁאַל שְׁלָם נַפְשִׁי אַנְשֵׁיתִי טֵיבוּתָא׃
18 וַאֲמַרֵת הוֹבַד תָּקְפִּי וְטוּבָא דַּחֲוֵיתִי אוֹרִיךְ מִן קֳדָם יְיָ׃
19 אִדְכַּר עַנְיֵי נַפְשִׁי וּמָה דְּאַמְרְרוּ בִּי סָנְאַי וְאַשְׁקִיו יָתִי גִידִין וְרֵישֵׁי חִיוָן׃
20 מִדְכַּר תִּדְכַּר וְתִצְלֵי עֲלַי נַפְשִׁי עַל סִגּוּפָא׃
21 דָא נֶחָמְתָא אָתִיב עַל לִבִּי בְּגִין כֵּן אוֹרִיךְ׃
22 טֵיבוּתָא דַיְיָ אֲרוּם לָא פְסַקוּ אֲרוּם לָא אִתְמְנִיעוּ רַחֲמוֹהִי׃
23 נִסִּין חַדְתִּין מַרְחִישׁ בְּצַפְרַיָּא סַגִּיאָה הִיא הֵימְנוּתָךְ׃
24 חֻלְקִי יְיָ אָמְרַת נַפְשִׁי עַל כֵּן אוֹרִיךְ לֵהּ׃

Aleph. CAP. III.

EGo vir videns paupertatem in virga fu- 1
roris eius: ⁑ *Super me assumpsit me, de-* 2
duxit in tenebras, & non lucem: ⁑ *Verun-* 3
tamen in me vertit manum suam tota die.
⁑ Beth. *Inueterauit carnes meas, & pellis* 4
meas ossa mea contriuit. ⁑ *Ædificauit contra* 5
me, & circundedit caput meum, & laboraui.
⁑ *In tenebrosis collocauit me quasi mortuos* 6
seculi.
⁑ Gimel. *Ædificauit contra me, & non e-* 7
grediar, aggrauauit æs meum. ⁑ *Et quia vo-* 8
ciferabor et clamabo, obturauit orationem meā.
⁑ *Ædificauit vias meas obturauit, semitas* 9
meas conturbauit.
⁑ Daleth. *Vrsus insidians ipse mihi quasi* 10
leo in absconditis. ⁑ *Persecutus est receden-* 11
tem & sedauit me. posuit me desolatam.
⁑ *Tetendit arcum suum, & firmauit me* 12
quasi signum ad sagittam.
⁑ He. *Induxit renibus meis sagittas pha-* 13
retræ suæ. ⁑ *Factus sum risus omni populo,* 14
psalmus eorum tota die. ⁑ *Saturauit me ama-* 15
ritudine, inebriauit me felle.
⁑ Vau. *Eiecit lapillo dentes meos, cibauit* 16
me cinere:
⁑ *Et expulit ex pace animam meam, obli-* 17
tus sum bonorum.
⁑ *Et dixi: Periit victoria mea, & spes* 18
mea à Domino.
⁑ Zain. *Recordatus sum à paupertate mea,* 19
& à persecutione mea amaritudinis meæ et fel-
lis mei. ⁑ *Memorabor & meditabitur in* 20
me anima mea. ⁑ *Hanc ponam in corde meo,* 21
propterea sustineo.
⁑ Heth. *Misericordiæ Domini, quia non* 22
sunt consumptæ; quoniam non defecerunt mi-
serationes eius.
⁑ *Noua in diluculo, multa fides tua.* 23
⁑ *Pars mea Dominus, dixit anima mea, pro-* 24
pter hoc expectabo eum.

γ'. Αλέφ.

1 ⁑ Εγὼ ἀνὴρ ὁ βλέπων πτωχείαν ἐν ῥάβδῳ θυμοῦ
2 αὐτοῦ· ⁑ ἐπ' ἐμὲ παρέλαβέν με, ἀπήγαγεν εἰς σκό-
3 τος καὶ οὐ φῶς· ⁑ πλὴν ἐν ἐμοὶ ἐπέστρεψεν χεῖ-
ρα αὐτοῦ ὅλην τὴν ἡμέραν.
4 ⁑ βήθ. Επαλαίωσεν σάρκας μου, καὶ δέρμα μου ὀ-
στέα μου συνέτριψεν.
5 ⁑ ἀνῳκοδόμησεν κατ' ἐμοῦ καὶ ἐκύκλωσεν κεφα-
6 λήν μου καὶ ἐμόχθησα. ⁑ ἐν σκοτεινοῖς ἐκάθισέν
με ὡς νεκροὺς αἰῶνος.
7 ⁑ γίμελ. Ανῳκοδόμησεν κατ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἐξε-
λεύσομαι, ἐβάρυνεν χαλκόν μου.
8 ⁑ καί γε ὅτι κεκράξομαι καὶ βοήσω, ἀπέφραξεν προσ-
9 ευχήν μου. ⁑ ἀνῳκοδόμησεν ὁδούς μου ἐνέφραξεν,
τρίβους μου ἐτάραξεν.
10 ⁑ δάλεθ. Αρκος ἐνεδρεύουσα αὐτός μοι, ὡς λέων ἐν
11 κρυφαίοις. ⁑ κατεδίωξεν ἀφεστηκότα καὶ κατέ-
παυσέν με. ἔθετό με ἠφανισμένην.
12 ⁑ ἐνέτεινεν τόξον αὐτοῦ καὶ ἐστήλωσέν με ὡς σκοπὸς εἰς
βέλος.
13 ⁑ ἤ. Εἰσήγαγεν τοῖς νεφροῖς μου ἰοὺς φαρέτρας αὐτοῦ.
14 ⁑ ἐγενήθην γέλως παντὶ λαῷ, ψαλμὸς αὐτῶν ὅλην
τὴν ἡμέραν.
15 ⁑ ἐχόρτασέν με πικρίας, ἐμέθυσέν με χολῆς.
16 ⁑ οὐαύ. Εξέβαλεν ψήφῳ ὀδόντας μου. ἐψώμισέν
17 με σποδόν· ⁑ καὶ ἀπώσατο ἐξ εἰρήνης ψυχήν μου.
18 ἐπελαθόμην ἀγαθά· ⁑ καὶ εἶπα, ἀπώλετο τὸ νῖ-
κός μου, καὶ ἡ ἐλπίς μου ἀπὸ κυρίου.
19 ⁑ ζάϊν. Εμνήσθην ἀπὸ πτωχείας μου, καὶ ἐκ διωγ-
20 μοῦ μου πικρίας μου καὶ χολῆς μου. ⁑ μνησθήσομαι
21 καὶ καταδολεσχήσει ἐπ' ἐμὲ ἡ ψυχή μου. ⁑ ταύτην
τάξω εἰς τὴν καρδίαν μου, διὰ τοῦτο ὑπομενῶ.
22 ⁑ ἤθ. Τὰ ἐλέη τοῦ κυρίου, ὅτι οὐκ ἐτελειώθησαν, ὅτι οὐκ
23 ἐξέλιπον αἱ ἐλεημοσύναι αὐτοῦ. ⁑ τὰ καινὰ ἐν τῷ
24 πρωΐ. πολλὴ ἡ πίστις σου. ⁑ τὸ μέρος μου κύριος εἶ-
πεν ἡ ψυχή μου, διὰ τοῦτο ὑπομενῶ αὐτόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. III. *Aleph.*

EGo ille vir qui vidi afflictionem in virga illius qui castigat in ira sua. 2 Me duxit & adduxit ad tenebras, & non ad lucem.
3 Veruntamen in me se conuertit, & reuoluit super me plagam suam tota die.
4 *Beth.* Vetusta facta est caro mea à plagis, & pellis mea à percussione confregit ossa mea.
5 Ædificauit super me machinas, & circundedit ciuitatem, euulsitque caput populorum, & deficere fecit eos.
6 In domo carceris tenebrosa collocauit me, sicut mortuos qui vadunt in aliud seculum.
7 *Ghimel.* Clausit post me vt non egrediar de custodia: aggrauauit super pedes meos compedes æreos.
8 Etiam si clamauero & orauero, conclusa est domus orationis meæ.
9 Clausit vias meas lapidibus marmoreis dolatis, semitæ meæ occlusæ sunt.
10 *Daleth.* Vrsus insidians factus est mihi, leo se abscondens in semita. 11 Vias meas subuertit, & succidit me, posuit me
in desolationem. 12 Tetendit arcum suum, & statuit me quasi scopum ad sagittam.
13 *He.* Induxit in renes meos sagittas pharetræ suæ. 14 Factus sum in derisum omnibus dissipatoribus populi
mei, & psallebant de me tota die. 15 Saturauit me felle serpentum, inebriauit me absynthio.
16 *Vau.* Et confregit lapidibus dentes meos, humiliauit me in cinere.
17 Et detestata est vt quæreret pacem anima mea, oblitus sum bonorum.
18 Et dixi: Periit fortitudo mea, & bonum quod expectabam à facie Domini.
19 *Zain.* Recordare afflictionis animæ meæ, & quòd ad amaritudinem duxit me inimicus meus; & potauit me absynthio & veneno
serpentis. 20 Recordans recordabitur, & curuabitur super me anima mea propter afflictionem.
21 Hanc consolationem reducam ad cor meum, propterea expectabo:
22 *Cheth.* Benignitates Domini quia non defecerunt, quia non cessarunt misericordiæ eius.
23 Miracula noua depromit diluculò, multa est fides tua. 24 Pars mea Dominus, dixit anima mea, propterea expectabo eum.

25 * טוֹב יְהוָה לְקֹוָו לְנֶפֶשׁ תִּדְרְשֶׁנּוּ׃
26 * טוֹב וְיָחִיל וְדוּמָם לִתְשׁוּעַת יְהוָה׃
27 * טוֹב לַגֶּבֶר כִּי־יִשָּׂא עֹל בִּנְעוּרָיו׃
28 * יֵשֵׁב בָּדָד וְיִדֹּם כִּי נָטַל עָלָיו׃
29 * יִתֵּן בֶּעָפָר פִּיהוּ אוּלַי יֵשׁ תִּקְוָה׃
30 * יִתֵּן לְמַכֵּהוּ לֶחִי יִשְׂבַּע בְּחֶרְפָּה׃
31 * כִּי לֹא יִזְנַח לְעוֹלָם אֲדֹנָי׃
32 * כִּי אִם־הוֹגָה וְרִחַם כְּרֹב חֲסָדָיו׃
33 * כִּי לֹא עִנָּה מִלִּבּוֹ וַיַּגֶּה בְּנֵי־אִישׁ׃
34 * לְדַכֵּא תַּחַת רַגְלָיו כֹּל אֲסִירֵי אָרֶץ׃
35 * לְהַטּוֹת מִשְׁפַּט־גָּבֶר נֶגֶד פְּנֵי עֶלְיוֹן׃
36 * לְעַוֵּת אָדָם בְּרִיבוֹ אֲדֹנָי לֹא רָאָה׃
37 * מִי זֶה אָמַר וַתֶּהִי אֲדֹנָי לֹא צִוָּה׃
38 * מִפִּי עֶלְיוֹן לֹא תֵצֵא הָרָעוֹת וְהַטּוֹב׃
39 * מַה־יִּתְאוֹנֵן אָדָם חָי גֶּבֶר עַל־חֲטָאוֹ׃
40 * נַחְפְּשָׂה דְרָכֵינוּ וְנַחְקֹרָה וְנָשׁוּבָה עַד־
יְהוָה׃
41 * נִשָּׂא לְבָבֵנוּ אֶל־כַּפָּיִם אֶל־אֵל בַּשָּׁמָיִם׃
42 * נַחְנוּ פָשַׁעְנוּ וּמָרִינוּ אַתָּה לֹא סָלָחְתָּ׃
43 * סַכֹּתָה בָאַף וַתִּרְדְּפֵנוּ הָרַגְתָּ לֹא חָמָלְתָּ׃
44 * סַכֹּתָה בֶעָנָן לָךְ מֵעֲבוֹר תְּפִלָּה׃
45 * סְחִי וּמָאוֹס תְּשִׂימֵנוּ בְּקֶרֶב הָעַמִּים׃
46 * פָּצוּ עָלֵינוּ פִּיהֶם כָּל־אֹיְבֵינוּ׃
47 * פַּחַד וָפַחַת הָיָה לָנוּ הַשֵּׁאת וְהַשָּׁבֶר׃
48 * פַּלְגֵי־מַיִם תֵּרַד עֵינִי עַל־שֶׁבֶר בַּת־עַמִּי׃
49 * עֵינִי נִגְּרָה וְלֹא תִדְמֶה מֵאֵין הֲפֻגוֹת׃

25 * *Teth.* Bonus eſt Dominus ſperantibus
26 in eum, animæ quęrenti illum. * *Teth.* Bonum
eſt præſtolari cum ſilētio ſalutare Domini.
27 * *Teth.* Bonum eſt viro cùm portauerit iugum
28 ab adoleſcētia ſua. * *Iod.* Sedebit ſolitarius,
29 & tacebit, quia leuauit ſuper ſe. * *Iod.* Ponet
D in puluere os ſuum, ſi fortè ſit ſpes. * *Iod.*
30 Dabit percutienti ſe maxillam, ſaturabitur
31 opprobriis. * *Caph.* Quia nō repellet in ſem
32 piternum Dominus. * *Caph.* Quia ſi abiecit
& miſerabitur, ſecundùm multitudinem
33 miſericordiarū ſuarū. * *Caph.* Nō enim humiliauit ex corde ſuo, & abiecit filios ho-
34 minū. * *Lamed.* Vt contereret ſub pedibus
35 ſuis omnes vinctos terræ. * *Lamed.* Vt declinaret iudicium viri in cōſpectu vultus Al-
36 tiſſimi. * *Lamed.* Vt perueteret hominem
37 in iudicio ſuo Dn̄s ignorauit. * *Mem.* Quis
E eſt iſte qui dixit vt fieret Dn̄o non iubēte?
38 * *Mem.* Ex ore Altiſſimi nō egredientur nec
39 mala nec bona. * *Mem.* Quid murmurauit
40 homo viuens, vir pro peccatis ſuis? * *Nun.*
Scrutemur vias noſtras, & quęramus, & re-
41 uertamur ad Dominum. * *Nun.* Leuemus
corda noſtra cum manibus ad Deum in
42 cælos. * *Nun.* Nos iniquè egimus & ad iracundiam prouocauimus, idcircò tu inexo-
43 rabilis es. * *Samech.* Operuiſti in furore &
percuſſiſti, occidiſti nec pepercisti.
44 * *Samech.* Oppoſuiſti nubem tibi, ne
45 tranſeat oratio. * *Samech.* Eradicationem & abiectionem poſuiſti me in me-
46 dio populorum. * *Phe.* Aperuerunt
ſuper nos os ſuum omnes inimici.
47 * *Phe.* Formido & laqueus facta eſt no-
48 bis, vaticinatio & contritio. * *Phe.*
Diuiſiones aquarum deduxit ocul' meus,
49 in contritione filię populi mei. * *Ain.* Oculus meus afflictus eſt nec tacuit, eò quòd
non eſſet requies.

תרגום

25 טוּב יְיָ לְסוֹבְרִין לְפֻרְקָנֵהּ לְנַפְשָׁא דִתְבַע אֻלְפָנֵהּ׃ 26 טָב לְאוֹרִיכָא וּלְמִשְׁתַּק עַד דְּמְטֵי פֻּרְקָנָא דַייָ׃
27 טָב הוּא לְגַבְרָא אֲרוּם יַאֲלֵף נַפְשֵׁהּ לְסוֹבָרָא נִיר פִּקּוּדַיָּא דַייָ בְּטַלְיוּתֵהּ׃ 28 יָתֵב בִּלְחוֹדוֹהִי וְיִשְׁתּוֹק וְיִסְבַּל יִסּוּרִין
[illegible] בְּגִין יִחוּדָא דִשְׁמָא דַייָ דְמִשְׁתַּלְחִין לְאִתְפְּרַע מִנֵּהּ עַל חוֹבָא קַלִּילָא דְחָב בְּעָלְמָא הָדֵין עַד כַּד יְחוּס עֲלוֹהִי וְיִטְלְנוּן מִנֵּהּ וִיקַבֵּל אֲגַר
[illegible] לְעָלְמָא דְאָתֵי׃ 29 יִתֵּן בְּעַפְרָא פּוּמֵהּ וְיִשְׁתְּטַח קֳדָם רִבּוֹנֵהּ מָאִים אִית סְבַר׃
30 יוֹשֵׁט לְמָחֵי לֵהּ לִסְתָּא בְּגִין דַחֲלְתָּא דַייָ יִסְבַּע קְלָנָא׃ 31 אֲרוּם לָא יִשְׁלֵי יְיָ לְעַבְדוֹי לְעָלַם לְמִמְסַרְנוּן בִּידָא דְסָנְאֵיהוֹן׃
32 אֲרוּם אֱלָהֵן בְּרֵישָׁא יְתַבַּר וּבָתַר כֵּן יְתוּב וִירַחֵם לְצַדִּיקַיָּא כִּסְגִיאוּת טֵיבוּתֵהּ׃
33 אֲרוּם מִן בִּגְלַל דְּלָא עַנִּי גְבַר יַת נַפְשֵׁהּ וְאַעְדִּי זְחוּחָה מִלִּבֵּהּ בְּגִין כֵּן לְאִסְתַּקְּפָא תְבִירָא בִּבְנֵי אֱנָשָׁא׃
34 לְמִכְבָּא לְכַבָּשָׁא תְּחוֹת רִגְלוֹי כָּל אֲסִירֵי אַרְעָא׃ 35 וּלְמִצְלֵי דִין דִּגְבַר מִסְכֵּן כָּל קֳבֵל אַפֵּי עִלָּאָה׃
36 לְמִרְכָּא אֱנָשׁ מִסְכֵּן בְּמַצּוּתֵהּ אֶפְשַׁר דְּמִן קֳדָם יְיָ לָא יִתְגְּלֵי׃ 37 מַן הוּא אֱנָשׁ אָמַר וַהֲוָת בִּישְׁתָּא מִתְעַבְדָא בְּעָלְמָא
אֱלָהֵן מִן בִּגְלַל דַעֲבָדוּ מַה דְּלָא אִתְפַּקַּדוּ מִן פּוּמָא דַייָ׃ 38 מִפִּי אֱלָהָא לָא תִפּוֹק בִּישְׁתָּא אֱלָהֵן עַל בְּרַת קָלָא רְמִיזָא בְּגִין חֲטוֹפִין
[illegible] אַרְעָא וּבְעִדָּן דְּבָעֵי לְמִגְזַר טוּבָא בְּעָלְמָא מִן פּוּם קֻדְשָׁא נָפְקָא׃
39 מַה מָּסוֹן יִשְׁכַּח אֱנָשׁ דְּיֵחוֹב עַל יוֹמֵי חַיּוֹהִי גַּבְרָא רַשִׁיעָא עַל חוֹבוֹהִי׃ 40 נִבְלוֹשׁ אָרְחָתָנָא וְנִבְקַר וּנְתוּב בִּתְיוּבְתָּא קֳדָם יְיָ׃
41 נִטֹּל לִבְּבָנָא בְּרִיר וְנִרְמֵי חֲטוֹף וּגְזֵילָן מִן יְדָנָא וּנְתוּב קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא שְׁכִינְתֵּהּ בִּשְׁמֵי מְרוֹמָא׃
42 נַחְנָא מְרַדְנָא סָרַבְנָא וּמִן בִּגְלַל דְּלָא הֲדַרְנָא לְוָתָךְ אַנְתְּ לָא שְׁבַקְתְּ׃
43 טַלַּלְתָּא עֲלָנָא בִּרְגַז וּרְדַפְתָּנָא בְּגָלוּתָא קְטַלְתָּא וְלָא חַסְתָּא׃ 44 טַלַּלְתָּא שְׁמַיָּא בַּעֲנָנֵי יְקָרָא דִּילָךְ מִן בִּגְלַל דְּלָא
יֵעֲבַר לְוָתָךְ צְלוֹתַנָא׃ 45 סַלְטוּלִין וּרְטוּשִׁין שַׁוִּיתָא יָתָנָא בֵּינֵי עַמְמַיָּא׃ 46 פְּתַחוּ עֲלָנָא פּוּמְהוֹן כָּל בַּעֲלֵי
דְבָבָנָא לְמִגְזַר עֲלָנָא גְּזֵירִין בִּישִׁין׃ 47 אֵימְתָא וְזִיעָא הֲוָה לָנָא מִנְּהוֹן רְתִיתָא וּתְבִירָא׃ 48 הֵיךְ יַבְלִין דְּמַיָּא זָלְגַת
עֵינִי דִמְעִין עַל תְּבִירָא דִכְנִישַׁת עַמִּי׃ 49 עֵינִי זָלְגַת דִּמְעִין וְלָא תִשְׁתּוֹק מִלְּמִבְכֵּי מִדְּלֵית פָּאג עָקְתִי וּמְמַלֵּל תַּנְחוּמִין לִי׃

* Teth. *Bonus Dominus expectantibus* 25
eum, anima quæ quæret illum.
* *Bonum & sustinebit & quiescet in salu-* 26
tare Domini. * *Bonum viro cùm porta-* 27
uerit iugum in adolescentia sua.
* Ioth. *Sedebit solitariè & tacebit, quia* 28
leuauit super se. * *Ponet in puluere os suum,* 29
si fortè sit spes. * *Dabit percutienti se ma-* 30
xillam, saturabitur opprobriis.
* Chaph. *Quia non in æternum repellet* 31
Dominus. * *Quia humilians miserebitur* 32
secundùm multitudinem misericordiæ suæ.
* *Non respondit ex corde suo, & humilia-* 33
uit filios viri.
* Lamed. *Ad humiliandum sub pedibus* 34
eius omnes vinctos terræ: * *Vt declinet* 35
iudicium viri ante faciem Altissimi.
* *Ad condemnandum hominem in iudican-* 36
do ipsum Dominus non dixit.
* Men. *Quis iste? dixit & factum est. Do-* 37
minus non mandauit. * *De ore Altissimi non* 38
egredientur mala & sanctum. * *Quid mur-* 39
murabit homo viuens vir pro peccato suo?
* Nun. *Scrutata est via nostra, & inuesti-* 40
gata est, & reuertamur vsque ad Dominum.
* *Assumamus corda nostra ad excelsum in* 41
manibus nostris in cælo. * *Peccauimus, iniquè* 42
egimus, & ad iracundiam prouocauimus, et non
es placatus. * Samech. *Operuisti furore et* 43
persecutus es nos. occidisti & non pepercisti.
* *Protexisti nubem tibi propter orationem.* 44
* *Claudere oculos me & eiectum esse posuisti* 45
nos in medio populorum. * Phe. *Aperuerunt* 46
super nos os suum omnes inimici nostri. * *Timor* 47
& stupor factus est nobis, elatio & contritio.
* *Emissiones aquarū deducet oculus meus super* 48
contritione filiæ populi mei. * Ain. *Oculus meus ab-* 49
sorptus est, et nō tacebo, eò quòd nō esset requies.

25 * τήθ. Ἀγαθὸς κύριος τοῖς ὑπομένουσιν αὐτὸν ψυ-
26 χῇ ἣ ζητήσει αὐτόν. * ἀγαθὸν καὶ ὑπομενεῖ καὶ ἡσυ-
27 χάσει εἰς τὸ σωτήριον κυρίου. * ἀγαθὸν ἀνδρὶ ὅταν
28 ἄρῃ ζυγὸν ἐν νεότητι αὐτοῦ. * ἰώθ. Καθήσεται κα-
ταμόνας καὶ σιωπήσεται, ὅτι ἦρεν ἐφ᾽ ἑαυτῷ.
29 * θήσει ἐν κονιορτῷ τὸ στόμα αὐτοῦ, εἴ ποτε ἦν ἐλπίς.
30 * δώσει τῷ παίοντι αὐτὸν σιαγόνα, χορτασθήσεται ὀνει-
31 δισμῶν. * Χάφ. Ὅτι οὐκ εἰς τὸν αἰῶνα ἀπώσεται
32 κύριος. * ὅτι ταπεινώσας οἰκτειρήσει κατὰ τὸ πλῆθος
33 ἐλέους αὐτοῦ. * οὐκ ἀπεκρίθη ἀπὸ καρδίας αὐτοῦ,
καὶ ἐταπείνωσεν υἱοὺς ἀνδρός.
34 * λάμεδ. Τοῦ ταπεινῶσαι ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ πάν-
35 τας δεσμίους γῆς· * τοῦ ἐκκλῖναι κρίσιν ἀνδρὸς κα-
36 τέναντι προσώπου ὑψίστου. * καταδικάσαι ἄνθρω-
πον ἐν τῷ κρίνεσθαι αὐτὸν κύριος οὐκ εἶπεν.
37 * μήμ. Τίς οὗτος, εἶπεν καὶ ἐγενήθη. κύριος οὐκ ἐνε-
38 τείλατο. * ἐκ στόματος ὑψίστου οὐκ ἐξελεύσεται
39 κακὰ καὶ τὸ ἅγιον. * τί γογγύσῃ ἄνθρωπος ζῶν ἀνὴρ
περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ;
40 * Νοῦν. Ἐξηρευνήθη ἡ ὁδὸς ἡμῶν, καὶ ἠτάσθη, καὶ ἐπι-
41 στρέψωμεν ἕως κυρίου. * ἀναλάβωμεν καρδίας
ἡμῶν πρὸς ὑψηλὸν ἐπὶ χειρῶν ἡμῶν ἐν οὐρανῷ.
42 * ἡμαρτήσαμεν, ἠσεβήσαμεν, καὶ παρεπικράνα-
μεν, καὶ οὐκ ἱλάσθης.
43 * σάμεχ. Ἐπεσκέπασας θυμῷ καὶ ἀπεδίωξας ἡμᾶς.
44 ἀπέκτεινας καὶ οὐκ ἐφείσω. * ἐπεσκέπασας νεφέλην
45 σεαυτῷ ἕνεκεν προσευχῆς. * καμμύσαι με καὶ ἀ-
πωσθῆναι ἔθηκας ἡμᾶς ἐν μέσῳ τῶν λαῶν.
46 * φή. Διήνοιξαν ἐφ᾽ ἡμᾶς στόμα αὐτῶν πάντες οἱ
47 ἐχθροὶ ἡμῶν. * φόβος καὶ θάμβος ἐγενήθη ἡμῖν,
48 ἔπαρσις καὶ συντριβή. * ἀφέσεις ὑδάτων κατάξει
ὁ ὀφθαλμός μου ἐπὶ τὸ σύντριμμα τῆς θυγατρὸς τοῦ
49 λαοῦ μου. * αἴν. Ὁ ὀφθαλμός μου κατεπόθη, καὶ
οὐ σιγήσομαι τοῦ μὴ εἶναι ἔκνηψιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 *Teth.* Bonus est Dominus expectantibus salutem eius; animæ quæ quæsiuit doctrinam eius. 26 Bonum est expectare
& silere donec perueniat salus Domini. 27 Bonum est viro si docuerit animam suam vt portet iugum præceptorum Do-
mini in adolescentia sua. 28 *Iod.* Sedebit solus & tacebit, & sustinebit castigationes quæ eueniunt, propter vnitatem no-
minis Domini, quæ quidem mittuntur ab eo, vt reddat ei pœnam propter peccatum leue quod peccauit in hoc seculo: vsquedum parcat ei,
& auferat eas *pœnas*: & recipiet mercedem perfectam in seculo venturo. 29 Dabit in puluerem os suum, & prosternetur coram Do-
mino suo; an fortè sit spes. 30 Præbebit percutienti se maxillam propter timorem Domini: saturabitur ignominia.
31 *Caph.* Quoniam non repellet Dominus seruos suos in seculum, vt tradat eos in manum inimicorum suorum.
32 Sed si in principio confregerit, & posteà conuersus miserebitur iustorum pro abundantia benignitatis suæ.
33 Quoniam propterea quòd non affligit vir animam suam, & abstulit superbiam de corde suo, ideo hoc fecit vt deuolueretur inte-
ritus in filios hominum. 34 *Lamed.* Ad humiliandum & ad subiugandum sub pedibus suis omnes vinctos terræ.
35 Ad peruertendum iudicium viri pauperis in conspectu vultus Altissimi: 36 Ad peruertendum hominem pauperem in lite
sua. Fierine potest vt non reueletur in conspectu Domini?
37 *Mem.* Quis est ille vir qui dixit: Et fuit hoc malum factum in seculo, nisi pro eo quòd fecerunt quod non fuit præceptum eis ab
ore Domini? 38 Ex ore Dei non egredietur malum, nisi per filiam vocis manifestatam ob rapinas quibus impleta est terra: & in tem-
pore quo quærit decernere bonum in seculo, ex ore sanctissimi egreditur. 39 Quam vtilitatem inueniet homo qui pec-
cauerit omnibus diebus vitæ suæ, vir impius super peccato suo? 40 *Nun.* Scrutemur vias nostras & inuestigemus;
& reuertamur in pænitentiam coram Domino. 41 Leuemus corda nostra munda, & proiiciamus rapinam & deprædatio-
nem de manibus nostris: & reuertamur coram Domino Deo nostro, cuius maiestas habitat in cælis excelsis.
42 Nos præuaricati sumus & rebelles fuimus; & propterea quòd non sumus conuersi ad te, non dimisisti *peccata nostra.*
43 *Samech.* Obumbrasti nos in ira, & persecutus es nos in captiuitate, occidisti & non pepercisti. 44 Operuisti cælos nubi-
bus gloriæ tuæ, vt non transiret ad te oratio nostra. 45 Transmigrantes & derelictos posuisti nos inter populos.
46 *Pe.* Aperuerunt super nos os suum omnes inimici nostri, vt decernerent contra nos decreta mala.
47 Timor & commotio fuit nobis ab eis, tremor & contritio. 48 Sicut riui aquarum, defluunt oculi mei lachrymis pro-
pter excidium cœtus populi mei. 49 *Ain.* Oculus meus defluxit lachrymis, & non quiescit à fletu, eò quòd non sit qui
remissam faciat tribulationem meam, & loquatur consolationes mihi.

50 עַד־יַשְׁקִיף וְיֵרֶא יְהוָה מִשָּׁמָיִם׃

51 עֵינִי עוֹלְלָה לְנַפְשִׁי מִכֹּל בְּנוֹת עִירִי׃

52 צוֹד צָדוּנִי כַּצִּפּוֹר אֹיְבַי חִנָּם׃

53 צָמְתוּ בַבּוֹר חַיָּי וַיַּדּוּ־אֶבֶן בִּי׃

54 צָפוּ־מַיִם עַל־רֹאשִׁי אָמַרְתִּי נִגְזָרְתִּי׃

55 קָרָאתִי שִׁמְךָ יְהוָה מִבּוֹר תַּחְתִּיּוֹת׃

56 קוֹלִי שָׁמָעְתָּ אַל־תַּעְלֵם אָזְנְךָ לְרַוְחָתִי
לְשַׁוְעָתִי׃

57 קָרַבְתָּ בְּיוֹם אֶקְרָאֶךָּ אָמַרְתָּ אַל־תִּירָא׃

58 רַבְתָּ אֲדֹנָי רִיבֵי נַפְשִׁי גָּאַלְתָּ חַיָּי׃

59 רָאִיתָה יְהוָה עַוָּתָתִי שָׁפְטָה מִשְׁפָּטִי׃

60 רָאִיתָה כָּל־נִקְמָתָם כָּל־מַחְשְׁבֹתָם לִי׃

61 שָׁמַעְתָּ חֶרְפָּתָם יְהוָה כָּל־מַחְשְׁבֹתָם עָלָי׃

62 שִׂפְתֵי קָמַי וְהֶגְיוֹנָם עָלַי כָּל־הַיּוֹם׃

63 שִׁבְתָּם וְקִימָתָם הַבִּיטָה אֲנִי מַנְגִּינָתָם׃

64 תָּשִׁיב לָהֶם גְּמוּל יְהוָה כְּמַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם׃

65 תִּתֵּן לָהֶם מְגִנַּת־לֵב תַּאֲלָתְךָ לָהֶם׃

66 תִּרְדֹּף בְּאַף וְתַשְׁמִידֵם מִתַּחַת שְׁמֵי יְהוָה׃

ד

1 אֵיכָה יוּעַם זָהָב יִשְׁנֶא הַכֶּתֶם הַטּוֹב תִּשְׁתַּפֵּכְנָה
אַבְנֵי־קֹדֶשׁ בְּרֹאשׁ כָּל־חוּצוֹת׃

2 בְּנֵי צִיּוֹן הַיְקָרִים הַמְסֻלָּאִים בַּפָּז אֵיכָה נֶחְשְׁבוּ
לְנִבְלֵי־חֶרֶשׂ מַעֲשֵׂה יְדֵי יוֹצֵר׃

3 גַּם־תַּנִּין חָלְצוּ שַׁד הֵינִיקוּ גּוּרֵיהֶן בַּת־עַמִּי
לְאַכְזָר כַּיְעֵנִים בַּמִּדְבָּר׃

50 *Ain. Donec reſpiceret & videret Do-
51 minus de cælis. *Ain. Oculus meus depræ-
datus eſt animam meam in cunctis filia-
52 bus vrbis meæ. *Sade. Venatione ceperunt
53 me quaſi auem inimici mei gratis. *Sade.
Lapſa eſt in lacum vita mea, & poſuerunt
54 lapidē ſuper me. *Sade. Inundauerunt aquæ
55 ſuper caput meum: dixi, Perij. *Coph.
Inuocaui nomen tuum Domine, de lacu
56 nouiſſimo. *Coph. Vocem meam audiſti, ne
auertas aurem tuam à ſingultu meo & cla-
57 moribus. *Coph. Appropinquaſti in die
quando vocaui te. dixiſti, Ne timeas.
58 *Res. Iudicaſti Domine cauſam animæ
59 meæ, redemptor vitæ meæ. *Res. Vidiſti
G Domine iniquitatem illorum aduerſum
60 me, iudica iudicium meum. *Res. Vidiſti
omnem furorem, vniuerſas cogitationes
61 eorum aduerſum me. *Sin. Audiſti oppro-
brium eorum Domine, omnes cogitatio-
62 nes aduerſum me. *Sin. Labia inſurgen-
tium mihi, & meditationes eorum aduer-
63 ſum me tota die. *Sin. Seſſionem eorum &
reſurrectionem eorum vide, ego ſum pſal-
64 mus eorum. *Thau. Reddes eis vicem
Domine, iuxta opera manuum ſuarum.
65 *Thau. Dabis eis ſcutum cordis labo-
rem tuum.
66 *Thau. Perſequeris in furore, & conte-
res eos ſub cælis Domine.

CAP. IIII. *Aleph.*

1 A QVomodo obſcuratum eſt aurum, mu-
tatus eſt color optimus, diſperſi ſunt
lapides ſanctuarij in capite omnium pla-
2 tearum! *Beth. Filij Sion inclyti & a-
micti auro primo, quomodo reputati ſunt
in vaſa teſtea, opus manuum figuli?
3 *Gimel. Sed & lamiæ nudauerunt mam-
mam, lactauerunt catulos ſuos. filia popu-
li mei crudelis, quaſi ſtruthio in deſerto.

תרגום

50 עַד כְּדוּ דְיִסְתַּכֵּי וְיֶחֱזֵי עֲלִבְנִי יְיָ מִן שְׁמַיָּא׃ 51 בְּכוּתָא דְעֵינַי אִסְתַּקְּפַת לְמֵרַע נַפְשִׁי עַל חֻרְבַּן פִּלְכֵי דְעַמִּי וְגוּל בְּנָתָא
דִירוּשְׁלֵם קַרְתִּי׃
52 כְּמָנָא כְּמַנּוּלֵי הֵיךְ כְּצִפְּרָא בַּעֲלֵי דְבָבִי עַל מַגָּן׃ 53 עֲבָרוּ בְּגוּבָא חַיַּי וּרְגַמוּ אַבְנָא בִּי׃
54 שְׁטוֹ מַיָּא עַל רֵישִׁי אֲמַרֵת בְּמֵימְרִי אִתְגְּזֵרַת מִן עָלְמָא׃ 55 צַלֵּיתִי לִשְׁמָךְ יְיָ מִן גּוֹב אַרְעִיתָא׃
56 צְלוֹתִי קַבֵּלְתָּא בְּזִמְנָא הַהִיא וּכְעַן לָא תְכַסֵּי אֻדְנָךְ מִלְּקַבָּלָא צְלוֹתִי לְאַרְוָחוּתָנִי בְּגִין בָּעוּתִי׃
57 קָרַבְתָּא מַלְאֲכָא לְשֵׁיזָבוּתִי בְּיוֹם דְּצַלֵּיתִי לָךְ אֲמַרְתְּ בְּמֵימְרָךְ לָא תִדְחַל׃
58 נְצִיתָא יְיָ לְעַבְדִּין מַצּוּתָא לְנַפְשִׁי פְּרַקְתָּא מִן יְדֵיהוֹן חַיַּי׃ 59 חֲזֵיתָא יְיָ סְרוּךְ דִּסְרַכוּ לִי דּוּן דִּינִי׃
60 גְּלֵי קֳדָמָךְ כָּל נִקְמַתְהוֹן כָּל מִזְמַתְהוֹן עֲלָי׃ 61 שְׁמִיעַ קֳדָמָךְ כְּסוּפְהוֹן יְיָ כָּל מִזְמַתְהוֹן עֲלָי׃
62 סִפְוָת קָמִין עֲלַי וּלְהֶגְיוֹנְהוֹן עֲלַי כָּל יוֹמָא׃ 63 מוֹתְבֵיהוֹן וּזְקִיפַתְהוֹן אִסְתַּכַּל אֲנָא זְמַרְהוֹן׃
64 תָּתִיב לְהוֹן גְּמוּלָא בִּישָׁא יְיָ כְּעוֹבָדֵי יְדֵיהוֹן׃ 65 תִּתֵּן לְהוֹן תְּבִירוּת לִבָּא וּשְׁלַאֲהוּתָךְ שַׁלְהֵי לְהוֹן׃
66 תִּרְדְּפִנּוּן בִּרְגָזָא וּתְשֵׁיצִנּוּן מִתְּחוֹת שְׁמֵי מְרוֹמָא דַיְיָ׃

ד

1 הֵיכְדֵין עָמָא דְהַב בֵּית מַקְדְּשָׁא אִשְׁתְּנֵי זִיו פַּלְטִין בְּחִיר מִשְׁתַּדְּיָין מַרְגְּלָן קַדִּישִׁין בְּרֵישׁ כָּל מְחוֹזִין׃
2 בְּנֵי צִיּוֹן יַקִּירִין דְּמַתִּילִין אִקּוּנֵיהוֹן לִדְהַב טָב הֵיכְדֵין הֲווֹ עַמְמִין מְסַאֲבִין מַחֲתִין יָתְהוֹן מִלְּקַבֵּיל עַרְסֵיהוֹן וּמִסְתַּכְּלִין בְּחוֹן בְּגִין
דִּלְהוֹן נְשֵׁיהוֹן בְּנִין שַׁפִּירַיָּא כְּשׁוּפְרֵהוֹן וְאִתְחַשְׁבוּ לְלָגִינִין דַּחֲסַף עוֹבָדֵי יְדֵי פַּחְרָא׃
3 אַף בְּנָתָא דְיִשְׂרָאֵל מְפַנְּקָתָא לִבְנֵי עַמְמַיָּא דָּמְיָן לְחוֹרְמַנָּא טָלְעָן תְּדֵיהֶן וְרָבֵי כְּנִשְׁתָּא דְעַמִּי מְסִירִין לְאַכְזְרָאִין וְאַמֵּיהוֹן
מַהֲנָן עֲלֵיהוֹן כְּנַעֲמִיָּא בְּמַדְבְּרָא׃

*Donec respiciat et videat Dominus de cælo. 50
*Oculus meus racemat in animam meam præ 51
cunctis filiabus vrbis.
*Sade. Venantes venati sunt me quasi a- 52
uem inimici mei gratis.
*Mortificauerunt in lacu vitam meam, et 53
imposuerunt lapidem super me. *Superfusa est 54
aqua super caput meum. dixi, Repulsus sum.
*Coph. Inuocaui nomen tuum Domine de 55
lacu infimo.
*Vocem meam audisti, ne abscondas aures 56
tuas ad deprecationem meam.
*In auxilium meum appropinquasti in die 57
qua inuocaui te. dixisti mihi, Ne timeas.
*Res. Iudicasti Domine causas animæ meæ, 58
redemisti vitam meam:
*Vidisti turbationes meas, iudicasti iudi- 59
cium meum:
*Vidisti omnem vltionem eorum, & om- 60
nes cogitationes eorum aduersum me.
*Sin. Audisti opprobrium eorum, omnes co- 61
gitationes eorum contra me.
*Labia insurgentium mihi, & meditatio- 62
nes eorum contra me tota die.
*Sessionem eorum & resurrectionem eorum 63
respice, ego psalmus eorum.
*Thau. Reddes eis retributionem Domine 64
secundum opera manuum suarum. *Reddes eis 65
protectionem cordis mei laborem.
*Tu eos persequeris in ira, & consumes eos 66
de sub cælo Domine.

CAP. IIII. Aleph.

QVomodo obscurabitur aurum, mutabitur 1
argentum bonum: effusi sunt lapides sancti
ab initio omnium viarum!
*Beth. Filij Sion inclyti eleuati in auro, 2
quomodo reputati sunt in vasa testea opera ma-
nuum figuli!
*Gimel. Et dracones nudauerunt mammas, 3
lactauerunt catulos suos filiæ populi mei in in-
curabile quasi struthio in deserto.

50 *ἕως οὗ διακύψῃ καὶ ἴδῃ κύριος ἐξ οὐρανοῦ·
51 *ὁ ὀφθαλμός μου ἐπιφυλλιεῖ ἐπὶ τὴν ψυχήν μου
παρὰ πάσας θυγατέρας πόλεως.
52 *Σαδή. Θηρεύοντες ἐθήρευσάν με ὡς στρουθίον οἱ
53 ἐχθροί μου δωρεάν. *ἐθανάτωσαν ἐν λάκκῳ ζωήν
54 μου, καὶ ἐπέθηκαν λίθον ἐπ' ἐμοί. *ὑπερεχύθη ὕ-
δωρ ἐπὶ τὴν κεφαλήν μου. εἶπα, ἀπῶσμαι.
55 *κώφ. Ἐπεκαλεσάμην τὸ ὄνομά σου κύριε ἐκ λάκ-
56 κου κατωτάτου· *φωνῆς μου ἤκουσας, μὴ κρύψῃς
τὰ ὦτά μου εἰς τὴν δέησίν μου·
57 *εἰς τὴν βοήθειάν μου ἤγγισας ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐπεκαλε-
σάμην σε· εἶπάς μοι, μὴ φοβοῦ.
58 *ῥής. Ἐδίκασας κύριε τὰς δίκας τῆς ψυχῆς μου, ἐ-
λυτρώσω τὴν ζωήν μου·
59 *ἴδες τὰς ταραχάς μου, ἔκρινας τὴν κρίσιν μου·
60 *ἴδες πᾶσαν τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν καὶ πάντας τοὺς δια-
λογισμοὺς αὐτῶν ἐπ' ἐμοί.
61 *σίν. Ἤκουσας τὸν ὀνειδισμὸν αὐτῶν πάντας τοὺς δια-
λογισμοὺς αὐτῶν κατ' ἐμοῦ.
62 *χείλη ἐπανισταμένων μοι καὶ μελέτας αὐτῶν κατ' ἐ-
63 μοῦ ὅλην τὴν ἡμέραν. *καθέδραν αὐτῶν καὶ ἀνάστα-
σιν αὐτῶν ἐπίβλεψον, ἐγὼ ψαλμὸς αὐτῶν.
64 *ταύ. Ἀνταποδώσεις αὐτοῖς ἀνταπόδομα κύριε κατὰ
τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν.
65 *ἀποδώσεις αὐτοῖς ὑπερασπισμὸν καρδίας μου μό-
66 χθον· *σὺ αὐτοὺς καταδιώξεις ἐν ὀργῇ, καὶ ἐξανα-
λώσεις αὐτοὺς ὑποκάτωθεν τοῦ οὐρανοῦ κύριε.

δ'. Ἀλέφ.

1 *Πῶς ἀμαυρωθήσεται τὸ χρυσίον, ἀλλοιωθήσεται
τὸ ἀργύριον τὸ ἀγαθόν. ἐξεχύθησαν λίθοι ἅγιοι ἀπ' ἀρ-
χῆς πασῶν ἐξόδων.
2 *βήθ. Υἱοὶ σιὼν οἱ τίμιοι ἐπηρμένοι ἐν χρυσίῳ, πῶς ἐ-
λογίσθησαν εἰς ἀγγεῖα ὀστράκινα ἔργα χειρῶν κεραμέως.
3 *γίμελ. Καί γε δράκοντες ἐξέδυσαν μασθούς, ἐθή-
λασαν σκύμνοις αὐτῶν θυγατέρες λαοῦ μου εἰς ἀνίατον
ὡς στρουθίον ἐν ἐρήμῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

50 Donec aspiciat & videat iniuriam meam Dominus de cælis. 51 Fletus oculorum meorum fuit occasio vt malè haberet anima mea propter destructionem prouinciæ populi mei, & deturpationem filiarum Ierusalem ciuitatis meæ.
52 *Sade.* Insidias struxerunt mihi, sicut passeri, inimici mei frustrà. 53 Transiit in lacum vita mea: & proiecerunt lapidem in me. 54 Inundauerunt aquæ super caput meum: dixi in verbo meo, Succisus sum à seculo.
55 *Coph.* Oraui in nomine tuo Domine de lacu inferiori. 56 Orationem meam suscepisti in tempore illo: & nunc ne obtures aurem tuam ad suscipiendam orationem meam, vt in spacium deducas me propter deprecationem meam.
57 Applicasti angelum vt liberaret me in die qua oraui te. dixisti in verbo tuo, Ne timeas.
58 *Res.* Contendisti Domine cum agentibus litem in animam meam: redemisti de manibus eorum vitam meam.
59 Vidisti Domine exactionem qua vsi sunt contra me: iudica iudicium meum.
60 Manifesta est coram te omnis vindicta eorum, omnis cogitatio eorum contra me.
61 *Sin.* Auditum est coram te opprobrium eorum, Domine: omnis cogitatio eorum contra me.
62 Labia insurgentium contra me & meditationes eorum contra me tota die.
63 Sessionem eorum & resurrectionem eorum respice: ego sum psalmus eorum.
64 *Thau.* Reddes eis retributionem malam Domine iuxta opera manuum suarum. 65 Dabis eis contritionem cordis, & defatigatio tua defatigabit illos. 66 Persequeris eos in furore, & consumes eos de sub cælis excelsis Domine.

CAP. IIII. *Aleph.*

QVomodo obscuratum est aurum domus sanctuarij, mutatus est splendor palatij electi, effusæ sunt margaritæ sanctæ in capite omnium vicorum! 2 *Beth.* Filij Sion preciosi, quorum figura comparatur auro optimo, quomodo fuerunt populi immundi positi contra lectulos eorum; & aspicientes eos vt parerent vxores ipsorum filios pulchros iuxta pulchritudinem eorum! & reputati sunt in lagenas testeas opera manuum figuli! 3 *Ghimel.* Filiæ quoque Israel deliciosæ filiis populorum, qui similes sunt draconibus, nudabant mammillas suas, & pueri cœtus populi mei traditi sunt crudelibus, & matres eorum lamentantur super eis sicut lamiæ in deserto.

4 ❋ דָּבַק לְשׁוֹן יוֹנֵק אֶל־חִכּוֹ בַּצָּמָא עוֹלָלִים שָׁאֲלוּ
לֶחֶם פֹּרֵשׂ אֵין לָהֶם ׃
5 ❋ הָאֹכְלִים לְמַעֲדַנִּים נָשַׁמּוּ בַּחוּצוֹת הָאֱמֻנִים
עֲלֵי תוֹלָע חִבְּקוּ אַשְׁפַּתּוֹת ׃
6 ❋ וַיִּגְדַּל עֲוֺן בַּת־עַמִּי מֵחַטַּאת סְדֹם הַהֲפוּכָה כְמוֹ־
רָגַע וְלֹא־חָלוּ בָהּ יָדָיִם ׃
7 ❋ זַכּוּ נְזִירֶיהָ מִשֶּׁלֶג צַחוּ מֵחָלָב אָדְמוּ עֶצֶם
מִפְּנִינִים סַפִּיר גִּזְרָתָם ׃
8 ❋ חָשַׁךְ מִשְּׁחוֹר תָּאֳרָם לֹא נִכְּרוּ בַּחוּצוֹת צָפַד
עוֹרָם עַל־עַצְמָם יָבֵשׁ הָיָה כָעֵץ ׃
9 ❋ טוֹבִים הָיוּ חַלְלֵי־חֶרֶב מֵחַלְלֵי רָעָב שֶׁהֵם יָזוּבוּ
מְדֻקָּרִים מִתְּנוּבֹת שָׂדָי ׃
10 ❋ יְדֵי נָשִׁים רַחֲמָנִיּוֹת בִּשְּׁלוּ יַלְדֵיהֶן הָיוּ לְבָרוֹת
לָמוֹ בְּשֶׁבֶר בַּת־עַמִּי ׃
11 ❋ כִּלָּה יְהוָה אֶת־חֲמָתוֹ שָׁפַךְ חֲרוֹן אַפּוֹ וַיַּצֶּת־אֵשׁ
בְּצִיּוֹן וַתֹּאכַל יְסוֹדֹתֶיהָ ׃
12 ❋ לֹא הֶאֱמִינוּ מַלְכֵי־אֶרֶץ וְכֹל יֹשְׁבֵי תֵבֵל כִּי יָבֹא
צַר וְאוֹיֵב בְּשַׁעֲרֵי יְרוּשָׁלָם ׃
13 ❋ מֵחַטֹּאת נְבִיאֶיהָ עֲוֺנוֹת כֹּהֲנֶיהָ הַשֹּׁפְכִים
בְּקִרְבָּהּ דַּם צַדִּיקִים ׃
14 ❋ נָעוּ עִוְרִים בַּחוּצוֹת נְגֹאֲלוּ בַּדָּם בְּלֹא יוּכְלוּ יִגְּעוּ
בִּלְבֻשֵׁיהֶם ׃
15 ❋ סוּרוּ טָמֵא קָרְאוּ לָמוֹ סוּרוּ סוּרוּ אַל־תִּגָּעוּ כִּי נָצוּ
גַּם־נָעוּ אָמְרוּ בַּגּוֹיִם לֹא יוֹסִפוּ לָגוּר ׃
16 ❋ פְּנֵי יְהוָה חִלְּקָם לֹא יוֹסִיף לְהַבִּיטָם פְּנֵי כֹהֲנִים
לֹא נָשָׂאוּ זְקֵנִים לֹא חָנָנוּ ׃

4 ❋ *Daleth.* Adhæſit lingua lactentis ad pa
latum eius in ſiti: paruuli petierũt panem,
5 & non erat qui frangeret eis. ❋*He.* Qui ve
ſcebantur voluptuoſè, interierunt in vijs:
qui nutriebãtur in croceis, amplexati ſunt
6 ſtercora. ❋*Vau.* Et maior effecta eſt iniquitas
filiæ populi mei peccato Sodomorum quæ
ſubuerſa eſt in momento, & non cœperũt
7 in ea manus. ❋*Zain.* Candidiores Nazaræi
eius niue, nitidiores lacte, rubicundiores
B ebore antiquo, ſaphyro pulchriores.
8 ❋ *Heth.* Denigrata eſt ſuper carbones fa-
cies eorum, & non ſunt cogniti in plateis.
Adhæſit cutis eorum oſſibus, aruit & facta
9 eſt quaſi lignum. ❋*Teth.* Melius fuit occiſis
gladio, quàm interfectis fame: quoniã iſti
extabuerunt conſumpti à ſterilitate terræ.
10 ❋ *Iod.* Manus mulierum miſericordium
coxerunt filios ſuos, facti ſunt cibus earum
11 in cõtritione filiæ populi mei. ❋*Caph.* Com-
pleuit Dominus furorem ſuum, effudit iram
indignationis ſuæ. Et ſuccendit ignem in
Sion, & deuorauit fundamenta eius.
12 ❋ *Lamed.* Non crediderunt reges terræ &
vniuerſi habitatores orbis quoniam ingre-
deretur hoſtis & inimicus per portas Hie-
13 ruſalẽ. ❋*Mem.* Propter peccata Prophetarũ
eius & iniquitates Sacerdotum eius, qui
effuderunt in medio eius ſanguinem iuſto-
14 rum. ❋*Nun.* Errauerunt cæci in plateis, pol-
luti ſunt ſanguine. cumque non poſſent
15 intrare, tenuerunt lacinias ſuas. ❋*Samech.*
Recedite polluti, clamauerunt eis, recedite,
abite, nolite tangere. iurgati quippe ſunt,
& cõmoti: dixerunt inter gentes, Non ad-
det vltrà vt habitet in eis.
16 ❋ *Phe.* Facies Domini diuiſit eos, non
addet vt reſpiciat eos. Facies Sacerdotum
non erubuerunt, neque ſenum miſerti
ſunt.

תרגום

4 אַדְבֵּיק לִשַּׁן עוּלֵּמָא לְמוֹרִינֵהּ בִּצְהוּתָא טַלְיָא תְּבָעוּ לַחְמָא מוּשִׁיט לֵית לְהוֹן ׃ 5 דַּהֲווֹ אָכְלִין תַּפְנוּקִין אִשְׁתְּמַמוּ בְּמָחוֹזִין
דַּהֲווֹ מִתְרַבַּיִין עַל צְבַע זְהוֹרִי גַּפְפוּ קִקְלָאתָן ׃ 6 וּסְגִי חוֹבַת כְּנִשְׁתָּא דְעַמִּי מִן חוֹבַת סְדוֹם דְּאִתְהַפְּכַת כְּשַׁעְתָּא וְלָא שְׁרִיוּ בַהּ
נְבִיאַיָּא לְאִתְנַבָּאָה לְאַהֲדָרוּתָהּ בִּתְיוּבְתָּא ׃
7 הֲווֹ בְּרִירִין נְזִירָהָא יַתִּיר מִתַּלְגָּא שְׁעַעוּ יַתִּיר מִן חֲלָבָא סְמִקוּ חֵזוּ יַתִּיר מִן יוֹהֲרִין וּכְשַׁבְזִיזָא פַּרְצוּפֵיהוֹן ׃ 8 חֲשַׁךְ מִן אוּכָּמְתָּא
[illegible]רֵיהוֹן לָא אִשְׁתְּמוֹדְעוּ בְּמָחוֹזִין אֲדַק מַשְׁכְּהוֹן עַל גַּרְמֵיהוֹן פְּרִיךְ הֲוָה כְּקֵיסָא ׃
9 טָבִין הֲווֹ קְטִילֵי סַיְפָא יַתִּיר מִן קְטִילֵי כַפָּן דִּקְטִילֵי סַיְפָא דְּיֵבִיק כַּד אִנּוּן מִבַּזְעִין בִּכְרֵסֵיהוֹן מִן מַה דַּאֲכַלוּ מֵעֲלַל חַקְלָא וּנְפִיחֵי
כַפְנָא פְּרִיךְ כְּרֵסְהוֹן מִן מֵיכְלָא ׃
10 יְדֵי נְשַׁיָּא דַּהֲוָאָן מְרַחֲמִין עַל מִסְכֵּנִין בַּשִּׁילוּ עוּלֵּמֵיהֶן הֲווֹ לְמִסְעַד לְהוֹן בְּיוֹם תְּבַר דְּאִתְבְּרַת כְּנִשְׁתָּא דְעַמִּי ׃
11 סָף יְיָ יַת חֵמְתֵהּ שְׁדָא עַל יְרוּשְׁלֵם יַת תְּקוֹף רָגְזֵהּ וְאַסִּיק בְּעוֹר אֶשָּׁתָא בְּצִיּוֹן וַאֲכַלַת אֲשָׁוָתְהָא ׃
12 לָא הֲווֹ מְהֵימְנִין מַלְכְּוָת אַרְעָא וְכָל דַּיָּרֵי תֵּבֵל אֲרוּם יֵעוֹל נְבוּכַדְנֶצַּר רַשִׁיעָא וּנְבוּזַר־אֲדָן כְּעַל וְדַבָּא לְנַכָּסָא עַמָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל
בִּתְרַעֵי יְרוּשְׁלֵם ׃
13 עֲנַת מִדַּת הַדִּין וְכֵן אֲמַרַת לָא הֲוָת כָּל דָּא אֱלָהֵן מֵחוֹבַת נְבוּאָתָהָא דִּמְתַנַּבְּיָן לַהּ נְבִיאוּת שִׁקְרָא וּמֵעֲוָיַת כָּהֲנָהָא דְּאַסִּיקוּ קְטוֹרֶת
בּוּסְמִין לְטַעֲוָתָא וְאִנּוּן גְּרַמוּ לְאִתְּשַׁד בְּגַוַּהּ דַּם זַכָּאִין ׃
14 אִטַּלְטַלוּ עַוִּירִין בְּמָחוֹזִין אִטַּנְּפוּ בִּדְמָא קְטוּלִין בְּחַרְבָּא וְעַל דְּלָא הֲווֹ יָכְלִין לְמֶחֱמֵי קָרִיבוּ בִּלְבוּשֵׁיהוֹן ׃
15 זוּרוּ מִמְּסַאֲבָא קְרוֹ עַמְמַיָּא זוּרוּ זוּרוּ לָא תִקְרְבוּן בְּהוֹן אֲרוּם אִתְקוֹטַטוּ אַף אִטַּלְטַלוּ אֲמַרוּ בְּמֶהֱוֵיהוֹן בְּשָׁלוּתְהוֹן דְּבֵינֵי עַמְמַיָּא
לָא יוֹסְפוּן לְמִדַּר ׃
16 מִן קֳדָם אַפֵּי יְיָ אִתְפְּלִיגוּ לָא יוֹסִיף לְאִסְתַּכָּלָא בְהוֹן בְּגִין כֵּן אֻמַּיָּא רַשִׁיעַיָּא אַפֵּי כָהֲנַיָּא לָא סַבַּרוּ וְעַלְוֵי סָבַיָּא לָא חָסוּ ׃

4 Daleth. *Adhæſit lingua lactentis ad guttur eius in ſiti. paruuli petierunt panem, frangens non eſt eis.*

5 He. *Comedentes delitias interierunt in viis: nutriti in croceis amplexati ſunt ſtercora.*

6 Vau. *Et magnificata eſt iniquitas filiæ populi mei ſuper iniquitates Sodomorũ, quę ſubuerſa eſt quaſi ſolicitudo, & non laborauerunt in ea manus.*

7 Zain. *Emundati ſunt Nazaræi eius, ſuper niuem ſplenduerunt, ſuper lac coagulati ſunt. ſuper lapide ſapphiro ſucciſio eorum.*

8 Heth. *Obſcurauit ſuper fuligine ſpecies eorum: non ſunt cogniti in viis. adhæſit pellis eorum ad oſſa eorum; aruerunt, facta ſunt ſicut lignum.*

9 Teth. *Boni fuerunt interfecti gladio, magis quàm interfecti fame; abierũt confoſſi à frugibus agrorum.*

10 Ioth. *Manus mulierum miſericordium coxerunt filios ſuos, facti ſunt in cibum eis in contritione filiæ populi mei.*

11 Caph. *Compleuit Dominus furorem ſuum, effudit iram indignationis ſuæ, & ſuccendit ignem in Sion, & deuorauit fundamenta eius.*

12 Lamed. *Non crediderunt reges terræ omnes habitantes orbem, quoniam ingredietur hoſtis & tribulans per portas Hieruſalem.*

13 Mem. *Ex peccatis Prophetarum eius iniquitas Sacerdotum eius qui effundunt ſanguinem iuſtum in medio eius.*

14 Nun. *Commoti ſunt vigilantes eius in viis, polluti ſunt in ſanguine, cùm non poſſent illi tetigerunt veſtimenta ſua.*

15 Samech. *Recedite ab immunditiis, vocate eos; recedite, recedite, non tangatis: quia ſuccenſi ſunt & commoti ſunt: dicite in gentibus, Non addent habitare.*

16 Phe. *Facies Domini pars eorum. non addet reſpicere eos: faciem Sacerdotum non acceperunt, ſenum non ſunt miſerti.*

4 δάλεθ. Ἐκολλήθη ἡ γλῶσσα θηλάζοντος πρὸς τὸν φάρυγγα αὐτοῦ ἐν δίψῃ. νήπια ᾔτησαν ἄρτον, ὁ διακλῶν οὐκ ἔστιν αὐτοῖς.

5 ἤ. Οἱ ἔσθοντες τὰς τρυφὰς ἠφανίσθησαν ἐν ταῖς ἐξόδοις· καὶ τιθηνούμενοι ἐπὶ κόκκων περιελάβοντο κοπρίας.

6 οὐαῦ. Καὶ ἐμεγαλύνθη ἀνομία θυγατρὸς λαοῦ μου ὑπὲρ ἀνομίας Σοδόμων τῆς κατεστραμμένης ὥσπερ σπουδῇ, καὶ οὐκ ἐπόνεσαν ἐν αὐτῇ χεῖρες.

7 ζαΐν. Ἐκαθαριώθησαν ναζαραῖοι αὐτῆς, ὑπὲρ χιόνα ἔλαμψαν, ὑπὲρ γάλα ἐτυρώθησαν. ὑπὲρ λίθου σαπφείρου τὸ ἀπόσπασμα αὐτῶν.

8 ἤθ. Ἐσκότασεν ὑπὲρ ἀσβόλην τὸ εἶδος αὐτῶν, οὐκ ἐπεγνώσθησαν ἐν ταῖς ἐξόδοις. ἐπάγη δέρμα αὐτῶν ἐπὶ τὰ ὀστᾶ αὐτῶν, ἐξηράνθησαν, ἐγενήθησαν ὥσπερ ξύλον.

9 τήθ. Καλοὶ ἦσαν τραυματίαι ῥομφαίας ἢ καὶ τραυματίαι λιμοῦ ἐπορεύθησαν ἐκκεκεντημένοι ἀπὸ γεννημάτων ἀγρῶν.

10 ἰώθ. Χεῖρες γυναικῶν οἰκτιρμόνων ἥψησαν τὰ παιδία αὐτῶν, ἐγενήθησαν εἰς βρῶσιν αὐταῖς ἐν τῷ συντρίμματι τῆς θυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου.

11 χάφ. Συνετέλεσε κύριος θυμὸν αὐτοῦ, ἐξέχεε θυμὸν ὀργῆς αὐτοῦ, καὶ ἀνῆψε πῦρ ἐν σιὼν καὶ κατέφαγε τὰ θεμέλια αὐτῆς.

12 λάμεδ. Οὐκ ἐπίστευσαν βασιλεῖς γῆς πάντες καὶ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην, ὅτι εἰσελεύσεται ἐχθρὸς καὶ ἐκθλίβων διὰ τῶν πυλῶν ἱερουσαλήμ.

13 μήμ. Ἐξ ἁμαρτιῶν προφητῶν αὐτῆς ἀδικία ἱερέων αὐτῆς τῶν ἐκχεόντων αἷμα δίκαιον ἐν μέσῳ αὐτῆς.

14 νοῦν. Ἐσαλεύθησαν καὶ ἐγρήγοροι αὐτῆς ἐν ταῖς ἐξόδοις, ἐμολύνθησαν ἐν αἵματι ἐν τῷ μὴ δύνασθαι αὐτοὺς ἥψαντο ἐνδυμάτων αὐτῶν.

15 σάμεχ. Ἀπόστητε ἀκαθάρτων, καλέσατε αὐτούς, ἀπόστητε, ἀπόστητε, μὴ ἅπτεσθε, ὅτι ἀνήφθησαν καί γε ἐσαλεύθησαν, εἴπατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὐ μὴ προσθῶσι τοῦ πα-
16 ροικεῖν. φή. Πρόσωπον κυρίου μερὶς αὐτῶν. οὐ προσθήσει ἐπιβλέψαι αὐτοῖς· πρόσωπον ἱερέων οὐκ ἔλαβον, πρεσβύτας οὐκ ἠλέησαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 *Daleth.* Adhæſit lingua iuuenis palato ſuo in ſiti: pueri petierunt panem, & non eſt qui porrigat eis.
5 *He.* Qui aſſueti erant comedere in delitiis, vaſtati ſunt in vicis: qui nutriebantur in croceis, amplexati ſunt ſtercora.
6 *Vau.* Et maius factum eſt peccatum cœtus populi mei peccato Sodomæ, quæ ſubuerſa eſt in momento: & non manſerunt in ea
Prophetæ, vt prophetarent & conuerterent eam ad pœnitentiam. 7 *Zain.* Fuerunt candidiores Nazaræi eius niue, leniores lacte, rubicundiores aſpectu quàm pyropi, & ſicut ſapphirus vultus eorum. 8 *Cheth.* Obſcuratus eſt magis quàm nigredo captiuitatis aſpectus eorum: non ſunt agniti in vicis, contracta eſt pellis ſuper oſſa eorum, aruit & facta eſt ſicut lignum.
9 *Teth.* Feliciores fuerunt occiſi gladio mortuis fame: quia occiſi gladiis defluebant, cùm rumperentur ventres eorum ab eo quod comederant de fructu agri: & qui inflati erant fame, ſciſſus eſt venter eorum propter *defectum* cibi.
10 *Iod.* Manus mulierum quæ erant miſericordes ſuper pauperes, coxerunt paruulos ſuos: facti ſunt eis in alimentum in die excidij quo attritus eſt cœtus populi mei. 11 *Caph.* Conſummauit Dominus furorem ſuum, & fudit ſuper Ieruſalem iram indignationis ſuæ, & ſuccendit lampadem ignis in Sion, & conſumpſit fundamenta eius.
12 *Lamed.* Non credebant regna terræ, nec omnes habitatores orbis, quòd ingrederetur Nabuchodonoſor impius & Nabuzardan inimicus ad iugulandum populum domus Iſrael in portis Ieruſalem. 13 *Mem.* Reſpondit menſura iudicij, & ſic ait: Non fuerunt omnia hæc niſi propter peccata Prophetarum eius, qui prophetabant ei prophetiam falſam, & propter delicta Sacerdotum qui adolebant incenſum aromatum idolis; ipſi enim fuerunt cauſa vt effunderetur in medio eius ſanguis innocentum.
14 *Nun.* Vacillarunt cæci in plateis, inquinati ſunt ſanguine occiſorũ gladio; & eo quòd non poterant videre, adhęſerunt veſtibus ſuis.
15 *Samech.* Recedite à pollutis, clamauerunt eis populi, recedite recedite; ne accedatis ad eos: quia abominabiles & vagi ſunt: dixerunt cùm eſſent in abundantia ſua, quòd non addent morari inter populos. 16 *Pe.* A facie vultus Domini diuiſi ſunt: non addet vt reſpiciat eos; propterea gentes impiæ non acceptauerunt faciem Sacerdotum, & ſuper ſenes non ſunt miſerti.

17 עוֹדֵינוּ תִּכְלֶינָה עֵינֵינוּ אֶל־עֶזְרָתֵנוּ הָבֶל
בְּצִפִּיָּתֵנוּ צִפִּינוּ אֶל־גּוֹי לֹא יוֹשִׁעַ ׃
18 צָדוּ צְעָדֵינוּ מִלֶּכֶת בִּרְחֹבֹתֵינוּ קָרַב קִצֵּנוּ מָלְאוּ
יָמֵינוּ כִּי־בָא קִצֵּנוּ ׃
19 קַלִּים הָיוּ רֹדְפֵינוּ מִנִּשְׁרֵי שָׁמָיִם עַל־הֶהָרִים
דְּלָקֻנוּ בַּמִּדְבָּר אָרְבוּ לָנוּ ׃
20 רוּחַ אַפֵּינוּ מְשִׁיחַ יְהוָה נִלְכַּד בִּשְׁחִיתוֹתָם אֲשֶׁר
אָמַרְנוּ בְּצִלּוֹ נִחְיֶה בַגּוֹיִם ׃
21 שִׂישִׂי וְשִׂמְחִי בַּת־אֱדוֹם יוֹשֶׁבֶתִי בְּאֶרֶץ עוּץ
גַּם־עָלַיִךְ תַּעֲבָר־כּוֹס תִּשְׁכְּרִי וְתִתְעָרִי ׃
22 תַּם־עֲוֹנֵךְ בַּת־צִיּוֹן לֹא יוֹסִיף לְהַגְלוֹתֵךְ פָּקַד
עֲוֹנֵךְ בַּת־אֱדוֹם גִּלָּה עַל־חַטֹּאתָיִךְ ׃

ה

1 זְכֹר יְהוָה מֶה־הָיָה לָנוּ הַבִּיטָה וּרְאֵה אֶת־
חֶרְפָּתֵנוּ ׃
2 נַחֲלָתֵנוּ נֶהֶפְכָה לְזָרִים בָּתֵּינוּ לְנָכְרִים ׃
3 יְתוֹמִים הָיִינוּ אֵין אָב אִמֹּתֵינוּ כְּאַלְמָנוֹת ׃
4 מֵימֵינוּ בְּכֶסֶף שָׁתִינוּ עֵצֵינוּ בִּמְחִיר יָבֹאוּ ׃
5 עַל צַוָּארֵנוּ נִרְדָּפְנוּ יָגַעְנוּ לֹא הוּנַח־לָנוּ ׃
6 מִצְרַיִם נָתַנּוּ יָד אַשּׁוּר לִשְׂבֹּעַ לָחֶם ׃
7 אֲבֹתֵינוּ חָטְאוּ אֵינָם אֲנַחְנוּ עֲוֹנֹתֵיהֶם
סָבָלְנוּ ׃
8 עֲבָדִים מָשְׁלוּ בָנוּ פֹּרֵק אֵין מִיָּדָם ׃
9 בְּנַפְשֵׁנוּ נָבִיא לַחְמֵנוּ מִפְּנֵי חֶרֶב הַמִּדְבָּר ׃
10 עוֹרֵנוּ כְּתַנּוּר נִכְמָרוּ מִפְּנֵי זַלְעֲפוֹת רָעָב ׃

17 * *Ain*. Cùm adhuc subsisteremus, defe-
D cerunt oculi nostri ad auxilium nostrum
vanum cùm respiceremus attenti ad gen-
tem quæ saluare nos non poterat.
18 * *Sade*. Lubricauerunt vestigia nostra in
itinere platearũ nostrarum, appropinqua-
uit finis noster, completi sunt dies nostri,
19 quia venit finis noster. * *Coph*. Velociores
fuerunt persecutores nostri aquilis cæli, su-
per montes persecuti sunt nos, in deserto
20 insidiati sunt nobis. * *Res*. Spiritus oris
nostri Christus Dominus captus est in pec-
catis nostris, cui diximus, In vmbra tua vi-
21 uemus in gentibus. * *Sin*. Gaude & læta-
re filia Edom quæ habitas in terra Hus. Ad
te quoque perueniet calix, inebriaberis at-
22 que nudaberis. * *Thau*. Completa est ini-
quitas tua filia Sion, nõ addet vltrà vt trãs-
migret te. Visitauit iniquitatem tuam filia
Edom, discooperiet peccata tua.

ORATIO IEREMIÆ.

CAP. V.

1 REcordare Domine quid acciderit no-
A bis; intuere & respice opprobrium no-
2 strum. * Hæreditas nostra versa est ad a-
lienos, domus nostræ ad extraneos.
3 * Pupilli facti sumus absque patre, ma-
4 tres nostræ quasi viduæ. * Aquam nostram
pecunia bibimus, ligna nostra precio com-
5 parauimus. * Ceruicibus nostris mina-
bamur, lassis non dabatur requies.
6 * Ægypto dedimus manum & Assyriis,
7 vt saturemur pane. * Patres nostri pec-
B cauerunt, & non sunt; & nos iniquitates
8 eorum portauimus. * Serui dominati sunt
nostri, nõ fuit qui redimeret de manu eo-
9 rum. * In animabus nostris afferebamus
panem nobis, à facie gladij in deserto.
10 * Pellis nostra quasi clibanus exusta est,
à facie tempestatum famis.

תרגום

17 עוד ספן עיננא לאסתכלא לסיענא דהוינא מתינן לבני עממיא ואתהפך לנא להבלו בסכותנא דאסתכינא לאדומאי דאנון עמא
דלא פרקו ׃
18 הנון צדין שבילנא מלמהך לרחצן בפלטיתנא אמרנא קרב סופנא אתמליו יומנא ארום מטא סופנא ׃
19 קלילין הוו רדפנא יתיר מנשרי שמיא על טוריא אדלקו יתנא במדברא כמנו לנא ׃ 20 מלכא משיחא דהוה חביב לנא
כנשמת רוח חיין דבאפנא והוה מתרבי במשח רבותא דייי אתחד במיצד חבוליהון דמבאשין דהוינא אמרין עלוהי בטלל זכותה נחי ביני
עממיא ׃
21 חדיאי ובדחי קושטנטינא קרתא דאדום רשיעא דמתבניא בארעא ארמינאה בסגיאין אוכלוסין דמן עמא דאדום
אף עלך עתיד למיתי פורענותא ויצדון יתיך פרכואי ותעבר עליך כס דלוט תרוי ותתרוקני ׃ 22 ובתר כן ישלם עויתך כנישתא
דציון ותתפרקין על ידוי משיחא ואליהו כהנא רבא ולא יוסיף ייי תוב לאגלותך ובההיא זמנא אסער עויתיך רומי רשיעא דמתבניא באיטליא
ומליא אוכלוסין מבני אדום וייתון פרסאי ויעיקון לך ויצדון יתך ארום אתפרסם קדם ייי על חובותיך ׃

ה

1 הוי דכר ייי מה דאתגזר למהוי לנא אסתכל מן שמיא וחזי ית כסופנא ׃ 2 אחסנתנא אתהפכת לחלונאי ביתנא לעממין
נכראין ׃
3 הוינא מתילין ליתמין דלית להון אבא אמהתנא כארמלן דאזלו גבריהון בקרוי ימא ומספקא להון אם אנון קימין ׃
4 מימנא בכספא שתינא קיסנא בדמין ייתון ׃ 5 על פרקת צורנא אטעננא כד הוינא אזלין בשביתא חמא נבוכדנצר רשיעא
דבני ישראל דאזלין ריקנין פקד לחיטא ספרי אוריתא ולמעבד מנהון גואלקאן ומליו יתהון מן פרידן די על ספר פרת וטען יתהון
על צוריהון בההיא זמנא לעינא לא הות ניחא לנא ׃ 6 מצרים יהבנא סטר לאתפרנסא תמן ולאתור למסבע לחמא ׃
7 אבהתנא חבו וליתהון בעלמא ונחנא בתריהון עויתהון סוברנא ׃ 8 בנוי דחם דאתיהיבו עבדין לבנוי דשם אנון
שליטו בנא פריק לית מידיהון ׃
9 בנפשנא ניתי לחם פרנסותנא מן קדם קטול דחרבא דאתי מן סטר מדברא ׃
10 משכנא היך תנורא אתקדרו מן קדם מפח כפנא ׃

* Ain. *Adhuc existentibus nobis defecerunt* 17
oculi nostri in auxilium nostrum vana cùm re-
spiceremus nos. respeximus in gentem non sal-
uantem.
*Sadc. *Venati sunt paruos nostros ne irent* 18
in plateis nostris. appropinquauit tempus no-
strum, cōpleti sunt dies nostri, adest finis noster.
* Coph. *Leues fuerunt persequentes nos* 19
super aquilas cæli: super montes succensi sunt:
in deserto insidiati sunt nobis.
* Res. *Spiritus faciei nostræ Christus Do-* 20
minus captus est in corruptionibus nostris: cui
diximus, In vmbra eius viuemus in gentibus.
* Sin. *Gaude & letare filia Idumææ quæ* 21
habitas in terra Hus. etiam ad te perueniet po-
culum Domini, & inebriaberis & effundes.
* Thau. *Defecit iniquitas tua filia Sion,* 22
non addet vltrà transmigrare te. visitauit ini-
quitates tuas filia Edom, discooperuit super im-
pietates tuas.

ORATIO HIEREMIÆ.

RECordare Domine quod factum est nobis, re- 1
spice & vide opprobrium nostrum.
* *Hereditas nostra conuersa est alienis, do-* 2
mus nostræ extraneis. * *Pupilli facti su-* 3
mus, non est pater, matres nostræ quasi viduæ.
* *Aquam nostram in argento bibimus, ligna* 4
nostra pretio venerunt.
* *Super collum nostrum persecutionem passi* 5
sumus; laborauimus, non quieuimus. * *Ægyptus* 6
dedit manum Assur ad satietatem ipsorum.
* *Patres nostri peccauerunt, & non sunt;* 7
nos iniquitates eorum sustinuimus. * *Serui* 8
dominati sunt nostri, redimens non est de manu
eorum. * *In animabus nostris afferemus pa-* 9
nem nostrum à facie gladij deserti.
* *Pellis nostra quasi clibanus euulsæ sunt à* 10
facie tempestatum,

17 * αἴν. Ἔτι ὄντων ἡμῶν ἐξέλιπον οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν
εἰς βοήθειαν ἡμῶν μάταια ἀποσκοπευόντων ἡμῶν. ἀπε-
σκοπεύσαμεν εἰς ἔθνος οὐ σῶζον.
18 * σαδή. Ἐθηρεύσαντο μικροὺς ἡμῶν τοῦ μὴ πορεύεσθαι
ἐν ταῖς πλατείαις ἡμῶν. ἤγγικεν ὁ καιρὸς ἡμῶν, ἐπληρώ-
θησαν αἱ ἡμέραι ἡμῶν, πάρεστι τὸ πέρας ἡμῶν.
19 * κώφ. Κοῦφοι ἐγένοντο οἱ διώκοντες ἡμᾶς ὑπὲρ ἀε-
τοὺς οὐρανοῦ, ἐπὶ τῶν ὀρέων ἐξήφθησαν. ἐν ἐρήμῳ ἐνή-
δρευσαν ἡμᾶς.
20 * ῥής. Πνεῦμα προσώπου ἡμῶν χριστὸς κύριος συ-
νελήφθη ἐν ταῖς διαφθοραῖς ἡμῶν. οὗ εἴπαμεν ἐν τῇ σκιᾷ
αὐτοῦ ζησόμεθα ἐν τοῖς ἔθνεσιν.
21 * σίν. χαῖρε καὶ εὐφραίνου θύγατερ ἰδουμαίας ἡ κα-
τοικοῦσα ἐπὶ τῆς γῆς ὄις. καί γε ἐπὶ σὲ διελεύσεται τὸ πο-
τήριον κυρίου, καὶ μεθυσθήσῃ καὶ ἀποχεεῖς.
22 * θαῦ. Ἐξέλιπεν ἡ ἀνομία σου θύγατερ σιών, οὐ προσ-
θήσει ἔτι ἀποικίσαι σε. ἐπεσκέψατο ἀνομίας σου θύγα-
τερ ἐδώμ, ἀπεκάλυψεν ἐπὶ τὰ ἀσεβήματά σου.

Προσευχὴ ἱερεμίου.

1 * Μνήσθητι κύριε, ὅτι ἐγενήθη ἡμῖν, ἐπίβλεψον καὶ
ἴδε τὸν ὀνειδισμὸν ἡμῶν.
2 * κληρονομία ἡμῶν μετεστράφη ἀλλοτρίοις, οἶκοι ἡ-
3 μῶν ξένοις. * ὀρφανοὶ ἐγενήθημεν, οὐχ ὑπάρχει πατήρ.
4 μητέρες ἡμῶν ὡς χῆραι. * ὕδωρ ἡμῶν ἐν ἀργυρίῳ ἐπίο-
5 μεν, ξύλα ἡμῶν ἐν ἀλλάγματι ἦλθεν. * ἐπὶ τὸν τράχη-
λον ἡμῶν ἐδιώχθημεν, ἐκοπιάσαμεν, οὐκ ἀνεπαύθημεν.
6 * αἴγυπτος ἔδωκε χεῖρα, ἀσσοὺρ εἰς πλησμονὴν αὐτῶν.
7 * οἱ πατέρες ἡμῶν ἥμαρτον καὶ οὐχ ὑπάρχουσιν, ἡ-
μεῖς τὰ ἀνομήματα αὐτῶν ὑπέσχομεν.
8 * δοῦλοι ἐκυρίευσαν ἡμῶν, λυτρούμενος οὐκ ἔστιν ἐκ
9 τῆς χειρὸς αὐτῶν. * ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν εἰσοίσομεν ἄρτον
ἡμῶν ἀπὸ προσώπου ῥομφαίας τῆς ἐρήμου.
10 * τὸ δέρμα ἡμῶν ὡς κλίβανος συνεσπάσθησαν ἀπὸ
προσώπου καταιγίδων λιμοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 *Ain.* Adhuc deficiunt oculi nostri respiciendo ad adiutorium nostrum quod sperabamus in populis, & conuersum est nobis in nihilum: cùm è specula nostra contemplaremur Idumæos qui sunt populus qui non saluat. 18 *Sadic.* Ipsi dissipauerunt semitas nostras, ne ambulemus confidenter in plateis nostris. Diximus, Appropinquauit finis noster, impleti sunt dies nostri, quia peruenit finis noster.
19 *Caph.* Leuiores fuerunt persecutores nostri aquilis cæli: super montes persecuti sunt nos; in deserto insidiati sunt nobis.
20 *Res.* Rex Messias qui erat dilectus nobis sicut spiraculum spiritus vitæ qui est in naribus nostris, & erat vnctus oleo vnctionis Domini, captus est in rete occisionis sceleratorum: de quo dicebamus, In vmbra iustitiæ eius viuemus inter populos.
21 *Sin.* Gaude, & lætare Constantina ciuitas Idumeæ impiæ, quæ ædificata es in terra Armeniæ inter multas turmas populi Idumeæ: super te quoque futurum est vt veniat vltio: & desolabunt te Parcheuæi, & transibit super te calix maledictionis: inebriaberis & euacuaberis.
22 *Thau.* Et posteà complebitur iniquitas tua cœtus Sion, & liberaberis per manum Messiæ & Eliæ sacerdotis magni. & non addet vltrà Dominus vt transmigrare faciat te: & in illo tempore visitabo iniquitatem tuam Roma, quæ ædificata es in Italia, & plena turmis de filiis Edom. & venient Persæ, & angustiabunt te, & desolabunt te; quia manifesta sunt coram Domino peccata tua.

CAP. V.

RECordare Domine quid decretum sit vt eueniret nobis: contemplare de cælis, & vide opprobrium nostrum.
2 Hæreditas nostra versa est prophanis; domus nostræ populis extraneis. 3 Similes facti sumus pupillis, qui non habent patrem: matres nostræ quasi viduæ, quarum mariti perrexerunt ad ciuitates maris, & dubitatur de eis vtrùm viuant.
4 Aquam nostram argento bibimus, & ligna nostra pecuniis adducebantur.
5 Super iuncturā ceruicis nostræ onerati sumus quando pergebamus in captiuitatem, vidit Nabuchodonosor impius præfectos filiorum Israel, qui ibant vacui; & præcepit vt consuerent libros Legis, & vt facerent ex eis manticas: & impleuerunt eas lapillis qui erant in ripa Euphratis, & onerauerunt eos super colla eorum. & in illo tempore laborabamus, non erat nobis requies.
6 Ægypto dedimus latus vt nutriremur illic, & Assyriis vt saturaremur pane.
7 Patres nostri peccauerunt, & non sunt in seculo, & nos post eos iniquitates eorum portauimus.
8 Filij Cham qui traditi sunt serui filiis Sem, dominati sunt in nos, nec est qui redimat de manibus eorum.
9 In animabus nostris adducebamus panem alimenti nostri, propter occidentes gladio qui veniebant de latere deserti.
10 Pelles nostræ sicut furnus denigratæ sunt propter inflationem famis.

11 * נָשִׁים בְּצִיּוֹן עִנּוּ בְּתֻלֹת בְּעָרֵי יְהוּדָה׃
12 * שָׂרִים בְּיָדָם נִתְלוּ פְּנֵי זְקֵנִים לֹא נֶהְדָּרוּ׃
13 * בַּחוּרִים טְחוֹן נָשָׂאוּ וּנְעָרִים בָּעֵץ כָּשָׁלוּ׃
14 * זְקֵנִים מִשַּׁעַר שָׁבָתוּ בַּחוּרִים מִנְּגִינָתָם׃
15 * שָׁבַת מְשׂוֹשׂ לִבֵּנוּ נֶהְפַּךְ לְאֵבֶל מְחֹלֵנוּ׃
16 * נָפְלָה עֲטֶרֶת רֹאשֵׁנוּ אוֹי־נָא לָנוּ כִּי חָטָאנוּ׃
17 * עַל־זֶה הָיָה דָוֶה לִבֵּנוּ עַל־אֵלֶּה חָשְׁכוּ עֵינֵינוּ׃
18 * עַל הַר־צִיּוֹן שֶׁשָּׁמֵם שׁוּעָלִים הִלְּכוּ־בוֹ׃
19 * אַתָּה יְהוָה לְעוֹלָם תֵּשֵׁב כִּסְאֲךָ לְדוֹר וָדוֹר׃
20 * לָמָּה לָנֶצַח תִּשְׁכָּחֵנוּ תַּעַזְבֵנוּ לְאֹרֶךְ יָמִים׃
21 * הֲשִׁיבֵנוּ יְהוָה אֵלֶיךָ וְנָשׁוּבָה חַדֵּשׁ יָמֵינוּ כְּקֶדֶם׃
22 * כִּי אִם־מָאֹס מְאַסְתָּנוּ קָצַפְתָּ עָלֵינוּ עַד־מְאֹד׃

11 * Mulieres in Sion humiliauerunt, & virgines in ciuitatibus Iuda.
12 * Principes manu suspensi sunt, facies
C senum non erubuerunt.
13 * Adolescentibus impudicè abusi sunt, & pueri in ligno corruerunt.
14 * Senes defecerunt de portis, iuuenes de choro psallentium.
15 * Defecit gaudium cordis nostri, versus est in luctum chorus noster.
16 * Cecidit corona capitis nostri: væ nobis quia peccauimus.
17 * Propterea mæstũ factum est cor no-
D strum, ideò contenebrati sunt oculi nostri.
18 * Propter montem Sion quia disperiit, vulpes ambulauerunt in eo.
19 * Tu autem Dñe in ęternum permanebis, solium tuum in generationem & generationem.
20 * Quare in perpetuum obliuisceris nostri, derelinques nos in longitudinem dierum?
21 Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur; innoua dies nostros sicut à principio.
22 Sed proiiciens repulisti nos, iratus es contra nos vehementer.

תרגום

11 נשיא דהוו נסיבן לגבר בציון אתעניו מן רומאי ובתולתא בקרוי יהודה מן כשדאי׃ 12 רברבנין בידיהון אצטליבו אפי
סביא לא סברו׃ 13 רובין ריחיא נטלו וטליא בצליבת קיסא תקלו׃ 14 סביא מתרע סנהדרין אתבטלו ורובין מן בית
זמרהון׃ 15 בטיל חדות לבבנא אתהפך לאבלא חנוגנא׃ 16 נפלא כלילא דרישנא וי לנא ארום חבנא׃
17 על דין בית מקדשא דאתצדי הוה חליש לבבנא ועל אלין עמא בית ישראל דאזלו בגלותא מתמן הוו חשיכן עיננא׃
18 על טורא דציון דהוא צדי תעלין הלכו בה׃ 19 את הוא יי לעלם בית מותבך בשמי מרומא כרסי יקרך לדרי
דרא׃ 20 למה לעלמין תשלינא תשבקננא לאוריכות יומין׃ 21 אתיב יי יתנא לותך ונתוב בתיובתא שלימתא
חדת יומנא לטב כזמן יומיא טביא דהוו מלקדמין׃ 22 ארום אלהן מקץ תקוץ בנא רגזתא עלנא עד לחדא׃

תם ספר איכה

ונקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצות פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח׃

ב א מ

* *Mulieres in Sion humiliauerunt, virgines* 11
in ciuitatibus Iuda.
* *Principes in manibus eorum suspensi sunt,* 12
seniores non sunt glorificati.
* *Electi fletum assumpserunt, & iuuenes in* 13
ligno infirmati sunt.
* *Et senes à porta cessauerunt, electi ex psal-* 14
mis eorum cessauerunt.
* *Defecit gaudium cordis nostri, conuersus* 15
est in luctum chorus noster.
* *Cecidit corona capitis nostri: væ autem no-* 16
bis, quia peccauimus.
* *Propterea factum est dolorosum cor no-* 17
strum, ideò contenebrati sunt oculi nostri
* *super montem Sion, quia disperiit, vulpes* 18
pertransierunt in ea.
* *Tu autem Domine in æternum habitabis:* 19
thronus tuus in generatione & generationem.
* *Quare in victoriam obliuisceris nostri; de-* 20
relinques nos in longitudinem dierum?
* *Conuerte nos ad te Domine, & conuerte-* 21
mur: & renoua dies nostros sicut antè.
* *Quid repellens repulisti nos? iratus es con-* 22
tra nos vsque nimis?

11 * γυναῖκας ἐν σιὼν ἐταπείνωσαν, παρθένοις ἐν πόλε-
σιν ἰούδα.
12 * ἄρχοντες ἐν χερσὶν αὐτῶν ἐκρεμάσθησαν, πρεσβύ-
13 τεροι οὐκ ἐδοξάσθησαν. * ἐκλεκτοὶ κλαυθμὸν ἀνέ-
λαβον, καὶ νεανίσκοι ἐν ξύλῳ ἠσθένησαν.
14 * καὶ πρεσβῦται ἀπὸ πύλης κατέπαυσαν, ἐκλεκτοὶ ἐκ
ψαλμῶν αὐτῶν κατέπαυσαν·
15 * κατέλυσεν χαρὰ καρδίας ἡμῶν, ἐστράφη εἰς πένθος
ὁ χορὸς ἡμῶν.
16 * ἔπεσεν ὁ στέφανος τῆς κεφαλῆς ἡμῶν, οὐαὶ δὲ ἡμῖν
ὅτι ἡμάρτομεν.
17 * περὶ τούτου ἐγενήθη ὀδυνηρὰ καρδία ἡμῶν, περὶ
18 τούτου ἐσκότασαν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. * ἐπ' ὄρος σιὼν ὅτι
ἠφανίσθη, ἀλώπεκες διῆλθον ἐν αὐτῇ.
19 * σὺ δὲ κύριε εἰς τὸν αἰῶνα κατοικήσεις, ὁ θρόνος σου εἰς
20 γενεὰν καὶ γενεάν· * ἵνα τί εἰς νῖκος ἐπιλήσῃ ἡμῶν, κα-
ταλείψεις ἡμᾶς εἰς μακρότητα ἡμερῶν;
21 * ἐπίστρεψον ἡμᾶς πρὸς σὲ κύριε, καὶ ἐπιστραφη-
σόμεθα. καὶ ἀνακαίνισον ἡμέρας ἡμῶν καθὼς ἔμπροσθεν.
22 * τί ἀπωθούμενος ἀπώσω ἡμᾶς, ὠργίσθης ἐφ' ἡ-
μᾶς ἕως σφόδρα;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Mulieres quæ erant nuptæ viro in Sion, afflictæ sunt à Romanis, & virgines in ciuitatibus Iuda à Chaldæis.
12 Principes manibus eorum suspensi sunt; faciem senum non sunt reueriti.
13 Iuuenes molas tulerunt, & pueri in patibulo ligneo corruerunt.
14 Senes à porta iudicum ordinariorum cessauerunt, & iuuenes à domo cantici sui.
15 Cessauit lætitia cordis nostri, versus est in luctum chorus noster.
16 Cecidit corona capitis nostri: væ nobis, quia peccauimus.
17 Propter domum sanctuarij quæ deserta est, infirmatum est cor nostrum: & propter istum populum domus Israel, qui abiit indè in transmigrationem, obscurati sunt oculi nostri. 18 Propter montem Sion quia desolatus est; vulpes ambulauerunt in eo.
19 Tu ipse Domine in æternum es: domus habitationis tuæ in cælis excelsis, solium gloriæ tuæ in generationes generationum.
20 Quare in æternum repellis nos? relinquis nos in longitudinem dierum?
21 Conuerte nos Domine ad te, & conuertemur ad pœnitentiam perfectam. innouabis dies nostros in bonum, iuxta tempus dierum bonorum qui fuerunt ab initio.
22 Quanuis detestatione detestatus sis nos, iratus es contra nos iam plus satis.

FINIS THRENORVM IEREMIÆ.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO
Benedictus Arias Montanus D. Th. recensuit & probauit.

B. Arias Montanus

PRÆFATIO IN LIBRVM BARVCH.

IBER iste qui Baruch nomine prænotatur, in Hebræo canone non habetur, sed tantum in vulgata editione: similiter & epistola Hieremiæ. Propter notitiam autem legentium hîc scripta sunt: quia multa de CHRISTO nouissimisque temporibus indicant.*

BARVCH.

CAP. I.

1 *T hæc verba libri quæ scripsit Baruch filius Neriæ filij Maasiæ filij Sedeciæ filij Asodij filij Helciæ in Babylone;*

2 **In anno quinto septima mẽsis, in tẽpore quo ceperunt Chaldæi Hierusalem, & incenderunt eam in igne.*

3 **Et legit Baruch verba libri huius in auribus Jechoniæ filij Joacim regis Juda;*

4 **Et in auribus omnis populi venientium ad librum, & in auribus potentium & filiorum regum: & in auribus seniorũ, & in auribus omnis populi à paruo vsque ad magnũ eorum omnium habitantium in Babylone ad flumen Sud.*

5 **Et fleuerunt & ieiunauerunt, & orabant orationes in conspectu Domini.*

6 **Et congregarũt argentum sicut vniuscuiusque potuit manus.*

7 **Et miserunt ad Hierusalem ad Joacim filium Helciæ filij Salom sacerdotem; & ad sacerdotes & ad omnem populũ qui inuenti sunt cum eo in Hierusalem:*

8 **Cùm acciperet ipse vasa domus Domini quæ ablata fuerant de templo, vt reduceret in terram Juda decima Siuan: vasa argentea, quæ fecit Sedecias filius Josiæ rex Juda:*

ΒΑΡΟΥΧ.

κεφαλ΄. α΄.

1 Αὶ οὗτοι οἱ λόγοι τοῦ βιβλίου οὓς ἔγραψεν βαροὺχ υἱὸς νηρίου υἱοῦ μαασαίου, υἱοῦ σεδεκίου, υἱοῦ ἀσωδίου, υἱοῦ χελκίου, ἐν βαβυλῶνι,

2 *ἐν τῷ ἔτει τῷ πέμπτῳ ἑβδόμῃ τοῦ μηνὸς ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἔλαβον οἱ χαλδαῖοι τὴν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐνέπρησαν αὐτὴν ἐν πυρί.

3 *καὶ ἀνέγνω βαροὺχ τοὺς λόγους τοῦ βιβλίου τούτου ἐν ὠσὶν ἰεχονίου υἱοῦ ἰωακεὶμ βασιλέως ἰούδα·

4 *καὶ ἐν ὠσὶν παντὸς τοῦ λαοῦ τῶν ἐρχομένων πρὸς τὴν βίβλον, καὶ ἐν ὠσὶν τῶν δυνατῶν καὶ υἱῶν τῶν βασιλέων, καὶ ἐν ὠσὶν τῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἐν ὠσὶν παντὸς τοῦ λαοῦ ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν πάντων τῶν κατοικούντων ἐν βαβυλῶνι ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ σοὺδ.

5 *καὶ ἔκλαιον, καὶ ἐνήστευον, καὶ ηὔχοντο εὐχὰς ἐναντίον κυρίου.

6 *καὶ συνήγαγον ἀργύριον καθὰ ἑκάστου ἠδύνατο ἡ χείρ.

7 *καὶ ἀπέστειλαν εἰς ἱερουσαλὴμ πρὸς ἰωακεὶμ υἱὸν χελκίου υἱοῦ σαλὼμ τὸν ἱερέα, καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς, καὶ πρὸς πάντα τὸν λαὸν τοὺς εὑρεθέντας μετ᾽ αὐτοῦ ἐν ἱερουσαλήμ.

8 *ἐν τῷ λαβεῖν αὐτὸν τὰ σκεύη οἴκου κυρίου τὰ ἐξενεχθέντα ἐκ ναοῦ ἀποστρέψαι εἰς γῆν ἰούδα τῇ δεκάτῃ τοῦ σιουὰν, σκεύη ἀργυρᾶ ἃ ἐποίησεν σεδεκίας υἱὸς ἰωσία βασιλεὺς ἰούδα,

BARVCH PROPHETA.

CAP. I.

1 A T hæc verba libri, quæ scripsit Baruch filius Neriæ, filij Maasiæ, filij Sedeciæ, filij Sedei, filij Helciæ, in Babylonia;

2 *In anno quinto & in septimo die mensis, in tempore quo ceperũt Chaldæi Hierusalem, & succenderunt ei igni.

3 *Et legit Baruch verba libri huius ad aures Iechoniæ filij Ioacim regis Iuda.

4 *Et ad aures vniuersi populi venientis ad librum; & ad aures potentium filiorum regum, & ad aures presbyterorum, & ad aures populi, à minimo vsq; ad maximum eorum omnium habitantium in Babylonia ad flumen Sodi.

5 *Qui audientes plorabãt & ieiunabant & orabant in conspectu Domini.

6 *Et collegerũt pecuniam secundũ quod potuit vniuscuiusque manus.

7 *Et miserunt in Hierusa-
B lem ad Ioacim filium Helciæ filij Salom sacerdotem, & ad reliquos sacerdotes & ad omnem populum qui inuenti sunt cum eo in Hierusalem:

8 *Cùm acciperent vasa templi Domini quæ ablata fuerant de templo, reuocare in terram Iuda decima die mensis Siban, vasa argentea quæ fecit Sedecias filius Iosiæ rex Iuda.

*Posteaquàm cepisset Na-
buchodonosor rex Babylo-
nis Iechoniam, & principes
& cunctos potentes & popu
lum terræ ab Hierusalem, &
duxit eos vinctos in Baby-
10 lonem. *Et dixerunt: Ecce
misimus ad vos pecunias, de
quibus emite holocausto-
mata, & thus, & facite man-
na, & offerte pro peccato ad
aram Domini Dei nostri.
*Et orate pro vita Nabu-
chodonosor regis Babylonis,
et pro vita Balthasar filij eius,
vt sint dies eorum, sicut dies
cæli super terram.
12 *Et vt det Dominus vir-
tutem nobis, & illuminet
oculos nostros, vt viua-
mus sub vmbra Nabucho-
donosor regis Babylonis,
& sub vmbra Balthasar filij
eius, & seruiamus eis multis
diebus, & inueniamus gra-
tiam in conspectu eorum. C
13 *Et pro nobis ipsis orate
ad Dominū Deum nostrū,
quia peccauimus Domino
Deo nostro, & non est auer-
sus furor eius à nobis, vsque
in hunc diem.
14 *Et legite librum istum
quem misimus ad vos reci-
tari in templo Domini in die
solemni, & in die opportu-
15 no: *Et dicetis, Dño Deo no
stro iustitia, nobis autē cōfu-
sio faciei nostrę, sicut est dies
hæc, omni Iuda & habitan-
tibus in Hierusalem.
16 *Regibus nostris & prin-
cipibus nostris, & sacerdoti-
bus nostris, & prophetis no-
stris, & patribus nostris.
17 *Peccauimus ante Dñm
Deū nostrum, & non credi-
18 dimus; *Diffidentes in eū,
& non fuimus subiectibiles
illi, & non audiuimus vocem
Domini Dei nostri, vt am-
bularemus in mandatis eius
quæ dedit nobis.
19 *A die qua eduxit patres
nostros de terra Ægypti, vsq;
ad diem hanc, eramus incre-
dibiles ad Dñm Deū nostrū,
& dissipati recessimus, ne au
diremus vocem ipsius.

*μετὰ τὸ ἀποικίσαι ναβουχοδονό- 9
σωρ βασιλέα βαβυλῶνος τὸν ἰεχο-
νίαν καὶ τοὺς ἄρχοντας καὶ τοὺς δεσ-
μώτας καὶ τοὺς δυνατοὺς καὶ τὸν λαὸν
τῆς γῆς ἀπὸ ἱερουσαλὴμ καὶ εἰσήγα-
γεν αὐτοὺς εἰς βαβυλῶνα. *καὶ εἶπεν, 10
ἰδοὺ ἀπεστείλαμεν πρὸς ὑμᾶς ἀργύ-
ριον καὶ ἀγοράσατε τοῦ ἀργυρίου ὁ-
λοκαυτώματα, καὶ περὶ ἁμαρτίας καὶ
λίβανον· καὶ ποιήσατε μάννα καὶ
ἀνοίσατε ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κυρίου
τοῦ θεοῦ ἡμῶν. *καὶ προσεύξασθε 11
περὶ τῆς ζωῆς ναβουχοδονόσωρ βασι-
λέως βαβυλῶνος καὶ εἰς ζωὴν βαλ
τάσαρ υἱοῦ αὐτοῦ· ἵνα ὦσιν αἱ ἡμέραι
αὐτῶν ὡς αἱ ἡμέραι τοῦ οὐρανοῦ ἐπὶ
τῆς γῆς. *καὶ δώσει κύριος ἰσχὺν ἡμῖν 12
καὶ φωτίσει τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν καὶ
ζησόμεθα ὑπὸ τὴν σκιὰν ναβουχο-
δονόσωρ βασιλέως βαβυλῶνος καὶ
ὑπὸ τὴν σκιὰν βαλτάσαρ υἱοῦ αὐτοῦ,
καὶ δουλεύσομεν αὐτοῖς ἡμέρας
πολλὰς, καὶ εὑρήσομεν χάριν ἐναν
τίον αὐτῶν. *καὶ προσεύξασθε περὶ 13
ἡμῶν πρὸς κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι
ἡμάρτομεν τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν,
καὶ οὐκ ἀπέστρεψεν ὁ θυμός· καὶ ἡ
ὀργὴ αὐτοῦ ἀφ᾽ ἡμῶν ἕως τῆς ἡμέρας
ταύτης. *καὶ ἀναγνώσεσθε τὸ βι- 14
βλίον τοῦτο ὃ ἀπεστείλαμεν πρὸς
ὑμᾶς, ἐξαγορεῦσαι ἐν οἴκῳ κυρίου ἐν
ἡμέραις ἑορτῆς καὶ ἐν ἡμέραις καιροῦ.
*καὶ ἐρεῖτε, τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν ἡ 15
δικαιοσύνη· ἡμῖν δὲ ἡ αἰσχύνη τῶν
προσώπων ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἀν-
θρώπῳ ἰούδα καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἱερου-
σαλήμ. *καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν· 16
καὶ τοῖς ἄρχουσιν ἡμῶν· καὶ τοῖς ἱερεῦ-
σιν ἡμῶν, καὶ τοῖς προφήταις ἡμῶν, καὶ
τοῖς πατράσιν ἡμῶν. *ὧν ἡμάρτο- 17
μεν ἐναντίον κυρίου καὶ ἠπειθήσαμεν
αὐτῷ. *καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς 18
κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν πορεύεσθαι τοῖς
προστάγμασιν αὐτοῦ οἷς ἔδωκεν κατὰ
πρόσωπον ἡμῶν. *ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς 19
ἐξήγαγεν κύριος τοὺς πατέρας ἡμῶν
ἐκ γῆς αἰγύπτου καὶ ἕως τῆς ἡμέρας
ταύτης ἤμεθα ἀπειθοῦντες πρὸς κύ-
ριον θεὸν ἡμῶν· καὶ ἐσχεδιάζομεν πρὸς
τὸ μὴ ἀκούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ.

9 *Postquā transmigrauit Na-
buchodonosor rex Babylonis Ie-
choniā, et principes, & vinctos,
& potentes, & populum terræ
à Hierusalem, & induxit eos in
Babylonem.
10 *Et ait: Ecce misimus ad vos
argentum, & emite argento ho-
locaustomata, & pro peccato &
thus: & facite manna, & affer-
te super altare Domini Dei no-
stri.
11 *Et orate pro vita Nabu-
chodonosor regis Babylonis, &
in vitam Balthasar filij eius; vt
sint dies eorum sicut dies cæli
super terram.
12 *Et dabit Dominus fortitu-
dinem nobis, & illuminabit ocu
los nostros; & viuemus sub vm-
bra Nabuchodonosor regis Ba-
bylonis & sub vmbra Baltasar
filij eius, & seruiemus illis die-
bus multis, & inueniemus gra-
tiam in conspectu illorum.
*Et orate pro nobis ad Domi-
num Deum nostrum, quia pecca-
uimus Domino Deo nostro, &
nō est auersus furor, & ira eius
à nobis vsque in diem istam.
14 *Et legetis librum hunc quē
misimus ad vos, vt recitaretis
in domo Domini in diebus festi-
uitatis & in diebus temporis.
15 *Et dicetis, Domino Deo no-
stro iustitia; nobis autem confu-
sio facierum sicut dies hæc; ho-
mini Iuda & habitantibus Hie
rusalem;
16 *Et regibus nostris, & prin-
cipibus nostris, & sacerdotibus
nostris, & prophetis nostris, &
17 patribus nostris: *Eorum
quæ peccauimus coram Domino,
& non credidimus ei.
18 *Et non audiuimus vocem
Domini Dei nostri ambulare in
præceptis eius quæ dedit ante fa-
ciem nostram.
19 *A die qua eduxit Dominus
patres nostros de terra Ægypti
& vsque ad diem hanc fuimus
increduli ad Dominum Deum
nostrum, & leues eramus ad
non audiendum vocem eius.

20 * Et adhæſerũt in nos ma-
la, & maledictio quã conſti-
tuit Dñs Moyſi ſeruo ſuo, in
die qua eduxit Dñs patres
noſtros de terra Aegypti, vt
daret nobis terram fluentem
lac & mel, ſicut dies hæc.
21 * Et non audiuimus vocem
Domini Dei noſtri, ſecundum
omnia verba prophetarũ quos
miſit ad nos.
22 * Et ambulauimus vnuſ-
quiſq; in ſenſu cordis ſui mali,
operari diis aliis, facere mala
ante oculos Domini Dei noſtri.

CAP. II.

1 ET ſtatuit Dominus ver-
bum ſuum quod locutus eſt
ad nos, & ad iudices noſtros,
qui iudicauerunt Iſrael: et ad
reges noſtros & ad principes
noſtros, & ad hominem Iſrael
& Iuda:
2 * Vt adduceret ſuper nos
mala magna, quæ non ſunt fa-
cta ſub omni cælo, ſicut factũ
eſt in Hieruſalem ſecundùm
ſcripta in lege Moyſi:
3 * Comedere nos hominem
carnes filij ſui hominem car-
nes filiæ ſuæ.
4 * Et dedit eos mancipia o-
mnibus regnis quæ in circuitu
noſtro, in opprobrium & in
inuium in omnibus populis qui
in circuitu noſtro quò diſper-
ſit eos Dominus illic.
5 * Et facti ſunt ſubtus &
nõ ſuprà, quia peccauimus Do
mino Deo noſtro ad non au-
diendum vocem eius. * Domi- 6
no Deo noſtro iuſtitia, nobis au
tem & patribus noſtris con-
fuſio facierum ſicut dies hæc.
7 * Quæ locutus eſt Dominus
ſuper nos omnia mala iſta ve-
nerunt ſuper nos.
8 * Et non deprecati ſumus
faciem Domini, vt reuertere-
mur vnuſquiſque à cogitatio-
nibus cordis noſtri mali.
9 * Et vigilauit Dominus
ſuper malis, & induxit Do-
minus ſuper nos, quia iuſtus
Dominus in omnibus operibus
ſuis quæ præcepit nobis.

20 * καὶ ἐκολλήθη εἰς ἡμᾶς τὰ κα-
κὰ καὶ ἡ ἀρὰ ἣν συνέταξε κύριος
τῷ μωυσῇ παιδὶ αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ ᾗ
ἐξήγαγεν κύριος τοὺς πατέρας ἡ-
μῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, δοῦναι ἡμῖν
γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι ὡς ἡ ἡμέ-
21 ρα αὕτη. * καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς
φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν κατὰ πάντας
τοὺς λόγους τῶν προφητῶν ὧν ἀπέ-
στειλεν πρὸς ἡμᾶς.
22 * καὶ ᾠχόμεθα ἕκαστος ἐν διανοίᾳ
καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς ἐργάζε-
σθαι θεοῖς ἑτέροις ποιῆσαι τὰ κακὰ
κατ' ὀφθαλμοὺς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

β'.

1 * Καὶ ἔστησεν κύριος τὸν λόγον
αὐτοῦ ὃν ἐλάλησεν ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ
τοὺς δικαστὰς ἡμῶν τοὺς δικάσαντας
τὸν ἰσραὴλ· καὶ ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς ἡ-
μῶν καὶ ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ἡμῶν καὶ
ἐπὶ ἄνθρωπον ἰσραὴλ καὶ ἰούδα·
2 * τοῦ ἀγαγεῖν ἐφ' ἡμᾶς κακὰ με-
γάλα ἃ οὐκ ἐποιήθη ὑποκάτω παν-
τὸς τοῦ οὐρανοῦ καθὰ ἐποιήθη ἐν ἱερου-
σαλὴμ κατὰ τὰ γεγραμμένα ἐν τῷ
3 νόμῳ μωυσῆ, * τοῦ φαγεῖν ἡμᾶς ἄν-
θρωπον σάρκας υἱοῦ αὐτοῦ ἄνθρωπον
4 σάρκας θυγατρὸς αὐτοῦ. * καὶ ἔδωκεν
αὐτοὺς ὑποχειρίους πάσαις ταῖς βα-
σιλείαις ταῖς κύκλῳ ἡμῶν εἰς ὀνειδισ-
μὸν καὶ εἰς ἄβατον ἐν πᾶσι τοῖς λαοῖς
5 τοῖς κύκλῳ ἡμῶν οὗ διέσπειρεν αὐτοὺς
κύριος ἐκεῖ. * καὶ ἐγενήθησαν ὑπο-
κάτω καὶ οὐκ ἐπάνω, ὅτι ἡμάρτο-
μεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν πρὸς τὸ μὴ
6 ἀκούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ.
* τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν ἡ δικαιοσύ-
νη, ἡμῖν δὲ καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν ἡ
αἰσχύνη τῶν προσώπων ὡς ἡ ἡμέρα
7 αὕτη. * ἃ ἐλάλησεν κύριος ἐφ' ἡμᾶς
πάντα τὰ κακὰ ταῦτα ἦλθεν ἐφ'
8 ἡμᾶς. * καὶ οὐκ ἐδεήθημεν τοῦ προ-
σώπου κυρίου τοῦ ἀποστρέψαι ἕκα-
στον ἀπὸ τῶν νοημάτων τῆς καρδίας
αὐτῶν τῆς πονηρᾶς.
9 * καὶ ἐγρηγόρησεν κύριος ἐπὶ
τοῖς κακοῖς· καὶ ἐπήγαγεν κύριος ἐφ'
ἡμᾶς· ὅτι δίκαιος ὁ κύριος ἐπὶ πάν-
τα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἃ ἐνετείλατο ἡμῖν.

20 * Et adheſerũt nobis mul-
ta mala & maledictiones,
quæ conſtituit Dñs Moyſi
ſeruo ſuo, qui eduxit patres
noſtros de terra Aegypti, da-
re nobis terram fluentem lac
& mel, ſicut hodierna die.
21 * Et nõ audiuimus vocem
Domini Dei noſtri, ſecundũ
omnia verba prophetarum
quos miſit ad nos, & ad iudi-
22 ces noſtros: * Et abiuimus
vnuſquiſque in ſenſum cor-
dis noſtri maligni, operari
dijs alienis, facientes mala
ante oculos Domini Dei no-
ſtri. CAP. II.
1 PRopter quod ſtatuit Do-
A minus Deus noſter verbũ
ſuum, quod locutus eſt ad
nos, & ad iudices noſtros qui
iudicauerunt in Hieruſalem,
& ad reges noſtros, & ad prin
cipes noſtros, & ad omnem
2 Iſrael & Iuda: * Vt adduce-
ret Dominus ſuper nos ma-
la magna quæ non ſunt facta
ſub cælo, quemadmodum
facta ſunt in Hieruſalem, ſe-
cundum quæ ſcripta ſunt in
3 lege Moyſi: * Vt manduc-
caret homo carnes filij ſui, &
4 carnes filiæ ſuæ. * Et dedit
eos ſub manu regum omnium
qui ſunt in circuitu noſtro,
in improperium & in deſo-
lationem, & in omnibus po-
pulis in quibus nos diſperſit
5 Dominus. * Et facti ſumus
ſubtus & non ſuprà, quia pec-
cauimus Domino Deo no-
ſtro, non obaudiendo voci
6 ipſius. * Domino Deo no-
ſtro iuſtitia, nobis autem &
patribus noſtris confuſio fa-
ciei, ſicut eſt dies hæc.
7 * Quia locutus eſt Domi-
nus ſuper nos omnia mala
hæc, quę venerunt ſuper nos.
8 * Et non ſumus deprecati
faciem Domini Dei noſtri,
vt reuerteremur vnuſquiſque
noſtrum à viis noſtris peſſi-
9 mis. * Et vigilauit Domi-
B nus in malis, & adduxit ea
ſuper nos; quia iuſtus eſt Do-
minus in omnibus operibus
ſuis, quæ mandauit nobis.

* Et non audiuimus vocẽ 10
ipsius, vt iremus in præceptis
Dñi, quæ dedit ante faciem
nostram. * Et nũc Dñe Deus 11
Israel, q eduxisti populũ tuũ
de terra Ægypti in manu va-
lida, & in signis & in prodi-
giis, in virtute tua magna &
in brachio excelso, & fecisti
tibi nomen sicut est dies iste.
* Peccauimus, impiè egi- 12
mus, iniquè gessimus, Do-
mine Deus noster, in omni-
bus iustitiis tuis.
* Auertatur ira tua à no- 13
bis, quia derelicti sumus pau-
ci inter gentes, vbi dispersi-
sti nos. * Exaudi Dñe preces 14
nostras & orationes nostras, C
& educ nos propter te: & da
nobis inuenire gratiam ante
faciem eorũ qui nos abduxe-
runt. * Vt sciat omnis terra 15
quia tu es Dñs Deus noster,
& quia nomen tuum inuo-
catum est super Israel, & su-
per genus ipsius.
* Respice Domine de do- 16
mo sancta tua in nos, & in-
clina aurẽ tuã, & exaudi nos.
* Aperi oculos tuos & vi- 17
de, quia non mortui qui sunt
in inferno, quorum spiritus
acceptus est à visceribus suis,
dabunt honorem & iustifi-
cationem Domino. D
* Sed anima quæ tristis est 18
super magnitudinem mali, &
incedit curua & infirma, &
oculi deficientes, & anima
esuriens dat tibi gloriam, &
iustitiam Domino.
* Quia non secundũ iusti- 19
tias patrũ nostrorũ nos fun-
dimus preces, & petimus mi-
sericordiam ante cõspectum
tuum Domine Deus noster.
* Sed quia misisti iram tuã 20
& furorẽ tuũ super nos, sicut
locutus es in manu puerorũ
tuorum prophetarum, dicẽs:
* Sic dicit Dñs: Inclinate 21
humerũ vestrũ & ceruicem
vestrã, & opera facite regi Ba
bylonis, & sedebitis in terra
quam dedi patribus vestris.
* Quòd si non feceritis nec 22
audieritis vocẽ Dñi Dei ve- E
stri operari regi Babyloniæ.

* καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς 10
αὐτοῦ πορεύεσθαι τοῖς προστάγμασιν
κυρίου οἷς ἔδωκεν κατὰ πρόσωπον ἡ-
μῶν. * καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἰσραὴλ ὃς ἐξή- 11
γαγες τὸν λαόν σου ἐκ γῆς αἰγύπτου
ἐν χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν σημείοις καὶ
ἐν τέρασιν καὶ ἐν δυνάμει μεγάλῃ καὶ
ἐν βραχίονι ὑψηλῷ. καὶ ἐποίησας
σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη.
* ἡμάρτομεν, ἠσεβήσαμεν, ἠδική- 12
σαμεν κύριος θεὸς ἡμῶν ἐπὶ πᾶσιν
τοῖς δικαιώμασίν σου. * ἀποστραφή- 13
τω ὁ θυμός σου ἀφ' ἡμῶν, ὅτι κατε-
λείφθημεν ὀλίγοι ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὗ
διέσπειρας ἡμᾶς ἐκεῖ. * εἰσάκουσον κύ- 14
ριε τῆς προσευχῆς ἡμῶν καὶ τῆς δεήσεως
ἡμῶν καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς ἕνεκέν σου, καὶ
δὸς ἡμῖν χάριν κατὰ πρόσωπον τῶν
ἀποικισάντων ἡμᾶς. * ἵνα γνῷ πᾶ- 15
σα ἡ γῆ ὅτι σὺ εἶ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν,
ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπεκλήθη ἐπὶ ἰσ-
ραὴλ καὶ ἐπὶ τὸ γένος αὐτοῦ. * κύριε 16
κάτιδες ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ ἁγίου σου, καὶ
ἐννόησον εἰς ἡμᾶς· κλῖνον κύριε τὸ οὖς
σου· καὶ ἄκουσον. * καὶ ἄνοιξον κύριε 17
τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε ὅτι οὐχ οἱ
τεθνηκότες ἐν τῷ ᾅδῃ ὧν ἐλήφθη τὸ
πνεῦμα αὐτῶν, ἀπὸ τῶν σπλάγχνων
αὐτῶν, δώσουσι δόξαν καὶ δικαίωμα
τῷ κυρίῳ. * ἀλλ' ἡ ψυχὴ ἡ λυπου- 18
μένη ἐπὶ τὸ μέγεθος ὃ βαδίζει κύπ-
τον καὶ ἀσθενοῦν καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ οἱ
ἐκλείποντες καὶ ἡ ψυχὴ ἡ πεινῶσα,
δώσουσίν σοι δόξαν καὶ δικαιοσύνην
κύριε. * ὅτι οὐκ ἐπὶ τὰ δικαιώ- 19
ματα τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ τῶν βα-
σιλέων ἡμῶν ἡμεῖς καταβάλλομεν
τὸν ἔλεον ἡμῶν κατὰ πρόσωπόν σου κύ-
ριε ὁ θεὸς ἡμῶν. * ὅτι ἐνῆκας τὸν θυ- 20
μόν σου, καὶ τὴν ὀργήν σου εἰς ἡμᾶς
καθάπερ ἐλάλησας ἐν χειρὶ τῶν
παίδων σου τῶν προφητῶν, λέγων.
* οὕτως εἶπεν κύριος, κλίνατε τὸν 21
νῶμον ὑμῶν καὶ ἐργάσασθε τῷ βασι-
λεῖ βαβυλῶνος, καὶ καθίσατε ἐπὶ
τῆς γῆς ἧς ἔδωκα τοῖς πατράσιν ὑ-
μῶν. * καὶ ἐὰν μὴ ἀκούσητε τῆς φω- 22
νῆς κυρίου ἐργάσασθαι τῷ βασιλεῖ
βαβυλῶνος·

10 * *Et non audiuimus vocem*
eius, vt ambularemus in præ-
ceptis Domini, quæ dedit ante
faciem nostram.
11 * *Et nunc Domine Deus Israel*
qui eduxisti populum tuum de
terra Ægypti, in manu forti, &
in signis & in portentis, & in
virtute magna, & in brachio
excelso: & fecisti tibi nomen si-
cut dies hæc.
12 * *Peccauimus, impiè egimus,*
iniquè fecimus Dominus Deus
noster, super omnibus iustifica-
tionibus tuis.
13 * *Auertatur furor tuus à no-*
bis, quia derelicti sumus pauci in
gentibus vbi dispersisti nos illuc.
14 * *Exaudi Domine orationem*
nostram & deprecationem no-
stram, & libera nos propter te,
& da nobis gratiã ante faciem
transmigrare facientium nos.
15 * *Vt sciat omnis terra quia*
tu es Dominus Deus noster, quia
nomen tuum inuocatum est super
Israel, & super genus eius.
16 * *Domine respice de domo*
sancta tua, & cogita in nos: in-
clina Domine aurem tuã & au-
17 *di.* * *Et aperi Domine oculos tuos,*
& vide quia non mortui in in-
ferno, quorum assumptus est spi-
ritus eorum à visceribus suis,
dabunt gloriam & iustificationẽ
18 *Dño.* * *Sed anima tristis super*
magnitudine, quæ vadit curua
& infirma, & oculi deficientes
& anima esuriens, dabunt tibi
gloriam, & iustitiam Domine.
19 * *Quia non super iustificatio-*
nes patrum nostrorum, & regũ
nostrorum, nos fundimus mise-
ricordiam nostram, ante faciem
tuam Domine Deus noster.
20 * *Quia immisisti furorem tuũ*
& iram tuam in nos, sicut locu-
tus es in manu seruorũ tuorum
21 *prophetarũ, dicens.* * *Sic dixit*
Dominus; Inclinate legem vestrã
& operamini regi Babylonis, et
sedete super terram, quam dedi
patribus vestris.
22 * *Et si non audieritis vocem*
Domini operari regi Babylo-
nis:

** Defectionem faciam de* 23
ciuitate Juda & deforis Hie-
rusalem, vocem lætitiæ & vo
cem gaudij, vocem sponsi &
vocem sponsæ: & erit omnis
terra in inuium ab inhabitan-
tibus.
** Et non audiuimus vo-* 24
cem tuam vt operaremur regi
Babylonis, & statuisti verba
tua quæ locutus es in mani-
bus seruorum tuorum prophe
tarum, vt transferrentur ossa
regum nostrorum, & ossa pa-
trum nostrorum de loco eo-
rum.
** Et ecce sunt proiecta ca-* 25
lori diei & glaciei noctis; &
mortui sunt in doloribus ma-
lis in fame & in gladio, & in
emissione.
** Et posuisti domum tuam* 26
vbi inuocatum est nomē tuum
in ea, sicut dies hæc propter
malitiā domus Jsrael & do-
mus Juda.
** Et fecisti in nos Domine* 27
Deus noster secundùm omnem
æquitatem tuam, & secun-
dùm omnem miserationem tuā
magnam.
** Sicut locutus es in manu* 28
serui tui Moysi in die præci-
piente te ei scribere legē tuam
coram filiis Jsrael, dicens:
** Si non audieritis vocem* 29
meam: profectò turba magna
multa hæc reuertetur in par-
uam in gētibus quò dispergam
eos illuc.
** Quia cognoui quòd non* 30
audient me: quia populus du-
ræ ceruicis est, & conuerten-
tur ad cor suū in terra trans-
migrationis eorum.
** Et scient quia ego Domi-* 31
nus Deus eorum, & dabo eis
cor & aures audientes.
** Et laudabunt me in ter-* 32
ra transmigrationis suæ: &
recordabuntur nominis mei.
** Et auertent se à dorso suo* 33
duro et à malignitatibus rerū
suarum, quia reminiscar viæ
patrum suorum qui peccant
coram Domino.

23 * ἔκλειψιν ποιήσω ἐκ πόλεως ἰού-
δα καὶ ἔξωθεν ἱερουσαλήμ, φωνὴν
εὐφροσύνης καὶ φωνὴν χαρμοσύ-
νης, φωνὴν νυμφίου, καὶ φωνὴν νύμ-
φης, καὶ ἔσται πᾶσα ἡ γῆ εἰς ἄβατον
ἀπὸ ἐνοικούντων.
24 * καὶ οὐκ ἠκούσαμεν τῆς φωνῆς σου
ἐργάσασθαι τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος·
καὶ ἔστησας τοὺς λόγους σου οὓς ἐλά-
λησας ἐν χερσὶν τῶν παίδων σου τῶν
προφητῶν τοῦ ἐξενεχθῆναι τὰ ὀστᾶ
βασιλέων ἡμῶν καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν πα
τέρων ἡμῶν ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν.
25 * καὶ ἰδοὺ εἰσὶν ἐξερριμμένα τῷ
καύματι τῆς ἡμέρας καὶ τῷ παγετῷ
τῆς νυκτός· καὶ ἀπεθάνοσαν ἐν πόνοις
πονηροῖς ἐν λιμῷ καὶ ἐν ῥομφαίᾳ
καὶ ἐν ἀποστολῇ.
26 * καὶ ἔθηκας τὸν οἶκόν σου οὗ ἐπι-
κέκληται τὸ ὄνομά σου ἐπ' αὐτῷ ὡς
ἡ ἡμέρα αὕτη διὰ πονηρίαν οἴκου ἰσ-
ραὴλ καὶ οἴκου ἰούδα.
27 * καὶ ἐποίησας εἰς ἡμᾶς κύριε ὁ
θεὸς ἡμῶν κατὰ πᾶσαν ἐπιείκειάν σου,
καὶ κατὰ πάντα οἰκτιρμόν σου τὸν μέγαν.
28 * καθὰ ἐλάλησας ἐν χειρὶ παι-
δός σου μωυσῆ ἐν ἡμέρᾳ ἐντειλα-
μένου σου αὐτῷ γράψαι τὸν νόμον
σου ἐναντίον υἱῶν ἰσραὴλ, λέγων·
29 * ἐὰν μὴ ἀκούσητε τῆς φωνῆς μου·
ἦ μὴν ἡ βόμβησις ἡ μεγάλη ἡ πολ-
λὴ αὕτη ἀποστρέψει εἰς μικρὰν ἐν
τοῖς ἔθνεσιν οὗ διασπερῶ αὐτοὺς ἐκεῖ.
30 * ὅτι ἔγνων ὅτι οὐ μὴ ἀκούσωσίν
μου· ὅτι λαὸς σκληροτράχηλός
ἐστιν· καὶ ἐπιστρέψουσιν ἐπὶ καρδίαν
αὐτῶν ἐν γῇ ἀποικισμοῦ αὐτῶν.
31 * καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος
ὁ θεὸς αὐτῶν, καὶ δώσω αὐτοῖς καρ-
δίαν καὶ ὦτα ἀκούοντα.
32 * καὶ αἰνέσουσίν με ἐν γῇ ἀποι-
κισμοῦ αὐτῶν· καὶ μνησθήσονται τοῦ
ὀνόματός μου.
33 * καὶ ἀποστρέψουσιν ἀπὸ νώτου
αὐτῶν τοῦ σκληροῦ καὶ ἀπὸ πονη-
ρῶν πραγμάτων αὐτῶν· ὅτι μνη-
σθήσομαι τῆς ὁδοῦ τῶν πατέρων αὐ-
τῶν τῶν ἁμαρτανόντων ἔναντι κυ-
ρίου.

23 * Defectionem vestram fa-
ciam de ciuitatibus Juda, & à
foris Hierusalem, & auferam
à vobis vocem iocunditatis
& vocem gaudij, & vocem
sponsi & vocem sponsæ: &
erit omnis terra sine vestigio
ab inhabitantibus eam.
24 *Et non audierunt vocem
tuam, vt operarentur regi Ba
bylonis, & statuisti verba tua
quæ locutus es in manibus
puerorum tuorum prophe-
tarum, vt transferrentur ossa
regum nostrorum, & ossa pa-
trum nostrorum de loco suo.
25 * Et ecce proiecta sunt in
F calore Solis & in gelu noctis,
& mortui sunt in doloribus
pessimis, in fame, & in gla-
dio, & in emissione.
26 * Et posuisti templum in
quo inuocatum est nomen
tuum in ipso, sicut hæc dies,
propter iniquitatem domus
Israel & domus Iuda.
27 * Et fecisti in nobis Do-
mine Deus noster, secundum
omnem bonitatem tuam,
& secundum omnem mise-
rationem tuam illam ma-
gnam.
28 *Sicut locutus es in manu
pueri tui Moysi, in die qua
præcepisti ei scribere legem
tuam corā filiis Israel, dicens.
29 * Si non audieritis vocem
meam, multitudo hæc ma-
gna conuertetur in mini-
mam gentem, quoniam eos
dispergam.
30 * Quia scio quòd me non
audiet populus. Populus est
G est enim dura ceruice. Et
conuertetur ad cor suum in
terra captiuitatis suæ:
31 * Et scient quia ego sum
Dn̄s Deus eorum, & dabo
eis cor, & intelligent; & au-
res, & audient.
32 * Et laudabunt me in ter-
ra captiuitatis suę, & memo-
res erunt nominis mei.
33 * Et auertent se à dorso suo
duro, & à malignitatibus
suis; quia reminiscentur viam
patrum suorum, qui pecca-
uerunt in me.

* Et reuocabo illos in ter- 34
ram quam iuraui patribus
eorum Abraham, Iſaac & Ia-
cob, & dominabuntur eius:
& multiplicabo eos, & non
minorabũtur. * Et ſtatuam 35
illis teſtamentum alterum
ſempiternum, vt ſim illis in
Deum, & ipſi erunt mihi in
populum. Et non mouebo
amplius populum meum fi-
lios Iſrael à terra quam dedi
eis.

CAP. III.

1 ET nunc Domine omni-
potẽs Deus Iſrael, anima A
in anguſtiis, & ſpirit' anxius
clamat ad te. * Audi Do- 2
mine & miſerere, quia Deus
es miſericors, & miſerere no-
ſtri, quia peccauimus ante te.
* Quia tu ſedes in ſempi- 3
ternum, & nos peribimus in
æuum. * Domine omni- 4
potens Deus Iſrael, audi nũc
orationem mortuorũ Iſrael,
& filiorum ipſorum qui pec
cauerunt ante te, & non au-
dierunt vocem Domini Dei
ſui, & agglutinata ſunt no-
bis mala. * Noli meminiſſe 5
iniquitatis patrum noſtrorũ,
ſed memento manus tuæ &
nominis tui in tempore iſto.
* Quia tu es Dñs Deus no- 6
ſter, & laudabimus te Domi-
ne: * Quia propter hoc de- 7
diſti timorem tuum in cor-
dibus noſtris, & vt inuoce-
mus nomẽ tuũ, & laudemus
te in captiuitate noſtra; quia
cõuertimur ab iniquitate pa-
trum noſtrorũ, qui peccaue-
runt ante te.
* Et ecce nos in captiuita- 8
te noſtra ſumus hodie, quò
nos diſperſiſti in improperiũ
& in maledictum & in pec-
catum, ſecundũ omnes ini-
quitates patrum noſtrorum,
qui diſceſſerunt à te Domine
Deus noſter. * Audi Iſrael 9
mandata vitę, auribus perci- B
pe vt ſcias prudẽtiam. * Quid 10
eſt Iſrael quòd in terra inimi-
corum es? inueteraſti in terra
aliena; * Coinquinatus es cũ 11
mortuis; deputatus es cũ de-
ſcendentibus in infernum;
* Dereliquiſti fontẽ ſapiẽtię. 12

* καὶ ἀποστρέψω αὐτοὺς εἰς τὴν 34
γῆν ἣν ὤμοσα τοῖς πατράσιν αὐ-
τῶν τῷ ἀβραὰμ καὶ τῷ ἰσαὰκ καὶ τῷ
ἰακώβ, καὶ κυριεύσουσιν αὐτῆς· καὶ
πληθυνῶ αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ σμικρυν-
θῶσιν. * καὶ στήσω αὐτοῖς διαθήκην 35
αἰώνιον τοῦ εἶναί με αὐτοῖς εἰς θεόν,
καὶ αὐτοὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν· καὶ οὐ
κινήσω ἔτι τὸν λαόν μου ἰσραὴλ ἀπὸ
τῆς γῆς ἧς ἔδωκα αὐτοῖς.

γ.

* Κύριε παντοκράτωρ ὁ θεὸς ἰσ- 1
ραήλ, ψυχὴ ἐν στενοῖς καὶ πνεῦμα
ἀκηδιῶν κέκραγε πρὸς σέ.
* ἄκουσον κύριε καὶ ἐλέησον, ὅτι θεὸς 2
ἐλεήμων εἶ καὶ ἐλέησον, ὅτι ἡμαρτο-
μεν ἐναντίον σου· * ὅτι σὺ καθήμε- 3
νος τὸν αἰῶνα, καὶ ἡμεῖς ἀπολλύμενοι
τὸν αἰῶνα. * κύριε παντοκράτωρ ὁ 4
θεὸς ἰσραήλ, ἄκουσον δὴ τῆς προσευ-
χῆς τῶν τεθνηκότων ἰσραήλ, καὶ υἱῶν
τῶν ἁμαρτανόντων ἐναντίον σου οἱ
οὐκ ἤκουσαν τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ
αὐτῶν, καὶ ἐκολλήθη ἡμῖν τὰ κακά.
* μὴ μνησθῇς ἀδικιῶν πατέρων 5
ἡμῶν, ἀλλὰ μνήσθητι χειρός σου καὶ
ὀνόματός σου ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ.
* ὅτι σὺ κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν καὶ 6
αἰνέσομέν σε κύριε. * ὅτι διὰ τοῦτο 7
ἔδωκας τὸν φόβον σου ἐπὶ καρδίαις
ἡμῶν τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομά σου,
καὶ αἰνέσωμέν σε ἐν τῇ ἀποικίᾳ ἡ-
μῶν, ὅτι ἀπεστρέψαμεν ἐπὶ καρδίαν
ἡμῶν πᾶσαν ἀδικίαν πατέρων ἡμῶν
τῶν ἡμαρτηκότων ἐναντίον σου.
* ἰδοὺ ἡμεῖς σήμερον ἐν τῇ ἀποι- 8
κίᾳ ἡμῶν οὗ διέσπειρας ἡμᾶς ἐκεῖ εἰς
ὀνειδισμὸν καὶ εἰς ἀρὰν, καὶ εἰς ὄφλη-
σιν κατὰ πάσας τὰς ἀδικίας τῶν πα-
τέρων ἡμῶν οἳ ἀπέστησαν ἀπὸ κυρίου
θεοῦ ἡμῶν.
* ἄκουε ἰσραὴλ ἐντολὰς ζωῆς, 9
ἐνωτίσασθε γνῶναι φρόνησιν.
* τί ἐστιν ἰσραὴλ ὅτι ἐν γῇ τῶν ἐχ- 10
θρῶν εἶ, ἐπαλαιώθης ἐν γῇ ἀλλο-
τρίᾳ· * συνεμιάνθης τοῖς νεκροῖς· 11
προσελογίσθης μετὰ τῶν εἰς ᾅδου·
* ἐγκατέλιπες τὴν πηγὴν τῆς 12
σοφίας τῇ ὁδῷ τοῦ θεοῦ.

34 * *Et reducam illos in terram*
quam iuraui patribus ſuis Abra
ham & Iſaac & Iacob, & do-
minabuntur eius: & multipli-
cabo eos & non minorabuntur.
35 * *Et ſtatuam eis teſtamentum*
æternũ, vt ſim ego illis in Deum,
& ipſi erunt mihi in populum:
& non mouebo vltrà populum
meum Iſrael à terra quam dedi
eis.

CAP. III.

1 *DOmine omnipotens Deus*
Iſrael, anima in anguſtiis,
& ſpiritus anxius clamauit
ad te.
2 * *Audi Domine & miſerere,*
quia Deus miſericors es; et mi-
ſerere, quia peccauimus coram te.
3 * *Quia tu ſedens in æternũ,*
& nos pereuntes in ſeculum.
4 * *Domine omnipotens Deus*
Iſrael, audi iam orationem mor-
tuorum Iſrael, & filiorum eo-
rum qui peccant coram te, qui
non audierunt vocem Domini
Dei ſui, & adhæſerunt nobis
mala.
5 * *Ne memineris iniquitatum*
patrum noſtrorum, ſed memento
manus tuæ, & nominis tui in
tempore hoc.
6 * *Quia tu Dominus Deus no-*
ſter, & laudabimus te Domine.
7 * *Quia propter hoc dediſti ti-*
morem tuũ in cordibus noſtris,
vt inuocemus nomen tuum, &
laudemus te in tranſmigratione
noſtra, quia auertimus ſuper cor
noſtrum omnem iniquitatem pa-
trum noſtrorum qui peccauerunt
8 *coram te.* * *Ecce nos hodie in*
trãſmigratione noſtra quò diſper
ſiſti nos illic in improperium &
in maledictionem & in debitum
ſecundum omnes iniquitates pa-
trum noſtrorum, qui receſſerunt
à Domino Deo noſtro.
9 * *Audi Iſrael mandata vitæ,*
auribus percipite vt ſciatis pru-
10 *dentiã.* * *Quid eſt Iſrael, quia*
in terra inimicorũ es? inueteraſti
11 *in terra aliena;* * *Coinquinatus*
es cũ mortuis; reputatus es cum
his qui in inferno.
12 * *Dereliquiſti fontem ſapien-*
tiæ vita Dei.

* Si ambulasses, habitasses in 13
pace in æternum.
* Disce vbi est prudentia, vbi 14
est fortitudo: vbi est intellectus
vt scias simul: vbi est longæuitas
& vita: vbi est lumen oculorum & pax.
* Quis inuenit locum eius, et 15
quis intrauit in thesauros eius?
* Vbi sunt principes gentium 16
& dominantes bestiis quæ super
terram? * In auibus cæli illu- 17
dentes, & argentum thesaurizantes, & aurum cui confiderũt homines, & non est finis acquisitionis eorum.
* Quia argentum fabrican- 18
tes, & solliciti, & non est inuẽtio operum illorum.
* Exterminati sunt & ad in- 19
feros descenderũt, & alij surrexerunt pro illis.
* Iuniores viderunt lumen, 20
& habitauerunt super terram;
viã autẽ sciẽtiæ non cognouerũt.
* Neque intellexerunt semi- 21
tas eius, neque susceperunt eam:
filij eorum à via ipsorum longè
facti sunt. * Neque audita 22
est in Chanaan, neque visa est in
Theman. * Neque filij Agar 23
exquirentes prudentiam qui super terram, mercatores Meran,
& Theman, & fabulatores, & examinatores prudentiæ: viam autem sapientiæ non cognouerũt, neq; recordati sunt semitas eius.
* O Israel quàm magna do- 24
mus Dei, & prolixus locus possessionis eius!
* Magnus & non habet finẽ; 25
excelsus & immensus.
* Ibi fuerunt gigantes nomi- 26
nati ab initio, existentes magni, scientes bellum.
* Non hos elegit Deus, neque 27
viam scientiæ dedit illis, & perierunt. * Eo quòd non habe- 28
rent prudentiam, perierunt propter temeritatem eorum.
* Quis ascendit in cælũ & ac- 29
cepit eam? et deduxit eam de nubibus?
* Quis transiuit trans mare, 30
& inuenit eam, & afferet eam auro electo?

13 * εἰ ἐπορεύθης κατῴκισας ἂν εἰ-
14 ρήνῃ τὸν αἰῶνα. * μάθε ποῦ ἐστιν φρό-
νησις ποῦ ἐστιν ἰσχύς· ποῦ ἐστιν σύνεσις
τοῦ γνῶναι ἅμα· ποῦ ἐστιν μακροβιώ-
σις καὶ ζωή· ποῦ ἐστιν φῶς ὀφθαλ-
15 μῶν καὶ εἰρήνη. * τίς εὗρεν τὸν τόπον
αὐτῆς, καὶ τίς εἰσῆλθεν εἰς τοὺς θησαυ-
16 ροὺς αὐτῆς. * ποῦ εἰσιν οἱ ἄρχοντες
τῶν ἐθνῶν καὶ οἱ κυριεύοντες τῶν θη-
ρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς;
17 * οἱ ἐν τοῖς ὀρνέοις τοῦ οὐρανοῦ ἐμ-
παίζοντες, καὶ τὸ ἀργύριον θησαυρί-
ζοντες καὶ τὸ χρυσίον ᾧ ἐπεποίθεισαν
ἄνθρωποι καὶ οὐκ ἔστιν τέλος τῆς κτή-
18 σεως αὐτῶν. * ὅτι οἱ τὸ ἀργύριον
τεκταίνοντες, καὶ μεριμνῶντες, καὶ οὐκ
ἔστιν ἐξεύρεσις τῶν ἔργων αὐτῶν.
19 * ἠφανίσθησαν καὶ εἰς ᾅδου κατέ-
βησαν καὶ ἄλλοι ἀνέστησαν ἀντ'
20 αὐτῶν. * νεώτεροι ἴδον φῶς καὶ κα-
τῴκησαν ἐπὶ τῆς γῆς, ὁδὸν δὲ ἐπιστή-
21 μης οὐκ ἔγνωσαν. * οὐδὲ συνῆκαν
τρίβους αὐτῆς, οὐδὲ ἀντελάβοντο αὐ-
τῆς· υἱοὶ αὐτῶν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν
22 πόρρω ἐγενήθησαν. * οὐδὲ ἠκούσθη
ἐν χαναὰν οὐδὲ ὤφθη ἐν θαιμάν.
23 * οὔτε υἱοὶ ἄγαρ ἐκζητοῦντες τὴν
σύνεσιν οἱ ἐπὶ τῆς γῆς, οἱ ἔμποροι τῆς
μερρὰν καὶ θαιμάν, καὶ οἱ μυθολόγοι,
καὶ οἱ ἐκζητηταὶ τῆς συνέσεως· ὁδὸν
δὲ σοφίας οὐκ ἔγνωσαν οὐδὲ ἐμνή-
σθησαν τὰς τρίβους αὐτῆς.
24 * ὦ ἰσραὴλ ὡς μέγας ὁ οἶκος τοῦ
θεοῦ, καὶ ἐπιμήκης ὁ τόπος τῆς κτή-
25 σεως αὐτοῦ· * μέγας καὶ οὐκ ἔχει τε-
λευτήν· ὑψηλὸς καὶ ἀμέτρητος.
26 * ἐκεῖ ἐγενήθησαν οἱ γίγαντες οἱ
ὀνομαστοὶ οἱ ἀπ' ἀρχῆς γενόμενοι εὐ-
μεγέθεις ἐπιστάμενοι πόλεμον.
27 * οὐ τούτους ἐξελέξατο ὁ θεός, οὐδὲ
ὁδὸν ἐπιστήμης ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἀ-
28 πώλοντο· * παρὰ τὸ μὴ ἔχειν φρόνη-
σιν· ἀπώλοντο διὰ τὴν ἀβουλίαν αὐ-
29 τῶν· * τίς ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ
ἔλαβεν αὐτήν, καὶ κατεβίβασεν αὐ-
τὴν ἐκ τῶν νεφελῶν;
30 * τίς διέβη πέραν τῆς θαλάσσης
καὶ εὗρεν αὐτήν, καὶ οἴσει αὐτὴν χρυ-
σίου ἐκλεκτοῦ;

13 * Nam si in via Dei ambu-
lasses, habitasses vtique in
pace super terram.
14 * Disce vbi sit prudentia,
vbi sit virtus, vbi sit intelle-
ctus; vt scias simul vbi sit lõ-
giturnitas vitæ & victus, vbi
sit lumen oculorum & pax.
15 * Quis inuenit locum eius?
& quis intrauit in thesauros
16 eius? * Vbi sunt principes
gentiũ, & qui dominãtur sup
bestias, quæ sunt super terrã?
17 * Qui in auibus cæli ludũt,
qui argentum thezaurizant,
& aurum in quo confidunt
homines, & non est finis ac-
quisitionis eorum.
18 * Qui argẽtum fabricant,
& solliciti sunt, nec est inuẽ-
C tio operum illorum.
19 * Exterminati sunt & ad
inferos descenderunt: & alij
loco eorum exsurrexerunt.
20 * Iuuenes viderunt lumen
& habitauerunt super terrã.
Viam autẽ disciplinæ igno-
21 rauerunt. * Neque intelle-
xerunt semitas eius, neq; filij
eorum susceperũt eam, à fa-
cie ipsorum longè facta est.
22 * Nõ est audita in terra Cha-
naan, neq; visa est in Theman.
23 * Filij quoque Agar qui ex-
quisierunt prudentiam quæ
de terra est, negociatores ter-
ræ, & Theman, & fabulato-
res, & exquisitores prudentiæ
& intelligentiæ; viam autem
sapiẽtiæ nescierunt, neq; cõ-
memorati sunt semitas eius.
24 * O Israel quàm magna est
domus Dei, & ingens locus
25 possessionis eius! * Magnus
est, & nõ habet finẽ; excelsus
26 & immensus. Ibi fuerunt
gigantes nominati, illi qui ab
initio fuerũt, statura magna,
27 scientes bellum. * Non hos
elegit Dominus, neque viam
disciplinæ inuenerũt, propte-
28 rea perierunt. * Et quoniam
non habuerunt sapientiã, in-
terierunt propter suam insi-
29 pientiam. * Quis ascẽdit in
cælũ & accepit eam, & eduxit
30 eã de nubibus? * Quis trã-
D fretauit mare, & inuenit illã,
& attulit illã sup aurũ electũ?

31 ‡Non est qui possit scire
vias eius, neque qui exquirat
semitas eius.
32 ‡Sed qui scit vniuersa no-
uit eam, & adinuenit eã pru-
dentia sua. Qui præparauit
terram in æterno tempore,
& repleuit eam bipedibus,
& quadrupedibus.
33 ‡Qui emittit lumẽ & va-
dit, & vocauit illud, & obe-
dit illi in tremore.
34 ‡Stellæ autem dederũt lu-
mẽ in custodiis suis, & lętatæ
sunt. Vocatę sunt & dixerũt:
35 ‡Adsumus. Et luxerunt ei
cũ iocũditate, qui fecit illas.
36 ‡Hic est Deus noster, & æsti-
mabitur alius aduersum eũ.
37 ‡Hic adinuenit omnẽ viã
disciplinæ, & tradidit illam
Iacob puero suo, & Israel di-
lecto suo.
38 ‡Post hæc in ter-
ris visus est, & cum homini-
bus conuersatus est.

CAP. IIII.

1 Hic liber mandatorũ Dei:
& lex quæ est in æternũ. A
Omnes qui tenent eam, per-
uenient ad vitam; qui autem
dereliquerũt eam, in mortẽ.
2 ‡Conuertere Iacob & ap-
prehende eam; ambula per
viam ad splendorem eius cõ-
tra lumen eius.
3 ‡Ne tradas alteri gloriam
tuam, & dignitatem tuam,
genti alienæ.
4 ‡Beati sumus
Israel, quia quæ Deo placẽt,
manifesta sunt nobis.
5 ‡Animæquior esto popu-
lus Dei memorabilis Israel.
6 ‡Venũdati estis gentibus,
nõ in perditionẽ, sed propter
quod in ira Dei ad iracun-
diam prouocastis Dominũ,
traditique estis aduersariis.
7 ‡Exacerbastis enim eum
qui fecit vos Deum ęternum: B
immolantes dæmoniis & nõ
Deo.
8 ‡Obliti enim estis
eius qui nutriuit vos, & con-
tristatis nutricem vestrã Hie-
rusalem.
9 ‡Vidit enim iracundiam
à Deo venientem vobis, &
dixit: Audite confines Sion.
adduxit enim mihi Deus lu
ctum magnum.

‡οὐκ ἔστιν ὁ γινώσκων τὴν ὁδὸν αὐ- 31
τῆς· οὐδὲ ὁ ἐνθυμούμενος τὴν τρίβον
αὐτῆς. ‡ἀλλ' ὁ εἰδὼς τὰ πάντα γι- 32
νώσκει αὐτήν, ἐξεῦρεν αὐτὴν τῇ συ
νέσει αὐτοῦ· ὁ κατασκευάσας τὴν γῆν
εἰς αἰῶνα χρόνον ἐνέπλησεν αὐτὴν
κτηνῶν τετραπόδων.
‡ὁ ἀποστέλλων τὸ φῶς καὶ πορεύ- 33
εται· ἐκάλεσεν αὐτό, καὶ ὑπήκουσεν
αὐτῷ τρόμῳ.
‡οἱ δὲ ἀστέρες ἔλαμψαν ἐν ταῖς 34
φυλακαῖς αὐτῶν καὶ ηὐφράνθησαν·
ἐκάλεσεν αὐτοὺς καὶ εἶπαν,
‡πάρεσμεν· ἔλαμψαν μετ' εὐ- 35
φροσύνης τῷ ποιήσαντι αὐτούς.
‡οὗτος ὁ θεὸς ἡμῶν οὐ λογισθήσεται 36
ἕτερος πρὸς αὐτόν.
‡ἐξεῦρεν πᾶσαν ὁδὸν ἐπιστήμης, 37
καὶ ἔδωκεν αὐτὴν ἰακὼβ τῷ παιδὶ
αὐτοῦ καὶ ἰσραὴλ τῷ ἠγαπημένῳ αὐτοῦ.
‡μετὰ τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη καὶ ἐν 38
τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη.

δ'.

‡Αὕτη ἡ βίβλος τῶν προσταγ- 1
μάτων τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ νόμος ὁ ὑπάρ-
χων εἰς τὸν αἰῶνα· πάντες οἱ κρα-
τοῦντες αὐτὴν εἰς ζωήν, οἱ δὲ κατα-
λείποντες αὐτὴν ἀποθανοῦνται.
‡ἐπιστρέφου ἰακὼβ καὶ ἐπιλα- 2
βοῦ αὐτῆς· διόδευσον πρὸς τὴν λάμ
ψιν κατέναντι τοῦ φωτὸς αὐτῆς.
‡μὴ δῷς ἑτέρῳ τὴν δόξαν σου καὶ 3
τὰ συμφέροντά σοι ἔθνει ἀλλοτρίῳ.
‡μακάριοί ἐσμεν ἰσραήλ, ὅτι 4
τὰ ἀρεστὰ τῷ θεῷ ἡμῖν γνωστά ἐστιν.
‡θαρσεῖτε λαός μου μνημόσυ- 5
νον ἰσραήλ. ‡ἐπράθητε τοῖς ἔθνεσιν 6
οὐκ εἰς ἀπώλειαν· διὰ δὲ τὸ παροργί-
σαι ὑμᾶς τὸν θεὸν παρεδόθητε τοῖς
ὑπεναντίοις.
‡παρωξύνατε γὰρ τὸν ποιήσαντα 7
ὑμᾶς, θύσαντες δαιμονίοις καὶ οὐ θεῷ.
‡ἐπελάθεσθε δὲ τὸν φύσαντα ὑμᾶς 8
θεὸν αἰώνιον, ἐλυπήσατε δὲ καὶ τὴν
ἐκθρέψασαν ὑμᾶς ἱερουσαλήμ.
‡ἴδεν γὰρ τὴν ἐπελθοῦσαν ὑμῖν 9
ὀργὴν παρὰ τοῦ θεοῦ καὶ εἶπεν, ἀκού-
σατε αἱ πάροικοι σιών, ἐπήγαγέ
μοι ὁ θεὸς πένθος μέγα.

31 ‡*Non est cognoscens viam
eius, neque qui consideret semi-*
32 *tam eius.* ‡*Sed sciens omnia
cognoscit eã, adinuenit eam pru-
dentia sua: qui præparauit ter-
ram in æternum tempus, imple-
uit eam iumentis quadrupedi-
bus.*
33 ‡*Qui mittit lumen & ibit,
vocauit illud, & obediuit illi
timore.*
34 ‡*At stellæ splenduerunt in
custodiis suis, & lætatæ sunt:
vocauit eas & dixerunt,*
35 ‡*Adsumus: splenduerũt cum
lætitia ei qui fecit illas.*
36 ‡*Hic Deus noster non repu-
tabitur alius aduersus eum.*
37 ‡*Inuenit omnem viam scien
tiæ, & dedit eã Iacob seruo suo,
& Israel dilecto suo.*
38 ‡*Post hoc in terra visus est
& inter homines conuersatus
est.*

CAP. IIII.

1 *Hic liber præceptorum Dei,
& lex existẽs in æternum:
omnes tenentes eam in vitam;
at derelinquentes eã morientur.*
2 ‡*Conuertere Iacob & appre
hende eam, ambula ad splendo-
rem coram lumine eius.*
3 ‡*Ne des alteri gloriam tuam,
& quæ sunt vtilia tibi, genti
alienæ.*
4 ‡*Beati sumus Israel, quia
placita Deo nobis cognita sunt.*
5 ‡*Confidite popule meus me-
moriale Israel.*
6 ‡*Venundati estis gentibus
non in perditionẽ: propter quod
autem ad iracundiam prouoca-
stis vos Deum, traditi estis ad-
uersariis.*
7 ‡*Exacerbastis enim eum qui
fecit vos, sacrificantes dæmoniis
& non Deo.*
8 ‡*Obliti estis autem eum qui
genuit vos Deum æternum: con
tristatis autem & eam, quæ nu-
triuit vos, Hierusalem.*
9 ‡*Vidit enim aduenientem
vobis iram à Deo, & dixit,
Audite confines Sion; induxit
mihi Deus luctum magnum.*

*Vidi enim captiuitatem fi- 10
liorũ meorum, & filiarũ quam
induxit eis Aeternus.
*Nutriui enim illos cum iu- 11
cunditate, dimisi autem illos
cum fletu & luctu.
*Nemo supergaudeat mihi 12
viduæ & derelictæ à multis:
desolata sum propter peccata fi-
liorum meorum, quia declinaue-
runt à lege Dei.
*Iustificationes autem suas 13
non cognouerunt, neque ambu-
lauerunt viis mandatorum Dei.
neque semitis disciplinæ in iusti-
tia eius ascenderunt.
*Veniant confines Sion, & 14
memorate captiuitatem filiorum
meorum, & filiarum, quam in-
duxisti illis æternus.
*Induxit enim gentem super 15
eos de longè, gentem impuden-
tem & alterius linguæ.
*Quia non erubuerunt se- 16
nem, neque pueri miserti sunt,
& abduxerunt dilectos viduæ,
& à filiabus vnicam desolaue-
runt. *Ego autem quid po- 17
tens sum adiuuare vos?
*Nam qui induxit vobis ma- 18
la, eripiet vos de manu inimico-
rum vestrorum.
*Ambulate filij, ambulate, 19
ego autem relicta sum deserta.
*Exui me stola pacis, indui 20
me autem sacco deprecationis
meæ, clamabo ad Aeternum in
diebus meis.
*Confidite filij, clamate ad 21
Deum, & eripiet vos de poten-
tatu de manu inimicorum.
*Ego enim iã speraui in Aeter- 22
no salutem vestram, & venit
mihi gaudiũ à Sancto super mi-
sericordia quæ veniet vobis ve-
lociter ab æterno saluatore no-
stro. *Emisi enim vos cum lu- 23
ctu & fletu: reddet autem mihi
Deus vos cum gaudio & læti-
tia in æternum.
*Sicut enim nunc viderunt 24
vicinæ Sion vestram captiuita-
tem, sic videbunt velociter quæ
à Deo vestro salutem, quæ su-
perueniet vobis cum gloria ma-
gna & splendore æterno.

10 *ἴδον γὰρ τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν
υἱῶν μου καὶ θυγατέρων ἣν ἐπήγαγεν
11 αὐτοῖς ὁ αἰώνιος. *ἔθρεψα γὰρ αὐ-
τοὺς μετ᾽ εὐφροσύνης, ἐξαπέστειλα δὲ
αὐτοὺς μετὰ κλαυθμοῦ καὶ πένθους.
12 *μηδεὶς ἐπιχαιρέτω μοι τῇ χή-
ρᾳ καὶ καταλειφθείσῃ ὑπὸ πολλῶν·
ἠρημώθην διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν
τέκνων μου διότι ἐξέκλιναν ἐκ νόμου
13 θεοῦ. *δικαιώματα δὲ αὐτοῦ οὐκ ἔγνω-
σαν, οὐδὲ ἐπορεύθησαν ὁδοῖς ἐντολῶν
θεοῦ, οὐδὲ τρίβοις παιδείας ἐν δικαιο-
14 σύνῃ αὐτοῦ ἐπέβησαν. *ἐλθέτωσαν
αἱ πάροικοι σιὼν καὶ μνήσθητε τὴν αἰχ
μαλωσίαν τῶν υἱῶν μου, καὶ τῶν θυ
γατέρων ἣν ἐπήγαγες αὐτοῖς ὁ αἰώ-
15 νιος. *ἐπήγαγεν γὰρ ἔθνος ἐπ᾽ αὐτοὺς
μακρόθεν ἔθνος ἀναιδὲς καὶ ἀλλό-
16 γλωσσον. *ὅτι οὐκ ᾐσχύνθησαν πρεσ-
βύτην οὐδὲ παιδίον ἠλέησαν, καὶ ἀπή-
γαγον τοὺς ἀγαπητοὺς τῆς χήρας καὶ
ἀπὸ τῶν θυγατέρων τὴν μόνην ἠρή-
17 μωσαν. *ἐγὼ δὲ τί δυνατὴ βοηθῆσαι
18 ὑμῖν; *ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν ὑμῖν τὰ κα
κά, ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν
19 ὑμῶν. *βαδίζετε τέκνα βαδίζετε,
ἐγὼ δὲ κατελείφθην ἔρημος.
20 *ἐξεδυσάμην τὴν στολὴν τῆς
εἰρήνης, ἐνεδυσάμην δὲ σάκκον τῆς
δεήσεώς μου, κεκράξομαι πρὸς τὸν
αἰώνιον ἐν ταῖς ἡμέραις μου.
21 *θαρσεῖτε τέκνα, βοήσατε πρὸς
τὸν θεόν, καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ δυ-
ναστείας ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν.
22 *ἐγὼ γὰρ ἤδη ἤλπισα ἐπὶ τῷ αἰω-
νίῳ τὴν σωτηρίαν ὑμῶν, καὶ ἦλθέν μοι
χαρὰ παρὰ τοῦ ἁγίου ἐπὶ τῇ ἐλεη-
μοσύνῃ ᾗ ἥξει ὑμῖν ἐν τάχει παρὰ τοῦ
αἰωνίου σωτῆρος ἡμῶν.
23 *ἐξέπεμψα γὰρ ὑμᾶς μετὰ πέν-
θους καὶ κλαυθμοῦ, ἀποδώσει δέ μοι ὁ
θεὸς ὑμᾶς μετὰ χαρμοσύνης καὶ εὐ-
24 φροσύνης εἰς τὸν αἰῶνα. *ὥσπερ γὰρ
νῦν ἑωράκασιν αἱ πάροικοι σιὼν τὴν
ὑμετέραν αἰχμαλωσίαν, οὕτως ὄ-
ψονται ἐν τάχει τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ
ὑμῶν σωτηρίαν, ἣ ἐπελεύσεται ὑμῖν
μετὰ δόξης μεγάλης καὶ λαμπρό-
τητος τοῦ αἰωνίου.

10 *Vidi enim captiuitatem
populi mei, filiorum meorũ
& filiarum quam superduxit
illis æternus.
11 *Nutriui enim illos cum
iocunditate, dimisi autẽ illos
cum fletu & luctu.
12 *Nemo gaudeat super me
C viduam & desolatam, à mul-
tis derelicta sum propter pec-
cata filiorum meorum, quia
declinauerunt à lege Dei.
13 *Iustitias autẽ ipsius ne-
scierunt, nec ambulauerunt
per vias mandatorum Dei,
neque per semitas veritatis
eius, cũ iustitia ingressi sunt.
14 *Veniant confines Sion,
& memorentur captiuitatẽ
filiorum & filiarum mearũ,
quam superduxit illis æternus.
15 *Adduxit enim super illos
gentem de longinquo, gen-
tem improbam, & alterius
linguæ.
16 *Qui non sunt reueriti se-
nem, neque puerorum mi-
serti sunt. Et adduxerunt di-
D lectos viduæ, & à filiis vnicã
desolauerunt.
17 *Ego autem quid possum
adiuuare vos?
18 *Qui enim adduxit super
vos mala, ipse vos eripiet de
manibus inimicorũ vestrorũ.
91 *Ambulate, filij ambulate,
ego enim derelicta sum sola.
20 *Exui me stola pacis, indui
autem me sacco obsecratio-
nis, & clamabo ad Altissimũ
in diebus meis.
21 *Animæquiores estote fi-
lij, clamate ad Dñm, & eri-
piet vos de manu principum
22 inimicorum. *Ego enim spe-
raui in æternũ salutẽ vestrã,
& venit mihi gaudiũ à San-
cto super misericordia, quæ
veniet vobis ab æterno salu-
23 tari nostro. *Emisi enim vos
cum luctu & ploratu, reducet
autẽ vos mihi Dñs cũ gaudio
& iocũditate in sempiternũ.
24 *Sicut enim viderũt vicinæ
E Sion captiuitatem vestram à
Deo, sic videbũt & in celeri-
tate salutẽ vestrã in Deo, quæ
superueniet vobis cũ honore
magno, & splendore æterno.

* Filij patienter sustinete irã 25
quæ superueniet vobis. Per-
secutus est enim te inimicus
tuus, sed citò videbitis perdi-
tionem ipsius, & super cerui-
ces ipsius ascẽdes. * Delicati 26
mei ambulauerũt vias aspe-
ras: ducti sunt enim vt grex
direptus ab inimicis. * Ani- 27
mæquiores estote filij, & pro-
clamate ad Dominum. Erit
enim memoria vestra ab eo
qui duxit vos. * Sicut enim 28
fuit sensus vester, vt erraretis F
à Deo, decies tantùm iterum
conuertentes requiretis eum.
* Qui enim induxit vobis 29
mala, ipse rursum adducet vo
bis sempiternam iocundita-
tem cum salute vestra.
* Animæquior esto Hierusa- 30
lem. exhortatur enim te qui
te nominauit. * Nocẽtes pe- 31
ribunt qui te vexauerunt, &
qui gratulati sunt in tui rui-
na, punientur. * Ciuitates qui- 32
bus seruierũt filij tui, puniẽ-
tur, & quę accepit filios tuos.
* Sicut enim gauisa est in 33
tua ruina, & læta est in casu G
tuo, sic contristabitur in sua
desolatione. * Et amputabitur 34
exultatio multitudinis eius,
& gaudimonium eius erit in
luctum. * Ignis enim super- 35
ueniet ei ab æterno in longi-
turnis diebus, & habitabitur
à dæmoniis in multitudine
tẽporis. * Circunspice Hie- 36
rusalem ad Orientem, & vide
iocunditatem à Deo tibi ve-
nientem. * Ecce enim ve- 37
niunt filij tui quos dimisisti
dispersos, veniunt collecti ab
Oriente, vsque ad Occiden-
tem, in verbo sancto gaudẽ-
tes in honorem Dei.

CAP. V.

EXue te Hierusalem stola 1
luctus & vexationis tuæ, A
& indue te decore & honore
quæ à Deo tibi est sempiter-
na gloria.
* Circundabit te Deus di- 2
ploide iustitiæ, & imponet
mitram capiti tuo honoris
Æterni.

* τέκνα μακροθυμήσατε τὴν 25
παρὰ τοῦ θεοῦ ἐπελθοῦσαν ὑμῖν ὀρ-
γὴν, κατεδίωξεν γάρ σε ὁ ἐχθρός
σου, καὶ ὄψει αὐτοῦ τὴν ἀπώλειαν ἐν
τάχει, καὶ ἐπὶ τραχήλους αὐτῶν ἐπι-
βήσῃ. * οἱ τρυφεροί μου ἐπορεύ- 26
θησαν ὁδοὺς τραχείας, ἤρθησαν ὡς
ποίμνιον ἡρπασμένον ὑπὸ ἐχθρῶν.
* θαρσήσατε τέκνα καὶ βοήσατε 27
πρὸς τὸν θεόν· ἔσται γὰρ ὑμῶν ὑπὸ τοῦ
ἐπάγοντος μνεία.
* ὥσπερ γὰρ ἐγένετο ἡ διάνοια ὑμῶν 28
εἰς τὸ πλανηθῆναι ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ θεοῦ,
δεκαπλασιάσατε ἐπιστραφέντες
ζητῆσαι αὐτόν.
* ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν ὑμῖν τὰ κακὰ 29
ἐπάξει ὑμῖν τὴν αἰώνιον εὐφροσύ-
νην μετὰ τῆς σωτηρίας ὑμῶν.
* θάρσει ἱερουσαλήμ, παρακαλέ- 30
σει σε ὀνομάσας σε. * δείλαιοι οἱ σε 31
κακώσαντες, καὶ ἐπιχαρέντες τῇ σῇ
πτώσει. * δείλαιαι αἱ πόλεις αἷς 32
ἐδούλευσαν τὰ τέκνα σου· δειλαία ἡ
δεξαμένη τοὺς υἱούς σου.
* ὥσπερ γὰρ ἐχάρη ἐπὶ τῇ σῇ πτώ- 33
σει καὶ εὐφράνθη ἐπὶ τῷ πτώματί σου,
οὕτως λυπηθήσεται ἐπὶ τῇ ἑαυτῆς ἐρη-
μίᾳ. * καὶ περιελῶ αὐτῆς τὸ ἀ- 34
γαλλίαμα τῆς πολυοχλίας, καὶ τὸ
γαυρίαμα αὐτῆς ἔσται εἰς πένθος.
* πῦρ γὰρ ἐπελεύσεται αὐτῇ παρὰ 35
τοῦ αἰωνίου εἰς ἡμέρας μακράς, καὶ
κατοικηθήσεται ὑπὸ δαιμονίων τὸν
πλείονα χρόνον. * περίβλεψαι πρὸς 36
ἀνατολὰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἴδε τὴν εὐ-
φροσύνην τὴν παρὰ τοῦ θεοῦ σοι ἐρ-
χομένην. * ἰδοὺ ἔρχονται υἱοί σου οὓς 37
ἐξαπέστειλας ἔρχονται συνηγμένοι
ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν τῷ ῥήματι
τοῦ ἁγίου χαίροντες τῇ τοῦ θεοῦ δόξῃ.

ε.

* Ἔκδυσαι ἱερουσαλὴμ τὴν στο- 1
λὴν τοῦ πένθους καὶ τῆς κακώσεώς σου
καὶ ἔνδυσαι τὴν εὐπρέπειαν τῆς παρὰ
τοῦ θεοῦ δόξης εἰς τὸν αἰῶνα.
* περιβαλοῦ τὴν διπλοΐδα τῆς 2
παρὰ τοῦ θεοῦ δικαιοσύνης· ἐπίθου
τὴν μίτραν ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου
τῆς δόξης τοῦ αἰωνίου.

25 * *Filij patienter sustinete à*
Deo superuenientem vobis iram:
persecutus est enim te inimicus
tuus, & videbis eius perditio-
nem velociter, & super colla eo-
rum ascendes.
26 * *Delicati mei ambulauerunt*
vias asperas, sublati sunt sicut
grex direptus ab inimicis.
27 * *Confidite filij & clamate ad*
Deum: erit enim vestra ab in-
ducente, memoria.
28 * *Sicut enim fuit cogitatio*
vestra vt erraretis vos à Deo,
decuplate conuersi quærere eum.
29 * *Nam qui induxit vobis*
mala, inducet vobis æternam læ-
titiam cum salute vestra.
30 * *Confide Hierusalem, conso-*
labitur te qui nominauit te.
31 * *Miseri te affligentes & su-*
pergaudentes tua ruina.
32 * *Miseræ ciuitates quibus*
seruierunt filij tui: misera quæ
suscepit filios tuos.
33 * *Sicut enim gauisa est super*
tua ruina, & læta est in casu
tuo, sic contristabitur in sua de-
solatione.
34 * *Et amputabo eius exulta-*
tionem multitudinis, & super-
bia eius erit in luctum.
35 * *Ignis enim superueniet illi*
ab Aeterno in dies lõgos, & ha-
bitabitur à dæmoniis multum
tempus.
36 * *Circunspice ad orientẽ Hie-*
rusalem, & vide lætitiam à Deo
tibi venientem.
37 * *Ecce veniunt filij tui quos*
misisti, veniunt congregati ab
Oriente vsque ad Occidentem,
verbo sancti gaudentes Dei glo-
ria.

CAP. V.

1 *EXue te Hierusalem stola lu-*
ctus & vexationis tuæ &
induere decore quæ à Deo gloriæ
in æternum.
2 * *Amplectere diploidem quæ*
à Deo iustitiæ, impone mitram
super caput tuum gloriæ Ae-
terni.

3 *Nam Deus oſtendet quæ ſub cælo omni tuum ſplendorem.

4 *Vocabitur enim tuum nomen à Deo in æternum, pax iuſtitiæ & gloria pietatis.

5 *Surge Hieruſalem, & ſta in excelſo, et circunſpice ad Orientem, & vide tuos congregatos filios, à ſolis occaſu vſque ad ortum, verbo ſancti, gaudẽtes Dei memoria.

6 *Exierũt enim à te pedeſtres ducti ab inimicis: adducit autem illos Deus ad te ſublatos cum gloria ſicut filios regni.

7 *Conſtituit enim Deus humiliari omnem montem excelſum, & litora perennia, & cõualles repleri in coæquationẽ terræ, vt ambulet Iſrael ſecurè Dei gloria.

8 *Exultauerunt autem et ſyluæ, & omne lignum ſuauitatis Iſrael, mandato Dei.

9 *Adducetur enim populus Iſrael cum lætitia, lumine gloriæ eius cum miſericordia & iuſtitia quæ ab ipſo.

EPISTOLA.

EXemplum epiſtolæ quam miſit Hieremias ad adducendos in Babylonem à rege Babyloniorum, vt annuntiaret illis ſicut præceptum eſt illi à Deo:

1 *PROPTER peccata quæ peccaſtis coram Deo, adducemini in Babyloniam captiui à Nabuchodonoſor rege Babyloniorum.

2 *Ingreſſi igitur in Babylonẽ, eritis illic annis pluribus et tempus longum vſque ad generationes ſeptem: poſt autem hoc educam vos inde cum pace.

3 *Nunc autem videbitis in Babylone Deos argenteos & aureos, & ligneos in humeris ſublatos, oſtendentes metum gentibus.

4 *Cauete igitur, ne & vos aſſimilati alienigenis aſſimilemini, & timor vos capiat in ipſis.

3 *ὁ γὰρ θεὸς δείξει τῇ ὑπ᾽ οὐρανὸν πάσῃ τὴν σὴν λαμπρότητα.

4 *κληθήσεται γάρ σου τὸ ὄνομα παρὰ τοῦ θεοῦ εἰς τὸν αἰῶνα, εἰρήνη δικαιοσύνης καὶ δόξα θεοσεβείας.

5 *ἀνάστηθι ἱερουσαλήμ, καὶ στῆθι ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ, καὶ περίβλεψαι πρὸς ἀνατολάς, καὶ ἴδε σου συνηγμένα τὰ τέκνα ἀπὸ ἡλίου δυσμῶν ἕως ἀνατολῶν τῷ ῥήματι τοῦ ἁγίου χαίροντας τῇ τοῦ θεοῦ μνείᾳ.

6 *ἐξῆλθον γὰρ παρὰ σοῦ πεζοὶ ἀγόμενοι ὑπὸ ἐχθρῶν, εἰσάγει δὲ αὐτοὺς ὁ θεὸς πρὸς σε αἰρομένους μετὰ δόξης ὡς υἱοὺς βασιλείας.

7 *συνέταξεν γὰρ ὁ θεὸς ταπεινοῦσθαι πᾶν ὄρος ὑψηλὸν καὶ θῖνας ἀενάους καὶ φάραγγας πληροῦσθαι εἰς ὁμαλισμὸν τῆς γῆς, ἵνα βαδίσῃ ἰσραὴλ ἀσφαλῶς τῇ τοῦ θεοῦ
8 δόξῃ. *ἐσκίρτησαν δὲ καὶ οἱ δρυμοὶ καὶ πᾶν ξύλον εὐωδίας τῷ ἰσραὴλ προστάγματι τοῦ θεοῦ.

9 *ἡγήσεται γὰρ ὁ λαὸς ἰσραὴλ μετ᾽ εὐφροσύνης τῷ φωτὶ τῆς δόξης αὐτοῦ σὺν ἐλεημοσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ τῇ παρ᾽ αὐτοῦ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

Ἀντίγραφον ἐπιστολῆς ἧς ἀπέστειλεν ἱερεμίας πρὸς τοὺς ἀχθησομένους εἰς βαβυλῶνα ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν βαβυλωνίων· ἀναγγεῖλαι αὐτοῖς καθότι ἐπετάγη αὐτῷ ὑπὸ τοῦ θεοῦ·

1 *Διὰ τὰς ἁμαρτίας ἃς ἡμαρτήκατε ἐναντίον τοῦ θεοῦ, ἀχθήσεσθε εἰς βαβυλῶνα αἰχμάλωτοι ὑπὸ ναβουχοδονόσορ τοῦ βασιλέως τῶν βα-
2 βυλωνίων. *εἰσελθόντες οὖν εἰς βαβυλῶνα, ἔσεσθε ἐκεῖ ἔτη πλείονα καὶ χρόνον μακρὸν ἕως γενεῶν ἑπτά, μετὰ δὲ τοῦτο ἐξάξω ὑμᾶς ἐκεῖθεν μετ᾽
3 εἰρήνης. *νυνὶ δὲ ὄψεσθε ἐν βαβυλῶνι θεοὺς ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς καὶ ξυλίνους ἐπ᾽ ὤμοις αἰρομένους δεικνύοντας φόβον τοῖς ἔθνεσιν.

4 *εὐλαβήθητε οὖν μὴ καὶ ὑμεῖς ἀφομοιωθέντες τοῖς ἀλλοφύλοις ἀφομοιωθῆτε, καὶ φόβος ὑμᾶς λάβῃ ἐπ᾽ αὐτοῖς,

3 *Deus enim oſtendet ſplendorem ſuum in te, qui ſub cælo eſt.

4 *Nominabitur enim tibi nomen tuum à Deo in ſempiternum, pax iuſtitiæ & ho-
5 nor pietatis. *Exurge Hieruſalem, & ſta in excelſo, & circunſpice ad Orientem, & vide collectos filios tuos ab oriente ſole vſque ad Occidentem, in verbo ſancti gaudentes Dei memoria.

6 *Exierunt enim abs te pedibus ducti ab inimicis; adducet autem illos Dominus ad te portatos in honorẽ ſicut filios regni.

7 *Cõſtituit enim Deus humiliare omnem montẽ excelſum, & rupes perennes, & cõualles replere in æqualitatem terræ, vt ambulet Iſrael diligenter in honorem Dei.

8 *Obumbrauerunt autem ſyluę & omne lignum ſuauitatis Iſrael, mandato Dei.

9 *Adducet enim Deus Iſrael cum iocunditate in lumine maieſtatis ſuę, et cũ miſericordia, & iuſtitia quę ex ipſo eſt.

Incipit exemplũ epiſtolæ eiuſdẽ, quam miſit Hieremias ad adductos captiuos in Babylonem à rege Babyloniorum, vt annuntiaret illis ſecundum quod præceptum eſt illi à Deo.

CAP. VI.

1 A PRopter peccata quæ peccaſtis ante Deum, abducemini Babyloniam captiui à Nabuchodonoſor rege Babyloniorum.

2 *Ingreſſi itaque in Babylonem, eritis ibi annis plurimis, & temporibus longis vſq; ad generationes ſeptem: poſt hoc autem educam vos inde cum pace.

3 *Nunc autem videbitis in Babylonia deos aureos & argenteos, & lapideos, & ligneos in humeris portari, oſtentantes metum gentibus. B

4 *Videte ergo ne & vos ſimiles efficiamini factis alienis & metuatis, & metus vos capiat in ipſis:

* Visa itaque turba de re- 5
tro & ab ante, adorâtes dici-
te in cordibus vestris: Te o-
portet adorari Domine.
* Angelus autem meus vo- 6
biscum est. Ipse autem exqui-
ram animas vestras.
* Nam ligna ipsorum po- 7
lita à fabro, ipsa etiam inau-
rata & inargêtata falsa sunt;
& non possunt loqui.
* Et sicut virgini amanti 8
ornamenta, ita accepto auro
fabricata sunt. * Coronas 9
certè aureas habent super ca-
pita sua dij illorũ, vnde sub-
trahunt sacerdotes ab eis au-
rum & argentum, & erogant
illud in semetipsis.
* Dant autê & ex ipso pro- 10
stitutis, & meretrices ornât,
& iterum cùm receperint il-
lud à meretricibus, ornant
deos suos. * Hi autê non li- 11
berantur ab ærugine & ti-
nea.
* Opertis autem illis veste 12
purpurea, extergêt faciê ipso- B
rum propter puluerê domus
qui est plurimus inter eos.
* Sceptrum autem habet vt 13
homo sicut iudex regionis,
qui in se peccantem non in-
terficit.
* Habet etiam in manu 14
gladium & securim, se au-
tem de bello & à latronibus
nô liberat. Vnde vobis notũ
sit quia non sunt dij.
* Nô ergo reuereamini eos. 15
Sicut enim vas hominis cô-
fractum inutile efficitur, tales
sunt & dij illorum.
* Constitutis illis in do- 16
mo, oculi eorum pleni sunt
puluere à pedibus introeun-
tium.
* Et sicut alicui qui regem 17
offendit, circum septæ sunt
ianuæ, aut sicut ad sepulchrũ
adductum mortuum; ita tu-
tant sacerdotes ostia clausu-
ris & seris, ne à latronibus
expolientur.
* Lucernas accendunt il- 18
lis, & quidem multas, ex qui-
bus nullam videre possunt.
Sunt autem sicut trabes in
domo.

* ἰδόντας ὄχλον ἔμπροσθεν καὶ ὄ- 5
πισθεν αὐτῶν προσκυνοῦντας αὐτά·
εἴπατε δὴ τῇ διανοίᾳ σὲ δεῖ προσκυ-
νεῖν δέσποτα. * ὁ γὰρ ἄγγελός μου μεθ' 6
ὑμῶν ἐστιν, αὐτός τε ἐκζητῶν τὰς ψυ-
χὰς ὑμῶν. * γλῶσσα γὰρ αὐτῶν ἐστιν 7
κατεξυσμένη ὑπὸ τέκτονος αὐτά τε
περίχρυσα καὶ περιάργυρα, ψευδῆ
δέ ἐστιν καὶ οὐ δύνανται λαλεῖν. * καὶ 8
ὥσπερ παρθένῳ φιλοκόσμῳ λαμ-
βάνοντες χρυσίον κατασκευάζουσιν
* στεφάνους ἐπὶ τὰς κεφαλὰς τῶν 9
θεῶν αὐτῶν, ἔστι δὲ καὶ ὅτε ὑφαιρούμε-
νοι οἱ ἱερεῖς ἀπὸ τῶν θεῶν αὐτῶν χρυ-
σίον καὶ ἀργύριον εἰς ἑαυτοὺς καταναλώσουσι. * δώσουσι δὲ ἀπ' αὐτῶν καὶ 10
ταῖς ἐπὶ τοῦ τέγους πόρναις, κοσμοῦ-
σί τε αὐτοὺς ὡς ἀνθρώπους τοῖς ἐνδύ-
μασι θεοὺς ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς καὶ
ξυλίνους. * οὗτοι δὲ οὐ διασώζονται 11
ἀπὸ ἰοῦ καὶ βρωμάτων
* περιβεβλημένων αὐτῶν ἱμα- 12
τισμὸν πορφυροῦν· ἐκμάσσοντες τὸ
πρόσωπον αὐτῶν διὰ τὸν ἐκ τῆς οἰκίας
κονιορτὸν ὅς ἐστι πλείων ἐπ' αὐτούς.
* καὶ σκῆπτρον ἔχει ὡσεὶ ἄνθρω- 13
πος κριτὴς χώρας, ὃς τὸν εἰς αὐτὸν
ἁμαρτάνοντα οὐκ ἀνελεῖ.
* ἔχει δὲ ἐγχειρίδιον ἐν δεξιᾷ καὶ 14
πέλεκυν, ἑαυτὸν δὲ ἐκ πολέμου καὶ
λῃστῶν οὐκ ἐξελεῖται, ὅθεν γνώριμοί
εἰσιν οὐκ ὄντες θεοί.
* μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς· ὥσπερ 15
γὰρ σκεῦος ἀνθρώπου συντριβὲν ἀ-
χρεῖον γίνεται, τοιοῦτοι ὑπάρχουσιν οἱ
θεοὶ αὐτῶν.
* καθιδρυμένων αὐτῶν ἐν τοῖς 16
οἴκοις, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν πλήρεις
εἰσὶ κονιορτοῦ ἀπὸ τῶν ποδῶν τῶν εἰ-
σπορευομένων. * καὶ ὥσπερ τινὶ 17
ἠδικηκότι βασιλέα, περιπεφραγ-
μέναι εἰσὶν αἱ αὐλαί, ὡς ἐπὶ θανά-
τῳ ἀπηγμένῳ, τοὺς οἴκους αὐτῶν ὀ-
χυροῦσιν οἱ ἱερεῖς θυρώμασί τε καὶ
κλείθροις καὶ μοχλοῖς, ὅπως ὑπὸ
λῃστῶν μὴ συληθῶσι.
* λύχνους καίουσι καὶ πλείους ἢ ἑαυ- 18
τοῖς ὧν οὐδένα δύνανται ἰδεῖν· ἔστι μὲν
ὥσπερ δοκὸς τῶν ἐκ τῆς οἰκίας.

5 * *Videntes turbam ante & post eos adorantes ea, dicite iam in mête; Te oportet adorare Domine.*
6 * *Nam angelus meus vobiscum est, ipseque exquirens animas vestras.*
7 * *Lingua enim eorum est polita à fabro ipsaque deaurata et deargentata, falsa autem sunt & non possunt loqui.*
8 * *Et sicut virgini amanti ornatum accipientes aurum fabricant*
9 * *Coronas super capita deorum suorum: est autem & quando subtrahêtes sacerdotes à dijs suis aurum & argentum in se ipsos expendent.*
10 * *Dabunt autem ex eis & his quæ sub tecto meretricibus; ornantque eos quasi homines vestimentis deos argenteos, & aureos, & ligneos.*
11 * *Hi autem non liberantur à rubigine & tineis*
12 * *Circumamictis illis vestimento purpureo: extergentes faciem ipsorum propter quẽ ex domo puluerem qui est plurimus super eos.*
13 * *Et sceptrum habet vt homo iudex regionis, qui in se peccantem non interficiet.*
14 * *Habet autem gladiolum in dextera & securim; se autem de bello, & latronibus non liberabit: vnde noti sunt non existen-*
15 *tes Dei.* * *Ne igitur timueritis eos: sicut enim vas hominis con fractum, inutile fit; tales sunt dij eorum.*
16 * *Constitutis illis in domibus, oculi eorum pleni sunt pulueris à pedibus introeuntium.*
17 * *Et sicut alicui qui offendit regem, circumsepta sunt atria, sicut ad mortem adducto; domos eorum muniunt sacerdotes ianuisque & claustris & seris, vt à latronibus non spolientur.*
18 * *Lucernas accendunt & plures quàm sibi ipsis, quarum nullã possunt videre: est quidem sicut trabs ex domo.*

* At corda eorum dicunt e- 19
lingi, qui de terra ſerpētibus co-
medentibus, eosque & veſtimē-
tum eorum non ſentiunt.
* Nigri facti ſunt in facie eo- 20
rum à fumo qui ex domo.
* Super corpus eorum & ſu- 21
per caput volant noctuæ, hirun-
dines, & aues, ſimiliter autem
& catti:
* Vnde cognoſcetis quia non 22
ſunt dij, ne igitur timueritis eos.
* Nam aurum quod circum- 23
iacet ad pulchritudinē, niſi quis
exterſerit æruginem, non fulge-
bunt: neque enim quando cōfla-
bantur, ſentiebant.
* Ex omni precio empta ſunt 24
in quibus non eſt ſpiritus.
* Sine pedibus in humeris por- 25
tātur, oſtendentes eorū ignomi-
niam hominibus: confunduntur
autem & colentes ea.
* Propter quod ne fortè ſuper 26
terram cadat, per ſe ſurgere, ne-
que ſi quis eum rectum ſtatuerit,
per ſe ipſum mouebitur, neque ſi
inclinatus fuerit non dirigetur:
ſed ſicut mortuis, dona ipſis ap-
ponunt. * At hoſtias illorum 27
vendentes ſacerdotes eis abu-
tuntur: ſimiliter autem & mu-
lieres ab eis condientes, nihil
mendico neque impotenti diſtri-
buunt.
* Sacrificia eorum menſtrua- 28
ta & ſermone tangunt: cognoſ-
cite igitur ex his quia non ſunt
dij, ne timueritis eos.
* Vnde enim vocarentur dij? 29
quia mulieres apponunt diis ar-
genteis, & aureis, & ligneis.
* In domibus eorum ſacerdo- 30
tes ſedent, habentes tunicas ſciſ-
ſas, & capita & barbas raſas,
quorum capita diſcooperta ſunt.
* Rugiebant, clamantes in 31
conſpectu Deorum ſuorum, ſicut
quidam in cœna mortui.
* A veſtimento eorum aufe- 32
rentes ſacerdotes, induunt vxo-
res ſuas & filios. * Neque ſi 33
malū paſſi fuerint ab aliquo, ne-
que ſi bonū, poterunt retribuere;
neque conſtituere regem poſſunt,
neque auferre.

19 * τὰς δὲ καρδίας αὐτῶν φασὶν ἐκ-
λήχεσθαι τῶν ἀπὸ γῆς ἑρπετῶν κα-
τεσθόντων αὐτούς τε καὶ τὸν ἱματισ-
μὸν αὐτῶν οὐκ αἰσθάνονται.
20 * μεμελάνωνται τὸ πρόσωπον
αὐτῶν ἀπὸ τοῦ καπνοῦ τοῦ ἐκ τῆς οἰκίας.
21 * ἐπὶ τὸ σῶμα αὐτῶν καὶ ἐπὶ τὴν
κεφαλὴν ἐφίπτανται νυκτερίδες, χε-
λιδόνες καὶ τὰ ὄρνεα, ὡσαύτως δὲ καὶ
22 οἱ ἔλουροι. * ὅθεν γνώσεσθε ὅτι οὐκ
εἰσὶ θεοί, μὴ οὖν φοβηθῆτε αὐτούς.
23 * τὸ γὰρ χρυσίον ὃ περίκειται εἰς κάλ
λος, ἐὰν μή τις ἐκμάξῃ τὸν ἰόν, οὐ μὴ
στίλψωσιν, οὐδὲ γὰρ ὅτε ἐχωνεύοντο
24 ᾐσθάνοντο. * ἐκ πάσης τιμῆς ἠγο-
ρασμένα εἰσὶν ἐν οἷς οὐκ ἔστι πνεῦμα.
25 * ἄνευ ποδῶν ἐπ' ὤμοις φέρονται
ἐνδεικνύμενοι τὴν ἑαυτῶν ἀτιμίαν
τοῖς ἀνθρώποις, αἰσχύνονται δὲ καὶ οἱ
26 θεραπεύοντες αὐτά. * διὰ τὸ μήπο-
τε ἐπὶ τὴν γῆν πέσῃ δι' αὐτῶν ἀνί-
στασθαι, μήτε ἐάν τις αὐτὸν ὀρθὸν στή-
σῃ, δι' ἑαυτοῦ κινηθήσεται, μήτε ἐὰν
κλιθῇ οὐ μὴ ὀρθωθῇ· ἀλλ' ὥσπερ νε-
κροῖς τὰ δῶρα αὐτοῖς παρατίθεασι.
27 * τὰς δὲ θυσίας αὐτῶν ἀποδόμενοι οἱ
ἱερεῖς αὐτῶν καταχρῶνται· ὡσαύτως
δὲ καὶ αἱ γυναῖκες ἀπ' αὐτῶν ταριχεύ-
ουσαι, οὐδὲν πτωχῷ οὐδὲ ἀδυνάτῳ με-
28 ταδιδόασι. * τῶν θυσιῶν αὐτῶν ἀποκα
θημένη καὶ λεχὼ ἅπτονται· γνόντες οὖν ἀπὸ
τούτων ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοὶ μὴ φοβηθῆτε
29 αὐτούς. * πόθεν γὰρ κληθείησαν θεοὶ
ὅτι γυναῖκες παρατιθέασι θεοῖς ἀρ-
γυροῖς καὶ χρυσοῖς καὶ ξυλίνοις.
30 * ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν οἱ ἱερεῖς κα-
θίζουσιν ἔχοντες τοὺς χιτῶνας διερ-
ρωγότας καὶ τὰς κεφαλὰς καὶ τοὺς
πώγωνας ἐξυρημένους ὧν αἱ κεφα-
31 λαὶ ἀκάλυπτοί εἰσιν. * ὠρύονται δὲ
βοῶντες ἐναντίον τῶν θεῶν αὐτῶν
ὥσπερ τινες ἐν περιδείπνῳ νεκροῦ.
32 * ἀπὸ τοῦ ἱματισμοῦ αὐτῶν ἀφε
λόμενοι οἱ ἱερεῖς, ἐνδύουσι τὰς γυναῖ-
33 κας αὐτῶν καὶ τὰ παιδία. * οὔτε ἐὰν κα
κὸν πάθωσιν ὑπό τινος οὔτε ἐὰν ἀγα-
θόν, δυνήσονται ἀνταποδοῦναι, οὔτε κα-
ταστῆσαι βασιλέα δύνανται, οὔτε ἀφε-
λέσθαι.

19 * Corda verò eorum dicūt
elingere ſerpentes qui de ter-
ra ſunt, dum comedunt eos,
& veſtimentum ipſorum, &
20 non ſentiunt. * Nigræ fiunt
facies eorum à fumo, qui in
21 domo fit. * Supra corpus eo-
rum & ſupra caput eorū vo-
lant noctuæ & hirundines,
& aues etiam, ſimiliter &
22 cattæ. * Vnde ſciatis quia nō
ſunt dij: ne ergo timueritis
23 eos. * Aurum etiam quod
C habent ad ſpecimen, niſi ali-
quis exterſerit æruginem, nō
fulgebunt; neque enim dum
conflarentur, ſentiebant.
24 * Ex omni precio empta
ſunt, in quibus ſpiritus non
25 eſt in ipſis. * Sine pedibus
in humeris portantur, oſten-
tantes ignobilitatem ſuam
hominibus: confundantur
26 etiam qui colunt ea. * Pro-
pterea ſi ceciderint in terrā,
à ſemetipſis non conſurgūt,
neque ſi quis eum ſtatuerit
rectum, per ſemetipſum ſta-
bit, ſed ſicut mortuis mune-
27 ri illis apponentur. * Hoſtias
illorum vendunt ſacerdotes
ipſorum, & abutuntur; ſimi-
liter & mulieres eorum de-
cerpentes, neq; infirmo, ne-
que mendicanti aliquid im-
partiunt.
28 * De ſacrificiis eorum fœ-
tæ, & menſtruatę contingūt.
Scientes itaq; ex his quia non
ſunt dij, ne timeatis eos.
29 * Vnde enim vocantur dij?
quia mulieres apponunt diis
argēteis, & aureis, & ligneis.
30 * Et in domibus eorum ſa-
cerdotes ſedent, habentes tu-
nicas ſciſſas, & capita, & bar-
bam raſam, quorum capita
31 nuda ſunt. * Rugiunt autem
clamantes contra deos ſuos,
32 ſicut in cœna mortui. * Ve-
ſtimenta eorum auferunt ſa-
33 cerdotes, & veſtiunt vxores
ſuas, & filios ſuos. * Neq;
ſi quid mali patiuntur ab a-
liquo, neque ſi quid boni, po-
terunt retribuere: neque re-
gem conſtituere poſſunt, ne-
que auferre.

‡ Similiter neque dare di- 34
uitias possunt, neque malum
retribuere. Si quis illis votū
vouerit, & nō reddiderit, ne-
que hoc requirūt. ‡ Hominē 35
à morte nō liberant, neq; in-
firmum à potentiori eripiūt.
‡ Hominem cæcum ad vi- 36
sum non restituunt, de neces-
sitate hominē nō liberabūt.
‡ Viduæ non miserebun- 37
tur, neque orphanis benefa-
cient. ‡ Lapidibus de monte 38
similes sunt dij illorū lignei,
& lapidei, & aurei, & argētei.
Qui autē colunt ea, confun-
dentur. ‡ Quomodo ergo 39
æstimādū est, aut dicēdū illos
esse Deos? ‡ Adhuc enim 40
ipsis Chaldæis nō honoran-
tibus ea, qui cùm audierint
mutum non posse loqui, of-
ferunt illud ad Bel;
‡ Postulantes ab eo loqui, 41
quasi possint sentire qui non
habent motum. Et ipsi cùm
intellexerint, relinquent ea:
sensum enim non habent E
ipsi dij illorum. ‡ Mulieres 42
autem circundatæ funibus,
in viis sedent, succendentes
ossa oliuarum.
‡ Cùm autē aliqua ex ipsis 43
abstracta ab aliquo transeū-
te dormierit cum eo, proxi-
mæ suæ exprobrat quòd ea
nō sit digna habita sicut ipsa,
neq; funis eius diruptus sit.
‡ Omnia autem quæ illis 44
fiunt, falsa sunt. Quomodo
æstimandum aut dicendum
est illos esse Deos? ‡ A fabris 45
aūt & aurificibus facta sunt.
Nihil aliud erūt nisi id quod
volunt esse sacerdotes.
‡ Aurifices etiam ipsi qui ea 46
faciunt, non sunt multi tem-
poris. Nunquid ergo possunt
ea quæ fabricata sunt ab ipsis
esse dij? ‡ Reliquerunt au- 47
tē falsa & opprobrium po-
stea futuris. ‡ Nam cùm su- 48
peruenerit illis prœlium &
mala, cogitāt sacerdotes vbi
se abscondant cum illis.
‡ Quomodo ergo sentiri de- 49
beant quoniam dij sunt, qui
nec de bello se liberant, neq;
de malis se eripiunt?

‡ ὡσαύτως οὔτε πλοῦτον οὔτε χαλ- 34
κὸν οὐ μὴ δύνωνται διδόναι· ἐάν τις αὐ-
τοῖς εὐχὴν εὐξάμενος μὴ ἀποδῷ, οὐ
μὴ ἐπιζητήσωσιν. ‡ ἐκ θανάτου ἄν- 35
θρωπον οὐ μὴ ῥύσωνται· οὔτε ἥττονα
ἀπὸ ἰσχυροῦ οὐ μὴ ἐξέλωνται.
‡ ἄνθρωπον τυφλὸν εἰς ὅρασιν οὐ 36
μὴ περιστήσωσιν, ἐν ἀνάγκῃ ἄνθρω-
πον ὄντα οὐ μὴ ἐξέλωνται. ‡ χήραν οὐ 37
μὴ ἐλεήσωσιν, οὔτε ὀρφανὸν εὐποιή-
σωσι. ‡ τοῖς ἀπὸ τοῦ ὄρους λίθοις ὡ- 38
μοιωμένοι εἰσὶν τὰ ξύλινα καὶ τὰ
περίχρυσα καὶ τὰ περιάργυρα· οἱ
δὲ θεραπεύοντες αὐτὰ καταισχυν-
θήσονται. ‡ πῶς οὖν νομιστέον ἢ 39
κλητέον αὐτοὺς ὑπάρχειν θεούς;
‡ ἔτι δὲ καὶ αὐτῶν τῶν χαλδαίων 40
ἀτιμαζόντων αὐτά· οἳ ὅταν ἴδωσιν
ἐνεὸν μὴ δυνάμενον λαλῆσαι, προσ-
ενεγκάμενοι τὸν βῆλον,
‡ ἀξιοῦσι φωνῆσαι ὡς δυνατοῦ 41
ὄντος αὐτοῦ ἔσεσθαι· καὶ οὐ δύνανται
αὐτοὶ νοήσαντες καταλιπεῖν αὐτά,
αἴσθησιν γὰρ οὐκ ἔχουσιν.
‡ αἱ δὲ γυναῖκες περιθέμεναι σχοι- 42
νία, ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐγκάθηνται θυμιῶ-
σαι τὰ πίτυρα. ‡ ὅταν δέ τις αὐ- 43
τῶν ἐπελκυσθεῖσα ὑπό τινος τῶν πα-
ραπορευομένων κοιμηθῇ τὴν πλη-
σίον ὀνειδίζει, ὅτι οὐκ ἠξίωται ὥσπερ καὶ
αὐτή, οὐδὲ τὸ σχοινίον αὐτῆς διερράγη.
‡ πάντα τὰ γινόμενα ἐν αὐτοῖς 44
ἐστὶν ψευδῆ· πῶς οὖν νομιστέον ἢ κλη-
τέον ὥστε θεοὺς αὐτοὺς ὑπάρχειν;
‡ ὑπὸ τεκτόνων καὶ χρυσοχόων κα- 45
τασκευασμένα εἰσίν, οὐδὲν ἄλλο μὴ
γένωνται ἢ βούλονται οἱ τεχνῖται αὐ-
τὰ γενέσθαι. ‡ αὐτοί τε οἱ κατασκευά- 46
ζοντες αὐτὰ οὐ μὴ γένωνται πολυχρό-
νιοι, πῶς γε δὴ μέλλει τὰ ὑπ' αὐτῶν
κατασκευασθέντα εἶναι θεοί;
‡ κατέλιπον γὰρ ψευδῆ καὶ ὀνείδη 47
τοῖς ἐπιγινομένοις. ‡ ὅταν γὰρ ἐπέλ- 48
θῃ ἐπ' αὐτὰ πόλεμος καὶ κακά, βου-
λεύονται πρὸς αὐτοὺς οἱ ἱερεῖς ποῦ
συναποκρυβῶσι μετ' αὐτῶν.
‡ πῶς οὖν οὐκ ἔστιν αἰσθέσθαι ὅτι 49
οὐκ εἰσὶν θεοί· οἳ οὔτε σώζουσιν αὐτοὺς
ἐκ πολέμου, οὔτε ἐκ κακῶν;

34 ‡ *Similiter neque diuitias,*
neque æs possunt dare: si quis
illis votum vouens non red-
35 *diderit, nō requiret.* ‡ *De mor*
te hominē non liberabūt: neq;
minorem à forti eripient.
36 ‡ *Hominem cæcum ad vi-*
sionem non restituent, in ne-
cessitate hominem existentem
non liberabunt.
37 ‡ *Viduæ non miserebuntur,*
neque orphano benefacient.
38 ‡ *Qui à monte lapidibus*
assimilati sunt lignea & au-
rea & argentea: at colentes
ea confundentur.
39 ‡ *Quomodo ergo existimādū*
est aut vocandū eos esse Deos?
40 ‡ *Adhuc autem & ipsis*
Chaldæis inhonorantibus ea:
qui cùm viderint mutum nō
potentē loqui, offerentes Belū,
41 ‡ *Petunt loqui, quasi po-*
tente existente illo esse: &
non possunt ipsi intelligentes
relinquere ea; sensum enim
non habent.
42 ‡ *At mulieres circundatæ*
funibus, in viis sedent, suc-
cendentes furfures.
43 ‡ *Cùm autem aliqua earū*
attracta ab aliquo pertran-
seuntiū dormierit, quæ proxi-
mæ exprobrat, quòd nō digna
est habita sicut & ipsa, neque
funis ipsius diruptus est.
44 ‡ *Omnia quæ fiunt in illis*
sunt mendacia: quomodo igi-
tur existimandum est aut vo-
candum Deos illos esse?
45 ‡ *A fabris & aurificibus*
fabricata sunt: nihil aliud
erunt, quàm volent artifices
46 *ipsa esse.* ‡ *Ipsique fabricā-*
tes ea non erunt multi tempo-
ris: quomodo iā debēt ab ipsis
47 *fabricata esse dij?* ‡ *Reliqueru-*
runt enim falsa & opprobria
48 *futuris.* ‡ *Quoniam enim*
venerit super ea bellum, &
mala, cogitant ad seipsos sacer-
dotes vbi simul abscondentur
49 *cum illis.* ‡ *Quomodo ergo nō*
est sentire quia nō sunt dij, qui
neque saluant semetipsos de
bello, neque de malis?

Interp. Græc.

* *Existentia lignea, & aurea* 50
& argẽtea; cognoscetur post hæc
quia sunt mendacia gentibus o-
mnibus, & regibus manifesta
erunt, quia nõ sunt Dij, sed ope-
ra manuum hominum, & nullũ
Dei opus in illis est.
* *Cui ergo cognoscendum est* 51
quia non sunt Dij?
* *Regem enim regionis non* 52
suscitabunt, neque pluuiam ho-
minibus dabunt.
* *Iudiciumque non iudica-* 53
bunt eorum, neque liberabunt
iniuriam impotentes existentes:
sicut enim corniculæ in medium
cæli & terræ.
* *Etenim cùm ceciderit in do* 54
mum Deorum ligneorum aut au
reorum, aut argenteorum ignis,
equidẽ sacerdotes eorum fugient
& saluabuntur, ipsi autem sicut
trabes medij comburentur.
* *Regi autem & hostibus nõ* 55
resistent: quomodo igitur existi-
mandum est, aut recipiendum
quia sunt dij?
* *Neque à furibus neque à* 56
latronibus saluabũtur Dei lignei
& deargentati & deaurati:
quorum fortes auferentes
* *Aurum & argentũ & ve-* 57
stimentum circumpositum eis,
abibunt habẽtes, neque sibi ipsis
auxiliabuntur.
* *Ita vt melius sit rẽgẽ osten-* 58
dere suam fortitudinem, aut vas
in domo vtile in quo vtetur pos-
sidens quàm falsi dij; aut & por
ta in domo, quæ seruat quæ in ea
existẽtia quàm falsi dij; et lignea
colũna in regiis, quàm falsi Dei.
* *Sol quidem enim & Luna,* 59
et stellæ existentes splendidæ &
missæ ad vtilitates obedientes
sunt. * *Similiter et fulgur cùm ap-* 60
paruerit, perspicuum est: at ipse
spiritus in omni regione spirat.
* *Et nubibus cùm imperatũ* 61
fuerit à Deo ambulare in totum
orbem, perficiunt quod impera-
tum est.
* *At ignis emissus desuper de-* 62
solare montes & syluas, facit
quod præceptum est.

ΒΑΡΟΥΧ.

50 * ὑπάρχοντα ξύλινα καὶ περίχρυ-
σα καὶ περιάργυρα· γνωσθήσεται μετὰ
ταῦτα ὅτι ἐστὶ ψευδῆ τοῖς ἔθνεσι πᾶσι,
τοῖς τε βασιλεῦσι φανερὰ ἔσται ὅτι
οὐκ εἰσὶ θεοί, ἀλλὰ ἔργα χειρῶν ἀν-
θρώπων καὶ οὐδὲν θεοῦ ἔργον ἐν αὐ-
τοῖς ἐστιν.
51 * τίνι οὖν γνωστέον ἐστὶν ὅτι οὐκ εἰ-
52 σὶν θεοί; * βασιλέα γὰρ χώρας οὐ
μὴ ἀναστήσωσιν οὔτε ὑετὸν ἀνθρώποις
οὐ μὴ δώσωσιν.
53 * κρίσιν τε οὐ μὴ κρίνωσιν αὐτῶν
οὔτε μὴ ῥύσωνται ἀδίκημα ἀδύνατοι
ὄντες· ὥσπερ γὰρ κορῶναι ἀναμέσον
τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς.
54 * καὶ γὰρ ὅταν πέσῃ εἰς οἰκίαν θεῶν
ξυλίνων ἢ περιχρύσων ἢ περιαργύ-
ρων πῦρ, οἱ μὲν ἱερεῖς αὐτῶν φεύξονται
καὶ διασωθήσονται, αὐτοὶ δὲ ὥσπερ δο-
κοὶ μέσοι κατακαυθήσονται.
55 * βασιλεῖ δὲ καὶ πολεμίοις οὐ μὴ
ἀντιστῶσιν· πῶς οὖν νομιστέον ἢ δεκ-
56 τέον ὅτι εἰσὶν θεοί. * οὔτε ἀπὸ κλεπτῶν
οὔτε ἀπὸ λῃστῶν οὐ μὴ διασωθῶσι θεοὶ
ξύλινοι καὶ περιάργυροι καὶ περί-
χρυσοι· ὧν οἱ ἰσχύοντες περιελόμενοι
57 * τὸ χρυσίον καὶ τὸ ἀργύριον καὶ τὸν
ἱματισμὸν τὸν περικείμενον αὐτοῖς,
ἀπελεύσονται ἔχοντες, οὔτε ἑαυτοῖς οὐ
μὴ βοηθήσωσιν.
58 * ὥστε κρεῖσσον εἶναι βασιλέα ἐπιδεικ-
νύμενον τὴν ἑαυτοῦ ἀνδρίαν ἢ σκεῦος
ἐν οἰκίᾳ χρήσιμον ἐφ' ᾧ χρήσεται ὁ
κεκτημένος ἢ ψευδεῖς θεοί, ἢ καὶ θύρα
ἐν οἰκίᾳ διασώζουσα τὰ ἐν αὐτῇ ὄντα
ἢ οἱ ψευδεῖς θεοί, καὶ ξύλινος στύλος
ἐν βασιλείοις ἢ οἱ ψευδεῖς θεοί.
59 * ἥλιος μὲν γὰρ καὶ σελήνη καὶ ἄ-
στρα ὄντα λαμπρὰ καὶ ἀποστελλόμε-
να ἐπὶ χρείας ἐπήκοά εἰσιν.
60 * ὡσαύτως καὶ ἀστραπὴ ὅταν ἐπι-
φανῇ εὔοπτός ἐστι· τὸ δὲ αὐτὸ πνεῦμα
ἐν πάσῃ χώρᾳ πνεῖ.
61 * καὶ νεφέλαις ὅταν ἐπιταγῇ ὑπὸ
τοῦ θεοῦ πορεύεσθαι ἐφ' ὅλην τὴν οἰ-
κουμένην συντελοῦσι τὸ ταχθέν.
62 * τὸ δὲ πῦρ ἐξαποσταλὲν ἄνωθεν
ἐξερημῶσαι ὄρη καὶ δρυμοὺς, ποιεῖ
τὸ συνταχθέν.

Translat. B. Hieronymi.

50 * Nam cùm sint lignea &
inaurata & inargentata, scie-
tur postea, quia falsa sunt ab
vniuersis gentibus & regibus
quæ manifesta sunt, quia nõ
sunt dij, sed opera manuum
hominum, & nullum opus
51 Dei cum illis. * Vnde ergo
F notum est quia non sunt dij,
sed opera manuum hominũ,
& nullum Dei opus in ipsis
52 est. * Regem regioni non
suscitant, neque pluuiam
53 hominibus dabunt. * Iudi-
cium quoque non discernẽt,
neque regiones liberabũt ab
iniuria, quia nihil possunt, si-
cut corniculæ inter medium
54 cæli & terræ. * Etenim cùm
inciderit ignis in domũ deo-
rum ligneorum & argenteo-
rum & aureorum, sacerdotes
quidem ipsorum fugient, &
liberabuntur; ipsi verò sicut
trabes in medio comburen-
55 tur. * Regi autem & bello
non resistent. quomodo ergo
æstimandum est aut recipien-
56 dum, quia dij sunt? * Non
à furibus neque à latronibus
se liberabũt dij lignei & lapi-
dei & inaurati & inargẽtati,
quibus iniqui fortiores sunt.
57 * Aurum & argentum &
vestimentũ quo operti sunt,
auferent illis, & abibunt, nec
58 sibi auxilium ferent. * Itaque
melius est esse regem osten-
tantem virtutem suam, aut
vas in domo vtile, in quo glo
riatur qui possidet illud: vel
ostium in domo quod custo-
dit quæ in pace sunt; quàm
59 falsi dij. * Sol quidem & Lu-
na ac sydera cùm sint splen-
dida & emissa ad vtilitates
obaudiunt.
60 * Similiter & fulgur cùm
apparuerit, perspicuum est:
idipsum autem & spiritus in
omni regione spirat.
61 * Et nubes, quibus cùm im-
peratum fuerit à Deo perám-
bulare in vniuersum orbem,
perficiunt quod imperatum
62 est eis. * Ignis etiam missus
desuper vt consumat mon-
tes & syluas, facit quod præ-
ceptum est ei.

63 * Hæc autẽ neque specie-
bus neque virtutibus vni eo- G
rum similia sunt: vnde neq;
æstimandum est, neque di-
cendũ illos esse deos, quando
nõ possunt neque iudicium
iudicare, neque facere homi-
nibus. * Scientes itaq; quia 64
non sunt dij, ne ergo timue-
ritis eos.
* Neq; enim regibus ma- 65
ledicent, neque benedicent.
* Signa enim in cælo gen- 66
tibus non ostendunt, neque
vt Sol lucebunt, neque illu-
minabunt vt Luna.
* Bestiæ meliores sunt il- 67
lis, quæ possunt fugere sub
tectum, ac prodesse sibi.
* Nullo itaque modo no- 68
bis est manifestum quia sunt
dij, propter quod ne timea-
tis eos.
* Nam sicut in cucumeta- 69
rio formido nihil custodit,
ita sunt dij illorum lignei &
argentei & inaurati.
* Eodem modo & in hor- 70
to spina alba, supra quam o-
mnis auis sedet: similiter &
mortuo proiecto in tenebris
similes sunt dij illorũ lignei
& inaurati & inargentati.
* A purpura quoq; & mu- 71
rice, quæ supra illos teneant,
scietis itaque quia non sunt
dij. ipsi etiam postremò co-
meduntur, & erit opprobriũ
in regione.
* Melior est homo iustus 72
qui non habet simulachra,
nam erit longè ab oppro-
brijs.

* ταῦτα δὲ οὔτε ταῖς ἰδέαις οὔτε 63
ταῖς δυνάμεσιν αὐτῶν ἀφωμοιω-
μένα ἐστίν· ὅθεν οὔτε νομιστέον οὔτε
κλητέον ὑπάρχειν αὐτοὺς θεούς· οὐ
δυνατῶν ὄντων αὐτῶν οὔτε κρίσιν
κρῖναι οὔτε εὖ ποιῆσαι ἀνθρώποις.
* γνόντες οὖν ὅτι οὐκ εἰσὶ θεοί· 64
μὴ φοβηθῆτε αὐτούς.
* οὔτε γὰρ βασιλεῦσιν οὐ μὴ κατα- 65
ράσωνται οὔτε μὴ εὐλογήσωσι.
* σημεῖά τε ἐν ἔθνεσιν ἐν οὐρανῷ 66
οὐ μὴ δείξωσιν οὔτε ὡς ὁ ἥλιος οὐ λάμ-
ψωσιν οὔτε φωτιοῦσιν ὡς ἡ σελήνη.
* τὰ θηρία ἐστὶν κρείσσονα αὐτῶν 67
ἃ δύναται ἐκφυγόντα εἰς σκέπην
ἑαυτὰ ὠφελῆσαι.
* κατ' οὐδένα οὖν τρόπον ἐστὶν ἡμῖν 68
φανερόν, ὅτι εἰσὶ θεοί· διὸ μὴ φοβη-
θῆτε αὐτούς.
* ὥσπερ γὰρ ἐν σικυηλάτῳ προ- 69
βασκάνιον οὐδὲν φυλάσσον, οὕτως οἱ
θεοὶ αὐτῶν εἰσὶ ξύλινοι, καὶ περίχρυ-
σοι καὶ περιάργυροι τὸν αὐτὸν τρόπον,
καὶ τῇ ἐν κήπῳ ῥάμνος ἐφ' ἧς πᾶν
ὄρνεον ἐπικάθηται.
* ὡσαύτως δὲ καὶ νεκρῷ ἐρριμμέ- 70
νῳ ἐν σκότει ἀφομοιοῦνται οἱ θεοὶ αὐ-
τῶν ξύλινοι καὶ περίχρυσοι, καὶ περι-
άργυροι. * ἀπό τε τῆς πορφύρας 71
καὶ τῆς μαρμάρου τῆς ἐπ' αὐτοῖς ση-
πομένης γνώσεσθε ὅτι οὐκ εἰσὶν θεοί,
αὐτά τε ἐξ ὑστέρου βρωθήσονται, καὶ
ἔσται ὄνειδος ἐν τῇ χώρᾳ.
* κρείσσων οὖν ἄνθρωπος δίκαιος 72
οὐκ ἔχων εἴδωλα, ἔσται γὰρ μακρὰν
ἀπὸ ὀνειδισμοῦ.

63 * *Hæc autem neque specie-*
bus neq; virtutibus suis assi-
milata sunt. Vnde neq; exi-
stimandum neque vocandum
esse illos deos; non potentibus
existentibus ipsis neque iudi-
cium iudicare, neque benefa-
cere hominibus.
64 * *Scientes igitur quia non*
sunt dij: ne timueritis eos.
65 * *Neque enim regibus ma-*
ledicent, neque benedicent.
66 * *Signaque in gentibus in*
cælo non ostendent, neque sicut
Sol lucebunt, neque illumina-
bunt quasi Luna.
67 * *Bestiæ sunt meliores illis*
quæ possunt effugiẽtes in pro-
tectionem sibi ipsis prodesse.
68 * *Secundum nullum igitur*
modum est nobis manifestum,
quia sunt dii: propter quod ne
timeatis eos.
69 * *Sicut enim in cucumera-*
rio terriculamentum nihil cu-
stodiens, sic dij eorum sunt li-
gnei, & inaurati & inargen-
tati eodem modo, & in horto
spina, super quam omnis auis
70 *sedet.* * *Similiter aũt & mor-*
tuo proiecto in tenebris assi-
milantur dij eorum lignei &
inaurati, & inargentati.
71 * *Aque purpura, & splen-*
dore super illos putrefacto,
scietis, quia non sunt dij; ipsa-
que ex postremo comedentur,
et erit opprobrium in regione.
72 * *Melior ergo homo iustus*
non habens idola, erit enim
longè ab opprobrio.

FINIS BARVCH PROPHETAE.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO
Benedictus Arias Montanus D.T. recensuit & probauit.

PROLOGVS IN EZECHIELEM PROPHETAM.

EZECHIEL Propheta cum Ioachin rege Iudæ captiuus ductus est in Babylonem: ibique his qui cum eo captiui fuerant, prophetauit, pœnitentibus quòd ad Ieremię vaticinium se vltro aduersariis tradidissent, & videret adhuc vrbem Hierosolymam stare, quam ille casuram esse prædixerat. Tricesimo autem ætatis suæ anno, & captiuitatis quinto, exorsus est ad captiuos loqui. Et eodem tempore, licet posterior, hic in Chaldęa, Ieremias in Iudæa prophetauerũt. Sermo eius nec satis disertus, nec admodum rusticus est, sed ex vtroque mediè tẽperatus. Sacerdos & ipse fuit sicut Ieremias: principia voluminis & finem magnis habẽs obscuritatibus inuoluta. Sed & vulgata eius editio non multum distat ab Hebraico. Vnde satis miror quid causæ extiterit, vt si eosdem in vniuersis libris habemus interpretes, in aliis eadem, in aliis diuersa transtulerint. Legite igitur & hunc iuxta translationem nostram: quoniam per cola scriptus & commata manifestiorem legentibus sensum tribuit. Si autem amici mei & hunc subsannauerint, dicite eis quòd nemo eos compellat vt scribant. Sed vereor ne illud eis eueniat, quod Græcè significantiùs dicitur, vt vocentur phagolidori, quod est manducantes senecias.

א

1 וַיְהִי בִּשְׁלֹשִׁים שָׁנָה בָּרְבִיעִי
בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ וַאֲנִי בְתוֹךְ־הַגּוֹלָה
עַל־נְהַר כְּבָר נִפְתְּחוּ הַשָּׁמַיִם
וָאֶרְאֶה מַרְאוֹת אֱלֹהִים׃
2 * בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ הִיא הַשָּׁנָה הַחֲמִישִׁית לְגָלוּת
הַמֶּלֶךְ יוֹיָכִין׃
3 * הָיֹה הָיָה דְבַר־יְהוָה אֶל־יְחֶזְקֵאל בֶּן־בּוּזִי הַכֹּהֵן
בְּאֶרֶץ כַּשְׂדִּים עַל־נְהַר־כְּבָר וַתְּהִי עָלָיו שָׁם יַד־
יְהוָה׃
4 * וָאֵרֶא וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה מִן־הַצָּפוֹן עָנָן גָּדוֹל
וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב וּמִתּוֹכָהּ כְּעֵין הַחַשְׁמַל
מִתּוֹךְ הָאֵשׁ׃
5 * וּמִתּוֹכָהּ דְּמוּת אַרְבַּע חַיּוֹת וְזֶה מַרְאֵיהֶן דְּמוּת
אָדָם לָהֵנָּה׃
6 * וְאַרְבָּעָה פָנִים לְאֶחָת וְאַרְבַּע כְּנָפַיִם
לְאַחַת לָהֶם׃
7 * וְרַגְלֵיהֶם רֶגֶל יְשָׁרָה וְכַף רַגְלֵיהֶם כְּכַף רֶגֶל עֵגֶל
וְנֹצְצִים כְּעֵין נְחֹשֶׁת קָלָל׃
8 * וִידֵו אָדָם מִתַּחַת כַּנְפֵיהֶם עַל אַרְבַּעַת רִבְעֵיהֶם
וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם לְאַרְבַּעְתָּם׃
9 * חֹבְרֹת אִשָּׁה אֶל־אֲחוֹתָהּ כַּנְפֵיהֶם לֹא־יִסַּבּוּ
בְלֶכְתָּן אִישׁ אֶל־עֵבֶר פָּנָיו יֵלֵכוּ׃
10 * וּדְמוּת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וּפְנֵי אַרְיֵה אֶל־הַיָּמִין
לְאַרְבַּעְתָּם וּפְנֵי־שׁוֹר מֵהַשְּׂמֹאול לְאַרְבַּעְתָּן וּפְנֵי־
נֶשֶׁר לְאַרְבַּעְתָּן׃
11 * וּפְנֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם פְּרֻדוֹת מִלְמָעְלָה לְאִישׁ
שְׁתַּיִם חֹבְרוֹת אִישׁ וּשְׁתַּיִם מְכַסּוֹת אֵת
גְּוִיֹּתֵיהֶנָה׃

EZECHIEL PROPHETA

CAPVT PRIMVM.

1 A ET factum est in tricesimo anno, in quarto in
quinta mensis, cùm essem in medio captiuorum iuxta fluuium Chobar, aperti sunt cæli, &
vidi visiones Dei.
2 * In quinta mensis, ipse est annus quintus transmigrationis regis Ioachin,
3 * Factum est verbum Domini ad Ezechielem filium Buzi sacerdotem in terra
Chaldæorum secus flumen Chobar. Et facta est super eum ibi manus Domini.
4 * Et vidi, & ecce ventus turbinis ve-
B niebat ab Aquilone, & nubes magna & ignis inuoluens, & splẽdor in circuitu eius,
&de medio eius quasi species electri, id est
de medio ignis.
5 * Et ex medio eius similitudo quatuor
animalium, & hic aspectus eorum. similitudo hominis in eis.
6 * Et quatuor facies vni, & quatuor pennæ vni.
7 * Et pedes eorum pedes recti, & planta
pedis eorum quasi planta pedis vituli, &
scintillæ quasi aspectus æris candentis.
8 * Et manus hominis sub pennis eorum in quatuor partibus, & facies & pennas per quatuor partes habebant:
9 * Iunctæque erant pennæ eorum alte-
C rius ad alterum. Non reuertebantur cùm
incederent, sed vnumquodq; ante faciem
suam gradiebatur.
10 * Similitudo autem vultus eorum, facies hominis & facies leonis à dextris ipsorum quatuor, facies autem bouis à sinistris ipsorum quatuor, & facies aquilæ ipsorum quatuor:
11 * Et facies eorum & pennæ eorum extentæ desuper. Duæ pennæ singulorum
iungebantur, & duæ tegebant corpora
eorum.

תרגום יונתן

וַהֲוָה בִּתְלָתִין שְׁנִין לִזְמַן דְּאַשְׁכַּח חִלְקִיָּה כַּהֲנָא רַבָּא סִפְרָא דְאוֹרַיְתָא בְּבֵית מַקְדְּשָׁא בַּעֲזָרְתָא תְּחוֹת אוּלָמָא בְּפַלְגוּת לֵילְיָא
בָּתַר מַעֲלָנֵי סִיהֲרָא בְּיוֹמֵי יֹאשִׁיָּהוּ בַּר אָמוֹן מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה בְּתַמּוּז בְּחַמְשָׁא לְיַרְחָא אֲמַר נְבִיָּא וַאֲנָא הֲוֵיתִי בְּגוֹ
גָלוּתָא עַל נְהַר כְּבָר אִתְפְּתַחוּ שְׁמַיָּא וַחֲזֵית בְּחֵיזוּ נְבוּאָה דִּשְׁרָת עֲלַי חֵיזוּ יְקָר שְׁכִינְתָּא דַייָ׃ 2 בְּחַמְשָׁא לְיַרְחָא הִיא שַׁתָּא חֲמִישֵׁתָא לְגָלוּת
מַלְכָּא יוֹיָכִין׃ 3 מֶהֱוֵי הֲוָה פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִם יְחֶזְקֵאל בַּר בּוּזִי כַּהֲנָא בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל תָּב תִּנְיָנוּת וְאִתְמַלַּל עִמֵּהּ בִּמְדִינַת אֲרַע
כַּסְדָּאֵי עַל נְהַר כְּבָר וּשְׁרָת עֲלוֹהִי תַּמָּן רוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ׃ 4 וַחֲזֵית וְהָא רוּחַ עַלְעוֹלָא אָתֵי מִן צִפּוּנָא עֲנָן רַב וְאֶשָּׁתָא מִשְׁתַּלְהֲבָא
מְקַבְּלַיהּ סְחוֹר סְחוֹר וּמִגּוֹ עֲנָנָא וּמִגּוֹ עַלְעוֹלָא כְּעֵין חַשְׁמְלָא מִגּוֹ אֶשָּׁתָא׃ 5 וּמִגַּוַּהּ דְּמוּת אַרְבַּע בְּרִיָן וְדֵין חֶזְוֵיהוֹן דְּמוּת אֱנָשָׁא לְהוֹן׃
6 וְאַרְבְּעָה אַפִּין לַחֲדָא וְאַרְבְּעָה גַּדְפִּין לְכָל חַד וְחַד שִׁיתַּת עֲשַׂר אַפִּין לִבְרִיתָא חֲדָא מִנְיַן אַפַּיָּא דְאַרְבַּע בְּרִיָן שִׁתִּין וְאַרְבַּע אַפִּין׃
7 וְרַגְלֵיהוֹן רַגְלִין כֵּיוְנָן וּפַרְסַת רַגְלֵיהוֹן כְּפַרְסַת רַגְלִין סַגְלְגְלָן וּמְזִיעִין עָלְמָא וּמְנַצְנְצָן כְּעֵין נְחָשׁ מְצַלְהַב׃ 8 וִידִין כִּידֵי אֱנָשָׁא עֲבִידָא
לְהוֹן מִתְּחוֹת גַּדְפֵּיהוֹן עַל אַרְבַּע סִטְרֵיהוֹן לְמֶחְתֵּי בְהוֹן גֻּמְרִין דְּאֶשָּׁא מִבֵּינֵי כְרוּבַיָּא מִתְּחוֹת רְקִיעָא דְעַל רֵישֵׁיהוֹן לְמִתַּן עַל חַפְנֵי שְׂרָפַיָּא לְמִזְרַק
עַל אֲתַר רַשִׁיעַיָּא לְאַבָּדָא חַיָּבַיָּא עָבְרֵי מֵימְרֵהּ וּלְקַבָּלָא בְּהוֹן תְּיוּבְתָּא דְּכָל בַּעֲלֵי תְּיוּבְתָּא וְאַפֵּיהוֹן וְגַדְפֵּיהוֹן שָׁוֵי לְאַרְבַּעְתְּהוֹן׃ 9 מְכַוְּנָן חֲדָא
לָקֳבֵל חֲדָא גַּדְפֵּיהוֹן לָא מִתְחַזְרָן בְּמֵיזַלְהוֹן בְּרִיָא לְקֳבֵיל אַפָּהָא אָזְלָן׃ 10 וּדְמוּת אַפֵּיהוֹן אַפֵּי אֱנָשָׁא וְאַפֵּי אַרְיָא עֲבִיד מִימִינָא לְאַרְבַּעְתְּהֶן
וְאַפֵּי תוֹרָא עֲבִיד מִשְּׂמָאלָא לְאַרְבַּעְתְּהֶן וְאַפֵּי נִשְׁרָא לְאַרְבַּעְתְּהֶן׃ 11 וְאַפֵּיהֶן וְגַדְפֵּיהֶן פְּרִישָׁן מִלְעֵילָא לַחֲדָא תַּרְתֵּין מְכַוְּנָן חֲדָא וְתַרְתֵּין
מְכַסְּיָן יָת גְּוִיָּתְהֶן׃

EZECHIEL.

CAPVT PRIMVM.

T factum est in tricesimo an- 1
no, quarto mense, quinta mē
sis, & ego eram in medio ca
ptiuitatis super fluuium Cho
bar, & aperti sunt cæli, &
vidi visiones Dei
quinta mensis. hic annus quintus captiui- 2
tatis regis Ioachim.
Et factum est verbum Domini ad Eze- 3
chiel filium Buzi sacerdotem in terra Chaldæo-
rum super flumen Chobar. & facta est super
me manus Domini:
Et vidi, & ecce spiritus auferens venie- 4
bat ab Aquilone, & nubes magna in eo, &
splendor in circuitu eius, & ignis fulgurans.
& in medio eius quasi visio electri in medio
ignis,
& splendor in eo, & in medio quasi simi- 5
litudo quatuor animalium. Et hæc visio eorum,
similitudo hominis in eis.
Et quatuor facies vni, & quatuor alæ 6
vni.
Et crura eorum recta, & pennati pedes 7
eorum, & scintillæ quasi fulgurans æramen-
tum. & leues pennæ eorum:
Et manus hominis sub pennis eorum in 8
quatuor partibus eorum, & facies eorum &
pennæ eorum quatuor,
coniunctæ altera alteri. & alæ eorum non 9
reuertebantur cùm ambularent ipsa: vnūquod-
que ante faciem suam gradiebantur.
Et similitudo facierum eorum, facies ho- 10
minis & facies leonis à dextris quatuor, &
facies vituli à sinistris quatuor, & facies a-
quilæ quatuor.
Et alæ eorum extentæ desuper quatuor v- 11
nicuique duæ coniunctæ ad inuicem. & duæ te-
gebant super corpus eorum:

ΕΖΕΚΙΗΛ.

κεφ. ά.

1
Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τριακοστῷ ἔτει τετάρ-
τῳ μηνὶ πέμπτῃ μηνός, καὶ ἐγὼ ἤμην
ἐν μέσῳ τῆς αἰχμαλωσίας ἐπὶ τοῦ
ποταμοῦ τοῦ χοβάρ, καὶ ἠνοίχθησαν οἱ
οὐρανοί, καὶ ἴδον ὁράσεις θεοῦ
2 πέμπτῃ τοῦ μηνός. τοῦτο τὸ ἔτος τὸ πέμπτον τῆς αἰχμα-
λωσίας τοῦ βασιλέως ἰωακείμ·
3 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἐζεκιὴλ τὸν υἱὸν βου-
ζὴ τὸν ἱερέα ἐν γῇ χαλδαίων ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβάρ.
καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ χεὶρ κυρίου·
4 καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ πνεῦμα ἐξαῖρον ἤρχετο ἀπὸ βορ-
ρᾶ καὶ νεφέλη μεγάλη ἐν αὐτῷ, καὶ φέγγος κύκλῳ αὐτοῦ
καὶ πῦρ ἐξαστράπτον. καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ὡς ὅρασις ἠ-
λέκτρου ἐν μέσῳ τοῦ πυρός,
5 καὶ φέγγος ἐν αὐτῷ, καὶ ἐν μέσῳ ὡς ὁμοίωμα τεσ-
σάρων ζώων. καὶ αὕτη ἡ ὅρασις αὐτῶν, ὁμοίωμα ἀνθρώ-
που ἐπ' αὐτοῖς.
6 καὶ τέσσαρα πρόσωπα τῷ ἑνί, καὶ τέσσαρες πτέρυ-
γες τῷ ἑνί.
7 καὶ τὰ σκέλη αὐτῶν ὀρθά, καὶ πτερωτοὶ οἱ πόδες αὐ-
τῶν, καὶ σπινθῆρες ὡς ἐξαστράπτων χαλκός. καὶ ἐλαφραὶ
αἱ πτέρυγες αὐτῶν·
8 καὶ χεὶρ ἀνθρώπου ὑποκάτωθεν τῶν πτερύγων αὐ-
τῶν ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῶν, καὶ τὰ πρόσωπα αὐ-
τῶν καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν τῶν τεσσάρων
9 ἐχόμεναι ἑτέρα τῆς ἑτέρας. καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν οὐκ
ἐπεστρέφοντο ἐν τῷ βαδίζειν αὐτά, ἕκαστον κατέναντι τοῦ
προσώπου αὐτῶν ἐπορεύοντο.
10 καὶ ὁμοίωσις τῶν προσώπων αὐτῶν, πρόσωπον ἀν-
θρώπου καὶ πρόσωπον λέοντος ἐκ δεξιῶν τοῖς τέσσαρσιν,
καὶ πρόσωπον μόσχου ἐξ ἀριστερῶν τοῖς τέσσαρσιν, καὶ
πρόσωπον ἀετοῦ τοῖς τέσσαρσιν.
11 καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν ἐκτεταμέναι ἄνωθεν τοῖς τέσ-
σαρσιν ἑκάστῳ δύο συνεζευγμέναι πρὸς ἀλλήλας. καὶ
δύο ἐπεκάλυπτον ἐπάνω τοῦ σώματος αὐτῶν·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

EX BIBLIOTHECA COMPLVTEN. AD HEBRAICAM
veritatem ex Chaldæis exemplaribus correcta, opera
B. Ariæ Montani. CAP. I.

ET factum est in fine triginta annorū postquàm inuenisset Helchias sacerdos magnus librum Legis in domo sanctuarij in atrio sub
porticu, media nocte post occasum Lunæ, in diebus Iosiæ filij Amon regis tribus domus Iuda, in mense Thamuz, quinta die men-
sis, dixit Propheta: cùm essem in medio trāsmigrationis iuxta fluuium Chobar, aperti sunt cęli, & vidi in visione prophetię quę re-
sedit super me, visionem glorię maiestatis Domini: 2 quinta die mensis, ipse est annus quintus transmigrationis regis Ioachin:
3 Factum est verbum prophetię à facie Dñi ad Ezechielem filiū Buzi sacerdotem in terra Israel. Iterū secundò locutus est cū eo in
prouincia terrę Chaldęorū iuxta fluuiū Chobar, & resedit super eū ibi spiritus prophetię à facie Dñi. 4 Et vidi & ecce vētus turbinis veniebat
ab Aquilone, & nubes magna & ignis inflāmatus, & splēdor ei vndiquaq;, & de medio nubis & turbinis quasi species electri ex medio ignis.
5 Ex medio verò eius similitudo quatuor creaturarū, quarū hic erat aspectus, vt similitudo hoīs esset eis. 6 Et quatuor facies vni, & quatuor
pennę vnicuique: sedecim facies vnicuique creaturę: numerus vultuum quatuor creaturarū, sexaginta & quatuor facies erant. 7 Et pedes ea-
rum pedes recti, & plāta pedis earū quasi planta pedum rotundorū: & mouebant orbē, & splendebant in morem ęris candentis. 8 Et manus
quasi manus hominis factę erant eis sub pennis earū ad quatuor latera earum, vt haurirent in eis prunas ignis de medio Cherubim sub fir-
mamento quod erat super capita earū; ad dandum super pugillos Seraphim, vt dispergerent eas super locum impiorum, ad disperdendos
sceleratos qui transgrediuntur verbum eius, & vt susciperent in eis conuersionem omnium qui conuertuntur. & facies earum & pennæ
earum æquales erant ipsis quatuor. 9 Directæ erant pennæ earum vna exaduerso alterius: non reflectebantur cùm ambularent creaturæ,
sed ante faciem suam gradiebantur. 10 Et similitudo vultus earum, facies hominis, & facies leonis factæ erant à dextra illis quatuor,
facies autē bouis facta erat à sinistra illis quatuor, & facies aquilę illis quatuor. 11 Et facies earum & pennæ earum extensæ desuper: duæ
pennę vniuscuiusque directæ erant è regione alterius, & duæ tegebant corpora earum.

12 וְאִישׁ אֶל־עֵבֶר פָּנָיו יֵלֵכוּ אֶל אֲשֶׁר יִהְיֶה־שָׁמָּה
הָרוּחַ לָלֶכֶת יֵלֵכוּ לֹא יִסַּבּוּ בְּלֶכְתָּן׃
13 וּדְמוּת הַחַיּוֹת מַרְאֵיהֶם כְּגַחֲלֵי־אֵשׁ בֹּעֲרוֹת
כְּמַרְאֵה הַלַּפִּדִים הִיא מִתְהַלֶּכֶת בֵּין הַחַיּוֹת וְנֹגַהּ
לָאֵשׁ וּמִן־הָאֵשׁ יוֹצֵא בָרָק׃
14 וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וָשׁוֹב כְּמַרְאֵה הַבָּזָק׃
15 וָאֵרֶא הַחַיּוֹת וְהִנֵּה אוֹפַן אֶחָד בָּאָרֶץ אֵצֶל הַחַיּוֹת
לְאַרְבַּעַת פָּנָיו׃
16 מַרְאֵה הָאוֹפַנִּים וּמַעֲשֵׂיהֶם כְּעֵין תַּרְשִׁישׁ וּדְמוּת
אֶחָד לְאַרְבַּעְתָּן וּמַרְאֵיהֶם וּמַעֲשֵׂיהֶם כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה
הָאוֹפַן בְּתוֹךְ הָאוֹפָן׃
17 עַל־אַרְבַּעַת רִבְעֵיהֶן בְּלֶכְתָּם יֵלֵכוּ לֹא יִסַּבּוּ
בְּלֶכְתָּן׃
18 וְגַבֵּיהֶן וְגֹבַהּ לָהֶם וְיִרְאָה לָהֶם וְגַבֹּתָם מְלֵאֹת
עֵינַיִם סָבִיב לְאַרְבַּעְתָּן׃
19 וּבְלֶכֶת הַחַיּוֹת יֵלְכוּ הָאוֹפַנִּים אֶצְלָם וּבְהִנָּשֵׂא
הַחַיּוֹת מֵעַל הָאָרֶץ יִנָּשְׂאוּ הָאוֹפַנִּים׃
20 עַל אֲשֶׁר יִהְיֶה־שָּׁם הָרוּחַ לָלֶכֶת יֵלֵכוּ שָׁמָּה
הָרוּחַ לָלֶכֶת וְהָאוֹפַנִּים יִנָּשְׂאוּ לְעֻמָּתָם כִּי רוּחַ הַחַיָּה
בָּאוֹפַנִּים׃
21 בְּלֶכְתָּם יֵלֵכוּ וּבְעָמְדָם יַעֲמֹדוּ וּבְהִנָּשְׂאָם
מֵעַל הָאָרֶץ יִנָּשְׂאוּ הָאוֹפַנִּים לְעֻמָּתָם כִּי רוּחַ הַחַיָּה
בָּאוֹפַנִּים׃
22 וּדְמוּת עַל־רָאשֵׁי הַחַיָּה רָקִיעַ כְּעֵין הַקֶּרַח
הַנּוֹרָא נָטוּי עַל־רָאשֵׁיהֶם מִלְמָעְלָה׃
23 וְתַחַת הָרָקִיעַ כַּנְפֵיהֶם יְשָׁרוֹת אִשָּׁה אֶל־
אֲחוֹתָהּ לְאִישׁ שְׁתַּיִם מְכַסּוֹת לָהֵנָּה וּלְאִישׁ שְׁתַּיִם
מְכַסּוֹת לָהֵנָּה אֵת גְּוִיֹּתֵיהֶם׃

12 * Et vnumquodque eorum coram fa-
cie ſua ambulabat. Vbi erat impetus ſpi-
D ritus, illuc gradiebantur, nec reuerteba-
tur cùm ambularent.
13 * Et ſimilitudo animalium & aſpectus
eorum quaſi carbonum ignis ardentium,
& quaſi aſpectus lampadarum. Hæc erat
viſio diſcurrens in medio animalium,
ſplendor ignis, & de igne fulgur egre-
diens.
14 * Et animalia ibant & reuertebantur
in ſimilitudinem fulguris coruſcantis.
15 * Cumque aſpicerem animalia, appa-
ruit rota vna ſuper terram iuxta animalia,
habens quatuor facies.
16 * Et aſpectus rotarum & opus earum
quaſi viſio maris, & vna ſimilitudo ipſa-
rum quatuor, & aſpectus earum, & opera
quaſi ſit rota in medio rotæ.
17 * Per quatuor partes earum euntes
ibant, & non reuertebantur cùm ambu-
larent.
18 * Statura quoque erat rotis, & altitudo
& horribilis aſpectus; & totum corpus o-
culis plenum in circuitu ipſarum qua-
tuor.
19 * Cumque ambularent animalia, am-
E bulabant pariter & rotæ iuxta ea; & cum
eleuarentur animalia de terra, eleuaban-
tur ſimul & rotæ.
20 * Quocunque ibat ſpiritus, illuc eun-
te ſpiritu & rotæ pariter eleuabantur ſe-
quentes eum: ſpiritus enim vitæ erat in
rotis.
21 * Cum euntibus ibant, & cum ſtanti-
bus ſtabant, & cum eleuatis à terra, pari-
ter eleuabantur & rotæ ſequentes ea: quia
ſpiritus vitæ erat in rotis.
22 * Et ſimilitudo ſuper capita anima-
lium firmamenti quaſi aſpectus cryſtalli
F horribilis, & extenti ſuper capita eorum
deſuper.
23 * Sub firmamento autem pennæ eo-
rum rectæ alterius ad alterum. vnumquod-
que duabus alis velabat corpus ſuum, &
alterum ſimiliter velabatur.

תרגום יונתן

12 וּבְרִיָא לְקֳבֵיל אַפָּהָא אָזְלָא לַאֲתַר דַּהֲוֵי תַמָּן רַעֲוָא לְמֵיזַל אָזְלִין וְלָא מִתְחַזְרָן בְּמֵיזַלְהוֹן׃ 13 וּדְמוּת בְּרִיָתָא חֶזְוֵיהוֹן כְּגוּמְרִין דְּאֶשָּׁא
בָּעֲרָן כְּחֵזוּ בְּעוּרַיָא וְאֶשְׁתָּא מִשְׁתַּלְהֲבָא בֵּין בְּרִיָתָא וְזְהוֹרָא לְאֶשְׁתָּא וּמִן אֶשְׁתָּא נָפֵק בַּרְקָא׃ 14 וּבְרִיָתָא בְּאִשְׁתַּלּוּחֵהֶן לְמֶעְבַּד רְעוּת
מָרֵיהֶן דְּאַשְׁרֵי שְׁכִינְתֵּהּ בִּמְרוֹמָא עֵילָא מִנְּהֵן בְּאַנְפָּא עֵינָא לְמֶחֱזֵי חָזְרָן וּמַקְּפָן וּמְכַסְּן יַת עָלְמָא וְתָיְבָן בְּרִיָתָא חֲדָא וְקַלִּילָן כְּחֵזוּ בַרְקָא׃
15 וַחֲזֵית בְּרִיָתָא וְהָא גַּלְגַּל חַד מִשְׁתְּוֵי כְּמִלְּרַע לְרוּם שְׁמַיָּא בִּסְטַר בְּרִיָתָא לְאַרְבַּע אַפּוֹהִי׃ 16 חֵזוּ גַלְגַּלַּיָּא וְעוֹבָדֵיהוֹן כְּעֵין אֶבֶן טָבָא
כְּחוּת חֲדָא לְאַרְבַּעְתְּהֶן וְחֶזְוֵיהוֹן וְעוֹבָדֵיהוֹן כְּמָא דַהֲוֵי גַלְגַּל בְּגוֹ גַלְגַּל׃
17 עַל אַרְבַּע סִטְרֵיהוֹן בְּמֵיזַלְהוֹן אָזְלִין וְלָא מִתְחַזְרִין בְּמֵיזַלְהוֹן׃
18 וְגַבֵּיהוֹן שָׁוִין לְקֳבֵל רְקִיעָא וְרוּמָא לְהֶן וּדְחִילִין אִנּוּן וְגַבֵּיהוֹן מְלַן עַיְנִין סְחוֹר סְחוֹר לְאַרְבַּעְתְּהֶן׃
19 וּבְמֵיזַל בְּרִיָתָא אָזְלִין גַּלְגַּלַּיָּא לְקִבְלֵיהוֹן וּבְאִתְּרָמָא בְּרִיָתָא כְּמִלְּרַע לְרוּם שְׁמַיָּא מִתְרָמִין גַּלְגַּלַּיָּא׃
20 עַל אֲתַר דַּהֲוֵי תַמָּן רַעֲוָא לְמֵיזַל אָזְלִין לְתַמָּן רַעֲוָא לְמֵיזַל וְגַלְגַּלַּיָּא מִתְרָמִין לְקִבְלֵיהוֹן אֲרֵי רוּחַ בְּרִיָתָא בְּגַלְגַּלַּיָּא׃
21 בְּמֵיזַלְהוֹן אָזְלִין וּבְמִקְמֵיהוֹן קָיְמִין וּבְאִתְּרָמֵיהוֹן כְּמִלְּרַע לְרוּם שְׁמַיָּא מִתְרָמִין גַּלְגַּלַּיָּא לְקִבְלֵיהוֹן אֲרֵי רוּחַ בְּרִיָתָא בְּגַלְגַּלַּיָּא׃
22 וּדְמוּת עַל רֵישֵׁי בְּרִיָתָא רְקִיעָא כְּעֵין גְּלִיד חֲסִין מְרַכַּן עַל רֵישֵׁיהוֹן מִלְּעֵילָא׃
23 וּתְחוֹת רְקִיעָא גַּפֵּיהוֹן מְכַוְנָן חֲדָא לְקֳבֵיל חֲדָא וְלַחֲדָא תַּרְתֵּין מְכַסְּן לְהוֹן וְלַחֲדָא תַּרְתֵּין מְכַסְּן לְהוֹן יַת גְּוִיָּתְהֶן׃

12 *Et vnumquodque coram facie sua gradiebatur. quocunque erat spiritus ambulans, ambulabant, & non reuertebantur.*

13 *Et in medio animalium visio quasi carbonum ignis ardentium, quasi aspectus lampadarum discurrentium in medio animalium, & splendor ignis, & de igne egrediebatur quasi fulgur.*

14 *Et animalia currebant & reuertebantur quasi species fulguris.*

15 *Et vidi, & ecce rota vna super terram adhærens animalibus quatuor.*

16 *Et aspectus rotarum, & factio earum quasi species tharsis. & similitudo in quatuor, & opus earum erat sicut esset rota in rota:*

17 *In quatuor partes eorum ambulabant. nō reuertebantur cùm ambularent ipsa.*

18 *Et dorsa eorum & altitudo erat eis. & vidi ea: & dorsa eorum plena oculis in circuitu quatuor.*

19 *Et cùm ambularent animalia, ambulabant rotæ coniunctæ ipsis: & cùm eleuarentur animalia de terra, eleuabantur rotæ.*

20 *Vbicunque erat nubes, illic spiritus ambulabat, ambulabant animalia & rotæ, & eleuabantur cum illis. quia spiritus vitæ in rotis.*

21 *Cùm ambularent ipsa ambulabant, & cùm starent ipsa stabant, & cùm eleuarentur ipsa à terra, eleuabantur cum eis: quia spiritus vitæ erat in rotis:*

22 *Et similitudo super caput animalium quasi firmamentum, quasi visio crystalli extentum super alas eorum desuper.*

23 *Et sub firmamento alæ eorum extensæ. volantes altera alteri vnicuique duæ tegentes corpora eorum.*

12 καὶ ἑκάτερον κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπορεύετο. οὗ ἂν ἦ τὸ πνεῦμα, πορευόμενον ἐπορεύοντο, καὶ οὐκ ἐπέστρεφον.

13 καὶ ἐν μέσῳ τῶν ζώων ὅρασις ὡς ἀνθράκων πυρὸς καιομένων, ὡς ὄψις λαμπάδων συστρεφομένων ἀναμέσον τῶν ζώων καὶ φέγγος τοῦ πυρός, καὶ ἐκ τοῦ πυρὸς ἐξεπορεύετο ὡς ἀστραπή.

14 καὶ τὰ ζῶα ἔτρεχον, καὶ ἀνέκαμπτον ὡς εἶδος τοῦ βεζέκ.

15 καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ τροχὸς εἷς ἐπὶ τῆς γῆς ἐχόμενος τῶν ζώων τοῖς τέσσαρσιν.

16 καὶ τὸ εἶδος τῶν τροχῶν καὶ ποίημα αὐτῶν ὡς εἶδος θαρσείς. καὶ ὁμοίωμα ἐν τοῖς τέσσαρσιν, καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ἦν καθὼς ἂν εἴη τροχὸς ἐν τροχῷ·

17 ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῶν ἐπορεύοντο. οὐκ ἐπέστρεφον ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτά.

18 καὶ δι᾽ οἱ νῶτοι αὐτῶν καὶ ὕψος ἦν αὐτοῖς. καὶ ἴδον αὐτὰ καὶ οἱ νῶτοι αὐτῶν πλήρεις ὀφθαλμῶν κυκλόθεν τοῖς τέσσαρσιν.

19 καὶ ἐν τῷ πορεύεσθαι τὰ ζῶα ἐπορεύοντο οἱ τροχοὶ ἐχόμενοι αὐτῶν, καὶ ἐν τῷ ἐξαίρειν τὰ ζῶα ἀπὸ τῆς γῆς ἐξῄροντο οἱ τροχοί.

20 οὗ ἂν ἦν νεφέλη ἐκεῖ τὸ πνεῦμα τοῦ πορεύεσθαι, ἐπορεύοντο τὰ ζῶα καὶ οἱ τροχοὶ καὶ ἐξαίροντο σὺν αὐτοῖς. διότι πνεῦμα ζωῆς ἐν τοῖς τροχοῖς,

21 ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὰ ἐπορεύοντο. καὶ ἐν τῷ ἑστάναι αὐτὰ ἑστήκεισαν, καὶ ἐν τῷ ἐξαίρειν αὐτὰ ἀπὸ τῆς γῆς, ἐξαίροντο σὺν αὐτοῖς, ὅτι πνεῦμα ζωῆς ἦν ἐν τοῖς τροχοῖς·

22 καὶ ὁμοίωμα ὑπὲρ κεφαλῆς τῶν ζώων ὡσεὶ στερέωμα ὡς ὅρασις κρυστάλλου ἐκτεταμένον ἐπὶ τῶν πτερύγων αὐτῶν ἐπάνωθεν,

23 καὶ ὑποκάτω τοῦ στερεώματος αἱ πτέρυγες αὐτῶν ἐκτεταμέναι. πτερυσσόμεναι ἑτέρα τῇ ἑτέρᾳ ἑκάστῳ δύο ἐπικαλύπτουσαι τὰ σώματα αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Creaturæ autem ante faciem suam ambulabant, ad locum, quò volebant ire, ibant: & non conuertebantur cùm ambularent.
13 Et similitudo creaturarum & aspectus earum quasi carbonum ignis ardentium, quasi aspectus lampadum: & ignis inflammatus *erat* inter creaturas, & splendor *erat* igni, & de igne egrediebatur fulgur.
14 Et creaturæ, cùm mitterentur ad exequendum voluntatem Domini sui, qui collocauit maiestatem suam in excelso supra ipsas; in facie habebant oculos vt viderent; conuertebantur, & circuibant, & operiebant orbem. reuertebanturque simul creaturæ, & veloces erant quasi aspectus fulguris.
15 Et vidi creaturas, & ecce rota vna posita erat quasi sub altitudine cæli, in latere creaturarum ad quatuor facies eius.
16 Aspectus rotarum & opus earum quasi species lapidis preciosi: & similitudo vna erat ipsis quatuor. & visio earum & opus earum quasi esset rota in medio rotæ.
17 Super quatuor latera earum euntes ibant, & non conuertebantur cùm ambularent.
18 Et dorsa earum ęqualia erant versus firmamentum: & altitudo eis erat, & terribilia erant; & dorsa earum plena erant oculis per circuitum ipsarum quatuor.
19 Et cùm ambularent creaturæ, ibant rotæ eregione earum; & cùm eleuarentur creaturæ quasi sub altitudine cæli, eleuabantur rotæ.
20 In quemcunque locum ire vellent ibant, illuc ire volentes: & rotæ eleuabantur eregione earum: quia spiritus creaturarum erat in rotis.
21 Cùm ambularent ambulabant, & cùm starent stabant, & cùm eleuarentur quasi sub altitudine cæli, eleuabantur rotæ eregione earum: quia spiritus creaturarum erat in rotis.
22 Et similitudo super capita creaturarum firmamenti quasi aspectus gelu fortissimi, inclinati super capita earum supernè.
23 Sub firmamento verò alæ earum directæ erant vna eregione alterius, & vni duæ tegebant eas, & vni duæ tegebant eas, nempe earum corpora.

24 * וָאֶשְׁמַע אֶת־קוֹל כַּנְפֵיהֶם כְּקוֹל מַיִם רַבִּים
כְּקוֹל־שַׁדַּי בְּלֶכְתָּם קוֹל הֲמֻלָּה כְּקוֹל מַחֲנֶה בְּעָמְדָם
תְּרַפֶּינָה כַנְפֵיהֶן ׃
25 * וַיְהִי־קוֹל מֵעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁם
בְּעָמְדָם תְּרַפֶּינָה כַנְפֵיהֶן ׃
26 * וּמִמַּעַל לָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁם כְּמַרְאֵה אֶבֶן־
סַפִּיר דְּמוּת כִּסֵּא וְעַל דְּמוּת הַכִּסֵּא דְּמוּת כְּמַרְאֵה
אָדָם עָלָיו מִלְמָעְלָה ׃
27 * וָאֵרֶא כְּעֵין חַשְׁמַל כְּמַרְאֵה־אֵשׁ בֵּית־לָהּ סָבִיב
מִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמָעְלָה וּמִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמַטָּה
רָאִיתִי כְּמַרְאֵה־אֵשׁ וְנֹגַהּ לוֹ סָבִיב ׃
28 * כְּמַרְאֵה הַקֶּשֶׁת אֲשֶׁר יִהְיֶה בֶעָנָן בְּיוֹם הַגֶּשֶׁם כֵּן
מַרְאֵה הַנֹּגַהּ סָבִיב

ב

הוּא מַרְאֵה דְּמוּת כְּבוֹד־יְהוָה וָאֶרְאֶה
וָאֶפֹּל עַל־פָּנַי וָאֶשְׁמַע קוֹל מְדַבֵּר ׃
1 * וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם עֲמֹד עַל־רַגְלֶיךָ וַאֲדַבֵּר
אֹתָךְ ׃
2 * וַתָּבֹא בִי רוּחַ כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלַי וַתַּעֲמִדֵנִי עַל־
רַגְלָי וָאֶשְׁמַע אֵת מִדַּבֵּר אֵלָי ׃
3 * וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם שׁוֹלֵחַ אֲנִי אוֹתְךָ אֶל־
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל־גּוֹיִם הַמּוֹרְדִים אֲשֶׁר מָרְדוּ־
בִי הֵמָּה וַאֲבוֹתָם פָּשְׁעוּ בִי עַד־עֶצֶם הַיּוֹם
הַזֶּה ׃
4 * וְהַבָּנִים קְשֵׁי פָנִים וְחִזְקֵי־לֵב אֲנִי שׁוֹלֵחַ
אוֹתְךָ אֲלֵיהֶם וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי
יְהוִה ׃
5 * וְהֵמָּה אִם־יִשְׁמְעוּ וְאִם־יֶחְדָּלוּ כִּי בֵּית מְרִי הֵמָּה
וְיָדְעוּ כִּי נָבִיא הָיָה בְתוֹכָם ׃

24 * Et audiebam ſonum alarum quaſi ſonum aquarum multarum, quaſi ſonum ſublimis Dei. Cùm ambularent quaſi ſonus erat multitudinis vt ſonus caſtrorum, cumq; ſtarent, dimittebantur pennæ eorum.

25 * Nam cùm fieret vox ſuper firmamen-
G to quod erat ſuper caput eorum, ſtabant & ſubmittebant alas ſuas.

26 * Et ſuper firmamentum quod erat imminens capiti eorum quaſi aſpectus lapidis ſapphiri, ſimilitudo throni; & ſuper ſimilitudinem throni ſimilitudo quaſi aſpectus hominis deſuper.

27 * Et vidi quaſi ſpeciem electri velut aſpectum ignis intrinſecus per circuitum eius, à lumbis eius & deſuper; & à lumbis eius vſque deorſum vidi quaſi ſpeciem ignis ſplendentis in circuitu.

28 * Velut aſpectum arcus cùm fuerit in nube in die pluuiæ: hic erat aſpectus ſplẽdoris per gyrum.

CAP. II.

1 HÆc viſio ſimilitudinis gloriæ Domi-
A ni. Et vidi & cecidi in faciem meam, & audiui vocem loquẽtis. & dixit ad me: Fili hominis, ſta ſuper pedes tuos, & loquar tecum.

2 * Et ingreſſus eſt in me ſpiritus, poſtquàm locutus eſt mihi, & ſtatuit me ſupra pedes meos. Et audiui loquentem ad me,

3 * & dicentem: Fili hominis, mitto ego te ad filios Iſrael, ad gentes apoſtatrices, quæ receſſerunt à me. Patres eorum præuaricati ſunt pactum meum vſq; ad diem hanc:

4 * Et filij dura facie & indomabili corde ſunt, ad quos ego mitto te. & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus:

5 * Si fortè vel ipſi audiãt, & ſi fortè quieſcant, quoniam domus exaſperans eſt. &
C ſcient quia Propheta fuerit in medio eorum.

תרגום יונתן

24 וּשְׁמָעִית יַת קָל גַּדְפֵּיהוֹן כְּקָל מַיִין סַגִּיאִין כְּקָלָא מִן קֳדָם שַׁדַּי בְּמֵהַכְהוֹן קָל מִלּוּלֵיהוֹן כְּדִמוֹדָן וּמְבָרְכָן יַת רִבּוֹנְהוֹן קַיָּמָא מֶלֶךְ עָלְמַיָּא
כְּקָל מַשִׁרְיַת מַלְאֲכֵי מְרוֹמָא בְּמִקְמֵיהוֹן מְשַׁתְּקִין גַּדְפֵּיהוֹן מִן קֳדָם דִּבּוּרָא ׃ 25 וּבִזְמַן דַּהֲוֵי רַעֲוָא קֳדָמוֹהִי לְאַשְׁמָעָא דִּבּוּרָא לְעַבְדוֹהִי נְבִיַּיָּא
יִשְׂרָאֵל הֲוֵי קָלָא וּמִשְׁתְּמַע מֵעִלָּוֵי רְקִיעָא מִבֵּין כְּרוּבַיָּא מִתְּחוֹת רְקִיעָא דִּי עַל רֵישֵׁיהוֹן בְּמִקְמֵיהוֹן מְשַׁתְּקָן גַּדְפֵּיהֶן מִן קֳדָם דִּבּוּרָא ׃ 26 וּמֵעִלָּוֵי
רְקִיעָא דְּעַל רֵישֵׁיהוֹן כְּחֵיזוּ אֶבֶן טָבָא דְּמוּת כּוּרְסְיָא וְעַל דְּמוּת כָּרְסְיָא דְּמוּת כְּמֶחְזֵי אָדָם עֲלוֹהִי מִלְּעֵילָּא ׃ 27 וַחֲזֵית כְּעֵין חַשְׁמְלָא כְּחֵיזוּ
אֶשָּׁתָא מִגּוֹ לַהּ סְחוֹר סְחוֹר חֵיזוּ יְקַר דְּלָא יְכִלָא עֵינָא לְמֶחְזֵי וְלָא אֶפְשַׁר לְאִסְתַּכָּלָא בַהּ וּלְעֵילָּא חֵיזוּ יְקַר דְּלָא יְכִלָא עֵינָא לְמֶחְזֵי וְלָא אֶפְשַׁר
לְאִסְתַּכָּלָא בַהּ וּמִלְּרַע חֲזֵיתִי כְּחֵיזוּ אֶשָּׁתָא וְזִיהוֹרָא לַהּ סְחוֹר סְחוֹר ׃ 28 כְּחֵיזוּ קַשְׁתָּא דַּהֲוֵי בַּעֲנָנָא בְּיוֹמָא דְּמִטְרָא כֵּן חֵיזוּ זְהוֹרָא סְחוֹר סְחוֹר

ב

הוּא חֵיזוּ דְּמוּת יְקָרָא דַּייָ וַחֲזֵית וְאִשְׁתַּטְּחִית עַל אַפַּי וּשְׁמָעִית קָל דְּמִתְמַלַּל ׃
1 וַאֲמַר לִי בַּר אָדָם קוּם עַל רַגְלָךְ וַאֲמַלֵּל עִמָּךְ ׃ 2 וְעָלַת בִּי רוּחָא כַּד מַלֵּל עִמִּי וַאֲקִימְתְנִי עַל רַגְלַי וּשְׁמָעִית יַת דְּמִתְמַלַּל עִמִּי ׃
3 וַאֲמַר לִי בַּר אָדָם שָׁלַח אֲנָא יָתָךְ לְוָת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְוָת עַמְמַיָּא סָרְבָנַיָּא דְּסָרִבוּ עַל מֵימְרִי אִנּוּן וַאֲבָהָתְהוֹן מְרַדוּ בְּמֵימְרִי עַד כְּרַן יוֹמָא הָדֵין ׃
4 וּבְנַיָּא מַחְקְרַן אִנּוּן חֲצִיפֵי אַפִּין וְתַקִּיפֵי לִבָּא אֲנָא שָׁלַח יָתָךְ לְוָתְהוֹן וְתֵימַר לְהוֹן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים ׃
5 וְאִנּוּן אִם יְקַבְּלוּן אֻלְפָן וְאִם יִתְמַנְעוּן מִלְּמֶחְטֵי אֲרֵי עַם סָרְבָן אִנּוּן וְיִדְעוּן דִּי נְבִיָּא הֲוָה בֵּינֵיהוֹן ׃

* Et audiui vocem alarum ipsorum cùm 24
ambularent ipsa quasi vocẽ aquæ multæ, quasi
vocem omnipotentis cùm ambularent ipsa. vox
verbi quasi vox castrorum. & cùm starent
ipsa, cessabant alæ eorum.
* Et ecce vox desuper firmamento existen- 25
te super caput eorum, cùm starent ipsa, remitte-
bantur alæ eorum.
* Et super firmamento existente super ca- 26
put eorum quasi visio lapidis sapphiri similitu-
do throni super eum, & super similitudinem
throni similitudo quasi species hominis de-
super.
* Et vidi quasi aspectum electri quasi aspe- 27
ctum ignis intrinsecus eius in circuitu, à visio-
ne lumbi & vsque deorsum vidi quasi visio-
nem ignis, & splendor eius in circuitu:
* Quasi visio arcus, quando fuerit in nube 28
in die pluuiæ. sic statio splendoris in circuitu:
hæc visio similitudo gloriæ Domini.

CAP. II.

ET vidi & cado in faciem meam: & audi- 1
ui vocem loquentis ad me. & dixit ad
me: Fili hominis, sta super pedes tuos, & lo-
quar ad te.
* Et venit ad me spiritus, & assumpsit me, 2
& eleuauit me, & statuit me super pedes
meos, & audiebam eum loquentem ad me.
* Et dixit ad me: Fili hominis, mittam ego 3
te ad filios Israel irritantes me. qui irritaue-
runt me ipsi, & patres eorum præuaricati sunt
in me vsque in hodiernum diem:
* Et filij dura facie & duro corde. ego mit- 4
tam te ad eos, & dices ad eos: Hæc dicit Do-
minus Dominus:
* Si fortè audiant aut timeant, quia domus 5
irritans est. & cognoscent, quia Propheta es tu
in medio eorum.

24 * καὶ ἤκουον τὴν φωνὴν τῶν πτερύγων αὐτῶν ἐν τῷ πο-
ρεύεσθαι αὐτὰ ὡς φωνὴν ὕδατος πολλοῦ, ὡς φωνὴν ἱκα-
νοῦ ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτά. φωνὴ τοῦ λόγου ὡς φωνὴ πα-
ρεμβολῆς. καὶ ἐν τῷ ἑστάναι αὐτῶν κατέπαυον αἱ πτέρυ-
γες αὐτῶν.
25 * καὶ ἰδοὺ φωνὴ ὑπεράνωθεν τοῦ στερεώματος τοῦ ὄν-
τος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν, ἐν τῷ ἑστάναι αὐτὰ ἀνείοντο αἱ
πτέρυγες αὐτῶν.
26 * καὶ ὑπεράνω τοῦ στερεώματος τοῦ ὄντος ὑπὲρ κεφα-
λῆς αὐτῶν ὡς ὅρασις λίθου σαπφείρου ὁμοίωμα θρόνου
ἐπ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῦ ὁμοιώματος τοῦ θρόνου ὁμοίωμα
ὡς εἶδος ἀνθρώπου ἄνωθεν·
27 * καὶ ἴδον ὡς ὄψιν ἠλέκτρου ὡς ὅρασιν πυρὸς ἔσωθεν
αὐτοῦ κύκλῳ, ἀπὸ ὁράσεως ὀσφύος καὶ ἕως κάτω ἴδον ὡς
ὅρασιν πυρὸς καὶ τὸ φέγγος αὐτοῦ κύκλῳ·
28 * ὡς ὅρασις τόξου, ὅταν ᾖ ἐν τῇ νεφέλῃ ἐν ἡμέρᾳ ὑε-
τοῦ. οὕτως ἡ στάσις τοῦ φέγγους κυκλόθεν, αὕτη ἡ ὅρασις ὁ-
μοιώματος δόξης κυρίου.

β´.

1 * Καὶ ἴδον καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ ἤκουσα
φωνὴν λαλοῦντος πρός με. καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ ἀν-
θρώπου, στῆθι ἐπὶ τοὺς πόδας σου, καὶ λαλήσω πρὸς σέ.
2 * καὶ ἦλθεν ἐπ᾽ ἐμὲ πνεῦμα, καὶ ἀνέλαβέν με καὶ ἐξῆ-
ρέν με, καὶ ἔστησέν με ἐπὶ πόδας μου, καὶ ἤκουον αὐτοῦ
λαλοῦντος πρός με.
3 * καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, ἐξαποστελῶ ἐγώ
σε πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ Ἰσραὴλ τοὺς παραπικραίνοντάς με.
οἵτινες παρεπίκρανάν με αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν ἠθέ-
τησαν ἐν ἐμοὶ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας,
4 * καὶ υἱοὶ σκληροπρόσωποι καὶ στερεοκάρδιοι. ἐγὼ ἀπο-
στελῶ σε πρὸς αὐτούς, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει κύ-
ριος κύριος·
5 * ἐὰν ἄρα ἀκούσωσιν ἢ πτοηθῶσιν, διότι οἶκος παρα-
πικραίνων ἐστίν. καὶ γνώσονται, ὅτι προφήτης εἶ σὺ ἐν μέ-
σῳ αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Et audiui vocem alarum earum tanquam vocem aquarum multarum, velut vocem à facie omnipotentis, cùm graderentur: & vox
sermonum earum cùm confiterentur & benedicerent Dominum suum viuentem regem seculi, quasi vox erat copiarum angelorum super-
norum. cùm starent, quiescebant alæ earum à facie sermonis. 25 Et in tempore quo erat voluntas coram eo vt audire faceret verbum suum
seruis suis prophetis Israel, audiebatur vox desuper firmamentum inter Cherubim sub firmamento quod erat super capita earum. cùm sta-
rent, quiescebant pennæ earum à facie sermonis. 26 Et desuper firmamentum quod erat supra capita earum, quasi aspectus lapidis preciosi,
similitudo throni. & super similitudinem throni similitudo tanquam aspectus hominis super eum desuper.
27 Et vidi quasi speciem electri quasi aspectum ignis in medio eius per circuitum, aspectum gloriæ quam non possit oculus videre, ne-
que contemplari in eam; & supernè aspectum gloriæ quam oculus non possit videre aut contemplari. & inferius vidi quasi visionem ignis,
& splendor ei in circuitu. 28 Velut aspectus arcus qui est in nube in die pluuiæ, sic erat aspectus splendoris in circuitu.

CAP. II.

HÆc est visio similitudinis gloriæ Domini: & vidi, & cecidi pronus in faciem meam, & audiui vocem loquentis. 1 & dixit ad me: Fili
hominis, sta super pedes tuos, & loquar tecum. 2 Et ingressus est in me spiritus cùm loqueretur mecum, & statuit me super pedes
meos, & audiui loquentem mecum. 3 Et dixit ad me: Fili hominis, ego mitto te ad filios Israel, ad populos rebelles qui re-
fractarii sunt verbo meo: ipsi & patres eorum transgressi sunt verbum meum vsque ad huiusce diei articulum. 4 Filij autem vocati sunt
impudentes facie & duri corde ad quos ego mitto te. & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus. 5 Si fortè ipsi suscipiant discipli-
nam, & desinant peccare: quia populus rebellis est. & sciant quia propheta fuerit in medio eorum.

6 * וְאַתָּה בֶן־אָדָם אַל־תִּירָא מֵהֶם וּמִדִּבְרֵיהֶם
אַל־תִּירָא כִּי סָרָבִים וְסַלּוֹנִים אוֹתָךְ וְאֶל־עַקְרַבִּים
אַתָּה יוֹשֵׁב מִדִּבְרֵיהֶם אַל־תִּירָא וּמִפְּנֵיהֶם אַל־
תֵּחָת כִּי בֵּית מְרִי הֵמָּה ׃
7 * וְדִבַּרְתָּ אֶת־דְּבָרַי אֲלֵיהֶם אִם־יִשְׁמְעוּ וְאִם־
יֶחְדָּלוּ כִּי מְרִי הֵמָּה ׃
8 * וְאַתָּה בֶן־אָדָם שְׁמַע אֵת אֲשֶׁר־אֲנִי מְדַבֵּר
אֵלֶיךָ אַל־תְּהִי־מֶרִי כְּבֵית הַמֶּרִי פְּצֵה פִיךָ וֶאֱכֹל אֵת
אֲשֶׁר־אֲנִי נֹתֵן אֵלֶיךָ ׃
9 * וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה־יָד שְׁלוּחָה אֵלָי וְהִנֵּה־בוֹ מְגִלַּת־
סֵפֶר ׃
10 * וַיִּפְרֹשׂ אוֹתָהּ לְפָנַי וְהִיא כְתוּבָה פָּנִים וְאָחוֹר
וְכָתוּב אֵלֶיהָ קִנִים וָהֶגֶה וָהִי ׃

ג

1 * וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם אֵת אֲשֶׁר־תִּמְצָא
אֱכוֹל אֱכוֹל אֶת־הַמְּגִלָּה הַזֹּאת וְלֵךְ דַּבֵּר אֶל־בֵּית
יִשְׂרָאֵל ׃
2 * וָאֶפְתַּח אֶת־פִּי וַיַּאֲכִלֵנִי אֵת הַמְּגִלָּה הַזֹּאת ׃
3 * וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם בִּטְנְךָ תַאֲכֵל וּמֵעֶיךָ תְמַלֵּא
אֵת הַמְּגִלָּה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן אֵלֶיךָ וָאֹכְלָה וַתְּהִי
בְּפִי כִּדְבַשׁ לְמָתוֹק ׃
4 * וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם לֶךְ־בֹּא אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל
וְדִבַּרְתָּ בִדְבָרַי אֲלֵיהֶם ׃
5 * כִּי לֹא אֶל־עַם עִמְקֵי שָׂפָה וְכִבְדֵי לָשׁוֹן אַתָּה
שָׁלוּחַ אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל ׃
6 * לֹא אֶל־עַמִּים רַבִּים עִמְקֵי שָׂפָה וְכִבְדֵי לָשׁוֹן
אֲשֶׁר לֹא־תִשְׁמַע דִּבְרֵיהֶם אִם־לֹא אֲלֵיהֶם שְׁלַחְתִּיךָ
הֵמָּה יִשְׁמְעוּ אֵלֶיךָ ׃

6 * Tu ergo filij hominis, ne timeas eo,
neque sermones eorum metuas, quoniam
increduli & subuersores sunt tecum, &
cum scorpionibus habitas. Verba eorum
ne timeas, & vultus eorum ne formides,
quia domus exasperans est.
7 * Loqueris ergo verba mea ad eos, si
fortè audiant & quiescant, quoniam irri-
tatores sunt.
8 * Tu autem fili hominis audi quæcun-
que loquar ad te, & noli esse exasperans,
D sicut domus exasperatrix est. Aperi os
tuum, & comede quæcunque ego do tibi.
9 * Et vidi, & ecce manus missa ad me, in
qua erat inuolutus liber:
10 * Et expandit illum coram me, qui e-
rat scriptus intus & foris; & scriptæ erant
in eo lamentationes, & carmen, & væ.

CAP. III.

1 ET dixit ad me: Fili hominis, quodcun-
A que inueneris comede. comede volu-
men istud, & vadens loquere ad filios Is-
rael.
2 * Et aperui os meum, & cibauit me vo-
lumine illo.
3 * Et dixit ad me: Fili hominis, venter
tuus comedet, & viscera tua complebun-
tur volumine isto quod ego do tibi. Et co-
medi illud, & factum est in ore meo sicut
mel dulce.
4 * Et dixit ad me, Fili hominis, vade ad
domum Israel, & loqueris verba mea ad
eos.
5 *Non enim ad populum profundi ser-
monis & ignotæ linguę tu mitteris, ad do-
mum Israel:
6 * Neque ad populos multos profundi
sermonis & ignotæ linguæ, quorum non
possis audire sermones. & si ad illos mit-
tereris, ipsi audirent te.

תרגום יונתן

6 ואת בר אדם לא תדחל מנהון ומפתגמיהון לא תדחל ארי מסרבין ומקשין לקבלך ובגו עמא דעובדיהון דמן לעקרבין את יתב
מפתגמיהון לא תדחל ומן קדמיהון לא תתבר ארי עם סרבן אנון ׃ 7 ותתנבי ית פתגמי נבואתי להון אם יקבלון אלפן ואם יתמנעון
מלקבלא ארי עם סרבן אנון ׃ 8 ואת בר אדם שמע ית דאנא ממלל עמך לא תהי סרבן כעמא סרבנא ארכן נפשך וקבל ית דאנא
יהיב לך ׃ 9 וחזית והא דמות יד מתשוטא לצד לותי והא בה מגלת ספרא ׃ 10 ופרש יתה קדמי והיא כתיבה מאפהא
ומאחורהא מה דהוה מן שירויא ומה דעתיד למהוי בסופא וכתיב בה דאם יעברון בית ישראל על אוריתא ישלטון בהון עממיא ואם
יטרון ית אוריתא יסוף מנהון אליא ודונא ותנחתא ׃

ג

1 ואמר לי בר אדם ית דמתיהב לך קביל קביל מה דכתיב במגלתא הדא ואזל ואתנבי על בית ישראל ׃ 2 וארכנית ית נפשי ואחכמני
מה דכתיב במגלתא הדא ׃ 3 ואמר לי בר אדם נפשך תסבע ומעך תמלי אם תקבל מה דכתיב במגלתא הדא דאנא יהב לך
וקבלתהא והוו פתגמהא בפומי כדבש חלי ׃ 4 ואמר לי בר אדם אתא אזיל לות בני ישראל ותתנבי בפתגמי נבואתי להון ׃
5 ארי לא לות עם עמקי ממלל ויקירי לישן את שליח לאתנבאה אלהן לות בית ישראל ׃
6 לא לות עממין סגיאין חקיפי ממלל ויקירי לישן דלא תשמע ית פתגמיהון אלו לותהון שלחתך אנון יקבלון מנך ׃

6 Et tu fili hominis, ne timeas eos, neque formides à facie eorum. quia inſanient, & congregabuntur contra te in circuitu, & in medio ſcorpionum tu habitas. verba eorum ne timeas, & à facie eorum ne formides, quia domus irritans eſt.

7 Et loqueris verba mea ad eos, ſi fortè audiant aut timeant, quia domus irritans eſt.

8 Et tu fili hominis, audi loquentem ad te, ne ſis irritans, ſicut domus irritans. aperi os tuum, & comede quæ ego do tibi.

9 Et vidi, & ecce manus extenſa ad me, et in ea capitulum libri:

10 Expandit illud coram me: & in eo ſcripta erant quæ antè & quæ retrò. & ſcripta erat in eo lamentatio, & carmen & væ.

CAP. III.

1 ET dixit ad me: Fili hominis, comede quodcunque inueneris, comede capitulum hoc. et vade & loquere filiis Iſrael.

2 Et aperuit os meum, & cibauit me capitulo illo.

3 Et ait ad me: Fili hominis, os tuum comedet, & venter tuus implebitur capitulo iſto quod datum eſt ad te. & comedi illud, & factum eſt in ore meo ſicut mel dulce.

4 Et dixit ad me: Fili hominis, vade, ingredere ad domum Iſrael, & loquere verba mea ad eos:

5 Quia non ad populum profundi labij & grauis linguæ tu mitteris, ad domum Iſrael:

6 Neque ad populos multos alterius vocis aut alterius linguæ, neque graues lingua exiſtentes quorum audies ſermones: & ſi ad tales miſiſſem te, iſti audirent te.

6 καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, μὴ φοβηθῇς αὐτούς, μηδὲ ἐκστῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν. διότι παροιστρήσουσιν, καὶ ἐπισυστήσονται ἐπὶ σὲ κύκλῳ, καὶ ἐν μέσῳ σκορπίων σὺ κατοικεῖς. τοὺς λόγους αὐτῶν μὴ φοβηθῇς, καὶ ἀπὸ προσώπου αὐτῶν μὴ ἐκστῇς, διότι οἶκος παραπικραίνων ἐστίν.

7 καὶ λαλήσεις τοὺς λόγους μου πρὸς αὐτούς, ἐὰν ἄρα ἀκούσωσιν ἢ πτοηθῶσιν, ὅτι οἶκος παραπικραίνων ἐστίν.

8 καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, ἄκουε τοῦ λαλοῦντος πρὸς σέ, μὴ γίνου παραπικραίνων καθὼς ὁ οἶκος ὁ παραπικραίνων. χάνε τὸ στόμα σου καὶ φάγε ἃ ἐγὼ δίδωμί σοι.

9 καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ χεὶρ ἐκτεταμένη πρός με, καὶ ἐν αὐτῇ κεφαλὶς βιβλίου·

10 ἀνείλησεν αὐτὴν ἐνώπιον ἐμοῦ. καὶ ἐν αὐτῇ γεγραμμένα ἦν, τὰ ἔμπροσθεν καὶ τὰ ὄπισθεν. καὶ ἐγέγραπτο εἰς αὐτὴν θρῆνος καὶ μέλος καὶ οὐαί.

γ΄.

1 Καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, κατάφαγε ὅτι ἂν εὕρῃς, φάγε τὴν κεφαλίδα ταύτην. καὶ πορεύθητι καὶ λάλησον τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.

2 καὶ διήνοιξεν τὸ στόμα μου, καὶ ἐψώμισέν με τὴν κεφαλίδα ταύτην.

3 καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, τὸ στόμα σου φάγεται, καὶ ἡ κοιλία σου πλησθήσεται τῆς κεφαλίδος ταύτης, τῆς δεδομένης εἰς σέ. καὶ ἔφαγον αὐτήν, καὶ ἐγένετο ἐν τῷ στόματί μου ὡς μέλι γλυκάζον.

4 καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, βάδιζε εἴσελθε πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, καὶ λάλησον τοὺς λόγους μου πρὸς αὐτούς·

5 διότι οὐ πρὸς λαὸν βαθύχειλον, καὶ βαρύγλωσσον σὺ ἐξαποστέλλῃ πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ·

6 οὐδὲ πρὸς λαοὺς πολλοὺς ἀλλοφώνους ἢ ἀλλογλώσσους, οὐδὲ στιβαροὺς τῇ γλώσσῃ ὄντας ὧν ἀκούσῃ τοὺς λόγους, καὶ εἰ πρὸς τοιούτους ἐξαπέστειλά σε, οὗτοι ἂν εἰσήκουσάν σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Tu autem fili hominis ne timeas eos, neque ſermones eorum metuas, quia rebelles ſunt & duri contra te: & in medio pópuli, cuius opera ſimilia ſunt ſcorpionibus, tu habitas: & à verbis eorum ne timeas, neque formides à facie eorum, quoniam populus contumax eſt. 7 Et prophetabis verba prophetiæ meæ eis, ſi fortè ſuſcipiant diſciplinam, & ſi quieſcant peccare, quia populus contumax eſt. 8 Tu autem fili hominis audi quod loquor tecum; ne ſis contumax ſicut populus rebellis: inclina animam tuam & ſuſcipe quod ego do tibi. 9 Et vidi, & ecce ſimilitudo manus extenſæ eſt ad latus ad me. & ecce in ea erat volumen libri. 10 Et expandit illud coram me, & erat ſcriptum in fronte ſua & poſteriori ſuo, id quod fuit ab initio, & quod futurum eſt in fine: & ſcriptum erat in eo, Quòd ſi tranſgreſſi fuerint domus Iſrael Legem, dominarentur eis populi: & ſi facerent Legem, deficeret ab eis lamentatio, & gemitus & mœror.

CAP. III.

ET dixit ad me: Fili hominis, quod datur tibi ſuſcipe; ſuſcipe quod ſcriptum eſt in volumine iſto: & vade & vaticinare ſuper domum Iſrael. 2 Et inclinaui animam meam, & docuit me quod ſcriptum erat in volumine iſto. 3 Et dixit ad me: Fili hominis, animam tuam ſatiabis & ventrem implebis, ſi ſuſceperis quod ſcriptum eſt in volumine iſto quod do tibi. & ſuſcepi illud, & fuerunt verba eius in ore meo quaſi mel dulce. 4 Et dixit mihi: Fili hominis veni, & vade ad filios Iſrael, & prophetabis verba prophetiæ meæ illis. 5 Quia non ad populum profundæ linguæ & grauis eloquij tu mitteris ad prophetandum, ſed ad domum Iſrael. 6 Non ad populos multos duri ſermonis & grauis linguæ, cuius verba non poſſis audire. ſi enim ad eos miſiſſem te, ipſi obedirent tibi.

7 * וּבֵית יִשְׂרָאֵל לֹא יֹאבוּ לִשְׁמֹעַ אֵלֶיךָ כִּי־אֵינָם
אֹבִים לִשְׁמֹעַ אֵלָי כִּי כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל חִזְקֵי־מֵצַח
וּקְשֵׁי־לֵב הֵמָּה׃
8 * הִנֵּה נָתַתִּי אֶת־פָּנֶיךָ חֲזָקִים לְעֻמַּת פְּנֵיהֶם וְאֶת־
מִצְחֲךָ חָזָק לְעֻמַּת מִצְחָם׃
9 * כְּשָׁמִיר חָזָק מִצֹּר נָתַתִּי מִצְחֶךָ לֹא־תִירָא אוֹתָם
וְלֹא־תֵחַת מִפְּנֵיהֶם כִּי בֵּית־מְרִי הֵמָּה׃
10 * וַיֹּאמֶר אֵלָי בֶּן־אָדָם אֶת־כָּל־דְּבָרַי אֲשֶׁר אֲדַבֵּר
אֵלֶיךָ קַח בִּלְבָבְךָ וּבְאָזְנֶיךָ שְׁמָע׃
11 * וְלֵךְ בֹּא אֶל־הַגּוֹלָה אֶל־בְּנֵי עַמֶּךָ וְדִבַּרְתָּ אֲלֵיהֶם
וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה אִם־יִשְׁמְעוּ
וְאִם־יֶחְדָּלוּ׃
12 * וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וָאֶשְׁמַע אַחֲרַי קוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל בָּרוּךְ
כְּבוֹד־יְהוָה מִמְּקוֹמוֹ׃
13 * וְקוֹל כַּנְפֵי הַחַיּוֹת מַשִּׁיקוֹת אִשָּׁה אֶל־
אֲחוֹתָהּ וְקוֹל הָאוֹפַנִּים לְעֻמָּתָם וְקוֹל רַעַשׁ
גָּדוֹל׃
14 * וְרוּחַ נְשָׂאַתְנִי וַתִּקָּחֵנִי וָאֵלֵךְ מַר בַּחֲמַת רוּחִי
וְיַד־יְהוָה עָלַי חָזָקָה׃
15 * וָאָבוֹא אֶל־הַגּוֹלָה תֵּל אָבִיב הַיֹּשְׁבִים אֶל־
נְהַר־כְּבָר וָאֵשֵׁר הֵמָּה יוֹשְׁבִים שָׁם וָאֵשֵׁב שָׁם
שִׁבְעַת יָמִים מַשְׁמִים בְּתוֹכָם׃
16 * וַיְהִי מִקְצֵה שִׁבְעַת יָמִים · וַיְהִי דְבַר־יְהוָה
אֵלַי לֵאמֹר׃
17 * בֶּן־אָדָם צֹפֶה נְתַתִּיךָ לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְשָׁמַעְתָּ מִפִּי
דָּבָר וְהִזְהַרְתָּ אוֹתָם מִמֶּנִּי׃
18 * בְּאָמְרִי לָרָשָׁע מוֹת תָּמוּת וְלֹא הִזְהַרְתּוֹ וְלֹא
דִבַּרְתָּ לְהַזְהִיר רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ הָרְשָׁעָה לְחַיֹּתוֹ הוּא
רָשָׁע בַּעֲוֺנוֹ יָמוּת וְדָמוֹ מִיָּדְךָ אֲבַקֵּשׁ׃

7 * Domus autem Iſrael nolunt audi-
te, quia nolunt audire me. Omnis quippe
domus Iſrael attrita fronte eſt, & duro
corde.
8 * Ecce dedi faciem tuam valentiorem
faciebus eorum, & frontem tuam durio-
rem frontibus eorum:
9 * Vt adamantem & vt ſilicem dedi fa-
ciem tuam. Ne timeas eos neque me-
tuas à facie eorum, quia domus exaſpe-
rans eſt.
10 * Et dixit ad me: Fili hominis, omnes
C ſermones meos quos ego loquor ad te, aſ-
ſume in corde tuo, & auribus tuis audi:
11 * Et vade, ingredere ad tranſmigratio-
nem ad filios populi tui, & loqueris ad
eos, & dices eis: Hęc dicit Dominus Deus:
ſi forte audiant & quieſcant.
12 * Et aſſumpſit me ſpiritus, & audiui poſt
me vocem commotionis magnæ: bene-
dicta gloria Domini de loco ſuo:
13 * Et vocem alarum animalium percu-
tientium alteram ad alteram, & vocem ro-
tarum ſequentiū animalia, & vocem com-
motionis magnæ.
14 * Spiritus quoque leuauit me & aſſum-
pſit me, & abij amarus in indignatione
D ſpiritus mei. Manus enim Domini erat
mecum confortans me.
15 * Et veni ad tranſmigrationem, ad a-
ceruum nouarum frugum, ad eos qui ha-
bitabant iuxta flumen Chobar: & ſedi v-
bi illi ſedebant, & manſi ibi ſeptem die-
bus mœrens in medio eorum.
16 * Cùm autem pertranſiſſent ſeptem
dies, factum eſt verbum Domini ad me,
dicens:
17 * Fili hominis, ſpeculatorē dedi te do-
mui Iſrael, & audies de ore meo verbum,
E & annunciabis eis ex me.
18 * Si dicente me ad impium, Morte mo-
rieris, non annunciaueris ei, neque locu-
tus fueris vt auertatur à via ſua impia, &
viuat; ipſe impius in iniquitate ſua mo-
rietur: ſanguinem autem eius de manu
tua requiram.

תרגום יונתן

7 וּבֵית יִשְׂרָאֵל לָא יֵיבוּן לְקַבָּלָא מִנָּךְ אֲרֵי לֵית אִנּוּן צָבַן לְקַבָּלָא לְמֵימְרִי אֲרֵי כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל חֲצִיפֵי אַפִּין וְתַקִּיפֵי לִבָּא אִנּוּן׃
8 הָא יְהָבֵית יַת בֵּית אַפָּךְ תַּקִּיף לְקֳבֵיל בֵּית אַפֵּיהוֹן וְיַת בֵּית עֵינָךְ חֲסִין לְקֳבֵיל בֵּית עֵינֵיהוֹן׃
9 כְּמָא דְשָׁמִירָא תַּקִּיף מִטִּנָּרָא כֵּן יְהָבֵית יַת בֵּית עֵינָךְ חֲסִין לְקֳבֵיל בֵּית עֵינֵיהוֹן לָא תִדְחַל מִנְּהוֹן וְלָא תִתְּבַר מִן קֳדָמֵיהוֹן אֲרֵי עַם סָרְבָן אִנּוּן׃
10 וַאֲמַר לִי בַּר אָדָם יַת כָּל פִּתְגָּמַי דַּאֲמַלֵּל עִמָּךְ קַבֵּל בְּלִבָּךְ וּבְאֻדְנָךְ שְׁמַע׃
11 וְאִתְּ אֱזֵיל לְוָת בְּנֵי גָלוּתָא לְוָת בְּנֵי עַמָּךְ וְתִתְנַבֵּי לְהוֹן וְתֵימַר לְהוֹן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים אִם יְקַבְּלוּן אֻלְפָּן וְאִם יִתְמַנְעוּן מִלְּמֶחְטֵי׃
12 וּנְטַלְתְנִי רוּחָא וּשְׁמַעִית בַּתְרַי קָל זִיעַ סַגִּיא דִּמְשַׁבְּחִין וְאָמְרִין בְּרִיךְ יְקָרָא דַיְיָ מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ׃
13 וְקָל גַּפֵּי בְרִיָּתָא נָשְׁקָן חֲדָא לַחֲדָא וְקָל גַּלְגַּלַיָּא לְקִבְלֵיהוֹן וְקָל זִיעַ סַגִּי׃
14 וְרוּחָא נְטַלְתְנִי וְנַסְבַתְנִי וַאֲזָלִית בְּמָרַר בִּתְקוֹף רוּחִי וּנְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עֲלַי תַּקִּיפַת׃
15 וַאֲתֵית לְוָת בְּנֵי גָלוּתָא לְתֵל אָבִיב דְּיָתְבִין עַל נְהַר כְּבָר וְנַחֲרַת בֵּינֵיהוֹן וְאִנּוּן יָתְבִין תַּמָּן וִיתֵבִית תַּמָּן שִׁבְעָא יוֹמִין שָׁתִיק בֵּינֵיהוֹן׃
16 וַהֲוָה מִסּוֹף שִׁבְעָא יוֹמִין וַהֲוָה פִּתְגָּם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימָר׃
17 בַּר אָדָם סַלִּיק מַנִּיתָךְ לְבֵית יִשְׂרָאֵל וּתְקַבֵּל מִמֵּימְרִי פִּתְגָּם וְתַזְהַר יַתְהוֹן מִלְּמֶחְטֵי קֳדָמַי׃
18 כַּד אֲמַרִית לְרַשִׁיעָא מֵמָת תְּמוּת וְלָא אַזְהַרְתֵּהּ וְלָא מַלֶּלְתָּא לְאַזְהָרָא רְשִׁיעָא מֵאוֹרְחֵהּ דִּרְשִׁיעָא לְקַיָּמוּתֵיהּ הוּא רְשִׁיעָא בְּחוֹבֵיהּ יְמוּת וּדְמֵיהּ מִן יְדָךְ אֶתְבַּע׃

* *At domus Iſrael non volent audire te, quia non volunt audire me: quia omnis domus Iſrael contentioſi ſunt & duri corde.* 7

* *Et ecce dedi faciem tuam potentem contra facies eorum, & victoriam tuam roborabo contra victoriam eorum.* 8

* *Et erit ſemper fortior petra. ne timeas ab eis, neque formides à facie eorum, quia domus irritans eſt.* 9

* *Et dixit ad me: Fili hominis, omnes ſermones quos locutus ſum tecum, aſſume in cor tuum, & auribus tuis audi:* 10

* *Et vade ingredere in captiuitatem ad filios populi tui, & loqueris ad eos, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Dominus, ſi fortè audiant, ſi fortè quieſcant.* 11

* *Et aſſumpſit me ſpiritus, et audiui poſt me vocem commotionis magnæ, Benedicta gloria Domini de loco ſuo.* 12

* *Et audiui vocem alarum animalium percutientium altera ad alteram. & vox rotarum hærens eis, & vox commotionis magnæ.* 13

* *Et ſpiritus eleuauit me & ſuſcepit me, et abij ſublimis in impetu ſpiritus mei.* 14

* *Et manus Domini facta eſt ſuper me fortis. & intraui ad captiuitatem ſublimis, & circuiui habitantes ad fluuium Chobar qui erant ibi. & ſedi ibi ſeptem diebus, conuerſans in medio eorum.* 15

* *Et factum eſt poſt ſeptem dies, & factum eſt verbum Domini ad me, dicens:* 16

* *Fili hominis, ſpeculatorem dedi te domui Iſrael, & audies de ore meo verbum, & minaberis eis à me.* 17

* *Cùm dixero ego iniquo, Morte morieris, & non prohibuiſti eum, neque locutus es vt prohiberes iniquum, vt reuertatur à viis ſuis impius, vt viuat ipſe: iniquus ille iniquitate ſua morietur, & ſanguinem eius de manu tua requiram.* 18

7 * ὁ δὲ οἶκος τοῦ ἰσραὴλ οὐ μὴ θελήσωσιν εἰσακοῦσαί
σου, διότι οὐ βούλονται εἰσακοῦσαί σου, ὅτι πᾶς οἶκος ἰσραὴλ
φιλόνικοί εἰσιν καὶ σκληροκάρδιοι.
8 * καὶ ἰδοὺ δέδωκα τὸ πρόσωπόν σου δυνατὸν κατέναντι
τῶν προσώπων αὐτῶν, καὶ τὸ νῖκός σου κατισχύσω κατέναν-
τι τοῦ νίκους αὐτῶν·
9 * καὶ ἔσται διαπαντὸς κραταιότερον πέτρας. μὴ φο-
βηθῇς ἀπ' αὐτῶν, μηδὲ πτοηθῇς ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, διό-
τι οἶκος παραπικραίνων ἐστίν.
10 * καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, πάντας τοὺς λόγους
οὓς λελάληκα μετὰ σοῦ, λάβε εἰς τὴν καρδίαν σου, καὶ τοῖς
ὠσίν σου ἄκουε·
11 * καὶ βάδιζε εἴσελθε εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν πρὸς τοὺς
υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου, καὶ λαλήσεις πρὸς αὐτούς, καὶ ἐρεῖς πρὸς
αὐτούς. τάδε λέγει κύριος κύριος, ἐὰν ἄρα ἀκούσωσιν
ἐὰν ἄρα ἐνδῶσιν·
12 * καὶ ἀνέλαβέν με πνεῦμα καὶ ἤκουσα κατόπισθέν μου
φωνὴν σεισμοῦ μεγάλου, εὐλογημένη ἡ δόξα κυρίου ἐκ
τοῦ τόπου αὐτοῦ·
13 * καὶ ἤκουσα φωνὴν πτερύγων τῶν ζώων, πτερυσσομένων
ἑτέρα πρὸς τὴν ἑτέραν. καὶ φωνὴ τῶν τροχῶν ἐχομένη
αὐτῶν, καὶ φωνὴ τοῦ σεισμοῦ μεγάλου.
14 * καὶ τὸ πνεῦμα ἐξῆρέν με καὶ ἀνέλαβέν με, καὶ ἐπο-
ρεύθην μετέωρος ὁρμῇ τοῦ πνεύματός μου.
15 * καὶ χεὶρ κυρίου ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ κραταιά. καὶ εἰσῆλ-
θον εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν μετέωρος, καὶ περιῆλθον τοὺς
κατοικοῦντας ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβὰρ τοὺς ὄντας ἐκεῖ.
καὶ ἐκάθισα ἐκεῖ ἑπτὰ ἡμέρας, ἀναστρεφόμενος ἐν μέ-
σῳ αὐτῶν.
16 * καὶ ἐγένετο μετὰ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ ἐγένετο λόγος
κυρίου πρός με λέγων,
17 * υἱὲ ἀνθρώπου, σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ ἰσραήλ,
καὶ ἀκούσῃ ἐκ στόματός μου λόγον, καὶ ἀπειλήσῃ αὐτοῖς
παρ' ἐμοῦ,
18 * ἐν τῷ λέγειν με τῷ ἀνόμῳ, θανάτῳ θανατωθήσῃ, καὶ οὐ
διεστείλω αὐτῷ οὐδὲ ἐλάλησας τοῦ διαστείλασθαι τῷ ἀνόμῳ,
τοῦ ἀποστρέψαι ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτοῦ ἀδίκων τοῦ ζῆσαι αὐ-
τόν. ὁ ἄνομος ἐκεῖνος τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, καὶ
τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐκ χειρός σου ἐκζητήσω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Domus autem Iſrael nolunt obedire tibi, quia nolunt obedire verbo meo. quia omnes Iſraelitæ impudentes facie, & duro corde ſunt. 8 Ecce dedi faciem tuam duram contra facies eorum, & frontem tuam robuſtam contra frontem eorum. 9 Vt adamantem fortiorem petra, ſic dedi frontem tuam fortiorem contra frontes eorum: ne timeas eos, nec formides à facie eorum, quia populus contumax eſt. 10 Et dixit ad me: Fili hominis, omnia verba mea quæ loquar tecum, ſuſcipe in corde tuo, & auribus tuis audi. 11 Et veni, vade ad filios tranſmigrationis ad filios populi tui, & prophetabis eis, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus, Si fortè ſuſcipiant diſciplinam, & deſinant peccare. 12 Et ſuſtulit me ſpiritus, & audiui poſt me vocem commotionis magnæ laudantium & dicentium: Benedicta gloria Domini de loco maieſtatis ſuæ: 13 Et vocem alarum creaturarum ſeſe inuicem oſculantium, & vocem rotarum contra eas, & vocem commotionis magnæ. 14 Et ſpiritus leuauit me, & aſſumpſit me, & abij in amaritudine in indignatione ſpiritus mei, & prophetia à facie Domini ſuper me confortata eſt. 15 Et veni ad filios tranſmigrationis ad aceruum nouarum frugum, qui habitant iuxta fluuium Chobar: & quieui ibi inter eos, & ipſi ſedebant ibi. & ſedi ibi ſeptem diebus tacens inter eos. 16 Et factum eſt in fine ſeptem dierum, & factum eſt verbum prophetiæ à facie Domini, dicendo: 17 Fili hominis, doctorem conſtitui te domui Iſrael, & ſuſcipies à verbo meo ſermonem, & exhortaberis eos ne peccent coram me. 18 Quando dixero impio, Morte morieris, & non monueris eum, nec locutus fueris ad exhortandum impium à via ſua mala vt viuat: ipſe impius in peccato ſuo morietur, & ſanguinem eius de manu tua requiram.

19 * וְאַתָּה כִּי־הִזְהַרְתָּ רָשָׁע וְלֹא־שָׁב מֵרִשְׁעוֹ
וּמִדַּרְכּוֹ הָרְשָׁעָה הוּא בַּעֲוֹנוֹ יָמוּת וְאַתָּה אֶת־נַפְשְׁךָ
הִצַּלְתָּ׃
20 * וּבְשׁוּב צַדִּיק מִצִּדְקוֹ וְעָשָׂה עָוֶל וְנָתַתִּי
מִכְשׁוֹל לְפָנָיו הוּא יָמוּת כִּי לֹא הִזְהַרְתּוֹ בְּחַטָּאתוֹ
יָמוּת וְלֹא תִזָּכַרְןָ צִדְקֹתָו אֲשֶׁר עָשָׂה וְדָמוֹ מִיָּדְךָ
אֲבַקֵּשׁ׃
21 * וְאַתָּה כִּי הִזְהַרְתּוֹ צַדִּיק לְבִלְתִּי חֲטֹא צַדִּיק
וְהוּא לֹא־חָטָא חָיוֹ יִחְיֶה כִּי נִזְהָר וְאַתָּה אֶת־נַפְשְׁךָ
הִצַּלְתָּ׃
22 * וַתְּהִי עָלַי שָׁם יַד־יְהוָה וַיֹּאמֶר אֵלַי קוּם צֵא אֶל־
הַבִּקְעָה וְשָׁם אֲדַבֵּר אוֹתָךְ׃
23 * וָאָקוּם וָאֵצֵא אֶל־הַבִּקְעָה וְהִנֵּה־שָׁם כְּבוֹד־
יְהוָה עֹמֵד כַּכָּבוֹד אֲשֶׁר רָאִיתִי עַל־נְהַר־כְּבָר וָאֶפֹּל
עַל־פָּנָי׃
24 * וַתָּבֹא־בִי רוּחַ וַתַּעֲמִדֵנִי עַל־רַגְלָי וַיְדַבֵּר אֹתִי
וַיֹּאמֶר אֵלַי בֹּא הִסָּגֵר בְּתוֹךְ בֵּיתֶךָ׃
25 * וְאַתָּה בֶן־אָדָם הִנֵּה נָתְנוּ עָלֶיךָ עֲבוֹתִים
וַאֲסָרוּךָ בָּהֶם וְלֹא תֵצֵא בְּתוֹכָם׃
26 * וּלְשׁוֹנְךָ אַדְבִּיק אֶל־חִכֶּךָ וְנֶאֱלַמְתָּ וְלֹא־תִהְיֶה
לָהֶם לְאִישׁ מוֹכִיחַ כִּי בֵּית מְרִי הֵמָּה׃
27 * וּבְדַבְּרִי אוֹתְךָ אֶפְתַּח אֶת־פִּיךָ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם
כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַשֹּׁמֵעַ יִשְׁמָע וְהֶחָדֵל יֶחְדָּל כִּי
בֵּית מְרִי הֵמָּה׃

ד

1 * וְאַתָּה בֶן־אָדָם קַח־לְךָ לְבֵנָה וְנָתַתָּה אוֹתָהּ
לְפָנֶיךָ וְחַקּוֹתָ עָלֶיהָ עִיר אֶת־יְרוּשָׁלָםִ׃
2 * וְנָתַתָּה עָלֶיהָ מָצוֹר וּבָנִיתָ עָלֶיהָ דָּיֵק וְשָׁפַכְתָּ
עָלֶיהָ סֹלְלָה וְנָתַתָּה עָלֶיהָ מַחֲנוֹת וְשִׂים־עָלֶיהָ כָּרִים
סָבִיב׃

19 * Si autem tu annunciaueris impio, & ille non fuerit conuersus ab impietate sua & à via sua impia, ipse quidem in impietate sua morietur: tu autem animã tuam liberasti.
20 *Sed & si conuersus iustus à iustitia sua fuerit, & fecerit iniquitatem, ponam offendiculum coram eo. Ipse morietur, quia nõ annunciasti ei. In peccato suo morietur, &
F non erunt in memoria iustitiæ eius quas fecit; sanguinem verò eius de manu tua requiram.
21 * Si autem tu annunciaueris iusto, vt non peccet iustus, & ille non peccauerit, viuens viuet, quia annunciasti ei, & tu animam tuam liberasti.
22 * Et facta est super me manus Domini, & dixit ad me: Surgens egredere in campum, & ibi loquar tecum.
23 * Et surgens egressus sum in campum, & ecce ibi gloria Domini stabat quasi gloria quam vidi iuxta fluuium Chobar. & cecidi in faciem meam.
24 * Et ingressus est in me spiritus, & statuit me super pedes meos, & locutus est mihi, & dixit ad me: Ingredere & includere in medio domus tuæ.
25 * Et tu fili hominis ecce data sunt super te vincula, & ligabunt te in eis, & non egredieris in medio eorum:
26 * Et linguam tuam adhærere faciam palato tuo, & eris mutus nec quasi vir obiurgans, quia domus exasperans est.
27 * Cùm autem locutus fuero tibi, aperiam os tuum, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Qui audit, audiat, & qui quiescit, quiescat, quia domus exasperans est.

CAP. IIII.

1 ET tu fili hominis, sume tibi laterem, &
A pones eum coram te, & describes in eo ciuitatem Hierusalem.
2 * Et ordinabis aduersus eam obsidionem, & ædificabis munitiones, & comportabis aggerem, & dabis contra eam castra, & pones arietes in gyro:

תרגום יונתן

19 וְאַתְּ אֲרֵי אַזְהַרְתָּא רְשִׁיעָא וְלָא תָב מֵחוֹבֵהּ וּמֵאוֹרְחֵיהּ דִרְשִׁיעָא הוּא בְחוֹבֵיהּ יְמוּת וְאַתְּ יַת נַפְשָׁךְ שֵׁיזֵבְתָּא׃ 20 וְכַד יְתוּב זַכָּאָה
מִזַּכְוָתֵיהּ וְיַעְבֵּד שְׁקַר וְאֶתֵּן תַּקְלַת חוֹבִין קֳדָמוֹהִי הוּא יְמוּת אֲרֵי לָא אַזְהַרְתֵּהּ בְּחוֹבֵיהּ יְמוּת וְלָא יִדַּכְּרָן זַכְוָתֵיהּ דַּעֲבַד וּדְמֵיהּ מִן יְדָךְ אֶתְבַּע׃
21 וְאַתְּ אֲרֵי אַזְהַרְתֵּהּ לְצַדִּיקָא בְּדִיל דְּלָא לְמֶחְטֵי צַדִּיקָא וְהוּא לָא חֲטָא מֵחָא יְחֵי אֲרֵי אִזְדְּהַר וְאַתְּ יַת נַפְשָׁךְ שֵׁיזֵבְתָּא׃
22 וּשְׁרָת עֲלַי תַּמָּן רוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ וַאֲמַר לִי קוּם פּוּק לְבִקְעֲתָא וְתַמָּן אֲמַלֵּל עִמָּךְ׃
23 וְקָמִית וּנְפָקִית לְבִקְעֲתָא וְהָא תַמָּן יְקָרָא דַייָ שָׁרֵי כִּיקָרָא דַחֲזֵיתִי עַל נְהַר כְּבָר וְאִשְׁתַּטְחִית עַל אַפָּי׃
24 וְעָלַת בִּי רוּחָא וַאֲקִימַתְנִי עַל רַגְלָי וּמַלֵּל עִמִּי וַאֲמַר לִי עוֹל אִטַּמַּר בְּגוֹ בֵיתָךְ׃
25 וְאַתְּ בַּר אָדָם הָא גְזֵרַת פִּתְגָמִי עֲלָךְ כְּאֵסוּר גְּדִילָן דְּאָסְרִין בְּהֵן וְלָא תִפּוֹק בֵּינֵיהוֹן׃
26 וְלִישָׁנָךְ אַדְבֵּק לְחִכָּךְ וְתִשְׁתּוֹק וְלָא תְהֵי לְהוֹן לִגְבַר מוֹכַח אֲרֵי עַם סָרְבָן אִנּוּן׃
27 וּבְמַלָּלוּתִי עִמָּךְ אֲרַוַּח יַת נַפְשָׁךְ וְתֵימַר לְהוֹן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים דִּמְקַבֵּל יְקַבֵּל אֻלְפָּן וּדְיִתְמְנַע יִתְמְנַע מִלְּמֶחְטֵי אֲרֵי עַם סָרְבָן אִנּוּן׃

ד

1 וְאַתְּ בַּר אָדָם סַב לָךְ אַבְנָא וְתִתֵּן יָתַהּ קֳדָמָךְ וְתִצּוּר עֲלַהּ קַרְתָּא יַת יְרוּשְׁלֵם׃
2 וְתִתֵּן עֲלַהּ בְּצִיר וְתִבְנֵי עֲלַהּ כַּרְקוֹם וְתִצְבַּר עֲלַהּ מְלִיָּתָא וְתַשְׁרֵי עֲלַהּ מַשְׁרְיָן וּמַנֵּי עֲלַהּ אֶפְרוֹרְנָן סְחוֹר סְחוֹר׃

* Et tu si prohibueris iniquum, et non reuer- 19
sus fuerit ab iniquitate sua & via sua impia,
iniquus ille in iniquitate sua morietur, & tu
animam tuam liberabis.
* Et cùm conuersus fuerit iustus à iustitiis 20
suis, & faciet delictum, & dabo tormentum
in faciem eius: ipse morietur, quia non prohi-
buisti eum. & in peccatis suis morietur, quia
non erunt in memoria iustitiæ eius quas fecit;
& sanguinem eius de manu tua requiram.
* Tu autem si prohibueris iustum vt non pec 21
cet, & ipse non peccauerit, iustus vita viuet,
quia prohibuisti eum, & tu tuam animam li-
berabis.
* Et facta est ibi super me manus Domini, et 22
dixit ad me: Surge & egredere in campum, &
ibi dicetur ad te.
* Et surrexi & abij in campum. & ecce 23
ibi gloria Domini stabat quasi gloria quam vidi
super fluuium Chobar. & cado in faciem meã.
* Et venit ad me spiritus, & statuit me 24
super pedes meos, & locutus est ad me & di-
xit mihi: Ingredere & includere in medio do-
mus tuæ.
* Et tu fili hominis, ecce data sunt super te 25
vincula, & ligabunt te in eis, & non egredie-
ris de medio eorum.
* Et linguam tuam colligabo gutturi tuo, et 26
eris mutus, & non eris illis in virum obiurgan
tem, quia domus exasperans est.
* Et cum locutus fuero ego ad te, aperiam 27
os tuum, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus
Dominus: Qui audit, audiat; et qui incredulus
est, incredulus sit; quia domus exasperans est.

CAP. IIII.

ET tu fili hominis, sume tibi laterem, & po- 1
nes illum ante faciem tuam, & scribes in
eo ciuitatem Hierusalem:
* Et dabis contra eam obsidionem. & ædi- 2
ficabis eam propugnacula, & circumpones con
tra eam vallum, & dabis contra eam castra, et
ordinabis arietes in circuitu.

19 * καὶ σὺ ἐὰν διαστείλῃ τῷ ἀνόμῳ, καὶ μὴ ἀποστρέψῃ
ἀπὸ τῆς ἀνομίας αὐτοῦ καὶ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ ἀδίκου ὁ ἄνο-
μος ἐκεῖνος ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, καὶ σὺ τὴν
ψυχήν σου ῥύσῃ.
20 * καὶ ἐν τῷ ἀποστρέφειν δίκαιον ἀπὸ τῶν δικαιοσυνῶν αὐ-
τοῦ, καὶ ποιήσει παράπτωμα, καὶ δώσω τὴν βάσανον εἰς
πρόσωπον αὐτοῦ, αὐτὸς ἀποθανεῖται, ὅτι οὐ διεστείλω αὐτῷ.
καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ ἀποθανεῖται, διότι οὐ μὴ μνη-
σθῶσιν αἱ δικαιοσύναι αὐτοῦ ἃς ἐποίησεν. καὶ τὸ αἷμα αὐ-
τοῦ ἐκ τῆς χειρός σου ἐκζητήσω.
21 * σὺ δὲ ἐὰν διαστείλῃ τῷ δικαίῳ μὴ ἁμαρτεῖν, καὶ αὐτὸς
μὴ ἁμάρτῃ ὁ δίκαιος ζωῇ ζήσεται, ὅτι διεστείλω αὐτῷ, καὶ
σὺ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ῥύσῃ.
22 * καὶ ἐγένετο ἐκεῖ ἐπ᾽ ἐμὲ χεὶρ κυρίου, καὶ εἶπεν πρός
με, ἀνάστηθι καὶ ἔξελθε εἰς τὸ πεδίον, καὶ ἐκεῖ λαληθή-
σεται πρός σε·
23 * καὶ ἀνέστην καὶ ἀπῆλθον εἰς τὸ πεδίον. καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ
δόξα κυρίου εἱστήκει καθὼς ἡ δόξα ἣν ἴδον ἐπὶ τοῦ ποτα-
μοῦ τοῦ χοβάρ. καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου·
24 * καὶ ἦλθεν ἐπ᾽ ἐμὲ πνεῦμα, καὶ ἔστησέν με ἐπὶ πό-
δας μου, καὶ ἐλάλησεν πρός με καὶ εἶπέν μοι, εἴσελθε
καὶ ἐγκλείσθητι ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου σου.
25 * καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, ἰδοὺ δέδονται ἐπὶ σὲ δεσμοί,
καὶ δήσουσίν σε ἐν αὐτοῖς, καὶ οὐ μὴ ἐξέλθῃς ἐκ μέσου
αὐτῶν.
26 * καὶ τὴν γλῶσσάν σου συνδήσω τῷ λάρυγγί σου, καὶ
ἀποκωφωθήσῃ, καὶ οὐκ ἔσῃ αὐτοῖς εἰς ἄνδρα ἐλέγχοντα,
διότι οἶκος παραπικραίνων ἐστίν.
27 * καὶ ἐν τῷ λαλεῖν με πρὸς σέ, ἀνοίξω τὸ στόμα σου,
καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει κύριος κύριος, ὁ ἀ-
κούων ἀκουέτω, καὶ ὁ ἀπειθῶν ἀπειθείτω, διότι οἶκος πα-
ραπικραίνων ἐστίν.

δ΄.

1 * Καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, λάβε σεαυτῷ πλίνθον, καὶ θή-
σεις αὐτὴν πρὸ προσώπου σου, καὶ διαγράψεις ἐπ᾽ αὐ-
2 τὴν πόλιν τὴν ἱερουσαλήμ· * καὶ δώσεις ἐπ᾽ αὐτὴν
περιοχήν. καὶ οἰκοδομήσεις αὐτὴν προμαχῶνας, καὶ πε-
ριβαλεῖς ἐπ᾽ αὐτὴν χάρακα, καὶ δώσεις ἐπ᾽ αὐτὴν πα-
ρεμβολάς, καὶ τάξεις τὰς βελοστάσεις κύκλῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Si autem exhortatus fueris impium, & non fuerit auersus à peccato suo & à via sua impia, ipse in peccato suo morietur: & tu animam tuam liberasti. 20 Et quando auersus fuerit iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem, ponam offendiculum peccatorum coram eo: ipse morietur; quia non exhortatus es eum: in peccato suo morietur, & non erunt in memoria iustitiæ eius quas fecit, & sanguinem eius de manu tua requiram. 21 Tu autem si exhortatus fueris iustum vt non peccet iustus, & ipse non peccauerit, viuens viuet; quia monitus est, tu autem animam tuam liberasti. 22 Et mansit super me ibi spiritus prophetiæ à facie Domini, & dixit ad me: Surge & egredere in campum, & ibi loquar tecum. 23 Et surrexi & egressus sum in campum, & ecce ibi gloria Domini residebat, quasi gloria quam vidi iuxta fluuium Chobar: & pronus cecidi super faciem meam. 24 Et ingressus est in me spiritus, & statuit me super pedes meos, & locutus est mecum, & dixit: Ingredere & absconde te in medio domus tuæ. 25 Tu autem fili hominis, ecce statui verbum meum super te, sicut vinculum funiculorum quibus ligant. & non egredieris in medium eorum. 26 Et linguam tuam adhærere faciam palato tuo, & tacebis, & non eris eis vir increpans: quia populus contumax est. 27 Et cùm locutus fuero tecum, inclinabo animam tuam, & dices eis: Hæc dicit Dominus Deus: Qui suscipit, suscipiat disciplinam; & qui cessat, cesset peccare; quia populus contumax est.

CAP. IIII.

ET tu fili hominis sume tibi lapidem, & pones coram te, & figurabis super eum ciuitatem Ierusalem: 2 Et pones super eam obsidionem, & ædificabis super eam machinam, & comportabis aduersus eam aggerem. & collocabis contra eam castra, & constitues contra eam duces per circuitum.

3 * וְאַתָּה קַח־לְךָ מַחֲבַת בַּרְזֶל וְנָתַתָּה אוֹתָהּ קִיר
בַּרְזֶל בֵּינְךָ וּבֵין הָעִיר וַהֲכִינֹתָה אֶת־פָּנֶיךָ
אֵלֶיהָ וְהָיְתָה בַמָּצוֹר וְצַרְתָּ עָלֶיהָ אוֹת הִיא לְבֵית
יִשְׂרָאֵל׃
4 * וְאַתָּה שְׁכַב עַל־צִדְּךָ הַשְּׂמָאלִי וְשַׂמְתָּ אֶת־עֲוֺן
בֵּית־יִשְׂרָאֵל עָלָיו מִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו
תִּשָּׂא אֶת־עֲוֺנָם׃
5 * וַאֲנִי נָתַתִּי לְךָ אֶת־שְׁנֵי עֲוֺנָם לְמִסְפַּר יָמִים
שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת וְתִשְׁעִים יוֹם וְנָשָׂאתָ עֲוֺן בֵּית־
יִשְׂרָאֵל׃
6 * וְכִלִּיתָ אֶת־אֵלֶּה וְשָׁכַבְתָּ עַל־צִדְּךָ הַיְמָנִי שֵׁנִית
וְנָשָׂאתָ אֶת־עֲוֺן בֵּית־יְהוּדָה אַרְבָּעִים יוֹם יוֹם
לַשָּׁנָה יוֹם לַשָּׁנָה נְתַתִּיו לָךְ׃
7 * וְאֶל־מְצוֹר רוּשָׁלַם תָּכִין פָּנֶיךָ וּזְרֹעֲךָ חֲשׂוּפָה
וְנִבֵּאתָ עָלֶיהָ׃
8 * וְהִנֵּה נָתַתִּי עָלֶיךָ עֲבוֹתִים וְלֹא־תֵהָפֵךְ מִצִּדְּךָ
אֶל־צִדֶּךָ עַד־כַּלּוֹתְךָ יְמֵי מְצוּרֶךָ׃
9 * וְאַתָּה קַח־לְךָ חִטִּין וּשְׂעֹרִים וּפוֹל וַעֲדָשִׁים וְדֹחַן
וְכֻסְּמִים וְנָתַתָּה אוֹתָם בִּכְלִי אֶחָד וְעָשִׂיתָ אוֹתָם לְךָ
לְלָחֶם מִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר־אַתָּה שׁוֹכֵב עַל־צִדְּךָ
שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת וְתִשְׁעִים יוֹם תֹּאכְלֶנּוּ׃
10 * וּמַאֲכָלְךָ אֲשֶׁר תֹּאכְלֶנּוּ בְּמִשְׁקוֹל עֶשְׂרִים שֶׁקֶל
לַיּוֹם מֵעֵת עַד־עֵת תֹּאכְלֶנּוּ׃
11 * וּמַיִם בִּמְשׂוּרָה תִשְׁתֶּה שִׁשִּׁית הַהִין מֵעֵת עַד־
עֵת תִּשְׁתֶּה׃
12 * וְעֻגַת שְׂעֹרִים תֹּאכֲלֶנָּה וְהִיא בְּגֶלְלֵי צֵאַת
הָאָדָם תְּעֻגֶנָה לְעֵינֵיהֶם׃
13 * וַיֹּאמֶר יְהוָה כָּכָה יֹאכְלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶת־
לַחְמָם טָמֵא בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר אַדִּיחֵם שָׁם׃

3 * Et tu sume tibi sartaginem ferream,
& pone eam in murum ferreum inter te
& inter ciuitatem; & obfirmabis faciem
tuam ad eam, & erit in obsidionem, &
circundabis eam. Signum est domui Is-
rael.
4 * Et tu dormies super latus tuum sini-
strum, & pones iniquitates domus Israel
super eo, numero dierum quibus dor-
B mies super illud, & assumes iniquitates
eorum.
5 * Ego autem dedi tibi annos iniquita-
tis eorum numero dierum trecentos & no-
naginta dies, & portabis iniquitatem do-
mus Israel.
6 * Et cùm compleueris hæc, dormies su-
per latus tuum dextrum secundò, & assu-
mes iniquitatem domus Iuda quadragin-
ta diebus. Diem pro anno, diem, inquam,
pro anno dedi tibi.
7 * Et ad obsidionem Hierusalem con-
uertes faciem tuam, & brachium tuum
erit extentum, & prophetabis aduersus
eam.
8 * Ecce circundedi te vinculis, & non te
conuertes à latere tuo in latus aliud, donec
compleas dies obsidionis tuæ.
9 * Et tu sume tibi frumentum, & hor-
deum, & fabam, & lentem, & milium, &
viciam; & mittes ea in vas vnum, & fa-
C cies tibi panes numero dierũ quibus dor-
mies super latus tuum. Trecentis & no-
naginta diebus comedes illud.
10 * Cibus autem tuus quo vesceris, erit in
pondere viginti stateres in die: à tempore
vsque ad tempus comedes illud.
11 * Et aquam in mensura bibes, sextam
partem hin: à tempore vsque ad tempus
bibes illud.
12 * Et quasi subcinericium hordeaceum
comedes illud, & stercore quod egredi-
tur de homine operies illud in oculis eo-
rum.
13 * Hæc dicit Dominus: Sic comedent fi-
lij Israel panem suum pollutum inter gen-
tes ad quas eiiciam eos.

תרגום יונתן

3 ואת סב לך מסרית ברזל ותתן יתה כותל ברזל בינך ובין קרתא ותתקן ית אפך לה ותהי בצירא ותצור עלה את היא לבית ישראל׃
4 ואת שכב על סטרך דשמאלא ותשוי ית חובי בית ישראל עלוהי מנין יומיא דתשכב עלוהי תקבל ית חוביהון׃
5 ואנא יהבית לך על חד תרין בחוביהון למנין יומיא תלת מאה ותשעין יומין ותקבל חובי בית ישראל׃
6 ותשלים ית אלין ותשכב על סטרך דימינא תנינות ותקבל ית חובי בית יהודה ארבעין יומין יומא לשתא יומא לשתא יהבתנון לך׃
7 ולציר ירושלם תתקן אפך ודרעך תתקף ותתנבי עלה׃
8 והא גזרית פתגמי עלך כאסור גדילין ולא תתהפך מסטרך לסטרך עד אשלמותך יומי צירך׃
9 ואת סב לך חטין ושעורין ופולא וטלופחין ודוחן וכונתין ותתן יתהון במנא חד ותעבד יתהון לך למיכל מנין יומיא דאת שכב על
סטרך תלת מאה ותשעין יומין תיכלנה׃
10 ומיכלך דתיכלנה במתקל עשרין פילס ליום מעדן ועד עדן תיכלינה׃
11 ומיא במכילתא תשתי חד מן שתא בהנא מעדן ועד עדן תשתי׃
12 וחררא דלחם שעורין תיכלינה והיא על גללי מפקת אנשא תחררנה לעיניהון׃
13 ואמר יי כדין ייכלון בני ישראל ית מיכלהון מסאב ביני עממיא דאגליתינון לתמן׃

* Et tu sume tibi sartaginem ferream, & 3
pones ei murum ferreum inter te & inter ciui-
tatem: præparabis faciem tuam ad eam, et erit
in obsidione, & circundabis eam: signum est
hoc filiis Israel.

* Et tu dormies super latus tuum sinistrum, 4
& pones iniquitates Israel super eo secundùm
numerum dierum quibus dormies super illud,
& assumes iniquitates eorum.

* Et ego dedi tibi duas iniquitates eorum in 5
numerum dierum trecentorum nonaginta, &
assumes iniquitates domus Israel.

* Et complebis hæc, & dormies super la- 6
tus tuum dextrum, & assumes iniquitates do-
mus Iuda quadraginta diebus, diem in annum
posui tibi.

* Et ad obsidionem Hierusalem parabis fa- 7
ciem tuam, & brachium tuum roborabis, &
prophetabis super eam.

* Et ego ecce dedi super te vincula, & ne 8
conuertaris à latere tuo in latus tuum, donec
compleantur dies obsidionis tuæ.

* Et tu sume tibi triticum & hordeum, & 9
fabam, & lentem, & milium, & siliginem,
immittes ea in vas vnum fictile, & facies ea
tibi in panes. & secundùm numerum dierum
quibus tu dormis super latus tuum, trecentis
nonaginta diebus comedes ea.

* Et cibus tuus quo vesceris in pondere 10
viginti siclos in die, à tempore vsque ad tem-
pus comedes ea.

* Et aquam in mensura bibes sextam par- 11
tem hyn, à tempore vsque ad tempus bibes
illam.

* Quasi subcinericium hordeaceum comedes 12
ea. in fimo stercoris humani abscondes ea ante
oculos eorum.

* Hæc dicit Dominus Deus Israel: Sic co- 13
medent filij Israel immunda inter gentes in quas
eiiciam eos.

3 * καὶ σὺ λάβε σεαυτῷ τήγανον σιδηροῦν, καὶ θήσεις
αὐτὸ τεῖχον σιδηροῦν ἀναμέσον σου, καὶ ἀναμέσον τῆς πό-
λεως, καὶ ἑτοιμάσεις τὸ πρόσωπόν σου ἐπ' αὐτήν, καὶ ἔσται
ἐν συγκλεισμῷ, καὶ συγκλείσεις αὐτήν, σημεῖόν ἐστι τοῦτο
τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.

4 * καὶ σὺ κοιμηθήσῃ ἐπὶ τὸ πλευρόν σου τὸ ἀριστερόν,
καὶ θήσεις τὰς ἀδικίας τοῦ ἰσραὴλ ἐπ' αὐτοῦ κατὰ ἀριθμὸν
τῶν ἡμερῶν ἃς κοιμηθήσῃ ἐπ' αὐτοῦ, καὶ λήψῃ τὰς ἀδι-
κίας αὐτῶν·

5 * καὶ ἐγὼ δέδωκά σοι τὰς δύο ἀδικίας αὐτῶν εἰς ἀριθ-
μὸν ἡμερῶν τριακοσίων ἐνενήκοντα, καὶ λήψῃ τὰς ἀδι-
κίας τοῦ οἴκου ἰσραήλ.

6 * καὶ συντελέσεις ταῦτα, καὶ κοιμηθήσῃ ἐπὶ τὸ πλευ-
ρόν σου τὸ δεξιόν, καὶ λήψῃ τὰς ἀδικίας τοῦ οἴκου ἰού-
δα, τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἡμέραν εἰς ἐνιαυτὸν τέθη-
κά σοι.

7 * καὶ εἰς τὸν συγκλεισμὸν ἱερουσαλὴμ ἑτοιμάσεις τὸ
πρόσωπόν σου, καὶ τὸν βραχίονά σου στερεώσεις, καὶ προ-
φητεύσεις ἐπ' αὐτήν.

8 * καὶ ἐγὼ ἰδοὺ δέδωκα ἐπὶ σὲ δεσμούς, καὶ μὴ στρα-
φῇς ἀπὸ τοῦ πλευροῦ σου ἐπὶ τὸ πλευρόν σου, ἕως οὗ συν-
τελεσθῶσιν αἱ ἡμέραι τοῦ συγκλεισμοῦ σου.

9 * καὶ σὺ λάβε σεαυτῷ πυροὺς καὶ κριθάς, καὶ κύα-
μον, καὶ φακόν, καὶ κέγχρον καὶ ὄλυραν, ἐμβαλεῖς
αὐτὰ εἰς ἄγγος ἓν ὀστράκινον, καὶ ποιήσεις αὐτὰ σεαυ-
τῷ εἰς ἄρτους. καὶ κατὰ ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν ἃς σὺ καθεύδεις
ἐπὶ τοῦ πλευροῦ σου τριακοσίους ἐνενήκοντα ἡμέρας φά-
γεσαι αὐτά.

19 * καὶ τὸ βρῶμά σου ὃ φάγεσαι ἐν σταθμῷ εἴκοσι σί-
κλους τὴν ἡμέραν ἀπὸ καιροῦ ἕως καιροῦ φάγεσαι
αὐτά·

11 * καὶ ὕδωρ ἐν μέτρῳ πίεσαι τὸ ἕκτον τοῦ ἵν, ἀπὸ και-
ροῦ ἕως καιροῦ πίεσαι αὐτό·

12 * ὡς ἐγκρυφίαν κριθίνην φάγεσαι αὐτά. ἐν βολ-
βίτοις κόπρου ἀνθρωπίνης ἐγκρύψεις αὐτὰ κατ' ὀφθαλ-
μοὺς αὐτῶν.

13 * τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τοῦ ἰσραήλ, οὕτως φά-
γονται οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἀκάθαρτα ἐν τοῖς ἔθνεσιν εἰς ἃ ἐκ-
βαλῶ αὐτούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Et tu tolle tibi sartaginem ferream, & pones eam murum ferreum inter te & ciuitatem: & diriges faciem tuam ad eam, & erit in
obsidione, & obsidebis eam. signum est domui Israel. 4 Et tu cuba super latus tuum sinistrum, & pones pecca-
ta domus Israel super illud: numero dierum quibus cubaueris super illud, suscipies peccata eorum.
5 Et ego dedi tibi pro vno duo in peccatis eorum iuxta numerum dierum trecentorum & nonaginta dierum: & suscipies iniquitates
domus Israel. 6 Vbi enim hæc absolueris, cubabis super latus tuum dextrum secundò, & suscipies iniquitates domus
Iuda quadraginta diebus, diem pro anno, diem pro anno dedi eos tibi.
7 Et ad obsidionem Ierusalem diriges faciem tuam, & brachium tuum roborabis: & prophetabis aduersus eam.
8 Et ecce decretum Verbi mei erit super te quasi vinculum funiculorum; & non te conuertes de latere tuo in latus tuum, donec com-
pleueris dies tuæ obsidionis.
9 Et tu sume tibi triticum, & hordeum, & fabam, & lentes, & milium, & speltam, & mittes ea in vase vno, & facies ea tibi in cibum
numero dierum quibus cubaueris super latus tuum; trecentis & nonaginta diebus comedes illum.
10 Cibus autem tuus quo vesceris, erit in pondere viginti stateres in diem, à tempore vsque ad tempus comedes illum.
11 Et aquam in mensura bibes, sextam partem hin: à tempore vsque ad tempus bibes illam.
12 Et subcinericium panem hordeaceum comedes illum: super excrementum stercoris humani subiges illum in oculis eorum.
13 Et dixit Dominus: Sic comedent filij Israel cibum pollutum suum inter populos ad quos transmigrare eos feci.

14 * וָאֹמַר אֲהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה נַפְשִׁי לֹא מְטֻמָּאָה וּנְבֵלָה וּטְרֵפָה לֹא־אָכַלְתִּי מִנְּעוּרַי וְעַד־עַתָּה וְלֹא־בָא בְּפִי בְּשַׂר פִּגּוּל׃

15 * וַיֹּאמֶר אֵלַי רְאֵה נָתַתִּי לְךָ אֶת־צְפוּעֵי הַבָּקָר תַּחַת גֶּלְלֵי הָאָדָם וְעָשִׂיתָ אֶת־לַחְמְךָ עֲלֵיהֶם׃

16 * וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם הִנְנִי שֹׁבֵר מַטֵּה־לֶחֶם בִּירוּשָׁלִַם וְאָכְלוּ־לֶחֶם בְּמִשְׁקָל וּבִדְאָגָה וּמַיִם בִּמְשׂוּרָה וּבְשִׁמָּמוֹן יִשְׁתּוּ׃

17 * לְמַעַן יַחְסְרוּ לֶחֶם וָמָיִם וְנָשַׁמּוּ אִישׁ וְאָחִיו וְנָמַקּוּ בַּעֲוֺנָם׃

ה

1 * וְאַתָּה בֶן־אָדָם קַח־לְךָ חֶרֶב חַדָּה תַּעַר הַגַּלָּבִים תִּקָּחֶנָּה לָּךְ וְהַעֲבַרְתָּ עַל־רֹאשְׁךָ וְעַל־זְקָנֶךָ וְלָקַחְתָּ לְךָ מֹאזְנֵי מִשְׁקָל וְחִלַּקְתָּם׃

2 * שְׁלִשִׁית בָּאוּר תַּבְעִיר בְּתוֹךְ הָעִיר כִּמְלֹאת יְמֵי הַמָּצוֹר וְלָקַחְתָּ אֶת־הַשְּׁלִשִׁית תַּכֶּה בַחֶרֶב סְבִיבוֹתֶיהָ וְהַשְּׁלִשִׁית תִּזְרֶה לָרוּחַ וְחֶרֶב אָרִיק אַחֲרֵיהֶם׃

3 * וְלָקַחְתָּ מִשָּׁם מְעַט בְּמִסְפָּר וְצַרְתָּ אוֹתָם בִּכְנָפֶיךָ׃

4 * וּמֵהֶם עוֹד תִּקָּח וְהִשְׁלַכְתָּ אוֹתָם אֶל־תּוֹךְ הָאֵשׁ וְשָׂרַפְתָּ אֹתָם בָּאֵשׁ מִמֶּנּוּ תֵצֵא־אֵשׁ אֶל־כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל׃

5 * כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה זֹאת יְרוּשָׁלִַם בְּתוֹךְ הַגּוֹיִם שַׂמְתִּיהָ וּסְבִיבוֹתֶיהָ אֲרָצוֹת׃

6 * וַתֶּמֶר אֶת־מִשְׁפָּטַי לְרִשְׁעָה מִן־הַגּוֹיִם וְאֶת־חֻקּוֹתַי מִן־הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֶיהָ כִּי בְמִשְׁפָּטַי מָאָסוּ וְחֻקּוֹתַי לֹא־הָלְכוּ בָהֶם׃

14 * Et dixi: A, a, a, Domine Deus. ecce
D anima mea non eſt polluta, & morticinium, & laceratum à beſtiis non comedi ab infantia mea vſque nunc, & nō eſt ingreſſa os meum omnis caro immunda.
15 * Et dixit ad me: Ecce dedi tibi fimum boum pro ſtercoribus humanis, & facies panem tuum in eo.
16 * Et dixit ad me: Fili hominis, ecce conteram baculum panis in Hieruſalem, & comedent panem ſuum in pondere & in ſollicitudine, & aquam in menſura & in anguſtia bibent:
17 * Vt deficientibus pane & aqua corruat vnuſquiſque ad fratrem ſuum, & contabeſcat in iniquitatibus ſuis.

CAP. V.

1 ET tu fili hominis ſume tibi gladium a-
A cutum radētem pilos, & aſſumes eum, & duces per caput tuum & per barbam tuam; & aſſumes tibi ſtateram ponderis, & diuides eos.
2 * Tertiam partem igni combures in medio ciuitatis iuxta completionem dierum obſidionis: & aſſumes tertiam partem, & concides gladio in circuitu eius: tertiam verò aliam diſperges in ventum, & gladium nudabo poſt eos.
3 * Et ſumes indè paruum numerum, & ligabis eos in ſummitate pallij tui.
4 * Et ex eis rurſum tolles, & proiicies eos in medio ignis, & combures eos igni, & ex eis egredietur ignis in omnem domum Iſrael.
5 *Hęc dicit Dominus Deus: Iſta eſt Hieruſalem. in medio gentium poſui eam, & in circuitu eius terras.
6 * Et contempſit iudicia mea vt plus eſ-
B ſet impia quàm gentes, & præcepta mea vltrà quàm terræ quæ in circuitu eiꝰ ſunt. Iudicia enim mea proiecerunt, & in præceptis meis non ambulauerunt.

תרגום יונתן

14 וַאֲמָרִית קֳבֵל בָּעוּתִי יְיָ אֱלֹהִים הָא נַפְשִׁי לָא מְסָאֲבָא וּנְבֵילָה וּתְבִירָה לָא אֲכָלִית מִזְּעוּרַי וְעַד כְּעַן וְלָא אֲכָלִית בְּסַר מְרַחַק׃
15 וַאֲמַר לִי חֲזֵי דִּיהָבֵית לָךְ יָת גֶּלֵי תוֹרַיָּא חֲלַף גֶּלֵי אֱנָשָׁא וְתַעְבֵּד יָת מֵיכְלָךְ עֲלֵיהוֹן׃
16 וַאֲמַר לִי בַּר אָדָם הָא אֲנָא תָּבַר סְעִיד מֵיכְלָא בִּירוּשְׁלֶם וְיֵיכְלוּן לַחְמָא בְּמַתְקַל וּבְיִצְפָּא וּמַיָּא בִּצְרוּ וּבְאִשְׁתְּמָמוּ יִשְׁתּוֹן׃
17 בְּדִיל דְּיֶחְסַר לְהוֹן מֵיכַל וּמִשְׁתֵּי וְיִצְדּוּן גְּבַר וַאֲחוּהִי וְיִתְמְסוּן בְּחוֹבֵיהוֹן׃

ה

1 וְאַתְּ בַּר אָדָם סַב לָךְ חַרְבָּא חֲרִיפָא מַסְפַּר גַּלָּבַיָּא תִּסַּב לָךְ וְתַעְבַּר עַל רֵישָׁךְ וְעַל דִּקְנָךְ וְתִסַּב לָךְ מוֹזְנָן דְּמַתְקַל וּתְפַלְּגִנּוּן׃
2 תְּלָתָא בְּנוּרָא תַּדְלֵיק בְּגוֹ קַרְתָּא כְּמִשְׁלַם יוֹמֵי צָיְרָא וְתִסַּב יָת תְּלָתָא תִּקְטֵל בְּחַרְבָּא סַחְרָנָהָא וּתְלָתָא תְּבַדַּר לְכָל רוּחַ דְּכֵן יִתְבַּדְּרוּן קְטִילִין בְּחַרְבָּא אֲגָרֵי בָּתְרֵיהוֹן׃
3 וְתִסַּב מִתַּמָּן זְעֵיר בְּמִנְיָן וְתִצוּר יָתְהוֹן בִּכְנָפָךְ׃
4 וּמִנְּהוֹן עוֹד תִּסַּב וְתִרְמֵי יָתְהוֹן לְגוֹ נוּרָא וְתוֹקִיד יָתְהוֹן בְּנוּרָא בְּכֵין תִּפּוֹק אֶשְּׁתָא עַל כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃
5 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים דָּא יְרוּשְׁלֶם בְּגוֹ עַמְמַיָּא שַׁוִּיתָהָא סְחוֹר סְחוֹר מְדִינָתָא׃
6 וְאַשְׁנִיאַת יָת דִּינַי לְמֶחְטֵב בְּהוֹן מִן עַמְמַיָּא וְיָת קְיָמַי מִן מְדִינָתָא דִּי בְּסַחְרָנָהָא אֲרֵי בְדִינַי קָצוּ וּקְיָמַי לָא הֲלִיכוּ בְּהוֹן׃

*Dixi, Nequaquam Domine Deus Israel. si 14
anima mea non est polluta in immunditia: &
morticinium, & captum à bestiis non comedi
à natiuitate mea vsque nunc, neque ingressa est
in os meum omnis caro prophana.
*Et dixit ad me: Ecce dedi tibi fimum 15
boum pro stercoribus humanis, & facies panes
in eis.
*Et dixit Dominus ad me: Fili hominis, ec- 16
ce ego contero firmamentum panis in Hierusa-
lem, & comedent panem in pondere & indi-
gentia; & aquam in mensura & in interitu
bibent:
*Ut indigentes fiant pane et aqua. & in- 17
teribit homo et frater eius, & contabescent in
iniquitatibus suis.*

CAP. V.

*ET tu fili hominis, sume tibi gladium acutum 1
magis quàm nouacula tonsoris, possidebis
eum tibi. & induces eum super caput tuum
& super barbam tuam. & sumes stateram
ponderis, & diuides eos.
*Quartam partem in igne combures in me- 2
dia ciuitate secundùm completionem dierum
conclusionis. & sumes quartam partem, &
combures eam in medio eius, & quartam par-
tem concides in gladio in circuitu eius, et quar-
tam partem disperges vento: & gladium nu-
dabo post eos.
*Assumes indè paucos in numero, & cir- 3
cumligabis eos pallio tuo.
*Et ex his tolles adhuc, & proiicies eos in 4
medium ignis, & combures eos in igne: ex ea
egredietur ignis, & dices omni domui Israel:
*Hæc dicit Dominus Dominus: Ista Hie- 5
rusalem. in medio gentium posui eam, et in cir-
cuitu eius regiones.
*Et dices: Iustificationes meas iniquo ex 6
gentibus, & legitima mea regionum quæ in
circuitu eius: quia iustificationes meas repu-
lerunt, & in legitimis meis non ambulauerunt
in eis.*

14 * εἶπα, μηδαμῶς κύριε ὁ θεὸς τοῦ ἰσραήλ. εἰ ἡ ψυχή
μου οὐ μεμίανται ἐν ἀκαθαρσίᾳ, καὶ θνησιμαῖον καὶ θηριά-
λωτον οὐ βέβρωκα ἀπὸ γενέσεώς μου ἕως τοῦ νῦν, οὐδὲ εἰσε-
λήλυθεν εἰς τὸ στόμα μου πᾶν κρέας βέβηλον.
15 * καὶ εἶπεν πρός με, ἰδοὺ δέδωκά σοι βόλβιτα βοῶν,
ἀντὶ τῶν βολβίτων ἀνθρωπίνων, καὶ ποιήσεις τοὺς ἄρτους
ἐπ᾽ αὐτῶν.
16 * καὶ εἶπεν κύριος πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου ἰδοὺ ἐγὼ
συντρίβω στήριγμα ἄρτου ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ φάγονται
ἄρτον ἐν σταθμῷ καὶ ἐνδείᾳ, καὶ ὕδωρ ἐν μέτρῳ, καὶ ἐν ἀ-
φανισμῷ πίονται·
17 * ὅπως ἐνδεεῖς γένωνται ἄρτου καὶ ὕδατος. καὶ ἀφανι-
σθήσεται ἄνθρωπος καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ ἐντακήσονται
ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτῶν.

ε.

1 * Καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, λάβε σεαυτῷ ῥομφαίαν ὀξεῖαν
ὑπὲρ ξυρὸν κουρέως κτήσῃ αὐτὴν σεαυτῷ. καὶ ἐπάξεις
αὐτὴν ἐπὶ τὴν κεφαλήν σου καὶ ἐπὶ τὸν πώγωνά σου. καὶ λή-
ψῃ ζυγὸν σταθμίων, καὶ διαστήσεις αὐτούς.
2 * τὸ τέταρτον ἐν πυρὶ ἀνακαύσεις ἐν μέσῃ τῇ πόλει
κατὰ τὴν πλήρωσιν τῶν ἡμερῶν τοῦ συγκλεισμοῦ. καὶ λήψῃ
τὸ τέταρτον, καὶ κατακαύσεις αὐτὸ ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ τὸ τέταρ-
τον κατακόψεις ἐν ῥομφαίᾳ κύκλῳ αὐτῆς, καὶ τὸ τέταρτον
διασκορπίσεις τῷ πνεύματι. καὶ μάχαιραν ἐκκενώσω ὀ-
πίσω αὐτῶν.
3 * λήψῃ ἐκεῖθεν ὀλίγους ἐν ἀριθμῷ, καὶ συμπεριλή-
ψῃ αὐτοὺς τῇ ἀναβολῇ σου.
4 * καὶ ἐκ τούτων λήψῃ ἔτι καὶ ῥίψεις αὐτοὺς εἰς μέσον
τοῦ πυρός, καὶ κατακαύσεις αὐτοὺς ἐν πυρί, ἐξ αὐτῆς ἐξε-
λεύσεται πῦρ, καὶ ἐρεῖς παντὶ οἴκῳ ἰσραήλ.
5 * τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, αὕτη ἱερουσαλήμ. ἐν
μέσῳ τῶν ἐθνῶν τέθηκα αὐτήν, καὶ τὰς κύκλῳ αὐτῆς
χώρας·
6 * καὶ ἐρεῖς, τὰ δικαιώματά μου τῇ ἀνόμῳ ἐκ τῶν ἐ-
θνῶν, καὶ τὰ νόμιμά μου τῶν χωρῶν τῶν κύκλῳ αὐτῆς,
διότι τὰ δικαιώματά μου ἀπώσαντο, καὶ ἐν τοῖς νομίμοις
μου οὐκ ἐπορεύθησαν ἐν αὐτοῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et dixi: Suscipe deprecationem meam Domine Deus: ecce anima mea non est polluta, & morticinium & confractum à bestia non
comedi ab infantia mea vsque nunc: & non comedi carnem abominabilem. 15 Et dixit mihi: Vide vt dederim tibi stercus
boum pro stercore hominis, & facies cibum tuum super illud. 16 Et dixit ad me: Fili hominis, ecce ego conteram sustenta-
culum cibi in Ierusalem, & comedent cibum suum in pondere & in solicitudine; & aquam in desolatione & stupore bibent.
17 Vt deficiat eis cibus & potus: & vastabuntur vir & frater eius, & tabescent in iniquitatibus suis.

CAP. V.

ET tu fili hominis tolle tibi gladium acutum, nouaculam tonsorum tolles tibi; & traduces super caput tuum & super barbam tuam,
& assumes tibi lances ponderis, & diuides eos. 2 Tertiam partem igne combures in medio ciuitatis,
cùm completi fuerint dies obsidionis: & tolles tertiam partem, & occides gladio quæ in circuitu eius sunt; & tertiam partem disperges
omni vento; sic enim dispergentur: & occidentes gladio immittam post eos.
3 Et tolles indè paucos numero, & ligabis eos in extremitate pallij tui.
4 Et ex eis rursus tolles & proiicies illos in medium ignis, & combures eos igni: tunc egredietur ignis in omnem domum Israel.
5 Hæc dicit Dominus Deus: Ista est Hierusalem: in medio populorum posui eam in circuitu prouinciarum.
6 Et mutauit iudicia mea, vt peccaret in eis magis quàm populi; & pacta mea magis quàm prouinciæ quæ in circuitu eius sunt, quia iu-
dicia mea detestati sunt, & in pactis meis non ambulauerunt.

7 * לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן הֲמָנְכֶם מִן־
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיכֶם בְּחֻקּוֹתַי לֹא הֲלַכְתֶּם וְאֶת־
מִשְׁפָּטַי לֹא עֲשִׂיתֶם וּכְמִשְׁפְּטֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
סְבִיבוֹתֵיכֶם לֹא עֲשִׂיתֶם:
8 * לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי עָלַיִךְ גַּם־אָנִי
וְעָשִׂיתִי בְתוֹכֵךְ מִשְׁפָּטִים לְעֵינֵי הַגּוֹיִם:
9 * וְעָשִׂיתִי בָךְ אֵת אֲשֶׁר לֹא־עָשִׂיתִי וְאֵת אֲשֶׁר־
לֹא־אֶעֱשֶׂה כָמֹהוּ עוֹד יַעַן כָּל־תּוֹעֲבֹתָיִךְ:
10 * לָכֵן אָבוֹת יֹאכְלוּ בָנִים בְּתוֹכֵךְ וּבָנִים יֹאכְלוּ
אֲבוֹתָם וְעָשִׂיתִי בָךְ שְׁפָטִים וְזֵרִיתִי אֶת־כָּל־
שְׁאֵרִיתֵךְ לְכָל־רוּחַ:
11 * לָכֵן חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה אִם־לֹא יַעַן אֶת־
מִקְדָּשִׁי טִמֵּאת בְּכָל־שִׁקּוּצַיִךְ וּבְכָל־תּוֹעֲבֹתָיִךְ
וְגַם־אֲנִי אֶגְרַע וְלֹא־תָחוֹס עֵינִי וְגַם־אֲנִי לֹא
אֶחְמוֹל:
12 * שְׁלִשִׁתַיִךְ בַּדֶּבֶר יָמוּתוּ וּבָרָעָב יִכְלוּ בְתוֹכֵךְ
וְהַשְּׁלִשִׁית בַּחֶרֶב יִפְּלוּ סְבִיבוֹתָיִךְ וְהַשְּׁלִישִׁית לְכָל־
רוּחַ אֱזָרֶה וְחֶרֶב אָרִיק אַחֲרֵיהֶם:
13 * וְכָלָה אַפִּי וַהֲנִחוֹתִי חֲמָתִי בָּם וְהִנֶּחָמְתִּי וְיָדְעוּ
כִּי־אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי בְּקִנְאָתִי בְּכַלּוֹתִי חֲמָתִי
בָּם:
14 * וְאֶתְּנֵךְ לְחָרְבָּה וּלְחֶרְפָּה בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר סְבִיבוֹתָיִךְ
לְעֵינֵי כָּל־עוֹבֵר:
15 * וְהָיְתָה חֶרְפָּה וּגְדוּפָה מוּסָר וּמְשַׁמָּה לַגּוֹיִם
אֲשֶׁר סְבִיבוֹתָיִךְ בַּעֲשׂוֹתִי בָךְ שְׁפָטִים בְּאַף וּבְחֵמָה
וּבְתֹכְחוֹת חֵמָה אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי:
16 * בְּשַׁלְּחִי אֶת־חִצֵּי הָרָעָב הָרָעִים בָּהֶם
אֲשֶׁר הָיוּ לְמַשְׁחִית אֲשֶׁר־אֲשַׁלַּח אוֹתָם
לְשַׁחֶתְכֶם וְרָעָב אֹסֵף עֲלֵיכֶם וְשָׁבַרְתִּי לָכֶם מַטֵּה־
לָחֶם:

7 * Idcircò hæc dicit dominus Deus: Quia superastis gentes quæ in circuitu vestro sunt, & in præceptis meis non ambulastis & iudicia mea non fecistis, & iuxta iudicia gentium quæ in circuitu vestro sunt, non estis operati.
8 * Ideò hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad te, & ipse ego faciam in medio tui iudicia in oculis gentium.
9 * Et faciam in te quæ non feci, & quibus similia vltrà non faciam propter omnes abominationes tuas.
10 * Ideò patres comedent filios in medio tui, & filij comedēt patres suos. Et faciam
C in te iudicia, & ventilabo vniuersas reliquias tuas in omnem ventum.
11 *Idcircò viuo ego, dicit Dominus Deus, nisi pro eo quòd sanctum meum violasti in omnibus offensionibus tuis & in cunctis abominationibus tuis, ego quoq; confringam, & non parcet oculus meus, & non miserebor.
12 * Tertia pars tui peste morietur, & fame cōsumetur in medio tui: & tertia pars tui in gladio cadet in circuitu tuo. tertiam verò partem tuam in omnem vētum dispergam, & gladium euaginabo post eos.
13 * Et complebo furorem meum, & requiescere faciam indignationem meam
D in eis, & cōsolabor. & scient quia ego Dominus locutus sum in zelo meo, cùm impleuero omnem indignationem meam in eis.
14 * Et dabo te in desertum & in opprobrium gentibus quæ in circuitu tuo sunt, in conspectu omnis prætereuntis.
15 * Et eris opprobrium & blasphemia, exemplum & stupor in gentibus quę in circuitu tuo sunt, cùm fecero in te iudicia in furore & in indignatione, & in increpationibus iræ: ego Dominus locutus sum.
16 * Quando misero sagittas famis pessimas in eis quæ erunt mortiferæ, & quas mittam vt disperdam vos. & famem congregabo super vos, & conteram in vobis baculum panis.

תרגום יונתן

7 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים חֲלָף דְּחַבְתּוּן מִן עַמְמַיָא דִּי בְסַחֲרָנֵיכוֹן בִּקְיָמַי לָא הֲלַכְתּוּן וְיָת דִּינַי לָא עֲבַדְתּוּן וּכְנִמוּסֵי עַמְמַיָא דִּי בְסַחֲרָנֵיכוֹן לָא עֲבַדְתּוּן:
8 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים הָא אֲנָא שָׁלַח רְגְזִי עֲלָךְ אַף אֲנָא וְאֶעְבֵּד בְּגַוִיךְ פֻּרְעֲנוּת דִּינִין לְעֵינֵי עַמְמַיָא:
9 וְאֶעְבֵּד בִּיךְ יָת דְּלָא עֲבָדֵית וְיָת דְּלָא אֶעְבֵּד דִּכְוָתֵיהּ עוֹד חֲלָף כָּל תּוֹעֲבָתַיִךְ:
10 בְּכֵן אֲבָהָן יֵיכְלוּן בְּסַר בְּנֵיהוֹן בְּגַוִיךְ וּבְנַיָא יֵיכְלוּן בְּסַר אֲבָהָתְהוֹן וְאֶעְבֵּד בִּיךְ פֻּרְעֲנוּת דִּינִין וַאֲבַדַּר יָת כָּל שְׁאָר עַמִּיךְ לְכָל רוּחַ:
11 בְּכֵן קַיָּם אֲנָא אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים אִם לָא חֲלָף דְּמַקְדְּשִׁי סָאֵבְתְּ בְּכָל שִׁקּוּצַיִךְ וּבְכָל תּוֹעֲבָתַיִךְ וְאַף אֲנָא אֶקְטוֹף דְּרָעִיךְ וְלָא יְחוּס מֵימְרִי וְאַף אֲנָא לָא אֲרַחֵם:
12 תַּלְתֵּיךְ בְּמוֹתָא יְמוּתוּן וּבְכַפְנָא יִשְׁתֵּיצוּן בְּגַוִיךְ וְתַלְתָּא בְּחַרְבָּא יִתְקַטְלוּן סַחֲרָנַיִךְ וְתַלְתָּא לְכָל רוּחַ אֲבַדַּר וְדִקְטְלִין בְּחַרְבָּא אֲגָרֵי בָּתְרֵיהוֹן:
13 וְיֵחוּל רֻגְזִי וְאָנִיחַ חֲמָתִי בְּהוֹן וְאֵסֵיף וְיִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ גְּזָרֵית בְּמֵימְרִי וַאֲקֵיםִ כַּד יְחוּל רֻגְזִי בְּהוֹן:
14 וְאֶתְּנִינָךְ לְחָרְבָּא וּלְחִסּוּדִין בֵּינֵי עַמְמַיָא דִּי בְסַחֲרָנַךְ לְעֵינֵי כָּל דְּעָדֵי:
15 וּתְהֵין לְחִסּוּדִין וּלְאִתְרַבְרְבָא עֲלָךְ צָרוּ וְאִשְׁתְּמָמוּ לְעַמְמַיָא דִּבְסַחֲרָנַךְ כַּד אֶעְבֵּד בִּיךְ פֻּרְעֲנוּת דִּינִין בִּרְגַז וּבְחֵמָה וּבִתְקוֹף רֻגְזִי אֲנָא יְיָ גְּזָרֵית בְּמֵימְרִי:
16 בְּגֵרוּתִי יָת מְחַת כַּפְנָא מַכְתְּשִׁין בִּישִׁין דְּמִתַּקְנִין לְחַבָּלָא דַּאֲשַׁלַּח יָתְהוֹן לְחַבָּלוּתְכוֹן וְכַפְנָא אוֹסֵיף עֲלֵיכוֹן וְאֶתְבַּר לְכוֹן סְעַד מֵיכְלָא:

7 Propterea hæc dicit Dominus Dominus: Pro eo quòd occasio vestra ex gẽtibus quæ in circuitu vestro, & in legitimis meis non ambulastis, & iustificationes meas non fecistis: sed neque secundùm iudicia gentium quæ in circuitu vestro, fecistis.

8 Propterea hæc dicit Dominus Dominus: Ecce ego ad te, et faciam in medio tui iudicium in conspectu gentium.

9 Et faciam in te quæ non feci, & non faciam similia eis vltrà secundùm omnes abominationes tuas.

10 Ideò patres comedent filios in medio tui, & filij comedent patres, & faciam in te iudicia, & dispergam omnes reliquos tuos in omnem ventum.

11 Propterea viuo ego, dicit Dominus Dominus: profectò eo quòd sancta mea maculasti in omnibus offensionibus tuis & in cunctis abominationibus tuis, & ego abijciam te, non parcet meus oculus, & ego non miserebor.

12 Quarta pars tui in morte expendetur, & quarta pars tui in fame consummabitur in medio tui, & quartã partem tui in omnem vẽtum dispergam eos: et quarta pars tui in gladio cadent in circuitu tuo, gladium educam post eos.

13 Et complebitur furor meus, & ira mea super eos, & consolabor: & scies quia ego Dominus locutus sum in zelo meo, cùm compleuero ego iram meam super eos.

14 Et ponam te in desertum, & filias tuas in circuitu tuo in conspectu omnis prætereuntis:

15 Et eris blasphemia gemibilis, & manifesta erit, & desolatio in gentibus in circuitu tuo, cùm fecero ego in te iudicia in ira, & in furore, & in vltione furoris. ego Dominus locutus sum.

16 Quando misero ego sagittas meas famis super eos, & erunt in defectionem, & mittam eas vt disperdam vos. & famem congregabo super vos, & conteram firmamentum panis tui.

7 διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἀνθ' ὧν ἡ ἀφορμὴ ὑμῶν ἐκ τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ ὑμῶν, καὶ ἐν τοῖς νομίμοις μου οὐκ ἐπορεύθητε, καὶ τὰ δικαιώματά μου οὐκ ἐποιήσατε. ἀλλ' οὐδὲ κατὰ τὰ δικαιώματα τῶν ἐθνῶν τῶν κύκλῳ ὑμῶν οὐ πεποιήκατε.

8 διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σέ, καὶ ποιήσω ἐν μέσῳ σου κρίμα ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν·

9 καὶ ποιήσω ἐν σοὶ ἃ οὐ πεποίηκα, καὶ οὐ ποιήσω ὅμοια αὐτοῖς ἔτι κατὰ πάντα τὰ βδελύγματά σου.

10 διὰ τοῦτο πατέρες φάγονται τὰ τέκνα ἐν μέσῳ σου, καὶ τέκνα φάγονται πατέρας, καὶ ποιήσω ἐν σοὶ κρίματα, καὶ διασκορπιῶ πάντας τοὺς καταλοίπους σου εἰς πάντα ἄνεμον.

11 διὰ τοῦτο ζῶ ἐγώ, λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἦ μὴν ἀνθ' ὧν τὰ ἅγιά μου ἐμίανας ἐν πᾶσι τοῖς προσοχθίσμασί σου καὶ ἐν πᾶσι τοῖς βδελύγμασί σου, κἀγὼ ἀπώσομαί σε, οὐ φείσεταί μου ὀφθαλμός, καὶ ἐγὼ οὐκ ἐλεήσω.

12 τὸ τέταρτόν σου ἐν θανάτῳ ἀναλωθήσεται, καὶ τὸ τέταρτόν σου ἐν λιμῷ συντελεσθήσεται ἐν μέσῳ σου, καὶ τὸ τέταρτόν σου εἰς πάντα ἄνεμον σκορπιῶ αὐτούς· καὶ τὸ τέταρτόν σου ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται κύκλῳ σου, καὶ μάχαιραν ἐκκενώσω ὀπίσω αὐτῶν.

13 καὶ συντελεσθήσεται ὁ θυμός μου, καὶ ἡ ὀργή μου ἐπ' αὐτούς, καὶ παρακληθήσομαι, καὶ γνώσῃ διότι ἐγὼ κύριος λελάληκα ἐν τῷ ζήλῳ μου, ἐν τῷ συντελέσαι με τὴν ὀργήν μου ἐπ' αὐτούς.

14 καὶ θήσομαί σε εἰς ἔρημον καὶ τὰς θυγατέρας σου κύκλῳ σου ἐνώπιον παντὸς διοδεύοντος,

15 καὶ ἔσῃ βλασφημία στενακτὴ καὶ δήλη ἔσται, καὶ ἀφανισμὸς ἐν τοῖς ἔθνεσιν κύκλῳ σου, ἐν τῷ ποιῆσαί με ἐν σοὶ κρίματα ἐν ὀργῇ καὶ ἐν θυμῷ καὶ ἐν ἐκδικήσει θυμοῦ. ἐγὼ κύριος λελάληκα,

16 ἐν τῷ ἐξαποστεῖλαί με τὰς βολίδας μου τοῦ λιμοῦ ἐπ' αὐτούς, καὶ ἔσονται εἰς ἔκλειψιν καὶ ἀποστελῶ αὐτὰς διαφθεῖραι ὑμᾶς. καὶ λιμὸν συνάξω ἐφ' ὑμᾶς, καὶ συντρίψω στήριγμα ἄρτου σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quòd peccastis magis quàm populi qui in circuitu vestro sunt, & in pactis meis non ambulastis, & iudicia mea non fecistis, & iuxta leges populorum qui sunt in circuitu vestro, non fecistis;
8 Ideò hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego immitto furorem meum contra te etiam ego, & faciam in medio tui vltionem iudiciorum in oculis populorum.
9 Et faciam in te id quod non feci, & cui simile non faciam vltrà pro omnibus abominationibus tuis.
10 Ideò patres comedent carnes filiorum suorum in medio tui, & filij comedent carnem patrum suorum: & faciam in te vltionem iudiciorum, & dispergam omnes reliquias populi tui in omnem ventum.
11 Propterea viuo ego, dicit Dominus Deus, nisi pro eo quòd sanctuarium meum polluisti in omnibus immunditiis tuis, & in omnibus abominationibus tuis, ego quoque conteram brachium tuum, & non parcet Verbum meum, & ego quoque non miserebor.
12 Tertia pars tui peste morietur, & fame consumetur in medio tui: & tertia pars tui gladio occidetur in circuitu tuo, & tertiam partem in omnem ventum dispergam, & occidentes gladio immittam post eos.
13 Et manebit furor meus, & requiescere faciam indignationem meam in eis, & finiam: & scient quia ego Dominus decreui in verbo meo, & exequar cùm resederit ira mea in eis.
14 Et dabo te in solitudinem & in opprobria inter populos qui in circuitu tuo sunt in oculis omnis transeuntis.
15 Et eris in opprobria & vt magnificentur super te, & in desolationem & stuporem populis qui in circuitu tuo sunt, cùm fecero in te vltionem iudiciorum in furore & indignatione, & in ira furoris mei. ego Dominus decreui in verbo meo.
16 Cùm misero percussionem famis, & plagas malas quæ paratæ sunt ad disperdendum, quas mittam vt disperdam vos: & famem adiiciam super vos, & conteram vobis sustentaculum panis.

17 וְשִׁלַּחְתִּי עֲלֵיכֶם רָעָב וְחַיָּה רָעָה וְשִׁכְּלֻךְ וְדֶבֶר
וָדָם יַעֲבָר־בָּךְ וְחֶרֶב אָבִיא עָלַיִךְ אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי׃

ו

1 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
2 בֶּן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל וְהִנָּבֵא
אֲלֵיהֶם׃
3 וְאָמַרְתָּ הָרֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ דְּבַר־אֲדֹנָי יְהוִה
כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֶהָרִים וְלַגְּבָעוֹת לָאֲפִיקִים
וְלַגֵּאָיוֹת הִנְנִי אֲנִי מֵבִיא עֲלֵיכֶם חֶרֶב וְאִבַּדְתִּי
בָּמוֹתֵיכֶם׃
4 וְנָשַׁמּוּ מִזְבְּחוֹתֵיכֶם וְנִשְׁבְּרוּ חַמָּנֵיכֶם וְהִפַּלְתִּי
חַלְלֵיכֶם לִפְנֵי גִּלּוּלֵיכֶם׃
5 וְנָתַתִּי אֶת־פִּגְרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי גִּלּוּלֵיהֶם
וְזֵרִיתִי אֶת־עַצְמוֹתֵיכֶם סְבִיבוֹת מִזְבְּחוֹתֵיכֶם׃
6 בְּכֹל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם הֶעָרִים תֶּחֱרַבְנָה וְהַבָּמוֹת
תִּישָׁמְנָה לְמַעַן יֶחֶרְבוּ וְיֶאְשְׁמוּ מִזְבְּחוֹתֵיכֶם
וְנִשְׁבְּרוּ וְנִשְׁבְּתוּ גִּלּוּלֵיכֶם וְנִגְדְּעוּ חַמָּנֵיכֶם וְנִמְחוּ
מַעֲשֵׂיכֶם׃
7 וְנָפַל חָלָל בְּתוֹכְכֶם וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃
8 וְהוֹתַרְתִּי בִּהְיוֹת לָכֶם פְּלִיטֵי חֶרֶב בַּגּוֹיִם
בְּהִזָּרוֹתֵיכֶם בָּאֲרָצוֹת׃
9 וְזָכְרוּ פְלִיטֵיכֶם אוֹתִי בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר נִשְׁבּוּ־שָׁם
אֲשֶׁר נִשְׁבַּרְתִּי אֶת־לִבָּם הַזּוֹנֶה אֲשֶׁר־סָר מֵעָלַי וְאֵת
עֵינֵיהֶם הַזֹּנוֹת אַחֲרֵי גִּלּוּלֵיהֶם וְנָקֹטּוּ בִּפְנֵיהֶם אֶל־
הָרָעוֹת אֲשֶׁר עָשׂוּ לְכֹל תּוֹעֲבֹתֵיהֶם׃
10 וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה לֹא אֶל־חִנָּם דִּבַּרְתִּי לַעֲשׂוֹת
לָהֶם הָרָעָה הַזֹּאת׃
11 כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַכֵּה בְכַפְּךָ וּרְקַע בְּרַגְלְךָ
וֶאֱמָר־אָח אֶל כָּל־תּוֹעֲבוֹת רָעוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר
בַּחֶרֶב בָּרָעָב וּבַדֶּבֶר יִפֹּלוּ׃

17 * Et immittam in vos famem, & beſtias peſſimas vſque ad internecionem. & peſtilentia & ſanguis tranſibunt per te, & gladium inducam ſuper te. Ego Dominus locutus ſum.

CAP. VI.

1 ET factus eſt ſermo Domini ad me, di-
A cens:
2 * Fili hominis, pone faciem tuam ad montes Iſrael, & prophetabis ad eos,
3 * & dices: Montes Iſrael audite verbum Domini Dei: Hæc dicit Dominus Deus montibus & collibus, rupibus & vallibus: Ecce ego inducam ſuper vos gladium, & diſperdam excelſa veſtra:
4 * Et demoliar aras veſtras, & confringentur ſimulachra veſtra, & deiiciam interfectos veſtros ante idola veſtra.
5 * Et dabo cadauera filiorum Iſrael ante
B faciem ſimulachrorum veſtrorum. & diſpergam oſſa veſtra circa aras veſtras
6 * in omnibus habitationibus veſtris. Vrbes deſertæ erunt, & excelſa demolientur & diſſipabuntur, & interibunt aræ veſtræ & confringentur: & ceſſabunt idola veſtra, & conterentur delubra veſtra, & delebuntur opera veſtra:
7 * Et cadet interfectus in medio veſtri. & ſcietis quia ego ſum Dominus.
8 * Et relinquam in vobis eos qui fugerint gladium in gentibus, cùm diſperſero
C vos in terris.
9 * Et recordabuntur mei liberati veſtri in gẽtibus ad quas captiui ducti ſunt: quia contriui cor eorum fornicans & recedens à me, & oculos eorum fornicantes poſt idola ſua, & diſplicebunt ſibimet ſuper malis quæ fecerant in vniuerſis abominationibus illis.
10 * Et ſcient quia ego Dominus non fruſtrà locutus ſum, vt facerem eis malum hoc.
11 * Hęc dicit Dominus Deus: Percute manu tua, & allide pedem tuum, & dic Heu ad omnes abominationes malorũ domus Iſrael, q̃a gladio, fame & peſte ruituri ſunt.

תרגום יונתן

17 וְאֶשְׁלַח עֲלֵיכוֹן כַּפְנָא וְחַיְתָא בִּישְׁתָא וְיִתְכְּלוּנָךְ וְדֶבֶר וְדָם יַעְבַּר בָּךְ וּדְקָטְלִין בְּחַרְבָּא אַיְתֵי עֲלָךְ אֲנָא יְיָ גְּזָרֵת בְּמֵימְרִי׃

ו

1 וַהֲוָה פִּתְגַּם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימָר׃ 2 בַּר אָדָם קַבֵּל נְבוּאָה עַל טוּרֵי יִשְׂרָאֵל וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן׃
3 וְתֵימַר טוּרֵי יִשְׂרָאֵל קַבִּלוּ פִּתְגָּמָא דַיְיָ אֱלֹהִים כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לְטוּרַיָּא וּלְרָמָתָא וּלְפַצִּידַיָּא וּלְחֵילַיָּא הָא אֲנָא מַיְתֵי עֲלֵיכוֹן
קָטְלִין בְּחַרְבָּא וְאוֹבִיד בָּמָתְכוֹן׃ 4 וְיִצְדּוּן אֱגוֹרֵיכוֹן וְיִתַּבְּרוּן חֲנִיסְנְסֵיכוֹן וְאַרְמֵי קְטִילֵיכוֹן קֳדָם פִּגּוּר טַעֲוָתְכוֹן׃
5 וְאֶתֵּן יַת פִּגְרֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל קֳדָם פִּגּוּר טַעֲוָתְהוֹן וַאֲבַדַּר יַת גַּרְמֵיכוֹן סְחְרָנוּת אֱגוֹרֵיכוֹן׃
6 בְּכָל מוֹתְבָנֵיכוֹן קִרְוַיָּא יֶחֶרְבָן וּבָמָתָא יִצְדְּיָן בְּדִיל דְּיֶחֶרְבוּן וְיִצְדּוּן אֱגוֹרֵיכוֹן וְיִתַּבְּרָן וְיִבְטְלָן טַעֲוָתְכוֹן וְיִתְקַטְּפוּן חֲנִיסְנְסֵיכוֹן וְיִתְמְחוּן
עוּבָדֵיכוֹן׃ 7 וְיִתְרְמוֹן קְטִילִין בֵּינֵיכוֹן וְתִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ׃
8 וְאַשְׁאַר כְּמֶהֱוֵי לְכוֹן מְשֵׁיזְבֵי חַרְבָּא בֵּינֵי עַמְמַיָּא בְּאִתְבַּדָּרוּתְכוֹן בִּמְדִינָתָא׃ 9 וְיִדְכְּרוּן מְשֵׁיזְבֵיכוֹן דְּחַלְתִּי בֵּינֵי עַמְמַיָּא דְּאִשְׁתְּבִיו לְתַמָּן
דְּתַבְרֵית יַת לִבְּהוֹן טַפְשָׁא דִּסְטָא מִבָּתַר פָּלְחָנִי וְיַת חֵיזוּ עֵינֵיהוֹן דְּטָעַן בָּתַר טַעֲוָתְהוֹן וְיִדַּנְקוּן וִיהוֹן חָזָן עַל בִּישְׁתָא דַּעֲבַדוּ לְכָל תּוֹעֲבָתְהוֹן׃
10 וְיִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ לָא לְמַגָּן גְּזָרֵית בְּמֵימְרִי לְמֶעְבַּד לְהוֹן בִּישְׁתָא הָדָא׃
11 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים טְפַח בִּידָךְ וּרְפוּס בְּרַגְלָךְ וֶאֱמַר וַי עַל כָּל תּוֹעֲבַת בִּישַׁת בֵּית יִשְׂרָאֵל דִּבְחַרְבָּא בְּכַפְנָא וּבְמוֹתָא יִתְרְמוֹן׃

17 *Et emittam in te famem, & bestias malas, & cruciabo te: & mors & sanguis transibunt super te, & gladium inducam super te: Ego Dominus locutus sum.*

CAP. VI.

1 *ET factum est verbum Domini ad me dicẽs:*
2 *Fili hominis, firma faciem tuam ad montes Israel, & prophetiza ad eos:*
3 *& dices: Montes Israel, audite verbum Domini Domini. hæc dicit Dn̄s Dn̄s montibus & collibus, & rupibus & vallibus. Ecce ego induco super vos gladium, & exterminabuntur excelsa vestra:*
4 *Et conterentur altaria vestra, et delubra vestra, & deiiciam vulneratos vestros in conspectu idolorum vestrorum:*
5 *Et dabo cadauera filiorum Israel ante faciem idolorum suorum, & dispergam ossa vestra in circuitu altarium vestrorum*
6 *omni habitatione vestra: ciuitates desertæ erunt, & excelsa delebuntur, vt exterminentur altaria vestra, & confringentur & cessabunt idola vestra, & auferentur delubra vestra, & delebuntur opera vestra:*
7 *Et cadent vulnerati in medio vestri, & scietis quia ego Dominus.*
8 *Et relinquam cùm fuerint ex vobis saluati ex gladio in gentibus, & in dispersione vestra in regionibus.*
9 *Et recordabuntur mei liberati ex vobis in gentibus, quò captiui ducti sunt ibi: iuraui cordi eorum fornicanti recedenti à me, oculis eorum fornicantibus post exercitia eorum, et plangent ante faciem suam pro malis quæ fecerunt in omnibus abominationibus suis.*
10 *Et scient quia ego Dominus non in frustra locutus sum vt facerem eis omnia mala ista.*
11 *Hæc dicit Dominus: Plaude manu, & strepe pede: et dic Euge super omnibus abominationibus domus Israel: in gladio, & in fame & in morte cadent.*

17 καὶ ἐξαποστελῶ ἐπὶ σὲ λιμόν, καὶ θηρία πονηρά, καὶ τιμωρήσομαί σε, καὶ θάνατος καὶ αἷμα διελεύσονται ἐπὶ σέ, καὶ μάχαιραν ἐπάξω ἐπὶ σέ. ἐγὼ κύριος λελάληκα.

ϛ'.

1 Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων,
2 υἱὲ ἀνθρώπου στήριξον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὰ ὄρη ἰσραήλ, καὶ προφήτευσον ἐπ' αὐτά·
3 καὶ ἐρεῖς, τὰ ὄρη ἰσραὴλ ἀκούσατε λόγον ἀδωναΐ κυρίου. τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος τοῖς ὄρεσιν, καὶ τοῖς βουνοῖς, καὶ ταῖς νάπαις καὶ ταῖς φάραγξιν. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐφ' ὑμᾶς ῥομφαίαν, καὶ ἐξολοθρευθήσεται τὰ ὑψηλὰ ὑμῶν·
4 καὶ συντριβήσονται τὰ θυσιαστήρια ὑμῶν, καὶ τὰ τεμένη ὑμῶν, καὶ καταβαλῶ τραυματίας ὑμῶν ἐνώπιον τῶν εἰδώλων ὑμῶν·
5 καὶ δώσω τὰ πτώματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ κατὰ πρόσωπον τῶν εἰδώλων αὐτῶν, καὶ διασκορπιῶ τὰ ὀστᾶ ὑμῶν κύκλῳ τῶν θυσιαστηρίων ὑμῶν
6 πάσῃ τῇ κατοικίᾳ ὑμῶν. αἱ πόλεις ἐξερημωθήσονται, καὶ τὰ ὑψηλὰ ἀφανισθήσεται, ὅπως ἐξολοθρευθῇ τὰ θυσιαστήρια ὑμῶν, καὶ συντριβήσονται, καὶ καταπαύσονται τὰ εἴδωλα ὑμῶν, καὶ ἐξαρθῇ τὰ τεμένη ὑμῶν, καὶ ἐξαλειφθῶσιν τὰ ἔργα ὑμῶν.
7 καὶ πεσοῦνται τραυματίαι ἐν μέσῳ ὑμῶν. καὶ ἐπιγνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κύριος.
8 καὶ ὑπολείψομαι ἐν τῷ γενέσθαι ἐξ ὑμῶν ἀνασωζομένους ἐκ ῥομφαίας ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ ἐν τῷ διασκορπισμῷ ὑμῶν ἐν ταῖς χώραις·
9 καὶ μνησθήσονταί μου οἱ ἀνασωζόμενοι ἐξ ὑμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, οὗ ᾐχμαλωτεύθησαν ἐκεῖ, ὀμώμοκα τῇ καρδίᾳ αὐτῶν τῇ ἐκπορνευσάσῃ τῇ ἀποστάσῃ ἀπ' ἐμοῦ, τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν τοῖς πορνεύουσιν ὀπίσω τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν, καὶ κόψονται κατὰ πρόσωπον ἑαυτῶν περὶ τῶν κακῶν ὧν ἐποίησαν ἐν πᾶσι τοῖς βδελύγμασιν αὐτῶν·
10 καὶ ἐπιγνώσονται διότι ἐγὼ κύριος οὐκ εἰς δωρεὰν λελάληκα τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς πάντα τὰ κακὰ ταῦτα.
11 τάδε λέγει κύριος, κρότησον τῇ χειρὶ καὶ ψόφησον τῷ ποδί, καὶ εἶπον εὖγε ἐπὶ πᾶσι τοῖς βδελύγμασιν οἴκου ἰσραήλ, ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ πεσοῦνται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et mittam in vos famem, & bestias pessimas, & absque liberis te facient. & pestilentia & sanguis transibunt per te: & occidentes gladio inducam super te. Ego Dominus decreui in verbo meo.

CAP. VI.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: 2 Fili hominis suscipe prophetiam in montes Israel, & vaticinare in eos. 3 & dices: Montes Israel suscipite verbum Domini Dei: Hæc dicit Dominus Deus montibus & collibus, riuis & vallibus: Ecce ego inducam super vos occidentes gladio, & disperdam excelsa vestra: 4 Et desolabuntur aræ vestræ, & conterentur delubra vestra, & proiiciam interfectos vestros ante cadauera idolorum vestrorum. 5 Et dabo cadauera filiorum Israel ante cadauera idolorum suorum; & dispergam ossa vestra in circuitu ararum vestrarum. 6 In omnibus habitationibus vestris ciuitates desertæ erunt: & excelsa desolabuntur, vt destruantur & vastentur aræ vestræ, & conterantur & cessent idola vestra, & succidantur delubra vestra, & deleantur opera vestra. 7 Et proiicientur interfecti inter vos: & scietis quia ego Dominus. 8 Et reliquum faciam vt vobis sint superstites à gladio inter populos, cùm dispersi fueritis in prouinciis. 9 Et recordabuntur qui superstites fuerint in vobis, timoris mei inter populos ad quos captiui ducti sunt. quia confregi cor eorum insipiens, quod declinauit à cultu meo, & aspectum oculorum suorum qui errarunt post idola eorum, & gement ipsi spectantes ob mala quæ fecerunt in omnibus abominationibus suis. 10 Et scient quia ego Dominus non frustrà decreui in verbo meo, vt facerem eis malum hoc. 11 Hæc dicit Dominus Deus: Complode manu tua, & allide pede tuo: & dic Væ super omnes abominationes malas domus Israel; quia in gladio, in fame, & in peste ruent.

12 הרחוק בדבר ימות והקרוב בחרב יפול
והנשאר והנצור ברעב ימות וכליתי חמתי בם:
13 וידעתם כי אני יהוה בהיות חלליהם בתוך
גלוליהם סביבות מזבחותיהם אל כל גבעה רמה
בכל ראשי ההרים ותחת כל עץ רענן ותחת כל
אלה עבתה מקום אשר נתנו שם ריח ניחח לכל
גלוליהם:
14 ונטיתי את ידי עליהם ונתתי את הארץ
שממה ומשמה ממדבר דבלתה בכל מושבותיהם
וידעו כי אני יהוה:

ז

1 ויהי דבר יהוה אלי לאמר:
2 ואתה בן אדם כה אמר אדני יהוה לאדמת
ישראל קץ בא הקץ על ארבעת כנפות הארץ:
3 עתה הקץ עליך ושלחתי אפי בך ושפטתיך
כדרכיך ונתתי עליך את כל תועבתיך:
4 ולא תחוס עיני עליך ולא אחמול כי דרכיך
עליך אתן ותועבותיך בתוכך תהיין וידעתם כי
אני יהוה:
5 כה אמר אדני יהוה רעה אחת רעה הנה באה:
6 קץ בא בא הקץ הקיץ אליך הנה באה:
7 באה הצפירה אליך יושב הארץ בא העת קרוב
היום מהומה ולא הד הרים:
8 עתה מקרוב אשפוך חמתי עליך וכליתי אפי
בך ושפטתיך כדרכיך ונתתי עליך את כל
תועבותיך:
9 ולא תחוס עיני ולא אחמול כדרכיך עליך
אתן ותועבותיך בתוכך תהיין וידעתם כי אני יהוה
מכה:

12 * Qui longè est, peste morietur; qui autem propè, gladio corruet: & qui relictus fuerit & obsessus, fame morietur. Et complebo indignationem meam in eis.
13 * Et scietis quia ego Dominus, cùm fuerint interfecti vestri in medio idolorum vestrorum in circuitu ararum vestrarum in omni colle excelso, & in cunctis summitatibus montium, & subtus omne lignum nemorosum, & subtus vniuersam quercum frondosam, locum vbi accenderunt thura redolentia vniuersis idolis suis.
14 * Et extēdam manum meam super eos, & faciam terram eorum desolatam & destitutā à deserto Deblata in omnibus habitationibus eorum: & scient quia ego Dominus.

CAP. VII.

1 A ET factus est sermo Domini ad me dicens:
2 * Et tu fili hominis, hęc dicit Dominus Deus terræ Israel: Finis venit, venit finis super quatuor plagas terræ.
3 * Nunc finis super te, & immittam furorem meum in te. Et iudicabo te iuxta vias tuas: & ponam contra te omnes abominationes tuas.
4 * Et non parcet oculus meus super te, & non miserebor: sed vias tuas ponam super te, & abominationes tuæ in medio tui erunt: & scietis quia ego Dominus.
5 * Hæc dicit Dominus Deus: Afflictio
B vna, afflictio ecce venit.
6 * Finis venit, venit finis: euigilauit aduersum te, ecce venit.
7 * Venit contritio super te qui habitas in terra. Venit tempus, propè est dies occisionis, & non gloriæ montium.
8 * Nunc de propinquo effundam iram meam super te, & complebo furorē meum in te. & iudicabo te secundùm vias tuas, & imponam tibi omnia scelera tua.
9 * Et non parcet oculus meus, nec miserebor: sed vias tuas imponam tibi, & abo-
C minationes tuæ in medio tui erūt: & scietis quia ego sum Dominus percutiens.

תרגום יונתן

12 דרחיק במותא ימות ודקריב בחרבא יתקטל ודישתאר ודיעול לכרכי צירא בכפנא ימות ויחול רגזי בהון: 13 ותדעון ארי אנא
יי במהוי קטיליהון בגו פגול טעותהון סחרנות אגוריהון על כל רמא מנטלא בכל רישי טוריא ותחות כל אילן עבוף ותחות כל בטמא
סגיא אתר דיהבו תמן קרבנין לפלחן לכל טעותהון: 14 ואריים ית מחת גבורתי עליהון ואתן ית ארעא לצדו ואשתממו ממדבר
דבלה בכל מותבניהון וידעון ארי אנא יי:

ז

1 והוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר: 2 ואת בר אדם כדנן אמר יי אלהים לארעא דישראל קצא מטא מטת פרענות
קיצא למיתי על ארבע רוחי ארעא: 3 כען מטת פרענות קצא למיתי עלך ואשלח רגזי ביך ואתפרע מניך כארחתיך ואתן עלך ית כל
תועבתיך: 4 ולא יחוס מימרי עלך ולא ארחם ארי חוב אורחתיך עלך אתן ופרענות תועבתיך בגויך יהוין ותדעון ארי אנא יי:
5 כדנן אמר יי אלהים בישתא בתר בישתא הא אתיא:
6 קיצא מטא מטת פורענות קיצא למיתי עלך הא אתיא:
7 אתגלית מלכותא עלך יתב ארעא מטא עדן תברא קריב יום אתרגושת ולית לאשתיזבא במצדי טוריא:
8 כען מקריב אשפוך חמתי עלך ויחול רוגזי בך ואתפרע מניך כאורחתיך ואתן עלך ית כל תועבתיך:
9 ולא יחוס מימרי ולא ארחם כחובי אורחתיך עלך אתן ופרענות תועבתיך בגויך יהוין ותדעון ארי אנא יי איתיתי עליכון מחא:

12 Qui longè, in morte morietur; qui autem propè, in gladio cadet, & relictus & circundatus in fame morietur. & consummabo iram meam super eos.

13 Et scietis quia ego Dominus, cùm fuerint vulnerati vestri in medio idolorum vestrorum in circuitu altarium vestrorum: super omnem collem excelsum, & in omnibus summitatibus montium, & sub arbore vmbrosa, & sub omni quercu densa: vbi dederũt illic odorem suauitatis omnibus idolis eorum.

14 Et extendam manum meam super eos, & ponam terram in desolationem & in interitum à deserto Deblatha ex omni habitatione eius: et scietis quia ego Dominus.

CAP. VII.

1 ET factus est sermo Domini ad me, dicens:

2 Et tu fili hominis, hæc dicit Dominus Dominus terræ Israel: Finis venit, finis venit super quatuor alas terræ.

3 Venit finis nunc finis ad te, & mittam furorem meum ego in te, & vlciscar te in viis tuis, & dabo contra te omnes abominationes tuas.

4 Non parcet oculus meus super te, neque miserebor; quia viam tuam super te dabo, & abominationes tuæ in medio tui erunt: & scies quia ego Dominus.

5 Quia hæc dicit Adonai Dominus: Malitia vna malitia ecce adest.

6 Finis venit, venit finis: surrexit aduersum te: ecce venit

7 Complicatio super te habitantem terram: venit tempus, appropinquauit dies, non cum perturbationibus neque cum doloribus.

8 Nunc de propinquo effundam iram meam super te, & complebo furorem meum in te: & iudicabo te in viis tuis, & dabo super te omnes abominationes tuas.

9 Non parcet oculus meus neque miserebor: secundùm vias tuas super te dabo, & abominationes tuæ in medio tui erunt: & scies, quia ego sum Dominus percutiens.

12 ὁ μακρὰν ἐν θανάτῳ τελευτήσει· ὁ δὲ ἐγγὺς ἐν ῥομφαίᾳ πεσεῖται, καὶ ὁ ὑπολειφθεὶς καὶ ὁ περιεχόμενος ἐν λιμῷ συντελεσθήσεται. καὶ συντελέσω τὴν ὀργήν μου ἐπ᾽ αὐτούς·

13 καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κύριος. ἐν τῷ εἶναι τοὺς τραυματίας ὑμῶν ἐν μέσῳ τῶν εἰδώλων ὑμῶν κύκλῳ τῶν θυσιαστηρίων ὑμῶν. ἐπὶ πάντα βουνὸν ὑψηλὸν καὶ ἐν πάσαις κορυφαῖς τῶν ὀρέων, καὶ ὑποκάτω δένδρου συσκίου, καὶ ὑποκάτω πάσης δρυὸς δασείας, οὗ ἔδωκαν ἐκεῖ ὀσμὴν εὐωδίας πᾶσι τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν.

14 καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπ᾽ αὐτούς, καὶ θήσομαι τὴν γῆν εἰς ἀφανισμὸν καὶ εἰς ὄλεθρον ἀπὸ τῆς ἐρήμου δεβλαθὰ ἐκ πάσης τῆς κατοικίας αὐτοῦ, καὶ ἐπιγνώσεσθε, ὅτι ἐγώ κύριος.

ζ.

1 Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων,

2 καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος τῇ γῇ τοῦ ἰσραήλ, πέρας ἥκει τὸ πέρας ἥκει ἐπὶ τὰς τέσσαρας πτέρυγας τῆς γῆς.

3 ἥκει τὸ πέρας νῦν τὸ πέρας πρὸς σέ, καὶ ἀποστελῶ τὸν θυμόν μου ἐγὼ ἐπὶ σέ, καὶ ἐκδικήσω σε ἐν ταῖς ὁδοῖς σου, καὶ δώσω ἐπὶ σὲ πάντα τὰ βδελύγματά σου.

4 οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός μου ἐπὶ σέ, οὐδὲ μὴ ἐλεήσω· διότι τὴν ὁδόν σου ἐπὶ σὲ δώσω, καὶ τὰ βδελύγματά σου ἐν μέσῳ σου ἔσται, καὶ γνώσῃ διότι ἐγὼ κύριος.

5 διότι τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, κακία μία, κακία ἰδοὺ πάρεστιν.

6 τὸ πέρας ἥκει, ἥκει τὸ πέρας, ἐξηγέρθη πρὸς σέ, ἰδοὺ ἥκει

7 πλοκὴ ἐπὶ σὲ τὸν κατοικοῦντα τὴν γῆν, ἥκει ὁ καιρὸς, ἤγγικεν ἡ ἡμέρα οὐ μετὰ θορύβων οὐδὲ μετ᾽ ὠδίνων.

8 νῦν ἐγγύθεν ἐκχεῶ τὴν ὀργήν μου ἐπὶ σέ, καὶ συντελέσω τὸν θυμόν μου ἐν σοί, καὶ κρινῶ σε ἐν ταῖς ὁδοῖς σου, καὶ δώσω ἐπὶ σὲ πάντα τὰ βδελύγματά σου.

9 οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός μου, οὐδὲ μὴ ἐλεήσω, κατὰ τὰς ὁδούς σου ἐπὶ σὲ δώσω, καὶ τὰ βδελύγματά σου ἐν μέσῳ σου ἔσονται, καὶ ἐπιγνώσῃ διότι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ τύπτων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Qui longè fuerit, peste morietur; & qui propè fuerit, gladio occidetur: & qui relictus fuerit & ingressus fuerit arces obsidionis, fame morietur: & manebit furor meus in eis. 13 Et scietis quia ego Dominus, cùm fuerint interfecti eorum in medio abominationis idolorum eorum, in circuitu ararum eorum super omnem collem excelsum, & in cunctis summitatibus montium, & sub omni arbore virente, & sub vniuersa quercu ramosa, loco vbi posuerunt oblationes cultui omnium idolorum suorum. 14 Et leuabo plagam potentiæ meæ super eos, & dabo terram in desolationem & stuporem à deserto Deblata in cunctis habitationibus suis: & scient quia ego Dominus.

CAP. VII.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: 2 Et tu fili hominis, hæc dicit Dominus Deus terræ Israel: Finis peruenit, peruenit vltio finis vt veniat super quatuor ventos terræ. 3 Nunc peruenit vltio definita vt veniat contra te, & mittam furorem meum in te, & vltionem sumam à te iuxta vias tuas, & dabo super te omnes abominationes tuas. 4 Et non parcet Verbum meum tibi, nec miserebor. Quia peccatum viæ tuæ super te dabo, & abominationum tuarum vltio in medio tui erit. & scietis quia ego Dominus. 5 Hæc dicit Dominus Deus: Malum post malum ecce venit. 6 Peruenit finis, peruenit vltio definita, vt veniat super te, ecce venit. 7 Reuelatum est regnum super te qui habitas in terra: peruenit tempus interitus, propè est dies tumultus, nec licet euadere in vertices montium. 8 Nunc de propinquo effundam furorem meum super te, & quiescet ira mea in te, & vltionem sumam ex te iuxta vias tuas, & dabo super te omnes abominationes tuas. 9 Non parcet Verbum meum, nec miserebor: iuxta peccata viarum tuarum dabo super te; & vltio abominationum tuarum in medio tui erit. & scietis quia ego Dominus adduxi super vos percussionem.

10 * הִנֵּה הַיּוֹם הִנֵּה בָאָה יָצְאָה הַצְּפִרָה צָץ הַמַּטֶּה
פָּרַח הַזָּדוֹן׃
11 * הֶחָמָס קָם לְמַטֵּה־רֶשַׁע לֹא־מֵהֶם וְלֹא מֵהֲמוֹנָם
וְלֹא מֶהֱמֵהֶם וְלֹא־נֹהַּ בָּהֶם׃
12 * בָּא הָעֵת הִגִּיעַ הַיּוֹם הַקּוֹנֶה אַל־יִשְׂמָח וְהַמּוֹכֵר
אַל־יִתְאַבָּל כִּי חָרוֹן אֶל־כָּל־הֲמוֹנָהּ׃
13 * כִּי הַמּוֹכֵר אֶל־הַמִּמְכָּר לֹא יָשׁוּב וְעוֹד בַּחַיִּים חַיָּתָם
כִּי־חָזוֹן אֶל־כָּל־הֲמוֹנָהּ לֹא יָשׁוּב וְאִישׁ בַּעֲוֺנוֹ חַיָּתוֹ
לֹא־יִתְחַזָּקוּ׃
14 * תָּקְעוּ בַתָּקוֹעַ וְהָכִין הַכֹּל וְאֵין הֹלֵךְ לַמִּלְחָמָה
כִּי חֲרוֹנִי אֶל־כָּל־הֲמוֹנָהּ׃
15 * הַחֶרֶב בַּחוּץ וְהַדֶּבֶר וְהָרָעָב מִבָּיִת אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה
בַּחֶרֶב יָמוּת וַאֲשֶׁר בָּעִיר רָעָב וָדֶבֶר יֹאכֲלֶנּוּ׃
16 * וּפָלְטוּ פְּלִיטֵיהֶם וְהָיוּ אֶל־הֶהָרִים כְּיוֹנֵי הַגֵּאָיוֹת
כֻּלָּם הֹמוֹת אִישׁ בַּעֲוֺנוֹ׃
17 * כָּל־הַיָּדַיִם תִּרְפֶּינָה וְכָל־בִּרְכַּיִם תֵּלַכְנָה מָּיִם׃
18 * וְחָגְרוּ שַׂקִּים וְכִסְּתָה אוֹתָם פַּלָּצוּת וְאֶל כָּל־
פָּנִים בּוּשָׁה וּבְכָל־רָאשֵׁיהֶם קָרְחָה׃
19 * כַּסְפָּם בַּחוּצוֹת יַשְׁלִיכוּ וּזְהָבָם לְנִדָּה יִהְיֶה
כַּסְפָּם וּזְהָבָם לֹא־יוּכַל לְהַצִּילָם בְּיוֹם עֶבְרַת יְהוָה
נַפְשָׁם לֹא יְשַׂבֵּעוּ וּמֵעֵיהֶם לֹא יְמַלֵּאוּ כִּי־מִכְשׁוֹל
עֲוֺנָם הָיָה׃
20 * וּצְבִי עֶדְיוֹ לְגָאוֹן שָׂמָהוּ וְצַלְמֵי תוֹעֲבֹתָם שִׁקּוּצֵיהֶם
עָשׂוּ בוֹ עַל־כֵּן נְתַתִּיו לָהֶם לְנִדָּה׃
21 * וּנְתַתִּיו בְּיַד־הַזָּרִים לָבַז וּלְרִשְׁעֵי הָאָרֶץ לְשָׁלָל
וְחִלְּלוּהָ׃
22 * וַהֲסִבּוֹתִי פָנַי מֵהֶם וְחִלְּלוּ אֶת־צְפוּנִי וּבָאוּ־בָהּ
פָּרִיצִים וְחִלְּלוּהָ׃
23 * עֲשֵׂה הָרַתּוֹק כִּי הָאָרֶץ מָלְאָה מִשְׁפַּט דָּמִים
וְהָעִיר מָלְאָה חָמָס׃

10 * Ecce dies, ecce venit: egressa est contritio: floruit virga, germinauit superbia:
11 * Iniquitas surrexit in virga impietatis, non ex eis,& non ex populo, neque ex sonitu eorum, & non erit requies in eis.
12 * Venit tempus, appropinquauit dies.
D Qui emit non lætetur, & qui vendit non lugeat, quia ira super omnem populum
13 eius. *Quia qui vendit,ad id quod vēdidit nō reuertetur: & adhuc in viuentibus vita eorum. Visio enim ad omnem multitudinem eius non regredietur,& vir in iniqui-
14 tate vitæ suæ non confortabitur. *Canite tuba, præparentur omnes, & non est qui vadat ad prœliū. Ira enim mea super vni-
15 uersum populum eius. * Gladius foris,
E pestis & fames intrinsecus. Qui in agro est, gladio morietur;& qui in ciuitate, pestilen-
16 tia & fame deuorabuntur. * Et saluabuntur qui fugerint ex eis. Et erunt in montibus quasi columbæ conualliū omnes trepidi, vnusquisque in iniquitate sua.
17 * Omnes manus dissoluentur,& omnia
18 genua fluent aquis. * Et accingent se cilicijs,& operiet eos formido,& in omni facie confusio, & in vniuersis capitibus eo-
19 rum caluitium. * Argentum eorum foris proiicietur, & aurum eorum in sterquilinium erit. Argentum eorum & au-
F rum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini. Animam suam non saturabunt, & ventres eorum non implebuntur,quia scandalum iniquitatis eorum fa-
20 ctum est: * Et ornamentum monilium suorum in superbiam posuerunt, & imagines abominationum suarum & simulachrorum fecerunt ex eo. Propter hoc dedi
21 eis illud in immunditiam: * Et dabo illud in manus alienorum ad diripiēdum, & impiis terræ in prædam,& contamina-
22 bunt illud. * Et auertam faciem meam ab eis, & violabunt arcanum meum, & introibunt in illud emissarij, & contami-
23 nabunt illud. * Fac conclusionem, quoniam terra plena est iudicio sanguinis, & ciuitas plena iniquitate.

תרגום יונתן

10 הָא יוֹם פֻּרְעָנוּתָא מְטָא הָא אָתְיָא אִתְגְּלִיַּת מַלְכוּתָא צְמַח שָׁלְטוֹנָא הוֹפַע רְשִׁיעָא׃ 11 חֲטוֹפִין קָמוּ לְמִסְעַר רְשִׁיעִין לָא מִנְּהוֹן
לָא מֵאַרְגוּשְׁהוֹן וְלָא מִבְּנֵיהוֹן וְלָא מִבְּנֵי בְנֵיהוֹן׃ 12 מְטָא עִדָּן הַשְׁלָמַת חוֹבִין קְרִיב יוֹם פֻּרְעָנוּת חֶטְאִין זָבְנָא לָא יֶחְדֵּי וּמְזַבְּנָא
לָא יִתְאַבֵּל אֲרֵי רְגַז מִן קֳדָם יי עַל כָּל אִתְרְגוּשְׁתְּהוֹן׃ 13 אֲרֵי מְזַבְּנָא לִזְבִינָא לָא יְתוּב וְעַד דְּאִנּוּן חַיִּין יְרָדְנוּן בִּגְוִיָּתְהוֹן אֲרֵי נְבִיַּיָא מִתְנַבַּן עַל כָּל
אִתְרְגוּשְׁתְּהוֹן לְמֵתַב בְּתְיוּבְתָּא וְלָא תָּיְבִין גְּבַר בְּחוֹבֵי נַפְשֵׁהּ מִתְרְעִין וְעַד דְּאִנּוּן קַיָּימִין בִּתְיוּבְתָּא לָא מִתַּקְּפִין׃ 14 נָפְקִין בְּאַצְוָחוּת קַרְנָא
וּמִתְקַנִּין כְּמָנֵי זֵינָא וְלֵית דְּאָזֵיל בִּקְרָבָא אֲרֵי רְגַז מִן קֳדָמַי עַל כָּל אִתְרְגוּשְׁתְּהוֹן׃ 15 חַרְבָּא מִלְּבָרָא וּמוֹתָא וְכַפְנָא מִלְּגָיו דִּבְחַקְלָא בְּחַרְבָּא
יִתְקְטִיל וְדִי בְקַרְתָּא כַּפְנָא וּמוֹתָא יְשֵׁיצוּנֵּהּ׃ 16 וּמְשֵׁיזְבַיָּא יִשְׁתֵּיזְבוּן מִנְּהוֹן וִיהוֹן עַל טוּרַיָּא כְּיוֹנֵי חֵילַיָּא כֻּלְּהוֹן מְנַהֲמִין גְּבַר בְּחוֹבֵי
עוֹבָדוֹהִי׃ 17 כָּל יְדַיָּא יִתְרַשְׁלָן וְכָל רְכוּבַיָּא יִתְאַשְׁדוּן בְּמַיָּא׃ 18 וְיֵיסְרוּן סַקִּין וְתַחְפֵי יָתְהוֹן אִתְכְּנָעוּתָא וְעַל כָּל אַפֵּיהוֹן בַּהֲתָא וּבְכָל
רֵישֵׁיהוֹן מְרַט׃ 19 כַּסְפְּהוֹן בְּשׁוּקִין יִרְמוֹן וְדַהַבְהוֹן לְבוּסְרָן יְהֵי כַּסְפְּהוֹן וְדַהַבְהוֹן לָא יִכּוֹל לְשֵׁיזָבוּתְהוֹן בְּיוֹם רֻגְזָא דַיְיָ נַפְשֵׁיהוֹן לָא
יִשְׂבְּעוּן וּמְעֵיהוֹן לָא יִמְלוֹן אֲרֵי לְתַקָּלַת חוֹבִין יְהֵי׃ 20 וְחֶדְוַת תִּקּוּנֵיהּ לִיקַר יַהַבְתֵּיהּ וְאִנּוּן צַלְמֵי תוֹעֲבָתְהוֹן שִׁקּוּצֵיהוֹן עֲבַדוּ בֵיהּ עַל
כֵּן יְהַבְתֵּיהּ לְהוֹן לְבוּסְרָן׃ 21 וְאֶמְסְרִנֵּיהּ בְּיַד רְשִׁיעִין לְמִבַּז וּלְחַיָּבֵי אַרְעָא לַעֲדִי וִיחַלְּלוּנַּהּ׃ 22 וְאַסַּלֵּק שְׁכִינְתִּי מִנְּהוֹן עַל
דְּאַחֲלוּ יַת אַרְעָא בֵּית שְׁכִינְתִּי וְיֵיעֲלוּן בַּהּ רְשִׁיעִין וְיַחְלוּנַּהּ׃ 23 עֲבֵד שַׁלְשְׁלָן אֲרֵי אַרְעָא אִתְמְלִיַּת חַיָּבֵי קְטוֹל וְקַרְתָּא אִתְמְלִיַּת חֲטוֹפִין׃

Ecce dies parit, ecce finis venit. egressa est 10
complexio & floruit virga, surrexit superbia,
Et conteret fortitudinem iniqui. & non 11
cum perturbatione neque cum festinatione, &
non ex ipsis sunt, neque pulchritudo in eis.
Venit tempus, ecce dies: qui emit non læte- 12
tur, & qui vendit non lugeat, quia ira in om-
nem multitudinem eius.
Quia qui emit ad vendentem non reuer- 13
tetur, & adhuc in vita viuere ipsorum: quia
visio ad omnem multitudinem eorum non regre
dietur, et homo in oculis vitæ suæ nō obtinebit.
Clangite in tuba & iudicate omnia, et non 14
est qui vadat ad prœlium, quia ira mea in om-
nem multitudinem eorum.
Gladius de foris, & fames & mors in- 15
trinsecus. qui in agro, in gladio morietur: eos
autem qui in ciuitate, fames & mors con-
sumet.
Et salui erunt saluati ex eis, & erunt in 16
montibus quasi columba meditans. & omnes
interficiam, vnumquemque in iniquitatibus
suis. Omnes manus dissoluentur, & om- 17
nia femora polluentur humore.
Et præcingentur ciliciis, & cooperiet eos 18
formido. & super omnem faciem confusio super
eos, & super omne caput caluitium.
Argentum eorum in plateis proiicietur, et 19
aurum eorum erit contemptui. argētum eorum
& aurum eorum non poterit liberare eos in die
furoris Domini. animæ eorum non saturabun-
tur, & ventres eorum non implebuntur, quia
cruciatus iniquitatum eorum fuit.
Electa mundi in superbiam posuerunt ea, 20
& imagines abominationum fecerunt ex eis.
propter hoc dedi ea illis in immunditiam.
Et tradam ea in manus alienorum vt di- 21
ripiant ea. & pestilentibus terræ in prædam,
& polluent ea.
Et auertam faciem meam ab eis, & pol- 22
luent visitationem meam. & introibunt in ea
sine custodia, & contaminabunt ea.
Et faciet perturbationem, quia terra plena 23
iudicio sanguinum, et ciuitas plena iniquitate.

10 ἰδοὺ ἡμέρα τίκτει, ἰδοὺ τὸ πέρας ἥκει. ἐξῆλθεν ἡ
πλοκὴ καὶ ἤνθησεν ἡ ῥάβδος, ἐξανέστηκεν ἡ ὕβρις,
11 καὶ συντρίψει στήριγμα ἀνόμου· καὶ οὐ μετὰ θορύβου
οὐδὲ μετὰ σπουδῆς, καὶ οὐκ ἐξ αὐτῶν εἰσιν, οὐδὲ ὡραϊσμὸς
12 ἐν αὐτοῖς. ἥκει ὁ καιρὸς ἰδοὺ ἡ ἡμέρα, ὁ κτώ-
μενος μὴ χαιρέτω, καὶ ὁ πωλῶν μὴ θρηνείτω, ὅτι ὀργὴ
εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῆς.
13 διότι ὁ κτώμενος πρὸς τὸν πωλοῦντα μὴ ἐπιστρέ-
ψῃ, καὶ ἔτι ἐν ζωῇ τὸ ζῆν αὐτῶν, ὅτι ὅρασις εἰς πᾶν τὸ πλῆ-
θος αὐτῶν οὐκ ἀνακάμψει, καὶ ἄνθρωπος ἐν ὀφθαλ-
μοῖς ζωῆς αὐτοῦ οὐ κρατήσει.
14 σαλπίσατε ἐν σάλπιγγι καὶ κρίνατε τὰ σύμπαντα
καὶ οὐκ ἔστιν πορευόμενος εἰς τὸν πόλεμον, ὅτι ἡ ὀργή μου
15 εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῶν. ἡ ῥομφαία ἔξωθεν καὶ ὁ λιμὸς
καὶ ὁ θάνατος ἔσωθεν. ὁ ἐν τῷ πεδίῳ, ἐν ῥομφαίᾳ τελευτήσει.
τοὺς δὲ ἐν τῇ πόλει λιμὸς καὶ θάνατος συντελέσει.
16 καὶ ἀνασωθήσονται οἱ ἀνασωζόμενοι ἐξ αὐτῶν, καὶ
ἔσονται ἐπὶ τῶν ὀρέων ὡς περιστερὰ μελετητή. καὶ πάντας
ἀποκτενῶ, ἕκαστον ἐν ταῖς ἀδικίαις αὐτοῦ.
17 πᾶσαι χεῖρες ἐκλυθήσονται, καὶ πάντες μηροὶ μολυν-
18 θήσονται ὑγρασίᾳ. καὶ περιζώσονται σάκκους, καὶ κα-
λύψει αὐτοὺς θάμβος. καὶ ἐπὶ πᾶν πρόσωπον αἰσχύνη
ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐπὶ πᾶσαν κεφαλὴν φαλάκρωμα.
19 τὸ ἀργύριον αὐτῶν ἐν ταῖς πλατείαις ῥιφήσεται, καὶ τὸ χρυ-
σίον αὐτῶν ὑπεροφθήσεται. τὸ ἀργύριον αὐτῶν καὶ τὸ χρυσίον
αὐτῶν, οὐ δυνήσεται ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς κυρίου.
αἱ ψυχαὶ αὐτῶν οὐ μὴ ἐμπλησθῶσιν καὶ αἱ γαστέρες αὐτῶν οὐ
πλησθήσονται, διότι βάσανος τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν ἐγένετο.
20 ἐκλεκτὰ κόσμου εἰς ὑπερηφανίαν ἔθεντο αὐτὰ καὶ
εἰκόνας τῶν βδελυγμάτων ἐποίησαν ἐξ αὐτῶν. ἕνεκεν τού-
του δέδωκα αὐτὰ αὐτοῖς εἰς ἀκαθαρσίαν.
21 καὶ παραδώσω αὐτὰ εἰς χεῖρας ἀλλοτρίων τοῦ διαρ-
πάσαι αὐτά. καὶ τοῖς λοιμοῖς τῆς γῆς εἰς σκῦλα καὶ βεβη-
λώσουσιν αὐτά.
22 καὶ ἀποστρέψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν καὶ μια-
νοῦσιν τὴν ἐπισκοπήν μου. καὶ εἰσελεύσονται εἰς αὐτὰ ἀ-
φυλάκτως, καὶ βεβηλώσουσιν αὐτά,
23 καὶ ποιήσουσιν φυρμόν, διότι ἡ γῆ πλήρης κρίσεως αἱ-
μάτων, καὶ ἡ πόλις πλήρης ἀνομίας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Ecce dies vltionis appetiit, ecce venit, reuelatum est regnum, germinauit dominator, apparuit impius. 11 Direptores surrexerunt ad visitandum impios. non ex eis, neque ex sonitu eorum, neque ex filiis eorum, neque ex filiis filiorum eorum. 12 Peruenit tempus retributionis delictorum, propè est dies vltionis peccatorum. qui emit non lætetur, & qui vendit non lugeat, quia ira à facie Domini super omnem tumultum eorum. 13 Quia qui vendit, ad id quod vendidit non reuertetur; & dum ipsi viuunt, dominabitur eis in corporibus eorum: quia cùm prophetæ prophetarent ad omnem multitudinem eorum vt pœnitentia redirent, non redierunt. quisque in sceleribus animæ suæ sibi placet, & interea dum ipsi permanent, non apprehendunt pœnitentiam. 14 Egrediuntur in clangore cornu qui accincti sunt armis bellicis, & non est qui vadat ad prœlium, quia ira à facie mea super omnem tumultum eorum.
15 Gladius foris, & pestis & fames intus: qui in agro est, gladio occidetur; & qui in ciuitate, fames & pestis eū perdent. 16 Et superstites qui salui fuerint ex eis, erunt super montes quasi columbæ conuallium, omnes gementes, vnusquisque in peccatis animæ suæ. 17 Omnes manus dissoluentur, & omnia genua defluent aquis. 18 Et accingentur saccis, & operiet eos opprobrium, & super omnem faciem eorum confusio, & in omnibus capitibus eorum depilatio. 19 Argentum suum in viis proiicient, & aurum eorum erit in contemptum. Argentum eorum & aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini. animas suas non satiabunt, & viscera sua non implebunt, quia in scandalum peccatorum erit: 20 Et gaudium ornamenti eius quod in honorem posuit: at ipsi in eo simulachra abominationum suarum & detestationum suarum fecerunt. propterea dedi illud eis in contemptum. 21 Et tradam illud in manū impiorum ad diripiendum, & impiis terræ in prædam, & prophanabunt illud. 22 Et auferam maiestatem meam ab eis, pro eo quòd violauerunt terram domus maiestatis meæ: & ingredientur in eam impij, & prophanabunt illam. 23 Fac catenas, quia terra impleta est peccatis homicidij, & ciuitas plena est rapinis.

24 * וְהֵבֵאתִי רָעֵי גוֹיִם וְיָרְשׁוּ אֶת־בָּתֵּיהֶם וְהִשְׁבַּתִּי גְּאוֹן עַזִּים וְנִחֲלוּ מְקַדְשֵׁיהֶם׃
25 * קְפָדָה בָא וּבִקְשׁוּ שָׁלוֹם וָאָיִן׃
26 * הֹוָה עַל־הֹוָה תָּבוֹא וּשְׁמֻעָה אֶל־שְׁמוּעָה תִּהְיֶה וּבִקְשׁוּ חָזוֹן מִנָּבִיא וְתוֹרָה תֹּאבַד מִכֹּהֵן וְעֵצָה מִזְּקֵנִים׃
27 * הַמֶּלֶךְ יִתְאַבָּל וְנָשִׂיא יִלְבַּשׁ שְׁמָמָה וִידֵי עַם־הָאָרֶץ תִּבָּהַלְנָה מִדַּרְכָּם אֶעֱשֶׂה אוֹתָם וּבְמִשְׁפְּטֵיהֶם אֶשְׁפְּטֵם וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃

ח

1 * וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַשִּׁשִּׁית בַּשִּׁשִּׁי בַּחֲמִשָּׁה לַחֹדֶשׁ אֲנִי יוֹשֵׁב בְּבֵיתִי וְזִקְנֵי יְהוּדָה יוֹשְׁבִים לְפָנָי וַתִּפֹּל עָלַי שָׁם יַד אֲדֹנָי יְהוִה׃
2 * וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה דְמוּת כְּמַרְאֵה־אֵשׁ מִמַּרְאֵה מָתְנָיו וּלְמַטָּה אֵשׁ וּמִמָּתְנָיו וּלְמַעְלָה כְּמַרְאֵה־זֹהַר כְּעֵין הַחַשְׁמַלָה׃
3 * וַיִּשְׁלַח תַּבְנִית יָד וַיִּקָּחֵנִי בְּצִיצִת רֹאשִׁי וַתִּשָּׂא אֹתִי רוּחַ בֵּין־הָאָרֶץ וּבֵין־הַשָּׁמַיִם וַתָּבֵא אֹתִי יְרוּשָׁלַמָה בְּמַרְאוֹת אֱלֹהִים אֶל־פֶּתַח שַׁעַר הַפְּנִימִית הַפּוֹנֶה צָפוֹנָה אֲשֶׁר־שָׁם מוֹשַׁב סֵמֶל הַקִּנְאָה הַמַּקְנֶה׃
4 * וְהִנֵּה־שָׁם כְּבוֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאִיתִי בַּבִּקְעָה׃
5 * וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם שָׂא־נָא עֵינֶיךָ דֶּרֶךְ צָפוֹנָה וָאֶשָּׂא עֵינַי דֶּרֶךְ צָפוֹנָה וְהִנֵּה מִצָּפוֹן לְשַׁעַר הַמִּזְבֵּחַ סֵמֶל הַקִּנְאָה הַזֶּה בַּבִּאָה׃
6 * וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם הֲרֹאֶה אַתָּה מָהֵם עֹשִׂים תּוֹעֵבוֹת גְּדֹלוֹת אֲשֶׁר בֵּית־יִשְׂרָאֵל עֹשִׂים פֹּה לְרָחֳקָה מֵעַל מִקְדָּשִׁי וְעוֹד תָּשׁוּב תִּרְאֶה תּוֹעֵבוֹת גְּדֹלוֹת׃

24 * Et adducam pessimos de gentibus, & possidebunt domos eorum. Et quiescere faciam superbiam potentium, & possidebunt sanctuaria eorum.
25 * Angustia superueniente requirent pacem, & non erit.
26 * Conturbatio super conturbationem veniet, & auditus super auditum. & quærent visionem de Propheta, & Lex peribit à Sacerdote, & consilium à senioribus.
27 * Rex lugebit, & princeps induetur mœrore, & manus populi terræ conturbabuntur. Secundùm viam eorum faciam eis, & secundùm iudicium eorum iudicabo eos: & scient quia ego sum Dominus.

CAP. VIII.

1 ET factum est in anno sexto, in sexto
A mense in quinta mensis, ego sedebam in domo mea, & senes Iuda sedebant corã me. & cecidit ibi super me manus Domini Dei.
2 * Et vidi, & ecce similitudo quasi aspectus ignis. ab aspectu lumborum eius & deorsum ignis, & à lumbis eius & sursum quasi aspectus splendoris, vt visio electri.
3 * Et emissa similitudo manus appre-
B hendit me in cincinno capitis mei, & eleuauit me spiritus inter terram & cælum, & adduxit me in Hierusalem in visione Dei iuxta ostium interius quod respiciebat ad Aquilonem, vbi erat statutum idolum Zeli ad prouocãdum æmulationem.
4 * Et ecce ibi gloria Dei Israel secundùm visionem quam videram in campo.
5 * Et dixit ad me: Fili hominis, leua o-
C culos tuos ad viam Aquilonis. & leuaui oculos meos ad viam Aquilonis, & ecce ab Aquilone portę altaris idolũ Zeli in ipso introitu.
6 * Et dixit ad me: Fili hominis, putas ne vides tu quid isti faciunt, abominationes magnas quas domus Israel facit hîc, vt procul recedam à sanctuario meo? Et adhuc conuersus videbis abominationes maiores.

תרגום יונתן

24 ואיתי מבאשי עממיא ויחסנון ית בתיהון ואבטל רבות רשיעין ויתחלון מקדשיהון׃ 25 קפדה מטא ויבעון שלמא וליתא׃
26 חבר על חבר יהי ובסורתא על בסורתא תהא ויבעון אולפן מספר ואוריתא תפסוק מכהן ומלך מחכים׃
27 מלכא יתאבל ורבא ילבש צדו וידי עמא דארעא יתבהלון מאורחתהון אעבד עמהון ובנמוסיהון אתפרע מנהון וידעון ארי אנא יי׃

ח

1 והוה בשתא שתיתאה בשתיתאה בחמשא לירחא אנא יתיב בביתי וסבי בית יהודה יתבין קדמי ושרת עלי תמן רוח נבואה מן קדם יי אלהים׃
2 וחזית והא דמות כחזו אשתא חזו יקרא דלא יכלא עינא למחזי ולא אפשר לאסתכלא ביה ולרע חזו אשתא וחזו יקר דלא יכלא עינא למחזי ולא אפשר לאסתכלא בה ולעלא כחזו זהורא כעין חשמלא׃
3 ואושיט דמות יד ואחדני בסער רישי ונטלת יתי רוחא בין ארעא ובין שמיא ואעילת יתי לירושלם בחזו נבואה דשרת עלי מן קדם למעלנא דתרעא גואה דפתיח לצפונא ותמן מותב צלם קנאתא דמרגזין׃ 4 והא תמן יקר אלהא דישראל כחזו דחזיתי בבקעתא׃
5 ואמר לי בר אדם זקוף כען עינך לאורח צפונא וזקפית עיני לאורח צפונא והא מצפונא לתרע מדבחא צלם קנאתא הדין במעלנא׃
6 ואמר לי בר אדם חזי את מה דאנון עבדין תועבן רברבן דבית ישראל עבדין כאן לאתרחקא מעל מקדשי ועוד תתוב תחזי תועבן רברבן׃

Et adducam malos gentium, & posside- 24
bunt domus eorum. & auertam fremitum for-
titudinis eorum, & polluentur sancta eorum.
Propitiatio veniet; & quæret pacem, & 25
non erit.
Væ super væ erit, et nuncius super nun- 26
cium erit. & quæretur visio ex Propheta, &
Lex peribit à Sacerdote, & consilium ex se-
nioribus.
Rex lugebit, & princeps induetur inte- 27
ritu, & manus populi terræ dissoluentur: se-
cundùm vias eorum faciam illis, et iudiciis eo-
rum vlciscar eos, & scient quia ego Dominus.

CAP. VIII.

ET factum est in anno sexto in sexto mense, 1
quinta mensis, ego sedebam in domo mea, et
seniores Iuda sedebant coram me. & facta est
super me manus Adonai Domini.
Et vidi, & ecce similitudo viri. à lum- 2
bo eius & vsque deorsum ignis, & à lumbo
eius, & super eum quasi visio fulgoris, quasi
species electri.
Et extendit similitudinem manus, & as- 3
sumpsit me in fimbria verticis mei. & assum-
psit me spiritus inter terram & inter cælum, et
adduxit me in Hierusalem in visione Dei ad ve-
stibula portæ interioris respicientis ad Aquilo-
nem, vbi erat statua possidentis.
Et ecce illic erat gloria Domini Dei Israel 4
secundùm visionem quam vidi in campo.
Et dixit ad me: Fili hominis, respice ocu- 5
lis tuis ad Aquilonem. & ecce ab Aquilone
super portam quæ ad Orientem altaris imago
zeli huius in introitu ipsius ad Orientem.
Et dixit ad me: Fili hominis vidisti quid 6
isti faciunt, iniquitates magnas quas domus Is-
rael faciunt hic, vt recedant ipsi à sanctis
meis? & adhuc videbis iniquitates maiores.

24 καὶ ἄξω πονηροὺς ἐθνῶν καὶ κληρονομήσουσι τοὺς οἴ-
κους αὐτῶν. καὶ ἀποστρέψω τὸ φρύαγμα τῆς ἰσχύος αὐτῶν,
καὶ μιανθήσεται τὰ ἅγια αὐτῶν.
25 ἐξιλασμὸς ἥξει καὶ ζητήσει εἰρήνην, καὶ οὐκ ἔσται.
26 οὐαὶ ἐπὶ οὐαὶ ἔσται. καὶ ἀγγελία ἐπὶ ἀγγελίαν ἔσται.
καὶ ζητηθήσεται ὅρασις ἐκ προφήτου, καὶ νόμος ἀπολεῖ-
ται ἐξ ἱερέως, καὶ βουλὴ ἐκ πρεσβυτέρων.
27 ὁ βασιλεὺς πενθήσει, καὶ ὁ ἄρχων ἐνδύσεται ἀφα-
νισμόν, καὶ αἱ χεῖρες τοῦ λαοῦ τῆς γῆς παραλυθήσονται,
κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτῶν ποιήσω αὐτοῖς, καὶ τοῖς κρίμασιν αὐ-
τῶν ἐκδικήσω αὐτούς, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος.

ή.

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ ἕκτῳ ἐν τῷ ἕκτῳ μηνὶ πέμ-
πτῃ τοῦ μηνὸς ἐγὼ ἐκαθήμην ἐν τῷ οἴκῳ μου, καὶ οἱ πρεσ-
βύτεροι ἰούδα ἐκάθηντο ἐνώπιόν μου. καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ
χεὶρ ἀδωναῒ κυρίου.
2 καὶ εἶδον· καὶ ἰδοὺ ὁμοίωμα ἀνδρός. ἀπὸ τῆς ὀσφύος
αὐτοῦ, καὶ ἕως κάτω πῦρ, καὶ ἀπὸ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ, καὶ
ὑπεράνω αὐτοῦ ὡς ὅρασις φέγγους, ὡς εἶδος τοῦ ἠλέκ-
τρου.
3 καὶ ἐξέτεινεν ὁμοίωμα χειρός, καὶ ἀνέλαβέν με ἐ-
πὶ τοῦ κρασπέδου τῆς κορυφῆς μου. καὶ ἀνέλαβέν με πνεῦ-
μα ἀναμέσον τῆς γῆς καὶ ἀναμέσον τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἤγαγέ
με εἰς ἱερουσαλὴμ ἐν ὁράσει θεοῦ ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς
πύλης τῆς ἐσωτέρας τῆς βλεπούσης πρὸς βορρᾶν, οὗ ἦν ἡ
στήλη τοῦ κτωμένου.
4 καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ ἦν δόξα κυρίου θεοῦ ἰσραήλ, κατὰ τὴν
ὅρασιν ἣν ἴδον ἐν τῷ πεδίῳ.
5 καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, ἀνάβλεψον τοῖς
ὀφθαλμοῖς σου πρὸς βορρᾶν. καὶ ἰδοὺ ἀπὸ βορρᾶ ἐπὶ
τὴν πύλην τὴν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ θυσιαστηρίου ἡ εἰκὼν
τοῦ ζήλου τούτου ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτὴν πρὸς ἀνα-
τολάς.
6 καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου ἑώρακας τί οὗτοι
ποιοῦσιν ἀνομίας μεγάλας ἃς ὁ οἶκος ἰσραὴλ ποιοῦσιν
ὧδε τοῦ ἀπέχεσθαι αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἁγίων μου; καὶ ἔτι ὄψει
ἀνομίας μείζονας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Et adducam malignos populorum, & possidebunt domos eorum. & cessare faciam superbiam impiorum, & prophanabuntur san-
ctuaria eorum. 25 Succisio peruenit; & quærent pacē, & non erit. 26 Interitus super interitum veniet, & nuncium super nuncium erit: & quæ-
rent à scriba disciplinam, & doctrina cessabit à sacerdote, & consilium à sapiente. 27 Rex lugebit, & princeps induetur desolatione: & manus
populi terræ turbabuntur: secundùm viam eorum faciam cum eis, & in institutis eorum vltionem sumam ab eis: & scient quia ego Dñs.

CAP. VIII.

ET factum est anno sexto, sexto *mense*, quinta die mensis, ego sedebam in domo mea, & senes Iuda sedebant coram me. & mansit super
me ibi spiritus prophetiæ à facie Domini Dei. 2 Et vidi, & ecce similitudo quasi aspectus ignis, aspectus gloriæ quam oculus non pos-
se videre, neque contemplari in illam: & infrà aspectus ignis & aspectus gloriæ quam non possit intueri oculus, & quam contemplari sit
impossibile: & suprà velut aspectus splendoris quasi species electri. 3 Et extendit similitudinem manus, & apprehendit me capillis
capitis mei, & sustulit me spiritus inter cælum & terram; & introduxit me in Ierusalem in visione prophetiæ, quæ residebat super me à
facie Domini, in introitum portæ interioris quæ aperta erat ad Aquilonem, vbi erat sedes idoli Zeli quo prouocabant.
4 Et ecce ibi erat gloria Dei Israel, sicut visio quam vidi in campo.
5 Et dixit mihi: Fili hominis, tolle nunc oculos tuos ad viam Aquilonis. & sustuli oculos meos ad viam Aquilonis. & ecce ab Aqui-
lone in porta altaris idolum Zeli in ipso introitu.
6 Et dixit ad me: Fili hominis, vide tu quid isti faciunt; abominationes magnas, quas domus Israel faciunt hic, vt procul recedam à
sanctuario meo. & adhuc redi, & videbis abominationes maiores.

7 וַיָּבֵא אֹתִי אֶל־פֶּתַח הֶחָצֵר וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה חֹר־אֶחָד בַּקִּיר׃
8 וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם חֲתָר־נָא בַקִּיר וָאֶחְתֹּר בַּקִּיר וְהִנֵּה פֶּתַח אֶחָד׃
9 וַיֹּאמֶר אֵלָי בֹּא וּרְאֵה אֶת־הַתּוֹעֵבוֹת הָרָעוֹת אֲשֶׁר הֵם עֹשִׂים פֹּה׃
10 וָאָבוֹא וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה כָל־תַּבְנִית רֶמֶשׂ וּבְהֵמָה שֶׁקֶץ וְכָל־גִּלּוּלֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל מְחֻקֶּה עַל־הַקִּיר סָבִיב סָבִיב׃
11 וְשִׁבְעִים אִישׁ מִזִּקְנֵי בֵית־יִשְׂרָאֵל וְיַאֲזַנְיָהוּ בֶן־שָׁפָן עֹמֵד בְּתוֹכָם עֹמְדִים לִפְנֵיהֶם וְאִישׁ מִקְטַרְתּוֹ בְּיָדוֹ וַעֲתַר עֲנַן־הַקְּטֹרֶת עֹלֶה׃
12 וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲרָאִיתָ בֶן־אָדָם אֲשֶׁר זִקְנֵי בֵית־יִשְׂרָאֵל עֹשִׂים בַּחֹשֶׁךְ אִישׁ בְּחַדְרֵי מַשְׂכִּיתוֹ כִּי אֹמְרִים אֵין יְהוָה רֹאֶה אֹתָנוּ עָזַב יְהוָה אֶת־הָאָרֶץ׃
13 וַיֹּאמֶר אֵלָי עוֹד תָּשׁוּב תִּרְאֶה תּוֹעֵבוֹת גְּדֹלוֹת אֲשֶׁר־הֵמָּה עֹשִׂים׃
14 וַיָּבֵא אֹתִי אֶל־פֶּתַח שַׁעַר בֵּית־יְהוָה אֲשֶׁר אֶל־הַצָּפוֹנָה וְהִנֵּה־שָׁם הַנָּשִׁים יֹשְׁבוֹת מְבַכּוֹת אֶת־הַתַּמּוּז׃
15 וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲרָאִיתָ בֶן־אָדָם עוֹד תָּשׁוּב תִּרְאֶה תּוֹעֵבוֹת גְּדֹלוֹת מֵאֵלֶּה׃
16 וַיָּבֵא אֹתִי אֶל־חֲצַר בֵּית־יְהוָה הַפְּנִימִית וְהִנֵּה־פֶתַח הֵיכַל יְהוָה בֵּין הָאוּלָם וּבֵין הַמִּזְבֵּחַ כְּעֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה אִישׁ אֲחֹרֵיהֶם אֶל־הֵיכַל יְהוָה וּפְנֵיהֶם קֵדְמָה וְהֵמָּה מִשְׁתַּחֲוִיתֶם קֵדְמָה לַשָּׁמֶשׁ׃

7 * Et introduxit me ad oſtium atrij: & vidi, & ecce foramen vnum in pariete.
8 * Et dixit ad me: Fili hominis, fode pa-
D rietem. & cùm fodiſſem parietem, apparuit oſtium vnum.
9 * Et dixit ad me: Ingredere & vide abominationes peſſimas quas iſti faciunt.
10 * Et ingreſſus vidi, & ecce omnis ſimilitudo reptilium & animalium, abominatio, & vniuerſa idola domus Iſrael depicta erant in pariete, in circuitu per totum.
11 * Et ſeptuaginta viri de ſenioribus domus Iſrael, & Iezonias filius Saphan ſtabat in medio eorum ſtantium ante picturas, & vnuſquiſque habebat thuribulum in manu ſua, & vapor nebulæ de thure conſurgebat.
12 * Et dixit ad me: Certè vides fili homi-
E nis quæ ſeniores domus Iſrael faciunt in tenebris, vnuſquiſque in abſcondito cubilis ſui. dicunt enim: Non videt Dominus nos: dereliquit Dominus terram.
13 * Et dixit ad me: Adhuc conuerſus videbis abominationes maiores quas iſti faciunt.
14 * Et introduxit me per oſtiũ portæ domus Domini quod reſpiciebat ad Aquilo-
F nem. & ecce ibi mulieres ſedebant plangentes Adonidem.
15 *Et dixit ad me: Certè vidiſti fili hominis. adhuc conuerſus videbis abominationes maiores his.
16 * Et introduxit me in atriũ domus Domini interius. & ecce in oſtio templi Domini inter veſtibulum & altare quaſi viginti quinque viri dorſa habentes contra templum Domini, & facies ad Orientem, & adorabant ad ortum Solis.

תרגום יונתן

7 ואעיל יתי לתרע דרתא וחזית והא חורא חד בכותלא׃
8 ואמר לי בר אדם חתור כען בכותלא וחתרית בכותלא והא תרעא חד׃
9 ואמר לי עול וחזי ית תועבתא בישתא דאנון עבדין כא׃
10 ועלית וחזיתי והא כל דמות רחש ובעירא שקוצין וכל טעותא דפלחין להון בית ישראל מציירין על כתלא סחור סחור׃
11 ושבעין גברא מסבי בית ישראל ויאזניה בר שפן קאם ביניהון קימין קדמיהון וגבר מחתיתא דקטרתא בידה ויתור ענן קטרתא סלקי׃
12 ואמר לי החזיתא בר אדם דסבי בית ישראל עבדין בקבלא גבר באדרון בית משכביה ארי אמרין לא גלן עובדנא קדם יי רחיק יי ית ארעא׃
13 ואמר לי עוד תתוב תחזי תועבן רברבן דאנון עבדין׃
14 ואעיל יתי במעלנא דתרע בית מקדשא דיי דפתיח לצפונא והא תמן נשיא יתבן מבכן ית תמוזא׃
15 ואמר לי החזיתא בר אדם עוד תתוב תחזי תועבן רברבן מאלין׃
16 ואעיל יתי לדרת בית מקדשא דיי גויתא והא תרע היכלא דיי בין אולמא ובין מדבחא כעשרין וחמשא גברין אחוריהון להיכלא ואפיהון למדנחא והא אנון מתחבלין סגדין למדנחא לשמשא׃

*Et introduxit me in vestibula atrij: & 7
vidi & ecce foramen vnum in pariete.*

*Et dixit ad me: Fili hominis, fode in parie- 8
te: & fodi in pariete, & ecce porta vna.*

*Et dixit ad me: Ingredere, & vide ini- 9
quitates malas quas isti faciunt hic.*

*Et ingressus sum & vidi. & ecce omnis 10
similitudo reptilis, & iumenti vanæ abomi-
nationes, & vniuersa idola domus Israel depi-
cta in pariete in circuitu per totum.*

*Et septuaginta viri ex senioribus domus 11
Israel, et Iezonias filius Saphan stabat ante fa-
ciem eorum, & vnusquisque thuribulum suum
habebat in manu, & vapor incensi ascendebat.*

*Et dixit ad me: Vidisti fili hominis quæ 12
seniores domus Israel faciunt in tenebris, v-
nusquisque eorum in cubiculo abscōdito eorum.
quia dixerunt: Non videt Dominus, dereli-
quit Dominus terram.*

*Et dixit ad me: Adhuc videbis iniqui- 13
tates maiores quas isti faciunt.*

*Et introduxit me in vestibula portæ do- 14
mus Domini respicientis ad Aquilonem, &
ecce illic mulieres sedentes plangentes Thamuz.*

*Et dixit ad me: Vidisti fili hominis: & 15
adhuc videbis adinuentiones maiores his.*

*Et introduxit me in atrium domus Do- 16
mini interius, & in vestibulis templi Domi-
ni inter vestibulum, & inter altare quasi vi-
ginti & quinque viri. dorsa eorum in templum
Domini, & facies eorum contra Orientem, &
isti adorant ad Orientem Solem.*

7 καὶ εἰσήγαγέ με ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς αὐλῆς, καὶ
ἴδον καὶ ἰδοὺ ὀπὴ μία ἐν τῷ τοίχῳ.

8 καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, ὄρυξον δὴ ἐν τῷ
τοίχῳ· καὶ ὤρυξα ἐν τῷ τοίχῳ, καὶ ἰδοὺ θύρα μία.

9 καὶ εἶπεν πρός με, εἴσελθε καὶ ἴδε τὰς ἀνομίας τὰς
πονηρὰς ἃς οὗτοι ποιοῦσιν ὧδε·

10 καὶ εἰσῆλθον καὶ ἴδον. καὶ ἰδοὺ πᾶσα ὁμοίωσις ἑρπε-
τοῦ καὶ κτήνους μάταια βδελύγματα, καὶ πάντα τὰ εἴδω-
λα οἴκου ἰσραὴλ διαγεγραμμένα ἐπὶ τοῦ τοίχου κύ-
κλῳ διόλου.

11 καὶ ἑβδομήκοντα ἄνδρες ἐκ τῶν πρεσβυτέρων οἴκου ἰσ-
ραὴλ, καὶ ἰεζονίας υἱὸς σαφὰν εἱστήκει πρὸ προσώπου αὐ-
τῶν, καὶ ἕκαστος τὸ θυμιατήριον αὐτοῦ εἶχεν ἐν τῇ χειρί,
καὶ ἡ ἀτμὶς τοῦ θυμιάματος ἀνέβαινεν.

12 καὶ εἶπεν πρός με, ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου ἃ οἱ πρεσ-
βύτεροι τοῦ οἴκου ἰσραὴλ ποιοῦσιν ἐν σκότει, ἕκαστος αὐ-
τῶν ἐν τῷ κοιτῶνι τῷ κρυπτῷ αὐτῶν· διότι εἶπαν, οὐχ ὁρᾷ
κύριος, ἐγκαταλέλοιπεν κύριος τὴν γῆν.

13 καὶ εἶπεν πρός με, ἔτι ὄψει ἀνομίας μείζονας ἃς οὗ-
τοι ποιοῦσιν.

14 καὶ εἰσήγαγέ με ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς πύλης οἴκου
κυρίου τῆς βλεπούσης πρὸς βορρᾶν, καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ γυναῖ-
κες καθήμεναι θρηνοῦσαι τὸν θαμμούζ.

15 καὶ εἶπεν πρός με, ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου, καὶ ἔτι
ὄψει ἐπιτηδεύματα μείζονα τούτων.

16 καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὴν αὐλὴν οἴκου κυρίου τὴν ἐ-
σωτέραν καὶ ἐπὶ τῶν προθύρων τοῦ ναοῦ κυρίου ἀναμέσον
τοῦ αἰλὰμ, καὶ ἀναμέσον τοῦ θυσιαστηρίου ὡς εἴκοσι καὶ πέν-
τε ἄνδρες. τὰ ὀπίσθια αὐτῶν εἰς τὸν ναὸν τοῦ κυρίου, καὶ τὰ
πρόσωπα αὐτῶν ἀπέναντι ἀνατολῶν, καὶ οὗτοι προσκυ-
νοῦσιν κατὰ ἀνατολὰς τῷ ἡλίῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et introduxit me ad ostium atrij, & vidi, & ecce foramen vnum in pariete.
8 Et dixit mihi: Fili hominis, age fode in pariete. & fodi in pariete, & ecce ostium vnum.
9 Et dixit ad me: Ingredere & vide abominationem pessimam quam ipsi faciunt hic.
10 Et ingressus sum & vidi, & ecce omnis similitudo reptilis & bestiæ: abominationes, & omnia idola quibus seruiebant domus Israel, depicta erant in pariete per circuitum.
11 Et septuaginta viri de senioribus domus Israel, & Iezonia filio Saphan stante inter eos, stabant ante ea, & vnusquisque habebat thuribulum incensi in manu sua, & columna nubis incensi ascendebat.
12 Et dixit ad me: Nunquid vidisti fili hominis quid senes domus Israel faciunt in tenebris quisq; in cubiculo domus lectuli sui? quia dicunt, Non sunt reuelata coram Domino opera nostra; proiecit Dominus habitatores terræ.
13 Et dixit ad me: Adhuc conuersus videbis abominationes maiores quas ipsi faciunt.
14 Et introduxit me per ostium portæ domus sanctuarij, quæ aperta erat ad Aquilonem, & ecce ibi mulieres sedebant plangentes Thammuz.
15 Et dixit ad me: Nunquid vidisti fili hominis? adhuc conuersus videbis abominationes maiores his.
16 Et introduxit me in atrium domus sanctuarij Domini interius. & ecce in ostio templi Domini inter vestibulum & altare quasi viginti & quinque viri, quorum posteriora erant ad templum Domini, & facies eorum ad Orientem, & ecce ipsi corrúpebant se adorantes ad Ortum Solis.

17 * וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲרָאִיתָ בֶן־אָדָם הֲנָקֵל לְבֵית יְהוּדָה
מֵעֲשׂוֹת אֶת־הַתּוֹעֵבוֹת אֲשֶׁר עָשׂוּ־פֹה כִּי־מָלְאוּ אֶת־
הָאָרֶץ חָמָס וַיָּשֻׁבוּ לְהַכְעִיסֵנִי וְהִנָּם שֹׁלְחִים אֶת־
הַזְּמוֹרָה אֶל־אַפָּם׃
18 * וְגַם־אֲנִי אֶעֱשֶׂה בְחֵמָה לֹא־תָחוֹס עֵינִי וְלֹא
אֶחְמוֹל וְקָרְאוּ בְאָזְנַי קוֹל גָּדוֹל וְלֹא אֶשְׁמַע
אוֹתָם׃

ט

1 * וַיִּקְרָא בְאָזְנַי קוֹל גָּדוֹל לֵאמֹר קָרְבוּ פְּקֻדּוֹת
הָעִיר וְאִישׁ כְּלִי מַשְׁחֵתוֹ בְּיָדוֹ׃
2 * וְהִנֵּה שִׁשָּׁה אֲנָשִׁים בָּאִים מִדֶּרֶךְ־שַׁעַר הָעֶלְיוֹן
אֲשֶׁר מָפְנֶה צָפוֹנָה וְאִישׁ כְּלִי מַפָּצוֹ בְּיָדוֹ וְאִישׁ
אֶחָד בְּתוֹכָם לָבֻשׁ בַּדִּים וְקֶסֶת הַסֹּפֵר בְּמָתְנָיו
וַיָּבֹאוּ וַיַּעַמְדוּ אֵצֶל מִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת׃
3 * וּכְבוֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל נַעֲלָה מֵעַל הַכְּרוּב אֲשֶׁר
הָיָה עָלָיו אֶל מִפְתַּן הַבָּיִת וַיִּקְרָא אֶל־הָאִישׁ הַלָּבֻשׁ
הַבַּדִּים אֲשֶׁר קֶסֶת הַסֹּפֵר בְּמָתְנָיו׃
4 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָו עֲבֹר בְּתוֹךְ הָעִיר בְּתוֹךְ
יְרוּשָׁלָם וְהִתְוִיתָ תָּו עַל־מִצְחוֹת הָאֲנָשִׁים
הַנֶּאֱנָחִים וְהַנֶּאֱנָקִים עַל כָּל־הַתּוֹעֵבוֹת הַנַּעֲשׂוֹת
בְּתוֹכָהּ׃
5 * וּלְאֵלֶּה אָמַר בְּאָזְנַי עִבְרוּ בָעִיר אַחֲרָיו וְהַכּוּ עַל־
תָּחוֹס עֵינֵיכֶם וְאַל־תַּחְמֹלוּ׃
6 * זָקֵן בָּחוּר וּבְתוּלָה וְטַף וְנָשִׁים תַּהַרְגוּ לְמַשְׁחִית
וְעַל־כָּל־אִישׁ אֲשֶׁר־עָלָיו הַתָּו אַל־תִּגַּשׁוּ וּמִמִּקְדָּשִׁי
תָּחֵלּוּ וַיָּחֵלּוּ בָּאֲנָשִׁים הַזְּקֵנִים אֲשֶׁר לִפְנֵי
הַבָּיִת׃
7 * וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם טַמְּאוּ אֶת־הַבַּיִת וּמַלְאוּ אֶת־
הַחֲצֵרוֹת חֲלָלִים צֵאוּ וְיָצְאוּ וְהִכּוּ בָעִיר׃

17 17 * Et dixit ad me: Certè vidiſti fili hominis. nunquid leue eſt hoc domui Iuda, vt
facerent abominationes iſtas quas fecerunt
hîc, quia replentes terram iniquitate conuerſi ſunt ad irritandum me. & ecce applicant ramum ad nares ſuas.
18 18 * Ergo & ego faciam in furore, non parcet oculus meus, nec miſerebor: & cùm clamauerint ad aures meas voce magna, non exaudiam eos.

CAP. IX.

1 ET clamauit in auribus meis voce ma-
A gna dicens: Appropinquauerunt viſitationes vrbis, & vnuſquiſque vas interfectionis habet in manu ſua. 1
2 * Et ecce ſex viri veniebant de via portæ ſuperioris quæ reſpicit ad Aquilonem,
2 & vnuſquiſque vas interitus in manu eius. Vir quoque vnus in medio eorum veſtitus erat lineis, & atramentarium ſcriptoris ad renes eius. & ingreſſi ſunt, & ſteterunt iuxta altare æreum.
3 * Et gloria Dei Iſrael aſſumpta eſt de
3 Cherub quæ erat ſuper eum ad limen do-
B mus. Et vocauit virum qui indutus erat lineis, & atramentarium ſcriptoris habebat in lumbis ſuis.
4 * Et dixit Dominus ad eum: Tranſi per
4 mediam ciuitatem in medio Hieruſalem, & ſigna Thau ſuper frontes virorum gementium & dolentium ſuper cúctis abominationibus quæ fiunt in medio eius.
5 * Et illis dixit audiente me: Tranſite per ciuitatem ſequentes eum, & percutite.
5 non parcat oculus veſter, neque miſeremini.
6 * Senem, adoleſcentulum & virginem,
6 paruulum & mulieres interficite vſque ad internecionem. Omnem autem ſuper quẽ videritis Thau, ne occidatis, & à ſanctua-
C rio meo incipite. Cœperunt ergo à viris ſenioribus qui erant ante faciem domus.
7 * Et dixit ad eos: Contaminate domũ,
7 & implete atria interfectis. Egredimini. & egreſſi ſunt, & percutiebant eos qui erant in ciuitate.

תרגום יונתן

17 וַאֲמַר לִי הַחֲזֵיתָא בַּר אָדָם הַזְעֵיר לְבֵית יְהוּדָה מִלְמֶעְבַּד יָת תּוֹעֲבָתָא דַעֲבַדוּ כָּא אֲרֵי מְלוֹ יַת אַרְעָא חֲטוֹפִין וְתָבוּ לְאַרְגָזָא קֳדָמַי
הָא אִנּוּן מַיְתַן בַּהֲתָא לְאַפֵּיהוֹן׃ 18 וְאַף אֲנָא אֶעְבֵּד בִּרְגַז לָא יְחוּס מֵימְרִי וְלָא אֲרַחֵם וִיצַלּוֹן קֳדָמַי בְּקָל רַב וְלָא אֲקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן׃

ט

1 וְקַרֵי וַאֲנָא שָׁמַע קָל רַב לְמֵימַר אִתְקְרַבוּ דִּמְמַנָּן עַל קַרְתָּא וּגְבַר מָאן חַבּוֹלֵיהּ בִּידֵיהּ׃
2 וְהָא שִׁתָּא גַבְרִין אָתָן מֵאוֹרַח תַּרְעָא עִלָּאָה דְּפָתִיחַ לְצִפּוּנָא וּגְבַר מָאן בְּדוּרֵיהּ בִּידֵיהּ וְגַבְרָא חַד בֵּינֵיהוֹן לְבִישׁ לְבוּשִׁין וּפִנְקַס סָפְרָא
בְּחַרְצֵיהּ וְעַלּוּ וְקָמוּ בִּסְטַר מַדְבְּחָא דִנְחָשָׁא׃
3 וִיקָר אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל אִסְתַּלַּק בִּכְרוּבָא דַהֲוָה שָׁרֵי עֲלוֹהִי בֵּית קֹדֶשׁ קֻדְשַׁיָּא וּשְׁרָא מֵעִיל לְקֳבֵיל סְקוּפַת בֵּיתָא וּקְרָא לְגַבְרָא דִּלְבִישׁ
לְבוּשַׁיָּא דְּפִנְקַס סָפְרָא בְּחַרְצֵיהּ׃ 4 וַאֲמַר יְיָ לֵיהּ עֲבַר בְּגוֹ קַרְתָּא בְּגוֹ יְרוּשְׁלֶם וְתִרְשֹׁם תָּו עַל בֵּית עֵינֵי גַבְרַיָּא דְּמִתְאַנְחִין וּדְמִתְנַקְּקִין
עַל כָּל תּוֹעֲבָתָא דְּאִתְעֲבִידָא בְּגַוַּהּ׃ 5 וּלְאִלֵּין אֲמַר וַאֲנָא שָׁמַע עֲבַרוּ בְקַרְתָּא בַּתְרוֹהִי וְקַטְלוּ לָא תְחוּס עֵינְכוֹן וְלָא תְרַחֲמוּן׃
6 סָב עוּלֵים וּבְתוּלְתָּא וְטַפְלָא וּנְשַׁיָּא תִּקְטְלוּן לְחַבָּלָא וְעַל כָּל גַּבְרָא דַּעֲלוֹהִי רְשַׁם תָּו לָא תִקְרְבוּן וּמִבֵּית מַקְדְּשִׁי תִּשְׁרוֹן וּשְׁרִיו בְּגַבְרַיָּא
סָבַיָּא דִּקְדָם בֵּיתָא׃
7 וַאֲמַר לְהוֹן סָאֵבוּ יַת בֵּיתָא וּמְלוֹ יַת דָּרָתָא קְטִילִין פּוּקוּ וּנְפַקוּ וְקַטַּלוּ בְּקַרְתָּא׃

*Et dixit ad me: Vidisti fili hominis: nun- 17
quid parū domui Iuda facere iniquitates quas
fecerunt hîc, quia repleuerunt terram iniqui-
tate, & conuersi sunt ad irritandum me. &
ecce ipsi extendunt ramum sicut subsannantes.*

*Et ego faciam eis cum furore. non parcet 18
oculus meus, neque miserebor. & vocabunt in
auribus meis voce magna, & non exaudiam
eos.*

CAP. IX.

*ET clamauit in aures meas voce magna, di- 1
cens: Appropinquauit vltio vrbis. & v-
nusquisque habuit vasa exterminationis in ma
nu sua.*
*Et ecce sex viri veniebant de via portæ 2
excelsæ respicientis ad Aquilonem. & vnius-
cuiusque vas exterminationis in manu eius.
& vir vnus in medio eorum vestitus veste ta-
lari, & zona sapphiri super lumbo eius. & in-
gressi sunt & steterunt adhærentes altari æreo.*
*Et gloria Dei Israel ascendit de Cheru- 3
bim existens super eos in sub dio domus. &
vocauit virum qui indutus erat veste talari qui
habuit super lumbo eius zonam sapphiri.*
*Et dixit Dominus ad eum: Transi me- 4
diam ciuitatem & mediam Hierusalem, & da
signum super frontes virorum gementium &
dolentium super cunctis iniquitatibus quæ fiunt
in medio eorum.*
*Et illis dixit audiente me: Ite in ciuitatem 5
post eum, & percutite, & non parcatis oculis
vestris, & non misereamini.*
*Senem & iuuenem, & virginem, et par- 6
uulos, & mulieres interficite ad deletionem:
super autem omnes super quos est signum, ne ap
propinquetis: & à sanctis meis incipite. Et cœ-
perunt à viris senioribus qui erant intus in
domo.*
*Et dixit ad eos: Contaminastis domum, 7
& implestis vias mortuis, & egressi percutite.*

17 καὶ εἶπεν πρός με, ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου, μὴ μι-
κρὸν τῷ οἴκῳ ἰούδα τοῦ ποιεῖν τὰς ἀνομίας ἃς πεποιήκα-
σιν ὧδε, διότι ἔπλησαν τὴν γῆν ἀνομίας, καὶ ἐπέστρεψαν
τοῦ παροργίσαι με. καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ ἐκτείνουσιν τὸ κλῆμα ὡς
μυκτηρίζοντες.
18 καὶ ἐγὼ ποιήσω αὐτοῖς μετὰ θυμοῦ. οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλ-
μός μου οὐδὲ μὴ ἐλεήσω. καὶ καλέσωσιν ἐν τοῖς ὠσίν μου
φωνῇ μεγάλῃ, καὶ οὐ μὴ εἰσακούσω αὐτῶν.

θ'.

1 Καὶ ἀνέκραξεν εἰς τὰ ὦτά μου φωνῇ μεγάλῃ λέ-
γων, ἤγγικεν ἡ ἐκδίκησις τῆς πόλεως. καὶ ἕκαστος εἶχεν τὰ
σκεύη τῆς ἐξολοθρεύσεως ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ.
2 καὶ ἰδοὺ ἓξ ἄνδρες ἤρχοντο ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς πύλης τῆς ὑ-
ψηλῆς τῆς βλεπούσης πρὸς βορρᾶν, καὶ ἑκάστου πέλυξ
ἐξολοθρεύσεως ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ ἀνὴρ εἷς ἐν μέσῳ αὐ-
τῶν ἐνδεδυκὼς ποδήρη, καὶ ζώνη σαπφείρου ἐπὶ τῆς ὀσφύος
αὐτοῦ. καὶ εἰσῆλθον καὶ ἔστησαν ἐχόμενοι τοῦ θυσιαστηρίου
τοῦ χαλκοῦ.
3 καὶ ἡ δόξα τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ ἀνέβη ἀπὸ τῶν χερου-
βεὶμ ἡ οὖσα ἐπ' αὐτῶν εἰς τὸ αἴθριον τοῦ οἴκου. καὶ ἐκάλε-
σεν τὸν ἄνδρα τὸν ἐνδεδυκότα τὸν ποδήρη ὃς εἶχεν ἐπὶ τῆς
ὀσφύος αὐτοῦ τὴν ζώνην σαπφείρου.
4 καὶ εἶπεν κύριος πρὸς αὐτόν, δίελθε μέσην τὴν
πόλιν καὶ μέσην τὴν ἱερουσαλήμ, καὶ δὸς τὸ σημεῖον ἐπὶ
τὰ μέτωπα τῶν ἀνδρῶν τῶν καταστεναζόντων καὶ τῶν κα-
τωδυνωμένων ἐπὶ πάσαις ταῖς ἀνομίαις ταῖς γινομέναις
ἐν μέσῳ αὐτῶν.
5 καὶ τούτοις εἶπεν ἀκούοντός μου, πορεύεσθε εἰς τὴν πό-
λιν ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ κόπτετε καὶ μὴ φείδεσθε τοῖς ὀφθαλ-
μοῖς ὑμῶν, καὶ μὴ ἐλεήσητε.
6 πρεσβύτερον καὶ νεανίσκον, καὶ παρθένον, καὶ νήπια, καὶ
γυναῖκας ἀποκτείνατε εἰς ἐξάλειψιν. ἐπὶ δὲ πάντας ἐφ'
οἷς ἐστὶ τὸ σημεῖον, μὴ ἐγγίσητε, καὶ ἀπὸ τῶν ἁγίων μου ἄρ-
ξασθε. καὶ ἤρξαντο ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τῶν πρεσβυτέρων οἳ
ἦσαν ἔσω ἐν τῷ οἴκῳ.
7 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, ἐμιάνατε τὸν οἶκον, καὶ ἐπλή-
σατε τὰς ὁδοὺς νεκρῶν, καὶ ἐκπορευόμενοι κόπτετε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

17 Et dixit ad me: Nonne vides fili hominis? nunquid parum est domui Iuda facere abominationes quas fecerunt hîc? quia impleuerunt terram rapinis, & reuersi sunt vt irritarent me, & ecce ipsi adducunt confusionem ad faciem suam.
18 Ego quoque faciam in furore, & non parcet Verbum meum, nec miserebor. & orabunt coram me voce magna, & non suscipiam orationem eorum.

CAP. IX.

ET clamauit, audiente me, voce magna dicens: Appropinquauerunt qui constituti sunt super ciuitatem, & vnusquisque vas dissipationis habebat in manu sua.
2 Et ecce sex viri veniebant de via portæ superioris quæ patet ad Aquilonem, & vnusquisque vas dispersionis in manu sua: & vir vnus erat inter eos indutus vestimentis, & atramentarium scriptoris erat in lumbis eius. & ingressi sunt, & steterunt in latere altaris ærei.
3 Et gloria Dei Israel recedebat in Cherub super quo residebat in domo sancti sanctorum: & resedit superius contra limen domus. & vocauit virum qui indutus erat vestibus, in cuius lumbis erat atramentarium scribæ.
4 Et dixit Dominus ad eum: Transi per medium ciuitatis per medium Ierusalem, & signa Thau super frontes virorum gementium, & dolentium super omnes abominationes quæ factæ sunt in medio eius.
5 Illis autem dixit audiente me; Transite per ciuitatem post eum, & occidite: non parcat oculus vester, nec misereamini.
6 Senem, adolescentem, & virginē, & paruulos, & mulieres ad internecionē occidite. & ad omnem virum, super quem fuerit impressio Thau, ne accedatis, & de domo sanctuarij mei incipite. Et cœperunt à viris senioribus qui erant ante domum.
7 Et dixit eis: Contaminate domum, & implete atria occisis. egredimini. & egressi sunt & occiderunt in ciuitate.

8 וַיְהִי כְּהַכּוֹתָם וְנֵאשֲׁאַר אָנִי וָאֶפְּלָה עַל־פָּנַי וָאֶזְעַק וָאֹמַר אֲהָהּ אֲדֹנָי יֱהוִה הֲמַשְׁחִית אַתָּה אֵת כָּל־שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל בְּשָׁפְכְּךָ אֶת־חֲמָתְךָ עַל־יְרוּשָׁלָם׃
9 וַיֹּאמֶר אֵלַי עֲוֹן בֵּית־יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה גָּדוֹל בִּמְאֹד מְאֹד וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ דָּמִים וְהָעִיר מָלְאָה מֻטֶּה כִּי אָמְרוּ עָזַב יְהוָה אֶת־הָאָרֶץ וְאֵין יְהוָה רֹאֶה׃
10 וְגַם־אֲנִי לֹא־תָחוֹס עֵינִי וְלֹא אֶחְמֹל דַּרְכָּם בְּרֹאשָׁם נָתָתִּי׃
11 וְהִנֵּה הָאִישׁ לְבֻשׁ הַבַּדִּים אֲשֶׁר הַקֶּסֶת בְּמָתְנָיו מֵשִׁיב דָּבָר לֵאמֹר עָשִׂיתִי כַּאֲשֶׁר צִוִּיתָנִי׃

יוד

1 וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה אֶל־הָרָקִיעַ אֲשֶׁר עַל־רֹאשׁ הַכְּרֻבִים כְּאֶבֶן סַפִּיר כְּמַרְאֵה דְּמוּת כִּסֵּא נִרְאָה עֲלֵיהֶם׃
2 וַיֹּאמֶר אֶל־הָאִישׁ לְבֻשׁ הַבַּדִּים וַיֹּאמֶר בֹּא אֶל־בֵּינוֹת לַגַּלְגַּל אֶל־תַּחַת לַכְּרוּב וּמַלֵּא חָפְנֶיךָ גַחֲלֵי־אֵשׁ מִבֵּינוֹת לַכְּרֻבִים וּזְרֹק עַל־הָעִיר וַיָּבֹא לְעֵינָי׃
3 וְהַכְּרֻבִים עֹמְדִים מִימִין לַבַּיִת בְּבֹאוֹ הָאִישׁ וְהֶעָנָן מָלֵא אֶת־הֶחָצֵר הַפְּנִימִית׃
4 וַיָּרָם כְּבוֹד־יְהוָה מֵעַל הַכְּרוּב עַל מִפְתַּן הַבָּיִת וַיִּמָּלֵא הַבַּיִת אֶת־הֶעָנָן וְהֶחָצֵר מָלְאָה אֶת־נֹגַהּ כְּבוֹד יְהוָה׃
5 וְקוֹל כַּנְפֵי הַכְּרֻבִים נִשְׁמַע עַד־הֶחָצֵר הַחִיצֹנָה כְּקוֹל אֵל־שַׁדַּי בְּדַבְּרוֹ׃
6 וַיְהִי בְּצַוֺּתוֹ אֶת־הָאִישׁ לְבֻשׁ־הַבַּדִּים לֵאמֹר קַח אֵשׁ מִבֵּינוֹת לַגַּלְגַּל מִבֵּינוֹת לַכְּרֻבִים וַיָּבֹא וַיַּעֲמֹד אֵצֶל הָאוֹפָן׃

8 * Et cæde completa remansi ego, ruique super faciem meam, & clamans aio,
Heu, heu, heu, Domine Deus! Ergo ne disperdes omnes reliquias Israel, effundes fu-
D rorem tuum super Hierusalem?
9 * Et dixit ad me: Iniquitas domus Israel
& Iuda magna est nimis valde, & repleta
est terra sanguinibus, & ciuitas repleta est
auersione. dixerunt enim: Dereliquit Dominus terram, & Dominus non videt.
10 * Igitur & meus non parcet oculus, neque miserebor. Viam eorum super caput
eorum reddam.
11 * Et ecce vir qui erat indutus lineis qui
habebat atramentarium in dorso suo, respondit verbum dicens: Feci sicut præcepisti mihi.

CAP. X.

1 ET vidi, & ecce in firmamento quod e-
A rat super caput Cherubim quasi lapis
sapphirus, & quasi species similitudinis
solij apparuit super ea.
2 * Et dixit ad virum qui indutus erat lineis, & ait: Ingredere in medio rotarum
quæ sunt subtus Cherubim, & imple manum tuã prunis ignis quæ sunt inter Cherubim, & effunde super ciuitatem. Ingressusque est in conspectu meo.
3 * Cherubim autem stabant à dextris
domus cùm ingrederetur vir, & nubes impleuit atrium interius.
4 * Et eleuata est gloria Domini desuper
Cherub ad limen domus, & repleta est domus nube. Et atrium repletum est splendore gloriæ Domini:
5 * Et sonitus alarum Cherubim audiebatur vsque ad atrium exterius, quasi vox
Dei omnipotentis loquentis.
6 * Cumque præcepisset viro qui indutus
erat lineis dicens: Sume ignem de medio
rotarum quæ sunt inter Cherubim; ingressus ille stetit iuxta rotam.

תרגום יונתן

8 והוה כקטלותהון ואשתארית אנא ואשתטחית על אפי וצוחית ואמרית קביל בעותי יי אלהים המחבל את ית כל שארא דישראל במשפך ית חמתך על ירושלם׃
9 ואמר לי חובי בית ישראל ויהודה תקיפו בה לחדא לחדא ואתמליאת ארעא חייבי קטול וקרתא אתמליאת אסטיות דין ארי אמרו רחק יי ית יתבי ארעא ולית דא גליא קדם יי׃
10 ואף אנא לא יחוס מימרי ולא ארחים פרענות אורחתהון ברישהון יהבית׃
11 והא גברא דלביש לבושיא דפנקסא בחרציה מתיב פתגמא למימר עבדית כמא דפקדתני׃

יוד

1 וחזית והא ברקיעא דעל ריש כרוביא כאבן טבא כחזו דמות כרסיא אתחזי עליהון׃
2 ואמר לגברא דלביש לבושיא ואמר עול לביני גלגליא לתחות כרובא ומלי חפנך גומרין דאשא מביני כרוביא וזרוק על קרתא ועל [...] אנא חזי׃
3 וכרוביא קימין מדרום לביתא במעל גברא ועננא אמיטתא אתמליאת ית דרתא גויתא׃
4 ואסתלק יקרא דיי בכרובא דהוה שרי עלוהי ושרא מעיל לקביל סקופת ביתא ואתמליאת ביתא ית עננא אמיטתא ודרתא אתמליאת ית זיו יקרא דיי׃
5 וקל כנפי כרוביא אשתמע עד דרתא בריאתא כקלא מן קדם שדי במללא׃
6 והוה כפקדותיה ית גברא דלביש לבושיא למימר סב אשתא מביני גלגלא מביני כרוביא ועל וקם בסטר גלגלא׃

8 *Et factum est cùm percuterent ipsi, & cado super faciem meam, & clamaui & dixi: Heu me Adonai Domine, deles tu reliquos Israel, quum infundas furorem tuum super Hierusalem?*

9 *Et dixit ad me: Iniquitas domus Israel & Iuda magnificata est valdè valdè, quia repleta est terra populis multis, & ciuitas repleta est iniquitate & immunditia. quia dixerunt, Dereliquit Dominus terram, non videt Dominus.*

10 *Et non parcet oculus meus, neque miserebor: vias eorum in capita eorum dedi.*

11 *Et ecce vir indutus veste talari, & accinctus zona lumbum suum. & respondit, dicens: Feci sicut mandasti mihi.*

CAP. X.

1 *ET vidi, & ecce super firmamento quod super caput Cherubim, quasi lapis sapphiri similitudo throni super eum.*

2 *Et dixit ad virum qui erat indutus stola: Ingredere in medium rotarum quæ sub Cherubim, & imple pugnos tuos carbonibus ignis de medio Cherubim, & disperge super ciuitatem. & ingressus est in conspectu meo.*

3 *Et Cherubim stabant à dextris domus cùm ingrederetur vir. & nubes impleuit atrium interius.*

4 *Et eleuata est gloria Domini à Cherubim in subdio domus, & repleuit domum nubes, & atrium repletum est splendore gloriæ Domini.*

5 *Et vox alarum Cherubim audiebatur vsque ad atrium exterius quasi vox Dei omnipotentis loquentis.*

6 *Et factum est quum præcepisset ipse viro qui indutus erat stola sancta, dicens: Sume ignem de medio rotarum de medio Cherubim: & intrauit & stetit adhærens rotis.*

8 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ κόπτειν αὐτούς, καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ ἀνεβόησα καὶ εἶπα, οἴμοι ἀδωναΐ κύριε, ἐξαλείφεις σὺ τοὺς καταλοίπους τοῦ ἰσραήλ, ἐν τῷ ἐκχέαι τὸν θυμόν σου ἐπὶ ἱερουσαλήμ;

9 καὶ εἶπεν πρός με, ἀδικία τοῦ οἴκου ἰσραὴλ καὶ ἰούδα μεμεγάλυνται σφόδρα σφόδρα, ὅτι ἐπλήσθη ἡ γῆ λαῶν πολλῶν· καὶ ἡ πόλις ἐπλήσθη ἀδικίας καὶ ἀκαθαρσίας. ὅτι εἶπαν, ἐγκαταλέλοιπεν κύριος τὴν γῆν, οὐχ ἐφορᾷ ὁ κύριος·

10 καὶ οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμός μου, οὐδὲ μὴ ἐλεήσω, τὰς ὁδοὺς αὐτῶν εἰς κεφαλὰς αὐτῶν δέδωκα.

11 καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἐνδεδυκὼς τὸν ποδήρη καὶ ἐζωσμένος τῇ ζώνῃ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ. καὶ ἀπεκρίνατο λέγων, πεποίηκα καθὼς ἐνετείλω μοι.

ι.

1 Καὶ ἴδον καὶ ἰδοὺ ἐπάνω τοῦ στερεώματος τοῦ ὑπὲρ κεφαλῆς τῶν χερουβείμ, ὡς λίθος σαπφείρου ὁμοίωμα θρόνου ἐπ' αὐτόν.

2 καὶ εἶπεν πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν ἐνδεδυκότα τὴν στολήν, εἴσελθε εἰς τὸ μέσον τῶν τροχῶν τῶν ὑποκάτω τῶν χερουβείμ. καὶ πλῆσον τὰς δράκας σου ἀνθράκων πυρὸς ἐκ μέσου τῶν χερουβείμ· καὶ διασκόρπισον ἐπὶ τὴν πόλιν. καὶ εἰσῆλθεν ἐνώπιόν μου.

3 καὶ τὰ χερουβεὶμ εἱστήκει ἐκ δεξιῶν τοῦ οἴκου ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι τὸν ἄνδρα. καὶ ἡ νεφέλη ἔπλησεν τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν.

4 καὶ ἀπῆρεν ἡ δόξα κυρίου ἀπὸ τῶν χερουβεὶμ εἰς τὸ αἴθριον τοῦ οἴκου, καὶ ἔπλησεν τὸν οἶκον ἡ νεφέλη καὶ ἡ αὐλὴ ἐπλήσθη τοῦ φέγγους τῆς δόξης κυρίου.

5 καὶ φωνὴ τῶν πτερύγων τῶν χερουβεὶμ ἠκούετο ἕως τῆς αὐλῆς τῆς ἐξωτέρας ὡς φωνὴ θεοῦ σαδδαῒ λαλοῦντος.

6 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐντέλλεσθαι αὐτὸν τῷ ἀνδρὶ τῷ ἐνδεδυκότι τὴν στολὴν τὴν ἁγίαν, λέγων, λάβε πῦρ ἐκ μέσου τῶν τροχῶν ἐκ τοῦ μεταξὺ τῶν χερουβείμ· καὶ εἰσῆλθεν καὶ ἔστη ἐχόμενος τῶν τροχῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Et factum est cùm occidissent eos, & relictus sum ego, & cecidi pronus super faciem meam, & clamaui & dixi: Suscipe deprecationem meam Domine Deus. nunquid disperdes tu omnes reliquias Israel cùm effuderis furorem tuum super Ierusalem?

9 Et dixit ad me: Peccata domus Israel & Iuda præualuerunt in ea nimis valdè, & impleta est terra homicidiis, & ciuitas plena est peruersione iudicij. Quia dixerunt, Proiecit Dominus habitatores terræ, & non est hoc reuelatum coram Domino.

10 Et ego quoque non miserebor nec parcet Verbum meum: vltionem viarum suarum in caput eorum dabo.

11 Et ecce vir qui indutus erat vestimentis, in cuius lumbis erat atramentarium, respondit verbum dicens: Feci sicut præcepisti mihi.

CAP. X.

ET vidi, & ecce in firmamento quod erat super caput Cherubim, velut lapis preciosus, & quasi species similitudinis throni apparuit super illa.

2 Et dixit viro qui indutus erat vestimentis, & ait: Ingredere inter rotas quæ sunt subtus Cherub, & volas tuas imple carbonibus ignis ex medio Cherubim, & sparge super ciuitatem: & ingressus est vidente me.

3 Et Cherubim stabant ad Australem partem domus cùm ingrederetur vir, & nubes caliginosa impleuit atrium interius.

4 Et eleuata est gloria Domini in Cherub super quo residebat, & resedit desuper ex aduerso liminis domus, & impleta est domus nube caliginosa, & atrium impletum est splendore gloriæ Domini.

5 Et vox alarum Cherubim audita est vsque ad atrium exterius, sicut vox à facie omnipotentis cùm loquitur.

6 Et factum est cùm præcepisset viro qui indutus erat vestimentis, dicens: Tolle ignem de medio rotarum & de medio Cherubim. & ingressus est & stetit iuxta rotam.

7 * וַיִּשְׁלַח הַכְּרוּב אֶת־יָדוֹ מִבֵּינוֹת לַכְּרוּבִים אֶל־
הָאֵשׁ אֲשֶׁר בֵּינוֹת הַכְּרֻבִים וַיִּשָּׂא וַיִּתֵּן אֶל־חָפְנֵי
לְבֻשׁ הַבַּדִּים וַיִּקַּח וַיֵּצֵא׃
8 * וַיֵּרָא לַכְּרֻבִים תַּבְנִית יַד־אָדָם תַּחַת כַּנְפֵיהֶם׃
9 * וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה אַרְבָּעָה אוֹפַנִּים אֵצֶל הַכְּרֻבִים
אוֹפַן אֶחָד אֵצֶל הַכְּרוּב אֶחָד וְאוֹפַן אֶחָד אֵצֶל
הַכְּרוּב אֶחָד וּמַרְאֵה הָאוֹפַנִּים כְּעֵין אֶבֶן תַּרְשִׁישׁ׃
10 * וּמַרְאֵיהֶם דְּמוּת אֶחָד לְאַרְבַּעְתָּם כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה
הָאוֹפַן בְּתוֹךְ הָאוֹפָן׃
11 * בְּלֶכְתָּם אֶל־אַרְבַּעַת רִבְעֵיהֶם יֵלֵכוּ לֹא יִסַּבּוּ
בְּלֶכְתָּם כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִפְנֶה הָרֹאשׁ אַחֲרָיו יֵלֵכוּ
לֹא יִסַּבּוּ בְּלֶכְתָּם׃
12 * וְכָל־בְּשָׂרָם וְגַבֵּהֶם וִידֵיהֶם וְכַנְפֵיהֶם וְהָאוֹפַנִּים
מְלֵאִים עֵינַיִם סָבִיב לְאַרְבַּעְתָּם אוֹפַנֵּיהֶם׃
13 * לָאוֹפַנִּים לָהֶם קוֹרָא הַגַּלְגַּל בְּאָזְנָי׃
14 * וְאַרְבָּעָה פָנִים לְאֶחָד פְּנֵי הָאֶחָד פְּנֵי הַכְּרוּב
וּפְנֵי הַשֵּׁנִי פְּנֵי אָדָם וְהַשְּׁלִישִׁי פְּנֵי אַרְיֵה וְהָרְבִיעִי
פְּנֵי־נָשֶׁר׃
15 * וַיֵּרֹמּוּ הַכְּרוּבִים הִיא הַחַיָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי בִּנְהַר־כְּבָר׃
16 * וּבְלֶכֶת הַכְּרוּבִים יֵלְכוּ הָאוֹפַנִּים אֶצְלָם וּבִשְׂאֵת
הַכְּרוּבִים אֶת־כַּנְפֵיהֶם לָרוּם מֵעַל הָאָרֶץ לֹא־יִסַּבּוּ
הָאוֹפַנִּים גַּם־הֵם מֵאֶצְלָם׃
17 * בְּעָמְדָם יַעֲמֹדוּ וּבְרוֹמָם יֵרוֹמּוּ אוֹתָם כִּי רוּחַ
הַחַיָּה בָּהֶם׃
18 * וַיֵּצֵא כְּבוֹד יְהוָֹה מֵעַל מִפְתַּן הַבָּיִת וַיַּעֲמֹד עַל־
הַכְּרוּבִים׃
19 * וַיִּשְׂאוּ הַכְּרוּבִים אֶת־כַּנְפֵיהֶם וַיֵּרוֹמּוּ מִן־הָאָרֶץ
לְעֵינַי בְּצֵאתָם וְהָאוֹפַנִּים לְעֻמָּתָם וַיַּעֲמֹד פֶּתַח שַׁעַר
בֵּית־יְהוָֹה הַקַּדְמוֹנִי וּכְבוֹד אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם
מִלְמָעְלָה׃

7 * Et extendit Cherub manum de me-
B dio Cherubim ad ignem qui inter Cheru-
bim; & sumpsit & dedit in man⁹ eius qui
indutus erat lineis; qui accipiens egres-
sus est.
8 * Et apparuit in Cherubim similitudo
manus hominis subtus pennas eorum.
9 * Et vidi, & ecce quatuor rotæ iuxta
Cherubim. rota vna iuxta Cherub vnum,
& rota alia iuxta Cherub vnum. Species
auté rotarum erat quasi visio lapidis chry-
solithi.
10 * Et aspectus earũ similitudo vna qua-
tuor, quasi si sit rota in medio rotæ.
11 * Cumq; ambularent, in quatuor par-
tes gradiebantur, & nõ reuertebantur am-
C bulantes, sed ad locum ad quem ire decli-
nabat quæ prima erat, sequebantur & cæ-
teræ, nec reuertebantur.
12 * Et omne corpus earum, & colla, &
manus, & pennæ, & circuli pleni erant o-
culis in circuitu quatuor rotarum.
13 * Et rotas istas vocauit volubiles au-
diente me.
14 * Quatuor autem facies habebat vnũ.
facies vna facies Cherub, & facies secun-
da facies hominis, & in tertio facies leo-
nis, & in quarto facies aquilæ.
15 * Et eleuata sunt Cherubim, ipsum est
animal quod videram iuxta flumen Cho-
bar.
16 *Cumque ambularent Cherubim, ibant
pariter & rotæ iuxta ea; & cùm eleuarent
Cherubim alas suas vt exaltarentur de ter-
ra, non residebant rotæ, sed & ipsæ iuxta
erant.
17 * Stantibus illis stabant, & cum eleua-
tis eleuabantur. Spiritus enim vitæ erat
in eis.
18 * Et egressa est gloria Domini à limine
D templi, & stetit super Cherubim.
19 *Et eleuantia Cherubim alas suas, exal-
tata sunt à terra corã me, & illis egredien-
tibus rotæ quoque subsecutæ sunt. Et ste-
tit in introitu portæ domus Domini O-
rientalis, & gloria Dei Israel erat super eos.

תרגום יונתן

7 ואושיט כרובא ית ידיה מביני כרוביא לאשא דביני כרוביא ונסב ויהב לחפני דלביש לבושיא ונסב ונפק׃
8 ואתחזי לכרוביא דמות יד אנשא תחות גדפיהון׃ 9 וחזית והא ארבע גלגליא בסטר כרוביא גלגל חד בסטר כרובא חד וגלגל
חד בסטר כרובא חד וחזו גלגליא כעין אבן טבא׃ 10 וחיזויהון דמות חד לארבעתהון כמא דהוי גלגל בגו גלגל׃
11 במיזלהון על ארבע סטריהון אזלין ולא מתחזרין במיזלהון ארי לאתרא דמתפני קדמאה בתרוהי אזלין ולא מתחזרין במיזלהון׃
12 וכל בשריהון וגביהון ואשדתהון וכנפיהון וגלגליא מלן עינין סחור סחור לארבעתהון דגלגליא׃
13 לאופניא להון אתקרי גלגלא ואנא שמע׃ 14 וארבעה אפין לחדא אפי חד אפי כרובא ואפי תניינא אפי אנשא ותליתאה אפי
אריא ורביעאה אפי נשרא׃ 15 ואתרמו כרוביא אנון בריתא דחזיתי בנהר כבר׃ 16 ובמיזל כרוביא אזלין גלגליא לקבליהון
ובמיטל כרוביא ית גדפיהון לאתרמא כמלרע לרום שמיא לא מתחזרין גלגליא אף אנון מקבליהון׃
17 במקמהון קימין ובאתרמותהון מתרמין עמהון ארי רוח בריתא בהון׃
18 ואסתלק יקרא דיוי דהוה שרי עלוהי מעיל לקביל סקופת ביתא ושרא על כרוביא׃
19 ונטלו כרוביא ית גדפיהון ואתרמו כמלרע לרום שמיא ואנא חזי במפקהון וגלגליא לקבליהון וקם במעלנא דתרע בית מקדשא
דמדינחאה ויקר אלהא דישראל עליהון מלעילא׃

Et extendit Cherub manum suam in me- 7
dium ignis existentis in medio Cherubim; &
accepit & dedit in manus eius qui indutus e-
rat stolam sanctam. & accepit & egressus est.
Et vidi Cherubim similitudinem manuum 8
hominum sub alis eorum.
Et vidi, & ecce quatuor rotæ stabant 9
adhærentes Cherubim. rota vna iuxta Cherub
vnum, & rota vna iuxta Cherub vnum. et
aspectus rotarum quasi visio lapidis carbũculi.
Et aspectus eorũ, similitudo vna quatuor, 10
quemadmodum cùm fuerit rota in medio rotæ.
Cùm ambularent ipsa, in quatuor partes 11
eorũ gradiebantur, non reuertebantur cùm am
bularent ipsa. quia in quem locum respexit ini-
tium vnum post illud ambulabant, & non re-
uertebantur cùm ambularent ipsi.
Et omnis caro earum, & dorsa earum, et 12
manus earum, & alæ earum, & rotæ plenæ o-
culis in circuitu quatuor rotis eorum.
At rotis istis cognominatum est Volubiles 13
audiente me.
Et quatuor facies habebat vnumquodque 14
animalium. facies vna facies Cherub, & facies
secunda, facies hominis; & tertia facies leonis;
& quarta facies aquilæ.
Et eleuata sunt Cherubim. hoc animal 15
quod vidi iuxta fluuium Chobar.
Et cùm ambularent Cherubim, ibant ro- 16
tæ, & hæ iuxta ea: & cùm eleuarent Cheru-
bim alas suas vt exaltarentur de terra, non
reuertebantur rotæ eorum, sed ipsæ iuxta
illas.
Cùm starent ipsa, stabant, & cùm eleua- 17
bantur ipsa, eleuabantur cum eis, quia Spiritus
vitæ erat in eis.
Et egressa est gloria Domini de sub dio do- 18
mus, & ascendit super Cherubim.
Et eleuauerunt Cherubim alas suas, & 19
eleuata sunt à terra coram me, quum egrede-
rentur ipsa. & rotæ hærentes illis. & stete-
runt in vestibulis portæ domus Domini quæ in
conspectu. & gloria Dei Israel erat super ea
desuper.

7 καὶ ἐξέτεινεν ὁ χερουβ τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς μέσον τοῦ
πυρὸς τοῦ ὄντος ἐν μέσῳ τῶν χερουβείμ, καὶ ἔλαβεν καὶ ἔδω-
κεν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐνδεδυκότος τὴν στολὴν τὴν ἁγίαν.
8 καὶ ἔλαβεν καὶ ἐξῆλθεν. καὶ ἴδον τὰ χερουβεὶμ ὁμοίω-
μα χειρῶν ἀνθρώπων ὑποκάτωθεν τῶν πτερύγων αὐτῶν.
9 καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ τέσσαρες τροχοὶ εἱστήκεισαν ἐχό-
μενοι τῶν χερουβείμ. τροχὸς εἷς ἐχόμενος χερουβ ἑνός
καὶ τροχὸς εἷς ἐχόμενος χερουβ ἑνός. καὶ ἡ ὄψις τῶν τρο-
χῶν ὡς ὅρασις λίθου ἄνθρακος.
10 καὶ ἡ θεωρία αὐτῶν, ὁμοίωμα ἓν τοῖς τέσσαρσιν, ὃν
τρόπον ὅταν ᾖ τροχὸς ἐν μέσῳ τροχοῦ.
11 ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὰ, εἰς τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῶν
ἐπορεύοντο, οὐκ ἐπέστρεφον ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτά. ὅτι εἰς
ὃν ἂν τόπον ἐπέβλεψεν ἡ ἀρχὴ ἡ μία ὀπίσω αὐτοῦ ἐπο-
ρεύοντο, καὶ οὐκ ἐπέστρεφον ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτούς.
12 καὶ πᾶσα ἡ σὰρξ αὐτῶν καὶ οἱ νῶτοι αὐτῶν, καὶ αἱ χεῖ-
ρες αὐτῶν, καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν, καὶ οἱ τροχοὶ πλήρεις ὀφ-
θαλμῶν κυκλόθεν τοῖς τέσσαρσιν τροχοῖς αὐτῶν.
13 τοῖς δὲ τροχοῖς τούτοις ἐπεκλήθη γελγελ ἀκούοντός μου.
14 καὶ τέσσαρα πρόσωπα εἶχεν ἕκαστον τῶν ζώων. τὸ
πρόσωπον τὸ ἓν πρόσωπον χερουβ, καὶ τὸ πρόσωπον τὸ
δεύτερον, πρόσωπον ἀνθρώπου, καὶ τὸ τρίτον πρόσωπον
λέοντος, καὶ τὸ τέταρτον πρόσωπον ἀετοῦ.
15 καὶ ἐπήρθη τὰ χερουβείμ. τοῦτο τὸ ζῶον ὃ ἴδον ἐπὶ τοῦ
ποταμοῦ τοῦ χοβάρ.
16 καὶ ἐν τῷ πορεύεσθαι τὰ χερουβείμ, ἐπορεύοντο οἱ τρο-
χοί, καὶ οὗτοι ἐχόμενοι αὐτῶν, καὶ ἐν τῷ ἐξαίρειν τὰ χε-
ρουβεὶμ τὰς πτέρυγας αὐτῶν τοῦ μετεωρίζεσθαι ἀπὸ τῆς
γῆς, οὐκ ἐπέστρεφον οἱ τροχοὶ αὐτῶν, καί γε αὐτοὶ ἐπε-
17 χόμενοι αὐτῶν. ἐν τῷ ἑστάναι αὐτά, εἱστήκεισαν καὶ
ἐν τῷ μετεωρίζεσθαι αὐτά, ἐμετεωρίζοντο μετ' αὐτῶν,
διότι πνεῦμα ζωῆς ἦν ἐν αὐτοῖς.
18 καὶ ἐξῆλθεν δόξα κυρίου ἀπὸ τοῦ αἰθρίου τοῦ οἴκου,
καὶ ἐπέβη ἐπὶ τὰ χερουβείμ.
19 καὶ ἀνέλαβον τὰ χερουβεὶμ τὰς πτέρυγας αὐτῶν καὶ
ἐμετεωρίσθησαν ἀπὸ τῆς γῆς ἐνώπιόν μου, ἐν τῷ ἐξελθεῖν
αὐτά. καὶ οἱ τροχοὶ ἐχόμενοι αὐτῶν. καὶ ἔστησαν ἐπὶ
τὰ πρόθυρα τῆς πύλης οἴκου κυρίου τῆς ἀπέναντι. καὶ δόξα
θεοῦ Ἰσραὴλ ἦν ἐπ' αὐτῶν ὑπεράνω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et extendit Cherub manum suam de medio Cherubim ad ignem qui erat inter Cherubim, & tulit & dedit in pugillos eius qui in-
dutus erat vestimentis: qui cùm accepisset ingressus est. 8 Et apparuit in Cherubim similitudo manus hominis subtus pennas eorum.
9 Et vidi, & ecce quatuor rotæ iuxta Cherubim: rota vna erat in latere Cherub vnius, & rota altera erat in latere Cherub alterius, &
aspectus rotarum quasi species lapidis preciosi. 10 Et aspectus earum similitudo vna ipsis quatuor sicut est rota in medio rotæ.
11 Cùm ambularent, in quatuor latera sua gradiebantur, & non reuertebantur cùm ambularent, quoniam ad locum ad quem de-
clinabat primus, post eum ibant, & non reuertebantur cùm ambularent. 12 Et omnis caro eorum, & dorsum eorum, & ex-
pansio & pennæ eorum, & rotæ plenæ erant oculis per circuitum in quatuor eorum rotis.
13 Rotæ sunt appellatę Volubiles, audiente me. 14 Et erant cuique facies quaternę. facies vnius, facies Cherub; & facies secundi, fa-
cies hominis; & tertij, facies leonis; & quarti, facies aquilæ. 15 Et sublati sunt Cherubim. ipsę sunt creaturæ quas videram
in fluuio Chobar. 16 Et cùm ambularent Cherubim, ambulabant rotæ eregione eorum; & cùm eleuarent Cherubim
alas suas, vt sese eleuarent quasi sub altitudine cæli, ipsæ quoque rotæ non reuertebantur à conspectu eorum.
17 Cùm starent, stabant; & cùm eleuarentur, eleuabantur cum eis, quia spiritus creaturarum erat in eis.
18 Et eleuata est gloria Domini quæ residebat super illud desuper contra limen domus, & resedit super Cherubim.
19 Et sustulerunt Cherubim alas suas, & eleuati sunt quasi sub altitudine cæli; & ego vidi, cùm egrederentur, & rotæ eregione eorum.
Et steterunt in introitu portæ domus sanctuarij Domini Orientalis, & gloria Dei Israel erat eis desuper.

20 הִיא הַחַיָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַּחַת אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל
בִּנְהַר־כְּבָר וָאֵדַע כִּי כְרוּבִים הֵמָּה ׃
21 אַרְבָּעָה אַרְבָּעָה פָנִים לְאֶחָד וְאַרְבַּע כְּנָפַיִם
לְאֶחָד וּדְמוּת יְדֵי אָדָם תַּחַת כַּנְפֵיהֶם ׃
22 וּדְמוּת פְּנֵיהֶם הֵמָּה הַפָּנִים אֲשֶׁר רָאִיתִי עַל־נְהַר־
כְּבָר מַרְאֵיהֶם וְאוֹתָם אִישׁ אֶל־עֵבֶר פָּנָיו יֵלֵכוּ ׃

יא

1 וַתִּשָּׂא אֹתִי רוּחַ וַתָּבֵא אֹתִי אֶל־שַׁעַר בֵּית־יְהוָה
הַקַּדְמוֹנִי הַפּוֹנֶה קָדִימָה וְהִנֵּה בְּפֶתַח הַשַּׁעַר עֶשְׂרִים
וַחֲמִשָּׁה אִישׁ וָאֶרְאֶה בְתוֹכָם אֶת־יַאֲזַנְיָה בֶן־עַזֻּר
וְאֶת־פְּלַטְיָהוּ בֶן־בְּנָיָהוּ שָׂרֵי הָעָם ׃
2 וַיֹּאמֶר אֵלָי בֶּן־אָדָם אֵלֶּה הָאֲנָשִׁים הַחֹשְׁבִים
אָוֶן וְהַיֹּעֲצִים עֲצַת־רָע בָּעִיר הַזֹּאת ׃
3 הָאֹמְרִים לֹא בְקָרוֹב בְּנוֹת בָּתִּים הִיא הַסִּיר
וַאֲנַחְנוּ הַבָּשָׂר ׃
4 לָכֵן הִנָּבֵא עֲלֵיהֶם הִנָּבֵא בֶּן־אָדָם ׃
5 וַתִּפֹּל עָלַי רוּחַ יְהוָה וַיֹּאמֶר אֵלַי אֱמֹר כֹּה־אָמַר
יְהוָה כֵּן אֲמַרְתֶּם בֵּית יִשְׂרָאֵל וּמַעֲלוֹת רוּחֲכֶם אֲנִי
יְדַעְתִּיהָ ׃
6 הִרְבֵּיתֶם חַלְלֵיכֶם בָּעִיר הַזֹּאת וּמִלֵּאתֶם
חוּצֹתֶיהָ חָלָל ׃
7 לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה חַלְלֵיכֶם אֲשֶׁר שַׂמְתֶּם
בְּתוֹכָהּ הֵמָּה הַבָּשָׂר וְהִיא הַסִּיר וְאֶתְכֶם הוֹצִיא
מִתּוֹכָהּ ׃
8 חֶרֶב יְרֵאתֶם וְחֶרֶב אָבִיא עֲלֵיכֶם נְאֻם אֲדֹנָי
יְהוִה ׃
9 וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתּוֹכָהּ וְנָתַתִּי אֶתְכֶם בְּיַד־זָרִים
וְעָשִׂיתִי בָכֶם שְׁפָטִים ׃
10 בַּחֶרֶב תִּפֹּלוּ עַל־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל אֶשְׁפּוֹט אֶתְכֶם
וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה ׃

20 * Ipsum est animal quod vidi subter Deum Israel iuxta fluuium Chobar, & intellexi quia Cherubim essent.

21 * Quatuor quatuor vultus vni, & quatuor alæ vni, & similitudo manus hominis sub alis eorum.

22 * Et similitudo vultuum eorũ ipsi vultus quos videram iuxta fluuium Chobar, & intuitus eorum & impetus singulorum ante faciem suam ingredi.

CAP. XI.

1 ET eleuauit me spiritus, & introduxit
A me ad portam domus Domini Orientalem quæ respicit ad Solis ortum. Et ecce in introitu portę viginti quinque viri: & vidi in medio eorum Iechoniam filium Azur, & Pheltiam filium Bananiæ principes populi.

2 * Dixitque ad me: Fili hominis, hi sunt viri qui cogitant iniquitatem, & tractant consilium pessimum in vrbe ista:

3 * dicentes: Nonne dudum ædificatæ sunt domus ? hic est lebes, nos autem carnes.

4 * Idcircò vaticinare de his, vaticinare fili hominis.

5 * Et irruit in me spiritus Domini, & dixit ad me: Loquere. Hęc dicit Dominus: Sic locuti estis domus Israel, & cogitationes cordis vestri ego noui.

6 * Plurimos occidistis in vrbe hac, & implestis vias eius interfectis.

7 * Propterea hæc dicit Dominus Deus: Interfecti vestri quos posuistis in medio
B eius, hi sunt carnes, & hic est lebes, & educam vos de medio eius.

8 * Gladium metuistis, & gladium inducam super vos, dicit Dominus Deus.

9 * Et eiiciam vos de medio eius: daboque vos in manu hostium, & faciam in vobis iudicia.

10 * Gladio cadetis. In finibus Israel iudicabo vos. & scietis quia ego Dominus.

תרגום יונתן

20 אִנּוּן בְּרִיָּתָא דַחֲזֵיתִי תְּחוֹת יְקָר אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל בִּנְהַר כְּבָר וִידַעַת אֲרֵי כְרוּבַיָּא אִנּוּן ׃ 21 אַרְבְּעָה אַרְבְּעָה אַפִּין לְחַד וְאַרְבְּעַת
גַּדְפִּין לְחַד וּדְמוּת יַד אֱנָשָׁא תְּחוֹת גַּדְפֵּיהוֹן ׃ 22 וּדְמוּת אַפֵּיהוֹן אִנּוּן אַפַּיָּא דַחֲזֵיתִי עַל נְהַר כְּבָר חֶזְוֵיהוֹן וְאִנּוּן בְּרִיָּתָא לְקֳבֵיל אַפָּהָא אָזְלָא ׃

יא

1 וּנְטָלַת יָתִי רוּחָא וְאַעִילַת יָתִי לִתְרַע בֵּית מַקְדְּשָׁא דַייָ מַדִּנְחָאָה דִּפְתִיחַ לְמַדִּנְחָא וְהָא בְּמַעֲלָנָא דִתְרַעָא עַשְׂרִין וַחֲמִשָׁא גֻּבְרָא וַחֲזֵית
בְּמִצְעֵיהוֹן יָת יַאֲזַנְיָה בַּר עַזּוּר וְיָת פְּלַטְיָה בַּר בְּנָיָה רַבְרְבֵי עַמָּא ׃ 2 וַאֲמַר לִי בַּר אָדָם אִלֵּין גֻּבְרַיָּא דִּמְחַשְּׁבִין לְמֵינַס וּדְמָלְכִין מְלַךְ בִּישׁ
בְּקַרְתָּא הָדָא ׃ 3 דְּאָמְרִין לָא בְקָרִיב לְמִבְנֵי בָתִּין הִיא חֲשִׁיבָא לָנָא כְּדוּדָא וַאֲנַחְנָא חֲשִׁיבִין בְּגַוַּהּ כְּבִשְׂרָא דִּבְשִׁיל בְּגוֹ דוּדָא ׃
4 בְּכֵן אִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן אִתְנַבֵּי בַּר אָדָם ׃ 5 וּשְׁרַת עֲלַי רוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ וַאֲמַר לִי אֱמַר כִּדְנַן אֲמַר יְיָ כֵּן אֲמַרְתּוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל
וּדְאַתּוּן מְהַרְהֲרִין וּדְסָלְקַת עַל לִבְּכוֹן קֳדָמַי גְּלֵין ׃ 6 אַסְגֵּיתוּן קְטִילֵיכוֹן בְּקַרְתָּא הָדָא וּמְלֵיתוּן שׁוּקָהָא קְטִילִין ׃
7 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים קְטִילֵיכוֹן דְּשַׁוֵּיתוּן בְּגַוַּהּ אִנּוּן כְּבִשְׂרָא וְהִיא כְּדוּדָא וְיָתְכוֹן אַגְלֵי מִגַּוַּהּ ׃
8 מִן קֳדָם דְּקָטְלִין בְּחַרְבָּא דְּחֵלְתּוּן וּדְקָטְלִין בְּחַרְבָּא אַיְתֵי עֲלֵיכוֹן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים ׃
9 וְאַגְלֵי יָתְכוֹן מִגַּוַּהּ וְאֶמְסַר יָתְכוֹן בְּיַד נָכְרָאִין וְאֶעְבֵּד בְּכוֹן פֻּרְעֲנוּת דִּינִין ׃
10 בְּחַרְבָּא תִתְקַטְלוּן עַל תְּחוּם אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל אֶתְפְּרַע מִנְּכוֹן וְתִדְּעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ ׃

*Hoc animal est quod vidi sub Deo Israel 20
iuxta fluuium Chobar, & cognoui quia Cheru-
bim sunt.*
*Quatuor facies vni, & quatuor alæ v- 21
ni. & similitudo manuum hominum de sub a-
lis eorum:*
*Et similitudo facierum eorum. hæ facies 22
sunt quas vidi sub gloria Dei Israel, iuxta flu-
uium Chobar, visionem eorum. & ipsa vnum-
quodque ipsorum secundùm faciem eorum am-
bulabant.*

CAP. XI.

*ET assumpsit me spiritus, & adduxit me ad 1
portam domus Domini quæ eregione, respi-
cientem ad Orientem. & ecce in vestibulis por-
tæ quasi viginti & quinque viri: & vidi in
medio eorum Jechoniam filium Ezer, & Phal-
tiam filium Bonaiæ, principes populi.*
*Et dixit ad me: Fili hominis, hi viri co- 2
gitantes vana, & consultantes consilium ma-
lum in ciuitate ista:*
*Dicentes: Nonne nouiter ædificatæ sunt 3
domus? hæc est lebes, nos autem carnes.*
Idcircò vaticinare super eos fili hominis. 4
*Et irruit super me Spiritus Domini, & 5
dixit ad me: Hæc dicit Dominus, sic dixistis
domus Israel, & cogitationes Spiritus vestri
ego scio.*
*Multiplicastis mortuos vestros in vrbe 6
hac, & implestis vias eius vulneratis.*
*Propterea hæc dicit Adonai Dominus: 7
Mortuos vestros quos percussistis in medio eius,
hi sunt carnes, hæc autem est lebes. et vos edu-
cam de medio eius.*
*Gladium metuitis, & gladium inducam 8
super vos, dicit Adonai Dominus.*
*Et educam vos de medio eius, & tradam 9
vos in manus alienorum, & faciam in vobis
iudicia.*
*In gladio cadetis, in finibus Israel iudica- 10
bo vos. & scietis quia ego Dominus.*

20 τοῦτο τὸ ζῶόν ἐστιν ὃ ἴδον ὑποκάτω θεοῦ ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ χοβάρ, καὶ ἔγνων ὅτι χερουβείμ ἐστιν.

21 τέσσαρα πρόσωπα τῷ ἑνὶ καὶ τέσσαρες πτέρυγες τῷ ἑνί. καὶ ὁμοίωμα χειρῶν ἀνθρώπων ὑποκάτωθεν τῶν πτερύγων αὐτῶν.

22 καὶ ὁμοίωμα τῶν προσώπων αὐτῶν. ταῦτα τὰ πρόσωπά ἐστιν ἃ ἴδον ὑποκάτω τῆς δόξης θεοῦ ἰσραήλ, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ χοβάρ, τὴν ὅρασιν αὐτῶν. καὶ αὐτὰ ἕκαστον αὐτῶν κατὰ πρόσωπον αὐτῶν ἐπορεύοντο.

ια.

1 Καὶ ἀνέλαβέν με πνεῦμα, καὶ ἤγαγέ με ἐπὶ τὴν πύλην τοῦ οἴκου κυρίου τὴν κατέναντι τὴν βλέπουσαν κατὰ ἀνατολάς. καὶ ἰδοὺ ἐπὶ τῶν προθύρων τῆς πύλης ὡς εἴκοσι καὶ πέντε ἄνδρες, καὶ ἴδον ἐν μέσῳ αὐτῶν τὸν ἰεχονίαν τὸν τοῦ ἔζερ καὶ φαλτίαν τὸν τοῦ βαναίου, τοὺς ἀφηγουμένους τοῦ λαοῦ.

2 καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου οὗτοι οἱ ἄνδρες οἱ λογιζόμενοι μάταια καὶ βουλευόμενοι βουλὴν πονηρὰν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ·

3 οἱ λέγοντες, οὐχὶ προσφάτως ᾠκοδόμηνται αἱ οἰκίαι; αὕτη ἐστὶν ὁ λέβης, ἡμεῖς δὲ τὰ κρέα.

4 διὰ τοῦτο προφήτευσον ἐπ᾽ αὐτοὺς υἱὲ ἀνθρώπου.

5 καὶ ἐπέπεσεν ἐπ᾽ ἐμὲ πνεῦμα κυρίου, καὶ εἶπεν πρός με, τάδε λέγει κύριος, οὕτως εἴπατε οἶκος ἰσραήλ, καὶ τὰ διαβούλια τοῦ πνεύματος ὑμῶν ἐγὼ ἐπίσταμαι.

6 ἐπληθύνατε νεκροὺς ὑμῶν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ ἐνεπλήσατε τὰς ὁδοὺς αὐτῆς τραυματιῶν.

7 διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, τοὺς νεκροὺς ὑμῶν οὓς ἐπατάξατε ἐν μέσῳ αὐτῆς, οὗτοι εἰσὶν τὰ κρέα, αὕτη δέ ἐστιν ὁ λέβης. καὶ ὑμᾶς ἐξάξω ἐκ μέσου αὐτῆς.

8 ῥομφαίαν φοβεῖσθε, καὶ ῥομφαίαν ἐπάξω ἐφ᾽ ὑμᾶς, λέγει ἀδωναῒ κύριος.

9 καὶ ἐξάξω ὑμᾶς ἐκ μέσου αὐτῆς, καὶ παραδώσω ὑμᾶς εἰς χεῖρας ἀλλοτρίων, καὶ ποιήσω ἐν ὑμῖν κρίματα.

10 ἐν ῥομφαίᾳ πεσεῖσθε, ἐπὶ τῶν ὁρίων τοῦ ἰσραὴλ κρινῶ ὑμᾶς, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[20] Ipsæ erant creaturæ quas vidi sub gloria Dei Israel iuxta fluuium Chobar, & cognoui quòd Cherubim essent. [21] Quatuor quatuor vultus vni, & quatuor alæ vni; & similitudo manus hominis sub alis eorum. [22] Et similitudo vultuum eorum, ipsi sunt vultus quos videram iuxta fluuium Chobar, aspectus earum & ipsæ, quæque creatura ante faciem suam gradiebatur.

CAP. XI.

ET sustulit me spiritus, & introduxit me ad portam Orientalem domus sanctuarij Domini quæ aperta erat ad Orientem, & ecce in introitu portæ erant viginti & quinque viri: & vidi inter eos Iezoniam filium Azur, & Phaltiam filium Banaiæ principes populi. [2] Et dixit ad me: Fili hominis, isti sunt viri qui cogitant vim facere, & qui consulunt consilium malum in ciuitate hac. [3] Qui dicunt, Non propè est vt ædificentur domus. ipsa est reputata nobis quasi lebes, & nos reputati sumus in medio eius sicut caro quæ coquitur in medio lebetis. [4] Propterea vaticinare super eos, vaticinare fili hominis. [5] Et resedit super me spiritus prophetiæ à facie Domini, & dixit ad me: Dic, Hæc dicit Dominus; sic dixistis domus Israel, & quod vos cogitatis, & quod ascendit in cor vestrum, reuelatum est coram me. [6] Multiplicastis interfectos vestros in ciuitate ista, & implestis vicos eius interfectis. [7] Propterea hęc dicit Dominus Deus: Interfecti vestri quos posuistis in medio eius, ipsi sunt sicut caro, & ipsa est quasi lebes, & vos transmigrare faciam de medio eius. [8] A facie eorum qui occidunt gladio timuistis, & occidentes gladio adducam super vos, dicit Dominus Deus. [9] Et transmigrare faciam vos de medio eius, & tradam vos in manum alienorum, & faciam in vobis vltionem iudiciorum. [10] Gladio occidemini; in termino terræ Israel vindictam sumam ex vobis, & scietis quia ego Dominus.

11 * הִיא לֹא־תִהְיֶה לָכֶם לְסִיר וְאַתֶּם תִּהְיוּ בְתוֹכָהּ
לְבָשָׂר אֶל־גְּבוּל יִשְׂרָאֵל אֶשְׁפֹּט אֶתְכֶם׃
12 * וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה אֲשֶׁר בְּחֻקַּי לֹא הֲלַכְתֶּם
וּמִשְׁפָּטַי לֹא עֲשִׂיתֶם וּכְמִשְׁפְּטֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
סְבִיבוֹתֵיכֶם עֲשִׂיתֶם׃
13 * וַיְהִי כְּהִנָּבְאִי וּפְלַטְיָהוּ בֶן־בְּנָיָה מֵת וָאֶפֹּל עַל־
פָּנַי וָאֶזְעַק קוֹל־גָּדוֹל וָאֹמַר אֲהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה כָּלָה
אַתָּה עֹשֶׂה אֵת שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל׃
14 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
15 * בֶּן־אָדָם אַחֶיךָ אַחֶיךָ אַנְשֵׁי גְאֻלָּתֶךָ וְכָל־בֵּית
יִשְׂרָאֵל כֻּלֹּה אֲשֶׁר אָמְרוּ לָהֶם יֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלַם רַחֲקוּ
מֵעַל יְהוָה לָנוּ הִיא נִתְּנָה הָאָרֶץ לְמוֹרָשָׁה׃
16 * לָכֵן אֱמֹר כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה כִּי הִרְחַקְתִּים
בַּגּוֹיִם וְכִי הֲפִיצוֹתִים בָּאֲרָצוֹת וָאֱהִי לָהֶם לְמִקְדָּשׁ
מְעַט בָּאֲרָצוֹת אֲשֶׁר־בָּאוּ שָׁם׃
17 * לָכֵן אֱמֹר כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם
מִן־הָעַמִּים וְאָסַפְתִּי אֶתְכֶם מִן־הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר
נְפֹצוֹתֶם בָּהֶם וְנָתַתִּי לָכֶם אֶת־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל׃
18 * וּבָאוּ שָׁמָּה וְהֵסִירוּ אֶת־כָּל־שִׁקּוּצֶיהָ וְאֶת־כָּל־
תּוֹעֲבוֹתֶיהָ מִמֶּנָּה׃
19 * וְנָתַתִּי לָהֶם לֵב אֶחָד וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם
וַהֲסִרֹתִי לֵב הָאֶבֶן מִבְּשָׂרָם וְנָתַתִּי לָהֶם לֵב בָּשָׂר׃
20 * לְמַעַן בְּחֻקֹּתַי יֵלֵכוּ וְאֶת־מִשְׁפָּטַי יִשְׁמְרוּ וְעָשׂוּ
אֹתָם וְהָיוּ־לִי לְעָם וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים׃
21 * וְאֶל־לֵב שִׁקּוּצֵיהֶם וְתוֹעֲבוֹתֵיהֶם לִבָּם הֹלֵךְ
דַּרְכָּם בְּרֹאשָׁם נָתַתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃
22 * וַיִּשְׂאוּ הַכְּרוּבִים אֶת־כַּנְפֵיהֶם וְהָאוֹפַנִּים
לְעֻמָּתָם וּכְבוֹד אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל עֲלֵיהֶם
מִלְמָעְלָה׃

11 *Hæc non erit vobis in lebetem, & vos
non eritis in medio eius in carnes. in finibus Israel iudicabo vos.
12 * Et scietis quia ego Dominus, quia in
præceptis meis non ambulastis, & iudicia
C mea non fecistis, sed iuxta iudicia gentium
quæ in circuitu vestro sunt, estis operati.
13 * Et factum est cùm prophetarē, Pheltias filius Banaiæ mortuus est. Et cecidi
in faciem meam, clamans voce magna, &
dixi: Heu, heu, heu, Domine Deus, consummationem tu facis reliquiarum Israel.
14 * Et factum est verbum Domini ad me
dicens:
15 * Fili hominis, fratres tui, fratres tui,
viri propinqui tui, & omnis domus Israel
vniuersi quibus dixerunt habitatores Hierusalem, Longè recedite à Domino, nobis
data est terra in possessionem.
16 * Propterea hæc dicit Dominus Deus:
Quia longè feci eos in gentibus, & quia
dispersi eos in terris, ero eis in sanctificationem modicam in terris ad quas venerunt.
17 * Propterea loquere, Hæc dicit Dominus Deus: Congregabo vos de populis, &
adunabo de terris in quibus dispersi estis,
daboque vobis humum Israel:
18 * Et ingredientur illuc, & auferent omD nes offensiones, cunctasque abominationes eius de illa.
19 * Et dabo eis cor vnum, & spiritum nouum tribuam in visceribus eorum. Et auferam cor lapideum de carne eorū, & dabo eis cor carneum:
20 * Vt in præceptis meis ambulent, & iudicia mea custodiant, faciantque ea: &
sint mihi in populum, & ego sim eis in
Deum.
21 * Quorum autem cor post offendicula
& abominationes suas ambulat, horum
viam in capite suo ponam, dicit Dominus Deus.
22 * Et eleuauerunt Cherubim alas suas,
& rotæ cum eis, & gloria Dei Israel erat
super eos.

תרגום יונתן

11 היא לא תהי לכון כדודא ברם אתון תהון בגוה לבשרא דבשיל בגו דודא על תחום ארעא דישראל אתפרע מנכון׃ 12 ותדעון ארי
אנא ייי די בקימי לא הלכתון ודיני לא עבדתון וכנמוסי עממיא די בסחרניכון עבדתון׃ 13 והוה כאתנבאותי ופלטיה בר בניה מית
ונפלית על אפי וצוחת בקל רב ואמרת קביל בעותי ייי אלהים גמירא את עבד עם שארא דישראל׃ 14 והוה פתגם נבואה מן
קדם ייי עמי למימר׃ 15 בר אדם אחך אחך אנשי קריבך וכל בית ישראל כלהון דאמרין להון יתבי ירושלם אתרחקו מדחלתא
דייי לנא היא אתיהיבת ארעא למירתה׃ 16 בכן אמר כדנן אמר ייי אלהים ארי ארחקתנון לביני עממיא וארי בדרתנון במדינתא
ויהבית להון בתי כנישתא תנין לבית מקדשי ואנון כזעיר במדינתא דאתגליו לתמן׃
17 בכן אמר כדנן אמר ייי אלהים ואקרב יתכון מביני עממיא ואכנש יתכון מן מדינתא דאתבדרתון בהן ואתן לכון ית ארעא
דישראל׃ 18 ויעלון לתמן ויעדון ית כל שקוצהא וית כל תועבתהא מנה׃ 19 ואתן להון לב דחיל ורוח דחילא אתן במעיהון
ואעדי לבא דרשיעא דהוא תקיף כאבנא מבשרהון ואתן להון לב דחיל קדמי למעבד רעותי׃
20 בדיל דבקימי יהכון וית דיני יטרון ויעבדון יתהון ויהון קדמי לעם ואנא אהוי להון לאלהא׃
21 ובתר פלחן שקוציהון ותועבתהון לבהון טעי פרענות אורחתהון ברישיהון יהבית אמר ייי אלהים׃
22 ונטלו כרוביא ית גדפיהון וגלגליא לקבליהון ויקר אלהא דישראל עליהון מלעילא׃

Hæc vobis non erit in lebetem: et vos non eritis in medio eius in carnes. in finibus Israel iudicabo vos. 11

Et scietis quia ego Dominus: quoniam in mandatis meis non ambulastis, & iudicia mea non fecistis, & secundùm iudicia gentium quæ in circuitu vestro fecistis. 12

Et factum est cùm prophetarē ego, et Phaltias filius Banaiæ mortuus est. & cado in faciem meam, & clamaui voce magna & dixi: Heu adonai Domine, in consummationē tu facis reliquos Israel. 13

Et factum est verbum Domini ad me dicens: 14

Fili hominis, fratres tui & viri captiuitatis tuæ, & omnis domus Israel consummata est, quibus dixerunt ipsis habitatores Hierusalem, Longè recessistis à Domino: nobis data est terra in hæreditatem. 15

Propterea dic, Hæc dicit Adonai Dominus, quia repellam eos in gentes, & dispergam eos in omnem terram. & ero eis in sanctificationem paruulam in regionibus quò ingredientur illuc. 16

Propterea dic: Hæc dicit Adonai Dominus, & congregabo eos de gentibus, & recipiā eos de regionibus quò disseminaui eos in eis. et dabo eis terram Israel, 17

Et ingredientur illuc, & auferent omnes abominationes eius & omnes iniquitates eius. 18

Et dabo eis cor aliud, et spiritum nouum dabo eis: & auferam cor lapideum de carne eorum, & dabo eis cor carneum: 19

Ut in præceptis meis ambulent, & iustificationes meas custodiant, & faciant ea: & erunt mihi in populum, & ego ero illis in Deum. 20

Et in cor abominationum eorum & iniquitatum eorum quasi cor eorum ambulauit: vias eorum in capita eorum dedi, dicit Adonai Dominus. 20

Et eleuauerunt Cherubim alas suas, & rotæ eorum adhærentes eis, et gloria Dei Israel super ea. 22

11 αὕτη ὑμῖν οὐκ ἔσται εἰς λέβητα. καὶ ὑμεῖς οὐ μὴ γένησθε ἐν μέσῳ αὐτῆς εἰς κρέα. ἐπὶ τῶν ὁρίων τοῦ ἰσραὴλ κρινῶ ὑμᾶς.

12 καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος, ὅτι ἐν τοῖς προστάγμασί μου οὐκ ἐπορεύθητε καὶ τὰ κρίματά μου οὐκ ἐποιήσατε, καὶ κατὰ τὰ κρίματα τῶν ἐθνῶν τῶν περικύκλῳ ὑμῶν ἐποιήσατε.

13 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ προφητεύειν με, καὶ φαλτίας ὁ τοῦ βαναίου ἀπέθανεν. καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου, καὶ ἀνεβόησα φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπον, οἴμοι ἀδωναῒ κύριε εἰς συντέλειαν σὺ ποιεῖς τοὺς καταλοίπους τοῦ ἰσραήλ.

14 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων,

15 υἱὲ ἀνθρώπου, οἱ ἀδελφοί σου, καὶ οἱ ἄνδρες τῆς αἰχμαλωσίας σου, καὶ πᾶς ὁ οἶκος τοῦ ἰσραὴλ συντετέλεσται οἷς εἶπαν αὐτοῖς οἱ κατοικοῦντες ἱερουσαλήμ, μακρὰν ἀπέχετε ἀπὸ κυρίου· ἡμῖν δέδοται ἡ γῆ εἰς κληρονομίαν.

16 διὰ τοῦτο εἶπον, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ὅτι ἀπώσομαι αὐτοὺς εἰς τὰ ἔθνη, καὶ διασκορπιῶ αὐτοὺς εἰς πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς ἁγίασμα μικρὸν ἐν ταῖς χώραις οὗ ἐὰν εἰσέλθωσιν ἐκεῖ.

17 διὰ τοῦτο εἶπον, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, καὶ συνάξω αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ εἰσδέξομαι αὐτοὺς ἐκ τῶν χωρῶν οὗ διέσπειρα αὐτοὺς ἐν αὐταῖς. καὶ δώσω αὐτοῖς τὴν γῆν τοῦ ἰσραήλ.

18 καὶ εἰσελεύσονται ἐκεῖ, καὶ ἐξαροῦσι πάντα τὰ βδελύγματα αὐτῆς καὶ πάσας τὰς ἀνομίας αὐτῆς.

19 καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν ἑτέραν, καὶ πνεῦμα καινὸν δώσω αὐτοῖς, καὶ ἐκσπάσω τὴν καρδίαν τὴν λιθίνην ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτῶν, καὶ δώσω αὐτοῖς καρδίαν σαρκίνην.

20 ὅπως ἐν τοῖς προστάγμασίν μου πορεύωνται, καὶ τὰ δικαιώματά μου φυλάσσωνται, καὶ ποιῶσιν αὐτά, καὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν.

21 καὶ εἰς τὴν καρδίαν τῶν βδελυγμάτων αὐτῶν καὶ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν ὡς ἡ καρδία αὐτῶν ἐπορεύετο, τὰς ὁδοὺς αὐτῶν εἰς κεφαλὰς αὐτῶν δέδωκα, λέγει ἀδωναῒ κύριος.

22 καὶ ἐξῆραν τὰ χερουβεὶμ τὰς πτέρυγας αὐτῶν, καὶ οἱ τροχοὶ αὐτῶν ἐχόμενοι αὐτῶν, καὶ ἡ δόξα τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ ὑπεράνω αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Ipsa non erit vobis tanquam lebes, sed vos intra eam eritis velut caro quæ in lebete coquitur. in limite terræ Israel vos vlciscar.
12 Scietisque, quia ego Dominus, qui in pactis meis non ambulastis, & iudicia mea non fecistis, sed secundùm mores populorum qui in circuitu vestro sunt, fecistis.
13 Et factum est cùm prophetarem, Phaltias filius Banaię mortuus est. & corrui pronus in faciem meam, & clamaui voce magna, & dixi: Suscipe deprecationem meam Domine Deus. consummationem tu facis cum reliquiis Israel.
14 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me dicens:
15 Fili hominis, fratres tui, fratres tui, viri propinqui tui & omnis domus Israel vniuersi de quibus dicunt habitatores Ierusalem; Longè facti sunt à timore Domini: nobis data est terra in possessionem.
16 Propterea dic: Hæc dicit Dominus Deus, quia elongaui eos inter populos, & quia dispersi eos per prouincias, dedi eis domos congregationis secundæ domui sanctuarij mei, & ipsi sunt quasi pauci in prouinciis ad quas transmigrauerunt.
17 Propterea dic, Hæc dicit Dominus Deus, & applicabo vos de medio populorum, & congregabo vos de prouinciis ad quas dispersi estis, & dabo vobis terram Israel.
18 Et ingredientur illuc & auferent omnia inquinamenta & abominationes eius ab ea.
19 Et dabo vobis cor timens, & spiritum timoris dabo in visceribus eorum, & conteram cor impietatis, quod erat durum sicut lapis, de carne eorum, & dabo eis cor timens coram me, vt faciant voluntatem meam.
20 Vt ambulent in pactis meis, & iudicia mea seruent & faciant ea: & erunt coram me in populum, & ego ero eis in Deum.
21 Et post cultum idolorum suorum & abominationum suarum cor eorum errat: vltionem viarum suarum in caput eorum dabo, dicit Dominus.
22 Et leuauerunt Cherubim alas suas & rotæ e regione eorum; & gloria Dei Israel super eis desuper.

23 * וַיַּעַל כְּבוֹד יְהוָה מֵעַל תּוֹךְ הָעִיר וַיַּעֲמֹד עַל־
הָהָר אֲשֶׁר מִקֶּדֶם לָעִיר׃
24 * וְרוּחַ נְשָׂאַתְנִי וַתְּבִיאֵנִי כַשְׂדִּימָה אֶל־הַגּוֹלָה
בַּמַּרְאֶה בְּרוּחַ אֱלֹהִים וַיַּעַל מֵעָלַי הַמַּרְאֶה
אֲשֶׁר רָאִיתִי׃
25 * וָאֲדַבֵּר אֶל־הַגּוֹלָה אֵת כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה אֲשֶׁר
הֶרְאָנִי׃

יב

1 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
2 * בֶּן־אָדָם בְּתוֹךְ בֵּית־הַמֶּרִי אַתָּה יֹשֵׁב אֲשֶׁר עֵינַיִם
לָהֶם לִרְאוֹת וְלֹא רָאוּ אָזְנַיִם לָהֶם לִשְׁמֹעַ וְלֹא
שָׁמֵעוּ כִּי בֵּית מְרִי הֵם׃
3 * וְאַתָּה בֶן־אָדָם עֲשֵׂה לְךָ כְּלֵי גוֹלָה וּגְלֵה יוֹמָם
לְעֵינֵיהֶם וְגָלִיתָ מִמְּקוֹמְךָ אֶל־מָקוֹם אַחֵר לְעֵינֵיהֶם
אוּלַי יִרְאוּ כִּי בֵּית מְרִי הֵמָּה׃
4 * וְהוֹצֵאתָ כֵלֶיךָ כִּכְלֵי גוֹלָה יוֹמָם לְעֵינֵיהֶם וְאַתָּה
תֵּצֵא בָעֶרֶב לְעֵינֵיהֶם כְּמוֹצָאֵי גּוֹלָה׃
5 * לְעֵינֵיהֶם חֲתָר־לְךָ בַקִּיר וְהוֹצֵאתָ בּוֹ׃
6 * לְעֵינֵיהֶם עַל־כָּתֵף תִּשָּׂא בָּעֲלָטָה תוֹצִיא פָּנֶיךָ
תְכַסֶּה וְלֹא תִרְאֶה אֶת־הָאָרֶץ כִּי־מוֹפֵת נְתַתִּיךָ
לְבֵית יִשְׂרָאֵל׃
7 * וָאַעַשׂ כֵּן כַּאֲשֶׁר צֻוֵּיתִי כֵּלַי הוֹצֵאתִי כִּכְלֵי גוֹלָה
יוֹמָם וּבָעֶרֶב חָתַרְתִּי־לִי בַקִּיר בְּיָד בָּעֲלָטָה הוֹצֵאתִי
עַל־כָּתֵף נָשָׂאתִי לְעֵינֵיהֶם׃
8 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי בַּבֹּקֶר לֵאמֹר׃
9 * בֶּן־אָדָם הֲלֹא אָמְרוּ אֵלֶיךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בֵּית
הַמֶּרִי מָה אַתָּה עֹשֶׂה׃
10 * אֱמֹר אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הַנָּשִׂיא
הַמַּשָּׂא הַזֶּה בִּירוּשָׁלַ͏ִם וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־הֵמָּה
בְתוֹכָם׃

23 * Et aſcendit glòria Domini de medio
ciuitatis, ſtetitq́ue ſuper montem qui eſt
ad Orientem vrbis:
24 * Et ſpiritus leuauit me, adduxitq́ue in
Chaldęam ad tranſmigrationem, in viſio-
nem in ſpiritu Dei. Et ſublata eſt à me vi-
ſio quam videram.
25 * Et locutus ſum ad tranſmigrationem
omnia verba Domini quę oſtéderat mihi.

CAP. XII.

1 ET factus eſt ſermo Domini ad me, di-
A cens:
2 * Fili hominis, in medio domus exaſ-
perantis tu habitas, qui oculos habent ad
videndum & non vident, & aures ad au-
diendum & non audiunt, quia domus ex-
aſperans eſt.
3 *Tu ergo fili hominis fac tibi vaſa tráſ-
migrationis, & tranſmigrabis per diem co
ram eis. Tranſmigrabis autem de loco tuo
ad locum alterum in conſpectu eorum, ſi
fortè aſpiciant, quia domus exaſperans eſt.
4 * Et efferes foras vaſa tua, quaſi vaſa
tranſmigrantis per diem in conſpectu eo-
B rum. Tu autem egredieris veſperè co-
ram eis, ſicut egredietur migrans
5 * ante oculos eorum. Perfode tibi pa-
rietem, & egredieris per eum
6 * in conſpectu eorum. In humeris por-
taberis, in caligine effereris. Faciem tuam
velabis, & non videbis terram, quia por-
tentum dedi te domui Iſrael.
7 * Feci ergo ſicut præceperat mihi Do-
minus. Vaſa mea protuli quaſi vaſa tranſ-
migrantis per diem, & veſperè perfodi
mihi parietem manu, & in caligine egreſ-
ſus ſum, & in humeris portatus in con-
ſpectu eorum.
8 * Et factus eſt ſermo Domini manè ad
9 me, dicens: * Fili hominis, nunquid
non dixerunt ad te domus Iſrael, domus
exaſperans, Quid tu facis?
10 * Dic ad eos: Hæc dicit dominus Deus:
Super ducem onus iſtud, qui eſt in Hieru-
ſalem, & ſuper omnem domum Iſrael
quæ eſt in medio eorum.

תרגום יונתן

23 ואסתלק יקרא דיי מגו קרתא ושרא על טור זיתא דממדנח לקרתא׃ 24 ורוח נטלתני ואובלתני למדינה ארע כסדאי לות
בגלותא בחזוא ברוח נבואה דשרת עלי מן קדם יי ואסתלק מני חזוא דחזיתי׃ 25 ואתנביתי לבני גלותא ית כל פתגמיא דיי דאחזיני׃

יב

1 והוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר׃
2 בר אדם בגו עמא סרבנא את יתב דעינין להון למחזי ולא חזן ואודנין להון למשמע ולא שמעין ארי עם סרבן אנון׃
3 ואת בר אדם אתקן לך מני גלותא וגלי ביםם לעיניהון ותגלי מאתרך לאתר אוחרן לעיניהון מאים ידחלון ארי עם סרבן אנון׃
4 ותפק מנך כמני גלותא בימם לעיניהון ואת תפוק ברמשא לעיניהון כמפקני גלותא׃ 5 לעיניהון חתר לך בכותלא ותפוק בה׃
6 לעיניהון על כתפא תטול בקבלא תפוק אפך תכסי ולא תחזי ית ארעא ארי את יהבתך לבית ישראל׃
7 ועבדית כן כמא דאתפקדית מני אפקית כמני גלותא בימם וברמשא אתחתרית לי בכתלא ביד בקבלא נפקית ועל כתפא נטלית לעיניהון׃
8 והוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי בצפרא למימר׃
9 בר אדם הלא אם יימרון לך בית ישראל עמא סרבנא מה את עבד׃
10 אמר להון כדנן אמר יי אלהים על רבא מטל נבואתא הדא בירושלם וכל בית ישראל דאנון ביניהון׃

23 *Et ascendit gloria Domini de medio ciui-*
tatis, & stetit super montem qui erat contra
vrbem:
24 *Et spiritus assumpsit me, & adduxit me*
in terram Chaldæorum in captiuitatem in vi-
sione in spiritu Dei. & ascendi à visione quam
vidi:
25 *Et locutus sum ad captiuitatem omnia ver-*
ba Domini quæ ostendit mihi.

CAP. XII.

1 *ET factum est verbum Domini ad me, di-*
cens:
2 *Fili hominis, in medio iniquitatum eorum*
tu habitas, qui habent oculos ad videndum et
non vident, & aures habent ad audiendum,
& non audiunt, quia domus exasperans est.
3 *Et tu fili hominis fac tibi vasa captiuita-*
tis, & captiuare per diem coram eis. & cap-
tiuus duceris de loco tuo in locum alterum in
conspectu eorum, vt videant quia domus ex-
asperans est.
4 *Et efferes vasa tua vasa captiuitatis per*
diem ante oculos eorum, & egredieris vespe-
re in conspectu eorum, sicut egreditur captiuus
5 *in conspectu eorum. Perfode tibi in parie-*
tem, & transibis per eum
6 *in conspectu eorum. super humerum por-*
taberis, et absconditus egredieris. faciem tuam
velabis, & non videbis terram. quia porten-
tum dedi te domui Israel.
7 *Et feci sic iuxta omnia quæcunque præce-*
pit mihi. & protuli vasa quasi vasa captiui-
tatis per diem, & vesperè perfodi mihi parie-
tem manu, & absconditus egressus sum, super
humerum assumptus sum in conspectu eorum.
8 *Et factum est verbum Domini ad me, di-*
cens:
9 *Diluculo, fili hominis, non dixerunt ad te*
domus Israel, domus exasperans, quid tu facis?
10 *Dic ad eos: Hæc dicit Adonai Dominus*
principi & duci in Hierusalem, & omni do-
mui Israel qui sunt in medio eorum.

23 καὶ ἀνέβη ἡ δόξα κυρίου ἐκ μέσου τῆς πόλεως, καὶ ἔστη
ἐπὶ τοῦ ὄρους ὃ ἦν ἀπέναντι τῆς πόλεως·
24 καὶ πνεῦμα ἀνέλαβέν με καὶ ἤγαγέ με εἰς γῆν χαλ-
δαίων εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν ἐν ὁράσει ἐν πνεύματι θεοῦ.
καὶ ἀνέβην ἀπὸ τῆς ὁράσεως ἧς ἴδον.
25 καὶ ἐλάλησα πρὸς τὴν αἰχμαλωσίαν πάντας τοὺς
λόγους κυρίου οὓς ἔδειξέν μοι.

ιβ'.

1 Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων,
2 υἱὲ ἀνθρώπου ἐν μέσῳ τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν σὺ κατοι-
κεῖς, οἳ ἔχουσιν ὀφθαλμοὺς τοῦ βλέπειν καὶ οὐ βλέπουσιν,
καὶ ὦτα ἔχουσιν τοῦ ἀκούειν καὶ οὐκ ἀκούουσιν, διότι οἶκος
παραπικραίνων ἐστίν.
3 καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου ποίησον σεαυτῷ σκεύη αἰχμα-
λωσίας, καὶ αἰχμαλωτεύθητι ἡμέρας ἐνώπιον αὐτῶν.
καὶ αἰχμαλωτευθήσῃ ἐκ τοῦ τόπου σου εἰς τόπον ἕτερον
ἐνώπιον αὐτῶν, ὅπως ἴδωσιν, διότι οἶκος παραπικραί-
νων ἐστίν.
4 καὶ ἐξοίσεις τὰ σκεύη σου σκεύη αἰχμαλωσίας ἡμέ-
ρας κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτῶν καὶ σὺ ἐξελεύσῃ ἑσπέρας
ἐνώπιον αὐτῶν, ὡς ἐκπορεύεται αἰχμάλωτος
5 ἐνώπιον αὐτῶν. διόρυξον σεαυτῷ εἰς τὸν τοῖχον, καὶ διεξε-
λεύσῃ δι' αὐτοῦ
6 ἐνώπιον αὐτῶν. ἐπ' ὤμων ἀναληφθήσῃ καὶ κεκρυμ-
μένος ἐξελεύσῃ. τὸ πρόσωπόν σου συγκαλύψεις, καὶ
οὐ μὴ ἴδῃς τὴν γῆν. διότι τέρας δέδωκά σε τῷ οἴκῳ
ἰσραήλ.
7 καὶ ἐποίησα οὕτως κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατό μοι.
καὶ ἐξήνεγκα σκεύη ὡς σκεύη αἰχμαλωσίας ἡμέρας, καὶ
ἑσπέρας διώρυξα ἐμαυτῷ τὸν τοῖχον τῇ χειρὶ καὶ κεκρυμ-
μένος ἐξῆλθον, ἐπ' ὤμων ἀνελήφθην ἐνώπιον αὐτῶν.
8 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων,
9 τὸ πρωῒ υἱὲ ἀνθρώπου οὐκ εἶπον πρὸς σὲ ὁ οἶκος τοῦ
ἰσραήλ, οἶκος ὁ παραπικραίνων, τί σὺ ποιεῖς;
10 εἰπὸν πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος τῷ ἄρ-
χοντι καὶ ἀφηγουμένῳ ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ παντὶ οἴκῳ ἰσ-
ραὴλ οἵ εἰσιν ἐν μέσῳ αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Et eleuata est gloria Domini de medio ciuitatis, & resedit super montem Olineti qui est ad Orientem ciuitatis.
24 Et spiritus sustulit me, & adduxit me in prouinciam terræ Chaldæorum ad filios transmigrationis in visione spiritus prophetiæ qui resedit super me à facie Domini. & recessit à me visio quam vidi.
25 Et prophetaui filiis transmigrationis omnia verba Domini quæ ostenderat mihi.

CAP. XII.

1 ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: 2 Fili hominis, in medio populi contumacis tu habitas, qui oculos habent ad videndum, & non vident; & aures ad audiendum, & non audiunt: quia populus contumax est. 3 Tu autem fili hominis præpara tibi vasa transmigrationis, & transmigra in die ante oculos eorum, & transmigrabis de loco tuo ad locum alium in oculis eorum: fortè timebunt, quia populus contumax est. 4 Et efferes vasa tua sicut vasa transmigrationis per diem in oculis eorum, & tu egredieris vesperè in oculis eorum sicut egrediuntur transmigrantes. 5 Ante oculos eorum perfode tibi in pariete, & egredieris per eum. 6 Ante oculos eorum in humero tolles, in tenebris egredieris, faciem tuam operies & non videbis terram, quia signum dedi te domui Israel. 7 Et feci sicut iussus fueram, vasa mea eduxi sicut vasa transmigrationis per diem, & vesperi fodi mihi in pariete manu, in tenebris exij, & super humerum sustuli ante oculos eorum. 8 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me manè dicens: 9 Fili hominis, si vtique dixerint tibi domus Israel populus contumax, Quid tu facis? 10 Dic tu eis: Hæc dicit Dominus Deus, Super principem est onus prophetiæ huius in Ierusalem, & super omnem domum Israel qui sunt in medio eius.

11 * אֱמֹר אֲנִי מוֹפֶתְכֶם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי כֵּן יֵעָשֶׂה לָהֶם
בַּגּוֹלָה בַשְּׁבִי יֵלֵכוּ׃
12 * וְהַנָּשִׂיא אֲשֶׁר־בְּתוֹכָם אֶל־כָּתֵף יִשָּׂא בָּעֲלָטָה
וְיֵצֵא בַּקִּיר יַחְתְּרוּ לְהוֹצִיא בוֹ פָּנָיו יְכַסֶּה יַעַן אֲשֶׁר
לֹא־יִרְאֶה לַעַיִן הוּא אֶת־הָאָרֶץ׃
13 * וּפָרַשְׂתִּי אֶת־רִשְׁתִּי עָלָיו וְנִתְפַּשׂ בִּמְצוּדָתִי
וְהֵבֵאתִי אֹתוֹ בָבֶלָה אֶרֶץ כַּשְׂדִּים וְאוֹתָהּ לֹא־יִרְאֶה
וְשָׁם יָמוּת׃
14 * וְכֹל אֲשֶׁר סְבִיבֹתָיו עֶזְרֹה וְכָל־אֲגַפָּיו אֱזָרֶה
לְכָל־רוּחַ וְחֶרֶב אָרִיק אַחֲרֵיהֶם׃
15 * וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה בַּהֲפִיצִי אוֹתָם בַּגּוֹיִם וְזֵרִיתִי
אוֹתָם בָּאֲרָצוֹת׃
16 * וְהוֹתַרְתִּי מֵהֶם אַנְשֵׁי מִסְפָּר מֵחֶרֶב מֵרָעָב
וּמִדָּבֶר לְמַעַן יְסַפְּרוּ אֶת־כָּל־תּוֹעֲבוֹתֵיהֶם בַּגּוֹיִם
אֲשֶׁר־בָּאוּ שָׁם וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃
17 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
18 * בֶּן־אָדָם לַחְמְךָ בְּרַעַשׁ תֹּאכֵל וּמֵימֶיךָ בְּרָגְזָה
וּבִדְאָגָה תִּשְׁתֶּה׃
19 * וְאָמַרְתָּ אֶל־עַם הָאָרֶץ כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה
לְיוֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלִַם אֶל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לַחְמָם בִּדְאָגָה
יֹאכֵלוּ וּמֵימֵיהֶם בְּשִׁמָּמוֹן יִשְׁתּוּ לְמַעַן תֵּשַׁם אַרְצָהּ
מִמְּלֹאָהּ מֵחֲמַס כָּל־הַיֹּשְׁבִים בָּהּ׃
20 * וְהֶעָרִים הַנּוֹשָׁבוֹת תֶּחֱרַבְנָה וְהָאָרֶץ שְׁמָמָה
תִהְיֶה וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃
21 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
22 * בֶּן־אָדָם מָה־הַמָּשָׁל הַזֶּה לָכֶם עַל־אַדְמַת
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר יַאַרְכוּ הַיָּמִים וְאָבַד כָּל־חָזוֹן׃
23 * לָכֵן אֱמֹר אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִשְׁבַּתִּי
אֶת־הַמָּשָׁל הַזֶּה וְלֹא־יִמְשְׁלוּ אֹתוֹ עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל כִּי
אִם־דַּבְּרוּ אֲלֵיהֶם קָרְבוּ הַיָּמִים וּדְבַר כָּל־חָזוֹן׃

11 * Dic, Ego portentum vestrum. Quo-
modo feci, sic fiet illis. In transmigratio-
nem & in captiuitatem ibunt.
12 * Et dux qui est in medio eorum, in hu-
meris portabitur, in caligine egredietur.
Parietem perfodient vt educant eum, fa-
cies eius operietur, vt nō videat oculo ter-
13 ram. * Et extendam rete meum super
eum, & capietur in sagena mea, & adducā
eum in Babylonem in terrā Chaldęorum,
& ipsam non videbit, ibique morietur,
14 * & omnes qui circa eum sunt. Pręsidiū
eius & agmina eius dispergam in omnem
ventum, & gladium euaginabo post eos.
15 * Et scient quia ego Dominus, quando
dispersero illos in gentibus, & dissemina-
uero eos in terris.
16 * Et relinquam ex eis viros paucos à gla-
dio, & fame, & pestilentia, vt narrent om-
nia scelera eorum in gentibus ad quas in-
gredientur: & scient quia ego Dominus.
17 * Et factus est sermo Domini ad me, di-
cens:
18 * Fili hominis, panem tuum in con-
turbatione comede, sed & aquam tuam
in festinatione & mœrore bibe.
19 * Et dices ad populū terrę: Hęc dicit Dñs
Deus ad eos qui habitant in Hierusalē in
terra Israel. Panem suum in solicitudine
comedent, & aquam suam in desolatione
bibent, vt desoletur terra à multitudine
sua propter iniquitates omnium qui ha-
bitant in ea.
20 * Et ciuitates quæ nunc habitantur, de-
solatæ erunt, terraque deserta: & scietis
quia ego Dominus.
21 * Et factus est sermo Domini ad me di-
22 cens: * Fili hominis, quod est prouer-
bium istud in terra Israel dicentium: In
longum differentur dies, & peribit omnis
visio?
23 * Ideò dic ad eos: Hæc dicit Dominus
Deus, quiescere faciam prouerbium illud,
neq; vulgo dicetur vltrà in Israel. Et loque-
re ad eos quòd appropinquauerint dies,
& sermo omnis visionis.

תרגום יונתן

11 אמר אנא אתכון כמא דעבדית כן יתעביד להון בגלותא ובשביא יהכון׃
12 ורבא דביניהון על כתפא יטול בקבלא יפוק בכתלא יחתרון לאפקותיה ביה אפוהי יכסי חלף דחב הוא ולא יחזי ית ארעא׃
13 ואפרס ית מצדתי עלוהי ויתאחד בסריגתי ואגלי יתיה לבבל למדינת ארע כסדאי ויתה לא יחזי ותמן ימות׃
14 וכל דבסחרנוהי סעדוהי וכל משריתיה אבדר לכל רוחא ודקטלין בחרבא אגרי בתריהון׃
15 וידעון ארי אנא יי כד אגלי יתהון לביני עממיא ואבדר יתהון במדינתא׃
16 ואשאר מנהון גברין דמנין מחרבא ומכפנא וממותא בדיל דישתעון ית כל תועבתהון בעממיא דאתגליו לתמן וידעון ארי אנא יי׃
17 והוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר׃ 18 בר אדם מיכלך בזיע תיכול ומשתך בצדו ובאשתממו תשתי׃
19 ותימר לעמא דארעא כדנן אמר יי אלהים ליתבי ירושלם על ארעא דישראל מיכלהון בזיע ייכלון ומשתיהון באשתממו ישתון
בדיל דתצדי ארעא ממלואה מחטוף כל דיתבין בה׃ 20 וקרויא דתותבא יתבן לרחצן יחרבן וארעא לצדו תהי ותדעון ארי אנא יי׃
21 והוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר׃
22 בר אדם מה מתלא הדין לכון על ארעא דישראל למימר יורכון יומיא ותבטל כל נבואה׃ 23 בכן אמר להון כדנן אמר יי
אלהים אבטל ית מתלא הדין ולא ימתלון יתה עוד בישראל אלהן אתנבי להון אתקרבו יומיא ופתגם כל נבואה׃

* Dic quia ego portenta facio. quemadmodum 11
enim feci, sic erit eis: in transmigratione, & in
captiuitate eunt. * Et princeps eorum 12
in medio eorum super humerum portabitur, &
absconditus egredietur per parietem, & perfo-
diet vt egrediatur ipse per eum, faciem suam
cooperiet, vt non videatur oculo, & ipse ter-
ram non videbit. * Et extendam rete 13
meum super eum, & comprehendetur in sage-
na mea. & adducam eum in Babylonem in ter-
ram Chaldæorum, & ipsam non videbit, &
illic morietur. * Et omnes qui circa eum 14
auxiliatores eius, & omnes auxiliantes ei dis-
seminabo in omnem ventum, & gladium effun
dam post eos: * Et scient quia ego Domi- 15
nus cùm dispersero ego eos in gentibus, & dis-
seminabo eos in regionibus.

* Et relinquam ex eis viros numero ex gla- 16
dio, & ex fame, & ex morte, vt enarrent om-
nes iniquitates eorum in gentibus quò ingressi
sunt illuc, scient quia ego Dominus.

* Et factum est verbum Domini ad me, 17
dicens:

* Panem tuum cum dolore comedes, & a- 18
quam tuam cum tormento & angustia bibes.

* Et dices ad populum terræ: Hæc dicit A- 19
donai Dominus habitantibus Hierusalem super
terra Israel. Panes suos cum egestate comedent,
& aquam suam cum dissipatione bibent, vt
dissipetur terra cum plenitudine eius in impie-
tate omnium habitantium in ea.

* Et ciuitates eorum quæ habitantur, deso- 20
labuntur, & terra in dissipationem erit: et co-
gnoscetis quia ego Dominus.

* Et factum est verbum Domini ad me, 21
dicens:

* Fili hominis, quæ parabola ista vobis in 22
terra Israel, dicentes: Longè dies, perijt omnis
visio?

* Ideò dic ad eos: Hæc dicit Adonai Domi- 23
nus: Et conuertam parabolam istam; & non
vltrà dicet parabolam istam domus Israel: quia
loqueris ad eos, dicens; Appropinquauerunt
dies & tempus omnis visionis.

11 * εἶπον ὅτι ἐγὼ τέρατα ποιῶ. ὃν τρόπον γὰρ πεποίηκα
οὕτως ἔσται αὐτοῖς ἐν μετοικεσίᾳ καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ πο-
12 ρεύονται. * καὶ ὁ ἄρχων αὐτῶν ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐπ'
ὤμον ἀρθήσεται, καὶ κεκρυμμένος ἐξελεύσεται διὰ τοῦ
τοίχους, καὶ διορύξει τοῦ ἐξελθεῖν αὐτὸν δι' αὐτοῦ, τὸ πρό-
σωπον αὐτοῦ συγκαλύψει, ὅπως μὴ ὁραθῇ ὀφθαλμῷ, καὶ
αὐτὸς τὴν γῆν οὐκ ὄψεται.
13 * καὶ ἐκπετάσω τὸ δίκτυόν μου ἐπ' αὐτόν, καὶ συλληφθή-
σεται ἐν τῇ περιοχῇ μου. καὶ ἄξω αὐτὸν εἰς Βαβυλῶνα εἰς γῆν
χαλδαίων, καὶ αὐτὴν οὐκ ὄψεται, καὶ ἐκεῖ τελευτήσει.
14 * καὶ πάντας τοὺς κύκλῳ αὐτοῦ τοὺς βοηθοὺς αὐτοῦ, καὶ
πάντας τοὺς ἀντιλαμβανομένους αὐτοῦ διασπερῶ εἰς πάν-
τα ἄνεμον, καὶ ῥομφαίαν ἐκχεῶ ὀπίσω αὐτῶν.
15 * καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος ἐν τῷ διασκορπίσαι με αὐ-
τοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ διασπερῶ αὐτοὺς ἐν ταῖς χώραις.
16 * καὶ ὑπολείψομαι ἐξ αὐτῶν ἄνδρας ἀριθμῷ ἐκ
ῥομφαίας, καὶ ἐκ λιμοῦ καὶ ἐκ θανάτου, ὅπως ἂν ἐκδιη-
γῶνται πάσας τὰς ἀνομίας αὐτῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὗ εἰσήλ-
θοσαν ἐκεῖ, γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος.
17 * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων,
18 * τὸν ἄρτον σου μετ' ὀδύνης φάγῃ, καὶ τὸ ὕδωρ σου μετὰ
βασάνου καὶ θλίψεως πίεσαι.
19 * καὶ ἐρεῖς πρὸς τὸν λαὸν τῆς γῆς, τάδε λέγει ἀδωναῒ
κύριος τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ ἰσ-
ραήλ. τοὺς ἄρτους αὐτῶν μετ' ἐνδείας φάγονται, καὶ τὸ ὕ-
δωρ αὐτῶν μετὰ ἀφανισμοῦ πίονται, ὅπως ἀφανισθῇ ἡ γῆ
σὺν τῷ πληρώματι αὐτῆς ἐν ἀσεβείᾳ πάντων τῶν κατοι-
20 κούντων ἐν αὐτῇ. * καὶ αἱ πόλεις αὐτῶν αἱ κατοι-
κούμεναι, ἐξερημωθήσονται. καὶ ἡ γῆ εἰς ἀφανισμὸν ἔ-
σται καὶ ἐπιγνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ κύριος.
21 * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων,
22 * υἱὲ ἀνθρώπου τίς ἡ παραβολὴ αὕτη ὑμῖν ἐπὶ τῆς γῆς
τοῦ ἰσραὴλ λέγοντες, μακρὰν αἱ ἡμέραι, ἀπόλωλεν πᾶ-
σα ὅρασις.
23 * διὰ τοῦτο εἰπὲ πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύ-
ριος, καὶ ἀποστρέψω τὴν παραβολὴν ταύτην. καὶ οὐκ ἔτι
οὐ μὴ εἴπωσιν τὴν παραβολὴν ταύτην ὁ οἶκος τοῦ ἰσραήλ,
ὅτι λαλήσεις πρὸς αὐτοὺς λέγων, ἤγγικασιν αἱ ἡμέραι καὶ
ὁ καιρὸς πάσης ὁράσεως.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Dic, Ego signum vestrum: sicut feci sic fiet eis; in transmigrationem & in captiuitatem ibunt. 12 Et princeps qui est inter
eos: in humero portabit, in tenebris egredietur, in pariete fodient vt educant illum per eum: faciem suam operiet, pro eo quòd peccauit
ipse, & non videbit terram. 13 Et extendam rete meum super eum, & capietur in sagena mea; & transferam eum in Babylo-
nem in prouinciam terræ Chaldæorum, & ipsam non videbit, & ibi morietur. 14 Et omnes qui in circuitu eius sunt, &
adiutores eius, & omnem exercitum eius dispergam in omnem ventum: & eos qui occidunt gladio immittam post eos.
15 Et scient quia ego Dominus, cùm transmigrare fecero eos inter populos, & dispersero eos per prouincias.
16 Et relinquam ex eis viros numeri pauci à gladio, & à fame, & à peste, vt narrent omnes abominationes suas in populis ad quos
transmigrauerunt, & scient quia ego Dominus. 17 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens:
18 Fili hominis, cibum tuum in tremore comedes, & potum tuum in desolatione & stupore bibes.
19 Et dices populo terræ: Hæc dicit Dominus Deus habitatoribus Ierusalem super terram Israel, Cibum suum in tremore comedent,
& potum suum in stupore bibent, vt desoletur terra à plenitudine eius propter rapinam omnium habitantium in ea.
20 Et ciuitates quæ habitatæ fuerunt confidenter, desertæ erunt, & terra in desolationem erit: & scietis quia ego Dominus.
21 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens: 22 Fili hominis, quod est prouerbium istud vobis in terra
Israel dicendo: In longum differentur dies, & cessabit omnis prophetia? 23 Propterea dic eis: Hæc dicit Dominus
Deus: Cessare faciam prouerbium istud, neque erit in prouerbium vltrà in Israel: sed vaticinare eis; Appropinquauerunt dies, & sermo
omnis prophetiæ.

24 * כִּי לֹא יִהְיֶה עוֹד כָּל־חֲזוֹן שָׁוְא וּמִקְסַם חָלָק
בְּתוֹךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל׃
25 * כִּי אֲנִי יְהוָה אֲדַבֵּר אֵת אֲשֶׁר אֲדַבֵּר דָּבָר וְיֵעָשֶׂה
לֹא תִמָּשֵׁךְ עוֹד כִּי בִימֵיכֶם בֵּית הַמֶּרִי אֲדַבֵּר דָּבָר
וַעֲשִׂיתִיו נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃
26 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
27 * בֶּן־אָדָם הִנֵּה בֵית־יִשְׂרָאֵל אֹמְרִים הֶחָזוֹן אֲשֶׁר־
הוּא חֹזֶה לְיָמִים רַבִּים וּלְעִתִּים רְחוֹקוֹת הוּא נִבָּא׃
28 * לָכֵן אֱמֹר אֲלֵיהֶם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֹא־
תִמָּשֵׁךְ עוֹד כָּל־דְּבָרָי אֲשֶׁר אֲדַבֵּר דָּבָר וְיֵעָשֶׂה נְאֻם
אֲדֹנָי יְהוִה׃

יג

1 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
2 * בֶּן־אָדָם הִנָּבֵא אֶל־נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּבָּאִים
וְאָמַרְתָּ לִנְבִיאֵי מִלִּבָּם שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה׃
3 * כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הוֹי עַל־הַנְּבִיאִים הַנְּבָלִים
אֲשֶׁר הֹלְכִים אַחַר רוּחָם וּלְבִלְתִּי רָאוּ׃
4 * כְּשֻׁעָלִים בָּחֳרָבוֹת נְבִיאֶיךָ יִשְׂרָאֵל הָיוּ׃
5 * לֹא עֲלִיתֶם בַּפְּרָצוֹת וַתִּגְדְּרוּ גָדֵר עַל־בֵּית
יִשְׂרָאֵל לַעֲמֹד בַּמִּלְחָמָה בְּיוֹם יְהוָה׃
6 * חָזוּ שָׁוְא וְקֶסֶם כָּזָב הָאֹמְרִים נְאֻם־יְהוָה וַיהוָה
לֹא שְׁלָחָם וְיִחֲלוּ לְקַיֵּם דָּבָר׃
7 * הֲלוֹא מַחֲזֵה־שָׁוְא חֲזִיתֶם וּמִקְסַם כָּזָב אֲמַרְתֶּם
וְאֹמְרִים נְאֻם־יְהוָה וַאֲנִי לֹא דִבַּרְתִּי׃
8 * לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן דַּבֶּרְכֶם שָׁוְא וַחֲזִיתֶם
כָּזָב לָכֵן הִנְנִי אֲלֵיכֶם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃
9 * וְהָיְתָה יָדִי אֶל־הַנְּבִיאִים הַחֹזִים שָׁוְא וְהַקֹּסְמִים
כָּזָב בְּסוֹד עַמִּי לֹא־יִהְיוּ וּבִכְתָב בֵּית־יִשְׂרָאֵל לֹא
יִכָּתֵבוּ וְאֶל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ וִידַעְתֶּם כִּי־
אֲנִי אֲדֹנָי יְהוִה׃

24 * Non enim erit vltrà omnis visio cas-
sa, neque diuinatio ambigua in medio fi-
25 liorum Israel. * Quia ego Domin[us]
G loquar, & quodcunque locutus fuero ver-
bum fiet; non prolongabitur amplius sed
in diebus vestris domus exasperans loquar
verbum, & faciam illud, dicit Domin[us]
26 Deus. * Et factus est sermo Domi[ni]
ad me dicens:
27 * Fili hominis, ecce domus Israel dicen-
tium: Visio quã hic videt in dies multos,
& in tempora longa iste prophetat.
28 * Propterea dic ad eos: Hæc dicit Do-
minus Deus: Non prolõgabitur vltra om-
nis sermo meus. Verbũ quod locutus fue-
ro complebitur, dicit Dominus Deus.

CAP. XIII.

1 ET factus est sermo Dñi ad me, dicens:
2 * Fili hominis, vaticinare ad prophetas
A Israel qui prophetãt. & dices prophetanti-
bus de corde suo: Audite verbũ Domini.
3 * Hæc dicit Dominus Deus: Væ pro-
phetis insipientibus qui sequuntur spiri-
tum suum, & nihil vident.
4 * Quasi vulpes in deserto prophetæ tu[i]
Israel erant.
5 * Non ascendistis ex aduerso, neque op-
posuistis murum pro domo Israel, vt sta-
retis in prœlio in die Domini.
6 * Vident vana & diuinant mendacium,
dicentes, Ait Dominus, cùm Dominus nõ
miserit eos, & perseuerauerunt confirma-
re sermonem.
7 * Nunquid non visionem cassam vidi-
stis, & diuinationem mendacem locuti e-
stis? Et dicitis, Ait Dominus, cùm ego non
sim locutus.
8 * Propterea hæc dicit Dominus Deus:
B Quia locuti estis vana, & vidistis menda-
cium, ideo ecce ego ad vos, ait Dñs Deus.
9 * Et erit manus mea super prophetas
qui vident vana, & diuinant mendacium:
In consilio populi mei non erunt, in scrip-
tura domus Israel non scribentur, nec in
terra Israel ingredientur. & scietis quia e-
go Dominus Deus.

תרגום יונתן

24 אֲרֵי לָא תְהֵי עוֹד כָּל נְבוּאַת שְׁקַר וְקֶסֶם כַּדְּבִין בְּגוֹ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 25 אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֲמַלֵּל יַת דַּאֲמַלֵּל פִּתְגָּמָא וְיִתְקַיַּם וְלָא יִבְטֵל עוֹד אֲרֵי
בְּיוֹמֵיכוֹן עַמָּא סָרְבָנָא אֲמַלֵּל פִּתְגָּמָא וַאֲקַיְּמִנֵּיהּ אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים׃ 26 וַהֲוָה פִּתְגַּם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימַר׃ 27 בַּר אָדָם
הָא בֵית יִשְׂרָאֵל אָמְרִין אִלֵּין דְּהוּא מַלֵּיף לְיוֹמִין סַגִּיאִין וּלְעִדָּן רָחִיק הוּא מִתְנַבֵּי׃ 28 בְּכֵן אֱמַר לְהוֹן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לָא יִבְטֵל
כָּל פִּתְגָּמַי דַּאֲמַלֵּל פִּתְגָּמָא וְיִתְקַיַּם אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים׃

יג

1 וַהֲוָה פִּתְגַּם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימַר׃ 2 בַּר אָדָם אִתְנַבֵּי עַל נְבִיֵּי שִׁקְרָא דְיִשְׂרָאֵל דְּמִתְנַבַּן וְתֵימַר לִדְמִתְנַבַּן כִּרְעוּת לִבְּהוֹן
קַבִּילוּ פִּתְגָּמָא דַייָ׃ 3 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים וַי עַל נְבִיאֵי שִׁקְרָא דְמִשְׁתַּטַּן דְּאָזְלִין בָּתַר הִרְהוּר לִבְּהוֹן וּמִדַּעַם לָא חֲזוֹ׃
4 כְּתַעֲלִין בְּחָרְבָתָא נְבִיאֵי שִׁקְרָךְ יִשְׂרָאֵל הֲווֹ׃ 5 לָא קַמְתּוּן בִּתְרַעֲתָא וְלָא עֲבַדְתּוּן לְכוֹן עוֹבָדִין טָבִין לְמִבְעֵי עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל
רַחֲמִין לְמִבְעֵי עֲלֵיהוֹן רַחֲמִין בְּעִדָּן דְּאָתוּ עֲלֵיהוֹן עָבְדֵי קְרָבָא בְּיוֹם רֻגְזָא דַייָ׃ 6 מִתְנַבַּן שְׁקַר וּמַלְּפִין כַּדְּבִין אָמְרִין אֲמַר יְיָ וַייָ לָא
שַׁלְּחִנּוּן וּמִתְצַפַּן דְּיִתְקַיַּם מִלַּתְהוֹן׃ 7 הֲלָא נְבוּאַן דִּשְׁקַר אִתְנַבֵּיתוּן וְקֶסֶם כַּדְּבִין אֲמַרְתּוּן וְאָמְרִין אֲמַר יְיָ וּמִן קֳדָמַי לָא אִתְמַלַּל׃
8 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים חֲלַף דְּאִתְנַבֵּיתוּן שְׁקַר וְאַלֵּפְתּוּן כַּדְּבִין בְּכֵן הָא אֲנָא שְׁלַח רֻגְזִי עֲלֵיכוֹן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים׃
9 וּתְהֵי מְחַת גְּבוּרְתִּי עַל נְבִיֵּי שִׁקְרָא דְּמִתְנַבַּן שְׁקַר וּמַלְּפִין כַּדְּבִין בְּרָז טַב דְּגַנִּיז לְעַמִּי לָא יְהוֹן וּבִכְתַב חַיֵּי עָלְמָא דִּכְתִיב לְצַדִּיקֵי בֵּית
יִשְׂרָאֵל לָא יִתְכַּתְבוּן וּלְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל לָא יֵעֲלוּן וְתִדְּעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלֹהִים׃

* Quia non erit vltrà omnis visio falsa, & 24
diuinans quæ ad gratiam in medio filiorum Is-
rael. * Quia ego Dominus loquar verba mea, 25
& faciam, & non prolongabo amplius. quia in
diebus vestris domus Israel exasperans loquar
verbum & faciam, dicit Adonai Dominus.
* Et factus est sermo Domini ad me, dicens: 26
* Fili hominis, ecce domus Israel exasperans 27
dicentes dicunt, Visio quam iste videt, in dies
multos & in tempora longa iste prophetat.
* Propterea dic ad eos: Hæc dicit Adonai 28
Dominus: Non prolongabuntur vltrà omnes
sermones mei, quos locutus fuero: loquar ver-
bum & faciam, dicit Adonai Dominus.

CAP. XIII.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens: 1
* Fili hominis, vaticinare super prophetas 2
Israel qui prophetant, & dices prophetis pro-
phetantibus de corde suo. Et prophetabis &
dices ad eos: Audite verbum Domini.
* Hæc dicit Adonai Dominus: Væ his qui 3
prophetant de corde suo, ambulantibus post spi
ritum suum, & omninò non vident.
* Quasi vulpes in desertis Prophetæ tui 4
Israel * non steterunt in firmamento. 5
& non congregauerunt gregem super domum
Israel. non surrexerunt sicut in prœlio dicentes
in die Domini.
* Videntes mendacia, diuinantes vana. qui 6
dicunt, Dicit Dominus, & Dominus non misit
eos, & cœperunt suscitare sermonem.
* Nonne visionem falsam vidistis? & diui- 7
nationes vanas dixistis? & dicitis, Dicit Do-
minus, & ego non locutus sum.
* Ideò dic: Hæc dicit Adonai Dominus: 8
Quoniam verba vestra mendacia, & diuina-
tiones vestræ vanæ, idcircò ecce ego super vos,
dicit Adonai Dominus.
* Et extendam manum meam super prophe- 9
tas qui vident mendacia, & qui loquuntur
vana. in disciplina populi mei non erunt, ne-
que in scriptura domus Israel scribentur; et in
terram Israel non intrabunt: Et scient quia e-
go Adonai Dominus.

24 * διότι οὐκ ἔσται ἔτι πᾶσα ὅρασις ψευδής, καὶ μαντευό-
μενος τὰ πρὸς χάριν ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν ἰσραήλ·
25 * διότι ἐγὼ κύριος λαλήσω τοὺς λόγους μου καὶ ποιήσω
καὶ οὐ μηκυνῶ ἔτι. διότι ἐν ταῖς ἡμέραις ὑμῶν οἶκος ἰσ-
ραὴλ ὁ παραπικραίνων λαλήσω λόγον καὶ ποιήσω, λέγει
ἀδωναΐ κύριος.
26 * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων,
27 * υἱὲ ἀνθρώπου ἰδοὺ ὁ οἶκος ἰσραὴλ ὁ παραπικραίνων λέ-
γοντες λέγουσιν, ἡ ὅρασις ἣν οὗτος ὁρᾷ, εἰς ἡμέρας πολλὰς
καὶ εἰς καιροὺς μακροὺς οὗτος προφητεύει.
28 * διὰ τοῦτο εἰπὲ πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος·
οὐ μηκυνῶσιν ἔτι πάντες οἱ λόγοι μου, οὓς ἐὰν λαλήσω,
λαλήσω λόγον καὶ ποιήσω, λέγει ἀδωναΐ κύριος.

ιγ'.

1 * Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων,
2 * υἱὲ ἀνθρώπου, προφήτευσον ἐπὶ τοὺς προφήτας τοῦ
ἰσραὴλ τοὺς προφητεύοντας, καὶ ἐρεῖς τοῖς προφήταις τοῖς
προφητεύουσιν ἀπὸ καρδίας αὐτῶν. καὶ προφητεύσεις καὶ
ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, ἀκούσατε λόγον κυρίου.
3 * τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, οὐαὶ τοῖς προφητεύουσιν
ἀπὸ καρδίας αὐτῶν τοῖς πορευομένοις ὀπίσω τοῦ πνεύμα-
τος αὐτῶν, καὶ τὸ καθόλου μὴ βλέπουσιν.
4 * ὡς ἀλώπεκες ἐν ταῖς ἐρήμοις οἱ προφῆταί σου ἰσ-
5 ραήλ * οὐκ ἔστησαν ἐν στερεώματι. καὶ οὐ συνήγαγον
ποίμνιον ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ. οὐκ ἀνέστησαν ὡς ἐν
πολέμῳ οἱ λέγοντες ἐν ἡμέρᾳ κυρίου·
6 * βλέποντες ψευδῆ, μαντευόμενοι μάταια. οἱ λέ-
γοντες, λέγει κύριος, καὶ κύριος οὐκ ἀπέσταλκεν αὐτούς,
7 καὶ ἤρξαντο τοῦ ἀναστῆσαι λόγον. * οὐχ ὅρασιν ψευδῆ
ἑωράκατε; καὶ μαντείας ματαίας εἰρήκατε; καὶ λέγετε,
φησὶν κύριος, καὶ ἐγὼ οὐκ ἐλάλησα.
8 * διὰ τοῦτο εἶπον, τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, ἀνθ' ὧν οἱ
λόγοι ὑμῶν ψευδεῖς, καὶ αἱ μαντεῖαι ὑμῶν μάταιοι, διὰ τοῦτο
ἰδοὺ ἐγὼ ἐφ' ὑμᾶς λέγει ἀδωναΐ κύριος.
9 * καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς προφήτας τοὺς
ὁρῶντας ψευδῆ, καὶ τοὺς ἀποφθεγγομένους μάταια. ἐν παιδείᾳ
τοῦ λαοῦ μου οὐκ ἔσονται. οὐδὲ ἐν γραφῇ οἴκου ἰσραὴλ οὐ γρα-
φήσονται, καὶ εἰς τὴν γῆν τοῦ ἰσραὴλ οὐκ εἰσελεύσονται· καὶ
γνώσονται διότι ἐγὼ ἀδωναΐ κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Non enim erit vltrà omnis prophetia falsa, & diuinatio mendacij in medio filiorum Israel. 25 Quia ego Dominus loquar, &
verbum quod ego locutus fuero, firmabitur, & non irritum fiet amplius, quia in diebus vestris popule contumax, loquar verbum & con-
firmabo illud, dicit Dominus Deus. 26 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum dicens: 27 Fili hominis, ec-
ce domus Israel dicunt, Doctrinam quam ipse docet, in dies multos & in tempus longum ipse prophetat. 28 Propterea dic ad eos: Hęc
dicit Dominus Deus, non cessabunt vltrà omnia verba mea. verbum enim quod locutus fuero, confirmabitur, dicit Dominus Deus.

CAP. XIII.

ET factum est verbum prophetię à facie Dñi mecum dicens: 2 Fili hominis, vaticinare ad pseudoprophetas Israel qui prophetant: & di-
ces prophetantibus iuxta voluntatē cordis sui, Suscipite verbũ Domini. 3 Hęc dicit Dñs Deus, Væ pseudoprophetis qui stulti sunt, qui
ambulant post cogitationes cordis sui, & nihil vident. 4 Sicut vulpes in solitudine pseudoprophetę tui Israel sunt. 5 Non stetistis in rup-
tura muri, nec fecistis vobis opera bona ad deprecandum pro domo Israel, vt staretis ad exorandam misericordiam pro eis, quando ve-
nerunt contra eos bellatores in die furoris Domini. 6 Prophetant falsa & docent mendacia, dicentes, Dicit Dominus, & Dominus non misit
eos, & impudenter asserunt suum sermonem confirmandum. 7 Nonne prophetias falsas prophetastis, & diuinationem mendacij dixistis?
dicentes, Dicit Dñs, cùm à facie mea nullus sermo sit factus. 8 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quòd prophetastis falsa & do-
cuistis mendacia, ideò ecce ego mitto iram meam in vos, dicit Dñs Deus. 9 Et erit plaga potentiæ meę super pseudoprophetas qui prophe-
tant falsa, & docent mendacia. In secreto bono quod absconditum est populo meo non erunt; & in scriptura vitæ æternæ quę scripta est iu-
stis domus Israel non scribentur; & in terram Israel non ingredientur. & scietis quia ego Dominus Deus.

10 * יַעַן וּבְיַעַן הִטְעוּ אֶת־עַמִּי לֵאמֹר שָׁלוֹם וְאֵין
שָׁלוֹם וְהוּא בֹּנֶה חַיִץ וְהִנָּם טָחִים אֹתוֹ תָּפֵל׃
11 * אֱמֹר אֶל־טָחֵי תָפֵל וְיִפֹּל הָיָה גֶּשֶׁם שׁוֹטֵף וְאַתֵּנָה
אַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ תִּפֹּלְנָה וְרוּחַ סְעָרוֹת תְּבַקֵּעַ׃
12 * וְהִנֵּה נָפַל הַקִּיר הֲלוֹא יֵאָמֵר אֲלֵיכֶם אַיֵּה הַטִּיחַ
13 אֲשֶׁר טַחְתֶּם׃ * לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה
וּבִקַּעְתִּי רוּחַ־סְעָרוֹת בַּחֲמָתִי וְגֶשֶׁם שֹׁטֵף בְּאַפִּי
יִהְיֶה וְאַבְנֵי אֶלְגָּבִישׁ בְּחֵמָה לְכָלָה׃
14 * וְהָרַסְתִּי אֶת־הַקִּיר אֲשֶׁר־טַחְתֶּם תָּפֵל וְהִגַּעְתִּיהוּ
אֶל־הָאָרֶץ וְנִגְלָה יְסֹדוֹ וְנָפְלָה וּכְלִיתֶם בְּתוֹכָהּ
וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃
15 * וְכִלֵּיתִי אֶת־חֲמָתִי בַּקִּיר וּבַטָּחִים אֹתוֹ תָּפֵל
וְאֹמַר לָכֶם אֵין הַקִּיר וְאֵין הַטָּחִים אֹתוֹ׃
16 * נְבִיאֵי יִשְׂרָאֵל הַנִּבְּאִים אֶל־יְרוּשָׁלִַם וְהַחֹזִים
לָהּ חֲזוֹן שָׁלֹם וְאֵין שָׁלֹם נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה׃
17 * וְאַתָּה בֶן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל־בְּנוֹת עַמְּךָ
הַמִּתְנַבְּאוֹת מִלִּבְּהֶן וְהִנָּבֵא עֲלֵיהֶן׃
18 * וְאָמַרְתָּ כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה הוֹי לִמְתַפְּרוֹת
כְּסָתוֹת עַל כָּל־אַצִּילֵי יָדַי וְעֹשׂוֹת הַמִּסְפָּחוֹת עַל־
רֹאשׁ כָּל־קוֹמָה לְצוֹדֵד נְפָשׁוֹת הַנְּפָשׁוֹת תְּצוֹדֵדְנָה
לְעַמִּי וּנְפָשׁוֹת לָכֶנָה תְחַיֶּינָה׃
19 * וַתְּחַלֶּלְנָה אֹתִי אֶל־עַמִּי בְּשַׁעֲלֵי שְׂעֹרִים
וּבִפְתוֹתֵי לֶחֶם לְהָמִית נְפָשׁוֹת אֲשֶׁר לֹא־תְמוּתֶנָה
וּלְחַיּוֹת נְפָשׁוֹת אֲשֶׁר לֹא־תִחְיֶינָה בְּכַזֶּבְכֶם לְעַמִּי
שֹׁמְעֵי כָזָב׃
20 * לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה הִנְנִי אֶל־כִּסְּתוֹתֵיכֶנָה
אֲשֶׁר אַתֵּנָה מְצֹדְדוֹת שָׁם אֶת־הַנְּפָשׁוֹת לְפֹרְחוֹת
וְקָרַעְתִּי אֹתָם מֵעַל זְרוֹעֹתֵיכֶם וְשִׁלַּחְתִּי אֶת־
הַנְּפָשׁוֹת אֲשֶׁר אַתֶּם מְצֹדְדוֹת אֶת־נְפָשִׁים
לְפֹרְחֹת׃

10 * Eo quòd deceperint populum meum
dicentes, Pax,pax;& non est pax:& ipse ę-
dificabat parietem,illi autem liniebant eũ
11 luto absque paleis. * Dic ad eos qui
liniunt absque temperatura,quòd casurus
sit. Erit enim imber inundans,& dabo la-
pides pergrandes & desuper irruentes, &
ventum procellæ dissipantem.
12 *Siquidem ecce cecidit paries.nunquid
nõ dicetur vobis, Vbi est litura quam lini-
13 stis? * Propterea hæc dicit Dominus
Deus: Et erumpere faciam spiritum tem-
C pestatum in indignatione mea, & imber
inundans in furore meo erit, & lapides
grandes in ira in consumptionem.
14 * Et destruam parietem quem linistis
absque temperamento,& adæquabo eum
terræ, & reuelabitur fundamentum eius,
& cadet & consumetur in medio eius; &
15 scietis quia ego sum Dominus. *Et com-
plebo indignationem meam in pariete &
in his qui liniunt eum absq; temperamen-
to. dicamque vobis;Non est paries,& non
sunt qui liniunt eum.
16 * Prophetę Israel qui prophetant ad Hie-
rusalem, & vident ei visionem pacis, &
non est pax, ait Dominus Deus.
17 * Et tu fili hominis pone faciem tuam
contra filias populi tui quæ prophetat de
18 corde suo,& vaticinare super eas, * & dic
Hæc dicit Dominus Deus: Væ quæ con-
suunt puluillos sub omni cubito manus,
& faciunt ceruicalia sub capite vniuersæ
ætatis ad capiendas animas, & cùm cape-
rent animas populi mei,viuificabant ani-
19 mas eorum: * Et violabant me ad popu-
lum meũ propter pugillum hordei & fra-
gmen panis, vt interficerent animas quæ
non moriuntur,& viuificent animas quæ
non viuunt; mentientes populo meo cre-
20 denti mendaciis. * Propter hoc dicit
D Dominus Deus:Ecce ego ad puluillos ve-
stros quibus vos capitis animas volantes,
& dirumpam eos de brachiis vestris:& di-
mittam animas, quas vos capitis, animas
ad volandum.

תרגום יונתן

10 חלף דאתנביו שקר וחלף דאטעיו ית עמי למימר שלמא ולית שלם ואנון דמן לדבני מחצא ושעע לה טין פטיר בלא תבן׃
11 אמר לדבני מחצא ושעע לה טין פטיר דלא תבן נפל הוא כען יהא מטר מגבר וית אבני אלגביש יחתון ורוח עלעולין תבזע׃
12 והא נפל כתלא הלא יתאמר לכון אן שיעא דשעתון׃ 13 בכן כדנן אמר יוי אלהים ואיתי מלך דתקיף כרוח עלעולין בחמתי
ועממין קטולין כמטר מגבר ברגזי ייתון ומלכון דחסינן כאבני אלגביש ברגז לשיצאה׃ 14 ואפגר ית קרתא דאתנביתון בה נבואן
שקר וארמנה לארעא ויתגלון אושהא ותפל ותשתיצון בגוה ותדעון ארי אנא יוי׃ 15 ויחול רגזי בקרתא ובנביי שקרא דאתנביו
בה נבואן דשקר ויתאמר לכון לית קרתא ולית נביי שקרא׃ 16 נביאי שקרא דישראל דמתנבן על ירושלם ומטען לה באלפן שלם ולית
שלם אמר יוי אלהים׃ 17 ואת בר אדם קבל נבואה על בנת עמך דמתנבן כרעות לבהון ואתנבי עליהון׃ 18 ותימר כדנן אמר יוי
אלהים וי עליהן על דמחטטן רקיעי חשוך על כל מרפקי ידין ועבדין פת כומרין על ריש כל קומה לאבדא נפשן הנפשת עמי אתון יכלין
לאבדא ולקימא הלא נפשתכון דילכן הלא יכלתן לקימא׃ 19 ואחלתן רעותי בעמי בשעלי שערין ובמגוסין דלחם לאמתא
נפשן דלא חזי להן דימותון אתון ממיתין ולקימא נפשן דלא חזי להן דתתקימן אתון מקימין בכדבותכון לעמי שמעי כדבין׃
20 בכן כדנן אמר יוי אלהים הא אנא שלח רגזי על רקיעי חשיכין דאתן מטעין למימר בהון אנחנא מחרשין ית נפשן לאבדא
ואפסק יתהון מעל דרעיכון ואשזיב ית נפשתא דאתון מחרשין ית נפשתהון לאבדותהא׃

*Eo quòd deceperunt populum meum, di- 10
centes, Pax, & non erat pax. & iste ædificat
parietem, & ipsi liniunt eum stultitia, cadet.
*Dic ad linientes eum, quia cadet, & erit 11
pluuia inundans. & dabo lapides magnos in
iuncturas eorum & cadent. & spiritus aufe-
rens veniet & dirumpetur.
*Et ecce cecidit paries, & non dicent ad 12
vos, Vbi est litura vestra quam liuistis?
*Propterea hæc dicit Adonai Dominus: Et 13
rumpam spiritum auferentem cum furore, &
pluuia inundans in ira mea erit. et lapides ma-
gnos in furore inducam in consummationem:
*Et suffodiam parietem quem liuistis, & 14
cadet. & ponam eum super terram, & reue-
labuntur fundamenta eius, & cadet: et con-
sumemini cum increpationibus, & cognoscetis
quia ego Dominus.
*Et complebo furorem meum super pariete, 15
& super eos qui liniunt illum, & cadet. &
dixi ad vos: Non est paries neque qui liniunt
eum.
*Prophetæ Israel prophetantes super Hie- 16
rusalem: & qui vident eam pacem, & non est
pax, dicit Adonai Dominus.
*Et tu fili hominis, firma faciem tuam su- 17
per filias populi tui quæ prophetāt de corde suo,
& propheta super eas:
*Et dices: Hæc dicit Adonai Dominus: 18
Væ his quæ consuunt ceruicalia sub omni cubi-
to manus: & quæ faciunt velamina ad omne ca
put vniuersæ ætatis, vt peruertant animas. a-
nimæ subuersæ sunt populi mei, & animas sal-
uabant. *Et contaminabant me ad popu- 19
lum meum propter pugillum hordei & propter
fragmenta panis, vt occiderent animas quas
non oportebat mori, & vt saluarent animas
quas non oportebat viuere: dum loquimini vos
populo exaudienti vanos sermones.
*Propterea hæc dicit Adonai Dominus: Ec- 20
ce ego super ceruicalia vestra super quæ vos col-
ligitis illic animas: & dirumpam ea de brachiis
vestris: & dimittam animas quas vos peruer-
tistis animas eorum in dispersionem.

10 *ἀνθ' ὧν ἐπλάνησαν τὸν λαόν μου λέγοντες εἰρήνη,
καὶ οὐκ ἦν εἰρήνη. καὶ οὗτος οἰκοδομεῖ τοῖχον, καὶ αὐτοὶ ἐ-
παλείφουσιν αὐτὸν ἀφροσύνη, πεσεῖται.
11 *εἰπὲ πρὸς τοὺς ἀλείφοντας αὐτόν, ὅτι πεσεῖται καὶ ἔ-
σται ὑετὸς κατακλύζων. καὶ δώσω λίθους πετροβόλους εἰς
τοὺς ἐνδέσμους αὐτῶν καὶ πεσοῦνται· καὶ πνεῦμα ἐξαῖρον
12 ἥξει καὶ ῥαγήσεται. *καὶ ἰδοὺ πέπτωκεν ὁ τοῖχος, καὶ οὐκ
ἐροῦσιν πρὸς ὑμᾶς, ποῦ ἐστιν ἡ ἀλοιφὴ ὑμῶν ἣν ἠλείψατε;
13 *διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, καὶ ῥήξω πνοὴν
ἐξαίρουσαν μετὰ θυμοῦ, καὶ ὑετὸς κατακλύζων ἐν ὀργῇ μου
ἔσται. καὶ τοὺς λίθους τοὺς πετροβόλους ἐν θυμῷ ἐπάξω
14 εἰς συντέλειαν· *καὶ κατασκάψω τὸν τοῖχον ὃν ἠλεί-
ψατε, καὶ πεσεῖται. καὶ θήσω αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἀπο-
καλυφθήσεται τὰ θεμέλια αὐτοῦ, καὶ πεσεῖται, καὶ συντελε-
σθήσεσθε μετ' ἐλέγχων, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος.
15 *καὶ συντελέσω τὸν θυμόν μου ἐπὶ τὸν τοῖχον, καὶ ἐπὶ
τοὺς ἀλείφοντας αὐτὸν καὶ πεσεῖται. καὶ εἶπον πρὸς ὑμᾶς,
οὐκ ἔστιν ὁ τοῖχος οὐδὲ οἱ ἀλείφοντες αὐτὸν
16 *οἱ προφῆται τοῦ ἰσραὴλ οἱ προφητεύοντες ἐπὶ
ἱερουσαλήμ. καὶ ὁρῶντες αὐτῇ εἰρήνην· καὶ οὐκ ἔστιν
εἰρήνη, λέγει ἀδωναῒ κύριος.
17 *καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, στήριξον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ
τὰς θυγατέρας τοῦ λαοῦ σου τὰς προφητευούσας ἀπὸ
καρδίας αὐτῶν, καὶ προφήτευσον ἐπ' αὐτάς.
18 *καὶ ἐρεῖς· τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, οὐαὶ ταῖς συρ-
ραπτούσαις προσκεφάλαια ὑπὸ πάντα ἀγκῶνα χειρός. καὶ
ποιούσαις ἐπιβόλαια ἐπὶ πᾶσαν κεφαλὴν πάσης ἡλι-
κίας· τοῦ διαστρέφειν ψυχάς. αἱ ψυχαὶ διεστράφησαν τοῦ
λαοῦ μου καὶ ψυχὰς περιεποιοῦντο·
19 *καὶ ἐβεβήλουν με πρὸς τὸν λαόν μου ἕνεκεν δρακὸς
κριθῶν καὶ ἕνεκεν κλασμάτων ἄρτων τοῦ ἀποκτεῖναι ψυ-
χὰς ἃς οὐκ ἔδει ἀποθανεῖν· καὶ τοῦ περιποιήσασθαι ψυχὰς ἃς
οὐκ ἔδει ζῆσαι· ἐν τῷ ἀποφθέγγεσθαι ὑμᾶς λαῷ εἰσακούοντι
μάταια ἀποφθέγματα.
20 *διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ
τὰ προσκεφάλαια ὑμῶν ἐφ' ἃ ὑμεῖς συλλέγετε ἐκεῖ ψυ-
χάς. καὶ διαρρήξω αὐτὰ ἀπὸ τῶν βραχιόνων ὑμῶν. καὶ
ἐξαποστελῶ τὰς ψυχὰς ἃ ὑμεῖς ἐξεστρέψατε τὰς ψυ-
χὰς αὐτῶν εἰς διασκορπισμόν·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Pro eo quòd prophetauerunt falsa, & pro eo quòd seduxerunt populum meum, dicentes, Pax, cùm non sit pax. Et ipsi similes sunt ędi-
ficanti parietem, qui linit eum luto simplici absque paleis.
11 Dic ędificanti parietem, & linienti eum luto simplici absque paleis, cadet ip-
se paries, nunc erit pluuia inundans, & lapides grandes descendent, & ventus tempestatum dirumpet.
12 Et ecce cecidit paries. nonne dice-
tur vobis, Vbi est litura quam linistis?
13 Idcircò hæc dicit Dominus Deus, Et adducam regem fortem quasi spiritum tempestatum in indi-
gnatione mea: & populi occidentes quasi pluuia inundans in furore meo venient, & reges qui robusti sunt sicut lapides grandes in furore
ad consumendum.
14 Et destruam ciuitatem in qua vos prophetastis prophetias falsas, & corruere faciam eam in terram, & reuelabuntur
fundamenta eius; & cadet: & cōsummabimini in medio eius, & scietis quia ego Dominus.
15 Et residebit indignatio mea in ciuitate & pseu-
doprophetis qui prophetarunt in ea prophetias falsas, & dicetur vobis: Non est ciuitas nec pseudoprophetæ.
16 Prophetæ falsi Israel qui
prophetant ad Ierusalem, & decipiunt eam oraculo pacis, cùm non sit pax, dicit Dominus Deus.
17 Et tu fili hominis assume prophetiam
super filias populi tui, quæ prophetant iuxta voluntatem cordis sui, & vaticinare super eas.
18 Et dices: Hęc dicit Dominus Deus: Væ eis
quæ consuunt puluillos inopis super omnes iuncturas manuum, & faciunt ceruicalia ad caput vniuersæ staturæ ad perdendas animas.
Nunquid animas populi mei vos potestis perdere aut viuificare? nunquid animas vestras quę ad vos spectant, vos potestis viuificare?
19 Et
violastis voluntatem meam in populo meo pugillis hordei & fragmentis panis, ad occidendas animas quas non decebat mori, quas vos oc-
cidistis; & ad viuificandas animas quas non decebat viuere, quas vos viuificatis; cùm mentimini populo meo qui audit mendacia.
20 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego mitto furorem meum ad puluillos inopum, quos decipitis, dicentes: In his nos incan-
tamus animas vt pereant. & dirumpam eos ex brachiis vestris, & liberabo animas, quas animas vt perdatis, veneficiis vtimini.

21 וקרעתי את־מספחתיכם והצלתי את־
עמי מידכן ולא־יהיו עוד בידכן למצודה וידעתן
כי־אני יהוה׃
22 יען הכאות לב־צדיק שקר ואני לא הכאבתיו
ולחזק ידי רשע לבלתי־שוב מדרכו הרע
להחיתו׃
23 לכן שוא לא תחזינה וקסם לא־תקסמנה
עוד והצלתי את־עמי מידכן וידעתן כי־אני
יהוה׃

יד

1 ויבוא אלי אנשים מזקני ישראל וישבו
לפני׃
2 ויהי דבר־יהוה אלי לאמר׃
3 בן־אדם האנשים האלה העלו גלוליהם על־
לבם ומכשול עונם נתנו נכח פניהם האדרש
אדרש להם׃
4 לכן דבר־אותם ואמרת אליהם כה־אמר אדני
יהוה איש איש מבית ישראל אשר יעלה את־
גלוליו אל־לבו ומכשול עונו ישים נכח פניו
ובא אל־הנביא אני יהוה נעניתי לו בה ברב
גלוליו׃
5 למען תפש את־בית־ישראל בלבם אשר
נזרו מעלי בגלוליהם כלם׃
6 לכן אמר אל־בית ישראל כה אמר אדני יהוה
שובו והשיבו מעל גלוליכם ומעל כל־תועבתיכם
השיבו פניכם׃
7 כי איש איש מבית ישראל ומהגר אשר־יגור
בישראל וינזר מאחרי ויעל גלוליו אל־לבו
ומכשול עונו ישים נכח פניו ובא אל־הנביא
לדרש־לו בי אני יהוה נענה־לו בי׃

21 * Et dirumpam ceruicalia vestra, & li-
berabo populum meum de manu vestra,
neque erunt vltrà in manibus vestris ad
prædandum; & scietis quia ego Dominus.
22 * Pro eo quòd mœrere fecistis cor iusti
mendaciter quem ego non contristaui, &
confortastis manus impij, vt non reuerte-
retur à via sua mala, & viueret.
23 * Propterea vana non videbitis, & di-
uinationes non diuinabitis amplius: & e-
ruam populum meum de manu vestra, &
scietis quia ego Dominus.

CAP. XIIII.

1 ET venerũt ad me viri seniorum Israel,
A & sederunt coram me.
2 * Et factus est sermo Domini ad me,
dicens:
3 * Fili hominis, viri isti posuerunt im-
munditias suas in cordibus suis, & scan-
dalum iniquitatis suæ statuerunt contra
faciem suam. Nunquid interrogatus re-
spondebo eis?
4 * Propter hoc loquere eis, & dices ad
eos: Hæc dicit Dominus Deus: Homo ho-
mo de domo Israel qui posuerit immun-
ditias suas in corde suo, & scandalum ini-
quitatis suæ statuerit contra faciem suam,
& venerit ad Prophetam, interrogans per
eum me; ego Dominus respondebo ei in
B multitudine immunditiarum suarum:
5 * Vt capiatur domus Israel in corde
suo, quo recesserunt à me in cunctis ido-
lis suis.
6 * Propterea dic ad domum Israel: Hæc
dicit Dominus Deus: Conuertimini & re-
cedite ab idolis vestris, & ab vniuersis
contaminationibus vestris auertite facies
vestras.
7 *Quia homo homo de domo Israel & de
proselytis quicũq; aduena fuerit in Israel,
si alienatus fuerit à me, & posuerit idola
sua in corde suo, & scandalum iniquitatis
suæ statuerit contra faciem suam, & vene-
rit ad Prophetam vt interroget per eum
me; ego Dominus respondebo ei per me.

תרגום יונתן

21 ואפסק ית פת כומריכון ואשיזב ית עמי מידכון ולא יתמסרון עוד בידכון לאשתיצאה ותדעון ארי אנא יוי׃
22 חלף דאכאיתון לב זכאי למהוי שקר ומן קדם מימרי לא אתכהי ולתקפא ידי רשיעא בדיל דלא למתב מאורחיה בישתא לקימותיה׃
23 בכן שקר לא תתנבון ואלפן לא תלפון עוד ואשיזב ית עמי מידכון ותדעון ארי אנא יוי׃

יד

1 אמר נביא אתו לותי גברין מסבי ישראל ויתבו קדמי׃ 2 והות פתגם נבואה מן קדם יוי עמי למימר׃
3 בר אדם גבריא האלין אסיקו פלחן טעותהון על לבהון ותקלת חוביהון יהבו לקביל אפיהון האשתאלא אשתאל במימרי להון׃
4 בכן אתנבי להון ותימר להון כדנן אמר יוי אלהים גבר גבר מבית ישראל דיסק פלחן טעותיה על לביה ותקלת חוביה ישוי לקביל
אפוהי וייתי לות נביא אנא יוי משתאל לה במימרי דאתי למתבע אלפן מן קדמי אף על גב דמתערב בסגי פלחן טעותיה׃
5 בדיל לקרבא ית בית ישראל למתן תיובתא בלבהון דסטו מבתר פלחני ואסתאבו בפלחן טעותהון כלהון׃
6 בכן אמר לבית ישראל כדנן אמר יוי אלהים תובו לפלחני ואעדו מנכון פלחן טעותכון וית כל חובי פלחן טעות תועבתכון ארחיקו מלקביל אפיכון׃
7 ארי גבר גבר מבית ישראל ומן גיוריא דיתגיירון בישראל ויסטי מבתר פלחני ויסק פלחן טעותיה על לבה ותקלת חובוהי ישוי לקביל אפוהי וייתי לות נביא למשאל לה במימרי אנא יוי משתאל ליה במימרי׃

Et dirumpā velamina veſtra, & libera- 21
bo populum meum de manu veſtra. & non vl-
tra erunt in manibus veſtris in congregationē.
& cognoſcetis quia ego Dominus.
Pro eo quòd peruertitis cor iuſti iniquè, et 22
ego non peruertebam eum: & vt confortetis
manus impij vt penitus non conuerteretur ipſe
à via ſua mala, & viueret ipſe.
Propterea mendacia non videbitis, & di- 23
uinationes nequaquam diuinabitis vltrà. Et li-
berabo populum meum de manu veſtra, et ſcie-
tis quia ego Dominus.

CAP. XIIII.

ET venerunt ad me viri de ſenioribus Iſrael, 1
& ſederunt ante faciem meam.
Et factus eſt ſermo Domini ad me, dicens: 2
Fili hominis, viri iſti poſuerunt cogitatio- 3
nes ſuas in cordibus ſuis, & tormentum ini-
quitatum ſuarum poſuerūt ante faciem eorum:
ſi reſpondens reſpondebo eis?
Propterea loquere eis, et dices ad eos: Hæc 4
dicit Adonai Dominus: Homo homo de domo
Iſrael, qui poſuerit cogitationes ſuas in corde
ſuo, & tormentum iniquitatis ſuæ poſuerit
ante faciem ſuam, & venerit ad Prophetam;
ego Dominus reſpondebo illi in illis in quibus
tenetur mens eius:
Vt auerteret domum Iſrael ſecundùm cor- 5
da eorum quæ abalienata ſunt à me in cogita-
tionibus eorum.
Propterea dic ad domum Iſrael: Hæc di- 6
cit Adonai Dominus: Conuertimini & recedite
ab adinuentionibus veſtris, & ab omnibus im
pietatibus veſtris, & conuertite facies ve-
ſtras.
Quia homo homo de domo Iſrael et de aduenis 7
qui peregrinantur in Iſrael, qui abalienatus
fuerit à me, & poſuerit cogitationes ſuas in
corde ſuo, et tormentum iniquitatis ſuæ poſue-
rit ante faciem ſuam, et venerit ad Prophetam
vt interroget eum in me; ego Dominus reſpon-
debo ei in quibus tenetur in ipſis.

21 καὶ διαῤῥήξω τὰ ἐπιβόλαια ὑμῶν, καὶ ῥύσομαι τὸν
λαόν μου ἐκ χειρὸς ὑμῶν. καὶ οὐκ ἔτι ἔσονται ἐν χερσὶν ὑμῶν
εἰς συστροφήν. καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος.
22 ἀνθ' ὧν διεστρέφετε καρδίαν δικαίου ἀδίκως, κἀγὼ
οὐ διέστρεφον αὐτὸν καὶ τοῦ κατισχῦσαι χεῖρας ἀνόμου τὸ
καθόλου μὴ ἀποστρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πο-
νηρᾶς, καὶ ζῆσαι αὐτόν·
23 διὰ τοῦτο ψευδῆ οὐ μὴ ἴδητε καὶ μαντείας οὐ μὴ μαν-
τεύσησθε ἔτι. καὶ ῥύσομαι τὸν λαόν μου ἐκ χειρὸς ὑμῶν, καὶ
γνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος.

ιδ´.

1 Καὶ ἦλθον πρός με ἄνδρες ἐκ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ
ἰσραήλ, καὶ ἐκάθισαν πρὸ προσώπου μου.
2 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων,
3 υἱὲ ἀνθρώπου οἱ ἄνδρες οὗτοι ἔθεντο τὰ διανοήμα-
τα αὐτῶν ἐπὶ τὰς καρδίας αὐτῶν καὶ τὴν κόλασιν τῶν ἀ-
δικιῶν αὐτῶν ἔθηκαν πρὸ προσώπου αὐτῶν. εἰ ἀποκρινό-
μενος ἀποκριθῶ αὐτοῖς;
4 διὰ τοῦτο λάλησον αὐτοῖς, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε
λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἐκ τοῦ οἴκου ἰσ-
ραήλ, ὃς ἂν θῇ τὰ διανοήματα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν καρδίαν
αὐτοῦ, καὶ τὴν κόλασιν τῆς ἀδικίας αὐτοῦ τάξῃ πρὸ προσώ-
που αὐτοῦ, καὶ ἔλθῃ πρὸς τὸν προφήτην, ἐγὼ κύριος ἀποκρι-
θήσομαι αὐτῷ ἐν αὐτοῖς ἐν οἷς ἐνέχεται ἡ διάνοια αὐτοῦ·
5 ὅπως πλαγιάσῃ τὸν οἶκον τοῦ ἰσραὴλ κατὰ τὰς καρ-
δίας αὐτῶν τὰς ἀπηλλοτριωμένας ἀπ' ἐμοῦ ἐν τοῖς ἐνθυ-
μήμασιν αὐτῶν.
6 διὰ τοῦτο εἰπὸν πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ· τάδε λέγει
ἀδωναῒ κύριος, ἐπιστράφητε καὶ ἐπιστρέψατε ἀπὸ τῶν
ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν, καὶ ἀπὸ πασῶν τῶν ἀδικιῶν ὑμῶν,
καὶ συστρέψατε τὰ πρόσωπα ὑμῶν.
7 διότι ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἐκ τοῦ οἴκου ἰσραὴλ καὶ
ἐκ τῶν προσηλύτων τῶν προσηλυτευόντων ἐν τῷ ἰσραήλ,
ὃς ἂν ἀπαλλοτριωθῇ ἀπ' ἐμοῦ, καὶ θῆται τὰ ἐνθυμή-
ματα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ τὴν κόλασιν τῆς
ἀδικίας αὐτοῦ τάξῃ πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἔλθῃ πρὸς
τὸν προφήτην τοῦ ἐπερωτῆσαι αὐτὸν ἐν ἐμοί, ἐγὼ κύριος
ἀποκριθήσομαι αὐτῷ ἐν οἷς ἐνέχεται ἐν αὐτοῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

21 Et dirumpam ceruicalia veſtra, & liberabo populum meum de manu veſtra, & non tradentur vltrà in manum veſtram vt perdantur;
& ſcietis quia ego Dominus. 22 Pro eo quòd dolore affeciſtis cor iuſti, vt ſit falſum, & à facie Verbi mei non eſt percuſſum, & ad confor-
tandas manus impij, vt non conuerteretur à via ſua mala, vt viueret. 23 Propterea falſa non prophetabitis, & doctrinam non docebitis
amplius: & eruam populum meum de manu veſtra, & ſcietis quia ego Dominus.

Cap. XIIII.

DIxit propheta: Venerunt ad me viri de ſenioribus Iſrael, & ſederunt coram me. 2 Et factum eſt verbum prophetiæ à facie Domi-
ni ad me, dicens: 3 Fili hominis, viri iſti aſcendere fecerunt cultum idolorum ſuorum in cor ſuum, & ſcandalum ſcelerum ſuo-
rum poſuerunt contra faciem ſuam: nunquid interrogatus reſpondebo eis in verbo meo? 4 Propterea vaticinare eis, & dices ad eos: Hæc
dicit Dominus Deus, Vir vir de domo Iſrael, qui aſcendere fecerit cultum idolorum ſuorū in cor ſuum, & ſcādalum iniquitatis ſuæ poſue-
rit contra faciem ſuam, & venerit ad prophetam; ego Dominus reſpondebo ei in verbo meo, qui venerit ad quærendum oraculum à
facie mea, quamuis implicitus ſit in multitudine cultus idolorum ſuorum. 5 Vt applicem domum Iſrael; vt ponat pœnitentiam in
corde ſuo, quia declinauerunt à cultu meo, & polluti ſunt omnes cultu idolorum ſuorum. 6 Propterea dic domui Iſrael: Hæc dicit
Dominus Deus, Conuertimini ad cultum meū, & auferte à vobis cultum idolorum veſtrorum, & omnes iniquitates cultus idolorum abo-
minationum veſtrarum proiicite à facie veſtra. 7 Quia vir vir de domo Iſrael, & de peregrinis qui peregrinantur in Iſrael, qui decli-
nauerit à cultu meo, & aſcendere fecerit cultum idolorum ſuorum in cor ſuum, & ſcandalum iniquitatis ſuæ poſuerit ante faciem ſuam, &
venerit ad prophetam vt interroget eum in verbo meo: ego Dominus reſpondebo ei in verbo meo.

8 ונתתי פני באיש ההוא והשמתיהו לאות
ולמשלים והכרתיו מתוך עמי וידעתם כי־אני
יהוה׃
9 והנביא כי־יפתה ודבר דבר אני יהוה פתיתי
את הנביא ההוא ונטיתי את־ידי עליו והשמדתיו
מתוך עמי ישראל׃
10 ונשאו עונם כעון הדרש כעון הנביא
יהיה׃
11 למען לא־יתעו עוד בית־ישראל מאחרי ולא־
יטמאו עוד בכל־פשעיהם והיו־לי לעם ואני אהיה
להם לאלהים נאם אדני יהוה׃
12 ויהי דבר־יהוה אלי לאמר׃
13 בן־אדם ארץ כי תחטא־לי למעל־מעל ונטיתי
ידי עליה ושברתי לה מטה־לחם והשלחתי־בה
רעב והכרתי ממנה אדם ובהמה׃
14 והיו שלשת האנשים האלה בתוכה נח דנאל
ואיוב המה בצדקתם ינצלו נפשם נאם אדני
יהוה׃
15 לו־חיה רעה אעביר בארץ ושכלתה והיתה
שממה מבלי עובר מפני החיה׃
16 שלשת האנשים האלה בתוכה חי־אני נאם
אדני יהוה אם־בנים ואם־בנות יצילו המה לבדם
ינצלו והארץ תהיה שממה׃
17 או חרב אביא על־הארץ ההיא ואמרתי חרב
תעבר בארץ והכרתי ממנה אדם ובהמה׃
18 ושלשת האנשים האלה בתוכה חי־אני נאם
אדני יהוה לא יצילו בנים ובנות כי הם לבדם ינצלו׃
19 או דבר אשלח אל־הארץ ההיא ושפכתי
חמתי עליה בדם להכרית ממנה אדם
ובהמה׃

8 * Et ponam faciem meam super ho-
minem illum, & faciam eum in exéplum
& in prouerbium, & disperdam eum de
medio populi mei, & scietis quia ego Do-
9 minus. * Et propheta cùm errauerit
& locutus fuerit verbum, ego Dominus
decepi prophetam illum. Et extendam ma-
num meam super illum, & delebo eum de
medio populi mei Israel.
10 * Et portabit iniquitatem suam. Iuxta
D iniquitaté interrogantis, sic iniquitas pro-
11 phetæ erit: * Vt non erret vltrà domus
Israel à me, neque polluatur in vniuersis
præuaricationibus suis: sed sit mihi in po-
pulum, & ego sim eis in Deum, ait Domi-
nus exercituum.
12 * Et factus est sermo Dñi ad me dicens:
13 * Fili hominis, terra cùm peccauerit
mihi vt præuaricetur præuaricans, exten-
dam manum meam super eam, & contе-
ram virgam panis eius, & immittam in ea
E famem, & interficiam de ea hominem &
iumentum.
14 * Et si fuerint tres viri isti in medio e-
ius, Noe, Daniel, & Iob; ipsi iustitia sua
liberabunt animas suas, ait Dominus ex-
ercituum.
15 * Quòd & si bestias pessimas induxe-
ro super terram vt vastent eam, & fuerit
inuia eo quòd non sit pertransiens prop-
ter bestias:
16 * Tres viri isti si fuerint in ea, viuo ego,
dicit dominus Deus, quia neque filios nec
filias liberabunt, sed ipsi soli liberabun-
tur, terra autem desolabitur.
17 * Vel si gladium induxero super terram
illam, & dixero gladio, Transi per terram,
F & interfecero de ea hominem & iumen-
18 tum: * Et tres viri isti fuerint in medio
eius, viuo ego, dicit Dominus Deus, non
liberabunt filios neque filias, sed ipsi soli
liberabuntur.
19 * Si autem & pestilentiam immisero su-
per terram illam, & effudero indignatio-
nem meam super eam in sanguine, vt au-
feram ex ea hominem & iumentum.

תרגום יונתן

8 ואתן רגזי בגברא ההוא ואשוינה לאת ולמתלין ואשיצינה מגו עמי ותדעון ארי אנא ייי ׃
9 ונביא ארי יטעי וימלל פתגמא אנא ייי אטעיתי ית נביא ההוא וארים ית מחת גבורתי עלוהי ואשיצינה מגו עמי ישראל ׃
10 ויקבלון חוביהון כחוב דאתי למילף ולא אליף כחוב נביי שקרא יהא ׃ 11 בדיל דלא יטעון עוד בית ישראל מבתר פלחני
ולא יסתאבון עוד בכל מרדיהון ויהון קדמי לעם ואנא אהוי להון לאלהא אמר ייי אלהים ׃
12 והוה פתגם נבואה מן קדם ייי עמי למימר ׃ 13 בר אדם ארעא ארי תחוב קדמי לשקרא שקר וארים ית מחת גבורתי עלה
ואתבר לה סעיד מיכלא ואשלח בה כפנא ואשיצי מנה אנשא ובעירא ׃
14 ויהון תלתא גבריא האלין בגוה נח דניאל ואיוב אנון בזכותהון ישיזבון נפשהון אמר ייי אלהים ׃
15 אלו חיתא בישתא אעבר בארעא ותתכלינה ותהי לצדו מבלי עדי מן קדם חיתא ׃
16 תלתא גבריא האלין בגוה קים אנא אמר ייי אלהים אם בנין ואם בנן ישיזבון אנון בלחודיהון ישתיזבון וארעא תהא לצדו ׃
17 או דקטלין בחרבא איתי על ארעא ההיא ואימר דקטלין בחרבא יעדון בארעא ואשיצי מנה אנשא ובעירא ׃
18 ותלתא גבריא האלין בגוה קים אנא אמר ייי אלהים לא ישיזבון בנין ובנן אלהן אנון בלחודיהון ישתיזבון ׃
19 או מותא אשלח על ארעא ההיא ואשפוך חמתי עלה בקטול לשיצאה מנה אנשא ובעירא ׃

Et obfirmabo faciem meam super hominem 8
illum, & ponam eum in desertum & in exter-
minium; & auferam eum de medio populi mei:
& cognoscetis quia ego Dominus.
Et propheta si errauerit & locutus fuerit 9
verbum, ego Dominus errare feci prophetam
illum. & extendam manum meam super illum,
& exterminabo illum de medio populi mei
Israel:
Et accipient iniquitatem suam secundùm 10
iniquitatem interrogantis. similiter & iniqui-
tas prophetæ erit,
Vt non errent vltrà domus Israel à me, 11
& vt non polluantur adhuc in omnibus deli-
ctis suis: & erunt mihi in populum, & ego ero
illis in Deum, dicit Adonai Dominus.
Et factus est sermo Domini ad me, di- 12
cens:
Fili hominis, terra quæcunque peccaue- 13
rit mihi vt præuaricetur præuaricatione, &
extendam manum meam super eam, & conte-
ram super eam firmamentum panis, & emit-
tam super eam famem, & auferam de ea homi-
nem & iumentum.
Et si fuerint tres viri isti in medio eius, 14
Noe, & Daniel, & Iob, isti in iustitia sua sal-
uabuntur, dicit Adonai Dominus.
Si & bestias malas induxero super ter- 15
ram, & puniam eam, & erit in desolationem,
& non erit pertransiens à facie bestiarum:
Et tres viri isti in medio eius, viuo ego di- 16
cit Adonai Dominus, si filij eorum & filiæ sal-
uabuntur, sed ipsi soli saluabuntur, at terra e-
rit in desolationem.
Aut & gladium si induxero super terram 17
illam, & dixero, Gladius transeat per terram.
& auferam ex ea hominem & iumentum.
Et tres viri isti in medio eius, viuo ego, di- 18
cit Adonai Dominus; quia neque liberabunt fi-
lios suos aut filias, sed ipsi soli liberabuntur.
Aut & mortem si immisero super ter- 19
ram illam, & effudero furorem meum super
eam in sanguine ad exterminandum ex ea ho-
minem & iumentum.

8 καὶ στηριῶ τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖ-
νον, καὶ θήσομαι αὐτὸν εἰς ἔρημον, καὶ εἰς ἀφανισμόν, καὶ
ἐξαρῶ αὐτὸν ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ μου, καὶ ἐπιγνώσεσθε ὅτι
ἐγὼ κύριος.
9 καὶ ὁ προφήτης ἐὰν πλανηθῇ καὶ λαλήσῃ λόγον, ἐγὼ
κύριος πεπλάνηκα τὸν προφήτην ἐκεῖνον. καὶ ἐκτενῶ
τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτὸν καὶ ἀφανιῶ αὐτὸν ἐκ μέσου τοῦ
λαοῦ μου ἰσραήλ·
10 καὶ λήψονται τὴν ἀδικίαν αὐτῶν κατὰ τὸ ἀδίκημα τοῦ
ἐπερωτῶντος. ὡσαύτως καὶ τὸ ἀδίκημα τοῦ προφήτου ἔσται·
11 ὅπως μὴ πλανῶνται ἔτι ὁ οἶκος τοῦ ἰσραὴλ ἀπ' ἐμοῦ,
καὶ ἵνα μὴ μιαίνωνται ἔτι ἐν πᾶσι τοῖς παραπτώμασιν αὐ-
τῶν, καὶ ἔσονταί μοι εἰς λαόν. καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν,
λέγει ἀδωναΐ κύριος.
12 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων,
13 υἱὲ ἀνθρώπου, γῆ ἣ ἐὰν ἁμάρτῃ μοι τοῦ παραπεσεῖν
παράπτωμα, καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτήν, καὶ
συντρίψω ἐπ' αὐτὴν στήριγμα ἄρτου, καὶ ἐξαποστε-
λῶ ἐπ' αὐτὴν λιμόν, καὶ ἐξαρῶ ἐξ αὐτῆς ἄνθρωπον καὶ
κτῆνος.
14 καὶ ἐὰν ὦσιν οἱ τρεῖς ἄνδρες οὗτοι ἐν μέσῳ αὐτῆς, νῶε
καὶ δανιὴλ καὶ ἰώβ, οὗτοι ἐν τῇ δικαιοσύνῃ αὐτῶν σωθήσον-
ται, λέγει ἀδωναΐ κύριος.
15 ἐὰν καὶ θηρία πονηρὰ ἐπαγάγω ἐπὶ τὴν γῆν καὶ τιμω-
ρήσομαι αὐτήν, καὶ ἔσται εἰς ἀφανισμόν, καὶ οὐκ ἔσται ὁ
διοδεύων ἀπὸ προσώπου τῶν θηρίων·
16 καὶ οἱ τρεῖς ἄνδρες οὗτοι ἐν μέσῳ αὐτῆς, ζῶ ἐγώ,
λέγει ἀδωναΐ κύριος, εἰ υἱοὶ αὐτῶν καὶ θυγατέρες σω-
θήσονται, ἀλλὰ αὐτοὶ μόνοι σωθήσονται, ἡ δὲ γῆ ἔσται εἰς ὄ-
λεθρον·
17 ἢ καὶ ῥομφαίαν ἐὰν ἐπαγάγω ἐπὶ τὴν γῆν ἐκείνην,
καὶ εἴπω, ῥομφαία διελθέτω διὰ τῆς γῆς· καὶ ἐξαρῶ ἐξ
αὐτῆς ἄνθρωπον καὶ κτῆνος,
18 καὶ τρεῖς ἄνδρες οὗτοι ἐν μέσῳ αὐτῆς, ζῶ ἐγὼ λέγει
ἀδωναΐ κύριος. ὅτι οὐ μὴ ῥύσωνται υἱοὺς αὐτῶν ἢ θυγατέ-
ρας, ἀλλ' αὐτοὶ μόνοι σωθήσονται.
19 ἢ καὶ θάνατον ἐὰν ἐπαποστείλω ἐπὶ τὴν γῆν ἐκεί-
νην, καὶ ἐκχεῶ τὸν θυμόν μου ἐπ' αὐτὴν ἐν αἵματι τοῦ
ἐξολοθρεῦσαι ἐξ αὐτῆς ἄνθρωπον καὶ κτῆνος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Et dabo furorem meum in hominem illum, & ponam illum in signum & in prouerbium; & disperdam eum de medio populi mei.
& scietis quia ego Dominus.
9 Et propheta cùm errauerit & locutus fuerit verbum, ego Dominus errare prophetam illum feci. & leuabo plagam potentiæ meę super eum, & disperdam eum de medio populi mei Israel.
10 Et suscipient iniquitatem suam iuxta iniquitatem venientis ad discendum, & non discit; iuxta iniquitatem pseudoprophetæ erit:
11 Vt non decipiantur amplius domus Israel à cultu meo, nec polluantur vltrà in omnibus præuaricationibus suis: sed sint coram me in populum, & ego sim eis in Deum, dicit Dominus Deus.
12 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum dicens:
13 Fili hominis, terra cùm peccauerit coram me vt præuaricetur præuaricationem, & leuabo plagam potentiæ meæ super eam, & conteram in ea sustentaculum cibi, & mittam in eam famem, & disperdam ex ea hominem & iumentum.
14 Et si fuerint tres viri isti in medio eius, Noe, Daniel, & Iob: ipsi in iustitia sua liberabunt animas suas, dicit Dominus Deus.
15 Si bestias pessimas adduxero in terram, vt absque liberis faciant *habitatores* eius, & sit in desolationem, eo quòd non sit pertransiens propter bestias:
16 Et tres viri isti fuerint in medio eius: viuo ego, dicit Dominus Deus, si liberabunt filios aut filias: sed ipsi soli liberabuntur, & terra erit in desolationem.
17 Aut si eos qui occidunt gladio, adduxero super terram illam, & dixero vt qui occidunt gladio transeant per terram, & disperdam ex ea hominem & iumentum:
18 Et tres viri isti fuerint in medio eius: viuo ego, dicit Dominus Deus, quia non liberabunt filios nec filias; sed ipsi soli liberabuntur.
19 Vel pestem si misero in terram illam, & effudero super eam indignationem meam in occisione, vt consumam ex ea hominem & iumentum.

20 * וְנֹחַ דָּנִאֵל וְאִיּוֹב בְּתוֹכָהּ חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי
יֱהֹוִה אִם־בֵּן אִם־בַּת יַצִּילוּ הֵמָּה בְצִדְקָתָם יַצִּילוּ
נַפְשָׁם׃
21 * כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה אַף כִּי־אַרְבַּעַת שְׁפָטַי
הָרָעִים חֶרֶב וְרָעָב וְחַיָּה רָעָה וָדֶבֶר שִׁלַּחְתִּי אֶל־
יְרוּשָׁלָםִ לְהַכְרִית מִמֶּנָּה אָדָם וּבְהֵמָה׃
22 * וְהִנֵּה נוֹתְרָה־בָּהּ פְּלֵטָה הַמּוּצָאִים בָּנִים וּבָנוֹת
הִנָּם יוֹצְאִים אֲלֵיכֶם וּרְאִיתֶם אֶת־דַּרְכָּם וְאֶת־
עֲלִילוֹתָם וְנִחַמְתֶּם עַל־הָרָעָה אֲשֶׁר הֵבֵאתִי עַל־
יְרוּשָׁלַםִ אֵת כָּל־אֲשֶׁר הֵבֵאתִי עָלֶיהָ׃
23 * וְנִחֲמוּ אֶתְכֶם כִּי־תִרְאוּ אֶת־דַּרְכָּם וְאֶת־
עֲלִילוֹתָם וִידַעְתֶּם כִּי לֹא חִנָּם עָשִׂיתִי אֵת כָּל־
אֲשֶׁר־עָשִׂיתִי בָהּ נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה׃

טו

1 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
2 * בֶּן־אָדָם מַה־יִּהְיֶה עֵץ־הַגֶּפֶן מִכָּל־עֵץ הַזְּמוֹרָה
אֲשֶׁר הָיָה בַּעֲצֵי הַיָּעַר׃
3 * הֲיֻקַּח מִמֶּנּוּ עֵץ לַעֲשׂוֹת לִמְלָאכָה אִם־יִקְחוּ
מִמֶּנּוּ יָתֵד לִתְלוֹת עָלָיו כָּל־כֶּלִי׃
4 * הִנֵּה לָאֵשׁ נִתַּן לְאָכְלָה אֵת שְׁנֵי קְצוֹתָיו אָכְלָה
הָאֵשׁ וְתוֹכוֹ נָחָר הֲיִצְלַח לִמְלָאכָה׃
5 * הִנֵּה בִּהְיוֹתוֹ תָמִים לֹא יֵעָשֶׂה לִמְלָאכָה אַף כִּי־
אֵשׁ אֲכָלַתְהוּ וַיֵּחָר וְנַעֲשָׂה עוֹד לִמְלָאכָה׃
6 * לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה כַּאֲשֶׁר עֵץ־הַגֶּפֶן בְּעֵץ
הַיַּעַר אֲשֶׁר־נְתַתִּיו לָאֵשׁ לְאָכְלָה כֵּן נָתַתִּי אֶת־יֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלָםִ׃
7 * וְנָתַתִּי אֶת־פָּנַי בָּהֶם מֵהָאֵשׁ יָצָאוּ וְהָאֵשׁ תֹּאכְלֵם
וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה בְּשׂוּמִי אֶת־פָּנַי בָּהֶם׃
8 * וְנָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ שְׁמָמָה יַעַן מָעֲלוּ מַעַל נְאֻם
אֲדֹנָי יֱהֹוִה׃

20 * Et Noe, Daniel & Iob fuerint in medio eius, viuo ego, dicit Dñs Deus, quia filium & filiam non liberabunt, sed ipsi iustitia sua liberabunt animas suas.
21 * Quoniam hæc dicit Dominus Deus:
G Quòd & si quatuor iudicia mea pessima, gladium, & famem, ac bestias malas, & pestilentiam immisero in Hierusalem, vt interficiam de ea hominem & pecus:
22 * Tamen relinquetur in ea saluatio educentium filios & filias. Ecce ipsi egredientur ad vos, & videbitis viam eorum & adinuentiones eorum, & consolabimini super malo quod induxi in Hierusalem in omnibus quę importaui super eam.
23 * Et consolabuntur vos cùm videritis viam eorum & adinuentiones eorum: & cognoscetis quòd non frustrà fecerim omnia quæ feci in ea, ait Dominus Deus.

CAP. XV.

1 ET factus est sermo Dñi ad me, dicens:
2 * Fili hominis, quid fiet de ligno vitis ex omnibus lignis nemorum quę sunt inter ligna syluarum?
3 * Nunquid tolletur de ea lignum vt fiat
B opus; aut fabricabitur de ea paxillus vt dependeat in eo quodcunque vas?
4 * Ecce igni datum est in escam, vtranque partem eius consumpsit ignis, & medietas eius redacta est in fauillam. nunquid vtile erit ad opus?
5 * Etiam cùm esset integrum, non erat
C aptum ad opus; quantomagis cùm illud ignis deuorauerit & combusserit? nihil ex eo fiet operis.
6 * Propterea hæc dicit Dominus Deus: Quomodo lignum vitis inter ligna syluarum quod dedi igni ad deuorandum, sic
D tradam habitatores Hierusalem:
7 * Et ponam faciem meam in eos. De igne egredientur, & ignis consumet eos. & scietis quia ego Dominus cùm posuero faciem meam in eos:
8 * Et dedero terram inuiam & desolatam, eo quòd præuaricatores extiterint, dicit Dominus Deus.

תרגום יונתן

20 וְנֹחַ דָּנִיאֵל וְאִיּוֹב בְּגַוַּהּ קַיָּם אֲנָא אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים אִם בַּר אִם בְּרַתָּא יְשֵׁזְבוּן אִנּוּן בִּזְכוּתְהוֹן יְשֵׁיזְבוּן נַפְשְׁהוֹן׃ 21 אֲרֵי כִּדְנַן אֲמַר
יְיָ אֱלֹהִים אַף אֲרֵי אַרְבַּעַת פּוּרְעָנִין בִּישִׁין חַרְבָּא וְכַפְנָא וְחַיְתָא בִּישְׁתָּא וּמוֹתָא שִׁלְחֵית עַל יְרוּשְׁלֶם לְשֵׁיצָאָה מִנַּהּ אֱנָשָׁא וּבְעִירָא׃
22 וְהָא אִשְׁתְּאָרַת בַּהּ שֵׁיזָבְתָּא דְּמִתַּפְּקִין בְּנִין וּבְנָן אִנּוּן נָפְקִין לְוַתְכוֹן וְתֶחֱזוֹן יַת אוֹרְחָתְהוֹן וְיַת עוֹבָדֵיהוֹן וְתִתְנַחֲמוּן עַל בִּישְׁתָּא
דְּאַיְתֵיתִי עַל יְרוּשְׁלֶם יַת כָּל דְּאַיְתֵיתִי עֲלַהּ׃ 23 וִינַחֲמוּן יַתְכוֹן אֲרֵי תֶחֱזוּן יַת אָרְחָתְהוֹן וְיַת עוֹבָדֵיהוֹן וְתִדְּעוּן אֲרֵי לָא לְמַגָּן עֲבָדִית יַת
כָּל דַּעֲבָדִית בַּהּ אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים׃

טו

1 וַהֲוָה פִתְגָּם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימַר׃ 2 בַּר אָדָם מַה שְׁנָא אִילַן גֻּפְנָא מִכָּל אִילָנַיָּא שֶׁבִּישְׁתָּא דַּהֲוַת בְּאָעֵי חֻרְשָׁא׃
3 הֲיִסְּבוּן מִנַּהּ אָעָא לְמֶעְבַּד עֲבִידָא אִם יִסְּבוּן מִנַּהּ סִכְּתָא לְמִתְלֵי בַהּ כָּל מָאן׃
4 הָא לְאֶשָּׁתָא אִתְמְסַר לְאִשְׁתֵּיצָאָה יַת תַּרְתֵּין סִטְרוֹהִי אָכְלָא אֶשָּׁתָא וְגַוֵּיהּ חָר הֲיִכְשַׁר לַעֲבִידָא׃
5 הָא כַּד הֲוָה שְׁלִים לָא כָשַׁר לַעֲבִידָא אַף אֲלָהֵין דְּאֶשָּׁתָא אֲכַלְתֵּיהּ וְחָר הֲיִכְשַׁר עוֹד לַעֲבִידָא׃
6 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים כְּמָא דְּאִילַן גֻּפְנָא בְּאָעֵי חֻרְשָׁא דְּמַסַּרְתֵּיהּ לְאֶשָּׁתָא לְאִשְׁתֵּיצָאָה כֵּן מְסָרֵית יַת יָתְבֵי יְרוּשְׁלֶם׃
7 וְאֶתֵּן יַת פּוּרְעָנוּתִי בְּהוֹן עַל פִּתְגָּמֵי אוֹרָיְתָא דִיהִיבִין מִנּוֹ אֶשָּׁתָא עֲבַרוּ וְעַמְמַיָּא דְּתַקִּיפִין כְּאֶשָּׁתָא יְשֵׁיצוּנוּן וְתִדְּעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ כַּד
אֲשַׁוֵּי פּוּרְעָנוּתִי בְּהוֹן׃ 8 וְאֶתֵּן יַת אַרְעָא לְצָדוּ חֲלַף דְּשַׁקַּרוּ שְׁקַר אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים׃

Et Noe, & Daniel & Job in medio eius, 20
viuo ego, dicit Adonai Dominus, si filios aut fi-
lias eorum liberabunt, quia ipsi in iustitia sua
liberabunt animas suas.
Hæc dicit Adonai Dominus: Si autem & 21
quatuor vltiones meas malas, gladium & fa-
mem, & bestias malas, et mortem emisero su-
per Hierusalem, ad exterminandum ex ea ho-
minem & iumentum.
Et ecce ipsi derelicti in ea saluati ex ea: qui 22
educent ex ea filios & filias, ecce ipsi egrediun-
tur ad vos, & videbitis vias eorum, & co-
gitationes eorum, & pœnitebit vos super mala
quæ induxi super Hierusalem in omnibus quæ
induxi super eam:
Et consolabuntur vos, quia videbitis vias 23
eorum & cogitationes eorum: & cognoscetis
quia non frustrà feci omnia quæcunque feci in
ea, dicit Adonai Dominus.

CAP. XV.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens: 1
Et tu fili hominis quid fiet lignum vitis 2
ex omnibus lignis sarmentorum existentium in
lignis syluæ,
Si tollent de ea lignum vt faciant in opus; 3
si tollent ex ea paxillũ vt suspendant super eum
omne vas?
Ecce igni datum est in consumptionem an- 4
nuam purgationem in ea. consumit ignis, et de-
ficit in finem. nunquid vtile est ad opus?
Neque adhuc illo existente integro non e- 5
rit in opus, nedum si & ignis illud consumpse-
rit in finem si fiet in opus.
Propterea hæc dicit Adonai Dominus: 6
Quemadmodum lignum vitis in lignis syluæ,
quod dedi illud igni in consumptionem, sic dedi
habitantes in Hierusalem.
Et dabo faciem meam in eos: de igne egre- 7
dientur; & ignis deuorabit eos, & scient quia
ego Dominus, cùm firmauero ego faciem meam
in eos:
Et dabo terram in desolationem, pro eo 8
quòd deliquerunt delicto, dicit Adonai Do-
minus.

20 καὶ νῶε, καὶ δανιὴλ καὶ ἰὼβ ἐν μέσῳ αὐτῆς, ζῶ ἐγὼ λέγει ἀ-
δωναῒ κύριος· ἐὰν υἱοὺς ἢ θυγατέρας αὐτῶν ἐξέλωνται, ὅτι
αὐτοὶ ἐν τῇ δικαιοσύνῃ αὐτῶν ῥύσονται τὰς ψυχὰς αὐτῶν·
21 τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος· ἐὰν δὲ καὶ τὰς τέσσαρας
ἐκδικήσεις μου τὰς πονηρὰς ῥομφαίαν καὶ λιμόν, καὶ θη-
ρία πονηρά, καὶ θάνατον ἐξαποστελῶ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ
τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ἐξ αὐτῆς ἄνθρωπον καὶ κτῆνος.
22 καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ ὑπολελειμμένοι ἐν αὐτῇ οἱ ἀνασε-
σωσμένοι ἐξ αὐτῆς· οἵτινες ἐξάξουσιν ἐξ αὐτῆς υἱοὺς καὶ θυ-
γατέρας, ἰδοὺ αὐτοὶ ἐκπορεύονται πρὸς ὑμᾶς, καὶ ὄψεσθε
τὰς ὁδοὺς αὐτῶν, καὶ τὰ ἐνθυμήματα αὐτῶν, καὶ μεταμε-
ληθήσεσθε ἐπὶ τὰ κακὰ ἃ ἐπήγαγον ἐπὶ ἱερουσαλὴμ
ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐπήγαγον ἐπ' αὐτήν·
23 καὶ παρακαλέσουσιν ὑμᾶς διότι ὄψεσθε τὰς ὁδοὺς
αὐτῶν καὶ τὰ ἐνθυμήματα αὐτῶν, καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι
οὐ μάτην πεποίηκα πάντα ὅσα ἐποίησα ἐν αὐτῇ, λέγει
ἀδωναῒ κύριος.

ιέ.

1 Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων,
2 καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου τί ἂν γένοιτο ξύλον τῆς ἀμπέλου
ἐκ πάντων τῶν ξύλων τῶν κλημάτων τῶν ὄντων ἐν τοῖς
3 ξύλοις τοῦ δρυμοῦ, εἰ λήψονται ἐξ αὐτῆς ξύλον τοῦ
ποιῆσαι εἰς ἐργασίαν· εἰ λήψονται ἐξ αὐτῆς πάσσαλον τοῦ
κρεμάσαι ἐπ' αὐτὸν πᾶν σκεῦος;
4 ἰδοὺ πυρὶ δέδοται εἰς ἀνάλωσιν τὴν κατ' ἐνιαυτὸν κά-
θαρσιν ἐπ' αὐτῆς. ἀναλίσκει τὸ πῦρ, καὶ ἐκλείπει εἰς τέλος.
μὴ χρήσιμόν ἐστιν εἰς ἐργασίαν;
5 οὐδὲ ἔτι αὐτοῦ ὄντος ὁλοκλήρου οὐκ ἔσται εἰς ἐργασίαν
μὴ ὅτι ἐὰν καὶ πῦρ αὐτὸ ἀναλώσῃ εἰς τέλος, εἰ ποιηθήσε-
ται εἰς ἐργασίαν.
6 διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ὃν τρόπον τὸ ξύ-
λον τῆς ἀμπέλου ἐν τοῖς ξύλοις τοῦ δρυμοῦ, ὃ δέδωκα αὐτὸ τῷ
πυρὶ εἰς ἀνάλωσιν, οὕτως δέδωκα τοὺς κατοικοῦντας ἐν
7 ἱερουσαλήμ· καὶ δώσω τὸ πρόσωπόν μου ἐπ' αὐ-
τούς· ἐκ τοῦ πυρὸς ἐξελεύσονται. καὶ πῦρ καταφάγεται
αὐτούς, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος ἐν τῷ στηρίσαι με τὸ
πρόσωπόν μου ἐπ' αὐτούς·
8 καὶ δώσω τὴν γῆν εἰς ἀφανισμὸν ἀνθ' ὧν παρέπεσον
παραπτώματι, λέγει ἀδωναῒ κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et Noe, & Daniel & Iob fuerint in medio eius, viuo ego, dicit Dominus Deus, si filium aut filiam liberabunt, sed ipsi in iustitia sua
liberabunt animas suas. 21 Quia hæc dicit Dominus Deus: Si quatuor vltiones pessimas, gladium & famem, & bestias pessimas, &
pestem misero contra Ierusalem, ad disperdendum ex ea hominem & iumentum. 22 Et ecce relinquentur in ea reliquiæ; qui
educentur filij & filiæ, ipsi egredientur ad vos, & videbitis vias eorum & opera eorum, & consolabimini super omne malum quod adduxi
super Ierusalem, quodcunque adduxi super eam. 23 Et consolabuntur vos cùm videritis vias eorum & opera eorum; & scietis quòd non
frustrà fecerim omnia quæ feci in ea, dicit Dominus Deus.

CAP. XV.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum dicens: 2 Fili hominis, in quo differt arbor vitis ab omnibus
arboribus, palmite, qui est in lignis syluæ? 3 Nunquid tollent ex ea lignum ad faciendum opus, aut assument ex ea
paxillum, vt pendeat in eo quodcunque vas? 4 Ecce igni traditum est vt absumatur, & duas summitates eius consum-
psit ignis, & medium eius aruit. nunquid aptum erit amplius operi? 5 Ecce cùm esset integrum, non erat aptum
operi, quanto minus cùm illud ignis consumpserit, & aruerit? nunquid aptum erit amplius operi?
6 Idcircò hæc dicit Dñs Deus: Sicut arbor vitis in lignis syluæ, quam tradidi igni vt absumatur, sic tradidi habitatores Ierusalem.
7 Et dabo vltionem meam in eos, eò quòd transgressi sunt verba Legis meæ quæ data sunt ex medio ignis; & populi fortes sicut ignis
consument eos: & scietis quia ego Dominus, cùm quieuerit furor meus in eis.
8 Et dabo terram in desolationem, eò quòd præuaricati sunt prȩuaricationem, dicit Dominus Deus.

יו

1 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
2 * בֶּן־אָדָם הוֹדַע אֶת־יְרוּשָׁלִַם אֶת־תּוֹעֲבֹתֶיהָ׃
3 * וְאָמַרְתָּ כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לִירוּשָׁלִַם
מְכֹרֹתַיִךְ וּמֹלְדֹתַיִךְ מֵאֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי אָבִיךְ הָאֱמֹרִי
וְאִמֵּךְ חִתִּית׃
4 * וּמוֹלְדוֹתַיִךְ בְּיוֹם הוּלֶּדֶת אֹתָךְ לֹא־כָרַּת שָׁרֵּךְ
וּבְמַיִם לֹא־רֻחַצְתְּ לְמִשְׁעִי וְהָמְלֵחַ לֹא הֻמְלַחַתְּ
וְהָחְתֵּל לֹא חֻתָּלְתְּ׃
5 * לֹא־חָסָה עָלַיִךְ עַיִן לַעֲשׂוֹת לָךְ אַחַת מֵאֵלֶּה
לְחֻמְלָה עָלָיִךְ וַתֻּשְׁלְכִי אֶל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה בְּגֹעַל נַפְשֵׁךְ
בְּיוֹם הֻלֶּדֶת אֹתָךְ׃
6 * וָאֶעֱבֹר עָלַיִךְ וָאֶרְאֵךְ מִתְבּוֹסֶסֶת בְּדָמָיִךְ וָאֹמַר
לָךְ בְּדָמַיִךְ חֲיִי וָאֹמַר לָךְ בְּדָמַיִךְ חֲיִי׃
7 * רְבָבָה כְּצֶמַח הַשָּׂדֶה נְתַתִּיךְ וַתִּרְבִּי וַתִּגְדְּלִי
וַתָּבֹאִי בַּעֲדִי עֲדָיִים שָׁדַיִם נָכֹנוּ וּשְׂעָרֵךְ צִמֵּחַ וְאַתְּ
עֵרֹם וְעֶרְיָה׃
8 * וָאֶעֱבֹר עָלַיִךְ וָאֶרְאֵךְ וְהִנֵּה עִתֵּךְ עֵת דֹּדִים
וָאֶפְרֹשׂ כְּנָפִי עָלַיִךְ וָאֲכַסֶּה עֶרְוָתֵךְ וָאֶשָּׁבַע לָךְ
וָאָבוֹא בִבְרִית אֹתָךְ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה וַתִּהְיִי לִי׃
9 * וָאֶרְחָצֵךְ בַּמַּיִם וָאֶשְׁטֹף דָּמַיִךְ מֵעָלָיִךְ וָאֲסֻכֵךְ בַּשָּׁמֶן׃
10 * וָאַלְבִּישֵׁךְ רִקְמָה וָאֶנְעֲלֵךְ תָּחַשׁ וָאֶחְבְּשֵׁךְ בַּשֵּׁשׁ
וַאֲכַסֵּךְ מֶשִׁי׃
11 * וָאֶעְדֵּךְ עֶדִי וָאֶתְּנָה צְמִידִים עַל־יָדַיִךְ וְרָבִיד
עַל־גְּרוֹנֵךְ׃
12 * וָאֶתֵּן נֶזֶם עַל־אַפֵּךְ וַעֲגִילִים עַל־אָזְנָיִךְ וַעֲטֶרֶת
תִּפְאֶרֶת בְּרֹאשֵׁךְ׃
13 * וַתַּעְדִּי זָהָב וָכֶסֶף וּמַלְבּוּשֵׁךְ שֵׁשִׁי וָמֶשִׁי וְרִקְמָה
סֹלֶת וּדְבַשׁ וָשֶׁמֶן אָכָלְתְּי וַתִּיפִי בִּמְאֹד מְאֹד וַתִּצְלְחִי
לִמְלוּכָה׃

CAP. XVI.

1 A ET factus est sermo Domini ad me, dicens:
2 * Fili hominis, notas fac Hierusalem
3 abominationes suas. * & dices: Hæc dicit
Dominus Deus Hierusalem: Radix tua &
generatio tua de terra Chanaan; pater tuus
Ammorræus, & mater tua Cethæa.
4 * Et quando nata es in die ortus tui, nõ
est præcisus vmbilicus tuus, & aqua non
es lota in salutem, nec sale salita, nec inuoluta pannis.
5 * Non pepercit super te oculus vt faceret tibi vnum de his misertus tui. sed proiecta es super faciem terræ in abiectione
animæ tuæ, in die qua nata es.
6 * Transiens autem per te vidi te conculcari in sanguine tuo. & dixi tibi cùm
esses in sanguine tuo, Viue: dixi, inquam,
tibi in sanguine tuo, Viue.
7 * Multiplicatam quasi germen agri dedi te, & multiplicata es, & grandis effecta,
& ingressa es & peruenisti ad mundum
B muliebrem. Vbera tua intumuerunt, & pilus tuus germinauit, & eras nuda & con-
8 fusione plena. * Et transiui per te, &
vidi te, & ecce tempus tuũ, tempus amantium. Et expandi amictum meum super
te, & operui ignominiam tuam. Et iuraui
tibi, & ingressus sum pactum tecum, ait
Dominus Deus. Et facta es mihi:
9 * Et laui te aqua, & emundaui sanguinem tuum ex te: & vnxi te oleo:
10 * Et vestiui te discoloribus, & calciaui
te hyacintho: & cinxi te bysso, & indui te
11 subtilibus: * & ornaui te ornamento,
& dedi armillas in manibus tuis, & torquem circa collum tuum:
12 * Et dedi inaurem super os tuum, &
circulos auribus tuis, & coronam decoris
in capite tuo.
13 * Et ornata es auro & argento, & vestita es bysso, & polymito, & multis coloribus. Similam, & mel & oleum comedisti,
& decora facta es vehementer nimis. Et
profecisti in regnum:

תרגום יונתן

יו 1 וַהֲוָה פִּתְגַם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימַר׃ 2 בַּר אָדָם הוֹכַח יָת יָתְבֵי יְרוּשְׁלֵם וּתְחַוֵּי לְהוֹן יָת כָּל תּוֹעֲבָתְהוֹן׃
3 וְתֵימַר כִּדְנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לְיָתְבֵי יְרוּשְׁלֵם תּוֹתָבוּתְכוֹן וְיַלְדוּתְכוֹן מֵאֲרַע כְּנַעֲנָאָה תַּמָּן אִתְגְּלֵיתִי עַל אַבְרָהָם אֲבוּכוֹן בֵּין בִּתְרַיָּא וְהוֹדַעְתֵּהּ
...נָחֲתִין לְמִצְרַיִם וּבִדְרַע מְרוֹמַם אֲנָא פָרִיק יָתְכוֹן וּבִזְכוּת אֲבָהָתְכוֹן אֲנָא מְתָרֵךְ מִן קֳדָמֵיכוֹן יָת אֱמוֹרָאֵי וּמְשֵׁיצֵי יָת חִתָּאֵי׃ 4 וְאַף
...אֲבָהָתְכוֹן לְמִצְרַיִם תּוֹתָבִין בְּאַרְעָא דְּלָא דִילְהוֹן מִשְׁתַּעְבְּדִין וּמְעַנַּן הֲוַת כְּנִישְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל דָּמְיָא לְוַלְדָּא דִּרְטִישׁ עַל אַפֵּי בָרָא דְּלָא
...ק שׁוּרֵיהּ וּבְמַיָּא לָא אִשְׁתְּטִיף לְאִתְנַקָּאָה וּבִמְלַח לָא אִתְמְלַח וּבְאֵסָרִין לָא אִתְאֲסַר׃ 5 לָא חָסַת עֲלֵיכוֹן עֵינָא דְפַרְעֹה לְמֶעְבַּד לְכוֹן טָבָא
...אֲנָא לְכוֹן מִשִּׁעְבּוּדְכוֹן לְרַחָמָא עֲלֵיכוֹן וּגְזַר עֲלֵיכוֹן גְּזֵירַת גְּמִירָא לְמִרְמֵי דְכוּרֵיכוֹן בְּנַהֲרָא לְאַבָּדָא יָתְכוֹן בְּעִדָּן דַּהֲוֵיתוֹן בְּמִצְרַיִם׃
6 ...דִּכְרָן קְיָם אֲבָהָתְכוֹן קֳדָמַי אִתְגְּלֵיתִי לְמִפְרְקְכוֹן אֲרֵי גְּלֵי קֳדָמַי אֲרֵי אַתּוּן מְעַנַּן בְּשִׁעְבּוּדְכוֹן וַאֲמָרִית לְכוֹן בִּדְמָא דִמְהוּלְתָּא אֵחוֹס
...וַאֲמָרִית לְכוֹן בְּדַם פִּסְחָא אֶפְרוֹק יָתְכוֹן׃ 7 רִבְוָתָא כְּצִמְחֵי חַקְלָא יְהַבְתִּיכוֹן וּסְגֵיתוּן וְתַקֵּפְתּוּן וַהֲוֵיתוּן לְזַרְעִין וּלְשִׁבְטִין וּבְעוֹבָדֵי
...חַקְלָא עַד דִּפְרַקִין כְּנִישַׁתְכוֹן מְטָא אֲרֵי אַתּוּן מִשְׁתַּעְבְּדִין וּמְעַנַּן׃ 8 וְאִתְגְּלֵיתִי עַל מֹשֶׁה בְּאַסְנָא אֲרֵי גְּלֵי קֳדָמַי אֲרֵי מְטָא זְמַן
...וְאַגְנֵית בְּמֵימְרִי עֲלֵיכוֹן וְאַעְדֵּיתִי חוֹבֵיכוֹן וְקַיֵּמֵית בְּמֵימְרִי לְמִפְרַק יָתְכוֹן כְּמָא דְקַיֵּמֵית לַאֲבָהָתְכוֹן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לְמֶהֱוֵיכוֹן עַם
...קֳדָמַי׃ 9 וּפְרַקִית יָתְכוֹן מִשִּׁעְבּוּד מִצְרָאֵי וְאַעְדֵּיתִי תְּקוֹף מַרְוָתָא מִנְּכוֹן וְדַבָּרִית יָתְכוֹן בְּחֵירוּתָא׃ 10 וְאַלְבֵּשִׁית יָתְכוֹן לְבוּשֵׁי צִיּוּרִין
...סַנְאֵיכוֹן וִיהָבַת מְסָנִין דִּיקָר בְּרַגְלֵיכוֹן וְקַדֵּשִׁית מִנְּכוֹן כָּהֲנַיָּא לְמֶהֱוֵי מְשַׁמְּשִׁין קֳדָמַי בְּמִצְנְפָן דְּבוּץ וְיָת כָּהֲנָא רַבָּא בִּלְבוּשֵׁי צִבְעוֹנִין׃
...יָתְכוֹן בְּתִקּוּן פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתָא דִּכְתִיבִין עַל תְּרֵין לוּחֵי אַבְנַיָּא וִיהִיבִין עַל יְדֵי מֹשֶׁה נְבִיאָה וּבִקְדוּשַׁת שְׁמִי רַבָּא קַדֵּשִׁית יָתְכוֹן׃ 12 וִיהָבַת
...קְיָמִי בֵּינֵיכוֹן וַעֲנַן יְקָרִי מַטֵּל עֲלֵיכוֹן וּמַלְאַךְ שְׁלִיחַ מִן קֳדָמַי מְדַבַּר בְּרֵישְׁכוֹן׃ 13 וִיהָבַת מַשְׁכְּנִי בֵּינֵיכוֹן מְתַקַּן בִּדְהַב וּכְסַף וִירִיעָן
...וּצְבְעוֹנִין וְצִיּוּרִין וּמַנָּא דְּטָב כְּסֹלֶת וּכְדְבַשׁ וּכְמִשַׁח אוֹכְלֵית יָתְכוֹן וַעֲתַרְתּוּן וְתַקֵּפְתּוּן לַחֲדָא לַחֲדָא וְאַצְלַחְתּוּן וּשְׁלַטְתּוּן בְּכָל מַלְכְוָתָא׃

CAP. XVI.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens: 1
*Fili hominis, testificare Hierusalem ini- 2
quitates suas: *Et dices: Hæc dicit 3
Adonai Dominus Hierusalem: Radix tua &
generatio tua de terra Chanaan. pater tuus A-
morræus, & mater tua Chettæa.
*Et generatio tua in qua die nata es, non est 4
præcisus vmbilicus tuus, & in aqua non es lo-
ta in salutem, neque sale salita es, & fasciis
non es fasciata.
*Neque pepercit super te oculus meus, vt 5
facerem in te vnum de omnibus istis vt patere-
tur quid super te: & proiecta es super faciem
campi prauitate animæ tuæ in qua die nata es.
*Et transiui super te, & vidi te mixtam 6
in sanguine tuo. & dixi tibi: De sanguine tuo
viue: dixi tibi, Cum sanguine tuo vita.
*Multiplicare, sicut ortus agri, dedi te, & 7
multiplicata es & magnificata es, & ingressa
es in ciuitates ciuitatum: vbera tua recta fa-
cta sunt, & pilus tuus ortus est, tu autem eras
nuda, & plena ignominia.
*Et transiui per te, & vidi te, & ecce 8
tempus tuum, & tempus diuertentium. &
expandi alas meas super te, & operui ignomi-
niam tuam, & iuraui tibi. & ingressus sum in
testamento tecum, dicit Adonai Dominus. &
facta es mihi:
*Et laui te in aqua: & laui sanguinem tuum 9
à te, & vnxi te in oleo:
*Et indui te variis: & calciaui te hyacin- 10
tho: & præcinxi te bysso, et circundedi te sub-
tilibus:
*Et ornaui te ornamento, & circumdedi 11
armillas circum manus tuas, & torquem cir-
cum collum tuum:
*Et dedi inaurem circum nasum tuum, & 12
rotulas super aures tuas, et coronam gloriatio-
nis super caput tuum: *& ornata es auro 13
& argento: et amictus tui byssini, et subtiles,
et versicolores. similam, mel, et oleum comedi-
sti: et facta es decora valdè valdè, et directa es
in regnum.

ιϛ΄.

1 *Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων,
2 *υἱὲ ἀνθρώπου, διαμάρτυραι τῇ ἱερουσαλὴμ τὰς ἀ-
νομίας αὐτῆς·
3 *καὶ ἐρεῖς, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος τῇ ἱερουσαλήμ,
ἡ ῥίζα σου καὶ ἡ γένεσίς σου ἐκ γῆς χαναάν. ὁ πατήρ σου ἀ-
μορραῖος, καὶ ἡ μήτηρ σου χετταία.
4 *καὶ ἡ γένεσίς σου ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἐτέχθης οὐκ ἐτμήθη ὁ
ὀμφαλός σου, καὶ ἐν ὕδατι οὐκ ἐλούσθης εἰς σωτηρίαν, οὐδὲ
ἁλὶ ἡλίσθης, καὶ σπαργάνοις οὐκ ἐσπαργανώθης·
5 *οὐδὲ ἐφείσατο ἐπὶ σοὶ ὁ ὀφθαλμός μου, τοῦ ποιῆσαι
ἐπὶ σοὶ ἓν ἐκ πάντων τούτων τοῦ παθεῖν τι ἐπὶ σοί. καὶ ἀ-
περρίφης ἐπὶ πρόσωπον τοῦ πεδίου τῇ σκολιότητι τῆς ψυ-
χῆς σου ἐν ᾗ ἡμέρᾳ ἐτέχθης.
6 *καὶ διῆλθον ἐπὶ σὲ, καὶ εἶδόν σε πεφυρμένην ἐν τῷ αἵ-
ματί σου. καὶ εἶπόν σοι, ἐκ τοῦ αἵματός σου ζῆσον· καὶ εἶπόν
σοι, σὺν τῷ αἵματί σου ζωή.
7 *πληθύνου καθὼς ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἀγροῦ δέδωκά σε,
καὶ ἐπληθύνθης καὶ ἐμεγαλύνθης, καὶ εἰσῆλθες εἰς πόλεις πό-
λεων, οἱ μαστοί σου ἀνωρθώθησαν, καὶ ἡ θρίξ σου ἀνέτει-
λεν, σὺ δὲ ἦσθα γυμνή, καὶ ἀσχημονοῦσα·
8 *καὶ διῆλθον διὰ σοῦ καὶ εἶδόν σε, καὶ ἰδοὺ ὁ καιρός σου, καὶ
καιρὸς καταλυόντων. καὶ διεπέτασα τὰς πτέρυγάς μου ἐπὶ
σέ, καὶ ἐκάλυψα τὴν ἀσχημοσύνην σου, καὶ ὤμοσά σοι. καὶ
εἰσῆλθον ἐν διαθήκῃ μετὰ σοῦ λέγει ἀδωναῒ κύριος. καὶ ἐγέ-
νου μοι·
9 *καὶ ἔλουσά σε ἐν ὕδατι, καὶ ἀπέπλυνα τὸ αἷμά σου
ἀπὸ σοῦ, καὶ ἔχρισά σε ἐν ἐλαίῳ,
10 *καὶ ἐνέδυσά σε ποικίλα, καὶ ὑπέδησά σε ὑάκινθον,
καὶ ἔζωσά σε βύσσῳ, καὶ περιέβαλόν σε τριχάπτῳ,
11 *καὶ ἐκόσμησά σε κόσμῳ, καὶ περιέθηκα ψέλλια πε-
ρὶ τὰς χεῖράς σου, καὶ κάθεμα περὶ τὸν τράχηλόν σου·
12 *καὶ ἔδωκα ἐνώτιον περὶ τὸν μυκτῆρά σου, καὶ τρο-
χίσκους ἐπὶ τὰ ὦτά σου, καὶ στέφανον καυχήσεως ἐπὶ τὴν
κεφαλήν σου·
13 *καὶ ἐκοσμήθης χρυσίῳ καὶ ἀργυρίῳ· καὶ τὰ περιβό-
λαιά σου βύσσινα καὶ τρίχαπτα καὶ ποικίλα· σεμίδαλιν καὶ
μέλι καὶ ἔλαιον ἔφαγες, καὶ ἐγένου καλὴ σφόδρα σφοδρῶς,
καὶ κατηυθύνθης εἰς βασιλείαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XVI.

ET factū est verbū prophetię à facie Dñi mecum dicens: [2] Fili hominis, corripe habitatores Ierusalē, & annunciabis eis omnes abomina-
tiones suas. [3] Et dices: Hęc dicit Dñs Deus habitatoribus Ierusalē: Habitatio vestra & generatio vestra de terra Canaan vbi reuelatus
sui Abrahę patri vestro inter diuisiones, & indicaui ei ꝙ vos descensuri essetis in Ægyptū, & in brachio excelso ego redēpturus essem vos, &
in iustitia patrū vestrorū ego eiicerem à facie vestra Amorręos, & cōsumerē Ethęos. [4] Et etiā quando descēderunt patres vestri in Ægyptū,
incolę terrę non suę seruitute pressi & afflicti, similis erat cœtus Israel puero qui ꝓiectus est super faciē agri, cuius vmbilicus nō est pręcisus,
& in aquis nō est lotus vt emūdaretur, & sale nō est cōditus, neq; est alligatus fasciis. [5] Non pepercit vobis oculus Pharaonis vt aliquod bo-
num faceret vobis, & vt requiē daret vobis à seruitute vestra vt misereretur vestri: & decreuit cōtra vos decretū definitū vt proiiceret mascu
los vestros in flumē, & vt perderet vos in tēpore quo eratis in Ægypto. [6] Et subiit memoria fœderis patrū vestrorū corā me, & reuelat⁹ sum
vt redimerē vos, quia manifestū erat corā me ꝙ vos essetis afflicti in seruitute vestra. & dixi vobis: In sanguine circūcisionis miserebor vestri,
& dixi vobis: In sanguine Phase redimā vos. [7] Myriades velut germina agri dedi vos, & multiplicati estis & corroborati estis, & fuistis in co-
gregationes & in tribus, & ꝓpter opera recta patrū vestrorū aduenit tēpus redēptionis cœtus vestri, quia eratis seruitute pressi & afflicti. [8] Et
reuelatus sū Moysi in rubo, quia manifestū fuit corā me ꝙ peruenisset tēpus redēptionis vestrę, & protexi vos verbo meo, & abstuli iniquita-
tes vestras, & iuraui per verbū meū vt redimerē vos, sicut iurauerā patribus vestris, dicit Dñs Deus, vt essetis populus ministrās coram me.
[9] Et redemi vos de seruitute Ægyptiorū, & abstuli duritiē dominij à vobis, & duxi vos in libertatē. [10] Et indui vos variis vestibus & deside-
rabilibus inimicorū vestrorū, & posui calciamēta ꝑciosa in pedibus vestris, & sanctificaui ex vobis Sacerdotes, vt ministrarēt corā me in tia-
ris byssinis, & Sacerdotē magnū in vestimētis diuersorū colorū. [11] Et ornaui vos ornamēto verborū Legis, quę scripta sunt super duas ta-
bulas lapideas, & data sunt per manus Moysi prophetę, & in sanctitate nominis mei maximi sanctificaui vos. [12] Et dedi arcā fœderis mei in-
ter vos, & nubes glorię meę obūbrabat vos, & angelus missus à facie mea ducebat in capite vestro. [13] Et dedi tabernaculū meū in medio ve-
stri ornatū auro, argēto, & cortinis byssinis, & tincturis variisq; coloribus: & māna quod erat bonū instar similæ, & mellis, & olei cibaui vos:
& diuites facti estis, & corroborati estis nimis valdè, & profecistis & dominati estis omnibus regnis.

14 * וַיֵּצֵא לָךְ שֵׁם בַּגּוֹיִם בְּיָפְיֵךְ כִּי כָּלִיל הוּא
בַּהֲדָרִי אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי עָלַיִךְ נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה׃
15 * וַתִּבְטְחִי בְיָפְיֵךְ וַתִּזְנִי עַל־שְׁמֵךְ וַתִּשְׁפְּכִי אֶת־
תַּזְנוּתַיִךְ עַל־כָּל־עוֹבֵר לוֹ־יֶהִי׃
16 * וַתִּקְחִי מִבְּגָדַיִךְ וַתַּעֲשִׂי־לָךְ בָּמוֹת טְלֻאוֹת וַתִּזְנִי
עֲלֵיהֶם לֹא בָאוֹת וְלֹא יִהְיֶה׃
17 * וַתִּקְחִי כְּלֵי תִפְאַרְתֵּךְ מִזְּהָבִי וּמִכַּסְפִּי אֲשֶׁר נָתַתִּי
לָךְ וַתַּעֲשִׂי־לָךְ צַלְמֵי זָכָר וַתִּזְנִי־בָם׃
18 * וַתִּקְחִי אֶת־בִּגְדֵי רִקְמָתֵךְ וַתְּכַסִּים וְשַׁמְנִי
וּקְטָרְתִּי נָתַתִּי לִפְנֵיהֶם׃
19 * וְלַחְמִי אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָךְ סֹלֶת וָשֶׁמֶן וּדְבַשׁ
הֶאֱכַלְתִּיךְ וּנְתַתִּיהוּ לִפְנֵיהֶם לְרֵיחַ נִיחֹחַ וַיֶּהִי נְאֻם
אֲדֹנָי יֱהוִה׃
20 * וַתִּקְחִי אֶת־בָּנַיִךְ וְאֶת־בְּנוֹתַיִךְ אֲשֶׁר יָלַדְתְּ לִי
וַתִּזְבָּחִים לָהֶם לֶאֱכוֹל הַמְעַט מִתַּזְנוּתָךְ׃
21 * וַתִּשְׁחֲטִי אֶת־בָּנָי וַתִּתְּנִים בְּהַעֲבִיר אוֹתָם לָהֶם׃
22 * וְאֵת כָּל־תּוֹעֲבֹתַיִךְ וְתַזְנֻתַיִךְ לֹא זָכַרְתְּ אֶת־
יְמֵי נְעוּרָיִךְ בִּהְיוֹתֵךְ עֵירֹם וְעֶרְיָה מִתְבּוֹסֶסֶת בְּדָמֵךְ
הָיִית׃
23 * וַיְהִי אַחֲרֵי כָּל־רָעָתֵךְ אוֹי אוֹי לָךְ נְאֻם אֲדֹנָי
יֱהוִה׃
24 * וַתִּבְנִי־לָךְ גָּב וַתַּעֲשִׂי־לָךְ רָמָה בְּכָל־רְחוֹב׃
25 * אֶל־כָּל־רֹאשׁ דֶּרֶךְ בָּנִית רָמָתֵךְ וַתְּתַעֲבִי אֶת־
יָפְיֵךְ וַתְּפַשְּׂקִי אֶת־רַגְלַיִךְ לְכָל־עוֹבֵר וַתַּרְבִּי אֶת־
תַּזְנוּתָךְ׃
26 * וַתִּזְנִי אֶל־בְּנֵי־מִצְרַיִם שְׁכֵנַיִךְ גִּדְלֵי בָשָׂר וַתַּרְבִּי
אֶת־תַּזְנֻתֵךְ לְהַכְעִיסֵנִי׃
27 * וְהִנֵּה נָטִיתִי יָדִי עָלַיִךְ וָאֶגְרַע חֻקֵּךְ וָאֶתְּנֵךְ
בְּנֶפֶשׁ שֹׂנְאוֹתַיִךְ בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים הַנִּכְלָמוֹת מִדַּרְכֵּךְ
זִמָּה׃

14 * Et egreſſum eſt nomen tuum in gen-
tes propter ſpeciem tuam, quia perfecta e-
ras in decore meo, quem poſueram ſuper
te, dicit Dominus Deus.
15 * Et habens fiduciam in pulchritudine
C tua, fornicata es in nomine tuo, & expo-
ſuiſti fornicationem tuã omni tranſeunti,
16 vt eius fieres. * Et ſumens de veſti-
mentis meis feciſti tibi excelſa hinc inde
conſuta, & fornicata es ſuper eis, ſicut
non eſt factum, neque futurum eſt.
17 * Et tuliſti vaſa decoris tui de auro meo
& argento meo quæ dedi tibi, & feciſti ti-
bi imagines maſculinas, & fornicata es in
18 eis: * Et ſumpſiſti veſtimenta tua multi-
coloria, & operuiſti illas. & oleum meum
& thymiama meum poſuiſti coram eis:
19 * Et panem meum quem dedi tibi, ſi-
milam, & oleũ & mel quibus enutriui te,
poſuiſti in conſpectu eorum in odorem
ſuauitatis. Et factũ eſt, ait Dominus Deus.
20 * Et tuliſti filios tuos & filias tuas quas
generaſti mihi, & immolaſti eis ad deuo-
randum. Nũquid parua eſt fornicatio tua?
21 * Immolaſti filios meos, & dediſti illos
22 conſecrans eis. * Et poſt omnes
abominationes tuas & fornicationes non
es recordata dierũ adoleſcentiæ tuę, quan-
do eras nuda & confuſione plena, concul-
cata in ſanguine tuo.
23 * Et accidit poſt omnem malitiã tuam,
væ væ tibi, ait Dominus Deus.
24 * Ædificaſti tibi lupanar, & feciſti tibi
proſtibulum in cunctis plateis.
25 * Ad omne caput viæ ædificaſti ſignũ
proſtitutionis tuæ, & abominabilem feci-
ſti decorem tuum. Et diuiſiſti pedes tuos
D omni tranſeunti, & multiplicaſti omnes
26 fornicationes tuas. * Et fornicata es
cum filiis Ægypti vicinis tuis magnarum
carnium, & multiplicaſti fornicationem
27 tuam ad irritandum me. * Ecce ego ex-
tendam manum meam ſuper te, & auferã
iuſtificationem tuã. Et dabo te in animas
odientium te filiarum Palęſtinarum, quæ
erubeſcunt in via tua ſcelerata.

תרגום יונתן

14 ונפק לך שום כנשתא דישראל ביני עממיא בשופריך ארי גמיר הוא ביקרי דשויתי עליך אמר יי אלהים ׃ 15 ואתרחצת בשופריך
[...]תא על שמיך ואתחברת ליך למפלח לטעותא עם כל דעדי ולא כשר ליך למעבד כן ׃ 16 ונסבת מלבושיך ועבדת ליך במן מחפין
[...] טסרין וטעית עליהון לא כדכשר ולא כדחזי ׃ 17 ונסבת מאני תשבחתיך מדהבי ומכספי דיהבית ליך ועבדת ליך צלמי דכורא
[...]ת בהון ׃ 18 ונסבת ית לבושי ציוריך וכסיתנון ומשחי וקטורת בסמי שוית קדמיהון ׃ 19 וטובי דיהבית ליך סולת ומשח
[...] אוכלתיך ויהבתנון קדמיהון קרבנין לפלחן הלא הואה כל אלין אמר יי אלהים ׃ 20 איכא אסגית לארגזא קדמי כנשתא
[...]ישראל די דברת ית בנך וית בנתך דעתידין למפק מנהון תולדת קדשא קדמי ונכסתנון להון קרבנין לפלחן הזעירא הות בעינך טעותיך ׃
21 ונכסת ית בניא ויהבתנון באעברא יתהון להון ׃ 22 וית כל חובי תועבותיך וטעותיך לא אדכרת ית יומין דמלקדמין כד הוית
[...]טלא ושביקא מתעניא בשעבודיך הוית ׃ 23 מה יהי בסופיך על כל בישתיך נביא אמר לה ווי ליך על דחבת ווי ליך על דלא
[...]בת אמר יי אלהים ׃ 24 ובנית ליך אגורין ועבדת ליך רמן בכל רחוב ׃ 25 בריש כל פרשות אורח בנית רמתיך ואחילת ית
[...]תיך ואתחברת ליך למפלח לטעותא ואסגית ית טעותיך עם כל דעדי ואסגית ית טעותיך ׃ 26 וטעית בתר בני מצרים קריביך
[...]סרבלי כשר ואסגית ית טעותיך לארגזא קדמי ׃ 27 והא ארימית ית מחת גבורתי עלך ומנעת טובך ואמסרניך
[...] בעלי דבביך כפרני פלישתאי דאלו עליהון שלחת נביי אתכנעו ואת לא תבת מאורחיך דעצת חטאין ׃

* Et exiuit tibi nomen in gentibus in pul- 14
chritudine tua, quia completum erat in decore
pulchritudinis quam posui super te, dicit Ado-
nai Dominus. * Et habuisti fiduciam in 15
pulchritudine tua, & fornicata es in nomine
tuo, & effudisti fornicationem tuam super om-
nem viatorem ipsi erat: * Et tulisti de ve- 16
stibus tuis, & fecisti tibi idola consuta, & for-
nicata es super eis, & non ingredieris neque
fiet. * Et tulisti vasa gloriationis tuæ ex 17
argento meo & ex auro meo ex quibus dedi ti-
bi, & fecisti tibi imagines masculinas, & for-
nicata es in eis. * Et tulisti vestimen- 18
tum tuum varium, & cooperuisti ea, et oleum
meum & thymiama meum posuisti ante faciem
eorum: * Et panes meos quos dedi tibi, 19
similam, & mel, & oleum, cibaui te, & po-
suisti ea ante faciem eorum in odorem suauita-
tis. Et factum est, dicit Adonai Dominus:
* & tulisti filios tuos & filias tuas quas 20
genuisti, & immolasti eis in consumptionem,
quasi parum fornicata sis:
* Et iugulasti filios tuos, & dedisti eos vt 21
sanctificares tu eos illis.
* Hoc præter omnem fornicationem tuam, 22
& abominationes tuas, & non es recordata
diei infantiæ tuæ quando eras nuda, & igno-
miniosa, & mixta in sanguine tuo, & vixisti.
* Et factum est post omnes iniquitates tuas, 23
væ væ tibi, dicit Adonai Dominus.
* Et ædificasti tibi habitaculum fornica- 24
tionis, & fecisti tibi prostitutionem in omni
platea:
* Et in principio omnis viæ ædificasti forni- 25
cationes tuas, & destruxisti decorem tuum. et
diuisisti crura tua omni transeunti, & multi-
plicasti fornicationem tuam:
* Et fornicata es super filios Ægypti vici- 26
nos tibi magnarum carnium. & multipliciter
fornicata es vt ad iracundiam prouocares me.
* Et ecce extendo manum meam super te, et 27
auferam legitima tua, & tradam te in animas
odientium te filias alienigenarum quæ declina-
uerunt à via tua. Impiè egisti:

14 * καὶ ἐξῆλθέ σοι ὄνομα ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν τῷ κάλλει
σου, διότι συντετελεσμένον ἦν ἐν εὐπρεπείᾳ ὡραιότητος
ἧς ἔταξα ἐπὶ σέ, λέγει ἀδωναΐ κύριος.
15 * καὶ ἐπεποίθεις ἐν τῷ κάλλει σου, καὶ ἐπόρνευσας ἐπὶ τῷ
ὀνόματί σου, καὶ ἐξέχεας τὴν πορνείαν σου ἐπὶ πάντα πά-
16 ροδον αὐτῷ ἐγίνετο· * καὶ ἔλαβες ἐκ τῶν ἱματίων σου,
καὶ ἐποίησας σεαυτῇ εἴδωλα ῥαπτά, καὶ ἐξεπόρνευσας
ἐπ' αὐτά, καὶ οὐ μὴ εἰσέλθῃς οὐδὲ μὴ γένηται.
17 * καὶ ἔλαβες τὰ σκεύη τῆς καυχήσεώς σου ἐκ τοῦ ἀργυρίου
μου καὶ ἐκ τοῦ χρυσίου μου ἐξ ὧν ἔδωκά σοι, καὶ ἐποίησας σε-
αυτῇ εἰκόνας ἀρσενικάς, καὶ ἐξεπόρνευσας ἐν αὐταῖς.
18 * καὶ ἔλαβες τὸν ἱματισμόν σου τὸν ποικίλον, καὶ περιέ-
βαλες αὐτά, καὶ τὸ ἔλαιόν μου καὶ τὸ θυμίαμά μου ἔ-
16 θηκας πρὸ προσώπου αὐτῶν· * καὶ τοὺς ἄρτους μου
οὓς ἔδωκά σοι, σεμίδαλιν, καὶ μέλι καὶ ἔλαιον, ἐψώμι-
σά σε, καὶ ἔθηκας αὐτὰ πρὸ προσώπου αὐτῶν εἰς ὀσμὴν
10 εὐωδίας. καὶ ἐγένετο λέγει ἀδωναΐ κύριος· * καὶ ἔλα-
βες τοὺς υἱούς σου καὶ τὰς θυγατέρας σου ἃς ἐγέννησας, καὶ
ἔθυσας αὐτοῖς εἰς ἀνάλωσιν, ὡς μικρὰ ἐξεπόρνευσας,
21 * καὶ ἔσφαξας τὰ τέκνα σου, καὶ ἔδωκας αὐτὰ ἐν τῷ
ἀγιάζεσθαί σε αὐτὰ αὐτοῖς.
22 * τοῦτο παρὰ πᾶσαν τὴν πορνείαν σου, καὶ τὰ βδελύγμα-
τά σου, καὶ οὐκ ἐμνήσθης τῆς ἡμέρας τῆς νηπιότητός σου
ὅτε ἦσθα γυμνή, καὶ ἀσχημονοῦσα, καὶ πεφυρμένη ἐν τῷ
αἵματί σου, καὶ ἔζησας.
23 * καὶ ἐγένετο μετὰ πάσας τὰς ἀδικίας σου, οὐαὶ οὐαί σοι,
λέγει ἀδωναΐ κύριος.
24 * καὶ ᾠκοδόμησας σεαυτῇ οἴκημα πορνικόν, καὶ ἐποίη-
σας σεαυτῇ ἔκθεμα ἐν πάσῃ πλατείᾳ,
25 * καὶ ἐπ' ἀρχῆς πάσης ὁδοῦ ᾠκοδόμησας τὰς πορνείας
σου, καὶ ἐλυμήνω τὸ κάλλος σου. καὶ διήγαγες τὰ σκέλη
σου παντὶ παρόδῳ, καὶ ἐπλήθυνας τὴν πορνείαν σου·
26 * καὶ ἐξεπόρνευσας ἐπὶ τοὺς υἱοὺς αἰγύπτου τοὺς ὁμο-
ροῦντάς σοι τοὺς μεγαλοσάρκους. καὶ πολλαχῶς ἐξεπόρ-
νευσας τοῦ παροργίσαι με.
27 * καὶ ἰδοὺ ἐκτείνω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σέ, καὶ ἐξα-
ρῶ τὰ νόμιμά σου, καὶ παραδώσω σε εἰς ψυχὰς μισού-
των σε θυγατέρας ἀλλοφύλων τὰς ἐκκλινούσας ἀπὸ τῆς
ὁδοῦ σου ἠσέβησας·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Exiitque tibi, cœtus Israel, nomen inter populos ob pulchritudinem tuam, quia perfecta erat gloria mea quam posueram super te,
dicit Dominus Deus. 15 Et freta pulchritudine tua, fornicata es ob nomen tuum, atq; adiunxisti te vt coleres idola cum omni transeunte,
quod non decebat te ita facere. 16 Et tulisti de vestimentis tuis, & fecisti tibi excelsa cooperta polymitis, & fornicata es super ea prȩter fas
& decorum. 17 Et tulisti vasa tua laudabilia ex auro meo & argento meo quod dederã tibi, & fecisti tibi imagines masculas, & fornicata es in
eis. 18 Et tulisti vestimenta tua varij coloris, & operuisti ea, & oleum meum & incensum aromatis mei posuisti coram eis: 19 Et bona mea
quæ dedi tibi, similam, & oleum & mel quibus cibaui te, posuisti coram eis in oblationes & in cultum. Nonne facta sunt omnia hȩc? dicit
Dñs Deus. 20 Quomodo multiplicasti irritare me cœtus Israel? qui tulisti filios tuos & filias tuas, ex quibus futurum erat vt egrederetur ge
neratio sancta coram me, & immolasti eos illis in oblationem & cultum. Nunquid parum est in oculis tuis fornicatio tua? 21 Et immolasti
filios, & tradidisti eos vt traducerentur illis. 22 Non es recordata omniũ peccatorum abominationum tuarum & idolorum tuorum, nec die-
rum antiquorum cùm esses transmigrans & derelicta, & afflicta in seruitute tua esses. 23 Quid erit in fine tuo ob omnia mala tua? Prophe-
ta dicet: Væ tibi quia peccasti, væ tibi quia non es conuersa, dicit Dominus Deus. 24 Et ædificasti tibi aras, & fecisti tibi excelsa in omni
platea. 25 In capite omnis diuisionis itineris construxisti excelsum tuum, & prophanasti sanctitatem tuam, & tete coniunxisti vt coleres ido-
la. Et multiplicasti omnia idola tua cum omni transeunte, & multiplicasti idola tua. 26 Et fornicata es post filios Ægypti propinquos tuos
opertos carne; & multiplicasti idola tua vt irritares me. 27 Et ecce leuaui plagam potentiæ meæ super te, & prohibui bonum tuum, & tra-
dam te in manum inimicorum tuorum villarum Philistinorum, ad quos si misissem prophetas meos, erubescerent. tu autẽ non es conuersa
à via tua scelerata.

28 * ותזני אל בני אשור מבלתי שבעתך ותזנים
וגם לא שבעת ׃
29 * ותרבי את תזנותך אל ארץ כנען כשדימה
וגם בזאת לא שבעת ׃
30 * מה אמלה לבתך נאם אדני יהוה בעשותך
את כל אלה מעשה אשה זונה שלטת ׃
31 * בבנותיך גבך בראש כל דרך ורמתך עשיתי
בכל רחוב ולא הייתי כזונה לקלס אתנן ׃
32 * האשה המנאפת תחת אישה תקח את זרים ׃
33 * לכל זנות יתנו נדה ואת נתת את נדניך
לכל מאהביך ותשחדי אותם לבוא אליך מסביב
בתזנותיך ׃
34 * ויהי בך הפך מן הנשים בתזנותיך ואחריך
לא זונה ובתתך אתנן ואתנן לא נתן לך ותהי
להפך ׃
35 * לכן זונה שמעי דבר יהוה ׃
36 * כה אמר אדני יהוה יען השפך נחשתך ותגלה
ערותך בתזנותיך על מאהביך ועל כל גלולי
תועבותיך וכדמי בניך אשר נתת להם ׃
37 * לכן הנני מקבץ את כל מאהביך אשר ערבת
עליהם ואת כל אשר אהבת על כל אשר שנאת
וקבצתי אתם עליך מסביב וגליתי ערותך אלהם
וראו את כל ערותך ׃
38 * ושפטתיך משפטי נאפות ושפכת דם ונתתיך
דם חמה וקנאה ׃
39 * ונתתי אותך בידם והרסו גבך ונתצו רמתיך
והפשיטו אותך בגדיך ולקחו כלי תפארתך
והניחוך עירם ועריה ׃
40 * והעלו עליך קהל ורגמו אותך באבן ובתקוך
בחרבותם ׃

28 * Et fornicàta es tu in filiis Aſſyriorum,
eò quòd nedum fueris expleta.
29 * Et poſtquàm fornicata es nec ſic es ſa-
tiata, & multiplicaſti fornicationem tuam
in terra Chanaan cum Chaldęis, & nec ſic
ſatiata es.
30 * In quo mundabo cor tuum, ait Do-
minus Deus, cùm facias omnia hæc opera
mulieris meretricis & procacis?
31 * Quia fabricaſti lupanar tuum in capi-
te omnis viæ, & excelſum tuum feciſti in
omni platea. Nec facta es quaſi meretrix
32 faſtidio augens precium; * Sed quaſi mulier
adultera quę ſuper virum ſuum inducit a-
33 lienos. * Omnibus meretricibus dan-
tur mercedes, tu autem dediſti mercedes
cunctis amatoribus tuis, & dona donabas
eis, vt intrarent ad te vndique ad forni-
34 candum tecum. * Factumque eſt in te
contra conſuetudinem mulierum in for-
nicationibus tuis, & poſt te non erit forni
catio. In eo enim quòd dediſti mercedes,
& mercedes non accepiſti, factum eſt in
te contrarium.
35 * Propterea meretrix audi verbum Dñi.
36 * Hæc dicit Dominus Deus: Quia effu-
ſum eſt æs tuum, & reuelata eſt ignominia
tua in fornicationibus tuis ſuper amato-
res tuos, & ſuper idola abominationum
tuarum in ſanguine filiorum tuorum quos
37 dediſti eis: * Ecce ego congregabo om-
nes amatores tuos quibus commixta es, &
E omnes quos dilexiſti cum vniuerſis quos
oderas: & congregabo eos ſuper te vndique,
& nudabo ignominiam tuam coram eis,
& videbunt omnem turpitudinem tuam.
38 * Et iudicabo te iudiciis adulterarum et
39 fundentium ſanguinem. * Et dabo te
in ſanguinem furoris & zeli, & dabo te in
manus eorum. Et deſtruent lupanar tuum
& demolientur proſtibulum tuum. & de-
nudabunt te veſtimentis tuis, & auferent
vaſa decoris tui, & derelinquent te nudam
40 plenamque ignominia: * Et adducent
ſuper te multitudinem: & lapidabunt te
lapidibus, & trucidabunt te gladiis ſuis.

תרגום יונתן

28 וטעית בתר בני אתור מדלא ידעת אוריתא וטעית בהון ואף לא ידעת תיובתא ׃ 29 ואסגית ית טעותיך לאתחברא לעמא
דארעא דכנען למהך בנמוסי כסדאי ואף בדא לא ידעת אוריתא ׃ 30 מה תקיף הוה רשע לבך אמר ייי אלהים במעבדיך ית כל
אלין כעובדי אתתא נפקת ברא דשליטא לה בנפשה ׃ 31 במבנך אגוריך בריש כל פרשות אורח ורמתך עבדת בכל רחוב ולא הוית
כאתתא נפקת ברא דמתחניא באגרא ׃ 32 כנישתא דישראל דמיא לאתתא דרחימא על בעלה ומזניא עלוהי שבקת ית בעלה וטעת בתר
נוכראין ׃ 33 לכל נפקת ברא יהבין אגר ואת אהנית ית אגריך לכל רחמיך ושחדת יתהון למיתי עלך מסחור סחור בטעותיך ׃
34 והות ביך שנו כנישתא דישראל מן מדינתא בטעותיך ובתריך לא הות דטעת כותיך ובמתניך אגר ואגר לא אתיהב ליך והוית לשנו ׃
35 בכן ועובדהא כנפקת ברא כנישתא דישראל קבילי פתגמא דייי ׃ 36 כדנן אמר ייי אלהים חלף דאתגלית בהתיך ואתחזי
קלניך דטעית בתר רחמיך וית כל חובי פלחן טעות תועבתיך ובחובת דם בניך דנכסת להון ׃ 37 בכן הא אנא מכניש ית כל
רחמיך דאתרעית למטעי בתריהון וית כל דרחמת עם כל דשנית ואכנש יתהון עלך מסחור סחור ואגלי בהתיך להון ויחזון ית כל קלניך ׃
38 ואתפרע מניך פרענות גיפן ואשדת דם ואמסרנך לקטול ברגז ובחמה ׃
39 ואמסר יתיך בידיהון ויפגרון שורך ויתרעון רמתיך וישלחון יתיך לבושי יקריך ויסבון מאני תשבחתיך וישבקונך מטלטלא
ובהיקא ׃ 40 ויסקון עלך משרין וירגמון יתיך באבני קלע ויבזעונך בסיפיהון ׃

‡ Et fornicata es super filios Assur, et neque 28
sic satiata es. & fornicata es, et non es repleta.
‡ Et multiplicasti fornicationes tuas ad ter- 29
ram Chanaan, & ad Chaldæos, et neque in his
repleta es. ‡ Quid faciam cordi tuo, di- 30
cit Adonai Dominus, cùm feceris tu hæc omnia
opera mulieris meretricis impudentis, & for-
nicata es tripliciter in filiabus tuis,
‡ Quando ædificasti tu lupanar tuum in prin 31
cipio omnis viæ, & basim tuam fecisti in omni
platea: & non fuisti quasi meretrix congregans
mercedes: ‡ Aut mulier adultera simi- 32
lis tibi à viro suo accipiens mercedes:
‡ Et omnibus qui fornicabantur cum ea 33
dans mercedes. & tu dedisti mercedes cunctis
amatoribus tuis, & onerabas illos vt venirēt
ad te per circuitum in fornicatione tua.
‡ Et factum est in te peruersum præter mu- 34
lieres in fornicatione tua, & post te non forni-
cabantur, in eo enim quòd das tu mercedes, et
mercedes non sunt datæ tibi, factum est in te
peruersum.
‡ Propterea meretrix audi verbum Domini. 35
‡ Hæc dicit Adonai Dominus: Quia effudi- 36
sti æs tuum, & reuelabitur ignominia tua in
fornicatione tua ad amatores tuos, et in omnes
cogitationes iniquitatum tuarum, & in san-
guinibus filiorum tuorum quos dedisti eis.
‡ Ideò ecce ego super te congrego omnes a- 37
matores tuos in quibus mixta es in eis, & om-
nes quos dilexisti cum vniuersis quos oderas.
& congregabo eos super te in circuitu: & re-
uelabo malitias tuas ad eos, & videbunt cun-
ctam ignominiam tuam:
‡ Et vlciscar te vltione adulterarum, & ef- 38
fundentium sanguinem. Et ponam te in sangui-
ne furoris & zeli.
‡ Et tradā te in manus eorum, & suffodient 39
lupanar tuum, & destruent basim tuam, &
nudabunt te vestimentis tuis, & tollent va-
sa gloriationis tuæ, & dimittent te nudam, et
plenam ignominia. ‡ Et adducent super te 40
turbas, & lapidabunt te in lapidibus, & iu-
gulabunt te in gladiis suis.

28 ‡ καὶ ἐξεπόρνευσας ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἀσσοὺρ, καὶ οὐδ᾽ οὕ-
τως ἐπλήσθης. καὶ ἐξεπόρνευσας καὶ οὐκ ἐνεπλήσθης.
29 ‡ καὶ ἐπλήθυνας τὰς πορνείας σου πρὸς γῆν χαναὰν,
καὶ εἰς τοὺς χαλδαίους, καὶ οὐδ᾽ ἐν τούτοις ἐνεπλήσθης.
30 ‡ τί ποιήσω τῇ καρδίᾳ σου λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἐν τῷ
ποιῆσαί σε ταῦτα πάντα ἔργα γυναικὸς πόρνης παρρησιαζο-
μένης. καὶ ἐξεπόρνευσας τρισσῶς ἐν ταῖς θυγατράσι σου
31 ‡ ἐν τῷ οἰκοδομῆσαί σε τὸ πορνεῖόν σου ἐν ἀρχῇ πάσης
ὁδοῦ, καὶ τὴν βάσιν σου ἐποίησας ἐν πάσῃ πλατείᾳ, καὶ οὐκ
ἐγένου ὡς πόρνη συνάγουσα μισθώματα·
32 ‡ ἡ γυνὴ ἡ μοιχωμένη ὁμοία σοι ἡ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς
αὐτῆς λαμβάνουσα μισθώματα,
33 ‡ καὶ πᾶσιν τοῖς ἐκπορνεύουσιν αὐτὴν προσεδίδουσα
μισθώματα. καὶ σὺ προσέδωκας μισθώματα πᾶσι τοῖς ἐ-
ρασταῖς σου, καὶ ἐφόρτιζες αὐτοὺς τοῦ ἔρχεσθαι πρὸς σὲ κυ-
κλόθεν ἐν τῇ πορνείᾳ σου.
34 ‡ καὶ ἐγένετο ἐν σοὶ διεστραμμένον παρὰ τὰς γυναῖκας
ἐν τῇ πορνείᾳ σου, καὶ μετὰ σὲ οὐ πορνεύσουσιν, ἐν τῷ γὰρ προσ-
δοῦναί σε μισθώματα, καὶ μισθώματα μὴ δίδοσθαί σοι,
γέγονεν ἐν σοὶ διεστραμμένον.
35 ‡ διὰ τοῦτο πόρνη ἄκουε λόγον κυρίου.
36 ‡ τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἀνθ᾽ ὧν ἐξέχεας τὸν χαλ-
κόν σου, καὶ ἀποκαλυφθήσεται ἡ αἰσχύνη σου ἐπὶ τῇ πορνείᾳ
σου πρὸς τοὺς ἐραστάς σου, καὶ εἰς πάντα τὰ ἐνθυμήματα
τῶν ἀνομιῶν σου, καὶ ἐν τοῖς αἵμασι τῶν τέκνων σου ὧν δέ-
δωκας αὐτοῖς.
37 ‡ διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ συνάγω πάντας τοὺς ἐρα-
στάς σου ἐν οἷς ἐπεμίγης ἐν αὐτοῖς, καὶ πάντας οὓς ἠγάπησας
σὺν πᾶσιν οἷς ἐμίσεις. καὶ συνάξω αὐτοὺς ἐπὶ σὲ κυκλό-
θεν. καὶ ἀποκαλύψω τὰς κακίας σου πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὄ-
38 ψονται πᾶσαν τὴν αἰσχύνην σου, ‡ καὶ ἐκδικήσω σε
ἐκδικήσει μοιχαλίδων, καὶ ἐκχεουσῶν αἷμα. καὶ θή-
39 σω σε ἐν αἵματι θυμοῦ καὶ ζήλου. ‡ καὶ παραδώ-
σω σε εἰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ κατασκάψουσιν τὸ πορνεῖόν
σου, καὶ καθελοῦσιν τὴν βάσιν σου, καὶ ἐκδύσουσίν σε τὰ
ἱμάτιά σου, καὶ λήψονται τὰ σκεύη τῆς καυχήσεώς σου, καὶ ἀ-
40 φήσουσίν σε γυμνὴν, καὶ ἀσχημονοῦσαν. ‡ καὶ ἄξουσιν
ἐπὶ σὲ ὄχλους, καὶ λιθοβολίσουσίν σε ἐν λίθοις, καὶ κα-
τασφάξουσίν σε ἐν τοῖς ξίφεσιν αὐτῶν·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

28 Et fornicata es post filios Assur, eo quòd non sciebas Legem; & fornicata es cum eis, & etiam ignorasti pœnitentiam. 29 Et multiplicasti idola tua vt coniungereris cum populo terræ Chanaan, & vt ambulares in legibus Chaldęorum: & etiam in hoc non cognouisti Legem. 30 Quàm fortis fuit malitia cordis tui, dicit Dominus Deus: cùm faceres omnia hęc sicut opera mulieris meretricis quę potestatem habet super ipsius. 31 Et cùm ædificares aras tuas in capite omnis biuij itineris, & excelsa tua faceres in omni platea. Nec fuisti sicut meretrix quæ vtilitatem percipit ex mercede. 32 Cœtus Israel similis est mulieri quæ dilecta est marito, quę fornicata est super eum, & relinquit virum suum, & mœchatur cum alienis. 33 Omni meretrici dant mercedem, tu autem mercedem tuam contulisti omnibus amatoribus tuis, & muneribus conduxisti eos vt venirent ad te per circuitum, propter fornicationes tuas. 34 Et fuit in te diuersum, cœtus Israel, ab aliis prouinciis in fornicationibus tuis, & post te non fuit quæ fornicata fuerit sicut tu, in eo quòd dedisti mercedem, & merces non est data tibi, & facta es in contrarium. 35 Propterea tu cuius opera sunt sicut meretricis, ô cœtus Israel, suscipe verbum Domini. 36 Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quòd reuelata est confusio tua, & apparuit ignominia tua, cùm fornicata fueris post amatores tuos, & in omnibus peccatis cultus idolorum & abominationum tuarum, & in peccato sanguinis filiorum tuorum quos immolasti eis. 37 Propterea ecce ego congrego omnes amatores tuos quos dilexisti vt errares post eos, & omnes quos dilexisti, cum omnibus quos odisti, & congregabo eos super te per circuitum, & reuelabo confusionem tuam eis, & videbunt omnem ignominiam tuam. 38 Et vltionem sumam ex te, vltionem adulterantium & effundentium sanguinem; & tradam te in occisionem in ira & in furore. 39 Et tradam te in manus eorũ, & destruent muros tuos, & demolientur excelsa tua, & expoliabunt te vestibus tuis preciosis, & tollent vasa laudabilia tua, & relinquent te transmigrantem & derelictam. 40 Et ascendent contra te exercitus, & lapidabunt te lapidibus fundæ, & præscindent te gladiis suis.

41 * וְשָׂרְפוּ בָתַּיִךְ בָּאֵשׁ וְעָשׂוּ־בָךְ שְׁפָטִים לְעֵינֵי נָשִׁים רַבּוֹת וְהִשְׁבַּתִּיךְ מִזּוֹנָה וְגַם־אֶתְנַן לֹא תִתְּנִי־עוֹד׃

42 * וַהֲנִחֹתִי חֲמָתִי בָּךְ וְסָרָה קִנְאָתִי מִמֵּךְ וְשָׁקַטְתִּי וְלֹא אֶכְעַס עוֹד׃

43 * יַעַן אֲשֶׁר לֹא־זָכַרְתְּ אֶת־יְמֵי נְעוּרַיִךְ וַתִּרְגְּזִי־לִי בְּכָל־אֵלֶּה וְגַם־אֲנִי הֵא דַּרְכֵּךְ בְּרֹאשׁ נָתַתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה וְלֹא עָשִׂיתִי אֶת־הַזִּמָּה עַל כָּל־תּוֹעֲבֹתָיִךְ׃

44 * הִנֵּה כָּל־הַמֹּשֵׁל עָלַיִךְ יִמְשֹׁל לֵאמֹר כְּאִמָּה בִּתָּהּ׃

45 * בַּת־אִמֵּךְ אַתְּ גֹּעֶלֶת אִישָׁהּ וּבָנֶיהָ וַאֲחוֹת אֲחוֹתֵךְ אַתְּ אֲשֶׁר גָּעֲלוּ אַנְשֵׁיהֶן וּבְנֵיהֶן אִמְּכֶן חִתִּית וַאֲבִיכֶן אֱמֹרִי׃

46 * וַאֲחוֹתֵךְ הַגְּדוֹלָה שֹׁמְרוֹן הִיא וּבְנוֹתֶיהָ הַיּוֹשֶׁבֶת עַל־שְׂמֹאולֵךְ וַאֲחוֹתֵךְ הַקְּטַנָּה מִמֵּךְ הַיּוֹשֶׁבֶת מִימִינֵךְ סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ׃

47 * וְלֹא בְדַרְכֵיהֶן הָלַכְתְּ וּכְתוֹעֲבוֹתֵיהֶן עָשִׂיתי כִּמְעַט קָט וַתַּשְׁחִתִי מֵהֵן בְּכָל־דְּרָכָיִךְ׃

48 * חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה אִם־עָשְׂתָה סְדֹם אֲחוֹתֵךְ הִיא וּבְנוֹתֶיהָ כַּאֲשֶׁר עָשִׂית אַתְּ וּבְנוֹתָיִךְ׃

49 * הִנֵּה־זֶה הָיָה עֲוֹן סְדֹם אֲחוֹתֵךְ גָּאוֹן שִׂבְעַת־לֶחֶם וְשַׁלְוַת הַשְׁקֵט הָיָה לָהּ וְלִבְנוֹתֶיהָ וְיַד־עָנִי וְאֶבְיוֹן לֹא הֶחֱזִיקָה׃

50 * וַתִּגְבְּהֶינָה וַתַּעֲשֶׂינָה תוֹעֵבָה לְפָנָי וָאָסִיר אֶתְהֶן כַּאֲשֶׁר רָאִיתִי׃

51 * וְשֹׁמְרוֹן כַּחֲצִי חַטֹּאתַיִךְ לֹא חָטָאָה וַתַּרְבִּי אֶת־תּוֹעֲבוֹתַיִךְ מֵהֵנָּה וַתְּצַדְּקִי אֶת־אֲחוֹתַיִךְ בְּכָל־תּוֹעֲבֹתַיִךְ אֲשֶׁר עָשִׂיתי׃

41 * Et comburent domos tuas igni, & facient in te iudicia in oculis mulierum plurimarum; & desines fornicari: & mercedes vltrà non dabis.

42 * Et requiescet indignatio mea in te, & auferetur zelus meus à te, & quiescam, nec irascar amplius:

43 * Eo quòd non fueris recordata dierum adolescétię tuę, & prouocasti me in omnibus his. Quapropter & ego vias tuas in capite tuo dedi, ait Dominus Deus, & non feci iuxta scelera tua in omnibus abominationibus tuis.

44 * Ecce omnis qui dicit vulgo prouerbium, in te assumet illud, dicens: Sicut mater, ita & filia eius.

45 * Filia matris tuæ es tu, quæ proiecit virum suum, & filios suos, & soror sororum tuarum quæ proiecerunt viros suos, & filios suos. Mater vestra Cethæa, & pater vester Amorræus.

46 * Et soror tua maior Samaria ipsa & Filiæ eius quæ habitant ad sinistram tuam. Soror autem tua minor te, quæ habitat à dextris tuis, Sodoma & filiæ eius.

47 * Sed nec in viis earum ambulasti, neque secundùm scelera earum fecisti. Pauxillum minus pene sceleratoria fecisti illis in omnibus viis tuis.

48 * Viuo ego, dicit Dominus Deus, quia non fecit Sodoma soror tua ipsa & filię eius, sicut fecisti tu & filiæ tuæ.

49 * Ecce hæc fuit iniquitas Sodomæ sororis tuæ, superbia, saturitas panis, & abundantia & ocium ipsius & filiarum eius, & manum egeno & pauperi non porrigebant:

50 * Et eleuatæ sunt, & fecerunt abominationes coram me, & abstuli eas sicut vidisti.

51 * Et Samaria dimidium peccatorum tuorum non peccauit, sed vicisti eas sceleribus tuis, & iustificasti sorores tuas in omnibus abominationibus tuis quas operata es.

תרגום יונתן

41 וְיִקְדוּן בָּתַּיִךְ בְּנוּרָא וְיַעַבְדוּן בִּיךְ פּוּרְעָנוּת דִּינִין לְעֵינֵי מְדִינָן סַגִּיאָן וַאֲבַטְלִנִּיךְ מִלְּמֶהֱוֵי כְּנַפְּקַת בָּרָא וְאַף אֲגַר לָא תִתְּנִין עוֹד׃
42 וְאָנִיחַ חֶמְתִּי בִּיךְ וְתַעְדֵּי קִנְאָתִי מִנִּיךְ וְאָסֵיף וְלָא יְהֵי רְגָזִי עוֹד׃
43 חֲלַף דְּלָא אִדְכַּרְתְּ יָת יוֹמִין דְּמִלְּקַדְמִין וַהֲוֵית מַרְגְּזָא קֳדָמַי בְּכָל אִלֵּין וְאַף אֲנָא פֻּרְעֲנוּת אוֹרְחָתִיךְ בְּרֵישִׁיךְ יְהָבֵית אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים וְלָא עֲבַדְתְּ לִיךְ עֵצָה לְמֵתַב מִכָּל תּוֹעֲבָתַיִךְ׃
44 הָא כָּל דְּמַתֵּל עֲלָךְ יִמְתֹּל לְמֵימַר כְּעוֹבָדֵי אִמָּא כֵּן בְּרַתָּא׃
45 לְמָא הֲוֵית בְּרַתָּא לְאַרְעָא דִּכְנַעַן לְמֶעְבַּד כְּעוֹבָדֵי עַמָּא דְּאִתְרַכוּ אַבְהָן עִם בְּנִין וַאֲחָתָא לִסְדוֹם וַעֲמֹרָה דְּאִשְׁתֵּיצִי עִמְּהֶן אֲבָהָן עִם בְּנִין הֲלָא אִמְּכוֹן שָׂרָה בֵּינֵי חִתָּאֵי הֲוַת וְלָא עֲבַדַת כְּעוֹבָדֵיהוֹן וַאֲבוּכוֹן אַבְרָהָם בֵּינֵי אֱמוֹרָאֵי וְלָא הֲלַךְ בְּעֵצַתְהוֹן׃
46 וַאֲחָתִיךְ רַבְּתָא שֹׁמְרוֹן הִיא וְכַפְרָנָהָא דְּיָתְבָא עַל שְׂמָאלִיךְ וַאֲחָתִיךְ דִּזְעֵירָא מִנִּיךְ דְּיָתְבָא מִסְּטַר יְמִינִיךְ סְדוֹם וְכַפְרָנָהָא׃
47 וְאִלּוּ בְּאוֹרְחָתְהֶן הֲלַכְתְּ וּכְתוֹעֲבָתְהֶן עֲבַדְתְּ חֲסִיךְ הֲוָה חוֹבִיךְ אֱלָהֵן דְּאַסְגֵּית לְחַבָּלָא מִנְּהֶן בְּכָל אוֹרְחָתִיךְ׃
48 קַיָּם אֲנָא אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים אִם עֲבַדַת סְדוֹם אֲחָתִיךְ הִיא וְכַפְרָנָהָא כְּמָא דַּעֲבַדְתְּ אַתְּ וְכַפְרָנַיִךְ׃
49 הָא דֵּין הֲוָה חוֹב סְדוֹם אֲחָתִיךְ גֵּיוְתָנִין שָׂבְעִין לַחְמָא וְשַׁלְוָיָא וּשְׁדוּכְיָא הֲוָה לַהּ וּלְכַפְרָנָהָא וִיד מִסְכֵּן וְחָשׁוֹךְ לָא אַתְקֵיפַת׃
50 וְאִתְרַבְרְבָא וַעֲבַדָא תּוֹעֶבְתָּא קֳדָמַי וְאַגְלֵיתִי יָתְהוֹן כְּמָא דִּגְלֵי קֳדָמַי׃
51 וְשֹׁמְרוֹן כְּפַלְגּוּת חוֹבַיִךְ לָא חָבַת וְאַסְגֵּית יָת תּוֹעֲבָתַיִךְ מִנְּהֶן וְזַכֵּית יָת אֲחָתַיִךְ בְּכָל תּוֹעֲבָתַיִךְ דַּעֲבַדְתְּ׃

* *Et succendent domos tuas in igne, & fa-* 41
*cient in te vltiones coram mulieribus multis. Et
auertam te à fornicatione, & mercedes non da-
bis vltrà.*

* *Et dimittam furorẽ meum super te, & au* 42
*feretur zelus meus à te, & requiescam, & non
sollicitus ero vltrà.*

* *Eò quòd non es recordata diei infantiæ tuæ,* 43
*& contristabas me in omnibus his. Et ecce ego
vias tuas in caput tuum dedi, dicit Adonai Do-
minus, & sic non feci secundum omnem impie-
tatem tuam super omnibus iniquitatibus tuis.*

* *Hæc sunt omnia quæcunque dixerunt con-* 44
*tra te in parabola, dicentes: Sicut mater, sic &
filia matris tuæ.*

* *Tu es eius qui reliquit virum suum & fi-* 45
*lios suos, & soror sororum tuarum quæ reliquerunt
viros suos & filios suos: mater vestra Ce-
thæa, & pater vester Amorræus.*

* *Soror tua senior Samaria hæc, & filiæ eius* 46
*quæ habitant à sinistris tuis, & soror tua iunior
quæ habitat à dextris tuis, Sodoma & filiæ
eius.*

* *Et neque sic in viis eorum ambulasti, neque* 47
*secundum iniquitates eorum egisti paulominus;
transgressa es eas in omnibus viis tuis.*

* *Viuo ego, dicit Adonai Dominus, si fecit So-* 48
*doma soror tua ipsa, & filiæ eius sicut fecisti tu
& filiæ tuæ.*

* *Veruntamen hæc iniquitas Sodomorum so-* 49
*roris tuæ superbia, & in saturitate panum, &
in abundantiis delitiis affluebant ipsa & filiæ
eius. Hoc fuit in ipsa & filiabus eius, & ma-
num pauperis & egeni non assumebant.*

* *Et gloriabantur, & fecerunt iniquitates* 50
*in conspectu meo, & abstuli eas sicut vide-
runt.*

* *Et Samaria secundum dimidia peccato-* 51
*rum tuorum non peccauit, & multiplicasti ini-
quitates tuas super eas, & iustificasti sorores
tuas in omnibus iniquitatibus tuis quas fecisti.*

41 * καὶ ἐμπρήσουσιν τοὺς οἴκους σου ἐν πυρί, καὶ ποιήσου-
σιν ἐν σοὶ ἐκδικήσεις ἐνώπιον γυναικῶν πολλῶν. καὶ ἀπο-
στρέψω σε ἀπὸ πορνείας, καὶ μισθώματα οὐ μὴ δῷς
οὐκ ἔτι.

42 * καὶ ἐπαφήσω τὸν θυμόν μου ἐπὶ σέ, καὶ ἐξαρθή-
σεται ὁ ζῆλός μου ἐκ σοῦ, καὶ ἀναπαύσομαι, καὶ οὐ μὴ μερι-
43 μνήσω ἔτι. * ἀνθ' ὧν οὐκ ἐμνήσθης τὴν ἡμέραν τῆς
νηπιότητός σου, καὶ ἐλύπεις με ἐν πᾶσιν τούτοις. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ
τὰς ὁδούς σου εἰς κεφαλήν σου δέδωκα, λέγει ἀδωναΐ
κύριος. καὶ οὕτως οὐκ ἐποίησα κατὰ πᾶσαν τὴν ἀσέβειάν
σου ἐπὶ πάσαις ταῖς ἀνομίαις σου.

44 * ταῦτά ἐστιν πάντα ὅσα εἶπον κατὰ σοῦ ἐν παραβολῇ
λέγοντες· καθὼς ἡ μήτηρ, οὕτως καὶ ἡ θυγάτηρ τῆς μητρός
σου.

45 * Σὺ εἶ τῆς ἀπωσαμένης τὸν ἄνδρα αὐτῆς καὶ τὰ
τέκνα αὐτῆς, καὶ ἀδελφὴ τῶν ἀδελφῶν σου τῶν ἀπωσα-
μένων τοὺς ἄνδρας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, ἡ μήτηρ ὑ-
μῶν χετταία, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ἀμορραῖος.

46 * ἡ ἀδελφή σου ἡ πρεσβυτέρα σαμάρεια αὕτη, καὶ
αἱ θυγατέρες αὐτῆς αἱ κατοικοῦσαι ἐξ εὐωνύμων σου, καὶ ἡ
ἀδελφή σου ἡ νεωτέρα ἡ κατοικοῦσα ἐκ δεξιῶν σου, Σό-
δομα καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς.

47 * καὶ οὐδ' ὡς ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν ἐπορεύθης, οὐδὲ κατὰ
τὰς ἀνομίας αὐτῶν ἐποίησας κατὰ μικρόν, καὶ ὑπέρκεισαι
αὐτὰς ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου.

48 * ζῶ, ἐγὼ λέγει ἀδωναΐ κύριος. εἰ ἐποίησεν σόδο-
μα ἡ ἀδελφή σου αὐτή, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς ὃν τρόπον
ἐποίησας σὺ καὶ αἱ θυγατέρες σου.

49 * πλὴν τοῦτο τὸ ἀνόμημα Σοδόμων τῆς ἀδελφῆς
σου ἡ ὑπερηφανία, καὶ ἐν πλησμονῇ ἄρτων, καὶ ἐν εὐ-
θηνίαις ἐσπατάλων αὐτὴ καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς. τοῦτο
ὑπῆρχεν ἐν αὐτῇ καὶ ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς, καὶ χεῖρα
πτωχοῦ καὶ πένητος οὐκ ἀντελαμβάνοντο.

50 * καὶ ἐμεγαλαύχουν, καὶ ἐποίησαν ἀνομήματα ἐνώ-
πιόν μου, καὶ ἐξῆρα αὐτὰς καθὼς εἶδον.

51 * καὶ Σαμάρεια κατὰ τὰς ἡμίσεις τῶν ἁμαρτιῶν
σου οὐχ ἥμαρτεν, καὶ ἐπλήθυνας τὰς ἀνομίας σου ὑ-
πὲρ αὐτάς· καὶ ἐδικαίωσας τὰς ἀδελφάς σου ἐν πά-
σαις ταῖς ἀνομίαις σου αἷς ἐποίησας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

41 Et comburent domos tuas igne; et facient in te vltionem iudiciorum in oculis prouinciarum multarum; & faciam vt desinas esse velut meretrix, & etiam mercedem non dabis amplius. 42 Et requiescere faciam indignationem meam in te, & auferetur zelus meus à te. & colligam furorem meum, & non erit amplius. 43 Pro eo quòd non es recordata dierum priscorum, & irritasti me omnibus his: ego quoque vltionem viæ tuæ in caput dedi, dicit Dominus Deus, & non inisti tibi consilium vt conuertereris ab omnibus abominationibus tuis. 44 Ecce omnis qui prouerbium sumit, super te assumet illud, dicens: Qualia opera matris, talia filiæ.
45 Quare facta es filia terræ Chanaan, vt faceres iuxta opera populi vbi eiecti sunt patres cum filiis, & sorores Sodomæ & Gomorræ, quæ consumptæ sunt cum eis, & patres cum filiis? Nonne mater vestra Sara erat inter Hitthæos, & non fecit iuxta opera eorum? Et pater vester Abraham fuit inter Amorræos, & non ambulauit in consiliis eorum.
46 Et soror tua maior Samaria ipsa, & villæ eius, quæ habitabat ad sinistram tuam, & soror tua minor te, quæ habitabat ad dexteram tuam, Sodoma, & villæ eius. 47 Si enim in viis eius ambulasses, & iuxta abominationes earum fecisses, tolerabile esset peccatum tuum. sed longè corruptior fuisti quàm illæ in omnibus viis tuis. 48 Viuo ego, dicit Dominus; si fecit Sodoma soror tua ipsa & villæ eius, sicut fecisti tu & villæ tuæ. 49 Ecce hoc fuit peccatum Sodomæ sororis tuæ, superbi & saturi pane, & abundantia & quies fuit ei & villis eius, & manum pauperis & inopis non confortauit. 50 Et sese extulit, & fecit abominationes coram me. Et transmigrare feci eos sicut manifestum est coram me.
51 Et Samaria iuxta dimidium peccatorum tuorum non peccauit; & multiplicasti abominationes tuas magis quàm illæ, & iustificasti sorores tuas in omnibus abominationibus tuis quas fecisti.

52 * גַּם־אַתְּ ׀ שְׂאִי כְלִמָּתֵךְ אֲשֶׁר פִּלַּלְתְּ לַאֲחוֹתֵךְ
בְּחַטֹּאתַיִךְ אֲשֶׁר־הִתְעַבְתְּ מֵהֵן תִּצְדַּקְנָה מִמֵּךְ וְגַם־
אַתְּ בּוֹשִׁי וּשְׂאִי כְלִמָּתֵךְ בְּצַדֶּקְתֵּךְ אַחְיוֹתֵךְ׃
53 * וְשַׁבְתִּי אֶת־שְׁבִיתְהֶן אֶת־שְׁבִית סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ
וְאֶת־שְׁבִית שֹׁמְרוֹן וּבְנוֹתֶיהָ וּשְׁבִית שְׁבִיתַיִךְ
בְּתוֹכָהְנָה׃
54 * לְמַעַן תִּשְׂאִי כְלִמָּתֵךְ וְנִכְלַמְתְּ מִכֹּל אֲשֶׁר עָשִׂית
בְּנַחֲמֵךְ אֹתָן׃
55 * וַאֲחוֹתַיִךְ סְדֹם וּבְנוֹתֶיהָ תָּשֹׁבְןָ לְקַדְמָתָן וְשֹׁמְרוֹן
וּבְנוֹתֶיהָ תָּשֹׁבְןָ לְקַדְמָתָן וְאַתְּ וּבְנוֹתַיִךְ תְּשֻׁבֶינָה
לְקַדְמַתְכֶן׃
56 * וְלוֹא הָיְתָה סְדֹם אֲחוֹתֵךְ לִשְׁמוּעָה בְּפִיךְ בְּיוֹם
57 גְּאוֹנָיִךְ׃ * בְּטֶרֶם תִּגָּלֶה רָעָתֵךְ כְּמוֹ עֵת חֶרְפַּת
בְּנוֹת־אֲרָם וְכָל־סְבִיבוֹתֶיהָ בְּנוֹת פְּלִשְׁתִּים
הַשָּׁאטוֹת אוֹתָךְ מִסָּבִיב׃
58 * אֶת־זִמָּתֵךְ וְאֶת־תּוֹעֲבוֹתַיִךְ אַתְּ נְשָׂאתִים נְאֻם
59 יְהוָה׃ * כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וְעָשִׂיתִ אוֹתָךְ
כַּאֲשֶׁר עָשִׂית אֲשֶׁר־בָּזִית אָלָה לְהָפֵר בְּרִית׃
60 * וְזָכַרְתִּי אֲנִי אֶת־בְּרִיתִי אוֹתָךְ בִּימֵי נְעוּרָיִךְ
וַהֲקִימוֹתִי לָךְ בְּרִית עוֹלָם׃
61 * וְזָכַרְתְּ אֶת־דְּרָכַיִךְ וְנִכְלַמְתְּ בְּקַחְתֵּךְ אֶת־
אֲחוֹתַיִךְ הַגְּדֹלוֹת מִמֵּךְ אֶל־הַקְּטַנּוֹת מִמֵּךְ וְנָתַתִּי
אֶתְהֶן לָךְ לְבָנוֹת וְלֹא מִבְּרִיתֵךְ׃
62 * וַהֲקִימוֹתִי אֲנִי אֶת־בְּרִיתִי אִתָּךְ וְיָדַעַתְּ כִּי־אֲנִי
63 יְהוָה׃ * לְמַעַן תִּזְכְּרִי וָבֹשְׁתְּ וְלֹא יִהְיֶה־לָּךְ
עוֹד פִּתְחוֹן פֶּה מִפְּנֵי כְּלִמָּתֵךְ בְּכַפְּרִי־לָךְ לְכָל־אֲשֶׁר
עָשִׂית נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃

יז

1 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
2 * בֶּן־אָדָם חוּד חִידָה וּמְשֹׁל מָשָׁל אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל׃

52 * Ergo & tu porta confuſionem tuā quæ
viciſti ſorores tuas peccatis tuis, ſceleratius
agens ab eis, iuſtificatæ ſunt enim à te. Ergo
& tu confundere, & porta ignominiam
tuam quæ iuſtificaſti ſorores tuas.
53 * Et conuertam reſtituens eas conuerſione
Sodomorum cum filiabus ſuis, & conuerſione
Samariæ & filiarū eius. Et conuertam
reuerſionem tuam in medio earum.
54 * Vt portes ignominiam tuā, & cōfundaris
in omnibus quæ feciſti conſolans eas.
55 * Et ſoror tua Sodoma & filiæ eius reuertentur
G tentur ad antiquitatem ſuam, & Samaria
& filiæ eius reuertentur ad antiquitatem
ſuam, & tu & filiæ tuæ reuertimini ad antiquitatem
veſtram.
56 * Non fuit autem Sodoma ſoror tua audita
in ore tuo in die ſuperbiæ tuæ:
57 * Antequam reuelaretur malitia tua ſicut
hoc tempore in opprobrium filiarum
Syriæ, & cunctarum in circuitu tuo filiarū
Paleſtinarum, quæ ambiunt te per gyrum.
58 * Scelus tuum & ignominiam tuam tu
portaſti, ait Dominus.
59 * Quia hæc dicit Dominus Deus: Et faciam
tibi ſicut deſpexiſti iuramentum vt
irritum faceres pactum.
60 * Et recordabor ego pacti mei tecum in
diebus adoleſcentiæ tuæ, & ſuſcitabo tibi
pactum ſempiternum.
61 * Et recordaberis viarum tuarum, & confunderis
cùm receperis ſorores tuas te maiores
cum minoribus tuis. Et dabo eas tibi
in filias, ſed non ex pacto tuo.
62 * Et ſuſcitabo ego pactum meum tecū,
& ſcies quia ego Dominus.
63 * Vt recorderis & confundaris, & non
ſit tibi vltrà aperire os præ confuſione tua,
cùm placatus tibi fuero in omnibus quæ feciſti,
ait Dominus Deus.

CAP. XVII.

1 ET factus eſt ſermo Domini ad me, dicens:
A
2 * Fili hominis, propone ænigma & narra
parabolam ad domum Iſrael.

תרגום יונתן

52 אַף אַתְּ קַבִּלִי אִתְכַּנְעוּתִיךְ דִּבְעֵית לַאֲחָתִיךְ בְּחוֹבִיךְ דְּאִתְעַבְתְּ מִנְהֵן זַכְיָן מִנִּיךְ וְאַף אַתְּ בַּהֲתִי וְקַבִּלִי אִתְכַּנְעוּתִיךְ בְּדַזַכִּית אַחֲוָתִיךְ׃
53 וְאָתִיב יָת עַמְּהֶן לְהֶן יָת עַמָּא דִסְדוֹם וְכַפְרָנָהָא וְיָת עַמָּא דְשֹׁמְרוֹן וְכַפְרָנָהָא וְאָתִיב גָּלוּת עַמִּיךְ בֵּינֵיהוֹן׃
54 בְּדִיל דִּתְקַבְּלִין אִתְכַּנְעוּתִיךְ וְתִתְכַּנְעִין מִכָּל דַּעֲבַדְתְּ בְּנַחֲמוּתִיךְ יַתְהֶן׃ 55 וַאֲחָתִיךְ סְדוֹם וְכַפְרָנָהָא יְתוּבָן לְאוּלְהֶן וְשֹׁמְרוֹן
וְכַפְרָנָהָא יְתוּבָן לְאוּלְהֶן וְאַתְּ וְכַפְרָנַיִךְ תְּתוּבָן לְאוּלְכֶן׃ 56 וְלָא הֲוָת סְדוֹם אֲחָתִיךְ לְאַלְפָן בְּפֻמִּיךְ בְּיוֹם אִתְרַבְרְבוּתִיךְ׃
57 עַד לָא אִתְגְּלֵי בִּישְׁתִּיךְ כְּעִדָּן דְּחַסְּדוּ כַּפְרָנֵי אֲרָם וְכָל סַחְרָנָהָא כַּפְרָנֵי פְלִשְׁתָּאֵי דְּבָזוּ יָתִיךְ מִסְחוֹר סְחוֹר׃
58 תְּחוֹבֵי עֲצַת חִטְאִיךְ וְיָת פֻּלְחַן תּוֹעֲבָתַיִךְ אַתְּ קַבֶּלְתִּנוּן אֲמַר יְיָ׃ 59 אֲרֵי כִדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים וְאֶתְפְּרַע מִנִּיךְ כְּמָא דַּעֲבַדְתְּ
מַבְרְתָּא עַל מוּמֵי לְאַשְׁנָאָה קְיָם׃ 60 וְדָכֵירְנָא אֲנָא יָת קְיָמֵי דְעִמִּיךְ בְּיוֹמֵי קֳדָם וַאֲקִים לָךְ קְיָם עָלַם׃
61 וְתִדְכְּרִין יָת אוֹרְחָתִיךְ וְתִתְכַּנְעִין בְּקָרְבוּתִיךְ יָת מְדִינָן דְּרַבְרְבָן מִנִּיךְ עִם דִּזְעֵירָן מִנִּיךְ וּמְסָרֵית יַתְהֵן לִיךְ לְאִשְׁתַּמָּעָא וְאַתְּ לָא עֲבַדְתְּ יָת
אוֹרַיְתָא׃ 62 וַאֲקִים אֲנָא יָת קְיָמִי דְעִמִּיךְ וְתִדְּעִין אֲרֵי אֲנָא יְיָ׃ 63 בְּדִיל דְּתִדְכְּרִין וְתִבְהֲתִין וְלָא יְהֵא לָךְ עוֹד לְאִתְרַבְרְבָא
בְּפִתְחוּן פֻּם מִן קֳדָם אִתְכַּנְעוּתִיךְ כַּד אֶשְׁבּוֹק לִיךְ לְכָל דַּעֲבַדְתְּ אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים׃

יז

1 וַהֲוָה פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימַר׃ 2 * בַּר אָדָם חוּד חִידְתָא וּמְתֹל מַתְלָא עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל׃

Et tu sustine tormentũ tuum in quo cor- 52
rupisti sorores tuas in peccatis tuis, quibus ini-
què egisti super eas, & iustificasti eas super te.
Et tu confundere & suscipe ignominiam tuam,
eò quòd iustificaueris tu sorores tuas.
Et auertam auersiones earum auersionẽ So- 53
domorum & filiarum eius; et auertam auersio-
nem Samariæ & filiarum suarum, & auertam
auersionem tuam in medio earum.
Vt portes tormentum tuum, & habebis 54
ignominiam ex omnibus quæ fecisti cùm tu ad
iracundiam prouocares me.
Et soror tua Sodoma, & filiæ eius resti- 55
tuentur sicut fuerunt à principio; & Samaria et
filiæ eius restituẽtur sicut erant à principio. Et tu
& filiæ tuæ restituemini sicut fuistis à principio.
Et nisi fuisset Sodoma soror tua in auditũ 56
in ore tuo in diebus superbiæ tuæ:
Antequam reuelarentur malitiæ tuæ, sicut 57
nunc opprobrium es tu filiarum Syriæ, et omniũ
quæ in circuitu tuo, & filiarum alienigenarum
circundantium te per gyrum:
Impietates tuas et iniquitates tuas tu por- 58
ta ipsas, dicit Dominus.
Hæc dicit Adonai Dominus: Et faciam in 59
te sicut fecisti, sicut despexisti maledictionem vt
præterires testamentum meum.
Et recordabor ego testamenti mei quod te- 60
cum in diebus adolescentiæ tuæ, & suscitabo ti-
bi testamentum sempiternum.
Et recordaberis viarum tuarũ, & despi- 61
cieris cùm receperis tu sorores tuas seniores te
cum iunioribus te; & dabo eas tibi in ædifica-
tionem, & non ex testamento tuo.
Et suscitabo ego testamentum meum tecum, 62
& cognosces quia ego Dominus.
Vt recorderis & confundaris, & non sit 63
tibi vltrà aperire os à facie ignominiæ tuæ, cùm
propicius fuero ego tibi iuxta omnia quæcunque
fecisti, dicit Adonai Dominus.

CAP. XVII.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens: 1
Fili hominis, narra narrationem & dic 2
parabolam ad domum Israel.

52 καὶ σὺ κόμισαι τὴν βάσανόν σου ἐν ᾗ ἔφθειρας τὰς
ἀδελφάς σου ἐν ταῖς ἁμαρτίαις σου αἷς ἠνόμησας ὑπὲρ
αὐτάς, καὶ ἐδικαίωσας αὐτὰς ὑπὲρ σεαυτήν. καὶ σὺ αἰσχύν-
θητι καὶ λάβε τὴν ἀτιμίαν σου, ἐν τῷ δικαιῶσαί σε τὰς ἀ-
53 δελφάς σου. καὶ ἀποστρέψω τὰς ἀποστροφὰς αὐτῶν τὴν
ἀποστροφὴν σοδόμων καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῆς, καὶ ἀποστρέψω
τὴν ἀποστροφὴν σαμαρείας καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῆς. καὶ
54 ἀποστρέψω τὴν ἀποστροφήν σου ἐν μέσῳ αὐτῶν. ὅπως
κομίσῃ τὴν βάσανόν σου, καὶ ἀτιμωθήσῃ ἐκ πάντων ὧν
55 ἐποίησας ἐν τῷ σὲ παροργίσαι με. καὶ ἡ ἀδελφή σου
σόδομα, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς ἀποκατασταθήσονται κα-
θὼς ἦσαν ἀπ᾽ ἀρχῆς. καὶ σαμάρεια, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς
κατασταθήσονται καθὼς ἦσαν ἀπ᾽ ἀρχῆς. καὶ σὺ καὶ αἱ θυγατέ-
ρες σου ἀποκατασταθήσεσθε καθὼς ἦτε ἀπ᾽ ἀρχῆς.
56 καὶ εἰ μὴ ἦν σόδομα ἡ ἀδελφή σου εἰς ἀκοὴν ἐν τῷ
στόματί σου ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ὑπερηφανίας σου,
57 πρὸ τοῦ ἀποκαλυφθῆναι τὰς κακίας σου, ὃν
τρόπον νῦν ὄνειδος εἶ σὺ θυγατέρων συρίας, καὶ πάν-
των τῶν κύκλῳ σου, καὶ θυγατέρων ἀλλοφύλων τῶν πε-
58 ριεχουσῶν σὲ κύκλῳ· τὰς ἀσεβείας σου καὶ τὰς ἀ-
νομίας σου σὺ κόμισαι αὐτάς, λέγει κύριος.
59 τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος· καὶ ποιήσω ἐν σοὶ κα-
θὼς ἐποίησας ὡς ἠτίμωσας τὴν ἀρὰν τοῦ παραβῆναι τὴν
60 διαθήκην μου. καὶ μνησθήσομαι ἐγὼ τῆς διαθήκης
μου τῆς μετὰ σοῦ ἐν ἡμέραις νηπιότητός σου, καὶ ἀναστήσω
σοι τὴν διαθήκην αἰώνιον.
61 καὶ μνησθήσῃ τῶν ὁδῶν σου, καὶ ἐξατιμωθήσῃ ἐν
τῷ ἀναλαμβάνειν σὲ τὰς ἀδελφάς σου τὰς πρεσβυτέ-
ρας σου σὺν ταῖς νεωτέραις σου, καὶ δώσω αὐτὰς σοὶ εἰς
62 οἰκοδομὴν καὶ οὐκ ἐκ διαθήκης σου. καὶ ἀναστήσω ἐγὼ
τὴν διαθήκην μου μετὰ σοῦ, καὶ ἐπιγνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος·
63 ὅπως μνησθῇς καὶ αἰσχυνθῇς, καὶ μὴ ᾖ σοι ἔτι
ἀνοῖξαι τὸ στόμα ἀπὸ προσώπου τῆς ἀτιμίας σου, ἐν
τῷ ἐξιλάσκεσθαί με σοὶ κατὰ πάντα ὅσα ἐποίησας,
λέγει ἀδωναῒ κύριος.

ιζ΄

1 Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων·
2 υἱὲ ἀνθρώπου, διήγησαι διήγημα καὶ εἰπὲ παρα-
βολὴν ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραήλ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

52 Tu quoque suscipe confusionem tuam quæ deprecata es sorores tuas, in peccatis tuis, quibus te abominabiliorem illis præbuisti;
& iustiores te sunt. Tu quoque confundere; & suscipe ignominiam tuam cùm iustificaueris sorores tuas. 53 Et conuertam populum ea-
rum ad illas, populum Sodomæ & villarum eius, populum Samariæ & villarum eius, & reducam captiuitatem populi tui in medio earum.
54 Vt suscipias ignominiam tuam & erubescas ab omnibus *abominationibus* quas fecisti, cùm consolaberis eas.
55 Et soror tua Sodoma & villæ eius reuertentur ad principium suum, & Samaria ac villę eius reuertentur ad principium suum, & tu
& villæ tuæ reuertemini ad principium vestrum. 56 Et non fuit Sodoma soror tua in doctrinam in ore tuo in die superbiæ tuæ.
57 Antequam reuelaretur malum tuum in tempore quo exprobrauerunt villæ Syriæ & cunctæ quæ in circuitu eius sunt, villæ Phili-
sthinorum qui diripuerunt te vndiquaque. 58 Scelera consilij peccatorum tuorum & cultum abominationum tuarum tu suscipies
ea, dicit Dominus. 59 Hæc enim dicit Dominus Deus: Vindictam sumam ex te sicut fecisti; nam spreuisti iuramentum vt mutares pactũ.
60 Et recordabor ego fœderis mei tecum in diebus antiquis, & statuam tibi pactum sempiternum. 61 Et recordaberis viarum tua-
rum, & erubesces cùm contuleris prouincias maiores te cum minoribus te. Et tradidi eas tibi in obsequium, cùm tamen tu non feceris
legem. 62 Et suscitabo ego pactum meum quod fuit tecum, & scies quia ego Dominus. 63 Vt recorderis & confundaris, & non sit tibi
amplius quòd tete efferas in verbis oris tui propter ignominiam tuam, cùm dimisero tibi omnia quæ fecisti, ait Dominus Deus.

CAP. XVII.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens: 2 Fili hominis propone ænigma & narra
parabolam super domum Israel;

3 * וְאָמַרְתָּ כֹּה-אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה הַנֶּשֶׁר הַגָּדוֹל גְּדוֹל
הַכְּנָפַיִם אֶרֶךְ הָאֵבֶר מָלֵא הַנּוֹצָה אֲשֶׁר-לוֹ הָרִקְמָה
בָּא אֶל-הַלְּבָנוֹן וַיִּקַּח אֶת-צַמֶּרֶת הָאָרֶז׃
4 * אֵת רֹאשׁ יְנִיקוֹתָיו קָטָף וַיְבִיאֵהוּ אֶל-אֶרֶץ כְּנַעַן
בְּעִיר רֹכְלִים שָׂמוֹ׃
5 * וַיִּקַּח מִזֶּרַע הָאָרֶץ וַיִּתְּנֵהוּ בִּשְׂדֵה-זָרַע קָח עַל-
מַיִם רַבִּים צַפְצָפָה שָׂמוֹ׃
6 * וַיִּצְמַח וַיְהִי לְגֶפֶן סֹרַחַת שִׁפְלַת קוֹמָה לִפְנוֹת
דָּלִיּוֹתָיו אֵלָיו וְשָׁרָשָׁיו תַּחְתָּיו יִהְיוּ וַתְּהִי לְגֶפֶן
וַתַּעַשׂ בַּדִּים וַתְּשַׁלַּח פֹּארוֹת׃
7 * וַיְהִי נֶשֶׁר-אֶחָד גָּדוֹל גְּדוֹל כְּנָפַיִם וְרַב נוֹצָה
וְהִנֵּה הַגֶּפֶן הַזֹּאת כָּפְנָה שָׁרָשֶׁיהָ עָלָיו וְדָלִיּוֹתָיו
שִׁלְחָה-לּוֹ לְהַשְׁקוֹת אוֹתָהּ מֵעֲרֻגוֹת מַטָּעָהּ׃
8 * אֶל-שָׂדֶה טּוֹב אֶל-מַיִם רַבִּים הִיא שְׁתוּלָה
לַעֲשׂוֹת עָנָף וְלָשֵׂאת פֶּרִי לִהְיוֹת לְגֶפֶן אַדָּרֶת׃
9 * אֱמֹר כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה תִּצְלָח הֲלוֹא אֶת-
שָׁרָשֶׁיהָ יְנַתֵּק וְאֶת-פִּרְיָהּ יְקוֹסֵס וְיָבֵשׁ כָּל-טַרְפֵּי
צִמְחָהּ תִּיבָשׁ וְלֹא בִזְרוֹעַ גְּדוֹלָה וּבְעַם רָב לְמַשְׂאוֹת
אוֹתָהּ מִשָּׁרָשֶׁיהָ׃
10 * וְהִנֵּה שְׁתוּלָה הֲתִצְלָח הֲלֹא כְגַעַת בָּהּ רוּחַ
הַקָּדִים תִּיבַשׁ יָבֹשׁ עַל-עֲרֻגֹת צִמְחָהּ תִּיבָשׁ׃
11 * וַיְהִי דְבַר-יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
12 * אֱמָר-נָא לְבֵית הַמֶּרִי הֲלֹא יְדַעְתֶּם מָה-
אֵלֶּה אֱמֹר הִנֵּה-בָא מֶלֶךְ-בָּבֶל יְרוּשָׁלַםִ
וַיִּקַּח אֶת-מַלְכָּהּ וְאֶת-שָׂרֶיהָ וַיָּבֵא אוֹתָם
אֵלָיו בָּבֶלָה׃
13 * וַיִּקַּח מִזֶּרַע הַמְּלוּכָה וַיִּכְרֹת אִתּוֹ בְּרִית וַיָּבֵא אֹתוֹ
בְּאָלָה וְאֶת-אֵילֵי הָאָרֶץ לָקָח׃
14 * לִהְיוֹת מַמְלָכָה שְׁפָלָה לְבִלְתִּי הִתְנַשֵּׂא לִשְׁמֹר
אֶת-בְּרִיתוֹ לְעָמְדָהּ׃

3 * Et dices: Hæc dicit Dominus Deus:
Aquila grandis magnarum alarum, longo
membrorum ductu, plena plumis, & va-
rietate, venit ad Libanum, & tulit medullā
4 cedri. * Summitatē frondium eius auul-
ſit: & tranſportauit eam in terrā Chanaan,
in vrbe negotiatorum poſuit illam.
5 * Et tulit de ſemine terræ, & poſuit illud
B in terra pro ſemine, vt firmaret radicem ſu-
per aquas multas. in ſuperficie poſuit il-
lud.
6 * Cumque germinaſſet, creuit in vineam
latiorem, humili ſtatura, reſpicientibus ra-
mis eius ad eam, & radices eius ſub illa erāt.
Facta eſt ergo vinea, & fructificauit in pal-
mites, & emiſit propagines.
7 * Et facta eſt aquila altera grandis, ma-
gnis alis, multiſque plumis. Et ecce vinea
iſta quaſi mittens radices ſuas ad eam, pal-
mites ſuos extendit ad illam, vt irrigaret eā
de areolis germinis ſui.
8 * In terra bona ſuper aquas multas plan
tata eſt, vt faciat frōdes & portet fructum,
vt ſit in vineam grandem.
9 * Dic: Hæc dicit Dominus Deus, Ergo
C ne proſperabitur? Nonne radices eius euel-
let, & fructus eius diſtringet, & ſiccabit
omnes palmites germinis eius, & areſcet, &
non in brachio grandi, neque in populo
multo, vt euelleret eam radicitus.
10 * Ecce plantata eſt, ergo ne proſperabi-
tur? Nonne cùm tetigerit eā ventus vrens
ſiccabitur? in areis germinis ſui areſcet.
11 * Et factum eſt verbum Domini ad me,
dicens:
12 * Dic ad domum exaſperantem; Neſci-
tis quid iſta ſignificent? Dic: Ecce veniet
rex Babylonis in Hieruſalem, & aſſumet
regem & principes eius, & adducet eos ad
ſemetipſum in Babylonem.
13 * Et tollet de ſemine regni, ferietque
D cum eo fœdus, & ab eo accipiet iuſiuran-
dum. ſed & fortes terræ tollet.
14 * Vt ſit regnum humile & non eleue-
tur, ſed cuſtodiat pactum eius & ſeruet
illud.

תרגום יונתן

3 ותימר כדנן אמר ייי אלהים נשרא רבא רב גפין אריך אברין חפי כנפין דליה ציורין אתא ללבנן ונסב ית עוברתא דארזא רמא׃
4 ית ריש שבשתיה נסב ואובליה לארעא דבטלא מפלחנא בארעא דכנען ועד לא יעלון לה בית ישראל בקרית תגרין שויה׃
5 ונסב מזרעא דארעא ויהביה בחקל טב למזרע נצביה על מיין סגיאין גפן נצבא שויה׃ 6 וצמח והוה לגפן תקיף מכיך בקומא
לאתפנאה עוברתה לה ושרשוהי תחותוהי יהון והות לגפן ועבדת שבקין ושלחת עוברין׃
7 והוה נשרא חד רבא רב גפין וחפי כנפין והא גפנא הדא כפת שרשוהי עלוהי ועוברתיה שלחת לה לאשקאה יתה מעוגית נצבתה׃
8 בחקל טב על מיין סגיאין היא שתולה למעבד ענף ולמטען פרין למהוי לגפן תקיף׃
9 אמר כדנן אמר ייי אלהים תצלח הלא ית שרשהא יפסק וית אבה יקטף ויבשון כל טרפי צמחה יתרון ולא במשרין סגיאין ובעם
סגי למעקר יתה משרשהא׃
10 והא שתילא התצלח הלא כמקרב בה רוח קדומא תיבש מיבש על עוגית נצבתה תיבש׃
11 והוה פתגם נבואה מן קדם ייי עמי למימר׃ 12 אמר כען לעמא סרבנא הלא ידעתון מה אלין אמר הא אתא מלכא דבבל
לירושלם ודבר ית מלכה וית רברבהא ואוביל יתהון לותיה לבבל׃ 13 ודבר מזרעא דמלכותא וגזר עמה קים ואעיל יתיה
במומי וית רברבי ארעא דבר׃ 14 למהוי מלכו חלשא בדיל ולא לאתרברבא למטר ית קימיה למפלחיה׃

*Et dices: Hæc dicit Adonai Dominus; Aqui- 3
la magna magnarum alarum longo membrorum
ductu plena vnguium, quæ habet ductũ intran-
di in Libanum, & tulit electas cedri.*
*Summitates teneritudinis amouit, attulit 4
eas in terram Chanaan, in ciuitatem muratã po-
suit illas.*
*Et tulit de semine terræ, & dedit illud in 5
cãpo seminabili, vt acciperet radicationẽ; planta
in aqua multa, vt respiceretur posuit illud.*
*Et ortum est & factum est in vitem infir- 6
mam et paruam magnitudine vt apparerent sar
menta eius super eam, & radices eius subter il-
lam erant. Et factum est in vitem, & fecit pro-
pagines, & extendit ramos suos.*
*Et facta est aquila altera grandis magnarũ 7
alarum, & multis vnguibus, & ecce vitis hæc
implicata ad eam, & radices eius ad illam, &
ramos suos extendit ei vt potaret eam cum gle-
ba à plantatione sua.*
*In campo bono super aqua multa ista impin 8
guatur vt faceret germina, & ferret fructum
vt esset in vitem grandem.*
*Propterea dic: Hæc dicit Adonai Dominus; 9
Si dirigetur, nonne radices teneritudinis et fru-
ctus illius computrescet, & arescent omnia quæ
præoriuntur ex ea, & non in brachio magno,
neque in populo multo, vt euellat eam ex radici-
bus eius.*
*Et ecce impinguatur; nunquid dirigetur? 10
nonne cùm cõtigerit eam ventus vrens, exsicca-
bitur ariditate? cum gleba germinis sui arescet.*
Et factũ est verbum Domini ad me, dicens: 11
*Dic iam ad domum exasperãtem: Non sci- 12
tis quid sunt ista? Dic eis: Ecce venit rex Baby-
lonis super Hierusalẽ, & assumet regem eius et
principes eius, & adducet eos ad semetipsum in
Babylonem.*
*Et tollet de semine regni, & disponet ad 13
eum fœdus, & inducet eum in maledictionem,
& duces terræ tollet.*
*Vt sit in regem infirmum & omnino non 14
eleuetur, sed vt custodiat testamentum eius, &
statuat illud.*

3 καὶ ἐρεῖς· τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, ὁ ἀετὸς ὁ μέγας ὁ
μεγαλοπτέρυγος ὁ μακρὸς τῇ ἐκτάσει πλήρης ὀνύχων, ὃς
ἔχει τὸ ἥγημα εἰσελθεῖν εἰς τὸν λίβανον, καὶ ἔλαβεν τὰ
4 ἐπίλεκτα τῆς κέδρου. τὰ ἄκρα τῆς ἁπαλότητος ἀπε-
κίνησεν, ἤνεγκεν αὐτὰ εἰς γῆν χαναὰν εἰς πόλιν τετειχι-
5 σμένην ἔθετο αὐτά. καὶ ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῆς
γῆς, καὶ ἔδωκεν αὐτὸ εἰς τὸ πεδίον σπόριμον λαβεῖν ῥίζω-
σιν φυτὸν ἐν ὕδατι πολλῷ ἐπιβλεπόμενον ἔταξεν αὐτό.
6 καὶ ἀνέτειλεν καὶ ἐγένετο εἰς ἄμπελον ἀσθενοῦσαν
καὶ μικρὰν τῷ μεγέθει τοῦ ἐπιφαίνεσθαι τὰ κλήματα αὐ-
τῆς ἐπ᾽ αὐτήν, καὶ αἱ ῥίζαι αὐτῆς ὑποκάτω αὐτῆς ἦσαν.
καὶ ἐγένετο εἰς ἄμπελον καὶ ἐποίησεν ἀπώρυγας, καὶ ἐξέ-
τεινεν τὴν ἀναδενδράδα αὐτῆς.
7 καὶ ἐγένετο ἀετὸς ἕτερος μέγας μεγαλοπτέρυγος,
καὶ πολλοῖς ὄνυξιν, καὶ ἰδοὺ ἡ ἄμπελος αὕτη περιπλεκο-
μένη ἐπ᾽ αὐτὸν καὶ αἱ ῥίζαι αὐτῆς ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ τὰ κλή-
ματα αὐτῆς ἐξαπέστειλεν αὐτῷ τοῦ ποτίσαι αὐτὴν σὺν
τῷ βόλῳ ἀπὸ τῆς φυτείας αὐτῆς.
8 εἰς πεδίον καλὸν ἐφ᾽ ὕδατι πολλῷ αὕτη πιαίνεται τοῦ
ποιῆσαι βλαστούς, καὶ φέρειν καρπὸν τοῦ εἶναι εἰς ἄμπελον
9 μεγάλην. διὰ τοῦτο εἰπέ· τάδε λέγει ἀδωναΐ κύ-
ριος, εἰ κατευθυνεῖ; οὐχὶ αἱ ῥίζαι τῆς ἁπαλότητος καὶ ὁ
καρπὸς αὐτῆς σαπήσεται, καὶ ξηρανθήσεται πάντα τὰ προα-
νατέλλοντα αὐτῆς, καὶ οὐκ ἐν βραχίονι μεγάλῳ, οὐδὲ ἐν
λαῷ πολλῷ τοῦ ἐκσπάσαι αὐτὴν ἐκ ῥιζῶν αὐτῆς.
10 καὶ ἰδοὺ πιαίνεται. μὴ κατευθυνεῖ; οὐχὶ ἐν τῷ ἅψα-
σθαι αὐτῆς ἄνεμον τὸν καύσωνα ξηρανθήσεται ξηρασίᾳ;
σὺν τῷ βόλῳ τῆς ἀνατολῆς αὐτῆς ξηρανθήσεται.
11 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων·
12 εἰπὸν δὴ πρὸς τὸν οἶκον τὸν παραπικραίνοντα, οὐκ
ἐπίστασθε τί ἐστιν ταῦτα; εἰπὸν αὐτοῖς, ἰδοὺ ἔρχεται βα-
σιλεὺς βαβυλῶνος ἐπὶ ἱερουσαλὴμ καὶ λήψεται τὸν βα-
σιλέα αὐτῆς, καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτῆς, καὶ ἄξει αὐτοὺς πρὸς
ἑαυτὸν εἰς βαβυλῶνα.
13 καὶ λήψεται ἐκ τοῦ σπέρματος τῆς βασιλείας, καὶ
διαθήσεται πρὸς αὐτὸν διαθήκην, καὶ εἰσάξει αὐτὸν ἐν ἀρᾷ,
14 καὶ τοὺς ἡγουμένους τῆς γῆς λήψεται· τοῦ γενέσθαι εἰς
βασιλέα ἀσθενῆ τὸ καθόλου μὴ ἐπαίρεσθαι, ἀλλὰ φυ-
λάσσειν τὴν διαθήκην αὐτοῦ καὶ ἱστάναι αὐτήν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Et dices: Hæc dicit Dominus Deus; Aquila grandis, magna pennis, longa membris, operta plumis figuratis, venit ad Libanũ, & tulit propaginem cedri excelsæ. [4] Summitatem ramorum eius tulit, & transportauit eam in terram incultam in terram Chanaan; & antequam ingrederetur in eam domus Israel, in ciuitate negotiatorum posuit illam. [5] Et tulit de semine terræ, & posuit illud in agro apto sementi: seminauit illud ad aquas multas, vitem plantatam posuit illud. [6] Et germinauit, & fuit in vitem fortem, humilem statura, vt incuruarent sese propagines ei, & radices eius sub ea essent. factaque est in vitem, & fecit propagines, & emisit palmites.
[7] Et fuit aquila altera magna, magna pennis & cooperta alis; & ecce vitis ista incuruauit super eam radices suas, & propagines suas misit ad eam, vt irrigaret eam de areolis plantationis suæ.
[8] In agro bono super aquas multas est transplantata, vt faceret ramos & portaret fructum, vt esset in vitem fortem.
[9] Dic: Hæc dicit Dominus Deus; Prosperabitur? an non radices eius succidet, & fructum eius decerpet, & arescent? omnes frondes germinis eius defluent: & non cum exercitu multo neque cum populo grandi venient, vt euellant eam à radicibus suis.
[10] Et ecce plantata num prosperabitur? nonne cùm tetigerit eam ventus vrens, arescendo arescet? super areis plantationis suæ arescet.
[11] Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens:
[12] Dic nunc populo contumaci: Nonne scitis quæ sunt hæc? Dic: Ecce venit rex Babylonis ad Ierusalem, & assumpsit regem & principes eius, & traduxit eos ad se in Babylonem.
[13] Et tulit de semine regio, & pepigit cum eo pactum, & introduxit eum in iuramentum, & principes terræ tulit.
[14] Vt esset regnum infirmum, & non magnificaretur; vt custodiret pactum eius, & seruiret ei.

15 * וימרד־בו לשלח מלאכיו מצרים לתת־לו
סוסים ועם־רב היצלח הימלט העשה אלה והפר
16 ברית ונמלט ׃ * חי־אני נאם אדני יהוה אם־לא
במקום המלך הממליך אתו אשר בזה את־אלתו
ואשר הפר את־בריתו אתו בתוך־בבל ימות ׃
17 * ולא בחיל גדול ובקהל רב יעשה אותו פרעה
במלחמה בשפך סללה ובבנות דיק להכרית
18 נפשות רבות ׃ * ובזה אלה להפר ברית והנה
נתן ידו וכל־אלה עשה לא ימלט ׃
19 * לכן כה־אמר אדני יהוה חי־אני אם־לא אלתי
אשר בזה ובריתי אשר הפיר ונתתיו בראשו ׃
20 * ופרשתי עליו רשתי ונתפש במצודתי
והביאותיהו בבלה ונשפטתי אתו שם מעלו אשר
21 מעל־בי ׃ * ואת כל־מברחו בכל־אגפיו בחרב
יפלו והנשארים לכל־רוח יפרשו וידעתם כי אני
יהוה דברתי ׃
22 * כה אמר אדני יהוה ולקחתי אני מצמרת הארז
הרמה ונתתי מראש ינקותיו רך אקטף ושתלתי
אני על הר־גבה ותלול ׃
23 * בהר מרום ישראל אשתלנו ונשא ענף ועשה
פרי והיה לארז אדיר ושכנו תחתיו כל צפור כל־
כנף בצל דליותיו תשכנה ׃
24 * וידעו כל־עצי השדה כי אני יהוה השפלתי עץ
גבה הגבהתי עץ שפל הובשתי עץ לח והפרחתי
עץ יבש אני יהוה דברתי ועשיתי ׃

יח

1 * ויהי דבר־יהוה אלי לאמר ׃
2 * מה־לכם אתם משלים את־המשל הזה על־
אדמת ישראל לאמר אבות יאכלו בסר ושני
הבנים תקהינה ׃

15 15 * Qui recedens ab eo misit nuncios ad
Ægyptum, vt daret sibi equos & populum
multum. Nunquid prosperabitur vel con-
16 sequetur salutem qui fecit hæc? Et qui dis-
16 soluit pactũ, nunquid effugiet? * Viuo ego,
E dicit Dñs Deus, quoniam in loco regis qui
constituit eum regem, cuius fecit irritum
iuramẽtum & soluit pactũ quod habebat
17 cum eo in medio Babylonis morietur.
17 * Et non in exercitu grandi, neque in po-
pulo multo faciet cõtra eum Pharao præ-
18 lium in iactu aggeris, & in extructione val-
lorum, vt interficiat animas multas.
18 * Spreuerat enim iuramẽtum vt solueret
19 fœdus, & ecce dedit manũ suam: & cum
omnia hæc fecerit, non effugiet.
18 * Propterea hęc dicit Dñs Deus, Viuo ego:
20 F quoniã iuramentũ quod spreuit, & fœdus
quod præuaricatus est ponã in caput eius.
20 * Et expandam supereum rete meum, &
21 cõprehendetur in sagena mea: & adducã eũ
in Babylonẽ, & iudicabo eũ ibi præuarica-
21 tione qua despexit me. * Et omnes profugi
eius cũ vniuerso agmine suo gladio cadent.
Residui autem in omnẽ ventum disperge-
22 tur: & scietis quia ego Dñs locutus sum.
22 * Hæc dicit Dominus Deus: Et sumã ego
G de medulla cedri sublimis, & ponã de ver-
tice ramorum eius tenerum, distringam &
plantabo super montem excelsum & emi-
23 23 nentem. * In monte sublimi Israel planta-
bo illud, & erumpet in germẽ & faciet fru-
ctum, & erit in cedrũ magnam. Et habita-
bũt sub ea omnes volucres, & vniuersum
24 volatile sub vmbra frondiũ eius nidifica-
24 bit. * Et scient omnia ligna regionis, quia
ego Dñs humiliaui lignũ sublime, & exal-
taui lignum humile, & siccaui lignum viri-
de, & frondere feci lignum aridum. Ego
Dominus locutus sum, & feci.

CAP. XVIII.

1 1 ET factus est sermo Dñi ad me, dicens.
2 2 * Quid est quòd inter vos parabolam
A vertitis in prouerbium istud in terra Israel,
dicentes: Patres comederunt vuam acerbã,
& dentes filiorum obstupescunt.

תרגום יונתן

15 ומרד בה לשלחא אזגדוהי למצרים למתן לה סוסון ועם סגי היצלח הישתזב דעבד אלין ומשני קים הישתיזב ׃ 16 קים אנא
אמר יוי אלהים אם לא באתרא דמלכא דאמליך יתיה דבסר על מומתיה ודאשני ית קימיה עמה בגו בבל ימות ׃ 17 ולא במשרין סגיאן
ובעם סגי יעבד עמה פרעה קרבא במצבר מיליתא ובמבני כרקום לשיצאה מדינן סגיאן ׃ 18 ובסר על מומי לאשנאה קים והא
יהב ידיה לפרעה וכל אלין עבד לא ישתיזב ׃ 19 בכן כדנן אמר יוי אלהים קים אנא אם לא מומתי דבסר וקימי דאשני ואתן פרענות
מומתה ברישה ׃ 20 ואפרוס עלוהי מצודתי ויתאחד בסריגתי ואגלינה לבבל ואתפרע מנה תמן שקריה דשקר קדמי ׃
21 ויתכל גברוהי בכל משריתיה בחרבא יתקטלון ודישתארון לכל רוח יתבדרון ותדעון ארי אנא יוי גזרת במימרי ׃ 22 כדנן אמר יוי
אלהים ואקרב אנא ממלכותא דבית דוד דמתיל כארזא רמה ואקימנה מבני בנוהי יניק ארבי ואקימנה במימרי בטור רם ומנטל ׃
23 בטור קדשא דישראל אקימנה ויכנש משרין ויעבד סומכין ויהי למלך תקיף ויסתמכון עלוהי כל צדיקיא וכל ענותניא בטלל
מלכותיה ישרון ׃ 24 וידעון כל מלכי עממיא ארי אנא יוי אמאכת מלכות דהוה תקיפא ותקפת מלכות דהות חלשא אמאכת מלכות
עממיא דהות תקיפא כאע רטיב ותקפת מלכותא דישראל דהות חלשא כאע יביש אנא יוי גזרת במימרי ואקים ׃

יח

1 והוה פתגם נבואה מן קדם יוי עמי למימר ׃ 2 מא לכון דאתון מתלין ית מתלא הדין על ארעא דישראל למימר אבהתא חמן ובניא לקן ׃

*Et recedet ab eo vt mittat nuncios in Ae- 15
gyptum, vt det illi equos & populum multũ. Si
dirigetur, si saluabitur faciens cõtraria, et trans-
grediens testamentum si effugiet. Viuo ego, 16
dicit Adonai Dominus, si non in loco regis qui
constituit regem eũ qui inhonorauit maledictio-
nem meam, et transgressus est testamentum meũ
cum eo, in medio Babylonis morietur.
Et non in exercitu magno neque in turba 17
multa. Faciet autem contra eum Pharao prœliũ
in iactu aggeris, & in extructione vallorum vt
auferat animas multas. Et inhonorauit iu- 18
ramentum vt transgrederetur fœdus. Et ecce
dedit manum eius, & omnia hæc fecit ipsi, non
saluabitur. Propterea dic: Hæc dicit Adonai 19
Dominus; Viuo ego, si iuramentum meum quod
inhonorauit, & fœdus meum quod transgressus
est, & dabo illud in caput eius.
Et extendam super eum rete meum, & ca- 20
pietur in sagena eius; & adducam eum in Baby
lonẽ, & iudicabor cum eo illic de iniquitate eius
qua iniquè egit in me. In omnibus profugis 21
eius, & omnes electi eius cum omnibus aciebus
eius, in gladio cadent. Et omnes residuos eorum
in omnem ventum dispergam: & scietis quia
ego Domin' locutus sum. Quia hæc dicit Ado- 22
nai Dominus: Et assumã ego de electis cedri de
vertice, & dabo de capite ramorũ eius, de corde
verticis eius auferam, & plantabo super montẽ
excelsum, & suspendã illud Jn monte sub- 23
limi Israel, & plantabo illud et emittet germẽ,
& faciet fructum, & erit in cedrum magnam:
& requiescet sub ea omnis auis; & omne vola-
tile sub vmbra ramorum eius requiescet; &
rami eius restituentur. Et scient omnia ligna 24
campi, quia ego Dominus humilians lignum ex-
celsum, & exaltans lignum humile, & arefa-
ciens lignum viride, & germinare faciens lignũ
aridum: Ego Dominus locutus sum, & faciam.

CAP. XVIII.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens: 1
Fili hominis, quæ vobis parabola hæc in 2
terra Israel, dicentes: Patres comederũt vuam
acerbam, & dentes filiorum obstupuerunt.

15 καὶ ἀποστήσεται ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἐξαποστέλλειν ἀγγέλους εἰς αἴ-
γυπτον τοῦ δοῦναι αὐτῷ ἵππους καὶ λαὸν πολύν. εἰ κατευθυνεῖ
εἰ διασωθήσεται ὁ ποιῶν ἐναντία καὶ παραβαίνων διαθήκην
16 εἰ ἐκφεύξεται. ζῶ ἐγώ, λέγει ἀδωναΐ κύριος, ἐὰν μὴ ἐν τῷ
τόπῳ τοῦ βασιλέως τοῦ βασιλεύσαντος αὐτὸν ὃς ἠτίμωσεν
τὴν ἀρὰν μου, καὶ παρέβη τὴν διαθήκην μου μετ' αὐτοῦ, ἐν
17 μέσῳ βαβυλῶνος τελευτήσει. καὶ οὐκ ἐν δυνάμει
μεγάλῃ οὐδ' ἐν ὄχλῳ πολλῷ. ποιήσει δὲ πρὸς αὐτὸν φαραὼ
πόλεμον ἐν χαρακοβολίᾳ καὶ ἐν οἰκοδομῇ βελοστάσεων
18 τοῦ ἐξᾶραι ψυχὰς πολλάς. καὶ ἠτίμησεν ὁρκωμοσίαν τοῦ
παραβῆναι διαθήκην. καὶ ἰδοὺ δέδωκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ,
19 καὶ πάντα ταῦτα ἐποίησεν αὐτῷ μὴ σωθήσεται. διὰ τοῦτο
εἰπέ, τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, ζῶ ἐγὼ ἐὰν τὴν ὁρκωμο-
σίαν μου ἣν ἠτίμωσεν, καὶ τὴν διαθήκην μου ἣν παρέβη,
20 καὶ δώσω αὐτὴν εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ. καὶ ἐκπετάσω ἐπ'
αὐτὸν τὸ δίκτυόν μου, καὶ ἁλώσεται ἐν τῇ περιοχῇ αὐτοῦ, καὶ
ἄξω αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα, καὶ διακριθήσομαι μετ' αὐτοῦ
ἐκεῖ περὶ τῆς ἀδικίας αὐτοῦ ἧς ἠδίκησεν ἐν ἐμοί,
21 ἐν πάσαις ταῖς φυγαῖς αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ ἐκλεκτοὶ
αὐτοῦ σὺν πάσαις ταῖς παρατάξεσιν αὐτοῦ, ἐν ῥομφαίᾳ
πεσοῦνται. καὶ πάντας τοὺς καταλοίπους αὐτῶν εἰς πάντα
ἄνεμον διασπερῶ. καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος λελά-
22 ληκα. ὅτι τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, καὶ λήψομαι ἐγὼ ἐκ
τῶν ἐπιλέκτων τῆς κέδρου ἐκ κορυφῆς. καὶ δώσω ἀπὸ κεφα
λῆς παραφυάδων αὐτῆς ἐκ καρδίας κορυφῆς αὐτῆς ἀπο-
κνιῶ, καὶ καταφυτεύσω ἐπ' ὄρους ὑψηλοῦ, καὶ κρεμάσω αὐτό,
23 ἐν ὄρει μετεώρῳ ἰσραήλ, καὶ καταφυτεύσω αὐτὸ καὶ
ἐξοίσει βλαστὸν καὶ ποιήσει καρπόν, καὶ ἔσται εἰς κέδρον με-
γάλην, καὶ ἀναπαύσεται ὑποκάτω αὐτοῦ πᾶν ὄρνεον
καὶ πᾶν πετεινὸν ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν κλάδων αὐτῆς ἀνα-
παύσεται. καὶ τὰ κλήματα αὐτοῦ ἀποκατασταθήσεται.
24 καὶ γνώσονται πάντα τὰ ξύλα τοῦ πεδίου, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ
ταπεινῶν ξύλον ὑψηλόν, καὶ ὑψῶν ξύλον ταπεινόν, καὶ ξη-
ραίνων ξύλον χλωρόν, καὶ ἀναθάλλων ξύλον ξηρόν. ἐγὼ
κύριος λελάληκα καὶ ποιήσω. ιη'
1 Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων·
2 υἱὲ ἀνθρώπου τίς ὑμῖν ἡ παραβολὴ αὕτη ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ
ἰσραὴλ· λέγοντες, οἱ πατέρες ἔφαγον ὄμφακα, καὶ οἱ
ὀδόντες τῶν τέκνων ἐμωδίασαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et rebellauit in eum, vt mitteret legatos suos in Aegyptum, vt daret sibi equos & populum multum; nunquid prosperabitur aut liberabitur qui fecit hæc? et qui mutauit pactum, nunquid liberabitur? 16 Viuo ego, dicit Dominus Deus, si non in loco in quo constituit eum regem, cuius iuramentum spreuit, & violauit pactum, cũ eo in medio Babylonis morietur. 17 Et nõ in exercitu grandi & in populo multo faciet contra eum Pharao prœlium, cùm comportauerit aggerem & ædificauerit machinam ad disperdendas prouincias multas. 18 Spreuit enim iuramentum vt mutaret pactum. et ecce extendit manũ suam ad Pharaonem. Et quia omnia hæc fecit, non liberabitur. 19 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Viuo ego, si non *ob* iuramentum meum quod spreuit, & pactum meum quod mutauit, dabo vltionem viæ eius in caput eius. 20 Et extendam super eum rete meum, & comprehendetur in sagena mea: & migrare faciam eum in Babylonem, & sumam vindictam ex eo ibi *ob* præuaricationem eius, qua præuaricatus est coram me. 21 Et omnes fortes eius cum omni exercitu eius gladio occidentur; & qui remanserint, in omnem ventum dispergentur: & scietis quia ego Dominus decreui in verbo meo. 22 Hæc dicit Dominus Deus: Et applicabo ego *quempiam* de regno domus Dauid quod cõparatur cedro excelsę, & suscitabo eũ: de filiis filiorum eius infantem magnificabo; et statuam eum verbo meo in monte excelso & eleuato. 23 In monte sancto Israel statuam eum, & congregabit exercitum, & faciet auxilia, & erit in regem fortem, & innitentur super eum omnes iusti, & omnes mansueti in vmbra regni eius habitabunt. 24 Et scient omnes reges populorum, quia ego Dominus humiliaui regnum quod erat forte, & roboraui regnum quod erat infirmum; humiliaui regnum populorum quod erat forte sicut lignum viride; & roboraui regnum Israel quod erat infirmum sicut lignum aridum. Ego Dominus decreui in verbo meo, & confirmabo illud.

CAP. XVIII.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: 2 Quid vobis est quòd vos parabolam istam assumitis de terra Israel, dicentes: Patres peccauerunt, & filij percussi sunt.

3 * חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה אִם־יִהְיֶה לָכֶם עוֹד מְשֹׁל
הַמָּשָׁל הַזֶּה בְּיִשְׂרָאֵל ׃
4 * הֵן כָּל־הַנְּפָשׁוֹת לִי הֵנָּה כְּנֶפֶשׁ הָאָב וּכְנֶפֶשׁ הַבֵּן
לִי־הֵנָּה הַנֶּפֶשׁ הַחֹטֵאת הִיא תָמוּת ׃
5 * וְאִישׁ כִּי־יִהְיֶה צַדִּיק וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה ׃
6 * אֶל־הֶהָרִים לֹא אָכָל וְעֵינָיו לֹא נָשָׂא אֶל־גִּלּוּלֵי
בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ לֹא טִמֵּא וְאֶל־אִשָּׁה
נִדָּה לֹא יִקְרָב ׃
7 * וְאִישׁ לֹא יוֹנֶה חֲבֹלָתוֹ חוֹב יָשִׁיב גְּזֵלָה לֹא יִגְזֹל
לַחְמוֹ לְרָעֵב יִתֵּן וְעֵירֹם יְכַסֶּה־בָּגֶד ׃
8 * בַּנֶּשֶׁךְ לֹא־יִתֵּן וְתַרְבִּית לֹא יִקָּח מֵעָוֶל יָשִׁיב יָדוֹ
מִשְׁפַּט אֱמֶת יַעֲשֶׂה בֵּין אִישׁ לְאִישׁ ׃
9 * בְּחֻקּוֹתַי יְהַלֵּךְ וּמִשְׁפָּטַי שָׁמַר לַעֲשׂוֹת אֱמֶת
צַדִּיק הוּא חָיֹה יִחְיֶה נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה ׃
10 * וְהוֹלִיד בֵּן־פָּרִיץ שֹׁפֵךְ דָּם וְעָשָׂה אָח מֵאַחַד
11 מֵאֵלֶּה ׃ * וְהוּא אֶת־כָּל־אֵלֶּה לֹא עָשָׂה כִּי גַם
אֶל־הֶהָרִים אָכַל וְאֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ טִמֵּא ׃
12 * עָנִי וְאֶבְיוֹן הוֹנָה גְּזֵלוֹת גָּזָל חֲבֹל לֹא יָשִׁיב וְאֶל־
הַגִּלּוּלִים נָשָׂא עֵינָיו תּוֹעֵבָה עָשָׂה ׃
13 * בַּנֶּשֶׁךְ נָתַן וְתַרְבִּית לָקַח וָחָי לֹא יִחְיֶה אֵת כָּל־
הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה עָשָׂה מוֹת יוּמָת דָּמָיו בּוֹ יִהְיֶה ׃
14 * וְהִנֵּה הוֹלִיד בֵּן וַיַּרְא אֶת־כָּל־חַטֹּאת אָבִיו אֲשֶׁר
עָשָׂה וַיִּרְאֶה וְלֹא יַעֲשֶׂה כָּהֵן ׃
15 * עַל־הֶהָרִים לֹא אָכָל וְעֵינָיו לֹא נָשָׂא אֶל־גִּלּוּלֵי
בֵּית יִשְׂרָאֵל אֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ לֹא טִמֵּא ׃
16 * וְאִישׁ לֹא הוֹנָה חֲבֹל לֹא חָבָל וּגְזֵלָה לֹא גָזָל
לַחְמוֹ לְרָעֵב נָתָן וְעֵירֹם כִּסָּה־בָגֶד ׃
17 * מֵעָנִי הֵשִׁיב יָדוֹ נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית לֹא לָקָח מִשְׁפָּטַי
עָשָׂה בְּחֻקּוֹתַי הָלָךְ הוּא לֹא יָמוּת בַּעֲוֺן אָבִיו חָיֹה
יִחְיֶה ׃

3 * Viuo ego, dicit Dñs Deus, ſi erit vltra
vobis parabola hæc in prouerbiũ in Iſrael.
4 * Ecce omnes animę meę ſunt; vt anima
patris, ita & anima filij mea eſt. Anima quę
peccauerit, ipſa morietur.
5 * Et vir ſi fuerit iuſtus, & fecerit iudiciũ
6 & iuſtitiam; * In montibus non comederit, & oculos ſuos non leuauerit ad idola
domus Iſrael, & vxorẽ proximi ſui nõ violauerit, & ad mulierem menſtruatã non ac-
7 ceſſerit: * Et hominem non contriſtauerit, pignus debitori reddiderit, per vim ni-
B hil rapuerit, panem ſuum eſurienti dederit,
& nudum operuerit veſtimento.
8 * Ad vſuram non commodauerit, & amplius non acceperit; ab iniquitate auerterit
manum ſuam, & iudicium verũ fecerit in-
9 ter virũ & virum. * Et in præceptis meis
ambulauerit, & iudicia mea cuſtodierit vt
faciat veritatem, hic iuſtus eſt. vita viuet,
ait Dominus Deus.
10 * Quòd ſi genuerit filium latronem effundentẽ ſanguinẽ, & fecerit vnũ de iſtis.
11 * Et hęc quidem omnia non facientem,
C ſed in montibus comedentem, & vxorem
12 proximi ſui polluentẽ; * Egenũ & pauperem contriſtantẽ, rapientẽ rapinas, pignus
non reddentẽ, & ad idola leuantem oculos
ſuos, abominationem facientem;
13 * Ad vſuram dantem & amplius accipientem, nunquid viuet? Non viuet: cum
vniuerſa hęc deteſtanda fecerit, morte morietur: ſanguis eius in ipſo erit.
14 * Quòd ſi genuerit filium, qui vidẽs om-
D nia peccata patris ſui quæ fecit, timuerit &
15 non fecerit ſimile eis; * Super montes nõ
comederit, & oculos ſuos non leuauerit ad
idola domus Iſrael, & vxorẽ proximi ſui nõ
16 violauerit: * Et virũ nõ cõtriſtauerit, pignus
nõ retinuerit, & rapinã nõ rapuerit, panem
ſuũ eſurienti dederit, & nudũ operuerit ve-
17 ſtimẽto: * A paupis iniuria auerterit manũ
ſuã, vſurã & ſupabundantiã nõ accepit, &
iudicia mea fecerit, & in præceptis meis
ambulauerit, hic non morietur in iniquitate patris ſui, ſed vita viuet.

תרגום יונתן

3 קְיָם אֲנָא אָמַר יְיָ אֱלֹהִים אִם יְהֵא לְכוֹן עוֹד מְמַתֵּל מַתְלָא הָדֵין בְּיִשְׂרָאֵל ׃ 4 הָא כָּל נַפְשָׁתָא דִילִי אִנּוּן כְּנֶפֶשׁ אֲבָא וּכְנֶפֶשׁ
בְּרָא קֳדָמַי אִנּוּן אֱנָשׁ דְיֶחֱטֵי הוּא יְמוּת ׃ 5 וּגְבַר אֲרֵי יְהֵא זַכַּאי וְיַעְבֵּד דִּין דִּקְשׁוֹט וְזָכוּ ׃ 6 בְּטוּרַיָא לָא פְלַח לְטַעֲוָתָא
וְעֵינוֹהִי לָא זְקַף לְפָלְחַן טַעֲוָת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְיַת אִתַּת חַבְרֵהּ לָא סָאֵב וּלְוַת אִתְּתָא טוּמְאָה לָא עָאל ׃ 7 וֶאֱנָשׁ לָא אוֹנִי מַשְׁכּוֹן דְחוּבְתָא
אָתֵיב גְזֵילָא לָא גְזַל מִלַּחְמֵהּ לְכַפְנָא יְהַב וְעַרְטִלָאָה כַּסֵּי מִכְּסוּתֵיהּ ׃
8 בְּחִבּוּלְיָא לָא יְהַב וְרִיבִּיתָא לָא נְסֵב מִשִּׁקְרָא אָתֵיב יְדֵיהּ דִּין דִּקְשׁוֹט עָבֵד בֵּין גְבַר לִגְבַר ׃ 9 בִּקְיָמַי הַלִּיךְ וְדִינַי נְטַר לְמֶעְבַּד קְשׁוֹט
צַדִּיקָא הוּא מֵחָא יְחֵי אָמַר יְיָ אֱלֹהִים ׃ 10 וְאוֹלִיד בַּר רְשִׁיעַ אָשֵׁד דָּם וְיַעְבֵּד לַאֲחוּהִי מֵחֲדָא מֵאִלֵּין ׃
11 וְהוּא יַת כָּל אִלֵּין לָא עֲבַד אֱלָהֵן בְּטוּרַיָא פְּלַח לְטַעֲוָתָא וְיַת אִתַּת חַבְרֵהּ סָאֵב ׃ 12 מִסְכֵּן וְחַשּׁוֹךְ אוֹנִי גְזֵילָא גְזַל מַשְׁכּוֹנָא לָא
אָתֵיב וּלְפָלְחַן טַעֲוָתָא זְקַף עֵינוֹהִי תּוֹעֵבָה עֲבַד ׃ 13 בְּחִבּוּלְיָא יְהַב וְרִיבִּיתָא נְסֵב וְיִתְקַיֵּם לָא יִתְקַיֵּם יַת כָּל תּוֹעֲבָתָא הָאִלֵּין עֲבַד
מֵמָת יְמוּת חוֹבַת קְטוֹלֵיהּ בֵּהּ תְּהֵא ׃ 14 וְהָא אוֹלִיד בַּר וַחֲזָא יַת כָּל חוֹבֵי אֲבוּהִי דַעֲבַד וַחֲזָא וְלָא עֲבַד כְּוָתְהֵן ׃
15 עַל טוּרַיָא לָא פְלַח לְטַעֲוָתָא וְעֵינוֹהִי לָא זְקַף לְפָלְחַן טַעֲוַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיַת אִתַּת חַבְרֵהּ לָא סָאֵב ׃
16 וֶאֱנָשׁ לָא אוֹנִי מַשְׁכּוֹנָא לָא מְשַׁכֵּן וּגְזֵילָא לָא גְזַל מִלַּחְמֵהּ לְכַפְנָא יְהַב וְעַרְטִלָאָה כַּסֵּי מִכְּסוּתֵיהּ ׃ 17 מִמִּסְכְּנָא לָא אָתֵיב יְדֵהּ
בְּחִבּוּלְיָא וְרִיבִּיתָא לָא נְסֵב דִּינַי עֲבַד בִּקְיָמַי הַלִּיךְ הוּא לָא יְמוּת בְּחוֹבֵי אֲבוּהִי מֵחְיָא יְחֵי ׃

* *Viuo ego, dicit Adonai Dominus, si fuerit vl-* 3
trà dicta parabola hæc in Israel. * *Quia omnes* 4
animæ meæ sunt; quemadmodũ anima patris, sic
et anima filij meæ sunt; et anima quæ peccat, ipsa
morietur. * *At homo qui erit iustus faciẽs iudi-* 5
ciũ & iustitiam, * *Super montes nõ comedet, et* 6
oculos suos non leuabit ad cogitationes domus
Israel, & vxorem proximi sui non contamina-
bit, & ad mulierem in menstruis existentem
non accedet.

* *Et hominem non opprimet, & pignus* 7
debitoris reddet, & rapinam non rapiet; panem
suum esurienti dabit, & nudum operiet vesti-
mento. * *Argentũ suum ad vsuram non da-* 8
bit, et superabundantiã non accipiet, ab iniqui-
tate auertet manum suam, & iudicium iustum
faciet inter virum & proximum eius. * *Et in* 9
præceptis meis ambulauit, et iustificationes meas
custodiuit vt faceret eas, iustus hic est, vita vi-
uet, dicit Adonai Dominus. * *Et si genuerit* 10
filium pestilentem effundentem sanguinẽ & fa-
cientem peccata, in via patris sui iusti non am-
bulauit. * *Et hæc omnia non facientem, sed et* 11
in montibus comedit, & vxorem proximi sui
polluit.

* *Et egenum & pauperem oppressit, &* 12
rapinam rapuit, & pignus non reddidit, &
in idola posuit oculos suos, iniquitatem fecit.

* *Cum vsura dedit, & superabundantiam* 13
accepit; hic vita non viuet. Omnes iniquitates
has fecit, morte morietur, sanguis eius super eũ
erit. * *Si autem genuerit filium & viderit* 14
omnia peccata patris sui quæ fecit, & timuerit
& non fecerit secundum hæc.

* *Super montes non comedit, & oculos suos* 15
non posuit in cogitationes domus Israel, & vxo-
rem proximi sui non polluit.

* *Et hominem non oppreßit, & pignus non* 16
retinuit, & rapinam non rapuit, panem suum
esurienti dedit, & nudum operuit vestimento.

* *Et ab iniuria auertit manum suam, vsu-* 17
ram & superabundantiam non accepit, iusti-
tiam fecit, & in præceptis meis ambulauit: non
morietur in iniquitatibus patris sui, vita viuet.

3 * ζῶ ἐγώ, λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἐὰν γένηται ἔτι λεγομένη ἡ
4 παραβολὴ αὕτη ἐν τῷ ἰσραήλ. * ὅτι πᾶσαι αἱ ψυχαὶ
ἐμαί εἰσιν. ὃν τρόπον ἡ ψυχὴ τοῦ πατρὸς, οὕτως καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ
υἱοῦ ἐμαί εἰσιν, καὶ ἡ ψυχὴ ἡ ἁμαρτάνουσα, αὕτη ἀποθανεῖται.
5 * ὁ δὲ ἄνθρωπος ὃς ἔσται δίκαιος ὁ ποιῶν κρίμα καὶ δικαιο-
6 σύνην· * ἐπὶ τῶν ὀρέων οὐ φάγεται, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ
οὐ μὴ ἐπάρῃ πρὸς τὰ ἐνθυμήματα οἴκου ἰσραήλ, καὶ τὴν
γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ οὐ μὴ μιάνῃ, καὶ πρὸς γυναῖκα ἐν
7 ἀφέδρῳ οὖσαν οὐ προσεγγιεῖ. * καὶ ἄνθρωπον οὐ μὴ καταδυ-
ναστεύσῃ, καὶ ἐνεχυρασμὸν ὀφείλοντος ἀποδώσει, καὶ ἅρπα-
γμα οὐχ ἁρπᾶται. τὸν ἄρτον αὐτοῦ πεινῶντι δώσει, καὶ γυμνὸν
8 περιβαλεῖ ἱμάτιον. * τὸ ἀργύριον αὐτοῦ ἐπὶ τόκῳ οὐ δώσει, καὶ
πλεονασμὸν οὐ λήψεται, ἀπὸ ἀδικίας ἀποστρέψει τὴν χεῖ-
ρα αὐτοῦ, καὶ κρίμα δίκαιον ποιήσει ἀναμέσον ἀνδρὸς καὶ
9 τοῦ πλησίον αὐτοῦ. * καὶ ἐν τοῖς προστάγμασί μου πεπόρευται,
καὶ τὰ δικαιώματά μου πεφύλακται τοῦ ποιῆσαι αὐτά, δί-
καιος οὗτός ἐστι, ζωῇ ζήσεται, λέγει ἀδωναῒ κύριος.
10 * καὶ ἐὰν γεννήσῃ υἱὸν λοιμὸν ἐκχέοντα αἷμα καὶ ποιοῦντα
ἁμαρτήματα, ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ δικαίου οὐκ ἐ-
11 πορεύθη. * καὶ ταῦτα πάντα οὐ ποιοῦντα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ
τῶν ὀρέων ἔφαγεν, καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐ-
12 μίανεν. * καὶ πτωχὸν καὶ πένητα κατεδυνάστευσεν, καὶ
ἅρπαγμα ἥρπασεν. καὶ ἐνεχυρασμὸν οὐκ ἀπέδωκεν,
καὶ εἰς τὰ εἴδωλα ἔθετο τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ἀνομίαν πε-
13 ποίηκεν. * μετὰ τόκου ἔδωκεν, καὶ πλεονασμὸν ἔλαβεν.
οὗτος ζωῇ οὐ ζήσεται, πάσας τὰς ἀνομίας ταύτας ἐποίησεν,
θανάτῳ θανατωθήσεται, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτὸν ἔσται.
14 * ἐὰν δὲ γεννήσῃ υἱὸν καὶ ἴδῃ πάσας τὰς ἁμαρτίας τοῦ πα-
τρὸς αὐτοῦ ἃς ἐποίησεν. καὶ φοβηθῇ καὶ μὴ ποιήσῃ κατὰ ταῦ-
15 τα. * ἐπὶ τῶν ὀρέων οὐ βέβρωκεν, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ
οὐκ ἔθετο εἰς τὰ ἐνθυμήματα οἴκου ἰσραήλ, καὶ τὴν γυ-
ναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ οὐκ ἐμίανεν.
16 * καὶ ἄνθρωπον οὐ κατεδυνάστευσεν, καὶ ἐνεχυρασμὸν οὐκ
ἐνεχύρασεν, καὶ ἅρπαγμα οὐχ ἥρπασεν, τὸν ἄρτον αὐτοῦ
πεινῶντι ἔδωκεν, καὶ γυμνὸν περιέβαλεν ἱμάτιον.
17 * καὶ ἀπὸ ἀδικίας ἀπέστρεψεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ, τόκον καὶ
πλεονασμὸν οὐκ ἔλαβεν, δικαιοσύνην ἐποίησεν, καὶ ἐν τοῖς
προστάγμασίν μου ἐπορεύθη, οὐ τελευτήσει ἐν ταῖς ἀδι-
κίαις τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ζωῇ ζήσεται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

1 Viuo ego, dicit Dominus, si fuerit vobis vltrà assumens prouerbium istud in Israel. 4 Ecce omnes animæ meæ sunt; tam anima patris quàm anima filij coram me sunt. homo qui peccauerit, ipse morietur. 5 Vir autem qui fuerit iustus & fecerit iudicium verum & iustitiam; 6 In montibus non seruierit idolis, & oculos suos non sustulerit ad cultum idolorum domus Israel, & vxorẽ proximi sui non polluerit, & ad mulierem immundam non fuerit ingressus. 7 Et hominem non oppresserit, pignus debiti reddiderit, rapinam non rapuerit, de pane suo esurienti dederit, & nudum cooperuerit vestimento suo. 8 Fœnori non dederit, & vsuram non acceperit; à falsitate auerterit manum suam, iudicium verum fecerit inter virum & virum. 9 Et in pactis meis ambulauerit, & iudicia mea seruauerit vt faceret veritatẽ; iustus est, vita viuet, dicit Dominus Deus. 10 Et si genuerit filium impium effundentem sanguinem, & fecerit fratri suo vnum ex his. 11 Et ipse omnia hæc non fecerit, sed in montibus seruiuerit idolis & vxorem proximi sui polluerit.

12 Egenum & pauperem oppresserit, rapinam rapuerit, pignus non reddiderit, & ad cultum idolorum leuarit oculos suos, abominationem fecerit. 13 Fœnori dederit, & vsuram acceperit, num viuet? non viuet. vniuersas has abominationes fecit, morte morietur, reatus mortis eius in ipso erit. 14 Et si genuerit filium, & viderit omnia peccata patris sui quæ fecit, & videns non fecerit similia. 15 In montibus non seruierit idolis, & oculos suos non sustulerit ad cultum idolorum filiorum Israel, & vxorem proximi sui non polluerit. 16 Et hominem non oppresserit, pignus non pignorauerit, & rapinam non rapuerit; de pane suo esurienti dederit, & nudum operuerit vestimento suo.

17 A paupere auerterit manum suam, fœnus & vsuram non acceperit, iudicia mea fecerit, in pactis meis ambulauerit: ipse non morietur in peccatis patris sui, sed viuens viuet.

18 * אָבִיו כִּי־עָשַׁק עֹשֶׁק גָּזַל גֵּזֶל אָח וַאֲשֶׁר לֹא־טוֹב
עָשָׂה בְּתוֹךְ עַמָּיו וְהִנֵּה־מֵת בַּעֲוֺנוֹ׃
19 * וַאֲמַרְתֶּם מַדֻּעַ לֹא־נָשָׂא הַבֵּן בַּעֲוֺן הָאָב וְהַבֵּן
מִשְׁפָּט וּצְדָקָה עָשָׂה אֵת כָּל־חֻקּוֹתַי שָׁמַר וַיַּעֲשֶׂה
20 אֹתָם חָיֹה יִחְיֶה׃ * הַנֶּפֶשׁ הַחֹטֵאת הִיא תָמוּת בֵּן
לֹא־יִשָּׂא בַּעֲוֺן הָאָב וְאָב לֹא יִשָּׂא בַּעֲוֺן הַבֵּן צִדְקַת
הַצַּדִּיק עָלָיו תִּהְיֶה וְרִשְׁעַת רָשָׁע עָלָיו תִּהְיֶה׃
21 * וְהָרָשָׁע כִּי יָשׁוּב מִכָּל־חַטֹּאתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וְשָׁמַר
אֶת־כָּל־חֻקּוֹתַי וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה חָיֹה יִחְיֶה לֹא
22 יָמוּת׃ * כָּל־פְּשָׁעָיו אֲשֶׁר עָשָׂה לֹא יִזָּכְרוּ לוֹ
בְּצִדְקָתוֹ אֲשֶׁר־עָשָׂה יִחְיֶה׃
23 * הֶחָפֹץ אֶחְפֹּץ מוֹת רָשָׁע נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה הֲלֹא
בְּשׁוּבוֹ מִדְּרָכָו וְחָיָה׃
24 * וּבְשׁוּב צַדִּיק מִצִּדְקָתוֹ וְעָשָׂה עָוֶל כְּכֹל הַתּוֹעֵבוֹת
אֲשֶׁר־עָשָׂה הָרָשָׁע יַעֲשֶׂה וָחָי כָּל־צִדְקֹתָו אֲשֶׁר־
עָשָׂה לֹא תִזָּכַרְנָה בְּמַעֲלוֹ אֲשֶׁר־מָעַל וּבְחַטָּאתוֹ
אֲשֶׁר־חָטָא בָּם יָמוּת׃
25 * וַאֲמַרְתֶּם לֹא יִתָּכֵן דֶּרֶךְ אֲדֹנָי שִׁמְעוּ־נָא בֵּית
יִשְׂרָאֵל הַדַּרְכִּי לֹא יִתָּכֵן הֲלֹא דַרְכֵיכֶם לֹא יִתָּכֵנוּ׃
26 * בְּשׁוּב־צַדִּיק מִצִּדְקָתוֹ וְעָשָׂה עָוֶל וּמֵת עֲלֵיהֶם
בְּעַוְלוֹ אֲשֶׁר־עָשָׂה יָמוּת׃
27 * וּבְשׁוּב רָשָׁע מֵרִשְׁעָתוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיַּעַשׂ מִשְׁפָּט
וּצְדָקָה הוּא אֶת־נַפְשׁוֹ יְחַיֶּה׃
28 * וַיִּרְאֶה וַיָּשׁוּב מִכָּל־פְּשָׁעָיו אֲשֶׁר עָשָׂה חָיוֹ יִחְיֶה
לֹא יָמוּת׃
29 * וְאָמְרוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא יִתָּכֵן דֶּרֶךְ אֲדֹנָי הַדְּרָכַי
לֹא יִתָּכְנוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל הֲלֹא דַרְכֵיכֶם לֹא יִתָּכֵן׃
30 * לָכֵן אִישׁ כִּדְרָכָיו אֶשְׁפֹּט אֶתְכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל
נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה שׁוּבוּ וְהָשִׁיבוּ מִכָּל־פִּשְׁעֵיכֶם וְלֹא־
יִהְיֶה לָכֶם לְמִכְשׁוֹל עָוֺן׃

18 * Pater eius quia calumniatus eſt,& vim
fecit fratri, & malũ operatus eſt in medio
populi ſui, ecce mortuus eſt in iniquitate
19 ſua. * Et dicitis: Quare non portabit filius
E iniquitatẽ patris? Videlicet quia filius iudi-
ciũ & iuſtitiam operatus eſt; omnia præce-
pta mea cuſtodiuit & fecit illa; viuet vita.
20 * Anima quæ peccauerit, ipſa morietur.
Filius nõ portabit iniquitatẽ patris, & pa-
ter non portabit iniquitatẽ filij. Iuſtitia iu-
ſti ſuper eum erit,& impietas impij erit ſu-
21 per eum. * Si autem impius egerit pœni-
tentiã ab omnibus peccatis ſuis quæ ope-
ratꝰ eſt,& cuſtodierit omnia pręcepta mea,
& fecerit iudicium & iuſtitiã, vita viuet &
22 non morietur. * Omniũ iniquitatum eius
quas operatus eſt,non recordabor. In iuſti-
23 tia ſua quã operatus eſt,viuet. * Nunquid
voluntatis meæ eſt mors impij, dicit Dñs
Deus,& nõ vt conuertatur à viis ſuis,& vi-
24 uat? * Si autẽ auerterit ſe iuſtus à iuſtitia
F ſua, & fecerit iniquitatem ſecundũ omnes
abominationes quas operari ſolet impius,
nunquid viuet? Omnes iuſtitię eius quas fe-
cerat non recordabuntur. In præuaricatio-
ne qua præuaricatus eſt, & in peccato ſuo
25 quod peccauit,in ipſis morietur. * Et dixi-
ſtis: Non eſt æqua via Domini. Audite ergo
domus Iſrael: Nunquid via mea non eſt æ-
qua, & non magis viæ veſtræ prauæ ſunt?
26 * Cùm enim auerterit ſe iuſtus à iuſtitia
ſua,& fecerit iniquitatẽ, morietur in eis. In
27 iniuſtitia quã operatus eſt morietur. * Et cũ
auerterit ſe impius ab impietate ſua quam
operatus eſt,& fecerit iudiciũ & iuſtitiam,
28 ipſe animã ſuã viuificabit. * Conſiderans
G enim & auertẽs ſe ab omnibus iniquitati-
bus ſuis quas operatus eſt, vita viuet & nõ
29 morietur. * Et dicunt filij Iſrael: Non eſt
æqua via Dñi. Nunquid viæ meæ non ſunt
æquæ, domus Iſrael, & non magis viæ ve-
30 ſtræ prauæ? * Idcirco vnũquemque iuxta
vias ſuas iudicabo,domus Iſrael,ait Domi-
nus Deus. Conuertimini & agite pœniten-
tiam ab omnibus iniquitatibus veſtris, &
non erit vobis in ruinam iniquitas.

תרגום יונתן

18 אֲבוּהִי אֲרֵי עֲשַׁק עָשְׁקָא גְּזַל גְּזֵילָא לְחַד מֵאֲחוּהִי וּדְלָא תַקִּין עֲבַד בְּגוֹ עַמֵּהּ וְהָא מִית בְּחוֹבֵהּ׃ 19 וְתֵימְרוּן מָא דֵין לָא לְקֵי בְּרָא
בְּחוֹבֵי אַבָּא וּבְרָא דִין דִּקְשׁוֹט וְזָכוּ עֲבַד יַת כָּל קְיָמַי נְטַר וַעֲבַד יַתְהוֹן מֵחְיָא יֵחֵי׃ 20 אֱנַשׁ דְּיֶחְטֵא הוּא יְמוּת בְּרָא לָא לְקֵי בְּחוֹבֵי אַבָּא
וְאַבָּא לָא לְקֵי בְּחוֹבֵי בְּרָא זָכְוַת זַכָּאָה בֵּיהּ יִתְקַיַּם וְחוֹבַת חַיָּבָא עֲלוֹהִי תְּהֵא׃
21 וְרַשִׁיעָא אֲרֵי יְתוּב מִכָּל חוֹבוֹהִי דַּעֲבַד וְיִטַּר יַת כָּל קְיָמַי וְיַעְבֵּד דִּין דִּקְשׁוֹט וְזָכוּ מֵחְיָא יֵחֵי לָא יְמוּת׃ 22 כָּל חוֹבוֹהִי דַּעֲבַד לָא יִדַּכְּרוּן
לֵהּ בִּזְכוּתֵהּ דַּעֲבַד יִתְקַיַּם׃ 23 הֲמִרְעָא רָעֵינָא בְּמוֹתָא דְּרַשִׁיעָא אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים הֲלָא כַּד יְתוּב מֵאוֹרְחֵהּ יִתְקַיַּם׃
24 וְכַד יְתוּב זַכָּאָה מִזְּכוּתֵיהּ וְיַעְבֵּד שְׁקַר כְּכָל תּוֹעֲבָתָא דַּעֲבַד רַשִׁיעָא יַעְבֵּד הוּא יִתְקַיַּם כָּל זַכְוָתֵיהּ דַּעֲבַד לָא יִדַּכְרוּן בְּשִׁקְרֵהּ דִּשְׁקַר
וּבְחוֹבוֹהִי דְּחָב בְּהוֹן יְמוּת׃ 25 וַאֲמַרְתּוּן לָא מְפָרְשָׁן לָנָא אוֹרְחַת טוּבָא דַּיְיָ שְׁמַעוּ כְעַן בֵּית יִשְׂרָאֵל הַאוֹרְחַת טוּבִי לָא מְפָרְשָׁן לְכוֹן
הֲלָא אוֹרְחָתְכוֹן דִּילְכוֹן לָא תְקִנָן׃ 26 וְכַד יְתוּב זַכָּאָה מִזְּכוּתֵהּ וְיַעְבֵּד שְׁקַר וִימוּת עֲלֵיהוֹן בְּשִׁקְרֵיהּ דַּעֲבַד יְמוּת׃ 27 וְכַד יְתוּב
רַשִׁיעָא מֵחוֹבֵיהּ דַּעֲבַד וְיַעְבֵּד דִּין דִּקְשׁוֹט וְזָכוּ הוּא יַת נַפְשֵׁיהּ יְקַיֵּם׃
28 וַחֲזָא וְתָב מִכָּל חוֹבוֹהִי דַּעֲבַד מֵחְיָא יֵחֵי לָא יְמוּת׃ 29 וַאֲמַרוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל לָא מְפָרְשָׁן לָנָא אוֹרְחַת טוּבָא דַּיְיָ הַאוֹרְחַת טוּבִי
לָא מְפָרְשָׁן לְכוֹן בֵּית יִשְׂרָאֵל הֲלָא אוֹרְחָתְכוֹן דִּילְכוֹן לָא תְקִנָן׃ 30 בְּכֵן אֱנָשׁ כְּאוֹרְחָתֵיהּ אֶתְפְּרַע מִנְּכוֹן בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים
תּוּבוּ לְפֻלְחָנִי וְאַעְדּוּ מִנְּכוֹן פֻּלְחַן טַעֲוָתָא וְלָא יְהֵא לְכוֹן לְתַקָּלַת חוֹבִין׃

At pater eius in tribulatione tribulauit, & 18
rapinā rapuit, & cōtraria fecit in medio populi
sui, & mortuus est in iniquitate sua.
Et dicetis: Quare nō portauit filius iniqui- 19
tatē patris sui? quia filius iudicium & iustitiam
& misericordiam fecit; omnia legitima mea cu-
stodiuit & fecit ea: vita viuet.
At anima quæ peccat, ista morietur; at filius 20
non portabit iniquitatē patris, & pater non por
tabit iniquitatem filij. Iustitia iusti super eum
erit, & iniquitas iniqui super eum erit.
Et iniquus si conuersus fuerit ex omnibus 21
iniquitatibus eius quas fecit, et custodierit vni-
uersa præcepta mea, & fecerit iudicium & iu-
stitiā & misericordiā, vita viuet, & non mo-
rietur. Omnium delictorum eius quæcūque 22
fecit, non recordabitur ei: in iustitia sua quā fecit
viuet. Nunquid voluntate velim mortem 23
iniqui, dicit Adonai Dominus? quantū vt cōuer
tatur ille à via sua mala et viuat ille. Et cùm 24
auerterit se iustus à iustitia sua, vt faciat ini-
quitatem, secundū omnes iniquitates quas fecit
iniquus, si fecerit, nō viuet. Omnes iustitiæ eius
quas fecit, non erunt in memoria. In delicto eius
quod deliquit, et in peccatis eius quæ peccauit, in
ipsis morietur.
Et dixistis: Non est recta via Domini. Au- 25
dite iam domus Israel: Nūquid via mea non est
recta? nonne viæ vestræ nō sunt rectæ?
Cùm auerterit se iustus à iustitia sua, et fe- 26
cerit delictū, & morietur in eo, in delicto quod
fecit, in eo morietur. Et cùm auerterit se ini- 27
quus ab iniquitate sua quā fecit, & fecerit iudi-
ciū & iustitiam, hic animam suam custodiuit.
Et vidit & auertit se ab omnibus impie- 28
tatibus suis quas fecit: vita viuet, nō morietur.
Et dicunt domus Israel: Non recta est via 29
Domini. Nunquid via mea non est recta domus
Israel? nonne via vestra non est recta?
Idcirco vnumquemque secundum viam 30
suam iudicabo vos domus Israel, ait Adonai
Dominus. Conuertimini & reuertimini ab om-
nibus impietatibus vestris, & non erunt vobis
in tormentum iniquitatis.

18 ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ ἐν θλίψει ἔθλιψεν, καὶ ἅρπαγμα
ἥρπασεν, καὶ ἐναντία ἐποίησεν ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ἀ-
19 πέθανεν ἐν τῇ ἀδικίᾳ αὐτοῦ. καὶ ἐρεῖτε τί ὅτι οὐκ ἔλα-
βεν ὁ υἱὸς τὴν ἀδικίαν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ; ὅτι ὁ υἱὸς κρίμα καὶ
δικαιοσύνην καὶ ἔλεος πεποίηκεν. πάντα τὰ νόμιμά μου
20 συνετήρησεν καὶ ἐποίησεν αὐτά, ζωῇ ζήσεται. ἡ δὲ ψυχὴ
ἡ ἁμαρτάνουσα αὕτη ἀποθανεῖται, ὁ δὲ υἱὸς οὐ λήψεται τὴν
ἀδικίαν τοῦ πατρός, καὶ ὁ πατὴρ οὐ λήψεται τὴν ἀδικίαν τοῦ
υἱοῦ. δικαιοσύνη δικαίου ἐπ' αὐτὸν ἔσται, καὶ ἀνομία ἀνόμου
21 ἐπ' αὐτὸν ἔσται. καὶ ὁ ἄνομος ἐὰν ἀποστρέψῃ ἐκ πασῶν
τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ ὧν ἐποίησεν, καὶ φυλάξηται πάσας τὰς
ἐντολάς μου, καὶ ποιήσῃ κρίμα καὶ δικαιοσύνην καὶ ἔλεος,
22 ζωῇ ζήσεται, καὶ οὐκ ἀποθανεῖται. πάντα τὰ παραπτώ-
ματα αὐτοῦ ὅσα ἐποίησεν οὐ μνησθήσεται αὐτῷ. ἐν τῇ δικαιο-
23 σύνῃ αὐτοῦ ᾗ ἐποίησεν ζήσεται. μὴ θελήσει θελήσω τὸν
θάνατον τοῦ ἀνόμου, λέγει ἀδωναῒ κύριος; ὡς τὸ ἀποστρέψαι
αὐτὸν ἐκ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς καὶ ζῆσαι αὐτόν.
24 καὶ ἐν τῷ ἀποστρέψαι δίκαιον ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης
αὐτοῦ, ποιῆσαι ἀδικίαν κατὰ πάσας τὰς ἀδικίας, ἃς ἐποίη-
σεν ὁ ἄνομος, ἐὰν ποιήσῃ, οὐ ζήσεται. πᾶσαι αἱ δικαιοσύναι
αὐτοῦ ἃς ἐποίησεν οὐ μὴ μνησθῶσιν. ἐν τῷ παραπτώματι
αὐτοῦ ᾧ παρέπεσεν, καὶ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις αὐτοῦ αἷς ἥμαρ-
25 τεν ἐν αὐταῖς ἀποθανεῖται. καὶ εἴπατε· οὐ κατευθύνει ἡ ὁ-
δὸς τοῦ κυρίου. ἀκούσατε δή οἶκος ἰσραήλ, μὴ ἡ ὁδός μου
οὐ κατευθύνῃ; οὐχὶ αἱ ὁδοὶ ὑμῶν οὐκ εὐθύνουσι;
26 ἐν τῷ ἀποστρέψαι τὸν δίκαιον ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης
αὐτοῦ, καὶ ποιήσῃ παράπτωμα, καὶ ἀποθανεῖται ἐν αὐτῷ, ἐν
τῷ παραπτώματι ᾧ ἐποίησεν, ἐν αὐτῷ ἀποθανεῖται.
27 καὶ ἐν τῷ ἀποστρέψαι ἄνομον ἀπὸ τῆς ἀνομίας αὐτοῦ
ἧς ἐποίησεν, καὶ ποιῆσαι κρίμα καὶ δικαιοσύνην, οὗτος
τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐφύλαξεν.
28 καὶ εἶδεν καὶ ἀπέστρεψεν ἀπὸ πασῶν τῶν ἀσεβειῶν
29 αὐτοῦ ὧν ἐποίησεν. ζωῇ ζήσεται, οὐ μὴ ἀποθάνῃ. καὶ λέ-
γουσιν ὁ οἶκος τοῦ ἰσραήλ, οὐ κατορθοῖ ἡ ὁδὸς κυρίου, μὴ ἡ ὁ-
δός μου οὐ κατορθοῖ οἶκος ἰσραήλ, οὐχὶ ἡ ὁδὸς ὑμῶν οὐ κα-
30 τορθοῖ. διὰ τοῦτο ἕκαστον κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ κρινῶ ὑμᾶς
οἶκος ἰσραήλ, λέγει ἀδωναῒ κύριος. ἐπιστράφητε καὶ ἀ-
ποστρέψατε ἐκ πασῶν τῶν ἀσεβειῶν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἔσονται
ὑμῖν εἰς κόλασιν ἀδικίας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Pater eius quia calumniam exercuit, & rapinā rapuit ab vno de fratribus suis, & quod non est rectū in medio populi sui fecit, & ecce
mortuus est in peccato suo. 19 Et dicetis: Quare non punitur filius in peccatis patris? filius enim iudicium verum & iustitiam fecit, omnia
pacta mea seruauit & fecit ea: viuens viuet. 20 Homo qui peccauerit, ipse morietur. Filius non punietur in peccatis patris, nec pater pu-
nietur in peccatis filij. Iustitia iusti in ipso permanebit, & peccatum impij super eum erit. 21 Impius autem cùm conuersus fuerit ab omni-
bus peccatis suis quæ fecit, & custodierit omnia pacta mea, & fecerit iudicium verum & iustitiam; viuens viuet, non morietur.
22 Omnes iniquitates eius quas fecit, non erunt in memoria ei: in iustitia sua quam fecit permanebit. 23 Nunquid volens volo mortē
impij, dicit Dominus Deus? nonne cùm conuersus fuerit à via sua, viuet? 24 Et cùm auersus fuerit iustus à iustitia sua & fecerit iniquitatē,
iuxta omnes abominationes quas fecit impius, fecerit ipse, nunquid viuet? Omnes iustitiæ eius quas fecit, non erunt in memoria: in præua-
ricatione qua præuaricatus est, & in peccatis quibus peccauit, in ipsis morietur. 25 Et dixistis: Non sunt expositæ nobis viæ bonitatis Dñi.
Audite nunc domus Israel: An viæ bonitatis meæ non declaratæ sunt vobis? nonne viæ vestræ non sunt rectæ? 26 Cùm auersus fuerit
iustus à iustitia sua & fecerit iniquitatem & mortuus fuerit ob ea, in iniquitate sua quam fecit morietur. 27 Et cùm auersus fuerit im-
pius ab iniquitate sua quam fecit, & fecerit iudicium verum & iustitiam, ipse animam suam viuificabit. 28 Vidit enim & conuersus est ab
omnibus iniquitatibus suis quas fecit: viuens viuet & non morietur. 29 Et dixerunt domus Israel: Non declaratæ sunt nobis viæ boni-
tatis Domini. An viæ bonitatis meæ non sunt declaratæ vobis domus Israel? vtique viæ vestræ non sunt rectæ.
30 Propterea iuxta vias vniuscuiusque vindictam sumam ex vobis domus Israel, dicit Dominus Deus. Conuertimini ad cultum meum,
& auferte ex vobis cultum idolorum, & non sit vobis in offendiculum peccatorum.

31 * הַשְׁלִיכוּ מֵעֲלֵיכֶם אֶת־כָּל־פִּשְׁעֵיכֶם אֲשֶׁר
פְּשַׁעְתֶּם בָּם וַעֲשׂוּ לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה
וְלָמָּה תָמֻתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל׃
32 * כִּי לֹא אֶחְפֹּץ בְּמוֹת הַמֵּת נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה
וְהָשִׁיבוּ וִחְיוּ׃

יט

1 * וְאַתָּה שָׂא קִינָה אֶל־נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל׃
2 * וְאָמַרְתָּ מָה אִמְּךָ לְבִיָּא בֵּין אֲרָיוֹת רָבָצָה בְּתוֹךְ
3 כְּפִרִים רִבְּתָה גוּרֶיהָ׃ * וַתַּעַל אֶחָד מִגֻּרֶיהָ
כְּפִיר הָיָה וַיִּלְמַד לִטְרָף־טֶרֶף אָדָם אָכָל׃
4 * וַיִּשְׁמְעוּ אֵלָיו גּוֹיִם בְּשַׁחְתָּם נִתְפָּשׂ וַיְבִאֻהוּ
5 בַחַחִים אֶל־אֶרֶץ מִצְרָיִם׃ * וַתֵּרֶא כִּי נוֹחֲלָה
אָבְדָה תִּקְוָתָהּ וַתִּקַּח אֶחָד מִגֻּרֶיהָ כְּפִיר שָׂמָתְהוּ׃
6 * וַיִּתְהַלֵּךְ בְּתוֹךְ־אֲרָיוֹת כְּפִיר הָיָה וַיִּלְמַד לִטְרָף־
7 טֶרֶף אָדָם אָכָל׃ * וַיֵּדַע אַלְמְנוֹתָיו וְעָרֵיהֶם
הֶחֱרִיב וַתֵּשַׁם אֶרֶץ וּמְלֹאָהּ מִקּוֹל שַׁאֲגָתוֹ׃
8 * וַיִּתְּנוּ עָלָיו גּוֹיִם סָבִיב מִמְּדִינוֹת וַיִּפְרְשׂוּ עָלָיו
9 רִשְׁתָּם בְּשַׁחְתָּם נִתְפָּשׂ׃ * וַיִּתְּנֻהוּ בַסּוּגַר בַּחַחִים
וַיְבִאֻהוּ אֶל־מֶלֶךְ בָּבֶל יְבִאֻהוּ בַּמְּצֹדוֹת לְמַעַן לֹא־
יִשָּׁמַע קוֹלוֹ עוֹד אֶל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל׃
10 * אִמְּךָ כַגֶּפֶן בְּדָמְךָ עַל־מַיִם שְׁתוּלָה פֹּרִיָּה וַעֲנֵפָה
הָיְתָה מִמַּיִם רַבִּים׃
11 * וַיִּהְיוּ־לָהּ מַטּוֹת עֹז אֶל־שִׁבְטֵי מֹשְׁלִים וַתִּגְבַּהּ
קוֹמָתוֹ עַל־בֵּין עֲבֹתִים וַיֵּרָא בְגָבְהוֹ בְּרֹב דָּלִיֹּתָיו׃
12 * וַתֻּתַּשׁ בְּחֵמָה לָאָרֶץ הֻשְׁלָכָה וְרוּחַ הַקָּדִים
הוֹבִישׁ פִּרְיָהּ הִתְפָּרְקוּ וָיָבֵשׁוּ מַטֵּה עֻזָּהּ אֵשׁ
13 אֲכָלָתְהוּ׃ * וְעַתָּה שְׁתוּלָה בַמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ צִיָּה
14 וְצָמָא׃ * וַתֵּצֵא אֵשׁ מִמַּטֵּה בַדֶּיהָ פִּרְיָהּ אָכָלָה
וְלֹא־הָיָה בָהּ מַטֵּה עֹז שֵׁבֶט לִמְשׁוֹל קִינָה הִיא
וַתְּהִי לְקִינָה׃

31 * Proiicite à vobis oẽs iniquitates vestras
in quibus præuaricati estis, & facite vobis
cor nouum & spiritũ nouum. Et quare mo
32 riemini domus Israel? * Quia nolo mortẽ
morientis, dicit Dominus Deus. Reuerti-
mini & viuite.

CAP. XIX.

1 ET tu assume planctum super principes
2 Israel. * Et dices: Quare mater tua
A leęna inter leones cubauit? In medio leun-
culorum enutriuit catulos suos.
3 * Et eduxit vnũ de leunculis suis, leo fa-
ctus est, & didicit capere prædã hominẽq;
4 comedere. * Et audierunt de eo gentes, &
non absque vulneribus suis ceperunt eũ, &
adduxerunt eũ in catenis in terrã Ægypti.
5 * Quæ cùm vidisset quoniam infirmata
B est & periit expectatio eius, tulit vnum de
leunculis suis, leonem constituit eum.
6 * Qui incedebat inter leones, & factus
est leo, & didicit prædã capere & homines
7 deuorare. * Didicit viduas facere, & ciui-
tates earũ in desertũ adducere, & desolata
est terra & plenitudo eius à voce rugitus il-
8 lius. * Et conuenerunt aduersus eum gen
tes vndique de prouinciis, & expanderunt
super eum rete suum. in vulneribus earum
9 captus est. * Et miserunt eum in caueam.
C in catenis adduxerunt eum ad regem Ba-
bylonis, miseruntq́ue eum in carcerem, ne
audiretur vox eius vltra montes Israel.
10 * Mater tua quasi vinea in sanguine tuo
super aquam plantata est. Fructus eius &
frondes eius creuerunt ex aquis multis.
11 * Et factæ sunt ei virgæ solidæ in sceptra
dominantium, & exaltata est statura eius
inter frondes. Et vidit altitudinem suam in
12 multitudine palmitum suorũ. * Et euulsa
D est in ira, in terramq́ue proiecta, & ventus
vrens siccauit fructum eius; marcuerunt &
arefactæ sunt virgæ roboris eius. ignis
13 comedit eam. * Et nunc transplantata est
in desertum in terra inuia & sitienti.
14 * Egressus est ignis de virga ramorum
eius, qui fructum eius comedit, & non fuit
in ea virga fortis sceptrum dominantium.
Planctus est & erit in planctum.

תרגום יונתן

31 ארחיקו מנכון ית כל חוביכון דחבתון בהון ועבדו לכון לב דחיל ורוח דחילא ולמה תמותון בית ישראל׃ 32 ארי לא רעינא
במותא דחייב למימת אמר יי אלהים תובו לפלחני ואתקיימו׃

יט

1 ואת טול אליא על רברבי ישראל׃ 2 ותימר מה כנישתא דישראל דהוית דמיא לליתא ביני מלכיא רבת ביני שלטוניא
ומתמננא׃ 3 ורבית חד מבנהא מלכא הוה ואליף למקטל קטול אנשא קטל׃ 4 ושמעו עלוהי עממיא בסריגתהון אתאחד
ואיתוהי בשלשלן לארעא דמצרים׃ 5 וחזת ארי פסק אבד סבורה ורבית חד מבנהא מלכא שויתיה׃ 6 והליך בגו מלכיא
מלכא הוה ואליף למקטל קטול אנשא קטל׃ 7 ואצדי בירניתיה וקרויהון אחריב וצדיאת ארעא ומלואה מקל אתרגושתיה׃
8 ואתכנישו עלוהי עממיא סחור סחור ממדינתא ופרסו עלוהי מצדתהון בסריגתהון אתאחד׃ 9 ויהבוהי בקולרין בשלשלן ואיתוהי
למלכא דבבל איתוהי במצדיא בדיל דלא ישתמע קליה עוד על טורי ישראל׃ 10 כנישתא דישראל במעבדה אוריתא דמיא כגופן
דשתילא על מבוע דמיין דנופה שפיר וסוכיה מטלן והיא שתילא על מיין סגיאין׃ 11 והוו בה שלטונין תקיפין מלכין דגברין לשעבדא
מלכו ורמא בתקפיה על מלכותא ואתנצח בסומכותיה בסגי גברוהי׃ 12 ואתעקרת בתקוף מארע בית שכינתא לארע אוחרי
אתלו ומלך דתקיף כרוח קדומא קטל עמה אטלטלו וגלו שלטוני תקפה ועממיא דתקיפין כאשתא שיציאונון׃
13 וכען דמיא לגופן דשתילא במדברא בארע צדיא וחרבא׃ 14 ואתו עממיא דתקיפין כאשתא מחובי זדונה עמה קטלו ולא
הוו בה שלטונין תקיפין מלכין דגברין לשעבדא מלכו אמר נביא אליא היא נבואתא ותהא לאליא׃

Proiicite à vobis omnes impietates vestras, 31
quas impiè egistis in me, & facite vobis cor no-
uum, & spiritum nouum: & quare moritur
domus Israel? Quia non volo mortē morien- 32
tis, dicit Adonai Dominus. Conuertimini igitur
& viuetis.

CAP. XIX.

ET tu accipe lamentum super principē Israel. 1
Et dices: Quid mater tua super catulos 2
in medio leonum nata est, in medio leonum mul-
tiplicauit catulos suos? Et exiliuit vnus de 3
catulis suis, leo factus est, & didicit rapere ra-
pinas, homines comedit. Et audierunt de eo 4
gentes, & captus est in corruptione earum, &
adduxerunt eum in camo in terram Ægypti.
Et vidit quia ablatus est ab ea, & periit 5
substantia eius, & tulit alium de catulis suis,
leonem constituit eum. Et conuersabatur in 6
medio leonum, leo factus est. & didicit rapere
rapinas, & homines comedit.
Et pascebatur in audacia sua, & ciui- 7
tates eorum desertas fecit; & vastauit terrā &
plenitudinem eius à voce rugitus eius.
Et irruerunt super eum gētes in circuitu de 8
regionibus, & expanderunt super eū retia sua,
& in corruptione eorū captus est. Et posue- 9
runt eum in camo & in cauea, & adduxerunt
eū ad regē Babylonis, & introduxerunt eum in
carcerem, vt non audiatur vox eius vltrà super
montes Israel. Mater tua quasi vinea, quasi 10
flos malogranati in aqua plantati fructus eius, et
germen illius factum est ex aqua multa.
Et facta est ei virga fortitudinis in tribum 11
ducū, & exaltata est in magnitudine sua in me-
dio propaginum, et vidit magnitudinem suam in
multitudine palmitū eius. Et confracta est 12
in furore; super terram proiecta est, & ventus
vrens arefecit electa eius; vindicatæ sunt et are-
factæ sunt virgæ fortitudinis eius, ignis consum-
psit eam. Et nunc plantauerunt eam in de- 13
serto in terra sine aqua & sitienti.
Et exiuit ignis ex virgis electorum eius, 14
& comedit eam, & non erit in ea virga forti-
tudinis tribus: in parabolam lamentationis est,
& erit in planctum.

31 ἀποῤῥίψατε ἀφ' ἑαυτῶν πάσας τὰς ἀσεβείας ὑμῶν,
ἃς ἠσεβήσατε εἰς ἐμέ, καὶ ποιήσατε ἑαυτοῖς καρδίαν και-
νήν, καὶ πνεῦμα καινόν, καὶ ἵνα τί ἀποθνήσκετε οἶκος ἰσραήλ;
32 διότι οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἀποθνήσκοντος, λέγει
ἀδωναῒ κύριος. ἐπιστρέψατε οὖν καὶ ζήσετε. ιθ'
1 Καὶ σὺ λάβε θρῆνον ἐπὶ τὸν ἄρχοντα τοῦ ἰσραήλ.
2 καὶ ἐρεῖς, τί ἡ μήτηρ σου ἐπὶ σκύμνους ἐν μέσῳ λεόν-
των ἐγεννήθη, ἐν μέσῳ λεόντων ἐπλήθυνεν σκύμνους αὐτῆς.
3 καὶ ἀπεπήδησεν εἷς τῶν σκύμνων αὐτῆς, λέων ἐγένετο,
καὶ ἔμαθεν τοῦ ἁρπάζειν ἁρπάγματα, ἀνθρώπους ἔφαγεν.
4 καὶ ἤκουσαν περὶ αὐτοῦ ἔθνη, καὶ συνελήφθη ἐν τῇ διαφθο-
ρᾷ αὐτῶν, καὶ ἤγαγον αὐτὸν ἐν κημῷ εἰς γῆν αἰγύπτου.
5 καὶ εἶδεν ὅτι ἀπῶσται ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἀπώλετο ἡ ὑπόστα-
σις αὐτῆς, καὶ ἔλαβεν ἄλλον ἐκ τῶν σκύμνων αὐτῆς, λέοντα
6 ἔταξεν αὐτόν. καὶ συνεστρέφετο ἐν μέσῳ λεόντων, λέων
7 ἐγένετο. καὶ ἔμαθεν ἁρπάζειν ἁρπάγματα, καὶ ἀνθρώπους
ἔφαγεν. καὶ ἐνέμετο ἐν τῷ θράσει αὐτοῦ, καὶ τὰς
πόλεις αὐτῶν ἐξηρήμωσεν, καὶ ἠφάνισεν γῆν καὶ τὸ πλή-
ρωμα αὐτῆς ἀπὸ φωνῆς ὀρυώματος αὐτοῦ.
8 καὶ ἐπέθεντο ἐπ' αὐτὸν ἔθνη κυκλόθεν ἐκ τῶν χωρῶν καὶ
ἐξεπέτασαν ἐπ' αὐτὸν δίκτυα αὐτῶν, καὶ ἐν τῇ διαφθορᾷ
9 αὐτῶν συνελήφθη. καὶ ἔθεντο αὐτὸν ἐν κημῷ καὶ ἐν
γαλεάγρᾳ, καὶ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς τὸν βασιλέα βαβυ-
λῶνος, καὶ εἰσήγαγον αὐτὸν εἰς φυλακήν, ὅπως μὴ ἀκουσθῇ
ἡ φωνὴ αὐτοῦ ἔτι ἐπὶ τὰ ὄρη τοῦ ἰσραήλ.
10 ἡ μήτηρ σου ὡς ἄμπελος, ὡς ἄνθος ῥοᾶς ἐν ὕδατι πε-
φυτευμένης ὁ καρπὸς αὐτῆς, καὶ ὁ βλαστὸς αὐτῆς ἐγέ-
11 νετο ἐξ ὕδατος πολλοῦ. καὶ ἐγένετο αὐτῇ ῥάβδος
ἰσχύος ἐπὶ φυλὴν ἡγουμένων, καὶ ὑψώθη ἐν τῷ μεγέθει
αὐτῆς ἐν μέσῳ σελέχων, καὶ εἶδεν τὸ μέγεθος αὐτῆς ἐν
12 πλήθει κλημάτων αὐτῆς. καὶ κατεκλάσθη ἐν θυ-
μῷ. ἐπὶ τὴν γῆν ἐρρίφη, καὶ ἄνεμος καύσων ἐξήρανεν
τὰ ἐκλεκτὰ αὐτῆς, ἐξεδικήθησαν καὶ ἐξηράνθησαν αἱ
ῥάβδοι τῆς ἰσχύος αὐτῆς. πῦρ ἀνήλωσεν αὐτήν.
13 καὶ νῦν πεφυτεύκασιν αὐτὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν γῇ
14 ἀνύδρῳ καὶ διψώσῃ. καὶ ἐξῆλθεν πῦρ ἐκ τῶν ῥά-
βδων τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῆς, καὶ κατέφαγεν αὐτήν. καὶ οὐκ
ἔσται ἐν αὐτῇ ῥάβδος ἰσχύος φυλῆς εἰς παραβολὴν θρή-
νου ἐστίν, καὶ ἔσται εἰς θρῆνον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Proiicite à vobis omnia peccata vestra quæ cōmisistis, & facite vobis cor timens & spiritum timoris: & quare moriemini domus Israel? 32 Quia nolo mortem peccatoris, qui reus est mortis, dicit Dominus Deus. Conuertimini ad cultum meum, & viuite. CAP. XIX.

ET tu assume lamentationem super principes Israel. 2 Et dices: Quid cœtus Israel, quæ similis eras leænæ, inter reges creuit, & inter principes nutriuit filios suos. 3 Et euexit vnum de filiis suis, rex fuit, & didicit occidere occisionem, hominem occidit. 4 Et audierūt de eo populi, in reti eorum captus est, & adduxerunt eum in catenis in terram Ægypti. 5 Et vidit quia cessauit & periit expectatio eius, & nutriuit vnum de filiis suis, regem constituit eum. 6 Et ambulauit inter reges, rex fuit, & didicit occidere occisionem, hominem interfecit. 7 Et desolauit palatia eius, & ciuitates eorum destruxit, & desolata est terra & plenitudo eius à voce tumultus eius. 8 Et congregati sunt contra eum populi per circuitum de prouinciis, & expanderunt super eum rete suum, & in sagena eorum captus est. 9 Et posuerunt eum in collare, & in catenas, & adduxerunt eum ad regem Babylonis: adduxerunt enim eum in caueam vt nō audiretur vox eius vltrà super montes Israel. 10 Cœtus Israel cùm faceret legem, similis erat viti quæ plantata est iuxta fontes aquarū, cuius fructus erat pulcher, & rami eius obumbrantes. et ipsa plantata erat iuxta aquas multas. 11 Et fuerunt in ea dominatores fortes, reges, qui potentes sunt ad subiicienda regna: & eleuatus est robore suo super regna, & superauit cū adiutoribus suis in multitudine fortiū suorum. 12 Et euulsa est in vehemētia de terra domus maiestatis, & in terram alterā translata est. Et rex fortis quasi ventus vrens occidit populum; & migrauerunt, & translati sunt dominatores fortitudinis eius, & populi qui sunt fortes sicut ignis consumpserunt eos. 13 Et nunc similis est viti quę plantata est in deserto in terra desolata & deserta. 14 Et venerunt populi qui fortes sunt sicut ignis, & propter peccata superbiæ eius occiderūt populū eius, & nō fuerunt in ea dn̄atores fortes nec reges potentes ad subiicienda regna. Dicit propheta, lamentatio est prophetia, & erit in lamentationem.

כ

1 וַיְהִי בַּשָּׁנָה הַשְּׁבִיעִית בַּחֲמִשִׁי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ
בָּאוּ אֲנָשִׁים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל לִדְרֹשׁ אֶת־יְהוָה וַיֵּשְׁבוּ
2 לְפָנָי׃ וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
3 בֶּן־אָדָם דַּבֵּר אֶת־זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הֲלִדְרֹשׁ אֹתִי אַתֶּם בָּאִים חַי־
אָנִי אִם־אִדָּרֵשׁ לָכֶם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃
4 הֲתִשְׁפֹּט אֹתָם הֲתִשְׁפּוֹט בֶּן־אָדָם אֶת־תּוֹעֲבֹת
אֲבוֹתָם הוֹדִיעֵם׃
5 וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בְּיוֹם בָּחֳרִי
בְיִשְׂרָאֵל וָאֶשָּׂא יָדִי לְזֶרַע בֵּית יַעֲקֹב וָאִוָּדַע לָהֶם
בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וָאֶשָּׂא יָדִי לָהֶם לֵאמֹר אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם׃
6 בַּיּוֹם הַהוּא נָשָׂאתִי יָדִי לָהֶם לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ
מִצְרָיִם אֶל־אֶרֶץ אֲשֶׁר־תַּרְתִּי לָהֶם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ
צְבִי הִיא לְכָל־הָאֲרָצוֹת׃
7 וָאֹמַר אֲלֵהֶם אִישׁ שִׁקּוּצֵי עֵינָיו הַשְׁלִיכוּ וּבְגִלּוּלֵי
מִצְרַיִם אַל־תִּטַּמָּאוּ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
8 וַיַּמְרוּ־בִי וְלֹא אָבוּ לִשְׁמֹעַ אֵלַי אִישׁ אֶת־שִׁקּוּצֵי
עֵינֵיהֶם לֹא הִשְׁלִיכוּ וְאֶת־גִּלּוּלֵי מִצְרַיִם לֹא עָזָבוּ
וָאֹמַר לִשְׁפֹּךְ חֲמָתִי עֲלֵיהֶם לְכַלּוֹת אַפִּי בָּהֶם
בְּתוֹךְ אֶרֶץ מִצְרָיִם׃
9 וָאַעַשׂ לְמַעַן שְׁמִי לְבִלְתִּי הֵחֵל לְעֵינֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־
הֵמָּה בְתוֹכָם אֲשֶׁר נוֹדַעְתִּי אֲלֵיהֶם לְעֵינֵיהֶם
לְהוֹצִיאָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
10 וָאוֹצִיאֵם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וָאֲבִאֵם אֶל־הַמִּדְבָּר׃
11 וָאֶתֵּן לָהֶם אֶת־חֻקּוֹתַי וְאֶת־מִשְׁפָּטַי הוֹדַעְתִּי
אוֹתָם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם׃
12 וְגַם אֶת־שַׁבְּתוֹתַי נָתַתִּי לָהֶם לִהְיוֹת לְאוֹת בֵּינִי
וּבֵינֵיהֶם לָדַעַת כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדְּשָׁם׃

CAP. XX.

1 ET factum est in anno septimo, in quin-
A to, in decima mensis, venerunt viri de
senioribus Israel vt interrogarent Domi-
num, & sederunt coram me.
2 * Et factus est sermo Domini ad me,
dicens:
3 *Fili hominis, loquere senioribus Israel,
& dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus,
Nunquid ad interrogandum me vos veni-
stis? viuo ego quia non respondebo vobis,
ait Dominus Deus.
4 * Si iudicas eos, si iudicas fili hominis:
Abominationes patrũ eorum ostende eis.
5 * Et dices ad eos : Hæc dicit Dominus
Deus; In die qua elegi Israel, & leuaui manũ
meam pro stirpe domus Iacob, & apparui
eis in terra Ægypti, & leuaui manũ meã pro
eis, dicens: Ego Dominus Deus vester.
6 * In die illa leuaui manum meam pro eis
vt educerem eos de terra Ægypti in terram
quam prouideram eis fluentẽ lacte & mel-
le, quæ est egregia inter omnes terras.
7 * Et dixi ad eos: Vnusquisque offensio-
nes oculorum suorum abiiciat, & idolis
Ægypti nolite pollui. Ego Dominus Deus
vester.
8 * Et irritauerunt me, nolueruntque me
B audire. Vnusquisque abominationes ocu-
lorum suorũ non proiecit, nec idola Ægy-
pti reliquerunt. Et dixi vt effunderem indi-
gnationem meam super eos, & implerem
iram meam in eis in medio terræ Ægypti.
9 * Et feci propter nomen meum, vt non
violaretur coram gentibus, in quarum me-
dio erant, & inter quas apparui eis, vt edu-
cerem eos de terra Ægypti.
10 * Eieci ergo eos de terra Ægypti, & edu-
xi eos in desertum.
11 * Et dedi eis præcepta mea, & iudicia
mea ostendi eis, quæ faciens homo viuet in
eis.
12 * Insuper & sabbata mea dedi eis, vt es-
set signum inter me & eos: & scirent quia
ego Dominus sanctificans eos.

תרגום יונתן

כ

1 והוה בשתא שביעתא בחמישאה בעשרא לירחא אתו גברין מסבי ישראל למתבע אולפן מן קדם יי ויתבו קדמי :
2 והוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר :
3 בר אדם אתנבי לסבי ישראל ותימר להון כדנן אמר יי אלהים הלמתבע אולפן מן קדמי אתון אתן קים אנא אם אשתאל לכון במימרי אמר יי אלהים :
4 התוכח יתהון התוכח בר אדם ית תועבת אבהתהון הודענון :
5 ותימר להון כדנן אמר יי אלהים ביומא דאתרעיתי בישראל וקימית במימרי לזרעא דבית יעקב ואתגליתי לאפרקהון בארעא דמצרים וקימית במימרי להון למימר אנא יי אלהכון :
6 ביומא ההוא קימית להון במימרי לאפקותהון מארעא דמצרים לארעא דיהבית להון עבדא חלב ודבש תשבחא היא לכל מדינתא :
7 ואמרית להון גבר ית שקוצי עינוהי ארחיקו מקביל ובפלחן טעות מצראי לא תסתאבון אנא יי אלהכון :
8 וסרבו על מימרי ולא אבו לקבלא לנביאי גבר ית שקוצי עיניהון לא ארחיקו וית פלחן טעות מצראי לא שבקו ואמרית למשפך חמתי עליהון דיחול רגזי בהון בגו ארעא דמצרים :
9 ועבדית בדיל שמי בדיל דלא יתחל לעיני עממיא דאנון ביניהון דאתגליתי למפרקהון לעיניהון לאפקותהון מארעא דמצרים :
10 ואפיקתנון מארעא דמצרים ואעלתנון למדברא :
11 ויהבית להון ית קימי וית דיני הודעית יתהון דאם יעבד יתהון אנשא ויחי בהון חיי עלמא :
12 ואף ית יומי שביא דלי יהבית להון למהוי לאת בין מימרי וביניהון למדע ארי אנא יי מקדשהון :

CAP. XX.

ET factū est in anno septimo in quinto mense 1
decima mensis, venerunt viri de senioribus
domus Israel, vt interrogarent Dominum: &
sederunt ante faciem meam.
Et factus est sermo Domini ad me, dicens: 2
Fili hominis, loquere ad seniores Israel, & 3
dices ad eos: Hæc dicit Adonai Dominus; Si ad
interrogandum me vos venitis, viuo ego si re-
spondero vobis, dicit Adonai Dominus.
Si vltus fuero eos vltione; fili hominis ini- 4
quitates patrum eorum contestare eis.
Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus; 5
Ex qua die elegi domum Israel, & notus factus
sum semini domus Iacob, et cognitus factus sum
illis in terra Ægypti, & suscepi manu mea eos,
dicens: Ego Dominus Deus vester.
In die illa apprehendi eos manu mea, vt e- 6
ducerem eos de terra Aegypti in terram quam
preparaui eis, terram fluentem melle & lacte,
fauus est vltra omnem terram.
Et dixit ad eos: Vnusquisque abominatio- 7
nes oculorum suorum proiiciat, & in adinuen-
tionibus Aegypti non polluat se: Ego Dominus
Deus vester.
Et recesserunt à me, & non voluerunt au- 8
dire me; vnusquisque abominationes oculorum
suorum non proiecerunt, & adinuentiones Ae-
gypti non reliquerunt. Et dixi vt effunderem
furorem meum super eos, vt implerem irā meam
in eis in medio terræ Aegypti.
Et feci vt nomen meum omnino non vio- 9
laretur corā gentibus quarum ipsi sunt in medio
earum, in quibus cognitus sum ad eos coram eis,
vt educerem eos de terra Aegypti.
Et eduxi eos de terra Aegypti, & adduxi 10
eos in desertum.
Et dedi eis præcepta mea, & iustificationes 11
meas notas feci illis, vt faciat ea homo, & viuet
in eis.
Et sabbata mea dedi eis, vt essent in signum 12
inter me & inter eos, vt scirent ipsi, quia ego
Dominus sanctificans eos.

κ'

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ ἐν τῷ πέμπτῳ
μηνὶ δεκάτῃ τοῦ μηνός, ἦλθον ἄνδρες ἐκ τῶν πρεσβυ-
τέρων τοῦ οἴκου ἰσραήλ, ἐπερωτῆσαι τὸν κύριον, καὶ ἐκά-
2 θισαν πρὸ προσώπου μου. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου
3 πρός με λέγων· υἱὲ ἀνθρώπου, λάλησον πρὸς τοὺς
πρεσβυτέρους τοῦ ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς· τάδε
λέγει ἀδωναῒ κύριος, εἰ ἐπερωτῆσαί με ὑμεῖς ἔρχεσθε.
ζῶ ἐγὼ εἰ ἀποκριθήσομαι ὑμῖν, λέγει ἀδωναῒ κύριος.
4 εἰ ἐκδικήσω αὐτοὺς ἐκδικήσει. υἱὲ ἀνθρώπου τὰς
ἀνομίας τῶν πατέρων αὐτῶν διαμάρτυραι αὐτοῖς.
5 καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, ἀφ'
ἧς ἡμέρας ᾑρέτισα τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, καὶ ἐγνώσθην τῷ
σπέρματι οἴκου ἰακώβ, καὶ ἐγνώσθην αὐτοῖς ἐν γῇ αἰγύ-
πτου, καὶ ἀντελαβόμην τῇ χειρί μου αὐτῶν λέγων· ἐγὼ
6 κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀντελα-
βόμην αὐτῶν τῇ χειρί μου, τοῦ ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς
αἰγύπτου εἰς τὴν γῆν ἣν ἡτοίμασα αὐτοῖς γῆν ῥέουσαν
μέλι καὶ γάλα, κηρίον ἐστὶν παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν.
7 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, ἕκαστος τὰ βδελύγματα τῶν
ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ἀπορριψάτω, καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμα-
σιν αἰγύπτου μὴ μιαινέσθω, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν.
8 καὶ ἀπέστησαν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ οὐκ ἠθέλησαν εἰσα-
κοῦσαί μου, ἕκαστος τὰ βδελύγματα τῶν ὀφθαλμῶν
αὐτῶν οὐκ ἀπέρριψαν, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα αἰγύπτου
οὐκ ἐγκατέλειπον. καὶ εἶπα τοῦ ἐκχέαι τὸν θυμόν μου
ἐπ' αὐτοὺς τοῦ συντελέσαι τὴν ὀργήν μου ἐν αὐτοῖς ἐν
μέσῳ γῆς αἰγύπτου.
9 καὶ ἐποίησα ὅπως τὸ ὄνομά μου τὸ παράπαν μὴ βε-
βηλωθῇ ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν ὧν αὐτοί εἰσιν ἐν μέσῳ αὐτῶν
ἐν οἷς ἐγνώσθην πρὸς αὐτοὺς ἐνώπιον αὐτῶν τοῦ ἐξαγα-
γεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου.
10 καὶ ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἤγαγον
11 αὐτοὺς εἰς τὴν ἔρημον. καὶ ἔδωκα αὐτοῖς τὰ προστά-
γματά μου, καὶ τὰ δικαιώματά μου ἐγνώρισα αὐτοῖς, ὡς
ἂν ποιήσῃ αὐτὰ ἄνθρωπος καὶ ζήσεται ἐν αὐτοῖς.
12 καὶ τὰ σάββατά μου ἔδωκα αὐτοῖς, τοῦ εἶναι εἰς ση-
μεῖον ἀνὰ μέσον ἐμοῦ, καὶ ἀνὰ μέσον αὐτῶν, τοῦ γνῶναι αὐ-
τούς, ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XX.

ET factum est anno septimo, quinto *mense*, decima die mensis, dixit propheta, venerunt viri de senioribus Israel, vt quærerent doctrinā
à facie Domini: & sederunt coram me. 2 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: 3 Fili hominis,
vaticinare senioribus Israel, & dices eis: Hæc dicit Dominus Deus; Nunquid ad interrogādam doctrinam à facie mea vos venistis? viuo ego,
dicit Dominus, si interrogatus in verbo meo respondero vobis, dicit Dominus Deus. 4 An argues eos, an argues fili hominis?
Abominationes patrum suorum ostende eis. 5 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus; In die quo elegi Israel, & iuraui in ver-
bo meo semini domus Iacob; & reuelatus sum vt redimerem eos de terra Ægypti, & iuraui eis in verbo meo, dicens: Ego Dominus Deus
vester. 6 In die illa iuraui illis in verbo meo, educturum me eos de terra Aegypti in terram quam dedi eis, fluentem lacte &
melle, quæ laudabilis est omnibus prouinciis. 7 Et dixi eis: Quisque abominationes suas proiiciat à conspectu oculorum suorum,
& in cultu idolorum Aegyptiorum ne polluamini. Ego Dominus Deus vester. 8 At refractarij fuerunt verbo meo, & noluerunt
obedire prophetis meis; quisque non proiecerunt abominationes oculorum suorum, neque reliquerunt cultum idolorum Ægyptiorum. Et
dixi quòd effunderem indignationem meam super eos, & quòd quiesceret ira mea in eis in medio terræ Aegypti. 9 Et feci propter
nomen meum vt non violaretur ante oculos populorum, inter quos erant, in quorum conspectu innotueram vt redimerem eos, vt educe-
rem eos ex terra Ægypti. 10 Et eduxi eos de terra Ægypti, atque in desertum adduxi eos. 11 Et dedi eis pacta mea, & iu-
dicia mea ostendi eis; quæ si fecerint homines, viuent in eis vita æterna. 12 Et etiam dies sabbatorum meorum dedi eis, vt essent eis in
signum inter Verbum meum & inter eos, vt cognoscerent quia ego Dominus qui sanctifico eos.

13 וַיַּמְרוּ־בִי בֵית־יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר בְּחֻקּוֹתַי לֹא־
הָלָכוּ וְאֶת־מִשְׁפָּטַי מָאָסוּ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם
וָחַי בָּהֶם וְאֶת־שַׁבְּתֹתַי חִלְּלוּ מְאֹד וָאֹמַר לִשְׁפֹּךְ
חֲמָתִי עֲלֵיהֶם בַּמִּדְבָּר לְכַלּוֹתָם׃
14 וָאֶעֱשֶׂה לְמַעַן שְׁמִי לְבִלְתִּי הֵחֵל לְעֵינֵי הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר הוֹצֵאתִים לְעֵינֵיהֶם׃
15 וְגַם־אֲנִי נָשָׂאתִי יָדִי לָהֶם בַּמִּדְבָּר לְבִלְתִּי הָבִיא
אוֹתָם אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־נָתַתִּי זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ
16 צְבִי הִיא לְכָל־הָאֲרָצוֹת׃ יַעַן בְּמִשְׁפָּטַי מָאָסוּ
וְאֶת־חֻקּוֹתַי לֹא־הָלְכוּ בָהֶם וְאֶת־שַׁבְּתוֹתַי חִלֵּלוּ
17 כִּי אַחֲרֵי גִלּוּלֵיהֶם לִבָּם הֹלֵךְ׃ וַתָּחָס עֵינִי עֲלֵיהֶם
מִשַּׁחֲתָם וְלֹא־עָשִׂיתִי אוֹתָם כָּלָה בַּמִּדְבָּר׃
18 וָאֹמַר אֶל־בְּנֵיהֶם בַּמִּדְבָּר בְּחוּקֵּי אֲבוֹתֵיכֶם אַל־
תֵּלֵכוּ וְאֶת־מִשְׁפְּטֵיהֶם אַל־תִּשְׁמֹרוּ וּבְגִלּוּלֵיהֶם
19 אַל־תִּטַּמָּאוּ׃ אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם בְּחֻקּוֹתַי לֵכוּ
וְאֶת־מִשְׁפָּטַי שִׁמְרוּ וַעֲשׂוּ אוֹתָם׃
20 וְאֶת־שַׁבְּתוֹתַי קַדֵּשׁוּ וְהָיוּ לְאוֹת בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם
לָדַעַת כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
21 וַיַּמְרוּ־בִי הַבָּנִים בְּחֻקּוֹתַי לֹא־הָלָכוּ וְאֶת־מִשְׁפָּטַי
לֹא־שָׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת אוֹתָם אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אוֹתָם הָאָדָם
וָחַי בָּהֶם אֶת־שַׁבְּתוֹתַי חִלֵּלוּ וָאֹמַר לִשְׁפֹּךְ חֲמָתִי
עֲלֵיהֶם לְכַלּוֹת אַפִּי בָּם בַּמִּדְבָּר׃
22 וַהֲשִׁבֹתִי אֶת־יָדִי וָאַעַשׂ לְמַעַן שְׁמִי לְבִלְתִּי
הֵחֵל לְעֵינֵי הַגּוֹיִם אֲשֶׁר־הוֹצֵאתִי אוֹתָם לְעֵינֵיהֶם׃
23 גַּם־אֲנִי נָשָׂאתִי אֶת־יָדִי לָהֶם בַּמִּדְבָּר לְהָפִיץ
אֹתָם בַּגּוֹיִם וּלְזָרוֹת אוֹתָם בָּאֲרָצוֹת׃
24 יַעַן מִשְׁפָּטַי לֹא־עָשׂוּ וְחֻקּוֹתַי מָאָסוּ וְאֶת־שַׁבְּתוֹתַי
חִלֵּלוּ וְאַחֲרֵי גִּלּוּלֵי אֲבוֹתָם הָיוּ עֵינֵיהֶם׃
25 וְגַם־אֲנִי נָתַתִּי לָהֶם חֻקִּים לֹא טוֹבִים וּמִשְׁפָּטִים
לֹא יִחְיוּ בָּהֶם׃

13 * Et irritauerunt me domus Iſrael in de-
ſerto,in præceptis meis non ambulauerūt,
& iudicia mea proiecerūt, quæ faciens ho-
mo viuet in eis,& ſabbata mea violauerūt
vehementer.Dixi ergo vt effunderem furo-
rem meum ſuper eos in deſerto, & conſu-
14 merem eos. * Et feci propter nomen
C meum ne violaretur coram gentibus de
quibus eieci eos in conſpectu earum.
15 * Ego igitur leuaui manum meam ſuper
eos in deſerto, ne inducerem eos in terram
quam dedi eis fluentem lacte & melle,præ-
cipuam terrarum omnium.
16 * Quia iudicia mea proiecerunt, & in
præceptis meis non ambulauerunt,& ſab-
bata mea violauerunt. poſt idola enim cor
eorum gradiebatur.
17 * Et pepercit oculus meus ſuper eos, vt
non interficerem eos, nec conſumpſi eos
in deſerto.
18 * Dixi autem ad filios eorum in ſolitu-
dine:In præceptis patrum veſtrorum nolite
incedere, nec iudicia eorum cuſtodiatis,
nec in idolis eorum polluamini.
19 * Ego Dominus Deus veſter. In præce-
ptis meis ambulate, & iudicia mea cuſto-
20 dite, & facite ea: * Et ſabbata mea ſancti-
ficate,vt ſit ſignū inter me & vos,& ſciatis
quia ego Dominus Deus veſter.
21 * Et exacerbauerunt me filij,& in præce-
D ptis meis nō ambulauerunt,& iudicia mea
non cuſtodierunt vt facerent ea, quæ cum
fecerit homo, viuet in eis; & ſabbata mea
violauerunt. Et comminatus ſum vt effun-
derem furorem meū ſuper eos, & implerē
22 iram meā in eis in deſerto. * Auerti autē
manū meam, & feci propter nomē meum
vt non violaretur corā gentibus, de quibus
23 eieci eos in oculis earū. * Iterū leuaui ma-
num meā in eos in ſolitudine, vt diſpergerē
illos in nationes, & ventilarem in terras.
24 * Eò quòd iudicia mea non feciſſent, &
præcepta mea reprobaſsēt, & ſabbata mea
violaſſent, & poſt idola patrū ſuorū fuiſſent
25 oculi eorū. * Ergo & ego dedi eis præcepta
non bona, & iudicia in quibus nō viuent.

תרגום יונתן

13 וְסָרְבוּ עַל מֵימְרִי בֵית יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבְּרָא בִּקְיָמַי לָא הַלִּיכוּ וְיָת דִּינַי קָצוּ דְּאִם יַעֲבֵד יָתְהוֹן אֱנָשָׁא וִיחֵי בְהוֹן חַיֵּי עָלְמָא וְיָת יוֹמֵי שַׁבַּיָּא
דִּילִי אַחִילוּ לַחֲדָא וַאֲמָרֵית לְמִשְׁפַּךְ חֵמְתִי עֲלֵיהוֹן בְּמַדְבְּרָא לְשֵׁיצָיוּתְהוֹן׃ 14 וַעֲבָדֵית בְּדִיל שְׁמִי בְּדִיל דְּלָא יִתְחַל לְעֵינֵי עַמְמַיָּא דְּאַפֵּיקְתִּנוּן
לְעֵינֵיהוֹן׃ 15 וְאַף אֲנָא קַיֵּמֵת בְּמֵימְרִי לְהוֹן בְּמַדְבְּרָא בְּדִיל דְּלָא לְאַעָלָא יָתְהוֹן לְאַרְעָא דִּיהָבֵית עָבְדָא חֲלַב וּדְבַשׁ תֻּשְׁבַּחְתָּא הִיא לְכָל
אַרְעָתָא׃ 16 חֲלַף דִּבְדִינַי קָצוּ וְיָת קְיָמַי לָא הַלִּיכוּ בְהוֹן וְיָת יוֹמֵי שַׁבַּיָּא דִילִי אַחִילוּ אֲרֵי בָּתַר פֻּלְחַן טַעֲוָתְהוֹן לִבְּהוֹן טָעֵי׃
17 וְחָס מֵימְרִי עֲלֵיהוֹן מִלְחַבָּלוּתְהוֹן וְלָא עֲבָדֵית עִמְּהוֹן גְּמִירָא בְּמַדְבְּרָא׃ 18 וַאֲמָרֵית לִבְנֵיהוֹן בְּמַדְבְּרָא בִּגְזֵירַת אֲבָהָתְכוֹן לָא
תְהַכוּן וְיָת נִמּוּסֵיהוֹן לָא תִטְּרוּן וּבְפֻלְחַן טַעֲוָתְהוֹן לָא תִסְתָּאֲבוּן׃ 19 אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן בִּקְיָמַי הַלִּיכוּ וְיָת דִּינַי טְרוּ וַעֲבִדוּ יָתְהוֹן׃
20 וְיָת יוֹמֵי שַׁבַּיָּא דִילִי קַדִּשׁוּ וִיהוֹן לְאָת בֵּין מֵימְרִי וּבֵינֵיכוֹן לְמִדַּע אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ 21 וְסָרִבוּ עַל מֵימְרִי בְּנַיָּא בִּקְיָמַי לָא
הַלִּיכוּ וְיָת דִּינַי לָא נְטַרוּ לְמֶעְבַּד יָתְהוֹן דְּאִם יַעֲבֵד יָתְהוֹן אֱנָשָׁא וִיחֵי בְהוֹן חַיֵּי עָלְמָא יַת יוֹמֵי שַׁבַּיָּא דִילִי אַחִילוּ וַאֲמָרֵית לְמִשְׁפַּךְ חֵמְתִי עֲלֵיהוֹן
[illegible] רֻגְזִי בְהוֹן בְּמַדְבְּרָא׃ 22 וַאֲתֵיבֵית יַת מְחַת גְּבוּרְתִּי וַעֲבָדֵית בְּדִיל שְׁמִי בְּדִיל דְּלָא יִתְחַל לְעֵינֵי עַמְמַיָּא דְּאַפֵּקִית יָתְהוֹן לְעֵינֵיהוֹן׃
23 אַף אֲנָא קַיֵּמֵת בְּמֵימְרִי לְהוֹן בְּמַדְבְּרָא לְאַגְלָאָה יָתְהוֹן לְבֵינֵי עַמְמַיָּא וּלְבַדָּרָא יָתְהוֹן בִּמְדִינָתָא׃
24 חֲלַף דְּדִינַי לָא עֲבַדוּ וּבִקְיָמַי קָצוּ וְיָת יוֹמֵי שַׁבַּיָּא דִילִי אַחִילוּ וּבָתַר טַעֲוָת אֲבָהָתְהוֹן הֲוָאָה עֵינֵיהוֹן׃ 25 וְאַף אֲנָא מִדְּמָרַדוּ בְּמֵימְרִי
וְאָבוּ לְקַבָּלָא לִנְבִיאַי אַרְחֵיקְתִּנוּן וּמְסַרְתִּנוּן בְּיַד יִצְרְהוֹן טַפְשָׁא אֲזַלוּ וַעֲבַדוּ גְּזֵירָן דְּלָא תָקְנָן וְנִמּוּסִין דְּלָא יִתְקַיְּמוּן בְּהוֹן׃

‡ Et exacerbauerũt me domus Israel in deser- 13
to, in præceptis meis non ambulauerũt, et iusti-
ficationes meas proiecerũt; quæ faciet ea homo, et
viuet in eis: & sabbata mea violauerũt vehe-
menter. Et dixi vt effunderẽ furorẽ meũ super
eos in deserto vt consumerem eos. ‡ Et feci vt 14
nomen meũ omnino nõ violaretur corã gentibus,
quas induxi eas ante oculos eorũ. ‡ Et ego le- 15
uaui manum meam super eos in deserto, omnino
vt non introducerẽ eos in terrã quam dedi eis,
terrã fluentem lacte & melle, fauus est vltra om
nem terrã. ‡ Eò quòd iustificationes meas repu- 16
lerunt, et in præceptis meis non ambulauerũt in
eis, & sabbata mea violabant, et post cogitatio-
nes cordiũ suorũ ambulabant. ‡ Et pepercit eis 17
oculus meus ne delerem eos, & non feci eos in
consumptionem in deserto. ‡ Et dixi ad filios 18
eorum in solitudine: In legitimis patrum vestro-
rum non ambuletis, & iustificationes eorũ non
custodiatis, & in cogitationibus eorum non com
misceamini, & non polluamini. ‡ Ego Domi- 19
nus Deus vester, in præceptis meis ambulate, et
iustificationes meas custodite, & facite eas.
‡ Et sabbata mea sanctificate ea, & erit in 20
signum inter me & inter vos, vt sciatis quia
ego Dominus Deus vester. ‡ Et exacerbaue- 21
runt me, & filij eorum in præceptis meis non
ambulauerunt, & iustificationes meas non cu-
stodierunt, vt facerent eas quas faciet homo &
viuet in eis, & sabbata mea polluerunt: & di-
xi vt effunderem furorem meum super eos, &
vt consummarem iram meam in eos in deserto.
‡ Et verti manum meam eis, et feci propter 22
me vt nomen meum omnino non violaretur co-
ram gentibus de quibus eduxi eos ante oculos
eorum. ‡ Et leuaui manum meam in eos in de- 23
serto vt dispergerem illos in gentibus, dissemi-
narem eos in regionibus. ‡ Eò quòd iustifica- 24
tiones meas non fecerunt, & præcepta mea re-
pulerunt, & sabbata mea violauerunt, & post
cogitationes patrum suorum fuerunt oculi eorũ.
‡ Et ego dedi eis præcepta non bona, & iusti- 25
ficationes in quibus non viuent in eis.

13 ‡ καὶ παρεπίκρανάν με ὁ οἶκος τοῦ ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐ-
ρήμῳ. ἐν τοῖς προστάγμασί μου οὐκ ἐπορεύθησαν, καὶ τὰ
δικαιώματά μου ἀπώσαντο, ἃ ποιήσει αὐτὰ ἄνθρωπος, καὶ
ζήσεται ἐν αὐτοῖς, καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλωσαν σφό-
δρα. καὶ εἶπα τοῦ ἐκχέαι τὸν θυμόν μου ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρή-
14 μῳ τοῦ ἐξαναλῶσαι αὐτούς. ‡ καὶ ἐποίησα ὅπως τὸ ὄνομά
μου τὸ παράπαν μὴ βεβηλωθῇ ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν ὧν ἐπή-
15 γαγον αὐτοὺς κατ᾽ ὀφθαλμοὺς αὐτῶν. ‡ καὶ ἐγὼ ἐπῆρα
τὴν χεῖρά μου ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ, τὸ παράπαν τοῦ μὴ
εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ἔδωκα αὐτοῖς, γῆν ῥέου-
σαν γάλα καὶ μέλι, κηρίον ἐστὶν παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν.
16 ‡ ἀνθ᾽ ὧν τὰ δικαιώματά μου ἀπώσαντο, καὶ ἐν τοῖς προ-
στάγμασίν μου οὐκ ἐπορεύθησαν ἐν αὐτοῖς, καὶ τὰ σάββα-
τά μου ἐβεβήλουν, καὶ ὀπίσω τῶν ἐνθυμημάτων τῶν καρδιῶν
17 αὐτῶν ἐπορεύοντο. ‡ καὶ ἐφείσατο αὐτῶν ὁ ὀφθαλμός μου
τοῦ μὴ ἐξαλεῖψαι αὐτούς, καὶ οὐκ ἐποίησα αὐτοὺς εἰς συν-
18 τέλειαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. ‡ καὶ εἶπον πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν ἐν
τῇ ἐρήμῳ, ἐν τοῖς νομίμοις τῶν πατέρων ὑμῶν μὴ πορεύε-
σθε, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτῶν μὴ φυλάσσεσθε, καὶ ἐν τοῖς ἐ-
πιτηδεύμασιν αὐτῶν μὴ συναναμίγνυσθε, καὶ μὴ μιαίνεσθε.
19 ‡ ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, ἐν τοῖς προστάγμασί μου πο-
ρεύεσθε, καὶ τὰ δικαιώματά μου φυλάσσεσθε, καὶ ποιεῖτε
20 αὐτά. ‡ καὶ τὰ σάββατά μου ἁγιάζετε αὐτά, καὶ ἔσται εἰς
σημεῖον ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ ἀναμέσον ὑμῶν, τοῦ γινώσκειν ὅτι
21 ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ‡ καὶ παρεπίκρανάν με, καὶ τὰ
τέκνα αὐτῶν ἐν τοῖς προστάγμασίν μου οὐκ ἐπορεύθησαν,
καὶ τὰ δικαιώματά μου οὐκ ἐφυλάξαντο τοῦ ποιῆσαι αὐτὰ
ἃ ποιήσει ἄνθρωπος καὶ ζήσεται ἐν αὐτοῖς, καὶ τὰ σάββατά
μου ἐβεβήλωσαν, καὶ εἶπον τοῦ ἐκχέαι τὸν θυμόν μου ἐπ᾽ αὐ-
τοὺς καὶ τοῦ συντελέσαι τὴν ὀργήν μου ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρή-
22 μῳ. ‡ καὶ ἐπέστρεψα τὴν χεῖρά μου αὐτοῖς, καὶ ἐποίησα ἕ-
νεκεν ἐμοῦ ὅπως τὸ ὄνομά μου τὸ παράπαν μὴ βεβηλωθῇ
ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν ἀφ᾽ ὧν ἐξήγαγον αὐτοὺς κατ᾽ ὀφθαλμοὺς
23 αὐτῶν. ‡ καὶ ἐξῆρα τὴν χεῖρά μου ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐν τῇ ἐρήμῳ
τοῦ διασκορπίσαι αὐτοὺς ἐν τοῖς ἔθνεσιν, διασπεῖραι αὐ-
24 τοὺς ἐν ταῖς χώραις. ‡ ἀνθ᾽ ὧν τὰ δικαιώματά μου οὐκ
ἐποίησαν, καὶ τὰ προστάγματά μου ἀπώσαντο, καὶ τὰ σάββα-
τά μου ἐβεβήλουν, καὶ ὀπίσω τῶν ἐνθυμημάτων τῶν πατέρων
αὐτῶν ἦσαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν. 25 ‡ καὶ ἐγὼ ἔδωκα αὐτοῖς προστάγματα οὐ καλά, καὶ δικαιώματα ἐν οἷς οὐ
ζήσονται ἐν αὐτοῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et rebellauerunt contra verbum meum domus Israel in deserto; in pactis meis non ambulauerunt, & iudicia mea detestati sunt: quæ si fecerit homo, viuet in eis vita æterna. Et dies sabbatorum meorum violauerunt vehementer: & dixi quòd effunderem indignationẽ meã in deserto super eos, vt consumerem eos.
14 Et feci propter nomen meum vt non violaretur ante oculos populorum ante quorum oculos eduxi eos.
15 Ego quoque iuraui eis in deserto in verbo meo, vt non introducerem eos in terram quam dedi lacte & melle manantẽ, quæ laudabilis est omnibus prouinciis.
16 Pro eo quòd iudicia mea detestati sunt, & in pactis meis non ambulauerunt, & dies sabbatorũ meorum violauerunt; quia post cultum idolorum suorum cor eorum errabat.
17 Et pepercit Verbum meum illis, vt non disperderem eos, & nõ feci consumptionem cum eis in deserto.
18 Et dixi filiis eorum in deserto: In decretis patrum vestrorum ne ambuletis, & leges eorũ ne obseruetis, & in cultu idolorum eorum ne polluamini.
19 Ego Dominus Deus vester: in pactis meis ambulate, & iudicia mea seruate, & facite ea.
20 Et dies sabbatorum meorum sanctificate, vt sint in signum inter Verbum meum & inter vos, vt sciatis quia ego Dominus Deus vester.
21 Et præuaricati sunt in verbum meum filij; in pactis meis non ambulauerunt, & iudicia mea non seruauerunt vt facerent ea: quæ si fecerit homo, viuet in eis vita æterna: & dies sabbatorum meorum violauerunt, & dixi me effusurum in eos indignationem meam, vt resideret ira mea in eis in deserto.
22 Et auerti plagam potentiæ meæ; & feci propter nomen meum vt non violaretur ante oculos populorum ante quorum oculos eduxi eos.
23 Ego quoque iuraui in verbo meo eis in deserto, me abducturum eos inter populos, & dispersurũ eos per prouincias.
24 Pro eo quòd iudicia mea non fecerunt, & pacta mea detestati sunt, & dies sabbatorũ meorum violauerunt, & post idola patrum suorum fuerunt oculi eorum.
25 Ego quoque quia præuaricati sunt in verbum meũ, & noluerunt obedire prophetis meis; proieci eos, et tradidi eos in manum concupiscentiæ eorum insipientis; abierunt & fecerunt decreta non recta, & leges in quibus non viuent.

26 ואטמא אותם במתנותם בהעביר כל־פטר רחם
למען אשמם למען אשר ידעו אשר אני יהוה׃
27 לכן דבר אל־בית ישראל בן־אדם ואמרת
אליהם כה אמר אדני יהוה עוד זאת גדפו אותי
אבותיכם במעלם בי מעל׃
28 ואביאם אל־הארץ אשר נשאתי את־ידי לתת
אותה להם ויראו כל־גבעה רמה וכל־עץ עבות
ויזבחו־שם את־זבחיהם ויתנו־שם כעס קרבנם
וישימו שם ריח ניחוחיהם ויסיכו שם את־
נסכיהם׃
29 ואמר אלהם מה הבמה אשר־אתם הבאים
שם ויקרא שמה במה עד היום הזה׃
30 לכן אמר אל־בית ישראל כה אמר אדני יהוה
הבדרך אבותיכם אתם נטמאים ואחרי שקוציהם
31 אתם זנים׃ ובשאת מתנתיכם בהעביר בניכם
באש אתם נטמאים לכל־גלוליכם עד־היום ואני
אדרש לכם בית ישראל חי־אני נאם אדני יהוה
אם־אדרש לכם׃
32 והעלה על־רוחכם היו לא תהיה אשר אתם
אמרים נהיה כגוים כמשפחות הארצות לשרת
עץ ואבן׃
33 חי־אני נאם אדני יהוה אם־לא ביד חזקה
ובזרוע נטויה ובחמה שפוכה אמלוך עליכם׃
34 והוצאתי אתכם מן־העמים וקבצתי אתכם
מן־הארצות אשר נפוצתם בם ביד חזקה ובזרוע
נטויה ובחמה שפוכה׃
35 והבאתי אתכם אל־מדבר העמים ונשפטתי
36 אתכם שם פנים אל־פנים׃ כאשר נשפטתי
את־אבותיכם במדבר ארץ מצרים כן אשפט
אתכם נאם אדני יהוה׃

26 * Et pollui eos in muneribus ſuis cùm offerrent omne quod aperit vuluá propter delicta ſua, & ſcient quia ego Dominus.

27 * Quamobrem loquere ad domũ Iſrael, fili hominis, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus; Adhuc & in hoc blaſphemauerunt me patres veſtri, cùm ſpreuiſſent me contemnentes:

28 * Et induxiſſem eos in terram ſuper quá
E leuaui manum meam vt darem eis. Viderunt omnem collem excelſum, & omne lignum nemoroſum, & immolauerunt ibi victimas ſuas, & dederunt ibi irritationem oblationis ſuæ, & poſuerunt ibi odoré ſuauitatis ſuæ, & libauerunt libationes ſuas.

29 * Et dixi ad eos: Quid eſt excelſum, ad quod ingredimini? Et vocatum eſt nomen eius Excelſum vſque ad hanc diem.

30 * Propterea dic ad domum Iſrael: Hæc dicit Dominus Deus; Certè in via patrum veſtrorum vos polluimini, & poſt offendicula eorum vos fornicamini.

31 * Et in oblatione donorum veſtrorum, cùm traducitis filios veſtros per ignem, vos polluimini in omnibus idolis veſtris vſque hodie, & ego reſpondebo vobis domus Iſrael. Viuo ego, dicit Dominus Deus, quia non reſpondebo vobis.

32 * Neque cogitatio mentis veſtræ fiet dicentium: Erimus ſicut gentes & ſicut cognationes terræ, vt colamus ligna & lapides.

33 * Viuo ego, dicit Dominus Deus, quo-
F niam in manu forti & in brachio extento & in furore effuſo regnabo ſuper vos.

34 * Et educam vos de populis, & congregabo vos de terris in quibus diſperſi eſtis. In manu valida, & in brachio extento, & in furore effuſo regnabo ſuper vos.

35 * Et adducam vos in deſertum populorum, & iudicabor vobiſcum ibi facie ad faciem.

36 * Sicut iudicio contendi aduerſum patres veſtros in deſerto terræ Ægypti, ſic iudicabo vos, dicit Dominus Deus.

תרגום יונתן

26 ואסאבית יתהון במתנתהון באעברא כל פתח ולדא בדיל דאצדנון בדיל דידעון ארי אנא יי׃ 27 בכן אתנבי לבית ישראל בר אדם
ותימר להון כדנן אמר יי אלהים עוד דא ארגזו קדמי אבהתכון בדשקרו במימרי שקר׃ 28 ואעילתנון לארעא דקימת במימרי למתן
להון וחזו ית כל רמא מנטלא וכל אילן עבוף ונכסו תמן ית נכסיהון ויהבו תמן ארגזא קרבניהון ושויו תמן פלחן דבחיהון ונסכו תמן
ית נסכיהון׃
29 ואמרית להון מה במתא דאתון אתן לאשתטאה תמן ואתקרי שמה במתא עד יומא הדין׃ 30 בכן אמר לבית ישראל כדנן אמר יי
אלהים הבאורח אבהתכון אתון מסתאבין ובתר שקוציהון אתון טען׃
31 ובמטל מתנתכון באעברא בניכון בנורא אתון מסתאבין לכל פלחן טעותכון עד יומא הדין ואנא אשתאל לכון במימרי בית ישראל
קים אנא אמר יי אלהים אם אשתאל לכון במימרי׃
32 ודאתון מהרהרין ודסלקת על לבכון קדמי גלין דאתון אמרין נהי כעממיא וכזרעית מדינתא לשמשא אעא ואבנא׃
33 קים אנא אמר יי אלהים אם לא בידא תקיפא ובדרע מרמם וברגז שפיך אמלוך עליכון׃ 34 ואפיק יתכון מביני עממיא
ואכנוש יתכון מן מדינתא דאתבדרתון בהון ביד תקיפא ובדרע מרמם וברגז שפיך׃ 35 ואעיל יתכון למדבר עממיא ואתפרע מנכון
תמן אפין באפין׃ 36 כמא דאתפרעת מן אבהתכון במדברא דארעא דמצרים כן אתפרע מנכון אמר יי אלהים׃

** Et polluam eos in dogmatibus suis cùm tra-* 26
ducerem ego omne aperiens vuluam, vt deleam
eos, vt sciant quia ego Dominus.
** Idcirco loquere ad domum Israel, fili ho-* 27
minis, & dices ad eos: Hæc dicit Adonai Domi-
nus; Vsque ad hoc ad iracundiam prouocarunt
me patres vestri in delictis suis in quibus deli-
querunt in me.
** Et introduxi eos in terram qua leuaui ma-* 28
num meam vt darem eam illis, & viderũt om-
nem collem excelsum et omne lignũ nemorosum,
& immolauerunt ibi diis suis, & posuerunt ibi
furorem munerum suorum, et posuerunt ibi odo-
rem suauitatis eorum, & libauerunt ibi liba-
mina sua.
** Et dixi ad eos: Et quid est excelsum, quia* 29
vos intratis illuc? & vocauerunt nomen eius
Excelsum vsque in hodiernum diem.
** Propterea dic ad domum Israel: Hæc dicit* 30
Adonai Dominus; Si in iniquitatibus patrũ ve-
strorum vos polluimini, & post abominationes
eorum vos fornicamini:
** Et in primitiis donorum vestrorum, & in* 31
separationibus vestris, cùm traducitis filios ve-
stros in igne, vos polluimini in omnibus cogita-
tionibus vestris vsque in hodiernũ diem: & ego
respondebo vobis domus Israel. Viuo ego, dicit
Adonai Dominus, si respondebo vobis.
** Et si ascendet in spiritum vestrum hoc, &* 32
non erit quemadmodum vos dicitis; Erimus si-
cut gentes & sicut tribus terræ, vt seruiamus
lignis & lapidibus.
** Propterea viuo ego, dicit Adonai Domi-* 33
nus, si non in manu forti, & in brachio excelso,
& in furore effuso regnabo super vos.
** Et educam vos de populis, & suscipiam* 34
vos de regionibus quò dispersi estis in eis in ma-
nu forti, & in brachio excelso, & in furore ef-
fuso.
** Et adducam vos in desertum populorum,* 35
& contendam iudicio ad vos ibi facie ad fa-
*ciem. * Quemadmodum iudicio contendi ad* 36
patres vestros in deserto terræ Ægypti, sic iudi-
cabo vos, dicit Adonai Dominus.

26 * καὶ μιανῶ αὐτοὺς ἐν τοῖς δόμασιν αὐτῶν ἐν τῷ δια-
πορεύεσθαί με πᾶν διανοῖγον μήτραν ὅπως ἀφανίσω αὐ-
τούς, ἵνα γνῶσιν ὅτι ἐγὼ κύριος.
27 * διὰ τοῦτο λάλησον πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, υἱὲ ἀν-
θρώπου, καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς· τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος,
ἕως τούτου παρώργισάν με οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν τοῖς
παραπτώμασιν αὐτῶν ἐν οἷς παρέπεσον εἰς ἐμέ.
28 * καὶ εἰσήγαγον αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν ἣν ἦρα τὴν χεῖ-
ρά μου τοῦ δοῦναι αὐτὴν αὐτοῖς, καὶ εἶδον πάντα βουνὸν
ὑψηλόν. καὶ πᾶν ξύλον κατάσκιον, καὶ ἔθυσαν ἐκεῖ τοῖς
θεοῖς αὐτῶν, καὶ ἔταξαν ἐκεῖ ὀργὴν τῶν δώρων αὐτῶν, καὶ
ἔταξαν ἐκεῖ ὀσμὴν εὐωδίας αὐτῶν, καὶ ἔσπεισαν ἐκεῖ
σπονδὰς αὐτῶν.
29 * καὶ εἶπα πρὸς αὐτούς, καὶ τί ἐστιν ἀβαμὰ ὅτι ὑμεῖς
εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ; καὶ ἐπεκάλεσαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἀβαμὰ
ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας.
30 * διὰ τοῦτο εἶπον πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, τάδε λέγει
ἀδωναῒ κύριος, εἰ ἐν ταῖς ἀνομίαις τῶν πατέρων ὑμῶν
ὑμεῖς μιαίνεσθε, καὶ ὀπίσω τῶν βδελυγμάτων αὐτῶν ὑ-
μεῖς ἐκπορνεύετε.
31 * καὶ ἐν ταῖς ἀπαρχαῖς τῶν δομάτων ὑμῶν, καὶ ἐν τοῖς ἀ-
φορισμοῖς ὑμῶν ἐν τῷ διάγειν τὰ τέκνα ὑμῶν ἐν πυρί, ὑ-
μεῖς μιαίνεσθε ἐν πᾶσι τοῖς ἐνθυμήμασιν ὑμῶν ἕως τῆς
σήμερον ἡμέρας. καὶ ἐγὼ ἀποκριθῶ ὑμῖν οἶκος τοῦ ἰσραήλ.
ζῶ ἐγὼ λέγει ἀδωναῒ κύριος, εἰ ἀποκριθήσομαι ὑμῖν.
32 * καὶ εἰ ἀναβήσεται ἐπὶ τὸ πνεῦμα ὑμῶν τοῦτο, καὶ οὐκ
ἔσται ὃν τρόπον ὑμεῖς λέγετε, ἐσόμεθα ὡς τὰ ἔθνη καὶ ὡς
αἱ φυλαὶ τῆς γῆς, τοῦ λατρεύειν ξύλοις καὶ λίθοις.
33 * διὰ τοῦτο ζῶ ἐγώ, λέγει ἀδωναῒ κύριος, εἰ μὴ ἐν
χειρὶ κραταιᾷ καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐν θυμῷ κε-
χυμένῳ βασιλεύσω ἐφ' ὑμᾶς.
34 * καὶ ἐξάξω ὑμᾶς ἐκ τῶν λαῶν, καὶ εἰσδέξομαι ὑ-
μᾶς ἐκ τῶν χωρῶν οὗ διεσκορπίσθητε ἐν αὐτοῖς ἐν χειρὶ
κραταιᾷ, καὶ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ, καὶ ἐν θυμῷ κεχυ-
35 μένῳ. * καὶ ἄξω ὑμᾶς εἰς τὴν ἔρημον τῶν λαῶν, καὶ
διακριθήσομαι πρὸς ὑμᾶς ἐκεῖ πρόσωπον κατὰ πρόσωπον.
36 * ὃν τρόπον διεκρίθην πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν ἐν
τῇ ἐρήμῳ γῆς αἰγύπτου, οὕτως κρινῶ ὑμᾶς, λέγει ἀδω-
ναῒ κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Et pollui eos in muneribus suis, cùm transferrent omne quod aperit vuluam, vt desolarem eos, vt scirent quia ego Dominus.
27 Propterea vaticinare ad domum Israel, fili hominis, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Adhuc in hoc irritauerunt me pa-
tres vestri, quòd præuaricati sunt in verbum meum præuaricationem. 28 Et introduxi eos in terram quam iurauetam verbo
meo me daturum illis, & viderunt omnem collem eleuatum, & omnem arborem viridem; & immolauerunt ibi victimas suas, & dederunt
ibi irritationem oblationum suarum, & posuerunt ibi cultum sacrificiorum suorum, & libauerunt ibi libationes suas.
29 Et dixi eis: Quod est excelsum ad quod vos venitis vt stultè agatis ibi? & vocatum est nomen eius Excelsum vsque in diem hanc.
30 Propterea dic domui Israel: Hæc dicit Dominus Deus; Nunquid in via patrum vestrorum vos polluimini, & post abominationes
eorum vos erratis? 31 Et in oblatione donorum vestrorum, transferendo filios vestros per ignem, vos polluimini; & in omni cultu
idolorum vestrorum vsque in diem hanc? Et ego interrogatus verbo meo respondebo vobis domus Israel? Viuo ego, dicit Dominus Deus, si
interrogatus respondero vobis verbo meo. 32 Et quod vos cogitatis, & quod ascendit in cor vestrum, manifestum est coram me: quia
vos dicitis: Erimus sicut populi & sicut cognationes prouinciarum, vt colamus lignum & lapidem.
33 Viuo ego, dicit Dominus Deus, si non in manu forti & in brachio excelso, & in furore effuso regnabo super vos.
34 Et educam vos de medio populorum, & congregabo vos de prouinciis ad quas dispersi estis, in manu forti, & in brachio excelso;
& in furore effuso.
35 Et introducam vos in desertum populorum, & vindictam sumam ex vobis ibi facie ad faciem. 36 Sicut vindictam sum-
psi de patribus vestris in deserto terræ Ægypti, sic vindictam sumam ex vobis, dicit Dominus Deus.

* וְהַעֲבַרְתִּי אֶתְכֶם תַּחַת הַשָּׁבֶט וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם 37
בְּמָסֹרֶת הַבְּרִית׃ * וּבָרוֹתִי מִכֶּם הַמֹּרְדִים
וְהַפּוֹשְׁעִים בִּי מֵאֶרֶץ מְגוּרֵיהֶם אוֹצִיא אוֹתָם וְאֶל־
אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבוֹא וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃
* וְאַתֶּם בֵּית־יִשְׂרָאֵל כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה 39
אִישׁ גִּלּוּלָיו לְכוּ עֲבֹדוּ וְאַחַר אִם־אֵינְכֶם שֹׁמְעִים
אֵלָי וְאֶת־שֵׁם קָדְשִׁי לֹא תְחַלְּלוּ־עוֹד בְּמַתְּנוֹתֵיכֶם
וּבְגִלּוּלֵיכֶם׃
* כִּי בְהַר־קָדְשִׁי בְּהַר מְרוֹם יִשְׂרָאֵל נְאֻם אֲדֹנָי 40
יְהוִה שָׁם יַעַבְדֻנִי כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלֹּה בָּאָרֶץ
שָׁם אֶרְצֵם וְשָׁם אֶדְרוֹשׁ אֶת־תְּרוּמֹתֵיכֶם וְאֶת־
רֵאשִׁית מַשְׂאוֹתֵיכֶם בְּכָל־קָדְשֵׁיכֶם׃
* בְּרֵיחַ נִיחֹחַ אֶרְצֶה אֶתְכֶם בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם מִן־ 41
הָעַמִּים וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם מִן־הָאֲרָצוֹת אֲשֶׁר נְפֹצֹתֶם
בָּם וְנִקְדַּשְׁתִּי בָכֶם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם׃
* וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה בַּהֲבִיאִי אֶתְכֶם אֶל־ 42
אַדְמַת יִשְׂרָאֵל אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשָׂאתִי אֶת־יָדִי
לָתֵת אוֹתָהּ לַאֲבוֹתֵיכֶם׃
* וּזְכַרְתֶּם־שָׁם אֶת־דַּרְכֵיכֶם וְאֵת כָּל־עֲלִילוֹתֵיכֶם 43
אֲשֶׁר נִטְמֵאתֶם בָּם וּנְקֹטֹתֶם בִּפְנֵיכֶם בְּכָל־
רָעוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם׃ * וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה 44
בַּעֲשׂוֹתִי אִתְּכֶם לְמַעַן שְׁמִי לֹא כְדַרְכֵיכֶם הָרָעִים
וְכַעֲלִילוֹתֵיכֶם הַנִּשְׁחָתוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם אֲדֹנָי
יְהוִה׃ * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 45
* בֶּן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ דֶּרֶךְ תֵּימָנָה וְהַטֵּף אֶל־ 46
דָּרוֹם וְהִנָּבֵא אֶל־יַעַר הַשָּׂדֶה נֶגֶב׃ * וְאָמַרְתָּ לְיַעַר
הַנֶּגֶב שְׁמַע דְּבַר־יְהוָה כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי
מַצִּית־בְּךָ אֵשׁ וְאָכְלָה בְךָ כָל־עֵץ־לַח וְכָל־עֵץ
יָבֵשׁ לֹא־תִכְבֶּה לַהֶבֶת שַׁלְהֶבֶת וְנִצְרְבוּ־בָהּ כָּל־
פָּנִים מִנֶּגֶב צָפוֹנָה׃

37 *Et subiiciam vos sceptro meo, & inducam vos in vinculis fœderis.
38 * Et eligam de vobis trāsgressores & impios, & de terra incolatus eorū educā eos, & in terram Israel non ingredientur, & scie-
39 tis quia ego Dominus. * Et vos domus Israel, hæc dicit Dominus Deus: Singuli post idola vestra ambulate, & seruite eis. Quòd si & in hoc nō audieritis me, & nomen meum sanctū pollueritis vltrà in muneribus vestris & in idolis vestris:
40 * In monte sancto meo, in monte excelso Israel, ait Dominus Deus, ibi seruiet mihi omnis domus Israel, omnes inquam in terra in qua placebunt mihi: Et ibi quæram primitias vestras, & initium decimarū vestrarum in omnibus sanctificationibus vestris.
41 *In odorē suauitatis suscipiam vos, cùm
G eduxero vos de populis, & congregauero vos de terris in quas dispersi estis, & sanctificabor in vobis in oculis nationum.
42 * Et scietis quia ego Dominus, cùm adduxero vos ad terrā Israel, in terra pro qua leuaui manum meam vt darem eam patribus vestris.
43 * Et recordabimini ibi viarum vestrarū, & omnium scelerum vestrorum quibus polluti estis in eis, & displicebitis vobis in conspectu vestro in omnibus malitiis ve-
44 stris quas fecistis. * Et scietis quia ego Dñs cùm benefecero vobis propter nomē meū, & nō secundum vias vestras malas, neque secundum scelera vestra pessima domus
45 Israel, ait Dominus Deus. * Et factus est sermo Domini ad me, dicens:
46 * Fili hominis, pone faciem tuam contra viam Austri, & stilla ad Africū, & propheta ad saltum agri meridiani.
47 * Et dices saltui meridiano: Audi verbū Domini; Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego succendam in te ignem & comburam in te omne lignum viride & omne lignum aridum. Non extinguetur flamma succensionis, & comburetur in ea omnis facies ab Austro vsque ad Aquilonem.

תרגום יונתן

37 וְאַנִיחַ עֲלֵיכוֹן גְּזֵירַת דִּינִי וְאָעֵיל יַתְכוֹן בִּמְסֹרַת קְיָמָא׃ 38 וְאַפְרֵשׁ מִנְּכוֹן דְּמָרְדוּ וּדְשַׁקַּרוּ בְּמֵימְרִי מֵאֲרַע תּוֹתָבוּתְהוֹן אַפֵּק יַתְהוֹן וּלְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל לָא יֵעֲלוּן וְתִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ׃ 39 וְאַתּוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים גְּבַר פָּלְחַן טַעֲוָתֵיהּ אֱזִלוּ פְּלַחוּ וּבָתַר דְּתִתּוּבוּן לֵיתֵיכוֹן צָבָן לְקַבָּלָא לְמֵימְרִי וְיַת שְׁמָא דְקוּדְשִׁי לָא תַחֲלוּן עוֹד בְּמַתְּנָתְכוֹן וּבְטַעֲוָתְכוֹן׃
40 אֲרֵי בְּטוּרָא דְקוּדְשִׁי בְּטוּר קוּדְשָׁא דְיִשְׂרָאֵל אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים תַּמָּן יִפְלְחוּן קֳדָמַי כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוֹן בְּאַרְעָא חַיָּא תַּמָּן יִתְקַבַּל קָרְבַּנְהוֹן בְּרַעֲוָא וְתַמָּן אֶתְבַּע יַת אַפְרָשׁוּתְכוֹן וְיַת רֵישׁ אַצְוָתְכוֹן בְּכָל קוּדְשֵׁיכוֹן׃
41 כְּרֵיחַ קָרְבַּן לְרַעֲוָא יִתְקַבַּל קֻרְבַּנְכוֹן בְּפָרִיעַ כַּד אַפֵּיק יַתְכוֹן מִבֵּינֵי עַמְמַיָּא וְאֶכְנוֹשׁ יַתְכוֹן מִן מְדִינָתָא דְּאִתְבַּדַּרְתּוּן בְּהוֹן וְאֶתְקַדַּשׁ בְּכוֹן לְעֵינֵי עַמְמַיָּא׃ 42 וְתִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ כַּד אָעֵיל יַתְכוֹן לְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל לְאַרְעָא דְקַיֵּמִית בְּמֵימְרִי לְמִתַּן יָתַהּ לַאֲבָהָתְכוֹן׃
43 וְתִדְכְּרוּן תַּמָּן יַת אוֹרְחָתְכוֹן וְיַת כָּל עוֹבָדֵיכוֹן דְּאִסְתָּאַבְתּוּן בְּהוֹן וְתִדַּנְקוּן וּתְהוֹן חָזַן בְּכָל בִּישָׁתְכוֹן דַּעֲבַדְתּוּן׃
44 וְתִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ כַּד אַעְבֵּד עִמְּכוֹן בְּדִיל שְׁמִי לָא כְּאוֹרְחָתְכוֹן בִּישָׁתָא וּכְעוֹבָדֵיכוֹן מְחַבְּלַיָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים׃
45 וַהֲוָה פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימָר׃ 46 בַּר אָדָם קַבֵּל נְבוּאָה לְאוֹרַח דָּרוֹמָא וְאַלֵּף עַל דָּרוֹמָא וְאִתְנַבֵּי עַל חוּרְשָׁא חֲקַל דָּרוֹמָא׃
47 וְתֵימַר לְחוּרְשָׁא דְדָרוֹמָא קַבֵּל פִּתְגָמָא דַיְיָ כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים הָא אֲנָא מַדְלִיק בָּךְ אֶשָּׁתָא וְתִקְטֵל בָּךְ כָּל אִילָן רְטִיב וְכָל אִילָן יַבִּישׁ לָא תִטְפֵּי לְשַׁלְהוֹבֵיתָא דְּמִשְׁיָצְיָא וְיִתְחָרְכוּן בַּהּ כָּל אַפַּיָּא מִדָּרוֹם לְצִפּוּנָא׃

Et transire faciam vos sub virga mea, & 37
inducam vos in numero.
Et eligã ex vobis impios & rebelles; quia 38
de incolatu eorũ educam eos, et in terram Israel
non ingredientur, & scient quia ego Domi-
nus.
Et vos domus Israel, hæc dicit Adonai Do- 39
minus: Vnusquisque adinuentiones suas aufer-
te, & post hæc si vos audieritis me, & nomen
meum sanctum non pollueritis vltrà in muneri-
bus vestris, & in adinuentionibus vestris.
Quia in monte meo sancto in monte excelso 40
Israel, dicit Adonai Dominus, ibi seruient mihi
omnis domus Israel in finem in terra, & ibi sus-
cipiam eos, & ibi visitabo primitias vestras, et
primitias separationum vestrarum, in omnibus
sanctificationibus vestris.
In odore suauitatis suscipiam vos, cùm e- 41
duxero ego vos de populis, & suscepero vos de
regionibus in quibus dispersi estis in eis, & san-
ctificabor in vobis ante oculos populorum.
Et scietis quia ego Dominus, cùm induxe- 42
ro ego vos in terram Israel, in quam leuaui ma-
num meam vt darem eam patribus vestris.
Et recordabimini illic viarum vestrarum, 43
& adinuentionum vestrarum, quibus polluti
estis in eis, & percutietis facies vestras in om-
nibus malitiis vestris,
Quas cognoscetis, quia ego Dominus, cùm 44
fecero ego sic vobis, vt nomen meum non viole-
tur, non secundum vias vestras malas, neque se-
cundum adinuẽtiones vestras corruptas, domus
Israel, dicit Adonai Dominus.
Et factus est sermo Domini ad me, di- 45
cens:
Fili hominis, firma faciem tuam super The- 46
man, & respice ad Austrum, & prophetiza su-
per saltum ducem Australem.
Et dices syluæ Australi: Audi sermonem 47
Domini: hæc dicit Dominus; Ecce ego succendo
in te ignem, & deuorabit in te omne lignum vi-
ride, & omne lignum aridum; non extinguetur
flamma succensa, & ardebit in ea omnis facies
à meridie vsque ad Aquilonem.

37 καὶ διάξω ὑμᾶς ὑπὸ τὴν ῥάβδον μου, καὶ εἰσάξω
38 ὑμᾶς ἐν ἀριθμῷ. καὶ ἐκλέξω ἐξ ὑμῶν τοὺς ἀσεβεῖς, καὶ
τοὺς ἀφεστηκότας, διότι ἐκ τῆς παροικεσίας αὐτῶν ἐξάξω
αὐτούς, καὶ εἰς τὴν γῆν τοῦ ἰσραὴλ οὐκ εἰσελεύσονται· καὶ ἐπι-
39 γνώσονται διότι ἐγὼ κύριος. καὶ ὑμεῖς οἶκος τοῦ ἰσραήλ,
τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, ἕκαστος τὰ ἐπιτηδεύματα
αὐτοῦ ἐξάρατε, καὶ μετὰ ταῦτα ἐὰν ὑμεῖς εἰσακούσητέ μου,
καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον οὐ βεβηλώσητε ἔτι ἐν τοῖς δώροις
ὑμῶν, καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ὑμῶν.
40 διότι ἐπὶ τοῦ ὄρους μου τοῦ ἁγίου ἐπ' ὄρους ὑψηλοῦ
ἰσραὴλ λέγει ἀδωναΐ κύριος, ἐκεῖ δουλεύσουσί μοι
πᾶς οἶκος ἰσραὴλ εἰς τέλος ἐπὶ τῆς γῆς. καὶ ἐκεῖ προσ-
δέξομαι αὐτούς, καὶ ἐκεῖ ἐπισκέψομαι τὰς ἀπαρχὰς
ὑμῶν, καὶ τὰς ἀπαρχὰς τῶν ἀφορισμῶν ὑμῶν, ἐν πᾶσι
τοῖς ἁγιάσμασιν ὑμῶν.
41 ἐν ὀσμῇ εὐωδίας προσδέξομαι ὑμᾶς, ἐν τῷ ἐξαγα-
γεῖν με ὑμᾶς ἐκ τῶν λαῶν, καὶ εἰσδέχεσθαι ὑμᾶς ἐκ τῶν
χωρῶν ἐν αἷς διεσκορπίσθητε ἐν αὐταῖς, καὶ ἁγιασθήσομαι
ἐν ὑμῖν κατ' ὀφθαλμοὺς τῶν λαῶν.
42 καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος. ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν
με ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν τοῦ ἰσραήλ, εἰς ἣν ἦρα τὴν χεῖρά
μου τοῦ δοῦναι αὐτὴν τοῖς πατράσιν ὑμῶν.
43 καὶ μνησθήσεσθε ἐκεῖ τῶν ὁδῶν ὑμῶν, καὶ τῶν ἐπι-
τηδευμάτων ὑμῶν, οἷς ἐμιαίνεσθε ἐν αὐτοῖς, καὶ κόψεσθε
τὰ πρόσωπα ὑμῶν ἐν πάσαις ταῖς κακίαις ὑμῶν,
44 αἷς ἐπιγνώσεσθε. διότι ἐγὼ κύριος ἐν τῷ ποιῆ-
σαί με οὕτως ὑμῖν, ὅπως τὸ ὄνομά μου μὴ βεβηλωθῇ,
οὐ κατὰ τὰς ὁδοὺς ὑμῶν τὰς πονηράς, οὐδὲ κατὰ τὰ
ἐπιτηδεύματα ὑμῶν τὰ διεφθαρμένα οἶκος ἰσραήλ,
λέγει ἀδωναΐ κύριος.
45 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων·
45 υἱὲ ἀνθρώπου στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ θαιμάν, καὶ
ἐπίβλεψον ἐπὶ δαρώρ, καὶ προφήτευσον ἐπὶ δρυμὸν
ἡγούμενον ναγέβ.
47 καὶ ἐρεῖς τῷ δρυμῷ ναγέβ· ἄκουε λόγον κυρίου, τάδε λέγει
κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἀνάπτω ἐν σοὶ πῦρ, καὶ καταφάγεται ἐν
σοὶ πᾶν ξύλον χλωρόν, καὶ πᾶν ξύλον ξηρόν, οὐ σβεσθήσε-
ται ἡ φλὸξ ἡ ἐξαφθεῖσα. καὶ κατακαυθήσεται ἐν αὐτῇ
πᾶν πρόσωπον ἀπὸ ἀπηλιώτου ἕως βορρᾶ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

37 Et ponam in vobis decretum iudiciorum meorum, & introducam vos in vinculo fœderis. 38 Et separabo ex vo-
bis eos qui præuaricati sunt, & transgressi sunt verbum meum; de terra habitationis eorum educam eos, & in terram Israel nõ ingredientur:
& scietis quia ego Dominus. 39 Et vos domus Israel, hæc dicit Dominus Deus: Quisque cultum idolorum suorum ite colite: & post-
quam conuersi estis, non vultis obedire verbo meo. Et nomen sanctum meum ne violetis amplius in muneribus vestris, & in idolis vestris.
40 Quia in monte sancto meo, in monte sancto Israel, dicit Dñs Deus, ibi seruiet coram me omnis domus Israel vniuersa in terra vi-
uorum; ibi suscipietur oblatio eorum citò. Et ibi quæram primitias vestras & initium ciborum vestrorum, in omnibus sanctificationibus
vestris. 41 In odore oblationis voluntariè suscipietur oblatio vestra citò, cùm eduxero vos de medio populorum, & congregauero
vos de prouinciis in quibus dispersi estis; & sanctificabor in vobis in oculis populorum. 42 Et scietis quia ego Dominus: cùm in-
troduxero vos in terram Israel, in terram quam iuraui in verbo meo me daturum patribus vestris. 43 Et recordabimini ibi viarum ve-
strarum & omnium operum vestrorum in quibus polluti estis, & gemetis, idque spectantes omnia mala quæ fecistis.
44 Et scietis quia ego Dominus, cùm fecero vobiscum propter nomen meum, non secundum vias vestras malas, nec secundum ope-
ra vestra corrupta domus Israel, dicit Dominus Deus.
45 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me dicens: 46 Fili hominis, suscipe prophetiam ad viam Austri, & doce
ad Austrum, & vaticinare super syluam agri meridiani. 47 Et dices saltui meridiano: Suscipe verbum Domini; Hæc dicit Dominus
Deus: Ecce ego succendam in te ignem, & comburet in te omnẽ arborem viridem & omnem arborem aridam; neque extinguetur flamma
consumens, & signa combustionis erunt in ea omni faciei ab Austro vsque ad Aquilonem.

⁎ וְרָאוּ כָּל־בָּשָׂר כִּי אֲנִי יְהוָה בִּעַרְתִּיהָ לֹא תִּכְבֶּה׃ 48
⁎ וָאֹמַר אֲהָהּ אֲדֹנָי יְהוִה הֵמָּה אֹמְרִים לִי הֲלֹא 49
מְמַשֵּׁל מְשָׁלִים הוּא׃

כא

⁎ וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 1
⁎ בֶּן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל־יְרוּשָׁלִַם וְהַטֵּף אֶל־ 2
מִקְדָּשִׁים וְהִנָּבֵא אֶל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל׃
⁎ וְאָמַרְתָּ לְאַדְמַת יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי 3
אֵלַיִךְ וְהוֹצֵאתִי חַרְבִּי מִתַּעְרָהּ וְהִכְרַתִּי מִמֵּךְ צַדִּיק
וְרָשָׁע׃
⁎ יַעַן אֲשֶׁר־הִכְרַתִּי מִמֵּךְ צַדִּיק וְרָשָׁע לָכֵן תֵּצֵא 4
חַרְבִּי מִתַּעְרָהּ אֶל־כָּל־בָּשָׂר מִנֶּגֶב צָפוֹן׃
⁎ וְיָדְעוּ כָּל־בָּשָׂר כִּי אֲנִי יְהוָה הוֹצֵאתִי חַרְבִּי 5
מִתַּעְרָהּ לֹא תָשׁוּב עוֹד׃
⁎ וְאַתָּה בֶן־אָדָם הֵאָנַח בְּשִׁבְרוֹן מָתְנַיִם וּבִמְרִירוּת 6
תֵּאָנַח לְעֵינֵיהֶם׃
⁎ וְהָיָה כִּי־יֹאמְרוּ אֵלֶיךָ עַל־מָה אַתָּה נֶאֱנָח וְאָמַרְתָּ 7
אֶל־שְׁמוּעָה כִי־בָאָה וְנָמֵס כָּל־לֵב וְרָפוּ כָל־יָדַיִם
וְכִהֲתָה כָל־רוּחַ וְכָל־בִּרְכַּיִם תֵּלַכְנָה מַּיִם הִנֵּה בָאָה
וְנִהְיָתָה נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃
⁎ וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃ 8
⁎ בֶּן־אָדָם הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר יְהוָה אֱמֹר חֶרֶב 9
חֶרֶב הוּחַדָּה וְגַם־מְרוּטָה׃
⁎ לְמַעַן טְבֹחַ טֶבַח הוּחַדָּה לְמַעַן־הֱיֵה־לָהּ בָּרָק 10
מֹרָטָּה אוֹ נָשִׂישׂ שֵׁבֶט בְּנִי מֹאֶסֶת כָּל־עֵץ׃
⁎ וַיִּתֵּן אֹתָהּ לְמָרְטָה לִתְפֹּשׂ בַּכָּף הִיא־הוּחַדָּה חֶרֶב 11
וְהִיא מֹרָטָּה לָתֵת אוֹתָהּ בְּיַד־הוֹרֵג׃
⁎ זְעַק וְהֵילֵל בֶּן־אָדָם כִּי־הִיא הָיְתָה בְעַמִּי הִיא 12
בְּכָל־נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל מְגוּרֵי אֶל־חֶרֶב הָיוּ אֶת־עַמִּי
לָכֵן סְפֹק אֶל־יָרֵךְ׃

48 ⁎ Et videbit vniuerſa caro, quia ego Do-
minus ſuccendi eam, nec extinguetur.
49 ⁎ Et dixi; A, a, a, Domine Deus. Ipſi dicūt
de me: Per parabolas loquitur iſte.

CAP. XXI.

1 ET factus eſt ſermo Dñi ad me, dicens:
2 ⁎ Fili hominis, pone faciem tuam ad
A Hieruſalem, & ſtilla ad ſanctuaria, & pro-
pheta contra humum Iſrael.
3 ⁎ Et dices terræ Iſrael: Hæc dicit Domi-
nus Deus; Ecce ego ad te, & eiiciam gladiū
meum de vagina ſua, & occidam in te iu-
ſtum & impium.
4 ⁎ Pro eo autem quòd occidi in te iuſtum
& impiū; idcirco egredietur gladius meus
de vagina ſua ad omnem carnē ab Auſtro
vſque ad Aquilonem.
5 ⁎ Vt ſciat omnis caro, quia ego Domi-
B nus eduxi gladium meum de vagina ſua ir-
reuocabilem.
6 ⁎ Et tu fili hominis ingemiſce in contri-
tione lumborum, & in amaritudinibus in-
gemiſce coram eis.
7 ⁎ Cumq́ue dixerint ad te: Quare tu ge-
mis? dices: Pro auditu; quia venit, & tabeſ-
cet omne cor, & diſſoluētur vniuerſæ ma-
nus, & infirmabitur omnis ſpiritus, & per
cuncta genua fluent aquæ. Ecce venit, &
fiet, ait Dominus Deus.
8 ⁎ Et factus eſt ſermo Domini ad me, di-
cens:
9 ⁎ Fili hominis, propheta, & dices: Hæc
C dicit Dominus Deus: Loquere; Gladius,
gladius exacutus eſt & limatus.
10 ⁎ Vt cædat victimas exacutus eſt, vt
ſplendeat limatus eſt. Qui moues ſceptrū
filij mei ſuccidiſti omne lignum.
11 ⁎ Et dedi eum ad lęuigandum, vt tenea-
tur manu. Iſte exacutus gladius, & iſte li-
matus eſt in manu interficientis.
12 ⁎ Clama & vlula fili hominis; quia hic
factus eſt in populo meo, hic in cunctis du-
cibus Iſrael qui fugerāt; gladio traditi ſunt
cum populo meo. Idcirco plaude ſuper
femur.

תרגום יונתן

48 ויחזון כל בני בשרא ארי אנא ייי אדליקתה לא תטפי ; 49 ואמרית קביל בעותי ייי אלהים הא אנון אמרין לי הלא ממתל מתלין הוא ;

כא

1 והוה פתגם נבואה מן קדם ייי עמי למימר ; 2 בר אדם קביל נבואה על ירושלם ואלף על מקדשין ואתנבי על ארעא
דישראל ; 3 ותימר לארעא דישראל כדנן אמר ייי הא אנא שלח רגזי עלך ואפיק חרבי מנדנה ואגלי מניך זכאך בדיל לשיצאה חייבך ;
4 חלף דאגלי מנך זכאך בדיל לשיצאה חיבך בכן תפוק חרבי מנדנה על כל בשרא מדרומא לצפונא ; 5 וידעון כל בני בשרא
ארי אנא ייי אפיקית חרבי מנדנה לא תתוב עוד ; 6 ואת בר אדם אתאנח בזיע חרצין ובמרר תתאנח לעיניהון ; 7 ויהא ארי
יימרון לך על מה את מתאנח ותימר על בסורתא ארי אתיא ויתמסי כל לב ויתרשלן כל ידין ותעמי כל רוח וכל רכוביא יתאשדן כמיא הא
אתיא ותתקים אמר ייי אלהים ; 8 והוה פתגם נבואה מן קדם ייי עמי למימר ; 9 בר אדם אתנבי ותימר כדנן אמר ייי
אלהים אמר חרבא דמלכא דבבל תקטל וחרבא דבני עמון תתני ותשיצי ; 10 בדיל למקטל קטול אשתליפת בדיל למעבד פרענות
אתגלית על דחדיו שבטא דבית יהודה ובנימן לשבטי ישראל כד גלו על דפלחו לטעותא ותבו אנון למטעי בתר צלמי אעא ;
11 ויהב פרענותהון לאתמסרא ביד מלכא דבבל היא מחת חרבא היא תהי פרענותהון למסר יתהון ביד קטולין ; 12 צוח ואיליל
בר אדם ארי היא הות בעמי היא בכל רברבי ישראל קטולי חרבא אתכנשו ואתו על עמי מסחור סחור בכן טפח על ירכא ;

* *Et cognoscet omnis caro, quia ego Dominus* 48
succendi illam, & non extinguetur.
* *Et dixi: Nequaquam Domine, ipsi dicunt ad* 49
me: Nonne parabola est quæ dicitur hæc?

CAP. XXI.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens: 1
* *Idcirco vaticinare fili hominis, & firma* 2
faciem tuam contra Hierusalē, & aspice ad san-
cta eorum, & propheta de terra Israel.
* *Et dices ad terram Israel: Hæc dicit Adonai* 3
Dominus: Ecce ego ad te, & educam gladium
meum de vagina sua, & exterminabo ex te in-
iustum & iniquum.
* *Eò quòd exterminabo ex te iniquum &* 4
iniustum, sic egredietur gladius meus de vagina
sua super omnem carnem Meridiei vsque ad
Aquilonem.
* *Et cognoscet omnis caro, quia ego Dominus* 5
eduxi gladium meum de vagina sua, & non re-
ducam vltrà.
* *Et tu fili hominis, ingemisce in contritione* 6
lumborum tuorum, & in doloribus gemes ante
oculos eorum.
* *Et erit si dixerint ad te; Propter quid tuge-* 7
mis? Et dices: Super nuncio quia venit; & fran
getur omne cor, et dissoluentur vniuersæ manus,
& examinabitur omnis caro, & omnis spiri-
tus, & omnia femora polluentur humore. Ecce
venit & erit, dicit Dominus Deus.
* *Et factus est sermo Domini ad me, dicens:* 8
* *Fili hominis, propheta, & dices; Hæc dicit* 9
Adonai Dominus: Dic, Gladius gladius acuere,
& irascere:
* *Vt iugules iugulationes; acuere vt sis in* 10
splendorem, paratus in desolationem iugula, con-
temne, repelle omne lignum.
* *Et dedit eum paratum vt teneret manum* 11
tuam. Exacutus est gladius, est paratus, vt daret
ipsum in manus interficientium.
* *Clama, vlula fili hominis; quia hic factus* 12
est in populo meo, hic in cunctis ducibus Israel.
Qui propè habitabant apud me in gladium fa-
cti sunt cum populo. Idcirco plaude super manum
tuam.

48 * καὶ ἐπιγνώσεται πᾶσα σάρξ, ὅτι ἐγὼ κύριος ἐξέκαυσα
49 αὐτό, καὶ οὐ σβεσθήσεται. * καὶ εἶπον, μηδαμῶς κύριε· αὐτοὶ λέγουσιν πρός με, οὐχὶ παραβολή ἐστιν λεγομένη αὐτή;

κα'

1 * Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων·
2 * διὰ τοῦτο προφήτευσον υἱὲ ἀνθρώπου, καὶ στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπίβλεψον ἐπὶ τὰ ἅγια αὐτῶν καὶ προφητεύσεις ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ ἰσραήλ.
3 * καὶ ἐρεῖς πρὸς τὴν γῆν τοῦ ἰσραήλ· τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς σέ, καὶ ἐκσπάσω τὸ ἐγχειρίδιόν μου ἐκ τοῦ κολεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐξολοθρεύσω ἐκ σοῦ ἄδικον καὶ ἄνομον.
4 * ἀνθ' ὧν ἐξολοθρεύσω ἐκ σοῦ ἄνομον καὶ ἄδικον, οὕτως ἐξελεύσεται τὸ ἐγχειρίδιόν μου ἐκ τοῦ κολεοῦ αὐτοῦ ἐπὶ πᾶσαν σάρκα ἀφηλιώτου ἕως βορρᾶ.
5 * καὶ ἐπιγνώσεται πᾶσα σάρξ ὅτι ἐγὼ κύριος ἐξέσπασα τὸ ἐγχειρίδιόν μου ἐκ τοῦ κολεοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀποστρέψω οὐκ ἔτι.
6 * καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, καταστέναξον ἐν συντριβῇ ὀσφύος σου, καὶ ἐν ὀδύναις στενάξεις κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτῶν.
7 * καὶ ἔσται ἐὰν εἴπωσιν πρὸς σέ, ἕνεκεν τίνος σὺ στενάζεις; καὶ ἐρεῖς, ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ διότι ἔρχεται, καὶ θραυσθήσεται πᾶσα καρδία, καὶ παραλυθήσονται πᾶσαι χεῖρες, καὶ ἐκψύξει πᾶσα σάρξ, καὶ πᾶν πνεῦμα, καὶ πάντες μηροὶ μολυνθήσονται ὑγρασίᾳ. ἰδοὺ ἔρχεται καὶ ἔσται, λέγει κύριος ὁ θεός.
8 * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων·
9 * υἱὲ ἀνθρώπου, προφήτευσον καὶ ἐρεῖς, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, εἶπον, ῥομφαία ῥομφαία ὀξύνου, καὶ θυμώθητι·
10 * ὅπως σφάξῃς σφάγια. ὀξύνου ὅπως γένῃ εἰς στίλβωσιν, ἑτοίμη εἰς παράλυσιν σφάζε, ἐξουθένει, ἀπόθου πᾶν ξύλον.
11 * καὶ ἔδωκεν αὐτὴν ἑτοίμην τοῦ κρατεῖν χεῖρα αὐτῆς. ἐξηκονήθη ῥομφαία ἐστὶν ἑτοίμη, τοῦ δοῦναι αὐτὴν εἰς χεῖρας ἀποκεντούντων.
12 * ἀνάκραγε ὀλόλυξον υἱὲ ἀνθρώπου, ὅτι αὐτὴ ἐγένετο ἐν τῷ λαῷ μου, αὐτὴ ἐν πᾶσιν τοῖς ἀφηγουμένοις τοῦ ἰσραήλ, οἱ παροικοῦντές μοι εἰς ῥομφαίαν ἐγένοντο σὺν τῷ λαῷ. διὰ τοῦτο κρότησον ἐπὶ τὴν χεῖρά σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

48 Et videbunt vniuersi filij carnis quia ego Dominus succendi eam, non extinguetur. 49 Et dixi: Suscipe deprecationem meam
Domine Deus. Ecce ipsi dicunt mihi: Nonne assumens parabolam iste est? CAP. XXI.
ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: 2 Fili hominis suscipe prophetiam in Ierusalem, & doce ad san-
ctuaria, & vaticinare contra terram Israel. 3 Et dices terræ Israel: Hæc dicit Dominus: Ecce ego mitto furorem meum contra te,
& educam gladium meum de vagina sua, & migrare faciam ex te iustos tuos vt consumam peccatores tuos. 4 Pro eo quòd mi-
grare faciam ex te iustos tuos vt consumam peccatores tuos; ideo egredietur gladius meus de vagina sua contra omnem carnem ab Austro
vsque ad Aquilonem. 5 Et scient omnes filij carnis, quia ego Dominus eduxi gladium meum de vagina sua, non reuertetur vltrà.
6 Et tu fili hominis ingemisce in commotione lumborum, & in amaritudine ingemisce ante oculos eorum. 7 Et erit, si dixerint
tibi: Quare tu gemis? & dices: Propter nuncium quod venit, & dissoluetur omne cor, & remissæ erunt vniuersæ manus, & obscurabitur om-
nis spiritus, & omnia genua defluent sicut aquæ. Ecce venit & firmabitur, dicit Dominus Deus. 8 Et factum est verbum prophetiæ à
facie Domini ad me dicens: 9 Fili hominis, vaticinare, & dices: Hæc dicit Dominus Deus: Dic; Gladius regis Babylonis occidet, &
gladius filiorum Amon exacuetur, & consumet. 10 Vt occidat occisionem, euaginatus est; vt faciat vltionem, exacutus est, pro eo quòd
errantes sunt tribus domus Iuda & Beniamin ob tribus Israel, quando migrauerunt, eo quòd seruissent idolis: & conuersæ sunt ipsæ vt erra-
rent post simulachra lignea. 11 Deditq; vltionē eorum vt traderentur in manum regis Babylonis. ipsa est percussio gladij, ista erit vltio eo-
rum, vt tradantur in manum interficientium. 12 Clama & vlula fili hominis, quia ista fuit in populo meo: ista fuit in vniuersis principibus
Israel. occidentes gladio congregati sunt, & venerunt contra populum meum per circuitum. idcirco plaudes super femur.

13 * כִּי בֹחַן וּמָה אִם־גַּם־שֵׁבֶט מֹאֶסֶת לֹא יִהְיֶה
14 נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה׃ * וְאַתָּה בֶן־אָדָם הִנָּבֵא
וְהַךְ כַּף אֶל־כָּף וְתִכָּפֵל חֶרֶב שְׁלִישִׁתָה חֶרֶב חֲלָלִים
הִיא חֶרֶב חָלָל הַגָּדוֹל הַחֹדֶרֶת לָהֶם׃
15 * לְמַעַן לָמוּג לֵב וְהַרְבֵּה הַמִּכְשֹׁלִים עַל כָּל־
שַׁעֲרֵיהֶם נָתַתִּי אִבְחַת־חָרֶב אָח עֲשׂוּיָה לְבָרָק
16 מְעֻטָּה לְטָבַח׃ * הִתְאַחֲדִי הֵימִינִי הָשִׂימִי
הַשְׂמִילִי אָנָה פָּנַיִךְ מֻעָדוֹת׃
17 * וְגַם־אֲנִי אַכֶּה כַפִּי אֶל־כַּפִּי וַהֲנִחֹתִי חֲמָתִי אֲנִי
18 יְהוָה דִּבַּרְתִּי׃ * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
19 * וְאַתָּה בֶן־אָדָם שִׂים־לְךָ שְׁנַיִם דְּרָכִים לָבוֹא
חֶרֶב מֶלֶךְ־בָּבֶל מֵאֶרֶץ אֶחָד יֵצְאוּ שְׁנֵיהֶם וְיָד בָּרֵא
20 בְּרֹאשׁ דֶּרֶךְ־עִיר בָּרֵא׃ * דֶּרֶךְ תָּשִׂים לָבוֹא חֶרֶב
אֵת רַבַּת בְּנֵי־עַמּוֹן וְאֶת־יְהוּדָה בִירוּשָׁלַםִ בְּצוּרָה׃
21 * כִּי־עָמַד מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶל־אֵם הַדֶּרֶךְ בְּרֹאשׁ שְׁנֵי
הַדְּרָכִים לִקְסָם־קָסֶם קִלְקַל בַּחִצִּים שָׁאַל
בַּתְּרָפִים רָאָה בַּכָּבֵד׃
22 * בִּימִינוֹ הָיָה הַקֶּסֶם יְרוּשָׁלַםִ לָשׂוּם כָּרִים לִפְתֹּחַ
פֶּה בְּרֶצַח לְהָרִים קוֹל בִּתְרוּעָה לָשׂוּם כָּרִים עַל־
שְׁעָרִים לִשְׁפֹּךְ סֹלְלָה לִבְנוֹת דָּיֵק׃
23 * וְהָיָה לָהֶם כִּקְסָום־שָׁוְא בְּעֵינֵיהֶם שְׁבֻעֵי
שְׁבֻעוֹת לָהֶם וְהוּא־מַזְכִּיר עָוֹן לְהִתָּפֵשׂ׃
24 * לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה יַעַן הַזְכַּרְכֶם עֲוֺנְכֶם
בְּהִגָּלוֹת פִּשְׁעֵיכֶם לְהֵרָאוֹת חַטֹּאותֵיכֶם בְּכֹל
עֲלִילוֹתֵיכֶם יַעַן הִזָּכֶרְכֶם בַּכַּף תִּתָּפֵשׂוּ׃
25 * וְאַתָּה חָלָל רָשָׁע נְשִׂיא יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־בָּא יוֹמוֹ
בְּעֵת עֲוֺן קֵץ׃
26 * כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה הָסִיר הַמִּצְנֶפֶת וְהָרִים
הָעֲטָרָה זֹאת לֹא־זֹאת הַשָּׁפָלָה הַגְבֵּהַ וְהַגָּבֹהַ
הַשְׁפִּיל׃

13 * Quia probatus est, & hoc cùm sceptrū
subuerterit, & non erit, dicit Dñs Deus.
14 * Tu ergo fili hominis propheta, & percute manum ad manum, & duplicetur gladius, ac triplicetur gladius interfectorum.
Hic est gladius occisionis magnæ qui obstu-
15 pescere eos facit, * Et corde tabescere, &
multiplicat ruinas. In omnibus portis eorum dedi conturbationem gladij acuti &
limati ad fulgendum, amicti ad cædem.
16 * Exacuere, vade ad dexteram siue ad si-
D nistrā, quocunque faciei tuæ est appetitus.
17 * Quin & ego plaudam manu ad manū,
& implebo indignationē meam. Ego Do-
18 minus locutus sum. * Et factus est sermo
19 Domini ad me, dicens: * Et tu fili hominis pone tibi duas vias, vt veniat gladius
regis Babylonis. De terra vna egredientur
ambæ. Et manu capiet coniecturam, in ca-
20 pite viæ ciuitatis coniiciet. * Viam pones
vt veniat gladius ad Rabbath filiorū Ammon, & ad Iudam in Hierusalem munitis-
21 simam. * Stetit enim rex Babylonis in
biuio in capite duarum viarum, diuinationem quærens, commiscens sagittas. Interrogauit idola, exta consuluit.
22 * Ad dexterā eius facta est diuinatio su-
E per Hierusalem, vt ponat arietes vt aperiat
os in cæde, vt eleuet vocem in vlulatu, vt
ponat arietes contra portas, vt comportet
aggerem, vt ædificet munitiones.
23 * Eritque quasi consulens frustra oraculū
in oculis eorum, et sabbatorum otium imitans. Ipse autem recordabitur iniquitatis ad
capiendum.
24 * Idcirco hæc dicit Dominus Deus: Pro
F eo quòd recordati estis iniquitatis vestræ,
& reuelastis præuaricationes vestras, & apparuerunt peccata vestra in omnibus cogitationibus vestris. pro eo inquam quòd re-
25 cordati estis, manu capiemini. * Tu autē
prophane impie dux Israel, cuius venit dies
in tempore iniquitatis præfinita.
26 * Hæc dicit Dñs Deus: Aufer cidarim,
tolle coronam. Nonne hæc est quæ humilē
subleuauit, & sublimem humiliauit?

תרגום יונתן

13 אֲרֵי אִתְנַבִּיו עֲלֵיהוֹן נְבִיאַיָּא וְלָא תָבוּ וּמַה יְהֵא בְּסוֹפֵיהוֹן אֲמַר וְאַף שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה וּבִנְיָמִין מִגְּלָא יִגְלוֹן וּבְעוֹבָדֵיהוֹן בִּישַׁיָּא לָא
תַּקְנִין אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים׃ 14 וְאַתְּ בַּר אָדָם אִתְנַבֵּי וּטְפַח יַד עַל יַד וְתִתְכְּפֵל חַרְבָּא תְּלִיתָאָה חֶרֶב קְטִילִין הִיא חֶרֶב פּוּרְעָנוּת קְטָלָא רַבָּא
דִּמְעַקָּא לְהוֹן׃ 15 בְּדִיל לְמִתְבַּר לִבְּהוֹן וּלְאַסְגָּאָה מַתְקְלָהוֹן עַל כָּל קִרְוֵיהוֹן מַנֵּיתִי קְטוֹלֵי חַרְבָּא וַי חַרְבָּא דְאִשְׁתְּלִיפַת לְמִקְטַל אִשְׁתַּנִּינַת
לְנִכְסָא׃ 16 אִשְׁתְּלִיפִי וְקַטְּלִי מִן דָּרוֹמָא וְשֵׁיצִי מִן צִפּוּנָא לְאָן אַפִּיךְ מִזְדַּמְּנִין׃ 17 וְאַף אֲנָא אַיְתֵי פּוּרְעָנוּ עַל פּוּרְעָנוּ וְאָנִיחַ חֶמְתִּי אֲנָא
יְיָ גְּזָרִית בְּמֵימְרִי׃ 18 וַהֲוָה פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימַר׃ 19 וְאַתְּ בַּר אָדָם אַתְקֵין לָךְ תַּרְתֵּין אָרְחָן דְּיֵיתוּן בְּהוֹן קְטוֹלֵי
חַרְבָּא דְמַלְכָּא דְבָבֶל מִמְּדִינָה חֲדָא יִפְּקוּן תַּרְוֵיהוֹן וְאַתְרָא אַתְקֵין בְּרֵישׁ פָּרָשׁוּת אוֹרַח קַרְתָּא אַתְרָא אַתְקֵין׃ 20 אוֹרְחָא אַתְקֵין דְּיֵיתוֹן בַּהּ
קְטוֹלֵי חַרְבָּא לְרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן וְעַל דְּבֵית יְהוּדָה דִּנְפַקוּ מִירוּשְׁלֶם לְמִתַּב בְּקִרְוִין כְּרִיכָן׃ 21 אֲרֵי קָם מַלְכָּא דְבָבֶל עַל אֵם פָּרָשׁוּת אוֹרַח
בְּרֵישׁ תַּרְתֵּין אוֹרְחָן לְמִקְסַם קְסַם קָשַׁת בְּגִרְרַיָּא שְׁאַל בְּצַלְמָנַיָּא חֲזָא בְּכַבְדָּא׃ 22 בִּימִינֵיהּ הֲוָה קִסְמָא נְפַל לְמֵהַךְ לִירוּשְׁלֶם לְמַנָּאָה
אַפְרוֹרְנָן לְמִפְתַּח תַּרְעִין דְּיֵעֲלוּן בְּהוֹן קְטוֹלִין לַאֲרָמָא קָל בְּאַצְוָחַת קַרְנָא לְמַנָּאָה אַפְרוֹרְנָן עַל תַּרְעִין לְמִצְבַּר מְלִיתָא וּלְמִבְנֵי כַּרְקוֹם׃
23 וַהֲוָה לְהוֹן קְסוּמֵיהוֹן כַּדְבִין בְּעֵינֵיהוֹן נְחוּשִׁין דַּהֲוָה מְנַחֵשׁ לְהוֹן וְאִנּוּן לָא הֲווֹ יָדְעִין דְּאַרְבְּעִין וּתְשַׁע זִמְנִין הֲוָה כָּמִין וּמְתֵיתֵב עַל פִּתְגָּמָא
דְּאַחֵית לֵיהּ שַׁבְּתָא דְיִתְמַסְרוּן בִּידֵיהּ׃ 24 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים חֲלַף דְּאַדְכַּרְתּוּן חוֹבֵיכוֹן בְּאִתְגְּלָאָה מְרָדֵיכוֹן לְאִתְחֲזָאָה חַטָּאֵיכוֹן
בְּכָל עוֹבָדֵיכוֹן חֲלַף דְּאַדְכַּרְתּוּן בְּיַד מַלְכָּא דְבָבֶל תִּתְמַסְרוּן׃ 25 וְאַתְּ חַיָּיב קְטָלָא רְשִׁיעָא רַבָּא דְיִשְׂרָאֵל דִּמְטָא יוֹם תַּבְרֵיהּ עִדָּן
דִּשְׁלֵימַת חוֹבוֹהִי׃ 26 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים אַעְדִּי מִצְנֶפְתָּא מִשְּׂרָיָה כַּהֲנָא רַבָּא וַאֲבַטֵּל כִּתְרָא מִצִּדְקִיָּה מַלְכָּא אֲמַר דֵּין וְדֵין בְּאַתְרֵיהּ לָא
יְקוּם סַגְלָא יִגְלוֹן גְּדַלְיָה בַּר אֲחִיקָם וְלָא הֲוָה דִּילֵיהּ יִסְבִּינָהּ צִדְקִיָּה דְּדִילֵיהּ הִיא תַּעְדֵּי מִנֵּיהּ׃

* *Quia iustificatus est: & quid si & tribus* 13
repulsa fuerit, non erit, dicit Adonai Dominus.
* *Et tu fili hominis, propheta & plaude ma-* 14
num super manum, et duplica gladium. Tertius
gladius, interfectorum est gladius interfectorum
magnus, & obstupescere facies eos: * *Vt fran* 15
gatur cor eorum, & multiplicentur infirmi, su-
per omnem portam eorum, et traditi sunt in iu-
gulationes gladij. Bene acutus fuit in occisionem,
bene fuit in fulgorem, sicut fulgur pertransi.
* *Acuere à dextris & à sinistris, quocunque* 16
facies tua excitetur. * *Et ego autem plaudam* 17
manu mea ad manum meam, et remittam furo-
rem meum; ego Dominus locutus sum.
* *Et factus est sermo Domini ad me, dicens:* 18
* *Et tu fili hominis, pone tibi duas vias, vt* 19
ingrediatur gladius regis Babylonis: de regione
vna egredientur duo imperia, vt parent manum
pungentem, in initio viæ vniuscuiusque ciuitatis
pungentem * *Ordinabis, vt ingrediatur gla-* 20
dius ad Rabbath filiorum Ammon, & ad Iudā,
& ad Hierusalem in obsidione. * *Quia stabit* 21
rex Babylonis in antiquam viam, in initio dua-
rum viarū, ad diuinandū diuinationē, vt scatere
faciat virgam, & interroget in sculptilibus, et
iecur consultet * *A dextris eius: & facta est* 22
diuinatio super Hierusalem, vt ponat vallum, vt
aperiat os in clamore, & exaltet vocem cū cla-
more tubæ, vt ponat vallum contra portas eius,
& ponat aggerem, & ædificet munitiones.
* *Et ipse eis quasi diuinans diuinationem co-* 23
ram eis, computans hebdomadas eis, et ipse me-
morans iniquitatem eorum, vt capiantur.
* *Idcirco hæc dicit Adonai Dominus: Pro eo* 24
quòd recordati estis iniquitatum vestrarum cùm
reuelarentur impietates vestræ, vt viderentur
peccata vestra in omnibus iniquitatibus ve-
stris, et in omnibus adinuentionibus vestris, pro
eo quòd recordati estis, in istis capiemini.
* *Et tu prophane, inique, dux Israel, cuius* 25
venit dies in tempore iniquitatis finis.
* *Hæc dicit Adonai Dominus: Aufer cidarim,* 26
& repelle coronam: ipsa nō talis erit: humiliasti
excelsum, & subleuasti humile.

13 * ὅτι δεδικαίωται. καὶ τί εἰ καὶ φυλὴ ἀπωσθῇ οὐκ ἔσται, λέ-
14 γει ἀδωναῒ κύριος. * καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, προφήτευσον
καὶ κρότησον χεῖρα ἐπὶ χεῖρα, καὶ διπλασίασον ῥομφαίαν.
ἡ τρίτη ῥομφαία, τραυματιῶν ἐστιν ῥομφαία τραυματιῶν
15 ἡ μεγάλη, καὶ ἐκστήσεις αὐτούς. * ὅπως θραυσθῇ ἡ καρ-
δία αὐτῶν, καὶ πληθυνθῶσιν οἱ ἀσθενοῦντες ἐπὶ πᾶσαν
πύλην αὐτῶν, καὶ παραδέδονται εἰς σφάγια ῥομφαίας. εὖ γε
ὀξεία γέγονεν εἰς σφαγήν, εὖ γε γέγονεν εἰς στίλβωσιν, ὡς
16 ἀστραπὴ διαπορεύου. * ὀξύνου ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων,
17 οὗ ἂν τὸ πρόσωπόν σου ἐξεγείρηται. * κἀγὼ δὲ κροτήσω
χεῖρά μου πρὸς χεῖρά μου, καὶ ἐπαφήσω τὸν θυμόν μου,
18 ἐγὼ κύριος λελάληκα. * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός
19 με λέγων· * καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, διάταξον σεαυτῷ δύο
ὁδούς, τοῦ εἰσελθεῖν ῥομφαίαν βασιλέως βαβυλῶνος ἐκ
χώρας μιᾶς ἐξελεύσονται αἱ δύο ἀρχαί, ἑτοιμάσαι χεῖ-
ρα κεντοῦσαν, ἐπ᾽ ἀρχῆς ὁδοῦ ἑκάστης πόλεως κεντοῦσαν
20 * διατάξεις, τοῦ εἰσελθεῖν ῥομφαίαν ἐπὶ ῥαββὰθ υἱῶν
ἀμμῶν, καὶ ἐπὶ τὸν ἰούδαν, καὶ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἐν πολιορ-
21 κίᾳ. * διότι στήσεται βασιλεὺς βαβυλῶνος ἐπὶ τὴν
ἀρχαίαν ὁδόν, ἐπ᾽ ἀρχῆς τῶν δύο ὁδῶν, τοῦ μαντεύσασθαι
μαντείαν, τοῦ ἀναβράσαι ῥάβδον, καὶ ἐπερωτῆσαι ἐν τοῖς
γλυπτοῖς. καὶ ἥπατι σκοπήσασθαι
22 * ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ· καὶ ἐγένετο τὸ μαντεῖον ἐπὶ ἱερου-
σαλήμ, τοῦ βαλεῖν χάρακα τοῦ διανοῖξαι στόμα ἐν βοῇ,
καὶ ὑψῶσαι φωνὴν μετὰ κραυγῆς σάλπιγγος, τοῦ βαλεῖν
χάρακα ἐπὶ τὰς πύλας αὐτῆς, καὶ βαλεῖν χῶμα, καὶ οἰκο-
23 δομῆσαι βελοστάσεις. * καὶ αὐτὸς αὐτοῖς ὡς μαντευόμε-
νος μαντείαν ἐνώπιον αὐτῶν, ἑβδομάζων τὰς ἑβδομάδας
αὐτοῖς, καὶ αὐτὸς ἀναμιμνήσκων ἀδικίαν αὐτῶν, τοῦ συλλη-
24 φθῆναι. * διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἀνθ᾽ ὧν
ἀνεμνήσατε τὰς ἀδικίας ὑμῶν ἐν τῷ ἀποκαλυφθῆναι
τὰς ἀσεβείας ὑμῶν, τοῦ ὁραθῆναι τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν ἐν
πάσαις ταῖς ἀνομίαις ὑμῶν, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ἐπιτηδεύμα-
σιν ὑμῶν ἀνθ᾽ ὧν ἀνεμνήσατε ἐν τούτοις ἁλώσεσθε.
25 * καὶ σὺ βέβηλε, ἄνομε, ἀφηγούμενε τοῦ ἰσραήλ, οὗ ἥκει
26 ἡ ἡμέρα ἐν καιρῷ ἀδικίας πέρας. * τάδε λέγει ἀδωναῒ
κύριος· ἀφελοῦ τὴν κίδαριν, καὶ ἀπόθου τὸν στέφανον·
αὕτη οὐ τοιαύτη ἔσται, ἐταπείνωσας τὸ ὑψηλόν, καὶ ὕψω-
σας τὸ ταπεινόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Quia prophetauerunt ad eos prophetæ,& non sunt conuersi:& quid futurum sit in fine eorum,dic. Etiam tribus domus Iuda & Beniamin migrando migrabunt,& propter opera sua mala non permanebunt, dicit Dominus Deus. 14 Et tu fili hominis vaticinare & percute manū ad manum,& duplicetur gladius tertiò,gladius interfectorū. ipse est gladius vltionis & interfectionis magnæ qui contremiscere facit eos. 15 Vt conteratur cor eorum,& multiplicentur offendicula eorum,in omnibus ciuitatibus eorum constitui occidentes gladio. Væ gladio quia euaginatus est ad occidendum,exacutus est ad excidendum. 16 Euaginare & occide ab Austro,& consume ab Aquilone, quocunque facies tua est parata. 17 Ego quoque adducam vltionem super vltionem,& requiescere faciam indignationē meam. Ego Dominus decreui in verbo meo. 18 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me,dicens: 19 Et tu fili hominis para tibi duas vias per quas veniant occidentes gladio regis Babylonis.Et de prouincia vna egredientur ambæ,& locum constitue,in capite biuij itineris ciuitatis locum constitue. 20 Viam cōstitue,per quam veniant occidentes gladio de Rabbath filiorum Amon & super eos qui sunt de domo Iuda,qui egressi sunt de Ierusalem vt habitarent in ciuitatibus munitis. 21 Quoniam stetit rex Babylonis in biuio itineris in capite duarum viarum, ad diuinandum diuinationem: arcu eiaculatus est sagittas,& consuluit simulachra, inspexit iecur. 22 In dexteram eius diuinatio cecidit, vt iret in Ierusalem ad constituendum duces,ad aperiendum portas vt ingrederentur per eas occisores,& eleuarent vocem in clangore tubæ, ad cōstituendos duces super portas,ad comportandum aggerem & ad exstruēdam machinam. 23 Et factæ sunt eis diuinationes eorum mendacia in oculis eorum,& auguria quibus augurabatur eis,& ipsi nesciebant quòd quadraginta & nouem vicibus obseruasset & responsum sibi esset super verbum,donec venisset ei tempus quo traderentur in manum eius. 24 Propterea hæc dicit Dominus Deus : Pro eo quòd recordati estis peccatorum vestrorum cùm reuelata sunt scelera vestra,vt appareant peccata vestra in omnibus operibus vestris,pro eo quòd recordati estis,in manū regis Babylonis trademini. 25 Et tu reus mortis impie princeps Israel,cuius interitus dies peruenit,tēpus retributionis peccatorū suorū. 26 Hæc dicit Dominus Deus: Aufer cidarim à Saraia sacerdote magno,& tollā coronam à Sedechia rege. Dic: Iste & iste nō permanebūt in loco suo,sed migrando migrabūt: Godolias filius Ahicā cuius nō erat *corona*,tollet eam;& auferetur à Sedechia cuius erat *corona*.

27 עוה עוה עוה אשימנה גם־זאת לא היה עד־
בא אשר־לו המשפט ונתתיו :
28 ואתה בן־אדם הנבא ואמרת כה אמר אדני
יהוה אל־בני עמון ואל־חרפתם ואמרת חרב
חרב פתוחה לטבח מרוטה להכיל למען ברק :
29 בחזות לך שוא בקסם־לך כזב לתת אותך אל־
צוארי חללי רשעים אשר־בא יומם בעת עון קץ :
30 השב אל־תערה במקום אשר־נבראת בארץ
מכרותיך אשפט אתך :
31 ושפכתי עליך זעמי באש עברתי אפיח עליך
ונתתיך ביד אנשים בערים חרשי משחית :
32 לאש תהיה לאכלה דמך יהיה בתוך הארץ
לא תזכרי כי אני יהוה דברתי :

כב

1 ויהי דבר־יהוה אלי לאמר :
2 ואתה בן־אדם התשפט התשפט את־עיר
הדמים והודעתה את כל־תועבותיה :
3 ואמרת כה אמר אדני יהוה עיר שפכת דם
בתוכה לבוא עתה ועשתה גלולים עליה לטמאה :
4 בדמך אשר־שפכת אשמת ובגלוליך אשר־עשית
טמאת ותקריבי ימיך ותבוא עד־שנותיך על־כן
נתתיך חרפה לגוים וקלסה לכל־הארצות :
5 הקרבות והרחקות ממך יתקלסו־בך טמאת
6 השם רבת המהומה : הנה נשיאי ישראל איש
7 לזרעו היו בך למען שפך־דם : אב ואם הקלו
בך לגר עשו בעשק בתוכך יתום ואלמנה הונו בך :
8 קדשי בזית ואת־שבתתי חללת :
9 אנשי רכיל היו בך למען שפך־דם ואל־ההרים
אכלו בך זמה עשו בתוכך :
10 ערות־אב גלה־בך טמאת הנדה ענו־בך :

27 * Iniquitatem iniquitatem iniquitatem
G ponam eam. Et hoc non factum est donec
veniret cuius est iudicium, & tradam ei.
28 * Et tu fili hominis propheta & dic: Hęc
dicit Dn̄s Deus ad filios Ammon & ad opprobrium eorum. et dices: Mucro, mucro
euagina te ad occidēdum, lima te vt inter-
29 ficias & fulgeas. * Cùm tibi viderentur
vana & diuinarentur mendacia, vt dareris
super colla vulneratorum impiorum, quorum veniet dies in tēpore iniquitatis pręfinita.
30 finita. * Reuertere ad vaginam tuam: in
loco in quo creatus es, in terra natiuitatis
31 tuæ iudicabo te. * Et effundam super te
indignationem meam. In igne furoris mei
sufflabo in te. daboque in manus hominū
insipientium & fabricantium interitum.
32 * Igni eris cibus. sanguis tuus erit in medio terræ, & obliuioni traderis: quia ego
Dn̄s locutus sum.

CAP. XXII.

1 ET factum est verbū Dn̄i ad me, dicens:
2 * Et tu fili hominis, nonne iudicas ci-
A uitatem sanguinum? & ostendes ei omnes
3 abominationes suas. * Et dices: Hęc dicit
Dn̄s Deus: Ciuitas effundens sanguinem in
medio sui, vt veniat tempus eius, & quæ fecit idola contra semetipsam vt pollueretur.
4 * In sanguine tuo, qui à te effusus est, deli-
B quisti, & in idolis tuis quæ fecisti, polluta
es. Et appropinquare fecisti dies tuos, & adduxisti tempus annorū tuorum; propterea
dedi te opprobrium gentibus, & irrisioné
5 vniuersis terris; * Quæ iuxta sunt & quæ
procul à te. Triūphabunt de te sordida, no-
6 bilis grandis interitu. * Ecce principes
Israel singuli in brachio suo fuerūt in te ad
7 effundendū sanguiné. * Patrem & matré
contumeliis affecerunt in te; aduenam calumniati sunt in medio tui; pupillū & vi-
8 duā contristauerunt apud te. * Sanctuaria
mea spreuistis, & sabbata mea polluistis.
9 * Viri detractores fuerunt in te ad effun-
C dendum sanguiné, & super montes comederūt in te, scelus opati sunt in medio tui.
10 * Verecūdiora patris discooperuerūt in te,
immunditiā méstruatę humiliauerūt in te.

תרגום יונתן

27 חוביהון דחבו כחוביהון אתפרע מנהון אף לדין לא יתקים לה עד דאיתי עלוהי פרענות ישמעאל בר נתניה ואמסרנה בידיה :
28 ואת בר אדם אתנבי ותימר כדנן אמר יוי אלהים על בני עמון ועל חסודיהון ותימר חרבא חרבא אשתליפת למקטל אשתנינת
צאה בדיל למהוי לה צחצוחין : 29 באתנבאה לך שקר באלפא לך כדבין למסר ית צוארך כצוארי קטילי רשיעיא דמטא יומם
עדן סעורן בישתהון : 30 אתיב חרבא לדנה באתר דאתבריתון בארע תותבותכון אתפרע מנכון : 31 ואשפוך עלך חמתי
פרענותי אתקוף עלך ואמסרנך ביד גברין רשיעין דאומנין לחבלא : 32 לעממיא דתקיפין כאשתא תתמסרון לאשתיצאה חובת
קטילך תהא בגו ארעא לא יעול דכרניך ארי אנא יוי גזרית במימרי : כב 1 והוה פתגם נבואה מן קדם יוי עמי
מר : 2 ואת בר אדם התוכח התוכח ית קרתא דאשדי דם זכי בגוה וחוי לה ית כל תועבתהא : 3 ותימר כדנן אמר יוי אלהים
קרתא דאשדי דם זכאי בגוה מטא עדן תברה ודפלחין לטעותא בגוה בדיל לסאבותה : 4 בחובת דם זכאי דאשדת חבת ובפלחן טעותיך
דפלחת אסתאבת וקריב יום תבריך ומטא עדן בישתיך על כן יהבתיך חסודין לעממיא ולעב לכל מדינתא : 5 דקריבין ודרחיקין מניך
ן ביך סואבת שמא דסגיאין אתרגושתהא : 6 הא רברבי ישראל גבר לתקפיה הוו ביך בדיל למשפך דם זכאי : 7 אבא ואמא
לו ביך לגיורא אנסו אניסא בגויך יתמין וארמלן אוניו ביך : 8 על קדשי בסרת וית יומי שביא דילי אחילת : 9 גברי אכלי קורצא
הוו ביך בדיל למשפך דם זכאי ובטוריא פלחו ביך לטעותא ארי עצת חטאין עבדו בגויך : 10 עריה אבא גליו ביך אתא טומאה עניו ביך :

* Iniquitatem iniquitatem ponã eam, neque 27
ipsa talis erit donec veniat cui conuenit, & tra
dam ei. * Et tu fili hominis propheta, et dices: 28
Hæc dicit Adonai Dominus ad filios Ammon,
& ad opprobrium eorum. et dices: Mucro mu-
cro euaginatus ad occisiones, & euaginatus ad
consumptionem, surge vt fulgeas,
* In visione tua vana, & in diuinando te 29
mendacia, vt tradant te super colla interfectorũ
iniquorum, quorũ venit dies in tempore iniqui-
tatis finis. * Reuertere ad vaginam tuam: in 30
loco isto quo natus es in terra propria tua iudi-
cabo te. * Et effundam super te iram meam in 31
igne iræ meæ: insufflabo in te, & tradam te in
manus virorum barbarorum fabricãtium cor-
ruptionem. * In igne eris cibus, sanguis tuus 32
erit in medio terræ tuæ. non erit tui memoria:
quia ego Dominus locutus sum.

CAP. XXII.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens: 1
* Et tu fili hominis, si iudicas ciuitatem 2
sanguinum, et ostende ei omnes iniquitates eius.
* Et dices: Hæc dicit Dominus: O ciuitas ef- 3
fundens sanguinẽ in medio eius, vt veniat tẽpus
eius, & faciens cogitationes contra semetipsam,
vt polluat semetipsam. * In sanguinibus tuis 4
quos effudisti, deliquisti, et in cogitationibus tuis
quas fecisti polluta es, & appropinquare fecisti
dies tuos, & adduxisti tempus annorũ tuorũ.
Propterea dedi te in opprobriũ gentibus, & in
illusionẽ omnibus regionibus, * appropinquan 5
tibus ad te, et quæ procul distant à te, & illudẽt
te, & clamabunt in te impura nominata, &
multi in iniquitatibus tuis. * Ecce duces domus 6
Israel vnusquisque ad cognatos eius commixti
sunt in te, vt effundant sanguinẽ. * Patri & 7
matri maledicebãt in te, & ad aduenam auerte-
bant in iniquitatibus in te. pupillũ & viduam
opprimebãt in te. * Et sancta mea spernebãt, et 8
sabbata mea polluebãt in te. * Viri latrones fue- 9
rũt in te, vt effunderẽt sanguinẽ in te. Et in mõti
bus comedebãt in te, et scelesta faciebãt in medio
tui. * Verecundiã patris discooperuerũt in te, et 10
in immunditiis menstruatã humiliauerunt in te.

27 * ἀδικίαν ἀδικίαν θήσομαι αὐτήν, οὐδ' αὐτὴ τοιαύτη
28 ἔσται ἕως οὗ ἔλθῃ ᾧ καθήκει, καὶ παραδώσω αὐτῷ. * καὶ σὺ υἱὲ
ἀνθρώπου προφήτευσον καὶ ἐρεῖς· τάδε λέγει ἀδωναὶ κύριος
πρὸς τοὺς υἱοὺς ἀμμών, καὶ πρὸς τὸν ὀνειδισμὸν αὐτῶν, καὶ ἐ-
ρεῖς, ῥομφαία ῥομφαία ἐσπασμένη εἰς σφάγια, καὶ ἐσπα-
29 σμένη εἰς συντέλειαν, ἐγείρου ὅπως στίλβῃς, * ἐν τῇ ὁράσει σου
τῇ ματαίᾳ, καὶ ἐν τῷ μαντεύεσθαί σε ψευδῆ, τοῦ παραδοῦ-
ναί σε ἐπὶ τραχήλους τραυματιῶν ἀνόμων ὧν ἥκει ἡ ἡμέ-
30 ρα ἐν καιρῷ ἀδικίας πέρας. * ἀπόστρεφε εἰς τὸν κουλεόν
σου ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ᾧ γεγέννησαι ἐν τῇ γῇ τῇ ἰδίᾳ σου
31 κρινῶ σε. * καὶ ἐκχεῶ ἐπὶ σὲ τὴν ὀργήν μου ἐν πυρὶ ὀργῆς
μου. ἐμφυσήσω εἰς σέ, καὶ παραδώσω σε εἰς χεῖρας ἀνδρῶν
32 βαρβάρων τεκταινόντων διαφθοράν. * ἐν πυρὶ ἔσῃ κατά-
βρωμα, τὸ αἷμά σου ἔσται ἐν μέσῳ τῆς γῆς σου. οὐ μὴ γένηταί
σου μνεία, διότι ἐγὼ κύριος λελάληκα.

κβʹ

1 * Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων·
2 * καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, εἰ κρινεῖς τὴν πόλιν τῶν αἱμάτων,
καὶ παράδειξον αὐτῇ πάσας τὰς ἀνομίας αὐτῆς.
3 * καὶ ἐρεῖς· τάδε λέγει κύριος, ὦ πόλις ἐκχέουσα αἷμα
ἐν μέσῳ αὐτῆς, τοῦ ἐλθεῖν καιρὸν αὐτῆς, καὶ ποιοῦσα ἐνθυ-
4 μήματα καθ' ἑαυτῆς, τοῦ μιαίνειν ἑαυτήν * ἐν τοῖς αἵ-
μασίν σου, οἷς ἐξέχεας. παραπέπτωκας, καὶ ἐν τοῖς ἐνθυ-
μήμασίν σου οἷς ἐποίησας ἐμιαίνου, καὶ προσήγγισας τὰς
ἡμέρας σου, καὶ ἤγαγες καιρὸν ἐτῶν σου. διὰ τοῦτο δέδωκά
σε εἰς ὀνειδισμὸν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ εἰς ἐμπαιγμὸν πάσαις
5 ταῖς χώραις * ταῖς ἐγγιζούσαις πρὸς σέ· καὶ ταῖς μα-
κρὰν ἀπεχούσαις ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐμπαίξονταί σοι, καὶ βοήσου-
σιν ἐπὶ σὲ ἀκάθαρτος ἡ ὀνομαστή, καὶ πολλοὶ ἐν ταῖς ἀ-
6 νομίαις σου. * ἰδοὺ οἱ ἀφηγούμενοι οἴκου ἰσραὴλ ἕκα-
στος πρὸς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ συνεφύροντο ἐν σοί, ὅπως ἐκ-
7 χέωσιν αἷμα. * πατέρα καὶ μητέρα ἐκακολόγουν ἐν σοί,
καὶ πρὸς τὸν προσήλυτον ἀνεστρέφοντο ἐν ἀδικίαις ἐν σοί. ὀρ-
8 φανὸν καὶ χήραν κατεδυνάστευον ἐν σοί. * καὶ τὰ ἅγιά μου
9 ἐξουδένουν καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλουν ἐν σοί. * ἄνδρες
λῃσταὶ ἦσαν ἐν σοί, ὅπως ἐκχέωσιν αἷμα ἐν σοί. καὶ ἐπὶ
τῶν ὀρέων ἤσθιον ἐν σοί, καὶ ἀνόσια ἐποίουν ἐν μέσῳ σου.
10 * αἰσχύνην πατρὸς ἀπεκάλυψαν ἐν σοί, καὶ ἐν ἀκαθαρ-
σίαις ἀποκαθημένην ἐταπείνουν ἐν σοί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

27 Propter peccata sua quibus peccauerunt, vltionem sumam ex eis. Etiam huic non permanebit *corona*, donec adduxero super eum vltionem Ismaelis filij Nathaniæ, & tradidero eum in manum eius. 28 Et tu fili hominis vaticinare, & dic: Hæc dicit Dominus Deus de filiis Amon, & de opprobriis eorum: & dices: Gladius gladius euaginatus est ad occidendum, exacutus est ad consumendũ, vt splendorẽ habeat. 29 Cùm prophetarent tibi falsa, cùm docerent te mendacia, vt traderent ceruicem tuam, sicut ceruices occisorum impiorum, quorum dies interitus peruenit, tempus visitationis malorum suorum. 30 Reduc ad vaginam gladium: in loco in quo creati estis, in terra habitationis vestræ vltionem sumam ex vobis. 31 Et effundam super te indignationem meam, in igne vltionis meæ irascar contra te, & tradam te in manus virorum impiorum qui artifices sunt ad dissipandum. 32 Populis qui fortes sunt sicut ignis, trademini ad consumendum. Peccatũ interficientium te erit in medio terræ: non subibit memoria tui; quia ego Dominus decreui in verbo meo.

CAP. XXII.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: 2 Et tu fili hominis nonne argues, nonne reprehendes ciuitatẽ in cuius medio effunditur sanguis innocens? & annunciabis ei omnes abominationes suas. 3 Et dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ciuitas effundens sanguinem innocentem in medio sui, vt perueniat tempus interitus eius, & colentium idola in medio eius, vt polluant eam. 4 In peccato sanguinis innocentis quem effudisti peccasti, & cultu idolorum tuorum quæ coluisti polluta es: & appropinquauit dies interitus tui, & peruenit tempus mali tui. Propterea dedi te in opprobria populis, & in irrisionem omnibus prouinciis. 5 Qui propè sunt & qui longè sunt, irridebunt te pollutam nomine, cuius tumultus sunt multi. 6 Ecce principes Israel singuli in fortitudine sua fuerunt in te ad effundendum sanguinem innocentem. 7 Patrem & matrem inhonorauerunt in te, aduenam violenter oppresserunt in medio tui; pupillos & viduas contristauerunt in te. 8 Sanctuaria mea spreuisti, & dies sabbatorum meorum violasti. 9 Viri calumniatores fuerunt in te ad effundendum sanguinem innocentem, & in montibus seruierunt in te idolis: quia consilium peccatorum fecerunt in medio tui. 10 Verenda patris discooperuerunt in te; mulierem immundam humiliauerunt in te.

11 * וְאִישׁ אֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ עָשָׂה תּוֹעֵבָה וְאִישׁ
אֶת־כַּלָּתוֹ טִמֵּא בְזִמָּה וְאִישׁ אֶת־אֲחֹתוֹ בַת־
אָבִיו עִנָּה־בָךְ׃
12 * שֹׁחַד לָקְחוּ־בָךְ לְמַעַן שְׁפָךְ־דָּם נֶשֶׁךְ וְתַרְבִּית
לָקַחַתְּ וַתְּבַצְּעִי רֵעַיִךְ בַּעֹשֶׁק וְאֹתִי שָׁכַחַתְּ נְאֻם
אֲדֹנָי יְהוִה׃
13 * וְהִנֵּה הִכֵּיתִי כַפִּי אֶל־בִּצְעֵךְ אֲשֶׁר עָשִׂית וְעַל־
דָּמֵךְ אֲשֶׁר הָיוּ בְּתוֹכֵךְ׃
14 * הֲיַעֲמֹד לִבֵּךְ אִם־תֶּחֱזַקְנָה יָדַיִךְ לַיָּמִים אֲשֶׁר
אֲנִי עֹשֶׂה אוֹתָךְ אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי׃
15 * וַהֲפִיצוֹתִי אוֹתָךְ בַּגּוֹיִם וְזֵרִיתִיךְ בָּאֲרָצוֹת וַהֲתִמֹּתִי
טֻמְאָתֵךְ מִמֵּךְ׃
16 * וְנִחַלְתְּ בָּךְ לְעֵינֵי גוֹיִם וְיָדַעַתְּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃
17 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
18 * בֶּן־אָדָם הָיוּ־לִי בֵית־יִשְׂרָאֵל לְסוּג כֻּלָּם נְחֹשֶׁת
וּבְדִיל וּבַרְזֶל וְעוֹפֶרֶת בְּתוֹךְ כּוּר סִגִים כֶּסֶף הָיוּ׃
19 * לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן הֱיוֹת כֻּלְּכֶם לְסִגִים
לָכֵן הִנְנִי קֹבֵץ אֶתְכֶם אֶל־תּוֹךְ יְרוּשָׁלָםִ׃
20 * קְבֻצַת כֶּסֶף וּנְחֹשֶׁת וּבַרְזֶל וְעוֹפֶרֶת וּבְדִיל אֶל־
תּוֹךְ כּוּר לָפַחַת־עָלָיו אֵשׁ לְהַנְתִּיךְ כֵּן אֶקְבֹּץ בְּאַפִּי
וּבַחֲמָתִי וְהִנַּחְתִּי וְהִתַּכְתִּי אֶתְכֶם׃
21 * וְכִנַּסְתִּי אֶתְכֶם וְנָפַחְתִּי עֲלֵיכֶם בְּאֵשׁ עֶבְרָתִי
וְנִתַּכְתֶּם בְּתוֹכָהּ׃
22 * כְּהִתּוּךְ כֶּסֶף בְּתוֹךְ כּוּר כֵּן תֻּתְּכוּ בְּתוֹכָהּ וִידַעְתֶּם
כִּי־אֲנִי יְהוָה שָׁפַכְתִּי חֲמָתִי עֲלֵיכֶם׃
23 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
24 * בֶּן־אָדָם אֱמָר־לָהּ אַתְּ אֶרֶץ לֹא מְטֹהָרָה הִיא לֹא
25 גֻשְׁמָהּ בְּיוֹם זָעַם׃ * קֶשֶׁר נְבִיאֶיהָ בְּתוֹכָהּ כַּאֲרִי
שׁוֹאֵג טֹרֵף טָרֶף נֶפֶשׁ אָכָלוּ חֹסֶן וִיקָר יִקָּחוּ
אַלְמְנוֹתֶיהָ הִרְבּוּ בְּתוֹכָהּ׃

11 * Et vnusquisque in vxorem proximi sui
operatus est abominationẽ, & socer nurũ
suam polluit nefariè, frater sororem suam
filiam patris sui oppressit in te.
12 * Munera acceperũt apud te ad effunden-
dum sanguinem; vsuram & superabundan-
tiam accepisti, & auarè proximos tuos ca-
lũniabaris, meiq; oblita es, dicit Dominus
13 Deus. * Ecce complosi manus meas super
auaritiam tuam quam fecisti, & super san-
guinem qui effusus est in medio tui.
14 * Nunquid sustinebit cor tuũ, aut præua-
D lebunt manus tuę in diebus quos ego faciã
tibi? Ego Dominus locutus sum & faciam.
15 * Et dispergã te in nationes, & ventilabo
te in terras, & deficere faciam immundiciã
16 tuam à te. * Et possidebo te in conspectu
gentium, & scies quia ego Dominus.
17 * Et factum est verbum Domini ad me,
18 dicens: * Fili hominis, versa est mihi do-
mus Israel in scoriã. Omnes isti æs & stan-
num & ferrum & plumbum in medio for-
nacis, scoria argenti facti sunt.
19 * Propterea hæc dicit Dominus Deus: Eo
quòd versi estis omnes in scoriã, propterea
ecce ego congregabo vos in medio Hieru-
20 salem * Congregatione argenti & æris &
E stanni & ferri & plumbi in medio forna-
cis, vt succendam in ea ignem ad conflan-
dum. Sic congregabo in furore meo & in
ira mea, & requiescam. Et conflabo vos,
21 * Et congregabo vos, & succẽdam vos in
igne furoris mei, & conflabimini in me-
22 dio eius. * Vt conflatur argentum in me-
dio fornacis, sic eritis in medio eius. Et
scietis quia ego Dominus, cùm effudero
indignationem meam super vos.
23 * Et factum est verbum Domini ad me,
dicens:
24 * Fili hominis, dic ei: Tu es terra immun-
F da, & non compluta in die furoris.
25 * Coniuratio prophetarum in medio
eius. Sicut leo rugiens rapiensque prædam
animas deuorauerunt, opes & pretium
acceperunt, viduas eius multiplicauerunt
in medio illius.

תרגום יונתן

11 וגבר ית אתת חבריה עבד תועבה וגבר ית כלתיה סאב בעצת חטאין וגבר ית אחתיה בת אבוהי ענֵי ביך׃ 12 שוחדא קבלו ביך
בדיל למשפך דם זכי חבוליא ורביתא נסבת ואהנית רחמך באנסא ופלחני שבקת אמר יי אלהים׃
13 והא אייתי פרענותי עלך בחובי ממון אנסיך דאנסת ועל דם זכי דאשתפיך בגויך׃ 14 היתקף לביך אם יתחסנן ידיך ליומא
דאנא עתיד למעבד עמך אנא יי גזרית במימרי ואקים׃
15 ואגלי יתיך לביני עממיא ואבדרניך במדינתא ואסיף סאבותיך מניך׃ 16 ואתקדש ביך לעיני עממיא ותדעין ארי אנא יי׃
17 והוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר׃ 18 בר אדם הוו קדמי בית ישראל לפסולא כלהון כמא דמערב נחש ובעיץ
ופרזל ואבר בגו כורא לפסולת כספא הוו׃ 19 בכן כדנן אמר יי אלהים חלף דהויתון כלכון לפסולא בכן הא אנא כניש יתכון לגו
ירושלם׃ 20 כמכניש כסף ונחש ופרזל ואבר ובעיץ לגו כורא לאתקפא עלוהי נורא לאמסיותיה כן אכניש ברגזי ובחמתי ואסיף
ואמסי יתכון׃ 21 ואכניש יתכון ואתקף עליכון באשת פרענותי ותתמסון בגוה׃
22 כאתמסאה כספא בגו כורא כן תתמסון בגוה ותדעון ארי אנא יי שפכית חמתי עליכון׃ 23 והוה פתגם נבואה מן קדם יי
עמי למימר׃ 24 בר אדם אמר לה את ארעא דישראל ארעא לא מדכיא היא ולא אתעבידו בה עובדין טבין דיגנון עלה ביום לוט׃
25 נביאה אמר סיעת ספרהא בגוה כאריון נהמין למקטל קטול אנשא קטלו עותר ויקר נסבו ארמלתהא אסגיו בגוה׃

*Vnusquisque in vxorem proximi sui ini- 11
què agebant, & vnusquisque nurum suam pol-
luebat in impietate, & vnusquisque sororē suā
filiam patris sui humiliabant in te.
Munera accipiebant in te, vt effunderent 12
sanguinem; vsuram & superabundantiam acci-
piebāt in te: & cōsummabo consummationē ma
litiæ tuæ quæ in oppressione; mei autem oblita es,
dicit Adonai Dominus.
Si autem percussero manum meam ad ma- 13
nū meā, in quibus consummata sunt quæ fecisti,
& in sanguinibus tuis factis in medio tui.
Si sustinebit cor tuum, si prævalebunt ma- 14
nus tuæ in diebus quas ego facio in te, ego Domi-
nus locutus sum & faciam.
Et dispergā te in gentibus, & disseminabo 15
te in regionibus, et deficiet immūditia tua ex te.
Et hæreditabo in te ante oculos gentium, et 16
scietis quia ego Dominus.
Et factus est sermo Domini ad me, dicens: 17
Fili hominis, ecce facti sunt mihi domus 18
Israel commixta, omnes ære & stanno & ferro
& plumbo, in medio fornacis argenti commixti
sunt. Propterea dic: Hæc dicit Adonai Do- 19
minus; Pro eo quòd facti estis omnes in commi-
xtionem vnam, idcirco ego recipiam vos in me-
dio Hierusalem: Sicut recipitur argentum, 20
& æs, & ferrum, & plumbum, & stannum
in medio fornacis ad insufflandum in eam ignem
ad conflandum; sic recipiam vos in ira mea, &
in furore meo, & congregabo & requiescam.
Et conflabo vos, & insufflabo super vos 21
in igne iræ meæ, & conflabimini in medio eius.
Quemadmodum conflatur argētum in me- 22
dio fornacis, sic conflabimini in medio eius, &
scietis quia ego Dominus effudi furorem meum
super vos.
Et factū est verbum Domini ad me, dicens: 23
Fili hominis, dic ei: Tu es terra non rigata, 24
neque pluuia facta est in te in die iræ.
Cuius duces in medio eius, quasi leones ru- 25
gientes, rapientes rapinas, animas deuorantes in
potentatibus, diuitias & honores accipientes, et
viduæ tuæ multiplicatæ sunt in medio tui.

11 ἕκαστος τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἠνόμουν, καὶ ἕ-
καστος τὴν νύμφην αὐτοῦ ἐμίαινεν ἐν ἀσεβείᾳ, καὶ ἕκαστος
τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ θυγατέρα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐταπεί-
12 νουν ἐν σοί. δῶρα ἐλάμβανον ἐν σοί, ὅπως ἐκχέω-
σιν αἷμα. τόκον καὶ πλεονασμὸν ἐλάμβανον ἐν σοί, καὶ συν-
τελέσω συντέλειαν κακίας σου τὴν ἐν καταδυναστείᾳ,
13 ἐμοῦ δὲ ἐπελάθου, λέγει ἀδωναῒ κύριος. ἐὰν δὲ πατάξω
χεῖρά μου πρὸς χεῖρά μου ἐφ' οἷς συντετέλεσαι οἷς ἐποίη
σας, καὶ ἐπὶ τοῖς αἵμασίν σου τοῖς γεγενημένοις ἐν μέσῳ σου.
14 εἰ ὑποστήσεται ἡ καρδία σου, εἰ κρατήσουσιν αἱ χεῖρές
σου ἐν ταῖς ἡμέραις αἷς ἐγὼ ποιῶ ἐν σοί, ἐγὼ κύριος λελά-
15 ληκα καὶ ποιήσω. καὶ διασκορπιῶ σε ἐν τοῖς ἔθνεσιν,
καὶ διασπερῶ σε ἐν ταῖς χώραις, καὶ ἐκλείψει ἡ ἀκαθαρ-
16 σία σου ἐκ σοῦ. καὶ κατακληρονομήσω ἐν σοὶ κατ'
ὀφθαλμοὺς τῶν ἐθνῶν καὶ γνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος.
17 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων·
18 υἱὲ ἀνθρώπου, ἰδού γεγόνασίν μοι ὁ οἶκος Ἰσραὴλ
ἀναμεμιγμένος, πάντες χαλκῷ καὶ κασσιτήρῳ καὶ σι-
δήρῳ καὶ μολύβδῳ, ἐν μέσῳ καμίνου ἀργυρίου ἀναμε-
19 μιγμένοι εἰσίν. διὰ τοῦτο εἰπέ, τάδε λέγει ἀδωναῒ
κύριος, ἀνθ' ὧν ἐγένεσθε πάντες εἰς σύγκρασιν μίαν, διὰ
τοῦτο ἐγὼ εἰσδέξομαι ὑμᾶς ἐν μέσῳ Ἱερουσαλήμ.
20 καθὼς εἰσδέχεται ἄργυρος, καὶ χαλκός, καὶ σίδηρος,
καὶ μόλυβδος, καὶ κασσίτηρος ἐν μέσῳ καμίνου τοῦ ἐκ-
φυσῆσαι εἰς αὐτὴν πῦρ εἰς τὸ χωνευθῆναι, οὕτως εἰσδέξο-
μαι ὑμᾶς ἐν τῇ ὀργῇ μου, καὶ ἐν τῷ θυμῷ μου, καὶ συνά-
ξω καὶ ἐπαφήσω.
21 καὶ χωνεύσω ὑμᾶς, καὶ ἐκφυσήσω ἐφ' ὑμᾶς ἐν πυ-
ρὶ ὀργῆς μου, καὶ χωνευθήσεσθε ἐν μέσῳ αὐτῆς.
22 ὃν τρόπον χωνεύεται ἀργύριον ἐν μέσῳ καμίνου, οὕ-
τως χωνευθήσεσθε ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ ἐπιγνώσεσθε ὅτι
ἐγὼ κύριος ἐξέχεα τὸν θυμόν μου ἐφ' ὑμᾶς.
23 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με λέγων·
24 υἱὲ ἀνθρώπου, εἰπὲ αὐτῇ, σὺ εἶ γῆ ἡ οὐ βρεχομένη, οὐ
δὲ ὑετὸς ἐγένετο ἐπὶ σὲ ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς.
25 ἧς οἱ ἀφηγούμενοι ἐν μέσῳ αὐτῆς, ὡς λέοντες ὠρυό-
μενοι, ἁρπάζοντες ἁρπάγματα, ψυχὰς κατεσθίοντες ἐν
δυναστείαις, πλοῦτον καὶ τιμὰς λαμβάνοντες, καὶ αἱ χῆ-
ραί σου ἐπληθύνθησαν ἐν μέσῳ σου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et vnusquisque cum vxore proximi sui fecit abominationem, & vnusquisque nurum suam polluit scelerate, & vnusquisque soro-
rem suam filiam patris sui humiliauit in te.
12 Munera susceperunt in te ad effundendum sanguinem innocentem: fœnus & vsuram ac-
cepisti, & profuisti amicis tuis in rapina, & cultum meum dereliquisti, dicit Dominus Deus.
13 Et ecce induxi vltionem meam
super te propter peccata pecuniarum violentiæ tuæ, quas violenter abstulisti; & propter sanguinem innocentem qui effusus est in medio tui.
14 Nunquid confortabitur cor tuum, aut roborabuntur manus tuæ in die quem ego faciam tecum? Ego Dominus decreui in verbo
meo, & firmabo.
15 Et migrare te faciam inter populos, & dispergam te per prouincias, & consummabo immunditiam tuam à te.
16 Et sanctificabor in te in oculis populorum; & scies quia ego Dominus.
17 Et factum est verbum prophetiæ à facie Do-
mini ad me, dicens:
18 Fili hominis, facti sunt coram me domus Israel in scoriam vniuersi, sicut commiscetur æs & stannum &
ferrum & plumbum in medio fornacis, in scoriam argenti fuerunt.
19 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quòd facti estis
vniuersi in scoriam, ideo ecce ego congregabo vos in medio Ierusalem.
20 Sicut congregatur argentum & æs & ferrum & plum-
bum & stannum in medio fornacis, vt præualeat contra ea ignis, & liquefaciat ea; sic congregabo vos in furore meo, & in indignatione
mea, & consumam & disperdam vos.
21 Et congregabo vos, & præualebo contra vos igne vltionis meæ, & liquefietis in medio
eius.
22 Sicut liquefit argentum in medio fornacis, sic colliquescetis in medio eius; & scietis quòd ego Dominus effuderim in vos
meam indignationem.
23 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens:
24 Fili hominis, dic ei: Tu terra Israel terra immunda es, in qua non sunt facta opera bona, vt protegant eam in die maledictionis.
25 Propheta dicit: Turba scribarum eius in medio eius quasi leones rugientes ad occidendum occisionem; homines occidunt, diuitias
& gloriam accipiunt; viduas eius multiplicant in medio eius.

26 * כהניה חמסו תורתי ויחללו קדשי בין־קדש
לחל לא הבדילו ובין־הטמא לטהור לא הודיעו
ומשבתותי העלימו עיניהם ואחל בתוכם :
27 * שריה בקרבה כזאבים טרפי טרף לשפך־דם
לאבד נפשות למען בצע בצע :
28 * ונביאיה טחו להם תפל חזים שוא וקסמים
להם כזב אמרים כה אמר אדני יהוה ויהוה לא
29 דבר : * עם הארץ עשקו עשק וגזלו גזל ועני
ואביון הונו ואת־הגר עשקו בלא משפט :
30 * ואבקש מהם איש גדר־גדר ועמד בפרץ לפני
בעד הארץ לבלתי שחתה ולא מצאתי :
31 * ואשפך עליהם זעמי באש עברתי כליתים
דרכם בראשם נתתי נאם אדני יהוה :

כג

1 * ויהי דבר־יהוה אלי לאמר :
2 * בן־אדם שתים נשים בנות אם־אחת היו :
3 * ותזנינה במצרים בנעוריהן זנו שמה מעכו
שדיהן ושם עשו דדי בתוליהן :
4 * ושמותן אהלה הגדולה ואהליבה אחותה
ותהיין לי ותלדנה בנים ובנות ושמותן שמרון
אהלה וירושלם אהליבה :
5 * ותזן אהלה תחתי ותעגב על־מאהביה אל־
אשור קרובים :
6 * לבשי תכלת פחות וסגנים בחורי חמד כלם
פרשים רכבי סוסים :
7 * ותתן תזנותיה עליהם מבחר בני־אשור כלם
ובכל אשר־עגבה בכל־גלוליהם נטמאה :
8 * ואת־תזנותיה ממצרים לא עזבה כי אותה
שכבו בנעוריה והמה עשו דדי בתוליה וישפכו
תזנותם עליה :

26 * Sacerdotes eius contempſerunt legem
meam & polluerunt ſanctuaria mea. Inter
ſanctum & prophanum non habuerũt di-
ſtantiam, inter pollutũ & mundũ non in-
tellexerunt, & à ſabbatis meis auerterũt
oculos ſuos, & coinquinabar in medio eo-
27 rum. * Principes eius in medio illius quaſi
G lupi rapientes prædam, ad effundendũ ſan-
guinem & ad perdendas animas, & auarè
28 ſectando lucra. * Prophetæ autem eius li-
niebant eos abſque temperamento, viden-
tes vana, & diuinantes eis mendacium, di-
cẽtes, Hæc dicit Dominus Deus; cùm Do-
29 minns non ſit locutus. * Populi terræ ca-
lumniabantur calumniam, & rapiebant
violenter; egenum & pauperem affligebãt,
& aduenã opprimebant calumnia abſque
30 iudicio. * Et quæſiui de eis virũ qui inter-
poneret ſepem, & ſtaret oppoſitus contra
me pro terra, ne diſſiparẽ eã; & non inueni.
31 * Et effudi ſuper eos indignationẽ meã, &
in igne iræ meæ conſumpſi eos. Viam eorũ
in caput eorũ reddidi, ait Dominus Deus.

CAP. XXIII.

1 ET factus eſt ſermo Dñi ad me, dicens:
2 * Fili hominis, duæ mulieres filiæ ma-
3 tris vnius fuerunt. * Et fornicatæ ſunt in
A Ægypto. In adoleſcẽtia ſua fornicatæ ſunt.
Ibi ſubacta ſunt vbera earũ, & fractæ ſunt
4 mammæ pubertatis earũ. * Nomina autẽ
earũ, Oolla maior, & Ooliba ſoror eius. Et
habui eas, & pepererũt filios & filias. Porrò
earũ nomina, Samaria Oolla, & Hieruſalẽ
5 Ooliba. * Fornicata eſt igitur ſuper me
Oolla, & inſaniuit in amatores ſuos, in Aſ-
6 ſyrios propinquantes; * Veſtitos hyacin-
tho principes & magiſtratus, iuuenes cu-
pidinis, vniuerſos equites, & aſcenſores e-
7 quorũ. * Et dedit fornicationes ſuas ſuper
eos electos filios Aſſyriorũ vniuerſos, & in
omnibus in quos inſaniuit, in immũdiciis
8 eorũ polluta eſt. * Inſuper & fornicationes
B ſuas quas habuerat in Ægypto nõ reliquit.
Nã & illi dormierunt cũ ea in adoleſcentia
ſua, & illi confregerunt vbera pubertatis
eius, & effuderũt fornicationẽ ſuã ſup eam.

תרגום יונתן

26 כהנהא חטפין באוריתי ומפסין קדשי בין קדשא לחולא לא אפרשו ובין מסאבא לדכיא לא הודעו ומיומי שביא דילי כבשו עיניהון
[...]לה רעותי ביניהון : 27 רברבהא בגוה כדובין חטופי חטוף למשפך דם זכאי לאבדא נפשן בדיל לקבלא ממון דשקר : 28 ונביאי
[ש]קרא די בגוה דמן לדבני מחצא ושעע לה טין פטיר דלא תבן מתנבן שקר ומלפין להון כדבין אמרין כדנן אמר יוי אלהים ומן קדם יוי
לא אתמלל : 29 עמא דארעא עשקו עשקא וגזלו גזלה ומסכן וחשיך אוניו ולגיורא אנסו בלא כדחזי : 30 ואתבע מנהון קדמי גבר
[ד]הוה עבדין טבין דיקום בתרעתא קדמי ויבעי רחמין על עמא דארעא בדיל דלא לחבלותה ולא אשכחת : 31 ושפכית עליהון חמתי
[ב]אשת פרענותי שיציתנון פרענות אורחתהון ברישהון יהבית אמר יוי אלהים :

כג

1 והוה פתגם נבואה מן קדם יוי עמי למימר : 2 בר אדם אתנבי על תרתין מדינן דאנון כתרתין נשין די בנת אמא חדא הואה :
3 וטעאה במצרים בתר פלחן טעותהון טעאה תמן פלחא לטעותא ותמן קלקלא עובדיהן : 4 ושמהתהן אהלה רבתא ואהליבה
אחתה והואה משמשא קדמי ואצלחא בבנין ובנן ושמהתהן שמרון אהלה וירושלם אהליבה : 5 וטעת אהלה מבתר פלחני
ואתרעיה למטעי בתר רחמהא בתר בני אתור קריבהא : 6 לבישי גמיר שלטונין וטורנין עלמי חמדתא כלהון פרשין רוכבי סוסון :
7 ואתרעית למטעי בתריהון עלמי בני אתור כלהון ובכל דאתרעיה בכל פלחן טעותהון אסתאבת : 8 וית פלחן טעותהא דהוה
[עמ]ה במצרים לא שבקת ארי יתה אפלחו לטעותא ואנון אלפוהא עובדין בישין ושפכו טעותהון עלה :

* *Et sacerdotes eius contempserunt legẽ meã,* 26
et polluerũt sancta mea: inter sanctũ & propha
num non distinxerunt, & inter mundum &
immundum non distinxerũt, & à sabbatis meis
cooperiebant oculos suos, & coinquinabar in
medio eorum. * *Et principes eius in medio* 27
eius, quasi lupi rapientes rapinas, ad effundendũ
sanguinem, ad perdendum animas vt auaritia
lucrarentur.
* *Et prophetæ eius linientes eos, cadent vi-* 28
dentes vana, diuinantes mendacia, dicẽtes, Hæc
dicit Adonai Dominus, & Dominus non lo-
cutus est.
* *Populum terræ opprimentes iniustitia, &* 29
diripientes rapinas, pauperem & egenum oppri
mentes, & ad aduenam non reuertentes cum
iudicio. * *Et quærebam ex eis virum conuer-* 30
santem rectè, & stantem plenissimè ante faciem
meã in tempore terræ, ne in finem delerem eam:
& non inueni. * *Et effudi super eam furorem* 31
meum in igne iræ meæ ad consumendum eos: vias
eorũ in capita eorũ dedi, dicit Adonai Dominus.

CAP. XXIII.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens: 1
* *Fili hominis, duæ mulieres erant filiæ* 2
matris vnius. * *Et fornicatæ sunt in Ægy-* 3
pto, in adolescentia sua fornicatæ sunt, illic ceci-
derunt vbera earum, & illic deuirginatæ sunt.
* *Et nomina earum, Oolla senior, & Ooliba* 4
iunior soror eius. Et factæ sunt mihi, & pepere-
runt filios & filias: & nomina earum, Samaria
Oolla, & Hierusalem Ooliba.
* *Et fornicata est Oolla à me, et coniuncta est* 5
ad amatores suos ad Assyrios appropinquantes
sibi; * *Vestitos hyacinthinis, principes &* 6
duces iuuenes electos, omnes equites equitantes
in equis.
* *Et dedit fornicationẽ suam super eos, super* 7
electos filios Assyriorum vniuersos, & super
omnes ad quos apposita est, in omnibus desideriis
suis polluta est. * *Et fornicationem suam quæ* 8
ex Aegypto, non relinquebat; quia cũ ea dormie-
bant in adolescentia eius, & illi deuirginauerũt
eam, & effuderunt fornicationẽ suã super eam.

26 * καὶ οἱ ἱερεῖς αὐτῆς ἠθέτησαν τὸν νόμον μου, καὶ ἐβε-
βήλουν τὰ ἅγιά μου, ἀναμέσον ἁγίου καὶ βεβήλου οὐ διέ-
στελλον, καὶ ἀναμέσον καθαροῦ καὶ ἀκαθάρτου οὐ διέστελ-
λον, καὶ ἀπὸ τῶν σαββάτων μου παρεκάλυπτον τοὺς ὀφ-
θαλμοὺς αὐτῶν, καὶ ἐβεβηλούμην ἐν μέσῳ αὐτῶν.
27 * καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῆς ἐν μέσῳ αὐτῆς, ὡς λύκοι ἁρ-
πάζοντες ἁρπάγματα τοῦ ἐκχέαι αἷμα, τοῦ ἀπολέσαι
28 ψυχὰς ὅπως πλεονεξίᾳ πλεονεκτῶσιν. * καὶ οἱ προ-
φῆται αὐτῆς ἀλείφοντες αὐτούς, πεσοῦνται ὁρῶντες μάταια,
μαντευόμενοι ψευδῆ, λέγοντες, τάδε λέγει ἀδωναὶ κύ-
29 ριος, καὶ κύριος οὐ λελάληκεν. * τὸν λαὸν τῆς γῆς ἐκ-
πιέζοντες ἀδικίαν, καὶ διαρπάζοντες ἁρπάγματα. πτωχὸν
καὶ πένητα καταδυναστεύοντες, καὶ πρὸς τὸν προσήλυτον
30 οὐκ ἀναστρεφόμενοι μετὰ κρίματος. * καὶ ἐζήτουν ἐξ
αὐτῶν ἄνδρα ἀναστρεφόμενον ὀρθῶς, καὶ ἑστῶτα ὁλοσχερῶς
πρὸ προσώπου μου ἐν καιρῷ τῆς γῆς τοῦ μὴ εἰς τέλος
31 ἐξαλεῖψαι αὐτήν, καὶ οὐχ εὗρον. * καὶ ἐξέχεα ἐπ' αὐ-
τὴν τὸν θυμόν μου ἐν πυρὶ ὀργῆς μου τοῦ συντελέσαι
αὐτούς. τὰς ὁδοὺς αὐτῶν εἰς κεφαλὰς αὐτῶν δέδωκα, λέ-
γει ἀδωναὶ κύριος.

κγ´

1 * Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων·
2 * υἱὲ ἀνθρώπου, δύο γυναῖκες ἦσαν θυγατέρες μητρὸς
3 μιᾶς. * καὶ ἐξεπόρνευσαν ἐν Αἰγύπτῳ, ἐν τῇ νεότητι αὐτῶν
ἐπόρνευσαν, ἐκεῖ ἔπεσον οἱ μαστοὶ αὐτῶν, καὶ ἐκεῖ διεπαρθε-
4 νεύθησαν. * καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ὀολλὰ ἡ πρεσβυτέρα καὶ
ὀολιβὰ ἡ νεωτέρα ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς, καὶ ἐγένοντό μοι, καὶ ἔτε-
κον υἱοὺς καὶ θυγατέρας, καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν σαμάρεια ἡ
5 ὀολλά, καὶ ἱερουσαλὴμ ὀολιβά. * καὶ ἐξεπόρνευσεν ἡ ὀολ-
λὰ ἀπ' ἐμοῦ. καὶ ἐπέθετο ἐπὶ τοὺς ἐραστὰς αὐτῆς ἐπὶ τοὺς
6 ἀσσυρίους τοὺς ἐγγίζοντας αὐτῇ, * ἐνδεδυκότας ὑακίνθι-
να, ἡγουμένους, καὶ στρατηγοὺς νεανίσκους ἐπιλέκτους πάντας
7 ἱππεῖς ἱππαζομένους ἐφ' ἵππων. * καὶ ἔδωκεν τὴν πορνείαν
αὐτῆς ἐπ' αὐτούς· ἐπὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς υἱοὺς ἀσσυρίων πάν-
τας, καὶ ἐπὶ πάντας ἐφ' οὓς ἐπέθετο. ἐν πᾶσι τοῖς ἐνθυμή-
8 μασιν αὐτῆς ἐμιαίνετο. * καὶ τὴν πορνείαν αὐτῆς τὴν
ἐξ αἰγύπτου οὐκ ἐγκατέλιπεν, ὅτι μετ' αὐτῆς ἐκοιμῶντο
ἐν νεότητι αὐτῆς, καὶ αὐτοὶ διεπαρθένευσαν αὐτήν, καὶ
ἐξέχεαν τὴν πορνείαν αὐτῶν ἐπ' αὐτήν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[26] Sacerdotes eius rapiunt legem meam, & violant sacra mea, inter sanctum & prophanum non separant, & inter pollutum & mundum non dignoscunt, & à diebus sabbatorum meorum comprimunt oculos suos, & prophanatur voluntas mea in medio eorum. [27] Principes eius in medio illius, quasi lupi rapientes rapinam, ad effundendum sanguinem innocentem & ad perdendas animas, vt suscipiant mammona iniquitatis. [28] Et pseudoprophetæ, qui sunt in medio eius, similes sunt ei qui ædificat parietem, & oblinit luto simplici absque paleis; prophetant falsitatem & docent eos mendacia. dicunt, Hæc dicit Dominus Deus: et à facie Domini non dicitur eis. [29] Populus terræ calumniatur calumniam, & diripiunt direptionem, & egenum & pauperem opprimunt, & aduenæ vim inferunt, nõ sicut decet. [30] Et quæsiui mihi ex eis virum cuius opera essent bona, & qui staret in ruptura muri coram me, & quæreret misericordiam pro populo terræ, vt non disperderem eam; & non inueni. [31] Et effudi super eos indignationem meam: in igne vltionis meæ consumpsi eos. vltionem viæ suæ in caput eorum dedi, ait Dominus Deus.

CAP. XXIII.

ET factum est verbũ prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: [2] Fili hominis vaticinare super duas prouincias, quæ sunt sicut duæ mulieres quæ fuerunt filiæ matris vnius. [3] Et errauerunt in Ægypto, post cultum idolorum suorum errauerunt, ibi seruierunt idolis, & ibi corruperunt opera sua. [4] Et nomina earum Oola maior, & Oolibã soror eius, & ministrabant coram me, & proficiebant in filiis & filiabus: & nomina earum, Samaria Oola, & Ierusalem Ooliba. [5] Et errauit Oola à cultu meo, & elegit errare post amatores suos, post filios Assur sibi vicinos; [6] Vestitos hyacintho, principes & tyrannos, iuuenes elegantissimos, vniuersos equites, ascensores equorum. [7] Et elegit errare post eos iuuenes filios Assyriorum vniuersos, & apud omnes quos elegit, omni cultu idolorum polluta est. [8] Et cultum idolorum suorum quem habebat ex Ægypto, non reliquit. quia eam seruire fecerunt idolis, & docuerunt eam opera mala: et effuderunt idola sua super illam.

9 לכן נתתיה ביד־מאהביה ביד בני אשור אשר
עגבה עליהם ׃
10 המה גלו ערותה בניה ובנותיה לקחו ואותה
בחרב הרגו ותהי־שם לנשים ושפוטים עשו בה ׃
11 ותרא אחותה אהליבה ותשחת עגבתה ממנה
ואת־תזנותיה מזנוני אחותה ׃
12 אל־בני אשור עגבה פחות וסגנים קרבים
לבשי מכלול פרשים רכבי סוסים בחורי חמד
כלם ׃
13 וארא כי נטמאה דרך אחד לשתיהן ׃
14 ותוסף אל־תזנותיה ותרא אנשי מחקה על־
הקיר צלמי כשדיים חקקים בששר ׃
15 חגורי אזור במתניהם סרוחי טבולים בראשיהם
מראה שלשים כלם דמות בני־בבל כשדים
ארץ מולדתם ׃
16 ותעגב עליהם למראה עיניה ותשלח
מלאכים אליהם כשדימה ׃
17 ויבאו אליה בני־בבל למשכב דדים ויטמאו
אותה בתזנותם ותטמא־בם ותקע נפשה מהם ׃
18 ותגל תזנותיה ותגל את־ערותה ותקע נפשי
מעליה כאשר נקעה נפשי מעל אחותה ׃
19 ותרבה את־תזנותיה לזכר את־ימי נעוריה אשר
זנתה בארץ מצרים ׃
20 ותעגבה על פלגשיהם אשר בשר־חמורים בשרם
וזרמת סוסים זרמתם ׃
21 ותפקדי את זמת נעוריך בעשות ממצרים דדיך
למען שדי נעוריך ׃
22 לכן אהליבה כה־אמר אדני יהוה הנני מעיר
את־מאהביך עליך את אשר־נקעה נפשך מהם
והבאתים עליך מסביב ׃

9 * Propterea tradidi eam in manus amatorum suorum, in manus filiorum Assur, super quorum insaniuit libidine.
10 * Ipsi discooperuerunt ignominiam eius, filios & filias eius tulerunt, & ipsam occiderunt gladio. Et factæ sunt famosæ mulieres, & iudicia perpetrauerunt in ea.
11 * Quod cùm vidisset soror eius Ooliba, plus quàm illa insanauit libidine, & fornicationem suam super fornicationem sororis suæ
12 * Ad filios Assyriorum præbuit impudẽter, ducibus & magistratibus ad se venientibus indutis veste varia, equitibus qui vectabantur equis, & adolescentibus
13 forma cunctis egregia. * Et vidi quod
C polluta esset via vna ambarum.
14 * Et auxit fornicationes suas. Cumque vidisset viros depictos in pariete, imagines Chaldæorum expressas coloribus:
15 * Et accinctos baltheis renes, & tiaras tinctas in capitibus eorum, formã ducum omnium, similitudinem filiorum Babylonis terræque Chaldæorũ in qua orti sunt:
16 * Insaniuit super eos cõcupiscentia oculorum suorum, & emisit nuncios ad eos in
17 Chaldæam. * Cumque venissent ad eam filij Babylonis ad cubile mammarum, polluerunt eam stupris suis, & polluta est ab eis, & saturata est anima eius ab illis.
18 * Denudauit quoque fornicationes suas, & discooperuit ignominiam suam. Et recessit anima mea ab ea, sicut recesserat anima mea à sorore eius.
19 * Multiplicauit enim fornicationes suas recordans dies adolescentiæ suæ, quibus fornicata est in terra Ægypti.
20 * Et insaniuit libidine super concubitu
D eorum, quorũ carnes sunt vt carnes asinorum, & sicut fluxus equorũ fluxus eorum.
21 * Et visitasti scelus adolescẽtiæ tuæ, quando subacta sunt in Ægypto vbera tua, & confractæ sunt mammæ pubertatis tuæ.
22 * Propterea Ooliba hæc dicit Dñs Deus: Ecce ego suscitabo omnes amatores tuos cõtra te, de quibus satiata est anima tua, & congregabo eos aduersum te in circuitu.

תרגום יונתן

9 בכן מסרתה ביד רחמהא ביד בני אתור דאתרעיה למטעי בתריהון ׃ 10 אנון גליו קלנה בנהא ובנתהא שבו ועמה בחרבא
קטלו והות שום למדינתא ופרענות דינין עבדו בה ׃ 11 וחזת אחתה אהליבה וחבלת רחמתא מנה וית טעותהא מטעות אחתה ׃
12 בתר בני אתור אתרעית למטעי שלטונין וטורנין קריבין לבשי גמר פרשין רכבי סוסון עולמי חמדתא כלהון ׃ 13 וגלי קדמי
ארי אסתאבת אורחא חדא לתרתיהן ׃ 14 ואוספת על טעותה וחזת גברין מצירין על כתלא צלמי כשדאי מצירין בססמנין ׃
15 אסירין זרזין בחרציהון מחתין קולסין ברישיהון חזו גברין כלהון דמות בני בבל מדינת כשדאי ארע ילדותהון ׃
16 ואתרעית למטעי בתריהון בתר חזו עינהא ושלחת אזגדין לותהון למדינת ארע כשדאי ׃ 17 ואתו לותה בני בבל למעבד רחמו
ואסתאבו יתה בטעותהון ואסתאבת בהון עד דקצת נפשה בהון ׃
18 ואתגליית בהתהא ואתחזי קלנה ורחק מימרי יתה כמא דרחק מימרי ית אחתה ׃ 19 ואסגיאת ית טעותה לאדכרא ית יומין
קדמין דטעת בהון כד הות בארעא דמצרים ׃
20 ואתרעית למהוי שמשא להון דבשר חמרין בשריהון וצחנת סוסותא צחנתהון ׃ 21 ואדכרת ית חובי עצת חטאך דמלקדמין
בהוך ממצרים רחמך בדיל חטאי ינקותיך ׃
22 בכן אהליבה כדנן אמר יי אלהים הא אנא מיתי בגלי ית רחמך עלך ית דקצת נפשיך בהון ואיתינון עלך מסחור סחור ׃

* Propterea tradidi eam in manus amatorũ
suorum, in manus filiorum Assyriorum ad quos
adijt. * Ipsi discooperuerunt verecundiam 10
eius, filios & filias illius tulerunt, & ipsam in
gladio occiderũt. Et facta est locutio in mulieres,
& vltiones fecerunt in ea.
* Et vidit soror eius Ooliba, & corrupit de- 11
siderium eius super eam, & fornicationem eius
super fornicationem sororis suæ.
* Multiplicauit super filios Assyriorum, ap- 12
posita est ad duces, & magistratus prope se, &
indutos speciosis equites equitantes in equis,
iuuenes electos omnes.
* Et vidi ego quia polluta est via vna duarũ. 13
* Et addidit ad fornicationem suam, & vi- 14
dit viros depictos in pariete, imagines Chal-
dæorum depictas in coloribus,
* In stylo accinctas, variegatæ vestes super 15
lumbos eorum, & tiaræ tinctæ super capita eo-
rum: aspectus triplex omnium similitudo filiorũ
Babylonis Chaldæorum terræ patriæ earum.
* Et delectata est super eos visione oculorum 16
suorum, & misit nuncios ad eos in terram
Chaldæorum.
* Et venerunt ad eam filij Babylonis ad cu- 17
bile diuertentium, & polluerunt eam in forni-
catione eorum, & polluta est in eis, & recessit
anima eius ab eis.
* Et reuelauit fornicationem suam, & dis- 18
cooperuit verecundiam suam, & recessit anima
mea ab ea, sicut recessit anima mea à sorore eius.
* Et multiplicasti fornicationem tuam vt re- 19
cordareris dierum adolescentiæ tuæ in quibus
fornicata es in Aegypto.
* Et delectata es in Chaldæis, quorum car- 20
nes eorũ vt carnes asinorum, & verenda equo-
rum verenda eorum.
* Et visitasti iniquitatem adolescentiæ tuæ, 21
quæ fecit in Aegypto in diuersorio tuo, vbi vbera
adolescentiæ tuæ ceciderunt.
* Propterea Ooliba hæc dicit Adonai Domi- 22
nus: Ecce ego suscito amatores tuos contra te à
quibus recessit anima tua ab eis. et adducam
eos ad te in circuitu:

9 * διὰ τοῦτο παρέδωκα αὐτὴν εἰς χεῖρας τῶν ἐραστῶν
αὐτῆς εἰς χεῖρας υἱῶν ἀσσυρίων ἐφ' οὓς ἐπετίθετο.
10 * αὐτοὶ ἀπεκάλυψαν τὴν αἰσχύνην αὐτῆς, υἱοὺς καὶ
θυγατέρας αὐτῆς ἔλαβον, καὶ αὐτὴν ἐν ῥομφαίᾳ ἀπέ-
κτειναν. καὶ ἐγένετο λάλημα εἰς γυναῖκας, καὶ ἐκδικήσεις
11 ἐποίησαν ἐν αὐτῇ. * καὶ εἶδεν ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς ἡ
ὀολιβά, καὶ διέφθειρεν τὴν ἐπίθεσιν αὐτῆς ὑπὲρ αὐ-
τήν, καὶ τὴν πορνείαν αὐτῆς ὑπὲρ τὴν πορνείαν τῆς ἀ-
12 δελφῆς αὐτῆς. * ἐπλήθυνεν ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τῶν
ἀσσυρίων. ἐπέθετο ἡγουμένοις, καὶ στρατηγοὺς ἐγγὺς αὐ-
τῆς, καὶ ἐνδεδυκότας εὐπάρυφα ἱππεῖς ἱππαζομένοις
ἐφ' ἵππων, νεανίσκοις ἐπιλέκτοις πάντας.
13 * καὶ ἴδον ἐγὼ ὅτι μεμίανται, ὁδὸς μία τῶν δύο.
14 * καὶ προσέθετο ἐπὶ τὴν πορνείαν αὐτῆς, καὶ ἴδεν
ἄνδρας ἐζωγραφημένους ἐπὶ τοῦ τοίχου εἰκόνας χαλ-
δαίων ἐζωγραφημένους ἐν χρώμασιν,
15 * ἐν γραφίδι ἐζωσμένους, ποικίλματα ἐπὶ τὰς
ὀσφύας αὐτῶν, καὶ τιάραι βαπτὰ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν,
ὄψις τρισσὴ πάντων ὁμοίωμα υἱῶν βαβυλῶνος χαλ-
δαίων γῆς πατρίδος αὐτῶν.
16 * καὶ ἐπέθετο ἐπ' αὐτοὺς τῇ ὁράσει τῶν ὀφθαλμῶν
αὐτῆς, καὶ ἐξαπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς αὐτοὺς εἰς γῆν
17 χαλδαίων. * καὶ ἦλθον πρὸς αὐτὴν υἱοὶ βαβυλῶνος
εἰς κοίτην καταλυόντων, καὶ ἐμίαναν αὐτὴν ἐπὶ τῇ πορ-
νείᾳ αὐτῶν, καὶ ἐμιάνθη ἐν αὐτοῖς, καὶ ἀπέστη ἡ ψυχὴ
18 αὐτῆς ἀπ' αὐτῶν. * καὶ ἀπεκάλυψεν τὴν πορνείαν
αὐτῆς, καὶ ἀπεκάλυψεν τὴν αἰσχύνην αὐτῆς, καὶ ἀ-
πέστη ἡ ψυχή μου ἀπ' αὐτῆς, ὃν τρόπον ἀπέστη ἡ ψυχή μου
ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς.
19 * καὶ ἐπλήθυνας τὴν πορνείαν σου τοῦ ἀναμνῆσαι ἡ-
μέρας νεότητός σου ἐν αἷς ἐπόρνευσας ἐν αἰγύπτῳ.
20 * καὶ ἐπέθου ἐπὶ τοὺς χαλδαίους, ὧν αἱ σάρκες αὐτῶν
ὡς σάρκες ὄνων, καὶ αἰδοῖα ἵππων τὰ αἰδοῖα αὐτῶν.
21 * καὶ ἐπεσκέψω τὴν ἀνομίαν τῆς νεότητός σου ἃ ἐποίησεν
ἐν αἰγύπτῳ ἐν τῷ καταλύματί σου, οὗ οἱ μαστοὶ τῆς νεό-
τητός σου ἔπεσον.
22 * διὰ τοῦτο ὀολιβὰ τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ
ἐξεγείρω τοὺς ἐραστάς σου ἐπὶ σὲ ἀφ' ὧν ἀπέστη ἡ ψυχή σου
ἀπ' αὐτῶν. καὶ ἐπάξω αὐτοὺς ἐπὶ σὲ κυκλόθεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Propterea tradidi eam in manum amatorũ suorum, in manum filiorum Assur, quos elegit vt erraret post eos. 10 Ipsi reuelaue-
runt ignominiam eius. filios eius & filias eius in captiuitatem duxerunt, & populum eius gladio occiderunt, & factum est nomen prouin-
ciis, & vltionem iudiciorum fecerunt in ea. 11 Et vidit soror eius Ooliba, & corrupit amores suos præ illa, & fornicationes
suas præ fornicationibus sororis suæ. 12 Post filios Assur elegit errare, post principes, & tyrannos propinquos, indutos perfectè,
equites ascensores equorum, iuuenes specie insignes vniuersos. 13 Et reuelatum fuit coram me quòd polluta esset via vna am-
barum.
14 Et addidit super errores suos, & vidit viros depictos in pariete, imagines Chaldæorum, depictos coloribus:
15 Et accinctos baltheis in lumbis suis, positis galeis in capitibus suis: aspectum fortium omnium, similitudinem filiorum Baby-
lonis, prouinciæ Chaldæorum terræ natiuitatis eorum. 16 Et elegit errare post eos post visionem oculorum suorum, & misit nun-
cios ad eos in prouinciam terræ Chaldæorum. 17 Et venerunt ad eam filij Babylonis vt satisfacerent amori, & polluerunt
eam in idolis suis, & inquinata est eis, donec detestata est eos anima eius. 18 Et reuelata est confusio eius, & apparuit ignominia
eius, & proiecit eam Verbum meum, sicut proiecit Verbum meum sororem eius. 19 Et multiplicauit idola sua vt recordaretur
dierum antiquorum, in quibus errabat quando erat in terra Aegypti.
20 Et elegit vt esset ministrans eis, quorum carnes sunt sicut carnes asinorum, & sicut fluxus equorum est fluxus eorum.
21 Et recordata es delictorum nefandi consilij tui, quæ ab initio, quando faciebas ex Aegypto amores tuos propter peccata ado-
lescentiæ tuæ. 22 Propterea Ooliba hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego inducam publicè amatores tuos contra te, quos de-
testata fuerat anima tua. et adducam eos contra te vndequaque.

23 * בְּנֵי בָבֶל וְכָל־כַּשְׂדִּים פְּקוֹד וְשׁוֹעַ וְקוֹעַ כָּל־בְּנֵי
אַשּׁוּר אוֹתָם בַּחוּרֵי חֶמֶד פַּחוֹת וּסְגָנִים כֻּלָּם שָׁלִשִׁים
וּקְרוּאִים רֹכְבֵי סוּסִים כֻּלָּם :
24 * וּבָאוּ עָלַיִךְ הֹצֶן רֶכֶב וְגַלְגַּל וּבִקְהַל עַמִּים צִנָּה
וּמָגֵן וְקוֹבַע יָשִׂימוּ עָלַיִךְ סָבִיב וְנָתַתִּי לִפְנֵיהֶם
מִשְׁפָּט וּשְׁפָטוּךְ בְּמִשְׁפְּטֵיהֶם :
25 * וְנָתַתִּי קִנְאָתִי בָּךְ וְעָשׂוּ אוֹתָךְ בְּחֵמָה אַפֵּךְ וְאָזְנַיִךְ
יָסִירוּ וְאַחֲרִיתֵךְ בַּחֶרֶב תִּפּוֹל הֵמָּה בָּנַיִךְ וּבְנוֹתַיִךְ
יִקָּחוּ וְאַחֲרִיתֵךְ תֵּאָכֵל בָּאֵשׁ :
26 * וְהִפְשִׁיטוּךְ אֶת־בְּגָדָיִךְ וְלָקְחוּ כְּלֵי תִפְאַרְתֵּךְ :
27 * וְהִשְׁבַּתִּי זִמָּתֵךְ מִמֵּךְ וְאֶת־זְנוּתֵךְ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם
וְלֹא־תִשְׂאִי עֵינַיִךְ אֲלֵיהֶם וּמִצְרַיִם לֹא תִזְכְּרִי־עוֹד :
28 * כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה הִנְנִי נֹתְנָךְ בְּיַד אֲשֶׁר
שָׂנֵאת בְּיַד אֲשֶׁר־נָקְעָה נַפְשֵׁךְ מֵהֶם :
29 * וְעָשׂוּ אוֹתָךְ בְּשִׂנְאָה וְלָקְחוּ כָּל־יְגִיעֵךְ וַעֲזָבוּךְ
עֵרֹם וְעֶרְיָה וְנִגְלָה עֶרְוַת זְנוּנַיִךְ וְזִמָּתֵךְ וְתַזְנוּתָיִךְ :
30 * עָשֹׂה אֵלֶּה לָךְ בִּזְנוֹתֵךְ אַחֲרֵי גוֹיִם עַל אֲשֶׁר־
נִטְמֵאת בְּגִלּוּלֵיהֶם :
31 * בְּדֶרֶךְ אֲחוֹתֵךְ הָלָכְתְּ וְנָתַתִּי כוֹסָהּ בְּיָדֵךְ :
32 * כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה כּוֹס אֲחוֹתֵךְ תִּשְׁתִּי הָעֲמֻקָּה
וְהָרְחָבָה תִּהְיֶה לִצְחֹק וּלְלַעַג מִרְבָּה לְהָכִיל :
33 * שִׁכָּרוֹן וְיָגוֹן תִּמָּלֵאִי כּוֹס שַׁמָּה וּשְׁמָמָה כּוֹס
אֲחוֹתֵךְ שֹׁמְרוֹן :
34 * וְשָׁתִית אוֹתָהּ וּמָצִית וְאֶת־חֲרָשֶׂיהָ תְּגָרֵמִי וְשָׁדַיִךְ
תְּנַתֵּקִי כִּי אֲנִי דִבַּרְתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה :
35 * לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה יַעַן שָׁכַחַתְּ אוֹתִי
וַתַּשְׁלִיכִי אוֹתִי אַחֲרֵי גַוֵּךְ וְגַם־אַתְּ שְׂאִי זִמָּתֵךְ
36 וְאֶת־תַּזְנוּתָיִךְ : * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי בֶּן־אָדָם
הֲתִשְׁפּוֹט אֶת־אָהֳלָה וְאֶת־אָהֳלִיבָה וְהַגֵּד לָהֶן אֵת
תּוֹעֲבוֹתֵיהֶן :

23 * Filios Babylonis & vniuerſos Chaldęos
nobiles, tyrannosque & principes, omnes
filios Aſſyriorũ iuuenes forma egregia, duces & magiſtratus vniuerſos, principes principum, & nominatos, aſcenſores equorum.
24 * Et veniēt ſuper te inſtructi curru & rota
multitudo populorum. Lorica & clypeo &
galea armabũtur contra te vndique, & dabo coram eis iudicium, & iudicabunt te iu-
25 diciis ſuis. * Et ponam zelum meum in
te quem exercent tecum in furore. Naſum
tuum & aures tuas pręcidēt, & quę remanſerint gladio concident. Ipſi filios tuos & filias tuas capient, & nouiſſimum tuum de-
26 uorabitur igni. * Et denudabunt te veſtimentis tuis, & tollent vaſa gloriæ tuæ.
27 * Et requieſcere faciam ſcelus tuũ de te,
& fornicationem tuam de terra Ægypti,
nec leuabis oculos tuos ad eos, & Ægypti
non recordaberis amplius.
28 * Quia hæc dicit Dñs Deus: Ecce ego tradam te in manus eorum quos odiſti, in ma-
E
nus de quibus ſatiata eſt anima tua.
29 * Et agent tecũ in odio; & tollent omnes
labores tuos, & dimittent te nudã & ignominia plenam, & reuelabitur ignominia
fornicationũ tuarum. Scelus tuum & for-
30 nicationes tuæ * Fecerunt hæc tibi, quia
fornicata es poſt gentes inter quas polluta
31 es in idolis earum. *In via ſororis tuæ ambulaſti, & dabo calicem eius in manu tua.
32 * Hæc dicit Dñs Deus: Calicẽ ſororis tuæ
bibes profundum & latum. Eris in deriſum
& in ſubſannationem quæ eſt capaciſſima.
33 * Ebrietate & dolore repleberis; calice
mœroris & triſtitiæ, calice ſororis tuæ Sa-
34 mariæ. * Et bibes illũ & potabis vſque ad
fęces, & fragmenta eius deuorabis, & vbera
tua lacerabis; quia ego locutus ſum, ait Dñs
35 Deus. * Propterea hæc dicit Dñs Deus:
F
Quia oblita es mei & proieciſti me poſt
corpus tuum, tu quoque porta ſcelus tuũ
& fornicationes tuas.
36 * Et ait Dominus ad me, dicens: Fili hominis nunquid iudicas Oollam & Oolibã,
& annuncias eis ſcelera earum?

תרגום יונתן

23 בְּנֵי בָבֶל וְכָל כַּשְׂדָּאֵי פְּקוֹדָאֵי וְשׁוֹעָאֵי וְקוֹעָאֵי כָּל בְּנֵי אַתּוּר עִמְּהוֹן עוּלֵימֵי חֶמְדְּתָא שִׁלְטוֹנִין וְטוּרְנִין כֻּלְּהוֹן גִּבָּרִין וּזְמִינִין רָכְבֵי סוּסָוָן
כֻּלְּהוֹן : 24 וְיֵיתוּן עֲלַךְ בְּמָאנֵי זֵינָא בִּרְתִיכִין וְגַלְגְּלִין וּמַשְׁרְיַת עַמְמִין דִּמְזַיְּנִין בַּעֲגִילִין וְקוּלְסִין יְמַנּוּן עֲלַךְ מִסְחוֹר סְחוֹר וְאֶתֵּן קֳדָמֵיהוֹן
פּוּרְעֲנוּת דִּינִין וְיִתְפָּרְעוּן מִנִּיךְ בִּנְמוֹסֵיהוֹן : 25 וְאֶתֵּן פּוּרְעֲנוּתִי בִיךְ וְיִתְפָּרְעוּן מִנִּיךְ בִּרְגַז בְּרַבְרְבַיִךְ וִיקִירַיִךְ יִגְלוֹן וְעַמִּיךְ בְּחַרְבָּא יִתְקַטְלוּן
בְּנַיִךְ וּבְנָתַיִךְ יִשְׁבּוּן וּשְׁפַר אַרְעִיךְ תִּתּוֹקַד בְּנוּרָא : 26 וְיַשְׁלְחוּנִיךְ לְבוּשֵׁי יְקָרִיךְ וְיִסְבוּן מָאנֵי תֻּשְׁבַּחְתִּיךְ : 27 וַאֲבַטֵּל
עֲצַת חֶטְאַיִךְ מִנִּיךְ וְיָת פָּלְחַן טַעֲוָתִיךְ דַּהֲוַת עִמִּיךְ כַּד הֲוֵית בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם וְלָא תִזְקְפִין עֵינַיִךְ לְהוֹן וְטַעֲוַת מִצְרָאֵי לָא תִדְכְּרִין עוֹד :
28 אֲרֵי כִדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים הָא אֲנָא מְסַר לִיךְ בְּיַד דִּסְנֵית בְּיַד דְּקָצַת נַפְשִׁיךְ בְּהוֹן : 29 וְיִתְפָּרְעוּן מִנִּיךְ בִּדְבָבוּ וְיִשְׁבּוּן יָת כָּל
לֵאוּתִיךְ וְיִשְׁבְּקוּנִיךְ מְטַלְטְלָא וּשְׁבִיקָא וְתִתְגְּלֵי בַּהֲתַת טַעֲוָתִיךְ וְחוֹבֵי עֲצַת חֶטְאַיִךְ וּזְנוּנַיִךְ :
30 חוֹבַיִךְ גְּרַמוּ אִלֵּין לִיךְ בִּדְטְעֵית בָּתַר עַמְמַיָּא וְאִסְתָּאַבְתְּ בְּפָלְחַן טַעֲוָתְהוֹן : 31 בְּאוֹרַח אֲחָתִיךְ הֲלַכְתְּ וְאֶתֵּן כַּס פּוּרְעֲנוּתַהּ בִּידִיךְ :
32 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים כַּס פּוּרְעֲנוּת אֲחָתִיךְ תִּשְׁתִּין תַּקִּיפְתָּא וַחֲסִינְתָּא תְּהִין לְחוּךְ וּלְלָעִיב מִסְגֵּי עָקָא דְּתֵיתֵי עֲלַךְ : 33 הָא כְרַוְיָא
וְתִתְמַלְאִין כַּס צְדוּ וְאִשְׁתְּמָמוּ כַּס פּוּרְעֲנוּת אֲחָתִיךְ שֹׁמְרוֹן : 34 וְתִשְׁתִּין יָתַהּ וְתִגְמְרִין וְיָת פּוּרְעֲנוּתַהָא תְּקַבְּלִין וּבִשְׂרִיךְ תְּתַלְּשִׁין אֲרֵי
אֲנָא גְזָרִית בְּמֵימְרִי אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים : 35 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים חֲלַף דִּשְׁבַקְתְּ פָּלְחָנִי וְאַרְחֶקְתְּ דַּחַלְתִּי מִקֳּבֵל עֵינַיִךְ וְאַף אַתְּ קַבִּלִי
חוֹבֵי עֲצַת חֶטְאַיִךְ וְטַעֲוָתִיךְ : 36 וַאֲמַר יְיָ לִי בַּר אָדָם הֲתוֹכַח יָת אָהֳלָה וְיָת אָהֳלִיבָה וְחַוֵּי לְהֶן יָת תּוֹעֲבָתְהֶן :

*Filios Babylonis et omnes Chaldæos Pha- 23
bud, & Sude, & Cude, & omnes filios Assy-
riorum cum eis, iuuenes electos duces, & magi-
stratus omnes tristatas, & nominatos equitantes
in equis. * Et venient super te cuncti ab 24
Aquilone cum armis & curribus & rotis &
multitudine populorum; & thoraces & clypeos
& galeas circumponent contra te, & mittent
super te custodiã in circuitu, & dabo ante faciẽ
eorum iudiciũ, & iudicabunt te in iudiciis eorũ.
* Et dabo zelũ meum in te, & facient tecum 25
in ira furoris. nasum tuum & aures tuas aufe-
rent, & reliquos tuos in gladio deiicient: ipsi fi-
lios tuos, & filias tollent, & residuos tuos de-
uorabit ignis. * Et denudabunt te vestimento 26
tuo, & assument vasa gloriationis tuæ.
* Et auertam impietates tuas à te, et forni- 27
cationem tuam de terra Ægypti. Et non leuabis
oculos tuos ad eos, et Aegypti non recordaberis
amplius. * Quia hæc dicit Adonai Dominus: 28
Ecce ego trado te in manus eorum quos odisti, à
quibus recessit anima tua ab eis. * Et agent 29
in te in odio, & tollent omnes labores tuos, &
eris nuda & ignominiosa, & reuelabitur con-
fusio fornicationis tuæ, & iniquitatis tuæ: &
fornicatio tua * fecit tibi hæc cùm fornicata 30
fueris post gentes, & polluebaris in cogitationi-
bus earum.
* In via sororis tuæ ambulasti, & dabo cali- 31
cem eius in manus tuas. * Hæc dicit Adonai 32
Dominus: Calicem sororis tuæ bibes profundum
& latum, erit in risum, subsannationem qui est
superabundans: * Ut perficiat ebrietatẽ, & 33
dissolutione repleberis; calicẽ perditionis, & ca-
licem sororis tuæ Samariæ.
* Et bibes illum, & exprimes fæces, et testas 34
eius deuorabis, & vbera tua lacerabis, & fe-
stiuitates tuas & neomenias tuas auferã; quia
ego locutus sum, dicit Adonai Dominus. * Pro- 35
pter hoc hæc dicit Adonai Dominus: Quia oblita
es mei & proiecisti me post corpus tuũ, et tu ac-
cipe impietatẽ tuã et fornicationẽ tuã. * Et ait 36
Dominus ad me: Fili hominis, si iudicabis Oollã
& Oolibam, et annũciabis eis iniquitates earũ.

23 * τοὺς υἱοὺς βαβυλῶνος καὶ πάντας τοὺς χαλδαίους φα-
βοὺδ, καὶ σουδὲ, καὶ κουδὲ, καὶ πάντας τοὺς υἱοὺς ἀσσυρίων μετ'
αὐτῶν νεανίσκους ἐπιλέκτους ἡγεμόνας, καὶ στρατηγοὺς πάντας
24 τριστάτας, καὶ ὀνομαστοὺς ἱππεύοντας ἐφ' ἵππων. * καὶ ἥξουσιν
ἐπὶ σὲ πάντες ἀπὸ βορρᾶ μεθ' ὅπλων καὶ ἁρμάτων καὶ
τροχῶν καὶ πλήθους λαῶν, καὶ θώρακας καὶ ἀσπίδας καὶ περικε-
φαλαίας περιθήσονται ἐπὶ σέ, καὶ βαλοῦσιν ἐπὶ σὲ φυλακὴν
κύκλῳ, καὶ δώσω πρὸ προσώπου αὐτῶν κρίμα, καὶ δικάσουσί
25 σε ἐν τοῖς κρίμασιν αὐτῶν. * καὶ δώσω τὸν ζῆλόν μου ἐν
σοί, καὶ ποιήσουσι μετὰ σοῦ ἐν ὀργῇ θυμοῦ. τοὺς μυκτῆράς σου
καὶ τὰ ὦτά σου ἀφελοῦσιν, καὶ τοὺς καταλοίπους σου ἐν ῥομ-
φαίᾳ καταβαλοῦσιν αὐτοὶ τοὺς υἱούς σου, καὶ τὰς θυγατέ-
ρας λήψονται, καὶ τοὺς καταλοίπους σου καταφάγεται πῦρ.
26 * καὶ ἐκδύσουσίν σε τὸν ἱματισμόν σου, καὶ λήψονται τὰ
27 σκεύη τῆς καυχήσεώς σου. * καὶ ἀποστρέψω τὰς ἀσεβείας
σου ἐκ σοῦ, καὶ τὴν πορνείαν σου ἐκ γῆς αἰγύπτου. καὶ οὐ μὴ
ἄρῃς τοὺς ὀφθαλμούς σου ἐπ' αὐτούς, καὶ αἰγύπτου οὐ μὴ μνη-
28 σθῇς ἔτι. * διότι τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ
παραδίδωμί σε εἰς χεῖρας ὧν μισεῖς, ἀφ' ὧν ἀπέστη ἡ ψυ-
29 χή σου ἀπ' αὐτῶν. * καὶ ποιήσουσιν ἐν σοὶ ἐν μίσει, καὶ λή-
ψονται πάντας τοὺς πόνους σου, καὶ ἔσῃ γυμνὴ καὶ ἀσχημονοῦσα,
καὶ ἀποκαλυφθήσεται ἡ αἰσχύνη τῆς πορνείας σου, καὶ τῆς ἀσε-
30 βείας σου, καὶ ἡ πορνεία σου * ἐποίησέν σοι ταῦτα ἐν τῷ
ἐκπορνεῦσαι ὀπίσω τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐμιαίνου ἐν τοῖς ἐνθυμή-
31 μασιν αὐτῶν. * ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀδελφῆς σου ἐπορεύθης, καὶ
δώσω τὸ ποτήριον αὐτῆς εἰς τὰς χεῖράς σου.
32 * τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, τὸ ποτήριον τῆς ἀδελφῆς σου
πίεσαι τὸ βαθὺ καὶ τὸ πλατύ, ἔσται εἰς γέλωτα, καὶ μυκτη-
33 ρισμὸν τὸ πλεονάζον· * τοῦ συντελέσαι μέθην, καὶ ἐκλύ-
σεως πλησθήσῃ. ποτήριον ἀφανισμοῦ, καὶ ποτήριον ἀδελφῆς
34 σου Σαμαρείας. * καὶ πίεσαι αὐτό, καὶ ἐκστραγγιεῖς, καὶ τὰ
ὄστρακα αὐτοῦ καταστρώξῃ, καὶ τοὺς μαστούς σου καταπλεῖς καὶ
τὰς ἑορτάς σου καὶ τὰς νουμηνίας σου ἀποστρέψω, διότι
35 ἐγὼ λελάληκα, λέγει ἀδωναῒ κύριος. * διὰ τοῦτο τάδε
λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἀνθ' ὧν ἐπελάθου μου καὶ ἀπέρριψάς
με ὀπίσω τοῦ σώματός σου, καὶ σὺ λάβε τὴν ἀσέβειάν σου,
36 καὶ τὴν πορνείαν σου. * καὶ εἶπεν κύριος πρός με· υἱὲ ἀν-
θρώπου, εἰ κρινεῖς τὴν ὀολλὰν καὶ τὴν ὀολιβάμ, καὶ ἀπαγ-
γελεῖς αὐταῖς τὰς ἀνομίας αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Filios Babylonis & omnes Chaldæos, Pecodaitas & Soaitas & Coaitas, omnes filios Assur cum eis, iuuenes eximios, principes & tyrannos, vniuersos fortes & præparatos, ascensores equorum vniuersos. 24 Et venient contra te cum armis bellicis, cum curribus & rotis, & copias populorum qui armati sunt scutis & galeis, constituent super te in circuitu; & dabo coram eis vltionem iudiciorum, & vltionem sument ex te pro legibus suis. 25 Et dabo vltionem meam in te, & vltionem sument ex te in furore. Principes tui & nobiles tui transmigrabunt, & populus tuus gladio occidetur: ipsi filios tuos & filias tuas in captiuitatem ducent, & pulchritudo terræ tuæ succendetur igni. 26 Et expoliabunt te vestimentis gloriæ tuæ, & tollent vasa laudis tuæ. 27 Et cessare faciam delicta flagitiorum tuorum à te, & cultum idolorum tuorum quem habebas quando eras in terra Ægypti, & non leuabis ad ea oculos tuos, & idolorum Aegyptiorum non recordaberis amplius. 28 Quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego tradam te in manum eorum quos odisti, & in manum eorum quos detestata est anima tua. 29 Et vltionem sument ex te in odio, & capient omnes labores tuos, & derelinquent te transmigrantem & derelictam, & reuelabitur confusio scortationum tuarum, & delicta tuorum nefandorum consiliorum, & superbia tua. 30 Et peccata tua conciliarunt tibi hæc, eò quòd errasti sequens populos, & polluta es cultu idolorum eorum. 31 In via sororis tuæ ambulasti: & dabo calicem vltionis in manu tua. 32 Hæc dicit Dñs Deus: Calicem vltionis sororis tuæ bibes grandem & fortem, & eris in derisum & in subsannationem præ multitudine tribulationis quæ veniet super te. 33 Ecce sicut ebrius, & mœrens impleberis calice desolationis & stuporis, calice vltionis sororis tuæ Samariæ. 34 Et bibes illum, & consummabis, & vltionem recipies, & carnes tuas lacerabis; quia ego decreui in verbo meo, dicit Dominus Deus. 35 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quòd reliquisti cultum meum, & proiecisti timorem mei à conspectu oculorum tuorum, tu quoque suscipe delicta nefandorum consiliorum tuorum & idolorum tuorum. 36 Et dixit Dominus ad me: Fili hominis, nonne argues Oollam & Oolibam, & annunciabis eis abominationes suas?

37 * כי נאפו ודם בידיהן ואת גלוליהן נאפו וגם
את בניהן אשר ילדו לי העבירו להם לאכלה:
38 * עוד זאת עשו לי טמאו את מקדשי ביום ההוא
ואת שבתותי חללו:
39 * ובשחטם את בניהם לגלוליהם ויבאו אל
מקדשי ביום ההוא לחללו והנה כה עשו בתוך
46 ביתי: * ואף כי תשלחנה לאנשים באים ממרחק
אשר מלאך שלוח אליהם והנה באו לאשר
רחצת כחלת עיניך ועדית עדי:
41 * וישבת על מטה כבודה ושלחן ערוך לפניה
וקטרתי ושמני שמת עליה:
42 * וקול המון שלו בה ואל אנשים מרב אדם
מובאים סובאים ממדבר ויתנו צמידים אל ידיהן
ועטרת תפארת על ראשיהן:
43 * ואמר לבלה נאפים עת יזנה תזנותיה והיא:
44 * ויבוא אליה כבוא אל אשה זונה כן באו אל
אהלה ואל אהליבה אשת הזמה:
45 * ואנשים צדיקים המה ישפטו אותהם משפט
נאפות ומשפט שפכות דם כי נאפת הנה ודם
46 בידיהן: * כי כה אמר אדני יהוה העלה עליהם
קהל ונתן אתהן לזעוה ולבז:
47 * ורגמו עליהן אבן קהל וברא אותהן בחרבותם
בניהם ובנותיהם יהרגו ובתיהן באש ישרפו:
48 * והשבתי זמה מן הארץ ונוסרו כל הנשים
ולא תעשינה כזמתכנה:
49 * ונתנו זמתכנה עליכן וחטאי גלוליכן תשאינה
וידעתם כי אני אדני יהוה:

כד

1 * ויהי דבר יהוה אלי בשנה התשיעית בחדש
העשירי בעשור לחדש לאמר:

37 * Quia adulteratæ ſunt, & ſanguis in ma-
nibus earũ, & cũ idolis ſuis fornicatæ ſunt.
Inſuper & filios ſuos quos genuerũt mihi,
obtulerunt eis ad deuorandum.
38 * Sed & hoc fecerunt mihi. Polluerunt
ſanctuarium meum in die illa, & ſabbata
mea prophanauerunt.
39 * Cumque immolarent filios ſuos idolis
ſuis, & ingrederentur ſanctuarium meum
in die illa vt polluerent illud: etiam hęc fe-
cerunt in medio domus meæ.
40 * Miſerunt ad viros venientes de longè,
ad quos nuncium miſerãt. Itaque ecce ve-
nerũt, quibus te lauiſti, & circumliniſti ſti-
bio oculos tuos, & ornata es mundo mu-
41 liebri. * Sediſti in lecto pulcherrimo, men-
ſa ornata eſt ante te. thymiama meum &
vnguentum meum poſuiſti ſuper eam.
42 * Et vox multitudinis exultantis erat in
G ea, & in viris qui de multitudine hominum
adducebantur, & veniebant de deſerto, po-
ſuerunt armillas in manibus eorum, & co-
ronas ſpecioſas in capitibus eorum.
43 * Et dixi ei quæ attrita eſt in adulteriis:
Nunc fornicabitur in fornicatione ſua etiã
44 hæc. * Et ingreſſi ſunt ad eã, quaſi ad mu-
lierem meretricem. ſic ingrediebantur ad
Oolam & ad Oolibã mulieres nefarias.
45 * Viri ergo iuſti ſunt, hi iudicabunt eas
iudicio adulterarum & iudicio effundentiũ
ſanguinẽ; quia adulteratę ſunt, & ſanguis in
46 manibus earum. * Hæc enim dicit Dñs
Deus: Adduc ad eas multitudinem, & trade
47 eas in tumultum & in rapinam. * Et lapi-
dentur lapidibus populorũ, & confodian-
tur gladiis eorum. Filios & filias earũ inter-
ficient, & domus earum igne ſuccendent.
48 * Et auferam ſcelus de terra, & diſcent
omnes mulieres ne faciant ſecundũ ſcelus
49 earum. * Et dabũt ſcelus veſtrũ ſuper vos,
& peccata idolorum veſtrorũ portabitis: &
ſcietis quia ego Dominus Deus.

CAP. XXIIII.

1 ET factum eſt verbũ Dñi ad me in anno
A nono, in menſe decimo, decima die
menſis, dicens:

תרגום יונתן

37 ארי זנאין בהן ודם זכי אשדו בידיהן ובתר פלחן טעותהן טעו ואף ית בניהן דעתידין למפק מנהן תולדת קדשא קדמי אעברו להון לפלחן:
38 עוד דא ארגזו קדמי סאבו ית בית מקדשי ביומא ההוא וית יומי שביא דילי אחילו:
39 ובנכסותהון ית בניהון לפלחן טעותהון ועלו לבית מקדשי ביומא ההוא לאחלותיה והא כדין עבדו בגו בית מקדשי:
40 ואף ארי שלחת לגבריא דאתן מרחיק דאזגד שליח לותהון והא אתו לאתר דזמנת אתקנת שוקין ומנית פלטורין:
41 ורמית דרגשין מכיבין דיקר ופתורין מלן כל טוב סדרת קדמיהון וקטורת בוסמי ומשחי שוית עליהון:
42 וקל אתרגושתהון דשלן שליא בגוה ולתקוף גברין מסגי אנשא אתן מסחור סחור ממדברא ויהבו שירין על ידיהון וכתר תשבחתא על רישהון:
43 ואמרת לכנישתא דישראל דבליית עמה בחובין כען תשבוק מטעותה ותתוב לפלחני ולא תבית:
44 ועלו לותה כמא דעלין לות אתתא פונדקיתא כן עלו לאהלה ולאהליבה מדינתא דעיצתהון חטאין:
45 וגברין זכאין בקבליהן אנון יתפרעון מנהן פרענות גיפין ופרענות אשדת דם זכאי ארי זנאין בהן ודם זכאי אשדו בידיהון:
46 ארי כדנן אמר ייי אלהים אתנבי דיסקון עליהן משרין ואמסר יתהן לתביר ולבזא:
47 ויגרמון יתהן באבני קלע משרין ויבזעון יתהן בסיפיהון בניהון ובנתהון יקטלון ובתיהן בנורא יוקדון:
48 ואבטל חובי עצת חטאין מן ארעא ויתרדין כל מדינתא ולא יעבדן כעצת חטאיכון:
49 ויתיהבון חובי עצת חטאיכן עליכן וחטאי פלחן טעיתכן תקבלן ותדעון ארי אנא ייי אלהים:

כד

1 והוה פתגם נבואה מן קדם ייי עמי בשתא תשיעתא בירחא עשיראה בעשרא לירחא למימר:

Quia adulterabant, et sanguis in manibus 37
eorum, & desideriis suis adulterabant, & fi-
lios suos quos genuerunt mihi, transduxerunt
eos eis per ignem. Donec & ista fecerunt 38
mihi, polluebant sancta mea in die illa, & sab-
bata mea polluebant. Et cùm iugularent 39
ipsi filios suos idolis eorum, & ingrederentur
ipsi in sancta mea, in die illa polluebant ea, &
ecce sic faciebant in medio domus meæ.
Et miserunt viris venientibus de longè, 40
quibus nuncios mittebant ad eos; & cùm veni-
rent ipsi, statim lauabaris, & stibio linebaris
oculos tuos, & ornabaris ornatu.
Sedebas in lecto strato, & mensa ornata 41
ante ipsam; & thymiama meum, & oleũ meum
ponebas ante eos, & lætabantur in eis.
Et vocem harmoniæ resonabant ad viros 42
ex multitudine hominũ venientes ebrios ex de-
serto, & dabant armillas in manus eorum, &
coronam gloriationis in capita eorum.
Et dixerunt: Non in his mœchantur, & 43
opera meretricis hæc, & ipsa fornicata est.
Et ingrediebantur ad eam, quemadmodũ 44
ingrediuntur ad mulierem meretricem, sic ingre
diebantur ad Oollam, & ad Ooliban mulieres
iniquas, vt facerent iniquitatem.
Et viri iusti hi, & vlciscentur eas vltione 45
adulterarum, & iudicio effundunt sanguinem;
quia adulteræ sunt, et sanguis in manibus earũ.
Hæc dicit Adonai Dominus: Adduc ad 46
eas turbam, & trade in eis tumultum & dire-
ptionem.
Et lapidentur lapidibus turbarum, & con 47
fodiant eas in gladiis eorum; filios earum, & fi-
lias earum interficient, & domos earum in-
cendent.
Et auertam impietatem de terra, & eru- 48
dientur omnes mulieres, & non facient secundũ
impietates earum. Et dabitur impietas ve- 49
stra super vos, & peccata cogitationũ vestrarũ
accipietis, & scietis quia ego Dominus.

CAP. XXIIII.

ET factus est sermo Domini ad me in anno 1
nono, in mense decimo, decima mensis, dicẽs:

37 ὅτι ἐμοιχῶντο, καὶ αἷμα ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν, καὶ
τοῖς ἐνθυμήμασιν αὐτῶν ἐμοιχῶντο, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν
38 ἃ ἐγέννησάν μοι, διήγαγον αὐτὰ αὐτοῖς διὰ πυρός. ἕως καὶ
ταῦτα ἐποίησάν μοι, ἐμίαινον τὰ ἅγιά μου ἐν τῇ ἡμέρᾳ
39 ἐκείνῃ, καὶ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλουν. καὶ τῷ σφάζειν
αὐτοὺς τὰ τέκνα αὐτῶν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν, καὶ εἰσπορεύε-
σθαι αὐτοὺς εἰς τὰ ἅγιά μου, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐβεβή-
λουν αὐτά. καὶ ἰδοὺ οὕτως ἐποίουν ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου μου.
40 καὶ ἔπεμπον τοῖς ἀνδράσι τοῖς ἐρχομένοις μακρόθεν
οἷς ἀγγέλους ἐξαπέστελλον πρὸς αὐτούς, καὶ ἅμα τῷ ἔρχεσθαι
αὐτούς, εὐθὺς ἐλούου, καὶ ἐστιμίζου τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἐ-
41 κόσμου κόσμον. ἐκάθου ἐπὶ κλίνης ἐστρωμένης, καὶ τρά-
πεζα κεκοσμημένη ἔμπροσθεν αὐτῆς, καὶ τὸ θυμίαμά
μου, καὶ τὸ ἔλαιόν μου ἐτίθης ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ εὐφραί-
42 νοντο ἐν αὐτοῖς. καὶ φωνὴν ἁρμονίας ἀνεκρούοντο πρὸς
ἄνδρας ἐκ πλήθους ἀνθρώπων ἥκοντας οἰνωμένους ἐκ τῆς
ἐρήμου, καὶ ἐδίδουν ψέλλια ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ
στέφανον καυχήσεως ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν.
43 καὶ εἶπον, οὐκ ἐν τούτοις μοιχεύουσιν, καὶ ἔργα πόρνης
44 ταῦτα, καὶ αὐτὴ ἐξεπόρνευσεν. καὶ εἰσεπορεύοντο πρὸς
αὐτήν, ὃν τρόπον εἰσπορεύονται πρὸς γυναῖκα πόρνην,
οὕτως εἰσεπορεύοντο πρὸς ὀολλάν, καὶ πρὸς ὀολιβὰν τὰς
γυναῖκας τὰς ἀνόμους, τοῦ ποιῆσαι ἀνομίαν.
45 καὶ ἄνδρες δίκαιοι οὗτοι, καὶ ἐκδικήσουσιν αὐτὰς ἐκδική-
σει μοιχαλίδων καὶ κρίσει ἐκχέουσιν αἷμα, ὅτι μοιχαλίδες
46 εἰσὶν καὶ αἷμα ἐν χερσὶν αὐτῶν. τάδε λέγει ἀδωναῒ
κύριος, ἀνάγαγε ἐπ᾽ αὐτὰς ὄχλον, καὶ δὸς ἐν αὐταῖς
47 ταραχὴν καὶ διαρπαγήν. καὶ λιθοβολήθητωσαν λί-
θοις ὄχλων, καὶ κατακεντήτωσαν αὐτὰς ἐν τοῖς ξίφεσιν
αὐτῶν. υἱοὺς αὐτῶν, καὶ θυγατέρας αὐτῶν ἀποκτενοῦσιν, καὶ
τοὺς οἴκους αὐτῶν ἐμπρήσουσιν.
48 καὶ ἀποστρέψω ἀσέβειαν ἐκ τῆς γῆς, καὶ παιδευ-
θήσονται πᾶσαι αἱ γυναῖκες, καὶ οὐ μὴ ποιήσωσιν κατὰ τὰς
49 ἀσεβείας αὐτῶν. καὶ δοθήσεται ἡ ἀσέβεια ὑμῶν ἐφ᾽
ὑμᾶς, καὶ τὰς ἁμαρτίας τῶν ἐνθυμημάτων ὑμῶν λή-
ψεσθε, καὶ γνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος.

κδ´

1 Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με ἐν τῷ ἔτει τῷ ἐννά-
τῳ, ἐν τῷ μηνὶ τῷ δεκάτῳ, δεκάτῃ τοῦ μηνός, λέγων·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

37 Quia scortatores sunt apud illas, & sanguinem innocentium effuderunt manibus suis; & post cultum idolorum suorum errauerunt:
quin etiã filios suos, de quibus futurũ erat vt egrederetur generatio sancta coram me, transtulerunt eis ad cultum. 38 Adhuc in hoc irrita-
uerunt me, polluerunt domum sanctuarij mei in die illa, & dies sabbatorum meorum violauerunt. 39 Et cùm immolarent filios suos in
cultum idolorum suorum, ingressi sunt eadem die in domum sanctuarij mei, vt prophanarent eam, & ecce rem huiusmodi intra domum san-
ctuarij mei designarunt. 40 Et insuper cùm misisti ad viros venientes de longè, nuncio ad eos misso, & ecce venerunt ad locum quẽ statuisti.
præparasti vicos, & cõstituisti plateas. 41 Instrauisti lectulos stragulis preciosis, & mensas plenas omni bono ordinasti corã eis, & incensum
aromatum meorum & oleum meum posuisti super eas. 42 Et vox tumultus eorũ qui summa fruebantur prosperitate, *fuit* in medio eius, &
in fortitudine potentium præ multitudine hominum venientium vndiquaq; à deserto, & posuerunt armillas in manibus eorum, & coronã
laudis in capitibus eorum. 43 Et dixi de cœtu Israel, cuius populus inueteratus est in peccatis: Nunc dimittet idola sua, & conuertetur ad
cultum meum: & non est conuersa. 44 Et ingressi sunt ad eam sicut qui ingrediuntur ad mulierem hospitatricẽ, sic ingressi sunt ad Oolam
& Oolibam prouincias sceleratissimorum consiliorum. 45 Et viri iusti in conspectu earum ipsi sument vltionem ex eis, vltionem adulte-
rantium & vltionem effundentium sanguinem innocentem. quia apud eas sunt qui fornicentur, & sanguinem innocentem effuderunt ma-
nibus suis. 46 Quia hæc dicit Dominus Deus: Vaticinare vt ascendat contra eas exercitus, & tradam eas in interitum & in direptionem.
47 Et lapidabunt exercitus eas lapidibus fundæ; & præscindent eas gladiis suis; filios earum & filias earũ occident; & domos earũ igne
succendent. 48 Et cessare faciam scelera nefarij consilij de terra, & corripientur omnes prouinciæ, & non facient iuxta scelera vestra. 49 Et
dabuntur peccata scelerati vestri consilij super vos, & peccata cultus idolorum vestrorum suscipietis. et scietis quia ego Dominus Deus.

CAP. XXIIII.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me anno nono, mense decimo, decima die mensis, dicens:

2 * בֶּן־אָדָם כְּתָוב־לְךָ אֶת־שֵׁם הַיּוֹם אֶת־עֶצֶם הַיּוֹם
הַזֶּה סָמַךְ מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶל־יְרוּשָׁלִַם בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה ׃
3 * וּמְשֹׁל אֶל־בֵּית־הַמֶּרִי מָשָׁל וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם כֹּה
אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה שְׁפֹת הַסִּיר שְׁפֹת וְגַם־יְצֹק בּוֹ מָיִם ׃
4 * אֱסֹף נְתָחֶיהָ אֵלֶיהָ כָּל־נֵתַח טוֹב יָרֵךְ וְכָתֵף
מִבְחַר עֲצָמִים מַלֵּא ׃
5 * מִבְחַר הַצֹּאן לָקוֹחַ וְגַם דּוּר הָעֲצָמִים תַּחְתֶּיהָ
רַתַּח רְתָחֶיהָ גַּם־בָּשְׁלוּ עֲצָמֶיהָ בְּתוֹכָהּ ׃
6 * לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אוֹי עִיר הַדָּמִים סִיר
אֲשֶׁר חֶלְאָתָה בָהּ וְחֶלְאָתָהּ לֹא יָצְאָה מִמֶּנָּה
לִנְתָחֶיהָ לִנְתָחֶיהָ הוֹצִיאָהּ לֹא־נָפַל עָלֶיהָ גּוֹרָל ׃
7 * כִּי דָמָהּ בְּתוֹכָהּ הָיָה עַל־צְחִיחַ סֶלַע שָׂמָתְהוּ לֹא
שְׁפָכַתְהוּ עַל־הָאָרֶץ לְכַסּוֹת עָלָיו עָפָר ׃
8 * לְהַעֲלוֹת חֵמָה לִנְקֹם נָקָם נָתַתִּי אֶת־דָּמָהּ עַל־
צְחִיחַ סָלַע לְבִלְתִּי הִכָּסוֹת ׃
9 * לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אוֹי עִיר הַדָּמִים גַּם־
אֲנִי אַגְדִּיל הַמְּדוּרָה ׃
10 * הַרְבֵּה הָעֵצִים הַדְלֵק הָאֵשׁ הָתֵם הַבָּשָׂר וְהַרְקַח
הַמֶּרְקָחָה וְהָעֲצָמוֹת יֵחָרוּ ׃
11 * וְהַעֲמִידֶהָ עַל־גֶּחָלֶיהָ רֵקָה לְמַעַן תֵּחַם וְחָרָה
נְחֻשְׁתָּהּ וְנִתְּכָה בְתוֹכָהּ טֻמְאָתָהּ תִּתֹּם חֶלְאָתָהּ ׃
12 * תְּאֻנִים הֶלְאָת וְלֹא־תֵצֵא מִמֶּנָּה רַבַּת חֶלְאָתָהּ
בְּאֵשׁ חֶלְאָתָהּ ׃
13 * בְּטֻמְאָתֵךְ זִמָּה יַעַן טִהַרְתִּיךְ וְלֹא טָהַרְתְּ
מִטֻּמְאָתֵךְ לֹא תִטְהֲרִי־עוֹד עַד־הֲנִיחִי אֶת־חֲמָתִי
14 בָּךְ ׃ * אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי בָּאָה וְעָשִׂיתִי לֹא־אֶפְרַע
וְלֹא־אָחוּס וְלֹא אֶנָּחֵם כִּדְרָכַיִךְ וְכַעֲלִילוֹתַיִךְ
שְׁפָטוּךְ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה ׃
15 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר ׃

2 * Fili hominis, ſcribe tibi nomen dici
huius in qua cõfirmatus eſt rex Babylonis
aduerſum Hieruſalem hodie.
3 * Et dices per prouerbium ad domum
irritatricem parabolam, & loqueris ad eos:
Hæc dicit Dominus Deus: Pone ollam, po-
ne, inquam, & mitte in eam aquam.
4 * Congere fruſta eius in eam, omnẽ par-
tem bonam, & fœmur & armum, electa &
5 oſſibus plena. * Pinguiſſimum pecus aſ-
B ſume, compone quoque ſtrues oſſium ſub
ea. Efferbuit coctio eius, & diſcocta ſunt
oſſa illius in medio eius.
6 * Propterea hæc dicit Dominus Deus:
Væ ciuitati ſanguinum, ollæ cuius rubigo
in ea eſt, rubigo eius non exiuit de ea. Per
partes & per partes ſuas eiice eam, non ce
cidit ſuper eam ſors.
7 * Sanguis enim eius in medio eius eſt, ſu
per limpidiſſimam petrã effudit illum. Nõ
effudit illum ſuper terram, vt poſſit operiri
8 puluere. * Vt ſuperinducerem indigna-
tionem meam, & vindicta vlciſcerer: dedi
ſanguinem eius ſuper petram limpidiſſimã,
9 ne operiretur. * Propterea hæc dicit Do-
C minus Deus: Væ ciuitati ſanguinum cuius
ego grandem faciam pyram.
10 * Congere oſſa quæ igne ſuccendã, con-
ſumetur carnes, & coquatur vniuerſa com-
poſitio, & oſſa tabeſcent.
11 * Pone quoque eam ſuper prunas vacuã,
vt incaleſcat & liquefiat æs eius, & confla-
tur in medio eius inquinamentum eius, &
conſumatur rubigo eius.
12 * Multo labore ſudatum eſt, & nõ exiuit
de ea nimia rubigo eius neque per ignem.
13 * Immunditia tua execrabilis; quia mun
D dare te volui, & nõ es mundata à ſordibus
tuis. Sed nec mundaberis prius, donec
quieſcere faciam indignationẽ meã in te.
14 * Ego Dominus locutus ſum: Veni &
faciam, non tranſeam, nec parcam nec pla-
cabor. Iuxta vias tuas & iuxta adinuentio-
nes tuas iudicabo te, dicit Dominus.
15 * Et factum eſt verbum Domini ad me,
dicens:

תרגום יונתן

² בר אדם כתב לך ית שום יומא ית כרן יומא הדין סמך מלכא דבבל על ירושלם בכרן יומא הדין ׃ ³ ואתנבי לעמא סרבנא
נבואה ותימר להון כדנן אמר יי אלהים אתנבי דיסקן משרין על קרתא הדא ואף יתיהיב לה ארכא לקבלא מצירא ׃
⁴ כנש רברבהא לגוה כל גבר וגבר אמתן וגבר עבד קרב משרית עממין מלי יתה ׃ ⁵ מלכי עממיא קרב ואף טקס סמכותהא
שבחין אבע זמנה אף יתרמון קטילהא בגוה ׃ ⁶ בכן כדנן אמר יי אלהים וי על קרתא דאשדי דם זכאי בגוה דהיא כדודא
חלודתה בה וזיהומתיה לא נפקת מנה גלו על גלו אתפק עמה מדלא יתעבד בה תיובא ׃
⁷ ארי דם זכי דאתאשד בגוה בזדו ובדרע מרמם שפכתיה לא שפכתיה בשלו למעבד עלוהי תיובתא ׃ ⁸ למעבד פרענות
לאתפרעא בתקוף גליתי חוביהון על דאשדו דם זכי בגלאי בדיל דלא לאשתבקא ׃ ⁹ בכן כדנן אמר יי אלהים וי על קרתא דאשדי
דם זכי בגוה ואף אנא אסגי חבירה ׃ ¹⁰ אסגי מלכיא כנש משריתא טקס סמכותא וזמן עלה עבדי קרבא וגברהא ישתבשון ׃
¹¹ ואשאר ארעא צדיא בדיל דיצדון ויסופון הרעי קרוהא ויתמסון בגוה עבדי סואבותה ויסופון חובהא ׃ ¹² תסקופין אתמלית
לא נפקת מנה עבדי בישתא בנורא תתוקד מסגיאות חובהא ׃ ¹³ בדאסתאבת בעצת חטאין חלף דדכיתיך ולא דכית מסואבתיך לא
תדכין עוד עד דאניח חמתי ביך ׃ ¹⁴ אנא יי גזרת במימרי אתיא ואתקים לא אמנע ולא אחוס ולא ארחם כאורחתיך בישתא
ובעובדיך מקלקליא יתפרעון מניך אמר יי אלהים ׃ ¹⁵ והוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר ׃

Fili hominis, scribe tibi nomẽ diei à die hac, 2
ex qua cõfirmatus est rex Babylonis super Hie-
rusalem à die hodierna. et dic ad domũ exaspe-
rantem parabolam.
Et dices ad eos: Hæc dicit Adonai Domi- 3
nus, Pone lebetẽ, pone, & effunde in eum aquã.
Et immitte in eum diuisiones eius omnem 4
partem bonam, crus & humerum carnibus se-
parata ab ossibus
De electis pecoribus assumptis; & succen- 5
de ossa sub eis: ferbuit, deferbuit, & cocta sunt
ossa eius in medio eius.
Propterea hæc dicit Adonai Dominus: O ci- 6
uitas sanguinum, lebes in quo est rubigo in eo, et
rubigo non est egressa ex ea per membra sua pro-
tulit, non cecidit super eam sors.
Quia sanguis eius in medio eius fuit, super 7
leuissimam petram posui illum. non effudi illum
super terram vt operiret super illum terram.
Vt ascenderet furor in vltionem, vt vl- 8
ciscatur dedi sanguinem eius super limpidissimã
petram ne operiret illum.
Propterea hæc dicit Adonai Dominus: Væ 9
ciuitas sanguinum, et ego magnificabo populum.
Et multiplicabo ligna, & succendam ignẽ, 10
vt tabescant carnes, & minuatur ius, & ossa
concremabuntur.
Et stent super carbones suos; incensa est vt 11
exuratur, & calefiat & frigatur æs eius, & li-
quefiat in medio eius immunditia eius, & defi-
ciat rubigo eius.
Et humiliabitur rubigo eius, & non exibit 12
ex ea multa rubigo eius, confundetur rubigo il-
lius:
In immunditia tua scelus. Et pro eo quòd 13
contaminata es tu, & non es emundata ab im-
munditia tua, & quid erit si nõ fueris munda-
data vltrà, donec impleam furorem meum in te?
Ego Dominus locutus sum, & veniet, & 14
faciam; non differam neque miserebor, & non
deprecabilis ero. Secundum vias tuas & secun
dum adinuentiones tuas indicabo te, dicit Ado-
nai Dominus.
Et factus est sermo Domini ad me, dicens: 15

2 υἱὲ ἀνθρώπου, γράψον σεαυτῷ τὸ ὄνομα τῆς ἡμέρας
ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης, ἀφ᾽ ἧς ἀπηρείσατο βασιλεὺς Βα-
βυλῶνος ἐπὶ Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς σήμερον.
καὶ εἰπὲ ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν παραπικραίνοντα παραβολήν.
3 καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος,
ἐπίστησον τὸν λέβητα ἐπίστησον, καὶ ἔκχεε εἰς αὐτὸν ὕδωρ.
4 καὶ ἔμβαλλε εἰς αὐτὸν τὰ διχοτομήματα αὐτῆς
πᾶν διχοτόμημα καλόν, σκέλος καὶ ὦμον ἐκσεσαρκι-
5 σμένα ἀπὸ τῶν ὀστῶν ἐξ ἐπιλέκτων κτηνῶν εἰλημ-
μένων. καὶ ὑπόκαιε τὰ ὀστᾶ ὑποκάτω αὐτῶν, ἔζεσεν ἐξέ-
ζεσεν καὶ ἥψηται τὰ ὀστᾶ αὐτῆς ἐν μέσῳ αὐτῆς.
6 διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος· ὦ πόλις
αἱμάτων, λέβης ἐν ᾧ ἐστιν ἰὸς ἐν αὐτῷ καὶ ὁ ἰὸς οὐκ ἐξῆλ-
θεν ἐξ αὐτῆς κατὰ μέλος αὐτῆς ἐξήνεγκεν, οὐκ ἔπεσεν
ἐπ᾽ αὐτὴν κλῆρος.
7 ὅτι αἷμα αὐτῆς ἐν μέσῳ αὐτῆς ἐγένετο, ἐπὶ λεωπε-
τρίαν τέταχα αὐτό. οὐκ ἐκκέχυκα αὐτὸ ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ
κατακαλύψαι ἐπ᾽ αὐτὸ γῆν,
8 τοῦ ἀναβῆναι θυμὸν εἰς ἐκδίκησιν· ἐκδικηθῆναι δέδω-
κα τὸ αἷμα αὐτῆς ἐπὶ λεωπετρίαν τοῦ μὴ καλύψαι αὐτό.
9 διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος· οὐαὶ πόλις
τῶν αἱμάτων, κἀγὼ μεγαλυνῶ τὸν λαόν.
10 καὶ πληθυνῶ τὰ ξύλα, καὶ ἀνακαύσω τὸ πῦρ, ὅ-
πως τακῇ τὰ κρέα, καὶ ἐλαττωθῇ ὁ ζωμός, καὶ τὰ ὀστᾶ
11 συμφρυγήσονται, καὶ στῇ ἐπὶ τοὺς ἄνθρακας αὐ-
τῆς· ἐξεψήθη ὅπως προσκαυθῇ, καὶ θερμανθῇ καὶ ἐκφρυ-
γῇ ὁ χαλκὸς αὐτῆς, καὶ τακῇ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἡ ἀκαθαρ-
σία αὐτῆς, καὶ ἐκλείπῃ ὁ ἰὸς αὐτῆς.
12 καὶ ταπεινωθήσεται ὁ ἰὸς αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ
ἐξέλθῃ ἐξ αὐτῆς πολὺς ὁ ἰὸς αὐτῆς, καταισχυνθήσε-
ται ὁ ἰὸς αὐτῆς.
13 ἐν τῇ ἀκαθαρσίᾳ σου ζέμα· καὶ ἀνθ᾽ ὧν ἐμιαίνου
σὺ καὶ οὐκ ἐκαθαρίσθης ἀπὸ ἀκαθαρσίας σου, καὶ τί ἔσται
ἐὰν οὐ μὴ καθαρισθῇς οὐκ ἔτι, ἕως οὗ ἐμπλήσω τὸν θυ-
14 μόν μου ἐν σοί. ἐγὼ κύριος λελάληκα, καὶ ἥξει
καὶ ποιήσω, οὐ διαστελῶ οὐδὲ μὴ ἐλεήσω καὶ οὐ μὴ παρα-
κληθῶ. κατὰ τοὺς ὁδούς σου καὶ κατὰ τὰ ἐνθυμήματά σου
κρινῶ σε, λέγει ἀδωναῒ κύριος.
15 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

2 Fili hominis scribe tibi nomen diei huius, ipsummet diem quo confirmatus est rex Babylonis aduersus Ierusalem, in ipso diei arti-
culo. 3 Et propheta prophetiam populo contumaci, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus; Vaticinare vt ascẽdat exercitus contra ciui-
tatem, & etiam dabitur ei terminus vt suscipiat obsidionem. 4 Congrega principes eius in medio eius, vnumquemque virum terribilẽ &
bellatorem; exercitu populorum imple eam. 5 Reges populorum applica, & etiam iunge cum eis auxilia, accelera tempus eius; etiã proii-
cientur interfecti eius in medio eius. 6 Propterea hæc dicit Dñs Deus: Væ ciuitati quæ effundit sanguinẽ innocentẽ in medio sui, quæ est
quasi olla cuius rubigo in ea est, & rubigo eius non exiuit ab ea; transmigratio super transmigrationem exiuit cum ea, eò quòd nõ agatur in
ea pœnitentia. 7 Quia sanguis innocens qui effusus est in medio eius, in superbia & in brachio excelso effudit illum, non effudit illum per
ignorantiam vt ageret super eum pœnitentiam. 8 Ad faciendam vindictam vt vlciscerer in furore, reuelaui peccata eorum, pro eo quòd
effuderunt sanguinem innocentem manifestè, vt non dimitteretur peccatum. 9 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Væ ciuitati quæ ef-
fundit sanguinem innocentem in medio sui, & ego quoque multiplicabo interitum eius. 10 Multiplica reges, congrega exercitum, iunge
auxilia, & præpara contra eam bellatores, & fortes eius insaniant. 11 Et relinquam terram desolatam, eò vt desolentur & consumantur
portæ ciuitatis eius, & tabescant in medio eius operantes immunditiam eius, & consumantur peccata eius. 12 Occasionibus plena est, &
non egredientur ex ea operantes malum; igni succendetur præ multitudine peccatorum eius. 13 In eo quòd polluta es sceleribus: pro
eo quòd mundaui te & non es mundata ab immunditia tua; nõ mundaberis amplius, donec requiescere fecero indignationem meam in te.
14 Ego Dominus decreui in verbo meo; venit & firmabitur; non prohibebo, nec parcam, nec miserebor. Iuxta vias tuas pessimas & iuxta
opera tua corrupta vltionem sument ex te, dicit Dominus Deus. 15 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens:

16 * בֶּן־אָדָם הִנְנִי לֹקֵחַ מִמְּךָ אֶת־מַחְמַד עֵינֶיךָ
בְּמַגֵּפָה וְלֹא תִסְפֹּד וְלֹא תִבְכֶּה וְלוֹא תָבוֹא דִּמְעָתֶךָ׃
17 * הֵאָנֵק ׀ דֹּם מֵתִים אֵבֶל לֹא־תַעֲשֶׂה פְּאֵרְךָ חֲבוֹשׁ
עָלֶיךָ וּנְעָלֶיךָ תָּשִׂים בְּרַגְלֶיךָ וְלֹא תַעְטֶה עַל־שָׂפָם
וְלֶחֶם אֲנָשִׁים לֹא תֹאכֵל׃
18 * וָאֲדַבֵּר אֶל־הָעָם בַּבֹּקֶר וַתָּמָת אִשְׁתִּי בָּעָרֶב
וָאַעַשׂ בַּבֹּקֶר כַּאֲשֶׁר צֻוֵּיתִי׃
19 * וַיֹּאמְרוּ אֵלַי הָעָם הֲלֹא־תַגִּיד לָנוּ מָה־אֵלֶּה לָּנוּ
כִּי אַתָּה עֹשֶׂה׃
20 * וָאֹמַר אֲלֵיהֶם דְּבַר־יְהוָה הָיָה אֵלַי לֵאמֹר׃
21 * אֱמֹר ׀ לְבֵית יִשְׂרָאֵל כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי
מְחַלֵּל אֶת־מִקְדָּשִׁי גְּאוֹן עֻזְּכֶם מַחְמַד עֵינֵיכֶם
וּמַחְמַל נַפְשְׁכֶם וּבְנֵיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם אֲשֶׁר עֲזַבְתֶּם
בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ׃
22 * וַעֲשִׂיתֶם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי עַל־שָׂפָם לֹא תַעְטוּ
וְלֶחֶם אֲנָשִׁים לֹא תֹאכֵלוּ׃
23 * וּפְאֵרֵכֶם עַל־רָאשֵׁיכֶם וְנַעֲלֵיכֶם בְּרַגְלֵיכֶם לֹא
תִסְפְּדוּ וְלֹא תִבְכּוּ וּנְמַקֹּתֶם בַּעֲוֹנֹתֵיכֶם וּנְהַמְתֶּם
אִישׁ אֶל־אָחִיו׃
24 * וְהָיָה יְחֶזְקֵאל לָכֶם לְמוֹפֵת כְּכֹל אֲשֶׁר־עָשָׂה
תַּעֲשׂוּ בְּבֹאָהּ וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי אֲדֹנָי יְהוִה׃
25 * וְאַתָּה בֶן־אָדָם הֲלוֹא בְּיוֹם קַחְתִּי מֵהֶם אֶת־
מָעֻזָּם מְשׂוֹשׂ תִּפְאַרְתָּם אֶת־מַחְמַד עֵינֵיהֶם וְאֶת־
מַשָּׂא נַפְשָׁם בְּנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם׃
26 * בַּיּוֹם הַהוּא יָבוֹא הַפָּלִיט אֵלֶיךָ לְהַשְׁמָעוּת אָזְנָיִם׃
27 * בַּיּוֹם הַהוּא יִפָּתַח פִּיךָ אֶת־הַפָּלִיט וּתְדַבֵּר וְלֹא
תֵאָלֵם עוֹד וְהָיִיתָ לָהֶם לְמוֹפֵת וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃

כה

1 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
2 * בֶּן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל־בְּנֵי עַמּוֹן וְהִנָּבֵא עֲלֵיהֶם׃

16 * Fili hominis, ecce ego tollo à te desiderabile oculorum tuorum in plaga: & non
planges neque plorabis, neq; fluent lachry-
17 mæ tuæ. * Ingemiſce tacens, mortuorum
E luctum non facies. Corona tua circumligata ſit tibi, & calciamenta tua erunt in pedibus tuis, nec amictu ora velabis, nec cibos lugentium comedes.
18 * Locutus ſum ergo ad populum manè, & mortua eſt vxor mea veſperè. Feciq; ma-
19 nè ſicut præceperat mihi. * Et dixit ad me populus: Quare non indicas nobis quid iſta ſignificent quæ tu facis?
20 * Et dixi ad eos: Sermo Domini factus eſt
21 ad me, dicens: * Loquere domui Iſraël:
F Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego polluá ſanctuarium meũ, ſuperbiam imperij veſtri, & deſiderabile oculorum veſtrorum, & ſuper quo pauet anima veſtra, & filij veſtri & filiæ veſtrę quos reliquiſti, gladio ca-
22 dent. * Et facietis ſicut feci. ora amictu non velabitis, & cibos lugẽtium nõ come-
23 detis. * Coronas habebitis in capitibus
G veſtris, & calciamenta in pedibus. nõ plangetis neque flebitis, ſed tabeſcetis in iniquitatibus veſtris, & vnuſquiſque gemet
24 ad fratrem ſuum. * Eritque Ezechiel vobis in portentum. Iuxta omnia quæ fecit, facietis, cùm venerit iſtud; & ſcietis quia ego Dominus Deus.
25 * Et tu fili hominis, ecce in die qua tolli ab eis fortitudinem eorum & gaudium dignitatis, & deſiderium oculorum eorum ſuper quo requieſcunt animæ eorum, & filios & filias eorum:
26 * In die illa cùm venerit fugiens ad te vt annunciet tibi:
27 * In die, inquam illa, aperietur os tuũ cũ eo qui fugit, & loqueris & non ſilebis vltrà, erisque eis in portentum, & ſcietis quia ego Dominus.

CAP. XXV.

1 ET factus eſt ſermo Domini ad me, di-
A cens:
2 * Fili hominis, pone faciem tuam contra filios Ammon, & prophetabis de eis.

תרגום יונתן

16 בַּר אָדָם הָא אֲנָא נָסֵב מִנָּךְ יַת רַגִּיגָא דְעֵינָךְ בְּמוֹתָא וְלָא תִסְפַּד וְלָא תִבְכֵּי וְלָא תַשְׁגַּר דִּמְעָתָךְ ׃ 17 אִדְּנַק שְׁתֹק עַל מִיתָךְ אֶבְלָא לָא
תַעֲבֵד טוֹטָפָתָךְ יְהוֹיָן עֲלָךְ וּמְסָנָךְ שַׁוֵּי בְּרִגְלָךְ וְלָא תִתְעַטֵּף עַל שָׂפָם וּלְחֵם אֶבְלִין לָא תֵיכוֹל ׃ 18 וְאִתְנַבֵּיתִי לְעַמָּא בְּצַפְרָא וּמִיתַת אִתְּתִי
בְּרַמְשָׁא וַעֲבָדֵית בְּצַפְרָא כְּמָא דְאִתְפַּקְּדֵית ׃ 19 וַאֲמַרוּ לִי עַמָּא הֲלָא תְחַוֵּי לָנָא מָה אִלֵּין לָנָא אֲרֵי אַתְּ עָבֵד ׃
20 וַאֲמָרִית לְהוֹן פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ הֲוָה עִמִּי לְמֵימַר ׃ 21 אֱמַר לְבֵית יִשְׂרָאֵל כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים הָא אֲנָא מְפִיס יַת בֵּית
מַקְדְּשִׁי יְקָר תְּקָפְכוֹן רַגִּיגָא דְעֵינֵיכוֹן וַחֲבוּב נַפְשְׁכוֹן וּבְנֵיכוֹן וּבְנָתְכוֹן דִּשְׁבַקְתּוּן בְּחַרְבָּא יִתְקַטְלוּן ׃ 22 וְתַעְבְּדוּן כְּמָא דַעֲבָדִית עַל שָׂפָם
לָא תִתְעַטְּפוּן וּלְחֵם אֶבְלִין לָא תֵיכְלוּן ׃ 23 וְטוֹטָפָתְכוֹן עַל רֵישֵׁיכוֹן וּמְסָנֵיכוֹן בְּרַגְלֵיכוֹן לָא תִסְפְּדוּן וְלָא תִבְכּוּן וְתִתְמַסְּוּן בְּחוֹבֵיכוֹן
וְתִתְנַחֲתוּן גְּבַר עַל אֲחוּהִי ׃ 24 וִיהֵי יְחֶזְקֵאל לְכוֹן לְאָת כְּכֹל דַּעֲבַד תַּעְבְּדוּן בְּמֵיתֵהּ וְתִדְּעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלֹהִים ׃
25 וְאַתְּ בַּר אָדָם הֲלָא בְּיוֹמָא דְאַעְדֵּי מִנְּהוֹן יַת בֵּית מַקְדְּשֵׁיהוֹן יְקַר תְּקָפְהוֹן וְחֶדְוַת תֻּשְׁבַּחְתְּהוֹן וְיִתְנְסֵב מִנְּהוֹן רַגִּיגָא דְעֵינֵיהוֹן וַחֲבוּב
נַפְשְׁהוֹן וְטַב לְהוֹן מִבְּנֵיהוֹן וּמִבְּנָתְהוֹן ׃ 26 בְּיוֹמָא הַהוּא יֵיתֵי מְשֵׁיזְבָא לְוָתָךְ לְאַשְׁמָעוּתָךְ בְּסוֹרָה ׃ 27 בְּיוֹמָא הַהוּא יִתְפְּתַח פּוּמָךְ
עִם מְשֵׁיזְבָא וְתִתְנַבֵּי וְלָא תִשְׁתּוֹק עוֹד וּתְהֵא לְהוֹן לְאָת וְיִדְּעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ ׃

כה

1 וַהֲוָה פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימַר ׃ 2 בַּר אָדָם קַבֵּל נְבוּאָה עַל בְּנֵי עַמּוֹן וְאִתְנַבֵּי עֲלֵיהוֹן ׃

Fili hominis,ecce ego aufero à te desiderabi- 16
lia oculorum tuorum. In acie non planges neque
flebis,neque venient tibi lachrymæ.
Gemes tacẽs; gemitus sanguinis lumbi est; 17
humanũ luctum non facies.Erunt crines tui col-
ligati super te,et calciamẽta tua in pedibus tuis,
& non consolaberis in labiis eorum, & panem
virorum non comedes.
Et locutus sum ad populũ manè,sicut præ- 18
ceperat mihi, & mortua est vxor mea vesperi,
& feci manè quemadmodum præceptũ est mihi.
Et dixit ad me populus : Non annuncias 19
nobis quid sunt hæc quæ tu facis?
Et dixi ad eos:Sermo Domini factus est ad 20
me, dicens:
Dic ad domum Israel : Hæc dicit Adonai 21
Dominus: Ecce ego contaminabo sancta mea,su-
perbiam fortitudinis vestræ, desiderabile quid
oculorum vestrorum , & super quibus parcunt
animæ vestræ; & filij vestri et filiæ vestræ quos
reliquistis,in gladio cadent.
Et facietis sicut feci:ab ore eorum non con- 22
solabimini,& panem virorum non comedetis.
Et comæ vestræ super caput vestrum, et cal 23
ciamẽta in pedibus vestris.neque plangetis neq;
flebitis,et consumemini in iniquitatibus vestris,
& consolabimini vnusquisque fratrem suum.
Et erit vobis Ezechiel in portentum , & 24
secundũ omnia quæcũque fecit,facietis; cùm ve-
nerint hæc, cognoscetis quia ego Dominus.
Et tu fili hominis,nonne in die quando ab- 25
stulero fortitudinem eorũ ab eis, leuationem glo-
riationis eorũ,desiderabilia oculorum eorum,&
eleuationem animæ eorum,filios eorum & filias
eorum: In die illa veniet qui saluus factus 26
fuerit ad te,vt annunciet tibi in auribus tuis.
In die illa aperietur os tuum ad eum qui 27
saluatus est,& loqueris,& non reticebis vltrà,
& eris eis in portentum , & cognoscent quia
ego Dominus.

CAP. XXV.

ET factus est sermo Domini ad me,dicens: 1
Fili hominis, obfirma faciem tuam cõtra 2
filios Ammon, & propheta ad eos.

16 υἱὲ ἀνθρώπου, ἰδοὺ ἐγὼ λαμβάνω ἐκ σοῦ τὰ ἐπιθυ-
μήματα τῶν ὀφθαλμῶν σου· ἐν παρατάξει οὐ μὴ κόψῃ οὐ-
17 δὲ μὴ κλαύσῃς οὐδὲ μὴ ἔλθῃ σοι δάκρυα. στενάξεις σι-
γῶν, στεναγμὸς αἵματος ὀσφύος ἐστίν, ἀνθρώπινον πένθος οὐ
ποιήσῃ. ἔσται τὸ τρίχωμά σου συμπεπλεγμένον ἐπὶ σέ, καὶ
τὰ ὑποδήματά σου ἐν τοῖς ποσίν σου, καὶ οὐ μὴ παρακλη-
θῇς ἐν χείλεσιν αὐτῶν, καὶ ἄρτον ἀνδρῶν οὐ μὴ φάγῃς.
18 καὶ ἐλάλησα πρὸς τὸν λαὸν τὸ πρωΐ, ὃν τρόπον ἐνετεί-
λατό μοι. καὶ ἀπέθανεν ἡ γυνή μου ἑσπέρας, καὶ ἐποίησα
19 τὸ πρωῒ ὃν τρόπον ἐπετάγη μοι. καὶ εἶπεν πρός με ὁ
λαός, οὐκ ἀπαγγέλλεις ἡμῖν τί ἐστι ταῦτα ἃ σὺ ποιεῖς;
20 καὶ εἶπα πρὸς αὐτούς, λόγος κυρίου ἐγένετο πρός με λέ-
21 γων· εἰπὲ πρὸς τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, τάδε λέγει ἀδω-
ναΐ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ βεβηλῶ τὰ ἅγιά μου φρύαγμα
ἰσχύος ὑμῶν ἐπιθύμημα τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν. καὶ ὑπὲρ ὧν
φείδονται αἱ ψυχαὶ ὑμῶν, καὶ οἱ υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγα-
τέρες ὑμῶν οὓς ἐγκατελείπετε ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται.
22 καὶ ποιήσετε ὃν τρόπον πεποίηκα, ἀπὸ στόματος αὐ-
τῶν οὐ παρακληθήσεσθε, καὶ ἄρτον ἀνδρῶν οὐ φάγεσθε.
23 καὶ αἱ κόμαι ὑμῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν, καὶ τὰ ὑ-
ποδήματα ἐν τοῖς ποσὶν ὑμῶν, οὔτε μὴ κόψησθε οὔτε μὴ
κλαύσητε, καὶ ἐντακήσεσθε ἐν ταῖς ἀδικίαις ὑμῶν, καὶ παρα-
καλέσετε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.
24 καὶ ἔσται ὑμῖν ἐζεκιὴλ εἰς τέρας, κατὰ πάντα ὅσα
ἐποίησε ποιήσετε, ὅταν ἔλθῃ ταῦτα, ἐπιγνώσεσθε διότι
25 ἐγὼ κύριος. καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου οὐχὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ὅταν λαμβάνω τὴν ἰσχὺν αὐτῶν παρ᾽ αὐτῶν τὴν ἔπαρσιν
τῆς καυχήσεως αὐτῶν, τὰ ἐπιθυμήματα τῶν ὀφθαλ-
μῶν αὐτῶν, καὶ τὴν ἔπαρσιν τῆς ψυχῆς αὐτῶν, υἱοὺς αὐτῶν
καὶ θυγατέρας αὐτῶν.
26 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἥξει ὁ ἀνασωζόμενος πρὸς σέ, τοῦ
27 ἀπαγγεῖλαί σοι εἰς τὰ ὦτά σου. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δια-
νοιχθήσεται τὸ στόμα σου πρὸς τὸν ἀνασωζόμενον, καὶ λα-
λήσεις καὶ οὐ μὴ κωφωθῇς οὐκ ἔτι, καὶ ἔσῃ αὐτοῖς εἰς τέρας, καὶ
ἐπιγνώσονται διότι ἐγὼ κύριος.

κέ

1 Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων·
2 υἱὲ ἀνθρώπου, στήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τοὺς υἱοὺς
ἀμμὼν καὶ προφήτευσον ἐπ᾽ αὐτούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Fili hominis,ecce ego tollo à te desiderabile oculorum tuorum in peste:non planges nec plorabis, neque emittes lachrymas tuas.
17 Displiceat tibi,tace super mortuum tuũ,luctum ne facias. frontalia tua sint super te,& calciamenta tua pone in pedibus tuis,neque
amiciaris super labia tua, & panem lugentium ne comedas. 18 Et prophetaui ad populum manè, & mortua est vxor mea vespere:& feci
manè sicut iussus fueram. 19 Et dixit ad me populus:Nonne annunciabis,quid ista significent,nobis quæ tu facis? 20 Et dixi ad eos:Ver-
bum prophetiæ à facie domini factum est mecum,dicens: 21 Dic domui Israel:Hæc dicit Dominus Deus:Ecce ego violabo domum san-
ctuarij mei, gloriam fortitudinis vestræ, & desiderabile oculorum vestrorum , & quod dilectissimum est animo vestro : filij vestri & filiæ
vestræ quos reliquistis,gladio occidentur. 22 Et facietis sicut feci; super labia non amiciemini, & panem lugentium non comedetis.
23 Et frontalia vestra erunt in capite vestro,& calciamenta vestra in pedibus vestris.Non plangetis nec plorabitis,& tabescetis in pec-
catis vestris,& gemetis quisque super fratrem suum. 24 Et erit Ezechiel vobis in signum. iuxta omnia quæ fecit,facietis:cùm venerit scie-
tis quia ego Dominus Deus. 25 Et tu fili hominis,ecce in die qua auferam ab eis domum sanctuarij eorum,gloriam fortitudinis eorum,&
lætitiam laudis eorum, & tollentur ab eis delitiæ oculorum eorum,& quod delectissimum est eorum animo, quod illis melius est quàm fi-
lij & filiæ eorum. 26 In die illa veniet ad te qui euaserit, vt annunciet tibi nuncium. 27 In die illa aperietur os tuum cùm venerit qui eua-
serit: & prophetabis & non tacebis amplius, & eris eis in signum, & scient quia ego Dominus.

CAP. XXV.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: 2 Fili hominis,suscipe prophetiam super
filios Amon, & vaticinare eis.

3 * ואמרת לבני עמון שמעו דבר־אדני יהוה כה־
אמר אדני יהוה יען אמרך האח אל־מקדשי כי־
נחל ואל־אדמת ישראל כי נשמה ואל־בית יהודה
כי הלכו בגולה ׃
4 * לכן הנני נתנך לבני־קדם למורשה וישבו
טירותיהם בך ונתנו בך משכניהם המה יאכלו
פריך והמה ישתו חלבך ׃
5 * ונתתי את־רבה לנוה גמלים ואת־בני עמון
6 למרבץ־צאן וידעתם כי־אני יהוה ׃ * כי כה אמר
אדני יהוה יען מחאך יד ורקעך ברגל ותשמח
בכל־שאטך בנפש אל־אדמת ישראל ׃
7 * לכן הנני נטיתי את־ידי עליך ונתתיך לבג לגוים
והכרתיך מן־העמים והאבדתיך מן־הארצות
אשמידך וידעת כי־אני יהוה ׃
8 * כה אמר אדני יהוה יען אמר מואב ושעיר הנה
ככל־הגוים בית יהודה ׃
9 * לכן הנני פתח את־כתף מואב מהערים מעריו
מקצהו צבי ארץ בית הישימות בעל מעון
10 וקריתמה ׃ * לבני־קדם על־בני עמון ונתתיה
למורשה למען לא־תזכר בני־עמון בגוים ׃
11 * ובמואב אעשה שפטים וידעו כי־אני יהוה ׃
12 * כה אמר אדני יהוה יען עשות אדום בנקם נקם
לבית יהודה ויאשמו אשום ונקמו בהם ׃
13 * לכן כה אמר אדני יהוה ונטתי ידי על־אדום
והכרתי ממנה אדם ובהמה ונתתיה חרבה מתימן
14 ודדנה בחרב יפלו ׃ * ונתתי את־נקמתי באדום
ביד עמי ישראל ועשו באדום כאפי וכחמתי וידעו
15 את־נקמתי נאם אדני יהוה ׃ * כה אמר אדני יהוה
יען עשות פלשתים בנקמה וינקמו נקם בשאט
בנפש למשחית איבת עולם ׃

3 * Et dices filiis Ammon: Audite verbum
Dñi Dei; hæc dicit Dñs Deus. Pro eo quòd
dixiſti, Euge euge ſuper ſanctuarium meũ,
quia pollutum eſt; & ſuper terrã Iſrael, quo-
niam deſolata eſt; & ſuper domum Iuda,
4 quoniã ducti ſunt in captiuitatẽ. * Idcirco
ecce ego tradã te filiis Orientalibus in hæ-
reditatem, & collocabunt caulas ſuas in te,
& ponent in te tentoria ſua. Ipſi comedent
fruges tuas & ipſi bibent lac tuum.
5 * Daboq; Rabbath in habitaculũ came-
B lorum, & filios Ammon in cubile pecoris:
6 & ſcietis quia ego Dominus. * Quia hæc
dicit Dominus Deus: Pro eo quòd plauſiſti
manu & percuſſiſti pede, & gauiſa es ex to
to affectu ſuper terram Iſrael;
7 * Idcirco ecce ego extendam manũ meã
ſuper te, & tradam te in direptionem gen-
tium, & interficiam te de populis, & perdã
de terris & conteram; & ſcietis quia ego
8 Dominus. * Hæc dicit Dominus Deus:
Pro eo quòd dixerunt Moab & Seyr; Ecce
ſicut omnes gentes domus Iuda.
9 * Idcirco ecce ego aperiam humerũ Moab
de ciuitatibus, de ciuitatibus inquã eius, &
de finibus eius inclytas terræ Bethieſimoth
& Beelmeon & Cariathaim;
10 * Filiis Oriẽtis cum filiis Ammon. Et da-
C bo eam in hæreditatẽ, vt non ſit vltrà me-
11 moria filiorũ Ammon in gentibus. * Et in
Moab faciam iudicia: & ſcient quia ego
12 Dominus. * Hæc dicit Dominus Deus:
Pro eo quòd fecit Idumæa vltionem vt ſe
vindicaret de filiis Iuda, peccauitque delin-
quens, & vindictam expetiuit de eis.
13 * Idcirco hæc dicit Dñs Deus: Extendam
manũ meã ſuper Idumæam, & auferã de ea
hominẽ & iumentum, & faciam eã deſertã
ab Auſtro; & qui ſunt in Dedan, gladio ca-
14 dent. * Et dabo vltionẽ meam ſuper Idu-
D mę̃a per manũ populi mei Iſrael, & facient
in Edom iuxta irã meã & furorẽ meum, &
15 ſcient vindictã meã, dicit Dñs De⁹. * Hęc di
cit Dñs De⁹: Pro eo ꝙ fecerũt Palęſtini vin
dictã & vlti ſe ſunt toto animo, interficien
tes & implentes inimicitias veteres.

תרגום יונתן

3 ותימר לבני עמון קבילו פתגמא דיוי אלהים כדנן אמר יוי אלהים חלף דאמרתא חדוא על מקדשי ארי אתחל ועל ארעא דישראל
ארי צדיאת ועל דבית יהודה ארי הלכו בגלותא ׃ 4 בכן הא אנא מסר ליך לבני מדנחא לירותא ויתבון בירניתהון ביך ויתרון ביך
משכניהון אנון ייכלון טוב ארעיך ואנון יבזון נכסיך ׃ 5 ואתן ית רבה למדור גמלין וית בני עמון לבית מישרי עדרין דעאן ותדעון
ארי אנא יוי ׃ 6 ארי כדנן אמר יוי אלהים חלף דטפחתא בידך ורפסתא ברגלך וחדיתא בכל צפוח נפש על ארעא דישראל ׃
7 בכן הא אנא מרים ית מחת גבורתי עלך ואתנך לבזא לעממיא ואשיצנך מביני עממיא ואובדינך מן מדינתא אצדינך ותדע ארי
אנא יוי ׃ 8 כדנן אמר יוי אלהים חלף דאמרו מואבאי ושעיר מה שנן מכל עממיא דבית יהודה ׃
9 בכן הא אנא תבר ית תקוף מואבאי מקרויהון מכרכיהון עד פצחיהון חדות ארעהון בית ישימות בעל מעון וקריתים ׃
10 לבני קדם על בני עמון ואמסרנה לירותא בדיל דלא יהא דכרן בני עמון בעממיא ׃ 11 ובמואבאי אעבד פרענות דינין
וידעון ארי אנא יוי ׃ 12 כדנן אמר יוי אלהים חלף דעבדו אדומאי בתקוף פרענו לבית יהודה וחבו חובא ואתפרעו מנהון ׃
13 בכן כדנן אמר יוי אלהים וארים ית מחת גבורתי על אדום ואשיצי מנה אנשא ובעירא ואתננה חרבא מדרומא ויהבי דדן בחרבא
יקטלון ׃ 14 ואתן ית פרענותי באדום ביד עמי ישראל ויתפרעון מן אדומאי כרגזי וכחמתי וידעון ית פרענותי אמר יוי אלהים ׃
15 כדנן אמר יוי אלהים חלף דעבדו פלשתאי בדבבו ואתפרעו פרענו בצפוח נפש בדיל לחבלא דבבות עלם ׃

Et dices filiis Ammon: Audite verbum 3
Adonai Domini; hæc dicit Adonai Dominus: Pro
eo quòd gauiſi eſtis ſuper ſancta mea, quia pollu-
ta ſunt, et ſuper terram Iſrael quia deſolata eſt,
& ſuper domum Iuda quia abiit in captiuitate.
Idcirco ecce ego trado vos filiis Cedem in 4
hæreditatem. Et firmabunt tentoria in peccato
torum in te, & dabunt in te tabernacula ſua.
Ipſi comedent fructus tuos, & ipſi bibent pin-
guedinem tuam.
Et dabo ciuitatẽ Ammon in paſcua came- 5
lorum, & filios Ammon in paſcua ouium; &
ſcietis quia ego Adonai Dominus.
Quia hæc dicit Dominus: Pro eo quòd plau 6
ſiſti manu tua, & inſonuiſti pede tuo, & gauiſa
es anima tua ſuper terram Iſrael.
Idcirco ecce ego extendam manum meã in 7
te, & dabo te in direptionem in gentibus, &
exterminabo te de populis, & perdam te de re-
gionibus perditione, & ſcies quia ego Adonai
Dominus. Hæc dicit Adonai Dominus: Pro 8
eo quòd dixit Moab & Seir: Ecce ſicut omnes
gẽtes domus Iuda. Idcirco ecce ego diſſoluã hu 9
merũ Moab de ciuitatibus promõtoriorũ eius ele
ctã terrã domũ Bethieſimuth ſuper fontẽ vrbis
maritimæ. Filios Orientis ſuper filios Ammõ 10
dedi eos in hæreditatẽ, vt non ſit memoria filio-
rũ Ammon in gentibus. Et in Moab faciam 11
vltionem, & cognoſcent quia ego Dominus.
Hæc dicit Adonai Dominus: Pro eo quòd fe- 12
cit Idumæa in vlciſcendo eos vltionẽ in domum
Iuda, & memoriã retinuerũt mali, & vlti ſunt
vltionem ab eis. Propterea hæc dicit Adonai 13
Dominus: Et extendã manũ meã ſuper Idumæã,
& exterminabo ex ea hominẽ et pecus, & ponã
eam deſertã, et de Theman, & de Ledan fugien
tes in gladio cadent. Et dabo vltionẽ meam 14
ſuper Idumæam in manu populi mei Iſrael, &
facient in Idumæa iuxta iram meã, & iuxta fu-
rorem meum, & cognoſcent vltionem meam,
dicit Adonai Dominus. Propterea hæc dicit 15
Adonai Dominus: Pro eo quòd fecerunt alieni-
genæ in vltione, & ſuſcitauerunt vindictã gau
dentes ex tota anima, vt delerẽt vſq; in æternũ.

3 καὶ ἐρεῖς τοῖς υἱοῖς ἀμμών, ἀκούσατε λόγον ἀδωναΐ κυ-
ρίου. τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, ἀνθ᾽ ὧν ἐπεχάρητε ἐπὶ τὰ
ἅγιά μου, ὅτι ἐβεβηλώθη, καὶ ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ ἰσραὴλ ὅτι ἠ-
φανίσθη, καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ ἰούδα ὅτι ἐπορεύθη ἐν αἰχμα-
4 λωσίᾳ. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ παραδίδωμι ὑμᾶς τοῖς υἱοῖς κε-
δὲμ εἰς κατακληρονομίαν. καὶ κατασκηνώσουσιν ἐν τῇ
ἀπαρτίᾳ αὐτῶν ἐν σοί, καὶ δώσουσιν ἐν σοὶ τὰ σκηνώματα
αὐτῶν. αὐτοὶ φάγονται τοὺς καρποὺς σου, καὶ αὐτοὶ πίονται
5 τὴν πιότητά σου. καὶ δώσω τὴν πόλιν τοῦ ἀμμὼν εἰς
νομὰς καμήλων, καὶ τοὺς υἱοὺς ἀμμῶν εἰς νομὰς προβά-
6 των, καὶ ἐπιγνώσεσθε ὅτι ἐγὼ ἀδωναΐ κύριος. διότι
τάδε λέγει κύριος ἀνθ᾽ ὧν ἐκρότησας τῇ χειρί σου, καὶ ἐψόφη-
σας τῷ ποδί σου, καὶ ἐπεχάρης τῇ ψυχῇ σου ἐπὶ τὴν γῆν
7 τοῦ ἰσραήλ. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου
ἐπὶ σέ, καὶ δώσω σε εἰς διαρπαγὴν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ ἐξο-
λοθρεύσω σε ἐκ τῶν λαῶν, καὶ ἀπολῶ σε ἐκ τῶν χωρῶν
ἀπωλείᾳ, καὶ ἐπιγνώσῃ ὅτι ἐγὼ ἀδωναΐ κύριος.
8 τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος· ἀνθ᾽ ὧν ὅτι εἶπεν μωὰβ καὶ
9 σηείρ, ἰδοὺ ὃν τρόπον πάντα τὰ ἔθνη ὁ οἶκος ἰούδα. διὰ τοῦ-
το ἰδοὺ ἐγὼ παραλύσω τὸν ὦμον μωὰβ ἀπὸ πόλεων ἀκρω-
τηρίων αὐτοῦ ἐκλεκτὴν γῆν οἶκον βηθιεσιμοὺθ ἐπάνω πη-
10 γῆς πόλεως παραθαλασσίας, τοὺς υἱοὺς κέδεμ ἐπὶ τοὺς
υἱοὺς ἀμμῶν δέδωκα αὐτοὺς εἰς κληρονομίαν, ὅπως μὴ
11 γένηται μνεία τῶν υἱῶν ἀμμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν. καὶ ἐν μωὰβ
ποιήσω ἐκδίκησιν, καὶ ἐπιγνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος.
12 τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος· ἀνθ᾽ ὧν ἐποίησεν ἡ ἰδου-
μαία ἐν τῷ ἐκδικῆσαι αὐτοὺς ἐκδίκησιν εἰς τὸν οἶκον ἰού-
δα, καὶ ἐμνησικάκησαν καὶ ἐξεδίκησαν δίκην ἀπ᾽ αὐτῶν.
13 διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, καὶ ἐκτενῶ τὴν
χεῖρά μου ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν, καὶ ἐξολοθρεύσω ἐξ αὐ-
τῆς ἄνθρωπον καὶ κτῆνος, καὶ θήσομαι αὐτὴν ἔρημον, καὶ ἐκ
θαιμάν, καὶ ἐκ δεδὰν διωκόμενοι ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται.
14 καὶ δώσω τὴν ἐκδίκησίν μου ἐπὶ τὴν ἰδουμαίαν ἐν χειρὶ
λαοῦ μου ἰσραήλ, καὶ ποιήσουσιν ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ κατὰ τὴν ὀρ-
γήν μου, καὶ κατὰ τὸν θυμόν μου, καὶ ἐπιγνώσονται τὴν ἐκδί-
15 κησίν μου, λέγει ἀδωναΐ κύριος. διὰ τοῦτο τάδε λέγει
ἀδωναΐ κύριος· ἀνθ᾽ ὧν ἐποίησαν οἱ ἀλλόφυλοι ἐν ἐκδι-
κήσει, καὶ ἐξανέστησαν ἐκδίκησιν ἐπιχαίροντες ἐξ ὅλης
τῆς ψυχῆς, τοῦ ἐξαλεῖψαι ἕως αἰῶνος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Et dices filiis Ammon: Suſcipite verbum Domini Dei; hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quòd dixiſti: Euge ſuper ſanctuarium meũ,
quia prophanatum eſt; & ſuper terram Iſrael quia deſerta eſt; & ſuper domum Iuda, quia abierunt in trãſmigrationem. 4 Ideo ecce ego
tradam te filiis Orientalibus in poſſeſſionem, & collocabunt palatia ſua in te, & ponent in te habitacula ſua; ipſi comedent bona terræ tuæ,
& ipſi diripient ſubſtantiam tuam. 5 Et dabo Rabba in habitaculum camelorũ, & filios Ammon in domum manſionis gregũ ouiũ:
& ſcietis quia ego Dominus. 6 Quia hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quòd plauſiſti manu tua, & calcaſti pede tuo, & gauiſa es
toto affectu animi ſuper terram Iſrael. 7 Ideo ecce ego leuo plagam potentiæ meæ ſuper te, & dabo te in direptionem populis, &
diſperdam te de medio populorum: & perdam te de prouinciis, deſertam faciam te, & ſcies quia ego Dominus. 8 Hæc dicit Dominus
Deus: Pro eo quòd dixerunt Moabitæ & Seir; In quo differunt viri domus Iuda ab omnibus populis? 9 Propterea ecce ego conteram
fortitudinem Moabitarũ ex ciuitatibus eorũ, ex arcibus eorũ, vſque ad villas ipſorũ, gaudium terræ eorum, Beth-ieſimoth, Beelmeon & Ca-
riathaim. 10 Filiis Orientalibus contra filios Ammon; & tradam eam in hæreditatem, vt non ſit memoria filiorum Ammon in populis.
11 Et in Moabitas faciam vltionem iudiciorum, & ſcient quia ego Dominus. 12 Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quòd fecerunt
Idumæi in furore vltionem contra domum Iuda, & peccauerunt peccatum, & vindictam ſumpſerunt ex eis: 13 Ideo hæc dicit Dominus
Deus: Et leuabo plagam fortitudinis meæ ſuper Idumæam, & diſperdam ex ea hominem & iumentum; & dabo eam deſertam ab Auſtro, &
habitatores Dedan gladio occidentur. 14 Et dabo vltionem meam in Idumæã per manum populi mei Iſrael: et ſument vltionẽ ab Idumæis
pro furore meo, & ira mea; & ſcient vltionem meam, dicit Dominus Deus. 15 Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quòd fecerunt Phili-
ſtæi hoſtiliter, & vlti ſunt ſeſe cum inſultatione animi ad diſperdendum propter inimicitiam antiquam.

16 * לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה הִנְנִי נוֹטֶה יָדִי עַל־
פְּלִשְׁתִּים וְהִכְרַתִּי אֶת־כְּרֵתִים וְהַאֲבַדְתִּי אֶת־
שְׁאֵרִית חוֹף הַיָּם׃
17 * וְעָשִׂיתִי בָם נְקָמוֹת גְּדֹלוֹת בְּתוֹכְחוֹת חֵמָה וְיָדְעוּ
כִּי־אֲנִי יְהוָה בְּתִתִּי אֶת־נִקְמָתִי בָּם׃

כו

1 * וַיְהִי בְּעַשְׁתֵּי־עֶשְׂרֵה שָׁנָה בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָיָה
דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
2 * בֶּן־אָדָם יַעַן אֲשֶׁר־אָמְרָה צֹּר עַל־יְרוּשָׁלִַם הֶאָח
נִשְׁבְּרָה דַּלְתוֹת הָעַמִּים נָסֵבָּה אֵלַי אִמָּלְאָה הָחֳרָבָה׃
3 * לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה הִנְנִי עָלַיִךְ צֹר וְהַעֲלֵיתִי
עָלַיִךְ גּוֹיִם רַבִּים כְּהַעֲלוֹת הַיָּם לְגַלָּיו׃
4 * וְשִׁחֲתוּ חֹמוֹת צֹר וְהָרְסוּ מִגְדָּלֶיהָ וְסִחֵיתִי עֲפָרָהּ
מִמֶּנָּה וְנָתַתִּי אוֹתָהּ לִצְחִיחַ סָלַע׃
5 * מִשְׁטַח חֲרָמִים תִּהְיֶה בְּתוֹךְ הַיָּם כִּי אֲנִי דִבַּרְתִּי
נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה וְהָיְתָה לְבַז לַגּוֹיִם׃
6 * וּבְנוֹתֶיהָ אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה בַּחֶרֶב תֵּהָרַגְנָה וְיָדְעוּ
כִּי־אֲנִי יְהוָה׃
7 * כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה הִנְנִי מֵבִיא אֶל־צֹר
נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל מִצָּפוֹן מֶלֶךְ מְלָכִים בְּסוּס
וּבְרֶכֶב וּבְפָרָשִׁים וְקָהָל וְעַם־רָב׃
8 * בְּנוֹתַיִךְ בַּשָּׂדֶה בַּחֶרֶב יַהֲרֹג וְנָתַן עָלַיִךְ דָּיֵק וְשָׁפַךְ
עָלַיִךְ סֹלְלָה וְהֵקִים עָלַיִךְ צִנָּה׃
9 * וּמְחִי קָבָלּוֹ יִתֵּן בְּחֹמוֹתָיִךְ וּמִגְדְּלֹתַיִךְ יִתֹּץ
10 בְּחַרְבוֹתָיו׃ * מִשִּׁפְעַת סוּסָיו יְכַסֵּךְ אֲבָקָם מִקּוֹל
פָּרַשׁ וְגַלְגַּל וָרֶכֶב תִּרְעַשְׁנָה חוֹמוֹתַיִךְ בְּבֹאוֹ
11 בִּשְׁעָרַיִךְ כִּמְבוֹאֵי עִיר מְבֻקָּעָה׃ * בְּפַרְסוֹת סוּסָיו
יִרְמֹס אֶת־כָּל־חוּצוֹתָיִךְ עַמֵּךְ בַּחֶרֶב יַהֲרֹג וּמַצְּבוֹת
עֻזֵּךְ לָאָרֶץ תֵּרֵד׃

16 * Propterea hæc dicit Dominus Deus:
Ecce ego extendam manum meam super
Palæstinos, & interficiam interfectores, &
perdam reliquias maritimæ regionis.
17 * Faciamque in eis vltiones magnas arguens in furore: & ſcient quia ego Dominus, cùm dedero vindictam meã ſuper eos.

CAP. XXVI.

1 ET factum eſt in vndecimo anno, prima
A menſis, factus eſt ſermo Domini ad me,
dicens:
2 * Fili hominis, pro eo quòd dixit Tyrus
de Hieruſalem; Euge, confractæ ſunt portæ
populorum, conuerſa eſt ad me, implebor,
3 deſerta eſt. * Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ſuper te Tyre, & aſcendere faciam ad te gentes multas, ſicut aſcendit mare fluctuans.
4 * Et diſſipabunt muros Tyri, & deſtruét
turres eius. Et radam puluerem eius de ea,
& dabo eam in limpidiſſimam petram.
5 * Siccatio ſagenarum erit in medio ma-
B ris, quia ego locutus ſum, ait Dñs Deus, &
erit in direptionem gentibus.
6 * Filiæ quoque eius quæ ſunt in agro, gladio interficientur, & ſcient quia ego Dominus.
7 * Quia hęc dicit Dominus Deus: Ecce ego adducam ad Tyrũ Nabuchodonoſor regem Babylonis ab Aquilone regẽ regum, cum equis & curribus & equitibus & cœtu populoque magno.
8 * Filias tuas quæ ſunt in agro, gladio interficiet, & circundabit te munitionibus, & comportabit aggerem in gyro: et eleuabit contra te clypeum.
9 * Et vineas & arietes tẽperabit in muros tuos, & turres tuas deſtruet in armatu-
10 ra ſua. * Inundatione equorũ eius operiet te puluis eorum, à ſonitu equitum & rotarum & curruum mouebuntur muri tui: cùm ingreſſus fuerit portas tuas, quaſi per introitum vrbis diſſipatæ.
11 * Vngulis equorũ ſuorum conculcabit omnes plateas tuas, populũ tuũ gladio cædet, & ſtatuæ tuę nobiles in terrã corruent.

תרגום יונתן

16 בכן כדנן אמר ייי אלהים הא אנא מרים ית מחת גבורתי על פלשתאי ואשיצי ית עמא דחיבין לאשתצאה ואובד ית שאר
ספר ימא׃ 17 ואעבד בהון פרענן רברבן בתקוף רגז וידעון ארי אנא ייי כד אתן ית פרענותי בהון׃

כו

1 והוה בחדא עשרי שנין בחד לירחא הוה פתגם נבואה מן קדם ייי עמי למימר׃ 2 בר אדם חלף דאמרת צור על ירושלם
הא אתברת דהות מספקא סחורא לכל עממיא אסתחרת למיתי לותי דהות מליא חרובת׃ 3 בכן כדנן אמר ייי אלהים הא אנא
שלח רגזי עלך צור ואסק עלך משרית עממין סגיאין כמסק ימא באתרגושת גלוהי׃ 4 ויחבלון שורי צור ויפגרון מגדלהא ואעקר
עפרה מנה ואתן יתה לשעיעות כיף גלי׃ 5 משטח צידין תהא בגו ימא ארי אנא גזרת במימרי אמר ייי אלהים ותהא לבזא לעממיא׃
6 ויתבי כפרנהא די בחקלא בחרבא יתקטלון וידעון ארי אנא ייי׃ 7 ארי כדנן אמר ייי אלהים הא אנא מיתי על צור נבוכדנאצר
מלכא דבבל מצפונא מלך מלכיא בסוסון וברתיכין ובפרשין ומשרין ועם סגי׃ 8 יתבי כפרנך די בחקלא בחרבא יקטל ויבני עלך
כרקום ויצבר עלך מליתא ויקים עלך דמזינין בתריסין׃ 9 ומחת פגוזוהי יתן בשורך ומגדליך יתרע באבני ברזלה׃
10 מרפסת סוסותיה יחפינך אבקהון מקל פרשין וגלגלין ורתיכין יזועון שורך במעלוהי בתרעך כמא דעלין בקרתא דמתרעא משור׃
11 במרפסת סוסותיה ידוש ית כל שוקך עמיך בחרבא יקטל וקמת תקפיך לארעא יתבר׃

* Propterea hæc dicit Adonai Dominus: Ec- 16
ce ego extendo manum meam super alienigenas,
& disperdam Cretenses, & perdam reliquos
habitantes maritimam. * Et faciam in eis 17
vltiones magnas in redargutionibus furoris;
& cognoscent quia ego Adonai Dominus, cùm
dedero vltionem meam super eos.

CAP. XXVI.

ET factum est in vndecimo anno vna mensis, 1
factus est sermo Domini ad me, dicens:
* Fili hominis, pro eo quòd dixit Sor super 2
Hierusalem: Euge contritæ sunt, perierunt gen-
tes, conuersæ sunt ad me; quæ fuit plena deserta
est. * Propterea hæc dicit Adonai Dominus: 3
Ecce ego induco super te Sor, & adducam super
te gentes multas, sicut ascendit mare fluctibus
suis. * Et destruent muros Sor, & subuertẽt 4
turres tuas, & ventilabo puluerem eius ab ea,
& dabo eam nitidissimam petram.
* Siccatio sagenarũ erit in medio maris, quia 5
ego locutus sum, dicit Adonai Dominus; & erit
in direptionem gentibus.
* Et filiæ eius in agro gladio interficientur, et 6
scient quia ego Dominus.
* Propterea hæc dicit Adonai Dominus: Ecce 7
ego adduco super te Sor Nabuchodonosor regem
Babylonis ab Aquilone; rex regum est, cũ equis
& curribus & equitibus & congregatione
gentium multarum valde.
* Iste filias tuas quæ in campo, gladio interfi- 8
ciet, & dabit super te munitionem, & circum-
ædificabit te, & circumponet tibi fossam, et cir-
cumædificabit in te vallum in circuitu, & cir-
cumstantiam armorum; * Et lanceas eius. 9
Contra te dabit muros tuos, & turres tuas de-
struet in armis suis.
* A multitudine equorũ eius operiet te puluis 10
eorũ, & à voce equitũ eius operiet te, & à rotis
curruum eius. Commouebuntur muri tui ingre-
diente illo portas tuas quasi ingrediens in vrbẽ
de campo. * In vngulis equorum suorum con 11
culcabunt omnes plateas tuas, populum tuum
gladio interficiet, & substantiam fortitudinis
tuæ in terram deducet.

16 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ ἐκτείνω
τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους, καὶ ἐξολοθρεύσω κρῆ-
τας, καὶ ἀπολῶ τοὺς καταλοίπους τοὺς κατοικοῦντας τὴν πα-
17 ραλίαν. * καὶ ποιήσω ἐν αὐτοῖς ἐκδικήσεις μεγάλας ἐν ἐ-
λεγμοῖς θυμοῦ, καὶ ἐπιγνώσονται ὅτι ἐγὼ ἀδωναῒ κύ-
ριος, ἐν τῷ δοῦναι τὴν ἐκδίκησίν μου ἐπ᾽ αὐτούς.

κς´

1 * Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει μιᾷ τοῦ μηνός, ἐγέ-
2 νετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων· * υἱὲ ἀνθρώπου, ἀνθ᾽
ὧν εἶπεν Σὸρ ἐπὶ ἱερουσαλήμ, εὖγε συνετρίβη, ἀπόλω-
λεν τὰ ἔθνη, ἐπεστράφη πρός με, ἡ πλήρης ἠρήμωται.
3 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω
ἐπὶ σὲ Σόρ, καὶ ἀνάξω ἐπὶ σὲ ἔθνη πολλά, ὡς ἀναβαίνει
4 ἡ θάλασσα τοῖς κύμασιν αὐτῆς. * καὶ καταβαλοῦσιν
τὰ τείχη Σόρ, καὶ καθελοῦσιν τοὺς πύργους σου, καὶ λικ-
μήσω τὸν χοῦν αὐτῆς ἀπ᾽ αὐτῆς, καὶ δώσω αὐτὴν εἰς λεω-
5 πετρίαν. * ψυγμὸς σαγηνῶν ἔσται ἐν μέσῳ τῆς θα-
λάσσης, ὅτι ἐγὼ λελάληκα λέγει ἀδωναῒ κύριος, καὶ ἔ-
σται εἰς προνομὴν τοῖς ἔθνεσιν.
6 * καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς ἐν τῷ πεδίῳ μαχαίρᾳ ἀναι-
7 ρεθήσονται, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος. * διὰ τοῦτο τάδε
λέγει ἀδωναῒ κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ σὲ Σὸρ τὸν να-
βουχοδονόσωρ βασιλέα βαβυλῶνος ἀπὸ τοῦ βορρᾶ, βα-
σιλεὺς βασιλέων ἐστίν, μεθ᾽ ἵππων καὶ ἁρμάτων καὶ ἱπ-
πέων καὶ συναγωγῆς ἐθνῶν πολλῶν σφόδρα.
8 * οὗτος τὰς θυγατέρας σου τὰς ἐν τῷ πεδίῳ μαχαίρᾳ
ἀνελεῖ, καὶ δώσει ἐπὶ σὲ προφυλακήν, καὶ περιοικοδομήσει
σε, καὶ περιβαλεῖ σοι τάφρον, καὶ περιοικοδομήσει ἐπὶ σὲ
9 χάρακα κύκλῳ καὶ περίστασιν ὅπλων, * καὶ τὰς λόγχας
αὐτοῦ. ἀπέναντί σου δώσει τὰ τείχη σου καὶ τοὺς πύργους σου
καθελεῖ ἐν τοῖς ὅπλοις ἑαυτοῦ.
10 * ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἵππων αὐτοῦ, κατακαλύψει σε ὁ κο-
νιορτὸς αὐτῶν, καὶ ἀπὸ τῆς φωνῆς τῶν ἱππέων αὐτοῦ κατακα-
λύψει σε, καὶ ἀπὸ τῶν τροχῶν τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ. σεισθή-
σεται τὰ τείχη σου εἰσπορευομένου αὐτοῦ τὰς πύλας σου ὡς
11 εἰσπορευόμενος εἰς πόλιν ἐκ πεδίου. * ἐν ταῖς ὁπλαῖς
τῶν ἵππων αὐτοῦ καταπατήσουσιν πάσας τὰς πλατείας
σου, τὸν λαόν σου μαχαίρᾳ ἀνελεῖ, καὶ τὴν ὑπόστασιν τῆς
ἰσχύος σου ἐπὶ τὴν γῆν κατάξει.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[16] Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego leuo plagam potentiæ meæ super Philisthæos, & disperdam populum, qui rei sunt, vt dispereant; & perdam reliquias portus maris. [17] Et faciam in eis vltiones magnas in ira furoris: & scient quia ego Dominus, cùm dedero vltionem meam in eis.

CAP. XXVI.

ET factum est vndecimo anno, prima *die* mensis, factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: [2] Fili hominis, pro eo quòd dixit Tyrus super Ierusalem: Euge confracta est quæ præbebat mercimonia omnibus populis, conuersa est vt veniat ad me; quæ erat plena, deserta est. [3] Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego mitto furorem meum super te Tyre, & ascendere faciam contra te exercitus populorum multorum, sicut ascendit mare in fremitu fluctuũ suorũ. [4] Et dissipabunt muros Tyri, & destruent turres eius, & euellam puluerem eius ab ea: et dabo eam in politiem petræ apertæ. [5] Expansio piscatorum erit in medio maris, quia ego decreui in verbo meo, dicit Dominus Deus, & erit in direptionem populis. [6] Et habitatores villarum eius quæ sunt in agro, gladio occidentur, & scient quia ego Dominus. [7] Sic enim dicit Dominus Deus: Ecce ego adducam ad Tyrum Nabuchodonosor regem Babylonis ab Aquilone, regem regum cum equis & curribus & equitibus & exercitu & populo grandi. [8] Habitatores villarum tuarum quæ sunt in agro, gladio occidet, & ædificabit contra te machinam, & comportabit contra te aggerem, & statuet contra te armatos clypeis. [9] Et percussionem tormentorum suorum dabit in muros tuos, & turres tuas destruet lapidibus suis ferreis. [10] Præ conculcatione equorum eius operiet te puluis eorum; præ voce equitum & rotarum & curruum cõmouebuntur muri tui, cùm ingressus fuerit per portas tuas sicut qui ingrediuntur ciuitatem cuius dissipatus est murus. [11] Vnguibus equorum suorum conculcabit omnes vicos tuos, populum tuum gladio occidet, & statuas fortitudinis tuæ in terram collidet.

12 * וְשָׁלְלוּ חֵילֵךְ וּבָזְזוּ רְכֻלָּתֵךְ וְהָרְסוּ חוֹמוֹתַיִךְ
וּבָתֵּי חֶמְדָּתֵךְ יִתֹּצוּ וַאֲבָנַיִךְ וְעֵצַיִךְ וַעֲפָרֵךְ בְּתוֹךְ מַיִם
13 יָשִׂימוּ : * וְהִשְׁבַּתִּי הֲמוֹן שִׁירָיִךְ וְקוֹל כִּנּוֹרַיִךְ לֹא
יִשָּׁמַע עוֹד :
14 * וּנְתַתִּיךְ לִצְחִיחַ סֶלַע מִשְׁטַח חֲרָמִים תִּהְיֶה לֹא
תִבָּנֶה עוֹד כִּי אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה :
15 * כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לְצוֹר הֲלֹא מִקּוֹל מַפַּלְתֵּךְ
בֶּאֱנֹק חָלָל בֵּהָרֵג הֶרֶג בְּתוֹכֵךְ יִרְעֲשׁוּ הָאִיִּים :
16 * וְיָרְדוּ מֵעַל כִּסְאוֹתָם כֹּל נְשִׂיאֵי הַיָּם וְהֵסִירוּ אֶת־
מְעִילֵיהֶם וְאֶת־בִּגְדֵי רִקְמָתָם יִפְשֹׁטוּ חֲרָדוֹת יִלְבָּשׁוּ
עַל־הָאָרֶץ יֵשֵׁבוּ וְחָרְדוּ לִרְגָעִים וְשָׁמְמוּ עָלָיִךְ :
17 * וְנָשְׂאוּ עָלַיִךְ קִינָה וְאָמְרוּ לָךְ אֵיךְ אָבַדְתְּ נוֹשֶׁבֶת
מִיַּמִּים הָעִיר הַהֻלָּלָה אֲשֶׁר הָיְתָה חֲזָקָה בַיָּם הִיא
וְיֹשְׁבֶיהָ אֲשֶׁר־נָתְנוּ חִתִּיתָם לְכָל־יוֹשְׁבֶיהָ :
18 * עַתָּה יֶחְרְדוּ הָאִיִּן יוֹם מַפַּלְתֵּךְ וְנִבְהֲלוּ הָאִיִּים
אֲשֶׁר־בַּיָּם מִצֵּאתֵךְ :
19 * כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בְּתִתִּי אֹתָךְ עִיר נֶחֱרֶבֶת
כֶּעָרִים אֲשֶׁר לֹא־נוֹשָׁבוּ בְּהַעֲלוֹת עָלַיִךְ אֶת־תְּהוֹם
וְכִסּוּךְ הַמַּיִם הָרַבִּים :
20 * וְהוֹרַדְתִּיךְ אֶת־יוֹרְדֵי בוֹר אֶל־עַם עוֹלָם
וְהוֹשַׁבְתִּיךְ בְּאֶרֶץ תַּחְתִּיּוֹת בָּחֳרָבוֹת מֵעוֹלָם אֶת־
יוֹרְדֵי בוֹר לְמַעַן לֹא תֵשֵׁבִי וְנָתַתִּי צְבִי בְּאֶרֶץ חַיִּים :
21 * בַּלָּהוֹת אֶתְּנֵךְ וְאֵינֵךְ וּתְבֻקְשִׁי וְלֹא־תִמָּצְאִי עוֹד
לְעוֹלָם נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה :

כז

1 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר :
2 * וְאַתָּה בֶן־אָדָם שָׂא עַל־צֹר קִינָה :
3 * וְאָמַרְתָּ לְצוֹר הַיֹּשֶׁבֶת עַל־מְבוֹאֹת יָם רֹכֶלֶת
הָעַמִּים אֶל־אִיִּים רַבִּים כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה צוֹר אַתְּ
אָמַרְתְּ אֲנִי כְּלִילַת יֹפִי :

12 * Vaſtabunt opes tuas, diripient negotia-
tiones tuas : et deſtruẽt muros tuos, & do-
mus tuas præclaras ſubuertent; & lapides
tuos & ligna tua & puluerem tuum in me-
13 dio aquarũ ponent. * Et quieſcere faciam
multitudinẽ canticorum tuorũ, & ſonitus
C citharарum tuarum non audietur amplius.
14 * Et dabo te in limpidiſſimam petram,
ſiccatio ſagenarum eris, nec ædificaberis
vltrà, quia ego Dominus locutus ſum, ait
15 Dominus Deus. * Hæc dicit Dominus
Deus de Tyro: Nunquid non à ſonitu rui-
næ tuæ & gemitu interfectorum tuorum
cùm occiſi fuerint in medio tui, commo-
16 uebuntur inſulæ? * Et deſcendent de ſe-
dibus ſuis omnes principes maris, & aufe-
rent exuuias ſuas, & veſtimenta ſua varia
abiicient, & induentur ſtupore. In terra ſe-
debũt, & attoniti ſuper repentino caſu tuo
17 admirabuntur. * Aſſumentes ſuper te la-
mentum, dicẽt tibi: Quomodo periſti quæ
habitas in mari vrbs inclyta, quæ fuiſti for-
tis in mari cũ habitatoribus tuis, quos for-
18 midabant vniuerſi. * Nunc ſtupebunt
D naues in die pauoris tui, & turbabũtur in-
ſulæ in mari, eò quòd nullus egrediatur ex
19 te. * Quia hæc dicit Dñs Deus: Cùm dede-
ro te vrbem deſolatã ſicut ciuitates quæ non
habitantur, & adduxero ſuper te abyſſum,
20 & operuerint te aquæ multæ. * Et detra-
xero te cũ illis qui deſcendunt in lacum ad
populũ ſempiternũ, & collocauero in terra
nouiſſima ſicut ſolitudines veteres cũ his
qui deducuntur in lacum, vt non habite-
ris. Porrò cùm dedero gloriam in terra vi-
21 uentium; * In nihilum redigam te, & non
eris, & requiſita nõ inuenieris vltrà in ſem-
piternum, dicit Dominus Deus.

CAP. XXVII.

1 ET factũ eſt verbum Dñi ad me, dicens:
2 * Tu ergo fili hominis aſſume ſuper
3 Tyrum lamentum. * Et dices Tyro, quæ
A habitat in introitu maris, negotiationi po-
pulorum ad inſulas multas. Hæc dicit Do-
minus Deus : O Tyre tu dixiſti : Perfecti
decoris ego ſum.

תרגום יונתן

12 ויבזון נכסיך וישבון סחורתיך ויפגרון שוריך ובתי חמדתיך יתרעון ואבניך ואעך ועפריך בגו ימא ישוון : 13 ואבטל אתרגושת
זמריך וקל מנן כנריך לא ישתמע עוד : 14 ואתננך לשעיעות כיף גלי משטח צדין תהי לא תתבני עוד ארי אנא יי גזרת במימרי אמר
יי אלהים : 15 כדנן אמר יי אלהים לצור הלא מקל מפלת קטילך בנהום מטעני חרב כד יתרמון קטילין בגויך יזועון פרוריא :
16 ויחתון מעל כרסותהון כל רברבי ימא ויעדון ית מעיליהון וית לבושי ציוריהון ישלחון זיע ילבשון על ארעא יתבון ויזועון מן קדם
תברהון ויצדון עלך : 17 ויטלון עלך אליא ויימרון לך איכדין אבדת דהות יתבא בגו ימיא קרתא משבחתא דהות יתבא בתקוף ימא
היא ויתבהא איכדין אתמסרו לתבר לכל יתבהא : 18 כען יזועון פרוריא ביום מפלת קטילך ויתבהלון נגותא די בימא במפק גלותיך :
19 ארי כדנן אמר יי אלהים כד אתן יתיך קרתא חרבא כקרוין דלא אתותבא באסקותי עלך משרית עממין דסגיאין כמי תהומא
חפוך עממין סגיאין : 20 ואחתניך עם נחתי גוב בית אבדנא לות עמא דמעלמא ואצדניך בארעא ארעיתא בחרבתא דמן עלמא עם
נחתי גוב בית אבדנא בדיל דלא תתיתבין ואתן חדוא בארעא דישראל : 21 כדלא הוית אתננך ובן תהי ותתבעין ולא תשכחין עוד לעלם
אמר יי אלהים :

כז

1 והוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר : 2 ואת בר אדם טול על צור אליא : 3 ותימר לצור
דיתבא על מגרש מחוזי ימא מספקא סחורא לעממיא לנגון סגיאין כדנן אמר יי אלהים צור את אמרת אנא משכללא בשופרי :

*Et deprædabitur potentiam tuam, & spo- 12
liabit facultates tuas : et destruet muros tuos
& domos tuas desiderabiles subuertet, & la-
pides tuos & ligna tua & puluerem tuum in
medium maris iniiciet.
*Et destruet multitudinem musicorum tuo- 13
rum, et vox psalteriorum tuorum non audietur
amplius. *Et dabo te in nitidissimam petrā; 14
siccatio sagenarum eris; non ædificaberis vltrà,
quia ego locutus sum, dicit Adonai Dominus.
*Quia hæc dicit Dominus Sor: Nonne à voce 15
ruinæ tuæ cùm gemuerint vulnerati tui, cùm
euaginarent gladium in medio tui, commouebun
tur insulæ? *Et descendent de sedibus suis 16
omnes principes maris, & auferent coronas
suas, & vestimentis suis variis exuentur, fu-
rore insanient, super terram sedebunt & for-
midabunt perditionē tuam, & gement super te.
*Et assument super te lamentum, & dicent 17
tibi : Quomodo periisti, & dissipata es in mari
vrbs laudata? quæ fuit fortis in mari ipsa, &
habitantes eam, quæ dedit timorem sui omni-
bus habitantibus eam.
*Et formidabunt insulæ à die ruinæ tuæ, & 18
turbabuntur insulæ in mari ab exitu tuo.
*Quia hæc dicit Dominus Dominus : Cùm 19
dedero te vrbem desolatam sicut ciuitates quæ
non habitabuntur, cùm reduxero ego super te
abyssum & cooperiet te aqua multa.
*Et deducet te ad descendentes in foueam ad 20
populum seculi, & collocabo te in profunda ter-
ræ sicut solitudinem æternam, cum descendenti-
bus in foueam, vt non habiteris super terram
vitæ.
*Perditionem te dabo, & non eris vltrà; 21
& requireris et non inuenieris in æternum, di-
cit Adonai Dominus.

CAP. XXVII.

ET factum est verbum Domini ad me dicens: 1
*Et tu fili hominis, assume super Sor lamē- 2
tum. *Et dices Sor habitanti in introitu ma- 3
ris emporio populorum ab insulis multis : Hæc
dicit Adonai Dominus Sor: Tu dixisti, Ego circū
dedi mihi decorem meum.

12 *καὶ προνομεύσει τὴν δύναμίν σου, καὶ σκυλεύσει
τὰ ὑπάρχοντά σε, καὶ καταβαλεῖ τὰ τείχη σου καὶ τοὺς
οἴκους σου τοὺς ἐπιθυμητοὺς καθελεῖ, καὶ τοὺς λίθους σου
καὶ τὰ ξύλα σου καὶ τὸν χοῦν σου εἰς μέσον τῆς θαλάσσης ἐμ-
13 βαλεῖ. *καὶ καταλύσει τὸ πλῆθος τῶν μουσικῶν σου, καὶ
ἡ φωνὴ τῶν ψαλτηρίων σου οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἔτι.
14 *καὶ δώσω σε εἰς λεωπετρίαν. ψυγμὸς σαγηνῶν ἔσῃ,
οὐ μὴ οἰκοδομηθῇς ἔτι, ὅτι ἐγὼ ἐλάλησα, λέγει ἀδωναῒ
15 κύριος· *διότι τάδε λέγει κύριος τῇ σόρ, οὐχ ἀπὸ φωνῆς τῆς
πτώσεώς σου ἐν τῷ στενάξαι τραυματίας σου ἐν τῷ σπά-
σαι μάχαιραν ἐν μέσῳ σου σεισθήσονται αἱ νῆσοι.
16 *καὶ καταβήσονται ἀπὸ τῶν θρόνων αὐτῶν πάντες οἱ
ἄρχοντες τῆς θαλάσσης, καὶ ἀφελοῦνται τὰς μίτρας αὐ-
τῶν. καὶ τὸν ἱματισμὸν αὐτῶν τὸν ποικίλον ἐκδύσονται,
ἐκστάσει ἐκστήσονται, ἐπὶ γῆν καθεδοῦνται καὶ φοβηθή-
σονται τὴν ἀπώλειάν σου, καὶ στενάξουσιν ἐπὶ σέ.
17 *καὶ λήψονται ἐπὶ σὲ θρῆνον, καὶ ἐροῦσίν σοι, πῶς ἀ-
πώλου, καὶ κατελύθης ἐν θαλάσσῃ ἡ πόλις ἡ ἐπαινετή;
ἥτις ἐγενήθη ἰσχυρὰ ἐν τῇ θαλάσσῃ αὐτή, καὶ οἱ κατοι-
κοῦντες αὐτήν, ἡ δοῦσα τὸν φόβον αὐτῆς πᾶσι τοῖς κα-
18 τοικοῦσιν αὐτήν. *καὶ φοβηθήσονται αἱ νῆσοι ἀφ᾽ ἡμέρας
πτώσεώς σου, καὶ ταραχθήσονται αἱ νῆσοι ἐν τῇ θαλάσσῃ
19 ἀπὸ τῆς ἐξοδίας σου. *ὅτι τάδε λέγει κύριος κύριος,
ὅταν δῶ σε πόλιν ἠρημωμένην ὡς τὰς πόλεις τὰς μὴ
κατοικηθησομένας, ἐν τῷ ἀναγαγεῖν με ἐπὶ σὲ τὴν ἄ-
βυσσον καὶ κατακαλύψει σε ὕδωρ πολύ.
20 *καὶ καταβιβάσει σε πρὸς τοὺς καταβαίνοντας εἰς βό-
θρον πρὸς λαὸν αἰῶνος, καὶ κατοικιῶ σε εἰς βάθη τῆς γῆς
ὡς ἔρημον αἰώνιον μετὰ καταβαινόντων εἰς βόθρον, ὅπως
21 μὴ κατοικηθῇς ἐπὶ γῆς ζωῆς. *ἀπώλειάν σε δώσω,
καὶ οὐχ ὑπάρξεις ἔτι, καὶ ζητηθήσῃ καὶ οὐχ εὑρεθήσῃ εἰς
τὸν αἰῶνα, λέγει ἀδωναῒ κύριος.

κζ

1 *Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων·
2 *καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, λάβε ἐπὶ σὸρ θρῆνον.
3 *καὶ ἐρεῖς τῇ σὸρ τῇ κατοικούσῃ ἐπὶ τῆς εἰσόδου τῆς θαλάσ-
σης τῷ ἐμπορείῳ τῶν λαῶν ἀπὸ νήσων πολλῶν, τάδε λέγει
ἀδωναῒ κύριος τῇ σόρ, σὺ εἶπας, ἐγὼ περιέθηκα ἐμαυτῇ
κάλλος μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Et diripient substantiam tuam, & capient negotiationes tuas, & dissipabunt muros tuos, & domos desiderabiles tuas demolientur: & lapides tuos & ligna tua & puluerem tuum in medio maris ponent. [13] Et cessare faciam sonitum canticorum tuorum: & vox concentus cithararum tuarum non audietur vltrà. [14] Et dabo te in politiem petræ apertæ : expansio piscatorum eris; non ædificaberis vltrà; quia ego Dominus decreui in verbo meo, dicit Dominus Deus. [15] Hæc dicit Dominus Deus Tyro: Nonne à voce ruinæ occisorum tuorum, in gemitu vulneratorum gladio, quando proiicientur occisi in medio tui, commouebuntur suburbia? [16] Descendent de soliis suis omnes principes maris, & auferent pallium suum, & vestimenta sua varij coloris spoliabunt; tremore induentur, super terram sedebunt, & contremiscent propter interitum suum, & desolabuntur super te. [17] Et tollent super te lamentum, & dicent tibi: Quomodo periisti, quæ habitabas in medio maris; ciuitas laudabilis, quæ habitabat in fortitudine maris, ipsa & habitatores eius? quomodo traditi sunt in excidium omnes habitatores eius? [18] Nunc commouebuntur suburbia in die ruinæ occisorum tuorum, & turbabuntur insulæ quæ sunt in mari; cùm egressa fuerit transmigratio tua. [19] Quia hæc dicit Dominus Deus: Cùm dedero te ciuitatem desertam sicut ciuitates inhabitabiles, cùm ascendere fecero contra te exercitus populorum multorum, sicut aquas abyssi, & operient te populi multi. [20] Et descendere faciam te cum descendentibus in lacum domus perditionis ad populum qui à seculo est; & vastabo te in terra inferiori sicut deserta, quæ à sæculo sunt cum descendentibus in lacum domus perditionis, vt non habiteris; & dabo gaudium in terra Israel. [21] Quasi non fueris dabo te, & sic eris; & quæreris, & non inuenieris vltrà in æternum, dicit Dominus Deus.

CAP. XXVII.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens: [2] Et tu fili hominis, assume super Tyrum lamentationem. [3] Et dices Tyro, quæ sita est in vicinia portuum maris, quæ suppeditat negotiationem populis & insulis multis: Hæc dicit Dominus Deus: Tyre tu dixisti: Ego sum perfecta in decore meo.

4 * בְּלֵב יַמִּים גְּבוּלָיִךְ בֹּנַיִךְ כָּלְלוּ יָפְיֵךְ ׃
5 * בְּרוֹשִׁים מִשְּׂנִיר בָּנוּ לָךְ אֵת כָּל־לֻחֹתָיִם אֶרֶז
מִלְּבָנוֹן לָקָחוּ לַעֲשׂוֹת תֹּרֶן עָלָיִךְ ׃
6 * אַלּוֹנִים מִבָּשָׁן עָשׂוּ מִשּׁוֹטָיִךְ קַרְשֵׁךְ עָשׂוּ־שֵׁן
7 בַּת־אֲשֻׁרִים מֵאִיֵּי כִּתִּים ׃ * שֵׁשׁ בְּרִקְמָה מִמִּצְרַיִם
הָיָה מִפְרָשֵׂךְ לִהְיוֹת לָךְ לְנֵס תְּכֵלֶת וְאַרְגָּמָן מֵאִיֵּי
8 אֱלִישָׁה הָיָה מְכַסֵּךְ ׃ * יֹשְׁבֵי צִידוֹן וְאַרְוַד הָיוּ
שָׁטִים לָךְ חֲכָמַיִךְ צוֹר הָיוּ בָךְ הֵמָּה חֹבְלָיִךְ ׃
9 * זִקְנֵי גְבַל וַחֲכָמֶיהָ הָיוּ בָךְ מַחֲזִיקֵי בִּדְקֵךְ כָּל־
אֳנִיּוֹת הַיָּם וּמַלָּחֵיהֶם הָיוּ בָךְ לַעֲרֹב מַעֲרָבֵךְ ׃
10 * פָּרַס וְלוּד וּפוּט הָיוּ בְחֵילֵךְ אַנְשֵׁי מִלְחַמְתֵּךְ מָגֵן
וְכוֹבַע תִּלּוּ־בָךְ הֵמָּה נָתְנוּ הֲדָרֵךְ ׃
11 * בְּנֵי אַרְוַד וְחֵילֵךְ עַל־חוֹמוֹתַיִךְ סָבִיב וְגַמָּדִים
בְּמִגְדְּלוֹתַיִךְ הָיוּ שִׁלְטֵיהֶם תִּלּוּ עַל־חוֹמוֹתַיִךְ סָבִיב
12 הֵמָּה כָּלְלוּ יָפְיֵךְ ׃ * תַּרְשִׁישׁ סֹחַרְתֵּךְ מֵרֹב כָּל־
הוֹן בְּכֶסֶף בַּרְזֶל בְּדִיל וְעוֹפֶרֶת נָתְנוּ עִזְבוֹנָיִךְ ׃
13 * יָוָן תֻּבַל וָמֶשֶׁךְ הֵמָּה רֹכְלָיִךְ בְּנֶפֶשׁ אָדָם וּכְלֵי
14 נְחֹשֶׁת נָתְנוּ מַעֲרָבֵךְ ׃ * מִבֵּית תּוֹגַרְמָה סוּסִים
וּפָרָשִׁים וּפְרָדִים נָתְנוּ עִזְבוֹנָיִךְ ׃
15 * בְּנֵי דְדָן רֹכְלַיִךְ אִיִּים רַבִּים סְחֹרַת יָדֵךְ קַרְנוֹת
שֵׁן וְהָבְנִים הֵשִׁיבוּ אֶשְׁכָּרֵךְ ׃
16 * אֲרָם סֹחַרְתֵּךְ מֵרֹב מַעֲשָׂיִךְ בְּנֹפֶךְ אַרְגָּמָן וְרִקְמָה
וּבוּץ וְרָאמֹת וְכַדְכֹּד נָתְנוּ בְּעִזְבוֹנָיִךְ ׃
17 * יְהוּדָה וְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הֵמָּה רֹכְלָיִךְ בְּחִטֵּי מִנִּית
וּפַנַּג וּדְבַשׁ וָשֶׁמֶן וָצֹרִי נָתְנוּ מַעֲרָבֵךְ ׃
18 * דַּמֶּשֶׂק סֹחַרְתֵּךְ בְּרֹב מַעֲשַׂיִךְ מֵרֹב כָּל־הוֹן בְּיֵין
חֶלְבּוֹן וְצֶמֶר צָחַר ׃
19 * וְדָן וְיָוָן מְאוּזָּל בְּעִזְבוֹנַיִךְ נָתָנּוּ בַּרְזֶל עָשׁוֹת קִדָּה
20 וְקָנֶה בְּמַעֲרָבֵךְ הָיָה ׃ * דְּדָן רֹכַלְתֵּךְ בְּבִגְדֵי־חֹפֶשׁ
לְרִכְבָּה ׃

4 Et in corde maris ſita: Finitimi tui qui te
ædificauerunt, impleuerũt decorem tuum.
5 * Abietibus de Sanir extruxerunt te cum
omnibus tabulatis maris: cedrũ de Libano
6 tulerunt vt facerẽt tibi malũ. * Quercus de
Baſan dolauerũt in remos tuos. & tranſtra
tua fecerũt tibi ex ebore Indico, & prætoriola
7 riola de inſulis Italiæ. * Byſſus varia de Ægypto
gypto texta eſt tibi in velũ, vt poneretur in
malo: hyacinthus & purpura de inſulis Eliſa
8 ſa facta ſunt operimentũ tuũ. * Habitatores
Sidonis & Aradij fuerũt remiges tui, ſapientes
B tes tui, Tyre, facti ſunt gubernatores tui.
9 * Senes Giblij & prudẽtes eius habuerũt
nautas ad miniſteriũ varię ſupellectilis tuę,
omnes naues maris & nautæ earũ fuerũt in
10 populo negotiationis tuæ. * Perſæ & Lydi
& Libyes erant in exercitu tuo viri bellatores
res tui; clypeũ & galeã ſuſpenderũt in te pro
11 ornatu tuo. * Filij Aradij cum exercitu tuo
ſup muros tuos in circuitu; ſed & pigmæi
qui erãt in turrib⁹ tuis pharetras ſuas ſuſpẽ
derũt in muris tuis p gyrũ. ipſi cõpleuerunt
12 pulchritudinẽ tuã. * Carthaginẽſes negotiatores
tores tui à multitudine cunctarũ diuitiarũ,
argẽto, ferro, ſtãno, plũboq; repleuerũt nundinas
13 dinas tuas. * Gręcia & Tubal & Moſoch
ipſi inſtitores tui, mancipia & vaſa ęrea adduxerũt
14 duxerũt populo tuo. * De domo Thogorma
C ma equos & equites & mulos adduxerunt
15 ad forũ tuũ. * Filij Dedan negotiatores tui.
inſulæ multæ negotiatio manus tuæ: dẽtes
eburneos & hebeninos mutauerũt in pretio
16 tio tuo. * Syrus negotiator tuus. Propter
multitudinẽ operũ tuorũ guttã & purpurã
& ſcutulata & byſſum & ſericum & chod-
17 chod ꝓpoſuerũt in mercatu tuo. * Iuda &
terra Iſrael ipſi inſtitores tui, in frumẽto primo
mo balſamũ & mel & oleũ & reſinã ꝓpo-
18 ſuerũt in nundinis tuis. * Damaſcen⁹ negotiator
tiator tu⁹ in multitudine operũ tuorum, in
multitudine diuerſarũ opũ, in vino pingui,
19 in lanis coloris optimi. * Dan & Græcia &
Mozel in nundinis tuis ꝓpoſuerũt ferrum
fabrefactum, ſtactẽ & calamum in negotiatione
20 tiatione tua. * Dedan inſtitores tui in tapetibus
petibus ad ſedendum.

תרגום יונתן

⁴ בְּגוֹ יַמַּיָא תְחוּמִיךְ אַרְדִּכְלַיךְ שַׁכְלִלוּ בִנְיָנִיךְ ׃ ⁵ בְּרָוָן מִשְּׂנִיר בְּנוֹ לִיךְ יַת כָּל גִּישְׁרָךְ אַרְזִין מִלִּבְנָן נְסִבוּ לְמֶעְבַּד תּוֹרְנִין עֲלָךְ ׃
⁶ בְּלוּטִין מִמַּתְנַן עֲבַדוּ מְשׁוֹטֵי סְפִינַךְ תֵּירוֹמֵי תַרְעָךְ דַּפִּין דְּאִשְׁכַּרְעִין מְכַבְּשִׁין בְּשֵׁן דְּפִיל בֵּית חוֹפָאָה לְאִתְיַטְרוּן מִמְּדִינַת אַפּוּלְיָא ׃
⁷ בּוּץ וְצִיּוּרִין מִמִּצְרַיִם הֲוָה פְרָסִיךְ לְמֶהֱוֵי לָךְ לְאָת תִּכְלָא וְאַרְגְוָנָא מִמְּדִינַת אִיטַלְיָא הֲוָת כְּסוּתִיךְ ׃ ⁸ יָתְבֵי צִידוֹן וְאַרְוָד
[...] שָׁיְטִין וּמַיְתָן סְחוֹרָא לְגַוִּיךְ חַכִּימַיִךְ צוֹר הֲווֹ בִיךְ אִנּוּן פַרְנָסַיִךְ ׃ ⁹ סָבֵי גְבַל וְחַכִּימָהָא הֲווֹ בִיךְ מַתְקְפֵי צוֹרְכֵיךְ כָּל נַחְתֵי יַמָּא וְסַפָּנֵיהוֹן
[...] בִיךְ [...] וּמַיְתָן סְחוֹרָא לְגַוִּיךְ ׃ ¹⁰ פַּרְסָאֵי וְלוּדָאֵי וּפוּטָאֵי הֲווֹ בְמַשִּׁרְיָתֵיךְ גַּבְרֵי עָבְדֵי קְרָבִיךְ עֲגִילִין וְקוּלְסִין תְּלוֹ בִיךְ אִנּוּן אַסְגִּיו זִינֵךְ ׃
¹¹ בְּנֵי אַרְוָד וּמַשִּׁרְיָתִיךְ עַל שׁוּרָךְ סְחוֹר סְחוֹר וְאַף קַפּוּטְקָאֵי בְּמִגְדְּלַיִךְ הֲווֹ שִׁלְטֵיהוֹן תְּלוֹ עַל שׁוּרָךְ סְחוֹר סְחוֹר אִנּוּן שַׁכְלִלוּ שׁוּפְרִיךְ ׃
¹² מִן יַמָּא מַיְתָן סְחוֹרָא לְגַוִּיךְ מִסְּגֵי כָּל עוֹתַר בִּכְסַף בַּרְזֶל עֲבִיץ וַאֲבַר יְהַבוּ בְּבֵית גִּנְזַיִךְ ׃ ¹³ יָוָן תּוּבַל וּמֶשֶׁךְ אִנּוּן תַּגָּרֵךְ בְּנַפְשָׁא
[...] וּמָנֵי נְחָשָׁא מַיְתָן סְחוֹרָה לְגַוִּיךְ ׃ ¹⁴ מִמְּדִינַת גַּרְמַמְיָא סוּסְוָן וּפָרְשִׁין וְכָדְנְוָן מַיְתָן סְחוֹרָא לְגַוִּיךְ ׃ ¹⁵ בְּנֵי דְדָן תַּגָּרֵךְ יָתְבֵי
[...] מַיְתָן סְחוֹרָה לְגַוִּיךְ בְּקַרְנִין דְּיַעְלִין וְשֵׁן דְּפִיל וְטַוְסִין אֲתִיבוּ קֻרְבָּנִיךְ ׃ ¹⁶ מִן אֲרָם מַיְתָן סְחוֹרָא לְגַוִּיךְ מִסְּגֵי עֲהָרִיךְ בְּתַכְרִיכִין
[...] וְרִקְם וּבוּץ צִיּוּרִין וְאַבְנִין טָבָן וּמַרְגְּלָן יְהַבוּ בְּבֵית גִּנְזַיִךְ ׃ ¹⁷ יְהוּדָה וְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל אִנּוּן תַּגָּרֵךְ בְּחִטֵּי דִיחוּשׁ וְקוּלְיָא וּדְבַשׁ
[...] יְהַבוּ בְּחַנְוָתִיךְ ׃ ¹⁸ מִן דַּמֶּשֶׂק מַיְתָן סְחוֹרָא לְגַוִּיךְ בִּסְגֵי עֲהָרִיךְ מִסְּגֵי כָּל עוֹתַר בַּחֲמַר חֵילַת מְבַשַּׁל וַעֲמַר מֵילַת כְּבֵינָא ׃
¹⁹ וְדָן וְיָוָן בְּשִׁירָן סְחוֹרְתִיךְ מַיְתָן כְּעַדְקִין דְּבַרְזֶל קְדָּה וּקְנֵה בֻשְׂם בְּחַנְוָתִיךְ יְהַבוּ ׃ ²⁰ מִן דְּדָן מַיְתָן סְחוֹרָא לְגַוִּיךְ בִּלְבוּשׁ דִּיקַר לִרְתִיכִין ׃

*In corde maris termini tui,filij tui circunde- 4
derũt tibi decorẽ. Cedr⁹ ex Sanir ædificabitur, 5
naues tabularũ cupressi ex Libano captæ sũt, vt
facerẽt tibi malos abiegnos;de Basan fecerunt 6
remos tuos,tẽpla tua fecerũt ex ebore,domos syl
uestres de insulis Chettiim. Byssus cũ varietate 7
de Aegypto facta est tibi instratu, vt circũdaret
te gloria & operiret te;hyacinth⁹ et purpura ex
insulis Elisæ,et facta sunt opertoria tua. Et prin 8
cipes tui habitãtes Sidonẽ, et Aradij fuerũt re-
miges tui. Sapientes tui Sor qui erãt in te,isti gu
bernatores tui. Seniores Bibliorũ, & sapiẽtes 9
eorũ qui erãt in te, isti cõfortabant consiliũ tuũ,
& omnes naues maris & remiges earũ. facti
sunt tibi in occidentẽ occidentis. Persæ et Lydi 10
& Libyes erãt in exercitu tuo viri bellatores
tui,peltas & galeas suspenderũt in te,isti dede
rũt gloriã tuã. Filij Aradiorũ,et fortitudo tua 11
super muros tuos in circuitu. sed et Medi in tur
ribus tuis erant custodes. Pharetras suas sus-
penderũt super propugnacula tua,in circuitu isti
perfecerũt tuũ decorẽ. Calchedonij mercatores 12
tui à multitudine potentiæ tuæ, argento & auro
& ære & ferro & stanno & plũbo dederunt
forũ tuũ. Græcia vniuersa & adiacẽtia eius, 13
negotiati sunt in te in animabus hominũ, & va
sa ærea dederũt mercaturæ tuæ. De domo Ther- 14
gama equos & equites, & mulos dederũt nun-
dinas tuas. Filij Rhodiorum mercatores tui ab 15
insulis multiplicauerũt negotiationẽ tuã, dentes
elephantinos; & his qui introducebãtur redde-
bas mercedes tuas. Homines negotiationẽ tuã à 16
multitudine mercatus tui in Aphec stactẽ, et pur
purã & byssum & varias res de Tharsis, &
raamothet codchod dederunt nũdinas tuas. Ju- 17
das,et filij Jsrael,isti negotiatores tui in frumẽti
cõmercio, & vnguentorũ, & primũ mel et oleũ
& resinã dederũt in nũdinis tuis. Damascus 18
negotiatio tua in multitudine operũ tuorum ex
multitudine fortitudinis tuæ omnis vinum ex
Chelmon,& lanam lucidam de Mileto. Dan et 19
Jauan et Moozil in nundinis tuis.ferrũ operatũ
& rote in cõmixtione tua sunt. Dedan nego- 20
tiatores tui cum iumentis electis ad currus.

4 ἐν καρδίᾳ θαλάσσης τὰ ὅριά σου, υἱοί σου περιέθηκάν σοι
5 κάλλος. κέδρος ἐκ σανὶρ οἰκοδομήθη σοι, νῆες σανίδων
κυπαρίσσου ἐκ τοῦ λιβάνου ἐλήφθησαν, τοῦ ποιῆσαί σοι ἱστοὺς
6 ἐλατίνους, ἐκ τῆς βασανίτιδος ἐποίησαν τὰς κώπας σου, τὰ
ἱερά σου ἐποίησαν ἐξ ἐλεφάντων, οἴκους ἀλσώδεις ἀπὸ νή-
7 σων τῶν χεττιείμ. βύσσος μετὰ ποικιλίας ἐξ αἰγύπτου ἐγέ-
νετό σοι ἐν στρωμνῇ, τοῦ περιθεῖναί σοι δόξαν καὶ περιβαλεῖν
σε, ὑάκινθος καὶ πορφύρα ἐκ τῶν νήσων ἐλισαί. καὶ ἐγένοντο περι-
8 βόλαιά σου. καὶ οἱ ἄρχοντές σου οἱ κατοικοῦντες σιδῶνα καὶ
ἀράδιοι ἐγένοντο κωπηλάται σου. οἱ σοφοί σου σὸρ οἳ ἦσαν ἐν
9 σοί, οὗτοι κυβερνῆταί σου. οἱ πρεσβύτεροι βιβλίων, καὶ οἱ σο-
φοὶ αὐτῶν οἳ ἦσαν ἐν σοί, οὗτοι ἐνίσχυον τὴν βουλήν σου, καὶ
πάντα τὰ πλοῖα τῆς θαλάσσης καὶ οἱ κωπηλάται αὐτῶν. ἐγέ-
10 νοντό σοι ἐπὶ δυσμὰς δυσμῶν. πέρσαι, καὶ λυδοὶ καὶ λίβυες
ἦσαν ἐν τῇ δυνάμει σου ἄνδρες πολεμισταί σου πέλτας, καὶ
περικεφαλαίας ἐκρέμασαν ἐν σοί, οὗτοι ἔδωκαν τὴν δόξαν
11 σου. υἱοὶ ἀραδίων, καὶ ἡ δύναμίς σου ἐπὶ τῶν τειχέων σου
κύκλῳ. ἀλλὰ καὶ μῆδοι ἐν τοῖς πύργοις σου ἦσαν φύλακες.
τὰς φαρέτρας αὐτῶν ἐκρέμασαν ἐπὶ τῶν ὅρμων σου, κύ-
12 κλῳ οὗτοι ἐτελείωσάν σου τὸ κάλλος. καλχηδόνιοι ἔμ-
ποροί σου ἀπὸ πλήθους δυνάμεώς σου, ἀργύριον καὶ χρυσίον
καὶ χαλκὸν καὶ σίδηρον καὶ κασσίτερον καὶ μόλιβδον ἔδωκαν
13 τὴν ἀγοράν σου. ἡ ἑλλὰς πᾶσα, καὶ τὰ παρατείνοντα αὐ-
τῆς, ἐνεπορεύοντό σοι ἐν ψυχαῖς ἀνθρώπων, καὶ σκεύη
14 χαλκᾶ ἔδωκαν τῇ ἐμπορίᾳ σου. ἐξ οἴκου θεργαμὰ ἵπ-
15 πους καὶ ἱππεῖς, καὶ ἡμιόνους ἔδωκαν ἀγοράν σου. υἱοὶ ῥοδίων
ἔμποροί σου ἀπὸ νήσων ἐπλήθυναν τὴν ἐμπορίαν σου ὀ-
δόντας ἐλεφαντίνους, καὶ τοῖς εἰσαγομένοις ἀντεδίδους
16 τοὺς μισθούς σου. ἀνθρώπους ἐμπορίαν σου ἀπὸ πλήθους
τῆς ἐμπορίας σου ἐν ἀφὲκ στακτήν, καὶ πορφύραν καὶ βύσσον
καὶ ποικίλματα ἐκ θαρσεῖς, καὶ ῥαμμὼθ καὶ κοδχὸδ ἔδω-
17 καν τὴν ἀγοράν σου. ἰούδας, καὶ υἱοὶ ἰσραὴλ, οὗτοι ἔμ-
ποροί σου ἐν σίτου πράσει, καὶ μύρων καὶ πρῶτον μέλι καὶ
18 ἔλαιον καὶ ῥητίνην ἔδωκαν εἰς τὸν σύμμικτόν σου. δα-
μασκὸς ἐμπορία σου ἐν πλήθει ἔργων σου ἐκ πλήθους δυ-
νάμεώς σου πάσης οἶνος ἐκ χελμών, καὶ ἔριον στίλβον ἐκ μι-
19 λήτου. δαδὰν καὶ ἰαυὰν καὶ μοοζὴλ εἰς τὴν ἀγοράν σου. σί-
δηρος εἰργασμένος καὶ τροχοὶ ἐν τῷ συμμίκτῳ σου εἰσίν.
20 δαιδὰν ἔμποροί σου μετὰ κτηνῶν ἐκλεκτῶν εἰς ἅρματα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 In medio mariũ est terminus tuus;architecti tui fundauerunt ædificia tua. 5 Abietibus de Sanir construxerunt tibi omnes pontes tuos, cedros de Libano tulerunt vt facerent tibi malos nauium. 6 Quercubus de Bassan fecerunt remos nauium tuarum,superliminaria portarum tuarum ex tabulis buxinis cęlatis ebore,coopertoria in theatri morẽ de prouincia Apuliæ. 7 Byssus & varia tinctura de Ægypto fuit tibi velum,vt esset tibi in signum.Hyacinthus & purpura de prouincia Italiæ fuit operimentum tuum. 8 Habitatores Sydon & Aradij fuerunt remiges & portantes mercimonia in mediũ tui.Sapientes tui Tyre fuerunt in te,& ipsi fuerunt gubernatores tui. 9 Senes Gebal & sapientes eius fuerunt in te,prouidentes necessaria, omnes descendentes in mare,& nautæ eorum fuerunt remiges in te & portantes mercimonia in mediũ tui. 10 Persæ & Lydij & Libyes erãt in exercitu tuo viri bellatores tui,scuta & galeas suspenderunt in te; ipsi multiplicauerũt splendorem tuum. 11 Filij Aradij & exercitus tuus super muros tuos in circuitu tuo,& Cappadoces in turribus tuis fuerunt;clypeos suos suspenderunt in muris tuis per gyrum;ipsi compleuerunt pulchritudinem tuam. 12 De mari adducebant mercimonia in mediũ tui, præ multitudine omnium diuitiarum in argento,ferro,stanno,& plumbo,quæ posuerunt in domo thesaurorum tuorum. 13 Græcia & Tubal & Mosoch ipsi negotiatores tui in animabus hominum,& vasa ærea adducebant in mercimonia in mediũ tui. 14 De prouincia Germaniæ equos & equites & mulos adducebant merces in medium tui. 15 Filij Dedan negotiatores tui & habitatores insularum multarum adducebant merces in mediũ tui, in cornibus capreatum & dentibus elephantinis;& pauones adduxerunt in munus tibi. 16 De Syria adducebant mercimonia in mediũ tui,præ multitudine diuitiarum tuarum; chlamydes purpureas & acupictas & ex bysso varij coloris, & lapides preciosos & margaritas posuerunt in domo thesaurorum tuorũ. 17 Iuda etiam & terra Israel,ipsi institores tui in tritico optimo & balsamo;mel, oleum & resinam posuerunt in officinis tuis. 18 De Damasco adducebant negotiationem in mediũ tui,in multitudine diuitiarum tuarum præ multitudine omnium diuitiarum in vino dulci condito,& lana sericea subtili. 19 Et Dan & Græcia turmatim mercimonia adducebant;laminas ferreas, stacten & calamum aromaticum posuerunt in nundinis tuis. 20 A Dedan afferebant negotiationes in mediũ tui,in vestibus preciosis ad equitaturam.

21 * עֲרַב וְכָל־נְשִׂיאֵי קֵדָר הֵמָּה סֹחֲרֵי יָדֵךְ בְּכָרִים
וְאֵילִים וְעַתּוּדִים בָּם סֹחֲרָיִךְ ׃
22 * רֹכְלֵי שְׁבָא וְרַעְמָה הֵמָּה רֹכְלָיִךְ בְּרֹאשׁ כָּל־בֹּשֶׂם
וּבְכָל־אֶבֶן יְקָרָה וְזָהָב נָתְנוּ עִזְבוֹנָיִךְ ׃
23 * חָרָן וְכַנֵּה וָעֶדֶן רֹכְלֵי שְׁבָא אַשּׁוּר כִּלְמַד רֹכַלְתֵּךְ ׃
24 * הֵמָּה רֹכְלַיִךְ בְמַכְלֻלִים בִּגְלוֹמֵי תְּכֵלֶת וְרִקְמָה
וּבְגִנְזֵי בְּרֹמִים בַּחֲבָלִים חֲבֻשִׁים וַאֲרֻזִים
בְּמַרְכֻלְתֵּךְ ׃
25 * אֳנִיּוֹת תַּרְשִׁישׁ שָׁרוֹתַיִךְ מַעֲרָבֵךְ וַתִּמָּלְאִי
וַתִּכְבְּדִי מְאֹד בְּלֵב יַמִּים ׃
26 * בְּמַיִם רַבִּים הֱבִאוּךְ הַשָּׁטִים אֹתָךְ רוּחַ הַקָּדִים
שְׁבָרֵךְ בְּלֵב יַמִּים ׃
27 * הוֹנֵךְ וְעִזְבוֹנַיִךְ מַעֲרָבֵךְ מַלָּחַיִךְ וְחֹבְלָיִךְ מַחֲזִיקֵי
בִדְקֵךְ וְעֹרְבֵי מַעֲרָבֵךְ וְכָל־אַנְשֵׁי מִלְחַמְתֵּךְ אֲשֶׁר־
בָּךְ וּבְכָל־קְהָלֵךְ אֲשֶׁר בְּתוֹכֵךְ יִפְּלוּ בְּלֵב יַמִּים בְּיוֹם
28 מַפַּלְתֵּךְ ׃ * לְקוֹל זַעֲקַת חֹבְלָיִךְ יִרְעֲשׁוּ מִגְרֹשׁוֹת ׃
29 * וְיָרְדוּ מֵאֳנִיּוֹתֵיהֶם כֹּל תֹּפְשֵׂי מָשׁוֹט מַלָּחִים כֹּל
חֹבְלֵי הַיָּם אֶל־הָאָרֶץ יַעֲמֹדוּ ׃
30 * וְהִשְׁמִיעוּ עָלַיִךְ בְּקוֹלָם וְיִזְעֲקוּ מָרָה וְיַעֲלוּ עָפָר
עַל־רָאשֵׁיהֶם בָּאֵפֶר יִתְפַּלָּשׁוּ ׃
31 * וְהִקְרִיחוּ אֵלַיִךְ קָרְחָה וְחָגְרוּ שַׂקִּים וּבָכוּ אֵלַיִךְ
32 בְּמַר־נֶפֶשׁ מִסְפֵּד מָר ׃ * וְנָשְׂאוּ אֵלַיִךְ בְּנִיהֶם קִינָה
וְקוֹנְנוּ עָלָיִךְ מִי כְצוֹר כְּדֻמָה בְּתוֹךְ הַיָּם ׃
33 * בְּצֵאת עִזְבוֹנַיִךְ מִיַּמִּים הִשְׂבַּעַתְּ עַמִּים רַבִּים
בְּרֹב הוֹנַיִךְ וּמַעֲרָבַיִךְ הֶעֱשַׁרְתְּ מַלְכֵי־אָרֶץ ׃
34 * עֵת נִשְׁבֶּרֶת מִיַּמִּים בְּמַעֲמַקֵּי־מָיִם מַעֲרָבֵךְ וְכָל־
קְהָלֵךְ בְּתוֹכֵךְ נָפָלוּ ׃
35 * כֹּל יֹשְׁבֵי הָאִיִּים שָׁמְמוּ עָלָיִךְ וּמַלְכֵיהֶם שָׂעֲרוּ
36 שַׂעַר רָעֲמוּ פָּנִים ׃ * סֹחֲרִים בָּעַמִּים שָׁרְקוּ עָלָיִךְ
בַּלָּהוֹת הָיִית וְאֵינֵךְ עַד־עוֹלָם ׃

21 * Arabia & vniuersi principes Cedar ipsi
negotiatores manus tuæ cũ agnis & ariet-
bus & hœdis, venerunt ad te negotiatores
22 tui. * Venditores Saba & Rema ipsi nego-
E tiatores tui, cũ vniuersis primis aromatib'
& lapide pretioso, & auro quod ꝓposuerũt
23 in mercatu tuo. * Aran & Chenne & Eden
negotiatores tui: Saba, Assur & Chelmach
24 venditores tui. * Ipsi negotiatores tui, mul
tifariam in volucribus hyacinthi & poly-
mitorũ gazarũq; pretiosarũ quæ obuolutæ
& astrictæ erant funibus; cedros quoq; ha-
25 bebãt in negotiationibus tuis. * Naues ma-
ris principes tui in negotiatione tua, & re-
pleta es & glorificata nimis in corde maris.
26 * In aquis multis adduxerunt te remiges
tui; vetus Auster cõtriuit te in corde maris.
27 * Diuitię tuę, & thesauri tui, & multiplex
F instrumentũ tuũ. Nautæ tui gubernatores
tui tenebant supellectilẽ tuã, & populo tuo
præerãt. Viri quoq; bellatores tui qui erant
in te, cũ vniuersa multitudine tua quę est in
medio tui, cadẽt in corde maris in die rui-
28 næ tuæ. * A sonitu clamoris gubernatorũ
29 tuorũ cõturbabuntur classes. * Et descen-
dent de nauib⁹ suis omnes qui tenebãt re-
mũ. Nautæ & vniuersi gubernatores maris
30 in terra stabunt. * Et eiulabunt sup te voce
magna, & clamabũt amarè. et superiacient
puluerẽ capitibus suis, & cinere cõspergen-
31 tur. * Et radent sup te caluitiũ, & accingen
G tur ciliciis: et plorabunt te in amaritudine
32 animæ ploratu amarissimo. * Et assument
sup te carmen lugubre, & plangent te: Quę
est vt Tyr⁹ quæ obtumuit in medio maris?
33 * Quę in exitu negotiationũ tuarũ de mari
implesti populos multos, & multitudine
diuitiarũ tuarũ & populorũ tuorum ditasti
34 reges terræ. * Nũc cõtrita es à mari, in ꝓfun
dis aquarum opes tuæ, & omnis multitudo
35 tua quæ erat in medio tui ceciderũt. * Vni-
uersi habitatores insularũ obstupuerũt sup
te, & reges earũ omnes tempestate percussi
36 mutauerũt vultus. * Negotiatores populo-
rum sibilaueruut super te. Ad nihilũ dedu-
cta es, & non eris vsque in perpetuum.

תרגום יונתן

²¹ ערב וכל רברבי נבט אנון תגריך בתורין ודכרין וגדין בהון הות סחורתיך ׃ ²² תגרי שבא ורעמה אנון תגריך בריש כל בסמין
וכל אבנין טבן ודהבא יהבו בבית גנזך ׃ ²³ חרן ונציבין והדיב תגרי שבא מדינן אתור ומדי אנון תגרך ׃ ²⁴ אנון תגרך
מברי סיני כל תשבחתא בגוזין דתכלא וכושפין דארזא באימליא די זהוריתא ומחתין בקומטרין וחפן גלדין מאסרין באטונין דבוצא
מחתין בעזקת גלף עיבידת ימא מחתין במגדלי אעי הדסין בהון הות סחורתיך ׃ ²⁵ בספיני ימא הוו שיטין ומיתן סחורא לגויך
ואתמלית והתקפת לחדא בגו ימיא ׃ ²⁶ במיין סגיאין עלו עלך דבזו יתיך מלך דתקיף כרוח קדומא תבריך בגו ימיא ׃
²⁷ עתריך ונכסיך סחורתיך ספניך ופרנסיך מתקפי צרכיך ומיתן סחורת חנותיך וכל גברי עבדי קרביך דביך וכל משריתיך די בגויך
יפלון בגו ימיא ביום מפלת קטיליך ׃ ²⁸ לקל צוחת פרנסיך יזועון פרוריא ׃ ²⁹ ויחתון מספיניהון כל אחדי משוט
ספינן כל פרנסי ימא על ארעא יקומון ׃ ³⁰ וישמעון עלך בקלהון ויצוחון במרר ויסקון עפרא על רישיהון בקטמא יהון חפיפין ׃
³¹ ויטרשון עלך מרט ויסרון שקין ויבכון עלך במרר נפש ויעבדון מספד מריר ׃ ³² ויטלון עלך בעיציהון אליא ויילילון עלך מן
כען לית דדמי לה בגו ימיא ׃ ³³ במפק סחורתיך מביני עממיא שבעת עממין סגיאין בסגי עתריך ונכסיך אעתרת מלכי ארעא ׃
³⁴ כען אתברת דהוית יתבא בגו ימיא בעמקי ימא סחורתיך וכל משריתיך בגויך נפלו ׃ ³⁵ כל יתבי נגותא צדיו עלך ומלכיהון
זעו ואשתניו אפיהון ׃ ³⁶ תגרין בעממיא צדיו עלך כדלא הוית אתנינך וכן תהא עד עלמא ׃

‡ Arabia & omnes principes Cedar, isti ne- 21
gotiatores per manũ tuam camelos, & arietes,
& agnos in quibus negotiantur te ‡Negotia- 22
tores tui Saba, et Ragma, ipsi negotiatores tui cũ
primis aromatibus & lapidibus pretiosis, qui et
aurum dederũt mercatũ tuum. ‡ Charan & 23
Chanaan & Edan, isti negotiatores tui; Saba et
Assur & Chalmad negotiatores tui. ‡Ferentes 24
negotiationem in multifariam & volucribus
hyacinthum, & polymita & thesauros electos
colligatos in funibus. ‡ Et cypressinæ naues in 25
eis. Negotiatio tua in multitudine commixtio-
num tuarum, & repleta es, & aggrauata es ni-
mis in cordibus mariũ. ‡In aqua multa addu- 26
xerunt te remiges tui. Spiritus Austri contriuit
te in corde maris. ‡ Potentiæ tuæ, & merces 27
tuæ, & commixti tui, & remiges tui, & guber
natores tui, & consiliarij tui, & commiscentes
commixtionẽ tuã, & omnes viri bellatores tui
in te, & vniuersa cõgregatio tua in medio tui,
cadent in corde maris, in die ruinæ tuæ. ‡ Ad 28
vocem clamoris tui gubernatores tui timore ti-
mebunt. ‡Et descendent à nauibus suis omnes 29
remiges tui, & nautæ tui, & proretæ maris su-
per terram stabunt. ‡ Et eiulabunt super te 30
voce sua, & clamabunt amarè, & imponent
terram super caput eorũ, & cinerẽ substernent.
‡ Et radent super te caluicium, & præcin- 31
gentur cilicio, & plorabunt super te in amari-
tudine animæ. ‡ Et planctum amarum assu- 32
ment super te, & assument super te filij eorũ la-
mentum, & plangent planctu Sor: Quis sicut
Tyrus, quæ conticuit in medio maris?
‡ Quantam inuenisti mercedem à mari? im- 33
plesti gentes à multitudine tua, & à commixtio-
ne tua ditasti omnes reges terræ.
‡ Nunc autem contrita es in mari in profun- 34
ditate aquæ, commixtio tua & omnis cõgregatio
tua in medio tui, ceciderunt ‡ Omnes remiges 35
tui, omnes habitantes insulas contristabuntur
super te, & reges earum stupore stupescent, &
flebit facies eorum. ‡ Negotiatores à gentibus 36
sibilauerunt super te; perditio facta es, & non
vltrà eris in æternum.

21 ‡Ἀραβία καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες κηδάρ. οὗτοι ἔμποροι
διὰ χειρός σου καμήλους, καὶ κριούς, καὶ ἀμνοὺς ἐν οἷς ἐμ-
22 πορεύονταί σε ‡οἱ ἔμποροί σου Σαβά, καὶ ῥαγμά· αὐτοὶ
ἔμποροί σου μετὰ πρώτων ἡδυσμάτων καὶ λίθων τιμίων οἳ
23 καὶ χρυσίον ἔδωκαν τὴν ἀγοράν σου. ‡χαρράν, καὶ χαναὰν
καὶ αἰδάν, οὗτοι ἔμποροί σου. Σαβὰ καὶ ἀσσούρ, καὶ χαλ-
24 μὰδ ἔμποροί σου ‡φέροντες ἐμπορίαν ἐν μοχαλὶμ καὶ
γαλίμε ὑάκινθον, καὶ ποικιλίαν καὶ θησαυροὺς ἐκλε-
25 κτοὺς καταδεδεμένους ἐν σχοινίοις. ‡καὶ κυπαρίσσινα
πλοῖα ἐν αὐτοῖς. ἡ ἐμπορία σου ἐν τῷ πλήθει τῶν συμμί-
κτων σου, καὶ ἐνεπλήσθης, καὶ ἐβαρύνθης σφόδρα ἐν καρ-
26 δίαις θαλασσῶν. ‡ἐν ὕδατι πολλῷ ἦγόν σε οἱ κωπηλάται
σου. πνεῦμα τοῦ νότου συνέτριψέ σε ἐν καρδίᾳ θαλάσσης.
27 ‡αἱ δυνάμεις σου, καὶ ὁ μισθός σου καὶ οἱ σύμμικτοί σου, καὶ
οἱ κωπηλάται σου, καὶ οἱ κυβερνῆταί σου καὶ οἱ σύμβουλοί σου, καὶ
οἱ ἐπιμιγνύντες τὴν ἐπιμιξίαν σου, καὶ πάντες οἱ ἄνδρες
οἱ πολεμισταί σου ἐπὶ σοί, καὶ πᾶσα ἡ συναγωγή σου ἐν μέ-
σῳ σου πεσοῦνται ἐν καρδίᾳ θαλάσσης. ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς πτώ-
28 σεώς σου· ‡πρὸς τὴν φωνὴν τῆς κραυγῆς σου οἱ κυβερνῆ-
29 ταί σου φόβῳ φοβηθήσονται. ‡καὶ καταβήσονται ἀπὸ τῶν
πλοίων αὐτῶν πάντες οἱ κωπηλάται σου, καὶ οἱ ἐπιβάται
σου, καὶ οἱ πρωρεῖς τῆς θαλάσσης ἐπὶ τὴν γῆν στήσονται.
30 ‡καὶ ἀλαλάξουσιν ἐπὶ σὲ τὴν φωνὴν αὐτῶν, καὶ κεκρά-
ξονται πικρόν, καὶ ἐπιθήσουσιν γῆν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐ-
31 τῶν, καὶ σποδὸν ὑποστρώσονται. ‡καὶ ξυρήσονται ἐπὶ σοὶ φα-
λάκρωμα, καὶ περιζώσονται σάκκον· καὶ κλαύσονται περὶ σοῦ
32 ἐν πικρασμῷ ψυχῆς. ‡καὶ κοπετὸν πικρὸν λήψονται
ἐπὶ σὲ καὶ ἀναλήψονται ἐπὶ σὲ οἱ υἱοὶ αὐτῶν θρῆνον, καὶ
θρηνήσουσιν θρήνημα Σόρ. τίς ὥσπερ τύρος κατασιγηθεῖ-
33 σα ἐν μέσῳ τῆς θαλάσσης; ‡πόσον τινὰ εὗρες μισθὸν
ἀπὸ τῆς θαλάσσης; ἐνέπλησας ἔθνη ἀπὸ τοῦ πλήθους σου, καὶ
ἀπὸ τοῦ συμμίκτου σου ἐπλούτισας πάντας βασιλεῖς τῆς
34 γῆς. ‡νῦν δὲ συνετρίβης ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐν βάθει ὕδα-
τος ὁ σύμμικτός σου καὶ πᾶσα ἡ συναγωγή σου ἐν μέσῳ σου.
35 ἔπεσον ‡πάντες οἱ κωπηλάται σου, πάντες οἱ κατοι-
κοῦντες τὰς νήσους στυγνάσουσιν ἐπὶ σέ, καὶ οἱ βασιλεῖς
αὐτῶν ἐκστάσει ἐκστήσονται καὶ δακρύσει τὸ πρόσωπον αὐ-
36 τῶν. ‡ἔμποροι ἀπὸ ἐθνῶν ἐσύρισαν ἐπὶ σέ, ἀπώλεια
ἐγένου καὶ οὐκ ἔτι ἔσῃ εἰς τὸν αἰῶνα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[21] Arabia, & omnes principes Nebat, ipsi fuerunt negotiatores tui in bobus & arietibus & hœdis, in quibus fuit negotiatio tua. [22] Institores Saba & Raama, ipsi negotiatores tui in primariis omnium aromatũ, & in omnibus lapidibus pretiosis; aurum quoque po fuerunt in domo thesauri tui. [23] Charræi, Cannæi, & Hadibæi, negotiatores Saba, prouinciæ Assyria & Media, ipsi fuerũt negotiatores tui. [24] Et ipsi institores tui in absolutissimis omnis generis rebus eximiis, palliis hyacinthinis, & scriniolis cedrinis, chlamydibus coccineis, quæ repositæ sunt in capsellis coopertis pellibus & ligatis funibus byssinis & signatis annulo sculptorio, opere marino, positis in turribus myrtinis, in quibus fuit negotiatio tua. [25] Nauibus maris fuerunt remiges adducẽtes negotiationem in medium tui; & diues & potens euasisti nimis in medio mariũ. [26] In aquis multis venerunt contra te qui diripuerunt te: rex qui fortis est sicut ventus orientalis cõtriuit te in medio mariũ. [27] Diuitiæ tuæ & substantia tua, & negotiatio tua, nautæ tui, & gubernatores tui prouidẽtes necessaria tua, & inferẽtes negotiationes in tabernas tuas, & omnes viri bellatores tui qui apud te sunt, & omnes exercitus tui qui sunt in medio tui, proiiciẽtur in mediũ maris in die ruinæ occisorum tuorũ. [28] Ad vocem clamoris gubernatorum tuorum cõmouebuntur suburbia. [29] Et descendent de nauibus suis omnes tenentes remum; nautæ & omnes gubernatores maris super terram stabunt. [30] Et audire facient super te vocem suam, & clamabunt amarè, & imponent puluerem super capita sua, & cinere operientur. [31] Et radent super te caluitium, & accingentur saccis, & plorabunt super te in amaritudine animæ, & agent super te planctum amarum. [32] Et assument super te lamentationem in consilio suo, & vlulabunt super te: Quis est sicut Tyrus? non est similis ei in medio maris. [33] Cùm exirent mercimonia tua ex nationibus, satiasti populos multos, multitudine diuitiarum tuarum & substantiæ tuæ ditasti reges terræ. [34] Nunc contrita es quæ habitabas in medio maris, in profundis maris negotiatio tua, & omnes exercitus tui in medio tui ceciderunt. [35] Vniuersi habitatores insularum obstupuerunt super te, & reges earum contremuerunt tremore, maculatæq́, sunt facies eorum. [36] Negotiatores in populis obstupuerunt super te: quasi non fuisses dabo te; & sic eris vsque in æternum.

כח

1 ויהי דבר־יהוה אלי לאמר׃
2 בן־אדם אמר לנגיד צר כה־אמר אדני יהוה
יען גבה לבך ותאמר אל אני מושב אלהים ישבתי
בלב ימים ואתה אדם ולא־אל ותתן לבך כלב
אלהים׃
3 הנה חכם אתה מדנאל כל־סתום לא עממוך׃
4 בחכמתך ובתבונתך עשית לך חיל ותעש זהב
וכסף באוצרותיך׃
5 ברב חכמתך ברכלתך הרבית חילך ויגבה
6 לבבך בחילך׃ לכן כה אמר אדני יהוה יען תתך
את־לבבך כלב אלהים׃
7 לכן הנני מביא עליך זרים עריצי גוים והריקו
חרבותם על־יפי חכמתך וחללו יפעתך׃
8 לשחת יורדוך ומתה ממותי חלל בלב ימים׃
9 האמר תאמר אלהים אני לפני הרגך ואתה
אדם ולא־אל ביד מחלליך׃
10 מותי ערלים תמות ביד זרים כי אני דברתי
נאם אדני יהוה׃
11 ויהי דבר־יהוה אלי לאמר׃
12 בן־אדם שא קינה על־מלך צור ואמרת לו כה
אמר אדני יהוה אתה חותם תכנית מלא חכמה
וכליל יפי׃
13 בעדן גן־אלהים היית כל־אבן יקרה מסכתך
אדם פטדה ויהלם תרשיש שהם וישפה ספיר נפך
וברקת וזהב מלאכת תפיך ונקביך בך ביום הבראך
14 כוננו׃ את־כרוב ממשח הסוכך ונתתיך בהר
קדש אלהים היית בתוך אבני־אש התהלכת׃
15 תמים אתה בדרכיך מיום הבראך עד־נמצא
עולתה בך׃

CAP. XXVIII.

1 ET factus eſt ſermo Domini ad me, di-
2 cens: * Fili hominis, dic principi Tyri:
A Hæc dicit Dominus Deus: Eò quòd eleua-
tum eſt cor tuum, & dixiſti: Deus ego ſum,
& in cathedra Dei ſedi in corde maris, cũ
ſis homo & non Deus, & dediſti cor tuum
3 quaſi cor Dei. * Ecce ſapientior es tu Da-
niele, omne ſecretũ non eſt abſconditum
4 à te. * In ſapientia & prudentia tua feci-
ſti tibi fortitudinem, & acquiſiſti aurum &
5 argentum in theſauris tuis. * In multitu-
dine ſapientiæ tuæ & in negotiatione tua
multiplicaſti tibi fortitudinem, & eleuatũ
eſt cor tuum in robore tuo.
6 * Propterea hæc dicit Dominus Deus:
B Eò quòd eleuatũ eſt cor tuũ quaſi cor Dei.
7 * Idcirco ecce ego adducam ſuper te alie-
nos robuſtiſſimos gentium. Et nudabunt
gladios ſuos ſuper pulchritudinem ſapien-
tiæ tuæ, & polluent decorem tuum.
8 * Interficient & detrahent te, & morie-
ris in interitu occiſorum in corde maris.
9 * Nunquid dicens loqueris: Deus ego
ſum, coram interficientibus te, cùm ſis ho-
mo & non Deus? In manu occidentium te,
10 * Morte incircunciſorũ morieris, in ma-
nu alienorum; quia ego locutus ſum, ait
11 Dominus Deus. * Et factus eſt ſermo
C Domini ad me, dicens:
12 * Fili hominis, leua planctum ſuper regẽ
Tyri, & dices ei: Hæc dicit Dominus Deus,
Tu ſignaculũ ſimilitudinis, plenus ſapien-
tia, perfectus decore:
13 * In delitiis paradiſi Dei fuiſti. Omnis
lapis pretioſus operimẽtũ tuũ; Sardius, to-
pazius, & iaſpis, chryſolithus, & onyx, &
beryllus, ſapphirus & carbunculus & ſma-
ragdus: aurum opus decoris tui, & forami-
na tua in die qua conditus es præparata
ſunt.
14 * Tu Cherub extentus & protegens, &
D poſui te in mõte ſancto Dei. In medio lapi-
dum ignitorum ambulaſti.
15 * Perfectus in viis tuis à die conditionis
tuæ, donec inuenta eſt iniquitas in te.

תרגום יונתן

כח
1 והוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר׃ 2 בר אדם אמר למלכא דצור כדנן אמר יי אלהים חלף דראים
לבך ואמרת דחלא אנא ומותב תקיפין יתבית בגו ימיא ואת אנשא ולית בך צרוך וחשבת בלבך דאת דחלא׃ 3 הא חכים את מדניאל
כל רז לא יתכסי מנך׃ 4 בחכמתך ובסכלתנותך קנית לך נכסין וכנשתא דהבא וכספא באוצרך׃ 5 בסגי חכמתך ובסחורתך
סגיאה משריתך וראים לבך במשריתך׃ 6 בכן כדנן אמר יי אלהים חלף דחשבתא בלבך דאת דחלא׃ 7 בכן הא אנא מיתי עלך
נכראין תקיפי עממיא וישלפון סיפיהון על תקון חכמתך ויחבלון זיו איקרך׃ 8 לחבלא יחתונך ותמות ממת מטעני חרב בגו ימיא׃
9 המימר תימר דחלא אנא קדם דקטלך ואת אנשא ולית בך צרוך ביד מחבלך׃ 10 ממת רשיעין תמות ביד נכראין ארי אנא
גזרית במימרי אמר יי אלהים׃ 11 והוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר׃ 12 בר אדם טול אליא על מלכא דצור ותימר
לה כדנן אמר יי אלהים את דמי למנא דצורתא די מתקן בחכמא ומשכלל בשפרה׃ 13 בסגי טוב ותפנוקין את מתפנק כאלו בעדן
גנתא דיי את שרי כל יקרא גיותא ויקרא מתיהב לך כל אבנין טבין מסדרין על לבושך סמקן ירקן וסבהלום כרום ימא וברלא ופנתרין
אבנת אפרגין וברקן משקען בדהב כל אלין עבידת תקונך בכן ראים לבך ברם לא אסתכלת בפגרך דאת עביד חללין ונקבין דאנון
צריכין ולא אפשר לך דתתקיים בלא בהון מיומא דאתבריתא עמך מתקנין׃ 14 את מלך מרבא למלכו ויהיבת לך רבותא ואת על טור
קודשא דיי כסרחא ובעמא קדישא סברת למשלט׃ 15 שלים את באורחך מיומא דאתבריתא עד דאשתכח שקר בך׃

CAP. XXVIII.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens: 1
* Et tu fili hominis, dic principi Tyri: Hæc 2
dicit Adonai Dominus: Pro eo quòd exaltatum
est cor tuum, & dixisti, Deus sum ego, habita-
tionem Dei habitaui in corde maris; tu autem es
homo & non Deus, & dedisti cor tuũ quasi cor
Dei. * Nunquid sapientior es tu Daniele? sa- 3
pientes nõ erudierunt te disciplina sua. * Nun- 4
quid in scientia tua aut in prudentia tua fecisti
tibi fortitudinem, & acquisisti argentum & au
rum in thesauris tuis: * Aut in multa scientia 5
tua et negotiatione tua multiplicasti fortitudinẽ
tuam, & eleuatum est cor tuum in fortitudine
tua?
* Propterea hæc dicit Adonai Dominus: Quia 6
dedisti cor tuũ sicut cor Dei. * Propter hoc ecce 7
ego adduco super te alienos pestilẽtes de gẽtibus,
& euaginabunt gladios suos super te, super pul-
chritudinẽ scientiæ tuæ, sternẽt pulchritudinem
tuam
* In perditionem, & deducent te, * & 8
morieris morte vulneratorum in corde maris.
* Nunquid loquẽs dices: Deus sum ego in cõ 9
spectu interficientiũ te? tu autem es homo et non
Deus. In manu vulnerãtiũ te, * Mortibus incir 10
cuncisorũ morieris in manibus alienorũ, quia ego
locutus sum, dicit Adonai Dominus. * Et factus 11
est sermo Domini ad me, dicẽs: * Fili hominis, 12
assume planctum super principem Tyri, et dic ei:
Hæc dicit Adonai Dominus: Tu es signaculũ si-
militudinis, plenus sapientia & corona decoris.
* In delitiis paradisi Dei fuisti, omni lapide 13
pretioso indutus es; sardio & topazio & sma-
ragdo & carbunculo et sapphiro & iaspide, &
argento & auro, & ligurio et achate, & ame-
thysto & chrysolitho & beryllo & onychio, et
auro replesti thesauros tuos, & apothecas tuas
in te. Ex qua die conditus es & præparatus es,
* Cum Cherub vnctus à Deo, & habitante 14
in tabernaculo. Et posui te in monte sancto Dei;
factus es in medio lapidum ignitorum; ambulasti
* Immaculatus tu in diebus tuis, à qua die 15
creatus es, donec inuentæ sunt iniquitates in te.

κη′

1 * Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων·
2 * καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, εἰπὲ τῷ ἄρχοντι τύρου· τάδε λέ-
γει ἀδωναὶ κύριος· ἀνθ᾽ ὧν ὑψώθη ἡ καρδία σου, καὶ εἶπας
ὁ θεός εἰμι ἐγώ, κατοικίαν θεοῦ κατῴκηκα ἐν καρδίᾳ θα-
λάσσης, σὺ δὲ εἶ ἄνθρωπος καὶ οὐ θεός, καὶ ἔδωκας τὴν καρ-
3 δίαν σου ὡς καρδίαν θεοῦ. * μὴ σοφώτερος εἶ σὺ τοῦ δανιήλ;
4 σοφοὶ οὐκ ἐπαίδευσάν σε τῇ ἐπιστήμῃ αὐτῶν. * μὴ ἐν
τῇ ἐπιστήμῃ σου ἢ ἐν τῇ φρονήσει σου ἐποίησας ἑαυτῷ δύ-
ναμιν, καὶ περιεποιήσω ἀργύριον καὶ χρυσίον ἐν τοῖς θη-
5 σαυροῖς σου. * ἢ ἐν τῇ πολλῇ ἐπιστήμῃ σου καὶ τῇ ἐμπο-
ρείᾳ σου ἐπλήθυνας δύναμίν σου, καὶ ὑψώθη ἡ καρδία
6 σου ἐν τῇ δυνάμει σου; * διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναὶ
κύριος· ἐπειδὴ ἔδωκας τὴν καρδίαν σου ὡς καρδίαν θεοῦ.
7 * ἀντὶ τούτου ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ σὲ ἀλλοτρίους λοι-
μοὺς ἀπὸ ἐθνῶν, καὶ ἐκκενώσουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν
ἐπὶ σὲ ἐπὶ τὸ κάλλος τῆς ἐπιστήμης σου, στρώσουσι τὸ κάλ-
8 λος σου * εἰς ἀπώλειαν, καὶ καταβιβάσουσί σε, καὶ
ἀποθανῇ θανάτῳ τραυματιῶν ἐν καρδίᾳ θαλάσσης.
9 * μὴ λέγων ἐρεῖς, θεός εἰμι ἐγὼ ἐνώπιον τῶν ἀναιρούντων
σε, σὺ δὲ εἶ ἄνθρωπος καὶ οὐ θεός. ἐν χειρὶ τιτρωσκόντων σε,
10 * θανάτοις ἀπεριτμήτων ἀποθανῇ ἐν χερσὶν ἀλλο-
11 τρίων, ὅτι ἐγὼ ἐλάλησα, λέγει ἀδωναὶ κύριος. * καὶ ἐγένετο
12 λόγος κυρίου πρός με, λέγων· * υἱὲ ἀνθρώπου, λάβε
θρῆνον ἐπὶ τὸν ἄρχοντα τύρου, καὶ εἰπὲ αὐτῷ· τάδε λέγει
ἀδωναὶ κύριος, σὺ εἶ ἀποσφράγισμα ὁμοιώσεως πλή-
ρης σοφίας καὶ στέφανος κάλλους.
13 * ἐν τῇ τρυφῇ τοῦ παραδείσου τοῦ θεοῦ ἐγενήθης. πάντα
λίθον τίμιον ἐνδέδεσαι, σάρδιον καὶ τοπάζιον καὶ σμά-
ραγδον καὶ ἄνθρακα καὶ σάπφειρον καὶ ἴασπιν, καὶ ἀρ-
γύριον καὶ χρυσίον, καὶ λιγύριον καὶ ἀχάτην, καὶ ἀμέ-
θυστον καὶ χρυσόλιθον καὶ βηρύλλιον καὶ ὀνύχιον· καὶ χρυ-
σίου ἐνέπλησας τοὺς θησαυρούς σου καὶ τὰς ἀποθήκας
σου ἐν σοί. ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἐκτίσθης καὶ κατεσκευάσθης,
14 * μετὰ τοῦ χερουβ κεχρισμένος παρὰ θεοῦ, καὶ τοῦ κατα-
σκηνοῦντος ἐν σκηνώματι. καὶ ἔθηκά σε ἐν ὄρει ἁγίῳ θεοῦ.
ἐγενήθης ἐν μέσῳ λίθων πυρίνων, ἐπορεύθης
15 * ἄμωμος σὺ ἐν ταῖς ἡμέραις σου, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας ἐκτί-
σθης ἕως οὗ εὑρέθη τὰ ἀδικήματα ἐν σοί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXVIII.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecũ, dicens: 2 Fili hominis, dic regi Tyri: Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quòd
eleuatum est cor tuum, & dixisti: Terribilis ego sum, & in sede fortium sedi in medio marium; & tu es homo inutilis, & cogitasti in corde
tuo quòd sis terribilis. 3 Ecce sapientior es tu Daniele: omne secretum non est occultatum à te. 4 In sapientia tua & in prudentia tua pos-
sedisti tibi diuitias, & congregasti aurum & argentum in thesauris tuis. 5 In multitudine sapientiæ tuæ & in negotiatione tua multiplicati
sunt exercitus tui, & eleuatũ est cor tuum ob copias tuas. 6 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quòd cogitasti in corde tuo quòd
tu sis terribilis. 7 Ideo ecce ego adducã super te extraneos robustissimos populorum, & euaginabunt gladios suos in ornamẽtum sapientiæ
tuæ, & dissipabunt splendorem terroris tui. 8 In dissipationem detrahent te, & morieris morte vulneratorum gladio in medio marium.
9 Nunquid dicendo dices: Terribilis ego sum coram interficientibus te? cùm tu homo sis inutilis, in manu dissipantium te. 10 Morte im-
piorũ morieris in manu alienorum, quia ego decreui in verbo meo, dicit Dominus Deus. 11 Et factum est verbum prophetiæ à facie Do-
mini mecum, dicens: 12 Fili hominis, tolle lamentum super regem Tyri, & dices illi: Hæc dicit Dominus Deus: Tu similis es vasi figurato
quod scitè compositum est & absolutum in pulchritudine sua. 13 Copia bonorum & delitiarum tu diffluis, acsi in voluptate paradisi Dñi
habitares. Omnes diuitiæ & altitudo & gloria data sunt tibi: omnes lapides preciosi & digesti in vestimẽtis tuis: Sardius, topazius & adamas,
chrysolithus, beryllus & iaspis, sapphirus, smaragdus & carbunculus, inclusi auro, omnes isti opus ornamẽti tui; ideo eleuatũ est cor tuũ.
Verùm nõ considerasti cadauer tuũ, quòd factus sis concauitatibus & foraminibus quæ sunt tibi necessaria, sine quibus impossibile est vt vi-
uas: à die quo conditus es, tecum composita sunt. 14 Tu es rex vnctus in regnũ, & data est tibi magnitudo. Et tu montẽ sanctũ Domini
spreuisti, & in populum sanctum cogitasti dominari. 15 Perfectus eras in via tua à die quo creatus es, donec inuenta est iniquitas in te.

16 * בְּרֹב רְכֻלָּתְךָ מָלוּ תוֹכְךָ חָמָס וַתֶּחֱטָא וָאֲחַלֶּלְךָ
מֵהַר אֱלֹהִים וָאַבֶּדְךָ כְּרוּב הַסֹּכֵךְ מִתּוֹךְ אַבְנֵי־אֵשׁ ׃
17 * גָּבַהּ לִבְּךָ בְּיָפְיֶךָ שִׁחַתָּ חָכְמָתְךָ עַל־יִפְעָתֶךָ עַל־
אֶרֶץ הִשְׁלַכְתִּיךָ לִפְנֵי מְלָכִים נְתַתִּיךָ לְרַאֲוָה בָךְ ׃
18 * מֵרֹב עֲוֺנֶיךָ בְּעֶוֶל רְכֻלָּתְךָ חִלַּלְתָּ מִקְדָּשֶׁיךָ וָאוֹצִא־
אֵשׁ מִתּוֹכְךָ הִיא אֲכָלַתְךָ וָאֶתֶּנְךָ לְאֵפֶר עַל־הָאָרֶץ
לְעֵינֵי כָּל־רֹאֶיךָ ׃
19 * כָּל־יוֹדְעֶיךָ בָּעַמִּים שָׁמְמוּ עָלֶיךָ בַּלָּהוֹת הָיִיתָ
וְאֵינְךָ עַד־עוֹלָם ׃
20 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר ׃
21 * בֶּן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל־צִידוֹן וְהִנָּבֵא עָלֶיהָ ׃
22 * וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי עָלַיִךְ צִידוֹן
וְנִכְבַּדְתִּי בְּתוֹכֵךְ וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה בַּעֲשׂוֹתִי בָהּ
שְׁפָטִים וְנִקְדַּשְׁתִּי בָהּ ׃
23 * וְשִׁלַּחְתִּי־בָהּ דֶּבֶר וָדָם בְּחוּצוֹתֶיהָ וְנִפְלַל חָלָל
בְּתוֹכָהּ בְּחֶרֶב עָלֶיהָ מִסָּבִיב וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה ׃
24 * וְלֹא־יִהְיֶה עוֹד לְבֵית יִשְׂרָאֵל סִלּוֹן מַמְאִיר וְקוֹץ
מַכְאִב מִכֹּל סְבִיבֹתָם הַשָּׁאטִים אוֹתָם וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי
אֲדֹנָי יְהוִה ׃
25 * כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בְּקַבְּצִי אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל
מִן־הָעַמִּים אֲשֶׁר נָפֹצוּ בָם וְנִקְדַּשְׁתִּי בָם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם
וְיָשְׁבוּ עַל־אַדְמָתָם אֲשֶׁר נָתַתִּי לְעַבְדִּי לְיַעֲקֹב ׃
26 * וְיָשְׁבוּ עָלֶיהָ לָבֶטַח וּבָנוּ בָתִּים וְנָטְעוּ כְרָמִים
וְיָשְׁבוּ לָבֶטַח בַּעֲשׂוֹתִי שְׁפָטִים בְּכֹל הַשָּׁאטִים אֹתָם
מִסְּבִיבוֹתָם וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם ׃

כט

1 * בַּשָּׁנָה הָעֲשִׂרִית בָּעֲשִׂרִי בִּשְׁנֵים עָשָׂר לַחֹדֶשׁ
הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר ׃
2 * בֶּן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ עַל־פַּרְעֹה מֶלֶךְ מִצְרָיִם וְהִנָּבֵא
עָלָיו וְעַל־מִצְרַיִם כֻּלָּהּ ׃

16 * In multitudine negotiationis tuæ re-
pleta ſunt interiora tua iniquitate, & pec-
caſti, & eieci te de monte Dei, & perdidi te
ô Cherub protegens de medio lapidũ igni-
17 torum. * Et eleuatũ eſt cor tuum in de-
core tuo. perdidiſti ſapientiam tuam in de-
core tuo; in terram proieci te, ante faciem
regum dedi te, vt cernerent te.
18 * In multitudine iniquitatum tuarũ &
iniquitate negotiationis tuæ polluiſti ſan-
ctificationem tuã. Producam ergo ignẽ de
medio tui qui comedat te, & dabo te in ci-
nerem ſuper terrã in conſpectu omniũ vi-
19 dentium te. * Omnes qui nouerint te in
gentibus, obſtupeſcẽt ſuper te. nihil factus
20 es, & non eris in perpetuum. * Et factus
21 eſt ſermo Dñi ad me, dicens: * Fili homi-
F nis, pone faciẽ tuam cõtra Sydonẽ, & pro-
22 phetabis de ea. * Et dices: Hæc dicit Dñs
Deus: Ecce ego ad te Sydon, & glorificabor
in medio tui. Et ſcient quia ego Dominus,
cùm fecero in ea iudicia, & ſanctificatus
23 fuero in ea. * Et immittam ei peſtilentiã
& ſanguinẽ in plateis eius, & corruent in-
terfecti in medio eius gladio per circuitũ,
24 & ſcient quia ego Dñs. * Et non erit vltra
G domui Iſrael offendiculum amaritudinis,
& ſpina dolorẽ inferens vndique per cir-
cuitũ eorum qui aduerſantur eis, & ſcient
25 quia ego Dñs Deus. * Hęc dicit Dominus
Deus: Quando congregauero domũ Iſrael
de populis in quibus diſperſi ſunt, ſancti-
ficabor in eis coram gentibus, & habitabũt
in terra ſua, quam dedi ſeruo meo Iacob.
26 * Et habitabunt in ea ſecuri: et ædifica-
bunt domos, & plantabunt vineas, & ha-
bitabunt confidenter cùm fecero iudicia
in omnibus qui aduerſantur eis per circui-
tum, & ſcient quia ego Dñs Deus eorum.

CAP. XXIX.

1 IN anno decimo, decimo menſe, duo-
A decima die menſis, factum eſt verbum
Domini ad me, dicens:
2 * Fili hominis, pone faciem tuam cõtra
Pharaonem regem Ægypti, & prophetabis
de eo, & de Ægypto vniuerſa.

תרגום יונתן

16 בסגיאות סחורתך אתמליו אוצרך חטוף וחבבתא ואפסנך על דבסרתא על טור קודשא דייי ואבדנך מלכא דרכתנא על די סבכרתא
מטלל בעמא קדישא ׃ 17 ראם לבך בתקפך אתחבלת בחכמתך על זיו איקרך על ארעא רמשתך אזהרא למלכיא יהבתך לאסתכלא
בך ׃ 18 מסגי חובך בשקר סחורתך אפיסת מקדשך ואיתי עממיא דתקיפין כאשתא מחובי זדונך אנון ישיצונך ואתנך כקטם על
ארעא לעיני כל חזך ׃ 19 כל ידעך בעממיא צדיו עלך כדלא הוית אתנבך וכן תהא עד עלמא ׃ 20 והוה פתגם נבואה מן קדם
ייי עמי למימר ׃ 21 בר אדם קבל נבואה על צידון ואתנבי עלה ׃ 22 ותימר כדנן אמר ייי אלהים הא אנא שלח רגזי עלך צידון
ואתיקר בגויך וידעון ארי אנא ייי כד אעבד בה פרענות דינין ואתקדש בה ׃ 23 ואשלח בה מותא וקטלא בשוקהא כד יתרמון קטילין
בגוה באיתיהוהי עלה דקטלין בחרבא מסחור סחור וידעון ארי אנא ייי ׃ 24 ולא יהא עוד לבית ישראל מלך מבאש ושלטון מעיק
מכל סחרניהון דבזזין יתהון וידעון ארי אנא ייי אלהים ׃ 25 כדנן אמר ייי אלהים כד אכנש ית בית ישראל מביני עממיא דאתבדרו
לתמן ואתקדש בהון לעיני עממיא ויתבון על ארעהון דיהבית לעבדי ליעקב ׃ 26 ויתבון עלה לרחצן ויבנון בתין ויצבון כרמין ויתבון
לרחצן כד אעבד פרענות דינין מכל דבזזין יתהון מסחרניהון וידעון ארי אנא ייי אלההון ׃

כט

1 בשתא עשיריתא בעשיראה בתרי עשר לירחא
הוה פתגם נבואה מן קדם ייי עמי למימר ׃ 2 בר אדם קבל נבואה על פרעה מלכא דמצרים ואתנבי עלוהי ועל מצרים כלהון ׃

*Ab enim multitudine negotiationis tuæ re- 16
pleſti cellaria tua iniquitate, & peccaſti & vul-
neratus es à monte Dei, & adduxit te Cherub
obumbrans de mediis lapidibus ignitis.
Elatum eſt cor tuum in decore tuo, corrupta 17
eſt diſciplina tua cum decore tuo, propter multi-
tudinem peccatorum tuorum. In terram proieci
te, in conſpectu regum dedi te vt dehoneſtareris.
Propter multitudinem peccatorũ tuorum 18
& iniquitatum negotiationis tuæ, contaminaſti
ſancta tua, & educã ignẽ de medio tui, hic deuo-
rabit te; & dabo te in cinerem ſuper terram in
conſpectu omniũ videntiũ te. Et omnes qui 19
nouerunt te in gentibus, contriſtabuntur ſuper te.
Perditio factus es, & non eris vltrà in ſeculũ.
Et factus eſt ſermo Domini ad me, dicens: 20
Fili hominis, obfirma faciem tuam contra 21
Sidonem, & propheta ſuper eam.
Et dic: Hæc dicit Adonai Dominus: Ecce 22
ego ad te Sidon, & glorificabor in te, & ſcies
quia ego ſum Dominus, cùm fecero ego in te iu-
dicia, & ſanctificabor in te.
Et emittam in te mortem, et ſanguinem in 23
plateis tuis, & corruent vulnerati in gladiis in
te in circuitu tuo, & ſcient quia ego ſum Domi-
nus. Et non erunt vltrà in domo Iſrael of- 24
fendiculũ amaritudinis, & ſpina doloris ab om
nibus qui in circuitu eorũ, qui contumelia affe-
cerunt eos: & ſcient quia ego ſum Adonai Do-
minus. Hæc dicit Adonai Dominus: Et congre 25
gabo domũ Iſrael de gentibus vbi diſperſi ſunt
ibi, & ſanctificabor in eis coram populis et gen
tibus; & habitabũt in terra ſua quã dedi ſeruo
meo Iacob. Et habitabũt in ea in ſpe, & ædi- 26
ficabunt domos, & plantabunt vineas, habita-
bunt in ſpe, cùm fecero iudiciũ in omnibus qui
contumelia affecerũt eos in circuitu eorũ: et ſcient
quia ego ſum Dominus Deus eorum, & Deus
patrum eorum.

CAP. XXIX.

IN anno decimo, in decimo menſe, vna men- 1
ſis, factum eſt verbum Domini ad me, dicens:
Fili hominis, obfirma faciem tuam ſuper 2
Pharaonem regem Aegypti, & propheta ſuper
eum, & ſuper Aegyptũm totam.

16 ἀπὸ γὰρ πλήθους τῆς ἐμπορείας σου ἔπλησας τὰ ταμιεῖα
σου ἀνομίας, καὶ ἥμαρτες καὶ ἐτραυματίσθης ἀπὸ ὄρους τοῦ
θεοῦ, καὶ ἤγαγέν σε τὸ χερουβ τὸ συσκιάζον ἐκ μέσων λίθων
17 πυρίνων. ὑψώθη ἡ καρδία σου ἐπὶ τῷ κάλλει σου. διε-
φθάρη ἡ ἐπιστήμη σου μετὰ τοῦ κάλλους σου διὰ τὸ πλῆθος τῶν
ἁμαρτιῶν σου. ἐπὶ τὴν γῆν ἔρριψά σε, ἐναντίον βασι-
18 λέων ἔδωκά σε παραδειγματισθῆναι. διὰ τὸ πλῆθος
τῶν ἁμαρτιῶν σου καὶ τῶν ἀδικιῶν τῆς ἐμπορείας σου, ἐβεβή-
λωσας τὰ ἱερά σου, καὶ ἐξάξω πῦρ ἐκ μέσου σου, τοῦτο κα-
ταφάγεταί σε, καὶ δώσω σε εἰς σποδὸν ἐπὶ τῆς γῆς ἐναν-
19 τίον πάντων τῶν ὁρώντων σε. καὶ πάντες οἱ ἐπιστάμε-
νοί σε ἐν τοῖς ἔθνεσιν συγνάσουσιν ἐπὶ σέ. ἀπώλεια ἐγένου, καὶ
20 οὐχ ὑπάρξεις ἔτι εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐγένετο λόγος κυ-
21 ρίου πρός με, λέγων· υἱὲ ἀνθρώπου, στήρισον τὸ πρόσω-
πόν σου ἐπὶ σιδῶνα, καὶ προφήτευσον ἐπ᾽ αὐτήν.
22 καὶ εἰπέ, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ σι-
δὼν καὶ ἐνδοξασθήσομαι ἐν σοί, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος,
ἐν τῷ ποιῆσαί με ἐν σοὶ κρίματα, καὶ ἁγιασθήσομαι ἐν σοί.
23 καὶ ἐξαποστελῶ ἐπὶ σὲ θάνατον, καὶ αἷμα ἐν ταῖς
πλατείαις σου, καὶ πεσοῦνται τετραυματισμένοι ἐν μαχαί-
ραις ἐν σοὶ περικύκλῳ σου, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος.
24 καὶ οὐκ ἔσονται ἔτι ἐν τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ σκόλοψ πι-
κρίας καὶ ἄκανθα ὀδύνης ἀπὸ πασῶν τῶν περικύκλῳ αὐ-
τῶν τῶν ἀτιμασάντων αὐτούς, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι ἀ-
25 δωναῒ κύριος. τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος· καὶ συνά-
ξω τὸν οἶκον ἰσραὴλ ἐκ τῶν ἐθνῶν οὗ διεσκορπίσθησαν ἐκεῖ,
καὶ ἁγιασθήσομαι ἐν αὐτοῖς ἐνώπιον τῶν λαῶν καὶ τῶν
ἐθνῶν. καὶ κατοικήσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἣν ἔδωκα
26 τῷ δούλῳ μου ἰακώβ. καὶ κατοικήσουσιν ἐπ᾽ αὐτῆς
ἐπ᾽ ἐλπίδι, καὶ οἰκοδομήσουσιν οἰκίας, καὶ φυτεύσουσιν ἀμπε-
λῶνας καὶ κατοικήσουσιν ἐν ἐλπίδι, ὅταν ποιήσω κρίμα ἐν
πᾶσιν τοῖς ἀτιμάσασιν αὐτοὺς ἐν τοῖς κύκλῳ αὐτῶν. καὶ
γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν καὶ ὁ θεὸς τῶν
πατέρων αὐτῶν.

κθ΄

1 Ἐν τῷ ἔτει τῷ δεκάτῳ ἐν τῷ δεκάτῳ μηνὶ μιᾷ τοῦ μη-
2 νός, ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων· υἱὲ ἀνθρώπου, στή-
ρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, καὶ
προφήτευσον ἐπ᾽ αὐτόν, καὶ ἐπ᾽ αἴγυπτον ὅλην.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Ob multitudinẽ negotiationis tuę impleti ſunt theſauri tui rapina: hinc deliquiſti. & violabo te, pro eo quòd ſpreuiſti montem ſanctũ
Domini, & perdam te rex qui vnctus es; pro eo quòd putaſti dominari in populum ſanctum. 17 Eleuatum eſt cor tuum in fortitudine tua,
& corruptus es in ſapientia tua, ob ſplendorem terroris tui: in terram proieci te, admonitionem regibus dedi te, vt conſiderent te.
18 Propter multitudinem peccatorum tuorum, ob perfidiam negotiationis tuæ profanaſti ſanctuarium tuum; & adducam populos qui for
tes ſunt ſicut ignis, propter peccata ſuperbiæ tuæ ipſi conſument te. Et dabo te ſicut cinerem ſuper terram in conſpectu omnium videntiũ te.
19 Omnes qui nouerunt te in populis obſtupuerunt ſuper te: quaſi non fueris dabo te, & ſic eris vſque in æternum. 20 Et factum eſt ver-
bum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens: 21 Fili hominis, ſuſcipe prophetiã ſuper Sydon, & prophetabis in eam. 22 Et dices: Hæc
dicit Dominus Deus: Ecce ego mitto furorem meum ſuper te Sydon, & glorificabor in medio tui, & ſcient quia ego Dominus, cùm fecero
in eam vltionem iudiciorum, & ſanctificatus fuero in ea. 23 Et mittam in eam peſtem & occiſionem in vicos eius, cùm proiicientur inter-
fecti in medio eius, cùm induxero ſuper eam occidentes gladio per circuitum, & ſcient quia ego Dominus. 24 Et non erit vltrà domui
Iſrael rex malefaciens, & princeps tribulans per omnem circuitum eorum, qui diripiebant eos: & ſcient quia ego Dominus Deus. 25 Hæc
dicit Dominus Deus: Quando congregauero domum Iſrael de medio populorum per quos diſperſi ſunt, ſanctificabor in eis in oculis po-
pulorum, & habitabunt in terra ſua quam dedi ſeruo meo Iacob. 26 Et habitabunt in ea confidenter, & ædificabunt domos & plantabunt
vineas, & habitabunt ſecurè, cùm fecero vltionem iudiciorum de omnibus qui deprædãtur eos per circuitum: & ſcient quia ego Dominus
Deus eorum.

CAP. XXIX.

ANno decimo, menſe decimo, duodecima die menſis, factum eſt verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens: 2 Fili homi-
nis, ſuſcipe prophetiam ſuper Pharaonem regem Ægypti, & vaticinare ſuper eum & ſuper vniuerſos Ægyptios.

3 * דַּבֵּר וְאָמַרְתָּ כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי עָלֶיךָ
פַּרְעֹה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם הַתַּנִּים הַגָּדוֹל הָרֹבֵץ בְּתוֹךְ
יְאֹרָיו אֲשֶׁר אָמַר לִי יְאֹרִי וַאֲנִי עֲשִׂיתִנִי ׃
4 * וְנָתַתִּי חַחִיִּים בִּלְחָיֶיךָ וְהִדְבַּקְתִּי דְגַת־יְאֹרֶיךָ
בְּקַשְׂקְשֹׂתֶיךָ וְהַעֲלִיתִיךָ מִתּוֹךְ יְאֹרֶיךָ וְאֵת כָּל־דְּגַת
יְאֹרֶיךָ בְּקַשְׂקְשֹׂתֶיךָ תִּדְבָּק ׃
5 * וּנְטַשְׁתִּיךָ הַמִּדְבָּרָה אוֹתְךָ וְאֵת כָּל־דְּגַת יְאֹרֶיךָ
עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה תִּפּוֹל לֹא תֵאָסֵף וְלֹא תִקָּבֵץ לְחַיַּת
הָאָרֶץ וּלְעוֹף הַשָּׁמַיִם נְתַתִּיךָ לְאָכְלָה ׃
6 * וְיָדְעוּ כָּל־יֹשְׁבֵי מִצְרַיִם כִּי אֲנִי יְהוָה יַעַן הֱיוֹתָם
מִשְׁעֶנֶת קָנֶה לְבֵית יִשְׂרָאֵל ׃
7 * בְּתָפְשָׂם בְּךָ בַכַּפְּךָ תֵּרוֹץ וּבָקַעְתָּ לָהֶם כָּל־כָּתֵף
וּבְהִשָּׁעֲנָם עָלֶיךָ תִּשָּׁבֵר וְהַעֲמַדְתָּ לָהֶם כָּל־מָתְנָיִם ׃
8 * לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי מֵבִיא עָלַיִךְ חָרֶב
וְהִכְרַתִּי מִמֵּךְ אָדָם וּבְהֵמָה ׃
9 * וְהָיְתָה אֶרֶץ־מִצְרַיִם לִשְׁמָמָה וְחָרְבָּה וְיָדְעוּ כִּי־
אֲנִי יְהוָה יַעַן אָמַר יְאֹר לִי וַאֲנִי עָשִׂיתִי ׃
10 * לָכֵן הִנְנִי אֵלֶיךָ וְאֶל־יְאֹרֶיךָ וְנָתַתִּי אֶת־אֶרֶץ
מִצְרַיִם לְחָרְבוֹת חֹרֶב שְׁמָמָה מִמִּגְדֹּל סְוֵנֵה וְעַד־
11 גְּבוּל כּוּשׁ ׃ * לֹא תַעֲבָר־בָּהּ רֶגֶל אָדָם וְרֶגֶל בְּהֵמָה
לֹא תַעֲבָר־בָּהּ וְלֹא תֵשֵׁב אַרְבָּעִים שָׁנָה ׃
12 * וְנָתַתִּי אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁמָמָה בְּתוֹךְ אֲרָצוֹת
נְשַׁמּוֹת וְעָרֶיהָ בְּתוֹךְ עָרִים מָחֳרָבוֹת תִּהְיֶיןָ שְׁמָמָה
אַרְבָּעִים שָׁנָה וַהֲפִצֹתִי אֶת־מִצְרַיִם בַּגּוֹיִם וְזֵרִיתִים
בָּאֲרָצוֹת ׃
13 * כִּי כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה מִקֵּץ אַרְבָּעִים שָׁנָה
אֲקַבֵּץ אֶת־מִצְרַיִם מִן־הָעַמִּים אֲשֶׁר־נָפֹצוּ שָׁמָּה ׃
14 * וְשַׁבְתִּי אֶת־שְׁבוּת מִצְרַיִם וַהֲשִׁבֹתִי אֹתָם
אֶרֶץ פַּתְרוֹס עַל־אֶרֶץ מְכוּרָתָם וְהָיוּ שָׁם מַמְלָכָה
שְׁפָלָה ׃

3 * Loquere, dices: Hæc dicit Dominus
Deus: Ecce ego ad te Pharao rex Ægypti
draco magne, qui cubas in medio fluminis
tuorum, & dicis: Meus eſt fluuius, & ego
4 feci memetipſum. * Et ponam frenum in
maxillis tuis, & agglutinabo piſces flumi-
num tuorum ſquamis tuis. Et extraham
te de medio fluminum tuorum, & vniuerſi
piſces tui ſquamis tuis adhærebunt.
5 * Et proiiciam te in deſertum, & omnes
B piſces fluminis tui. Super faciem terræ ca-
des; nõ colligeris neque congregaberis. Be-
ſtiis terræ & volatilibus cæli dedi te ad de-
6 uorandum. * Et ſcient omnes habitato-
res Ægypti, quia ego Dominus. Pro eo
quòd fuiſti baculus arundineus domui
7 Iſrael: * Quando apprehenderunt te ma-
nu, & confractus es, & laceraſti omnem
humerum eorum, & innitentibus eis ſuper
te comminutus es, & diſſoluiſti omnes re-
8 nes eorum. * Propterea hæc dicit Domi-
nus Deus: Ecce ego adducam ſuper te gla-
dium, & interficiam de te hominem & iu-
9 mentum. * Et erit terra Ægypti in deſertũ
& in ſolitudinem; & ſcient quia ego Do-
minus. Pro eo quòd dixerit: Fluuius meus
10 eſt, & ego feci eum: * Idcirco ecce ego ad
te & ad flumina tua. Daboq́ue terrã Ægy-
pti in ſolitudinẽ, gladio diſſipatam, à tur-
re Syenes vſque ad terminos Æthiopiæ.
11 * Nõ pertranſibit eam pes hominis, neq;
C pes iumenti gradietur in ea, & non habi-
12 tabitur quadraginta annis. * Daboq; terrã
Ægypti deſertam in medio terrarum deſer-
tarum, & ciuitates eius in medio vrbium
ſubuerſarum, & erunt deſolatę quadragin-
ta annis. Et diſpergam Ægyptios in natio-
nes, & ventilabo eos in terras.
13 * Quia hæc dicit Dominus Deus: Poſt
finem quadraginta annorum congregabo
Ægyptum de populis in quibus diſperſi
fuerant.
14 * Et reducam captiuitatem Ægypti, &
collocabo eos in terra Phatures in terram
natiuitatis ſuæ. Et erunt ibi in regnum hu-
mile.

תרגום יונתן

3 אִתְנַבֵּי וְתֵימַר כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים הָא אֲנָא שָׁלַח רָגְזִי עֲלָךְ פַּרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם דְאַתְּ דָמֵי לְתַנִּינָא רַבָּא דְשָׁרֵי בְּגוֹ נַהֲרְוָתֵיהּ דְאָמַר
לִי מַלְכוּתָא וַאֲנָא כְּבַשְׁתּ ׃ 4 וְאֶתֵּן שֵׁירִין בְּלִיסָתָךְ וְאֶקְטֹל שִׁלְטוֹנֵי תָקְפָּךְ עִם גִּבָּרָךְ וַאֲבַטְּלִנָּךְ מִמַּלְכוּתָךְ וְיָת כָּל שִׁלְטוֹנֵי תָקְפָּךְ
עִם גִּבָּרָךְ יִתְקַטְּלוּן ׃ 5 וַאֲרַסְּסִנָּךְ לְמַדְבְּרָא יָתָךְ וְיָת כָּל שִׁלְטוֹנֵי תָקְפָּךְ עַל אַפֵּי חַקְלָא תִּתְרְמֵי נְבִילְתָּךְ לָא תִתְכְּנֵשׁ וְלָא תִתְקְבַר לְחֵיוַת
אַרְעָא וּלְעוֹפָא דִשְׁמַיָּא מְסַרְתָּךְ לְאִשְׁתֵּיצָאָה ׃ 6 וְיִדְעוּן כָּל יָתְבֵי מִצְרָאֵי אֲרֵי אֲנָא יְיָ חֲלָף דַּהֲווֹ סְמַךְ קַנְיָא רְעִיעָא לְבֵית יִשְׂרָאֵל ׃
7 בְּאִתְבַּנְיוּתְהוֹן כַּךְ בְּיַד מֶלֶךְ תַּקִּיף תִּתְמְסַר וְיֵיבַד בֵּית רְחָצַנְהוֹן וּבְאִסְתְּמָכוּתְהוֹן עֲלָךְ תִּתְּבַר וְלָא תְהֵי לְהוֹן לְבֵית סָמְכָן ׃
8 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים הָא אֲנָא מַיְתֵי עֲלָךְ דְּקָטְלִין בְּחַרְבָּא וְאֱשֵׁיצֵי מִנָּךְ אֱנָשָׁא וּבְעִירָא ׃
9 וּתְהֵי אַרְעָא דְמִצְרַיִם לְאִשְׁתְּמָמוּ וְחָרְבָּא וְיִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ חֲלָף דַּאֲמַר מַלְכוּתָא דִילִי וַאֲנָא כְּבַשְׁתּ ׃
10 בְּכֵן הָא אֲנָא שָׁלַח רָגְזִי עֲלָךְ וְעַל מַלְכוּתָךְ וְאֶתֵּן יָת אַרְעָא דְמִצְרַיִם לְחוֹרֶב צָדוּ וְאִשְׁתְּמָמוּ מִמִּגְדַּל סְוֵנֵה וְעַד תְּחוּם כּוּשׁ ׃
11 לָא תֶעְבַּר בָּהּ רֶגֶל אֱנָשָׁא וְרֶגֶל בְּעִירָא לָא תֶעְבַּר בָּהּ וְלָא תִתְיְתֵב אַרְבְּעִין שְׁנִין ׃
12 וְאֶתֵּן יָת אַרְעָא דְמִצְרַיִם לְצָדוּ בְּגוֹ מְדִינָן צַדְיָן וְקִרְוָהָא בְּגוֹ קִרְוִין דַּהֲוַאָה חָרְבָן יֶהֶוְיָן לְצָדוּ אַרְבְּעִין שְׁנִין וְאַגְלֵי יָת מִצְרָאֵי לְבֵינֵי
עַמְמַיָּא וַאֲבַדְּרִנּוּן בִּמְדִינָתָא ׃ 13 אֲרֵי כִדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים מִסּוֹף אַרְבְּעִין שְׁנִין אֲכַנֵּשׁ יָת מִצְרָאֵי מִבֵּינֵי עַמְמַיָּא דְאִתְבַּדַּרוּ לְתַמָּן ׃
14 וְאָתֵיב יָת גָּלוּת מִצְרָאֵי וְאָתֵיב יָתְהוֹן לְאַרַע פַּתְרוֹס עַל אֲרַע תּוֹתָבוּתְהוֹן וִיהוֹן תַּמָּן מַלְכוּ חַלָּשָׁא ׃

* Loquere & dic: Hæc dicit Adonai Domi- 3
nus: Ecce ego ad te Pharao rex Aegypti dracone
magnum sedentem in medio fluuiorum tuorum,
dicentem: Mea sunt flumina, & ego feci ea.
* Et ego dabo frænum in maxillas tuas, & 4
adglutinabo pisces fluminis tui ad alas tuas, &
extraham te de medio fluminis tui, & vniuer-
sos pisces fluminis squamis tuis adglutinabo.
* Et deponam te velociter, & omnes pisces 5
fluminis tui, super faciem campi cades, & non
congregaberis & non colligeris. Bestiis terræ et
volatilibus cæli dedi te in deuorationem.
* Et scient omnes habitantes Aegyptum quia 6
ego sum Dominus. Pro eo quòd fuisti virga arun
dinea domui Israel:
* Quando apprehenderunt te manu sua & 7
confractus es, & quādo plausit super eos omnis
manus, & quando requieuerunt super te, con-
tritus es, & confregisti eorum omnem lum-
bum.
* Propterea hæc dicit Adonai Dominus: 8
Ecce ego adduco super te gladium, & perdam
homines de te & iumenta.
* Et erit terra Aegypti perditio & desertū: 9
& scient quia ego sum Dominus, eò quòd di-
xeris tu: Flumina mea sunt, & ego feci illa.
* Idcirco ecce ego ad te, & ad omnia flumi- 10
na tua, & dabo terram Aegypti in desertum,
gladium & perditionem à Magdolo & Syene
& vsque ad terminos Aethiopum.
* Non transibit in ea pes hominis, & pes 11
iumenti non gradietur in ea, et non habitabitur
quadraginta annis.
* Et dabo terram eius in perditionem in me- 12
dio desertæ: & ciuitates eius in medio ciuitatū
desertarum erunt desolatio quadraginta annis,
& dispergam Aegyptum in gentibus, & ven-
tilabo eos in regionibus.
* Hæc dicit Adonai Dominus: Post qua- 13
draginta annos congregabo Aegyptios ex genti-
bus vbi dispersi sunt illic.
* Et reducam captiuitatem Aegyptiorum, 14
& collocabo eos in terra Bathores, in terra vn-
de assumpti sunt, & erit principatus humilis

3 * λάλησον καὶ εἰπέ, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἰδοὺ
ἐγὼ ἐπὶ σὲ φαραὼ βασιλεῦ αἰγύπτου τὸν δράκοντα τὸν
μέγαν τὸν ἐγκαθήμενον ἐν μέσῳ τῶν ποταμῶν αὐτοῦ· τὸν
λέγοντα, ἐμοί εἰσιν οἱ ποταμοί, καὶ ἐγὼ ἐποίησα αὐτούς.
4 * καὶ ἐγὼ δώσω χαλινὸν εἰς τὰς σιαγόνας σου, καὶ προ-
σκολλήσω τοὺς ἰχθύας τοῦ ποταμοῦ σου πρὸς τὰς πτέρυγάς
σου, καὶ ἀνάξω σε ἐκ μέσου τοῦ ποταμοῦ σου, καὶ πάντας τοὺς
ἰχθύας τοῦ ποταμοῦ ταῖς λεπίσιν σου προσκολλήσω.
5 * καὶ καταβαλῶ σε ἐν τάχει, καὶ πάντας τοὺς ἰχθύας
τοῦ ποταμοῦ σου, ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου πέσῃ καὶ οὐ μὴ
συναχθῇς καὶ οὐ μὴ περισταλῇς. τοῖς θηρίοις τῆς γῆς καὶ πε-
τεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ δέδωκά σε εἰς κατάβρωμα.
6 * καὶ γνώσονται πάντες οἱ κατοικοῦντες αἴγυπτον ὅτι
ἐγώ εἰμι κύριος. ἀνθ' ὧν ἐγενήθης ῥάβδος καλαμίνη τῷ
7 οἴκῳ ἰσραήλ. * ὅτε ἐπελάβοντό σου τῇ χειρὶ αὐτῶν καὶ
ἐθλάσθης, καὶ ὅτε ἐπεκρότησεν ἐπ' αὐτοὺς πᾶσα χείρ. καὶ
ὅτε ἐπανεπαύσαντο ἐπὶ σὲ συνετρίβης, καὶ συνέκλασας
αὐτῶν πᾶσαν ὀσφύν.
8 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω
ἐπὶ σὲ ῥομφαίαν καὶ ἀπολῶ ἀνθρώπους ἀπὸ σοῦ καὶ κτήνη.
9 * καὶ ἔσται ἡ γῆ αἰγύπτου ἀπώλεια καὶ ἔρημος. καὶ
γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, ἀντὶ τοῦ λέγειν σε οἱ πο-
ταμοὶ ἐμοί εἰσιν, καὶ ἐγὼ ἐποίησα αὐτούς.
10 * διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ποτα-
μούς σου, καὶ δώσω τὴν γῆν αἰγύπτου εἰς ἔρημον, ῥομ-
φαίαν καὶ ἀπώλειαν ἀπὸ μαγδολοῦ καὶ συήνης καὶ ἕως ὁ-
ρίων αἰθιόπων.
11 * οὐ μὴ διέλθῃ ἐν αὐτῇ ποὺς ἀνθρώπου, καὶ πούς κτήνους
οὐ μὴ διέλθῃ αὐτήν, καὶ οὐ κατοικηθήσεται τεσσαρά-
κοντα ἔτη.
12 * καὶ δώσω τὴν γῆν αὐτῆς εἰς ἀπώλειαν ἐν μέσῳ τῆς ἠρη-
μωμένης. καὶ αἱ πόλεις αὐτῆς ἐν μέσῳ πόλεων ἠρημωμέ-
νων ἔσονται ἀφανισμὸς τεσσαράκοντα ἔτη, καὶ διασπερῶ αἴ-
γυπτον ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ λικμήσω αὐτοὺς ἐν ταῖς χώραις.
13 * τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη συνά-
ξω αἰγυπτίους ἀπὸ τῶν ἐθνῶν οὗ διεσκορπίσθησαν ἐκεῖ.
14 * καὶ ἀποστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν αἰγυπτίων, καὶ
κατοικιῶ αὐτοὺς ἐν γῇ βαθωρῆς ἐν τῇ γῇ ὅθεν ἐλήφθη-
σαν, καὶ ἔσται ἀρχὴ ταπεινή

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Vaticinare, & dices: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego mitto furorem meum super te Pharao rex Aegypti, qui similis es draconi
magno qui cubat in medio fluminum suorum; qui dicis: Meum est regnum, & ego subiugaui illud. 4 Et dabo hamos in maxillas tuas,
& interficiam principes fortitudinis tuæ cum potentibus tuis. Et cessare faciam regnum à te, & omnes principes fortitudinis tuæ cum po-
tentibus tuis occidentur. 5 Et proiiciam te in desertum, te & omnes principes fortitudinis tuæ: super faciem agri proiicietur cadauer
tuum, non colligetur nec sepelietur. Bestiis terræ & volucribus cæli tradidi te in exitium. 6 Et scient omnes habitatores Aegypti
quia ego Dominus, pro eo quòd fuerunt sustentaculum arundineum conquassatum domui Israel. 7 Cùm ædificati fuerint in te, in
manum regis robusti traderis, & peribit domus confidentiæ eorum: & cùm innitentur super te, confringeris, & non eris eis in domum
præsidij. 8 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego adducam super te occidentes gladio, & consumam ex te homi-
nem & iumentum. 9 Et erit terra Aegypti in solitudinem & desertum; & scient quia ego Dominus. Pro eo quòd dixit: Meum est
regnum, & ego subiugaui illud. 10 Propterea ecce ego mitto furorem meum super te & super regnum tuum, & dabo terram Ægypti in
desertum solitudinis & desolationis, à turri Syenes & vsque ad terminum Æthiopiæ. 11 Non transibit per eam pes hominis, neque pes
iumenti transibit per eam, & non habitabitur quadraginta annis. 12 Et dabo terram Aegypti in vastitatē in medio prouinciarum desola-
tarū, & ciuitates eius in medio ciuitatum quæ fuerunt desertæ, erunt in desolationem quadraginta annis. Et transmigrare faciam Aegyptios
inter populos, & dispergam eos per prouincias. 13 Quia hæc dicit Dominus Deus: In fine quadraginta annorum congregabo
Aegyptios de medio populorum quò dispersi fuerunt. 14 Et reuocabo captiuitatem Aegyptiorum, & reducam eos in terram
Phatures, in terram habitationis suæ. et erunt ibi in regnum infirmum.

15 * מִן־הַמַּמְלָכוֹת תִּהְיֶה שְׁפָלָה וְלֹא־תִתְנַשֵּׂא עוֹד
עַל־הַגּוֹיִם וְהִמְעַטְתִּים לְבִלְתִּי רְדוֹת בַּגּוֹיִם׃
16 * וְלֹא יִהְיֶה־עוֹד לְבֵית יִשְׂרָאֵל לְמִבְטָח מַזְכִּיר עָוֺן
בִּפְנוֹתָם אַחֲרֵיהֶם וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי אֲדֹנָי יְהוִה׃
17 * וַיְהִי בְּעֶשְׂרִים וָשֶׁבַע שָׁנָה בָּרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ
הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
18 * בֶּן־אָדָם נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל הֶעֱבִיד אֶת־
חֵילוֹ עֲבֹדָה גְדֹלָה אֶל־צֹר כָּל־רֹאשׁ מֻקְרָח וְכָל־
כָּתֵף מְרוּטָה וְשָׂכָר לֹא־הָיָה לוֹ וּלְחֵילוֹ מִצֹּר עַל־
הָעֲבֹדָה אֲשֶׁר־עָבַד עָלֶיהָ׃
19 * לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי נֹתֵן לִנְבוּכַדְרֶאצַּר
מֶלֶךְ־בָּבֶל אֶת־אֶרֶץ מִצְרָיִם וְנָשָׂא הֲמֹנָהּ וְשָׁלַל
שְׁלָלָהּ וּבָזַז בִּזָּהּ וְהָיְתָה שָׂכָר לְחֵילוֹ׃
20 * פְּעֻלָּתוֹ אֲשֶׁר־עָבַד בָּהּ נָתַתִּי לוֹ אֶת־אֶרֶץ מִצְרָיִם
אֲשֶׁר עָשׂוּ לִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃
21 * בַּיּוֹם הַהוּא אַצְמִיחַ קֶרֶן לְבֵית יִשְׂרָאֵל וּלְךָ אֶתֵּן
פִּתְחוֹן־פֶּה בְּתוֹכָם וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃

ל

1 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
2 * בֶּן־אָדָם הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה
3 הֵילִילוּ הָהּ לַיּוֹם׃ * כִּי־קָרוֹב יוֹם וְקָרוֹב יוֹם לַיהוָה
4 יוֹם עָנָן עֵת גּוֹיִם יִהְיֶה׃ * וּבָאָה חֶרֶב בְּמִצְרַיִם
וְהָיְתָה חַלְחָלָה בְּכוּשׁ בִּנְפֹל חָלָל בְּמִצְרָיִם וְלָקְחוּ
הֲמוֹנָהּ וְנֶהֶרְסוּ יְסוֹדֹתֶיהָ׃
5 * כּוּשׁ וּפוּט וְלוּד וְכָל־הָעֶרֶב וְכוּב וּבְנֵי אֶרֶץ הַבְּרִית
אִתָּם בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ׃
6 * כֹּה אָמַר יְהוָה וְנָפְלוּ סֹמְכֵי מִצְרַיִם וְיָרַד גְּאוֹן
עֻזָּהּ מִמִּגְדֹּל סְוֵנֵה בַּחֶרֶב יִפְּלוּ־בָהּ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃
7 * וְנָשַׁמּוּ בְּתוֹךְ אֲרָצוֹת נְשַׁמּוֹת וְעָרָיו בְּתוֹךְ־עָרִים
נַחֲרָבוֹת תִּהְיֶינָה׃

15 * Et inter cætera regna erit humillima.
Et non eleuabitur vltrà super nationes, &
imminuam eos ne imperent gentibus.
16 * Neque erunt vltrà domui Israel confi-
D dentia, docentes iniquitatem vt fugiant, &
sequantur eos: & scient quia ego Dominus
17 Deus. * Et factũ est in vicesimo & septi-
mo anno, in primo, in vna mensis, factum
est verbum Domini ad me, dicens:
18 * Fili hominis, Nabuchodonosor rex Ba-
bylonis seruire fecit exercitum suum serui-
tute magna aduersus Tyrum. Omne caput
decaluatum, & omnis humerus depilatus
est. et merces non est reddita ei, neque exer-
citui eius de Tyro, pro seruitute qua serui-
19 uit mihi aduersus eam. * Propterea hæc
dicit Dominus Deus: Ecce ego dabo Na-
buchodonosor regem Babylonis in terra
Ægypti, & accipiet multitudinem eius, &
deprædabitur manubias eius, & diripiet
spolia eius, & erit merces exercitui illius;
20 * Et operi quo seruiuit aduersus eã. Dedi
ei terram Ægypti pro eo quòd laborauerit
21 mihi, ait Dñs Deus. * In die illa pullula-
bit cornu domui Israel, & tibi dabo aper-
tũ os in medio eorũ, & scient quia ego Dñs.

CAP. XXX.

1 ET factum est verbum Domini ad me,
2 dicens: * Fili hominis, propheta & dic:
A Hæc dicit Dominus Deus: Vlulate, væ væ
3 diei. * Quia iuxtà est dies, & appropin-
quabit dies Domini, dies nubis, tẽpus gen-
4 tium erit. * Et veniet gladius in Ægy-
ptum, & erit pauor in Æthiopia cùm ceci-
derint vulnerati in Ægypto, & ablata fue-
rit multitudo illius, & destructa fundamen-
5 ta eius. * Æthiopia & Libya & Lydi &
omne reliquum vulgus, & Cub & filij terræ
fœderis cum eis gladio cadent.
6 * Hæc dicit Dominus: Et corruent ful-
cientes Ægyptum, & destruetur superbia
imperij eius. A turre Syenes gladio cadent
in ea, ait Dominus exercituum.
7 * Et dissipabuntur in medio terrarũ de-
solatarum, & vrbes eius in medio ciuitatum
desertarum erunt.

תרגום יונתן

15 מַלְכְוָתָא תְּהֵי חַלָּשָׁא וְלָא תִתְרַבְרַב עוֹד עַל עַמְמַיָא וְאַזְעֲרִנּוּן בְּדִיל דְּלָא יִפְלְחוּן בְּעַמְמַיָא׃ 16 וְלָא יְהוֹן עוֹד לְבֵית יִשְׂרָאֵל
לְרוּחְצָנָא עֲלֵיהוֹן לְאַדְכָּרָא חוֹבִין בְּאִתְפְּנָיוּתְהוֹן בָּתְרֵיהוֹן וְיִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלֹהִים׃ 17 וַהֲוָה בְּעֶשְׂרִין וּשְׁבַע שְׁנִין בְּקַדְמָאָה בְּחַד
לְיַרְחָא הֲוָה פִתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימַר׃ 18 בַּר אָדָם נְבוּכַדְנֶאצַּר מַלְכָּא דְבָבֶל אַפְלַח יַת מַשִׁרְיָתֵיהּ פָּלְחַן רַב עַל צוֹר כָּל
רֵישׁ נְתַר וְכָל כְּתַף אִתְמְרַט וְאַגְרָא לָא הֲוָה לֵיהּ וּלְמַשִׁרְיָתֵיהּ מִצּוֹר עַל פָּלְחָנָא דְּאַפְלַח עֲלַהּ׃ 19 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים הָא אֲנָא
יָהֵב לִנְבוּכַדְנֶאצַּר מַלְכָּא דְבָבֶל יַת אַרְעָא דְמִצְרַיִם וְיִשְׁבֵּי אִתְרְגוּשְׁתַּהּ וְיִבּוֹז בִּזַּהּ וְיַעְדֵּי עֲדָאַהּ וּתְהֵי אַגַר לְמַשִׁרְיָתֵיהּ׃ 20 אַגְרֵהּ דְּאַפְלַח
יְהַבִית לֵהּ יַת אַרְעָא דְמִצְרַיִם דַּחֲבוּ קֳדָמַי לְאִתְפְּרָעָא מִנְּהוֹן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים׃ 21 בְּיוֹמָא הַהוּא אֲקִים פּוּרְקָן לְבֵית יִשְׂרָאֵל וְלָךְ אֶתֵּן
פִּתְחוּת פֻּמָּא בִּנְבוּאָה בֵּינֵיהוֹן וְיִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ׃

ל

1 וַהֲוָה פִתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימַר׃ 2 בַּר אָדָם אִתְנַבֵּי וְתֵימַר כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים אֵילִילוּ וְאִמְרוּ וַי מִן
יוֹמָא׃ 3 אֲרֵי קָרִיב יוֹמָא וְקָרִיב יוֹמָא דַעֲתִיד לְמֵיתֵי מִן קֳדָם יְיָ יוֹם עֲנָן זִיעַ עִדָּן תְּבַר עַמְמַיָא יְהֵי׃ 4 וְתֵיתוֹל חַרְבָּא
בְּמִצְרַיִם וִיהֵי זִיעָא בְּכוּשׁ כַּד יִתְרְמוֹן קְטִילִין בְּמִצְרַיִם וְיִשְׁבּוּן אִתְרְגוּשְׁתַּהּ וְיִתְפַּגְּרוּן אוּשָּׁהָא׃ 5 כּוּשָׁאֵי וּפוּטָאֵי וְלוּדָאֵי וְכָל סוּמְכְוָתָא
וּבְנֵי אֲרַע קְיָמָא עִמְּהוֹן בְּחַרְבָּא יִתְקַטְלוּן׃ 6 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ וְיִתְקַטְלוּן סַעֲדֵי מִצְרָאֵי וְיִבָּטֵל יְקַר תּוּקְפַהּ מִמִּגְדּוֹל סְוֵנֵה בְּחַרְבָּא
יִתְקַטְלוּן בַּהּ אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים׃ 7 וְיִצְדּוּן בְּגוֹ מְדִינָן דְּצָדְיָן וְקִרְווֹהִי בְּגוֹ קִרְוִין דַּחֲרִיבָא חָרְבָן יֶהֶוְיָן׃

Illic vltrà omnes principatus, & erit hu- 15
millima ne exaltetur vltrà ſuper gentes; pauciſſi-
mos eos faciam ne ſint ipſi plures in gentibus.
Et non erunt vltrà domui Iſrael in ſpẽ re- 16
cordantem iniquitatem vt ſequantur ipſi poſt
eos: & ſcient quia ego ſum Adonai Dominus.
Et factũ eſt in ſeptimo & viceſimo anno, 17
nona menſis primi, factũ eſt verbum Domini ad
me, dicens: Fili hominis, Nabuchodonoſor 18
rex Babylonis ſeruire fecit exercitum ſuum ſer-
uitute magna contra Tyrum. Omne caput decal-
uatum, & omnis humerus depilatus. Et merces
non fuit illi & exercitui eius ſuper Tyro pro-
pter ſeruitutem qua ſeruierunt contra eam.
Propterea hæc dicit Adonai Dominus: 19
Ecce do Nabuchodonoſor regi Babylonis terram
Ægypti, & capiet multitudinem eius, & ſpo-
liabit ſpolia eius, & deprædabitur deprædatio-
nem eius, & erit merces exercitui illius,
Pro miniſterio eius quo ſeruiuit contra Ty- 20
rum, & dedi ei terram Aegypti; pro his quæ-
cunque laborauit mihi, dicit Adonai Dominus.
Hæc dicit Dominus: In die illa orietur cor- 21
nu omni domui Iſrael, & dabo tibi os apertum
in medio eorũ, & ſcient quia ego ſum Dominus.

CAP. XXX.

ET factus eſt ſermo Domini ad me, dicens: 1
Fili hominis, vaticinare & dic: Hæc di- 2
cit Adonai Dominus: O o dies.
Quia iuxtà dies Domini, & appropinquat 3
dies Domini, dies nubis, & tempus gentiũ erit.
Et veniet gladius ſuper Aegyptios, & erit 4
cõturbatio in Aethiopia, & cadent vulnerati in
Aegypto, & capient multitudinem eius, et con-
cident fundamenta eius.
Perſæ & Cretenſes & Lydi & Libyes et 5
Aethiopes, & omnes commixti, & ex filiis te-
ſtamenti mei, gladio cadent cum eis.
Hæc dicit Adonai Dominus: Et concident 6
ſuſtentacula Ægypti, & deſcendet contumelia
fortitudinis eius à Magdolo vſque ad Syenen,
gladio cadent in ea, dicit Adonai Dominus.
Et deſolabitur in medio regionũ deſolatarũ, 7
et ciuitates eius in medio vrbiũ deſertarũ erũt.

15 ἐκεῖ παρὰ πάσας ἀρχάς, καὶ ἔσται ταπεινωτάτη τοῦ
μὴ ὑψωθῆναι ἔτι ἐπὶ τὰ ἔθνη. ὀλιγοστοὺς αὐτοὺς ποιήσω
τοῦ μὴ εἶναι αὐτοὺς πλείονας ἐν τοῖς ἔθνεσιν.
16 καὶ οὐκ ἔσονται ἔτι τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ εἰς ἐλπίδα ἀνα-
μιμνήσκουσαν ἀνομίαν ἐν τῷ ἀκολουθῆσαι αὐτοὺς ὀπίσω
αὐτῶν. καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι ἀδωναῒ κύριος.
17 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑβδόμῳ καὶ εἰκοστῷ ἔτει ἐννάτῃ τοῦ
μηνὸς τοῦ πρώτου, ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων·
18 υἱὲ ἀνθρώπου, ναβουχοδονόσωρ βασιλεὺς βαβυλῶ-
νος κατεδουλώσατο τὴν δύναμιν αὐτοῦ δουλείᾳ μεγάλῃ
ἐπὶ τύρου. πᾶσα κεφαλὴ φαλακρά, καὶ πᾶς ὦμος μα-
δῶν. καὶ μισθὸς οὐκ ἐγένετο αὐτῷ καὶ τῇ δυνάμει αὐτοῦ
ἐπὶ τύρον διὰ τῆς δουλείας ἧς ἐδούλευσαν ἐπ᾽ αὐτήν.
19 διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἰδοὺ δίδωμι τῷ
ναβουχοδονόσωρ βασιλεῖ βαβυλῶνος τὴν γῆν αἰγύπτου, καὶ
λήψεται τὸ πλῆθος αὐτῆς, καὶ σκυλεύσει τὰ σκῦλα αὐτῆς,
καὶ προνομεύσει τὴν προνομὴν αὐτῆς, καὶ ἔσται μισθὸς
20 τῇ δυνάμει αὐτοῦ, ἀντὶ τῆς λειτουργίας αὐτοῦ ἧς ἐδού-
λευσεν ἐπὶ τύρον, καὶ δέδωκα αὐτῷ τὴν γῆν αἰγύπτου.
ἀνθ᾽ ὧν ὅσα εἰργάσατο ἐμοί, λέγει ἀδωναῒ κύριος. τάδε
21 λέγει κύριος· ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀνατελεῖ κέρας
παντὶ τῷ οἴκῳ ἰσραήλ, καὶ δώσω σοι στόμα ἀνεῳγμένον ἐν
μέσῳ αὐτῶν. καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. λ´
1 Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων·
2 υἱὲ ἀνθρώπου, προφήτευσον καὶ εἰπέ, τάδε λέγει ἀδω-
3 ναῒ κύριος· ὢ ὢ ἡμέρα. ὅτι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα τοῦ κυρίου, καὶ
ἐγγίζει ἡμέρα κυρίου ἡμέρα νεφέλης καὶ καιρὸς ἐθνῶν ἔσται.
4 καὶ ἥξει μάχαιρα ἐπ᾽ αἰγυπτίους, καὶ ἔσται ταραχὴ ἐν τῇ
αἰθιοπίᾳ, καὶ πεσοῦνται τετραυματισμένοι ἐν αἰγύπτῳ, καὶ
λήψονται τὸ πλῆθος αὐτῆς, καὶ συμπεσεῖται τὰ θεμέ-
5 λια αὐτῆς. πέρσαι καὶ κρῆτες καὶ λυδοὶ καὶ λίβυες
καὶ αἰθίοπες, καὶ πάντες οἱ ἐπίμικτοι, καὶ ἐκ τῶν υἱῶν
τῆς διαθήκης μου μαχαίρᾳ πεσοῦνται μετ᾽ αὐτῶν.
6 τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος· καὶ πεσοῦνται τὰ ἀντιστηρί-
γματα αἰγύπτου, καὶ καταβήσεται ἡ ὕβρις τῆς ἰσχύος αὐτῆς
ἀπὸ μαγδωλοῦ ἕως συήνης, μαχαίρᾳ πεσοῦνται ἐν αὐτῇ,
λέγει ἀδωναῒ κύριος.
7 καὶ ἐρημωθήσονται ἐν μέσῳ χωρῶν ἠφανισμένων, καὶ αἱ
πόλεις αὐτῶν ἐν μέσῳ πόλεων ἠρημωμένων ἔσονται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Aliis regnis erit infirmius, & non magnificabitur vltrà ſuper populos, & imminuam eos ne ſeruire faciant ſibi populos. 16 Et non
erunt vltrà domui Iſrael vt confidant in eis in recordationem peccatorum, cùm declinauerint poſt eos, & ſcient quia ego Dominus Deus.
17 Et factũ eſt viceſimo & ſeptimo anno, primo *menſe*, prima die mẽſis, factũ eſt verbũ prophetiæ à facie Dñi mecũ, dicens: 18 Fili hominis,
Nabuchodonoſor rex Babylonis ſeruire fecit exercitum ſuum ſeruitute multa aduerſus Tyrum. Omnes capilli capitis defluebant, & omnis
humerus depilatus eſt; & merces non fuit ei & exercitui eius de Tyro, pro ſeruitute qua vſus erat aduerſus eam. 19 Propterea hæc dicit
Dominus Deus: Ecce ego dabo Nabuchodonoſor regi Babylonis terram Ægypti, & in captiuitatem ducet multitudinem eius, & deprædabitur prædam eius, & auferet ſpolia, & erit merces exercitui eius. 20 Mercedem dedi ei terram Ægypti, pro eo quòd ſeruiuit in ea, eò
quòd peccauerunt coram me, vt vltionem ſumam ab eis, ait Dominus Deus. 21 In die illa ſuſcitabo redemptionem domui Iſrael, & tibi
dabo apertionem oris in prophetiam inter eos; & ſcient quia ego Dominus.

CAP. XXX.

1 ET factum eſt verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens: 2 Fili hominis vaticinare & dices: Hæc dicit Dominus Deus: Vlulate & dicite: Væ ob diem. 3 Quia propè eſt dies, & iuxtà eſt dies qui venturus eſt à facie Domini, dies nubilus tremoris, tẽpus interitus populorum erit. 4 Et reſidebit gladius in Ægypto, & erit tremor in Æthiopia, cùm proſternentur interfecti in Ægypto, & capietur multitudo eius, & deſtruentur fundamenta eius. 5 Æthiopes & Lydi & Libyes & omnes qui coniuncti ſunt eis, &
Cub, & filij terræ fœderis, gladio occidentur. 6 Hæc dicit Dominus: Et occidentur ſuſtentantes Ægyptum, & abolebitur decus roboris eius, à turre Syenes gladio occidentur in ea, dicit Dominus Deus. 7 Et deſolabuntur in medio prouinciarum quæ ſunt deſolatæ, & vrbes eius erunt in medio ciuitatum earum quæ deſertæ ſunt.

* וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה בְּתִתִּי־אֵשׁ בְּמִצְרַיִם וְנִשְׁבְּרוּ 8
כָּל־־עֹזְרֶיהָ׃
* בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מַלְאָכִים מִלְּפָנַי בַּצִּים לְהַחֲרִיד 9
אֶת־כּוּשׁ בֶּטַח וְהָיְתָה חַלְחָלָה בָהֶם כְּיוֹם מִצְרַיִם
כִּי הִנֵּה בָּאָה׃
* כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וְהִשְׁבַּתִּי אֶת־הֲמוֹן מִצְרַיִם 10
בְּיַד נְבוּכַדְרֶאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל׃
* הוּא וְעַמּוֹ אִתּוֹ עָרִיצֵי גוֹיִם מוּבָאִים לְשַׁחֵת הָאָרֶץ 11
וְהֵרִיקוּ חַרְבוֹתָם עַל־מִצְרַיִם וּמָלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ חָלָל׃
* וְנָתַתִּי יְאֹרִים חָרָבָה וּמָכַרְתִּי אֶת־הָאָרֶץ בְּיַד־ 12
רָעִים וַהֲשִׁמֹּתִי אֶרֶץ וּמְלֹאָהּ בְּיַד־זָרִים אֲנִי יְהוָה
דִּבַּרְתִּי׃
* כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה וְהַאֲבַדְתִּי גִלּוּלִים וְהִשְׁבַּתִּי 13
אֱלִילִים מִנֹּף וְנָשִׂיא מֵאֶרֶץ־מִצְרַיִם לֹא יִהְיֶה־־עוֹד
וְנָתַתִּי יִרְאָה בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם׃
* וַהֲשִׁמֹּתִי אֶת־־פַּתְרוֹס וְנָתַתִּי אֵשׁ בְּצֹעַן וְעָשִׂיתִי 14
שְׁפָטִים בְּנֹא׃ * וְשָׁפַכְתִּי חֲמָתִי עַל־סִין מָעוֹז 15
מִצְרָיִם וְהִכְרַתִּי אֶת־־הֲמוֹן נֹא׃
* וְנָתַתִּי אֵשׁ בְּמִצְרַיִם חוּל תָּחִיל סִין וְנֹא תִּהְיֶה 16
לְהִבָּקֵעַ וְנֹף צָרֵי יוֹמָם׃ * בַּחוּרֵי אָוֶן וּפִי־בֶסֶת 17
בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ וְהֵנָּה בַּשְּׁבִי תֵלַכְנָה׃
* וּבִתְחַפְנְחֵס חָשַׂךְ הַיּוֹם בְּשִׁבְרִי־שָׁם אֶת־־מֹטוֹת 18
מִצְרַיִם וְנִשְׁבַּת־בָּהּ גְּאוֹן עֻזָּהּ הִיא עָנָן יְכַסֶּנָּה
וּבְנוֹתֶיהָ בַּשְּׁבִי תֵלַכְנָה׃
* וְעָשִׂיתִי שְׁפָטִים בְּמִצְרָיִם וְיָדְעוּ כִּי־־אֲנִי יְהוָה׃ 19
* וַיְהִי בְּאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה בָּרִאשׁוֹן בְּשִׁבְעָה 20
לַחֹדֶשׁ הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
* בֶּן־אָדָם אֶת־זְרוֹעַ פַּרְעֹה מֶלֶךְ־־מִצְרַיִם שָׁבָרְתִּי 21
וְהִנֵּה לֹא־־חֻבְּשָׁה לָתֵת רְפֻאוֹת לָשׂוּם חִתּוּל
לְחָבְשָׁהּ לְחָזְקָהּ לִתְפֹּשׂ בֶּחָרֶב׃

8 *Et ſcient quia ego Dominus, cùm dede-
ro ignem in Ægypto, & attriti fuerint om-
9 nes auxiliatores eius. * In die illa egredien-
C tur nuncij à facie mea in trieribus ad con-
terendã Æthiopiæ confidentiam, & erit pa-
uor in eis in die Ægypti, quia abſq; dubio
10 veniet. * Hæc dicit Dominus Deus: Et
ceſſare faciam multitudinẽ Ægypti in ma-
nu Nabuchodonoſor regis Babylonis.
11 * Ipſe & populus eius cum eo fortiſſimi
gentiũ, adducentur ad diſperdendã terram,
& euaginabunt gladios ſuos ſuper Ægy-
ptum, & implebunt terram interfectis.
12 * Et faciam alueos fluminum aridos, &
D tradam terram in manus peſſimorum, &
diſſipabo terram & plenitudinem eius in
manus alienorum. Ego Dñs locutus ſum.
13 * Hæc dicit Dominus Deus: Et diſper-
dam ſimulachra, & ceſſare faciam idola de
Memphi, & dux de terra Ægypti non erit
amplius. et dabo terrorẽ in terra Ægypti.
14 * Et diſperdam terram Phatures, & da-
bo ignem in Taphnis, & faciam iudicia
mea in Alexandria.
15 * Et effundam indignationem meã ſu-
per Peluſium robur Ægypti, & interficiam
multitudinem Alexandriæ.
16 * Et dabo ignẽ in Ægypto. Quaſi par-
E turiens dolebit Peluſiũ, & Alexandria erit
diſſipata, & in Memphis anguſtiæ quoti-
17 dianæ. * Iuuenes Heliopoleos & Bubaſti
gladio cadent, & ipſæ captiuæ ducentur.
18 * Et in Taphnis nigreſcet dies cùm con-
triuero ibi ſceptra Ægypti, & defecerit in
ea ſuperbia potentiæ eius. Ipſam nubes o-
periet, filię autem eius in captiuitatem du-
centur.
19 * Et iudicia faciam in Ægypto, & ſcient
20 quia ego Dominus. *Et factum eſt in vn-
decimo anno, in primo menſe, in ſeptima
menſis, factũ eſt verbum Dñi ad me, dicẽs:
21 * Fili hominis, brachium Pharaonis regis
F Ægypti confregi, & ecce non eſt obuolutũ
vt reſtitueretur ei ſanitas, vt ligaretur pan-
nis & faſciretur linteolis, & recepto robo-
re poſſit tenere gladium.

תרגום יונתן

8 וְיִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ כַּד אַיְתֵי עַמְמַיָא דְתַקִיפִין כְּאֶשָּׁתָא עַל מִצְרָאֵי וְיִתַּבְּרוּן כָּל סַעֲדָהָא׃ 9 בְּעִדָּנָא הַהִיא יִפְּקוּן אִזְגַּדִּין מִן קֳדָמַי
[illegible] לְאָזָלָא יַת כּוּשׁ דְשָׁרְיָא לִרְחָצַן וִיהֵי זִיעָא בְּהוֹן כְּיוֹם מִצְרַיִם אֲרֵי הָא אָתְיָא׃ 10 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים וַאֲבַטֵּל יַת אִתְרַגּוּשַׁת מִצְרַיִם
בִּיד נְבוּכַדְנֶאצַּר מַלְכָּא דְבָבֶל׃ 11 הוּא וְעַמֵּהּ עִמֵּהּ תַּקִיפֵי עַמְמַיָא אַתְיָן לְחַבָּלָא אַרְעָא וְיִשְׁלְפוּן סַיְפֵיהוֹן עַל מִצְרַיִם וְיִמְלוּן יַת אַרְעָא
קְטִילִין׃ 12 וְאֶתֵּן נַהֲרֵיהוֹן יַבֶּשְׁתָּא וְאֶמְסַר יַת אַרְעָא בְּיַד מַבְאֲשִׁין וְאַצְדֵּי אַרְעָא וּמְלָאַהּ בְּיַד רְשִׁיעִין אֲנָא יְיָ גְזָרִית בְּמֵימְרִי׃
13 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים וְאוֹבֵד דִּפְלְחִין לְטַעֲוָתָא וַאֲשֵׁיצֵי דִּפְלְחִין לְצַלְמָנַיָא מִמֹּפֶס וּמַלְכָּא מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם לָא יְהֵא עוֹד וְאֶתֵּן דַּחְלָא
בְּאַרְעָא דְמִצְרָיִם׃ 14 וְאַצְדֵּי יַת פַּתְרוֹס וְאַיְתֵי עַמְמַיָא דְתַקִיפִין כְּאֶשְׁתָּא עַל טָאנִיס וְאֶעְבֵּד פֻּרְעֲנוּת דִּינִין בְּאַלֶכְסַנְדְּרְיָא׃
15 וְאֶשְׁפּוֹךְ חֶמְתִּי עַל סִין תְּקוֹף מִצְרַיִם וַאֲשֵׁיצֵי יַת אִתְרַגּוּשַׁת אַלֶכְסַנְדְּרְיָא׃ 16 וְאֶתֵּן עַמְמַיָא דְתַקִיפִין כְּאֶשְׁתָּא עַל מִצְרַיִם
[illegible] סִין וְאַלֶכְסַנְדְּרְיָא תְּהֵא מִתַּרְעָא מְשׁוּר וּמֹפֵס בַּעֲלֵי דְבָבוֹ יַקְפוּנַהּ יוֹם יוֹם׃ 17 עוּלֵימֵי אָוֶן וּפִי־בֶסֶת בְּחַרְבָּא יִתְקַטְלוּן
[illegible] בְּשִׁבְיָא יְהָכוּן׃ 18 וְעַל תַּחְפַּנְחֵס אַיְתֵי חֲשׁוֹךְ בִּימָם כַּד אֶתְבַּר תַּמָּן יַת תְּקוֹף מִצְרָאֵי וְיִבְטַל בַּהּ יְקַר תָּקְפַּהּ מֶלֶךְ בְּמַשְׁרְיָתֵיהּ
[illegible] כְּעַנְנָא דְסָלֵק וְחָפֵי יַת אַרְעָא וְיָתְבֵי כַּפְרָנָהָא בְּשִׁבְיָא יְהָכוּן׃ 19 וְאֶעְבֵּד פֻּרְעֲנוּת דִּינִין בְּמִצְרַיִם וְיִדְּעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ׃
20 וַהֲוָה בְּחַדָא עֶשְׂרֵה שְׁנִין בְּקַדְמָאָה בְּשִׁבְעָא לְיַרְחָא הֲוָה פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימַר׃ 21 בַּר אָדָם יַת תְּקוֹף מַלְכוּת
פַּרְעֹה מַלְכָּא דְמִצְרַיִם תַּבְּרִית וְהָא לָא מִתַּקְפָא לְאִתְּסָאָה לְמִתַּן עֵיצָה לְמֶחְכַּם לְאִתַּקָּפָא לְמֵיחַד מַלְכוּ׃

*Et ſcient quia ego ſum Dominus, quando 8
dedero ignem ſuper Aegyptum, & contriti fue
rint omnes qui auxiliantur ei. Jn die illa 9
egredientur nuncij de facie mea in Sim, feſtinan-
tes diſperdere Aethiopiæ ſpem; et erit conturba-
tio in eis in die Aegypti, quia ecce venit.*

*Hæc dicit Adonai Dominus: Et perdã mul- 10
titudinem Aegyptiorum per manum Nabucho-
donoſor regis Babylonis.*

*Jpſius & populi eius cum eo, peſtilentes de 11
gentibus miſi ad perdendam terram. Et euagi-
nabunt omnes gladios ſuos ſuper Aegyptum, &
replebitur terra vulneratorum.*

*Et dabo fluuios eorum deſertos, & tradã 12
terram in manu malorum, & diſperdam terrã
& plenitudinem eius in manibus alienorum; ego
Dominus locutus ſum.*

*Quia hæc dicit Dominus Deus: Et perdam 13
abominationes, & ceſſare faciam optimates de
Memphis, & principes de terra Aegypti, & nõ
erunt vltrà. Et dabo terrorem in terra Aegypti.*

*Et diſperdam terram Bathures, & dabo 14
ignem ſuper Tanen, & faciam vltionẽ in Dio-
ſpoli.*

*Et effundam furorem meum ſuper Sain ro- 15
bur Aegypti, et diſperdã multitudinẽ Memphis.*

*Et dabo ignem ſuper Aegyptum, & contur 16
batione turbabitur Sais, & in Dioſpoli erit ſciſ-
ſura, & diffundentur aquæ.*

*Juuenes Heliopolis & Bubaſti in gladio ca 17
dent, & mulieres in captiuitate ibunt.*

*Et in Taphnis contenebreſcet dies, cùm con 18
triuero ego ibi ſceptra Aegypti, & peribit ibi
contumelia fortitudinis eius, & hanc nubes ope
riet, & filiæ eius captiuæ ducentur.*

*Et faciã iudicia in Aegypto, & ſcient quia 19
ego ſum Dominus.*

*Et factum eſt in vndecimo anno, in primo 20
menſe, ſeptima menſis, factum eſt verbum Do-
mini ad me, dicens:*

*Fili hominis, brachia Pharaonis regis Ae- 21
gypti confregi, & ecce non eſt obuolutũ vt da-
retur ei ſanitas, vt imponeretur ei malagma, vt
daretur fortitudo ad capiendum gladios.*

8 καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὅταν δῶ πῦρ ἐπ᾽
αἴγυπτον καὶ συντριβῶσιν πάντες οἱ βοηθοῦντες αὐτῇ.
9 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ἐξελεύσονται ἄγγελοι ἐκ προ-
σώπου μου ἐν σεὶμ σπεύδοντες ἀφανίσαι τὴν αἰθιοπίας
ἐλπίδα, καὶ ἔσται ταραχὴ ἐν αὐτοῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ αἰγύ-
πτου, ὅτι ἰδοὺ ἥκει.
10 τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος· καὶ ἀπολῶ τὸ πλῆθος
αἰγυπτίων διὰ χειρὸς ναβουχοδονόσωρ βασιλέως βαβυ-
11 λῶνος, αὐτοῦ καὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ μετ᾽ αὐτοῦ, λοιμοὶ
ἀπὸ ἐθνῶν ἀπεσταλμένοι ἀπολέσαι τὴν γῆν. καὶ ἐκκε-
νώσουσιν πάντες τὰς μαχαίρας αὐτῶν ἐπ᾽ αἴγυπτον, καὶ
πλησθήσεται ἡ γῆ τραυματιῶν.
12 καὶ δώσω τοὺς ποταμοὺς αὐτῶν ἐρήμους, καὶ ἀποδώ-
σομαι τὴν γῆν ἐν χειρὶ πονηρῶν, καὶ ἀφανιῶ τὴν γῆν καὶ
τὸ πλήρωμα αὐτῆς ἐν χερσὶν ἀλλοτρίων, ἐγὼ κύριος λελά-
13 ληκα. ὅτι τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, καὶ ἀπολῶ
βδελύγματα καὶ καταπαύσω μεγιστᾶνας ἀπὸ μέμφεως
καὶ ἄρχοντας ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ οὐκ ἔσονται ἔτι· καὶ δώ-
14 σω φόβον ἐν γῇ αἰγύπτου. καὶ ἀπολῶ γῆν βαθουρῆς,
καὶ δώσω πῦρ ἐπὶ τανιν, καὶ ποιήσω ἐκδίκησιν ἐν διο-
15 σπόλει. καὶ ἐκχεῶ τὸν θυμόν μου ἐπὶ σαὶν τὴν
ἰσχὺν αἰγύπτου, καὶ ἀπολῶ τὸ πλῆθος μέμφεως.
16 καὶ δώσω πῦρ ἐπ᾽ αἴγυπτον, καὶ ταραχῇ ταραχθή-
σεται σαΐς, καὶ ἐν διοσπόλει ἔσται ἔκρηγμα, καὶ διαχυθή-
σεται ὕδατα.
17 νεανίσκοι ἡλιουπόλεως καὶ βουβάστου ἐν μαχαίρᾳ πε-
σοῦνται, καὶ αἱ γυναῖκες ἐν αἰχμαλωσίᾳ πορεύσονται.
18 καὶ ἐν τάφναις συσκοτάσει ἡ ἡμέρα, ἐν τῷ συντρί-
ψαι με ἐκεῖ τὰ σκῆπτρα αἰγύπτου, καὶ ἀπολεῖται ἐκεῖ ἡ
ὕβρις τῆς ἰσχύος αὐτῆς, καὶ ταύτην νεφέλη καλύψει, καὶ
αἱ θυγατέρες αὐτῆς αἰχμάλωτοι ἀχθήσονται.
19 καὶ ποιήσω κρίματα ἐν αἰγύπτῳ, καὶ γνώσονται ὅτι
20 ἐγώ εἰμι κύριος. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐνδεκάτῳ ἔτει
ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ ἑβδόμῃ τοῦ μηνός, ἐγένετο λόγος
κυρίου πρός με, λέγων·
21 υἱὲ ἀνθρώπου τοὺς βραχίονας φαραὼ βασιλέως αἰ-
γύπτου συνέτριψα, καὶ ἰδοὺ οὐ κατεδέθη τοῦ δοθῆναι
αὐτῷ ἴασιν, τοῦ ἐπιτεθῆναι αὐτῷ μάλαγμα, τοῦ δοθῆναι
ἰσχὺν ἐπιλαβέσθαι μαχαίρας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Et ſcient quia ego Dominus, cùm adduxero populos qui fortes ſunt ſicut ignis ſuper Aegyptum, & contriti fuerint omnes auxi-
liatores eius. 9 In tempore illo egredientur nuncij à facie mea cum legionibus ad terrendam Aethiopiam quæ habitat confidenter, & erit
tremor in eis ſicut in die Aegypti; quia ecce venit. 10 Hæc dicit Dñs Deus: Et ceſſare faciam tumultum Aegypti in manu Nabuchodo-
noſor regis Babylonis. 11 Ipſe & populus eius cum eo, fortes populorum venient ad diſperdendam terram, & euaginabunt gladios
ſuos ſuper Aegyptum, & implebunt terram interfectis. 12 Et dabo flumina eorum in ſiccum, & tradam terram in manum malignan-
tium, & deſtruam terram & plenitudinem eius in manu impiorum: ego Dominus decreui in verbo meo. 13 Hæc dicit Dominus Deus:
Et perdam colentes idola, & conſumã colentes ſimulachra de Memphis, & rex ex terra Aegypti non erit amplius. & dabo timorem in terra
Aegypti. 14 Et deſolabo Phatures, & adducam populos qui fortes ſunt ſicut ignis, ſuper Tanes, & faciam vltionem iudiciorum in A-
lexandriam. 15 Et effundam indignationem meam ſuper Peluſium robur Aegypti, & diſperdam multitudinem Alexandriæ.
16 Et dabo populos qui fortes ſunt ſicut ignis, ſuper Aegyptum; contremiſcens contremiſcet Peluſium, & Alexandria muris ſubrue-
tur, & Memphim circundabunt inimici quotidie. 17 Iuuenes Heliopoleos & Bubaſti gladio occidentur, & ſeruientes eis in ca-
ptiuitatem ibunt. 18 Et in Taphnim tenebras adducam interdiu, cùm contriuero ibi fortitudinem Aegyptiorũ, & ceſſauerit in ea glo-
ria fortitudinis eius. Rex cum exercitu ſuo operiet eam ſicut nubes quæ aſcendit & operit terram; & habitatores villarum eius in captiuita-
tem ibunt. 19 Et faciam vltionem iudiciorum in Aegypto, & ſcient quia ego Dominus. 20 Et factum eſt anno vndecimo, primo
menſe, ſeptima menſis, factus eſt ſermo prophetiæ à facie Domini mecũ, dicens: 21 Fili hominis, fortitudinem regni Pharaonis regis Ae-
gypti confregi, & ecce non confirmabitur vt ſanetur, vt det conſilium quò ſapienter agat, vt roboretur ad regnum tenendum.

22 לכן כה־אמר אדני יהוה הנני אל־פרעה מלך־
מצרים ושברתי את־זרעתיו את־החזקה ואת־
הנשברת והפלתי את־החרב מידו:
23 והפיצותי את־מצרים בגוים וזריתם בארצות:
24 וחזקתי את־זרעות מלך בבל ונתתי את־חרבי
בידו ושברתי את־זרעות פרעה ונאק נאקות חלל
25 לפניו: והחזקתי את־זרעות מלך בבל וזרעות
פרעה תפלנה וידעו כי־אני יהוה בתתי חרבי ביד
מלך־בבל ונטה אותה אל־ארץ מצרים:
26 והפיצותי את־מצרים בגוים וזריתי אותם
בארצות וידעו כי־אני יהוה:

לא

1 ויהי באחת עשרה שנה בשלישי באחד
לחדש היה דבר־יהוה אלי לאמר:
2 בן־אדם אמר אל־פרעה מלך־מצרים ואל־
המונו אל־מי דמית בגדלך:
3 הנה אשור ארז בלבנון יפה ענף וחרש מצל
וגבה קומה ובין עבתים היתה צמרתו:
4 מים גדלוהו תהום רממתהו את־נהרתיה
הלך סביבות מטעה ואת־תעלתיה שלחה אל
כל־עצי השדה:
5 על־כן גבהא קמתו מכל עצי השדה ותרבינה
סרעפתו ותארכנה פארתו ממים רבים בשלחו:
6 בסעפתיו קננו כל־עוף השמים ותחת פארתיו
ילדו כל חית השדה ובצלו ישבו כל גוים רבים:
7 ויף בגדלו בארך דליותיו כי־היה שרשו אל־
מים רבים:
8 ארזים לא־עממהו בגן־אלהים ברושים לא דמו
אל־סעפתיו וערמנים לא־היו כפארתיו כל־עץ בגן־
אלהים לא־דמה אליו ביפיו:

22 * Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego ad Pharaonem regem Ægypti, & comminuam eius brachium forte sed confractum, & deiiciã gladium de manu eius.
23 * Et dispergam Ægyptũ in gentibus, &
24 ventilabo eos in terris. * Et confortabo
G brachia regis Babylonis, daboq́ue gladium meum in manu eius, & confringam brachiũ Pharaonis, & gement gemitibus in-
25 terfecti coram facie eius. * Et confortabo brachia regis Babylonis, & brachia Pharaonis concident; & scient quia ego Dñs, cùm dedero gladium meum in manu regis Babylonis, & extenderit eum super terram
25 Ægypti. * Et dispergam Ægyptum in nationes, & ventilabo eos in terras; & scient quia ego Dominus.

CAP. XXXI.

1 ET factum est in anno vndecimo, tertio
A mense, vna mensis, factũ est verbũ Dñi
2 ad me, dicens: * Fili hominis, dic Pharaoni regi Ægypti & populo eius: Cui similis
3 factus es in magnitudine tua? * Ecce Assur quasi cedrus in Libano pulcher ramis & frondibus nemorosus, excelsusq́; altitudine, & inter condensas frondes eleuatũ est
4 cacumen eius. * Aquæ nutrierunt illum, abyssus exaltauit illum. Flumina eius manabant in circuitu radicum eius, & riuos
B suos emisit ad vniuersa ligna regionis.
5 * Propterea eleuata est altitudo eius super omnia ligna regionis, & multiplicata sunt arbusta eius, & eleuati sunt rami eius prę aquis multis. Cumq́; extendisset vmbrã
6 suam; * In ramis eius fecerunt nidos omnia volatilia cæli, & sub frondibus eius genuerũt omnes bestię saltuũ, & sub vmbraculo illius habitabat cœtus gentium plu-
7 marũ. * Eratq́; pulcherrimus in magnitudine sua, & in dilatatione arbustorũ suorũ: erat enim radix illius iuxta aquas multas.
8 * Cedri nõ fuerũt altiores illo in paradiso
C Dei. Abietes nõ adæquauerunt summitatẽ eius, & platani nõ fuerunt æquæ frondibus illius. Omne lignum paradisi Dei non est assimilatum illi & pulchritudini eius.

תרגום יונתן

22 כען כדנן אמר יוי אלהים הא אנא שלח רגזי על פרעה מלכא דמצרים ואתבר ית סעדוהי וית שלטונוהי תקיפיא ודבהון הוה תבר
מלכותא וארמי ית תקפא מנה: 23 ואגלי ית מצראי לביני עממיא ואבדרנון במדינתא: 24 ואתקף ית מלכות מלכא דבבל ואתן
תקפי בידיה ואתבר ית תקוף פרעה וינהם נהום מטעני חרב קדמוהי: 25 ואתקף ית מלכות מלכא דבבל ומלכות פרעה תבטל
ותדעון ארי אנא יוי כד אתן תקפי ביד מלכא דבבל ויתפרע פרענו מן ארעא דמצרים: 26 ואגלי ית מצראי לביני עממיא ואבדר יתהון
במדינתא וידעון ארי אנא יוי:

לא

1 והוה בחדא עשרי שנין בתליתאה בחד לירחא הוה פתגם נבואה מן קדם יוי עמי למימר: 2 בר אדם אמר לפרעה מלכא
דמצרים ולאתרגושתיה למן דמיתא בתקפך: 3 הא אתוראה דמי לארזא בלבנן דעפיה שפיר וסוכיה מטלן ורם בקומה ועל נגרין
הוה שרשוהי: 4 בעממיא סגי בסומכותא אתקף ית מלכיא שעבד לתחות מלכותה וית שלטונוהי מני על כל מדינת ארעא:
5 על כן ראם בתקפיה מכל מלכי ארעא וסגיאה משריתיה ואתנצחו סומכותיה על עממין סגיאין באתנצחותיה:
6 במשריתיה כבש כל כרכין תקיפין ותחות שלטונוהי שעבד כל מדינת ארעא ובטלל מלכותיה יתבו כל עממין סגיאין: 7 ואתנצח
בסומכותיה בסגי גברוהי ארי הות אמתיה על עממין סגיאין: 8 מלכין תקיפין לא אתנצחו לקבלה בתקוף גבורה דהות עמה מן
קדם יוי שלטונין לא קמו קדם משריתיה וגברין לא יכלו בסמכותיה בתקוף גבורה דהוה עמה מן קדם יוי לא דמי לה בתקפה:

22 Propterea hæc dicit Adonai Dominus: Ec-
ce ego ad Pharaonem regem Aegypti, & commi
nuam brachia eius fortia & extēta & confra-
cta, & deiiciam gladium eius de manu eius.
Et disseminabo Aegyptum in gentes, & 23
ventilabo eos in regiones. Et confortabo 24
brachia regis Babylonis, et dabo gladium meum
in manum eius, et inducet gladium super Aegy-
ptum, & deprædabitur prædam eius, & spo-
liabit spolia eius. Et confortabo brachia 25
regis Babylonis; at brachia Pharaonis cadent;
& scient quia ego sum Dominus, cùm dedero
gladium meum in manus regis Babylonis, &
extendet eum super terram Aegypti.
Et disseminabo Aegyptum in gentes, et ven 26
tilabo eos in regiones, & scient quia ego sum
Dominus.

CAP. XXXI.

ET factū est in vndecimo anno, in tertio men- 1
se, vna mensis, factū est verbum Domini ad
me dicens: Fili hominis, dic ad Pharaonem 2
regem Aegypti & multitudini eius: Cui assimi-
lasti teipsum in celsitudine tua? Ecce Assur 3
cupressus in Libano pulcher propaginibus et den
sus in vmbra, & excelsus magnitudine, & in
medium nubium factum est initium eius.
Aqua enutriuit illum, abyssus eleuauit eū, 4
flumina eius duxit in circuitu plantarū eius, &
commixtiones eius emisit ad vniuersa ligna cāpi.
Propter hoc eleuata est magnitudo eius vl- 5
tra omnia ligna campi, et multiplicati sunt rami
eius, & exaltatæ sunt propagines eius ab aqua
multa, cùm extendisset se.
In propaginibus eius nidificauerunt omnia 6
volatilia cæli, & sub ramis eius genuerūt om-
nes bestiæ cāpi, in vmbra illius habitauit omnis
multitudo gentium. Et erat pulcher in celsi- 7
tudine sua, propter multitudinem ramorū suo-
rum, quia factæ sunt radices eius in aquā multā.
Et cupressi multæ in paradiso Dei, et pinus 8
non similes propaginibus eius, & abietes nō fue
runt similes ramis eius. Omne lignum in paradi-
so Dei non assimilatū est ei in pulchritudine eius
propter multitudinem ramorum eius.

22 διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ φαραὼ
βασιλέα αἰγύπτου, καὶ συντρίψω τοὺς βραχίονας αὐτοῦ τοὺς
ἰσχυροὺς καὶ τοὺς τεταμένους καὶ τοὺς συντριβομένους, καὶ κατα-
23 βαλῶ τὴν μάχαιραν αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτοῦ. καὶ δια-
σπερῶ αἴγυπτον εἰς τὰ ἔθνη, καὶ λικμήσω αὐτοὺς εἰς τὰς χώ-
24 ρας. καὶ κατισχύσω τοὺς βραχίονας βασιλέως βαβυλῶ-
νος, καὶ δώσω τὴν ῥομφαίαν μου εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ
ἐπάξει τὴν ῥομφαίαν ἐπ' αἴγυπτον. καὶ προνομεύσει τὴν προ-
25 νομὴν αὐτῆς, καὶ σκυλεύσει τὰ σκῦλα αὐτῆς. καὶ ἐνισχύσω
τοὺς βραχίονας βασιλέως βαβυλῶνος. οἱ δὲ βραχίονες
φαραὼ πεσοῦνται, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, ἐν τῷ δοῦ-
ναι τὴν ῥομφαίαν μου εἰς χεῖρας βασιλέως βαβυλῶνος,
26 καὶ ἐκτενεῖ αὐτὴν ἐπὶ τὴν γῆν αἰγύπτου. καὶ διασπερῶ
αἴγυπτον εἰς τὰ ἔθνη, καὶ λικμήσω αὐτοὺς εἰς τὰς χώρας, καὶ
γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος.

λα'

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει ἐν τῷ τρίτῳ μηνὶ μιᾷ
τοῦ μηνός, ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων·
2 υἱὲ ἀνθρώπου εἰπὲ πρὸς φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου καὶ τῷ
πλήθει αὐτοῦ, τίνι ὡμοίωσας σεαυτὸν ἐν τῷ ὕψει σου;
3 ἰδοὺ ἀσοὺρ κυπάρισσος ἐν τῷ λιβάνῳ καλὸς ταῖς πα-
ραφυάσιν καὶ πυκνὸς ἐν τῇ σκέπῃ, καὶ ὑψηλὸς τῷ μεγέθει, καὶ
4 εἰς μέσον νεφελῶν ἐγένετο ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ. ὕδωρ ἐξέθρε-
ψεν αὐτόν, ἡ ἄβυσσος ὕψωσεν αὐτόν, τοὺς ποταμοὺς αὐτῆς
ἤγαγεν κύκλῳ τῶν φυτῶν αὐτοῦ. καὶ τὰ συστέματα αὐτῆς
5 ἐξαπέστειλεν εἰς πάντα τὰ ξύλα τοῦ πεδίου. ἕνεκεν τού-
του ὑψώθη τὸ μέγεθος αὐτοῦ παρὰ πάντα τὰ ξύλα τοῦ πεδίου,
καὶ ἐπληθύνθησαν οἱ κλάδοι αὐτῆς, καὶ ὑψώθησαν αἱ
παραφυάδες αὐτοῦ ἀφ' ὕδατος πολλοῦ. ἐν τῷ ἐκτεῖναι αὐτόν·
6 ἐν ταῖς παραφυάσιν αὐτοῦ ἐνόσσευσαν πάντα τὰ πετεινὰ
τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὑποκάτω τῶν κλάδων αὐτοῦ ἐγέννωσαν πάν-
τα τὰ θηρία τοῦ πεδίου, ἐν τῇ σκιᾷ αὐτοῦ κατῴκησεν πᾶν
7 πλῆθος ἐθνῶν. καὶ ἐγένετο καλὸς ἐν τῷ ὕψει αὐτοῦ διὰ
τὸ πλῆθος τῶν κλάδων αὐτοῦ, ὅτι ἐγενήθησαν αἱ ῥίζαι αὐτοῦ
8 εἰς ὕδωρ πολύ. καὶ κυπάρισσοι πολλοὶ ἐν τῷ παραδείσῳ
τοῦ θεοῦ, καὶ πίτυες οὐχ ὅμοιαι ταῖς παραφυάσιν αὐτοῦ, καὶ
ἐλάται οὐκ ἐγένοντο ὅμοιαι τοῖς κλάδοις αὐτοῦ. πᾶν ξύ-
λον ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ θεοῦ οὐχ ὡμοιώθη αὐτῷ ἐν τῷ
κάλλει αὐτοῦ διὰ τὸ πλῆθος τῶν κλάδων αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego mitto furorem meum super Pharaonem regem Aegypti & conterā auxiliatores eius, & principes eius fortissimos quibus ille regna confregit; & proiiciam fortitudinem ab eo. 23 Et transmigrare faciam Aegyptios inter populos, & dispergam eos per prouincias. 24 Et roborabo regnum regis Babylonis, & dabo fortitudinem meam in manū eius, & conterā fortitudinem Pharaonis. Et gemet gemitu eorum qui confossi sunt gladio coram eo. 25 Et roborabo regnum regis Babylonis, & regnum Pharaonis cessabit; & scient quia ego Dominus, cùm dedero fortitudinem meam in manū regis Babylonis, & vltus fuerit vltionem de terra Ægypti. 26 Ac demigrare faciam Aegyptios inter populos, & dispergam eos per prouincias, & scient quia ego Dominus.

CAP. XXXI.

ET factum est vndecimo anno, tertio mense, prima die mensis, factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens: 2 Fili hominis, dic ad Pharaonem regem Aegypti, & ad multitudinem eius: Cui similis factus es in fortitudine tua? 3 Ecce Assur similis erat cedro in Libano, cuius ramus pulcher est, & propagines eius vmbram faciunt, & excelsus statura; & iuxta torrentes misit radices suas. 4 In populis multiplicatus est, auxiliis roboratus est, reges subiecit regno suo, & principes suos constituit super omnes prouincias terræ. 5 Ideo elatus est in fortitudine sua supra omnes reges terræ, & multiplicati sunt exercitus eius, & præualuerunt auxiliatores eius populis multis victoria eius. 6 Exercitu suo subiugauit omnes arces fortissimas, & sub principibus suis subiecit omnes prouincias terræ, & in vmbra regni eius habitauerūt omnes populi numerosi. 7 Et ita inualuit auxiliatoribus suis, multitudine fortiū suorū, vt factus sit terror eius super populos multos. 8 Reges fortes nō præualuerūt aduersus eū, ob fortitudinē potētię quæ erat cū eo à facie Domini. Nulli duces constiterunt ante agmina eius, nec fortes fuerūt superiores eius auxiliis, ob fortitudinē potētiæ qua præditus erat a Dño: nullus fuit ei similis fortitudine.

9 * יָפֶה עֲשִׂיתִיו בְּרֹב דָּלִיּוֹתָיו וַיְקַנְאֻהוּ כָּל־עֲצֵי־עֵדֶן
אֲשֶׁר בְּגַן הָאֱלֹהִים׃
10 * לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן אֲשֶׁר גָּבַהְתָּ
בְּקוֹמָה וַיִּתֵּן צַמַּרְתּוֹ אֶל־בֵּין עֲבוֹתִים וְרָם לְבָבוֹ
בְּגָבְהוֹ׃
11 * וְאֶתְּנֵהוּ בְּיַד אֵל גּוֹיִם עָשׂוֹ יַעֲשֶׂה לוֹ בְּרִשְׁעוֹ
גֵּרַשְׁתִּיהוּ׃
12 * וַיִּכְרְתֻהוּ זָרִים עָרִיצֵי גוֹיִם וַיִּטְּשֻׁהוּ אֶל־
הֶהָרִים וּבְכָל־גֵּאָיוֹת נָפְלוּ דָלִיּוֹתָיו וַתִּשָּׁבַרְנָה
פֹרֹאתָיו בְּכֹל־אֲפִיקֵי הָאָרֶץ וַיֵּרְדוּ מִצִּלּוֹ כָּל־עַמֵּי
הָאָרֶץ וַיִּטְּשֻׁהוּ׃
13 * עַל־מַפַּלְתּוֹ יִשְׁכְּנוּ כָּל־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְאֶל־
פֹּרֹאתָיו הָיוּ כֹּל חַיַּת הַשָּׂדֶה׃
14 * לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא־יִגְבְּהוּ בְקוֹמָתָם כָּל־עֲצֵי־מַיִם
וְלֹא־יִתְּנוּ אֶת־צַמַּרְתָּם אֶל־בֵּין עֲבֹתִים וְלֹא־יַעַמְדוּ
אֲלֵיהֶם בְּגָבְהָם כָּל־שֹׁתֵי מָיִם כִּי כֻלָּם נִתְּנוּ לַמָּוֶת
אֶל־אֶרֶץ תַּחְתִּית בְּתוֹךְ בְּנֵי אָדָם אֶל־יוֹרְדֵי בוֹר׃
15 * כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בְּיוֹם רִדְתּוֹ שְׁאֹלָה הֶאֱבַלְתִּי
כִּסֵּתִי עָלָיו אֶת־תְּהוֹם וָאֶמְנַע נַהֲרוֹתֶיהָ וַיִּכָּלְאוּ
מַיִם רַבִּים וָאַקְדִּר עָלָיו לְבָנוֹן וְכָל־עֲצֵי הַשָּׂדֶה
עָלָיו עֻלְפֶּה׃
16 * מִקּוֹל מַפַּלְתּוֹ הִרְעַשְׁתִּי גוֹיִם בְּהוֹרִדִי אֹתוֹ שְׁאֹלָה
אֶת־יוֹרְדֵי בוֹר וַיִּנָּחֲמוּ בְּאֶרֶץ תַּחְתִּית כָּל־עֲצֵי־עֵדֶן
מִבְחַר וְטוֹב־לְבָנוֹן כָּל־שֹׁתֵי מָיִם׃
17 * גַּם־הֵם אִתּוֹ יָרְדוּ שְׁאֹלָה אֶל־חַלְלֵי־חָרֶב וּזְרֹעוֹ
יָשְׁבוּ בְצִלּוֹ בְּתוֹךְ גּוֹיִם׃
18 * אֶל־מִי דָמִיתָ כָּכָה בְּכָבוֹד וּבְגֹדֶל בַּעֲצֵי־עֵדֶן
וְהוּרַדְתָּ אֶת־עֲצֵי־עֵדֶן אֶל־אֶרֶץ תַּחְתִּית בְּתוֹךְ
עֲרֵלִים תִּשְׁכַּב אֶת־חַלְלֵי־חֶרֶב הוּא פַרְעֹה וְכָל־
הֲמוֹנֹה נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃

9 * Quoniam ſpecioſum feci eum, & mul-
tis condenſisq; frondibus. Et æmulata ſunt
eum omnia ligna voluptatis quæ erant in
10 paradiſo Dei. * Propterea hæc dicit Do-
minus Deus: Pro eo quòd ſublimatus eſt in
altitudine & dedit ſummitatẽ ſuam viren-
tẽ atque condenſam, & eleuatũ eſt cor eius
11 in altitudine ſua. *Tradidi eum in manu
E fortiſſimi gentium. faciens faciet ei. Iuxta
12 impietatẽ eius eieci eum. * Et ſuccident eũ
alieni & crudeliſſimi nationum. Et proii-
cient eum ſuper montes, & in cunctis con
uallibus corruẽt rami eius, & confringẽtur
arbuſta eius in vniuerſis rupibus terræ, &
recedent de vmbraculo eius omnes populi
13 terræ, & relinquent eum. * In ruina eius
habitauerunt omnia volatilia cęli, & in ra-
mis eius fuerunt vniuerſæ beſtiæ regionis.
14 * Quamobrem non eleuabuntur in al-
titudine ſua omnia ligna aquarũ, nec ponent
ſublimitatem ſuam inter nemoroſa atque
frondoſa, nec ſtabũt in ſublimitate ſua om-
nia quæ irrigantur aquis; quia omnes tra-
diti ſunt in mortẽ ad terrã vltimam in me-
dio filiorũ hominũ ad eos qui deſcendunt
15 in lacũ. * Hæc dicit Dñs Deus: In die qua
F do deſcẽdit ad inferos induxi luctum, ope-
rui eum abyſſo, & prohibui flumina eius,
& coercui aquas multas. Cõtriſtatus eſt ſu-
per eum Libanus, & omnia ligna agri con-
16 cuſſa ſunt. * A ſonitu ruinę eius commoui
gentes, cùm deducerem eum ad infernum
cum his qui deſcendebant in lacũ. Et con-
ſolata ſunt in terra infima omnia ligna vo-
luptatis egregia atque præclara in Libano,
vniuerſa quæ irrigantur aquis.
17 * Nam & ipſi cum eo deſcendent ad in-
fernum ad interfectos gladio, & brachium
vniuſcuiuſq; ſedebit ſuper vmbraculũ eius
18 in medio nationum eius. * Cui aſſimila-
G tus es ô inclyte atque ſublimis inter ligna
voluptatis? Ecce deductus es cũ lignis vo-
luptatis ad terrã vltimã. In medio incircũ-
ciſorum dormies cũ eis qui interfecti ſunt
gladio. Ipſe eſt Pharao & omnis multitudo
eius, dicit Dominus Deus.

תרגום יונתן

9 שפיר עבדתיה בסגי גברוהי וזעו מן קדמוהי כל מלכי קדם בתקוף גבורתה דהות עמה מן קדם יי׃ 10 בכן כדנן אמר יוי אלהים
חלף דאתראמתא בקומה ויהב מרותיה על כל מלכותיה וראם לבה בתקפיה׃ 11 ואמסרנה ביד תקיף עממיא אתפרעה אתפרע מנה
כחובה חרכתיה׃ 12 ושציוהי נכראין תקיפי עממיא ורטשוהי על טוריא ובכל חיליא נפלא משריתיה ואתכדרו סומכותיה בכל
בגדי ארעא ונחתו מטלל מלכותה כל מלכי עממי ארעא ורטשוהי׃
13 על מפלת קטילוהי שרו כל עופא דשמיא ועל פגרי משריתיה נחא כל חיות ברא׃
14 כדיל ולא יראמון כתקפהון כל מלכי קדם ולא יתנון ית מרותהון על מלכותא ולא יתרברבון להון בתקפהון כל עבדי מלכו ארי
כלהון אתמסרו למותא לארעא ערעיתא בגו בני אנשא עם נחתי גוב בית אבדנא׃
15 כדנן אמר יוי אלהים ביום אחתותי יתיה לשאול אתאבלו עלוהי חפת עקא ית עלמא וחרובא מדינתא וזעו עממין סגיאין וחשוכת
להון אפי מלכיא וכל מלכי עממיא עלוהי טפחו כתפא׃ 16 מקל מפלתיה אזעית עממיא באחתותי יתיה לשאול עם נחתי גוב בית
אבדנא ואתנחמו בארעא ארעיתא כל מלכי קדם שלטונין ועתירי נכסיא כל עבדי מלכו׃
17 אף אנון עמה אחחתו לשאול עם קטילי חרבא ושלטונוהי אתברו מתקפהון בגו מלכותהון׃ 18 למן דמית כדין ביקר וברבו
מלכי קדם ותתחת עם מלכי קדם לארעא ארעיתא בגו חיביא תשכב עם קטילי חרבא הוא פרעה וכל אתרגושתיה אמר יוי אלהים׃

* Pulchrum feci eum in multitudine ramo- 9
rum eius, & æmulata sunt eum ligna paradisi
delitiarum Dei. * Propterea hæc dicit Ado- 10
nai Dominus: Pro eo quòd factus es magnus
magnitudine, & dedisti initium tuum in me-
dium nubium, & eleuatum est cor suum in cel-
situdine sua. * Et tradidi eum in manus prin 11
cipis gentium, & fecit perditionem eius secun-
dum impietatem Aegypti.
* Et exterminauerunt eum alieni pestilentes 12
de gentibus, & deiecerunt eum à montibus, in
cunctis vallibus ceciderunt rami eius, & con-
fracti sunt stirpes eius in omni campo terræ, &
descenderunt ab vmbraculo eius omnes populi
gentium, & strauerunt eum.
* Super ruinam eius requieuerunt omnia vo 13
latilia cæli, & super truncos eius fuerunt vni-
uersæ bestiæ agri.
* Vt non exaltentur in magnitudine eorum 14
omnia ligna quæ in aqua; & non dederunt ini-
tium suum in medium nubium, & non steterũt
in sublimitate ipsorum ad eum omnes bibentes
aquam; omnes dati sunt in mortem in terram
profunditatis in medio filiorum hominũ descen-
dentes in foueam.
* Hæc dicit Adonai Dominus: In qua die de- 15
scendit ad inferos, luxit eum abyssus. Et prohi-
bui flumina eius, & prohibui multitudinem a-
quæ, & contenebratus est super eum Libanus.
Omnia ligna campi super eum soluta sunt
* A voce ruinæ eius: commotæ sunt gentes 16
quando deducebam eum in infernum cũ descen-
dentibus in lacum, & consolabantur eũ in terra
infima, omnia ligna delitiarum & electa &
pulcherrima Libani vniuersa bibentia aquam.
* Et enim & ipsi descenderunt cum eo in in- 17
fernum in vulneratis à gladio, & semen eius ha
bitãtes sub vmbraculo eius in medio vitæ eorum
perierunt. * Cui assimilatus es in virtute & 18
in gloria, & in magnitudine inter ligna delitia-
rum: descende cum lignis delitiarũ in terræ pro-
fundum. In medio incircuncisorum dormies cũ
vulneratis gladio, sic Pharao & omnis multitu-
do fortitudinis eius, dicit Adonai Dominus.

9 * καλὸν ἐποίησα αὐτὸν ἐν τῷ πλήθει τῶν κλάδων
αὐτοῦ, καὶ ἐζήλωσεν αὐτὸν τὰ ξύλα τοῦ παραδείσου τῆς τρυ-
10 φῆς τοῦ θεοῦ. * διὰ τοῦτο τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος·
ἀνθ' ὧν ἐγένου μέγας τῷ μεγέθει, καὶ ἔδωκας τὴν ἀρχήν
σου εἰς μέσον νεφελῶν, καὶ ἐπήρθη ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ τῷ
11 ὕψει αὐτοῦ. * καὶ παρέδωκα αὐτὸν εἰς χεῖρας ἄρχον-
τος ἐθνῶν, καὶ ἐποίησεν τὴν ἀπώλειαν αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀ-
12 σέβειαν αἰγύπτου. * καὶ ἐξωλόθρευσαν αὐτὸν ἀλλό-
τριοι λοιμοὶ ἀπὸ ἐθνῶν· καὶ κατέβαλον αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὀ-
ρέων ἐν πάσαις ταῖς φάραγξιν ἔπεσον οἱ κλάδοι αὐτοῦ,
καὶ συνετρίβη τὰ στελέχη αὐτοῦ ἐν παντὶ πεδίῳ τῆς γῆς,
καὶ κατέβησαν ἀπὸ τῆς σκέπης αὐτοῦ πάντες οἱ λαοὶ
τῶν ἐθνῶν. καὶ ἐδάφισαν αὐτὸν·
13 * ἐπὶ τὴν πτῶσιν αὐτοῦ ἀνεπαύσαντο πάντα τὰ πετει-
νὰ τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἐπὶ τὰ στελέχη αὐτοῦ ἐγένετο πάντα
14 τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ. * ὅπως μὴ ὑψωθῶσιν ἐν τῷ μεγέθει
αὐτῶν πάντα τὰ ξύλα τὰ ἐν τῷ ὕδατι, καὶ οὐκ ἔδωκαν
τὴν ἀρχὴν αὐτῶν εἰς μέσον νεφελῶν καὶ οὐκ ἔστησαν ἐν τῷ
ὕψει αὐτῶν πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ πίνοντες ὕδωρ, πάντες
ἐδόθησαν εἰς θάνατον εἰς γῆν βάθους ἐν μέσῳ υἱῶν ἀν-
θρώπων καταβαίνοντας εἰς βόθρον.
15 * τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος· ἐν ᾗ ἡμέρᾳ κατέβη εἰς
ᾅδου ἐπένθησεν αὐτὸν ἡ ἄβυσσος. καὶ ἀπέστησα τοὺς ποτα-
μοὺς αὐτῆς, καὶ ἐκώλυσα πλῆθος ὕδατος, καὶ ἐσκότα-
σεν ἐπ' αὐτῷ ὁ λίβανος. πάντα τὰ ξύλα τοῦ πεδίου ἐπ'
αὐτῷ ἐξελύθη,
16 * ἀπὸ τῆς φωνῆς τῆς πτώσεως αὐτοῦ. ἐσείσθησαν τὰ ἔθνη
ὅτε κατεβίβαζον αὐτὸν εἰς ᾅδου μετὰ τῶν καταβαινόντων
εἰς λάκκον, καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ἐν γῇ κατωτάτῃ πάντα
τὰ ξύλα τῆς τρυφῆς καὶ τὰ ἐκλεκτὰ καὶ τὰ κάλλιστα τοῦ
λιβάνου πάντα τὰ πίνοντα ὕδωρ.
17 * καὶ γὰρ καὶ αὐτοὶ κατέβησαν μετ' αὐτοῦ εἰς ᾅδου ἐν τοῖς
τραυματίαις ἀπὸ μαχαίρας, καὶ τὸ σπέρμα αὐτοῦ οἱ κατοι-
κοῦντες ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ ἐν μέσῳ τῆς ζωῆς αὐτῶν ἀπώ-
18 λοντο. * τίνι ὡμοιώθης ἐν δυνάμει καὶ ἐν δόξῃ καὶ ἐν μεγέθει
ἐν τοῖς ξύλοις τῆς τρυφῆς, κατάβηθι μετὰ τῶν ξύλων τῆς
τρυφῆς εἰς γῆς βάθος. ἐν μέσῳ ἀπεριτμήτων κοιμηθήσῃ
μετὰ τραυματιῶν μαχαίρας, οὕτως φαραὼ καὶ πᾶν τὸ
πλῆθος τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, λέγει ἀδωναῒ κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Speciosum enim feci eum multitudine fortium suorum; & tremuerunt à facie eius omnes reges Orientis, propter fortitudinẽ po-
tentiæ quæ erat cum eo à facie Domini. 10 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quòd tete extulisti statura, & dedit subiectio-
nem suam super omnia regna, & eleuatum est cor eius in fortitudine sua. 11 Tradidi eum in manum fortissimi populorum, qui vltio-
nem sumpsit ex eo; in peccato suo eieci eum. 12 Et consumpserũt eum alieni robustissimi populorũ, & proiecerunt eum super montes, &
in cunctis conuallibus cecidit exercitus eius, dispersique sunt auxiliatores eius in vniuersis riuis terræ, & descenderunt ex vmbra regni eius
omnes reges populorum terræ, & proiecerunt eum. 13 Super ruinam occisorum eius habitauerunt omnes volucres cæli, & super cadaue-
ra exercitus eius quieuerunt omnes bestiæ agri. 14 Vt non eleuentur fortitudine sua omnes reges Orientis, nec dent tyrannidem suam
super regna, nec sese efferant potentia sua omnes tenentes regnum; quia vniuersi traditi sunt in mortem in terra inferiori in medio filiorum
hominum cum descendentibus in lacum domus perditionis. 15 Hæc dicit Dominus Deus: In die quo descendere feci eum in infernum,
luxerunt super eum; operuit orbem tribulatio, & desertæ sunt prouinciæ, & contremuerunt populi multi, & denigratæ sunt propter eum fa-
cies regum, & omnes reges populorum propter eum percusserunt humerum. 16 A voce ruinę eius contremiscere feci populos, quando
descendere feci eum in infernum cum descendentibus in lacum domus perditionis, & consolati sunt in terra inferiori omnes reges Orien-
tis, principes & diuites substantiis, omnes tenentes regnum. 17 Ipsi quoque descenderunt cum eo in infernum cum interfectis gla-
dio, & principes eius contriti sunt à fortitudine sua in medio regnorum.
18 Cuínam similis es nunc in magnitudine & in gloria inter reges Orientis? itaque detraheris cum regibus Orientis in terram infe-
riorem, in medio peccatorum dormies cum interfectis gladio; hic est Pharao & omnis multitudo eius, ait Dominus Deus.

לב

1 ויהי בשתי עשרה שנה בשני־עשר חדש
באחד לחדש היה דבר־יהוה אלי לאמר ׃
2 בן־אדם שא קינה על־פרעה מלך־מצרים
ואמרת אליו כפיר גוים נדמית ואתה כתנים
בימים ותגח בנהרתיך ותדלח־מים ברגליך ותרפש
3 נהרתם ׃ כה אמר אדני יהוה ופרשתי עליך
את־רשתי בקהל עמים רבים והעלוך בחרמי ׃
4 ונטשתיך בארץ על־פני השדה אטילך
והשכנתי עליך כל־עוף השמים והשבעתי ממך
5 חית כל־הארץ ׃ ונתתי את־בשרך על־ההרים
6 ומלאתי הגאיות רמותך ׃ והשקיתי ארץ צפתך
מדמך אל־ההרים ואפקים ימלאון ממך ׃
7 וכסיתי בכבותך שמים והקדרתי את־ככביהם
שמש בענן אכסנו וירח לא־יאיר אורו ׃
8 כל־מאורי אור בשמים אקדירם עליך ונתתי
חשך על־ארצך נאם אדני יהוה ׃
9 והכעסתי לב עמים רבים בהביאי שברך בגוים
על־ארצות אשר לא־ידעתם ׃
10 והשמותי עליך עמים רבים ומלכיהם ישערו
עליך שער בעופפי חרבי על־פניהם וחרדו לרגעים
איש לנפשו ביום מפלתך ׃
11 כי כה אמר אדני יהוה חרב מלך־בבל תבואך ׃
12 בחרבות גבורים אפיל המונך עריצי גוים כלם
ושדדו את־גאון מצרים ונשמד כל־המונה ׃
13 והאבדתי את־כל־בהמתה מעל מים רבים ולא
תדלחם רגל־אדם עוד ופרסות בהמה לא
תדלחם ׃
14 אז אשקיע מימיהם ונהרותם כשמן אוליך
נאם אדני יהוה ׃

CAP. XXXII.

1 ET factum est duodecimo anno, in men-
A se duodecimo, in vna mensis, factum est
2 verbum Domini ad me dicens: Fili ho-
minis, assume lamentũ super Pharaonem
regem Ægypti, & dices ad eum: Leoni gen-
tium assimilatus es, & draconi qui est in
mari. Et ventilabas cornu in fluminibus
tuis, & conturbabas aquas pedibus tuis, &
3 conculcabas flumina eorum. Propterea
hæc dicit Dñs Deus: Expandam super te
rete meum in multitudine populorũ mul-
torum, & extraham te in sagena mea.
4 Et proiiciam te in terrã. super faciem
agri abiiciam te, & habitare faciam super te
omnia volatilia cæli, & saturabo super te
5 bestias vniuersæ terræ. Et dabo carnes
tuas super montes, & implebo colles tuos
6 sanie tua. Et irrigabo terram fœtore san-
guinis tui super montes, & valles implebũ-
7 tur ex te. Et operiam cùm extinctus fue-
B ris cælos, & nigrescere faciã stellas eius. Solẽ
nube tegam, & luna nõ dabit lumen suum.
8 Omnia luminaria cæli mœrere faciam
super te, & dabo tenebras super terrã tuam,
9 dicit Dñs Deus. Et irritabo cor popu-
lorum multorũ, cùm induxero contritionẽ
tuam in gentibus super terras quas nescis.
10 Et stupescere faciam super te populos
multos. Et reges eorum horrore nimio for-
midabunt super te, cùm volare cœperit gla-
dius meus super facies eorum, & obstupe-
scent repentè singuli pro anima sua in die
11 ruinæ tuæ. Quia hæc dicit Dominus
C Deus: Gladius regis Babylonis veniet tibi.
12 In gladiis fortium deiiciam multitu-
dinem tuam. Inexpugnabiles omnes gen-
tes hæ, & vastabunt superbiam Ægypti, &
dissipabitur multitudo eius.
13 Et perdam omnia iumenta eius quæ
erant super aquas plurimas: & non contur-
babit eas pes hominis vltrà, neque vngula
iumentorum turbabit eas.
14 Tunc purissimas reddam aquas eorũ,
& flumina eorum quasi oleum adducam,
ait Dominus Deus.

תרגום יונתן

לב 1 והוה בתרתא עשרי שנין בתרי עשרא ירחין בחד לירחא הוה פתגם נבואה מן קדם ייי עמי למימר ׃ 2 בר אדם
...ל אליא על פרעה מלכא דמצרים ותימר לה תקיף בעממיא הויתא ואת כתניניא בימניא ואגחת במשריתך ואזעת עממיא בסומכותך
...ת מדינתהון ׃ 3 כדנן אמר ייי אלהים ואפרוש עלך ית מצדתי בקהל עממין סגיאין ותתאחד בסריגתי ׃ 4 וארטשנך בארעא
...ל אפי ברא ארמי נבילתך ואשרי עלך כל עופא דשמיא ואסבע מנך חית כל ארעא ׃ 5 ואתן ית בשר קטילך על טוריא ויתמלין
...ליא פגרי משריתך ׃ 6 וארוי ארעא דהניתא מדמך על טוריא ופצידיא יתמלון מנך ׃ 7 ותחפנך עקא באכהיותי ית זיו יקר מלכותך
מן שמיא יזערון עם משריתך דהוו סגיאין ככוכבי שמיא מלך במשריתיה יחפינך כעננא דסליק וחפי ית שמשא וכסהרא בימממא לא מזהר
נהוריה ׃ 8 כל שבילי אורחתך דמתקנין ונטירין קדמי הא כמנהרי נהוריא בשמיא אקלקלנון עלך ותחפי עקא כקבלא ית ארעך
אמר ייי אלהים ׃ 9 ואזיע לב עממין סגיאין באיתיותי תברי קרבך לביני עממיא למדינן דלא ידעתנון ׃ 10 ואצדי עלך עממין
סגיאין ומלכיהון יתמהון עלך תימה באיתיותי עלך דקטלין בחרבא ואנון חזן ויזועון מן קדם חבריהון גבר על נפשיה ביום מפלת קטילך ׃
11 ארי כדנן אמר ייי אלהים קטולי חרבא מלכא דבבל ייתון עלך ׃ 12 בחרבי גבריא אמגר משריתך תקיפי עממיא כלהון
ויבזון ית תקוף מצרים ותשתיצי כל אתרגושתהא ׃ 13 ואובד ית כל בעירה מעל מיין סגיאין ולא תזיעונון רגלא דאנשא עוד ופרסת
בעירא לא תזיעונון ׃ 14 בכן אשקט לעממיא ומלכיהון בניח אדבר אמר ייי אלהים ׃

CAP. XXXII.

ET factum eſt in duodecimo anno, in duodeci- 1
mo menſe, vna menſis, factum eſt verbum
Domini ad me, dicens: * *Fili hominis, aſſume* 2
lamentum ſuper Pharaonem regem Aegypti, &
dices ei: Leoni gentium aſſimilatus eris tu, &
quaſi draco qui in mari, & ventilabas cornu
in fluminibus tuis, & conturbabas aquam pe-
dibus tuis, & conculcabas flumina tua.
* *Hæc dicit Dominus: Et circumponã ſuper* 3
te rete meum in eccleſia populorum multorum,
& extraham te in hamo meo.
* *Et extendam te ſuper terram, campi reple-* 4
buntur tui: & ſedere faciam ſuper te omnia vo-
latilia cæli, et ſaturabo ex te omnes beſtias terræ.
* *Et dabo carnes tuas ſuper montes, & re-* 5
plebo valles à ſanguine tuo. * *Et irrigabitur* 6
terra à ſtercoribus tuis à multitudine tua ſuper
montes, valles implebo ex te.
* *Et cooperiam cùm extinctus fueris tu cæ-* 7
lum, & contenebreſcere faciam ſtellas eius: ſolẽ
in nube tegam, & luna non ſplendebit lumine
ſuo. * *Omnia quæ ſplendent lumine in cælo,* 8
contenebreſcent ſuper te, & dabo tenebras ſu-
per terram tuam, dicit Dominus Dominus.
* *Et irritabo cor multorum populorum, cùm* 9
induxero captiuitatem tuam in gentes, in terrã
quam non cognouiſti. * *Et contriſtabuntur* 10
ſuper te gentes multæ, & reges earum ſtupore
ſtupeſcent. Cùm extendero gladium meum ſu-
per facies eorum, expectantes ruinam ſuam à die
ruinæ tuæ.
* *Quia hæc dicit Dominus Dominus: Gla-* 11
dius regis Babylonis veniet tibi
* *In gladiis gigantum, & deiiciam fortitu-* 12
dinem tuam; peſtilentes de gentibus cuncti, &
perdent iniuriam Aegypti, & conteretur omnis
fortitudo eius.
* *Et perdam omnia iumenta eius ab aqua* 13
multa, & non turbabit illam pes hominis vl-
trà, & veſtigium iumentorum non calcabit
eam.
* *Tunc quieſcent aquæ eorum, & flumina* 14
eorum vt oleum fluent, dicit Dominus.

λβ'

1 * Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει ἐν τῷ δωδεκάτῳ
μηνὶ μιᾷ τοῦ μηνός, ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων·
2 * υἱὲ ἀνθρώπου, λάβε θρῆνον ἐπὶ φαραὼ βασιλέα
αἰγύπτου, καὶ ἐρεῖς αὐτῷ, λέοντι ἐθνῶν ὁμοιωθήσῃ σύ, καὶ ὡς
δράκων ὁ ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ ἐκεράτιζες ἐν τοῖς ποτα-
μοῖς σου, καὶ ἐτάρασσες ὕδωρ τοῖς ποσίν σου, καὶ κατεπά-
τεις τοὺς ποταμούς σου.
3 * τάδε λέγει κύριος, καὶ περιβαλῶ ἐπὶ σὲ δίκτυόν
μου ἐν ἐκκλησίᾳ λαῶν πολλῶν, καὶ ἀνάξω σε ἐν τῷ ἀγ-
4 κίστρῳ μου. * καὶ ἐκτενῶ σε ἐπὶ τὴν γῆν, πεδία πλη-
σθήσεταί σου, καὶ ἐπικαθιῶ ἐπὶ σὲ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ
οὐρανοῦ. καὶ ἐμπλήσω ἐκ σοῦ πάντα τὰ θηρία τῆς γῆς.
5 * καὶ δώσω τὰς σάρκας σου ἐπὶ τὰ ὄρη, καὶ ἐμπλή-
σω φάραγγας ἀπὸ τοῦ αἵματός σου.
6 * καὶ ποτισθήσεται ἡ γῆ ἀπὸ τῶν προχωρημάτων σου
ἀπὸ τοῦ πλήθους σου ἐπὶ τῶν ὀρέων, φάραγγας ἐμπλήσω
7 ἀπὸ σοῦ. * καὶ κατακαλύψω ἐν τῷ σβεσθῆναί σε οὐρα-
νὸν καὶ συσκοτάσω τὰ ἄστρα αὐτοῦ, ἥλιον ἐν νεφέλῃ κα-
λύψω, καὶ σελήνη οὐ μὴ φανῇ τὸ φῶς αὐτῆς.
8 * πάντα τὰ φαίνοντα φῶς ἐν τῷ οὐρανῷ συσκοτάσουσιν
ἐπὶ σέ, καὶ δώσω σκότος ἐπὶ τὴν γῆν σου, λέγει κύριος
9 κύριος. * καὶ παροργίσω καρδίαν πολλῶν λαῶν,
ἡνίκα ἀνάγω αἰχμαλωσίαν σου εἰς τὰ ἔθνη εἰς γῆν
ἣν οὐκ ἔγνως.
10 * καὶ στυγνάσουσιν ἐπὶ σὲ ἔθνη πολλά, καὶ οἱ βασιλεῖς
αὐτῶν ἐκστάσει ἐκστήσονται. ἐν τῷ πετάσαι τὴν ῥομφαίαν
μου ἐπὶ πρόσωπα αὐτῶν προσδεχόμενοι τὴν πτῶσιν
αὐτῶν ἀφ' ἡμέρας πτώσεώς σου.
11 * ὅτι τάδε λέγει κύριος κύριος, ῥομφαία βασι-
12 λέως βαβυλῶνος ἥξει σοι * ἐν μαχαίραις γιγάντων.
καὶ καταβαλῶ τὴν ἰσχύν σου· λοιμοὶ ἀπὸ ἐθνῶν πάντες,
καὶ ἀπολοῦσιν τὴν ὕβριν αἰγύπτου, καὶ συντριβήσεται πᾶ-
σα ἡ ἰσχὺς αὐτῆς.
13 * καὶ ἀπολῶ πάντα τὰ κτήνη αὐτῆς ἀφ' ὕδατος πολ-
λοῦ, καὶ οὐ μὴ ταράξῃ αὐτὸ ποὺς ἀνθρώπου ἔτι, καὶ ἴχνος
κτηνῶν οὐ μὴ καταπατήσῃ αὐτό.
14 * τότε ἡσυχάσει τὰ ὕδατα αὐτῶν, καὶ οἱ ποταμοὶ αὐ-
τῶν ὡς ἔλαιον πορεύσονται, λέγει κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XXXII.

ET factum eſt in duodecimo anno, menſe duodecimo, prima die menſis, factum eſt verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens:
[2] Fili hominis, aſſume lamentum ſuper Pharaonem regem Ægypti, & dices ei: Fortis in populis fuiſti, & tu ſicut dracones qui ſunt in
mari, expugnaſti exercitu tuo, & commouiſti populos cum auxiliis tuis, & vaſtaſti prouincias eorum. [3] Hæc dicit Dominus Deus: Expan-
dam ſuper te rete meum in turba populorum multorum, & capieris in ſagena mea. [4] Et dimittam te humi: ſuper faciem agri proiiciam
cadauer tuum, & habitare faciam ſuper te omnes aues cæli, & ſaturabo ex te beſtias vniuerſæ terræ. [5] Et dabo carnes occiſorum tuorũ ſu-
per montes, & implebuntur conualles cadaueribus exercitus tui. [6] Et inebriabo terram pinguem ſanguine tuo ſuper montes, & riui im-
plebuntur ex te. [7] Et operiet te tribulario, cùm extinxero ſplendorem gloriæ regni tui de cælis; & imminuentur populi exercitus tui, qui
ſunt multi ſicut ſtellæ cæli. Rex cum exercitu ſuo operiet te ſicut nubes quæ aſcendit & operit ſolem, & ſicut luna quæ in die non ſplendet
lumine ſuo. [8] Omnes calles itinerum tuorum qui directi erant, & aſſeruati coram me, ſicut luminaria lucentia in cælis, diſſipabo eos ſuper
te. & operiet tribulatio, ſicut tenebrę, terram tuam, ait Dominus Deus. [9] Et commouebo cor populorũ multorum cùm adduxero contri-
tionem meam intra te inter populos, & ad prouincias quas neſciſti. [10] Et ſtupeſcere faciam ſuper te populos multos, & reges eorum admi-
rabuntur ſuper te admiratione, cùm adduxero ſuper te eos qui occidunt gladio; & ipſi videbunt & contremiſcent à facie interitus ſui,
ſinguli pro anima ſua in die ruinæ occiſorum tuorum. [11] Quia hæc dicit Dominus Deus: Occidentes gladio regis Babylonis venient con-
tra te. [12] Gladiis fortium corruere faciam exercitum tuum. robuſti populorum vniuerſi vaſtabunt fortitudinem Ægypti, & conſumetur
omnis multitudo eius. [13] Et perdam omnia iumenta eius quæ erant ſuper aquas multas; & non conturbabit eas pes hominis amplius, &
vngulæ iumenti non turbabunt eas. [14] Tunc quieſcere faciam populos, & reges eorum in requiem deducam, ait Dominus Deus.

15 * בְּתִתִּי אֶת־אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁמָמָה וּנְשַׁמָּה אֶרֶץ
מִמְּלֹאָהּ בְּהַכּוֹתִי אֶת־כָּל־יוֹשְׁבֵי בָהּ וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי
16 יְהוָה׃ * קִינָה הִיא וְקוֹנְנוּהָ בְּנוֹת הַגּוֹיִם
תְּקוֹנֵנָּה אוֹתָהּ עַל־מִצְרַיִם וְעַל־כָּל־הֲמוֹנָהּ תְּקוֹנֵנָּה
אוֹתָהּ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃
17 * וַיְהִי בִּשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר לַחֹדֶשׁ
הָיָה דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
18 * בֶּן־אָדָם נְהֵה עַל־הֲמוֹן מִצְרַיִם וְהוֹרִדֵהוּ אוֹתָהּ
וּבְנוֹת גּוֹיִם אַדִּרִם אֶל־אֶרֶץ תַּחְתִּיּוֹת אֶת־יוֹרְדֵי בוֹר׃
19 * מִמִּי נָעָמְתְּ רְדָה וְהָשְׁכְּבָה אֶת־עֲרֵלִים׃
20 * בְּתוֹךְ חַלְלֵי־חֶרֶב יִפֹּלוּ חֶרֶב נִתָּנָה מָשְׁכוּ אוֹתָהּ
וְכָל־הֲמוֹנֶיהָ׃
21 * יְדַבְּרוּ־לוֹ אֵלֵי גִבּוֹרִים מִתּוֹךְ שְׁאוֹל אֶת־עֹזְרָיו
יָרְדוּ שָׁכְבוּ הָעֲרֵלִים חַלְלֵי־חָרֶב׃
22 * שָׁם אַשּׁוּר וְכָל־קְהָלָהּ סְבִיבוֹתָיו קִבְרֹתָיו כֻּלָּם
חֲלָלִים הַנֹּפְלִים בֶּחָרֶב׃
23 * אֲשֶׁר נִתְּנוּ קִבְרֹתֶיהָ בְּיַרְכְּתֵי־בוֹר וַיְהִי קְהָלָהּ
סְבִיבוֹת קְבֻרָתָהּ כֻּלָּם חֲלָלִים נֹפְלִים בַּחֶרֶב אֲשֶׁר־
נָתְנוּ חִתִּית בְּאֶרֶץ חַיִּים׃
24 * שָׁם עֵילָם וְכָל־הֲמוֹנָהּ סְבִיבוֹת קְבֻרָתָהּ כֻּלָּם
חֲלָלִים הַנֹּפְלִים בַּחֶרֶב אֲשֶׁר־יָרְדוּ עֲרֵלִים אֶל־
אֶרֶץ תַּחְתִּיּוֹת אֲשֶׁר נָתְנוּ חִתִּיתָם בְּאֶרֶץ חַיִּים
וַיִּשְׂאוּ כְלִמָּתָם אֶת־יוֹרְדֵי בוֹר׃
25 * בְּתוֹךְ חֲלָלִים נָתְנוּ מִשְׁכָּב לָהּ בְּכָל־הֲמוֹנָהּ
סְבִיבוֹתָיו קִבְרֹתֶהָ כֻּלָּם עֲרֵלִים חַלְלֵי־חֶרֶב כִּי־
נִתַּן חִתִּיתָם בְּאֶרֶץ חַיִּים וַיִּשְׂאוּ כְלִמָּתָם אֶת־יוֹרְדֵי
בוֹר בְּתוֹךְ חֲלָלִים נִתָּן׃
26 * שָׁם מֶשֶׁךְ תֻּבַל וְכָל־הֲמוֹנָהּ סְבִיבוֹתָיו קִבְרוֹתֶיהָ
כֻּלָּם עֲרֵלִים מְחֻלְלֵי חֶרֶב כִּי־נָתְנוּ חִתִּיתָם בְּאֶרֶץ
חַיִּים׃

15 * Cùm dedero terram Ægypti deſolatã.
Deſeretur autem terra à plenitudine ſua,
quãdo percuſſero omnes habitatores eius,
16 & ſcient quia ego Dominus. * Planctus
D eſt, & plangent eum filiæ gentium, ſuper
Ægyptum & ſuper multitudinẽ eius plan-
17 gent eũ, ait Dominus Deus. * Et factum
eſt in duodecimo anno, in quintadecima
menſis, factũ eſt verbũ Dñi ad me, dicens:
18 * Fili hominis, cane carmen lugubre ſu-
per multitudinem Ægypti, & detrahe eam
ipſam, & filias gentium robuſtarũ, ad terrã
vltimam cum his qui deſcendunt in lacũ.
19 * Quo pulchrior es? deſcende & dormi
20 cum incircũciſis. * In medio interfectorũ
gladio cadent. Gladius datus eſt. Et attraxe-
runt eam & omnes populos eius.
21 * Loquentur ei potentiſſimi robuſtorũ
de medio inferni, qui cum auxiliatoribus
eius deſcenderunt & dormierunt incircun-
22 ciſi interfectique gladio. * Ibi Aſſur &
omnis multitudo eius; in circuitu illius ſe-
pulchra eorũ, omnes interfecti & qui ceci-
23 derunt gladio. * Quorũ data ſunt ſepul-
E chra in nouiſſimis laci, & facta eſt multitu-
do eius per gyrum ſepulchri eius vniuerſi
interfecti, cadenteſque gladio, qui dederant
quondam formidinẽ ſuã in terra viuentiũ.
24 * Ibi Elam & omnis multitudo eius per
gyrum ſepulchri ſui. Omnes hi interfecti
ruenteſque gladio qui deſcenderunt incir-
cunciſi ad terram vltimam. qui poſuerunt
terrorem ſuũ in terra viuentiũ, & portaue-
runt ignominiã ſuam cũ his qui deſcende-
25 runt in lacũ. * In medio interfectorũ po
F ſuerũt cubile eius in vniuerſis populis eius,
in circuitu eius ſepulchrũ illius. Omnes hi
incircunciſi interfectiq; gladio. Dederunt
enim terrorem ſuum in terra viuentium, &
portauerũt ignominiã ſuã cũ his qui deſcen
dunt in lacũ. In medio interfectorũ poſiti
26 ſunt. *Ibi Moſoch & Tubal & omnis mul
titudo eius, in circuitu eius ſepulchra illius.
Omnes hi incircunciſi interfectique & ca-
dentes gladio; quia dederunt formidinem
ſuam in terra viuentium.

תרגום יונתן

15 כַּד אֶתֵּן יָת אַרְעָא דְמִצְרַיִם צָדוּ וְתִצְדֵי אַרְעָא מִמְּלָאָהּ בְּאַיְתָיוּתִי מְחָא עַל כָּל דְיָתְבִין בַּהּ וְיִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ׃ 16 אָמַר נְבִיָּא
אִלְיָא הִיא נְבוּאֲתָא וּתְהֵי לְאִלְיָא כַּפְרָנֵי עַמְמַיָּא יְיַלְלוּן יָתַהּ עַל מִצְרַיִם וְעַל כָּל אִתְרַגּוּשְׁתַּהּ יְיַלְלוּן יָתַהּ אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים׃ 17 וַהֲוָה בְּתַרְתֵּי
עַסְרֵי שְׁנִין בְּחַמְשָׁא עֲשַׂר לְיַרְחָא הֲוָה פִּתְגַּם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימַר׃ 18 בַּר אָדָם אִתְנַבֵּי עַל אִתְרַגּוּשַׁת מִצְרַיִם וְהַבְרָהּ לָהּ
לְכַפְרָנֵי עַמְמַיָּא תַקִּיפַיָּא אִתְנַבֵּי דְיִתְמַסְרוּן לְאַרְעָא אַרְעִיתָא עִם נָחֲתֵי גוֹב בֵּית אֲבַדָּנָא׃ 19 מִמַּן אַתְּ גְּבַר חֲוֵה וּשְׁכַב עִם חַיָּבַיָּא׃
20 בְּגוֹ קְטִילֵי חַרְבָּא יִתְרְמוּן לְחַרְבָּא יִתְמַסְרוּן לְשֵׁיצָאָה יָתְהוֹן וְיָת כָּל אִתְרַגּוּשַׁתְהוֹן׃ 21 יְמַלְּלוּן עִמֵּהּ תַּקִּיפֵי גִבָּרַיָּא מִגּוֹ שְׁאוֹל
עִם סַעֲדוֹהִי נְחַתוּ שְׁכִבוּ חַיָּבַיָּא קְטִילֵי חַרְבָּא׃ 22 תַּמָּן אַתּוּר וְכָל מַשִׁרְיָתֵיהּ סַחְרָנוּתְהוֹן קִבְרֵיהוֹן כֻּלְּהוֹן קְטִילַיָּא דְאִתְקְטַלוּ בְחַרְבָּא׃
23 דְאִתְמְסַרוּ לִקְבוּרָה בְּסִיָּפֵי גוֹב בֵּית אֲבַדָּנָא וַהֲוָת מַשִׁרְיָתְהוֹן סַחְרָנוּתְהוֹן קִבְרֵיהוֹן כֻּלְּהוֹן קְטִילַיָּא דְאִתְקְטַלוּ בְחַרְבָּא דְאִתְמְסַרוּ לִתְבַר
עַל דִשְׁלִיטוּ בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל׃ 24 תַּמָּן עֵילָם וְכָל אִתְרַגּוּשְׁתָּהּ סַחְרָנוּתְהוֹן קִבְרֵיהוֹן כֻּלְּהוֹן קְטִילַיָּא דְאִתְקְטַלוּ בְחַרְבָּא דְאִתְחֲתוּ חַיָּבַיָּא
לְאַרְעָא אַרְעִיתָא דְאִתְמְסַרוּ לִתְבַר עַל דִשְׁלִיטוּ בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְקַבִּילוּ אִתְכַּנְעוּתְהוֹן עִם נָחֲתֵי גוֹב בֵּית אֲבַדָּנָא׃
25 בְּגוֹ קְטִילַיָּא אִתְמַנָּא בֵּית מִשְׁכַּבְהוֹן לְהוֹן בְּכָל אִתְרַגּוּשַׁתְהוֹן סַחֲרָנוּתְהוֹן קִבְרֵיהוֹן כֻּלְּהוֹן חַיָּבַיָּא קְטִילֵי חַרְבָּא דְאִתְמְסַרוּ לִתְבַר עַל
דִשְׁלִיטוּ בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְקַבִּילוּ אִתְכַּנְעוּתְהוֹן עִם נָחֲתֵי גוֹב בֵּית אֲבַדָּנָא בְּגוֹ קְטִילַיָּא אִתְמְסַרוּ׃
26 תַּמָּן מֶשֶׁךְ תּוּבַל וְכָל אִתְרַגּוּשְׁתָּהּ סַחְרָנוּתְהוֹן קִבְרֵיהוֹן כֻּלְּהוֹן חַיָּבַיָּא קְטִילֵי חַרְבָּא דְאִתְמְסַרוּ לִתְבַר עַל דִשְׁלִיטוּ בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל׃

Cùm dedero Aegyptum in perditionem, & 15
desolabitur terra cum plenitudine eius, cùm dis-
seminauero omnes habitantes in ea; & scient
quia ego sum Dominus.

Planctus est & plangent eum, & filiæ gen 16
tium plangent eum super Aegyptum, & super
omnẽ fortitudinem eius, plangent eam, dicit Do-
minus Dominus.

Et factũ est in duodecimo anno in quinta et 17
decima mensis, factus est sermo Domini ad me,
dicens:

Fili hominis, plange super multitudinem 18
Aegypti, & deducent eius filias gentes mortuas
in profunda terræ ad eos qui descendũt in foueã.

Ex aquarum pulchra descende, et dormies 19
cum incircuncisis.

In medio vulneratorum gladio cadent cum 20
eo, & dormiet omnis fortitudo eius.

Et dicent tibi gigantes: In profundũ foueæ 21
quo melior es descende, & dormi cum incircun-
cisis in medio vulneratorum gladio.

Ibi Assur & omnis congregatio eius in cir- 22
cuitu sepulchri eius, omnes vulnerati cadentes
gladio.

Qui dederunt sepulchra eius in latera la- 23
cus. Et facta est congregatio eius in circuitu se-
pulchri eius. Omnes vulnerati qui ceciderunt
gladio, qui dederunt timorem suum in terra
vitæ.

Ibi Elam et omnis fortitudo eius in circui- 24
tu monumenti eius. Omnes vulnerati qui ceci-
derunt gladio, & qui descendunt incircuncisi
in terræ profundum.

Qui dederunt timorem eorum in terra vi- 25
tæ, & acceperunt tormentum suum cum de-
scendentibus in foueam in medio vulnerato-
rum.

Ibi dati sunt Mosoch & Thubal, & om- 26
nis fortitudo eorum in circuitu monumenti eius.
Omnes vulnerati eius, omnes incircuncisi vul-
nerati à gladio, qui dederunt terrorem suum su-
per terram vitæ.

15 ὅταν δῶ αἴγυπτον εἰς ἀπώλειαν, καὶ ἐρημωθῇ ἡ γῆ σὺν τῇ πληρώσει αὐτῆς ὅταν διασπείρω πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν αὐτῇ· καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος.

16 θρῆνός ἐστιν καὶ θρηνήσουσιν αὐτόν, καὶ αἱ θυγατέρες τῶν ἐθνῶν θρηνήσουσιν αὐτὸν ἐπ᾽ αἴγυπτον καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ, θρηνήσουσιν αὐτήν λέγει κύριος κύριος.

17 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει ἐν πεντεκαιδεκάτῃ μηνός, ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων·

18 υἱὲ ἀνθρώπου, θρήνησον ἐπὶ πλῆθος αἰγύπτου καὶ καταβιβάσουσιν αὐτῆς τὰς θυγατέρας τὰ ἔθνη νεκρὰς εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς πρὸς τοὺς καταβαίνοντας εἰς βόθρον

19 ἐξ ὑδάτων εὐπρεποῦς κατάβηθι καὶ κοιμηθήσῃ μετὰ ἀπεριτμήτων.

20 ἐν μέσῳ τραυματιῶν μαχαίρας πεσοῦνται μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ κοιμηθήσεται πᾶσα ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ.

21 καὶ λέξουσί σοι οἱ γίγαντες, εἰς βάθος λάκκου οὗ βελτίων εἶ κατάβηθι καὶ κοιμήθητι μετὰ τῶν ἀπεριτμήτων ἐν μέσῳ τῶν τραυματιῶν μαχαίρας.

22 ἐκεῖ ἀσοὺρ καὶ πᾶσα ἡ συναγωγὴ αὐτοῦ ἐν κύκλῳ τοῦ τάφου αὐτοῦ πάντες τραυματίαι οἱ πεπτωκότες μαχαίρᾳ.

23 οἱ δεδωκότες τοὺς τάφους αὐτοῦ εἰς πλευρὰς λάκκου. καὶ ἐγενήθη συναγωγὴ αὐτοῦ περικύκλῳ τοῦ μνήματος αὐτοῦ. πάντες οἱ τραυματίαι οἱ πεπτωκότες μαχαίρᾳ, οἱ δόντες τὸν φόβον αὐτῶν ἐπὶ τῆς γῆς ζωῆς.

24 ἐκεῖ αἰλὰμ καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ περικύκλῳ τοῦ μνήματος αὐτοῦ· πάντες οἱ τραυματίαι οἱ πεπτωκότες μαχαίρᾳ, καὶ οἱ καταβαίνοντες ἀπερίτμητοι εἰς γῆς βάθος.

25 οἱ δεδωκότες τὸν φόβον αὐτῶν ἐπὶ γῆς ζωῆς. καὶ ἔλαβον τὴν βάσανον αὐτῶν μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς βόθρον ἐν μέσῳ τραυματιῶν.

26 ἐκεῖ ἐδόθησαν μοσὸχ καὶ θοβὲλ καὶ πᾶσα ἡ ἰσχὺς αὐτῶν περικύκλῳ τοῦ μνήματος αὐτοῦ. πάντες οἱ τραυματίαι αὐτοῦ, πάντες ἀπερίτμητοι τραυματίαι ἀπὸ μαχαίρας· οἱ δεδωκότες τὸν φόβον αὐτῶν ἐπὶ γῆς ζωῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[15] Cùm dedero terram Ægypti desolatam, & desolabitur terra à plenitudine eius; cùm adduxero percussionem super omnes habitan-
tes in ea: & scient quia ego Dominus. [16] Dixit propheta, Lamentabilis prophetia est, & erit in lamentationem: villæ populorum lamen-
tabuntur eam super Ægyptum, & super omnem multitudinem eius lamentabuntur eam, ait Dominus Deus. [17] Et factum est duode-
cimo anno, quintadecima die mensis, factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens: [18] Fili hominis, vaticinare super
multitudinem Ægypti, & contere eam ipsam, & villas populorum robustorum; vaticinare quòd tradentur terræ inferiori cum descendenti-
bus in lacum domus perditionis. [19] Quo potentior es tu? descende & dormi cum peccatoribus. [20] In medio occisorum gladio cadent;
gladio tradentur vt consumat eos & omnem multitudinem eorum. [21] Loquentur cum eo potentes, & fortes de medio inferni cũ auxilia-
toribus suis descenderunt, & dormierunt peccatores interfecti gladio. [22] Ibi Assur & omnis exercitus eius; in circuitu eorũ sepulchra ipso-
rum; omnes interfecti qui occisi sunt gladio. [23] Qui traditi sunt sepulturæ in intimo lacu domus perditionis; & fuit exercitus eorú in circui-
tu sepulchrorũ ipsorú, vniuersi interfecti qui occisi sunt gladio, qui traditi sunt in exitiú, pro eo quòd dominati sunt in terrã Israel. [24] Ibi Elã
& omnis multitudo eius, & per gyrum eorum sepulchra ipsorum; vniuersi interfecti qui occisi sunt gladio, qui detracti sunt peccatores in
terram inferioré, qui traditi sunt in excidium, pro eo quòd dominati sunt in terrá Israel, & acceperunt ignominiam suã cum descendentibus
in lacum domus perditionis. [25] In medio occisorú constituta est domus cubationis eorum, cum tota eorú turba, in circuitu eorú sepulchra
ipsorú; omnes hi peccatores interfecti gladio, qui traditi sunt ad interitum, pro eo quòd dominati sunt in terrã Israel, & susceperút confusioné
suam cum descendẽtibus in lacum domus perditionis, in medio occisorum traditi sunt. [26] Ibi Mosoch & Tubal, & omnis multitudo eius,
in circuitu eorú sepulchra ipsorú, omnes hi peccatores interfecti gladio, qui traditi sunt ad interitú pro eo quòd dominati sunt in terrã Israel.

27 ׃ וְלֹא יִשְׁכְּבוּ אֶת־גִּבּוֹרִים נֹפְלִים מֵעֲרֵלִים אֲשֶׁר
יָרְדוּ־שְׁאוֹל בִּכְלֵי־מִלְחַמְתָּם וַיִּתְּנוּ אֶת־חַרְבוֹתָם
תַּחַת רָאשֵׁיהֶם וַתְּהִי עֲוֹנֹתָם עַל־עַצְמוֹתָם
28 כִּי־חִתִּית גִּבּוֹרִים בְּאֶרֶץ חַיִּים׃ ׃ וְאַתָּה בְּתוֹךְ
עֲרֵלִים תִּשָּׁבַר וְתִשְׁכַּב אֶת־חַלְלֵי־חָרֶב׃
29 ׃ שָׁמָּה אֱדוֹם מְלָכֶיהָ וְכָל־נְשִׂיאֶיהָ אֲשֶׁר־נִתְּנוּ
בִגְבוּרָתָם אֶת־חַלְלֵי־חָרֶב הֵמָּה אֶת־עֲרֵלִים יִשְׁכָּבוּ
וְאֶת־יֹרְדֵי בוֹר׃
30 ׃ שָׁמָּה נְסִיכֵי צָפוֹן כֻּלָּם וְכָל־צִדֹנִי אֲשֶׁר־יָרְדוּ אֶת־
חֲלָלִים בְּחִתִּיתָם מִגְּבוּרָתָם בּוֹשִׁים וַיִּשְׁכְּבוּ עֲרֵלִים
אֶת־חַלְלֵי־חֶרֶב וַיִּשְׂאוּ כְלִמָּתָם אֶת־יוֹרְדֵי בוֹר׃
31 ׃ אוֹתָם יִרְאֶה פַרְעֹה וְנִחַם עַל־כָּל־הֲמוֹנֹה חַלְלֵי־
חֶרֶב פַּרְעֹה וְכָל־חֵילוֹ נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה׃
32 ׃ כִּי־נָתַתִּי אֶת־חִתִּיתוֹ בְּאֶרֶץ חַיִּים וְהֻשְׁכַּב
בְּתוֹךְ עֲרֵלִים אֶת־חַלְלֵי־חֶרֶב פַּרְעֹה וְכָל־הֲמוֹנֹה
נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה׃

לג

1 ׃ וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
2 ׃ בֶּן־אָדָם דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי־עַמְּךָ וְאָמַרְתָּ אֲלֵיהֶם
אֶרֶץ כִּי־אָבִיא עָלֶיהָ חָרֶב וְלָקְחוּ עַם־הָאָרֶץ אִישׁ
אֶחָד מִקְצֵיהֶם וְנָתְנוּ אֹתוֹ לָהֶם לְצֹפֶה׃
3 ׃ וְרָאָה אֶת־הַחֶרֶב בָּאָה עַל־הָאָרֶץ וְתָקַע בַּשּׁוֹפָר
וְהִזְהִיר אֶת־הָעָם׃
4 ׃ וְשָׁמַע הַשֹּׁמֵעַ אֶת־קוֹל הַשּׁוֹפָר וְלֹא נִזְהָר וַתָּבוֹא
חֶרֶב וַתִּקָּחֵהוּ דָּמוֹ בְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה׃
5 ׃ אֵת קוֹל הַשּׁוֹפָר שָׁמַע וְלֹא נִזְהָר דָּמוֹ בּוֹ יִהְיֶה
וְהוּא נִזְהָר נַפְשׁוֹ מִלֵּט׃
6 ׃ וְהַצֹּפֶה כִּי־יִרְאֶה אֶת־הַחֶרֶב בָּאָה וְלֹא־תָקַע
בַּשּׁוֹפָר וְהָעָם לֹא־נִזְהָר וַתָּבוֹא חֶרֶב וַתִּקַּח מֵהֶם
נָפֶשׁ הוּא בַּעֲוֹנוֹ נִלְקָח וְדָמוֹ מִיַּד־הַצֹּפֶה אֶדְרֹשׁ׃

27 * Et non dormient cũ fortibus cadenti-
G busq; & incircuncisis, qui descenderunt ad
infernũ cũ armis suis. Et posuerunt gladios
suos sub capitibus suis, & fnerunt iniqui-
tates eorũ in ossibus eorũ, quia terror for-
28 tium facti sunt in terra viuentium. * Et tu
ergo in medio incircuncisorũ contereris, &
29 dormies cum interfectis gladio. * Ibi Idu-
mæa, & reges eius, & omnes duces eius, qui
dati sunt cum exercitu suo cum interfectis
gladio, & qui cum incircuncisis dormierũt,
& cum his qui descendunt in lacum.
30 * Ibi principes Aquilonis omnes & vni-
uersi venatores qui deducti sunt cũ interfe-
ctis, pauentes & in sua fortitudine confusi,
quia dormierunt incircuncisi cũ interfectis
gladio, & portauerunt confusioné suam cũ
31 his qui descendunt in lacum. * Vidit eos
Pharao, & cõsolatus est super vniuersa mul
titudine sua quæ interfecta est gladio, Pha-
rao & omnis exercitus eius, ait Dñs Deus.
32 * Quia dedi terroré meum in terra viuen
tium, & dormiuit in medio incircunciso-
rum cum interfectis gladio; Pharao & om-
nis multitudo eius, ait Dominus Deus.

CAP. XXXIII.

1 ET factũ est verbum Dñi ad me, dicens:
2 * Fili hominis, loquere ad filios populi
A tui, & dices ad eos: Terra cùm induxero su
per eam gladiũ, & tulerit populus terræ vi-
rum vnũ de nouissimis suis, & constituerit
3 eum super se speculatorem. * Et ille vide-
rit gladiũ venienté super terrá, & cecinerit
4 buccina & annunciauerit populo. * Audiés
auté si quis ille est sonitum buccinæ, & non
obseruauerit, veneritque gladius & tulerit
eum, sanguis ipsius super caput eius erit.
5 * Sonum buccinæ audiuit, & non se ob-
B seruauit, sanguis eius in ipso erit. Si autem
se custodierit, animam suam saluabit.
6 * Quòd si speculator viderit gladium ve-
nienté, & nõ insonuerit buccina, & popu-
lus se non custodierit, veneritq; gladius &
tulerit de eis animam: ille quidem in ini-
quitate sua captus est; sanguinem autem
eius de manu speculatoris requiram.

תרגום יונתן

27 וְלָא יִשְׁכְּבוּן עִם גִּבָּרַיָּא דְּאִתְקְטַלוּ מֵחַיָּבַיָּא דְּאִתְחַתוּ לִשְׁאוֹל בְּמָנֵי קְרָבֵיהוֹן וִיהַבוּ יָת סַיְפֵיהוֹן תְּחוֹת רֵישֵׁיהוֹן וַהֲווֹ חוֹבֵיהוֹן עַל גַּרְמֵיהוֹן
אֲרֵי אִתְמְסַרוּ לִתְבַר גִּבָּרַיָּא עַל דִּשְׁלַטוּ בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל׃ 28 וְאַתְּ בְּגוֹ חַיָּבַיָּא תִּתְּבַר וְתִשְׁכַּב עִם קְטִילֵי חַרְבָּא׃ 29 תַּמָּן אֱדוֹם מַלְכָהָא
וְכָל רַבְרְבָהָא דְּאִתְמְסַרוּ בִּגְבוּרַתְהוֹן עִם קְטִילֵי חַרְבָּא אִנּוּן עִם חַיָּבַיָּא יִשְׁכְּבוּן וְעִם נָחֲתֵי גוֹב בֵּית אֲבַדָּנָא׃ 30 תַּמָּן רַבְרְבֵי צִפּוּנָא כֻּלְּהוֹן
וְכָל צִידוֹנָאֵי דְּאִתְחַתוּ עִם קְטִילַיָּא בְּאִתְבָּרוּתְהוֹן מִגְּבוּרַתְהוֹן בָּהֲתִין וּשְׁכִבוּ חַיָּבַיָּא עִם קְטִילֵי חַרְבָּא וְקַבִּילוּ אִתְכְּנָעוּתְהוֹן עִם נָחֲתֵי גוֹב
בֵּית אֲבַדָּנָא׃ 31 יָתְהוֹן יֶחֱזֵי פַרְעֹה וְיִתְנְחַם עַל כָּל אִתְרְגוּשְׁתֵּיהּ קְטִילֵי חַרְבָּא דְּפַרְעֹה וְכָל מַשְׁרְיָתֵיהּ אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים׃ 32 אֲרֵי
אִתְמְסַרוּ לִתְבַר גִּבָּרַיָּא עַל דִּשְׁלַטוּ בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וּשְׁכִבוּ בְּגוֹ חַיָּבַיָּא עִם קְטִילֵי חַרְבָּא דְּפַרְעֹה וְכָל אִתְרְגוּשְׁתֵּיהּ אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים׃

לג

1 וַהֲוָה פִּתְגַם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימַר׃ 2 בַּר אָדָם אִתְנַבֵּי לִבְנֵי עַמָּךְ וְתֵימַר לְהוֹן אַרְעָא אֲרֵי אַיְתִי עֲלַהּ דְּקָטְלִין בְּחַרְבָּא
וְיִדַּבְּרוּן עַמָּא דְאַרְעָא גַּבְרָא חַד מִבֵּינֵיהוֹן וִימַנּוּן יָתֵהּ לְהוֹן לְמַזְהֲרָא׃ 3 וְיֶחֱזֵי יָת דְּקָטְלִין בְּחַרְבָּא דְּאָתָן עַל אַרְעָא וְיִתְקַע בְּשׁוֹפָרָא וְיַזְהַר
יָת עַמָּא׃ 4 וְיִשְׁמַע דִּשְׁמַע יָת קָל שׁוֹפָרָא וְלָא אִזְדְּהַר וַאֲתוֹ קָטוֹלֵי חַרְבָּא וְדַבְּרוּהִי חוֹבַת קְטוֹלֵיהּ בְּרֵישֵׁהּ תְּהֵא׃
5 יָת קָל שׁוֹפָרָא שְׁמַע וְלָא אִזְדְּהַר חוֹבַת קְטוֹלֵהּ בֵּהּ תְּהֵא וְהוּא אִזְדְּהַר נַפְשֵׁהּ שֵׁיזֵב׃ 6 וּמַזְהֲרָא אֲרֵי יֶחֱזֵי יָת דְּקָטְלִין בְּחַרְבָּא דְּאָתָן
וְלָא תְקַע בְּשׁוֹפָרָא וְעַמָּא לָא אִזְדְּהַר וַאֲתוֹ קָטוֹלֵי חַרְבָּא וְדַבְּרוּ מִנְּהוֹן נַפְשָׁא הוּא בְּחוֹבֵיהּ אִדְּבַר וּדְמֵיהּ מִיַּד מַזְהֲרָא אֶתְבַּע׃

* Et non dormierunt cum gigantibus qui ce- 27
ciderunt ab æterno, qui descenderunt in infernũ
in armis quibus vtebantur in bello, & posue-
runt gladios suos sub capitibus suis, & factæ
sunt iniquitates eorum in ossibus eorum, quia
terruerunt gigantes in vita sua.
* Et tu in medio incircuncisorum contereris, 28
& dormies cum vulneratis gladio.
* Ibi Edom & reges eius, & omnes princi- 29
pes Assur qui dederunt fortitudinẽ eius in vul-
nus gladij. Isti cum vulneratis dormierunt cum
descendentibus in foueam.
* Ibi principes Aquilonis omnes duces Assur, 30
qui deducti sunt cum vulneratis cum terrore
suo. Et in fortitudine sua confusi dormierunt in-
circuncisi cum vulneratis gladio, & abstulerunt
tormentum suum cũ descendentibus in foueam.
* Illos videbit rex Pharao, & consolationẽ 31
accipient super omnem fortitudinem eorum, vul
nerati gladio Pharao & omnis exercitus eius,
dicit Dominus Dominus. * Quia dedi formidi- 32
nem eius super terram vitæ. Et dormiet in me-
dio incircuncisorum cum vulneratis gladio Pha-
rao et omnis multitudo eius, dicit Dominus Do-
minus.

CAP. XXXIII.

ET factum est verbũ Domini ad me, dicens: 1
* Fili hominis, loquere filiis populi tui, & 2
dices ad eos: Terra super quam induxero gladiũ
& tulerit populus terræ hominẽ vnum de suis,
& dederit eum sibi in speculatorem.
* Et viderit gladium venientem super ter- 3
ram, & cecinerit tuba, et significauerit populo.
* Et audierit audiens vocem tubæ, & non 4
obseruauerit, & venerit gladius et compreben
derit eum; sanguis eius in capite eius erit.
* Quia vocem tubæ audiens non obseruauit 5
se, sanguis eius super eum erit. Et iste quia custo-
diuit se, animam suam liberauit.
* Et speculator si viderit gladium venien- 6
tem, & non significauerit tuba, & populus non
se custodierit; & veniens gladius tulerit ex
ipsis animam: ipsa propter suam iniquitatem ca-
pta est; at sanguinem eius de manu speculatoris
requiram.

27 * καὶ οὐκ ἐκοιμήθησαν μετὰ τῶν γιγάντων τῶν πεπτωκό-
των ἀπὸ αἰῶνος, οἳ κατέβησαν εἰς ᾅδου ἐν ὅπλοις πολεμι-
κοῖς, καὶ ἔθηκαν τὰς μαχαίρας αὐτῶν ὑπὸ τὰς κεφαλὰς
αὐτῶν, καὶ ἐγενήθησαν αἱ ἀνομίαι αὐτῶν ἐπὶ τῶν ὀστῶν αὐ-
τῶν, ὅτι ἐξεφοβήθησαν οἱ γίγαντες ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν.
28 * καὶ σὺ ἐν μέσῳ ἀπεριτμήτων συντριβήσῃ, καὶ κοιμηθήσῃ
29 μετὰ τετραυματισμένων μαχαίρᾳ. * ἐκεῖ Ἐδὼμ καὶ οἱ
βασιλεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντες ἄρχοντες Ἀσσοὺρ οἱ δόντες τὴν
ἰσχὺν αὐτοῦ εἰς τραῦμα μαχαίρας. οὗτοι μετὰ τραυμα-
30 τιῶν ἐκοιμήθησαν μετὰ καταβαινόντων εἰς βόθρον. * ἐκεῖ οἱ
ἄρχοντες τοῦ βορρᾶ πάντες οἱ στρατηγοὶ τοῦ Ἀσσούρ, οἵτινες
κατήχθησαν μετὰ τραυματιῶν σὺν τῷ φόβῳ αὐτῶν. καὶ ἐν
τῇ ἰσχύϊ αὐτῶν αἰσχυνθέντες ἐκοιμήθησαν ἀπερίτμητοι μετὰ
τραυματιῶν μαχαίρας. καὶ ἀπήνεγκαν τὴν βάσανον αὐ-
31 τῶν μετὰ τῶν καταβαινόντων εἰς βόθρον. * ἐκείνους ὄψεται
βασιλεὺς Φαραώ, καὶ παρακληθήσονται ἐπὶ πᾶσαν τὴν
ἰσχὺν αὐτῶν τραυματίαι μαχαίρᾳ Φαραὼ καὶ πᾶσα ἡ
32 δύναμις αὐτοῦ, λέγει κύριος κύριος. * ὅτι δέδωκα τὸν φό-
βον αὐτοῦ ἐπὶ γῆς ζωῆς. καὶ κοιμηθήσεται ἐν μέσῳ ἀπεριτ-
μήτων μετὰ τραυματιῶν μαχαίρας Φαραὼ καὶ πᾶν τὸ
πλῆθος αὐτοῦ, λέγει κύριος κύριος.

λγ´

1 * Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων·
2 * υἱὲ ἀνθρώπου λάλησον τοῖς υἱοῖς τοῦ λαοῦ σου, καὶ ἐρεῖς
πρὸς αὐτούς, γῆ ἐφ᾽ ἣν ἂν ἐπάγω ῥομφαίαν καὶ λάβῃ ὁ
λαὸς τῆς γῆς ἄνθρωπον ἕνα ἐξ αὐτῶν καὶ δῶσιν αὐτὸν
3 ἑαυτοῖς εἰς σκοπόν. * καὶ ἴδῃ τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην
ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ σαλπίσῃ τῇ σάλπιγγι, καὶ σημάνῃ τῷ λαῷ.
4 * καὶ ἀκούσῃ ὁ ἀκούσας τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος καὶ
μὴ φυλάξηται, καὶ ἐπέλθῃ ἡ ῥομφαία καὶ καταλάβῃ
αὐτόν, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἔσται.
5 * ὅτι τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος ἀκούσας οὐκ ἐφυλά-
ξατο, τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτὸν ἔσται. καὶ οὗτος ὅτι ἐφυλάξα-
το, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐξείλατο.
6 * καὶ ὁ σκοπὸς ἐὰν ἴδῃ τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην,
καὶ μὴ σημάνῃ τῇ σάλπιγγι, καὶ ὁ λαὸς μὴ φυλάξη-
ται, καὶ ἐπελθοῦσα ἡ ῥομφαία λάβῃ ἐξ αὐτῶν ψυχήν,
αὐτὴ διὰ τὴν αὐτῆς ἀνομίαν ἐλήφθη, τὸ δὲ αἷμα αὐτῆς ἐκ
τῆς χειρὸς τοῦ σκοποῦ ἐκζητήσω.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[27] Et non dormient cum fortibus qui occisi sunt à peccatoribus qui detracti sunt in infernum cum armis bellicis suis, & posuerunt
gladios suos sub capitibus suis, & fuerunt peccata eorum super ossa ipsorum; quia traditi sunt in interitum fortes, pro eo quòd dominationẽ
exercuerunt in terrã Israel. [28] Tu aũt in medio peccatorũ contereris, & dormies cum interfectis gladio. [29] Ibi Idumæa & reges eius & omnes
principes eius, qui traditi sunt cum fortitudine sua cum interfectis gladio; ipsi cum peccatoribus dormient, & cum descendentibus in lacum
domus perditionis. [30] Ibi principes Aquilonis vniuersi, & omnes Sydonij, qui descenderunt cum interfectis, quando contriti fuerunt à
fortitudine sua confusi, & dormierunt peccatores cum interfectis gladio, & susceperunt confusionem suam cum descendentibus in lacum
domus perditionis. [31] Eos videbit Pharao & sese solabitur super omni multitudine sua; interfecti gladio Pharao & omnis exercitus eius,
ait Dominus Deus. [32] Quia traditi sunt in excidium fortes, eò quòd dominati sunt in terram Israel; & dormierunt in medio peccatorum,
& cum interfectis gladio Pharao, & omnis multitudo eius, ait Dominus Deus. CAP. XXXIII.
ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens: [2] Fili hominis, vaticinare ad filios populi tui, & dices ad eos: Terra
cùm adduxero super eam eos qui occidunt gladio, & tulerit populus terræ virum vnum de medio sui, & constituerit eum sibi in spe-
culatorem. [3] Et viderit illos qui occidunt gladio, venientes super terram, & cecinerit buccina, & admonuerit populũ. [4] Et audierit qui-
cunque audierit vocem buccinæ, & non sibi cauerit, & venerint occidentes gladio, & tulerint eum; reatus occisionis eius in caput ipsius
erit. [5] Vocem buccinæ audiuit, & non sibi cauit: reatus occisionis eius in ipsum recidet. Si autem sibi cauerit, animam suam liberauit.
[6] Si autem speculator viderit occidentes gladio qui veniunt, & non cecinerit tuba, & populus non fuerit admonitus, & venerint occiden-
tes gladio, & tulerint ex eis animam: ipse quidem in iniquitate sua captus est, sed sanguinem eius de manu speculatoris requiram.

7 * וְאַתָּה בֶן־אָדָם צֹפֶה נְתַתִּיךָ לְבֵית יִשְׂרָאֵל
וְשָׁמַעְתָּ מִפִּי דָּבָר וְהִזְהַרְתָּ אֹתָם מִמֶּנִּי ׃
8 * בְּאָמְרִי לָרָשָׁע רָשָׁע מוֹת תָּמוּת וְלֹא דִבַּרְתָּ
לְהַזְהִיר רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ הוּא רָשָׁע בַּעֲוֺנוֹ יָמוּת וְדָמוֹ
מִיָּדְךָ אֲבַקֵּשׁ ׃
9 * וְאַתָּה כִּי־הִזְהַרְתָּ רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ לָשׁוּב מִמֶּנָּה וְלֹא־
שָׁב מִדַּרְכּוֹ הוּא בַּעֲוֺנוֹ יָמוּת וְאַתָּה נַפְשְׁךָ הִצַּלְתָּ ׃
10 * וְאַתָּה בֶן־אָדָם אֱמֹר אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל כֵּן
אֲמַרְתֶּם לֵאמֹר כִּי־פְשָׁעֵינוּ וְחַטֹּאתֵינוּ עָלֵינוּ וּבָם
אֲנַחְנוּ נְמַקִּים וְאֵיךְ נִחְיֶה ׃
11 * אֱמֹר אֲלֵיהֶם חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה אִם־אֶחְפֹּץ
בְּמוֹת הָרָשָׁע כִּי אִם־בְּשׁוּב רָשָׁע מִדַּרְכּוֹ וְחָיָה שׁוּבוּ
שׁוּבוּ מִדַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וְלָמָּה תָמוּתוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל ׃
12 * וְאַתָּה בֶן־אָדָם אֱמֹר אֶל־בְּנֵי־עַמְּךָ צִדְקַת
הַצַּדִּיק לֹא תַצִּילֶנּוּ בְּיוֹם פִּשְׁעוֹ וְרִשְׁעַת הָרָשָׁע לֹא־
יִכָּשֶׁל בָּהּ בְּיוֹם שׁוּבוֹ מֵרִשְׁעוֹ וְצַדִּיק לֹא יוּכַל
לִחְיוֹת בָּהּ בְּיוֹם חֲטֹאתוֹ ׃
13 * בְּאָמְרִי לַצַּדִּיק חָיֹה יִחְיֶה וְהוּא־בָטַח עַל־צִדְקָתוֹ
וְעָשָׂה עָוֶל כָּל־צִדְקָתוֹ לֹא תִזָּכַרְןָ וּבְעַוְלוֹ אֲשֶׁר־
14 עָשָׂה בּוֹ יָמוּת ׃ * וּבְאָמְרִי לָרָשָׁע מוֹת תָּמוּת
וְשָׁב מֵחַטָּאתוֹ וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה ׃
15 * חֲבֹל יָשִׁיב רָשָׁע גְּזֵלָה יְשַׁלֵּם בְּחֻקּוֹת הַחַיִּים
הָלַךְ לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת עָוֶל חָיוֹ יִחְיֶה לֹא יָמוּת ׃
16 * כָּל־חַטֹּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא לֹא תִזָּכַרְנָה לוֹ מִשְׁפָּט
וּצְדָקָה עָשָׂה חָיוֹ יִחְיֶה ׃
17 * וְאָמְרוּ בְּנֵי עַמְּךָ לֹא יִתָּכֵן דֶּרֶךְ אֲדֹנָי וְהֵמָּה דַּרְכָּם
לֹא־יִתָּכֵן ׃
18 * בְּשׁוּב־צַדִּיק מִצִּדְקָתוֹ וְעָשָׂה עָוֶל וּמֵת בָּהֶם ׃
19 * וּבְשׁוּב רָשָׁע מֵרִשְׁעָתוֹ וְעָשָׂה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה
עֲלֵיהֶם הוּא יִחְיֶה ׃

7 * Et tu fili hominis ſpeculatorem dedi te
domui Iſrael. Audiens ergo ex ore meo ſer-
monem, annunciabis eis ex me.
8 * Si me dicēte ad impium, Impie morte
morieris; non fueris locutus vt ſe cuſtodiat
impius à via ſua: ipſe impius in iniquitate
ſua morietur, ſanguinem autē eius de ma-
9 nu tua requiram. * Si autē annunciante
te ad impium vt à viis ſuis conuertatur, nō
fuerit conuerſus à via ſua, ipſe in iniquitate
ſua morietur. porrò tu animā tuā liberaſti.
10 * Tu ergo fili hominis dic ad domum
C Iſrael : Sic locuti eſtis dicentes; Iniquitates
noſtræ & peccata noſtra ſuper nos ſunt, &
in ipſis nos tabeſcimus. Quomodo ergo
11 viuere poterimus? * Dic ad eos: Viuo ego
dicit Dominus Deus; Nolo mortem impij,
ſed vt cōuertatur impius à via ſua, & viuat.
Conuertimini conuertimini à viis veſtris
peſſimis. Et quare moriemini dom' Iſrael?
12 * Tu itaque fili hominis dic ad filios po
puli tui : Iuſtitia iuſti non liberabit eum in
quacunque die peccauerit, & impietas im-
pij non nocebit ei in quacunque die con-
uerſus fuerit ab impietate ſua. Et iuſtus nō
poterit viuere in iuſtitia ſua in quacunque
13 die peccauerit. * Etiam ſi dixero iuſto
quòd vita viuat, & confiſus in iuſtitia ſua
fecerit iniquitatem: omnes iuſtitię eius ob-
liuioni tradentur, & in iniquitate ſua quam
operatus eſt, in ipſa morietur.
14 * Si autem dixero impio, Morte morie-
D ris; & egerit pœnitentiam à peccato ſuo, fe-
15 ceritq; iudiciū & iuſtitiam: * Et pignus re-
ſtituerit ille impius, rapinamq; reddiderit,
in mandatis vitæ ambulauerit, nec fecerit
quicquā iniuſtū, vita viuet & nō morietur.
16 * Omnia peccata eius quæ peccauit, non
imputabuntur ei. Iudiciū & iuſtitiam fecit,
17 vita viuet. * Et dixerunt filij populi tui: Nō
eſt æqui ponderis via Domini, & ipſorum
18 via iniuſta eſt. * Cùm enim receſſerit iu-
ſtus à iuſtitia ſua feceritq; iniquitates, mo-
19 rietur in eis. * Et cùm receſſerit impius
ab impietate ſua, feceritque iudicium & iu-
ſtitiam, viuet in eis.

תרגום יונתן

7 וְאַתְּ בַּר אָדָם מַלִּיף מַנִּיתָךְ לְבֵית יִשְׂרָאֵל וּתְקַבֵּל מִמֵּימְרִי פִּתְגָם וְתַזְהַר יָתְהוֹן מִלְּמֶחְטֵי קֳדָמַי ׃ 8 בְּדַאֲמְרִית לְרַשִׁיעָא רַשִׁיעָא
מִיתָא תְמוּת וְלָא מַלֵּלְתָּא לְאַזְהָרָא רְשִׁיעָא מֵאוֹרְחֵהּ הוּא רְשִׁיעָא בְּחוֹבֵיהּ יְמוּת וּדְמֵיהּ מִן יְדָךְ אֶתְבַּע ׃ 9 וְאַתְּ אֲרֵי אַזְהַרְתָּא רְשִׁיעָא
מֵאוֹרְחֵהּ לְמֵתַב מִנֵּהּ וְלָא תָב מֵאוֹרְחֵהּ הוּא בְּחוֹבֵיהּ יְמוּת וְאַתְּ יַת נַפְשָׁךְ שֵׁיזֵבְתָּא ׃ 10 וְאַתְּ בַּר אָדָם אֱמַר לְבֵית יִשְׂרָאֵל כֵּן אֲמַרְתּוּן לְמֵימַר
אֲרֵי חוֹבַנָא וְחַטָאנָא עֲלָנָא מִתְיַהֲבִין וּבְהוֹן אֲנַחְנָא מִתְמַסִין וְאֵכְדֵין נֵחֵי ׃ 11 אֱמַר לְהוֹן קַיָּם אֲנָא אָמַר יְיָ אֱלֹהִים אִם רַעֲוָנָא בְּמוֹתֵהּ
דְּרַשִׁיעָא אֱלָהֵן כַּד יְתוּב רְשִׁיעָא מֵאוֹרְחֵהּ וְיֵחֵי תּוּבוּ תּוּבוּ מֵאוֹרְחָתְכוֹן בִּישָׁתָא וּלְמָה תְמוּתוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל ׃
12 וְאַתְּ בַּר אָדָם אֱמַר לִבְנֵי עַמָּךְ זְכוּת זַכָּאָה לָא תְּשֵׁיזְבִינֵהּ בְּיוֹמָא דְחוֹבְתֵיהּ וְחוֹבַת חַיָּבָא לָא יִתְקַל בַּהּ בְּיוֹמָא דִיתוּב מֵחוֹבֵהּ וְצַדִּיקָא
לָא יִכּוֹל לְאִתְקַיָּמָא בַהּ בְּיוֹמָא דְחוֹבְתֵהּ ׃
13 כַּד אֲמָרִית לְצַדִּיקָא מֵחָא יֵחֵי וְהוּא יִתְרְחֵץ עַל זְכוּתֵהּ וְעָבַד שְׁקַר כָּל זַכְוָתֵהּ לָא יִדַּכְּרָן וּבְשִׁקְרֵיהּ דַּעֲבַד בֵּהּ יְמוּת ׃
14 וְכַד אֲמָרִית לְרַשִׁיעָא מֵמַת תְּמוּת וִיתוּב מֵחוֹבוֹהִי וְיַעְבֵּד דִּין דִּקְשׁוֹט וְזָכוּ ׃ 15 מַשְׁכּוֹנָה אָתֵיב רְשִׁיעָא גְּזֵילָא שַׁלֵּם בִּגְזֵרַת חַיַּיָא
הֲלַךְ בְּהוֹן וְלָא לְמֶעְבַּד שְׁקַר מֵחָא יֵחֵי וְלָא יְמוּת ׃ 16 כָּל חוֹבוֹהִי דְּחָב לָא יִדַּכְּרָן לֵהּ דִּין דִּקְשׁוֹט וְזָכוּ עֲבַד מֵחָא יֵחֵי ׃
17 וְיֵימְרוּן בְּנֵי עַמָּךְ לָא מְפָרְשָׁן לָנָא אוֹרְחַת טוּבָא דַּיְיָ וְאִנּוּן אוֹרְחָתְהוֹן דִּילְהוֹן לָא תַקְנָן ׃
18 כַּד יְתוּב זַכָּאָה מִזַּכְוָתֵיהּ וְיַעְבֵּד שְׁקַר וִימוּת בְּהוֹן ׃ 19 וְכַד יְתוּב רְשִׁיעָא מֵחוֹבוֹהִי וְיַעְבֵּד דִּין דִּקְשׁוֹט וְזָכוּ עֲלֵיהוֹן הוּא יִתְקַיָּם ׃

*Et tu fili hominis speculatorem dedi te do- 7
mui Israel, & audies ex ore meo sermonem, &
annunciabis eis à me. *Cùm dixero ego peccato- 8
ri, Morte morieris; & nō locutus fueris vt cu-
stodiatur impius à via sua; ipse iniquus iniqui-
tate sua morietur: at sanguinem eius ex manu
tua requiram. *Tu autem si prænunciaueris 9
impio viam suam vt conuertatur ab ea, &
non fuerit conuersus à via sua, iste impietate
sua morietur, & tu animam tuam liberabis.
*Et tu fili hominis dic domui Israel, Sic lo- 10
cuti estis, dicentes: Errores nostri & iniquita-
tes nostræ super nos sunt, & in ipsis nos tabe-
scimus, & quomodo viuemus? *Dic eis: 11
Viuo ego, dicit Dominus Dominus, non volo
mortem impij, quantum vt conuertatur impius
à via sua, & viuat ipse. conuersione conuer-
timini à via vestra mala: & quare moriemini
domus Israel? *Et tu fili hominis dic ad fi- 12
lios populi tui: Iustitia iusti non liberabit eum, in
qua die errauerit, & iniquitas impij non noce-
bit ei, in qua die conuersus fuerit ab iniquitate
sua, & iustus non poterit saluari in die peccati
eius.
*Cùm dixero ego iusto, Vita viuet, & iste 13
confidit in iustitia sua, & fecerit iniquitatem;
omnes iustitiæ eius non memorabuntur, in ini-
quitate sua quam fecit, in ipsa morietur.
*Et cùm dixero ego impio, Morte morieris, 14
et conuersus fuerit ab iniquitate sua, & fecerit
iudicium & iustitiam:
*Et pignora restituerit, & rapinas reddi- 15
derit, in præcepto vitæ ambulauerit, vt non fa-
ciat iniustum; vita viuet & non morietur.
*Omnia peccata eius quæ peccauit, non me- 16
morabuntur; quia iudicium & iustitiam fecit,
in ipsis viuet.
*Et dicent filij populi tui, Non recta via 17
Domini, & hæc via eorum non recta.
*Cùm reuersus fuerit iustus à iustitia sua, 18
& fecerit iniquitates, morietur in eis.
*Et cùm conuersus fuerit peccator ab ini- 19
quitate sua, & fecerit iudicium & iustitiam,
in ipsis ipse viuet.

7 *καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου σκοπὸν δέδωκά σε τῷ οἴκῳ ἰσρα-
ήλ, καὶ ἀκούσῃ ἐκ τοῦ στόματός μου λόγον, καὶ ἀναγγελεῖς αὐ-
8 τοῖς ἀπ' ἐμοῦ. *ἐν τῷ εἰπεῖν με τῷ ἁμαρτωλῷ, θανά-
τῳ ἀποθάνῃ, καὶ μὴ λαλήσῃς τοῦ φυλάξασθαι τὸν ἀσεβῆ ἀπὸ
τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, αὐτὸς ὁ ἄνομος τῇ ἀνομίᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται,
9 τὸ δὲ αἷμα αὐτοῦ ἐκ τῆς χειρός σου ἐκζητήσω. *σὺ δὲ ἐὰν
προαναγγείλῃς τῷ ἀσεβεῖ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἀποστρέψαι
ἀπ' αὐτῆς, καὶ μὴ ἀποστρέψῃ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, οὗτος τῇ ἀ-
σεβείᾳ αὐτοῦ ἀποθανεῖται, καὶ σὺ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐξαι-
10 ρήσῃ. *καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου εἶπον τῷ οἴκῳ ἰσραήλ, οὕτως
ἐλαλήσατε, λέγοντες· αἱ πλάναι ἡμῶν καὶ αἱ ἀνομίαι
ἡμῶν ἐφ' ἡμῖν εἰσιν, καὶ ἐν αὐταῖς ἡμεῖς τηκώμεθα, καὶ πῶς
11 ζησώμεθα; *εἶπον αὐτοῖς· ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος κύ-
ριος· οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἀσεβοῦς, ὡς ἀποστρέψαι
τὸν ἀσεβῆ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ, καὶ ζῆν αὐτόν· ἀποστροφῇ ἀπο-
στρέψατε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ ὑμῶν τῆς πονηρᾶς, καὶ ἵνα τί ἀπο-
12 θνήσκετε οἶκος ἰσραήλ. *καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου εἶπον πρὸς
τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου, δικαιοσύνη δικαίου οὐ μὴ ἐξέληται
αὐτόν, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ πλανηθῇ, καὶ ἀνομία ἀσεβοῦς οὐ μὴ
κακώσῃ αὐτὸν ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἀποστρέψῃ ἀπὸ τῆς ἀνομίας
αὐτοῦ, καὶ δίκαιος οὐ μὴ δύνηται σωθῆναι ἐν ἡμέρᾳ ἁμαρτίας
13 αὐτοῦ. *ἐν τῷ εἰπεῖν με τῷ δικαίῳ ζωῇ ζήσεται, καὶ οὗτος
πέποιθεν ἐπὶ τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ, καὶ ποιήσῃ ἀνομίαν,
πᾶσαι αἱ δικαιοσύναι αὐτοῦ οὐ μὴ ἀναμνησθῶσιν, τῇ ἀδι-
κίᾳ αὐτοῦ ᾗ ἐποίησεν ἐν αὐτῇ ἀποθανεῖται.
14 *καὶ ἐν τῷ εἰπεῖν ἐμὲ τῷ ἀσεβεῖ θανάτῳ θανατωθήσῃ, καὶ
ἀποστρέψει ἀπὸ τῆς ἀδικίας αὐτοῦ, καὶ ποιήσῃ κρῖμα καὶ δι-
15 καιοσύνην. *καὶ ἐνεχύρασμα ἀποδῷ, καὶ ἁρπάγματα
ἀποτίσῃ, ἐν προστάγμασι ζωῆς διαπορεύηται τοῦ μὴ ποιῆ-
σαι ἄδικον, ζωῇ ζήσεται καὶ οὐ μὴ ἀποθάνῃ.
16 *πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι αὐτοῦ ἃς ἥμαρτεν οὐ μὴ ἀναμνη-
σθῶσιν, ὅτι κρῖμα καὶ δικαιοσύνην ἐποίησεν, ἐν αὐτοῖς ζή-
17 σεται. *καὶ ἐροῦσιν υἱοὶ τοῦ λαοῦ σου, οὐκ εὐθεῖα ἡ ὁδὸς
κυρίου· καὶ αὕτη ἡ ὁδὸς αὐτῶν οὐκ εὐθεῖα.
18 *ἐν τῷ ἀποστρέψαι δίκαιον ἀπὸ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ,
καὶ ποιήσῃ ἀνομίας, ἀποθανεῖται ἐν αὐταῖς.
19 *καὶ ἐν τῷ ἀποστρέψαι τὸν ἁμαρτωλὸν ἀπὸ τῆς ἀνο-
μίας αὐτοῦ, καὶ ποιήσῃ κρῖμα καὶ δικαιοσύνην, ἐν αὐτοῖς
αὐτὸς ζήσεται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et tu fili hominis doctorem constitui te domui Israel, & suscipies à verbo meo sermonem, & monebis eos ne peccent coram me.
8 Cùm dixero impio, Impie morte morieris; & non locutus fueris vt admonitum impium à peccato suo retrahas: ipse impius in peccato
suo morietur, & sanguinem eius de manu tua requiram. 9 Si autem tu admonueris impium vt conuertatur à via sua, & non fuerit con-
uersus à via sua; ipse in peccato suo morietur, & tu animam tuam liberasti. 10 Tu autem fili hominis dic domui Israel, Sic locuti estis,
dicentes: Quia delicta nostra & peccata nostra super nos sunt posita, & in ipsis nos tabescimus, & quomodo viuemus? 11 Dic eis, Viuo
ego, dicit Dñs Deus: si volo mortem impij, sed vt conuertatur impius à via sua, & viuat. Conuertimini, conuertimini à via vestra mala:
& quare moriemini domus Israel? 12 Tu autem fili hominis dic ad filios populi tui. Iustitia iusti non liberabit eum in die qua peccauerit,
& impietas impij non *faciet vt* corruat in eam, in quacunque die conuersus fuerit à peccato suo. Et iustus non poterit permanere in ea, in
die qua peccauerit. 13 Cùm dixero iusto, Viuens viuet, & ipse confisus fuerit in iustitia, & fecerit iniquitatem; omnes iustitiæ eius non
erunt in memoria, & in iniquitate sua quam fecit, in ipsa morietur. 14 Et cùm dixero impio, Morte morieris, & con-
uersus fuerit à peccatis suis, & fecerit iudicium verum & iustitiam: 15 Pignus restituerit ille impius, rapinam
reddiderit, in decretis vitæ ambulauerit, vt non faciat iniquitatem: viuens viuet, & non morietur.
16 Omnia peccata eius quæ admisit, non memorabuntur ei: iudicium verum & iustitiam fecit, viuens viuet.
17 Et dicent filij populi tui, Non sunt nobis expositæ viæ bonitatis Domini, & ipsorum viæ non sunt rectæ,
18 Cùm conuersus fuerit iustus à iustitia sua, & fecerit iniquitatem; morietur in eis.
19 Et cùm conuersus fuerit impius à peccatis suis, & fecerit iudicium verum & iustitiam, ipse viuet in eis.

20 וַאֲמַרְתֶּם לֹא יִתָּכֵן דֶּרֶךְ אֲדֹנָי אִישׁ כִּדְרָכָיו
אֶשְׁפּוֹט אֶתְכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל׃
21 וַיְהִי בִּשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה בָּעֲשִׂרִי בַּחֲמִשָּׁה
לַחֹדֶשׁ לְגָלוּתֵנוּ בָּא־אֵלַי הַפָּלִיט מִירוּשָׁלַם לֵאמֹר
הֻכְּתָה הָעִיר׃
22 וְיַד־יְהוָה הָיְתָה אֵלַי בָּעֶרֶב לִפְנֵי בּוֹא
הַפָּלִיט וַיִּפְתַּח אֶת־פִּי עַד־בּוֹא אֵלַי בַּבֹּקֶר וַיִּפָּתַח
פִּי וְלֹא נֶאֱלַמְתִּי עוֹד׃
23 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
24 בֶּן־אָדָם יֹשְׁבֵי הֶחֳרָבוֹת הָאֵלֶּה עַל־
אַדְמַת יִשְׂרָאֵל אֹמְרִים לֵאמֹר אֶחָד הָיָה אַבְרָהָם
וַיִּירַשׁ אֶת־הָאָרֶץ וַאֲנַחְנוּ רַבִּים לָנוּ נִתְּנָה
הָאָרֶץ לְמוֹרָשָׁה׃
25 לָכֵן אֱמֹר אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה עַל־
הַדָּם תֹּאכֵלוּ וְעֵינֵכֶם תִּשְׂאוּ אֶל־גִּלּוּלֵיכֶם וְדָם
תִּשְׁפֹּכוּ וְהָאָרֶץ תִּירָשׁוּ׃
26 עֲמַדְתֶּם עַל־חַרְבְּכֶם עֲשִׂיתֶן תּוֹעֵבָה וְאִישׁ
אֶת־אֵשֶׁת רֵעֵהוּ טִמֵּאתֶם וְהָאָרֶץ תִּירָשׁוּ׃
27 כֹּה־תֹאמַר אֲלֵהֶם כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה חַי־
אָנִי אִם־לֹא אֲשֶׁר בֶּחֳרָבוֹת בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ וַאֲשֶׁר
עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה לַחַיָּה נְתַתִּיו לְאָכְלוֹ וַאֲשֶׁר
בַּמְּצָדוֹת וּבַמְּעָרוֹת בַּדֶּבֶר יָמוּתוּ׃
28 וְנָתַתִּי אֶת־הָאָרֶץ שְׁמָמָה וּמְשַׁמָּה וְנִשְׁבַּת
גְּאוֹן עֻזָּהּ וְשָׁמְמוּ הָרֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֵין עוֹבֵר׃
29 וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה בְּתִתִּי אֶת־הָאָרֶץ שְׁמָמָה
וּמְשַׁמָּה עַל כָּל־תּוֹעֲבֹתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ׃
30 וְאַתָּה בֶן־אָדָם בְּנֵי עַמְּךָ הַנִּדְבָּרִים בְּךָ אֵצֶל
הַקִּירוֹת וּבְפִתְחֵי הַבָּתִּים וְדִבֶּר־חַד אֶת־אַחַד אִישׁ
אֶת־אָחִיו לֵאמֹר בֹּאוּ־נָא וְשִׁמְעוּ מָה הַדָּבָר
הַיּוֹצֵא מֵאֵת יְהוָה׃

20 * Et dicitis, Non eſt recta via Domini.
Vnumquemque iuxta vias ſuas iudicabo
21 de vobis domus Iſrael. * Et factum eſt in
duodecimo anno in decimo menſe, in
quinta mẽſis transſmigrationis noſtræ, venit ad me qui fugerat de Hieruſalẽ, dicens:
22 Vaſtata eſt ciuitas. * Manus autẽ Domini
facta fuerat ad me veſpere antequam veniret qui fugerat, aperuitque os meum,
donec veniret ad me manè, & aperto ore
meo non ſilui amplius.
23 * Et factum eſt verbum Domini ad me,
dicens:
24 * Fili hominis, qui habitant in ruinoſis
his, ſuper humũ Iſrael loquentes, aiunt:
Vnus erat Abraam & hæreditate poſſedit
terram. Nos autem multi ſumus, nobis
25 data eſt terra in poſſeſſionem.
* Idcircò dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus, Qui in ſanguine comeditis, &
oculos veſtros leuatis ad immunditias ve-
F ſtras, & ſanguinem funditis; nunquid terram hæreditate poſſidebitis?
26 * Stetiſtis in gladijs veſtris, feciſtis abominationes, & vnuſquiſque vxorem proximi ſui polluit, & terram hæreditate poſ-
27 ſidebitis? * Hæc dices ad eos: Sic dicit
Dominus Deus, Viuo ego, quia qui in ruinoſis habitant, gladio cadent, & qui in
agro eſt, beſtijs tradetur ad deuorandum;
qui autem in præſidijs & ſpeluncis ſunt,
peſte morientur.
28 * Et dabo terram in ſolitudinem & in
deſertum, & deficiet ſuperba fortitudo
eius, & deſolabuntur mõtes Iſrael, eò quod
nullus ſit qui per eos tranſeat.
29 * Et ſcient quia ego Dominus, cùm dedero terram eorum deſolatam & deſertam
propter vniuerſas abominationes ſuas,
quas operati ſunt.
30 * Et tu fili hominis, filij populi tui qui
loquuntur de te iuxta muros, & in oſtijs
domorum, & dicunt vnus ad alterum, vir
ad proximum ſuum loquentes, Venite &
audiamus quis ſit ſermo egrediens à Domino.

תרגום יונתן

20 וְאַמַרְתּוּן לָא מְפָרְשָׁן לָנָא אוֹרְחָת טוּבָא דַיְיָ אֱנָשׁ כְּאוֹרְחָתֵיהּ אֶתְפְּרַע מִנְכוֹן בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ 21 וַהֲוָה בְּתַרְתָּא עֶשְׂרֵי שְׁנִין בְּעֲשִׂירָאָה
בְּחַמְשָׁא לְיַרְחָא לְגָלוּתָנָא אֲתָא לְוָתִי מְשֵׁיזְבָא מִירוּשְׁלֶם לְמֵימַר אִתְרְעַת קַרְתָּא׃ 22 וּנְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ הֲוָת עִמִּי בְּרַמְשָׁא קֳדָם מֵיתֵי
מְשֵׁיזְבָא וּפְתַח יָת פּוּמִי עַד דַאֲתָא לְוָתִי בְּצַפְרָא וְאִתְפְּתַח פּוּמִי וְלָא שְׁתֵיקַת עוֹד׃ 23 וַהֲוָה פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימַר׃
24 בַּר אָדָם יָתְבֵי חָרְבָתָא הָאִלֵּין עַל אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל אָמְרִין לְמֵימַר חַד הֲוָה אַבְרָהָם בְּעָלְמָא וִירֵית יָת אַרְעָא וַאֲנַחְנָא סַגִּיאִין לָנָא יְהִיבָא
אַרְעָא לְמֵירְתָהּ׃ 25 בְּכֵן אֱמַר לְהוֹן כִּדְנַן אָמַר יְיָ אֱלֹהִים עַל דַם זַכַּי אַתּוּן אָכְלִין וְעֵינֵיכוֹן אַתּוּן זָקְפִין לְפָלְחַן טַעֲוָתְכוֹן וְדַם זַכַּאי
אַתּוּן אָשְׁדִין וְאַרְעָא אַתּוּן מְדַמַּן לְמֵירְתָהּ׃ 26 אִתְעַתַּדְתּוּן עַל תְּקוֹפֵיכוֹן עֲבַדְתּוּן תּוֹעֵבָה וּגְבַר יָת אִתַּת חַבְרֵיהּ סָאֵבְתּוּן וְאַרְעָא אַתּוּן
מְדַמַּן לְמֵירְתָהּ׃ 27 כִּדְנַן תֵּימַר לְהוֹן כִּדְנַן אָמַר יְיָ אֱלֹהִים קַיָּם אֲנָא אִם לָא דִי בְּחָרְבָתָא בְּחַרְבָּא יִתְקַטְלוּן וְדִי עַל אַפֵּי
בָרָא לְחֵיוַת בָּרָא מְסַרְתֵּהּ לְשֵׁיצָיוּתֵהּ וְדִי בִּמְצָדָתָא וּבִמְעָרָתָא בְּמוֹתָא יְמוּתוּן׃
28 וְאֶתֵּן יָת אַרְעָא לְצָדוּ וְאִשְׁתְּמָמוּ וְיִתְבַּטַּל גֵּאוּת תָּקְפַהּ וְיִצְדּוּן טוּרֵי יִשְׂרָאֵל מִבְּלִי עָדֵי׃ 29 וְיִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ כַּד אֶתֵּן יָת אַרְעָא
לְצָדוּ וְאִשְׁתְּמָמוּ עַל כָּל תּוֹעֲבָתְהוֹן דַעֲבַדוּ׃ 30 וְאַתְּ בַּר אָדָם בְּנֵי עַמָּךְ דְרָגְנִין בָּךְ בִּסְטַר כָּתְלַיָּא וּבְתַרְעֵי בָתַּיָּא וּמְמַלֵּל חַד עִם חַד גְּבַר עִם
אֲחוּהִי לְמֵימַר אֱתוֹ כְעַן וּשְׁמַעוּ מָה פִּתְגָּמָא דִנְפַק מִן קֳדָם יְיָ׃

*Et dixistis, Non recta via Domini, vnum- 20
quemque in viis suis iudicabo vos domus Is-
rael.*
*Et factum est in duodecimo anno in decimo 21
mense, quinta mensis captiuitatis nostræ, venit
saluatus ad me de Hierusalem, dicens: Capta est
ciuitas.*
*Et facta est super me manus Domini ve- 22
spere, antequam veniret ipse, & aperuit meum
os vt venit ad me manè, & apertum os meum
non siluit amplius.*
*Et factum est verbum Domini ad me, 23
dicens:*
*Fili hominis, habitantes desertas in terra 24
Israel, loquentes aiunt: Vnus erat Abraam &
possedit terram, & nos plures sumus, nobis
data est terra in possessionem.*
*Propterea dic eis, Hæc dicit Dominus Do 25
minus, Super sanguinem comeditis, & oculos
vestros leuatis ad abominationes vestras, &
sanguinem effunditis: & terram hæredita-
bitis?*
*Et stetistis in gladiis vestris, fecistis abo- 26
minationem, & vnusquisque vxorem proximi
sui polluistis: & terram hæreditabitis?*
*Hæc dices eis: Hæc dicit Dominus Do- 27
minus, Viuo ego, profectò qui in desolatis, gla-
diis cadent; & qui in facie campi, bestiis agri
dabuntur in escam; & eos qui in muratis, &
qui in speluncis, morte interficiam.*
*Et dabo terram desertam, & peribit su- 28
perbia fortitudinis eius, & desolabuntur mon-
tes Israel, eò quòd non sit pertransiens.*
*Et cognoscent quia ego sum Dominus, & 29
faciam terram eorum desertam; & desolabi-
tur propter vniuersas abominationes suas quas
fecerunt.*
*Et tu fili hominis, filij populi tui loquentes 30
de te iuxta muros, & in ostijs domorum, &
loquuntur vnusquisque fratri suo, & vnus-
quisque proximo suo, dicentes: Conueniamus
& audiamus procedentia à Domino.*

20 καὶ εἴπατε, οὐκ εὐθεῖα ἡ ὁδὸς κυρίου, ἕκαστον ἐν ταῖς
ὁδοῖς αὐτοῦ κρινῶ ὑμᾶς οἶκος ἰσραήλ.
21 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἔτει ἐν τῷ δεκάτῳ
μηνὶ πέμπτῃ τοῦ μηνὸς τῆς αἰχμαλωσίας ἡμῶν, ἦλ-
θεν ὁ ἀνασωθεὶς πρός με ἀπὸ ἱερουσαλὴμ, λέγων· ἑά-
λω ἡ πόλις.
22 καὶ ἐγενήθη ἐπ' ἐμὲ χεὶρ κυρίου ἑσπέρας πρὶν ἐλθεῖν
αὐτὸν, καὶ ἤνοιξέν μου τὸ στόμα ὡς ἦλθεν πρός με τὸ πρωΐ,
καὶ ἀνοιχθὲν τὸ στόμα μου οὐ συνεσχέθη ἔτι.
23 καὶ ἐγενήθη λόγος κυρίου πρός με, λέγων·
24 υἱὲ ἀνθρώπου οἱ κατοικοῦντες τὰς ἠρημωμένας ἐπὶ
τῆς γῆς τοῦ ἰσραὴλ, λέγοντες λέγουσιν· εἷς ἦν ἀβραάμ,
καὶ κατέσχεν τὴν γῆν, καὶ ἡμεῖς πλείους ἐσμὲν, ἡμῖν δέ-
δοται ἡ γῆ εἰς κατάσχεσιν.
25 διὰ τοῦτο εἰπὸν αὐτοῖς, τάδε λέγει κύριος κύριος·
ἐπὶ αἵματος τρώγετε, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν αἴρετε εἰς
τὰ βδελύγματα ὑμῶν, καὶ αἷμα ἐκχέετε καὶ τὴν γῆν
κληρονομήσετε;
26 καὶ ἔστητε ἐν ταῖς ῥομφαίαις ὑμῶν, ἐποιήσατε προσ-
όχθισμα, καὶ ἕκαστος τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐ-
μολύνατε, καὶ τὴν γῆν κληρονομήσετε;
27 τάδε ἐρεῖς αὐτοῖς, τάδε λέγει κύριος κύριος· ζῶ
ἐγὼ ἡ μὴν οἱ ἐν ταῖς ἠρημωμέναις, μαχαίραις πεσοῦνται,
καὶ οἱ ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου, τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ δο-
θήσονται εἰς κατάβρωμα, καὶ τοὺς ἐν τετειχισμέναις, καὶ
τοὺς ἐν τοῖς σπηλαίοις, θανάτῳ ἀποκτενῶ.
28 καὶ δώσω τὴν γῆν ἔρημον, καὶ ἀπολεῖται ἡ ὕβρις τῆς
ἰσχύος αὐτῆς, καὶ ἐρημωθήσεται τὰ ὄρη ἰσραὴλ διὰ τὸ μὴ
εἶναι διαπορευόμενον.
29 καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, καὶ ποιήσω τὴν
γῆν αὐτῶν ἔρημον, καὶ ἐρημωθήσεται διὰ πάντα τὰ βδε-
λύγματα αὐτῶν ἃ ἐποίησαν.
30 καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου οἱ υἱοὶ τοῦ λαοῦ σου οἱ λαλοῦν-
τες περὶ σοῦ παρὰ τὰ τείχη, καὶ ἐν τοῖς πυλῶσιν τῶν οἰκιῶν,
καὶ λαλοῦσιν ἕκαστος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ καὶ ἕκαστος τῷ
πλησίον αὐτοῦ, λέγοντες· συνέλθωμεν καὶ ἀκούσωμεν τὰ
ἐκπορευόμενα παρὰ κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[20] Et dixistis, Non sunt expositæ nobis viæ bonitatis Domini. Iuxta viam vniuscuiusque retribuam vobis domus Israel. [21] Et factum est duodecimo anno, decimo mense, quinta die mensis transmigrationis nostræ, venit ad me qui euasit de Ierusalem, dicens: Dirupta est ciuitas. [22] Et prophetia à facie Domini facta est mecum vesperi antequam veniret qui euaserat; & aperuit os meum donec veniret ad me manè, & apertum est os meum, & non silui amplius. [23] Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens: [24] Fili hominis qui habitant in solitudinibus istis super terram Israel loquuntur, dicentes: Vnus fuit Abraham in orbe, & hæreditate possedit terram, & nos sumus multi; nobis data est terra vt eam possideamus. [25] Idcirco dic ad eos, Hæc dicit Dominus Deus, super sanguinem innocentem vos comeditis, & oculos vestros attollitis vos ad cultum idolorum vestrorum, & sanguinem innocentem effunditis, & putatis vos possessuros terram? [26] Stetistis in fortitudine vestra, fecistis abominationem, & vnusquisque vxorem proximi sui polluistis, & putatis vos possessuros terram? [27] Hæc dices ad eos, Hæc dicit Dominus Deus, Viuo ego, quia qui in solitudinibus sunt, gladio occidentur; & qui super faciem agri est, bestijs tradidi eum vt consumant eum; & qui in munitionibus, & in speluncis sunt, peste morientur. [28] Et dabo terram in vastitatem & stuporem; & cessabit superbia fortitudinis eius, & desolabuntur montes Israel absq; transeunte. [29] Et scient, quia ego Dominus, cùm dedero terram in vastitatem & stuporem propter omnes abominationes eorum quas fecerunt. [30] Tu autem fili hominis, filij populi tui murmurant de te iuxta parietes, & in ostiis domorum, & loquitur alter cum altero, & quisque cum fratre suo, dicendo: Venite nunc & audite quodnam sit verbum quod egreditur à facie Domini.

31 וְיָבוֹאוּ אֵלֶיךָ כִּמְבוֹא־עָם וְיֵשְׁבוּ לְפָנֶיךָ עַמִּי
וְשָׁמְעוּ אֶת־דְּבָרֶיךָ וְאוֹתָם לֹא יַעֲשׂוּ כִּי־עֲגָבִים
בְּפִיהֶם הֵמָּה עֹשִׂים אַחֲרֵי בִצְעָם לִבָּם הֹלֵךְ׃
32 וְהִנְּךָ לָהֶם כְּשִׁיר עֲגָבִים יְפֵה קוֹל וּמֵטִב נַגֵּן
וְשָׁמְעוּ אֶת־דְּבָרֶיךָ וְעֹשִׂים אֵינָם אוֹתָם׃
33 וּבְבֹאָהּ הִנֵּה בָאָה וְיָדְעוּ כִּי נָבִיא הָיָה בְתוֹכָם׃
לד
1 וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
2 בֶּן־אָדָם הִנָּבֵא עַל־רוֹעֵי יִשְׂרָאֵל הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ
אֲלֵיהֶם לָרֹעִים כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הוֹי רֹעֵי־
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הָיוּ רֹעִים אוֹתָם הֲלוֹא הַצֹּאן יִרְעוּ
3 הָרֹעִים׃ אֶת־הַחֵלֶב תֹּאכֵלוּ וְאֶת־הַצֶּמֶר
תִּלְבָּשׁוּ הַבְּרִיאָה תִּזְבָּחוּ הַצֹּאן לֹא תִרְעוּ׃
4 אֶת־הַנַּחְלוֹת לֹא חִזַּקְתֶּם וְאֶת־הַחוֹלָה לֹא־
רִפֵּאתֶם וְלַנִּשְׁבֶּרֶת לֹא חֲבַשְׁתֶּם וְאֶת־הַנִּדַּחַת לֹא
הֲשֵׁבֹתֶם וְאֶת־הָאֹבֶדֶת לֹא בִקַּשְׁתֶּם וּבְחָזְקָה רְדִיתֶם
5 אֹתָם וּבְפָרֶךְ׃ וַתְּפוּצֶינָה מִבְּלִי רֹעֶה וַתִּהְיֶינָה
לְאָכְלָה לְכָל־חַיַּת הַשָּׂדֶה וַתְּפוּצֶינָה׃
6 יִשְׁגּוּ צֹאנִי בְּכָל־הֶהָרִים וְעַל כָּל־גִּבְעָה רָמָה
וְעַל כָּל־פְּנֵי הָאָרֶץ נָפֹצוּ צֹאנִי וְאֵין דּוֹרֵשׁ וְאֵין
7 מְבַקֵּשׁ׃ לָכֵן רֹעִים שִׁמְעוּ אֶת־דְּבַר יְהוָה׃
8 חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה אִם־לֹא יַעַן הֱיוֹת־
צֹאנִי לָבַז וַתִּהְיֶינָה צֹאנִי לְאָכְלָה לְכָל־חַיַּת הַשָּׂדֶה
מֵאֵין רֹעֶה וְלֹא־דָרְשׁוּ רֹעַי אֶת־צֹאנִי וַיִּרְעוּ הָרֹעִים
אוֹתָם וְאֶת־צֹאנִי לֹא רָעוּ׃
9 לָכֵן הָרֹעִים שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה׃
10 כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנְנִי אֶל־הָרֹעִים וְדָרַשְׁתִּי
אֶת־צֹאנִי מִיָּדָם וְהִשְׁבַּתִּים מֵרְעוֹת צֹאן וְלֹא־יִרְעוּ
עוֹד הָרֹעִים אוֹתָם וְהִצַּלְתִּי צֹאנִי מִפִּיהֶם וְלֹא־
תִהְיֶיןָ לָהֶם לְאָכְלָה׃

31 * Et veniunt ad te quasi si ingredi[...]
populus, & sedent corã te populus me[...]
& audiũt sermones tuos & nõ faciũt ea,
quia in canticum oris sui vertunt illos, &
32 auariciam suã sequitur cor eorũ. * Et es ei
quasi carmen musicũ quod suaui dulci[...]
sono canitur. Et audiunt verba tua, & non
33 faciunt ea. * Et cùm venerit quod præ-
dictum est, ecce enim venit, tunc scient q
prophetes fuerit inter eos. CAP. XXXIIII.
1 ET factum est verbũ Dñi ad me, dicẽs:
2 * Fili hominis, propheta de pastoribus
A Israel: propheta & dices pastoribus, Hæc di-
cit Dominus Deus: Væ pastoribus Israel,
qui pascebant semetipsos. nónne greges à
3 pastoribus pascũtur? * Lac comedebatis, &
lanis operiebamini, & quod crassum erat
occidebatis, gregem aũt meum nõ pasce-
4 batis. * Quod infirmum fuit non con-
solidastis, & quod ægrotum non sanastis,
quod confractũ est non alligastis, & quod
abiectum est nõ reduxistis, & quod peri-
rat non quæsistis, sed cum austeritate im-
5 perabatis eis & cum potentia. * Et disper-
sæ sunt oues meæ, eò quòd nõ esset pastor,
& factæ sunt in deuorationẽ omnium be-
6 stiarum agri, & dispersæ sunt. * Errauerunt
B greges mei in cunctis montibus, & in vni-
uerso colle excelso, & super omnẽ faciem
terræ dispersi sunt greges mei, & nõ erat q
requireret: nõ erat inquam qui requireret.
7 * Propterea pastores audite verbum Dñi.
8 * Viuo ego, dicit Dñs Deus, quia pro eo
quòd facti sunt greges mei in rapinam, &
oues meæ in deuorationẽ omniũ bestiarũ
agri, eò ꝙ non esset pastor, neq; enim quæ-
sierunt pastores gregem meum, sed pasce-
bant pastores semetipsos, & greges meos
9 non pascebant. * Propterea pastores au-
10 dite verbum Dñi. * Hæc dicit Dñs Deus:
Ecce ego ipse super pastores, & requiram
gregem meum de manu eorum, & cessare
faciam, vt vltrà nõ pascant gregem meum,
nec pascant amplius pastores semetipsos, &
Et liberabo gregem meum de ore eorũ, &
non erit vltrà eis in escam.

תרגום יונתן

31 וְיֵיתוּן לְוָתָךְ כְּמֵיתֵי גַבְרִין תַּלְמִידִין וְיִתְּבוּן קֳדָמָךְ עַמִּי וְיִשְׁמְעִין יַת פִּתְגָמָךְ וְיַתְהוֹן לָא יַעְבְּדוּן אֲרֵי חֲלָעֲבָא בְּפוּמְהוֹן אִנּוּן עָבְדִין וּבָתַר
מָמוֹנְהוֹן לִבְּהוֹן טָעֵי׃ 32 וְהָא אַתְּ לְהוֹן כִּזְמַר אַבּוּבִין דִּבְסִים קָלֵיהּ וּמוֹטֵב לְנַגָּנָא וְשָׁמְעִין יַת פִּתְגָמָךְ וּלְמֶעְבַּדְהוֹן לֵית אִנּוּן צָבָן׃
33 וּבְמֵיתַהּ הָא אָתְיָא וְיִדְעוּן אֲרֵי נְבִיָּא הֲוָה בֵּינֵיהוֹן׃
לד
1 וַהֲוָה פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימָר׃ 2 בַּר אָדָם אִתְנַבֵּי עַל פַּרְנָסֵי יִשְׂרָאֵל אִתְנַבֵּי וְתֵימַר לְהוֹן לְפַרְנָסַיָּא כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים
וַי פַּרְנָסֵי יִשְׂרָאֵל דַּהֲווֹ מְפַרְנְסִין נַפְשֵׁיהוֹן הֲלָא לְפַרְנָסָא עַמָּא אִתְמַנִּיו פַּרְנָסַיָּא׃ 3 יַת טוּבָא אַתּוּן אָכְלִין וַעֲמַר נְקֵי אַתּוּן לָבְשִׁין
פַּטִּימַיָּא אַתּוּן נָכְסִין עַמָּא לֵית אַתּוּן מְפַרְנְסִין׃ 4 יַת כְּאֵבַיָּא לָא תַקֵּפְתּוּן וְלִמְרִיעַיָּא לָא אַסֵּיתוּן וְלִתְבִירַיָּא לָא צַמַּדְתּוּן וְיַת דְּאִטַּלְטְלוּ לָא
אֲתֵיבְתּוּן וְיַת דְּאִבְדוּ לָא בְעֵיתוּן וּבְתָקְפָּא פְּלַחְתּוּן בְּהוֹן וּבְקַשְׁיוּ׃ 5 וְאִתְבַּדַּרוּ מִבְּלִי פַרְנָס וְאִתְמְסַרוּ לְאִשְׁתֵּיצָאָה לְכָל מַלְכְוָת עַמְמַיָּא וְאִטַּלְטַלוּ׃
6 אִטַּלְטַלוּ עַמִּי בְּכָל טוּרַיָּא וְעַל כָּל רָמָא מְנַטְּלָא וְעַל כָּל אַפֵּי אַרְעָא אִתְבַּדַּרוּ עַמִּי וְלֵית דְּתָבַע וְלֵית דְּבָעֵי׃ 7 בְּכֵן פַּרְנָסַיָּא קַבִּילוּ יַת פִּתְגָמָא דַיְיָ׃
8 קַיָּם אֲנָא אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים אִם לָא חֲלַף דַּהֲווֹ עַמִּי לְבִזָּא וְאִתְמְסַרוּ עַמִּי לְאִשְׁתֵּיצָאָה לְכָל מַלְכְוָת עַמְמַיָּא מִבְּלִי פַרְנָס וְלָא תְבַעוּ פַּרְנָסֵי
עַמִּי וּפַרְנְסוּ פַּרְנָסַיָּא יַת נַפְשֵׁיהוֹן וְיַת עַמִּי לָא פַרְנְסוּ׃ 9 בְּכֵן פַּרְנָסַיָּא קַבִּילוּ פִּתְגָמָא דַיְיָ׃
10 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים הָא אֲנָא שָׁלַח רוּגְזִי עַל פַּרְנָסַיָּא וְאֶתְבַּע יַת עַמִּי מִידֵיהוֹן וַאֲבַטְּלִנּוּן מִלְּפַרְנָסָא עַמָּא וְלָא יְפַרְנְסוּן עוֹד פַּרְנָסַיָּא
וְאֵשֵׁיזֵב עַמִּי מִידֵיהוֹן וְלָא יִתְמַסְרוּן בִּידֵיהוֹן לְאִשְׁתֵּיצָאָה׃

* Et veniunt ad te, quomodo conuenit po- 31
pulus, & sedent coram te, & audiunt verba
tua, & non facient ea: quia mendacium in ore
suo ipsi faciunt, & post sordes suas cor eorum
graditur.
* Et es eis quasi vox psalterij dulcisoni 32
concinni, & audient tua verba, & non fa-
cient ea.
* Et cùm venerit, dicent, Ecce venit; & 33
scient quia propheta fuit in medio eorum.

CAP. XXXIIII.

ET factum est verbum Domini ad me, di- 1
cens: * Fili hominis, propheta super pasto- 2
res Israel, propheta & dic; Hæc dicit Dominus
Dominus: O pastores Israel, nunquid pascunt
pastores semetipsos, nonne oues pascũt pastores?
* Ecce lac comeditis, & lanis operimini, & 3
crassum occiditis, & oues meas non pascitis.
* Quod infirmum fuit non confortastis, & 4
confractum non alligastis, & errans non re-
duxistis, & quod perijt non quæsistis, & forte
afflixistis labore.
* Et dispersæ sunt oues meæ, eò quòd non 5
erant pastores, & factæ sunt in deuorationem
omnibus bestijs agri.
* Et dispersæ sunt oues in omni monte, & 6
super omnem collem excelsum, & super faciem
omnis terræ dispersæ sunt, & non fuit requi-
rens neque reducens. * Propterea pastores 7
audite verbum Domini.
* Viuo ego, dicit Dominus Dominus, Pro- 8
fectò pro eo quòd factæ sunt oues meæ in præ-
dam, & facti sunt greges mei in deuorationem
omnibus bestijs campi, eò quòd non sint pasto-
res, & non quæsierunt pastores oues meas, &
pauerunt pastores semetipsos; at oues meæ non
pastæ sunt.
* Propterea pastores audite verbum Domini. 9
* Hæc dicit Dominus, Ecce ego super pastores, 10
& requiram oues meas ex manibus eorum, &
auertam eos ne pascant oues meas, & non pa-
scent vltrà pastores eas, & liberabo oues meas
de ore eorum, & non erunt eis vltrà in deuo-
rationem.

31 * καὶ ἔρχονται πρὸς σέ, ὡς συμπορεύεται λαός, καὶ κάθηνται
ἐναντίον σου, καὶ ἀκούουσι τὰ ῥήματά σου, καὶ οὐ μὴ ποιήσω-
σιν αὐτά, ὅτι ψεῦδος ἐν τῷ στόματι αὐτῶν αὐτοὶ ποιοῦσι,
καὶ ὀπίσω τῶν μιασμάτων αὐτῶν ἡ καρδία αὐτῶν πορεύε-
32 ται. * καὶ γίνῃ αὐτοῖς ὡς φωνὴ ψαλτηρίου ἡδυφώνου
εὐαρμόστου, καὶ ἀκούσονταί σου τὰ ῥήματα, καὶ οὐ μὴ ποιή-
33 σωσιν αὐτά. * καὶ ἡνίκα ἐὰν ἔλθῃ, ἐροῦσιν ἰδοὺ ἥκει, καὶ
γνώσονται ὅτι προφήτης ἦν ἐν μέσῳ αὐτῶν.

λδʹ

1 * Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων·
2 * υἱὲ ἀνθρώπου προφήτευσον ἐπὶ τοὺς ποιμένας τοῦ ἰσ-
ραήλ, προφήτευσον καὶ εἰπέ, τάδε λέγει κύριος κύριος,
ὦ ποιμένες ἰσραήλ, μὴ βόσκουσι ποιμένες ἑαυτούς,
οὐ τὰ πρόβατα βόσκουσιν οἱ ποιμένες;
3 * ἰδοὺ τὸ γάλα κατεσθίετε, καὶ τὰ ἔρια περιβάλλεσθε,
καὶ τὸ παχὺ σφάζετε, καὶ τὰ πρόβατά μου οὐ βόσκετε.
4 * τὸ ἠσθενηκὸς οὐκ ἐνισχύσατε, καὶ τὸ συντετριμμένον
οὐ κατεδήσατε, καὶ τὸ πλανώμενον οὐκ ἐπεστρέψατε, καὶ
τὸ ἀπολωλὸς οὐκ ἐζητήσατε, καὶ τὸ ἰσχυρὸν κατειργάσασθε
5 μόχθῳ. * καὶ διεσπάρη τὰ πρόβατά μου διὰ τὸ μὴ
εἶναι ποιμένας, καὶ ἐγενήθη εἰς κατάβρωμα πᾶσι τοῖς
θηρίοις τοῦ ἀγροῦ.
6 * καὶ διεσπάρη τὰ πρόβατα ἐν παντὶ ὄρει, καὶ ἐπὶ πάν-
τα βουνὸν ὑψηλόν, καὶ ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς διε-
σπάρη, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκζητῶν οὐδὲ ὁ ἀποστρέφων.
7 * διὰ τοῦτο ποιμένες ἀκούσατε λόγον κυρίου.
8 * ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος κύριος· ἦ μὴν ἀντὶ τοῦ γενέσθαι
τὰ πρόβατά μου εἰς προνομήν, καὶ γενέσθαι τὰ ποίμνιά
μου εἰς κατάβρωμα πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ πεδίου, παρὰ τὸ
μὴ εἶναι ποιμένας, καὶ οὐκ ἐξεζήτησαν οἱ ποιμένες τὰ
πρόβατά μου, καὶ ἐβόσκησαν οἱ ποιμένες ἑαυτούς, τὰ δὲ
πρόβατά μου οὐκ ἐβοσκήθησαν.
9 * διὰ τοῦτο ποιμένες ἀκούσατε λόγον κυρίου.
10 * τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ τοὺς ποιμένας, καὶ
ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν, καὶ
ἀποστρέψω αὐτοὺς τοῦ μὴ ποιμαίνειν τὰ πρόβατά μου,
καὶ οὐ βοσκήσουσιν ἔτι οἱ ποιμένες αὐτά· καὶ ἐξελοῦμαι τὰ
πρόβατά μου ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν, καὶ οὐκ ἔσονται
αὐτοῖς ἔτι εἰς κατάβρωμα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

31 Et venient ad te sicut veniunt viri discipuli, & sedebunt coram te populus meus, & audient verba tua, sed ea non facient, quia irri-
sionem ipsi edunt ore suo; & post pecuniam quam vi abstulerunt, cor eorum errat. 32 Et ecce tu es eis quasi cantio organorum,
cuius sonus suauis est & bene psallit: & audiunt sermones tuos & nolunt facere eos. 33 Cùm autem id venerit, ecce venit; & scient
quia propheta fuit in medio eorum.

CAP. XXXIIII.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me; dicens. 2 Fili hominis, vaticinare super gubernatores Israel; vaticinare, &
dices ipsis gubernatoribus: Hæc dicit Dominus Deus, Væ gubernatoribus Israel qui nutrierunt semetipsos. Nonne ad gubernandum
populum meum constituti sunt gubernatores? 3 Bonum vos comeditis & lana munda vos induimini, pinguia vos occiditis; populum
autem non gubernatis. 4 Dolentes non confortatis & infirmos non sanatis, & confractos non obligatis; & eos qui aberrauerunt non
reducitis, & eos qui perierunt non quæritis, & illis potenter & durè imperatis. 5 Itaq; dispersi sunt absque gubernatore, & traditi sunt vt cõ-
sumantur omnibus regnis populorum: & migrauerunt. 6 Errant populus meus per omnes montes, & super omnes colles editos,
& super faciem terræ dispersi sunt populus meus, & non est qui quærat nec qui requirat. 7 Propterea gubernatores suscipite verbum Do-
mini. 8 Viuo ego, dicit Dominus Deus, quia pro eo quòd factus est populus meus in direptionem, & traditus est populus meus con-
sumendus omnibus regnis populorum absque gubernatore: & non quæsierunt gubernatores populum meum, sed gubernarũt gubernato-
res semetipsos, & populum meum non gubernarunt. 9 Propterea gubernatores suscipite verbũ Domini. 10 Hæc dicit Dominus Deus.
Ecce ego mitto furorem meum super gubernatores: & requiram populum meum de manibus eorum, & cessare eos faciam à gubernatione
populi mei. Et non nutrient amplius gubernatores semetipsos: & liberabo populum meum de manibus eorum, & non tradentur in manũ
eorum consumendi.

11 * כִּי כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה הִנְנִי־אָנִי וְדָרַשְׁתִּי אֶת־
12 צֹאנִי וּבִקַּרְתִּים׃ * כְּבַקָּרַת רֹעֶה עֶדְרוֹ בְּיוֹם־הֱיוֹתוֹ
בְתוֹךְ־צֹאנוֹ נִפְרָשׁוֹת כֵּן אֲבַקֵּר אֶת־צֹאנִי וְהִצַּלְתִּי
אֶתְהֶם מִכָּל־הַמְּקוֹמֹת אֲשֶׁר נָפֹצוּ שָׁם בְּיוֹם עָנָן
13 וַעֲרָפֶל׃ * וְהוֹצֵאתִים מִן־הָעַמִּים וְקִבַּצְתִּים
מִן־הָאֲרָצוֹת וַהֲבִיאוֹתִים אֶל־אַדְמָתָם וּרְעִיתִים
אֶל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל בָּאֲפִיקִים וּבְכֹל מוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ׃
14 * בְּמִרְעֶה־טּוֹב אֶרְעֶה אֹתָם וּבְהָרֵי מְרוֹם־
יִשְׂרָאֵל יִהְיֶה נְוֵהֶם שָׁם תִּרְבַּצְנָה בְּנָוֶה טּוֹב
וּמִרְעֶה שָׁמֵן תִּרְעֶינָה אֶל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל׃
15 * אֲנִי אֶרְעֶה צֹאנִי וַאֲנִי אַרְבִּיצֵם נְאֻם אֲדֹנָי
16 יֱהוִה׃ * אֶת־הָאֹבֶדֶת אֲבַקֵּשׁ וְאֶת־הַנִּדַּחַת אָשִׁיב
וְלַנִּשְׁבֶּרֶת אֶחֱבֹשׁ וְאֶת־הַחוֹלָה אֲחַזֵּק וְאֶת־
הַשְּׁמֵנָה וְאֶת־הַחֲזָקָה אַשְׁמִיד אֶרְעֶנָּה בְמִשְׁפָּט׃
17 * וְאַתֵּנָה צֹאנִי כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה הִנְנִי שֹׁפֵט
בֵּין־שֶׂה לָשֶׂה לָאֵילִים וְלָעַתּוּדִים׃
18 * הַמְעַט מִכֶּם הַמִּרְעֶה הַטּוֹב תִּרְעוּ וְיֶתֶר
מִרְעֵיכֶם תִּרְמְסוּ בְּרַגְלֵיכֶם וּמִשְׁקַע־מַיִם תִּשְׁתּוּ
וְאֵת הַנּוֹתָרִים בְּרַגְלֵיכֶם תִּרְפֹּשׂוּן׃
19 * וְצֹאנִי מִרְמַס רַגְלֵיכֶם תִּרְעֶינָה וּמִרְפַּשׂ
20 רַגְלֵיכֶם תִּשְׁתֶּינָה׃ * לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה
אֲלֵיהֶם הִנְנִי־אָנִי וְשָׁפַטְתִּי בֵּין־שֶׂה בִרְיָה וּבֵין
21 שֶׂה רָזָה׃ * יַעַן בְּצַד וּבְכָתֵף תֶּהְדֹּפוּ וּבְקַרְנֵיכֶם
תְּנַגְּחוּ כָּל־הַנַּחְלוֹת עַד אֲשֶׁר הֲפִיצוֹתֶם אוֹתָנָה
22 אֶל־הַחוּצָה׃ * וְהוֹשַׁעְתִּי לְצֹאנִי וְלֹא־תִהְיֶינָה
23 עוֹד לָבַז וְשָׁפַטְתִּי בֵּין שֶׂה לָשֶׂה׃ * וַהֲקִמֹתִי
עֲלֵיהֶם רֹעֶה אֶחָד וְרָעָה אֶתְהֶן אֵת עַבְדִּי דָוִיד הוּא
יִרְעֶה אוֹתָם וְהוּא־יִהְיֶה לָהֶן לְרֹעֶה׃
24 * וַאֲנִי יְהוָה אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים וְעַבְדִּי דָוִד
נָשִׂיא בְתוֹכָם אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי׃

11 *Quia hæc dicit Dñs Deus, Ecce ego ipse
12 requiram oues meas & visitabo eas. *Sicut
visitat pastor gregem suum, in die quando
fuerit in medio ouium suarũ dissipatarum,
D sic visitabo oues meas, & liberabo eas de
omnibus locis, in quibus dispersæ fuerant
13 in die nubis & caliginis. *Et educam eas
de populis, & congregabo eas de terris, &
inducam eas in terrã suam, & pascam eas
in montibus Israel, in riuis & in cunctis
14 sedibus terræ. *In pascuis vberrimis pa-
scam eas, & in mõtibus excelsis Israel erunt
pascuæ earum. Ibi requiescent in herbis
virentibus, & in pascuis pinguibus pascen-
15 tur super mõtes Israel. *Ego pascam oues
meas, & ego eas accubare faciam, dicit Do-
16 minus Deus. *Quod perierat requiram,
& quod abiectum erat reducam, & quod
E confractum fuerat alligabo, & quod infir-
mum fuerat consolidabo, & quod pingue
& forte custodiam, & pascam illas in iu-
17 dicio. *Vos autem greges mei: Hæc di-
cit Dominus Deus, Ecce ego iudico inter
pecus & pecus, arietum & hircorum.
18 *Nónne satis vobis erat pascua bona
depasci? Insuper & reliquias pascuarum ve-
strarum conculcastis pedibus vestris; &
cùm purissimã aquam biberetis, reliquam
pedibus vestris turbastis.
19 *Et oues meæ his quæ conculcata pedi-
bus vestris fuerant pascebantur, & quæ pe-
des vestri turbauerant, hæc bibebant.
20 *Propterea hæc dicit Dominus Deus
F ad vos, Ecce ego ipse iudico inter pecus
pingue & macilentum.
21 *Pro eo quòd lateribus & humeris im-
pingebatis, & cornibus vestris ventilaba-
tis omnia infirma pecora donec disperge-
22 rẽtur foras. *Saluabo gregẽ meũ & nõ erit
vltrà in rapinã, & iudicabo inter pecus &
23 pecus. *Et suscitabo super ea pastorem
vnũ qui pascat ea, seruum meum Dauid,
ipse pascet ea, & ipse erit eis in pastorem.
24 *Ego autem Dñs ero eis in Deum, &
seruus meus Dauid princeps in medio eo-
rum. Ego Dominus locutus sum.

תרגום יונתן

11 ארי כדנן אמר יי אלהים הא אנא מתגלי ואתבע ית עמי ואבקרנון׃ 12 כמא דמבקר רעיא עדריה ביומא דהוי בגו עאנה
מפרשן להון כן אבקר ית עמי ואשיזב יתהון מכל אתריא דאתבדרו לתמן ביום עננא ואמיטתא׃ 13 ואפקנון מביני עממיא ואכנשנון
מארעתא ואעילינון לארעהון ואפרנסנון על טורי ישראל בפצידיא ובכל מותבי ארעא׃ 14 בפרנוס טב אפרנס יתהון ובטור
רמא דישראל יהי בית מישריהון תמן ישרון באתר דיאי ופרנוס טב יתפרנסון על טורי ישראל׃ 15 אנא אפרנס ית עמי ואנא אשרינון
אמר יי אלהים׃ 16 ית דאבד דאתבע וית דאטלטלו אתיב ולדתביריא אצמוד ולמרעיא אסובר וית חטאיא וית חיביא אשיצי
ואפרנס עמי בדינא׃ 17 ואתון עמי כדנן אמר יי אלהים הא אנא דאין בין גבר לגבר לחטאיא ולחיביא׃
18 הזעיר לכון דפרנוס טב אתון מתפרנסין ומותר פרנוסכון דישין ברגליכון ומשתי מתקן אתון שתן וית מותרא ברגליכון אתון דישין׃
19 ועמי מותר מיכל שמשיכון אכלין ומותר משתי שמשיכון שתן׃ 20 בכן כדנן אמר יי אלהים להון הא אנא מתגלי ואדון
בין גבר עתיר ובין גבר מסכן׃ 21 חלף דברשע ובדרע מרמם דחקתון ובתקפכון תברתון כל כאביא עד דבדרתון יתהון לביני מדינתא׃
22 ואפרוק לעמי ולא יתמסרון עוד לבזא ואדון בין גבר לגבר׃
23 ואקים עליהון פרנס חד ויפרנס יתהון ית דוד עבדי הוא יפרנס יתהון והוא יהא להון לפרנס׃
24 ואנא יי אהוי להון לאלהא ועבדי דוד מלכא ביניהון אנא יי גזרת במימרי׃

‡ *Quia hæc dicit Dominus Dominus, Ecce* 11
ego requiram oues meas & visitabo eas.
‡ *Sicut quærit pastor gregem suũ, die quan-* 12
do fuerit caligo, & nubes in medio ouium sua-
rum separatarum; sic requiram oues meas, &
eruam eas de omni loco, vbi dispersæ sunt illic
in die nebulæ & caliginis.
‡ *Et educam eos de gentibus, & congregabo* 13
eas de regionibus, & inducã eos in terrã suam,
& pascam eos super montes Israel, & in val-
libus, & in omni habitatione terræ.
‡ *In pastu bono pascam eos in monte excelso* 14
Israel, & erunt ouilia eorum illic & dormient
illic, & requiescent in delicijs bonis; & in pa-
stu pingui pascentur super montes Israel.
‡ *Ego pascam oues meas, & ego requiescere* 15
faciam eas: Hæc dicit Dominus Dominus.
‡ *Quod perierat requiram, & quod errauе-* 16
rat, reducam, & confractum alligabo, & defi-
ciens confortabo, & forte custodiam; & pa-
scam illas cum iudicio.
‡ *Et vos oues meæ, hæc dicit Dominus Do-* 17
minus: Ecce ego dijudicabo inter ouem & ouẽ,
arietes & hircos.
‡ *Et nonne satis vobis quia bonum pastum* 18
pascebatis, & reliquias pastus vestri conculca-
batis pedibus vestris? et purissimam aquam bi-
bebatis, & reliquũ pedibus vestris turbabatis.
‡ *Et oues meæ conculcationes pedum ve-* 19
strorum pascebantur, & turbatam aquam à
pedibus vestris bibebant.
‡ *Propterea hæc dicit Dominus Dominus,* 20
Ecce ego iudicabo inter ouem fortẽ et infirmam.
‡ *In autem lateribus & humeris vestris* 21
impellebatis, & cornibus vestris ventilaba-
tis, & omne deficiens affligebatis, donec expu-
listis eas foras. ‡ *Et saluabo oues meas, &* 22
non erunt vltrà in prædam, & iudicabo inter
oues & arietes. ‡ *Et suscitabo super eos pa-* 23
storem vnum, & pascet eos sicut seruum meum
Dauid, ipse pascet eos, & erit eorum pastor.
‡ *Et ego Dominus ero eis in Deum, & ser-* 24
uus meus Dauid in medio eorum princeps: ego
Dominus locutus sum.

11 ‡ διότι τάδε λέγει κύριος κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐκζητήσω
12 τὰ πρόβατά μου καὶ ἐπισκέψομαι αὐτά. ‡ ὥσπερ ζητεῖ
ὁ ποιμὴν τὸ ποίμνιον αὐτοῦ, ἡμέρα ὅταν ᾖ γνόφος, καὶ νεφέ-
λη ἐν μέσῳ προβάτων αὐτοῦ διακεχωρισμένων· οὕτως
ἐκζητήσω τὰ πρόβατά μου, καὶ ἀπελάσω αὐτὰ ἀπὸ παν-
τὸς τόπου οὗ διεσπάρησαν ἐκεῖ ἐν ἡμέρᾳ νεφέλης καὶ γνόφου.
13 ‡ καὶ ἐξάξω αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ συνάξω αὐτοὺς
ἀπὸ τῶν χωρῶν καὶ εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ
βοσκήσω αὐτοὺς ἐπὶ τὰ ὄρη ἰσραήλ, καὶ ἐν ταῖς φάραγξιν
καὶ ἐν πάσῃ κατοικίᾳ τῆς γῆς.
14 ‡ ἐν νομῇ ἀγαθῇ βοσκήσω αὐτοὺς ἐν τῷ ὄρει τῷ ὑψηλῷ
ἰσραήλ, καὶ ἔσονται αἱ μάνδραι αὐτῶν ἐκεῖ, καὶ κοιμηθήσον-
ται ἐκεῖ, καὶ ἀναπαύσονται ἐν τρυφῇ ἀγαθῇ· καὶ ἐν νομῇ
πίονι βοσκηθήσονται ἐπὶ τῶν ὀρέων ἰσραήλ.
15 ‡ ἐγὼ βοσκήσω τὰ πρόβατά μου, καὶ ἐγὼ ἀναπαύσω
16 αὐτά, τάδε λέγει κύριος κύριος. ‡ τὸ ἀπολωλὸς ζη-
τήσω, καὶ τὸ πλανώμενον ἐπιστρέψω, καὶ τὸ συντετριμμένον
καταδήσω, καὶ τὸ ἐκλεῖπον ἐνισχύσω, καὶ τὸ ἰσχυρὸν φυλάξω,
καὶ βοσκήσω αὐτὰ μετὰ κρίματος.
17 ‡ καὶ ὑμεῖς πρόβατά μου· τάδε λέγει κύριος κύριος,
ἰδοὺ ἐγὼ διακρινῶ ἀναμέσον προβάτου καὶ προβάτου,
18 κριῶν καὶ τράγων. ‡ καὶ οὐχ ἱκανὸν ὑμῖν ὅτι τὴν καλὴν νο-
μὴν ἐνέμεσθε, καὶ τὰ κατάλοιπα τῆς νομῆς ὑμῶν κατεπα-
τεῖτε τοῖς ποσὶν ὑμῶν; καὶ τὸ καθεστηκὸς ὕδωρ ἐπίνετε, καὶ
τὸ κατάλοιπον τοῖς ποσὶν ὑμῶν ἐταράσετε.
19 ‡ καὶ τὰ πρόβατά μου τὰ πατήματα τῶν ποδῶν ὑμῶν
ἐνέμοντο, καὶ τὸ τεταραγμένον ὕδωρ ὑπὸ τῶν ποδῶν ὑμῶν
20 ἔπινον. ‡ διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ
διακρινῶ ἀναμέσον προβάτου ἰσχυροῦ καὶ ἀσθενοῦς.
21 ‡ ἐπὶ δὲ ταῖς πλευραῖς καὶ τοῖς ὤμοις ὑμῶν διωθεῖσθε,
καὶ τοῖς κέρασιν ὑμῶν ἐκερατίζετε, καὶ πᾶν τὸ ἐκλεῖπον
ἐξεθλίβετε, ἕως οὗ ἐξώσατε αὐτὰ ἔξω.
22 ‡ καὶ σώσω τὰ πρόβατά μου, καὶ οὐ μὴ ὦσιν ἔτι εἰς προ-
νομήν, καὶ κρινῶ ἀναμέσον προβάτων καὶ κριῶν.
23 ‡ καὶ ἀναστήσω ἐπ᾽ αὐτοὺς ποιμένα ἕνα, καὶ ποιμανεῖ αὐ-
τοὺς ὡς τὸν δοῦλόν μου δαυίδ, αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτούς, καὶ
24 ἔσται αὐτῶν ποιμήν. ‡ καὶ ἐγὼ κύριος ἔσομαι αὐτοῖς
εἰς θεόν, καὶ ὁ δοῦλός μου ὁ δαυὶδ ἐν μέσῳ αὐτῶν ἄρχων·
ἐγὼ κύριος λελάληκα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Quia hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego reuelabor & vestigabo populum meũ, & requiram eos. [12] Sicut requirit pastor gre-
gem suam in die quo est in medio ouium suarum & diuidit eas: sic requirã populum meum, & liberabo eos de omnibus locis quò dispersi
sunt in die nubilo, & caliginoso. [13] Et educam eos de medio populorum, & congregabo eos de terris; & inducam eos in terram suam,
& nutriam eos in montibus Israel, in riuis & in omnibus habitationibus terræ. [14] Alimento bono nutriam eos, & in monte sancto
Israel erit locus habitationis eorum; ibi habitabunt in loco specioso, & alimento bono pascentur super montes Israel. [15] Ego guberna-
bo populum meum, & ego habitare eos faciam confidenter, ait Dominus Deus. [16] Illos qui perierant requiram; & illos qui transmi-
grauerant reducam, & confractos alligabo, & infirmos portabo, & impios & peccatores consumam; & gubernabo populũ meũ in iudicio.
[17] Et vos popule meus, hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego iudico inter virum, & virum, peccatores & impios. [18] Nunquid pa-
rum vobis est quòd nutrimento bono vos nutriti estis, nisi etiam residuum nutrimenti vestri pedibus conculcetis? & quòd potum præpa-
ratum vos bibitis, nisi etiam reliquias pedibus vestris calcetis? [19] Et populus meus reliquias cibi ministrorum vestrorum comedunt,
& reliquias potus ministrorum vestrorum bibunt. [20] Propterea hæc dicit Dominus Deus ad eos, Ecce ego reuelabor & iudicabo inter
virum diuitem, & virum pauperem. [21] Pro eo quòd in impietate & in brachio eleuato impellebatis, & in fortitudine vestra confrin-
gebatis omnes dolentes, donec dispersistis eos per prouincias. [22] Et redimam populum meum, & non tradentur direptioni vltrà,
& iudicabo inter virum & virum. [23] Et suscitabo super eos gubernatorem vnum, & gubernabit eos, Dauid seruum meum;
ipse gubernabit eos, & ipse erit eis in gubernatorem. [24] Et ego Dominus ero eis in Deum; & seruus meus Dauid rex
inter eos. Ego Dominus decreui in verbo meo.

25 וכרתי להם ברית שלום והשבתי חיה־רעה
מן־הארץ וישבו במדבר לבטח וישנו ביערים:
26 ונתתי אותם וסביבות גבעתי ברכה והורדתי
הגשם בעתו גשמי ברכה יהיו:
27 ונתן עץ השדה את־פריו והארץ תתן יבולה
והיו על־אדמתם לבטח וידעו כי־אני יהוה בשברי
את־מטות עלם והצלתים מיד העבדים בהם:
28 ולא־יהיו עוד בז לגוים וחית הארץ לא
תאכלם וישבו לבטח ואין מחריד:
29 והקמתי להם מטע לשם ולא־יהיו עוד אספי
רעב בארץ ולא־ישאו עוד כלמת הגוים:
30 וידעו כי־אני יהוה אלהיהם אתם והמה עמי
בית ישראל נאם אדני יהוה:
31 ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם אני
אלהיכם נאם אדני יהוה:

לה

1 ויהי דבר־יהוה אלי לאמר:
2 בן־אדם שים פניך על־הר שעיר והנבא
3 עליו: ואמרת לו כה אמר אדני יהוה הנני
אליך הר־שעיר ונטיתי ידי עליך ונתתיך שממה
4 ומשמה: עריך חרבה אשים ואתה שממה
תהיה וידעת כי־אני יהוה:
5 יען היות לך איבת עולם ותגר את־בני־
ישראל על־ידי חרב בעת אידם בעת עון קץ:
6 לכן חי־אני נאם אדני יהוה כי־לדם אעשך
ודם ירדפך אם־לא דם שנאת ודם ירדפך:
7 ונתתי את־הר שעיר לשממה ושממה והכרתי
ממנו עבר ושב:
8 ומלאתי את־הריו חלליו גבעותיך וגיאותיך
וכל־אפיקיך חללי־חרב יפלו בהם:

25 * Et faciam cũ eis pactum pacis, & ceſ-
G ſare faciã beſtias peſſimas de terra, & qui
habitant in deſerto, ſecuri dormient in
26 ſaltibus. * Et ponam eos in circuitu collis
mei benedictionem, & deducam imbrem
in tempore ſuo, & pluuiæ benedictionis
27 erunt. *Et dabit lignum agri fructũ ſuum,
& terra dabit germen ſuũ, & erunt in terra
ſua abſque timore. Et ſcient quia ego Dñs
cùm contriuero catenas iugi eorum, &
eruero eos de manu imperantium ſibi.
28 * Et non erunt vltrà in rapinam in gen-
tibus, neque beſtiæ terræ deuorabunt eos,
ſed habitabunt confidenter abſque vllo
29 terrore. * Et ſuſcitabo eis germen nomi-
natum, & non erunt vltrà imminuti fame
in terra, neque portabunt vltrà opprobriũ
30 gentium. * Et ſcient quia ego Dominus
Deus eorũ cum eis, & ipſi populus meus
domus Iſrael, ait Dominus Deus.
31 * Vos autem greges mei, greges paſcuæ
meæ homines eſtis, & ego Dominus Deus
veſter, dicit Dominus Deus.

CAP. XXXV.

1 ET factus eſt ſermo Domini ad me, di-
A cens: * Fili hominis, pone faciem tuam
2 aduerſum montem Seir, & prophetabis
3 de eo. * Et dices illi, Hæc dicit Dominus
Deus, Ecce ego ad te mons Seir, & exten-
dam manum meam ſuper te, & dabo te
deſolatum atque deſertum.
4 * Vrbes tuas demoliar, & tu deſertus
eris, & ſcies quia ego Dominus.
5 * Eò quòd fueris inimicus ſempiternus,
& concluſeris filios Iſrael in manus gladij
in tempore afflictionis eorum in tempore
iniquitatis extremæ.
6 * Propterea viuo ego, dicit Dominus
Deus, quoniam ſanguini tradam te, & ſan
guis te perſequetur. Et cùm ſanguinẽ ode-
7 ris, ſanguis perſequetur te. * Et dabo mon
tem Seir deſolatum & deſertum, & aufe-
8 ram de eo euntem & redeuntem. * Et im-
plebo montes eius occiſorum ſuorum. In
collibus tuis & in vallibus tuis, atque in
torrentibus interfecti gladio cadent.

תרגום יונתן

25 ואגזר להון קים שלם ואבטל חיתא בישתא מן ארעא ויתבון במדברא לרחצן ויתעתקון בחרשיא: 26 ואשרי יתהון סחור
סחור לבית מקדשי ויהון מברכין ואחית להון מטר בכיר בעדניה מטרין דברכה יהון: 27 ויתן אילן חקלא ית אבה וארעא תתן עללתה
ויהון על ארעהון לרחצן וידעון ארי אנא יוי כד אתבר ית ניר תקפהון ואשזבינון מיד דמפלחין בהון: 28 ולא יהון עוד לבזא בעממיא
וחית ארעא לא תשיצינון ויתבון לרחצן ולית דמניד: 29 ואקים להון נצבא לקימא ולא יהון עוד מטלטלי כפנא בארעא ולא יקבלון
עוד אתבעות עממיא: 30 וידעון ארי אנא יוי אלההון מימרי בסעדהון ואנון עמי בית ישראל אמר יוי אלהים:
31 ואתון עמי עם דאתקרי שמי עלוהי בית ישראל אתון אנא אלהכון אמר יוי אלהים:

לה

1 והוה פתגם נבואה מן קדם יוי עמי למימר: 2 בר אדם קביל נבואה על טורא דשעיר ואתנבי עלוהי:
3 ותימר לה כדנן אמר יוי אלהים הא אנא שלח רגזי עלך טורא דשעיר ואדים מחת גבורתי עלך ואתננך לצדו ואשתממו:
4 קרויך חרבא אשוי ואת לצדו תהי ותדע ארי אנא יוי: 5 חלף דהות לך דבבות עלם וחבבתא ית בני ישראל על ידי קטולי חרבא
בעדן תברהון בעדן חשלימת חוביהון: 6 בכן קים אנא אמר יוי אלהים ארי לקטול אעבדנך ודקטלין בחרבא ירדפונך אם לא דמא
זכאה אשדי דמא ירדפונך: 7 ואתן ית טורא דשעיר לצדו ולאשתממו ואשיצי מנה דעדי ודתאיב:
8 ואמלי ית טורוהי קטילוהי רמתוהי וחילוהי וכל פצידוהי קטילי חרבא יתרמון בהון:

*Et disponam eis testamentum pacis, & di- 25
sperdam bestias malas à terra, & habitabunt
in deserto & dormient in syluis. * Et dabo 26
eos in circuitu montis mei, & dabo pluuiam in
tempore suo pluuiam benedictionis. * Et ligna 27
quæ in campo, dabunt fructum suum, & terra
dabit fortitudinē suam, & habitabunt in terra
sua in spe pacis: & scient quia ego sum Domi-
nus, cùm contriuero ego catenam iugi eorum, &
liberabo eos de manu eorū qui seruire fecerunt
eos. * Et non erunt vltrà in præda gentibus, 28
& bestiæ terræ non vltrà comedent eos, & ha
bitabunt in spe, & non erit qui exterreat eos.
* Et suscitabo eos plantam pacis, & non vl- 29
tra erunt pereuntes fame in terra, & non por-
tabunt amplius opprobrium gentium.
* Et scient quia ego sum Dominus Deus eo- 30
rum cum eis, & ipsi populus meus domus Is-
rael, dicit Dominus Dominus.
* Et vos oues meæ, & oues pascuæ meæ ho- 31
mines estis, & ego Dominus Deus vester, dicit
Dominus Dominus.

CAP. XXXV.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens: 1
* Fili hominis conuerte faciem tuam ad 2
montem Seir, & propheta super eo.
* Et dic illi: Hæc dicit Dominus Dominus, 3
Ecce ego super te mons Seir, & extendam ma-
num meam super te, & dabo te in desolatio-
nem, & desolaberis. * Et vrbibus tuis de- 4
solationem faciam, & tu desertus eris: & scies
quia ego sum Dominus.
* Pro eo quòd fuerit inimicitia sempiterna, 5
& assedisti domui Israel in dolo in manu inimi-
corū gladio in tempore iniquitatis in extremis.
* Propterea viuo ego, dicit Dominus Do- 6
minus, si quidem in sanguine peccasti, & san-
guis persequetur te, & sanguinem odisti, &
sanguis persequetur te. * Et dabo montem 7
Seir in desertum & desolatum, & perdam ab
eo homines & iumenta.
* Et implebo vulneratorum tuorum colles, 8
& valles tuos, & in omnibus campis tuis vul-
nerati gladio cadent in te.

25 * καὶ διαθήσομαι αὐτοῖς διαθήκην εἰρήνης, καὶ ἀφανιῶ
θηρία πονηρὰ ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ κατοικήσουσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ
ὑπνώσουσιν ἐν τοῖς δρυμοῖς.
26 * καὶ δώσω αὐτοὺς περικύκλῳ τοῦ ὄρους μου, καὶ δώσω τὸν
27 ὑετὸν κατὰ καιρὸν αὐτοῦ ὑετὸν εὐλογίας. * καὶ τὰ ξύλα τὰ
ἐν τῷ πεδίῳ δώσει τὸν καρπὸν αὐτῶν, καὶ ἡ γῆ δώσει τὴν ἰσχὺν
αὐτῆς, καὶ κατοικήσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἐν ἐλπίδι εἰρήνης,
καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ἐν τῷ συντρίψαι με
τὴν σειρὰν τοῦ ζυγοῦ αὐτῶν, καὶ ἐξελοῦμαι αὐτοὺς ἐκ
28 χειρὸς τῶν καταδουλωσαμένων αὐτούς. * καὶ οὐκ ἔσονται
οὐκ ἔτι ἐν προνομῇ τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τὰ θηρία τῆς γῆς οὐκ
ἔτι οὐ μὴ φάγωσιν αὐτούς, καὶ κατοικήσουσιν ἐν ἐλπίδι, καὶ
οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν αὐτούς.
29 * καὶ ἀναστήσω αὐτοῖς φυτὸν εἰρήνης, καὶ οὐκ ἔτι ἔσονται
ἀπολλύμενοι λιμῷ ἐπὶ τῇ γῇ, καὶ οὐ μὴ ἐνέγκωσιν ἔτι
ὀνειδισμὸν ἐθνῶν.
30 * καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν μετ'
αὐτῶν, καὶ αὐτοὶ λαός μου οἶκος ἰσραήλ, λέγει κύριος κύριος.
31 * καὶ ὑμεῖς πρόβατά μου καὶ πρόβατα νομῆς μου ἄνθρω-
ποι ἐστέ, καὶ ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, λέγει κύριος κύριος.

λε'.

1 * Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων·
2 * υἱὲ ἀνθρώπου ἐπίστρεψον τὸ πρόσωπόν σου ἐπ' ὄρος
σηείρ, καὶ προφήτευσον ἐπ' αὐτῷ.
3 * καὶ εἰπὲ αὐτῷ, τάδε λέγει κύριος κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ
ἐπὶ σὲ ὄρος σηείρ, καὶ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ σέ, καὶ
δώσω σε εἰς ἔρημον καὶ ἐρημωθήσῃ.
4 * καὶ ταῖς πόλεσίν σου ἐρημίαν ποιήσω, καὶ σὺ ἔρημος
ἔσῃ, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος.
5 * ἀντὶ τοῦ γενέσθαι ἔχθραν αἰώνιον, καὶ ἐνεκάθισας τῷ
οἴκῳ ἰσραὴλ ἐν δόλῳ ἐν χειρὶ ἐχθρῶν μαχαίρᾳ, ἐν και-
6 ρῷ ἀδικίας ἐπ' ἐσχάτων. * διὰ τοῦτο ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος
κύριος, εἰ μὴν εἰς αἷμα ἥμαρτες, καὶ αἷμα ἐκδιώξεταί
σε, καὶ αἷμα ἐμίσησας, καὶ αἷμα ἐκδιώξεταί σε.
7 * καὶ δώσω τὸ ὄρος σηεὶρ εἰς ἔρημον καὶ ἠρημωμένον, καὶ
ἀπολῶ ἀπ' αὐτοῦ ἀνθρώπους καὶ κτήνη.
8 * καὶ ἐμπλήσω τῶν τραυματιῶν σου τοὺς βουνούς, καὶ
τὰς φάραγγάς σου, καὶ ἐν πᾶσι τοῖς πεδίοις σου τετραυ-
ματισμένοι μαχαίρᾳ πεσοῦνται ἐν σοί.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[25] Et feriam cum eis pactum pacis, & cessare faciam bestias malas de terra, & habitabunt in deserto confidenter; & inueterabuntur in
syluis. [26] Et habitare eos faciam in circuitu sanctuarij mei; & erunt benedicti: & deducam eis imbrem temporaneum in tempore
suo pluuiæ benedictionis erunt. [27] Et dabit arbor agri fructum suum, & terra dabit germen suum, & erunt in terra sua confidenter.
Et scient quia ego Dominus cùm confregero iugum fortitudinis eorum, & liberauero eos de manibus eorum qui ipsis seruis vtebantur.
[28] Et non erunt vltrà in direptionem populis, & regna terræ non consument eos, & habitabunt confidenter. & non erit qui commo-
ueat eos. [29] Et suscitabo eis plantationem vt permaneant, & non erunt vltrà transmigrantes propter famem in terra, & non
suscipient vltrà ignominiam populorum. [30] Et scient quia ego Dominus Deus eorum, in quorum auxilium erit Verbum meum; &
ipsi erunt populus meus domus Israel, ait Doninus Deus. [31] Vos autem estis populus meus, populus super quem inuocatum est
nomen meum: domus Israel estis vos, & ego Dominus vester, ait Dominus Deus. CAP. XXXV.
ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens: [2] Fili hominis, suscipe prophetiam super montem Seyr, & vaticinare
super eum. [3] Et dices ei, Hæc dicit Dominus Deus, Ecce ego mitto furorem meum super te mons Seyr, & leuabo plagam potentiæ
meæ super te, & dabo te in desolationem & stuporem. [4] Ciuitates tuas desertas ponam, & tu in desolationem eris; & scies quia ego Do-
minus. [5] Pro eo quòd fuit tibi inimicitia æterna, & tradidisti filios Israel in manus occidentium gladio in tempore interitus eorum, in
tempore retributionis peccatorum eorum. [6] Propterea viuo ego, dicit Dominus Deus, quia in occisionem faciam te; & qui occidunt
gladio persequentur te: & ni vt sanguinem odisti, sic effundentes sanguinē persequentur te. [7] Et dabo montem Seyr in desolationem
& in stuporem; & consummabo ex eo transeuntem, & redeuntem. [8] Et implebo montes eius occisis ipsius: & in collibus eius, & in
vallibus, & in cunctis riuis eius interfecti gladio proijcientur.

9 * שִׁמְמוֹת עוֹלָם אֶתֶּנְךָ וְעָרֶיךָ לֹא תָשֹׁבְנָה
וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃
10 * יַעַן אֲמָרְךָ אֶת־שְׁנֵי הַגּוֹיִם וְאֶת־שְׁתֵּי הָאֲרָצוֹת
לִי תִהְיֶינָה וִירַשְׁנוּהָ וַיהוָה שָׁם הָיָה׃
11 * לָכֵן חַי־אָנִי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה וְעָשִׂיתִי כְּאַפְּךָ
וּכְקִנְאָתְךָ אֲשֶׁר עָשִׂיתָה מִשִּׂנְאָתֶיךָ בָּם וְנוֹדַעְתִּי
בָם כַּאֲשֶׁר אֶשְׁפְּטֶךָ׃
12 * וְיָדַעְתָּ כִּי אֲנִי יְהוָה שָׁמַעְתִּי אֶת־כָּל־
נָאָצוֹתֶיךָ אֲשֶׁר אָמַרְתָּ עַל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר
שָׁמֵמָה לָנוּ נִתְּנוּ לְאָכְלָה׃
13 * וַתַּגְדִּילוּ עָלַי בְּפִיכֶם וְהַעְתַּרְתֶּם עָלַי דִּבְרֵיכֶם
אֲנִי שָׁמָעְתִּי׃
14 * כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה כִּשְׂמֹחַ כָּל־הָאָרֶץ
שְׁמָמָה אֶעֱשֶׂה־לָּךְ׃
15 * כְּשִׂמְחָתְךָ לְנַחֲלַת בֵּית־יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר־
שָׁמֵמָה כֵּן אֶעֱשֶׂה־לָּךְ שְׁמָמָה תִהְיֶה הַר־שֵׂעִיר
וְכָל־אֱדוֹם כֻּלָּהּ וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃

לו

1 * וְאַתָּה בֶן־אָדָם הִנָּבֵא אֶל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל
וְאָמַרְתָּ הָרֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה׃
2 * כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן אָמַר הָאוֹיֵב עֲלֵיכֶם
הֶאָח וּבָמוֹת עוֹלָם לְמוֹרָשָׁה הָיְתָה לָּנוּ׃
3 * לָכֵן הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה יַעַן בְּיַעַן
שַׁמּוֹת וְשָׁאֹף אֶתְכֶם מִסָּבִיב לִהְיוֹתְכֶם מוֹרָשָׁה
לִשְׁאֵרִית הַגּוֹיִם וַתֵּעֲלוּ עַל־שְׂפַת לָשׁוֹן וְדִבַּת־עָם׃
4 * לָכֵן הָרֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְעוּ דְּבַר־אֲדֹנָי יְהוִה כֹּה־
אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה לֶהָרִים וְלַגְּבָעוֹת לָאֲפִיקִים
וְלַגֵּאָיוֹת לֶחֳרָבוֹת הַשֹּׁמְמוֹת וְלֶעָרִים הַנֶּעֱזָבוֹת
אֲשֶׁר הָיוּ לְבַז וּלְלַעַג לִשְׁאֵרִית הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
מִסָּבִיב׃

9 * In solitudines sempiternas tradam te,
C & ciuitates tuæ non habitabuntur, & scie-
tis quia ego Dominus Deus.
10 * Eò quòd dixeris, Duæ gentes & duæ
terræ meæ erunt, & hæreditate possidebo
eas cùm Dominus esset ibi.
11 * Propterea viuo ego, dicit Dominus
Deus, quia faciam iuxta iram tuam & se-
cundùm zelum tuum quem fecisti, odio
habens eos, & notus efficiar per eos cùm
te iudicauero.
12 * Et scies quia ego Dominus. Audiui
vniuersa opprobria tua quæ locutus es de
montibus Israel, dicens: Deserti nobis ad
deuorandum dati sunt.
13 * Et insurrexistis super me ore vestro, &
derogastis aduersum me, verba vestra ego
14 audiui. * Hæc dicit Dominus Deus, Læ-
tante vniuersa terra, in solitudinem te re-
digam.
15 * Sicuti gauisus es super hæreditatem
domus Israel, eò quòd fuerit dissipata, sic
faciam tibi. Dissipatus eris mons Seir, &
Idumæa omnis. Et scient quia ego Do-
minus Deus.

CAP. XXXVI.

1 TV autem fili hominis propheta super
A montes Israel, & dices: Montes Israel
audite verbum Domini.
2 * Hæc dicit Dominus Deus, Eò quòd
dixerit inimicus de vobis, Euge altitudi-
nes sempiternæ in hæreditatem datæ sunt
nobis.
3 * Propterea vaticinare & dic: Hæc dicit
Dominus Deus: Pro eo quòd desolati estis
& conculcati per circuitum, & facti in hæ-
reditatem reliquis gentibus, & ascendistis
super labium linguæ & opprobrium po-
puli.
4 * Propterea montes Israel, audite ver-
bum Domini Dei. Hæc dicit Dominus
Deus montibus & collibus, torrentibus,
vallibusque & desertis, parietinis & vrbi-
bus derelictis, quæ depopulatæ sunt, &
subsannatæ à reliquis gentibus per circui-
tum.

תרגום יונתן

9 צְדוּ עָלַם אֶתְּנִנָךְ וְקִרְוָךְ לָא יִתְיַתְּבָן וְתִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ׃ 10 חֲלָף דַּאֲמַרְתְּ יַת תְּרֵין עַמְמִין וְיַת תַּרְתֵּין מְדִינָן דִּילִי יְהֶוְיָן וְאֵירְתִנּוּן
וּקֳדָם יְיָ גְּלַן מַחְשְׁבַת לִבָּא׃ 11 בְּכֵן קַיָּם אֲנָא אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים וְאֶעְבֵּד כְּרֻגְזָךְ וּכְחֶמְתָּךְ דַּעֲבַדְתָּא מִדְּסַנֵיתָא לְהוֹן וְאֶתְגְּלֵי לְאוֹטָבָא
לְהוֹן כַּד אֶתְפְּרַע מִנָּךְ׃ 12 וְתֵדַע אֲרֵי אֲנָא יְיָ שְׁמִיעַ קֳדָמַי יַת כָּל אַרְגָּזוּתָךְ דַּאֲמַרְתְּ עַל טוּרֵי אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל לְמֵימַר צְדִיאַת אַרְעֲהוֹן לָנָא
אִתְמְסַרוּ לְאִשְׁתֵּיצָאָה׃ 13 וְאִתְרַבְרַבְתּוּן עֲלַי בְּמִלֵּי פוּמְכוֹן וְאַסְגֵּיתוּן עֲלַי פִּתְגָּמֵיכוֹן קֳדָמַי שְׁמִיעַ׃
14 כִּדְנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים כְּמֶחְדֵּי כָּל אַרְעָא צָדוּ אֶעְבֵּד לָךְ׃ 15 כְּמָא דַּחֲדֵיתָא עַל אַחְסָנַת בֵּית יִשְׂרָאֵל דִּצְדִיאַת אַרְעֲהוֹן כֵּן אֶעְבֵּד
לָךְ צָדוּ תְּהֵי טוּרָא דְשֵׂעִיר וְכָל אֱדוֹם כֻּלַּהּ וְיִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ׃

לו

1 וְאַתְּ בַּר אָדָם אִתְנַבֵּי עַל טוּרֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵימַר טוּרֵי יִשְׂרָאֵל קַבִּלוּ פִּתְגָּמָא דַיְיָ׃ 2 כִּדְנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים חֲלַף דַּאֲמַר סָנְאָה עֲלֵיכוֹן
הָא וְרָמַת עָלַם לִירוּתָא הֲוָת לָנָא׃ 3 בְּכֵן אִתְנַבֵּי וְתֵימַר כִּדְנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים חֲלַף דְּאִתְרַבְרַבוּ חֲלַף דְּחַשִׁבוּ לְאַחְרָבָא וּלְאַצְדָאָה
יַתְכוֹן מִסְּחוֹר סְחוֹר לְמֶהֱוֵיכוֹן יְרוּתָא לִשְׁאָרָא דְעַמְמַיָּא וְאִתְאֲמַרְתּוּן עַל שְׂפַת לִישָׁן וְרִנְנַת עַם׃
4 בְּכֵן טוּרֵי יִשְׂרָאֵל קַבִּלוּ פִּתְגָּמָא דַיְיָ אֱלֹהִים כִּדְנָן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לְטוּרַיָּא וּלְרָמָתָא לְפַצִּידַיָּא וּלְחֵילַיָּא וּלְחָרְבָתָא צְדִיתָא וּלְקִרְוַיָּא
דִּשְׁבִיקָא דַּהֲוָאָה לְחוּךְ וְלַלְעַב לִשְׁאָרָא דְעַמְמַיָּא דְּמִסְּחוֹר סְחוֹר׃

Solitudinem ſempiternam ponam te , & 9
ciuitates tuæ non habitabuntur vltrà: & ſcies
quia ego ſum Dominus.
Eò quòd dixeris tu, Duæ gentes, & duæ 10
regiones meæ erunt, & hæreditabo eas, & Do-
minus eſt ibi.
Propterea viuo ego , dicit Dominus , & 11
faciam tibi ſecundum inimicitiam tuam, & ſe-
cundùm zelum tuum quem feciſti cùm odio ha-
beres tu eos , & notus efficiar tibi quando iu-
dicabo te.
Et ſcies quia ego ſum Dominus ; audiui 12
vocem blaſphemiarum tuarum, quia dixiſti,
Montes Iſrael deſerti nobis dati ſunt in deuo-
rationem.
Et magnificè locutus es ſuper me ore tuo, 13
& vociferati eſtis contra me ; verba veſtra
ego audiui.
Hæc dicit Dominus , In lætitia omnis ter- 14
ræ deſertum faciam te ſempiternum.
Sicut gauiſus es hæreditate domus Iſrael, 15
quia diſſipata eſt, ſic faciam te: in deſertum eris
mons Seir , & omnis Idumæa conſumetur: &
ſcies quia ego ſum Dominus Deus.

CAP. XXXVI.

ET tu fili hominis , propheta ſuper montes 1
Iſrael, & dic montibus Iſrael, Audite ver-
bum Domini.
Hæc dicit Dominus Dñs, Pro eo quòd dixit 2
inimicus ſuper vos Euge, ſolitudines ſempiter-
næ in poſſeſſionem nobis factæ ſunt.
Propterea vaticinare & dic , Hæc dicit 3
Dominus Dominus : Pro eo quòd inhonorati
eſtis vos ab his qui in circuitu veſtro , vt ſitis
vos in poſſeſſionem reliquis gentibus, & aſcen-
diſtis loquela linguæ & opprobrium gentibus.
Propterea montes Iſrael audite verbum 4
Domini. Hæc dicit Dominus montibus & col-
libus, & vallibus, & torrentibus, & deſer-
tis, & deſolatis, & vrbibus derelictis, & fa-
ctæ ſunt in prædam, & in conculcationem reli-
quis gentibus in circuitu.

9 ἐρημίαν αἰώνιον θήσομαί σε, καὶ αἱ πόλεις σου οὐ μὴ
κατοικηθήσονται ἔτι, καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος.
10 διὰ τὸ εἰπεῖν σε τὰ δύο ἔθνη καὶ αἱ δύο χῶραι ἐμαὶ
ἔσονται, καὶ κληρονομήσω αὐτάς, καὶ κύριός ἐστιν ἐκεῖ.
11 διὰ τοῦτο ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος· καὶ ποιήσω σοι
κατὰ τὴν ἔχθραν σου, καὶ κατὰ τὸν ζῆλόν σου ὃν ἐποίησας ἐν
τῷ μισῆσαί σε αὐτούς· καὶ γνωσθήσομαί σοι ἡνίκα ἂν κρι-
νῶ σε.
12 καὶ γνώσῃ ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος· ἤκουσα τῆς φωνῆς τῶν
βλασφημιῶν σου ὅτι εἶπας, τὰ ὄρη ἰσραὴλ ἔρημα ἡμῖν
δέδοται εἰς κατάβρωμα.
13 καὶ ἐμεγαλορημόνησας ἐπ᾽ ἐμὲ τῷ στόματί σου καὶ
ἐφωνήσατε κατ᾽ ἐμοῦ· τὰ ῥήματα ὑμῶν ἐγὼ ἤκουσα.
14 τάδε λέγει κύριος, ἐν τῇ εὐφροσύνῃ πάσης τῆς γῆς
ἔρημον ποιήσω σε αἰώνιον.
15 καθὼς ἐπευφράνθης τῇ κληρονομίᾳ οἴκου ἰσραὴλ
ὅτι ἠφανίσθη, οὕτως ποιήσω σε, εἰς ἔρημον ἔσῃ ὄρος σηείρ,
καὶ πᾶσα ἡ ἰδουμαία ἐξαναλωθήσεται· καὶ γνώσῃ ὅτι
ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός.

λϛ´.

1 Καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, προφήτευσον ἐπὶ τὰ ὄρη
ἰσραήλ, καὶ εἰπὲ τοῖς ὄρεσιν ἰσραήλ, ἀκούσατε λόγον
κυρίου.
2 τάδε λέγει κύριος κύριος, ἀνθ᾽ οὗ εἶπεν ὁ ἐχθρὸς
ἐφ᾽ ὑμᾶς εὖγε, ἔρημα αἰώνια εἰς κατάσχεσιν ἡμῖν ἐγε-
νήθη.
3 διὰ τοῦτο προφήτευσον καὶ εἰπέ, τάδε λέγει κύ-
ριος κύριος· ἀντὶ τοῦ ἀτιμασθῆναι ὑμᾶς ὑπὸ τῶν κύ-
κλῳ ὑμῶν, τοῦ εἶναι ὑμᾶς εἰς κατάσχεσιν τοῖς λοιποῖς ἔθ-
νεσιν, καὶ ἀνέβητε λάλημα γλώσσης καὶ ὀνειδισμὸς ἔθνε-
4 σιν. διὰ τοῦτο ὄρη ἰσραὴλ ἀκούσατε λόγον κυ-
ρίου· τάδε λέγει κύριος τοῖς ὄρεσι καὶ τοῖς βουνοῖς, καὶ
ταῖς φάραγξι, καὶ τοῖς χειμάρροις, καὶ τοῖς ἐξηρη-
μωμένοις, καὶ ἠφανισμένοις, καὶ ταῖς πόλεσι ταῖς ἐγ-
καταλελειμμέναις, καὶ ἐγένοντο εἰς προνομήν, καὶ εἰς
καταπάτημα τοῖς καταλειφθεῖσιν ἔθνεσιν περικύκλῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Te in æternam vaſtitatem redigam, & ciuitates tuæ non habitabuntur; & ſcietis quia ego Dominus. 10 Pro eo quòd dixiſti, Duo po-
puli, & duæ prouinciæ meæ erunt, & poſſidebo eos ; & coram Domino manifeſtæ ſunt cogitationes cordis. 11 Propterea viuo ego,
dicit Dominus Deus, quia faciam iuxta iram tuam, & iuxta indignationem tuam quam feciſti, pro eo quòd odiſti eos, & reuelabor , vt be-
nefaciam eis, cùm vltionem ſumam ex te. 12 Et ſcies quia ego Dominus. Audita eſt coram me omnis irritatio tua: qui dixiſti de mon-
tibus terræ Iſrael, dicendo : Deſerta eſt terra eorum; nobis traditi ſunt conſumendi. 13 Et magnificati eſtis ſuper me ver-
bis oris veſtri, & multiplicaſtis ſuper me ſermones veſtros qui auditi ſunt coram me. 14 Hæc dicit Dominus Deus, Cùm lætata fue-
rit vniuerſa terra, deſolationem faciam in te. 15 Sicut lætus es propter hæreditatem domus Iſrael, quia deſerta eſt terra eorum, ſic
faciam tibi: vaſtus eris mons Seyr , & omnis Idumæa vniuerſa : & ſcient quia ego Dominus.

CAP. XXXVI.

ET tu fili hominis vaticinare ſuper montes Iſrael, & dices: Montes Iſrael ſuſcipite verbum Domini. 2 Hæc dicit Dominus Deus,
Pro eo quòd dixit inimicus ſuper vos, Euge, & excelſa ſeculi in hæreditatem erunt nobis. 3 Propterea vaticinare, & dices:
Hæc dicit Dominus Deus, Pro eo quòd magnificati ſunt, & pro eo quòd cogitauerunt euertere & vaſtare vos per circuitum, vt eſſetis hæ-
reditas reliquis populorum, & carpti eſtis labio linguæ & detractione populi.
4 Propterea montes Iſrael ſuſcipite verbum Domini : Hæc dicit Dominus Deus montibus & collibus , torrentibus & conuallibus &
deſertis deſolatis, & vrbibus relictis quæ fuerunt in deriſum , & in ſubſannationem reliquis populis qui erant per circuitum,

5 • לָכֵן כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה אִם־לֹא בְּאֵשׁ
קִנְאָתִי דִבַּרְתִּי עַל־שְׁאֵרִית הַגּוֹיִם וְעַל־אֱדוֹם כֻּלָּא
אֲשֶׁר נָתְנוּ־אֶת־אַרְצִי לָהֶם לְמוֹרָשָׁה בְּשִׂמְחַת
כָּל־לֵבָב בִּשְׁאָט נֶפֶשׁ לְמַעַן מִגְרָשָׁהּ לָבַז׃
6 • לָכֵן הִנָּבֵא עַל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ
לֶהָרִים וְלַגְּבָעוֹת לָאֲפִיקִים וְלַגֵּאָיוֹת כֹּה־אָמַר
אֲדֹנָי יֱהוִה הִנְנִי בְקִנְאָתִי וּבַחֲמָתִי דִּבַּרְתִּי יַעַן
7 כְּלִמַּת גּוֹיִם נְשָׂאתֶם׃ • לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי
יֱהוִה אֲנִי נָשָׂאתִי אֶת־יָדִי אִם־לֹא הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
לָכֶם מִסָּבִיב הֵמָּה כְּלִמָּתָם יִשָּׂאוּ׃
8 • וְאַתֶּם הָרֵי יִשְׂרָאֵל עַנְפְּכֶם תִּתֵּנוּ וּפֶרְיְכֶם
9 תִּשְׂאוּ לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל כִּי קֵרְבוּ לָבוֹא׃ • כִּי הִנְנִי
אֲלֵיכֶם וּפָנִיתִי אֲלֵיכֶם וְנֶעֱבַדְתֶּם וְנִזְרַעְתֶּם׃
10 • וְהִרְבֵּיתִי עֲלֵיכֶם אָדָם כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלֹּה
וְנֹשְׁבוּ הֶעָרִים וְהֶחֳרָבוֹת תִּבָּנֶינָה׃
11 • וְהִרְבֵּיתִי עֲלֵיכֶם אָדָם וּבְהֵמָה וְרָבוּ וּפָרוּ
וְהוֹשַׁבְתִּי אֶתְכֶם כְּקַדְמוֹתֵיכֶם וְהֵטִבֹתִי מֵרִאשֹׁתֵיכֶם
וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃
12 • וְהוֹלַכְתִּי עֲלֵיכֶם אָדָם אֶת־עַמִּי יִשְׂרָאֵל וִירֵשׁוּךָ
וְהָיִיתָ לָהֶם לְנַחֲלָה וְלֹא־תוֹסִף עוֹד לְשַׁכְּלָם׃
13 • כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה יַעַן אֹמְרִים לָכֶם אֹכֶלֶת
אָדָם אָתְּ וּמְשַׁכֶּלֶת גּוֹיִךְ הָיִית׃
14 • לָכֵן אָדָם לֹא־תֹאכְלִי עוֹד וְגוֹיִךְ לֹא תְכַשְּׁלִי־
15 עוֹד נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה׃ • וְלֹא־אַשְׁמִיעַ אֵלַיִךְ
עוֹד כְּלִמַּת הַגּוֹיִם וְחֶרְפַּת עַמִּים לֹא תִשְׂאִי־עוֹד
וְגוֹיִךְ לֹא־תַכְשִׁלִי עוֹד נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה׃
16 • וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
17 • בֶּן־אָדָם בֵּית יִשְׂרָאֵל יֹשְׁבִים עַל־אַדְמָתָם
וַיְטַמְּאוּ אוֹתָהּ בְּדַרְכָּם וּבַעֲלִילוֹתָם כְּטֻמְאַת הַנִּדָּה
הָיְתָה דַרְכָּם לְפָנָי׃

5 * Propterea hæc dicit Dñs Deus: Quo-
niam in igñe zeli mei locutus sum de re-
liquis gẽtibus, & de Idumæa vniuersa quæ
B dederunt terram meam sibi in hæreditatẽ
cũ gaudio & toto corde ex animo, & eie-
6 cerunt eam vt vastarent. * Idcircò vati-
cinare super humum Israel, & dices mon-
tibus & collibus, iugis & vallibus. Hæc di-
cit Dñs Deus: Ecce ego in zelo meo, & in
furore meo locutus sum, eò quòd confu-
7 sionem gentium sustinueritis. * Idcircò
hæc dicit Dñs Deus, Ego leuaui manum
meã vt gentes quæ in circuitu vestro sunt,
8 ipsæ confusionem suam portent. * Vos
autem montes Israel ramos vestros ger-
netis, & fructum vestrum afferatis populo
meo Israel, propè enim est vt veniat.
9 * Quia ecce ego ad vos, & conuertar ad
C vos, & arabimini, & accipietis sementem.
10 * Et multiplicabo in vobis homines, om-
nemque domum Israel, & habitabuntur
ciuitates, & ruinosa instaurabuntur.
11 * Et replebo vos hominibus & iumẽtis,
& multiplicabuntur, & crescent: & habi-
tare vos faciam sicut à principio, bonisque
donabo maioribus quàm habuistis ab ini-
12 tio, & scietis quia ego Dñs. * Et adducam
super vos homines populũ meum Israel,
& hæreditate possidebunt te. Et eris eis in
hæreditatem, & non addes vltrà vt absque
13 eis sis. * Hæc dicit Dñs Deus: Pro eo quòd
dicunt de vobis, Deuoratrix hominum es
14 & suffocans gentem tuam. * Propterea
homines non comedes amplius, & gen-
tem tuam non necabis vltrà, ait Dominus
15 Deus. * Nec auditam faciam in te am-
plius confusionem gentium, & oppro-
brium populorum nequaquam portabis,
& gentem tuam non amittes amplius, ait
Dominus Deus.
16 * Et factum est verbum Domini ad
me, dicens:
17 * Fili hominis, domus Israel habitaue-
runt in humo sua, & polluerunt eam in
vijs suis & in studijs suis. Iuxta immundi-
tiã menstruatæ facta est via eorũ corã me.

תרגום יונתן

5 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים אִם לָא בְּאֶשָּׁת פֻּרְעָנוּתִי גְזֵרַת בְּמֵימְרִי עַל שְׁאָרָא דְעַמְמַיָּא וְעַל אֱדוֹמָאֵי כָּלְהוֹן דִּיהַבוּ יָת אֲרַע בֵּית שְׁכִינְתִּי
לְהוֹן לִירוּתָא בְּחֶדְוַת כָּל לֵב בְּצִפּוּחַ נְפַשׁ בְּדִיל לְתָרְכוּתָהּ לְמִבְזַהּ ׃ 6 בְּכֵן אִתְנַבֵּי עַל אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וְתֵימַר לְטוּרַיָּא וּלְרָמָתָא לְפַצִּידַיָּא
וְלַחֲלַיָּא כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים הָא אֲנָא בִרְגְזִי וּבְחֶמְתִּי גְזֵרַת בְּמֵימְרִי חֲלַף דְאִתְכַּנְעוּת עַמְמַיָּא קַבֶּלְתּוּן ׃
7 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים אֲנָא קַיֵּמֵת בְּמֵימְרִי אִם לָא עַמְמַיָּא דִּי בְּזוּ יַתְכוֹן מִסְחוֹר סְחוֹר אִנּוּן אִתְכְּנָעוּתְהוֹן יְקַבְּלוּן ׃
8 וְאַתּוּן טוּרֵי יִשְׂרָאֵל אִבְּכוֹן תַּצְלְחוּן וּפֵירֵיכוֹן תִּטְעֲנוּן לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל אֲרֵי קָרִיב יוֹם פֻּרְקָנִי לְמֵיתֵי ׃ 9 אֲרֵי הָא אֲנָא מִתְגְּלֵי עֲלֵיכוֹן
בְּמֵימְרִי לְאוֹטָבָא לְכוֹן וְתִתְפַּלְחוּן וְתִזְדַּרְעוּן ׃ 10 וְאַסְגֵּי עֲלֵיכוֹן אֱנָשָׁא כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל כָּלְהוֹן וְיִתְיַתְּבָן קִרְוַיָּא וְחָרְבָתָא יִתְבַּנְיָן ׃
11 וְאַסְגֵּי עֲלֵיכוֹן אֱנָשָׁא וּבְעִירָא וְיִסְגוּן וְיִפְשׁוּן וְאוֹתֵיב יַתְכוֹן כְּדִמְלְקַדְמִין וְאוֹטִיב לְכוֹן כִּדְמִן אוּלָא וְתִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ ׃
12 וְאַסְגֵּי עֲלֵיכוֹן אֱנָשָׁא יַת עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְיַחְסְנוּנָךְ וּתְהֵי לְהוֹן לְאַחְסָנָא וְלָא תוֹסִיף עוֹד לְתַכָּלוּתְהוֹן ׃
13 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים חֲלַף דְאָמְרִין לְכוֹן מְקַטְּלַת אֱנָשָׁא אַתְּ וּמְתַכְּלַת עַמִּיךְ הֲוֵית ׃ 14 בְּכֵן אֱנָשָׁא לָא תְקַטְלִין עוֹד וְעַמִּיךְ לָא
תְתַכְּלִין עוֹד אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים ׃ 15 וְלָא אַשְׁמַע לִיךְ עוֹד אִתְכַּנְעוּת עַמְמַיָּא וְחִסוּדֵי עַמְמַיָּא לָא תְקַבְּלִין עוֹד וְעַמִּיךְ לָא תְתַכְּלִין עוֹד אֲמַר
יְיָ אֱלֹהִים ׃ 16 וַהֲוָה פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימַר ׃ 17 בַּר אָדָם בֵּית יִשְׂרָאֵל יָתְבִין עַל אַרְעֲהוֹן וְסָאִבוּ יָתַהּ בְּאוֹרְחָתְהוֹן
וּבְעוֹבָדֵיהוֹן כִּסְאֹבַת אִתְּתָא טוּמְאָה הֲוָת אוֹרְחַתְהוֹן קֳדָמַי ׃

Propterea hæc dicit Dominus Dominus: 5
Profectò in igne furoris mei locutus sum super
reliquas gentes, & super Idumæam omnẽ; quia
dederunt terram meam sibi in possessionem cum
lætitia, despicientes animas, vt subuerterent
in præda.
Propterea propheta super terram Israel, 6
& dic montibus & collibus et vallibus & ru-
pibus, Hæc dicit Dominus, ecce ego in zelo meo
et in furore meo locutus sum pro opprobrio tuo,
quod gentes intulerunt vobis.
Propterea hæc dicit Dominus Dominus: 7
Ego leuabo manum meam super gentes, quæ in
circuitu vestro; isti ignominiam suam capient:
Vestri autem montes Israel vuam, & fru- 8
ctum comedet populus meus, quia sperant vt
veniant. Quoniam ecce ego ad vos, & 9
respiciam super vos, & arabimini & semina-
bimini. Et multiplicabo super vos homines 10
omnem domum Israel in finem, & habitabun-
tur ciuitates, & deserta ædificabitur.
Et multiplicabo super vos homines & iu- 11
menta, & multiplicabuntur & crescent: &
habitare faciam vos sicut in principio vestro;
& bene faciam vobis sicut ab initio vestro: &
scietis quia ego sum Dominus.
Et generabo super vos homines pro populo 12
meo Israel, & hæreditabunt vos, & eritis eis
in possessionem, & non addetis vltrà absque
liberis fieri ab eis.
Hæc dicit Dominus Dominus, Pro eo quòd 13
dixerũt tibi, Terra deuorans homines, & abs-
que liberis à gente tua fuisti.
Propterea homines non amplius comedes, 14
& gentem tuam non absque liberis facies vl-
trà, ait Dñs Dñs. Et non audietur super 15
vos vltrà ignominia gentiũ, & opprobriũ popu
lorum non portabitis vltrà, & gens tua nõ abs-
que liberis erit vltrà, dicit Dominus Dominus.
Et factum est verbũ Domini ad me, dicens: 16
Fili hominis, domus Israel habitauit in terra 17
sua, & polluerũt eam in via sua, & immũdiciis
suis. & iuxta immundiciam menstruatæ facta
est via eorum ante faciem meam.

5 διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος κύριος, ἦ μὴν ἐν πυ-
ρὶ θυμοῦ μου ἐλάλησα ἐπὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη, καὶ ἐπὶ τὴν
ἰδουμαίαν πᾶσαν, ὅτι ἔδωκαν τὴν γῆν μου ἑαυτοῖς εἰς κα-
τάσχεσιν μετ' εὐφροσύνης, ἀτιμάσαντες ψυχὰς τοῦ ἀφα-
6 νίσαι ἐν προνομῇ. διὰ τοῦτο προφήτευσον ἐπὶ τὴν γῆν
τοῦ ἰσραήλ, καὶ εἰπὲ τοῖς ὄρεσιν, καὶ τοῖς βουνοῖς, καὶ ταῖς φά-
ραγξι, καὶ ταῖς νάπαις, τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐν τῷ
ζήλῳ μου, καὶ ἐν τῷ θυμῷ μου ἐλάλησα ἀντὶ τοῦ ὀνειδισ-
μοῦ τοῦ ὃν ἔθνη ἤνεγκαν ὑμῖν.
7 διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος κύριος, ἐγὼ ἀρῶ τὴν
χεῖρά μου ἐπὶ ἔθνη τὰ περικύκλῳ ὑμῶν, οὗτοι τὴν ἀτι-
μίαν αὐτῶν λήψονται.
8 ὑμῶν δὲ ὄρη ἰσραὴλ τὴν σταφυλὴν, καὶ τὸν καρπὸν κα-
ταφάγεται λαός μου, ὅτι ἐλπίζουσιν τοῦ ἐλθεῖν.
9 ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ ἐφ' ὑμᾶς καὶ ἐπιβλέψω ἐφ' ὑμᾶς, καὶ
κατεργασθήσεσθε καὶ σπαρήσεσθε.
10 καὶ πληθυνῶ ἐφ' ὑμᾶς ἀνθρώποις πᾶν οἶκον ἰσραὴλ
εἰς τέλος, καὶ κατοικηθήσονται αἱ πόλεις, καὶ ἡ ἠρημωμένη οἰκο-
δομηθήσεται.
11 καὶ πληθυνῶ ἐφ' ὑμᾶς ἀνθρώπους, καὶ κτήνη καὶ πλη-
θυνθήσονται καὶ αὐξυνθήσονται, καὶ κατοικιῶ ὑμᾶς ὡς τὸ ἐν ἀρχῇ
ὑμῶν, καὶ εὖ ποιήσω ὑμᾶς ὥσπερ τὰ ἔμπροσθεν ὑμῶν, καὶ
γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος.
12 καὶ γεννήσω ἐφ' ὑμᾶς ἀνθρώποις ἀντὶ τοῦ λαοῦ μου
ἰσραήλ, καὶ κληρονομήσουσιν ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε αὐτοῖς εἰς
κατάσχεσιν, καὶ οὐ μὴ προστεθῆτε ἔτι ἀτεκνωθῆναι ἀπ' αὐ-
13 τῶν. τάδε λέγει κύριος κύριος, ἀνθ' ὧν εἶπάν σοι,
γῆ κατεσθίουσα ἀνθρώποις, καὶ ἠτεκνωμένη ὑπὸ τοῦ ἔθνους
σου ἐγένου.
14 διὰ τοῦτο ἀνθρώποις οὐκ ἔτι φάγεσαι, καὶ τὸ ἔθνος
σου οὐκ ἀτεκνώσεις ἔτι, λέγει κύριος κύριος.
15 καὶ οὐκ ἀκουσθήσεται ἐφ' ὑμᾶς ἔτι ἀτιμία ἐθνῶν, καὶ
ὀνειδισμὸν λαῶν οὐ μὴ ἀνενέγκητε ἔτι, καὶ τὸ ἔθνος σου οὐκ
ἀτεκνωθήσεται ἔτι, λέγει κύριος κύριος.
16 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων·
17 υἱὲ ἀνθρώπου, οἶκος ἰσραὴλ κατῴκησεν ἐπὶ τῆς γῆς
αὐτῶν, καὶ ἐμίαναν αὐτὴν ἐν τῇ ὁδῷ αὐτῶν, καὶ ταῖς ἀκαθαρ-
σίαις αὐτῶν· καὶ κατὰ τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς ἀποκαθημένης
ἐγενήθη ἡ ὁδὸς αὐτῶν πρὸ προσώπου μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Nisi in igne vltionis meæ decreuerim in verbo meo super reliquos populos; & super Idumæos
omnes, qui posuerunt terram domus maiestatis meæ in hæreditatem sibi, cum gaudio ex toto corde, & insultatione animi, vt eiicerent eam,
& vt vastarent eam. 6 Propterea vaticinare super terram Israel, & dices montibus & collibus, & riuis & conuallibus: Hæc dicit Do-
minus Deus, Ecce ego in furore meo, & in indignatione mea decreui in verbo meo, eò quòd confusionem populorum sustinuistis.
7 Propterea hæc dicit Dominus Deus: Ecce ego iuraui in verbo meo, nisi populi qui vastauerunt vos per circuitum, ipsi confusionem
suam suscipient. 8 Vos autem montes Israel germine vestro proficietis, & fructum vestrum portabitis populo meo Israel:
quia propè est vt veniat dies redemptionis meæ. 9 Quia ecce ego apparebo super vos, & respiciam in verbo meo, vt bene faciam
vobis; & colemini, & seminabimini. 10 Et multiplicabo in vobis homines omnem domum Israel vniuersam, & habitabuntur
ciuitates & deserta, & reædificabuntur. 11 Et multiplicabo super vos homines & iumenta, & multiplicabuntur & crescent: &
habitare faciam vos sicut à principio, & benefaciam vobis sicut ab initio: & scietis quia ego Dominus.
12 Et multiplicabo super vos homines populum meum Israel, & possidebunt te, & eris eis in hæreditatẽ, & non addes vltrà vt eos orbes.
13 Hæc dicit Dominus Deus: Pro eo quòd dicunt tibi, Interficiens homines es tu & absque liberis faciens populum tuum.
14 Propterea homines non interficies amplius, & populum tuum non facies vltrà absque liberis, ait Dominus Deus.
15 Nec audire faciam te vltrà ignominiam populorum, nec opprobrium gentium sustinebis, nec tuam amplius gentem orbabis, inquit
Dominus Deus. 16 Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: 17 Fili hominis, domus Israel habitauerunt in terra
sua, & polluerunt eam in viis suis, & operibus suis: iuxta pollutionem mulieris immundæ fuit via eorum coram me.

18 * וָאֶשְׁפֹּךְ חֲמָתִי עֲלֵיהֶם עַל־הַדָּם אֲשֶׁר־שָׁפְכוּ
עַל־הָאָרֶץ וּבְגִלּוּלֵיהֶם טִמְּאוּהָ ׃
19 * וָאָפִיץ אוֹתָם בַּגּוֹיִם וַיִּזָּרוּ בָּאֲרָצוֹת כְּדַרְכָּם
20 וְכַעֲלִילוֹתָם שְׁפַטְתִּים ׃ * וַיָּבוֹא אֶל־הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר־בָּאוּ שָׁם וַיְחַלְּלוּ אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי בֶּאֱמֹר
לָהֶם עַם־יְהוָה אֵלֶּה וּמֵאַרְצוֹ יָצָאוּ ׃
21 * וָאֶחְמֹל עַל־שֵׁם קָדְשִׁי אֲשֶׁר חִלְּלֻהוּ בֵּית
יִשְׂרָאֵל בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר־בָּאוּ שָׁמָּה ׃
22 * לָכֵן אֱמֹר לְבֵית־יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה
לֹא לְמַעַנְכֶם אֲנִי עֹשֶׂה בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי אִם־לְשֵׁם־
קָדְשִׁי אֲשֶׁר חִלַּלְתֶּם בַּגּוֹיִם אֲשֶׁר־בָּאתֶם שָׁם ׃
23 * וְקִדַּשְׁתִּי אֶת־שְׁמִי הַגָּדוֹל הַמְחֻלָּל בַּגּוֹיִם
אֲשֶׁר חִלַּלְתֶּם בְּתוֹכָם וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי־אֲנִי יְהוָה
נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה בְּהִקָּדְשִׁי בָכֶם לְעֵינֵיכֶם ׃
24 * וְלָקַחְתִּי אֶתְכֶם מִן־הַגּוֹיִם וְקִבַּצְתִּי אֶתְכֶם
מִכָּל־הָאֲרָצוֹת וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל־אַדְמַתְכֶם ׃
25 * וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מַיִם טְהוֹרִים וּטְהַרְתֶּם מִכֹּל
טֻמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל־גִּלּוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם ׃
26 * וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב חָדָשׁ וְרוּחַ חֲדָשָׁה אֶתֵּן
בְּקִרְבְּכֶם וַהֲסִרֹתִי אֶת־לֵב הָאֶבֶן מִבְּשַׂרְכֶם
וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר ׃
27 * וְאֶת־רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וְעָשִׂיתִי אֵת אֲשֶׁר־
בְּחֻקַּי תֵּלֵכוּ וּמִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם ׃
28 * וִישַׁבְתֶּם בָּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לַאֲבֹתֵיכֶם וִהְיִיתֶם
לִי לְעָם וְאָנֹכִי אֶהְיֶה לָכֶם לֵאלֹהִים ׃
29 * וְהוֹשַׁעְתִּי אֶתְכֶם מִכֹּל טֻמְאוֹתֵיכֶם
וְקָרָאתִי אֶל־הַדָּגָן וְהִרְבֵּיתִי אֹתוֹ וְלֹא־אֶתֵּן
30 עֲלֵיכֶם רָעָב ׃ * וְהִרְבֵּיתִי אֶת־פְּרִי הָעֵץ
וּתְנוּבַת הַשָּׂדֶה לְמַעַן אֲשֶׁר לֹא תִקְחוּ עוֹד חֶרְפַּת
רָעָב בַּגּוֹיִם ׃

18 * Et effudi indignationem meam su-
eos pro sanguine quem fuderũt super ter-
ram. & in idolis suis polluerunt eam.
19 * Et dispersi eos in gentes, & venti-
sunt in terras. Iuxta vias eorum & ad-
20 uentiones eorum iudicaui eos. * Et ingres-
sunt ad gentes ad quas introierunt, & pol-
luerunt nomen sanctũ meum, cùm dice-
retur de eis, Populus Dñi iste est & de terra
21 eius egressi sunt. * Et peperci nomini san-
cto meo quod polluerat domus Israel in
gentibus ad quas ingressi sunt.
22 * Idcirco dices domui Israel: Hæc dicit
C Dominus Deus, Non propter vos ego fa-
ciam domus Israel, sed propter nomen san-
ctum meum quod polluistis in gentibus
ad quas intrastis.
23 * Et sanctificabo nomen meum magnum
quod pollutum est inter gentes, quod pol-
luistis in medio earum, vt sciant gentes
quia ego Dominus, ait Dñs exercituum,
cùm sanctificatus fuero in vobis coram eis.
24 * Tollam quippe vos de gentibus, &
congregabo vos de vniuersis terris, & ad-
ducam vos in terram vestram.
25 * Et effundam super vos aquam mun-
dam, & mundabimini ab omnibus inqui-
namentis vestris, & ab vniuersis idolis ve-
stris mundabo vos.
26 * Et dabo vobis cor nouum, & spiritum
D nouum ponam in medio vestri. Et aufe-
ram cor lapideum de carne vestra, & da-
bo vobis cor carneum.
27 * Et spiritum meum ponam in medio
vestri, & faciam vt in præceptis meis am-
buletis, & iudicia mea custodiatis, & ope-
28 remini. * Et habitabitis in terra quã dedi
patribus vestris: & eritis mihi in populũ,
& ego ero vobis in Deum.
29 * Et saluabo vos ex vniuersis inquina-
mentis vestris, & vocabo frumentum, &
multiplicabo illud, & non imponam vo-
bis famem.
30 * Et multiplicabo fructum ligni & ge-
nimina agri, vt non portetis vltra oppro-
brium famis in gentibus.

תרגום יונתן

18 וּשְׁפַכִית חֵמְתִּי עֲלֵיהוֹן עַל דַם זַכַּי דַאֲשַׁדוּ עַל אַרְעָא וּבְפֻלְחַן טַעֲוָתְהוֹן סַאֲבוּהָא ׃ 19 וְאַגְלֵיתִי יַתְהוֹן לְבֵינֵי עַמְמַיָא וְאַבַדַרְנוּן
במדינתא כְּאוֹרְחָתְהוֹן בִּישָׁא וּכְעוֹבָדֵיהוֹן מְקַלְקְלַיָא אִתְפְּרַעַת מִנְהוֹן ׃ 20 וַעֲלוּ לְבֵינֵי עַמְמַיָא דְאִתְגְלִיו לְתַמָן עַל דְאַחִילוּ יַת שְׁמָא
קדשי כד אָמְרִין לְהוֹן אִם עַמֵּהּ דַיְיָ אִלֵּין וְאֵיכְדֵין מֵאַרַע בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ גְלוֹ ׃ 21 וְחָסֵת עַל שְׁמָא דְקֻדְשִׁי דְאַחְלוּהִי בֵית יִשְׂרָאֵל בֵּינֵי עַמְמַיָא
דאתגליאו לְתַמָן ׃ 22 בְּכֵן אֱמַר לְבֵית יִשְׂרָאֵל כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לָא בְדִילְכוֹן אֲנָא עָבֵד בֵּית יִשְׂרָאֵל אֱלָהֵן עַל שְׁמָא דְקֻדְשִׁי דְאַחֶלְתּוּן
בעממיא דאתגליתון לְתַמָן ׃ 23 וַאֲקַדֵּשׁ יַת שְׁמִי רַבָּא דְאִתְחַל בֵּינֵי עַמְמַיָא דְאַחֵילְתּוּן בֵּינֵיהוֹן וְיִדְעוּן עַמְמַיָא אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֲמַר יְיָ
אלהים כד אתקדש בְּכוֹן לְעֵינֵיכוֹן ׃ 24 וַאֲקָרֵב יַתְכוֹן מִבֵּינֵי עַמְמַיָא וַאֲכְנֵשׁ יַתְכוֹן מִכָּל מְדִינָתָא וְאָעֵיל יַתְכוֹן לְאַרְעֲכוֹן ׃
25 ואשבוק לחוביכון כְּמָא דְמִדַּכַּן בְּמֵי אַדְיוּתָא וּבִקְטַם תּוֹרְתָא דְחַטָּאתָא וְתִדַּכּוּן מִכָּל סוֹאֲבָתְכוֹן וּמִכָּל טַעֲוָתְכוֹן אֲדַכֵּי יַתְכוֹן ׃
26 ואתן לכון לֵב דָחִיל וְרוּחַ חַדְתָּא אֶתֵּן בִּמְעֵיכוֹן וְאֶתְבַּר לִבָּא דְרִשְׁעָא דְהוּא תַקִּיפָא כְּאַבְנָא מִבִּשְׂרְכוֹן וְאֶתֵּן לְכוֹן לֵב דָחִיל קֳדָמַי לְמֶעְבַּד
רעותי 27 וְיַת רוּחַ קֻדְשִׁי אֶתֵּן בִּמְעֵיכוֹן וְאֶעְבֵּד יַת דִי בִקְיָמַי תְּהָכוּן וְדִינַי תִּטְּרוּן וְתַעְבְּדוּן ׃
28 ותהכון בארעא דִיהָבֵית לַאֲבָהָתְכוֹן וּתְהוֹן קֳדָמַי לְעַם וַאֲנָא אֱהֵוֵי לְכוֹן לֶאֱלָהָא ׃
29 ואפרוק יתכון מִכָּל סוֹאֲבָתְכוֹן וַאֲבָרֵךְ יַת עִבוּרָא וְאַסְגֵּי יָתֵיהּ וְלָא אֶתֵּן עֲלֵיכוֹן כַּפְנָא ׃
30 ואסגי ית פרי אִילָנָא וַעֲלַלַת חַקְלָא בְּדִיל דְלָא תְקַבְּלוּן עוֹד חִסוּדֵי כַפְנָא בֵּינֵי עַמְמַיָא ׃

*Et effudi furorem meum super eos, pro san- 18
guine quem fuderunt super terram, & in abo-
minationibus suis polluerũt eam. *& dissemi- 19
naui eos in gentes, & ventilaui eos in regio-
nes iuxta viam eorum, & iuxta peccatum eo-
rum iudicaui eos.
*Et ingressi sunt in gentes quò introierunt 20
illuc, & prophanauerunt nomen meum sanctũ,
cùm dicerentur ipsi populus Domini, ipsi & de
terra eius egressi sunt.
*Et peperci eis propter nomẽ meum sanctũ, 21
quod prophanauerunt domus Israel in gentibus
quò ingressi sunt illuc.
*Propterea dic domui Israel: Hæc dicit Do- 22
minus Dominus, Non vobis ego facio domus
Israel; sed propter nomen meum sanctum quod
prophanastis in gentibus, quò ingressi estis illuc.
*Et sanctificabo nomẽ meum magnum quod 23
prophanatum est in gentibus, quod prophanastis
in medio earum: & scient gentes quia ego sum
Dominus, dicit Dominus Dominus. cùm san-
ctificatus fuero ego in vobis ante oculos eorum.
*Et tollam vos de gentibus, & congregabo 24
vos de vniuersis terris, & inducam vos in
terram vestram.
*Et aspergam super vos aquam mundam, 25
& mundabimini ab immũdiciis vestris, & ab
omnibus idolis vestris mundabo vos.
*Et dabo vobis cor nouum, & spiritum 26
nouum dabo in vobis, & auferam cor lapideũ
de carne vestra, & dabo vobis cor carneum.
*Et spiritum meum dabo in vobis, & fa- 27
ciam vt in iustificationibus meis ambuletis,
& iudicia mea custodiatis, & faciatis ea.
*Et habitetis in terra quam dedi patribus 28
vestris, & eritis mihi in populum, & ego ero
vobis in Deum.
*Et saluabo vos ex vniuersis immundi- 29
ciis vestris, & vocabo triticum, & multi-
plicabo illud, & non dabo super vos fa-
mem.
*Et multiplicabo fructum ligni & germina 30
agri, vt non accipiatis vltra opprobrium famis
in gentibus.

18 *καὶ ἐξέχεα τὸν θυμόν μου ἐπ' αὐτοὺς ἀντὶ τοῦ αἵ-
ματος ὃ ἔχεον ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐν τοῖς βδελύγμασιν
αὐτῶν ἐμόλυναν αὐτήν.
19 *καὶ διέσπειρα αὐτοὺς εἰς τὰ ἔθνη, καὶ ἐλίκμησα αὐ-
τοὺς εἰς τὰς χώρας κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῶν, καὶ κατὰ τὴν ἁμαρ-
20 τίαν αὐτῶν ἔκρινα αὐτούς. *καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰ ἔθνη
οὗ εἰσῆλθον ἐκεῖ, καὶ ἐβεβήλωσαν τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον
ἐν τῷ λέγεσθαι αὐτοὺς λαὸς κυρίου, οὗτοι καὶ ἐκ τῆς γῆς
21 αὐτοῦ ἐξεληλύθασιν. *καὶ ἐφεισάμην αὐτῶν διὰ τὸ
ὄνομά μου τὸ ἅγιον ὃ ἐβεβήλωσαν οἶκος ἰσραὴλ ἐν τοῖς
ἔθνεσιν οὗ εἰσήλθοσαν ἐκεῖ.
22 *διὰ τοῦτο εἰπὸν τῷ οἴκῳ ἰσραήλ, τάδε λέγει κύριος
κύριος, οὐχ ὑμῖν ἐγὼ ποιῶ οἶκος ἰσραήλ, ἀλλὰ διὰ τὸ
ὄνομά μου τὸ ἅγιον ὃ ἐβεβηλώσατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν οὗ εἰ-
σήλθετε ἐκεῖ.
23 *καὶ ἁγιάσω τὸ ὄνομά μου τὸ μέγα τὸ βεβηλωθὲν ἐν
τοῖς ἔθνεσιν ὃ ἐβεβηλώσατε ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ γνώσονται
τὰ ἔθνη ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, λέγει κύριος κύριος, ἐν τῷ
ἁγιασθῆναί με ἐν ὑμῖν κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτῶν.
24 *καὶ λήψομαι ὑμᾶς ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ ἀθροίσω ὑμᾶς
ἐκ πασῶν τῶν γαιῶν, καὶ εἰσάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν ὑμῶν.
25 *καὶ ῥανῶ ἐφ' ὑμᾶς ὕδωρ καθαρόν, καὶ καθαρισθήσε-
σθε ἀπὸ τῶν ἀκαθαρσιῶν ὑμῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν εἰδώ-
λων ὑμῶν καθαρίσω ὑμᾶς.
26 *καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν καινὴν καὶ πνεῦμα καινὸν δώ-
σω ἐν ὑμῖν, καὶ ἀφελῶ τὴν καρδίαν τὴν λιθίνην ἐκ τῆς
σαρκὸς ὑμῶν, καὶ δώσω ὑμῖν καρδίαν σαρκίνην.
27 *καὶ τὸ πνεῦμά μου δώσω ἐν ὑμῖν· καὶ ποιήσω ἵνα ἐν τοῖς
δικαιώμασί μου πορεύησθε, καὶ τὰ κρίματά μου φυλά-
ξησθε, καὶ ποιήσητε αὐτά.
28 *καὶ κατοικήσητε ἐπὶ τῆς γῆς ἧς ἔδωκα τοῖς πατρά-
σιν ὑμῶν, καὶ ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι ὑμῖν
εἰς θεόν.
29 *καὶ σώσω ὑμᾶς ἐκ πασῶν τῶν ἀκαθαρσιῶν ὑμῶν,
καὶ καλέσω τὸν σῖτον, καὶ πληθυνῶ αὐτόν, καὶ οὐ δώσω ἐφ'
ὑμᾶς λιμόν.
30 *καὶ πληθυνῶ τὸν καρπὸν τοῦ ξύλου καὶ τὰ γεννήμα-
τα τοῦ ἀγροῦ, ὅπως ἂν μὴ λάβητε ἔτι ὀνειδισμὸν λιμοῦ
ἐν τοῖς ἔθνεσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

*Et effudi indignationem meam super eos propter sanguinem innocentem, quem effuderunt super terram: & cultu idolorũ suorum
polluerunt eam. 19 Et migrare feci eos inter populos, & dispersi eos per prouincias: iuxta viam illorum pessimam, & iuxta opera
eorum corrupta vltionem sumpsi ex eis. 20 Et ingressi sunt inter populos, ad quos migrauerunt, pro eo quòd violauerunt nomen
sanctum meum, cùm dicebant eis, Si populus Domini sunt isti, quomodo ergo migrauerunt à terra domus maiestatis eius? 21 Et peperci
nomini sancto meo, quod violauerunt domus Israel inter populos ad quos migrauerunt. 22 Propterea dic domui Israel: Hæc dicit Dñs:
Non propter vos ego facio domus Israel, sed propter nomen sanctum meum, quod prophanastis inter populos ad quos migrastis. 23 Et san-
ctificabo nomen meum magnum, quod violatum est inter populos, quod violastis inter eos; & scient populi quia ego Dominus, ait Do-
minus Deus: cùm sanctificatus fuero in vobis ante oculos eorum. 24 Et applicabo vos de medio populorum, & congregabo vos de
omnibus prouinciis, & introducam vos in terram vestram. 25 Et dimittam peccata vestra, sicut mundantur aqua aspersionis, &
cinere vaccæ quæ *immolatur* pro peccato: & mundabimini ab omnibus immundiciis vestris, & ab omnibus idolis vestris mundabo vos.
26 Et dabo vobis cor timens, & spiritum nouum dabo in visceribus vestris, & conteram cor impium, quod est durum sicut lapis,
de carne vestra, & dabo vobis cor timens coram me, vt faciat voluntatem meam. 27 Et spiritum sanctum meum dabo in visceribus
vestris, & faciam vt in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiatis & faciatis. 28 Et habitabitis in terra quam dedi patri-
bus vestris: & eritis coram me in populum, & ego ero vobis in Deum. 29 Et saluabo vos ab vniuersis inquinamentis vestris, &
benedicam frumento, & multiplicabo illud, & non dabo in vobis famem. 30 Et multiplicabo fructum arboris, & germen
agri, vt non suscipiatis amplius opprobrium famis inter populos.

31 * וּזְכַרְתֶּם֙ אֶת־דַּרְכֵיכֶם הָרָעִים וּמַעַלְלֵיכֶם
אֲשֶׁר לֹא־טוֹבִים וּנְקֹטֹתֶם בִּפְנֵיכֶם עַל עֲוֺנֹתֵיכֶם
וְעַל תּוֹעֲבוֹתֵיכֶם׃
32 * לֹא לְמַעַנְכֶם אֲנִי־עֹשֶׂה נְאֻם אֲדֹנָי יֱהֹוִה יִוָּדַע
לָכֶם בּוֹשׁוּ וְהִכָּלְמוּ מִדַּרְכֵיכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל׃
33 * כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה בְּיוֹם טַהֲרִי אֶתְכֶם מִכֹּל
עֲוֺנוֹתֵיכֶם וְהוֹשַׁבְתִּי אֶת־הֶעָרִים וְנִבְנוּ הֶחֳרָבוֹת׃
34 * וְהָאָרֶץ הַנְּשַׁמָּה תֵּעָבֵד תַּחַת אֲשֶׁר הָיְתָה שְׁמָמָה
35 לְעֵינֵי כָּל־עוֹבֵר׃ * וְאָמְרוּ הָאָרֶץ הַלֵּזוּ הַנְּשַׁמָּה
הָיְתָה כְּגַן־עֵדֶן וְהֶעָרִים הֶחֳרֵבוֹת וְהַנְשַׁמּוֹת
וְהַנֶּהֱרָסוֹת בְּצוּרוֹת יָשָׁבוּ׃
36 * וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר יִשָּׁאֲרוּ סְבִיבוֹתֵיכֶם כִּי
אֲנִי יְהוָה בָּנִיתִי הַנֶּהֱרָסוֹת נָטַעְתִּי הַנְּשַׁמָּה אֲנִי
יְהוָה דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי׃
37 * כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה עוֹד זֹאת אִדָּרֵשׁ לְבֵית־
יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לָהֶם אַרְבֶּה אֹתָם כַּצֹּאן אָדָם׃
38 * כְּצֹאן קָדָשִׁים כְּצֹאן יְרוּשָׁלִַם בְּמוֹעֲדֶיהָ כֵּן
תִּהְיֶינָה הֶעָרִים הֶחֳרֵבוֹת מְלֵאוֹת צֹאן אָדָם וְיָדְעוּ
כִּי־אֲנִי יְהוָה׃

לז

1 * הָיְתָה עָלַי יַד־יְהוָה וַיּוֹצִאֵנִי בְרוּחַ יְהוָה
וַיְנִיחֵנִי בְּתוֹךְ הַבִּקְעָה וְהִיא מְלֵאָה עֲצָמוֹת׃
2 * וְהֶעֱבִירַנִי עֲלֵיהֶם סָבִיב סָבִיב וְהִנֵּה רַבּוֹת
מְאֹד עַל־פְּנֵי הַבִּקְעָה וְהִנֵּה יְבֵשׁוֹת מְאֹד׃
3 * וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם הֲתִחְיֶינָה הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה
וָאֹמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה אַתָּה יָדָעְתָּ׃
4 * וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא עַל־הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה וְאָמַרְתָּ
אֲלֵיהֶם הָעֲצָמוֹת הַיְבֵשׁוֹת שִׁמְעוּ דְּבַר־יְהוָה׃
5 * כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה לָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה הִנֵּה אֲנִי
מֵבִיא בָכֶם רוּחַ וִחְיִיתֶם׃

31 * Et recordabimini viarum veſtrarum
peſſimarum, ſtudiorumque nõ bonorum,
& diſplicebunt vobis iniquitates veſtræ &
ſcelera veſtra.
32 * Non propter vos ego faciam, ait Do-
F minus Deus: notum ſit vobis. Confundi-
mini & erubeſcite ſuper vijs veſtris do-
mus Iſrael.
33 * Hæc dicit Dominus Deus, In die qua
mundauero vos ex omnibus iniquitatibus
veſtris, & inhabitare fecero vrbes & in-
ſtaurauero ruinoſa.
34 * Et terra deſerta fuerit exculta quæ
quondam erat deſolata in oculis omnis
viatoris:
35 * Dicent, Terra illa inculta, facta eſt vt
hortus voluptatis, & ciuitates deſertæ &
deſtructæ, atque ſuffoſſæ munitę ſederunt.
36 * Et ſcient gentes quæcunque derelictæ
G fuerint in circuitu veſtro, quia ego Domi-
nus ædificaui diſſipata, plantauique inculta;
ta; ego Dominus locutus ſim & fecerim.
37 * Hæc dicit Dominus Deus, Adhuc in
hoc inuenient me domus Iſrael vt faciam
eis. Multiplicabo eos ſicut gregem homi-
38 num. * Vt gregem ſanctũ vt gregem Hie-
ruſalem in ſolennitatibus eius. Sic erunt
ciuitates deſertæ plenæ gregibus hominum,
& ſcient quia ego Dominus.

CAP. XXXVII.

1 FActa eſt ſuper me manus Domini, &
A eduxit me in ſpiritu Domini, & dimi-
ſit me in medio cãpi, qui erat plenus oſſi-
2 bus. * Et circunduxit me per ea in gyro.
Erant autẽ multa valde ſuper faciem cam-
pi, ſiccaque vehementer.
3 * Et dixit ad me: Fili hominis, putas ne
viuent oſſa iſta? Et dixi, Domine Deus tu
noſti.
4 * Et dixit ad me, Vaticinare de oſſibus
iſtis. Et dices eis, Oſſa arida audite verbum
Domini.
5 * Hæc dicit Dominus Deus oſſibus his,
B Ecce ego intromitto in vos ſpiritum, &
viuetis.

תרגום יונתן

31 ותדכרון ית ארחיכון בישתא ועובדיכון דלא תקנין ותדקנין ותהון חזן על חוביכון ועל תועבתכון׃ 32 לא בדילכון אנא עבד אמר
ייי אלהים יתידע לכון בהיתו ואתכנעו מארחתכון בית ישראל׃ 33 כדנן אמר ייי אלהים ביומא דאדכי יתכון מכל חוביכון ואיתב
ית קרויא ויתבנין חרבתא׃ 34 וארעא דהות צדיא תתפלח חלף דהות צדו לעיני כל דעדי׃ 35 ויימרון ארעא דיכן דהות צדיא חבה למהוי
כגנתא דעדן וקרויא חרבתא וצדיתא ומפגרתא כרכין תקיפין יתבו׃ 36 וידעון עממיא דישתארון סחרניכון ארי אנא ייי בניתי מפגרתא
אצלחית צדיתא אנא ייי גזרת במימרי ואקיים׃ 37 כדנן אמר ייי אלהים עוד דא אשתאל במימרי לבית ישראל למעבד להון אסגינון
כבעירא ואצלחנון בבעירא׃ 38 כעמא קדישא כעמא דמדכן ואתן לירושלם בזמן מועדי פסחיא כן יהוין קרוי ארעא דישראל
חרבן מליין אנשא עמא בית ישראל וידעון ארי אנא ייי׃

לז

1 הות עלי רוח נבואה מן קדם ייי ואפקני ברוח נבואה די שרת עלי מן קדם ייי ואשריני בגו בקעתא והיא מליא גרמי אנשא׃
2 ואעברני עליהון סחור סחור והא סגיאן לחדא על אפי בקעתא והא יבשין לחדא׃ 3 ואמר לי בר אדם היחיון גרמיא האלין
ואמרית ייי אלהים את גלי קדמך׃ 4 ואמר לי אתנבי על גרמיא האלין ותימר להון גרמיא יבשיא קבלו פתגמא דייי׃
5 כדנן אמר ייי אלהים לגרמיא האלין הא אנא מעיל בכון רוחא ותחון׃

[31] *Et recordabimini viarum vestrarum ma- 31
lorum, & studiorum vestrorum non bonorum,
& abominationi habebimini ante faciem vestrã
in iniquitatibus vestris, & in abominationi-
bus vestris.
[32] *Non propter vos ego facio, dicit Domi- 32
nus Dominus: notum est vobis, confundimi-
ni, & erubescite à vijs vestris domus Israel.
[33] *Hæc dicit Dominus Dominus, In die qua 33
mundauero vos ex omnibus iniquitatibus ve-
stris, & habitari fecero ciuitates, & ædifica-
buntur deserta.
[34] *Et terra desolata excoletur eò quòd desola- 34
ta ante oculos omnis transeuntis.
[35] *Et dicent, Terra illa deserta facta est vt 35
hortus voluptatis, & ciuitates desertæ & de-
solatæ & suffossæ, munitæ apparuerunt.
[36] *Et scient gentes quæcunque derelinquen- 36
tur in circuitu vestro, quia ego Dominus ædifi-
caui desertas, & plantaui desolatas; quia ego
Dominus locutus sum & feci.
[37] *Hæc dicit Dominus Dominus, Adhuc hoc 37
quærar domui Israel vt faciam eis: multiplica-
bo eos sicut oues homines;
[38] *Vt oues sanctas, vt oues Hierusalem in so- 38
lemnitatibus eius: sic erunt ciuitates desertæ
plenæ ouibus hominum, & scient quia ego Do-
minus.

CAP. XXXVII.

ET facta est super me manus Domini, et edu- 1
xit me in spiritu Domini, & posuit me in
medio campi, & hic erat plenus ossium huma-
norum.
*Et circumduxit me super ea per gyrum in 2
circuitu, & ecce multa nimis super faciem cam-
pi arida vehementer.
*Et dixit ad me, Fili hominis si viuent ossa 3
hæc? & dixi, Domine Domine tu nosti ea.
*Et dixit ad me, Propheta super ossa hæc, & 4
dices eis, Ossa arida audite verbum Domini.
*Hæc dicit Dominus Dominus ossibus istis, 5
Ecce ego adducam in vos spiritum vitæ.

31 *καὶ μνησθήσεσθε τὰς ὁδοὺς ὑμῶν τὰς πονηράς, καὶ τὰ
ἐπιτηδεύματα ὑμῶν τὰ μὴ ἀγαθά, καὶ προσοχθιεῖτε
κατὰ πρόσωπον ὑμῶν ἐν ταῖς ἀνομίαις ὑμῶν, καὶ ἐπὶ τοῖς
βδελύγμασιν ὑμῶν.
32 *οὐ δι' ὑμᾶς ἐγὼ ποιῶ λέγει κύριος κύριος· γνωστόν
ἐστιν ὑμῖν, αἰσχύνθητε, καὶ ἐντράπητε ἐκ τῶν ὁδῶν ὑμῶν
οἶκος ἰσραήλ.
33 *τάδε λέγει κύριος κύριος, ἐν ἡμέρᾳ ᾗ καθαριῶ
ὑμᾶς ἐκ πασῶν ἀνομιῶν ὑμῶν, καὶ κατοικιῶ τὰς πόλεις,
καὶ οἰκοδομηθήσονται ἔρημοι.
34 *καὶ ἡ γῆ ἡ ἠφανισμένη ἐργασθήσεται, ἀνθ' ὧν ὅτι ἠφα-
νισμένη κατ' ὀφθαλμοὺς παντὸς παροδεύοντος.
35 *καὶ ἐροῦσιν, ἡ γῆ ἐκείνη ἡ ἠφανισμένη ἐγενήθη ὡς κῆ-
πος τρυφῆς, καὶ αἱ πόλεις αἱ ἔρημοι καὶ ἠφανισμέναι, καὶ
κατεσκαμμέναι, ὀχυραὶ ἐκάθισαν.
36 *καὶ γνώσονται τὰ ἔθνη ὅσα ἂν καταλειφθῶσιν κύκλῳ
ὑμῶν, ὅτι ἐγὼ κύριος ᾠκοδόμησα τὰς καθῃρημένας, καὶ
κατεφύτευσα τὰς ἠφανισμένας, ὅτι ἐγὼ κύριος ἐλά-
λησα καὶ ἐποίησα.
37 *τάδε λέγει κύριος κύριος, ἔτι τοῦτο ζητηθήσομαι τῷ
οἴκῳ ἰσραὴλ τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς, πληθυνῶ αὐτοὺς ὡς πρό-
βατα ἀνθρώπους.
38 *ὡς πρόβατα ἅγια, ὡς πρόβατα ἱερουσαλὴμ ἐν ταῖς
ἑορταῖς αὐτῆς, οὕτως ἔσονται αἱ πόλεις ἔρημοι πλήρεις προ-
βάτων ἀνθρώπων, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος.

λζ΄.

1 *Καὶ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ χεὶρ κυρίου, καὶ ἐξήγαγέ με ἐν
πνεύματι κυρίου, καὶ ἔθηκέ με ἐν μέσῳ τοῦ πεδίου, καὶ
τοῦτο ἦν μεστὸν ὀστῶν ἀνθρωπίνων.
2 *καὶ περιήγαγέ με ἐπ' αὐτὰ κυκλόθεν κύκλῳ, καὶ
ἰδοὺ πολλὰ σφόδρα ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου ξηρὰ
σφόδρα.
3 *καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου εἰ ζήσεται τὰ ὀστᾶ
ταῦτα; καὶ εἶπα, κύριε κύριε σὺ ἐπίστασαι αὐτά.
4 *καὶ εἶπεν πρός με, προφήτευσον ἐπὶ τὰ ὀστᾶ ταῦτα,
καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, τὰ ὀστᾶ τὰ ξηρὰ ἀκούσατε λόγον κυρίου.
5 *τάδε λέγει κύριος κύριος τοῖς ὀστέοις τούτοις, ἰδοὺ
ἐγὼ οἴσω εἰς ὑμᾶς πνεῦμα ζωῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[31] Et recordabimini viarum vestrarum pessimarum, & operum vestrorum quæ non fuerunt recta, & ingemiscetis ipsi videntes, ob peccata vestra, & abominationes vestras. [32] Non propter vos ego facio, dicit Dominus Deus. notum sit vobis, confundimini & erubescite à viis vestris domus Israel. [33] Hæc dicit Dominus Deus, In die qua mundauero vos ab omnibus iniquitatibus vestris; & habitabiles reddam vrbes, & construentur ruinæ. [34] Et terra quæ desolata fuerat excoletur, pro eo quòd fuit vasta in oculis omnis transeuntis. [35] Et dicent, Terra hæc quæ fuerat deserta, conuersa est vt sit sicut hortus voluptatis, & ciuitates desertæ, & desolatæ, & destructæ, iam munitæ inhabitantur. [36] Et scient populi qui remanserint in circuitu vestro, quia ego Dominus ædificaui destructa, ...ficaui desolata: ego Dominus decreui in verbo meo, & confirmabo. [37] Hæc dicit Dominus Deus, Adhuc requisitus ero in verbo meo à domo Israel vt faciam hoc eis: multiplicabo eos hominibus, & proficere faciam eos in pecoribus. [38] Sicut populus sanctus, sicut populus qui mundatur, & venit in Ierusalem tempore solemnitatis Phase; sic vrbes terræ Israel quæ erant desertæ, erunt plenæ hominibus populi domus Israel; & scient quia ego Dominus.

CAP. XXXVII.

Resedit super me spiritus prophetiæ à facie Domini; & eduxit me in spiritu prophetiæ quæ resederat super me à facie Domini, & posuit me in medio campi qui erat plenus ossibus hominum. [2] Et traduxit me super ea in circuitu, & ecce erant multa valde super faciem campi, & ecce erant sicca admodum. [3] Et dixit ad me: Fili hominis nunquid reuiuiscent ossa ista? Et dixi: Domine Deus, coram te manifestum est. [4] Et dixit ad me, Vaticinare super ossa ista, & dices eis, Ossa arida suscipite verbum Domini. [5] Hæc dicit Dominus Deus ossibus his: Ecce ego intromittam in vos spiritum, & viuetis.

6 * וְנָתַתִּי עֲלֵיכֶם גִּידִים וְהַעֲלֵתִי עֲלֵיכֶם בָּשָׂר
וְקָרַמְתִּי עֲלֵיכֶם עוֹר וְנָתַתִּי בָכֶם רוּחַ וִחְיִיתֶם
וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה׃
7 * וְנִבֵּאתִי כַּאֲשֶׁר צֻוֵּיתִי וַיְהִי־קוֹל כְּהִנָּבְאִי וְהִנֵּה־
רַעַשׁ וַתִּקְרְבוּ עֲצָמוֹת עֶצֶם אֶל־עַצְמוֹ׃
8 * וְרָאִיתִי וְהִנֵּה עֲלֵיהֶם גִּדִים וּבָשָׂר עָלָה וַיִּקְרַם
עֲלֵיהֶם עוֹר מִלְמָעְלָה וְרוּחַ אֵין בָּהֶם׃
9 * וַיֹּאמֶר אֵלַי הִנָּבֵא אֶל־הָרוּחַ הִנָּבֵא בֶן־אָדָם
וְאָמַרְתָּ אֶל־הָרוּחַ כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה מֵאַרְבַּע
רוּחוֹת בֹּאִי הָרוּחַ וּפְחִי בַּהֲרוּגִים הָאֵלֶּה וְיִחְיוּ׃
10 * וְהִנַּבֵּאתִי כַּאֲשֶׁר צִוָּנִי וַתָּבוֹא בָהֶם הָרוּחַ
וַיִּחְיוּ וַיַּעַמְדוּ עַל־רַגְלֵיהֶם חַיִל גָּדוֹל מְאֹד מְאֹד׃
11 * וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם הָעֲצָמוֹת הָאֵלֶּה כָּל־בֵּית
יִשְׂרָאֵל הֵמָּה הִנֵּה אֹמְרִים יָבְשׁוּ עַצְמוֹתֵינוּ וְאָבְדָה
12 תִקְוָתֵנוּ נִגְזַרְנוּ לָנוּ׃ * לָכֵן הִנָּבֵא וְאָמַרְתָּ
אֲלֵיהֶם כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה הִנֵּה אֲנִי פֹתֵחַ אֶת־
קִבְרוֹתֵיכֶם וְהַעֲלֵיתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי
וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל־אַדְמַת יִשְׂרָאֵל׃
13 * וִידַעְתֶּם כִּי־אֲנִי יְהוָה בְּפִתְחִי אֶת־קִבְרוֹתֵיכֶם
14 וּבְהַעֲלוֹתִי אֶתְכֶם מִקִּבְרוֹתֵיכֶם עַמִּי׃ * וְנָתַתִּי
רוּחִי בָכֶם וִחְיִיתֶם וְהִנַּחְתִּי אֶתְכֶם עַל־אַדְמַתְכֶם
וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי וְעָשִׂיתִי נְאֻם־יְהוָה׃
15 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
16 * וְאַתָּה בֶן־אָדָם קַח־לְךָ עֵץ אֶחָד וּכְתֹב עָלָיו
לִיהוּדָה וְלִבְנֵי יִשְׂרָאֵל חֲבֵרָו וּלְקַח עֵץ אֶחָד וּכְתוֹב
עָלָיו לְיוֹסֵף עֵץ אֶפְרַיִם וְכָל־בֵּית יִשְׂרָאֵל חֲבֵרָו׃
17 * וְקָרַב אֹתָם אֶחָד אֶל־אֶחָד לְךָ לְעֵץ אֶחָד וְהָיוּ
לַאֲחָדִים בְּיָדֶךָ׃
18 * וְכַאֲשֶׁר יֹאמְרוּ אֵלֶיךָ בְּנֵי עַמְּךָ לֵאמֹר הֲלוֹא־
תַגִּיד לָנוּ מָה־אֵלֶּה לָּךְ׃

6 * Et dabo ſuper vos neruos, & ſuccreſce-
re faciam ſuper vos carnes, & ſuperexten-
dam in vobis cutem, & dabo vobis ſpiri-
7 tum & viuetis, & ſcietis quia ego Dñs. * Et
prophetaui ſicut præceperat mihi: factus
eſt autem ſonitus prophetante me, & ecce
cõmotio. Et acceſſerũt oſſa ad oſſa, vnum-
8 quodque ad iuncturam ſuam. * Et vidi, &
ecce ſuper ea nerui & carnes aſcenderunt,
& extenta eſt in eis cutis deſuper, & ſpiri-
9 tum non habebant. * Et dixit ad me, Va-
ticinare ad ſpiritum, vaticinare fili homi-
nis, & dices ad ſpiritum: Hæc dicit Domi-
nus Deus, A quatuor ventis veni ſpiritus,
& inſuffla ſuper interfectos iſtos, & re-
10 uiſcant. * Et prophetaui ſicut præceperat
C mihi. Et ingreſſus eſt in ea ſpiritus, & re-
uixerunt, ſteteruntque ſuper pedes ſuos
exercitus grandis nimis valdè.
11 * Et dixit ad me, Fili hominis, oſſa hæc
vniuerſa domus Iſrael eſt. ipſi dicũt, Aru-
runt oſſa noſtra, & perijt ſpes noſtra, &
abſciſſi ſumus.
12 * Propterea vaticinare & dices ad eos,
Hæc dicit Dominus Deus, Ecce ego ape-
riam tumulos veſtros, & educam vos de
D ſepulchris veſtris populus meus, & indu-
13 cam vos in terram Iſrael. * Et ſcietis, quia
ego Dominus cùm aperuero ſepulchra ve-
ſtra, & eduxero vos de tumulis veſtris po-
14 pule meus. * Et dedero ſpiritum meum
in vobis, & vixeritis, & requieſcere vos fa-
ciam ſuper humũ veſtram; & ſcietis, quia
ego Dominus locutus ſum & feci, ait Do-
15 minus Deus. * Et factus eſt ſermo Do-
16 mini ad me, dicens: * Et tu fili hominis
ſume tibi lignum vnum, & ſcribe ſuper
illud, Iudæ & filiorum Iſrael ſociis eius. Et
tolle lignum alterum & ſcribe ſuper illud
Ioſeph lignum Ephraim, & cunctæ domus
17 Iſrael, ſociorumque eius. * Et adiunge illa
vnum ad alterum tibi in lignum vnum, &
erunt in vnionem in manu tua.
18 * Cùm autem dixerint ad te filij popu-
li tui loquẽtes, Nónne indicas nobis quid
in his velis?

תרגום יונתן

ואתן עליכון גידין ואסיק עליכון בשרא ואקרום עליכון משכא ואתן בכון רוחא ותחון ותדעון ארי אנא ייי׃
7 ואתנביתי כמא דאתפקדית והוה קל כאתנבאותי והא זיעא וקרבו גרמיא גרמא לות חבריה׃ 8 וחזית והא עליהון גידין ובשרא
סליק וקרם עליהון משכא מלעלא ורוחא לית בהון׃ 9 ואמר לי אתנבי על רוחא אתנבי בר אדם ותימר לרוחא כדנן אמר ייי אלהים
מארבע רוחי עלמא איתא רוחא ועולי בקטיליא האלין ויחון׃ 10 ואתנביתי כמא דפקדני ועלת בהון רוחא וחיו וקמו על רגליהון משרין
סגיאין לחדא׃ 11 ואמר לי בר אדם גרמיא האלין כל בית ישראל אנון הא אנון אמרין יבשו גרמנא פסק סבורנא אתגזרנא לנא׃
12 בכן אתנבי ותימר להון כדנן אמר ייי אלהים הא אנא פתח ית קבריכון ואסק יתכון מקבריכון עמי ואעיל יתכון לארעא דישראל׃
13 ותדעון ארי אנא ייי כד אפתח ית קבריכון וכד אסיק יתכון מגו קבריכון עמי׃
14 ואתן רוחי בכון ותחון ואשרי יתכון על ארעכון ותדעון ארי אנא ייי גזרית במימרי ואקים אמר ייי׃
15 והוה פתגם נבואה מן קדם ייי עמי למימר׃ 16 ואת בר אדם סב לך לוחא חדא וכתב עלוהי לשבטא דיהודה ולבני ישראל
חברוהי וסב לוחא חדא וכתב עלוהי ליוסף דהוה שבטא דאפרים וכל בית ישראל אחיהון׃ 17 ותקרב יתהון חד לות חד לך
לוחא חד ויהון לחד בידך׃ 18 וכד יימרון לך בני עמך למימר הלא תחוי לנא מה אלין לך׃

[6] Et dabo super vos neruos, & inducam su- 6
per vos carnes, & extendam super vos pel-
lem, & dabo spiritum meum in vos, & vi-
uetis: & cognoscetis, quia ego sum Dominus.
[7] Et prophetaui sicut præcepit mihi: & fa- 7
cta est vox cùm ego prophetarem, & ecce com-
motio, & accedebant ossa ad os ad iuncturam
suam. [8] Et vidi, & ecce super ea nerui & 8
carnes oriebantur, & ascendebant super ea pel
les desuper, & spiritus non erat in eis.
[9] Et dixit ad me, Propheta super spiritum, 9
propheta fili hominis, & dic spiritui, Hæc dicit
Dominus Dominus, Ex quatuor spiritibus
veni spiritus, & insuffla in mortuos istos &
viuant.
[10] Et prophetaui sicut præcepit mihi, & in- 10
gressus est in eos spiritus & vixerunt, & ste-
terunt in pedibus suis congregatio multa vehe-
menter nimis. [11] Et locutus est Dominus ad me, 11
dicens: Fili hominis, ossa hæc omnis domus Is-
rael est, & ipsi dicunt, Arida facta sunt ossa no-
stra, perijt spes nostra, abscissi sumus.
[12] Propterea vaticinare & dic, Hæc dicit 12
Dominus Dominus: Ecce ego aperiam vestra
monumenta, & reducam vos ex monumentis
vestris, & introducam vos in terram Israel.
[13] Et cognoscetis, quia ego sum Dominus, 13
cùm aperuero ego sepulchra vestra, vt educam
ego vos ex sepulchris vestris populum meum.
[14] Et dabo spiritum meum in vos, & viue- 14
tis; & ponam vos super terram vestram; &
cognoscetis, quia ego Dominus locutus sum, &
faciam, dicit Dominus Deus.
[15] Et factus est sermo Domini ad me, dicens: 15
[16] Et tu fili hominis assume tibi virgã vnam, 16
& scribe super eam Iudam, & filios Israel qui
appositi sunt ad eum, & virgam secundam as-
sumes tibi, & scribes eã Ioseph virgã Ephraim,
& omnes filios Israel qui appositi sunt ad eum.
[17] Et coniunges eas ad inuicem tibi in vir- 17
gam vnam vt copules eas; & erunt in manu
tua. [18] Et erit quando dixerint ad te filij po- 18
puli tui, loquentes; Non indicabis nobis quid
sunt ista tibi?

6 καὶ δώσω ἐφ' ὑμᾶς νεῦρα καὶ ἀνάξω ἐφ' ὑμᾶς σάρ-
κας, καὶ ἐκτενῶ ἐφ' ὑμᾶς δέρμα, καὶ δώσω πνεῦμά μου εἰς ὑ-
μᾶς, καὶ ζήσεσθε, καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος.
7 καὶ προεφήτευσα καθὼς ἐνετείλατό μοι, καὶ ἐγένετο
φωνὴ ἐν τῷ ἐμὲ προφητεῦσαι, καὶ ἰδοὺ σεισμός, καὶ προ-
σήγοντο τὰ ὀστᾶ πρὸς ὀστοῦν πρὸς τὴν ἁρμονίαν αὐτοῦ.
8 καὶ εἶδον καὶ ἰδοὺ ἐπ' αὐτὰ νεῦρα καὶ σάρκες ἐφύοντο,
καὶ ἀνέβαινεν ἐπ' αὐτὰ δέρματα ἐπάνω, καὶ πνεῦμα οὐκ
9 ἦν ἐπ' αὐτοῖς. καὶ εἶπεν πρός με, προφήτευσον ἐπὶ
τὸ πνεῦμα, προφήτευσον υἱὲ ἀνθρώπου, καὶ εἰπὲ τῷ πνεύ-
ματι, τάδε λέγει κύριος κύριος, ἐκ τῶν τεσσάρων πνευ-
μάτων ἐλθὲ πνεῦμα καὶ ἐμφύσησον εἰς τοὺς νεκροὺς τού-
τους καὶ ζησάτωσαν.
10 καὶ προεφήτευσα καθότι ἐνετείλατό μοι, καὶ ἦλθεν εἰς
αὐτοὺς τὸ πνεῦμα καὶ ἔζησαν, καὶ ἔστησαν ἐπὶ τῶν ποδῶν
αὐτῶν συναγωγὴ πολλὴ σφόδρα σφόδρα.
11 καὶ ἐλάλησεν κύριος πρός με, λέγων· υἱὲ ἀνθρώπου,
τὰ ὀστᾶ ταῦτα πᾶς οἶκος ἰσραήλ ἐστιν· καὶ αὐτοὶ λέγουσιν, ξη-
ρὰ γέγονεν τὰ ὀστᾶ ἡμῶν, ἀπόλωλεν ἡ ἐλπὶς ἡμῶν, διαπε-
12 φωνήκαμεν. διὰ τοῦτο προφήτευσον καὶ εἰπέ, τάδε
λέγει κύριος κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἀνοίξω ὑμῶν τὰ μνή-
ματα καὶ ἀνάξω ὑμᾶς ἐκ τῶν μνημάτων ὑμῶν, καὶ εἰ-
σάξω ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν τοῦ ἰσραήλ.
13 καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, ἐν τῷ ἀνοῖξαί με
τοὺς τάφους ὑμῶν τοῦ ἀναγαγεῖν με ὑμᾶς ἐκ τῶν τάφων
ὑμῶν τὸν λαόν μου.
14 καὶ δώσω πνεῦμά μου εἰς ὑμᾶς, καὶ ζήσεσθε, καὶ θή-
σομαι ὑμᾶς ἐπὶ τὴν γῆν ὑμῶν, καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κύ-
ριος λελάληκα καὶ ποιήσω, λέγει κύριος ὁ θεός.
15 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων·
16 καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου λάβε σεαυτῷ ῥάβδον μίαν, καὶ
γράψον ἐπ' αὐτὴν τὸν ἰούδαν, καὶ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ τοὺς προσ-
τεθέντας πρὸς αὐτόν· καὶ ῥάβδον δευτέραν λήψῃ σεαυτῷ,
καὶ γράψεις αὐτὴν τῷ ἰωσὴφ ῥάβδον ἐφραΐμ, καὶ πάντας
τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ τοὺς προστεθέντας πρὸς αὐτόν.
17 καὶ συνάψεις αὐτὰς πρὸς ἀλλήλας σεαυτῷ εἰς ῥάβ-
δον μίαν τοῦ δῆσαι αὐτάς, καὶ ἔσονται ἐν τῇ χειρί σου.
18 καὶ ἔσται ὅταν εἴπωσι πρὸς σὲ υἱοὶ τοῦ λαοῦ σου, λέ-
γοντες, οὐκ ἀπαγγελεῖς ἡμῖν τί ἐστιν ταῦτά σοι;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[6] Et dabo super vos neruos, & crescere faciam super vos carnem, & superinducam super vos cutem, & dabo vobis spiritum, & viue-
tis; & scietis, quia ego Dominus. [7] Et prophetaui sicut præceptum fuit mihi: & facta est vox cùm prophetarem; & ecce commotio: & ac-
cesserunt ossa ad suum quodque os. [8] Et vidi, & ecce super ea nerui, & caro succreuit, & superextensa est illis cutis desuper, & spiritus non
erat in eis. [9] Et dixit ad me, Vaticinare ad spiritum, vaticinare fili hominis, & dices spiritui, Hæc dicit Dñs Deus, A quatuor ventis veni
spiritus, & ingredere in interfectos istos, & viuant. [10] Et prophetaui sicut præcepit mihi, & ingressus est spiritus in eos, & vixerunt, &
steterunt super pedes suos, exercitus magnus nimis valde. [11] Et dixit ad me, Fili hominis, ossa hæc omnis domus Israel sunt: ecce ipsi
dicunt, Aruerunt ossa nostra, succisa est spes nostra, & perijmus. [12] Propterea vaticinare, & dices ad eos: Hæc dicit Dominus Deus,
Ecce ego aperiam sepulchra vestra, & ascendere vos faciam de sepulchris vestris popule mi, & inducam vos in terram Israel.
[13] Et scietis, quia ego Dñs cùm aperuero sepulchra vestra, & ascendere vos fecero de medio sepulchrorum vestrorum, popule mi.
[14] Et dabo spiritum meum in vobis & viuetis, & habitare vos faciam super terram vestram: & scietis, quia ego Dominus decreui
in verbo meo, & firmabo illud, ait Dominus. [15] Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens:
[16] Et tu fili hominis tolle tibi tabulam vnam & scribe super eam tribui Iuda, & filijs Israel fratribus eorum; & tolle tabulam alte-
ram, & scribe super illam Ioseph, qui est tribus Ephraim, & cunctæ domui Israel fratribus eius.
[17] Et applicabis eas vnam ad alteram tibi in tabulam vnam; & erunt in vnam in manu tua. [18] Et cùm dixerint tibi filij
populi tui, dicendo: Nónne indicabis nobis quid sunt ista tibi?

19 * דַּבֵּר אֲלֵהֶם כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה אֲנִי לֹקֵחַ
אֶת־עֵץ יוֹסֵף אֲשֶׁר בְּיַד־אֶפְרַיִם וְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל
חֲבֵרָו וְנָתַתִּי אוֹתָם עָלָיו אֶת־עֵץ יְהוּדָה וַעֲשִׂיתִם
20 לְעֵץ אֶחָד וְהָיוּ אֶחָד בְּיָדִי׃ * וְהָיוּ הָעֵצִים אֲשֶׁר־
21 תִּכְתֹּב עֲלֵיהֶם בְּיָדְךָ לְעֵינֵיהֶם׃ * וְדַבֵּר אֲלֵיהֶם
כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה הִנֵּה אֲנִי לֹקֵחַ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
מִבֵּין הַגּוֹיִם אֲשֶׁר הָלְכוּ־שָׁם וְקִבַּצְתִּי אוֹתָם מִסָּבִיב
22 וְהֵבֵאתִי אוֹתָם אֶל־אַדְמָתָם׃ * וְעָשִׂיתִי
אֹתָם לְגוֹי אֶחָד בָּאָרֶץ בְּהָרֵי יִשְׂרָאֵל וּמֶלֶךְ אֶחָד
יִהְיֶה לְכֻלָּם לְמֶלֶךְ וְלֹא יִהְיֶה־עוֹד לִשְׁנֵי גוֹיִם
וְלֹא יֵחָצוּ עוֹד לִשְׁתֵּי מַמְלָכוֹת עוֹד׃
23 * וְלֹא יִטַּמְּאוּ עוֹד בְּגִלּוּלֵיהֶם וּבְשִׁקּוּצֵיהֶם וּבְכֹל
פִּשְׁעֵיהֶם וְהוֹשַׁעְתִּי אֹתָם מִכֹּל מוֹשְׁבֹתֵיהֶם אֲשֶׁר
חָטְאוּ בָהֶם וְטִהַרְתִּי אוֹתָם וְהָיוּ־לִי לְעָם וַאֲנִי
24 אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים׃ * וְעַבְדִּי דָוִד מֶלֶךְ
עֲלֵיהֶם וְרוֹעֶה אֶחָד יִהְיֶה לְכֻלָּם וּבְמִשְׁפָּטַי יֵלֵכוּ
25 וְחֻקֹּתַי יִשְׁמְרוּ וְעָשׂוּ אוֹתָם׃ * וְיָשְׁבוּ עַל־
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְעַבְדִּי לְיַעֲקֹב אֲשֶׁר יָשְׁבוּ־בָהּ
אֲבוֹתֵיכֶם וְיָשְׁבוּ עָלֶיהָ הֵמָּה וּבְנֵיהֶם וּבְנֵי בְנֵיהֶם
עַד־עוֹלָם וְדָוִד עַבְדִּי נָשִׂיא לָהֶם לְעוֹלָם׃
26 * וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית שָׁלוֹם בְּרִית עוֹלָם יִהְיֶה אוֹתָם
וּנְתַתִּים וְהִרְבֵּיתִי אוֹתָם וְנָתַתִּי אֶת־מִקְדָּשִׁי בְּתוֹכָם
27 לְעוֹלָם׃ * וְהָיָה מִשְׁכָּנִי עֲלֵיהֶם וְהָיִיתִי לָהֶם
28 לֵאלֹהִים וְהֵמָּה יִהְיוּ־לִי לְעָם׃ * וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם
כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדֵּשׁ אֶת־יִשְׂרָאֵל בִּהְיוֹת מִקְדָּשִׁי
בְּתוֹכָם לְעוֹלָם׃

לח

1 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
2 * בֶּן־אָדָם שִׂים פָּנֶיךָ אֶל־גּוֹג אֶרֶץ הַמָּגוֹג נְשִׂיא
רֹאשׁ מֶשֶׁךְ וְתֻבָל וְהִנָּבֵא עָלָיו׃

19 * Loqueris ad eos: Hæc dicit Dominus
Deus, Ecce ego aſſumam lignum Ioſeph
quod eſt in manu Ephraim & tribus Iſrael
quæ ſunt ei adiunctæ, & dabo eas pariter
cum ligno Iuda, & faciam eas in lignum
vnum, & erunt vnum in manu eius.
20 * Erunt autem ligna ſuper quę ſcripſeris
21 in manu tua in oculis eorum. * Et dices
ad eos: Hæc dicit Dominus Deus: Ecce e-
go aſſumam filios Iſrael de medio nationū
ad quas abierunt, & congregabo eos vndi-
que, & adducam eos ad humum ſuam.
22 * Et faciam eos in gentem vnam in ter-
F ra in montibus Iſrael. Et rex vnus erit om-
nibus imperans, & non erunt vltrà duæ
gẽtes, nec diuidẽtur amplius in duo regna.
23 * Neque polluentur vltrà in idolis ſuis
& abominationibus ſuis, & cũctis iniqui-
tatibus ſuis: & ſaluos eos faciam de vni-
uerſis ſedibus ſuis in quibus peccauerunt,
& emundabo eos: & erunt mihi populus,
24 & ego ero eis Deus. * Et ſeruus meus Da-
uid rex ſuper eos, & paſtor vnus erit omniū
eorum. In iudicijs meis ambulabunt, &
G mandata mea cuſtodient & facient ea.
25 * Et habitabunt ſuper terram quam de-
di ſeruo meo Iacob in qua habitauerunt
patres veſtri, & habitabunt ſuper eam
ipſi & filij eorum, & filij filiorum eo-
rum, vſque in ſempiternum, & Da-
uid ſeruus meus princeps eorum in perpe-
26 tuum. * Et percutiam illis fœdus pa-
cis; pactum ſempiternum erit eis. Et fun-
dabo eos & multiplicabo, & dabo ſancti-
ficationem meam in medio eorum in per-
27 petuum. * Et erit tabernaculum meum
in eis: & ero eis Deus, & ipſi erunt mihi po-
28 pulus. * Et ſcient gentes quia ego Domi-
nus ſanctificator Iſrael, cùm fuerit ſanctifi-
catio mea in medio eorum in perpetuum.

CAP. XXXVIII.

1 ET factus eſt ſermo Domini ad me, di-
cens:
2 * Fili hominis, pone faciem tuam con-
tra Gog & terram Magog principem capi-
tis Moſoch & Thubal, & vaticinare de eo.

תרגום יונתן

19 אִתְנַבֵּי לְהוֹן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים הָא אֲנָא מְקָרֵב יַת שִׁבְטָא דְיוֹסֵף דִּי הוּא שִׁבְטָא דְאֶפְרַיִם וְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אֲחֵיהוֹן וַאֲחַבַּר יָתְהוֹן
עֲלוֹהִי יַת שִׁבְטָא דִיהוּדָה וְאֶעְבְּדִנּוּן לְלוּחָא חַד וִיהוֹן חַד קֳדָמַי׃ 20 וִיהוֹן לוּחַיָּא דְתִכְתֹּב עֲלֵיהוֹן בִּידָךְ לְעֵינֵיהוֹן׃
21 וְאִתְנַבֵּי לְהוֹן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים הָא אֲנָא מְקָרֵב יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִבֵּינֵי עַמְמַיָּא דְּאִתְגְּלִיאוּ לְתַמָּן וְאֶכְנוֹשׁ יָתְהוֹן מִסְּחוֹר סְחוֹר וְאַעֵיל
יָתְהוֹן לְאַרְעֲהוֹן׃ 22 וְאֶעְבֵּד יָתְהוֹן לְעַמָּא חַד בְּאַרְעָא בְּטוּר קֻדְשָׁא דְיִשְׂרָאֵל וּמַלְכָּא חַד יְהֵי לְכֻלְּהוֹן לְמֶהֱוֵי מַלְכָּא וְלָא יְהוֹן עוֹד לְתַרֵין
עַמְמִין וְלָא יִתְפַּלְּגוּן עוֹד לְתַרְתֵּין מַלְכְוָן עוֹד׃ 23 וְלָא יִסְתַּאֲבוּן עוֹד בְּטַעֲוָתְהוֹן וּבְשִׁקּוּצֵיהוֹן וּבְכָל מְרָדֵיהוֹן וְאֶפְרוֹק יָתְהוֹן מִכָּל מוֹתְבָנֵיהוֹן
דְּחָבוּ קֳדָמַי בְּהוֹן וַאֲדַכֵּי יָתְהוֹן וִיהוֹן קֳדָמַי לְעַם וַאֲנָא אֱהֱוֵי לְהוֹן לֶאֱלָהּ׃ 24 וְעַבְדִּי דָוִד מַלְכָּא עֲלֵיהוֹן וּפַרְנָס חַד יְהֵי לְכֻלְּהוֹן וּבְדִינַי
יְהָכוּן וּקְיָמַי יִטְּרוּן וְיַעְבְּדוּן יָתְהוֹן׃ 25 וְיִתְּבוּן עַל אַרְעָא דִּיהַבִית לְעַבְדִּי לְיַעֲקֹב דִּיתִבוּ בַהּ אֲבָהָתְכוֹן וְיִתְּבוּן עֲלַהּ אִנּוּן וּבְנֵיהוֹן וּבְנֵי
בְנֵיהוֹן עַד עָלְמָא וְדָוִד עַבְדִּי מַלְכָּא לְהוֹן לְעָלְמָא׃ 26 וְאֶגְזַר לְהוֹן קְיָם שְׁלָם קְיָם עָלַם יְהֵי עִמְּהוֹן וַאֲבָרְכִנּוּן וְאַסְגֵּי יָתְהוֹן וְאֶתֵּן יַת
מַקְדְּשִׁי בֵּינֵיהוֹן לְעָלַם׃ 27 וְאַשְׁרֵי שְׁכִינְתִּי בֵּינֵיהוֹן וְאֶהֱוֵי לְהוֹן לֶאֱלָהּ וְאִנּוּן יְהוֹן קֳדָמַי לְעַם׃
28 וְיִדְעוּן עַמְמַיָּא אֲרֵי אֲנָא יְיָ מְקַדֵּשׁ יַת יִשְׂרָאֵל בְּמֶהֱוֵי מַקְדְּשִׁי בֵּינֵיהוֹן לְעָלַם׃

לח

1 וַהֲוָה פִּתְגַּם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִמִּי לְמֵימַר׃ 2 בַּר אָדָם קַבֵּל נְבוּאָה עַל גּוֹג אֲרַע מָגוֹג רַב רֵישׁ מֶשֶׁךְ וְתוּבַל וְאִתְנַבֵּי עֲלוֹהִי׃

* *Et dices ad eos, Hæc dicit Dominus Deus,* 19
Ecce ego assumam tribum Ioseph quæ per ma-
num Ephraim, & tribus Israel adiacentes ad
eum, & dabo eos super tribum Iuda, & erunt
in virgam vnam, & erũt vna in manu Iuda.
* *Et erunt virgæ in quibus tu scripsisti in eis* 20
in manu tua coram eis.
* *Et dices eis, Hæc dicit Dominus Deus, Ecce* 21
ego assumo omnem domum Israel de medio gen-
tium ad quas ingressi sunt illuc, & congregabo
eos ab omnibus qui in circuitu eorum, & in-
ducam eos in terram Israel.
* *Et dabo eos in gentem in terra mea in mon* 22
tibus Israel, & princeps vnus erit omniũ isto-
rum in regem, & non erunt vltrà in duas gen-
tes, neque diuidentur vltrà in duo regna.
* *Vt non polluantur vltrà in idolis suis, &* 23
in offendiculis suis, & in omnibus impietati-
bus suis, & eruam eos ab omnibus iniquitati-
bus eorum quibus peccauerunt in eis: & mun-
dabo eos, & erunt mihi in populum, & ego ero
illis in Deum. * *Et seruus meus Dauid prin-* 24
ceps in medio eorum, & erit pastor vnus om-
nium istorum, quia in præceptis meis ambula-
bunt, & iudicia mea custodient, & facient ea.
* *Et habitabũt in terra sua quam dedi seruo* 25
meo Iacob, vbi habitauerunt illic patres eorum,
& habitabunt in ea, ipsi & filij eorum, & filij
filiorum eorum vsque in sempiternum, & Da-
uid seruus meus princeps eorum in sempiternũ.
* *Et disponam eis testamentum pacis; testa-* 26
mentum sempiternum erit cum eis: & dabo eos
& multiplicabo eos, & ponam sancta mea in
medio eorum in perpetuum.
* *Et erit tabernaculum meum in eis, & ero* 27
eis Deus, & ipsi mei erunt populus.
* *Et scient gentes, quia ego sum Dominus* 28
qui sanctifico eos, cùm fuerint sancta mea in
medio eorum in perpetuum.

CAP. XXXVIII.

ET factus est sermo Domini ad me, dicens: 1
* *Fili hominis firma faciem tuam contra* 2
Gog & terram Magog, principem capitis Mo-
sech & Thubal, & vaticinare super eum.

19 * καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, ἰδοὺ
ἐγὼ λήψομαι τὴν φυλὴν ἰωσὴφ τὴν διὰ χειρὸς ἐφραΐμ,
καὶ τὰς φυλὰς ἰσραὴλ τὰς προσκειμένας πρὸς αὐτὸν, καὶ
δώσω αὐτοὺς ἐπὶ τὴν φυλὴν ἰούδα, καὶ ἔσονται εἰς ῥάβδον
μίαν καὶ ἔσονται μία ἐν τῇ χειρὶ ἰούδα.
20 * καὶ ἔσονται αἱ ῥάβδοι ἐφ᾽ αἷς σὺ ἔγραψας ἐπ᾽ αὐταῖς
ἐν τῇ χειρί σου ἐνώπιον αὐτῶν.
21 * καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς, τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, ἰδοὺ ἐγὼ
λαμβάνω πάντα οἶκον ἰσραὴλ ἐκ μέσου τῶν ἐθνῶν ὧν εἰ-
σήλθοσαν ἐκεῖ, καὶ συνάξω αὐτοὺς ἀπὸ πάντων τῶν πε-
ρικύκλῳ αὐτῶν, καὶ εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν τοῦ ἰσραήλ.
22 * καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς ἔθνος ἐν τῇ γῇ μου ἐν τοῖς ὄρεσιν
ἰσραήλ, καὶ ἄρχων εἷς ἔσται πάντων τούτων εἰς βασιλέα,
καὶ οὐκ ἔσονται οὐκ ἔτι εἰς δύο ἔθνη, οὐδ᾽ οὐ μὴ διαιρεθῶσιν οὐκ
ἔτι εἰς δύο βασιλείας.
23 * ἵνα μὴ μιαίνωνται ἔτι ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν, καὶ ἐν
τοῖς προσκόμμασιν αὐτῶν, καὶ ἐν πάσαις ἀσεβείαις αὐ-
τῶν· καὶ ῥύσομαι αὐτοὺς ἀπὸ πασῶν τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν
ὧν ἡμάρτοσαν ἐν αὐταῖς, καὶ καθαριῶ αὐτοὺς, καὶ ἔσονταί
μοι εἰς λαόν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν.
24 * καὶ ὁ δοῦλός μου δαυὶδ ἄρχων ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ
ἔσται ποιμὴν εἷς πάντων τούτων, ὅτι ἐν τοῖς προστάγμα-
σίν μου πορεύσονται, καὶ τὰ κρίματά μου φυλάξονται καὶ
25 ποιήσουσιν αὐτά. * καὶ κατοικήσουσιν ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν ἧς
ἔδωκα τῷ δούλῳ μου ἰακώβ, οὗ κατῴκησαν ἐκεῖ οἱ πατέ-
ρες αὐτῶν, καὶ κατοικήσουσιν ἐπ᾽ αὐτῆς αὐτοὶ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐ-
τῶν, καὶ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἕως τοῦ αἰῶνος, καὶ δαυὶδ ὁ
δοῦλός μου ἄρχων αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα.
26 * καὶ διαθήσομαι αὐτοῖς διαθήκην εἰρήνης, διαθήκη αἰώ-
νιος ἔσται μετ᾽ αὐτῶν, καὶ δώσω αὐτοὺς, καὶ πληθυνῶ αὐτοὺς,
καὶ θήσομαι τὰ ἅγιά μου ἐν μέσῳ αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα.
27 * καὶ ἔσται ἡ κατασκήνωσίς μου ἐν αὐτοῖς, καὶ ἔσομαι αὐ-
τοῖς θεός, καὶ αὐτοί μου ἔσονται λαός.
28 * καὶ γνώσονται τὰ ἔθνη ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ ἁγιάζων
αὐτοὺς ἐν τῷ εἶναι τὰ ἅγιά μου ἐν μέσῳ αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα.

λη´.

1 * Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων· * υἱὲ ἀνθρώ-
2 που στήριξον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ γὼγ, καὶ τὴν γῆν τοῦ μαγὼγ
ἄρχοντα ῥὼς μοσὸχ, καὶ θοβὲλ, καὶ προφήτευσον ἐπ᾽ αὐτόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[19] Et prophetabis eis: Hæc dicit Dominus Deus, Ecce ego applicabo tribum Ioseph, quæ est tribus Ephraim & tribus Israel fratres eo-
rum; & coniungam cum eis tribum Iuda: & faciam eos in tabulam vnam, & erunt vnum coram me. [20] Erunt autem tabulæ super quas
scripseris in manu tua in oculis eorum. [21] Et prophetabis eis: Hæc dicit Dominus Deus, Ecce ego applicabo filios Israel de medio
populorum ad quos transmigrauerunt; & congregabo eos vndique, & introducam eos in terram eorum. [22] Et faciam eos in populum
vnum in terra in monte sancto Israel, & rex vnus erit omnibus, vt sit rex: & non erunt vltra duo populi, nec diuidentur amplius in duo re-
gna. [23] Nec polluentur amplius idolis suis, & abominationibus suis, & omnibus præuaricationibus suis. Et redimam eos de omnibus
habitationibus suis in quibus me offenderunt; & emundabo eos, & erunt coram me in populum, & ego ero eis in Deum.
[24] Et seruus meus Dauid erit rex super eos; & gubernator vnus erit omnium eorum: & in iudicijs meis ambulabunt, & mandata mea
custodient & facient ea. [25] Et habitabunt in terra quam dedi seruo meo Iacob, in qua habitauerunt patres vestri, & habitabunt in ea
ipsi & filij eorum & filij filiorum eorum vsque in æternum; & Dauid seruus meus rex eorum in sempiternum. [26] Et feriam cum eis fœ-
dus pacis. pactum perpetuum erit cum eis: & benedicam eis, & multiplicabo eos: & dabo sanctuarium meum in medio eorum in æternũ.
[27] Et habitare faciam maiestatem meam inter eos, & ero eis in Deum, & ipsi erunt coram me in populum. [28] Et scient populi
quia ego Dominus sanctificator Israel, cùm fuerit sanctuarium meum inter eos in æternum.

CAP. XXXVIII.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini mecum, dicens: [2] Fili hominis accipe prophetiam super Gog terram Ma-
gog, summum principem Mesech & Thubal; & prophetabis de eo.

3 * וְאָמַרְתָּ כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה הִנְנִי אֵלֶיךָ גּוֹג
נְשִׂיא רֹאשׁ מֶשֶׁךְ וְתֻבָל׃
4 * וְשׁוֹבַבְתִּיךָ וְנָתַתִּי חַחִים בִּלְחָיֶיךָ וְהוֹצֵאתִי אוֹתְךָ
וְאֶת־כָּל־חֵילֶךָ סוּסִים וּפָרָשִׁים לְבֻשֵׁי מִכְלוֹל
כֻּלָּם קָהָל רָב צִנָּה וּמָגֵן תֹּפְשֵׂי חֲרָבוֹת כֻּלָּם׃
5 * פָּרַס כּוּשׁ וּפוּט אִתָּם כֻּלָּם מָגֵן וְכוֹבָע׃
6 * גֹּמֶר וְכָל־אֲגַפֶּיהָ בֵּית תּוֹגַרְמָה יַרְכְּתֵי צָפוֹן
וְאֶת־כָּל־אֲגַפָּיו עַמִּים רַבִּים אִתָּךְ׃
7 * הִכֹּן וְהָכֵן לְךָ אַתָּה וְכָל־קְהָלֶךָ הַנִּקְהָלִים
עָלֶיךָ וְהָיִיתָ לָהֶם לְמִשְׁמָר׃
8 * מִיָּמִים רַבִּים תִּפָּקֵד בְּאַחֲרִית הַשָּׁנִים תָּבוֹא
אֶל־אֶרֶץ מְשׁוֹבֶבֶת מֵחֶרֶב מְקֻבֶּצֶת מֵעַמִּים רַבִּים
עַל הָרֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־הָיוּ לְחָרְבָּה תָּמִיד וְהִיא
מֵעַמִּים הוּצָאָה וְיָשְׁבוּ לָבֶטַח כֻּלָּם׃
9 * וְעָלִיתָ כַּשֹּׁאָה תָבוֹא כֶּעָנָן לְכַסּוֹת הָאָרֶץ
תִּהְיֶה אַתָּה וְכָל־אֲגַפֶּיךָ וְעַמִּים רַבִּים אוֹתָךְ׃
10 * כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יַעֲלוּ
דְבָרִים עַל־לְבָבֶךָ וְחָשַׁבְתָּ מַחֲשֶׁבֶת רָעָה׃
11 * וְאָמַרְתָּ אֶעֱלֶה עַל־אֶרֶץ פְּרָזוֹת אָבוֹא
הַשֹּׁקְטִים יֹשְׁבֵי לָבֶטַח כֻּלָּם יֹשְׁבִים בְּאֵין חוֹמָה
וּבְרִיחַ וּדְלָתַיִם אֵין לָהֶם׃
12 * לִשְׁלֹל שָׁלָל וְלָבֹז בַּז לְהָשִׁיב יָדְךָ עַל־חֳרָבוֹת
נוֹשָׁבֹת וְאֶל־עַם מְאֻסָּף מִגּוֹיִם עֹשֶׂה מִקְנֶה וְקִנְיָן
13 יֹשְׁבֵי עַל־טַבּוּר הָאָרֶץ׃ * שְׁבָא וּדְדָן וְסֹחֲרֵי
תַרְשִׁישׁ וְכָל־כְּפִירֶיהָ יֹאמְרוּ לְךָ הֲלִשְׁלֹל שָׁלָל
אַתָּה בָא הֲלָבֹז בַּז הִקְהַלְתָּ קְהָלֶךָ לָשֵׂאת כֶּסֶף וְזָהָב
לָקַחַת מִקְנֶה וְקִנְיָן לִשְׁלֹל שָׁלָל גָּדוֹל׃
14 * לָכֵן הִנָּבֵא בֶן־אָדָם וְאָמַרְתָּ לְגוֹג כֹּה אָמַר
אֲדֹנָי יֱהֹוִה הֲלוֹא בַּיּוֹם הַהוּא בְּשֶׁבֶת עַמִּי יִשְׂרָאֵל
לָבֶטַח תֵּדָע׃

3 * Et dices: Hæc dicit Dominus Deus,
Ecce ego ad te Gog principem capitis Mo-
4 soch & Thubal. * Et circumagam te, &
ponam frænum in maxillis tuis, & educam
te & omnẽ exercitũ tuum, equos & equi-
tes vestitos loricis vniuersos; multitudinem
magnam, hastam & clypeum arripientium
5 & gladium. * Persæ, Æthiopes, & Libyes
6 cum eis; omnes scutati & galeati. * Gomer
B & vniuersa agmina eius, domus Thogor-
ma, latera Aquilonis, & totum robur eius,
7 populique multi tecum. * Præpara & in-
strue te, & omnem multitudinem tuam,
quæ coaceruata est ad te, & esto eis in præ-
8 ceptum. * Post dies multos visitaberis: in
nouissimo annorũ venies ad terram quæ
reuersa est à gladio, & cõgregata est de po-
pulis multis ad montes Israel, qui fuerant
deserti iugiter. hæc de populis educta est,
& habitabunt in ea confidenter vniuersi.
9 * Ascendens autem quasi tempestas ve-
C nies; & quasi nubes, vt operias terram tu,
& omnia agmina tua, & populi multi te-
10 cum. * Hæc dicit Dominus Deus: In die
illa ascendent sermones super cor tuum, &
11 cogitabis cogitationem pessimam; * Et
dices: Ascendam ad terram absque muro,
veniam ad quiescentes habitantesque se-
curè. hi omnes habitant sine muro, vectes
12 & portæ non sunt eis. * Vt diripias spo-
lia, & inuadas prædam, vt inferas manum
tuam super eos, qui deserti fuerant, & po-
stea restituti, & super populum qui est co-
gregatus ex gentibus, qui possidere cœpit
13 & esse habitator vmbilici terræ. * Saba &
D Dedan & negociatores Tharsis, & omnes
leones eius dicent tibi: Nunquid ad su-
menda spolia tu venis? Ecce ad diripien-
dam prædam congregasti multitudinem
tuam, vt tollas argentum & aurum, & au-
feras supellectilem atque substantiam, &
diripias manubias infinitas.
14 * Propterea vaticinare fili hominis, &
E dices ad Gog: Hæc dicit Dominus Deus,
Nunquid non in die illo cùm habitauerit
populus meus Israel confidenter scies.

תרגום יונתן

3 ותימר כדנן אמר יוי אלהים הא אנא שלח רגזי עלך גוג רב ריש משך ותובל׃ 4 ואשדלנך ואתן שירין בליסתך ואפיק יתך וית
כל משריתך סוסון ופרשין לבשי גמר כלהון משרין סגיאן דמזינין בעגילין ותריסין אחדי סיפין כלהון׃ 5 פרסאי כושאי ופוטאי
עמהון כלהון מזינין בעגילין וקולסין׃ 6 גמר וכל משריתהא מדינת גרממיא סיפי צפונא וית כל משריתהון עממין סגיאין דעמך׃
7 אזדרז ואתקן לך את וכל משריתך דאתכנשו עמך ותהי להון למטרא׃ 8 מיומין סגיאין תמני משריתך בסוף שניא תהך על ארעא
דתובא מקטולי חרבא דאתכנשו מעממין סגיאין על טורי ארעא דישראל דהוו לחרבא תדירא ואנון מביני עממיא אתגליו ויתבו לרחצן
כלהון׃ 9 ותסק כאתרגושא תיתי כעננא דסלק וחפי ית ארעא תהי את וכל משריתך ועממין סגיאין דעמך׃
10 כדנן אמר יוי אלהים ויהא בעדנא ההיא יסקון הרהורין על לבך ותחשב מחשבן בישן׃ 11 ותימר אסק על ארעא דיתבא
בפצחיא אהך על עמא דשקטין ושרן לרחצן כלהון יתבין בלא שורא ועברין ודשין לית להון׃ 12 למבז בזא ולמעדי עדאה לכנשא
מחתך על חרבתא דאתותבא ועל עמא דאתכנשו מביני עממיא דאצלחו בנכסין וקנינין יתבין על תקפא דארעא׃
13 שבא ודדן ותגרי ימא וכל מלכהא יימרון לך הלמבז בזא את אתי הלמעדי עדאה כנשתא משריתך למסב כסף ודהב למשבי נכסין
וקנינין למעדי עדי סגי׃ 14 בכן אתנבי בר אדם ותימר לגוג כדנן אמר יוי אלהים הלא בעדנא ההיא כד יתבון עמי ישראל לרחצן
ידע את גבורתי׃

*Et dic, Hæc dicit Dominus, Ecce ego su- 3
per te principem capitis Mosoch & Thubal.
*Et circumducam te, & ponam frænum in 4
maxillas tuas, & congregabo te, & omnem
exercitum tuum, equos & equites vestitos lo-
ricis vniuersos, congregatio multa, peltæ &
galeæ, & gladij.
*Persæ & Æthiopes, & Libyes omnes ga- 5
leis & peltis.
*Gomer & omnes qui circa eum, domus 6
Thogarma ab extremo Aquilonis, & omnes qui
circa eum & gentes multæ tecum.
*Præparare, præpara te, tu & omnis con- 7
gregatio tua qui congregati sunt tecum, & eris
mihi in custodiam.
*A diebus pluribus præparabitur; & in no- 8
uissimo annorum veniet in terram quæ auersa
est à gladio congregatorum, à gentibus multis
ad terram Israel quæ facta est deserta omnino,
& sic ex gentibus egressa est, & habitant in
pace vniuersi.
*Et ascendes quasi pluuia, & venies quasi 9
nubes vt operias terram; & eris tu & omnes
qui circa te & gentes multæ tecum.
*Hæc dicit Dominus Dominus, Et erit in 10
die illa, ascendēt verba in cor tuum, & cogita-
bis cogitationes malas.
*Et dices, Ascendam ad terram abiectam, 11
veniam ad quiescentes in quiete, & habitan-
tes in pace omnes habitantes terram in qua non
est murus neque vectes, & portæ non sunt eis:
*Ad prædandum prædam, & spolianda 12
spolia, vt conuertam manum meam in terram
desertam, quæ habitata est à gentibus multis
quæ fecerunt possessiones, & habitantibus su-
per vmbilicum terræ. *Saba & Dedan, & 13
mercatores Carthaginenses, & omnes villæ
earum dicent tibi, In prædam ad prædandum tu
venis, & ad spoliandum spolia congregasti con-
gregationem tuam, vt tollas argentum & au-
rum, vt auferas possessionē, vt spolies spolia ma-
gna. *Propterea propheta fili hominis dic Gog, 14
Hæc dicit Dn̄s Deus, Nonne in die illa cùm ha-
bitauerit populus meus Israel in pace cōsurges.

3 *καὶ εἶπον, τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ ἄρ-
χοντα ῥῶς μοσὸχ, καὶ θουβάλ.
4 *καὶ περιάξω σε, καὶ θήσομαι χαλινὸν εἰς τὰς σιαγόνας
σου, καὶ συνάξω σε, καὶ πᾶσαν τὴν δύναμίν σου, ἵπποις καὶ
ἱππεῖς ἐνδεδυμένοις θώρακας πάντας, συναγωγὴ πολ-
λή, πέλται, καὶ περικεφαλαῖαι, καὶ μάχαιραι.
5 *πέρσαι καὶ αἰθίοπες καὶ λίβυες πάντες περικεφα-
6 λαίαις, καὶ πέλταις. *γόμερ καὶ πάντες οἱ περὶ αὐτόν,
οἶκος τοῦ θωγαρμὰ ἀπ᾽ ἐσχάτου τοῦ βορρᾶ, καὶ πάντες
οἱ περὶ αὐτὸν, καὶ ἔθνη πολλὰ μετὰ σοῦ.
7 *ἑτοιμάσθητι, ἑτοίμασον σεαυτόν, σὺ καὶ πᾶσα ἡ συνα-
γωγή σου οἱ συνηγμένοι μετὰ σοῦ, καὶ ἔσῃ μοι εἰς προφυ-
8 λακήν. *ἀφ᾽ ἡμερῶν πλειόνων ἑτοιμασθήσεται καὶ ἐπ᾽
ἐσχάτου ἐτῶν ἐλεύσεται εἰς τὴν γῆν τὴν ἀπεστραμμένην
ἀπὸ μαχαίρας συνηγμένων ἀπὸ ἐθνῶν πολλῶν ἐπὶ τὴν
γῆν ἰσραὴλ ἣ ἐγενήθη ἔρημος δι᾽ ὅλου, καὶ οὗτος ἐξ ἐθνῶν
ἐξελήλυθεν καὶ κατοικοῦσιν ἐπ᾽ εἰρήνης ἅπαντες.
9 *καὶ ἀναβήσῃ ὡς ὑετὸς καὶ ἥξεις ὡς νεφέλη κατακα-
λύψαι γῆν, καὶ ἔσῃ σὺ καὶ πάντες οἱ περὶ σέ, καὶ ἔθνη πολ-
λὰ μετὰ σοῦ.
10 *τάδε λέγει κύριος κύριος, καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ ἀναβήσεται ῥήματα ἐπὶ τὴν καρδίαν σου, καὶ λογιεῖ
λογισμοὺς πονηρούς.
11 *καὶ ἐρεῖς, ἀναβήσομαι ἐπὶ γῆν ἀπερριμμένην, ἥξω
ἐπὶ ἡσυχάζοντας ἐν ἡσυχίᾳ, καὶ οἰκοῦντας ἐπ᾽ εἰρήνης πάν-
τας κατοικοῦντας γῆν ἐν ᾗ οὐχ ὑπάρχει τεῖχος οὐδὲ μοχ-
λοί, καὶ θύραι οὐκ εἰσὶν αὐτοῖς·
12 *προνομεῦσαι προνομὴν καὶ σκυλεῦσαι σκῦλα, τοῦ
ἐπιστρέψαι χεῖρά μου εἰς γῆν ἠρημωμένην, ἣ κατῳκί-
σθη ἀπὸ ἐθνῶν πολλῶν πεποιηκότων κτήσεις, καὶ οἰκούντων
ἐπὶ τὸν ὀμφαλὸν τῆς γῆς.
13 *σαβὰ καὶ δαιδὰν, καὶ ἔμποροι καρχηδόνιοι, καὶ πᾶσαι
αἱ κῶμαι αὐτῶν ἐροῦσίν σοι, εἰς προνομὴν τοῦ προνομεῦ-
σαι σὺ ἔρχῃ, καὶ σκυλεῦσαι σκῦλα συνήγαγες συναγω-
γήν σου λαβεῖν ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἀπενέγκασθαι κτῆ-
σιν τοῦ σκυλεῦσαι σκῦλα μεγάλα.
14 *διὰ τοῦτο προφήτευσον υἱὲ ἀνθρώπου, εἶπον τῷ γώγ,
τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, οὐκ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν τῷ κα-
τοικισθῆναι τὸν λαόν μου ἰσραὴλ ἐπ᾽ εἰρήνης ἐγερθήσῃ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Et dices: Hæc dicit Dominus Deus, Ecce ego mitto iram meam super te Gog summe princeps Mesech & Thubal. 4 Et persua-
debo tibi, & ponam circulos in maxillas tuas, & educam te & omnem exercitum tuum, equos & equites indutos omminoda veste vniuer-
sos, exercitus multos clypeis armatos & scutis: tenentes gladios vniuersi erunt. 5 Persæ, Aethiopes & Libyes cum eis, vniuersi armati
clypeis & galeis. 6 Gomer & omnis exercitus eius; prouincia Germaniæ, fines Aquilonis, & omnis exercitus eorum; multi populi
qui tecum sunt. 7 Accingere & præpara te, & omnes copias tuas, quæ congregatæ sunt tecum; & eris eis in custodiam.
8 A diebus multis constitues exercitum tuum: in fine annorum ibis ad terram, cuius populus reuersus est ab occidentibus gladio, qui
congregati sunt de populis multis ad montes Israel, qui fuerant *expositi* vastationi iugiter: & ipsi de medio populorum migrauerunt,
& habitauerunt confidenter vniuersi. 9 Et ascendes quasi tempestas: venies quasi nubes quæ ascendit & operit terram; sic eris tu & omnis
exercitus tuus, & populi multi qui tecum sunt. 10 Hæc dicit Dominus Deus: Et erit in tempore illo, ascendent cogitationes super
cor tuum, & cogitabis cogitationes malas; 11 Et dices: Ascendam ad terram quæ habitatur vrbibus absque muris; ibo ad populum
quiescentem & habitantem confidenter: vniuersi hi habitant absque muro, & vectes & portæ non sunt eis: 12 Vt depræderis prædam
& auferas spolium, & congreges exercitum tuum super deserta, quæ habitata sunt; & super populum, qui congregati sunt de medio popu-
lorum; prosperati sunt enim in diuitijs & possessionibus habitantes in fortitudine terræ. 13 Saba & Dedan, & negociatores maris,
& omnes reges eius dicent tibi: Nunquid ad prædandam prædam tu venis? & ad auferendum spolium cōgregasti exercitum tuum? vt tollas
argentum & aurum, vt capias supellectilia atque substantias, vt auferas spolia multa? 14 Propterea vaticinare fili hominis, & dices ad
Gog: Hæc dicit Dominus Deus: Nónne in tempore illo cùm habitauerit populus meus Israel confidenter, scies vltionem potentiæ meæ?

15 * ובאת ממקומך מירכתי צפון אתה ועמים
רבים אתך רכבי סוסים כלם קהל גדול וחיל רב:
16 * ועלית על עמי ישראל כענן לכסות הארץ
באחרית הימים תהיה והביאותיך על ארצי למען
דעת הגוים אתי בהקדשי בך לעיניהם גוג:
17 * כה אמר אדני יהוה האתה הוא אשר דברתי
בימים קדמונים ביד עבדי נביאי ישראל הנבאים
בימים ההם שנים להביא אתך עליהם:
18 * והיה ביום ההוא ביום בוא גוג על אדמת
ישראל נאם אדני יהוה תעלה חמתי באפי:
19 * ובקנאתי באש עברתי דברתי אם לא ביום
ההוא יהיה רעש גדול על אדמת ישראל:
20 * ורעשו מפני דגי הים ועוף השמים וחית
השדה וכל הרמש הרמש על האדמה וכל
האדם אשר על פני האדמה ונהרסו ההרים
ונפלו המדרגות וכל חומה לארץ תפול:
21 * וקראתי עליו לכל הרי חרב נאם אדני יהוה
חרב איש באחיו תהיה:
22 * ונשפטתי אתו בדבר ובדם וגשם שוטף ואבני
אלגביש אש וגפרית אמטיר עליו ועל אגפיו ועל
עמים רבים אשר אתו:
23 * והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי לעיני גוים
רבים וידעו כי אני יהוה:

לט

1 * ואתה בן אדם הנבא על גוג ואמרת כה
אמר אדני יהוה הנני אליך גוג נשיא ראש משך
2 ותבל: * ושבבתיך וששאתיך והעליתיך
מירכתי צפון והבאותך על הרי ישראל:
3 * והכיתי קשתך מיד שמאלך וחציך מיד ימינך
אפיל:

15 * Et venies de loco tuo à lateribus Aqui-
lonis, tu & populi multi tecum, ascensores
equorũ vniuersi, cœtus magnus & exerci-
16 tus vehemens. * Et ascendes super populũ
meũ Israel quasi nubes, vt operias terram.
in nouissimis diebus eris, & adducã te su-
per terrã meam, vt sciant gentes me, cum
sanctificatus fuero in te in oculis eorum,
17 ô Gog. * Hæc dicit Dominus Deus: Tu
ergo ille es, de quo locutus sum in diebus
F antiquis, in manu seruorum meorum pro-
phetarũ Israel, qui prophetauerunt in die-
bus illorum temporum, vt adducerem te
18 super eos. * Et erit in die illa, in die ad-
uentus Gog, super terram Israel, ait Domi-
nus Deus, ascendet indignatio mea in fu-
19 rore meo, * Et in zelo meo: in igne iræ
meæ locutus sum; quia in dia illa erit com-
20 motio magna super terram Israel. * Et
commouebũtur à facie mea pisces maris,
& volucres cæli, & bestiæ agri, & omne re-
ptile quod mouetur super humum, cun-
ctiq; homines qui sunt super faciem terræ,
& subuertentur montes, & cadent sepes,
& omnis murus corruet in terram.
21 * Et conuocabo aduersus eum in cunctis
G montibus meis gladium, ait Dñs Deus.
gladius vniuscuiusque in fratrem suum
22 dirigetur. * Et iudicabo eum peste &
sanguine, & imbre vehementi, & lapidi-
bus immensis: ignem & sulphur pluam
super eum & super exercitum eius, & su-
per populos multos qui sunt cum eo.
23 * Et magnificabor & sanctificabor, &
notus ero in oculis multarum gentium; &
scient quia ego Dominus.

CAP. XXXIX.

1 TV autẽ fili hominis, vaticinare aduer-
A sum Gog, & dices: Hæc dicit Dominus
Deus, ecce ego super te Gog principẽ capi-
2 tis Mosoch & Thubal. * Et circumagam te
& educam te, & ascendere te faciam de la-
teribus Aquilonis, & adducam te super
3 montes Israel. * Et percutiam arcũ tuum
in manu sinistra tua, & sagittas tuas de
manu dextera tua deijciam.

תרגום יונתן

15 ותיתי מאתרך מסיפי צפונא את ועממין סגיאין דעמך רכבי סוסון כלהון משרין סגיאן ועם סגי: 16 ותסק על עמי ישראל
כעננא דסליק ותחפי ית ארעא בסוף יומיא תהא ואיתינך על ארע בית שכינתי בדיל דידעון עממיא פרענות גבורתי כד אתקדש בך דיהון חזן [...] גוג:
17 כדנן אמר יוי אלהים האת הוא דמללית ביומי קדם ביד עבדי נביי ישראל דאתנביו ביומיא האנון מלקדמת דנא [...] סגיאין לאיתאה יתך עליהון:
18 ויהא בעדנא ההיא ביום מיתי גוג על ארעא דישראל אמר יוי אלהים ידלק רגזי וחמתי:
19 ובאתגלאה פרענותי במדלק אשת רגזי גזרת במימרי אם לא ביומא ההוא יהי זיע סגי על ארעא דישראל:
20 ויזועון מן קדמי נוני ימא ועופא דשמיא וחיות ברא וכל רחשא דרחיש על ארעא וכל אנשא דעל אפי ארעא ויתפגרון טוריא ויתלשון סגליא וכל שור רם לארעא יתמגר:
21 ואזמנינה למפל בחרבא על טורי ישראל עמי אמר יוי אלהים חרב גבר באחוהי תהא:
22 ואתפרע מנה במותא ובקטלא ומטר מגבר ואבני אלגביש אשתא וגפריתא אמטר עלוהי ועל משריתיה ועל עממין סגיאין דעמה:
23 ואתרברב ואתקדש ואגלי גבורתי לעיני עממין סגיאין וידעון ארי אנא יוי:

לט

1 ואת בר אדם אתנבי על גוג ותימר כדנן אמר יוי אלהים הא אנא שלח רגזי עלך גוג רב ריש משך ותובל: 2 ואשדלנך ואטעינך
ואסקינך מסיפי צפונא ואיתינך על טורי ישראל: 3 וארמי קשתך מיד שמאלך ותרך מיד ימינך אמגר:

Et venies de loco tuo ab extremo Aquilo- 15
nis, & gentes multæ tecū, aſcenſores equorum
omnes, congregatio magna & exercitus multus.
Et aſcendes ſuper populum meū Iſrael qua- 16
ſi nubes vt operias terram, in extremo dierum
erit, & adducam te ſuper terram meam, vt
ſciant omnes gentes me cùm ſanctificatus fuero
ego in te in conſpectu eorum.
Hæc dicit Dominus Dominus, O Gog, tu es 17
de quo locutus ſum ante dies priores per ma-
num ſeruorum meorum prophetarum Iſrael, qui
prophetauerunt in diebus illis, & annis vt ad-
ducerem te ſuper eos.
Et erit in die illa in die qua venerit Gog 18
ſuper terram Iſrael, dicit Dominus Dominus,
aſcendet furor meus,
Et zelus meus: in igne iræ meæ locutus ſum, 19
profectò in die illa erit motio magna in terra
Iſrael.
Et commouebuntur à facie mea piſces ma- 20
ris, & volucres cæli, & beſtiæ campi, & om-
nia reptilia quæ in terra, & omnes homines qui
ſuper faciem terræ, & ſcindentur montes, &
cadent valles, et omnis murus in terrā corruet.
Et vocabo contra eum omnem timorem, 21
dicit Dominus: gladius hominis in fratrem
ſuum erit.
Et iudicabo eum morte & ſanguine, & 22
pluuia inundāte, & lapidibus grādinis: et ignē,
& ſulphur pluam ſuper eum, & ſuper omnes
qui cum eo, & ſuper gentes multas cum eo.
Et magnificabor, & ſanctificabor, & glo- 23
rificabor, & notus ero in conſpectu multarum
gentium, & ſcient, quia ego Dominus.

CAP. XXXIX.

ET tu fili hominis vaticinare ſuper Gog, & 1
dic, Hæc dicit Dominus Dominus, Ecce ego
ad te Gog principem capitis Moſoch & Thubal.
Et cōgregabo te & deducam te, & aſcen 2
dere faciam te à nouiſſimis Aquilonis, & edu-
cam ſuper montes Iſrael.
Et perdam arcum tuum de manu tua ſini- 3
ſtra, & ſagittationes tuas de manu tua dexte-
ra, & deijciam te

15 καὶ ἥξεις ἐκ τοῦ τόπου σου ἀπ' ἐσχάτου τοῦ βοῤῥᾶ, καὶ ἔθνη
πολλὰ μετὰ σοῦ ἀναβάται ἵππων πάντες συναγωγὴ με-
γάλη, καὶ δύναμις πολλή.
16 καὶ ἀναβήσῃ ἐπὶ τὸν λαόν μου ἰσραὴλ ὡς νεφέλη
καλύψαι γῆν· ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν ἔσται, καὶ ἀνάξω
σε ἐπὶ τὴν γῆν μου ἵνα γνῶσι πάντα τὰ ἔθνη ἐμὲ ἐν τῷ
ἁγιασθῆναί με ἐν σοὶ ἐνώπιον αὐτῶν.
17 τάδε λέγει κύριος κύριος ὦ γώγ, σὺ εἶ περὶ οὗ ἐλά-
λησα πρὸ ἡμερῶν τῶν ἔμπροσθεν διὰ χειρὸς τῶν δούλων
μου προφητῶν τοῦ ἰσραὴλ οἱ προφητεύσαντες ἐν ταῖς ἡ-
μέραις ἐκείναις, καὶ ἔτεσιν τοῦ ἀναγαγεῖν σε ἐπ' αὐτούς.
18 καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἂν ἔλθῃ τῷ
γὼγ ἐπὶ τὴν γῆν ἰσραήλ, λέγει κύριος κύριος, ἀναβή-
σεται ὁ θυμός μου.
19 καὶ ὁ ζῆλός μου ἐν πυρὶ τῆς ὀργῆς μου ἐλάλησα· ἦ μὴν
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται σεισμὸς μέγας ἐπὶ τῆς γῆς ἰσραήλ.
20 καὶ σεισθήσονται ἀπὸ προσώπου μου οἱ ἰχθύες τῆς θα-
λάσσης, καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὰ θηρία τοῦ πεδίου, καὶ
πάντα τὰ ἑρπετὰ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι
οἱ ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς, καὶ ῥαγήσεται τὰ ὄρη, καὶ πεσοῦνται
αἱ φάραγγες, καὶ πᾶν τεῖχος ἐπὶ τὴν γῆν πεσεῖται.
21 καὶ καλέσω ἐπ' αὐτὸν πάντα φόβον, λέγει κύριος,
μάχαιρα ἀνθρώπου ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἔσται.
22 καὶ κρινῶ αὐτὸν θανάτῳ, καὶ αἵματι καὶ ὑετῷ κατα-
κλύζοντι, καὶ λίθοις χαλάζης· καὶ πῦρ καὶ θεῖον βρέξω
ἐπ' αὐτὸν, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς μετ' αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ ἔθνη πολ-
λὰ μετ' αὐτοῦ.
23 καὶ μεγαλυνθήσομαι, καὶ ἁγιασθήσομαι, καὶ ἐνδο-
ξασθήσομαι, καὶ γνωσθήσομαι ἐναντίον πολλῶν ἐθνῶν, καὶ
γνώσονται ὅτι ἐγὼ κύριος.

λθ'.

1 Καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου προφήτευσον ἐπὶ γὼγ, καὶ εἶπον,
τάδε λέγει κύριος κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ γὼγ ἄρχοντα
ῥῶς μοσὸχ καὶ θουβάλ·
2 καὶ συνάξω σὲ καὶ κατάξω σὲ, καὶ ἀναβιβάσω σε ἀπ'
ἐσχάτου βοῤῥᾶ, καὶ ἀνάξω ἐπὶ τὰ ὄρη ἰσραήλ.
3 καὶ ἀπολῶ τὸ τόξον σου ἀπὸ τῆς χειρός σου τῆς ἀριστερᾶς,
καὶ τὰ τοξεύματά σου ἀπὸ τῆς χειρός σου τῆς δεξιᾶς, καὶ κα-
ταβαλῶ σε

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et ibis de loco tuo de finibus Aquilonis, tu & populi multi qui tecum ſunt, aſcenſores equorum vniuerſi, exercitus multi, & popu-
lus multus. 16 Et aſcendes ſuper populum meum Iſrael, ſicut nubes quæ eleuatur & operit terram: in fine dierum eris, & adducam te
ſuper terram domus maieſtatis meæ, vt ſciant populi vltionem potentiæ meæ cùm ſanctificatus fuero in te, ipſis videntibus vltionem tuam
ô Gog. 17 Hæc dicit Dominus Deus, Nunquid tu es de quo locutus ſum in diebus antiquis per manum ſeruorum meorum pro-
phetarum Iſrael? qui prophetauerunt à diebus illis, ab antiquo iam multis annis tranſactis, fore, vt adducerem te ſuper eos. 18 Et erit
tempore illo, die quo venerit Gog ſuper terram Iſrael, ait Dominus Deus, ſuccendetur furor meus, & indignatio mea. 19 Et cùm re-
uelata fuerit vindicta mea, vt ſuccendatur ignis furoris mei: decreui in verbo meo quòd in die illa erit commotio magna ſuper terram Iſ-
rael. 20 Et commouebuntur à facie mea piſces maris, & volucres cæli, & beſtiæ agri, & omne reptile quod reptat ſuper terram, &
omnes homines qui erunt ſuper faciem terræ, & ſubuertentur montes & euellentur turres, & omnis murus excelſus in terram corruet.
21 Et præparabo eum vt cadat in gladio ſuper montes Iſraelis populi mei, ait Dominus Deus: gladius vniuſcuiuſque erit in fratrem
ſuum. 22 Et vltionem ſumam ex eo in peſte & occiſione: & pluuiam vehementem, & lapides grandinis, & ignem, & ſulphur pluam ſu-
per eum, & ſuper exercitum eius, & ſuper populos multos qui cum eo erunt. 23 Et magnificabor, & ſanctificabor, & reuelabo potentiam
meam in oculis populorum multorum; & ſcient, quia ego Dominus.

CAP. XXXIX.

ET tu fili hominis vaticinare aduerſus Gog, & dices: Hæc dicit Dominus Deus, Ecce ego mitto furorem meum ſuper te Gog, ſumme
princeps Meſech & Thubal. 2 Et perſuadebo tibi, & ſeducam te, & aſcendere te faciam à finibus Aquilonis, & adducam te ſuper
montes Iſrael. 3 Et proijciam arcum tuum de manu ſiniſtra tua, & ſagittas tuas de manu dextera tua deijciam.

4 * עַל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל תִּפּוֹל אַתָּה וְכָל־אֲגַפֶּיךָ
וְעַמִּים אֲשֶׁר אִתָּךְ לְעֵיט צִפּוֹר כָּל־כָּנָף וְחַיַּת
5 הַשָּׂדֶה נְתַתִּיךָ לְאָכְלָה׃ * עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה תִּפּוֹל
כִּי אֲנִי דִבַּרְתִּי נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה׃
6 * וְשִׁלַּחְתִּי־אֵשׁ בְּמָגוֹג וּבְיֹשְׁבֵי הָאִיִּים לָבֶטַח
וְיָדְעוּ כִּי־אֲנִי יְהוָה׃
7 * וְאֶת־שֵׁם קָדְשִׁי אוֹדִיעַ בְּתוֹךְ עַמִּי יִשְׂרָאֵל
וְלֹא־אַחֵל אֶת־שֵׁם־קָדְשִׁי עוֹד וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם
כִּי־אֲנִי יְהוָה קָדוֹשׁ בְּיִשְׂרָאֵל׃
8 * הִנֵּה בָאָה וְנִהְיָתָה נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה הוּא
הַיּוֹם אֲשֶׁר דִּבַּרְתִּי׃
9 * וְיָצְאוּ יֹשְׁבֵי עָרֵי יִשְׂרָאֵל וּבִעֲרוּ וְהִשִּׂיקוּ בְּנֶשֶׁק
וּמָגֵן וְצִנָּה בְּקֶשֶׁת וּבְחִצִּים וּבְמַקֵּל יָד וּבְרֹמַח
וּבִעֲרוּ בָהֶם אֵשׁ שֶׁבַע שָׁנִים׃
10 * וְלֹא־יִשְׂאוּ עֵצִים מִן־הַשָּׂדֶה וְלֹא יַחְטְבוּ מִן־
הַיְּעָרִים כִּי בַנֶּשֶׁק יְבַעֲרוּ־אֵשׁ וְשָׁלְלוּ אֶת־שֹׁלְלֵיהֶם
וּבָזְזוּ אֶת־בֹּזְזֵיהֶם נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה׃
11 * וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא אֶתֵּן לְגוֹג מְקוֹם־שָׁם קֶבֶר
בְּיִשְׂרָאֵל גֵּי הָעֹבְרִים קִדְמַת הַיָּם וְחֹסֶמֶת הִיא
אֶת־הָעֹבְרִים וְקָבְרוּ שָׁם אֶת־גּוֹג וְאֶת־כָּל־
הֲמוֹנֹה וְקָרְאוּ גֵּיא הֲמוֹן גּוֹג׃
12 * וּקְבָרוּם בֵּית יִשְׂרָאֵל לְמַעַן טַהֵר אֶת־הָאָרֶץ
13 שִׁבְעָה חֳדָשִׁים׃ * וְקָבְרוּ כָּל־עַם הָאָרֶץ
וְהָיָה לָהֶם לְשֵׁם יוֹם הִכָּבְדִי נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה׃
14 * וְאַנְשֵׁי תָמִיד יַבְדִּילוּ עֹבְרִים בָּאָרֶץ מְקַבְּרִים
אֶת־הָעֹבְרִים אֶת־הַנּוֹתָרִים עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ
לְטַהֲרָהּ מִקְצֵה שִׁבְעָה־חֳדָשִׁים יַחְקֹרוּ׃
15 * וְעָבְרוּ הָעֹבְרִים בָּאָרֶץ וְרָאָה עֶצֶם אָדָם
וּבָנָה אֶצְלוֹ צִיּוּן עַד קָבְרוּ אֹתוֹ הַמְקַבְּרִים אֶל־גֵּיא
הֲמוֹן גּוֹג׃

4 * Super montes Iſrael cades tu, & om-
nia agmina tua, & populi tui qui ſunt te-
cum. Feris, auibus, omniq́ue volatili, & be-
ſtijs terræ dedi te ad deuorandum.
5 * Super faciem agri cades, quia ego lo-
cutus ſum, ait Dominus Deus.
6 * Et immittam ignem in Magog, & in
his qui habitant in inſulis confidenter, &
ſcient, quia ego Dominus.
7 * Et nomen ſanctum meum notum fa-
C ciam in medio populi mei Iſrael, & non
polluam nomen ſanctum meum amplius,
& ſcient gentes, quia ego Dominus ſan-
ctus Iſrael.
8 * Ecce venit, & factum eſt, ait Dominus
Deus: hæc eſt dies de qua locutus ſum.
9 * Et egredientur habitatores de ciui-
tibus Iſrael, & ſuccendent & comburent
arma, clypeum, & haſtas, arcum, & ſagit-
tas, & baculos manuum, & contos, & ſuc-
cendent ea igni ſeptem annis.
10 * Et non portabunt ligna de regionibus,
neque ſuccendent de ſaltibus, quoniam
arma ſuccendent igni, & deprædabuntur
eos quibus prædæ fuerant, & diripient va-
ſtatores ſuos, ait Dominus Deus.
11 * Et erit in die illa, dabo Gog locum no-
minatum ſepulchrũ in Iſrael, Vallem via-
torum ad Orientem maris, quæ obſtupe-
ſcere faciet prætereuntes, & ſepelient ibi
Gog, & omnem multitudinem eius, & vo-
cabitur Vallis multitudinis Gog.
12 * Et ſepelient eos domus Iſrael, vt mun-
dent terram ſeptem menſibus.
13 * Sepeliet autem omnis populus terræ,
D & erit eis nominata dies in qua glorifica-
tus ſum, ait Dominus Deus.
14 * Et viros iugiter conſtituent luſtrantes
terram, qui ſepeliant & requirant eos qui
remanſerant ſuper faciem terræ, vt emun-
dent eam. Poſt mẽſes autem ſeptem quæ-
rere incipient.
15 * Et circuibunt peragrantes terrã. Cum-
q́ue viderint os hominis, ſtatuent iuxta il-
lud titulum, donec ſepeliant illud polli-
ctores in valle multitudinis Gog.

תרגום יונתן

4 עַל טוּרֵי אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל תִּתְרְמֵי נְבִילְתָךְ אַתְּ וְכָל מַשְׁרְיָתָךְ וְעַמְמִין סַגִּיאִין דְעִמָּךְ לְעוֹף צִפַּר כָּל דִּי פָּרַח וּלְחֵיוַת בָּרָא מְסַרְתָּךְ לְאִשְׁתֵּיצָאָה׃
5 עַל אַפֵּי בָרָא תִּתְרְמֵי נְבִילְתָךְ אֲרֵי אֲנָא גְזָרִית בְּמֵימְרִי אֲמַר יוי אֱלֹהִים׃ 6 וְאַדְלֵק אֶשָּׁתָא בְּמָגוֹג וּבְיָתְבֵי נַגְוָתָא דְשָׁרָן לְרַחְצָן וְיִדְעוּן
אֲרֵי אֲנָא יוי׃ 7 וְיָת שְׁמָא דְקֻדְשִׁי אֲגַלֵּי בְּגוֹ עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְלָא אַחֵיל יָת שְׁמָא דְקֻדְשִׁי עוֹד וְיִדְעוּן עַמְמַיָּא אֲרֵי אֲנָא יוי קַדִּישָׁא אַשְׁרֵיתִי
שְׁכִנְתִּי בְּיִשְׂרָאֵל׃ 8 הָא אַתְיָא וְתִתְקַיַּם אֲמַר יוי אֱלֹהִים הוּא יוֹמָא דִגְזָרִית בְּמֵימְרִי׃ 9 וְיִפְּקוּן יָתְבֵי קִרְוֵי אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל וִיהוֹן
וּמוֹקְדִין בְּמָאנֵי זֵינָא בַּעֲגִילִין וּתְרִיסִין בְּקַשְׁתָּן וּבְגִירָרִין וּבְאָעֵי מוּרְנִין וּרְוּמְחִין וִידַלְקוּן בְּהוֹן נוּרָא שְׁבַע שְׁנִין׃
10 וְלָא יִסְבוּן אָעִין מִן חַקְלָא וְלָא יְקַצְּצוּן מִן חֻרְשַׁיָּא אֲרֵי בְּמָאנֵי זֵינָא יַדְלְקוּן נוּרָא וְיִבְזוּן יָת בָּזְזֵיהוֹן וְיַעְדּוּן יָת עָדְאֵיהוֹן אֲמַר יוי אֱלֹהִים׃
11 וִיהֵי בְּעִדָּנָא הַהִיא אֶתֵּן לְגוֹג אֲתַר כָּשַׁר לְבֵית קְבוּרָה בְּיִשְׂרָאֵל בְּחֵילַת מְגִיזַתָא מַדְנַח יַם גִּנּוֹסַר וְסָמְכָא הִיא לִתְרֵין טוּרַיָּא וְיִקְבְּרוּן
תַּמָּן יָת גּוֹג וְיָת כָּל אִתְרְגוֹשְׁתֵּיהּ וְיִקְרוּן חֵילַת אִתְרְגוֹשַׁת גּוֹג׃ 12 וְיִקְבְּרוּנוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּדִיל לְדַכָּאָה יָת אַרְעָא שִׁבְעָה יַרְחִין׃
13 וְיִקְבְּרוּן כָּל עַמָּא דְאַרְעָא וִיהֵי לְהוֹן לְשׁוּם יוֹם אִתְיַקְּרוּתִי אֲמַר יוי אֱלֹהִים׃
14 וְגֻבְרִין זְמִינִין תְּדִירָא לְמֶהֱוֵי עָדַן בְּאַרְעָא מְקַבְּרִין עִם דְּעָדַן יָת דְּאִשְׁתְּאָרוּ עַל אַפֵּי אַרְעָא לְדַכָּיוּתַהּ מִסּוֹף שִׁבְעָה יַרְחִין יִשְׁרוֹן לְמִבְדַּק׃
15 וְיִעְבְּרוּן אוֹרְחָא דְעָדַן בְּאַרְעָא וְאִם יֶחֱזֵי גַּרְמָא דֶאֱנָשָׁא וְיִבְנֵי לְוָתֵיהּ צִיּוּנָא עַד דְּיִקְבְּרוּן יָתֵיהּ דִּמְקַבְּרִין בְּחֵילַת אִתְרְגוֹשַׁת גּוֹג׃

* Super montes Israel, & cades tu, & om- 4
nes qui circa te, & gentes quæ tecum, dabun-
tur in multitudinem auium omni volatili, &
omnibus bestiis campi dedi te ad deuorandum.
* Super faciem campi cades, quia ego locutus 5
sum, dicit Dominus Dominus.
* Et mittam ignem in Magog, & habita- 6
buntur insulæ in pace; & scient, quia ego sum
Dominus.
* Et nomen meum sanctum notum fiet in 7
medio populi mei Israel, & non polluetur no-
men meum sanctũ vltra: & scient gentes quia
ego sum Dominus sanctus in Israel.
* Ecce venit & scies quando erit, dicit Do 8
minus: hæc est dies in qua locutus sum.
* Et egredientur habitantes vrbes Israel, 9
& succendent in armis clypeis, & peltis, &
contis, & arcubus, & sagittis, & baculis ma-
nuum & lanceis, & succendent in eis ignem
septem annis.
* Et non assument ligna ex campo, neque in- 10
cident de saltibus, sed arma comburent igne, &
deprædabuntur eos qui deprædati sunt eos, &
spoliabunt spoliantes eos, dicit Dominus omni-
potens.
* Et erit in die illa dabo Gog locum nomina- 11
tum monumentum in Israel, sepulchrum adue-
nientium ad mare; & circumædificabunt cir-
cuitum oris vallis, & sepelient ibi Gog, &
omnem multitudinem eius, & vocabitur tunc
Cœmiterium Gog.
* Et sepelient eos domus Israel, vt mun- 12
detur terra in septem mensibus.
* Et sepelient eos omnis populus terræ, & 13
erit eis in nominatum qua die glorificatus sum,
dicit Dominus Dominus.
* Et viros semper secernent lustrantes ter- 14
ram ad sepeliendum derelictos à facie terræ, vt
emundent illos post septem menses, & requi-
rent.
* Et omnis pertransiens terram, & videns 15
os hominis, ædificabit iuxta illud titulum, do-
nec sepeliant illud sepelientes in cœmiterium
Gog.

4 * ἐπὶ τὰ ὄρη ἰσραὴλ, καὶ πέσῃ σὺ καὶ πάντες ὁ περὶ
σὲ, καὶ τὰ ἔθνη τὰ μετὰ σοῦ δοθήσονται εἰς πλῆθος ὀρνέων
παντὶ πετεινῷ, καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ πεδίου δέδωκά
σε βρωθῆναι.
5 * ἐπὶ προσώπου τοῦ πεδίου πέσῃ, ὅτι ἐγὼ ἐλάλησα,
λέγει κύριος κύριος.
6 * καὶ ἀποστελῶ πῦρ ἐπὶ μαγὼγ, καὶ κατοικηθήσονται αἱ
νῆσοι ἐπ᾽ εἰρήνης, καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος.
7 * καὶ τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον γνωσθήσεται ἐν μέσῳ λαοῦ
μου ἰσραὴλ, καὶ οὐ βεβηλωθήσεται τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον
οὐκ ἔτι, καὶ γνώσονται τὰ ἔθνη, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ἅγιος
ἐν ἰσραήλ.
8 * ἰδοὺ ἥκει καὶ γνώσῃ ὅτε ἔσται, λέγει κύριος, αὕτη ἐστὶν
ἡ ἡμέρα ἐν ᾗ ἐλάλησα.
9 * καὶ ἐξελεύσονται οἱ κατοικοῦντες τὰς πόλεις ἰσραὴλ,
καὶ καύσουσιν ἐν τοῖς ὅπλοις θυρεοῖς, καὶ πέλταις, καὶ κοντοῖς,
καὶ τόξοις, καὶ τοξεύμασι, καὶ ῥάβδοις χειρῶν, καὶ λόγχαις, καὶ
καύσουσιν ἐν αὐτοῖς πῦρ ἑπτὰ ἔτη.
10 * καὶ οὐ μὴ λάβωσιν ξύλα ἐκ τοῦ πεδίου, οὐδ᾽ οὐ μὴ
κόψωσιν ἐκ τῶν δρυμῶν, ἀλλ᾽ ἢ τὰ ὅπλα κατακαύσουσιν
πυρὶ, καὶ προνομεύσουσιν τοὺς προνομεύσαντας αὐτοὺς,
καὶ σκυλεύσουσιν τοὺς σκυλεύσαντας αὐτοὺς, λέγει κύριος
παντοκράτωρ.
11 * καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ δώσω τῷ γὼγ τόπον
ὀνομαστὸν μνημεῖον ἐν ἰσραὴλ, πολυάνδριον τῶν ἐπελ-
θόντων πρὸς τῇ θαλάσσῃ, καὶ περιοικοδομήσουσιν τὸ περι-
στόμιον τῆς φάραγγος, καὶ κατορύξουσιν ἐκεῖ τὸν γὼγ, καὶ
πᾶν τὸ πλῆθος αὐτοῦ, καὶ κληθήσεται τότε τὸ πολυάνδριον
τοῦ γώγ.
12 * καὶ κατορύξουσιν αὐτοὺς οἶκος ἰσραὴλ, ἵνα καθαρισθῇ
13 ἡ γῆ ἐν ἑπτὰ μησίν. * καὶ κατορύξωσιν αὐτοὺς πᾶς ὁ
λαὸς τῆς γῆς, καὶ ἔσται αὐτοῖς εἰς ὀνομαστὸν ᾗ ἡμέρᾳ ἐδο-
14 ξάσθην, λέγει κύριος κύριος. * καὶ ἄνδρας διαπαν-
τὸς διαστελοῦσιν ἐπιπορευομένους τὴν γῆν θάψαι τοὺς κα-
ταλελειμμένους ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, καθαρίσαι αὐτοὺς
μετὰ τὴν ἑπτάμηνον καὶ ἐκζητήσουσιν.
15 * καὶ πᾶς ὁ διαπορευόμενος τὴν γῆν, καὶ ἰδὼν ὀστοῦν
ἀνθρώπου, οἰκοδομήσει παρ᾽ αὐτὸ σημεῖον, ἕως ὅτου θά-
ψωσιν αὐτὸ οἱ θάπτοντες εἰς τὸ πολυάνδριον τοῦ γώγ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et super montes terræ Israel proijcietur cadauer tuum: te & omnes exercitus tuos, & populos multos qui sunt tecum, auibus volu-
cribus, omnique volatili & bestiis agri tradidi consumendos. 5 Super faciem agri proijcietur cadauer tuum, quia ego decreui in
verbo meo, ait Dominus Deus. 6 Et succendam ignem in Magog, & in incolis insularum qui habitant confidenter: & scient, quia
ego Dominus. 7 Et nomen sanctum meum reuelabo in medio populi mei Israel, & non violabo nomen sanctum meum amplius:
& scient populi, quia ego Dominus sanctus qui habitare feci maiestatem meam in Israel. 8 Ecce venit & confirmabitur, ait Do-
minus Deus: hæc est dies quam decreui in verbo meo. 9 Et egredientur habitatores ciuitatum terræ Israel, & calefient, & illustrabuntur
armis bellicis clypeis & scutis, & arcubus, & sagittis, & iaculorum & lancearum lignis: & succendent his ignem septem annis.
10 Et non tollent ligna de agro, nec succident de saltu, quia armis bellicis succendent ignem, & deprædabuntur deprædatores suos, &
spoliabunt expoliatores suos, ait Dominus Deus. 11 Et erit in tempore illo, & dabo ipsi Gog locum aptum in domum sepulchri in
Israel in Valle vadorum ad Orientem maris Genesar; ea coniuncta est duobus montibus; & sepelient ibi Gog, & omnem multitudinem
eius, & vocabunt Vallem multitudinis Gog. 12 Et sepelient eos domus Israel, vt mundent terram septem mensibus.
13 Et sepelient eos omnis populus terræ, & erit eis in nomen dies in quo me glorificauero, ait Dominus Deus.
14 Et viros iugiter constituent, vt transeant per terram, sepelientes cum his qui transeunt, eos qui remanserant super faciem terræ, vt
emundent eam. post septem menses incipient quærere. 15 Et si quis transiens per viam eorum, qui transeunt per terram, viderit
ossa hominum, construct iuxta illa titulum, donec sepeliant illa humatores in Valle multitudinis Gog.

16 * וְגַם שֶׁם־עִיר הֲמוֹנָה וְטִהֲרוּ הָאָרֶץ׃
17 * וְאַתָּה בֶן־אָדָם כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה אֱמֹר
לְצִפּוֹר כָּל־כָּנָף וּלְכֹל חַיַּת הַשָּׂדֶה הִקָּבְצוּ וָבֹאוּ
הֵאָסְפוּ מִסָּבִיב עַל־זִבְחִי אֲשֶׁר אֲנִי זֹבֵחַ לָכֶם זֶבַח
גָּדוֹל עַל הָרֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲכַלְתֶּם בָּשָׂר וּשְׁתִיתֶם דָּם׃
18 * בְּשַׂר גִּבּוֹרִים תֹּאכֵלוּ וְדַם־נְשִׂיאֵי הָאָרֶץ תִּשְׁתּוּ
אֵילִים כָּרִים וְעַתּוּדִים פָּרִים מְרִיאֵי בָשָׁן כֻּלָּם׃
19 * וַאֲכַלְתֶּם־חֵלֶב לְשָׂבְעָה וּשְׁתִיתֶם דָּם לְשִׁכָּרוֹן
מִזִּבְחִי אֲשֶׁר־זָבַחְתִּי לָכֶם׃
20 * וּשְׂבַעְתֶּם עַל־שֻׁלְחָנִי סוּס וָרֶכֶב גִּבּוֹר וְכָל־
אִישׁ מִלְחָמָה נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה׃
21 * וְנָתַתִּי אֶת־כְּבוֹדִי בַּגּוֹיִם וְרָאוּ כָל־הַגּוֹיִם אֶת־
מִשְׁפָּטִי אֲשֶׁר עָשִׂיתִי וְאֶת־יָדִי אֲשֶׁר־שַׂמְתִּי בָהֶם׃
22 * וְיָדְעוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם מִן־
23 הַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה׃ * וְיָדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי בַעֲוֺנָם
גָּלוּ בֵית־יִשְׂרָאֵל עַל אֲשֶׁר מָעֲלוּ־בִי וָאַסְתִּר פָּנַי
מֵהֶם וָאֶתְּנֵם בְּיַד צָרֵיהֶם וַיִּפְּלוּ בַחֶרֶב כֻּלָּם׃
24 * כְּטֻמְאָתָם וּכְפִשְׁעֵיהֶם עָשִׂיתִי אֹתָם וָאַסְתִּר
25 פָּנַי מֵהֶם׃ * לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה עַתָּה
אָשִׁיב אֶת־שְׁבִית יַעֲקֹב וְרִחַמְתִּי כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל
וְקִנֵּאתִי לְשֵׁם קָדְשִׁי׃
26 * וְנָשׂוּ אֶת־כְּלִמָּתָם וְאֶת־כָּל־מַעֲלָם אֲשֶׁר מָעֲלוּ־
בִי בְּשִׁבְתָּם עַל־אַדְמָתָם לָבֶטַח וְאֵין מַחֲרִיד׃
27 * בְּשׁוֹבְבִי אוֹתָם מִן־הָעַמִּים וְקִבַּצְתִּי אֹתָם
מֵאַרְצוֹת אֹיְבֵיהֶם וְנִקְדַּשְׁתִּי בָם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם רַבִּים׃
28 * וְיָדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם בְּהַגְלוֹתִי אֹתָם
אֶל־הַגּוֹיִם וְכִנַּסְתִּים עַל־אַדְמָתָם וְלֹא־אוֹתִיר
29 עוֹד מֵהֶם שָׁם׃ * וְלֹא־אַסְתִּיר עוֹד פָּנַי מֵהֶם
אֲשֶׁר שָׁפַכְתִּי אֶת־רוּחִי עַל־בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם
אֲדֹנָי יֱהוִה׃

16 * Nomen aũt ciuitatis Amona,& mun
17 dabunt terram. *Tu aũt fili hominis, Hæc
dicit Dñs Deus: Dic omni volucri & vni-
uersis auibus,cunctisq; bestijs agri,Conue-
E nite,properate,concurrite vndiq; ad victi-
mam meam quam ego immolo vobis,vi-
ctimã grandem super montes Israel, vt co-
18 medatis carnẽ & bibatis sanguinem. *Car-
nes fortiũ comedetis, & sanguinem prin-
cipum terræ bibetis, arietũ & agnorum,&
hircorũ, taurorumque, & altilium,& pin-
19 guium omnium. * Et comedetis adipẽ in
saturitatem, & bibetis sanguinẽ in ebrie-
tate; de victima quã ego immolaui vobis.
20 * Et saturabimini super mensam meã de
equo & equite forti, & de vniuersis viris
21 bellatoribus,ait Dñs Deus. *Et ponã glo-
riam meã in gentibus,& videbunt omnes
F gentes iudiciũ meum quod fecerim & ma-
22 nũ meam quam posuerim super eos. *Et
scient domus Israel, quia ego Dñs Deus
23 eorum, à die illa & deinceps. *Et scient
gentes,quoniam in iniquitate sua capta sit
domus Israel,& ꝙ reliquerit me,& abscon-
derim faciem meã ab eis,& tradiderim eos
in manus hostium, & ceciderint in gladio
24 vniuersi. * Iuxta immunditiam eorum
& scelera feci eis, & abscõdi faciem meam
25 ab illis. * Propterea hæc dicit Dñs Deus:
Nũc reducam captiuitatem Iacob, & mi-
G serebor omnis domus Israel. Et assumam
zelum pro nomine sancto meo.
26 * Et portabunt confusionem suam, &
omnem præuaricationem quam præuari-
cati sunt in me, cùm habitauerint in terra
sua confidenter neminem formidantes.
27 * Et reduxero eos de populis, & congre-
gauero de terris inimicorum suorum, &
sanctificatus fuero in eis in oculis gentium
28 plurimarum. * Et scient, quia ego Dñs
Deus eorum, eò quòd transtulerim eos in
nationes, & congregauerim eos super ter-
ram suã, & nõ dereliquerim quemquã ex
29 eis ibi. *Et non abscõdam vltrà faciẽ meã
ab eis,eò quòd effuderim spiritum meum
super omnẽ domum Israel, ait Dñs Deus.

תרגום יונתן

16 וְאַף לְתַמָּן יִתְרְמוֹן קְטִילֵי רוּמִי קַרְתָּא דְסַגִּיאִין אִתְרְגוּשְׁתְּהָא וִידַכּוֹן אַרְעָא׃ 17 וְאַתְּ בַּר אָדָם כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים אֱמַר לְעוֹפָא
כָל פָּרַח וּלְכָל חֵיוַת בָּרָא אִתְכַּנַּשׁוּ וְאָתוּ אִתְקָרְבוּ מִסְּחוֹר סְחוֹר עַל קְטִילַי דַּאֲנָא קָטֵל לְכוֹן קְטוֹל סַגִּי עַל טוּרֵי יִשְׂרָאֵל וְתֵיכְלוּן בִּשְׂרָא
18 וְתִשְׁתּוּן דְּמָא׃ בְּשַׂר גִּבָּרִין תֵּיכְלוּן וְדַם רַבְרְבֵי אַרְעָא תִּשְׁתּוּן מַלְכִין רַבְרְבִין וְטוּרְנִין גִּבָּרִין עַתִּירֵי נִכְסַיָּא כֻּלְּהוֹן׃ 19 וְתֵיכְלוּן
תַּרְבָּא לְמִסְבַּע וְתִשְׁתּוּן דְּמָא לְרְוֵי מִבְּשַׂר קְטִילִין דַּאֲנָא קָטֵל לְכוֹן׃ 20 וְתִשְׂבְּעוּן עַל טוּרֵי עַמִּי בְּשַׂר סוּסָוָן וּרְתִיכִין גִּבָּרִין וְכָל גִּבָּרֵי עָבְדֵי
21 קְרָבָא אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים׃ וְאֶתֵּן יַת יְקָרִי בְּעַמְמַיָּא וְיֶחֱזוֹן כָּל עַמְמַיָּא יַת פֻּרְעָנוּתִי דַּעֲבָדֵית וְיַת גְּבוּרְתִּי דְּשַׁוֵּיתִי בְהוֹן׃ 22 וְיִדְּעוּן בֵּית
יִשְׂרָאֵל אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲהוֹן מִן יוֹמָא הַהוּא וּלְהָלְאָה׃ 23 וְיִדְּעוּן עַמְמַיָּא אֲרֵי בְחוֹבֵיהוֹן גְּלוֹ בֵית יִשְׂרָאֵל עַל דְּשַׁקַּרוּ בְמֵימְרִי וְסַלֵּקִית שְׁכִינְתִּי
מִנְּהוֹן וּמְסַרְתִּינוּן בְּיַד סָנְאֵיהוֹן וְאִתְקְטָלוּ בְחַרְבָּא כֻּלְּהוֹן׃ 24 כְּסוֹאֲבוּתְהוֹן וּכְמֶרֶדֵיהוֹן אִתְפָּרְעֵית מִנְּהוֹן וְסַלֵּקִית שְׁכִינְתִּי מִנְּהוֹן׃
25 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים כְּעַן אָתֵיב יַת גָּלוּת יַעֲקֹב וַאֲרַחֵם עַל כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶתְפְּרַע פֻּרְעָנוּת גְּבוּרְתִּי מִן עַמְמַיָּא עַל דְּאַחִילוּ יַת
שְׁמָא דְקֻדְשִׁי׃ 26 וִיקַבְּלוּן יַת אִתְכַּנְּעוּתְהוֹן וְיַת כָּל שִׁקְרֵיהוֹן דְּשַׁקַּרוּ בְמֵימְרִי בְּמִתַּבְהוֹן עַל אַרְעֲהוֹן לְרָחְצָן וְלֵית דְּמָנִיד׃
27 כַּד אָתֵיב יָתְהוֹן מִבֵּינֵי עַמְמַיָּא וְאַכְנֵשׁ יָתְהוֹן מִמְּדִינַת בַּעֲלֵי דְבָבֵיהוֹן וְאֶתְקַדַּשׁ בְּהוֹן לְעֵינֵי עַמְמִין סַגִּיאִין׃
28 וְיִדְּעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲהוֹן דְּעַל דְּחָבוּ קֳדָמַי אַגְלֵיתִי יָתְהוֹן לְבֵינֵי עַמְמַיָּא וּכְדוּ דְּתָבוּ כְּנַשְׁתִּנוּן לְאַרְעֲהוֹן וְלָא אַשְׁאַר עוֹד מִנְּהוֹן תַּמָּן׃
29 וְלָא אֲסַלֵּק עוֹד שְׁכִינְתִּי מִנְּהוֹן דִּשְׁפַכִית יַת רוּחַ קֻדְשִׁי עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים׃

* Et enim nomen ciuitatis cœmiterium, & 16
mundabitur terra. * Et tu fili hominis: Hæc 17
dicit Dominus Dominus, Dic omni aui volu-
cri, & ad omnes beſtias campi, Congregamini et
venite ab omnibus quæ in circuitu ad ſacrificiũ
meum, quod ſacrificaui vobis ſacrificium ma-
gnum ſuper montes Iſrael, & comedetis carnes
& bibetis ſanguinem. * Carnes gigantũ come- 18
detis, & ſanguinem principum terræ bibetis,
arietes & vitulos, & hircos: & vituli impin-
guati omnes. * Et comedetis adipem in ſaturi- 19
tatem, & bibetis ſanguinem in ebrietatem de
ſacrificio meo quod ſacrificaui vobis.
* Et ſaturabimini de menſa mea; equum & 20
aſcenſorem, & gigantem, & omnem virum
bellatorem, dicit Dominus.
* Et dabo gloriam meam in vobis, & vi- 21
debunt omnes gentes iudicium meum quod feci,
& manum meam quam induxi ſuper eos.
* Et ſcient domus Iſrael, quia ego ſum Do- 22
minus Deus eorum à die iſta & deinceps.
* Et ſcient omnes gentes; quia propter pec- 23
cata ſua captiuati ſunt domus Iſrael, eò quòd
præuaricati ſunt in me, & auerti faciem meam
ab eis, & tradidi eos in manus inimicorum eo-
rum, & ceciderunt vniuerſi gladio.
* Secundùm immunditias eorum, & iniqui- 24
tates eorum feci eis, & auerti faciem meam ab
eis. * Propterea hæc dicit Dominus Dominus, 25
Nunc reducam captiuitatem in Iacob, & mi-
ſerebor domus Iſrael, & zelabo propter nomen
ſanctũ meum. * Et portabunt ignominiã ſuam, 26
& iniuſtitiam quam iniuſtè egerunt cùm habi-
tauerint ipſi in terra ſua in pace, & non erit ex-
terrens. * Cùm reduxero ego eos de gentibus, 27
& congregauero ego eos de regionibus gentium,
et ſanctificabor in eis, in conſpectu gentiũ. * Et 28
ſcient, quia ego ſum Dominus Deus eorũ, cùm
apparuero, ego eis in gentibus, & cùm congre-
gauero ego eos ſuper terram eorum, & non de-
relinquam vltrà ex eis quempiam ibi.
* Et non auertam vltrà faciem meam ab 29
eis, eò quòd effudi furorem meum ſuper domum
Iſrael, dicit Dominus Dominus.

16 * καὶ γὰρ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως πολυάνδριον, καὶ καθαρισθή-
17 σεται ἡ γῆ. * καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, τάδε λέγει κύριος κύριος,
εἶπον παντὶ ὀρνέῳ πετεινῷ, καὶ πρὸς πάντα τὰ θηρία τοῦ
πεδίου, συνάχθητε, καὶ ἔρχεσθε ἀπὸ πάντων τῶν περικύ-
κλῳ ἐπὶ τὴν θυσίαν μου ἣν τέθυκα ὑμῖν θυσίαν μεγάλην
ἐπὶ τὰ ὄρη ἰσραήλ, καὶ φάγεσθε κρέα καὶ πίεσθε αἷμα.
18 * κρέα γιγάντων φάγεσθε, καὶ αἷμα ἀρχόντων τῆς
γῆς πίεσθε, κριοὺς, καὶ μόσχους, καὶ τράγους, καὶ οἱ μόσχοι
ἐστεατωμένοι πάντες.
19 * καὶ φάγεσθε στέαρ εἰς πλησμονήν, καὶ πίεσθε αἷμα εἰς
20 μέθην ἀπὸ τῆς θυσίας μου ἧς ἔθυσα ὑμῖν. * καὶ ἐμπλησθή-
σεσθε ἀπὸ τῆς τραπέζης μου· ἵππον καὶ ἀναβάτην, καὶ γί-
γαντα, καὶ πάντα ἄνδρα πολεμιστήν, λέγει κύριος.
21 * καὶ δώσω τὴν δόξαν μου ἐν ὑμῖν, καὶ ὄψονται πάντα
τὰ ἔθνη τὴν κρίσιν μου ἣν ἐποίησα, καὶ τὴν χεῖρά μου ἣν
ἐπήγαγον ἐπ' αὐτούς.
22 * καὶ γνώσονται οἶκος ἰσραήλ, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς
αὐτῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ ἐπέκεινα.
23 * καὶ γνώσονται πάντα τὰ ἔθνη, ὅτι διὰ τὰς ἁμαρτίας
αὐτῶν ᾐχμαλωτεύθησαν οἶκος ἰσραήλ, ἀνθ' ὧν ἠθέτησαν
εἰς ἐμέ, καὶ ἀπέστρεψα τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν, καὶ πα-
ρέδωκα αὐτοὺς εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ ἔπεσαν
24 πάντες μαχαίρᾳ. * κατὰ τὰς ἀκαθαρσίας αὐτῶν καὶ
τὰ ἀνομήματα αὐτῶν ἐποίησα αὐτοῖς, καὶ ἀπέστρεψα τὸ
25 πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν. * διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος
κύριος, νῦν ἀναστρέψω αἰχμαλωσίαν ἐν ἰακώβ, καὶ ἐλεή-
σω τὸν οἶκον ἰσραήλ, καὶ ζηλώσω διὰ τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν μου.
26 * καὶ λήψονται τὴν ἀτιμίαν ἑαυτῶν, καὶ τὴν ἀδικίαν ἣν
ἠδίκησαν ἐν τῷ κατοικισθῆναι αὐτοὺς ἐπὶ τὴν γῆν αὐτῶν
ἐπ' εἰρήνης, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν.
27 * ἐν τῷ ἀποστρέψαι με αὐτοὺς ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ συνα-
γαγεῖν με αὐτοὺς ἐκ τῶν χωρῶν τῶν ἐθνῶν· καὶ ἁγιασθή-
σομαι ἐν αὐτοῖς, ἐνώπιον τῶν ἐθνῶν.
28 * καὶ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, ἐν
τῷ ἐπιφανῆναί με αὐτοῖς ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ ἐν τῷ συνάξαι
με αὐτοὺς ἐπὶ τὴν γῆν αὐτῶν, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψω ἔτι
29 αὐτῶν οὐδένα ἐκεῖ. * καὶ οὐκ ἀποστρέψω οὐκ ἔτι τὸ πρό-
σωπόν μου ἀπ' αὐτῶν, ἀνθ' οὗ ἐξέχεα τὸν θυμόν μου ἐπὶ
τὸν οἶκον ἰσραήλ, λέγει κύριος κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[16] Ibi quoque proijcientur occiſi excellæ ciuitatis cuius turmæ multæ ſunt, & emundabunt terram. [17] Tu autem fili hominis: Hæc
dicit Dominus Deus, Dic auibus, paſſeribus, omniq́ue volatili, & omni beſtiæ agri, Congregamini & venite, appropinquate vndique ad
interfectos meos, quos ego occido vobis occiſione magna ſuper montes Iſrael, & comedetis carnem & bibetis ſanguinem. [18] Carnem
fortium comedetis, & ſanguinem principum terræ bibetis, regum, principum, & ducum fortium, opibus diuitum omnium. [19] Et come-
detis adipem ad ſatietatem, & bibetis ſanguinem ad ebrietatem; de carne occiſorum, quos ego occido vobis. [20] Et ſaturabimini ſuper
menſas populi mei carne equorum, & quadrigarum fortium & omnium bellatorum robuſtorum, ait Dominus Deus. [21] Et dabo glo-
riam meam in populis, & videbunt omnes populi vltionem meam quam feci, & potentiam meam quam poſui in eis. [22] Et ſcient domus
Iſrael, quia ego Dominus Deus eorum à die illa & deinceps. [23] Et ſcient populi, quia propter peccata ſua migrauit domus Iſrael,
pro eo quòd præuaricata eſt in verbum meum, & abſtuli maieſtatem meam ab eis; & tradidi eos in manus inimicorum ſuorum, & inter-
fecti ſunt gladio vniuerſi. [24] Iuxta immunditias ſuas & rebelliones ſuas vltionem ſumpſi ex eis, & abſtuli maieſtatem meam ab eis.
[25] Idcircò hæc dicit Dominus Deus, Nunc reducam captiuitatem Iacob & miſerebor vniuerſæ domus Iſrael, & vlciſcar vltionem po-
tentiæ meæ de populis, pro eo quòd violauerunt nomen ſauctum meum. [26] Et ſuſcipient confuſionem ſuam, & omnes præuaricationes
ſuas, quibus præuaricati ſunt in verbum meum cùm habitarent ſuper terram ſuam confidenter; & non erit qui exterreat eos. [27] Cùm
reduxero eos de medio populorum, & congregauero eos de prouincijs inimicorum ſuorum; & ſanctificatus fuero in eis in oculis popu-
lorum multorum. [28] Et ſcient, quia ego Dominus Deus eorum, qui, pro eo quòd peccauerunt coram me, tranſtulerim eos inter popu-
los; & nunc quia conuerſi ſunt, congregauerim eos ad terram ſuam: nec reliquum faciam vltrà quenquam ex eis ibi. [29] Neque auferam
amplius maieſtatem meam ab eis; quia effudi ſpiritum ſanctum meum ſuper domum Iſrael, ait Dominus Deus.

מ

1 בְּעֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ שָׁנָה לְגָלוּתֵנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחַר אֲשֶׁר הֻכְּתָה הָעִיר בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הָיְתָה עָלַי יַד־יְהוָה וַיָּבֵא אֹתִי שָׁמָּה׃

2 בְּמַרְאוֹת אֱלֹהִים הֱבִיאַנִי אֶל־אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וַיְנִיחֵנִי אֶל־הַר גָּבֹהַּ מְאֹד וְעָלָיו כְּמִבְנֵה־עִיר מִנֶּגֶב׃

3 וַיָּבִיא אוֹתִי שָׁמָּה וְהִנֵּה־אִישׁ מַרְאֵהוּ כְּמַרְאֵה נְחֹשֶׁת וּפְתִיל־פִּשְׁתִּים בְּיָדוֹ וּקְנֵה הַמִּדָּה וְהוּא עֹמֵד בַּשָּׁעַר׃

4 וַיְדַבֵּר אֵלַי הָאִישׁ בֶּן־אָדָם רְאֵה בְעֵינֶיךָ וּבְאָזְנֶיךָ שְּׁמָע וְשִׂים לִבְּךָ לְכֹל אֲשֶׁר־אֲנִי מַרְאֶה אוֹתָךְ כִּי לְמַעַן הַרְאוֹתְכָה הֻבָאתָה הֵנָּה הַגֵּד אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־אַתָּה רֹאֶה לְבֵית יִשְׂרָאֵל׃

5 וְהִנֵּה חוֹמָה מִחוּץ לַבַּיִת סָבִיב סָבִיב וּבְיַד הָאִישׁ קְנֵה הַמִּדָּה שֵׁשׁ־אַמּוֹת בָּאַמָּה וָטֹפַח וַיָּמָד אֶת־רֹחַב הַבִּנְיָן קָנֶה אֶחָד וְקוֹמָה קָנֶה אֶחָד׃

6 וַיָּבוֹא אֶל־שַׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו דֶּרֶךְ הַקָּדִימָה וַיַּעַל בְּמַעֲלוֹתָו וַיָּמָד אֶת־סַף הַשַּׁעַר קָנֶה אֶחָד רֹחַב וְאֵת סַף אֶחָד קָנֶה אֶחָד רֹחַב׃

7 וְהַתָּא קָנֶה אֶחָד אֹרֶךְ וְקָנֶה אֶחָד רֹחַב וּבֵין הַתָּאִים חָמֵשׁ אַמּוֹת וְסַף הַשַּׁעַר מֵאֵצֶל אוּלָם הַשַּׁעַר מֵהַבַּיִת קָנֶה אֶחָד׃

8 וַיָּמָד אֶת־אֻלָם הַשַּׁעַר מֵהַבַּיִת קָנֶה אֶחָד׃

9 וַיָּמָד אֶת־אֻלָם הַשַּׁעַר שְׁמֹנֶה אַמּוֹת וְאֵילָו שְׁתַּיִם אַמּוֹת וְאֻלָם הַשַּׁעַר מֵהַבָּיִת׃

10 וְתָאֵי הַשַּׁעַר דֶּרֶךְ הַקָּדִים שְׁלֹשָׁה מִפֹּה וּשְׁלֹשָׁה מִפֹּה מִדָּה אַחַת לִשְׁלָשְׁתָּם וּמִדָּה אַחַת לָאֵילִם מִפֹּה וּמִפּוֹ׃

CAP. XL.

1 A IN vicesimoquinto anno transmigrationis nostræ in exordio anni, decima mensis, quarto decimo anno, postquam percussa est ciuitas, in ipsa hac die facta est super me manus Domini, & adduxit me illuc

2 * In visionibus Dei. Adduxit me in terram Israel, & dimisit me super montem excelsum nimis, super quem erat quasi ædificium ciuitatis vergentis ad Austrum.

3 * Et introduxit me illuc. Et ecce vir cuius erat species quasi species æris, & funiculus lineus in manu eius, & calamus mensuræ in manu eius. stabat autem in porta.

4 * Et locutus est ad me idem vir: Fili hominis, vide oculis tuis, & auribus tuis audi, & pone cor tuum in omnia quæ ego ostendam tibi; quia vt ostendantur tibi, adductus es huc. Annuncia omnia quæ tu vides domui Israel.

5 * Et ecce murus forinsecus in circuitu domus vndique & in manu viri calamus mensuræ sex cubitorum & palmo. Et mensus est latitudinem ædificij calamo vno, altitudinem quoque calamo vno. B

6 * Et venit ad portam quæ respiciebat viam Orientalem, & ascendit per gradus eius: & mensus est limen portæ calamo vno latitudinem, id est, limen vnum calamo vno in latitudine.

7 * Et thalamum vno calamo in longum, & vno calamo in latum, & inter thalamos quinque cubitos, & limen portæ iuxta vestibulum portæ intrinsecus calamo vno.

8 * Et mensus est vestibulum portæ octo cubitorum.

9 * Et frontem eius duobus cubitis. Vestibulum autem portæ erat intrinsecus.

10 * Porrò thalami portæ ad viam Orientalem, tres hinc & tres inde, mensura vna trium, & mensura vna frontium ex vtraque parte.

תרגום יונתן

מ

1 בעשרין וחמש שנין לגלותנא בריש שתא בעשרא לירחא בארבע עשרי שנין בתר דאתרעת קרתא בכרן יומא הדין שרת עלי רוח נבואה מן קדם יי ואעיל יתי לתמן׃

2 ברוח נבואה דשרת עלי מן קדם יי אעילני לארעא דישראל ואשרינני על טור רם לחדא ועלוהי כבנין קרתא מדרומא׃

3 ואעיל יתי לתמן והא גברא חזויה כחזו נחשא וחוט דכתנא בידיה וקני משחתא והוא קאים בתרעא׃

4 ומליל עמי גברא בר אדם חזי בעינך ובאדנך שמע ושוי לבך לכל דאנא מחזי יתך ארי בדיל לאחזיותך אתיתא הלכא חוי ית כל דאת חזי לבית ישראל׃

5 והא שורא מברא לביתא סחור סחור וביד גברא קני משחתא דחד מנהון שית אמין באמא באמתא דהיא אמה ופשך ומשח ית פותיא דבנינא קניא חד ורומא קניא חד׃

6 ואתא לתרעא דפתיח לאורח מדנחא וסלק בדרגוהי ומשח ית ספא דתרעא קניא חד פותיא וית ספא חד קניא חד פותיא׃

7 ותאא קניא חד אורכא וקניא חד פותיא ובין תאויא כתלא חמש אמין וספא דתרעא מקביל אולמא דתרעא מלגיו קניא חד׃

8 ומשח ית אולמא דתרעא מלגיו קניא חד׃

9 ומשח ית אולמא דתרעא תמני אמין ואלוהי תרתין אמין ואולמא דתרעא מלגיו׃

10 ותאי תרעא כאורח מדנחא תלתא מכא ותלתא מכא משחתא חדא לתלתיהון ומשחתא חדא לאיליא מכא ומכא׃

CAP. XL.

ET factum est in quinto & vicesimo anno 1
captiuitatis nostræ, in primo mense, decima
mensis, in quartodecimo anno postquam capta
est ciuitas, in die illa facta est super me manus
Domini.

Et adduxit me in visione Dei in terram 2
Israel, & posuit me in monte excelso valdè, &
in eo quasi ædificatio ciuitatis è regione.

Et introduxit me illuc: & ecce vir & vi- 3
sio eius erat quasi visio æris splendentis; & in
manu eius erat funiculus ædificatorum, & ca-
lamus mensura, & ipse stabat in porta.

Et dixit ad me vir, Vidisti fili hominis? in 4
oculis tuis vide, & in auribus tuis audi, &
pone in cor tuum omnia quæcunque ego ostendo
tibi, quia vt ostendatur tibi ingressus es huc:
& ostendas omnia quæcunque tu vides domui
Israel.

Et ecce murus extra domum per gyrum; 5
& in manu viri calamus mensura cubitorum
sex in cubito & palmi, & mensus est ante-
murale latitudinem æqualem calamo, & æqua-
lem calamo longitudinem, & æqualem calamo
altitudinem.

Et ingressus est in portam respicientem ad 6
Orientem in septem gradibus; & mensus est
thee sex sex ælam portæ æqualem calamo lati-
tudinem, & altitudo æqualis calamo, & æqua-
lis calamo longitudo & ælam cubitorum quin-
que.

Et thee tertium æquale calamo latitudine, 7
& æquale calamo longitudine.

Et ælam portæ iuxta ælam portæ cubito- 8
rum octo.

Et ælam cubitorum duorum, & ælam por- 9
tæ intrinsecus.

Et the portæ è regione tres hinc & tres 10
inde, & mensura vna tribus, mensura vna
ælam hinc & hinc.

μ΄.

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πέμπτῳ καὶ εἰκοστῷ ἔτει τῆς αἰχμαλωσίας ἡμῶν ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ δεκάτῃ τοῦ μηνὸς ἐν τῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἔτει μετὰ τὸ ἁλῶναι τὴν πόλιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐγένετο ἐπ' ἐμὲ χεὶρ κυρίου.

2 καὶ ἤγαγέ με ἐν ὁράσει θεοῦ εἰς γῆν ἰσραὴλ, καὶ ἔθηκέ με ἐπ' ὄρους ὑψηλοῦ σφόδρα, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ὡς οἰκοδομὴ πόλεως ἀπέναντι.

3 καὶ εἰσήγαγέ με ἐκεῖ· καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ, καὶ ἡ ὅρασις αὐτοῦ ἦν ὡσεὶ ὅρασις χαλκοῦ στίλβοντος, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἦν σπαρτίον οἰκοδόμων, καὶ κάλαμος μέτρου, καὶ αὐτὸς εἱστήκει ἐπὶ τῆς πύλης.

4 καὶ εἶπεν πρός με ὁ ἀνήρ, ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου; ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς σου ἴδε, καὶ ἐν τοῖς ὠσίν σου ἄκουε, καὶ τάξον εἰς τὴν καρδίαν σου πάντα ὅσα ἐγὼ δεικνύω σοι, διότι ἕνεκα τοῦ δεῖξαί σοι εἰσελήλυθας ὧδε· καὶ δείξης πάντα ὅσα σὺ ὁρᾷς τῷ οἴκῳ ἰσραήλ.

5 καὶ ἰδοὺ περίβολος ἔξωθεν τοῦ οἴκου κύκλῳ, καὶ ἐν τῇ χειρὶ τοῦ ἀνδρὸς κάλαμος τὸ μέτρον πηχῶν ἓξ ἐν πήχει καὶ παλαιστῆς, καὶ διεμέτρησεν τὸ προτείχισμα πλάτος ἴσον τῷ καλάμῳ· καὶ τὸ θεὶ ἴσον τῷ καλάμῳ τὸ μῆκος καὶ ἴσον τῷ καλάμῳ τὸ ὕψος.

6 καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πύλην τὴν βλέπουσαν κατὰ ἀνατολὰς ἐν ἑπτὰ ἀναβαθμοῖς, καὶ διεμέτρησεν τὸ θεὲ ἓξ ἓξ τὸ αἰλὰμ τῆς πύλης ἴσον τῷ καλάμῳ πλάτος, καὶ τὸ ὕψος ἴσον τῷ καλάμῳ, καὶ ἴσον τῷ καλάμῳ μῆκος, καὶ τὸ αἲς πηχέων πέντε.

7 καὶ τὸ θεὲ τὸ τρίτον ἴσον τῷ καλάμῳ πλάτος καὶ ἴσον τῷ καλάμῳ μῆκος.

8 καὶ τὸ ἐλ τοῦ πυλῶνος πλησίον τοῦ αἰλὰμ τῆς πύλης πηχῶν ὀκτώ.

9 καὶ τὰ αἰλεῦ πηχῶν δύο, καὶ τὸ αἰλὰμ τῆς πύλης ἔσωθεν.

10 καὶ τὸ θὲ τῆς πύλης κατέναντι τρεῖς ἔνθεν καὶ τρεῖς ἔνθεν, καὶ μέτρον ἐν τοῖς τρισὶ μέτρον ἐν τοῖς αἰλὰμ ἔνθεν καὶ ἔνθεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XL.

Vicesimoquinto anno transmigrationis nostræ in exordio anni, decima mensis, quartodecimo anno postquam dirupta est ciuitas, in
hac eadem die resedit super me spiritus propheticus à facie Domini; & adduxit me illuc. 2 In spiritu prophetico qui resedit
super me à facie Domini, induxit me in terram Israel, & posuit me super montem excelsum valdè; & super eum erat quasi ædificium ci-
uitatis ab Austro. 3 Et introduxit me illuc. Et ecce vir cuius aspectus erat quasi aspectus æris, & funiculus lineus in
manu eius, & calamus mensuræ. & ipse stabat in porta. 4 Et locutus est ad me vir, *dicens*: Fili hominis vide
oculis tuis, & auribus tuis audi, & pone cor tuum ad omnia quæ ego ostendam tibi: quia vt ostendantur tibi, adductus es huc. Annuncia
omnia quæ tu vides, domui Israel. 5 Et ecce murus extra domum per circuitum, & in manu viri calami
mensuræ ex quibus vnus erat sex cubitorum in cubito qui est cubitus & palmus. & mensus est latitudinem ædificij calamo vno, & altitu-
dinem calamo vno. 6 Et ingressus est per portam quæ aperta erat ad viam Orientalem, & ascendit per gradus
eius; & mensus est limen portæ calamo vno in latitudinem, & limen vnum calamo vno in latitudinem.
7 Et thalamum calamo vno in longitudinem, & calamo vno in latitudinem, & inter thalamos pariés quinque cubitorum, & limen
portæ iuxta vestibulum portæ intrinsecus calamo vno. 8 Et mensus est vestibulum portæ interioris calamo vno.
9 Et mensus est vestibulum portæ octo cubitis; & frontes eius duobus cubitis: vestibulum autem portæ erat intrinsecus.
10 Et thalami portæ in via Orientali tres hinc & tres inde; mensura vna erat illorũ trium, & mensura vna erat frontium hinc & inde.

11 וימד את־רחב פתח־השער עשר אמות ארך
השער שלוש עשרה אמות:
12 וגבול לפני התאות אמה אחת ואמה־אחת
גבול מפה והתא שש־אמות מפו ושש אמות
13 מפו: וימד את־השער מגג התא לגגו רחב
עשרים וחמש אמות פתח נגד פתח:
14 ויעש את־אילים ששים אמה ואל־איל החצר
השער סביב סביב:
15 ועל פני השער היאתון על־לפני אלם השער
הפנימי חמשים אמה:
16 וחלונות אטמות אל־התאים ואל אליהמה
לפנימה לשער סביב סביב וכן לאלמות וחלונות
סביב סביב לפנימה ואל־איל תמרים:
17 ויביאני אל־החצר החיצונה והנה לשכות
ורצפה עשוי לחצר סביב סביב שלשים לשכות
אל־הרצפה:
18 והרצפה אל־כתף השערים לעמת ארך
השערים הרצפה התחתונה:
19 וימד רחב מלפני השער התחתונה לפני
החצר הפנימי מחוץ מאה אמה הקדים והצפון:
20 והשער אשר פניו דרך הצפון לחצר החיצונה
מדד ארכו ורחבו:
21 ותאו שלושה מפו ושלשה מפו ואלו ואלמו
היה כמדת השער הראשון חמשים אמה ארכו
ורחב חמש ועשרים באמה:
22 וחלונו ואילמו ותמרו כמדת השער אשר פניו
דרך הקדים ובמעלות שבע יעלו־בו ואילמו
לפניהם:
23 ושער לחצר הפנימי נגד השער לצפון ולקדים
וימד משער אל־שער מאה אמה:

11 *Et mensus est latitudiné liminis portæ
decem cubitorum, & longitudinem portæ
12 tredecim cubitorum. *Et marginem ante
thalamos cubiti vnius, & cubitus vnus fi-
nis vtrimque. Thalami autem sex cubito-
13 rum erant hinc & inde. *Et mensus est
C portam à tecto thalami vsque ad tectum
eius; latitudinem viginti quinque cubito-
14 rum, ostiū contra ostium. *Et fecit fron-
tes per sexaginta cubitos, & ad frontem
atrium portæ vndique per circuitum.
15 *Et ante faciem portæ quæ pertingebat
vsque ad faciem vestibuli portæ interioris
quinquaginta cubitos.
16 *Et fenestras obliquas in thalamis & in
frontibus eorum, quæ erant intra portam
vndique per circuitum. Similiter autem erant
& in vestibulis fenestræ per gyrum intrin-
secus, & ante frontes pictura palmarum
cælata.
17 *Et eduxit me ad atrium exterius, & ecce
gazophylacia & pauimentum stratum la-
pide in atrio per circuitum. Triginta ga-
zophylacia in circuitu pauimenti.
18 *Et pauimentum in fronte portarum,
secundùm longitudinem portarum erat
19 inferius. *Et mensus est latitudinem à
D facie portæ inferioris vsque ad frontē atrij
interius extrinsecus, centum cubitos ad
Orientem & Aquilonem.
20 *Portā verò quæ respiciebat viam Aqui-
lonis atrij exterioris mensus est, tam in lon-
gitudine quàm in latitudine.
21 *Et thalamos eius tres hinc & tres inde,
& frontem eius, & vestibulum eius secun-
dùm mensuram portæ prioris, quinqua-
ginta cubitorum longitudinem eius, & la-
titudinem viginti quinque cubitorum.
22 *Fenestræ auté eius & vestibulum, &
sculpturæ secundùm mēsuram portæ quæ
respiciebat ad Orientem, & septem gra-
duum erat ascensus eius. Et vestibulum
ante ea.
23 *Et porta atrij interioris contra portam
Aquilonis & Orientalem. Et mensus est à
porta vsque ad portam centum cubitos.

תרגום יונתן

11 ומשח ית פתיא דמעלנא דתרעא עשר אמין אורכא דתרעא תלת עשרי אמין:
12 ותחומא די קדם תאויא אמתא חדא ואמתא חדא תחומא מכא ותאוא שית אמין מכא ושית אמין מכא:
13 ומשח ית תרעא מאגר תאוא לאגריה פותיא עשרין וחמש אמין תרע לקביל תרע: 14 ועבד ית אליא שתין רומהון אמתא
ועל אלא דדרתא דתרעא סחור סחור: 15 וקדם תרעא מציעאה די קדם אולמא דתרעא גואה חמשין אמין:
16 וכוין סתימן לתאויא ולאליהן מגיו לתרעא סחור סחור וכן לאולמיא וכוין סחור סחור לגיו ועל אלא כותרתא:
17 ואעלני לדרתא בריתא והא לשכן ורצפתא עביד לדרתא סחור סחור תלתין לשכן על רצפתא:
18 ורצפתא לעברא דתרעיא לקביל אורכא דתרעיא רצפתא ארעיתא: 19 ומשח פותיא מן קדם תרעא מציעאה דקדם דרתא
גואה מברא מאה אמין למדנחא ולצפונא: 20 ותרעא דפתיחא לאורח צפונא לדרתא בריתא משח אורכה ופותיה:
21 ותאוהי תלתא מכא ותלתא מכא ואלוהי ואולמוהי הות כמשחת תרעא קדמאה חמשין אמין אורכה ופותיא עשרין וחמש אמין:
22 וכוהי ואולמוהי וכותרתיה כמשחת תרעא דפתיחא לאורח מדנחא ובדרגין שבעא סלקין בה ואולמוהי קדמיהון:
23 ותרעא לדרתא גויתא לקבל תרעא דפתיח לצפונא ולמדנחא ומשח מתרע לתרע מאה אמין:

* Et mensus est latitudinem introitus portæ 11
cubitorum decem, & latitudinem portæ cubi-
torum tredecim.
* Et cubitus vnus reductus in conspectu 12
theeim, & cubiti vnius terminus hinc & in-
de, & thee cubitorum sex hinc, & cubito-
rum sex inde.
* Et mensus est portam à muro thee vsque 13
ad parietem thee latitudinem cubiti viginti
quinque: hæc porta contra portam.
* Et subdio ælam portæ sexaginta cubiti, & 14
theim portæ atrij, & sub dio portæ extrinsecus
per circuitum.
* Ælam portæ interioris cubitorum quin- 15
quaginta.
* Et fenestræ absconditæ super theim, & su 16
per ælam intra portam atrij per circuitum, &
similiter ælamoth fenestræ in circuitu intrinse-
cus, & super ælam palmæ hinc & inde.
* Et introduxit me in atrium interius; & 17
ecce thalami & columnæ atrij in circuitu tri-
ginta thalami in columnis.
* Et porticus ab Austro portarum secundùm 18
longitudinem ianuarum columnæ quæ inferius.
& mensus est latitudinem atrij à sub dio por-
tæ exterioris vsque interius.
* Ad sub dio portæ interioris respicientis ex- 19
tra; cubiti centum aspicientis ad Orientem: &
duxit me ad Aquilonem. * Et ecce porta respi- 20
ciens ad Aquilonē atrio exteriori, & mensus est
eam longitudinem eius & latitudinem.
* Et thee tres hinc & tres inde, & æleu & 21
ælamoth, & palmas eius: & factum est secun-
dum mensuram portæ respicientis ad Orientem
cubitorum quinquaginta longitudo eius, & cu
bitorum viginti quinque latitudo eius.
* Et fenestræ eius & ælamoth, & palmæ 22
eius sicut porta respiciens ad Orientem, & in
septem gradibus ascendebant ad eam, & æla-
moth intrinsecus.
* Et porta atrio interiori respicienti ad por- 23
tam Aquilonis, sicut portæ respicientis ad
Orientem; & mensus est atrium à porta ad por
tam cubitis centum.

11 * καὶ διεμέτρησεν τὸ πλάτος τῆς θύρας τοῦ πυλῶνος πη-
χῶν δέκα· καὶ τὸ εὖρος τοῦ πυλῶνος πηχῶν δεκατριῶν.
12 * καὶ πῆχυς εἷς ἐπισυναγόμενος κατὰ πρόσωπον τῶν
θεεὶμ, καὶ πήχεως ἑνὸς ὅρος ἔνθεν, καὶ ἔνθεν· καὶ τὸ θεὲ πη-
χῶν ἓξ ἔνθεν καὶ πηχῶν ἓξ ἔνθεν.
13 * καὶ διεμέτρησε τὴν πύλην ἀπὸ τοῦ τείχους τοῦ θεὲ
ἐπὶ τὸν τοῖχον τοῦ θεὲ πλάτος πήχεις εἰκοσιπέντε· αὕτη
14 πύλη ἐπὶ πύλην. * καὶ τὸ αἴθριον τοῦ αἰλὰμ τῆς πύλης
ἑξήκοντα πήχεις, καὶ θεεὶμ τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, καὶ τὸ
αἴθριον τῆς πύλης ἔξωθεν κύκλῳ.
15 * αἰλὰμ τῆς πύλης ἔσωθεν πηχῶν πεντήκοντα.
16 * καὶ θυρίδες κρυπταὶ ἐπὶ τὰ θεεὶμ, καὶ ἐπὶ τὰ αἰλὰμ
ἔσωθεν τῆς πύλης τῆς αὐλῆς κυκλόθεν· καὶ ὡσαύτως τῆς
αἰλαμὼθ θυρίδες κύκλῳ ἔσωθεν, καὶ ἐπὶ τῷ αἰλὰμ φοί-
νικες ἔνθεν καὶ ἔνθεν.
17 * καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν, καὶ
ἰδοὺ παστοφόρια, καὶ περίστυλα τῆς αὐλῆς κύκλῳ τριά-
κοντα παστοφόρια ἐν τοῖς περιστύλοις.
18 * καὶ αἱ στοαὶ κατὰ νότου τῶν πυλῶν κατὰ τὸ μῆκος τῶν πυ-
λῶν τὸ περίστυλον τὸ ὑποκάτω· καὶ διεμέτρησεν τὸ πλά-
τος τῆς αὐλῆς ἀπὸ τοῦ αἰθρίου τῆς πύλης τῆς ἐξωτέρας
ἕως ἔσωθεν.
19 * ἐπὶ τὸ αἴθριον τῆς πύλης ἐσωτέρας τῆς βλεπούσης ἔξω·
πήχεις ἑκατὸν τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς, καὶ ἤγαγέ
με ἐπὶ βορρᾶν.
20 * καὶ ἰδοὺ πύλη βλέπουσα πρὸς βορρᾶν τῇ αὐλῇ τῇ
ἐξωτέρᾳ, καὶ διεμέτρησεν αὐτὴν τὸ μῆκος αὐτῆς, καὶ τὸ
πλάτος.
21 * καὶ τὸ θεὲ τρεῖς ἔνθεν καὶ τρεῖς ἔνθεν· καὶ τὸ ἐλεῦ, καὶ
τὰ αἰλαμμὼθ, καὶ τοὺς φοίνικας αὐτῆς· καὶ ἐγένετο κατὰ
τὰ μέτρα τῆς πύλης τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολὰς πη-
χῶν πεντήκοντα τὸ μῆκος αὐτῆς, καὶ πηχῶν εἰκοσιπέντε
22 τὸ εὖρος αὐτῆς. * καὶ θυρίδες αὐτῆς, καὶ τὰ αἰλαμμὼθ,
καὶ οἱ φοίνικες αὐτῆς καθὼς ἡ πύλη ἡ βλέπουσα κατὰ ἀνα-
τολάς, καὶ ἐν ἑπτὰ κλιμακτῆρσιν ἀνέβαινον ἐπ᾽ αὐτὴν καὶ
23 τὰ αἰλαμμὼν ἔσωθεν. * καὶ πύλη τῇ αὐλῇ τῇ ἐσωτέ-
ρᾳ βλεπούσῃ ἐπὶ πύλην τοῦ βορρᾶ, τρόπον τῆς πύλης τῆς
βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς· καὶ διεμέτρησεν τὴν αὐλὴν ἀπὸ
πύλης ἐπὶ πύλην πήχεις ἑκατόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Et mensus est latitudinem introitus portæ decem cubitis,' & longitudinem portæ tredecim cubitis. 12 Et marginem quæ erat ante thalamos cubito vno, & cubito vno marginem hinc. Thalamus autem erat sex cubitorum hinc, & sex cubitorum inde.
13 Et mensus est portam à tecto thalami vsque ad tectum eius, latitudinem viginti quinque cubitorum, ostium contra ostium.
14 Et fecit frontes sexaginta; altitudo earum vnius cubiti erat, & super frontem atrij portæ per circuitum.
15 Et ante portam mediam quæ erat ante vestibulum portæ interioris erant quinquaginta cubiti.
16 Et fenestræ obturatæ erant in thalamis & in frontibus eorum intra portam per circuitum, & similiter in vestibulis: & fenestræ per circuitum intrinsecus, & super frontes capitella. 17 Et introduxit me in atrium exterius, & ecce gazophylacia, & pauimentum factum in atrio per circuitum, triginta gazophylacia super pauimentum. 18 Et pauimentum in latere portarum, secundùm longitudinem portarum pauimentum inferius. 19 Et mensus est latitudinem à facie portæ mediæ quæ erat in conspectu atrij interioris extrinsecus, centum cubitis ad Orientem & ad Aquilonem. 20 Et portam quæ aperta erat ad viam Aquilonis ad atrium exterius; mensus est longitudinem eius & latitudinem. 21 Et thalami eius tres hinc & tres inde; & frontes eius, & vestibula eius secundùm mensuram portæ prioris erant: quinquaginta cubitorum erat longitudo eius, & latitudo viginti quinque cubitorum. 22 Et fenestræ eius & vestibula eius, & capitella eius iuxta mensuram portæ, quæ aperta erat ad viam Orientalem. Et septem gradibus ascendebant per eam, & vestibula eius ante eos.
23 Et porta atrij interioris contra portam quæ aperta erat ad Aquilonem & Orientem; & mensus est à porta vsque ad portam centum cubitos.

24 * וַיּוֹלִכֵנִי דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם וְהִנֵּה־שַׁעַר דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם
25 וּמָדַד אֵילָו וְאֵילַמָּו כַּמִּדּוֹת הָאֵלֶּה׃ * וְחַלּוֹנִים
לוֹ וּלְאֵילַמָּו סָבִיב ׀ סָבִיב כְּהַחַלֹּנוֹת הָאֵלֶּה
חֲמִשִּׁים אַמָּה אֹרֶךְ וְרֹחַב חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אַמָּה׃
26 * וּמַעֲלוֹת שִׁבְעָה עֹלוֹתָו וְאֵילַמָּו לִפְנֵיהֶם וְתִמֹּרִים
לוֹ אֶחָד מִפּוֹ וְאֶחָד מִפּוֹ אֶל־אֵילָו׃
27 * וְשַׁעַר לֶחָצֵר הַפְּנִימִי דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם וַיָּמָד מִשַּׁעַר
אֶל־הַשַּׁעַר דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם מֵאָה אַמּוֹת׃
28 * וַיְבִיאֵנִי אֶל־חָצֵר הַפְּנִימִי בְּשַׁעַר הַדָּרוֹם
וַיָּמָד אֶת־הַשַּׁעַר הַדָּרוֹם כַּמִּדּוֹת הָאֵלֶּה׃
29 * וְתָאָו וְאֵלָו וְאֵלַמָּו כַּמִּדּוֹת הָאֵלֶּה וְחַלּוֹנוֹת
לוֹ וּלְאֵלַמָּו סָבִיב ׀ סָבִיב חֲמִשִּׁים אַמָּה אֹרֶךְ
וְרֹחַב עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמּוֹת׃
30 * וְאֵלַמּוֹת סָבִיב ׀ סָבִיב אֹרֶךְ חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אַמָּה
31 וְרֹחַב חָמֵשׁ אַמּוֹת׃ * וְאֵלַמָּו אֶל־חָצֵר
הַחִיצוֹנָה וְתִמֹרִים אֶל־אֵילָו וּמַעֲלוֹת שְׁמוֹנֶה מַעֲלָו׃
32 * וַיְבִיאֵנִי אֶל־הֶחָצֵר הַפְּנִימִי דֶּרֶךְ הַקָּדִים וַיָּמָד
אֶת־הַשַּׁעַר כַּמִּדּוֹת הָאֵלֶּה׃
33 * וְתָאָו וְאֵלָו וְאֵלַמָּו כַּמִּדּוֹת הָאֵלֶּה וְחַלּוֹנוֹת לוֹ
וּלְאֵלַמָּו סָבִיב ׀ סָבִיב אֹרֶךְ חֲמִשִּׁים אַמָּה וְרֹחַב
חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אַמָּה׃
34 * וְאֵלַמָּו לֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה וְתִמֹרִים אֶל־אֵלָו מִפּוֹ
35 וּמִפּוֹ וּשְׁמֹנֶה מַעֲלוֹת מַעֲלָו׃ * וַיְבִיאֵנִי אֶל־שַׁעַר
הַצָּפוֹן וּמָדַד כַּמִּדּוֹת הָאֵלֶּה׃
36 * תָּאָו אֵלָו וְאֵלַמָּו וְחַלּוֹנוֹת לוֹ סָבִיב ׀ סָבִיב אֹרֶךְ
חֲמִשִּׁים אַמָּה וְרֹחַב חָמֵשׁ וְעֶשְׂרִים אַמָּה׃
37 * וְאֵילָו לֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה וְתִמֹרִים אֶל־אֵילָו מִפּוֹ
וּמִפּוֹ וּשְׁמֹנֶה מַעֲלוֹת מַעֲלָו׃
38 * וְלִשְׁכָּה וּפִתְחָהּ בְּאֵילִים הַשְּׁעָרִים שָׁם יָדִיחוּ
אֶת־הָעֹלָה׃

24 * Et eduxit me ad viam Auſtralẽ, & ecce
porta quæ reſpiciebat ad Auſtrũ. Et men-
ſus eſt frontẽ eius & veſtibulum eius, iuxta
25 menſuras ſuperiores. * Et feneſtras eius &
veſtibula in circuitu ſicut feneſtras cæte-
ras, quinquaginta cubitorũ longitudine, &
26 latitudine viginti quinque cubitorum. * Et
in gradibus ſeptẽ aſcendebatur ad eam. Et
E veſtibulũ ante fores eius, & cælatæ palmæ
erant, vna hinc & altera inde in frõte eius.
27 * Et porta atrij interioris in via Auſtrali.
Et menſus eſt à porta vſque ad portam in
28 via Auſtrali centũ cubitos. * Et introdu-
xit me in atrium interius ad portã Auſtra-
lem, & mẽſus eſt ad portam iuxta menſu-
29 ras ſuperiores: * Thalamum eius & fron-
tem eius, & veſtibulum eius ijſdem men-
ſuris, & feneſtra eius & veſtibulorũ in cir-
cuitu quinquaginta cubitos longitudinis,
30 & latitudinis viginti quinque cubitos. * Et
veſtibulum per gyrũ, longitudine viginti
quinq; cubitorum, & latitudine quinque
31 cubitorum. * Et veſtibulum eius ad atriũ
exterius, & palmas eius in fronte, & octo
gradus erant quibus aſcẽdebatur per eam.
32 * Et introduxit me in atrium interius per
F viam Orientalẽ; & menſus eſt portam ſe-
33 cundùm menſuras ſuperiores: * Thalamũ
eius, & frõtem eius, & veſtibulũ eius, ſicut
ſuprà, & feneſtras eius, & veſtibulorum in
circuitu, longitudine quinquaginta cubi-
torũ, & latitudine viginti quinque cubito-
34 rum. * Et veſtibulũ eius, id eſt, atrij exterio-
ris, & palmæ cælatæ in fronte eius, hinc &
35 inde, & octo gradibus aſcenſus eius. * Et
introduxit me ad portã quę reſpiciebat ad
Aquilonẽ, & mẽſus eſt ſecundũ mẽſuras ſu-
36 periores. * Thalamũ eius & frontẽ eius, &
veſtibulũ eius, & feneſtras ei⁹ per circuitũ
longitudine quinquaginta cubitorũ, & la-
37 titudine viginti quinq; cubitorũ. * Et ve-
ſtibulũ eius reſpiciebat ad atriũ exterius,
& cælatura palmarum in fronte eius hinc
& inde. Et in octo gradibus aſcenſus eius.
38 * Et per ſingula gazophylacia oſtiũ in frõ-
tibus portarũ, ibi lauabant holocauſtum.

תרגום יונתן

24 ואפקני באורח דרומא והא תרעא חד פתיח לאורח דרומא ומשח אלוהי ואולמוהי כמשחתא האלין׃ 25 וכוין לה ולאולמוהי
סחור סחור ככויא האלין חמשין אמין אורכא ופותיא עשרין וחמש אמין׃ 26 ודרגין שבעה דרגוהי ואולמוהי קדמיהון וכותרן לה
חדא מכא וחדא מכא על אלוהי׃ 27 ותרעא לדרתא גויתא באורח דרומא ומשח מתרע לתרע באורח דרומא מאה אמין׃
28 ואעלני לדרתא גויתא בתרע דרומא ומשח ית תרע דרומא כמשחתא האלין׃
29 ותאוהי ואלוהי ואולמוהי כמשחתא האלין וכוין לה ולאולמוהי סחור סחור חמשין אמין אורכא ופותיא עשרין וחמש אמין׃
30 ואולמיא סחור סחור אורכא עשרין וחמש אמין ופותיא חמש אמין׃ 31 ואולמוהי לדרתא בריתא וכותרן על אלוהי
ותמניא דרגין דרגוהי׃ 32 ואעלני לדרתא גויתא באורח מדנחא ומשח ית תרעא כמשחתא האלין׃
33 ותאוהי ואלוהי ואולמוהי כמשחתא האלין וכוין לה ולאולמוהי סחור סחור אורכא חמשין אמין ופותיא עשרין וחמש אמין׃
34 ואולמוהי לדרתא בריתא וכותרן על אלוהי מכא ומכא ותמניא דרגין דרגוהי׃ 35 ואעלני לתרע צפונא ומשח כמשחתא האלין׃
36 תאוהי אלוהי ואולמוהי וכוין לה סחור סחור ארכא חמשין אמין ופותיא עשרין וחמש אמין׃
37 ואלוהי לדרתא בריתא וכותריא על אלוהי מכא ומכא ותמניא דרגין דרגוהי׃
38 ולשכתא ופתחה באליא דתרעיא תמן מתקנין ית עלתא׃

*Et duxit me ad Austrum, & ecce porta 24
respiciens ad Austrum; & mensus est eam, &
thee, & æleu, & ælamoth, & mensuræ istæ.
*Et fenestræ eius, & ælamoth in circuitu 25
sicut fenestræ ælam cubitorum quinquaginta
longitudo eius, & cubitorum vigintiquinque
latitudo eius.
*Et septem gradus eius; & ælamoth in- 26
trinsecus, & palmæ eius vna hinc, & vna
inde super æleu.
*Et porta eregione portæ atrij interioris ad 27
Austrum: & mensus est atrium à porta ad por-
tam cubiti centum latitudo ad Austrum.
*Et introduxit me in atrium interius por- 28
tæ quæ ad Austrum, & mensus est portam se-
cundùm mensuras istas.
*Et thee, & æleu, & ælamoth secundùm 29
mensuras istas, & fenestræ ipsi, & ælamoth in
circuitu cubiti quinquaginta longitudo, & la-
titudo eius cubitorum viginti quinque.
*Et ælamoth per gyrum longitudo viginti 30
quinque cubitorum, & latitudo quinque cu-
bitorum. *Et ælamoth eius ad atrium exte- 31
rius, palmæ æleu & in octo gradibus ascende-
bant ad eam.
*Et introduxit me in atrium interius per 32
viam Orientalem, & mensus est portam se-
cundùm mensuras istas.
*Et thee, & æleu, & ælamoth secundùm 33
mensuras istas, & fenestræ ipsi, & ælamoth
per circuitum cubiti quinquaginta longitudo,
& latitudo eius viginti quinque cubitorum.
*Et ælamoth atrij interioris, & palmæ ælau 34
hinc & inde; & octo gradibus ascendebant
ad id.
*Et introduxit me in portam quæ ad Aqui- 35
lonem, & mensus est secundùm mensuras istas.
*Et thee eius, & ælau, & ælamoth, & fe- 36
nestras eius per circuitum cubiti quinquagin-
ta longitudo, & latitudo viginti quinque.
*Et ælau atrij exterioris, & palmæ ælau 37
hinc & inde, & octo gradus.
*Et thalami eius, & fenestræ eius. 38

24 *καὶ ἤγαγέ με κατὰ νότον, καὶ ἰδοὺ πύλη βλέπουσα
πρὸς νότον· καὶ διεμέτρησεν αὐτὴν, καὶ τὰ θεὲ, καὶ τὰ
αἰλεὺ, καὶ τὰ αἰλαμμὼθ, καὶ τὰ μέτρα ταῦτα.
25 *καὶ αἱ θυρίδες αὐτῆς, καὶ τὰ αἰλαμμὼθ κυκλόθεν
καθὼς αἱ θυρίδες τοῦ αἰλάμ, πηχῶν πεντήκοντα τὸ μῆκος
αὐτῆς, καὶ πηχῶν εἰκοσιπέντε τὸ εὖρος αὐτῆς.
26 *καὶ ἑπτὰ κλιμακτῆρες αὐτῆς· καὶ αἰλαμμὼθ ἔσωθεν, καὶ
φοίνικες αὐτῆς εἷς ἔνθεν καὶ εἷς ἔνθεν ἐπὶ τὰ αἰλεύ.
27 *καὶ πύλη κατέναντι τῆς πύλης τῆς αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας
πρὸς νότον, καὶ διεμέτρησεν τὴν αὐλὴν ἀπὸ πύλης ἐπὶ πύ-
λην πήχεις ἑκατὸν τὸ εὖρος πρὸς νότον.
28 *καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν τῆς πύ-
λης τῆς πρὸς νότον, καὶ διεμέτρησεν τὴν πύλην κατὰ τὰ
μέτρα ταῦτα.
29 *καὶ τὰ θεὲ, καὶ τὰ αἰλεὺ, καὶ τὰ αἰλαμμὼθ κατὰ τὰ
μέτρα ταῦτα, καὶ θυρίδες αὐτῇ, καὶ τῷ αἰλαμμὼθ κύκλῳ
πήχεις πεντήκοντα τὸ μῆκος, καὶ εὖρος αὐτῆς πηχῶν εἰ-
κοσιπέντε.
30 *καὶ τῷ αἰλαμμὼθ κύκλῳ μῆκος εἰκοσιπέντε πηχέων
καὶ τὸ εὖρος πέντε πηχέων.
31 *καὶ αἰλαμμὼθ αὐτοῦ πρὸς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν,
φοίνικες τῷ αἰλεὺ, καὶ ἐν ὀκτὼ κλιμακτῆρσιν ἀνέβαινον
32 ἐπ' αὐτήν. *καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὴν αὐλὴν ἐσωτέ-
ραν ὁδῷ κατ' ἀνατολάς, καὶ διεμέτρησεν τὴν θύραν κατὰ τὰ
μέτρα ταῦτα·
33 *καὶ τὰ θεὲ, καὶ τὰ αἰλεὺ, καὶ τὰ αἰλαμὼθ κατὰ τὰ μέ-
τρα ταῦτα, καὶ θυρίδες αὐτῇ, καὶ τὰ αἰλαμὼθ κύκλῳ
πήχεις πεντήκοντα τὸ μῆκος καὶ εὖρος αὐτῆς εἰκοσιπέντε
34 πηχέων. *καὶ αἰλαμὼθ τῆς αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας, καὶ
φοίνικες αἰλαὺ ἔνθεν καὶ ἔνθεν· καὶ ὀκτὼ κλημακτῆρσιν
ἀνέβαινον ἐπ' αὐτήν.
35 *καὶ εἰσήγαγέ με εἰς θύραν τὴν πρὸς βορρᾶν· καὶ διε-
μέτρησεν κατὰ τὰ μέτρα ταῦτα.
36 *καὶ τὰ θεὲ αὐτῆς, καὶ τὰ αἰλαύ, καὶ τὰ αἰλαμὼθ,
καὶ θυρίδας αὐτῆς κύκλῳ πήχεις πεντήκοντα τὸ μῆκος
καὶ εὖρος εἰκοσιπέντε.
37 *καὶ τὰ αἰλαὺ τῆς αὐλῆς τῆς ἐξωτέρας, καὶ φοίνικες αἰ-
λαὺ ἔνθεν καὶ ἔνθεν. καὶ ὀκτὼ κλιμακτῆρες.
38 *καὶ τὰ παστοφόρια αὐτῆς καὶ τὰ θυρώματα αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

24 Et duxit me per viam Australem, & ecce porta vna aperta ad viam Australem Et mensus est frontes eius, & vestibula eius iuxta men-
suras istas. 25 Et fenestræ erant ei & vestibulis eius per circuitum, sicut fenestræ istæ: quinquaginta cubitorum longitudinis, & lati-
tudinis vigintiquinque cubitorum. 26 Et septem gradus erant gradus eius, & vestibula eius ante eos, & capitella ei erant vnum hinc
& vnum inde super postes eius. 27 Et porta atrij interioris in via australi. Et mensus est à porta vsque ad portam in via Australi, centum
cubitos. 28 Et introduxit me ad atrium interius per portam Australem; & mensus est portam Australem iuxta mensuras istas.
29 Et thalamos eius, & frontes eius, & vestibula eius iuxta mensuras istas. Et fenestræ ei erant & vestibulis eius in circuitu quinqua-
ginta cubitorum longitudinis, & latitudinis viginti quinque cubitorum. 30 Et vestibula per circuitum longitudinis vigintiquinque
cubitorum, & latitudinis quinque cubitorum. 31 Et vestibula eius *spectabant* ad atrium exterius, & capitella super postes eius, sed octo
gradus erant gradus eius. 32 Et introduxit me in atrium interius per viam Orientalem: & mensus est portam secundùm mensuras istas:
33 Et thalamos eius, & postes eius, & vestibula eius secundùm mensuras istas. & fenestræ erant ei, & vestibulis eius per circuitum lon-
gitudinis quinquaginta cubitorum, & latitudinis quinquaginta cubitorum. 34 Et vestibula eius *spectabant* ad atrium exterius, & capi-
tella super postes eius hinc inde, & octo gradus erant gradus eius. 35 Et introduxit me ad portam Aquilonarem, & mensus est
iuxta mensuras istas. 36 Thalamos eius, postes eius, & vestibula eius: & fenestræ erant ei per circuitum longitudinis quinqua-
ginta cubitorum, & latitudinis vigintiquinque cubitorum. 37 Postesque eius erant atrio exteriori, & capitella erant
super postes eius hinc & inde, & octo gradus erant gradus eius. 38 Et gazophylacium erat & ostium eius in frontibus porta-
rum: ibi præparabant holocaustum.

39 * ובאלם השער שנים שלחנות מפו ושנים
שלחנות מפה לשחוט אליהם העלה והחטאת
40 והאשם : * ואל-הכתף מחוצה לעולה לפתח
השער הצפונה שנים שלחנות ואל-הכתף
האחרת אשר לאלם השער שנים שלחנות :
41 * ארבעה שלחנות מפה וארבעה שלחנות מפה
לכתף השער שמונה שלחנות אליהם ישחטו :
42 * וארבעה שלחנות לעולה אבני גזית ארך
אמה אחת וחצי ורחב אמה אחת וחצי וגבה
אמה אחת אליהם ויניחו את-הכלים אשר ישחטו
את-העולה בם והזבח :
43 * והשפתים טפח אחד מוכנים בבית סביב
סביב ואל-השלחנות בשר הקרבן :
44 * ומחוצה לשער הפנימי לשכות שרים בחצר
הפנימי אשר אל-כתף שער הצפון ופניהם
דרך הדרום אחד אל-כתף שער הקדים פני
דרך הצפן :
45 * וידבר אלי זה הלשכה אשר פניה דרך
הדרום לכהנים שמרי משמרת הבית :
46 * והלשכה אשר פניה דרך הצפון לכהנים
שמרי משמרת המזבח המה בני-צדוק הקרבים
מבני-לוי אל-יהוה לשרתו :
47 * וימד את-החצר ארך מאה אמה ורחב מאה
אמה מרבעת והמזבח לפני הבית :
48 * ויבאני אל-אלם הבית וימד אל אלם
חמש אמות מפה וחמש אמות מפה ורחב השער
שלש אמות מפו ושלש אמות מפו :
49 * ארך האלם עשרים אמה ורחב עשתי עשרה
אמה ובמעלות אשר יעלו אליו ועמדים אל-
האילים אחד מפה ואחד מפה :

39 * Et in veſtibulo portæ duę menſę hinc
& duæ menſæ inde vt immoletur ſuper
eas holocauſtũ, & pro peccato & pro de-
40 cto. * Et ad latus exterius quod aſcẽdit ad
oſtium portæ quæ pergit ad Aquilonem,
duæ menſæ: & ad latus alterum ante ve-
41 ſtibulum portæ duæ menſæ. * Quatuor
menſæ hinc, & quatuor menſæ inde per
latera portæ octo menſæ erant ſuper quas
42 immolabant. * Quatuor autẽ menſæ ad
holocauſtum de lapidibus quadris extru-
ctæ, longitudine cubiti vnius & dimidij,
& latitudine cubiti vnius & dimidij, & al-
titudine cubiti vnius, ſuper quas ponant
vaſa, in quibus immolatur holocauſtum
& victima.
43 * Et labia earum palmi vnius reflexa in-
G trinſecus per circuitum. ſuper menſas au-
tem carnes oblationis.
44 * Et extra portam interiorem gazophy-
lacia cãtorum in atrio interiori quod erat
in latere portæ reſpiciẽtis ad Aquilonem,
& facies eorum contra viam Auſtralẽ, vnũ
ex latere portæ Orientalis quæ reſpiciebat
ad viam Aquilonis.
45 * Et dixit ad me, Hoc eſt gazophyla-
cium, quod reſpicit viam Meridianam, Sa-
cerdotum qui excubant in cuſtodijs tem-
46 pli. * Porrò gazophylacium quod reſpi-
cit ad viam Aquilonis, Sacerdotum erit
qui excubant ad miniſterium altaris. Iſti
ſunt filij Sadoch qui accedunt de filijs Le-
ui ad Dominum vt miniſtrent ei.
47 * Et menſus eſt atriũ longitudine centũ
cubitorum, & latitudine centũ cubitorum
per quadrum & altare ante faciem templi.
48 * Et introduxit me in veſtibulum tem-
pli, & menſus eſt veſtibulum quinque cu-
bitis hinc, & quinque cubitis inde, & la-
titudinem portæ trium cubitorum hinc,
& trium cubitorum inde.
49 * Longitudinem autem veſtibuli vigin-
ti cubitorum, & latitudinem vndecim cu-
bitorum. Et octo gradibus aſcendebatur
ad eum. Et columnæ erant in frontibus
vna hinc, & altera inde.

תרגום יונתן

39 ובאולמא דתרעא תרין פתורין מכא ותרין פתורין מכא למכס עליהון עלתא וחטאתא ואשמא :
40 ולעברא דמברא למסקנא במעלנא דתרע צפונא תרין פתורין ולעברא אחרנא דלאולמא דתרעא תרין פתורין :
41 ארבעה פתורין מכא וארבעה פתורין מכא לעברא דתרעא תמניא פתורין ביניהון נכסין :
42 וארבעה פתורין לעלתא באבני גזית אורכא אמתא חדא ופלג ופותיא אמתא חדא ופלג ורומיה אמתא חדא עליהון ויחתון ית מניא
דמסקין להעלתא בהון ונכסת קודשיא : 43 ועונקלין נפקין פשך חד קביעין בעמודי בית מטבחין מגיו לאולמיא סחור סחור ועל
פתוריא בשר קרבנא : 44 ומברא לתרעא גואה לשכת ליואי בדרתא גויתא די לעבר תרע צפונא ואפיהון לאורח דרומא
חד לעבר תרע מדנחא אפי אורח צפונא : 45 ומליל עמי דא לשכתא דפתיחא לאורח דרומא לכהניא נטרי מטרת ביתא :
46 ולשכתא דפתיח לאורח צפונא לכהניא נטרי מטרת מדבחא אנון בני צדוק דקרבין מבני לוי לפלחנא דיוי לשמשא קדמוהי :
47 ומשח ית דרתא אורכא מאה אמין ופותיא מאה אמין מרבע ומדבחא די קדם ביתא :
48 ואעלני לאולמא דביתא ומשח אלא דאולמא חמש אמין מכא וחמש אמין מכא ופותיא דתרעא תלת אמין מכא ותלת אמין מכא :
49 אורכא דאולמא עשרין אמין ופותיא חדא עשרי אמין ובדרגין דסלקין לה ועמודיא על אליא חדא מכא וחדא מכא :

*Et elamma eius in porta secunda aquædu- 39
ctus, vt iugulent in ea quæ pro peccato & quæ
pro ignorantia.*

*Et ad latus riuuli holocaustomatum re- 40
spicientis ad Aquilonem duæ mensæ ad latus
alterum, & ælam portæ duæ mensæ ad Orien-
tem.*

*Mensæ quatuor hinc & quatuor indè ad 41
latus portæ, super eas iugulabunt hostias.*

*Et eregione octo mensæ holocaustomatum 42
lapideæ excisæ cubiti & dimidij latitudo, &
cubitorum duorum & dimidij longitudo, &
cubiti altitudo. super ea ponent vasa in qui-
bus iugulabunt holocaustomata illic et thymia-
mata.*

*Et palmi habebunt labium dolatum in- 43
trinsecus per circuitum, & super mensas de-
super tecta vt operiantur à pluuia & sicci-
tate.*

*Et introduxit me in atrium interius. & 44
ecce duo exedræ in atrio interiori, vna ad Au-
strum portæ quæ ad Aquilonem ferens ad Au-
strum, & vna ad Austrum portæ quæ ad Au-
strum respicientis ad Aquilonem.*

*Et dixit ad me: Exædra hæc respiciens 45
ad Austrum, Sacerdotibus custodientibus custo-
dias domus.*

*Et exædra respiciens ad Aquilonem, Sa- 46
cerdotibus custodientibus custodiam altaris: illi
sunt filij Sadoch appropinquantes ex Leui ad
Dominum vt ministrent ei.*

*Et mensus est atrium longitudine cubito- 47
rum centum, & latitudine cubitorum centum
super quatuor partes eius, & altare eregione
domus.*

*Et introduxit me in ælam domus. et men- 48
sus est illud ælam cubitorum quinque latitudi-
nem hinc, & cubitorum quinque hinc, & la-
titudinem portæ cubitorum quatuordecim. &
latera portæ ælam cubitorum trium hinc et indè.*
*Et longitudinem ælam cubitorum viginti, 49
& latitudinem cubitorum duodecim, et in de-
cem gradibus ascendebant ad eum. & columnæ
erant super ælam, vna hinc & vna indè.*

39 * καὶ αἰλαμμὰ αὐτῆς ἐπὶ τῆς πύλης τῆς δευτέρας
ἐκρύσεις ὅπως σφάζωσιν ἐν αὐτῇ τὰ ὑπὲρ ἁμαρτίας καὶ
τὰ ὑπὲρ ἀγνοίας.
40 * καὶ κατὰ νῶτον τοῦ ῥύακος τῶν ὁλοκαυτωμάτων τῆς
βλεπούσης πρὸς βορρᾶν δύο τράπεζαι κατὰ νῶτον ἑτέρου
καὶ τοῦ αἰλὰμ τῆς πύλης δύο τράπεζαι κατ' ἀνατολάς,
41 * τράπεζαι τέσσαρες ἔνθεν καὶ τέσσαρες ἔνθεν κατὰ νώ-
του τῆς πύλης, ἐπ' αὐτὰ σφάξουσι τὰ θύματα.
42 * καὶ κατέναντι τῶν ὀκτὼ τράπεζαι τῶν ὁλοκαυτω-
μάτων λίθιναι λελαξευμέναι πήχεως καὶ ἡμίσους τὸ πλά-
τος καὶ πηχῶν δύο καὶ ἡμίσους τὸ μῆκος καὶ πήχεως τὸ ὕ-
ψος. ἐπ' αὐτὰ θήσουσι τὰ σκεύη ἐν οἷς σφάξουσι τὰ ὁλο-
καυτώματα ἐκεῖ καὶ τὰ θυμιάματα.
43 * καὶ παλαιστὴν ἕξουσι κυμάτιον λελαξευμένον ἔσω-
θεν κύκλῳ καὶ ἐπὶ τὰς τραπέζας ἐπάνωθεν στέγας τοῦ κα-
τακαλύπτεσθαι ἀπὸ τοῦ ὑετοῦ καὶ τῆς ξηρασίας.
44 * καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν. καὶ
ἰδοὺ δύο ἐξέδραι ἐν τῇ αὐλῇ τῇ ἐσωτέρᾳ μία κατὰ νό-
του τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν φέρουσα κατὰ νότον·
καὶ μία κατὰ νότον τῆς πύλης τῆς πρὸς νότον τῆς βλεπού-
σης πρὸς βορρᾶν.
45 * καὶ εἶπεν πρός με, ἡ ἐξέδρα αὕτη ἡ βλέπουσα
πρὸς νότον τοῖς ἱερεῦσι τοῖς φυλάσσουσι τὰς φυλακὰς
τοῦ οἴκου.
46 * καὶ ἐξέδρα ἡ βλέπουσα πρὸς βορρᾶν τοῖς ἱερεῦ-
σι τοῖς φυλάσσουσι τὴν φυλακὴν τοῦ θυσιαστηρίου· ἐκεῖ-
νοί εἰσιν υἱοὶ Σαδοὺχ οἱ ἐγγίζοντες ἐκ τοῦ Λευὶ πρὸς κύριον
τοῦ λειτουργεῖν αὐτῷ.
47 * καὶ διεμέτρησεν τὴν αὐλὴν μῆκος πηχῶν ἑκατὸν καὶ
εὖρος πηχῶν ἑκατὸν ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῆς, καὶ τὸ
θυσιαστήριον ἀπέναντι τοῦ οἴκου·
48 * καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὸ αἰλὰμ τοῦ οἴκου· καὶ διεμέτρη-
σεν αὐτὸ τὸ αἰλὰμ πηχῶν πέντε πλάτος ἔνθεν, καὶ πηχῶν
πέντε ἔνθεν, καὶ τὸ εὖρος τοῦ θυρώματος πηχῶν δεκατεσ-
σάρων· καὶ ἐπωμίδας τῆς θύρας τοῦ αἰλὰμ πηχῶν τριῶν ἔν-
49 θεν καὶ ἔνθεν· * καὶ τὸ μῆκος τοῦ αἰλὰμ πηχῶν εἴ-
κοσι καὶ εὖρος πηχῶν δυοκαίδεκα, καὶ ἐπὶ δέκα ἀναβαθ-
μῶν ἀνέβαινον ἐπ' αὐτόν. καὶ στῦλοι ἦσαν ἐπὶ τοῦ αἰλὰμ εἷς
ἐντεῦθεν καὶ εἷς ἐντεῦθεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

39 Et in vestibulo portæ erant duæ mensæ hinc & duę mensæ indè, vt immolaretur super eas holocaustum & sacrificium pro peccato
& pro delicto. 40 Et ad latus exterius ascensus in introitu portæ Aquilonis erant duæ mensæ, & ad latus alterum quod erat ad
vestibulum portæ erant duę mensæ. 41 Quatuor mensę hinc & quatuor mensæ indè ad latus portæ: octo mensę in quibus
immolabant. 42 Quatuor autem mensæ erant ad holocaustum ex lapidibus dolatis longitudine cubiti vnius & dimidij, & latitu-
dine cubiti vnius & dimidij, & altitudine cubiti vnius, super quas ponebant vasa in quibus immolabant holocaustum & victimas sanctifi-
catas. 43 Et vncini egrediebantur *longitudine* vnius palmi defixi in columnis domus macelli intra vestibula per circuitum: & super
mensas erat caro oblationis. 44 Et extra portam interiorem erat gazophylacium Leuitarum in atrio interiori quod erat ad latus
portę Aquilonaris: & facies earum ad viam Australem, vna ad latus portæ Orientalis quæ respiciebat ad viam Aquilonis.
45 Et locutus est mecum, *dicens:* Hoc gazophylacium quod apertum est ad viam Australem, erit Sacerdotibus qui custodiunt custo-
diam domus: 46 Et gazophylacium quod apertum est ad viam Aquilonarem, erit Sacerdotibus qui custodiunt
custodiam altaris: isti sunt filij Sadok qui accedunt de filiis Leui ad cultum Domini, vt ministrent coram eo.
47 Et mensus est atrium longitudine centum cubitorum, & latitudine centum cubitorum quadratum, & altare quod erat ante do-
mum. 48 Et introduxit me in vestibulum domus, & mensus est frontem vestibuli: quinque cubitos hinc & quinque cubitos in-
de: & latitudo portæ trium cubitorum hinc, & trium cubitorum indè.
49 Longitudo vestibuli viginti cubitorum, & latitudo vndecim cubitorum, & per gradus ascendebant ad illud: & columnę erant iuxta
postes, vna hinc & vna indè.

מא

1 * וַיְבִיאֵנִי אֶל־הַהֵיכָל וַיָּמָד אֶת־הָאֵילִים שֵׁשׁ־
אַמּוֹת רֹחַב מִפּוֹ וְשֵׁשׁ־אַמּוֹת רֹחַב־מִפּוֹ רֹחַב
הָאֹהֶל׃
2 * וְרֹחַב הַפֶּתַח עֶשֶׂר אַמּוֹת וְכִתְפוֹת הַפֶּתַח חָמֵשׁ
אַמּוֹת מִפּוֹ וְחָמֵשׁ אַמּוֹת מִפּוֹ וַיָּמָד אָרְכּוֹ אַרְבָּעִים
אַמָּה וְרֹחַב עֶשְׂרִים אַמָּה׃
3 * וּבָא לִפְנִימָה וַיָּמָד אֵיל־הַפֶּתַח שְׁתַּיִם אַמּוֹת
וְהַפֶּתַח שֵׁשׁ אַמּוֹת וְרֹחַב הַפֶּתַח שֶׁבַע אַמּוֹת׃
4 * וַיָּמָד אֶת־אָרְכּוֹ עֶשְׂרִים אַמָּה וְרֹחַב עֶשְׂרִים
אַמָּה אֶל־פְּנֵי הַהֵיכָל וַיֹּאמֶר אֵלַי זֶה קֹדֶשׁ
הַקֳּדָשִׁים׃
5 * וַיָּמָד קִיר־הַבַּיִת שֵׁשׁ אַמּוֹת וְרֹחַב הַצֵּלָע אַרְבַּע
אַמּוֹת סָבִיב סָבִיב לַבַּיִת סָבִיב׃
6 * וְהַצְּלָעוֹת צֵלָע אֶל־צֵלָע שָׁלוֹשׁ וּשְׁלֹשִׁים פְּעָמִים
וּבָאוֹת בַּקִּיר אֲשֶׁר־לַבַּיִת לַצְּלָעוֹת סָבִיב סָבִיב
לִהְיוֹת אֲחוּזִים וְלֹא־יִהְיוּ אֲחוּזִים בְּקִיר הַבָּיִת׃
7 * וְרָחֲבָה וְנָסְבָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה לַצְּלָעוֹת כִּי
מוּסַב־הַבַּיִת לְמַעְלָה לְמַעְלָה סָבִיב סָבִיב לַבַּיִת
עַל־כֵּן רֹחַב־לַבַּיִת לְמָעְלָה וְכֵן הַתַּחְתּוֹנָה יַעֲלֶה
עַל־הָעֶלְיוֹנָה לַתִּיכוֹנָה׃
8 * וְרָאִיתִי לַבַּיִת גֹּבַהּ סָבִיב סָבִיב מוּסְדוֹת
הַצְּלָעוֹת מְלוֹ הַקָּנֶה שֵׁשׁ אַמּוֹת אַצִּילָה׃
9 * רֹחַב הַקִּיר אֲשֶׁר־לַצֵּלָע אֶל־הַחוּץ חָמֵשׁ אַמּוֹת
וַאֲשֶׁר מֻנָּח בֵּית צְלָעוֹת אֲשֶׁר לַבָּיִת׃
10 * וּבֵין הַלְּשָׁכוֹת רֹחַב עֶשְׂרִים אַמָּה סָבִיב לַבַּיִת
סָבִיב סָבִיב׃
11 * וּפֶתַח הַצֵּלָע לַמֻּנָּח פֶּתַח אֶחָד דֶּרֶךְ הַצָּפוֹן וּפֶתַח
אֶחָד לַדָּרוֹם וְרֹחַב מְקוֹם הַמֻּנָּח חָמֵשׁ אַמּוֹת סָבִיב
סָבִיב׃

CAP. XLI.

1 A ET introduxit me in templum, & mensus est frontes, sex cubitos latitudinis
hinc, & sex cubitos latitudinis inde, latitudinem tabernaculi.
2 * Et latitudo portæ decem cubitorum
erat, & latera portæ quinque cubitis hinc,
& quinque inde. Et mensus est longitudinem eius quadraginta cubitos, & latitudinem viginti cubitorum.
3 * Et ingressus intrinsecus mensus est
in fronte portæ duos cubitos, & portam
sex cubitorum, & latitudinem portæ septem cubitorum.
4 * Et mensus est longitudinem eius viginti cubitorum, & latitudinem eius viginti cubitorum ante faciem templi. Et
dixit ad me: Hoc est sanctum sanctorum.
5 * Et mensus est parietem domus sex cubitorũ, & latitudinem lateris quatuor cubitorum vndique per circuitum domus.
6 * Latera autem latus ad latus bis triginta trium, & erant eminentia quæ ingrederentur per parietem domus in lateribus
B per circuitum, vt continerent & non attingerent parietem templi.
7 * Et platea erat in rotundum ascendens
sursum per cochleam, & in cœnaculum
templi deferebat per gyrum. Idcirco latius
erat templum in superioribus, & sic de inferioribus ascendebatur ad superiora, &
in medium.
8 * Et vidi in domo altitudinem per circuitum, fundata latera ad mensuram calami sex cubitorum spacio,
9 * Et latitudinem per parietem lateris
forinsecus quinque cubitorum. & erat interior domus in lateribus domus.
10 * Et inter gazophylacia latitudinem
viginti cubitorum in circuitu domus vndique:
11 * Et ostium lateris ad orationem, ostium
vnum ad viam Aquilonis, & ostium vnum ad viam Australem, & latitudinem
loci ad orationem quinque cubitorum in
circuitu.

תרגום יונתן

מא

1 וְאָעֵילַנִי לְהֵיכְלָא וּמְשַׁח יַת אֵלַיָא שִׁית אַמִּין פּוּתְיָא מִכָּא וְשִׁית אַמִּין פּוּתְיָא מִכָּא פּוּתְיָא דְמַשְׁכְּנָא׃ 2 וּפוּתְיָא דְתַרְעָא עֲשַׂר אַמִּין
וְכִתְפֵי תַרְעָא חֲמֵשׁ אַמִּין מִכָּא וַחֲמֵשׁ אַמִּין מִכָּא וּמְשַׁח אוּרְכֵּהּ אַרְבְּעִין אַמִּין וּפוּתְיָא עֶשְׂרִין אַמִּין׃ 3 וְעַאל לְגָיו וּמְשַׁח אֵלָא דְתַרְעָא
תַּרְתֵּין אַמִּין וְתַרְעָא שִׁית אַמִּין וּפוּתְיָא דְתַרְעָא שְׁבַע אַמִּין׃ 4 וּמְשַׁח יַת אוּרְכֵּיהּ עֶשְׂרִין אַמִּין וּפוּתְיָא עֶשְׂרִין אַמִּין דִי קֳדָם הֵיכְלָא וַאֲמַר
לִי דֵין קֹדֶשׁ קֻדְשַׁיָא׃ 5 וּמְשַׁח כּוּתְלָא דְבֵיתָא שִׁית אַמִּין וּפוּתְיָא דִמְחִיצְתָא אַרְבַּע אַמִּין סְחוֹר סְחוֹר מַקַּף לְבֵיתָא סְחוֹר סְחוֹר׃
6 וּמְחִיצָיָא מְחִיצָה עַל מְחִיצָה תְּלָתִין וּתְלָת חֲדָא עַשְׂרֵי בְּסִדְרָא קְבִיעִין בְּכוּתְלָא דִמְגָיו לִמְחִיצָיָא סְחוֹר סְחוֹר לְמֶהֱוֵי רֵישֵׁי שֵׁרִיתָא נָחִין
עַל כּוּתְלָא וְלָא יְהֶוְיָן שֵׁרִיתָא מְעַבְּרָן בְּכוּתְלֵי בֵיתָא׃ 7 וּפוּתְיָא מְסִיבְּתָא וְסָלְקָא לְעֵלָא לְעֵלָא מִן מְחִיצָיָא אֲרֵי מַקְּפָא בֵיתָא וְסָלְקָא לְעֵלָא לְעֵלָא
סְחוֹר סְחוֹר לְגָיו עַל כֵּן פְּתֵי בֵיתָא מִלְעֵילָא וְכֵן בִּמְסִיבְּתָא סָלְקִין מִן אַרְעִיתָא לְעִילָיתָא בְּאוֹרַח מְצִיעֲתָא׃
8 וַחֲזֵיתִי לְבֵיתָא רוּמָא סְחוֹר סְחוֹר מְשַׁכְלְלִין מְחִיצָיָא מְשׁחַת קַנְיָא שִׁית אַמִּין רָוַח׃
9 פּוּתְיָא דְכוּתְלָא דִמְחִיצְתָא דִלְבָרָא חֲמֵשׁ אַמִּין וַאֲתַר שְׁבִיק בֵּית מְחִיצָיָא דִמְלְגָיו׃
10 וּבֵין לִשְׁכָּתָא פּוּתְיָא עֶשְׂרִין אַמִּין סְחוֹר מַקַּף לְבֵיתָא סְחוֹר סְחוֹר׃ 11 וְתַרְעָא דִמְחִיצְתָא לַאֲתַר שְׁבִיק תַּרְעָא חַד
פָּתַח לְאוֹרַח צִפּוּנָא וְתַרְעָא חַד פָּתִיחַ לְדָרוֹמָא וּפוּתְיָא דַאֲתַר שְׁבִיק חֲמֵשׁ אַמִּין סְחוֹר סְחוֹר׃

CAP. XLI.

1 *ET introduxit me in templum, & mensus est ælam cubitorum sex latitudinem ælam hinc, & latitudinem cubitorum sex inde. latitudo tabernaculi*

2 *Et latitudo portæ cubitorum decem, & humeri portæ cubitorum quinque hinc et quinque cubitorum inde. & mensus est longitudinem eius cubitorum quadraginta, & latitudinem cubitorum viginti.*

3 *Et ingressus est in atrium interius, & mensus est ælam portæ cubitorum duorum, & portam cubitorum sex: & humeros portæ cubitorum septem hinc.*

4 *Et mensus est longitudinem ostiorum cubitorum viginti, & latitudinem cubitorum viginti ante faciem templi. & dixit ad me, Hoc sanctum sanctorum.*

5 *Et mensus est parietem domus cubitorum sex, & latitudinem lateris cubitorum quatuor in circuitu,*

6 *Et latera latus ad latus triginta et trium, et spacium in pariete domus in lateribus in circuitu vt essent inhærentibus ad videndum, vt omnino non attingerent parietes domus.*

7 *Et latitudinem superioris laterum secundum additamentum ex pariete ad superius in circuitu domus, vt dilatetur sursum & ex inferioribus, & ascenderent ad superiora & ex mediis*

8 *ad tristega & thrael domus altitudo in circuitu distantiam laterum æqualem calamo cubitorum sex distantia.*

9 *Et latitudinem parietis lateris forinsecus cubitorum quinque & reliqua in medio laterum domus,*

10 *Et in medio exædrarum latitudo cubitorum viginti in circumferentia domui in circuitu:*

11 *Et portæ exædrarum ad reliquum portæ vnius ad Aquilonem, & ostium vnum ad Austrum, & latitudo loci reliqui cubitorum quinque latitudo in circuitu.*

μα΄.

1 Καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὸν ναόν, καὶ διεμέτρησεν τὸ αἰλὰμ πηχῶν ἓξ τὸ εὖρος τοῦ αἰλὰμ ἔνθεν, καὶ τὸ εὖρος πηχέων ἓξ ἔνθεν. τὸ εὖρος τῆς σκηνῆς,

2 καὶ τὸ εὖρος τοῦ πυλῶνος πηχῶν δέκα, καὶ ἐπωμίδες τοῦ πυλῶνος πηχῶν πέντε ἔνθεν, καὶ πέντε πηχέων ἔνθεν. καὶ διεμέτρησεν τὸ μῆκος αὐτοῦ πηχῶν τεσσαράκοντα, καὶ τὸ εὖρος πηχῶν εἴκοσι.

3 καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν, καὶ διεμέτρησεν τὸ αἰλὰμ τοῦ θυρώματος πηχῶν δύο, καὶ τὸ θύρωμα πηχῶν ἕξ· καὶ τὰς ἐπωμίδας τοῦ θυρώματος πηχῶν ἑπτὰ ἔνθεν.

4 καὶ διεμέτρησεν τὸ μῆκος τῶν πυλῶν πηχῶν εἴκοσι, καὶ εὖρος πηχῶν εἴκοσι κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ. καὶ εἶπεν πρός με, τοῦτο τὸ ἅγιον τῶν ἁγίων.

5 καὶ διεμέτρησεν τὸν τοῖχον τοῦ οἴκου πηχῶν ἕξ, καὶ τὸ εὖρος τῆς πλευρᾶς πηχέων τεσσάρων κυκλόθεν,

6 καὶ τὰ πλευρὰ πλευρὸν ἐπὶ πλευρὸν τριάκοντα καὶ τριῶν, καὶ διάστημα ἐν τῷ τοίχῳ τοῦ οἴκου ἐν τοῖς πλευροῖς κύκλῳ τοῦ εἶναι τοῖς ἐπιλαμβανομένοις ὁρᾷν, ὅπως παράπαν μὴ ἅπτωνται τῶν τοίχων τοῦ οἴκου.

7 καὶ τὸ εὖρος τῆς ἀνωτέρας τῶν πλευρῶν κατὰ πρόσθεμα ἐκ τοῦ τοίχου πρὸς τὴν ἀνωτέραν κύκλῳ τοῦ οἴκου, ὅπως διαπλατύνῃ ἄνωθεν καὶ ἐκ τῶν κάτωθεν, καὶ ἀναβαίνωσιν ἐπὶ τὰ ὑπερῷα καὶ ἐκ τῶν μέσων

8 ἐπὶ τὰ τριώροφα, καὶ τὸ θραὲλ τοῦ οἴκου ὕψος κύκλῳ διάστημα πλευρῶν ἴσον τῷ καλάμῳ πηχῶν ἓξ διάστημα.

9 καὶ εὖρος τοῦ τοίχου τῆς πλευρᾶς ἔξωθεν πηχῶν πέντε, καὶ τὰ λοιπὰ ἀναμέσον τῶν πλευρῶν τοῦ οἴκου,

10 καὶ ἀναμέσον τῶν ἐξεδρῶν εὖρος πηχῶν εἴκοσι τὸ περιφερὲς τῷ οἴκῳ κύκλῳ.

11 καὶ αἱ θύραι τῶν ἐξεδρῶν ἐπὶ τὸ ἀπόλοιπον τῆς θύρας τῆς μιᾶς τῆς πρὸς βορρᾶν, καὶ ἡ θύρα ἡ μία ἡ πρὸς νότον, καὶ τὸ εὖρος τοῦ τόπου τοῦ ἀπολοίπου πηχῶν πέντε πλάτος κυκλόθεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XLI.

ET introduxit me in templum, & mensus est postes sex cubitorum latitudinis hinc, & sex cubitorum latitudinis indè, latitudine tabernaculi.

2 Et latitudo portæ decem cubitorum erat, & latera portę quinque cubitorum hinc, & quinque cubitorum indè: & mensus est longitudinem eius quadraginta cubitis, & latitudinem viginti cubitis.

3 Et ingressus est interius, & mensus est postem portæ duobus cubitis, & portam sex cubitis, & latitudinem portæ septem cubitis.

4 Et mensus est longitudinem eius viginti cubitis, & latitudinem viginti cubitis ante templum. & dixit ad me, Hoc est sanctum sanctorum.

5 Et mensus est parietem domus sex cubitis, & latitudinem tabulati quatuor cubitis per circuitum circuiens domum per gyrum.

6 Tabulata autem, tabulatum super tabulatum, triginta tria, vndena per ordinem, defixa parieti intra tabulata per circuitum, vt capita trabium requiescerent super illud quod eminebat, neque trabes penetrarent per parietes domus.

7 At platea circuibat & ascendebat sursum sursum à tabulatis, quia circuibat domum, & ascendebat sursum sursum per circuitum intrinsecus: ideò latior erat domus in superioribus, & sic per cochleam ascendebant de inferioribus ad superiora per viam mediam.

8 Et vidi in domo altitudinem per circuitum, fundata tabulata mensura calami, sex cubitorum spacio.

9 Et latitudo parietis tabulati forinsecus quinque cubitorum, & locus relictus in loco tabulatorum intrinsecus.

10 Et inter gazophylacia latitudo viginti cubitorum in circuitu circum domum per gyrum.

11 Et porta tabulati ad locum relictum, ostium vnum apertum ad viam Aquilonarem, & ostium vnum apertum ad Austrum: & latitudo loci relicti quinque cubitorum in circuitu.

12 * וְהַבִּנְיָן אֲשֶׁר אֶל־פְּנֵי הַגִּזְרָה פְּאַת דֶּרֶךְ־הַיָּם
רֹחַב שִׁבְעִים אַמָּה וְקִיר הַבִּנְיָן חָמֵשׁ־אַמּוֹת רֹחַב
סָבִיב סָבִיב וְאָרְכּוֹ תִּשְׁעִים אַמָּה׃
13 * וּמָדַד אֶת־הַבַּיִת אֹרֶךְ מֵאָה אַמָּה וְהַגִּזְרָה
וְהַבִּנְיָה וְקִירוֹתֶיהָ אֹרֶךְ מֵאָה אַמָּה׃
14 * וְרֹחַב פְּנֵי הַבַּיִת וְהַגִּזְרָה לַקָּדִים מֵאָה אַמָּה׃
15 * וּמָדַד אֹרֶךְ־הַבִּנְיָן אֶל־פְּנֵי הַגִּזְרָה אֲשֶׁר עַל־
אַחֲרֶיהָ וְאַתּוּקֶיהָא מִפּוֹ וּמִפּוֹ מֵאָה אַמָּה וְהַהֵיכָל
הַפְּנִימִי וְאֻלַמֵּי הֶחָצֵר׃
16 * הַסִּפִּים וְהַחַלּוֹנִים הָאֲטֻמוֹת וְהָאַתִּיקִים סָבִיב
לִשְׁלָשְׁתָּם נֶגֶד הַסַּף שְׂחִיף עֵץ סָבִיב סָבִיב וְהָאָרֶץ
עַד־הַחַלֹּנוֹת וְהַחַלֹּנוֹת מְכֻסּוֹת׃
17 * עַל־מֵעַל הַפֶּתַח וְעַד־הַבַּיִת הַפְּנִימִי וְלַחוּץ וְאֶל־
כָּל־הַקִּיר סָבִיב סָבִיב בַּפְּנִימִי וּבַחִיצוֹן מִדּוֹת׃
18 * וְעָשׂוּי כְּרוּבִים וְתִמֹרִים וְתִמֹרָה בֵּין־כְּרוּב לִכְרוּב
וּשְׁנַיִם פָּנִים לַכְּרוּב׃
19 * וּפְנֵי אָדָם אֶל־הַתִּמֹרָה מִפּוֹ וּפְנֵי־כְפִיר אֶל־
הַתִּמֹרָה מִפּוֹ עָשׂוּי אֶל־כָּל־הַבַּיִת סָבִיב סָבִיב׃
20 * מֵהָאָרֶץ עַד־מֵעַל הַפֶּתַח הַכְּרוּבִים וְהַתִּמֹרִים
עֲשׂוּיִם וְקִיר הַהֵיכָל׃
21 * הַהֵיכָל מְזוּזַת רְבֻעָה וּפְנֵי הַקֹּדֶשׁ הַמַּרְאֶה כַּמַּרְאֶה׃
22 * הַמִּזְבֵּחַ עֵץ שָׁלוֹשׁ אַמּוֹת גָּבֹהַּ וְאָרְכּוֹ שְׁתַּיִם
אַמּוֹת וּמִקְצְעוֹתָיו לוֹ וְאָרְכּוֹ וְקִירֹתָיו עֵץ וַיְדַבֵּר אֵלַי
זֶה הַשֻּׁלְחָן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְהוָה׃
23 * וּשְׁתַּיִם דְּלָתוֹת לַהֵיכָל וְלַקֹּדֶשׁ׃
24 * וּשְׁתַּיִם דְּלָתוֹת לַדְּלָתוֹת שְׁתַּיִם מוּסַבּוֹת דְּלָתוֹת
שְׁתַּיִם לְדֶלֶת אֶחָת וּשְׁתֵּי דְלָתוֹת לָאַחֶרֶת׃
25 * וַעֲשׂוּיָה אֲלֵיהֶן אֶל־דַּלְתוֹת הַהֵיכָל כְּרוּבִים
וְתִמֹרִים כַּאֲשֶׁר עֲשׂוּיִם לַקִּירוֹת וְעָב עֵץ אֶל־פְּנֵי
הָאוּלָם מֵהַחוּץ׃

12 * Et ædificium quod erat separatũ ver-
sumque ad viam respicientem ad mare, la-
titudinis septuaginta cubitorũ; paries au-
tem ædificij quinque cubitorum latitudi-
C nis per circuitum,& longitudo eius nona-
13 ginta cubitorum. * Et mensus est do-
mus longitudinem centum cubitorum: &
quod separatum erat ædificium, & parie-
tes eius longitudinis centum cubitorum.
14 * Latitudo autem ante faciem domus,
& eius quod erat separatum contra Orien-
15 tem, centum cubitorum. * Et mensus est
longitudinem ædificij contra faciem eius
quod erat separatum ad dorsum hecy-
cas ex vtraque parte centum cubitorum:
& templum interius,& vestibula atrij.
16 * Limina & fenestras obliquas,& ethe-
cas in circuitu per tres partes cõtra vniu-
cuiusq; limen stratumq; ligno per gyrum
in circuitu. Terra autem vsq; ad fenestras,
17 & fenestræ clausæ * super ostia & vsque ad
domũ interiorẽ & forinsecus,& omnem
parietem in circuitu intrinsecus & fori-
18 secus ad mensuram: * Et fabrefacta Che-
rubim & palmę,& palma inter Cherub &
Cherub. duasque facies habebat Cherub,
19 * Faciem hominis iuxta palmam ex hac
parte,& faciem leonis iuxta palmam ex a-
lia parte expressam. Per omnem domum
20 in circuitu * de terra vsque ad superiorem
portam,Cherubim & palmæ cælatę erant
21 in pariete templi: * Limen quadrangulum,
& facies sanctuarij aspectus cõtra aspectũ.
22 * Altaris lignei trium cubitorum altitudo,
& longitudo eius duorum cubitorum,&
anguli eius & longitudo eius & parietes e-
ius lignei. Et locutus est ad me: Hęc est men-
23 sa coram Dño. * Et duo ostia erant in tem-
24 plo,& in sanctuario. * Et in duobus ostijs
ex vtraque parte bina erant ostiola quæ in
se inuicem plicabantur. Bina enim ostia e-
25 rant ex vtraque parte ostiorum. * Et cælata
erant in ipsis ostijs tẽpli Cherubim & scul-
ptura palmarũ sicut in parietibus quoque
expressa erant. quamobrem & grossiora
erant ligna in vestibuli fronte forinsecus.

תרגום יונתן

12 ובנינא דקדם בצורתא רוח אורח מערבא פותיא שבעין אמין וכתלא דבנינא חמש אמין פותיא סחור סחור ואורכה תשעין אמין׃
13 ומשח ית ביתא אורכא מאה אמין ובצורתא ובנינא וכתלהא אורכא מאה אמין׃
14 ופותיא דקדם ביתא ובצורתא למדנחא מאה אמין׃
15 ומשח אורכא דבנינא דקדם בצורתא די לאחורהא וזויתהא מכא ומכא מאה אמין והיכלא גואה ואולמי דרתא׃
16 ספיא וכוין סתימן ועתיקיא סחור לתלתיהון לקבל ספא דחפי נסרין דארזא סחור סחור וארעא עד כויא וכוין סתימן׃
17 עד לעילא מן תרעא ומן ביתא גואה ולברא ועל כל כותלא סחור סחור מלגיו ומלברא משחן׃
18 תליף כרובין וכותרן וכותרתא בין כרובא לכרובא ותרין אפין לכרובא׃
19 ואפי אנשא עביד לכותרתא מכא ואפי אריא עביד לכותרתא מכא גליף על כל ביתא סחור סחור׃ 20 מארעא עד לעילא
דתרעא כרובין וכותרן גליפן וכן לכתלא דהיכלא׃ 21 היכלא דספוהי מרבעין ואפי בית כפורי חזויה כחזו יקרא׃
22 וקביל מדבחא פתורא דאעא תלת אמין רומה ואורכה תרתין אמין וזויין לה ואורכה וכתלוהי אעא ומליל עמי דין פתורא די קדם יי׃
23 ותרתין דשין להיכלא ולבית כפורי׃ 24 ותרתין דשין אמהן לדשיא תרתין מקפן דשין תרתין לדשא חדא ותרתין דשין לאחרנתא׃
25 וגליף עליהון על דשי היכלא כרובין וכתרין כמא דגליף כותליא וסקפתא דאעא על אפי אולמא מלברא׃

Et separans ante faciem reliqui quod ad 12
mare, cubitorum septuaginta latitudo parietis
diuidentis, & cubitorum quinque latitudo
in circuitu, & longitudo eius cubitorum no-
naginta.
Et mensus est contra domum longitudi- 13
nem cubitorum centum. & reliqua & sepa-
rantia & parietes eius longitudinem cubito-
rum centum:
Et latitudinem contra faciem templi & 14
reliqua contra cubitorum centum.
Et mensus est longitudinem separantis 15
contra faciem reliquorum quæ erant post ter-
gum domus illius, & reliqua quæ hinc & quæ
inde cubitorum centum longitudinem. & tem
plum & anguli,
Et alam exterius strata ligno, & fenestræ 16
reticulatæ ad lucendum qui in circuitu tribus,
vt & prospiceretur. & domus et ea quæ pro-
xima strata ligno per circuitum & à pauimen-
to vsque ad fenestras, & fenestræ apertæ tri-
pliciter ad prospiciendum & vsque ad do- 17
mum interiorem & exteriorem et per omnem
parietem in circuitu intrinsecus et extrinsecus
cælata Cherubim, & palmæ inter Cheru- 18
bim & Cherub duo facies Cherub facies homi-
nis ad palmam hinc,
& faciem hominis ad palmam indè cæla- 19
tus omnis paries in circuitu
Ex pauimento vsque ad laquear Cheru- 20
bim & palmæ cælatæ & sanctuarium.
Et templum aperiebatur per quatuor an- 21
gulos per faciem sanctorum visio sicut aspectus
altaris lignei; cubitorum trium altitudo 22
eius, & cubitorum duorum longitudo, & la-
titudo cubitorum duorum. & cornua habebat
& basis eius & parietes eius lignei. & dixit
ad me, Hæc mensa quæ ante faciem Domini.
Et duo ostia templo, & sancto 23
duo ostia duobus ostiis quæ vertebantur, duo 24
ostia vni, & duo ostia portæ secundæ, & cæla- 25
tura in eis, & ostia templo Cherubim et palmæ
secundum sculpturam sanctorum, et secundum
ligna ante faciem ælam forinsecus.

12 καὶ τὸ διορίζον κατὰ πρόσωπον τοῦ ἀπολοίπου τοῦ πρὸς
θάλασσαν, πηχῶν ἑβδομήκοντα πλάτος τοῦ τοίχου τοῦ διορί-
ζοντος, καὶ πηχῶν πέντε τὸ εὖρος κυκλόθεν, καὶ μῆκος
αὐτοῦ πηχῶν ἐννενήκοντα.
13 καὶ διεμέτρησεν κατέναντι τοῦ οἴκου μῆκος πηχῶν
ἑκατόν. καὶ τὰ ἀπόλοιπα καὶ τὰ διορίζοντα καὶ οἱ τοῖχοι
αὐτοῦ μῆκος πηχῶν ἑκατόν,
14 καὶ τὸ εὖρος κατὰ πρόσωπον τοῦ ναοῦ καὶ τὰ ἀπόλοι-
πα κατέναντι πηχῶν ἑκατόν.
15 καὶ διεμέτρησεν τὸ μῆκος τοῦ διορίζοντος κατὰ πρόσω-
πον τῶν ἀπολοίπων τῶν κατόπισθεν τοῦ οἴκου ἐκείνου καὶ τὰ
ἀπόλοιπα τὰ ἔνθεν καὶ τὰ ἔνθεν πηχῶν ἑκατὸν μῆκος.
καὶ ὁ ναὸς καὶ αἱ γωνίαι,
16 καὶ τὸ αἰλὰμ τὸ ἐξώτερον πεφατνωμένα, καὶ αἱ
θυρίδες δικτυωταὶ ἀποφαύσεις τοῖς κύκλῳ τοῖς τρισὶν ὥστε
καὶ διακύπτειν. καὶ ὁ οἶκος καὶ τὰ πλησίον ἐξυλωμένα
κύκλῳ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἕως τῶν θυρίδων, καὶ αἱ θυ-
ρίδες ἀναπτυσσόμεναι τρισσῶς
17 εἰς διακύπτειν καὶ ἕως τοῦ οἴκου τοῦ ἐσωτέρου καὶ τοῦ ἐξ-
ωτέρου, καὶ ἐφ' ὅλον τὸν τοῖχον κύκλῳ τὸν ἔσωθεν καὶ τὸν
18 ἔξωθεν γεγλυμμένα χερουβείμ, καὶ φοίνικες
ἀναμέσον χερουβεὶμ καὶ χερουβ δύο πρόσωπα τῷ χερουβ
πρόσωπον ἀνθρώπου πρὸς τὸν φοίνικα ἔνθεν,
19 καὶ πρόσωπον ἀνθρώπου πρὸς τὸν φοίνικα ἔνθεν δια-
γεγλυμμένος ὅλος ὁ τοῖχος κυκλόθεν,
20 ἐκ τοῦ ἐδάφους ἕως φατνώματος χερουβεὶμ καὶ
οἱ φοίνικες διαγεγραμμένοι καὶ ἅγιον.
21 καὶ ὁ ναὸς ἀναπτυσσόμενος τετράγωνα κατὰ πρόσω-
22 πον τῶν ἁγίων ὅρασις ὡς ὄψις θυσιαστηρίου ξυ-
λίνου, πηχῶν τριῶν τὸ ὕψος αὐτοῦ, καὶ πηχῶν δύο τὸ μῆ-
κος, καὶ τὸ εὖρος πηχῶν δύο. καὶ κέρατα εἶχεν, καὶ ἡ βάσις
αὐτοῦ καὶ οἱ τοῖχοι αὐτοῦ ξύλινοι, καὶ εἶπεν πρός με, αὕτη ἡ
τράπεζα ἡ πρὸ προσώπου κυρίου.
23 καὶ δύο θυρώματα τῷ ναῷ, καὶ τῷ ἁγίῳ
24 δύο θυρώματα τοῖς δυσὶ θυρώμασι τοῖς στροφωτοῖς
δύο θυρώματα ἑνὶ καὶ δύο θυρώματα τῇ θύρᾳ τῇ δευτέρᾳ,
25 καὶ γλυφὴ ἐπ' αὐτῶν, καὶ θυρώματα τῷ ναῷ χερου-
βεὶμ καὶ φοίνικες κατὰ τὴν γλυφὴν τῶν ἁγίων καὶ κατὰ τὰ
ξύλα κατὰ πρόσωπον τοῦ αἰλὰμ ἔξωθεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Et ædificium quod erat ante conseptum versus viam Occidentis, latitudinis septuaginta cubitorum. paries autem ædificij quinque
cubitorum latitudinis in circuitu, & longitudinis nonaginta cubitorum. 13 Et mensus est ipsam domum; longitudo
erat centum cubitorum: & conseptum & ædificium & parietes eius centum cubitorum.
14 Et latitudo quæ erat ante domum & conseptum ad Orientem, centum cubitorum erat. 15 Et mensus est longitudinem
ædificij quod erat ante conseptum ad posteriora eius & angulos eius hinc, & indè, centum cubitis: & templum interius & vestibula
atrij, 16 & limina, & fenestras obturatas & appendices in circuitu ternas exaduerso liminis quod opertum erat tabulis cedrinis in cir-
cuitu, idque à solo vsque ad fenestras, fenestrę autem obturatæ erant. 17 Vsque supra portam & à domo interiori & forinsecus, &
super omnes parietes per circuitum intus & foris iuxta mensuram. 18 Et sculpsit Cherubim & capitella, & capitellum in-
ter Cherub & Cherub: & duas facies habebat Cherub. 19 Facies hominis erat facta ex vna parte capitelli, & facies leonis
facta ex altera parte capitelli, sculptæ super totam domum per circuitum. 20 A terra autem vsque supra portam, Cherubim
& capitella cælata erant, & similiter in pariete templi. 21 Templi autem limina quadrata, & facies domus propiciatorij, & aspectus
eius sicut aspectus gloriæ. 22 Mensa autem lignea erat ante altare, cuius altitudo erat trium cubitorum, & longitudo eius duo-
rum cubitorum: & anguli erant ei, & longitudo, & parietes eius lignei erant. & locutus est ad me: Hæc est mensa quæ est coram Domino.
23 Et duo ostia erant in templo & in domo propitiatorij: 24 Et geminæ fores erant velut matres his ostiis: bina erant ostiola ver-
satilia, duo ostiola *inquam* in ostio vno, & duo ostiola in altero. 25 Et cęlata erant in ipsis ostiis templi Cherubim & capitella sicut
cęlata erant in parietibus: & trabs lignea super faciem vestibuli extrinsecus.

26 * וְחַלּוֹנִים אֲטֻמוֹת וְתִמֹּרִים מִפּוֹ וּמִפּוֹ אֶל־כִּתְפוֹת
הָאוּלָם וְצַלְעוֹת הַבַּיִת וְהָעֻבִּים׃

מב

1 * וַיּוֹצִאֵנִי אֶל־הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה הַדֶּרֶךְ דֶּרֶךְ
הַצָּפוֹן וַיְבִאֵנִי אֶל־הַלִּשְׁכָּה אֲשֶׁר נֶגֶד הַגִּזְרָה וַאֲשֶׁר־
2 נֶגֶד הַבִּנְיָן אֶל־הַצָּפוֹן׃ * אֶל־פְּנֵי אֹרֶךְ אַמּוֹת
הַמֵּאָה פֶּתַח הַצָּפוֹן וְהָרֹחַב חֲמִשִּׁים אַמּוֹת׃
3 * נֶגֶד הָעֶשְׂרִים אֲשֶׁר לֶחָצֵר הַפְּנִימִי וְנֶגֶד רִצְפָה אֲשֶׁר
לֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה אַתִּיק אֶל־פְּנֵי־אַתִּיק בַּשְּׁלִשִׁים׃
4 * וְלִפְנֵי הַלְּשָׁכוֹת מַהֲלַךְ עֶשֶׂר אַמּוֹת רֹחַב אֶל־
הַפְּנִימִית דֶּרֶךְ אַמָּה אֶחָת וּפִתְחֵיהֶם לַצָּפוֹן׃
5 * וְהַלְּשָׁכוֹת הָעֶלְיוֹנֹת קְצֻרוֹת כִּי־יוֹכְלוּ אַתִּיקִים
מֵהֵנָּה מֵהַתַּחְתֹּנוֹת וּמֵהַתִּכֹנוֹת בִּנְיָן׃
6 * כִּי מְשֻׁלָּשׁוֹת הֵנָּה וְאֵין לָהֶן עַמּוּדִים כְּעַמּוּדֵי
הַחֲצֵרוֹת עַל־כֵּן נֶאֱצַל מֵהַתַּחְתּוֹנוֹת וּמֵהַתִּיכֹנוֹת
מֵהָאָרֶץ׃
7 * וְגָדֵר אֲשֶׁר־לַחוּץ לְעֻמַּת הַלְּשָׁכוֹת דֶּרֶךְ הֶחָצֵר
הַחִצוֹנָה אֶל־פְּנֵי הַלְּשָׁכוֹת אָרְכּוֹ חֲמִשִּׁים אַמָּה׃
8 * כִּי־אֹרֶךְ הַלְּשָׁכוֹת אֲשֶׁר לֶחָצֵר הַחִצוֹנָה חֲמִשִּׁים
אַמָּה וְהִנֵּה עַל־פְּנֵי הַהֵיכָל מֵאָה אַמָּה׃
9 * וּמִתַּחַתָה לְשָׁכוֹת הָאֵלֶּה הַמֵּבוֹא מֵהַקָּדִים
בְּבֹאוֹ לָהֵנָּה מֵהֶחָצֵר הַחִצֹנָה׃
10 * בְּרֹחַב גֶּדֶר הֶחָצֵר דֶּרֶךְ הַקָּדִים אֶל־פְּנֵי הַגִּזְרָה
וְאֶל־פְּנֵי הַבִּנְיָן לְשָׁכוֹת׃
11 * וְדֶרֶךְ לִפְנֵיהֶם כְּמַרְאֵה הַלְּשָׁכוֹת אֲשֶׁר דֶּרֶךְ
הַצָּפוֹן כְּאָרְכָּן כֵּן רָחְבָּן וְכֹל מוֹצָאֵיהֶן וּכְמִשְׁפְּטֵיהֶן
וּכְפִתְחֵיהֶן׃
12 * וּכְפִתְחֵי הַלְּשָׁכוֹת אֲשֶׁר דֶּרֶךְ הַדָּרוֹם פֶּתַח בְּרֹאשׁ
דָּרֶךְ דֶּרֶךְ בִּפְנֵי הַגְּדֶרֶת הֲגִינָה דֶּרֶךְ הַקָּדִים
בְּבוֹאָן׃

26 * ſuper quæ feneſtræ obliquę,& ſimili-
tudo palmarum hinc atque indè in hume-
rulis veſtibuli ſecundùm latera domus, la-
titudinemq́ue parietum. CAP. XLII.
1 ET eduxit me in atrium exterius per viam
A ducentem ad Aquilonem.& introduxit
me in gazophylacium quod erat contra ſe-
paratum ædificium, & contra ædem ver-
2 gentem ad Aquilonem,* in facie longitu-
dinis centum cubitos oſtij Aquilonis, &
3 latitudinis quinquaginta cubitos,* contra
viginti cubitos atrij interioris, & cõtra pa-
uimentum ſtratum lapide atrij exterioris,
vbi erat porticus iuncta porticui triplici.
4 * Et ante gazophylacia deãbulatio de-
cem cubitorum latitudinis, ad interiora
reſpiciens viç cubiti vnius.Et oſtia eorum
5 ad Aquilonem, * vbi erant gazophylacia
in ſuperioribus humiliora,quia ſupporta-
B bant porticus quæ ex illis eminebant de
inferioribus & de mediis ædificij.
6 * Triſtega enim erant,& non habebant
columnas ſicut erant columnę atriorum.
Propterea eminebãt de inferioribus, & de
mediis à terra cubitis quinquaginta.
7 * Et peribolus exterior ſecundùm gazo-
phylacia quæ erant in via atrij exterioris
ante gazophylacia. longitudo eius quin-
8 quaginta cubitorum. * Quia longitudo
erat gazophylaciorũ atrij exterioris quin-
quaginta cubitorum,& longitudo ante fa-
ciem templi centum cubitorum.
9 * Et erat ſubter gazophylacia hæc in-
troitus ab Oriente ingredientium in ea de
10 atrio exteriori,* in latitudine periboli atrij
quod erat contra viam Orientalem in fa-
ciem ædificij ſeparati. Et erant ante faciẽ ædifi-
11 cium gazophylacia, * & via ante faciẽ eo-
C rum iuxta ſimilitudinem gazophylacio-
rum quæ erant in via Aquilonis. ſecundũ
lõgitudinẽ eorũ,ſic & latitudo eorũ,& om-
nis introitus eorũ & ſimilitudines & oſtia
12 eorũ,* ſecundũ oſtia gazophylaciorũ quæ
erãt in via reſpiciente in Notũ. Oſtium in
capite viæ, qua via erat ante veſtibulũ ſe-
paratum per viãOrientalẽ ingredientibus.

תרגום יונתן

26 וּבֵין פַּתִּיחַן וְכוֹתְרָתָא מִכָּא וּמִכָּא עַל כִּתְפֵי אוּלָמָא וּמְחִיצַת בֵּיתָא וּסְקִפַּיָא׃

מב

1 וְאַפְּקַנִי לְדַרְתָּא בָּרַיְתָא בְּאוֹרַח תַּרְעָא דְפָתִיחַ לְאוֹרַח צִפּוּנָא וְאַעֲלַנִי לְלִשְׁכְּתָא דִקֳדָם בְּצוּרְתָא וְדִקֳדָם בִּנְיָנָא לְצִפּוּנָא׃
2 לָקֳבֵיל אוּרְכָּא דְאַמִּין מְאָה תַּרְעָא חַד פְּתִיחַ לְצִפּוּנָא וּפוּתְיָא חַמְשִׁין אַמִּין׃ 3 קֳבֵיל עֶשְׂרִין דִּי לְדַרְתָּא גַוַּיְתָא וְקָבֵיל רִצְפְּתָא
דִּי לְדַרְתָּא בָּרַיְתָא זְוֵי לָקֳבֵיל זְוֵי מְתַלְּתִין׃ 4 וְקֳדָם לִשְׁכָּתָא מַהֲלַךְ עֲשַׂר אַמִּין פּוּתְיָא לְגָיו אוֹרַח אַמְּתָא חֲדָא וְתַרְעֵיהוֹן פְּתִיחָן לְצִפּוּנָא׃
5 וְלִשְׁכָּתָא עִלָּיָתָא דְחִיקָן אֲרֵי נְסִבוּ זִיזַיָא מִנְּהֵן מֵאַרְעָיָתָא וּמִמְּצִיעָתָא בִּנְיָנָא׃
6 אֲרֵי מְתַלְּתָן אִנּוּן וְלֵית לְהוֹן עַמּוּדִין כְּעַמּוּדֵי דָרָתָא עַל כֵּן דְּחִיקָן מֵאַרְעָיָתָא וּמִמְּצִיעָתָא מֵאַרְעָא׃
7 וְכוֹתְלָא דִלְבָרָא לָקֳבֵל לִשְׁכָּתָא אוֹרַח דַּרְתָּא בָּרַיְתָא דִּי קֳדָם לִשְׁכָּתָא אוּרְכֵּהּ חַמְשִׁין אַמִּין׃
8 אֲרֵי אוּרְכָּא דְלִשְׁכָּתָא דִלְדַרְתָּא בָּרַיְתָא חַמְשִׁין אַמִּין וְהָוְיָן עַל אַפֵּי הֵיכְלָא מְאָה אַמִּין׃
9 וּמִלְּרַע לְלִשְׁכָּתָא הָאִלֵּין מַעֲלָנָא מִמַּדִּנְחָא דְעָלִין לְהֵן מִדַּרְתָּא בָּרַיְתָא׃
10 בְּפוּתְיָא דְכוֹתְלָא דְדַרְתָּא בְּאוֹרַח מַדִּנְחָא דִּיקֳדָם בְּצוּרְתָא וְדִקֳדָם בִּנְיָנָא לִשְׁכָּן׃
11 וְאוֹרַח קֳדָמֵיהוֹן כְּחֵזוּ לִשְׁכָּתָא דִפְתִיחָן לְאוֹרַח צִפּוּנָא כְּאוּרְכֵּיהֶן כֵּן פּוּתְהֶן וְכָל מַפְּקָנֵיהֶן וּכְדִחְזֵי לְהֵן וּכְתַרְעֵיהֶן׃
12 וּכְתַרְעֵי לִשְׁכָּתָא דִפְתִיחָן לְאוֹרַח דָּרוֹמָא תְּרַע בְּרֵישׁ אוֹרַח אוֹרַח קֳדָם דּוּכַן לֵיוָאֵי אוֹרַח מַדִּנְחָא בְּמַעֲלְנְהֵן׃

Et fenestræ absconditæ. et mensus est hinc 16
& indè in laquearia ælam, & latera domus
coniuncta.

CAP. XLII.

ET eduxit me in atrium exterius ad Orien- 1
tem contra portam quæ ad Aquilonem: &
eduxit me, & ecce exædræ quinque iuxta reli-
quum & prope separatum ad Aquilonem:
Cubitis centum longitudo ad Aquilonem, 2
& latitudo cubitorum quinquaginta descrip-
tæ sicut portæ atrij interioris:
Et sicut columnæ atrij exterioris per ordi- 3
nem contra faciem porticus ternæ:
Et contra exædras deambulatio cubito- 4
rum decem, latitudo per cubitos centum, longi-
tudo ad interiorem viam cubiti vnius. & o-
stia eorum ad Aquilonem;
Et deambulationes cœnaculorum simili- 5
ter. quoniam eminebant columnæ extra colum-
nas inferiores & spacium sic.
Triplices erant & columnas non habebāt 6
sicut columnæ exædrarum. propterea emine-
bant ab his quæ inferius & his quæ in medio
de terra,
Et limen extrinsecus sicut exædrę atrij 7
exterioris respicientes contra exædras quæ ad
Aquilonem, lōgitudo cubitorum quinquaginta.
Quia longitudo exędrarum respicientium 8
in atrium exterius cubitorum quinquaginta, et
hę sunt contra facies his totū cubitorum centū.
Et ostia exędrarum istarum introitus qui 9
ad Orientem, vt ingrediatur per eas ex atrio
exteriori: secundùm lumen hoc in principio de- 10
ambulatorij, & ad Meridiem et ad faciem Au-
stri, & ad faciem reliqui, & ad faciem separan
tis, & exędrę & deambulatorium ad facies 11
suas iuxta mensuras exędrarum quę ad Aqui-
lonem. & secundùm longitudinem earum, &
secundùm latitudinem earum, & secundùm
omnes exitus earum & introitus: Et secun- 12
dùm luminaria earum, & secundum ostia ipsa-
rum exędrarum quæ ad Meridiem. secundum
ostia ab initio deambulatorij ad lumen spacij ca
lami ad Orientem vt iretur per ea.

16 καὶ θυρίδες κρυπταί. καὶ διεμέτρησεν ἔνθεν καὶ ἔνθεν εἰς
τὰ ὀρόφωμα τοῦ αἰλάμ, καὶ τὰ πλευρὰ τοῦ οἴκου ἐζυγωμένα.

μβ'.

1 Καὶ ἐξήγαγέ με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν κα-
τὰ ἀνατολὰς κατέναντι τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν, καὶ ἐξ-
ήγαγέ με, καὶ ἰδοὺ ἐξέδραι πέντε ἐχόμεναι τοῦ ἀπολοί-
που καὶ ἐχόμεναι τοῦ διορίζοντος πρὸς βορρᾶν,
2 πηχῶν ἑκατὸν μῆκος πρὸς βορρᾶν, καὶ τὸ εὖρος πη-
χῶν πεντήκοντα διαγεγραμμέναι ὃν τρόπον αἱ πύλαι τῆς
αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας·
3 καὶ ὃν τρόπον αἱ περίστυλοι τῆς αὐλῆς τῆς ἐξωτέρας
κατὰ στίχον ἀντιπρόσωποι στοαὶ τρισσαί·
4 καὶ κατέναντι τῶν ἐξεδρῶν περίπατος πηχῶν δέ-
κα τὸ πλάτος ἐπὶ πήχεις ἑκατὸν μῆκος εἰς τὴν ἐσωτέραν
ὁδὸν πήχεος ἑνός. καὶ τὰ θυρώματα αὐτῶν πρὸς βορρᾶν.
5 καὶ οἱ περίπατοι οἱ ὑπερώων ὡσαύτως ὅτι ἐξεῖ-
χε τὸ περίστυλον ἔξωθεν τοῖς στύλοις τοῖς κατωτέροις καὶ
τὸ διάστημα οὕτως.
6 τριπλαῖ ἦσαν καὶ στύλους οὐκ εἶχον καθὼς οἱ στύ-
λοι τῶν ἐξεδρῶν. διὰ τοῦτο ἐξεῖχον ἀπὸ τῶν ὑποκάτω-
θεν καὶ τῶν ἐν μέσῳ ἀπὸ τῆς γῆς,
7 καὶ φλιὰ ἔξωθεν ὃν τρόπον αἱ ἐξέδραι τῆς αὐλῆς τῆς
ἔξωθεν αἱ βλέπουσαι ἀπέναντι τῶν ἐξεδρῶν τῶν πρὸς βοῤ-
ῥᾶν μῆκος πηχῶν πεντήκοντα.
8 ὅτι τὸ μῆκος τῶν ἐξεδρῶν τῶν βλεπουσῶν εἰς τὴν
αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν πηχῶν πεντήκοντα καὶ αὗταί εἰσιν
9 αἱ ἀντιπρόσωποι ταύταις τὸ πᾶν πηχῶν ἑκατόν.
καὶ αἱ θύραι τῶν ἐξεδρῶν τούτων τῆς εἰσόδου τῆς πρὸς ἀ-
νατολὰς τοῦ εἰσπορεύεσθαι δι' αὐτῶν ἐκ τῆς αὐλῆς τῆς ἐξωτέρας
10 κατὰ τὸ φῶς τοῦτο ἐν ἀρχῇ τοῦ περιπάτου, καὶ κατὰ πρὸς νό-
τον καὶ κατὰ πρόσωπον τοῦ νότου, καὶ κατὰ πρόσωπον τοῦ ἀπολοίπου,
καὶ κατὰ πρόσωπον τοῦ διορίζοντος, καὶ αἱ ἐξέδραι καὶ ὁ περίπα-
11 τος κατὰ πρόσωπα αὐτῶν κατὰ τὰ μέτρα τῶν ἐξεδρῶν τῶν
πρὸς βορρᾶν. καὶ κατὰ τὸ μῆκος αὐτῶν, καὶ κατὰ τὸ εὖρος αὐ-
τῶν, καὶ κατὰ πάσας τὰς ἐξόδους αὐτῶν καὶ εἰσόδους.
12 καὶ κατὰ τὰ φῶτα αὐτῶν, καὶ κατὰ θυρώματα αὐτῶν τῶν
ἐξεδρῶν τῶν πρὸς νότον. κατὰ τὰ θυρώματα ἀπ' ἀρχῆς τοῦ
περιπάτου ἐπὶ φῶς διαστήματος καλάμου κατὰ ἀνατο-
λὰς τοῦ εἰσπορεύεσθαι αὐτά.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Et fenestræ obturatę, & capitella hinc & indè in humeris vestibuli, & tabulata domus & superliminaria.

CAP. XLII.

ET eduxit me in atrium exterius per viam portæ quę aperta est ad viam Aquilonis: & introduxit me in gazophylacium quod erat ante
conseptum & ante ædificium vergens ad Aquilonem.
2 Eregione longitudinis centum cubitorum erat porta vna quæ patebat ad Aquilonem, & latitudinis quinquaginta cubitorum.
3 Eregione viginti cubitorum atrij interioris, & eregione pauimenti illius quod apertū erat ad atrium exterius, anguli contra angulos
triplices. 4 Et ante gazophylacia erat deambulatorium decem cubitorum latitudinis ad interiora: via cubiti vnius, & ostia eorum aperta
erant ad Aquilonem. 5 Et gazophylacia superiora erāt strictiora, quia intercipiebāt ex eis prominentias ab inferioribus & à mediis ædificij.
6 Triplicia enim erant, & non habebant columnas sicut *erant* columnę atriorum; ideò strictiora erant inferioribus & mediis à terra. 7 Et
paries exterior eregione gazophylaciorum ad viam atrij exterioris quod erat ante gazophylacia; longitudinis fuit quinquaginta cubitorum.
8 Quia longitudo gazophylaciorū atrii exterioris quinquaginta cubitorum erat, & erant secundū faciem templi centum cubiti. 9 Et subter
gazophylacia ista erat introitus ab Oriente ingredientium in ea ab atrio exteriori. 10 In latitudine autem parietis atrii in via Orientali
quæ erat ante septum & quæ ante ædificium, erant gazophylacia. 11 Et via erat ante ea iuxta aspectum gazophylaciorum quæ aperta
erant ad viam Aquilonis: secundùm longitudinem eorum, sic latitudo eorum, & omnes exitus eorum, & quod ad ea pertinet, & secundùm
portas eorum. 12 Et secundùm portas gazophylaciorum quæ apertæ erant ad viam Australem, erat ostium in capite vię; quę via erat
ante suggestum Leuitarum per viam Orientalem ingredientibus.

13 * וַיֹּאמֶר אֵלַי לִשְׁכוֹת הַצָּפוֹן לִשְׁכוֹת הַדָּרוֹם
אֲשֶׁר אֶל־פְּנֵי הַגִּזְרָה הֵנָּה לִשְׁכוֹת הַקֹּדֶשׁ אֲשֶׁר
יֹאכְלוּ־שָׁם הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר־קְרוֹבִים לַיהוָה קָדְשֵׁי
הַקֳּדָשִׁים שָׁם יַנִּיחוּ קָדְשֵׁי הַקֳּדָשִׁים וְהַמִּנְחָה
וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם כִּי הַמָּקוֹם קָדֹשׁ׃
14 * בְּבֹאָם הַכֹּהֲנִים וְלֹא־יֵצְאוּ מֵהַקֹּדֶשׁ אֶל־הֶחָצֵר
הַחִיצוֹנָה וְשָׁם יַנִּיחוּ בִגְדֵיהֶם אֲשֶׁר־יְשָׁרְתוּ בָהֶן כִּי־
קֹדֶשׁ הֵנָּה יִלְבְּשׁוּ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְקָרְבוּ אֶל־אֲשֶׁר
לָעָם׃
15 * וְכִלָּה אֶת־מִדּוֹת הַבַּיִת הַפְּנִימִי וְהוֹצִיאַנִי דֶּרֶךְ
הַשַּׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו דֶּרֶךְ הַקָּדִים וּמְדָדוֹ סָבִיב סָבִיב׃
16 * מָדַד רוּחַ הַקָּדִים בִּקְנֵה הַמִּדָּה חֲמֵשׁ־אֲמוֹת
קָנִים בִּקְנֵה הַמִּדָּה סָבִיב׃
17 * מָדַד רוּחַ הַצָּפוֹן חֲמֵשׁ־מֵאוֹת קָנִים בִּקְנֵה
הַמִּדָּה סָבִיב׃
18 * אֵת רוּחַ הַדָּרוֹם מָדָד חֲמֵשׁ־מֵאוֹת קָנִים
בִּקְנֵה הַמִּדָּה׃
19 * סָבַב אֶל־רוּחַ הַיָּם מָדַד חֲמֵשׁ־מֵאוֹת קָנִים
בִּקְנֵה הַמִּדָּה׃
20 * לְאַרְבַּע רוּחוֹת מְדָדוֹ חוֹמָה לוֹ סָבִיב סָבִיב
אֹרֶךְ חֲמֵשׁ מֵאוֹת וְרֹחַב חֲמֵשׁ מֵאוֹת לְהַבְדִּיל בֵּין
הַקֹּדֶשׁ לְחֹל׃

מג

1 * וַיּוֹלִכֵנִי אֶל־הַשָּׁעַר שַׁעַר אֲשֶׁר פֹּנֶה דֶּרֶךְ
הַקָּדִים׃
2 * וְהִנֵּה כְּבוֹד אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בָּא מִדֶּרֶךְ הַקָּדִים
וְקוֹלוֹ כְּקוֹל מַיִם רַבִּים וְהָאָרֶץ הֵאִירָה מִכְּבֹדוֹ׃
3 * וּכְמַרְאֵה הַמַּרְאֶה אֲשֶׁר רָאִיתִי כַּמַּרְאֶה אֲשֶׁר־
רָאִיתִי בְּבֹאִי לְשַׁחֵת אֶת־הָעִיר וּמַרְאוֹת כַּמַּרְאֶה
אֲשֶׁר רָאִיתִי אֶל־נְהַר כְּבָר וָאֶפֹּל אֶל־פָּנָי׃

13 * Et dixit ad me: Gazophylacia Aqui-
lonis, & gazophylacia Auſtri quę ſunt an-
te ędificium ſeparatum, hęc ſunt gazophy-
lacia ſancta in quibus veſcuntur Sacerdo-
tes qui appropinquant ad Dominum in
Sancta ſanctorum. Ibi ponent ſancta ſan-
ctorum, & oblationem pro peccato & pro
delicto: locus enim ſanctus eſt.
14 * Cùm autem ingreſſi fuerint Sacerdo-
tes, non egredientur de ſanctis in atrium
exterius. Et ibi reponēt veſtimenta ſua in
D quibus miniſtrant, quia ſancta ſunt; ve-
ſtienturque veſtimentis aliis, & ſic proce-
dent ad populum.
15 * Cumque compleſſet mēſuras domus
interioris, eduxit me per viam portæ quę
reſpiciebat ad viam Orientalem, & men-
ſus eſt eam vndique per circuitum.
16 * Menſus eſt autem contra ventum O-
rientalem calamo menſuræ quingentos
calamos in calamo menſuræ per circuitum.
17 * Et menſus eſt contra ventum Aqui-
lonis quingentos calamos, in calamo men-
ſurę per gyrum.
18 * Et ad ventum Auſtralem menſus eſt
quingentos calamos, in calamo menſuræ
19 * per circuitum. Et ad ventum Occi-
dentalem menſus eſt quingētos calamos,
in calamo menſuræ.
20 * Per quatuor ventos menſus eſt mu-
rum eius vndique per circuitum longitu-
dinem quingentorum cubitorum, & lati-
tudinem quingentorum cubitorum diui-
dentem inter ſanctuarium & vulgi locum.

CAP. XLIII.

1 ET duxit me ad portam quę reſpiciebat
A ad viam Orientalem.
2 * Et ecce gloria Dei Iſrael ingrediеba-
tur per viam Orientalē, & vox erat ei qua-
ſi vox aquarum multarum, & terra ſplen-
debat à maieſtate eius.
3 * Et vidi viſionem ſecundùm ſpeciem
quam videram quando venit vt diſperde-
ret ciuitatem, & ſpecies ſecundùm aſpe-
ctum quem videram iuxta fluuium Cho-
bar. & cecidi ſuper faciem meam.

תרגום יונתן

13 וַאֲמַר לִי לִשְׁכַּת צִפּוּנָא לִשְׁכַּת דָּרוֹמָא דִּקֳדָם בְּצוּרְתָא אִנּוּן לִשְׁכַּת קוּדְשָׁא דְּיֵיכְלוּן תַּמָּן כָּהֲנַיָּא דְּקָרִיבִין לְשַׁמָּשָׁא קֳדָם יְיָ קֻדְשֵׁי קֻדְשַׁיָּא
תַּמָּן יְהוֹן קֻדְשֵׁי קֻדְשַׁיָּא וּמִנְחָתָא וְחַטָּאתָא וַאֲשָׁמָא אֲרֵי אַתְרָא קַדִּישׁ׃ 14 בְּמֵעַלְהוֹן כָּהֲנַיָּא לָא יִפְּקוּן מִקּוּדְשָׁא לְדַרְתָּא
בָּרָיְתָא וְתַמָּן יְהוֹן לְבוּשֵׁיהוֹן דִּישַׁמְּשׁוּן בְּהוֹן אֲרֵי קוּדְשָׁא אִנּוּן וְיִלְבְּשׁוּן לְבוּשִׁין אָחֳרָנִין וְיִתְעָרְבוּן עִם עַמָּא׃
15 וְשֵׁיצֵי יָת מְשָׁחַת בֵּיתָא גַּוָּאָה וְאַפְּקַנִי בְּאוֹרַח תַּרְעָא דִּפְתִיחַ לְאוֹרַח מַדִּנְחָא וּמַשְׁחֵיהּ סְחוֹר סְחוֹר׃
16 מְשַׁח רוּחַ קִדּוּמָא בִּקְנֵי מְשַׁחְתָּא חֲמֵשׁ מְאָה קָנִין בִּקְנֵי מְשַׁחְתָּא סְחוֹר סְחוֹר׃
17 מְשַׁח רוּחַ צִפּוּנָא חֲמֵשׁ מְאָה קָנִין בִּקְנֵי מְשַׁחְתָּא סְחוֹר סְחוֹר׃
18 יָת רוּחַ דָּרוֹמָא מְשַׁח חֲמֵשׁ מְאָה קָנִין בִּקְנֵי מְשַׁחְתָּא׃ 19 אִסְתְּחַר לְרוּחַ מַעַרְבָא מְשַׁח חֲמֵשׁ מְאָה קָנִין בִּקְנֵי מְשַׁחְתָּא׃
20 לְאַרְבַּע רוּחַיָּא מַשְׁחֵיהּ שׁוּרָא לֵהּ סְחוֹר סְחוֹר אוֹרְכָּא חֲמֵשׁ מְאָה וּפוּתְיָא חֲמֵשׁ מְאָה לְאַפְרָשָׁא בֵּין קוּדְשָׁא לְחוּלָא׃

מג

1 וְאוֹבְלַנִי לְתַרְעָא תַּרְעָא דִּפְתִיחַ לְאוֹרַח מַדִּנְחָא׃
2 וְהָא יְקָר אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל אִתְגְּלֵי מֵאוֹרַח מַדִּנְחָא וְקָל מְבָרְכֵי שְׁמֵהּ כְּקָל מַיִין סַגִּיאִין וְאַרְעָא נְהָרָא מִזִּיו יְקָרֵיהּ׃
3 וּכְמֶחֱזוּ חֶזְוָא דַּחֲזֵיתִי כְּחֶזְוָא דַּחֲזֵיתִי בְּאִתְנַבָּיוּתִי לְחַבָּלָא יָת קַרְתָּא וְחֶזְוָא כְּחֵזוּ דַּחֲזֵיתִי עַל נְהַר כְּבָר וְאִשְׁתַּטְּחִית עַל אַפַּי׃

13 * *Et dixit ad me: Exædræ ad Aquilonem, & exedræ quæ ad Austrum existentes ante faciem spaciorum sunt exædræ sancti sanctorum, in quibus vescuntur ibi Sacerdotes appropinquantes ad Dominum sancta sanctorum et sacrificium & quæ pro ignorantia: quia locus sanctus est.*

14 * *Non ingredietur illuc præter Sacerdotes, & non egredientur ex sanctis in atrium exterius; vt omnino sancti sint qui offerunt: et non tangant vestimenta eorum in quibus ministrant in eis, quia sancta sunt; & induentur vestimenta alia quando tangant populum.*

15 * *Et completa est mensuratio domus interioris, & eduxit me per viam portæ respicientis ad Orientem. & mensus est domus exemplar in circuitu in ordine. & stetit post tergum portæ respicientis ad Orientem.*
16 * *Et mensus est domus exemplar in circuitu in ordine quingentos in calamo mensuræ, & conuersus est ad mare:*

17 * *Et mensus est secundùm faciem maris cubitorum quingentos in calamo mensuræ.*

18 * *Et conuersus est ad Aquilonem, & mensus est secundùm faciem Aquilonis cubitorum quingentos in calamo mensuræ.*

19 * *Et conuersus est ad Austrum, & mensus est secundùm faciem Austri quingentos in calamo mensuræ*
20 * *quatuor partes eius: Et disposuit murum ei per circuitum, quingentos ad Orientem. & quingentorum cubitorum latitudo ad diuidendum inter sancta et inter antemurale in ordine domus.*

CAP. XLIII.

1 *ET adduxit me ad portam quæ ad Orientem, & eduxit me:*
2 * *Et ecce gloria Dei Israel veniebat per viam quæ ad Orientem, & vox castrorum quasi vox geminantium multorum: et terra resplendebat quasi fulgur in gloria per circuitum:*

3 * *Et visio quam vidi secundùm visionem quam videram quando ingrediebar vt vngerem ciuitatem, & visio currus quem vidi secundùm visionem quam vidi super fluuium Chobar: & cecidi in faciem meam.*

13 * καὶ εἶπεν πρός με, αἱ ἐξέδραι αἱ πρὸς βορρᾶν καὶ
αἱ ἐξέδραι αἱ πρὸς νότον οὖσαι, κατὰ πρόσωπον τῶν διαστη
μάτων εἰσὶν αἱ ἐξέδραι τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων ἐν αἷς ἐσθί-
ονται ἐκεῖ οἱ ἱερεῖς οἱ ἐγγίζοντες πρὸς κύριον τὰ ἅγια τῶν
ἁγίων καὶ τὴν θυσίαν καὶ τὰ περὶ ἀγνοίας. διότι τόπος ἅ-
14 γιός ἐστιν. * οὐκ εἰσελεύσονται ἐκεῖ παρὲξ τῶν ἱερέων, καὶ
οὐκ ἐξελεύσονται ἐκ τῶν ἁγίων εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξ-
ωτέραν· ὅπως διαπαντὸς ἅγιοι ὦσιν οἱ προσάγοντες· καὶ
μὴ ἅπτωνται τοῦ στολισμοῦ αὐτῶν ἐν οἷς λειτουργοῦσιν ἐν
αὐτοῖς, διότι ἅγιά ἐστιν, καὶ ἐνδύσονται ἱμάτια ἕτερα ὅταν
ἅπτωνται τοῦ λαοῦ.
15 * καὶ συνετελέσθη διαμέτρησις τοῦ οἴκου ἔσωθεν, καὶ
ἐξήγαγέν με κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνα-
τολάς· καὶ διεμέτρησεν τοῦ οἴκου τὸ ὑπόδειγμα κυκλό-
θεν ἐν διατάξει. καὶ ἔστη κατὰ νώτου τῆς πύλης τῆς βλεπού-
σης κατὰ ἀνατολάς.
16 * καὶ διεμέτρησεν τοῦ οἴκου τὸ ὑπόδειγμα κυκλόθεν
ἐν διατάξει πεντακοσίους ἐν τῷ καλάμῳ τοῦ μέτρου καὶ
ἐπέστρεψεν πρὸς θάλασσαν.
17 * καὶ διεμέτρησεν κατὰ πρόσωπον τῆς θαλάσσης πηχῶν
πεντακοσίους ἐν τῷ καλάμῳ τοῦ μέτρου.
18 * καὶ ἐπέστρεψεν πρὸς βορρᾶν, καὶ διεμέτρησεν κατὰ πρό-
σωπον τοῦ βορρᾶ πηχῶν πεντακοσίους ἐν τῷ καλάμῳ τοῦ
19 μέτρου. * καὶ ἐπέστρεψεν πρὸς νότον, καὶ διεμέτρη-
σεν τὸ κατὰ πρόσωπον τοῦ νότου πεντακοσίους ἐν τῷ καλά-
μῳ τοῦ μέτρου * τὰ τέσσαρα μέρη αὐτοῦ.
20 καὶ διέταξεν περίβολον αὐτοῦ κύκλῳ, πεντακοσίους
πρὸς ἀνατολάς. καὶ πεντακοσίων πηχῶν εὖρος τοῦ διαστέλ-
λειν ἀναμέσον τῶν ἁγίων καὶ ἀναμέσον τοῦ προτειχίσμα-
τος ἐν διατάξει τοῦ οἴκου.

μγ΄.

1 * Καὶ ἤγαγέν με ἐπὶ τὴν πύλην τὴν πρὸς ἀνατολάς,
2 καὶ ἐξήγαγέν με. * καὶ ἰδοὺ δόξα θεοῦ ἰσραὴλ ἤρχετο κατὰ τὴν
ὁδὸν τὴν πρὸς ἀνατολάς, καὶ φωνὴ τῆς παρεμβολῆς ὡς φωνὴ
διπλασιαζόντων πολλῶν, καὶ ἡ γῆ ἐξέλαμπεν ὡς φέγγος
3 ἐν τῇ δόξῃ κυκλόθεν· * καὶ ἡ ὅρασις ἣν ἴδον κατὰ τὴν ὅρα-
σιν ἣν ἴδον ὅτε εἰσεπορευόμην τοῦ χρῖσαι τὴν πόλιν, καὶ ἡ
ὅρασις τοῦ ἅρματος οὗ ἴδον κατὰ τὴν ὅρασιν ἣν ἴδον ἐπὶ τοῦ
ποταμοῦ χοβάρ, καὶ ἔπεσα ἐπὶ πρόσωπόν μου·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et dixit ad me: Gazophylacia Aquilonis & gazophylacia Austri quæ sunt ante septum, hæc sunt gazophylacia sancta in quibus comedent Sacerdotes, qui accedunt ad ministrandum coram Domino, sacrosancta: ibi reponent sacrosancta & oblationem & sacrificium pro peccato & pro delicto; quia locus sanctus est. 14 Cùm autem ingressi fuerint Sacerdotes, non egredientur ex sancto ad atrium exterius: quin ibi ponent vestimenta sua quibus ministrant, quia sancta sunt; & vestientur vestimentis aliis, & commiscebuntur cum populo. 15 Et consummauit mensuras domus interioris, & eduxit me per viam portæ quæ aperta erat ad Orientem, & mensus est eam per circuitum. 16 Mensusque est plagam Orientalem calamo mensuræ quingentis calamis per ambitum calamo mensuræ. 17 Mensusque est plagam Aquilonarem quingentis calamis calamo mensuræ per circuitum.
18 Et plagam Australem mensus est quingentis calamis calamo mensuræ.
19 Conuersusque ad Occidentalem plagam, mensus est *eam* quingentis calamis, calamo mensuræ.
20 Per quatuor ventos mensus est eam: murus erat ei per circuitum longitudinis quingentorum & latitudinis quingentorum, vt divideret inter sanctum & laicum.

CAP. XLIII.

1 ET adduxit me ad portam, portam *inquam* quæ aperta erat ad viam Orientalem.
2 Et ecce gloria Dei Israel reuelata est à via Orientali, & vox benedicentium nomen eius sicut vox aquarum multarum: & terra lucebat à splendore gloriæ eius.
3 Et secundùm aspectum visionis quam vidi, secundùm visionem quam vidi cùm prophetarem ad disperdendam ciuitatem: & visio erat sicut visio quam videram super fluuium Chobar, & cecidi pronus super faciem meam.

4 * וּכְבוֹד יְהוָה בָּא אֶל־הַבָּיִת דֶּרֶךְ שַׁעַר אֲשֶׁר פָּנָיו דֶּרֶךְ הַקָּדִים׃

5 * וַתִּשָּׂאֵנִי רוּחַ וַתְּבִיאֵנִי אֶל־הֶחָצֵר הַפְּנִימִי וְהִנֵּה מָלֵא כְבוֹד־יְהוָה הַבָּיִת׃

6 * וָאֶשְׁמַע מִדַּבֵּר אֵלַי מֵהַבָּיִת וְאִישׁ הָיָה עֹמֵד אֶצְלִי׃

7 * וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם אֶת־מְקוֹם כִּסְאִי וְאֶת־מְקוֹם כַּפּוֹת רַגְלַי אֲשֶׁר אֶשְׁכָּן־שָׁם בְּתוֹךְ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם וְלֹא יְטַמְּאוּ עוֹד בֵּית־יִשְׂרָאֵל שֵׁם קָדְשִׁי הֵמָּה וּמַלְכֵיהֶם בִּזְנוּתָם וּבְפִגְרֵי מַלְכֵיהֶם בָּמוֹתָם׃

8 * בְּתִתָּם סִפָּם אֶת־סִפִּי וּמְזוּזָתָם אֵצֶל מְזוּזָתִי וְהַקִּיר בֵּינִי וּבֵינֵיהֶם וְטִמְּאוּ אֶת־שֵׁם קָדְשִׁי בְּתוֹעֲבוֹתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וָאֲכַל אֹתָם בְּאַפִּי׃

9 * עַתָּה יְרַחֲקוּ אֶת־זְנוּתָם וּפִגְרֵי מַלְכֵיהֶם מִמֶּנִּי וְשָׁכַנְתִּי בְתוֹכָם לְעוֹלָם׃

10 * אַתָּה בֶן־אָדָם הַגֵּד אֶת־בֵּית־יִשְׂרָאֵל אֶת־הַבַּיִת וְיִכָּלְמוּ מֵעֲוֺנוֹתֵיהֶם וּמָדְדוּ אֶת־תָּכְנִית׃

11 * וְאִם־נִכְלְמוּ מִכֹּל אֲשֶׁר־עָשׂוּ צוּרַת הַבַּיִת וּתְכוּנָתוֹ וּמוֹצָאָיו וּמוֹבָאָיו וְכָל־צוּרֹתָו וְאֵת כָּל־חֻקֹּתָיו וְכָל־צוּרֹתָו וְכָל־תּוֹרֹתָו הוֹדַע אוֹתָם וּכְתֹב לְעֵינֵיהֶם וְיִשְׁמְרוּ אֶת־כָּל־צוּרָתוֹ וְאֶת־כָּל־חֻקֹּתָיו וְעָשׂוּ אוֹתָם׃

12 * זֹאת תּוֹרַת הַבָּיִת עַל־רֹאשׁ הָהָר כָּל־גְּבֻלוֹ סָבִיב סָבִיב קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִנֵּה־זֹאת תּוֹרַת הַבָּיִת׃

13 * וְאֵלֶּה מִדּוֹת הַמִּזְבֵּחַ בָּאַמּוֹת אַמָּה אַמָּה וָטֹפַח וְחֵיק הָאַמָּה וְאַמָּה רֹחַב וּגְבוּלָהּ אֶל־שְׂפָתָהּ סָבִיב זֶרֶת הָאֶחָד וְזֶה גַּב הַמִּזְבֵּחַ׃

4 * Et maiestas Domini ingressa est templum per viam portæ quæ respiciebat ad Orientem.

5 * Et eleuauit me spiritus, & introduxit me in atrium interius. & ecce repleta erat gloria Domini domus.

6 *Et audiui loquentem ad me de domo, & vir qui stabat iuxta me.

7 * Et dixit ad me: Fili hominis, locus solij mei, & locus vestigiorum pedum meorum, vbi habito in medio filiorum Israel B in æternum, & nō polluet vltrà domus Israel nomen sanctum meum, ipsi & reges eorum in fornicationibus suis, & in ruinis regum suorum, & in excelsis:

8 * Qui fabricati sunt limen suum iuxta limen meum, & postes suos iuxta postes meos, & murus erat inter me & eos: & polluerunt nomen sanctum meum in abominationibus quas fecerūt, propter quod consumpsi eos in ira mea.

9 * Nunc ergo repellant procul fornicationem suam & ruinas regum suorum à me, & habitabo in medio eorum semper.

10 * Tu autem fili hominis ostēde domui Israel templum, & confundantur ab iniquitatibus suis, & metiantur fabricam:

11 * Et erubescant ex omnibus quæ fecerunt. Figuram domus & fabricæ eius, exitus & introitus, & omnem descriptionem eius, & vniuersa præcepta eius, cunctumque ordinem eius, & omnes leges eius ostende eis, & scribe in oculis eorum vt custodiant omnes descriptiones eius & præcepta illius, & faciant ea.

12 * Ista est lex domus in summitate montis. Omnes fines eius in circuitu sanctum sanctorum est. Hæc est ergo lex domus.

13 * Istæ autem mensuræ altaris in cubito verissimo, qui habebat cubitum & palmum. In sinu eius erat cubitus, & cubitus in latitudine, & definitio eius vsque ad labium eius in circuitu palmus vnus. Hæc quoque erat fossa altaris.

תרגום יונתן

4 * ויקרא דיי אתגלי בביתא באורח תרעא דפתיח לאורח מדנחא׃
5 ונטלתני רוחא ואעלתני לדרתא גויתא והא אתמלי יקרא דיי ביתא׃
6 ושמעת די ממלל עמי מלגיו וגברא הוה קאם לקבלי׃
7 ואמר לי בר אדם דין אתר בית כרסי יקרי ודין אתר בית אשריות שכינתי דאשרי שכינתי תמן בגו בני ישראל לעלם ולא יסאבון עוד בית ישראל שמא דקדשי אנון ומלכיהון בטעותהון ובפגרי מלכיהון במתהון׃
8 בתתנהון ספיהון מקביל ספי בית מקדשי ובניניהון בסטר עזרתי וכותל בית מקדשי בין מימרי וביניהון וסאבו ית שמא דקדשי בתועבתהון דעבדו ושיציתי יתהון ברגזי׃
9 כען ירחקון ית טעותהון ופגרי מלכיהון מלמחטי קדמי ואשרי שכינתי ביניהון לעלם׃
10 את בר אדם חוי ית בית ישראל ית ביתא ויתכנעון מחוביהון וימשחון ית תקוסיה׃
11 ואם יתכנעון מכל דעבדו במחזיהון צורת ביתא ותקוסיה ומפקנוהי ומעלנוהי וכל צורתיה וית כל גזירתיה וכל צורתיה וכל דחזי לה תודע יתהון וכתב לעיניהון ויטרון ית כל צורתיה וית כל גזירתיה ויעבדון יתהון׃
12 דא אוריתא דביתא על ריש טורא כל תחומיה סחור סחור קדש קודשיא הא דא אוריתא דביתא׃
13 ואלין משחת מדבחא באמיא באמתא דהיא אמה ופשך ותשויתהא אמתא פותיא ותרנפא מקף לה על ספתיה סחור סחור זרתא חדא ודין טקוס מדבחא׃

Et gloria Domini ingressa est in domum 4
per viam portæ respicientis ad Orientem:
Et assumpsit me spiritus, & introduxit 5
me in atrium interius, et ecce plena gloria Do-
mini domus:
Et steti & ecce vox de domo loquentis ad 6
me: & vir stabat iuxta me.
Et dixit ad me: Vidisti tu fili hominis lo- 7
cum solij mei & locum vestigij pedum meorũ,
in quibus habitabit nomen meum in medio do-
mus Israel in sempiternum, & non contami-
nabunt vltrà domus Israel nomen meum san-
ctum, ipsi & duces eorum in fornicatione sua,
& in homicidiis ducum suorum in medio sui:
Cùm ponerent ipsi postes meos in postibus 8
suis, & limina mea hærentia liminibus eorum,
& dederunt parietem prope me & ipsos. &
contaminauerunt nomẽ meum sanctum in ini-
quitatibus suis quas faciebant, & contriui eos
in furore meo & in occisione.
Et nunc abijciant fornicationem suam, et 9
homicidia ducum suorum à me, & habitabo in
medio eorum in æternum.
Et tu fili hominis ostende domui Israel do- 10
mum, & cessabunt à peccatis suis, & visio-
nem eius & dispositionem illius:
Et ipsi accipient tormentum suum pro om- 11
nibus quæ fecerunt. & describes domum &
præparationem eius, & exitus eius, & introi-
tus eius, substantiam eius, & omnia præcepta
illius & omnia legitima eius, & omnes leges
eius notas facies illis & describes coram eis, et
custodiant omnes iustificationes meas & omnia
præcepta mea, & faciant ea:
Et descriptionem domus in vertice mon- 12
tis. & omnes termini eius in circuitu sancta
sanctorum. Ista est lex domus,
Et hæ mensuræ altaris in cubito cubiti, 13
& cubitus quatuor digitorum, sinus illius
& mensura altitudo per circuitum & cubitus
latitudo, & gisus per labium in circuitu palmi,
& altitudo altaris

4 καὶ ἡ δόξα κυρίου εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον κατὰ τὴν ὁδὸν
τῆς πύλης τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς·
5 καὶ ἀνέλαβέν με πνεῦμα καὶ εἰσήγαγέν με εἰς τὴν
αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν, καὶ ἰδοὺ πλήρης δόξης κυρίου ὁ οἶκος·
6 καὶ ἔστην καὶ ἰδοὺ φωνὴ ἐκ τοῦ οἴκου λαλοῦντος πρός
με. καὶ ὁ ἀνὴρ εἱστήκει ἐχόμενός μου.
7 καὶ εἶπεν πρός με, ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου τὸν τόπον τοῦ
θρόνου μου καὶ τὸν τόπον τοῦ ἴχνους τῶν ποδῶν μου, ἐν οἷς κατα-
σκηνώσει τὸ ὄνομά μου ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου ἰσραὴλ εἰς τὸν αἰῶ-
να, καὶ οὐ μὴ βεβηλώσωσιν ἔτι οἶκος ἰσραὴλ τὸ ὄνομά μου
τὸ ἅγιον, αὐτοὶ καὶ οἱ ἡγούμενοι αὐτῶν ἐν τῇ πορνείᾳ αὐτῶν,
καὶ ἐν ταῖς φοναῖς τῶν ἡγουμένων αὐτῶν ἐν μέσῳ αὐτῶν·
8 ἐν τῷ τιθέναι αὐτοὺς τὸ πρόθυρόν μου ἐν τοῖς προθύ-
ροις αὐτῶν, καὶ τὰς φλιάς μου ἐχομένας τῶν φλιῶν αὐτῶν,
καὶ ἔδωκαν τοῖχον συνεχίς μου καὶ αὐτῶν. καὶ ἐβεβήλωσαν τὸ
ὄνομά μου τὸ ἅγιον ἐν ταῖς ἀνομίαις αὐτῶν αἷς ἐποίουν, καὶ
ἐξέτριψα αὐτοὺς ἐν θυμῷ μου καὶ ἐν φόνῳ.
9 καὶ νῦν ἀπωσάσθωσαν τὴν πορνείαν αὐτῶν καὶ τοὺς
φόνοις τῶν ἡγουμένων αὐτῶν ἀπ' ἐμοῦ, καὶ κατασκηνώσω
ἐν μέσῳ αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα.
10 καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου δεῖξον τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ τὸν οἶκον,
καὶ κοπάσουσιν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, καὶ τὴν ὅρασιν
αὐτοῦ καὶ τὴν διάταξιν αὐτοῦ·
11 καὶ αὐτοὶ λήψονται τὴν κόλασιν αὐτῶν ὑπὲρ πάν-
των ὧν ἐποίησαν. καὶ διαγράψεις τὸν οἶκον καὶ τὴν ἑτοιμα-
σίαν αὐτοῦ, καὶ τὰς διεξόδοις αὐτοῦ, καὶ εἰσόδοις αὐτοῦ, τὴν ὑ-
πόστασιν αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ προστάγματα αὐτοῦ καὶ πάντα
τὰ νόμιμα αὐτοῦ, καὶ πάντας τοὺς νόμους αὐτοῦ γνωρίσεις
αὐτοῖς, καὶ διαγράψεις ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ φυλάξωνται πάν-
τα τὰ δικαιώματά μου καὶ πάντα τὰ προστάγματά μου,
καὶ ποιήσωσιν αὐτά.
12 καὶ διαγραφὴν τοῦ οἴκου ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους.
καὶ πάντα τὰ ὅρια αὐτοῦ κυκλόθεν ἅγια ἁγίων. οὗτος ἐστιν
13 ὁ νόμος τοῦ οἴκου. καὶ ταῦτα τὰ μέτρα τοῦ θυσια-
στηρίου ἐν πήχει τοῦ πήχεως καὶ πῆχυς παλαιστῆς, τὸ κόλ-
πωμα αὐτοῦ καὶ μέτρον τὸ ὕψος κύκλῳ καὶ πῆχυς τὸ εὖ-
ρος, καὶ γεῖσος ἐπὶ τὸ χεῖλος κυκλόθεν σπιθαμῆς, καὶ
τὸ ὕψος τοῦ θυσιαστηρίου

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et gloria Domini reuelata est in domo in via portæ quę aperta est ad viam Orientalem. 5 Et eleuauit me spiritus, & introduxit
me in atrium interius, & ecce impleta est domus gloria Domini. 6 Et audiui loquentem mecum in interiori parte domus, &
quidam stabat coram me. 7 Et dixit ad me: Fili hominis, iste est locus domus solij glorię meæ, & iste est locus domus habitatio-
nis maiestatis meę in quo habitare faciam maiestatem meam in medio filiorum Israel in æternum: & non contaminabunt vltrà domus Is-
rael nomen sanctum meum ipsi & reges eorum in idolis suis, & in cadaueribus regum suorum, & in excelsis suis.
8 Dum ponerent limen suum iuxta limina domus sanctuarij mei, & ædificia sua in latere atrij mei: (& paries domus sanctuarij mei
inter Verbum meum & inter eos) & pollurent nomen sunctum meum abominationibus suis quas fecerunt: & consumpsi eos in ira mea.
9 Nunc proiicient idola sua, & cadauera regum suorum, vt non peccent coram me. & habitare faciam maiestatem meam in medio
eorum in æternum. 10 Tu autem fili hominis ostende domui Israel domum, & confundantur à peccatis suis & metiantur
fabricam eius. 11 Quòd si erubuerint ex omnibus quæ fecerunt cùm viderint figuram domus & fabricam eius, & exi-
tus eius & introitus eius, & omnes figuras eius, & omnia instituta eius, & omnes formas eius, & omnia quæ ad eam pertinent ostende eis,
& scribe ante oculos eorum vt custodiant omnes figuras eius, & omnia instituta eius, & faciant ea.
12 Hæc est lex domus in vertice montis, & omnis terminus eius per circuitum Sanctum sanctorum. ista est lex domus,
13 Et hæ sunt mensuræ altaris in cubitis, in cubito qui habet cubitum & palmum: & fundamentum eius cubiti vnius & cubiti latitu-
dinis: & clausura eius in circuitu super labium eius circumquaque palmi vnius: & ista erat compositio altaris.

14 * וּמֵחֵיק הָאָרֶץ עַד־הָעֲזָרָה הַתַּחְתּוֹנָה
שְׁתַּיִם אַמּוֹת וְרֹחַב אַמָּה אֶחָת וּמֵהָעֲזָרָה
הַקְּטַנָּה עַד־הָעֲזָרָה הַגְּדוֹלָה אַרְבַּע אַמּוֹת וְרֹחַב
הָאַמָּה׃
15 * וְהַהַרְאֵל אַרְבַּע אַמּוֹת וּמֵהָאֲרִאֵיל וּלְמַעְלָה
הַקְּרָנוֹת אַרְבַּע׃
16 * וְהָאֲרִאֵיל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֹרֶךְ בִּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה
רֹחַב רָבוּעַ אֶל אַרְבַּעַת רְבָעָיו׃
17 * וְהָעֲזָרָה אַרְבַּע עֶשְׂרֵה אֹרֶךְ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה רֹחַב
אֶל אַרְבַּעַת רְבָעֶיהָ וְהַגְּבוּל סָבִיב אוֹתָהּ חֲצִי הָאַמָּה
וְהַחֵיק־לָהּ אַמָּה סָבִיב וּמַעֲלֹתֵהוּ פְּנוֹת קָדִים׃
18 * וַיֹּאמֶר אֵלַי בֶּן־אָדָם כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה אֵלֶּה
חֻקּוֹת הַמִּזְבֵּחַ בְּיוֹם הֵעָשׂוֹתוֹ לְהַעֲלוֹת עָלָיו עוֹלָה
וְלִזְרֹק עָלָיו דָּם׃
19 * וְנָתַתָּה אֶל־הַכֹּהֲנִים הַלְוִיִּם אֲשֶׁר הֵם מִזֶּרַע
צָדוֹק הַקְּרֹבִים אֵלַי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה לְשָׁרְתֵנִי פַּר
בֶּן־בָּקָר לְחַטָּאת׃
20 * וְלָקַחְתָּ מִדָּמוֹ וְנָתַתָּה עַל־אַרְבַּע קַרְנֹתָיו וְאֶל־
אַרְבַּע פִּנּוֹת הָעֲזָרָה וְאֶל־הַגְּבוּל סָבִיב וְחִטֵּאתָ
אוֹתוֹ וְכִפַּרְתָּהוּ׃
21 * וְלָקַחְתָּ אֵת הַפָּר הַחַטָּאת וּשְׂרָפוֹ בְּמִפְקַד הַבַּיִת
מִחוּץ לַמִּקְדָּשׁ׃
22 * וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי תַּקְרִיב שְׂעִיר־עִזִּים תָּמִים לְחַטָּאת
וְחִטְּאוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ כַּאֲשֶׁר חִטְּאוּ בַּפָּר׃
23 * בְּכַלּוֹתְךָ מֵחַטֵּא תַּקְרִיב פַּר בֶּן־בָּקָר תָּמִים וְאַיִל
מִן־הַצֹּאן תָּמִים׃
24 * וְהִקְרַבְתָּם לִפְנֵי יְהוָה וְהִשְׁלִיכוּ הַכֹּהֲנִים עֲלֵיהֶם
מֶלַח וְהֶעֱלוּ אוֹתָם עֹלָה לַיהוָה׃
25 * שִׁבְעַת יָמִים תַּעֲשֶׂה שְׂעִיר־חַטָּאת לַיּוֹם וּפַר בֶּן־
בָּקָר וְאַיִל מִן־הַצֹּאן תְּמִימִים יַעֲשׂוּ׃

14 * Et de ſinu terræ vſque ad crepidinem nouiſſimam duo cubiti, & latitudo cubiti vnius, & à crepidine minore vſque ad cre-
E pidinem maiorem quatuor cubiti, & latitudo cubiti vnius.
15 * Ipſe autem ariel quatuor cubitorum, & ab ariel vſque ad ſurſum cornua quatuor.
16 * Et ariel duodecim cubitorum in longitudine per duodecim cubitos latitudinis quadrangulum ęquis lateribus.
17 * Et crepido quatuordecim cubitorum longitudinis per quatuordecim cubitos latitudinis in quatuor angulis eius, & corona in circuitu eius dimidij cubiti, & ſinus eius vnius cubiti per circuitum. gradus autem eius verſi ad Orientem.
18 * Et dixit ad me: Fili hominis, hæc dicit Dominus Deus: Hi ſunt ritus altaris, in quacunque die fuerit fabricatum vt offe-
F ratur ſuper illud holocauſtum, & effundatur ſanguis.
19 * Et dabis Sacerdotibus & Leuitis qui ſunt de ſemine Sadoch, qui accedunt ad me, ait Dominus Deus, vt offerant mihi vitulum de armento pro peccato.
20 * Et aſſumens de ſanguine eius pones ſuper quatuor cornua eius, & ſuper quatuor angulos crepidinis, & ſuper coronam in circuitu, & mundabis illud & expiabis.
21 * Et tolles vitulum qui oblatus fuerit pro peccato, & combures eum in ſeparato loco domus extra ſanctuarium.
22 * Et in die ſecundo offeres hircum ca-
G prarum immaculatum pro peccato, & expiabunt altare ſicut expiauerunt in vitulo.
23 * Cumq́; compleueris expians illud, offeres vitulum de armento immaculatum, & arietem de grege immaculatum,
24 * & offeres eos in conſpectu Domini. Et mittent Sacerdotes ſuper eos ſal, & offerent eos in holocauſtum Domino.
25 * Septem diebus facies hircum pro peccato quotidie, & vitulum de armento, & arietem de pecoribus immaculatos offerent.

תרגום יונתן

ומתחות ארעא עד מסמכתא ארעיתא תרתין אמין ופותיא אמתא חדא ומסמכתא זעירתא עד מסמכתא רבתא ארבע אמין ופותיא 14
אמתא׃ 15 ומדבחא ארבע אמין וממדבחא ולעילא קרנתא ארבע׃ 16 ומדבחא תרתא עשרה אורכא בתרתא עשרה פותיא
מרבע על ארבע סטרוהי׃ 17 ומסמכתא ארבע עשרה אורכא בארבע עשרה פותיא על ארבע סטרהא וגדנפא מקף לה סחור סחור
פלגות אמתא ותשויתא לה אמתא סחור סחור ומאתר דסלקין לה מתפנן למדנחא׃ 18 ואמר לי בר אדם כדנן אמר יוי אלהים אלין
גזירת מדבחא ביום אתעבדותיה לאסקא עלוהי עלתא ולמזרק עלוהי דם נכסת קודשיא׃
ותתן לכהניא ליואי דאנון מזרעא דצדוק דקריבין לפלחני אמר יוי אלהים לשמשא קדמי תור בר תורי לחטאתא׃ 19
ותסב מדמה ותתן על ארבע קרנתיה ועל ארבע זוית מסמכתא ועל תחומא סחור סחור ותדכי יתיה ותכפר עלוהי׃ 20
ותסב ית תורא דחטאתא ויוקדינה באתרא דחזי לביתא מברא למקדשא׃ 21
וביומא תנינא תקרב צפיר בר עזי שלים לחטאתא ותדכי ית מדבחא כמא דדכיו בתורא׃ 22
בשיציותך מלדכאה תקרב תור בר תורי שלים ודכר מן ענא שלים׃ 23
ותקרבינון קדם יוי ויתנון כהניא עליהון מלחא ויסקון יתהון עלתא קדם יוי׃ 24
שבעא יומין תעבד צפירא דחטאתא ליומא ותור בר תורי ודכר מן ענא שלמין יעבדון׃ 25

14 *A profundo exordij sinus eius ad propi-*
ciatorium quod subter cubitorum duo, & lati-
tudo cubiti, & à propiciatorio paruo ad propi-
ciatorium magnum cubiti quatuor, & latitu-
do cubitus vnus.
15 *Et ariel cubitorum quatuor, & ab ariel*
& superiora cornuum cubitus vnus.
16 *Et ariel cubitorum duorum latitudo super*
longitudinem cubitorum duodecim quadran-
gula ad quatuor partes eius,
17 *Et super propiciatorium cubitorum qua-*
tuordecim longitudo per cubitos, quatuordecim
latitudo per quatuor partes eius, & gisus eius
circundatus ei in circuitu dimidium cubiti. &
circuitus eius cubiti in circuitu & gradus eius
respicientes ad Orientem.
18 *Et dixit ad me: Fili hominis, hæc dicit Do-*
minus Deus, Hæc præcepta altaris in die qua fa-
ctum fuerit vt offerantur super eo holocausta,
effundatur ad illud sanguis.
19 *Et dabis Sacerdotibus Leuitis ex semine*
Sadoch appropinquantibus ad me, dicit Domi-
nus Deus, vt ministrent mihi vitulum de bo-
bus pro peccato.
20 *Et tollent de sanguine eius & ponent su-*
per quatuor cornua altaris, & super quatuor
angulos propiciatorij, et super basim eius in cir-
cuitu, & mundabunt & expiabunt illud.
21 *Et tollent vitulum qui pro peccato, &*
comburetur in loco separato domus extra
sancta.
22 *Et die secundo tolles hædũ de capris imma-*
culatum pro peccato, & expiabunt altare sicut
expiabunt in vitulo.
23 *Et postquàm compleueris expiationem, of-*
feres vitulum de bobus immaculatum & arie-
tem de ouibus immaculatum.
24 *Et offeretis coram Domino, & imponent*
Sacerdotes super illud sal, & offerent ea holo-
causta Domino.
25 *Septem diebus facies hædum pro peccato*
quotidie & vitulum ex bobus, & arietem de
ouibus immaculatum facient

14 ἐκ βάθους τῆς ἀρχῆς τοῦ κυκλώματος αὐτοῦ πρὸς τὸ
ἱλαστήριον τὸ ὑποκάτωθεν πηχῶν δύο, καὶ τὸ εὖρος πή-
χυος, καὶ ἀπὸ τοῦ ἱλαστηρίου τοῦ μικροῦ ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον μέ-
γα πήχεις τέσσαρα, καὶ εὖρος πῆχυς εἷς.
15 καὶ τὸ ἀριὴλ πηχέων τέσσαρα καὶ ἀπὸ τοῦ ἀριὴλ καὶ
ὑπεράνω τῶν κεράτων πῆχυς εἷς.
16 καὶ τὸ ἀριὴλ πηχέων δύω εὖρος ἐπὶ μῆκος πηχέων
δώδεκα τετράγωνον ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη αὐτοῦ,
17 καὶ ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον πηχέων τεσσαρακαί-
δεκα τὸ μῆκος ἐπὶ πήχεις τεσσαρακαίδεκα τὸ εὖ-
ρος ἐπὶ τέσσαρα μέρη αὐτοῦ καὶ τὸ γίσος αὐτοῦ κυ-
κλούμενον αὐτῷ κυκλόθεν ἥμισυ πήχυος. καὶ κύκλω-
μα αὐτοῦ πήχυος κυκλόθεν καὶ αἱ κλιμακτῆρες αὐτοῦ
βλέπουσαι κατὰ ἀνατολάς.
18 καὶ εἶπεν πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου, τάδε λέγει κύριος
ὁ θεός, ταῦτα τὰ προστάγματα τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῇ ἡμέ-
ρᾳ τῆς ποιήσεως τοῦ ἀναφέρειν ἐπ' αὐτὸ ὁλοκαυτώματα καὶ
προσχυθήσεσθαι πρὸς αὐτὸ αἷμα·
19 καὶ δώσεις τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λευΐταις τοῖς ἐκ τοῦ σπέρμα-
τος Σαδοὺχ τοῖς ἐγγίζουσι πρός με λέγει κύριος ὁ θεός, τοῦ
λειτουργεῖν μοι μόσχον ἐκ βοῶν περὶ ἁμαρτίας.
20 καὶ λήψονται ἐκ τοῦ αἵματος αὐτοῦ καὶ θήσουσιν ἐπὶ
τέσσαρα κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἐπὶ τὰς τέσσαρας γω-
νίας τοῦ ἱλαστηρίου, καὶ ἐπὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ κύκλῳ καὶ
καθαριοῦσιν καὶ ἐξιλάσονται αὐτό.
21 καὶ λήψονται τὸν μόσχον τὸν περὶ ἁμαρτίας καὶ κατακαυ-
θήσεται ἐν τῷ ἀποκεχωρισμένῳ τοῦ οἴκου ἔξωθεν τῶν ἁγίων.
22 καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ λήψῃ ἔριφον ἐξ αἰγῶν
ἄμωμον περὶ ἁμαρτίας, καὶ ἐξιλάσονται τὸ θυσιαστήριον
καθότι ἐξιλάσονται ἐν τῷ μόσχῳ.
23 καὶ μετὰ τὸ συντελέσαι τὸν ἐξιλασμόν, προσοίσει
μόσχον ἐκ βοῶν ἄμωμον καὶ κριὸν ἐκ τῶν προβάτων ἄ-
μωμον.
24 καὶ προσοίσετε ἔναντι κυρίου, καὶ ἐπιθήσουσιν οἱ
ἱερεῖς ἐπ' αὐτὸ ἅλα, καὶ ἀνοίσουσιν αὐτὰ ὁλοκαυτώμα-
τα τῷ κυρίῳ.
25 ἑπτὰ ἡμέρας ποιήσεις ἔριφον ὑπὲρ ἁμαρτίας κα-
θημέραν καὶ μόσχον ἐκ βοῶν, καὶ κριὸν ἐκ προβάτων ἄ-
μωμον ποιήσουσιν

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et à fundamento terræ vsque ad atrium inferius duo cubiti, & latitudo cubiti vnius: & ab atrio minori vsque ad atrium maius quatuor cubiti, & latitudo cubiti vnius.
15 Et altare quatuor cubitorum; & ab altari & sursum, cornua quatuor.
16 Et altare duodecim habebat in longitudine cum duodecim latitudinis, quadratum quatuor suis lateribus.
17 Et atrium quatuordecim cubitorũ longitudinis & quatuordecim latitudinis ex quatuor lateribus suis, & clausura circum illud per gyrum dimidij cubiti; & fundamentum ei erat vnius cubiti per circuitum, & à loco per quẽ ascendebant ad illud respiciebant ad Orientem.
18 Et dixit ad me: Fili hominis, hæc dicit Dominus Deus: Hi sunt ritus altaris in die quo factum fuerit vt offeratur super illud holocaustum, & vt aspergatur super illud sanguis victimarum sanctificatarum.
19 Et dabis Sacerdotibus Leuitis qui sunt de semine Sadok qui accedunt ad cultum meum, ait Dominus Deus, vt ministrent coram me vitulum filium bouis pro peccato.
20 Et tolles de sanguine eius, & dabis super quatuor cornua eius, & super quatuor angulos atrij & super terminum eius in circuitu, & lustrabis illud & expiabis illud.
21 Et tolles vitulum pro peccato, & comburetur in loco apto domus extra sanctuarium.
22 Et in die secunda offeres hircum filium caprarum integrum pro peccato: & mundabis altare sicut mundauerunt in vitulo.
23 Cumque compleueris emundationem, offeres vitulum de bobus integrum, & arietem de ouibus integrum.
24 Et offeres eos coram Domino: & dabunt Sacerdotes super eos salem, & offerent eos holocaustum coram Domino.
25 Septem diebus offeres hircum pro peccato quotidie, & vitulum de bobus, & arietem de ouibus integros facient.

26 * שִׁבְעַת יָמִים יְכַפְּרוּ אֶת־הַמִּזְבֵּחַ וְטִהֲרוּ אֹתוֹ וּמִלְאוּ יָדוֹ׃
27 * וִיכַלּוּ אֶת־הַיָּמִים וְהָיָה בַיּוֹם הַשְּׁמִינִי וָהָלְאָה יַעֲשׂוּ הַכֹּהֲנִים עַל־הַמִּזְבֵּחַ אֶת־עוֹלוֹתֵיכֶם וְאֶת־שַׁלְמֵיכֶם וְרָצֵאתִי אֶתְכֶם נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה׃

מד

1 * וַיָּשֶׁב אֹתִי דֶּרֶךְ שַׁעַר הַמִּקְדָּשׁ הַחִיצוֹן הַפֹּנֶה קָדִים וְהוּא סָגוּר׃
2 * וַיֹּאמֶר אֵלַי יְהוָה הַשַּׁעַר הַזֶּה סָגוּר יִהְיֶה לֹא יִפָּתֵחַ וְאִישׁ לֹא־יָבֹא בוֹ כִּי יְהוָה אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל בָּא בוֹ וְהָיָה סָגוּר׃
3 * אֶת־הַנָּשִׂיא נָשִׂיא הוּא יֵשֶׁב־בּוֹ לֶאֱכוֹל־לֶחֶם לִפְנֵי יְהוָה מִדֶּרֶךְ אוּלָם הַשַּׁעַר יָבוֹא וּמִדַּרְכּוֹ יֵצֵא׃
4 * וַיְבִיאֵנִי דֶּרֶךְ־שַׁעַר הַצָּפוֹן אֶל־פְּנֵי הַבַּיִת וָאֵרֶא וְהִנֵּה מָלֵא כְבוֹד־יְהוָה אֶת־בֵּית יְהוָה וָאֶפֹּל אֶל־פָּנָי׃
5 * וַיֹּאמֶר אֵלַי יְהוָה בֶּן־אָדָם שִׂים לִבְּךָ וּרְאֵה בְעֵינֶיךָ וּבְאָזְנֶיךָ שְּׁמָע אֵת כָּל־אֲשֶׁר אֲנִי מְדַבֵּר אֹתָךְ לְכָל־חֻקּוֹת בֵּית־יְהוָה וּלְכָל־תּוֹרֹתָו וְשַׂמְתָּ לִבְּךָ לִמְבוֹא הַבַּיִת בְּכֹל מוֹצָאֵי הַמִּקְדָּשׁ׃
6 * וְאָמַרְתָּ אֶל־מֶרִי אֶל־בֵּית יִשְׂרָאֵל כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה רַב־לָכֶם מִכָּל־תּוֹעֲבוֹתֵיכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל׃
7 * בַּהֲבִיאֲכֶם בְּנֵי־נֵכָר עַרְלֵי־לֵב וְעַרְלֵי בָשָׂר לִהְיוֹת בְּמִקְדָּשִׁי לְחַלְּלוֹ אֶת־בֵּיתִי בְּהַקְרִיבְכֶם אֶת־לַחְמִי חֵלֶב וָדָם וַיָּפֵרוּ אֶת־בְּרִיתִי אֶל כָּל־תּוֹעֲבוֹתֵיכֶם׃
8 * וְלֹא שְׁמַרְתֶּם מִשְׁמֶרֶת קָדָשָׁי וַתְּשִׂימוּן לְשֹׁמְרֵי מִשְׁמַרְתִּי בְּמִקְדָּשִׁי לָכֶם׃

26 * Septem diebus expiabunt altare, & mundabunt illud, & implebunt manum eius.
27 * Expletis autem septem diebus, in die octaua & vltrà facient Sacerdotes super altare holocausta vestra, & quæ pro pace offerunt; & placatus ero vobis, ait Dominus Deus.

CAP. XLIIII.

1 ET conuertit me ad viam portæ sanctuarij exterioris quę respiciebat ad Orientem, & erat clausa.
A
2 * Et dixit Dominus ad me: Porta hæc clausa erit, & non aperietur, & vir non trāsiet per eam, quoniam Dominus Deus Israel ingressus est per eam, eritque clausa principi.
3 * Princeps ipse sedebit in ea, vt comedat panem coram Domino. Per viā portæ vestibuli ingredietur, & per viam eius egredietur.
4 * Et adduxit me per viam portæ Aquilonis in conspectu domus; & vidi, & ecce
B impleuit gloria Domini domum Domini. & cecidi in faciem meam.
5 * Et dixit ad me Dominus: Fili hominis, pone cor tuum & vide oculis tuis, & auribus tuis audi omnia quæ ego loquor ad te, de vniuersis ceremoniis domus Domini, & de cunctis legibus eius. Et pones cor tuum in viis templi per omnes exitus sanctuarij:
6 *Et dices ad exasperantem me domum Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Sufficiant vobis omnia scelera vestra domus Israel:
7 * Eo quòd inducitis filios alienos incircuncisos corde & incircuncisos carne, vt sint in sanctuario meo, & polluant domum meam, & offertis panes meos adipem & sanguinem, & dissoluitis pactum meum in omnibus sceleribus vestris:
8 * Et non seruastis præcepta sanctuarij
C mei, & posuistis custodes obseruationum mearum in sanctuario meo vobismetipsis.

תרגום יונתן

26 שִׁבְעָא יוֹמִין יְכַפְּרוּן עַל מַדְבְּחָא וִידַכּוּן יָתֵהּ וִיקָרְבוּן קֻרְבָּנֵיהּ׃ 27 וִישַׁלְמוּן יָת יוֹמַיָּא וִיהֵא בְּיוֹמָא תְמִינָאָה וּלְהָלָא יַעְבְּדוּן כָּהֲנַיָּא עַל מַדְבְּחָא יָת עֲלָוָתְכוֹן וְיָת נִכְסַת קֻדְשֵׁיכוֹן וְיִתְקַבְּלוּן קֻרְבָּנֵיכוֹן בְּרַעֲוָא קֳדָמַי אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים׃

מד

1 וַאֲתֵיב יָתִי בְּאוֹרַח תְּרַע מַקְדְּשָׁא בָּרָאָה דְּפָתֵיחַ לְמַדִּנְחָא וְהוּא אֲחִיד׃
2 וַאֲמַר לִי יְיָ תַּרְעָא הָדֵין אֲחִיד יְהֵא וְלָא יִתְפְּתַח וֶאֱנַשׁ לָא יֵעוֹל בֵּהּ אֲרֵי יְקָרָא דַּיְיָ אֱלָהָא דְּיִשְׂרָאֵל יִתְגְּלֵי עֲלוֹהִי וִיהֵא אֲחִיד׃
3 לְרַבָּא יְהֵא רַבָּא הוּא יְתֵב בֵּהּ לְמֵיכַל לַחְמָא קֳדָם יְיָ מֵאוֹרַח אוּלָמָא דְּתַרְעָא יֵעוֹל וּמֵאוֹרְחֵיהּ יִפּוֹק׃
4 וְאַעֲלַנִי בְּאוֹרַח תְּרַע צִפּוּנָא דִּקְדָם בֵּיתָא וַחֲזֵית וְהָא אִתְמְלֵי יְקָרָא דַּיְיָ יָת בֵּית מַקְדְּשָׁא דַּיְיָ וְאִשְׁתַּטְּחֵת עַל אַפַּי׃
5 וַאֲמַר לִי יְיָ בַּר אָדָם שַׁוִּי לִבָּךְ וַחֲזֵי בְּעֵינָךְ וּבְאֻדְנָךְ שְׁמַע יָת כָּל דַּאֲנָא מְמַלֵּל עִמָּךְ לְכָל גְּזֵירַת בֵּית מַקְדְּשָׁא דַּיְיָ וּלְכָל דַּחֲזֵי לֵהּ וּתְשַׁוֵּי לִבָּךְ לְמֵעַל בֵּיתָא בְּכָל מַפְּקָנֵי מַקְדְּשָׁא׃
6 וְתֵימַר לְעַמָּא סָרְבָנָא לְבֵית יִשְׂרָאֵל כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים סַגִּי לְכוֹן מִכָּל תּוֹעֲבָתְכוֹן בֵּית יִשְׂרָאֵל׃
7 בְּאַיְתוֹיֵיכוֹן בְּנֵי עַמְמַיָּא רַשִׁיעֵי לִבָּא וְעַרְלֵי בִשְׂרָא לְמֶהֱוֵי בְּמַקְדְּשִׁי לְאַפָּסָא יָת עֲזָרְתִי בְּקָרוֹבְכוֹן יָת קֻרְבָּנִי תְּרַב וְדַם נִכְסַת קֻדְשִׁין וְאַשְׁנִיאוּ יָת קְיָמִי עַל כָּל תּוֹעֲבָתְכוֹן׃ 8 וְלָא נְטַרְתּוּן מַטְּרַת קֻדְשִׁי וּמַנֵּיתוּן לְנָטְרֵי מַטְּרַת מֵימְרִי בְּמַקְדְּשִׁי לְכוֹן׃

Septem diebus, & expiabunt altare & 26
mundabunt illud, et implebunt manus eorum.
Et consummabunt dies. & erit à die octa- 27
uo & vltrà. & facient Sacerdotes super al-
tare holocausta vestra & quæ salutis vestræ;
& suscipiam vos, dicit Dominus Deus.

26 ἑπτὰ ἡμέρας καὶ ἐξιλάσονται τὸ θυσιαστήριον καὶ κα-
θαριοῦσιν αὐτό, καὶ πληρώσουσιν τὰς χεῖρας αὐτῶν·
27 καὶ συντελέσουσι τὰς ἡμέρας. καὶ ἔσται ἀπὸ τῆς ἡ-
μέρας τῆς ὀγδόης καὶ ἐπέκεινα. καὶ ποιήσουσιν οἱ ἱερεῖς ἐπὶ τοῦ
θυσιαστηρίου τὰ ὁλοκαυτώματα ὑμῶν καὶ τὰ τοῦ σωτηρίου
ὑμῶν, καὶ προσδέξομαι ὑμᾶς, λέγει κύριος ὁ θεός.

CAP. XLIIII.

ET conuertit me ad viam portæ sanctorum 1
exterioris quæ respicit ad Orientem, et hæc
erat clausa.
Et dixit Dominus ad me: Porta hæc clau- 2
sa erit, non aperietur. & nullus transibit per
eam, quia Dominus Deus Israel transibit per
eam & erit clausa:
Quia dux iste sedebit in ea vt comedat pa- 3
nem coram Domino & per viam ælam portæ
ingredietur, & per viam eius egredietur.
Et introduxit me per viam portæ quæ ad 4
Aquilonem è regione domus, & vidi & ecce
plena gloria Domini domus Domini. & cado in
faciem meam.
Et dixit Dominus ad me: Fili hominis, 5
pone super cor tuum, & vide oculis tuis, &
auribus tuis audi omnia quæcunque ego ad te
loquar, secundùm omnia præcepta domus Do-
mini, & secundùm omnia iudicia eius, & po-
nes cor tuum in viam domus per omnes exitus
eorum in omnibus sanctis:
Et dices ad exasperantem ad domum Is- 6
rael, Hæc dicit Dominus Dominus: Sufficiat
vobis ab omnibus iniquitatibus vestris domus
Israel:
Ne inducatis vos filios alienigenas incir- 7
cuncisos corde & incircuncisos carne, ne sint
in sanctis meis, & prophanent ea cùm offertis
vos panes meos & adipem & sanguinem, &
præteritis testamentum meum in omnibus ini-
quitatibus vestris:
Et non custodistis præcepta sanctuarij mei, 8
& ordinabatis vt non seruaretis custodias in
omnibus sanctis meis vobis.

μδ'.

1 Καὶ ἐπέστρεψέν με κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῶν ἁ-
γίων τῆς ἐξωτέρας τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς, καὶ αὕ-
τη ἦν κεκλεισμένη.
2 καὶ εἶπεν κύριος πρός με, ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη
ἔσται οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς διέλθῃ δι' αὐτῆς, ὅτι κύριος
ὁ θεὸς ἰσραὴλ διελεύσεται δι' αὐτῆς καὶ ἔσται κεκλεισμένη·
3 ὅτι ὁ ἡγούμενος οὗτος καθήσεται ἐν αὐτῇ τοῦ φαγεῖν
ἄρτον ἐνώπιον τοῦ κυρίου καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν αιλαμ τῆς πύ-
λης εἰσελεύσεται, καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἐξελεύσεται.
4 καὶ εἰσήγαγέν με κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς
βορρᾶν κατέναντι τοῦ οἴκου, καὶ ἴδον καὶ ἰδοὺ πλήρης δόξης
κυρίου ὁ οἶκος τοῦ κυρίου, καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν μου.
5 καὶ εἶπεν κύριος πρός με, υἱὲ ἀνθρώπου τάξαι ἐπὶ
τὴν καρδίαν σου καὶ ἴδε τοῖς ὀφθαλμοῖς σου καὶ τοῖς ὠσίν
σου ἄκουε πάντα ὅσα ἐγὼ πρὸς σὲ λαλῶ, κατὰ πάντα τὰ προ-
στάγματα οἴκου κυρίου, καὶ κατὰ πάντα τὰ κρίματα αὐτοῦ, καὶ
τάξεις τὴν καρδίαν σου εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ οἴκου κατὰ πάσας
τὰς ἐξόδους αὐτῶν ἐν πᾶσι τοῖς ἁγίοις·
6 καὶ ἐρεῖς πρὸς τὸν παραπικραίνοντα πρὸς τὸν οἶκον ἰσ-
ραήλ, τάδε λέγει κύριος κύριος, ἱκανούσθω ὑμῖν ἀπὸ πα-
σῶν ἀνομιῶν ὑμῶν οἶκος ἰσραήλ,
7 τοῦ μὴ εἰσαγαγεῖν ὑμᾶς υἱοὺς ἀλλογενεῖς ἀπεριτ-
μήτους καρδίᾳ καὶ ἀπεριτμήτους σαρκί, τοῦ μὴ γίνεσθαι ἐν τοῖς
ἁγίοις μου καὶ βεβηλοῦν αὐτὰ ἐν τῷ προσφέρειν ὑμᾶς
ἄρτους μου καὶ στέαρ καὶ αἷμα, καὶ παρεβαίνετε τὴν δια-
θήκην μου ἐν πάσαις ταῖς ἀνομίαις ὑμῶν·
8 καὶ οὐκ ἐφυλάξατε τὰ προστάγματα τοῦ ἁγιάσ-
ματός μου, καὶ διετάσσετε τοῦ μὴ φυλάσσειν φυλακὰς
ἐν πᾶσι τοῖς ἁγίοις μου ὑμῖν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

26 Septem diebus expiabunt super altare, & mundabunt illud, & offerent oblationem eius.
27 Et complebuntur dies, & erit à die octauo & deinceps facient Sacerdotes super altare holocausta vestra & victimas sanctificatas ve-
stra, & suscipientur oblationes vestræ coram me voluntariè, ait Dominus Deus.

CAP. XLIIII.

ET conuertit me per viam portæ sanctuarij exterioris quæ aperiebatur ad Orientem, & ipsa erát clausa.
2 Et dixit ad me Dominus: Porta hęc clausa erit & non aperietur, & vir non intrabit per eam, quia gloria Domini Dei Israel reue-
labitur super eam, & erit clausa. 3 Principi erit, princeps ipse sedebit in ea vt comedat panem coram Domino: à via ve-
stibuli portæ ingredietur & per viam eiusdem egredietur. 4 Et introduxit me per viam portę Aquilonis quæ erat ante do-
mum; & vidi & ecce impleuit gloria Domini domum sanctuarij Domini. & cecidi pronus super faciem meam.
5 Et dixit ad me Dominus: Fili hominis pone cor tuum, & vide oculis tuis, & auribus tuis audi omnia quæ ego loquor tecum de v-
niuersis cęremoniis domus sanctuarij Domini, & de omnibus quæ ad eam pertinent, & pones cor tuum ad ingressus domus per omnes
exitus sanctuarij. 6 Et dices ad populum rebellem ad domum Israel: Hæc dicit Dominus Deus: Sufficiant vobis omnes abomi-
nationes vestræ domus Israel. 7 Cùm adduceretis filios populorum impios corde & incircuncisos carne, vt essent in sanctua-
rio meo ad prophanandum atrium meum, cùm offerretis oblationem meam adipem, & sanguinem victimarum sanctificatarum: irritum fe-
cerunt pactum meum omnibus abominationibus vestris. 8 Et non custodistis custodiam sanctuarij mei: & constituistis custodientes
obseruationem verbi mei in sanctuario meo vobismetipsis.

9 * כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה כָּל־בֶּן־נֵכָר עֶרֶל לֵב וְעֶרֶל בָּשָׂר לֹא יָבוֹא אֶל־מִקְדָּשִׁי לְכָל־בֶּן־נֵכָר אֲשֶׁר בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃

10 * כִּי אִם־הַלְוִיִּם אֲשֶׁר רָחֲקוּ מֵעָלַי בִּתְעוֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר תָּעוּ מֵעָלַי אַחֲרֵי גִּלּוּלֵיהֶם וְנָשְׂאוּ עֲוֺנָם׃

11 * וְהָיוּ בְמִקְדָּשִׁי מְשָׁרְתִים פְּקֻדּוֹת אֶל־שַׁעֲרֵי הַבַּיִת וּמְשָׁרְתִים אֶת־הַבָּיִת הֵמָּה יִשְׁחֲטוּ אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַזֶּבַח לָעָם וְהֵמָּה יַעַמְדוּ לִפְנֵיהֶם לְשָׁרְתָם׃

12 * יַעַן אֲשֶׁר יְשָׁרְתוּ אוֹתָם לִפְנֵי גִלּוּלֵיהֶם וְהָיוּ לְבֵית־יִשְׂרָאֵל לְמִכְשׁוֹל עָוֺן עַל־כֵּן נָשָׂאתִי יָדִי עֲלֵיהֶם נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה וְנָשְׂאוּ עֲוֺנָם׃

13 * וְלֹא־יִגְּשׁוּ אֵלַי לְכַהֵן לִי וְלָגֶשֶׁת עַל־כָּל־קָדָשַׁי אֶל־קָדְשֵׁי הַקְּדָשִׁים וְנָשְׂאוּ כְּלִמָּתָם וְתוֹעֲבוֹתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ׃

14 * וְנָתַתִּי אוֹתָם שֹׁמְרֵי מִשְׁמֶרֶת הַבָּיִת לְכֹל עֲבֹדָתוֹ וּלְכֹל אֲשֶׁר יֵעָשֶׂה בּוֹ׃

15 * וְהַכֹּהֲנִים · הַלְוִיִּם בְּנֵי צָדוֹק אֲשֶׁר שָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמֶרֶת מִקְדָּשִׁי בִּתְעוֹת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵעָלַי הֵמָּה יִקְרְבוּ אֵלַי לְשָׁרְתֵנִי וְעָמְדוּ לְפָנַי לְהַקְרִיב לִי חֵלֶב וָדָם נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִה׃

16 * הֵמָּה יָבֹאוּ אֶל־מִקְדָּשִׁי וְהֵמָּה יִקְרְבוּ אֶל־שֻׁלְחָנִי לְשָׁרְתֵנִי וְשָׁמְרוּ אֶת־מִשְׁמַרְתִּי׃

17 * וְהָיָה בְּבוֹאָם אֶל־שַׁעֲרֵי הֶחָצֵר הַפְּנִימִית בִּגְדֵי פִשְׁתִּים יִלְבָּשׁוּ וְלֹא־יַעֲלֶה עֲלֵיהֶם צֶמֶר בְּשָׁרְתָם בְּשַׁעֲרֵי הֶחָצֵר הַפְּנִימִית וָבָיְתָה׃

18 * פַּאֲרֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל־רֹאשָׁם וּמִכְנְסֵי פִשְׁתִּים יִהְיוּ עַל־מָתְנֵיהֶם לֹא יַחְגְּרוּ בַּיָּזַע׃

9 * Hæc dicit Dominus Deus: Omnis alienigena incircuncisus corde & incircumcisus carne non ingredietur ſanctuarium meum omnis filius alienus qui eſt in medio filiorum Iſrael.

10 * Sed & Leuitæ qui longè receſſerunt à me in errore filiorum Iſrael, & errauerunt à me poſt idola ſua, & portauerunt iniquitatem ſuam:

11 * Erunt in ſanctuario meo æditui & ianitores portarum domus & miniſtri domus. Ipſi mactabunt holocauſta & victimas populi, & ipſi ſtabunt in conſpectu eorum vt miniſtrent eis.

12 * Pro eo quòd miniſtrauerunt illis in

D conſpectu idolorum ſuorum, & facti ſunt domui Iſrael in offendiculum iniquitatis: idcircò leuaui manum meam ſuper eos, ait Dominus Deus, & portauerunt iniquitatem ſuam.

13 * Et non appropinquabunt ad me vt ſacerdotio fungantur mihi, neque accedent ad omne ſanctuarium meum iuxta ſancta ſanctorum, ſed portabunt confuſionem ſuam & ſcelera ſua quæ fecerunt.

14 * Et dabo eos ianitores domus, & in omni miniſterio eius, & vniuerſis quæ fient in eo.

15 * Sacerdotes autem Leuitæ filij Sadoch qui cuſtodierunt ceremonias ſanctuarij mei cùm errarent filij Iſrael à me, ipſi accedent ad me vt miniſtrent mihi, & ſtabunt in conſpectu meo vt offerant mihi adipem, & ſanguinē, ait Dominus Deus.

16 *Ipſi ingredientur ſanctuarium meum,

E & ipſi accedent ad menſam meam, vt miniſtrent mihi, & cuſtodiant ceremonias meas.

17 * Cumque ingredientur portas atrij interioris, veſtibus lineis induētur, nec aſcendet ſuper eos quicquam laneum quando miniſtrant in portis atrij interioris & intrinſecus.

18 * Vittæ lineæ erūt in capitibus eorum, & feminalia linea erunt in lūbis eorum, & non accingentur in ſudore.

תרגום יונתן

9 כדנן אמר ייי אלהים כל בני עממיא רשיעי לבא וערלי בשרא לא יעלון למקדשי לכל בני עממיא די בגו בני ישראל׃

10 אלהן ליואי דאתרחקו מדחלתי במטעי ישראל דטעו מבתר פלחני בתר טעותהון ויקבלון חוביהון׃

11 ויהון במקדשי משמשין ממנן על תרעי ביתא ומשמשין ית ביתא אנון יכסון ית עלתא וית נכסת קודשיא די לעמא ואנון יקומון קדמיהון לשמשותהון׃

12 חלף דהוו משמשין יתהון קדם טעותהון והוו לבית ישראל לתקלת חובין על כן קימת במימרי עליהון אמר ייי אלהים ויקבלון חוביהון׃

13 ולא יתקרבון לפלחני לשמשא קדמי ולמקרב על כל קודשי לקודשי קודשיא ויקבלון אתכנעותהון ותועבתהון דעבדו׃

14 ואמני יתהון נטרי מטרת ביתא לכל פלחניה ולכל דיתעבד בה׃

15 וכהניא ליואי בני צדוק דנטרו ית מטרת מקדשי במטעי בני ישראל מבתר פלחני אנון יתקרבון לפלחני לשמשא קדמי ויקומון על מדבחי לקרבא קדמי תרב ודם נכסת קודשין אמר ייי אלהים׃

16 אנון יעלון למקדשי ואנון יתקרבון לפתורי לחם אפיא לשמשא קדמי ויטרון ית מטרת מימרי׃

17 ויהי במעלהון לתרעי דרתא גויתא לבושי בוצא ילבשון ולא יהי עליהון כסות עמר בשמשותהון בתרעי דרתא גויתא ולגיו׃

18 קובעין דבוץ יהון על רישיהון ומכנסין דבוץ יהון על חרציהון ולא ייסרון על חרציהון אלהן על לבביהון ייסרון׃

9 *Propterea hæc dicit Dominus: Omnis filius alienigena incircuncisus corde & incircuncisus carne, non ingredietur in sancta mea ab omnibus alienigenis in medio domus Israel:*

10 *Sed Leuitæ qui recesserunt à me cùm erraret Israel à me post cogitationes suas, & accipient iniquitatem suam:*

11 *Et erunt in sanctis meis ministrantes ostiarij in portis domus & ministrantes in domo mea. isti immolabunt holocausta & victimas populo, & isti stabunt ante populum vt ministrent eis:*

12 *Pro eo quòd ministrabant eis ante faciem idolorum suorum, & factum est domui Israel in tormentum iniquitatis: propter hoc leuaui manum meam super eos, dicit Dominus Dominus, & accipient iniquitatem suam.*

13 *Et non accedent ad me vt sacerdotio fungantur mihi, neque offerant ad omnia sancta sanctorum, & accipient ignominiam suam in errore quo errauerunt.*

14 *Et ponam eos vt seruent custodias domus in omnia opera eius, & in vniuersa quæcunque fecerint*

15 *Sacerdotes, Leuitæ & filij Sadoc qui custodierunt custodias sanctorum meorum cùm erraret domus Israel à me. isti accedent ad me vt ministrent mihi, et stabunt ante faciem meam vt offerant mihi adipem & sanguinem, dicit Dominus Dominus.*

16 *Isti ingredientur in sancta mea, et isti accedent ad mensam meam vt ministrent mihi, et obseruabunt custodias meas.*

17 *Et erunt cùm ingredientur ipsi in portas atrij exterioris, stolis lineis induentur, & non induentur lanis cùm ministrauerint ipsi à porta atrij interioris,*

18 *Et cidares lineas habebunt in capitibus eorum: & feminalia linea habebunt in lumbis eorum, & non accingentur violenter;*

9 διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, πᾶς υἱὸς ἀλλογενὴς ἀπερίτμητος καρδίᾳ καὶ ἀπερίτμητος σαρκί, οὐκ εἰσελεύσεται εἰς τὰ ἅγιά μου ἀπὸ πάντων τῶν ἀλλογενῶν ἐν μέσῳ οἴκου ἰσραήλ·

10 ἀλλ᾽ οἱ λευῖται οἵτινες ἀφείλαντο ἀπ᾽ ἐμοῦ ἐν τῷ πλανᾶσθαι τὸν ἰσραὴλ ἀπ᾽ ἐμοῦ ὀπίσω τῶν ἐνθυμημάτων αὐτῶν, καὶ λήψονται τὴν ἀδικίαν αὐτῶν,

11 καὶ ἔσονται ἐν τοῖς ἁγίοις μου λειτουργοῦντες θυρωροὶ ἐπὶ τῶν πυλῶν τοῦ οἴκου καὶ λειτουργοῦντες ἐν τῷ οἴκῳ μου. οὗτοι σφάξουσι τὰ ὁλοκαυτώματα καὶ τὰς θυσίας τῷ λαῷ, καὶ οὗτοι στήσονται ἐνώπιον τοῦ λαοῦ λειτουργεῖν αὐτοῖς·

12 ἀνθ᾽ ὧν ἐλειτούργουν αὐτοῖς πρὸ προσώπου τῶν εἰδώλων αὐτῶν, καὶ ἐγένετο τῷ οἴκῳ ἰσραὴλ εἰς κόλασιν ἀδικίας, ἕνεκα τούτου ἦρα τὴν χεῖρά μου ἐπ᾽ αὐτούς, λέγει κύριος κύριος, καὶ λήψονται τὴν ἀνομίαν αὐτῶν·

13 καὶ οὐκ ἐγγιοῦσι πρός με τοῦ ἱερατεύειν μοι, οὐδὲ προσάγειν πρὸς πάντα τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ λήψονται τὴν ἀτιμίαν αὐτῶν ἐν τῇ πλανήσει ᾗ ἐπλανήθησαν.

14 καὶ τάξω αὐτοὺς φυλάσσειν φυλακὰς τοῦ οἴκου εἰς πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ, καὶ εἰς πάντα ὅσα ἂν ποιῶσιν

15 οἱ ἱερεῖς οἱ λευῖται καὶ υἱοὶ σαδὼκ οἱ ἐφύλαξαν φυλακὰς τῶν ἁγίων μου ἐν τῷ πλανᾶσθαι τὸν οἶκον ἰσραὴλ ἀπ᾽ ἐμοῦ. οὗτοι προσάξουσι πρός με λειτουργεῖν μοι, καὶ στήσονται πρὸ προσώπου μου τοῦ προσφέρειν ἐμοὶ στέαρ καὶ αἷμα, λέγει κύριος κύριος.

16 οὗτοι εἰσελεύσονται εἰς τὰ ἅγιά μου, καὶ οὗτοι προσελεύσονται πρὸς τὴν τράπεζάν μου τοῦ λειτουργεῖν μοι, καὶ φυλάξουσι τὰς φυλακάς μου·

17 καὶ ἔσονται ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτοὺς εἰς τὰς πύλας τῆς αὐλῆς τῆς ἐξωτέρας, στολὰς λινὰς ἐνδύσονται, καὶ οὐκ ἐνδύσονται ἔρια ἐν τῷ λειτουργεῖν αὐτοὺς ἀπὸ τῆς πύλης τῆς αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας,

18 καὶ κιδάρεις λινᾶς ἕξουσιν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν αὐτῶν· καὶ περισκελῆ λινᾶ ἕξουσιν ἐπὶ τὰς ὀσφῦς αὐτῶν· καὶ οὐ περιζώσονται βίᾳ,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Hæc dicit Dominus Deus: Omnes filij populorum impij corde & incircuncisi carne non ingredientur sanctuarium meum ex om-
nibus filiis populorum qui sunt in medio filiorum Israel:
10 Sed Leuitæ qui longè recesserunt à timore mei cùm aberrarent
filij Israel qui errauerunt à cultu meo post idola sua, & suscipient iniquitatem suam.
11 Eruntque in sanctuario meo mini-
stri constituti super portas domus, & ministrabunt in domo. ipsi mactabunt holocausta & victimas sanctificatas populi, & ipsi stabunt co-
ram eis vt ministrent eis:
12 Pro eo quòd ministrabant eis coram idolis suis, & erant domui Israel in offendiculum peccato-
rum. Ideò iuraui verbo meo eis, ait Dominus Deus, & suscipient iniquitatem suam.
13 Et non appropinquabunt ad cultum meum
vt ministrent coram me, & vt offerant omnia sancta mea iuxta sancta sanctorum; & suscipient confusionem suam & abominationes suas
quas fecerunt.
14 Et constituam eos custodientes custodiam domus ad omne ministerium eius, & ad omnia quæ fient in ea.
15 Sacerdotes autem Leuitæ filij Sadok qui custodierunt custodiam sanctuarii mei cùm errarent filii Israel à cultu meo; ipsi accedent
ad cultum meum vt ministrent coram me: & ministrabunt super altare meum vt offerant coram me adipem & sanguinem victimarum san-
ctificatarum, ait Dominus Deus.
16 Ipsi ingredientur in sanctuarium meum, & ipsi admouebunt ad mensam meam pa-
nem propositionis vt ministrent coram me, & seruabunt obseruationem verbi mei.
17 Et erit cùm ingressi fuerint portas atrii interioris, vestibus lineis induentur, & non erit super eos indumentum laneum cùm mini-
strabunt in portis atrii interioris & intrinsecus.
18 Tiaræ lineæ erunt super capita eorum, & femoralia linea super lumbos eorum: & non accingentur super lumbos suos, sed ad cor
suum accingentur.

19 * וּבְצֵאתָם אֶל־הֶחָצֵר הַחִיצוֹנָה אֶל־הֶחָצֵר
הַחִיצוֹנָה אֶל־הָעָם יִפְשְׁטוּ אֶת־בִּגְדֵיהֶם אֲשֶׁר־הֵמָּה
מְשָׁרְתִם בָּם וְהִנִּיחוּ אוֹתָם בְּלִשְׁכֹת הַקֹּדֶשׁ
וְלָבְשׁוּ בְּגָדִים אֲחֵרִים וְלֹא־יְקַדְּשׁוּ אֶת־הָעָם
בְּבִגְדֵיהֶם׃
20 * וְרֹאשָׁם לֹא יְגַלֵּחוּ וּפֶרַע לֹא יְשַׁלֵּחוּ כָּסוֹם יִכְסְמוּ
אֶת־רָאשֵׁיהֶם׃
21 * וְיַיִן לֹא־יִשְׁתּוּ כָּל־כֹּהֵן בְּבוֹאָם אֶל־הֶחָצֵר
הַפְּנִימִית׃
22 * וְאַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה לֹא־יִקְחוּ לָהֶם לְנָשִׁים כִּי אִם־
בְּתוּלֹת מִזֶּרַע בֵּית יִשְׂרָאֵל וְהָאַלְמָנָה אֲשֶׁר־תִּהְיֶה
אַלְמָנָה מִכֹּהֵן יִקָּחוּ׃
23 * וְאֶת־עַמִּי יוֹרוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל וּבֵין־טָמֵא לְטָהוֹר
יוֹדִעֻם׃
24 * וְעַל־רִיב הֵמָּה יַעַמְדוּ לִשְׁפֹּט בְּמִשְׁפָּטַי וּשְׁפָטֻהוּ
וְאֶת־תּוֹרֹתַי וְאֶת־חֻקֹּתַי בְּכָל־מוֹעֲדַי יִשְׁמֹרוּ וְאֶת־
שַׁבְּתוֹתַי יְקַדֵּשׁוּ׃
25 * וְאֶל־מֵת אָדָם לֹא יָבוֹא לְטָמְאָה כִּי אִם־לְאָב
וּלְאֵם וּלְבֵן וּלְבַת לְאָח וּלְאָחוֹת אֲשֶׁר־לֹא־הָיְתָה
לְאִישׁ יִטַּמָּאוּ׃
26 * וְאַחֲרֵי טָהֳרָתוֹ שִׁבְעַת יָמִים יִסְפְּרוּ־לוֹ׃
27 * וּבְיוֹם בֹּאוֹ אֶל־הַקֹּדֶשׁ אֶל־הֶחָצֵר הַפְּנִימִית
לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ יַקְרִיב חַטָּאתוֹ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃
28 * וְהָיְתָה לָהֶם לְנַחֲלָה אֲנִי נַחֲלָתָם וַאֲחֻזָּה לֹא־
תִתְּנוּ לָהֶם בְּיִשְׂרָאֵל אֲנִי אֲחֻזָּתָם׃
29 * הַמִּנְחָה וְהַחַטָּאת וְהָאָשָׁם הֵמָּה יֹאכְלוּם וְכָל־
חֵרֶם בְּיִשְׂרָאֵל לָהֶם יִהְיֶה׃
30 * וְרֵאשִׁית כָּל־בִּכּוּרֵי כֹל וְכָל־תְּרוּמַת כֹּל מִכֹּל
תְּרוּמוֹתֵיכֶם לַכֹּהֲנִים יִהְיֶה וְרֵאשִׁית עֲרִסוֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ
לַכֹּהֵן לְהָנִיחַ בְּרָכָה אֶל־בֵּיתֶךָ׃

19 * Cumque egredientur atrium exter
ad populum, exuent se vestimentis suis in
quibus ministrauerant, & reponent ea in
gazophylacio sanctuarij, & vestient se ve-
stimentis aliis, & non sanctificabunt po-
pulum in vestibus suis.
20 * Caput autem suum non radent, ne-
F que comam nutrient, sed tondentes at-
tondent capita sua.
21 * Et vinum non bibet omnis Sacerdos
quando ingressus est atrium interius.
22 * Et viduam & repudiatam non acci-
pient vxores, sed virgines de semine do-
mus Israel: sed & viduam quæ fuerit vi-
dua à Sacerdote accipient.
23 * Et populum meum docebunt quid
inter sanctum & pollutum, & inter mu-
dum & immundum ostendent eis.
24 * Et cùm fuerit controuersia, stabu
in iudiciis meis & iudicabunt. Leges me
& præcepta mea in omnibus solennita-
bus meis custodient, & Sabbata mea sa-
ctificabunt.
25 * Et ad mortuum hominem non in-
gredientur ne polluantur, nisi ad patre
& matrem, & filium, & filiam, & fratre
& sororem quæ alterum virum non ha-
G buerit, in quibus contaminabuntur.
26 * Et postquàm fuerit emundatus, sep-
tem dies numerabuntur ei:
27 * Et in die introitus sui in sanctuariu
ad atrium interius vt ministret mihi in
sanctuario, offeret pro peccato suo, a
Dominus Deus.
28 * Erit autem eis hæreditas, ego hære-
tas eorum, & possessionem non dabitis e
in Israel, ego enim possessio eorum.
29 * Victimam & pro peccato & pro de-
licto ipsi comedent, & omne votum in Is-
rael ipsorum erit.
30 * Et primitiua omnium primogenito-
rum, & omnia libaméta ex omnibus qu
offeruntur, Sacerdotum erunt. Et pri-
tiua ciborum vestrorum dabitis Sacerdo-
ti, vt reponat benedictionem domui tu

תרגום יונתן

19 וּבְמִפָּקְהוֹן מִדַּרְתָּא דְקוּדְשָׁא לְדַרְתָּא בָרַיְתָא לְאִתְעָרְבָא עִם עַמָּא יִשְׁלְחוּן יָת לְבוּשֵׁיהוֹן דְּאִנּוּן מְשַׁמְּשִׁין בְּהוֹן וְיַחְתּוּן יָתְהוֹן בְּלִשְׁכַּת
קוּדְשָׁא וְיִלְבְּשׁוּן לְבוּשִׁין אָחֳרָנִין וְלָא יִתְעָרְבוּן עִם עַמָּא בִּלְבוּשֵׁיהוֹן׃
20 וְרֵישֵׁיהוֹן לָא יְגַלְּחוּן וּפֵרוּעַ לָא יְרַבּוּן סַפָּרָא יְסַפְּרוּן יָת שְׂעַר רֵישֵׁיהוֹן׃ 21 וַחֲמַר לָא יִשְׁתּוּן כָּל כָּהֵן בְּמֵעַלְהוֹן לְדַרְתָּא גַוַּיְתָא׃
22 וְאַרְמְלָא וּמְתָרְכָא לָא יִסְּבוּן לְהוֹן לִנְשִׁין אֱלָהֵן בְּתוּלָתָא מִזַּרְעָא דְבֵית יִשְׂרָאֵל וְאַרְמַלְתָּא דִּתְהֵי אַרְמַלְתָּא מִשְּׁאָר כָּהֲנַיָּא יִסְּבוּן׃
23 וְיָת עַמִּי יַלְּפוּן בֵּין קוּדְשָׁא לְחוּלָּא וּבֵין מְסָאֲבָא לְדַכְיָא יְהוֹדְעוּנּוּן׃
24 וְעַל פְּלֻגוּת דִּינָא אִנּוּן יְקוּמוּן לְמֵדַן בְּדִינֵי רְעוּתִי יְדוּנוּנּוּן וְיָת אוֹרָיְתִי וְיָת קְיָמַי בְּכָל מוֹעֲדַי יִטְּרוּן וְיָת יוֹמֵי שַׁבַּיָּא דִילִי יְקַדְּשׁוּן׃
25 וְעַל מִיתָא דֶאֱנָשָׁא לָא יֵעוֹל לְאִסְתַּאָבָא אֱלָהֵן לְאַב וּלְאֵם וּלְבַר וְלִבְרַת לְאָח וּלְאָחָת דְּלָא הֲוָת לִגְבַר יִסְתַּאֲבוּן׃
26 וּבָתַר דְּכֵיוּתֵיהּ שִׁבְעַת יוֹמִין יִמְנוּן לֵיהּ׃
27 וּבְיוֹם מֵעַלֵיהּ לְקוּדְשָׁא לְדַרְתָּא גַוַּיְתָא לְשַׁמָּשָׁא בְּקוּדְשָׁא יְקָרֵב חַטָּאתֵיהּ אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים׃
28 וּתְהֵי לְהוֹן לְחוּלַק מוֹתַר קֻרְבָּנֵי חוּלַקְהוֹן וְאַחְסָנָא לָא תִתְּנוּן לְהוֹן בְּיִשְׂרָאֵל מַתְּנָן דִּיהֲבֵית לְהוֹן אִנּוּן אַחְסַנְתְּהוֹן׃
29 מִנְחָתָא וְחַטָּאתָא וַאֲשָׁמָא אִנּוּן יֵיכְלוּן וְכָל חֶרְמָא בְּיִשְׂרָאֵל לְהוֹן יְהֵי׃
30 וְרֵישׁ כָּל בִּכּוּרֵי כוֹלָּא וְכָל אַפְרָשׁוּת כּוֹלָּא מִכֹּל אַפְרָשׁוּתְכוֹן לְכָהֲנַיָּא יְהֵי וְרֵישׁ אַצְוָתְכוֹן תִּתְּנוּן לְכָהֲנָא לְאַשְׁרָאָה בִרְכְּתָא בְּבֵיתָךְ׃

¹⁹ Cùm egredientur ipsi in atrium exterius 19
ad populum, exuent se stolis suis in quibus mi-
nistrant in eis, & ponent eas in exedris san-
ctorum, & induentur stolis aliis, & non san-
ctificabunt populum in stolis suis:
²⁰ Et capita sua non radent, & comas suas 20
non tondebunt, operientes operient capita sua.
²¹ Et vinũ non bibent omnis Sacerdos cùm 21
ingressi fuerint ipsi in atrium interius.
²² Et viduam & prophanatam non acci- 22
pient sibi in vxorem, sed virginem ex do-
mo Israel. & si fuerit vidua ex Sacerdotibus
accipient.
²³ Et populum meum docebunt, inter san- 23
ctum & pollutum, & inter mundum & im-
mundum notum facient eis.
²⁴ Et super iudicium sanguinis hi stabunt, 24
& iudicium in præceptis meis iustificabunt, et
iudiciis meis iudicabunt: & legitima mea et
præcepta mea in omnibus solennitatibus meis
custodient, & Sabbata mea sanctificabunt:
²⁵ Et ad animam hominis non ingredientur 25
vt polluantur, sed super patre & matre, et fi-
lio & filia, & super fratre & super sorore sua
quæ non fuit viro, contaminabitur.
²⁶ Et postquàm fuerit mundatus, septem dies 26
numerabis ei.
²⁷ Et quacunque die ingressus fuerit in a- 27
trium interius vt ministret in sanctis, offeret
placationem, dicit Dominus.
²⁸ Et erit eis hæreditas ego Dominus, ego Do- 28
minus hæreditas eis: & possessio non dabitur
eis in filiis Israel, ego possessio eorum.
²⁹ Et sacrificia & quæ pro peccato & quæ pro 29
ignorantia & ipsi comedent, & omnem sepa-
rationem in Israel, ipsis erit:
³⁰ Et primitiæ omnium, et primogenita om- 30
nium, & separationes omnes ex primitiis ve-
stris, Sacerdotibus erunt. & primogenita ve-
stra dabitis Sacerdoti, vt ponat benedictiones
in domibus vestris.

19 ᵗ ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι αὐτοὺς εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξω-
τέραν πρὸς τὸν λαόν, ἐκδύσονται τὰς στολὰς αὐτῶν ἐν αἷς
λειτουργοῦσιν ἐν αὐταῖς, καὶ θήσουσιν αὐτὰς ἐν ταῖς ἐξέ-
δραις τῶν ἁγίων, καὶ ἐνδύσονται στολὰς ἑτέρας, καὶ οὐ μὴ ἁ-
γιάζωσι τὸν λαὸν ἐν ταῖς στολαῖς αὐτῶν·
20 ᵗ καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν οὐ ξυρήσωσι, καὶ τὰς κόμας
αὐτῶν οὐ ψιλώσουσι, καλύπτοντες καλύψουσι τὰς κεφα-
λὰς αὐτῶν·
21 ᵗ καὶ οἶνον οὐ μὴ πίωσι πᾶς ἱερεὺς ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι
αὐτοὺς εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐσωτέραν.
22 ᵗ καὶ χήραν καὶ βεβηλωμένην οὐ λήψονται αὐτοῖς εἰς
γυναῖκα, ἀλλ' ἢ παρθένον ἐκ τοῦ οἴκου ἰσραήλ. καὶ ἐὰν γέ-
νηται χήρα ἐξ ἱερέων λήψονται,
23 ᵗ καὶ τὸν λαόν μου διδάξουσιν, διαμέσον ἁγίου καὶ βεβή-
λου, καὶ ἀναμέσον καθαροῦ καὶ ἀκαθάρτου γνωρίσωσιν αὐτοῖς.
24 ᵗ καὶ ἐπὶ κρίσιν αἵματος οὗτοι στήσονται, καὶ κρίσιν ἐν
τοῖς προστάγμασί μου δικαιώσουσιν, καὶ ἐν τοῖς κρίμασίν
μου κρινοῦσιν. καὶ τὰ νόμιμά μου καὶ τὰ προστάγματά
μου ἐν πάσαις ταῖς ἑορταῖς μου φυλάξονται, καὶ τὰ σάβ-
βατά μου ἁγιάζωσιν·
25 ᵗ καὶ ἐπὶ ψυχὴν ἀνθρώπου οὐκ εἰσελεύσονται τοῦ μιαν-
θῆναι, ἀλλ' ἐπὶ πατρὶ καὶ μητρί, καὶ υἱῷ καὶ θυγατρί, καὶ ἐπ' ἀδελ-
φῷ καὶ ἐπ' ἀδελφῇ αὐτοῦ ἣ οὐ γέγονεν ἀνδρί, μιανθήσεται.
26 ᵗ καὶ μετὰ τὸ καθαρισθῆναι ἑπτὰ ἡμέρας ἐξαριθμήσῃ
27 αὐτῷ. ᵗ καὶ ἣ ἂν ἡμέρα εἰσπορεύηται εἰς τὴν αὐλὴν
τὴν ἐσωτέραν τοῦ λειτουργεῖν ἐν τοῖς ἁγίοις, προσοίσει ἱ-
λασμόν, λέγει κύριος.
28 ᵗ καὶ ἔσαι αὐτοῖς κληρονομία, ἐγὼ κύριος, ἐγὼ κύριος
κληρονομία αὐτοῖς, καὶ κατάσχεσις οὐ δοθήσεται αὐτοῖς ἐν
τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ, ἐγὼ κατάσχεσις αὐτῶν.
29 ᵗ καὶ τὰς θυσίας καὶ τὰ ὑπὲρ ἁμαρτίας καὶ τὰ ὑπὲρ
ἀγνοίας καὶ αὐτοὶ φάγονται, καὶ πᾶν ἀφόρισμα ἐν τῷ ἰσ-
ραήλ, αὐτοῖς ἔσαι·
30 ᵗ καὶ αἱ ἀπαρχαὶ πάντων, καὶ τὰ πρωτότοκα πάντων, καὶ
τὰ ἀφορίσματα πάντα ἐκ τῶν ἀπαρχῶν ὑμῶν, τοῖς ἱερεῦ-
σιν ἔσαι. καὶ τὰ πρωτογεννήματα ὑμῶν δώσετε τῷ ἱερεῖ τοῦ
θεῖναι εὐλογίας ἐπὶ τοὺς οἴκους ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁹ Et cùm egredientur ab atrio sancto ad atrium exterius vt commisceantur cum populo, exuent vestimenta sua quibus ministrabant, & ponent ea in gazophylaciis sanctis, & induentur vestibus aliis, & non commiscebuntur cum populo in vestibus suis:
²⁰ Et caput suum non radent, nec comam nutrient, sed tondendo attondebunt capillos capitis sui.
²¹ Et vinum non bibent vlli Sacerdotes ingressuri in atrium interius. ²² Et viduam & repudiatam non accipient sibi in vxores; sed virgines quæ fuerint de genere Israelitico; & viduam quæ fuerit vidua ab aliis Sacerdotibus accipient.
²³ Et populum meum docebunt quid sit inter sanctum & prophanum, & quid sit inter mundum & immundum ostendent eis.
²⁴ Et in controuersia iudicij stabunt ipsi vt iudicent: in iudiciis voluntatis meæ iudicabunt eos, & legem meam & pacta mea in omnibus solennitatibus meis custodient, & dies Sabbathorum meorum sanctificabunt.
²⁵ Et ad mortuum hominem non ingredientur ne polluantur, nisi ad patrem & ad matrem, & ad filium & ad filiam, & fratrem, & sororem quæ non fuit nupta viro; in quibus sese contaminabunt. ²⁶ Et postquàm emundatus fuerit, septem ei dies enumerabuntur.
²⁷ Et in die quo introibit sanctuarium in atrium interius vt ministret in sanctuario, offeret pro peccato suo, ait Dominus Deus.
²⁸ Et erit eis in portionem, & residuum oblationum mearum erit pars eorum: & hæreditatem non dabitis eis in Israel. dona quæ dedi eis, ipsa sunt hæreditas eorum.
²⁹ Munus & sacrificium pro peccato & pro delicto ipsi comedent: & omne anathema in Israel ipsorum erit.
³⁰ Et primitiæ omnium primitiuorum cuiusuis *fructus* & omnes exemptiones omnium rerum quas separastis *Domino*, Sacerdotibus erunt: & primitias massarum vestrarum dabitis Sacerdoti, vt reponatur benedictio in domo tua.

31 כָּל־נְבֵלָה֙ וּטְרֵפָ֔ה מִן־הָע֖וֹף וּמִן־הַבְּהֵמָ֑ה לֹ֥א
יֹאכְל֖וּ הַכֹּהֲנִֽים׃

מה

1 וּבְהַפִּֽילְכֶ֨ם אֶת־הָאָ֜רֶץ בְּנַחֲלָ֗ה תָּרִ֣ימוּ תְרוּמָ֣ה
לַיהוָ֣ה ׀ קֹ֣דֶשׁ מִן־הָאָ֡רֶץ אֹרֶךְ֩ חֲמִשָּׁ֨ה וְעֶשְׂרִ֥ים אֶ֙לֶף֙
אֹ֔רֶךְ וְרֹ֖חַב עֲשָׂ֣רָה אָ֑לֶף קֹֽדֶשׁ־ה֥וּא בְכָל־גְּבוּלָ֖הּ
סָבִֽיב׃
2 יִהְיֶ֤ה מִזֶּה֙ אֶל־הַקֹּ֔דֶשׁ חֲמֵ֥שׁ מֵא֛וֹת
בַּחֲמֵ֥שׁ מֵא֖וֹת מְרֻבָּ֣ע סָבִ֑יב וַחֲמִשִּׁ֣ים אַמָּ֔ה מִגְרָ֥שׁ
ל֖וֹ סָבִֽיב׃
3 וּמִן־הַמִּדָּ֤ה הַזֹּאת֙ תָּמ֔וֹד אֹ֗רֶךְ חֲמֵ֤שׁ וְעֶשְׂרִים֙
אֶ֔לֶף וְרֹ֖חַב עֲשֶׂ֣רֶת אֲלָפִ֑ים וּבוֹ־יִהְיֶ֥ה הַמִּקְדָּ֖שׁ קֹ֥דֶשׁ
קָֽדָשִׁים׃
4 קֹ֣דֶשׁ מִן־הָאָ֜רֶץ ה֗וּא לַכֹּהֲנִ֞ים מְשָׁרְתֵ֤י הַמִּקְדָּשׁ֙
יִהְיֶ֔ה הַקְּרֵבִ֖ים לְשָׁרֵ֣ת אֶת־יְהוָ֑ה וְהָיָ֨ה לָהֶ֤ם מָקוֹם֙
לְבָ֣תִּ֔ים וּמִקְדָּ֖שׁ לַמִּקְדָּֽשׁ׃
5 וַחֲמִשָּׁ֨ה וְעֶשְׂרִ֥ים אֶ֙לֶף֙ אֹ֔רֶךְ וַעֲשֶׂ֥רֶת אֲלָפִ֖ים
רֹ֑חַב יִהְיֶ֨ה לַלְוִיִּ֜ם מְשָׁרְתֵ֤י הַבַּ֙יִת֙ לָהֶ֣ם לַאֲחֻזָּ֔ה
עֶשְׂרִ֖ים לְשָׁכֹֽת׃
6 וַאֲחֻזַּ֣ת הָעִ֗יר תִּתְּנוּ֙ חֲמֵ֤שֶׁת אֲלָפִים֙ רֹ֔חַב וְאֹ֗רֶךְ
חֲמִשָּׁה֙ וְעֶשְׂרִ֣ים אֶ֔לֶף לְעֻמַּ֖ת תְּרוּמַ֣ת הַקֹּ֑דֶשׁ לְכָל־
בֵּ֥ית יִשְׂרָאֵ֖ל יִהְיֶֽה׃
7 וְלַנָּשִׂ֡יא מִזֶּ֣ה וּמִזֶּה֩ לִתְרוּמַ֨ת הַקֹּ֜דֶשׁ
וְלַאֲחֻזַּ֣ת הָעִ֗יר אֶל־פְּנֵ֤י תְרוּמַת־הַקֹּ֙דֶשׁ֙ וְאֶל־פְּנֵי֙
אֲחֻזַּ֣ת הָעִ֔יר מִפְּאַת־יָ֣ם יָ֔מָּה וּמִפְּאַת־קֵ֖דְמָה קָדִ֑ימָה
וְאֹ֗רֶךְ לְעֻמּוֹת֙ אַחַ֣ד הַחֲלָקִ֔ים מִגְּב֣וּל יָ֔ם אֶל־גְּב֖וּל
קָדִֽימָה׃
8 לָאָ֛רֶץ יִֽהְיֶה־לּ֥וֹ לַאֲחֻזָּ֖ה בְּיִשְׂרָאֵ֑ל וְלֹא־יוֹנ֨וּ
ע֤וֹד נְשִׂיאַי֙ אֶת־עַמִּ֔י וְהָאָ֛רֶץ יִתְּנ֥וּ לְבֵֽית־יִשְׂרָאֵ֖ל
לְשִׁבְטֵיהֶֽם׃

31 * Omne morticinium & captum à be-
stiis de auibus & de pecoribus, non come-
dent Sacerdotes.

CAP. XLV.

1 CVmque cœperitis terram diuidere sor-
A titò, separate primitias Domino san-
ctificatum de terra longitudine viginti
quinq; millia, & latitudine decem millia.
Sanctificatum erit in omni termino eius
per circuitum.
2 * Et erit ex omni parte sanctificatum
quingentos per quingentos, quadrifariam
per circuitum, & quinquaginta cubitis in
suburbana eius per gyrum.
3 * Et à mensura ista mensurabis longi-
tudinem viginti quinque millium, & lati-
tudinem decem millium. Et in ipso erit
templum sanctumque sanctorum.
4 * Sanctificatum de terra erit Sacerdo-
B tibus ministris sanctuarij qui accedunt ad
ministerium Domini. & erit eis locus in
domos & in sanctuarium sanctitatis.
5 * Viginti quinque autem millia longi-
tudinis & decem millia latitudinis erunt
Leuitis qui ministrant domui. Ipsi possi-
debunt viginti gazophylacia.
6 * Et possessioné ciuitatis dabitis quin-
que millia latitudinis, & longitudinis vi-
ginti quinque millia secundùm separatio-
nem sanctuarij omni domui Israel.
7 * Principi quoque hinc & indè in sepa-
C rationem sanctuarij & in possessionem ci-
uitatis, & contra faciem separationis san-
ctuarij, & contra faciem possessionis vrbis
à latere maris vsque ad mare, & à latere
Orientis vsque ad Orientem. Longitudi-
nis autem iuxta vnamquamque partium
à termino Occidentali vsq; ad terminum
Orientalem:
8 * De terra erit ei possessio in Israel. Et
non depopulabuntur vltrà principes po-
pulum meum, sed terram dabunt domui
Israel secundùm tribus eorum.

תרגום יונתן

31 כָּל נְבִילָא וּתְבִירָא מִן עוֹפָא וּמִן בְּעִירָא לָא יֵיכְלוּן כָּהֲנַיָא ׃

מה

1 וּבְפַלְגוּתְכוֹן יָת אַרְעָא בְּאַחְסָנָא תַּפְרְשׁוּן אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ קֹדֶשׁ מִן אַרְעָא אוּרְכָּא עֶשְׂרִין וַחֲמְשָׁא אַלְפִין אַרְכָּא וּפוּתְיָא עַשְׂרָא
קֻדְשָׁא הוּא בְּכָל תְּחוּמַהּ סְחוֹר סְחוֹר ׃
2 יְהֵא מִנֵּיהּ לְקֻדְשָׁא חֲמֵשׁ מְאָה אַמִּין בַּחֲמֵשׁ מְאָה אַמִּין מְרַבַּע סְחוֹר סְחוֹר וַחֲמְשִׁין אַמִּין רְוָחָא לֵהּ סְחוֹר סְחוֹר ׃
3 וּמִן מְשַׁחְתָּא הָדָא תִּמְשַׁח אוּרְכָּא עֶשְׂרִין וַחֲמְשָׁא אַלְפִין וּפוּתְיָא עַשְׂרָא אַלְפִין וּבֵהּ יְהֵא מַקְדְּשָׁא קֹדֶשׁ קֻדְשִׁין ׃
4 קֻדְשָׁא מִן אַרְעָא הוּא לְכָהֲנַיָא דִּמְשַׁמְּשִׁין בְּבֵית מַקְדְּשָׁא יְהֵא דְּקָרִיבִין לְשַׁמָּשָׁא קֳדָם יְיָ וִיהֵא לְהוֹן אֲתַר שְׁבִיק לְבָתַּיָא וְכִבְשָׁא
לְמַקְדְּשָׁא ׃
5 וְעֶשְׂרִין וַחֲמְשָׁא אַלְפִין אוּרְכָּא וְעַשְׂרָא אַלְפִין פּוּתְיָא וִיהֵא לְלֵיוָאֵי מְשַׁמְּשֵׁי בֵיתָא לְהוֹן לְאַחְסָנָא עֶשְׂרִין לִשְׁכָּן ׃
6 וְאַחְסָנַת קַרְתָּא תִּתְּנוּן חַמְשָׁא אַלְפִין פּוּתְיָא וְאוּרְכָּא עֶשְׂרִין וַחֲמְשָׁא אַלְפִין לָקֳבֵיל אַפְרָשׁוּת קֻדְשָׁא לְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל יְהֵא ׃
7 וּלְרַבָּא מִכָּא וּמִכָּא לְאַפְרָשׁוּת קוּדְשָׁא וּלְאַחְסָנַת קַרְתָּא לָקֳבֵיל אַפְרָשׁוּת קוּדְשָׁא וְלָקֳבֵיל אַחְסָנַת קַרְתָּא מֵרוּחַ מַעַרְבָא מַעַרְבָא וּמֵרוּחַ
מַדִּנְחָא מַדִּנְחָא וְאוּרְכָּא לָקֳבֵיל חַד מִן חֻלְקַיָא מִתְּחוּם מַעַרְבָא לִתְחוּם מַדִּנְחָא ׃
8 מִן אַרְעָא תְּהֵא לְרַבָּא לְאַחְסָנָא בְּיִשְׂרָאֵל וְלָא יֵינְסוּן עוֹד רַבְרְבַי יָת עַמִּי וְאַרְעָא יִתְּנוּן לְבֵית יִשְׂרָאֵל לְשִׁבְטֵיהוֹן ׃

Et omne morticinium & captum à beſtia 31
ex omnibus volatilibus & ex omnibus iumen-
tis non comedent Sacerdotes.

CAP. XLV.

ET cùm menſi fueritis vos terram in hæredi- 1
tate, ſeparabitis primitias Domino ſanctas
de terra, longitudo viginti quinque millia, &
latitudo decem millia: ſanctum erit in omnibus
terminis eius in circuitu.
Et erit ex hoc ſanctificatio quingentos & 2
quingentos quadrangulare per circuitum, &
cubiti quinquaginta ſpacium eorum in cir-
cuitu.
Et ex ipſa commenſuratione menſurabis 3
longitudinem quinque & viginti millia, &
latitudo decem mille, in ipſa erit ſanctuarium
ſanctum ſanctorum.
Sacratum de terra erit Sacerdotibus mini- 4
ſtrantibus in ſanctis, & erit accedentibus ad
miniſtrandum Domino, & erit eis locus vna
domus ſeparata ſanctificationi eorum.
Viginti quinque millia longitudo, & la- 5
titudo viginti millia erit Leuitis miniſtrantibus
domui Dei ipſis in poſſeſſionem ciuitates vt ha-
beant.
Et poſſeſſionem ciuitatis dabitis quinque 6
millia latitudinem, & longitudinem viginti
quinque millia, quemadmodum primitiæ ſan-
ctorum omni domui Iſrael erit.
Et principi ex hoc & ab hoc in primitias 7
ſanctorum in poſſeſſionem ciuitatis contra fa-
ciem primitiarum ſanctorum, contra faciē poſ-
ſeſſionis vrbis quæ ad mare, & ab his quæ ad
mare ad Orientem longitudo quaſi vna par-
tium; à terminis qui ad mare, ad terminos qui
ad Orientem
terræ, & erit ei in poſſeſſionem in Iſrael: 8
& non opprimient vltrà principes populum
meum, & terram hæreditabunt domus Iſrael
ſecundum tribus eorum.

31 καὶ πᾶν θνησιμαῖον καὶ θηριάλωτον ἐκ πάντων τῶν
πετεινῶν καὶ ἐκ πάντων τῶν κτηνῶν οὐ φάγονται οἱ ἱερεῖς.

με.

1 Καὶ ἐν τῷ καταμετρεῖσθαι ὑμᾶς τὴν γῆν ἐν κληρο-
νομίᾳ ἀφοριεῖτε ἀπαρχὴν τῷ κυρίῳ ἁγίαν ἀπὸ τῆς γῆς,
τὸ μῆκος εἰκοσιπέντε χιλιάδες, καὶ τὸ εὖρος δέκα χιλιά-
δες, ἅγιον ἔσται ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις αὐτοῦ κυκλόθεν.
2 καὶ ἔσται ἐκ τούτου ἁγίασμα πεντακόσια ἐπὶ πεντακό-
σια τετράγωνον κυκλόθεν, καὶ πήχεις πεντήκοντα διά-
στημα αὐτῶν κυκλόθεν.
3 καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς διαμετρήσεως διαμετρήσεις μῆ-
κος πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδας, καὶ τὸ εὖρος δέκα
χιλιάδες ἐν αὐτῇ ἔσται τὸ ἁγίασμα, τὸ ἅγιον τῶν
ἁγίων.
4 ἡγιασμένον ἀπὸ τῆς γῆς ἔσται τοῖς ἱερεῦσιν τοῖς λειτουρ-
γοῦσιν ἐν τοῖς ἁγίοις, καὶ ἔσται τοῖς ἐγγίζουσι λειτουργεῖν
τῷ κυρίῳ, καὶ ἔσται αὐτοῖς τόπος εἰς οἶκος ἀφωρισμένος
τῷ ἁγιασμῷ αὐτῶν.
5 εἰκοσιπέντε χιλιάδες μῆκος καὶ εὖρος εἴκοσι χιλιά-
δες ἔσται τοῖς λευίταις τοῖς λειτουργοῦσιν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ αὐ-
τοῖς εἰς κατάσχεσιν πόλεις τοῦ κατοικεῖν,
6 καὶ τὴν κατάσχεσιν τῆς πόλεως δώσετε πέντε
χιλιάδας τὸ εὖρος, καὶ τὸ μῆκος εἰκοσιπέντε χιλιά-
δας ὃν τρόπον ἡ ἀπαρχὴ τῶν ἁγίων παντὶ οἴκῳ ἰσραὴλ
ἔσται.
7 καὶ τῷ ἡγουμένῳ ἐκ τούτου καὶ ἀπὸ τούτου εἰς τὰς ἀ-
παρχὰς τῶν ἁγίων εἰς κατάσχεσιν τῆς πόλεως κατὰ πρό-
σωπον τῶν ἀπαρχῶν τῶν ἁγίων, κατὰ πρόσωπον τῆς κα-
τασχέσεως τῆς πόλεως τὰ πρὸς θάλασσαν καὶ ἀπὸ τῶν
πρὸς θάλασσαν πρὸς ἀνατολὰς τὸ μῆκος ὡς μία τῶν
μερίδων, ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν πρὸς θάλασσαν, ἐπὶ τὰ ὅ-
ρια τὰ πρὸς ἀνατολὰς
8 τῆς γῆς, καὶ ἔσται αὐτῷ εἰς κατάσχεσιν ἐν τῷ ἰσραήλ,
καὶ οὐ καταδυναστεύσουσιν οὐκ ἔτι οἱ ἀφηγούμενοι τὸν
λαόν μου, καὶ τὴν γῆν κατακληρονομήσουσιν οἶκος ἰσ-
ραὴλ κατὰ φυλὰς αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[31] Omne morticinium & dilaceratum de auibus & de pecoribus non comedent Sacerdotes.

CAP. XLV.

ET cùm diuiſeritis terram in poſſeſſionem, ſeparabitis primitias coram Domino ſanctitatem de terra, longitudine viginti quinque millium, & latitudine decem millium: ſanctitas erit in omni termino eius per circuitum. [2] Et ex hoc erunt pro ſanctitate quingenti cubiti per quingentos cubitos; quadratum in circuitu; & quinquaginta cubitorum ſpacium ei erit per circuitum. [3] Et à menſura hac metieris longitudinem vigintiquinque millia, & latitudinem decem millia, in quo erit ſanctuarium ſanctum ſanctorum. [4] Sanctificatum de terra erit Sacerdotibus qui miniſtrant in domo ſanctuarij qui accedunt ad miniſtrandum coram Domino: & erit eis locus relictus pro domibus, & ſtrata via ad ſanctuarium. [5] Viginti autem quinque millia longitudinis, & decem millia latitudinis erunt Leuitis miniſtris domus: ipſis erunt in poſſeſſionem viginti gazophylacia. [6] Et poſſeſſionem ciuitatis dabitis quinque millia latitudinis, & longitudinis viginti quinque millia, ſecundùm ſeparationem ſanctitatis, omni domui Iſrael erit. [7] Principi autem hinc & indè in ſeparationem ſanctitatis & in poſſeſſionem ciuitatis, & contra ſeparationem ſanctitatis, & contra poſſeſſionem ciuitatis à parte Occidentali ad Occidentem, & à plaga Orientali in Orientem: longitudo autem erit ſecundùm vnamquamque partem à termino Occidentali in terminum Orientalem. [8] Hæc terra erit principi in poſſeſſionem in Iſrael, & non depopulabuntur vltrà principes mei populum meum, & terram dabunt domui Iſrael ſecundùm tribus eorum.

9 * כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה רַב־לָכֶם נְשִׂיאֵי יִשְׂרָאֵל
חָמָס וָשֹׁד הָסִירוּ וּמִשְׁפָּט וּצְדָקָה עֲשׂוּ הָרִימוּ
גְרֻשֹׁתֵיכֶם מֵעַל עַמִּי נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃
10 * מֹאזְנֵי־צֶדֶק וְאֵיפַת־צֶדֶק וּבַת־צֶדֶק יְהִי לָכֶם׃
11 * הָאֵיפָה וְהַבַּת תֹּכֶן אֶחָד יִהְיֶה לָשֵׂאת מַעְשַׂר
הַחֹמֶר הַבָּת וַעֲשִׂירִת הַחֹמֶר הָאֵיפָה אֶל־הַחֹמֶר
יִהְיֶה מַתְכֻּנְתּוֹ׃
12 * וְהַשֶּׁקֶל עֶשְׂרִים גֵּרָה עֶשְׂרִים שְׁקָלִים חֲמִשָּׁה
וְעֶשְׂרִים שְׁקָלִים עֲשָׂרָה וַחֲמִשָּׁה שֶׁקֶל הַמָּנֶה יִהְיֶה
לָכֶם׃
13 * זֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תָּרִימוּ שִׁשִּׁית הָאֵיפָה
מֵחֹמֶר הַחִטִּים וְשִׁשִּׁיתֶם הָאֵיפָה מֵחֹמֶר
הַשְּׂעֹרִים׃
14 * וְחֹק הַשֶּׁמֶן הַבַּת הַשֶּׁמֶן מַעְשַׂר הַבַּת מִן־הַכֹּר
עֲשֶׂרֶת הַבַּתִּים חֹמֶר כִּי־עֲשֶׂרֶת הַבַּתִּים חֹמֶר׃
15 * וְשֶׂה־אַחַת מִן־הַצֹּאן מִן־הַמָּאתַיִם מִמַּשְׁקֵה
יִשְׂרָאֵל לְמִנְחָה וּלְעוֹלָה וְלִשְׁלָמִים לְכַפֵּר עֲלֵיהֶם
נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃
16 * כֹּל הָעָם הָאָרֶץ יִהְיוּ אֶל־הַתְּרוּמָה הַזֹּאת
לַנָּשִׂיא בְּיִשְׂרָאֵל׃
17 * וְעַל־הַנָּשִׂיא יִהְיֶה הָעוֹלוֹת וְהַמִּנְחָה וְהַנֵּסֶךְ
בַּחַגִּים וּבֶחֳדָשִׁים וּבַשַּׁבָּתוֹת בְּכָל־מוֹעֲדֵי בֵּית
יִשְׂרָאֵל הוּא־יַעֲשֶׂה אֶת־הַחַטָּאת וְאֶת־הַמִּנְחָה
וְאֶת־הָעוֹלָה וְאֶת־הַשְּׁלָמִים לְכַפֵּר בְּעַד בֵּית־
יִשְׂרָאֵל׃
18 * כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה בָּרִאשׁוֹן בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ
תִּקַּח פַּר־בֶּן־בָּקָר תָּמִים וְחִטֵּאתָ אֶת־הַמִּקְדָּשׁ׃
19 * וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדַּם הַחַטָּאת וְנָתַן אֶל־מְזוּזַת הַבַּיִת
וְאֶל־אַרְבַּע פִּנּוֹת הָעֲזָרָה לַמִּזְבֵּחַ וְעַל־מְזוּזַת שַׁעַר
הֶחָצֵר הַפְּנִימִית׃

9 * Hæc dicit Dominus Deus: Suffic[iat]
vobis principes Iſrael, iniquitatem & ra-
pinas intermittite, & iudicium & iuſti-
tiam facite. ſeparate confinia veſtra à po-
D pulo meo, ait Dominus Deus.
10 * Statera iuſta, & ephi iuſtum, & batus
iuſtus erit vobis.
11 * Ephi & batus æqualia & vnius men-
ſuræ erunt, vt capiat decimam partem
cori batus, & decimam partem cori
ephi. iuxta menſuram cori erit æqua li-
bratio eorum.
12 * Siclus autem viginti obolos habet.
Porrò viginti ſicli & viginti quinque ſicli
& quindecim ſicli mnam faciunt.
13 * Et hæ ſunt primitię quas tolletis, ſex-
tam partem ephi de coro frumenti, &
E ſextam partem ephi de coro hordei.
14 * Menſura quoque olei. Batus olei de-
cima pars cori eſt, & decem bati co-
rum faciunt. quia decem bati implent
corum.
15 * Et arietem vnum de grege ducento-
rum de his quæ nutriuit Iſrael in ſacrifi-
cium & in holocauſtum, & in pacifica,
ad expiandum pro eis, ait Dominus
Deus.
16 * Omnis populus terræ tenebitur pri-
mitiis his principi in Iſrael.
17 * Et ſuper principem erunt holocauſta
& ſacrificium & libamina in ſolennitati-
bus & in Calendis & in Sabbatis, in vni-
uerſis ſolennitatibus domus Iſrael. Ipſe fa-
ciet pro peccato ſacrificium, & holocau-
ſtum & pacifica, ad expiandum pro do-
mo Iſrael.
18 * Hæc dicit Dominus Deus: In primo
menſe vna menſis ſumes vitulum de ar-
mento immaculatum, & expiabis ſan-
ctuarium.
19 * Et tollet Sacerdos de ſanguine quod
erit pro peccato, & ponet in poſtibus do-
mus, & in quatuor angulis crepidinis al-
taris, & in poſtibus portæ atrij interioris.

תרגום יונתן

9 כדנן אמר ייי אלהים סגי לכון רברבי ישראל חטפא ובזא אעדו ודין דקשוט וזכו עבדו סלקו תקלתכון מגו עמי אמר ייי אלהים׃
10 מאזנין דקשוט ומכילן דקשוט ובתין דקשוט יהון לכון׃ 11 מכילתא וביתא טיקוס חד יהא לכון סכום תלת סאין למסב
חד כורא במכילתא רטיבא ביתא ועשר כורא יבישא מכילתא מן כורא יהי טקוסיה׃
12 וסלעא עשרין מעין תלתות מניא עשרין סלעין מני כספא עשרין וחמשא סלעין רבעות מניא חמש עשרי סלעין כלהון שתין
מנא מני קדשא יהי לכון׃ 13 דא אפרשותא דתפרשון חד מן שתא במכילתא מכור חטין וחד מן שתא במכילתא מכור סערין׃
14 ותחוי למסב מן משחא במכילתא רטיבא מעשרא ביתא מן כורא חד מן עשרא הויא ביתא בכורא ארי עשר בתין כורא׃
15 ואמר חד מן ענא מן מאתן דחזי למסב מפטימיא דישראל למנחתא ולעלתא ולנכסת קודשיא לכפרא עליהון אמר ייי אלהים׃
16 כל עמא דארעא יהון עבדין ית אפרשותא הדא לרבא בישראל׃
17 ועל רבא יהי עלתא ומנחתא ונסכיא בחגיא ובירחיא ובשביא ובכל מועדי בית ישראל הוא יעבד ית חטאתא וית מנחתא וית
עלתא וית נכסת קודשיא לכפרא על בית ישראל׃
18 כדנן אמר ייי אלהים בקדמאה בחד לירחא תסב תור בר תורי שלים ותדכי ית מקדשא׃
19 ויסב כהנא מדמא דחטאתא ויתן על סקופת ביתא ועל ארבע זוית מסמכתא למדבחא ועל סקופת תרע דרתא גויתא׃

Hæc dicit Dominus Deus: Sufficiat vo- 9
bis principes Israel, iniquitatem & miseriam
auferte, & iudicium & iustitiam facite, sepa-
rate oppressiones à populo meo, dicit Dominus
Deus.

Statera iusta, & mensura iusta, & chœ- 10
nix iustus erit vobis mensuræ.

Et chœnix similiter vnus erit ad accipien- 11
dum. decima pars gomor, chœnix & decima
pars gomor, ephi gomor sit æquale.

Et pondus viginti oboli quinque sicli. & 12
viginti quinque sicli & quindecim sicli mna
erit vestra.

Et hæ sunt primitiæ quas separabitis sex- 13
tam partem mensuræ à gomor tritici: & sex-
tam partem ephi à coro hordei:

Et præceptum olei cotyla olei à decem co- 14
tylis, quia decem cotylæ sunt gomor.

Et ouem à ducentis ouibus separationē ex 15
omnibus familiis Israel sacrificia & holocausta
salutis & placare pro vobis. hæc dicit Domi-
nus Deus.

Et dabit omnis populus terræ principi Is- 16
rael primitias has.

Et propterea principi erunt holocausta & 17
sacrificia & libamina in solennitatibus, & in
neomeniis, & in Sabbatis, & in vniuersis
solennitatibus domus Israel. ipse faciet quæ pro
peccato & sacrificium & holocausta & salu-
tis ad expiandum pro domo Israel.

Hæc dicit Dominus Deus: In primo men- 18
se vna mensis accipietis vitulum ex bobus im-
maculatum ad expiandum sancta:

Et tollet Sacerdos de sanguine vituli, & 19
dabit super limina domus et super quatuor an-
gulos templi, & super altare, & super limina
portæ atrij interioris:

9 τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς, ἱκανούσθω ὑμῖν οἱ ἀφη-
γούμενοι τοῦ ἰσραὴλ, ἀδικίαν καὶ ταλαιπωρίαν ἀφέλε-
σθε, καὶ κρίμα καὶ δικαιοσύνην ποιεῖτε· ἐξάρατε τὰς κα-
ταδυναστείας ἀπὸ τοῦ λαοῦ μου, λέγει κύριος ὁ θεός.
10 ζυγὸν δίκαιον καὶ μέτρον δίκαιον, καὶ χοῖνιξ δικαία
ἔσται ὑμῖν τοῦ μέτρου·
11 καὶ ἡ χοῖνιξ ὁμοίως μία ἔσται τοῦ λαβεῖν. τὸ δέκα-
τον τοῦ γόμορ, χοῖνιξ καὶ δέκατον τοῦ γόμορ οἰφὶ τὸ γόμορ
ἔσω ἴσον.
12 καὶ τὸ στάθμιον εἴκοσι ὀβολοὶ πέντε σίκλοι. καὶ εἰ-
κοσιπέντε σίκλοι καὶ πεντεκαίδεκα σίκλοι ἡ μνᾶ ἔσται
ὑμῖν·
13 καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀπαρχὴ ἣν ἀφοριεῖτε τὸ ἕκτον μέρος
τοῦ μέτρου ἀπὸ τοῦ γόμορ τῶν πυρῶν. καὶ τὸ ἕκτον μέρος τοῦ οἰ-
φι ἀπὸ τοῦ κόρου τῶν κριθῶν·
14 καὶ τὸ πρόσταγμα τοῦ ἐλαίου κοτύλη ἐλαίου ἀπὸ δέ-
κα κοτυλῶν, ὅτι αἱ δέκα κοτύλαι εἰσὶν γόμορ.
15 καὶ πρόβατον ἀπὸ διακοσίων προβάτων ἀφαίρε-
μα ἐκ πασῶν τῶν πατριῶν ἰσραὴλ θυσίας καὶ ὁλοκαυ-
τώματα σωτηρίου καὶ ἐξιλάσασθαι περὶ ὑμῶν. τάδε λέγει
κύριος ὁ θεός.
16 καὶ δώσει πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς ἀφηγουμένῳ τοῦ ἰσραὴλ
τὴν ἀπαρχὴν ταύτην.
17 καὶ διὰ τοῦτο ἀφηγουμένῳ ἔσται τὰ ὁλοκαυτώμα-
τα καὶ αἱ θυσίαι, καὶ αἱ σπονδαὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς, καὶ ἐν
ταῖς νεομηνίαις, καὶ ἐν τοῖς σάββασιν; καὶ ἐν πάσαις
ταῖς ἑορταῖς οἴκου ἰσραήλ· αὐτὸς ποιήσει τὰ περὶ ἁμαρ-
τίας, καὶ τὴν θυσίαν, καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα καὶ τὰ τοῦ σω-
τηρίου τοῦ ἐξιλάσκεσθαι περὶ τοῦ οἴκου ἰσραήλ.
18 τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ
μιᾷ τοῦ μηνὸς λήψεσθε μόσχον ἐκ βοῶν ἄμωμον τοῦ ἐξι-
λάσαι τὰ ἅγια·
19 καὶ λήψεται ὁ ἱερεὺς ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ μόσχου, καὶ
δώσει ἐπὶ τὰς φλιὰς τοῦ οἴκου καὶ ἐπὶ τὰς τέσσαρας γω-
νίας τοῦ ἱεροῦ, καὶ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον· καὶ ἐπὶ τὰς φλιὰς τῆς
πύλης τῆς αὐλῆς τῆς ἐσωτέρας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Hæc dicit Dominus Deus: Sufficiat vobis principes Israel, rapinam & prædam auferte, & iudicium verum & iustitiam operamini;
auferte offendicula vestra de medio populi mei, ait Dominus Deus. 10 Stateræ iustæ, & mensuræ iustæ, & bati iusti
erunt vobis: 11 Mensurę & bati eadem ratio erit vobis, numeri trium satorum, vt capiat batus decimam partem cori in mensu-
ra liquidorum, & decimam partem cori in mensura aridorum: ex coro erit æqualitas vtriusque.
12 Et siclus viginti obolos habet; tertia pars mnæ viginti siclos habet: mna argentea viginti & quinque siclos: quarta pars mnæ quin-
decim siclos habet: omnes sexaginta sunt mna magna: mna sancta erit vobis. 13 Ista est separatio quam separabi-
tis, sextam partem mensuræ de coro tritici, & sextam partem mensuræ de coro hordei: 14 Et quod pertinet vt tollatur de
oleo in mensura liquidorum, est decima pars bati de coro: quia decima pars cori est batus: corus enim decem batos habet.
15 Et agnus vnus de ouibus ducentis quem oportet accipere de pinguibus Israel in munus, & in holocaustum, & in victimam sanctifica-
tam ad expiandum pro eis, ait Dominus Deus. 16 Omnis populus terræ facient separationem istam principi Israel.
17 Et ad principem pertinebit *dare* holocausta, & munera & libamina in festiuitatibus, & in Calendis & in Sabbathis, & in omnibus
solennitatibus domus Israel: ipse faciet sacrificium pro peccato, & munus, & holocaustum, & victimas sanctificatas ad expiandum pro
domo Israel. 18 Hæc dicit Dominus Deus: Primo mense, prima die mensis, sumes vitulum de bobus integrum, & emun-
dabis sanctuarium. 19 Et tollet Sacerdos de sanguine sacrificii quod erit pro peccato, & dabit super limen domus, & su-
per quatuor angulos crepidinis altaris, & super limen portæ atrii interioris.

20 * וְכֵן תַּעֲשֶׂה בְּשִׁבְעָה בַחֹדֶשׁ מֵאִישׁ שֹׁגֶה וּמִפֶּתִי
וְכִפַּרְתֶּם אֶת־הַבָּיִת׃
21 * בָּרִאשׁוֹן בְּאַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם
הַפָּסַח חָג שְׁבֻעוֹת יָמִים מַצּוֹת יֵאָכֵל׃
22 * וְעָשָׂה הַנָּשִׂיא בַּיּוֹם הַהוּא בַּעֲדוֹ וּבְעַד כָּל־עַם
הָאָרֶץ פַּר חַטָּאת׃
23 * וְשִׁבְעַת יְמֵי־הֶחָג יַעֲשֶׂה עוֹלָה לַיהוָה שִׁבְעַת
פָּרִים וְשִׁבְעַת אֵילִים תְּמִימִם לַיּוֹם שִׁבְעַת הַיָּמִים
וְחַטָּאת שְׂעִיר עִזִּים לַיּוֹם׃
24 * וּמִנְחָה אֵיפָה לַפָּר וְאֵיפָה לָאַיִל יַעֲשֶׂה וְשֶׁמֶן
הִין לָאֵיפָה׃
25 * בַּשְּׁבִיעִי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ בֶּחָג יַעֲשֶׂה
כָאֵלֶּה שִׁבְעַת הַיָּמִים כַּחַטָּאת כָּעֹלָה וְכַמִּנְחָה
וְכַשָּׁמֶן׃

מו

1 * כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה שַׁעַר הֶחָצֵר הַפְּנִימִית
הַפֹּנֶה קָדִים יִהְיֶה סָגוּר שֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבְיוֹם
הַשַּׁבָּת יִפָּתֵחַ וּבְיוֹם הַחֹדֶשׁ יִפָּתֵחַ׃
2 * וּבָא הַנָּשִׂיא דֶּרֶךְ אוּלָם הַשַּׁעַר מִחוּץ וְעָמַד עַל־
מְזוּזַת הַשַּׁעַר וְעָשׂוּ הַכֹּהֲנִים אֶת־עוֹלָתוֹ וְאֶת־
שְׁלָמָיו וְהִשְׁתַּחֲוָה עַל־מִפְתַּן הַשַּׁעַר וְיָצָא וְהַשַּׁעַר
לֹא־יִסָּגֵר עַד־הָעָרֶב׃
3 * וְהִשְׁתַּחֲווּ עַם־הָאָרֶץ פֶּתַח הַשַּׁעַר הַהוּא
בַּשַּׁבָּתוֹת וּבֶחֳדָשִׁים לִפְנֵי יְהוָה׃
4 * וְהָעֹלָה אֲשֶׁר־יַקְרִב הַנָּשִׂיא לַיהוָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת
שִׁשָּׁה כְבָשִׂים תְּמִימִם וְאַיִל תָּמִים׃
5 * וּמִנְחָה אֵיפָה לָאַיִל וְלַכְּבָשִׂים מִנְחָה מַתַּת יָדוֹ
וְשֶׁמֶן הִין לָאֵיפָה׃
6 * וּבְיוֹם הַחֹדֶשׁ פַּר בֶּן־בָּקָר תְּמִימִם וְשֵׁשֶׁת כְּבָשִׂים
וָאַיִל תְּמִימִם יִהְיוּ׃

20 * Et sic facies in septima mensis pro
noquoq; qui ignorauit & errore deceptus
est, & expiabis pro domo.
21 * In primo mense quartadecima die
mensis erit vobis Paschę solénitas. septem
diebus azyma comedentur.
22 * Et faciet princeps in die illa pro se,
G & pro vniuerso populo terræ vitulum pro
peccato.
23 * Et in septem dierum solennitate fa-
ciet holocaustum Domino, septem vitu-
los & septem arietes immaculatos quoti-
die septem diebus, & pro peccato hircum
caprarum.
24 * Et sacrificium ephi per vitulum, & e-
phi per arietem faciet, & olei hin per sin-
gula ephi.
25 * Septimo mense quinta decima die
mensis in solennitate faciet sicut supradi-
cta sunt per septem dies, tam pro peccato
quàm pro holocausto & in sacrificio & in
oleo.

CAP. XLVI.

1 HÆc dicit Dominus Deus: Porta atrii
A interioris quæ respicit ad Orientem,
erit clausa sex diebus in quibus opus fit.
Die autem Sabbati aperietur: sed & in die
Calendarum aperietur.
2 * Et intrabit princeps per viam vesti-
buli portæ deforis, & stabit in limine por-
tæ. Et faciét Sacerdotes holocaustum eius
& pacifica eius, & adorabit super limen
portæ: & egredietur; porta auté non clau-
detur vsque ad vesperam.
3 * Et adorabit populus terræ ad ostium
B portæ illius in Sabbatis & in Calendis co-
ram Domino.
4 * Holocaustum autem hoc offeret prin-
ceps Domino in die Sabbati sex agnos im-
maculatos & arietem immaculatum,
5 * Et sacrificium ephi per arietem. In ag-
nis autem sacrificium quod dederit ma-
nus eius & olei hin per singula ephi.
6 * In die autem Calendarum vitulum de
armento immaculatum, & sex agni & a-
ries immaculati erunt:

תרגום יונתן

20 וְכֵן תַּעֲבֵד בְּשִׁבְעָא בְּיַרְחָא מִגְּבַר דְּמִשְׁתְּלֵי וּמִטְּפַּשׁ וּתְכַפְּרוּן עַל בֵּיתָא׃ 21 בְּנִיסָן בְּאַרְבְּעַת עַשְׂרָא יוֹמָא לְיַרְחָא יְהֵי לְכוֹן פִּסְחָא
שִׁבְעַת יוֹמִין פַּטִּירָא יִתְאֲכֵל׃ 22 וְיַעְבֵּד רַבָּא בְּיוֹמָא הַהוּא חֲלוּפוֹהִי וַחֲלַף כָּל עַמָּא דְאַרְעָא תּוֹרָא לְחַטָּאתָא׃
23 וְשִׁבְעָא יוֹמֵי חַגָּא יַעְבֵּד עֲלָתָא קֳדָם יְיָ שִׁבְעָא תּוֹרִין וְשִׁבְעָא דִּכְרִין שַׁלְמִין לְיוֹמָא שִׁבְעַת יוֹמִין וְחַטָּאתָא צְפִיר בַּר עִזִּין לְיוֹמָא׃
24 וּמִנְחָתָא מְכִילְתָּא לְתוֹרָא וּמְכִילְתָּא לְדִכְרָא יַעְבֵּד וּמִשְׁחָא מְלֵי הִינָא לִמְכִילְתָּא׃ 25 בִּשְׁבִיעָאָה בַּחֲמֵשׁ עַשְׂרָא יוֹמָא לְיַרְחָא
בְּחַגָּא יַעְבֵּד כְּאִלֵּין שִׁבְעָא יוֹמִין כְּחַטָּאתָא כְּעֲלָתָא וּכְמִנְחָתָא וּכְמִשְׁחָא׃

מו

1 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים תַּרְעָא דְּדַרְתָּא גַּוַּיְתָא דִּפְתִיחַ לְמַדִּנְחָא יְהֵי אֲחִיד שִׁתָּא יוֹמֵי חוֹלָא וּבְיוֹמָא דְשַׁבְּתָא יְהֵי פְּתִיחַ וּבְיוֹמָא דְיַרְחָא יְהֵי
פְּתִיחַ׃ 2 וְיֵעוֹל רַבָּא בְּאוֹרַח אוּלָמָא דְתַרְעָא מִלְּבָרָא וִיקוּם עַל סְקוֹפַת תַּרְעָא וְיַעְבְּדוּן כָּהֲנַיָּא יָת עֲלָתֵיהּ וְיָת נִכְסַת קוּדְשׁוֹהִי וְיִסְגּוֹד עַל
אַסְקוֹפַת תַּרְעָא וְיִפּוֹק וְתַרְעָא לָא יִתְאֲחַד עַד רַמְשָׁא׃
3 וְיִסְגְּדוּן עַמָּא דְאַרְעָא בְּמַעֲלָנָא דְתַרְעָא הַהִיא בְּשַׁבַּיָּא וּבְיַרְחַיָּא קֳדָם יְיָ׃
4 וַעֲלָתָא דִּיקָרֵיב רַבָּא קֳדָם יְיָ בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא שִׁתָּא אִמְּרִין שַׁלְמִין וּדְכַר שְׁלִים׃
5 וּמִנְחָתָא מְכִילְתָּא לְדִכְרָא וּלְאִמְּרַיָּא מִנְחָתָא דְתַדְבֵּק יְדֵיהּ וּמִשְׁחָא מְלֵי הִינָא לִמְכִילְתָּא׃
6 וּבְיוֹמָא דְיַרְחָא תּוֹר בַּר תּוֹרֵי שְׁלִים וְשִׁתָּא אִמְּרִין וּדְכַר שַׁלְמִין יְהוֹן׃

Et sic facies in mense septimo vna men- 20
sis ab vnoquoque ignorante & paruulo, et ad
expiandam domum:
Et in primo mense quartadecima mensis, 21
erit vobis Pascha solennitas. septem diebus a-
zyma comedetis.
Et faciet princeps in illa die pro se & pro 22
vniuerso populo terræ vitulum pro peccato.
Septem diebus solennitatis faciet holocau- 23
sta Domino septem vitulos & septem arietes
immaculatos quotidie septem diebus, et pro pec-
cato hædum caprarum quotidie:
Et sacrificium & coctionem vitulo, et co- 24
ctionem arieti faciet: & oleo hin coctioni.
Et in septimo mense quintadecima mensis 25
in solennitate faciet secundùm eadem septem
diebus, & sicut pro peccato, & sicut holocau-
sta, & sicut sacrificia, & sicut oleum.

CAP. XLVI.

HÆc dicit Dominus Deus: Porta in atrio 1
interiori respicienti ad Orientem, erit clau-
sa sex diebus in quibus operari licet: in autem
die Sabbatorum aperietur.
Et in die neomeniæ aperietur, & intra- 2
bit princeps per viam ælam portæ extrinsecus,
& stabit super vestibula portæ, & facient Sa-
cerdotes holocausta eius & quæ salutis eius, &
adorabit in vestibulo portæ & egredietur, &
porta non claudetur vsque ad vesperam.
Et adorabit populus terræ ad vestibula 3
portæ illius in Sabbatis & in neomeniis coram
Domino.
Et holocausta offeret princeps Domino in 4
die Sabbatorum, sex agnos immaculatos, & a-
rietem immaculatum:
Et sacrificium coctionem arietibus & ag- 5
nis sacrificium donum manus eius, & oleo hin
coctioni.
Et in die neomeniæ vitulum immacula- 6
tum, & sex agnos, & arietem immaculatum,
erunt:

20 καὶ οὕτως ποιήσεις ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ μιᾷ τοῦ
μηνὸς παρ᾽ ἑκάστου ἀπειρέτου καὶ νηπίου καὶ ἐξιλάσασθε
τὸν οἶκον·
21 καὶ ἐν τῷ πρώτῳ μηνὶ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ μηνός,
ἔσται ὑμῖν τὸ πάσχα ἑορτή. ἑπτὰ ἡμέρας ἄζυμα ἔδεσθε.
22 καὶ ποιήσει ὁ ἀφηγούμενος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὑ-
πὲρ αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ παντὸς τοῦ λαοῦ τῆς γῆς μόσχον ὑπὲρ
ἁμαρτίας·
23 ἑπτὰ ἡμέρας τῆς ἑορτῆς ποιήσει ὁλοκαυτώματα
τῷ κυρίῳ ἑπτὰ μόσχους καὶ ἑπτὰ κριοὺς ἀμώμους καθ᾽ ἡ-
μέραν ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ περὶ ἁμαρτίας ἔριφον αἰγῶν
καθ᾽ ἡμέραν,
24 καὶ θυσίαν καὶ πέμμα τῷ μόσχῳ, καὶ πέμμα τῷ
κριῷ ποιήσει. καὶ ἐλαίου τὸ ιν τῷ πέμματι.
25 καὶ ἐν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ μηνὸς
ἐν τῇ ἑορτῇ ποιήσει κατὰ τὰ αὐτὰ ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ καθὼς
ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας, καὶ καθὼς τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ κα-
θὼς αἱ θυσίαι, καὶ καθὼς τὸ ἔλαιον.

μϛ΄.

1 Τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, πύλη ἐν τῇ αὐλῇ τῇ ἐ-
σωτέρᾳ τῇ βλεπούσῃ κατὰ ἀνατολάς, ἔσται κεκλεισμένη
ἓξ ἡμέρας τὰς ἐργασίμας, ἐν δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββά-
των ἀνοιχθήσεται.
2 καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς νεομηνίας ἀνοιχθήσεται, καὶ εἰσε-
λεύσεται ὁ ἀφηγούμενος κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ αιλαμ τῆς πύλης
ἔξωθεν, καὶ στήσεται ἐπὶ τὰ πρόθυρα τῆς πύλης, καὶ ποιήσωσιν
οἱ ἱερεῖς τὰ ὁλοκαυτώματα αὐτοῦ καὶ τὰ τοῦ σωτηρίου αὐτοῦ,
καὶ προσκυνήσει ἐπὶ τοῦ προθύρου τῆς πύλης καὶ ἐξελεύ-
σεται, καὶ ἡ πύλη οὐ μὴ κλεισθῇ ἕως ἑσπέρας.
3 καὶ προσκυνήσει ὁ λαὸς τῆς γῆς κατὰ τὰ πρόθυρα τῆς
πύλης ἐκείνης ἐν τοῖς σάββασιν καὶ ἐν ταῖς νεομηνίαις ἐνώ-
πιον κυρίου,
4 καὶ τὰ ὁλοκαυτώματα προσοίσει ὁ ἀφηγούμενος
τῷ κυρίῳ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, ἓξ ἀμνοὺς ἀμώ-
μους, καὶ κριὸν ἄμωμον,
5 καὶ θυσίαν πέμμα τοῖς κριοῖς καὶ τοῖς ἀμνοῖς θυσίαν
δόμα χειρὸς αὐτοῦ καὶ ἐλαίου τὸ ιν τῷ πέμματι.
6 καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς νεομηνίας μόσχον ἄμωμον, καὶ
ἓξ ἀμνούς, καὶ κριὸν ἄμωμον ἔσονται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

20 Et sic facies in septima die mensis à viro qui per ignorantiam errauerit aut per insipientiam: & expiabitis pro domo.
21 In primo mense quartadecima die mensis erit vobis Phase solennitas septem diebus. azymum comedetur.
22 Et faciet princeps in die illa pro se & pro omni populo terræ vitulum pro peccato.
23 Et septem diebus solennitatis faciet holocaustum coram Domino septem vitulos & septem arietes immaculatos in vnoquoque die septem dierum, & pro peccato hircum de capris quotidie.
24 Et pro munere mensuram ephi in bouem, & mensuram ephi in arietem faciet, & mensuram hin plenam oleo per singula ephi.
25 In septimo mense quinta decima die mensis in solennitate faciet sicut hęc septem diebus iuxta sacrificium pro peccato, & iuxta holocaustum, & iuxta manus, & iuxta oleum.

CAP. XLVI.

HÆc dicit Dominus Deus: Porta atrij interioris quæ aperta est ad Orientem, erit clausa sex diebus operis, & in die Sabbathi erit aperta, & in die Calendarum erit aperta.
2 Et ingredietur princeps per viam vestibuli portæ exterioris, & stabit in limine portæ: & facient Sacerdotes holocaustum eius & sacras eius hostias, & adorabit super limen portæ, & egredietur: porta autem non claudetur vsque ad vesperam.
3 Et adorabit populus terræ in introitu portæ illius in Sabbathis & in Calendis coram Domino.
4 Holocaustum autem offeret princeps coram Domino in die Sabbathi sex agnos immaculatos, & arietem immaculatum.
5 Et in munus mensuram ephi in arietem & in singulos agnos iuxta munus quod apprehenderit manus eius, & olei plenum hin per singula ephi:
6 Et in die Calendarum vitulum de bobus immaculatum; & sex agni & arietes immaculati erunt.

7 וְאֵיפָה לַפָּר וְאֵיפָה לָאַיִל יַעֲשֶׂה מִנְחָה וְלַכְּבָשִׂים
כַּאֲשֶׁר תַּשִּׂיג יָדוֹ וְשֶׁמֶן הִין לָאֵיפָה׃
8 וּבְבוֹא הַנָּשִׂיא דֶּרֶךְ אוּלָם הַשַּׁעַר יָבוֹא וּבְדַרְכּוֹ
יֵצֵא׃
9 וּבְבוֹא עַם־הָאָרֶץ לִפְנֵי יְהוָה בַּמּוֹעֲדִים
הַבָּא דֶּרֶךְ שַׁעַר צָפוֹן לְהִשְׁתַּחֲוֹת יֵצֵא דֶּרֶךְ־שַׁעַר
נֶגֶב וְהַבָּא דֶּרֶךְ־שַׁעַר נֶגֶב יֵצֵא דֶּרֶךְ־שַׁעַר
צָפוֹנָה לֹא יָשׁוּב דֶּרֶךְ הַשַּׁעַר אֲשֶׁר־בָּא בוֹ כִּי
נִכְחוֹ יֵצֵאוּ׃
10 וְהַנָּשִׂיא בְּתוֹכָם בְּבוֹאָם יָבוֹא וּבְצֵאתָם
יֵצֵאוּ׃
11 וּבַחַגִּים וּבַמּוֹעֲדִים תִּהְיֶה הַמִּנְחָה אֵיפָה לַפָּר
וְאֵיפָה לָאַיִל וְלַכְּבָשִׂים מַתַּת יָדוֹ וְשֶׁמֶן הִין לָאֵיפָה׃
12 וְכִי־יַעֲשֶׂה הַנָּשִׂיא נְדָבָה עוֹלָה אוֹ־שְׁלָמִים
נְדָבָה לַיהוָה וּפָתַח לוֹ אֶת־הַשַּׁעַר הַפֹּנֶה קָדִים
וְעָשָׂה אֶת־עֹלָתוֹ וְאֶת־שְׁלָמָיו כַּאֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּיוֹם
הַשַּׁבָּת וְיָצָא וְסָגַר אֶת־הַשַּׁעַר אַחֲרֵי צֵאתוֹ׃
13 וְכֶבֶשׂ בֶּן־שְׁנָתוֹ תָּמִים תַּעֲשֶׂה עוֹלָה לַיּוֹם
לַיהוָה בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר תַּעֲשֶׂה אֹתוֹ׃
14 וּמִנְחָה תַעֲשֶׂה עָלָיו בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר שִׁשִּׁית
הָאֵיפָה וְשֶׁמֶן שְׁלִישִׁית הַהִין לָרֹס אֶת־הַסֹּלֶת
מִנְחָה לַיהוָה חֻקּוֹת עוֹלָם תָּמִיד׃
15 וְעָשׂוּ אֶת־הַכֶּבֶשׂ וְאֶת־הַמִּנְחָה וְאֶת־הַשֶּׁמֶן
בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר עוֹלַת תָּמִיד׃
16 כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה כִּי־יִתֵּן הַנָּשִׂיא מַתָּנָה
לְאִישׁ מִבָּנָיו נַחֲלָתוֹ הִיא לְבָנָיו תִּהְיֶה אֲחֻזָּתָם
הִיא בְּנַחֲלָה׃
17 וְכִי־יִתֵּן מַתָּנָה מִנַּחֲלָתוֹ לְאַחַד מֵעֲבָדָיו וְהָיְתָה
לּוֹ עַד־שְׁנַת הַדְּרוֹר וְשָׁבַת לַנָּשִׂיא אַךְ נַחֲלָתוֹ בָּנָיו
לָהֶם תִּהְיֶה׃

7 * Et ephi per vitulum, ephi quoque per
arietem faciet ſacrificium. de agnis autem
ſicut inuenerit manus eius olei hin per ſin-
8 gula ephi. * Cumque ingreſſus e-
C princeps, per viam veſtibuli portæ ingre-
diatur, & per eandem viam exeat.
9 * Et cùm intrabit populus terræ in con-
ſpectu Domini in ſolennitatibus, qui in-
greditur per portam Aquilonis vt adoret,
egrediatur per viam portæ Meridianæ. Por-
rò qui ingreditur per viam portæ Meridia-
næ, egrediatur per viam portæ Aquilonis.
Non reuertetur per viam portæ per quam
ingreſſus eſt, ſed eregione illius egredietur.
10 * Princeps autem in medio eorum cum
ingredientibus ingredietur, & cum egre-
dientibus egredietur.
11 * Et in nundinis & in ſolennitatibus e-
rit ſacrificium ephi per vitulũ, & ephi per
arietem. In agnis autem erit ſacrificium
ſicut inuenerit manus eius, & in oleo hin
per ſingula ephi.
12 * Cùm autem fecerit princeps ſpontа-
neum holocauſtum aut pacifica volunta-
ria Domino, aperietur ei porta quæ reſpi-
cit ad Orientem, & faciet holocauſtum
ſuum & pacifica ſua, ſicut fieri ſolet in die
Sabbati, & egredietur, clauditurque porta
13 poſtquàm exierit. * Et agnum eiuſdem
E anni immaculatum faciet holocauſtum
quotidie Dño. Semper manè faciet illud.
14 * Et faciet ſacrificium ſuper eo cata ma-
nè manè, ſextam partem ephi, & de olei
tertiã partem hin, vt miſceatur ſimilæ. Sa-
crificium Domino legitimum, iuge atque
15 perpetuum. * Faciet agnum & ſacri-
ficium & oleum cata manè manè holocau-
16 ſtum ſempiternum. * Hæc dicit Domi-
nus Deus: Si dederit princeps donum ali-
cui de filiis ſuis, hæreditas eius filiorũ ſuo-
rum erit, poſſidebunt eam hæreditariè.
17 * Si autem dederit legatum de hæredi-
tate ſua vni ſeruorum ſuorum, erit illius
vſque ad annum remiſſionis, & reuertetur
ad principem. hæreditas autem eius filiis
eius erit.

תרגום יונתן

7 וּמְכִילְתָא לְתוֹרָא וּמְכִילְתָא לְדִכְרָא יַעְבֵּד מִנְחָתָא וּלְאִמְּרַיָּא כְּמָא דְתַדְבֵּק יְדֵיהּ וּמִשְׁחָא מְלֵי הִינָא לִמְכִילְתָא׃
8 וּבְמֵיעַל רַבָּא בְּאוֹרַח אוּלָמָא דְתַרְעָא יֵעוֹל וּבְאוֹרְחֵיהּ יִפּוֹק׃ 9 וּבְמֵעַל עַמָּא דְאַרְעָא לְמִסְגַּד קֳדָם יְיָ בְּמוֹעֲדַיָּא דְעָלֵיל בְּאוֹרַח תַּרְעָא
דְצִפּוּנָא לְמִסְגַּד יִפּוֹק בְּאוֹרַח תַּרְעָא דְדָרוֹמָא וּדְעָלֵיל בְּאוֹרַח תַּרְעָא דְדָרוֹמָא יִפּוֹק בְּאוֹרַח תַּרְעָא דְצִפּוּנָא לָא יְתוּב בְּאוֹרַח תַּרְעָא דְעָל בֵּיהּ אֲרֵי
לְקִבְלֵיהּ יִפּוֹק׃ 10 וְרַבָּא בֵּינֵיהוֹן בְּמֵעַלְהוֹן יֵעוֹל וּבְמַפַּקְהוֹן יִפְּקוּן׃
11 וּבְחַגַּיָּא וּבְמוֹעֲדַיָּא תְּהֵי מִנְחָתָא מְכִילְתָא לְתוֹרָא וּמְכִילְתָא לְדִכְרָא וּלְאִמְּרַיָּא דְתַדְבֵּק יְדֵיהּ וּמִשְׁחָא מְלֵי הִינָא לִמְכִילְתָא׃
12 וַאֲרֵי יַעְבֵּד רַבָּא נִדְבְתָא עֲלָתָא אוֹ נִכְסַת קֻדְשַׁיָּא נִדְבְתָא קֳדָם יְיָ וְיִפְתַּח לֵהּ יַת תַּרְעָא דִּפְתִיחַ לְמַדִּנְחָא וְיַעְבֵּד יַת עֲלָתֵיהּ וְיַת נִכְסַת
קֻדְשׁוֹהִי כְּמָא דְּיַעְבֵּד בְּיוֹמָא דְשַׁבְּתָא וְיִפּוֹק וְיֵיחוֹד יַת תַּרְעָא בָּתַר מִפְּקֵהּ׃
13 וְאִמַּר בַּר שַׁתֵּיהּ שְׁלִים תַּעְבֵּד עֲלָתָא לְיוֹמָא קֳדָם יְיָ בִּצְפַר בִּצְפַר תַּעְבֵּד יָתֵהּ׃
14 וּמִנְחָתָא תַעְבֵּד עֲלוֹהִי בִּצְפַר בִּצְפַר חַד מִן שִׁתָּא בִּמְכִילְתָא וּמִשְׁחָא תְּלָתוּת הִינָא לְעָרְבָא יַת סוּלְתָא מִנְחָתָא קֳדָם יְיָ קְיָם עָלַם תְּדִירָא׃
15 וְיַעְבְּדוּן יַת אִמְּרָא וְיַת מִנְחָתָא וְיַת מִשְׁחָא בִּצְפַר בִּצְפַר עֲלָתָא תְּדִירָא׃
16 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים אֲרֵי יִתֵּן רַבָּא מַתְּנָה לְחַד מִבְּנוֹהִי אַחְסַנְתֵּהּ הִיא דִּבְנוֹהִי תְּהֵא אַחוּדַתְהוֹן הִיא בְּאַחְסָנָא׃
17 וַאֲרֵי יִתֵּן מַתְּנָה מֵאַחְסַנְתֵּיהּ לְחַד מֵעַבְדוֹהִי וּתְהֵא לֵהּ עַד שַׁתָּא דְיוֹבֵלָא וּתְתוּב לְרַבָּא בְּרַם אַחְסַנְתֵּהּ דִּבְנוֹהִי דִּילְהוֹן תְּהֵא׃

*Et coctionem arieti & coctionem vitulo 7
erit sacrificium : & agnis sicut poterit manus
eius, & oleo hin coctioni.*

*Et cùm ingrediatur princeps per viam æ- 8
lam portæ ingredietur, & per viam eius egre-
dietur.*

*Et cùm intrauerit populus terræ coram 9
Domino in solennitatibus, qui ingreditur per
viam quæ portæ quæ ad Aquilonem vt adoret,
egredietur per viam portæ quæ ad Austrum.
Et qui ingreditur per viam portæ quæ ad Au-
strum, egredietur per viam quæ ad Aquilonem.
non reuertetur per portam qua ingressus est, sed
e regione illius egredietur.*

*Et princeps eorum in medio eorum cùm 10
ingredientur ipsi, ingredietur.*

*Et in solennitatibus & in nundinis, erit 11
sacrificium coctio vitulo & coctio arieti, at
agnis sicut poterit manus eius, & olei hin co-
ctioni.*

*Si autem fecerit princeps confessionem ho- 12
locaustum aut salutare Domino, aperiet ei por-
tam respicientem ad Orientem. & faciet holo-
caustum suum, & salutis, quemadmodum fa-
ciebat in die Sabbatorum. & egredietur &
claudet portas postquàm egressus fuerit ipse.*

*Qui agnum anniculum immaculatum fa- 13
ciet holocaustum Domino, quotidie manè manè
faciet illud.*

*Et sacrificium faciet super eo manè manè, 14
sextam partem mensuræ et olei tertiam partem
hin, ad miscendum similam sacrificium Domi-
no, præceptum semper*

*Facietis agnum & sacrificium, & oleum 15
facietis manè manè holocausta semper.*

*Hæc dicit Dominus Deus: Si dederit prin 16
ceps donum vni de filiis suis ex hæreditate sua,
hoc possessio filiis eius in hæreditate.*

*Et si dederit donum vni seruorum suo- 17
rum, & erit ei vsque ad annum remissionis,
& reddetur principi, præter hæreditatem fi-
liorum eius ipsi erit:*

7 καὶ πέμμα τῷ κριῷ καὶ πέμμα τῷ μόσχῳ ἔσται θυσία. καὶ τοῖς ἀμνοῖς καθὼς ἂν ἰσχύῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ, καὶ ἐλαίου τὸ εἶν τῷ πέμματι.

8 καὶ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι τὸν ἡγούμενον κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ αἰλὰμ τῆς πύλης εἰσελεύσεται, καὶ κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῆς ἐξελεύσεται.

9 καὶ ὅταν εἰσπορεύηται ὁ λαὸς τῆς γῆς ἐνώπιον κυρίου ἐν ταῖς ἑορταῖς ὁ εἰσπορευόμενος κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν προσκυνῆσαι ἐξελεύσεται κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς νότον. καὶ ὁ εἰσπορευόμενος κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς νότον, ἐξελεύσεται κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς βορρᾶν. οὐκ ἀναστρέψει κατὰ τὴν πύλην ἣν εἰσῆλθεν, ἀλλὰ κατευθὺ αὐτῆς ἐξελεύσεται.

10 καὶ ὁ ἀφηγούμενος αὐτῶν ἐν μέσῳ αὐτῶν ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτοὺς εἰσελεύσεται,

11 καὶ ἐν ταῖς ἑορταῖς καὶ ἐν ταῖς πανηγύρεσιν, ἔσται ἡ θυσία πέμμα τῷ μόσχῳ καὶ πέμμα τῷ κριῷ, τοῖς δὲ ἀμνοῖς καθὼς ἰσχύει ἡ χεὶρ αὐτοῦ καὶ ἐλαίου εἶν τῷ πέμματι.

12 ἐὰν δὲ ποιήσῃ ὁ ἀφηγούμενος ὁμολογίαν ὁλοκαύτωμα ἢ σωτήριον τῷ κυρίῳ, ἀνοίξει αὐτῷ τὴν πύλην τὴν βλέπουσαν κατὰ ἀνατολάς· καὶ ποιήσει τὸ ὁλοκαύτωμα αὐτοῦ, καὶ τὸ σωτηρίου ὃν τρόπον ἐποίει ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων. καὶ ἐξελεύσεται καὶ κλείσει τὰς θύρας μετὰ τὸ ἐξελθεῖν αὐτόν.

13 καὶ ἀμνὸν ἐνιαυσιαῖον ἄμωμον ποιήσει ὁλοκαύτωμα τῷ κυρίῳ, καθ' ἡμέραν πρωῒ πρωῒ ποιήσει αὐτό.

14 καὶ θυσίαν ποιήσει ἐπ' αὐτῷ τὸ πρωῒ πρωῒ τὸ ἕκτον τοῦ μέτρου καὶ ἐλαίου τὸ τρίτον τοῦ εἶν, τοῦ ἀναμίξαι τὴν σεμίδαλιν θυσίαν τῷ κυρίῳ, πρόσταγμα διαπαντός

15 ποιήσετε τὸν ἀμνὸν καὶ τὴν θυσίαν καὶ τὸ ἔλαιον ποιήσετε τὸ πρωῒ πρωῒ ὁλοκαυτώματα διαπαντός.

16 τάδε λέγει κύριος ὁ θεός· ἐὰν δῷ ὁ ἀφηγούμενος δόμα ἑνὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἐκ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, τοῦτο κατάσχεσις τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἐν κληρονομίᾳ.

17 καὶ ἐὰν δῷ δόμα ἑνὶ τῶν παίδων αὐτοῦ, καὶ ἔσται αὐτῷ ἕως τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς ἀφέσεως, καὶ ἀποδοθήσεται τῷ ἡγουμένῳ, πλὴν τῆς κληρονομίας τῶν υἱῶν αὐτοῦ αὐτῷ ἔσται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et ephi in vitulum & ephi in arietem faciet pro munere & in agnos sicut apprehenderit manus eius, & plenũ hin olei ad mensuram.
8 Et cùm ingressus fuerit princeps per viam vestibuli portæ ingredietur, & per eandem viam exibit.
9 Et cùm ingressus fuerit populus terræ vt adoret coram Domino in solennitatibus; qui ingressus fuerit per viam portæ Aquilonis ad
adorandum, egredietur per viam portæ Australis: & qui ingressus fuerit per viam portæ Australis, exibit per viam portæ Aquilonis. non re-
uertetur per viam portæ per quam ingressus est, sed e regione eius egredietur.
10 Princeps autem in medio eorum cùm ingressi fuerint ingredietur, & cùm exierint exibit.
11 Et in festiuitatibus & in solennitatibus erit munus mensura ephi in vitulum, & mensura ephi in arietem, & in agnos quot appre-
henderit manus eius: & plenum hin olei ad mensuram. 12 Et cùm fecerit princeps spontaneum holocaustum aut victimam
sanctificatam spontaneam coram Domino, aperiet sibi portam quæ aperitur ad Orientem, & faciet holocaustum suum & victimam sancti-
ficatam suam sicut fieri solet in die Sabbathi, & egredietur & claudet portam post exitum suum.
13 Et agnum anniculum immaculatum facies holocaustum quotidie coram Domino; manè manè facies illud.
14 Et munus facies super eum manè manè, sextam partem ephi, & olei tertiam partem hin, vt commisceatur cum simila munus coram
Domino fœdere sempiterno iugiter. 15 Facientque agnum & munus & oleum manè manè holocaustum iugiter.
16 Hæc dicit Dominus Deus: Cùm dederit princeps donum vni de filiis suis, possessio eius possessio filiorum erit: possessio eorum
est in hæreditate. 17 Et si dederit donum de possessione sua vni de seruis suis, erit illius vsque ad annum iubilei: & reuerte-
tur ad principem, veruntamen hęreditas eius filiis eius erit.

18 * ולא־יקח הנשיא מנחלת העם להונתם
מאחזתם מאחזתו ינחל את־בניו למען אשר לא־
יפצו עמי איש מאחזתו׃
19 * ויביאני במבוא אשר על־כתף השער אל־
הלשכות הקדש אל־הכהנים הפנות צפונה והנה־
שם מקום בירכתם ימה׃
20 * ויאמר אלי זה המקום אשר יבשלו־שם
הכהנים את־האשם ואת־החטאת אשר יאפו את־
המנחה לבלתי הוציא אל־החצר החיצונה לקדש
את־העם׃
21 * ויוציאני אל־החצר החיצנה ויעבירני אל־
ארבעת מקצועי החצר והנה חצר במקצע החצר
חצר במקצע החצר׃
22 * בארבעת מקצעות החצר חצרות קטרות
ארבעים ארך ושלשים רחב מדה אחת לארבעתם
מהקצעות׃
23 * וטור סביב בהם סביב לארבעתם ומבשלות
עשוי מתחת הטירות סביב׃
24 * ויאמר אלי אלה בית המבשלים אשר יבשלו־
שם משרתי הבית את־זבח העם׃

מז

1 * וישבני אל־פתח הבית והנה־מים יצאים
מתחת מפתן הבית קדימה כי־פני הבית קדים
והמים ירדים מתחת מכתף הבית הימנית מנגב
למזבח׃
2 * ויוצאני דרך־שער צפונה ויסבני דרך חוץ אל־
שער החוץ דרך הפונה קדים והנה־מים מפכים מן־
הכתף הימנית׃
3 * בצאת־האיש קדים וקו בידו וימד אלף באמה
ויעברני במים מי אפסים׃

18 * Et non accipiet princeps de hæreditate populi per violentiam & de possessione eorum, sed de possessione sua hæreditatem dabit filiis suis, vt non dispergatur populus meus vnusquisque à possessione sua.
19 * Et introduxit me per ingressum qui erat ex latere portæ in gazophylacia sanctuarij ad Sacerdotes, qui respiciebant ad Aquilonẽ, & erat ibi locus vergens ad Oc-
20 cidentem. * Et dixit ad me: Iste est locus vbi coquent Sacerdotes pro peccato, & pro delicto vbi coquent sacrificium, vt
G non efferant in atrium exterius, & sanctificetur populus.
21 * Et eduxit me in atrium exterius, & circũduxit me per quatuor angulos atrij: & ecce atriolum erat in angulo atrij, atriola singula per angulos atrij.
22 * In quatuor angulis atrij atriola disposita, quadraginta cubitorum per longum, & triginta per latum. Mensuræ vnius quatuor erant.
23 * Et paries per circuitum ambiens quatuor atriola, & culinæ fabricatæ erant subter porticus per gyrum.
24 * Et dixit ad me: Hæc est domus culinarũ in qua coquent ministri domus Domini victimas populi.

CAP. XLVII.

1 ET conuertit me ad portam domus, &
A ecce aqua egrediebatur subter limen domus ad Orientem. Facies enim domus respiciebat ad Orientem. Aquæ autem descendebant in latus templi dextrum ad Meridiem altaris:
2 * Et eduxit me per viam portæ Aquilonis, & conuertit me ad viam foras portam exteriorem viam quæ respiciebat ad Orientem. Et ecce aquæ redundantes à latere dextro,
3 * Cùm egrederetur vir ad Orientem qui habebat funiculum in manu sua, & mensus est mille cubitos, & traduxit me per aquam vsque ad talos.

תרגום יונתן

18 ולא יסב רבא מאחסנת עמא למינסהון מאחסנתהון מאחסנתיה יחסין לבנוהי בדיל דלא יתבדרון עמי גבר מאחסנתיה׃
19 ואעלני במעלנא די לעבר תרעא ללשכת קודשא דכהניא די פתיחן לצפונא והא תמן אתרא בסופיהן מערבא׃
20 ואמר לי דין אתרא דיבשלון תמן כהניא ית אשמא וית חטאתא דייפון ית מנחתא בדיל דלא לאפקא לדרתא בריתא לאתערבא עם עמא׃
21 ואפקני לדרתא בריתא ואעברני על ארבע זוית דרתא והא דרתא בזוית דרתא ודרתא בזוית דרתא׃
22 בארבע זוית דרתא דרתא מקטרן ארבעין ארכא ותלתין פותיא משחתא חדא לארבעתהון דדרתא׃
23 ונדבכין עבידין להון סחור סחור לארבעתהון ואתר לבשלא עביד מלרע לנדבכיא סחור סחור׃
24 ואמר לי דין אתר מתקן לבשלא דיבשלון תמן משמשי ביתא ית נכסת קודשיא דעמא׃

מז

1 ואתיבני לתרע ביתא והא מיא נפקין מתחות סקופת ביתא למדנחא ארי אפי ביתא למדנחא ומיא נחתין מלרע מעבר סקופת ביתא לימינא מדרום למדבחא׃
2 ואפקני באורח תרע צפונא ואסחרני בארחא די לברא לתרעא בראה אורח תרעא דפתיח למדנחא והא מיא נפקין מן עברא דרומא׃
3 במפק גברא למדנחא וחוט דמשחתא בידיה ומשח אלף אמין באמתא ואעברני במיא מי קרסולין׃

18 *Et non accipiet princeps ex hæreditate populi vt opprimat eos: de possessione sua hæreditatem dabit filiis suis, vt non dispergatur populus meus vnusquisque à possessione sua.*

19 *Et adduxit me in viam quæ contra tergum portæ in exedram sanctorum Sacerdotum respicientem ad Aquilonem. & ecce locus illic separatus.*

20 *Et dixit ad me: Iste locus est vbi coquent illic Sacerdotes quæ pro ignorantia & quæ pro peccato: & coquent manna omnino vt non efferant in atrium exterius ad sanctificandum populum.*

21 *Et eduxit me in atrium exterius, & circumduxit me per quatuor partes atrij, & ecce atrium secundum latera atrij,*

22 *Per quatuor latera atrij atria parua longitudo cubitorum quadraginta, & latitudo cubitorum triginta, mensura vna ipsis quatuor:*

23 *Et exedræ in circuitu ipsis quatuor, & coquinæ factæ subter exedris in circuitu.*

24 *Et dixit ad me: Istæ domus coquinarum, vbi coquent illic ministrantes domui sacrificia populi.*

CAP. XLVII.

1 *ET introduxit me ad vestibula domus, et ecce aqua egrediebatur de sub dio domus ad Orientem, quia facies domus respiciebat ad Orientem, & aqua descendebat à dorso domus dextro ad Meridiem altaris.*

2 *Et eduxit me per viam portæ quæ ad Aquilonem, & circumduxit me per viam extrinsecus ad portam atrij respicientis ad Orientem, & ecce aqua deducitur à latere dextro,*

3 *Sicut exitus viri ex aduerso. & mensura in manu eius. & mensus est mille, & transiuit in aqua aqua separationis.*

18 καὶ οὐ μὴ λάβῃ ἡγούμενος ἐκ τῆς κληρονομίας τοῦ λαοῦ τοῦ καταδυναστεῦσαι αὐτοὺς ἐκ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ κατακληρονομήσει τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ, ὅπως μὴ διασκορπίζηται ὁ λαός μου ἕκαστος ἀπὸ τῆς κατασχέσεως αὐτοῦ.

19 καὶ ἀπήγαγέ με εἰς τὴν ὁδὸν τὴν κατὰ νώτου τῆς πύλης εἰς τὴν ἐξέδραν τῶν ἁγίων τῶν ἱερέων τὴν βλέπουσαν πρὸς βορρᾶν. καὶ ἰδοὺ τόπος ἐκεῖ κεχωρισμένος.

20 καὶ εἶπε πρός με, οὗτος ὁ τόπος ἐστὶν οὗ ἑψοῦσιν ἐκεῖ οἱ ἱερεῖς τὰ ὑπὲρ ἀγνοίας καὶ τὰ ὑπὲρ ἁμαρτίας, καὶ ἑψοῦσι τὸ μαννὰ τὸ παράπαν τοῦ μὴ ἐκφέρειν εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν τοῦ ἁγιάζειν τὸν λαόν.

21 καὶ ἐξήγαγέ με εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν, καὶ περιήγαγέ με ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη τῆς αὐλῆς, καὶ ἰδοὺ αὐλὴ κατὰ κλίτη αὐλῆς,

22 ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη τῆς αὐλῆς αὐλαὶ μικραὶ μῆκος πηχῶν τεσσαράκοντα καὶ εὖρος πηχῶν τριάκοντα μέτρον ἓν τοῖς τέσσαρσιν·

23 καὶ ἐξέδραι κύκλῳ αὐταῖς ταῖς τέτρασιν καὶ μαγειρεῖα γεγονότα ὑποκάτωθεν τῶν ἐξεδρῶν κύκλῳ.

24 καὶ εἶπε πρός με, οὗτοι οἱ οἶκοι τῶν μαγειρείων, οὗ ἑψοῦσιν ἐκεῖ οἱ λειτουργοῦντες τῷ οἴκῳ τὰ θύματα τοῦ λαοῦ.

μζ.

1 Καὶ εἰσήγαγέ με ἐπὶ τὰ πρόθυρα τοῦ οἴκου, καὶ ἰδοὺ ὕδωρ ἐξεπορεύετο ὑποκάτωθεν τοῦ αἰθρίου τοῦ οἴκου κατὰ ἀνατολάς, ὅτι τὸ πρόσωπον τοῦ οἴκου ἔβλεπε κατὰ ἀνατολάς, καὶ τὸ ὕδωρ κατέβαινεν ἀπὸ τοῦ νώτου τοῦ οἴκου τοῦ δεξιοῦ ἐπὶ τὸν νότον τοῦ θυσιαστηρίου.

2 καὶ ἐξήγαγέ με κατὰ τὴν ὁδὸν τῆς πύλης τῆς πρὸς βορρᾶν, καὶ περιήγαγέ με τὴν ὁδὸν ἔξωθεν πρὸς τὴν πύλην τῆς αὐλῆς τῆς βλεπούσης κατὰ ἀνατολάς, καὶ ἰδοὺ τὸ ὕδωρ κατεφέρετο ἀπὸ τοῦ κλίτους τοῦ δεξιοῦ,

3 καθὼς ἔξοδος ἀνδρὸς ἐξεναντίας. καὶ μέτρον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ· καὶ διεμέτρησε χιλίους, καὶ διῆλθεν ἐν τῷ ὕδατι ὕδωρ ἀφαιρέσεως.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Et non accipiet princeps de hęreditate populi, vt per violentiam accipiat de hæreditate eorum: sed de hæreditate sua hæreditatem dabit filiis suis, vt non dispergatur populus meus vnusquisque de hęreditate sua. 19 Et introduxit me per introitum qui erat in latere portę in gazophylacia sacra Sacerdotum quæ aperta erât ad Aquilonē: & ecce ibi erat locus in fine eorum ad Occidentem. 20 Et dixit mihi: Iste est locus vbi coquent Sacerdotes *carnes* sacrificij pro delicto & pro peccato, & vbi coquent *panem* muneris, vt non efferant in atrium exterius ne commisceantur cum populo. 21 Et eduxit me in atrium exterius, & traduxit me per quatuor angulos atrij: & ecce atriolum erat in angulo atrij, atriolum in angulo atrij. 22 Per quatuor angulos atrii erant atriola coniuncta quadraginta cubitorum longitudinis & triginta latitudinis: mensura vna erat quatuor atriolis. 23 Et parietes facti erant ipsis per circuitum ipsorum quatuor, & locus ad coquendum fabricatus erat sub parietibus per circuitum. 24 Et dixit ad me: Iste est locus præparatus ad coquendum, in quo coquent ministri domus victimas sanctificatas populi.

CAP. XLVII.

1 ET conuertit me ad portam domus, & ecce aquæ egrediebantur de sub limine domus ab Oriente: erat enim facies domus ad Orientem: aquæ autem descendebant inferius à latere liminis domus ad dexteram ab Australi parte altaris.
2 Et eduxit me per viam portæ Aquilonis, & circumduxit me per viam exteriorem portæ exterioris, viam portæ quæ aperiebatur ad Orientem; & ecce aquæ egrediebantur à latere dextro.
3 Cùm egrederetur vir ab Oriente & funiculus mensuræ erat in manu eius, & mensus est mille cubitos in cubito, & traduxit me per aquas vsque ad talos.

4 * וַיָּמָד אֶלֶף וַיַּעֲבִרֵנִי בַמַּיִם מַיִם בִּרְכָּיִם וַיָּמָד
אֶלֶף וַיַּעֲבִרֵנִי מֵי מָתְנָיִם ׃
5 * וַיָּמָד אֶלֶף נַחַל אֲשֶׁר לֹא־אוּכַל לַעֲבֹר כִּי־גָאוּ
הַמַּיִם מֵי שָׂחוּ נַחַל אֲשֶׁר לֹא־יֵעָבֵר ׃
6 * וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲרָאִיתָ בֶן־אָדָם וַיּוֹלִכֵנִי וַיְשִׁבֵנִי
עַל־שְׂפַת הַנָּחַל ׃
7 * בְּשׁוּבֵנִי וְהִנֵּה אֶל־שְׂפַת הַנַּחַל עֵץ רַב מְאֹד מִזֶּה
וּמִזֶּה ׃
8 * וַיֹּאמֶר אֵלַי הַמַּיִם הָאֵלֶּה יוֹצְאִים אֶל־הַגְּלִילָה
הַקַּדְמוֹנָה וְיָרְדוּ עַל־הָעֲרָבָה וּבָאוּ הַיָּמָּה אֶל־הַיָּמָּה
הַמּוּצָאִים וְנִרְפְּאוּ הַמָּיִם ׃
9 * וְהָיָה כָל־נֶפֶשׁ חַיָּה אֲשֶׁר־יִשְׁרֹץ אֶל כָּל־אֲשֶׁר
יָבוֹא שָׁם נַחֲלַיִם יִחְיֶה וְהָיָה הַדָּגָה רַבָּה מְאֹד כִּי
בָאוּ שָׁמָּה הַמַּיִם הָאֵלֶּה וְיֵרָפְאוּ וָחָי כֹּל אֲשֶׁר־יָבוֹא
שָׁמָּה הַנָּחַל ׃
10 * וְהָיָה יַעַמְדוּ עָלָיו דַּוָּגִים מֵעֵין גֶּדִי וְעַד־עֵין
עֶגְלַיִם מִשְׁטוֹחַ לַחֲרָמִים יִהְיוּ לְמִינָה תִּהְיֶה דְגָתָם
כִּדְגַת הַיָּם הַגָּדוֹל רַבָּה מְאֹד ׃
11 * בִּצֹּאתוֹ וּגְבָאָיו וְלֹא יֵרָפְאוּ לְמֶלַח נִתָּנוּ ׃
12 * וְעַל־הַנַּחַל יַעֲלֶה עַל־שְׂפָתוֹ מִזֶּה וּמִזֶּה כָּל־עֵץ־
מַאֲכָל לֹא־יִבּוֹל עָלֵהוּ וְלֹא־יִתֹּם פִּרְיוֹ לָחֳדָשָׁיו
יְבַכֵּר כִּי מֵימָיו מִן־הַמִּקְדָּשׁ הֵמָּה יוֹצְאִים וְהָיָה פִרְיוֹ
לְמַאֲכָל וְעָלֵהוּ לִתְרוּפָה ׃
13 * כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִה גֵּה גְבוּל אֲשֶׁר תִּתְנַחֲלוּ אֶת־
הָאָרֶץ לִשְׁנֵי עָשָׂר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל יוֹסֵף חֲבָלִים ׃
14 * וּנְחַלְתֶּם אוֹתָהּ אִישׁ כְּאָחִיו אֲשֶׁר נָשָׂאתִי אֶת־
יָדִי לְתִתָּהּ לַאֲבֹתֵיכֶם וְנָפְלָה הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם
בְּנַחֲלָה ׃
15 * וְזֶה גְּבוּל הָאָרֶץ לִפְאַת צָפוֹנָה מִן־הַיָּם הַגָּדוֹל
הַדֶּרֶךְ חֶתְלֹן לְבוֹא צְדָדָה ׃

4 * Rursumque mensus est mille, & traduxit me per aquam vsque ad genua. & mensus est mille, & traduxit me per aquam vsque ad renes.
5 * Et mensus est mille torrentem quem non potui pertransire, quoniam intumuerant aquæ profundi torrentis qui non potest transuadari.
6 * Et dixit ad me: Certè vidisti fili hominis? & eduxit me, & conuertit ad ripam torrentis.
B
7 * Cumq; me conuertissem, ecce in ripa torrentis ligna multa nimis ex vtraque
8 parte: * Et ait ad me: Aquæ istæ quæ egrediuntur ad tumulos sabuli Orientalis, & descendunt ad plana deserti, intrabunt mare, & exibunt & sanabuntur aquæ.
9 * Et omnis anima viuens quæ serpit quocunque venerit torrens, viuet; & erunt pisces multi satis postquàm venerint illuc aquæ istæ. Et sanabuntur & viuent omnia ad quæ venerit torrens:
10 * Et stabunt super illa piscatores. Ab Engadi vsque ad Engalim siccatio sagenarum erit. Plurimæ species erunt piscium eius sicut pisces maris magni, multitudinis
11 nimię. * In littoribus autem eius & in palustribus non sanabuntur, quia in salinas dabuntur.
C
12 * Et super torrentem orietur in ripis eius ex vtraque parte omne lignum pomiferum. non defluet foliũ ex eo, & non deficiet fructus eius. Per singulos menses afferet primitiua, quia aquę eius de sanctuario egredientur. Et erunt fructus eius in cibum, & folia eius ad medicinam.
13 * Hæc dicit Dominus Deus: Hic est terminus in quo possidebitis terram in duodecim tribubus Israel, quia Ioseph duplicem funiculum habet.
14 * Possidebitis autem eam singuli æquè vt frater suus, super quam leuaui manum meam vt darem patribus vestris. Et cadet terra hæc vobis in possessionem.
15 * Hic est autem terminus terræ ad plagam Septentrionalem à mari magno via Ethalon venientibus Sedada:

תרגום יונתן

4 וּמְשַׁח אַלְפָּא וְאַעְבְּרַנִי בְּמַיָּא מֵי רְכוּבַיָּא וּמְשַׁח אַלְפָּא וְאַעְבְּרַנִי מֵי חַרְצִין ׃ 5 וּמְשַׁח אַלְפָּא נַחְלָא וְלָא יְכֵלִית לְמֶעְבַּר אֲרֵי
סְגִיאוּ מַיָּא מֵי סְחָיָא נַחְלָא דְלָא אֶפְשַׁר לְאִתְעַבָּרָא ׃ 6 וַאֲמַר לִי הַחֲזֵיתָא בַּר אָדָם וְאוֹבְלַנִי וְאַתִיבְנִי עַל כֵּיף נַחְלָא ׃ 7 בְּמִתְבִי וְהָא
עַל כֵּיף נַחְלָא אִילָן סַגִּי לַחֲדָא מִכָּא וּמִכָּא ׃ 8 וַאֲמַר לִי מַיָּא הָאִלֵּין נָפְקִין בִּגְלִילָא מַדִּנְחָא וְנָחֲתִין לְמֵישְׁרָא וְעָלִין בְּיַמָּא לְיַמָּא
דְמַפְּקִין וּמִתְּסָן מַיָּא ׃ 9 וִיהֵא כָל נַפְשָׁא חַיְתָא רַחֲשָׁא לְכָל אֲתַר דְּיֵעֲלוּן לְתַמָּן מֵי נַחְלָא יְחוּן וִיהוֹן נוּנַיָּא סַגִּי לַחֲדָא אֲרֵי עָלִין לְתַמָּן
מַיָּא הָאִלֵּין וּמִתְּסָן וּמִתְקַיְּמִין לְכָל אֲתַר דְּיֵעֲלוּן לְתַמָּן מֵי נַחְלָא ׃
10 וִיהֵי אֲתַר לְמֵיקָם עֲלוֹהִי צַיָּדִין מֵעֵין גֶּדִי וְעַד עֵין עֶגְלַיִם מִשְׁטַח לְצַיָּדִין יְהוֹן לְמִינְהוֹן יְהוֹן נוּנֵיהוֹן כְּנוּנֵי יַמָּא רַבָּא סַגִּי לַחֲדָא ׃
11 בִּיצוֹהִי וּפַצִּידוֹהִי לָא יִתַּסּוּן לְמַחְפּוֹרִין דִּמְלַח יְהוֹן ׃
12 וְעַל נַחְלָא יִסַּק אִילָן עַל כֵּיפוֹהִי מִכָּא וּמִכָּא כָּל אִילָן דְּמֵיכַל לָא יִתְּרוּן טַרְפּוֹהִי וְלָא יִפְסוֹק אִבֵּיהּ יְרַח בִּירַח יְהֵא עָבֵד פֵּרִין אֲרֵי מוֹהִי
מִן מַקְדְּשָׁא נָפְקִין וִיהוֹן אִבֵּיהּ לְמֵיכַל וְטַרְפּוֹהִי לְאַסּוּתָא ׃
13 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים דֵּין תְּחוּמָא דְתַחְסְנוּן יַת אַרְעָא לִתְרֵי עֲסַר שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל יוֹסֵף יִתְקַבֵּל תְּרֵין חוּלָקִין ׃
14 וְתַחְסְנוּן יָתַהּ גְּבַר כַּאֲחוּהִי דְּקַיֵּמִית בְּמֵימְרִי לְמִתְּנַהּ לַאֲבָהָתְכוֹן וְתִתְפְּלֵג אַרְעָא הָדָא לְכוֹן בְּאַחְסָנָא ׃
15 וְדֵין תְּחוּם אַרְעָא לְרוּחַ צִפּוּנָא מִן יַמָּא רַבָּא אוֹרַח חֶתְלוֹן לְמַעְלָנָא דִצְדָד ׃

Et mensus est mille, & pertransiuit aqua 4
vsque ad genua: et mensus est mille, & transiit
aqua vsque ad lumbum.
Et mensus est mille, & non potuit per- 5
transire vltrà, quia intumuerat aqua quasi im
petus torrentis quem non pertransibunt.
Et dixit ad me: Vidisti fili hominis? & 6
duxit me & conuertit ad ripam fluminis.
In conuersione mea & ecce in ripa flumi- 7
nis arbores multæ valdè hinc & indè.
Et dixit ad me: Et aqua hæc quæ egredi- 8
tur in Galilæam quæ ad Orientem, & quæ de-
scendit in Arabiam, & venit vsque ad mare
ad aquam exitus, & sanabunt aquæ:
Et erit omnis anima animalium bullien- 9
tium super omnia super quæcunque abierit illuc
fluuius, viuet. & erit illic piscis multus val-
dè. quia venit illuc aqua hæc, & sanabit &
viuet; omne super quod vtique aduenerit flu-
uius illic, viuet.
Et stabunt illic piscatores & Engaddi 10
vsque ad Engalim siccatio sagenarum erit, iux-
ta eam erit, & pisces eius maris magni multi-
tudo multa valdè.
Et in exitu eius & in conuersione eius, & 11
in superleuatione eius, non sanabunt, in sal de-
dita sunt.
Et in flumine ascendet in ripa eius hinc & 12
indè: omne lignum comestibile non veterascet su
per eos, neque deficiet fructus eius, renouatio-
nis suæ primitiua dabit. quia aquę eorũ ex san-
ctis istæ egrediuntur. & erit fructus eorum in
cibum, & ascensio eorum ad sanitatem.
Hęc dicit Dominus Deus: Hos terminos 13
possidebitis terrę duodecim tribubus filiorum
Israel, additamentum funiculi.
Et hęreditabit eam vnusquisque sicut fra- 14
ter eius, in quam leuaui manum meam vt da-
rem patribus eorum. & cadet terra hęc vobis
in possessionem.
Et isti termini terrę quę ad Aquilonem, 15
à mari magno via Ethalon ingressus Sedada:

4 καὶ διεμέτρησεν χιλίους, καὶ διῆλθεν τὸ ὕδωρ ἕως
τῶν γονάτων· καὶ διεμέτρησεν χιλίους καὶ διῆλθεν τὸ ὕδωρ
5 ἕως ὀσφύος. καὶ διεμέτρησεν χιλίους καὶ οὐκ ἠ-
δύνατο διελθεῖν ἔτι ὅτι ἐξύβριζεν τὸ ὕδωρ ὡς ῥοῖζος χει-
μάῤῥου οὗ οὐ διαβήσονται.
6 καὶ εἶπεν πρός με, ἑώρακας υἱὲ ἀνθρώπου; καὶ ἤγα-
γέ με καὶ ἐπέστρεψε ἐπὶ τὸ χεῖλος τοῦ ποταμοῦ.
7 ἐν τῇ ἐπιστροφῇ μου καὶ ἰδοὺ ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ
ποταμοῦ δένδρα πολλὰ σφόδρα ἔνθεν καὶ ἔνθεν.
8 καὶ εἶπεν πρός με, καὶ τὸ ὕδωρ τοῦτο τὸ ἐκπορευόμε-
νον εἰς τὴν γαλιλαίαν τὴν πρὸς ἀνατολὰς καὶ καταβαῖ-
νον ἐπὶ τὴν ἀραβίαν, καὶ ἤρχετο ἕως ἐπὶ τὴν θάλασσαν
ἐπὶ τὸ ὕδωρ τῆς διεκβολῆς, καὶ ὑγιάσει τὰ ὕδατα·
9 καὶ ἔσται πᾶσα ψυχὴ τῶν ζώων τῶν ἐκζεόντων ἐπὶ
πάντα ἐφ' ἃ ἂν ἀπέλθῃ ἐκεῖ ὁ ποταμὸς ζήσεται. καὶ ἔσται
ἐκεῖ ἰχθὺς πολὺς σφόδρα. ὅτι ἥκει ἐκεῖ τὸ ὕδωρ τοῦτο, καὶ
ὑγιάσει καὶ ζήσεται. πᾶν ἐφ' ὃ ἂν ἐπέλθῃ ὁ ποταμὸς ἐκεῖ
ζήσεται.
10 καὶ στήσονται ἐκεῖ ἁλιεῖς καὶ ἐγαδδὶ ἕως ἐναγαλεὶμ
ψυγμὸς σαγηνῶν ἔσται, καθ' αὐτὴν ἔσται καὶ οἱ ἰχθύες αὐ-
τῆς τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης πλῆθος πολὺ σφόδρα.
11 καὶ ἐν τῇ διεκβολῇ αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ ἐπιστροφῇ αὐτοῦ
καὶ ἐν τῇ ὑπεράρσει αὐτοῦ, οὐ μὴ ὑγιάσωσιν, εἰς ἅλας
δέδονται.
12 καὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ἀναβήσεται ἐπὶ τοῦ χείλους αὐτοῦ
ἔνθεν καὶ ἔνθεν πᾶν ξύλον βρώσιμον οὐ μὴ παλαιωθῇ
ἐπ' αὐτοῦ οὐδ' οὐ μὴ ἐκλείπῃ ὁ καρπὸς αὐτοῦ, τῆς καινότητος
αὐτοῦ πρωτοβολήσει. διότι τὰ ὕδατα αὐτῶν ἐκ τῶν ἁγίων
ταῦτα ἐκπορεύονται. καὶ ἔσται ὁ καρπὸς αὐτῶν εἰς βρῶσιν, καὶ
ἀνάβασις αὐτῶν εἰς ὑγείαν.
13 τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, ταῦτα τὰ ὅρια κατακλη-
ρονομήσετε τῆς γῆς ταῖς δώδεκα φυλαῖς τῶν υἱῶν ἰσραήλ,
πρόσθεσις σχοινίσματος,
14 καὶ κατακληρονομήσετε αὐτὴν ἕκαστος καθὼς ὁ ἀδελ-
φὸς αὐτοῦ, εἰς ἣν ἦρα τὴν χεῖρά μου τοῦ δοῦναι τοῖς πα-
τράσιν αὐτῶν. καὶ πεσεῖται ἡ γῆ αὕτη ὑμῖν ἐν κληρονομίᾳ.
15 καὶ ταῦτα τὰ ὅρια τῆς γῆς τῆς πρὸς βοῤῥᾶν, ἀπὸ τῆς
θαλάσσης τῆς μεγάλης ὁδὸν αἰθαλὼν τῆς εἰσόδου σηδάδα·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[4] Et mensus est mille, & traduxit me per aquas vsque ad genua. & mensus est mille, & traduxit me per aquas vsque ad lumbos.
[5] Et mensus est mille, & ecce torrens quem non potui pertransire, quia prævaluerant aquæ aquæ natationis, torrens qui non potest transuadari. [6] Et dixit ad me: Nonne vidisti fili hominis? & duxit me & conuertit me ad ripam torrentis.
[7] Et cùm reuersus essem, ecce super ripam torrentis arbores multæ admodum hinc & indè.
[8] Et dixit ad me: Aquæ istæ egrediuntur in tractum Orientalem, & descendunt ad planitiem, & intrant per mare in mare magnum; & egrediuntur & sanantur aquæ. [9] Et erit, omnis anima viuens quę serpit, in quemcunque locum intrauerint aquæ torrentis, viuet, & erunt pisces multi valdè; quia venient illuc aquæ istæ, & sanabuntur & permanebunt in omni loco quò intrauerint aquæ torrentis. [10] Et erit locus vbi stent piscatores ab Engadi & vsque ad Eneglaim: expansio piscatorum erit: secundùm species suas erunt pisces eorum sicut pisces maris magni multi nimis. [11] Piscinæ autem eius & paludes non sanabuntur, erunt enim in fodinas salis. [12] Et iuxta torrentem ascendet omne lignum in ripis eius hinc & indè: omnis arbor cuius fructus comeditur, non defluent folia, nec cessabunt fructus eius; per singulos menses faciet fructum, quia aquæ eius de sanctuario egredientur, & erunt fructus eius in cibum, & folia eius in medicinam.
[13] Hæc dicit Dominus Deus: Hic est terminus in quo possidebitis terram per duodecim tribus Israel: Ioseph accipiet duas portiones. [14] Et possidebitis eam singuli sicut frater suus: quia iuraui in verbo meo quòd darem eam patribus vestris: & diuidetur terra ista vobis in hæreditatem.
[15] Et iste est terminus terræ ad plagam Septentrionalem, à mari magno via Hethlon ad introitum Sedada.

16 * חֲמָת בֵּרוֹתָה סִבְרַיִם אֲשֶׁר בֵּין־גְּבוּל דַּמֶּשֶׂק
וּבֵין גְּבוּל חֲמָת חָצֵר הַתִּיכוֹן אֲשֶׁר אֶל־גְּבוּל
חַוְרָן׃
17 * וְהָיָה גְבוּל מִן־הַיָּם חֲצַר עֵינוֹן גְּבוּל דַּמֶּשֶׂק
וְצָפוֹן צָפוֹנָה וּגְבוּל חֲמָת וְאֵת פְּאַת צָפוֹן׃
18 * וּפְאַת קָדִים מִבֵּין חַוְרָן וּמִבֵּין־דַּמֶּשֶׂק וּמִבֵּין הַגִּלְעָד
וּמִבֵּין אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל הַיַּרְדֵּן מִגְּבוּל עַל־הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי
תָּמֹדּוּ וְאֵת פְּאַת קָדִימָה׃
19 * וּפְאַת נֶגֶב תֵּימָנָה מִתָּמָר עַד־מֵי מְרִיבוֹת
קָדֵשׁ נַחֲלָה אֶל־הַיָּם הַגָּדוֹל וְאֵת פְּאַת־תֵּימָנָה
נֶגְבָּה׃
20 * וּפְאַת־יָם הַיָּם הַגָּדוֹל מִגְּבוּל עַד־נֹכַח לְבוֹא
חֲמָת זֹאת פְּאַת־יָם׃
21 * וְחִלַּקְתֶּם אֶת־הָאָרֶץ הַזֹּאת לָכֶם לְשִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל׃
22 * וְהָיָה תַּפִּלוּ אוֹתָהּ בְּנַחֲלָה לָכֶם וּלְהַגֵּרִים הַגָּרִים
בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר־הוֹלִדוּ בָנִים בְּתוֹכְכֶם וְהָיוּ לָכֶם
כְּאֶזְרָח בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל אִתְּכֶם יִפְּלוּ בְנַחֲלָה בְּתוֹךְ
שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל׃
23 * וְהָיָה בַשֵּׁבֶט אֲשֶׁר־גָּר הַגֵּר אִתּוֹ שָׁם תִּתְּנוּ
נַחֲלָתוֹ נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה׃

מח

1 * וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הַשְּׁבָטִים מִקְצֵה צָפוֹנָה אֶל־יַד
דֶּרֶךְ־חֶתְלֹן לְבוֹא־חֲמָת חֲצַר עֵינָן גְּבוּל דַּמֶּשֶׂק
צָפוֹנָה אֶל־יַד חֲמָת וְהָיוּ־לוֹ פְאַת־קָדִים הַיָּם דָּן
אֶחָד׃
2 * וְעַל גְּבוּל דָּן מִפְּאַת קָדִים עַד־פְּאַת־יָמָּה
אָשֵׁר אֶחָד׃
3 * וְעַל גְּבוּל אָשֵׁר מִפְּאַת קָדִימָה וְעַד־פְּאַת־יָמָּה
נַפְתָּלִי אֶחָד׃

16 * Emath, Berotha, Sabarim, quę est inter terminum Damasci, & confinium Emath domus Thichō quę est iuxta terminum Auran.
D
17 * Et erit terminus à Mari vsque ad atrium Enon terminus Damasci, & ab Aquilone ad Aquilonem terminus Emath, plaga Septentrionalis.
18 * Porrò plaga Orientalis de medio Auran de medio Damasci & de medio Galaad, & de medio terræ Israel, Iordanis disterminans ad mare Orientale metiemini plagam Orientalem.
19 * Plaga autem Australis Meridiana à Thamar vsque ad aquas contradictionis Cades, & torrens vsq; ad mare magnum. Et hæc est plaga ad Meridiem Australis.
20 * Et plaga maris mare magnum à confinio per directum, donec venias Emath, hæc est plaga maris.
21 * Et diuidetis terram istam vobis per tribus Israel:
22 * Et mittetis eam in hæreditatem vobis & aduenis qui accesserint ad vos, qui genuerint filios in medio vestrum, & erunt vobis sicut indigenæ inter filios Israel: vobiscum diuident possessionem in medio tribuum Israel.
23 * In tribu autem quacunque fuerit aduena, ibi dabitis possessionem illi, ait Dominus Deus.

CAP. XLVIII.

1 ET hæc nomina tribuum à finibus Aquilonis iuxta viam Ethalon pergentibus Emath atrium Enon terminus Damasci, ab Aquilone iuxta viam Emath, & erit ei plaga Orientalis Mare, Dan vna.
A
2 * Et à termino Dan, à plaga Orientali vsque ad plagam Maris, Aser vna.
3 * Et super terminum Aser, à plaga Orientali vsque ad plagam Maris, Nephthalim vna.

תרגום יונתן

16 חֲמָת בְּרוֹתָה סִבְרַיִם דְּבֵין תְּחוּם דַּמֶּשֶׂק וּבֵין תְּחוּם חֲמָת בְּרֵיכַת עַגְבָּאֵי דְּעַל תְּחוּם חַוְרָן׃
17 וִיהֵא תְחוּמָא מִן יַמָּא חֲצַר עֵינוֹן תְּחוּם דַּמֶּשֶׂק וְצִפּוּנָא צִפּוּנָא וּתְחוּם חֲמָת וְיַת רוּחַ צִפּוּנָא׃
18 וְרוּחַ קִדּוּמָא מִבֵּין חַוְרָן וּמִבֵּין דַּמֶּשֶׂק וּמִבֵּין גִּלְעָד וּמִבֵּין אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל יַרְדְּנָא מִתְּחוּמָא עַד יַמָּא מַדִּנְחָא תְּמַשְׁחוּן וְיַת רוּחַ קִדּוּמָא׃
19 וְרוּחַ עֲבַר דָּרוֹמָא מִירִיחוֹ עַד מֵי מַצּוּת רְקַם אַחְסַנְתָּא לְיַמָּא רַבָּא וְיַת רוּחַ דָּרוֹמָא וְדָרוֹמָא׃
20 וְרוּחַ מַעַרְבָא יַמָּא רַבָּא מִתְּחוּמָא עַד לָקֳבֵיל מַעֲלָנָא דַּחֲמָת דָּא רוּחַ מַעַרְבָא׃
21 וּתְפַלְגוּן יַת אַרְעָא הָדָא לְכוֹן לְשִׁבְטַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל׃
22 וִיהֵא דִּתְפַלְגוּן יָתַהּ בְּאַחְסָנָא לְכוֹן וּלְגִיּוֹרַיָּא דְּיִתְגַּיְּרוּן בֵּינֵיכוֹן דְּאוֹלִידוּ בְנִין בֵּינֵיכוֹן וִיהוֹן לְכוֹן כְּיַצִּיבָא בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל עִמְּכוֹן יִפַּלְגוּן
בְּאַחְסָנָא בְּגוֹ שִׁבְטַיָּא דְּיִשְׂרָאֵל׃ 23 וִיהֵא שִׁבְטָא דְּיִתְגַּיַּר גִּיּוֹרָא בְגַוֵּהּ תַּמָּן תִּתְּנוּן אַחְסַנְתֵּיהּ אָמַר יְיָ אֱלֹהִים׃

מח

1 וְאִלֵּין שְׁמָהַת שִׁבְטַיָּא מִסְּיָפֵי צִפּוּנָא עַל תְּחוּם אוֹרַח חֶתְלוֹן מַעֲלָנָא דַּחֲמָת חֲצַר עֵינָן תְּחוּם דַּמֶּשֶׂק צִפּוּנָא עַל תְּחוּם חֲמָת
וִיהוֹן לֵיהּ רוּחַ קִדּוּמָא מַעַרְבָא דָּן חַד׃ 2 וְעַל תְּחוּם דָּן מֵרוּחַ מַדִּנְחָא עַד רוּחַ מַעַרְבָא אָשֵׁר חַד׃
3 וְעַל תְּחוּם אָשֵׁר מֵרוּחַ קִדּוּמָא וְעַד רוּחַ מַעַרְבָא נַפְתָּלִי חַד׃

*Emath, Berotha, Sabarim, quæ inter ter- 16
minos Damasci & inter terminos Emath a-
tria Thicon, quæ sunt super terminos Auranitidis.
*Hi termini à mari ab atrio Enam termini 17
Damasci. & quæ ad Aquilonem & termini
Emath qui ad Aquilonem,
*Qui ad Orientem inter Auranitidem et 18
inter Damascum, & inter Galaaditidem ; &
inter terram Israel. Iordanis determinat ad
mare quod ad Orientem palmarum. hæc quæ ad
Orientem:
*Et hæc quæ ad Austrum & Aphricum, à 19
Theman & palmis, vsque ad aquam Mari-
beth Cades extendens ad mare magnum. hæc
pars Auster & Aphricus,
*Hæc pars maris magni determinat. vsque 20
ad contra introitum Emath vsque ad introi-
tum eius. ista sunt quæ ad mare.
*Et diuidetis terram hanc ipsis tribubus 21
Israel.
*Mittetis eam in sorte vobis & prosely- 22
tis habitantibus in medio vestrum, qui genue-
runt filios in medio vestri. & erunt vestri
quasi indigenæ in filiis Israel; vobiscum come-
dent in hæreditate in medio tribuum Israel:
*Et erunt in tribu aduenarum, in aduenis 23
qui cum eis, ibi dabitis hæreditatem eis, dicit
Dominus Deus.

CAP. XLVIII.

ET hæc nomina tribuum. ab initio quod ad 1
Aquilonem secundùm partem descensus di-
uidentis ad introitum Emath atrij Enon termi-
nus Damasci ad Aquilonem. iuxta partem E-
math atrij, & erunt eis quæ ad Orientem vsque
ad mare, Dan vna.
*Et à terminis Dan quę ad Orientem vs- 2
que ad mare, Aser vna.
*Et à terminis Aser ab his quę ad Orien- 3
tem vsque ad ea quæ ad mare, Nephthalim
vna.

16 *αἱμὰθ, βερωθὰ, σαβαρὶμ, τὰ ἀναμέσον ὁρίων δα-
μασκοῦ καὶ ἀναμέσον ὁρίων ἡμαθὶ αὐλαὶ τοῦ θίχων, αἵ
εἰσιν ἐπάνω τῶν ὁρίων αὐρανίτιδος.
17 *ταῦτα τὰ ὅρια ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀπὸ τῆς αὐλῆς τοῦ
αἰνὰν ὅρια δαμασκοῦ, καὶ τὰ πρὸς βορρᾶν καὶ τὰ ὅρια
αἱμὰθ τὰ πρὸς βορρᾶν
18 *τὰ πρὸς ἀνατολὰς ἀναμέσον τῆς αὐρανίτιδος, καὶ
ἀναμέσον δαμασκοῦ καὶ ἀναμέσον τῆς γαλααδίτιδος, καὶ
ἀναμέσον τῆς γῆς τοῦ ἰσραήλ. ἰορδάνης διορίζει ἐπὶ τὴν
θάλασσαν τὴν πρὸς ἀνατολὰς φοινίκων. ταῦτα τὰ πρὸς
19 ἀνατολάς, *καὶ ταῦτα τὰ πρὸς νότον καὶ λίβα, ἀπὸ
θαιμὰν καὶ φοινίκων, ἕως ὕδατος μαριμὼθ κάδης πα-
ρεκτεῖνον ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν μεγάλην. τοῦτο τὸ
μέρος νότος καὶ λίψ,
20 *τοῦτο τὸ μέρος τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης ὁρίζει
ἕως κατέναντι τῆς εἰσόδου ἡμὰθ ἕως εἰσόδου αὐτοῦ. ταῦτά
ἐστιν τὰ πρὸς θάλασσαν,
21 *καὶ διαμεριεῖτε τὴν γῆν ταύτην αὐτοῖς ταῖς φυ-
λαῖς τοῦ ἰσραήλ.
22 *βαλεῖτε αὐτὴν κλήρῳ ὑμῖν καὶ τοῖς προσηλύτοις
τοῖς παροικοῦσιν ἐν μέσῳ ὑμῶν, οἵτινες ἐγέννησαν υἱοὺς ἐν
μέσῳ ὑμῶν. καὶ ἔσονται ὑμῖν ὡς αὐτόχθονες ἐν τοῖς υἱοῖς τοῦ
ἰσραὴλ μεθ' ὑμῶν φάγονται ἐν κληρονομίᾳ ἐν μέσῳ τῶν
φυλῶν τοῦ ἰσραήλ,
23 *καὶ ἔσονται ἐν φυλῇ προσηλύτων, ἐν τοῖς προση-
λύτοις τοῖς μετ' αὐτῶν ἐκεῖ δώσετε κληρονομίαν αὐτοῖς,
λέγει κύριος ὁ θεός.

μή.

1 *Καὶ ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν φυλῶν. ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς
πρὸς βορρᾶν κατὰ μέρος τῆς καταβάσεως τοῦ περισχίζοντος
ἐπὶ τὴν εἴσοδον τῆς ἡμὰθ αὐλῆς τοῦ αἰνὰν ὅριον δαμασκοῦ
πρὸς βορρᾶν. κατὰ μέρος ἡμὰθ αὐλῆς, καὶ ἔσται αὐτοῖς τὰ
πρὸς ἀνατολὰς ἕως πρὸς θάλασσαν, δὰν μία.
2 *καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τοῦ δὰν τὰ πρὸς ἀνατολὰς ἕως πρὸς
θάλασσαν, ἀσὴρ μία.
3 *καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων ἀσὴρ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως
τῶν πρὸς θάλασσαν, νεφθαλεὶμ μία.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Hamath, Beroth, Sebarim, quæ est inter terminum Damasci, & inter terminum Hamath, piscina Agbitica, quę est iuxta terminum Hauran.
17 Et erit terminus à mari in Hasarenan & terminus Damasci : & ab Aquilone in Aquilonem & terminus Hamath & plaga Septentrionalis.
18 Et plagam Orientalem de medio Hauran, & de medio Damasci, & de medio Gilgad, & de medio terræ Israel ad Iordanem, à termino qui est ad mare Orientale metiemini, & plagam Orientalem.
19 Plagam autem lateris Australis ab Iericho vsque ad aquas contradictionis Cades, possessionem vsque ad mare magnum, & plagam Meridionalem Austri.
20 Et à plaga Occidentali mare magnum, à termino vsque eregione introitus Hamath: hæc est plaga Occidentalis.
21 Et diuidetis terram istam vobis per tribus Israel.
22 Et erit cùm diuidetis eam vobis in hęreditatem & proselytis qui peregrinantur inter vos, qui genuerunt filios inter vos, & erunt vobis sicut indigenæ in filiis Israel, vobiscum diuident possessionem in medio tribuum Israel.
23 Et in quacunque tribu fuerit proselytus, ibi dabitis ei possessionem, ait Dominus Deus.

CAP. XLVIII.

ET hæc sunt nomina tribuum: à finibus Aquilonis iuxta terminum viæ Hethlon ad introitum Hamath, Hasarenan terminus Damasci ab Aquilone, iuxta terminum Hamath erit ei à plaga Orientali in Occidentem, Dan vna.
2 Et iuxta terminum Dan à plaga Orientali vsque ad plagam Occidentalem, Asser vna.
3 Et iuxta terminum Asser à plaga Orientali vsque ad plagam Occidentalem, Neptali vna.

4 * וְעַל גְּבוּל נַפְתָּלִי מִפְּאַת קָדִמָה עַד־פְּאַת יָמָּה
מְנַשֶּׁה אֶחָד׃
5 * וְעַל גְּבוּל מְנַשֶּׁה מִפְּאַת קָדְמָה עַד־פְּאַת יָמָּה
אֶפְרַיִם אֶחָד׃
6 * וְעַל גְּבוּל אֶפְרַיִם מִפְּאַת קָדִים וְעַד־פְּאַת יָמָּה
רְאוּבֵן אֶחָד׃
7 * וְעַל גְּבוּל רְאוּבֵן מִפְּאַת קָדִים עַד־פְּאַת יָמָּה
יְהוּדָה אֶחָד׃
8 * וְעַל גְּבוּל יְהוּדָה מִפְּאַת קָדִים עַד־פְּאַת יָמָּה
תִּהְיֶה הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר־תָּרִימוּ חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף
רֹחַב וְאֹרֶךְ כְּאַחַד הַחֲלָקִים מִפְּאַת קָדִימָה עַד־
פְּאַת־יָמָּה וְהָיָה הַמִּקְדָּשׁ בְּתוֹכוֹ׃
9 * הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תָּרִימוּ לַיהוָה אֹרֶךְ חֲמִשָּׁה
וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וְרֹחַב עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים׃
10 * וּלְאֵלֶּה תִּהְיֶה תְרוּמַת־הַקֹּדֶשׁ לַכֹּהֲנִים
צָפוֹנָה חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וְיָמָּה רֹחַב
עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים וְקָדִימָה רֹחַב עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים
וְנֶגְבָּה אֹרֶךְ חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אָלֶף וְהָיָה מִקְדַּשׁ־
יְהוָה בְּתוֹכוֹ׃
11 * לַכֹּהֲנִים הַמְקֻדָּשׁ מִבְּנֵי צָדוֹק אֲשֶׁר שָׁמְרוּ
מִשְׁמַרְתִּי אֲשֶׁר לֹא־תָעוּ בִּתְעוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר
תָּעוּ הַלְוִיִּם׃
12 * וְהָיְתָה לָהֶם תְּרוּמִיָּה מִתְּרוּמַת הָאָרֶץ קֹדֶשׁ
קָדָשִׁים אֶל־גְּבוּל הַלְוִיִּם׃
13 * וְהַלְוִיִּם לְעֻמַּת גְּבוּל הַכֹּהֲנִים חֲמִשָּׁה
וְעֶשְׂרִים אֶלֶף אֹרֶךְ וְרֹחַב עֲשֶׂרֶת אֲלָפִים כָּל־
אֹרֶךְ חֲמִשָּׁה וְעֶשְׂרִים אֶלֶף וְרֹחַב עֲשֶׂרֶת
אֲלָפִים׃
14 * וְלֹא־יִמְכְּרוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא יָמֵר וְלֹא יַעֲבוֹר רֵאשִׁית
הָאָרֶץ כִּי־קֹדֶשׁ לַיהוָה׃

4 * Et super terminum Neptalim, à plaga Orientali vſque ad plagam maris, Manaſſe vna.
5 * Et ſuper terminum Manaſſe, à plaga Orientali vſq; ad plagam maris, Ephraim vna.
6 * Et ſuper terminum Ephraim à plaga Orientali vſque ad plagam maris, Ruben vna.
7 * Et ſuper terminum Ruben, à plaga Orientali vſque ad plagam maris, Iuda vna.
8 * Et ſuper terminum Iuda, à plaga Orientali vſque ad plagam maris, erunt primitiæ quas ſeparabitis viginti quinque millibus latitudinis & longitudinis, ſicut ſingulæ partes à plaga Orientali vſque ad plagam maris. Et erit ſanctuarium in medio eius.
9 * Primitiæ quas ſeparabitis Domino, longitudo viginti quinque millibus, & latitudo decem millibus.
10 * Hæ autem erunt primitiæ ſanctuarij Sacerdotum ad Aquilonem viginti quinque millia, & ad mare latitudinis decem millia. Sed ad Orientem latitudinis decem millia, & ad Meridiem longitudinis viginti quinque millia. Et erit ſanctuarium Domini in medio eius.
B
11 * Sacerdotibus ſanctuarium erit de filiis Sadoch, qui cuſtodierunt ceremonias meas, & non errauerunt cùm errarent filij Iſrael, ſicut errauerunt & Leuitæ.
12 * Et erunt primitiæ de primitiis terræ ſanctum ſanctorum, iuxta terminum Leuitarum.
13 * Sed & Leuitis ſimiliter iuxta fines Sacerdotum viginti quinque millia longitudinis, & latitudinis decem millia. Omnis longitudo viginti & quinque millium, & latitudo decem millium.
14 * Et non venundabunt ex eo neq; mutabunt, neque transferentur primitiæ terræ, quia ſanctificatæ ſunt Domino.

תרגום יונתן

4 וְעַל תְּחוּם נַפְתָּלִי מֵרוּחַ קִדּוּמָא עַד רוּחַ מַעַרְבָא מְנַשֶּׁה חַד׃
5 וְעַל תְּחוּם מְנַשֶּׁה מֵרוּחַ קִדּוּמָא עַד רוּחַ מַעַרְבָא אֶפְרַיִם חַד׃
6 וְעַל תְּחוּם אֶפְרַיִם מֵרוּחַ קִדּוּמָא עַד רוּחַ מַעַרְבָא רְאוּבֵן חַד׃
7 וְעַל תְּחוּם רְאוּבֵן מֵרוּחַ קִדּוּמָא עַד רוּחַ מַעַרְבָא יְהוּדָה חַד׃
8 וְעַל תְּחוּם יְהוּדָה מֵרוּחַ מַדִּנְחָא עַד רוּחַ מַעַרְבָא תְּהֵי אַפְרָשׁוּתָא דְתַפְרְשׁוּן עֶשְׂרִין וַחֲמֵשׁ אַלְפִין פּוּתְיָא וְאוּרְכָּא כְּחַד מִן חֶלְקַיָא
מִמַּדִּנְחָא עַד רוּחַ מַעַרְבָא וִיהֵא בֵּית מַקְדְּשָׁא בְּגַוֵּהּ׃
9 אַפְרָשׁוּתָא דְתַפְרְשׁוּן קֳדָם יְיָ אוּרְכָּא עֶשְׂרִין וַחֲמְשָׁא אַלְפִין וּפוּתְיָא עַשְׂרָא אַלְפִין׃
10 וּלְאִלֵּין תְּהֵא אַפְרָשׁוּת קֻדְשָׁא לְכָהֲנַיָא לְצִפּוּנָא עֶשְׂרִין וַחֲמְשָׁא אַלְפִין וּלְמַעַרְבָא פּוּתְיָא עַשְׂרָא אַלְפִין וּלְמַדִּנְחָא פּוּתְיָא עַשְׂרָא אַלְפִין
וְלִדְרוֹמָא אוּרְכָּא עֶשְׂרִין וַחֲמְשָׁא אַלְפִין וִיהֵא בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ בְּגַוֵּהּ׃
11 לְכָהֲנַיָא דְקַדִּישִׁין מִבְּנֵי צָדוֹק דְּנַטַּרוּ מַטְּרַת מֵימְרִי דְּלָא טְעוֹ בְּמִטְעֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּמָא דִטְעוֹ לֵיוָאֵי׃
12 וּתְהֵא לְהוֹן אַפְרָשׁוּתָא מֵאַפְרָשׁוּת אַרְעָא קוֹדֶשׁ קֻדְשִׁין עַל תְּחוּם לֵיוָאֵי׃
13 וְלֵיוָאֵי לָקֳבֵיל תְּחוּם כָּהֲנַיָא עֶשְׂרִין וַחֲמְשָׁא אַלְפִין אוּרְכָּא וּפוּתְיָא עַשְׂרָא אַלְפִין כָּל אוּרְכָּא עֶשְׂרִין וַחֲמְשָׁא אַלְפִין וּפוּתְיָא עַשְׂרָא אַלְפִין׃
14 וְלָא יְזַבְּנוּן מִנֵּהּ וְלָא יְחַלְּפוּן וְלָא יַעְבַּר רֵישׁ אַרְעָא אֲרֵי קֻדְשָׁא קֳדָם יְיָ׃

*Et à terminis Nephthalim ab Oriente vſ- 4
que ad ea quæ ad mare, Manaſſe vna.

*Et à terminis Manaſſe ab Oriente vſque 5
ad ea quæ ad mare, Ephraim vna.

*Et à terminis Ephraim ab his quæ ad O- 6
rientem vſque ad ea quæ ad mare, Ruben vna.

*Et à terminis Ruben ab his quæ ad Orien- 7
tem vſque ad ea quæ ad mare, Iuda vna.

*Et à terminis Iuda ab his quæ ad Orien- 8
tem quidem ſit initium ſeparationis quinque
& viginti millia latitudo, & longitudo ſicut
vna partium ab his quæ ad Orientem & vſ-
que ad ea quæ ad mare. & erit ſanctum in me-
dio eorum:

*Primitiæ quas ſeparabunt Domino longi- 9
tudo quinque & viginti millia, & latitudo
decem millia.

*Et hæ primitiæ ſanctificationis Sacerdoti- 10
bus ad Aquilonem viginti quinque millia, &
ad mare latitudo decem millia, & ad Orien-
tem latitudo decem millia, & ad Meridiem
viginti quinque millia. & mons ſanctus erit
in medio eius

*Sacerdotibus ſanctificatis filiis Sadoch cu- 11
ſtodientibus domus cuſtodias qui non errauе-
runt in errore filiorum Iſrael, quemadmodum
errauerunt Leuitæ.

*Et erunt eis primitiæ datæ ex primitiis ter- 12
ræ ſanctum ſanctorum à terminis Leuitarum.

*At Leuitis quæ ſunt iuxta terminos Sa- 13
cerdotum longitudo viginti quinque millia, &
latitudo decem millia, omnis longitudo viginti
quinque millia, & latitudo viginti millia.

*Non venundabuntur ex eo, neque me- 14
tientur, neque auferentur primitiæ terræ, quia
ſanctum eſt Domino.

4 *καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων νεφθαλεὶμ ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως
τῶν πρὸς θάλασσαν, μανασσῆ μία.

5 *καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων μανασσῆ ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως τῶν
πρὸς θάλασσαν, ἐφραῒμ μία.

6 *καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων ἐφραῒμ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς
ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν, ῥουβὴν μία.

7 *καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων ῥουβὴν ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς
ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν, ἰούδα μία.

8 *καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων ἰούδα ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς μὲν
εἴη ἡ ἀρχὴ τοῦ ἀφορισμοῦ πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδες εὖ-
ρος, καὶ μῆκος καθὼς μία τῶν μερίδων ἀπὸ τῶν πρὸς
ἀνατολὰς καὶ ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν· καὶ ἔσται τὸ ἅγιον
ἐν μέσῳ αὐτῶν,

9 *ἀπαρχὴ ἣν ἀφοριοῦσιν τῷ κυρίῳ μῆκος πέντε καὶ
εἴκοσι χιλιάδες καὶ τὸ εὖρος δέκα χιλιάδες.

10 *καὶ αὗται αἱ ἀπαρχαὶ τοῦ ἁγιάσματος τοῖς ἱερεῦσιν
πρὸς βορρᾶν, εἰκοσιπέντε χιλιάδες, καὶ πρὸς θάλασσαν
τὸ εὖρος δέκα χιλιάδες, καὶ πρὸς ἀνατολὰς τὸ εὖρος δέ-
κα χιλιάδες, καὶ πρὸς νότον εἰκοσιπέντε χιλιάδες. καὶ τὸ
ὄρος τὸ ἅγιον ἔσται ἐν μέσῳ αὐτοῦ

11 *τοῖς ἱερεῦσι τοῖς ἡγιασμένοις υἱοῖς σαδοὺχ τοῖς φυ-
λάσσουσι τοῦ οἴκου τὰς φυλακὰς οἵτινες οὐκ ἐπλανήθησαν
ἐν τῇ πλανήσει υἱῶν ἰσραὴλ ὃν τρόπον ἐπλανήθησαν οἱ
λευῖται.

12 *καὶ ἔσται αὐτοῖς ἡ ἀπαρχὴ δεδομένη ἐκ τῶν ἀπαρχῶν
τῆς γῆς ἅγιον ἁγίων ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν λευϊτῶν.

13 *τοῖς δὲ λευΐταις τὰ ἐχόμενα τῶν ὁρίων τῶν ἱερέων μῆ-
κος εἰκοσιπέντε χιλιάδες, καὶ εὖρος δέκα χιλιάδες, πᾶν
τὸ μῆκος εἰκοσιπέντε χιλιάδες, καὶ εὖρος εἴκοσι χι-
λιάδες.

14 *οὐ πραθήσεται ἐξ αὐτοῦ, οὐδὲ καταμετρηθήσε-
ται οὐδὲ ἀφαιρεθήσεται τὰ πρωτογεννήματα τῆς γῆς,
ὅτι ἅγιόν ἐστι τῷ κυρίῳ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et iuxta terminum Neptali à plaga Orientali vſque ad plagam Occidentalem, Manaſſe vna.
5 Et iuxta terminum Manaſſe à plaga Orientali vſque ad plagam Occidentalem, Ephraim vna.
6 Et iuxta terminum Ephraim à plaga Orientali vſque ad plagam Occidentalem, Ruben vna.
7 Et iuxta terminum Ruben à plaga Orientali vſque ad plagam Occidentalem, Iuda vna.
8 Et iuxta terminum Iuda à plaga Orientali vſq; ad plagam Occidentalem erit ſeparatio quam ſeparabitis, viginti quinque milliũ lati-
tudinis, longitudinis verò ſicut vnius ex aliis partibus à plaga Orientali vſque ad plagam Occidentalem: & erit via ſtrata ſanctuarij in me-
dio eius.
9 Separatio quam ſeparabitis coram Domino, habebit longitudinem viginti quinque millium, & latitudinem decem
millium.
10 Et his erit ſeparatio ſancta *nempe* Sacerdotibus: ad Aquilonem, *longitudinis* viginti quinque millium, & ad Occidentem la-
titudinis decem millium, & ad Orientem latitudinis decem millium, & ad Auſtrum longitudinis viginti quinque millium: & erit ſtrata
via ſanctuarii in medio eius.
11 Sacerdotibus qui ſanctificati ſunt de filiis Sadok qui cuſtodierunt cuſtodiam verbi mei, &
non errauerunt cùm errarent filii Iſrael ſicut errauerunt Leuitæ.
12 Et erit eis ſeparatio de ſeparatione terræ ſanctitas ſanctitatum iuxta terminum Leuitarum.
13 Et Leuitis iuxta terminum Sacerdotum viginti quinque millia longitudinis & latitudinis decem millia. omnis longitudo, viginti
quinque millia, & latitudo decem millia.
14 Et non venundabunt ex eo, nec commutabunt; nec transferentur
primitiæ terræ, quia ſanctificatæ ſunt coram Domino.

15 * וחמשת אלפים הנותר ברחב על־פני חמשה
ועשרים אלף חל־הוא לעיר למושב ולמגרש
והיתה העיר בתוכה:
16 * ואלה מדותיה פאת צפון חמש מאות וארבעת
אלפים ופאת־נגב חמש חמש מאות וארבעת
אלפים ומפאת קדים חמש מאות וארבעת אלפים
ופאת־ימה חמש מאות וארבעת אלפים:
17 * והיה מגרש לעיר צפונה חמשים ומאתים
ונגבה חמשים ומאתים וקדימה חמשים ומאתים
וימה חמשים ומאתים:
18 * והנותר בארך לעמת תרומת הקדש עשרת
אלפים קדימה ועשרת אלפים ימה והיה לעמת
תרומת הקדש והיתה תבואתה ללחם לעבדי
העיר:
19 * והעבד העיר יעבדוהו מכל שבטי ישראל:
20 * כל־התרומה חמשה ועשרים אלף בחמשה
ועשרים אלף רביעית תרימו את־תרומת הקדש
אל־אחזת העיר:
21 * והנותר לנשיא מזה ומזה לתרומת־הקדש
ולאחזת העיר אל־פני חמשה ועשרים אלף תרומה
עד־גבול קדימה וימה על־פני חמשה ועשרים
אלף על־גבול ימה לעמת חלקים לנשיא והיתה
תרומת הקדש ומקדש הבית בתוכה:
22 * ומאחזת הלוים ומאחזת העיר בתוך אשר
לנשיא יהיה בין גבול יהודה ובין גבול בנימן
לנשיא יהיה:
23 * ויתר השבטים מפאת קדימה עד־פאת־ימה
בנימן אחד:
24 * ועל גבול בנימן מפאת קדימה עד־פאת־ימה
שמעון אחד:

15 * Quinque millia autem quę superſunt
in latitudine per viginti quinque millia,
prophana erunt vrbis in habitaculum &
in ſuburbana. Et erit ciuitas in medio eius.
16 * Et hæ menſurę eius. Ad plagam Septentrionalem quingēta & quatuor millia,
& ad plagam Meridianam quingenta &
quatuor millia, & ad plagam Orientalem
quingenta & quatuor millia, & ad plagam
Occidentalē quingenta & quatuor millia.
17 * Erunt autem ſuburbana ciuitatis ad
Aquilonem ducenta quinquaginta, & ad
C Meridiem ducenta quinquaginta, & ad Orientem ducenta quinquaginta, & ad mare ducenta quinquaginta.
18 * Quod autem reliquum fuerit in longitudine ſecundùm primitias ſanctuarij
decem millia in Orientem, & decem millia in Occidentem erunt ſicut primitię ſanctuarij, & erunt fruges eius in panes his
qui ſeruiunt ciuitati.
19 * Seruientes autem ciuitati operabuntur ex omnibus tribubus Iſrael.
20 * Omnes primitiæ viginti quinq; millium per viginti quinque millia in quadrum ſeparabuntur in primitias ſanctuarij & in poſſeſſionem ciuitatis.
21 * Quod autem reliquum fuerit, principis erit ex omni parte primitiarum ſanctuarij & poſſeſſionis ciuitatis e regione viginti quinque millium primitiarum, vſque
ad terminum Orientalem, ſed & à mari e
regione viginti quinque millium vſque ad
terminū maris, ſimiliter in partibus principis erit. Et erunt primitiæ ſanctuarij, &
ſanctuarium templi in medio eius.
22 * De poſſeſſione autē Leuitarum, & de
poſſeſſione ciuitatis in medio partiū principis erit inter terminum Iuda & inter terminum Beniamin, & ad principem pertinebit.
23 * Et reliquis tribubus à plaga
Orientali vſq; ad plagam Occidentalem,
Beniamin vna.
24 * Et contra terminum Beniamin à plaga Orientali vſque ad plagam Occidentalem, Symeon vna.

תרגום יונתן

15 וחמשא אלפין דאשתארו כפותיא על אפי עשרין וחמשא אלפין חולא הוא לקרתא למותב ולרוח ויהא כיבש קרתא בגויה:
16 ואלין משחתהא לרוח צפונא ארבעה אלפין וחמש מאה ולרוח דרומא ארבעה אלפין וחמש מאה ומרוח מדנחא ארבעה אלפין
וחמש מאה ולרוח מערבא ארבעה אלפין וחמש מאה:
17 ויהא רוחא לקרתא לצפונא מאתן וחמשין ולדרומא מאתן וחמשין ולמדנחא מאתן וחמשין ולמערבא מאתן וחמשין:
18 ודישתאר באורכא לקביל אפרשות קודשא עשרא אלפין למדנחא עשרא אלפין למערבא ויהא לקביל אפרשות קודשא ותהא
עללתה למיכל לדמפלחין בקרתא:
19 ודמפלח בקרתא יפלחונה מכל שבטיא דישראל:
20 כל אפרשותא עשרין וחמשא אלפין ועשרין וחמשא אלפין מרבע תפרשון ית אפרשות קודשא לאחסנת קרתא:
21 ודישתאר לרבא מכא ומכא לאפרשות קודשא ולאחסנת קרתא לקביל חמשא ועשרין אלפין אפרשותא עד תחום מדנחא ולמערבא
לקביל עשרין וחמשא אלפין עד תחום מערבא לקביל חד מן חלקיא לרבא ותהא אפרשות קודשא וכיבש מקדש ביתא בגויה:
22 ומאחסנת ליואי ומאחסנת קרתא במציעין דלרבא יהא בין תחום יהודה ובין תחום בנימן לרבא יהא:
23 ושאר שבטיא מרוח מדנחא ועד רוח מערבא בנימן חד: 24 ועל תחום בנימן מרוח מדנחא עד רוח מערבא שמעון חד:

15 *At quinque millia superflua in latitudine in quinque & viginti millibus, antemurale erit vrbi in domum & in spatium eius, & erit ciuitas in medio eius.*

15 τὰς δὲ ε΄. χιλιάδας τὰς περισσὰς ἐπὶ τῷ πλάτει ἐπὶ ταῖς .ε΄. καὶ .κ΄. χιλιάσιν, προτείχισμα ἔσται τῇ πόλει εἰς τὴν κατοικίαν καὶ εἰς διάστημα αὐτοῦ, καὶ ἔσται ἡ πόλις ἐν μέσῳ αὐτοῦ.

16 *Et istæ mensuræ eius, ab his quæ ad Aquilonem quingenta & quatuor millia, & ab his quæ ad Meridiem quingenta quatuor millia, & ab his quæ ad Orientem quingenta & quatuor millia, & ab his quæ ad mare quatuor millia quingenta.*

16 καὶ ταῦτα τὰ μέτρα αὐτῆς, ἀπὸ τῶν πρὸς βορρᾶν, φ΄. καὶ τετρακισχίλιοι. καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς νότον, φ΄. τετρακισχίλιοι, καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολάς, φ΄. καὶ .δ΄. χιλιάδες, καὶ ἀπὸ τῶν πρὸς θάλασσαν τετρακισχιλίοις πεντακοσίοις.

17 *Et erit spatiũ ciuitati ad Aquilonem ducenta quinquaginta, et ad Meridiẽ ducenta quinquaginta, et ad Orientem ducenta quinquaginta, & ad mare ducenta quinquaginta.*

17 καὶ ἔσται διάστημα τῇ πόλει πρὸς βορρᾶν .σν΄. καὶ πρὸς νότον .σν΄. καὶ πρὸς ἀνατολὰς .σν΄. καὶ πρὸς θάλασσαν .σν΄.

18 *Et residuum longitudinis quod iuxta primitias sanctorum decẽ millia ad mare; & erunt primitiæ sancti, & erunt fruges eius in panes his qui operantur ciuitatem.*

18 καὶ τὸ περισσὸν τοῦ μήκους τὸ ἐχόμενον τῶν ἀπαρχῶν τῶν ἁγίων .ι΄. χιλιάδες πρὸς θάλασσαν. καὶ ἔσονται αἱ ἀπαρχαὶ τοῦ ἁγίου, καὶ ἔσται τὰ γενήματα αὐτῆς εἰς ἄρτους τοῖς ἐργαζομένοις τὴν πόλιν.

19 *At operantes ciuitatem operabuntur eam ex omnibus tribubus Israel.*

19 οἱ δὲ ἐργαζόμενοι τὴν πόλιν ἐργῶνται αὐτὴν ἐκ πασῶν φυλῶν τοῦ ἰσραήλ.

20 *Omnes primitiæ quinque & viginti millia per quinque & viginti millia quadrangulare separabuntur primitiæ sancti à possessione ciuitatis.*

20 πᾶσα ἡ ἀπαρχὴ .ε΄. καὶ .κ΄. χιλιάδες ἐπὶ .ε΄. καὶ κ΄. χιλιάδας τετράγωνον ἀφοριοῦνται αἱ ἀπαρχαὶ τοῦ ἁγίου ἀπὸ τῆς κατασχέσεως τῆς πόλεως.

21 *At residuum principi ex hoc & ex hoc ex primitiis sancti, & in possessionem ciuitatis per quinque & viginti millia longitudo vsque ad terminos qui ad Orientẽ, & ad mare per quinque & viginti millia vsque ad terminos qui ad mare iuxta partes principis. Et erunt primitiæ sanctorum & sanctificatio domus in medio eius.*

21 τὸ δὲ περισσὸν τῷ ἡγουμένῳ ἐκ τούτου καὶ ἐκ τούτου ἐκ τῶν ἀπαρχῶν τοῦ ἁγίου, καὶ εἰς τὴν κατάσχεσιν τῆς πόλεως ἐπὶ .ε΄. καὶ .κ΄. χιλιάδας μῆκος ἕως τῶν ὁρίων τῶν πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς θάλασσαν ἐπὶ .ε΄. καὶ .κ΄. χιλιάδας ἕως τῶν ὁρίων τῶν πρὸς θάλασσαν ἐχόμενα τῶν μερίδων τοῦ ἀφηγουμένου. καὶ ἔσται ἡ ἀπαρχὴ τῶν ἁγίων καὶ τὸ ἁγίασμα τοῦ οἴκου ἐν μέσῳ αὐτῆς.

22 *Et à Leuitis à possessione ciuitatis in medio principis erit. Inter terminos Iuda et inter terminos Beniamin, principi erit.*

22 καὶ παρὰ τῶν λευιτῶν ἀπὸ τῆς κατασχέσεως τῆς πόλεως ἐν μέσῳ τοῦ ἀφηγουμένου ἔσται. ἀναμέσον τῶν ὁρίων ἰούδα καὶ ἀναμέσον τῶν ὁρίων βενιαμείν, τῷ ἀφηγουμένῳ ἔσται.

23 *Et residuum tribuum ab his quæ ad Orientem vsque ad ea quæ ad mare, Beniamin vna.*

23 καὶ τὸ περισσὸν τῶν φυλῶν ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν, βενιαμεὶμ μία.

24 *Et à terminis Beniamin ab his quæ ad Orientem vsque ad ea quæ ad mare, Symeõ vna.*

24 καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν βενιαμεὶν ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν, συμεὼν μία.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Et quinque millia quæ supersunt in latitudine è regione viginti quinque millium, erunt prophana ad vrbem, ad habitaculum & ad suburbana. et erit strata via ciuitatis in medio eius. 16 Et hæ sunt mensuræ eius: ad plagam Septentrionalem quatuor millia & quingenta; & ad plagam Meridionalem quatuor millia & quingenta; & à plaga Orientali quatuor millia & quingenta; & ad plagam Occidentalem itidem quatuor millia & quingenta. 17 Et suburbanum vrbis ad Aquilonem erit ducentorum & quinquaginta; & ad Austrum ducentorum & quinquaginta; & ad Orientem ducentorum & quinquaginta; & ad Occidentem ducentorum & quinquaginta.

18 Quod autem reliquum fuerit in longitudine secundum separationem sanctitatis, viginti millia ad Orientem, & viginti millia ad Occidentem; & erit iuxta separationem sanctitatis, eritque fructus eius in cibum his qui seruiunt in ciuitate.

19 Et qui seruiunt in ciuitate, operabuntur eam ex omnibus tribubus Israel.

20 Omnis separatio erit viginti quinque millium cum viginti quinque millibus: in quadrum separabitis separationem sanctitatis in possessionem ciuitatis.

21 Et quod reliquum fuerit, principis erit hinc & inde in separationem sanctitatis & in possessionem ciuitatis è regione viginti quinque millium separationis vsque ad terminum Orientalem. Et ad Occidentem è regione viginti quinque millium vsque ad terminum Occidentis è regione vniuscuiusque partium, principis erit. Et erit separatio sancta, & via strata sanctuarij domus in medio eius.

22 Et de possessione Leuitarum & de possessione ciuitatis in intermediis quæ principis erunt; quod fuerit inter terminum Iuda & terminum Beniamin, principis erit. 23 Et reliquum tribuum, à plaga Orientali vsque ad plagam Occidentalem, Beniamin vna.

24 Et iuxta terminum Beniamin à plaga Orientali vsque ad plagam Occidentalem, Simeon vna.

25 * ועל גבול שמעון מפאת קדימה עד פאת ימה
26 יששכר אחד: * ועל גבול יששכר מפאת
קדימה עד פאת ימה זבולן אחד:
27 * ועל גבול זבולן מפאת קדימה עת פאת ימה
28 גד אחד: * ועל גבול גד אל פאת נגב תימנה
והיה גבול מתמר מי מריבת קדש נחלה על הים
29 הגדול: * זאת הארץ אשר תפילו מנחלה
לשבטי ישראל ואלה מחלקותם נאם אדני יהוה:
30 * ואלה תוצאת העיר מפאת צפון חמש מאות
31 וארבעת אלפים מדה: * ושערי העיר על שמות
שבטי ישראל שערים שלושה צפונה שער ראובן
אחד שער יהודה אחד שער לוי אחד:
32 * ואל פאת קדימה חמש מאות וארבעת אלפים
ושערים שלשה ושער יוסף אחד שער בנימן אחד
שער דן אחד:
33 * ופאת נגבה חמש מאות וארבעת אלפים מדה
ושערים שלשה שער שמעון אחד שער יששכר
אחד שער זבולן אחד:
34 * פאת ימה חמש מאות וארבעת אלפים
שעריהם שלשה שער גד אחד שער אשר אחד
35 שער נפתלי אחד: * סביב שמנה עשר אלף
ושם העיר מיום יהוה שמה:

25 * Et ſuper terminum Symeonis à pla
Orientali vſque ad plagam Occidentale
Iſachar vna.
26 * Et ſuper terminum Iſachar à pla
Orientali vſque ad plagam Occidenta
Zabulon vna.
27 * Et ſuper terminum Zabulon à pla
Orictali vſque ad plagam maris, Gad vna.
28 * Et ſuper terminum Gad ad plagā Au
ſtri in meridiem. Et erit finis de Thamar
vſque ad aquas contradictionis Cades, hæ
reditas contra mare magnum.
29 * Hæc eſt terra quam mittetis in ſortem
tribubus Iſrael, & hæ partitiones earum, ait
Dominus Deus.
30 * Et hi egreſſus ciuitatis: A plaga Sep
trionali quingentos quatuor millia me
31 rabis. * Et portæ ciuitatis nominib
tribuum Iſrael. Portæ tres à Septentrio
porta Ruben vna, porta Iuda vna, porta
32 Leui vna. * Et ad plagam Orienta
quingētos & quatuor millia. Et portæ tre
porta Ioſeph vna, porta Beniamin vna, por
33 ta Dan vna. * Et ad plagam Meridian
quingentos & quatuor millia metieris. E
portæ tres; porta Symeonis vna, porta Iſ
char vna, porta Zabulon vna.
34 * Et ad plagam Occidentalem quingen
tos & quatuor millia. Et portæ tres, porta
Gad vna, porta Aſer vna, porta Nepth
35 vna. * Per circuitum decem & octo m
lia. Et nomen ciuitatis ex illa die Dom
nus ibidem.

תרגום יונתן

25 ועל תחום שמעון מרוח מדנחא ועד רוח מערבא יששכר חד: 26 ועל תחום יששכר מרוח מדנחא עד רוח מערבא זבולן חד:
27 ועל תחום זבולן מרוח מדנחא עד רוח מערבא גד חד: 28 ועל תחום גד לרוח עבר דרומא ויהי תחומא מיריחו מימצות
רקם אחסנא לימא רבא: 29 דא ארעא דתתפלגון לאחסנא לשבטיא דישראל ואלין פלגותהון אמר יוי אלהים:
30 ואלין מפקני קרתא מרוח צפונא ארבעה אלפין וחמש מאה משחא:
31 ותרעי קרתא על שמהת שבטיא דישראל תרעין תלתא פתיחין לצפונא תרע ראובן חד תרע יהודה חד תרע לוי חד:
32 ולרוח מדנחא ארבעה אלפין וחמש מאה ותרעין תלתא תרע יוסף חד תרע בנימן חד תרע דן חד: 33 ולרוח דרומא ארבעה
אלפין וחמש מאה משחן ותרעין תלתא תרע שמעון חד תרע יששכר חד תרע זבולן חד:
34 ולרוח מערבא ארבעת אלפין וחמש מאה ותרעיהון תלתא תרע גד חד תרע אשר חד תרע נפתלי חד:
35 סחור סחור תמנת עשר אלפין ושמא דקרתא יתפרש מיומא דישרי יוי שכנתיה תמן:

תם ספר יחזקאל

נקרא ומוגה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצות פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח:

ב א מ

*Et à terminis Symeon ab his quæ ad Orien- 25
tem vſque ad ea quæ ad mare, Iſſachar vna.*
*Et à terminis Iſſachar ab his quæ ad Orien- 26
tem vſque ad ea quæ ad mare, Zabulon vna.*
*Et à terminis Zabulō ab his quæ ad Orien- 27
tem vſque ad ea quæ ad mare, Gad vna.*
*Et à terminis Gad vſque ea quæ ad Aphri- 28
cum. Et erunt termini eius à Theman, & aqua
Meriboth Cades hæreditatis, vſque ad mare ma
gnum.*
*Hæc terra quam iacietis in ſorte tribubus 29
Iſrael: & iſtæ diuiſiones eorum, dicit Dominus
Deus.*
*Et iſte exitus ciuitatis quæ ad Aquilonem 30
quatuor millia & quingenti menſura.*
*Et portæ ciuitatis in nominibus tribuum 31
Iſrael, portæ tres ad Aquilonē; porta Ruben vna,
& porta Iuda vna, & porta Leui vna.*
*Et quæ ad Orientē quatuor millia et quin- 32
genti & portæ tres; porta Ioſeph vna, & porta
Beniamin vna, & porta Dan vna.*
*Et quæ ad Auſtrum, quatuor millia & 33
quingenti menſura, portæ tres; porta Symeon
vna, porta Iſſachar vna, & porta Zabulon vna.*
*Et quæ ad mare quatuor millia quingenti 34
menſura, portæ tres; porta Gad vna, & porta
Aſer vna, & porta Nephtalim vna.*
*Circuitus decem & octo millia, & nomen 35
ciuitatis ex qua die fuerit erit nomen eius.*

25 καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν συμεὼν ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατο-
λὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν, ἰσάχαρ μία.
26 καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων ἰσάχαρ ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς
ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν, ζαβουλὼν μία.
27 καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν ζαβουλῶν ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνα-
τολὰς ἕως τῶν πρὸς θάλασσαν, γὰδ μία.
28 καὶ ἀπὸ τῶν ὁρίων γὰδ ἕως τῶν πρὸς λίβα. καὶ
ἔσται τὰ ὅρια αὐτοῦ ἀπὸ θαιμὰν καὶ ὕδατος μαριμὼθ κά-
δης κληρονομίας, ἕως τῆς θαλάσσης τῆς μεγάλης.
29 αὕτη ἡ γῆ ἣν βαλεῖτε ἐν κλήρῳ ταῖς φυλαῖς
ἰσραήλ. καὶ οὗτοι οἱ διαμερισμοὶ αὐτῶν, λέγει κύριος ὁ θεός.
30 καὶ αὗται αἱ διεκβολαὶ τῆς πόλεως αἱ πρὸς βορρᾶν
τετρακισχίλιοι καὶ πεντακόσιοι τῷ μέτρῳ.
31 καὶ αἱ πύλαι τῆς πόλεως ἐπ' ὀνόμασιν φυλῶν τοῦ ἰσ-
ραήλ, πύλαι τρεῖς πρὸς βορρᾶν. πύλη ῥουβὴν μία, καὶ
πύλη ἰούδα μία, καὶ πύλη λευὶ μία.
32 καὶ τὰ πρὸς ἀνατολὰς τετρακισχίλιοι καὶ .φ'. καὶ
πύλαι τρεῖς. πύλη ἰωσὴφ μία, καὶ πύλη βενιαμεὶν μία,
καὶ πύλη δὰν μία.
33 καὶ τὰ πρὸς νότον τετρακισχίλιοι καὶ φ. μέτρῳ, πύ-
λαι τρεῖς. πύλη συμεὼν μία, πύλη ἰσάχαρ μία, καὶ πύ-
λη ζαβουλὼν μία.
34 καὶ τὰ πρὸς θάλασσαν τετρακισχίλιοι πεντακό-
σιοι μέτρῳ, πύλαι τρεῖς, πύλη γὰδ μία, καὶ πύλη ἀσὴρ
μία, καὶ πύλη νεφθαλεὶμ μία.
35 κύκλωμα .ιη'. χιλιάδες καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως
ἀφ' ἧς ἂν ἡμέρας γένηται ἔσται τὸ ὄνομα αὐτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

25 Et iuxta terminum Simeon à plaga Orientali vſque ad plagam Occidentalem, Iſſachar vna.
26 Et iuxta terminum Iſſachar à plaga Orientali vſque ad plagam Occidentalem, Zabulon vna.
27 Et iuxta terminum Zabulon à plaga Orientali vſque ad plagam Occidentalem, Gad vna.
28 Et iuxta terminum Gad ad plagam partis Auſtralis; & erit terminus à Ierico vſque ad aquas contradictionis Cades, hæreditas
vſque ad mare magnum.
29 Hæc eſt terra quam diuidetis in poſſeſſionem tribubus Iſrael, & hæ ſunt diuiſiones eorum, ait Dominus Deus.
30 Hi autem ſunt egreſſus ciuitatis à plaga Septentrionali, quatuor millia & quingenta in menſura.
31 Et portæ ciuitatis erunt ſecundum nomina tribuum Iſrael; tres portæ apertæ ad Septentrionem; porta Ruben vna, porta Iuda vna,
porta Leui vna.
32 Et ad plagam Orientalem quatuor millia & quingenta, & portæ tres; porta Ioſeph vna, porta Beniamin vna, porta Dan vna.
33 Et ad plagā Auſtralē quatuor millia & quingēta in menſura, & portę tres; porta Simeon vna, porta Iſſachar vna, porta Zabulon vna.
34 Et ad plagam Occidentalem quatuor millia & quingenta, & portæ tres; porta Gad vna, porta Aſſer vna, porta Neptali vna.
35 Per circuitum decem & octo millia; & nomen ciuitatis declarabitur à die qua habitare fecerit Dominus maieſtatem ſuam ibi.

FINIS LIBRI EZECHIELIS.

EX REGIS CATHOLICI MANDATO
Benedictus Arias Montanus D. Th. recenſuit & probauit.

B. Arias Montanus

PROLOGVS S. HIERONYMI

IN DANIELEM PROPHETAM.

ANIELEM prophetam iuxta ſeptuaginta Interpretes Domini Saluatoris eccleſiæ non legunt, vtentes Theodotionis editione. Et hoc cur acciderit, neſcio. Siue enim quia ſermo Chaldaicus eſt, & quibuſdã proprietatibus à noſtro eloquio diſcrepat, noluerunt ſeptuaginta Interpretes eaſdem linguæ lineas in tranſlatione ſeruare; ſiue ſub nomine eorum ab alio neſcio quo, non ſatis Chaldæam linguam ſciente, editus eſt liber; ſiue aliud quid cauſæ extiterit ignorans, hoc vnum affirmare poſſum, quòd multum à veritate diſcordet, & recto iudicio repudiatus ſit. Sciendum quippe Danielem maximè & Eſdram Hebraicis quidem literis, ſed Chaldæo ſermone conſcriptos, & vnam Hieremiæ pericopen; Iob quoque cum Arabica lingua plurimam habere ſocietatem. Denique & ego adoleſcentulus poſt Quintiliani & Tullij lectionem ac flores rhetoricos, cùm me in linguæ huius piſtrinum recluſiſſem, & multo ſudore multoque tempore vix cœpiſſem anhelantia ſtridentiaque verba reſonare, & quaſi per cryptam ambulans rarum deſuper lumen aſpicerem; impegi nouiſſimè in Danielem. Et tanto tædio affectus ſum, vt deſperatione ſubita omnem laborẽ veterem voluerim contemnere. Verùm adhortãte me quodam Hebræo, & illud mihi crebrius ſua lingua ingerente, Labor improbus omnia vincit; qui mihi videbar ſciolus inter Hebræos, cœpi rurſus diſcipulus eſſe Chaldaicus. Et, vt verũ fatear, vſque ad præſentem diem magis poſſum ſermonem Chaldaicum legere & intelligere quàm ſonare. Hæc idcirco refero, vt difficultatem vobis Danielis oſtenderem, quæ apud Hebræos nec Suſannæ habet hiſtoriam, nec Hymnum trium puerorum, nec Belis draconiſque fabulas; quas nos (quia in toto orbe diſperſæ ſunt) veru antepoſito eaſque iugulante ſubiecimus, ne videremur apud imperitos magnam partẽ voluminis detruncaſſe. Audiui ego quendam de præceptoribus Iudæorum, cùm Suſannæ derideret hiſtoriam, & à Græco neſcio quo eam diceret eſſe cõfictam; illud opponere quod Origeni quoq; Africanus oppoſuit: Etymologias has ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι, καὶ ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, de Græco ſermone deſcendere. Cuius rei nos intelligentiam noſtris hanc poſſumus dare: vt verbi gratia, dicamus continuò de arbore ilice dixiſſe eū, ilico pereas; & à lentiſco, in lentem te comminuat angelus, vel non lentè pereas; aut lentus, id eſt flexibilis, ducaris ad mortem; ſiue aliud quid ad arboris nomen conueniens. Deinde tantum fuiſſe otij tribus pueris cauillabatur, vt in camino æſtuantis incendij metro luderent, & per ordinẽ ad laudem Dei omnia elementa prouocarent. Aut quod miraculum diuinæque aſpirationis indicium, vel draconem interfectum offa picis, vel ſacerdotum Belis machinas deprehenſas; quę magis prudentia ſolertis viri quàm prophetali eſſent ſpiritu perpetrata. Cùm verò ad Habacuc veniret & de Iudæa in Chaldæam raptũ diſcophorum lectitaret, quærebat exemplum vbi legiſſemus in toto veteri teſtamento quenquam ſanctorum graui volaſſe corpore, & in puncto horæ tanta terrarum ſpatia tranſiſſe. Cui cùm quidam è noſtris

ſtris ſatis ad loquendum promptulus Ezechielem adduxiſſet in medium, & diceret eum de Chaldæa in Iudæam fuiſſe tranſlatum; deriſit hominē, & ex ipſo volumine demonſtrauit Ezechielem in ſpiritu ſe vidiſſe tranſpoſitum. Denique & apoſtolum noſtrum, videlicet vt eruditum virum & qui legem ab Hebræis didiciſſet, non fuiſſe auſum affirmare ſe raptum in corpore, ſed dixiſſe: Siue in corpore ſiue extra corpus, neſcio; Deus ſcit. His & talibus argumentis apocryphas in libro Eccleſiæ fabulas arguebat. Super qua re lectoris arbitrio iudicium derelinquens, illud admoneo, non haberi Danielem apud Hebreos inter prophetas, ſed inter eos qui Hagiographa cōſcripſerūt. In tres ſiquidē partes omnis ab eis Scriptura diuiditur, in Legē, in Prophetas, & in Hagiographa, id eſt, in quinque & octo & in vndecim libros; de quo non eſt huius temporis diſſerere. Quæ autem ex hoc propheta imò contra hunc librum Porphyrius obiiciat, teſtes ſunt Methodius, Euſebius, & Apollinaris; qui multis verſuum millibus eius veſaniæ reſpondentes, neſcio an curioſo lectori ſatisfecerint. Vnde obſecro vos, ô Paula & Euſtochium, fundatis pro me ad Dominum preces, vt quandiu in hoc corpuſculo ſum, ſcribam aliquid gratum vobis, vtile Eccleſiæ, dignum poſteris. Præſentium quippe iudiciis oblatrantium non ſatis moueor, qui in vtranque partem aut amore labuntur aut odio.

א

1 שְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְמַלְכוּת יְהוֹיָקִים
מֶלֶךְ־יְהוּדָה בָּא נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ־
בָּבֶל יְרוּשָׁלַםִ וַיָּצַר עָלֶיהָ׃
2 * וַיִּתֵּן אֲדֹנָי בְּיָדוֹ אֶת־יְהוֹיָקִים מֶלֶךְ־יְהוּדָה
וּמִקְצָת כְּלֵי בֵית־הָאֱלֹהִים וַיְבִיאֵם אֶרֶץ־שִׁנְעָר
בֵּית אֱלֹהָיו וְאֶת־הַכֵּלִים הֵבִיא בֵּית אוֹצַר אֱלֹהָיו׃
3 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאַשְׁפְּנַז רַב סָרִיסָיו לְהָבִיא מִבְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וּמִזֶּרַע הַמְּלוּכָה וּמִן־הַפַּרְתְּמִים׃
4 * יְלָדִים אֲשֶׁר אֵין־בָּהֶם כָּל־מאוּם וְטוֹבֵי מַרְאֶה
וּמַשְׂכִּילִים בְּכָל־חָכְמָה וְיֹדְעֵי דַעַת וּמְבִינֵי מַדָּע
וַאֲשֶׁר כֹּחַ בָּהֶם לַעֲמֹד בְּהֵיכַל הַמֶּלֶךְ וּלְלַמְּדָם סֵפֶר
5 וּלְשׁוֹן כַּשְׂדִּים׃ * וַיְמַן לָהֶם הַמֶּלֶךְ דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ
מִפַּת־בַּג הַמֶּלֶךְ וּמִיֵּין מִשְׁתָּיו וּלְגַדְּלָם שָׁנִים שָׁלוֹשׁ
וּמִקְצָתָם יַעַמְדוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃
6 * וַיְהִי בָהֶם מִבְּנֵי יְהוּדָה דָּנִיֵּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל
7 וַעֲזַרְיָה׃ * וַיָּשֶׂם לָהֶם שַׂר הַסָּרִיסִים שֵׁמוֹת וַיָּשֶׂם
לְדָנִיֵּאל בֵּלְטְשַׁאצַּר וְלַחֲנַנְיָה שַׁדְרַךְ וּלְמִישָׁאֵל
8 מֵישַׁךְ וְלַעֲזַרְיָה עֲבֵד נְגוֹ׃ * וַיָּשֶׂם דָּנִיֵּאל עַל־
לִבּוֹ אֲשֶׁר לֹא־יִתְגָּאַל בְּפַתְבַּג הַמֶּלֶךְ וּבְיֵין מִשְׁתָּיו
וַיְבַקֵּשׁ מִשַּׂר הַסָּרִיסִים אֲשֶׁר לֹא יִתְגָּאָל׃
9 * וַיִּתֵּן הָאֱלֹהִים אֶת־דָּנִיֵּאל לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים לִפְנֵי
שַׂר הַסָּרִיסִים׃
10 * וַיֹּאמֶר שַׂר הַסָּרִיסִים לְדָנִיֵּאל יָרֵא אֲנִי אֶת־אֲדֹנִי
הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר מִנָּה אֶת־מַאֲכַלְכֶם וְאֶת־מִשְׁתֵּיכֶם
אֲשֶׁר לָמָּה יִרְאֶה אֶת־פְּנֵיכֶם זֹעֲפִים מִן־הַיְלָדִים
11 אֲשֶׁר כְּגִילְכֶם וְחִיַּבְתֶּם אֶת־רֹאשִׁי לַמֶּלֶךְ׃ * וַיֹּאמֶר
דָּנִיֵּאל אֶל־הַמֶּלְצַר אֲשֶׁר מִנָּה שַׂר הַסָּרִיסִים עַל־
12 דָּנִיֵּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה׃ * נַס־נָא אֶת־
עֲבָדֶיךָ יָמִים עֲשָׂרָה וְיִתְּנוּ־לָנוּ מִן־הַזֵּרֹעִים
13 וְנֹאכְלָה וּמַיִם וְנִשְׁתֶּה׃ * וְיֵרָאוּ לְפָנֶיךָ מַרְאֵינוּ
וּמַרְאֵה הַיְלָדִים הָאֹכְלִים אֵת פַּתְבַּג הַמֶּלֶךְ וְכַאֲשֶׁר
תִּרְאֵה עֲשֵׂה עִם־עֲבָדֶיךָ׃
14 * וַיִּשְׁמַע לָהֶם לַדָּבָר הַזֶּה וַיְנַסֵּם יָמִים עֲשָׂרָה׃
15 * וּמִקְצָת יָמִים עֲשָׂרָה נִרְאָה מַרְאֵיהֶם טוֹב וּבְרִיאֵי
בָּשָׂר מִן־כָּל־הַיְלָדִים הָאֹכְלִים אֵת פַּתְבַּג הַמֶּלֶךְ׃
16 * וַיְהִי הַמֶּלְצַר נֹשֵׂא אֶת־פַּתְבָּגָם וְיֵין מִשְׁתֵּיהֶם
וְנֹתֵן לָהֶם זֵרְעֹנִים׃

DANIEL PROPHETA.

CAP. I.

1 ANNO tertio regni Ioachim
A regis Iuda, venit Nabu-
chodonosor rex Babylonis
Hierusalẽ, & obsedit eam.
2 * Et tradidit Dominus in
manu eius Ioachim regem
Iudæ & partẽ vasorũ domus Dei, & asportauit ea in terram Sennaar in domum dei
sui, & vasa intulit in domum thesauri dei
3 sui. * Et ait rex Asphenes præposito eunu-
chorum, vt introduceret de filiis Israel &
de semine regio, & tyrannorum,
4 * Pueros in quibus nulla esset macula,
decoros forma, & eruditos omni sapientia,
cautos scientia & doctos disciplina, & qui
possent stare in palatio regis, vt doceret eos
literas & linguam Chaldæorum.
5 * Et constituit eis rex annonam per sin-
gulos dies de cibis suis, & vino vnde bi-
bebat ipse, vt enutriti tribus annis, postea
starent in conspectu regis.
6 * Fuerunt ergo inter eos de filiis Iudæ,
B Daniel, Ananias, Misael, & Azarias.
7 * Et imposuit eis præpositus eunucho-
rum nomina; Danieli, Balthasar; Ananiæ,
Sidrac; Misaëli, Misac; & Azariæ, Abdena-
8 go. * Proposuit autem Daniel in corde
suo ne pollueretur de mensa regis, neque
de vino potus eius; & rogauit eunucho-
rum præpositum ne contaminaretur.
9 * Dedit autem Deus Danieli gratiam &
misericordiam in conspectu principis eu-
nuchorum.
10 * Et ait princeps eunuchorum ad Da-
C nielem: Timeo ego dominum meum re-
gem, qui constituit vobis cibum & po-
tum; qui si viderit vultus vestros macilen-
tiores præ cæteris adolescentibus coæuis
vestris, condemnabitis caput meum regi.
11 * Et dixit Daniel ad Malassar, quem con-
stituerat princeps eunuchorum super Da-
nielem, Ananiam, Misaëlem, & Aza-
riam:
12 * Tenta nos obsecro seruos tuos diebus
decẽ, & dentur nobis legumina ad vescen-
dum, & aqua ad bibendum.
13 * Et contemplare vultus nostros & vul-
tus puerorum qui vescuntur cibo regio:
& sicut videris, facies cum seruis tuis.
14 * Qui audito sermone huiuscemodi,
tentauit eos diebus decem.
15 * Post dies autem decem apparuerunt
D vultus eorum meliores & corpulentiores
præ omnibus pueris qui vescebantur cibo
regio.
16 * Porrò Malassar tollebat cibaria & vina
potus eorum, dabatque eis legumina.

DANIEL.

CAP. I.

N anno tertio regni Joachim 1
regis Iuda venit Nabuchodo-
nosor rex Babylonis in Hieru
salem, & obsidebat eam.
*Et dedit Dominus in ma- 2
nu eius Joachim regem Juda,
& de parte vasorum domus Domini, et aspor-
tauit ea in terram Senaar domus Dei sui, &
vasa intulit in domum thesauri Dei sui.
*Et ait rex Asphanez principi eunuchorum 3
suorum, vt introduceret de filiis captiuitatis
Israel, & de semine regni, & de tyrannis,
*Juuenes quibus non est in eis omnis macu- 4
la, & pulchros aspectu et intelligentes in omni
sapientia, & scientes scientiam & intelligentes
prudentiam, & quibus est robur eis, vt starent
in domo in conspectu regis, & vt docerent eos
literas & linguam Chaldæorum.
*Et constituit eis rex quod diei quotidie à 5
mensa regis & à vino potus eius, & nutrire
eos annos tres, & post hæc stare in conspectu re-
gis. *Et fuit in eis de filiis Juda Daniel & 6
Ananias & Misael & Azarias.
*Et imposuit eis princeps eunuchorum no- 7
mina; Daniel Baltasar, & Ananiæ Sidrach, &
Misael Misac, & Azariæ Abdenago.
*Et posuit Daniel in cor suum, vt non con- 8
taminaretur in mensa regis, & in vino potus
eius, rogauit principem eunuchorum vt non con
taminaretur.
*Et dedit Deus Daniel in misericordiam & 9
miserationem in conspectu principis eunuchorũ.
*Et dixit princeps eunuchorũ Danieli: Ti- 10
meo ego dominum meum regẽ, qui constituit ci-
bum vestrum et potum vestrum, ne quando vi-
deat facies vestras tristes præter pueros coæta-
neos vestros, & condemnetis caput meum regi.
*Et dixit Daniel ad Malassar, quem consti- 11
tuit princeps eunuchorum super Daniel et Ana-
niam & Azariam & Misael.
*Tenta obsecro seruos tuos dies decem, & 12
dent nobis de seminibus terræ, & comedemus,
& aquam bibemus.
*Et appareant coram te vultus nostri, & 13
vultus puerorum comedentium mensam regis;
& sicut videris fac cum seruis tuis.
*Et audiuit eum, & tentauit eos dies de- 14
cem.
*Et post finem decem dierum visi sunt vul- 15
tus eorum boni & fortes carnibus super omnes
pueros comedentes mensam regis.
*Et fuit Malassar auferens prandium eo- 16
rum, & vinum poculi eorum, & dabat eis
semina.

ΔΑΝΙΗΛ. κεφ. α΄.

1 Ν ἔτει τρίτῳ τῆς βασιλείας ἰωακεὶμ
βασιλέως ἰούδα, ἦλθεν ναβουχοδονόσωρ
βασιλεὺς βαβυλῶνος εἰς ἱερουσαλὴμ,
2 καὶ ἐπολιόρκει αὐτήν. *καὶ ἔδωκεν κύριος ἐν
χειρὶ αὐτοῦ τὸν ἰωακεὶμ βασιλέα ἰούδα καὶ
ἀπὸ μέρους τῶν σκευῶν οἴκου κυρίου, καὶ ἀπήνεγκεν αὐτὰ εἰς
γῆν σενναὰρ οἴκου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καὶ τὰ σκεύη εἰσήνεγκεν εἰς
3 τὸν οἶκον θησαυροῦ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. *καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς
τῷ ἀσφανὲζ τῷ ἀρχιευνούχῳ αὐτοῦ, εἰσαγαγεῖν ἀπὸ τῶν
υἱῶν αἰχμαλωσίας ἰσραὴλ καὶ ἀπὸ τοῦ σπέρματος τῆς βα-
4 σιλείας, καὶ ἀπὸ τῶν φαρθομμεῖν, *νεανίσκους οἷς οὐκ
ἔστιν ἐν αὐτοῖς πᾶς μῶμος, καὶ καλοὺς τῇ ὄψει καὶ συνιέν-
τας ἐν πάσῃ σοφίᾳ καὶ γινώσκοντας γνῶσιν καὶ διανοουμέ-
νους φρόνησιν, καὶ οἷς ἐστιν ἰσχὺς αὐτοῖς, ἑστάναι ἐν τῷ οἴκῳ
ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ διδάξαι αὐτοὺς γράμματα καὶ
5 γλῶσσαν χαλδαίων. *καὶ διέταξεν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς τὸ
τῆς ἡμέρας καθ' ἡμέραν ἀπὸ τῆς τραπέζης τοῦ βασι-
λέως, καὶ ἀπὸ τοῦ οἴνου τοῦ πότου αὐτοῦ, καὶ θρέψαι αὐτοὺς
ἔτη τρία, καὶ μετὰ ταῦτα στῆναι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.
6 *καὶ ἐγένετο ἐν αὐτοῖς ἐκ τῶν υἱῶν ἰούδα δανιὴλ καὶ
ἀνανίας καὶ μισαὴλ καὶ ἀζαρίας.
7 *καὶ ἐπέθηκεν αὐτοῖς ὁ ἀρχιευνοῦχος ὀνόματα, τῷ
δανιὴλ βαλτάσαρ, καὶ τῷ ἀνανίᾳ σεδράχ, καὶ τῷ μισαὴλ
μισάκ, καὶ τῷ ἀζαρίᾳ ἀβδεναγώ.
8 *καὶ ἔθετο δανιὴλ ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὡς οὐ μὴ
ἀλισγηθῇ ἐν τραπέζῃ τοῦ βασιλέως καὶ ἐν τῷ οἴνῳ τοῦ
πότου αὐτοῦ, ἠξίωσεν τὸν ἀρχιευνοῦχον ὡς οὐ μὴ ἀλισγηθῇ.
9 *καὶ ἔδωκεν ὁ θεὸς τὸν δανιὴλ εἰς ἔλεον καὶ οἰκτιρμὸν
ἐνώπιον τοῦ ἀρχιευνούχου.
10 *καὶ εἶπεν ὁ ἀρχιευνοῦχος τῷ δανιήλ· φοβοῦμαι ἐγὼ τὸν
κύριόν μου τὸν βασιλέα τὸν ἐκτάξαντα τὴν βρῶσιν ὑμῶν καὶ
τὴν πόσιν ὑμῶν μήποτε εἴδῃ τὰ πρόσωπα ὑμῶν σκυθρω-
πὰ παρὰ τὰ παιδάρια τὰ συνήλικα ὑμῶν, καὶ καταδικάση-
11 τε τὴν κεφαλήν μου τῷ βασιλεῖ. *καὶ εἶπεν δανιὴλ πρὸς
μολσὰρ ὃν κατέστησεν ὁ ἀρχιευνοῦχος ἐπὶ δανιὴλ καὶ ἀνα-
12 νίαν καὶ ἀζαρίαν καὶ μισαήλ· *πείρασον δὴ τοὺς παῖδάς σου
ἡμέρας δέκα, καὶ δότωσαν ἡμῖν ἀπὸ σπερμάτων τῆς γῆς
13 καὶ φαγόμεθα, καὶ ὕδωρ πιόμεθα. *καὶ ὀφθήτωσαν
ἐνώπιόν σου αἱ εἰδέαι ἡμῶν καὶ αἱ εἰδέαι τῶν παιδαρίων τῶν
ἐσθιόντων τὴν τράπεζαν τοῦ βασιλέως. καὶ καθὼς ἐὰν εἴ-
14 δῃς ποίησον μετὰ τῶν παίδων σου. *καὶ εἰσήκουσεν αὐ-
τὸν καὶ ἐπείρασεν αὐτοὺς ἡμέρας δέκα.
15 *καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν δέκα ἡμερῶν ὡράθησαν
αἱ εἰδέαι αὐτῶν ἀγαθαὶ καὶ ἰσχυραὶ ταῖς σαρξὶν ὑπὲρ
πάντα τὰ παιδάρια τὰ ἐσθίοντα τὴν τράπεζαν τοῦ βασι-
16 λέως· *καὶ ἐγένετο μελσὰρ ἀναιρούμενος τὸ δεῖπνον
αὐτῶν, καὶ τὸν οἶνον τοῦ πόματος αὐτῶν· καὶ ἐδίδου αὐτοῖς
σπέρματα

17 * וְהַיְלָדִים הָאֵלֶּה אַרְבַּעְתָּם נָתַן לָהֶם הָאֱלֹהִים
מַדָּע וְהַשְׂכֵּל בְּכָל־סֵפֶר וְחָכְמָה וְדָנִיֵּאל הֵבִין
18 בְּכָל־חָזוֹן וַחֲלֹמוֹת׃ * וּלְמִקְצָת הַיָּמִים
אֲשֶׁר־אָמַר הַמֶּלֶךְ לַהֲבִיאָם וַיְבִיאֵם שַׂר הַסָּרִיסִים
19 לִפְנֵי נְבֻכַדְנֶצַּר׃ * וַיְדַבֵּר אִתָּם הַמֶּלֶךְ וְלֹא נִמְצָא
מִכֻּלָּם כְּדָנִיֵּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וַעֲזַרְיָה וַיַּעַמְדוּ
20 לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃ * וְכֹל דְּבַר חָכְמַת בִּינָה אֲשֶׁר־בִּקֵּשׁ
מֵהֶם הַמֶּלֶךְ וַיִּמְצָאֵם עֶשֶׂר יָדוֹת עַל כָּל־הַחַרְטֻמִּים
הָאַשָּׁפִים אֲשֶׁר בְּכָל־מַלְכוּתוֹ׃
21 * וַיְהִי דָּנִיֵּאל עַד־שְׁנַת אַחַת לְכוֹרֶשׁ הַמֶּלֶךְ׃

ב

1 * וּבִשְׁנַת שְׁתַּיִם לְמַלְכוּת נְבֻכַדְנֶצַּר חָלַם נְבֻכַדְנֶצַּר
חֲלֹמוֹת וַתִּתְפָּעֶם רוּחוֹ וּשְׁנָתוֹ נִהְיְתָה עָלָיו׃
2 * וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לִקְרֹא לַחַרְטֻמִּים וְלָאַשָּׁפִים
וְלַמְכַשְּׁפִים וְלַכַּשְׂדִּים לְהַגִּיד לַמֶּלֶךְ חֲלֹמֹתָיו וַיָּבֹאוּ
3 וַיַּעַמְדוּ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ׃ * וַיֹּאמֶר לָהֶם הַמֶּלֶךְ חֲלוֹם
חָלָמְתִּי וַתִּפָּעֶם רוּחִי לָדַעַת אֶת־הַחֲלוֹם׃
4 * וַיְדַבְּרוּ הַכַּשְׂדִּים לַמֶּלֶךְ אֲרָמִית מַלְכָּא לְעָלְמִין
חֱיִי אֱמַר חֶלְמָא לְעַבְדָיךְ וּפִשְׁרָא נְחַוֵּא׃
5 * עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר לְכַשְׂדָּיֵא מִלְּתָה מִנִּי אַזְדָּא הֵן
לָא תְהוֹדְעוּנַּנִי חֶלְמָא וּפִשְׁרֵהּ הַדָּמִין תִּתְעַבְדוּן
6 וּבָתֵּיכוֹן נְוָלִי יִתְּשָׂמוּן׃ * וְהֵן חֶלְמָא וּפִשְׁרֵהּ תְּהַחֲוֹן
מַתְּנָן וּנְבִזְבָּה וִיקָר שַׂגִּיא תְּקַבְּלוּן מִן־קֳדָמָי לָהֵן
חֶלְמָא וּפִשְׁרֵהּ הַחֲוֹנִי׃
7 * עֲנוֹ תִנְיָנוּת וְאָמְרִין מַלְכָּא חֶלְמָא יֵאמַר לְעַבְדוֹהִי
8 וּפִשְׁרָה נְהַחֲוֵה׃ * עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר מִן־יַצִּיב
יָדַע אֲנָה דִּי עִדָּנָא אַנְתּוּן זָבְנִין כָּל־קֳבֵל דִּי חֲזֵיתוֹן
9 דִּי אַזְדָּא מִנִּי מִלְּתָא׃ * דִּי הֵן־חֶלְמָא לָא תְהוֹדְעֻנַּנִי
חֲדָה־הִיא דָתְכוֹן וּמִלָּה כִדְבָה וּשְׁחִיתָה
הִזְדְּמִנְתּוּן לְמֵאמַר קָדָמַי עַד דִּי עִדָּנָא יִשְׁתַּנֵּא
לָהֵן חֶלְמָא אֱמַרוּ לִי וְאִנְדַּע דִּי פִשְׁרֵהּ תְּהַחֲוֻנַּנִי׃
10 * עֲנוֹ כַשְׂדָּיֵא קֳדָם־מַלְכָּא וְאָמְרִין לָא־אִיתַי אֱנָשׁ
עַל־יַבֶּשְׁתָּא דִּי מִלַּת מַלְכָּא יוּכַל לְהַחֲוָיָה כָּל־קֳבֵל
דִּי כָּל־מֶלֶךְ רַב וְשַׁלִּיט מִלָּה כִדְנָה לָא שְׁאֵל לְכָל־
חַרְטֹם וְאָשַׁף וְכַשְׂדָּי׃
11 * וּמִלְּתָא דִי־מַלְכָּה שָׁאֵל יַקִּירָה וְאָחֳרָן לָא אִיתַי
דִּי יְחַוִּנַּהּ קֳדָם מַלְכָּא לָהֵן אֱלָהִין דִּי מְדָרְהוֹן עִם־
בִּשְׂרָא לָא אִיתוֹהִי׃

17 * Pueris autem his dedit Deus ſcientiam
& diſciplinam in omni libro & ſapientia;
Danieli autem intelligentiam omnium vi-
18 ſionum & ſomniorum. * Completis itaque
diebus, poſt quos dixerat rex vt introduce-
rentur; introduxit eos prępoſitus eunucho-
rum in conſpectu Nabuchodonoſor.
19 * Cumque eis locutus fuiſſet rex, nō ſunt
inuenti tales de vniuerſis vt Daniel, Ana-
nias, Miſahel, & Azarias. Et ſteterũt in con
20 ſpectu regis. * Et omne verbum ſapientiæ
& intellectus quod ſciſcitatus eſt ab eis rex,
inuenit in eis decuplũ ſuper cunctos ario-
los & magos, qui erant in vniuerſo regno
21 eius. * Fuit autem Daniel vſque ad an-
num primum Cyri regis.

CAP. II.

1 IN anno ſecundo regni Nabuchodono-
A ſor, vidit Nabuchodonoſor ſomnium, &
conterritus eſt ſpiritus eius, & ſomniũ eius
2 fugit ab eo. * Præcepit autẽ rex vt conuo-
carẽtur arioli, & magi, & malefici, & Chal-
dæi, vt indicarẽt regi ſomnia ſua. Qui cum
3 veniſſent, ſteterunt coram rege. * Et dixit
ad eos rex: Vidi ſomnium, & mente confu-
4 ſus ignoro quid viderim. * Reſpõderuntque
Chaldæi regi Syriacè: Rex in ſempiternum
viue. Dic ſomnium ſeruis tuis, & interpre-
5 tationem eius indicabimus. * Et reſpon-
dens rex ait Chaldæis: Sermo receſſit à me.
Niſi indicaueritis mihi ſomnium & con-
iecturam eius, peribitis vos, & domus ve-
6 ſtræ publicabuntur. * Si autem ſomnium
B & coniecturam eius narraueritis, præmia
& dona & honorem multum accipietis à
me. Somnium igitur & interpretationem
7 eius indicate mihi. * Reſponderunt ſe-
cundò atque dixerunt: Rex ſomnium dicat
ſeruis ſuis, & interpretationem eius indi-
8 cabimus. * Reſponditque rex & ait: Cer-
tè noui quòd tempus redimitis, ſcientes
9 quòd receſſerit à me ſermo. * Si ergo ſom-
nium non indicaueritis mihi, vna eſt de vo-
bis ſententia, quòd interpretationẽ quoque
fallacem & deceptione plenam compoſue-
ritis, vt loquamini mihi donec tẽpus per-
transeat. Somnium itaque dicite mihi, vt
ſciam quòd interpretationem quoque eius
10 veram loquamini. * Reſpondentes ergo
Chaldæi corã rege dixerunt: Non eſt homo
ſuper terram qui ſermonẽ tuum rex poſſit
implere; ſed neque regũ quiſquã magnus &
potens verbum huiuſcemodi ſciſcitatur ab
omni ariolo & mago, & Chaldæo.
11 * Sermo enim quem tu quæris rex,
grauis eſt, nec reperietur quiſquam qui in-
dicet illum in conſpectu regis, exceptis
Diis quorum non eſt cum hominibus con-
uerſatio.

* Quatuor pueris, & dedit eis Deus intelle- 17
ctum & prudentiam in omni literatura & sa-
pientia. Et Daniel intellexit in omni visione et
somniis. * Et factum est post finem dierum, 18
quos dixit rex vt introducerētur ipsi, introdu-
xit eos princeps eunuchorum in cōspectum Na-
buchodonosor. * Et locutus est cum eis rex, et 19
non inuenti sunt ex omnibus eis similes Daniel
& Ananiæ & Misael & Azariæ; & stete-
runt in conspectu regis. * Et in omni verbo 20
sapientiæ & scientiæ quæcunque quæsiuit ab eis
rex, inuenit eos decuplicatos præter omnes in-
cantatores & magos existentes in regno eius.
* Et fuit Daniel vsque ad annum primum 21
Cyri regis.

CAP. II.

IN anno secundo regni Nabuchodonosor som- 1
niauit Nabuchodonosor somnium, & stupe-
factus est spiritus eius, & somnium eius fuit
ab eo.
* Et dixit rex vt vocarent incantatores & 2
magos & maleficos & Chaldæos, vt annun-
ciarent regi somnia eius. Et venerunt & stete-
runt in conspectu regis.
* Et dixit eis rex: Somniaui & stupefactus 3
est spiritus meus vt scirem somnium.
* Et locuti sunt Chaldæi regi Syriacè, & di- 4
xerūt: Rex, in secula viue. Tu dic somniū seruis
tuis, & coniecturam eius annunciabimus.
* Et respondit rex & dixit Chaldæis: Sermo 5
à me recessit. Si igitur non notum feceritis mihi
somnium & coniecturam eius, in interitum eri-
tis, & domus vestræ diripientur.
* Si autem somnium & coniecturam eius 6
notam feceritis mihi, dona & munera & hono-
rem multum accipietis à me. Veruntamen som-
nium & coniecturam eius annunciate mihi.
* Et responderunt secundò & dixerūt: Rex 7
dicat somnium seruis suis, & coniecturam eius
renunciabimus.
* Et respondit rex, & dixit Chaldæis: In 8
veritate scio ego quòd tēpus vos redimitis, quia
videtis quòd discessit à me verbum.
* Si igitur somnium non renuntiaueritis 9
mihi, scio quòd verbum mendax & corruptum
composuistis vt dicatis coram me, donec tempus
prætereat: somnium meum dicite mihi, & sciam
quia & coniecturam eius renunciabitis mihi.
* Responderunt iterum Chaldæi in conspe- 19
ctu regis, & dicunt: Non est homo in arida, qui
possit verbū regis notum facere; quia omnis rex
magnus & princeps, verbū tale non interrogat
incantatorem, magum, Chaldæum. * Quia ser- 11
mo quem rex interrogat, grauis; & alius non est
qui renunciet eum coram rege; quia nisi dij, quo-
rum non est habitatio cum omni carne.

17 * τοῖς τέσσαρσιν παιδαρίοις. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ θεὸς
σύνεσιν καὶ φρόνησιν ἐν πάσῃ γραμματικῇ καὶ σοφίᾳ. καὶ δα-
18 νιὴλ συνῆκεν ἐν πάσῃ ὁράσει καὶ ἐνυπνίοις. * καὶ ἐγένετο μετὰ
τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν ὧν εἶπεν ὁ βασιλεὺς εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς,
καὶ εἰσήγαγεν αὐτοὺς ὁ ἀρχιευνοῦχος ἐναντίον ναβουχοδονό-
19 σωρ. * καὶ ἐλάλησεν μετ' αὐτῶν ὁ βασιλεὺς, καὶ οὐχ ηὑρέθη-
σαν ἐκ πάντων αὐτῶν ὅμοιοι δανιὴλ καὶ ἀνανίᾳ καὶ μισαὴλ
20 καὶ ἀζαρίᾳ. καὶ ἔστησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. * καὶ ἐν παντὶ
ῥήματι σοφίας καὶ ἐπιστήμης ὅσα ἐζήτησεν παρ' αὐτῶν ὁ βα-
σιλεὺς, εὗρεν αὐτοὺς δεκαπλασίονας παρὰ πάντας τοὺς ἐ-
παοιδοὺς καὶ τοὺς μάγους τοὺς ὄντας ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.
21 * καὶ ἐγένετο δανιὴλ ἕως ἔτους .α΄. κύρου τοῦ βασιλέως.

β΄

1 * Ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ τῆς βασιλείας ναβουχοδονό-
σωρ ἐνυπνιάσθη ναβουχοδονόσωρ ἐνύπνιον, καὶ ἐξέστη τὸ
πνεῦμα αὐτοῦ, καὶ ὁ ὕπνος αὐτοῦ ἐγένετο ἀπ' αὐτοῦ.
2 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς καλέσαι τοὺς ἐπαοιδοὺς καὶ τοὺς
μάγους καὶ τοὺς φαρμακοὺς καὶ τοὺς χαλδαίους, τοῦ ἀναγγεῖ-
λαι τῷ βασιλεῖ τὰ ἐνύπνια αὐτοῦ, καὶ ἦλθον καὶ ἔστησαν ἐνώ-
3 πιον τοῦ βασιλέως. * καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς, ἐνυπνιά-
σθην καὶ ἐξέστη τὸ πνεῦμά μου τοῦ γνῶναι τὸ ἐνύπνιον.
4 * καὶ ἐλάλησαν οἱ χαλδαῖοι τῷ βασιλεῖ συριστὶ καὶ εἶ-
παν, βασιλεῦ εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι. σὺ εἰπὸν τὸ ἐνύπνιον
τοῖς παισίν σου. καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀναγγελοῦμεν.
5 * καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν τοῖς χαλδαίοις, ὁ
λόγος ἀπ' ἐμοῦ ἀπέστη. ἐὰν οὖν μὴ γνωρίσητέ μοι τὸ ἐνύ-
πνιον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ, εἰς ἀπώλειαν ἔσεσθε. καὶ οἱ οἶ-
6 κοι ὑμῶν διαρπαγήσονται. * ἐὰν δὲ τὸ ἐνύπνιον καὶ τὴν σύγ-
κρισιν αὐτοῦ γνωρίσητέ μοι, δόματα καὶ δωρεὰς καὶ τιμὴν
πολλὴν λήψεσθε παρ' ἐμοῦ. πλὴν τὸ ἐνύπνιον καὶ τὴν σύγ-
7 κρισιν αὐτοῦ ἀναγγείλατέ μοι. * καὶ ἀπεκρίθησαν δεύτε-
ρον καὶ εἶπαν, ὁ βασιλεὺς εἰπάτω τὸ ἐνύπνιον τοῖς παισὶν
αὐτοῦ καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀναγγελοῦμεν.
8 * καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν τοῖς χαλδαίοις,
ἐπ' ἀληθείας οἶδα ἐγὼ ὅτι καιρὸν ὑμεῖς ἐξαγοράζετε
καθότι εἴδετε ὅτι ἀπέστη ἀπ' ἐμοῦ τὸ ῥῆμα.
9 * ἐὰν οὖν τὸ ἐνύπνιον μὴ ἀναγγείλητέ μοι, οἶδα
ὅτι ῥῆμα ψευδὲς καὶ διεφθαρμένον συνέθεσθε εἰπεῖν
ἐνώπιόν μου, ἕως οὗ ὁ καιρὸς παρέλθῃ· τὸ ἐνύπνιόν μου
εἴπατέ μοι, καὶ γνώσομαι ὅτι καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀ-
ναγγελεῖτέ μοι.
10 * ἀπεκρίθησαν πάλιν οἱ χαλδαῖοι ἐνώπιον τοῦ βα-
σιλέως καὶ λέγουσιν, οὐκ ἔστιν ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς ξηρᾶς,
ὅστις δυνήσεται τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως γνωρίσαι, καθότι
πᾶς βασιλεὺς μέγας καὶ ἄρχων, ῥῆμα τοιοῦτον οὐκ ἐπε-
ρωτᾷ ἐπαοιδὸν μάγον χαλδαῖον.
11 * ὅτι ὁ λόγος ὃν ὁ βασιλεὺς ἐπερωτᾷ βαρύς, καὶ ἕτερος
οὐκ ἔστιν ὃς ἀναγγελεῖ αὐτὸν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ὅτι ἀλ-
λ' ἢ θεοὶ ὧν οὐκ ἔστιν ἡ κατοικία μετὰ πάσης σαρκός.

12 * כָּל־קֳבֵל דְּנָה מַלְכָּא בְּנַס וּקְצַף שַׂגִּיא וַאֲמַר
13 לְהוֹבָדָה לְכֹל חַכִּימֵי בָבֶל׃ * וְדָתָא נֶפְקַת וְחַכִּימַיָּא
מִתְקַטְּלִין וּבְעוֹ דָּנִיֵּאל וְחַבְרוֹהִי לְהִתְקְטָלָה׃
14 * בֵּאדַיִן דָּנִיֵּאל הֲתִיב עֵטָא וּטְעֵם לְאַרְיוֹךְ רַב־
טַבָּחַיָּא דִּי מַלְכָּא דִּי נְפַק לְקַטָּלָה לְחַכִּימֵי בָּבֶל׃
15 * עָנֵה וְאָמַר לְאַרְיוֹךְ שַׁלִּיטָא דִי־מַלְכָּא עַל־מָה
דָתָא מְהַחְצְפָה מִן־קֳדָם מַלְכָּא אֱדַיִן מִלְּתָא הוֹדַע
16 אַרְיוֹךְ לְדָנִיֵּאל׃ * וְדָנִיֵּאל עַל וּבְעָה מִן־מַלְכָּא
דִּי זְמָן יִנְתֶּן־לֵהּ וּפִשְׁרָא לְהַחֲוָיָה לְמַלְכָּא׃
17 * אֱדַיִן דָּנִיֵּאל לְבַיְתֵהּ אֲזַל וְלַחֲנַנְיָה מִישָׁאֵל
18 וַעֲזַרְיָה חַבְרוֹהִי מִלְּתָא הוֹדַע׃ * וְרַחֲמִין לְמִבְעֵא
מִן־קֳדָם אֱלָהּ שְׁמַיָּא עַל־רָזָה דְנָה דִּי לָא יְהֹבְדוּן
דָּנִיֵּאל וְחַבְרוֹהִי עִם־שְׁאָר חַכִּימֵי בָבֶל׃
19 * אֱדַיִן לְדָנִיֵּאל בְּחֶזְוָא דִי־לֵילְיָא רָזָא גֲלִי אֱדַיִן
20 דָּנִיֵּאל בָּרִךְ לֶאֱלָהּ שְׁמַיָּא׃ * עָנֵה דָנִיֵּאל וְאָמַר
לֶהֱוֵא שְׁמֵהּ דִּי־אֱלָהָא מְבָרַךְ מִן־עָלְמָא וְעַד־עָלְמָא
דִּי חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא דִּי לֵהּ־הִיא׃
21 * וְהוּא מְהַשְׁנֵא עִדָּנַיָּא וְזִמְנַיָּא מְהַעְדֵּה מַלְכִין
וּמְהָקֵים מַלְכִין יָהֵב חָכְמְתָא לְחַכִּימִין וּמַנְדְּעָא
22 לְיָדְעֵי בִינָה׃ * הוּא גָּלֵא עַמִּיקָתָא וּמְסַתְּרָתָא
יָדַע מָה בַחֲשׁוֹכָא וּנְהוֹרָא עִמֵּהּ שְׁרֵא׃
23 * לָךְ אֱלָהּ אֲבָהָתִי מְהוֹדֵא וּמְשַׁבַּח אֲנָה דִּי
חָכְמְתָא וּגְבוּרְתָא יְהַבְתְּ לִי וּכְעַן הוֹדַעְתַּנִי דִּי־
24 בְעֵינָא מִנָּךְ דִּי־מִלַּת מַלְכָּא הוֹדַעְתֶּנָא׃ * כָּל־קֳבֵל
דְּנָה דָּנִיֵּאל עַל עַל־אַרְיוֹךְ דִּי מַנִּי מַלְכָּא לְהוֹבָדָה
לְחַכִּימֵי בָבֶל אֲזַל וְכֵן אֲמַר־לֵהּ לְחַכִּימֵי בָבֶל אַל־
תְּהוֹבֵד הַעֵלְנִי קֳדָם מַלְכָּא וּפִשְׁרָא לְמַלְכָּא אֲחַוֵּא׃
25 * אֱדַיִן אַרְיוֹךְ בְּהִתְבְּהָלָה הַנְעֵל לְדָנִיֵּאל קֳדָם
מַלְכָּא וְכֵן אֲמַר־לֵהּ דִּי־הַשְׁכַּחַת גְּבַר מִן־בְּנֵי
גָלוּתָא דִּי יְהוּד דִּי פִשְׁרָא לְמַלְכָּא יְהוֹדַע׃
26 * עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר לְדָנִיֵּאל דִּי שְׁמֵהּ בֵּלְטְשַׁאצַּר
הַאִיתָיךְ כָּהֵל לְהוֹדָעֻתַנִי חֶלְמָא דִי־חֲזֵית וּפִשְׁרֵהּ׃
27 * עָנֵה דָנִיֵּאל קֳדָם מַלְכָּא וְאָמַר רָזָא דִּי־מַלְכָּא
שָׁאֵל לָא חַכִּימִין אָשְׁפִין חַרְטֻמִּין גָּזְרִין יָכְלִין
לְהַחֲוָיָה לְמַלְכָּא׃
28 * בְּרַם אִיתַי אֱלָהּ בִּשְׁמַיָּא גָּלֵא רָזִין וְהוֹדַע לְמַלְכָּא
נְבוּכַדְנֶצַּר מָה דִּי לֶהֱוֵא בְּאַחֲרִית יוֹמַיָּא חֶלְמָךְ וְחֶזְוֵי
רֵאשָׁךְ עַל־מִשְׁכְּבָךְ דְּנָה הוּא׃

12 * Quo audito rex in furore & in ira ma-
gna præcepit vt perirent omnes sapientes
Babylonis.
13 * Et egressa sentētia sapientes interficie-
bantur, quærebaturque Daniel & socij eius
14 vt perirent. * Tunc Daniel requisiuit de
lege atque sentētia ab Arioch principe mi-
litiæ regis, qui egressus fuerat ad interficien-
15 dos sapientes Babylonis. * Et interro-
C gauit eum qui à rege potestatem acceperat:
quam ob causam tam crudelis sententia à
facie regis esset egressa. Cùm ergo rem in-
dicasset Arioch Danieli;
16 * Daniel ingressus rogauit regem, vt tem-
pus daret sibi ad solutionē indicandi regi.
17 * Et ingressus est domum suam, Ana-
niæque & Misaëli & Azariæ sociis suis in-
dicauit negotium.
18 * Vt quærerent misericordiam à facie
Dei cæli super sacramento isto, & nō peri-
rent Daniel & socij eius cum cæteris sa-
pientibus Babylonis.
19 * Tunc Danieli mysteriū per visionem
nocte reuelatum est. Et benedixit Daniel
20 Deum cæli. * Et locutus ait: Sit nomen
Dei benedictum à seculo & vsque in secu-
lum; quia sapientia & fortitudo eius sunt.
21 * Et ipse mutat tēpora & ætates: trans-
fert regna atque constituit; dat sapientiam
sapientibus, & scientiam intelligentibus
22 disciplinam. * Ipse reuelat profunda &
abscondita, & nouit in tenebris cōstituta,
& lux cum eo est.
23 * Tibi Deus patrum nostrorū confiteor,
teque laudo, quia sapientiam & fortitudi-
nem dedisti mihi, & nunc ostendisti mihi
quæ rogauimus te, quia sermonem regis
24 aperuisti nobis. * Post hæc Daniel in-
D gressus ad Arioch, quem constituerat rex vt
perderet sapientes Babylonis, sic ei locutus
est: Sapientes Babylonis ne perdas. Intro-
duc me in conspectu regis, & solutionem
regi narrabo.
25 * Tunc Arioch festinus introduxit Da-
nielem ad regem, & dixit ei: Inueni homi-
nem de filiis transmigrationis Iudæ, qui so-
26 lutionē regi annunciet. * Respondit rex,
& dixit Danieli, cuius nomen erat Baltas-
sar: Putas ne verè potes mihi indicare som-
nium quod vidi, & interpretationem eius?
27 * Et respondens Daniel coram rege, ait:
Mysterium quod rex interrogat, sapientes
magi, & arioli, & aruspices nequeunt indi-
care regi.
28 * Sed est Deus in cælo reuelans myste-
ria, qui indicauit tibi rex Nabuchodonosor
quæ ventura sunt in nouissimis tēporibus.
Somnium tuum & visiones capitis tui in
cubili tuo huiuscemodi sunt:

*Tunc rex in furore & ira multa dixit, per- 12
dere omnes sapientes Babylonis.
Et sententia egressa est, & sapientes inter- 13
ficiebantur. Et quærebat Daniel & amicos eius
vt interficeret. Tunc Daniel respondit con- 14
silium & sententiam Arioch principi coquorũ re
gis, qui egressus est vt interficeret sapientes Ba-
bylonis.
Et interrogabat eum dicens: Princeps re- 15
gis, pro quo egressa est sententia impudens hæc
à facie regis? Notum fecit autem verbum
Arioch Daniel.
Et Daniel ingressus est, & rogauit regem 16
vt tempus daret sibi, & coniecturam eius an-
nunciaret regi.
Et ingressus est Daniel in domum suam, & 17
Ananiæ & Misael & Azariæ amicis suis ver-
bum notum fecit.
Et miserationes quærebãt à Deo cæli super 18
mysterio hoc, vt non perirent Daniel & amici
eius cum reliquis sapientibus Babylonis.
Tunc Danieli in visione noctis mysterium 19
reuelatum est. Et benedixit Deum cæli Daniel.
Et dixit: Sit nomen Dei benedictum à se- 20
culo & vsque in seculum; quia sapientia & in-
tellectus & fortitudo eius est.
Et ipse mutat tempora & annos, constituit 21
reges & transfert, dans sapientiam sapienti-
bus & prudentiam, scientibus intellectum.
Ipse reuelat profunda & abscondita, sciens 22
quæ in tenebris, & lumen cum eo est.
Tibi Deus patrum meorum confiteor, & 23
laudo, quia sapientiam & virtutẽ dedisti mihi,
& nota fecisti mihi quæ rogaui à te, & verbum
regis notum fecisti mihi.
Et venit Daniel ad Arioch, quem con- 24
stituit rex vt perderet sapientes Babylonis, &
dixit ei: Sapientes Babylonis ne perdas, intro-
duc autem me in conspectum regis, & coniectu-
ram regi annunciabo.
Tunc Arioch in festinatione introduxit Da- 25
nielem in conspectu regis, & dixit ei: Inueni vi-
rum ex filiis captiuitatis Iudææ, qui coniectu-
ram regi annunciabit.
Et respondit rex, & dixit Danieli, cuius 26
nomen Baltasar: Si potes mihi renunciare som-
nium quod vidi & coniecturam eius?
Et respondit Daniel coram rege, & ait: 27
Mysterium quod rex interrogat, non est sapien-
tium, magorum, incantatorum, aruspicum an-
nunciare regi.
Sed est Deus in cælo, reuelans mysteria, & 28
nota fecit regi Nabuchodonosor quæ oportet fieri
in nouissimis diebus. Somnium tuum & visio-
nes capitis tui in cubili tuo hoc est:

12 τότε ὁ βασιλεὺς ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ πολλῇ εἶπεν,
ἀπολέσαι πάντας τοὺς σοφοὺς βαβυλῶνος.
13 καὶ τὸ δόγμα ἐξῆλθεν καὶ οἱ σοφοὶ ἀπεκτείνοντο. καὶ
ἐζήτει δανιὴλ καὶ τοὺς φίλους αὐτοῦ ἀνελεῖν. τότε
14 δανιὴλ ἀπεκρίθη βουλὴν καὶ γνώμην τῷ ἀριὼχ τῷ ἀρ-
χιμαγείρῳ τοῦ βασιλέως, ὃς ἐξῆλθεν ἀνελεῖν τοὺς σοφοὺς
15 βαβυλῶνος. καὶ ἐπυνθάνετο αὐτοῦ λέγων, ἄρχων
τοῦ βασιλέως, περὶ τίνος ἐξῆλθεν ἡ γνώμη ἡ ἀναιδὴς
αὕτη ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως; ἐγνώρισεν δὲ τὸ ῥῆμα
ἀριὼχ τῷ δανιήλ.
16 καὶ δανιὴλ εἰσῆλθεν καὶ ἠξίωσεν τὸν βασιλέα ὅπως
χρόνον δῷ αὐτῷ, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀπαγγείλῃ τῷ
17 βασιλεῖ. καὶ εἰσῆλθεν δανιὴλ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ,
καὶ τῷ ἀνανίᾳ καὶ τῷ μισαὴλ, καὶ τῷ ἀζαρίᾳ τοῖς φίλοις
αὐτοῦ τὸ ῥῆμα ἐγνώρισεν.
18 καὶ οἰκτιρμοὺς ἐζήτουν παρὰ τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ ὑπὲρ
τοῦ μυστηρίου τούτου, ὅπως ἂν μὴ ἀπόλωνται δανιὴλ καὶ
οἱ φίλοι αὐτοῦ μετὰ τῶν ἐπιλοίπων σοφῶν βαβυλῶνος.
19 τότε δανιὴλ ἐν ὁράματι νυκτὸς τὸ μυστήριον ἀπε-
καλύφθη. καὶ εὐλόγησεν τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ δανιήλ.
20 καὶ εἶπεν, εἴη τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ εὐλογημένον ἀπὸ τοῦ
αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος, ὅτι ἡ σοφία καὶ ἡ σύνεσις καὶ ἡ
ἰσχὺς αὐτοῦ ἐστιν.
21 καὶ αὐτὸς ἀλλοιοῖ καιροὺς καὶ χρόνους. καθιστᾷ βασι-
λεῖς καὶ μεθιστᾷ, διδοὺς σοφίαν τοῖς σοφοῖς καὶ φρόνησιν, τοῖς
εἰδόσιν σύνεσιν.
22 αὐτὸς ἀποκαλύπτει βαθέα καὶ ἀπόκρυφα γινώσκων
τὰ ἐν τῷ σκότει, καὶ τὸ φῶς μετ' αὐτοῦ ἐστιν.
23 σοὶ ὁ θεὸς τῶν πατέρων μου ἐξομολογοῦμαι καὶ αἰ-
νῶ, ὅτι σοφίαν καὶ δύναμιν ἔδωκάς μοι. καὶ ἐγνώρισάς
μοι ἃ ἠξιωσάμην παρὰ σοῦ. καὶ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ἐγνώ-
24 ρισάς μοι. καὶ ἦλθεν δανιὴλ πρὸς ἀριὼχ ὃν κατέστησεν
ὁ βασιλεὺς ἀπολέσαι τοὺς σοφοὺς βαβυλῶνος, καὶ εἶπεν αὐ-
τῷ, τοὺς σοφοὺς βαβυλῶνος μὴ ἀπολέσῃς, εἰσάγαγε δέ
με ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ τὴν σύγκρισιν τῷ βασιλεῖ
25 ἀναγγελῶ. τότε ἀριὼχ ἐν σπουδῇ εἰσήγαγεν τὸν δανιὴλ
ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ εἶπεν αὐτῷ, εὕρηκα ἄνδρα ἐκ τῶν
υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς ἰουδαίας, ὅστις τὸ σύγκριμα
26 τῷ βασιλεῖ ἀναγγελεῖ. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ
εἶπεν τῷ δανιὴλ οὗ τὸ ὄνομα βαλτασάρ· εἰ δύνασαί μοι
ἀναγγεῖλαι τὸ ἐνύπνιον ὃ εἶδον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐ-
τοῦ.
27 καὶ ἀπεκρίθη δανιὴλ ἐνώπιον τοῦ βασιλέως καὶ εἶπεν· τὸ
μυστήριον ὃ ὁ βασιλεὺς ἐπερωτᾷ, οὐκ ἔστι σοφῶν μάγων
ἐπαοιδῶν γαζαρηνῶν ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ.
28 ἀλλ' ἔστιν θεὸς ἐν οὐρανῷ ἀποκαλύπτων μυστήρια. καὶ
ἐγνώρισεν τῷ βασιλεῖ ναβουχοδονόσορ ἃ δεῖ γενέσθαι
ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν. τὸ ἐνύπνιόν σου καὶ αἱ ὁράσεις τῆς
κεφαλῆς σου ἐπὶ τῆς κοίτης σου τοῦτό ἐστιν.

29 * אַנְתְּה מַלְכָּא רַעְיוֹנָךְ עַל־מִשְׁכְּבָךְ סְלִקוּ מָה דִּי
לֶהֱוֵא אַחֲרֵי דְנָה וְגָלֵא רָזַיָּא הוֹדְעָךְ מָה־דִי לֶהֱוֵא׃
30 * וַאֲנָה לָא בְחָכְמָה דִּי־אִיתַי בִּי מִן־כָּל־חַיַּיָּא רָזָא
דְנָה גֱּלִי לִי לָהֵן עַל־דִּבְרַת דִּי פִשְׁרָא לְמַלְכָּא
יְהוֹדְעוּן וְרַעְיוֹנֵי לִבְבָךְ תִּנְדַּע׃
31 * אַנְתְּ מַלְכָּא חָזֵה הֲוַיְתָ וַאֲלוּ צְלֵם חַד שַׂגִּיא
צַלְמָא דִּכֵּן רַב וְזִיוֵהּ יַתִּיר קָאֵם לְקָבְלָךְ וְרֵוֵהּ דְּחִיל׃
32 * הוּא צַלְמָא רֵאשֵׁהּ דִּי־דְהַב טָב חֲדוֹהִי וּדְרָעוֹהִי
33 דִּי כְסַף מְעוֹהִי וְיַרְכָתֵהּ דִּי נְחָשׁ׃ * שָׁקוֹהִי דִּי פַרְזֶל
34 רַגְלוֹהִי מִנְּהוֹן דִּי פַרְזֶל וּמִנְּהוֹן דִּי חֲסַף׃ * חָזֵה
הֲוַיְתָ עַד דִּי הִתְגְּזֶרֶת אֶבֶן דִּי־לָא בִידַיִן וּמְחָת
לְצַלְמָא עַל־רַגְלוֹהִי דִּי פַרְזְלָא וְחַסְפָּא וְהַדֵּקֶת
35 הִמּוֹן׃ * בֵּאדַיִן דָּקוּ כַחֲדָה פַּרְזְלָא חַסְפָּא נְחָשָׁא
כַּסְפָּא וְדַהֲבָא וַהֲווֹ כְּעוּר מִן־אִדְּרֵי־קַיִט וּנְשָׂא הִמּוֹן
רוּחָא וְכָל־אֲתַר לָא־הִשְׁתְּכַח לְהוֹן וְאַבְנָא דִּי־מְחָת
לְצַלְמָא הֲוָת לְטוּר רַב וּמְלָאת כָּל־אַרְעָא׃
36 * דְּנָה חֶלְמָא וּפִשְׁרֵהּ נֵאמַר קֳדָם־מַלְכָּא׃
37 * אַנְתְּה מַלְכָּא מֶלֶךְ מַלְכַיָּא דִּי אֱלָהּ שְׁמַיָּא
38 מַלְכוּתָא חִסְנָא וְתָקְפָּא וִיקָרָא יְהַב־לָךְ׃ * וּבְכָל־
דִּי דָאְרִין בְּנֵי־אֲנָשָׁא חֵיוַת בָּרָא וְעוֹף־שְׁמַיָּא יְהַב
בִּידָךְ וְהַשְׁלְטָךְ בְּכָלְּהוֹן אַנְתְּ־הוּא רֵאשָׁה דִּי
39 דַהֲבָא׃ * וּבָתְרָךְ תְּקוּם מַלְכוּ אָחֳרִי אֲרַע מִנָּךְ
וּמַלְכוּ תְלִיתָאָה אָחֳרִי דִּי נְחָשָׁא דִּי תִשְׁלַט בְּכָל־
40 אַרְעָא׃ * וּמַלְכוּ רְבִיעָאָה תֶּהֱוֵא תַקִּיפָה כְּפַרְזְלָא
כָּל־קֳבֵל דִּי פַרְזְלָא מְהַדֵּק וְחָשֵׁל כֹּלָּא וּכְפַרְזְלָא דִּי־
41 מְרָעַע כָּל־אִלֵּין תַּדִּק וְתֵרֹעַ׃ * וְדִי־חֲזַיְתָה רַגְלַיָּא
וְאֶצְבְּעָתָא מִנְּהֵן חֲסַף דִּי־פֶחָר וּמִנְּהֵון פַּרְזֶל מַלְכוּ
פְלִיגָה תֶּהֱוֵה וּמִן־נִצְבְּתָא דִּי־פַרְזְלָא לֶהֱוֵא־בַהּ כָּל־
קֳבֵל דִּי חֲזַיְתָה פַּרְזְלָא מְעָרַב בַּחֲסַף טִינָא׃
42 * וְאֶצְבְּעָת רַגְלַיָּא מִנְּהֵן פַּרְזֶל וּמִנְּהֵן חֲסַף מִן־
קְצָת מַלְכוּתָא תֶּהֱוֵה תַקִּיפָה וּמִנַּהּ תֶּהֱוֵא תְבִירָה׃
43 * וְדִי חֲזַיְתָ פַּרְזְלָא מְעָרַב בַּחֲסַף טִינָא מִתְעָרְבִין
לֶהֱוֹן בִּזְרַע אֲנָשָׁא וְלָא־לֶהֱוֹן דָּבְקִין דְּנָה עִם־דְּנָה
הֵא־כְדִי פַרְזְלָא לָא מִתְעָרַב עִם־חַסְפָּא׃
44 * וּבְיוֹמֵיהוֹן דִּי מַלְכַיָּא אִנּוּן יְקִים אֱלָהּ שְׁמַיָּא
מַלְכוּ דִּי לְעָלְמִין לָא תִתְחַבַּל וּמַלְכוּתָה לְעַם אָחֳרָן
לָא תִשְׁתְּבִק תַּדִּק וְתָסֵף כָּל־אִלֵּין מַלְכְוָתָא וְהִיא
תְּקוּם לְעָלְמַיָּא׃

29 * Tu rex cogitare cœpiſti in ſtratu tuo
E quid eſſet futurum poſt hæc, & qui reuelat
myſteria oſtendit tibi quæ ventura ſunt.
30 * Mihi quoque in ſapientia quæ eſt in
me plus quàm in cunctis viuentibus, ſacra-
mentum hoc reuelatum eſt, ſed vt interpre-
tatio regi manifeſta fieret, & cogitationes
mentis tuæ ſcires.
31 * Tu rex videbas, & ecce quaſi ſtatua vna
grandis. Statua illa magna & ſtatura ſub-
limis ſtabat contra te, & intuitus eius erat
terrribilis.
32 * Huius ſtatuæ caput ex auro optimo
erat, pectus autem & brachia de argento;
porrò venter & femora ex ære.
33 * Tibiæ autem ferreæ, pedum quædam
pars erat ferrea, quædam autem fictilia.
34 * Videbas ita donec abſciſſus eſt lapis ſi-
ne manibus, & percuſſit ſtatuam in pedi-
bus eius ferreis & fictilibus, & comminuit
eos.
35 * Tunc contrita ſunt pariter ferrum, te-
ſta, æs, argẽtum, & aurum, & redacta quaſi
in fauillam æſtiuæ areæ, quę rapta ſunt ven
to, nullusq́ue locus inuentus eſt eis. Lapis
autem qui percuſſerat ſtatuam, factus eſt
mõs magnus, & impleuit vniuerſam terrã.
36 * Hoc eſt ſomnium; interpretationem
F quoque eius dicemus coram te rex.
37 * Tu rex regum es, & Deus cæli regnum
& fortitudinem & imperium & gloriam
dedit tibi.
38 * Et omnia in quibus habitant filij ho-
minum, & beſtiæ agri, volucres quoq; cæli
dedit in manu tua, & ſub ditione tua vni-
uerſa conſtituit. Tu es ergo caput aureum.
39 * Et poſt te conſurget regnum aliud mi-
nus te, & regnum tertium aliud æreũ quod
imperabit vniuerſæ terræ.
40 * Et regnum quartum erit velut ferreũ.
Quomodo ferrum comminuit & domat
omnia, ſic comminuet & conteret omnia
hæc.
41 * Porrò quia vidiſti pedum & digitorum
partem teſteam figuli, & partem ferream;
regnum diuiſum erit, quod tamen de plan-
42 tatione ferri orietur. * Secundũ quod vi-
diſti ferrum mixtũ teſtæ ex luto, & digitos
pedũ ex parte ferreos & ex parte fictiles, ex
parte regnũ erit ſolidũ, & ex parte contritũ.
43 * Quòd autẽ vidiſti ferrum mixtum teſtæ
ex luto; commiſcebuntur quidem humano
ſemine, ſed nõ adhærebunt ſibi, ſicuti ferrũ
44 miſceri nõ poteſt teſtæ. * In diebus autem
regnorum illorũ ſuſcitabit Deus cęli regnũ
quod in æternũ non diſſipabitur, & regnũ
eius alteri populo non tradetur. Commi-
nuet autem & conſumet vniuerſa regna
hæc, & ipſum ſtabit in æternum.

Tu rex cogitationes tuæ in cubili tuo ascen- 29
derunt, quid oportet fieri post hæc, et reuelans
mysteria nota fecit tibi quæ oportet fieri.

Et mihi non in sapientia existente, in me 30
præter omnes viuentes mysterium hoc reuelatũ
est, sed ideo vt coniecturam regi manifestaret,
vt cogitationes cordis tui scias.

Tu rex videbas; & ecce imago vna multa, 31
imago illa magna, & facies eius eleuata, stans à
facie tua, & visio eius terribilis.

Imago cuius caput auri puri, manus & pe- 32
ctus & brachia eius argentea, venter et femora
ærea.

Tibiæ ferreæ, pedes pars quidem quædam 33
ferrea, pars autem quædam fictilis.

Videbas donec abscissus est lapis ex monte 34
sine manibus, & percussit imaginem super pe-
des ferreos & fictiles, & comminuit eos om-
nino.

Tunc comminuta sunt omnino testa, ferrũ, 34
æs, argentum, aurum, & facta sunt quasi puluis
ab area æstiua, & extulit ea multitudo venti,
& locus non est inuentus illis. Et lapis qui per-
cussit imaginem, factus est in montem magnum,
& impleuit omnem terram.

Hoc est somnium; & coniecturam eius di- 36
cemus coram rege.

Tu rex rex regum, cui Deus cæli regnum 37
forte & validum & gloriosum dedit,

In omni loco in quo habitant filij hominũ, 38
bestiasque agri, & volatilia cæli dedit in manu
tua, & constituit te dominum omnium; tu es
caput aureum.

Et post te surget regnum aliud minus te; 39
quod est argentum: et regnum tertium, quod est
æs, quod dominabitur omni terræ.

Et regnum quartum erit fortius quasi fer- 40
rum. Quemadmodum ferrum comminuit et do-
mat omnia, sic comminuet & domabit.

Et quia vidisti pedes & digitos, partem 41
quidem quandam testeam, partem autem quan-
dam ferream; regnum diuisum erit, & à radice
ferrea erit in eo.

Quemadmodum vidisti ferrum mixtum 42
testæ, et digiti pedum pars quidem quædam fer-
rea, pars autem quædam testea; pars quædam
regni erit fortis, & ex ea erit contritum.

Quia vidisti ferrum mixtum testæ; com- 43
mixti erunt in semine hominum, & non erunt
adhærentes hic cum hoc, sicut ferrum non misce-
tur cum testa.

Et in diebus regum illorum suscitabit 44
Deus cæli regnum quod in æternum non corrum
petur, & regnum eius populo alteri non relin-
quetur. Comminuet & ventilabit omnia regna,
& hoc suscitabitur in æternum.

29 Σὺ βασιλεῦ οἱ διαλογισμοί σου ἐπὶ τῆς κοίτης σου
ἀνέβησαν, τί δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα, καὶ ὁ ἀποκαλύπτων
30 μυστήρια ἐγνώρισέ σοι ἃ δεῖ γενέσθαι. καὶ ἐμοὶ οὐκ
ἐν σοφίᾳ τῇ οὔσῃ ἐν ἐμοὶ παρὰ πάντας τοὺς ζῶντας τὸ μυ-
στήριον τοῦτο ἀπεκαλύφθη, ἀλλ᾽ ἕνεκεν τοῦ τὴν σύγκρι-
σιν τῷ βασιλεῖ γνωρίσαι, ἵνα τοὺς διαλογισμοὺς τῆς καρ-
31 δίας σου γνῷς. σὺ βασιλεῦ ἐθεώρεις, καὶ ἰδοὺ εἰκὼν
μία πολλή, ἡ εἰκὼν ἐκείνη μεγάλη. καὶ ἡ πρόσοψις αὐ-
τῆς ὑπερφερὴς ἑστῶσα ἀπὸ προσώπου σου, καὶ ἡ ὅρασις
32 αὐτῆς φοβερά. εἰκὼν ἧς ἡ κεφαλὴ χρυσίου καθα-
ροῦ, αἱ χεῖρες καὶ τὸ στῆθος καὶ οἱ βραχίονες αὐτῆς ἀρ-
γυροῖ, ἡ κοιλία καὶ οἱ μηροὶ χαλκοῖ.
33 αἱ κνῆμαι σιδηραῖ, οἱ πόδες μέρος μέν τι σιδηροῦν
34 μέρος δέ τι ὀστράκινον. ἐθεώρεις ἕως ἀπετμήθη λί-
θος ἐξ ὄρους ἄνευ χειρῶν. καὶ ἐπάταξεν τὴν εἰκόνα
ἐπὶ τοὺς πόδας τοὺς σιδηροῦς καὶ ὀστρακίνους καὶ ἐλέπτυ-
35 νεν αὐτοὺς εἰσάπαξ. τότε ἐλεπτύνθησαν εἰσάπαξ
τὸ ὄστρακον ὁ σίδηρος ὁ χαλκὸς ὁ ἄργυρος ὁ χρυσός, καὶ
ἐγένοντο ὡσεὶ κονιορτὸς ἀπὸ ἅλωνος θερινῆς, καὶ ἐξῆρεν
αὐτὰ τὸ πλῆθος τοῦ πνεύματος, καὶ τόπος οὐχ εὑρέθη
αὐτοῖς. καὶ ὁ λίθος ὁ πατάξας τὴν εἰκόνα ἐγενήθη εἰς ὄ-
ρος μέγα, καὶ ἐπλήρωσεν πᾶσαν τὴν γῆν.
36 τοῦτό ἐστιν τὸ ἐνύπνιον καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἐροῦμεν
37 ἐνώπιον τοῦ βασιλέως. σὺ βασιλεῦ βασιλεὺς βασι-
λέων, ᾧ ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν ἰσχυρὰν καὶ κραταιὰν καὶ
38 ἔντιμον δέδωκεν. ἐν παντὶ τόπῳ ἐν ᾧ κατοικοῦσιν υἱοὶ τῶν
ἀνθρώπων, θηρία τε ἀγροῦ καὶ πετεινὰ οὐρανοῦ ἔδωκεν ἐν
τῇ χειρί σου καὶ κατέστησέ σε κύριον πάντων. σὺ εἶ ἡ κε-
39 φαλὴ ἡ χρυσῆ. καὶ ὀπίσω σου ἀναστήσεται βασιλεία ἑ-
τέρα ἥττων σου ἥ ἐστιν ὁ ἄργυρος. καὶ βασιλεία τρίτη ἥ ἐστιν ὁ
40 χαλκὸς ἣ κυριεύσει πάσης τῆς γῆς. καὶ βασιλεία τε-
τάρτη ἔσται ἰσχυροτέρα ὡς ὁ σίδηρος. ὃν τρόπον ὁ σίδηρος
λεπτύνει καὶ δαμάζει πάντα, οὕτως λεπτυνεῖ καὶ δαμάσει.
41 καὶ ὅτι εἶδες τοὺς πόδας καὶ τοὺς δακτύλους, μέρος
μέν τι ὀστράκινον, μέρος δέ τι σιδηροῦν βασιλεία δι-
ῃρημένη ἔσται καὶ ἀπὸ τῆς ῥίζης τῆς σιδηρᾶς ἔσται ἐν αὐτῇ·
42 ὃν τρόπον εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμεμιγμένον τῷ ὀ-
στράκῳ, καὶ οἱ δάκτυλοι τῶν ποδῶν μέρος μέν τι σιδηροῦν,
μέρος δέ τι ὀστράκινον μέρος τί τῆς βασιλείας ἔσται
ἰσχυρὸν καὶ ἀπ᾽ αὐτῆς ἔσται συντριβόμενον.
43 ὅτι εἶδες τὸν σίδηρον ἀναμεμιγμένον τῷ ὀστράκῳ,
συμμιγεῖς ἔσονται ἐν σπέρματι ἀνθρώπων, καὶ οὐκ ἔσον-
ται προσκολλώμενοι οὗτοι μετὰ τούτου, καθὼς ὁ σίδηρος οὐκ
ἀναμίγνυται μετὰ τοῦ ὀστράκου.
44 καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν βασιλέων ἐκείνων ἀναστήσει
ὁ θεὸς τοῦ οὐρανοῦ βασιλείαν ἥτις εἰς τοὺς αἰῶνας οὐ δια-
φθαρήσεται, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ λαῷ ἑτέρῳ οὐχ ὑπολει-
φθήσεται. λεπτυνεῖ καὶ λικμήσει πάσας τὰς βασιλείας,
καὶ αὐτὴ ἀναστήσεται εἰς τοὺς αἰῶνας.

45 כל־קבל די־חזית די מטורא אתגזרת אבן די־
לא בידין והדקת פרזלא נחשא חספא כספא
ודהבא אלה רב הודע למלכא מה די להוא אחרי
דנה ויציב חלמא ומהימן פשרה׃
46 באדין מלכא נבוכדנצר נפל על־אנפוהי
ולדניאל סגד ומנחה וניחחין אמר לנסכה לה׃
47 ענה מלכא לדניאל ואמר מן־קשט די אלהכון
הוא אלה אלהין ומרא מלכין וגלה רזין די יכלת
48 למגלא רזא דנה׃ אדין מלכא לדניאל רבי
ומתנן רברבן שגיאן יהב־לה והשלטה על כל־
מדינת בבל ורב־סגנין על כל־חכימי בבל׃
49 ודניאל בעא מן־מלכא ומני על עבידתא די
מדינת בבל לשדרך מישך ועבד נגו ודניאל בתרע
מלכא׃

ג

1 נבוכדנצר מלכא עבד צלם די־דהב רומה אמין
שתין פתיה אמין שת אקימה בבקעת דורא
2 במדינת בבל׃ ונבוכדנצר מלכא שלח למכנש
לאחשדרפניא סגניא ופחותא אדרגזריא גדבריא
דתבריא תפתיא וכל שלטני מדינתא למתא
לחנכת צלמא די הקים נבוכדנצר מלכא׃
3 באדין מתכנשין אחשדרפניא סגניא ופחותא
אדרגזריא גדבריא דתבריא תפתיא וכל שלטני
מדינתא לחנכת צלמא די הקים נבוכדנצר מלכא
וקאמין לקבל צלמא די הקים נבוכדנצר׃
4 וכרוזא קרא בחיל לכון אמרין עממיא אמיא
5 ולשניא׃ בעדנא די־תשמעון קל קרנא
משרוקיתא קיתרס סבכא פסנתרין סומפניה וכל
זני זמרא תפלון ותסגדון לצלם דהבא די הקים
6 נבוכדנצר מלכא׃ ומן־די־לא יפל ויסגד בה־
שעתא יתרמא לגוא־אתון נורא יקדתא׃
7 כל־קבל דנה בה זמנא כדי שמעין כל־עממיא
קל קרנא משרוקיתא קיתרס שבכא פסנטרין וכל
זני זמרא נפלין כל־עממיא אמיא ולשניא סגדין
לצלם דהבא די הקים נבוכדנצר מלכא׃
8 כל־קבל דנה בה־זמנא קרבו גברין כשדאין
9 ואכלו קרציהון די יהודיא׃ ענו ואמרין
לנבוכדנצר מלכא מלכא לעלמין חיי׃

45 * Secundum quòd vidisti quòd de monte
abscissus est lapis sine manibus, & commi-
nuit testam & ferrum & æs & argentum &
aurum; Deus magnus ostẽdit regi quæ ven-
tura sunt postea; & verũ est somnium, & fi-
46 delis interpretatio eius. * Tunc rex Na-
buchodonosor cecidit in faciem suam, &
Danielem adorauit, & hostias & incensum
47 præcepit vt sacrificarent ei. * Loquẽs ergo
rex ait Danieli: Verè Deus vester Deus
deorum est, & Dominus regum, reuelans
mysteria; quoniam tu potuisti aperire hoc
48 sacramentum. * Tunc rex Danielem in
sublime extulit, & munera multa & magna
dedit ei. Et constituit eum principem super
omnes prouincias Babylonis, & præfectum
& magistrum super cunctos sapientes Ba-
49 bylonis. * Daniel autem postulauit à
rege, & cõstituit super opera prouinciæ Ba-
bylonis, Sidrac, Misac, & Abdenago. Ipse
autem Daniel erat in foribus regis.

CAP. III.

1 NAbuchodonosor rex fecit statuam au-
A ream, altitudine cubitorum sexaginta,
latitudine cubitorum sex; & statuit eam in
campo Duran prouinciæ Babylonis.
2 * Itaque Nabuchodonosor rex misit ad
congregandos satrapas, magistratus & iu-
dices, duces, & tyrannos, & præfectos, om-
nesque principes regionum vt conuenirent
ad dedicationẽ statuæ quam erexerat Na-
buchodonosor rex.
3 * Tunc congregati sunt satrapæ, magi-
stratus & iudices, duces, & tyráni, & opti-
mates, qui erant in potestatibus cõstituti,
& vniuersi principes regionum, vt conue-
nirent ad dedicationem statuæ quam ere-
xerat Nabuchodonosor rex. Stabát autem
in conspectu statuæ quam posuerat Nabu-
4 chodonosor rex. * Et præco clamabat va-
lenter: Vobis dicitur populis, tribubus, &
5 linguis: * In hora qua audieritis sonitum
tubæ, & fistulæ, & citharæ, & sambucæ, &
psalterij & symphoniæ, & vniuersi generis
musicorum, cadentes adorate statuam au-
ream quam constituit Nabuchodonosor
6 rex. * Si quis autem non prostratus ado-
rauerit, eadem hora mittetur in fornacem
7 ignis ardentis. * Post hæc igitur statim vt
audierunt omnes populi sonitũ tubæ, fistu-
læ, & citharæ, sambucæ, & psalterij, sym-
phoniæ, & omnis generis musicorum; ca-
dentes omnes populi, tribus & linguæ, ado-
rauerunt statuam auream, quam cõstitue-
rat Nabuchodonosor rex.
8 * Statimque in ipso tempore accedentes viri Chaldæi, accusauerunt Iudæos.
9 * Dixeruntque Nabuchodonosor regi:
Rex in æternum viue.

45 * Quemadmodum vidisti quia de monte abscissus est lapis sine manibus, & comminuit testam, ferrum, æs, argentū, aurum. Deus magnus notā fecit regi quæ oportet fieri post hæc, & verum somnium & fidelis coniectura eius.

46 * Tunc rex Nabuchodonosor cecidit in faciē, & Danielem adorauit, & munera & odores dixit libare ei.

47 * Et respondens rex dixit Daniel: In veritate Deus vester ipse est Deus deorum & Dominus dominorum & rex regum, & reuelans mysteria, quia potuisti reuelare mysterium hoc.

48 * Et magnificauit rex Daniel, & dona magna & multa dedit ei, & constituit eum super omni regione Babylonis, & principem satraparum super omnes sapientes Babylonis.

49 * Et Daniel postulauit à rege, & constituit super opera regionis Babylonis Sidrach, Misac, Abdenago. Et Daniel erat in atrio regis.

CAP. III.

1 Nabuchodonosor rex fecit imaginē auream. Altitudo eius cubitorū sexaginta, latitudo eius cubitorum sex; & statuit eam in campo Duran in regione Babylonis.

2 * Et misit vt congregarent consules & magistratus & toparchas, duces & tyrannos, & qui sub potestatibus, & omnes principes regionum; vt conuenirent ad dedicationem imaginis quam statuit Nabuchodonosor rex.

3 * Et congregati sunt consules, toparchæ, magistratus, duces, tyranni, magni in potestatibus, & omnes principes regionum ad dedicationem imaginis quam statuit Nabuchodonosor rex. Et stabant in conspectu imaginis quam statuit Nabuchodonosor.

4 * Et præco clamabat in fortitudine: Vobis dicitur gentes, populi, tribus, linguæ:

5 * Quacunque hora audieritis vocem tubæ, fistulæque & citharæ, sambucæque & psalterij, & symphoniæ et omnis generis musicorum; cadentes adorate imaginem auream quam statuit Nabuchodonosor rex.

6 * Et qui non cadens adorauerit, eadem hora mittetur in fornacem ignis ardentem.

7 * Et factum est quando audierunt populi vocem tubæ, fistulæque & citharæ, sambucæque et psalterij, & omnis generis musicorum; cadentes populi, tribus, linguæ adorauerūt imaginem auream quam statuit Nabuchodonosor rex.

8 * Tunc accesserunt viri Chaldæi, & accusauerunt Iudæos.

9 * Et suscipientes, dixerunt Nabuchodonosor regi: Rex in æternum viue.

45 * ὃν τρόπον εἶδες ὅτι ἀπὸ ὄρους ἐτμήθη λίθος ἄνευ χειρῶν, καὶ ἐλέπτυνε τὸ ὄστρακον τὸν σίδηρον τὸν χαλκὸν, τὸν ἄργυρον, τὸν χρυσόν, ὁ θεὸς ὁ μέγας ἐγνώρισε τῷ βασιλεῖ ἃ δεῖ γενέσθαι μετὰ ταῦτα. καὶ ἀληθινὸν τὸ ἐνύπνιον καὶ πιστὴ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ.

46 * τότε ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσορ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον καὶ τῷ δανιὴλ προσεκύνησεν. καὶ μάννα καὶ
47 εὐωδίας εἶπεν σπεῖσαι αὐτῷ. * καὶ ἀποκριθεὶς ὁ βασιλεὺς εἶπεν τῷ δανιὴλ, ἐπ' ἀληθείας, ὁ θεὸς ὑμῶν αὐτός ἐστιν θεὸς θεῶν καὶ κύριος τῶν κυρίων καὶ βασιλεὺς βασιλέων, καὶ ἀποκαλύπτων μυστήρια, ὅτι ἠδυνήθης ἀποκαλύψαι τὸ μυστήριον τοῦτο.

48 * καὶ ἐμεγάλυνεν ὁ βασιλεὺς τὸν δανιὴλ, καὶ δόματα μεγάλα καὶ πολλὰ ἔδωκεν αὐτῷ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ πάσης χώρας βαβυλῶνος καὶ ἄρχοντα σατραπῶν ἐπὶ πάντας τοὺς σοφοὺς τῆς βαβυλῶνος.

49 * καὶ δανιὴλ ᾐτήσατο παρὰ τοῦ βασιλέως, καὶ κατέστησεν ἐπὶ τὰ ἔργα τῆς χώρας βαβυλῶνος τὸν σεδράχ, μισάκ, ἀβδεναγώ. καὶ δανιὴλ ἦν ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ βασιλέως.

γ

1 * Ναβουχοδονόσωρ ὁ βασιλεὺς ἐποίησεν εἰκόνα χρυσῆν. ὕψος αὐτῆς πηχέων ἑξήκοντα, εὖρος αὐτῆς πηχέων ἕξ. καὶ ἔστησεν αὐτὴν ἐν πεδίῳ δεειρᾶ ἐν χώρᾳ βαβυλῶνος.

2 * καὶ ἀπέστειλεν συναγαγεῖν τοὺς ὑπάτους καὶ στρατηγοὺς καὶ τοπάρχας ἡγουμένους καὶ τυράννους καὶ τοὺς ὑπ' ἐξουσιῶν, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας τῶν χωρῶν, εἰσελθεῖν εἰς τὰ ἐγκαίνια τῆς εἰκόνος ἧς ἔστησεν ναβουχοδονόσωρ ὁ βασιλεύς.

3 * καὶ συνήχθησαν οἱ ὕπατοι τοπάρχαι στρατηγοὶ ἡγούμενοι τύραννοι μεγάλοι ἐπ' ἐξουσιῶν, καὶ πάντες οἱ ἄρχοντες τῶν χωρῶν εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν τῆς εἰκόνος ἧς ἔστησεν ναβουχοδονόσωρ ὁ βασιλεύς. καὶ εἱστήκεισαν ἐνώπιον τῆς εἰκόνος ἧς ἔστησεν ναβουχοδονόσωρ.

4 * καὶ ὁ κήρυξ ἐβόα ἐν ἰσχύϊ, ὑμῖν λέγεται ἔθνη, λαοὶ, φυ-
5 λαὶ, γλῶσσαι. * ἣ ἂν ὥρᾳ ἀκούσητε φωνῆς σάλπιγγος,
σύριγγός τε καὶ κιθάρας, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου καὶ
συμφωνίας καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πίπτοντες προσκυ-
νεῖτε τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ἣ ἔστησεν ναβουχοδονόσωρ ὁ βασι-
6 λεύς. * καὶ ὃς ἂν μὴ πεσὼν προσκυνήσῃ, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ
ἐμβληθήσεται εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην.

7 * καὶ ἐγένετο ὅτε ἤκουσαν οἱ λαοὶ τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος σύριγγός τε καὶ κιθάρας, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πίπτοντες οἱ λαοὶ, φυλαὶ, γλῶσσαι προσεκύνουν τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ἣ ἔστησεν ναβουχοδονόσωρ ὁ βασιλεύς.

8 * τότε προσῆλθον ἄνδρες χαλδαῖοι καὶ διέβαλον τοὺς
9 ἰουδαίους. * καὶ ὑπολαβόντες εἶπον ναβουχοδονόσορ
τῷ βασιλεῖ· βασιλεῦ εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι.

10 * אַנְתְּה מַלְכָּא שָׂמְתָּ טְּעֵם דִּי כָל־אֱנָשׁ דִּי־יִשְׁמַע
קָל קַרְנָא מַשְׁרֹקִיתָא קִיתָרֹס שַׂבְּכָא פְסַנְתֵּרִין
וְסוּפֹּנְיָא וְכֹל זְנֵי זְמָרָא יִפֵּל וְיִסְגֻּד לְצֶלֶם דַּהֲבָא׃
11 * וּמַן־דִּי־לָא יִפֵּל וְיִסְגֻּד יִתְרְמֵא לְגוֹא־אַתּוּן נוּרָא
12 יָקִדְתָּא׃ * אִיתַי גֻּבְרִין יְהוּדָאיִן דִּי־מַנִּיתָ יָתְהוֹן
עַל־עֲבִידַת מְדִינַת בָּבֶל שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ
גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ לָא־שָׂמוּ עֲלָךְ מַלְכָּא טְעֵם לֵאלָהָיךְ
לָא פָלְחִין וּלְצֶלֶם דַּהֲבָא דִּי הֲקֵימְתָּ לָא סָגְדִין׃
13 * בֵּאדַיִן נְבוּכַדְנֶצַּר בִּרְגַז וַחֲמָא אֲמַר לְהַיְתָיָה
לְשַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ בֵּאדַיִן גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ הֵיתָיוּ
14 קֳדָם מַלְכָּא׃ * עָנֵה נְבוּכַדְנֶצַּר וְאָמַר לְהוֹן הַצְדָּא
שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ לֵאלָהַי לָא אִיתֵיכוֹן פָּלְחִין
וּלְצֶלֶם דַּהֲבָא דִּי הֲקֵימֶת לָא סָגְדִין׃
15 * כְּעַן הֵן אִיתֵיכוֹן עֲתִידִין דִּי בְעִדָּנָא דִּי תִשְׁמְעוּן
קָל קַרְנָא מַשְׁרוֹקִיתָא קִיתָרֹס שַׂבְּכָא פְּסַנְתֵּרִין
וְסוּמְפֹּנְיָה וְכֹל זְנֵי זְמָרָא תִּפְּלוּן וְתִסְגְּדוּן לְצַלְמָא
דִּי־עַבְדֵת וְהֵן לָא תִסְגְּדוּן בַּהּ־שַׁעֲתָא תִתְרְמוֹן
לְגוֹא־אַתּוּן נוּרָא יָקִדְתָּא וּמַן־הוּא אֱלָהּ דִּי־
יְשֵׁיזְבִנְכוֹן מִן־יְדָי׃
16 * עֲנוֹ שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ וְאָמְרִין לְמַלְכָּא
נְבוּכַדְנֶצַּר לָא־חַשְׁחִין אֲנַחְנָא עַל־דְּנָה פִּתְגָם
17 לַהֲתָבוּתָךְ׃ * הֵן אִיתַי אֱלָהַנָא דִּי־אֲנַחְנָא פָלְחִין
יָכִל לְשֵׁיזָבוּתַנָא מִן־אַתּוּן נוּרָא יָקִדְתָּא וּמִן־יְדָךְ
18 מַלְכָּא יְשֵׁיזִב׃ * וְהֵן לָא יְדִיעַ לֶהֱוֵא־לָךְ מַלְכָּא דִּי
לֵאלָהָיךְ לָא־אִיתַנָא פָלְחִין וּלְצֶלֶם דַּהֲבָא דִּי
19 הֲקֵימְתָּ לָא נִסְגֻּד׃ * בֵּאדַיִן נְבוּכַדְנֶצַּר הִתְמְלִי
חֱמָא וּצְלֵם אַנְפּוֹהִי אֶשְׁתַּנּוֹ עַל־שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד
נְגוֹ עָנֵה וְאָמַר לְמֵזֵא לְאַתּוּנָא חַד־שִׁבְעָה עַל דִּי
20 חֲזֵה לְמֵזְיֵהּ׃ * וּלְגֻבְרִין גִּבָּרֵי־חַיִל דִּי בְחַיְלֵהּ אֲמַר
לְכַפָּתָה לְשַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ לְמִרְמֵא לְאַתּוּן
21 נוּרָא יָקִדְתָּא׃ * בֵּאדַיִן גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ כְּפִתוּ
בְּסַרְבָּלֵיהוֹן פַּטְּשֵׁיהוֹן וְכַרְבְּלָתְהוֹן וּלְבֻשֵׁיהוֹן
וּרְמִיו לְגוֹא־אַתּוּן נוּרָא יָקִדְתָּא׃
22 * כָּל־קֳבֵל דְּנָה מִן־דִּי מִלַּת מַלְכָּא מַחְצְפָה וְאַתּוּנָא
אֵזֵה יַתִּירָה גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ דִּי הַסִּקוּ לְשַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ
וַעֲבֵד נְגוֹ קַטִּל הִמּוֹן שְׁבִיבָא דִּי נוּרָא׃
23 * וְגֻבְרַיָּא אִלֵּךְ תְּלָתֵּהוֹן שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ
נְפַלוּ לְגוֹא־אַתּוּן־נוּרָא יָקִדְתָּא מְכַפְּתִין׃

10 * Tu rex poſuiſti decretū, vt omnis ho-
B mo qui audierit ſonitum tubæ, fiſtulæ &
citharæ, ſambucæ, & pſalterij & ſympho-
niæ, & vniuerſi generis muſicorum, pro-
ſternat ſe, & adoret ſtatuam auream.
11 * Si quis autem non procidens adora-
rit; mittatur in fornacem ignis ardentis.
12 * Sunt ergo viri Iudæi, quos conſtituiſti
ſuper opera regionis Babylonis, Sidrac,
Miſac & Abdenago; viri iſti cōtempſerunt
rex decretum tuum; deos tuos non colunt,
& ſtatuam auream quam erexiſti non ado-
rant.
13 * Tunc Nabuchodonoſor in furore &
ira præcepit vt adducerētur Sidrac, Miſac,
& Abdenago, qui confeſtim adducti ſunt
in conſpectu regis.
14 * Pronuntiansq́ue Nabuchodonoſor rex
ait eis: Veré ne Sidrac, Miſac, & Abdenago
deos meos non colitis & ſtatuam auream
quam conſtitui non adoratis?
15 * Nunc ergo ſi eſtis parati, quacunque
hora audieritis ſonitum tubæ, fiſtulæ, ci-
tharæ, ſambucæ, & pſalterij & ſymphoniæ,
omnisq́ue generis muſicorum, proſternite
vos, & adorate ſtatuam quam feci. Quòd ſi
non adoraueritis, eadem hora mittemini
in fornacem ignis ardētis. Et quis eſt deus
qui eripiet vos de manu mea?
16 * Reſpondentes Sidrac, Miſac & Abde-
nago, dixerunt regi Nabuchodonoſor: Non
oportet nos de hac re reſpondere tibi.
17 * Ecce enim Deus noſter quem colimus,
poteſt eripere nos de camino ignis arden-
tis, & de manibus tuis ô rex liberare.
18 * Quòd ſi noluerit; notū ſit tibi rex, quia
deos tuos non colimus, & ſtatuam auream
quam erexiſti, non adoramus.
19 * Tunc Nabuchodonoſor repletus eſt
C furore, & aſpectus faciei illius immutatus
eſt ſuper Sidrac, Miſac, & Abdenago. Et
præcepit vt ſuccenderetur fornax ſeptuplū
quàm ſuccendi conſueuerat.
20 * Et viris fortiſſimis de exercitu ſuo iuſ-
ſit, vt ligatis pedibus Sidrac, Miſac, & Ab-
denago mitterent eos in fornacem ignis
ardentis.
21 * Et confeſtim viri illi vincti cum bra-
cis ſuis, & tiaris, & calciamētis, & veſtibus
miſſi ſunt in medium fornacis ignis ar-
dentis.
22 * Nam iuſſio regis vrgebat. Fornax au-
tem ſuccenſa erat nimis. Porrò viros illos
qui miſerant Sidrac, Miſac, & Abdenago,
interfecit flamma ignis.
23 * Viri autem hi tres, id eſt, Sidrac, Mi-
ſac, & Abdenago, ceciderunt in medio ca-
mini ignis ardentis colligati.

10 Tu rex posuisti decretum: Omnis homo qui audierit vocem tubæ, fistulæque & citharæ, sambucæque & psalterij, & symphoniæ, & omnis generis musicorum;

11 Et non cadens adorauerit imaginē auream, immittetur in fornacem ignis ardentem.

12 Sunt viri Iudæi quos constituisti super opera regionis Babylonis, Sidrach, Misac, Abdenago; viri illi non obedierunt decreto tuo, & deos tuos non colunt, & imaginem auream quam statuisti, non adorant.

13 Tunc Nabuchodonosor in furore & ira dixit vt adducerent Sidrach, Misac & Abdenago. Et adducti sunt in conspectum regis.

14 Et respōdit Nabuchodonosor & dixit eis: Si verè Sidrach, Misac & Abdenago deos meos non colitis, imaginem auream non adoratis?

15 Nunc ergo estote parati, vt cùm audieritis vocem tubæ, fistulæque, et citharæ, sambucæque, & psalterij, & symphoniæ, & omnis generis musicorum, cadentes adoretis imaginem quam feci. Si autem non adoraueritis, eadem hora immittemini in fornacem ignis ardentem. Et quis est Deus qui eripiet vos ex manibus meis?

16 Et respondit Sidrach, Misac & Abdenago, dicentes regi Nabuchodonosor: Non necesse habemus nos de verbo isto respondere tibi.

17 Est enim Deus noster in cælis, cui nos seruimus, potens eripere nos ex fornace ignis ardentis, & ex manibus tuis rex liberabit nos.

18 Et si non; notum tibi sit rex, quia deos tuos non colimus, & imaginem auream quam statuisti, non adoramus.

19 Tunc Nabuchodonosor repletus est furore, & aspectus faciei illius immutatus est super Sidrach, Misac, & Abdenago. Et dixit incendere fornacem in septuplum, donec in finem succendatur.

20 Et viros fortes robore dixit ligantes Sidrach, Misac & Abdenago immmittere in fornacem ignis ardentem.

21 Tunc viri illi ligati sunt cum sarabalis suis, & tiaris, & ocreis, & indumentis suis, & missi sunt in medium fornacis ignis ardentis.

22 Quoniam verbum regis præualuit, & fornax incensa est supra modum septupliciter.

23 Et tres isti, Sidrach, Misac, & Abdenago ceciderunt in medio fornacis ignis ardentis colligati.

10 Σὺ βασιλεῦ ἔθηκας δόγμα, πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἂν ἀκούσῃ τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος σύριγγός τε καὶ κιθάρας, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου καὶ συμφωνίας καὶ παντὸς γένους μουσικῶν.

11 καὶ μὴ πεσὼν προσκυνήσῃ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ, ἐμβληθήσεται εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην.

12 εἰσὶν ἄνδρες ἰουδαῖοι οὓς κατέστησας ἐπὶ τὰ ἔργα τῆς χώρας βαβυλῶνος, σεδρὰχ, μισὰκ, ἀβδεναγώ, οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι οὐχ ὑπήκουσαν τῷ δόγματί σου, καὶ τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύουσιν, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ᾗ ἔστησας οὐ προσκυνοῦσιν.

13 τότε ναβουχοδονόσωρ ἐν θυμῷ καὶ ὀργῇ εἶπεν ἀγαγεῖν τὸν σεδρὰχ, μισὰκ, καὶ ἀβδεναγώ. καὶ ἤχθησαν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως.

14 καὶ ἀπεκρίθη ναβουχοδονόσωρ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· εἰ ἀληθῶς σεδρὰχ, μισὰκ, καὶ ἀβδεναγὼ τοῖς θεοῖς μου οὐ λατρεύετε καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ οὐ προσκυνεῖτε;

15 νῦν οὖν ἔχετε ἑτοίμως ἵνα ὡς ἂν ἀκούσητε τῆς φωνῆς τῆς σάλπιγγος σύριγγός τε καὶ κιθάρας, σαμβύκης τε καὶ ψαλτηρίου καὶ συμφωνίας καὶ παντὸς γένους μουσικῶν, πεσόντες προσκυνῆτε τῇ εἰκόνι ᾗ ἐποίησα. ἐὰν δὲ μὴ προσκυνήσητε, αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐμβληθήσεσθε εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην. καὶ τίς ἐστιν θεὸς ὃς ἐξελεῖται ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν μου;

16 καὶ ἀπεκρίθη σεδρὰχ, μισὰκ, καὶ ἀβδεναγῶ λέγοντες τῷ βασιλεῖ ναβουχοδονόσωρ, οὐ χρείαν ἔχομεν ἡμεῖς περὶ τοῦ ῥήματος τούτου ἀποκριθῆναί σοι.

17 ἔστιν γὰρ θεὸς ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς ᾧ ἡμεῖς λατρεύομεν, δυνατὸς ἐξελέσθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης, καὶ ἐκ τῶν χειρῶν σου βασιλεῦ ῥύσεται ἡμᾶς.

18 καὶ ἐὰν μή, γνωστόν σοι ἔστω βασιλεῦ, ὅτι τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύομεν. καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ ᾗ ἔστησας, οὐ προσκυνοῦμεν.

19 τότε ναβουχοδονόσωρ ἐπλήσθη θυμοῦ, καὶ ἡ ὄψις τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἠλλοιώθη ἐπὶ σεδρὰχ, μισὰκ, καὶ ἀβδεναγῶ. καὶ εἶπεν ἐκκαῦσαι τὴν κάμινον ἑπταπλασίως ἕως οὗ εἰς τέλος ἐκκαῇ.

20 καὶ ἄνδρας ἰσχυροὺς ἰσχύϊ εἶπεν πεδήσαντας τὸν σεδρὰχ, μισὰκ, καὶ ἀβδεναγῶ ἐμβαλεῖν εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς τὴν καιομένην.

21 τότε οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι ἐπεδήθησαν σὺν τοῖς σαραβάλοις αὐτῶν καὶ τιάραις καὶ περικνημῖσι καὶ ἐνδύμασιν αὐτῶν. καὶ ἐβλήθησαν εἰς μέσον τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης.

22 ἐπεὶ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως ὑπερίσχυσε. καὶ ἡ κάμινος ἐξεκαύθη ὑπερεκπερισσοῦ ἑπταπλασίως.

23 καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι σεδρὰχ, μισὰκ, καὶ ἀβδεναγῶ ἔπεσον ἐν μέσῳ τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης πεπεδημένοι.

24 * *Et deambulabãt in medio flammæ, laudantes Deũ & benedicentes Dominum.*

25 * *Et ſtans Azarias orauit ſic, & aperiens os ſuum in medio ignis dixit:*

26 * *Benedictus es Domine Deus patrum noſtrorum, laudabile & glorificatum nomen tuum in ſecula.*

27 * *Quia iuſtus es in omnibus quæ feciſti nobis, & vniuerſa opera tua vera, & rectæ viæ tuæ, et omnia iudicia tua vera.*

28 * *Et iudicia veritatis feciſti, iuxta omnia quæ induxiſti nobis, & ſuper ciuitatẽ ſanctã patrum noſtrorum Hieruſalẽ. Quia in veritate et iudicio induxiſti hæc omnia ſuper nos propter peccata noſtra.*

29 * *Quia peccauimus & iniquè egimus recedentes à te, & deliquimus in omnibus.*

30 * *Et mandata tua non audiuimus, neque obſeruauimus, neque fecimus ſicut præceperas nobis, vt bene nobis ſit.*

31 * *Et omnia quæcunque induxiſti nobis, et vniuerſa quæcunq; feciſti nobis, in vero iudicio feciſti.*

32 * *Et tradidiſti nos in manus inimicorum iniquorum, inimiciſsimorum apoſtatarum, et regi iniquo & peſſimo vltra omnẽ terram.*

33 * *Et nunc non eſt nobis aperire os. Confuſio & opprobriũ facti ſumus ſeruis tuis, & colentibus te.*

34 * *Ne tradas nos in finem propter nomen tuum, et ne diſſipes teſtamentum tuum.*

35 * *Et ne auferas miſericordiam tuam à nobis, propter Abraham dilectum à te, & propter Iſaac ſeruum tuum, et Iſrael ſanctum tuum.*

36 * *Quibus locutus es ad eos dicens: Vt multiplicares ſemen eorum ſicut ſtellas cæli, & ſicut arenam quæ iuxta labium maris.*

24 * καὶ περιεπάτουν ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς ὑμνοῦντες τὸν θεὸν καὶ εὐλογοῦντες τὸν κύριον.

25 * καὶ συστὰς ἀζαρίας προσηύξατο οὕτως. καὶ ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐν μέσῳ τοῦ πυρὸς εἶπεν·

26 * εὐλογητὸς εἶ κύριε ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν αἰνετὸν καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας.

27 * ὅτι δίκαιος εἶ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἐποίησας ἡμῖν, καὶ πάντα τὰ ἔργα σου ἀληθινὰ καὶ εὐθεῖαι αἱ ὁδοί σου, καὶ πᾶσαι αἱ κρίσεις σου ἀληθεῖς.

28 * καὶ κρίματα ἀληθείας ἐποίησας, κατὰ πάντα ἃ ἐπήγαγες ἡμῖν, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν τὴν τῶν πατέρων ἡμῶν ἱερουσαλήμ. ὅτι ἐν ἀληθείᾳ καὶ κρίσει ἐπήγαγες ταῦτα πάντα ἐφ' ἡμᾶς διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.

29 * ὅτι ἡμάρτομεν καὶ ἠνομήσαμεν ἀποστάντες ἀπὸ σοῦ. καὶ ἐξημάρτομεν ἐν πᾶσιν.

30 * καὶ τῶν ἐντολῶν σου οὐκ ἠκούσαμεν, οὐδὲ συνετηρήσαμεν, οὐδὲ ἐποιήσαμεν καθὼς ἐνετείλω ἡμῖν ἵνα εὖ ἡμῖν γένηται.

31 * καὶ πάντα ὅσα ἐπήγαγες ἡμῖν καὶ πάντα ὅσα ἐποίησας ἡμῖν, ἐν ἀληθινῇ κρίσει ἐποίησας.

32 * καὶ παρέδωκας ἡμᾶς εἰς χεῖρας ἐχθρῶν ἀνόμων ἐχθίστων ἀποστατῶν καὶ βασιλεῖ ἀδίκῳ καὶ πονηροτάτῳ παρὰ πᾶσαν τὴν γῆν.

33 * καὶ νῦν οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀνοῖξαι τὸ στόμα· αἰσχύνη καὶ ὄνειδος ἐγενήθημεν τοῖς δούλοις σου καὶ τοῖς σεβομένοις σε.

34 * μὴ δὴ παραδῷς ἡμᾶς εἰς τέλος διὰ τὸ ὄνομά σου, καὶ μὴ διασκεδάσῃς τὴν διαθήκην σου.

35 * καὶ μὴ ἀποστήσῃς τὸ ἔλεός σου ἀφ' ἡμῶν, διὰ ἀβραὰμ τὸν ἠγαπημένον ὑπὸ σοῦ. καὶ διὰ ἰσαὰκ τὸν δοῦλόν σου, καὶ ἰσραὴλ τὸν ἅγιόν σου.

36 * οἷς ἐλάλησας πρὸς αὐτοὺς λέγων· πληθῦναι τὸ σπέρμα αὐτῶν ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὡς τὴν ἄμμον τὴν παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης.

Quæ ſequuntur in Hebræis voluminibus non reperi.

24 * Et ambulabãt in medio flammæ laudantes Deum, & benedicentes Domino.

25 * Stans autem Azarias orauit ſic: aperienſque os ſuũ in medio ignis, ait.

26 * Benedictus es Domine Deus patrum noſtrorum, & laudabile & glorioſum nomen tuum in ſecula.

27 * Quia iuſtus es in omnibus quæ feciſti nobis, & vniuerſa opera tua vera, & viæ tuæ rectæ; & omnia iudicia tua vera.

28 * Iudicia enim vera feciſti
iuxta omnia quæ induxiſti
ſuper nos, & ſuper ciuitatẽ
ſanctam patrum noſtrorũ
Hieruſalem, quia in veritate
& in iudicio induxiſti omnia hæc propter peccata no-
29 ſtra. * Peccauimus enim &
iniquè egimus recedentes à
te, & deliquimus in omni-
30 bus. * Et præcepta tua non
audiuimus, nec obſeruauimus, nec fecimus ſicut præceperas nobis vt bene no-
31 bis eſſet. * Omnia ergo quæ
D induxiſti ſuper nos, & vniuerſa quæ feciſti nobis in
vero iudicio feciſti.

32 * Et tradidiſti nos in manibus inimicorum neſtorũ iniquorũ & peſſimorũ præuaricatorumq; & regi iniuſto, & peſſimo vltra omnẽ
33 terrã. * Et nunc nõ poſſumus aperire os. Confuſio & opprobrium facti ſumus ſeruis tuis, & his qui colebant te.

34 * Ne quæſumus tradas nos in perpetuũ propter nomen tuũ, & ne diſſipes teſtamen-
35 tũ tuũ. * Neq; auferas miſericordiã tuã à nobis, propter Abraam dilectũ tuum, & Iſaac ſeruũ tuũ, & Iſrael ſanctum tuum.

36 * Quibus locutus es pollicens quòd multiplicares ſemen eorum ſicut ſtellas cæli, & ſicut arenã quæ eſt in littore maris.

37 * Quia Domine imminuti sumus plusquam omnes gentes, sumusq; humiles in vniuersa terra hodie propter peccata nostra.

38 * Et non est in tẽpore hoc princeps & dux, & propheta, neque holocaustum, neq; sacrificium, neque oblatio, neque incensum, neque locus primitiarum coram te.

39 * Vt possimus inuenire misericordiam tuã, sed in animo contrito, & spiritu humilitatis suscipiamur.

40 * Sicut in holocausto arietum & taurorum, & sicut in millibus agnorum pinguium, sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, vt placeat tibi: quoniam non est confusio confidentibus in te.

41 * Et nunc sequimur te in toto corde, & timemus te, & quærimus faciem tuam.

42 * Ne confundas nos: sed fac nobiscum iuxta mansuetudinem tuam, & secundũ multitudinem misericordiæ tuæ.

43 * Et erue nos in mirabilibus tuis, & da gloriam nomini tuo Domine.

44 * Et cõfundantur omnes qui ostendunt seruis tuis mala. Confundantur in omnipotentia tua, & robur eorum conteratur.

45 * Et sciant quia tu es Dominus Deus solus & gloriosus super orbem terrarum.

46 * Et non cessabant qui miserant eos ministri regis succendere fornacem naphtha & stupa, & pice, & malleolis.

47 * Et effundebatur flamma super fornacẽ cubitis quadraginta nouem, & erupit.

48 * Et incendit quos repperit iuxta fornacem de Chaldæis. E

49 * Angelus autem Domini descendit cum Azaria, & sociis eius in fornacem.

37 * ὅτι δέσποτα ἐσμικρύνθημεν παρὰ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἐσμὲν ταπεινοὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ σήμερον διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν.

38 * καὶ οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἄρχων καὶ προφήτης καὶ ἡγούμενος, οὐδὲ ὁλοκαύτωσις, οὐδὲ θυσία, οὐδὲ προσφορὰ οὐδὲ θυμίαμα, οὐ τόπος τοῦ καρπῶσαι ἐνώπιόν σου.

39 * καὶ εὑρεῖν ἔλεός σου, ἀλλ᾽ ἐν ψυχῇ συντετριμμένῃ καὶ πνεύματι ταπεινώσεως προσδεχθείημεν.

40 * ὡς ἐν ὁλοκαυτώμασιν κριῶν καὶ ταύρων καὶ ὡς ἐν μυριάσιν ἀρνῶν πιόνων· οὕτως γενέσθω ἡ θυσία ἡμῶν ἐνώπιόν σου σήμερον καὶ ἐκτελέσθαι ὄπισθέν σου, ὅτι οὐκ ἔστιν αἰσχύνη τοῖς πεποιθόσιν ἐπὶ σοί.

41 * καὶ νῦν ἐξακολουθοῦμέν σοι ἐν ὅλῃ καρδίᾳ, καὶ φοβούμεθά σε καὶ ζητοῦμεν τὸ πρόσωπόν σου.

42 * μὴ καταισχύνῃς ἡμᾶς, ἀλλὰ ποίησον μεθ᾽ ἡμῶν κατὰ τὴν ἐπιείκειάν σου, καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου.

43 * καὶ ἐξελοῦ ἡμᾶς κατὰ τὰ θαυμάσιά σου, καὶ δὸς δόξαν τῷ ὀνόματί σου κύριε.

44 * καὶ ἐντραπείησαν πάντες οἱ ἐνδεικνύμενοι τοῖς δούλοις σου κακά, καὶ καταισχυνθείησαν ἀπὸ πάσης δυναστείας, καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν συντριβείη.

45 * καὶ γνώτωσαν ὅτι σὺ εἶ κύριος ὁ θεὸς μόνος καὶ ἔνδοξος ἐφ᾽ ὅλην τὴν οἰκουμένην.

46 * καὶ οὐ διέλιπον οἱ ἐμβάλλοντες αὐτοὺς ὑπηρέται τοῦ βασιλέως καίοντες τὴν κάμινον νάφθαν καὶ πίσσαν καὶ στιππύον καὶ κληματίδα.

47 * καὶ διεχεῖτο ἡ φλὸξ ἐπάνω τῆς καμίνου ἐπὶ πήχεις μθʹ. καὶ διώδευσεν.

48 * καὶ ἐνεπύρισεν οὓς εὗρεν περὶ τὴν κάμινον τῶν χαλδαίων.

49 * ὁ δὲ ἄγγελος κυρίου συγκατέβη ἅμα τοῖς περὶ τὸν ἀζαρίαν εἰς τὴν κάμινον.

37 * *Quia Domine imminuti sumus vltra omnes gentes, & sumus humiles in vniuersa terra hodie propter peccata nostra.*

38 * *Et non est in tempore isto princeps & propheta & dux, neque holocaustũ neque sacrificium, neque oblatio, neque incensum, non locus vt primitias offeramus coram te.*

39 * *Et inueniamus misericordiam tuã, sed in anima contrita & spiritu humilitatis suscipiamur.*

40 * *Sicut in holocaustis arietũ & taurorum, & sicut in millibus agnorũ pinguium; sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie, & impleat post te; quia non est confusio confidentibus in te.*

41 * *Et nunc sequimur te in toto corde, & timemus te, & quærimus faciem tuam.*

42 * *Ne confundas nos, sed fac nobiscum secundum mansuetudinem tuam, & secundum multitudinem misericordiæ tuæ.*

43 * *Et erue nos secundum mirabilia tua, & da gloriam nomini tuo Domine.*

44 * *Et confundantur omnes qui ostendunt seruis tuis mala, & confundantur ab omni potentia, & robur eorum conteratur.*

45 * *Et sciant quia tu es Dominus Deus solus, & gloriosus super omnem orbem terrarum.*

46 * *Et non cessabant qui miserant eos ministri regis succendentes fornacem naphtha, & pice, & stupa, & malleolis.*

47 * *Et effundebatur flamma super fornacem in cubitos quadraginta nouem, & erupit.*

48 * *Et incendit quos repperit circa fornacem Chaldæorum.*

49 * *At angelus Domini condescendit cũ his qui circa Azariam in fornacem.*

* *Et excussit flammam ignis* 50
de fornace, et fecit mediũ forna
cis quasi spiritus roris sibilans,
& non tetigit eos omnino ignis
& non contristauit neque con-
turbauit eos. * *Tunc tres* 51
quasi ex vno ore laudabant &
benedicebant & glorificabant
Deum in fornace, dicentes;
* *Benedictus es Domine Deus* 52
patrum nostrorum, & lauda-
bilis & superexaltatus in secu-
la. Et benedictum nomen glo-
riæ tuæ sanctum & superlau-
dabile & superexaltatũ in se-
cula. * *Benedictus es in tem* 53
plo sanctæ gloriæ tuæ, et super-
laudabilis & supergloriosus in
secula. * *Benedictus es qui* 54
intueris abyssos sedẽs super Che
rubin, et superlaudabilis & su
perexaltatus in secula. * *Benedi* 55
ctus es in throno gloriæ regni
tui, & laudabilis & superglo-
riosus in secula. * *Benedictus es* 56
in firmamẽto cæli, et superlauda
bilis & glorificatus in secula.
* *Benedicite omnia opera Do-* 57
mini Dominum, laudate & su-
perexaltate eum in secula.
* *Benedicite angeli Domini* 58
Domino, laudate & superexal
tate eũ in secula. * *Benedicite* 59
cæli Domino, laudate & super-
exaltate eũ in secula. * *Benedi-* 60
cite aquæ omnes quæ super cælũ,
Dominũ, laudate & superexal
tate eũ in secula. * *Benedicite* 61
omnes virtutes Domini Domi-
no, laudate et superexaltate eũ
in secula. * *Benedicite Sol &* 62
Luna Domino, laudate & su-
perexaltate eũ in secula. * *Be-* 63
nedicite stellæ cæli Domino, lau-
date & superexaltate eũ in se-
cula. * *Benedicite imber & ros* 64
Dominum, laudate et superex-
altate eũ in secula. * *Benedicite* 65
omnes spiritus Domino, lauda-
te & superexaltate eũ in secu-
la. * *Benedicite ignis & æstus* 66
Dominũ, laudate & superexal
tate eũ in secula. * *Benedicite* 67
frigus et æstus Domino, laudate
et superexaltate eum in secula.
* *Benedicite rores et pruinæ* 68
Domino, laudate et superexal.

50 * καὶ ἐξετίναξεν τὴν φλόγα τοῦ πυ-
ρὸς ἐκ τῆς καμίνου, καὶ ἐποίησεν τὸ μέ-
σον τῆς καμίνου, ὡς πνεῦμα δρόσου
διασυρίζον καὶ οὐχ ἥψατο αὐτῶν τὸ κα-
θόλου τὸ πῦρ καὶ οὐκ ἐλύπησεν οὐδὲ πα-
ρηνώχλησεν αὐτούς.
51 * τότε οἱ τρεῖς ὡς ἐξ ἑνὸς στόματος
ὕμνουν καὶ ηὐλόγουν καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν
52 ἐν τῇ καμίνῳ λέγοντες· * εὐλογητὸς εἶ
κύριε ὁ θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰ-
νετὸς καὶ ὑπερυψούμενος εἰς τοὺς αἰῶνας.
καὶ εὐλογημένον τὸ ὄνομα τῆς δόξης
σου τὸ ἅγιον καὶ ὑπεραινετὸν καὶ ὑπερυ-
53 ψούμενον εἰς τοὺς αἰῶνας. * εὐλογη-
μένος εἶ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας δόξης σου
καὶ ὑπερύμνητος καὶ ὑπερένδοξος εἰς τοὺς
54 αἰῶνας. * εὐλογημένος εἶ ὁ βλέπων
ἀβύσσους καθήμενος ἐπὶ χερουβείμ,
καὶ ὑπερύμνητος καὶ ὑπερυψούμενος εἰς
55 τοὺς αἰῶνας. * εὐλογημένος εἶ ἐπὶ θρό-
νου δόξης τῆς βασιλείας σου καὶ ὑπερύ-
μνητος καὶ ὑπερένδοξος εἰς τοὺς αἰῶνας.
56 * εὐλογημένος εἶ ἐν τῷ στερεώματι
τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ὑπερύμνητος καὶ δεδοξα-
57 σμένος εἰς τοὺς αἰῶνας. * εὐλογεῖτε
πάντα τὰ ἔργα κυρίου τὸν κύριον ὑμνεῖ-
τε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶν.
58 * εὐλογεῖτε ἄγγελοι κυρίου τὸν κύ-
59 ριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπ. * εὐλογεῖτε οὐρανοὶ
τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐ-
60 τὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. * εὐλογεῖτε ὕδατα
πάντα τὰ ὑπεράνω τοῦ οὐρανοῦ τὸν κύριον.
61 ὑμνεῖτε καὶ ὑπ. * εὐλογεῖτε πᾶσαι αἱ
δυνάμεις κυρίου τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ
62 ὑπερυψοῦτε. * εὐλογεῖτε ἥλιος καὶ
σελήνη τὸν κύριον, ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦ-
63 τε αὐτόν. * εὐλογεῖτε ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ
τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐ-
64 τὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. * εὐλογεῖτε πᾶς
ὄμβρος καὶ δρόσος τὸν κύριον· ὑμνεῖτε
65 καὶ ὑπ. αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. * εὐλογεῖ-
τε πάντα τὰ πνεύματα τὸν κύριον.
ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς
66 αἰῶνας. * εὐλογεῖτε πῦρ καὶ καῦμα τὸν
κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν
67 εἰς τοὺς αἰῶνας. * εὐλογεῖτε ψῦχος καὶ
καύσων τὸν κύριον· ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυ-
68 ψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. * εὐλογεῖ-
τε δρόσοι καὶ νιφετοὶ τὸν κύριον. ὑμνεῖτε
καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

50 * Et excussit flammã ig-
de fornace: & fecit medi-
fornacis quasi ventum ro-
flantem, & non tetigit e-
omnino ignis neque con-
stauit nec quicquam mo-
stiæ intulit.
51 * Tunc hi tres quasi ex v-
no ore laudabant & glori-
cabant & benedicebãt de-
in fornace dicentes.
52 * Benedictus es Domine
Deus patrũ nostrorũ, & la-
dabilis, & gloriosus & s-
perexaltatus in secula. Et be-
nedictum nomen gloriæ tu-
sanctum & laudabile & s-
perexaltatũ in omnibus s-
culis.
53 * Benedictus es in templo
sancto gloriæ tuæ, & supe-
laudabilis & supergloriosu-
in secula.
54 * Benedictus es in thron-
regni tui, & superlaudabi-
& superexaltatus in secula.
55 * Benedictus es qui intue-
ris abyssos & sedes super che-
rubim, & laudabilis & su-
perexaltatus in secula.
56 * Benedictus es in firma-
mento cæli, & laudabilis &
gloriosus in secula.
57 * Benedicite omnia opera
Domini Domino, laudate
& superexaltate eũ in secula.
58 * Benedicite angeli Domi-
ni Domino, laudate & su-
perexaltate eum in secula.
59 * Benedicite cæli Domino,
laudate & superexaltate eũ.
60 * Benedicite aquæ omnes
quæ super cælos sunt Domi-
no, laudate & superexalta-
61 * Benedicite omnes virtu-
tes Domini Domino, lau-
62 * Benedicite Sol & Lu-
Domino, laudate & super-
63 * Benedicite stellæ cæli Do-
mino, laudate & superexal-
64 * Benedicite imber & ros
Domino, laudate & super-
65 * Benedicite omnis spiri-
tus Dei Domino, laudate
66 * Benedicite ignis & æstus
Domino, laudate & super-
67 * Benedicite frigus & æ-
stas Domino, laudate & su-
68 * Benedicite rores & prui-
na Domino, laudate & sup-

* Benedicite gelu & frigus 69
Domino, laudate & super.
* Benedicite glacies & ni- 70
ues Domino, laudate & su.
* Benedicite noctes & 71
dies Domino, laudate & su.
* Benedicite lux & tene- 72
bræ Domino, laudate & su.
* Benedicite fulgura & nu 73
bes Domino, laudate & su.
* Benedicat terra Domi- 74
num, laudet & superexaltet.
* Benedicite mõtes & col 75
les Domino, laudate & su.
* Benedicite vniuersa ger- 76
minantia in terra Domino,
laudate & superexaltate eũ.
* Benedicite fontes Domi 77
no, laudate & superexalta.
* Benedicite maria & flu- 78
mina Domino, laudate &.
* Benedicite cete & om- 79
nia quæ mouentur in aquis
Domino, laudate & supere.
* Benedicite omnes volu- 80
cres cæli Domino, laudate.
* Benedicite omnes bestiæ 81
& pecora Domino, laudate.
* Benedicite filij hominũ 82
Domino, laudate & super.
* Benedicat Israël Domi- 83
num, laudet & superexaltet.
* Benedicite sacerdotes Do 84
mini Domino, laudate &.
* Benedicite serui Domi- 85
ni Domino, laudate & sup.
* Benedicite spiritus & a- 86
nimæ iustorũ Dño, laudate.
* Benedicite sancti & hu- 87
miles corde Domino, laud.
* Benedicite Anania, Aza- 88
ria, Misael Domino, laudate
& superexaltate eũ in secu-
la: qui eruit nos de infer-
no, & saluos fecit de manu
mortis, & liberauit nos de
medio ardentis flammæ, &
de medio ignis eruit nos.
* Confitemini Domino 89
quoniã bonus, quoniam in
in seculũ misericordia eius.
* Benedicite omnes reli- 90
giosi Domino Deo deorũ:
laudate & confitemini ei,
quia in omnia secula mise-
ricordia eius.

Hucusque in Hebræo non habetur, & quæ posuimus de Theodotionis editione translata sunt.

* εὐλογεῖτε νύκτες καὶ ἡμέραι τὸν κύ- 71
ριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν
εἰς τοὺς αἰῶνας. * εὐλογεῖτε φῶς καὶ 72
σκότος τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυ-
ψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς. * εὐλογεῖτε 69
πάγος καὶ ψύχος τὸν κύριον· ὑμνεῖ-
τε καὶ ὑπερυψοῦτε. * εὐλογεῖτε πά- 70
χναι καὶ χιόνες τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑ
περυψοῦτε. * εὐλογεῖτε ἀστραπαὶ καὶ 73
νεφέλαι τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπ.
* εὐλογείτω ἡ γῆ τὸν κύριον. ὑμνει. 74
καὶ ὑπερυψ. * εὐλογεῖτε ὄρη καὶ 75
βουνοί τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψ.
* εὐλογεῖτε πάντα τὰ φυόμενα 76
ἐν τῇ γῇ τὸν κύριον. * εὐλογεῖτε αἱ 77
πηγαὶ τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυ-
ψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. * εὐ- 78
λογεῖτε θάλασσαι καὶ ποταμοὶ τὸν
κύριον. ὑμ. καὶ ὑπ. αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶν.
* εὐλογεῖτε κήτη καὶ πάντα τὰ κι- 79
νούμενα ἐν τοῖς ὕδασι τὸν κύριον.
ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς
αἰῶνας. * εὐλογεῖτε πάντα τὰ πετεινὰ 80
τοῦ οὐρανοῦ τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπ.
* εὐλογεῖτε τὰ θηρία καὶ πάντα 81
τὰ κτήνη τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπ.
* εὐλογεῖτε υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων τὸν 82
κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν
εἰς τοὺς αἰῶνας. * εὐλογεῖτε ἰσραὴλ 83
τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐ
τὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. * εὐλογεῖτε ἱε- 84
ρεῖς κυρίου τὸν κύριον. ὑμνεῖτε καὶ ὑπ.
αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας. * εὐλογεῖτε 85
δοῦλοι κυρίου τὸν κύριον. ὑμ. καὶ ὑπ.
αὐτὸν εἰς τούς. * εὐλογεῖτε πνεύ- 86
ματα καὶ ψυχαὶ δικαίων τὸν κύριον.
ὑμ. καὶ ὑπερυψοῦτε. * εὐλογεῖτε ὅ- 87
σιοι καὶ ταπεινοὶ τῇ καρδίᾳ τὸν κύριον·
ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψ. * εὐλογεῖτε ἀ- 88
νανία, ἀζαρία, μισαὴλ τὸν κύριον.
ὑμνεῖτε καὶ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς
αἰῶνας, ὅτι ἐξείλετο ἡμᾶς ἐξ ᾅδου καὶ
ἔσωσεν ἡμᾶς ἐκ χειρὸς θανάτου· καὶ ἐρ
ρύσατο ἡμᾶς ἐκ καμίνου μέσης καιο
μένης φλογός. καὶ ἐκ μέσου πυρὸς ἐρ-
ρύσατο ἡμᾶς. * ἐξομολογεῖσθε τῷ 89
κυρίῳ ὅτι χρηστὸς ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ
ἔλεος αὐτοῦ. * εὐλογεῖτε πάντες οἱ 90
σεβόμενοι τὸν κύριον τὸν θεὸν τῶν
θεῶν. ὑμνεῖτε καὶ ἐξομολογεῖσθε, ὅτι
εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας τὸ ἔλεος αὐτοῦ.

71 * *Benedicite noctes et dies*
Domino, laudate et superexal-
72 *tate eum in secula.* * *Benedi-*
cite lux & tenebræ Domino,
laudate & superexaltate eũ in
69 *secula.* * *Benedicite gelu, & fri*
gus Domino, laudate & super-
70 *exaltate.* * *Benedicite glacies*
& niues Domino, laudate &
73 *superexaltate.* * *Benedicite*
fulgura & nubes Domino, lau
74 *date & superexaltate.* * *Bene-*
dicat terra Domino: laudet &
75 *superexalt.* * *Benedicite mõ-*
tes & colles Domino, laudate
76 *& superexaltate.* * *Benedici-*
te vniuersa germinãtia in ter-
77 *ra Domino.* * *Benedicite fon*
tes Domino, laudate & super-
78 *exaltate eum in secula.* * *Bene-*
dicite maria et flumina Domi-
no, laudate et superexaltate eũ
79 *in secula.* * *Benedicite cete*
et omnia quæ mouẽtur in aquis
Domino, laudate & superex-
80 *altate eum in secula.* * *Benedi-*
cite omnes volucres cæli Domi-
no, laudate & superexaltate.
81 * *Benedicite bestiæ & omnia*
pecora Domino, laudate & su-
82 *perexaltate.* * *Benedicite filij*
hominum Domino, laudate &.
83 * *Benedicite Israel Domino,*
laudate & superexaltate eum
84 *in secula.* * *Benedicite sacer-*
dotes Domini Domino, lauda.
85 * *Benedicite serui Domini*
Domino, laudate & superexal.
86 *tate eum in secula.* * *Benedici-*
te spiritus & animæ iustorum
Domino, laudate et superexalt.
87 * *Benedicite sancti & humi-*
les corde Domino, laudate &
88 *superexaltate.* * *Benedicite*
Anania, Azaria, Misael, Domi-
no, laudate & superexaltate
eũ in secula. quia liberauit nos
de inferno, & saluauit nos de
manu mortis: & liberauit nos
de fornace media ardentis flam
mæ, et de medio ignis eruit nos.
89 * *Cõfitemini Domino quoniã*
bonus, quoniã in seculũ miseri-
90 *cordia eius.* * *Benedicite omnes*
colentes Dominũ Deo deorum,
laudate & cõfitemini, quia in
omnia secula misericordia eius.

91 * אֱדַיִן נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא תְּוַהּ וְקָם בְּהִתְבְּהָלָה
עָנֵה וְאָמַר לְהַדָּבְרוֹהִי הֲלָא גֻבְרִין תְּלָתָה רְמֵינָא
לְגוֹא־נוּרָא מְכַפְּתִין עָנַיִן וְאָמְרִין לְמַלְכָּא יַצִּיבָא
92 מַלְכָּא׃ * עָנֵה וְאָמַר הָא־אֲנָה חָזֵה גֻּבְרִין אַרְבְּעָה
שְׁרַיִן מַהְלְכִין בְּגוֹא־נוּרָא וַחֲבָל לָא־אִיתַי בְּהוֹן וְרֵוֵהּ
דִּי רְבִיעָיָא דָּמֵה לְבַר־אֱלָהִין׃
93 * בֵּאדַיִן קְרֵב נְבוּכַדְנֶצַּר לִתְרַע אַתּוּן נוּרָא יָקִדְתָּא
עָנֵה וְאָמַר שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד־נְגוֹ עַבְדוֹהִי דִּי־
אֱלָהָא עִלָּאָה פֻּקוּ וֶאֱתוֹ בֵּאדַיִן נָפְקִין שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ
וַעֲבֵד נְגוֹ מִן־גּוֹא נוּרָא׃
94 * וּמִתְכַּנְּשִׁין אֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא סִגְנַיָּא וּפַחֲוָתָא וְהַדָּבְרֵי
מַלְכָּא חָזַיִן לְגֻבְרַיָּא אִלֵּךְ דִּי לָא־שְׁלֵט נוּרָא
בְּגֶשְׁמְהוֹן וּשְׂעַר רֵאשְׁהוֹן לָא הִתְחָרַךְ וְסָרְבָּלֵיהוֹן
לָא שְׁנוֹ וְרֵיחַ נוּר לָא עֲדָת בְּהוֹן׃
95 * עָנֵה נְבוּכַדְנֶצַּר וְאָמַר בְּרִיךְ אֱלָהֲהוֹן דִּי־שַׁדְרַךְ
מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ דִּי־שְׁלַח מַלְאֲכֵהּ וְשֵׁיזִב לְעַבְדוֹהִי
דִּי הִתְרְחִצוּ עֲלוֹהִי וּמִלַּת מַלְכָּא שַׁנִּיו וִיהַבוּ
גֶּשְׁמֵיהוֹן דִּי לָא־יִפְלְחוּן וְלָא־יִסְגְּדוּן לְכָל־אֱלָהּ לָהֵן
לֵאלָהֲהוֹן׃
96 * וּמִנִּי שִׂים טְעֵם דִּי כָל־עַם אֻמָּה וְלִשָּׁן דִּי־יֵאמַר
שָׁלָה עַל־אֱלָהֲהוֹן דִּי־שַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹא
הַדָּמִין יִתְעֲבֵד וּבַיְתֵהּ נְוָלִי יִשְׁתַּוֵּה כָּל־קֳבֵל דִּי לָא
אִיתַי אֱלָה אָחֳרָן דִּי־יִכֻּל לְהַצָּלָה כִּדְנָה׃
97 * בֵּאדַיִן מַלְכָּא הַצְלַח לְשַׁדְרַךְ מֵישַׁךְ וַעֲבֵד נְגוֹ
בִּמְדִינַת בָּבֶל׃
98 * נְבוּכַדְנֶצַּר מַלְכָּא לְכָל־עַמְמַיָּא אֻמַּיָּא וְלִשָּׁנַיָּא
דִּי־דָאְרִין בְּכָל־אַרְעָא שְׁלָמְכוֹן יִשְׂגֵּא׃
99 * אָתַיָּא וְתִמְהַיָּא דִּי עֲבַד עִמִּי אֱלָהָא עִלָּאָה שְׁפַר
קָדָמַי לְהַחֲוָיָה׃
100 * אָתוֹהִי כְּמָה רַבְרְבִין וְתִמְהוֹהִי כְּמָה תַקִּיפִין
מַלְכוּתֵהּ מַלְכוּת עָלַם וְשָׁלְטָנֵהּ עִם־דָּר וְדָר׃

ד

1 * אֲנָה נְבוּכַדְנֶצַּר שְׁלֵה הֲוֵית בְּבֵיתִי וְרַעְנַן בְּהֵיכְלִי׃
2 * חֵלֶם חֲזֵית וִידַחֲלִנַּנִי וְהַרְהֹרִין עַל־מִשְׁכְּבִי
וְחֶזְוֵי רֵאשִׁי יְבַהֲלֻנַּנִי׃
3 * וּמִנִּי שִׂים טְעֵם לְהַנְעָלָה קָדָמַי לְכֹל חַכִּימֵי בָבֶל
דִּי־פְשַׁר חֶלְמָא יְהוֹדְעֻנַּנִי׃

91 * Tunc Nabuchodonoſor rex obſtupuit,
G & ſurrexit properè, & ait optimatibus ſuis:
Nonne tres viros miſimus in medio ignis
compeditos? Qui reſpondentes regi dixerunt: Verè rex.
92 * Reſpondit rex & ait: Ecce ego video
quatuor viros ſolutos & ambulātes in medio ignis, & nihil corruptionis in eis eſt, &
ſpecies quarti ſimilis filio Dei.
93 * Tunc acceſſit rex Nabuchodonoſor
ad oſtium fornacis ignis ardentis, & ait:
Sidrac, Miſac, & Abdenago, ſerui Dei excelſi, egredimini & venite. Statimq́; egreſſi
ſunt Sidrac, Miſac, & Abdenago de medio
ignis.
94 * Et congregati ſatrapæ, magiſtratus, &
iudices & potentes regis cōtemplabantur
viros illos, quoniam nihil poteſtatis habuiſſet ignis in corporibus eorum, & capillus capitis eorum non eſſet aduſtus, & ſaraballa eorum nō fuiſſent immutata, & odor
ignis non tranſiſſet per eos.
95 * Et erumpens Nabuchodonoſor ait:
Benedictus Deus eorum, Sidrac videlicet,
Miſac, & Abdenago; qui miſit angelum
ſuum, & eruit ſeruos ſuos qui crediderunt
in eum, & verbum regis immutauerunt, &
tradiderunt corpora ſua ne ſeruirent, & ne
adorarēt omnem deum, excepto Deo ſuo.
96 * A me ergo poſitum eſt hoc decretum,
vt omnis populus, tribus, & lingua quæcunque locuta fuerit blaſphemiam contra
Deū Sidrac, Miſac & Abdenago, diſpereat,
& domus eius vaſtetur. Neque enim eſt
alius deus qui poſſit ita ſaluare.
97 * Tunc rex promouit Sidrac, Miſac &
Abdenago in prouincia Babylonis.
98 * Nabuchodonoſor rex omnibus populis, gentibus & linguis, qui habitant in vniuerſa terra; pax vobis multiplicetur.
99 * Signa & mirabilia quæ fecit apud me
Deus excelſus. Placuit ergo mihi prædicare
100 * Eius ſigna, quia magna ſunt; & mirabilia eius, quia fortia; & regnum eius, quia regnum ſempiternum; & poteſtas eius in generatione & generationem.

CAP. IIII.

1 EGo Nabuchodonoſor quietus eram in
A domo mea, & florens in palatio meo.
2 * Somnium vidi quod perterruit me,
& cogitationes meæ in ſtratu meo, & viſiones capitis mei conturbauerunt me.
3 * Et per me propoſitum eſt decretum, vt
introducerentur in conſpectu meo cuncti
ſapientes Babylonis, & vt ſolutionem ſomnij indicarent mihi.

* Et Nabuchodonosor audiuit laudãtes eos 91
& admiratus est, & surrexit in festinatione,
& ait optimatibus suis: Nõne viros tres inie-
cimus in medium ignis compeditos? Et dixerũt
regi: Verè rex.
* Et dixit rex: Hic ego video viros quatuor 92
solutos & ambulantes in medio ignis: et cor-
ruptio non est in eis; & visio quarti similis filio
Dei.
* Tunc accessit Nabuchodonosor ad ostium 93
fornacis ignis ardentis, & ait: Sidrach, Misac,
Abdenago, serui Dei altissimi, egredimini &
venite foras. Et egressi sunt Sidrach, Misac, et
Abdenago de medio ignis.
* Et congregantur satrapæ & magistratus, 94
& toparchæ, & potentes regis: et contempla-
bantur viros; quia non dominatus est ignis cor-
poris eorum, & capillus capitis eorum non est
inflammatus, & sarabala eorum non sunt
mutata, & odor ignis non fuit in eis.
* Et adorauit in conspectu eorum rex Do- 94
minum. Et respondit Nabuchodonosor rex, &
dixit: Benedictus Deus Sidrach, Misac & Ab
denago, qui misit angelum suum, et eruit seruos
suos, quia confiderunt in eo. Et verbum regis
immutauerunt, & tradiderunt corpora eorum
in ignem, vt non seruirent neque adorarent
omnem Deum, nisi Deum suum.
* Et ego expono decretum: Omnis populus, 96
tribus, lingua, quæ dixerit blasphemiam contra
Deum Sidrach, Misac, Abdenago, in perditionẽ
erunt, et domus eorum in direptionem; quoniã
non est Deus alius qui possit liberare sic.
* Tunc rex promouit Sidrach, Misac, Abde- 97
nago in prouincia Babylonis.
* Nabuchodonosor rex omnibus populis, tri 98
bubus, linguis, habitantibus in omni terra; pax
vobis multiplicetur.
* Signa & portenta quæ fecit mecum Deus 99
altissimus, placuit coram me annunciare vobis.
* Quoniam magna signa eius, & quoniam 100
fortia portenta eius, regnum eius regnum æter-
num, & potestas eius in generationem & ge-
nerationem.

CAP. IIII.

EGo Nabuchodonosor abũdans eram in do- 1
mo mea, florens in throno meo.
* Somnium vidi, et perterruit me, & tur- 2
batus sum in cubili meo, et visiones capitis mei
conturbauerunt me.
* Et per me positum est decretum, vt intro- 3
ducerentur in conspectu meo omnes sapientes
Babylonis, vt coniecturam somnij notam face-
rent mihi.

91 * καὶ ναβουχοδονόσωρ ἤκουσεν ὑμνούντων αὐτῶν καὶ
ἐθαύμασεν, καὶ ἐξανέστη ἐν σπουδῇ, καὶ εἶπεν τοῖς μεγι-
στᾶσιν αὐτοῦ, οὐχὶ ἄνδρας τρεῖς ἐνεβάλομεν εἰς μέσον τοῦ
πυρὸς πεπεδημένους, καὶ εἶπον τῷ βασιλεῖ, ἀληθῶς βασιλεῦ.
92 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, ὧδε ἐγὼ ὁρῶ ἄνδρας τέσ-
σαρας λελυμένους καὶ περιπατοῦντας ἐν μέσῳ τοῦ πυ-
ρός. καὶ διαφθορὰ οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς. καὶ ἡ ὅρασις τοῦ
τετάρτου ὁμοία υἱῷ θεοῦ.
93 * τότε προσῆλθεν ναβουχοδονόσωρ πρὸς τὴν θύ-
ραν τῆς καμίνου τοῦ πυρὸς τῆς καιομένης, καὶ εἶπεν, σέ-
δραχ, μισὰκ, ἀβδεναγὼ, οἱ δοῦλοι τοῦ θεοῦ τοῦ ὑ-
ψίστου, ἐξέλθετε καὶ δεῦτε ἔξω. καὶ ἐξῆλθον σεδράχ,
μισὰκ καὶ ἀβδεναγὼ ἐκ μέσου τοῦ πυρός.
94 * καὶ συνάγονται οἱ σατράπαι καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ
τοπάρχαι καὶ οἱ δυνάσται τοῦ βασιλέως. καὶ ἐθεώρουν
τοὺς ἄνδρας, ὅτι οὐκ ἐκυρίευσεν τὸ πῦρ τοῦ σώματος
αὐτῶν. καὶ ἡ θρὶξ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν οὐκ ἐφλογίσθη, καὶ τὰ
σαράβαλα αὐτῶν οὐκ ἠλλοιώθη, καὶ ὀσμὴ πυρὸς οὐκ
ἦν αὐτοῖς.
95 * καὶ προσεκύνησεν ἐνώπιον αὐτῶν ὁ βασιλεὺς τῷ
κυρίῳ. καὶ ἀπεκρίθη ναβουχοδονόσωρ ὁ βασιλεὺς καὶ εἶ-
πεν, εὐλογητὸς ὁ θεὸς τοῦ σεδράχ, μισὰκ, καὶ ἀβδεναγὼ,
ὃς ἀπέστειλεν τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἐξείλετο τοὺς παῖδας
αὐτοῦ, ὅτι ἐπεποίθεισαν ἐπ' αὐτῷ. καὶ τὸ ῥῆμα τοῦ βασι-
λέως ἠλλοίωσαν, καὶ παρέδωκαν τὰ σώματα αὐτῶν εἰς
πῦρ, ὅπως μὴ λατρεύσωσι, μὴ δὲ προσκυνήσωσιν παν-
τὶ θεῷ, ἀλλ' ἢ τῷ θεῷ αὐτῶν.
96 * κἀγὼ ἐκτίθεμαι δόγμα, πᾶς λαὸς, φυλὴ, γλῶσ-
σα ἣ ἂν εἴπῃ βλασφημίαν κατὰ τοῦ θεοῦ σεδράχ, μισὰκ,
ἀβδεναγὼ, εἰς ἀπώλειαν ἔσονται. καὶ οἱ οἶκοι αὐτῶν εἰς
διαρπαγὴν, καθότι οὐκ ἔστιν θεὸς ἕτερος ὅστις δυνήσεται
ῥύσασθαι οὕτως.
97 * τότε ὁ βασιλεὺς κατεύθυνεν τὸν σεδράχ, μισὰκ,
ἀβδεναγὼ ἐν τῇ χώρᾳ βαβυλῶνος.
98 * ναβουχοδονόσωρ ὁ βασιλεὺς πᾶσιν τοῖς λαοῖς, φυ-
λαῖς, γλώσσαις τοῖς οἰκοῦσιν ἐν πάσῃ τῇ γῇ, εἰρήνη ὑμῖν
99 πληθυνθείη. * τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα ἃ ἐποίησεν μετ'
ἐμοῦ ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος, ἤρεσεν ἐναντίον ἐμοῦ ἀναγγεῖλαι ὑ-
100 μῖν. * ὡς μεγάλα τὰ σημεῖα αὐτοῦ καὶ ὡς ἰσχυρὰ τὰ
τέρατα αὐτοῦ, ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος, καὶ ἡ
ἐξουσία αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.

δ'

1 * Ἐγὼ ναβουχοδονόσωρ εὐθηνῶν ἤμην ἐν τῷ οἴκῳ
2 μου εὐθαλῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου μου. * ἐνύπνιον εἶδον καὶ ἐφο-
βέρισέν με καὶ ἐταράχθην ἐπὶ τῆς κοίτης μου, καὶ αἱ ὁράσεις
3 τῆς κεφαλῆς μου συνετάραξάν με. * καὶ δι' ἐμοῦ ἐτέθη
δόγμα τοῦ εἰσαγαγεῖν ἐνώπιον ἐμοῦ πάντας τοὺς σο-
φοὺς βαβυλῶνος, ὅπως τὴν σύγκρισιν τοῦ ἐνυπνίου γνω-
ρίσωσίν μοι.

4 בֵּאדַיִן עָלְּלִין חַרְטֻמַיָּא אָשְׁפַיָּא כַּשְׂדָּאֵי וְגָזְרַיָּא
וְחֶלְמָא אָמַר אֲנָה קֳדָמֵיהוֹן וּפִשְׁרֵהּ לָא־מְהוֹדְעִין
5 לִי׃ וְעַד אָחֳרֵין עַל קָדָמַי דָּנִיֵּאל דִּי־שְׁמֵהּ
בֵּלְטְשַׁאצַּר כְּשֻׁם אֱלָהִי וְדִי רוּחַ־אֱלָהִין קַדִּישִׁין
בֵּהּ וְחֶלְמָא קָדָמוֹהִי אַמְרֵת׃
6 בֵּלְטְשַׁאצַּר רַב חַרְטֻמַיָּא דִּי אֲנָה יִדְעֵת דִּי רוּחַ
אֱלָהִין קַדִּישִׁין בָּךְ וְכָל־רָז לָא־אָנֵס לָךְ חֶזְוֵי חֶלְמִי
דִי־חֲזֵית וּפִשְׁרֵהּ אֱמַר׃
7 וְחֶזְוֵי רֵאשִׁי עַל־מִשְׁכְּבִי חָזֵה הֲוֵית וַאֲלוּ אִילָן
בְּגוֹא אַרְעָא וְרוּמֵהּ שַׂגִּיא׃
8 רְבָה אִילָנָא וּתְקִף וְרוּמֵהּ יִמְטֵא לִשְׁמַיָּא
וַחֲזוֹתֵהּ לְסוֹף כָּל־אַרְעָא׃
9 עָפְיֵהּ שַׁפִּיר וְאִנְבֵּהּ שַׂגִּיא וּמָזוֹן לְכֹלָּא־בֵהּ
תְּחֹתוֹהִי תַּטְלֵל חֵיוַת בָּרָא וּבְעַנְפוֹהִי יְדֻרוּן צִפְּרֵי
שְׁמַיָּא וּמִנֵּהּ יִתְּזִין כָּל־בִּשְׂרָא׃
10 חָזֵה הֲוֵית בְּחֶזְוֵי רֵאשִׁי עַל־מִשְׁכְּבִי וַאֲלוּ עִיר
וְקַדִּישׁ מִן־שְׁמַיָּא נָחִת׃
11 קָרֵא בְחַיִל וְכֵן אָמַר גֹּדּוּ אִילָנָא וְקַצִּצוּ עַנְפוֹהִי
אַתַּרוּ עָפְיֵהּ וּבַדַּרוּ אִנְבֵּהּ תְּנֻד חֵיוְתָא מִן־תַּחְתּוֹהִי
וְצִפְּרַיָּא מִן־עַנְפוֹהִי׃
12 בְּרַם עִקַּר שָׁרְשׁוֹהִי בְּאַרְעָא שְׁבֻקוּ וּבֶאֱסוּר דִּי־
פַרְזֶל וּנְחָשׁ בְּדִתְאָא דִּי בָרָא וּבְטַל שְׁמַיָּא יִצְטַבַּע
וְעִם־חֵיוְתָא חֲלָקֵהּ בַּעֲשַׂב אַרְעָא׃
13 לִבְבֵהּ מִן־אֲנָשָׁא יְשַׁנּוֹן וּלְבַב חֵיוָא יִתְיְהִב לֵהּ
וְשִׁבְעָה עִדָּנִין יַחְלְפוּן עֲלוֹהִי׃
14 בִּגְזֵרַת עִירִין פִּתְגָמָא וּמֵאמַר קַדִּישִׁין שְׁאֵלְתָא
עַד־דִּבְרַת דִּי יִנְדְּעוּן חַיַּיָּא דִּי־שַׁלִּיט עִלָּיָא
בְּמַלְכוּת אֲנָשָׁא וּלְמַן־דִּי יִצְבֵּא יִתְּנִנַּהּ וּשְׁפַל
אֲנָשִׁים יְקִים עֲלֵיהּ׃
15 דְּנָה חֶלְמָא חֲזֵית אֲנָה מַלְכָּא נְבוּכַדְנֶצַּר וְאַנְתְּה
בֵּלְטְשַׁאצַּר פִּשְׁרֵא אֱמַר כָּל־קֳבֵל דִּי כָּל־חַכִּימֵי
מַלְכוּתִי לָא־יָכְלִין פִּשְׁרָא לְהוֹדָעוּתַנִי וְאַנְתְּה כָּהֵל
דִּי רוּחַ־אֱלָהִין קַדִּישִׁין בָּךְ׃
16 אֱדַיִן דָּנִיֵּאל דִּי־שְׁמֵהּ בֵּלְטְשַׁאצַּר אֶשְׁתּוֹמַם
כְּשָׁעָה חֲדָה וְרַעְיֹנֹהִי יְבַהֲלֻנֵּהּ עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר
בֵּלְטְשַׁאצַּר חֶלְמָא וּפִשְׁרֵא אַל־יְבַהֲלָךְ עָנֵה
בֵלְטְשַׁאצַּר וְאָמַר מָרִאי חֶלְמָא לְשָׂנְאָךְ וּפִשְׁרֵהּ
לְעָרָךְ׃

4 * Tunc ingrediebãtur arioli, magi, Chal-
dæi, & aruſpices, & ſomnium narraui in
conſpectu eorum, & ſolutionem eius non
5 indicauerunt mihi. * Donec collega in-
greſſus eſt in cõſpectu meo Daniel, cui no-
men Balthaſar, ſecundum nomen dei mei,
qui habet ſpiritum deorum ſanctorum in
ſemetipſo; & ſomnium coram ipſo locu-
6 tus ſum. * Balthaſar princeps ariolorum,
quoniam ego ſcio quòd ſpiritum ſanctorũ
deorum habeas in te, & omne ſacramen-
tum nõ eſt impoſſibile tibi, viſiones ſom-
niorum meorum quas vidi, & ſolutionem
7 earum narra. * Viſio capitis mei in cu-
biculo meo; videbam, & ecce arbor in me-
dio terræ, & altitudo eius nimia.
8 * Magna arbor & fortis, & proceritas
B eius contingens cælum. Aſpectus illius erat
vſque ad terminos vniuerſæ terræ.
9 * Folia eius pulcherrima, & fructus eius
nimius, & eſca vniuerſorum in ea. Subter
eam habitabant animalia & beſtiæ, & in
ramis eius conuerſabantur volucres cæli, &
ex ea veſcebatur omnis caro.
10 * Videbam in viſione capitis mei ſuper
ſtratum meum, & ecce vigil & ſanctus de
11 cælo deſcendit. * Clamauit fortiter & ſic
ait: Succidite arborem, & præcidite ramos
eius; excutite folia eius, & diſpergite fru-
ctus eius; fugiant beſtiæ quæ ſubter eam
ſunt, & volucres de ramis eius.
12 * Veruntamen germen radicum eius in
C terra ſinite, & alligetur vinculo ferreo, &
æreo in herbis quæ foris ſunt, & rore cæli
tingatur, & cũ feris pars eius in herba ter-
13 ræ. * Cor eius ab humano commute-
tur, & cor feræ detur ei, & ſeptem tempo-
ra mutentur ſuper eum.
14 * In ſententia vigilum decretum eſt, &
ſermo ſanctorum & petitio, donec cogno-
ſcant viuentes, quoniam dominabitur ex-
celſus in regno hominum, & cuicunque vo-
luerit dabit illud, & humillimum homine
conſtituerit ſuper eum.
15 * Hoc ſomnium vidi ego Nabuchodo-
noſor rex. Tu ergo Balthaſar interpreta-
tionem narra feſtinus; quia omnes ſapien-
tes regni mei non queunt ſolutionem edi-
cere mihi. Tu autẽ potes; quia ſpiritus deo-
rum ſanctorum in te eſt.
16 * Tunc Daniel, cuius nomen Balthaſar,
cœpit intra ſemetipſum tacitus cogitare
quaſi vna hora, & cogitationes eius con-
turbabant eum. Reſpõdens autem rex ait:
Balthaſar, ſomnium & interpretatio eius
non conturbent te. Reſpondit Baltha-
ſar, & dixit: Domine mi, ſomnium his
qui te oderunt, & interpretatio eius hoſti-
bus tuis ſit.

*Et ingressi sunt incantatores, magi, Gaza- 4
reni, Chaldæi, & somnium dixi ego in conspectu
eorum, & coniecturam eius non notam fece-
runt mihi.
Donec venit Daniel, cuius nomen Bal- 5
tasar secundum nomen dei mei, qui spiritum Dei
sanctum in seipso habet, & somnium coram eo
dixi.
Baltasar princeps incantatorum, quem 6
cognoui quòd spiritus sanctus in te, & omne
mysterium non est impossibile tibi; audi visionem
somnij mei quod vidi, & coniecturam eius dic
mihi.
Et visiones capitis mei in cubili meo; Vi- 7
debam, & ecce arbor in medio terræ, & altitu-
do eius multa.
Magnificata est arbor, & inualuit, & 8
altitudo eius peruenit vsque ad cælum, & lati-
tudo eius ad terminos terræ.
Et folia eius pulchra, et fructus eius mul- 9
tus, & cibus omnium in ea; & subter eam ha-
bitabant bestiæ agrestes, & in ramis eius habi-
tabant aues cæli; ex ea nutriebatur omnis
caro.
Videbam in visione noctis in cubili meo, 10
& ecce vigil & sanctus de cælo descendit.
Et clamauit in fortitudine, & sic dixit: 11
Succidite arborem, & euellite ramos eius, &
excutite folia eius, & dispergite fructum eius;
commoueantur bestiæ de subter eam, & aues de
ramis eius.
Veruntamen germen radicum eius in terra 12
finite, & in vinculo ferreo & æreo, & in her-
ba quæ foris, & in rore cæli pernoctabit, &
cum bestiis pars eius in herba terræ.
Cor eius ab hominibus commutabitur, & 13
cor bestiæ dabitur ei, & septem tempora muta-
buntur super eum.
Per decretum vigilis sermo & verbum 14
sanctorum interrogatio, vt cognoscant viuen-
tes, quia Dominus est altissimus regni, & cui
videbitur dabit illud, & contemptum hominem
elevabit super ipsum.
Hoc somnium vidi ego rex Nabuchodo- 15
nosor, & tu Baltasar coniecturam dic; quia
omnes sapientes regni mei non possunt coniectu-
ram eius manifestare mihi; tu autem Daniel po-
tes, quia spiritus Dei sanctus in te.
Tunc Daniel, cuius nomen Baltasar, stu- 16
pefactus est quasi hora vna, & cogitationes
eius conturbabant eum. Et respondit rex, &
ait: Baltasar, somnium & coniectura ne con-
turbet te. Respondit Baltasar, & dixit: Do-
mine sit somnium odientibus te, & coniectura
eius inimicis tuis.*

4 καὶ εἰσεπορεύοντο οἱ ἐπαοιδοί, μάγοι, γαζαρηνοί,
χαλδαῖοι, καὶ τὸ ἐνύπνιον εἶπα ἐγὼ ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ
τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ οὐκ ἐγνώρισάν μοι·
5 ἕως ἦλθεν δανιὴλ οὗ τὸ ὄνομα βαλτάσαρ κατὰ τὸ
ὄνομα τοῦ θεοῦ μου, ὃς πνεῦμα θεοῦ ἅγιον ἐν ἑαυτῷ ἔχει,
καὶ τὸ ἐνύπνιον ἐνώπιον αὐτοῦ εἶπα.
6 βαλτάσαρ ὁ ἄρχων τῶν ἐπαοιδῶν ὃν ἔγνων ὅτι
πνεῦμα ἅγιον ἐν σοί, καὶ πᾶν μυστήριον οὐκ ἀδυνατεῖ σοι.
ἄκουσον τὴν ὅρασιν τοῦ ἐνυπνίου μου οὗ εἶδον, καὶ τὴν σύγ-
κρισιν αὐτοῦ εἰπέ μοι.
7 καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς μου ἐπὶ τῆς κοίτης μου.
ἐθεώρουν, καὶ ἰδοὺ δένδρον ἐν μέσῳ τῆς γῆς, καὶ τὸ ὕψος αὐτοῦ
8 πολύ. ἐμεγαλύνθη τὸ δένδρον καὶ ἴσχυσεν, καὶ τὸ
ὕψος αὐτοῦ ἔφθασεν ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὸ κύτος αὐτοῦ
εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς.
9 καὶ τὰ φύλλα αὐτοῦ ὡραῖα καὶ ὁ καρπὸς αὐτοῦ πο-
λύς, καὶ τροφὴ πάντων ἐν αὐτῷ, καὶ ὑποκάτω αὐτοῦ κα-
τεσκήνουν τὰ θηρία τὰ ἄγρια, καὶ ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ
κατῴκουν τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ, ἐξ αὐτοῦ ἐτρέφετο πᾶσα
10 σάρξ. ἐθεώρουν ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς ἐπὶ τῆς κοί-
της μου, καὶ ἰδοὺ εἲρ καὶ ἅγιος ἀπ᾽ οὐρανοῦ κατέβη.
11 καὶ ἐφώνησεν ἐν ἰσχύϊ καὶ οὕτως εἶπεν, ἐκκόψατε τὸ
δένδρον καὶ ἐκτίλατε τοὺς κλάδοις αὐτοῦ, καὶ ἐκτινάξατε
τὰ φύλλα αὐτοῦ καὶ διασκορπίσατε τὸν καρπὸν αὐτοῦ, σα-
λευθήτωσαν τὰ θηρία ὑποκάτωθεν αὐτοῦ καὶ τὰ ὄρνεα
ἀπὸ τῶν κλάδων αὐτοῦ.
12 πλὴν τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ ἐάσατε καὶ
ἐν δεσμῷ σιδηρῷ καὶ χαλκῷ, καὶ ἐν τῇ χλόῃ τῇ ἔξω καὶ
ἐν τῇ δρόσῳ τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσεται, καὶ μετὰ τῶν θηρίων ἡ
μερὶς αὐτοῦ ἐν τῷ χόρτῳ τῆς γῆς.
13 ἡ καρδία αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀλλοιωθήσεται.
καὶ καρδία θηρίου δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλ-
λαγήσονται ἐπ᾽ αὐτόν.
14 διὰ συγκρίματος εἲρ ὁ λόγος καὶ ῥῆμα ἁγίων τὸ
ἐπερώτημα, ἵνα γνῶσιν οἱ ζῶντες, ὅτι κύριός ἐστιν ὁ ὕψιστος
τῆς βασιλείας. καὶ ᾧ ἐὰν δόξῃ δώσει αὐτήν, καὶ ἐξουδέ-
νωμα ἀνθρώπων ἀναστήσει ἐπ᾽ αὐτήν.
15 τοῦτο τὸ ἐνύπνιον εἶδον ἐγὼ ὁ βασιλεὺς ναβουχοδο-
νόσωρ, καὶ σὺ βαλτάσαρ τὸ σύγκριμα εἰπόν, ὅτι πάντες
οἱ σοφοὶ τῆς βασιλείας μου οὐ δύνανται τὸ σύγκριμα
αὐτοῦ δηλῶσαί μοι, σὺ δὲ δανιὴλ δύνασαι, ὅτι πνεῦμα
θεοῦ ἅγιον ἐν σοί.
16 τότε δανιὴλ οὗ τὸ ὄνομα βαλτάσαρ, ἀπηνεώθη ὡσεὶ
ὥραν μίαν, καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ συνετάρασσον αὐ-
τόν. καὶ ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν, βαλτάσαρ τὸ
ἐνύπνιον καὶ ἡ σύγκρισις μὴ κατασπευσάτω σε. ἀπεκρίθη
βαλτάσαρ καὶ εἶπεν· κύριε, ἔσω τὸ ἐνύπνιον τοῖς μισοῦ-
σίν σε, καὶ ἡ σύγκρισις αὐτοῦ τοῖς ἐχθροῖς σου.

17 * אילנא די חזית די רבה ותקף ורומה ימטא
לשמיא וחזותה לכל ארעא׃
18 * ועפיה שפיר ואנבה שגיא ומזון לכלא בה
תחתוהי תדור חיות ברא ובענפוהי ישכנן צפרי
שמיא׃
19 * אנתה הוא מלכא די רבית ותקפת ורבותך רבת
ומטת לשמיא ושלטנך לסוף ארעא׃
20 * ודי חזא מלכא עיר וקדיש נחת מן שמיא
ואמר גדו אילנא וחבלוהי ברם עקר שרשוהי
בארעא שבקו ובאסור די פרזל ונחש בדתאא די
ברא ובטל שמיא יצטבע ועם חיות ברא חלקה עד
די שבעה עדנין יחלפון עלוהי׃
21 * דנה פשרא מלכא וגזרת עליא היא די מטת
על מראי מלכא׃
22 * ולך טרדין מן אנשא ועם חיות ברא להוה
מדרך ועשבא כתורין לך יטעמון ומטל שמיא לך
מצבעין ושבעה עדנין יחלפון עליך עד די תנדע
די שליט עליא במלכות אנשא ולמן די יצבא
יתננה׃
23 * ודי אמרו למשבק עקר שרשוהי די אילנא
מלכותך לך קימה מן די תנדע די שלטן שמיא׃
24 * להן מלכא מלכי ישפר עליך וחטיך בצדקה פרק
ועויתך במחן ענין הן תהוה ארכה לשלותך׃
25 * כלא מטא על נבוכדנצר מלכא׃
26 * לקצת ירחין תרי עשר על היכל מלכותא די
בבל מהלך הוה׃
27 * ענה מלכא ואמר הלא דא היא בבל רבתא די
אנה בניתה לבית מלכו בתקף חסני וליקר הדרי׃
28 * עוד מלתא בפם מלכא קל מן שמיא נפל לך
אמרין נבוכדנצר מלכא מלכותה עדת מנך׃
29 * ומן אנשא לך טרדין ועם חיות ברא מדרך
עשבא כתורין לך יטעמון ושבעה עדנין יחלפון
עליך עד די תנדע די שליט עליא במלכות אנשא
ולמן די יצבא יתננה׃
30 * בה שעתא מלתא ספת על נבוכדנצר ומן
אנשא טריד ועשבא כתורין יאכל ומטל שמיא
גשמה יצטבע עד די שערה כנשרין רבה וטפרוהי
כצפרין׃

17 * Arborem quam vidiſti ſublimẽ atque
D robuſtam, cuius altitudo pertingit ad cælum, & aſpectus illius in omnem terram.
18 * Et rami eius pulcherrimi, & fructus eius nimius, & eſca omnium in ea; ſubter eam habitantes beſtiæ agri, & in ramis eius commorantes aues cæli.
19 * Tu es rex, qui magnificatus es & inualuiſti, & magnitudo tua creuit & peruenit vſque ad cælum, & poteſtas tua in terminos vniuerſæ terræ.
20 * Quòd autem vidit rex vigilem & ſan-
E ctum deſcendere de cælo, & dicere: Succidite arborem & diſſipate illam; attamẽ germen radicum eius in terra dimittite, & vinciatur ferro & ære in herbis foris, & rore cæli conſpergatur, & cum feris ſit pabulum eius, donec ſeptem tempora mutentur ſuper eum.
21 * Hæc eſt interpretatio ſentẽtiæ Altiſſimi, quæ peruenit ſuper dominum meum regem.
22 * Eiicient te ab hominibus, & cũ beſtiis feriſque erit habitatio tua, & fœnũ vt bos comedes, & rore cæli infunderis. Septem quoque tempora mutabuntur ſuper te, donec ſcias quòd dominetur Excelſus ſuper regnum hominum, & cuicunque voluerit
23 det illud. * Quòd autem præcepit vt relinqueretur germen radicum eius, id eſt, arboris; regnum tuum tibi manebit, poſtquã cognoueris poteſtatem eſſe cæleſtem.
24 * Quamobrẽ rex conſilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemoſynis redime, & iniquitates tuas miſericordiis pauperum; forſitan ignoſcet Deus delictis tuis.
25 * Omnia hęc venerunt ſuper Nabucho-
26 donoſor regem. * Poſt finem menſium duodecim in aula Babylonis deambulabat.
27 * Reſponditque rex, & ait: Nonne hæc
F eſt Babylon ciuitas magna, quam ego ædificaui in domum regni in robore fortitudinis meæ, & in gloria decoris mei?
28 * Cumque ſermo adhuc eſſet in ore regis, vox de cælo ruit: Tibi dicitur Nabuchodonoſor rex: Regnum tuum tranſibit à te. * Et ab hominibus eiicient te,
29 & cum beſtiis & feris erit habitatio tua. Fœnum quaſi bos comedes, & ſeptem tempora mutabuntur ſuper te, donec ſcias quòd dominetur Excelſus in regno hominum, & cuicunque voluerit det illud.
30 * Eadem hora ſermo completus eſt ſuper Nabuchodonoſor, & ex hominibus abiectus eſt, & fœnum vt bos comedit, & rore cæli corpus eius infectum eſt, donec capilli eius in ſimilitudinem aquilarum creſcerent, & vngues eius quaſi vnguès auium.

* Arbor quam vidisti magnificatam & 17
fortificatam, cuius altitudo peruenit in cælum, et
latitudo eius in omnem terram.
* Folia eius florida, & fructus eius multus, 18
& cibus omnibus in ea; subter eam habitabant
bestiæ agrestes, et in ramis eius habitabant aues
cæli.
* Tu es rex; quia magnificatus es & inua- 19
luisti, & magnitudo tua magnificata est, et per-
uenit ad cælum, & dominatio tua in terminos
terræ. * Et quia vidit rex vigilem & sanctũ 20
descendentem de cælo, & dixit: Euellite arborẽ,
& corrumpite illam; veruntamen germen ra-
dicum eius in terra sinite, & in vinculo ferreo,
& ære, & in herba quæ foris, & in rore cæli
pernoctabit, & cum bestiis agrestibus pars eius,
donec septem tempora mutentur super illam.
* Hoc coniectura eius rex; & decretum Al- 21
tissimi est, quod peruenit super dominum meum
regem. * Et te expellent ab hominibus, & cũ 22
bestiis agrestibus erit habitatio tua. Et herba
quasi bouem cibabunt te, et de rore cæli habita-
tio tua erit; & septem tempora mutabuntur in
te, donec scias quia dominetur Altissimus regni
hominum, & cui visum fuerit dabit ipsum.
* Et quia dixit: Sinite plantam radicum ar- 23
boris in terra; regnum tuum tibi manet, ex quo
cognoueris potestatem cælestem.
* Propterea rex consilium meum placeat ti- 24
bi, & peccata tua in eleemosynis redime, et ini-
quitates tuas in misericordiis pauperum. forsi-
tan erit longanimis delictis tuis.
* Hæc omnia peruenerunt super Nabucho- 25
donosor regem.
* Post duodecim menses in aula regni eius in 26
Babylone deambulans,
* Respondit rex, & ait: Nonne hæc est Ba- 27
bylon magna quam ego ædificaui in domũ regni
in robore fortitudinis meæ, in honorem gloriæ
meæ?
* Adhuc sermone in ore regis existente, vox 28
de cælo facta est: Tibi dicitur Nabuchodonosor
rex; Regnum tuum transiit à te, & ab homini-
bus te expellent.
* Et cum bestiis agrestibus habitatio tua, 29
& fœno quasi bouem cibabunt te, & septem
tempora mutabuntur super te, donec scias quòd
dominetur Excelsus regni hominum, & cui vi-
debitur dabit illud.
* Eadem hora sermo completus est super Na- 30
buchodonosor, & ab hominibus expulsus est, et
fœnum vt bos comedit, & à rore cæli corpus
eius intinctum est, donec capilli eius quasi leo-
num magnificati sunt, & vngues eius quasi
auium.

17 * τὸ δένδρον ὃ εἶδες τὸ μεγαλυνθὲν καὶ τὸ ἰσχυκὸς οὗ
τὸ ὕψος ἔφθασεν εἰς τὸν οὐρανὸν, καὶ τὸ κύτος αὐτοῦ εἰς πᾶ-
18 σαν τὴν γῆν. * καὶ τὰ φύλλα αὐτοῦ εὐθαλῆ, καὶ ὁ καρ-
πὸς αὐτοῦ πολύς, καὶ τροφὴ πᾶσιν ἐν αὐτῷ, ὑποκάτω αὐτοῦ
κατῴκουν τὰ θηρία τὰ ἄγρια, καὶ ἐν τοῖς κλάδοις αὐτοῦ
κατεσκήνουν τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ.
19 * σὺ εἶ βασιλεῦ· ὅτι ἐμεγαλύνθης καὶ ἴσχυσας, καὶ ἡ
μεγαλωσύνη σου ἐμεγαλύνθη καὶ ἔφθασεν εἰς τὸν οὐ-
ρανόν, καὶ ἡ κυρεία σου εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς.
20 * καὶ ὅτι εἶδεν ὁ βασιλεὺς εἰρ καὶ ἅγιον καταβαίνοντα
ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ εἶπεν· ἐκτίλατε τὸ δένδρον καὶ δια-
φθείρατε αὐτό, πλὴν τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ
ἐάσατε, καὶ ἐν δεσμῷ σιδηρῷ καὶ χαλκῷ καὶ ἐν τῇ χλόῃ
τῇ ἔξω, καὶ ἐν τῇ δρόσῳ τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσεται, καὶ μετὰ
θηρίων ἀγρίων ἡ μερὶς αὐτοῦ ἕως ἑπτὰ καιροὶ ἀλλοιωθή-
21 σονται ἐπ' αὐτό. * τοῦτο ἡ σύγκρισις αὐτοῦ βασιλεῦ· καὶ
σύγκριμα ὑψίστου ἐστὶν ὃ ἔφθασεν ἐπὶ τὸν κύριόν μου
τὸν βασιλέα.
22 * καὶ σὲ ἐκδιώξουσιν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ μετὰ θη-
ρίων ἀγρίων ἔσται ἡ κατοίκησίς σου. καὶ χόρτον ὡς βοῦν ψω-
μιοῦσίν σε, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ αὐλισθήσῃ, καὶ
ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγήσονται ἐπὶ σὲ ἕως οὗ γνῷς, ὅτι κυριεύει
ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ᾧ ἐὰν δόξῃ
δώσει αὐτήν.
23 * καὶ ὅτι εἶπεν, ἐάσατε τὴν φυὴν τῶν ῥιζῶν τοῦ δένδρου
ἐν τῇ γῇ, ἡ βασιλεία σου σοι μενεῖ ἀφ' ἧς ἂν γνῷς τὴν
ἐξουσίαν τὴν ἐπουράνιον.
24 * διὰ τοῦτο βασιλεῦ ἡ βουλή μου ἀρεσάτω σοι, καὶ τὰς
ἁμαρτίας σου ἐν ἐλεημοσύναις λύτρωσαι, καὶ τὰς ἀδικίας
σου ἐν οἰκτιρμοῖς πενήτων. ἴσως ἔσται μακρόθυμος τοῖς
25 παραπτώμασίν σου. * ταῦτα πάντα ἔφθασεν ἐπὶ να-
26 βουχοδονόσορ τὸν βασιλέα. * μετὰ δωδεκάμηνον
ἐπὶ τῷ ναῷ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐν Βαβυλῶνι περιπατῶν.
27 * ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπεν· οὐχ αὕτη ἐστὶν Βαβυ-
λὼν ἡ μεγάλη ἣν ἐγὼ ᾠκοδόμησα εἰς οἶκον βασιλείας
ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος μου εἰς τιμὴν τῆς δόξης μου;
28 * ἔτι τοῦ λόγου ἐν τῷ στόματι τοῦ βασιλέως ὄντος,
φωνὴ ἀπ' οὐρανοῦ ἐγένετο· σοὶ λέγεται ναβουχοδονόσορ
βασιλεῦ, ἡ βασιλεία σου παρῆλθεν ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν
ἀνθρώπων σε ἐκδιώξουσιν.
29 * καὶ μετὰ θηρίων ἀγρίων ἡ κατοικία σου, καὶ χόρτον ὡς βοῦν
ψωμιοῦσίν σε, καὶ ἑπτὰ καιροὶ ἀλλαγήσονται ἐπὶ σέ, ἕως
οὗ γνῷς ὅτι κυριεύει ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώ-
πων, καὶ ᾧ ἐὰν δόξῃ δώσει αὐτήν.
30 * αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὁ λόγος συνετελέσθη ἐπὶ ναβουχο-
δονόσορ. καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη, καὶ χόρτον
ὡς βοῦς ἤσθιεν, καὶ ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ
ἐβάφη, ἕως αἱ τρίχες αὐτοῦ ὡς λεόντων ἐμεγαλύνθησαν,
καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ ὡς ὀρνέων.

31 * וְלִקְצָת יוֹמַיָּא אֲנָה נְבוּכַדְנֶצַּר עַיְנַי לִשְׁמַיָּא
נִטְלֵת וּמַנְדְּעִי עֲלַי יְתוּב וּלְעִלָּיָא בָּרְכֵת וּלְחַי עָלְמָא
שַׁבְּחֵת וְהַדְּרֵת דִּי שָׁלְטָנֵהּ שָׁלְטָן עָלַם וּמַלְכוּתֵהּ
עִם־דָּר וְדָר׃
32 * וְכָל־דָּארֵי אַרְעָא כְּלָה חֲשִׁיבִין וּכְמִצְבְּיֵהּ עָבֵד
בְּחֵיל שְׁמַיָּא וְדָארֵי אַרְעָא וְלָא אִיתַי דִּי־יְמַחֵא
בִידֵהּ וְיֵאמַר לֵהּ מָה עֲבַדְתְּ׃
33 * בֵּהּ־זִמְנָא מַנְדְּעִי יְתוּב עֲלַי וְלִיקַר מַלְכוּתִי הַדְרִי
וְזִוִי יְתוּב עֲלַי וְלִי הַדָּבְרַי וְרַבְרְבָנַי יְבַעוֹן וְעַל־
מַלְכוּתִי הָתְקְנַת וּרְבוּ יַתִּירָה הוּסְפַת לִי׃
34 * כְּעַן אֲנָה נְבֻכַדְנֶצַּר מְשַׁבַּח וּמְרוֹמֵם וּמְהַדַּר
לְמֶלֶךְ שְׁמַיָּא דִּי כָל־מַעֲבָדוֹהִי קְשֹׁט וְאֹרְחָתֵהּ דִּין
וְדִי מַהְלְכִין בְּגֵוָה יָכִל לְהַשְׁפָּלָה׃

ה

* בֵּלְשַׁאצַּר מַלְכָּא עֲבַד לְחֶם רַב לְרַבְרְבָנוֹהִי
1 אֲלַף וְלָקֳבֵל אַלְפָּא חַמְרָא שָׁתֵה׃
* בֵּלְשַׁאצַּר אֲמַר בִּטְעֵם חַמְרָא לְהַיְתָיָה לְמָאנֵי
2 דַּהֲבָא וְכַסְפָּא דִּי הַנְפֵּק נְבוּכַדְנֶצַּר אֲבוּהִי מִן־
הֵיכְלָא דִּי בִירוּשְׁלֶם וְיִשְׁתּוֹן בְּהוֹן מַלְכָּא וְרַבְרְבָנוֹהִי
שֵׁגְלָתֵהּ וּלְחֵנָתֵהּ׃ * בֵּאדַיִן הַיְתִיו מָאנֵי דַהֲבָא
3 דִּי הַנְפִּקוּ מִן־הֵיכְלָא דִּי־בֵית אֱלָהָא דִּי בִירוּשְׁלֶם
וְאִשְׁתִּיו בְּהוֹן מַלְכָּא וְרַבְרְבָנוֹהִי שֵׁגְלָתֵהּ וּלְחֵנָתֵהּ׃
* אִשְׁתִּיו חַמְרָא וְשַׁבַּחוּ לֵאלָהֵי דַּהֲבָא וְכַסְפָּא
4 נְחָשָׁא פַרְזְלָא אָעָא וְאַבְנָא׃
* בַּהּ־שַׁעֲתָה נְפַקוּ אֶצְבְּעָן דִּי יַד־אֱנָשׁ וְכָתְבָן
5 לָקֳבֵל נֶבְרַשְׁתָּא עַל־גִּירָא דִּי־כְתַל הֵיכְלָא דִּי מַלְכָּא
וּמַלְכָּא חָזֵה פַּס יְדָה דִּי כָתְבָה׃
6 * אֱדַיִן מַלְכָּא זִיוֹהִי שְׁנוֹהִי וְרַעְיֹנֹהִי יְבַהֲלֻנֵּהּ
וְקִטְרֵי חַרְצֵהּ מִשְׁתָּרַיִן וְאַרְכֻבָּתֵהּ דָּא לְדָא נָקְשָׁן׃
7 * קָרֵא מַלְכָּא בְּחַיִל לְהֶעָלָה לְאָשְׁפַיָּא כַּשְׂדָּיֵא
וְגָזְרַיָּא עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר לְחַכִּימֵי בָבֶל דִּי כָל־אֱנָשׁ
דִּי־יִקְרֵה כְּתָבָה דְנָה וּפִשְׁרֵהּ יְחַוִּנַּנִי אַרְגְּוָנָא יִלְבַּשׁ
וְהַמוֹנְכָא דִי־דַהֲבָא עַל־צַוְּארֵהּ וְתַלְתִּי בְמַלְכוּתָא
יִשְׁלַט׃
8 * אֱדַיִן עָלְלִין כֹּל חַכִּימֵי מַלְכָּא וְלָא־כָהֲלִין כְּתָבָא
לְמִקְרֵא וּפִשְׁרָא לְהוֹדָעָה לְמַלְכָּא׃
9 * אֱדַיִן מַלְכָּא בֵלְשַׁאצַּר שַׂגִּיא מִתְבָּהַל וְזִיוֹהִי שָׁנַיִן
עֲלוֹהִי וְרַבְרְבָנוֹהִי מִשְׁתַּבְּשִׁין׃

31 * Igitur post finem dierũ ego Nabucho-
G donosor oculos meos ad cælum leuaui, &
sensus meus redditus est mihi, & Altissimo
benedixi, & viuentem in sempiternum lau
daui & glorificaui; quia potestas eius pote-
stas sempiterna, & regnum eius in genera-
32 tione & generatione. * Et omnes habita-
tores terræ apud eum in nihilum reputati
sunt. Iuxta voluntatẽ enim suam facit tam
in virtutibus cæli quàm in habitatoribus
terræ, & non est qui resistat manui eius, &
33 dicat ei: Quare fecisti? * In ipso tempore
sensus meus reuersus est ad me, & ad hono-
rem regni mei decoremq́; perueni, & figura
mea reuersa est ad me, & optimates mei &
magistratus mei requisierũt me, & in regno
meo restitutus sum, & magnificentia am-
34 plior addita est mihi. * Nunc igitur ego
Nabuchodonosor laudo, & magnifico, &
glorifico regem cæli; quia omnia opera eius
vera, & omnes viæ eius iudicia; & gradien-
tes in superbia potest humiliare.

CAP. V.

1 * BAlthasar rex fecit grande conuiuium
A optimatibus suis mille, & vnusquisque
secundum suam bibebat ætatem.
2 * Præcepit ergo iam temulentus, vt affer-
rentur vasa aurea & argentea, quæ asporta-
uerat Nabuchodonosor pater eius de tem-
plo quod fuit in Hierusalem, vt biberẽt in
eis rex & optimates eius, vxoresque eius, &
3 cõcubinæ. * Tunc allata sunt vasa aurea,
quæ asportauerat de templo quod fuerat in
Hierusalem, & biberunt in eis rex, & opti-
mates eius, vxores & concubinæ illius.
4 * Bibebant vinũ, & laudabant deos suos
aureos, & argenteos, & æreos, ferreos, li-
gneosque, & lapideos.
5 * In eadem hora apparuerũt digiti quasi
manus hominis scribentis contra candela-
brũ in superficie parietis aulæ regiæ. Et rex
aspiciebat articulos manus scribentis.
6 * Tunc facies regis cõmutata est, & cogi-
B tationes eius conturbabant eum, & com-
pages renum eius soluebantur, & genua
eius ad se inuicem collidebantur.
7 * Exclamauit itaque rex fortiter, vt in-
troducerent magos, Chaldęos & aruspices.
Et loquens rex, ait sapientibus Babylonis:
Quicunque legerit scripturam hanc, & in-
terpretationem eius manifestam mihi fe-
cerit, purpura vestietur, & torquẽ aureũ ha-
bebit in collo, & tertius in regno meo erit.
8 * Tunc ingressi omnes sapientes regis
non potuerunt nec scripturam legere, nec
interpretationem eius indicare regi.
9 * Vnde rex Balthasar satis conturbatus
C est, & vultus illius immutatus est. Sed &
optimates eius turbabantur.

31 * Et post finem dierum ego Nabuchodonosor
oculos meos in cælum leuaui, et mens mea ad me
reuersa est, et Altissimo benedixi, & viuentem
in secula laudaui et glorificaui; quia potestas eius
potestas æterna, & regnum eius in generationẽ
& generationem. * Et omnes habitantes ter- 32
ram quasi nihil reputati sunt. Et secundum vo-
luntatem suam facit in virtute cæli & in habi-
tatione terræ; & non est qui resistat manui eius,
& dicet ei: Quid fecisti?
* Eo tempore mens mea reuersa est ad me, et 33
ad honorem regni mei veni, & forma mea re-
uersa est ad me. Et tyranni mei et optimates mei
quæsierunt me, & in regnũ meum confortatus
sum, & magnitudo amplior addita est mihi.
* Nunc ergo ego Nabuchodonosor laudo & 34
superexalto & glorifico regem cæli; quia omnia
opera eius vera, & semitæ eius iudicia, & om-
nes ambulantes in superbia potest humiliare.

CAP. V.

Baltasar rex fecit cœnam magnam optimati- 1
bus viris millenariis, et coram mille vinum.
bibens
* Baltasar dixit in gustu vini, vt afferrẽtur 2
vasa aurea & argentea, quæ asportauit Nabu-
chodonosor pater eius de templo quod in Hieru-
salem; & bibant in eis rex & optimates eius,
& concubinæ eius, & concubini eius.
* Et allata sunt aurea vasa & argentea, quæ 3
asportauit de templo Dei quod in Hierusalem;
& bibebant in eis rex, & optimates eius, &
concubinæ eius, & concubini eius.
* Bibebant vinum, & laudauerunt deos 4
aureos, & argenteos, & æreos, & ferreos, &
ligneos, & lapideos.
* In eadem hora exierunt digiti manus ho- 5
minis, & scribebant contra lampadem in su-
perficie parietis domus regis. Et rex videbat ar-
ticulos manus scribentis.
* Tunc rex immutatus est, & cogitationes 6
eius conturbauerunt eum, & compages lum-
borum eius soluebantur, & genua eius collide-
bantur.
* Et clamauit rex in fortitudine, vt intro- 7
ducerentur magi, & Chaldæi, & aruspices.
Et dixit sapientibus Babylonis: Quicunque le-
gerit scripturam hanc, & coniecturam eius no-
tam fecerit mihi, purpura vestietur, et torques
aurea super collum eius, & tertius in regno meo
imperabit.
* Et ingressi sunt omnes sapientes regis, & 8
non potuerunt scripturam legere, neque conie-
cturam manifestare regi.
* Et rex Baltasar conturbatus est, & for- 9
ma eius immutata est in eo, & optimates eius
conturbati sunt.

31 * καὶ μετὰ τὸ τέλος τῶν ἡμερῶν, ἐγὼ ναβουχοδονόσωρ τοὺς
ὀφθαλμούς μου εἰς τὸν οὐρανὸν ἔβαλον, καὶ αἱ φρένες μου ἐπ'
ἐμὲ ἐπεστράφησαν, καὶ τῷ ὑψίστῳ ηὐλόγησα, καὶ τῷ ζῶντι
εἰς τοὺς αἰῶνας ᾔνεσα καὶ ἐδόξασα, ὅτι ἡ ἐξουσία αὐτοῦ
ἐξουσία αἰώνιος, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ εἰς γενεὰν καὶ γενεάν.
32 * καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν, ὡς οὐδὲν ἐλογίσθη-
σαν. καὶ κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖ ἐν τῇ δυνάμει τοῦ οὐρα-
νοῦ, καὶ ἐν τῇ κατοικίᾳ τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔστιν ὃς ἀντιποιή-
σεται τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐρεῖ αὐτῷ, τί ἐποίησας;
33 * αὐτῷ τῷ καιρῷ αἱ φρένες μου ἐπεστράφησαν ἐπ' ἐμὲ,
καὶ εἰς τὴν τιμὴν τῆς βασιλείας μου ἦλθον, καὶ ἡ μορφή μου ἐ-
πέστρεψεν ἐπ' ἐμέ, καὶ οἱ τύραννοί μου καὶ οἱ μεγιστᾶνές μου
ἐζήτουν με, καὶ ἐπὶ τὴν βασιλείαν μου ἐκραταιώθην, καὶ
34 μεγαλωσύνη περισσοτέρα προσετέθη μοι. * νῦν οὖν ἐγὼ
ναβουχοδονόσωρ αἰνῶ καὶ ὑπερυψῶ καὶ δοξάζω τὸν βα-
σιλέα τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀληθινά, καὶ
αἱ τρίβοι αὐτοῦ κρίσεις, καὶ πάντας τοὺς πορευομένους ἐν
ὑπερηφανίᾳ δύναται ταπεινῶσαι.

ε΄

1 * Βαλτάσαρ ὁ βασιλεὺς ἐποίησεν δεῖπνον μέγα τοῖς
μεγιστᾶσιν ἀνδράσι χιλιάρχοις, καὶ ἔναντι τῶν χιλίων ὁ
2 οἶνος. πίνων * βαλτάσαρ εἶπεν ἐν τῇ γεύσει τοῦ οἴνου, τοῦ εἰ-
σενεγκεῖν τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ ἃ ἐξήνεγκεν
ναβουχοδονόσωρ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἐν ἱερουσαλήμ.
καὶ πιέτωσαν ἐν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ,
3 καὶ αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ, καὶ οἱ παράκοιτοι αὐτοῦ. * καὶ ἠνέχθη-
σαν τὰ χρυσᾶ σκεύη καὶ τὰ ἀργυρᾶ ἃ ἐξήνεγκεν ἐκ τοῦ ναοῦ
τοῦ θεοῦ τοῦ ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἔπινον ἐν αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς καὶ
οἱ μεγιστᾶνες αὐτοῦ, καὶ αἱ παλλακαὶ αὐτοῦ καὶ οἱ παράκοιτοι
4 αὐτοῦ. * ἔπινον οἶνον, καὶ ᾔνεσαν τοὺς θεοὺς τοὺς χρυσοῦς καὶ
τοὺς ἀργυροῦς καὶ χαλκοῦς καὶ σιδηροῦς καὶ ξυλίνους καὶ λιθίνους.
5 * ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐξῆλθον δάκτυλοι χειρὸς ἀνθρώπου,
καὶ ἔγραφον κατέναντι τῆς λαμπάδος ἐπὶ τὸ κονίαμα
τοῦ τοίχου τοῦ οἴκου τοῦ βασιλέως. καὶ ὁ βασιλεὺς ἐθεώρει
τοὺς ἀστραγάλους τῆς χειρὸς τῆς γραφούσης.
6 * τότε ὁ βασιλεὺς ἠλλοιώθη, καὶ οἱ διαλογισμοὶ αὐτοῦ
συνετάρασσον αὐτόν. καὶ οἱ σύνδεσμοι τῆς ὀσφύος αὐτοῦ
διελύοντο, καὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ συνεκροτοῦντο.
7 * καὶ ἐβόησεν ὁ βασιλεὺς ἐν ἰσχύϊ τοῦ εἰσενεχθῆναι τοὺς
μάγους, καὶ τοὺς χαλδαίους, καὶ τοὺς γαζαρηνούς. καὶ
εἶπεν τοῖς σοφοῖς βαβυλῶνος· ὃς ἂν ἀναγνῷ τὴν γρα-
φὴν ταύτην καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσῃ μοι, πορ-
φύραν ἐνδύσεται. καὶ ὁ μανιάκης ὁ χρυσοῦς ἐπὶ τὸν τράχη-
λον αὐτοῦ, καὶ τρίτος ἐν τῇ βασιλείᾳ μου ἄρξῃ.
8 * καὶ εἰσεπορεύοντο πάντες οἱ σοφοὶ τοῦ βασιλέως, καὶ
οὐκ ἠδύναντο τὴν γραφὴν ἀναγνῶναι οὐδὲ τὴν σύγκρισιν
9 γνωρίσαι τῷ βασιλεῖ. * καὶ ὁ βασιλεὺς βαλτάσαρ
ἐταράχθη, καὶ ἡ μορφὴ αὐτοῦ ἠλλοιώθη ἐπ' αὐτῷ. καὶ οἱ
μεγιστᾶνες αὐτοῦ συνεταράσσοντο.

10 * מַלְכְּתָא לָקֳבֵל מִלֵּי מַלְכָּא וְרַבְרְבָנוֹהִי לְבֵית מִשְׁתְּיָא עַלַּלַת עֲנָת מַלְכְּתָא וַאֲמֶרֶת מַלְכָּא לְעָלְמִין חֱיִי אַל־יְבַהֲלוּךְ רַעְיוֹנָךְ וְזִיוָךְ אַל־יִשְׁתַּנּוֹ׃

11 * אִיתַי גְּבַר בְּמַלְכוּתָךְ דִּי רוּחַ אֱלָהִין קַדִּישִׁין בֵּהּ וּבְיוֹמֵי אֲבוּךְ נַהִירוּ וְשָׂכְלְתָנוּ וְחָכְמָה כְּחָכְמַת־אֱלָהִין הִשְׁתְּכַחַת בֵּהּ וּמַלְכָּא נְבֻכַדְנֶצַּר אֲבוּךְ רַב חַרְטֻמִּין אָשְׁפִין כַּשְׂדָּאִין גָּזְרִין הֲקִימֵהּ אֲבוּךְ מַלְכָּא׃

12 * כָּל־קֳבֵל דִּי רוּחַ יַתִּירָא וּמַנְדַּע וְשָׂכְלְתָנוּ מְפַשַּׁר חֶלְמִין וְאַחֲוָיַת אֲחִידָן וּמְשָׁרֵא קִטְרִין הִשְׁתְּכַחַת בֵּהּ בְּדָנִיֵּאל דִּי־מַלְכָּא שָׂם־שְׁמֵהּ בֵּלְטְשַׁאצַּר כְּעַן דָּנִיֵּאל יִתְקְרֵי וּפִשְׁרָה יְהַחֲוֵה׃

13 * בֵּאדַיִן דָּנִיֵּאל הֻעַל קֳדָם מַלְכָּא עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר לְדָנִיֵּאל אַנְתְּה־הוּא דָנִיֵּאל דִּי־מִן־בְּנֵי גָלוּתָא דִּי יְהוּד דִּי הַיְתִי מַלְכָּא אַבִי מִן־יְהוּד׃

14 * וְשִׁמְעֵת עֲלָיךְ דִּי רוּחַ אֱלָהִין בָּךְ וְנַהִירוּ וְשָׂכְלְתָנוּ וְחָכְמָה יַתִּירָה הִשְׁתְּכַחַת בָּךְ׃

15 * וּכְעַן הֻעַלּוּ קֳדָמַי חַכִּימַיָּא אָשְׁפַיָּא דִּי־כְתָבָה דְנָה יִקְרוֹן וּפִשְׁרֵהּ לְהוֹדָעֻתַנִי וְלָא־כָהֲלִין פְּשַׁר־מִלְּתָא לְהַחֲוָיָה׃

16 * וַאֲנָה שִׁמְעֵת עֲלָיךְ דִּי־תוּכַל פִּשְׁרִין לְמִפְשַׁר וְקִטְרִין לְמִשְׁרֵא כְּעַן הֵן תּוּכַל כְּתָבָא לְמִקְרֵא וּפִשְׁרֵהּ לְהוֹדָעֻתַנִי אַרְגְּוָנָא תִלְבַּשׁ וְהַמְוּנְכָא דִּי־דַהֲבָא עַל־צַוְּארָךְ וְתַלְתָּא בְּמַלְכוּתָא תִּשְׁלַט׃

17 * בֵּאדַיִן עָנֵה דָנִיֵּאל וְאָמַר קֳדָם מַלְכָּא מַתְּנָתָךְ לָךְ לֶהֶוְיָן וּנְבָזְבְּיָתָךְ לְאָחֳרָן הַב בְּרַם כְּתָבָא אֶקְרֵא לְמַלְכָּא וּפִשְׁרָא אֲהוֹדְעִנֵּהּ׃

18 * אַנְתְּה מַלְכָּא אֱלָהָא עִלָּאָה מַלְכוּתָא וּרְבוּתָא וִיקָרָא וְהַדְרָא יְהַב לִנְבֻכַדְנֶצַּר אֲבוּךְ׃

19 * וּמִן־רְבוּתָא דִּי יְהַב־לֵהּ כֹּל עַמְמַיָּא אֻמַיָּא וְלִשָּׁנַיָּא הֲווֹ זָאעִין וְדָחֲלִין מִן־קֳדָמוֹהִי דִּי־הֲוָא צָבֵא הֲוָה קָטֵל וְדִי־הֲוָה צָבֵא הֲוָה מַחֵא וְדִי־הֲוָה צָבֵא הֲוָה מָרִים וְדִי־הֲוָא צָבֵא הֲוָא מַשְׁפִּל׃

20 * וּכְדִי רִם לִבְבֵהּ וְרוּחֵהּ תִּקְפַת לַהֲזָדָה הָנְחַת מִן־כָּרְסֵא מַלְכוּתֵהּ וִיקָרָה הֶעְדִּיו מִנֵּהּ׃

10 * Regina autem pro re quæ acciderat regi & optimatibus eius, domum conuiuij ingreſſa eſt, & proloquens ait: Rex in æternum viue. Non te conturbēt cogitationes tuæ, neque facies tua immutetur.

11 * Eſt vir in regno tuo, qui ſpiritum deorum ſanctorum habet in ſe, & in diebus patris tui ſciētia & ſapientia inuentæ ſunt in eo. Nam & rex Nabuchodonoſor pater tuus principem magorum, incantatorum, Chaldæorum, & aruſpicum conſtituit eū. Pater inquam tuus ô rex.

12 * Quia ſpiritus amplior, & prudentia, intelligentiaque, & interpretatio ſomniorum, & oſtenſio ſecretorum, ac ſolutio ligatorum inuentę ſunt in eo, hoc eſt, in Daniele, cui rex poſuit nomē Balthaſar. Nunc itaque Daniel vocetur, & interpretationē narrabit.

13 * Igitur introductus eſt Daniel coram
D rege. Ad quem præfatus rex, ait: Tu es Daniel de filiis captiuitatis Iudæ, quem adduxerat pater meus rex de Iudæa?

14 * Audiui de te, quoniam ſpiritum deorum habes; ſcientia, intelligentiaque ac ſapientia ampliores inuentæ ſunt in te.

15 * Et nunc introgreſſi ſunt in conſpectu meo ſapientes, magi, vt ſcripturam hanc legerent, & interpretationem eius indicarent mihi, & nequiuerunt ſenſum huius ſermonis edicere.

16 * Porrò ego audiui de te, quòd poſſis obſcura interpretari, & ligata diſſoluere. Si ergo vales ſcripturam legere, & interpretationem eius indicare mihi, purpura veſtieris, & torquem auream circa collum tuum habebis, & tertius in regno meo princeps eris.

17 * Ad quem reſpondens Daniel, ait coram
E rege: Munera tua ſint tibi, & dona domus tuæ alteri da. Scripturam autem legam tibi rex, & interpretationē eius oſtendam tibi.

18 * O rex, Deus altiſſimus regnum & magnificentiam, gloriam & honorem dedit Nabuchodonoſor patri tuo.

19 * Et propter magnificentiam, quam dederat ei, vniuerſi populi, tribus & linguæ tremebant & metuebant eum. Quos volebat interficiebat, quos volebat percutiebat, quos volebat exaltabat, & quos volebat humiliabat.

20 * Quando autem eleuatum eſt cor eius, & ſpiritus illius obfirmatus eſt ad ſuperbiā, depoſitus eſt de ſolio regni ſui, & gloria eius ablata eſt.

10 * *Et regina ingressa est in domum conuiuij, & respondit regina & dixit: Rex in æternum viue. Non conturbent te cogitationes tuæ, & forma tua non mutetur.*

11 * *Est vir in regno tuo, in quo spiritus Dei sancti est, & in diebus patris tui vigilantia & intellectus, & sapientia, vt sapientia Dei inuenta sunt in eo. Et rex Nabuchodonosor pater tuus principem incantatorum, magorum, Chaldæorum, aruspicum constituit eum.*

12 * *Quia spiritus amplior in eo: & prudentia, & intellectus, coniectura, cognoscens somnia, et annuncians occulta, & soluens ligaturas Daniel: & rex imposuit ei nomen Baltasar. Nunc ergo vocetur, & coniecturam eius annunciabit tibi.*

13 * *Tunc Daniel introductus est coram rege, & dixit rex Daniel: Tu es Daniel de filiis captiuitatis Iudææ quam adduxit rex pater meus?*

14 * *Audiui de te, quoniam spiritus Dei sancti in te: & vigilantia, & intellectus, & sapientia abundans inuenta est in te.*

15 * *Et nunc ingressi sunt in conspectu meo sapientes, magi, Gazareni, vt scripturam hanc legant, & coniecturam eius notam faciant mihi, & non potuerunt annunciare mihi.*

16 * *Et ego audiui de te, quia potes coniecturas coniectare. Nunc ergo si potueris scripturā hanc legere, & coniecturam eius notam facere mihi, purpuram indues, & torques aurea erit super collum tuum, & tertius in regno meo imperabis.*

17 * *Tunc respondit Daniel, & dixit in conspectu regis: Dona tua tibi sint, & munus domus tuæ alteri da; ego autem scripturam legam regi, & coniecturam eius notam faciam tibi.*

18 * *Rex, Deus altissimus regnum & magnificentiam, & honorem, & gloriam dedit Nabuchodonosor patri tuo.*

19 * *Et de magnificentia, quam dedit ei, omnes populi, tribus, linguæ, erant trementes & timentes eum. Quos volebat ipse interficiebat, & quos volebat ipse percutiebat, & quos volebat ipse exaltabat, & quos volebat ipse humiliabat.*

20 * *Et quando exaltatum est cor eius, & spiritus eius confortatus est vt superbiret, depositus est à throno regni sui, & honor ablatus est ab eo.*

10 * καὶ ἡ βασίλισσα εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ πότου, καὶ ἀπεκρίθη ἡ βασίλισσα καὶ εἶπεν· βασιλεῦ εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι, μὴ ταρασσέτωσάν σε οἱ διαλογισμοί σου, καὶ ἡ μορφή σου μὴ ἀλλοιούσθω.

11 * ἔστιν ἀνὴρ ἐν τῇ βασιλείᾳ σου ἐν ᾧ πνεῦμα θεοῦ τοῦ ἁγίου ἐστί, καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ πατρός σου γρηγόρησις καὶ σύνεσις καὶ σοφία ὡς σοφία θεοῦ εὑρέθη ἐν αὐτῷ. καὶ ὁ βασιλεὺς ναβουχοδονόσωρ ὁ πατήρ σου ἄρχοντα ἐπαοιδῶν μάγων χαλδαίων γαζαρηνῶν κατέστησεν αὐτόν.

12 * ὅτι πνεῦμα περισσὸν ἐν αὐτῷ, καὶ φρόνησις καὶ σύνεσις συγκρίνων ἐνύπνια καὶ ἀναγγέλλων κρυπτόμενα καὶ λύων συνδέσμους δανιήλ, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐπέθηκεν αὐτῷ ὄνομα βαλτάσαρ. νῦν οὖν κληθήτω καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ἀναγγελεῖ σοι.

13 * τότε δανιὴλ εἰσήχθη ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ δανιήλ· σὺ εἶ δανιὴλ ὁ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς ἰουδαίας ἧς ἤγαγεν ὁ βασιλεὺς ὁ πατήρ μου;

14 * ἤκουσα περὶ σοῦ ὅτι πνεῦμα θεοῦ ἁγίου ἐν σοὶ καὶ γρηγόρησις καὶ σύνεσις καὶ σοφία περισσὴ εὑρέθη ἐν σοί.

15 * καὶ νῦν εἰσῆλθον ἐνώπιόν μου σοφοὶ μάγοι γαζαρηνοί, ἵνα τὴν γραφὴν ταύτην ἀναγνῶσιν καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσωσίν μοι, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν ἀπαγγεῖλαί μοι.

16 * καὶ ἐγὼ ἤκουσα περὶ σοῦ ὅτι δύνασαι συγκρίματα συγκρῖναι. νῦν οὖν ἐὰν δυνηθῇς τὴν γραφὴν ταύτην ἀναγνῶναι καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσαι μοι, πορφύραν ἐνδύσῃ, καὶ ὁ μανιάκης ὁ χρυσοῦς ἔσται ἐπὶ τὸν τράχηλόν σου, καὶ τρίτος ἐν τῇ βασιλείᾳ μου ἄρξῃ.

17 * τότε ἀπεκρίθη δανιήλ, καὶ εἶπεν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως· τὰ δόματά σου σοὶ ἔστω, καὶ τὴν δωρεὰν τῆς οἰκίας σου ἑτέρῳ δός, ἐγὼ δὲ τὴν γραφήν ἀναγνώσομαι τῷ βασιλεῖ, καὶ τὴν σύγκρισιν αὐτῆς γνωρίσω σοι.

18 * βασιλεῦ, ὁ θεὸς ὁ ὕψιστος τὴν βασιλείαν καὶ τὴν μεγαλωσύνην καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν ἔδωκεν ναβουχοδονόσωρ τῷ πατρί σου.

19 * καὶ ἀπὸ τῆς μεγαλωσύνης ἧς ἔδωκεν αὐτῷ πάντες οἱ λαοί, φυλαί, γλῶσσαι ἦσαν τρέμοντες καὶ φοβούμενοι αὐτόν. οὓς ἐβούλετο αὐτὸς ἀνῄρει, καὶ οὓς ἐβούλετο αὐτὸς ἔτυπτεν, καὶ οὓς ἐβούλετο αὐτὸς ὕψου, καὶ οἷς ἐβούλετο αὐτὸς ἐταπείνου.

20 * καὶ ὅτε ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐκραταιώθη τοῦ ὑπερηφανεύεσθαι, κατηνέχθη ἀπὸ τοῦ θρόνου τῆς βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ἡ τιμὴ ἀφῃρέθη ἀπ' αὐτοῦ.

21 * וּמִן־בְּנֵי אֲנָשָׁא טְרִיד וְלִבְבֵהּ עִם־חֵיוְתָא שַׁוִּי
וְעִם־עֲרָדַיָּא מְדוֹרֵהּ עִשְׂבָּא כְתוֹרִין יְטַעֲמוּנֵּהּ
וּמִטַּל שְׁמַיָּא גִּשְׁמֵהּ יִצְטַבַּע עַד דִּי־יְדַע דִּי־שַׁלִּיט
אֱלָהָא עִלָּאָה בְּמַלְכוּת אֲנָשָׁא וּלְמַן־דִּי יִצְבֵּא
יְהָקֵים עֲלַיהּ׃

22 * וְאַנְתְּה בְּרֵהּ בֵּלְשַׁאצַּר לָא הַשְׁפֵּלְתְּ לִבְבָךְ כָּל־
קֳבֵל דִּי כָל־דְּנָה יְדַעְתָּ׃

23 * וְעַל מָרֵא־שְׁמַיָּא הִתְרוֹמַמְתָּ וּלְמָאנַיָּא דִי־בַיְתֵהּ
הַיְתִיו קָדָמָךְ וְאַנְתְּה וְרַבְרְבָנָךְ שֵׁגְלָתָךְ וּלְחֵנָתָךְ
חַמְרָא שָׁתַיִן בְּהוֹן וְלֵאלָהֵי כַסְפָּא וְדַהֲבָא נְחָשָׁא
פַרְזְלָא אָעָא וְאַבְנָא דִּי לָא־חָזַיִן וְלָא־שָׁמְעִין וְלָא
יָדְעִין שַׁבַּחְתָּ וְלֵאלָהָא דִּי־נִשְׁמְתָךְ בִּידֵהּ וְכָל־
אֹרְחָתָךְ לֵהּ לָא הַדַּרְתָּ׃

24 * בֵּאדַיִן מִן־קֳדָמוֹהִי שְׁלִיחַ פַּסָּא דִי־יְדָא וּכְתָבָא
דְנָה רְשִׁים׃

25 * וּדְנָה כְתָבָא דִּי רְשִׁים מְנֵא מְנֵא תְּקֵל וּפַרְסִין׃

26 * דְּנָה פְּשַׁר מִלְּתָא מְנֵא מְנָה־אֱלָהָא מַלְכוּתָךְ
וְהַשְׁלְמַהּ׃

27 * תְּקֵל תְּקִילְתָּה בְמֹאזַנְיָא וְהִשְׁתְּכַחַתְּ חַסִּיר׃

28 * פְּרֵס פְּרִיסַת מַלְכוּתָךְ וִיהִיבַת לְמָדַי וּפָרָס׃

29 * בֵּאדַיִן אֲמַר בֵּלְשַׁאצַּר וְהַלְבִּשׁוּ לְדָנִיֵּאל
אַרְגְּוָנָא וְהַמְוּנְכָא דִי־דַהֲבָא עַל־צַוְּארֵהּ וְהַכְרִזוּ
עֲלוֹהִי דִּי־לֶהֱוֵא שַׁלִּיט תַּלְתָּא בְּמַלְכוּתָא׃

30 * בֵּהּ בְּלֵילְיָא קְטִיל בֵּלְשַׁאצַּר מַלְכָּא כַשְׂדָּיָא׃

31 * וְדָרְיָוֶשׁ מָדָאָה קַבֵּל מַלְכוּתָא כְּבַר שְׁנִין שִׁתִּין
וְתַרְתֵּין׃

ו

1 * שְׁפַר קֳדָם דָּרְיָוֶשׁ וַהֲקִים עַל־מַלְכוּתָא
לַאֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא מְאָה וְעֶשְׂרִין דִּי לֶהֱוֹן בְּכָל־מַלְכוּתָא׃
2 * וְעֵלָּא מִנְּהוֹן סָרְכִין תְּלָתָה דִּי דָנִיֵּאל חַד־מִנְּהוֹן
דִּי־לֶהֱוֹן אֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא אִלֵּין יָהֲבִין לְהוֹן טַעְמָא
3 וּמַלְכָּא לָא־לֶהֱוֵא נָזִק׃ * אֱדַיִן דָּנִיֵּאל דְּנָה הֲוָא
מִתְנַצַּח עַל־סָרְכַיָּא וַאֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא כָּל־קֳבֵל דִּי רוּחַ
יַתִּירָא בֵּהּ וּמַלְכָּא עֲשִׁית לַהֲקָמוּתֵהּ עַל־כָּל־
4 מַלְכוּתָא׃ * אֱדַיִן סָרְכַיָּא וַאֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא הֲווֹ בָעַיִן
עִלָּה לְהַשְׁכָּחָה לְדָנִיֵּאל מִצַּד מַלְכוּתָא וְכָל־עִלָּה
וּשְׁחִיתָה לָא־יָכְלִין לְהַשְׁכָּחָה כָּל־קֳבֵל דִּי־מְהֵימַן
הוּא וְכָל־שָׁלוּ וּשְׁחִיתָה לָא הִשְׁתְּכַחַת עֲלוֹהִי׃

21 * Et à filiis hominum eiectus est. Sed &
E cor eius cum bestiis positũ est,& cum ona-
gris erat habitatio eius. Fœnum quoque vt
bos comedebat,& rore cęli corpus eius in-
fectum est, donec cognosceret quòd pote-
statem haberet Altissimus in regno homi-
num, & quemcunque voluerit suscitabit
super illud.
22 * Tu quoque filius eius Balthasar non
humiliasti cor tuũ, cùm scires hæc omnia.
23 * Sed aduersum Dominatorem cæli ele-
F uatus es. Et vasa domus eius allata sunt co-
ram te, & tu, & optimates tui, & vxores
tuæ, & concubinæ tuæ vinum bibistis in
eis. Deos quoque argenteos, & aureos, &
æreos, ferreos, ligneosque, & lapideos, qui
non vident, neque audiunt, neque sentiunt,
laudasti. Porrò Deum, qui habet flatum
tuum in manu sua, & omnes vias tuas, nõ
glorificasti.
24 * Idcirco ab eo missus est articulus ma-
G nus, quæ scripsit hoc quod exaratum est.
25 * Hæc est autem scriptura quæ digesta
est: Mane, thecel, phares.
26 * Et hæc interpretatio sermonis: Mane;
Numerauit Deus regnum tuum, & com-
pleuit illud.
27 * Thecel; Appensus es in statera, & in-
uentus es minus habens.
28 * Phares; Diuisum est regnum tuum, &
datum est Medis & Persis.
29 * Tunc iubente rege, indutus est Daniel
purpura, & circundata est torques aurea
collo eius; & prædicatum est de eo, quòd
haberet potestatem tertius in regno.
30 * Eadem nocte interfectus est Balthasar
rex Chaldæus.
31 * Et Darius Medus successit in regnum,
annos natus sexaginta duos.

CAP. VI.

1 PLacuit Dario, & constituit super regnũ
A satrapas centum viginti, vt essent in to-
to regno suo.
2 * Et super eos principes tres; ex quibus
Daniel vnus erat; vt satrapæ illis redderent
rationem, & rex non sustineret molestiam.
3 * Igitur Daniel superabat omnes prin-
cipes & satrapas; quia spiritus Dei amplior
erat in illo. Porrò rex cogitabat constituere
eum super omne regnum.
4 * Vnde principes & satrapæ quærebant
occasionem, vt inuenirent Danieli ex latere
re regni; nullamque causam & suspicio-
nem reperire potuerunt, eò quòd fidelis esset,
set, & omnis culpa & suspitio non inueni-
retur in eo.

Et ab hominibus expulsus est, & cor eius 21
cum bestiis datum est, & cum onagris habitatio
eius, & fœno quasi bouem cibabant eum; & de
rore cæli corpus eius intinctum est, donec cogno-
uit quia dominatur Altissimus regni hominum,
& cui visum fuerit dabit illud.
Et tu filius eius Baltasar non humiliasti 22
cor tuum in conspectu Dei. Nonne omnia hæc
nosti?
Et contra Dominum Deum cæli exaltatus 23
es, & vasa domus eius attulisti coram te, &
tu, & optimates tui, & concubinæ tuæ, & con
cubini tui vinum bibebatis in eis, & deos au-
reos, & argenteos, & æreos, & ferreos, & li-
gneos, & lapideos, qui non vident, & non au-
diunt, & non cognoscunt, laudasti. At Deum,
cuius spiritus tuus in manu sua, & omnes viæ
tuæ, ipsum non glorificasti.
Idcirco à facie eius missus est articulus ma- 24
nus, & scripturam hanc ordinauit.
Et hæc scriptura ordinata: Mane, thecel, 25
phares.
Hæc coniectura verbi; Mane, Mensura- 26
uit Deus regnum tuum, & impleuit illud.
Thecel, Appensus es in statera, & inuen- 27
tus es posterior.
Phares, Diuisum est regnum tuum, & da- 28
tum est Medis & Persis.
Et dixit Baltasar; & induerunt Danie- 29
lem purpura, & torquem auream circumposue-
runt circum collum eius. Et prædicauit de eo
esse eum principem tertium in regno suo.
In eadem nocte interfectus est Baltasar 30
rex Chaldeus.
Et Darius Medus accepit regnum, exi- 31
stens annorum sexaginta duorum.

CAP. VI.

Et placuit in conspectu Darij; & constituit 1
super regnum satrapas centum viginti, vt
essent ipsi in toto regno suo.
Et super eos ordinarios tres, quorum erat 2
Daniel vnus ex eis; vt redderent illis satrapæ
rationem, vt rex non fatigaretur.
Et erat Daniel super eos; quia spiritus 3
abundans erat in eo, & rex constituit eum su-
per omni regno suo.
Et ordinarij, & satrapæ quærebant occa- 4
sionem inuenire contra Danielem, & omnem
occasionem, & delictum, & peccatum non in-
uenerunt contra eum; quia fidelis erat.

21 καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐξεδιώχθη, καὶ ἡ καρδία
αὐτοῦ μετὰ τῶν θηρίων ἐδόθη, καὶ μετὰ ὀνάγρων ἡ κατοικία
αὐτοῦ, καὶ χόρτον ὡς βοῦν ἐψώμιζον αὐτόν. καὶ ἀπὸ τῆς
δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐβάφη, ἕως οὗ ἔγνω ὅτι
κυριεύει ὁ ὕψιστος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων, καὶ ᾧ
ἐὰν δόξῃ δώσει αὐτήν.
22 καὶ σὺ ὁ υἱὸς αὐτοῦ βαλτάσαρ οὐκ ἐταπείνωσας τὴν
καρδίαν σου κατενώπιον τοῦ θεοῦ, οὐ πάντα ταῦτα ἔγνως;
23 καὶ ἐπὶ τὸν κύριον τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ ὑψώθης. καὶ
τὰ σκεύη τοῦ οἴκου αὐτοῦ ἤνεγκας ἐνώπιόν σου, καὶ σὺ καὶ οἱ
μεγιστᾶνές σου καὶ αἱ παλλακαί σου καὶ οἱ παράκοιτοί σου
οἶνον ἐπίνετε ἐν αὐτοῖς, καὶ τοὺς θεοὺς τοὺς χρυσοῦς καὶ τοὺς
ἀργυροῦς καὶ χαλκοῦς καὶ σιδηροῦς καὶ ξυλίνους καὶ λι-
θίνους, οἳ οὐ βλέπουσιν καὶ οὐκ ἀκούουσιν καὶ οὐ γινώσκουσιν,
ᾔνεσας. τὸν δὲ θεὸν οὗ ἡ πνοή σου ἐν χειρὶ αὐτοῦ καὶ πᾶσαι
αἱ ὁδοί σου, αὐτὸν οὐκ ἐδόξασας.
24 διὰ τοῦτο ἐκ προσώπου αὐτοῦ ἀπεστάλη ἀστράγαλος
χειρὸς καὶ τὴν γραφὴν ταύτην ἔταξεν.
25 καὶ αὕτη ἡ γραφὴ ἡ ἐντεταγμένη· μανή, θεκέλ, φα-
ρές.
26 τοῦτο τὸ σύγκριμα τοῦ ῥήματος· μανὴ, ἐμέτρησεν ὁ
θεὸς τὴν βασιλείαν σου, καὶ ἐπλήρωσεν αὐτήν.
27 θεκέλ, ἐστάθη ἐν ζυγῷ καὶ εὑρέθη ὑστεροῦσα.
28 φαρές, διήρηται ἡ βασιλεία σου καὶ ἐδόθη μήδοις καὶ
πέρσαις.
29 καὶ εἶπεν βαλτάσαρ, καὶ ἐνέδυσαν τὸν δανιὴλ πορ-
φύραν, καὶ τὸν μανιάκην τὸν χρυσοῦν περιέθηκαν περὶ τὸν
τράχηλον αὐτοῦ. καὶ ἐκήρυξεν περὶ αὐτοῦ εἶναι αὐτὸν ἄρ-
χοντα τρίτον ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.
30 ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ ἀνῃρέθη βαλτάσαρ ὁ βασιλεὺς
ὁ χαλδαῖος.
31 καὶ δαρεῖος ὁ μῆδος παρέλαβεν τὴν βασιλείαν ὢν
ἐτῶν ἑξήκοντα δύο.

ϛ

1 Καὶ ἤρεσεν ἐνώπιον δαρείου, καὶ κατέστησεν ἐπὶ τῆς
βασιλείας σατράπας ἑκατὸν εἴκοσι, τοῦ εἶναι αὐτοὺς ἐν ὅλῃ
τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ.
2 καὶ ἐπάνω αὐτῶν τακτικοὺς τρεῖς· ὧν ἦν δανιὴλ εἷς ἐξ
αὐτῶν τοῦ ἀποδιδόναι αὐτοῖς τοὺς σατράπας λόγον, ὅπως
ὁ βασιλεὺς μὴ ἐνοχλῆται.
3 καὶ ἦν δανιὴλ ὑπὲρ αὐτούς, ὅτι πνεῦμα περισσὸν
ἦν ἐν αὐτῷ, καὶ ὁ βασιλεὺς κατέστησεν αὐτὸν ἐφ᾽ ὅλης τῆς
βασιλείας αὐτοῦ.
4 καὶ οἱ τακτικοὶ καὶ οἱ σατράπαι ἐζήτουν πρό-
φασιν εὑρεῖν κατὰ δανιήλ, καὶ πᾶσαν πρόφασιν καὶ
παράπτωμα καὶ ἀμπλάκημα οὐχ εὗρον κατ᾽ αὐτοῦ, ὅτι
πιστὸς ἦν.

5 * אֱדַיִן גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ אָמְרִין דִּי לָא נְהַשְׁכַּח לְדָנִיֵּאל
דְּנָה כָּל־עִלָּא לָהֵן הַשְׁכַּחְנָא עֲלוֹהִי בְּדָת אֱלָהֵהּ ׃
6 * אֱדַיִן סָרְכַיָּא וַאֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא אִלֵּן הַרְגִּשׁוּ עַל־
מַלְכָּא וְכֵן אָמְרִין לֵהּ דָּרְיָוֶשׁ מַלְכָּא לְעָלְמִין חֱיִי ׃
7 * אִתְיָעַטוּ כֹּל סָרְכֵי מַלְכוּתָא סִגְנַיָּא וַאֲחַשְׁדַּרְפְּנַיָּא
הַדָּבְרַיָּא וּפַחֲוָתָא לְקַיָּמָה קְיָם מַלְכָּא וּלְתַקָּפָה אֱסָר
דִּי כָל־דִּי־יִבְעֵה בָעוּ מִן־כָּל־אֱלָהּ וֶאֱנָשׁ עַד־יוֹמִין
תְּלָתִין לָהֵן מִנָּךְ מַלְכָּא יִתְרְמֵא לְגֹב אַרְיָוָתָא ׃
8 * כְּעַן מַלְכָּא תְּקִים אֱסָרָא וְתִרְשֻׁם כְּתָבָא דִּי לָא
לְהַשְׁנָיָה כְּדָת־מָדַי וּפָרַס דִּי־לָא תֶעְדֵּא ׃
9 * כָּל־קֳבֵל דְּנָה מַלְכָּא דָּרְיָוֶשׁ רְשַׁם כְּתָבָא וֶאֱסָרָא ׃
10 * וְדָנִיֵּאל כְּדִי יְדַע דִּי־רְשִׁים כְּתָבָא עַל לְבַיְתֵהּ
וְכַוִּין פְּתִיחָן לֵהּ בְּעִלִּיתֵהּ נֶגֶד יְרוּשְׁלֶם וְזִמְנִין תְּלָתָה
בְיוֹמָא הוּא בָּרֵךְ עַל־בִּרְכוֹהִי וּמְצַלֵּא וּמוֹדֵא קֳדָם
אֱלָהֵהּ כָּל־קֳבֵל דִּי־הֲוָא עָבֵד מִן־קַדְמַת דְּנָה ׃
11 * אֱדַיִן גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ הַרְגִּשׁוּ וְהַשְׁכַּחוּ לְדָנִיֵּאל בָּעֵה
12 וּמִתְחַנַּן קֳדָם אֱלָהֵהּ ׃ * בֵּאדַיִן קְרִבוּ וְאָמְרִין קֳדָם־
מַלְכָּא עַל־אֱסָר מַלְכָּא הֲלָא אֱסָר רְשַׁמְתָּ דִּי כָל־
אֱנָשׁ דִּי־יִבְעֵא מִן־כָּל־אֱלָהּ וֶאֱנָשׁ עַד־יוֹמִין תְּלָתִין
לָהֵן מִנָּךְ מַלְכָּא יִתְרְמֵא לְגוֹב אַרְיָוָתָא עָנֵה מַלְכָּא
וְאָמַר יַצִּיבָא מִלְּתָא כְּדָת־מָדַי וּפָרַס דִּי־לָא תֶעְדֵּא ׃
13 * בֵּאדַיִן עֲנוֹ וְאָמְרִין קֳדָם מַלְכָּא דִּי דָנִיֵּאל דִּי מִן־
בְּנֵי גָלוּתָא דִּי יְהוּד לָא־שָׂם עֲלָיךְ מַלְכָּא טְעֵם וְעַל־
אֱסָרָא דִּי רְשַׁמְתָּ וְזִמְנִין תְּלָתָה בְּיוֹמָא בָּעֵא
בָּעוּתֵהּ ׃
14 * אֱדַיִן מַלְכָּא כְּדִי מִלְּתָא שְׁמַע שַׂגִּיא בְּאֵשׁ עֲלוֹהִי
וְעַל דָּנִיֵּאל שָׂם בָּל לְשֵׁיזָבוּתֵהּ וְעַד מֶעָלֵי שִׁמְשָׁא
הֲוָה מִשְׁתַּדַּר לְהַצָּלוּתֵהּ ׃
15 * בֵּאדַיִן גֻּבְרַיָּא אִלֵּךְ הַרְגִּשׁוּ עַל־מַלְכָּא
וְאָמְרִין לְמַלְכָּא דַּע מַלְכָּא דִּי־דָת לְמָדַי
וּפָרַס דִּי־כָל־אֱסָר וּקְיָם דִּי־מַלְכָּא יְהָקֵים לָא
לְהַשְׁנָיָה ׃
16 * בֵּאדַיִן מַלְכָּא אֲמַר וְהַיְתִיו לְדָנִיֵּאל וּרְמוֹ לְגֻבָּא
דִּי אַרְיָוָתָא עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר לְדָנִיֵּאל אֱלָהָךְ דִּי
אַנְתְּה פָּלַח־לֵהּ בִּתְדִירָא הוּא יְשֵׁיזְבִנָּךְ ׃
17 * וְהֵיתָיִת אֶבֶן חֲדָה וְשֻׂמַת עַל־פֻּם גֻּבָּא וְחַתְמַהּ
מַלְכָּא בְּעִזְקְתֵהּ וּבְעִזְקָת רַבְרְבָנוֹהִי דִּי לָא־תִשְׁנֵא
צְבוּ בְּדָנִיֵּאל ׃

5 * Dixerũt ergo viri illi: Non inuenimus
Danieli huic aliquam occaſionem, niſi forte
tè in lege Dei ſui.
6 * Tunc principes & ſatrapæ ſurripuerũt
regi, & ſic locuti ſunt ei : Dari rex in æter-
num viue.
7 * Conſilium inierunt omnes principes
regni tui, magiſtratus & ſatrapæ, ſenatores
B & iudices, vt decretum imperatoriũ exeat,
& edictum, vt omnis qui petierit aliquam
petitionem à quocunque deo & homine
vſque ad triginta dies, niſi à te rex, mittatur
in lacum leonum.
8 * Nunc itaque rex confirma ſentẽtiam,
& ſcribe decretum vt nõ immutetur quod
ſtatutum eſt à Medis & Perſis, nec præua-
ricari cuiquam liceat.
9 * Porrò rex Darius propoſuit edictum
& ſtatuit.
10 * Quod cùm Daniel comperiſſet, id eſt,
conſtitutam legem; ingreſſus eſt domum
ſuam, & feneſtris apertis in cænaculo ſuo
contra Hieruſalem tribus temporibus in
die flectebat genua ſua & orabat, confite-
baturq́ue coram Deo ſuo, ſicut & antè fa-
cere conſueuerat.
11 * Viri ergo illi curioſius inquirentes in-
C uenerunt Danielem orantem & obſecran-
tem Deum ſuum.
12 * Et accedẽtes locuti ſunt regi ſuper edi-
cto: Rex nunquid non cõſtituiſti vt omnis
homo qui rogaret quenquam de diis & ho
minibus vſque ad dies triginta niſi te rex,
mitteretur in lacum leonum? Ad quos re-
ſpondens rex, ait: Verus eſt ſermo iuxta de-
cretum Medorum atque Perſarum, quod
præuaricari non licet.
13 * Tunc reſpõdentes dixerunt coram re-
D ge: Daniel de filiis captiuitatis Iudæ nõ cu-
rauit de lege tua & de edicto quod con-
ſtituiſti; ſed tribus temporibus per diẽ orat
obſecratione ſua.
14 * Quod verbum cùm audiſſet rex, ſatis
contriſtatus eſt, & pro Daniele poſuit cor
vt liberaret eum, & vſque ad occaſum So-
lis laborabat vt erueret illum.
15 * Viri autem illi intelligentes regem, di-
xerunt ei: Scito rex, quia lex Medorum atq;
Perſarum eſt, vt omne decretum quod con-
ſtituerit rex, non liceat immutari.
16 * Tunc rex præcepit, & adduxerunt Da-
nielem, & miſerunt eum in lacum leonũ.
E Dixitq́ue rex Danieli: Deus tuus quem co-
lis ſemper, ipſe liberabit te.
17 * Allatusq́ue eſt lapis vnus, & poſitus
eſt ſuper os laci, quem obſignauit rex an-
nulo ſuo, & annulo optimatum ſuorum,
ne quid fieret contra Danielem.

* Et dixerunt ordinarij: Non inueniemus 5
contra Daniel occasionem nisi in legitimis Dei sui.

* Tunc ordinarij & satrapæ astiterunt regi, 6
& dixerunt ei: Dari rex in æternum viue.

* Consilium inierunt omnes qui in regno tuo 7
magistratus, & toparchæ, & satrapæ, & senatores, vt statuerent statuto regio, & confortarent definitionem, vt quicunque petierit petitionem ab omni Deo & homine, vsque ad dies triginta, nisi à te rex, mittetur in lacum leonum.

* Nunc ergo rex statue definitionem & ex- 8
pone scripturam, vt non immutetur decretum Persarum & Medorum.

* Tunc rex Darius præcepit scribi decre- 9
tum.

* Et Daniel quando cognouit quòd statutum 10
est decretum, ingressus est in domum suam, & fenestræ apertæ ipsi in cœnaculis suis contra Hierusalem, & temporibus tribus diei erat flectens super genua sua, & orans & confitens coram Deo suo, sicut erat faciens prius.

* Tunc viri illi astiterunt, & inuenerunt 11
Daniel orantem & obsecrantem coram Deo suo.

* Et accedentes dicunt regi: Rex nonne defi- 12
nitionem posuisti, vt omnis homo qui petierit ab omni deo & homine petitionem vsque ad dies triginta, nisi à te rex, mittetur in lacum leonum? Et dixit rex: Verus sermo, & decretum Medorum & Persarum non transibit.

* Tunc responderunt & dicunt coram re- 13
ge: Daniel qui de filiis captiuitatis Iudææ, non est subiectus decreto tuo, & temporibus tribus diei petit à Deo suo petitiones suas.

* Tunc rex vt audiuit verbum, multum 14
contristatus est super eo, & pro Daniel contendit vt liberaret eum, & vsque ad vesperã erat contendens vt liberaret eum.

* Tunc viri illi dicunt regi: Scito rex, quia 15
decretum Medis & Persis non transibit, quòd omnem definitionem & statutum quod rex statuet, non oportet immutare.

* Tunc rex dixit; & adduxerunt Daniel, 16
& immiserunt eum in lacum leonũ. Et dixit rex Daniel: Deus tuus cui tu seruis continuè, ipse liberabit te.

* Et attulerunt lapidem vnum, & impo- 17
suerunt super os lacus, et obsignauit rex annulo suo, & in annulo optimatum suorum, vt non mutaretur res in Daniel.

5 * καὶ εἶπον οἱ τακτικοί· οὐχ εὑρήσωμεν κατὰ δανιὴλ πρόφασιν, εἰ μὴ ἐν νομίμοις θεοῦ αὐτοῦ.

6 * τότε οἱ τακτικοὶ καὶ οἱ σατράπαι παρέστησαν τῷ βασιλεῖ, καὶ εἶπον αὐτῷ· δαρεῖε βασιλεῦ εἰς τοὺς αἰῶνας ζῆθι.

7 * συνεβουλεύσαντο πάντες οἱ ἐπὶ τῆς βασιλείας σου στρατηγοὶ καὶ τοπάρχαι καὶ σατράπαι καὶ ὕπατοι τοῦ στῆσαι στάσει βασιλικῇ καὶ ἐνισχῦσαι ὁρισμὸν ὅπως ὃς ἐὰν αἰτήσηται αἴτημα παρὰ παντὸς θεοῦ καὶ ἀνθρώπου, ἕως ἡμερῶν τριάκοντα, ἀλλ᾽ ἢ παρὰ σοῦ βασιλεῦ, ἐμβληθήσεται εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων.

8 * νῦν οὖν βασιλεῦ στῆσον τὸν ὁρισμὸν καὶ ἔκθου γραφήν, ὅπως μὴ ἀλλοιωθῇ τὸ δόγμα περσῶν καὶ μήδων.

9 * τότε ὁ βασιλεὺς δαρεῖος ἐπέταξε γραφῆναι τὸ δόγμα.

10 * καὶ δανιὴλ ἡνίκα ἔγνω ὅτι ἐνετάγη τὸ δόγμα, εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ αἱ θυρίδες ἀνεῳγμέναι αὐτῷ ἐν τοῖς ὑπερῴοις αὐτοῦ κατέναντι ἱερουσαλήμ, καὶ καιροὺς τρεῖς τῆς ἡμέρας ἦν κάμπτων ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ, καὶ προσευχόμενος καὶ ἐξομολογούμενος ἐναντίον τοῦ θεοῦ αὐτοῦ, καθὼς ἦν ποιῶν ἔμπροσθεν.

11 * τότε οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι παρετήρησαν καὶ εὗρον τὸν δανιὴλ ἀξιοῦντα καὶ δεόμενον ἔμπροσθεν τοῦ θεοῦ αὐτοῦ.

12 * καὶ προσελθόντες λέγουσι τῷ βασιλεῖ, βασιλεῦ οὐχ ὁρισμὸν ἔταξας ὅπως πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἂν αἰτήσῃ παρὰ παντὸς θεοῦ καὶ ἀνθρώπου αἴτημα ἕως ἡμερῶν τριάκοντα ἀλλ᾽ ἢ παρὰ σοῦ βασιλεῦ, ἐμβληθήσεται εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων; καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς· ἀληθινὸς ὁ λόγος, καὶ τὸ δόγμα μήδων καὶ περσῶν οὐ παρελεύσεται.

13 * τότε ἀπεκρίθησαν καὶ λέγουσιν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως· δανιὴλ ὁ ἀπὸ τῶν υἱῶν τῆς αἰχμαλωσίας τῆς ἰουδαίας, οὐχ ὑπετάγη τῷ δόγματί σου, καὶ καιροὺς τρεῖς τῆς ἡμέρας αἰτεῖται παρὰ τοῦ θεοῦ αὐτοῦ τὰ αἰτήματα αὐτοῦ.

14 * τότε ὁ βασιλεὺς ὡς ἤκουσε τὸ ῥῆμα, πολὺ ἐλυπήθη ἐπ᾽ αὐτῷ, καὶ περὶ τοῦ δανιὴλ ἠγωνίσατο τοῦ ἐξελέσθαι αὐτόν, καὶ ἕως ἑσπέρας ἦν ἀγωνιζόμενος τοῦ ἐξελέσθαι αὐτόν.

15 * τότε οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι λέγουσι τῷ βασιλεῖ· γνῶθι βασιλεῦ, ὅτι δόγμα μήδοις καὶ πέρσαις οὐ παρελεύσεται, τοῦ πᾶν ὁρισμὸν καὶ στάσιν ἣν ὁ βασιλεὺς στήσει, οὐ δεῖ παραλλάξαι.

16 * τότε ὁ βασιλεὺς εἶπε, καὶ ἤγαγον τὸν δανιήλ, καὶ ἐνέβαλον αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ δανιήλ· ὁ θεός σου ᾧ σὺ λατρεύεις ἐνδελεχῶς αὐτὸς ἐξελεῖταί σε.

17 * καὶ ἤνεγκαν λίθον ἕνα, καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ λάκκου, καὶ ἐσφραγίσατο ὁ βασιλεὺς τῷ δακτυλίῳ αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ δακτυλίῳ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ, ὅπως μὴ ἀλλοιωθῇ πρᾶγμα ἐν τῷ δανιήλ.

18 * אדין אזל מלכא להיכלה ובת טות ודחון לא־
הנעל קדמוהי ושנתה נדת עלוהי׃
19 * באדין מלכא בשפרפרא יקום בנגהא
ובהתבהלה לגבא די־אריותא אזל׃
20 * וכמקרבה לגבא לדניאל בקל עציב זעק ענה
מלכא ואמר לדניאל דניאל עבד אלהא חיא
אלהך די אנתה פלח לה בתדירא היכל לשיזבותך
21 מן־אריותא׃ * אדין דניאל עם־מלכא מלל מלכא
22 לעלמין חיי׃ * אלהי שלח מלאכה וסגר פם
אריותא ולא חבלוני כל־קבל די קדמוהי זכו
השתכחת לי ואף קדמיך מלכא חבולה לא עבדת׃
23 * באדין מלכא שגיא טאב עלוהי ולדניאל אמר
להנסקה מן־גבא והסק דניאל מן־גבא וכל־חבל
לא־השתכח בה די הימן באלהה׃
24 * ואמר מלכא והיתיו גבריא אלך די־אכלו
קרצוהי די דניאל ולגב אריותא רמו אנון בניהון
ונשיהון ולא־מטו לארעית גבא עד די־שלטו בהון
אריותא וכל־גרמיהון הדקו׃
25 * באדין דריוש מלכא כתב לכל־עממיא אמיא
ולשניא די־דארין בכל־ארעא שלמכון ישגא׃
26 * מן־קדמי שים טעם די בכל־שלטן מלכותי
להון זאעין ודחלין מן־קדם אלהה די־דניאל די־
הוא אלהא חיא וקים לעלמין ומלכותה די־לא
תתחבל ושלטנה עד־סופא׃
27 * משיזב ומצל ועבד אתין ותמהין בשמיא
ובארעא די שיזב לדניאל מן־יד אריותא׃
28 * ודניאל דנה הצלח במלכות דריוש ובמלכות
כורש פרסאה׃

ז

1 * בשנת חדה לבלאשצר מלך בבל דניאל חלם
חזה וחזוי ראשה על־משכבה באדין חלמא כתב
ראש מלין אמר׃
2 * ענה דניאל ואמר חזה הוית בחזוי עם־ליליא
3 וארו ארבע רוחי שמיא מגיחן לימא רבא׃ * וארבע
חיון רברבן סלקן מן־ימא שנין דא מן־דא׃
4 * קדמיתא כאריה וגפין די־נשר לה חזה הוית עד
די־מריטו גפיה ונטילת מן־ארעא ועל־רגלין
כאנש הקימת ולבב אנש יהיב לה׃

18 * Et abiit rex in domum ſuam, & dormiuit incœnatus, cibiq́ue non ſunt allati coram eo; inſuper & ſomnus receſſit ab eo.
19 * Tunc rex primo diluculo conſurgens, feſtinus ad lacum leonum perrexit.
20 * Appropinquanſq́ue lacui, Danielem voce lachrymabili clamauit, & affatus eſt eum: Daniel ſerue Dei viuentis, Deus tuus cui tu ſeruis ſemper, putas ne valuit te liberare à leonibus?
21 * Et Daniel regi reſpondens, ait: Rex in æternum viue.
22 * Deus meus miſit angelum ſuum, & concluſit ora leonum, & non nocuerunt mihi, quia coram eo iuſtitia inuenta eſt in me. Sed & coram te rex delictum non feci.
23 * Tunc vehementer rex gauiſus eſt ſuper eo, & Danielem præcepit educi de lacu. Eductusq́ue eſt Daniel de lacu, & nulla læſio inuenta eſt in eo; quia credidit Deo ſuo.
G
24 * Iubente autem rege, adducti ſunt viri illi qui accuſauerũt Danielem, & in lacum leonum miſſi ſunt, ipſi, filij & vxores eorum; & non peruenerunt vſque ad pauimentum laci, donec arriperent eos leones, & omnia oſſa eorum comminuerunt.
25 * Tunc Darius rex ſcripſit vniuerſis populis, tribubus, & linguis habitantibus in vniuerſa terra: Pax vobis multiplicetur.
26 * A me conſtitutum eſt decretum, vt in vniuerſo imperio & regno meo tremiſcant & paueant Deum Danielis. Ipſe eſt enim Deus viuens & æternus in ſecula, & regnum eius nõ diſſipabitur, & poteſtas eius vſque in æternum.
27 * Ipſe liberator atque ſaluator, faciens ſigna & mirabilia in cælo & in terra, qui liberauit Danielem de lacu leonum.
28 * Porrò Daniel perſeuerauit vſque ad regnum Darij, regnumq́ue Cyri Perſæ.

CAP. VII.

1 ANno primo Balthaſar regis Babylonis, Daniel ſomnium vidit. Viſio autem capitis eius in cubili ſuo. Et ſomnium ſcribens breui ſermone comprehendit.
A
2 * Summatimq́ue perſtringens ait: Videbam in viſione mea nocte;
3 * Et ecce quatuor venti cæli pugnabant in mari magno, & quatuor beſtiæ grandes aſcendebant de mari diuerſæ inter ſe.
4 * Prima quaſi leæna, & alas habebat aquilæ. Aſpiciebam donec euulſæ ſunt alæ eius, & ſublata eſt de terra, & ſuper pedes quaſi homo ſtetit, & cor hominis datum eſt ei.

* Et abiit rex in domum suam, & dormiuit 18
incœnatus, & cibos non attulerunt ei, & som-
nus recessit ab eo.
* Tunc rex surrexit manè in luce, & cum 19
festinatione venit ad lacum leonum.
* Et cùm appropinquaret ipse lacui, Danielē 20
voce magna et forti clamauit: Daniel serue Dei
viuentis, Deus tuus, quem tu colis continuè, si
potuit liberare te ex ore leonum?
* Et dixit Daniel regi : Rex in secula 21
viue.
* Deus meus misit angelum suum, & obtu- 22
rauit ora leonum, & non nocuerunt mihi; quia
coram eo rectitudo inuenta est in me, & coram
autem te rex delictum non feci.
* Tunc rex multum gauisus est super eo, & 23
Danielem dixit educere ex lacu. Et eductus est
Daniel ex lacu, & omnis corruptio non est in-
uenta in eo; quia credidit in deo suo.
* Et dixit rex, & adduxerunt viros accu- 24
santes Daniel, & in lacum leonum immissi sunt
ipsi & filij eorum, & vxores eorum, & non
peruenerunt ad pauimentum laci, donec domi-
nati sunt eorum leones, & omnia ossa eorum
comminuerunt.
* Tunc Darius rex scripsit omnibus populis, 25
tribubus, linguis, habitantibus in omni terra:
Pax vobis multiplicetur.
* A facie mea positum est decretum, vt in 26
omni imperio regni mei sint trementes & ti-
mentes à facie Dei Danielis; quoniam ipse est
Deus viuens & permanens in secula, & re-
gnum eius non corrumpetur, & potestas eius
vsque in finem.
* Defendit & liberat, et facit signa & por- 27
tenta in cælo & in terra. Qui liberauit Daniel
ex ore leonum.
* Et Daniel prosperatus est in regno Darij, 28
& in regno Cyri Persæ.

CAP. VII.

IN primo anno Baltasar regis Chaldæorum, 1
Daniel somnium vidit, & visiones capitis
eius in cubili suo, & somnium scripsit, & sum-
mam verborum dixit.
* Ego Daniel videbam in visione mea nocte. 2
* Et ecce quatuor venti cæli pugnabant in 3
mare magnum, & quatuor bestiæ magnæ ascen-
dentes de mari, differentes ad inuicem.
* Prima quasi leæna, & alæ eius aquilæ. 4
Aspiciebam donec euulsæ sunt alæ eius, & sub-
lata est à terra, & in pedibus hominis stetit, &
cor hominis datum est ei.

18 * καὶ ἀπῆλθεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ. καὶ ἐκοι-
μήθη ἄδειπνος, καὶ ἐδέσματα οὐκ εἰσήνεγκαν αὐτῷ,
καὶ ὁ ὕπνος ἀπέστη ἀπ' αὐτοῦ.
19 * τότε ὁ βασιλεὺς ἀνέστη τοπρωῒ ἐν τῷ φωτὶ καὶ ἐν
σπουδῇ ἦλθεν ἐπὶ τὸν λάκκον τῶν λεόντων.
20 * καὶ ἐν τῷ ἐγγίζειν αὐτὸν τῷ λάκκῳ τῷ δανιὴλ φω-
νῇ μεγάλῃ καὶ ἰσχυρᾷ ἐβόησεν· δανιὴλ ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ
τοῦ ζῶντος, ὁ θεός σου ᾧ σὺ λατρεύεις ἐνδελεχῶς, εἰ ἐδυ-
νάσθη ἐξελέσθαι σε ἐκ στόματος τῶν λεόντων;
21 * καὶ εἶπεν δανιὴλ τῷ βασιλεῖ· βασιλεῦ εἰς τοὺς
αἰῶνας ζῆθι.
22 * ὁ θεός μου ἀπέστειλεν τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἐνέφρα-
ξεν τὰ στόματα τῶν λεόντων, καὶ οὐκ ἐλυμήναντό με, ὅτι
κατέναντι αὐτοῦ εὐθύτης εὑρέθη ἐν ἐμοί, καὶ ἐνώπιον δέ σου
βασιλεῦ παράπτωμα οὐκ ἐποίησα.
23 * τότε ὁ βασιλεὺς πολὺ ἠγαθύνθη ἐπ' αὐτῷ, καὶ τὸν
δανιὴλ εἶπεν ἀνενέγκαι ἐκ τοῦ λάκκου. καὶ ἀνηνέχθη δα-
νιὴλ ἐκ τοῦ λάκκου, καὶ πᾶσα διαφθορὰ οὐχ εὑρέθη ἐν
αὐτῷ, ὅτι ἐπίστευσεν ἐν τῷ θεῷ αὐτοῦ.
24 * καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἤγαγον τοὺς ἄνδρας τοὺς
διαβάλλοντας τὸν δανιὴλ, καὶ εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων
ἐνεβλήθησαν αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν καὶ αἱ γυναῖκες αὐ-
τῶν, καὶ οὐκ ἔφθασαν εἰς τὸ ἔδαφος τοῦ λάκκου, ἕως
οὗ ἐκυρίευσαν αὐτῶν οἱ λέοντες καὶ πάντα τὰ ὀστᾶ αὐτῶν
ἐλέπτυναν.
25 * τότε δαρεῖος ὁ βασιλεὺς ἔγραψεν πᾶσι τοῖς λαοῖς,
φυλαῖς, γλώσσαις, τοῖς οἰκοῦσιν ἐν πάσῃ τῇ γῇ· εἰρήνη
ὑμῖν πληθυνθείη.
26 * ἐκ προσώπου μου ἐτέθη δόγμα, τοῦ ἐν πάσῃ ἀρχῇ
τῆς βασιλείας μου εἶναι τρέμοντας καὶ φοβουμένους ἀπὸ
προσώπου τοῦ θεοῦ δανιὴλ, ὅτι αὐτός ἐστιν θεὸς ζῶν καὶ
μένων εἰς τοὺς αἰῶνας, καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐ διαφθαρή-
σεται, καὶ ἡ κυρεία αὐτοῦ ἕως τέλους.
27 * ἀντιλαμβάνεται, καὶ ῥύεται· καὶ ποιεῖ σημεῖα καὶ τέρατα
ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. ὅστις ἐξείλατο τὸν δανιὴλ ἐκ στό-
28 ματος τῶν λεόντων. * καὶ δανιὴλ κατεύθυνεν ἐν τῇ βα-
σιλείᾳ δαρείου, καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ κύρου τοῦ πέρσου.

ζ

1 * Ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει βαλτάσαρ βασιλέως χαλ-
δαίων, δανιὴλ ἐνύπνιον εἶδεν, καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφα-
λῆς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ, καὶ τὸ ἐνύπνιον ἔγραψεν καὶ
2 τὸ κεφάλαιον τῶν λόγων εἶπεν· * ἐγὼ δανιὴλ ἐθεώ-
3 ρουν ἐν ὁράσει μου τῆς νυκτός. * καὶ ἰδοὺ οἱ τέσσαρες ἄνε-
μοι τοῦ οὐρανοῦ προσέβαλλον εἰς τὴν θάλασσαν τὴν με-
γάλην, καὶ τέσσαρα θηρία μεγάλα ἀνέβαινοντα ἐκ τῆς
4 θαλάσσης διαφέροντα ἀλλήλων. * τὸ πρῶτον ὡσεὶ
λέαινα καὶ πτερὰ αὐτῆς ἀετοῦ, ἐθεώρουν ἕως οὗ ἐτίλοντο τὰ
πτερὰ αὐτοῦ καὶ ἐξήρθη ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐπὶ ποδῶν ἀν-
θρώπου ἐστάθη, καὶ καρδία ἀνθρώπου ἐδόθη αὐτῇ.

5 * ואלו חיוה אחרי תנינה דמיה לדב ולשטר חד
הקמת ותלת עלעין בפמה בין שניה וכן אמרין לה
קומי אכלי בשר שגיא :
6 * באתר דנה חזה הוית וארו אחרי כנמר ולה גפין
ארבע די עוף על גביה וארבעה ראשין לחיותא
ושלטן יהיב לה :
7 * באתר דנה חזה הוית בחזוי ליליא וארו חיוה
רביעיא דחילה ואימתני ותקיפא יתירה ושנין די
פרזל לה רברבן אכלה ומדקה ושארא ברגליה
רפסה והיא משניה מן כל חיותא די קדמיה
וקרנין עשר לה :
8 * משתכל הוית בקרניא ואלו קרן אחרי זעירה
סלקת ביניהן ותלת מן קרניא קדמיתא אתעקרו
מן קדמיה ואלו עינין כעיני אנשא בקרנא דא
ופם ממלל רברבן :
9 * חזה הוית עד די כרסון רמיו ועתיק יומין יתב
לבושה כתלג חור ושער ראשה כעמר נקא כרסיה
שביבין די נור גלגלוהי נור דלק :
10 * נהר די נור נגד ונפק מן קדמוהי אלף אלפים
ישמשונה ורבו רבבן קדמוהי יקומון דינא יתב
וספרין פתיחו :
11 * חזה הוית באדין מן קל מליא רברבתא די
קרנא ממללה חזה הוית עד די קטילת חיותא
12 והובד גשמה ויהיבת ליקדת אשא : * ושאר
חיותא העדיו שלטנהון וארכה בחיין יהיבת להון
13 עד זמן ועדן : * חזה הוית בחזוי ליליא וארו עם
ענני שמיא כבר אנש אתה הוא ועד עתיק יומיא
14 מטה וקדמוהי הקרבוהי : * ולה יהב שלטן ויקר
ומלכו וכל עממיא אמיא ולשניא לה יפלחון
שלטנה שלטן עלם די לא יעדה ומלכותה די לא
15 תתחבל : * אתכרית רוחי אנה דניאל בגו נדנה
וחזוי ראשי יבהלנני :
16 * קרבת על חד מן קאמיא ויציבא אבעא מנה
על כל דנה ואמר לי ופשר מליא יהודענני :
17 * אלין חיותא רברבתא די אנין ארבע ארבעה
מלכין יקומון מן ארעא :
18 * ויקבלון מלכותא קדישי עליונין ויחסנון מלכותא
עד עלמא ועד עלם עלמיא :

5 * Et ecce bestia alia similis vrso, in parte
stetit, & tres ordines erant in ore eius, & in
dentibus eius, & sic dicebant ei: Surge,
6 comede carnes plurimas. * Post hæc aspi-
ciebam; & ecce alia quasi pardus, & alas ha-
bebat quasi auis quatuor super se. Et qua-
B tuor capita erant in bestia, & potestas data
7 est ei. * Post hæc aspiciebam in visione
noctis; & ecce bestia quarta terribilis atque
mirabilis, & fortis nimis. Dentes ferreos
habebat magnos, comedēs atque commi-
nuens, & reliqua pedibus suis conculcans.
Dissimilis autem erat cæteris bestiis, quas
videram ante eam, & habebat cornua
decem.
8 * Considerabam cornua; & ecce cornu
C aliud paruulum ortum est de medio eorum,
& tria de cornibus primis euulsa sunt a fa-
cie eius. Et ecce oculi quasi oculi hominis
erant in cornu isto, & os loquens ingen-
tia.
9 * Aspiciebam donec throni positi sunt,
& antiquus dierum sedit. Vestimentum eius
candidum quasi nix, & capilli capitis eius
quasi lana munda. Thronus eius flammæ
ignis, rotæ eius ignis accensus.
10 * Fluuius igneus rapidusque egredieba-
tur a facie eius. Millia millium ministrabant
ei, & decies centena millia assistebant ei: iu-
dicium sedit, & libri aperti sunt.
11 * Aspiciebam propter vocem sermonum
grandium, quos cornu illud loquebatur: Et
vidi quoniam interfecta esset bestia, & pe-
risset corpus eius, & traditum esset ad com-
burendum igni.
12 * Aliarum quoque bestiarum ablata es-
set potestas, & tempora vitæ constituta e-
ssent eis vsque ad tempus & tempus.
13 * Aspiciebam ergo in visione noctis, &
ecce cum nubibus cæli quasi filius hominis
veniebat, & vsque ad antiquum dierum per-
uenit, & in conspectu eius obtulerunt eum.
14 * Et dedit ei potestatem, & honorem, &
regnum, & omnes populi, tribus, & linguæ
ipsi seruient. Potestas eius potestas æterna,
quæ non auferetur, & regnum eius quod
non corrumpetur.
15 * Horruit spiritus meus. Ego Daniel ter-
ritus sum in his, & visiones capitis mei
conturbauerunt me.
16 * Accessi ad vnum de assistentibus, &
veritatē quærebam ab eo de omnibus his.
Qui dixit mihi interpretationem sermo-
num, & docuit me.
17 * Hæ quatuor bestiæ magnæ, quatuor
sunt regna quæ consurgent de terra.
18 * Suscipient autem regnum sancti Dei
altissimi, & obtinebunt regnum vsque in
seculum & in seculum seculorum.

5 Et ecce bestia secunda similis vrso, & in partē vnā stetit, & tria latera in ore eius inter dentes eius. Et sic dicebant ei: Surge comede carnes multas.

6 Post ipsam aspiciebam; & ecce alia bestia quasi pardalis, & ipsi alæ quatuor volucris super eam, & quatuor capita bestiæ, & potestas data est illi.

7 Post hoc aspiciebam; & ecce bestia quarta terribilis & stupenda & fortis vehementer, et dentes eius ferrei, magni, comedens & comminuens. Et reliqua pedibus suis conculcabat, & ipsa differens valde vltra omnes bestias quæ ante eam, & cornua decem illi.

8 Considerabam cornua eius; & ecce cornu aliud paruum ascēdit in medio eorū, & tria cornua eorum quæ ante eam, eradicata sunt à facie eius. Et ecce oculi quasi oculi hominis in cornu isto, & os loquens magna.

9 Aspiciebā donec throni positi sunt, & antiquus dierum sedit, & vestimentum eius quasi nix album, & capillus capitis eius quasi lana munda. Thronus eius flamma ignis, rotæ eius ignis ardens.

10 Fluuius ignis trahebat egrediens ante eam. Mille millia ministrabant ei, & decies centena millia astabant ante eam. Judicium sedit, et libri aperti sunt.

11 Aspiciebam tunc à voce sermonū magnorum quos cornu illud loquebatur, donec interfecta est bestia illa, & perijt, & corpus eius datum est in combustionem ignis.

12 Et reliquarum bestiarum transmutatus est principatus, et longitudo vitæ data est eis vsque ad tempus & tempus.

13 Aspiciebam in visione noctis; & ecce cum nubibus cæli quasi filius hominis veniens erat, & vsque ad antiquum dierum peruenit, & in conspectu eius allatus est.

14 Et ipsi datus est principatus, & honos, & regnum, & omnes populi, tribus, linguæ, ipsi seruiebant. Potestas eius potestas æterna, quæ non transibit, & regnum eius non corrūpetur.

15 Horruit spiritus meus. Ego Daniel in habitu meo, & visiones capitis mei conturbabant me.

16 Et accessi vni astantium, & expositionem quærebam ab eo discere de omnibus his. Et dixit mihi expositionem, & coniecturam sermonum notam fecit mihi.

17 Hæ bestiæ magnæ quatuor; quatuor regna surgent in terra, quæ auferentur.

18 Et accipient regnum sancti altissimi, & obtinebunt illud vsque in seculum & vsque in seculum seculorum.

5 καὶ ἰδοὺ θηρίον δεύτερον ὅμοιον ἄρκῳ, καὶ εἰς μέρος
ἓν ἐστάθη, καὶ τρία πλευρὰ ἐν τῷ στόματι αὐτῆς ἀναμέσον
τῶν ὀδόντων αὐτῆς. καὶ οὕτως ἔλεγον αὐτῇ· ἀνάστηθι φάγε
6 σάρκας πολλάς. ὀπίσω αὐτοῦ ἐθεώρουν, καὶ ἰδοὺ ἕτε-
ρον θηρίον ὡσεὶ πάρδαλις, καὶ αὐτῇ πτερὰ τέσσαρα πε-
τεινοῦ ὑπεράνω αὐτῆς, καὶ τέσσαρες κεφαλαὶ τῷ θηρίῳ,
7 καὶ ἐξουσία ἐδόθη αὐτῇ. ὀπίσω τούτου ἐθεώρουν,
καὶ ἰδοὺ θηρίον τέταρτον φοβερὸν καὶ ἔκθαμβον καὶ ἰσχυρὸν
περισσῶς, καὶ οἱ ὀδόντες αὐτοῦ σιδηροῖ μεγάλοι, ἐσθίον καὶ
λεπτῦνον. καὶ τὰ ἐπίλοιπα τοῖς ποσὶν αὐτοῦ συνεπάτει. καὶ
αὐτὸ διάφορον περισσῶς παρὰ πάντα τὰ θηρία τὰ ἔμ-
προσθεν αὐτοῦ, καὶ κέρατα δέκα αὐτῷ.
8 προσενόουν τοῖς κέρασιν αὐτοῦ, καὶ ἰδοὺ κέρας ἕτερον
μικρὸν ἀνέβη ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ τρία κέρατα τῶν ἔμπρο-
σθεν αὐτοῦ ἐξερριζώθη ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ. καὶ ἰδοὺ ὀφ-
θαλμοὶ ὡσεὶ ὀφθαλμοὶ ἀνθρώπου ἐν τῷ κέρατι τούτῳ,
καὶ στόμα λαλοῦν μεγάλα.
9 ἐθεώρουν ἕως ὅτου θρόνοι ἐτέθησαν, καὶ παλαιὸς ἡμε-
ρῶν ἐκάθητο, καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ὡσεὶ χιὼν λευκόν· καὶ
ἡ θρὶξ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ὡσεὶ ἔριον καθαρόν. ὁ θρόνος
αὐτοῦ φλὸξ πυρός, οἱ τροχοὶ αὐτοῦ πῦρ φλέγον.
10 ποταμὸς πυρὸς εἷλκεν ἐκπορευόμενος ἔμπροσθεν
αὐτοῦ. χίλιαι χιλιάδες ἐλειτούργουν αὐτῷ. καὶ μύριαι
μυριάδες παρειστήκεισαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. κριτήριον
ἐκάθισεν, καὶ βίβλοι ἠνεῴχθησαν.
11 ἐθεώρουν τότε ἀπὸ φωνῆς τῶν λόγων τῶν μεγάλων
ὧν τὸ κέρας ἐκεῖνο ἐλάλει, ἕως ἀνῃρέθη τὸ θηρίον ἐκεῖνο καὶ
ἀπώλετο, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐδόθη εἰς καῦσιν πυρός.
12 καὶ τῶν λοιπῶν θηρίων μετεστάθη ἡ ἀρχή, καὶ μα-
κρότης ζωῆς ἐδόθη αὐτοῖς ἕως χρόνου καὶ καιροῦ.
13 ἐθεώρουν ἐν ὁράματι τῆς νυκτός, καὶ ἰδοὺ μετὰ τῶν νε-
φελῶν τοῦ οὐρανοῦ ὡσεὶ υἱὸς ἀνθρώπου ἐρχόμενος ἦν, καὶ
ἕως τοῦ παλαιοῦ τῶν ἡμερῶν ἔφθασεν, καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ
προσηνέχθη.
14 καὶ αὐτῷ ἐδόθη ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ βασιλεία,
καὶ πάντες οἱ λαοί, φυλαί, καὶ γλῶσσαι αὐτῷ ἐδούλευον. ἡ
ἐξουσία αὐτοῦ ἐξουσία αἰώνιος, ἥτις οὐ παρελεύσεται, καὶ
ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐ διαφθαρήσεται.
15 ἔφριξεν τὸ πνεῦμά μου· ἐγὼ Δανιὴλ ἐν τῇ ἕξει μου καὶ
αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς μου συνετάρασσόν με.
16 καὶ προσῆλθον ἑνὶ τῶν ἑστηκότων καὶ τὴν ἀκρίβειαν
ἐζήτουν παρ' αὐτοῦ μαθεῖν περὶ πάντων τούτων. καὶ εἶ-
πέν μοι τὴν ἀκρίβειαν, καὶ τὴν σύγκρισιν τῶν λόγων
ἐγνώρισέν μοι.
17 ταῦτα τὰ θηρία τὰ μεγάλα τὰ τέσσαρα. τέσσα-
ρες βασιλεῖαι ἀναστήσονται ἐπὶ τῆς γῆς, αἳ ἀρθήσονται.
18 καὶ παραλήψονται τὴν βασιλείαν ἅγιοι ὑψί-
στου. καὶ καθέξουσιν αὐτὴν ἕως αἰῶνος καὶ ἕως αἰῶνος τῶν
αἰώνων.

19 * אֱדַיִן צְבִית לְיַצָּבָא עַל־חֵיוְתָא רְבִיעָיְתָא דִּי־
הֲוָת שָׁנְיָה מִן־כָּלְּהֵון דְּחִילָה יַתִּירָה שִׁנַּיַּהּ דִּי־
פַרְזֶל וְטִפְרַיַהּ דִּי־נְחָשׁ אָכְלָה מַדֲּקָה וּשְׁאָרָא בְּרַגְלַיהּ
20 רָפְסָה׃ * וְעַל־קַרְנַיָּא עֲשַׂר דִּי בְרֵאשַׁהּ וְאָחֳרִי דִּי
סִלְקַת וּנְפַלוּ מִן־קֳדָמַיהּ תְּלָת וְקַרְנָא דִכֵּן וְעַיְנִין לַהּ
וּפֻם מְמַלִּל רַבְרְבָן וְחֶזְוַהּ רַב מִן־חַבְרָתַהּ׃
21 * חָזֵה הֲוֵית וְקַרְנָא דִכֵּן עָבְדָה קְרָב עִם־קַדִּישִׁין
22 וְיָכְלָה לְהֹן׃ * עַד דִּי־אֲתָה עַתִּיק יוֹמַיָּא וְדִינָא
יְהִב לְקַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין וְזִמְנָא מְטָה וּמַלְכוּתָא הֶחֱסִנוּ
23 קַדִּישִׁין׃ * כֵּן אֲמַר חֵיוְתָא רְבִיעָיְתָא מַלְכוּ רְבִיעָאָה
תֶּהֱוֵא בְאַרְעָא דִּי תִשְׁנֵא מִן־כָּל־מַלְכְוָתָא וְתֵאכֻל
כָּל־אַרְעָא וּתְדוּשִׁנַּהּ וְתַדְּקִנַּהּ׃
24 * וְקַרְנַיָּא עֲשַׂר מִנַּהּ מַלְכוּתָה עַשְׂרָה מַלְכִין יְקֻמוּן
וְאָחֳרָן יְקוּם אַחֲרֵיהֹן וְהוּא יִשְׁנֵא מִן־קַדְמָיֵא
25 וּתְלָתָה מַלְכִין יְהַשְׁפִּל׃ * וּמִלִּין לְצַד עִלָּיָא יְמַלִּל
וּלְקַדִּישֵׁי עֶלְיוֹנִין יְבַלֵּא וְיִסְבַּר לְהַשְׁנָיָה זִמְנִין וְדָת
וְיִתְיַהֲבוּן בִּידֵהּ עַד־עִדָּן וְעִדָּנִין וּפְלַג עִדָּן׃
26 * וְדִינָא יִתִּב וְשָׁלְטָנֵהּ יְהַעְדּוֹן לְהַשְׁמָדָה
27 וּלְהוֹבָדָה עַד־סוֹפָא׃ * וּמַלְכוּתָה וְשָׁלְטָנָא וּרְבוּתָא
דִּי מַלְכְוָת תְּחוֹת כָּל־שְׁמַיָּא יְהִיבַת לְעַם קַדִּישֵׁי
עֶלְיוֹנִין מַלְכוּתֵהּ מַלְכוּת עָלַם וְכֹל שָׁלְטָנַיָּא לֵהּ
28 יִפְלְחוּן וְיִשְׁתַּמְּעוּן׃ * עַד־כָּה סוֹפָא דִי־מִלְּתָא
אֲנָה דָנִיֵּאל שַׂגִּיא רַעְיוֹנַי יְבַהֲלֻנַּנִי וְזִיוַי יִשְׁתַּנּוֹן
עֲלַי וּמִלְּתָא בְּלִבִּי נִטְרֵת׃

ח

1 * בִּשְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְמַלְכוּת בֵּלְאשַׁצַּר הַמֶּלֶךְ חָזוֹן
נִרְאָה אֵלַי אֲנִי דָנִיֵּאל אַחֲרֵי הַנִּרְאָה אֵלַי בַּתְּחִלָּה׃
2 * וָאֶרְאֶה בֶּחָזוֹן וַיְהִי בִּרְאֹתִי וַאֲנִי בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה
אֲשֶׁר בְּעֵילָם הַמְּדִינָה וָאֶרְאֶה בֶּחָזוֹן וַאֲנִי הָיִיתִי עַל־
3 אוּבַל אוּלָי׃ * וָאֶשָּׂא עֵינַי וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה אַיִל
אֶחָד עֹמֵד לִפְנֵי הָאֻבָל וְלוֹ קְרָנָיִם וְהַקְּרָנַיִם
גְּבֹהוֹת וְהָאַחַת גְּבֹהָה מִן־הַשֵּׁנִית וְהַגְּבֹהָה עֹלָה
4 בָּאַחֲרֹנָה׃ * רָאִיתִי אֶת־הָאַיִל מְנַגֵּחַ יָמָּה
וְצָפוֹנָה וָנֶגְבָּה וְכָל־חַיּוֹת לֹא־יַעַמְדוּ לְפָנָיו וְאֵין
מַצִּיל מִיָּדוֹ וְעָשָׂה כִרְצֹנוֹ וְהִגְדִּיל׃
5 * וַאֲנִי הָיִיתִי מֵבִין וְהִנֵּה צְפִיר־הָעִזִּים בָּא מִן־
הַמַּעֲרָב עַל־פְּנֵי כָל־הָאָרֶץ וְאֵין נוֹגֵעַ בָּאָרֶץ וְהַצָּפִיר
קֶרֶן חָזוּת בֵּין עֵינָיו׃

19 * Poſt hoc volui libenter diſcere de be-
F ſtia quarta, quę erat diſſimilis valde ab om-
nibus, & terribilis nimis. Dentes & vngues
eius ferrei, comedebat & comminuebat, &
20 reliqua pedibus ſuis conculcabat. * Et de
cornibus decem quæ habebat in capite, &
de illo quod ortum fuerat, ante quod ceci-
derant tria cornua, & de cornu illo quod
habebat oculos, & os loquens grandia, &
21 maius erat cæteris. * Aſpiciebam, & ecce
cornu illud faciebat bellum aduerſus ſan-
22 ctos, & præualebat eis. * Donec venit
antiquus dierum, & iudicium dedit ſanctis
excelſi, & tempus aduenit, & regnũ obti-
23 nuerunt ſancti. * Et ſic ait: Beſtia quarta,
regnum quartum erit in terra, quod maius
erit omnibus regnis, & deuorabit vniuer-
ſam terram, & conculcabit & comminuet
24 eam. * Porrò cornua decem, ipſius regni
decem reges erunt, & alius conſurget poſt
eos, & ipſe potentior erit prioribus, & tres
25 reges humiliabit. * Et ſermones contra
G Excelſum loquetur, & ſanctos Altiſſimi con-
teret. Et putabit quòd poſſit mutare tem-
pora & leges. Et tradētur in manu eius vſq;
ad tempus, & tempora, & dimidium tem-
26 poris. * Et iudicium ſedebit, vt auferatur
potentia, & conteratur, & diſpereat vſque
27 in finem. * Regnum autem, & poteſtas,
& magnitudo regni, quæ eſt ſubter omne
cælum, detur populo ſanctorum Altiſſimi,
cuius regnum regnum ſempiternum eſt, &
omnes reges ſeruient ei, & obedient.
28 * Huc vſque finis verbi. Ego Daniel mul-
tùm cogitationibus meis conturbabar, &
facies mea mutata eſt in me; verba autem
in corde meo conſeruaui.

CAP. VIII.

1 ANno tertio regni Balthaſar regis, viſio
A apparuit mihi. Ego Daniel poſt id quod
videram in principio;
2 * Vidi in viſione mea, cùm eſſem in Su-
ſis caſtro, quod eſt in Helam regione. Vidi
autem in viſione eſſe me ſuper portá Vlai.
3 * Et leuaui oculos meos, & vidi. Et ecce
aries vnus ſtabat ante paludem, habēs cor-
nua excelſa, & vnum excelſius altero atque
ſuccreſcens.
4 * Poſtea vidi arietem cornibus ventilan-
B tem contra Occidentem, & contra Aqui-
lonem, & contra Meridiē, & omnes beſtiæ
non poterant reſiſtere ei, neque liberari de
manu eius, fecitque ſecūdum voluntatem
ſuam, & magnificatus eſt.
5 * Et ego intelligebam. Ecce autem hir-
cus caprarum veniebat ab Occidente ſu-
per faciem totius terræ, & non tangebat
terram. Porrò hircus habebat cornu inſi-
gne inter oculos ſuos.

*Et quærebā diligenter scire de bestia quar- 19
ta; quia erat differēs vltra omnem bestiam, ter-
ribilis valde; dentes eius ferrei, & vngues eius
ærei; comedens & comminuens, & reliquias
pedibus suis conculcabat.*

*Et de cornibus eius decē, quæ in capite eius, 20
& alterius ascēdentis & excutientis priorum
tria. Cornu illud, cuius oculi et os loquēs magna,
& visio eius maior reliquis.*

*Aspiciebam, & cornu illud faciebat bellum 21
cum sanctis, & præualebat erga eos.*

*Donec venit antiquus dierum, & iudiciū 22
dedit sanctis Altissimi. Et tempus peruenit, &
regnum obtinuerunt sancti.*

*Et dixit: Bestia quarta regnum quartum 23
erit in terra, quod superabit omnia regna, et de-
vorabit omnem terram, & conculcabit eam,
comminuet.*

*Et decem cornua eius; Decem reges surgēt. 24
& post eos surget alius, qui superabit omnes qui
ante, & tres reges humiliabit.*

*Et sermones contra Altissimum loquetur, et 25
sanctos Altissimi seducet, & cogitabit mutare
tempora et legem. Et dabitur in manu eius vsq;
ad tempus & tempus & dimidium temporis.*

*Et iudiciū sedebit. et principatū transmu- 26
tabunt, vt perdat et vt destruat vsque in finem.*

*Et regnum, & potestas, & magnitudo re- 27
gum qui subter omne cælū, data sunt sanctis Al-
tissimi. Et regnum eius regnum æternū, & om-
nes principatus ipsi seruient & obedient.*

*Huc vsque finis verbi. Ego Daniel multū 28
cogitationes meæ conturbauerunt me, & facies
mea mutata est in me, & verbum in corde meo
conseruaui.*

CAP. VIII.

*IN anno tertio regni Baltasar regis, visio appa- 1
ruit ad me. Ego Daniel post visum mihi prin-
cipium.*

*Et eram in Susis castro, quod est in regione 2
Elam; & vidi in visione, & eram super portam
atrij.*

*Et leuaui oculos meos, et vidi; & ecce aries 3
vnus stans ante Vbal, & ipsi cornua & cornua
excelsa, & vnum excelsius altero, & excelsum
ascendebat in extremis.*

*Et vidi arietē cornupetentem contra mare, 4
& Aquilonem, & Austrum, & omnes bestiæ
non stabunt in conspectu eius, & non erat libe-
rans de manu eius, & fecit secundū voluntatē
suam, & magnificatus est. * Et ego eram in- 5
telligens; & ecce hircus caprarum veniebat ab
Aphrico super faciem totius terræ, & non erat
tangens terram. Et hirco cornu insigne inter ocu
los eius.*

19 καὶ ἐζήτουν ἀκριβῶς μαθεῖν περὶ τοῦ θηρίου τοῦ τετάρτου,
ὅτι ἦν διάφορον παρὰ πᾶν θηρίον, φοβερὸν περισσῶς, οἱ ὀ-
δόντες αὐτοῦ σιδηροῖ, καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ χαλκοῖ, ἐσθίον καὶ
λεπτῦνον, καὶ τὰ ἐπίλοιπα τοῖς ποσὶν αὐτοῦ κατεπάτει.

20 καὶ περὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ τῶν δέκα τῶν ἐν τῇ κεφα-
λῇ αὐτοῦ. καὶ τοῦ ἑτέρου τοῦ ἀναβάντος καὶ ἐκτινάξαντος τῶν
προτέρων τρία. κέρας ἐκεῖνο οὗ οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ στόμα
λαλοῦν μεγάλα, καὶ ἡ ὅρασις αὐτοῦ μείζων τῶν λοιπῶν.

21 ἐθεώρουν, καὶ τὸ κέρας ἐκεῖνο ἐποίει πόλεμον μετὰ τῶν
22 ἁγίων, καὶ ἴσχυεν πρὸς αὐτούς. ἕως οὗ ἦλθεν ὁ πα-
λαιὸς τῶν ἡμερῶν καὶ τὸ κρίμα ἔδωκεν ἁγίοις ὑψίστου. καὶ
ὁ καιρὸς ἔφθασεν, καὶ τὴν βασιλείαν κατέσχον οἱ ἅγιοι.

23 καὶ εἶπεν· τὸ θηρίον τὸ τέταρτον, βασιλεία τετάρτη
ἔσται ἐν τῇ γῇ ἥ τις ὑπερέξει πάσας τὰς βασιλείας, καὶ
καταφάγεται πᾶσαν τὴν γῆν καὶ συμπατήσει αὐτὴν, καὶ κατακό-
24 ψει. καὶ τὰ δέκα κέρατα αὐτοῦ, δέκα βασιλεῖς ἀνα-
στήσονται. καὶ ὀπίσω αὐτῶν ἀναστήσεται ἕτερος, ὃς ὑπεροίσει
πάντας τοὺς ἔμπροσθεν, καὶ τρεῖς βασιλεῖς ταπεινώσει.

25 καὶ λόγους πρὸς τὸν ὕψιστον λαλήσει, καὶ τοὺς ἁ-
γίους ὑψίστου πλανήσει, καὶ ὑπονοήσει τοῦ ἀλλοιῶσαι και-
ροὺς καὶ νόμον. καὶ δοθήσεται ἐν χειρὶ αὐτοῦ ἕως καιροῦ καὶ
καιρῶν καὶ ἥμισυ καιροῦ.

26 καὶ τὸ κριτήριον καθίσει· καὶ τὴν ἀρχὴν μεταστήσουσιν
τοῦ ἀφανίσαι καὶ τοῦ ἀπολέσαι ἕως τέλους.

27 καὶ ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἐξουσία καὶ ἡ μεγαλωσύνη
τῶν βασιλέων τῶν ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐρανοῦ, ἐδόθη ἁγίοις
ὑψίστου. καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος, καὶ πᾶσαι
αἱ ἀρχαὶ αὐτῷ δουλεύσουσιν, καὶ ὑπακούσονται.

28 ἕως ὧδε τὸ πέρας τοῦ λόγου· ἐγὼ δανιὴλ ἐπὶ πολὺ
οἱ διαλογισμοί μου συνετάρασσόν με, καὶ ἡ μορφή μου ἠλ-
λοιώθη ἐπ᾽ ἐμοί, καὶ τὸ ῥῆμα ἐν τῇ καρδίᾳ μου συνετήρησα.

η´

1 Ἐν ἔτει τρίτῳ τῆς βασιλείας βαλτάσαρ τοῦ βασιλέως
ὅρασις ὤφθη πρός με. ἐγὼ δανιὴλ μετὰ τὴν ὀφθεῖσάν μοι
τὴν ἀρχήν.

2 καὶ ἤμην ἐν σούσοις τῇ βάρει, ἥ ἐστιν ἐν χώρᾳ αἰλάμ.
καὶ εἶδον ἐν ὁράματι, καὶ ἤμην ἐπὶ τῆς πύλης οὐλαί.

3 καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ κριὸς
εἷς ἑστηκὼς πρὸ τοῦ οὔβαλ, καὶ αὐτῷ κέρατα καὶ τὰ κέρα-
τα ὑψηλά, καὶ τὸ ἓν ὑψηλότερον τοῦ ἑτέρου. καὶ τὸ ὑψη-
λὸν ἀνέβαινεν ἐπ᾽ ἐσχάτων.

4 καὶ εἶδον τὸν κριὸν κερατίζοντα κατὰ θάλασσαν καὶ βορ-
ρᾶν καὶ νότον, καὶ πάντα τὰ θηρία οὐ στήσονται ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ
οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος ἐκ χειρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν κατὰ
τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ ἐμεγαλύνθη.

5 καὶ ἐγὼ ἤμην συνιῶν· καὶ ἰδοὺ τράγος αἰγῶν ἤρ-
χετο ἀπὸ λιβὸς ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἦν
ἁπτόμενος τῆς γῆς, καὶ τῷ τράγῳ κέρας ἐπίσημον ἀνὰ-
μέσον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ.

6 * וַיָּבֹא עַד־הָאַיִל בַּעַל הַקְּרָנַיִם אֲשֶׁר רָאִיתִי עֹמֵד
לִפְנֵי הָאֻבָל וַיָּרָץ אֵלָיו בַּחֲמַת כֹּחוֹ׃
7 * וּרְאִיתִיו מַגִּיעַ אֵצֶל הָאַיִל וַיִּתְמַרְמַר אֵלָיו וַיַּךְ
אֶת־הָאַיִל וַיְשַׁבֵּר אֶת־שְׁתֵּי קְרָנָיו וְלֹא־הָיָה כֹחַ
בָּאַיִל לַעֲמֹד לְפָנָיו וַיַּשְׁלִיכֵהוּ אַרְצָה וַיִּרְמְסֵהוּ וְלֹא־
הָיָה מַצִּיל לָאַיִל מִיָּדוֹ׃
8 * וּצְפִיר הָעִזִּים הִגְדִּיל עַד־מְאֹד וּכְעָצְמוֹ נִשְׁבְּרָה
הַקֶּרֶן הַגְּדֹלָה וַתַּעֲלֶנָה חָזוּת אַרְבַּע תַּחְתֶּיהָ לְאַרְבַּע
רוּחוֹת הַשָּׁמָיִם׃
9 * וּמִן־הָאַחַת מֵהֶם יָצָא קֶרֶן־אַחַת מִצְּעִירָה וַתִּגְדַּל־
יֶתֶר אֶל־הַנֶּגֶב וְאֶל־הַמִּזְרָח וְאֶל־הַצֶּבִי׃
10 * וַתִּגְדַּל עַד־צְבָא הַשָּׁמָיִם וַתַּפֵּל אַרְצָה מִן־הַצָּבָא
וּמִן־הַכּוֹכָבִים וַתִּרְמְסֵם׃
11 * וְעַד שַׂר־הַצָּבָא הִגְדִּיל וּמִמֶּנּוּ הֻרַם הַתָּמִיד
וְהֻשְׁלַךְ מְכוֹן מִקְדָּשׁוֹ׃
12 * וְצָבָא תִּנָּתֵן עַל־הַתָּמִיד בְּפָשַׁע וְתַשְׁלֵךְ אֱמֶת
אַרְצָה וְעָשְׂתָה וְהִצְלִיחָה׃
13 * וָאֶשְׁמְעָה אֶחָד־קָדוֹשׁ מְדַבֵּר וַיֹּאמֶר אֶחָד קָדוֹשׁ
לַפַּלְמוֹנִי הַמְדַבֵּר עַד־מָתַי הֶחָזוֹן הַתָּמִיד וְהַפֶּשַׁע
שֹׁמֵם תֵּת וְקֹדֶשׁ וְצָבָא מִרְמָס׃
14 * וַיֹּאמֶר אֵלַי עַד עֶרֶב בֹּקֶר אַלְפַּיִם וּשְׁלֹשׁ מֵאוֹת
וְנִצְדַּק קֹדֶשׁ׃
15 * וַיְהִי בִּרְאֹתִי אֲנִי דָנִיֵּאל אֶת־הֶחָזוֹן וָאֲבַקְשָׁה
בִינָה וְהִנֵּה עֹמֵד לְנֶגְדִּי כְּמַרְאֵה־גָבֶר׃
16 * וָאֶשְׁמַע קוֹל־אָדָם בֵּין אוּלָי וַיִּקְרָא וַיֹּאמַר
גַּבְרִיאֵל הָבֵן לְהַלָּז אֶת־הַמַּרְאֶה׃
17 * וַיָּבֹא אֵצֶל עָמְדִי וּבְבֹאוֹ נִבְעַתִּי וָאֶפְּלָה עַל־פָּנָי
וַיֹּאמֶר אֵלַי הָבֵן בֶּן־אָדָם כִּי לְעֶת־קֵץ הֶחָזוֹן׃
18 * וּבְדַבְּרוֹ עִמִּי נִרְדַּמְתִּי עַל־פָּנַי אָרְצָה וַיִּגַּע־בִּי
וַיַּעֲמִידֵנִי עַל־עָמְדִי׃
19 * וַיֹּאמֶר הִנְנִי מוֹדִיעֲךָ אֵת אֲשֶׁר־יִהְיֶה בְּאַחֲרִית
הַזָּעַם כִּי לְמוֹעֵד קֵץ׃
20 * הָאַיִל אֲשֶׁר־רָאִיתָ בַּעַל הַקְּרָנָיִם מַלְכֵי מָדַי
וּפָרָס׃
21 * וְהַצָּפִיר הַשָּׂעִיר מֶלֶךְ יָוָן וְהַקֶּרֶן הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר־
בֵּין־עֵינָיו הוּא הַמֶּלֶךְ הָרִאשׁוֹן׃
22 * וְהַנִּשְׁבֶּרֶת וַתַּעֲמֹדְנָה אַרְבַּע תַּחְתֶּיהָ אַרְבַּע
מַלְכֻיוֹת מִגּוֹי יַעֲמֹדְנָה וְלֹא בְכֹחוֹ׃

6 * Et venit vſque ad arietem illum cornutum,quem videram ſtantem ante portam,
& cucurrit ad eum in impetu fortitudinis
7 ſuæ. * Cumq́ue appropinquaſſet prope
arietem , efferatus eſt in eum, & percuſſit
arietem,& comminuit duo cornua eius,&
non poterat aries reſiſtere ei. Cumq́ue miſiſſet eum in terram, conculcauit,& nemo
quibat liberare arietem de manu eius.
8 * Hircus autem caprarũ magnus factus
C eſt nimis. Cumq́ue creuiſſet,fractũ eſt cornu magnum, & orta ſunt quatuor cornua
ſubter illud per quatuor ventos cæli.
9 * De vno autem ex eis egreſſum eſt cornu vnum modicum, & factum eſt grande
contra Meridiem, & contra Orientem, &
contra fortitudinem.
10 * Et magnificatum eſt vſque ad fortitudinem cæli , & eiecit de fortitudine & de
ſtellis, & conculcauit eas.
11 * Et vſque ad principẽ fortitudinis magnificatum eſt,& ab eo tulit iuge ſacrificiũ,
& deiecit locum ſanctificationis eius.
12 * Robur autem datum eſt contra iuge
ſacrificiũ propter peccata , & proſternetur
veritas in terra,& proſperabitur,& faciet.
13 * Et audiui vnum de ſanctis loquẽtem,
D & dixit vnus ſanctus alteri, neſcio cui loquenti:Vſquequo viſio & iuge ſacrificium
& peccatum deſolationis quæ facta eſt, &
ſanctuarium,& fortitudo cõculcabitur?
14 * Et dixit ei : Vſque ad veſperam & manè dies duo millia trecenti,& mundabitur
ſanctuarium.
15 * Factum eſt autem cùm viderem ego
Daniel viſionem, & quærerem intelligentiam; ecce ſtetit in cõſpectu meo quaſi ſpe-
16 cies viri. * Et audiui vocem viri inter
Vlai, & clamauit & ait:Gabriel fac intelli-
17 gere iſtam viſionem. * Et venit, & ſtetit
E iuxtà vbi ego ſtabam.Cumq́ue veniſſet,pauens corrui in faciem meam. Et ait ad me:
Intellige fili hominis,quoniam in tempore
finis complebitur viſio.
18 * Cumq́ue loqueretur ad me , collapſus
ſum pronus in terram.Et tetigit me, & ſtatuit me in gradu meo.
19 * Dixitq́ue mihi:Ego oſtendam tibi quæ
futura ſunt in nouiſſimo maledictionis,
quoniam habet tempus finem ſuum.
20 * Aries quem vidiſti habere cornua, rex
Medorum eſt atque Perſarum.
21 * Porrò hircus caprarum,rex Græcorum
eſt, & cornu grande quod erat inter oculos
eius, ipſe eſt rex primus.
22 * Quòd autem fracto illo ſurrexerunt
quatuor pro eo; quatuor reges de gente
eius conſurgent, ſed non in fortitudine
eius.

Et venit vsque ad arietem cornua haben- 6
tem, quem vidi stantem ante Vbal. Et cucurrit
ad eum in impetu fortitudinis eius.
Et vidi eum peruenientem vsque ad arie- 7
tem, & efferatus est contra eum, & percussit
arietem, & contriuit vtraque cornua eius, &
non erat fortitudo arieti vt staret coram eo, &
proiecit eum in terram, & conculcauit eum, &
non fuit liberans arietem de manu eius.
Et hircus caprarum magnificatus est vsque 8
nimis: & cùm præualeret ipse, cõtritum est cor-
nu eius magnum. Et ascenderunt alia cornua
quatuor subter illud in quatuor ventos cæli.
Et ex vno eorum egressum est cornu vnum 9
forte, & magnificatum est valde ad Austrum et
ad Orientem, & ad Occidentem.
Magnificatum est vsque ad militiam cæli, 10
& cecidit in terram de militia cæli, & de stel-
lis, & conculcauit eas.
Et vsque ad principem exercitus magnifi- 11
catum est, & propter ipsum sacrificium turba-
tum est, & sanctum desolabitur.
Et factum est super sacrificium peccatum, 12
& proiecta est in terram iustitia, & fecit, &
prosperata est.
Et audiui vnum sanctum loquentem, et di- 13
xit vnus sanctus Phelmoni loquenti: Vsque
quo visio stabit sacrificium ablatum & pecca-
tum quod desolationis quod datum est: & san-
ctum & fortitudo conculcabitur?
Et dixit ei: Vsque ad vesperam & manè 14
dies duo mille & trecenti, & mundabitur san-
ctum. Et factum est cùm viderem ego visio- 15
nem, & quærebam intelligentiam; & ecce stetit
in conspectu meo quasi visio viri.
Et audiui vocem viri inter Vlai: & voca- 16
uit & dixit: Gabriel fac intelligere illum visio-
nem. Et venit, & stetit iuxta stationem 17
meam. Et cùm veniret ipse, turbatus sum, &
cado in faciem meam, & dixit ad me: Intellige
fili hominis, adhuc enim in temporis finem vi-
sio.
Et cùm loqueretur ipse mecum, cado in fa- 18
ciem meam super terram; & tetigit me, & sta-
tuit me super pedes.
Et dixit: Ecce ego nota facio tibi futura in 19
extremis iræ; adhuc enim in temporis finem.
Aries quẽ vidisti, habens cornua, rex Per- 20
sarum & Medorum.
Et hircus caprarum, rex Græcorum. Et 21
cornu magnum quod erat inter oculos eius, ipse
est rex primus.
Et contriti, cuius steterunt quatuor cornua 22
desubtus; quatuor reges de gente eius consurgẽt,
& non in fortitudine eius.

6 καὶ ἦλθεν ἕως τοῦ κριοῦ τοῦ τὰ κέρατα ἔχοντος, οὗ εἶ-
δον ἑστῶτος ἐνώπιον τοῦ οὐβάλ· καὶ ἔδραμεν πρὸς αὐτὸν
ἐν ὁρμῇ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ.
7 καὶ εἶδον αὐτὸν φθάνοντα ἕως τοῦ κριοῦ, καὶ ἐξηγριώθη
πρὸς αὐτόν, καὶ ἔπαισεν τὸν κριόν, καὶ συνέτριψεν ἀμ-
φότερα τὰ κέρατα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ἰσχὺς τῷ κριῷ τοῦ
στῆναι ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἔρριψεν αὐτὸν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ
συνεπάτησεν αὐτόν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐξαιρούμενος τὸν κριὸν
ἐκ χειρὸς αὐτοῦ.
8 καὶ ὁ τράγος τῶν αἰγῶν ἐμεγαλύνθη ἕως σφόδρα·
καὶ ἐν τῷ ἰσχῦσαι αὐτόν, συνετρίβη τὸ κέρας αὐτοῦ τὸ μέ-
γα. καὶ ἀνέβη ἕτερα κέρατα τέσσαρα ὑποκάτω αὐτοῦ
εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ.
9 καὶ ἐκ τοῦ ἑνὸς αὐτῶν ἐξῆλθεν κέρας ἓν ἰσχυρόν, καὶ ἐ-
μεγαλύνθη περισσῶς πρὸς νότον καὶ πρὸς ἀνατολὴν καὶ
10 πρὸς τὴν δύσιν. ἐμεγαλύνθη ἕως τῆς δυνάμεως τοῦ οὐ-
ρανοῦ, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν ἀπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ
οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν ἀστέρων, καὶ συνεπάτησεν αὐτά.
11 καὶ ἕως τοῦ ἀρχιστρατήγου ἐμεγαλύνθη, καὶ δι' αὐτὸν
θυσία ἐταράχθη, καὶ τὸ ἅγιον ἐρημωθήσεται.
12 καὶ ἐγενήθη ἐπὶ τὴν θυσίαν ἁμαρτία, καὶ ἐρρίφη
χαμαὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ ἐποίησεν καὶ εὐωδώθη.
13 καὶ ἤκουσα ἑνὸς ἁγίου λαλοῦντος, καὶ εἶπεν εἷς ἅγιος
τῷ φελμουνὶ τῷ λαλοῦντι, ἕως πότε ἡ ὅρασις στήσεται ἡ
θυσία ἡ ἀρθεῖσα, καὶ ἡ ἁμαρτία ἡ ἐρημώσεως ἡ δοθεῖ-
σα. καὶ τὸ ἅγιον καὶ ἡ δύναμις συμπατηθήσεται;
14 καὶ εἶπεν αὐτῷ· ἕως ἑσπέρας καὶ πρωῒ ἡμέραι δι-
σχίλιαι καὶ τριακόσιαι, καὶ καθαρισθήσεται τὸ ἅγιον.
15 καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἰδεῖν με τὴν ὅρασιν, καὶ ἐζήτουν
σύνεσιν, καὶ ἰδοὺ ἔστη ἐνώπιόν μου ὡς ὅρασις ἀνδρός.
16 καὶ ἤκουσα φωνὴν ἀνδρὸς ἀναμέσον τοῦ οὐλαΐ. καὶ
ἐκάλεσεν καὶ εἶπεν, γαβριὴλ συνέτισον ἐκεῖνον τὴν
ὅρασιν.
17 καὶ ἦλθεν καὶ ἔστη ἐχόμενα τῆς στάσεώς μου, καὶ ἐν
τῷ ἐλθεῖν αὐτόν, ἐθορυβήθην καὶ πίπτω ἐπὶ πρόσωπόν
μου, καὶ εἶπεν πρός με· σύνες υἱὲ ἀνθρώπου, ἔτι γὰρ εἰς καιροῦ
πέρας ἡ ὅρασις.
18 καὶ ἐν τῷ λαλεῖν αὐτὸν μετ' ἐμοῦ, πίπτω ἐπὶ πρό-
σωπόν μου ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἥψατό μου, καὶ ἔστησέν με
ἐπὶ πόδας.
19 καὶ εἶπεν· ἰδοὺ ἐγὼ γνωρίζω σοι τὰ ἐσόμενα ἐπ' ἐ-
σχάτων τῆς ὀργῆς, ἔτι γὰρ εἰς καιροῦ πέρας.
20 ὁ κριὸς ὃν εἶδες ὁ ἔχων τὰ κέρατα, βασιλεὺς περσῶν
21 καὶ μήδων. καὶ ὁ τράγος τῶν αἰγῶν, βασιλεὺς ἑλλήνων.
καὶ τὸ κέρας τὸ μέγα ὃ ἦν ἀναμέσον τῶν ὀφθαλμῶν
αὐτοῦ, αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς ὁ πρῶτος.
22 καὶ τοῦ συντριβέντος οὗ ἔστησαν τέσσαρα κέρατα ὑ-
ποκάτωθεν, τέσσαρες βασιλεῖς ἐκ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ ἀνα-
στήσονται, καὶ οὐκ ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ.

23 * ובאחרית מלכותם כהתם הפשעים יעמד מלך
עז־פנים ומבין חידות׃
24 * ועצם כחו ולא בכחו ונפלאות ישחית והצליח
ועשה והשחית עצומים ועם־קדשים׃
25 * ועל־שכלו והצליח מרמה בידו ובלבבו יגדיל
ובשלוה ישחית רבים ועל שר־שרים יעמד ובאפס
יד ישבר׃
26 * ומראה הערב והבקר אשר נאמר אמת הוא
ואתה סתם החזון כי לימים רבים׃
27 * ואני דניאל נהייתי ונחליתי ימים ואקום
ואעשה את־מלאכת המלך ואשתומם על־
המראה ואין מבין׃

ט

1 * בשנת אחת לדריוש בן־אחשורוש מזרע מדי
אשר המלך על מלכות כשדים׃
2 * בשנת אחת למלכו אני דניאל בינתי בספרים
מספר השנים אשר היה דבר־יהוה אל־ירמיה
הנביא למלאות לחרבות ירושלם שבעים שנה׃
3 * ואתנה את־פני אל־אדני האלהים לבקש
תפלה ותחנונים בצום ושק ואפר׃
4 * ואתפללה ליהוה אלהי ואתודה ואמרה אנא
אדני האל הגדול והנורא שמר הברית והחסד
לאהביו ולשמרי מצותיו׃
5 * חטאנו ועוינו והרשענו ומרדנו וסור ממצותך
6 וממשפטיך׃ * ולא שמענו אל־עבדיך הנביאים
אשר דברו בשמך אל־מלכינו שרינו ואבתינו ואל
7 כל־עם הארץ׃ * לך אדני הצדקה ולנו בשת
הפנים כיום הזה לאיש יהודה ולישבי ירושלם
ולכל־ישראל הקרבים והרחקים בכל־הארצות
אשר הדחתם שם במעלם אשר מעלו־בך׃
8 * אדני לנו בשת הפנים למלכינו לשרינו
ולאבתינו אשר חטאנו לך׃
9 * לאדני אלהינו הרחמים והסלחות כי מרדנו בו׃
10 * ולא שמענו בקול יהוה אלהינו ללכת בתורתיו
אשר נתן לפנינו ביד עבדיו הנביאים׃
11 * וכל־ישראל עברו את־תורתך וסור לבלתי
שמוע בקלך ותתך עלינו האלה והשבעה אשר
כתובה בתורת משה עבד־האלהים כי חטאנו לו׃

23 *Et post regnũ eorum cùm creuerint ini-
F quitates, consurget rex impudens facie, &
24 intelligens propositiones. *Et roborabi-
tur fortitudo eius, sed nõ in viribus suis, &
suprà quàm credi potest vniuersa vastabit,
& prosperabitur & faciet. Et interficiet ro-
25 bustos, & populũ sanctorũ *Secundum
voluntatẽ suam, & dirigetur dolus in ma-
nu eius, & cor suũ magnificabitur, & in co-
pia rerũ omnium occidet plurimos. Et con
tra principẽ principum consurget, & sine
26 manu conteretur. *Et visio vespere &
manè quæ dicta est, vera est. Tu ergo visio-
nem signa; quia post multos dies erit.
27 *Et ego Daniel langui & ægrotaui per
dies. Cumque surrexissem faciebam opera
regis, & stupebam ad visionem, & nõ erat
qui interpretaretur.

CAP. IX.

1 IN anno primo Darij filij Assueri, de se-
A mine Medorum, qui imperauit super re-
2 gnũ Chaldæorũ. *Anno vno regni eius,
ego Daniel intellexi in libris numerũ an-
norum, de quo est sermo Domini ad Hie-
remiam prophetam, vt complerẽtur deso-
lationes Hierusalem septuaginta annis.
3 *Et posui faciem meam ad Dominum
Deum meum, rogare & deprecari in ieiu-
niis, sacco & cinere.
4 *Et oraui ad Dominũ Deum meum, &
confessus sum, & dixi: Obsecro Domine
Deus magne & terribilis, custodiens pactũ
& misericordiam diligentibus te, & custo-
5 dientibus mandata tua. *Peccauimus,
iniquitatem fecimus, impiè egimus, & re-
cessimus & declinauimus à mandatis tuis
6 ac iudiciis. *Non obediuimus seruis
B tuis prophetis, qui locuti sunt in nomine
tuo regibus nostris, principibus nostris, pa-
tribus nostris, omnique populo terræ.
7 *Tibi Domine iustitia, nobis autẽ con-
fusio faciei, sicut est hodie viro Iuda & ha-
bitatoribus Hierusalem, & omni Israel, his
qui propè sunt, & his qui procul in vniuer-
sis terris, ad quas eiecisti eos propter ini-
quitates eorũ, in quibus peccauerunt in te.
8 *Domine, nobis confusio faciei, regi-
bus nostris, principibus nostris, & patribus
nostris, qui peccauerunt.
9 *Tibi autẽ Domino Deo nostro miseri-
cordia & propitiatio, quia recessimus à te.
10 *Et non audiuimus vocẽ Domini Dei
nostri, vt ambularemus in lege eius, quam
posuit nobis per seruos suos prophetas.
11 *Et omnis Israel præuaricati sunt legem
tuã, & declinauerũt ne audirent vocẽ tuam,
& stillauit super nos maledictio, & detesta-
tio, quæ scripta est in libro Moysi serui
Dei; quia peccauimus ei.

* Et in extremis regni eorum completis pec- 23
catis, consurget rex impudens facie, & intelli-
gens problemata. * Et forte robur eius, & non 24
in robore eius. Et mirabilia corrumpet, & pro-
sperabitur, & faciet, & interficiet fortes & po
pulum sanctum. * Et iugum supplicij dirige- 25
tur; dolus in manu eius, & in corde eius magni-
ficabitur, & dolo interficiet multos, & in per-
ditione multorum stabit, & quasi oua manu con
teret. * Et visio vespere & manè quæ dicta 26
est, vera est: & tu signa visionem, quia in dies
multos. * Et ego Daniel dormiui & elangui 27
dies, & surrexi & faciebã opera regis, & ad-
mirabar visionem, & non erat intelligens.

CAP. IX.

IN primo anno sub Dario filio Assueri de se- 1
mine Medorum, qui regnauit super regnum
Chaldæorum.
* In anno vno regni eius, ego Daniel intellexi 2
in libris numerum annorum, de quo factus est
sermo Domini ad Hieremiam prophetam, vt im-
pleretur desolatio Hierusalem septuaginta annis.
* Et dedi faciem meam ad Dominum Deum, 3
vt quærerem orationem, & deprecationem in
ieiuniis, & sacco, & cinere.
* Et oraui ad Dominum Deum meum, & 4
confessus sum, & dixi: Domine Deus magne et
terribilis, custodiens testamentum tuum & mi-
sericordiam diligentibus te, & custodientibus
mandata tua.
* Peccauimus, iniquitatem fecimus, impiè 5
egimus. et recessimus, & declinauimus à man-
datis tuis, & à iudiciis tuis.
* Et non audiuimus seruos tuos prophetas, 6
qui loquebantur in nomine tuo ad reges nostros
& principes nostros, & patres nostros, & ad
omnem populum terræ.
* Tibi Domine iustitia, & nobis confusio fa- 7
ciei sicut dies hæc. Viro Iuda & habitantibus
Hierusalem, & omni Israel his qui propè & his
qui longè in omni terra, vbi disseminasti eos, il-
lic in præuaricatione eorũ qua præuaricati sunt
in te. * Domine, nobis confusio faciei, & re- 8
gibus nostris, & principibus nostris, et patribus
nostris, qui peccauimus tibi.
* Domino Deo nostro miserationes & propi- 9
tiationes, quia recessimus à Domino. * Et non 10
audiuimus vocem Domini Dei nostri, vt ambu-
laremus legitimis eius quæ dedit ante faciem no-
stram in manibus seruorum suorum propheta-
rum. * Et omnis Israel præuaricati sunt le- 11
gem tuam, & declinauerunt ne audirent vocem
tuam, & venit super nos maledictio & iura-
mentum quod scriptum est in lege Moysi serui
Dei, quia peccauimus ei.

23 * καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῆς βασιλείας αὐτῶν πληρουμένων
τῶν ἁμαρτιῶν, ἀναστήσεται βασιλεὺς ἀναιδὴς προσώπῳ, καὶ
24 συνιῶν προβλήματα. * καὶ κραταιὰ ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ
οὐκ ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ· καὶ θαυμαστὰ διαφθερεῖ καὶ κατευ-
θυνεῖ καὶ ποιήσει, καὶ διαφθερεῖ ἰσχυροὺς καὶ λαὸν ἅγιον.
25 * καὶ ὁ ζυγὸς τοῦ κλοιοῦ κατευθυνεῖ, δόλος ἐν τῇ χειρὶ
αὐτοῦ καὶ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ μεγαλυνθήσεται, καὶ δόλῳ δια-
φθερεῖ πολλούς, καὶ ἐπὶ ἀπωλείᾳ πολλῶν στήσεται, καὶ ὡς
26 ᾠὰ χειρὶ συντρίψει. * καὶ ἡ ὅρασις τῆς ἑσπέρας καὶ τῆς
πρωΐας τῆς ῥηθείσης, ἀληθής ἐστιν. καὶ σὺ σφράγισον τὴν ὅ-
27 ρασιν, ὅτι εἰς ἡμέρας πολλάς. * καὶ ἐγὼ δανιὴλ ἐκοιμή-
θην καὶ ἐμαλακίσθην ἡμέρας, καὶ ἀνέστην καὶ ἐποίουν τὰ ἔργα
τοῦ βασιλέως, καὶ ἐθαύμαζον τὴν ὅρασιν, καὶ οὐκ ἦν ὁ συνιῶν.

θ´

1 * Ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει ἐπὶ δαρείου τοῦ υἱοῦ ἀσουήρου ἀπὸ
τοῦ σπέρματος μήδων, ὃς ἐβασίλευσεν ἐπὶ τὴν βασι-
2 λείαν χαλδαίων. * ἐν ἔτει ἑνὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ,
ἐγὼ δανιὴλ συνῆκα ἐν ταῖς βίβλοις τὸν ἀριθμὸν τῶν
ἐτῶν περὶ οὗ ἐγενήθη λόγος κυρίου πρὸς ἱερεμίαν τὸν προ-
φήτην εἰς συμπλήρωσιν τῆς ἐρημώσεως τῆς ἱερουσαλὴμ
3 ἑβδομήκοντα ἔτη. * καὶ ἔδωκα τὸ πρόσωπόν μου πρὸς
κύριον τὸν θεὸν τοῦ ἐκζητῆσαι προσευχὴν καὶ δέησιν ἐν
νηστείαις καὶ σάκκῳ καὶ σποδῷ.
4 * καὶ προσηυξάμην πρὸς κύριον τὸν θεόν μου, καὶ ἐξο-
μολογησάμην καὶ εἶπα· κύριε ὁ θεὸς ὁ μέγας καὶ θαυ-
μαστὸς ὁ φυλάσσων τὴν διαθήκην σου καὶ τὸ ἔλεος τοῖς ἀγα-
πῶσί σε καὶ τοῖς φυλάσσουσιν τὰς ἐντολάς σου.
5 * ἡμάρτομεν, ἠδικήσαμεν, ἠσεβήσαμεν· καὶ ἀπέστημεν,
καὶ ἐξεκλίναμεν ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου καὶ ἀπὸ τῶν κρι-
6 μάτων σου. * καὶ οὐκ εἰσηκούσαμεν τῶν δούλων σου τῶν
προφητῶν, οἳ ἐλάλουν ἐν τῷ ὀνόματί σου πρὸς τοὺς βα-
σιλεῖς ἡμῶν καὶ ἄρχοντας ἡμῶν καὶ πατέρας ἡμῶν καὶ
πρὸς πάντα τὸν λαὸν τῆς γῆς.
7 * σοὶ κύριε ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡμῖν ἡ αἰσχύνη τοῦ προ-
σώπου ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. ἀνδρὶ ἰούδα καὶ τοῖς ἐνοικοῦσιν
ἱερουσαλὴμ καὶ παντὶ ἰσραὴλ τοῖς ἐγγὺς καὶ τοῖς μα-
κρὰν ἐν πάσῃ τῇ γῇ οὗ διέσπειρας αὐτοὺς ἐκεῖ ἐν ἀθεσίᾳ
8 αὐτῶν ᾗ ἠθέτησαν ἐν σοί. * κύριε, ἡμῖν ἡ αἰσχύνη τοῦ
προσώπου καὶ τοῖς βασιλεῦσιν ἡμῶν καὶ τοῖς ἄρχουσιν ἡ-
μῶν καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν, οἵτινες ἡμάρτομέν σοι.
9 * τῷ κυρίῳ θεῷ ἡμῶν οἱ οἰκτιρμοὶ καὶ οἱ ἱλασμοί, ὅτι
ἀπέστημεν ἀπὸ κυρίου.
10 * καὶ οὐκ εἰσηκούσαμεν τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν
πορεύεσθαι τοῖς νομίμοις αὐτοῦ οἷς ἔδωκεν κατὰ πρόσωπον
ἡμῶν ἐν χερσὶ τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν προφητῶν.
11 * καὶ πᾶς ἰσραὴλ παρέβησαν τὸν νόμον σου, καὶ ἐξέ-
κλιναν τοῦ μὴ ἀκοῦσαι τῆς φωνῆς σου, καὶ ἐπῆλθεν ἐφ' ἡμᾶς
ἡ κατάρα καὶ ὁ ὅρκος ὁ γεγραμμένος ἐν νόμῳ μωυσῆ
δούλου τοῦ θεοῦ, ὅτι ἡμάρτομεν αὐτῷ.

12 וַיָּקֶם אֶת־דְּבָרָיו אֲשֶׁר־דִּבֶּר עָלֵינוּ וְעַל שֹׁפְטֵינוּ
אֲשֶׁר שְׁפָטוּנוּ לְהָבִיא עָלֵינוּ רָעָה גְדֹלָה אֲשֶׁר לֹא־
נֶעֶשְׂתָה תַּחַת כָּל־הַשָּׁמַיִם כַּאֲשֶׁר נֶעֶשְׂתָה
13 בִּירוּשָׁלִָם׃ כַּאֲשֶׁר כָּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אֵת כָּל־
הָרָעָה הַזֹּאת בָּאָה עָלֵינוּ וְלֹא־חִלִּינוּ אֶת־פְּנֵי יְהוָה
אֱלֹהֵינוּ לָשׁוּב מֵעֲוֺנֵנוּ וּלְהַשְׂכִּיל בַּאֲמִתֶּךָ׃
14 וַיִּשְׁקֹד יְהוָה עַל־הָרָעָה וַיְבִיאֶהָ עָלֵינוּ כִּי־צַדִּיק
יְהוָה אֱלֹהֵינוּ עַל־כָּל־מַעֲשָׂיו אֲשֶׁר עָשָׂה וְלֹא
15 שָׁמַעְנוּ בְּקֹלוֹ׃ וְעַתָּה אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ אֲשֶׁר
הוֹצֵאתָ אֶת־עַמְּךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּיָד חֲזָקָה וַתַּעַשׂ־
לְךָ שֵׁם כַּיּוֹם הַזֶּה חָטָאנוּ רָשָׁעְנוּ׃
16 אֲדֹנָי כְּכָל־צִדְקֹתֶךָ יָשָׁב־נָא אַפְּךָ וַחֲמָתְךָ
מֵעִירְךָ יְרוּשָׁלִַם הַר־קָדְשֶׁךָ כִּי בַחֲטָאֵינוּ וּבַעֲוֺנוֹת
אֲבֹתֵינוּ יְרוּשָׁלִַם וְעַמְּךָ לְחֶרְפָּה לְכָל־סְבִיבֹתֵינוּ׃
17 וְעַתָּה שְׁמַע אֱלֹהֵינוּ אֶל־תְּפִלַּת עַבְדְּךָ וְאֶל־
תַּחֲנוּנָיו וְהָאֵר פָּנֶיךָ עַל־מִקְדָּשְׁךָ הַשָּׁמֵם לְמַעַן
18 אֲדֹנָי׃ הַטֵּה אֱלֹהַי אָזְנְךָ וּשֲׁמָע פְּקַח עֵינֶיךָ
וּרְאֵה שֹׁמְמֹתֵינוּ וְהָעִיר אֲשֶׁר־נִקְרָא שִׁמְךָ עָלֶיהָ כִּי
לֹא עַל־צִדְקֹתֵינוּ אֲנַחְנוּ מַפִּילִים תַּחֲנוּנֵינוּ לְפָנֶיךָ
כִּי עַל־רַחֲמֶיךָ הָרַבִּים׃ אֲדֹנָי שְׁמָעָה
19 אֲדֹנָי סְלָחָה אֲדֹנָי הַקֲשִׁיבָה וַעֲשֵׂה אַל־תְּאַחַר
לְמַעַנְךָ אֱלֹהַי כִּי־שִׁמְךָ נִקְרָא עַל־עִירְךָ וְעַל־עַמֶּךָ׃
20 וְעוֹד אֲנִי מְדַבֵּר וּמִתְפַּלֵּל וּמִתְוַדֶּה חַטָּאתִי
וְחַטַּאת עַמִּי יִשְׂרָאֵל וּמַפִּיל תְּחִנָּתִי לִפְנֵי יְהוָה
21 אֱלֹהַי עַל הַר־קֹדֶשׁ אֱלֹהָי׃ וְעוֹד אֲנִי מְדַבֵּר
בַּתְּפִלָּה וְהָאִישׁ גַּבְרִיאֵל אֲשֶׁר רָאִיתִי בֶחָזוֹן
בַּתְּחִלָּה מֻעָף בִּיעָף נֹגֵעַ אֵלַי כְּעֵת מִנְחַת־עָרֶב׃
22 וַיָּבֶן וַיְדַבֵּר עִמִּי וַיֹּאמַר דָּנִיֵּאל עַתָּה יָצָאתִי
23 לְהַשְׂכִּילְךָ בִינָה׃ בִּתְחִלַּת תַּחֲנוּנֶיךָ יָצָא דָבָר
וַאֲנִי בָּאתִי לְהַגִּיד כִּי חֲמוּדוֹת אָתָּה וּבִין בַּדָּבָר וְהָבֵן
24 בַּמַּרְאֶה׃ שָׁבֻעִים שִׁבְעִים נֶחְתַּךְ עַל־עַמְּךָ וְעַל־
עִיר קָדְשֶׁךָ לְכַלֵּא הַפֶּשַׁע וּלְהָתֵם חַטָּאוֹת וּלְכַפֵּר עָוֺן
וּלְהָבִיא צֶדֶק עֹלָמִים וְלַחְתֹּם חָזוֹן וְנָבִיא וְלִמְשֹׁחַ
קֹדֶשׁ קָדָשִׁים׃
25 וְתֵדַע וְתַשְׂכֵּל מִן־מֹצָא דָבָר לְהָשִׁיב וְלִבְנוֹת
יְרוּשָׁלִַם עַד־מָשִׁיחַ נָגִיד שָׁבֻעִים שִׁבְעָה וְשָׁבֻעִים
שִׁשִּׁים וּשְׁנַיִם תָּשׁוּב וְנִבְנְתָה רְחוֹב וְחָרוּץ וּבְצוֹק
הָעִתִּים׃

12 * Et ſtatuit ſermones ſuos, quos locu-
eſt ſuper nos, & ſuper principes noſtros
qui iudicauerunt nos, vt ſuperinducerēt ſuper
nos magnū malum, quale nunquā fuit ſub
omni cælo, ſecundū quod factū eſt in Hie-
13 ruſalem. * Sicut ſcriptū eſt in lege Moyſi,
Omne malū hoc venit ſuper nos. Et nō ro-
gauimus faciem tuam Dn̄e Deus noſter, vt
reuerteremur ab iniquitatibus noſtris, &
14 cogitaremus veritatē tuam. * Et vigilauit
Dn̄s ſuper malitiam, & adduxit eam ſuper
nos. Iuſtus Dn̄s Deus noſter in omnibus
operibus ſuis quæ fecit. Non enim audi-
15 inus vocē eius. * Et nunc Dn̄e Deus noſter,
D qui eduxiſti populū tuum de terra Ægypti
in manu forti, & feciſti tibi nomē ſecundum
diē hanc: peccauimus, iniquitatē fecimus,
16 * Dn̄e, in omnem iuſtitiā tuam. Auertatur
obſecro ira tua, & furor tuus à ciuitate tua
Hieruſalē, & à monte ſancto tuo. Propter
peccata enim noſtra, & iniquitates patrum
noſtrorū Hieruſalē & populus tuus in op-
probriū ſunt omnibus per circuitū noſtrū.
17 * Nunc ergo exaudi Deus noſter orationē
ſerui tui, & preces eius, & oſtende faciē tuā
ſuper ſanctuariū tuū quod deſertū eſt, pro-
18 pter temetipſum * Inclina Deus meus au-
rē tuā & audi, aperi oculos tuos & vide de-
ſolationē noſtrā, & ciuitatē ſuper quam in-
uocatū eſt nomen tuū. Neque enim in iu-
E ſtificationibus noſtris proſternimus preces
ante faciē tuam, ſed in miſerationibus tuis
19 multis. * Exaudi Dn̄e, placare Dn̄e, attende
& fac. Ne moreris propter temetipſum
Deus meus; quia nomen tuū inuocatū eſt
ſuper ciuitatem & ſuper populum tuum.
20 * Cumq; adhuc loquerer, & orarē, & con-
fiterer peccata mea & peccata populi mei
Iſrael, vt proſternerē preces meas in conſpe-
ctu Dei mei, pro monte ſancto Dei mei:
21 * Adhuc me loquēte in oratione mea, ecce
vir Gabriel, quē viderā in viſione à princi-
pio citò volans, tetigit me in tēpore ſacrifi-
22 cij veſpertini. * Et docuit me, & locutus eſt
mihi, dixitque: Daniel nūc egreſſus ſum vt
23 docerē te, & intelligeres. * Ab exordio preci-
F tuarum egreſſus eſt ſermo. Ego autē veni vt
indicarē tibi; quia vir deſideriorū es. Tu ergo
animaduerte ſermonē, & intellige viſionē.
24 * Septuaginta hebdomades abbreuiatæ
ſunt ſup ppl'm tuū, & ſup vrbē ſanctā tuā,
vt cōſummetur p̄uaricatio, & finē accipiat
peccatū, & deleatur iniquitas, & adducatur
iuſtitia ſempiterna, & impleatur viſio & pro-
25 phetia, & vngatur Sanctus ſanctorū. * Scito
ergo & animaduerte ab exitu ſermonis, vt
iterū ædificetur Hieruſalē vſq; ad Chriſtum
ducē, hebdomades ſeptem, & hebdomades
ſexaginta duæ erūt. Et rurſum ædificabitur
platea & muri in anguſtia temporum.

* Et statuit sermones suos, quos locutus est su 12
per nos & super iudices nostros qui iudicauerũt
nos, vt superinduceret super nos mala magna,
qualia non fuerunt sub omni cælo, secundũ quæ
facta sunt in Hierusalẽ. * Sicut scriptum est in 13
lege Moysi. Omnia mala ista venerũt super nos,
& nõ rogauimus faciem Domini Dei nostri, vt
recederemus ab iniquitatibus nostris, & intel-
ligeremus in omni veritate. * Et vigilauit Do- 14
minus Deus noster super malitiã, & adduxit ea
super nos; quia iustus Dominus Deus noster su-
per omnẽ facturã suam quã fecit, & nõ audiui-
mus vocẽ eius. * Et nunc Domine Deus noster, 15
qui eduxisti populũ tuũ de terra Aegypti in ma-
nu forti, & fecisti tibi ipsi nomen sicut dies hæc:
peccauimus, iniquè fecimus, iniustè egimus.
* Domine in omni misericordia tua auertatur 16
obsecro furor tuus et ira tua à ciuitate tua Hie-
rusalẽ monte sancto tuo; quia peccauimus in ini-
quitatibus nostris & patrũ nostrorũ Hierusalẽ,
et populus tuus in opprobriũ factus est in omni-
bus qui in circuitu nostro. * Et nũc exaudi Do- 17
mine Deus noster orationẽ serui tui, & depreca-
tiones eius, et ostende faciẽ tuã super sanctuariũ
tuũ desertũ propter te Domine. * Inclina Deus 18
meus aurẽ tuã & audi, aperi oculos tuos et vide
desolationẽ nostrã & ciuitatis tuæ, super quã in-
uocatũ est nomẽ tuũ super eã; quia non in iustitiis
nostris nos proiicimus miserationẽ nostrã in con-
spectu tuo, sed in miserationes tuas multas.
* Domine, exaudi Domine, placare Domine, at- 19
tende Domine, fac et ne tardaueris propter te, Do-
mine Deus meus; quia nomẽ tuũ inuocatũ est su-
per ciuitatẽ tuã, & super populũ tuũ. * Et adhuc 20
me loquẽte, & orante, & cõfitente peccata mea
& peccata populi mei Israel, & proiiciente mi-
sericordiã meã corã Domino Deo meo super mon
tẽ sanctũ Dei mei. * Et adhuc me loquẽte in ora- 21
tione; & ecce vir Gabriel, quẽ vidi in principio,
volãs, & tetigit me quasi hora sacrificij vesper-
tini. * Et erudiuit me, & locutus est mecũ, et di- 22
xit: Daniel, nũc egressus sum vt præberẽ intelli-
gentiã. * In principio deprecationis tuæ egressus est 23
sermo, & ego veni vt annunciarẽ tibi, quia vir
desideriorũ es tu, et animaduerte in verbo, et in-
tellige in visione. * Septuaginta hebdomades cõci- 24
se sunt super populũ tuũ & super ciuitatẽ san-
ctã, vt cõsummetur peccatũ, & ad signandũ pec
cata, et ad delendũ iniquitates, & ad propician
dũ propter iniustitias, & ad ducendũ iustitiã æ-
ternam, & ad signandum visionem & prophe-
tiam, & ad vngendũ sanctũ sanctorũ. * Et co- 25
gnosces & intelliges ab exitu sermonis vt respõ-
deatur, & vt ædificetur Hierusalem vsque ad
Christũ ducem, hebdomades septem. Et hebdo-
mades sexaginta duæ rursus ædificabitur pla-
tea & murus in angustia temporum.

12 * καὶ ἔστησε τοὺς λόγους αὐτοῦ οὓς ἐλάλησεν ἐφ' ἡμᾶς καὶ
ἐπὶ τοὺς κριτὰς ἡμῶν οἳ ἔκρινον ἡμᾶς ἐπαγαγεῖν ἐφ' ἡ-
μᾶς κακὰ μεγάλα, οἷα οὐ γέγονεν ὑποκάτω παντὸς τοῦ οὐ-
13 ρανοῦ κατὰ τὰ γενόμενα ἐν ἱερουσαλήμ. * καθὼς γέγραπται
ἐν τῷ νόμῳ μωυσῆ. πάντα κακὰ ταῦτα ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς, καὶ
οὐκ ἐδεήθημεν τοῦ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἀποστρέψαι
ἀπὸ τῶν ἀδικιῶν ἡμῶν, καὶ τοῦ συνιέναι ἐν πάσῃ ἀληθείᾳ.
14 * καὶ ἐγρηγόρησε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐπὶ τὴν κακίαν, καὶ ἐπή-
γαγεν αὐτὰ ἐφ' ἡμᾶς, ὅτι δίκαιος κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐπὶ
πᾶσαν τὴν ποίησιν αὐτοῦ ἣν ἐποίησεν, καὶ οὐκ εἰσηκούσαμεν τῆς
15 φωνῆς αὐτοῦ. * καὶ νῦν κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν, ὃς ἐξήγαγες τὸν
λαόν σου ἐκ γῆς αἰγύπτου ἐν χειρὶ κραταιᾷ, καὶ ἐποίησας
σεαυτῷ ὄνομα ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, ἡμάρτομεν, ἠνομήσα-
16 μεν, ἠδικήσαμεν. * κύριε ἐν πάσῃ ἐλεημοσύνῃ σου ἀπο-
στραφήτω δὴ ὁ θυμός σου καὶ ἡ ὀργή σου ἀπὸ τῆς πόλεώς σου
ἱερουσαλὴμ ὄρους ἁγίου σου, ὅτι ἡμάρτομεν ἐν ταῖς ἀδικίαις
ἡμῶν, καὶ πατέρων ἡμῶν ἱερουσαλήμ, καὶ ὁ λαός σου εἰς ὀνειδι-
17 σμὸν ἐγένετο ἐν πᾶσι τοῖς περικύκλῳ ἡμῶν. * καὶ νῦν εἰσά-
κουσον κύριε ὁ θεὸς ἡμῶν τῆς προσευχῆς τοῦ δούλου σου, καὶ τῶν
δεήσεων αὐτοῦ, καὶ ἐπίφανον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸ ἁγία-
18 σμά σου τὸ ἔρημον ἕνεκέν σου κύριε. * κλῖνον ὁ θεός μου τὸ
οὖς σου καὶ ἄκουσον, ἄνοιξον τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε τὸν ἀ-
φανισμὸν ἡμῶν καὶ τῆς πόλεώς σου, ἐφ' ἧς ἐπικέκληται τὸ
ὄνομά σου ἐπ' αὐτῆς, ὅτι οὐκ ἐπὶ ταῖς δικαιοσύναις ἡμῶν ἡ-
μεῖς ῥιπτοῦμεν τὸν οἰκτιρμὸν ἡμῶν ἐνώπιόν σου, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς
19 οἰκτιρμούς σου τοὺς πολλούς. * κύριε, εἰσάκουσον κύριε, ἱλά-
σθητι κύριε, πρόσχες κύριε, ποίησον καὶ μὴ χρονίσῃς ἕνεκέν
σου κύριε ὁ θεός μου, ὅτι τὸ ὄνομά σου ἐπικέκληται ἐπὶ τὴν
20 πόλιν σου καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου. * καὶ ἔτι μου λαλοῦντος καὶ
προσευχομένου καὶ ἐξαγορεύοντος τὰς ἁμαρτίας μου καὶ τὰς
ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ μου ἰσραήλ, καὶ ῥιπτοῦντος τὸν ἔλεόν μου
ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ μου ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ μου.
21 * καὶ ἔτι μου λαλοῦντος ἐν τῇ προσευχῇ, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ γα-
βριὴλ ὃν εἶδον ἐν τῇ ἀρχῇ πετώμενος, καὶ ἥψατό μου ὡσεὶ
22 ὥραν θυσίας ἑσπερινῆς. * καὶ συνέτισέ με, καὶ ἐλάλη-
σεν μετ' ἐμοῦ, καὶ εἶπεν· δανιὴλ νῦν ἐξῆλθον συμβι-
23 βάσαι σύνεσιν. * ἐν ἀρχῇ τῆς δεήσεώς σου ἐξῆλθεν ὁ λό-
γος, καὶ ἐγὼ ἦλθον τοῦ ἀναγγεῖλαί σοι ὅτι ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν εἶ
σύ, καὶ ἐννοήθητι ἐν τῷ ῥήματι, καὶ σύνες ἐν τῇ ὀπτασίᾳ.
24 * ἑβδομήκοντα ἑβδομάδες συνετμήθησαν ἐπὶ τὸν
λαόν σου καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν τὴν ἁγίαν· τοῦ συντελεσθῆναι
ἁμαρτίαν, καὶ τοῦ σφραγίσαι ἁμαρτίας καὶ ἀπαλεῖψαι τὰς
ἀνομίας, καὶ τοῦ ἐξιλάσασθαι ἀδικίας, καὶ τοῦ ἀγαγεῖν δι-
καιοσύνην αἰώνιον, καὶ τοῦ σφραγίσαι ὅρασιν καὶ προφη-
25 τείαν, καὶ τοῦ χρῖσαι ἅγιον ἁγίων. * καὶ γνώσῃ καὶ συνήσεις
ἀπὸ ἐξόδου λόγου τοῦ ἀποκριθῆναι καὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι
ἱερουσαλὴμ ἕως χριστοῦ ἡγουμένου, ἑβδομάδες ἑπτά. καὶ ἑβ-
δομάδες ἑξηκονταδύο πάλιν οἰκοδομηθήσεται πλα-
τεία καὶ τεῖχος ἐν στενοχωρίᾳ τῶν χρόνων.

26 * וְאַחֲרֵי הַשָּׁבֻעִים שִׁשִּׁים וּשְׁנַיִם יִכָּרֵת מָשִׁיחַ
וְאֵין לוֹ וְהָעִיר וְהַקֹּדֶשׁ יַשְׁחִית עַם נָגִיד הַבָּא וְקִצּוֹ
בַשֶּׁטֶף וְעַד קֵץ מִלְחָמָה נֶחֱרֶצֶת שֹׁמֵמוֹת׃
27 * וְהִגְבִּיר בְּרִית לָרַבִּים שָׁבוּעַ אֶחָד וַחֲצִי הַשָּׁבוּעַ
יַשְׁבִּית ׀ זֶבַח וּמִנְחָה וְעַל כְּנַף שִׁקּוּצִים מְשֹׁמֵם וְעַד־
כָּלָה וְנֶחֱרָצָה תִּתַּךְ עַל־שֹׁמֵם׃

יוד

1 * בִּשְׁנַת שָׁלוֹשׁ לְכוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס דָּבָר נִגְלָה
לְדָנִיֵּאל אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמוֹ בֵּלְטְשַׁאצַּר וֶאֱמֶת הַדָּבָר
וְצָבָא גָדוֹל וּבִין אֶת־הַדָּבָר וּבִינָה לוֹ בַּמַּרְאֶה׃
2 * בַּיָּמִים הָהֵם אֲנִי דָנִיֵּאל הָיִיתִי מִתְאַבֵּל
שְׁלֹשָׁה שָׁבֻעִים יָמִים׃
3 * לֶחֶם חֲמֻדוֹת לֹא אָכַלְתִּי וּבָשָׂר וָיַיִן לֹא־בָא אֶל־
פִּי וְסוֹךְ לֹא־סָכְתִּי עַד־מְלֹאת שְׁלֹשֶׁת שָׁבֻעִים יָמִים׃
4 * וּבְיוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן וַאֲנִי
הָיִיתִי עַל־יַד הַנָּהָר הַגָּדוֹל הוּא חִדָּקֶל׃
5 * וָאֶשָּׂא אֶת־עֵינַי וָאֵרֶא וְהִנֵּה אִישׁ־אֶחָד לָבוּשׁ
בַּדִּים וּמָתְנָיו חֲגֻרִים בְּכֶתֶם אוּפָז׃
6 * וּגְוִיָּתוֹ כְתַרְשִׁישׁ וּפָנָיו כְּמַרְאֵה בָרָק וְעֵינָיו
כְּלַפִּידֵי אֵשׁ וּזְרֹעֹתָיו וּמַרְגְּלֹתָיו כְּעֵין נְחֹשֶׁת קָלָל
וְקוֹל דְּבָרָיו כְּקוֹל הָמוֹן׃
7 * וְרָאִיתִי אֲנִי דָנִיֵּאל לְבַדִּי אֶת־הַמַּרְאָה וְהָאֲנָשִׁים
אֲשֶׁר הָיוּ עִמִּי לֹא רָאוּ אֶת־הַמַּרְאָה אֲבָל חֲרָדָה
גְדֹלָה נָפְלָה עֲלֵיהֶם וַיִּבְרְחוּ בְּהֵחָבֵא׃
8 * וַאֲנִי נִשְׁאַרְתִּי לְבַדִּי וָאֶרְאֶה אֶת־הַמַּרְאָה
הַגְּדֹלָה הַזֹּאת וְלֹא נִשְׁאַר־בִּי כֹּחַ וְהוֹדִי נֶהְפַּךְ עָלַי
לְמַשְׁחִית וְלֹא עָצַרְתִּי כֹּחַ׃
9 * וָאֶשְׁמַע אֶת־קוֹל דְּבָרָיו וּכְשָׁמְעִי אֶת־קוֹל דְּבָרָיו
וַאֲנִי הָיִיתִי נִרְדָּם עַל־פָּנַי וּפָנַי אָרְצָה׃
10 * וְהִנֵּה־יָד נָגְעָה בִּי וַתְּנִיעֵנִי עַל־בִּרְכַּי וְכַפּוֹת יָדָי׃
11 * וַיֹּאמֶר אֵלַי דָּנִיֵּאל אִישׁ־חֲמֻדוֹת הָבֵן בַּדְּבָרִים
אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹּבֵר אֵלֶיךָ וַעֲמֹד עַל־עָמְדֶךָ כִּי עַתָּה
שֻׁלַּחְתִּי אֵלֶיךָ וּבְדַבְּרוֹ עִמִּי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה עָמַדְתִּי
מַרְעִיד׃
12 * וַיֹּאמֶר אֵלַי אַל־תִּירָא דָנִיֵּאל כִּי ׀ מִן־הַיּוֹם
הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר נָתַתָּ אֶת־לִבְּךָ לְהָבִין וּלְהִתְעַנּוֹת
לִפְנֵי אֱלֹהֶיךָ נִשְׁמְעוּ דְבָרֶיךָ וַאֲנִי־בָאתִי בִּדְבָרֶיךָ׃

26 * Et post hebdomades sexaginta duas oc-
cidetur Christus, & nõ erit ei' populus qui
eum negaturus est. Et ciuitatẽ & sanctuariũ
dissipabit populus cũ duce venturo, & fi-
nis eius vastitas, & post finem belli statuta
27 desolatio. * Confirmabit autem pactum
multis hebdomada vna, & in dimidio heb-
domadis deficiet hostia & sacrificium, &
erit in templo abominatio desolationis, &
vsque ad consummationẽ & finem perse-
uerabit desolatio.

CAP. X.

1 ANno tertio regni Cyri regis Persarum,
A verbum reuelatum est Danieli cogno-
mento Baltasar, & verbum verum, & for-
titudo magna; intellexitque sermonem: in-
telligentia enim est opus in visione.
2 * In diebus illis ego Daniel lugebam triũ
hebdomadarum diebus.
3 * Panem desiderabilem non comedi, &
caro & vinum non introierunt in os meũ.
Sed neque vnguento vnctus sum, donec
complerentur trium hebdomadarum dies.
4 * Die autem vicesima & quarta mensis
primi eram iuxta fluuium magnum, qui est
Tigris.
5 * Et leuaui oculos meos, & vidi. Et ecce
vir vnus vestitus lineis, & renes eius accin-
cti auro obrizo.
6 * Et corpus eius quasi chrysolithus, &
facies eius velut species fulguris, & oculi
eius vt lampas ardẽs; & brachia eius, & quæ
deorsum sunt vsque ad pedes, quasi species
æris candentis, & vox sermonum eius vt
vox multitudinis.
7 * Vidi autem ego Daniel solus visionẽ.
B Porrò viri qui erant mecum non viderunt,
sed terror nimius irruit super eos, & fuge-
runt in absconditum.
8 * Ego autẽ relictus solus vidi visionem
grandem hanc, & non remansit in me for-
titudo, sed & species mea immutata est in
me, & emarcui, nec habui quicquã virium.
9 * Et audiui vocem sermonum eius, &
audiens iacebam consternatus super faciẽ
meam, & vultus meus hærebat terræ.
10 * Et ecce manus tetigit me, & erexit me
super genua mea, & super articulos manuũ
mearum.
11 * Et dixit ad me: Daniel vir desiderio-
C rum, intellige verba quæ ego loquor ad te,
& sta in gradu tuo. Nunc enim sum mis-
sus ad te. Cumque dixisset mihi sermonem
istum, steti tremens.
12 * Et ait ad me: Noli metuere Da-
niel; quia ex die primo quo posuisti cor
tuum ad intelligendũ vt te affligeres in con-
spectu Dei tui, exaudita sunt verba tua, &
ego veni propter sermones tuos.

* Et post hebdomadas sexaginta quatuor, & 26
destruetur, vnctio & iudicium non est in eo. At
ciuitatem & sanctum dissipabit cum duce ve-
niente, & succidentur sicut in diluuio, et vsque
ad finem belli concisi ordinabit desolationibus.
* Et confortabit testamentum multis hebdo- 27
mada vna, & in dimidio hebdomadæ auferetur
sacrificium & libamen. Et in templo abomina-
tio desolationum erit, & vsque ad consumma-
tionem temporis consummatio dabitur super de-
solationem.

CAP. X.

IN anno tertio Cyri regis Persarum, verbum 1
reuelatum est Danieli, cuius nomen vocatũ est
Baltasar, & verum verbum, & fortitudo ma-
gna, & intellectus datus est ei in visione.
* In diebus illis ego Daniel eram lugens tres 2
hebdomadas dierum.
* Panem desideriorum non comedi, & caro 3
& vinum non intrauit in os meum, & vn-
guento non vnctus sum vsque ad plenitudinem
trium hebdomadarum dierum.
* Et in die vigesima et quarta mensis primi, 4
& ego eram iuxta fluuium magnum, ipse est Ti-
gris. * Et leuaui oculos meos, & vidi, & ec- 5
ce vir vnus indutus lineis, & lumbi eius præ-
cincti in auro Ophaz.
* Et corpus eius quasi Tharsis, & facies eius 6
quasi visio fulguris, et oculi eius quasi lampades
ignis, & brachia eius & crura quasi visio æris
fulgentis, & vox sermonum eius quasi vox
turbæ.
* Et vidi ego Daniel solus visionem; & vi- 7
ri qui mecum, non viderunt visionem; sed exta-
sis magna incidit super eos, & fugerunt in ti-
more.
* Et ego relictus sum solus, & vidi visio- 8
nem magnam hanc, & non est relicta in me for-
titudo, & gloria mea conuersa est in corruptio-
nem, & non tenui robur, & audiui vocem ser-
monum eius.
* Et cùm audirem ego vocem verborũ eius, 9
eram compunctus, & facies mea super terram.
* Et ecce manus tangens me, & erexit me 10
super genua mea & articulos manuum mearũ.
* Et dixit ad me: Daniel vir desideriorum, 11
intellige in verbis quæ ego loquor ad te, & sta
in statione tua; quia nunc missus sum ad te. &
cùm loqueretur ipse ad me verbum hoc, surrexi
tremens.
* Et dixit ad me: Ne timeas Daniel; quia 12
à die primo quo dedisti cor tuum vt intellige-
ret & vt affligeretur in conspectu Domini Dei
tui, exaudita sunt verba tua, & ego veni in
sermonibus tuis.

26 * καὶ μετὰ ἑβδομάδας ἑξηκονταιτέσσαρας καὶ ἐξολο-
θρευθήσεται. χρίσμα καὶ κρίμα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ. τὴν δὲ πό-
λιν καὶ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ σὺν τῷ ἡγουμένῳ τῷ ἐρχομένῳ
καὶ ἐκκοπήσονται ὡς ἐν κατακλυσμῷ καὶ ἕως τέλους πολέμου
συντετμημένου τάξει ἀφανισμοῖς.
27 * καὶ δυναμώσει διαθήκην πολλοῖς ἑβδομὰς μία, καὶ
ἐν τῷ ἡμίσει τῆς ἑβδομάδος ἀρθήσεται θυσία καὶ
σπονδή. καὶ ἐπὶ τὸ ἱερὸν βδέλυγμα τῶν ἐρημώσεων ἔσται·
καὶ ἕως συντελείας καιροῦ συντέλεια δοθήσεται ἐπὶ
τὴν ἐρήμωσιν.

ι'

1 * Ἐν ἔτει τρίτῳ κύρου βασιλέως περσῶν, λόγος ἀπε-
καλύφθη τῷ δανιὴλ οὗ τὸ ὄνομα ἐπεκλήθη βαλτάσαρ,
καὶ ἀληθινὸς ὁ λόγος, καὶ δύναμις μεγάλη καὶ σύνεσις
ἐδόθη αὐτῷ ἐν τῇ ὀπτασίᾳ.
2 * ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐγὼ δανιὴλ ἤμην πεν-
θῶν τρεῖς ἑβδομάδας ἡμερῶν.
3 * ἄρτον ἐπιθυμιῶν οὐκ ἔφαγον, καὶ κρέας καὶ οἶνος οὐκ
εἰσῆλθεν εἰς τὸ στόμα μου, καὶ ἄλειμμα οὐκ ἠλειψάμην ἕως
πληρώσεως τριῶν ἑβδομάδων ἡμερῶν. * καὶ ἐν
4 ἡμέρᾳ εἰκοστῇ καὶ τετάρτῃ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου, καὶ ἐγὼ ἤμην
ἐχόμενος τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου αὐτός ἐστι τίγρις.
5 * καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ εἷς
ἐνδεδυμένος βαδδείν, καὶ ἡ ὀσφὺς αὐτοῦ περιεζωσμένη ἐν
χρυσίῳ ὀφάζ.
6 * καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ὡς θαρσεῖς, καὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ
ὡσεὶ ὅρασις ἀστραπῆς, καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ὡσεὶ λαμ-
πάδες πυρός, καὶ οἱ βραχίονες αὐτοῦ καὶ τὰ σκέλη ὡσεὶ
ὅρασις χαλκοῦ στίλβοντος, καὶ ἡ φωνὴ τῶν λόγων αὐτοῦ
7 ὡς φωνὴ ὄχλου. * καὶ εἶδον ἐγὼ δανιὴλ μόνος τὴν ὀπτα-
σίαν, καὶ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' ἐμοῦ, οὐκ εἶδον τὴν ὀπτασίαν. ἀλλ' ἢ
ἔκστασις μεγάλη ἐπέπεσεν ἐπ' αὐτούς. καὶ ἔφυγον ἐν φόβῳ.
8 * κἀγὼ ὑπελείφθην μόνος, καὶ εἶδον τὴν ὀπτασίαν
τὴν μεγάλην ταύτην, καὶ οὐχ ὑπελείφθη ἐν ἐμοὶ ἰσχύς,
καὶ ἡ δόξα μου ἐστράφη εἰς διαφθοράν, καὶ οὐκ ἐκράτησα
ἰσχύος, καὶ ἤκουσα τὴν φωνὴν τῶν λόγων αὐτοῦ.
9 * καὶ ἐν τῷ ἀκοῦσαί με τὴν φωνὴν ῥημάτων αὐτοῦ,
ἤμην κατανενυγμένος, καὶ τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν
γῆν.
10 * καὶ ἰδοὺ χεὶρ ἁπτομένη μου, καὶ ἤγειρέν με ἐπὶ τὰ γόνα-
τά μου καὶ ταρσοὺς χειρῶν μου.
11 * καὶ εἶπεν πρός με, δανιὴλ ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν σύνες ἐν
τοῖς λόγοις, οἷς ἐγὼ λαλῶ πρός σε, καὶ στῆθι ἐπὶ τῇ στάσει
σου, ὅτι νῦν ἀπεστάλην πρός σε, καὶ ἐν τῷ λαλῆσαι αὐτὸν
πρός με τὸν λόγον τοῦτον, ἀνέστην ἔντρομος.
12 * καὶ εἶπεν πρός με, μὴ φοβοῦ δανιήλ, ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέ-
ρας τῆς πρώτης ἧς ἔδωκας τὴν καρδίαν σου τοῦ συνιέναι καὶ
κακωθῆναι ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἠκούσθησαν οἱ λό-
γοι σου, καὶ ἐγὼ ἦλθον ἐν τοῖς λόγοις σου.

13 * ושר מלכות פרס עמד לנגדי עשרים ואחד יום
והנה מיכאל אחד השרים הראשנים בא לעזרני
ואני נותרתי שם אצל מלכי פרס :
14 * ובאתי להבינך את אשר־יקרה לעמך באחרית
הימים כי־עוד חזון לימים :
15 * ובדברו עמי כדברים האלה נתתי פני ארצה
ונאלמתי :
16 * והנה כדמות בני אדם נגע על־שפתי ואפתח־
פי ואדברה ואמרה אל־העמד לנגדי אדני במראה
נהפכו צירי עלי ולא עצרתי כח :
17 * והיך יוכל עבד אדני זה לדבר עם־אדני זה
ואני מעתה לא־יעמד־בי כח ונשמה לא נשארה־
18 בי : * ויסף ויגע־בי כמראה אדם ויחזקני :
19 * ויאמר אל־תירא איש־חמדות שלום לך חזק
וחזק ובדברו עמי התחזקתי ואמרה ידבר אדני כי
חזקתני :
20 * ויאמר הידעת למה באתי אליך ועתה אשוב
להלחם עם־שר פרס ואני יוצא והנה שר־יון בא :
21 * אבל אגיד לך את־הרשום בכתב אמת ואין
אחד מתחזק עמי על־אלה כי אם־מיכאל שרכם :

יא

1 * ואני בשנת אחת לדריוש המדי עמדי למחזיק
ולמעוז לו :
2 * ועתה אמת אגיד לך הנה־עוד שלשה מלכים
עמדים לפרס והרביעי יעשיר עשר גדול מכל
וכחזקתו בעשרו יעיר הכל את מלכות יון :
3 * ועמד מלך גבור ומשל ממשל רב ועשה
כרצונו :
4 * וכעמדו תשבר מלכותו ותחץ לארבע רוחות
השמים ולא לאחריתו ולא כמשלו אשר משל כי
תנתש מלכותו ולאחרים מלבד־אלה :
5 * ויחזק מלך־הנגב ומן־שריו ויחזק עליו ומשל
ממשל רב ממשלתו :
6 * ולקץ שנים יתחברו ובת מלך־הנגב תבוא אל־
מלך הצפון לעשות מישרים ולא־תעצר כוח הזרוע
ולא יעמד וזרעו ותנתן היא ומביאיה והילדה
ומחזקה בעתים :

13 * Princeps autem regni Perſarum reſtitit
mihi viginti & vno diebus; & ecce Michaël
vnus de principibus primis venit in adiu-
torium meum, & ego remanſi ibi iuxta re-
14 gem Perſarum. * Veni autem vt docere
te quæ ventura ſunt populo tuo in nouiſſi-
mis diebus; quoniam adhuc viſio in dies.
15 * Cumque loqueretur mihi huiuſcemo-
di verbis, deieci vultum meum ad terrã, &
tacui.
16 * Et ecce quaſi ſimilitudo filij homi-
G nis tetigit labia mea; & aperiens os meum
locutus ſum, & dixi ad eum qui ſtabat cõ-
tra me: Domine mi in viſione tua diſſolu-
tæ ſunt compages meæ, & nihil in me re-
17 manſit virium. * Et quomodo poterit
ſeruus Domini mei loqui cum Domino
meo? Nihil enim in me remanſit virium,
ſed & halitus meus intercluditur.
18 * Rurſum ergo tetigit me quaſi viſio ho-
19 minis, & confortauit me. * Et dixit: Noli
timere vir deſideriorum; pax tibi. Confor-
tare & eſto robuſtus. Cumque loqueretur
mecum, cõualui, & dixi: Loquere Domine
20 mi; quia confortaſti me. * Et ait: Nunquid
ſcis quare venerim ad te? Et nunc reuertar
vt prœlier aduerſum principem Perſarum.
Cùm enim egrederer, apparuit princeps
21 Græcorum veniens. * Veruntamen an-
nunciabo tibi quid expreſſum eſt in ſcriptu-
ra veritatis, & nemo eſt adiutor meus in
omnibus his, niſi Michaël princeps veſter.

CAP. XI.

1 EGo autem à primo anno Darij Medi
A ſtabam, vt cõfortaretur & roboraretur.
2 * Et nunc veritatem annunciabo tibi.
Ecce adhuc tres reges ſtabunt in Perſide, &
quartus ditabitur opibus nimiis ſuper om-
nes. Et cùm inualuerit diuitiis ſuis, con-
citabit omnes aduerſum regnum Græciæ.
3 * Surget verò rex fortis, & dominabitur
poteſtate multa, & faciet quod placuerit ei.
4 * Et cùm ſteterit, conteretur regnum
eius, & diuidetur in quatuor ventos cæli,
ſed non in poſteros eius, neque ſecundum
potentiam illius qua dominatus eſt. Lace-
rabitur enim regnum eius etiam in exter-
nos, exceptis his.
5 * Et confortabitur rex Auſtri, & de prin-
cipibus eius præualebit ſuper eum, & do-
minabitur ditione: multa enim dominatio
eius.
6 * Et poſt finem annorum fœderabun-
tur. Filiaque regis Auſtri veniet ad re-
gem Aquilonis facere amicitiam, & non
obtinebit fortitudinem brachij, nec ſtabit
ſemen eius. Et tradetur ipſa, & qui addu-
xerunt eam adoleſcentes eius, & qui con-
fortabant eam in temporibus.

Et princeps regni Persarũ stetit ex aduerso 13
mei viginti & vna die. Et ecce Michael vnus
principum primorum venit ad adiuuandum me,
et ipsum reliqui ibi cum principe regis Persarũ.
Et veni docere te quæcunque occurrent po- 14
pulo tuo in nouissimis diebus; quia adhuc visio in
dies. Et cùm loqueretur ipse mecum secun- 15
dùm verba hæc, dedi faciem meam super terrã,
& compunctus sum.
Et ecce quasi similitudo filij hominis tetigit 16
labia mea, & aperui os meum, & locutus sum
& dixi ad stantem coram me: Domine in visio-
ne tua conuersa sunt interiora mea in me, & nõ
habuerunt fortitudinem.
Et quomodo potero seruus tuus Domine lo- 17
qui cum Domino meo hoc? Ee ego ex nũc non sta-
bit in me fortitudo, & halitus non est relictus
in me. Et addidit, & tetigit me quasi visio 18
hominis, & confortauit me.
Et dixit mihi: Ne timeas vir desideriorũ; 19
pax tibi, viriliter age & confortare. Et cùm lo-
queretur ipse mecum, confortatus sum, & dixi:
Loquatur Dominus meus, quia confortasti me.
Et dixit mihi: Si scis quare veni ad te, & 20
nunc reuertar vt prœlier cum principe Persa-
rum; & ego egressus sum, & princeps Græcorũ
veniebat. Veruntamẽ annunciabo tibi quod 21
constitutum est in scriptura veritatis, & non
est vnus qui adiutor sit mecum de hoc, nisi Mi-
chael princeps vester.

CAP. XI.

Et ego in anno primo Cyri steti in fortitudinẽ 1
& robur.
Et nunc veritatem annunciabo tibi. Ecce 2
adhuc tres reges surgent in Perside, et quartus
ditabitur diuitiis magnis super omnes. Et post-
quã inualuerit ipse diuitiis suis, insurget in om-
nia regna Græcorum.
Et consurget rex potens, & dominabitur 3
potestatis multæ, & faciet secundũ voluntatem
suam. Et cùm steterit regnum eius, contere- 4
tur & diuidetur in quatuor ventos cæli, & nõ
in extrema eius neque secundum potestatẽ eius,
qua dominatus est; quia lacerabitur regnum eius
& aliis præter istos dabitur.
Et confortabitur rex Austri, & vnus prin 5
cipum eius præualebit super eũ, & dominabitur
dominationis multæ in potestate sua.
Et post annos eius commiscebuntur. Et fi- 6
lia regis Austri intrabit ad regem Aquilonis,
vt faciat fœdera cum eo, & non obtinebit for-
titudinem brachij, & non stabit semen eius.
Et tradetur ipsa, & ferẽtes eam, & adolescens
& confortans eam in temporibus.

13 καὶ ὁ ἄρχων τῆς βασιλείας περσῶν εἱστήκει ἐξ ἐναν-
τίας μου εἴκοσι καὶ μίαν ἡμέραν. καὶ ἰδοὺ μιχαὴλ εἷς τῶν
ἀρχόντων τῶν πρώτων ἦλθεν βοηθῆσαί μοι, καὶ αὐτὸν
κατέλιπον ἐκεῖ μετὰ τοῦ ἄρχοντος βασιλέως περσῶν.
14 καὶ ἦλθον συνετίσαί σε ὅσα ἀπαντήσει τῷ λαῷ σου ἐ-
π' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, ὅτι ἔτι ἡ ὅρασις εἰς ἡμέρας.
15 καὶ ἐν τῷ λαλῆσαι αὐτὸν μετ' ἐμοῦ κατὰ τοὺς λόγους
τούτους, ἔδωκα τὸ πρόσωπόν μου ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ κατε-
16 νύγην. καὶ ἰδοὺ ὡς ὁμοίωσις υἱοῦ ἀνθρώπου ἥψατο
τῶν χειλέων μου, καὶ ἤνοιξα τὸ στόμα μου, καὶ ἐλάλησα
καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἑστῶτα ἐναντίον ἐμοῦ, κύριε ἐν τῇ ὀπτασίᾳ
σου ἐστράφη τὰ ἐντός μου ἐν ἐμοί, καὶ οὐκ ἔχον ἰσχύν.
17 καὶ πῶς δυνήσεται ὁ παῖς σου κύριε λαλῆσαι μετὰ τοῦ
κυρίου μου τούτου. καὶ ἐγὼ ἀπὸ τοῦ νῦν οὐ στήσεται ἐν ἐμοὶ
ἰσχύς, καὶ πνοὴ οὐχ ὑπελείφθη ἐν ἐμοί.
18 καὶ προσέθετο καὶ ἥψατό μου ὡς ὅρασις ἀνθρώπου καὶ
19 ἐνίσχυσέν με. καὶ εἶπέν μοι, μὴ φοβοῦ ἀνὴρ ἐπιθυ-
μιῶν, εἰρήνη σοι ἀνδρίζου καὶ ἴσχυε. καὶ ἐν τῷ λαλῆσαι αὐ-
τὸν μετ' ἐμοῦ ἴσχυσα καὶ εἶπα, λαλείτω ὁ κύριός μου, ὅτι
20 ἐνίσχυσάς με. καὶ εἶπέν μοι, εἰ οἶδας ἵνα τί ἦλθον
πρός σέ, καὶ νῦν ἐπιστρέψω τοῦ πολεμῆσαι μετὰ ἄρχοντος
περσῶν. καὶ ἐγὼ ἐξεπορευόμην καὶ ὁ ἄρχων τῶν ἑλλήνων
21 ἤρχετο. ἀλλ' ἢ ἀναγγελῶ σοι τὸ ἐντεταγμένον ἐν γρα-
φῇ ἀληθείας, καὶ οὐκ ἔστιν εἷς ἀντεχόμενος μετ' ἐμοῦ πε-
ρὶ τούτου, ἀλλ' ἢ μιχαὴλ ὁ ἄρχων ὑμῶν.

ια'

1 Καὶ ἐγὼ ἐν ἔτει πρώτῳ κύρου ἔστην εἰς ἰσχὺν καὶ κρά-
2 τος. καὶ νῦν ἀλήθειαν ἀναγγελῶ σοι. ἰδοὺ ἔτι τρεῖς
βασιλεῖς ἀναστήσονται ἐν περσίδι, καὶ ὁ τέταρτος πλου-
τήσει πλοῦτον μέγαν παρὰ πάντας. καὶ μετὰ τὸ κρατῆ-
σαι αὐτὸν τοῦ πλούτου αὐτοῦ, ἐπαναστήσεται πάσαις βασι-
λείαις ἑλλήνων.
3 καὶ ἀναστήσεται βασιλεὺς δυνατός, καὶ κυριεύσει κυ-
ρίας πολλῆς, καὶ ποιήσει κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ.
4 καὶ ὡς ἂν στῇ ἡ βασιλεία αὐτοῦ συντριβήσεται καὶ
διαιρεθήσεται εἰς τοὺς τέσσαρας ἀνέμους τοῦ οὐρανοῦ. καὶ οὐκ
εἰς τὰ ἔσχατα αὐτοῦ οὐδὲ κατὰ τὴν κυρίαν αὐτοῦ, ἣν ἐκυ-
ρίευσεν. ὅτι ἐκτιλήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ καὶ ἑτέροις ἐκ-
τὸς τούτων δοθήσεται.
5 καὶ ἐνισχύσει ὁ βασιλεὺς τοῦ νότου, καὶ εἷς τῶν ἀρ-
χόντων αὐτοῦ ἐνισχύσει ἐπ' αὐτόν, καὶ κυριεύσει κυρίαν πολ-
λὴν ἐπ' ἐξουσίας αὐτοῦ.
6 καὶ μετὰ τὰ ἔτη αὐτοῦ συμμιγήσονται. καὶ ἡ θυγά-
τηρ βασιλέως τοῦ νότου εἰσελεύσεται πρὸς βασιλέα τοῦ
βορρᾶ τοῦ ποιῆσαι συνθήκας μετ' αὐτοῦ, καὶ οὐ κρα-
τήσει ἰσχύος βραχίονος, καὶ οὐ στήσεται τὸ σπέρμα αὐτοῦ.
καὶ παραδοθήσεται αὐτὴ καὶ οἱ φέροντες αὐτήν, καὶ ἡ νεᾶνις
καὶ ὁ κατισχύων αὐτὴν ἐν τοῖς καιροῖς.

7 וְעָמַד מִנֵּצֶר שָׁרָשֶׁיהָ כַּנּוֹ וְיָבֹא אֶל־הַחַיִל וְיָבֹא
בְּמָעוֹז מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וְעָשָׂה בָהֶם וְהֶחֱזִיק׃
8 וְגַם אֱלֹהֵיהֶם עִם־נְסִכֵיהֶם עִם־כְּלֵי חֶמְדָּתָם
כֶּסֶף וְזָהָב בַּשְּׁבִי יָבִא מִצְרָיִם וְהוּא שָׁנִים יַעֲמֹד
מִמֶּלֶךְ הַצָּפוֹן׃
9 וּבָא בְּמַלְכוּת מֶלֶךְ הַנֶּגֶב וְשָׁב אֶל־אַדְמָתוֹ׃
10 וּבָנָיו יִתְגָּרוּ וְאָסְפוּ הֲמוֹן חֲיָלִים רַבִּים וּבָא בוֹא
וְשָׁטַף וְעָבָר וְיָשֹׁב וְיִתְגָּרֶה עַד־מָעוּזָּה׃
11 וְיִתְמַרְמַר מֶלֶךְ הַנֶּגֶב וְיָצָא וְנִלְחַם עִמּוֹ עִם־
מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וְהֶעֱמִיד הָמוֹן רָב וְנִתַּן הֶהָמוֹן בְּיָדוֹ׃
12 וְנִשָּׂא הֶהָמוֹן יָרֹם לְבָבוֹ וְהִפִּיל רִבֹּאוֹת וְלֹא יָעוֹז׃
13 וְשָׁב מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וְהֶעֱמִיד הָמוֹן רַב מִן־הָרִאשׁוֹן
וּלְקֵץ הָעִתִּים שָׁנִים יָבוֹא בוֹא בְּחַיִל גָּדוֹל
וּבִרְכוּשׁ רָב׃
14 וּבָעִתִּים הָהֵם רַבִּים יַעַמְדוּ עַל־מֶלֶךְ הַנֶּגֶב וּבְנֵי
פָּרִיצֵי עַמְּךָ יִנַּשְּׂאוּ לְהַעֲמִיד חָזוֹן וְנִכְשָׁלוּ׃
15 וְיָבֹא מֶלֶךְ הַצָּפוֹן וְיִשְׁפֹּךְ סוֹלְלָה וְלָכַד עִיר מִבְצָרוֹת
וּזְרֹעוֹת הַנֶּגֶב לֹא יַעֲמֹדוּ וְעַם מִבְחָרָיו וְאֵין כֹּחַ
לַעֲמֹד׃
16 וְיַעַשׂ הַבָּא אֵלָיו כִּרְצוֹנוֹ וְאֵין עוֹמֵד לְפָנָיו וְיַעֲמֹד
בְּאֶרֶץ־הַצְּבִי וְכָלָה בְיָדוֹ׃
17 וְיָשֵׂם פָּנָיו לָבוֹא בְּתֹקֶף כָּל־מַלְכוּתוֹ וִישָׁרִים
עִמּוֹ וְעָשָׂה וּבַת הַנָּשִׁים יִתֶּן־לוֹ לְהַשְׁחִיתָהּ וְלֹא
תַעֲמֹד וְלֹא־לוֹ תִהְיֶה׃
18 וְיָשֵׁב פָּנָיו לְאִיִּים וְלָכַד רַבִּים וְהִשְׁבִּית קָצִין
חֶרְפָּתוֹ לוֹ בִּלְתִּי חֶרְפָּתוֹ יָשִׁיב לוֹ׃
19 וְיָשֵׁב פָּנָיו לְמָעוּזֵּי אַרְצוֹ וְנִכְשַׁל וְנָפַל וְלֹא יִמָּצֵא׃
20 וְעָמַד עַל־כַּנּוֹ מַעֲבִיר נוֹגֵשׂ הֶדֶר מַלְכוּת וּבְיָמִים
אֲחָדִים יִשָּׁבֵר וְלֹא בְאַפַּיִם וְלֹא בְמִלְחָמָה׃
21 וְעָמַד עַל־כַּנּוֹ נִבְזֶה וְלֹא־נָתְנוּ עָלָיו הוֹד מַלְכוּת
וּבָא בְשַׁלְוָה וְהֶחֱזִיק מַלְכוּת בַּחֲלַקְלַקּוֹת׃
22 וּזְרֹעוֹת הַשֶּׁטֶף יִשָּׁטְפוּ מִלְּפָנָיו וְיִשָּׁבֵרוּ וְגַם
נְגִיד בְּרִית׃
23 וּמִן־הִתְחַבְּרוּת אֵלָיו יַעֲשֶׂה מִרְמָה וְעָלָה וְעָצַם
בִּמְעַט־גּוֹי׃
24 בְּשַׁלְוָה וּבְמִשְׁמַנֵּי מְדִינָה יָבוֹא וְעָשָׂה אֲשֶׁר לֹא־
עָשׂוּ אֲבֹתָיו וַאֲבוֹת אֲבֹתָיו בִּזָּה וְשָׁלָל וּרְכוּשׁ לָהֶם
יִבְזוֹר וְעַל מִבְצָרִים יְחַשֵּׁב מַחְשְׁבֹתָיו וְעַד־עֵת׃

7 * Et ſtabit de germine radicū eius plan-
B tatio, & veniet cum exercitu, & ingredietur
prouinciā regis Aquilonis, & abutetur eis
8 & obtinebit. * Inſuper & deos eorum, &
ſculptilia, vaſa quoque pretioſa auri & ar-
genti captiua ducet in Ægyptum. Ipſe præ-
9 ualebit aduerſus regē Aquilonis. * Et in-
trabit in regnum rex Auſtri, & reuertetur
10 ad terrā ſuam. * Filij autem eius prouoca-
buntur, & congregabunt multitudinē ex-
ercituum plurimorū. Et veniet properans
& inundans, & reuertetur, & concitabitur,
11 & congredietur cum robore eius. * Et pro-
uocatus rex Auſtri egredietur, & pugnabit
aduerſus regem Aquilonis, & præparabit
multitudinem nimiam, & dabitur multi-
12 tudo in manus eius. * Et capiet multitudi-
nem, & exaltabitur cor eius, & deiiciet mul-
13 ta millia, ſed nō præualebit. * Conuertetur
enim rex Aquilonis, & præparabit multi-
tudinē multo maiorem quàm prius. * Et in
fine temporū annorumque veniet prope-
rans cū exercitu magno & opibus nimis.
14 * In temporibus illis multi cōſurgent ad-
uerſus regē Auſtri. Filij quoque præuarica-
torū populi tui extollentur vt impleant vi-
15 ſionē, & corruent. * Et veniet rex Aquilonis
& cōportabit aggerē, & capiet vrbes muni-
tiſſimas, & brachia Auſtri nō ſuſtinebunt.
Et cōſurgent electi eius ad reſiſtendū, & nō
16 erit fortitudo. * Et faciet veniens ſuper eum
iuxta placitū ſuum, & non erit qui ſtet con-
tra faciem eius, & ſtabit in terra inclyta, &
17 conſumet in manu eius. * Et ponet faciem
ſuam, & veniet ad tenendū vniuerſum re-
gnum eius, & recta faciet cū eo, & filiā fœ-
minarum dabit ei, vt euertat illum, & non
18 ſtabit nec illius erit. * Et conuertet faciem
ſuam ad inſulas, & capiet multas, & ceſſare
faciet principē opprobrij ſui, & opprobriū
19 eius conuertetur in eum. * Et conuertet fa-
ciē ſuam ad imperium terræ ſuæ, & impin-
get & corruet, & non inuenietur.
20 * Et ſtabit in loco eius viliſſimus & indi-
gnus decore regio, & in paucis diebus con-
teretur non in furore nec in prœlio.
21 * Et ſtabit in loco eius deſpectus, & non
tribuetur ei honor regius. Et veniet clam,
& obtinebit regnum in fraudulentia.
22 * Et brachia pugnantis expugnabuntur a
facie eius, & conterētur. inſuper & dux fœ-
23 deris. * Et poſt amicitias cum eo faciet dolū,
& aſcēdet & ſuperabit in modico populo.
24 * Et abundantes & vberes vrbes ingre-
dietur. Et faciet quæ non fecerunt patres
eius, & patres patrum eius. Rapinas & præ-
dam & diuitias eorum diſſipabit, & con-
tra firmiſſimas cogitationes inibit, & hoc
vſque ad tempus.

* Et surget ex flore radicis eius in præparatio- 7
ne sua, & veniet ad exercitū, et intrabit in mu-
nitiones regis Aquilonis, et faciet in eis et præua-
lebit. * Et deos eorū cum conflatilibus eorū, omne 8
vas desiderabile eorū argenti & auri cū capti-
uitate ducet in Aegyptū. Et ipse stabit super re-
gem Aquilonis. * Et intrabit in regnum regis 9
Austri, & reuertetur ad terram suam.
* Et filij eius congregabunt turbam exercituū 10
multorum, & veniet veniens & inundans, &
pertransibit & sedebit & aggredietur vsque
ad robur eius. * Et irritabitur rex Austri, 11
& egredietur & pugnabit cum rege Aquilo-
nū, & statuet turbā multam, & tradetur tur-
ba in manu eius. * Et capiet turbam et exal- 12
tabitur cor eius, et deiiciet miliaria, et non præ-
ualebit. * Et reuertetur rex Aquilonis, & 13
adducet turbam multam supra priorem, & in
finem temporum veniet introitus in virtute ma-
gna & in substantia multa: * Et in tempori- 14
bus illis multi insurgent contra regem Austri. Et
filij pestilentiū populi tui extollentur, vt statuāt
visionem, et infirmabuntur. * Et veniet rex 15
Aquilonis & effundet aggerem, et capiet vrbes
munitas. Et brachia regis Austri non stabunt. Et
consurgent electi eius, & non erit robur ad stan
dum. * Et faciet veniens aduersus eum secun- 16
dum voluntatem suam, & non est stans contra
faciē eius. Et stabit in terra inclyta, & consum-
mabitur in manu eius. * Et ponet faciem suā 17
vt veniat in fortitudine omnis regni eius, &
recta omnia cum eo faciet. Et filiam mulierum
dabit ei, vt corrumpat eam, et non permanebit,
& non illi erit. * Et conuertet faciem suam 18
in insulas, et capiet multas. Et cessare faciet prin
cipes opprobrij sui, & opprobrium eius conuer-
tetur ei. * Et conuertet faciem suam ad forti- 19
tudinem terræ suæ, & infirmabitur & cadet,
& non inuenietur. * Et surget de radice eius 20
planta regni in præparationem eius transferens,
faciens gloriam regni. Et in diebus illis contere-
tur, & non in facie neque in prælio stabit.
* In præparatione eius spernetur, & nō dedit 21
super eum gloriam regni, & veniet in abundan
tia, & obtinebit regnum in blanditiis.
* Et brachia inundantis deuoluentur à facie 22
eius, & conterentur, & dux fœderis.
* Et à commixtionibus erga eum faciet do- 23
lum, & ascendet & præualebit super eum in
pauca gente.
* Et in abundantia & in pluribus regioni- 24
bus veniet. Et faciet quæ non fecerunt pa-
tres eius, & patres patrum eius prædam, &
spolia & substantiam eis disperget, & super Ae-
gyptum cogitabit cogitationes suas vsque ad
tempus.

7 * καὶ ἀναστήσεται ἐκ τοῦ ἄνθους τῆς ῥίζης αὐτῆς ἐπὶ τῆς ἑ-
τοιμασίας αὐτοῦ, καὶ ἥξει πρὸς τὴν δύναμιν, καὶ εἰσελεύ-
σεται εἰς τὰ ὑποστηρίγματα τοῦ βασιλέως τοῦ Βορρᾶ, καὶ ποιή-
8 σει ἐν αὐτοῖς καὶ κατισχύσει. * καί γε τοὺς θεοὺς αὐτῶν μετὰ
τῶν χωνευτῶν αὐτῶν, πᾶν σκεῦος ἐπιθυμητὸν αὐτῶν ἀργυ-
ρίου καὶ χρυσίου μετὰ αἰχμαλωσίας οἴσει εἰς Αἴγυπτον, καὶ αὐ-
9 τὸς στήσεται ὑπὲρ βασιλέα τοῦ Βορρᾶ. * καὶ εἰσελεύσεται εἰς
τὴν βασιλείαν τοῦ βασιλέως τοῦ νότου, καὶ ἀναστρέψει εἰς τὴν
10 γῆν αὐτοῦ. * καὶ υἱοὶ αὐτοῦ συνάξουσιν ὄχλον δυνάμεων πολ-
λῶν, καὶ εἰσελεύσεται ἐρχόμενος καὶ κατακλύζων, καὶ πα-
ρελεύσεται καὶ καθίεται καὶ προσυμπλακήσεται ἕως τῆς
11 ἰσχύος αὐτοῦ. * καὶ ἀγριανθήσεται ὁ βασιλεὺς τοῦ νότου· καὶ ἐξε-
λεύσεται καὶ πολεμήσει μετὰ τοῦ βασιλέως τοῦ Βορρᾶ, καὶ στήσει
ὄχλον πολύν, καὶ παραδοθήσεται ὁ ὄχλος ἐν χερσὶν αὐτοῦ.
12 * καὶ λήψεται τὸν ὄχλον καὶ ὑψωθήσεται ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ
13 καταβαλεῖ μυριάδας καὶ οὐκ ἀντισχύσει. * καὶ ἐπιστρέψει ὁ
βασιλεὺς τοῦ Βορρᾶ, καὶ ἄξει ὄχλον πολὺν ὑπὲρ τὸν πρό-
τερον, καὶ εἰς τὸ τέλος τῶν καιρῶν ἐπελεύσεται εἰσοδεία ἐν δυ-
14 νάμει μεγάλῃ καὶ ἐν ὑπάρξει πολλῇ. * καὶ ἐν τοῖς καιροῖς
ἐκείνοις πολλοὶ ἐπαναστήσονται ἐπὶ βασιλέα τοῦ νότου. καὶ υἱοὶ
τῶν λοιμῶν τοῦ λαοῦ σου ἐπαρθήσονται τοῦ στῆσαι ὅρασιν καὶ ἀ-
15 σθενήσουσιν. * καὶ εἰσελεύσεται βασιλεὺς τοῦ Βορρᾶ καὶ ἐκχεεῖ
πρόσχωμα, καὶ συλλήψεται πόλεις ὀχυράς. καὶ οἱ βραχίονες
τοῦ βασιλέως τοῦ νότου οὐ στήσονται. καὶ ἀναστήσονται οἱ ἐκλεκτοὶ
16 αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ἰσχὺς τοῦ στῆναι. * καὶ ποιήσει ὁ εἰσπορευό-
μενος πρὸς αὐτὸν κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ. καὶ οὐκ ἔστιν ἑστὼς
κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ. καὶ στήσεται ἐν τῇ γῇ τοῦ σαβὶ καὶ συν-
17 τελεσθήσεται ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. * καὶ τάξει τὸ πρόσωπον αὐ-
τοῦ εἰσελθεῖν ἐν ἰσχύϊ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ καὶ εὐ-
θεῖα πάντα μετ' αὐτοῦ ποιήσει. καὶ θυγατέρα τῶν γυναικῶν
δώσει αὐτῷ τοῦ διαφθεῖραι αὐτήν, καὶ οὐ μὴ παραμείνῃ καὶ
18 οὐκ αὐτῷ ἔσται. * καὶ ἐπιστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὰς
νήσους, καὶ συλλήψεται πολλάς. καὶ καταπαύσει ἄρχοντας ὀ-
νειδισμοῦ αὐτοῦ καὶ ὁ ὀνειδισμὸς αὐτοῦ ἐπιστρέψει αὐτῷ.
19 * καὶ ἐπιστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὴν ἰσχὺν τῆς γῆς
20 αὐτοῦ, καὶ ἀσθενήσει καὶ πεσεῖται καὶ οὐχ εὑρεθήσεται. * καὶ ἀ-
ναστήσεται ἐκ τῆς ῥίζης αὐτοῦ φυτὸν βασιλείας ἐπὶ τὴν ἑτοι-
μασίαν αὐτοῦ παραβιβάζον πράσσον δόξαν βασιλείας.
καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις συντριβήσεται, καὶ οὐκ ἐν προ-
21 σώπῳ οὐδὲ ἐν πολέμῳ στήσεται. * ἐπὶ τὴν ἑτοιμασίαν αὐτοῦ
ἐξουδενωθῇ, καὶ οὐκ ἔδωκεν ἐπ' αὐτὸν δόξαν βασιλείας, καὶ
ἥξει ἐν εὐθηνίᾳ καὶ κατισχύσει βασιλείας ἐν ὀλισθήμασιν.
22 * καὶ βραχίονες τοῦ κατακλύζοντος κατακλυσθήσονται
ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ καὶ συντριβήσονται. καὶ ἡγούμενος διαθή-
23 κης. * καὶ ἀπὸ τῶν συναναμίξεων πρὸς αὐτὸν ποιήσει δόλον,
24 καὶ ἀναβήσεται καὶ ὑπερισχύσει αὐτοῦ ἐν ὀλίγῳ ἔθνει. * καὶ ἐν εὐ-
θηνίᾳ καὶ ἐν πλείοσι χώραις ἥξει. καὶ ποιήσει ἃ οὐκ ἐποίησαν
οἱ πατέρες αὐτοῦ, καὶ οἱ πατέρες τῶν πατέρων αὐτοῦ προνο-
μὴν καὶ σκῦλα καὶ ὕπαρξιν αὐτοῖς διασκορπιεῖ, καὶ ἐπ'
Αἴγυπτον λογιεῖται λογισμοὺς αὐτοῦ ἕως καιροῦ.

25 * ויער כחו ולבבו על מלך הנגב בחיל גדול ומלך
הנגב יתגרה למלחמה בחיל גדול ועצום עד מאד
ולא יעמד כי יחשבו עליו מחשבות:
26 * ואכלי פת בגו ישברוהו וחילו ישטוף ונפלו
חללים רבים:
27 * ושניהם המלכים לבבם למרע ועל שלחן אחד
כזב ידברו ולא תצלח כי עוד קץ למועד:
28 * וישב ארצו ברכוש גדול ולבבו על ברית קדש
ועשה ושב לארצו:
29 * למועד ישוב ובא בנגב ולא תהיה כראשנה
וכאחרונה:
30 * ובאו בו ציים כתים ונכאה ושב וזעם על ברית
קודש ועשה ושב ויבן על עזבי ברית קדש:
31 * וזרעים ממנו יעמדו וחללו המקדש המעוז
והסירו התמיד ונתנו השקוץ משמם:
32 * ומרשיעי ברית יחניף בחלקות ועם ידעי אלהיו
33 יחזקו ועשו: * ומשכילי עם יבינו לרבים ונכשלו
בחרב ובלהבה בשבי ובבזה ימים:
34 * ובהכשלם יעזרו עזר מעט ונלוו עליהם רבים
בחלקלקות:
35 * ומן המשכילים יכשלו לצרוף בהם ולברר
וללבן עד עת קץ כי עוד למועד:
36 * ועשה כרצנו המלך ויתרומם ויתגדל על כל
אל ועל אל אלים ידבר נפלאות והצליח עד כלה
זעם כי נחרצה נעשתה:
37 * ועל אלהי אבתיו לא יבין ועל חמדת נשים
ועל כל אלוה לא יבין כי על כל יתגדל:
38 * ולאלה מעזים על כנו יכבד ולאלוה אשר
לא ידעהו אבתיו יכבד בזהב ובכסף ובאבן יקרה
ובחמדות:
39 * ועשה למבצרי מעזים עם אלוה נכר אשר
הכיר ירבה כבוד והמשילם ברבים ואדמה יחלק
במחיר:
40 * ובעת קץ יתנגח עמו מלך הנגב וישתער עליו
מלך הצפון ברכב ובפרשים ובאניות רבות ובא
בארצות ושטף ועבר:
41 * ובא בארץ הצבי ורבות יכשלו ואלה ימלטו
מידו אדום ומואב וראשית בני עמון:

25 * Et concitabitur fortitudo eius, & cor
E eius aduersum regẽ Austri in exercitu ma-
gno. Et rex Austri prouocabitur ad bellum
multis auxiliis & fortibus nimis, & nõ sta-
bunt; quia inibunt aduersus eum consilia.
26 * Et comedentes panẽ cum eo conterent
illum, exercitusque eius opprimetur, & ca-
27 dent interfecti plurimi. * Duorum quoque
regum cor erit vt malefaciãt, & ad mensam
vnam mendacium loquentur, & non pro-
ficient; quia adhuc finis in aliud tempus.
28 * Et reuertetur in terrã suam cum opibus
multis, & cor eius aduersum testamentum
sanctũ, & faciet, & reuertetur in terrã suam.
29 * Statuto tempore reuertetur, & veniet
ad Austrũ, & non erit priori similis nouissi-
30 mum. * Et venient super eum trieres &
Romani, & percutietur & reuertetur, & in-
dignabitur contra testamẽtum sanctuarij,
& faciet reuerteturque, & cogitabit aduer-
sum eos qui dereliquerũt testamentũ san-
31 ctuarij. * Et brachia ex eo stabunt, & pol-
luent sanctuarium fortitudinis, & auferent
iuge sacrificiũ, & dabunt abominationem in
32 desolationẽ. * Et impij in testamentũ simu-
labunt fraudulenter. Populus autem sciens
33 Deũ suum obtinebit & faciet. * Et docti in
F populo docebunt plurimos, & ruent in gla-
dio & in flãma, & in captiuitate & in rapi-
34 na dierum. * Cumq; corruerint, subleua-
buntur auxilio paruulo, & applicabuntur eis
35 plurimi fraudulẽter. * Et de eruditis ruent,
vt conflentur & eligãtur, & dealbentur vsque
ad tempus præfinitũ; quia adhuc aliud tem-
36 pus erit. * Et faciet iuxta voluntatẽ suam rex,
& leuabitur & magnificabitur aduersus
omnem Deum, & aduersus Deum deorum
loquetur magnifica, & dirigetur, donec com-
pleatur iracundia. perpetrata quippe est de-
37 finitio. * Et Deum patrum suorum non re-
putabit, & erit in concupiscentiis femina-
rum, nec quenquam deorum curabit; quia
38 aduersum vniuersa consurget. * Deum au-
tem Maozim in loco suo venerabitur, &
deum quem ignorauerunt patres eius, colet
auro & argento, & lapide pretioso, rebusque
39 pretiosis. * Et faciet vt muniat Maozim cum
G deo alieno quẽ cognouit, & multiplicabit
gloriã, & dabit eis potestatem in multis, &
40 terrã diuidet gratuitò. * Et in tempore præ-
finito prœliabitur aduersus eũ rex Austri, &
quasi tempestas veniet contra illum rex
Aquilonis in curribus & in equitibus & in
classe magna, & ingredietur terras, & con-
teret & pertransiet.
41 * Et introibit in terram gloriosam, &
multi corruent. Hæ autem solæ saluabun-
tur de manu eius, Edom & Moab, & prin-
cipium filiorum Ammon.

* Et suscitabitur fortitudo eius, & cor eius 25
in regem Austri in virtute magna. Et rex Au-
stri inibit bellum, & in virtute magna & for-
ti valde, & non stabunt; quia cogitabunt contra
eum cogitationes. * Et comedent necessaria 26
eius, & conterent eum. et exercitus dissoluet, et
cadent vulnerati multi.
* Et vtrique reges corda eorum in malū, & 27
in mensa vna mendacia loquentur, & non diri-
getur; quia finis in tempus.
* Et reuertetur in terram suam in substantia 28
multa, et cor eius aduersus testamentū sanctum.
Et faciet, & reuertetur in terram suam.
* Et in tempus reuertetur, & veniet in Au- 29
stro, & non erit sicut prima & vltima.
* Et venient qui in eo, & egredientes Citij 30
& humiliabuntur. Et reuertetur & indigna-
bitur super testamentum sanctum. Et faciet, &
reuertetur, & intelliget contra derelinquentes
testamentum sanctum. * Et brachia ex eo 31
surgent, & polluent sanctuarium imperij, &
transferent continuum sacrificium, & dabunt
abominationem desolatam. * Et iniquè agentes 32
in testamentum inducent in lubricitatibus: &
populus cognoscentes Deum suum, præualebunt,
& faciet. * Et intelligentes populi intelligēt in 33
multa, & infirmabuntur in gladio, & in flam-
ma, & in captiuitate, & in direptione dierum.
* Et cùm infirmati fuerint ipsi, adiuuabuntur 34
auxilio paruo, & adiicientur ad eos multi in lu-
bricitatibus. * Et ab intelligentibus infirma- 35
buntur, vt igne conflentur ipsi, & eligantur, &
reuelentur vsque ad temporis finem; quia adhuc
in tempus. * Et faciet secundum voluntatem 36
suā, & rex exaltabitur et magnificabitur super
omnē deum, & super deum deorum, & loque-
tur superba, & dirigetur donec compleatur ira;
in enim consummationem fit. * Et super omnes 37
deos patrum suorum non intelliget. Et in concu-
piscentiam fœminarū, et super omnem deum non
intelliget; quia super omnes magnificabitur. * Et 38
deum Maozim in loco suo glorificabit. Et Deum
quem non glorificauerunt patres eius, glorifica-
bit in argento & auro & lapide pretioso, & in
concupiscentiis. * Et faciet munitionibus ciui- 39
tatum cum deo alieno quem cognouerit, & mul-
tiplicabit gloriā, & subiiciet eis multos, & ter-
rā diuidet in donis. * Et in tēporis fine confliget 40
cū rege Austri, & congregabitur contra eum rex
Aquilonis in curribus & in equitibus & in
nauibus multis, & ingredietur in terram, &
conteret, & pertransibit. * Et ingredietur in 41
terram optimam, & multi infirmabūtur; & isti
saluabuntur de manu eius, Edom & Moab, &
principatus filiorum Ammon.

25 * καὶ ἐξεγερθήσεται ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ
βασιλέα τοῦ νότου ἐν δυνάμει μεγάλῃ. καὶ ὁ βασιλεὺς τοῦ
νότου συνάψει πόλεμον καὶ ἐν δυνάμει μεγάλῃ καὶ ἰσχυρᾷ
σφόδρα, καὶ οὐ στήσονται. ὅτι λογιοῦνται ἐπ' αὐτὸν λογισμούς.
26 * καὶ φάγονται τὰ δέοντα αὐτοῦ καὶ συντρίψουσιν αὐ-
τόν. καὶ δυνάμεις καταλύσει, καὶ πεσοῦνται τραυματίαι
27 πολλοί. * καὶ ἀμφότεροι οἱ βασιλεῖς αἱ καρδίαι αὐτῶν
εἰς πονηρίαν. καὶ ἐπὶ τραπέζῃ μιᾷ ψευδῆ λαλήσουσιν καὶ
28 οὐ κατευθυνεῖ, ὅτι πέρας εἰς καιρόν. * καὶ ἐπιστρέψει εἰς
τὴν γῆν αὐτοῦ ἐν ὑπάρξει πολλῇ, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ
διαθήκην ἁγίαν. καὶ ποιήσει καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ.
29 * καὶ εἰς τὸν καιρὸν ἐπιστρέψει καὶ ἥξει ἐν τῷ νότῳ, καὶ
30 οὐκ ἔσται ὡς ἡ πρώτη καὶ ἡ ἐσχάτη. * καὶ εἰσελεύσονται οἱ
ἐν αὐτῷ, καὶ οἱ ἐκπορευόμενοι κήτιοι καὶ ταπεινωθήσονται.
καὶ ἐπιστρέψει καὶ θυμωθήσεται ἐπὶ διαθήκην ἁγίαν. καὶ
ποιήσει καὶ ἐπιστρέψει καὶ συνήσεται ἐπὶ τοὺς καταλιπόν-
31 τας διαθήκην ἁγίαν. * καὶ βραχίονες ἐξ αὐτοῦ ἀνα-
στήσονται. καὶ βεβηλώσουσιν τὸ ἁγίασμα τῆς δυναστείας. καὶ
μεταστήσουσιν τὸν ἐνδελεχισμόν, καὶ δώσουσι βδέλυγμα
32 ἠφανισμένον. * καὶ οἱ ἀνομοῦντες διαθήκην ἐπάξουσιν
ἐν ὀλισθήμασιν, καὶ λαὸς γινώσκοντες θεὸν αὐτοῦ, κατισχύ-
33 σουσιν καὶ ποιήσουσιν. * καὶ οἱ συνετοὶ τοῦ λαοῦ συνή-
σουσιν εἰς πολλά, καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν ῥομφαίᾳ καὶ ἐν φλο-
γὶ καὶ ἐν αἰχμαλωσίᾳ καὶ ἐν διαρπαγῇ ἡμερῶν.
34 * καὶ ἐν τῷ ἀσθενῆσαι αὐτοὺς βοηθήσονται βοήθειαν
μικράν, καὶ προστεθήσονται ἐπ' αὐτοὺς πολλοὶ ἐν ὀλισθήμασιν.
35 * καὶ ἀπὸ τῶν συνιέντων ἀσθενήσουσιν, τοῦ πυρῶσαι αὐ-
τοὺς καὶ τοῦ ἐκλέξασθαι καὶ τοῦ ἀποκαλυφθῆναι ἕως και-
35 ροῦ πέρας, ὅτι ἔτι εἰς καιρόν. * καὶ ποιήσει κατὰ τὸ θέλη-
μα αὐτοῦ, καὶ ὁ βασιλεὺς ὑψωθήσεται καὶ μεγαλυνθήσεται
ἐπὶ πάντα θεὸν καὶ ἐπὶ θεὸν τῶν θεῶν, καὶ λαλήσει ὑπέρογκα
καὶ κατευθυνεῖ μέχρις οὗ συντελεσθῇ ὀργή, εἰς γὰρ συν-
37 τέλειαν γίνεται. * καὶ ἐπὶ πάντας θεοὺς τῶν πατέρων
αὐτοῦ οὐ συνήσει. καὶ ἐπὶ ἐπιθυμίαν γυναικῶν καὶ ἐπὶ
πάντα θεὸν οὐ συνήσει ὅτι ἐπὶ πάντας μεγαλυνθήσεται.
38 * καὶ θεὸν μαωζεὶν ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτοῦ δοξάσει. καὶ
θεὸν ὃν οὐκ ἐδόξασαν οἱ πατέρες αὐτοῦ δοξάσει ἐν ἀργυ-
ρίῳ καὶ χρυσίῳ καὶ λίθῳ τιμίῳ καὶ ἐν ἐπιθυμήμασιν.
39 * καὶ ποιήσει τοῖς ὀχυρώμασιν τῶν πόλεων μετὰ θεοῦ
ἀλλοτρίου οὗ ἐὰν ἐπιγνῷ, καὶ πληθυνεῖ δόξαν καὶ ὑπο-
τάξει αὐτοῖς πολλούς, καὶ γῆν διελεῖ ἐν δώροις.
40 * καὶ ἐν καιροῦ πέρατι συγκερατισθήσεται μετὰ
τοῦ βασιλέως τοῦ νότου, καὶ συναχθήσεται ἐπ' αὐτὸν
βασιλεὺς τοῦ βορρᾶ ἐν ἅρμασιν καὶ ἐν ἱππεῦσιν καὶ ἐν
ναυσὶ πολλαῖς, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὴν γῆν καὶ συντρί-
ψει, καὶ παρελεύσεται.
41 * καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὴν γῆν τοῦ σαβεί, καὶ πολλοὶ
ἀσθενήσουσιν, καὶ οὗτοι διασωθήσονται ἐκ χειρὸς αὐτοῦ ἐδὼμ
καὶ μωὰβ καὶ ἀρχὴ υἱῶν ἀμμών.

42 * וְיִשְׁלַח יָדוֹ בַּאֲרָצוֹת וְאֶרֶץ מִצְרַיִם לֹא תִהְיֶה
לִפְלֵיטָה׃
43 * וּמָשַׁל בְּמִכְמַנֵּי הַזָּהָב וְהַכֶּסֶף וּבְכֹל חֲמֻדוֹת
מִצְרָיִם וְלֻבִים וְכֻשִׁים בְּמִצְעָדָיו׃
44 * וּשְׁמֻעוֹת יְבַהֲלֻהוּ מִמִּזְרָח וּמִצָּפוֹן וְיָצָא בְּחֵמָא
גְדֹלָה לְהַשְׁמִיד וּלְהַחֲרִים רַבִּים׃
45 * וְיִטַּע אָהֳלֵי אַפַּדְנוֹ בֵּין יַמִּים לְהַר־צְבִי־קֹדֶשׁ וּבָא
עַד־קִצּוֹ וְאֵין עוֹזֵר לוֹ׃

יב

1 * וּבָעֵת הַהִיא יַעֲמֹד מִיכָאֵל הַשַּׂר הַגָּדוֹל הָעֹמֵד
עַל־בְּנֵי עַמֶּךָ וְהָיְתָה עֵת צָרָה אֲשֶׁר לֹא־נִהְיְתָה
מִהְיוֹת גּוֹי עַד הָעֵת הַהִיא וּבָעֵת הַהִיא יִמָּלֵט עַמְּךָ
כָּל־הַנִּמְצָא כָּתוּב בַּסֵּפֶר׃
2 * וְרַבִּים מִיְּשֵׁנֵי אַדְמַת־עָפָר יָקִיצוּ אֵלֶּה לְחַיֵּי עוֹלָם
וְאֵלֶּה לַחֲרָפוֹת לְדִרְאוֹן עוֹלָם׃
3 * וְהַמַּשְׂכִּלִים יַזְהִרוּ כְּזֹהַר הָרָקִיעַ וּמַצְדִּיקֵי
הָרַבִּים כַּכּוֹכָבִים לְעוֹלָם וָעֶד׃
4 * וְאַתָּה דָנִיֵּאל סְתֹם הַדְּבָרִים וַחֲתֹם הַסֵּפֶר עַד־
עֵת קֵץ יְשֹׁטְטוּ רַבִּים וְתִרְבֶּה הַדָּעַת׃
5 * וְרָאִיתִי אֲנִי דָנִיֵּאל וְהִנֵּה שְׁנַיִם אֲחֵרִים עֹמְדִים
אֶחָד הֵנָּה לִשְׂפַת הַיְאֹר וְאֶחָד הֵנָּה לִשְׂפַת הַיְאֹר׃
6 * וַיֹּאמֶר לָאִישׁ לְבוּשׁ הַבַּדִּים אֲשֶׁר מִמַּעַל לְמֵימֵי
הַיְאֹר עַד־מָתַי קֵץ הַפְּלָאוֹת׃
7 * וָאֶשְׁמַע אֶת־הָאִישׁ לְבוּשׁ הַבַּדִּים אֲשֶׁר מִמַּעַל
לְמֵימֵי הַיְאֹר וַיָּרֶם יְמִינוֹ וּשְׂמֹאלוֹ אֶל־הַשָּׁמַיִם
וַיִּשָּׁבַע בְּחֵי הָעוֹלָם כִּי לְמוֹעֵד מוֹעֲדִים וָחֵצִי וּכְכַלּוֹת
נַפֵּץ יַד־עַם־קֹדֶשׁ תִּכְלֶינָה כָל־אֵלֶּה׃
8 * וַאֲנִי שָׁמַעְתִּי וְלֹא אָבִין וָאֹמְרָה אֲדֹנִי מָה
אַחֲרִית אֵלֶּה׃
9 * וַיֹּאמֶר לֵךְ דָּנִיֵּאל כִּי־סְתֻמִים וַחֲתֻמִים הַדְּבָרִים
עַד־עֵת קֵץ׃
10 * יִתְבָּרְרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצָּרְפוּ רַבִּים וְהִרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים
וְלֹא יָבִינוּ כָּל־רְשָׁעִים וְהַמַּשְׂכִּלִים יָבִינוּ׃
11 * וּמֵעֵת הוּסַר הַתָּמִיד וְלָתֵת שִׁקּוּץ שֹׁמֵם יָמִים
אֶלֶף מָאתַיִם וְתִשְׁעִים׃
12 * אַשְׁרֵי הַמְחַכֶּה וְיַגִּיעַ לְיָמִים אֶלֶף שְׁלֹשׁ מֵאוֹת
שְׁלֹשִׁים וַחֲמִשָּׁה׃
13 * וְאַתָּה לֵךְ לַקֵּץ וְתָנוּחַ וְתַעֲמֹד לְגֹרָלְךָ לְקֵץ הַיָּמִין׃

42 * Et mittet manũ ſuam in terras, & terra
43 Ægypti non effugiet. * Et dominabitur
theſaurorum auri & argẽti, & in omnibus
pretioſis Ægypti. Per Libyam quoque &
44 Æthiopiam tranſibit. * Et fama turba-
bit eum ab Oriente & ab Aquilone, & ve-
niet in multitudine magna, vt conterat &
45 interficiat plurimos. * Et figet taberna-
culum ſuum Apadno inter duo maria ſu-
per montem inclytum & ſanctum, & ve-
niet vſque ad ſummitatem eius, & nemo
auxiliabitur ei.

CAP. XII.

1 IN tempore autẽ illo conſurget Michael
A princeps magnus, qui ſtat pro filiis po-
puli tui, & veniet tempus quale nõ fuit ab
eo, ex quo gentes eſſe cœperunt vſque ad
tempus illud. Et in tempore illo ſaluabitur
populus tuus, omnis qui inuentus fuerit
ſcriptus in libro.
2 * Et multi de his qui dormiunt in terræ
puluere, euigilabũt, alij in vitam æternam,
alij in op probrium vt videant ſemper.
3 * Qui autẽ docti fuerint, fulgebunt quaſi
B ſplendor firmamenti; & qui ad iuſtitiam
erudiunt multos, quaſi ſtellæ in perpetuas
æternitates.
4 * Tu autem Daniel claude ſermones, &
ſigna librum vſque ad tempus ſtatutũ. Plu-
rimi pertranſibunt, & multiplex erit ſcien-
5 tia. * Et vidi ego Daniel; & ecce quaſi duo
alij ſtabant, vnus hinc ſuper ripã fluminis,
& alius inde ex altera ripa fluminis.
6 * Et dixit viro qui erat indutus lineis, qui
ſtabat ſuper aquas fluminis: Vſquequo fi-
nis horum mirabilium?
7 * Et audiui virũ qui indutus erat lineis,
C qui ſtabat ſuper aquas fluminis, cùm ele-
uaſſet dextram & ſiniſtram ſuam in cœlũ,
& iuraſſet per viuentem in æternum, quia
in tempus & tempora & dimidium tem-
poris. Et cùm completa fuerit diſperſio ma-
nus populi ſancti, complebuntur vniuerſa
8 hæc. * Et ego audiui & non intellexi. Et
dixi: Domine mi quid erit poſt hæc?
9 * Et ait: Vade Daniel, quia clauſi ſunt ſi-
gnatique ſermones, vſque ad præfinitũ tem-
10 pus. * Eligentur & dealbabuntur, & quaſi
D ignis probabuntur multi. Et impiè agent
impij, neque intelligent omnes impij. Por-
11 rò docti intelligent. * Et à tempore cùm
ablatum fuerit iuge ſacrificium, & poſita
fuerit abominatio in deſolationem, dies
mille ducenti nonaginta.
12 * Beatus qui expectat & peruenit vſque
ad dies mille trecentos triginta quinque.
13 * Tu autẽ Daniel vade ad præfinitum,
& requieſces & ſtabis in ſorte tua in fine
dierum.

*Et extendet manum ſuam ſuper terram,et 42
terra Aegypti non erit in ſalutem.
*Et dominabitur in abſconditis auri & ar- 43
genti,& in omnibus deſiderabilibus Aegypti,et
Libum & Aethiopum in munitionibus eorum.
*Et auditus turbabunt eum ex Oriente, & 44
ab Aquilone. Et veniet in furore multo vt de-
leat & anathematizet multos.
*Et figet tabernaculum ſuum Aphadpno in- 45
ter maria ſuper montem Sabi ſanctũ. Et veniet
vſque ad ſummitatem eius, & non erit qui li-
beret eum.

CAP. XII.

ET in tempore illo conſurget Michael princeps 1
magnus qui ſtetit ſuper filios populi tui. Et
erit tempus tribulationis,qualis non fuit ex quo
facta eſt gens in terra,vſque ad tempus illud. Et
in tempore illo ſaluabitur populus tuus omnis,
qui inuentus eſt ſcriptus in libro.
*Et multi dormientium ex terræ puluere 2
exurgent,hi in vitam æternam,& hi in oppro-
brium & confuſionem æternam.
*Et intelligentes fulgebũt quaſi ſplendor fir- 3
mamenti,& à iuſtis multis quaſi ſtellæ in ſecu-
la, & vltrà.
*Et tu Daniel claude ſermones,& ſigna li- 4
brum vſque ad tẽpus conſummationis donec do-
ceantur multi,& multiplicetur ſcientia.
*Et vidi ego Daniel, & ecce duo alij ſtete- 5
rant,vnus hinc labij fluminis, & vnus inde la-
bij fluminis.
*Et dixi viro induto lineis qui erat ſuper a- 6
quam fluminis : Vſquequo finis eorum quæ di-
xiſti mirabilium?
*Et audiui virum indutum lineis qui erat 7
ſuper aquam fluminis;& eleuauit dexterã ſuam
& ſiniſtram ſuam in cælum, & iurauit viuenti
in ſeculum;quia in tempus & tempora dimidiũ
temporis,cùm impleta fuerit diſperſio manus po
puli ſanctificati,cognoſcent omnia iſta.
*Et ego audiui, & non intellexi. Et dixi : 8
Domine quid extrema horum?
*Et dixit : Veni Daniel,quia clauſi & ſi- 9
gnati ſermones vſque ad temporis finem.
*Eligentur & dealbabuntur, & igne pro- 10
babuntur multi,& iniquè agent iniqui,& non
intelligent omnes iniqui,& intelligentes intelli-
gent. *Et à tempore mutationis continuita- 11
tis, & vt data fuerit abominatio deſolationis
dies mille ducenti nonaginta.
*Beatus qui expectat & peruenit in dies 12
mille trecentos triginta quinque.
*Et tu Daniel veni in complementum con- 13
ſummationis. & requieſces & ſurges in ſorte
tua in conſummationem dierum.

42 *καὶ ἐκτενεῖ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ γῆ
αἰγύπτου οὐκ ἔσται εἰς σωτηρίαν.
43 *καὶ κυριεύσει ἐν τοῖς ἀποκρύφοις τοῦ χρυσίου καὶ τοῦ
ἀργυρίου καὶ ἐν πᾶσι ἐπιθυμητοῖς αἰγύπτου καὶ λιβύων
καὶ αἰθιόπων ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν αὐτῶν.
44 *καὶ ἀκοαὶ ταράξουσιν αὐτὸν ἐξ ἀνατολῶν καὶ ἀπὸ
βορρᾶ· καὶ ἥξει ἐν θυμῷ πολλῷ τοῦ ἀφανίσαι καὶ τοῦ
ἀναθεματίσαι πολλούς.
45 *καὶ πήξει τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἀφαδανῷ ἀναμέσον τῶν
θαλασσῶν ἐπ᾽ ὄρος σαβεὶ ἅγιον. καὶ ἥξει ἕως τῆς ἄκρας
αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ῥυόμενος αὐτόν.

ιβ´

1 *Καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀναστήσεται μιχαὴλ ὁ ἄρ-
χων ὁ μέγας ὁ ἑστηκὼς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τοῦ λαοῦ σου. καὶ ἔσται και-
ρὸς θλίψεως, οἵα οὐ γέγονεν ἀφ᾽ οὗ γεγένηται ἔθνος ἐπὶ τῆς
γῆς, ἕως τοῦ καιροῦ ἐκείνου. καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ σωθήσεται
ὁ λαός σου πᾶς, ὁ εὑρεθεὶς γεγραμμένος ἐν τῇ βίβλῳ.
2 *καὶ πολλοὶ τῶν καθευδόντων ἐκ γῆς χώματος ἐξε-
γερθήσονται οὗτοι εἰς ζωὴν αἰώνιον, καὶ οὗτοι εἰς ὀνειδισμὸν καὶ
3 αἰσχύνην αἰώνιον. *καὶ οἱ συνιέντες ἐκλάμψουσιν ὡς ἡ
λαμπρότης τοῦ στερεώματος καὶ ἀπὸ τῶν δικαίων τῶν πολ-
λῶν ὡς οἱ ἀστέρες εἰς τοὺς αἰῶνας καὶ ἔτι.
4 *καὶ σὺ δανιὴλ ἔμφραξον τοὺς λόγους καὶ σφράγισον
τὸ βιβλίον ἕως καιροῦ συντελείας ἕως διδαχθῶσι πολ-
λοὶ καὶ πληθυνθῇ ἡ γνῶσις.
5 *καὶ εἶδον ἐγὼ δανιήλ, καὶ ἰδοὺ δύο ἕτεροι εἱστήκεισαν·
εἷς ἐντεῦθεν τοῦ χείλους τοῦ ποταμοῦ, καὶ εἷς ἐντεῦθεν τοῦ
χείλους τοῦ ποταμοῦ.
6 *καὶ εἶπον τῷ ἀνδρὶ τῷ ἐνδεδυμένῳ τὸ βαδδεὶν ὃς ἦν
ἐπάνω τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ, ἕως πότε τὸ πέρας ὧν εἴρη-
7 κας τῶν θαυμασίων; *καὶ ἤκουσα τοῦ ἀνδρὸς τοῦ ἐν-
δεδυμένου τὸ βαδδεὶν ὃς ἦν ἐπάνω τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ.
καὶ ὕψωσε τὴν δεξιὰν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀριστερὰν αὐτοῦ εἰς
τὸν οὐρανόν, καὶ ὤμοσε τῷ ζῶντι τὸν αἰῶνα, ὅτι εἰς καιρὸν καὶ
καιροὺς ἥμισυ καιροῦ, ἐν τῷ συντελεσθῆναι διασκορπισμὸν
χειρὸς λαοῦ ἡγιασμένου, γνώσονται πάντα ταῦτα.
8 *καὶ ἐγὼ ἤκουσα καὶ οὐ συνῆκα. καὶ εἶπα, κύριε τί τὰ
9 ἔσχατα τούτων; *καὶ εἶπεν, δεῦρο δανιήλ, ὅτι ἐμπε-
φραγμένοι καὶ ἐσφραγισμένοι οἱ λόγοι ἕως καιροῦ
10 πέρας. *ἐκλεγῶσι καὶ ἐκλευκανθῶσι καὶ πυρωθῶσι
πολλοί, καὶ ἀνομήσωσιν ἄνομοι, καὶ οὐ συνήσουσι πάντες
ἄνομοι καὶ οἱ νοήμονες συνήσουσιν.
11 *καὶ ἀπὸ καιροῦ παραλλάξεως τοῦ ἐνδελεχισμοῦ, καὶ τοῦ
δοθῆναι βδέλυγμα ἐρημώσεως ἡμέραι χίλιαι διακόσιαι
12 ἐννενήκοντα. *μακάριος ὁ ὑπομένων καὶ φθάσας εἰς
ἡμέρας χιλίας τριακοσίας τριακονταπέντε.
13 *καὶ σὺ δανιὴλ δεῦρο εἰς ἀναπλήρωσιν συντε-
λείας. καὶ ἀναπαύσῃ καὶ ἀναστήσῃ εἰς τὸν κλῆρόν σου εἰς
συντέλειαν ἡμερῶν.

CAP. XIII.

ET erat vir habitans in Baby- 1
lone, & nomen ei Ioachim.
* Et accepit vxorem cui nomē 2
Susanna filia Helchiæ, pulchrā val
de, & timentem Dominū. * Et 3
parentes eius iusti, & docuerunt
filiā suā secundū legē Moysi. * Et 4
erat Ioachim diues valde, & erat
ipsi hortus vicinus domui eius, et
ad eū cōgregabātur Iudæi, eo quòd
esset ipse honorabilior omnibus.
* Et designati sunt duo seniores 5
ex populo iudices in anno illo, de
quibus locutus est Dominus, Quia
egressa est iniquitas ex Babylone à
senioribus iudicibus qui videbātur
gubernare populū. * Isti expecta- 6
bant in domo Ioachim, & venie-
bant ad eos omnes litigātes. * Et 7
factum est quando recedebat popu
lus medio die, ingrediebatur Su-
sanna, & deambulabat in horto
viri sui. * Et videbant eam duo 8
seniores quotidie ingredientē &
deambulantē, & facti sunt in con
cupiscentia eius. * Et peruerte- 9
runt suū sensum, & declinauerūt
oculos suos, vt nō respicerēt in cæ-
lum, neque recordarentur iudicio-
rum iustorū. * Et erant ambo cō 10
puncti circa eā, & nō annunciaue-
runt adinuicem dolorē suū. * Quia 11
erubescebāt annunciare cōcupiscē-
tiā suā, quòd volebāt cōmisceri ei.
* Et obseruabant diligēter quo- 12
tidie videre illā, & dixerunt alter
alteri.
* Eamus in domum, quia pran 13
dij hora est. * Et egressi di- 14
scesserūt ad inuicē, & reuersi ve-
nerunt in idipsum, & sciscitantes
ad inuicē causam, confessi sunt ad
inuicē concupiscentiā suā, & tunc
cōmuniter constituerunt tempus
quādo ipsam possint inuenire solā.
* Et factum est cùm obseruarēt 15
ipsi diem aptū, ingressa est Susan-
na sicut heri & tertia die, cum
duabus solis puellis, & deside-
rauit lauari in horto.
* Quia æstus erat, & non erat 16
vllus ibi; præterquam duo senio-
res absconditi & obseruantes
eam.

ιγ´

1 Καὶ ἦν ἀνὴρ οἰκῶν ἐν Βαβυλῶνι, καὶ ὄνο
2 μα αὐτῷ Ἰωακείμ. * καὶ ἔλαβεν γυναῖκα
ᾗ ὄνομα Σωσάννα θυγάτηρ Χελκίου, κα-
λὴν σφόδρα καὶ φοβουμένην τὸν κύριον.
3 * καὶ οἱ γονεῖς αὐτῆς δίκαιοι, καὶ ἐδίδαξαν
τὴν θυγατέρα αὐτῶν κατὰ τὸν νόμον Μωυσῆ.
4 * καὶ ἦν Ἰωακεὶμ πλούσιος σφόδρα καὶ ἦν
αὐτῷ παράδεισος γειτνιῶν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. καὶ
πρὸς αὐτὸν συνήγοντο οἱ Ἰουδαῖοι διὰ τὸ εἶ-
5 ναι αὐτὸν ἐνδοξότερον πάντων. * καὶ ἀπε-
δείχθησαν δύο πρεσβύτεροι ἐκ τοῦ λαοῦ
κριταὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ περὶ ὧν ἐ-
λάλησεν ὁ δεσπότης. ὅτι ἐξῆλθεν ἀνομία
ἐκ Βαβυλῶνος ἐκ πρεσβυτέρων κριτῶν
6 οἳ ἐδόκουν κυβερνᾶν τὸν λαόν. * οὗτοι προσ-
εκαρτέρουν ἐν τῇ οἰκίᾳ Ἰωακεὶμ καὶ ἤρ-
χοντο πρὸς αὐτοὺς πάντες οἱ κρινόμενοι.
7 * καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἀπέτρεχεν ὁ λαὸς
μέσον ἡμέρας, εἰσεπορεύετο Σωσάννα καὶ
περιεπάτει ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ ἀνδρὸς
8 αὐτῆς. * καὶ ἐθεώρουν αὐτὴν οἱ δύο πρε-
σβύτεροι καθημέραν εἰσπορευομένην
καὶ περιπατοῦσαν. καὶ ἐγένοντο ἐν ἐπιθυ-
9 μίᾳ αὐτῆς. * καὶ διέστρεψαν τὸν ἑαυτῶν
νοῦν. καὶ ἐξέκλιναν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐ-
τῶν τοῦ μὴ βλέπειν εἰς τὸν οὐρανόν, μηδὲ
10 μνημονεύειν κριμάτων δικαίων. * καὶ ἦσαν
ἀμφότεροι κατανενυγμένοι περὶ αὐτῆς.
καὶ οὐκ ἀπήγγελλον ἀλλήλοις τὴν ὀδύ-
11 νην αὐτῶν. * ὅτι ᾐσχύνοντο ἀπαγγεῖλαι
τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν, ὅτι ἤθελον συγγενέ-
12 σθαι αὐτῇ. * καὶ παρετηροῦσαν φιλοτί-
μως καθημέραν ὁρᾶν αὐτήν. καὶ εἶπαν
13 ἕτερος τῷ ἑτέρῳ· * πορευθῶμεν δὴ εἰς οἶ-
14 κον, ὅτι ἀρίστου ὥρα ἐστίν. * καὶ ἐξελθόντες
διεχωρίσθησαν ἀπ᾽ ἀλλήλων, καὶ ἀνα-
κάμψαντες ἦλθον ἐπὶ τὸ αὐτό. καὶ ἀνε-
τάζοντες ἀλλήλους τὴν αἰτίαν ὡμολό-
γησαν ἀλλήλοις τὴν ἐπιθυμίαν αὐτῶν.
καὶ τότε κοινῇ συνελάξαντο καιρὸν ὅτε αὐ-
15 τὴν δυνήσονται εὑρεῖν μόνην. * καὶ ἐγένετο
ἐν τῷ παρατηρεῖν αὐτοὺς ἡμέραν εὔθετον,
εἰσῆλθεν ἡ Σωσάννα καθὼς χθὲς καὶ
τρίτης ἡμέρας μετὰ δύο μόνων κορα-
σίων, καὶ ἐπεθύμησεν λούσασθαι ἐν τῷ πα-
16 ραδείσῳ. * ὅτι καῦμα ἦν. καὶ οὐκ ἦν οὐδεὶς
ἐκεῖ, πλὴν οἱ δύο πρεσβύτεροι ἐγκε-
κρυμμένοι καὶ παρατηροῦντες αὐτήν.

Hucusque Danielē in Hebræo volumine legimꝰ, et cætera quæ sequūtur vsq; ad finē libri, de Theodotionis editione translata sunt.

CAP. XIII.

1 ET erat vir habitās in Baby
A lone, & nomen eius Ioa-
2 chim. *Et accepit vxorē nomi
ne Susannā filiā Helchiæ pul
chrā nimis & timentē Deum.
3 * Parentes enim illius cùm
essent iusti erudierūt filiā suam
4 secūdū legē Moysi. * Erat au-
tē Ioachim diues valde, & erat
ei pomeriū vicinū domui suæ,
& ad ipsum cōfluebāt Iudæi, eo
quòd esset honorabilior om-
5 niū. * Et constituti sunt duo
senes iudices in illo anno: de
quibus locutus est Dñs, Quia
egressa est iniquitas de Babylo
ne à senioribus iudicibus, qui
6 videbātur regere populū. * Isti
frequentabāt domū Ioachim,
& veniebant ad eū omnes qui
7 habebāt iudicia. * Cùm autē
populus reuertisset per meri-
diē ingrediebatur Susanna, &
deambulabat in pomœrio viri
8 sui. * Et videbant eam senes
quotidie ingredientē & deam-
bulantē, & exarserunt in cōcu-
9 piscētiā eius: * Et euerterunt
sensum suū, & declinauerunt
oculos suos vt nō viderēt cœlū,
neq; recordarētur iudiciorū iu-
10 storū. * Erāt ergo ambo vul-
B nerati amore eius, nec indica-
uerūt sibi vicissim dolorē suū.
11 * Erubescebāt enim indicare
sibi cōcupiscentiā suā volētes
12 cōcūbere cū ea. * Et obserua-
bāt quotidie sollicitius videre
13 eā. Dixitq; alter ad alterū: * Ea-
mus domū; quia hora prandij
14 est. * Et egressi recesserūt à se.
Cunq; reuertissent venerūt in
vnū: & sciscitātes ad inuicē cau
sam, cōfessi sunt cōcupiscentiā
suā. Et tūc in cōmune statuerūt
tēpus, quādo eā possent inue-
15 nire solā. * Factū est autē cùm
obseruarēt diē aptum, ingressa
est aliquando sicut heri & nu-
diustertius cū duabꝰ solis puel
lis, voluitq; lauari in pomerio.
16 * Æstus quippe erat & nō erat
ibi quisquā præter duos senes
absconditos, & cōtēplantes eā.

* Dixit ergo puellis: Afferte 17
mihi oleum & smigmata, &
ostia pomœrij claudite vt la-
uer. * Et fecerunt sicut præ- 18
ceperat, clauseruntq; ostia po-
mœrij, & egressæ sunt per po-
sticû vt afferrent quæ iusserat.
nesciebátque senes intus esse
absconditos. * Cùm autem 19
essent egressæ puellæ, surrexe- C
runt duo senes, & accurrerunt
ad eam, & dixerunt:
* Ecce ostia pomœrij clausa 20
sunt, & nemo nos videt, & in
concupiscétia tui sumus. Quá-
obrem assentire nobis, & com
miscere nobiscum. * Quòd 21
si nolueris, dicemus contra te
testimonium, quòd fuerit tecû
iuuenis, & ob hanc causam e-
miseris puellas à te. * Inge- 22
muit Susanna, & ait: Angustiæ
sunt mihi vndique. Si enim
hoc egero, mors mihi est; si au-
tem non egero, non effugiam
manus vestras. * Sed melius 23
est mihi absque opere incidere
in manus hominû, quàm pec-
care in conspectu Domini.
* Et exclamauit voce magna 24
Susanna. Exclamauerunt autê
& senes aduersus eam. * Et cu- 25
currit vnus ad ostia pomœrij,
& aperuit. * Cùm ergo au- 26
dissent clamorê famuli domus
in pomœrio, irruerunt per po-
sticû, vt viderent quidnâ esset.
* Postquam autem senes lo- 27
cuti sunt, erubuerunt serui ve-
hementer; quia nunquam di-
ctus fuerat sermo huiuscemo-
di de Susanna. * Et facta est 28
dies crastina. Cumque venisset
populus ad Ioachim virû eius,
venerût & duo presbyteri ple-
ni iniqua cogitatione aduersus
Susannam, vt interficerent eâ.
* Et dixerunt coram popu- 29
lo: Mittite ad Susannam filiam D
Helchiæ, vxorem Ioachim. Et
statim miserunt.
* Et venit cum parentibus 30
& filiis & vniuersis cognatis
suis. * Porrò Susanna erat 31
delicata nimis, & pulchra fa-
cie. * At iniqui illi iusserunt 32
vt discooperiretur; erat enim
cooperta, vt vel sic satiarentur
decore eius.

* καὶ εἶπεν τοῖς κορασίοις αὐτῆς, ἐνέγ- 17
κατε δή μοι ἔλαιον καὶ σμῆγμα, καὶ τὰς
θύρας τοῦ παραδείσου κλείσατε ὅπως
λούσωμαι. * καὶ ἐποίησαν καθὼς εἶπεν, 18
καὶ ἀπέκλεισαν τὰς θύρας τοῦ παραδεί-
σου, καὶ ἐξῆλθον κατὰ τὰς πλαγίας θύ-
ρας ἐνέγκαι τὰ προστεταγμένα αὐταῖς.
καὶ οὐκ εἶδον τοὺς πρεσβυτέρους, ὅτι ἦσαν
κεκρυμμένοι. * καὶ ἐγένετο ὡς ἐξῆλθον 19
τὰ κοράσια, ἀνέστησαν οἱ δύο πρεσβύτε-
ροι καὶ ἐπέδραμον αὐτῇ, καὶ εἶπαν. * ἰδοὺ 20
αἱ θύραι τοῦ παραδείσου κέκλεινται καὶ οὐ-
δεὶς θεωρεῖ ἡμᾶς, καὶ ἐν ἐπιθυμίᾳ σου
ἐσμέν, διὸ συγκατάθου ἡμῖν. * καὶ γενοῦ 21
μεθ' ἡμῶν. εἰ δὲ μὴ καταμαρτυρήσομέν
σου, ὅτι ἦν μετὰ σοῦ νεανίσκος, καὶ διὰ τοῦτο
ἐξαπέστειλας τὰ κοράσια ἀπὸ σοῦ. * καὶ 22
ἀνεστέναξεν Σωσάννα καὶ εἶπεν. στενά
μοι πάντοθεν. ἐάν τε γὰρ τοῦτο πράξω, θά-
νατός μοι ἐστίν. ἐάν τε μὴ πράξω, οὐκ ἐκ-
φεύξομαι τὰς χεῖρας ὑμῶν. * αἱρετόν 23
μοι ἐστὶν μὴ πράξασαν ἐμπεσεῖν εἰς τὰς
χεῖρας ὑμῶν, ἢ ἁμαρτεῖν ἐνώπιον κυρίου.
* καὶ ἀνεβόησεν φωνῇ μεγάλῃ Σωσάν- 24
να. ἐβόησαν δὲ καὶ οἱ δύο πρεσβύτεροι
κατέναντι αὐτῆς. * καὶ δραμὼν ὁ εἷς ἤνοι- 25
ξεν τὰς θύρας τοῦ παραδείσου. * ὡς δὲ ἤ- 26
κουσαν τὴν κραυγὴν ἐν τῷ παραδείσῳ
οἱ ἐκ τῆς οἰκίας, εἰσεπήδησαν διὰ τῆς
πλαγίας θύρας ἰδεῖν τί τὸ συμβεβηκὸς
αὐτῇ. * ἡνίκα δὲ εἶπον οἱ πρεσβύτεροι 27
τοὺς λόγους αὐτῶν, κατῃσχύνθησαν οἱ δοῦ-
λοι σφόδρα, ὅτι πώποτε οὐκ ἐρρέθη λό-
γος τοιοῦτος περὶ Σωσάννης. * καὶ ἐγένετο 28
τῇ ἐπαύριον ὡς συνῆλθεν ὁ λαὸς πρὸς
τὸν ἄνδρα αὐτῆς Ἰωακείμ, ἦλθον οἱ δύο
πρεσβύτεροι πλήρεις τῆς ἀνόμου ἐννοίας
κατὰ Σωσάννης τοῦ θανατῶσαι αὐτήν.
* καὶ εἶπαν ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ· 29
ἀποστείλατε ἐπὶ Σωσάνναν θυγατέρα
Χελκίου ἥ ἐστιν γυνὴ Ἰωακείμ. οἱ δὲ ἀπέ-
στειλαν. * καὶ ἦλθεν αὐτὴ καὶ οἱ γονεῖς 30
αὐτῆς καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ πάντες
οἱ συγγενεῖς αὐτῆς. * ἡ δὲ Σωσάννα ἦν 31
τρυφερὰ σφόδρα καὶ καλὴ τῷ εἴδει.
* οἱ δὲ παράνομοι ἐκέλευσαν ἀ- 32
νακαλυφθῆναι αὐτήν, ἦν γὰρ κατα-
κεκαλυμμένη, ὅπως ἐμπλησθῶσιν τοῦ
κάλλοις αὐτῆς.

17 * Et dixit puellis suis: Afferte
iam mihi oleum & smigma, &
ostia horti claudite vt lauer.
18 * Et fecerunt sicut dixit, &
clauserunt ostia horti, & egressæ
sunt per obliquas portas, vt af-
ferrent præcepta eis. Et non vi-
derunt seniores; quia erant ab-
sconditi.
19 * Et factum est vt egressæ sunt
puellæ, surrexerunt duo seniores,
& accurrerunt ei, & dixerunt:
20 * Ecce ostia horti clausa sunt,
& nemo videt nos; & in concu-
piscentia tui sumus; ideo concûbe
nobiscum.
21 * Et esto nobiscum. Alioquin te-
stificabimur contra te, quia erat
tecum iuuenis, & propterea emi-
sisti puellas à te.
22 * Et ingemuit Susanna, et ait:
Angustiæ mihi vndique; siue enim
hoc fecero, mors mihi est; siue nô fe
cero, non effugiam manus vestras.
23 * Eligibilius mihi est, nô facien-
tem incidere in manus vestras,
quâ peccare in conspectu Domini.
24 * Et exclamauit voce magna Su-
sanna. Clamauerunt autê & duo
seniores aduersus eam.
25 * Et currens vnus aperuit por
tas horti.
26 * Vt autem audierunt clamorê
in horto qui ex domo, insilierût per
obliquam portam, vt viderêt quid
quod acciderat ei.
27 * Quando autem dixerunt se-
niores verba sua, erubuerût serui
valde; quia vnquam non dictus
est sermo talis de Susanna.
28 * Et factum est die crastina, vt
conuenit populus ad virum eius
Ioachim, venerût duo seniores ple
ni iniqua cogitatione contra Su-
sannam, vt interficerent eam.
29 * Et dixerunt coram populo:
Mittite ad Susannâ filiâ Helchiæ,
quæ est vxor Ioachim. Illi autem
30 miserunt. * Et venit ipsa &
parentes eius, & filij eius, & om-
31 nes cognati eius. * At Susanna
erat delicata valde et pulchra spe-
32 cie. * At iniqui iusserût discoope-
riri eam, erat enim cooperta, vt sa
tiarentur pulchritudine eius.

** Flebãt autẽ qui ab ea, & om* 33
*nes vidẽtes eã. * Surgentes autẽ* 34
duo presbyteri in medio populi po
suerunt manus super caput eius.
** Illa autẽ flens respexit in cælũ,* 35
quia erat cor eius confidens in Do
*mino. * Dixerũt autem seniores,* 36
Deambulãtibus nobis in horto so-
lis, ingressa est hæc cum duabus an
cillis, & clausit ostia horti, & di-
*misit ancillas. * Et venit ad eã* 37
iuuenis qui erat absconditus, &
*concubuit cum ea. * Nos autem* 38
existentes in angulo horti, viden-
tes iniquitatẽ, cucurrimus ad eos.
Et videntes commixtos eos,
** Illius quidem non potuimus* 39
compotes fieri, eo quòd præualuit
ipse super nos, & aperiens ostia
exiliuit.
** Hanc autem apprehendentes* 40
interrogamus quis erat iuuenis:
& non voluit annunciare nobis.
hæc testificamur.
** Et credidit eis multitudo,* 41
quasi senioribus populi & iudici-
bus, & condemnauerunt eam vt
*moreretur. * Exclamauit autẽ* 42
voce magna Susanna, & dixit:
Deus æterne absconditorum co-
gnitor, qui scis omnia antequam
*fiant ea. * Tu scis quia menda-* 43
citer contra me testificati sunt, &
ecce morior non faciens quicquam
quorum isti malignati sunt contra
*me. * Et exaudiuit Deus vocem* 44
*eius. * Et adducta ea vt periret,* 45
suscitauit Deus Spiritũ sanctum
pueri iunioris cui nomen Daniel,
& clamauit voce magna.
** Mũdus ego à sanguine huius.* 46
** Conuersus est autẽ omnis popu* 47
lus ad eũ, et dixerunt, Quis sermo
iste quẽ tu locutus es?
** Ille autẽ stans in medio eorum* 48
dixit: Sic fatui filij Israel non iudi
cantes, neq; certũ cognoscentes, cõ
dẽnastis filiam Israel?
** Reuertimini ad iudiciũ, falsa* 49
enim isti testificati sunt cõtra eam.
** Et reuersus est omnis populus* 50
cum festinatione, & dixerunt ei
seniores, Veni sede in medio no-
strum, & annuncia nobis, quia
tibi dedit Deus honorem senio-
rum.

33 * ἔκλαιον δὲ οἱ παρ' αὐτῆς καὶ πάντες οἱ
34 εἰδόντες αὐτήν. * ἀναστάντες δὲ οἱ δύο πρε-
σβύτεροι ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ ἔθηκαν τὰς
35 χεῖρας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς. * ἡ δὲ
κλαίουσα ἀνέβλεψεν εἰς τὸν οὐρανόν. ὅτι
ἦν ἡ καρδία αὐτῆς πεποιθυῖα ἐπὶ τῷ κυ-
36 ρίῳ. * εἶπαν δὲ οἱ πρεσβύτεροι. περιπα-
τούντων ἡμῶν ἐν τῷ παραδείσῳ μόνων,
εἰσῆλθεν αὕτη μετὰ δύο παιδισκῶν, καὶ ἀ-
πέκλεισεν τὰς θύρας τοῦ παραδείσου, καὶ
37 ἀπέλυσεν τὰς παιδίσκας. * καὶ ἦλθεν
πρὸς αὐτὴν νεανίσκος ὃς ἦν ἐγκεκρυμ-
μένος καὶ ἀνέπεσεν μετ' αὐτῆς.
38 * ἡμεῖς δὲ ὄντες ἐν τῇ γωνίᾳ τοῦ παρα-
δείσου εἰδόντες τὴν ἀνομίαν ἐδράμομεν
ἐπ' αὐτούς. καὶ εἰδόντες συγγινομένους αὐ-
39 τούς. * ἐκείνου μὲν οὐκ ἠδυνήθημεν ἐγκρα-
τεῖς γενέσθαι διὰ τὸ ἰσχύειν αὐτὸν ὑπὲρ ἡμᾶς
καὶ ἀνοίξαντα τὰς θύρας ἐκπεπηδηκέναι.
40 * ταύτης δὲ ἐπιλαβόμενοι ἐπερωτῶ-
μεν τίς ἦν ὁ νεανίσκος, καὶ οὐκ ἠθέλησεν
ἀπαγγεῖλαι ἡμῖν. ταῦτα μαρτυροῦμεν.
41 * καὶ ἐπίστευσεν αὐτοῖς ἡ συναγωγὴ
ὡς πρεσβυτέροις τοῦ λαοῦ καὶ κριταῖς, καὶ
κατέκριναν αὐτὴν ἀποθανεῖν.
42 * ἀνεβόησεν δὲ φωνῇ μεγάλῃ Σωσάννα
καὶ εἶπεν· ὁ θεὸς ὁ αἰώνιος ὁ τῶν κρυπτῶν
γνώστης ὁ εἰδὼς τὰ πάντα πρὶν γενέσεως
43 αὐτῶν. * σὺ ἐπίστασαι ὅτι ψευδῆ μου
κατεμαρτύρησαν, καὶ ἰδοὺ ἀποθνήσκω μὴ
ποιήσασα μηδὲν ὧν οὗτοι ἐπονηρεύσαντο
44 κατ' ἐμοῦ. * καὶ εἰσήκουσεν ὁ θεὸς τῆς φωνῆς
45 αὐτῆς. * καὶ ἀπαγομένης αὐτῆς ἀπολέσθαι,
ἐξήγειρεν ὁ θεὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον παι-
δαρίου νεωτέρου ᾧ ὄνομα Δανιήλ, καὶ ἐ-
46 βόησεν φωνῇ μεγάλῃ. * καθαρὸς ἐγὼ
47 ἀπὸ τοῦ αἵματος ταύτης. * ἐπέστρεψεν δὲ
πᾶς ὁ λαὸς πρὸς αὐτὸν καὶ εἶπαν· τίς ὁ
λόγος οὗτος ὃν σὺ λελάληκας;
48 * ὁ δὲ στὰς ἐν μέσῳ αὐτῶν εἶπεν· οὕτως
μωροὶ υἱοὶ Ἰσραὴλ οὐκ ἀνακρίναντες οὐδὲ
τὸ σαφὲς ἐπιγνῶντες κατεκρίνατε θυ-
49 γατέρα Ἰσραήλ; * ἀναστρέψατε εἰς τὸ
κριτήριον, ψευδῆ γὰρ οὗτοι κατεμαρ-
50 τύρησαν αὐτῆς. * καὶ ἀνέστρεψεν πᾶς ὁ
λαὸς μετὰ σπουδῆς. καὶ εἶπον αὐτῷ οἱ
πρεσβύτεροι. δεῦρο δὴ κάθισον ἐν μέσῳ
ἡμῶν καὶ ἀπάγγελον ἡμῖν ὅτι σοὶ δέδωκεν
ὁ θεὸς τὸ πρεσβυτέριον.

33 * Flebant igitur sui & omnes
34 qui nouerant eã. * Cõsurgen-
F tes autẽ duo presbyteri in me-
dio populi, posuerunt manus
35 suas super caput eius. * Quæ
flens suspexit ad cælum. Erat
enim cor eius fiduciam habẽs
36 in Domino. * Et dixerunt
presbyteri: Cùm deambulare-
mus in pomerio soli, ingressa est
hæc cũ duabus puellis, & clau-
sit ostia pomerij, & dimisit à
37 se puellas. * Venitq; ad eam
adolescens qui erat abscondi-
tus, & concubuit cum ea.
38 * Porrò nos cùm essemus in
angulo pomerij vidẽtes iniqui-
tatẽ, cucurrimus ad eos, & vi-
dimus eos pariter commisceri.
39 * Et illum quidẽ non quiui-
mus comprehendere, quia for-
tior nobis erat: & apertis ostijs
40 exiliuit. * Hanc autem cùm
apprehendissemus, interroga-
mus quisnã esset adolescens, &
noluit indicare nobis. Huius
41 rei testes sumus. * Credidit ei
multitudo quasi senibus & iu-
dicibus populi. Et condemna-
42 uerunt eam ad mortẽ. * Excla-
G mauit autem voce magna Su-
sanna, & dixit: Deus æterne qui
absconditorũ es cognitor, qui
nosti omnia antequam fiant:
43 * Tu scis quoniã falsum te-
stimoniũ tulerunt contra me:
& ecce morior: cùm nihil horũ
fecerim quæ isti maliciosè cõ-
44 posuerũt aduersum me. * Exau-
diuit autẽ Dominus vocẽ eius.
45 * Cumq; duceretur ad mortẽ,
suscitauit Dñs spiritũ pueri iu-
nioris cuius nomen Daniel, &
46 exclamauit voce magna. * Mũ-
dus ego sum à sanguine huius.
47 * Et cõuersus omnis populus
ad eũ dixit: Quis est iste sermo
48 quẽ tu locutus es? * Qui cùm
staret in medio eorũ ait: Sic fa-
tui filij Israel nõ iudicãtes neq;
quod verum est cognoscẽtes,
49 cõdẽnastis filiã Israel? * Reuer-
timini ad iudiciũ: quia falsum
testimoniũ locuti sunt aduer-
50 sus eã. * Reuersus est ergo po-
pulus cũ festinatione & dixe-
runt ei senes: Veni & sede in
medio nostrum, & indica no-
bis, quia tibi Deus dedit ho-
norem senectutis.

*Et dixit ad eos Daniel, 51
Separate illos ab inuicem
procul & dijudicabo eos.
*Cùm ergo diuisi essent 52
alter ab altero, vocauit
vnũ de eis & dixit ad eũ,
Inueterate dierum malo-
rum, nunc venerunt pec-
cata tua quæ operabaris
prius, *Iudicans iudicia 53
iniusta, innocentes oppri-
mens, & dimittẽs noxios,
dicente Dño, Innocentem
& iustum non interficies.
*Nunc ergo si vidisti eã, 54
dic sub qua arbore videris
eos colloquẽtes sibi. Qui
ait, Sub schino. *Dixit aũt 55
Daniel, Rectè mentitus es
in caput tuum. Ecce enim
angelus Dei accepta sen-
tẽtia ab eo scindet te me-
diũ. *Et amoto eo iussit 56
venire aliũ, & dixit ei: Se-
men Chanaan & non Iu-
da, species decepit te, &
concupiscentia subuertit
cor tuũ. *Sic faciebatis fi- 57
liabus Israel, & illę timen-
tes loquebãtur vobis, sed
nõ filia Iuda sustinuit ini-
quitatem vestram. *Nunc 58
ergo dic mihi sub qua ar-
bore comprehenderis eos
loquentes sibi. Qui ait,
Sub prino. *Dixit aũt ei 59
Daniel, Rectè mẽtitus es
& tu in caput tuum. Ma-
net enim angelus Dei gla
diũ habẽs vt secet te me-
dium & interficiat vos.
*Exclamauit itaque om- 60
nis cœtus voce magna, &
benedixerũt Deum qui sal
uat sperantes in se. *Et 61
consurrexerunt aduersus
duos presbyteros. Conui-
cerat enim eos Daniel ex
ore suo falsum dixisse te-
stimoniũ. *Feceruntq; eis 62
sicut malè egerant aduer-
sus proximã, vt facerẽt se-
cundum legẽ Moysi, & in-
terfecerũt eos. Et saluatus
est sanguis innoxius in die
illa. *Helchias aũt & vxor 63
eius laudauerunt Deũ pro
filia sua Susanna cum Ioa
chim marito eius, & co-
gnatis omnibus, quia non
est inuẽta in ea res turpis.

*καὶ εἶπεν πρὸς αὐτοὺς δανιήλ· 51
διαχωρίσατε αὐτοὺς ἀπ᾽ ἀλλήλων
μακρὰν καὶ ἀνακρινῶ αὐτούς.
*ὡς δὲ διεχωρίσθησαν εἷς ἀπὸ τοῦ 52
ἑνός, ἐκάλεσεν τὸν ἕνα αὐτῶν, καὶ εἶ-
πεν αὐτῷ· πεπαλαιωμένε ἡμερῶν κα-
κῶν, νῦν ἥκασιν αἱ ἁμαρτίαι σου ἃς ἐ-
ποίεις τὸ πρότερον. *κρίνων κρίσεις 53
ἀδίκους, καὶ τοὺς μὲν ἀθώους κατακρί-
νων· ἀπολύων δὲ τοὺς αἰτίους, λέγοντος
τοῦ κυρίου ἀθῶον καὶ δίκαιον οὐκ ἀποκτε-
νεῖς. *νῦν οὖν ταύτην εἴπερ εἶδες, εἶπον 54
ὑπὸ τί δένδρον εἶδες αὐτοὺς ὁμιλοῦν-
τας ἀλλήλοις. *ὁ δὲ εἶπεν, ὑπὸ σχῖνον. 55
εἶπεν δὲ δανιήλ, ὀρθῶς ἔψευσαι εἰς τὴν
σεαυτοῦ κεφαλήν, ἤδη γὰρ ἄγγελος τοῦ
θεοῦ λαβὼν φάσιν παρὰ τοῦ θεοῦ σχίσει σε
μέσον. *καὶ μεταστήσας αὐτὸν ἐκέλευ- 56
σεν προσαγαγεῖν τὸν ἕτερον, καὶ εἶπεν
αὐτῷ, σπέρμα χαναὰν καὶ οὐχὶ ἰούδα
τὸ κάλλος ἐξηπάτησέν σε καὶ ἡ ἐπι-
θυμία διέστρεψε τὴν καρδίαν σου.
*οὕτως ἐποιεῖτε θυγατράσιν ἰσ- 57
ραήλ, κἀκεῖναι φοβούμεναι ὡμίλουν
ὑμῖν· ἀλλ᾽ οὐ θυγάτηρ ἰούδα ὑπέμει-
νεν τὴν ἀνομίαν ὑμῶν.
*νῦν οὖν λέγε μοι ὑπὸ τί δέν- 58
δρον κατέλαβες αὐτοὺς ὁμιλοῦντας
ἀλλήλοις· ὁ δὲ εἶπεν, ὑπὸ πρῖνον.
*εἶπεν δὲ αὐτῷ δανιήλ, ὀρθῶς ἔψευ- 59
σαι καὶ σὺ εἰς τὴν σεαυτοῦ κεφαλήν,
μένει γὰρ ὁ ἄγγελος τοῦ θεοῦ τὴν ῥομ-
φαίαν ἔχων πρίσαι σε μέσον, ὅπως
ἐξολοθρεύσῃ ὑμᾶς.
*καὶ ἀνεβόησεν πᾶσα ἡ συνα- 60
γωγὴ φωνῇ μεγάλῃ καὶ ηὐλόγησαν
τῷ θεῷ τῷ σώζοντι τοὺς ἐλπίζοντας
ἐπ᾽ αὐτόν. *καὶ ἀνέστησαν ἐπὶ τοὺς δύο 61
πρεσβυτέρους, ὅτι συνέστησεν αὐτοὺς
δανιὴλ ἐκ τοῦ στόματος αὐτῶν ψευδο-
μαρτυρήσαντας. *καὶ ἐποίησαν αὐτοῖς 62
ὃν τρόπον ἐπονηρεύσαντο τῷ πλησίον
ποιῆσαι κατὰ τὸν νόμον μωυσῆ, καὶ ἀπέκ
τειναν αὐτούς, καὶ ἐσώθη αἷμα ἀναίτιον
ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. *χελκίας δὲ καὶ ἡ 63
γυνὴ αὐτοῦ ἤνεσαν τὸν θεὸν περὶ τῆς
θυγατρὸς αὐτῶν σωσάννης μετὰ ἰωα-
κεὶμ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ τῶν συγ-
γενῶν πάντων, ὅτι οὐχ εὑρέθη ἐν αὐ-
τῇ ἄσχημον πρᾶγμα.

51 *Et dixit ad eos Daniel,
Separate illos ab inuicẽ pro-
52 cul, & dijudicabo eos. *Vt
autem separati sunt vnus ab
vno, vocauit vnum eorum,
& dixit ei, Inueterate die-
rum malorũ, nunc venerunt
peccata tua quæ faciebas
53 prius, *Iudicans iudicia in-
iusta, & quidem innocentes
condemnans; dimittens autẽ
noxios, dicẽte Domino: Inno
centẽ et iustũ non interficies.
54 *Nunc ergo hanc si vidisti,
dic sub qua arbore vidisti eos
55 conuersantes adinuicem. *At
ille dixit, Sub schino. dixit
aũt Daniel, Rectè mentitus
es in tuũ caput, iam enim an-
gelus Dei accipiens sententiã
56 à Deo scindet te mediũ. *Et
amouens eum iussit adducere
alterum, & dixit ei, Semen
Chanaan & non Iuda, pul-
chritudo decepit te, & con-
cupiscentia peruertit cor tuũ.
57 *Sic faciebatis filiabus Is-
rael, & illæ timentes conuer-
sabantur vobis. sed non filia
Iuda sustinuit iniquitatẽ ve
58 stram. *Nunc ergo dic mihi
sub qua arbore deprehendisti
eos conuersantes adinuicem.
59 ille aũt dixit, sub prino. *Di-
xit aũt ei Daniel, Rectè men
titus es & tu in tuum caput;
manet enim angelus Dei gla-
dium habens vt secet te me-
dium, vt interficiat vos.
60 *Et exclamauit omnis sy-
nagoga voce magna, & be-
nedixerunt Deo qui saluat
61 sperantes in eum. *Et sur-
rexerunt in duos seniores,
quia constituerat eos Daniel
ex ore suo falsum testimoniũ
62 dixisse. *Et fecerunt eis
sicut malignati sunt proximo
vt facerent secundùm legem
Moysi, & interfecerunt eos,
& saluatus est sanguis inno-
63 xius in die illa. *Helchias
aũt & vxor eius laudauerũt
Deũ super filia sua Susanna
cum Ioachim viro suo & co-
gnatis omnibus, quia non est
inuenta in ea turpis res.

** Et Daniel factus est ma-* 64
gnus in conspectu populi à die
*illa & vltrà. * Et rex Astya-* 65
ges appositus est ad patres suos,
& accepit Cyrus Perses re-
gnum eius.

CAP. XIIII.

ET erat Daniel conuiua re- 1
gis & gloriosus super om-
nes amicos eius.
** Et erat idolum Babyloniis* 2
cui nomen Bel, & impendeban
tur in illud singulis diebus si-
milæ artabæ duodecim, & oues
quadraginta, & vini metretæ
*sex. * Et rex colebat illud, &* 3
ibat per singulos dies adorare
illud; Daniel autem adorabat
Deum suum. Et dixit illi rex,
Quare non adoras Bel?
** Ille autem dixit, Quia non* 4
colo idola manufacta, sed viuen
tem Deum qui creauit cælum
& terram, & habentem om-
*nis carnis potestatem. * Et di-* 5
xit illi rex, Non videtur tibi
Bel esse viuens Deus? an non
vides quanta comedit per sin-
*gulos dies? * Et ait Daniel ri-* 6
dens, Ne erres rex, iste enim
intrinsecus quidem est lutum,
extrinsecus autē æs, & non co-
medit neque bibit aliquando.
** Et iratus rex, vocauit sa-* 7
cerdotes eius, & ait illis, Nisi
dixeritis mihi, quis comedens
impensam hanc, moriemini.
** Si autem ostenderitis quia* 8
Bel comedit ea, morietur Da-
niel, quia blasphemauit in Bel.
& dixit Daniel regi, Fiat se-
cundùm verbum tuum.
** Et erant sacerdotes Bel se-* 9
ptuaginta sine mulieribus, &
filijs; & venit rex cum Da-
niel in domum Bel.
** Et dixerūt sacerdotes, Ecce* 10
nos recedimus foras, tu autem
rex appone escas, & vinū mi-
scens pone, et claude ostium, &
signa in anulo tuo.
** Et veniens manè, si non* 11
inueneris omnia comesta à Bel,
moriemur, vel Daniel qui men
titus est aduersum nos.

* καὶ δανιὴλ ἐγένετο μέγας ἐνώ- 64
πιον τοῦ λαοῦ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ
ἐπέκεινα. * καὶ ὁ βασιλεὺς ἀστυάγης 65
προσετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐ-
τοῦ, καὶ παρέλαβεν κῦρος ὁ πέρσης
τὴν βασιλείαν αὐτοῦ.

ιδ΄.

* Καὶ ἦν δανιὴλ συμβιώτης τοῦ βα- 1
σιλέως καὶ ἔνδοξος ὑπὲρ πάντας τοὺς
φίλους αὐτοῦ. * καὶ ἦν εἴδωλον τοῖς βα- 2
βυλωνίοις ᾧ ὄνομα βήλ, καὶ ἐδαπανῶν-
το εἰς αὐτὸ ἑκάστης ἡμέρας σεμιδά-
λεως ἀρτάβαι δώδεκα, καὶ πρόβατα
τεσσαράκοντα καὶ οἴνου μετρηταὶ ἕξ.
* καὶ ὁ βασιλεὺς ἐσέβετο αὐτό, καὶ 3
ἐπορεύετο καθ' ἑκάστην ἡμέραν προσ-
κυνεῖν αὐτό· δανιὴλ δὲ προσεκύνει
τῷ θεῷ αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασι-
λεύς, διατί οὐ προσκυνεῖς τῷ βήλ;
* ὁ δὲ εἶπεν, ὅτι οὐ σέβομαι εἴδωλα 4
χειροποίητα, ἀλλὰ τὸν ζῶντα θεὸν
τὸν κτίσαντα τὸν οὐρανόν, καὶ τὴν γῆν
καὶ ἔχοντα πάσης σαρκὸς κυρείαν.
* καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ βασιλεύς, οὐ δο- 5
κεῖ σοι ὁ βὴλ εἶναι ζῶν θεός; ἢ οὐχ ὁ-
ρᾷς ὅσα ἐσθίει καθ' ἑκάστην ἡμέραν;
* καὶ εἶπεν δανιὴλ γελάσας, μὴ 6
πλανῶ βασιλεῦ· οὗτος γὰρ ἔσωθεν μέν
ἐστι πηλός, ἔξωθεν δὲ χαλκός, καὶ οὐ βέ-
βρωκεν οὐδὲ πέπωκεν πώποτε.
* καὶ θυμωθεὶς ὁ βασιλεύς, ἐκά- 7
λεσεν τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ, καὶ εἶπεν αὐ-
τοῖς, ἐὰν μὴ εἴπητέ μοι τίς ὁ κατεσθίων
τὴν δαπάνην ταύτην ἀποθανεῖσθε.
* ἐὰν δὲ ἀποδείξητε ὅτι ὁ βὴλ κα- 8
τεσθίει αὐτὰ ἀποθανεῖται δανιήλ, ὅτι
ἐβλασφήμησεν εἰς τὸν βήλ· καὶ εἶ-
πεν δανιὴλ τῷ βασιλεῖ, γενέσθω κατὰ
τὸ ῥῆμά σου. * καὶ ἦσαν οἱ ἱερεῖς τοῦ 9
βὴλ ἑβδομήκοντα χωρὶς γυναικῶν καὶ
τέκνων· καὶ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς μετὰ δα-
νιὴλ εἰς τὸν οἶκον τοῦ βήλ. * καὶ εἶπον 10
οἱ ἱερεῖς, ἰδοὺ ἡμεῖς ἀποτρέχομεν ἔξω,
σὺ δὲ βασιλεῦ παράθες τὰ βρώματα,
καὶ τὸν οἶνον κεράσας θές, καὶ ἀπόκλει-
σον τὴν θύραν, καὶ σφράγισον ἐν τῷ δα-
κτυλίῳ σου. * καὶ ἐλθὼν πρωὶ ἐὰν μὴ 11
εὕρῃς πάντα βεβρωμένα ὑπὸ τοῦ
βήλ, ἀποθανούμεθα, ἢ δανιὴλ ὁ ψευ-
δόμενος καθ' ἡμῶν.

64 * Daniel autem factus est
magnus in cōspectu populi
à die illa & deinceps.
65 * Et rex Astyages appositus est ad patres suos, & su-
cepit Cyrus Perses regnum eius.

CAP. XIIII.

1 ERat autem Daniel con-
A uiua regis & honoratus
super omnes amicos eius.
2 * Erat quoq; idolum apud
Babylonios nomine Bel, &
impédebātur in eo per dies
singulos similæ artabę duo-
decim, & oues quadraginta,
3 viniq; amphoræ sex. * Rex
quoq; colebat eum, & ibat
per singulos dies adorare eū:
porrò Daniel adorabat Deū
suum. Dixitq; ei rex, Qua-
4 re non adoras Bel? * Qui
respondens, ait ei: Quia non
colo idola manufacta, sed
viuētem Deum qui creauit
cælum & terram & habet
potestatem omnis carnis.
5 * Et dixit rex ad eum, Non
videtur tibi esse Bel viuens
Deus? An non vides quanta
comedat & bibat quotidie?
6 * Et ait Daniel arridens: Ne
erres rex. Iste est enim intrin-
secus luteus, forinsecus æreus,
neque comedit aliquando.
7 * Et iratus rex vocauit sa-
cerdotes eius: & ait eis, Nisi
dixeritis mihi quis est iste
qui comedat impensas has,
8 moriemini. * Si autē ostē-
deritis quoniam Bel come-
dat hæc, morietur Daniel,
quia blasphemauit in Bel.
Et dixit Daniel regi, Fiat iu-
9 xta verbum tuum. * Erant
autē sacerdotes Bel septua-
ginta exceptis vxoribus &
paruulis & filijs. Et venit rex
cum Daniele in templū Be-
10 lis. * Et dixerūt sacerdotes
Belis: Ecce nos egredimur
foras, & tu rex pone escas &
vinum misce, & claude o-
stium, & signa anulo tuo.
11 * Et cùm ingressus fueris
manè nisi inueneris omnia
comesta à Bel, morte mo-
riemur, vel Daniel qui
mentitus est aduersum nos.

‡Confidebant autē quia 12
fecerant sub mensa abscon
ditum introitum, & per il-
lum ingrediebantur semper
& deuorabant ea. ‡Factum 13
est igitur postquam egressi
sunt illi, & rex posuit cibos
ante Bel, præcepit Daniel
pueris suis & attulerunt ci-
nerem, & cribrauit per totū
templum coram rege, & e-
gressi clauserunt ostium, &
signantes anulo regis abie-
runt. ‡Sacerdotes autem 14
ingressi sunt nocte iuxta cō-
suetudinem suam & vxores
& filij eorum, & comederūt
omnia & biberunt. ‡Sur- 15
rexit autem rex primo dilu-
culo, & Daniel cum eo.
‡Et ait rex: Salua ne sunt 16
signacula Daniel? Qui respō
dit, Salua rex. ‡Statimque 17
cùm aperuisset ostiū, intui-
tus rex mensam exclamauit
voce magna: Magnus es Bel
& nō est apud te dolus quis-
quam. ‡Et risit Daniel. Et 18
tenuit regē ne ingrederetur
intrò, & dixit: Ecce pauimē-
tum, animaduerte cuius ve-
stigia sunt hæc. ‡Et dixit 19
rex: Video vestigia virorum
& mulierum & infantium.
‡Et iratus est rex. Tunc 20
apprehendit rex sacerdotes
& vxores & filios eorum, &
ostenderunt ei abscondita
ostiola p quę ingrediebātur,
& consumebant quæ erant
super mensam. ‡Occidit 21
ergo illos rex, & tradidit Bel
in potestatem Danielis, qui
subuertit eū & templū eius.
‡ET ERAT draco magnus 22
in loco illo, & colebant eum
Babylonij. ‡Et dixit rex Da- 23
nieli: Ecce nunc non potes
dicere, quia iste nō sit Deus
viuens. Adora ergo eum.
‡Dixitq; Daniel regi: Do- 24
minum Deum meum ado-
ro, quia ipse est Deus viuēs.
Iste autem non est Deus
viuens.
‡Tu autē rex da mihi po- 25
testatem & interficiam dra-
conem absque gladio & fu-
ste. Et ait rex: Do tibi.

‡αὐτοὶ δὲ κατεφρόνουν ὅτι πε- 12
ποιήκεισαν ὑπὸ τὴν τράπεζαν κε-
κρυμμένην εἴσοδον καὶ δι' αὐτῆς εἰσε-
πορεύοντο διόλου καὶ ἀνήλουν αὐτά.
‡καὶ ἐγένετο ὡς ἐξήλθοσαν ἐκεῖνοι, 13
καὶ ὁ βασιλεὺς παρέθηκεν τὰ βρώμα-
τα τῷ βὴλ, καὶ ἐπέταξεν δανιὴλ τοῖς
παιδαρίοις αὐτοῦ, καὶ ἤνεγκαν τέφραν
καὶ κατέστρωσαν ὅλον τὸν ναὸν ἐνώπιον τοῦ
βασιλέως· καὶ ἐξελθόντες ἔκλεισαν
τὰς θύρας, καὶ ἐσφράγισαν ἐν τῷ δακ
τυλίῳ τοῦ βασιλέως καὶ ἀπῆλθον. ‡οἱ 14
δὲ ἱερεῖς εἰσῆλθον τὴν νύκτα κατὰ τὸ ἔθος
αὐτῶν, καὶ αἱ γυναῖκες καὶ τὰ τέκνα αὐ-
τῶν, καὶ κατέφαγον πάντα, καὶ ἐξῆλθον.
‡καὶ ὤρθρισεν ὁ βασιλεὺς τοπρωῒ 15
καὶ δανιὴλ μετ' αὐτοῦ. ‡καὶ εἶπεν ὁ βα- 16
σιλεύς, σῶοι αἱ σφραγῖδες δανιήλ.
ὁ δὲ εἶπεν, σῶοι βασιλεῦ. ‡καὶ ἐγένετο 17
ἅμα τῷ ἀνοῖξαι τὰς θύρας ἐπιβλέ-
ψας ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν τράπεζαν
ἐβόησεν φωνῇ μεγάλῃ· μέγας εἶ βήλ,
καὶ οὐκ ἔστιν παρὰ σοὶ δόλος οὐδὲ εἷς.
‡καὶ ἐγέλασεν δανιὴλ καὶ ἐκράτη- 18
σεν τὸν βασιλέα τοῦ μὴ εἰσελθεῖν αὐ-
τὸν ἔσω· καὶ εἶπεν, ἴδε τὸ ἔδαφος καὶ
γνῶθι τίνος τὰ ἴχνη ταῦτα. ‡καὶ εἶπεν 19
ὁ βασιλεύς· ὁρῶ τὰ ἴχνη ἀνδρῶν καὶ
γυναικῶν καὶ παιδίων. ‡καὶ ὀργισθεὶς 20
ὁ βασιλεὺς τότε, συνέλαβεν τοὺς ἱε-
ρεῖς, καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὰ τέκνα
αὐτῶν, καὶ ἔδειξαν αὐτῷ τὰς κρυπτὰς
θυρίδας δι' ὧν εἰσεπορεύοντο, καὶ κατε-
δαπάνουν τὰ ἐπὶ τῇ τραπέζῃ. ‡καὶ 21
ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ὁ βασιλεύς, καὶ ἔδω-
κεν τὸν βὴλ ἔκδοτον δανιήλ, καὶ κατέ-
στρεψεν αὐτὸν καὶ τὸν ναὸν αὐτοῦ.
‡Καὶ ἦν δράκων μέγας ἐν τῷ τό- 22
πῳ, καὶ ἐσέβοντο αὐτὸν οἱ βαβυλώνιοι.
‡καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς τῷ δανιήλ, 23
μὴ καὶ τοῦτον ἐρεῖς ὅτι χαλκοῦς ἐστίν;
ἰδοὺ ζῇ καὶ ἐσθίει, καὶ πίνει· οὐ δύνασαι
εἰπεῖν ὅτι οὐκ ἔστιν οὗτος θεὸς ζῶν, καὶ
προσκύνησον αὐτῷ. ‡καὶ εἶπεν δα- 24
νιήλ· κυρίῳ τῷ θεῷ μου προσκυνή-
σω, ὅτι οὗτός ἐστιν θεὸς ζῶν. ‡σὺ δὲ βα- 25
σιλεῦ δός μοι ἐξουσίαν, καὶ ἀποκτενῶ τὸν
δράκοντα ἄνευ μαχαίρας, καὶ ῥάβδου.
καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς, δίδωμί σοι.

12 *‡Ipsi autem despiciebant,*
quia fecerant sub mensa abscon
ditum introitum & per ipsam
ingrediebantur semper & de-
13 *struebant ea. ‡Et factum est*
vt egressi sunt illi, & rex appo
suit escas Bel, & præcepit Da-
niel pueris suis, & attulerunt
cinerem, & strauerunt totum
templum in conspectu regis, &
exeuntes clauserunt portas &
signauerunt in anulo regis &
14 *abierunt. ‡At sacerdotes in-*
gressi sunt nocte secundùm con-
suetudinem suam, & vxores,
& filij eorum, & comederunt
omnia, & egressi sunt.
15 *‡Et manicauit rex manè, et*
16 *Daniel cū eo. ‡Et ait rex, Sal-*
ua signacula Daniel? ille autem
17 *dixit, Salua rex. ‡Et factū est*
statim cùm aperuisset portas,
inspiciens rex in mensam cla-
mauit voce magna: Magnus es
Bel, & non est apud te dolus
18 *quisquam. ‡Et risit Daniel,*
& tenuit regem ne ingredere-
tur ipse intrò: & dixit, Vide
pauimentum, & cognosce cuius
vestigia hæc.
19 *‡Et dixit rex, Video ve-*
stigia virorum & mulierum, et
infantium.
20 *‡Et iratus rex tunc, appre-*
hendit sacerdotes & vxores,
& filios eorum: & ostende-
runt ei abscondita ostiola per
quæ ingrediebantur & con-
sumebant quæ in mensa.
21 *‡Et occidit illos rex, & de-*
dit Bel abiectum Danieli, &
subuertit eum & tēplum eius.
22 *‡*ET ERAT *draco magnus in*
loco, & colebant eū Babylonij.
23 *‡Et dixit rex Danieli, Num-*
quid & hunc dices, quia æreus
est? Ecce viuit & comedit, &
bibit, non potes dicere quia non
est iste Deus viuens: & adora
24 *eum. ‡Et dixit Daniel, Domi-*
num Deum meū adorabo, quia
iste est Deus viuens.
25 *‡Tu autem rex da mihi po-*
testatem, & interficiam dra-
conem absque gladio & virga,
& dixit rex, Do tibi.

** Et accepit Daniel picē & a-* 26
dipē & pilos, & coxit in idipsum
& fecit massas, et dedit in os dra-
conis, & diruptus est draco, et di-
xit: Ecce cultura vestra. ** Et fa-* 27
ctum est vt audierunt Babylonij,
indignati sunt valde, & conuersi
sunt in regē, & dixerunt: Iudæus
fact⁹ est rex: Bel destruxit, et dra-
conem interfecit & sacerdotes oc-
cidit. ** Et dixerunt venientes* 28
ad regē: Trade nobis Danielem, a-
lioquin interficiemus te & domū
tuam. ** Et vidit rex quia vr-* 29
gent eum vehementer: & coactus
tradidit eis Danielē. ** Illi autem* 30
miserunt eum in lacum leonū: &
fuit ibi diebus sex. ** Erant autem* 31
in lacu septem leones, et dabātur
eis in die duo corpora et duæ oues.
tunc autem non data sunt eis, vt
deuorarent Danielem. ** Et Aba-* 32
cuc propheta erat in Iudæa, et ipse
coxit pulmentum & contriuit pa-
nes in peluim, & ibat in campum
ferre messoribus. ** Et dixit ange-* 33
lus Domini Abacuc: Affer pran-
dium, quod habes, in Babylonem,
Danieli in lacū leonū. ** Et dixit* 34
Abacuc: Domine, Babylonē non
vidi, & lacum non scio vbi est.
** Et apprehendit angelus Dñi* 35
verticē eius; & portans coma ca-
pitis eius, posuit illum in Babylonē
super lacu in impetu spiritus sui.
** Et clamauit Abacuc, dicens:* 36
Daniel Daniel, accipe prandium
quod misit tibi Deus. ** Et dixit* 37
Daniel, Recordatus es enim mei
Deus, et nō dereliquisti exquiren-
tes te. ** Et surgēs Daniel comedit:* 38
at angelus Dei restituit Abacuc cō-
festim in locū suū. ** At rex venit* 39
die septima vt lugeret Daniel, et
venit ad lacū & introspexit, &
ecce Daniel sedens. ** Et exclamans* 40
rex voce magna, dixit: Magnus es
Dñe Deus Danielis, et nō est alius
præter te: & extraxit eū. ** At au-* 41
ctores perditionis eius immisit in
lacū, et deuorati sūt statim corā eo.

* καὶ ἔλαβεν δανιὴλ πίσσαν, καὶ στέαρ, 26
καὶ τρίχας, καὶ ἕψησεν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ
ἐποίησεν μάζας, καὶ ἔδωκεν εἰς τὸ στόμα
τοῦ δράκοντος, καὶ διεῤῥάγη ὁ δράκων, καὶ
εἶπεν· ἴδε τὰ σεβάσματα ὑμῶν. * καὶ 27
ἐγένετο ὡς ἤκουσαν οἱ βαβυλώνιοι ἠγα-
νάκτησαν λίαν, καὶ συνεστράφησαν ἐπὶ
τὸν βασιλέα, καὶ εἶπον· ἰουδαῖος γέγονεν ὁ
βασιλεύς· τὸν βὴλ κατέσπασεν, καὶ τὸν
δράκοντα ἀπέκτεινεν, καὶ τοὺς ἱερεῖς κα-
τέσφαξεν. * καὶ εἶπαν ἐλθόντες πρὸς 28
τὸν βασιλέα· παράδος ἡμῖν τὸν δα-
νιήλ· εἰ δὲ μὴ ἀποκτενοῦμέν σε, καὶ τὸν
οἶκόν σου. * καὶ εἶδεν ὁ βασιλεὺς ὅτι ἐπεί- 29
γουσιν αὐτὸν σφόδρα· καὶ ἀναγκασθεὶς
παρέδωκεν αὐτοῖς τὸν δανιήλ. * οἱ δὲ ἔ- 30
βαλον αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόν-
των, καὶ ἦν ἐκεῖ ἡμέρας ἕξ. * ἦσαν δὲ ἐν 31
τῷ λάκκῳ ἑπτὰ λέοντες, καὶ ἐδίδοτο αὐ-
τοῖς τὴν ἡμέραν δύο σώματα, καὶ δύο
πρόβατα. τότε δὲ οὐκ ἐδόθη αὐτοῖς ἵνα
καταφάγωσιν τὸν δανιήλ. * καὶ ἀμβα- 32
κοὺμ ὁ προφήτης ἦν ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, καὶ
αὐτὸς ἕψησεν ἕψεμα, καὶ ἐνέθρυψεν
ἄρτους εἰς σκάφην, καὶ ἐπορεύετο εἰς τὸ
πεδίον ἀπενέγκαι τοῖς θερισταῖς. * καὶ 33
εἶπεν ἄγγελος κυρίου τῷ ἀμβακοὺμ,
ἀπένεγκαι τὸ ἄριστον ὃ ἔχεις εἰς βαβυ-
λῶνα τῷ δανιὴλ εἰς τὸν λάκκον τῶν
λεόντων. * καὶ εἶπεν ἀμβακοὺμ, κύριε 34
βαβυλῶνα οὐχ ἑώρακα, καὶ τὸν λάκ-
κον οὐ γινώσκω ποῦ ἐστιν. * καὶ ἐπελάβε- 35
το ὁ ἄγγελος κυρίου τῆς κορυφῆς αὐτοῦ, καὶ
βαστάσας τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ,
ἔθηκεν αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα ἐπάνω τοῦ
λάκκου ἐν τῷ ῥοίζῳ τοῦ πνεύματος αὐ-
τοῦ. * καὶ ἐβόησεν ἀμβακοὺμ, λέγων· 36
δανιὴλ δανιὴλ λάβε τὸ ἄριστον ὃ ἀπέ-
στειλέν σοι ὁ θεός. * καὶ εἶπεν δανιήλ, ἐμ- 37
νήσθης γάρ μου ὁ θεός, καὶ οὐκ ἐγκατέ-
λειπες τοὺς ἐκζητοῦντάς σε. * καὶ ἀνα- 38
στὰς δανιὴλ ἔφαγεν· ὁ δὲ ἄγγελος τοῦ
θεοῦ ἀποκατέστησεν τὸν ἀμβακοὺμ πα-
ραχρῆμα ἐπὶ τὸν τόπον αὐτοῦ. * ὁ δὲ 39
βασιλεὺς ἦλθεν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ
πενθῆσαι τὸν δανιὴλ, καὶ ἦλθεν ἐπὶ τὸν
λάκκον καὶ ἐνέβλεψεν, καὶ ἰδοὺ δανιὴλ καθήμενος. * καὶ ἀναβοήσας ὁ βασι- 40
λεὺς φωνῇ μεγάλῃ, εἶπεν· μέγας εἶ κύριε ὁ θεὸς τοῦ δανιήλ· καὶ οὐκ ἔστιν ἄλ-
λος πλὴν σοῦ, καὶ ἀνέσπασεν αὐτόν. * τοὺς δὲ αἰτίους τῆς ἀπωλείας αὐτοῦ 41
ἐνέβαλεν εἰς τὸν λάκκον, καὶ κατεβρώθησαν παραχρῆμα ἐνώπιον αὐτοῦ.

FINIS DANIELIS PROPHETAE.

26 * Tulit ergo Daniel picē &
adipē, & pilos, & coxit pa-
ter, fecitque massas, & dedit in
os draconis, & diruptus est dra-
co. Et dixit Daniel, Ecce quem
27 colebatis. * Quod cùm audis-
sent Babylonij indignati sunt
vehemēter, & cōgregati aduer-
sum regē, dixerunt, Iudæus fa-
ctus est rex: Bel destruxit, dra-
conē interfecit, & sacerdotes
28 occidit. * Et dixerunt cùm ve-
nissent ad regem, Trade nobis
Danielē, alioquin interficiem⁹
29 te & domū tuam. * Vidit ergo
rex ꝙ irruerent in eū vehemē-
ter, & necessitate cōpulsus tra-
30 didit eis Danielē. * Qui mi-
serunt eum in lacū leonum, &
31 erat ibi diebus sex. * Porro in
lacu erāt leones septem, & da-
bantur eis duo corpora quoti-
die & duæ oues; & tunc non
data sunt eis, vt deuorarēt Da-
32 nielē. * Erat autē Abacuc pro-
pheta in Iudæa, & ipse coxerat
pulmentū, & intriuerat panes
in alueolo, & ibat in campum
33 vt ferret messoribus. * Dixitq;
angelus Dñi ad Abacuc, Fer
prandium quod habes in Ba-
bylonem Danieli, qui est in la-
34 cu leonum. * Et dixit Abacuc,
Dñe Babylonem non vidi, &
35 lacum nescio. * Et apprehendit
eum angelus Dñi in vertice
eius, & portauit eum capillo ca-
pitis sui. posuitque eum in Ba-
bylonem super lacum in im-
36 petu spiritus sui. * Et clama-
uit Abacuc, dicēs: Daniel serue
Dei, tolle prandium quod mi-
37 sit tibi Deus. * Et ait Daniel,
Recordatus es mei Deus, & nō
38 dereliquisti diligētes te. * Sur-
gens Daniel comedit. Porro
angelus Dñi restituit Abacuc
39 confestim in loco suo. * Venit
ergo rex die septimo vt luge-
ret Danielem, & venit ad lacū
& introspexit, & ecce Daniel
40 sedens in medio leonum. * Et
exclamauit voce magna rex,
dicens: Magnus es Dñe Deus
Danielis. Et extraxit eū de la-
41 cu leonū. * Porrò illos q perdi-
tionis eius causa fuerat, intro-
misit in lacū, & deuorati sunt
in momento coram eo.

PROLOGVS IN LIBRVM DVODECIM PROPHETARVM.

NON idem ordo est duodecim prophetarum apud Hebræos qui est apud nos. Vnde secundùm id quod ibi legitur, hîc quoq; dispositi sunt. Osee commaticus est, & quasi per sententias loquẽs. Iohel planus in principijs, in fine obscurior, & vsque ad Malachiam, habent singuli proprietates suas, quem Esdram scribam legisque doctorem Hebræi autumant. Et quia longum est nunc de omnibus dicere, hoc tantùm vos ô Paula & Eustochium admonitas scire volo, vnum librum esse duodecim prophetarum; & Osee synchronon Esaiæ, Malachiam verò Aggæi & Zachariæ fuisse temporibus. In quibus autem tempus non præfertur in titulo, sub illis eos regibus prophetasse, sub quibus & hi qui ante eos habent titulos, prophetauerunt.

ALIVS PROLOGVS.

REgulæ sunt hæ sub quibus significationibus nominum, ad quas tribus per prophetas sermo Domini dirigatur. Quotiescunque ad decem tribus tenditur prophetia, sub his nominibus designatur, id est Ephraim, Samaria, Israel, Ioseph, Iezrahel, Bethel, Bethauen, & interdum Iacob. Quando autem ad duas loquitur tribus, sub his nominibus sermo profertur, id est Iuda, Hierusalem, Beniamin, domus Dauid, & interdum Iacob. Aliquoties Israel ad totas duodecim tribus refertur. Duplex est apud Hebræos sententia de his quatuor versibus, qui in capite sunt prænotati. Plerique enim dicunt quòd ab Esdra scriba in omnibus prophetis sic fuerit titulatum, vt præscripto vniuscuiusque nomine prophetia cuius sit sequens, noscatur. Ipse est autem Esdras qui vltimus prophetarum Malachiæ nomine scribitur. Alij verò dicũt quòd ab ipsis prophetis per spiritum sanctum, vt cætera, sunt conscripta.

PROLOGVS IN LIBRVM OSEÆ PROPHETÆ.

TEMPORIBVS *Oziæ & Ioathæ, Achaz & Ezechiæ regum Iuda, & Hieroboam filij Iohæ regis, Osee filius Beeri ad prophetiam dicendam, spiritu sancto repletus est. De memorato itaque numero regum, Achaz rex Iuda, & Hieroboam rex Israel, Dominum derelinquentes, vt historiæ Regũ & Paralipomenon indicant: etiam Israel idololatriæ crimen imperio ac potestate sua admittere coegerunt. Propter quod Deus ad Osee hæc locutus est, dicens: Accipe tibi vxorem fornicariam siue fornicationum, & fac filios fornicationis. Fornicariam itaque, non elocati corporis meretricem, sed gentilem Deum ignorantem, appellat; quæ Dei creatoris sui amore cõtempto, simulachrorũ se subiecit desiderijs. Sed cùm Dei præcepto propheta in hac re paruisset, conceptũ ex ea filiũ, Iezrahel præcepit nominare; Deo pollicente post breue tempus sanguinem Iezrael in domo Iehu vindicare. Cuius promissionis hæc causa est, Iehu per Helisæum in regem inuncto ad defendendum sanguinem Naboth ciuis Iezrahel, quæ tunc temporis metropolis erat, quem Iezabel Achab regis Israel vxor interemerat, sicut Regum historia exponit: is cùm grauiter iuxta diuinum præceptum vindicandi sanguinis causa, in omnem memorati domum desæuisset, hoc peracto Dominum dereliquisse innititur; cuius pronepote Hieroboam, qui lectione comprehensus est, originis suæ facta imitante, ac contra Dei præcepta, & religionem cum populo Israel agente, sanguis Naboth, qui in loco certè Iezrahel fuerat profusus, in domo Iehu patris memorati Hieroboæ pro peccato redundaturus significatur. Hinc factum est vt ira Dei in populo Israel per denunciationem prophetæ processura diceretur. domui autem Iudæ misericordia lectione comprehensa, ob hoc promissa est, quia Ezechias rex Iuda filius Achaz sublatis idolis, quæ tam pater eius quàm cæteri reges consecrauerant, templum Dei purgasse & purificasse monstratur.*

ARGVMENTVM IN EVNDEM.

OSEE crebrò nominat Ephraim, Samariam, Ioseph, Iezrahel; & vxorem fornicariam, & fornicationis filios, & adulteram cubiculo clausam mariti multo tempore sedere viduam; & sub veste lugubri viri ad se reditum præstolari.

א

1 דְּבַר־יְהוָה אֲשֶׁר הָיָה אֶל־הוֹשֵׁעַ
בֶּן־בְּאֵרִי בִּימֵי עֻזִּיָּה יוֹתָם אָחָז
יְחִזְקִיָּה מַלְכֵי יְהוּדָה וּבִימֵי
יָרָבְעָם בֶּן־יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃
2 * תְּחִלַּת דִּבֶּר־יְהוָה בְּהוֹשֵׁעַ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־
הוֹשֵׁעַ לֵךְ קַח־לְךָ אֵשֶׁת זְנוּנִים וְיַלְדֵי זְנוּנִים כִּי־
זָנֹה תִזְנֶה הָאָרֶץ מֵאַחֲרֵי יְהוָה׃
3 * וַיֵּלֶךְ וַיִּקַּח אֶת־גֹּמֶר בַּת־דִּבְלָיִם וַתַּהַר
וַתֵּלֶד־לוֹ בֵּן׃
4 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָיו קְרָא שְׁמוֹ יִזְרְעֶאל כִּי־עוֹד
מְעַט וּפָקַדְתִּי אֶת־דְּמֵי יִזְרְעֶאל עַל־בֵּית יֵהוּא
וְהִשְׁבַּתִּי מַמְלְכוּת בֵּית יִשְׂרָאֵל׃
5 * וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא וְשָׁבַרְתִּי אֶת־קֶשֶׁת יִשְׂרָאֵל
בְּעֵמֶק יִזְרְעֶאל׃
6 * וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בַּת וַיֹּאמֶר לוֹ קְרָא שְׁמָהּ לֹא
רֻחָמָה כִּי לֹא אוֹסִיף עוֹד אֲרַחֵם אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל
כִּי־נָשֹׂא אֶשָּׂא לָהֶם׃
7 * וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה אֲרַחֵם וְהוֹשַׁעְתִּים בַּיהוָה
אֱלֹהֵיהֶם וְלֹא אוֹשִׁיעֵם בְּקֶשֶׁת וּבְחֶרֶב וּבְמִלְחָמָה
בְּסוּסִים וּבְפָרָשִׁים׃
8 * וַתִּגְמֹל אֶת־לֹא רֻחָמָה וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן׃
9 * וַיֹּאמֶר קְרָא שְׁמוֹ לֹא עַמִּי כִּי אַתֶּם לֹא עַמִּי
וְאָנֹכִי לֹא־אֶהְיֶה לָכֶם׃
10 * וְהָיָה מִסְפַּר בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל כְּחוֹל הַיָּם
אֲשֶׁר לֹא־יִמַּד וְלֹא יִסָּפֵר וְהָיָה בִּמְקוֹם אֲשֶׁר־
יֵאָמֵר לָהֶם לֹא־עַמִּי אַתֶּם יֵאָמֵר לָהֶם בְּנֵי
אֵל־חָי׃

LIBER OSEÆ PROPHETAE.

CAP. I.

1 A VErbum Domini quod factum est ad Osee filium Beeri in diebus Oziæ, Ioatham, Achaz, Ezechiæ regum Iuda, & in diebus Hieroboam filij Ioas regis Israel.
2 * Principiũ loquendi Domino in Osee. Et dixit Dominus ad Osee, Vade sume tibi vxorem fornicationum, & filios fornicationis, quia fornicans fornicabitur terra à Domino.
3 * Et abijt & accepit Gomer filiam
B Debelaim: & concepit & peperit ei filium.
4 * Et dixit Dominus ad eum, Voca nomen eius Iezrahel. Quoniam adhuc modicum, & visitabo sanguinem Iezrahel super domum Iehu, & quiescere faciam regnum domus Israel.
5 * Et in illa die conteram arcum Israel in valle Iezrahel.
6 * Et concepit adhuc & peperit filiam. Et dixit ei, Voca nomen eius Absque misericordia, quia non addam vltra misereri domui Israel, sed obliuione obliuiscar
C eorum.
7 * Et domui Iuda miserebor, & saluabo eos in Domino Deo suo, & non saluabo eos in arcu, & gladio, & in bello, & in equis, & in equitibus.
8 * Et ablactauit eam quæ erat absque misericordia. Et concepit & peperit filium.
9 * Et dixit, Voca nomẽ eius Non populus meus; quia vos non populus meus, & ego non ero vester.
10 * Et erit numerus filiorum Israel quasi arena maris, quæ sine mensura est, & non numerabitur. Et erit in loco vbi dicetur eis, Non populus meus vos, dicetur eis Filij Dei viuentis.

תרגום יונתן

א

פתגם נבואה מן קדם יי דהוה עם הושע בר בארי ביומי עזיה יותם אחז יחזקיה מלכיא דבית יהודה וביומי ירבעם בר יואש
מלכא דישראל: 2 שרוות פתגמא דיי בהושע ואמר יי להושע אזיל אתנבי על יתבי קרתא טעיתא דאנון מוסיפין
למחטי ארי מטעא יטעון דיירי ארעא מבתר פלחנא דיי: 3 ואזל ואתנבי עליהון דאם יתובון ישתבק להון ואם לא יתובון כמחר
[illegible] יתרון ואוסיפו ועבדו עובדין בישין: 4 ואמר יי ליה קרי שמהון עמא מבדריא ארי עוד זעיר ואסער דם פלחי
טעותא דאשד יהוא ביזרעאל דקטלינון על דפלחו לבעלא ובתר כן תבו אף אנון למטעי בתר עגליא דבבית אל ורי בדן בכן אחשבנה דם
[illegible] על בית יהוא ואבטל מלכותא מבית ישראל: 5 ויהא בעדנא ההיא ואתבר ית תקוף עבדי קרב ישראל במישר יזרעאל:
6 ואוסיפו עוד ועבדו עובדין בישין ואמר ליה קרי שמהון דלא רחימין בעובדיהון ארי לא אוסיף עוד לרחמא על בית ישראל ברם אם
יתובון משבק אשבק להון: 7 ועל דבית יהודה ארחם ואפרקנון במימרא דיי אלההון ולא יתפרקון בקשתא ובחרבא ובעבדי קרבא
בסוסון ובפרשין: 8 ודריהון דאתגליו לביני עממיא אשתכחו דלא הוו רחימין בעובדיהון ואוסיפו ועבדו עובדין בישין:
9 ואמר קרי שמהון לא עמי ארי אתון לא עמי בדלית אתון מקימין פתגמי אוריתי מימרי לא יהא בסעדכון:
10 ויהי מנין בני ישראל סגי כחלא דימא דלא מתמני ודלא מתכל ויהי באתרא דאתגליו לביני עממיא כד עברו על פתגמי אוריתא
יתאמר להון לא עמי אתון יתובון ויתרבון ויתאמר להון עמה דאלהא קימא:

OSEE.

CAP. I.

Verbum Domini quod factum est 1
ad Osee filium Beeri in diebus
Oziæ, Ioathan, Achaz, Ezechiæ
regum Iuda, & in diebus Hiero-
boam filij Ioas regis Israel.
Principium verbi Domini ad Osee: & 2
dixit Dominus ad Osee, Vade tolle tibi vxorem
fornicationis, & filios fornicationis, quia for-
nicans fornicabitur terra à Deo.
Et abijt & accepit Gomer filiam Debe- 3
laim: & concepit & peperit filium.
Et dixit Dominus ad eum, Voca nomen 4
eius Hiesdrael; quia adhuc modicum, & vlci-
scar sanguinem Israel super domum Iuda, &
quiescere faciam regnum domus Israel.
Et erit in illa die, & conteram arcum Is- 5
rael in valle Iezrael.
Et concepit adhuc & peperit filiam, & 6
dixit ei, Voca nomen eius Absque misericordia;
quia nequaquam addam vltrà diligere domum
Israel, sed aduersans aduersabor eis.
At filiorum Iuda miserebor, & saluabo 7
eos in Domino Deo suo, & non saluabo eos in
arcu neque in gladio, neq; in bello, neq; in equis
neque in equitibus.
Et ablactauit eam quæ absq; misericordia. 8
& concepit & peperit filium.
Et dixit Dominus: Voca nomen eius Non 9
populus meus; quia vos non populus meus, &
ego non sum vester.
Et erit numerus filiorum Israel sicut arena 10
maris quæ non mensurabitur, neque numerabi-
tur: & erit in loco vbi dictum est eis Non po-
pulus meus vos, vocabuntur Filij Dei viuentis.

ΩΣΗΕ.

κεφ. α΄.

1 Λόγος κυρίου ὃς ἐγενήθη πρὸς ὠσηὲ τὸν τοῦ
βεηρὶ ἐν ἡμέραις ὀζίου, καὶ ἰωάθαν, ἄχαζ,
ἐζεκίου βασιλέων ἰούδα, καὶ ἐν ἡμέραις ἱε-
ροβοὰμ υἱοῦ ἰωὰς βασιλέως τοῦ ἰσραήλ.
2 Ἀρχὴ λόγου κυρίου πρὸς ὠσηέ· καὶ εἶπεν ὁ κύριος
πρὸς ὠσηέ, βάδιζε λάβε σεαυτῷ γυναῖκα πορνείας, καὶ
τέκνα πορνείας, διότι πορνεύουσα ἐκπορνεύσει ἡ γῆ ἀπὸ
τοῦ θεοῦ.
3 καὶ ἐπορεύθη καὶ ἔλαβεν τὴν γομὲρ θυγατέρα
δεβηλαεὶμ· καὶ συνέλαβεν καὶ ἔτεκεν υἱόν.
4 καὶ εἶπεν ὁ κύριος πρὸς αὐτόν, κάλεσον τὸ ὄνομα
αὐτοῦ ἰεσδραήλ, διότι ἔτι μικρὸν, καὶ ἐκδικήσω τὸ αἷμα
τοῦ ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν οἶκον ἰούδα, καὶ καταπαύσω βασι-
λείαν οἴκου ἰσραήλ.
5 καὶ ἔσαι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ συντρίψω τὸ τόξον
τοῦ ἰσραὴλ ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ ἰεζραήλ.
6 καὶ συνέλαβεν ἔτι καὶ ἔτεκεν θυγατέρα, καὶ εἶπεν
αὐτῷ, κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτῆς ἀνελεημοσύνη, διότι οὐ μὴ
προσθῶ ἔτι ἀγαπῆσαι τὸν οἶκον ἰσραήλ, ἀλλ' ἢ ἀντι-
τασσόμενος ἀντιτάξομαι αὐτοῖς.
7 τοὺς δὲ υἱοὺς ἰούδα ἐλεήσω, καὶ σώσω αὐτοὺς ἐν κυ-
ρίῳ θεῷ αὐτῶν, καὶ οὐ σώσω αὐτοὺς ἐν τόξῳ, οὐδὲ ἐν
ῥομφαίᾳ, οὐδὲ ἐν πολέμῳ, οὐδὲ ἐν ἵπποις, οὐδὲ ἐν ἱπ-
πεῦσιν.
8 καὶ ἀπεγαλάκτισεν τὴν ἀνελεημοσύνην· καὶ συνέ-
λαβεν καὶ ἔτεκεν υἱόν.
9 καὶ εἶπεν κύριος, κάλεσον τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὐ λαός
μου, διότι ὑμεῖς οὐ λαός μου, καὶ ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὑμῶν.
10 καὶ ἔσαι ὁ ἀριθμὸς τῶν υἱῶν ἰσραὴλ ὡς ἡ ἄμμος
τῆς θαλάσσης ἣ οὐκ ἐκμετρηθήσεται οὐδὲ ἐξαριθμηθή-
σεται, καὶ ἔσαι ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἐρρέθη αὐτοῖς οὐ λαός μου
ὑμεῖς, κληθήσονται υἱοὶ θεοῦ ζῶντος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN OSEAM PROPHETAM, EX BIBLIOTHECA COMPLVTEN. AD HEBRAICAM VERITATEM EX *Chaldæis exemplaribus correcta, opera B. Ariæ Montani.* CAP. I.

Verbum prophetiæ à facie Domini quod factum est cum Osea filio Beeri, in diebus Oziæ, Iotham, Achaz, Ezechiæ regum do-
mus Iuda, & in diebus Ieroboam filij Ioas regis Israel. 2 Principium verbi Domini in Osea; & dixit Dominus ad Oseam,
Vade, prophetiza contra habitatores ciuitatis idololatræ, qui addunt peccare; quia errando errabunt habitatores terræ à cultu
Domini. 3 Et abijt & prophetauit super eos; Quòd si conuersi fuerint, remittetur eis: sed si non fuerint conuersi, sicut de-
fluunt folia ficulneæ defluent; at addiderunt & fecerunt opera mala. 4 Et dixit Dominus ad eum, Voca nomen populi Disper-
sos: quia ferè adhuc modicum est, & visitabo sanguinem colentium idola, quem effudit Iehu in Iezreël, quos occidit quòd seruirent Baal,
& postea conuersi sunt etiam ipsi vt errarent post vitulos qui erant in Bethel & in Dan. Ideo reputabo illum sanguinem innocentem super
domum Iehu, & cessare faciam regnum domus Israel. 5 Et erit in tempore illo, & conteram fortitudinem bellatorum Israel in valle Iezreel.
6 Et addiderunt vltrà, & fecerunt opera mala, & dixit ei: Voca nomen eorum, Non misericordiam consecuti in operibus suis: quia non
addam vltrà misereri domus Israel: veruntamen si conuersi fuerint, dimittendo dimittam eis. 7 Et domus Iehudah miserebor, & saluabo
eos in verbo Domini Dei ipsorum, & non saluabuntur in arcu, gladio, & in bellatoribus, in equis & equitibus. 8 Habitatores autem
eorum qui extorres transportati sunt inter populos, inuenti sunt misericordia indigni in operibus suis: sed addiderunt & fecerunt opera
mala. 9 Et ait, Voca nomen eorum Non populus meus, quia vos non estis populus meus, eò quòd vos non confirmetis verba legis meæ:
Verbum meum non erit in adiutoriũ vestrum. 10 Et erit numerus filiorum Israel copiosus sicut arena maris, quæ nec mensurari nec nu-
merari potest: & erit in loco quò exules acti fuerint inter populos, quando transgressi fuerint verba legis, & dictum fuerit eis, Non estis
populus meus; conuertentur & magnificabuntur, diceturque eis, Popule Dei viui.

11 * וְנִקְבְּצוּ בְּנֵי־יְהוּדָה וּבְנֵי־יִשְׂרָאֵל יַחְדָּו
וְשָׂמוּ לָהֶם רֹאשׁ אֶחָד וְעָלוּ מִן־הָאָרֶץ כִּי גָדוֹל
יוֹם יִזְרְעֶאל׃

ב

1 * אִמְרוּ לַאֲחֵיכֶם עַמִּי וְלַאֲחוֹתֵיכֶם רֻחָמָה׃
2 * רִיבוּ בְאִמְּכֶם רִיבוּ כִּי־הִיא לֹא אִשְׁתִּי וְאָנֹכִי
לֹא אִישָׁהּ וְתָסֵר זְנוּנֶיהָ מִפָּנֶיהָ וְנַאֲפוּפֶיהָ מִבֵּין
3 שָׁדֶיהָ׃ * פֶּן־אַפְשִׁיטֶנָּה עֲרֻמָּה וְהִצַּגְתִּיהָ
כְּיוֹם הִוָּלְדָהּ וְשַׂמְתִּיהָ כַמִּדְבָּר וְשַׁתִּהָ כְּאֶרֶץ צִיָּה
וַהֲמִתִּיהָ בַּצָּמָא׃
4 * וְאֶת־בָּנֶיהָ לֹא אֲרַחֵם כִּי־בְנֵי זְנוּנִים הֵמָּה׃
5 * כִּי זָנְתָה אִמָּם הֹבִישָׁה הוֹרָתָם כִּי אָמְרָה
אֵלְכָה אַחֲרֵי מְאַהֲבַי נֹתְנֵי לַחְמִי וּמֵימַי צַמְרִי
וּפִשְׁתִּי שַׁמְנִי וְשִׁקּוּיָי׃
6 * לָכֵן הִנְנִי־שָׂךְ אֶת־דַּרְכֵּךְ בַּסִּירִים וְגָדַרְתִּי אֶת־
גְּדֵרָהּ וּנְתִיבוֹתֶיהָ לֹא תִמְצָא׃
7 * וְרִדְּפָה אֶת־מְאַהֲבֶיהָ וְלֹא־תַשִּׂיג אֹתָם
וּבִקְשָׁתַם וְלֹא תִמְצָא וְאָמְרָה אֵלְכָה וְאָשׁוּבָה
אֶל־אִישִׁי הָרִאשׁוֹן כִּי טוֹב לִי אָז מֵעָתָּה׃
8 * וְהִיא לֹא יָדְעָה כִּי אָנֹכִי נָתַתִּי לָהּ הַדָּגָן
וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וְכֶסֶף הִרְבֵּיתִי לָהּ וְזָהָב עָשׂוּ
9 לַבָּעַל׃ * לָכֵן אָשׁוּב וְלָקַחְתִּי דְגָנִי בְּעִתּוֹ וְתִירוֹשִׁי
בְּמוֹעֲדוֹ וְהִצַּלְתִּי צַמְרִי וּפִשְׁתִּי לְכַסּוֹת אֶת־עֶרְוָתָהּ׃
10 * וְעַתָּה אֲגַלֶּה אֶת־נַבְלֻתָהּ לְעֵינֵי מְאַהֲבֶיהָ
וְאִישׁ לֹא־יַצִּילֶנָּה מִיָּדִי׃
11 * וְהִשְׁבַּתִּי כָּל־מְשׂוֹשָׂהּ חַגָּהּ חָדְשָׁהּ וְשַׁבַּתָּהּ
וְכֹל מוֹעֲדָהּ׃
12 * וַהֲשִׁמֹּתִי גַּפְנָהּ וּתְאֵנָתָהּ אֲשֶׁר אָמְרָה אֶתְנָה
הֵמָּה לִי אֲשֶׁר נָתְנוּ־לִי מְאַהֲבָי וְשַׂמְתִּים לְיַעַר
וַאֲכָלָתַם חַיַּת הַשָּׂדֶה׃

11 *Et cõgregabũtur filij Iuda,& filij Israel
pariter,& ponent sibimet caput vnum, &
ascendent de terra, quia magnus dies Iezrahel.

CAP. II.

1 DIcite fratribus vestris, Populus meus:
A & sorori vestræ, Misericordiã conse-
2 cuta. *Iudicate matrem vestram iudicate,
quoniam ipsa non vxor mea, & ego non
vir eius. Auferat fornicationes suas à facie
sua, & adulteria sua de medio vberũ suo-
3 rum. * Ne fortè expoliem eam nudam, &
statuam eam secundùm diem natiuitatis
suæ: & ponam eam quasi solitudinem, &
statuam eam velut terram inuiam, & in-
4 terficiam eam siti. * Et filiorum illius
non miserebor, quoniam filij fornicatio-
5 num sunt. * Quia fornicata est mater
eorum. Confusa est quæ cõcepit eos, quia
dixit, Vadã post amatores meos, qui dant
panes mihi, & aquas meas,& lanam meã,
& linum meum, oleum meum & potum
6 meum. * Propter hoc, ecce ego sepiam
B viam tuam spinis,& sepiam eam macería:
& semitas suas non inueniet.
7 * Et sequetur amatores suos,& non ap-
prehendet eos,& quæret eos & non inue-
niet. Et dicet, Vadam & reuertar ad virum
meum priorem, quia bene mihi erat tunc
magis quàm nunc.
8 * Et hæc nesciuit, quia ego dedi ei fru-
mentum & vinum,& oleum,& argentum
multiplicaui ei,& aurũ quę fecerunt Baal.
9 * Idcircò conuertar & sumam frumen-
tum meum in tempore suo, & vinum
meum in tempore suo, & librabo la-
10 nam meam, & linum meum quæ operie-
bant ignominiam eius. * Et nunc reue-
labo stultitiam eius in oculis amatorum
11 eius,& vir nõ eruet eam de manu mea.
*Et cessare faciam omne gaudium eius,
solennitatem eius, neomeniam eius, sab-
12 batum eius,& omnia festa tempora eius.
* Et corrumpã vineam eius,& ficũ eius,
de quibus dixit, Mercedes hæ meæ sunt,
quas dederũt mihi amatores mei. Et ponã
eam in saltum,& comedet eam bestia a-

תרגום יונתן

11 ויתכנשון בני יהודה ובני ישראל כחדא וימנון להון רישא חד מן בית דוד ויסקון מארע גלותהון ארי רב יום כנשתהון׃
ב 1 נביאיא אמרו לאחיכון עמי תובו לאוריתי ועל כנשתכון ארחם׃ 2 אוכחו לכנשתא דישראל ואמרו לה ארי היא לא מתעניא
[illegible] לא מקבל צלותה עד דתעדי עובדהא בישיא מקבל אפהא ופלחן טעותהא מבין קרוהא׃ 3 דלמא אסלק שכנתי מנה
[illegible] יקרה ואשונה רטישא כיומיא קדמאי עד לא אתקריבת לפלחני ויחול רגזי עלה כמא דחל רגזי על עם דרא דעברו על אוריתי
[illegible] ואשוי ארעא צדיא ואקטלנה בבצרתא׃ 4 ועל בנהא לא ארחם ארי בנין דטען אנון׃ 5 ארי טעת כנשתהון בתר נביאי שקרא
[illegible] דהות אמרה אהך בתר עממיא רחמי מספקי מיכלי ומשתי כסות מילא ובוץ משח וכל פרנוסי׃ 6 בכן הא אנא מקלקל
[illegible] כמא דסיגין בכוביא ואפסק כמא דמספקין בכתליא ושבילהא לא תשכח׃ 7 ותרדף שלם עם עממיא רחמהא ולא
[illegible] ותבעי סעיד ולא תשכח ותימר אהך ואתוב לרבוני קדמאה ארי טב לי כד הויתי פלחא קדמוהי מכען לא אפלח לטעותא׃
8 ואנון לא ידעין ארי אנא ברכית להון עבורא וחמרא ומשחא וכספא אסגיתי לה ודהבא מנה עבדו לטעותא׃
9 בכן יתוב מימרי למטל עבורא בעדן אדרה וחמרא בעדן מעצרתה ואצל כסות מילא ובוץ דיהבית לה לכסאה ית קלנה׃
10 וכען אגלי ית קלנה לעיני עממיא רחמהא ואנש לא ישזבנה מן ידי׃ 11 ואבטל כל חדותהא חגהא ירחהא ושבתהא וכל מועדהא׃
12 [illegible] פרי גפנה ותינה דהות אמרה יקר אנון לי דיהבו לי עממיא רחמי ואשוינון לחרשא ותיכלנון חיות ברא׃

Et congregabuntur filij Iuda & filij Israel 11
simul: & ponent sibi principatum vnum: &
ascendã de terra quoniã magnus dies Hiezrael.

CAP. II.

Dicite fratribus vestris, Populus meus; & 1
sorori vestræ, Dilecta.
Litigate cum matre vestra litigate, quia 2
ipsa non vxor mea & ego non vir eius: & au-
feram fornicationem eius à facie mea, & adul-
terium eius de medio vberum illius.
Vt spoliem eam nudam & restituam eam 3
iuxta diem natiuitatis suæ, & ponam eam in
deserto, & statuam eam sicut terram sine aqua,
& occidam illam in siti.
Et filiorum eius non miserebor, quia filij 4
fornicationis sunt.
Quia fornicata est mater eorum, confusa est 5
quæ peperit eos: quia dixit, Vadam post amato-
res meos qui dant mihi panes meos & aquam
meam et vestimenta mea et linteamina mea &
oleũ meũ & omnia quæcunq; mihi conueniunt.
Propterea ecce ego sepio viã eius in sudibus 6
& obstruã vias illius: et semitã suã nõ inueniet.
Et persequetur amatores suos; & non ap- 7
prehendet illos: & quæret illos & non inue-
niet: & dicet, Vadã et reuertar ad virũ meum
priorẽ, quia bonus mihi erat tunc quàm nunc est.
Et ipsa non cognouit quia ego dedi ei fru- 8
mentum & vinum & oleum, & argentum
multiplicaui ei: hæc autem argentea & aurea
fecit Baal. Propterea reuertar, & tollam 9
triticum meum in tẽpore suo, & vinum meum
in tempore suo; & auferam vestimenta mea et
linteamina mea ne operiant ignominiam eius.
Et nunc reuelabo immunditiam eius in cõ- 10
spectu amatorum illius, & nullus eruet eam de
manu mea. Et auertam omnes lætitias eius, 11
solennitates eius, & neomenias eius & sabba-
ta eius, & cũctas festiuitates eius. Et dis- 12
perdam vineam eius & ficus eius, quæcunque
dixit, Mercedes meæ sũt istæ, quas dederũt mihi
amatores mei: & ponam ea in testimonium, et
comedent ea volucres cæli & bestiæ agri &
reptilia terræ.

11 καὶ συναχθήσονται υἱοὶ Ἰούδα καὶ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸ αὐ-
τὸ· καὶ θήσονται ἑαυτοῖς ἀρχὴν μίαν· καὶ ἀναβήσονται ἐκ τῆς
γῆς ὅτι μεγάλη ἡμέρα τοῦ Ἰεζραήλ.

β΄.

1 Εἴπατε τοῖς ἀδελφοῖς ὑμῶν λαός μου, καὶ τῇ ἀδελ-
2 φῇ ὑμῶν ἠγαπημένη. κρίθητε πρὸς τὴν μητέρα ὑμῶν
κρίθητε, ὅτι αὐτὴ οὐ γυνή μου, καὶ ἐγὼ οὐκ ἀνὴρ αὐτῆς· καὶ
ἐξαρῶ τὴν πορνείαν αὐτῆς ἐκ προσώπου μου, καὶ τὴν μοι-
3 χείαν αὐτῆς ἐκ μέσου τῶν μαστῶν αὐτῆς· ὅπως ἐκδύσω
αὐτὴν γυμνὴν, καὶ ἀποκαταστήσω αὐτὴν ὡς ἡμέρα γε-
νέσεως αὐτῆς, καὶ θήσω αὐτὴν ἐν ἐρήμῳ καὶ τάξω αὐτὴν
ὡς γῆν ἄνυδρον, καὶ ἀποκτενῶ αὐτὴν ἐν δίψῃ.
4 καὶ τὰ τέκνα αὐτῆς οὐ μὴ ἐλεήσω, ὅτι τέκνα πορνείας
5 ἐστίν. ὅτι ἐξεπόρνευσεν ἡ μήτηρ αὐτῶν, κατῃσχύνθη ἡ
τεκοῦσα αὐτῶν, ὅτι εἶπεν, πορεύσομαι ὀπίσω τῶν ἐραστῶν
μου τῶν διδόντων μοι τοὺς ἄρτους μου, καὶ τὸ ὕδωρ μου, καὶ τὰ
ἱμάτιά μου, καὶ τὰ ὀθόνιά μου καὶ τὸ ἔλαιόν μου, καὶ πάντα ὅ-
6 σα μοι καθήκει. διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ φράσσω τὴν ὁδὸν αὐ-
τῆς ἐν σκόλοψιν, καὶ φραγήσομαι τὰς ὁδοὺς αὐτῆς, καὶ τὴν
τρίβον αὐτῆς οὐ μὴ εὕρῃ.
7 καὶ καταδιώξεται τοὺς ἐραστὰς αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ κατα-
λάβῃ αὐτούς· καὶ ζητήσει αὐτοὺς καὶ οὐ μὴ εὕρῃ, καὶ ἐρεῖ·
πορεύσομαι καὶ ἐπιστρέψω πρὸς τὸν ἄνδρα μου τὸν πρό-
τερον, ὅτι καλῶς μοι ἦν τότε ἢ νῦν ἐστί.
8 καὶ αὐτὴ οὐκ ἔγνω ὅτι ἐγὼ δέδωκα αὐτῇ τὸν σῖτον, καὶ
τὸν οἶνον, καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ τὸ ἀργύριον ἐπλήθυνα αὐτῇ. αὐτὴ
9 δὲ ἀργυρᾶ, καὶ χρυσᾶ ἐποίησεν τῇ Βαάλ. διὰ τοῦτο
ἐπιστρέψω, καὶ κομιοῦμαι τὸν σῖτόν μου καθ᾽ ὥραν αὐτοῦ,
καὶ τὸν οἶνόν μου ἐν καιρῷ αὐτοῦ, καὶ λήψομαι τὰ ἱμάτιά
μου, καὶ τὰ ὀθόνιά μου τοῦ μὴ καλύπτειν τὴν αἰσχύνην αὐ-
10 τῆς. καὶ νῦν ἀποκαλύψω τὴν ἀκαθαρσίαν αὐτῆς ἐνώ-
πιον τῶν ἐραστῶν αὐτῆς, καὶ μηδεὶς ἐξέληται αὐτὴν ἐκ χει-
11 ρός μου. καὶ ἀποστρέψω πάσας τὰς εὐφροσύνας αὐ-
τῆς ἑορτὰς αὐτῆς, καὶ τὰς νεομηνίας αὐτῆς, καὶ τὰ σάββατα
12 αὐτῆς, καὶ πάσας τὰς πανηγύρεις αὐτῆς. καὶ ἀφανιῶ
ἄμπελον αὐτῆς, καὶ τὰς συκᾶς αὐτῆς, ὅσα εἶπεν μισθώματά
μου ἐστὶν ταῦτα, ἃ ἔδωκάν μοι οἱ ἐρασταί μου· καὶ θήσομαι
αὐτὰ εἰς μαρτύριον, καὶ καταφάγεται αὐτὰ τὰ πετεινὰ τοῦ
οὐρανοῦ, καὶ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, καὶ τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Et congregabuntur filij Iehuda & filij Israel simul, & constituent sibi principem vnum de domo Dauid, atque ascendent de terra transmigrationis suæ; quia magnus erit dies congregationis eorum.

CAP. II.

Prophetæ dicite fratribus vestris, Populi mi, conuertimini ad legem meam, & congregationis vestræ miserebor. [2] Arguite cœtũ Israel, & dicite ei, quia ipsa non addicit se cultui meo: Verbum meum non suscipiet orationem eius, donec auferat opera sua mala à conspectu vultus sui, & cultũ idolorum suorum de medio ciuitatis suæ. [3] Ne fortè subducam maiestatem meam ab ea, & auferam gloriam eius, & ponam illam derelictam sicut diebus priscorum, antequam accessisset ad cultũ meum: & residebit furor meus super eam, sicut resedit iracundia mea super populum generationis, qui transgressi sunt legem meam in deserto; & ponam terram desertam, & interficiam eam siti. [4] Et filiorum eius non miserebor; quia filij, qui idololatriam perpetrant, sunt. [5] Quia fornicata est congregatio eorum post pseudoprophetas; confusi sunt doctores eorum. quæ dicebat, Sequar populos amatores meos suppeditantes cibum meum & potũ meum, vestimẽta serica & byssina, & omnia alimenta mea. [6] Propterea ecce ego dissipo vias tuas in modũ eorum qui sepiunt spinis, & intercludam veluti qui parietibus cingunt: & semitas suas nõ inueniet. [7] Et persequetur pacem cum populis amatoribus suis, sed ab illis minimè obtinebit; & quæret adiutorium, & non inueniet. tunc dicet, Vadam & reuertar ad dominum meum priorem, quia bene erat mihi quando seruiebam coram eo: deinceps non seruiam idolis. [8] Ipsi autem nesciebant, quia ego benedixi eis frumento & vino & oleo: & argentũ multiplicaui eis, ex quo confecerunt idola. [9] Propterea reuocabitur verbum meum vt auferat frumentum in tempore quo recondetur in area; & vinũ, tempore quo in torculari premetur: & detraham indumentum sericeum & byssinum, quod dederam ei ad operiendam ignominiam suam. [10] Nunc verò reuelabo eius ignominiam in oculis populorum amatorũ eius: & nemo liberabit eam de manu mea. [11] Et cessare faciam omnia eius gaudia, festiuitates eius, calendas eius, & sabbatha eius, & omnes solennitates eius. [12] Et desolabo fructũ vineæ eius, & ficulneæ eius: quandoquidem dixit, Prẽmiũ ista sunt mihi, quod dederunt mihi populi amatores mei, sed ponam ea in saltũ, & comedet ea bestia agri.

13 * וּפָקַדְתִּי עָלֶיהָ אֶת־יְמֵי הַבְּעָלִים אֲשֶׁר
תַּקְטִיר לָהֶם וַתַּעַד נִזְמָהּ וְחֶלְיָתָהּ וַתֵּלֶךְ אַחֲרֵי
מְאַהֲבֶיהָ וְאֹתִי שָׁכְחָה נְאֻם־יְהוָה׃
14 * לָכֵן הִנֵּה אָנֹכִי מְפַתֶּיהָ וְהֹלַכְתִּיהָ הַמִּדְבָּר
וְדִבַּרְתִּי עַל־לִבָּהּ׃
15 * וְנָתַתִּי לָהּ אֶת־כְּרָמֶיהָ מִשָּׁם וְאֶת־עֵמֶק
עָכוֹר לְפֶתַח תִּקְוָה וְעָנְתָה שָּׁמָּה כִּימֵי נְעוּרֶיהָ
וּכְיוֹם עֲלוֹתָהּ מֵאֶרֶץ־מִצְרָיִם׃
16 * וְהָיָה בַיּוֹם־הַהוּא נְאֻם־יְהוָה תִּקְרְאִי אִישִׁי
וְלֹא־תִקְרְאִי־לִי עוֹד בַּעְלִי׃
17 * וַהֲסִרֹתִי אֶת־שְׁמוֹת הַבְּעָלִים מִפִּיהָ וְלֹא־
יִזָּכְרוּ עוֹד בִּשְׁמָם׃
18 * וְכָרַתִּי לָהֶם בְּרִית בַּיּוֹם הַהוּא עִם־חַיַּת
הַשָּׂדֶה וְעִם־עוֹף הַשָּׁמַיִם וְרֶמֶשׂ הָאֲדָמָה
וְקֶשֶׁת וְחֶרֶב וּמִלְחָמָה אֶשְׁבּוֹר מִן־הָאָרֶץ
וְהִשְׁכַּבְתִּים לָבֶטַח׃
19 * וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי לְעוֹלָם וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בְּצֶדֶק
וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים׃
20 * וְאֵרַשְׂתִּיךְ לִי בֶּאֱמוּנָה וְיָדַעַתְּ אֶת־יְהוָה׃
21 * וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶעֱנֶה נְאֻם־יְהוָה אֶעֱנֶה
אֶת־הַשָּׁמָיִם וְהֵם יַעֲנוּ אֶת־הָאָרֶץ׃
22 * וְהָאָרֶץ תַּעֲנֶה אֶת־הַדָּגָן וְאֶת־הַתִּירוֹשׁ וְאֶת־
הַיִּצְהָר וְהֵם יַעֲנוּ אֶת־יִזְרְעֶאל׃
23 * וּזְרַעְתִּיהָ לִּי בָּאָרֶץ וְרִחַמְתִּי אֶת־לֹא רֻחָמָה
וְאָמַרְתִּי לְלֹא־עַמִּי עַמִּי־אַתָּה וְהוּא יֹאמַר אֱלֹהָי׃

ג

1 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי עוֹד לֵךְ אֱהַב־
אִשָּׁה אֲהֻבַת רֵעַ וּמְנָאָפֶת כְּאַהֲבַת יְהוָה אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְהֵם פֹּנִים אֶל־אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְאֹהֲבֵי
אֲשִׁישֵׁי עֲנָבִים׃

13 * Et visitabo super eam dies Baalim
quibus accendebat incensum, & ornaba-
tur inaure sua & monili suo, & ibat post a-
matores suos, & mei obliuiscebatur, dicit
Dominus.
14 * Propter hoc ecce ego lactabo eam, &
ducam eam in solitudinem: & loquar ad
cor eius.
15 * Et dabo ei vinitores eius ex eodem lo-
co, & vallem Achor ad aperiendam spem.
Et canet ibi iuxta dies iuuentutis suæ & iu-
xta dies ascensionis suæ de terra Ægypti.
16 * Et erit in die illo, ait Dominus, voca-
bit me Vir meus: & non vocabit me vltrà
Baali.
17 * Et auferã nomina Baalim de ore eius:
& non recordabitur vltrà nominis eorum.
18 * Et percutiam cum eis fœdus in die illa
cum bestia agri & cum volucre cæli, & cũ
D reptili terræ. Et arcum & gladium & bel-
lum conteram de terra, & dormire eos fa-
ciam fiducialiter.
19 * Et sponsabo te mihi in sempiternum,
& sponsabo te mihi in iustitia & iudicio,
& in misericordia & miserationibus.
20 * Et sponsabo te mihi in fide; & scies
quia ego Dominus.
21 * Et erit in die illa exaudiam, dicit Do-
minus, & exaudiam cęlos, & illi exaudient
terram.
22 * Et terra exaudiet triticum & vinum &
oleum, & hæc exaudient Iezrahel.
23 * Et seminabo eam mihi in terra, & mi-
serebor eius quæ fuit absque misericordia.
Et dicam non populo meo, Populus meus
es tu: & ipse dicet, Deus meus es tu.

CAP. III.

1 ET dixit Dominus ad me: Adhuc va-
A de & dilige mulierem dilectam amico
& adulteram, sicut diligit Dominus filios
Israel, & ipsi respiciunt ad Deos alienos,
& diligunt vinacia vuarum.

תרגום יונתן

13 ואסער עלה ית יומיא דהות פלחא לטעותא ומסקא להון בסמין הות דמיא לאתתא דשבקת ית בעלה ואתקינת בקדשהא ובחליטת
בתליתא וטעה בתר רחמהא כן כנישת ישראל רחמת למפלח לטעותא ופלחני שבקת אמר יי׃ 14 בכן הא אנא משעבד לה לאוריתא
ואעבד לה נסין וגבורן כמא דעבדת לה במדברא וביד עבדי נביא אמלל תנחומין על לבהא׃ 15 ואמני לה ית פרנסהא מתמן וית מישר
עכור לחמדת נפש ויתנהון תמן למימרי כיומי קדם ואף אנא אעבד לה נסין וגבורן כיום מסקהון מארעא דמצרים׃ 16 ויהי בעדנא
ההיא אמר יי תתנהון לפלחני ולא תפלחון עוד לטעותא׃ 17 ואעדי ית שום טעות עממיא מפמהון ולא יהי דכרן שמהון עוד׃
18 ואגזר להון קים בעדנא ההיא דיהון שלם עם חיות ברא ועם עופא דשמיא ורחשא דארעא וקשתא וחרבא ועבדי קרבא אבטל מן
ארעא ואשרינון לרחצן׃ 19 ואקימנכון קדמי לעלם ואקימנכון קדמי בקשטא ובדינא ובחסדא וברחמי׃ 20 ואקימנכון קדמי בהימנותא
[illegible] למדחל מן קדם יי׃ 21 ויהי בעדנא ההיא אקבל לצלותכון אמר יי אפקד ית שמיא ואנון יחתון מטרא על ארעא׃
22 וארעא תרבי עבורא וחמרא ומשחא ואנון יספקון לגלות עמי׃ 23 ואקימנון קדמי בארע בית שכנתי וארחם עליהון דלא
[illegible] בעובדיהון ואימר לדהויתי אמר להון לא עמי ברם עמי אתון והוא יימר אלהי׃

ג

1 ואמר יי לי עוד אזל אתנבי נבואה על בית ישראל דאנון דמן לאתתא דרחימא על בעלה ומזניא עלוהי וכל כדין רחם לה ולא צבי למפטרה
כרחימת יי על בני ישראל ואנון מתפנן בתר טעות עממיא ברם אם יתובון ישתבק להון ויהון דמן לגבר דאשתלי ואמר מלא בחמרהו

Et vlciscar super eam dies Baalim in qui- 13
bus immolabat eis, & circūdabat inaures suas & monilia sua, & ibat post amatores suos, mei autem oblita est, dicit Dominus.

Ideo ecce ego seduco eam, & ponam illam 14
quasi desertam, & loquar ad cor eius.

Et dabo ei possessiones suas inde & val- 15
lem Achor ad aperiendum intelligentiam eius: & humiliabitur ibi iuxta dies iuuentutis suæ, & iuxta dies ascensionis suæ de terra Ægypti.

Et erit in illa die, dicit Dominus, vocabit 16
me Vir meus, & non vocabit me vltrà Baalim.

Et auferam nomina Baalim ex ore eius, 17
& non recordabuntur vltrà nominum eorum.

Et disponam eis in die illa testamentum 18
cum bestijs terræ, & cum volatilibus cæli & reptilibus terræ: et arcum & gladium & bellum conteram de terra: & habitare faciam eos in spe.

Et sponsabo te mihi in sempiternum: & 19
sponsabo te mihi in iustitia & iudicio & misericordia & miserationibus.

Et sponsabo te mihi in fide, & scies quia 20
ego Dominus.

Et erit in die illa, dicit Dominus, exaudiam 21
cælum, & cælum exaudiet terram.

Et terra exaudiet frumētum & vinum 22
& oleum: & ipsa exaudient Israel.

Et seminabo eam mihi super terram & 23
diligam nō dilectam, & dicam non populo meo, Populus meus es tu: & ipse dicet, Dominus Deus meus es tu.

CAP. III.

ET dixit Dominus ad me, Adhuc vade et di- 1
lige mulierem diligentem mala & adulteras sicut diligit Dominus filios Israel, ipsi autem respiciunt ad Deos alienos, & amant coctiones cum vinaceis.

13 καὶ ἐκδικήσω ἐπ' αὐτὴν τὰς ἡμέρας τῶν βααλείμ, ἐν αἷς ἐπέθυεν αὐτοῖς, καὶ περιετίθετο τὰ ἐνώπια αὐτῆς, καὶ τὰ καθορμεῖα αὐτῆς, καὶ ἐπορεύετο ὀπίσω τῶν ἐραστῶν αὐτῆς, ἐμοῦ δὲ ἐπελάθετο, λέγει κύριος.

14 διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ πλανῶ αὐτὴν, καὶ τάξω αὐτὴν ὡς ἔρημον, καὶ λαλήσω ἐπὶ τὴν καρδίαν αὐτῆς.

15 καὶ δώσω αὐτῇ τὰ κτήματα αὐτῆς ἐκεῖθεν, καὶ τὴν κοιλάδα ἀχὼρ διανοῖξαι σύνεσιν αὐτῆς· καὶ ταπεινωθήσεται ἐκεῖ κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς νεότητος αὐτῆς, καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας ἀναβάσεως αὐτῆς ἐκ γῆς αἰγύπτου.

16 καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει κύριος, καλέσει με ὁ ἀνήρ μου, καὶ οὐ καλέσει με ἔτι βααλείμ.

17 καὶ ἐξαρῶ τὰ ὀνόματα τῶν βααλεὶμ ἐκ στόματος αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ μνησθῶσιν ἔτι τὰ ὀνόματα αὐτῶν.

18 καὶ διαθήσομαι αὐτοῖς ἐν ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διαθήκην μετὰ τῶν θηρίων τῆς γῆς, καὶ μετὰ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῶν ἑρπετῶν τῆς γῆς, καὶ τόξον καὶ ῥομφαίαν, καὶ πόλεμον συντρίψω ἀπὸ τῆς γῆς· καὶ κατοικιῶ αὐτοὺς ἐπ' ἐλπίδι.

19 καὶ μνηστεύσομαί σε ἐμαυτῷ εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ μνηστεύσομαί σε ἐμαυτῷ ἐν δικαιοσύνῃ, καὶ κρίματι, καὶ ἐν ἐλέει, καὶ οἰκτιρμοῖς.

20 καὶ μνηστεύσομαί σε ἐμαυτῷ ἐν πίστει, καὶ ἐπιγνώσῃ ὅτι ἐγὼ κύριος.

21 καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει κύριος· ἐπακούσομαι τῷ οὐρανῷ, καὶ ὁ οὐρανὸς ἐπακούσεται τῇ γῇ.

22 καὶ ἡ γῆ ἐπακούσεται τὸν σῖτον, καὶ τὸν οἶνον, καὶ τὸ ἔλαιον· καὶ αὐτὰ ἐπακούσεται τῷ ἰσραήλ.

23 καὶ σπερῶ αὐτὴν ἐμαυτῷ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἀγαπήσω τὴν οὐκ ἠγαπημένην, καὶ ἐρῶ τῷ οὐ λαῷ μου, λαός μου εἶ σύ. καὶ αὐτὸς ἐρεῖ, κύριος ὁ θεός μου εἶ σύ.

γ.

1 Καὶ εἶπεν κύριος πρός με, ἔτι πορεύθητι, καὶ ἀγάπησον γυναῖκα ἀγαπῶσαν πονηρὰ, καὶ μοιχαλίδα, καθὼς ἀγαπᾷ κύριος τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, αὐτοὶ δὲ ἀποβλέπουσιν ἐπὶ θεοὺς ἀλλοτρίους, καὶ φιλοῦσιν πέμματα μετὰ σταφίδων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et visitabo super eam dies, quibus seruiebat idolis, & adolebat eis aromata, *quando* similis erat mulieri quæ maritum suum deseruit, & adornata inauribus suis, & monilibus margaritarum suarum, aberrauit post amatores suos: sic cœtus Israel maluit seruire idolis, & cultum meū dereliquit, dicit Dominus. 14 Propterea ecce ego subiiciam eam Legi, & operabor illi miracula & grandia facinora, qualia edidi illi in deserto, & in manu seruorum meorum prophetarum loquar consolationes ad cor eius. 15 Et constituam ei inde gubernatores eius, & vallem Achor ad delicias animæ, & dedent sese ibi verbo meo, sicut in diebus antiquis: ego quoque faciam ei miracula & præclara facinora, sicuti die quo ascenderunt de terra Aegypti. 16 Et erit in tempore illo, ait Dominus, vacabitis cultui meo, & non seruietis vltrà idolis. 17 Et auferam nomen idolorum populorum de ore eorum, & non fiet memoria nominis eorum in posterum. 18 Et feriam eis pactum in tempore illo, vt degant pacificè cum fera agresti, & cum volucre cæli atque reptili terræ: & arcum & gladium ac bellatores exterminabo de terra, & habitare eos faciam confidenter. 19 Et consolidabo vos coram me in æternum, stabiliamque vos in veritate & iudicio, & in misericordia & miserationibus. 20 Deniq; confirmabo vos corā me in fide; & scietis timere à facie Domini. 21 Erit verò tunc temporis, suscipiam orationem vestram, ait Dominus: mandabo cælis, & ipsi demittent pluuiam super terram. 22 Et terra producet frumentum & vinum oleumque, quæ sint factura satis transmigrationi populi mei. 23 Et stabiliam eos coram me in terra domus maiestatis meæ; & miserebor illorum qui erant misericordia indigni propter opera sua: & dicam iis quibus dicebam, Non populus meus, populus meus estis vos; & ipsi respondebunt, Deus meus.

CAP. III.

ET dixit Dominus ad me iterū: Vade, vaticinare prophetiā aduersum domū Israel; qui similes sunt mulieri charissimæ suo marito; quæ licet fornicetur sub eo, adeò tamen diligit eam, vt non velit dimittere eā: talis est dilectio Dñi erga filios Israel; at ipsi se vertunt ad idola populorum; veruntamen si conuertantur, dimittetur eis, & assimilabuntur viro qui ignoranter peccauit, & dixit sermonem in vino suo.

2 * וָאֶכְּרֶהָ לִּי בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר כָּסֶף וְחֹמֶר שְׂעֹרִים
וְלֶתֶךְ שְׂעֹרִים׃
3 * וָאֹמַר אֵלֶיהָ יָמִים רַבִּים תֵּשְׁבִי לִי לֹא תִזְנִי
וְלֹא תִהְיִי לְאִישׁ וְגַם־אֲנִי אֵלָיִךְ׃
4 * כִּי יָמִים רַבִּים יֵשְׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵין מֶלֶךְ וְאֵין
שָׂר וְאֵין זֶבַח וְאֵין מַצֵּבָה וְאֵין אֵפוֹד וּתְרָפִים׃
5 * אַחַר יָשֻׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּבִקְשׁוּ אֶת־יְהוָה
אֱלֹהֵיהֶם וְאֵת דָּוִד מַלְכָּם וּפָחֲדוּ אֶל־יְהוָה וְאֶל־
טוּבוֹ בְּאַחֲרִית הַיָּמִים׃

ד

1 * שִׁמְעוּ דְבַר־יְהוָה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
כִּי רִיב לַיהוָה עִם־יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ כִּי אֵין־אֱמֶת
וְאֵין־חֶסֶד וְאֵין־דַּעַת אֱלֹהִים בָּאָרֶץ׃
2 * אָלֹה וְכַחֵשׁ וְרָצֹחַ וְגָנֹב וְנָאֹף פָּרָצוּ וְדָמִים
בְּדָמִים נָגָעוּ׃
3 * עַל־כֵּן תֶּאֱבַל הָאָרֶץ וְאֻמְלַל כָּל־יוֹשֵׁב בָּהּ
בְּחַיַּת הַשָּׂדֶה וּבְעוֹף הַשָּׁמָיִם וְגַם־דְּגֵי הַיָּם יֵאָסֵפוּ׃
4 * אַךְ אִישׁ אַל־יָרֵב וְאַל־יוֹכַח אִישׁ וְעַמְּךָ
כִּמְרִיבֵי כֹהֵן׃
5 * וְכָשַׁלְתָּ הַיּוֹם וְכָשַׁל גַּם־נָבִיא עִמְּךָ לָיְלָה
וְדָמִיתִי אִמֶּךָ׃
6 * נִדְמוּ עַמִּי מִבְּלִי הַדָּעַת כִּי אַתָּה הַדַּעַת מָאַסְתָּ
וְאֶמְאָסְאךָ מִכַּהֵן לִי וַתִּשְׁכַּח תּוֹרַת אֱלֹהֶיךָ אֶשְׁכַּח
בָּנֶיךָ גַּם־אָנִי׃
7 * כְּרֻבָּם כֵּן חָטְאוּ־לִי כְּבוֹדָם בְּקָלוֹן אָמִיר׃
8 * חַטַּאת עַמִּי יֹאכֵלוּ וְאֶל־עֲוֹנָם יִשְׂאוּ נַפְשׁוֹ׃
9 * וְהָיָה כָעָם כַּכֹּהֵן וּפָקַדְתִּי עָלָיו דְּרָכָיו וּמַעֲלָלָיו
אָשִׁיב לוֹ׃
10 * וְאָכְלוּ וְלֹא יִשְׂבָּעוּ הִזְנוּ וְלֹא יִפְרֹצוּ כִּי־אֶת־
יְהוָה עָזְבוּ לִשְׁמֹר׃

2 * Et fodi eam mihi quindecim argenteis,
& coro hordei, & dimidio coro hordei.
3 * Et dixi ad eam, Dies multos expectabis
bis me. Non fornicaberis, & nõ eris viro,
4 sed & ego expectabo te. * Quia dies multos
tos sedebunt filij Israel sine rege, & sine
principe, & sine sacrificio, & sine altari, &
5 sine Ephod, & sine Theraphim. * Et post
hæc reuertentur filij Israel, & quærent Dominum
minum Deũ suum, & Dauid regem suũ,
& pauebunt ad Dominum, & ad bonum
eius in nouissimo dierum.

CAP. IIII.

1 AVdite verbum Dñi filij Israel, quia iu-
A dicium Domino cum habitatoribus
terræ. Non est enim veritas & non est mi-
sericordia, & non est scientia Dei in terra.
2 * Maledictum & mendacium, & homi-
cidiũ & furtum, & adulterium inundaue-
3 runt, & sanguis sanguinem tetigit. * Pro-
pter hoc lugebit terra, & infirmabitur o-
mnis qui habitat in ea. In bestia agri, & in
volucre cæli, sed & pisces maris congre-
gabuntur.
4 * Veruntamẽ vnusquisq; non iudicet, &
B non arguatur vir. Populus enim tuus sicut
hi qui contradicunt sacerdoti, & corrues
5 hodie. * Et corruet etiam propheta tecũ.
Nocte tacere feci matrem tuam.
6 * Conticuit populus meus, eò quòd non
habuerit scientiam, quia tu scientiam re-
pulisti, repellam te ne sacerdotio fungaris
mihi. Et oblita es legis Dei tui, obliuiscar
filiorum tuorum & ego.
7 * Secundùm multitudinem eorum sic
C peccauerũt mihi, gloriam eorum in igno-
miniam commutabo.
8 * Peccata populi mei comedent, & ad
iniquitatem eorum sublevabunt animas
eorum.
9 * Et erit sicut populus, sic sacerdos. Et
visitabo super eum vias eius & cogitatio-
nes eius reddam ei.
10 * Et comedent & non saturabuntur, for-
nicati sunt & non cessauerunt, quoniam
Dñm dereliquerunt in non custodiendo.

תרגום יונתן

2 [וּפְרַקְתִּנוּן בְּמֵימְרִי בְּיוֹם] חֲמֵשַׁת עֲשַׂר לְיַרַח נִסָן וְיַהֲבִת כְּסַף תִּקְלַיָא כְּפוּר נַפְשָׁתְהוֹן וַאֲמָרִית דִיהוֹן מְקָרְבִין קֳדָמַי עוֹמֶר אֲרָמוּתָא מֵעֲלָלַת
[...] 3 נְבִיָאה אֲמַר לָהּ כְּנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל חוֹבֵיכוֹן גְרַמוּ לְכוֹן דְתִגְלוּן יוֹמִין סַגִיאִין תִּתְנְהוֹן לְפָלְחָנִי לָא תִטְעוֹן וְלָא תִפְלְחוּן לְטַעֲוָתָא
[...לְרַחֲמָא] עֲלֵיכוֹן׃ 4 אֲרֵי יוֹמִין סַגִיאִין יְהוֹבוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵית מַלְכָּא מִדְבֵית דָוִד וְלֵית דְעָבֵד שָׁלְטַן עַל יִשְׂרָאֵל וְלֵית דְדָבַח
[...בִירוּשְׁלֵם וְלֵית קָמְתָא] בְּשָׁמְרוֹן וְלֵית אֵפוֹד וּמְחַוֵי׃ 5 בָּתַר כֵּן יְתוּבוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִתְבְּעוּן יַת פָּלְחָנָא דַיְיָ אֱלָהֲהוֹן וְיִשְׁתַּמְעוּן לִמְשִׁיחָא
[...מַלְכְּהוֹן וְיִתְנְהוֹן] לְפָלְחָנָא דַיְיָ וּסְגֵי טוּבָה דְיֵיתֵי לְהוֹן בְּסוֹף יוֹמַיָא׃ ד 1 קַבִּלוּ פִתְגָמָא דַיְיָ בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲרֵי דִינָא קֳדָם
[...בְּנֵי אַרְעָא אֲרֵי] לֵית עָבְדֵי קוּשְׁטָא וְלֵית גָמְלֵי חִסְדָא וְלֵית דִמְהַלְכִין בְּדַחַלְתָּא דַיְיָ בְּאַרְעָא׃ 2 יֵימַן לְשִׁקְרָא וְכָדְבִין וְקָטְלֵי נַפְשָׁן
[...וּמוֹלְדִין בְּנִין] מִנְשֵׁי חַבְרֵיהוֹן וְחוֹבִין עַל חוֹבִין מוֹסְפִין׃ 3 עַל כֵּן תֶּחֱרַב אַרְעָא וְיִצְדֵי כָל דְיָתֵב בַּהּ בְּחֵיוַת בָּרָא וּבְעוֹפָא דִשְׁמַיָא
[...יִתְעַרוּן מִן] קֳדָם חוֹבֵיהוֹן׃ 4 בְּרַם עַל דְאָמְרִין סָפַר לָא יַלִיף וְלָא יוֹכַח נְבִיָא וְעַמָךְ נָצַן עִם מַלְפֵיהוֹן׃ 5 וְתִתְקְלוּן בְּיוֹמָא וְיִתְקְלוּן
[...נְבִיֵי שִׁקְרָא דְעִמְכוֹן] כַּד בְּלֵילְיָא וְאַבְהַת כְּנִשְׁתְּכוֹן׃ 6 אִטַּפַּשׁוּ עַמִי מִבְּלִי דַעְתָּא אֲרֵי אַתְּ מִדַע דְחַלְתִּי קַצְתָּא וַאֲרַחֲקִנָךְ מִלְשַׁמָשָׁא
[...תַשִׁיקָא] אוֹרַיְתָא דֶאֱלָהָךְ אַרְחִיק בְּנָךְ אַף אֲנָא׃ 7 כְּמָא דְאַסְגֵיתִי לְהוֹן עַלְלָא כֵּן אַסְגִיו לְמֶחֱטֵי קֳדָמַי יְקָרְהוֹן בִּקְלָנָא חַלְפוּ׃
[...קָרְבָּנָא פְסוּלְמֵיכַל] חַטָאת עַמִי בְּדִיל לְאוֹסָפָא חוֹבִין עַל חוֹבֵי נַפְשְׁהוֹן׃ 9 וִיהֵא כְּמָא דְאַשְׁנֵי חִילוֹנָאָה לְכָהֲנָא לְאַפָּסָא קֻדְשֵׁיכוֹן
[...יַת יְקָרְהוֹן וְאַשְׁנֵי] דִיקִיר לְדִבְסִיר בְּדִיל לְאִתְפְּרָעָא מִנְהוֹן כְּאָרְחָתְהוֹן כִּישָׁתָא וּכְעוֹבָדֵיהוֹן מְקַלְקְלַיָא אָתֵיב לְהוֹן׃
10 [וְיֵיכְלוּן וְלָא יִשְׂבְּעוּן] יִסְבוּן נְשִׁין וְלָא יוֹלְדוּן בְּנִין אֲרֵי יַת פָּלְחָנָא דַיְיָ שְׁבַקוּ וְלָא נְטָרוּ׃

[2] Et conduxi eam mihi quindecim argen- 2
tiũ, & gomor hordei, & nebel vini.
[3] Et dixi ad eam, Dies multos sedebis apud 3
me, non fornicaberis, neque eris viro, & ego
apud te. *[4] Quia diebus sedebunt multis filij* 4
Israel, non existente rege, neque principe, neque
existente sacrificio, neque existente altari, neque
sacerdotio neque manifestatione.
[5] Et post hæc reuertentur filij Israel, & 5
quærent Dominum Deum suum, & Dauid re-
gem suum, & stupebunt in Domino, & in bo-
nis eius in nouissimo dierum.

CAP. IIII.

Audite verbum Domini filij Israel, quia iu- 1
dicium Domino ad habitãtes terram, quia
non est veritas neque misericordia, neque scien-
tia Dei super terram.
[2] Maledictio & mendacium, homicidium, 2
& furtum, & adulterium effusum est super
terram, & sanguinem in sanguine miscent.
[3] Ideo lugebit terra cum omnibus qui habi- 3
tant eam, cum bestijs agri, & cum volatilibus
cæli, & pisces maris deficient.
[4] Vt nullus neque iudicet neque arguat 4
quisquam; at populus meus quasi sacerdos cui
contradicitur.
[5] Et infirmabitur per diem, infirmabitur 5
& propheta tecum: nocti assimilaui matrem
tuam.
[6] Assimilatus est populus meus quasi non ha 6
bens scientiam, quia scientiam repulisti: & re-
pellam te, & ego ne sacerdotio fungaris mihi,
oblita es legis Dei tui, obliuiscar filiorum tuo-
rum & ego. *[7] Secundùm multitudinem eorum* 7
sic peccauerunt mihi, gloriam eorum in ignomi-
niam ponam.
[8] Peccata populi mei comedent, & in iniqui- 8
tatibus eorum accipient animas eorum.
[9] Et erit sicut populus, sic & sacerdos; & 9
vlciscar super eum vias eius, & cogitationes
illius reddam ei.
[10] Et comedent, & non implebuntur; forni- 10
cati sunt, & nõ dirigentur, quia Dominum de-
reliquerunt vt non custodirent.

2 [2] καὶ ἐμισθωσάμην αὐτὴν ἐμαυτῷ πεντεκαίδεκα
ἀργυρίοις, καὶ γόμορ κριθῆς, καὶ νέβελ οἴνου.
3 [3] καὶ εἶπον πρὸς αὐτὴν, ἡμέρας πολλὰς καθήσῃ ἐπ'
ἐμοί, οὐ μὴ πορνεύσῃς, οὐδὲ μὴ γένῃ ἀνδρί, καὶ ἐγὼ ἐπὶ
σοί.
4 [4] διότι ἡμέρας καθήσονται πολλὰς υἱοὶ Ἰσραὴλ, οὐκ ὄντος
βασιλέως, οὐδὲ ἄρχοντος, οὐδὲ οὔσης θυσίας, οὐδὲ ὄντος
θυσιαστηρίου, οὐδὲ ἱερατείας οὐδὲ δηλώσεως.
5 [5] καὶ μετὰ ταῦτα ἐπιστρέψουσιν υἱοὶ Ἰσραὴλ, καὶ ζητή-
σουσιν κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν, καὶ Δαυὶδ τὸν βασιλέα αὐτῶν,
καὶ ἐκστήσονται ἐπὶ τῷ κυρίῳ, καὶ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ
ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν.

Δ'.

1 [1] Ἀκούσατε λόγον κυρίου υἱοὶ Ἰσραὴλ, διότι κρίσις τῷ
κυρίῳ πρὸς τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλή-
θεια οὐδὲ ἔλεος, οὐδὲ ἐπίγνωσις θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.
2 [2] ἀρὰ καὶ ψεῦδος, φόνος καὶ κλοπὴ, καὶ μοιχεία ἐκκέ-
χυται ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ αἷμα ἐφ' αἵμασι μίσγουσιν.
3 [3] διὰ τοῦτο πενθήσει ἡ γῆ σὺν πᾶσι τοῖς κατοικοῦσιν
αὐτὴν, σὺν τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ, καὶ σὺν τοῖς πετεινοῖς τοῦ
οὐρανοῦ· καὶ ἰχθύες τῆς θαλάσσης ἐκλείψουσιν.
4 [4] ὅπως μηδεὶς μήτε δικάζῃ μήτε ἐλέγχῃ μηδείς· ὁ
δὲ λαός μου ὡς ἱερεὺς ἀντιλεγόμενος.
5 [5] καὶ ἀσθενήσει ἡμέρας, ἀσθενήσει καὶ προφήτης μετὰ
σοῦ, νυκτὶ ὡμοίωσα τὴν μητέρα σου.
6 [6] ὡμοιώθη ὁ λαός μου ὡς οὐκ ἔχων γνῶσιν, ὅτι ἐπίγνω-
σιν ἀπώσω· καὶ ἀπώσομαί σε κἀγὼ τοῦ μὴ ἱερατεύειν μοι·
ἐπελάθου νόμον θεοῦ σου, ἐπιλάθομαι τέκνων σου κἀγώ.
7 [7] κατὰ τὸ πλῆθος αὐτῶν οὕτως ἥμαρτόν μοι, τὴν δόξαν
αὐτῶν εἰς ἀτιμίαν θήσομαι.
8 [8] ἁμαρτίας λαοῦ μου φάγονται, καὶ ἐν ταῖς ἀδικίαις
αὐτῶν λήψονται τὰς ψυχὰς αὐτῶν.
9 [9] καὶ ἔσται καθὼς ὁ λαὸς, οὕτως καὶ ὁ ἱερεύς· καὶ ἐκδι-
κήσω ἐπ' αὐτὸν τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, καὶ τὰ διαβούλια αὐτοῦ
ἀνταποδώσω αὐτῷ.
10 [10] καὶ φάγονται καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῶσιν· ἐπόρνευσαν καὶ
οὐ μὴ κατευθυνθῶσιν, διότι τὸν κύριον κατέλιπον τοῦ μὴ
φυλάξαι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[2] Et redemi eos per verbũ meum die quintadecima mensis Nisan, & dedi argentum in pondere pro pretio redemptionis animarum eorum: & dixi, vt offerrent coram me manipulum eleuationis de frugibus hordeaceis. [3] Propheta dic ei, Congregatio Israel, peccata vestra in causa fuerunt vobis, vt exularetis quam plurimis diebus. applicabitis vos cultui meo, nõ fornicabimini neque famulabimini idolis, ego quoque miserturus sum vestri. [4] Quia diebus multis manebunt filij Israel absque rege de domo Dauid *prognato*, & absque dominium capessente in Israel; nec erit qui sacrificet in beneplacitum in Ierusalem, neque erit in Samaria excelsum, nec non Ephod, nec qui responsum reddat. [5] Postea pœnitentia ducentur filij Israel & quærent cultum Domini Dei sui, & obedient Christo filio Dauid regi suo, atque studebunt cultui Domini, & multiplicabitur bonitas eius quæ aduentura est eis in fine dierum. CAP. IIII.

Suscipite verbũ Domini domus Israel, siquidem disceptatio coram Domino est cum habitatoribus terræ, quia nõ sunt operatores veritatis, nec retribuentes misericordiam, neque qui ambulent in timore Domini in terra. [2] Iurant falsò & mẽtiuntur, occiduntque animas & furantur, & adulteria committentes generant filios ex vxoribus proximorum suorum, & aggregant peccata peccatis. [3] Hanc ob causam vastabitur terra & exterminio delebitur omnis qui habitat in ea à bestia agri & volucre cæli: quin & pisces maris diminutionem patientur ob illorum peccata. [4] Verùm eò quòd dicant, Scriba non doceat, nec reprehendat propheta; populus verò tuus litigat cum doctoribus suis. [5] Et corruetis hodie, corruent quoque pariter pseudoprophetæ qui vobiscum versantur, tanquam in nocte, & confusione induam congregationem vestram. [6] Insipiens factus est populus meus absque scientia, quia tu scire timorem mei detestatus es, & abijciam te ne ministres corã me: propterea etiam quòd oblitus es legis Dei tui, expellam filios tuos etiam ego. [7] Sicut multiplicaui eis fruges, sic multum peccare addiderunt coram me, gloriam suam cum ignominia cõmutauerunt. [8] Sacerdotes se polluerunt comedendo oblationẽ pro peccato populi mei, vt adderent peccata peccatis animarum eorum. [9] Erit itaque cùm collocauero laicum in sacerdotem ad contaminandas solennitates vestras, prophanabo gloriam eorum, atque ponam gloriosum in contemptibilem, vt vltionẽ sumam ab eis iuxta vias eorũ malas, & secundùm opera eorum corrupta reddam eis. [10] Et comedent, & non saturabuntur; accipient vxores, sed non generabunt filios, quia cultum Domini reliquerunt & non custodierunt.

11 זנות ויין ותירוש יקח-לב׃
12 עמי בעצו ישאל ומקלו יגיד לו כי רוח זנונים
התעה ויזנו מתחת אלהיהם׃
13 על-ראשי ההרים יזבחו ועל-הגבעות
יקטרו תחת אלון ולבנה ואלה כי-טוב צלה על-
כן תזנינה בנותיכם וכלותיכם תנאפנה׃
14 לא-אפקוד על-בנותיכם כי תזנינה ועל-
כלותיכם כי תנאפנה כי-הם עם-הזנות יפרדו
ועם-הקדשות יזבחו ועם לא-יבין ילבט׃
15 אם-זנה אתה ישראל אל-יאשם יהודה
ואל-תבאו הגלגל ואל-תעלו בית און ואל-
תשבעו חי-יהוה׃
16 כי כפרה סררה סרר ישראל עתה ירעם
יהוה ככבש במרחב׃
17 חבור עצבים אפרים הנח-לו׃
18 סר סבאם הזנה הזנו אהבו הבו קלון מגניה׃
19 צרר רוח אותה בכנפיה ויבשו מזבחותם׃

ה

1 שמעו-זאת הכהנים והקשיבו בית
ישראל ובית המלך האזינו כי לכם המשפט
כי-פח הייתם למצפה ורשת פרושה על-
2 תבור׃ ושחטה שטים העמיקו ואני
מוסר לכלם׃
3 אני ידעתי אפרים וישראל לא-נכחד ממני
כי עתה הזנית אפרים נטמא ישראל׃
4 לא יתנו מעלליהם לשוב אל-אלהיהם כי
רוח זנונים בקרבם ואת-יהוה לא ידעו׃
5 וענה גאון-ישראל בפניו וישראל ואפרים
יכשלו בעונם כשל גם-יהודה עמם׃

11 * Fornicatio & vinum & ebrietas au-
12 runt cor. * Populus meus in ligno ſuo in-
terrogauit, & baculus eius annunciauit ei.
C Spiritus enim fornicationũ decepit eos, &
13 fornicati ſunt à Deo ſuo. * Super capita
montiũ ſacrificabant, & ſuper colles ac-
debant thymiama ſubtus quercum, & po-
pulum, & terebinthũ, quia bona erat vm-
bra eius. Ideò fornicabũtur filiæ veſtræ, &
14 ſponſæ veſtræ adulteræ erunt. * Non viſi-
tabo ſuper filias veſtras, cùm fuerint for-
nicatæ, & ſuper ſponſas veſtras cùm adul-
terauerint; quoniam ipſi cũ meretricibus
cõuerſabantur, & cum effœminatis ſacri-
D cabant. Et populus non intelligens vapu-
15 labit. * Si fornicaris tu Iſrael, nõ delinquat
ſaltem Iuda. Et nolite ingredi in Galgala,
& non aſcenderis in Bethauen, neque iu-
raueritis, viuit Dominus.
16 * Quoniam ſicut vacca laſciuiens decli-
nauit Iſrael: Nunc paſcet eos Dñs quaſi
agnum in latitudine.
17 * Particeps idolorum Ephraim, dimitte
18 eum. * Separatum eſt conuiuium eorum,
fornicatione fornicati ſunt, dilexerunt af-
ferre ignominiam protectores eius.
19 * Ligauit eum ſpiritus in alis ſuis, & con
fundentur à ſacrificijs ſuis.

CAP. V.

1 AVdite hoc ſacerdotes, & attendite do-
A mus Iſrael, & domus regis auſcultate,
quia vobis iudicium. Quoniã laqueus fa-
cti eſtis ſpeculationi, & ſicut rete expan-
ſum ſuper Thabor.
2 * Et victimas declinaſtis in profundum,
& ego eruditor omnium eorum.
3 * Ego ſcio Ephraim, & Iſrael non eſt ab-
ſconditus à me. Quia nunc fornicatus eſt
Ephraim, contaminatus eſt Iſrael.
4 * Non dabunt cogitationes ſuas vt re-
uertantur ad Deum ſuum, quia ſpiritus
fornicationum in medio eorum, & Do-
minum non cognouerunt.
5 * Et reſpondebit arrogantia Iſrael in fa-
cie eius; & Iſrael, & Ephraim ruent in ini-
quitate ſua. Ruet etiam Iudas cum eis.

תרגום יונתן

11 וחמרא ורויתא שלף ומטעי ית לבהון׃ 12 עמי די בצלם אעה שאל ומדמי בחטרה מחוי לה ארי רוח דטעו אטעיתנון
מן אלההון׃ 13 על רישי טוריא מדבחין ועל רמתא מסקין בסמיא תחות בלוט ולבן ובטמא ארי מעפי טולה על כן מזנין
לכון סבנת עממיא וכלתכון דנסבתון לבניכון מן עממיא גיפן׃ 14 לא אסער על בנתכון ארי מזנין ועל כלתכון ארי
עם זניתא מסתיען ועם נפקת ברא אכלין ושתן ועם דרא דלא יסתכל באוריתא הלא יתרטש׃ 15 אם טען אתון דבית
לכון דבית יהודה ולא תיהון לגלגלא ולא תסקון לביתאל ולא תשתבעון לשקר קים הוא יוי׃ 16 ארי כתורא דאתפטים
כסני טובא ישראל כען ידברנון יוי כאמר בחיר בבקעתא׃ 17 אתחברו לטעותא בית ישראל שבקו להון ית פלחנא׃
אחניו שרן מן אונס בכן טעו ואתפניו בתר זנותא דרחמו דתיתי להון קלנא רברביהון׃ 19 עובדי רברביהון לא תקנין
למצר רוח בכנף כען איתי עליהון סנאה ויבהיהון מאגורי טעותהון׃
ה
כהניא וקבלו בית ישראל ובית מלכא אציתו הלא לכון למדע דינא ארי תקלא הויתון למלפיכון וכמצדא דפריסא על טור רם׃
טען מסגן ואנא מיתי יסורין על כלהון׃ 3 קדמי גלן עובדי דבית אפרים ודבית ישראל לא מטמרין מן קדמי ארי כען
אסתאבו בית ישראל׃ 4 לא שבקין עובדיהון למתב לפלחנא דאלההון ארי רוח דטעו ביניהון ואלפן מן קדם יוי
5 ויתמאך יקר ישראל ואנון חזן ודבית ישראל ודבית אפרים יתקלון בחוביהון יתקלון אף דבית יהודה עמהון׃

*Fornicationem & vinum, & ebrietatem 11
suscepit cor. *Populi mei: in symbolis eorum 12
interrogabant, & in virgis suis annunciabant
ei; spiritu fornicationis seducti sunt, & for-
nicati sunt à Deo suo.
*Super vertices montium sacrificabant, et 13
super colles immolabant subter quercum, & po
pulum, & arborem vmbrosam, quia bonũ vm-
braculum: propterea fornicabuntur filiæ ve-
stræ, & sponsæ vestræ mœchabuntur.
*Et non visitabo super filias vestras cùm 14
fornicatæ fuerint, & super sponsas vestras cùm
adulterauerint, quoniam ipsi cum meretricibus
commiscebantur; & cum initiatis immolabãt;
& populus non intelligens adhærebat
*Cum meretrice: tu autem Israel ne ignores, 15
& Iuda ne ingrediamini in Galgala, & ne
ascendatis in domum iniquitatis, & ne iuretis,
Viuit Dominus. *Quoniam sicut vacca asilo 16
percussa insaniuit Israel: nunc pascet eos Domi-
nus sicut agnum in spacioso. *Particeps idolo- 17
rum Ephraim, posuit sibi scandala.
*Et amauit Chananæos, fornicantes forni- 18
cati sunt, & dilexerunt ignominiam ex fremitu
eorum. *Turbo spiritus tu es in alis eius, & 19
confundentur ex altaribus suis.

CAP. V.

AVdite hæc sacerdotes, & attendite domus 1
Israel, & domus regis auribus percipite,
quia ad vos est iudicium: speculationi namque
laqueus facti estis, & sicut rete expansum su-
per Thabor. *Qui rapiunt venationem timue- 2
runt: ego autem eruditor vester. *Ego cognoui 3
Ephraim, & Israel non recessit à me, quia nunc
fornicatus est Ephraim, & maculatus est Israel.
*Et non dederunt cogitationes suas, vt re- 4
uertantur ad Deum suum; quia spiritus forni-
cationis est in medio eorum: at Dominum non
cognouerunt.
*Et humiliabitur iniuria Israel in faciem 5
eius; & Israel & Ephraim infirmabuntur in
iniquitatibus suis, & infirmabitur & Iudas
cum eis.

11 *πορνείαν καὶ οἶνον, καὶ μέθυσμα ἐδέξατο καρδία
12 *λαοῦ μου· ἐν συμβόλοις αὐτῶν ἐπηρώτων, καὶ ἐν ῥάβ-
δοις αὐτῶν ἀπήγγελλον αὐτῷ· πνεύματι πορνείας ἐπλανή-
θησαν, καὶ ἐπόρνευσαν ἀπὸ τοῦ θεοῦ αὐτῶν.
13 *ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων ἐθυσίαζον, καὶ ἐπὶ τοὺς
βουνοὺς ἔθυον ὑποκάτω δρυὸς, καὶ λεύκης, καὶ δένδρου
συσκιάζοντος, ὅτι καλὸν σκέπη· διὰ τοῦτο πορνεύσουσιν
αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ αἱ νύμφαι ὑμῶν μοιχεύσουσιν.
14 *καὶ οὐ μὴ ἐπισκέψωμαι ἐπὶ τὰς θυγατέρας ὑμῶν
ὅταν πορνεύσωσιν, καὶ ἐπὶ τὰς νύμφας ὑμῶν ὅταν μοι-
χεύσωσιν, ὅτι αὐτοὶ μετὰ τῶν πορνῶν συνανεφύροντο,
καὶ μετὰ τῶν τετελεσμένων ἔθυον· καὶ ὁ λαὸς οὐ συνιῶν
συνεπλέκετο
15 *μετὰ πόρνης· σὺ δὲ ἰσραὴλ μὴ ἀγνόει, καὶ ἰούδα μὴ εἰ-
σπορεύεσθε εἰς γάλγαλα, καὶ μὴ ἀναβαίνετε εἰς τὸν οἶκον
ὤν, καὶ μὴ ὀμνύετε, ζῇ κύριος.
16 *ὅτι ὡς δάμαλις παροιστρῶσα παρῴστρησεν ἰσραήλ·
νῦν νεμεῖ αὐτοὺς κύριος ὡς ἀμνὸν ἐν εὐρυχώρῳ.
17 *μέτοχος εἰδώλων ἐφραίμ, ἔθηκεν αὐτῷ σκάνδαλα.
18 *καὶ ᾑρέτισεν χαναναίοις, πορνεύοντες ἐξεπόρνευσαν
καὶ ἠγάπησαν ἀτιμίαν ἐκ φρυάγματος αὐτῶν.
19 *συστροφὴ πνεύματος σὺ εἶ ἐν πτέρυξιν αὐτῆς, καὶ
καταισχυνθήσονται ἐκ τῶν θυσιαστηρίων αὐτῶν.

ε.

1 *Ἀκούσατε ταῦτα οἱ ἱερεῖς, καὶ προσέχετε οἶκος ἰσρα-
ήλ, καὶ οἶκος βασιλέως ἐνωτίζεσθε, διότι πρὸς ὑμᾶς ἐστιν
τὸ κρίμα· τῇ σκοπιᾷ ὅτι παγὶς ἐγενήθητε· καὶ ὡς δίκτυον
ἐκτεταμένον ἐπὶ τὸ ταβώρ.
2 *ὃ οἱ ἀγρεύοντες τὴν θήραν κατέπηξαν· ἐγὼ δὲ παι-
δευτὴς ὑμῶν.
3 *ἐγὼ ἔγνων τὸν ἐφραίμ, καὶ ἰσραὴλ οὐκ ἄπεστιν ἀπ'
ἐμοῦ, διότι νῦν ἐξεπόρνευσεν ἐφραίμ, καὶ ἐμιάνθη
ἰσραήλ.
4 *καὶ οὐκ ἔδωκαν τὰ διαβούλια αὐτῶν, τοῦ ἐπιστρέψαι
πρὸς θεὸν αὐτῶν, ὅτι πνεῦμα πορνείας ἐστὶν ἐν μέσῳ αὐ-
τῶν, τὸν δὲ κύριον οὐκ ἐπέγνωσαν.
5 *καὶ ταπεινωθήσεται ἡ ὕβρις τοῦ ἰσραὴλ εἰς πρόσω-
πον αὐτοῦ· καὶ ἰσραήλ, καὶ ἐφραίμ ἀσθενήσουσιν ἐν ταῖς ἀδι-
κίαις αὐτῶν, καὶ ἀσθενήσει καὶ ἰούδας μετ' αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[11] Fornicatio, vinum & ebrietas educit, & in errorem compellit corda eorum. [12] Populus meus simulachrum ligni sui consulit, & pu-
tat baculum suum posse sibi responsum dare, quia spiritus erroris ad errorem adegit eos, & aberrarunt post cultum Dei sui. [13] Super cul-
mina montium sacrificant, & super colles adolent thymiamata sub vlmo, platano & quercu, eò quòd densa sit vmbra eius. Ideo fornicantur
filiæ vestræ quas suscepistis de filiabus populorum: & nurus vestræ quas accepistis filijs vestris ex populis, adulteria cõmittunt. [14] Non ani-
maduertam in filias vestras cùm fornicatę fuerint, & in nurus vestras cùm adulterium perpetrauerint: ipsi enim cum meretricibus societate
se iungunt, atque cum scorto comessantur, & potant; populus autem generationis qui nõ intellexit legẽ, nónne collidetur. [15] Si erratis vos
o viri domus Israel, saltem non scelere conuincantur viri domus Iehuda, neque veniatis in Galgalam, neque ascendatis in Bethel, nec iuretis
in vanum; viuit namque Dominus. [16] Quoniam sicut bos qui saginatur & recalcitrat, sic rebellat propter multitudinem bonorum Israel:
Nunc deducet eos Dominus, quasi agnũ electum in planicie. [17] Participes idolorum facti sunt viri domus Israel, dereliquerunt suam re-
ligionem. [18] Principes eorum multiplicauerunt conuiuia ex rapina. Ideò errauerunt & se conuerterunt post fornicationẽ, quam dilexe-
runt, vt eueniret sibi in ignominiam, proceres eorum. [19] Opera magnatum illorum haud recta sunt, quemadmodum constrictus non po-
test teneri ventus in ala: nunc adducam contra eos inimicum; & confusione obstupescent ob aras idolorum suorum.

CAP. V.

AVdite hoc sacerdotes & attẽdite domus Israel, & domus regis auscultate: Nunquid vestra refert dignoscere iudiciũ? offendiculum
etenim fuistis doctoribus vestris, & veluti rete quod expansum est super montẽ excelsum. [2] Et sacrificant idolis largissimè, & ego
adduco correptiones super omnes illos. [3] Palàm nota mihi sunt opera Ephraim, & domus Israel nõ abscondita sunt à conspectu meo; siqui-
dem nunc errauerunt viri domus Ephraim, contaminata est domus Israelitica. [4] Non missa faciunt opera sua quò conuertantur ad cul-
tum Dei sui, quia spiritus erroris versatur inter eos, & doctrinam à facie Dñi non quæsiuerunt. [5] Et deprimetur gloria Israel ipsis videnti-
bus; & domus Israel atque familia Ephraim corruent in peccatis suis, corruent perinde viri domus Iehuda cum eis.

6 * בְּצֹאנָם וּבִבְקָרָם יֵלְכוּ לְבַקֵּשׁ אֶת־יְהוָה וְלֹא
יִמְצָאוּ חָלַץ מֵהֶם׃
7 * בַּיהוָה בָּגָדוּ כִּי־בָנִים זָרִים יָלָדוּ עַתָּה יֹאכְלֵם
חֹדֶשׁ אֶת־חֶלְקֵיהֶם׃
8 * תִּקְעוּ שׁוֹפָר בַּגִּבְעָה חֲצֹצְרָה בָּרָמָה הָרִיעוּ
בֵּית אָוֶן אַחֲרֶיךָ בִּנְיָמִין׃
9 * אֶפְרַיִם לְשַׁמָּה תִהְיֶה בְּיוֹם תּוֹכֵחָה בְּשִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל הוֹדַעְתִּי נֶאֱמָנָה׃
10 * הָיוּ שָׂרֵי יְהוּדָה כְּמַסִּיגֵי גְּבוּל עֲלֵיהֶם אֶשְׁפּוֹךְ
11 כַּמַּיִם עֶבְרָתִי׃ * עָשׁוּק אֶפְרַיִם רְצוּץ מִשְׁפָּט
כִּי הוֹאִיל הָלַךְ אַחֲרֵי־צָו׃
12 * וַאֲנִי כָעָשׁ לְאֶפְרָיִם וְכָרָקָב לְבֵית יְהוּדָה׃
13 * וַיַּרְא אֶפְרַיִם אֶת־חָלְיוֹ וִיהוּדָה אֶת־מְזֹרוֹ וַיֵּלֶךְ
אֶפְרַיִם אֶל־אַשּׁוּר וַיִּשְׁלַח אֶל־מֶלֶךְ יָרֵב וְהוּא לֹא
יוּכַל לִרְפֹּא לָכֶם וְלֹא־יִגְהֶה מִכֶּם מָזוֹר׃
14 * כִּי אָנֹכִי כַשַּׁחַל לְאֶפְרַיִם וְכַכְּפִיר לְבֵית
יְהוּדָה אֲנִי אֲנִי אֶטְרֹף וְאֵלֵךְ אֶשָּׂא וְאֵין מַצִּיל׃
15 * אֵלֵךְ אָשׁוּבָה אֶל־מְקוֹמִי עַד אֲשֶׁר־יֶאְשְׁמוּ
וּבִקְשׁוּ פָנָי

ו

1 בַּצַּר לָהֶם יְשַׁחֲרֻנְנִי׃ * לְכוּ וְנָשׁוּבָה אֶל־יְהוָה
כִּי הוּא טָרָף וְיִרְפָּאֵנוּ יַךְ וְיַחְבְּשֵׁנוּ׃
2 * יְחַיֵּנוּ מִיֹּמָיִם בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי יְקִמֵנוּ
וְנִחְיֶה לְפָנָיו׃
3 * וְנֵדְעָה נִרְדְּפָה לָדַעַת אֶת־יְהוָה כְּשַׁחַר נָכוֹן
מֹצָאוֹ וְיָבוֹא כַגֶּשֶׁם לָנוּ כְּמַלְקוֹשׁ יוֹרֶה אָרֶץ׃
4 * מָה אֶעֱשֶׂה־לְּךָ אֶפְרַיִם מָה אֶעֱשֶׂה־לְּךָ יְהוּדָה
וְחַסְדְּכֶם כַּעֲנַן־בֹּקֶר וְכַטַּל מַשְׁכִּים הֹלֵךְ׃
5 * עַל־כֵּן חָצַבְתִּי בַּנְּבִיאִים הֲרַגְתִּים בְּאִמְרֵי־פִי
וּמִשְׁפָּטֶיךָ אוֹר יֵצֵא׃

6 * In gregibus suis & in armentis suis va-
B dent ad quærendum Dominum, & non
inuenient: ablatus est ab eis.
7 * In Domino præuaricati sunt, quia fi-
lios alienos genuerunt. Nunc deuorabit
eos mensis cum partibus suis.
8 * Clangite buccina in Gabaa, tuba in
Rama. Vlulate in Bethauen: post tergum
C tuum Beniamin.
9 * Ephraim in desolatione erit. In die cor-
reptionis in tribubus Israel ostendi fidem.
10 * Facti sunt principes Iuda quasi assumen-
tes terminum: super eos effundam quasi
aquam iram meam.
11 * Calumniã patiens est Ephraim fractus
iudicio, quoniam cœpit abire post sordes.
12 * Et ego quasi tinea Ephraim: & quasi
D putredo domui Iuda.
13 * Et vidit Ephraim languorem suum, &
Iuda, vinculum suum. Et abiit Ephraim ad
Assur, & misit ad regem vltorem: & ipse
non poterit sanare vos, nec soluere poterit
à vobis vinculum.
14 * Quoniam ego quasi leæna Ephraim,
& quasi catulus leonis domui Iuda. Ego e-
go capiam & vadam: tollam, & non est
qui eruat.
15 * Vadens reuertar ad locum meum, do-
nec deficiatis & quęratis faciem meam.

CAP. VI.

1 IN tribulatione sua manè consurgent ad
me. * Venite & reuertamur ad Domi-
A num, quia ipse cepit, & sanabit nos: percu-
2 tiet, & curabit nos. * Viuificabit nos post
duos dies: in die tertia suscitabit nos, &
viuemus in conspectu eius.
3 * Sciemus sequemurq; vt cognoscamus
Dominum. Quasi diluculum præparatus
B est egressus eius, & veniet quasi imber no-
bis temporaneus & serotinus terræ.
4 * Quid faciam tibi Ephraim, quid fa-
ciã tibi Iuda? Misericordia vestra quasi nu-
bes matutina, et quasi ros manè pertransi-
5 * Propter hoc dolaui in prophetis, & oc-
cidi eos in verbis oris mei, & iudicia tua
quasi lux egredientur.

תרגום יונתן

6 בקנאהון ובתוריהון יהכון למתבע אלפן מן קדם ייי ולא ישכחון סלק שכנתה מנהון׃ 7 במימרא דייי שקרו ארי בנין מבנת עממיא
אתנסבו להון כען איתי עליהון עממיא ירח בירח ויבזון ית פרי ארעהון׃ 8 נביאיא ארימו קלכון כדבשופרא אתנבו דייתון עליהון עממיא
קטלין על דאמליכו עליהון ית שאול דמגבעתא דבנימין אצוחו כד בחצוצרתא אמרו דייתון עליהון מלכין במשריתהון על דלא קבלו לפתגמי
שמואל נביא דמרמתא בשרו עליהון יבבות עבדי קרבא על דשקרו במימרי ואסתחרו לאחורא מבתר פלחני ולא פלחו קדמי בבית מקדשא
דבקע שבט בנימין׃ 9 דבית אפרים לצדו יהון ביום תשלמת חובין ברם בשבטיא דישראל הודעת אוריתא׃ 10 הוו רברבי
יהודה כמשני תחום עליהון אשפך כמיא חמתי׃ 11 אניסין דבית אפרים כבישין בדיניהון ארי אתפניו דייניהון למטעי בתר ממון
דשקר׃ 12 ומימרי כעשא לדבית אפרים וכרקבא לדבית יהודה׃ 13 וחזא אפרים ית מרעה ויהודה ית מכאובה ואזלו דבית
אפרים לאתור ושלחו למלכא דייתי לאתפרעה להון נביא אמר להון הוא לא יכל לאסאה לכון ולא יניח מנכון מכאוב׃ 14 ארי מימרי
כליתא לדבית אפרים וכבר אריון לדבית יהודה אנא במימרי אקטל ואעדי ארים מחת גברתי ולית דמשזב׃ 15 אסלק שכנתי ואתוב
למדור קדשי דבשמיא עד דידעון דחבו ויבעון מן קדמי ו כד תעוק להון יתבעון דחלתי׃ 1 יימרון אתו ונתוב לפלחנא
דייי ארי הוא דמחנא ויסגנא ודאיתי עלנא תבר יניח לנא׃ 2 יחיננא ליומי נחמתא דעתידין למיתי ביום אחיות מתיא יקימננא ונחי
קדמוהי׃ 3 וניליף ונרדף למדע ית דחלתא דייי כנהור צפרא דמקשט במפקה וייתי ברכן לנא כמטר מגבר כלקישא דמרוי ארעא׃
4 מן קדם דין קשוט מה אעבד לכון דבית אפרים מה אעבד לכון דבית יהודה וטובהכון כענן צפרא וכטלא דמוחי פסק׃
5 על כן אזהרתנון בשליחות נביי ולא תבו ואיתיתי עליהון קטולין על דעברו על מימרי רעותי ודיני כנהור נפק׃

Cum ouibus & vitulis ibunt vt quærant 6
Dominum, & non inuenient eum, declinauit
enim ab illis. *Quia Dominum dereliquerunt,* 7
& filij alieni nati sunt: nunc deuorabit eos ru-
bigo & cleros eorum. *Clangite tuba super* 8
colles, sonate super excelsis, prædicate in domo
iniquitatis, mente cecidit Beniamin.
Ephraim in desolationem factus est in die- 9
bus correptionis, in tribubus Israel ostendi fide-
lia. *Facti sunt principes Iuda, quasi transfe-* 10
rêtes terminos: super eos effundam sicut aquam
impetum meum. *Oppressit Ephraim aduer-* 11
sarium suum, & conculcauit iudiciũ, quia cœ-
pit abire post vana. *Et ego quasi conturbatio* 12
Ephraim, & quasi stimulus domui Iuda.
Et vidit Ephraim infirmitatem suam, & 13
Iudas dolorem suum: & abijt Ephraim ad As-
syrios, & misit legatos ad regem Iarib, & ipse
non potuit liberare nos, & non cessare faciet à
vobis dolorem. *Quia ego quasi panthera* 14
Ephraim, & quasi leo domui Iuda; & ego ra-
piam, & vadam, & tollam, & non erit qui
eruat. *Ibo & reuertar in locum meum, do-* 15
nec dispereant & quærant faciem meam.

CAP. VI.

IN tribulatione sua manicabunt ad me, di- 1
centes: *Eamus & reuertamur ad Do-* 2
minum Deum nostrum, quia ipse rapuit & sa-
nabit nos, percutiet & turbabit nos, & sanos
faciet nos post duos dies, in die tertia resurge-
mus & viuemus coram eo.
Et sciemus & persequemur vt cognosca- 3
mus Dominum, quasi manè paratum inuenie-
mus eum, & veniet quasi pluuia nobis tem-
peranea & serotina terræ.
Quid tibi faciam Ephraim? quid tibi fa- 4
ciam Iuda? at misericordia vestra quasi nubes
matutina, et quasi ros matutinus pertransiens.
Propterea succidi vestros prophetas, oc- 5
cidi eos in verbo oris mei, & iudicium tuum
quasi lux egredietur.

6 μετὰ προβάτων καὶ μόσχων πορεύσονται ζητῆσαι τὸν κύ-
ριον, καὶ οὐ μὴ εὕρωσιν αὐτόν, ἐκκέκλικεν γὰρ ἐξ αὐτῶν.
7 ὅτι τὸν κύριον ἐγκατέλιπον, καὶ τέκνα ἀλλότρια ἐγεν-
νήθησαν· νῦν φάγεται αὐτοὺς ἡ ἐρυσίβη καὶ τοὺς κλήρους αὐ-
8 τῶν. σαλπίσατε σάλπιγγι ἐπὶ τοὺς βουνούς, ἠχήσατε
ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν, κηρύξατε ἐν τῷ οἴκῳ ὤν, ἐξέστη βενιαμίν.
9 ἐφραὶμ εἰς ἀφανισμὸν ἐγένετο ἐν ἡμέραις ἐλέγχου,
10 ἐν ταῖς φυλαῖς τοῦ ἰσραὴλ ἔδειξα πιστά. ἐγένοντο οἱ ἄρ-
χοντες ἰούδα, ὡς μετατιθέντες ὅρια, ἐπ' αὐτοῖς ἐκχεῶ ὡς
11 ὕδωρ τὸ ὅρμημά μου. κατεδυνάστευσεν ἐφραὶμ τὸν
ἀντίδικον αὐτοῦ, καὶ κατεπάτησεν κρίμα, ὅτι ἤρξατο πο-
12 ρεύεσθαι ὀπίσω τῶν ματαίων. καὶ ἐγὼ ὡς ταραχὴ τῷ
ἐφραίμ, καὶ ὡς κέντρον τῷ οἴκῳ ἰούδα.
13 καὶ ἴδεν ἐφραὶμ τὴν νόσον αὐτοῦ, καὶ ἰούδας τὴν ὀδύνην
αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθη ἐφραὶμ πρὸς ἀσσυρίους· καὶ ἀπέστειλεν
πρέσβεις πρὸς βασιλέα ἰαρείμ, καὶ αὐτὸς οὐκ ἐδυνάσθη
διασῶσαι ὑμᾶς, καὶ οὐ μὴ διαπαύσῃ ἐξ ὑμῶν ὀδύνην.
14 ὅτι ἐγὼ ὡς πάνθηρ τῷ ἐφραίμ, καὶ ὡς λέων τῷ οἴκῳ
ἰούδα· καὶ ἐγὼ ἁρπῶμαι, καὶ πορεύσομαι, καὶ λήψομαι,
καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐξαιρούμενος.
15 πορεύσομαι καὶ ἐπιστρέψω ἐπὶ τὸν τόπον μου, ἕως οὗ
ἀφανισθήσονται καὶ ζητήσουσιν τὸ πρόσωπόν μου.

ϛʹ.

1 Ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν ὀρθριοῦσιν πρός με, λέγοντες.
2 πορευθῶμεν καὶ ἐπιστρέψωμεν πρὸς κύριον τὸν θεὸν
ἡμῶν, ὅτι αὐτὸς ἥρπακεν καὶ ἰάσεται ἡμᾶς, πατάξει καὶ μο-
τώσει ἡμᾶς, καὶ ὑγιάσει ἡμᾶς μετὰ δύο ἡμέρας, ἐν τῇ ἡμέρᾳ
τῇ τρίτῃ ἀναστησόμεθα καὶ ζησόμεθα ἐνώπιον αὐτοῦ.
3 καὶ γνωσόμεθα καὶ διώξωμεν τοῦ γνῶναι τὸν κύριον, ὡς
ὄρθρον ἕτοιμον εὑρήσομεν αὐτόν· καὶ ἥξει ὡς ὑετὸς ἡμῖν
πρώϊμος καὶ ὄψιμος τῇ γῇ.
4 τί σοι ποιήσω ἐφραίμ; τί σοι ποιήσω ἰούδα; τὸ δὲ
ἔλεος ὑμῶν ὡς νεφέλη πρωϊνὴ καὶ ὡς δρόσος ὀρθρινὴ πο-
ρευομένη.
5 διὰ τοῦτο ἀπεθέρισα ὑμῶν τοὺς προφήτας, ἀπέκ-
τεινα αὐτοὺς ἐν ῥήματι στόματός μου, καὶ τὸ κρίμα σου ὡς
φῶς ἐξελεύσεται.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[6] Cum ouibus suis ac bobus ibunt quæsitum responsum à facie Domini, sed non inuenient; *quippe* subduxit se maiestas eius ab eis.
[7] In verbum Domini perperam egerunt, quia filios de filiabus gentium sibi statuerunt. nunc adducã aduersum eos populos per singulos
menses qui populabuntur fructus terræ eorum. [8] Prophetæ leuate vocem vestram velut in buccina, prophetate venturos contra eos po-
pulos interfectores, eò quòd crearunt regem super se Saulem, qui erat de Gabaa Beniamin: proclamate veluti tuba, prædicite aduenturos
aduersum eos reges cum suis exercitibus, eò quòd minimè susceperint verba Samuelis prophetæ, qui erat de Ramatha: annunciate eis vo-
ciferationem bellatorum, eò quòd præuaricati sunt in verbum meum, & conuersi sunt retrorsum à cultu meo, nec seruierunt coram me
in domo sanctuarij, quæ stat in terra tribus Beniamin. [9] Viri domus Ephraim in desolationem erunt in die retributionis peccatorum: ve-
runtamen in tribubus Israel notam feci legem. [10] Fuerunt principes Iehuda quasi mutantes terminum: super eos effundam sicut aquas
iram meam. [11] Vim patientes sunt viri domus Ephraim oppressi in iudicijs suis: quia se verterunt iudices eorum, vt errarent post mam-
mona iniquitatis. [12] Verbum autem meum erit quasi tinea domui Ephraim, & quasi putredo domui Iehuda. [13] Et vidit Ephraim infir-
mitatem suam, & Iehuda dolorem suum. & abierunt viri domus Ephraim ad Assur, & miserunt ad regem vt aduentaret vltum eos. Pro-
pheta dic eis, Non poterit sanitatem conferre vobis, neque sedabit vestrum dolorem. [14] Verbum enim meum quasi leæna erit domui
Ephraim, & quasi catulus leonum domui Iehuda. Ego in verbo meo occidam, transibo, & extollam plagam potentiæ meæ, nec erit qui
eruat. [15] Auferam maiestatẽ meam, & reuertar in habitaculum sanctitatis meæ quod est in cælis, donec norint se peccasse & deprecentur
ante me; cùm ingruerit eis angustia, requirent timorem mei.

CAP. VI.

DIcent, Venite & reuertamur ad cultũ Domini: nam ipse qui percussit nos & sanabit nos; & qui induxit super nos interitũ, refocillabit
nos. [2] Vita donabit nos in diebus consolationis qui venturi sunt, in die resurrectionis mortuorũ suscitabit nos & viuemus corã eo.
[3] Et discemus & consectabimur vt cognoscamus timorem Domini, quasi lux matutina quæ in ortu suo *omnia* collustrat: & venient bene-
dictiones nobis quasi imber inundans, & veluti serotinus qui terram humectat. [4] A facie iudicij veri quid faciam vobis domus Ephraim?
quid faciam vobis domus Iehuda? certè benignitas vestra quasi nubes matutina, & velut ros qui citò deficit. [5] Pro eo quòd monui eos
per legationem prophetarum meorum, nec sunt pœnitentia ducti, adducam supereos trucidatores, propterea quòd transgressi sunt verba
voluntatis meæ: profectò iudicium meum quasi lux orietur.

6 * כִּי חֶסֶד חָפַצְתִּי וְלֹא־זָבַח וְדַעַת אֱלֹהִים מֵעֹלוֹת׃
7 * וְהֵמָּה כְּאָדָם עָבְרוּ בְרִית שָׁם בָּגְדוּ בִי׃
8 * גִּלְעָד קִרְיַת פֹּעֲלֵי אָוֶן עֲקֻבָּה מִדָּם׃
9 * וּכְחַכֵּי אִישׁ גְּדוּדִים חֶבֶר כֹּהֲנִים דֶּרֶךְ יְרַצְּחוּ
שֶׁכְמָה כִּי זִמָּה עָשׂוּ׃
10 * בְּבֵית יִשְׂרָאֵל רָאִיתִי שַׁעֲרִירִיָּה שָׁם זְנוּת
לְאֶפְרַיִם נִטְמָא יִשְׂרָאֵל׃
11 * גַּם־יְהוּדָה שָׁת קָצִיר לָךְ בְּשׁוּבִי שְׁבוּת עַמִּי׃

ז

1 * כְּרָפְאִי לְיִשְׂרָאֵל וְנִגְלָה עֲוֹן אֶפְרַיִם
וְרָעוֹת שֹׁמְרוֹן כִּי פָעֲלוּ שָׁקֶר וְגַנָּב יָבוֹא פָּשַׁט
גְּדוּד בַּחוּץ׃
2 * וּבַל־יֹאמְרוּ לִלְבָבָם כָּל־רָעָתָם זָכָרְתִּי עַתָּה
סְבָבוּם מַעַלְלֵיהֶם נֶגֶד פָּנַי הָיוּ׃
3 * בְּרָעָתָם יְשַׂמְּחוּ־מֶלֶךְ וּבְכַחֲשֵׁיהֶם שָׂרִים׃
4 * כֻּלָּם מְנָאֲפִים כְּמוֹ תַנּוּר בֹּעֵרָה מֵאֹפֶה יִשְׁבּוֹת
מֵעִיר מִלּוּשׁ בָּצֵק עַד־חֻמְצָתוֹ׃
5 * יוֹם מַלְכֵּנוּ הֶחֱלוּ שָׂרִים חֲמַת מִיָּיִן מָשַׁךְ יָדוֹ
אֶת־לֹצְצִים׃
6 * כִּי־קֵרְבוּ כַתַּנּוּר לִבָּם בְּאָרְבָּם כָּל־הַלַּיְלָה יָשֵׁן
אֹפֵהֶם בֹּקֶר הוּא בֹעֵר כְּאֵשׁ לֶהָבָה׃
7 * כֻּלָּם יֵחַמּוּ כַּתַּנּוּר וְאָכְלוּ אֶת־שֹׁפְטֵיהֶם
כָּל־מַלְכֵיהֶם נָפָלוּ אֵין־קֹרֵא בָהֶם אֵלָי׃
8 * אֶפְרַיִם בָּעַמִּים הוּא יִתְבּוֹלָל אֶפְרַיִם הָיָה עֻגָה
9 בְּלִי הֲפוּכָה׃ * אָכְלוּ זָרִים כֹּחוֹ וְהוּא לֹא יָדָע גַּם־
שֵׂיבָה זָרְקָה בּוֹ וְהוּא לֹא יָדָע׃
10 * וְעָנָה גְאוֹן־יִשְׂרָאֵל בְּפָנָיו וְלֹא־שָׁבוּ אֶל־
יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְלֹא בִקְשֻׁהוּ בְּכָל־זֹאת׃
11 * וַיְהִי אֶפְרַיִם כְּיוֹנָה פוֹתָה אֵין לֵב מִצְרַיִם
קָרָאוּ אַשּׁוּר הָלָכוּ׃

6 * Quia miſericordiam volui & non ſa-
crificium; & ſcientiā Dei plus quàm ho-
7 cauſtum. *Ipſi aũt ſicut Adam tranſgreſſi
ſunt pactum, ibi præuaricati ſunt in me.
8 *Galaad ciuitas operantiũ idolum, ſup-
9 plantata ſanguine. *Et quaſi fauces viro-
D latronũ particeps ſacerdotũ in via inter-
cientiũ pergentes de Sychem, quia ſcelus
10 operati ſunt. *In domo Iſrael vidi horren-
dum, ibi fornicationes Ephraim, contami-
11 natus eſt Iſrael. *Sed & Iuda pone meſſem
tibi, cùm conuertero captiuitatem populi
mei.

CAP. VII.

1 CVm ſanare vellem Iſrael, reuelata eſt
A iniquitas Ephraim, & malitia Sama-
riæ; quia operati ſunt mendacium. Et fur
2 ingreſſus eſt ſpolians latrunculus foris. *Et
ne fortè dicant in cordibus ſuis omnē ma-
litiam eorũ me recordatũ. Nunc circum-
dederunt eos adinuentiones ſuę, coram fa-
3 cie mea factæ ſunt. *In malitia ſua lætifi-
B cauerunt regem, & in mendacijs ſuis prin-
4 cipes. * Omnes adulterātes quaſi cliba-
nus ſuccenſus à coquente. Quieuit pau-
lùm ciuitas à commixtione fermenti, do-
nec fermentaretur totum.
5 * Dies regis noſtri, cœperunt principes
furere à vino. Extendit manum ſuam cum
6 illuſoribus. * Quia applicauerunt quaſi
clibanum cor ſuum cùm inſidiaretur eis.
C Tota nocte dormiuit coquens eos, manè
ipſe ſuccenſus quaſi ignis flammæ.
7 *Omnes calefacti ſunt quaſi clibanus,
& deuorauerunt iudices ſuos. Omnes re-
ges eorum ceciderunt, nõ eſt qui clamet in
8 eis ad me. * Ephraim in populis ipſe com-
miſcebatur. Ephraim factus eſt ſubcineri-
cius panis, qui non reuerſatur.
9 * Comederunt alieni robur eius, & ipſe
neſciuit. Sed & cani effuſi ſunt in eo, &
10 ipſe ignorauit. * Et humiliabitur ſuper-
bia Iſrael in facie eius. Nec reuerſi ſunt ad
D Dominum Deum ſuum, & non quæſierunt
11 eũ in omnibus his. * Et factus eſt Ephraim
quaſi colũba ſeducta nõ habens cor. Ægy-
ptum inuocabant, ad Aſſyrios abierunt.

תרגום יונתן

6 ארי בעבדי חסדא רעוא קדמי ממדבח ועבדי אוריתא דייי ממסקי עלון: 7 ואנון כדריא קדמאי עברו על קימי ובארע טובא דיהבת
להון לשקר רעותי תמן שקרו במימרי: 8 גלעד קרית אנוסין בנכלין אשדין דם זכי: 9 וכמא דמסבר אנש למשרין אתחברו אנון
כהנין בארחא חדא קטלין נפשן כתף חד ארי עצת חטאין עבדו: 10 בבית ישראל חזיתי שנו אשניו קימא דגזרת עמהון דלא למפלח
לטעותא תבו אנון למטעי בתר עגליא די בביתאל ובדן תמן טעו בית אפרים אסתאבו בית ישראל: 11 אף דבית יהודה שריו לאסגאה
חובין אף להון ימטי קיצא באתבותי גלות עמי: ז 1 כמתבעי חובי ישראל יתגלין עוית אפרים ובישת שמרון ארי עבדו
שקר ובליליא כבתיא גנבין ובמדברא בימסא קפחין: 2 ולא מחשבין בלבהון דכל בישתהון גלין קדמי כען יקפונון עובדיהון בישיא
[illegible] הוו גלין: 3 בסריקתהון מחדן מלכא ובכדיביהון רברבין: 4 כלהון מחמדין למגף נשי חבריהון דלקין כתנורא דאזילה
פתותא כבן יגלון בפריע מקרויהון כמא דמוחן לקימא מחשבת רשעא ועל דלא אדכרו נסין וגבורן דאתעבידו להון ביום מסקהון
ממצרים מעדן מלש לישא עד לא חמע: 5 יומא דמניו עליהון מלכהון שריו רברביא למשתי עמה חמר נגד לידה סיעת שקרין:
6 ארי אתקרבו למעבד עצת חטאין ולא עכבו כתנורא בער לבהון באתכמוניהון כל ליליא מורך רגזהון עד צפרא הוא דלק כאשא
שלהובי: 7 כלהון מחממין כתנורא ובלשן שקריהון מחיבין ית דיניהון כל מלכיהון אתקטלו לית דמצלי מנהון קדמי: 8 בית אפרים
בעממיא אנון אתערבו בית אפרים דמן לחררא דעד לא אתהפכת אתאכלת: 9 בזו עממיא נכסיהון ואנון לא ידעין למדחל מן קדמי אף
סבותא מסתגון ואנון לא מסתכלין: 10 ומאך יקר ישראל ואנון חזן על דלא תבו לפלחנא דייי אלההון ולא בעו מן קדמוהי בכל דא:
11 והוו בית ישראל דמן כיונה שריחתא דאתנכבו בנהא ולית לה לב למצרים אתקרבו לאתור גלו:

* Quia miſericordiā volo & non ſacrificiū, 6
& ſcientiam Dei magis quàm holocauſta.
* Ipſi autem ſunt ſicut homo præuaricans te- 7
ſtamentum: ibi contempſerunt me. * Galaad 8
ciuitas quæ operatur vana, conturbans aquam.
* Et fortitudo tua viri piratæ; abſconde- 9
runt ſacerdotes viam, interfecerunt Sicima,
quia iniquitatem fecerunt * In domo Iſrael: 10
vidi horribilia ibi fornicationem Ephraim, con-
taminatus eſt Iſrael, * Et Iudas: incipe vin- 11
demiare tibi cùm conuertero ego captiuitatem
populi mei.

CAP. VII.

CVm ſanarem ego Iſrael, & reuelata eſt ini- 1
quitas Ephraim, & malitia Samariæ, quia
operata eſt mēdacia: et fur ad eum ingreſſus eſt,
expolians latro in via ſua. * Vt concinant qua- 2
ſi cantātes corde ſuo: omnes malitias eorum re-
cordatus ſum: nunc circundederunt eos cogita-
tiones eorum contra faciem meam: facti ſunt,
* In malitiis ſuis lætificauerunt regem, & 3
in mendaciis ſuis principes. * Omnes adulte- 4
rantes quaſi clibanus ardens in coctionem in
denſtiua flamma, à commixtione fermenti do-
nec fermentetur totum. * Dies regum noſtro- 5
rum, cœperunt principes furere à vino: exten-
dit manum ſuam cum peſtilentibus. * Quia 6
ſuccenſa ſunt quaſi clibanus corda eorum; cùm
præcipitarentur ipſi tota nocte ſomno Ephraim
repletus eſt: manè incenſus eſt quaſi ignis flam-
me. * Omnes calefacti ſunt quaſi clibanus, 7
& comederunt iudices ſuos: omnes reges eorum
ceciderunt, & non eſt inuocans in eis ad me.
* Ephraim in populis ſuis commiſcebatur; 8
Ephraim: factus eſt ſubcinericius qui nō reuer-
ſatur. * Et comederunt alieni fortitudinē eorū; 9
hic autem non ſciuit, & cani floruerunt ei, &
ipſe non cognouit. * Et humiliabitur iniuria 10
Iſrael in faciē eius, & nō reuerſi ſunt ad Dñm
Deū eorū, & non quæſierunt eū in omnibus his.
* Et erat Ephraim quaſi colūba inſipiens nō ha- 11
bēs cor: Aegyptū inuocabat, & in Aſſyrios ibat.

6 * διότι ἔλεος θέλω, καὶ οὐ θυσίαν· καὶ ἐπίγνωσιν θεοῦ μᾶλ-
7 λον ἢ ὁλοκαυτώματα. * αὐτοὶ δέ εἰσιν ὡς ἄνθρωπος πα-
8 ραβαίνων διαθήκην, ἐκεῖ κατεφρόνησάν μου. * γα-
λαὰδ πόλις ἐργαζομένη μάταια, ταράσσουσα ὕδωρ.
9 * καὶ ἡ ἰσχύς σου ἀνδρὸς πειρατοῦ· ἔκρυψαν ἱερεῖς ὁδόν,
10 ἐφόνευσαν σίκημα, ὅτι ἀνομίαν ἐποίησαν * ἐν τῷ οἴκῳ
ἰσραήλ, ἴδον φρικώδη ἐκεῖ πορνείαν τοῦ ἐφραίμ, ἐμιάνθη
11 ἰσραήλ, * καὶ ἰούδας, ἄρχου τρυγᾶν σεαυτῷ ἐν τῷ ἐπι-
στρέφειν με τὴν αἰχμαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου.

ζ.

1 * Ἐν τῷ ἰᾶσθαί με τὸν ἰσραήλ, καὶ ἀπεκαλύφθη ἡ ἀδι-
κία ἐφραίμ, καὶ ἡ κακία σαμαρείας, ὅτι εἰργάσαντο ψευ-
δῆ· καὶ κλέπτης πρὸς αὐτὸν εἰσῆλθεν ἐκδιδύσκων λῃστὴς ἐν
2 τῇ ὁδῷ αὐτοῦ. * ὅπως συνᾴδωσιν ὡς ᾄδοντες τῇ καρδίᾳ
αὐτῶν, πάσας τὰς κακίας αὐτῶν ἐμνήσθην· νῦν ἐκύ-
κλωσεν αὐτοὺς τὰ διαβούλια αὐτῶν ἀπέναντι τοῦ προσώ-
3 που μου· ἐγένοντο, * ἐν ταῖς κακίαις αὐτῶν εὔφραναν βα-
4 σιλέα, καὶ ἐν τοῖς ψεύδεσιν αὐτῶν ἄρχοντας. * πάντες μοι-
χεύοντες ὡς κλίβανος καιόμενος εἰς πέψιν ἐπὶ τῆς κατακαύσεως
ρῆς φλογός· ἀπὸ φυράσεως ζύμης ἕως τοῦ ζυμωθῆναι
5 ὅλον. * ἡμέραι τῶν βασιλέων ἡμῶν· ἤρξαντο ἄρχοντες θυ-
μοῦσθαι ἐξ οἴνου, ἐξέτεινεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ μετὰ λοιμῶν.
6 * διότι ἀνεκαύθησαν ὡς κλίβανος αἱ καρδίαι αὐτῶν
ἐν τῷ καταποντίζεσθαι αὐτοὺς ὅλην τὴν νύκτα· ὕπνου ἐ-
φραὶμ ἐνεπλήσθη· πρωῒ ἀνεκαύθη ὡς πυρὸς φλογῆς.
7 * πάντες ἐθερμάνθησαν ὡς κλίβανος· καὶ κατέφαγον
τοὺς κριτὰς αὐτῶν, πάντες οἱ βασιλεῖς αὐτῶν ἔπεσον,
καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐπικαλούμενος ἐν αὐτοῖς πρός με.
8 * ἐφραὶμ ἐν τοῖς λαοῖς αὐτοῦ συνανεμίγνυτο· ἐφραὶμ
ἐγένετο ἐγκρυφίας οὐ μεταστρεφόμενος.
9 * καὶ ἔφαγον ἀλλότριοι τὴν ἰσχὺν αὐτῶν· αὐτὸς δὲ οὐκ
ἔγνω, καὶ πολιαὶ ἐξήνθησεν αὐτῷ, καὶ αὐτὸς οὐκ ἔγνω.
10 * καὶ ταπεινωθή(σε)ται ἡ ὕβρις τοῦ ἰσραὴλ εἰς πρόσωπον
αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἐπέστρεψαν πρὸς κύριον τὸν θεὸν αὐτῶν, καὶ
οὐκ ἐξεζήτησαν αὐτὸν ἐν πᾶσι τούτοις.
11 * καὶ ἦν ἐφραὶμ ὡς περιστερὰ ἄνους οὐκ ἔχουσα καρ-
δίαν· αἴγυπτον ἐπεκαλεῖτο, καὶ εἰς ἀσσυρίους ἐπορεύετο.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Namque in his qui exercent miſericordiam voluntas coram me eſt, magis quàm in ſacrificio: & in operantibus legem Domini magis quàm in offerentibus holocauſta. 7 At ipſi ſicuti generationes priſcæ tranſgreſſi ſunt pactum meum, & in terra bona quam dedi eis vt ibi exequerentur voluntatem meam, præuaricati ſunt in verbum meum. 8 Galaad ciuitas eſt vim inferentium, doloſe effundentium ſanguinem innocentum. 9 Et quemadmodum obſeruat vir exercitum, conſociati ſunt ipſi ac ſacerdotes eorum: in eadem via occidunt animas conſenſu vno, quia conſilium impiorum executi ſunt. 10 In domo Iſrael vidi commutationem, irritum fecerunt pactum quod pepigi cum eis, nimirum vt non ſeruirent idolis: conuerſi ſunt vt errarent poſt vitulos qui ſunt in Bethel, & in Dan: ibi aberrarunt viri domus Ephraim, contaminati ſunt viri domus Iſrael. 11 Quinetiam viri domus Iehuda cœperunt multiplicare peccata: ad eos pariter pertinget finis cùm conuertero captiuitatem populi mei.

CAP. VII.

CVm exquirerem peccata Iſrael, detectæ ſunt iniquitates Ephraim, & malitia Samariæ, quandoquidem operati ſunt falſitatem & noctu in domibus furantur, & interdiu in deſerto graſſantur. 2 Nec interim reputant in cordibus ſuis omnia ipſorum maleficia manifeſta eſſe coram me: mox circumuenient eos opera eorum mala, quæ coram me aperta ſunt. 3 Vanitatibus ſuis exhilarant regem & mendacijs ſuis principes. 4 Vniuerſi cupiunt comprimere vxores proximorum ſuorum: æſtuant inſtar clibani quem accendit ſibi piſtor. quamobrem migrabunt citò ex ciuitatibus ſuis, non ſecus ac feſtinant ad opere complendam cogitationem impiam: & quia minimè fuerunt memores miraculorum, & rerum magnarum geſtarum, quæ operata ſunt eis die qua aſcenderunt ex Ægypto, ab eo tempore quo ſubacta fuit maſſa, antequam fermentaretur. 5 Die quo conſtituerunt ſuper ſe regem ſuum, exorſi ſunt magnates compotare cum eo vinum, attraxit ad manum ſuam turbam falſidicorum. 6 Acceſſerunt enim vt opere complerent conſilium peccatorum, & non ſunt cunctati, perinde ac clibanus ardet cor eorum in inſidijs ſuis: tota nocte protrahitur furor eorum vſque manè, æſtuat in morem ignis flammiferi. 7 Omnes calefacti ſunt quaſi clibanus, & in lingua mendaciorum condemnant iudices ſuos; omnes reges eorum necati ſunt: nec vllus eſt eorum qui deprecetur coram me. 8 Domus Ephraim inter populos commiſti ſunt: ſimilis eſt domus Ephraim ſubcineritio pani qui antequam verſetur comeditur. 9 Diripuerunt populi ſubſtantias eorum, & ipſi non norunt formidare à facie mea: infirmitas etiamnum aſſecuta eſt eos, & nō intelligunt. 10 Atqui humiliabitur gloria Iſrael ipſis cernentibus, propterea quòd non redierunt ad cultum Domini Dei ſui, nec ſunt deprecati præſentiam eius in his omnibus. 11 Et facti ſunt viri domus Iſrael ſimiles columbæ ſimplici, cuius filij capti ſunt & non habet cor: ad Ægyptum acceſſerunt, in Aſſur migrauerunt.

12 * כאשר ילכו אפרוש עליהם רשתי כעוף
השמים אורידם איסרם כשמע לעדתם:
13 * אוי להם כי-נדדו ממני שד להם כי-פשעו
בי ואנכי אפדם והמה דברו עלי כזבים:
14 * ולא-זעקו אלי בלבם כי ייליל על-משכבותם
על-דגן ותירוש יתגוררו יסורו בי:
15 * ואני יסרתי חזקתי זרועתם ואלי יחשבו-רע:
16 * ישובו לא על היו כקשת רמיה יפלו בחרב
שריהם מזעם לשונם זו לעגם בארץ מצרים:

ח

1 * אל-חכך שפר כנשר על-בית יהוה
יען עברו בריתי ועל-תורתי פשעו:
2 * לי יזעקו אלהי ידענוך ישראל:
3 * זנח ישראל טוב אויב ירדפו:
4 * הם המליכו ולא ממני השירו ולא ידעתי
כספם וזהבם עשו להם עצבים למען יכרת:
5 * זנח עגלך שמרון חרה אפי בם עד-מתי
לא יוכלו נקין:
6 * כי מישראל והוא חרש עשהו ולא אלהים
הוא כי-שבבים יהיה עגל שמרון:
7 * כי רוח יזרעו וסופתה יקצרו קמה אין-לו צמח
בלי יעשה-קמח אולי יעשה זרים יבלעהו:
8 * נבלע ישראל עתה היו בגוים ככלי אין-
9 חפץ בו: * כי-המה עלו אשור פרא בודד לו
אפרים התנו אהבים:
10 * גם כי-יתנו בגוים עתה אקבצם ויחלו
מעט ממשא מלך שרים:
11 * כי-הרבה אפרים מזבחות לחטא היו-לו
12 מזבחות לחטא: * אכתוב-לו רבו תורתי
כמו-זר נחשבו:

12 *Et cùm profecti fuerint, expandam su-
D per eos rete meũ, & quasi volucrẽ cæli de-
traham eos. Cædam eos secundùm audi-
13 tionem cœtus eorũ. *Væ eis, quoniã recesse-
serunt à me. Vastabuntur, quia præuarica-
ti sunt in me. Ego redemi eos, & ipsi locuti
14 sunt contra me mendacia. *Et non clama-
uerunt ad me in corde suo, sed vlulabãt in
cubilibus suis. Super triticũ & vinũ rumi-
15 nabant, & recesserunt à me. *Et ego erudi-
ui eos, & confortaui brachia eorũ, & in me
16 cogitauerunt malitiam. *Reuersi sunt vt
essent absq; iugo, facti sunt quasi arcus do-
losus. Cadent in gladio principes eorum à
furore linguę suæ. Ista subsannatio eorum
in terra Ægypti. CAP. VIII.

1 IN gutture tuo sit tuba quasi aquila su-
A per domũ Dñi, pro eo quòd transgressi
sunt fœdus meũ, & legẽ meam præuaricati
2 sunt. *Me inuocabunt Deus meus, & co-
3 gnouimus te Israel. *Proiecit Israel bonũ,
4 inimicus persequetur eum. *Ipsi regnaue-
runt & non ex me, principes extiterunt &
non cognoui. Aurum suum & argentum
suum fecerunt sibi idola, vt interirent.
5 *Proiectus est vitulus tuus Samaria. Ira-
B tus est furor meus in eis. Vsque quo non
6 poterunt emundari? *Quia ex Israel, &
ipse est. Artifex fecit illum, & nõ est Deus,
quoniam in aranearum telas erit vitulus
7 Samariæ. *Quia ventum seminabunt
& turbinem metent. Culmus stans non est
in eo, germen non faciet farinam. Quod
& si fecerit, alieni comedent eam.
8 *Deuoratus est Israel. Nunc factus est
C in nationibus quasi vas immundum.
9 *Quia ipsi ascenderunt ad Assur. Ona-
ger solitarius sibi Ephraim. Munera dede-
10 runt amatoribus suis. *Sed & cùm merce-
cede conduxerunt nationes, nunc con-
gregabo eos & quiescẽt paulisper ab one-
11 re regis & principum. *Quia multipli-
D cauit Ephraim altaria ad peccandum, fa-
12 ctæ sunt ei aræ in delictum. *Scribam ei
multiplices leges meas, quæ velut aliena
computatæ sunt.

תרגום יונתן

12 באתר דיהכון אפרש עליהון מצדתי כעופא דשמיא אטלטלנון ויסורין איתי עליהון על דשמעו לעצתהון: 13 וי להון ארי אתרחקו
ממימרי בזוזין איתי עליהון ארי מרדו במימרי ואנא הויתי פריק להון ואנון ממללין קדמי כדבין: 14 ולא מצלן קדמי בלבהון בכן
מיללין על ערסתהון בסגי עבורא וחמרא דהוו כנשין מרדו במימרי: 15 וכמא דאנא מיתי עליהון יסורין ומתקיף על דרעיהון כן אף
אנון מוספין לחשבא קדמי בישן: 16 תבו למרד מן אוריתא לא על דאבאישת להון דמן אנון כקשת נכילא יתקטלון בחרבא רברביהון
מתקוף לשנהון אלין עובדיהון עד דאנון בארעא דמצרים: ח 1 נביא בחכך אכלי כדבשופרא אמר הא כנשרא דמשתדי
כן יסק מלכא במשריתה וישרי על בית מקדשא דיי חלף דעברו על קימי ועל אוריתי מרדו: 2 בכל עדן דאיתי עליהון עקא מצלן קדמי
ואמרין כען ידענא ארי לית לנא אלהא בר מנך פרקנא ארי אנחנא עמך ישראל: 3 טעו בית ישראל מבתר פלחני די בדילה אנא
מיתי עליהון טובא מכען סנאה ירדפנון: 4 אנון אמליכו ולא ממימרי רביו ולא מרעותי כספהון ודהבהון דאסיקו להון ממצרים
עבדו להון טעון בדיל דישתיצון: 5 טעו בתר עגלא דשמרון תקיף רגזי בהון עד אימתי לא יכלון למזכי: 6 ארי מישראל והוא גבי אמן
עבדה והוא לא אלהא דלית בה צרוך הוא ארי לנסרי לוחין יהי עגלא דשמרון: 7 ארי בית ישראל דמן לדרוח זרע ועלעול חצד קמה לית לה
... לא עבד קמח אם יעבד יקנון נכסין עממיא יבזוננון: 8 אתבזיז ישראל כען הוו בעממיא כמנא דלית בה צרוך: 9 ארי אנון גלו לאתור
דהלכו ברעות נפשהון כערד מרוד בית ישראל אתמסרו ביד עממיא דרחמו: 10 אף אם ישוון בית ישראל דחלתי על לבהון
ביני עממיא אקרב גלותהון ואפלו יחכמון כזער אעדי מנהון מרות מלכין ושלטונין: 11 ארי אסגיו דבית אפרים אגורין למחטי הוו
להון אגורי שעותהון לתקלא: 12 כתבית להון סגיות אוריתי ואנון כעממיא אתחשיבו:

‡ Sicut ibunt, mittam super eos rete meum; 12
sicut volatilia cæli detraham eos; corripiam eos
in auditu tribulationis eorum.
‡ Væ eis quoniã recesserunt à me. miseri sunt 13
quoniã impiè egerunt in me: ego redemi eos, ipsi
autem locuti sunt contra me mendacia.
‡ Et non clamauerunt ad me corda eorum, 14
sed vlulabant in cubilibus suis; super tritico &
vino concidebantur, eruditi sunt in me.
‡ Confortaui brachia eorum, & contra me 15
cogitauerunt mala. ‡ Conuersi sunt in vanum, 16
facti sunt quasi arcus extentus: cadent in gla-
dio principes eorum propter imperitiam linguæ
eorum: ista subsannatio eorum in terra Ægypti.

CAP. VIII.

IN sinu eorum quasi terra, quasi aquila super 1
domum Domini, pro eo quòd transgressi sunt
testamentum meum, & contra legem meam im-
piè egerunt. ‡ Me clamabunt, Deus cognoui- 2
mus te. ‡ Quia Israel proiecit bona, inimicum 3
persecuti sunt. ‡ Semetipsis regnauerunt, & 4
non per me, principes extiterunt, & non indi-
cauerunt mihi: argentum suum, & aurum suũ
fecerunt sibi idola, vt dispereant. ‡ Proijce vi- 5
tulum tuum Samaria, concitatus est furor meus
in eos, vsque quo non poterunt emundari ‡ In
Israel? & hoc artifex fecit, & non Deus est, 6
quia seducens erat vitulus tuus Samaria.
‡ Quia corrupto vẽto seminauerunt, & sub- 7
uersio eorum suscipiet ea, manipulus non habens
vires vt faciat farinam: si & fecerit, alieni co-
medent eam. ‡ Absorptus est Israel, nunc facti 8
sunt in gentibus quasi vas inutile. ‡ Quia 9
ipsi ascenderunt ad Assyrios, germinauit per se-
metipsum Ephraim, munera dilexit. ‡ Propte- 10
rea tradentur gentibus: nunc suscipiam eos; &
quiescent parum vt vngant regẽ & principem.
‡ Quia multiplicauit Ephraim altaria in pec 11
cata, & facta sunt ei altaria delicta.
‡ Scribam eius multitudinem, legitima eius 12
in aliena reputata sunt.

12 ‡ καθὼς ἂν πορεύωνται, περιβαλῶ ἐπ' αὐτοὺς τὸ δίκτυόν
μου· καθὼς τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατάξω αὐτούς· παι-
δεύσω αὐτοὺς ἐν τῇ ἀκοῇ τῆς θλίψεως αὐτῶν.
13 ‡ οὐαὶ αὐτοῖς ὅτι ἀπεπήδησαν ἀπ' ἐμοῦ· δείλαιοί εἰσιν
ὅτι ἠσέβησαν εἰς ἐμέ· ἐγὼ ἐλυτρωσάμην αὐτούς, αὐτοὶ δὲ
κατελάλησαν κατ' ἐμοῦ ψευδῆ.
14 ‡ καὶ οὐκ ἐβόησαν πρός με αἱ καρδίαι αὐτῶν, ἀλλ' ἢ
ὠλόλυζον ἐν ταῖς κοίταις αὐτῶν, ἐπὶ σίτῳ καὶ οἴνῳ κατε-
15 τέμνοντο· ἐπαιδεύθησαν ἐν ἐμοί. ‡ κατίσχυσα τοὺς βρα-
χίονας αὐτῶν, καὶ εἰς ἐμὲ ἐλογίσαντο πονηρά.
16 ‡ ἐπεστράφησαν εἰς τὸ κενόν, ἐγένοντο ὡς τόξον ἐντεταμέ-
νον, πεσοῦνται ἐν ῥομφαίᾳ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν διὰ ἀ-
παιδευσίαν γλώσσης αὐτῶν· οὗτος ὁ φαυλισμὸς αὐτῶν ἐν
γῇ αἰγύπτου.

η΄.

1 ‡ Εἰς κόλπον αὐτῶν ὡς γῆ, ὡς ἀετὸς ἐπὶ οἶκον κυρίου,
ἀνθ' ὧν παρέβησαν τὴν διαθήκην μου, καὶ κατὰ τοῦ νόμου
2 μου ἠσέβησαν. ‡ ἐμὲ κεκράξονται, ὁ θεὸς ἐγνώκαμέν σε.
3 ‡ ὅτι ἰσραὴλ ἀπεστρέψατο ἀγαθά· ἐχθρὸν κατεδίω-
4 ξαν. ‡ ἑαυτοῖς ἐβασίλευσαν καὶ οὐ δι' ἐμοῦ· ἦρξαν καὶ οὐκ
ἐγνώρισάν μοι· τὸ ἀργύριον αὐτῶν καὶ τὸ χρυσίον αὐτῶν
ἐποίησαν ἑαυτοῖς εἴδωλα, ὅπως ἐξολοθρευθῶσιν.
5 ‡ ἀπόρριψαι τὸν μόσχον σου σαμάρεια, παρωξύνθη ὁ
θυμός μου εἰς αὐτούς· ἕως τίνος οὐ μὴ δυνῶνται καθαρισθῆ-
6 ναι ‡ ἐν τῷ ἰσραήλ; καὶ αὐτὸ τέκτων ἐποίησεν καὶ οὐ θεός
ἐστιν· διότι πλανῶν ἦν ὁ μόσχος σου σαμάρεια.
7 ‡ ὅτι ἀνεμόφθορα ἔσπειραν, καὶ ἡ καταστροφὴ αὐτῶν
ἐκδέξεται αὐτά· δράγμα οὐκ ἔχον ἰσχὺν ποιῆσαι ἄλευ-
ρα· ἐὰν καὶ ποιήσῃ, ἀλλότριοι καταφάγονται αὐτά.
8 ‡ κατεπόθη ἰσραήλ, νῦν ἐγένοντο ἐν τοῖς ἔθνεσιν ὡς σκεῦος
9 ἄχρηστον. ‡ ὅτι αὐτοὶ ἀνέβησαν εἰς ἀσσυρίους, ἀνέθαλεν
καθ' ἑαυτὸν ἐφραΐμ, δῶρα ἠγάπησεν.
10 ‡ διὰ τοῦτο παραδοθήσονται τοῖς ἔθνεσιν· νῦν εἰσδέξομαι
αὐτούς, καὶ κοπάσουσιν μικρὸν τοῦ χρίειν βασιλέα καὶ ἄρχον-
11 τα. ‡ ὅτι ἐπλήθυνεν ἐφραΐμ θυσιαστήρια εἰς ἁμαρτίας,
12 καὶ ἐγενήθη αὐτῷ θυσιαστήρια ἐπλημμελημένα· ‡ γράψω
αὐτοῦ πλῆθος, τὰ νόμιμα αὐτοῦ εἰς ἀλλότρια ἐλογίσθησαν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Quocumque ierint, expandam super eos rete meum: quasi volucrem cæli vagari faciam eos & correptiones adducam super eos, pro-
pterea quòd sint obsecuti suis consiliis. [13] Væ eis quoniam longè recesserunt à timore mei: prædones inducam super eos, quòd rebelles
fuerint in verbũ meum: cùm ego essem eorum redemptor, ipsi proferebant coram me mendacia. [14] Non autem orant coram me in cordi-
bus suis, quin potius vlulant in lectulis suis præ vbertate tritici & vini quæ collegerunt: rebellauerunt in verbum meum. [15] Quoties ve-
rò adduco aduersus eos correptiones & roboro brachia eorum, toties ipsi addunt moliri coram me mala. [16] Auersi sunt vt deficerent à le-
ge, non quòd malum intulerim eis, similes sunt arcui doloso: perimentur gladio principes eorum propter prauitatem linguæ eorum. Ista
erant opera eorum dum essent in terra Aegypti.

CAP VIII.

PRopheta gutture tuo clamita quasi in tuba. Dic: Ecce sicut aquila quæ sese motitat, sic ascendet rex cum exercitu suo & castrametabi-
tur contra domum sanctuarij Domini, pro eo quòd transgressi sunt pactum meum, & legem meam præuaricati sunt. [2] Omni tempo-
re quo adduco super eos angustiam, orant coram me dicentes: Nunc pro comperto tenemus, quòd non sit nobis Deus præter te: redime
nos, quandoquidem sumus populus tuus Israel. [3] Errauerunt domus Israel à cultu meo, cuius de causa adducebam eis bona: in poste-
rum hostis persequetur eos. [4] Regem sibi crearũt, & non ex sententia mea; constituerunt principes, sed non ex voluntate mea: ex argento
& auro suo quod sustulerunt sibi ex Aegypto, confecerunt in suum vsum idola propter quæ excidentur. [5] Errauerunt ad vitulum Sama-
riæ: exarsit furor meus in eos quamdiu non potuerunt se purgare. [6] Quia ex Israel est, & ipsum compaginibus iunxit artifex, ipse fecit
eum, Deus est in quo non est vtilitas: etenim in minuta tabularum redigetur vitulus Samariæ. [7] Nam domus Israel similis est ei quod ven-
tus disseminat & turbo demetit, in quo non est stans seges, prouentum non faciet: quòd si fortè opes comparauerint, gentes deprædabun-
tur eas. [8] Prædę patuit Israel, nunc fuerunt inter populos quasi vas inutile. [9] Quippe qui exularunt in Assur, pro eo quòd ambu-
lauerint in voluntate animæ suæ, tanquam onager efferus: domus Israel traditi sunt in manum populorum quos adamarunt. [10] Atta-
men si recondant domus Israel timorem mei in corde suo, cogam transmigrationem eorum de medio populorum: & si paulisper sapiant,
auferam ab eis dominium regum & principum. [11] Quia multiplicauerunt domus Ephraim altaria peccandi gratia: versa sunt eis altaria i-
dolorum suorum in ruinam. [12] Conscripsi eis multiplicitatem legis meæ: ipsi autem velut gentes reputati sunt.

13 * זִבְחֵי הַבְהָבַי יִזְבְּחוּ בָשָׂר וַיֹּאכֵלוּ יְהוָה לֹא
רָצָם עַתָּה יִזְכֹּר עֲוֺנָם וְיִפְקֹד חַטֹּאתָם הֵמָּה
מִצְרַיִם יָשׁוּבוּ׃
14 * וַיִּשְׁכַּח יִשְׂרָאֵל אֶת־עֹשֵׂהוּ וַיִּבֶן הֵיכָלוֹת
וִיהוּדָה הִרְבָּה עָרִים בְּצֻרוֹת וְשִׁלַּחְתִּי אֵשׁ בְּעָרָיו
וְאָכְלָה אַרְמְנֹתֶיהָ׃ ט
1 * אַל־תִּשְׂמַח יִשְׂרָאֵל אֶל־גִּיל כָּעַמִּים כִּי זָנִיתָ
מֵעַל אֱלֹהֶיךָ אָהַבְתָּ אֶתְנָן עַל כָּל־גָּרְנוֹת דָּגָן׃
2 * גֹּרֶן וָיֶקֶב לֹא יִרְעֵם וְתִירוֹשׁ יְכַחֶשׁ בָּהּ׃
3 * לֹא יֵשְׁבוּ בְּאֶרֶץ יְהוָה וְשָׁב אֶפְרַיִם מִצְרַיִם
וּבְאַשּׁוּר טָמֵא יֹאכֵלוּ׃
4 * לֹא־יִסְּכוּ לַיהוָה יַיִן וְלֹא יֶעֶרְבוּ־לוֹ זִבְחֵיהֶם
כְּלֶחֶם אוֹנִים לָהֶם כָּל־אֹכְלָיו יִטַּמָּאוּ כִּי־לַחְמָם
לְנַפְשָׁם לֹא יָבוֹא בֵּית יְהוָה׃
5 * מַה־תַּעֲשׂוּ לְיוֹם מוֹעֵד וּלְיוֹם חַג־יְהוָה׃
6 * כִּי־הִנֵּה הָלְכוּ מִשֹּׁד מִצְרַיִם תְּקַבְּצֵם מֹף
תְּקַבְּרֵם מַחְמַד לְכַסְפָּם קִמּוֹשׂ יִירָשֵׁם חוֹחַ
בְּאָהֳלֵיהֶם׃
7 * בָּאוּ יְמֵי הַפְּקֻדָּה בָּאוּ יְמֵי הַשִּׁלֻּם יֵדְעוּ
יִשְׂרָאֵל אֱוִיל הַנָּבִיא מְשֻׁגָּע אִישׁ הָרוּחַ עַל רֹב
עֲוֺנְךָ וְרַבָּה מַשְׂטֵמָה׃
8 * צֹפֶה אֶפְרַיִם עִם־אֱלֹהָי נָבִיא פַּח יָקוֹשׁ
עַל־כָּל־דְּרָכָיו מַשְׂטֵמָה בְּבֵית אֱלֹהָיו׃
9 * הֶעְמִיקוּ שִׁחֵתוּ כִּימֵי הַגִּבְעָה יִזְכּוֹר עֲוֺנָם יִפְקוֹד
חַטֹּאותָם׃
10 * כַּעֲנָבִים בַּמִּדְבָּר מָצָאתִי יִשְׂרָאֵל כְּבִכּוּרָה
בִתְאֵנָה בְּרֵאשִׁיתָהּ רָאִיתִי אֲבוֹתֵיכֶם הֵמָּה בָּאוּ
בַעַל־פְּעוֹר וַיִּנָּזְרוּ לַבֹּשֶׁת וַיִּהְיוּ שִׁקּוּצִים כְּאָהֳבָם׃
11 * אֶפְרַיִם כָּעוֹף יִתְעוֹפֵף כְּבוֹדָם מִלֵּדָה וּמִבֶּטֶן
וּמֵהֵרָיוֹן׃

13 * Hostias offerent, immolabunt carnes
& comedēt, & Dn̄s non suscipiet eas. Nunc
recordabitur iniquitatis eorum, & visitabit peccata eorū. Ipsi in Ægyptum conuer-
14 tentur. * Et oblitus est Israel factoris sui,
& ædificauit delubra, & Iudas multiplicauit vrbes munitas. Et mittam ignem in ciuitates eius, & deuorabit ædes illius.

CAP. IX.

1 NOli lætari Israel, noli exultare sicut po-
A puli, quia fornicatus es à Deo tuo. di-
lexisti mercedem super omnes areas tritici.
2 * Area & torcular non pascet eos, & vi-
3 num mentietur eis. * Non habitabunt in
terra Dn̄i. Reuersus est Ephraim in Ægy-
ptum, & in Assyrijs pollutum comedit.
4 *Non libabunt Dn̄o vinum, & non placebunt ei. Sacrificia eorum quasi panis lu-
gentium. Omnes qui comedent cum con-
taminabuntur, quia panis eorum animæ
ipsorum, non intrabunt in domum Dñi.
5 * Quid facietis in die solenni, in die fe-
6 stiuitatis Domini? * Ecce enim profecti
sunt à vastitate. Ægyptus congregabit eos,
Memphis sepeliet eos. Desiderabile argen-
B tum eorū vrtica hæreditabit, lappa in ta-
bernaculis eorum.
7 * Venerunt dies visitationis, venerunt
dies retributionis. Scitote Israel stultum
prophetam, insanum virum spiritualem.
Propter multitudinem iniquitatis tuæ, &
multitudinem amentiæ.
8 * Speculator Ephraim cum Deo meo,
propheta laqueus ruinæ factus est super o-
mnes vias eius. insania in domo Dei eius.
9 * Profundè peccauerunt sicut in diebus
Gabaa. Recordabitur iniquitatis eorum,
& visitabit peccata eorum.
10 * Quasi vuas in deserto inueni Israel,
quasi prima poma ficulneæ in cacumine
eius vidi patres eorum. Ipsi autem intra-
uerunt ad Beelphegor, & abalienati sunt
in confusione, & facti sunt abominabiles,
sicut ea quæ dilexerunt.
11 * Ephraim quasi auis auolauit: gloria
eorum à partu, & ab vtero, & à conceptu.

תרגום יונתן

13 דהוין דמקבן מן אנס דבחין בשר ואכלין וקדם יי לא רעוא בהון כען יסער חוביהון ויתפרע עויתהון אנון למצרים יהובון׃
14 ונשא ישראל ית פלחן עבדה ובנא היכלין לטעותא ודבית יהודה אסגיו קרוין כריכן ואשלח אשתא בקרווהי ותשיצי בירניתהא׃ ט
1 לא תחדון דבית ישראל ולא תבועון כנמוסי עממיא ארי טעיתון מבתר פלחנא דאלהכון רחמתון למפלח לטעותא על כל אדרי עבורא
2 מאדרא ומעצרתא לא יתזנון וחמרא לא יסופק להון׃ 3 לא יתבון בארע שכינתא דיי ויתובון דבית אפרים למצרים ובאתור מסאב ייכלון׃
4 לא ינסכון קדם יי נסכין דחמר ולא יתקבלין ברעוא קורבניהון דבחיהון כלחם מרחק להון כל דייכלנה יסתאבון ארי קורבנהון על נפשהון לא מכפר להון בבית מקדשא דיי׃ 5 מה תעבדון ליום מועדא וליום חגא דיי׃ 6 אריהא יגלון מקדם בזוזין למצרים יתכנשון למפים יתקברון בית חמדת כספהון קרסולין ישרון חתולין בבירניתהון׃ 7 אתו יומי סערנא אתו יומי שלמא ידעון דבית ישראל דהוו מתנבן להון נביי קשטא ומשתעמין להון נביי שקרא על דאסגיו חובך תקיפו חטאך׃
8 סכן דבית ישראל דיקום להון פלחן טעותא לנביהון קולין צלן על כל ארחתהון מסגן תקלן בבית מקדשא דאלההון׃ 9 אסגיו לחבלא כיומי גבעתא יסער חוביהון ויתפרע עויתהון׃ 10 כגופן דשתיל על מבוע דמיין כן במדברא ערע מימרי לישראל כבכרא בתינתא די בשלא בקדמיתא חביבת אבהתכון ואנון אתחברו לבעל פעור וטעו לבהתא והוו שקוצין כדרחמו׃ 11 בית ישראל כעופא דאפרחוהי מסטל כן גלא ית יקרהון ולד לא יסגון ומפרי מעיהון לא יחדון ועל דמנעו רגליהון מלאתחזאה בבית מקדשי׃

13 *Altaria dilecta, quia ſi immolauerint ho-
ſtias, & comederint carnes, Dominus nō ſuſci-
piet eas: nunc recordabitur iniquitatis eorum,
& vlciſcetur peccata eorum: ipſi in Ægyptum
conuerſi ſunt; in Aſſyriis immunda comedent.
14 *Oblitus eſt Iſrael eius qui fecit illum, &
ædificauerunt delubra: & Iudas multiplicauit
vrbes muratas; & mittam ignem in ciuitates
eius, & deuorabit fundamenta illius.

CAP. IX.

1 NE gaudeat Iſrael, neque læteris ſicut popu-
li, quia fornicatus es à Deo tuo, dilexiſti
2 munera ſuper omnem aream tritici. *Area &
torcular non cognouit eos, & vinum mentitum
3 eſt illis. *Non habitauerunt in terra Domi-
ni, habitauit Ephraim in Ægyptum, & in Aſ-
4 ſyriis immunda comedent. *Non libauerunt
Domino vinum, & non placuerunt ei, quaſi pa-
nis luctus eis: omnes qui manducant ea conta-
minabuntur, quia panes animabus eorum non
5 intrabūt in domum Domini. *Quid facietis in
die conuentus, & in die ſolennitatis Domini?
6 *Ideo ecce ibunt de miſeria Ægypti, & ſu-
ſcipiet eos Memphis, & ſepeliet eos Machmas:
argentum eorum interitus hæreditabit, & ſpi-
næ in tabernaculis eorum.
7 *Venerunt dies vltionis, venerunt dies re-
tributionis tuæ, & affligetur Iſrael, ſicut pro-
pheta inſaniens, qui habet ſpiritum præ multi-
tudine iniquitatum tuarum, multiplicata eſt
amentia.
8 *Tenebræ Ephraim poſt Deum: propheta la-
queus tortuoſus ſuper omnes vias eius, inſania
in domo Dei
9 *Confixerunt. corrupti ſunt ſecundùm dies
collis: recordabitur iniquitatis eorum, vl-
ciſcetur peccata eorum.
10 *Sicut vuam in deſerto inueni Iſrael, ſicut
ficum in ficu temporaneam vidi patres eorum:
ipſi ingreſſi ſunt ad Beelphegor, & abalienati
ſunt in confuſionem, & facti ſunt abominabi-
les ſicut dilecti.
11 *Ephraim quaſi auis extenſa eſt, gloria eius
ex partu & doloribus, & ex conceptionibus.

13 *θυσιαστήρια τὰ ἠγαπημένα, διότι ἐὰν θύσωσιν θυ-
σίαν, καὶ φάγωσιν κρέα, κύριος οὐ προσδέξεται αὐτά·
νῦν μνησθήσεται ἀδικίας αὐτῶν, καὶ ἐκδικήσει τὰς ἁμαρ-
τίας αὐτῶν· αὐτοὶ εἰς αἴγυπτον ἐπέστρεψαν· ἐν ἀσσυρίοις
ἀκάθαρτα φάγονται.
14 *ἐπελάθετο ἰσραὴλ τὸν ποιήσαντα αὐτόν, καὶ ᾠκοδόμη-
σαν τεμένη· καὶ ἰούδας ἐπλήθυνεν πόλεις τετειχισμένας·
καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ εἰς τὰς πόλεις αὐτοῦ, καὶ καταφά-
γεται τὰ θεμέλια αὐτοῦ.

θ'.

1 *Μὴ χαῖρε ἰσραὴλ, μηδὲ εὐφραίνου καθὼς οἱ λαοί·
ὅτι ἐπόρνευσας ἀπὸ τοῦ θεοῦ σου, ἠγάπησας δόματα ἐπὶ
2 πᾶσαν ἅλω σίτου. *ἅλως καὶ ληνὸς οὐκ ἔγνω αὐ-
τοὺς, καὶ ὁ οἶνος ἐψεύσατο αὐτοῖς.
3 *οὐ κατῴκησαν ἐν γῇ τοῦ κυρίου, κατῴκησεν ἐφραὶμ εἰς
αἴγυπτον, καὶ εἰς ἀσσυρίοις ἀκάθαρτα φάγονται.
4 *οὐκ ἔσπεισαν τῷ κυρίῳ οἶνον καὶ οὐχ ἥδυναν αὐτῷ ὡς
ἄρτος πένθους αὐτοῖς· πάντες οἱ ἐσθίοντες αὐτὰ μιαν-
θήσονται διότι ἄρτοι ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν οὐκ εἰσελεύσεται
5 εἰς τὸν οἶκον τοῦ κυρίου. *τί ποιήσετε ἐν ἡμέρᾳ πανηγύ-
ρεως, καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς κυρίου.
6 *διὰ τοῦτο ἰδοὺ πορεύσονται ἐκ ταλαιπωρίας αἰγύπτου, καὶ
ἐκδέξεται αὐτοὺς μεμφίς, καὶ θάψει αὐτοὺς μαχμάς· τὸ
ἀργύριον αὐτῶν ὄλεθρος κληρονομήσει, καὶ ἄκανθαι
ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν.
7 *ἥκασιν αἱ ἡμέραι τῆς ἐκδικήσεως, ἥκασιν αἱ ἡμέραι τῆς
ἀνταποδόσεώς σου, καὶ κακωθήσεται ἰσραήλ, ὥσπερ ὁ προ-
φήτης ὁ παρεξεστηκὼς ὁ πνευματοφόρος ἀπὸ τοῦ πλήθους
τῶν ἀδικιῶν σου, ἐπλήθυνεν μανία.
8 *σκότος ἐφραὶμ μετὰ θεόν· προφήτης παγὶς σκολιὰ
ἐπὶ πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ· μανία ἐν οἴκῳ θεοῦ *κατέπη-
9 ξαν. ἐφθάρησαν κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ βουνοῦ, μνησθήσεται
ἀδικίας αὐτῶν, ἐκδικήσει ἁμαρτίας αὐτῶν.
10 *ὡς σταφυλὴν ἐν ἐρήμῳ εὗρον τὸν ἰσραήλ, ὡς σῦκον
ἐν συκῇ πρώϊμον ἴδον πατέρας αὐτῶν, αὐτοὶ εἰσῆλθον πρὸς
τὸν βεελφεγώρ, καὶ ἀπηλλοτριώθησαν εἰς αἰσχύνην· καὶ
ἐγένοντο ἐβδελυγμένοι ὡς οἱ ἠγαπημένοι.
11 *ἐφραὶμ ὡς ὄρνεον ἐξεπετάσθη· δόξα αὐτῶν ἐκ τό-
κων καὶ ὠδίνων, καὶ ἐκ συλλήψεων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[13] Sacrificant quæ ex rapina colligunt, mactant carnes & veſcuntur; ſed non eſt beneplacitum coram Domino in eis. Nunc viſitabit peccata eorum & vlciſcetur iniquitates eorum; ipſi in Ægyptum reuertentur. [14] Et dimiſit Iſrael cultum factoris ſui, & extruxit templa idolis; viri verò domus Iehuda multiplicauerunt ciuitates munitas: ſed immittā ignem in ciuitates eius & cōſumet palatia eius. CAP. IX. NE lætemini viri domus Iſrael, neque exultetis iuxta conſuetudines populorum, aberraſtis namque à cultu Dei veſtri. dilexiſtis ſeruire idolis pro omnibus areis frumenti. [2] Ab area, & à torculari non nutrientur, vinū non ſufficiet eis. [3] Non habitabunt in terra maieſtatis Domini, ſed reuertentur viri domus Ephraim in Ægyptum & ad Aſſur migrabunt, immundum comedent. [4] Non libabunt coram Domino libamina vini, nec ſuſcipientur cū beneplacito oblationes eorū; ſacrificia eorum erunt eis inſtar panis abominabilis: omnis qui eo veſcetur contaminabitur, nequaquam enim eorū oblatio expiabit pro ipſis animas eorum in æde ſanctuarij Domini. [5] Quid facturi eſtis in die ſolennitatis atque in die feſtiuitatis dominicæ? [6] Ecce namque extorres erunt à facie vaſtatorum; in Ægyptum congregabuntur, in Memphi ſepelientur: in domo deſiderabili argenti eorum vrticæ degent, & cati erunt in eorum prætorijs. [7] Aduenerunt dies animaduerſionis, ingruerūt dies retributionis peccatorum: ſcient qui ex domo Iſrael, prophetas illis prædixiſſe veritatem: tenebras verò illis offudiſſe pſeudoprophetas, ita vt adaugerent iniquitates tuas, confortarent peccata tua. [8] Proſpicientes qui ſunt ex domo Iſrael, quò permaneat cultus idolorum ſuorum; prophetis ſuis laqueos tendunt ſuper omnes eorum vias, multiplicant laqueos in domo ſanctuarij Dei ſui. [9] Aduxere corruptionem ſicut in diebus Gabaa; pœnas ſumet peccatorum eorum, puniet illorum iniquitates. [10] Sicut vitis quæ plātata eſt iuxta fontem aquarum, ſic in deſerto occurrit Verbum meum Iſraeli; quaſi primos fructus in ficu, quos in principio producit, dilexi patres veſtros: Ipſi verò adiunxerunt ſe Beel-Peor, & errauerūt in confuſione, & facti ſunt abominabiles ſecundùm quod dilexerūt. [11] Domus Iſrael, ſicut auis, quam abegerunt à nido ſuo, transfert ſe; ſic receſſit gloria eorū: liberos non multiplicabunt, & ob fructum ventris ſui non lætabuntur, quòd prohibuerint pedes ſuos ne comparerent in domo ſanctuarij mei.

12 * כִּי אִם־יְגַדְּלוּ אֶת־בְּנֵיהֶם וְשִׁכַּלְתִּים מֵאָדָם
כִּי־גַם־אוֹי לָהֶם בְּשׂוּרִי מֵהֶם׃
13 * אֶפְרַיִם כַּאֲשֶׁר־רָאִיתִי לְצוֹר שְׁתוּלָה בְנָוֶה
וְאֶפְרַיִם לְהוֹצִיא אֶל־הֹרֵג בָּנָיו׃
14 * תֵּן־לָהֶם יְהוָה מַה־תִּתֵּן תֵּן־לָהֶם רֶחֶם
מַשְׁכִּיל וְשָׁדַיִם צֹמְקִים׃
15 * כָּל־רָעָתָם בַּגִּלְגָּל כִּי־שָׁם שְׂנֵאתִים עַל רֹעַ
מַעַלְלֵיהֶם מִבֵּיתִי אֲגָרְשֵׁם לֹא אוֹסֵף אַהֲבָתָם
כָּל־שָׂרֵיהֶם סֹרְרִים׃
16 * הֻכָּה אֶפְרַיִם שָׁרְשָׁם יָבֵשׁ פְּרִי בְלִי־יַעֲשׂוּן
גַּם כִּי יֵלֵדוּן וְהֵמַתִּי מַחֲמַדֵּי בִטְנָם׃
17 * יִמְאָסֵם אֱלֹהַי כִּי לֹא שָׁמְעוּ לוֹ וְיִהְיוּ נֹדְדִים
בַּגּוֹיִם׃

יוד

1 * גֶּפֶן בּוֹקֵק יִשְׂרָאֵל פְּרִי יְשַׁוֶּה־לּוֹ כְּרֹב לְפִרְיוֹ
הִרְבָּה לַמִּזְבְּחוֹת כְּטוֹב לְאַרְצוֹ הֵיטִיבוּ מַצֵּבוֹת׃
2 * חָלַק לִבָּם עַתָּה יֶאְשָׁמוּ הוּא יַעֲרֹף מִזְבְּחוֹתָם
יְשֹׁדֵד מַצֵּבוֹתָם׃
3 * כִּי עַתָּה יֹאמְרוּ אֵין מֶלֶךְ לָנוּ כִּי לֹא יָרֵאנוּ
אֶת־יְהוָה וְהַמֶּלֶךְ מַה־יַּעֲשֶׂה־לָּנוּ׃
4 * דִּבְּרוּ דְבָרִים אָלוֹת שָׁוְא כָּרֹת בְּרִית וּפָרַח
כָּרֹאשׁ מִשְׁפָּט עַל תַּלְמֵי שָׂדָי׃
5 * לְעֶגְלוֹת בֵּית אָוֶן יָגוּרוּ שְׁכַן שֹׁמְרוֹן כִּי־אָבַל
עָלָיו עַמּוֹ וּכְמָרָיו עָלָיו יָגִילוּ עַל־כְּבוֹדוֹ כִּי־גָלָה
6 מִמֶּנּוּ׃ * גַּם־אוֹתוֹ לְאַשּׁוּר יוּבָל מִנְחָה לְמֶלֶךְ
יָרֵב בָּשְׁנָה אֶפְרַיִם יִקָּח וְיֵבוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מֵעֲצָתוֹ׃
7 * נִדְמֶה שֹׁמְרוֹן מַלְכָּהּ כְּקֶצֶף עַל־פְּנֵי־מָיִם׃
8 * וְנִשְׁמְדוּ בָּמוֹת אָוֶן חַטַּאת יִשְׂרָאֵל קוֹץ וְדַרְדַּר
יַעֲלֶה עַל־מִזְבְּחוֹתָם וְאָמְרוּ לֶהָרִים כַּסּוּנוּ
וְלַגְּבָעוֹת נִפְלוּ עָלֵינוּ׃

12 * Quòd & ſi enutrierint filios ſuos, abſ-
C que liberis eos faciam in hominibus. Sed
13 & væ eis cùm receſſero ab eis. * Ephraim
vt vidi Tyrus erat fundata in pulchritudi-
ne. Et Ephraim educet ad interfectorem
14 filios ſuos. * Da eis Domine. Quid da-
bis eis? Da eis vuluam ſine liberis, & vbe-
15 ra arentia. * Omnes nequitiæ eorum in
Galgal, quia exoſos habui eos. Propter ma-
D litiam adinuentionum eorum, de domo
mea eijciam eos. Non addam vt diligam
eos. Omnes principes eorum recedentes.
16 * Percuſſus eſt Ephraim, radix eorum
exiccata eſt. fructum nequaquam facient.
Quòd & ſi genuerint, interficiam aman-
17 tiſſima vteri eorum. * Abijciet eos Deus
meus, quia non audierunt eum, & erunt
vagi in nationibus.

CAP. X.

1 VItis frondoſa Iſrael, fructus adæquatus
A eſt ei. Secundùm multitudinem fru-
ctus ſui multiplicauit altaria, iuxta vberta-
tem terræ ſuæ, exuberauit ſimulachris.
2 * Diuiſum eſt cor eorum, nunc interi-
bunt. Ipſe confringet ſimulachra eorum,
depopulabitur aras eorum.
3 * Quia nunc dicent, Non eſt rex nobis.
Non enim timemus Dominum. Et rex
quid faciet nobis?
4 * Loquimini verba viſionis inutilis, &
ferietis fœdus cum mendacio, & germi-
nabit quaſi amaritudo iudicium ſuper ſul-
5 cos agri. * Vaccas Bethauen coluerunt
B habitatores Samariæ. Quia luxit ſuper eū
populus eius, & æditui eius ſuper eum ex-
ultauerunt in gloria eius, quia migrauit
6 ab eo. * Siquidem & ipſe in Aſſur
delatus eſt munus regi vltori. Confuſio
Ephraim capiet, & confundetur Iſrael in
7 voluntate ſua. * Tranſire fecit Samaria
regem ſuum quaſi ſpumam ſuper faciem
8 aquæ. * Et diſpergentur excelſa idoli pec-
catum Iſrael. Lappa & tribulus aſcēdet ſu-
per aras eorum. Et dicent montibus, Ope-
rite nos: & collibus, Cadite ſuper nos.

תרגום יונתן

11 ארי אם ירבון ית בניהון ואתכלינון מלמהוי גברין ארי אף וי להון כסלקותי שכינתי מנהון: 13 כנשתא דישראל במעבדה אוריתא
דמיא לצור כאצלחותה בשלויתא חבו דבית אפרים לקטלא לפלחן טעותא בניהון: 14 הב להון יי ית תשלמת עובדיהון הב להון רחם
מתכל ודדין יבשין: 15 כל בישתהון גלין קדמי בגלגלא ארי תמן רחקתנון על בישות עובדיהון מבית מקדשי אתרכנון לא אוסף
לרחמא עליהון דכל רברביהון מרדין: 16 בית ישראל דמן לאילנא דקלא שרשה מלרע ויבש טרפה מלעלא נוב לא יעבד אף אם
ילדן בנין ואקטל שפר מעיהון: 17 ירחקנון אלהי ארי לא קבלו למימרה ויהון מטלטלין בעממיא:
יוד
1 גפן בזיזא ישראל דהוה גפן דנציב במעבדה אוריתא פרי עובדיהון גרמו להון דיגלון כד אסגיתי להון עללא אסגיו פלחן לאגוריהון כד
אסגיתי טובא לארעהון אוטיבו לקמתהון: 2 אתפלג לבהון מן אוריתא כען יחובון כען איתי עליהון סנאה יחזר קרליהון דאגוריהון ויבוז
סמתהון: 3 ארי כען יימרון לית מלכא לנא ארי לא דחלנא מן קדם יי ומלכא מה יעבד לנא: 4 ממללין מלין דאנס יימן לשקרא
למגזר קים כען איתי עליהון כרישי חיוין בישין דין שקריהון על תחומי חקלין: 5 על דפלחו לעגליא בביתאל מלך במשריתה
עליהון ויגלי יתהון יסבון מנהון עגלא דשמרון ארי אתאבלו עלוהי עמה ופלחוהי עלוהי יבועון על יקרה ארי גלא מנה:
6 אף יתה לאתור יובלון קורבנא למלכא דייתי לאתפרעא להון נביא אמר להון בהתא דבית אפרים יקבלון ויבהתון דבית ישראל ממלכי
אגוריהון: 7 בהתת שמרון במלכה כרהתא על אפי מיא: 8 ויצדין בסת ביתאל חובי בית ישראל גרמו להון דיגלון כובין ואטדין
יסקון על אגוריהון כען איתי עליהון עקא דיהון דמן כאלו טוריא חפן להון ורמתא נפלן עליהון:

*Quia si & nutrierint filios suos, sine filiis 12
erunt in hominibus; quia & væ eis est, caro mea
ex eis. *Ephraim, sicut vidi in captionem præ- 13
buit filios suos, ut educeret ad interfectionem
filios suos. *Da eis Domine. quid dabis eis? 14
da eis vuluam sine filiis, & vbera arentia.
*Omnes nequitiæ eorum in Galgalis, quia 15
ibi odi eos, propter malitias adinuentionum eo-
rum, de domo mea eijciam eos, & nõ addam ut
diligam eos; omnes principes eorũ inobedientes.
*Doluit Ephraim, radices suas arefecit, fru 16
ctum nequaquam vltrà feret; quia si genuerint,
interficiam desiderabilia vteri eorum.
*Repellet eos Deus, quia non audierunt eũ, 17
& erunt vagi in gentibus.

CAP. X.

Vitis frondosa Israel, fructus eius abun- 1
dans secundùm multitudinem fructuum
suorum, multiplicauit altaria iuxta bona terræ
suorum, ædificauit titulos. *Diuisit corda sua, 2
nunc peribunt, ipse suffodiet altaria eorum, af-
fligentur tituli eorum. *Quia nunc dicent, 3
Non est rex nobis, quia non timuimus Domi-
num, quia rex quid faciet nobis;
*Loquens verba, occasiones mendaces, di- 4
sponet testamentum: orietur sicut gramen iudi-
cium super desertum agri.
*Apud vitulum domus iniquitatis mora- 5
buntur qui habitant Samariam, quia luxit po-
pulus eius super eum sicut irritauerunt illum:
gaudebunt super gloriam eius, quia translata
est ab eo.
*Et ipsum in Assyrios ligantes attulerunt 6
munera regi Jarib, in domo Ephraim suscipiet:
confundetur Israel in consilio suo.
*Proiecit Samaria regem suum sicut cre- 7
mium super faciem aquæ.
*Et auferentur altaria iniquitatis, peccata 8
Israel: spinæ & tribuli ascendent super altaria
eorum, & dicent montibus, Operite nos: &
collibus, Cadite super nos.

12 * διότι ἐὰν καὶ ἐκθρέψωσι τὰ τέκνα αὐτῶν ἀτεκνω-
θήσονται ἐν ἀνθρώποις, διότι καὶ οὐαὶ αὐτοῖς ἐστιν, ἡ σάρξ μου
13 ἐξ αὐτῶν * ἐφραίμ, ὃν τρόπον ἴδον εἰς θήραν παρέστη-
σεν τὰ τέκνα αὐτῶν, τοῦ ἐξαγαγεῖν εἰς ἀποκέντησιν τὰ τέ-
14 κνα αὐτῶν. * δὸς αὐτοῖς κύριε, τί δώσεις αὐτοῖς; δὸς
αὐτοῖς μήτραν ἀτεκνοῦσαν καὶ μαστοὺς ξηρούς.
15 * πᾶσαι αἱ κακίαι αὐτῶν, ἐν γαλγάλοις, ὅτι ἐκεῖ ἐ-
μίσησα αὐτούς· διὰ τὰς κακίας τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐ-
τῶν, ἐκ τοῦ οἴκου μου ἐκβαλῶ αὐτούς, καὶ οὐ μὴ προσθῶ τοῦ
ἀγαπῆσαι αὐτούς· πάντες οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ἀπει-
16 θοῦντες. * ἐπόνεσεν ἐφραίμ· τὰς ῥίζας αὐτοῦ ἐξήρανεν,
καρπὸν οὐκ ἔτι μὴ ἐνέγκῃ· διότι ἐὰν γεννήσωσιν ἀποκτε-
νῶ τὰ ἐπιθυμήματα τῆς κοιλίας αὐτῶν.
17 * ἀπώσεται αὐτοὺς ὁ θεός, ὅτι οὐκ εἰσήκουσαν αὐτοῦ, καὶ
ἔσονται πλανῆται ἐν τοῖς ἔθνεσιν.

ι.

1 * Ἄμπελος εὐκληματοῦσα ἰσραήλ· ὁ καρπὸς αὐτῆς
εὐθηνῶν· κατὰ τὸ πλῆθος τῶν καρπῶν αὐτῶν ἐπλήθυνε τὰ
θυσιαστήρια· κατὰ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς αὐτῶν· ᾠκοδόμησεν
2 στήλας. * ἐμέρισεν καρδίας αὐτῶν, νῦν ἀφανισθήσονται,
αὐτὸς κατασκάψει τὰ θυσιαστήρια αὐτῶν, ταλαιπωρή-
3 σουσιν αἱ στῆλαι αὐτῶν. * διότι νῦν ἐροῦσιν, οὐκ ἔστιν βασιλεὺς
ἡμῖν· ὅτι οὐκ ἐφοβήθημεν τὸν κύριον, ὅτι βασιλεὺς τί
4 ποιήσει ἡμῖν; * λαλῶν ῥήματα, προφάσεις ψευδεῖς·
διαθήσεται διαθήκην, ἀνατελεῖ ὡς ἄγρωστις κρίμα ἐπὶ
5 ἐρήμου ἀγροῦ· * παρὰ τῷ μόσχῳ τοῦ οἴκου ὢν παροική-
σουσιν οἱ κατοικοῦντες σαμαρείας· ὅτι ἐπένθησεν ὁ λαὸς
αὐτοῦ ἐπ' αὐτὸν καθότι παρεπίκραναν αὐτόν, ἐπιχαροῦν-
ται ἐπὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ, ὅτι ἀπῳκίσθη ἀπ' αὐτοῦ.
6 * καὶ αὐτὸν εἰς ἀσσυρίους δήσαντες ἀπήνεγκαν ξένια
τῷ βασιλεῖ ἰαρίβ, ἐν δόματι ἐφραίμ δέξεται· αἰσχυνθή-
σεται ἰσραὴλ ἐν τῇ βουλῇ αὐτοῦ.
7 * ἀπέβαλε σαμάρεια βασιλέα αὐτῆς ὡς φρύγανον
8 ἐπὶ πρόσωπον ὕδατος. * καὶ ἐξαρθήσονται βωμοὶ ὤν, ἁμαρ-
τήματα τοῦ ἰσραήλ· ἄκανθαι καὶ τρίβολοι ἀναβήσονται ἐπὶ
τὰ θυσιαστήρια αὐτῶν· καὶ ἐροῦσιν τοῖς ὄρεσι καλύψατε
ἡμᾶς, καὶ τοῖς βουνοῖς πέσετε ἐφ' ἡμᾶς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Nam etiamsi enutrierint filios suos, orbabo eos ne in viros euadant; quia etiã væ eis cùm sustulero maiestatẽ meam ab eis.
13 Donec
cœtus Israel opere compleuit legẽ, par erat Tyro in prosperitate sua atque abundantia: peccauerunt qui de domo Ephraim, mactãdo cultui
idolorum filios suos.
14 Da eis Domine retributionem operum suorum, tribue eis vuluam orbantem & vbera arentia.
15 Omnes illo-
rum nequitiæ manifestæ fuerunt co ram me in Galgal, nam ibi execratus sum eos; propter malitiam operum suorũ de domo sanctuarij mei
eijciam eos, nec addam illos amore prosequi cùm omnes principes eorum sint rebelles.
16 Domus Israel similis est arbori cuius radix
vredine percussa est deorsum, & siccatur folium eius sursum; fructũ nõ faciet: etiamsi educauerint filios, interficiam viscerũ ipsorũ pulchri-
tudinem.
17 Reprobabit eos Deus meus, quia non attentionem præbuerunt verbo eius, atque errones erunt inter populos.

CAP. X.

Vitis vastata est Israel quæ erat plantata cùm exequeretur legem: fructus operum ipsorum eis in causa fuere vt exulent: quando auxi eis
prouentum, multiplicarunt cultum altaribus suis: quando adduxi bonum terræ eorum, benefecerunt statuis suis.
2 Diuisum est cor
eorum à lege, nunc delinquent, mox adducam aduersus eos inimicum qui subuertat cacumen altarium eorum, & deuastet eorum statuas.
3 Nunc enim dicent, Non est rex nobis, quippe non timuimus à facie Domini: & rex quid facturus est nobis?
4 Loquuntur verba vio-
lenta, iurant in vanum, frustra feriunt fœdus: nunc adducam contra ipsos quasi capita serpentum maleficorum, iudicium mendaciorum
suorum, super terminos agrorum.
5 Propterea quòd venerati sunt vitulos in Bethel, ascendet cõtra eos rex cum exercitu suo, & in trans-
migrationem ducet eos, tollent ab eis vitulum Samariæ, iam enim luxit propter eum populus eius, & cultores ipsius, qui propter ipsum
exultabant, ob gloriam eius, recessit enim ab eis.
6 Ipsum quoque in Assur deferent munus regi qui veniet punitum eos. Propheta dic eis,
Confusionem qui de domo Ephraim, accipient, & confundetur domus Israel à consultationibus consilij sui.
7 Confusa est Samaria cum
rege suo, quasi spuma in superficie aquarum.
8 Atque desolabũtur excelsa Bethel. Peccata domus Israel fuerũt eis in causa vt exulent: spinæ
& tribuli conscendent super aras eorum. Nunc adducam super eos tribulationem, vt perinde sint ac si montes operiant eos, & colles cadant
super eos.

9 * מִימֵי הַגִּבְעָה חָטָאתָ יִשְׂרָאֵל שָׁם עָמָדוּ לֹא־
תַשִּׂיגֵם בַּגִּבְעָה מִלְחָמָה עַל־בְּנֵי עַלְוָה׃
10 * בְּאַוָּתִי וְאֶסֳּרֵם וְאֻסְּפוּ עֲלֵיהֶם עַמִּים בְּאָסְרָם
לִשְׁתֵּי עֵינֹתָם׃
11 * וְאֶפְרַיִם עֶגְלָה מְלֻמָּדָה אֹהַבְתִּי לָדוּשׁ וַאֲנִי
עָבַרְתִּי עַל־טוּב צַוָּארָהּ אַרְכִּיב אֶפְרַיִם יַחֲרוֹשׁ
יְהוּדָה יְשַׂדֶּד־לוֹ יַעֲקֹב׃
12 * זִרְעוּ לָכֶם לִצְדָקָה קִצְרוּ לְפִי־חֶסֶד נִירוּ
לָכֶם נִיר וְעֵת לִדְרוֹשׁ אֶת־יְהוָה עַד־יָבוֹא
וְיוֹרֶה צֶדֶק לָכֶם׃
13 * חֲרַשְׁתֶּם־רֶשַׁע עַוְלָתָה קְצַרְתֶּם אֲכַלְתֶּם פְּרִי־
כָחַשׁ כִּי־בָטַחְתָּ בְדַרְכְּךָ בְּרֹב גִּבּוֹרֶיךָ׃
14 * וְקָאם שָׁאוֹן בְּעַמֶּךָ וְכָל־מִבְצָרֶיךָ יוּשַּׁד כְּשֹׁד
שַׁלְמַן בֵּית אַרְבֵאל בְּיוֹם מִלְחָמָה אֵם עַל־
בָּנִים רֻטָּשָׁה׃
15 * כָּכָה עָשָׂה לָכֶם בֵּית־אֵל מִפְּנֵי רָעַת רָעַתְכֶם

יא

1 בַּשַּׁחַר נִדְמֹה נִדְמָה מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל׃ * כִּי נַעַר
יִשְׂרָאֵל וָאֹהֲבֵהוּ וּמִמִּצְרַיִם קָרָאתִי לִבְנִי׃
2 * קָרְאוּ לָהֶם כֵּן הָלְכוּ מִפְּנֵיהֶם לַבְּעָלִים
יְזַבֵּחוּ וְלַפְּסִלִים יְקַטֵּרוּן׃
3 * וְאָנֹכִי תִרְגַּלְתִּי לְאֶפְרַיִם קָחָם עַל־זְרוֹעֹתָיו
וְלֹא יָדְעוּ כִּי רְפָאתִים׃
4 * בְּחַבְלֵי אָדָם אֶמְשְׁכֵם בַּעֲבֹתוֹת אַהֲבָה
וָאֶהְיֶה לָהֶם כִּמְרִימֵי עֹל עַל לְחֵיהֶם וְאַט
אֵלָיו אוֹכִיל׃
5 * לֹא יָשׁוּב אֶל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאַשּׁוּר הוּא מַלְכּוֹ
כִּי מֵאֲנוּ לָשׁוּב׃
6 * וְחָלָה חֶרֶב בְּעָרָיו וְכִלְּתָה בַדָּיו וְאָכָלָה
מִמֹּעֲצוֹתֵיהֶם׃

9 * Ex diebus Gabaa peccauit Israel: Ibi
steterunt. Non comprehendet eos in Gabaa prœlium super filios iniquitatis.
10 * Iuxta desiderium meũ corripiam eos.
Congregabũtur super eos populi cùm corripientur propter duas iniquitates suas.
11 * Ephraim vitula docta diligere trituram & ego transiui super pulchritudinem
colli eius. Ascendam super Ephraim. Arabit
D Iudas, confringet sibi sulcos Iacob.
12 * Seminate vobis in iustitia, & metite
in ore misericordiæ, innouate vobis nouale. Tempus autem requirendi Dominum, cùm venerit qui docebit vos iustitiam.
13 * Arastis impietatem, iniquitatem messuistis, comedistis frugem mendacij. Quia confisus es in vijs tuis, & in multitudine fortium tuorum.
14 * Consurget tumultus in populo tuo, & omnes munitiones tuæ vastabuntur, sicut vastatus est Salmana à domo eius qui vindicauit Baal, in die prœlij matre super filios allisa.
15 * Sic fecit vobis Bethel à facie malitiæ nequitiarum vestrarum.

CAP. XI.

1 SIcut manè transit, pertransit rex Israel.
A * Quia puer Israel & dilexi eum, & ex Ægypto vocaui filium meum.
2 * Vocauerunt eos sicut abierunt à facie eorum, Baalim immolabant, & simulachris sacrificabant.
3 * Et ego quasi nutricius Ephraim portaB ban eos in brachijs meis, & nescierunt quòd curarem eos.
4 * In funiculis Adam traham eos in vinculis charitatis. Et ero eis quasi exaltans iugum super maxillas eorum, & declinaui ad eum vt vesceretur.
5 * Non reuertetur in terram Ægypti, & Assur ipse rex eius, quoniam noluerunt conuerti.
6 * Cœpit gladius in ciuitatibus eius, &
C consumet electos eius, & comedet capita eorum.

תרגום יונתן

9 מִיוֹמֵי גִבְעֲתָא חֲטֵיתוּן דְּבֵית יִשְׂרָאֵל תַּמָּן קָמוּ מְרַדוּ בְּמֵימְרִי לְמַנָּאָה עֲלֵיהוֹן מַלְכָּא וְאַף לָא זְכִיו דְּיִתְקַיַּם לְהוֹן מַלְכוּתָא בְּגִבְעֲתָא לְתַמָּן אֲתוֹ
עֲלֵיהוֹן עָבְדֵי קְרָבָא לְקַטָּלָא אֲבָהָן עִם בְּנִין סַלְקוּ׃ 10 בְּמֵימְרִי אַיְתֵיתִי עֲלֵיהוֹן יִסוּרִין וְכִנְשַׁת עֲלֵיהוֹן עַמְמַיָּא וּשְׁלַטוּ בְּהוֹן כְּמִיסַר פַּדְנָא
עַל תַּרְתֵּין עוֹנָתְהוֹן׃ 11 כְּנִשְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל דָּמְיָא לְעֶגְלְתָא דִמַלְּפִין לַהּ לְמִרְדֵי וְלָא אָלְפָא רַחֲמַת לְהַלָּכָא בִּרְעוּת נַפְשַׁהּ וַאֲנָא פָּרְקֵית יַתְהוֹן
מִשִּׁעְבּוּד מִצְרָאֵי וַעֲדֵיתִי נִיר תְּקוֹף מִצַּוְּאָרֵיכוֹן אַשְׁרֵיתִי בֵּית יִשְׂרָאֵל עַל תְּקוֹף אַרְעָא דֶאֱמוֹרָאָה מְכַבְּשִׁין קֳדָמֵיהוֹן דְּבֵית יְהוּדָה אַחְסֵינֵהּ יַתְהוֹן
אַחְסַנְתָּא דְקַיֵּימִית לַאֲבוּהוֹן יַעֲקֹב׃ 12 בֵּית יִשְׂרָאֵל עֲבִדוּ לְכוֹן עוֹבָדִין טָבִין הֲלִיכוּ בְּאָרְחָא דְזָכוּ קַיִּמוּ לְכוֹן אוּלְפַן אוֹרַיְתָא הָא בְכָל
עִדָּן נְבִיַּא אָמְרִין לְכוֹן תּוּבוּ לְדַחְלְתָא דַיְיָ כְּעַן יִתְגְּלֵי וְיַיְתֵי זַכְוָן לְכוֹן׃ 13 אִתְעַשַּׁתְּתוּן אֱנָס רְשַׁע עֲבַדְתּוּן אִתְקַבֵּלְתּוּן תַּשְׁלְמַת עוֹבָדֵיכוֹן
אֲרֵי אִתְרְחֵצְתָּא בְּאָרְחָתָךְ בִּסְגֵי גִבָּרָךְ׃ 14 וִיקוּם אִתְרְגוֹשְׁתָּא בְּעַמָּךְ וְכָל כְּרַכָּךְ יִתְבַּזְזוּן כְּבִזַּת שַׁלְמָא בִּכְמָנָא בְּיוֹמָא דִקְרָבָא אֵם עַל בְּנִין
קְטִילָא׃ 15 כֵּן גְּרַמוּ לְכוֹן חוֹבִין דְחַבְתּוּן בְּבֵיתְאֵל מִן קֳדָם בִּישׁוּת עוֹבָדֵיכוֹן בְּסוֹפָא בְהִית וְאִתְכְּנַע מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל׃ יא
1 אֲרֵי רַבֵּי הֲוָה יִשְׂרָאֵל וְרַחְמְתֵּהּ וּמִמִּצְרַיִם קְרֵיתִי לְהוֹן בְּנִין׃ 2 שְׁלַחַת נְבִיַּי לְאַלָּפָא לְהוֹן וְאִנּוּן טְעוֹ מְקַבֵּל אַפֵּיהוֹן לְטַעֲוָתָא מְדַבְּחִין
לְצַלְמַיָּא מְסַקִּין בֻּסְמִין׃ 3 וַאֲנָא כְּמַלְאָךְ שְׁלִיחַ מִן קֳדָמַי דַבְּרֵית בְּאֹרַח תַּקְנָא יִשְׂרָאֵל וְנַטְלִתִּנוּן כְּרַעַל דְּרָעִין וְלָא יָדְעִין דְּמִן קֳדָמַי
חוּס עֲלֵיהוֹן׃ 4 כְּמִגְדַּת בְּנִין רְחִימִין נְגַדְתִּנוּן בִּתְקוֹף רַחֲמָא וַהֲוָה מֵימְרִי לְהוֹן כְּאִכָּרָא טָבָא דְּמֵקֵל בְּכִתְפָא תוֹרַיָּא וּמוֹרִיךְ בְּלַחְיָאתָא
וְאַף כַּד הֲווֹ בְמַדְבְּרָא אַסְגֵיתִי לְהוֹן טוּבָא לְמֵיכַל׃ 5 לָא יְתוּבוּן לְאַרְעָא דְמִצְרַיִם בְּרַם אַתּוּרָאָה יִשְׁלוֹט בְּהוֹן אֲרֵי מְסָרְבִין לְמֵתַב׃
6 וְתִחוֹל חַרְבָּא בְּקִרְווֹהִי וְתִקְטוֹל גִּבָּרוֹהִי וּתְשֵׁיצֵי רַבְרְבוֹהִי מִמַּלְכֵי עֵצַתְהוֹן׃

Ex quo colles, peccauit Israel: ibi stetit. non 9
comprehendat eos in colle bellum: super filios
iniquitatis
Venit vt corriperet eos, & congregabun- 10
tur populi super illos cùm correpti fuerint i-
psi in duabus iniquitatibus suis.
Ephraim vitula docta diligere contentio- 11
nem, ego autem veniam super pulchritudinem
colli eius, superponam Ephraim, & reticebo Iu
dam: irroborabitur sibi Iacob.
Seminate vobis in iustitia, vindemiate 12
fructum vitæ: illuminate vobis lumen scientiæ,
quærite Dominum, donec veniant vobis fru-
ges iustitiæ.
Quid tacuistis impietates & iniquitates 13
eius? vindemiastis, comedistis fructum menda-
cem, quia sperasti in curribus tuis, in multitu-
dine fortitudinis tuæ.
Et consurget perditio in populo tuo, & o- 14
mnia murata tua peribunt. sicut princeps Sal-
mana de domo Hieroboam in diebus belli, ma-
trem super filios alliserunt.
Sic faciam vobis domus Israel à facie ma- 15
lorum vestrorum.

CAP. XI.

MAnè proiectus es rex Israel.
Quia paruulus Israel, & ego dilexi 1
eum, & ex Aegypto vocaui filios eius.
Sicut vocaui eos, ita abierunt à facie mea. 2
ipsi Baal immolabant, & idolis adolebant.
Et ego colligaui Ephraim, suscepi eum super 3
brachium: non cognouerunt quia sanaui eos.
In corruptione hominis extendi eos in vin- 4
culis charitatis meæ. & ero illis quasi dans ala-
pam homini super maxillas eius: & respiciam
ad eum præualens ei.
Habitauit Ephraim in Aegypto, & As- 5
sur ipse rex eius: quia non voluit conuerti.
Et infirmatus est gladius in ciuitatibus 6
eius, & requieuit in manibus illius: & come-
dent de cogitationibus suis.

9 ἀφ᾽ οὗ οἱ βουνοὶ ἥμαρτεν ἰσραήλ· ἐκεῖ ἔστη· οὐ μὴ κα-
ταλάβῃ αὐτοὺς ἐπὶ τῷ βουνῷ πόλεμος, ἐπὶ τὰ τέκνα
10 ἀδικίας ἦλθεν τοῦ παιδεύσειν αὐτούς, καὶ συναχθήσονται
λαοὶ ἐπ᾽ αὐτοὺς ἐν τῷ παιδεύεσθαι αὐτοὺς ἐν ταῖς δυσὶν ἀ-
11 δικίαις αὐτῶν. ἐφραὶμ δάμαλις δεδιδαγμένη ἀγα-
πᾶν νεῖκος, ἐγὼ δὲ ἐπελεύσομαι ἐπὶ τὸ κάλλιστον τοῦ τρα-
χήλου αὐτῆς· ἐπιβήσω ἐφραὶμ, καὶ παρασιωπήσομαι
ἰούδαν, ἐνισχύσει αὐτῷ ἰακώβ.
12 σπείρατε ἑαυτοῖς εἰς δικαιοσύνην, τρυγήσατε καρπὸν
ζωῆς, φωτίσατε ἑαυτοῖς φῶς γνώσεως, ἐκζητήσατε τὸν κύ-
ριον· ἕως τοῦ ἐλθεῖν ὑμῖν γεννήματα δικαιοσύνης.
13 τί παρεσιωπήσατε ἀσεβείας, καὶ τὰς ἀδικίας αὐ-
τῆς· ἐτρυγήσατε, ἐφάγετε καρπὸν ψευδῆ, ὅτι ἤλπισας
ἐν τοῖς ἅρμασίν σου ἐν πλήθει δυνάμεώς σου.
14 καὶ ἐξαναστήσεται ἀπώλεια ἐν τῷ λαῷ σου, καὶ πάν-
τα τὰ περιτετειχισμένα σου οἰχήσεται· ὡς ἄρχων σάλμα-
να ἐκ τοῦ οἴκου ἱεροβοὰμ ἐν ἡμέραις πολέμου, μητέρα
15 ἐπὶ τέκνοις ἠδάφισαν. οὕτως ποιήσω ὑμῖν οἶκος τοῦ
ἰσραὴλ ἀπὸ προσώπου κακῶν ὑμῶν.

ιά.

Ὄρθρου ἀπερρίφου βασιλεὺς ἰσραήλ,
1 διότι νήπιος ἰσραήλ, κἀγὼ ἠγάπησα αὐτόν, καὶ ἐξ
αἰγύπτου μετεκαλεσάμην τὰ τέκνα αὐτοῦ.
2 καθὼς μετεκαλεσάμην αὐτά, οὕτως ᾤχοντο ἐκ
προσώπου μου, αὐτοὶ τοῖς βααλ ἔθυον καὶ τοῖς εἰδώλοις
ἐθυμίων.
3 καὶ ἐγὼ συνεπόδισα τὸν ἐφραὶμ, ἀνέλαβον αὐτὸν
ἐπὶ τὸν βραχίονα, οὐκ ἔγνωσαν ὅτι ἴαμαι αὐτούς.
4 ἐν διαφθορᾷ ἀνθρώπου ἐξέτεινα αὐτοῖς ἐν δεσμοῖς
ἀγαπήσεώς μου, καὶ ἔσομαι αὐτοῖς ὡς ῥαπίζων ἄνθρω-
πον ἐπὶ τὰς σιαγόνας αὐτοῦ, καὶ ἐπιβλέψομαι πρὸς
αὐτὸν δυνάμενος αὐτῷ.
5 κατῴκησεν ἐφραὶμ ἐν αἰγύπτῳ, καὶ ἀσσοὺρ αὐτὸς
βασιλεὺς αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἠθέλησεν ἐπιστρέψαι.
6 καὶ ἠσθένησεν ῥομφαία ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτοῦ, καὶ κα-
τέπαυσεν ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, καὶ φάγονται ἐκ τῶν δια-
βουλιῶν αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 A diebus Gabaa peccastis, ô qui de domo Israel: ibi steterunt, præuaricati sunt in verbum meum præficiendo super se regem, nec eum digni habiti sunt quibus permaneret regnum in Gabaa: illuc inuaserunt eos bellatores qui vt patres cum filijs occiderent, ascenderunt. 10 In verbo meo adduxi super eos correptiones, & congregaui aduersum eos populos: & dominium exercuerunt in eos in modum quo ligantur iuga boum ad duos sulcos. 11 Cœtus Israel similis est vitulæ quam arare docent, & non discit; dilexit in voluntate animę suæ ambulare: at ego liberaui vos à seruitute Aegyptiorum: abstuli iugum durum à ceruicibus vestris, collocaui domum Israeliticam in fortitudine terræ Amorrhæorum qui subiugati sunt coram eis, hæreditate feci domum Iuda possessionem pro qua iuraueram patri eorum Iacob. 12 Domus Israel agite vobis opera bona, ambulate per viam iustitiæ, stabilite vobis doctrinam legis: ecce omni tempore prophetæ dicunt vobis, Recipite vos ad timorem Domini: nunc enim reuelabitur & adferet vobis iustitiam. 13 Machinati estis rapinam, impietatem commisistis, recepistis retributionem operum vestrorum, etenim cõfisus es in viis tuis propter multitudinem fortium tuorum. 14 Nihilominus consurget tumultus in populo tuo, & omnes arces tuæ vastabuntur, sicut vastatur pacificus per insidias in die belli: mater super filios occisa est. 15 Talium causa fuerunt vobis peccata, quæ patrastis in Bethel propter improbitatem operum vestrorum: confusus est porrò & probro affectus est rex Israel.

CAP. XI.

QVando puer erat Israel, diligebam eum, & ex Aegypto vocaui eos filios. 2 Misi prophetas meos vt erudirent eos, sed ipsi illorum conspectum refugerunt idolis sacrificantes, & simulachris adolentes aromata. 3 Atque ego per angelum missum à facie mea deduxi Israel per congruam viam, & portaui eos ferme in brachiis, licet nescirent à facie mea misericordiam super ipsos extare. 4 Sicuti moris est tabi filios dilectos, traxi eos fortitudine charitatis: fuitque Verbum meum sicut agricola bonus qui alleuat humerum boum & *frena* relaxat in maxillis eorum: adhucque etiamnum in deserto degentibus multa suppeditaui eis bona, quibus vescerentur. 5 Non reuertentur in terram Aegypti, sed Assur dominabitur eis, quoniam renuerunt conuerti. 6 Et versabitur gladius in ciuitatibus eius, & concidet fortes eius, & consumet proceres eius à consultationibus consilij eorum.

7 * וְעַמִּי תְלוּאִים לִמְשׁוּבָתִי וְאֶל־עַל יִקְרָאֻהוּ יַחַד
לֹא יְרוֹמֵם׃
8 * אֵיךְ אֶתֶּנְךָ אֶפְרַיִם אֲמַגֶּנְךָ יִשְׂרָאֵל אֵיךְ אֶתֶּנְךָ
כְאַדְמָה אֲשִׂימְךָ כִּצְבֹאיִם נֶהְפַּךְ עָלַי לִבִּי יַחַד
נִכְמְרוּ נִחוּמָי׃
9 * לֹא אֶעֱשֶׂה חֲרוֹן אַפִּי לֹא אָשׁוּב לְשַׁחֵת אֶפְרָיִם
כִּי אֵל אָנֹכִי וְלֹא־אִישׁ בְּקִרְבְּךָ קָדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא
10 בְּעִיר׃ * אַחֲרֵי יְהוָה יֵלְכוּ כְּאַרְיֵה יִשְׁאָג כִּי־הוּא
יִשְׁאַג וְיֶחֶרְדוּ בָנִים מִיָּם׃
11 * יֶחֶרְדוּ כְצִפּוֹר מִמִּצְרַיִם וּכְיוֹנָה מֵאֶרֶץ אַשּׁוּר
וְהוֹשַׁבְתִּים עַל־בָּתֵּיהֶם נְאֻם־יְהוָה׃
12 * סְבָבֻנִי בְכַחַשׁ אֶפְרַיִם וּבְמִרְמָה בֵּית יִשְׂרָאֵל
וִיהוּדָה עֹד רָד עִם־אֵל וְעִם־קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן׃

יב

1 * אֶפְרַיִם רֹעֶה רוּחַ וְרֹדֵף קָדִים כָּל־הַיּוֹם
כָּזָב וָשֹׁד יַרְבֶּה וּבְרִית עִם־אַשּׁוּר יִכְרֹתוּ וְשֶׁמֶן
לְמִצְרַיִם יוּבָל׃
2 * וְרִיב לַיהוָה עִם־יְהוּדָה וְלִפְקֹד עַל־יַעֲקֹב
כִּדְרָכָיו כְּמַעֲלָלָיו יָשִׁיב לוֹ׃
3 * בַּבֶּטֶן עָקַב אֶת־אָחִיו וּבְאוֹנוֹ שָׂרָה אֶת־
אֱלֹהִים׃
4 * וַיָּשַׂר אֶל־מַלְאָךְ וַיֻּכָל בָּכָה וַיִּתְחַנֶּן־לוֹ בֵּית־
אֵל יִמְצָאֶנּוּ וְשָׁם יְדַבֵּר עִמָּנוּ׃
5 * וַיהוָה אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת יְהוָה זִכְרוֹ׃
6 * וְאַתָּה בֵּאלֹהֶיךָ תָשׁוּב חֶסֶד וּמִשְׁפָּט שְׁמֹר וְקַוֵּה
7 אֶל־אֱלֹהֶיךָ תָּמִיד׃ * כְּנַעַן בְּיָדוֹ מֹאזְנֵי מִרְמָה
8 לַעֲשֹׁק אָהֵב׃ * וַיֹּאמֶר אֶפְרַיִם אַךְ עָשַׁרְתִּי מָצָאתִי
אוֹן לִי כָּל־יְגִיעַי לֹא יִמְצְאוּ־לִי עָוֹן אֲשֶׁר־חֵטְא׃
9 * וְאָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם עֹד אוֹשִׁיבְךָ
בָאֳהָלִים כִּימֵי מוֹעֵד׃

7 * Et populus meus pendebit ad reditum
meum. Iugum autẽ imponetur eis ſimul,
8 quod non auferetur. * Quomodo dabo te
Ephraim, protegam te Iſrael? Quomodo
dabo te ſicut Adama, ponã te vt Seboim?
Conuerſum eſt in me cor meum, pariter
9 conturbata eſt plenitudo mea. * Non fa-
ciam furorem iræ meæ. non conuertar vt
D diſperdam Ephraim, quia Deus ego & non
homo. In medio tui ſanctus & non ingre-
10 diar ciuitatem. * Poſt Dñm ambulabunt.
Quaſi leo rugiet, quia ipſe rugiet & formi-
11 dabunt filij maris. * Et auolabunt quaſi
auis ex Ægypto, & quaſi columba de terra
Aſſyriorum, & collocabo eos in domibus
12 ſuis, dicit Dominus. * Circundedit me
Ephraim in negatione, & in dolo domus
Iſrael. Iudas autẽ teſtis deſcendit cum Deo
& cum ſanctis fidelibus.

CAP. XII.

1 EPhraim paſcit vẽtum & ſequitur æſtũ.
A Tota die mendaciũ & vaſtitatem mul-
tiplicat, & fœdus cũ Aſſyriis inijt, & oleum
in Ægyptum ferebat.
2 * Iudicium ergo Domini cum Iuda, &
viſitatio ſuper Iacob. Iuxta vias eius & iu-
xta adinuentiones eius reddet ei.
3 * In vtero ſupplantauit fratrẽ ſuum, &
B in fortitudine ſua directus eſt cum angelo.
4 * Et inualuit ad angelum & confortatus
eſt. Fleuit & rogauit eum, in Bethel inue-
nit eum, & ibi locutus eſt nobiſcum.
5 * Et Dominus Deus exercituum Domi-
nus memoriale eius.
6 * Et tu ad Deum tuum conuerteris. Mi-
ſericordiam & iudicium cuſtodi, & ſpera
in Deo tuo ſemper.
7 * Chanaan in manu eius ſtatera doloſa
calumniam dilexit.
8 * Et dixit Ephraim, Veruntamen diues
effectus ſum; inueni idolum mihi. Omnes
C labores mei non inuenient mihi iniquita-
tem quam peccaui.
9 * Et ego Dominus Deus tuus ex terra
Ægypti. Adhuc ſedere te faciam in taber-
naculis, ſicut in diebus feſtiuitatis.

תרגום יונתן

⁷ וְעַמִּי פְּלִיגִין לְמֵתַב לְאוֹרַיְתִי וּבְמַרוֹעַ קַשְׁיָא יִתְעַרְעוּן כַּחֲדָא לָא יְהַכּוּן בְּקוֹמָה זְקוּפָא׃ ⁸ אֵיכְדֵין אֶמְסְרִנָךְ אֶפְרַיִם אֲשֵׁיצְנָךְ יִשְׂרָאֵל
אֵיכְדֵין אֲמַגְּרִנָךְ כְּאַדְמָה אֲשַׁוֵּינָךְ כִּצְבוֹיִם מִתְעֲרַע מֵימַר קְיָמִי לְקִבְלִי כַּחֲדָא מִתְגוֹלְלָא רַחֲמַת אֲבָהָתְכוֹן׃ ⁹ לָא אֶעְבֵּד תְּקוֹף רֻגְזִי וְלָא יְתוּב
מימרי לחבלא בית ישראל אֲרֵי אֱלָהָא אֲנָא מֵימְרִי לְעָלְמָא קַיָּם וְלֵית עוֹבָדַי כִּבְנֵי בִשְׂרָא דְּדָיְרִין עַל אַרְעָא כֵּן גְּזָרַת בְּמֵימְרִי דְבֵינֵיכוֹן שְׁכִנְתִּי
קדישא ולא אחליף בקרתא אחרי עוד ירושלם׃ ¹⁰ בָּתַר פֻּלְחָנָא דַיְיָ יְהָכוּן מֵימְרֵהּ כְּאַרְיָא דְמַכְלֵי אֲרֵי הוּא יַכְלֵי וְיִתְכַּנְשׁוּן גָּלְוָתָא מִמַּעַרְבָא׃
¹¹ כעופא דאתי בגלי כֵּן יֵיתוֹן דִּגְלוֹ לְאַרְעָא דְמִצְרַיִם וּכְיוֹנָה דְתָאִיבָא לְגוֹ שׁוֹבְכָהּ כֵּן יְתוּבוּן דְּאִטַּלְטָלוּ לְאַרְעָא דְאַתּוּר וְאָתֵיבִנּוּן בִּשְׁלָם
לבתיהון ומימרי יהי בְסַעְדְּהוֹן אֲמַר יְיָ׃ ¹² אַסְגִּיו קֳדָמַי בְּכַדְבִין דְּבֵית אֶפְרַיִם וּבִנְכְלִין דְּבֵית יִשְׂרָאֵל וּדְבֵית יְהוּדָה הֲווֹ מִתַּקְפִין בְּפֻלְחָנָא
דלא עמא דאלהא מֵאַרְעֲהוֹן וְאִנּוּן דַּהֲווֹ פָּלְחִין קֳדָמַי בְּבֵית מַקְדְּשָׁא מִתְקָרַן עַמָּא קַדִּישָׁא בְּכֵן הֲווֹ קַיָּמִין׃ יב
¹ בית ישראל דמן לדרוח זרע וְעַלְעוֹל חָצֵד כָּל יוֹמָא כַּדְבִין וּבִזָּא מַסְגַּן וּקְיָם עִם אַתּוּרָאָה אֲקִימוּ וְקֻרְבָּנָא לְמִצְרַיִם מוֹבְלִין׃
² ודינא קדם יי עם דבית יהודה וּלְאַסְעָרָא עַל יַעֲקֹב כְּאָרְחָתֵהּ וּכְעוֹבָדוֹהִי תַקְנַיָּא יָתִיב לֵהּ׃ ³ נְבִיָּא אֲמַר לְהוֹן הֲלָא יַעֲקֹב אֲבוּכוֹן
עד לא אתיליד אמיר דיסגי מן אחוהי וּבְתָקְפֵהּ אִתְרַבְרַב עִם מַלְאֲכָא׃ ⁴ וְאִתְרַבְרַב עִם מַלְאֲכָא וִיכֵל בְּכָה וּבְעָא מִנֵּהּ בְּבֵיתְאֵל אִתְגְּלֵי
לֵיהּ ותמן ימלל עמנא׃ ⁵ נְבִיָּא אֲמַר לְהוֹן הוּא יְיָ אֱלָהֵי צְבָאוֹת דְּאִתְגְּלִי עַל אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב וּכְמָא דַּאֲמִיר עַל יְדֵי מֹשֶׁה יְיָ
דוכרניה לכל דר ודר׃ ⁶ וְאַתְּ בְּפֻלְחָנָא דַיְיָ אֱלָהָךְ תִּתְקַף חִסְדָּא וְדִינָא טַר וּסְבַר לְפֻרְקָנָא דֶאֱלָהָךְ תְּדִירָא׃ ⁷ לָא תֶהֱווֹן כְּתַגָּרִין דְּבִידֵיהוֹן
מסאתא דנכיל לאנסא רחמין׃ ⁸ וַאֲמַרוּ דְּבֵית אֶפְרַיִם בְּרַם עַתְרָנָא אַשְׁכַּחְנָא אוֹנֵס לָנָא נְבִיָּא נְבִיָּא אֲמַר לְהוֹן כָּל עֻתְרְכוֹן לָא יִתְקַיַּם לְכוֹן בְּיוֹם
דלקית חובין׃ ⁹ וַאֲנָא יְיָ אֱלָהָךְ דְּאַפֵּקְתָּךְ מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם עוֹד אוֹתֵיבִנָּךְ בְּמַשְׁכְּנִין כְּיוֹמֵי קֳדָם׃

Et populus eius suspensus ex incolatu suo: 7
& Deus super honorata eius irascetur, & non
exaltabit eos.
Quid tibi faciam Ephraim? protegam te Is- 8
rael, quid tibi faciam? sicut Adamam ponam te,
& sicut Seboim conuersum est cor meum in idẽ,
conturbata est pænitentia mea.
Non faciam iuxta iram furoris mei, nõ de- 9
relinquam vt deleatur Ephraim; quoniam Deus
ego sum, & non homo in te sanctus: & non in-
grediar in ciuitatem.
Post Dominum ambulabo, sicut leo rugiet: 10
quia ipse rugiet & stupebunt filij maris.
Et venient quasi aues ex Aegypto, & qua- 11
si columbæ ex terra Assyriorum; & restituam
eos in domos suas, dicit Dominus.
Circundedit me in mendacio Ephraim: & 12
in impietate domus Israel & Judas. Nunc co-
gnouit eos Deus, & Populus sanctus vocabitur
Dei.

CAP. XII.

AT Ephraim, malus spiritus persecutus est 1
æstum tota die; inania & vana multipli-
cauit: & testamentũ cum Assyrijs pepigit, &
oleum in Aegypto mercabatur. Et iudicium 2
Domino cum Juda, vt vlciscatur Jacob iuxta
vias eius: & iuxta adinuentiones eius reddet
ei. In vtero supplantauit fratrem suum, & 3
in labore suo præualuit ad Deum.
Et confortatus est cũ angelo, & potuit; fle- 4
uerunt & deprecati sunt mihi: in domo iniqui-
tatis inuenerunt me, ibi dictum est ad eos. At 5
Dominus Deus omnipotẽs erit memoriale eius.
Et tu in Deo tuo conuerteris: misericordiã 6
& iudicium custodi, & appropinqua ad Deum
tuum semper. Chanaan in manu eius state- 7
ra iniquitatis opprimere per potentiam dilexit.
Et dixit Ephraim: Veruntamen diues ef- 8
fectus sum, inueni requiem mihi. Omnes labores
eius non inuenientur ei, propter iniquitates in
quibus peccauit. Ego autem Dominus Deus 9
tuus eduxi te de terra Aegypti: adhuc habitare
faciã te in tabernaculis sicut in die solennitatis.

7 καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ ἐπικρεμάμενος ἐκ τῆς κατοικίας
αὐτοῦ, καὶ ὁ θεὸς ἐπὶ τὰ τίμια αὐτοῦ θυμωθήσεται καὶ οὐ
8 μὴ ὑψώσῃ αὐτούς. τί σοι ποιήσω ἐφραίμ, ὑπερα-
σπιῶ σε ἰσραὴλ τί σοι ποιήσω, ὡς ἀδαμὰ θήσομαί σε καὶ
ὡς σεβοεὶμ μετεστράφη ἡ καρδία μου ἐπὶ τὸ αὐτό· συνετα-
ράχθη ἡ μεταμέλειά μου.
9 οὐ μὴ ποιήσω κατὰ τὴν ὀργὴν τοῦ θυμοῦ μου· οὐ μὴ
ἐγκαταλείπω τοῦ ἐξαλειφθῆναι τὸν ἐφραίμ, διότι ὁ θεὸς
ἐγώ εἰμι καὶ οὐκ ἄνθρωπος ἐν σοὶ ἅγιος, καὶ οὐκ εἰσελεύ-
σομαι εἰς πόλιν.
10 ὀπίσω κυρίου πορεύσομαι, ὡς λέων ἐρεύξεται, ὅτι αὐ-
τὸς ἐρεύξεται καὶ ἐκστήσονται υἱοὶ θαλάσσης.
11 καὶ ἥξουσιν ὡς ὄρνεα ἐξ αἰγύπτου, καὶ ὡς περιστερὰ
ἐκ γῆς ἀσσυρίων· καὶ ἀποκαταστήσω αὐτοὺς εἰς τοὺς οἴκους
12 αὐτῶν, λέγει κύριος. ἐκύκλωσέ με ἐν ψεύδει ἐφραΐμ,
καὶ ἐν ἀσεβείᾳ οἶκος ἰσραὴλ καὶ ἰούδας· νῦν ἔγνω αὐτοὺς ὁ
θεός, καὶ λαὸς ἅγιος κληθήσεται τοῦ θεοῦ.

ιβ'.

1 Ὁ δὲ ἐφραΐμ, πονηρὸν πνεῦμα ἐδίωξεν καύσωνα
ὅλην τὴν ἡμέραν, κενὰ καὶ μάταια ἐπλήθυνεν, καὶ διαθήκην
μετὰ ἀσσυρίων διέθετο, καὶ ἔλαιον εἰς αἴγυπτον ἐνεπορεύετο.
2 καὶ κρίσις τῷ κυρίῳ πρὸς ἰούδαν, τοῦ ἐκδικῆσαι τὸν
ἰακὼβ κατὰ τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ· καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα
3 αὐτοῦ ἀνταποδώσει αὐτῷ. ἐν τῇ κοιλάδι ἐπτέρνισεν τὸν
ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἐν κόπῳ αὐτοῦ ἴσχυσεν πρὸς θεόν.
4 καὶ ἴσχυσεν μετὰ ἀγγέλου, καὶ ἐδυνάσθη· ἔκλαυσαν, καὶ ἐ-
δεήθησάν μοι, ἐν τῷ οἴκῳ ὢν εὗρόν με, ἐκεῖ ἐλαλήθη πρὸς
5 αὐτούς. ὁ δὲ κύριος ὁ θεὸς παντοκράτωρ ἔσται μνημό-
6 συνον αὐτοῦ. καὶ σὺ ἐν θεῷ σου ἐπιστρέψεις· ἔλεος καὶ κρί-
μα φυλάσσου, καὶ ἔγγιζε πρὸς θεόν σου διαπαντός.
7 χαναὰν ἐν χειρὶ αὐτοῦ ζυγὸς ἀδικίας καταδυνα-
στεύειν ἠγάπησεν.
8 καὶ εἶπεν ἐφραΐμ, πλὴν πεπλούτηκα, εὕρηκα ἀνα-
ψυχὴν ἐμαυτῷ πάντες οἱ πόνοι αὐτοῦ οὐχ εὑρεθήσονται
αὐτῷ διὰ ἀδικίας ἐν αἷς ἥμαρτεν.
9 ἐγὼ δὲ κύριος ὁ θεός σου ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου,
ἔτι κατοικιῶ σε ἐν σκηναῖς καθὼς ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[7] Populus autem meus hæsitat se conuertere ad legem meam, sed in infirmitatem grauem incurrent simul, non ambulabunt erecta statura.
[8] Quomodo tradam te Ephraim? exterminabo te Israel: quomodo dispergã te sicut Adama? ponam te velut Seboim; obuiam fit mihi ver-
bum pacti mei: simul conuoluta est cõmiseratio patrum vestrorum. [9] Non exequar iram furoris mei, nec conuertetur verbum meum cau-
sa disperdendæ domus Israel, siquidem Deus ego cùm sim, verbum meum in æternũ permanet, nec sunt opera mea qualia filiorum carnis,
qui morantur in terra: sic decreui in verbo meo, *nempe* vt inter vos sit maiestas mea sancta: certè non permutabo amplius Ierusalem pro
alia ciuitate. [10] Post cultum Domini ambulabunt, & Verbum eius sicut leo erit qui rugit; statim enim ac rugiet, congregabuntur exules ab
Occidente. [11] Sicut auis quæ apertè venit, sic venient qui in exilium acti fuerunt in terram Ægypti: & sicut columba quæ reuertitur ad
columbare suum, sic redibunt qui deportati sunt in terrã Assur: sanè reducam eos in pace ad domos suas, & Verbum meum aderit in patro-
cinium eorũ, ait Dominus. [12] Multiplicauerunt coram me mendacia, prognati domus Ephraim; & dolos, orti de familia Israel: proles ve-
rò domus Iuda validi fuerunt in cultu Domini, donec exulauit populus Dei de terra sua, & illi qui venerationem exhibuerunt coram me in
domo sanctuarij, vocantur Populus sanctus, in eo quòd fuerunt stabiles.

CAP. XII.

DOmus Israel comparantur ei qui seminat ventum, & metit turbinem tota die: mendacia & prædam multiplicant, & fœdus cum Assur
statuerunt, & munera in Aegyptum deferunt. [2] Et iudicium est coram Domino cum domo Iuda, vt animaduertat in Iahacob iuxta
vias suas, & secundum opera sua recta reddat ei. [3] Propheta dic eis: Nonne de Iahacob patre vestro, antequam natus esset, prædictum est,
quòd maior euaderet fratre suo, & fortitudine sua præualuit Angelo? [4] Præualuit quidem Angelo & superauit; fleuit & deprecatus est eum:
in Bethel reuelatus est ei, ibique nobiscum loquetur. [5] Propheta dic eis: Ipse est Dominus Deus exercituum, qui apparuit Abrahamo, Isaac
& Iacob; & sicut traditum est per manus Moysis, Dñs memoriale eius erit in generatione & generationẽ. [6] Tu autem in cultu Domini Dei
tui confortaberis: misericordiam & iudicium custodi, & præstolare redemptionem Dei tui iugiter. [7] Ne sitis sicut mercatores, in quorum
manibus sunt bilances dolosæ, rapinæ studentes. [8] Et dixerunt qui de domo Ephraim, Vtique locupletati sumus, nacti sumus nobis rapi-
nam. Propheta dic eis: Omnes diuitiæ vestræ non permansuræ sunt vobis in die retributionis peccatorum. [9] Et ego Dominus Deus tuus,
qui eduxi te de terra Aegypti adhuc habitare te faciam in tabernaculis sicut in diebus antiquis.

10 * וְדִבַּרְתִּי עַל־הַנְּבִיאִים וְאָנֹכִי חָזוֹן הִרְבֵּיתִי וּבְיַד
הַנְּבִיאִים אֲדַמֶּה׃
11 * אִם־גִּלְעָד אָוֶן אַךְ־שָׁוְא הָיוּ בַּגִּלְגָּל שְׁוָרִים
זִבֵּחוּ גַּם מִזְבְּחוֹתָם כְּגַלִּים עַל תַּלְמֵי שָׂדָי׃
12 * וַיִּבְרַח יַעֲקֹב שְׂדֵה אֲרָם וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל בְּאִשָּׁה
13 וּבְאִשָּׁה שָׁמָר׃ * וּבְנָבִיא הֶעֱלָה יְהוָה אֶת־
יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם וּבְנָבִיא נִשְׁמָר׃
14 * הִכְעִיס אֶפְרַיִם תַּמְרוּרִים וְדָמָיו עָלָיו יִטּוֹשׁ
וְחֶרְפָּתוֹ יָשִׁיב לוֹ אֲדֹנָיו׃

יג

1 * כְּדַבֵּר אֶפְרַיִם רְתֵת נָשָׂא הוּא בְּיִשְׂרָאֵל
וַיֶּאְשַׁם בַּבַּעַל וַיָּמֹת׃
2 * וְעַתָּה יוֹסִפוּ לַחֲטֹא וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם מַסֵּכָה
מִכַּסְפָּם כִּתְבוּנָם עֲצַבִּים מַעֲשֵׂה חָרָשִׁים כֻּלֹּה לָהֶם
הֵם אֹמְרִים זֹבְחֵי אָדָם עֲגָלִים יִשָּׁקוּן׃
3 * לָכֵן יִהְיוּ כַּעֲנַן־בֹּקֶר וְכַטַּל מַשְׁכִּים הֹלֵךְ כְּמֹץ
יְסֹעֵר מִגֹּרֶן וּכְעָשָׁן מֵאֲרֻבָּה׃
4 * וְאָנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וֵאלֹהִים
זוּלָתִי לֹא תֵדָע וּמוֹשִׁיעַ אַיִן בִּלְתִּי׃
5 * אֲנִי יְדַעְתִּיךָ בַּמִּדְבָּר בְּאֶרֶץ תַּלְאֻבוֹת׃
6 * כְּמַרְעִיתָם וַיִּשְׂבָּעוּ שָׂבְעוּ וַיָּרָם לִבָּם עַל־כֵּן
7 שְׁכֵחוּנִי׃ * וָאֱהִי לָהֶם כְּמוֹ־שָׁחַל כְּנָמֵר עַל־
דֶּרֶךְ אָשׁוּר׃
8 * אֶפְגְּשֵׁם כְּדֹב שַׁכּוּל וְאֶקְרַע סְגוֹר לִבָּם וְאֹכְלֵם
שָׁם כְּלָבִיא חַיַּת הַשָּׂדֶה תְּבַקְּעֵם׃
9 * שִׁחֶתְךָ יִשְׂרָאֵל כִּי־בִי בְעֶזְרֶךָ׃
10 * אֱהִי מַלְכְּךָ אֵפוֹא וְיוֹשִׁיעֲךָ בְּכָל־עָרֶיךָ וְשֹׁפְטֶיךָ
אֲשֶׁר אָמַרְתָּ תְּנָה־לִּי מֶלֶךְ וְשָׂרִים׃
11 * אֶתֶּן־לְךָ מֶלֶךְ בְּאַפִּי וְאֶקַּח בְּעֶבְרָתִי׃
12 * צָרוּר עֲוֺן אֶפְרָיִם צְפוּנָה חַטָּאתוֹ׃

10 * Et locutus ſum ſuper prophetas, & e[go]
viſionem multiplicaui, & in manu prophe-
11 tarum aſſimilatus ſum. * Si Galaad ido-
lum, ergo fruſtrà erăt in Galgal bobus im-
molantes. Nam & altaria corũ quaſi acerui
12 ſuper ſulcos agri. * Fugit Iacob in regio-
nem Syriæ, & ſeruiuit Iſrael in vxorem, &
in vxorem ſeruauit.
13 * In propheta autem eduxit Dominus
Iſrael de Ægypto, & in propheta ſeruatus
14 eſt. * Ad iracundiam me prouocauit
Ephraim in amaritudinibus ſuis, & ſan-
guis eius ſuper eum veniet, & opprobrium
eius reſtituet ei Dominus ſuus.

CAP. XIII.

1 LOquente Ephraim horror inuaſit Iſrael,
A & deliquit in Baal, & mortuus eſt.
2 * Et nunc addiderũt ad peccandum, fe-
ceruntque ſibi conflatile de argento ſuo
quaſi ſimilitudinem idolorum. Factum ar-
tificum totum eſt. His ipſi dicunt, Immo-
3 late homines vitulos adorantes. * Idcirco
erunt quaſi nubes matutina, & ſicut ros
B matutinus præteriens. Sicut puluis turbi-
ne raptus ex area, & ſicut fumus de fuma-
4 rio. * Ego autem Dominus Deus tuus
ex terra Ægypti, & Deum abſque me ne-
ſcies, & Saluator non eſt præter me.
5 * Ego cognoui te in deſerto, in terra ſo-
litudinis.
6 * Iuxta paſcua ſua adimpleti ſunt, & ſa-
turati ſunt. Et eleuauerũt cor ſuum, & ob-
7 liti ſunt mei. * Et ego ero eis quaſi leæna,
C ſicut pardus in via Aſſyriorum.
8 * Occurram eis quaſi vrſa raptis catulis,
& diſrumpam interiora iecoris eorum. Et
conſumam eos ibi quaſi leo, beſtia agri
ſcindet eos.
9 * Perditio tua Iſrael, tantummodo in
10 me auxiliũ tuum. * Vbi eſt rex tuus? Ma-
ximè nunc ſaluet te in omnibus vrbibus
tuis. Et iudices tuos de quibus dixiſti, Da
11 mihi regem & principes. * Dabo tibi re-
D gem in furore meo, & auferam in indi-
12 gnatione mea. * Colligata eſt iniquitas
Ephraim, abſconditum peccatum eius.

תרגום יונתן

[10] וּמַלֵּלִית עִם נְבִיַּיָא וַאֲנָא נְבוּאָן אַסְגֵּיתִי וּבְיַד נְבִיַּיָא שְׁלַחֵת׃ [11] אִם בְּגִלְעָד הֲווֹ אֲנוּסִין בְּרַם בְּבֵית גִּלְגְּלָא תּוֹרִין לְטַעֲוָן דַּבַּחוּ אַף
אֲגוֹרֵיהוֹן אַסְגִּיוּ כִּיגָרִין עַל תְּחוּמֵי חַקְלִין׃ [12] נְבִיָּא אֲמַר לְהוֹן הֲלָא יַעֲקֹב אֲבוּכוֹן אֲזַל לַחֲקְלֵי אֲרָם וּפְלַח יִשְׂרָאֵל בְּאִתְּתָא וּבְאִתְּתָא נְטַר עָנָא׃
[13] וְאַף כַּד נְחַתוּ אֲבָהָתְכוֹן לְמִצְרַיִם נְבִיָּא שְׁלַח יְיָ וְאַסִּיק יַת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וְעַל יְדֵי נְבִיָּא אִתְנְטַר׃ [14] מַרְגְּזִין דְּבֵית אֶפְרַיִם
[...] לְחֶטְאֵי וְחוֹבַת דַּם זַכַּי דְּאַשַּׁד עֲלוֹהִי יְהוֹב וְחִסּוּדֵהּ יְתִיב לֵהּ רִבּוֹנֵהּ׃

יג

[1] כַּד מַלִּיל חַד מִדְּבֵית אֶפְרַיִם רְתִיתָא אֲחַד לְהוֹן לְעַמְמַיָּא מְרַבְרְבִין הֲווֹ בְּיִשְׂרָאֵל וּכְדוֹ דְּחָבוּ עַל דִּפְלַחוּ לְטַעֲוָתָא מִתְקַטְלִין׃
[2] וּכְעַן מוֹסְפִין לְמֶחְטֵי וַעֲבַדוּ לְהוֹן מַתְּכָא מִכַּסְפְּהוֹן כִּדְמוּתְהוֹן צַלְמָנִין עוֹבַד אֻמָּנִין כֻּלְּהוֹן לְהוֹן אִנּוּן אָמְרִין נְבִיֵּי שִׁקְרָא דָּבְחִין לְעוֹבַד יְדֵיהוֹן
לְעִגְלַיָּא נָכְסִין׃ [3] בְּכֵן יְהוֹן כַּעֲנַן צַפְרָא וּכְטַלָּא דְּמוֹחִי פָּסֵק כְּמוֹצָא דְּנַסְבֵהּ רוּחָא מֵאִדְּרָא וּכְתְנָנָא מִכַּוַּת נוּרָא׃ [4] וַאֲנָא יְיָ
אֱלָהָךְ דְּאַסֵּקְתָּךְ מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם וֵאלָהָא בַּר מִנִּי לָא תִדַּע וּפָרֵיק לֵית אֶלָּא אֲנָא׃ [5] אֲנָא סוֹפֵיקִית צָרְכֵיכוֹן בְּמַדְבְּרָא בְּאַרְעָא דַּהֲוֵיתוֹן חָאֲבִין
בְּכָל מִדָּעַם׃ [6] כַּד זַנְתִּינוּן שְׂבַעוּ מִשְּׂבַע וּרְאֵם לִבְּהוֹן עַל כֵּן שְׁבַקוּ לְהוֹן יַת פֻּלְחָנִי׃ [7] וַהֲוָה מֵימְרִי לְהוֹן כְּלֵיתָא כְּנִמְרָא דְכָמֵין עַל שְׁבִילָא׃
[8] עָרַע מֵימְרִי לְהוֹן כְּדוֹב מְתַכַּל וְתַבְּרֵת רֶשַׁע לִבְּהוֹן וְקַטַּלְתִּנּוּן תַּמָּן כִּבְנֵי אַרְיָוָן כְּחֵיוַת שַׂנָּא דִּמְבַזְּעָא שֵׁיצֵתִנּוּן׃ [9] כַּד מְחַבְּלִין אַתּוּן בֵּית
יִשְׂרָאֵל עוֹבָדֵיכוֹן שָׁלְטִין בְּכוֹן עַמְמַיָּא וְכַד תָּיְבִין אַתּוּן לְאוֹרָיְתִי מֵימְרִי הֲוָה בְּסַעְדְּכוֹן׃ [10] אָן מַלְכָּךְ כְּעַן וְיִפְרְקִנָּךְ בְּכָל קִרְוָךְ וְדַיָּנָךְ דַּאֲמַרְתְּ
הַב לִי מֶלֶךְ וְשִׁלְטוֹן׃ [11] מַנֵּיתִי עֲלָךְ מַלְכָּא בְּרֻגְזִי וְאַעְדֵּיתִי בְּחֶמְתִּי׃ [12] גְּנִיזִין חוֹבֵי בֵּית אֶפְרַיִם נְטִירִין לְאִתְפְּרָעָא כָּל חֲטָאֵיהוֹן׃

Et loquar ad prophetas, & ego visiones 10
multiplicaui, & in manu prophetarum assimi-
latus sum. Si non Galgala est, nunquid & 11
falsi erant in Galgala, principes immolantes, &
altaria eorum quasi testudines super desertum
agri. Et recessit Jacob in campum Syriæ, & 12
seruiuit Israel in vxore, & in vxore custodiuit.
Et in propheta eduxit Dominus Israel de 13
Aegypto, & in propheta seruatus est.
Et ad iracundiam prouocauit me Ephraim 14
in amaritudinibus suis, & sanguis eius super
eum effundetur: opprobrium illi retribuet Dns.

CAP. XIII.

IUxta verbum Ephraim, iustificationes acce- 1
pit ipse in Israel; & posuit Baal, & mortuus
est. Et nunc apposuit vt peccaret, & fece- 2
runt sibi conflatilia ex argento suo, secundùm
imaginem idolorum opera artificum cōflata eis:
ipsi dicunt, Immolate homines, vituli defecerūt.
Idcircò erunt quasi nubes matutina, & 3
sicut ros matutinus pertransiens, & sicut pul-
uis exsufflatus ab area, & sicut vapor à lo-
custis.
Ego autem Dominus Deus tuus ego eduxi 4
te de terra Ægypti, & Deum præter me non co-
gnosces, & Saluator non est absque me.
Ego pascens te in solitudine in terra inha- 5
bitabili Secundùm pascua sua; & repleti 6
sunt in saturitate, & exaltata sunt corda eo-
rum propter hæc obliti sunt mei.
Et ero eis quasi panthera & sicut pardus, 7
per viam Assyriorum
Occurram eis sicut vrsa indigens cibo, & 8
disrumpam conclusionem cordis eorum, & de-
uorabūt eos ibi catuli syluarum, bestiæ agri dis-
rumpent eos.
Corruptioni tuæ Israel quis auxiliabitur? 9
Vbi rex tuus? stet & saluum faciat te in 10
cunctis vrbibus tuis, & iudicet te quem dixi-
sti, Da mihi regem & principem.
Et dedi tibi regem in ira mea, & habui 11
in furore meo.
Congregatio iniquitatis Ephraim, abscon- 12
ditum peccatum eius.

10 καὶ λαλήσω πρὸς προφήτας· καὶ ἐγὼ ὁράσεις ἐπλή-
θυνα καὶ ἐν χερσὶ προφητῶν ὡμοιώθην·
11 εἰ μὴ γαλγάλα ἐστίν, ἄρα καὶ ψευδεῖς ἦσαν ἐν γαλ-
γὰλ ἄρχοντες θυσιάζοντες καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτῶν ὡς
12 χελῶναι ἐπὶ χέρσον ἀγροῦ. καὶ ἀνεχώρησεν ἰακὼβ εἰς
πεδίον συρίας, καὶ ἐδούλευσεν ἰσραὴλ ἐν γυναικί· καὶ ἐν
13 γυναικὶ ἐφυλάξατο. καὶ ἐν προφήτῃ ἀνήγαγε κύριος
τὸν ἰσραὴλ ἐξ αἰγύπτου, καὶ ἐν προφήτῃ διεφυλάχθη.
14 καὶ παρώργισέν με ἐφραὶμ ἐν τοῖς παραπικρασμοῖς
αὐτοῦ, καὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ ἐπ' αὐτὸν ἐκχυθή(σε)ται· ὀνειδισμὸν
αὐτοῦ ἀνταποδώσει κύριος.

ιγ'.

1 Κατὰ τὸν λόγον ἐφραίμ, δικαιώματα ἔλαβεν αὐτὸς
ἐν ἰσραήλ· καὶ ἔθετο τῇ βάαλ, καὶ ἀπέθανεν.
2 καὶ νῦν προσέθετο τοῦ ἁμαρτάνειν· καὶ ἐποίησαν ἑαυ-
τοῖς χωνεύματα ἐκ τοῦ ἀργυρίου αὐτῶν, κατ' εἰκόνα εἰδώ-
λων ἔργα τεκτόνων συγκεχωνευμένα, αὐτοῖς· αὐτοὶ λέ-
γουσιν, θύσατε ἀνθρώπους, μόσχοι ἐκλελοίπασιν.
3 διὰ τοῦτο ἔσονται ὡς νεφέλη πρωϊνή, καὶ ὡς δρόσος ὀρ-
θρινὴ διερχομένη, καὶ ὡσεὶ ἄχνη ἀποφυσωμένη ἀφ' ἅλω-
νος, καὶ ὡσεὶ ἀτμὶς ἀπὸ ἀκρίδων.
4 ἐγὼ δὲ κύριος ὁ θεός σου ἐγὼ ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς
αἰγύπτου, καὶ θεὸν πλὴν ἐμοῦ οὐ γνώσῃ, καὶ σώζων οὐκ
5 ἔστιν πάρεξ ἐμοῦ. ἐγὼ ὁ ποιμαίνων σε ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν
6 γῇ ἀοικήτῳ κατὰ τὰς νομὰς αὐτῶν, καὶ ἐνεπλήσθησαν
εἰς πλησμονήν, καὶ ὑψώθησαν αἱ καρδίαι αὐτῶν, ἕνεκα
τούτων ἐπελάθοντό μου.
7 καὶ ἔσομαι αὐτοῖς ὡς πάνθηρ καὶ ὡς πάρδαλις, κατὰ
τὴν ὁδὸν ἀσσυρίων
8 συναντήσω αὐτοῖς ὡς ἄρκος ἀπορουμένη, καὶ διαρρή-
ξω συγκλεισμὸν καρδίας αὐτῶν· καὶ καταφάγονται αὐτοὺς
ἐκεῖ σκύμνοι δρυμοῦ, θηρία ἀγροῦ διασπάσει αὐτούς.
9 τῇ διαφθορᾷ σου ἰσραὴλ τίς βοηθήσει; ποῦ βασιλεύς
10 σου; στήτω, καὶ διασωσάτω σε ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου,
καὶ κρινάτω σε ὃν εἶπας, δός μοι βασιλέα καὶ ἄρχοντα.
11 καὶ ἔδωκά σοι βασιλέα ἐν ὀργῇ μου, καὶ ἔσχον ἐν τῷ
θυμῷ μου.
12 συναγωγὴ ἀδικίας ἐφραίμ, ἐγκεκρυμμένη ἁμαρ-
τία αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[10] Atque ego locutus sum cum prophetis, & ipse prophetias multiplicaui, atque per manum prophetarum misi. [11] Si in Galaad
præuaricatores fuere: certè in fano Galgal vitulos idolis immolarūt, quin etiam aras suas multitudine æquauerūt aceruis super terminos agro-
rum. [12] Propheta dic eis: Nonne Iahacob pater vester abiit ad agros Syriæ, & seruiuit Israel pro vxore, & pro vxore custodiuit
oues? [13] Quin etiam quando descenderunt patres vestri in Ægyptum, prophetam legauit Dominus qui ascendere fecit Israel de
Aegypto, ac per manus prophetæ seruatus est. [14] Ad iracundiam prouocant progeniti domus Ephraim, peccare adiicientes, & deli-
ctum sanguinis iusti quem effudit, in eum recidet, & opprobrium ipsius reddet ei dominus suus. CAP. XIII.
CVm loquitur nonnullus de domo Ephraim, tremor apprehendit populos, quòd principes fuerint in Israel: nunc verò quia peccauerūt
in eo quòd coluerunt idola, neci traduntur. [2] Ac nunc addunt peccare, & fabricati sunt sibi conflatile de argento suo ad simili-
tudinem suam: simulachra opus artificum vniuersa sunt: quibus ipsi dicunt: Pseudoprophetæ sacra celebrāt operi manuum hominis, boues
immolant vitulis. [3] Ideo erunt sicut nubes matutina, & sicut ros qui citò deficit, sicut stipula quam exufflat ventus de area, denique
sicut fumus de fumario. [4] Ego verò sum Dominus Deus tuus qui ascendere te feci de terra Aegypti: Deum itaque præter me non
agnosces, nec est saluator nisi ego. [5] Ego tribui vobis necessaria in deserto, in terra in qua desiderabatis omnia.
[6] Quando enutriui eos, saturitate sunt oppleti, & eleuatum est cor eorum, ob idque missum cultum meum fecerunt. [7] Quapropter fuit
Verbum meum eis quasi leæna, & velut pardus qui insidiatur prope viam. [8] Occurrit Verbum meum eis quasi vrsa orbata: & confregi
impietatem cordis eorum, & occidi eos ibi in modum catulorum leonum: sicut bestia dentata quæ dilacerat cōsumpsi eos. [9] Cùm vos de-
prauastis opera vestra ô domus Israel, dominantur in vos populi: sed quoties cōuersi estis ad legem meam, Verbum meum fuit vobis præsi-
dio. [10] Vbi est nunc rex tuus vt saluet te in omnibus vrbibus tuis? & iudices tui, de quibus dixisti, Constitue super me regem & principē?
[11] Constitui super te regem in furore meo, iamque abstuli in ira mea. [12] Reposita sunt peccata Ephraim, seruata sunt vt pœnis mul-
ctem vniuersa eorum scelera.

13 חֶבְלֵי יוֹלֵדָה יָבֹאוּ לוֹ הוּא־בֵן לֹא חָכָם כִּי־
עֵת לֹא־יַעֲמֹד בְּמִשְׁבַּר בָּנִים׃
14 מִיַּד שְׁאוֹל אֶפְדֵּם מִמָּוֶת אֶגְאָלֵם אֱהִי דְבָרֶיךָ
מָוֶת אֱהִי קָטָבְךָ שְׁאוֹל נֹחַם יִסָּתֵר מֵעֵינָי׃
15 כִּי הוּא בֵּין אַחִים יַפְרִיא יָבוֹא קָדִים רוּחַ
יְהוָה מִמִּדְבָּר עֹלֶה וְיֵבוֹשׁ מְקוֹרוֹ וְיֶחֱרַב מַעְיָנוֹ
הוּא יִשְׁסֶה אוֹצַר כָּל־כְּלִי חֶמְדָּה׃

יד

1 תֶּאְשַׁם שֹׁמְרוֹן כִּי מָרְתָה בֵּאלֹהֶיהָ בַּחֶרֶב יִפְּלוּ
עֹלְלֵיהֶם יְרֻטָּשׁוּ וְהָרִיּוֹתָיו יְבֻקָּעוּ׃
2 שׁוּבָה יִשְׂרָאֵל עַד יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כִּי כָשַׁלְתָּ
3 בַּעֲוֹנֶךָ׃ קְחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל־יְהוָה
אִמְרוּ אֵלָיו כָּל־תִּשָּׂא עָוֹן וְקַח־טוֹב וּנְשַׁלְּמָה
פָרִים שְׂפָתֵינוּ׃
4 אַשּׁוּר לֹא יוֹשִׁיעֵנוּ עַל־סוּס לֹא נִרְכָּב וְלֹא־
נֹאמַר עוֹד אֱלֹהֵינוּ לְמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ אֲשֶׁר־בְּךָ
5 יְרֻחַם יָתוֹם׃ אֶרְפָּא מְשׁוּבָתָם אֹהֲבֵם
נְדָבָה כִּי שָׁב אַפִּי מִמֶּנּוּ׃
6 אֶהְיֶה כַטַּל לְיִשְׂרָאֵל יִפְרַח כַּשּׁוֹשַׁנָּה וְיַךְ
7 שָׁרָשָׁיו כַּלְּבָנוֹן׃ יֵלְכוּ יֹנְקוֹתָיו וִיהִי כַזַּיִת
הוֹדוֹ וְרֵיחַ לוֹ כַּלְּבָנוֹן׃
8 יָשֻׁבוּ יֹשְׁבֵי בְצִלּוֹ יְחַיּוּ דָגָן וְיִפְרְחוּ כַגֶּפֶן זִכְרוֹ
9 כְּיֵין לְבָנוֹן׃ אֶפְרַיִם מַה־לִּי עוֹד לָעֲצַבִּים
אֲנִי עָנִיתִי וַאֲשׁוּרֶנּוּ אֲנִי כִּבְרוֹשׁ רַעֲנָן מִמֶּנִּי פֶּרְיְךָ
10 נִמְצָא׃ מִי חָכָם וְיָבֵן אֵלֶּה נָבוֹן וְיֵדָעֵם
כִּי־יְשָׁרִים דַּרְכֵי יְהוָה וְצַדִּקִים יֵלְכוּ בָם
וּפֹשְׁעִים יִכָּשְׁלוּ בָם׃

13 *Dolores parturientis venient ei. Ipſe fi-
lius non ſapiens. Nunc enim non ſtabit in
14 contritione filiorum. *De manu mortis
liberabo eos: de morte redimam eos. ero
mors tua ô mors: morſus tuus ero inferne.
Conſolatio abſcondita eſt ab oculis meis.
15 *quia ipſe inter fratres diuidet. Adducet
vrentem ventum Dominus de deſerto a-
ſcendentem: & ſiccabit venas eius, & deſo-
labit fontem eius: ipſe diripiet theſaurum
omnis vaſis deſiderabilis.

CAP. XIIII.

1 PEreat Samaria: quoniam ad amaritudi-
A nem concitauit Deum ſuum. In gladio
pereant: paruuli eorum elidantur, & fœtæ
2 eius ſcindantur. *Conuertere Iſrael ad
Dominum Deum tuum, quoniam corru-
3 ſti in iniquitate tua. *Tollite vobiſcum
B verba, & conuertimini ad Dominū, & di-
cite ei: Omnem aufer iniquitatem, & ac-
cipe bonū, & reddemus vitulos labiorum
4 noſtrorum. *Aſſur non ſaluabit nos. Su-
per equum non aſcendemus: nec dicemus
vltrà, Dii noſtri opera manuum noſtrarū,
quia eius qui in te eſt miſereberis pupilli.
5 *Sanabo contritiones eorum, diligam
C eos ſpontaneè, quia auerſus eſt furor meus
ab eis.
6 *Ero quaſi ros Iſraeli: germinabit ſicut
lilium: & erumpet radix eius vt Libani.
7 *Ibunt rami eius: & erit quaſi oliua glo-
ria eius; & odor eius vt Libani.
8 *Conuertentur ſedētes in vmbra eius:
viuent tritico. Et germinabūt quaſi vinea:
memoriale eius ſicut vinum Libani.
9 *Ephraim quid mihi vltra idola? Ego ex-
D audiam, & dirigam eum ego vt abietem vi-
rentem; ex me fructus eius inuentus eſt.
10 *Quis ſapiens, & intelliget iſta? intelli-
gens, & ſciet hæc? Quia rectæ viæ Domini,
& iuſti ambulabunt in eis: præuaricatores
verò corruent in eis.

תרגום יונתן

13 עקא היך כחבלין על ילדה ייתון עלוהי והוא בר דאתרבי ולא חכים למדע דחלתי כען איתי עלוהי עקא כאתתא דיתבא על מתברא
דלא הות למילד׃ 14 בית ישראל מדקטול פרקתנון וממחבלא שזבתנון כען יהי מימרי בהון לקטול ופתגמי למחבלא ועל דעברו
על מימרי אסלק שכנתי מנהון׃ 15 ארי אנון מתקרן בנין ועובדין מקלקלין אסגיו כען איתי עליהון מלך דתקיף כרוח קדומא במימרא
דיי ממדברא יסק ויחרב בית גנזוהי ויצדי קרית מלכותה הוא יבוז אוצרין כל מני חמדתא׃
יד
1 תחוב שמרון ארי סרבת על מימר אלהה בחרבא יתקטלון ועלמיהון יתרטשון ומעדיתהון יתבזען׃ 2 תוב ישראל לדחלתא דיי
אלהך ארי אתקלתא בחובך׃ 3 קרבו עמכון פתגמין דאתודאה ותובו לפלחנא דיי אמרו קדמוהי קריב קדמך למשבק על עוין ותקבל
טבתנא כדכין ויהוין מלי ספותנא מתקבלין קדמך כתוריא לרעוא על מדבחך׃ 4 מלכי אתור לא יפרקננא על רכבי סוסון לא נתרחץ
ולא נימר עוד אלהנא לעובדי ידנא דמן קדמך אתרחם על אבהתנא כד הוו במצרים הא כיתמין׃ 5 אקבלנון בתיובתהון אשבק לחוביהון
ארחם יתהון בנדבה ארי תב רגזי מנהון׃ 6 יהי מימרי כטלא לישראל יזהרון כשושנה ויתבון על תקוף ארעהון כאילן לבנן
ומשלחן עובדתה׃ 7 יסגון בנין ובנן ויהי כזיו מנרת קדשא זיוהון וריחהון כריח קטורת בסמיא׃ 8 יתכנשון מביני גלותהון יתבון
בטל משיחהון ויחון מתיא ויסגי טובא בארעא ויהא דכרן טבותהון עליל ולא פסק כדכרן יבבות חצוצרתא על חמר עתיק דמתנסך בבית
מקדשא׃ 9 יימרון דבית ישראל מה לנא עוד למפלח לטעותא אנא במימרי אקבל צלותה דישראל וארחם עלוהי אנא במימרי
אעבדנון כברון שפיר דמן קדמי סליח לתיובתהון משתכחא׃ 10 מן חכים ויסבר אלין סכלתן וידענון ארי תקנן ארחתא דיי וצדיקיא
יהכון בהון ייחון בהון חיי עלמא ורשיעיא יתמסרון לגיהנם על דלא הלכו בהון׃

*Dolores quasi parturientis venient ei, iste 13
filius tuus sapiens, quia nunc non sustinebit in
contritione filiorum.*
*De manu inferni liberabo eos, de morte re- 14
dimam illos: vbi causa tua mors? vbi aculeus
tuus inferne? consolatio abscondita est ab oculis
meis. Quia ipse inter fratres diuidet, addu- 15
cet ventum vrentem Dominus ex deserto su-
per eos; siccabit venas eius, desolabit fontes il-
lius, iste arefaciet terram eius; & omnia vasa
desiderabilia.*

CAP. XIIII.

*Disperdetur Samaria, quoniam restitit con- 1
tra Deum suum: in gladio cadent, & la-
ctantes eorum elidentur, & in vtero habentes
ex eis disrumpentur.*
*Conuertere Israel ad Dominum Deum tuũ, 2
quia infirmatus es in iniquitatibus tuis.*
*Tollite vobiscum sermones, reuertimini ad 3
Dominum, dicite ei: vt nõ tollatis iniquitatem,
& assumatis bona, & reddamus fructum la-
biorum nostrorum.*
*Et Assur non saluabit nos, super equum nõ 4
ascendemus; nequaquam vltrà dicemus Dij no-
stri operibus manuum nostrarum, qui in te mi-
sereris pupilli. Sanabo habitationes eorum, 5
diligam eos manifestè, quia auerti iram meã ab
eis. Ero quasi ros Israel: florebit vt lilium; 6
& mittet radices suas, quasi Libanus.*
*Ibunt rami eius, & erit quasi oliua fru- 7
ctifera, & odor illius quasi Libani.*
*Conuertẽtur & sedebunt sub vmbra eius; 8
viuent, & confortabuntur frumento, &
florebunt quasi vinea: memoriale eius quasi vi-
num Libani. Ephraim quid vltrà & ido- 9
lis? ego humiliabo eum, & ego confortabo illum,
ego sicut iuniperus cooperiens ex me fructus
tuus inuentus est.*
*Quis sapiens & intelliget hæc? & intelli- 10
gens & cognoscet ea? quia rectæ viæ Domini,
& iusti ambulabunt in eis; at impij infirma-
buntur in eis.*

13 ὠδῖνες ὡσεὶ τικτούσης ἥξουσιν αὐτῷ· οὗτος ὁ υἱός σου ὁ
φρόνιμος, διότι νῦν οὐ μὴ ὑποστῇ ἐν συντριβῇ τέκνων.
14 ἐκ χειρὸς ᾅδου ῥύσομαι αὐτοὺς ἐκ θανάτου λυτρώ-
σομαι αὐτούς· ποῦ ἡ δίκη σου θάνατε; ποῦ τὸ κέντρον σου
ᾅδη; παράκλησις κέκρυπται ἐξ ὀφθαλμῶν μου.
15 διότι αὐτὸς ἀναμέσον ἀδελφῶν διαστελεῖ, ἐπάξει ἄνε-
μον καύσωνα κύριος ἐκ τῆς ἐρήμου ἐπ᾽ αὐτούς, ἀναξηρανεῖ
τὰς φλέβας αὐτοῦ, ἐξερημώσει τὰς πηγὰς αὐτοῦ· οὗτος κα-
ταξηρανεῖ τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἐπιθυμητά.

ιδ΄.

1 Ἀφανισθήσεται σαμάρεια, ὅτι ἀντέστη πρὸς θεὸν αὐτῆς·
ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται, καὶ τὰ ὑποτίτθια αὐτῶν ἐδαφισθή-
σεται, καὶ αἱ ἐν γαστρὶ ἔχουσαι αὐτῶν διαρραγήσονται.
2 ἐπιστράφηθι ἰσραὴλ πρὸς κύριον τὸν θεόν σου, διότι
ἠσθένησας ἐν ταῖς ἀδικίαις σου.
3 λάβετε μεθ᾽ ἑαυτῶν λόγους, ἐπιστράφητε πρὸς κύ-
ριον, εἴπατε αὐτῷ, ὅπως μὴ λάβητε ἀδικίαν, καὶ λάβητε
ἀγαθά, καὶ ἀνταποδώσωμεν καρπὸν χειλέων ἡμῶν.
4 καὶ ἀσσοὺρ μὴ σώσῃ ἡμᾶς, ἐφ᾽ ἵππον οὐκ ἀναβησό-
μεθα, οὐκ ἔτι οὐ μὴ εἴπωμεν θεοὶ ἡμῶν τοῖς ἔργοις τῶν
χειρῶν ἡμῶν, ὃς ἐν σοὶ ἐλεεῖς ὀρφανόν.
5 ἰάσομαι τὰς κατοικίας αὐτῶν, ἀγαπήσω αὐτοὺς ὁμο-
λογουμένως, ὅτι ἀπέστρεψα ὀργήν μου ἀπ᾽ αὐτῶν.
6 ἔσομαι ὡς δρόσος τῷ ἰσραήλ· ἀνθήσει ὡς κρίνον καὶ
βαλεῖ τὰς ῥίζας αὐτοῦ· ὡς ὁ λίβανος,
7 πορεύσονται οἱ κλάδοι αὐτοῦ, καὶ ἔσται ὡς ἐλαία κα-
τάκαρπος· καὶ ἡ ὀσφρασία αὐτοῦ ὡς λιβάνου.
8 ἐπιστρέψουσιν, καὶ καθιοῦνται ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ ζή-
σονται· καὶ στερεωθήσονται σίτῳ καὶ ἐξανθήσουσιν ὡς ἄμ-
πελος· τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ ὡς οἶνος λιβάνου.
9 ἐφραὶμ τί ἔτι καὶ εἰδώλοις; ἐγὼ ταπεινώσω αὐτὸν
καὶ ἐγὼ κατισχύσω αὐτόν, ἐγὼ ὡς ἄρκευθος πυκάζουσα ἐξ
ἐμοῦ ὁ καρπός σου εὑρέθη.
10 τίς σοφὸς καὶ συνήσει ταῦτα; καὶ συνετὸς, καὶ ἐπι-
γνώσεται αὐτά; ἐπεὶ εὐθεῖαι ὁδοὶ τοῦ κυρίου, καὶ δίκαιοι
πορεύσονται ἐν αὐταῖς· οἱ δὲ ἀσεβεῖς ἀσθενήσουσιν ἐν
αὐταῖς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Tribulatio atque perturbatio inuadent eos sicut dolores parientis: ipse autem filius est qui grandior factus haud sapuit quò timorem mei cognosceret; nunc adducam contra eum coarctationem tanquam mulieris quæ assidet sellæ parturientium, nec virtus suppetit ei pariendi. 14 Domum Israel à cæde redemi & ab exterminio delente erui eos: mox erit Verbum meum contra eos in necem, & Verbũ meum ad disperdendum: & eò quòd transgressi sunt legem meam, tollam maiestatẽ meam ab eis. 15 Quia ipsi vocati sunt filij & multiplicauerunt opera corrupta, nunc adducam in eos regem fortem, sicut ventum vrentem in verbo Domini qui de via deserti ascendet, & destruet domus thesaurorum illorum, & desolabit ciuitatem regni eorum; ipse diripiet cellaria, omnia vasa desiderabilia.

CAP. XIIII.

Peccati rea est Samaria, quandoquidem rebellauit in verbum Dei sui: gladio occidentur, iuuenes eorũ allidentur, & prægnantes eorum scindentur. 2 Reuertere Israel ad timorem Domini Dei tui, quia corruisti in flagitio tuo. 3 Afferte vobiscum verba confessionis, & conuertimini ad religionem Domini: dicite coram eo, Propè est coram te vt dimittas delicta, & suscipias nos vtique quasi bonos, & sint eloquia labiorum nostrorum penes te accepta, tanquam boues in beneplacitum super altari tuo. 4 Reges Assyrij haud saluabunt nos, nec in equorum ascensoribus confidentiam reponemus: nec vltrà dicemus Deum nostrum operibus manuum nostrarum, eò quòd à te misertum sit patrum nostrorum, quando erant in Ægypto pupillorum instar. 5 Acceptabo eos in conuersione sua; ignoscam peccatis eorũ, & eorum miserebor cùm conuersi fuerint liberali animo, auersus est enim furor meus ab eis. 6 Erit Verbũ meum sicut ros Israeli, splendebunt sicut lilium, & habitabunt in robore terræ suæ sicut arbor Libani quæ diffundit suã propaginem. 7 Accrescent filijs ac filiabus, & erit splendor eorum sicut splendor candelabri sanctitatis, & odor eorum velut odor incensi aromatum. 8 Congregabuntur de medio captiuitatis suæ, habitabũt in vmbra Christi sui, & viuent mortui, accrescetque bonum in terra, nec non erit memoriale bonitatis eorum fructificans & indeficiens iuxta ac memoria clangoris tubarum super vino veteri, quod libari solet in domo sanctuarij. 9 Dicent *prognati* domus Israel, Quid ad nos *attinet* vltrà seruire idolis? ego in verbo meo suscipiam orationem Israel atque miserebor ipsius in verbo meo, efficiam illum sicut abietem pulchram, quia à me remissio ob pœnitentiam illorum inuenietur. 10 Quis sapiens, vt consideret ista? prudens, & ipsa percipiet? equidem rectæ sunt viæ Domini, & iusti qui incedunt per eas, ob ipsasmet vita viuent sempiterna. Impij verò tradentur gehennæ, eò quòd non ambulauerunt per illas.

FINIS OSEÆ.

PROLOGVS IN IOEL PROPHETAM.

ANCTVS Ioel apud Hebræos poſt Oſee ponitur. Et ſicut ibi ſub nōmine Ephraim ad decem tribus cōfertur vaticinium; quæ vel Samaria vel Iſrael ſæpe memorantur, ſic in hunc prophetam omne quod dicitur, ad tribum Iuda & ad Hieruſalem pertinere credendum eſt, & nullam omnino Iſraelis, id eſt decem tribuum in hoc fieri mentionem. Tempora quoque quibus prophetauit, eadem debemus accipere quæ in Oſee legimus, in diebus Oſiæ, Ionathan, & Achaz, & Ezechiæ, regum Iuda, & in diebus Hieroboam filij Ioas regis Iſrael. Porro factum eſſe ſermonē Domini ad meritum eius refertur cui fit, non ad conditionem eius qui fieri dicitur, vt alibi legimus. Dominus factus eſt mihi in ſalutem. Auditus enim in ſcripturis ſanctis nō eſt iſte qui ad aures ſonat, ſed qui in corde percipitur, iuxta illud quod Dominus loquitur: Qui habet aures audiendi audiat. Quod autem dicitur Hebraicè Haazinu; Græce Enotiſaſte, Latinè ſonat auribus percipite, propterea non aure ſed corde percipitur. Qui ſenes ſunt & cæleſtes audiunt ſpiritualiter. qui autem habitant in terra appellanturque terreni, auribus percipiunt. Vbicunque autem hæc duo verba iuncta ponuntur, non ad ſimplicem tantum verborum ſonum, ſed ad reconditam quoque dictorum intelligentiam pertinere intelligendum eſt. In Geneſi Lamech loquitur ad vxores ſuas Ada & Sella: Audite verba mea vxores Lamech, auribus percipite ſermones meos. Quia virum occidi in vulnus meum, & iuuenem in liuorem meum. Et Eſaias: Audite cæli & auribus percipe terra.

ALIVS PROLOGVS IN EVNDEM.

IN hoc Propheta idcircò nec reges, nec tempora sunt pernotata, quia eisdem temporibus ac regibus quibus Osee prophetauerat, & ipse prophetauit. Ex tribus igitur generibus Rhetorum hæc sumuntur principia, & tres sunt argumentorum partes, ex quibus incipere solet omnis Orator. Aut enim dociles, aut beneuolos, aut attentos auditores debet efficere. Hic ergo Propheta à magnitudine cladis sumens principium, eosque qui audituri erant volens ad pœnitentiam prouocare, reddit attentos, admirans futurum malum, vt considerantes venturæ cladis asperitatem, ocius arriperent pœnitentiam. Ioel interpretatur incipiens, aut Domini descensus. Phatuel verò aut latitudo, aut ostium Dei. Tropologicè hoc est, quòd qui ostium Dei & scientiam habuerit apertam, rectè incipit prophetare.

ARGVMENTVM IN EVNDEM.

IOEL *filius Phatuel describit terram duodecim tribuum, eruca, brucho, locusta, rubigine vastante consumptam, & post reuersionem prioris populi effusum iri Spiritum sanctum super seruos Dei & ancillas, id est, super centum viginti credentes homines, & effusum iri in cœnaculo Syon. Qui centum viginti ab vno vsque ad quindecim paulatim, & per incrementa surgentes, quindecim graduum numerum efficiunt, qui in Psalterio mysticè continentur.*

א

1 דְּבַר־יְהוָה אֲשֶׁר הָיָה אֶל־יוֹאֵל בֶּן־
פְּתוּאֵל :
2 * שִׁמְעוּ־זֹאת הַזְּקֵנִים וְהַאֲזִינוּ
כֹּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הֶהָיְתָה זֹּאת
בִּימֵיכֶם וְאִם בִּימֵי אֲבֹתֵיכֶם :
3 * עָלֶיהָ לִבְנֵיכֶם סַפֵּרוּ וּבְנֵיכֶם לִבְנֵיהֶם וּבְנֵיהֶם
4 לְדוֹר אַחֵר : * יֶתֶר הַגָּזָם אָכַל הָאַרְבֶּה וְיֶתֶר
הָאַרְבֶּה אָכַל הַיָּלֶק וְיֶתֶר הַיֶּלֶק אָכַל הֶחָסִיל :
5 * הָקִיצוּ שִׁכּוֹרִים וּבְכוּ וְהֵילִלוּ כָּל־שֹׁתֵי יָיִן עַל־
עָסִיס כִּי נִכְרַת מִפִּיכֶם :
6 * כִּי־גוֹי עָלָה עַל־אַרְצִי עָצוּם וְאֵין מִסְפָּר
שִׁנָּיו שִׁנֵּי אַרְיֵה וּמְתַלְּעוֹת לָבִיא לוֹ :
7 * שָׂם גַּפְנִי לְשַׁמָּה וּתְאֵנָתִי לִקְצָפָה חָשֹׂף חֲשָׂפָהּ
וְהִשְׁלִיךְ הִלְבִּינוּ שָׂרִיגֶיהָ :
8 * אֱלִי כִּבְתוּלָה חֲגֻרַת־שַׂק עַל־בַּעַל נְעוּרֶיהָ :
9 * הָכְרַת מִנְחָה וָנֶסֶךְ מִבֵּית יְהוָה אָבְלוּ הַכֹּהֲנִים
מְשָׁרְתֵי יְהוָה :
10 * שֻׁדַּד שָׂדֶה אָבְלָה אֲדָמָה כִּי שֻׁדַּד דָּגָן הוֹבִישׁ
תִּירוֹשׁ אֻמְלַל יִצְהָר :
11 * הֹבִישׁוּ אִכָּרִים הֵילִילוּ כֹּרְמִים עַל־חִטָּה וְעַל־
12 שְׂעֹרָה כִּי אָבַד קְצִיר שָׂדֶה : * הַגֶּפֶן הוֹבִישָׁה
וְהַתְּאֵנָה אֻמְלָלָה רִמּוֹן גַּם־תָּמָר וְתַפּוּחַ כָּל־עֲצֵי
הַשָּׂדֶה יָבֵשׁוּ כִּי־הֹבִישׁ שָׂשׂוֹן מִן־בְּנֵי אָדָם :
13 * חִגְרוּ וְסִפְדוּ הַכֹּהֲנִים הֵילִילוּ מְשָׁרְתֵי מִזְבֵּחַ
בֹּאוּ לִינוּ בַשַּׂקִּים מְשָׁרְתֵי אֱלֹהָי כִּי נִמְנַע מִבֵּית
אֱלֹהֵיכֶם מִנְחָה וָנָסֶךְ :
14 * קַדְּשׁוּ־צוֹם קִרְאוּ עֲצָרָה אִסְפוּ זְקֵנִים
כֹּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ בֵּית יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם וְזַעֲקוּ
אֶל־יְהוָה :

IOEL PROPHETA.

CAP. I.

1 A VErbum Domini quod fa-
ctum est ad Ioel filium
Phatuel.
2 * Audite hæc senes, &
auribus percipite omnes
habitatores terræ, si factum
est istud in diebus vestris, aut in diebus pa-
trum vestrorum.
3 * Super hoc filijs vestris narrate, & filij
vestri filiis suis, & filij eorum generationi
4 alteri. * Residuum erucæ comedit locusta,
B & residuum locustæ comedit bruchus, &
residuum bruchi comedit rubigo.
5 * Expergiscimini ebrij, flete & vlulate
omnes qui bibitis vinum in dulcedine,
quoniam perijt ab ore vestro.
6 * Gens enim ascendet super terram meã
fortis & innumerabilis. dẽtes eius vt dẽ-
tes leonis, & molares eius vt catuli leonis.
7 * Posuit vineam meam in desertum, &
ficum meam decorticauit. Nudans spo-
liauit eam & proiecit, albi facti sunt rami
8 eius. * Plange quasi virgo accincta sacco
super virum pubertatis suæ.
9 * Perijt sacrificium & libatio de domo
C Domini, luxerunt sacerdotes ministri Do-
10 mini. * Depopulata est regio, luxit hu-
mus quoniam deuastatum est triticum,
Confusum est vinum & elanguit oleum.
11 *Confusi sunt agricolæ, vlulauerunt vi-
nitores super frumẽto & hordeo, quia pe-
rijt messis agri.
12 * Vinea cõfusa est, & ficus elanguit. Ma-
logranatum & palma & malum, & omnia
ligna agri aruerunt, quia confusum est gau-
dium à filiis hominum.
13 * Accingite vos & plangite sacerdotes,
vlulate ministri altaris. Ingredimini, cuba-
te in sacco ministri Dei mei: quoniam in-
teriit de domo Dei vestri sacrificium & li-
14 batio. * Sanctificate ieiunium, & vocate
cœtum: congregate senes omnes habita-
tores terræ in domum Domini Dei vestri,
& clamate ad Dominum.

תרגום יונתן

א

תרגם נבואה מן קדם ייי דהוה עם יואל בר פתואל : ² שמעו דא סביא ואציתו כל יתבי ארעא ההות דא ביומיכון ואם
ביומי אבהתכון : ³ עלה לבניכון אשתעו ובניכון לבניהון ובניהון לדר אחרן : ⁴ מותר זחלא אכל גובא
ומותר גובא אכל פרחא ומותר פרחא אכל שמוטא : ⁵ אתערו רויא ובכו ואילילו כל שתי חמר על חמר מרת ארי אתמנע מפומכון :
⁶ ארי עמא סלק על ארעי תקיף ולית מנין שנוהי שני אריא וניבוהי כבר אריון : ⁷ שוי פרי גפני עמי לצדו ותינתהון למפחת
קלף ורמא חורו שבשהא : ⁸ כנשתא דישראל עבדו אליא כבתולתא דאסירא שקא למספד על בעל עלמותהא :
⁹ פסקו קרבנין ונסכין מבית מקדשא דייי אתאבלו כהניא דמשמשין בבית מקדשא דייי :
¹⁰ אתבזזו חקליא חרובת ארעא ארי סף עבורא יבשו גפניא נתרו זיתיא :
¹¹ בהתו אכריא אילילו מפלחי כרמיא על חטין ועל שערין ארי סף חצד חקלא :
¹² גפניא יבשו ותיניא נתרא ורמוניא אף דקלין וחזורין וכל אילני חקלא יבשו ארי פסקת חדותא מבני אנשא :
¹³ אסרו וספדו כהניא אילילו דמשמשין על מדבחא עולו ביתו בשקיא דמשמשין קדם אלהי ארי אתמנע מבית מקדשא דאלהכון
קרבנין ונסכין : ¹⁴ גזרו תעני ערעו כנישא כנשו סביא כל יתבי ארעא ועולו לבית מקדשא דייי אלהכון וצלו קדם ייי :

IOEL.

CAP. I.

VErbum Domini quod factum est 1
ad Ioel filium Bathuel.
Audite hæc senes, & auribus 2
percipite omnes habitãtes terram,
si facta sunt talia in diebus vestris, aut in die-
bus patrum vestrorum.
Super hæc filiis vestris narrate, & filij 3
vestri filijs suis, & filij eorum in generationem
alteram.
Residua erucæ comedit locusta, & residua 4
locustæ comedit bruchus, & residua bruchi co-
medit rubigo.
Et resipiscite qui ebrij estis ex vino vestro, 5
plorate et plangite omnes qui bibitis vinum in
ebrietatem, quia ablatum est de ore vestro.
Quia gens ascendit super terrã meam for- 6
tis & innumerabilis: dentes eius dentes leonis,
& molares eius vt catuli leonis.
Posuit vineam meam in dissipationem, et 7
ficus meas in confractionem: scrutans scrutatus
est eam & eradicauit, dealbauit ramos eius.
Plange ad me super virginem præcinctam 8
cilicio super virum suum virgineum.
Ablatum est sacrificium & libatio de do- 9
mo Domini: lugete sacerdotes ministri Domini.
Quoniam desolati sunt campi: lugeat terra, 10
quoniam afflictum est triticum: aruit vinum,
imminutum est oleum.
Aruerũt agricolæ: lugete possessiones pro fru 11
mento & hordeo, quia periit vindemia ex agro.
Vinea aruit, & ficus imminutæ sunt: ma- 12
lum granatum & palma & malum & omnia
ligna agri arefacta sunt, quoniam confuderunt
gaudium filij hominum.
Accingimini, & plangite, sacerdotes la- 13
mentamini qui ministratis altari, ingredimini
dormite in saccis ministrantes Deo: quia defecit
de domo Dei vestri sacrificium & libatio.
Sanctificate ieiunium, prædicate curationẽ: 14
congregate seniores omnes habitantes terram, in
domum Domini Dei vestri, & clamate ad Do-
minum vehementer.

ΙΩΗΛ.

κεφ. α΄.

1 ΛΌγος κυρίου ὃς ἐγενήθη πρὸς ἰωὴλ τὸν τοῦ
2 βαθουήλ. ἀκούσατε ταῦτα οἱ πρεσβύ-
τεροι, καὶ ἐνωτίσασθε πάντες οἱ κατοικοῦν-
τες τὴν γῆν, εἰ γέγονε τοιαῦτα ἐν ταῖς ἡ-
μέραις ὑμῶν, ἢ ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν πατέρων ὑμῶν
3 ὑπὲρ αὐτῶν, τοῖς τέκνοις ὑμῶν διηγήσασθε, καὶ τὰ
τέκνα ὑμῶν τοῖς τέκνοις αὐτῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν εἰς γε-
4 νεὰν ἑτέραν. τὰ κατάλοιπα τῆς κάμπης κατέφαγεν ἡ
ἀκρίς, καὶ τὰ κατάλοιπα τῆς ἀκρίδος κατέφαγεν ὁ βροῦ-
χος, καὶ τὰ κατάλοιπα τοῦ βρούχου κατέφαγεν ἡ ἐρυσίβη.
5 καὶ ἐκνήψατε οἱ μεθύοντες ἐξ οἴνου αὐτῶν, κλαύσα-
τε καὶ θρηνήσατε πάντες οἱ πίνοντες τὸν οἶνον εἰς μέθην,
6 ὅτι ἐξῆρται ἐκ στόματος ὑμῶν. ὅτι ἔθνος ἀνέβη ἐπὶ
τὴν γῆν μου ἰσχυρὸν καὶ ἀναρίθμητον· οἱ ὀδόντες αὐτοῦ
ὀδόντες λέοντος, καὶ αἱ μύλαι αὐτοῦ ὡς σκύμνου.
7 ἔθετο τὴν ἄμπελόν μου εἰς ἀφανισμόν, καὶ τὰς συ-
κάς μου εἰς κλασμόν· ἐρευνῶν ἐξηρεύνησεν αὐτὴν καὶ ἐξε-
ρίζωσεν, ἐλεύκανεν τὰ κλήματα αὐτῆς.
8 θρήνησον πρός με ὑπὲρ παρθένον περιεζωσμένην
σάκκον ἐπὶ τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὸν παρθενικόν.
9 ἐξῆρται θυσία καὶ σπονδὴ ἐξ οἴκου κυρίου· πενθεῖτε ἱε-
ρεῖς οἱ λειτουργοὶ τοῦ κυρίου.
10 ὅτι ἐταλαιπώρησαν πεδία· πενθείτω ἡ γῆ, ὅτι ἐτα-
λαιπωρήθη σῖτος· ἐξηράνθη οἶνος, ὠλιγώθη ἔλαιον.
11 ἐξηράνθησαν γεωργοί· θρηνεῖτε κτήματα ὑπὲρ πυ-
ροῦ καὶ κριθῆς, ὅτι ἀπόλωλεν τρυγητὸς ἐξ ἀγροῦ.
12 ἡ ἄμπελος ἐξηράνθη, καὶ αἱ συκαῖ ὠλιγώθησαν· ῥοὰ
καὶ φοῖνιξ, καὶ μῆλον, καὶ πάντα τὰ ξύλα τοῦ ἀγροῦ ἐξη-
ράνθη, ὅτι ᾔσχυναν χαρὰν υἱοὶ ἀνθρώπων.
13 περιζώσασθε καὶ κόπτεσθε, οἱ ἱερεῖς θρηνεῖτε οἱ λει-
τουργοῦντες θυσιαστηρίῳ, εἰσέλθετε, ὑπνώσατε ἐν σάκ-
κοις λειτουργοῦντες θεῷ· ὅτι ἀπέσχηκεν ἐξ οἴκου θεοῦ ὑμῶν
θυσία καὶ σπονδή.
14 ἁγιάσατε νηστείαν, κηρύξατε θεραπείαν· συναγά-
γετε πρεσβυτέρους πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν, εἰς
οἶκον κυρίου θεοῦ ὑμῶν, καὶ κεκράξατε πρὸς κύριον
ἐκτενῶς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN IOEL PROPHETAM, EX BIBLIOTHECA COMPLVTEN. AD HEBRAICAM VERITATEM EX *Chaldæis exemplaribus correcta, opera B. Ariæ Montani.*

CAP. I.

VErbum prophetiæ à facie Domini quod factum est ad Ioel filium Pathuel. 2 Audite hoc senes, & auribus percipite omnes in-
colæ terræ, num tale fuerit in diebus vestris, aut diebus maiorum vestrorũ. 3 De ipso filijs vestris narrate & filij vestri filijs suis,
filij demũ eorũ generationi alij. 4 Residuũ erucæ comedit locusta; & residuũ locustę corrasit bruchus; atq; reliquias bruchi cõsum-
psit rubigo. 5 Expergiscimini ebrij, flete & vlulate omnes potatores vini causa vini meri, quoniã vetitũ est ori vestro. 6 Etenim
populus ascendit super terram meam fortis & innumerus: dentes eius, dentes sunt leonis, & molares eius quales catuli leonum.
7 Posuit fructus vinearum populi mei in vastitatem, & ficus eorum in exhalationem animæ decorticando decorticauit, atque proiecit;
albi facti sunt rami eius. 8 Cœtus Israel agite lamentum, veluti virgo quæ accingitur sacco plangendi gratia super viro adolescentiæ suæ.
9 Cessauerunt oblationes atque libamina de domo sanctuarij Domini: eiularunt sacerdotes ministrantes in domo sanctuarij Domini.
10 Vastati sunt agri, desolata est terra, quoniam consumptum est frumentum, aruerunt vites, defluxerunt oliuæ. 11 Pudore suffundimini
agricolæ, vlulate cultores vinearum propter triticum & hordeum, perijt enim messis agri. 12 Vites aruerunt, & ficus decidêre, malaque
granata, similiter palmæ, mali, atque vniuersæ arbores agri exaruerunt: profectò desijt gaudium à filiis hominum. 13 Accingite vos &
plangite, sacerdotes vlulate qui ministerio fungimini super altari: ingredimini, excubate in saccis qui ministratis corã Deo meo, siquidem
prohibitæ sunt à domo sanctuarij Dei vestri oblationes ac libamina. 14 Decernite ieiunium, conuocate cœtum, congregate senes omnes
habitatores terræ, & introite in domum sanctuarij Domini Dei vestri, atque precemini coram Domino.

15 * אֲהָהּ לַיּוֹם כִּי קָרוֹב יוֹם יְהוָה וּכְשֹׁד מִשַּׁדַּי יָבוֹא׃
16 * הֲלוֹא נֶגֶד עֵינֵינוּ אֹכֶל נִכְרָת מִבֵּית אֱלֹהֵינוּ
שִׂמְחָה וָגִיל׃
17 * עָבְשׁוּ פְרֻדוֹת תַּחַת מֶגְרְפֹתֵיהֶם נָשַׁמּוּ אֹצָרוֹת
נֶהֶרְסוּ מַמְּגֻרוֹת כִּי הֹבִישׁ דָּגָן׃
18 * מַה־נֶּאֶנְחָה בְהֵמָה נָבֹכוּ עֶדְרֵי בָקָר כִּי אֵין
מִרְעֶה לָהֶם גַּם־עֶדְרֵי הַצֹּאן נֶאְשָׁמוּ׃
19 * אֵלֶיךָ יְהוָה אֶקְרָא כִּי־אֵשׁ אָכְלָה נְאוֹת מִדְבָּר
וְלֶהָבָה לִהֲטָה כָּל־עֲצֵי הַשָּׂדֶה׃
20 * גַּם־בַּהֲמוֹת שָׂדֶה תַּעֲרוֹג אֵלֶיךָ כִּי יָבְשׁוּ אֲפִיקֵי
מָיִם וְאֵשׁ אָכְלָה נְאוֹת הַמִּדְבָּר׃

ב

1 * תִּקְעוּ שׁוֹפָר בְּצִיּוֹן וְהָרִיעוּ בְּהַר קָדְשִׁי יִרְגְּזוּ
כֹּל יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ כִּי־בָא יוֹם־יְהוָה כִּי קָרוֹב׃
2 * יוֹם חֹשֶׁךְ וַאֲפֵלָה יוֹם עָנָן וַעֲרָפֶל כְּשַׁחַר פָּרֻשׂ
עַל־הֶהָרִים עַם רַב וְעָצוּם כָּמֹהוּ לֹא נִהְיָה מִן־
הָעוֹלָם וְאַחֲרָיו לֹא יוֹסֵף עַד־שְׁנֵי דּוֹר וָדוֹר׃
3 * לְפָנָיו אָכְלָה אֵשׁ וְאַחֲרָיו תְּלַהֵט לֶהָבָה כְּגַן־
עֵדֶן הָאָרֶץ לְפָנָיו וְאַחֲרָיו מִדְבַּר שְׁמָמָה וְגַם־
פְּלֵיטָה לֹא־הָיְתָה לּוֹ׃
4 * כְּמַרְאֵה סוּסִים מַרְאֵהוּ וּכְפָרָשִׁים כֵּן
יְרוּצוּן׃
5 * כְּקוֹל מַרְכָּבוֹת עַל־רָאשֵׁי הֶהָרִים יְרַקֵּדוּן
כְּקוֹל לַהַב אֵשׁ אֹכְלָה קָשׁ כְּעַם עָצוּם עֱרוּךְ
מִלְחָמָה׃
6 * מִפָּנָיו יָחִילוּ עַמִּים כָּל־פָּנִים קִבְּצוּ פָארוּר׃
7 * כְּגִבּוֹרִים יְרֻצוּן כְּאַנְשֵׁי מִלְחָמָה יַעֲלוּ חוֹמָה
וְאִישׁ בִּדְרָכָיו יֵלֵכוּן וְלֹא יְעַבְּטוּן אֹרְחוֹתָם׃
8 * וְאִישׁ אָחִיו לֹא יִדְחָקוּן גֶּבֶר בִּמְסִלָּתוֹ יֵלֵכוּן
וּבְעַד הַשֶּׁלַח יִפֹּלוּ לֹא יִבְצָעוּ׃

15 * A,a,a,diei,quia propè est dies Domini,
16 & quasi vastitas à potente veniet. * Nun-
D quid non coram oculis vestris alimenta pe-
rierunt de domo Dei nostri, lætitia & exul-
17 tatio? * Computruerunt iumenta in ster-
core suo, demolita sunt horrea, dissipatæ
sunt apothecæ, quoniam cõfusum est tri-
18 ticum. * Quid ingemuit animal, mugie-
runt greges armenti? Quia non est pascua
eis. Sed & greges pecorum disperierunt.
19 * Ad te Domine clamabo, quia ignis co-
medit speciosa deserti, & flamma succen-
dit omnia ligna regionis.
20 * Sed & bestiæ agri quasi area sitiens im-
brem suspexerunt ad te, quoniam exsiccati
sunt fontes aquarum, & ignis deuorauit
speciosa deserti.

CAP. II.

1 CAnite tuba in Sion, vlulate in monte
A sancto meo. Conturbentur omnes ha-
bitatores terræ, quia venit dies Domini,
2 quia propè est * Dies tenebrarum & ca-
liginis, dies nubis & turbinis. Quasi mane
expansum super montes populus multus
& fortis. Similis ei non fuit à principio, &
post eum non erit vsque in annos genera-
tionis & generationis.
3 * Ante faciem eius ignis vorans, & post
eum exurens flamma. Quasi hortus volu-
ptatis terra coram eo, & post eum solitudo
deserti, neque est qui effugiat eum.
4 * Quasi aspectus equorum aspectus eo-
B rum, quasi equites sic current.
5 * Sicut sonitus quadrigarum super ca-
pita montium exilient, sicut sonitus flam-
mæ ignis deuorantis stipulam, velut po-
pulus fortis præparatus ad prælium.
6 * A facie eius cruciabuntur populi, om-
nes vultus redigentur in ollam.
7 * Sicut fortes current, quasi viri bella-
tores ascendent murum. Viri in viis suis
gradientur, & non declinabunt à semitis
8 suis. * Vnusquisque fratrem suum non
coartabit, singuli in calle suo ambulabunt:
C Sed & per fenestras cadent, & non demo-
lientur.

תרגום יונתן

15 וַוי מן קדם יומא ארי קריב יומא דעתיד למיתי מן קדם יי וכבזא מן קדם יי שדי ייתי ׃ 16 הא עד דאנחנא חזן עבורא
פסק מבית מקדשא דאלהנא חדוא וביע ׃ 17 אתמסיו גרבי חמר תחות מגופתהון צדיו אוצריא אתפגרו אוסניא ארי סף עבורא ׃
18 למא מתאנחא בעירא מתערבלן בקרן דתורין ארי לית רעיא להון אף עדרי ענא צדיאה ׃ 19 קדמך יי אנא מצלי ארי קדום
[illegible] אסף דירת מדברא ושלהוביתא שיצאת כל אילני חקלא ׃ 20 אף חיות ברא מסברא קדמך ארי יבשו פצידי מיא וקדום
[illegible] אסף דירת מדברא ׃

ב

1 נביא אמר תקעו שופרא בציון ויבבו בטור קדשי יזועון כל יתבי ארעא ארי מטא יומא דעתיד למיתי מן קדם יי ארי קריב ׃ 2 יום
[illegible] וקבלא יום ענגא ואמטתא כנהור צפרא דפרים על טוריא עם סגי ותקיף דכותיה לא הוה מן עלמא ובתרוהי לא יוסיף עד שני דר ודר ׃
3 קדמוהי אכלא אשתא ובתרוהי משיציא שלהוביתא כגנתא דעדן ארעא קדמוהי ובתרוהי מדבר צדו ואף שיזבא לית בה לרשיעיא ׃
4 כמחזי סוסותא חזויהון וכפרשיא כן רהטין ׃ 5 כקל רתיכיא על רישי טוריא מקפצין כקל שלהובי אשתא דמשיציא כקשא יבשא
[illegible] דעבדי סדרי קרבא ׃ 6 מן קדמוהי יזועון עממיא כל אפיא אתחפיו אכרום אכמין כקדרא ׃
7 [illegible] מגברי עבדי קרבא סלקין לשורא וגבר בארחיה אזלין ולא מעכבין אורחתהון ׃
8 וגבר אחוהי לא דחקין גבר בכבשה אזלין ולאתר דאנון שליחין אזלין קטילין ולא מקבלין ממון ׃

*Hei mihi, hei mihi, hei mihi in diem, quo- 15
niam iuxtà dies Domini, & quasi miseria de
miseria veniet. Nonne ante oculos vestros 16
alimenta? sublata sunt de domo Dei vestri læ-
titia & gaudium. Saltauerunt vitulæ in 17
præsepibus suis: dissipati sunt thesauri, suffossa
sunt torcularia, quia arefactum est triticum.
Quid reponemus nobis? fleuerunt armen- 18
ta boum, quia non erant pascua eis, & greges
ouium disperierunt. Ad te Domine clamabo, 19
quoniam ignis consumpsit speciosa deserti, &
flamma succendit omnia ligna agri.
Et iumenta campi suspexerunt ad te, quo- 20
niam arefactæ sunt emissiones aquarum, &
ignis deuorauit speciosa deserti.*

CAP. II.

*CAnite tuba in Sion, prædicate in monte 1
sancto meo, & conturbentur omnes habi-
tantes terram, quoniã adest dies Domini, quo-
niam iuxtà Dies tenebrarum & caliginis, 2
dies nubis & nebulæ: sicut manè fundetur su-
per montes populus multus & fortis; similis ei
non fuit à seculo, & post eum non erit vsque
ad annos generationis generationum.
Ante eum ignis consumens, & post eum 3
succensa flamma, sicut paradisus voluptatis ter-
ra ante faciem eius, & posteriora illius sicut
campi desolationis, & saluatus non erit ei.
Sicut visio equorum aspectus eorum, & 4
sicut equites sic persequentur.
Sicut vox quadrigarum super vertices 5
montium exilient, & sicut vox flammæ ignis
deuorantis stipulam, & sicut populus multus,
& fortis præparatus ad prælium.
A facie eius conterentur populi, omnis vul- 6
tus sicut adustio ollæ.
Sicut pugnatores discurrent, & sicut viri 7
bellatores ascendent super muros, & vnus-
quisque in via sua ambulabit, & non declina-
bunt à semitis suis.
Et vnusquisque à fratre suo non recedet, 8
aggrauati in armis suis ibunt, in iaculis cadent,
& non consumentur.*

15 οἴμοι οἴμοι οἴμοι εἰς ἡμέραν, ὅτι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα κυ-
ρίου· καὶ ὡς ταλαιπωρία ἐκ ταλαιπωρίας ἥξει.
16 οὐχὶ κατέναντι τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν βρώματα ἐξηρ-
θη ἐξ οἴκου θεοῦ ἡμῶν εὐφροσύνη καὶ χαρά.
17 ἐσκίρτησαν δαμάλεις ἐπὶ ταῖς φάτναις αὐτῶν· ἠφα-
νίσθησαν θησαυροί, κατεσκάφησαν ληνοί, ὅτι ἐξηράν-
18 θη σῖτος. τί ἀποθήσομεν ἑαυτοῖς; ἔκλαυσαν βου-
κόλια βοῶν, ὅτι οὐχ ὑπῆρχεν νομὴ αὐτοῖς· καὶ τὰ ποίμνια
τῶν προβάτων ἠφανίσθησαν.
19 πρὸς σὲ κύριε βοήσομαι, ὅτι πῦρ ἀνήλωσεν τὰ ὡ-
ραῖα τῆς ἐρήμου· καὶ φλὸξ κατέκαυσεν πάντα τὰ ξύ-
20 λα τοῦ ἀγροῦ. καὶ τὰ κτήνη τοῦ πεδίου ἀνέβλεψαν
πρὸς σέ, ὅτι ἐξηράνθησαν ἀφέσεις ὑδάτων, καὶ πῦρ κα-
τέφαγεν τὰ ὡραῖα τῆς ἐρήμου.

β.

1 Σαλπίσατε ἐν σάλπιγγι ἐν σιών, κηρύξατε ἐν ὄρει
ἁγίῳ μου, καὶ συνταραχθήτωσαν πάντες οἱ κατοικοῦντες
τὴν γῆν, ὅτι πάρεστιν ἡ ἡμέρα κυρίου· ὅτι ἐγγὺς
2 ἡ ἡμέρα σκότους καὶ γνόφου, ἡμέρα νεφέλης, καὶ ὁμί-
χλης, ὡς ὄρθρος χυθήσεται ἐπὶ τὰ ὄρη λαὸς πολὺς καὶ
ἰσχυρός· ὅμοιος αὐτῷ οὐ γέγονεν ἀπὸ τοῦ αἰῶνος, καὶ μετ᾽
αὐτὸν οὐκ ἔσται ἕως ἐτῶν γενεᾶς γενεῶν.
3 ἔμπροσθεν αὐτοῦ πῦρ ἀναλίσκον, καὶ ὀπίσω αὐτοῦ ἀπο-
μένη φλόξ, ὡς παράδεισος τρυφῆς ἡ γῆ ἔμπροσθεν τοῦ
προσώπου αὐτοῦ, καὶ τὰ ὀπίσω αὐτοῦ ὡσεὶ πεδία ἀφανισ-
μοῦ, καὶ ἀνασωζόμενος οὐκ ἔσται αὐτῷ.
4 ὡς ὅρασις ἵππων ἡ ὄψις αὐτῶν· καὶ ὡς ἱππεῖς οὕτως
καταδιώξονται.
5 ὡς φωνὴ ἁρμάτων ἐπὶ κορυφὰς τῶν ὀρέων ἐξαλοῦνται,
καὶ ὡς φωνὴ φλογὸς πυρὸς κατεσθιούσης καλάμην, καὶ
ὡς λαὸς πολὺς καὶ ἰσχυρὸς παρατασσόμενος εἰς πόλεμον.
6 ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ συντριβήσονται λαοί, πᾶν πρό-
σωπον ὡς πρόσκαυμα χύτρας.
7 ὡς μαχηταὶ δραμοῦνται, καὶ ὡς ἄνδρες πολεμι-
σταὶ ἀναβήσονται ἐπὶ τὰ τείχη· καὶ ἕκαστος ἐν τῇ ὁδῷ αὐτοῦ
πορεύσεται καὶ οὐ μὴ ἐκκλίνωσιν τὰς τρίβους αὐτῶν.
8 καὶ ἕκαστος ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ οὐκ ἀφέξεται, κα-
ταβαρυνόμενοι ἐν τοῖς ὅπλοις αὐτῶν πορεύσονται, ἐν τοῖς
βέλεσιν πεσοῦνται· καὶ οὐ μὴ συντελεσθῶσιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Væ à conspectu diei; prope fit enim dies, qui venturus est à facie Domini, qui sicut vastitas à facie Omnipotentis veniet. 16 Ecce adhuc spectantibus nobis frumentum desiit, defecit à domo sanctuarij Dei nostri gaudium & exultatio. 17 Computrue-
runt dolia vini, sub operculis suis destructa sunt cellaria, diruta sunt horrea, defecit namque frumentum. 18 Magnopere ingemiscit
animal; coarctantur boum armenta, quòd non sit pascuum eis. greges quoque ouiũ confecti sunt. 19 Coram te Domine ego oro, quia
incendium vehemens sicut ignis, disperdidit habitacula deserti, & flamma consumpsit omnes arbores agri. 20 Quin etiam bestiæ
agrestes spectant coram te, quòd exsiccati sint riui aquarum, & æstus fortis sicut ignis consumpsit habitacula deserti.

CAP. II.

PRopheta dic; Clangite tuba in Syon, & vociferamini in monte sanctitatis meæ: contremiscant omnes habitatores terræ, quia contigit
dies qui venturus est à facie Domini, iam *inquam* instat. 2 Dies tenebrarum & caliginis, dies nubilosa atque tenebricosa. Quem-
admodum lux matutina quæ expanditur super montes, populus multiplex & potens qualis haud fuit vnquam, nec postea redintegrabitur
in annos generationis atque generationis. 3 Ante eum vorauit ignis, & post eum consumpsit flamma: quasi paradisus voluptatis erat
terra coram eo, & post eum, desertũ vastitas, sed nec liberatio est impiis in eo. 4 Qualis visio equorũ, talis eorum aspectus; & sicut equites
ita currunt. 5 Sicut strepitus quadrigarum super fastigia montium subsiliunt, sicut crepitus flammæ ignis absumentis stipulã siccam: sic po-
pulus validus qui nouit acies bellicas. 6 Ad aspectũ eius cõtremiscent populi, omnes vultus operientur fuligine, nigri quasi ollæ. 7 Sicut
fortes excurrunt, velut viri bellatores conscendunt murum, & vnusquisque via sua graditur, nec morantur in viis suis. 8 Atque nullus fra-
trem suum coarctat, singuli per callem suum procedunt, & ad locum quò missi sunt vadunt & trucidantur; nec recipiunt pecuniam.

9 * בָּעִיר יָשֹׁקּוּ בַּחוֹמָה יְרֻצוּן בַּבָּתִּים יַעֲלוּ בְּעַד
הַחַלּוֹנִים יָבֹאוּ כַּגַּנָּב׃
10 * לְפָנָיו רָגְזָה אֶרֶץ רָעֲשׁוּ שָׁמָיִם שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ
11 קָדָרוּ וְכוֹכָבִים אָסְפוּ נָגְהָם׃ * וַיהוָה נָתַן קוֹלוֹ
לִפְנֵי חֵילוֹ כִּי רַב מְאֹד מַחֲנֵהוּ כִּי עָצוּם עֹשֵׂה דְבָרוֹ
כִּי־גָדוֹל יוֹם־יְהוָה וְנוֹרָא מְאֹד וּמִי יְכִילֶנּוּ׃
12 * וְגַם־עַתָּה נְאֻם־יְהוָה שֻׁבוּ עָדַי בְּכָל־לְבַבְכֶם
וּבְצוֹם וּבִבְכִי וּבְמִסְפֵּד׃
13 * וְקִרְעוּ לְבַבְכֶם וְאַל־בִּגְדֵיכֶם וְשׁוּבוּ אֶל־
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם כִּי־חַנּוּן וְרַחוּם הוּא אֶרֶךְ אַפַּיִם
וְרַב־חֶסֶד וְנִחָם עַל־הָרָעָה׃
14 * מִי יוֹדֵעַ יָשׁוּב וְנִחָם וְהִשְׁאִיר אַחֲרָיו בְּרָכָה
מִנְחָה וָנֶסֶךְ לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃
15 * תִּקְעוּ שׁוֹפָר בְּצִיּוֹן קַדְּשׁוּ־צוֹם קִרְאוּ עֲצָרָה׃
16 * אִסְפוּ־עָם קַדְּשׁוּ קָהָל קִבְצוּ זְקֵנִים אִסְפוּ
עוֹלָלִים וְיֹנְקֵי שָׁדָיִם יֵצֵא חָתָן מֵחֶדְרוֹ וְכַלָּה
17 מֵחֻפָּתָהּ׃ * בֵּין הָאוּלָם וְלַמִּזְבֵּחַ יִבְכּוּ הַכֹּהֲנִים
מְשָׁרְתֵי יְהוָה וְיֹאמְרוּ חוּסָה יְהוָה עַל־עַמֶּךָ וְאַל־
תִּתֵּן נַחֲלָתְךָ לְחֶרְפָּה לִמְשָׁל־בָּם גּוֹיִם לָמָּה יֹאמְרוּ
בָעַמִּים אַיֵּה אֱלֹהֵיהֶם׃
18 * וַיְקַנֵּא יְהוָה לְאַרְצוֹ וַיַּחְמֹל עַל־עַמּוֹ׃
19 * וַיַּעַן יְהוָה וַיֹּאמֶר לְעַמּוֹ הִנְנִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֶת־
הַדָּגָן וְהַתִּירוֹשׁ וְהַיִּצְהָר וּשְׂבַעְתֶּם אֹתוֹ וְלֹא־אֶתֵּן
אֶתְכֶם עוֹד חֶרְפָּה בַּגּוֹיִם׃
20 * וְאֶת־הַצְּפוֹנִי אַרְחִיק מֵעֲלֵיכֶם וְהִדַּחְתִּיו אֶל־
אֶרֶץ צִיָּה וּשְׁמָמָה אֶת־פָּנָיו אֶל־הַיָּם הַקַּדְמֹנִי
וְסֹפוֹ אֶל־הַיָּם הָאַחֲרוֹן וְעָלָה בָאְשׁוֹ וְתַעַל
צַחֲנָתוֹ כִּי הִגְדִּיל לַעֲשׂוֹת׃
21 * אַל־תִּירְאִי אֲדָמָה גִּילִי וּשְׂמָחִי כִּי־הִגְדִּיל
יְהוָה לַעֲשׂוֹת׃

9 * Vrbem ingredientur, in muro current:
C domos conſcendent, per feneſtras intra-
10 bunt quaſi fur. * A facie eius contremuit
terra, moti ſunt cæli. Sol & Luna obtene-
brati ſunt, & ſtellæ retraxerũt ſplendorem
11 ſuum. * Et Dominus dedit vocem ſuam
ante faciem exercitus ſui, quia multa ſunt
nimis caſtra eius, quia fortia & facientia
verbum eius. Magnus enim dies Domini
& terribilis valde. Et quis ſuſtinebit eum?
12 * Nunc ergo dicit Dominus, Conuer-
timini ad me in toto corde veſtro, in ieiu-
13 nio, & in fletu, & in planctu. * Et ſcindite
corda veſtra & non veſtimenta veſtra. Et
conuertimini ad Dñm Deum veſtrũ, quia
benignus & miſericors eſt, patiens, & mul-
tæ miſericordiæ & præſtabilis ſuper mali-
14 tia. * Quis ſcit ſi conuertatur & ignoſcat,
D & relinquat poſt ſe benedictionem? Sacri-
ficium & libamen Domino Deo veſtro.
15 * Canite tuba in Sion, ſanctificate ieiu-
16 nium, vocate cœtum. * Cõgregate populũ,
ſanctificate eccleſiam, coadunate ſenes,
cõgregate paruulos & ſugẽtes vbera. Egre-
diatur ſponſus de cubili ſuo, & ſponſa de
17 thalamo ſuo. * Inter veſtibulum & al-
tare plorabunt ſacerdotes miniſtri Domi-
ni, & dicent: Parce Domine parce populo
tuo, & ne des hæreditatem tuam in op-
probrium vt dominentur eis nationes.
Quare dicunt in populis, Vbi eſt Deus eo-
18 rum? * Zelatus eſt Dominus ſuper ter-
E ram ſuam, & pepercit populo ſuo.
19 * Et reſpondit Dominus, & dixit popu-
lo ſuo: Ecce ego mittam vobis frumen-
tum & vinum, & oleum, & replebimini in
eis, & non dabo vos vltrà opprobrium in
20 gentibus. * Et eum qui ab Aquilone eſt,
procul faciam à vobis, & expellam eum in
terram inuiam & deſertam. faciem eius
contra mare Orientale, & extremum eius
vſque ad mare nouiſſimum. Et aſcendet
fœtor eius, & aſcendet putredo eius, quia
21 ſuperbè egit. * Noli timere terra, exulta
& lętare, quoniam magnificauit Dominus
vt faceret.

תרגום יונתן

9 בְּקַרְתָּא מִזְדַּיְנִין עַל שׁוּרָא רָהֲטִין בְּבָתַּיָּא סָלְקִין מִן חֲרַכַּיָּא עָלִין כְּגַנָּבַיָּא׃ 10 קֳדָמוֹהִי חֲרוּבַת אַרְעָא זָעוּ שְׁמַיָּא שִׁמְשָׁא וְסִהֲרָא קְבָלוּ
וְכוֹכְבַיָּא כְּנַשׁוּ זְהוֹרְהוֹן׃ 11 וַיְיָ אֲרִים מֵימְרֵהּ קֳדָם מַשְׁרְיָתֵהּ אֲרֵי סַגִּי לַחֲדָא מַשְׁרְיָתֵהּ אֲרֵי תַקִּיפִין עָבְדֵי מֵימְרֵהּ אֲרֵי רַב יוֹמָא דַעֲתִיד
לְמֵיתֵי מִן קֳדָם יְיָ וְחָסִין לַחֲדָא וּמַן יָכֵל לְסוֹבָרוּתֵהּ׃ 12 וְאַף כְּעַן אֲמַר יְיָ תּוּבוּ לְפֻלְחָנִי בְּכָל לִבְּכוֹן וּבְצוֹמָא וּבִבְכִיתָא וּבְמִסְפְּדָא׃
13 וְאַעְדּוּ רְשַׁע לִבְּכוֹן וְלָא בְּבִזּוּעַ לְבוּשֵׁיכוֹן וְתוּבוּ לְפֻלְחָנָא דַיְיָ אֱלָהֲכוֹן אֲרֵי חַנָּנָא וְרַחֲמָנָא הוּא מַרְחִיק רְגַז וּמַסְגֵּי לְמֶעְבַּד טָבְוָן וּמָתִיב
מֵימְרֵהּ מִלְּאַיְתָאָה בִישָׁא׃ 14 מַן יָדַע דְּאִית בִּידֵהּ חוֹבִין יְתוּב מִנְּהוֹן וְיִתְרַחֵם עֲלוֹהִי וְכָל מַן דִּיתוּב יִשְׁתַּבְקוּן לֵהּ חוֹבוֹהִי וִיקַבֵּל
קֻרְבָּנֵיהּ וְנִסְכֵּיהּ וּצְלוֹתֵהּ כִּגְבַר דְּמַקְרִיב קֻרְבָּנִין וְנִסְכִּין בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ אֱלָהֲכוֹן׃ 15 תְּקַעוּ שׁוֹפָרָא בְּצִיּוֹן גְּזָרוּ תַעֲנִי עָרְעוּ כְּנִישָׁא׃
16 כְּנוֹשׁוּ עַמָּא זַמִּינוּ קְהָלָא כְּנוֹשׁוּ סָבַיָּא אַיְתוּ טַלְיָא וְיָנְקֵי תְדַיָּא יִפּוֹק חַתְנָא מֵאִדְרוֹן בֵּית מִשְׁכְּבֵהּ וְכַלְּתָא מִבֵּית גְּנוּנְהָא׃
17 בֵּין אוּלָמָא וּלְמַדְבְּחָא יִבְכּוּן כָּהֲנַיָּא דִּמְשַׁמְּשִׁין קֳדָם יְיָ וְיֵימְרוּן חוּס יְיָ עַל עַמָּךְ וְלָא תִתֵּן אַחְסַנְתָּךְ לְחִסּוּדִין לְמִשְׁלַט בְּהוֹן עַמְמַיָּא
לְמָה יֵימְרוּן בֵּינֵי עַמְמַיָּא אָן דְּאִתְפְּרַקוּ בְמֵימַר אֱלָהֲהוֹן׃ 18 וְחַס יְיָ עַל אַרְעֵהּ וְרַחֵם עַל עַמֵּהּ׃ 19 וַאֲתֵיב יְיָ וַאֲמַר לְעַמֵּהּ הָא אֲנָא
שָׁלַח לְכוֹן עִבּוּרָא וַחֲמַר וּמִשְׁחָא וְתִשְׂבְּעוּן יָתֵהּ וְלָא אֶתֵּן יָתְכוֹן עוֹד חִסּוּדֵי כַּפְנָא בֵּינֵי עַמְמַיָּא׃ 20 וְיָת עַמָּא דַּאֲתֵי מִצִּפּוּנָא אַרְחֵיק
מִנְּכוֹן וְאַגְלֵינוּן לַאֲרַע צַדְיָא וְחָרְבָּא רֵישֵׁהּ לְיַמָּא מַדִּינְחָאָה וְסוֹפֵהּ לְיַמָּא מַעַרְבָאָה וְתִסַּק סְרוֹחֵהּ וִיהָךְ רִיחֵהּ אֲרֵי אַסְגֵּי לְמֶעְבַּד בִּישָׁן׃
21 לָא תִדְחֲלִין אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל בּוּעִי וַחֲדִי אֲרֵי אַסְגֵּי יְיָ לְמֶעְבַּד בָּךְ טָבְוָן לְעַמֵּהּ׃

* Vrbem apprehendet, & super muros dis- 9
curret, super domos ascendent, & per fenestras
intrabunt sicut fures. * Ante faciem eius con- 10
fundetur terra, & commouebitur cælum; Sol
& Luna contenebrabuntur, & stellæ mittent
in occasum lumen suum. * Et Dominus da- 11
bit vocem suam ante faciem fortitudinis suæ:
quia multa sunt nimis castra eius, quoniam for-
tia opera sermonum illius; quia magna dies Do-
mini, magna & illustris nimis, & quis erit suf
ficiens ei? * Et nunc dicit Dominus, Conuer- 12
timini ad me de toto corde vestro in ieiunio, &
fletu, & planctu. * Et scindite corda vestra, 13
& non vestimenta vestra, & conuertimini ad
Dominum Deum vestrum, quia misericors &
miserator est; patiens & multæ misericordiæ
& pœnitens super malitiis. * Quis nouit si 14
reuertetur, & pœnitebit eum, & dimittet post
se benedictionem & sacrificium, & libamen
Domino Deo vestro? * Clangite tuba in Sion, 15
sanctificate ieiunium, prædicate curationem.
* Congregate populum, sanctificate ecclesiam, 16
eligite seniores, congregate paruulos sugentes
vbera, egrediatur sponsus de cubili suo, &
sponsa de thalamo suo.
* Inter crepidinem & altare plorabunt sa- 17
cerdotes ministrantes Domino, & dicent: Par-
ce Domine populo tuo, & ne des hæreditatem
tuam in opprobrium vt dominentur eorum gen
tes, vt non dicant in nationibus, Vbi est Deus
eorum? * Et zelauit Dominus terram suam, 18
& pepercit populo suo.
* Et respondit Dominus, & dixit populo 19
suo, Ecce ego mitto vobis frumentum, & vi-
num, & oleum, & implebimini eis: & non da-
bo vos vltra in opprobrium in gentibus.
* Et eum qui ab Aquilone repellam à vobis, 20
& expellam eum in terram sine aqua, & di-
sperdam faciem eius in mare primum, & poste-
riora eius in mare nouissimum, & ascendet pu-
tredo eius, & ascendet sonitus illius, quoniam
magnificauit opera eius.
* Confide terra, gaude & lætare, quia ma- 21
gnificauit Dominus vt faceret.

9 * τῆς πόλεως ἐπιλήψονται, καὶ ἐπὶ τῶν τειχέων διαδρα-
μοῦνται· ἐπὶ τὰς οἰκίας ἀναβήσονται, καὶ διὰ τῶν θυρίδων εἰ-
10 σελεύσονται ὡς κλέπται. * πρὸ προσώπου αὐτοῦ συγ-
χυθήσεται ἡ γῆ, καὶ σεισθήσεται ὁ οὐρανός· ἥλιος καὶ σελήνη
συσκοτάσουσιν· καὶ τὰ ἄστρα δύσουσιν φέγγος αὐτῶν.
11 * καὶ κύριος δώσει φωνὴν αὐτοῦ πρὸ προσώπου δυ-
νάμεως αὐτοῦ· ὅτι πολλή ἐστιν σφόδρα ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ,
ὅτι ἰσχυρὰ ἔργα λόγων αὐτοῦ· διότι μεγάλη ἡ ἡμέρα κυ-
ρίου, μεγάλη καὶ ἐπιφανὴς σφόδρα, καὶ τίς ἔσται ἱκανὸς αὐτῇ;
12 * καὶ νῦν λέγει κύριος, ἐπιστράφητε πρός με ἐξ ὅ-
λης τῆς καρδίας ὑμῶν ἐν νηστείᾳ καὶ κλαυθμῷ καὶ κοπετῷ.
13 * καὶ διαρρήξατε τὰς καρδίας ὑμῶν, καὶ μὴ τὰ ἱμά-
τια ὑμῶν, καὶ ἐπιστρέψατε πρὸς κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν, ὅτι
ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων ἐστίν· μακρόθυμος καὶ πολυέ-
λεος καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις.
14 * τίς οἶδεν εἰ ἐπιστρέψει καὶ μετανοήσει αὐτὸν, καὶ ὑπο-
λείψεται ὀπίσω αὐτοῦ εὐλογίαν, καὶ θυσίαν, καὶ σπονδὴν κυ-
15 ρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν. * σαλπίσατε σάλπιγγι ἐν σιών· ἁγιά-
σατε νηστείαν· κηρύξατε θεραπείαν.
16 * συναγάγετε λαόν, ἁγιάσατε ἐκκλησίαν, ἐκλέξασθε
πρεσβυτέρους· συναγάγετε νήπια θηλάζοντα μαστούς;
ἐξελθέτω νυμφίος ἐκ τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ, καὶ νύμφη ἐκ
17 τοῦ παστοῦ αὐτῆς. * ἀναμέσον τῆς κρηπῖδος καὶ τοῦ θυσια-
στηρίου κλαύσονται οἱ ἱερεῖς οἱ λειτουργοῦντες κυρίῳ, καὶ
ἐροῦσιν· φεῖσαι κύριε τοῦ λαοῦ σου· καὶ μὴ δῷς τὴν κληρο-
νομίαν σου εἰς ὄνειδος τοῦ κατάρξαι αὐτῶν ἔθνη, ὅπως μὴ
18 εἴπωσιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς αὐτῶν; * καὶ ἐζήλω-
σεν κύριος τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ ἐφείσατο τοῦ λαοῦ αὐτοῦ.
19 * καὶ ἀπεκρίθη κύριος καὶ εἶπεν τῷ λαῷ αὐτοῦ, ἰδοὺ ἐγὼ
ἐξαποστέλλω ὑμῖν τὸν σῖτον καὶ τὸν οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον, καὶ ἐμ-
πλησθήσεσθε αὐτῶν, καὶ οὐ δώσω ὑμᾶς οὐκ ἔτι εἰς ὀνειδισμὸν
ἐν τοῖς ἔθνεσιν.
20 * καὶ τὸν ἀπὸ βορρᾶ ἐκδιώξω ἀφ' ὑμῶν καὶ ἐξώσω αὐτὸν
εἰς γῆν ἄνυδρον, καὶ ἀφανιῶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ εἰς τὴν θά-
λασσαν τὴν πρώτην, καὶ τὰ ὀπίσω αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασ-
σαν τὴν ἐσχάτην· καὶ ἀναβήσεται ἡ σαπρία αὐτοῦ, καὶ ἀνα-
βήσεται ὁ βρόμος αὐτοῦ· ὅτι ἐμεγάλυνεν τὰ ἔργα αὐτοῦ.
21 * θάρσει γῆ, χαῖρε καὶ εὐφραίνου· ὅτι ἐμεγάλυνεν
κύριος τοῦ ποιῆσαι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 In ciuitate armati super murum excurrunt, domos scandunt, per fenestras intrant more latronum. 10 Coram eo direpta
est terra, moti sunt cæli, Sol & Luna obtenebrati sunt, stellæ restrinxerunt splendorem suum. 11 Dominus autem leuauit verbum suum
coram exercitu suo, quia copiosus est valdè exercitus eius: certè fortes exequutores verbi eius; magnus namque dies qui venturus est à fa-
cie Domini, & terribilis admodum: & quis poterit illum sustinere? 12 Nunc quoque dicit Dominus, Conuertimini ad cultum meum in
toto corde vestro, & in ieiunio ac fletu, planctuque. 13 Et auferte impietatem cordis vestri, & non cum dilaceratione vestimentorum ve-
strorum, atq; reuertimini ad cultum Dñi Dei vestri, quippe clemens & misericors est, ipse iram differt & multum benefacit, reuocatque
verbum suum ab inducendo malo. 14 Qui scit penes se esse peccata, abscedat ab eis, & misericordia applicabitur ei: & quicunque pœni-
tentiam egerit, dimittentur ei peccata sua, & recipiet benedictiones atque consolationes, eritque eius oratio sicut viri qui offert oblationes,
& libamina in æde sanctuarij Domini Dei vestri. 15 Clangite tuba in Sion, indicite ieiunium, conuocate cœtum. 16 Congregate popu-
lum, assignate concionem, congregate senes, adducite paruulos & sugentes vbera, egrediatur sponsus de conclaui cubiculi sui, & sponsa de
domo thalami sui. 17 Inter vestibulum & altare eiulabunt sacerdotes, qui ministrant coram Domino, & dicent, Miserere Domine po-
puli tui, & ne des hæreditatem tuam in opprobria quò dominentur eis gentes. quare dicent inter populos, Vbi sunt qui redempti sunt ver-
bo Dei sui? 18 Pepercit itaque Dominus terræ suæ, & misertus est populi sui. 19 Et respondit Dominus, & dixit populo suo, Ecce bene-
dico vobis frumentum, vinum & oleum; & eo saturabimini: neque dabo vos amplius opprobria famis inter populos. 20 Populum
verò qui venit ab Aquilone procul abigam à vobis, & ablegabo eum in terram desolatam & desertam: prima frons eius ad mare Orienta-
le pertinget, & extremum eius ad mare Occidentale, & ascendet fœtor eius atque abibit odor eius, quamplurima enim patrauit male-
ficia. 21 Ne timeas terra Israel, exulta & lætare, quia magnificatus est Dominus vt agat in te munificè populo suo.

22 * אַל־תִּירְאוּ בַּהֲמוֹת שָׂדַי כִּי דָשְׁאוּ נְאוֹת מִדְבָּר
כִּי־עֵץ נָשָׂא פִרְיוֹ תְּאֵנָה וָגֶפֶן נָתְנוּ חֵילָם׃
23 * וּבְנֵי צִיּוֹן גִּילוּ וְשִׂמְחוּ בַּיהוָה אֱלֹהֵיכֶם כִּי־
נָתַן לָכֶם אֶת־הַמּוֹרֶה לִצְדָקָה וַיּוֹרֶד לָכֶם גֶּשֶׁם
מוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ בָּרִאשׁוֹן׃
24 * וּמָלְאוּ הַגֳּרָנוֹת בָּר וְהֵשִׁיקוּ הַיְקָבִים תִּירוֹשׁ
וְיִצְהָר׃
25 * וְשִׁלַּמְתִּי לָכֶם אֶת־הַשָּׁנִים אֲשֶׁר אָכַל
הָאַרְבֶּה הַיֶּלֶק וְהֶחָסִיל וְהַגָּזָם חֵילִי הַגָּדוֹל אֲשֶׁר
שִׁלַּחְתִּי בָּכֶם׃
26 * וַאֲכַלְתֶּם אָכוֹל וְשָׂבוֹעַ וְהִלַּלְתֶּם אֶת־שֵׁם
יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־עָשָׂה עִמָּכֶם לְהַפְלִיא וְלֹא־
יֵבֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם׃
27 * וִידַעְתֶּם כִּי בְקֶרֶב יִשְׂרָאֵל אָנִי וַאֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם וְאֵין עוֹד וְלֹא־יֵבֹשׁוּ עַמִּי לְעוֹלָם׃
28 * וְהָיָה אַחֲרֵי־כֵן אֶשְׁפּוֹךְ אֶת־רוּחִי עַל־כָּל־בָּשָׂר
וְנִבְּאוּ בְּנֵיכֶם וּבְנוֹתֵיכֶם זִקְנֵיכֶם חֲלֹמוֹת יַחֲלֹמוּן
בַּחוּרֵיכֶם חֶזְיֹנוֹת יִרְאוּ׃
29 * וְגַם עַל־הָעֲבָדִים וְעַל־הַשְּׁפָחוֹת בַּיָּמִים
הָהֵמָּה אֶשְׁפּוֹךְ אֶת־רוּחִי׃
30 * וְנָתַתִּי מוֹפְתִים בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ דָּם וָאֵשׁ
וְתִימְרוֹת עָשָׁן׃
31 * הַשֶּׁמֶשׁ יֵהָפֵךְ לְחֹשֶׁךְ וְהַיָּרֵחַ לְדָם לִפְנֵי בּוֹא יוֹם
יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא׃
32 * וְהָיָה כֹּל אֲשֶׁר־יִקְרָא בְּשֵׁם יְהוָה יִמָּלֵט כִּי
בְּהַר־צִיּוֹן וּבִירוּשָׁלַ͏ִם תִּהְיֶה פְלֵיטָה כַּאֲשֶׁר אָמַר
יְהוָה וּבַשְּׂרִידִים אֲשֶׁר יְהוָה קֹרֵא׃

ג

1 * כִּי הִנֵּה בַּיָּמִים הָהֵמָּה וּבָעֵת הַהִיא אֲשֶׁר
אָשׁוּב אֶת־שְׁבוּת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָ͏ִם׃

22 * Nolite timere animalia regionis, quia
germinauerunt speciosa deserti, quia lignum
F attulit fructum suum, ficus & vinea dederunt virtutem suam.
23 * Et filij Sion exultate & lætamini in
Domino Deo vestro, quia dedit vobis doctorem iustitiæ, & descendere faciet ad
vos imbrem matutinum, & serotinum sicut in principio.
24 * Et implebuntur areæ frumento, & redundabunt torcularia vino & oleo.
25 * Et reddam vobis annos quos comedit
locusta, bruchus, & rubigo, & eruca, fortitudo mea magna quam misi in vos.
26 * Et comedetis vescentes & saturabimini, & laudabitis nomen Domini Dei vestri, qui fecit mirabilia vobiscum. Et non
confundetur populus meus in sempiternum.
27 * Et scietis, quia in medio Israel ego
sum. Et ego Dominus Deus vester, & non
G est amplius, & non confundetur populus
meus in æternum.
28 * Et erit post hæc, effundam spiritum
meum super omnem carnem, & prophetabunt filij vestri & filiæ vestræ. Senes vestri somnia somniabunt, & iuuenes vestri
visiones videbunt.
29 * Sed & super seruos & ancillas in diebus illis effundam spiritum meum.
30 * Et dabo prodigia in cælo, & in terra
sanguinem, & ignem, & vaporem fumi.
31 * Sol conuertetur in tenebras, & Luna
in sanguinem, antequam veniat dies Domini magnus & horribilis.
32 * Et erit omnis qui inuocauerit nomen
Domini, saluus erit, quia in monte Sion
& in Hierusalem erit saluatio, sicut dixit
Dominus, & in residuis quos Dominus
vocauerit.

CAP. III.

1 A QVia ecce in diebus illis, & in tempore
illo, cùm conuertero captiuitatem Iuda & Hierusalem:

תרגום יונתן

22 לא תדחלון חיות ברא ארי אתעשרו דירת מדברא ארי אילנא אצלח אבה תיניא וגופניא טענו פרייהון׃
23 ובני ציון בועו וחדו במימרא דיי אלהכון ארי אתיב לכון ית מלפיכון לזכו ומחית לכון מטר בכיר בעדנה ולקישא בירח ניסן׃
24 ויתמלון אדריא עבורא ויטופון נעויא חמרא ומשחא׃ 25 ואשלם לכון שניא טבתא חלף שניא דבזו יתהון עממיא
ולשניא ושלטוניא ומלכותא פורענות חילי רבא דשלחית בכון׃
26 ותיכלון מיכל ותשבעון ותשבחון ית שמא דיי אלהכון דעבד עמכון פרישן ולא יבהתון עמי בית ישראל לעלם׃
27 ותדעון ארי בגו בני ישראל אשריתי שכנתי ואנא יי אלהכון ולית עוד ולא יבהתון עמי לעלם׃
28 ויהי בתר כן אשפך ית רוח קודשי על כל בשרא ויתנבון בניכון ובנתיכון סביכון חלמין יחלמון ועולמיכון חזונין יחזון׃
29 ואף על עבדין ועל אמהן ביומיא האנון אשפך ית רוח קודשי׃ 30 ואתן אתין בשמיא ובארעא דם ואשא ויתורין דתנן׃
31 שמשא יתהפך לקבלא וסיהרא לדמא קדם מיתי יומא דעתיד למיתי מן קדם יי רבא ודחילא׃
32 ויהי כל דיצלי בשמא דיי ישתיזב ארי בטורא דציון ובירושלם תהי שיזבתא כמא דאמר יי ומשיזביא דיי זמן׃

ג

1 ארי הא ביומיא האנון ובעדנא ההיא דאתיב ית גלות אנש יהודה ויתבי ירושלם׃

22 *Confidite iumenta campi, quoniam germinauerunt campi solitudinis, quia lignum attulit fructum suum, vinea & ficus dederunt fortitudinem suam.*

23 *Et filij Sion gaudete & lætamini in Domino Deo vestro, quoniam dedit vobis escas in iustitiam, & pluet vobis imbrem temporaneum, & serotinum sicut antea.*

24 *Et replebuntur areæ tritico, & redundabunt torcularia vino & oleo.*

25 *Et reddam vobis pro annis in quibus comedit locusta & bruchus, & eruca, & rubigo, fortitudo mea magna quam misi in vos.*

26 *Et comedetis comestione & saturabimini, & laudabitis nomen Domini Dei vestri, qui fecit vobiscum mirabilia, & non confundetur populus meus in æternum.*

27 *Et scietis, quia in medio Israel sum ego: & dixit Dominus Deus vester, & non est præter me: & non confundetur vltrà omnis populus meus in æternum.*

28 *Et erit post hæc, effundam de Spiritu meo super omnem carnem, & prophetabunt filij vestri, & filiæ vestræ, & seniores vestri somnia somniabunt, & iuuenes vestri visiones videbunt.*

29 *Et super seruos & super ancillas in diebus illis effundam de spiritu meo.*

30 *Et dabo prodigia in cælo, & super terram sanguinem & ignem, & vaporem fumi.*

31 *Sol conuertetur in tenebras, & Luna in sanguinem, antequam veniat dies Domini magnus & illustris.*

32 *Et erit omnis quicunque inuocauerit nomen Domini, saluus erit; quia in monte Sion, & in Hierusalem erit saluatus, sicut dixit Dominus: & annuncians quos Dominus vocauit.*

CAP. III.

1 *QVia ecce ego in diebus illis, & in tempore illo, quando conuertero captiuitatem Iuda & Hierusalem:*

22 θαρσεῖτε κτήνη τοῦ πεδίου· ὅτι βεβλάστηκεν πεδία τῆς ἐρήμου, ὅτι ξύλον ἤνεγκεν καρπὸν αὐτοῦ, ἄμπελος καὶ συκῆ ἔδωκαν ἰσχὺν αὐτῶν.

23 καὶ τὰ τέκνα σιὼν χαίρετε καὶ εὐφραίνεσθε ἐπὶ κυρίῳ θεῷ ὑμῶν, διότι ἔδωκεν ὑμῖν τὰ βρώματα εἰς δικαιοσύνην, καὶ βρέξει ὑμῖν ὑετὸν πρώϊμον καὶ ὄψιμον καθὼς ἔμπροσθεν.

24 καὶ πλησθήσονται αἱ ἅλωνες σίτου, καὶ ὑπερεκχυθήσονται αἱ ληνοὶ οἴνου καὶ ἐλαίου.

25 καὶ ἀνταποδώσω ὑμῖν ἀντὶ τῶν ἐτῶν ὧν κατέφαγεν ἡ ἀκρὶς καὶ ὁ βροῦχος καὶ ἡ κάμπη, καὶ ἡ ἐρυσίβη, ἡ δύναμίς μου ἡ μεγάλη ἣν ἐξαπέστειλα εἰς ὑμᾶς.

26 καὶ φάγεσθε βρώσει, καὶ ἐμπλησθήσεσθε, καὶ αἰνέσετε τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν ὃς ἐποίησεν μεθ' ὑμῶν θαυμάσια, καὶ οὐ μὴ καταισχυνθῇ ὁ λαός μου εἰς τὸν αἰῶνα.

27 καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐν μέσῳ τοῦ ἰσραὴλ εἰμὶ ἐγώ· καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, καὶ οὐκ ἔστιν πλὴν ἐμοῦ, καὶ οὐ μὴ καταισχυνθήσεται οὐκ ἔτι πᾶς ὁ λαός μου εἰς τὸν αἰῶνα.

28 καὶ ἔσται μετὰ ταῦτα ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν υἱοὶ ὑμῶν καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καὶ οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν, ἐνύπνια ἐνυπνιασθήσονται, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν ὁράσεις ὄψονται.

29 καί γε ἐπὶ τοὺς δούλους καὶ ἐπὶ τὰς δούλας ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός μου.

30 καὶ δώσω τέρατα ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ἐπὶ τῆς γῆς αἷμα καὶ πῦρ, καὶ ἀτμίδα καπνοῦ.

31 ὁ ἥλιος μεταστραφήσεται εἰς σκότος, καὶ ἡ σελήνη εἰς αἷμα πρὶν ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ.

32 καὶ ἔσται πᾶς ὃς ἂν ἐπικαλέσηται τὸ ὄνομα κυρίου, σωθήσεται, ὅτι ἐν τῷ ὄρει σιών, καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ ἔσται ἀνασωζόμενος καθότι εἶπεν ὁ κύριος, καὶ εὐαγγελιζόμενος οὓς ὁ κύριος προσκέκληται.

γ'.

1 Διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ὅταν ἐπιστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν ἰούδα καὶ τὴν ἱερουσαλήμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

22 Ne timeatis bestiæ agri, quia coronata sunt *bonis* habitacula deserti, quoniam arbor feliciter protulit fructum suum, ficus & vites
attulerunt fructus suos. 23 O filij Sion exultate & lætamini in verbo Domini Dei vestri, quoniam reddidit vobis docto-
rem vestrum in iustitiam, demisitque vobis primitiuam pluuiam tempestiuè, & serotinam in mense Nisan. 24 Et replebun-
tur areæ frumento, & redundabunt torcularia musto atque oleo. 25 Et rependam vobis annos bonos pro annis quibus
diripuerunt vos populi, & linguæ, imperatores atque regna vindictæ, exercitus meus magnus quem immisi in vos.
26 Tunc comedetis vescentes & saturabimini, & laudabitis nomen Domini Dei vestri, qui gessit vobiscum mirabilia: nec erubescet
populus meus domus Israel in æternum. 27 Sed scietis quòd intra filios Israel collocauerim maiestatem meam: profectò
ego sum Dominus Deus vester, & non est amplius *vllus*, ideò non confundetur populus meus in æternum.
28 Sed erit post hæc, effundam spiritum sanctum meum super omnem carnem, & prophetabunt filij vestri & filiæ vestræ, senes ve-
stri somnia somniabunt, & iuuenes vestri visiones videbunt. 29 Quin etiam super seruos & ancillas in diebus illis effun-
dam spiritum sanctum meum. 30 Atque dabo signa in cælis & in terra, sanguinem, & ignem atque columnas fumi.
31 Sol conuertetur in tenebras, & Luna in sanguinem, antequam adueniat dies qui venturus est à conspectu Domini, magnus &
formidabilis. 32 Eritque omnis qui orauerit in nomine Domini, liberabitur; quia in monte Sion & in Ierusalem erit
liberatio, quemadmodum dixit Dominus: & liberabuntur illi quos Dominus destinat.

CAP. III.

ECce enim in diebus illis eodemque tempore quo conuertero captiuitatem virorum Iehuda & incolarum Ierusalem:

2 * וְקִבַּצְתִּי אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וְהוֹרַדְתִּים אֶל־עֵמֶק
יְהוֹשָׁפָט וְנִשְׁפַּטְתִּי עִמָּם שָׁם עַל־עַמִּי וְנַחֲלָתִי
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר פִּזְּרוּ בַגּוֹיִם וְאֶת־אַרְצִי חִלֵּקוּ׃
3 * וְאֶל־עַמִּי יַדּוּ גוֹרָל וַיִּתְּנוּ הַיֶּלֶד בַּזּוֹנָה וְהַיַּלְדָּה
מָכְרוּ בַיַּיִן וַיִּשְׁתּוּ׃
4 * וְגַם מָה־אַתֶּם לִי צֹר וְצִידוֹן וְכֹל גְּלִילוֹת
פְּלָשֶׁת הַגְּמוּל אַתֶּם מְשַׁלְּמִים עָלָי וְאִם־
גֹּמְלִים אַתֶּם עָלַי קַל מְהֵרָה אָשִׁיב גְּמֻלְכֶם
בְּרֹאשְׁכֶם׃
5 * אֲשֶׁר־כַּסְפִּי וּזְהָבִי לְקַחְתֶּם וּמַחֲמַדַּי הַטֹּבִים
הֲבֵאתֶם לְהֵיכְלֵיכֶם׃
6 * וּבְנֵי יְהוּדָה וּבְנֵי יְרוּשָׁלַםִ מְכַרְתֶּם לִבְנֵי
הַיְּוָנִים לְמַעַן הַרְחִיקָם מֵעַל גְּבוּלָם׃
7 * הִנְנִי מְעִירָם מִן־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־מְכַרְתֶּם אֹתָם
שָׁמָּה וַהֲשִׁבֹתִי גְמֻלְכֶם בְּרֹאשְׁכֶם׃
8 * וּמָכַרְתִּי אֶת־בְּנֵיכֶם וְאֶת־בְּנוֹתֵיכֶם בְּיַד בְּנֵי
יְהוּדָה וּמְכָרוּם לִשְׁבָאיִם אֶל־גּוֹי רָחוֹק כִּי
יְהוָה דִּבֵּר׃
9 * קִרְאוּ־זֹאת בַגּוֹיִם קַדְּשׁוּ מִלְחָמָה הָעִירוּ
הַגִּבּוֹרִים יִגְּשׁוּ יַעֲלוּ כֹּל אַנְשֵׁי הַמִּלְחָמָה׃
10 * כֹּתּוּ אִתֵּיכֶם לַחֲרָבוֹת וּמַזְמְרֹתֵיכֶם לִרְמָחִים
הַחַלָּשׁ יֹאמַר גִּבּוֹר אָנִי׃
11 * עוּשׁוּ וָבֹאוּ כָל־הַגּוֹיִם מִסָּבִיב וְנִקְבָּצוּ שָׁמָּה
הַנְחַת יְהוָה גִּבּוֹרֶיךָ׃
12 * יֵעוֹרוּ וְיַעֲלוּ הַגּוֹיִם אֶל־עֵמֶק יְהוֹשָׁפָט כִּי שָׁם
אֵשֵׁב לִשְׁפֹּט אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם מִסָּבִיב׃
13 * שִׁלְחוּ מַגָּל כִּי בָשַׁל קָצִיר בֹּאוּ רְדוּ כִּי־מָלְאָה
גַּת הֵשִׁיקוּ הַיְקָבִים כִּי רַבָּה רָעָתָם׃
14 * הֲמוֹנִים הֲמוֹנִים בְּעֵמֶק הֶחָרוּץ כִּי קָרוֹב יוֹם
יְהוָה בְּעֵמֶק הֶחָרוּץ׃

2 * Congregabo omnes gentes, & deducam eos in vallem Iosaphat, & disceptabo cum eis ibi super populo meo, & hæreditate mea Israel quos disperserunt in nationibus, & terram meam diuiserunt.
3 * Et super populum meum miserunt sortem. Et posuerunt puerum in prostibulo, & puellam vendiderunt pro vino vt biberent.
4 * Verùm quid mihi & vobis Tyrus & Sydon, & omnis terminus Palæstinorum? Nunquid vltionẽ vos reddetis mihi? Et si
B vlciscimini vos contra me, citò velociter reddam vicissitudinem vobis super caput
5 vestrum. * Argentum enim meum & aurum tulistis, & desiderabilia mea & pulcherrima intulistis in delubra vestra.
6 * Et filios Iuda & filios Hierusalem vendidistis filijs Græcorum, vt longè faceretis eos de finibus suis.
7 * Ecce ego suscitabo eos de loco in quo vendidistis eos, & conuertam retributionem vestram in caput vestrum.
8 * Et vendam filios vestros, & filias vestras in manibus filiorum Iuda, & venundabunt eos Sabæis genti longinquæ, quia Dominus locutus est.
9 * Clamate hæc in gentibus, sanctificate
C bellum, suscitate robustos. ascendant, accedant omnes viri bellatores.
10 * Concidite aratra vestra in gladios, & ligones vestros in lanceas. Infirmus dicat, Quia ego fortis sum.
11 * Erumpite & venite omnes gentes de circuitu, & congregamini. Ibi occumbere faciet Dominus robustos tuos.
12 * Consurgant & ascendant gentes in vallem Iosaphat, quia ibi sedebo vt iudicem omnes gentes in circuitu.
13 * Mittite falces, quia maturauit messis. Venite & descendite, quia plenum est torcular. Exuberant torcularia quia multiplicata est malitia eorum.
14 * Populi populi in valle concisionis,
D quia iuxtà est dies Domini in valle concisionis.

תרגום יונתן

2 ואכנש ית כל עממיא ואחתנון למישר פלוג דינא ואתפרע מנהון תמן על עמי ואחסנתי ישראל דבדרו ביני עממיא וית ארעי פלגו׃
3 ובעמי רמו עדבין ויהבו עלימא באגר זניתא ועלימתא זבנו בחמרא ואשתיו׃ 4 ואף מה אתון חשיבין קדמי צור וצידן וכל
תחומי פלשתאי הגמלא אתון משלמין קדמי ואם גמלין אתון קדמי קליל בפריע אתיב גמלכון ברישכון׃
5 די כספי ודהבי נסבתון ומני חמדתי טביא אעלתון להיכליכון׃ 6 ובני יהודה ובני ירושלם זבנתון לבני יונאי בדיל לארחקותהון
מעל תחומהון׃ 7 הא אנא מיתי להון בגלי מן אתרא דזבנתון יתהון לתמן ואתיב גמלכון ברישכון׃
8 ואמסר ית בניכון וית בנתכון ביד בני יהודה ויזבננון לבני שבא לעמא רחיקא ארי במימרא דיי גזיר כן׃
9 אכלו דא בעממיא זמנו עבדי קרבא ייתון בגלי גבריא יתקרבון ויסקון כל גברי מגיחי קרבא׃
10 אתקינו סכיכון לסיפין ומגליכון למרנין דחלש יימר גברא אנא׃ 11 יתכנשון וייתון כל עממיא מסחור סחור ויתקרבון
תמן יתבר יי תקוף גבריהון׃ 12 ייתון בגלי ויסקון עממיא למישר פלוג דינא ארי תמן אתגלי למדן ית כל עממיא מסחור סחור׃
13 אושיטו בהון חרבא ארי מטא זמן קצהון חתו דושו קטילי גבריהון כבעוט דמתבעט במעצרתא אושידו דמהון ארי סגיאת בישתהון׃
14 משרין משרין במישר פלוג דינא ארי קריב יומא דעתיד למיתי מן קדם יי במישר פלוג דינא׃

*Congregabo omnes gentes & deducam 2
eas in vallem Iosaphat, & disceptabo cum eis
ibi pro populo meo, & hæreditate mea Israel,
quos dispersi in gentibus, & terram meam di-
uiserunt.
*Et super populum meum miserunt sortes, 3
& pueros dederunt meretricibus, & puellas
vendebant pro vino & bibebant.
*Et quidem quid mihi & vobis Tyrus & 4
Sidon, & omnis Galilæa alienigenarum? nun-
quid retributionem vos retribuitis mihi, aut
iram in corde retinetis vos mihi? velociter &
citò reddam retributionem vestram in capiti-
bus vestris.
*Pro eo quòd argentum meum & aurum 5
meum tulistis, & electa mea, & bona intulistis
in templa vestra.
*Filios Iuda & filios Hierusalem vendidi- 6
stis filiis Græcorum, vt eijceretis ex finibus
suis.
*Ecce ego suscito eos de loco vbi vendidistis 7
eos illic; & reddam retributionem vestram in
capita vestra.
*Et vendam filios vestros, & filias vestras 8
in manus filiorum Iuda, & venundabunt eos
in captiuitatem in gentem quæ procul, quoniam
Dominus locutus est.
*Prædicate hæc in gentibus, sanctificate 9
bellum, suscitate pugnatores, accedite & ascen-
dite omnes viri bellatores.
*Concidite aratra vestra in gladios, & fal- 10
ces vestras in lanceas: nõ fortis dicat, Præua-
leo ego. *Congregamini & intrate omnes 11
gentes per circuitum & congregamini illuc,
mansuetus sit pugnator.
*Consurgant & ascendant gentes in vallem 12
Iosaphat, quia ibi sedebo vt iudicem omnes
gentes in circuitu.
*Emittite falces quoniam adest vindemia, 13
introite calcate, quia plenum torcular, redun-
dant torcularia, quia multiplicata sunt mala eo-
rum.
*Sonitus auditi sunt in valle iudicij, quia 14
iuxtà dies Domini in valle iudicij.

2 *Συνάξω πάντα τὰ ἔθνη καὶ κατάξω αὐτὰ εἰς
τὴν κοιλάδα ἰωσαφάτ· καὶ διακριθήσομαι πρὸς αὐ-
τοὺς ἐκεῖ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ μου καὶ τῆς κληρονομίας μου
ἰσραήλ, οὓς διέσπειρα ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καὶ τὴν γῆν μου
κατεδιείλαντο.
3 *καὶ ἐπὶ τὸν λαόν μου ἔβαλον κλήρους, καὶ τὰ παι-
δάρια ἔδωκαν πόρναις, καὶ τὰ κοράσια ἐπώλουν ἀντὶ
οἴνου καὶ ἔπινον.
4 *καί γε τί ἐμοὶ καὶ ὑμῖν τύρος καὶ σιδών, καὶ πᾶσα γα-
λιλαία ἀλλοφύλων; μὴ ἀνταπόδομα ὑμεῖς ἀνταπο-
δίδοτέ μοι, ἢ μνησικακεῖτε ὑμεῖς ἐμοί; ὀξέως καὶ ταχέως
ἀνταποδώσω τὸ ἀνταπόδομα ὑμῶν εἰς κεφαλὰς ὑμῶν.
5 *ἀνθ᾽ ὧν τὸ ἀργύριόν μου, καὶ τὸ χρυσίον μου ἐλά-
βετε, καὶ τὰ ἐπίλεκτά μου, καὶ τὰ καλὰ εἰσενέγκατε
εἰς τοὺς ναοὺς ὑμῶν.
6 *τοὺς υἱοὺς ἰούδα καὶ τοὺς υἱοὺς ἱερουσαλὴμ ἀπέδοσθε τοῖς
υἱοῖς τῶν ἑλλήνων, ὅπως ἐξώσητε ἐκ τῶν ὁρίων αὐτῶν.
7 *ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω αὐτοὺς ἐκ τοῦ τόπου οὗ ἀπέδοσθε
αὐτοὺς ἐκεῖ· καὶ ἀνταποδώσω ἀνταπόδομα ὑμῶν εἰς κε-
φαλὰς ὑμῶν.
8 *καὶ ἀποδώσομαι τοὺς υἱοὺς ὑμῶν, καὶ τὰς θυγατέρας
ὑμῶν εἰς χεῖρας υἱῶν ἰούδα· καὶ ἀποδώσονται αὐτοὺς εἰς αἰχ-
μαλωσίαν εἰς ἔθνος μακράν, ὅτι ὁ κύριος ἐλάλησεν.
9 *κηρύξατε ταῦτα ἐν τοῖς ἔθνεσιν· ἁγιάσατε πόλεμον,
ἐξεγείρατε τοὺς μαχητάς, προσαγάγετε καὶ ἀναβαί-
νετε πάντες ἄνδρες πολεμισταί.
10 *συγκόψατε τὰ ἄροτρα ὑμῶν εἰς ῥομφαίας, καὶ τὰ
δρέπανα ὑμῶν εἰς ῥομφαίας· ὁ ἀδύνατος λεγέτω,
ἰσχύω ἐγώ.
11 *συναθροίζεσθε καὶ εἰσπορεύεσθε πάντα τὰ ἔθνη κυ-
κλόθεν καὶ συνάχθητε ἐκεῖ, πραῢς ἔστω πολεμιστής.
12 *ἐξεγειρέσθωσαν καὶ ἀναβαινέτωσαν τὰ ἔθνη εἰς τὴν
κοιλάδα ἰωσαφάτ, ὅτι ἐκεῖ καθιῶ τοῦ διακρῖναι πάντα
τὰ ἔθνη κυκλόθεν.
13 *ἐξαποστείλατε δρέπανα ὅτι παρέστηκεν τρυγητός,
εἰσπορεύεσθε πατεῖτε, διότι πλήρης ἡ ληνός· ὑπερεκχεῖται
τὰ ὑπολήνια, ὅτι ἐπληθύνθη τὰ κακὰ αὐτῶν.
14 *ἦχοι ἐξηχήθησαν ἐν τῇ κοιλάδι τῆς δίκης ὅτι ἐγγὺς ἡ
ἡμέρα κυρίου ἐν τῇ κοιλάδι τῆς δίκης.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[2]Congregabo vniuersos populos, & descendere faciam eos in vallem diuisionis iudicij, & vindictam sumam ab eis ibi pro populo meo, & hæreditate mea Israel, quos disperserunt inter populos, atque terram meam diuiserunt. [3]Et in populum meum proiecerunt sortes, & dederunt puerum pro mercede meretricis, & puellam vendiderunt pro vino, & biberunt. [4]Vos quoque Tyrus atque Sidon, omnesque termini Philistinorum quanti æstimati estis apud me? nunquid retributionem redditis coram me? quòd si in præsentia mea rependitis, protinus in momento conuertam retributionem in caput vestrum. [5]Qui argentum meum & aurum accepistis, & vasa desiderij mei bona intulistis in palatia vestra. [6]Et filios Iehuda filiosque Ierusalem vendidistis filijs Græcorum, vt longè amandaretis eos à terminis suis. [7]Ecce ego adducam eos publicè de loco in quo vendidistis eos, vt reddam mercedem vestram in caput vestrum. [8]Tradam ergo filios vestros & filias vestras in potestatem filiorum Iehuda, qui venundabunt eos filijs Sabba populo longinquo; quia verbo Domini decretum est ita. [9]Proclamate hoc in gentibus, præparate bellatores, veniant publicè robusti, accedant & conscendant omnes viri bellatores. [10]Dirigite vomeres vestros in gladios, & falces vestras in lanceas. qui infirmus est, dicat, Fortis ego sum. [11]Congregentur & veniant omnes populi de circuitu & accedant, ibi confringet Dominus robur fortium eorum. [12]Venient apertè, & ascendent populi in vallem diuisionis iudicij: ibi namque reuelabor vt iudicem omnes gentes circumuicinas. [13]Protendite in eos gladium: etenim peruenit tempus finis eorum, descendite conculcate interfectos fortes eorum sicut quod calcari solet in torculari: fundite sanguinem eorum, quia multiplicata est illorum malignitat. [14]Exercitus creberrimi *sint* in valle diuisionis iudicij; instat enim dies qui venturus est à facie Domini in valle diuisionis iudicij.

15 * שֶׁמֶשׁ וְיָרֵחַ קָדָרוּ וְכוֹכָבִים אָסְפוּ נָגְהָם׃
16 * וַיהוָה מִצִּיּוֹן יִשְׁאָג וּמִירוּשָׁלַםִ יִתֵּן קוֹלוֹ
וְרָעֲשׁוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ וַיהוָה מַחֲסֶה לְעַמּוֹ וּמָעוֹז
לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃
17 * וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם שֹׁכֵן בְּצִיּוֹן
הַר־קָדְשִׁי וְהָיְתָה יְרוּשָׁלַםִ קֹדֶשׁ וְזָרִים לֹא־יַעַבְרוּ־
בָהּ עוֹד׃
18 * וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא יִטְּפוּ הֶהָרִים עָסִיס
וְהַגְּבָעוֹת תֵּלַכְנָה חָלָב וְכָל־אֲפִיקֵי יְהוּדָה יֵלְכוּ
מָיִם וּמַעְיָן מִבֵּית יְהוָה יֵצֵא וְהִשְׁקָה אֶת־נַחַל
הַשִּׁטִּים׃
19 * מִצְרַיִם לִשְׁמָמָה תִהְיֶה וֶאֱדוֹם לְמִדְבַּר שְׁמָמָה
תִּהְיֶה מֵחֲמַס בְּנֵי יְהוּדָה אֲשֶׁר־שָׁפְכוּ דָם־נָקִיא
בְּאַרְצָם׃
20 * וִיהוּדָה לְעוֹלָם תֵּשֵׁב וִירוּשָׁלַםִ לְדוֹר וָדוֹר׃
21 * וְנִקֵּיתִי דָּמָם לֹא־נִקֵּיתִי וַיהוָה שֹׁכֵן בְּצִיּוֹן׃

15 * Sol & Luna obtenebrati sunt, & stellæ retraxerunt splendorem suum.
16 * Et Dominus de Sion rugiet, & de Hierusalem dabit vocem suam. Et mouebuntur cæli & terra, & Dominus spes populi sui, & fortitudo filiorum Israel.
17 * Et scietis, quia ego Dominus Deus vester habitans in Sion in mõte sancto meo. Et erit Hierusalem sancta, & alieni non transibunt per eam amplius.
18 * Et erit in die illa stillabunt montes dulcedinem, & colles fluent lacte. Et per omnes riuos Iuda ibunt aquæ, & fons de domo Domini egredietur, & irrigabit torrentem spinarum.
19 * Ægyptus in desolatione erit, & Idumæa in desertum perditionis, pro eo quod inique egerint in filios Iuda, & effuderint sanguinem innocentem in terra sua.
20 * Et Iudæa in æternum habitabitur, & Hierusalem in generationem & generationem.
21 * Et mundabo sanguinem eorum quos non mundaueram, & Dominus commorabitur in Sion.

תרגום יונתן

15 שִׁמְשָׁא וְסִהֲרָא קְבַלוּ וְכוֹכְבַיָא כְּנַשׁוּ זְהוֹרְהוֹן׃ 16 וַיְיָ מִצִּיוֹן יְכַלֵי וּמִירוּשְׁלֵם יְרִים מֵימְרֵהּ וְיִזוּעוּן שְׁמַיָא וְאַרְעָא וַיְיָ סָמֵךְ לְעַמֵּהּ
וְתָקִיף לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל׃ 17 וְתִדְעוּן אֲרֵי אֲנָא יְיָ אֱלָהֲכוֹן אַשְׁרֵיתִי שְׁכִנְתִּי בְּצִיּוֹן טוּרָא דְקֻדְשִׁי וּתְהֵי יְרוּשְׁלֵם קֻדְשָׁא וְנֻכְרָאִין לָא יְעֲדוּן
בַּהּ עוֹד׃ 18 וִיהֵי בְּעִדָּנָא הַהִיא יִרְבוּן טוּרַיָא חֲמַר מְרַת וְרָמָתָא יִנְגְּדָן טוּבָא וְכָל פַּצִּידֵי בֵּית יְהוּדָה יְהַכוּן מַיָא וּמַבּוּעַ מְבֵּית מַקְדְּשָׁא
יִפּוֹק וְיַשְׁקֵי יָת מֵישַׁר שִׁטִּין׃ 19 מִצְרַיִם לְצָדוּ תְּהֵי וֶאֱדוֹם לְמִדְבַּר צָדוּ תְּהֵי מֵחֲטוֹף בְּנֵי יְהוּדָה דַאֲשַׁדוּ דַם זַכֵּי בְּאַרְעֲהוֹן׃
20 וִיהוּדָה לְעָלַם תִּתֵּב וִירוּשְׁלֵם לְדָר וְדָר׃ 21 וּדְאִתְפָּרְעִית דְמְהוֹן מִן עַמְמַיָא תּוּב אֲנָא עָתִיד לְאִתְפָּרְעָא אָמַר יְיָ וְאַשְׁרֵי שְׁכִנְתֵּהּ בְּצִיּוֹן׃

תם יואל

Sol & Luna obtenebrabuntur, & stellæ 15
occidere facient splendorem suum.
At Dominus de Sion clamabit & ex Hie- 16
rusalem dabit vocem suam, & mouebitur cæ-
lum & terra: at Dominus parcet populo suo,
& confortabit filios Israel.
Et scietis, quia ego Dominus Deus vester 17
habitans in Sion monte sancto meo, & erit Hie-
rusalem sancta, & alienigenæ non transibunt
per eam amplius.
Et erit in die illa, stillabunt montes dulce- 18
dinem, & colles fluent lacte, & omnes emissio-
nes Iuda fluent aquis, & fons de domo Domini
egredietur, & irrigabit torrentem funiculorum.
Ægyptus in perditionem erit, & Idumæa 19
in campum desolationis ex iniquitatibus filio-
rum Iuda: pro eo quòd effuderunt sanguinem
iustum in terra sua.
At Iudæa in æternum habitabitur, & 20
Hierusalem in generationes & generationem.
Et vlciscar sanguinem eorum, & non 21
mundabo, & Dominus habitabit in Sion.

15 ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη συσκοτάσουσιν, καὶ τὰ ἄστρα δύ-
σουσιν τὸ φέγγος αὐτῶν.
16 ὁ δὲ κύριος ἐκ σιὼν ἀνακράξεται, καὶ ἐξ ἱερουσαλὴμ
δώσει φωνὴν αὐτοῦ, καὶ σεισθήσεται ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ· ὁ δὲ
κύριος φείσεται τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐνισχύσει τοὺς υἱοὺς
ἰσραήλ.
17 καὶ γνώσεσθε ὅτι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν κατασκη-
νῶν ἐν σιὼν ὄρει ἁγίῳ μου· καὶ ἔσται ἱερουσαλὴμ ἁγία, καὶ
ἀλλογενεῖς οὐ διελεύσονται δι' αὐτῆς ἔτι.
18 καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· ἀποσταλάξει τὰ ὄρη
γλυκασμόν, καὶ οἱ βουνοὶ ῥυήσονται γάλα, καὶ πᾶσαι αἱ
ἀφέσεις ἰούδα ῥυήσονται ὕδατα· καὶ πηγὴ ἐξ οἴκου κυρίου
ἐξελεύσεται, καὶ ποτιεῖ τὸν χειμάρρουν τῶν σχοινίων.
19 αἴγυπτος εἰς ἀφανισμὸν ἔσται· καὶ ἡ ἰδουμαία εἰς πε-
δίον ἀφανισμοῦ ἐξ ἀδικιῶν υἱῶν ἰούδα· ἀνθ' ὧν ἐξέχεαν
αἷμα δίκαιον ἐν τῇ γῇ αὐτῶν.
20 ἡ δὲ ἰουδαία εἰς τὸν αἰῶνα κατοικηθήσεται, καὶ ἱερουσα-
λὴμ εἰς γενεὰς καὶ γενεάν.
21 καὶ ἐκδικήσω τὸ αἷμα αὐτῶν, καὶ οὐ μὴ ἀθῳώσω, καὶ
κύριος κατασκηνώσει ἐν σιών.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Sol & Luna obtenebrati sunt, nec non stellæ restrinxerunt splendorem suum.
16 Et Dominus de Sion rugiet, & de Ierusalem sublimabit verbum suum: tunc commouebuntur cæli & terra. Dominus autem sustentaculum est populo suo, & auxilium filijs Israel.
17 Scietisque quòd ego Dominus Deus vester cùm manentem posuero maiestatem meam in Sion monte sanctitatis meæ, erit Ierusalem sancta, neque extranei transibunt per eam amplius.
18 Et erit in tempore illo, stillabunt montes vinum inebrians, & colles bonis decurrent, ac per omnes latices domus Iehuda obambulabunt aquæ, quin & fons de domo sanctuarij Domini prodibit, qui irrigabit vallem Sittim.
19 Ægyptus in desolationem fiet, & Idumæa in desertum vastitatis erit, ob id quòd violenter oppresserunt filios Iehuda, qui effuderunt sanguinem innocentem in terra sua.
20 Iuda autem in æternum permanebit, & Ierusalem in cunctas generationes.
21 Quòd verò vltus sum sanguinem eorum ex populis, iterum vindicaturus sum, ait Dominus, qui manentem locauit maiestatem suam in Sion.

FINIS IOELIS PROPHETÆ.

PROLOGVS IN AMOS PROPHETAM.

ZIAS rex cùm religionem ſollicitè æmularetur, nimio religionis amore prouocatus, circa præceptum legis Moyſi arrepto thuribulo; vt in hiſtoria libri ſecundi Paralipomenon oſtenditur; ſacerdotale officium præſumere conatus eſt. Ob eam rem terræmotum in templo Dei exortum conſtat: cuius etiam Zacharias Propheta meminit. Ante hunc itaque terræmotum Amos propheta temporibus prædicti regis, & temporibus Hieroboam filij Ioas regis Iſrael, in eas gentes quæ lectione compræhenſæ ſunt, iram Dei ob eas cauſas quas memorauit, affuturam denunciat. Et quia idem propheta in ſequentibus ait: Super tribus impietatibus, & ſuper quatuor non conuertam eum: tertiò peccatorum indulgētiam Deum dare poſſe ſignificat; quem quartò eadem peccata admittentibus, nec pœnitentiam nec indulgentiam daturum annunciat. Nam per ignis ſimilitudinem, quem in prædictas gentes immittendum prædixit; grauem atque irreuocabilem Dei iram ad euerſionem earundem ciuitatum proceſſuram, voluit demonſtrare.

ALIVS PROLOGVS IN EVNDEM.

Mos Propheta paſtor & ruſticus, & ruborum mora diſtringens, paucis verbis explicari non poteſt. Quis enim dignè exprimat tria & quatuor ſcelera Damaſci, Gazæ, Tyri, Idumææ, filiorum Ammon, Moab, & ſeptimo octauoque gradu Iudæ & Iſrael? Hic loquitur ad vaccas pingues, quæ ſunt in monte Samariæ, & ruituram domum maiorem minoremque teſtatur. Ipſe cernit fictorem locuſtæ, & ſtantem Dominum ſuper murum litum, vel adamantinum, & vncinum pomorum, attrahentem ſupplicia peccatoribus, & famem in terra; non famem panis, neque ſitim aquæ, ſed audiendi verbum Domini: non dixit verba; ſed verbum. Amos verò interpretatur onuſtus. Hic Amos ſpirituali gratia plenus, prophetauit inter cæteros prophetas. Non enim ſolus ipſe erat prophetes, ſed etiam alij. Et quippe non poterat prophetes eſſe, niſi paſtor antè fuiſſet. Qui etiam tuba ſua clangit, per ſingulos dies erudiens & docens in Eccleſia. In veritate enim vox omnium prophetarum tanquam tuba ſpiritualis eſt, prædicans in Eccleſia, ſecundum quod ſcriptum eſt: Aſcende in montem excelſum tu qui euangelizas Sion; exalta vocem tuam qui prædicas Hieruſalem.

ITEM ALIVS PROLOGVS.

HIC Amos propheta & pastor non fuit pater Esaiæ Prophetæ, quanquam & ille Propheta extiterit. Nam aliis literis ille, aliis iste apud Hebræos scribitur; quæ differentia literarum apud Latinos non habetur: & ille fortis vel robustus, hic verò auulsus interpretatur: quia loquitur contra decem tribus, quæ per idololatriam à cultu Dei & à regno Dauid erant auulsæ. Fuit autem cognatio eius ex oppido Thecue, quod sex milliaribus distat à Bethleem, curam gerens pecorum in latitudine camporum qui sunt proximi oppido Thecue in quibus humo arida atque arenosa nihil omnino frugum gignitur, sed vberrimis pascuis abundant, & ideò cuncta sunt plena pastoribus: & sterilitas terræ compensatur pecorum multitudine. ex hoc numero pastorum fuit Amos imperitus sermone, sed plenus scientia. Prophetauit autem eisdem temporibus quibus Iohel, Naum, Ionas, Osee, Esaias. sed aliquantulum exorsus est prophetare antequàm Esaias. Maximè autem contra decem tribus locutus est, pauca de duabus interferens. Hunc ablatum de numero pastorum misit Dominus, vt in Samaria prophetaret; quem Amasias Sacerdos frequenter plagis afflixit: tandem filius eius Ozias vecte per tempora transfixit. Post hæc semiuiuus in terram suam euectus post aliquot dies dolore vulneris expirauit: sepultusque est cum patribus suis.

א

1 בְרֵי עָמוֹס אֲשֶׁר־הָיָה בַנֹּקְדִים
מִתְּקוֹעַ אֲשֶׁר חָזָה עַל־יִשְׂרָאֵל בִּימֵי
עֻזִּיָּה מֶלֶךְ־יְהוּדָה וּבִימֵי יָרָבְעָם
בֶּן־יוֹאָשׁ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל שְׁנָתַיִם
לִפְנֵי הָרָעַשׁ׃
2 וַיֹּאמַר יְהוָה מִצִּיּוֹן יִשְׁאָג וּמִירוּשָׁלִַם יִתֵּן קוֹלוֹ
וְאָבְלוּ נְאוֹת הָרֹעִים וְיָבֵשׁ רֹאשׁ הַכַּרְמֶל׃
3 כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי דַמֶּשֶׂק וְעַל־
אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־דּוּשָׁם בַּחֲרֻצוֹת הַבַּרְזֶל
אֶת־הַגִּלְעָד׃
4 וְשִׁלַּחְתִּי אֵשׁ בְּבֵית חֲזָאֵל וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת
בֶּן־הֲדָד׃
5 וְשָׁבַרְתִּי בְּרִיחַ דַּמֶּשֶׂק וְהִכְרַתִּי יוֹשֵׁב מִבִּקְעַת־
אָוֶן וְתוֹמֵךְ שֵׁבֶט מִבֵּית עֶדֶן וְגָלוּ עַם־אֲרָם קִירָה
אָמַר יְהוָה׃
6 כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי עַזָּה וְעַל־
אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־הַגְלוֹתָם גָּלוּת שְׁלֵמָה
לְהַסְגִּיר לֶאֱדוֹם׃
7 וְשִׁלַּחְתִּי אֵשׁ בְּחוֹמַת עַזָּה וְאָכְלָה אַרְמְנֹתֶיהָ׃
8 וְהִכְרַתִּי יוֹשֵׁב מֵאַשְׁדּוֹד וְתוֹמֵךְ שֵׁבֶט מֵאַשְׁקְלוֹן
וַהֲשִׁיבוֹתִי יָדִי עַל־עֶקְרוֹן וְאָבְדוּ שְׁאֵרִית פְּלִשְׁתִּים
אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה׃
9 כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי־צֹר וְעַל־
אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־הַסְגִּירָם גָּלוּת שְׁלֵמָה
לֶאֱדוֹם וְלֹא זָכְרוּ בְּרִית אַחִים׃
10 וְשִׁלַּחְתִּי אֵשׁ בְּחוֹמַת צֹר וְאָכְלָה אַרְמְנֹתֶיהָ׃
11 כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי אֱדוֹם וְעַל־
אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־רָדְפוֹ בַחֶרֶב אָחִיו וְשִׁחֵת
רַחֲמָיו וַיִּטְרֹף לָעַד אַפּוֹ וְעֶבְרָתוֹ שְׁמָרָה נֶצַח׃

AMOS PROPHETA

CAPVT I.

1 ERBA Amos qui fuit in
pastoribus Thecue, quæ
vidit super Israel in diebus
Oziæ regis Iuda, & in diebus
Hieroboam filij Ioas
regis Israel, ante duos an-
2 nos terræmotus. * Et dixit: Dominus
de Sion rugiet, & de Hierusalem dabit vo-
cem suam. Et luxerunt speciosa pastorum,
& exiccatus est vertex Carmeli.
3 * Hæc dicit Dominus: Super tribus sce-
leribus Damasci & super quatuor nõ con-
B uertã eum, eo quòd triturauerunt in plau-
stris ferreis Galaad.
4 * Et mittam ignem in domum Azahel,
& deuorabit domos Benadab.
5 * Et conteram vectem Damasci, & dis-
perdam habitatorem de campo Idoli, &
tenentem sceptrum de domo voluptatis,
& transferetur populus Syriæ Cyrenen,
dicit Dominus.
6 * Hæc dicit Dominus: Super tribus sce-
leribus Gazæ & super quatuor non con-
uertam eum, eo quòd transtulerint capti-
uitatem perfectam vt concluderẽt eam in
7 Idumæa. * Et mittam ignem in murum
8 Gazę, & deuorabit ędes eius: * Et disper-
C dam habitatorem de Azoto, & tenentem
sceptrum de Ascalone: & conuertam ma-
num meam super Acharon, & peribũt re-
liqui Philistinorum, dicit Dominus Deus.
9 * Hęc dicit Dominus: Super tribus sce-
leribus Tyri & super quatuor non conuer-
tam eum, eo quòd concluserint captiuita-
tem perfectam in Idumæa, & non sint re-
10 cordati fœderis fratrum. * Et mittam ig-
nem in murũ Tyri, & deuorabit ędes eius.
11 * Hæc dicit Dominus: Super tribus sce-
leribus Edom & super quatuor non con-
D uertam eum, eo quòd persecutus sit in
gladio fratrem suum, & violauerit mise-
ricordia eius, & tenuerit vltrà furorem
suum & indignationem suam seruauerit
vsque in finem.

תרגום יונתן

פתגמי

א

1 עמוס דהוה מרי גתין מתקוע דאתנבי על ישראל ביומי עזיה מלכא דבית יהודה וביומי ירבעם בר יואש מלכא
דישראל תרתין שנין קדם מיתי זיעא : 2 ואמר ייי מציון יכלי ומירושלם ירים מימרה ויצדון מדורי מלכיא ויחרב תקוף
3 כרכיהון : כדנן אמר ייי על תלתא חובי דמשק ועל ארבעה לא אשבק להון על דדשו במוריגי ברזלא ית יתבי ארע גלעד :
4 ואשלח אשתא בבית חזאל ותשיצי ברנית בן הדד :
5 ואתבר תקוף דמשק ואשיצי יתב מבקעת און ועבד שלטן מבית עדן ויגלון עמא דארם לקירני אמר ייי :
6 כדנן אמר ייי על תלתא חובי עזה ועל ארבעה לא אשבק להון על דאגליאונון גלו שלמא למסר לאדום :
7 ואשלח אשתא בשורי עזה ותשיצי ברניתהא :
8 ואשיצי יתב מאשדוד ועבד שלטן מאשקלון ואתיב ית מחת גבורתי על עקרון ויבדון שארא דפלשתאי אמר ייי אלהים :
9 כדנן אמר ייי על תלתא חובי צור ועל ארבעה לא אשבק להון על דמסרנון גלו שלמא לאדום ולא אדכרו קים אחין :
10 ואשלח אשתא בשורי צור ותשיצי ברניתהא : 11 כדנן אמר ייי על תלתא חובי אדום ועל ארבעה לא אשבק להון על רדפו
בחרבא אחוהי וחבל רחמוהי וקטל קטול עלמין רגזה וחמתה נטרא לאפרש :

AMMOS.

CAPVT I.

SErmones Ammos qui facti 1
sunt in Accarpi ex Thecue,
quos vidit super Hierusalem
in diebus Oziæ regis Iuda, et
in diebus Hieroboã filij Ioas
regis Israel ante duos annos
terræmotus. ‡ Et dixit, Dominus de Sion 2
locutus est, & de Hierusalem dedit vocẽ suam,
& luxerunt pascua ouium, & exiccatus est
vertex Carmeli.
‡ Et dixit Dominus, Super tribus impietati- 3
bus Damasci, & super quatuor, non conuer-
tam eum, eo quòd secauerunt serris ferreis in
vtero habentes in Galaad:
‡ Et oriri faciam ignem in domum Azael, et 4
deuorabit fundamenta filij Ader:
‡ Et conteram vectes Damasci, & disper- 5
dam habitantes ex campo Idoli: & concidam
tribum ex viris voluptatis, & captiuabitur
populus Syriæ inclytus, dicit Dominus.
‡ Hæc dicit Dominus, Super tribus impieta- 6
tibus Gazæ, & super quatuor non conuertam
eos, eo quòd captiuauerunt ipsi captiuitatem Sa-
lemon vt concluderet in Idumæam.
‡ Et mittam ignem in muros Gazę, & de- 7
uorabit fundamenta eius.
‡ Et disperdam habitantes de Azoto: et au- 8
feretur tribus ex Ascalone, & inducam ma-
num meam super Accaronem, & peribunt re-
liqui alienigenarum, dicit Dominus.
‡ Hæc dicit Dominus: Super tribus impie- 9
tatibus Tyri & super quatuor, non conuertam
eam, pro eo quòd concluserunt captiuitatem Sa
lemon in Idumæam. & non recordati sunt te-
stamenti fratrum: ‡ Et mittam ignem in 10
muros Tyri, & deuorabit fundamenta eius.
‡ Hæc dicit Dominus: Super tribus impieta- 11
tibus Idumææ & super quatuor, non conuer-
tam eos, eo quòd persecutus est in gladio fratrem
suum, & violauit vuluam in terra, & ra-
puit in testimonium horrorem suum, & impe-
tum suum seruauit in contentionem.

ΑΜΜΩΣ.

κεφαλ. ά.

1 ΛΟγοι ἀμμὼς οἳ ἐγένοντο ἐν ἀκκαρὶμ ἐκ
θεκουέ, οὓς ἶδεν ὑπὲρ ἱερουσαλὴμ, ἐν
ἡμέραις ὀζίου βασιλέως ἰούδα, καὶ ἐν ἡ-
μέραις ἱεροβοὰμ υἱοῦ ἰωὰς βασιλέως τοῦ
ἰσραὴλ πρὸ δύο ἐτῶν τοῦ σεισμοῦ.
2 ‡ καὶ εἶπεν, κύριος ἐκ σιὼν ἐφθέγξατο, καὶ ἐξ ἱερου-
σαλὴμ ἔδωκεν φωνὴν αὐτοῦ καὶ ἐπένθησαν αἱ νομαὶ τῶν
προβάτων, καὶ ἐξηράνθη ἡ κορυφὴ τοῦ καρμήλου.
3 ‡ καὶ εἶπεν κύριος, ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις δαμα-
σκοῦ, καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν, οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτὸν,
ἀνθ' ὧν ἔπριζον πρίοσιν σιδηροῖς τὰς ἐν γαστρὶ ἐχούσας
4 ἐν γαλαάδ. ‡ καὶ ἐξανατελῶ πῦρ εἰς τὸν οἶκον ἀ-
ζαὴλ, καὶ καταφάγεται θεμέλια υἱοῦ ἄδερ.
5 ‡ καὶ συντρίψω μοχλοὺς δαμασκοῦ, καὶ ἐξολοθρεύ-
σω κατοικοῦντας ἐκ πεδίου εἰδώλου, καὶ κατακόψω φυ-
λὴν ἐξ ἀνδρῶν ἀδάν, καὶ αἰχμαλωτισθήσεται λαὸς συ-
ρίας ἐπίκλητος, λέγει κύριος.
6 ‡ τάδε λέγει κύριος, ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις γάζης,
καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτοὺς ἕνε-
κεν τοῦ αἰχμαλωτῆσαι αὐτοὺς αἰχμαλωσίαν τοῦ σαλω-
μὼν τοῦ συγκλεῖσαι εἰς τὴν ἰδουμαίαν.
7 ‡ καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ τὰ τείχη γάζης, καὶ κα-
ταφάγεται τὰ θεμέλια αὐτῆς.
8 ‡ καὶ ἐξολοθρεύσω κατοικοῦντας ἐξ ἀζώτου. καὶ ἐξαρ-
θήσεται φυλὴ ἐξ ἀσκαλῶνος, καὶ ἐπάξω τὴν χεῖρά μου
ἐπὶ ἀκκαρὼν, καὶ ἀπολοῦνται οἱ κατάλοιποι τῶν ἀλ-
9 λοφύλων, λέγει κύριος. ‡ τάδε λέγει κύριος, ἐπὶ ταῖς
τρισὶν ἀσεβείαις τύρου καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν, οὐκ ἀπο-
στραφήσομαι αὐτήν. ἀνθ' ὧν συνέκλεισαν τὴν αἰχμα-
λωσίαν σαλωμὼν εἰς τὴν ἰδουμαίαν. καὶ οὐκ ἐμνήσθησαν
10 διαθήκης ἀδελφῶν. ‡ καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ τὰ τείχη
τύρου, καὶ καταφάγεται τὰ θεμέλια αὐτῆς.
11 ‡ τάδε λέγει κύριος, ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις τῆς ἰδου-
μαίας καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν, οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτοὺς
ἕνεκεν τοῦ καταδιῶξαι ἐν ῥομφαίᾳ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ
ἐλυμήνατο μήτραν ἐπὶ γῆς, καὶ ἥρπασεν εἰς μαρτύριον
φρίκην αὐτοῦ, καὶ τὸ ὅρμημα αὐτοῦ ἐφύλαξεν εἰς νεῖκος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO,

EX BIBLIOTHECA COMPLVTEN. AD HEBRAICAM
veritatem ex Chaldæis exemplaribus correcta, opera
B. Ariæ Montani. CAP. I.

VErba Amos qui erat pastor pecorum de Thecua, quæ prophetauit super Israel diebus Oziæ regis domus Iuda, atque diebus
Hieroboam filij Ioas regis Israel, duobus annis antequam eueniret terræmotus. 2 Dixit igitur: Dominus de Syon rugiet,
& de Ierusalem leuabit verbum suum, & desolabuntur habitacula regum, atque desertum fiet præsidium arcium illorum.
3 In hunc modum dicit Dominus: Super tribus sceleribus Damasci & super quatuor non parcam eis, eo quòd triturauerint
tribulis ferreis habitatores terræ Galaad. 4 Et immittam ignem in domum Azael, qui consumet palatia Ben-hadad.
5 Et conteram robur Damasci, & disperdam habitatorem de Bikath-Auen, & rerum potientem de domo Eden: & migrabit popu-
lus Syriæ in Cirenen, ait Dominus. 6 Ita inquit Dominus: Super tribus sceleribus Gazæ & super quatuor non ignoscam eis, eo quòd
relegauerint eos exilio perfecto quò traderent ipsos Idumæę. 7 Mittam ergo ignem in muros Gazæ, qui palatia eius deuorabit.
8 Et absumam habitatorem de Azoto & dominio potientem ab Ascalone; conuertamque plagam potentię meæ in Ackaron, ita vt
pereant reliquię Philistinorum, ait Dominus Deus. 9 Hoc modo dicit Dominus: Super tribus sceleribus Tyri, & super quatuor non
veniam dabo eis, eò quòd tradiderint eos exilio perfecto Idumęis, nec sint recordati fœderis fraterni. 10 Propterea immittam ignem in mu-
ros Tyri, & eius palatia comburet. 11 Hęc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Edom & super quatuor non condonabo ei culpam,
pro eo quòd persecutus sit gladio fratrem suum, & violauerit misericordiam suam, occideritque strage perpetua furor eius, & indignatio e-
ius reseruata sit in æternum.

12 וְשִׁלַּחְתִּי אֵשׁ בְּתֵימָן וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת בָּצְרָה׃
13 כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי בְנֵי־עַמּוֹן וְעַל־
אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־בִּקְעָם הָרוֹת הַגִּלְעָד לְמַעַן
הַרְחִיב אֶת־גְּבוּלָם׃
14 וְהִצַּתִּי אֵשׁ בְּחוֹמַת רַבָּה וְאָכְלָה אַרְמְנוֹתֶיהָ
בִּתְרוּעָה בְּיוֹם מִלְחָמָה בְּסַעַר בְּיוֹם סוּפָה׃
15 וְהָלַךְ מַלְכָּם בַּגּוֹלָה הוּא וְשָׂרָיו יַחְדָּו אָמַר
יְהוָה׃

ב

1 כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי מוֹאָב וְעַל־
אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־שָׂרְפוֹ עַצְמוֹת מֶלֶךְ־
אֱדוֹם לַשִּׂיד׃
2 וְשִׁלַּחְתִּי־אֵשׁ בְּמוֹאָב וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת הַקְּרִיּוֹת
וּמֵת בְּשָׁאוֹן מוֹאָב בִּתְרוּעָה בְּקוֹל שׁוֹפָר׃
3 וְהִכְרַתִּי שׁוֹפֵט מִקִּרְבָּהּ וְכָל־שָׂרֶיהָ אֶהֱרוֹג עִמּוֹ
אָמַר יְהוָה׃
4 כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יְהוּדָה וְעַל־
אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־מָאֳסָם אֶת־תּוֹרַת יְהוָה
וְחֻקָּיו לֹא שָׁמָרוּ וַיַּתְעוּם כִּזְבֵיהֶם אֲשֶׁר־הָלְכוּ
אֲבוֹתָם אַחֲרֵיהֶם׃
5 וְשִׁלַּחְתִּי אֵשׁ בִּיהוּדָה וְאָכְלָה אַרְמְנוֹת יְרוּשָׁלָםִ׃
6 כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־שְׁלֹשָׁה פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל וְעַל־
אַרְבָּעָה לֹא אֲשִׁיבֶנּוּ עַל־מִכְרָם בַּכֶּסֶף צַדִּיק וְאֶבְיוֹן
בַּעֲבוּר נַעֲלָיִם׃
7 הַשֹּׁאֲפִים עַל־עֲפַר־אֶרֶץ בְּרֹאשׁ דַּלִּים וְדֶרֶךְ עֲנָוִים
יַטּוּ וְאִישׁ וְאָבִיו יֵלְכוּ אֶל־הַנַּעֲרָה לְמַעַן חַלֵּל אֶת־
שֵׁם קָדְשִׁי׃
8 וְעַל־בְּגָדִים חֲבֻלִים יַטּוּ אֵצֶל כָּל־מִזְבֵּחַ וְיֵין
עֲנוּשִׁים יִשְׁתּוּ בֵּית אֱלֹהֵיהֶם׃

12 * Mittam ignem in Theman, & deuorabit ædes Bosrę.
13 * Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus filiorum Ammon & super quatuor non conuertam eum, eo quòd dissecuerit prægnantes Galaad ad dilatandum terminum suum.
14 * Et succendam ignem in muro Rabbath, & deuorabit ædes eius in vlulatu in die belli, & in turbine in die cõmotionis.
15 * Et ibit Melchom in captiuitatem, ipse & principes eius simul, dicit Dominus.

CAP. II.

1 A HÆc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Moab & super quatuor non conuertam eum, eo quòd incenderit ossa regis Idumeæ vsque ad cinerem.
2 * Et mittam ignem in Moab, & deuorabit ædes Carioth, & morietur in sonitu Moab in clangore tubæ.
3 * Et disperdam iudicem de medio eius & omnes principes eius interficiam cum eo, dicit Dominus.
4 * Hæc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Iuda & super quatuor non conuertam eum, eo quòd abiecerit Legem Domini, & mandata eius non custodierit. Deceperunt enim eos idola sua post quæ abierant
B patres eorum.
5 * Et mittam ignem in Iudam, & deuorabit ædes Hierusalem.
6 * Hęc dicit Dominus: Super tribus sceleribus Israel & super quatuor non conuertam eum, pro eo quòd vendiderit pro argento iustum, & pauperem pro calciamentis.
7 * Qui conterunt super puluerem terræ capita pauperum, & viam humilium declinant. Et filius ac pater eius ierunt ad
C puellam, vt violarent nomen sanctum meum:
8 * Et super vestimentis pignoratis accubuerunt iuxta omne altare, & vinum damnatorum bibebant in domo Dei sui.

תרגום יונתן

12 ואשלח אשתא בדרומא ותשיצי בירנית בצרה׃
13 כדנן אמר יי על תלתא חובי בני עמון ועל ארבעא לא אשבק להון על [illegible] גלעד בדיל לאפתאה ית תחומהון׃
14 ואדליק אשתא בשורי רבה ותשיצי בירניתהא ביבבא ביומא דקרבא בעלעול ביום רוח׃
15 ויהך מלכהון בגלותא הוא ורברבנוהי כחדא אמר יי׃

ב

1 כדנן אמר יי על תלתא חובי מואב ועל ארבעה לא אשבק להון על דאוקיד גרמי מלכא דאדום וסדנון בגירא בביתה׃
2 ואשלח אשתא במואב ותשיצי בירנית כרכא וימות באתרגושא מואב ביבבא בקל שופרא׃
3 ואשיצי דיינא מגוה וכל רברבהא אקטל עמה אמר יי׃
4 כדנן אמר יי על תלתא חובי יהודה ועל ארבעה לא אשבק להון על דקצו באוריתא דיי וקימוהי לא נטרו ואטעיאונון כדביהון דהליכו אבהתהון בתריהון׃
5 ואשלח אשתא בבית יהודה ותשיצי בירנית ירושלם׃
6 כדנן אמר יי על תלתא חובי ישראל ועל ארבעה לא אשבק להון על דזבנו בכספא זכאין וחשיכיא בדיל דיחסנון׃
7 דשיטין בעפרא דארעא ריש מסכניא ודין חשיכיא מסטן וגבר ואבוהי אזלין לות עולימתא בדיל לאחלא ית שמא דקודשי׃
8 ועל שונין משכון מסחרין בסטר כל אגוריהון וחמר אונסא שתן בבית טעותהון׃

* *Et mittam ignem in Theman, & deuo-* 12
rabit fundamenta eius.
* *Hæc dicit Dominus, Super tribus impieta-* 13
tibus filiorum Amon & super quatuor, non
conuertam eos, eo quòd dissecabant ventre ha
bentes ex Galaaditis, vt dilatarent terminos
suos.
* *Et succendam ignem in muros Rabba, &* 14
deuorabit fundamenta eius cum clamore in die
belli, & cõmouebitur in diebus consummatio-
nis eius.
* *Et ibit rex eorum in captiuitate, sacerdo-* 15
tes & principes eorum in idipsum, dicit Dñs.

CAP. II.

HÆc dicit Dominus, Super tribus impietati- 1
bus Moab & super quatuor, non conuer-
tam eum, eo quòd combusserunt ossa regis Idu-
mææ in cinerem:
* *Et mittam ignem in Moab, & deuorabit* 2
fundamenta vrbium, & morietur in impoten-
tia Moab, cum voce & cum clamore tubæ.
* *Et disperdam iudicem ex ea, & omnes* 3
principes eius interficiam cũ eo, dicit Dominus.
* *Hæc dicit Dominus: Super tribus impie-* 4
tatibus filiorum Juda & super quatuor, non
conuertam eum, eo quòd abiecerunt ipsi Legem
Domini, & præcepta eius non custodierunt, et
deceperunt eos vana eorum quæ fecerunt, quæ
secuti sunt patres eorum postea.
* *Et mittam ignem in Judam, & deuora-* 5
bit fundamenta Hierusalem.
* *Hæc dicit Dominus, Super tribus impie-* 6
tatibus Israel & super quatuor, non conuer-
tam eum, eo quòd vendiderunt argento mendi-
cum & pauperem pro calciamentis
* *conculcantem super puluerem terræ. &* 7
pugnis percutiebant in capite mendicum, &
viam humilium declinauerunt; & filius et pa-
ter ingressi sunt ad eandem ancillam, vt viola-
rent nomen Dei sui:
* *Et vestimenta eorum ligantes funibus* 8
velamina faciebant adhærentia altari: &
vinum ex calumniis bibebant in domo Dei
sui.

12 * καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ θαιμὰν, καὶ καταφάγεται
τὰ θεμέλια αὐτῆς.
13 * τάδε λέγει κύριος ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις τῶν
υἱῶν ἀμμὼν καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν. οὐκ ἀποστραφήσομαι
αὐτοὺς, ἀνθ᾽ ὧν ἀνέσχιζον τὰς γαστέρας ἐχούσας τῶν γαλαα-
διτῶν, ὅπως ἐμπλατύνωσι τὰ ὅρια αὐτῶν.
14 * καὶ ἀνάψω πῦρ ἐπὶ τὰ τείχη ῥαββά. καὶ καταφά-
γεται τὰ θεμέλια αὐτῆς μετὰ κραυγῆς ἐν ἡμέρᾳ πολέμου,
καὶ σεισθήσεται ἐν ἡμέραις συντελέσεως αὐτῆς·
15 * καὶ πορεύσεται ὁ βασιλεὺς αὐτῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ οἱ
ἱερεῖς καὶ οἱ ἄρχοντες αὐτῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, λέγει κύριος.

β΄.

1 * Τάδε λέγει κύριος, ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις μωὰβ
καὶ ἐπὶ τέσσαρσιν, οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτόν. ἀνθ᾽ ὧν κα-
τέκαυσαν τὰ ὀστᾶ βασιλέως ἰδουμαίας εἰς κονίαν·
2 * καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ μωάβ· καὶ καταφάγεται
τὰ θεμέλια τῶν πόλεων, καὶ ἀποθανεῖται ἐν ἀδυναμίᾳ
μωὰβ, μετὰ φωνῆς καὶ μετὰ κραυγῆς σάλπιγγος.
3 * καὶ ἐξολοθρεύσω κριτὴν ἐξ αὐτῆς, καὶ πάντας τοὺς
ἄρχοντας αὐτῆς ἀποκτενῶ μετ᾽ αὐτοῦ, λέγει κύριος.
4 * τάδε λέγει κύριος, ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις τῶν υἱῶν
ἰούδα καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν, οὐκ ἀποστραφήσομαι αὐτὸν
ἕνεκεν τοῦ ἀπώσασθαι αὐτοὺς τὸν νόμον κυρίου, καὶ τὰ προσ-
τάγματα αὐτοῦ οὐκ ἐφυλάξαντο, καὶ ἐπλάνησαν αὐτοὺς
τὰ μάταια αὐτῶν ἃ ἐποίησαν, οἷς ἐξηκολούθησαν οἱ πα-
τέρες αὐτῶν ὀπίσω αὐτῶν.
5 * καὶ ἐξαποστελῶ πῦρ ἐπὶ ἰούδαν, καὶ καταφάγεται
τὰ θεμέλια ἱερουσαλήμ.
6 * τάδε λέγει κύριος, ἐπὶ ταῖς τρισὶν ἀσεβείαις
ἰσραὴλ καὶ ἐπὶ ταῖς τέσσαρσιν, οὐκ ἀποστραφήσομαι
αὐτόν, ἀνθ᾽ ὧν ἀπέδοντο ἀργυρίου πτωχὸν καὶ πένητα
ἀνθ᾽ ὑποδημάτων
7 * καταπατοῦντα ἐπὶ τὸν χοῦν τῆς γῆς. καὶ ἐκονδύλιζον
εἰς κεφαλὴν πτωχὸν, καὶ ὁδὸν ταπεινῶν ἐξέκλιναν, καὶ υἱὸς καὶ
πατὴρ εἰσεπορεύοντο πρὸς τὴν αὐτὴν παιδίσκην, ὅπως
8 βεβηλώσωσι τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ αὐτῶν, * καὶ τὰ ἱμάτια
αὐτῶν δεσμεύοντες σχοινίοις παραπετάσματα ἐποίουν
ἐχόμενα τοῦ θυσιαστηρίου. καὶ οἶνον ἐκ συκοφαντιῶν ἔπινον
ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[12] Itaque mittam ignem in Austrum qui absumet palatia Bosra. [13] Sic dicit Dominus: Super tribus sceleribus filiorum Amon & super quatuor non dimittam eis, eo quòd dissecuerint prægnantes Galaad, vt dilatarent terminos suos. [14] Ideò succendam ignem in muros Rabba, & consumet palatia eius cum concrepatione in die belli, cum turbine in die venti. [15] Et abibit rex eorum in captiuitatem, ipse & principes eius simul, ait Dominus.

CAP. II.

Ita dicit Dominus: Super tribus sceleribus Moab & super quatuor non parcam eis, eo quòd incênderit ossa regis Idumeę, & obliniuerit eis pro calce domum suam. [2] Propterea mittam ignem in Moab, & consumet palatia arcis, & morietur in tumultu Moab in vociferatione & voce tubæ. [3] Et disperdam iudicem eius de medio eius, & omnes principes eius occidam cum eo, ait Dominus. [4] Hoc pacto dicit Dominus, Super tribus sceleribus Iehuda & super quatuor non ignoscam eis, eo quòd sint detestati Legem Domini, nec decreta eius obseruarint, sed seduxerint eos mendacia sua, post quæ patres eorum abierant. [5] Quare immittam ignem in domum Iehuda qui vorabit palatia Ierusalem. [6] Sic dicit Dominus, Super tribus sceleribus & super quatuor non condonabo eis culpam, eo quòd vendiderint pro argento iustos & pauperes, quò opes possideant. [7] Qui contemnunt quasi puluerem terræ, caput mendicorum, & causam obscurorum peruertunt, & vir ac pater eius diuertunt ad puellam vt contaminent nomen sacrosanctum meum. [8] Atque in lectulis pignoratis accumbunt, iuxta omnes aras suas, vinumque rapinæ bibunt in æde idolorum suorum.

9 * וְאָנֹכִי הִשְׁמַדְתִּי אֶת־הָאֱמֹרִי מִפְּנֵיהֶם אֲשֶׁר
כְּגֹבַהּ אֲרָזִים גָּבְהוֹ וְחָסֹן הוּא כָּאַלּוֹנִים וָאַשְׁמִיד
פִּרְיוֹ מִמַּעַל וְשָׁרָשָׁיו מִתָּחַת:
10 * וְאָנֹכִי הֶעֱלֵיתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וָאוֹלֵךְ אֶתְכֶם
בַּמִּדְבָּר אַרְבָּעִים שָׁנָה לָרֶשֶׁת אֶת־אֶרֶץ הָאֱמֹרִי:
11 * וָאָקִים מִבְּנֵיכֶם לִנְבִאִים וּמִבַּחוּרֵיכֶם לִנְזִרִים
הַאַף אֵין־זֹאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה:
12 * וַתַּשְׁקוּ אֶת־הַנְּזִרִים יָיִן וְעַל־הַנְּבִיאִים צִוִּיתֶם
לֵאמֹר לֹא תִּנָּבְאוּ:
13 * הִנֵּה אָנֹכִי מֵעִיק תַּחְתֵּיכֶם כַּאֲשֶׁר תָּעִיק הָעֲגָלָה
הַמְלֵאָה לָהּ עָמִיר:
14 * וְאָבַד מָנוֹס מִקָּל וְחָזָק לֹא־יְאַמֵּץ כֹּחוֹ וְגִבּוֹר
לֹא־יְמַלֵּט נַפְשׁוֹ:
15 * וְתֹפֵשׂ הַקֶּשֶׁת לֹא יַעֲמֹד וְקַל בְּרַגְלָיו לֹא יְמַלֵּט
וְרֹכֵב הַסּוּס לֹא יְמַלֵּט נַפְשׁוֹ:
16 * וְאַמִּיץ לִבּוֹ בַּגִּבּוֹרִים עָרוֹם יָנוּס בַּיּוֹם־הַהוּא
נְאֻם־יְהוָה:

ג

1 * שִׁמְעוּ אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה עֲלֵיכֶם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל כָּל־הַמִּשְׁפָּחָה אֲשֶׁר הֶעֱלֵיתִי מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לֵאמֹר:
2 * רַק אֶתְכֶם יָדַעְתִּי מִכֹּל מִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה עַל־
כֵּן אֶפְקֹד עֲלֵיכֶם אֵת כָּל־עֲוֺנֹתֵיכֶם:
3 * הֲיֵלְכוּ שְׁנַיִם יַחְדָּו בִּלְתִּי אִם־נוֹעָדוּ:
4 * הֲיִשְׁאַג אַרְיֵה בַּיַּעַר וְטֶרֶף אֵין לוֹ הֲיִתֵּן כְּפִיר
קוֹלוֹ מִמְּעֹנָתוֹ בִּלְתִּי אִם־לָכָד:
5 * הֲתִפֹּל צִפּוֹר עַל־פַּח הָאָרֶץ וּמוֹקֵשׁ אֵין לָהּ
הֲיַעֲלֶה־פַּח מִן־הָאֲדָמָה וְלָכוֹד לֹא יִלְכּוֹד:
6 * אִם־יִתָּקַע שׁוֹפָר בְּעִיר וְעָם לֹא יֶחֱרָדוּ אִם־תִּהְיֶה
רָעָה בְּעִיר וַיהוָה לֹא עָשָׂה:

9 * Ego autem exterminaui Ammorr[...]
à facie eorum, cuius altitudo cedrorum [...]
titudo eius, & fortis ipse quasi quercus, &
contriui fructum eius desuper, & radices
eius subter.
10 * Ego sum qui ascẽdere vos feci de ter-
ra Ægypti, & duxi vos in desertum qua-
draginta annis, vt possideretis terram Am-
morræi:
11 * Et suscitaui de filiis vestris in Prophe-
D tas, & de iuuenibus vestris Nazaræos. num
quid non ita est filij Israel, dicit Dominus?
12 * Et propinabatis Nazaręis vinum, &
Prophetis mandabatis dicentes, Ne pro-
phetetis.
13 * Ecce ego stridebo subter vos, sicut stri-
det plaustrum onustum fœno.
14 * Et peribit fuga à veloce, & fortis non
obtinebit virtutem suam, & robustus non
saluabit animam suam.
15 * Et tenens arcum non stabit, & velox
pedibus suis non saluabitur: & ascensor e-
qui non saluabit animam suam:
16 * Et robustus corde inter fortes nudus
effugiet in illa die, dicit Dominus.

CAP. III.

1 AVdite verbum quod locutus est Do-
A minus super vos filij Israel, super om-
nem cognationem quã eduxi de terra Æ-
gypti, dicens.
2 * Tantummodo vos cognoui ex omni-
bus cognationibus terræ. idcirco visitabo
super vos omnes iniquitates vestras.
3 * Nunquid ambulabunt duo pariter,
nisi conuenerit eis?
4 * Nunquid rugiet leo in saltu, nisi ha-
buerit prædam? Nunquid dabit catulus
leonis vocem de cubili suo, nisi aliquid ap-
prehenderit?
5 * Nunquid cadet auis in laqueum ter-
B ræ absque aucupe? Nunquid auferetur la-
queus de terra antequàm quid ceperit?
6 * Si clanget tuba in ciuitate, & popu-
lus non expauescet? Si erit malum in ci-
uitate quod Dominus non fecerit?

תרגום יונתן

9 * ואנא שיציתי ית אמוראה מן קדמיהון דכרום ארזין רומיה וחסין הוא כבלוטין ושיציתי איבה מלעל ושרשוהי מלרע ׃
10 * ואנא אסיקית יתכון מארעא דמצרים ודברית יתכון במדברא ארבעין שנין למירת ית ארעא דאמוראה ׃ 11 ואקימית מבניכון
לנביאין ומעולימיכון למלפין האף לית דא בני ישראל אמר יי ׃ 12 ואטעיתון ית מלפיכון בחמרא ועל נבייא פקדתון למימר לא תתנבון
נבואה ׃ 13 הא אנא מיתי עליכון עקא ומעיק לכון באתריכון כמא דעיקא עגלתא דטעינא עמירא ׃
14 ויבד בית ערוקי מדקליל ותקיף לא יחסין חיליה וגבר לא ישיזב נפשיה ׃ 15 ודאחיד קשתא לא יתקים בקרבא ודקליל
ברגלוהי לא ישתזב ורכיב סוסון לא ישיזב נפשיה ׃ 16 ותקיף לבה בגבריא ערטילאי בלא זין יערק בעדנא ההיא אמר יי ׃

ג

1 * קבילו ית פתגמא הדין דגזר יי עליכון בני ישראל על כל זרעיתא דאסקית מארעא דמצרים למימר ׃
2 * לחוד בכון אתרעיתי מכל זרעית ארעא על כן אסער עליכון ית כל חוביכון ׃ 3 היהכון תרין כחדא אלהין אם אזדמנו ׃
4 * היכום אריא בחורשא וצידא לית ליה הירים בר אריון קליה ממרבועתיה אלהין אם אחד ׃
5 * היפל צפרא בקולא על ארעא וציד לית לה היסוק קולא מן ארעא ומיחד לא יחוד ׃
6 * אם יתקע שופרא בקרתא בלא זמניה ועמא דיבה לא יזועון אם תהי בישתא בקרתא ומן קדם יי לא אתעבידת ׃

* Ego autem abstuli Amorræum à facie eo- 9
rum. sicut altitudo cedri altitudo eius, & for-
tis erat ut quercus: & abstuli fructum eius
desuper, & radices eius subter.

* Et ego eduxi vos de terra Ægypti, & cir- 10
cunduxi vos in deserto quadraginta annis, ut
possideretis Amorræum:

* Et accepi de filiis vestris in Prophetas, 11
& de iuuenibus vestris in sanctificatos: nun-
quid non sunt hæc filij Israel, dicit Dominus?

* Vos autem potabatis sanctificatos meos 12
vino, & Prophetis mandabatis dicentes, Non
prophetetis.

* Propterea ecce ego deuoluo subter vos, si- 13
cut deuoluitur currus plenus stipula:

* Et peribit fuga à cursore. et fortis non ob- 14
tinebit virtutem suam: & pugnator non sal-
uabit animam suam.

* Et sagittator non subsistet; & velox pe- 15
dibus suis non saluabitur, neque eques saluabit
animam suam:

* Et inueniet animam suam in potentati- 16
bus. nudus fugiet in diebus illis, dicit Do-
minus.

CAP. III.

AUdite verbum hoc quod locutus est Domi- 1
nus super vos domus Israel, & contra om
nem tribum quam eduxit de terra Ægypti, di-
cens:

* Tantummodo vos cognoui ex omnibus tri- 2
bubus terræ; idcircò vlciscar super vos omnia
peccata vestra.

* Si ambulabunt duo in idipsum omnino, si 3
non notum fecerint sibi ipsis?

* Si rugiet leo de saltu suo quem venari non 4
sciunt? si dabit catulus vocem suam ex cubili
suo omnino nisi rapuerit aliquid?

* Si cadet auis in terram absque aucupe? si 5
statuetur laqueus in terra sine eo quod appre-
hendat aliquid?

* Si clamabit tuba in ciuitate, & populus 6
non expauescet? si erit malum in ciuitate, quod
Dominus non fecit?

9 * ἐγὼ δὲ ἐξῆρα τὸν ἀμορραῖον ἐκ προσώπου αὐτῶν. καθὼς ὕψος κέδρου τὸ ὕψος αὐτοῦ, καὶ ἰσχυρὸς ἦν ὡς δρῦς, καὶ ἐξῆρα τὸν καρπὸν αὐτοῦ ἐπάνωθεν, καὶ τὰς ῥίζας αὐτοῦ ὑποκάτωθεν.

10 * καὶ ἐγὼ ἀνήγαγον ὑμᾶς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ περιήγαγον ὑμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἔτη, τοῦ κατακληρονομῆσαι τὸν ἀμορραῖον·

11 * καὶ ἔλαβον ἐκ τῶν υἱῶν ὑμῶν εἰς προφήτας, καὶ ἐκ τῶν νεανίσκων ὑμῶν εἰς ἡγιασμένους, μήτι οὐκ ἔστιν ταῦτα υἱοὶ ἰσραήλ, λέγει κύριος;

12 * ὑμεῖς δὲ ἐποτίζετε τοὺς ἡγιασμένους μου οἶνον, καὶ τοῖς προφήταις ἐνετέλλεσθε λέγοντες, οὐ μὴ προφητεύσητε.

13 * διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ κυλίω ὑποκάτω ὑμῶν, ὃν τρόπον κυλίεται ἅμαξα ἡ γέμουσα καλάμης·

14 * καὶ ἀπολεῖται φυγὴ ἐκ δρομέως. καὶ ὁ κραταιὸς οὐ μὴ κρατήσῃ τῆς ἰσχύος αὐτοῦ· καὶ ὁ μαχητὴς οὐ μὴ σώσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

15 * καὶ ὁ τοξότης οὐ μὴ ὑποστῇ, καὶ ὁ ὀξὺς τοῖς ποσὶν αὐτοῦ οὐ μὴ διασωθῇ, οὐδὲ ὁ ἱππεὺς οὐ μὴ σώσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ·

16 * καὶ εὑρήσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν δυναστείαις. ὁ γυμνὸς φεύξεται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, λέγει κύριος.

γ´.

1 * Ἀκούσατε τὸν λόγον τοῦτον ὃν ἐλάλησεν κύριος ἐφ' ὑμᾶς οἶκος τοῦ ἰσραήλ, καὶ κατὰ πάσης φυλῆς ἧς ἀνήγαγον ἐκ γῆς αἰγύπτου λέγων,

2 * πλὴν ὑμᾶς ἔγνων ἐκ πασῶν φυλῶν τῆς γῆς, διὰ τοῦτο ἐκδικήσω ἐφ' ὑμᾶς πάσας τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν.

3 * εἰ πορεύσονται δύο ἐπὶ τὸ αὐτὸ καθόλου ἐὰν μὴ γνωρίσωσιν ἑαυτούς;

4 * εἰ ἐρεύξεται λέων ἐκ τοῦ δρυμοῦ αὐτοῦ ὃν θηρᾶν οὐκ εἰδῶσιν; εἰ δώσει σκύμνος φωνὴν αὐτοῦ ἐκ τῆς μάνδρας αὐτοῦ καθόλου ἐὰν μὴ ἁρπάσῃ τί;

5 * εἰ πεσεῖται ὄρνεον ἐπὶ τὴν γῆν ἄνευ ἰξευτοῦ; εἰ σταθήσεται παγὶς ἐπὶ τῆς γῆς ἄνευ τοῦ συλλαβεῖν τί;

6 * εἰ φωνήσει σάλπιγξ ἐν πόλει, καὶ λαὸς οὐ πτοηθήσεται; εἰ ἔσται κακία ἐν πόλει, ἣν κύριος οὐκ ἐποίησεν;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

9 Licet disperdiderim Amorrhæum à facie eorum, cuius celsitudo erat qualis altitudo cedrorum, ac ipse robustus erat quasi quercus;
disperdidi tamen fructum eius sursum, & radices eius deorsum.
10 Ego verò ascendere vos feci de terra Ægypti, & deduxi
vos per desertum quadraginta annis, vt hæreditario iure terram Amorrhæi caperetis.
11 Et suscitaui de filiis vestris Pro-
phetas, & de iuuenibus vestris Doctores: nunquid non ita est filii Israel, dicit Dominus?
12 Et in errorem impulistis doctores vestros vi-
no, & Prophetis mandastis dicentes, Ne vaticinemini prophetiam.
13 Ecce ego adducam super vos tribulationem quæ coarcta-
bit vos in locis vestris sicut coarctatur plaustrum manipulis onustum.
14 Itaque interibit domus refugij à veloce, & fortis non
roborabitur virtute sua, nec robustus saluabit animam suam.
15 Et arcitenens non consistet in prœlio, & præpes pedibus suis non
euadet, nec ascensor equorum saluabit animam suam.
16 Nec non cordatus inter fortes, nudus & inermis fugiet tunc tem-
poris, ait Dominus.

CAP. III.

SVscipite verbum istud quod decreuit contra vos Dominus, filii Israel, aduersum omnem cognationem quam ascendere feci de terra
Ægypti, dicens:
2 Tantùm vos elegi de omnibus terræ cognationibus: ideò visitabo contra vos omnia peccata vestra.
3 Nunquid vnà duo iter facient nisi conuenerint?
4 Nunquid rugiet leo in sylua, præda illi deficiente? an extollet
leonum catulus vocem suam de accubitu suo, nisi apprehenderit?
5 Nunquid cadet auis in laqueum super terram,
nullo imminente ei aucupe? nunquid soluetur laqueus de terra, & arripiendo nihil prehenderit?
6 An clangetur tuba in ciuitate extra suum tempus; quin populus qui in ea est, non contremiscat? num erit afflictio in ciuitate, quæ
à Domino non fit facta?

7 * כִּי לֹא יַעֲשֶׂה אֲדֹנָי יֱהֹוִה דָּבָר כִּי אִם־גָּלָה סוֹדוֹ
8 אֶל־עֲבָדָיו הַנְּבִיאִים׃ * אַרְיֵה שָׁאָג מִי לֹא יִירָא
אֲדֹנָי יֱהֹוִה דִּבֶּר מִי לֹא יִנָּבֵא׃
9 * הַשְׁמִיעוּ עַל־אַרְמְנוֹת בְּאַשְׁדּוֹד וְעַל־אַרְמְנוֹת
בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם וְאִמְרוּ הֵאָסְפוּ עַל־הָרֵי שֹׁמְרוֹן וּרְאוּ
מְהוּמֹת רַבּוֹת בְּתוֹכָהּ וַעֲשׁוּקִים בְּקִרְבָּהּ׃
10 * וְלֹא־יָדְעוּ עֲשׂוֹת־נְכֹחָה נְאֻם־יְהוָה הָאוֹצְרִים
חָמָס וָשֹׁד בְּאַרְמְנוֹתֵיהֶם׃
11 * לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יֱהֹוִה צַר וּסְבִיב הָאָרֶץ
וְהוֹרִד מִמֵּךְ עֻזֵּךְ וְנָבֹזּוּ אַרְמְנוֹתָיִךְ׃
12 * כֹּה אָמַר יְהוָה כַּאֲשֶׁר יַצִּיל הָרֹעֶה מִפִּי הָאֲרִי שְׁתֵּי
כְרָעַיִם אוֹ בְדַל־אֹזֶן כֵּן יִנָּצְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּשְׁבִים
בְּשֹׁמְרוֹן בִּפְאַת מִטָּה וּבִדְמֶשֶׁק עָרֶשׂ׃
13 * שִׁמְעוּ וְהָעִידוּ בְּבֵית יַעֲקֹב נְאֻם־אֲדֹנָי יֱהֹוִה
אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת׃
14 * כִּי בְּיוֹם פָּקְדִי פִשְׁעֵי־יִשְׂרָאֵל עָלָיו וּפָקַדְתִּי עַל־
מִזְבְּחוֹת בֵּית־אֵל וְנִגְדְּעוּ קַרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ וְנָפְלוּ
לָאָרֶץ׃
15 * וְהִכֵּיתִי בֵית־הַחֹרֶף עַל־בֵּית הַקָּיִץ וְאָבְדוּ בָּתֵּי
הַשֵּׁן וְסָפוּ בָּתִּים רַבִּים נְאֻם־יְהוָה׃

ד

1 * שִׁמְעוּ הַדָּבָר הַזֶּה פָּרוֹת הַבָּשָׁן אֲשֶׁר בְּהַר
שֹׁמְרוֹן הָעֹשְׁקוֹת דַּלִּים הָרֹצְצוֹת אֶבְיוֹנִים הָאֹמְרֹת
לַאֲדֹנֵיהֶם הָבִיאָה וְנִשְׁתֶּה׃
2 * נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יֱהֹוִה בְּקָדְשׁוֹ כִּי הִנֵּה יָמִים בָּאִים
עֲלֵיכֶם וְנִשָּׂא אֶתְכֶם בְּצִנּוֹת וְאַחֲרִיתְכֶן בְּסִירוֹת
3 דּוּגָה׃ * וּפְרָצִים תֵּצֶאנָה אִשָּׁה נֶגְדָּהּ וְהִשְׁלַכְתֶּנָה
הַהַרְמוֹנָה נְאֻם־יְהוָה׃
4 * בֹּאוּ בֵית־אֵל וּפִשְׁעוּ הַגִּלְגָּל הַרְבּוּ לִפְשֹׁעַ וְהָבִיאוּ
לַבֹּקֶר זִבְחֵיכֶם לִשְׁלֹשֶׁת יָמִים מַעְשְׂרֹתֵיכֶם׃

7 * Quia non faciet Dominus Deus verbum, nisi reuelauerit secretum suum ad
8 seruos suos Prophetas. * Leo rugiet, quis non timebit? Dominus Deus locu-
C tus est, quis non prophetabit?
9 * Auditum facite in ædibus Azoti, & in ædibus terræ Ægypti, & dicite: Congregamini super montes Samariæ, & videte insanias multas in medio eius, & calumniam patientes in penetralibus eius.
10 * Et nescierunt facere rectum, dicit Dominus: thesaurizantes iniquitatem & rapinas in ædibus suis.
11 * Propterea hæc dicit Dominus Deus: Tribulabitur & circumietur terra, & detrahetur ex te fortitudo tua, & diripientur ę-
12 des tuæ. * Hæc dicit Dominus: Quo-
D modo si eruat pastor de ore leonis duo crura aut extremum auriculæ, sic eruentur filij Israel qui habitant in Samaria in plaga lectuli & in Damasci grabato.
13 * Audite & contestamini in domo Iacob, dicit Dominus Deus exercituum:
14 * Quia in die cùm visitare cœpero præuaricationes Israel super eum, visitabo & super altaria Bethel, & amputabuntur cornua altaris, & cadent in terram.
15 * Et percutiam domum hyemalem cum domo ęstiua, & peribunt domus eburneę, & dissipabuntur ædes multæ, dicit Dominus.

CAP. IIII.

1 AVdite verbum hoc vaccæ pingues, quę
A estis in monte Samariæ, quæ calumniam facitis egenis, & confringitis pauperes. Quæ dicitis dominis vestris: Affert & bi-
2 bemus. * Iurauit Dominus Deus in sancto suo, quia ecce dies venient super vos, & leuabunt vos in contis, & reliquias vestras in ollis feruentibus.
3 * Et per aperturas exibitis altera contra alteram, & proiiciemini in Armon, dicit Dominus.
4 * Venite ad Bethel, & impie agite: ad Galgalam, & multiplicate præuaricationem. Et offerte mane victimas vestras, tribus diebus decimas vestras.

תרגום יונתן

7 אֲרֵי לָא אִם כַּשְׁרִין פִּתְגָמִין דְּמִתְעַבְדִין מִן קֳדָם יְיָ אֱלֹהִים אֱלָהֵן גְּלָא רָזֵהּ לְעַבְדּוֹהִי נְבִיַּיָא׃ 8 אַרְיָא נָהֵם מַן לָא יִדְחַל יְיָ אֱלֹהִים
מַלֵּיל מַן לָא יְקַבֵּל נְבוּאֲתָא׃ 9 בַּשַׂרוּ עַל בִּרְנְיַת בְּאַשְׁדּוֹד וְעַל בִּרְנְיַת דְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם וֶאֱמַרוּ אִתְכְּנַשׁוּ עַל טוּרֵי שֹׁמְרוֹן וַחֲזוֹ שִׁגּוּשַׁיָא
סַגִּיאִין בְּגַוַהּ וַאֲנוּסִין בְּגַוַהּ׃ 10 וְלָא יָדְעִין לְמֶעְבַּד אוֹרַיְתָא אֲמַר יְיָ דִּי מַלַּן אוֹצְרֵיהוֹן חֲטוֹף וּבִזָּא בְּבִרְנְיָתְהוֹן׃
11 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים עָקָא תַקִּיפָא בְּאַרְעָא וְיִבְטִיל מִנֵּךְ תָּקְפֵּךְ וְיִתְבַּזּוּן בִּרְנְיָתַיִךְ׃ 12 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ כְּמָא דִמְשֵׁיזֵב רַעְיָא מִפּוּמָא
דְאַרְיָא תַּרְתֵּין כְּרָעִין אוֹ חַסְחוּס דְּאֻדַּן כֵּן יִשְׁתֵּזְבוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל דְּיָתְבִין בְּשֹׁמְרוֹן בִּתְקוֹף שָׁלְטָן וְעַל דַּמֶּשֶׂק רְחִיצִין׃ 13 שְׁמַעוּ וְאַסְהִידוּ
בְּבֵית יַעֲקֹב אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים אֱלָהֵי צְבָאוֹת׃ 14 אֲרֵי בְּיוֹם אַסְעָרוּתִי חוֹבֵי יִשְׂרָאֵל עֲלוֹהִי וְאַסְעַר עַל דְּפָלְחִין לֶאֱגוֹרַיָא בְּבֵית־אֵל וְיִתְקַטְּפָן
קַרְנַת אֱגוֹרַיָא וְיִפְּלָן לְאַרְעָא׃ 15 וְאֶמְחֵי בֵּית סִתְוָא עַל בֵּית קַיְטָא וְיֵיבְדוּן בָּתִּין דִּמְכַבְּשִׁין בְּשֵׁן דְּפִיל וִיסוּפוּן בָּתִּין סַגִּיאִין אֲמַר יְיָ׃

ד

1 קַבִּילוּ פִתְגָמָא הָדֵין עַתִּירֵי נִכְסַיָא דִּבְטוּרָא דְשֹׁמְרוֹן דְּעָשְׁקִין מִסְכֵּנַיָא וְאָנְסִין חֲשִׁיכַיָא דְּאָמְרִין לְרִבּוֹנֵיהוֹן אַי שִׁלְטוֹנָא וְנִבֵּז׃
2 קַיֵּים יְיָ אֱלֹהִים בְּקֻדְשֵׁהּ אֲרֵי הָא יוֹמַיָא אָתָן עֲלֵיכוֹן וְיִטְּלוּן יָתְכוֹן עַמְמַיָא עַל תְּרֵיסֵיהוֹן וּבְנָתְכוֹן בְּדוּגִית צַיָּדִין׃
3 וְיִפְעוּן עֲלֵיכוֹן שׁוּרָא וְיַפְּקוּן יָתְכוֹן כְּנִשִׁין גְּבַר לְקִבְלֵהּ וְיַגְלוּן יָתְכוֹן לְהַלְאָה מִן טוּרֵי הַרְמָנִי אֲמַר יְיָ׃
4 אִיתוֹ לְבֵית־אֵל וּמְרָדוּ בְגִלְגְּלָא אַסְגִּיאוּ לְמֶחְטֵי וּמַיְתָן אַתּוּן לְצַפְרָא דִּבְחֵיכוֹן לִתְלָתָא יוֹמִין מַעְשְׂרָתְכוֹן׃

* Quia non faciet Dominus rem, nisi reuela- 7
uerit eruditionem ad seruos suos ad Prophetas.
* Leo rugiet, & quis non timebit? Domi- 8
nus locutus est, & quis non prophetabit?
* Annunciate regionibus in Assyriis & in 9
regionibus in terra Ægypti, & dicite: Congre-
gamini in montem Samariæ, & videte mirabi-
lia multa in medio eius, & oppressio in ea.
* Et non cognouit quæ sunt in ea, dicit Do- 10
minus: thesaurizantes iniquitates & miseriam
in regionibus suis.
* Propter hoc hæc dicit Dominus Deus: Ty- 11
rus & in circuitu terra tua deserta erit. & de-
trahet de te fortitudinem tuam, & diripien-
tur regiones tuæ.
* Hæc dicit Dominus: Sicut auellet pastor 12
de ore leonis duo crura, aut extremum auricu-
læ, sic euellentur filij Israel qui habitant in Sa-
maria cõtra tribum & in Damasco. Sacerdotes
* audite & contestamini domui Iacob, dicit 13
Dominus Deus omnipotens.
* Quia in die cùm vlciscar impietates Is- 14
rael, super eum vlciscar super altaria Bethel.
& suffodientur cornua altaris, & cadent su-
per terram.
* Confundam & percutiam domum pinna- 15
tam super domum æstiuam, et peribunt domus
eburneæ, & adijcientur domus aliæ & multæ,
dicit Dominus.

CAP. IIII.

AVdite verbum istud, vaccæ Basan quæ estis 1
in monte Samariæ, quæ opprimitis mẽdicos
& conculcatis pauperes: dicentes dominis ve-
stris, Date nobis vt bibamus.
* Iurat Dominus per sanctos suos, quoniam 2
ecce dies veniunt super vos: & tollent vos in
armis, & eos qui vobiscum, in lebetes negocia-
tores pestilentes. * Et efferemini nudi con- 3
tra inuicẽ; & proijciemini super montem Ram-
man, dicit Dominus Deus.
* Venistis ad Bethel & impiè egistis; & in 4
Galgala, & multiplicastis vt impiè ageretis. et
attulistis in manè sacrificium vestrum, in tri-
duum decimas vestras.

7 * διότι οὐ μὴ ποιήσῃ κύριος πρᾶγμα, ἐὰν μὴ ἀποκαλύ-
ψῃ παιδείαν πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ τοὺς προφήτας.
8 * λέων ἐρεύξεται, καὶ τίς οὐ φοβηθήσεται; κύριος ἐλά-
λησεν, καὶ τίς οὐ μὴ προφητεύσῃ;
9 * ἀπαγγείλατε χώραις ἐν ἀσσυρίοις καὶ ἐπὶ ταῖς χώ-
ραις ἐν γῇ αἰγύπτου, καὶ εἴπατε, συνάχθητε εἰς τὸ ὄρος
Σαμαρείας, καὶ ἴδετε θαυμαστὰ πολλὰ ἐν μέσῳ αὐτῆς,
καὶ καταδυναστεία ἐν αὐτῇ.
10 * καὶ οὐκ ἔγνω ἃ ἔστιν ἐν αὐτῇ λέγει κύριος, οἱ θησαυ-
ρίζοντες ἀδικίας καὶ ταλαιπωρίαν ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν.
11 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, τύρος καὶ κυκλό-
θεν ἡ γῆ σου ἐρημωθήσεται. καὶ κατάξει ἐκ σοῦ τὴν ἰσχύν
σου, καὶ ἁρπαγήσονται αἱ χῶραί σου.
12 * τάδε λέγει κύριος, ὃν τρόπον ἐκσπάσει ποιμὴν ἐκ
στόματος τοῦ λέοντος δύο σκέλη ἢ λοβὸν ὠτίου, οὕτως ἐκσπα-
σθήσονται υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ κατοικοῦντες ἐν σαμαρείᾳ κα-
τέναντι φυλῆς καὶ ἐν δαμασκῷ. ἱερεῖς
13 * ἀκούσατε καὶ ἐπιμαρτύρασθε τῷ οἴκῳ ἰακώβ, λέγει
κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ·
14 * διότι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ὅταν ἐκδικῶ ἀσεβείας τοῦ ἰσραήλ,
ἐπ' αὐτὸν ἐκδικήσω ἐπὶ τὰ θυσιαστήρια βαιθήλ. καὶ κα-
τασκαφήσεται τὰ κέρατα τοῦ θυσιαστηρίου καὶ πεσοῦνται
ἐπὶ τὴν γῆν.
15 * συγχεῶ καὶ πατάξω τὸν οἶκον τὸν περίπτερον ἐπὶ τὸν οἶ-
κον τὸν θερινόν, καὶ ἀπολοῦνται οἶκοι ἐλεφάντινοι, καὶ προ-
στεθήσονται οἶκοι ἕτεροι καὶ πολλοί, λέγει κύριος.

δ'.

1 * Ἀκούσατε τὸν λόγον τοῦτον, δαμάλεις τῆς βασὰν αἱ
οὖσαι ἐν τῷ ὄρει Σαμαρείας αἱ καταδυναστεύουσαι πτωχοὺς
καὶ καταπατοῦσαι πένητας. αἱ λέγουσαι τοῖς κυρίοις αὐτῶν,
ἐπίδοτε ἡμῖν ὅπως πίωμεν.
2 * ὀμνύει κύριος κατὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ, διότι ἰδοὺ ἡμέραι
ἔρχονται ἐφ' ὑμᾶς. καὶ λήψονται ὑμᾶς ἐν ὅπλοις. καὶ τοὺς
μεθ' ὑμῶν εἰς λέβητας ἐμπόροι λοιμοί.
3 * καὶ ἐξενεχθήσεσθε γυμνοὶ κατέναντι ἀλλήλων. καὶ ῥι-
φήσεσθε ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ῥεμμάν, λέγει κύριος ὁ θεός.
4 * εἰσήλθετε εἰς βαιθὴλ καὶ ἠσεβήσατε, καὶ εἰς Γαλγαλά,
καὶ ἐπληθύνατε τοῦ ἀσεβῆσαι. καὶ ἠνέγκατε εἰς πρωῒ θυσίαν
ὑμῶν εἰς τὴν τριημερίαν τὰ ἐπιδέκατα ὑμῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Quoniam haud rectè res fieri Domino Deo viderentur, nisi reuelaret secretum suum seruis suis prophetis. 8 Leone rugiente quis non timebit? Domino Deo loquente quis non suscipiet prophetiam? 9 Annunciate in palatiis Azoti & in prætoriis terræ Aegypti, & dicite: Congregamini super montes Samariæ, & videte conturbationes ingentes in medio eius, & oppressores intra eam.
10 Certe nesciunt exequi legem, ait Dominus, cùm impleant cellaria sua rapina, atque prædam in ædibus suis *recondant*.
11 Quamobrem sic dicit Dominus Deus: Tribulatio grauis erit in terra, quę abolebit à te fortitudinem tuam, & ædes tuæ diripientur.
12 Hæc dicit Dominus: Quemadmodum erueret pastor de ore leonis duo crura, aut extremum auriculæ: sic liberabuntur filij Israel qui habitant in Samaria, in fortitudine potestatis, & in Damasco innitentes. 13 Audite & protestamini in domo Iahacob, ait Dominus Deus exercituum. 14 Quia in die qua visitauero peccata Israel contra eum, visitabo quoque super colentes in altaribus Bethel, & succidentur cornua altarium, & cadent in terram. 15 Et percutiam domum hyemalem cum domo æstiuali, & peribunt domus quæ stratæ sunt ebore, & dissipabuntur domus multæ, ait Dominus.

CAP. IIII.

AVdite sententiam istam diuites substantiarum qui estis in monte Samariæ, qui vim infertis egenis, opprimitisque pauperes: qui dicunt principibus suis: Vbi est potestas, vt diripiamus? 2 Iurauit Dñs Deus per sanctitatem suam, quòd ecce dies venient super vos, & tollent vos populi super scuta sua, & filias vestras in scapha piscatorum. 3 Et confringent super vos murum, & educent vos quasi mulieres singuli ante se, & transferent vos vltra montes Armeniæ, dicit Dominus. 4 Venerunt ad Bethel, & præuaricati sunt; in Galgal multiplicarunt peccare, sed offertis manè victimas vestras, in tribus diebus decimas vestras.

5 וְקַטֵּר מֵחָמֵץ תּוֹדָה וְקִרְאוּ נְדָבוֹת הַשְׁמִיעוּ כִּי
כֵן אֲהַבְתֶּם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה ׃
6 וְגַם אֲנִי נָתַתִּי לָכֶם נִקְיוֹן שִׁנַּיִם בְּכָל עָרֵיכֶם
וְחֹסֶר לֶחֶם בְּכֹל מְקוֹמֹתֵיכֶם וְלֹא שַׁבְתֶּם עָדַי נְאֻם
יְהוָה ׃
7 וְגַם אָנֹכִי מָנַעְתִּי מִכֶּם אֶת הַגֶּשֶׁם בְּעוֹד שְׁלֹשָׁה
חֳדָשִׁים לַקָּצִיר וְהִמְטַרְתִּי עַל עִיר אֶחָת וְעַל עִיר
אַחַת לֹא אַמְטִיר חֶלְקָה אַחַת תִּמָּטֵר וְחֶלְקָה אֲשֶׁר
לֹא תַמְטִיר עָלֶיהָ תִּיבָשׁ ׃
8 וְנָעוּ שְׁתַּיִם שָׁלֹשׁ עָרִים אֶל עִיר אַחַת לִשְׁתּוֹת
מַיִם וְלֹא יִשְׂבָּעוּ וְלֹא שַׁבְתֶּם עָדַי נְאֻם יְהוָה ׃
9 הִכֵּיתִי אֶתְכֶם בַּשִּׁדָּפוֹן וּבַיֵּרָקוֹן הַרְבּוֹת גַּנּוֹתֵיכֶם
וְכַרְמֵיכֶם וּתְאֵנֵיכֶם וְזֵיתֵיכֶם יֹאכַל הַגָּזָם וְלֹא
שַׁבְתֶּם עָדַי נְאֻם יְהוָה ׃
10 שִׁלַּחְתִּי בָכֶם דֶּבֶר בְּדֶרֶךְ מִצְרַיִם הָרַגְתִּי בַחֶרֶב
בַּחוּרֵיכֶם עִם שְׁבִי סוּסֵיכֶם וָאַעֲלֶה בְּאֹשׁ מַחֲנֵיכֶם
וּבְאַפְּכֶם וְלֹא שַׁבְתֶּם עָדַי נְאֻם יְהוָה ׃
11 הָפַכְתִּי בָכֶם כְּמַהְפֵּכַת אֱלֹהִים אֶת סְדֹם וְאֶת
עֲמֹרָה וַתִּהְיוּ כְּאוּד מֻצָּל מִשְּׂרֵפָה וְלֹא שַׁבְתֶּם עָדַי
נְאֻם יְהוָה ׃
12 לָכֵן כֹּה אֶעֱשֶׂה לְּךָ יִשְׂרָאֵל עֵקֶב כִּי זֹאת
אֶעֱשֶׂה לָּךְ הִכּוֹן לִקְרַאת אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל ׃
13 כִּי הִנֵּה יוֹצֵר הָרִים וּבֹרֵא רוּחַ וּמַגִּיד לְאָדָם מַה
שֵּׂחוֹ עֹשֵׂה שַׁחַר עֵיפָה וְדֹרֵךְ עַל בָּמֳתֵי אָרֶץ יְהוָה
אֱלֹהֵי צְבָאוֹת שְׁמוֹ ׃

ה

1 שִׁמְעוּ אֶת הַדָּבָר הַזֶּה אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹשֵׂא עֲלֵיכֶם
קִינָה בֵּית יִשְׂרָאֵל ׃
2 נָפְלָה לֹא תוֹסִיף קוּם בְּתוּלַת יִשְׂרָאֵל נִטְּשָׁה
עַל אַדְמָתָהּ אֵין מְקִימָהּ ׃

5 * Et ſacrificate de fermento laudem, &
B vocate voluntarias oblationes & annun-
ciate. Sic enim voluiſtis filij Iſrael, dicit
6 Dominus Deus. * Vnde & ego dedi
vobis ſtuporem dentium in cunctis vrbi-
bus veſtris, & indigentiam panum in om-
nibus locis veſtris, & non eſtis reuerſi ad
7 me, dicit Dominus. * Ego quoque
prohibui à vobis imbrem cùm adhuc tres
menſes ſupereſſent vſque ad meſſem, &
plui ſuper vnam ciuitatem, & ſuper alte-
ram ciuitatem non plui. Pars vna compluta
eſt, & pars ſuper quam non plui, aruit.
8 * Et venerunt duæ & tres ciuitates ad v-
C nam ciuitatem vt biberent aquam, & non
ſunt ſatiatæ, & non rediſtis ad me, dicit
9 Dominus. * Percuſſi vos in vento
vrente, & in aurugine multitudinem hor-
torum veſtrorum & vinearum veſtrarum:
oliueta veſtra & ficeta veſtra comedit eru-
ca, & non rediſtis ad me, dicit Dominus.
10 * Miſi in vos mortem in via Ægypti,
percuſſi in gladio iuuenes veſtros vſq; ad
captiuitatem equorum veſtrorũ, & aſcen-
dere feci putredinem caſtrorum veſtro-
D rum in nares veſtras, & nõ rediſtis ad me,
11 dicit Dominus. * Subuerti vos ſicut
ſubuertit Deus Sodomam & Gomorram,
& facti eſtis quaſi torris raptus ab incen-
dio, & non rediſtis ad me, dicit Dominus.
12 * Quapropter hæc faciam tibi Iſrael.
Poſtquàm autem hæc fecero tibi, præpa-
rare in occurſum Dei tui Iſrael.
13 * Quia ecce formans montes & creans
ventum, & annuncians homini eloquium
ſuum, faciens matutinam nebulá, & gra-
diens ſuper excelſa terræ, Dominus Deus
exercituum nomen eius.

CAP. V.

1 AVdite verbum iſtud quod ego leuo ſu-
A per vos planctum. Domus Iſrael
2 * cecidit, & nõ adiiciet vt reſurgat. Vir-
go Iſrael proiecta eſt in terram ſuam, non
eſt qui ſuſcitet eam:

תרגום יונתן

5 ומגזל אנס הודתא ומיתן לה כזמר ואמרין דין לרעוא ארי כן רחמתון בני ישראל אמר יוי אלהים ׃ 6 ואף אנא יהבית לכון
אקהיות סנין בכל קרויכון וחסרות מזון בכל אתריכון ולא תבתון לפלחני אמר יוי ׃ 7 ואף אנא מנעית מנכון ית מטרא בסוף תלתא
ירחין לזמן חצדא ואחית מטרא על קרתא חדא ועל קרתא חדא לא אחית מטרא אחסנתא חדא יחת עלה מטרא ואחסנתא דלא יחת עלה
מטרא תיבש ׃ 8 ויטלטלון תרתין תלת קרוין לקרתא חדא למשתי מיא ולא ישבעון ולא תבתון לפלחני אמר יוי ׃ 9 מחיתי יתכון
בשדפונא ובירקונא סגיות גניכון וכרמיכון ותיניכון וזיתיכון אכלא זחלא ולא תבתון לפלחני אמר יוי ׃ 10 שלחית בכון מותא כד
בארח מצרים קטלית בחרבא עולימיכון עם שבי סוסותכון ואסקית סרות משריתכון ובאפיכון ולא תבתון לפלחני אמר יוי ׃ 11 רחיק
מנכון יתכון כמא דרחיק יוי ית סדום וית עמורה והויתון כאוד משיזב מיקידא ולא תבתון לפלחני אמר יוי ׃ 12 בכין דא אעבד לך
ישראל חלף דלא תבת לאוריתא דא אעבד לך אתקשט לקבלא אולפן אוריתא דאלהך ישראל ׃ 13 ארי הא מתגלי דצר טוריא וברא
רוחא לחואה לאנשא מה עובדוהי לאתקנאה נהור לצדיקיא כנהור צפרא דאזל ותקין לאיתאה חשוך לרשיעיא למתבר רשיעי ארעא
יוי אלהי צבאות שמה ׃

ה

1 קבילו ית פתגמא הדין די אנא נטל עליכון אליא בית ישראל ׃
2 נפלת לא תוסף למקם שבטא חדא כנשתא דישראל אתרטשת על ארעה לית דיקימנה ׃

* *Et legerunt foris Legem, & inuocauerunt* 5
confessionem. annunciate quoniam ista dilexe-
runt filij Israel, dicit Dominus.
* *Et ego dabo vobis stridorem dentium in* 6
omnibus ciuitatibus vestris, & indigentiam
panum in locis vestris, & non reuersi estis ad
me, dicit Dominus. * *Et abstuli ex vobis* 7
pluuiam ante tres menses vindemiæ. & pluam
super ciuitatem vnam; super autem ciuitatem
vnam non pluam. pars vna pluetur, & pars
super quam non pluam arescet.
* *Et congregabuntur duæ & tres ciuitates* 8
in ciuitatem vnam bibere aquam, & non sa-
tiabuntur: & neque sic reuersi estis ad me, di-
cit Dominus.
* *Exussi vos in combustione & in icteritia.* 9
multiplicastis hortos & vineas, & ficeta, &
oliueta. hos deuorauit eruca. & neque sic re-
uersi estis ad me, dicit Dominus.
* *Misi in vos mortem in via Ægypti, occi-* 10
di in gladio iuuenes vestros cum captiuitate e-
quorum vestrorum, & adduxi in igne castra
vestra in ira vestra: & neque sic reuersi estis
ad me, dicit Dominus.
* *Subuerti vos sicut subuertit Dominus So-* 11
domam & Gomorram, & facti estis sicut tor-
ris raptus ab incendio: & non redistis ad me,
dicit Dominus.
* *Propterea sic faciam tibi Israel. verunta-* 12
men quia sic faciam tibi, præparare ad inuocan
dum Deum tuum Israel:
* *Quia Dominus es firmans tonitruum, &* 13
creans spiritum, & annuncians in homines
Christum suum, faciens manè & nebulam, &
ascendens super excelsa terræ Dominus Deus,
Omnipotens nomen illi.

CAP. V.

AVdite verbum Domini quod ego assumo su- 1
per vos planctum: domus Israel
* *cecidit, non amplius adiiciat resurgere.* 2
Virgo Israel proiecta est in terram suam, non
est qui suscitet eam.

5 * καὶ ἀνέγνωσαν ἔξω νόμον καὶ ἐπεκαλέσαντο ὁμο-
λογίαν. ἀπαγγείλατε ὅτι ταῦτα ἠγάπησαν υἱοὶ ἰσραήλ,
λέγει κύριος.
6 * κἀγὼ δώσω ὑμῖν γομφιασμὸν ὀδόντων ἐν πάσαις
ταῖς πόλεσιν ὑμῶν, καὶ ἔνδειαν ἄρτων ἐν τοῖς τόποις ὑμῶν,
καὶ οὐκ ἐπεστρέψατε πρός με, λέγει κύριος.
7 * καὶ ἀνέσχον ἐξ ὑμῶν τὸν ὑετὸν πρὸ τριῶν μηνῶν τοῦ
τρυγητοῦ. καὶ βρέξω ἐπὶ πόλιν μίαν, ἐπὶ δὲ πόλιν μίαν
οὐ βρέξω. μερὶς μία βραχήσεται καὶ μερὶς ἐφ᾽ ἣν οὐ βρέ-
ξω ξηρανθήσεται.
8 * καὶ συναθροισθήσονται δύο καὶ τρεῖς πόλεις εἰς πόλιν
μίαν τοῦ πιεῖν ὕδωρ καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῶσιν, καὶ οὐδ᾽ οὕτως
ἐπεστρέψατε πρός με, λέγει κύριος.
9 * ἐπύρωσα ὑμᾶς ἐν πυρώσει καὶ ἐν ἰκτέρῳ. ἐπληθύ-
νατε κήποις καὶ ἀμπελῶνας, καὶ συκῶνας, καὶ ἐλαιῶνας.
τούτοις κατέφαγεν ἡ κάμπη· καὶ οὐδ᾽ οὕτως ἐπεστρέψατε
πρός με, λέγει κύριος.
10 * ἐξαπέστειλα εἰς ὑμᾶς θάνατον ἐν ὁδῷ αἰγύπτου, ἀπέ-
κτεινα ἐν ῥομφαίᾳ τοὺς νεανίσκοις ὑμῶν μετὰ αἰχμαλω-
σίας ἵππων ὑμῶν, καὶ ἀνήγαγον ἐν πυρὶ τὰς παρεμβο-
λὰς ὑμῶν ἐν τῇ ὀργῇ ὑμῶν, καὶ οὐδ᾽ οὕτως ἐπεστρέψατε
πρός με, λέγει κύριος.
11 * κατέστρεψα ὑμᾶς καθὼς κατέστρεψε κύριος σό-
δομα καὶ γόμορρα, καὶ ἐγενήθητε ὡς δαλὸς ἐξεσπασ-
μένος ἀπὸ καύσεως, καὶ οὐκ ἐπεστρέψατε πρός με, λέ-
γει κύριος.
12 * διὰ τοῦτο οὕτως ποιήσω σοι ἰσραήλ. πλὴν ὅτι οὕτως
ποιήσω σοι, ἑτοιμάζου τοῦ ἐπικαλεῖσθαι τὸν θεόν σου ἰσραήλ·
13 * διότι κύριος εἶ στερεῶν βροντὴν καὶ κτίζων πνεῦμα,
καὶ ἀπαγγέλλων εἰς ἀνθρώπους τὸν χριστὸν αὐτοῦ ποιῶν ὄρθρον
καὶ ὀμίχλην, καὶ ἐπιβαίνων ἐπὶ τὰ ὕψη τῆς γῆς κύριος ὁ
θεός, παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ.

ε.

1 * Ἀκούσατε τὸν λόγον κυρίου ὃν ἐγὼ λαμβάνω ἐφ᾽ ὑ-
2 μᾶς θρῆνον, οἶκος τοῦ ἰσραήλ * ἔπεσεν, οὐκ ἔτι οὐ μὴ
προστεθῇ ἀναστῆναι. παρθένος ἰσραὴλ ἔσφαλεν ἐπὶ τῆς
γῆς αὐτοῦ, οὐκ ἔστιν ὁ ἀνιστῶν αὐτήν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

5 Colligunt autem ex rapina sacrificium gratiarum actionis, & adducunt illud cum cantico, dicentes: Hoc est in beneplacitum, sic enim dilexistis filij Israel, ait Dominus Deus. 6 Ego quoque dedi vobis stuporem dentium in omnibus vrbibus vestris, & indigentiam cibi in omnibus locis vestris: attamen non conuertimini ad cultum meum, dicit Dñs. 7 Deinde ego prohibui à vobis pluuiam in fine triũ mensiũ tempore messis: ac imbrem demisi super ciuitatẽ vnam, sed super aliam non demisi: super hęreditatem vnam descendet pluuia; at hæreditas super quam minimè descenderit pluuia, arescet. 8 Et cum lassitudine duæ vel tres ciuitates aspirabunt ad vrbem vnam vt bibant aquam, sed non saturabuntur: nec tamen conuertimini ad cultum meum, dicit Dñs. 9 Percussi vos vredine & ęrugine, multitudinem hortorum vestrorum, vinearum vestrarum, ficuum vestrarum, olearumque vestrarum corrosit bruchus: nec estis conuersi ad cultum meum, dicit Dñs. 10 Misi contra vos pestilentiam quando in via Ægypti eratis: occidi gladio iuuenes vestros cum captiuitate equorum vestrorum, atque ascendere feci fœtorem castrorum vestrorum idque in nares vestras: nec minus conuersi estis ad cultum meum, dicit Dñs. 11 Abominatum est Verbum meum vos, non aliter ac auersatus est Dñs Sodomam & Gomorrham; & facti estis quasi torris erutus ab incendio: nihilominus non estis conuersi ad cultum meum, dicit Dñs. 12 Propterea hoc faciam tibi Israel, propterea quòd nequaquam conuersus es ad Legem, hoc *inquam* tibi faciam: adorna te vt suscipias doctrinam Legis Dei tui Israel. 13 Ecce namque sit conspicuus qui plasmauit montes, & creauit ventum, vt annunciet hominibus quanta sint eius opera, & vt præparet lumen iustis quasi lumen matutinum: qui incedit & præparat adducere tenebras impiis, vt conterat impios terræ. Dominus Deus exercituum nomen eius.

CAP. V.

SVscipite verbum istud quod ego assumo super vos in lamentum, domus Israel. 2 Cecidit, nec addet vt resurgat anno vno cœtus Israel: prostrata est super terram, nec est qui suscitet eam.

* כִּי כֹה אָמַר אֲדֹנָי יְהוָה הָעִיר הַיֹּצֵאת אֶלֶף 3
תַּשְׁאִיר מֵאָה וְהַיּוֹצֵאת מֵאָה תַּשְׁאִיר עֲשָׂרָה לְבֵית
יִשְׂרָאֵל ׃
* כִּי כֹה אָמַר יְהוָה לְבֵית יִשְׂרָאֵל דִּרְשׁוּנִי וִחְיוּ ׃ 4
* וְאַל־תִּדְרְשׁוּ בֵּית־אֵל וְהַגִּלְגָּל לֹא תָבֹאוּ וּבְאֵר 5
שֶׁבַע לֹא תַעֲבֹרוּ כִּי הַגִּלְגָּל גָּלֹה יִגְלֶה וּבֵית אֵל
יִהְיֶה לְאָוֶן ׃
* דִּרְשׁוּ אֶת־יְהוָה וִחְיוּ פֶּן־יִצְלַח כָּאֵשׁ בֵּית יוֹסֵף 6
וְאָכְלָה וְאֵין־מְכַבֶּה לְבֵית־אֵל ׃
* הַהֹפְכִים לְלַעֲנָה מִשְׁפָּט וּצְדָקָה לָאָרֶץ הִנִּיחוּ ׃ 7
* עֹשֵׂה כִימָה וּכְסִיל וְהֹפֵךְ לַבֹּקֶר צַלְמָוֶת וְיוֹם 8
לַיְלָה הֶחְשִׁיךְ הַקּוֹרֵא לְמֵי־הַיָּם וַיִּשְׁפְּכֵם עַל־פְּנֵי
הָאָרֶץ יְהוָה שְׁמוֹ ׃
* הַמַּבְלִיג שֹׁד עַל־עָז וְשֹׁד עַל־מִבְצָר יָבוֹא ׃ 9
* שָׂנְאוּ בַשַּׁעַר מוֹכִיחַ וְדֹבֵר תָּמִים יְתָעֵבוּ ׃ 10
* לָכֵן יַעַן בּוֹשַׁסְכֶם עַל־דָּל וּמַשְׂאַת־בַּר תִּקְחוּ 11
מִמֶּנּוּ בָּתֵּי גָזִית בְּנִיתֶם וְלֹא־תֵשְׁבוּ בָם כַּרְמֵי־חֶמֶד
נְטַעְתֶּם וְלֹא תִשְׁתּוּ אֶת־יֵינָם ׃
* כִּי יָדַעְתִּי רַבִּים פִּשְׁעֵיכֶם וַעֲצֻמִים חַטֹּאתֵיכֶם 12
צֹרְרֵי צַדִּיק לֹקְחֵי כֹפֶר וְאֶבְיוֹנִים בַּשַּׁעַר הִטּוּ ׃
* לָכֵן הַמַּשְׂכִּיל בָּעֵת הַהִיא יִדֹּם כִּי עֵת רָעָה הִיא ׃ 13
* דִּרְשׁוּ־טוֹב וְאַל־רָע לְמַעַן תִּחְיוּ וִיהִי־כֵן יְהוָה 14
אֱלֹהֵי־צְבָאוֹת אִתְּכֶם כַּאֲשֶׁר אֲמַרְתֶּם ׃
* שִׂנְאוּ־רָע וְאֶהֱבוּ טוֹב וְהַצִּיגוּ בַשַּׁעַר מִשְׁפָּט 15
אוּלַי יֶחֱנַן יְהוָה אֱלֹהֵי־צְבָאוֹת שְׁאֵרִית יוֹסֵף ׃
* לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי צְבָאוֹת אֲדֹנָי בְּכָל־ 16
רְחֹבוֹת מִסְפֵּד וּבְכָל־חוּצוֹת יֹאמְרוּ הוֹ־הוֹ וְקָרְאוּ
אִכָּר אֶל־אֵבֶל וּמִסְפֵּד אֶל־יוֹדְעֵי נֶהִי ׃
* וּבְכָל־כְּרָמִים מִסְפֵּד כִּי־אֶעֱבֹר בְּקִרְבְּךָ אָמַר 17
יְהוָה ׃

3 * Quia hæc dicit Dominus Deus: Vrbs
de qua egrediebantur mille, relinquentur
in ea centum: & de qua egrediebantur cen-
tum, relinquentur in ea decem in domo
4 Iſrael. * Quia hæc dicit Dominus domui
5 Iſrael: Quærite me, & viuetis: * Et nolite
quærere Bethel. In Galgalam nolite intra-
B re, & in Berſabee non tranſibitis: quia Gal-
gala captiua ducetur, & Bethel erit inuti-
6 lis. * Quærite Dominum & viuite, ne for-
tè comburatur vt ignis domus Ioſeph: &
deuorabit, & nõ erit qui extinguat Bethel.
7 * Qui conuertitis in abſinthium iudi-
cium, & iuſtitiam in terra relinquitis:
8 * Facientem Arcturum & Orionem, &
conuertentem in manè tenebras, & diem
in nocte mutantem. Qui vocat aquas ma-
C ris & effundit eas ſuper faciem terræ, Do-
9 minus nomen eſt eius. * Qui arridet
vaſtitatem ſuper robuſtum, & depopula-
10 tionem ſuper potentem affert. * Odio
habuerunt corripientem in porta, & lo-
11 quentem perfectè abominati ſunt. * Idcir-
cò pro eo quòd diripiebatis pauperem, &
prædam electam tollebatis ab eo, domos
quadro lapide ædificabitis, & non habita-
bitis in eis: vineas plãtabitis amãtiſſimas,
12 & non bibetis vinum earum: * Quia cog-
noui multa ſcelera veſtra & fortia peccata
veſtra. Hoſtes iuſti accipientes munus, &
13 pauperes deprimentes in porta. * Ideò pru-
dens in tempore illo tacebit, quia tempus
14 malum eſt. * Quærite bonum & non
malum vt viuatis, & erit Dominus Deus
exercituum vobiſcum ſicut dixiſtis.
15 * Odite malum & diligite bonum, & re-
conſtituite in porta iudicium, ſi fortè mi-
ſereatur Dominus Deus exercituum reli-
16 quiis Ioſeph. * Propterea hæc dicit
Dominus Deus exercituũ dominator: In
omnibus plateis planctus, & in cũctis quæ
foris ſunt, dicetur væ væ. Et vocabunt agri-
colam ad luctum, & ad planctum eos qui
ſciunt plangere.
17 * Et in omnibus vineis erit planctus,
quia pertranſibo in medio tui, dicit Dñs.

תרגום יונתן

3 ארי כדנן אמר ייי אלהים קרתא דנפקין מנה אלפא ישתארון בה מאה ודיפקון מנה מאה ישתארון בה עד עשרא לבית ישראל ׃
4 ארי כדנן אמר ייי לבית ישראל תבעו דחלתי ואתקימו ׃ 5 ולא תתבעון למהך לביתאל ולגלגלא לא תיתון ולבאר שבע לא
תעברון ארי דבגלגלא מגלא יגלון ודפלחין לטעותא בביתאל יהון ללמא ׃ 6 תבעו ית דחלתא דייי ואתקימו ודלמא ידלק כאשתא
בבית יוסף וישיצי ולא יהא חיים בחובין דהויתון פלחין לטעותא בבית־אל ׃ 7 דהפכין לגידא דינא וזכותא לארעא רטשו ׃
8 שבקו לסהדותא מן קדם ייי דעבד כימה וכסילא והפך לנהור קבל ויומם לליליא מקבל דאמר לכנשא משרין דסגיאן כמי ימא ומבדר להון
על אפי ארעא ייי שמה ׃ 9 דמגבר חלשין על תקיפין ובזוזין על כרכיהון דתקיפיא משלט ׃ 10 סנן לדמוכח להון בית דינא פתגמי
אוריתא ולדמלל כונתא מעקמין ׃ 11 בכן חלף במבזכון מסכנא ומנסכון חשיכיא בתי גזית בניתון ולא תתבון בהון כרמי חמדתא
נציבתון ולא תשתון ית חמרהון ׃ 12 ארי גלי קדמי דסגיאין מרדיכון ותקיפין חובתכון מעיקין לה לזכאה בדיל לקבלא ממון דשקר ודין
מסכינא בבית כנשתהון מסטן ׃ 13 בכן מלפיא בעדנא ההיא מן קדם רשיעיא שתקו ארי עדן ביש הוא ׃ 14 תבעו לאוטבא ולא
לאבאשא בדיל דתתקימון ויהי כען מימרא דייי אלהים צבאות בסעדכון כמא דאמרתון ׃ 15 שנו לאבאשא ורחמו לאוטבא ואתקנו בבית
דינכון דינא דקשוט מאים יתרחם מן קדם ייי אלהים צבאות על שארא דיוסף ׃ 16 בכן כדנן אמר ייי אלהי צבאות ייי בכל־רחוביא מספדא
ובכל שוקיא יימרון ווי ויערעון אכר לאבל ועבר מספדא לדידע אליא ׃ 17 ובכל־כרמיא מספדא ארי אתגלי למעבד פרענות דין בגווך
אמר ייי ׃

3 * *Quia hæc dicit Dominus Deus: Vrbs ex*
qua egrediebantur mille, relinquentur centum.
et ex qua egrediebantur centum, relinquentur
decem domui Israel.
4 * *Quia hæc dicit Dominus super domum Is-*
rael: Quærite me, & viuetis:
5 * *Et non quæratis Bethel. et in Galgala non*
ingrediamini, et in puteũ iuramenti non trans-
eatis, quia Galgala captiuata captiuabitur, &
Bethel non existens. 6 * *Quærite Dominum*
& viuite, vt non succendatur vt ignis domus
Ioseph & deuoret eam: & non erit extinguens
domui Israel. 7 * *Faciens in excelsum iu-*
dicium, & iustitiam in terram: 8 * *Faciens*
omnia & fabricans, et conuertam in manè vm
bram, & diem in noctem obscurans: vocans
aquam maris, & effundens illam super faciem
terræ, Dominus Deus omnipotens nomen illi.
9 * *Suscitans contritionem super robur, &*
miseriam super munitionem inducens.
10 * *Odio habuerunt in portis corripientem, et*
sermonem sanctum abominati sunt.
11 * *Idcircò desuper existens pugnis percutie-*
bat mendicum: & dona electa suscepistis ab eo.
domos politas ædificastis, & non habitabitis
in eis: vineas desiderabiles plantastis, & non
bibetis vinum earum: 12 * *Quia cognoui mul-*
tas impietates vestras, & fortia peccata ve-
stra, conculcantes iustum, accipientes commu-
tationes, & pauperem in portis declinantes.
13 * *Idcircò intelligens in tempore illo tacebit,*
quia tempus malum est. 14 * *Quærite bonum,*
& non malum, vt viuatis, & erit vobiscum
Dominus. Sic dixit Dominus Deus omnipotẽs,
sicut dixerunt: 15 * *Odio habuimus mala, &*
dileximus bona, & restituetur in portis iudi-
cium, vt misereatur Dominus Deus omnipo-
tens reliquiarum Ioseph. 16 * *Propterea hæc*
dicit Dominus Deus omnipotens: In omnibus
plateis planctus, & in omnibus viis dicetur væ
væ. vocabitur agricola in luctum, & in plan-
ctum, & in scientes lamentum. 17 * *Et in om-*
nibus viis planctus, quia veniam per medium
tui, dixit Dominus.

3 * διότι τάδε λέγει κύριος ὁ θεός, πόλις ἐξ ἧς ἐξεπο-
ρεύοντο χίλιοι ὑπολειφθήσονται ἑκατὸν, καὶ ἐξ ἧς ἐξεπορεύ-
οντο ἑκατὸν, ὑπολειφθήσονται δέκα τῷ οἴκῳ ἰσραήλ.
4 * διότι τάδε λέγει κύριος ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ, ἐκ-
5 ζητήσατε ἐμὲ, καὶ ζήσετε· * καὶ μὴ ἐκζητεῖτε βαιθήλ.
καὶ εἰς Γαλγαλὰ μὴ εἰσπορεύεσθε, καὶ ἐπὶ τὸ φρέαρ τοῦ ὅρ-
κου μὴ διαβαίνετε, διότι Γαλγαλὰ αἰχμαλωτευομένη αἰ-
χμαλωτισθήσεται, καὶ Βαιθὴλ οὐχ ὑπάρχουσα.
6 * ἐκζητήσατε τὸν κύριον καὶ ζήσατε, ὅπως μὴ ἀνα-
λάμψῃ ὡς πῦρ οἶκος ἰωσὴφ καὶ καταφάγῃ αὐτόν. καὶ
οὐκ ἔσται ὁ σβέσων τῷ οἴκῳ ἰσραήλ.
7 * ὁ ποιῶν εἰς ὕψος κρίμα καὶ δικαιοσύνην εἰς γῆν·
8 * ὁ ποιῶν πάντα καὶ κατασκευάζων, καὶ στρέφων εἰς πρωῒ
σκιὰν, καὶ ἡμέραν εἰς νύκτα σκοτάζων, ὁ προσκαλούμε-
νος τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ πρόσωπον
τῆς γῆς, κύριος ὁ θεὸς παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ.
9 * ὁ διεγείρων συντριμμὸν ἐπὶ ἰσχὺν, καὶ ταλαιπωρίαν
10 ἐπὶ ὀχύρωμα ἐπάγων. * ἐμίσησαν ἐν πύλαις ἐλέγ-
χοντα, καὶ λόγον ὅσιον ἐβδελύξαντο.
11 * διὰ τοῦτο ἀνθ' ὧν κατεκονδύλιζον πτωχόν. καὶ δῶρα
ἐκλεκτὰ ἐδέξασθε παρ' αὐτοῦ. οἴκους ξεστοὺς ᾠκοδομήσατε,
καὶ οὐ μὴ κατοικήσετε ἐν αὐτοῖς, ἀμπελῶνας ἐπιθυμητοὺς
ἐφυτεύσατε. καὶ οὐ μὴ πίητε τὸν οἶνον αὐτῶν·
12 * ὅτι ἔγνων πολλὰς ἀσεβείας ὑμῶν, καὶ ἰσχυραὶ αἱ ἁ-
μαρτίαι ὑμῶν, καταπατοῦντες δίκαιον λαμβάνοντες ἀλ-
λάγματα, καὶ πένητα ἐν πύλαις ἐκκλίνοντες.
13 * διὰ τοῦτο ὁ συνιῶν ἐν καιρῷ ἐκείνῳ σιωπήσεται, ὅτι
14 καιρὸς πονηρὸς ἐστιν. * ἐκζητήσατε τὸ καλὸν καὶ μὴ τὸ
πονηρόν, ὅπως ζήσετε καὶ ἔσται μεθ' ὑμῶν κύριος. οὕτως εἶπεν
κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὃν τρόπον εἴπατε·
15 * μεμισήκαμεν τὰ πονηρά, καὶ ἠγαπήσαμεν τὰ κα-
λά, καὶ ἀποκαταστήσατε ἐν πύλαις κρίμα, ὅπως ἐλεήσῃ κύ-
ριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ τοὺς περιλοίπους ἰωσήφ.
16 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ἐν
πάσαις πλατείαις κοπετὸς, καὶ ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς ῥηθή-
σεται οὐαὶ οὐαί. κληθήσεται γεωργὸς εἰς πένθος καὶ εἰς
κοπετὸν καὶ εἰς εἰδότας θρῆνον·
17 * καὶ ἐν πάσαις ὁδοῖς κοπετὸς, διότι ἐλεύσομαι διὰ μέ-
σου σου εἶπεν κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Nam sic inquit Dominus, In ciuitate de qua egrediebantur mille, remanebunt centum; & de qua centum exibant, vsque ad decem superstites erunt in domo Israel. [4] Quandoquidem ita dicit Dominus domui Israel, Requirite timorem mei, & viuetis. [5] Non quæratis verò pergere ad Bethel, & ad Galgalã ne veniatis, & per Beersabee ne trãseatis, quia qui in Galgala, certissimè multabũtur exilio; & qui colũt idola Bethel, redigentur in nihilum. [6] Quęrite timorem Domini, vt vita potiamini, ne fortè succendatur sicut ignis furor eius in domo Ioseph, qui voret, nec sit qui extinguat propter peccata vestra, qui seruiebatis idolis in Bethel. [7] Qui conuertunt in absinthium iudicium, & iustitiam in terram proiiciunt. [8] Desierunt timere à facie Domini qui fecit Arcturum & Orionem, & conuertit in lucem tenebras, & diẽ in noctem obtenebrat: qui iubet congregari exercitus multos instar aquarum maris, & dispergit eos super faciem terræ: Dominus nomen eius. [9] Qui vires auget infirmis contra fortes, & direptoribus super propugnacula fortissimorum imperium donat. [10] Odio prosequuntur eum qui corripit eos in domo iudicij verbis Legis, & loquentem recta prauitatis insimulant. [11] Idcircò pro eo quòd diripiebatis egenum, & vim pauperibus inferebatis: domos dolato lapide construxistis, in quibus non habitabitis: vineas desiderabiles plantastis, quarum vinum haudquaquam bibetis. [12] Siquidem notum est mihi quòd permultę sint vestræ præuaricationes, & fortia peccata vestra: contribulant iudicium vt suscipiant mammona iniquitatis, & iudicium obscurorum peruertunt in domo congregationis ipsorum. [13] Propterea doctores tunc temporis propter impios conticuerunt, tempus enim malum erat. [14] Quærite benefacere & non malè, quò viuatis: tunc aderit Verbum Domini Dei exercituum in auxilium vestrum sicut dixistis. [15] Odite malefacere, & bene operari diligite: & dirigite iudicium in domo congregationis vestræ: fortè misericordia tribuetur à conspectu Domini Dei exercituum super reliquias Iosephi. [16] Quamobrem sic dicit Dominus Deus exercituum, Dominus ipse: In omnibus plateis erit planctus, & in omnibus compitis dicent, Væ, væ: & conuocabunt agricolam ad luctum, & planctum emittentem ad eum qui eiulandi est peritus. [17] Atque in omnibus vineis erit planctus; quia apparebo vt faciam vltionem iudicij in medio tui, dicit Dominus.

18 * הוֹי הַמִּתְאַוִּים אֶת־יוֹם יְהוָה לָמָּה־זֶּה לָכֶם יוֹם
יְהוָה הוּא־חֹשֶׁךְ וְלֹא־אוֹר׃
19 * כַּאֲשֶׁר יָנוּס אִישׁ מִפְּנֵי הָאֲרִי וּפְגָעוֹ הַדֹּב וּבָא
הַבַּיִת וְסָמַךְ יָדוֹ עַל־הַקִּיר וּנְשָׁכוֹ הַנָּחָשׁ׃
20 * הֲלֹא־חֹשֶׁךְ יוֹם יְהוָה וְלֹא־אוֹר וְאָפֵל וְלֹא־
נֹגַהּ לוֹ׃
21 * שָׂנֵאתִי מָאַסְתִּי חַגֵּיכֶם וְלֹא אָרִיחַ בְּעַצְּרֹתֵיכֶם׃
22 * כִּי אִם־תַּעֲלוּ־לִי עֹלוֹת וּמִנְחֹתֵיכֶם לֹא אֶרְצֶה
וְשֶׁלֶם מְרִיאֵיכֶם לֹא אַבִּיט׃
23 * הָסֵר מֵעָלַי הֲמוֹן שִׁרֶיךָ וְזִמְרַת נְבָלֶיךָ לֹא אֶשְׁמָע׃
24 * וְיִגַּל כַּמַּיִם מִשְׁפָּט וּצְדָקָה כְּנַחַל אֵיתָן׃
25 * הַזְּבָחִים וּמִנְחָה הִגַּשְׁתֶּם־לִי בַמִּדְבָּר אַרְבָּעִים
שָׁנָה בֵּית יִשְׂרָאֵל׃
26 * וּנְשָׂאתֶם אֵת סִכּוּת מַלְכְּכֶם וְאֵת כִּיּוּן צַלְמֵיכֶם
כּוֹכַב אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לָכֶם׃
27 * וְהִגְלֵיתִי אֶתְכֶם מֵהָלְאָה לְדַמָּשֶׂק אָמַר יְהוָה
אֱלֹהֵי־צְבָאוֹת שְׁמוֹ׃

ו

1 * הוֹי הַשַּׁאֲנַנִּים בְּצִיּוֹן וְהַבֹּטְחִים בְּהַר שֹׁמְרוֹן
נְקֻבֵי רֵאשִׁית הַגּוֹיִם וּבָאוּ לָהֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל׃
2 * עִבְרוּ כַלְנֵה וּרְאוּ וּלְכוּ מִשָּׁם חֲמַת רַבָּה וּרְדוּ
גַת־פְּלִשְׁתִּים הֲטוֹבִים מִן־הַמַּמְלָכוֹת הָאֵלֶּה אִם־
רַב גְּבוּלָם מִגְּבֻלְכֶם׃
3 * הַמְנַדִּים לְיוֹם רָע וַתַּגִּישׁוּן שֶׁבֶת חָמָס׃
4 * הַשֹּׁכְבִים עַל־מִטּוֹת שֵׁן וּסְרֻחִים עַל־עַרְשׂוֹתָם
וְאֹכְלִים כָּרִים מִצֹּאן וַעֲגָלִים מִתּוֹךְ מַרְבֵּק׃
5 * הַפֹּרְטִים עַל־פִּי הַנָּבֶל כְּדָוִיד חָשְׁבוּ לָהֶם
כְּלֵי־שִׁיר׃
6 * הַשֹּׁתִים בְּמִזְרְקֵי יַיִן וְרֵאשִׁית שְׁמָנִים יִמְשָׁחוּ וְלֹא
נֶחְלוּ עַל־שֵׁבֶר יוֹסֵף׃

18 * Væ desiderantibus diem Domini. Ad
quid eam vobis? dies Domini ista tenebræ
19 & non lux. * Quomodo si fugiat vir à
F facie leonis, & occurrat ei vrsus, & ingre-
diatur domum, & innitatur manu sua su-
per parietem, & mordeat eum coluber.
20 * Nunquid non tenebræ dies Domini,
& non lux, & caligo & non splendor in ea?
21 * Odi & proieci festiuitates vestras, &
non capiam odorem cœtuum vestrorum.
22 * Quòd si obtuleritis mihi holocausto-
mata & munera vestra non suscipiam, &
G vota pinguium vestrorum non respiciam.
23 * Aufer à me tumultum carminum tuo-
rum, & cantica lyræ tuæ non audiam.
24 * Et reuelabitur quasi aqua iudicium, &
25 iustitia quasi torrens fortis. * Nunquid
hostias & sacrificium obtulistis mihi in
deserto quadraginta annis domus Israel?
26 * Et portastis tabernaculũ Moloch deo
vestro, & imaginem idolorum vestrorum,
sydus Dei vestri Remphan, figuras quas
fecistis vobis adorare eas.
27 * Et migrare vos faciam trans Damas-
cum, dicit Dominus, Deus exercituum no-
men eius.

CAP. VI.

1 VÆ vobis qui opulenti estis in Sion, &
A confiditis in monte Samariæ, optima-
tes capita populorum, ingredientes pom-
2 paticè domum Israel. * Transite in Ca-
lanne & videte, & ite indè in Emath ma-
gnam, & descendite in Geth Palæstino-
rum, & ad optima quoque regna horum,
si latior terminus eorũ termino vestro est.
3 * Qui separati estis in diem malum: &
B appropinquatis solio iniquitatis.
4 * Qui dormitis in lectis eburneis, &
lasciuitis in stratis vestris. Qui comeditis
agnum de grege, & vitulos de medio ar-
5 menti: * Qui canitis ad vocem psal-
terij. sicut Dauid putauerunt se habere
vasa cantici.
6 * Bibentes vinum in phialis, & optimo
vnguento delibuti, & nihil patiebantur
super contritione Ioseph.

תרגום יונתן

18 וַי דְמִתְחַמְדִין לְיוֹמָא דַעֲתִיד לְמֵיתֵי מִן קֳדָם יְיָ לְמָא דְנַן לְכוֹן יוֹמָא דַעֲתִיד לְמֵיתֵי מִן קֳדָם יְיָ הוּא חֲשׁוֹךְ וְלָא נְהוֹר׃ 19 כְּמָא דִי עָרֵיק גַבְרָא מִן קֳדָם אַרְיָא וִיעָרְעִנֵיהּ דֻבָּא וְיֵעוּל לְבֵיתָא וְיִסְמוֹךְ יְדֵיהּ עַל כָּתְלָא וְיִכְתְּנֵיהּ חִוְיָא׃ 20 הֲלָא חֲשׁוֹךְ יוֹמָא דַעֲתִיד לְמֵיתֵי מִן קֳדָם יְיָ וְלָא נְהוֹר וְקֵבַל וְלָא זְהוֹר לֵיהּ׃ 21 סְנֵיתִי רְחֵקִית חַגֵּיכוֹן וְלָא אֲקַבֵּל בְּרַעֲוָא קֻרְבַּן כְּנִשְׁתְּכוֹן׃ 22 אֲרֵי אִם תַּסְקוּן קֳדָמַי עֲלָוָן וְקֻרְבָּנֵיכוֹן לָא לְרַעֲוָא וְנִכְסַת קֻדְשֵׁיכוֹן לָא יִתְקַבְּלוּן קֳדָמָי׃ 23 אַעְדֵּי מִן קֳדָמַי אִתְרְגוּשַׁת זְמָרָךְ וְנִגּוּן כִּנָּרָךְ לָא אֶשְׁמַע׃ 24 וְיִתְגְּלֵי כְּמַיָּא דִינָא וְזַכְוָתָא כְּנַחַל מִגְבַּר׃ 25 הֲנִכְסַת קֻדְשִׁין וְקֻרְבָּנִין קָרֵבְתּוּן קֳדָמַי בְּמַדְבְּרָא אַרְבְּעִין שְׁנִין בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ 26 וּנְטַלְתּוּן יַת סִכּוּת מַלְכֵּיכוֹן וְיַת כִּיוּן צַלְמֵיכוֹן כּוֹכַב טַעֲוָתְכוֹן דִי עֲבַדְתּוּן לְכוֹן׃ 27 וְאַגְלֵי יַתְכוֹן מֵהָלְאָה לְדַמֶּשֶׂק אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים צְבָאוֹת שְׁמֵהּ׃

ו

1 וַי דְשָׁלַן שַׁלְוָא בְצִיּוֹן וּדְמִתְרַחֲצִין עַל כְּרַכָּא דְשֹׁמְרוֹן מְקַיְּמִין שׁוּם בְּנֵיהוֹן כְּשׁוּם בְּנֵי עַמְמַיָּא וְכָל דְמַן דְיִסְתַּמְכוּן עֲלֵיהוֹן בֵּית יִשְׂרָאֵל׃ 2 עִבְרוּ לְכַלְנֵה וַחֲזוֹ וְאֱזִילוּ מִתַּמָּן לַחֲמַת רַבָּה וְחוּתוּ לְגַת דִפְלִשְׁתָּאֵי הֲטָבִין מִן מַלְכְוָתָא הָאִלֵּין אִם סַגֵּי תְּחוּמְהוֹן מִתְּחוּמְכוֹן׃ 3 אִנּוּן מְרַחֲקִין יוֹם בִּישׁ וְאַתּוּן מְקָרְבִין בְּבֵית כְּנִשְׁתְּכוֹן חֲטוּף׃ 4 דְשָׁכְבִין עַל עַרְסִין דִמְכַבְּשִׁין בְּשֵׁן דְפִיל וְעַמְקִין עַל עַרְסָתְהוֹן וְאָכְלִין פְּטִימִין מֵעָנָא וְעֶגְלִין מִגּוֹ רִבְקָא׃ 5 דִמְנַגְּנִין עַל פּוּם נִבְלָא כְּדָוִיד אַתְקִינוּ לְהוֹן מָנֵי זְמָרָא׃ 6 דְשָׁתַן בִּפְיָלִין דִכְסַף חֲמַר וְרֵישׁ מִשְׁחִין טָבִין מִתְמַשְּׁחִין וְלָא כָאֵב לְהוֹן עַל תְּבָרָא דְיוֹסֵף׃

* Væ qui desideratis diem Domini, vt quid 18
ipsa dies? & hæc est tenebræ & non lux:
* Quemadmodum si quis fugiat à facie leo- 19
nis & occurrat ei vrsus, & insiliat in domum,
& confirmet manus suas super murum, et mor
deat eum serpens.
* Nonne tenebræ dies Domini & non lux, 20
& caligo non habens splendorem?
* Odi, proieci festiuitates vestras, & non 21
odorabo in conuentibus vestris.
* Quia si attuleritis mihi holocausta & sa- 22
crificium vestrum, non suscipiam, & salutare
apparitionis vestræ non respiciam.
* Aufer à me sonitum carminum tuorum, et 23
psalmum organorum tuorum non audiam.
* Et voluetur quasi aqua iudicium. & iu- 24
stitia quasi torrens inuius.
* Nunquid hostias & sacrificia quadragin- 25
ta annis obtulistis mihi domus Israel?
* Et portastis tabernaculum Moloch & sy- 26
dus Dei vestri Rompha: figuras eorum quas fe-
cistis in eis.
* Et migrare faciam vos vltra Damascum, 27
dicit Dominus, Deus omnipotens nomen illi.

CAP. VI.

VÆ spernentibus Sion, & confidentibus in 1
montem Samariæ. vindemiaui principatus
gentium. & ingressa est ad eos domus Israel.
* Transite omnes & videte, & pertransi- 2
te inde in Emath Raba, & descendite in Geth
Philistium optimas de regnis istis, quoniam plu-
res sunt termini eorum terminis vestris
* errantes in diem. & illi appropinquantes 3
& attingentes Sabbata falsa:
* Dormientes in lectis eburneis, & lasci- 4
uientes in stratis suis: & comedentes hædos ex
gregibus, & vitulos ex armentis lactantes:
* Plaudentes ad vocem organorum, sicut 5
stantem putauerunt, & non sicut fugientem.
* Bibentes defæcatum vinum, & primis 6
vnguentis uncti, & non patiebantur quic-
quam super contritione Ioseph.

18 * οὐαὶ οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἡμέραν κυρίου, ἵνα τί
19 αὐτὴ ἡ ἡμέρα, καὶ αὕτη ἐστὶν σκότος καὶ οὐ φῶς· * ὃν τρό-
πον ἐάν τις φύγῃ ἐκ προσώπου λέοντος, καὶ ἐμπέσῃ αὐτῷ
ἄρκος, καὶ εἰσπηδήσῃ εἰς τὸν οἶκον, καὶ ἀπερείσηται τὰς χεῖ-
ρας αὐτοῦ ἐπὶ τὸν τοῖχον, καὶ δάκῃ αὐτὸν ὄφις.
20 * οὐχὶ σκότος ἡ ἡμέρα κυρίου καὶ οὐ φῶς, καὶ γνόφος
οὐκ ἔχων φέγγος;
21 * μεμίσηκα, ἀπῶσμαι ἑορτὰς ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ ὀσφραν-
θῶ ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὑμῶν.
22 * διότι ἐὰν ἀνενέγκητέ μοι ὁλοκαυτώματα καὶ θυσίας
ὑμῶν, οὐ προσδέξομαι, καὶ σωτηρίου ἐπιφανείας ὑμῶν
οὐκ ἐπιβλέψομαι.
23 * μετάστησον ἀπ' ἐμοῦ ἦχον ᾠδῶν σου καὶ ψαλμὸν ὀρ-
γάνων σου οὐκ ἀκούσομαι.
24 * καὶ κυλισθήσεται ὡς ὕδωρ κρίμα. καὶ δικαιοσύνη ὡς
χειμάρρους ἄβατος.
25 * μὴ σφάγια καὶ θυσίας τεσσαράκοντα ἔτη προση-
26 νέγκατέ μοι οἶκος τοῦ ἰσραήλ· * καὶ ἀνελάβετε τὴν
σκηνὴν τοῦ μολὸχ καὶ τὸ ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν ῥομφᾶ· τοὺς
τύπους αὐτῶν οὓς ἐποιήσατε ἐν αὐτοῖς.
27 * καὶ μετοικιῶ ὑμᾶς ἐπέκεινα δαμασκοῦ, λέγει κύριος,
ὁ θεὸς παντοκράτωρ ὄνομα αὐτῷ.

ς'.

1 * Οὐαὶ τοῖς ἐξουδενοῦσιν σιών, καὶ τοῖς πεποιθόσιν ἐπὶ
τὸ ὄρος σαμαρείας. ἀπετρύγησα ἀρχὰς ἐθνῶν. καὶ εἰ-
σῆλθον εἰς αὐτοὺς οἶκος τοῦ ἰσραήλ.
2 * διάβητε πάντες καὶ ἴδετε, καὶ διέλθετε ἐκεῖθεν εἰς
ἀμμὰθ ῥαβά, καὶ κατάβητε εἰς γὲθ ἀλλοφύλων τὰς
κρατίστας ἐκ τῶν βασιλείων τούτων, ἐπεὶ πλείονα ἐστὶν τὰ
3 ὅρια αὐτῶν τῶν ὁρίων ὑμῶν * οἱ εὐχόμενοι εἰς ἡμέραν.
κἀκεῖνοι ἐγγίζοντες καὶ ἐφαπτόμενοι σαββάτων ψευδῶν.
4 * οἱ καθεύδοντες ἐπὶ κλινῶν ἐλεφαντίνων, καὶ κατασπα-
ταλῶντες ἐπὶ ταῖς στρωμναῖς αὐτῶν. καὶ ἔσθοντες ἐρίφους ἐκ
ποιμνίων, καὶ μοσχάρια ἐκ βουκολίων γαλαθηνά.
5 * οἱ ἐπικροτοῦντες πρὸς τὴν φωνὴν τῶν ὀργάνων, ὡς
ἑστηκότα ἐλογίσαντο, καὶ οὐχ ὡς φεύγοντα.
6 * οἱ πίνοντες τὸν διυλισμένον οἶνον καὶ τὰ πρῶτα μύ-
ρα χριόμενοι, καὶ οὐκ ἔπασχον οὐδὲν ἐπὶ τὴν συντριβὴν
τοῦ ἰωσήφ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

18 Væ desiderantibus diem qui venturus est à conspectu Domini: ad quid conducet vobis dies qui aduenturus est à facie Domini? ipse ob-
scuritas est & non lux. 19 Quomodo vir qui fugit à facie leonis, & occurret ei vrsus, & ingredietur domum, & innitetur manu sua super
parietem, & mordebit eum coluber. 20 Nonne tenebrosus est dies qui venturus est à facie Domini & non lucidus? & caligo erit in eo, &
non splendor? 21 Odio habui, reprobauique festiuitates vestras, nec beneuolè excipiam oblationem congregationis vestræ. 22 Quoniam
si offeratis coram me holocaustomata & oblationes vestras, non erunt acceptabiles, & victimæ sanctificatæ vestræ non recipientur à me.
23 Aufer à conspectu meo sonitum carminum tuorum, & modulationem citharæ tuæ non audiam. 24 Et reuelabitur tanquam aqua iu-
dicium, & iustitia sicut torrens inundans. 25 Nunquid hostias sanctificatas & oblationes obtulistis coram me in deserto quadraginta annis
domus Israel? 26 Et portastis bini tabernaculum Sacerdotum vestrorum, & Chiun imaginem vestram, Sydus idolum vestrum quod feci-
stis vobis. 27 Et ablegabo vos vltra Damascum, ait Dominus, Deus exercituum nomen eius.

CAP. VI.

VÆ quietè degentibus in Syon, & qui confidunt in arce Samariæ, imponentibus nomen filiorum suorum secundùm nomen filio-
rum gentium, & omnium quibus innititur domus Israel. 2 Transite in Calne & videte, & contendite indè in Emath magnam,
atque descendite in Gath Philistinorum: num meliores sunt regnis his, an latior est terminus eorum termino vestro? 3 Ipsi prorogabant
diem malum, vos autem propè facitis in domo congregationis vestrę rapinas. 4 Qui dormiunt in lectis stratis ebore, & submergunt se in
lectis suis, & comedunt pinguia ex ouibus & vitulos de medio saginarij. 5 Qui modulos concinunt super os nabli, sicut Dauid præ-
parauerunt sibi instrumenta musica. 6 Qui bibunt in phialis argenteis vinum, & præstantissimis optimisque vnguentis sese inungunt:
nec tangit eos dolor ex contritione Iosephi.

7 * לָכֵן עַתָּה יִגְלוּ בְּרֹאשׁ גֹּלִים וְסָר מִרְזַח סְרוּחִים׃
8 * נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יֱהוִה בְּנַפְשׁוֹ נְאֻם־יְהוָה אֱלֹהֵי
צְבָאוֹת מְתָאֵב אָנֹכִי אֶת־גְּאוֹן יַעֲקֹב וְאַרְמְנֹתָיו
שָׂנֵאתִי וְהִסְגַּרְתִּי עִיר וּמְלֹאָהּ׃
9 * וְהָיָה אִם־יִוָּתְרוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים בְּבַיִת אֶחָד
וָמֵתוּ׃
10 * וּנְשָׂאוֹ דּוֹדוֹ וּמְסָרְפוֹ לְהוֹצִיא עֲצָמִים מִן־הַבַּיִת
וְאָמַר לַאֲשֶׁר בְּיַרְכְּתֵי הַבַּיִת הַעוֹד עִמָּךְ וְאָמַר אָפֶס
וְאָמַר הָס כִּי לֹא לְהַזְכִּיר בְּשֵׁם יְהוָה׃
11 * כִּי־הִנֵּה יְהוָה מְצַוֶּה וְהִכָּה הַבַּיִת הַגָּדוֹל רְסִיסִים
וְהַבַּיִת הַקָּטֹן בְּקִעִים׃
12 * הַיְרֻצוּן בַּסֶּלַע סוּסִים אִם־יַחֲרוֹשׁ בַּבְּקָרִים כִּי־
הֲפַכְתֶּם לְרֹאשׁ מִשְׁפָּט וּפְרִי צְדָקָה לְלַעֲנָה׃
13 * הַשְּׂמֵחִים לְלֹא דָבָר הָאֹמְרִים הֲלוֹא בְחָזְקֵנוּ
לָקַחְנוּ לָנוּ קַרְנָיִם׃
14 * כִּי הִנְנִי מֵקִים עֲלֵיכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה
אֱלֹהֵי הַצְּבָאוֹת גּוֹי וְלָחֲצוּ אֶתְכֶם מִלְּבוֹא חֲמָת
עַד־נַחַל הָעֲרָבָה׃

ז

1 * כֹּה הִרְאַנִי אֲדֹנָי יֱהוִה וְהִנֵּה יוֹצֵר גֹּבַי בִּתְחִלַּת
עֲלוֹת הַלָּקֶשׁ וְהִנֵּה־לֶקֶשׁ אַחַר גִּזֵּי הַמֶּלֶךְ׃
2 * וְהָיָה אִם־כִּלָּה לֶאֱכוֹל אֶת־עֵשֶׂב הָאָרֶץ וָאֹמַר
אֲדֹנָי יֱהוִה סְלַח־נָא מִי יָקוּם יַעֲקֹב כִּי קָטֹן
הוּא׃
3 * נִחַם יְהוָה עַל־זֹאת לֹא תִהְיֶה אָמַר יְהוָה׃
4 * כֹּה הִרְאַנִי אֲדֹנָי יֱהוִה וְהִנֵּה קֹרֵא לָרִב בָּאֵשׁ
אֲדֹנָי יֱהוִה וַתֹּאכַל אֶת־תְּהוֹם רַבָּה וְאָכְלָה אֶת־
הַחֵלֶק׃
5 * וָאֹמַר אֲדֹנָי יֱהוִה חֲדַל־נָא מִי יָקוּם יַעֲקֹב כִּי
קָטֹן הוּא׃

7 * Quapropter nunc migrabunt in ca-
pite transmigrantium, & auferetur factio
lasciuientium.
8 * Iurauit Dominus Deus in anima sua,
C dicit Dominus Deus exercituũ. Detestor
ego superbiam Iacob, & domos eius odi,
& tradam ciuitatem cum habitatoribus
9 suis. * Quòd si reliqui fuerint decem vi-
ri in domo vna, & ipsi morientur.
10 * Et tollet eum propinquus suus, & com
buret eum vt efferat ossa de domo, & dicet
ei qui in penetralibus domus est: Nũquid
adhuc est penes te? & respõdebit: Finis est.
Et dicet ei: Tace, & non recorderis nomi-
nis Domini.
11 * Quia ecce Dominus mãdauit, & per-
D cutiet domum maiorẽ ruinis, & domum
minorem scissionibus.
12 * Nunquid currere queunt in petris e-
qui, aut arari potest in bubalis? quoniam
conuertistis in amaritudinem iudicium,
& fructum iustitiæ in absinthium:
13 * Qui lętamini in nihili, qui dicitis: Nũ-
quid non in fortitudine nostra assumpsi-
mus nobis cornua?
14 * Ecce enim suscitabo super vos domus
Israel, dicit Dominus Deus exercituum,
gentem, & cõteret vos ab introitu Emath
vsque ad torrentem deserti.

CAP. VII.

1 HÆc ostendit mihi Dominus Deus: Et
A ecce fictor locustæ in principio germi-
nantium serotini imbris, & ecce serotinus
post tonsionem regis.
2 * Et factũ est cùm consummasset come-
dere herbam terræ, dixit: Domine Deus
propitius esto obsecro. Quis suscitabit Ia-
cob quia paruulus est?
3 * Misertus est Dominus super hoc. non
erit, dicit Dominus.
4 * Hæc ostendit mihi Dominus Deus. &
ecce vocabat iudicium ad ignẽ Dominus
B Deus, & deuorauit abyssum multam, &
5 comedit simul partem. * Et dixi: Do-
mine Deus quiesce obsecro. Quis suscita-
bit Iacob, quia paruulus est?

תרגום יונתן

7 בְּכֵן יִגְלוֹן בְּרֵישׁ גָּלַן וְיַעְדֵּי מִנְהוֹן מַרְזְחִין וּמַפְּכִין׃ 8 קַיֵּם יְיָ אֱלֹהִים בְּמֵימְרֵהּ אֲמַר יְיָ אֱלָהֵי צְבָאוֹת מְנַבֵּל אֲנָא יַת בֵּית מַקְדְּשָׁא
דְיַעֲקֹב וּבִירְנְיָתֵהּ רְחֵקִית וְאֶמְסַר קַרְתָּא וּמְלָאָהּ׃ 9 וִיהֵי אִם יִשְׁתַּאֲרוּן עַשְׂרָא גֻבְרִין בְּבֵיתָא חַד וִימוּתוּן׃
10 וְיִשְׁלְנֵהּ קָרִיבֵהּ מוֹקִידָא לְאַפָּקָא גַרְמַיָּא מִן בֵּיתָא וְיֵימַר לְדִי בְשִׁדָּא דְבֵיתָא הַעַד כְּעַן עִמָּךְ וְיֵימַר סָפוּ וְיֵימַר סַלֵּק אֲרֵי כַד הֲווֹ קַיָּמִין לָא הֲווֹ
מַדְכְּרִין בִּשְׁמָא דַייָ׃ 11 אֲרֵי הָא יְיָ מְפַקֵּד וְיִמְחֵי מַלְכוּ רַבָּא מְחָא תַקִּיפָא וּמַלְכוּ זְעֵרָא מְחָא חַלָּשָׁא׃ 12 הֲיִרְהֲטוּן בְּכֵיפָא סוּסְוָן
אִם יִתְנְנוּ רָדֵי בְּתוֹרַיָּא אֲרֵי הֲפַכְתּוּן לְרֵישׁ חֶוְיָן כִּישִׁין דִּינָא וּפֵרֵי זָכוּתָא לְגִידִין׃ 13 דְּחָדָן לְלָא מִדַּעַם דְּאָמְרִין הֲלָא בְּתָקְפָּנָא קְנֵינָא לָנָא
נִכְסִין׃ 14 אֲרֵי הָא אֲנָא מְקִים עֲלֵיכוֹן בֵּית יִשְׂרָאֵל אֲמַר יְיָ אֱלָהֵי צְבָאוֹת עַם וְיִדְחֲקוּן יַתְכוֹן מִמַּעֲלָנָא דַחֲמָת עַד נַחֲלָא דְמֵישְׁרָא׃

ז

1 כְּדֵן אַחְזְיַנִי יְיָ אֱלֹהִים וְהָא בְרִיַּת גּוֹבֵי בְּאָוֵל צְמוֹחַ לְקִישׁ וְהָא צְמוֹחַ דְּעֲדַק בָּתַר דְּאִתְגְּזִיזַת שִׂיחֲתָא דְמַלְכָּא׃
2 וִיהֵי עַד לָא שֵׁיצֵי לְמֵיכַל יַת עִשְׂבָּא דְאַרְעָא וַאֲמָרִית קַבֵּל בָּעוּתִי יְיָ אֱלֹהִים שְׁבַק כְּעַן לְחוֹבֵי שְׁאָרָא דְבֵית יַעֲקֹב מַן יְקוּם וְיִבְעֵי עַל
חֲטָאֵיהוֹן אֲרֵי מְטַלְטְלִין אִנּוּן׃ 3 אֲתִיב יְיָ רָגְזֵהּ עַל דָּא לָא תִתְקַיַּם אֲמַר יְיָ׃
4 כְּדֵן אַחְזְיַנִי יְיָ אֱלֹהִים וְהָא עֲתִיד לְמֵדַן בְּאֶשָּׁתָא יְיָ אֱלֹהִים וַאֲכָלַת יַת תְּהוֹם רַבָּא וְשֵׁיצִיאַת יַת אַחְסַנְתָּא׃
5 וַאֲמָרִית קַבֵּל בָּעוּתִי יְיָ אֱלֹהִים שְׁבַק כְּעַן לְחוֹבֵי שְׁאָרָא דְבֵית יַעֲקֹב מַן יְקוּם וְיִבְעֵי עַל חֲטָאֵיהוֹן אֲרֵי מְטַלְטְלִין אִנּוּן׃

Propterea nunc captiui erunt ab initio 7
potentum. & auferetur hinnitus equi ex E-
phraim.
Quia iurauit Dominus per semetipsum, 8
quoniam abominor ego omnem superbiam Ja-
cob, & regiones eius odio habui: auferam ciui-
tatem cum omnibus quæ in ea.
Et erit si relicti fuerint viri in domo v- 9
na, & morientur & relinquentur reliqui.
Et capientur domestici eorum, & cogen- 10
tur vt efferant ossa de domo. et dicet præsiden-
tibus domus, Si adhuc est apud te? et dicet, Non
adhuc. & dicet: Taceat, non nominauit Do-
minum.
Quia ecce Dominus mãdabit, & percutiet 11
domum magnam confractionibus, & domum
paruam fracturis.
Si persequentur in petris equi, si tacebunt 12
in fœminis equi: quoniam conuerterunt in fu-
rorem iudicium, & fructum iustitiæ in amari-
tudinem,
Qui lætantur in nullo verbo. qui dicunt, 13
Quia non in fortitudine nostra habuimus cor-
nua:
Quia ecce ego suscitabo super vos domus 14
Israel gentem, & conterent vos, ne ingredia-
mini in Emath et vsque ad torrẽtem Occidẽtis.

CAP. VII.

Sic ostendit mihi Dominus. & ecce genitura 1
locustarum veniente matutino tempore. &
ecce bruchus in Gog regem.
Et erit si consummauerit comedere herbam 2
terræ, & dixi: Domine propitius esto: quis su-
scitabit Iacob? quia paruulus est.
Pœnitentiam age Domine super hoc, et hoc 3
non erit, dicit Dominus.
Sic ostendit mihi Dominus, & vocauit iu- 4
dicium in igne Dominus, & comedit abyssum
multam, & comedit partem.
Et dixi: Domine Deus quiesce, quis susci- 5
tabit Jacob? quia paruulus est.

7 διὰ τοῦτο νῦν αἰχμάλωτοι ἔσονται ἀπ' ἀρχῆς δυνα-
στῶν· καὶ ἐξαρθήσεται χρεμετισμὸς ἵππου ἐξ ἐφραΐμ.
8 ὅτι ὤμοσεν κύριος καθ' ἑαυτοῦ, διότι βδελλύσσο-
μαι ἐγὼ πᾶσαν τὴν ὕβριν ἰακώβ, καὶ τὰς χώρας αὐτοῦ
μεμίσηκα. ἐξαρῶ πόλιν σὺν πᾶσιν τοῖς ἐν αὐτῇ.
9 καὶ ἔσται ἐὰν ὑπολειφθῶσιν ἄνδρες ἐν οἰκίᾳ μιᾷ, καὶ
ἀποθανοῦνται, καὶ ὑπολειφθήσονται οἱ κατάλοιποι.
10 καὶ λήψονται οἱ οἰκεῖοι αὐτῶν καὶ παραβιῶνται τοῦ
ἐξενέγκαι τὰ ὀστᾶ ἐκ τοῦ οἴκου. καὶ ἐρεῖ τοῖς προεστηκόσι τῆς
οἰκίας, εἰ ἔτι ὑπάρχει παρὰ σοί; καὶ ἐρεῖ οὐκ ἔτι. καὶ ἐρεῖ,
σιγάτω, οὐ μὴ ὠνόμασε κύριον.
11 ὅτι ἰδοὺ κύριος ἐντελεῖται, καὶ πατάξει τὸν
οἶκον τὸν μέγαν θλάσμασιν, καὶ τὸν οἶκον τὸν μικρὸν
ῥήγμασιν.
12 εἰ διώξονται ἐν πέτραις ἵπποι, εἰ παρασιωπήσονται
ἐν θηλείαις ἵπποι· ὅτι ἐξέστρεψαν εἰς θυμὸν κρίμα, καὶ
καρπὸν δικαιοσύνης εἰς πικρίαν,
13 οἱ εὐφραινόμενοι ἐπ' οὐδενὶ ῥήματι. οἱ λέγοντες,
διότι οὐκ ἐν τῇ ἰσχύϊ ἡμῶν ἔχομεν κέρατα·
14 διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐπεγερῶ ἐφ' ὑμᾶς οἶκος τοῦ ἰσραὴλ
ἔθνος καὶ ἐκθλίψουσιν ὑμᾶς, τοῦ μὴ εἰσελθεῖν εἰς αἱμὰθ
καὶ ἕως χειμάῤῥου τῶν δυσμῶν.

ζ.

1 Οὕτως ἔδειξέ μοι κύριος. καὶ ἰδοὺ ἐπιγονὴ ἀ-
κρίδων ἐρχομένης ἑωθινῆς. καὶ ἰδοὺ βροῦχος εἷς γὼγ
τὸν βασιλέα.
2 καὶ ἔσται ἐὰν συντελέσῃ τοῦ καταφαγεῖν τὸν χόρτον
τῆς γῆς, καὶ εἶπα, κύριε ἵλεως γενοῦ, τίς ἀναστήσει τὸν ἰα-
κώβ, διότι ὀλιγοστός ἐστιν.
3 μετανόησον κύριε ἐπὶ τούτῳ, καὶ τοῦτο οὐκ ἔσται, λέγει
κύριος.
4 οὕτως ἔδειξέ μοι κύριος, καὶ ἐκάλεσεν τὴν δίκην
ἐν πυρὶ κύριος, καὶ κατέφαγεν τὴν ἄβυσσον τὴν πολ-
λήν, καὶ κατέφαγεν τὴν μερίδα.
5 καὶ εἶπα, κύριος ὁ θεὸς κόπασον, τίς ἀναστήσει τὸν ἰα-
κώβ; ὅτι ὀλιγοστός ἐστιν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Quapropter nũc exulabunt ipsi inter primos captiuos, & recedent ab eis gaudia ac stragula subtilia. 8 Iurauit Dñs Deus per verbũ suũ, dicit Dñs Deus Sabaoth: Abominor ego domum sanctuarij amplitudinis Iacob, & palatia eius execror, quin & tradam ciuitatem & plenitudinem eius. 9 Accidetque si remanserint superstites decem viri in domo vna, vt mortem oppetant. 10 Et tollet eum propinquus eius ab incendio ad educendum ossa de domo, & dicet ei qui in angulo domus versabitur, Nunquid adhuc est penes te aliquis? qui dicet, Perierunt. dicet verò, Remoue, quandoquidem dum vita fruebantur, in nomine Domini non preces fundebant. 11 Ecce enim Dominus mandat, & percutiet regnum magnum percussione forti, regnum verò minus plaga remissiore. 12 Nunquid per petram currunt equi, an arat quispiam bobus? quandoquidem conuertistis in caput serpentum maleficorum iudicium, & fructus iustitiæ in absinthium. 13 Qui lætantur in re nihili, & dicunt: Nonne fortitudine nostra comparauimus nobis diuitias? 14 Etenim ecce ego suscito aduersum vos, domus Israel, inquit Dominus Deus exercituum, populum qui affliget vos ab introitu Emath vsque ad torrentem planitiei.

CAP. VII.

HÆc ostendit mihi Dñs Deus: Ecce creatio locustarum in principio germinationis serotinę, & ecce germinatio minima postquàm tonsa est farrago regis. 2 Et factum est antequàm consummasset comedere herbã terræ, vt dicerem: Suscipe deprecationem meam Domine Deus, ignosce obsecro peccatis reliquiarum domus Iacob: quis consurget & veniam exorabit pro peccatis eorum? quia dispalati sunt. 3 Auertit Dominus iram suam ob id, non stabit, dicit Dominus. 4 Sic ostendit mihi Dñs Deus: Ecce iudicaturus erat igne Dñs Deus, & vorauerat abyssum magnam, & consumpserat hęreditatem. 5 Et dixi, Exaudi deprecationem meam Domine Deus, parce quæso peccatis reliquiarum domus Iacob: quis consurget & veniam exorabit pro peccatis eorum? vagi sunt enim ipsi.

6 * נִחַם יְהוָה עַל־זֹאת גַּם־הִיא לֹא תִהְיֶה
אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה׃
7 * כֹּה הִרְאַנִי וְהִנֵּה אֲדֹנָי נִצָּב עַל־חוֹמַת אֲנָךְ
וּבְיָדוֹ אֲנָךְ׃
8 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי מָה־אַתָּה רֹאֶה עָמוֹס וָאֹמַר
אֲנָךְ וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי הִנְנִי שָׂם אֲנָךְ בְּקֶרֶב עַמִּי יִשְׂרָאֵל
לֹא־אוֹסִיף עוֹד עֲבוֹר לוֹ׃
9 * וְנָשַׁמּוּ בָּמוֹת יִשְׂחָק וּמִקְדְּשֵׁי יִשְׂרָאֵל יֶחֱרָבוּ
וְקַמְתִּי עַל־בֵּית יָרָבְעָם בֶּחָרֶב׃
10 * וַיִּשְׁלַח אֲמַצְיָה כֹּהֵן בֵּית־אֵל אֶל־יָרָבְעָם
מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר קָשַׁר עָלֶיךָ עָמוֹס בְּקֶרֶב
בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא־תוּכַל הָאָרֶץ לְהָכִיל אֶת־כָּל־
דְּבָרָיו׃
11 * כִּי־כֹה אָמַר עָמוֹס בַּחֶרֶב יָמוּת יָרָבְעָם וְיִשְׂרָאֵל
גָּלֹה יִגְלֶה מֵעַל אַדְמָתוֹ׃
12 * וַיֹּאמֶר אֲמַצְיָה אֶל־עָמוֹס חֹזֶה לֵךְ בְּרַח־לְךָ אֶל־
אֶרֶץ יְהוּדָה וֶאֱכָל־שָׁם לֶחֶם וְשָׁם תִּנָּבֵא׃
13 * וּבֵית־אֵל לֹא־תוֹסִיף עוֹד לְהִנָּבֵא כִּי מִקְדַּשׁ־
מֶלֶךְ הוּא וּבֵית מַמְלָכָה הוּא׃
14 * וַיַּעַן עָמוֹס וַיֹּאמֶר אֶל־אֲמַצְיָה לֹא־נָבִיא אָנֹכִי
וְלֹא בֶן־נָבִיא אָנֹכִי כִּי־בוֹקֵר אָנֹכִי וּבוֹלֵס
שִׁקְמִים׃
15 * וַיִּקָּחֵנִי יְהוָה מֵאַחֲרֵי הַצֹּאן וַיֹּאמֶר אֵלַי יְהוָה
לֵךְ הִנָּבֵא אֶל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃
16 * וְעַתָּה שְׁמַע דְּבַר־יְהוָה אַתָּה אֹמֵר לֹא תִנָּבֵא
עַל־יִשְׂרָאֵל וְלֹא תַטִּיף עַל־בֵּית יִשְׂחָק׃
17 * לָכֵן כֹּה־אָמַר יְהוָה אִשְׁתְּךָ בָּעִיר תִּזְנֶה וּבָנֶיךָ
וּבְנֹתֶיךָ בַּחֶרֶב יִפֹּלוּ וְאַדְמָתְךָ בַּחֶבֶל תְּחֻלָּק וְאַתָּה
עַל־אֲדָמָה טְמֵאָה תָּמוּת וְיִשְׂרָאֵל גָּלֹה יִגְלֶה מֵעַל
אַדְמָתוֹ׃

6 * Miſertus eſt Dominus ſuper hoc. Sed
& iſtud non erit, dicit Dominus Deus.
7 * Hæc oſtendit mihi. & ecce Dominus
ſtans ſuper murum litum, & in manu eius
trulla cęmentarij.
8 * Et dixit Dominus ad me: Quid tu vi-
des Amos? & dixi: Trullam cęmentarij. & ait
dixit Dominus: Ecce ego ponam trullam
in medio populi mei Iſrael. Non adiiciam
vltrà ſuperinducere eum.
9 * Et demolientur excelſa idoli, & ſan-
ctificationes Iſrael deſolabuntur: & con-
ſurgam ſuper domum Hieroboam in
gladio.
10 * Et miſit Amaſias Sacerdos Bethel ad
C Hieroboam regem Iſrael, dicens: Rebel-
lauit contra te Amos in medio domus Iſ-
rael. Non poterit terra ſuſtinere vniuerſos
ſermones eius.
11 * Hæc enim dicit Amos: In gladio mo-
rietur Hieroboam, & Iſrael captiuus mi-
grabit de terra ſua.
12 * Et dixit Amaſias ad Amos: Qui vides
gradere, fuge in terram Iuda, & comede
ibi panem, & prophetabis ibi:
13 * Et in Bethel non adiicies vltrà vt pro-
phetes; quia ſanctificatio regis eſt, & do-
mus regni eſt.
14 * Reſponditque Amos & dixit ad A-
D maſiam: Non ſum Propheta, & non ſum
filius Prophetæ, ſed armentarius ego ſum,
vellicans ſycomoros.
15 * Et tulit me Dominus cùm ſequerer
gregem. & dixit Dominus ad me: Vade,
propheta ad populum meum Iſrael.
16 * Et nunc audi verbum Domini. Tu di-
cis: Non prophetabis ſuper Iſrael, & non
ſtillabis ſuper domum Idoli.
17 * Propter hoc hæc dicit Dominus. Vxor
tua in ciuitate fornicabitur, & filij tui
& filiæ tuæ in gladio cadent, & humus tua
funiculo metietur. Et tu in polluta terra
morieris, & Iſrael captiuus migrabit de
terra ſua.

תרגום יונתן

6 אֲתִיב יְיָ תְּוָבָה מִן דָא אַף הִיא לָא תִתְקַיַּם אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים׃ 7 כְּדֵין אַחֲזְיַנִי וְהָא מֵימְרָא דַיְיָ מְעַתַּד עַל שׁוּר דְּדִין וּקְדָמוֹהִי דִּין׃
8 וַאֲמַר יְיָ לִי מָה אַתְּ חָזֵי עָמוֹס וַאֲמָרֵית דִּין וַאֲמַר יְיָ לִי הָא אֲנָא עָבֵד דִּין בְּגוֹ עַמִּי יִשְׂרָאֵל לָא אוֹסֵף עוֹד לְמִשְׁבַּק לְהוֹן׃
9 וְיִצְדוּן בָּמַת יִשְׂחָק וּמַקְדְּשֵׁי יִשְׂרָאֵל יֶחֶרְבוּן וְאָקִים עַל בֵּית יָרָבְעָם דְּקָטְלִין בְּחַרְבָּא׃
10 וּשְׁלַח אֲמַצְיָה רַבָּא דְּבֵיתְאֵל לְוַת יָרָבְעָם מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל לְמֵימַר מְרַד עֲלָךְ עָמוֹס בְּגוֹ בֵּית יִשְׂרָאֵל לָא תִכּוֹל אַרְעָא לְסוֹבָרָא יָת כָּל־ פִּתְגָמוֹהִי׃
11 אֲרֵי כִדְנַן אֲמַר עָמוֹס בְּחַרְבָּא יִתְקְטֵל יָרָבְעָם וְיִשְׂרָאֵל מִגְלָא יִגְלוֹן מֵעַל אַרְעֲהוֹן׃
12 וַאֲמַר אֲמַצְיָה לְעָמוֹס נְבִיָּא אַתָּא אֱזֵל לָךְ לְאַרְעָא דְבֵית יְהוּדָה וֶאֱכֹל תַּמָּן לַחְמָא וְתַמָּן תִּתְנַבֵּי׃
13 וּבֵיתְאֵל לָא תוֹסֵף עוֹד לְאִתְנַבָּאָה אֲרֵי מִקְדַּשׁ מַלְכָּא הוּא וּבֵית מַלְכוּתָא הוּא׃ 14 וַאֲתֵיב עָמוֹס וַאֲמַר לַאֲמַצְיָה לָא נְבִיָּא אֲנָא
וְלָא בַר נְבִיָּא אֲנָא אֲרֵי מָרֵי גֵיתִין אֲנָא וְשִׁקְמִין לִי בִּשְׁפֵלְתָא וּמִן קֳדָם חוֹבֵי עַמִּי יִשְׂרָאֵל אֲנָא מְסַגֵּף נַפְשִׁי׃
15 וְדַבְּרַנִי יְיָ מִן דִּירָא מִבָּתַר עָנָא וַאֲמַר לִי יְיָ אֱזֵל אִתְנַבֵּי עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל׃
16 וּכְעַן קַבֵּל פִּתְגָמָא דַיְיָ אַתְּ אָמַר לָא תִתְנַבֵּי עַל יִשְׂרָאֵל וְלָא תַלִּיף עַל בֵּית יִשְׂחָק׃
17 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אִתְּתָךְ בְּקַרְתָּא תִּטְעֵי וּבְנָךְ וּבְנָתָךְ בְּחַרְבָּא יִתְקַטְלוּן וְאַרְעָךְ בְּעַדְבָא תִּתְפְּלֵג וְאַתְּ עַל אַרְעָא מְסָאֲבָא תְּמוּת וְיִשְׂרָאֵל מִגְלָא יִגְלוֹן מֵעַל אַרְעֲהוֹן׃

6 Pœnitentiam age Domine super hoc. & hoc non erit, dicit Dominus.

7 Sic ostendit mihi Dominus, et ecce Dominus stans super murum adamantinum, & in manu eius adamas.

8 Et dixit Dominus ad me: Quid tu vides Ammos? & dixi: Adamantem. Et dixit ad me: Ecce ego impono adamantem in medio populi mei Israel. non vltrà adijciam præterire eum:

9 Et delebuntur aræ risus. & festiuitates Israel desolabuntur, & consurgam super domum Hieroboam in gladio.

10 Et misit Amasias Sacerdos in Bethel ad Hieroboam regem Israel, dicens: Coniurationes facit contra te Ammos in medio domus Israel: non poterit terra sufferre omnes sermones eius.

11 Quia hæc dicit Ammos: In gladio morietur Hieroboam, at Israel captiuus ducetur.

12 Et dixit Amasias ad Ammos, dicens: Videns vade, discede in terram Iuda, & illuc descende, & ibi prophetabis:

13 In autem Bethel non vltrà adijcies prophetare, quia præceptum est regis.

14 Et respondit Ammos & dixit ad Amasiam: Non eram Propheta neque filius Prophetæ: sed caprarius eram vellicans sycomoros:

15 Et assumpsit me Dominus ex ouibus: & dixit Dominus ad me; Vade & prophetizabis super domum Israel:

16 Et nunc audi verbum Domini. Tu dicis, Non prophetabis super Israel, & non turbabis super domum Iacob.

17 Propterea hæc dicit Dominus: Vxor tua in ciuitate fornicabitur, & filij tui & filiæ tuæ captiuæ ducentur. & terra tua funiculo mensurabitur. & tu in terra immunda morieris. at Israel captiuus ducetur de terra sua.

6 μετανόησον κύριε ἐπὶ τούτῳ. καὶ τοῦτο οὐ μὴ γένηται, λέγει κύριος.

7 οὕτως ἔδειξέν μοι κύριος, καὶ ἰδοὺ κύριος ἑστηκὼς ἐπὶ τείχους ἀδαμαντίνου, καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀδάμας.

8 καὶ εἶπεν κύριος πρός με, τί σὺ ὁρᾷς ἀμμώς; καὶ εἶπα, ἀδάμαντα. καὶ εἶπεν πρός με, ἰδοὺ ἐγὼ ἐντάσσω ἀδάμαντα ἐν μέσῳ λαοῦ μου ἰσραήλ. οὐκ ἔτι μὴ προσθῶ τοῦ παρελθεῖν αὐτόν·

9 καὶ ἀφανισθήσονται βωμοὶ τοῦ γέλωτος. καὶ αἱ τελεταὶ τοῦ ἰσραὴλ ἐρημωθήσονται, καὶ ἀναστήσομαι ἐπὶ τὸν οἶκον ἱεροβοὰμ ἐν ῥομφαίᾳ.

10 καὶ ἐξαπέστειλεν ἀμασίας ὁ ἱερεὺς εἰς βαιθὴλ πρὸς ἱεροβοὰμ βασιλέα ἰσραὴλ λέγων, συστροφὰς ποιεῖται κατὰ σοῦ ἀμμὼς ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου ἰσραήλ, οὐ μὴ δύνηται ἡ γῆ ὑπενέγκαι πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ.

11 διότι τάδε λέγει ἀμμώς, ἐν ῥομφαίᾳ τελευτήσει ἱεροβοάμ· ὁ δὲ ἰσραὴλ αἰχμάλωτος ἀχθήσεται.

12 καὶ εἶπεν ἀμασίας πρὸς ἀμμὼς λέγων, ὁ ὁρῶν βάδιζε ἐκχώρησον εἰς γῆν ἰούδα, καὶ ἐκεῖ κατάβηθι καὶ ἐκεῖ προφητεύσεις·

13 εἰς δὲ βαιθὴλ οὐκ ἔτι μὴ προσθῇς τοῦ προφητεῦσαι, ὅτι ἁγίασμά ἐστι βασιλέως.

14 καὶ ἀπεκρίθη ἀμμώς, καὶ εἶπεν πρὸς ἀμασίαν, οὐκ ἤμην προφήτης οὐδὲ υἱὸς προφήτου, ἀλλὰ αἰπόλος ἤμην κνίζων συκάμινα·

15 καὶ ἀνέλαβέν με κύριος ἐκ τῶν προβάτων. καὶ εἶπεν κύριος πρός με, βάδιζε καὶ προφητεύσεις ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραήλ·

16 καὶ νῦν ἄκουε λόγον κυρίου. σὺ λέγεις, οὐ μὴ προφητεύσῃς ἐπὶ τὸν ἰσραήλ, καὶ οὐ μὴ ὀχλαγωγήσεις ἐπὶ τὸν οἶκον ἰακώβ.

17 διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἡ γυνή σου ἐν τῇ πόλει πορνεύσει, καὶ υἱοί σου καὶ αἱ θυγατέρες σου αἰχμάλωτοι ἀχθήσονται. καὶ ἡ γῆ σου σχοινίῳ καταμετρηθήσεται. καὶ σὺ ἐν γῇ ἀκαθάρτῳ τελευτήσεις. ὁ δὲ ἰσραὴλ αἰχμάλωτος ἀχθήσεται ἀπὸ τῆς γῆς αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Auertit *iterum* Dominus furorem suum hac de causa: nec etiam istud stabit, dicit Dominus Deus.
7 Sic ostendit mihi: Et ecce Verbum Domini stabat super murum iudicij, & coram illo erat iudicium.
8 Dixit autem mihi Dominus: Quid vides Amos? & respondi: Iudicium. Dixit proinde Dominus ad me: Ecce ego iudicium exercebo in medio populi mei Israel; non vltrà additurus eis dimittere.
9 Deuastabuntur ergo excelsa Isaac, & sacra Israel desolabuntur: suscitaboque contra familiam Ieroboam eos qui trucidant gladio.
10 Et misit Amasias princeps Bethel ad Ieroboam regem Israel cum his verbis: Coniurauit contra te Amos in medio domus Israel; haud valebit terra sustinere omnes sermones eius.
11 Sic enim dixit Amos: Gladio perimetur Ieroboam, & Israel certissimè in exilium agetur de terra sua.
12 Dixit verò Amasias ad Amos prophetam: Veni & perge in terram domus Iuda, comedeque ibi panem ac vaticinare.
13 At in Bethel ne adiicias vltrà prophetare, quoniam sanctuarium regis est, ac domus regia.
14 Et respondit Amos, & dixit ad Amasiam: Nec propheta nec prophetæ filius, sed pecuarius sum ego, suntque mihi sycomori in campestri: atque propter peccata populi mei Israel ego animam meam affligo.
15 Assumpsit me autem Dominus de ouili sequentem oues, & ad me dixit Dominus: Vade prophetiza de populo meo Israel.
16 Idcircò nunc audi verbum Domini, tu qui dicis: Non prophetabis contra Israel, neque in domo Isaac docebis.
17 Proinde sic dicit Dominus: Vxor tua in ciuitate fornicabitur, & filij tui filiæque tuæ gladio occidentur. & terra tua sorte diuidetur. tu verò in terra immunda morieris, etiamque Israel de terra sua captiuus migrabit.

ח

1 * כֹּה הִרְאַנִי אֲדֹנָי יֱהוִֹה וְהִנֵּה כְּלוּב קָיִץ׃
2 * וַיֹּאמֶר מָה־אַתָּה רֹאֶה עָמוֹס וָאֹמַר כְּלוּב קָיִץ
וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי בָּא הַקֵּץ אֶל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל לֹא־
אוֹסִיף עוֹד עֲבוֹר לוֹ׃
3 * וְהֵילִילוּ שִׁירוֹת הֵיכָל בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם אֲדֹנָי
יֱהוִֹה רַב הַפֶּגֶר בְּכָל־מָקוֹם הִשְׁלִיךְ הָס׃
4 * שִׁמְעוּ־זֹאת הַשֹּׁאֲפִים אֶבְיוֹן וְלַשְׁבִּית עֲנִוֵּי־
אָרֶץ׃
5 * לֵאמֹר מָתַי יַעֲבֹר הַחֹדֶשׁ וְנַשְׁבִּירָה שֶּׁבֶר וְהַשַּׁבָּת
וְנִפְתְּחָה־בָּר לְהַקְטִין אֵיפָה וּלְהַגְדִּיל שֶׁקֶל וּלְעַוֵּת
מֹאזְנֵי מִרְמָה׃
6 * לִקְנוֹת בַּכֶּסֶף דַּלִּים וְאֶבְיוֹן בַּעֲבוּר נַעֲלָיִם וּמַפַּל
בַּר נַשְׁבִּיר׃
7 * נִשְׁבַּע יְהוָה בִּגְאוֹן יַעֲקֹב אִם־אֶשְׁכַּח לָנֶצַח כָּל־
מַעֲשֵׂיהֶם׃
8 * הַעַל זֹאת לֹא־תִרְגַּז הָאָרֶץ וְאָבַל כָּל־יוֹשֵׁב בָּהּ
וְעָלְתָה כָאֹר כֻּלָּהּ וְנִגְרְשָׁה וְנִשְׁקְהָ כִּיאוֹר מִצְרָיִם׃
9 * וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִֹה וְהֵבֵאתִי
הַשֶּׁמֶשׁ בַּצָּהֳרָיִם וְהַחֲשַׁכְתִּי לָאָרֶץ בְּיוֹם אוֹר׃
10 * וְהָפַכְתִּי חַגֵּיכֶם לְאֵבֶל וְכָל־שִׁירֵיכֶם לְקִינָה
וְהַעֲלֵיתִי עַל־כָּל־מָתְנַיִם שָׂק וְעַל־כָּל־רֹאשׁ קָרְחָה
וְשַׂמְתִּיהָ כְּאֵבֶל יָחִיד וְאַחֲרִיתָהּ כְּיוֹם מָר׃
11 * הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם אֲדֹנָי יֱהוִֹה וְהִשְׁלַחְתִּי
רָעָב בָּאָרֶץ לֹא־רָעָב לַלֶּחֶם וְלֹא־צָמָא לַמַּיִם כִּי אִם־
לִשְׁמֹעַ אֵת דִּבְרֵי יְהוָה׃
12 * וְנָעוּ מִיָּם עַד־יָם וּמִצָּפוֹן וְעַד־מִזְרָח יְשׁוֹטְטוּ
לְבַקֵּשׁ אֶת־דְּבַר־יְהוָה וְלֹא יִמְצָאוּ׃
13 * בַּיּוֹם הַהוּא תִּתְעַלַּפְנָה הַבְּתוּלֹת הַיָּפוֹת
וְהַבַּחוּרִים בַּצָּמָא׃

CAP. VIII.

1 HÆc ostendit mihi Dominus Deus:
A Ecce vncinus pomorum.
2 * Et dixit: Quid tu vides Amos? Et dixi:
Vncinum pomorum. Et dixit Dominus ad
me: Venit finis super populum meum Is-
rael. nõ adiiciam vltrà vt pertranseam eũ.
3 * Et stridebunt cardines templi in die
B illa, dicit dominus Deus. Multi morientur,
in omni loco proiicietur silentium.
4 * Audite hoc qui conteritis pauperem,
& deficere facitis egenos terræ:
5 * dicentes: Quando transibit mensis, &
venundabimus merces, & Sabbatum, &
aperiemus frumentum, vt imminuamus
mensuram & augeamus siclum, & suppo-
namus stateras dolosas,
6 * Vt possideamus in argento egenos, &
pauperes pro calciamentis, & quisquilias
frumenti vendamus?
7 * Iurauit Dominus in superbiam Iacob,
C Si oblitus fuero vsque ad finem omnia o-
pera eorum.
8 * Nunquid super isto non commoue-
bitur terra, & lugebit omnis habitator e-
ius? Et ascendet quasi fluuius vniuersus, &
eiicietur & defluet quasi riuus Ægypti.
9 * Et erit in die illa, dicit Dominus Deus,
occidet Sol meridie, & tenebrescere faciã
terram in die luminis.
10 * Et conuertam festiuitates vestras in lu-
ctum, & omnia cantica vestra in planctũ.
Et inducam super omne dorsum vestrum
saccum, & super omne caput caluicium.
Et ponam eam quasi luctum vnigeniti, &
nouissima eius quasi diem amarum.
11 * Ecce dies veniunt, dicit Dominus, &
emittam famem in terram, non famem
D panis neque sitim aquæ, sed audiendi ver-
bum Domini.
12 * Et commouebuntur à mari vsque ad
mare, & ab Aquilone vsque ad Orientem,
circuibunt quærentes verbum Domini, &
non inuenient.
13 * In die illa deficient virgines pulchræ,
& adolescentes in siti:

תרגום יונתן

ח

1 כְּדֵן אַחְזְיַנִי יְיָ אֱלֹהִים וְהָא מָאן מְלֵי סִיוּפֵי קַיְטָא׃ 2 וַאֲמַר מָה אַתְּ חָזֵי עָמוֹס וַאֲמַרֵת מָן מְלֵי סִיוּפֵי קַיְטָא וַאֲמַר יְיָ לִי מְטַת פֻּרְעָנוּת
לְמֵיתֵי עַל עַמִּי יִשְׂרָאֵל לָא אוֹסִיף עוֹד לְמִשְׁבַּק לְהוֹן׃ 3 וְיֵילְלוּן חֲלַף זִמְרָא בְּבָתֵּיהוֹן בְּעִדָּנָא הַהִיא אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים סַגִּי פִּגְרֵי קְטוֹלִין
בְּכָל אֲתַר דְּיִיסַר רְמֵי וְסַלִּיק׃ 4 שְׁמַעוּ דָא דְּשָׁיְטִין כְּעַפְרָא דְּאַרְעָא רֵישׁ מִסְכְּנַיָּא וּמְדַמַּן לְבַטָּלָא מְלֵי חֲשִׁיבַיָּא מִן אַרְעָא׃
5 דְּאָמְרִין אֵימָתַי יִמְטֵי יְרַח עִבּוּרָא וּנְזַבֵּן עִבּוּרָא וּשְׁמִטְּתָא וְנִפְתַּח אוֹצְרִין לְאַזְעָרָא מִכַּלְתָּא וּלְאוֹסָפָא עַל סִלְעָא וּלְשַׁקָּרָא בְּמֹאזְנָן דִּנְכִיל׃
6 לְמִקְנֵי בְּכַסְפָּא מִסְכְּנַיָּא וַחֲשִׁיבַיָּא בְּדִיל דְּיַחְסְנוּן וְהַמְמַת עִבּוּרָא נְזַבֵּן׃ 7 קַיֵּים יְיָ דִּיהַב רְבוּתָא לְיַעֲקֹב אִם יִתְנְשׁוּן לְעָלְמַיָּא כָּל עוֹבָדֵיהוֹן׃
8 הַעַל דָּא לָא תֶחֱרַב אַרְעָא וְיִצְדֵי כָּל דְּיָתֵב בַּהּ וְיִסַּק עֲלַהּ מֶלֶךְ בְּמַשְׁרְיָתֵהּ דְּסַגִּי כְּמֵי נַהֲרָא וְיַחְפְּנַהּ כֻּלַּהּ וִיתָרֵךְ יַת יָתְבָהָא וְתִשְׁתְּקַע כִּנְהַר
מִצְרַיִם׃ 9 וִיהֵא בְּעִדָּנָא הַהִיא אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים וַאֲכַסֵּי שִׁמְשָׁא כְּדִבְטִהֲרָא וְאַקְבֵּל לְאַרְעָא בְּיוֹם נְהוֹר׃ 10 וְאֶהְפֹּךְ חַגֵּיכוֹן לְאֶבְלָא וְכָל־
תּוּשְׁבְּחָתְכוֹן לְאִלְיָא וְאַסֵּק עַל כָּל־חַרְצִין סַק וְעַל כָּל־רֵישׁ מְרַט וַאֲשַׁוֵּינַהּ כְּאֶבֶל יְחִיד וְסוֹפַהּ כְּיוֹם מְרִיר׃ 11 הָא יוֹמַיָּא אָתַן אֲמַר יְיָ
אֱלֹהִים וַאֲשַׁלַּח כַּפְנָא בְּאַרְעָא לֵית דִּכְפַן לְמֵיכַל וְלֵית דִּי צָחֵי לְמִשְׁתֵּי מַיָּא אֱלָהֵן לְקַבָּלָא יַת פִּתְגָמַיָּא דַּייָ׃ 12 וְיִשְׁתַּלְהוֹן מִיַּמָּא עַד מַעַרְבָא
וּמִצִּפּוּנָא עַד מַדִּנְחָא יְהָכוּן לְמִתְבַּע אוּלְפַן מִן קֳדָם יְיָ וְלָא יַשְׁכְּחוּן׃ 13 בְּעִדָּנָא הַהִיא יִשְׁתַּלְהֵין כְּנִישְׁתָּא דְּיִשְׂרָאֵל דְּאִנּוּן דָּמְיָן לִבְתוּלָן
שַׁפִּירָן וּדְסָאָה בְּשׁוּפְרְהֵן עִם עוּלֵמִין חַסִּינִין וִיהוֹן מִטַּרְפִין וּרְמָן בִּצְחוּתָא׃

CAP. VIII.

SIc ostendit mihi Dominus. & ecce vas au- 1
cupis.
Et dixit Dominus: Quid tu vides Am- 2
mos? & dixi: Vas aucupis. Et dixit Domi-
nus ad me: Venit finis super populum meum
Israel non adijciam vltrà vt pertranseam eum.
Et vlulabunt laquearia templi in illa die, 3
dicit Dominus. multus planctus, in omni loco
proijciam silentium.
Audite hæc qui conteritis pauperem: & 4
deficere facitis à terra mendicum.
Dicentes, Quando transibit mensis & con- 5
gregabimus? & Sabbata, & aperiemus the-
saurum? ad faciendam paruam mensuram, &
ad magnificandam stateram, & faciendam sta-
teram iniquam.
Ad possidendum argento mendicos, et hu- 6
milem pro calciamentis, & ab omni appositio-
ne negociabimur.
Iurat Dominus per superbiam Iacob, Si 7
obliuioni tradentur in victoriam omnia opera
eorum:
Et super his non turbabitur terra? & lu- 8
gebit omnis habitans in ea. & ascendet quasi
flumē consummatio, & descendet quasi fluuius
Ægypti.
Et erit in illa die, dicit Dominus, occidet 9
Sol meridie, & contenebrescet in die luminis.
Et conuertam festiuitates vestras in lu- 10
ctum, & omnia carmina vestra in lamentatio-
nes, & inducam super omnem lumbum saccum:
& super omne caput caluicium. & ponam eum
quasi luctum dilecti, & eos qui cum eo quasi
diem doloris.
Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & e- 11
mittam famem in terram, non famem panum,
neque famem aquæ, sed famem audiendi ver-
bum Domini:
Et commouebuntur aquæ vsque ad mare, 12
& ab Aquilone vsque ad Orientem circuibunt
quærentes verbum Domini, & non inuenient.
In die illa deficient virgines pulchræ, & 13
adolescentes in siti.

η.

1 Οὕτως ἔδειξέν μοι κύριος. καὶ ἰδοὺ ἄγγος ἰξευτοῦ.

2 καὶ εἶπεν κύριος, τί σὺ βλέπεις ἀμμῶς; καὶ εἶπα, ἄγγος ἰξευτοῦ. καὶ εἶπεν κύριος πρός με, ἥκει τὸ πέρας ἐπὶ τὸν λαόν μου τὸν ἰσραήλ, οὐ προσθήσω οὐκ ἔτι τοῦ παρελθεῖν αὐτόν.

3 καὶ ὀλολύξῃ τὰ φατνώματα τοῦ ναοῦ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει κύριος. πολὺς ὁ κοπετὸς, ἐν παντὶ τόπῳ ῥίψω σιωπήν.

4 ἀκούσατε δὴ ταῦτα οἱ ἐκτρίβοντες πένητα· καὶ καταλύοντες ἀπὸ γῆς πτωχόν.

5 οἱ λέγοντες, πότε διελεύσεται ὁ μὴν καὶ συνάξωμεν; καὶ τὰ σάββατα καὶ ἀνοίξωμεν θησαυρόν; τοῦ ποιῆσαι μικρὸν τὸ μέτρον. καὶ τὰ μεγαλῦναι σταθμὸν καὶ ποιῆσαι ζυγὸν ἄδικον·

6 τοῦ κτᾶσθαι ἀργυρίου πτωχούς, καὶ ταπεινὸν ἀντὶ ὑποδημάτων, καὶ ἀπὸ πάσης παραθέσεως ἐμπορευσώμεθα.

7 ὀμνύει κύριος καθ᾽ ὑπερηφανίαν ἰακώβ, εἰ ἐπιλησθήσεται εἰς νῖκος πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν·

8 καὶ ἐπὶ τούτοις οὐ ταραχθήσεται ἡ γῆ; καὶ πενθήσει πᾶς ὁ κατοικῶν ἐν αὐτῇ. καὶ ἀναβήσεται ὡς ποταμὸς ἡ συντέλεια, καὶ καταβήσεται ὡς ποταμὸς αἰγύπτου.

9 καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει κύριος, δύσεται ὁ ἥλιος μεσημβρίας, καὶ συσκοτάσει ἐν ἡμέρᾳ φωτός.

10 καὶ μεταστρέψω τὰς ἑορτὰς ὑμῶν εἰς πένθος, καὶ πάσας ᾠδὰς ὑμῶν εἰς θρήνους, καὶ ἀναβιβάσω ἐπὶ πᾶσαν ὀσφὺν σάκκον, καὶ ἐπὶ πᾶσαν κεφαλὴν φαλάκρωμα. καὶ θήσομαι αὐτὸν ὡς πένθος ἀγαπητοῦ, καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ ὡς ἡμέραν ὀδύνης.

11 ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ ἐξαποστελῶ λιμὸν ἐπὶ τὴν γῆν, οὐ λιμὸν ἄρτων, οὐδὲ λιμὸν ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι λόγον κυρίου·

12 καὶ σαλευθήσονται ὕδατα ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ βορρᾶ ἕως ἀνατολῶν περιδραμοῦνται ζητοῦντες λόγον κυρίου, καὶ οὐ μὴ εὕρωσιν.

13 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκλείψουσιν αἱ παρθένοι αἱ καλαί, καὶ οἱ νεανίσκοι ἐν δίψῃ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. VIII.

TAle quid ostendit mihi Dominus Deus, & ecce vas plenum extremis æstatis frugibus. [2] Et ait: Quid tu vides Amos? & dixi: Vas ple-
num nouissimis æstatis frugibus. Tunc dixit Dominus ad me: Vltio finalis aduenit vt adoriatur populum meum Israel. non adiiciã vl-
trà illis dimittere. [3] Et vlulabunt loco cantici in domibus suis tunc temporis, ait Dominus Deus: multa erunt occisorum cada-
uera vbiuis loci, adeò vt dicatur, Proiice & tolle. [4] Audite istud qui perinde flocci penditis capita pauperum ac puluerem terræ, & putatis
posse nulla reddere pauperum eloquia in terra. [5] Qui dicitis, Quando continget mensis frumenti, vt frumentum vendamus? & annus re-
missionis, vt aperiamus horrea diminuendæ mensuræ, atque augendi sicli, staterisque dolosis decipiendi causa? [6] Vt coemant argento e-
genos & pauperes quò bona possideant, & quisquilias frumenti venundemus. [7] Iurauit Dominus qui magnitudinem dedit Iacobo,
Si obliuioni tradentur in sæcula omnia opera eorum. [8] Nunquid propter istud non desolabitur terra, & consumetur omnis qui
habitat in ea? & ascendet aduersus eam rex cum exercitu suo ad instar aquarum fluminis copioso, qui operiet eam totam, & expellet habi-
tatores eius, & demerget velut fluuius Ægypti. [9] Erit autem in tempore illo, dicit Dominus Deus, operiam Solem quasi in meridie, &
tenebras offundam terræ in die luminis. [10] Et conuertam solennitates vestras in luctum, & omnia vestra cantica in lamentum, & efficiam
vt ascendat super omnium lumbos saccus, & super quodlibet caput caluitium: & ponam eam tanquam luctum vnici, & finem eius velut
diem amaram. [11] Ecce dies veniunt, dicit Dominus Deus, cùm mittam famem in terram: non erit qui esuriat ad comedendum *panem*,
nec qui sitiat ad bibendas aquas, sed ad recipienda verba Domini. [12] Et lassabunt se à mari ad Occidentem vsque, & ab Aquilone vsque
ad Orientem pergent quæsitum doctrinam à facie Domini, non inuenient tamen. [13] Tempore illo patietur deliquium cœtus Israel, qui si-
miles sunt virginibus pulcherrimis, quæ pulchritudine sua cum iuuenibus peccatoribus fornicatæ sunt, erunt proinde prosternati & siti
deiecti.

14 * הַנִּשְׁבָּעִים בְּאַשְׁמַת שֹׁמְרוֹן וְאָמְרוּ חֵי אֱלֹהֶיךָ
דָּן וְחֵי דֶּרֶךְ בְּאֵר־שָׁבַע וְנָפְלוּ וְלֹא־יָקוּמוּ עוֹד ׃

ט

1 * רָאִיתִי אֶת־אֲדֹנָי נִצָּב עַל־הַמִּזְבֵּחַ וַיֹּאמֶר הַךְ
הַכַּפְתּוֹר וְיִרְעֲשׁוּ הַסִּפִּים וּבְצַעַם בְּרֹאשׁ כֻּלָּם
וְאַחֲרִיתָם בַּחֶרֶב אֶהֱרֹג לֹא־יָנוּס לָהֶם נָס וְלֹא־יִמָּלֵט
2 לָהֶם פָּלִיט ׃ * אִם־יַחְתְּרוּ בִשְׁאוֹל מִשָּׁם יָדִי
תִקָּחֵם וְאִם־יַעֲלוּ הַשָּׁמַיִם מִשָּׁם אוֹרִידֵם ׃
3 * וְאִם־יֵחָבְאוּ בְּרֹאשׁ הַכַּרְמֶל מִשָּׁם אֲחַפֵּשׂ
וּלְקַחְתִּים וְאִם־יִסָּתְרוּ מִנֶּגֶד עֵינַי בְּקַרְקַע הַיָּם
מִשָּׁם אֲצַוֶּה אֶת־הַנָּחָשׁ וּנְשָׁכָם ׃
4 * וְאִם־יֵלְכוּ בַשְּׁבִי לִפְנֵי אֹיְבֵיהֶם מִשָּׁם אֲצַוֶּה אֶת־
הַחֶרֶב וַהֲרָגָתַם וְשַׂמְתִּי עֵינִי עֲלֵיהֶם לְרָעָה וְלֹא
לְטוֹבָה ׃
5 * וַאדֹנָי יֱהֹוִה הַצְּבָאוֹת הַנּוֹגֵעַ בָּאָרֶץ וַתָּמוֹג
וְאָבְלוּ כָּל־יוֹשְׁבֵי בָהּ וְעָלְתָה כַיְאֹר כֻּלָּהּ וְשָׁקְעָה
כִּיאֹר מִצְרָיִם ׃
6 * הַבּוֹנֶה בַשָּׁמַיִם מַעֲלוֹתָו וַאֲגֻדָּתוֹ עַל־אֶרֶץ יְסָדָהּ
הַקֹּרֵא לְמֵי־הַיָּם וַיִּשְׁפְּכֵם עַל־פְּנֵי הָאָרֶץ יְהוָה שְׁמוֹ ׃
7 * הֲלוֹא כִבְנֵי כֻשִׁיִּים אַתֶּם לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נְאֻם־
יְהוָה הֲלוֹא אֶת־יִשְׂרָאֵל הֶעֱלֵיתִי מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
וּפְלִשְׁתִּיִּים מִכַּפְתּוֹר וַאֲרָם מִקִּיר ׃
8 * הִנֵּה עֵינֵי אֲדֹנָי יְהוִה בַּמַּמְלָכָה הַחַטָּאָה
וְהִשְׁמַדְתִּי אֹתָהּ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה אֶפֶס כִּי לֹא
הַשְׁמֵיד אַשְׁמִיד אֶת־בֵּית יַעֲקֹב נְאֻם־יְהוָה ׃
9 * כִּי־הִנֵּה אָנֹכִי מְצַוֶּה וַהֲנִעוֹתִי בְכָל־הַגּוֹיִם אֶת־
בֵּית יִשְׂרָאֵל כַּאֲשֶׁר יִנּוֹעַ בַּכְּבָרָה וְלֹא־יִפּוֹל צְרוֹר
אָרֶץ ׃
10 * בַּחֶרֶב יָמוּתוּ כֹּל חַטָּאֵי עַמִּי הָאֹמְרִים לֹא־תַגִּישׁ
וְתַקְדִּים בַּעֲדֵינוּ הָרָעָה ׃

14 * Qui iurant in delicto Samariæ,& dicũt:Viuit Deus tuus Dan,& viuit via Bersabee. & cadent, & non resurgent vltrà.

CAP. IX.

1 VIdi Dominum stantem super altare. &
A dixit,Percute cardinem,& cõmoueantur superliminaria.Auaritia enim in capite omnium,& nouissimum eorum in gladio interficiam. Non erit fuga eis,& qui fugerit ex eis,non saluabitur.
2 * Si descenderint vsque ad infernum, indè manus mea educet eos:& si ascenderint vsque ad cælum, indè detraham eos.
3 * Et si absconditi fuerint in vertice Carmeli,indè scrutans auferam eos:& si celauerint se ab oculis meis in profundo ma-
B ris,ibi mandabo serpenti & mordebit eos.
4 * Et si abierint in captiuitatem coram inimicis suis,ibi mandabo gladio,& occidet eos. Et ponam oculos meos super eos in malum, & non in bonum.
5 * Et Dominus Deus exercituum qui tangit terram & tabescit, & lugebunt om-
C nes habitantes in ea . Et ascendet sicut riuus omnis, & defluet sicut fluui' Ægypti.
6 * Qui ædificat in cælo ascensionem suam , & fasciculum suum super terram fundauit . Qui vocat aquas maris, & effundit eas super faciem terræ . Dominus nomen eius.
7 * Nunquid non vt filij Æthiopum vos estis mihi filij Israel, ait Dominus? Nunquid non Israel ascendere feci de terra Ægypti, & Palæstinos de Cappadocia,& Syrios de Cyrene?
8 *Ecce oculi Domini Dei super regnum peccans , & conteram illud à facie terræ.
D Veruntamen conterens non conterã domum Iacob, dicit Dominus.
9 * Ecce enim mundabo ego & concutiam in omnibus gentibus domum Israel sicut concutitur in cribro,& non cadet lapillus super terram.
10 * In gladio morientur omnes peccatores populi mei,qui dicunt:Non appropinquabit & non veniet super nos malum.

תרגום יונתן

14 דמקיימין בחובת שמרון ואמרין קימא דחלתך די בדן וקימין נמוסי באר שבע ויפלון ולא יקומון עוד ׃ ט
1 אמר עמוס נביא חזיתי ית יקרא דיי אסתלק מכרובא ושרא על מדבחא ואמר אם לית עמא בית ישראל תיבין לאוריתא מחי מנרתא
יתקטל מלכא יאשיה ויחרב ביתא ויתפגרן עזרתא ומני בית מקדשא בשביא יהכון ושארהון בחרבא אקטל לא יערק להון דערק ולא
ישתיזב להון דמשתיזב ׃ 2 אם ידמון לאטמרא כדבשאול מתמן במימרי ידברנון שנאיהון ואם יסקון בטורין דרמין עד צית שמיא מתמן
בגבורי אחתנון ׃ 3 ואם ידמון לאטמרא ברישי מגדלי כרכיא מתמן אפקד בלושיא ויבלשונון ואם ידמון לאטמרא מן קדמי בניסי ימא
מתמן אפקד ית עממיא דתקיפין כחיויא ויקטלונון ׃ 4 ואם יהכון בשביא קדם בעלי דבביהון מתמן אפקד ית דקטלין בחרבא ויקטלונון
ואשוי [illegible] עליהון לבישא ולא לטבא ׃ 5 ויי אלהים צבאות די נזף בארעא וזיעא ויצדון כל דיתבין בה ויסק עלה מלך במשריתה דסגי
כנהרא ויחפנה כלה ותשתקע כנהר מצרים ׃ 6 די אשרי בתקוף רומא שכינת יקרה וכנשתה על ארעא קשטה די אמר לכנשא משרין
סגיאין כחלא דימא ומבדר להון על אפי ארעא יי שמה ׃ 7 הלא כבנין רחימין אתון חשיבין קדמי בית ישראל אמר יי הלא ית ישראל
אסקית מארעא דמצרים ופלשתאי מקפוטקיא וארם מקירין ׃ 8 הא קדם יי אלהים גלן עובדי מלכותא חיבתא ואשיציניה מעל אפי
ארעא ברם ארי לא גמירא שיצאה אשיצי ית בית ישראל אמר יי ׃ 9 ארי הא אנא מפקד ואבדר בכל עממיא ית בית ישראל כמא
דמתרכין בכברא ולא נפל אבן מבינה לארעא ׃ 10 בחרבא יתקטלון כל חיבי עמי דאמרין לא תיתי ותוחי עלנא בישתא ׃

14 * *Qui iurant per propitiationem Samariæ,*
& dicentes: Viuit Deus tuus Dan, & Deus
tuus Bersabee. & cadent, & non resurgent
vltrà.

CAP. IX.

1 *Vidi Dominum stantem super altare, & di-*
xit: Percute propiciatorium, & commoue-
buntur vestibula: & disseca in capita omniū:
& reliquos eorum in gladio interficiam. et non
fugiet ex eis fugiens, neque saluabitur ex eis
saluatus.
2 * *Si defodiantur in infernum, indè manus*
mea extrahet eos. si ascenderint in cælum, indè
deducam eos.
3 * *Si absconditi fuerint in verticem Carme-*
li, indè scrutabor & accipiam eos. si mersi fue-
rint ex oculis meis in fundamenta maris, ibi
mandabo draconi, & mordebit eos.
4 * *Et si abierint in captiuitate ante faciem*
inimicorum suorum, ibi mandabo gladio & oc-
cidet eos. & firmabo oculos meos super eos in
mala, & non in bona.
5 * *Et Dominus Deus omnipotens qui tangit*
terram & commouet eam: & lugebunt omnes
habitantes eam. & ascendet sicut fluuius Æ-
gypti.
6 * *Qui ædificat in cælum ascensionem, & re-*
promissionem in terra fundans: qui vocat aquā
maris, & effundens eam super faciem terræ,
Dominus nomen illi.
7 * *Nonne vt filij Æthiopum mihi erit domus*
Israel, dicit Dominus? nonne Israel eduxi ex
Ægypto, & alienigenas ex Cappadocia, & Sy-
ros ex fouea?
8 * *Ecce oculi Domini super regnum peccans,*
& auferam illud à facie terræ: veruntamen
quia non in finem auferam domum Iacob, dicit
Dominus.
9 * *Quia ecce ego mando & ostendo in omni-*
bus gentibus domum Israel. sicut cùm cribra-
tur in cribro, & non cadet granum super ter-
ram.
10 * *In gladio morientur omnes peccato-*
res populi mei, dicentes, Non appropinquabunt
super nos mala:

14 * οἱ ὀμνύοντες κατὰ τοῦ ἱλασμοῦ Σαμαρείας, καὶ λέ-
γοντες, ζῇ ὁ θεός σου δάν καὶ ὁ θεός σου βηρσαβεέ. καὶ πε-
σοῦνται καὶ οὐ μὴ ἀναστῶσιν οὐκ ἔτι. θ'.
1 * Ἴδον τὸν κύριον ἐφεστῶτα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, καὶ εἶ-
πεν, πάταξον τὸ ἱλαστήριον, καὶ σεισθήσεται τὰ πρόπύ-
λαια, καὶ διάκοψον εἰς κεφαλὰς πάντων. καὶ τοὺς κα-
ταλοίπους αὐτῶν ἐν ῥομφαίᾳ ἀποκτενῶ. καὶ οὐ μὴ δια-
φύγῃ ἐξ αὐτῶν φεύγων, οὐδὲ μὴ διασωθῇ ἐξ αὐτῶν ἀ-
νασωζόμενος.
2 * ἐὰν κατορυγῶσιν εἰς ᾅδου, ἐκεῖθεν ἡ χείρ μου ἀνα-
σπάσει αὐτούς. ἐὰν ἀναβῶσιν εἰς τὸν οὐρανόν, ἐκεῖθεν
κατάξω αὐτούς.
3 * ἐὰν κατακρυβῶσιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ καρμήλου,
ἐκεῖθεν ἐξερευνήσω καὶ λήψομαι αὐτούς. ἐὰν καταδύ-
σωσιν ἐξ ὀφθαλμῶν μου εἰς τὰ θεμέλια τῆς θαλάσσης,
ἐκεῖ ἐντελοῦμαι τῷ δράκοντι, καὶ δήξεται αὐτούς.
4 * καὶ ἐὰν πορευθῶσιν ἐν αἰχμαλωσίᾳ πρὸ προσώ-
που τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, ἐκεῖ ἐντελοῦμαι τῇ ῥομφαίᾳ καὶ
ἀποκτενεῖ αὐτούς. καὶ στηριῶ τοὺς ὀφθαλμούς μου ἐπ' αὐ-
τοὺς εἰς κακὰ καὶ οὐκ εἰς ἀγαθά.
5 * καὶ κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ὁ ἐφαπτόμενος
τῆς γῆς καὶ σαλεύων αὐτήν. καὶ πενθήσουσιν πάντες οἱ
κατοικοῦντες αὐτήν. καὶ ἀναβήσεται ὡς ποταμὸς αἰ-
γύπτου.
6 * ὁ οἰκοδομῶν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνάβασιν, καὶ τὴν ἐπαγ-
γελίαν ἐπὶ γῆς θεμελιῶν, ὁ προσκαλούμενος τὸ ὕδωρ
τῆς θαλάσσης, καὶ ἐκχέων αὐτὸ ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς
κύριος ὄνομα αὐτῷ.
7 * οὐχ ὡς υἱοὶ αἰθιόπων ἐμοὶ ἐστε οἶκος ἰσραήλ, λέγει κύ-
ριος; οὐ τὸν ἰσραὴλ ἀνήγαγον ἐξ αἰγύπτου καὶ τοὺς ἀλλοφύ-
λους ἐκ καππαδοκίας καὶ τοὺς σύρους ἐκ βόθρου;
8 * ἰδοὺ οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ τὴν βασιλείαν τὴν ἁ-
μαρτωλόν, καὶ ἐξαρῶ αὐτὴν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, πλὴν
διότι οὐκ εἰς τέλος οὐ μὴ ἐξαρῶ τὸν οἶκον ἰακώβ, λέγει κύριος.
9 * διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐντέλλομαι καὶ δεικνύω ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνε-
σι τὸν οἶκον τοῦ ἰσραήλ. ὃν τρόπον ὅταν λικμᾶται ἐν τῷ λι-
κμητῷ καὶ οὐ πέσῃ σύστρεμμα ἐπὶ τὴν γῆν.
10 * ἐν ῥομφαίᾳ τελευτήσουσιν πάντες οἱ ἁμαρτωλοὶ
τοῦ λαοῦ μου, οἱ λέγοντες, οὐ μὴ ἐγγίσῃ ἐφ' ἡμᾶς τὰ κακά·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Qui iurant per delictum Samariæ, & dicunt, Viuit Deus tuus qui est in Dan, & stabiles sunt leges Bersabee. corruent tamen, nec vltrà subsistent.

CAP. IX.

Dixit Amos propheta: Vidi gloriam Dñi conscendentis à Cherub qui mansit super altare, & ait: Nisi populus domus Israel conuerta-
tur ad Legē, extinguetur candelabrū: occidetur rex Iosias, & destruetur domus, & dissipabuntur atria, & vasa domus sanctuarij in ca-
ptiuitatem ibūt, & reliquias eorū occidam gladio: nō aufugiet ex eis qui fugam arripuerit, nec liberabitur ex eis qui euaserit. * Si putaue-
rint abscondi velut in inferno, indè verbo meo tollēt eos inimici sui; & si ascēderint montes excelsos ad cęli summitatem vsque, indè detra-
hent eos verbo meo. * Et si existimauerint abscōdi in cacumine turriū castellorū, indè mādabo scrutatoribus vt scrutētur eos: prętereà si pu
tauerint posse delitescere à facie mea in insulis maris, indè iniungā populis fortibus instar serpentum; vt eos enecent. * Deinde si in cap-
tiuitatē iuerint ante hostes suos, indè mandatū dabo gladio cędētibus vt occidāt eos, atq; ponā Verbū meū contra eos in malū, & non in bo-
num. * Et Dñs Deus exercituum est qui terrā increpat ita vt cōmoueatur: dissipabūtur sanè omnes qui habitāt in ea: ascendetq; cōtra eam
rex cū exercitu suo numeroso instar aquarū fluminis, qui illā totam contegat, & demergatur velut Ægypti fluuio. * Qui collocauit in pſidio
excelso maiestatē glorię suæ, & Ecclesiā suā in terra decorauit: qui dixit se cōgregaturum exercitus quamplurimos quasi aquas maris, atque
dispersurum eos super faciem terræ, Dominus nomen eius. * Nunquid non vt filij dilecti reputati estis vos coram me domus Israel, dicit
Dominus? nonne Israel ascendere feci de terra Ægypti, & Palæstinos de Cappadocia, & Syros de Cyrene? * Ecce coram Domino Deo pa-
lam sunt opera regni nefarij, proinde disperdam illud à facie terræ: veruntamen non totali consumptione consumam domum Israel, dicit
Dominus. * Ecce namque mandabo & dispergam per vniuersas gentes domum Israel, quemadmodum solent conuoluere *triticum* in cri-
bro, de cuius medio ne lapillus quidem intercidit in terram. * Gladio occidentur omnes peccatores populi mei, qui dicunt: Non ad-
ueniet neque festinabit aduersum nos malum.

11 * בַּיּוֹם הַהוּא אָקִים אֶת־סֻכַּת דָּוִיד
הַנֹּפֶלֶת וְגָדַרְתִּי אֶת־פִּרְצֵיהֶן וַהֲרִסֹתָיו אָקִים
וּבְנִיתִיהָ כִּימֵי עוֹלָם׃
12 * לְמַעַן יִירְשׁוּ אֶת־שְׁאֵרִית אֱדוֹם וְכָל־הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר־נִקְרָא שְׁמִי עֲלֵיהֶם נְאֻם־יְהוָה עֹשֶׂה
זֹּאת׃
13 * הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם־יְהוָה וְנִגַּשׁ חוֹרֵשׁ
בַּקֹּצֵר וְדֹרֵךְ עֲנָבִים בְּמֹשֵׁךְ הַזָּרַע וְהִטִּיפוּ הֶהָרִים
עָסִיס וְכָל־הַגְּבָעוֹת תִּתְמוֹגַגְנָה׃
14 * וְשַׁבְתִּי אֶת־שְׁבוּת עַמִּי יִשְׂרָאֵל וּבָנוּ עָרִים
נְשַׁמּוֹת וְיָשָׁבוּ וְנָטְעוּ כְרָמִים וְשָׁתוּ אֶת־יֵינָם וְעָשׂוּ
גַנּוֹת וְאָכְלוּ אֶת־פְּרִיהֶם׃
15 * וּנְטַעְתִּים עַל־אַדְמָתָם וְלֹא יִנָּתְשׁוּ עוֹד
מֵעַל אַדְמָתָם אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָהֶם אָמַר יְהוָה
אֱלֹהֶיךָ׃

11 * In die illa suscitabo tabernaculũ Da-
uid quod cecidit, & reædificabo apertur[as]
murorum eius, & ea quæ corruerant in-
staurabo, & reædificabo eum sicut in die-
bus antiquis:
12 * Vt possideant reliquias Idumææ, &
omnes nationes, eò quòd inuocatum sit
nomen meum super eos, dicit Dominus
faciens hæc.
13 * Ecce dies venient, dicit Dominus, &
comprehendet arator messorem, & calca-
tor vuæ mittentem semen. Et stillabunt
montes dulcedinem, & omnes colles cul-
ti erunt.
14 * Et conuertam captiuitatem populi
mei Israel, & ædificabunt ciuitates deser-
tas, & inhabitabunt & plantabunt vineas
& bibent vinum earum, & facient hortos
& comedent fructus eorum.
15 * Et plantabo eos super humum suam,
& non euellam eos vltrà de terra sua quam
dedi eis, dicit Dominus Deus.

תרגום יונתן

11 בְּעִדָּנָא הַהִיא אֲקִים יַת מַלְכוּתָא דְּבֵית דָּוִיד דִּנְפַלַת וְאֶבְנֵי יַת כְּרַכֵּיהוֹן וּמִפַּגְרֵיהוֹן אֲתַקֵּן וְתִשְׁלַט בְּכָל־מַלְכְוָתָא וּתְגַמַּר וּתְשֵׁיצֵי סַגֵּי משריתהא והיא תִתְבְּנֵי וְתִשְׁתַּכְלַל כְּיוֹמֵי עָלְמָא׃
12 בְּדִיל דְּיַחְסְנוּן יַת שְׁאָרָא דֶּאֱדוֹם וְכָל־עַמְמַיָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל דְּאִתְקְרֵי שְׁמִי עֲלֵיהוֹן אֲמַר יְיָ בְּכֵן אֲנָא עָבֵד דָּא׃
13 הָא יוֹמַיָּא אָתַן אֲמַר יְיָ וְיֶעֱרַע רָדְיָא בַּחֲצוֹדָא וְעָצַר עִנְבִין בְּמַפֵּק בַּר זַרְעָא וְיַרְבּוּן טוּרַיָּא חֲמַר מְרִית וְכָל־רָמָתָא יִתְפַּלְחָן׃
14 וְאָתִיב יַת גָּלוּת עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְיִבְנוּן קִרְוִין דְּצַדְיָן וְיִתְּבוּן וְיִצְּבוּן כַּרְמִין וְיִשְׁתּוֹן יַת חַמְרְהוֹן וְיַעַבְדוּן גִּנִּין וְיֵיכְלוּן יַת אִבֵּיהוֹן׃
15 וְאַקִּימִנּוּן עַל אַרְעֲהוֹן וְלָא יִטַּלְטְלוּן עוֹד מֵעַל אַרְעֲהוֹן דִּיהָבֵית לְהוֹן אֲמַר יְיָ אֱלָהָךְ׃

תם עמוס

PROLOGVS IN ABDIAM PROPHETAM.

IACOB patriarcha habuit fratrem Esau, qui ob ruborem corporis sui Edom Hebræa lingua appellatus est, quod Latinè sanguineus dicitur. Is memoratum fratrem suum, qui Israel nomen acceperat, graui odio commotus interimere conatus est. Qua de causa omnes qui populum Israel, id est, filios patriarchæ Iacob prædicti Esau odium imitati persecuti sunt, Esau & Edom appellati sunt. Et quia populus Israel de captiuitate Chaldæorum per Cyrum regem Persarum nutu Dei reuocatus in Hierusalem ab alio regno grauiter afflictus atque oppressus est: ideò hoc regnum quod more Esau prædictum populum persecutum est, per denunciationem Abdiæ prophetæ increpatur, quòd non Dei indignatione, sed sua virtute populum superatum gloriabatur. De quo regno olim per Dauid in Psalmo centesimo trigesimo sexto dictum est. Memorare Domine filiorum Edom in die Hierusalem. Nam reliqua lectione comprehensa, futurum in gentes iudicium ob causas lectione comprehensas, regnumque Dei in populo Israel significatur. Hebræi hunc dicunt esse, qui sub rege Samariæ Achab & impiissima Iezabel, pauit centũ prophetas in specubus qui

In die illa suscitabo tabernaculum David 11
quod cecidit, et suscitabo quæ ceciderunt ex eis,
& euersa eorum suscitabo: & reædificabo eum
sicut dies seculi.
Vt requirant reliquiæ hominum. & om- 12
nes gentes super quas inuocatum est nomen
meum super eas, dicit Dominus faciens hæc.
Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & 13
comprehendet tritura vindemiam: & matu-
rescet vua in semine, & stillabunt montes dul
cedinem; & omnes colles consiti erunt.
Et conuertam captiuitatem populi mei Is- 14
rael, & ædificabunt ciuitates desertas, & ha-
bitabunt; & plantabunt vineas, & bibent
vinum earum: & facient hortos, & comedent
fructum eorum.
Et plantabo eos in terra eorum, & non 15
euellentur vltrà ex terra sua quam dedi eis, di-
cit Dominus Deus.

11 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἀναστήσω τὴν σκηνὴν Δαυὶδ
τὴν πεπτωκυῖαν, καὶ ἀναστήσω τὰ πεπτωκότα αὐτῶν, καὶ
τὰ κατεσκαμμένα αὐτῶν ἀναστήσω. καὶ ἀνοικοδομήσω
αὐτὴν καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ αἰῶνος.
12 ὅπως ἐκζητήσωσιν οἱ κατάλοιποι τῶν ἀνθρώπων.
καὶ πάντα τὰ ἔθνη ἐφ' οἷς ἐπικέκληται τὸ ὄνομά μου ἐπ' αὐ-
τοὺς, λέγει κύριος ὁ ποιῶν ταῦτα.
13 ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος. καὶ καταλήψεται
ὁ ἀλωητὸς τὸν τρυγητόν. καὶ περκάσει ἡ σταφυλὴ ἐν τῷ σπό-
ρῳ, καὶ ἀποσταλάξει τὰ ὄρη γλυκασμόν: καὶ πάντες οἱ
14 βουνοὶ σύμφυτοι ἔσονται. καὶ ἀποστρέψω τὴν αἰχ-
μαλωσίαν τοῦ λαοῦ μου ἰσραήλ, καὶ οἰκοδομήσουσι πό-
λεις τὰς ἠφανισμένας, καὶ κατοικήσουσι, καὶ φυτεύσουσιν
ἀμπελῶνας, καὶ πίονται τὸν οἶνον αὐτῶν. καὶ ποιήσουσι
κήπους, καὶ φάγονται τὸν καρπὸν αὐτῶν.
15 καὶ καταφυτεύσω αὐτοὺς ἐπὶ τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ οὐ μὴ
ἐκσπασθῶσιν οὐκ ἔτι ἐκ τῆς γῆς αὐτῶν ἧς ἔδωκα αὐτοῖς, λέ-
γει κύριος ὁ θεός.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Tempore illo suscitabo regnum domus David quod collapsum fuerat, & condam propugnacula eorum, & rupturas eorum reparabo. dominabiturque in omnia regna, confringet & disperdet copiosas eius legiones: ipsum verò ædificabitur fundabiturq; sicut diebus seculi.
12 Vt possideant reliquias Idumæorum, & omnes populos domus Israel super quos inuocatum est nomen meum, ait Dominus, ideo hoc facio.
13 Ecce dies venient, dicit Dominus, & occurret arator messori, & calcator vuarum sementem educenti: & plurimum vini meri producent montes, collesque omnes erunt culti.
14 Quamobrem conuertam captiuitatem populi mei Israel, qui vastatas reędificabunt vrbes quas inhabitabunt; & plantabunt vineas, & bibent vinum earum, facientque hortos quorum vescentur fructibus.
15 Et firmabo eos super terram suam adeò vt non transferantur vltrà à terra sua quam dedi eis, dixit Dominus Deus tuus.

FINIS LIBRI AMOS.

qui non curuauerunt genu ante Baal, & de septem millibus erat quos Helias arguitur ignorasse. Sepulchrum quoque eius vsque hodie cum mausęolo Helisæi prophetæ & Baptistę Iohannis, in Sebaste venerationi habetur, quæ olim Samaria dicebatur. Hanc Herodes rex Antipatri filius in honore Augusti Cæsaris Græco nomine vocauit Augustam. Hic igitur qui centum Prophetas pauerat, accepit gratiam Prophetalem, & de duce exercitus fuit dux Ecclesiæ. Tunc in Samaria paruum gregē pauerat, nunc in toto orbe Christi pascit Ecclesias. Et sicut Stephanus coronam meruit passionis, sic hic de seruitutis Dei cum Paulo Apostolo nomine gloriatur: quia Abdias, Seruus Domini, in nostro sonat eloquio.

ARGVMENTVM.

Abdias, qui interpretatur Seruus Domini, personat contra Edom: sanguineum terrenumque fratrem, fratris quoque Iacob semper æmulum, hasta percutit spiritali.

א

1 חֲזוֹן עֹבַדְיָה כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי יֱהוִֹה
לֶאֱדוֹם שְׁמוּעָה שָׁמַעְנוּ מֵאֵת יְהוָה
וְצִיר בַּגּוֹיִם שֻׁלָּח קוּמוּ וְנָקוּמָה
עָלֶיהָ לַמִּלְחָמָה׃
2 * הִנֵּה קָטֹן נְתַתִּיךָ בַּגּוֹיִם בָּזוּי אַתָּה מְאֹד׃
3 * זְדוֹן לִבְּךָ הִשִּׁיאֶךָ שֹׁכְנִי בְחַגְוֵי־סֶלַע מְרוֹם
שִׁבְתּוֹ אֹמֵר בְּלִבּוֹ מִי יוֹרִדֵנִי אָרֶץ׃
4 * אִם־תַּגְבִּיהַּ כַּנֶּשֶׁר וְאִם־בֵּין כּוֹכָבִים שִׂים קִנֶּךָ
מִשָּׁם אוֹרִידְךָ נְאֻם־יְהוָה׃
5 * אִם־גַּנָּבִים בָּאוּ־לְךָ אִם־שׁוֹדְדֵי לַיְלָה אֵיךְ
נִדְמֵיתָה הֲלוֹא יִגְנְבוּ דַּיָּם אִם־בֹּצְרִים בָּאוּ לָךְ הֲלוֹא
יַשְׁאִירוּ עֹלֵלוֹת׃
6 * אֵיךְ נֶחְפְּשׂוּ עֵשָׂו נִבְעוּ מַצְפֻּנָיו׃
7 * עַד־הַגְּבוּל שִׁלְּחוּךָ כֹּל אַנְשֵׁי בְרִיתֶךָ הִשִּׁיאוּךָ
יָכְלוּ לְךָ אַנְשֵׁי שְׁלֹמֶךָ לַחְמְךָ יָשִׂימוּ מָזוֹר תַּחְתֶּיךָ
אֵין תְּבוּנָה בּוֹ׃
8 * הֲלוֹא בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְהוָה וְהַאֲבַדְתִּי חֲכָמִים
מֵאֱדוֹם וּתְבוּנָה מֵהַר עֵשָׂו׃
9 * וְחַתּוּ גִבּוֹרֶיךָ תֵּימָן לְמַעַן יִכָּרֶת־אִישׁ מֵהַר עֵשָׂו
מִקָּטֶל׃
10 * מֵחֲמַס אָחִיךָ יַעֲקֹב תְּכַסְּךָ בוּשָׁה וְנִכְרַתָּ
לְעוֹלָם׃
11 * בְּיוֹם עֲמָדְךָ מִנֶּגֶד בְּיוֹם שְׁבוֹת זָרִים חֵילוֹ
וְנָכְרִים בָּאוּ שְׁעָרָו וְעַל־יְרוּשָׁלִַם יַדּוּ גוֹרָל גַּם־אַתָּה
כְּאַחַד מֵהֶם׃
12 * וְאַל־תֵּרֶא בְיוֹם־אָחִיךָ בְּיוֹם נָכְרוֹ וְאַל־
תִּשְׂמַח לִבְנֵי־יְהוּדָה בְּיוֹם אָבְדָם וְאַל־תַּגְדֵּל פִּיךָ
בְּיוֹם צָרָה׃

ABDIAS PROPHETA

CAPVT I.

1 A VISIO Abdiæ. Hæc dicit
Dominus Deus ad Edom:
Auditũ audiuimus à Do-
mino, & legatum ad gen-
tes miſit. Surgite, & con-
ſurgamus aduerſus eum
2 in prœlium. * Ecce paruulum dedi te in
gentibus: contemptibilis tu es valdè.
3 * Superbia cordis tui extulit te, habitan-
tem in ſciſſuris petrarum, exaltantem ſo-
lium tuum. Qui dicis in corde tuo: Quis
detrahet me in terram?
4 * Si exaltatus fueris vt aquila, & ſi inter
ſydera poſueris nidum tuum, indè detra-
ham te, dicit Dominus.
5 * Si fures introiſſent ad te, ſi latrones per
noctem, quomodo conticuiſſes? nonne fu-
rati eſſent ſufficientia ſibi? Si vindemiato-
res introiſſent ad te, nunquid ſaltem race-
mum reliquiſſent tibi?
6 * Quomodo ſcrutati ſunt Eſau? Inue-
ſtigauerunt abſcondita eius.
7 * Vſque ad terminum emiſerunt te, om-
nes viri fœderis tui illuſerunt tibi. inualue-
runt aduerſum te viri pacis tuæ. Qui co-
C medunt tecum, ponent inſidias ſubter te.
Non eſt prudentia in eo.
8 * Nunquid non in die illa, dicit Domi-
nus, perdam ſapientes de Idumæa, & pru-
9 dentiam de monte Eſau? * Et timebunt
fortes tui à Meridie, vt intereat vir de mon
10 te Eſau. Propter interfectionem, * & prop-
ter iniquitatem in fratrem tuum Iacob o-
D periet te confuſio, & peribis in æternum.
11 *In die cùm ſtares aduerſus eum, quan-
do capiebant alieni exercitum eius, & ex-
tranei ingrediebantur portas eius, & ſuper
Hieruſalem mittebant ſortem, tu quoque
eras quaſi vnus ex eis.
12 * Et non deſpicies in die fratris tui, in
die peregrinationis eius. Et non lætaberis
ſuper filios Iuda in die perditionis eorum,
& non magnificabis os tuum in die an-
guſtiæ.

תרגום יונתן

א

1 נבואת עֹבַדְיָה כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֱלֹהִים לֶאֱדוֹם בְּשׂוֹרָא שְׁמַעְנָא מִן קֳדָם יְיָ וְאִזְגַד בְּעַמְמַיָא שְׁלִיחַ קוּמוּ וְנִתְעֲתַד עֲלַהּ לִקְרָבָא׃
2 הָא חֲלָשׁ יְהַבְתָּךְ בְּעַמְמַיָא בְּסִיר אַתְּ לַחֲדָא׃ 3 רֶשַׁע לִבָּךְ אַטְעִיָךְ דְאַתְּ דָמֵי לְנִשְׁרָא דְשָׁרֵי בְּשִׁנֵּי כֵּפָא בְּרוּמָא
מוֹתְבֵהּ אֲמַר בְּלִבֵּהּ מַן יְחַתְנַנִי לְאַרְעָא׃ 4 אִם תְּרִים כְּנִשְׁרָא וְאִם בֵּינֵי כוֹכְבַיָא תְּשַׁוִי מְדוֹרָךְ מִתַּמָן אַחֲתִנָךְ אֲמַר יְיָ׃
5 אִם גַּנָּבִין אֲתוֹ עֲלָךְ אִם בְּזוֹזֵי לֵילְיָא אֵיכְדֵין הֲוֵיתָ דְמוּךְ עַד דִּי גְנַבוּ מִסַּתְהוֹן וְאִם קָטוֹפִין כִּקְטוֹפִין אֲתוֹ עֲלָךְ הֲלָא מַשְׁאֲרִין עוֹלְלָן׃
6 אֵיכְדֵין אִתְבְּלַשׁ עֵשָׂו אִתְגְּלִיו מַטְמוֹרוֹהִי׃
7 עַד תְּחוּמָא אַגְלִיוּךְ כָּל אֱנָשֵׁי קְיָמָךְ אַטְעִיוּךְ יְכִלוּ לָךְ אֱנָשֵׁי שְׁלָמָךְ אָכְלֵי לַחֲמָךְ פְּתוֹרָךְ שַׁוִיוּ תַקְלָא תְחוֹתָךְ מְדְלֵית בָּךְ סֻכְלְתָנוּ׃
8 הֲלָא בְּעִדָּנָא הַהִיא אֲמַר יְיָ וְאוֹבֵד חַכִּימִין מֵאֱדוֹם וְכָל־גְּבַר דְּבֵהּ סֻכְלְתָנוּתָא מִכְּרַכָּא רַבָּא דְעֵשָׂו׃
9 וְיִתְּבְרוּן גִּבָּרָךְ יָתְבֵי דָרוֹמָא בְּדִיל דְּיִשְׁתֵּיצֵי גַּבְרָא דְבֵהּ צַרְבָא מִכְּרַכָּא רַבָּא דְעֵשָׂו מִקְּטוֹל׃
10 מֵחֲטוֹף אֲחוּךְ יַעֲקֹב תַּחְפִּנָךְ בַּהֲתָא וְתִשְׁתֵּיצֵי לְעָלַם׃
11 בְּיוֹם מֵקִימָךְ מִקְּבֵל בְּיוֹמָא דְבָזוּ עַמְמַיָא נִכְסוֹהִי וְנֻכְרָאִין עָלוּ בִקְרְוֹהִי וְעַל יְרוּשְׁלֶם רְמוֹ עַדְבִין וְאַף אַתְּ כְּחַד מִנְּהוֹן׃
12 וְחֲזֵיתָא בְּיוֹמָא דַאֲחוּךְ בְּיוֹם תַּבְרֵהּ וְחַדֵיתָא לִבְנֵי יְהוּדָה בְּיוֹם תַּבְרְהוֹן וְדְאַסְגֵּיתָא לְמַלָּלָא רַבְרְבָן בְּיוֹם עָקָא׃

ABDIAS.

CAPVT I.

Isio Abdiæ. Hæc dicit Domi- 1
nus Deus Idumææ: Auditum
audiui à Domino, & muni-
tionem emisit in gentes: sur-
gite & consurgamus contra
eam in prœlium:
Ecce paruulum dedi te in gentibus. inho- 2
noratus tu valdè.
Superbia cordis tui eleuauit te, habitan- 3
tem in foraminibus petrarum, exaltantem ha-
bitaculum tuũ, dicentem in corde tuo: Quis me
deducet in terram?
Si exaltatus fueris vt aquila, & inter 4
sydera posueris nidum tuum, indè detrahã te,
dicit Dominus.
Si fures introissent ad te vel latrones no- 5
cte, vbi proiectus esses, nonne furati essent suf-
ficientia sibi? et si vindemiatores introissent ad
te, nonne reliquissent racemum?
Quomodo inuestigatus est Esau, & de- 6
prehensa sunt eius abscondita?
Vsque ad terminos emiserunt te. omnes 7
viri testamenti tui restiterunt tibi. præualue-
runt aduersum te viri pacifici tui; posuerunt
insidias subter te: non est sapientia in eis.
In illa die, dicit Dominus, perdam sapien- 8
tes ex Idumæa, & intelligentiã de monte Esau.
Et pauebunt bellatores tui de Theman, vt 9
auferatur homo de monte Esau propter inter-
fectionem.
Et impietatem aduersus fratrem tuum Ia- 10
cob. operiet te confusio, & auferens in æternũ.
Ex qua die restitisti econtra in die capti- 11
uantium alienigenarum fortitudinem eius, &
alieni ingressi sunt in portas eius: & super Hie-
rusalem miserunt sortes. & vos eratis quasi
vnus ex eis.
Et non despicias diem fratris tui in die a- 12
lienorum, & non læteris super filios Iuda in die
perditionis eorum, & non magna loquaris in
die angustiæ eorum.

ΑΒΔΕΙΑΣ.

κεφαλ. α'.

1 Ρασις ἀβδειού. τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς
τῇ ἰδουμαίᾳ, ἀκοὴν ἤκουσα παρὰ κυρίου
καὶ περιοχὴν ἐξαπέστειλεν εἰς τὰ ἔθνη,
ἀνάστητε καὶ ἐξαναστῶμεν ἐπ' αὐτὴν
εἰς πόλεμον·
2 ἰδοὺ ὀλιγοστὸν δέδωκά σε ἐν τοῖς ἔθνεσιν. ἠτιμωμένος
σὺ σφόδρα.
3 ἡ ὑπερηφανία τῆς καρδίας σου ἐπῆρέ σε, κατασκη-
νοῦντα ἐν ταῖς ὀπαῖς τῶν πετρῶν ὑψοῦντα κατοικίαν σου, λέ-
γοντα ἐν τῇ καρδίᾳ σου, τίς με κατάξει ἐπὶ τὴν γῆν.
4 ἐὰν μετεωρισθῇς ὡς ἀετός, καὶ ἀναμέσον τῶν ἄστρων
θῇς νοσσιάν σου, ἐκεῖθεν κατάξω σε, λέγει κύριος.
5 εἰ κλέπται εἰσῆλθον πρὸς σὲ ἢ λῃσταὶ νυκτός, ποῦ ἂν
ἀπερρίφης, οὐκ ἂν ἔκλεψαν τὰ ἱκανὰ ἑαυτοῖς; καὶ εἰ τρυ-
γηταὶ εἰσῆλθον πρὸς σέ, οὐκ ἂν ὑπελείποντο ἐπιφυλ-
λίδα;
6 πῶς ἐξηρευνήθη ἠσαῦ, καὶ κατελείφθη αὐτοῦ τὰ κε-
κρυμμένα;
7 ἕως τῶν ὁρίων ἐξαπέστειλάν σε· πάντες ἄνδρες τῆς
διαθήκης σου ἀντέστησάν σοι. ἠδυνήθησαν πρὸς σὲ ἄνδρες
εἰρηνικοί σου ἔθηκαν ἔνεδρα ὑποκάτω σου, οὐκ ἔστιν σύνε-
σις ἐν αὐτοῖς·
8 ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λέγει κύριος, ἀπολῶ σοφοὺς ἐκ
τῆς ἰδουμαίας καὶ σύνεσιν ἐξ ὄρους ἠσαῦ.
9 καὶ φοβηθήσονται οἱ πολεμισταί σου ἐκ θεμὰν, ἵνα
ἀποστήσηται ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ὄρους ἠσαῦ διὰ τὴν σφαγήν·
10 καὶ τὴν ἀσέβειαν τὴν εἰς τὸν ἀδελφόν σου ἰακώβ. καλύψει
σε αἰσχύνη, καὶ ἐξαρθήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα.
11 ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀντέστης ἐξεναντίας ἐν ἡμέρᾳ αἰ-
χμαλωτευόντων ἀλλογενῶν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ ἀλλό-
τριοι εἰσῆλθον εἰς πύλας αὐτοῦ. καὶ ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἔ-
βαλον κλήρους. καὶ ὑμεῖς ἦτε ὡς εἷς ἐξ αὐτῶν.
12 καὶ μὴ ἐπίδῃς ἡμέραν ἀδελφοῦ σου ἐν ἡμέρᾳ ἀλλο-
τρίων, καὶ μὴ ἐπιχαρῇς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἰούδα ἐν ἡμέρᾳ ἀ-
πωλείας αὐτῶν, καὶ μὴ μεγαλορρημονήσῃς ἐν ἡμέρᾳ θλί-
ψεως αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN ABDIAM PROPHETAM, EX BIBLIOTHECA COMPLVTEN. AD HEBRAICAM VERITATEM EX *Chaldæis exemplaribus correcta, opera B. Ariæ Montani.* CAP. I.

PRophetia Abdiæ: Sic dixit Dominus Deus de Edom: Nuncium audiuimus à facie Domini, & legatus ad gentes missus est: surgite
& consistamus aduersum eam in prœlio. [2] Ecce infirmum dedi te inter populos: contemptibilis tu es valdè.
[3] Impietas cordis tui seduxit te, quippe qui sis similis aquilæ in scopulis petrarum commoranti, cuius habitaculum cùm sit in ex-
celso, dicit in corde suo: Quis detrahet me in terram? [4] Etiamsi exaltaueris te sicut aquila, & licet inter stellas habita-
culum tuum posueris, indè *tamen* detraham te, ait Dominus. [5] Si fures venerunt ad te, si prædones de nocte, quomodo
ita soporatus es vt quod sufficiebat eis sint furati? si raptores velut vindemiatores ad te venissent, an non racemos reliquos fecissent?
[6] Quomodo peruestigatus est Esau, detecta sunt abscondita eius? [7] A termino in exilium deportarunt te omnes confœderati
tui: seduxerunt te, inualuerunt aduersum te pacifici tui: vescentes pane mensæ tuæ, posuerunt offendiculum sub te, eo quòd non sit in
te prudentia. [8] Nonne per id tempus, dicit Dominus, perdam sapientes de Idumæa, & quemlibet virum prudentia præditum ex
arce magna Esau? [9] Et conterentur fortes tui habitantes ad Meridiem, vt excindatur vir robore pollens ex arce magna Esau præ
cæde. [10] Propter rapinam in fratrem tuum Iacob *à te illatam*, operiet te confusio, atque in perpetuum excidêris.
[11] Quo die econtra stabas, die quo diripiebant populi substantiam eius, & extranei ingrediebantur ciuitatem eius, ac super Ierusalem
proiiciebant sortes, tu quoque velut vnus ex eis eras. [12] Et quia vidisti diem fratris tui, diem confractionis eius, & quia lætatus
es super filios Iuda die interitus eorum, & quia multa magnificè locutus es in die tribulationis.

13 * אַל־תָּבוֹא בְשַׁעַר־עַמִּי בְּיוֹם אֵידָם אַל־
תֵּרֶא גַם־אַתָּה בְּרָעָתוֹ בְּיוֹם אֵידוֹ וְאַל־תִּשְׁלַחְנָה
בְחֵילוֹ בְּיוֹם אֵידוֹ׃
14 * וְאַל־תַּעֲמֹד עַל־הַפֶּרֶק לְהַכְרִית אֶת־פְּלִיטָיו
וְאַל־תַּסְגֵּר שְׂרִידָיו בְּיוֹם צָרָה׃
15 * כִּי־קָרוֹב יוֹם־יְהוָה עַל־כָּל־הַגּוֹיִם כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתָ
יֵעָשֶׂה לָּךְ גְּמֻלְךָ יָשׁוּב בְּרֹאשֶׁךָ׃
16 * כִּי כַּאֲשֶׁר שְׁתִיתֶם עַל־הַר קָדְשִׁי יִשְׁתּוּ כָל־
הַגּוֹיִם תָּמִיד וְשָׁתוּ וְלָעוּ וְהָיוּ כְּלוֹא הָיוּ׃
17 * וּבְהַר צִיּוֹן תִּהְיֶה פְלֵיטָה וְהָיָה קֹדֶשׁ וְיָרְשׁוּ בֵּית
יַעֲקֹב אֵת מוֹרָשֵׁיהֶם׃
18 * וְהָיָה בֵית־יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לֶהָבָה וּבֵית
עֵשָׂו לְקַשׁ וְדָלְקוּ בָהֶם וַאֲכָלוּם וְלֹא־יִהְיֶה שָׂרִיד
לְבֵית עֵשָׂו כִּי יְהוָה דִּבֵּר׃
19 * וְיָרְשׁוּ הַנֶּגֶב אֶת־הַר עֵשָׂו וְהַשְּׁפֵלָה אֶת־
פְּלִשְׁתִּים וְיָרְשׁוּ אֶת־שְׂדֵה אֶפְרַיִם וְאֵת שְׂדֵה
שֹׁמְרוֹן וּבִנְיָמִן אֶת־הַגִּלְעָד׃
20 * וְגָלֻת הַחֵל־הַזֶּה לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־כְּנַעֲנִים
עַד־צָרְפַת וְגָלֻת יְרוּשָׁלַםִ אֲשֶׁר בִּסְפָרַד יִרְשׁוּ
אֵת עָרֵי הַנֶּגֶב׃
21 * וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן לִשְׁפֹּט אֶת־הַר עֵשָׂו
וְהָיְתָה לַיהוָה הַמְּלוּכָה׃

13 * Neque ingredieris portam populi mei
E in die ruinæ eorum, neque despicies & tu
in malis eius in die vastitatis illius. Et non
emitteris aduersus exercitum eius in die
vastitatis illius:
14 * Neque stabis in exitibus vt interficias
eos qui fugerint. & non cõcludes reliquos
eius in die tribulationis:
15 * Quoniam iuxtà est dies Domini super
omnes gentes. Sicut fecisti, fiet tibi: re-
F tributionem tuam conuertam in caput
tuum.
16 * Quomodo enim bibisti super montẽ
sanctum meum, bibent omnes gentes iu-
giter: & bibent, & absorbebunt, & erunt
quasi non sint.
17 * Et in monte Sion erit saluatio, & erit
sanctus. & possidebit domus Iacob eos
qui se possederant.
18 * Et erit domus Iacob ignis, & domus
Ioseph flamma, & domus Esau stipula. &
succendentur in eis, & deuorabunt eos, &
non erunt reliquiæ domus Esau, quia Do-
minus locutus est.
19 * Et hæreditabunt hi qui ad Austrum
sunt, montem Esau; & qui in campestri-
bus Philistiim, & possidebunt regionem
G Ephraim & regionem Samariæ. Et Benia-
min possidebit Galaad:
20 * Et transmigratio exercitus huius fi-
liorum Israel omnia loca Chananæorum
vsque ad Sareptam, & transmigratio Hie-
rusalem quæ in Bosphoro est, possidebit
ciuitates Austri.
21 * Et ascendent saluatores in montem
Sion iudicare montem Esau, & erit Do-
mino regnum.

תרגום יונתן

13 ולא תיעול בתרעי עמי ביום תברהון ודחזיתא אף את בבישתה ביום תברה ודאושטתא ידך בנכסוהי ביום תברה׃
14 ודקמתא על פרקא לשיצאה ית מערקוהי ודמסרתא ית משיזבוהי בעדן עקא׃
15 ארי קריב יומא דעתיד למיתי מן קדם יי על כל עממיא כמא דעבדת יתעבד לך גמלך יתתב ברישך׃
16 ארי כמא דחדיתון על מחת טורא דקדשי כן ישתון כל עממיא כס פרענותהון תדירא וישתון ויסתלעמון ויהון כדלא הוו׃
17 ובטורא דציון תהי שיזבתא ויהון קדישין ויחסנון דבית יעקב נכסי עממיא דהוו מחסנין להון׃
18 ויהון דבית יעקב תקיפין כאשתא ודבית יוסף חסינין כשלהוביתא ודבית עשו חלשין כקשא וישלטון בהון ויקטלונון ולא יהי שיזבא לבית עשו ארי במימרא דיי גזיר כן׃
19 ויחסנון יתבי דרומא ית כרכא דעשו ויתבי שפלתא ית ארע פלשתאי ויחסנון ית קרוי אפרים וית קרוי שמרון ודבית בנימן ית יתבי ארע גלעד׃
20 וגלות עמא הדין דבני ישראל דבארע כנענאי עד צרפת וגלות ירושלם דבאספמיא יחסנון ית קרוי ארעא דדרומא׃
21 ויסקון משיזבין בטורא דציון למדן ית כרכא רבא דעשו ויתגלי מלכותא דיי בקריב על כל יתבי ארעא ותהי מלכותא דיי קים לעלם ולעלמי עלמיא׃

תם עובדיה

13 Neque ingrediaris in portas populorum in die laborum eorum. & ne despicias et tu congregationem eorum in die perditionis eius, neque apponeris ad fortitudinem eorũ in die perditionis eorum.

14 Neque stabis in egressibus eorum, vt perdas qui saluantur ex eis. neque concludes fugientes ex eis in die tribulationis:

15 Quia iuxtà dies Domini super omnes gentes. sicut fecisti, sic erit tibi. retributio tua reddetur in caput tuum.

16 Quia quemadmodum bibisti super montem sanctum meum, bibent omnes gentes vinum. bibent & absorbebuntur, & erunt sicut non existentes.

17 In autem monte Sion erit saluatio & erit sanctum. & poßidebit domus Iacob eos qui possederunt se:

18 Et erit domus Iacob ignis, & domus Ioseph flamma, at domus Esau stipula. & succendentur in eum, & deuorabunt eos, & non erit frumentarius domui Esau: quia Dominus locutus est.

19 Et possidebunt qui in Austro, montem Esau. & qui in campestri, alienigenas. & possidebunt montem Ephraim, & campum Samariæ, & Beniamin & Galaad:

20 Et transmigrationis principium istud filiis Israel terra Chananæorum vsque ad Sarepta, & transmigratio Hierusalem vsque ad Euphrata: & possidebunt Austrum.

21 Et ascendent salui ex monte Sion, vt puniant montem Esau, & erit Domino regnum.

13 μὴ δὲ εἰσέλθῃς εἰς πύλας λαῶν ἐν ἡμέρᾳ πόνων αὐτῶν. καὶ μὴ ἐπίδῃς καὶ σὺ τὴν συναγωγὴν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ὀλέθρου αὐτοῦ, μὴ δὲ συνεπιθῇ ἐπὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ ἀπωλείας αὐτῶν.

14 μὴ δὲ ἐπιστῇς ἐπὶ τὰς διεκβολὰς αὐτῶν, ἐξολοθρεῦσαι τοὺς ἀνασωζομένους ἐξ αὐτῶν. μὴ δὲ συγκλείσῃς τοὺς φεύγοντας ἐξ αὐτῶν ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως·

15 διότι ἐγγὺς ἡ ἡμέρα κυρίου ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη. ὃν τρόπον ἐποίησας οὕτως ἔσται σοι. τὸ ἀνταπόδομά σου ἀνταποδοθήσεται εἰς κεφαλήν σου.

16 διότι ὃν τρόπον ἔπιες ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν μου, πίονται πάντα τὰ ἔθνη οἶνον. πίονται καὶ καταποθήσονται, καὶ ἔσονται καθὼς οὐχ ὑπάρχοντες.

17 ἐν δὲ τῷ ὄρει σιὼν ἔσται ἡ σωτηρία καὶ ἔσται ἅγιον. καὶ κατακληρονομήσει ὁ οἶκος τοῦ ἰακὼβ τοὺς κατακληρονομήσαντας αὐτούς.

18 καὶ ἔσται ὁ οἶκος ἰακὼβ πῦρ, καὶ ὁ οἶκος ἰωσὴφ φλόξ. ὁ δὲ οἶκος ἠσαῦ καλάμη. καὶ ἐκκαυθήσονται εἰς αὐτὸν, καὶ καταφάγονται αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἔσται πυροφόρος τῷ οἴκῳ ἠσαῦ· ὅτι κύριος ἐλάλησεν.

19 καὶ κατακληρονομήσουσιν οἱ ἐν ναγὲβ τὸ ὄρος τὸ ἠσαῦ. καὶ οἱ ἐν τῇ σεφηλά, τοὺς ἀλλοφύλους. καὶ κατακληρονομήσουσιν τὸ ὄρος τοῦ ἐφραΐμ. καὶ τὸ πεδίον σαμαρείας καὶ βενιαμίν. καὶ τὴν γαλαάδ,

20 καὶ τῆς μετοικεσίας ἡ ἀρχὴ αὕτη τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ γῆ τῶν χαναναίων ἕως σαρέπτων, καὶ ἡ μετοικεσία ἱερουσαλὴμ ἕως εὐφραθά. καὶ κληρονομήσουσιν τὸ ἀγέβ.

21 καὶ ἀναβήσονται ἀνασωζόμενοι ἐξ ὄρους σιὼν, τοῦ ἐκδικῆσαι τὸ ὄρος τὸ ἠσαῦ, καὶ ἔσται τῷ κυρίῳ ἡ βασιλεία.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Atque ingressus es in portas populi mei die interitus eius, & vidisti etiamnum malum eius die exitii eius, & extendisti manũ tuam in eius facultates die excidij eius.

14 Quique stetisti in biuio ad excidendos eorum profugos, atque tradidisti eorum superstites tempore aduerso.

15 Instat enim dies qui venturus est à facie Domini contra gentes omnes: vt fecisti, fiet tibi: retributio tua in caput tuum retorquebitur.

16 Quoniam quemadmodum lætitiam cepistis de subuersione montis sanctitatis meæ, sic bibent omnes populi calicem vltionis suæ iugiter: bibent certè & absorbebuntur, eruntque ac si non fuissent.

17 At in monte Sion erit euasio, eruntque sancti, & possidebunt prognati domus Iacob substantiam populorum qui eos possidebant.

18 Erunt prætereà qui de domo Iacob, fortes sicut ignis; qui verò de domo Ioseph, robusti instar flammæ, sed orti domus Esau debiles velut stipula: & dominabuntur eis, atque trucidabunt eos, ita vt non sint reliquiæ domui Esau: siquidem verbo Domini ita statutum est.

19 Et possidebunt Austrum incolentes arcem Esau, & campestria habitantes terram Philistinorum, & occupabunt ciuitates Ephraim, & ciuitates Samariæ, & progeniti familiæ Beniamin habitatores terræ Galaad.

20 Tandem transmigratio populi huius, filiorum scilicet Israel qui sunt in terra Chananæorum vsque ad Sareptam, & transmigratio Ierusalem quæ est in Hispania, possidebunt ciuitates terræ Australis.

21 Tunc ascendent saluatores in montem Sion, ad iudicandam arcem magnam Esau, ac reuelabitur regnum Domini in instanti omnibus terræ incolis. eritque regnum Domini permanens in seculum & per seculorum secula.

FINIS ABDIÆ PROPHETÆ.

PROLOGVS IN IONAM PROPHETAM.

SANCTVM Ionam Hebræi affirmant filium fuiſſe mulieris viduæ Sareptanæ, quem Helias propheta mortuum ſuſcitauit: matre poſteà dicente ad eum: Nunc cognoui quia vir Dei es tu, & verbum Dei in ore tuo veritas eſt. Ob hanc etiam cauſam ipſum puerum ſic vocauit Amathi. Amathi enim in noſtra lingua veritatem ſonat. Et ex eo quòd verum Helias locutus eſt, ille qui ſuſcitatus eſt, filius eſſe dicitur veritatis. Ideò de veritate columba naſcitur; quia Ionas, Columbam ſonat. In condemnationem autem Iſrael Ionas ad gentes mittitur, quòd Niniue agente pœnitentiam illi in malitia perſeuerant. Temporibus quippe Hieroboam regis Iſrael, qui Deo derelicto cum populo ſuo in Samaria idolis ſacrificabat, Ionam prophetam fuiſſe, quartus liber Regũ indicat. Is cùm prophetia illuminante peccatores ciuitatis Niniuæ Dei miſericordiam

יוֹנָה

א

1 וַיְהִי֙ דְּבַר־יְהוָ֔ה אֶל־יוֹנָ֥ה בֶן־אֲמִתַּ֖י לֵאמֹֽר׃
2 ק֠וּם לֵ֧ךְ אֶל־נִֽינְוֵ֛ה הָעִ֥יר הַגְּדוֹלָ֖ה וּקְרָ֣א עָלֶ֑יהָ כִּֽי־עָלְתָ֥ה רָעָתָ֖ם לְפָנָֽי׃
3 וַיָּ֤קָם יוֹנָה֙ לִבְרֹ֣חַ תַּרְשִׁ֔ישָׁה מִלִּפְנֵ֖י יְהוָ֑ה וַיֵּ֨רֶד יָפ֜וֹ וַיִּמְצָ֥א אָנִיָּ֣ה׀ בָּאָ֣ה תַרְשִׁ֗ישׁ וַיִּתֵּ֨ן שְׂכָרָ֜הּ וַיֵּ֤רֶד בָּהּ֙ לָב֤וֹא עִמָּהֶם֙ תַּרְשִׁ֔ישָׁה מִלִּפְנֵ֖י יְהוָֽה׃
4 וַֽיהוָ֗ה הֵטִ֤יל רֽוּחַ־גְּדוֹלָה֙ אֶל־הַיָּ֔ם וַיְהִ֥י סַֽעַר־גָּד֖וֹל בַּיָּ֑ם וְהָ֣אֳנִיָּ֔ה חִשְּׁבָ֖ה לְהִשָּׁבֵֽר׃
5 וַיִּֽירְא֣וּ הַמַּלָּחִ֗ים וַֽיִּזְעֲקוּ֮ אִ֣ישׁ אֶל־אֱלֹהָיו֒ וַיָּטִ֨לוּ אֶת־הַכֵּלִ֜ים אֲשֶׁ֤ר בָּֽאֳנִיָּה֙ אֶל־הַיָּ֔ם לְהָקֵ֖ל מֵעֲלֵיהֶ֑ם וְיוֹנָ֗ה יָרַד֙ אֶל־יַרְכְּתֵ֣י הַסְּפִינָ֔ה וַיִּשְׁכַּ֖ב וַיֵּרָדַֽם׃

IONAS PROPHETA

CAPVT I.

1 A ET factum eſt verbum Do-
mini ad Ionam filium A-
mathi, dicens:
2 * Surge, & vade in Ni-
niuen ciuitatem grandẽ,
& prædica in ea: quia aſcẽ-
dit malitia eius coram me.
3 * Et ſurrexit Ionas vt fugeret in Tharſis
à facie Domini. Et deſcendit Ioppen, &
inuenit nauem euntem in Tharſis. & de-
dit naulum eius, & deſcendit in eam, vt
iret cum eis in Tharſis à facie Domini.
4 * Dominus autem miſit ventum ma-
gnum in mare, & facta eſt tempeſtas ma-
gna in mari, & nauis periclitabatur con-
teri.
5 * Et timuerunt nautæ, & clamauerunt
B viri ad Deum ſuum, & miſerunt vaſa quæ
erant in naui in mare, vt alleuiaretur ab
eis. Et Ionas deſcendit ad interiora nauis,
& dormiebat ſopore graui.

תרגום יונתן

יוֹנָה

א

1 פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִם יוֹנָה בַר אֲמִתַּי לְמֵימַר׃
2 קוּם אֱזֵיל לְנִינְוֵה קַרְתָּא רַבְּתָא וְאִתְנַבֵּי עֲלַהּ אֲרֵי סְלֵיקַת בִּישְׁתְּהוֹן לִקְדָמַי׃
3 וְקָם יוֹנָה לְמֶעְרַק לְיַמָּא מִן קֳדָם דְאִתְנַבֵּי בִשְׁמָא דַייָ וּנְחַת לְיָפוֹ וְאַשְׁכַּח אִלְפָא דְאָזְלָא לְיַמָּא וִיהַב אַגְרַהּ וּנְחַת בַּהּ לְמֵיזַל עִמְּהוֹן בְּיַמָּא מִן קֳדָם דְאִתְנַבֵּי בִשְׁמָא דַייָ׃
4 וַייָ אֲרִים רוּחַ רַב עַל יַמָּא וַהֲוָה נַחְשׁוֹל רַב בְּיַמָּא וְאִלְפָא בְּעְיָא לְאִתְּבָרָא׃
5 וּדְחִילוּ סַפָּנַיָּא וּבְעוֹ גְּבַר מִן דַחַלְתֵּיהּ וַחֲזוֹ אֲרֵי לֵית בְּהוֹן צְרוֹךְ וּרְמוֹ יַת מָנַיָּא דִּבְאִלְפָא לְיַמָּא לְאַקָּלָא מֵעֲלֵיהוֹן וְיוֹנָה נְחַת לְאַרְעִית שִׁדָּא דְאִלְפָא וּשְׁכִיב וּדְמוֹךְ׃

consecuturos videret, ne falsa prædicare videretur, ad denunciandum interitum eiusdem ciuitatis ire nolebat. Nam sicut Deus ad Abraam de impietate Sodomorum locutus est: Clamor Sodomorum & Gomorræorum peruenit ad me; ita & de Niniue dicitur: Eò quòd ascenderit clamor malitiæ eius ad Deum. Et quia sententia Dei de Sodomis facta, minimè reuocata est; ita & Ionas aduersum Niniuen prolatam sententiam reuocari nolebat, diuinæ dispensationis ignarus, qui salutem hominum ad se conuertentium magis vult quàm interitum. Hoc illi acciderat quod & sancto Helisæo, qui filium Sunamitidis mulieris mortuum ignorauit. Ideò à conspectu Dei fugere se Ionas putabat humanum aliquid passus, dicente Dauid: Quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam?

ARGVMENTVM.

IONAS *columba pulcherrima naufragio suo paßionem Domini præfigurans, mundum ad pœnitentiam reuocat; & sub nomine Niniuæ salutem gentibus denunciat.*

IONAS.
CAPVT I.

T factum est verbum Do- 1
mini ad Jonam filium Ama-
thi, dicens:
Surge, & vade in Ni- 2
niuem ciuitatem magnam,
et prædica in ea: quia ascen
dit clamor malitiæ eius ad me.
Et surrexit Jonas vt fugeret in Tharsis à 3
facie Domini: & descendit in Joppen, & in-
uenit nauem euntem in Tharsis, & dedit nau-
lum suum & ascendit in eam, vt nauigaret
cum eis in Tharsis à facie Domini.
Et Dominus suscitauit spiritum in mare, 4
& facta est tempestas magna in mari, & na-
uis periclitabatur dissolui.
Et timuerunt nautæ, & clamabant v- 5
nusquisque ad Deum suum: & iactum fece-
runt vasorum quæ in naui in mare, vt alleuia-
retur ab eis. Ionas autem descendit ad conca-
uum nauis, & dormiebat & stertebat.

ΙΩΝΑΣ.
κεφαλ'. α'.

1 Αὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἰωνᾶν
τὸν τοῦ ἀμαθῆ λέγων,
2 ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι εἰς νινευὶ
τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, καὶ κήρυξον
ἐν αὐτῇ, ὅτι ἀνέβη ἡ κραυγὴ τῆς κακίας
αὐτῆς πρός με.
3 καὶ ἀνέστη ἰωνᾶς τοῦ φυγεῖν εἰς θαρσεῖς ἐκ προσώ-
που κυρίου, καὶ κατέβη εἰς ἰόππην καὶ εὗρεν πλοῖον βα-
δίζον εἰς θαρσεῖς, καὶ ἔδωκεν τὸ ναῦλον αὐτοῦ, καὶ ἐνέβη εἰς
αὐτό, τοῦ πλεῦσαι μετ' αὐτῶν εἰς θαρσεῖς ἐκ προσώπου
κυρίου.
4 καὶ κύριος ἐξέγειρεν πνεῦμα εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ
ἐγένετο κλύδων μέγας ἐν τῇ θαλάσσῃ, καὶ τὸ πλοῖον ἐκιν-
δύνευεν τοῦ διαλυθῆναι.
5 καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ναυτικοὶ καὶ ἀνεβόων ἕκαστος
πρὸς τὸν θεὸν αὐτοῦ, καὶ ἐκβολὴν ἐποιήσαντο τῶν σκευῶν
τῶν ἐν τῷ πλοίῳ εἰς τὴν θάλασσαν, τοῦ κουφισθῆναι ἀπ'
αὐτῶν. ἰωνᾶς δὲ κατέβη εἰς τὴν κοίλην τοῦ πλοίου, καὶ ἐκά-
θευδεν καὶ ἔρεγχεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN IONAM PROPHETAM, EX BIBLIOTHECA COMPLVTEN. AD HEBRAICAM VERITATEM EX *Chaldæis exemplaribus correcta, opera B. Ariæ Montani.* CAP. I.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini cum Iona filio Amithai dicendo.
Surge, vade in Niniuen ciuitatem grandem, & prophetiza in eam: ascendit enim malitia eorum ante conspectum meum.
Et surrexit Ionas fugiendi causa ad mare, ne in nomine Domini prophetaret: & descendit in Ioppen, vbi nauem offendit quę pergebat in mare: & cùm dedisset mercedem eius descendit in eam, vt iret cum eis per mare, ne in nomine Domini vaticinaretur.
Dominus autem excitauit ventum magnum super mare, & facta est tempestas magna in mari, adeò vt nauis quæreret conteri.
Qua de causa timuerunt nautæ, & deprecati sunt vnusquisque deum suum: sed cùm vidissent quòd nulla esset in eis vtilitas, proiecerunt quæ erant in naui vasa in mare, quò hisce leuaretur. Ionas autem descenderat ad infimum nauis latus qui decumbens dormiebat.

6 * וַיִּקְרַב אֵלָיו רַב הַחֹבֵל וַיֹּאמֶר לוֹ מַה־לְּךָ נִרְדָּם
קוּם קְרָא אֶל־אֱלֹהֶיךָ אוּלַי יִתְעַשֵּׁת הָאֱלֹהִים
לָנוּ וְלֹא נֹאבֵד׃
7 * וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ לְכוּ וְנַפִּילָה גוֹרָלוֹת
וְנֵדְעָה בְּשֶׁלְּמִי הָרָעָה הַזֹּאת לָנוּ וַיַּפִּלוּ גּוֹרָלוֹת וַיִּפֹּל
הַגּוֹרָל עַל־יוֹנָה׃
8 * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הַגִּידָה־נָּא לָנוּ בַּאֲשֶׁר לְמִי־הָרָעָה
הַזֹּאת לָנוּ מַה־מְּלַאכְתְּךָ וּמֵאַיִן תָּבוֹא מָה אַרְצֶךָ
וְאֵי־מִזֶּה עַם אָתָּה׃
9 * וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם עִבְרִי אָנֹכִי וְאֶת־יְהוָה אֱלֹהֵי
הַשָּׁמַיִם אֲנִי יָרֵא אֲשֶׁר־עָשָׂה אֶת־הַיָּם וְאֶת־
הַיַּבָּשָׁה׃
10 * וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו
מַה־זֹּאת עָשִׂיתָ כִּי־יָדְעוּ הָאֲנָשִׁים כִּי־מִלִּפְנֵי יְהוָה
הוּא בֹרֵחַ כִּי הִגִּיד לָהֶם׃
11 * וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו מַה־נַּעֲשֶׂה לָּךְ וְיִשְׁתֹּק הַיָּם
מֵעָלֵינוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר׃
12 * וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם שָׂאוּנִי וַהֲטִילֻנִי אֶל־הַיָּם וְיִשְׁתֹּק
הַיָּם מֵעֲלֵיכֶם כִּי יוֹדֵעַ אָנִי כִּי בְשֶׁלִּי הַסַּעַר הַגָּדוֹל
הַזֶּה עֲלֵיכֶם׃
13 * וַיַּחְתְּרוּ הָאֲנָשִׁים לְהָשִׁיב אֶל־הַיַּבָּשָׁה וְלֹא
יָכֹלוּ כִּי הַיָּם הוֹלֵךְ וְסֹעֵר עֲלֵיהֶם׃
14 * וַיִּקְרְאוּ אֶל־יְהוָה וַיֹּאמְרוּ אָנָּה יְהוָה אַל־נָא
נֹאבְדָה בְּנֶפֶשׁ הָאִישׁ הַזֶּה וְאַל־תִּתֵּן עָלֵינוּ דָּם נָקִיא
כִּי־אַתָּה יְהוָה כַּאֲשֶׁר חָפַצְתָּ עָשִׂיתָ׃
15 * וַיִּשְׂאוּ אֶת־יוֹנָה וַיְטִלֻהוּ אֶל־הַיָּם וַיַּעֲמֹד
הַיָּם מִזַּעְפּוֹ׃
16 * וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה אֶת־יְהוָה וַיִּזְבְּחוּ־
זֶבַח לַיהוָה וַיִּדְּרוּ נְדָרִים׃

6 * Et acceſſit ad eum gubernator, & dixit ei: Quid tu ſopore deprimeris? Surge inuoca Deū tuum, ſi fortè recogitet Deus de nobis, & non pereamus.

7 * Et dixit vir ad collegam ſuum: Venite & mittamus ſortes, & ſciamus quare hoc malum ſit nobis. Et miſerũt ſortes, & cecidit ſors ſuper Ionam.

8 * Et dixerunt ad eum: Indica nobis cu-
C ius cauſa malum iſtud ſit nobis: quod eſt opus tuum, quæ terra tua, & quo vadis, vel ex quo populo es tu?

9 * Et dixit ad eos: Hebræus ego ſum, & Dominum Deum cæli ego timeo, qui fecit mare & aridam.

10 * Et timuerunt viri timore magno, & dixerunt ad eum: Quid hoc feciſti? Cognouerunt enim viri quòd à facie Domini fugeret; quia indicauerat eis Ionas.

11 * Et dixerunt ad eum: Quid faciemus tibi, & ceſſabit mare à nobis? quia mare
D ibat & intumeſcebat ſuper eos.

12 * Et dixit ad eos: Tollite me & mittite in mare, & ceſſabit mare à vobis. Scio enim ego, quoniam propter me tempeſtas hæc grandis venit ſuper vos.

13 * Et remigabant viri vt reuerterentur ad aridam, & non valebát, quia mare ibat & intumeſcebat ſuper eos.

14 * Et clamauerunt ad Dominum & dixerunt: Quæſumus Domine ne pereamus in anima viri iſtius, & ne des ſuper nos ſanguinem innocentem, quia tu Domine ſicut voluiſti feciſti.

15 *Et tulerunt Ionam & miſerunt in mare, & ſtetit mare à feruore ſuo.

16 * Et timuerunt viri timore magno Dominum, & immolauerunt hoſtias Domino, & vouerunt vota.

תרגום יונתן

6 וקריב לותיה רב ספניא ואמר ליה מה את דמוך קום צלי קדם אלהך מאם יתרחם מן קדם יוי עלנא ולא נובד :
7 ואמרו גבר לחבריה אתו ונרמי עדבין ונדע בדיל מן בישתא הדא לנא ורמו עדבין ונפל עדבא על יונה :
8 ואמרו ליה חוי כען לנא בדיל מן בישתא הדא לנא מה עובדך ומנן את אתי ומה היא מדינתך ואי מדין עמא את :
9 ואמר להון יהודאי אנא ומן קדם יוי אלהא דשמיא אנא דחיל דעבד ית ימא וית יבשתא :
10 ודחילו גבריא דחלא רבא ואמרו ליה מה דא עבדתא ארי ידעו גבריא ארי מן קדם יוי הוא ערק ארי חוי להון :
11 ואמרו ליה מה נעביד לך וינוח ימא מננא ארי ימא אזל ונחשוליה תקיף :
12 ואמר להון טלוני ורמוני לימא וינוח ימא מנכון ארי ידע אנא ארי בדילי נחשולא רבא הדין עליכון :
13 ושיטין גבריא לאתבא ליבשתא ולא יכלו ארי ימא אזל ונחשוליה תקיף עליהון :
14 וצליו קדם יוי ואמרו קביל בעותנא יוי לא כען ניבד בחובת נפשיה דגברא הדין ולא תתן עלנא חובת דם זכי ארי את יוי כמא דרעוא קדמך עבדתא :
15 ונסבו ית יונה ורמוהי לימא ונח ימא מנחשוליה :
16 ודחילו גבריא דחלא רבא מן קדם יוי ואמרו לדבחא דבחין קדם יוי ונדרו נדרין :

6 *Et accessit ad eum proræ dux, & dixit ei: Quid tu stertis? surge, inuoca Deum tuum, vt saluet Deus nos & non pereamus.*

7 *Et dixit vnusquisque ad proximum suũ: Venite mittamus sortes, & sciamus cuius causa malum hoc est nobis. & miserunt sortes, & cecidit sors super Ionam:*

8 *Et dixerunt ad eum: Indica nobis cuius causa malum hoc nobis? quod tuum opus est; & vnde venis; & ex qua regione, et ex quo populo tu es.*

9 *Et dixit ad eos: Seruus Domini ego sum, & Deum cæli & terræ ego colo, qui fecit mare & aridam.*

10 *Et timuerunt viri timore magno, & dixerunt ad eum: Quid hoc fecisti? quia cognouerunt viri quia à facie Domini erat fugiens, quia nunciauit eis.*

11 *Et dixerunt ad eum: Quid tibi faciemus, & quiescet mare à nobis? quia mare ibat, & suscitabat magis fluctum.*

12 *Et dixit Ionas ad eos: Tollite me & mittite in mare, & quiescet mare à vobis: quia noui ego, quòd propter me fluctus iste magnus contra vos est.*

13 *Et conabantur viri vt reuerterentur ad terram: & non potuerunt, quia mare ibat & insurgebat magis contra eos.*

14 *Et clamauerunt ad Dominum, & dixerunt: Nequaquam Domine, ne pereamus propter animam hominis huius. & ne des super nos sanguinem iustum. quia tu Domine sicut voluisti fecisti.*

15 *Et tulerunt Ionam & miserunt eum in mare. & stetit à commotione sua.*

16 *Et timuerunt viri timore magno Dominum, & immolauerunt hostias Domino, & vouerunt vota.*

6 καὶ προσῆλθεν πρὸς αὐτὸν ὁ πρωρεύς, καὶ εἶπεν αὐτῷ, τί σὺ ῥέγχεις; ἀνάστα, ἐπικαλοῦ τὸν θεόν σου, ὅπως διασώσῃ ὁ θεὸς ἡμᾶς, καὶ οὐ μὴ ἀπολλώμεθα.

7 καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, δεῦτε βάλωμεν κλήρους, καὶ γνῶμεν τίνος ἕνεκα ἡ κακία αὕτη ἐστὶν ἡμῖν. καὶ ἔβαλον κλήρους, καὶ ἔπεσεν ὁ κλῆρος ἐπὶ ἰωνᾶν.

8 καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν· ἀπάγγειλον ἡμῖν τίνος ἕνεκεν τὸ κακὸν τοῦτο ἡμῖν; τί σου ἡ ἐργασία ἐστίν· καὶ πόθεν ἔρχῃ· καὶ ἐκ ποίας χώρας· καὶ ἐκ ποίου λαοῦ σὺ εἶ.

9 καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς, δοῦλος κυρίου ἐγώ εἰμι, καὶ τὸν θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς ἐγὼ σέβομαι, ὃς ἐποίησεν τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηράν.

10 καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἄνδρες φόβον μέγαν, καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν, τί τοῦτο ἐποίησας; διότι ἔγνωσαν οἱ ἄνδρες ὅτι ἐκ προσώπου κυρίου ἦν φεύγων, ὅτι ἀπήγγειλεν αὐτοῖς.

11 καὶ εἶπαν πρὸς αὐτόν, τί σοι ποιήσωμεν καὶ κοπάσῃ ἡ θάλασσα ἀφ' ἡμῶν; ὅτι ἡ θάλασσα ἐπορεύετο, καὶ ἐξήγειρεν μᾶλλον κλύδωνα.

12 καὶ εἶπεν ἰωνᾶς πρὸς αὐτούς, ἄρατέ με καὶ ἐμβάλετε εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ κοπάσει ἡ θάλασσα ἀφ' ὑμῶν, διότι ἔγνωκα ἐγώ, ὅτι δι' ἐμὲ ὁ κλύδων οὗτος μέγας ἐφ' ὑμᾶς ἐστίν.

13 καὶ παρεβιάζοντο οἱ ἄνδρες τοῦ ἐπιστρέψαι εἰς τὴν γῆν. καὶ οὐκ ἠδύναντο ὅτι ἡ θάλασσα ἐπορεύετο, καὶ ἐξεγείρετο μᾶλλον ἐπ' αὐτούς.

14 καὶ ἀνεβόησαν πρὸς κύριον καὶ εἶπαν, μηδαμῶς κύριε μὴ ἀπολλοίμεθα ἕνεκεν τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου τούτου. καὶ μὴ δῷς ἐφ' ἡμᾶς αἷμα δίκαιον. διότι σὺ κύριε ὃν τρόπον ἐβούλου πεποίηκας.

15 καὶ ἔλαβον τὸν ἰωνᾶν καὶ ἐνέβαλον αὐτὸν εἰς τὴν θάλασσαν. καὶ ἔστη ἐκ τοῦ σάλου αὐτῆς.

16 καὶ ἐφοβήθησαν οἱ ἄνδρες φόβῳ μεγάλῳ τὸν κύριον, καὶ ἔθυσαν θυσίας τῷ κυρίῳ καὶ ηὔξαντο εὐχάς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Et accessit ad eum princeps nautarum, & dixit ei: Quid tu somno indulges? surge, ora coram Deo tuo, si fortè misericordia concedatur à Domino nobis, quò minimè pereamus.

7 Et dixerunt vnusquisque ad proximum suum: Venite & proiiciamus sortes, vt sciamus propter quem hoc malum sit nobis. miserunt ergo sortes, & cecidit sors super Ionam.

8 Itaque dixerunt ei: Indica nunc nobis quamobrem malum hoc impendeat nobis; quod sit opus tuum, vndè venias, & quæ sit prouincia tua, & ex qua gente sis.

9 Et respondit eis: Iehudæus sum: & à conspectu Domini Dei cæli ego timeo, qui mare fecit & aridam.

10 Timuerunt ergo viri ingenti timore, & dixerunt ei: Cur hoc fecisti? cognouerunt enim viri quòd à facie Domini fugeret, quippe qui indicasset eis.

11 Et dixerunt ei: Quid faciemus tibi vt quiescat mare à nobis? siquidem ibat mare, & tempestas eius increbrescebat.

12 Qui dixit eis: Tollite me atque in mare proiicite, & tranquillum erit vobis mare: scio enim quòd tempestas hæc magna propter me super vos sit exorta.

13 Intereà remigabant viri vt reducerent *nauem* ad aridam, sed nequiuere: quandoquidem mare ibat & tempestas eius inualescebat super eos.

14 Quapropter orauerunt coram Domino, & dixerunt: Suscipe deprecationem nostram Domine, ne nunc pereamus propter peccatum animæ viri istius, neque imputes nobis peccatum sanguinis innocentis; quia tu Domine quemadmodum placuit coram te, fecisti.

15 Tulerunt ergo Ionam, & eum in mare proiecerunt, quieuitque mare à tempestate sua.

16 Prætereà viri illi timuerunt permagno timore à facie Domini, & dixerunt se sacrificia sacrificaturos coram Domino, & vota vouerunt.

ב

1 * וַיְמַן יְהוָה דָּג גָּדוֹל לִבְלֹעַ אֶת־יוֹנָה וַיְהִי יוֹנָה
בִּמְעֵי הַדָּג שְׁלֹשָׁה יָמִים וּשְׁלֹשָׁה לֵילוֹת׃
2 * וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל־יְהוָה אֱלֹהָיו מִמְּעֵי הַדָּגָה׃
3 * וַיֹּאמֶר קָרָאתִי מִצָּרָה לִי אֶל־יְהוָה וַיַּעֲנֵנִי מִבֶּטֶן
שְׁאוֹל שִׁוַּעְתִּי שָׁמַעְתָּ קוֹלִי׃
4 * וַתַּשְׁלִיכֵנִי מְצוּלָה בִּלְבַב יַמִּים וְנָהָר יְסֹבְבֵנִי
כָּל־מִשְׁבָּרֶיךָ וְגַלֶּיךָ עָלַי עָבָרוּ׃
5 * וַאֲנִי אָמַרְתִּי נִגְרַשְׁתִּי מִנֶּגֶד עֵינֶיךָ אַךְ אוֹסִיף
לְהַבִּיט אֶל־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ׃
6 * אֲפָפוּנִי מַיִם עַד־נֶפֶשׁ תְּהוֹם יְסֹבְבֵנִי סוּף חָבוּשׁ
לְרֹאשִׁי׃
7 * לְקִצְבֵי הָרִים יָרַדְתִּי הָאָרֶץ בְּרִחֶיהָ בַעֲדִי
לְעוֹלָם וַתַּעַל מִשַּׁחַת חַיַּי יְהוָה אֱלֹהָי׃
8 * בְּהִתְעַטֵּף עָלַי נַפְשִׁי אֶת־יְהוָה זָכָרְתִּי וַתָּבוֹא
אֵלֶיךָ תְּפִלָּתִי אֶל־הֵיכַל קָדְשֶׁךָ׃
9 * מְשַׁמְּרִים הַבְלֵי־שָׁוְא חַסְדָּם יַעֲזֹבוּ׃
10 * וַאֲנִי בְּקוֹל תּוֹדָה אֶזְבְּחָה־לָּךְ אֲשֶׁר נָדַרְתִּי
אֲשַׁלֵּמָה יְשׁוּעָתָה לַיהוָה׃
11 * וַיֹּאמֶר יְהוָה לַדָּג וַיָּקֵא אֶת־יוֹנָה אֶל־הַיַּבָּשָׁה׃

ג

1 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֶל־יוֹנָה שֵׁנִית לֵאמֹר׃
2 * קוּם לֵךְ אֶל־נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה וּקְרָא אֵלֶיהָ
אֶת־הַקְּרִיאָה אֲשֶׁר אָנֹכִי דֹּבֵר אֵלֶיךָ׃
3 * וַיָּקָם יוֹנָה וַיֵּלֶךְ אֶל־נִינְוֵה כִּדְבַר יְהוָה וְנִינְוֵה
הָיְתָה עִיר־גְּדוֹלָה לֵאלֹהִים מַהֲלַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים׃
4 * וַיָּחֶל יוֹנָה לָבוֹא בָעִיר מַהֲלַךְ יוֹם אֶחָד וַיִּקְרָא
וַיֹּאמַר עוֹד אַרְבָּעִים יוֹם וְנִינְוֵה נֶהְפָּכֶת׃
5 * וַיַּאֲמִינוּ אַנְשֵׁי נִינְוֵה בֵּאלֹהִים וַיִּקְרְאוּ־צוֹם
וַיִּלְבְּשׁוּ שַׂקִּים מִגְּדוֹלָם וְעַד־קְטַנָּם׃

CAP. II.

1 ET præparauit Dominus piſcem gran-
A dem vt deglutiret Ionam. & erat Ionas
in ventre piſcis tribus diebus & tribus no-
2 ctibus. * Et orauit Ionas ad Domi-
num Deum ſuum de ventre piſcis.
3 * Et dixit: Clamaui de tribulatione mea
ad Dominum, & exaudiuit me. de ventre
inferi clamaui, & exaudiſti vocem meam.
4 * Et proieciſti me in profundũ in cor-
B de maris, & flumen circundedit me. omnes
gurgites tui & fluctus tui ſuper me tranſ-
5 ierunt. * Et ego dixi: Abiectus ſum à con-
ſpectu oculorum tuorũ. Veruntamen rur-
ſus video templum ſanctum tuum.
6 * Circundederunt me aquæ vſque ad a-
C nimam, abyſſus vallauit me, pelagus ope-
7 ruit caput meum. * Ad extrema mon-
tium deſcendi, terræ vectes concluſerunt
me in æternum, & ſubleuabis de corru-
ptione vitam meam Domine Deus meus.
8 * Cùm anguſtiaretur in me anima mea,
Domini recordatus ſum, vt veniat ad te o-
D ratio mea ad templum ſanctum tuum.
9 * Qui cuſtodiunt vanitates fruſtrà mi-
ſericordiam ſuam derelinquunt.
10 * Ego autem in voce laudis immolabo
tibi; quæcunque voui reddam pro ſalute
11 Domino. * Et dixit Dominus piſci:
& euomuit Ionam in aridam.

CAP. III.

1 ET factum eſt verbum Domini ad Io-
A nam ſecundò dicens:
2 * Surge & vade in Niniuen ciuitatem
magnam, & prædica in ea prædicationem
quam ego loquor ad te.
3 * Et ſurrexit Ionas & abiit in Niniuen
iuxta verbum Domini. Et Niniue erat ci-
uitas magna, itinere trium dierum.
4 * Et cœpit Ionas introire ciuitatem iti-
B nere diei vnius, & clamauit & dixit. Ad-
huc quadraginta dies, & Niniue ſubuer-
tetur.
5 * Et crediderunt viri Niniuitæ in Deo,
& prædicauerunt ieiunium, & veſtiti ſunt
ſaccis à maiore vſque ad minorem.

תרגום יונתן

ב

1 וְזַמִּן יְיָ נוּנָא רַבָּא לְמִבְלַע יַת יוֹנָה וַהֲוָה יוֹנָה בִּמְעַיָּא דְנוּנָא תְּלָתָא יוֹמִין וּתְלָתָא לֵילָוָן׃ 2 וְצַלִּי יוֹנָה קֳדָם יְיָ אֱלָהֵהּ מִמְּעַיָּא דְנוּנָא׃
3 וַאֲמַר צַלֵּיתִי מֵעָקָא לִי קֳדָם יְיָ וְקַבֵּל צְלוֹתִי מֵאַרְעִית תְּהוֹמָא בְעֵיתִי עֲבַדְתָּ בָּעוּתִי׃
4 וּרְמִיתַנִי לְעֻמְקַיָּא כְּלִבָּא דְיַמָּא וְנַהֲרָא סְחוֹר סְחוֹר לִי כָּל־נַחְשׁוֹלוֹהִי דְיַמָּא וְגַלּוֹהִי עֲלַי עֲבַרוּ׃
5 וַאֲנָא אֲמָרֵית אִתְרְכֵית מִן קֳדָם מֵימְרָךְ בְּרַם אוֹסֵף לְאִסְתַּכָּלָא בְּהֵיכְלָא דְקֻדְשָׁךְ׃ 6 אַקְפוּנִי מַיָּא עַד מוֹתָא תְּהוֹמָא סְחוֹר סְחוֹר לִי יַמָּא
סוּף תָּלֵי עַל רֵישִׁי׃ 7 לְעִקָּרֵי טוּרַיָּא נַחְתֵּית וְאַרְעָא נַגְרַת בְּתַקְפַהָא עֲלַי מִנֵּי עָלְמִין וְאִתְקְרֵב קֳדָמָךְ לְאַסָּקָא מֵחַבָּלָא חַיַּי יְיָ אֱלָהִי׃
8 כְּאִתְמַלְהִיוּת עֲלַי נַפְשִׁי פָּלְחָנָא דַיְיָ אִדְכָּרֵית וְעָלַת לִקְדָמָךְ צְלוֹתִי לְהֵיכְלָא דְקֻדְשָׁךְ׃ 9 לָא כְעַמְמַיָּא פָּלְחֵי טַעֲוָתָא דְמֵאֲתַר דְאִתּוֹטַב
לְהוֹן לֵיתְהוֹן יָדְעִין׃ 10 וַאֲנָא בְּתֻשְׁבַּחַת אוֹדָאָה קֻרְבָּנִי אַקְרֵב קֳדָמָךְ דִּנְדָרֵית אֲשַׁלֵּם פֻּרְקַן נַפְשִׁי בִּצְלוֹ קֳדָם יְיָ׃ 11 וַאֲמַר יְיָ לְנוּנָא
וּפְלַט יַת יוֹנָה לְיַבֶּשְׁתָּא׃

ג

1 וַהֲוָה פִתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִם יוֹנָה תִּנְיָנוּת לְמֵימַר׃ 2 קוּם אֱזֵל לְנִינְוֵה קַרְתָּא רַבְּתָא וְאִתְנַבֵּי עֲלַהּ יַת נְבוּאֲתָא דִי אֲנָא מְמַלֵּל עִמָּךְ׃
3 וְקָם יוֹנָה וַאֲזַל לְנִינְוֵה כְּפִתְגָמָא דַיְיָ וְנִינְוֵה הֲוָת קַרְתָּא רַבְּתָא קֳדָם יְיָ מַהֲלַךְ תְּלָתָא יוֹמִין׃ 4 וּשְׁרִי יוֹנָה לְמֵעַל בְּקַרְתָּא מַהֲלַךְ יוֹמָא חַד
וּקְרָא וַאֲמַר בְּסוֹף אַרְבְּעִין יוֹמִין וְנִינְוֵה מִתְהַפְּכָא׃ 5 וְהֵימִנוּ אֱנָשֵׁי נִינְוֵה בְּמֵימְרָא דַיְיָ וּגְזַרוּ צוֹמָא וּלְבִשׁוּ שַׂקִּין מֵרַבְּהוֹן וְעַד זְעֵרְהוֹן׃

CAP. II.

ET præcepit Dominus ceto magno, & deuo- 1
rauit Ionam. & fuit Ionas in ventre ceti
tribus diebus & tribus noctibus.
* Et orauit Ionas ad Dominum Deum suũ 2
de ventre ceti,
* & dixit: Clamaui in tribulatione mea ad 3
Dominum Deum meum, & exaudiuit me: de
ventre inferni audisti vocem meam.
* Proiecisti me in profundum cordis maris, 4
& flumina circundederunt me: omnes eleuatio-
nes tuæ & fluctus tui super me transierunt.
* Et ego dixi: Abiectus sum ex oculis tuis, 5
profecto addam vt videam templum sanctum
tuum.
* Circumfusa est mihi aqua vsque ad animã: 6
abyssus vallauit me, intrauit caput meum
* in scissuras montium, descendi in terram 7
cuius vectes eius retinacula sempiterna, & a-
scendat ex corruptione vita mea Domine Deus
meus.
* Cùm deficeret à me anima mea, Domini 8
memoratus sum: & veniat ad te oratio mea ad
templum sanctum tuum.
* Qui custodiunt vana & mendacia, mise- 9
ricordiam suam reliquerunt.
* Ego autem cum voce laudis & confessio- 10
nis immolabo tibi: quæcunque voui reddam ti-
bi in salutare meum Domino. * Et præcep- 11
tum est ceto, & eiecit Ionam super aridam.

CAP. III.

ET factus est sermo Domini ad Ionam secun- 1
do, dicens: * Surge & vade in Niniuen 2
ciuitatem magnam, & prædica in ea secundùm
prædicationem priorem, quam ego locutus sum
ad te. * Et surrexit Ionas, & abijt in Nini- 3
uen sicut locutus est Dominus. At Niniue ciui-
tas magna Deo, quasi itineris viæ dierũ trium.
* Et cœpit Ionas ingredi in ciuitatem quasi 4
itinere diei vnius. & prædicauit & dixit, Et
adhuc tres dies, & Niniue subuertetur.
* Et crediderunt viri Niniue Deo, et præ- 5
dicauerunt ieiunium, et vestiti sunt saccis à ma-
gno eorum & vsque ad paruum eorum.

β΄.

1 * Καὶ προσέταξεν κύριος κήτει μεγάλῳ, καὶ κατέ-
πιεν τὸν ἰωνᾶν. καὶ ἦν ἰωνᾶς ἐν τῇ κοιλίᾳ τοῦ κήτους τρεῖς ἡ-
μέρας καὶ τρεῖς νύκτας.
2 * καὶ προσηύξατο ἰωνᾶς πρὸς κύριον τὸν θεὸν αὐτοῦ ἐκ
3 τῆς κοιλίας τοῦ κήτους. * καὶ εἶπεν, ἐβόησα ἐν θλί-
ψει μου πρὸς κύριον τὸν θεόν μου, καὶ εἰσήκουσέν μου. ἐκ
κοιλίας ᾅδου ἤκουσας φωνῆς μου.
4 * ἀπέρριψάς με εἰς βάθος καρδίας θαλάσσης, καὶ
ποταμοὶ ἐκύκλωσάν με, πάντες οἱ μετεωρισμοί σου καὶ
τὰ κύματά σου ἐπ᾽ ἐμὲ διῆλθον.
5 * κἀγὼ εἶπον, ἀπῶσμαι ἐξ ὀφθαλμῶν σου, ἆρα προσ-
θήσω τοῦ ἐπιβλέψαι τὸν ναὸν τὸν ἅγιόν σου.
6 * περιεχύθη μοι ὕδωρ ἕως ψυχῆς, ἄβυσσος ἐκύκλωσέν
7 με, ἔδυ ἡ κεφαλή μου * εἰς σχισμὰς ὀρέων, κατέβην
εἰς γῆν ἧς οἱ μοχλοὶ αὐτῆς κάτοχοι αἰώνιοι. καὶ ἀναβήτω
ἐκ φθορᾶς ἡ ζωή μου κύριε θεέ μου.
8 * ἐν τῷ ἐκλείπειν ἀπ᾽ ἐμοῦ τὴν ψυχήν μου, τοῦ κυ-
ρίου ἐμνήσθην, καὶ ἔλθοι πρὸς σὲ ἡ προσευχή μου πρὸς
9 ναὸν ἅγιόν σου. * φυλασσόμενοι μάταια καὶ ψευ-
δῆ, ἔλεον αὐτῶν ἐγκατέλιπον.
10 * ἐγὼ δὲ μετὰ φωνῆς αἰνέσεως καὶ ἐξομολογήσεως θύ-
σω σοι. ὅσα ηὐξάμην ἀποδώσω σοι εἰς σωτηρίαν μου τῷ
11 κυρίῳ. * καὶ προσετάγη τῷ κήτει, καὶ ἐξέβαλεν τὸν
ἰωνᾶν ἐπὶ τὴν ξηράν.

γ΄.

1 * Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἰωνᾶν ἐκ δευτέρου λέγων,
2 * ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι εἰς νινευὶ τὴν πόλιν τὴν με-
γάλην, καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ κήρυγμα τὸ ἔμπροσ-
θεν, ὃ ἐγὼ λελάληκα πρὸς σέ.
3 * καὶ ἀνέστη ἰωνᾶς καὶ ἐπορεύθη εἰς νινευὶ καθὼς ἐλά-
λησεν κύριος. ἡ δὲ νινευὶ πόλις μεγάλη τῷ θεῷ ὡσεὶ πο
ρείας ὁδοῦ ἡμερῶν τριῶν.
4 * καὶ ἤρξατο ἰωνᾶς τοῦ εἰσπορεύεσθαι εἰς τὴν πόλιν ὡσεὶ πο-
ρείαν ἡμέρας μιᾶς. καὶ ἐκήρυξεν καὶ εἶπεν. καὶ ἔτι τρεῖς
ἡμέραι, καὶ νινευὶ καταστραφήσεται.
5 * καὶ ἐπίστευσαν οἱ ἄνδρες νινευὶ τῷ θεῷ, καὶ ἐκήρυξαν
νηστείαν, καὶ ἐνεδύσαντο σάκκοις ἀπὸ μεγάλου αὐτῶν καὶ
ἕως μικροῦ αὐτῶν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. II.

PRæparauerat autem Dominus piscem grandem qui Ionam deglutiret, & fuit Ionas in ventre piscis tribus diebus ac tribus noctibus.
2 Orauit verò Ionas coram Domino Deo suo de visceribus piscis. 3 Et ait: Oraui præ angustia mea ad Dominum qui suscepit ora-
tionem meam. de infima abysso deprecatus sum, deprecationem meam executus es. 4 Tu quidem proiecisti me in profunditates, in
corde maris, & flumen cùm circumquaque me circundet, omnes maris tempestates & fluctus eius super me transierunt. 5 Ego verò dixe-
ram: Eiectus sum à conspectu Verbi tui: veruntamen addam aspicere sacrosanctum templum tuum. 6 Circundederunt me aquæ vsq;
ad mortem, abysso circumquaq; me ambiente: mare carectosum suspensum erat capiti meo. 7 Ad radices montium descenderam, & terra
serrarat robora sua super me in perpetuum: sed procliue fuit tibi educere à corruptione vitam meam, Dñe Deus meus. 8 Cùm deliquio
laboraret in me anima mea, cultus Dñi sum recordatus: & penetrauit coram te oratio mea in templum sanctitatis tuæ. 9 Non more gen-
tium idola colentiũ quę quo ex loco beneficium conferatur ipsis, nesciunt. 10 At ego in laude confessionis offeram oblationem meã coram
te: quod voui reddam pro salute animæ meę in oratione coram Dño. 11 Tum dixit Dñs pisci, & euomuit Ionam in arida. CAP. III.

FActum est autem verbum prophetiæ à facie Domini cum Iona iterum dicendo: 2 Surge, vade in Niniuen ciuitatem magnam, &
vaticinare contra eam prophetiam quam ego tecum loquor. 3 Surrexit itaque Ionas, & ad Niniuen contendit iuxta sermonem
Domini. Niniue autem erat ciuitas permagna coram Domino, itinere trium dierum. 4 Cœpit autem Ionas intrare ciuitatem itinere
vnius diei, & præconizauit, dixitque: Post finem quadraginta dierum Niniue subuertenda est. 5 Et crediderunt viri Niniuitæ verbo
Domini: indixeruntque ieiunium, & induerunt se saccis à maximo eorum vsque ad eorundem minimum.

6 ויגע הדבר אל מלך נינוה ויקם מכסאו ויעבר אדרתו מעליו ויכס שק וישב על האפר :
7 ויזעק ויאמר בנינוה מטעם המלך וגדליו לאמר האדם והבהמה הבקר והצאן אל יטעמו מאומה אל ירעו ומים אל ישתו :
8 ויתכסו שקים האדם והבהמה ויקראו אל אלהים בחזקה וישבו איש מדרכו הרעה ומן החמס אשר בכפיהם :
9 מי יודע ישוב ונחם האלהים ושב מחרון אפו ולא נאבד :
10 וירא האלהים את מעשיהם כי שבו מדרכם הרעה וינחם האלהים על הרעה אשר דבר לעשות להם ולא עשה :

ד

1 וירע אל יונה רעה גדולה ויחר לו :
2 ויתפלל אל יהוה ויאמר אנה יהוה הלוא זה דברי עד היותי על אדמתי על כן קדמתי לברח תרשישה כי ידעתי כי אתה אל חנון ורחום ארך אפים ורב חסד ונחם על הרעה :
3 ועתה יהוה קח נא את נפשי ממני כי טוב מותי מחיי :
4 ויאמר יהוה ההיטב חרה לך :
5 ויצא יונה מן העיר וישב מקדם לעיר ויעש לו שם סכה וישב תחתיה בצל עד אשר יראה מה יהיה בעיר :
6 וימן יהוה אלהים קיקיון ויעל מעל ליונה להיות צל על ראשו להציל לו מרעתו וישמח יונה על הקיקיון שמחה גדולה :
7 וימן האלהים תולעת בעלות השחר למחרת ותך את הקיקיון וייבש :

6 * Et peruenit verbum ad regem Niniue:
& surrexit de solio suo, & abiecit vestimē-
C tum suum à se, & indutus est sacco, & se-
7 dit in cinere: * Et clamauit & dixit in
Niniue ex ore regis & principum eius, di-
cens: Homines, & iumenta, & boues, & pe-
cora non gustent quicquam nec pascan-
tur, & aquam non bibant.
8 * Et operiátur saccis homines & iumen-
ta, & clament ad Deum in fortitudine, &
conuertatur vir à via sua mala, & ab ini-
quitate quæ est in manibus eorum.
9 * Quis scit si conuertatur & ignoscat
Deus, & reuertatur à furore iræ suæ, & non
peribimus?
10 * Et vidit Deus opera eorum, quia con-
uersi sunt de via sua mala, & misertus est
super malitiam quam locutus fuerat vt fa-
ceret eis, & non fecit.

CAP. IIII.

1 ET afflictus est Ionas afflictione magna,
A & iratus est:
2 * Et orauit ad Dominum & dixit: Ob-
secro Domine, nunquid non hoc est ver-
bum meũ cùm adhuc essem in terra mea?
Propter hoc præoccupaui vt fugerem in
Tarsis. Scio enim quia tu Deus clemens &
misericors es, patiens & multæ miseratio-
nis, & ignoscens super malitiam.
3 * Et nunc Domine tolle quæso animam
B meam à me, quia melior est mihi mors
quàm vita.
4 * Et dixit Dominus: Putasne bene ira-
sceris tu?
5 * Et egressus est Ionas de ciuitate, & se-
dit contra Orientem ciuitatis. Et fecit sibi-
met vmbraculum ibi, & sedebat subter il-
lud in vmbra, donec videret quid accideret
ciuitati.
6 * Et præparauit Dominus Deus hederã,
& ascendit super caput Ionæ vt esset vm-
bra super caput eius, & protegeret eum (la-
borauerat enim). Et lætatus est Ionas super
7 hedera lætitia magna. * Et parauit Deus
C vermem ascensu diluculi in crastinum, &
percussit hederam, & exaruit.

תרגום יונתן

6 ומטא פתגמא לות מלכא דנינוה וקם מכרסי מלכותה ואעדי לבוש יקרה מנה ואתכסי שקא ויתב על קטמא :
7 ואכרז ואמר בנינוה מגזרת מלכא ורברבנוהי למימר אנשא ובעירא תורי וענא לא יטעמון מדעם ולא ירעון ומיא לא ישתון :
8 ויתכסון שקין אנשא ובעירא ויצלון קדם יי בתקוף ויתובון גבר מארחיה בישתא ומן חטופא דבידיהון :
9 מן ידע דאית בידה חובין יתוב מנהון ויתרחם עלנא מן קדם יי ויתוב מתקוף רגזה ולא ניבד :
10 וגלי קדם יי עובדיהון ארי תבו מארחתהון בישתא ותב יי מן בישתא די מליל למעבד להון ולא עבד :

ד

1 ובאיש ליונה בישא רבא ותקיף לה : 2 וצלי קדם יי ואמר קבל בעותי יי הלא דן פתגמי עד דהויתי קים על ארעי על כן אוחיתי
לממרק לימא ארי ידענא ארי את אלהא חננא ורחמנא מרחיק רגז ומסגי למעבד טבון ומתיב מימרה מלאיתאה בישא :
3 וכען יי סב כען ית נפשי מני ארי טב דאמות מדאחי : 4 ואמר יי הלחדא תקיף לך :
5 ונפק יונה מן קרתא ויתב ממדנח לקרתא ועבד לה תמן מטלתא ויתב תחותה בטולא עד דיחזי מה יהי בסוף קרתא :
6 וזמן יי אלהים קיקיון וסלק מעל מן יונה למהוי טולא על רישה לאגנא עלוהי מבישתה וחדי יונה על קיקיון חדוא רבא :
7 וזמן יי ית תולעתא במסק צפרא דיומא דבתרוהי ומחת ית קיקיון ויבש :

6 Et appropinquauit sermo ad regem Niniue. & surrexit de throno suo, & abstulit stolam suam à seipso, & indutus est sacco, & sedit in cinere.

7 Et prædicatum est in Niniue à rege & ab omnibus magnatibus eius dicens: Homines, & iumenta, & boues, & oues non gustent, neque pascantur, & aquam non bibant.

8 Et cooperti sunt saccis homines & iumenta. & clamauerunt ad Deum vehementer. & reuersus est vnusquisque de via sua mala, & iniquitate quæ in manibus eorum,

9 Dicentes: Quis scit si pœnitentiam aget Deus, & reuertetur ab ira furoris sui, & non pereamus?

10 Et vidit Deus opera eorum, quoniam reuersi sunt à viis suis malis, et egit pœnitentiam Deus super malitia quam locutus est vt faceret eis, & non fecit.

CAP. IIII.

1 ET contristatus est Jonas tristitia grandi, & confusus est.

2 Et orauit ad Dominum & ait: O Domine: nonne isti sermones mei sunt adhuc existente me in terra mea? propterea præueni fugere in Tharsis, quia cognoui quòd misericors & miserator, patiens & multæ misericordiæ, & agens pœnitentiam super malitiis.

3 Et nunc dominator Domine tolle animam meam à me. quia bonum mori me magis quàm viuere.

4 Et dixit Dominus ad Jonam, Si vehementer contristatus es tu?

5 Et egressus est Ionas ex ciuitate, & sedit contra Orientem, & fecit sibi tabernaculum. & sedit sub eo in vmbra, donec videret quid erit ciuitati.

6 Et præcepit Dominus Deus cucurbitæ, & ascendit super caput Jonæ, vt obumbraret eum, & protegeret eum à malis suis. Et lætatus est Jonas super cucurbita gaudio magno.

7 Et præcepit Deus vermi matutino in crastinum. & percussit cucurbitam, & arefacta est.

6 καὶ ἤγγισεν ὁ λόγος πρὸς τὸν βασιλέα τῆς νινευΐ. καὶ ἐξανέστη ἐκ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ περιείλατο τὴν στολὴν αὐτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ ἐνεδύσατο σάκκον, καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ σποδοῦ.

7 καὶ ἐκηρύχθη ἐν τῇ νινευῒ παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ παρὰ πάντων τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ λέγων· οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη, καὶ οἱ βόες, καὶ τὰ πρόβατα μὴ γευσάσθωσαν, μηδὲ νεμέσθωσαν, καὶ ὕδωρ μὴ πιέτωσαν.

8 καὶ περιεβάλοντο σάκκους οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ κτήνη· καὶ ἀνεβόησαν πρὸς τὸν θεὸν ἐκτενῶς. καὶ ἐπέστρεψεν ἕκαστος ἐκ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς, καὶ τῆς ἀδικίας τῆς ἐν χερσὶν αὐτῶν,

9 λέγοντες, τίς οἶδεν εἰ μετανοήσει ὁ θεός, καὶ ἀποστρέψει ἐξ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ καὶ οὐ μὴ ἀπολώμεθα;

10 καὶ ἴδεν ὁ θεὸς τὰ ἔργα αὐτῶν, ὅτι ἀπέστρεψαν ἀπὸ τῶν ὁδῶν αὐτῶν τῶν πονηρῶν, καὶ παρεκλήθη ὁ θεὸς ἐπὶ τῇ κακίᾳ ᾗ ἐλάλησεν τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἐποίησεν.

δ'.

1 Καὶ ἐλυπήθη ἰωνᾶς λύπην μεγάλην, καὶ συνεχύθη.

2 καὶ προσηύξατο πρὸς κύριον καὶ εἶπεν, ὦ κύριε· οὐχ οὗτοι οἱ λόγοι μοι εἰσὶν ἔτι ὄντος μου ἐν τῇ γῇ μου. διὰ τοῦτο προέφθασα φυγεῖν εἰς θαρσεῖς, διότι ἔγνων ὅτι ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων μακρόθυμος καὶ πολυέλεος, καὶ παρακαλούμενος ἐπὶ ταῖς κακίαις.

3 καὶ νῦν δέσποτα κύριε, λάβε τὴν ψυχήν μου ἀπ' ἐμοῦ· ὅτι καλὸν τὸ ἀποθανεῖν με μᾶλλον ἢ ζῆν.

4 καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἰωνᾶν, εἰ σφόδρα λελύπησαι σύ.

5 καὶ ἐξῆλθεν ἰωνᾶς ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐκάθισεν κατ' ἀνατολάς, καὶ ἐποίησεν ἑαυτῷ σκηνήν. καὶ ἐκάθητο ὑποκάτω αὐτῆς ἐν σκιᾷ. ἕως ἂν ἀπίδῃ τί ἔσται τῇ πόλει.

6 καὶ προσέταξεν κύριος ὁ θεὸς κολοκύνθῃ, καὶ ἀνέβη ὑπὲρ κεφαλῆς ἰωνᾶ, τοῦ συσκιάζειν αὐτῷ, καὶ περισκέπειν αὐτὸν ἀπὸ τῶν κακῶν αὐτοῦ. καὶ ἐχάρη ἰωνᾶς ἐπὶ τῇ κολοκύνθῃ χαρὰν μεγάλην.

7 καὶ προσέταξεν ὁ θεὸς σκώληκι ἑωθινῇ ἐπαύριον. καὶ ἐπάταξεν τὴν κολόκυνθαν, καὶ ἐξηράνθη.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

6 Peruenit quoque verbum ad regem Niniue, qui surrexit de solio regni sui, & deposito gloriæ suę indumento, sacco opertus est, ac in
cinere sedit. 7 Atq; per præconem proclamare iussit ac dicere per Niniuen ex regis ac principum eius decreto, in hęc verba: Vir, iumentum,
boues & oues, ne quicquam degustent, neque pascantur, sed neque aquas bibant. 8 Sed operiantur saccis homines & iumenta, & orent
coram Domino cum instantia, atque conuertatur vnusquisque à via sua mala, & à rapina quæ est in manibus suis. 9 Quisquis penes
se existere peccata agnorit, auertatur ab eis, & misericordia fiet nobis à Domino, atque auertetur à vehementia iræ suæ, nec peribimus.
10 Et manifesta facta sunt coram Domino opera eorum, quòd conuersi essent à via sua mala: quapropter conuersus est Dominus à
malo quod locutus fuerat se facturum eis, nec fecit.

CAP. IIII.

ET molestum fuit Ionæ dolore maximo, iratusque est. 2 Et orauit coram Domino, dicens: Suscipe deprecationem meam Do-
mine: nunquid non erat hoc verbum meum dum adhuc stabam in terra mea? ideò festinaram confugere ad mare, quòd compertum
haberem te Deum esse clementem, misericordem, qui iram cohibeas, & multa beneficia conferas, & sententiam reuoces, quò minus ma-
lum infligas. 3 Nunc ergo Domine, tolle obsecro animam meam à me: melius enim est vt moriar, quàm vt viuam.
4 Dixit itaque Dominus: Nunquid vehementer irasceris? 5 Et egressus est Ionas de ciuitate, & habitauit ad Orientem ciui-
tatis, ac sibi eo loci fecit vmbraculum, subter quod consedit in vmbra, donec videret quid tandem futurum esset ciuitati.
6 Pręparauit autem Dominus Deus cucurbitam, quæ & ascendit super Ionam, vt esset vmbra capiti eius, & eum à malo suo protege-
ret. Proinde lętatus est Ionas super cucurbita lætitia magna. 7 Sed parauit Dominus vermem sub auroræ ascensum sequentis
diei, qui percussit cucurbitam, atque exaruit.

8 * וַיְהִי כִּזְרֹחַ הַשֶּׁמֶשׁ וַיְמַן אֱלֹהִים רוּחַ קָדִים
חֲרִישִׁית וַתַּךְ הַשֶּׁמֶשׁ עַל־רֹאשׁ יוֹנָה וַיִּתְעַלָּף
וַיִּשְׁאַל אֶת־נַפְשׁוֹ לָמוּת וַיֹּאמֶר טוֹב מוֹתִי
מֵחַיָּי׃
9 * וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל־יוֹנָה הַהֵיטֵב חָרָה־לְךָ עַל־
הַקִּיקָיוֹן וַיֹּאמֶר הֵיטֵב חָרָה־לִי עַד־מָוֶת׃
10 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אַתָּה חַסְתָּ עַל־הַקִּיקָיוֹן אֲשֶׁר
לֹא־עָמַלְתָּ בּוֹ וְלֹא גִדַּלְתּוֹ שֶׁבִּן־לַיְלָה הָיָה וּבִן־
לַיְלָה אָבָד׃
11 * וַאֲנִי לֹא אָחוּס עַל־נִינְוֵה הָעִיר הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר
יֶשׁ־בָּהּ הַרְבֵּה מִשְׁתֵּים־עֶשְׂרֵה רִבּוֹ אָדָם אֲשֶׁר לֹא־
יָדַע בֵּין־יְמִינוֹ לִשְׂמֹאלוֹ וּבְהֵמָה רַבָּה׃

8 * Et cùm ortus fuisset Sol, præcepit Deus vento calido & vrenti, & percussit Sol super caput Ionę, & ęstuabat. & petiuit animæ suæ vt moreretur. & dixit: Melius est mihi mori, quàm viuere.
9 *Et dixit Deus ad Ionam: Putasne bene irasceris tu super hederam? & dixit: Bene irascor vsque ad mortem.
10 * Et dixit Dominus: Tu doles super he-
D deram in qua non laborasti, neque fecisti vt cresceret: quæ sub vna nocte nata est, & sub vna nocte periit.
11 * Et ego non parcam Niniue ciuitati magnæ, in qua sunt plusquàm centum viginti millia hominũ, qui non sciunt quid sit inter dexteram & sinistram suam, & iumenta multa.

תרגום יונתן

8 וַהֲוָה כְּמִדְנַח שִׁמְשָׁא וְזַמֵּן יְיָ רוּחַ קִדּוּמָא שְׁתִיקְתָּא וּטְפַחַת שִׁמְשָׁא עַל רֵישָׁא דְיוֹנָה וְאִשְׁתַּלְהִי וּשְׁאֵל יַת נַפְשֵׁהּ לִמְמָת וַאֲמַר טָב דְּאֵמוּת מִדְאֵחִי׃
9 וַאֲמַר יְיָ לְיוֹנָה הֲלַחֲדָא תְּקוֹף לָךְ עַל קִיקָיוֹן וַאֲמַר לַחֲדָא תְּקוֹף לִי עַד מוֹתָא׃
10 וַאֲמַר יְיָ אַתְּ חַסְתְּ עַל קִיקָיוֹן דְּלָא עֲמַלְתְּ בֵּהּ וְלָא רַבִּיתֵהּ דִּי בְלֵילְיָא הָדֵין הֲוָה וּבְלֵילְיָא אָחֳרָנָא אֲבַד׃
11 וַאֲנָא לָא אֵחוּס עַל נִינְוֵה קַרְתָּא רַבְּתָא דְּאִית בַּהּ סַגִּי מִתַּרְתָּא עַשְׂרֵי רִבּוֹא אֱנָשָׁא דְּלָא יְדַע בֵּין יְמִינֵהּ לִסְמָאלֵהּ וּבְעִירָא סַגִּי׃

תם יונה

PROLOGVS IN MICHÆAM PROPHETAM.

TEMPORIBVS Ioathę & Achaz & Ezechię regum Iuda, Michæam prophetam ob hanc prophetiam spiritusancto repletum fuisse lectio ipsa demonstrat. Sed de supradicto numero regum Ioatham & Ezechiam Deo ob religionem placuisse, historia libri quarti Regum, & secundi Paralipomenon indicat. Achaz vero relicto Deo, idola Samariæ, quibus etiam filios suos in sacrificium igni concremandos obtulerat, coluisse constat. Quamobrem Deus Samariam, quæ reges Israël & Iuda simulachrorum superstitione

8 * *Et factũ est cùm oriretur Sol, & præcepit Deus spiritui ardoris vrenti, & percussit Sol super caput Ionæ, & angustiabatur & relinquebatur anima sua. & dixit: Bonum mihi mori, quàm viuere.*

9 * *Et dixit Dominus ad Ionam: Si valdè contristatus es tu super cucurbitam? & ait: Valdè contristatus sum ego vsque ad mortem.*

10 * *Et dixit Dominus: Tu pepercisti super cucurbita, pro qua non laborasti super ea, neque enutristi eam. quæ sub nocte nata est, & sub nocte periit.*

11 * *Ego autem non parcam super Niniue ciuitate magna, in qua habitant plures quàm duodecim decem millia virorum, qui non cognouerunt dexteram suam neque sinistram, & iumenta multa.*

8 * καὶ ἐγένετο ἅμα τῷ ἀνατεῖλαι τὸν ἥλιον, καὶ προσέταξε ὁ θεὸς πνεύματι καύσωνος συγκαίοντι, καὶ ἐπάταξεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἰωνᾶ, καὶ ὀλιγοψύχει καὶ ἀπελείπετο τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. καὶ εἶπεν, καλόν μοι τὸ ἀποθανεῖν ἢ ζῆν.

9 * καὶ εἶπεν κύριος πρὸς ἰωνᾶν, εἰ σφόδρα λελύπησαι σὺ ἐπὶ τῇ κολοκύνθῃ; καὶ εἶπεν, σφόδρα λελύπημαι ἐγὼ ἕως θανάτου.

10 * καὶ εἶπεν ὁ κύριος, σὺ ἐφείσω ὑπὲρ τῆς κολοκύνθης ὑπὲρ ἧς οὐκ ἐκακοπάθησας ἐπ᾽ αὐτῇ, οὐδὲ ἐξέθρεψας αὐτήν. ἣ ὑπὸ νύκτα ἐγενήθη καὶ ὑπὸ νύκτα ἀπώλετο·

11 * ἐγὼ δὲ οὐ φείσομαι ὑπὲρ νινευὶ τῆς πόλεως τῆς μεγάλης ἐν ᾗ κατοικοῦσιν πλείους ἢ δώδεκα μυριάδες ἀνθρώπων, οἵτινες οὐκ ἔγνωσαν δεξιὰν αὐτῶν, οὐδὲ ἀριστερὰν καὶ κτήνη πολλά.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

* Posteà factum est oriente Sole vt præpararet Dominus ventum Orientalem quietum, atque percussit Sol caput Ionæ, qui animi deliquium patiens, optabat animæ suæ mori: & dicebat; Melius est vt moriar, quàm vt viuam.

* Dixitque Dominus Ionæ: Nunquid vehementer irasceris pro cucurbita? & ait: Admodum irascor ad mortem vsque.

* Et dixit Dominus, Tu cucurbitæ misertus es, in qua non laborasti, nec eam nutriuisti: quæ in hac nocte fuit, sed nocte altera periit.

* Ego verò non parcam Niniuæ ciuitati magnæ, in qua sunt plusquàm centum & viginti hominum millia, qui nesciunt inter dextram & sinistram suam discernere, nec non & iumenta multa.

FINIS IONÆ PROPHETÆ.

fefellerat, increpans; indignationem suam in eam processuram comminatus est. Populo etiam Israel præuaricatori, & principibus eius, qui eundem populum fallaci suasione ad colenda idola impulerant verbis in sequentibus captiuitatem & interitum affuturum denunciauit.

ARGVMENTVM.

MICHÆAS *de Morasthi cohæres Christi vastationem annunciat filiæ latronis, & obsidionem ponit contra eam; quia maxillam percusserit iudicis Israel.*

א

1 דְּבַר־יְהוָ֣ה ׀ אֲשֶׁ֣ר הָיָ֗ה אֶל־מִיכָה֙
הַמֹּ֣רַשְׁתִּ֔י בִּימֵ֥י יוֹתָ֛ם אָחָ֥ז יְחִזְקִיָּ֖ה
מַלְכֵ֣י יְהוּדָ֑ה אֲשֶׁר־חָזָ֥ה עַל־שֹׁמְר֖וֹן
וִירוּשָׁלִָֽם׃
2 * שִׁמְעוּ֙ עַמִּ֣ים כֻּלָּ֔ם הַקְשִׁ֖יבִי אֶ֣רֶץ וּמְלֹאָ֑הּ וִיהִי֩
אֲדֹנָ֨י יְהוִ֤ה בָּכֶם֙ לְעֵ֔ד אֲדֹנָ֖י מֵהֵיכַ֥ל קָדְשֽׁוֹ׃
3 * כִּֽי־הִנֵּ֥ה יְהוָ֖ה יֹצֵ֣א מִמְּקוֹמ֑וֹ וְיָרַ֥ד וְדָרַ֖ךְ עַל־
בָּ֥מֳותֵי־אָֽרֶץ׃
4 * וְנָמַ֤סּוּ הֶֽהָרִים֙ תַּחְתָּ֔יו וְהָעֲמָקִ֖ים יִתְבַּקָּ֑עוּ כַּדּוֹנַג֙
מִפְּנֵ֣י הָאֵ֔שׁ כְּמַ֖יִם מֻגָּרִ֥ים בְּמוֹרָֽד׃
5 * בְּפֶ֤שַׁע יַעֲקֹב֙ כָּל־זֹ֔את וּבְחַטֹּ֖אות בֵּ֣ית יִשְׂרָאֵ֑ל
מִֽי־פֶ֣שַׁע יַעֲקֹ֗ב הֲלוֹא֙ שֹֽׁמְר֔וֹן וּמִי֙ בָּמ֣וֹת יְהוּדָ֔ה הֲל֖וֹא
יְרוּשָׁלִָֽם׃
6 * וְשַׂמְתִּ֥י שֹׁמְר֛וֹן לְעִ֥י הַשָּׂדֶ֖ה לְמַטָּ֣עֵי כָ֑רֶם וְהִגַּרְתִּ֤י
לַגַּי֙ אֲבָנֶ֔יהָ וִיסֹדֶ֖יהָ אֲגַלֶּֽה׃
7 * וְכָל־פְּסִילֶ֣יהָ יֻכַּ֗תּוּ וְכָל־אֶתְנַנֶּ֙יהָ֙ יִשָּׂרְפ֣וּ בָאֵ֔שׁ
וְכָל־עֲצַבֶּ֖יהָ אָשִׂ֣ים שְׁמָמָ֑ה כִּ֣י מֵאֶתְנַ֤ן זוֹנָה֙ קִבָּ֔צָה
וְעַד־אֶתְנַ֥ן זוֹנָ֖ה יָשֽׁוּבוּ׃
8 * עַל־זֹאת֙ אֶסְפְּדָ֣ה וְאֵילִ֔ילָה אֵילְכָ֥ה שֵׁילָ֖ל וְעָר֑וֹם
אֶעֱשֶׂ֤ה מִסְפֵּד֙ כַּתַּנִּ֔ים וְאֵ֖בֶל כִּבְנ֥וֹת יַעֲנָֽה׃
9 * כִּ֥י אֲנוּשָׁ֖ה מַכּוֹתֶ֑יהָ כִּי־בָ֙אָה֙ עַד־יְהוּדָ֔ה נָגַ֛ע עַד־
שַׁ֥עַר עַמִּ֖י עַד־יְרוּשָׁלִָֽם׃
10 * בְּגַת֙ אַל־תַּגִּ֔ידוּ בָּכ֖וֹ אַל־תִּבְכּ֑וּ בְּבֵ֣ית לְעַפְרָ֔ה
עָפָ֖ר הִתְפַּלָּֽשְׁתִּי׃
11 * עִבְרִ֥י לָכֶ֛ם יוֹשֶׁ֥בֶת שָׁפִ֖יר עֶרְיָה־בֹ֑שֶׁת לֹ֣א
יָצְאָ֗ה יוֹשֶׁ֙בֶת֙ צַֽאֲנָ֔ן מִסְפַּד֙ בֵּ֣ית הָאֵ֔צֶל יִקַּ֥ח מִכֶּ֖ם
עֶמְדָּתֽוֹ׃
12 * כִּֽי־חָ֥לָה לְט֖וֹב יוֹשֶׁ֣בֶת מָר֑וֹת כִּֽי־יָ֤רַד רָע֙ מֵאֵ֣ת
יְהוָ֔ה לְשַׁ֖עַר יְרוּשָׁלִָֽם׃

MICHÆAS PROPHETA
CAPVT I.

A 1 VERBVM Domini quod
factum est ad Michæam
Morasthitē in diebus Io-
tham, Achaz, & Ezechiæ
regum Iuda quod vidit su-
per Samariam & Ierusalē.
2 *Audite populi omnes, & attendat ter-
ra & plenitudo eius, & sit Dominus Deus
vobis in testem, Dominus in templo san-
3 cto suo. *Quia ecce Dominus egre-
B dietur de loco suo, & descendet & calcabit
super excelsa terræ.
4 *Et consumentur montes subtus eum,
& valles scindētur sicut cera à facie ignis,
sicut aquæ quæ decurrunt in præceps.
5 *In scelere Iacob omne istud, & in pec-
catis domus Israel. Quod scelus Iacob? nō-
ne Samaria? & quę excelsa Iudę, nonne Ie-
6 rusalem? *Et ponam Samariam quasi
aceruum lapidum in agro cùm plantatur
vinea, & detraham in vallem lapides eius,
& fundamenta eius reuelabo:
7 *Et omnia sculptilia eius concidentur,
& omnes mercedes eius comburentur i-
ne, & omnia idola eius ponam in perdi-
C tionē, quia de mercedibus meretricis con-
gregata sunt, & vsque ad mercedem me-
retricis reuertentur.
8 *Super hoc plangam & vlulabo, vadam
spoliatus & nudus. Faciam planctum ve-
lut draconum, & luctum quasi struthionū.
9 *Quia desperata est plaga eius, quia ve-
nit vsque ad Iudam, tetigit portam populi
mei vsque ad Hierusalem.
10 *In Geth nolite annunciare, lachrymis
D ne ploretis. In domo pulueris puluere vos
11 conspergite: *Et transite vobis ha-
bitatio pulchra, confusa ignominia. Non
est egressa quæ habitat in exitu. Planctum
domus vicina accipiet ex vobis quæ stetit
12 sibimet: *Quia infirmata est in
bonum quæ habitat in amaritudinibus.
Quia descendit malum à Domino in por-
tam Hierusalem:

תרגום יונתן

א

1 פִּתְגַם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ דִּי הֲוָה עִם מִיכָה מִמָּרֵשָׁה בְּיוֹמֵי יוֹתָם אָחָז יְחִזְקִיָּה מַלְכַיָּא דְבֵית יְהוּדָה דְּאִתְנַבִּי עַל שֹׁמְרוֹן וִירוּשְׁלֶם ׃
2 שְׁמַעוּ עַמְמַיָּא כֻּלְּהוֹן אֲצִיתִי אַרְעָא וּמְלָאַהּ וִיהֵי מֵימְרָא דַייָ אֱלֹהִים בְּכוֹן לְסָהִיד יְיָ מֵהֵיכְלָא דְקֻדְשֵׁהּ ׃ 3 אֲרֵי הָא יְיָ מִתְגְּלֵי
מֵאֲתַר בֵּית שְׁכִינְתֵּהּ וְיִתְגְּלֵי וְיִרְמֵס יַת תָּקְפֵי אַרְעָא ׃ 4 וְיִתְמַסוּן טוּרַיָּא תְּחוֹתוֹהִי וּמֵישְׁרַיָּא יִתְבַּזְעוּן כְּשַׁעֲוָתָא מִן קֳדָם נוּרָא כְּמַיָּא דְּאַשִּׁידִין
בְּמַחְדוֹר ׃ 5 בְּחוֹבֵי בֵית יַעֲקֹב כָּל־דָּא וּבְחַטָּאֵי בֵית יִשְׂרָאֵל הֵיכָא חָבוּ דְבֵית יַעֲקֹב הֲלָא בְשֹׁמְרוֹן וְהֵיכָא חֲטוֹ דְבֵית יְהוּדָה הֲלָא בִירוּשְׁלֶם ׃
6 וַאֲשַׁוֵּי שֹׁמְרוֹן לְיַגְרֵי חַקְלִין בֵּית צְדוּת מַצְּבַת כֶּרֶם וְאַרְמֵי לְחֵילְתָא אַבְנָהָא וְאוּשְׁהָא אֲגַלֵּי ׃ 7 וְכָל־צַלְמָנָהָא יִדַּקְרוּן וְכָל־טַעֲוָתָהָא
יִתּוֹקְדוּן בְּנוּרָא וְכָל בֵּית דְּחַלְתָהָא אֲשַׁוֵּי לְצָדוּ אֲרֵי מֵאֲגַר זָנִיתָא אִתְכְּנַשׁוּ וּלְבֵית פָּלְחֵי טַעֲוָתָא יִתְמַסְרוּן ׃ 8 עַל דָּא יִסְפְּדוּן וִייַלְּלוּן יְהָכוּן
בְּבִכְיָא עַרְטִלָאִין יַעְבְדוּן מִסְפְּדָא כְּיָרוֹדִין וְאֶבְלָא כִּבְנַת נַעֲמִין ׃ 9 אֲרֵי מְמַרְעָא מַחֲתָהָא אֲרֵי מְטַת עַד דְּבֵית יְהוּדָה קְרֵבַת לְמֵעַל בְּתַרְעֵי
[illegible] עַד יְרוּשְׁלֶם ׃ 10 בְּגַת לָא תְחַוּוּן מִבְכֵּא לָא תִבְכּוּן דְּיָתְבִין בְּבַתַּיָּא בְּעַפְרָא בִּקְטְמָא חֲפוֹ רֵישֵׁיכוֹן ׃
11 עֲבַרוּ לְכוֹן דְּיָתְבִין בְּשָׁפִיר גְּלַן עֶרְיָא עַרְטִלָאִין בְּהַתִּין לָא יִפְקוּן מְשֵׁיזְבִין מִיָּתְבֵי צַאֲנָן עֲבִדוּ לְכוֹן מִסְפֵּד בְּמָרַר עַל קְטִילֵי גַּבְרֵיכוֹן בֵּית
[illegible] קֳדָמֵי חֲמוּתְכוֹן דַּהֲוֵיתוֹן אָנְסִין וּמְקַרְבִין דֵּין לִמְסְטַר דֵּין בְּכֵין יִתְנְסֵב מִנְּכוֹן שְׁפַר אַרְעֲכוֹן ׃ 12 אֲרֵי דַהֲוָת יָתְבָא עַל שְׁפַר אַרְעָתָא
[illegible] לְמֵיתַב לְאוֹרָיְתָא מַה־תַּעַבְדוּן אֲרֵי נַחֲתַת בִּישְׁתָּא מִן קֳדָם יְיָ לְמֵעַל בְּתַרְעֵי יְרוּשְׁלֶם ׃

MICHÆAS.

CAPVT I.

T factum est verbum Domi- 1
ni ad Michæam Morasthi-
*tem in diebus Joathan, & *
Achaz, & Ezechiæ regum
Iuda, de quibus vidit de Sa-
maria & de Hierusalem.
Audite populi omnes sermones, attendat 2
terra & omnes qui in ea, & erit Dominus
Deus in vobis in testimonium Dominus ex do-
mo sancta sua.
Quia ecce Dominus egreditur de loco suo, 3
& descendet & ascendet super excelsa terræ.
Et commouebuntur montes subter eum, 4
& valles tabescent sicut tabescit cera à facie
ignis, & sicut aqua profluens in descensu:
Propter impietatem Iacob omnia hæc, & 5
propter peccatũ domus Israel. Quæ impietas Ja
cob, nonne tu Samaria? & quod peccatum do-
mus Juda, nonne Hierusalem?
Et ponam Samariam in pomorum custo- 6
diam agri, & in plantationem vineæ, & de-
traham in voraginem lapides eius, & funda-
menta eius reuelabo.
Et cuncta sculptilia eius euertent, & om- 7
nes mercedes eius comburent igni: & cuncta
idola eius ponam in perditionem, quia ex mer-
cedibus fornicationis congregauit, & ex merce-
dibus fornicariæ destruxit.
Propter hoc planget & lugebit, ibit dis- 8
calciata & nuda, faciet planctum quasi draco-
num, & luctum quasi filiarum sirenum.
Quia obtinuit plaga eius, quia venit vsque 9
ad Judam. tetigit vsque ad portam populi mei
in Hierusalem. Qui in Geth non magni- 10
ficemini, & qui in Bachim non reædificetis.
de domo derisu terram aspergite
Derisum vestrum habitantes bene ciuita- 11
tes eius, non est egressa habitatrix Senan. plan-
gite domum quæ est iuxta eam. accipiet ex vo-
bis plagam doloris. Quis cœpit in bona 12
quæ habitat in doloribus, quia descenderunt
mala à Domino in portis Hierusalem.

ΜΗΧΑΙΑΣ.

κεφαλ. α΄.

1 Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μιχαίαν
τὸν μωραθίτην ἐν ἡμέραις ἰωάθαμ, καὶ
ἄχαζ, καὶ ἐζεκίου βασιλέων ἰούδα, ὑ-
πὲρ ὧν ἴδεν περὶ σαμαρείας καὶ περὶ ἱε-
ρουσαλήμ.
2 ἀκούσατε λαοὶ πάντες λόγους, προσεχέτω ἡ γῆ καὶ
πάντες οἱ ἐν αὐτῇ, καὶ ἔσται κύριος ὁ θεὸς ἐν ὑμῖν εἰς
μαρτύριον, κύριος ἐξ οἴκου ἁγίου αὐτοῦ.
3 διότι ἰδοὺ κύριος ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, καὶ
καταβήσεται καὶ ἀναβήσεται ἐπὶ τὰ ὕψη τῆς γῆς.
4 καὶ σαλευθήσεται τὰ ὄρη ὑποκάτωθεν αὐτοῦ, καὶ
αἱ κοιλάδες τακήσονται ὡς τήκεται κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυ-
ρός, καὶ ὡς ὕδωρ καταφερόμενον ἐν καταβάσει.
5 διὰ ἀσέβειαν ἰακὼβ πάντα ταῦτα, καὶ διὰ ἁμαρτίαν
οἴκου ἰσραήλ. τίς ἀσέβεια ἰακώβ, οὐχὶ σὺ σαμάρεια;
καὶ τίς ἡ ἁμαρτία οἴκου ἰούδα, οὐχὶ ἱερουσαλήμ;
6 καὶ θήσομαι σαμάρειαν εἰς ὀπωροφυλάκιον ἀγροῦ.
καὶ εἰς φυτείαν ἀμπελῶνος, καὶ κατασπάσω εἰς χάος
τοῖς λίθοις αὐτῆς, καὶ τὰ θεμέλια αὐτῆς ἀποκαλύψω.
7 καὶ πάντα τὰ γλυπτὰ αὐτῆς κατασκάψουσιν, καὶ
πάντα τὰ μισθώματα αὐτῆς ἐμπρήσουσιν πυρί, καὶ πάν-
τα τὰ εἴδωλα αὐτῆς θήσομαι εἰς ἀφανισμόν, διότι ἐκ μι-
σθωμάτων πορνείας συνήγαγεν, καὶ ἐκ μισθωμάτων πόρ-
νης κατέστρεψεν.
8 ἕνεκεν τούτου κόψεται καὶ θρηνήσει, πορεύσεται ἀνυ-
πόδετος καὶ γυμνὴ ποιήσεται κοπετὸν ὡς δρακόντων, καὶ πέν-
θος ὡς θυγατέρων σειρήνων·
9 ὅτι κατεκράτησεν ἡ πληγὴ αὐτῆς, διότι ἦλθεν ἕως
ἰούδα. καὶ ἥψατο ἕως πύλης λαοῦ μου ἐν ἱερουσαλήμ.
10 οἱ ἐν γὲθ μὴ μεγαλύνεσθε, καὶ οἱ ἐν βακεὶν μὴ
ἀνοικοδομεῖτε. ἐξ οἴκου κατὰ γέλωτα γῆν καταπάσα-
11 σθε. καταγέλωτα ὑμῶν κατοικοῦσα καλῶς τὰς
πόλεις αὐτῆς, οὐκ ἐξῆλθεν κατοικοῦσα σαινάν. κόψασθε οἶ-
κον ἐχόμενον αὐτῆς. λήψεται ἐξ ὑμῶν πληγὴν ὀδύνης.
12 τίς ἤρξατο εἰς ἀγαθὰ κατοικούσῃ ἐν ὀδύναις, ὅτι κα-
τέβη κακὰ παρὰ κυρίου ἐπὶ πύλας ἱερουσαλήμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN MICHAEAM PROPHETAM, EX BIBLIOTHECA COMPLVTEN. AD HEBRAICAM VERITATEM EX *Chaldæis exemplaribus correcta, opera B. Ariæ Montani.* CAP. I.

VErbum prophetiç à facie Domini quod factum est cum Michæa de Maresa, in diebus Ioatham, Achaz, & Ezechiæ regum domus
Iuda, qui prophetauit contra Samariam & Ierusalem. 2 Audite populi vniuersi, & estote attenti terra & plenitudo eius, sitque ver-
bum Dñi Dei contra vos in testem, Dñs de templo sancto suo. 3 Ecce enim Dñs conspicuum se ostendit de loco domus maiestatis
suæ, & apparebit, conculcabitque terrę robora. 4 Propterea liquefient montes subtus eum, atque valles scindentur velut cera ab aspe-
ctu ignis, vt aquę quę per decliue funduntur. 5 Propter scelera familiæ Iahacob *eueniet* istud, atque ob domus Israeliticæ peccata: vbinam
scelus commiserunt *exorti* domus Iacob, an non in Samaria? & quo loco peccauerunt *prognati* domus Iuda, nonne in Ierusalem? 6 Proinde
ponam Samariam in aceruos agrorum, domum desolatam in plantationes vineæ, & proiiciam in vallem lapides eius, insuper & fundamenta
ipsius detegam. 7 Adeò vt omnia eius simulachra concidantur, & omnia eius idola igni succendantur: domumque quamlibet deorum eo-
rum ponam in vastitatem, quandoquidem mercede meretricis cùm sint congregata, in domum colentium idola tradentur. 8 Ob id plan-
gent & vlulabunt, ibunt nudi in captiuitatem, planctum edent more draconum, & luctum velut filię struthionum. 9 Grauis enim est plaga
eius, quoniam peruenit vsque ad domum Iuda, accessit ingressura portas populi mei vsq; Ierusalem. 10 In Gath ne annuncietis, planctu no-
lite plorare qui habitatis in domibus puluerulentis, cinere operite capita vestra. 11 Transite vobis qui habitatis in pulchritudine discoo-
pertis verendis nudi & pudefacti: non exierunt salui de habitatoribus Saanan: planctum vobis edite cum amaritudine ob interfectos for-
tium vestrorum in domo profunda, propter domos desiderabiles vestras quas violenter abstulistis hanc ad istam adiungentes: ideò elegan-
tia terrę vestrę tolletur à vobis. 12 Nam illa quæ habitabat in amœnitate terræ, & expectabat bona, ad Legem conuerti renuit: quid facie-
tis? descendit enim à facie Domini malum, vt ingrediatur portas Ierusalem.

13 * רְתֹם הַמֶּרְכָּבָה לָרֶכֶשׁ יוֹשֶׁבֶת לָכִישׁ רֵאשִׁית
חַטָּאת הִיא לְבַת־צִיּוֹן כִּי־בָךְ נִמְצְאוּ פִּשְׁעֵי יִשְׂרָאֵל׃
14 * לָכֵן תִּתְּנִי שִׁלּוּחִים עַל מוֹרֶשֶׁת גַּת בָּתֵּי אַכְזִיב
לְאַכְזָב לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃
15 * עֹד הַיֹּרֵשׁ אָבִי לָךְ יוֹשֶׁבֶת מָרֵשָׁה עַד־עֲדֻלָּם
יָבוֹא כְּבוֹד יִשְׂרָאֵל׃
16 * קָרְחִי וָגֹזִּי עַל־בְּנֵי תַּעֲנוּגָיִךְ הַרְחִבִי קָרְחָתֵךְ
כַּנֶּשֶׁר כִּי־גָלוּ מִמֵּךְ׃

ב

1 * הוֹי חֹשְׁבֵי־אָוֶן וּפֹעֲלֵי רָע עַל־מִשְׁכְּבוֹתָם בְּאוֹר
הַבֹּקֶר יַעֲשׂוּהָ כִּי יֶשׁ־לְאֵל יָדָם׃
2 * וְחָמְדוּ שָׂדוֹת וְגָזָלוּ וּבָתִּים וְנָשָׂאוּ וְעָשְׁקוּ גֶּבֶר
וּבֵיתוֹ וְאִישׁ וְנַחֲלָתוֹ׃
3 * לָכֵן כֹּה אָמַר יְהוָה הִנְנִי חֹשֵׁב עַל־הַמִּשְׁפָּחָה
הַזֹּאת רָעָה אֲשֶׁר לֹא־תָמִישׁוּ מִשָּׁם צַוְּארֹתֵיכֶם וְלֹא
תֵלְכוּ רוֹמָה כִּי עֵת רָעָה הִיא׃
4 * בַּיּוֹם הַהוּא יִשָּׂא עֲלֵיכֶם מָשָׁל וְנָהָה נְהִי נִהְיָה
אָמַר שָׁדוֹד נְשַׁדֻּנוּ חֵלֶק עַמִּי יָמִיר אֵיךְ יָמִישׁ לִי
לְשׁוֹבֵב שָׂדֵינוּ יְחַלֵּק׃
5 * לָכֵן לֹא־יִהְיֶה לְךָ מַשְׁלִיךְ חֶבֶל בְּגוֹרָל בִּקְהַל
6 יְהוָה׃ * אַל־תַּטִּפוּ יַטִּיפוּן לֹא־יַטִּפוּ לָאֵלֶּה
לֹא יִסַּג כְּלִמּוֹת׃
7 * הֶאָמוּר בֵּית־יַעֲקֹב הֲקָצַר רוּחַ יְהוָה אִם־אֵלֶּה
מַעֲלָלָיו הֲלוֹא דְבָרַי יֵיטִיבוּ עִם הַיָּשָׁר הוֹלֵךְ׃
8 * וְאֶתְמוּל עַמִּי לְאוֹיֵב יְקוֹמֵם מִמּוּל שַׂלְמָה אֶדֶר
תַּפְשִׁטוּן מֵעֹבְרִים בֶּטַח שׁוּבֵי מִלְחָמָה׃
9 * נְשֵׁי עַמִּי תְּגָרְשׁוּן מִבֵּית תַּעֲנֻגֶיהָ מֵעַל עֹלָלֶיהָ
תִּקְחוּ הֲדָרִי לְעוֹלָם׃
10 * קוּמוּ וּלְכוּ כִּי לֹא־זֹאת הַמְּנוּחָה בַּעֲבוּר טָמְאָה
תְּחַבֵּל וְחֶבֶל נִמְרָץ׃

13 * Tumultus quadrigæ ſtuporis habitãti
Lachis. Principium peccati eſt filiæ Sion,
quia in te inuenta ſunt ſcelera Iſrael.
14 * Propterea dabit emiſſarios ſuper hæ-
reditatem Geth, domos mendacij in dece-
15 ptionem regibus Iſrael. * Adhuc hæredem
adducam tibi quæ habitas in Mareſa, vſq;
16 ad Odollam veniet gloria Iſrael. * Decal-
uare & tõdere ſuper filios delitiarum tua-
rum: dilata caluicium tuum ſicut aquila,
quoniam captiui ducti ſunt ex te.

CAP. II.

1 VÆ qui cogitatis inutile, & operamini
A malum in cubilibus veſtris. In luce ma-
tutina faciunt illud, quoniam contra Deũ
2 eſt manus eorum. * Et concupierunt a-
gros, & violenter tulerũt; & rapuerunt do-
mos, & calumniabantur virum & domum
3 eius, virum & hæreditatem eius. * Idcirco
hæc dicit Dominus: Ecce ego cogito ſuper
familiam iſtam malum, vndè non auferе-
tis colla veſtra, & non ambulabitis ſuper-
bi, quoniam tempus peſſimum eſt.
4 * In die illa ſumetur ſuper vos parabo-
la, & cantabitur canticum cum ſuauitate
dicentium: Depopulatione vaſtati ſumus.
B Pars populi mei commutata eſt. Quomo-
do recedis à me, cùm reuertatur qui regio-
5 nes noſtras diuidat? * Propter hoc non
erit tibi mittens funiculum ſortis in cœtu
6 Domini. * Ne loquamini loquentes.
Non ſtillabit ſuper iſtos, non comprehen-
7 det confuſio, * dicit domus Iacob. Nun-
quid abbreuiatus eſt ſpiritus Domini, aut
tales ſunt cogitationes eius? Nonne verba
mea bona ſunt cum eo qui rectè graditur?
8 * Et econtrario populus meus in aduer-
C ſarium conſurrexit. Deſuper tunicam pal-
lium ſuſtuliſtis, & eos qui tranſibant ſim-
pliciter conuertiſtis in bellum.
9 * Mulieres populi mei eieciſtis de domo
delitiarum ſuarum, à paruulis earum tuli-
10 ſtis laudem meam in perpetuum. * Surgite
& ite, quia non habetis hîc requiem. Pro-
pter immunditiam eius corrumpetur pu-
tredine peſſima.

תרגום יונתן

13 סַקּוּפְתֵיכַיָא רְמוֹ עַל רִכְשָׁא דְיָתְבִין בְּלָכִישׁ רֵישׁ חוֹבִין הִיא לִכְנִשְׁתָּא דְצִיוֹן אֲרֵי בִיךְ אִשְׁתְּכַחוּ מְרוֹדֵי יִשְׂרָאֵל׃ 14 בְּכֵן תְּשַׁדְּרִין
קוּרְבָנִין לְמַחְסְנֵי גַת בָּתֵּי אַכְזִיב יִתְמַסְרוּן לְעַמְמַיָא כְּחוֹבִין דִּי פְלַחוּ בְהוֹן לְטַעֲוָתָא מַלְכֵי יִשְׂרָאֵל׃ 15 עוֹד מְחַסְנִין אַיְתִי עֲלֵיכוֹן דְּיָהְבִין
מָרֵשָׁה עַד עֲדֻלָּם יִסְקוּן וְיֵעֲלוּן בִּתְחוּם אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל׃ 16 תְּלוֹשִׁי וּרְמָא עַל בְּנֵי תַפְנוּקָיִךְ הָא כְּנִשְׁרָא דְנָתְרוּ גַדְפוֹהִי כֵּן אַסְגִי מְרַט
[illegible] עַל בְּנַיִךְ אֲרֵי גְלוֹ מִנֵּךְ׃

ב

1 וַי דִמְחַשְּׁבִין לְמֵינַם לְמֶעְבַּד דְּבִישׁ עַל עַרְסָתְהוֹן מְקַדְּמִין בְּצַפְרָא וְעָבְדִין אֲרֵי אִית חֵילָא בִידֵיהוֹן׃ 2 וְחָמְדִין חַקְלָתָא וְגָזְלִין וּבָתַּיָא
אַנְסִין וְעָשְׁקִין גְּבַר וּבֵיתֵיהּ גְּבַר וְאַחְסַנְתֵּהּ׃ 3 בְּכֵן כִּדְנַן אֲמַר יְיָ הָא אֲנָא מְחַשֵּׁב עַל עַם דָּרָא הָדֵין בִּישָׁא דְלָא תַעְדּוֹן מִתַּמָּן צַוְרֵיכוֹן וְלָא תְהָכוּן
בְּקוֹמָה זְקִיפָה אֲרֵי עִדָּן בִּישׁ הוּא׃ 4 בְּעִדָּנָא הַהִיא יִטֹּל עֲלֵיכוֹן מְתַל וְאִלְיָא וּבְעֶנְיָתֵהּ יֵימַר אִתְבְּזָזָא אִתְבְּזַזְנָא מַחְלְקְהוֹן דְעַמִּי מַעְדֵּן לְהוֹן
מַחְסַנְתְּהוֹן סָרְדִין לְהוֹן תָּאִבִין חַקְלָתְהוֹן מִתְפַּלְגִין׃ 5 בְּכֵן לָא יְהֵי לָךְ מָתַח חוּט מְשַׁח בְּעִדְבָא בִּקְהָלָא דַייָ׃ 6 לָא תִתְנַבּוֹן נְבוּאָה לָא תַלְּפוּן
[illegible] הָדֵן אֲרֵי לָא מְקַבְּלִין אִתְכְּנָעוּ׃ 7 הֲכְדֵין כָּשַׁר דְּאָמְרִין דְּבֵית יַעֲקֹב הֲיִתְקְפַד מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ אִם אִלֵּין עוֹבָדוֹהִי הֲלָא כָּל פִּתְגָמֵי תַקְנַיָא
[illegible] אַיְתִיתִי עַל כָּל דִּמְהַלְּכִין בִּקְשׁוֹט׃ 8 מְקַבֵּל חוֹבֵיהוֹן עַמִּי לִבְעֵל דְּבָבָא מְסִירִין מְקַבְּלְהוֹן עַמְמַיָא קָיְמִין מַחְסְנִין יַתְהוֹן מִמּוֹן
[illegible] מִנְהוֹן נָסְבִין עִדָּן בְּאַרְעֲהוֹן לִרְחָצָן תָּיְבִין כְּהוֹן כְּתַבִירֵי קְרָבָא׃ 9 כְּנִישַׁת עַמִּי תְּתָרְכוּן מִבֵּית חֶדְוַתְהוֹן מִנְּהוֹן בְּנֵיהוֹן דְּבְרִין גָּלָא יְקָרְהוֹן
[illegible] אָמְרִין קְיָם לְעָלְמִין׃ 10 קוּמוּ וּגְלוֹ אֲרֵי לָא דָא אַרְעָא בֵּית נְיָחָא לְרַשִׁיעַיָא בְּדִיל טַמְיוּתָהּ אַתּוּן מְחַבְּלִין בְּדִיל לְסָאֲבוּתָהּ אַתּוּן מִתְחַיְּעִין
גָּלֵהּ׃

* *Sonitus curruum & equitantium habi-* 13
tans. Lachis princeps peccati est filiæ Sion: quia
in te inuentæ sunt impietates Israel.
* *Ideò dabit emissarios vsque ad hæredita-* 14
tem Geth. Domos vanas frustrà fuerunt regi-
bus Israel, * *donec hæredes adducant* 15
tibi habitans Lachis hæreditas tua. vsque ad
Odolam veniet gloria filiæ Israel.
* *Decaluare & tondere super filios delica-* 16
tos tuos. Dilata caluitium tuum sicut aquila,
quoniam captiui ducti sunt ex te.

CAP. II.

Facti sunt cogitantes labores, & operantes 1
mala in cubilibus suis. & simul cum die
consummabāt ea. quia non leuauerunt ad Do-
minum manus suas.
* *Et desiderabant agros, & diripiebant pu-* 2
pillos, & domos opprimebant, & diripiebant
virum & domum eius, virum & hæredita-
tem eius.
* *Propterea hæc dicit Dominus: Ecce ego co-* 3
gito super tribum istam mala, de quibus non au
feratis colla vestra, & non ambuletis erecti,
quia tempus malum est.
* *In die illa, sumetur super vos parabola,* 4
et plangetur planctus in cantico dicentium, Mi-
seria vastati sumus. pars populi demensa est fu-
niculo, & non erat qui prohiberet eam vt auer
teret illum. agri nostri diuisi sunt.
* *Propter hoc non erit mittens funiculum in* 5
hæreditate in Ecclesia Domini.
* *Ne flete lachrymis, neq; plorent super his.* 6
non abijciet opprobria * *qui dicit domus Iacob* 7
prouocauit spiritū Domini, si hæ adinuentiones
eius sunt, nonne sermones eius boni cum eo, &
recti ambulauerunt? * *Et prius populus meus* 8
restitit in inimicitiam contra pacem eius. pellem
eius excoriauerunt, vt auferret spem contritio-
nem belli. * *Duces populi mei proijcientur* 9
de domibus delitiarum suarum. propter malas
adinuentiones suas eiecti sunt. propinquate
montibus æternis. * *Surge & ambula,* 10
quia non est tibi ipsi requies propter immundi-
tiam. corrupti estis corruptione:

13 * ψόφος ἁρμάτων καὶ ἱππευόντων κατοικοῦσα λα-
χὶς ἀρχηγὸς ἁμαρτίας ἐστὶ τῇ θυγατρὶ σιών· ὅτι ἐν σοὶ
14 εὑρέθησαν ἀσέβειαι ἰσραήλ. * διὰ τοῦτο δώσει ἐξα-
ποστελλομένους ἕως κληρονομίας γέθ. οἴκους ματαίους εἰς
κενὸν ἐγένοντο τοῖς βασιλεῦσιν ἰσραήλ,
15 * ἕως τοὺς κληρονόμους ἀγάγωσίν σοι κατοικοῦσα λαχὶς
κληρονομία σου. ἕως ὀδολὰμ ἥξει δόξα τῆς θυγατρὸς ἰσ-
16 ραήλ. * ξύρησαι καὶ κεῖραι ἐπὶ τὰ τέκνα τὰ τρυφε-
ρά σου. ἐμπλάτυνον τὴν ξύρησίν σου ὡς ἀετὸς, ὅτι ᾐχμα-
λωτεύθησαν ἀπὸ σοῦ.

β'.

1 * Ἐγένοντο λογιζόμενοι κόπους καὶ ἐργαζόμενοι κα-
κὰ ἐν ταῖς κοίταις αὐτῶν. καὶ ἅμα τῇ ἡμέρᾳ συνετέλουν
αὐτὰ, διότι οὐκ ἦραν πρὸς τὸν κύριον τὰς χεῖρας αὐτῶν.
2 * καὶ ἐπεθύμουν ἀγροὺς, καὶ διήρπαζον ὀρφανοὺς, καὶ
οἴκους κατεδυνάστευον. καὶ διήρπαζον ἄνδρα καὶ τὸν οἶκον
αὐτοῦ ἄνδρα καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ.
3 * διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ λογίζομαι ἐπὶ τὴν
φυλὴν ταύτην κακὰ ἐξ ὧν οὐ μὴ ἄρητε τοὺς τραχήλους
ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ πορευθῆτε ὀρθοί, ὅτι καιρὸς πονηρὸς ἐστιν.
4 * ἐν τῇ ἡμέρα ἐκείνῃ, ληφθήσεται ἐφ' ὑμᾶς παρα-
βολὴ καὶ θρηνηθήσεται θρῆνος ἐν μέλει λεγόντων, ταλαι-
πωρίᾳ ἐταλαιπωρήσαμεν. μερὶς λαοῦ κατεμετρήθη σχοι-
νίῳ, καὶ οὐκ ἦν ὁ κωλύων αὐτὸν τοῦ ἀποστρέψαι αὐτόν. οἱ ἀ-
γροὶ ἡμῶν διεμερίσθησαν.
5 * διὰ τοῦτο οὐκ ἔσται ὁ βάλλων σχοινίον ἐν κλήρῳ ἐν
ἐκκλησίᾳ κυρίου.
6 * μὴ δακρύετε δάκρυσιν, μὴ δὲ δακρυέτωσαν ἐπὶ τού-
7 τοις. οὐκ ἀπώσεται ὀνείδη * ὁ λέγων οἶκος ἰακὼβ παρώρ-
γισεν τὸ πνεῦμα κυρίου, εἰ ταῦτα ἐπιτηδεύματα αὐτοῦ ἐστιν,
οὐχὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ καλοὶ μετ' αὐτοῦ καὶ ὀρθοὶ πεπόρευνται;
8 * καὶ ἔμπροσθεν ὁ λαός μου κατέστη εἰς ἔχθραν κα-
τέναντι τῆς εἰρήνης αὐτοῦ. τὴν δορὰν αὐτοῦ ἐξέδειραν τοῦ ἀ-
φελέσθαι ἐλπίδα συντριμμὸν πολέμου.
9 * ἡγούμενοι λαοῦ μου ἀπορριφήσονται ἐκ τῶν οἴκων τρυ-
φῆς αὐτῶν. διὰ τὰ πονηρὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν ἐξώ-
σθησαν. ἐγγίσατε ὄρεσιν αἰωνίοις.
10 * ἀνάστηθι καὶ πορεύου, ὅτι οὐκ ἔστιν σοι αὕτη ἀνάπαυσις
ἕνεκεν ἀκαθαρσίας. διεφθάρητε φθορᾷ·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Aptate quadrigas, proiicite vos super veredos, qui habitatis in Lachis. Initium scelerum fuit ipsa cœtui Sion, in te namq; deprehēsi sunt
prævaricatores Israel. 14 Propterea mittes munera hæredibus Geth: domus Achzib tradentur populis propter peccata quibus venerati sunt
idola reges Israel. 15 Adhæc adducam hęredes in vos qui habitatis in Maressa, vsq; ad Odolam ascendent, atque terminum terrę Israeliticę
ingredientur. 16 Euelle tibi capillos, & proiice super filios delitiosos tuos, sicut aquila cuius alæ delapsæ sunt: sic adauge tuum caluitium in
capite tuo causa filiorum tuorum, siquidem à te transmigrauerunt.

CAP. II.

VÆ cogitātibus ad rapinā vt perpetrēt quod facinorosum est in cubilibus suis: manè cōsurgētes patrāt illud; in manu enim eorum adest
potestas. 2 Qui concupiscunt agros quos rapiūt, & domos quas per vim auferūt, diripiuntq; virū & domū eius, virum insuper & hæ-
reditatem eius. 3 Idcircò hęc dicit Dn̄s: Ecce ego molior contra populum istius generationis perniciem; vnde minimè auferetis colla ve-
stra, nec erecti ambulabitis, quandoquidem tempus aduersum est. 4 Per id tempus assumet de vobis parabolam atque lamentationem
quispiam, & dicet in afflictione sua, Penitus direpti sumus, & partes populi mei auferuntur ab eis, ab hęreditatibus suis detruduntur; reuersi
partes eorum diuidunt. 5 Propterea non erit tibi tendens funiculum mensurę in sortem in Ecclesia Domini. 6 Ne prophetetis prophetiam
neque doceatis populum istum, nam non admittunt confusionem. 7 Nunquid rectum istud est, dicit domus Iacob? nunquid abbreuiatum
est verbum à facie Dn̄i? an illa sunt eius opera? nonne omnia verba mea recta erant? quę me adducturum dixeram, adduxi equidem omni-
bus in veritate ambulantibus. 8 Propter peccata populi mei inimico traditi sunt, eregione eorum populi stantes possident eos, pecuniam
eorum preciosam ab eis tollunt: transeuntes per terram eorum confidenter, conuertuntur in eos velut bello confractos. 9 Cœtum populi
mei eiecistis de domo eorum deliciosa, ab ipsis filios eorum tollentes: translata est gloria eorum quam dixerant in æternum permansuram.
10 Surgite & migrate; siquidem non hæc est terra domus requiei impiis: vt eam polluatis, perditè agitis; vt eam efficiatis immundam,
contra eam consociamini.

11 * לוּ־אִישׁ הֹלֵךְ רוּחַ וָשֶׁקֶר כִּזֵּב אַטִּף לְךָ לַיַּיִן וְלַשֵּׁכָר וְהָיָה מַטִּיף הָעָם הַזֶּה ׃

12 * אָסֹף אֶאֱסֹף יַעֲקֹב כֻּלָּךְ קַבֵּץ אֲקַבֵּץ שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל יַחַד אֲשִׂימֶנּוּ כְּצֹאן בָּצְרָה כְּעֵדֶר בְּתוֹךְ הַדָּבְרוֹ תְּהִימֶנָה מֵאָדָם ׃

13 * עָלָה הַפֹּרֵץ לִפְנֵיהֶם פָּרְצוּ וַיַּעֲבֹרוּ שַׁעַר וַיֵּצְאוּ בוֹ וַיַּעֲבֹר מַלְכָּם לִפְנֵיהֶם וַיהוָה בְּרֹאשָׁם ׃

ג

1 * וָאֹמַר שִׁמְעוּ־נָא רָאשֵׁי יַעֲקֹב וּקְצִינֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הֲלוֹא לָכֶם לָדַעַת אֶת־הַמִּשְׁפָּט ׃

2 * שֹׂנְאֵי טוֹב וְאֹהֲבֵי רָעָה גֹּזְלֵי עוֹרָם מֵעֲלֵיהֶם וּשְׁאֵרָם מֵעַל עַצְמוֹתָם ׃

3 * וַאֲשֶׁר אָכְלוּ שְׁאֵר עַמִּי וְעוֹרָם מֵעֲלֵיהֶם הִפְשִׁיטוּ וְאֶת־עַצְמֹתֵיהֶם פִּצֵּחוּ וּפָרְשׂוּ כַּאֲשֶׁר בַּסִּיר וּכְבָשָׂר בְּתוֹךְ קַלָּחַת ׃

4 * אָז יִזְעֲקוּ אֶל־יְהוָה וְלֹא יַעֲנֶה אוֹתָם וְיַסְתֵּר פָּנָיו מֵהֶם בָּעֵת הַהִיא כַּאֲשֶׁר הֵרֵעוּ מַעַלְלֵיהֶם ׃

5 * כֹּה אָמַר יְהוָה עַל־הַנְּבִיאִים הַמַּתְעִים אֶת־עַמִּי הַנֹּשְׁכִים בְּשִׁנֵּיהֶם וְקָרְאוּ שָׁלוֹם וַאֲשֶׁר לֹא־יִתֵּן עַל־פִּיהֶם וְקִדְּשׁוּ עָלָיו מִלְחָמָה ׃

6 * לָכֵן לַיְלָה לָכֶם מֵחָזוֹן וְחָשְׁכָה לָכֶם מִקְּסֹם וּבָאָה הַשֶּׁמֶשׁ עַל־הַנְּבִיאִים וְקָדַר עֲלֵיהֶם הַיּוֹם ׃

7 * וּבֹשׁוּ הַחֹזִים וְחָפְרוּ הַקֹּסְמִים וְעָטוּ עַל־שָׂפָם כֻּלָּם כִּי אֵין מַעֲנֵה אֱלֹהִים ׃

8 * וְאוּלָם אָנֹכִי מָלֵאתִי כֹחַ אֶת־רוּחַ יְהוָה וּמִשְׁפָּט וּגְבוּרָה לְהַגִּיד לְיַעֲקֹב פִּשְׁעוֹ וּלְיִשְׂרָאֵל חַטָּאתוֹ ׃

9 * שִׁמְעוּ־נָא זֹאת רָאשֵׁי בֵּית יַעֲקֹב וּקְצִינֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הַמְתַעֲבִים מִשְׁפָּט וְאֵת כָּל־הַיְשָׁרָה יְעַקֵּשׁוּ ׃

11 * Vtinam non essem vir habens spiritũ, & mendacium potius loquerer. Stillabo tibi in vinum & in ebrietatem, & erit super quem stillatur populus iste:

12 * Congregatione congregabo Iacob totum te, in vnum cõducam reliquias Israel. Pariter ponam illum quasi gregem in ouili, quasi pecus in medio caularum. tumultuabuntur à multitudine hominum.

13 * Ascendet enim pandens iter ante eos. Diuidet & transibunt portam, & egredietur per eam. Et transibit rex eorum coram eis, & Dominus in capite eorum.

CAP. III.

1 ET dixi: Audite principes Iacob, & du-

A ces domus Israel: Nunquid non ve-

2 strum est scire iudicium? * Qui odio habetis bonum, & diligitis malum, qui violenter tollitis pelles eorum desuper eis, & carnem eorum desuper ossibus eorum.

3 * Qui comederunt carnem populi mei, & pellem eorum desuper excoriauerunt, &

B ossa eorum confregerunt, & conciderunt sicut in lebete, & quasi carnem in medio

4 ollæ. * Tunc clamabunt ad Dominum, & non exaudiet eos; & abscondet faciem suam ab eis in tempore illo, sicut nequiter

5 egerunt adinuentionibus suis. * Hęc dicit Dominus super prophetas qui seducunt populum meum, qui mordent dentibus suis & prędicant pacem. & si quis non dederit in ore eorum quippiam, sanctificant

6 super eum prœlium. * Propterea nox

C vobis pro visione erit, & tenebræ vobis pro diuinatione. Et occumbet Sol super Prophetas, & obtenebrabitur super eos

7 dies. * Et confundentur qui vident visionem, & confundentur diuini. & operient omnes vultus suos, quia non est re-

8 sponsum Dei. * Veruntamen ego repletus sum fortitudine spiritus Domini, iudicio & virtute, vt annũciem Iacob scelus suum, & Israel peccatum suum.

9 * Audite hoc principes domus Iacob, &

D iudices domus Israel, qui abominamini iudicium, & omnia recta peruertitis.

תרגום יונתן

11 אִלּוּ דִטְעוּ בָּתַר נְבִיֵּי שִׁקְרָא דְּמִתְנַבַּן לְהוֹן רוּחַ דִּשְׁקַר וּמַלְּפִין יַתְהוֹן לַחֲמַר וּלְרְוָיו וִיהֵי כְּמָא דַאֲלִפוּ לְמִטְעֵי בָּתַר נְבִיֵּי שִׁקְרָא כֵּן יִגְלוֹן
... שִׁקְרָא עִם דָּרָא הָדֵין ׃ 12 בְּסוֹפָא כַּנָּשָׁא אֲכַנֵּשִׁנְכוֹן דְּבֵית יַעֲקֹב כֻּלְּכוֹן קָרְבָא אֲקָרֵב גָּלְוַתְכוֹן שְׁאָרָא דְיִשְׂרָאֵל כַּחֲדָא אֲשַׁוִּנּוּן כְּעָנָא
... בְּגוֹ דִירָא תְּהִימָן מִסְּגֵי אֱנָשָׁא ׃ 13 יִסְּקוּן מְשֵׁיזְבִין כִּדְבְקַדְמֵתָא וְיִסַּק מֶלֶךְ מְדַבַּר בְּרֵישְׁהוֹן וְיִתְבַּר בְּעֵל דְבָבָא דְמְעִיק
... תַקִּיפִין קִרְוֵי עַמְמַיָּא יַחְסְנוּן וִיהֵי מַלְכְּהוֹן מְדַבַּר בְּרֵישְׁהוֹן וּמֵימְרָא דַיְיָ בְּסַעְדְּהוֹן ׃

ג

1 וַאֲמַרִית שְׁמַעוּ כְעַן רֵישֵׁי יַעֲקֹב וְשִׁלְטוֹנֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל הֲלָא לְכוֹן לְמִדַּע יָת דִּינָא ׃ 2 סָנַן לְאוֹטָבָא וְרָחֲמִין לְאַבְאָשָׁא אָנְסִין נִכְסֵי עַמָּא
... וּמָמוֹן יְקָרְהוֹן מִנְּהוֹן נָסְבִין ׃ 3 וְדִי בַזּוּ נִכְסֵי עַמִּי וּמָמוֹן יְקָרְהוֹן מִנְּהוֹן נָסְבִין וְיָת שְׁאָרְהוֹן מְגַמְּרִין תָּבְרִין וּמְפַלְּגִין יַתְהוֹן כְּמָא דִמְפַלְּגִין
... לְגוֹ דוּדָא וְחוּלְקַיָּא לְגוֹ קִדְרָא ׃ 4 בְּכֵן יְצַלּוֹן קֳדָם יְיָ וְלָא יְקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן וִיסַלֵּק שְׁכִנְתֵּהּ מִנְּהוֹן בְּעִדָּנָא הַהִיא כְּמָא דְאַבְאִישׁוּ עוֹבָדֵיהוֹן ׃
5 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ עַל נְבִיַּיָּא דְשִׁקְרָא דְּמַטְעַן יָת עַמִּי דְּמַן מוֹבִיל לְהוֹן שֵׁירָן דִּבְשַׂר מִתְנַבַּן עֲלוֹהִי שְׁלָמָא וּדְלָא מוֹבִיל לְהוֹן מְזַמְּנִין עֲלוֹהִי קְרָבָא ׃
6 בְּכֵן תִּבְהֲתוּן מִלְּאִתְנַבָּאָה וְתִתְכַּנְעוּן מִלְּאַלָּפָא וְתַחְפֵּי עָקָא כְּקִבְלָא יָת נְבִיֵּי שִׁקְרָא וְיִקְבַּל עֲלֵיהוֹן עִדָּנָא ׃
7 וְיִבְהֲתוּן נְבִיֵּי שִׁקְרָא וְיִתְכַּנְעוּן מִלְּאַלָּפָא וְיִתְעַטְּפוּן עַל שָׂפָם כְּאָבְלִין כֻּלְּהוֹן אֲרֵי לֵית בְּהוֹן רוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ ׃
8 וּבְרַם אֲנָא אִתְמְלֵיתִי בְּתְקוֹף רוּחַ נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ וְדִין דִּקְשׁוֹט וּגְבוּרְתָּא לְחַוָּאָה לְיַעֲקֹב חוֹבוֹהִי וּלְיִשְׂרָאֵל חֲטָאוֹהִי ׃
9 שְׁמַעוּ כְעַן דָּא רֵישֵׁי בֵית יַעֲקֹב וְשִׁלְטוֹנֵי בֵית יִשְׂרָאֵל דִּי מְקַלְקְלִין אוֹרְחַת דִּינָא וְיָת כָּל־כֵּוָנְתָּא מְעַקְמִין ׃

*Fugistis nemine persequente. spiritus sta- 11
tuit mendacium. stillauit tibi in vinum & in
ebrietatem. & erit tibi de stilla populi huius.*
** Congregatus congregabitur Iacob. cum om 12
nibus suscipiens suscipiam ipsos reliquos domus
Israel, in idipsum ponam auersionem eorum, si-
cut oues in tribulatione quasi gregem in medio
cubilis sui. exilient ex hominibus.*
** Ascende per diuisionem ante faciem eorum. 13
diuiserunt & pertransierunt portam & egressi
sunt per eam, & exiuit rex eorum ante faciem
eorum, & Dominus dux erit eorum.*

CAP. III.

*ET dicet: Audite iam principatus Iacob, & 1
reliqui domus Israel. nonne vobis est scire
iudicium? * Exosi bona, & quærentes 2
mala: diripientes pelles eorum ab eis, et carnes
eorum ab ossibus eorum.*
** Sicut deuorauerunt carnes populi mei, & 3
pelles eorum excoriauerunt ab eis, & ossa eo-
rum confregerunt: & diuiserunt sicut carnes
in lebetem, & sicut carnem in ollam:*
** Sic clamabunt ad Dominum, & non ex- 4
audiet eos. & auertet faciem suam ab eis*
** in tempore illo, eo quòd impiè egerunt in 5
adinuentionibus suis. Hæc dicit Dominus super
prophetas qui seducunt populum meum, qui
mordent in dentibus suis, & qui prædicant su-
per eos pacem, et non est data in ore eorum, san-
ctificauerunt super eum prælium.*
** Propterea nox vobis erit de visione, & 6
tenebræ vobis sunt ex diuinatione. & occum-
bet Sol super Prophetas, & contenebrescet su-
per eos dies:*
** Et confundentur qui vident somnia, & 7
confundentur arioli, & maledicent eis omnes,
quia non est qui exaudiat eos.*
** Nisi ego impleuero fortitudinem in spi- 8
ritu Domini & iudicium & potentiam, vt
annunciem Iacob impietates suas, et Israel pec-
cata sua.*
** Audite iam hæc duces domus Iacob, & re- 9
liqui domus Israel. qui abominamini iudicium,
& omnia recta peruertitis:*

11 * κατεδιώχθητε οὐδενὸς διώκοντος. πνεῦμα ἔστησεν ψεῦ-
δος. ἐστάλαξέ σοι εἰς οἶνον καὶ εἰς μέθυσμα. καὶ ἔσται σοι
ἐκ τῆς σταγόνος τοῦ λαοῦ τούτου.
12 * συναγόμενος συναχθήσεται ἰακώβ. σὺν πᾶσιν ἐκ-
δεχόμενος ἐκδέξομαι αὐτοὺς τοὺς καταλοίπους τοῦ οἴκου ἰσ-
ραήλ, ἐπὶ τὸ αὐτὸ θήσομαι τὴν ἀποστροφὴν αὐτῶν, ὡς
πρόβατα ἐν θλίψει ὡς ποίμνιον ἐν μέσῳ κοίτης αὐτοῦ. ἐξ-
13 αλοῦνται ἐξ ἀνθρώπων. * διάβηθι διὰ τῆς διακοπῆς
πρὸ προσώπου αὐτῶν. διέκοψαν καὶ διῆλθον πύλην καὶ
ἐξῆλθον δι᾽ αὐτῆς. καὶ ἐξῆλθεν βασιλεὺς αὐτῶν πρὸ προ-
σώπου αὐτῶν, καὶ κύριος ἡγήσεται αὐτῶν.

γ'.

1 * Καὶ ἐρεῖ, ἀκούσατε δὴ αἱ ἀρχαὶ τοῦ ἰακὼβ καὶ οἱ κα-
τάλοιποι οἴκου ἰσραήλ. οὐχ ὑμῖν ἐστι τοῦ γνῶναι τὸ κρίμα;
2 * μισοῦντες τὰ καλὰ καὶ ζητοῦντες τὰ πονηρά, ἁρ-
πάζοντες τὰ δέρματα αὐτῶν ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ τὰς σάρκας
3 αὐτῶν ἀπὸ τῶν ὀστῶν αὐτῶν. * ὃν τρόπον κατέφαγον τὰς
σάρκας τοῦ λαοῦ μου, καὶ τὰ δέρματα αὐτῶν ἐξέδειραν
ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτῶν συνέτριψαν, καὶ ἐμέλισαν
ὡς σάρκας εἰς λέβητα, καὶ ὡς κρέας εἰς χύτραν·
4 * οὕτως κεκράξονται πρὸς τὸν κύριον, καὶ οὐκ εἰσακούσεται
αὐτῶν. καὶ ἀποστρέψει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀπ᾽ αὐτῶν
5 * ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀνθ᾽ ὧν ἐπονηρεύσαντο ἐν τοῖς ἐ-
πιτηδεύμασιν αὐτῶν. τάδε λέγει κύριος ἐπὶ τοὺς προφή-
τας τοὺς πλανῶντας τὸν λαόν μου τοὺς δάκνοντας ἐν τοῖς
ὀδοῦσιν αὐτῶν, καὶ κηρύσσοντας ἐπ᾽ αὐτὸν εἰρήνην, καὶ οὐκ
ἐδόθη εἰς τὸ στόμα αὐτῶν, ἡγίασαν ἐπ᾽ αὐτὸν πόλεμον.
6 * διὰ τοῦτο νὺξ ὑμῖν ἔσται ἐξ ὁράσεως, καὶ σκότος ὑμῖν
ἔστιν ἐκ μαντείας. καὶ δύσεται ὁ ἥλιος ἐπὶ τοὺς προφή-
τας, καὶ συσκοτάσει ἐπ᾽ αὐτοὺς ἡ ἡμέρα·
7 * καὶ καταισχυνθήσονται οἱ ὁρῶντες τὰ ἐνύπνια, καὶ
καταισχυνθήσονται οἱ μάντεις, καὶ καταράσονται αὐτῶν
πάντες. διότι οὐκ ἔστιν ὁ ἐπακούων αὐτῶν,
8 * ἐὰν μὴ ἐγὼ ἐμπλήσω ἰσχὺν ἐν πνεύματι κυρίου καὶ
κρίμα καὶ δυναστείαν, τοῦ ἀπαγγεῖλαι τῷ ἰακὼβ ἀσεβείας
αὐτοῦ, καὶ τῷ ἰσραὴλ ἁμαρτίας αὐτοῦ.
9 * ἀκούσατε δὴ ταῦτα οἱ ἡγούμενοι οἴκου ἰακώβ, καὶ
οἱ κατάλοιποι οἴκου ἰσραήλ. οἱ βδελυσσόμενοι κρίμα,
καὶ πάντα τὰ ὀρθὰ διαστρέφοντες·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Pro eo quòd aberrarunt post pseudoprophetas, qui eis spiritu mendaci prophetabant, quique illos vino & ebrietati assuefaciebant,
erit profectò sicuti didicere post pseudoprophetas aberrare, sic exulabit in terram mendaciorum populus istius generationis. 12 In fine
planè congregabo vos qui de domo Israel vniuersos; captiuitatem vestram reliquias Israelis vnà applicando copulabo: ponam eos ouium
instar in medio ouilis, qui gregis more media in caula tumultum edent præ hominum frequentia. 13 Ascendent saluati sicut in principio,
& ascendet rex ductor à fronte eorum, qui conteret inimicum opprimentem eos, atque expugnabit arces munitas, vrbes gentium possi-
debunt. rexque eorum ducet à fronte eorum, verbo Domini auxilium eis tribuente. CAP. III.
DIxi autem: Audite nunc principes Iahacob & præfecti domus Israel: Nonne vestra referebat iudicium cognoscere? 2 Odientes be-
nefacere, malefacere verò diligentes, violenter populi facultates ab eo rapientes, pecuniamque eorum pretiosam ab ipsis tollentes.
3 Et qui diripuerunt substantiam populi mei, & pecuniam eorũ pretiosam tollunt, reliquiasque eorum consumunt, conuersi diuidunt eos
quẽadmodum qui concidunt membra in frusta in medio lebetis & particulas in ollę medio. 4 Tunc orabunt ad Dñm, & non exaudiet ora-
tionem eorum: quin potius maiestatem suam subducet ab eis tempore illo, prout ipsi mala fecerunt opera sua. 5 Sic dicit Dñs contra pseu-
doprophetas qui seducunt populum meum, quòd qui offert eis conuiuium carnis, pacem ei vaticinantur: aduersus autem eum qui non of-
fert eis, bellum instruunt. 6 Ideò confundemini quo minus prophetetis, & erubescetis ne doceatis, operietque tribulatio velut caligo fal-
sos prophetas, insuper obtenebrabitur super eos tempus. 7 Confundentur porrò pseudoprophetæ & pudefient, ita vt non doceant; inuol-
uentque superum labrum suum velut lugentes, eorum singuli, quandoquidem non sit in eis spiritus propheticus à facie Domini.
8 Verumenimuerò repletus sum ego virtute spiritus prophetiæ à facie Domini, atque iudicio veritatis ac fortitudinis, vt annunciem
Iahacob scelera eius, & Israel sua peccata. 9 Audite nunc istud principes familiæ Iahacob & præfecti domus Israeliticæ, qui consuetudi-
nem iudicij corrumpitis, omniaque recta peruertitis.

10 * בֹּנֶה צִיּוֹן בְּדָמִים וִירוּשָׁלַ͏ִם בְּעַוְלָה׃
11 * רָאשֶׁיהָ בְּשֹׁחַד יִשְׁפֹּטוּ וְכֹהֲנֶיהָ בִּמְחִיר יוֹרוּ
וּנְבִיאֶיהָ בְּכֶסֶף יִקְסֹמוּ וְעַל־יְהוָה יִשָּׁעֵנוּ לֵאמֹר הֲלוֹא
יְהוָה בְּקִרְבֵּנוּ לֹא־תָבוֹא עָלֵינוּ רָעָה׃
12 * לָכֵן בִּגְלַלְכֶם צִיּוֹן שָׂדֶה תֵחָרֵשׁ וִירוּשָׁלַ͏ִם עִיִּין
תִּהְיֶה וְהַר הַבַּיִת לְבָמוֹת יָעַר׃

ד

1 * וְהָיָה בְּאַחֲרִית הַיָּמִים יִהְיֶה הַר בֵּית־יְהוָה
נָכוֹן בְּרֹאשׁ הֶהָרִים וְנִשָּׂא הוּא מִגְּבָעוֹת וְנָהֲרוּ
עָלָיו עַמִּים׃
2 * וְהָלְכוּ גּוֹיִם רַבִּים וְאָמְרוּ לְכוּ וְנַעֲלֶה אֶל־הַר־
יְהוָה וְאֶל־בֵּית אֱלֹהֵי יַעֲקֹב וְיוֹרֵנוּ מִדְּרָכָיו
וְנֵלְכָה בְּאֹרְחֹתָיו כִּי מִצִּיּוֹן תֵּצֵא תוֹרָה וּדְבַר יְהוָה
מִירוּשָׁלָ͏ִם׃
3 * וְשָׁפַט בֵּין עַמִּים רַבִּים וְהוֹכִיחַ לְגוֹיִם עֲצֻמִים עַד־
רָחוֹק וְכִתְּתוּ חַרְבֹתֵיהֶם לְאִתִּים וַחֲנִיתֹתֵיהֶם
לְמַזְמֵרוֹת לֹא־יִשְׂאוּ גּוֹי אֶל־גּוֹי חֶרֶב וְלֹא־יִלְמְדוּן
עוֹד מִלְחָמָה׃
4 * וְיָשְׁבוּ אִישׁ תַּחַת גַּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֵנָתוֹ וְאֵין מַחֲרִיד
כִּי־פִי יְהוָה צְבָאוֹת דִּבֵּר׃
5 * כִּי כָּל־הָעַמִּים יֵלְכוּ אִישׁ בְּשֵׁם אֱלֹהָיו וַאֲנַחְנוּ
נֵלֵךְ בְּשֵׁם־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד׃
6 * בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְהוָה אֹסְפָה הַצֹּלֵעָה וְהַנִּדָּחָה
אֲקַבֵּצָה וַאֲשֶׁר הֲרֵעֹתִי׃
7 * וְשַׂמְתִּי אֶת־הַצֹּלֵעָה לִשְׁאֵרִית וְהַנַּהֲלָאָה לְגוֹי
עָצוּם וּמָלַךְ יְהוָה עֲלֵיהֶם בְּהַר צִיּוֹן מֵעַתָּה וְעַד־
עוֹלָם׃
8 * וְאַתָּה מִגְדַּל־עֵדֶר עֹפֶל בַּת־צִיּוֹן עָדֶיךָ תֵּאתֶה
וּבָאָה הַמֶּמְשָׁלָה הָרִאשֹׁנָה מַמְלֶכֶת לְבַת־
יְרוּשָׁלָ͏ִם׃

10 * Qui aedificatis Sion in sanguinibus, & Hierusalem in iniquitate.
11 * Principes eius in muneribus iudicabant, & Sacerdotes eius in mercede docebant. Et prophetae eius in pecunia diuinabant, & super Dominum requiescebant dicentes: Nunquid non Dominus in medio nostrum? Nunquid venient super nos
12 mala? * Propter hoc causa vestri Sion quasi ager arabitur, & Hierusalem quasi aceruus lapidum erit, & mons templi in excelsa syluarum.

CAP. IIII.

1 ET erit in nouissimo dierum, erit mons
A domus Domini paratus in vertice montium, & sublimis super colles. Et fluent ad
2 eum populi: * Et properabunt gentes multae, & dicent: Venite ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Iacob. & docebit nos de viis suis, & ibi-
B mus in semitis eius. Quia de Sion egredietur lex, & verbum Dñi de Hierusalem.
3 * Et iudicabit inter populos multos, & corripiet gentes fortes vsque in longinquum. Et concident gladios suos in vomeres, & hastas suas in ligones. Non sumet gens aduersus gentem gladium, & non discent vltrà belligerare.
4 * Et sedebit vir subtus vineam suam & subtus ficum suam, & non erit qui deterreat.
5 * Quia os Domini exercituum locutum est, quia omnes populi ambulabunt vnusquisque in nomine Dei sui. Nos autem ambulabimus in nomine Dei nostri in aeternum & vltrà.
6 * In die illa, dicit Dominus, congregabo claudicantem, & eam quam eieceram colligam, quam afflixeram.
7 * Et ponam claudicantem in reliquias,
C & eam quae laborauerat, in gentem robustam. Et regnabit Dominus super eos in monte Sion, ex hoc nunc & vsque in aeter-
8 num. * Et tu turris gregis nebulosa filiae Sion vsque ad te veniet, & veniet potestas prima regnum filiae Hierusalem.

תרגום יונתן

10 וּבָנַן נִכְסֵיהוֹן בְּצִיּוֹן בִּדְם אֲשִׁיד וִירוּשְׁלֶם בִּנְכְלִין׃ 11 רֵישָׁהָא בְּשֹׁחֲדָא דָיְנִין וְכַהֲנָהָא בְּמָמוֹן מוֹרָן וּנְבִיֵּי שִׁקְרָא בְּכַסְפָּא מַלְפִין וְעַל
מֵימְרָא דַיְיָ מִסְתַּמְכִין לְמֵימַר הֲלָא שְׁכִנְתָּא דַיְיָ בֵּינָנָא אָמְרִין לָא תֵעוֹל עֲלָנָא בִישָׁא׃ 12 בְּכֵן בְּדִיל חוֹבֵיכוֹן צִיּוֹן חֲקַל תִּתְרְדֵי וִירוּשְׁלֶם
לְעָרִין תְּהֵי וְטוּר בֵּית מַקְדְּשָׁא לְחֵישַׁת חוּרְשָׁא׃

ד

1 וִיהֵי בְּסוֹף יוֹמַיָּא יְהֵי טוּר בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ מִתְקַן בְּרֵישׁ טוּרַיָּא וּמִנַּטַּל הוּא מֵרָמָתָא וְיִתְפַּנְיָן לְמִפְלַח עֲלוֹהִי מַלְכְוָתָא׃
2 וִיהָכוּן עַמְמִין סַגִּיאִין וְיֵימְרוּן אֱתוֹ וְנִסַּק לְטוּר בֵּית מַקְדְּשָׁא דַיְיָ וּלְבֵית שְׁכִינַת אֱלָהָא דְיַעֲקֹב וְיַלְפִנָּנָא מֵאָרְחָן דְתַקְנָן קֳדָמוֹהִי וּנְהָךְ
בְּהִלְכָן אוֹרַיְתֵיהּ אֲרֵי מִצִּיּוֹן תִּפּוֹק אוֹרַיְתָא וְאוּלְפַן פִּתְגָּמָא דַיְיָ מִירוּשְׁלֶם׃ 3 וִידִין בֵּין עַמְמִין סַגִּיאִין וְיוֹכַח לְמַלְכִין תַּקִּיפִין עַד עָלְמָא
וִיהַדְּקוּן סַיְפֵיהוֹן לְסִכִּין וּמוּרְנְיָתֵיהוֹן לְמַגְלִין וְלָא יִטְּלוּן עַם בְּאַפֵּי עַם סַיְפִין וְזֵין וְלָא יִתְאַלְּפוּן עוֹד סִדְרֵי קְרָבָא׃
4 וִיתְבוּן גְּבַר תְּחוֹת פֵּרֵי גֻפְנוֹהִי וּתְחוֹת פֵּרֵי תֵינוֹהִי וְלֵית דְּמָנִיד אֲרֵי בְמֵימְרָא דַיְיָ צְבָאוֹת גְּזִיר כֵּן׃ 5 אֲרֵי כָל־עַמְמַיָּא יְחוּבוּן עַל דִּי
פַלְחוּ לְטַעֲוָתָא וַאֲנַחְנָא נִתְרְחֵיץ בְּשׁוּמָא דַיְיָ אֱלָהָנָא לְעָלְמָא וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא׃ 6 בְּעִדָּנָא הַהִיא אֲמַר יְיָ אֲכַנֵּשׁ מְטַלְטְלַיָּא וּמְבַדְרַיָּא
אֲקָרֵיב וּדְאַבְאֵישְׁת לְהוֹן מִן קֳדָם חוֹבֵי עַמִּי׃ 7 וַאֲשַׁוֵּי יַת מְטַלְטְלַיָּא לִשְׁאָרָא וּמְבַדְרַיָּא לְעַם תַּקִּיף וְתִתְגְּלֵי מַלְכוּתָא דַיְיָ עֲלֵיהוֹן בְּטוּרָא
דְצִיּוֹן מִכְּעַן וְעַד עָלְמָא׃ 8 וְאַתְּ מְשִׁיחָא דְיִשְׂרָאֵל דִּטְמִיר מִן קֳדָם חוֹבֵי כְנִשְׁתָּא דְצִיּוֹן לָךְ עֲתִידָה מַלְכוּתָא לְמֵיתֵי וְיֵיתֵי שָׁלְטָנָא קַדְמָאָה
לְמַלְכוּת כְּנִשְׁתָּא דִירוּשְׁלֶם׃

*Qui ædificatis Sion in sanguinibus, et Hie- 10
rusalem in iniquitatibus.*
*Duces eius cum muneribus iudicauerunt, 11
et Sacerdotes eius cum mercede responderunt,
& Prophetæ eius cum argento diuinabant, &
super Dominum requiescebant dicentes: Nonne
Dominus in nobis est, non venient super nos
mala.*
*Idcircò propter vos Sion quasi ager arabi- 12
tur, & Hierusalem vt pomorum custodia erit,
& mons domus in locum saltus.*

CAP. IIII.

*ET erit in nouissimo dierum manifestus mons 1
domus Domini, præparatus super verticem
montium, & eleuabitur super colles, & festi-
nabunt ad eum populi.*
*Et ibunt gentes multæ, & dicent: Veni- 2
te ascendamus ad montem Domini, & ad do-
mum Dei Iacob, et ostendent nobis viam suam.
& ambulabimus in semitis eius: quia de Sion
exibit Lex, et verbum Domini de Hierusalem.*
*Et iudicabit inter populos multos, & ar- 3
guet gentes fortes vsque in longinquum: &
concident gladios suos in aratra, & hastas suas
in falces: & non vltrà tollet gens contra gen-
tem gladium, & nequaquam discent vltrà bel
ligerare.*
*Et requiescet vnusquisque sub vite sua, 4
& vnusquisque sub ficu sua, & non erit qui
exterreat:*
*Quia os Domini omnipotentis locutum est 5
hæc. quia omnes populi ibunt vnusquisque viã
suam, nos autem ibimus in nomine Domini Dei
nostri in æternum & vltrà.*
*In die illa, dicit Dominus, congregabo eam 6
quæ contrita est, & quæ eiecta est suscipiam, &
quos repuleram.*
*Et ponam contritam in reliquias, & re- 7
pulsam in gentem fortem. et regnabit Dominus
super eos in monte Sion, ex nunc & vsque in
seculum. Et tu turris gregis squallidi fi- 8
lia Sion. ad te veniet, & ingredietur princi-
patus primus regnum de Babylone filiæ Hieru-
salem.*

10 οἱ οἰκοδομοῦντες σιὼν ἐν αἵμασιν, καὶ ἱερουσα-
λὴμ ἐν ἀδικίαις.
11 οἱ ἡγούμενοι αὐτῆς μετὰ δώρων ἔκρινον, καὶ οἱ ἱερεῖς
αὐτῆς μετὰ μισθοῦ ἀπεκρίνοντο, καὶ οἱ προφῆται αὐτῆς
μετὰ ἀργυρίου ἐμαντεύοντο, καὶ ἐπὶ τὸν κύριον ἐπανεπαύον-
το λέγοντες, οὐχὶ κύριος ἐν ἡμῖν ἐστιν, οὐ μὴ ἐπέλθῃ ἐφ'
ἡμᾶς κακά.
12 διὰ τοῦτο δι' ὑμᾶς σιὼν ὡς ἀγρὸς ἀροτριαθήσεται καὶ
ἱερουσαλὴμ ὡς ὀπωροφυλάκιον ἔσται, καὶ τὸ ὄρος τοῦ οἴ-
κου εἰς τόπον δρυμοῦ.

δ΄.

1 Καὶ ἔσται ἐπ' ἐσχάτῳ τῶν ἡμερῶν ἐμφανὲς τὸ ὄρος
οἴκου κυρίου, ἕτοιμον ἐπὶ τὴν κορυφὴν τῶν ὀρέων, καὶ με-
τεωρισθήσεται ὑπεράνω τῶν βουνῶν, καὶ σπεύσουσιν
πρὸς αὐτὸ λαοί.
2 καὶ πορεύσονται ἔθνη πολλὰ καὶ ἐροῦσιν, δεῦτε ἀνα-
βῶμεν εἰς τὸ ὄρος κυρίου, καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ θεοῦ ἰακώβ,
καὶ δείξουσιν ἡμῖν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. καὶ πορευσόμεθα ἐν ταῖς
τρίβοις αὐτοῦ, ὅτι ἐκ σιὼν ἐξελεύσεται νόμος, καὶ λόγος
κυρίου ἐξ ἱερουσαλήμ.
3 καὶ κρινεῖ ἀναμέσον λαῶν πολλῶν, καὶ ἐλέγξει ἔθνη
ἰσχυρὰ ἕως μακράν, καὶ κατακόψουσιν τὰς ῥομφαίας αὐ-
τῶν εἰς ἄροτρα, καὶ τὰ δόρατα αὐτῶν εἰς δρέπανα, καὶ οὐκ
ἔτι οὐ μὴ ἀντάρῃ ἔθνος ἐπ' ἔθνος ῥομφαίαν, καὶ οὐ μὴ
μάθωσιν ἔτι πολεμεῖν.
4 καὶ ἀναπαύσεται ἕκαστος ὑπὸ τὴν ἄμπελον αὐτοῦ, καὶ
ἕκαστος ὑποκάτω συκῆς αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν·
5 ὅτι τὸ στόμα κυρίου παντοκράτορος ἐλάλησεν ταῦ-
τα. ὅτι πάντες οἱ λαοὶ πορεύσονται ἕκαστος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ,
ἡμεῖς δὲ πορευσόμεθα ἐν ὀνόματι κυρίου θεοῦ ἡμῶν εἰς τὸν
αἰῶνα καὶ ἐπέκεινα.
6 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος, συνάξω τὴν συντε-
τριμμένην καὶ τὴν ἀπωσμένην εἰσδέξομαι, καὶ οὓς ἀπωσάμην.
7 καὶ θήσομαι τὴν συντετριμμένην εἰς ὑπόλειμμα· καὶ
τὴν ἀπερριμμένην εἰς ἔθνος ἰσχυρόν· καὶ βασιλεύσει κύριος
ἐπ' αὐτοὺς ἐν ὄρει σιών, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.
8 καὶ σὺ πύργος ποιμνίου αὐχμώδης θύγατερ σιών.
ἐπὶ σὲ ἥξει, καὶ εἰσελεύσεται ἀρχὴ ἡ πρώτη βασιλεία ἐκ
βαβυλῶνος τῇ θυγατρὶ ἱερουσαλήμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Condentes domos suas in Syon cum sanguine effuso, & Ierusalem dolis.
11 Principes eius pro munere ius dicunt, & Sacerdotes eius pro pecunia erudiunt, atque pseudoprophetę pro argento docent, ac in verbum Domini innituntur, dicentes: An non maiestas Domini inter nos est? non adorietur nos malum, inquiunt.
12 Propterea ob peccata vestra Syon *vt* ager arabitur, & Ierusalem in aceruos redigetur, atque mons domus sanctuarij in arundinetum saltus.

CAP. IIII.

FVturum est autem postremis diebus, vt sit mons sanctuarij Domini præparatus in vertice montium atque collibus excelsior, & vultus vertent vt seruiant super eo regna.
2 Ibunt itaque populi complures, & dicent: Venite & ascendamus in montem domus sanctuarij Domini, & ad domum maiestatis Dei Iacob: docebit nos sanè vias quæ coram se rectæ sint, & ambulabimus in doctrina Legis eius: quia de Syon prodibit Lex, & doctrina sermonis Domini de Ierusalem.
3 Et iudicabit inter populos multos, atque arguet reges fortes in perpetuũ vsq; cõflabunt verò gladios suos in vomeres, & lanceas suas in falces. nec assumet gens contra gentẽ gladios nec arma, neq; discẽt deinceps prœliari.
4 Sed sedebunt vnusquisque sub fructu vitis suæ subque fructu ficulneæ suæ: nec erit qui exterreat: quia verbo Domini exercituum decretum est ita.
5 Etenim vniuersi populi peccabunt ad ea quæ venerati sunt idola; nos verò fiduciam collocabimus in nomine Domini Dei nostri in seculum & in secula seculorum.
6 Eo tempore, dicit Dominus, congregabo translatos & dispersos, colligam & illos quibus malefeci, propter peccata populi mei.
7 Ponamque deportatos in reliquias, & dispersos in populum potentem, atque reuelabitur regnum Domini super eos in monte Syon à modò & vsque in seculum.
8 Tu autem Christe Israelis, qui absconditus es propter peccata cœtus Syon, tibi venturum est regnum: sed & dominatio prisca adueniet regno cœtus Ierusalem.

9 * עַתָּה לָמָּה תָרִיעִי רֵעַ הֲמֶלֶךְ אֵין־בָּךְ אִם־יוֹעֲצֵךְ
אָבָד כִּי־הֶחֱזִיקֵךְ חִיל כַּיּוֹלֵדָה׃
10 * חוּלִי וָגֹחִי בַּת־צִיּוֹן כַּיּוֹלֵדָה כִּי־עַתָּה תֵצְאִי
מִקִּרְיָה וְשָׁכַנְתְּ בַּשָּׂדֶה וּבָאת עַד־בָּבֶל שָׁם תִּנָּצֵלִי
שָׁם יִגְאָלֵךְ יְהוָה מִכַּף אֹיְבָיִךְ׃
11 * וְעַתָּה נֶאֶסְפוּ עָלַיִךְ גּוֹיִם רַבִּים הָאֹמְרִים תֶּחֱנָף
וְתַחַז בְּצִיּוֹן עֵינֵינוּ׃
12 * וְהֵמָּה לֹא יָדְעוּ מַחְשְׁבוֹת יְהוָה וְלֹא הֵבִינוּ
עֲצָתוֹ כִּי קִבְּצָם כֶּעָמִיר גֹּרְנָה׃
13 * קוּמִי וָדוֹשִׁי בַת־צִיּוֹן כִּי־קַרְנֵךְ אָשִׂים בַּרְזֶל
וּפַרְסֹתַיִךְ אָשִׂים נְחוּשָׁה וַהֲדִקּוֹת עַמִּים רַבִּים
וְהַחֲרַמְתִּי לַיהוָה בִּצְעָם וְחֵילָם לַאֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ׃

ה

1 * עַתָּה תִּתְגֹּדְדִי בַת־גְּדוּד מָצוֹר שָׂם עָלֵינוּ בַּשֵּׁבֶט
יַכּוּ עַל־הַלְּחִי אֵת שֹׁפֵט יִשְׂרָאֵל׃
2 * וְאַתָּה בֵּית־לֶחֶם אֶפְרָתָה צָעִיר לִהְיוֹת בְּאַלְפֵי
יְהוּדָה מִמְּךָ לִי יֵצֵא לִהְיוֹת מוֹשֵׁל בְּיִשְׂרָאֵל
3 וּמוֹצָאֹתָיו מִקֶּדֶם מִימֵי עוֹלָם׃ * לָכֵן יִתְּנֵם עַד־
עֵת יוֹלֵדָה יָלָדָה וְיֶתֶר אֶחָיו יְשׁוּבוּן עַל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
4 * וְעָמַד וְרָעָה בְּעֹז יְהוָה בִּגְאוֹן שֵׁם יְהוָה אֱלֹהָיו
וְיָשָׁבוּ כִּי־עַתָּה יִגְדַּל עַד־אַפְסֵי־אָרֶץ׃
5 * וְהָיָה זֶה שָׁלוֹם אַשּׁוּר כִּי־יָבוֹא בְאַרְצֵנוּ וְכִי יִדְרֹךְ
בְּאַרְמְנוֹתֵינוּ וַהֲקֵמֹנוּ עָלָיו שִׁבְעָה רֹעִים וּשְׁמֹנָה
נְסִיכֵי אָדָם׃
6 * וְרָעוּ אֶת־אֶרֶץ אַשּׁוּר בַּחֶרֶב וְאֶת־אֶרֶץ נִמְרֹד
בִּפְתָחֶיהָ וְהִצִּיל מֵאַשּׁוּר כִּי־יָבוֹא בְאַרְצֵנוּ וְכִי־
יִדְרֹךְ בִּגְבוּלֵנוּ׃
7 * וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים כְּטַל
מֵאֵת יְהוָה כִּרְבִיבִים עֲלֵי־עֵשֶׂב אֲשֶׁר לֹא־יְקַוֶּה
לְאִישׁ וְלֹא יְיַחֵל לִבְנֵי אָדָם׃

9 * Nunc quare mœrore contraheris? nũ-
quid rex non est tibi, aut consiliarius tuus
periit, quia cõprehendit te dolor sicut par-
10 turientem? * Dole & satage filia Sion
D quasi parturiens, quia nunc egredieris de
ciuitate, & habitabis in regione, & venies
vsque ad Babylonem. ibi liberaberis, ibi
redimet te Dñs de manu inimicorum tuo-
11 rum. * Et nunc congregatæ sunt super
te gentes multæ, quæ dicunt, Lapidetur, &
aspiciat in Sion oculus noster.
12 * Ipsi autem non cognouerunt cogita-
tiones Domini, & non intellexerunt con-
silium eius, quia congregauit eos quasi fœ-
13 num areę. * Surge & tritura filia Sion,
quia cornu tuum ponam ferreum, & vn-
gulas tuas ponam æreas. Et comminues
populos multos, & interficies Domino ra-
pinas eorum, & fortitudinem eorum Do-
mino vniuersæ terræ.

CAP. V.

1 NVnc vastaberis filia latronis. Obsidio-
A nem posuerũt super nos. In virga per-
2 cutient maxillam iudicis Israel. * Et tu
Bethleem Ephrata paruulus es in millibus
Iuda. ex te mihi egredietur qui sit domi-
nator in Israel: & egressus eius ab initio à
3 diebus æternitatis. * Propter hoc dabit eos
vsque ad tempus in quo parturiens pariet.
Et reliquiæ fratrum eius conuertentur ad
4 filios Israel. * Et stabit & pascet in fortitu-
dine Dñi in sublimitate nominis Dñi Dei
B sui. Et conuertentur quia nunc magnifica-
5 bitur vsque ad terminos terræ. * Et erit
iste pax Assyriis cùm venerit in terram no-
strã, & quando calcauerit in domibus no-
stris. Et suscitabimus super eum septem pa-
6 stores, & octo primates homines. * Et pa-
scent terram Assur in gladio, & terrã Nem-
rod in lanceis eius. Et liberabit ab Assur
cùm venerit in terram nostram, & cùm cal-
7 cauerit in finibus nostris. * Et erunt re-
C liquię Iacob in medio populorum multo-
rum quasi ros à Domino, & quasi stillę su-
per herbam quæ non expectat virum, &
non præstolatur filios hominum.

תרגום יונתן

9 וכען למה את מתחברא לעממיא המלכא לית בך אם מלכי מלכך אבדו ארי תקפך עקא וזיע הא כחבלין ללדתא׃
10 פרעי וזועי כנשתא דציון כילדתא ארי כען תפקין מקרתא ותשרין בחקלא ותהכין עד בבל ותמן תשתזבין ותמן יפרקנך יוי מיד בעלי
דבבך׃ 11 וכען יתכנשון עלך עממין סגיאין דאמרין תחוב ותחזי במפלת ציון עיננא׃ 12 ואנון לא ידעין רזיא דיוי ולא מסתכלין
במלכתיה ארי קריבנון כעמירא לאדרא׃ 13 קומי וקטלי כנשתא דציון ארי עמא די בך אשוי תקיפין כברזלא ושארהון חסינין כנחשא
ויתהדקון עממין סגיאין ואגמר קדם יוי נכסיהון וממון יקרהון קדם רבון כל־ארעא׃

ה

1 כען תתכנשין במשרין קרתא דצירין עלה בציר דהוו מחן בחטרא על לסתא ית דייני ישראל׃ 2 ואת בית לחם אפרתה דזער
הויתא לאתמנאה באלפיא דבית יהודה מנך קדמי יפק משיחא למהוי עבד שלטן על ישראל די שמה אמיר מלקדמין מיומי עלמא׃
3 בכן יתמסרון כעדן ילדתא למילד ושאר אחיהון יסתמכון עליהון בני ישראל׃ 4 ויקום וישלט בתקוף מן קדם יוי ברבות שמא
דיוי אלהיה ויתובון מביני גלותהון ארי כען יסגי שמה עד סופי ארעא׃ 5 ויהי מבכן שלמא לנא אתוראה ארי יעול בארענא וארי
ידרך בבירניתנא ונמני עלנא שבעא מלכין ותמניא רברבי אנשא׃ 6 וירעון ית ארעא דאתור בחרבא וית ארע נמרוד בתקוף
קרביא וישיזבננא מאתור דלא יעול בארענא ולא ידרך בתחומנא׃ 7 ויהי שארא דבית יעקב בגו עממין סגיאין כטלא מן קדם יוי
כרסיסי מלקושא דעל עשבא די לא מוריך לאנשא ולא מסכהר לבר אנשא׃

** Et nunc quare cognouisti mala? nunquid* 9
rex non erat in te? aut consilium tuum periit,
quia obtinuerunt te dolores parturientis?
** Dole & viriliter age filia Sion quasi pa-* 10
riens. quia nunc egredieris de ciuitate, & ha-
bitabis in campo, & venies vsque ad Babylo-
nem. indè liberabit te, & indè redimet te Do-
minus Deus tuus de manu inimicorum tuorum.
** Et nunc congregatæ sunt super te gentes* 11
multæ, dicentes: Exultabimus, & videant in
Sion oculi nostri. ** Ipsi autem non cogno-* 12
uerunt cogitationes Domini, & non intellexe-
runt consilium eius: quia congregauit eos vt ma
nipulos areæ. ** Surge & mole eos, filia* 13
Sion, quia cornua tua ponam ferrea, & vn-
gulas tuas ponam æreas: & minues populos
multos, & consecrabis Domino multitudinem
eorum, & robur eorũ Domino vniuersæ terræ.

CAP. V.

NUnc obstruetur filia obstructione. angustiã 1
posuit super nos. in virga percutient super
maxillam tribus Israel.
** Et tu domus Bethleem Ephrata minima* 2
es vt sis in millibus Iuda. ex te mihi egredietur
vt sit in principem in Israel: & egressus eius ab
initio ex diebus seculi.
** Propterea dabit eos vsque ad tempus quo* 3
pariens pariet, et reliqui fratrum eorum reuer-
tentur ad filios Israel: ** Et stabit &* 4
pascet in fortitudine Domini, & in gloria no-
minis Domini Dei sui erunt, quia nunc magni-
ficabitur vsque ad terminos terræ.
** Et hæc erit pax, quando Assyrius vene-* 5
rit super terram nostram, & cum ascenderit
super regionem nostram, & consurgent super
eum septem pastores & octo morsus hominum.
** Et pascent Asur in gladio, & terram Ne-* 6
brod in fouea eius, & liberabit de Asur, cùm
venerit super terram vestram, & cùm ascen-
derit super terminos vestros?
** Erit reliquum Iacob in medio populorũ* 7
multorum quasi ros à Domino cadens, & quasi
agni super gramen, vt non congregetur quis-
quam neque subsistat in filiis hominum.

9 * καὶ νῦν ἵνα τί ἔγνως κακά; μὴ βασιλεὺς οὐκ ἦν ἐν
σοί; ἢ ἡ βουλή σου ἀπώλετο, ὅτι κατεκράτησάν σου ὠδῖνες
10 τικτούσης; * ὤδινε καὶ ἀνδρίζου θύγατερ σιὼν ὡς ἡ τίκτουσα·
διότι νῦν ἐξελεύσῃ ἐκ πόλεως, καὶ κατασκηνώσεις ἐν πεδίῳ
καὶ ἥξεις ἕως βαβυλῶνος. ἐκεῖθεν ῥύσεταί σε, καὶ ἐκεῖθεν λυ-
τρώσεταί σε κύριος ὁ θεός σου ἀπὸ χειρὸς τῶν ἐχθρῶν σου.
11 * καὶ νῦν συνήχθη ἐπὶ σὲ ἔθνη πολλὰ λέγοντες, ἐπι-
χαρούμεθα, καὶ εἰδέτωσαν ἐπὶ σιὼν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν.
12 * αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τοὺς λογισμοὺς κυρίου, καὶ οὐ συ-
νῆκαν τὴν βουλὴν αὐτοῦ, ὅτι συνήγαγεν αὐτοὺς ὡς δράγ-
13 ματα ἅλωνος. * ἀνάστηθι καὶ ἄλεσον αὐτοὺς θύγατερ
σιών, ὅτι τὰ κέρατά σου θήσομαι σιδηρᾶ, καὶ τὰς ὁπλάς
σου θήσομαι χαλκᾶς, καὶ πατάξεις λαοὺς πολλούς, καὶ
ἀναθήσεις τῷ κυρίῳ τὸ πλῆθος αὐτῶν, καὶ τὴν ἰσχὺν αὐ-
τῶν τῷ κυρίῳ πάσης τῆς γῆς.

έ.

1 * Νῦν ἐμφραχθήσεται θυγάτηρ ἐμφραγμῷ. συ-
νοχὴν ἔταξεν ἐφ' ἡμᾶς. ἐν ῥάβδῳ πατάξουσιν ἐπὶ σια-
γόνα τὰς φυλὰς τοῦ ἰσραήλ.
2 * καὶ σὺ οἶκος τοῦ βηθλεὲμ τοῦ ἐφραθὰ ὀλιγοστὸς
εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν ἰούδα. ἐκ σοῦ μοι ἐξελεύσεται τοῦ
εἶναι εἰς ἄρχοντα ἐν τῷ ἰσραήλ, καὶ αἱ ἔξοδοι αὐτοῦ ἀπ' ἀρ-
χῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος.
3 * διὰ τοῦτο δώσει αὐτοὺς ἕως καιροῦ τικτούσης τέξεται,
καὶ οἱ ἐπίλοιποι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν ἐπὶ
τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ·
4 * καὶ στήσεται καὶ ποιμανεῖ ἐν ἰσχύϊ κυρίου, καὶ ἐν τῇ
δόξῃ τοῦ ὀνόματος κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν ὑπάρξουσιν, διότι
νῦν μεγαλυνθήσεται ἕως ἄκρων γῆς.
5 * καὶ αὕτη ἔσται ἡ εἰρήνη, ὅταν ὁ ἀσσύριος ἔλθῃ ἐπὶ
τὴν γῆν ἡμῶν, καὶ ὅταν ἐπιβῇ ἐπὶ τὴν χώραν ἡμῶν, καὶ
ἐπεγερθήσονται ἐπ' αὐτὸν ἑπτὰ ποιμένες καὶ ὀκτὼ δήγμα-
6 τα ἀνθρώπων. * καὶ ποιμανοῦσι τὸν ἀσσοὺρ ἐν ῥομφαίᾳ,
καὶ τὴν γῆν τοῦ νεβρὼδ ἐν τῇ τάφρῳ αὐτῆς, καὶ ῥύσεται
ἐκ τοῦ ἀσσούρ, ὅταν ἔλθῃ ἐπὶ τὴν γῆν ὑμῶν, καὶ ὅταν ἐπι-
7 βῇ ἐπὶ τὰ ὅρια ὑμῶν; * ἔσται τὸ ὑπόλειμμα τοῦ ἰα-
κὼβ ἐν μέσῳ λαῶν πολλῶν ὡς δρόσος παρὰ κυρίου πίπτου-
σα, καὶ ὡς ἄρνες ἐπ' ἄγρωστιν, ὅπως μὴ συναχθῇ μηδεὶς
μηδὲ ὑποστῇ ἐν υἱοῖς ἀνθρώπων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Nunc autem quare tu populis adiungeris? an non in te rex est? aut consiliarij tui perierunt? quoniam circundederunt te tribulatio ac tremor, sicut agones parturientem. [10] Dole & contremisce cœtus Syon more parturientis, nunc etenim de ciuitate egredieris & habitabis in agro, ibisq; vsque ad Babylonem, vbi liberaberis, ac ibi redimet te Dominus de manu inimicorum tuorum. [11] Mox verò congregabuntur aduersum te gentes permultæ quæ dicant: Impiè aget; videbit sanè ruinam Syon oculus noster. [12] Ipsi autem minimè secreta Domini cognoscunt, nec intelligunt consilia eius, quippe accumulat eos quasi manipulos in aream. [13] Surge & occide congregatio Syon, populum enim qui in te est, ponam fortem sicut ferrum, & reliquias eorum robustas sicut æs, & occides populos permultos: consumam autem coram Domino facultates eorum, & pretiosam eorum pecuniam coram dominatore vniuersæ terræ.

CAP. V.

NUnc per turmas sociaberis, ciuitas, quam obsidione obsidebant illi qui percutiebant virga maxillas iudicum Israel. [2] Et tu Bethlehem Ephrata quę minima fuisti, adeò vt computareris inter millia domus Iehuda, ex te coram me prodibit Christus, vt sit dominium exercens in Israel, cuius nomen dictum est ab ęternitate à diebus seculi. [3] Propterea tradentur tempore quo parturiens pariet, & residuo fratrum suorum adiungentur filij Israel. [4] Proindè stabit & dominabitur fortitudine à pręsentia Dñi *promanante*, & magnitudine nominis Dñi Dei sui, atque conuertentur de medio captiuitatis suæ: nam magnificabitur nomen eius vsque ad fines terræ. [5] Et erit deinceps pax nobis: quòd si Assyrius terram nostram ingressus fuerit, atque ędes nostras calcauerit, super nos constituemus septem reges, & octo hominũ principes. [6] Qui depascent terram Assur gladio, & terram Nemrod in fortitudine turrium eius: & liberabit nos ab Assur, vt non ingrediatur in terram nostram, nec calcet terminos nostros. [7] Erunt autem reliquiæ domus Iahacob in medio populorum multorum, sicut ros à facie Domini *defluens*, & sicut guttæ imbris serotini super herbam, quæ non expectat virum nec filium hominis præstolatur.

8 * וְהָיָה שְׁאֵרִית יַעֲקֹב בַּגּוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים
כְּאַרְיֵה בְּבַהֲמוֹת יַעַר כִּכְפִיר בְּעֶדְרֵי־צֹאן אֲשֶׁר אִם־
עָבַר וְרָמַס וְטָרַף וְאֵין מַצִּיל׃
9 * תָּרֹם יָדְךָ עַל־צָרֶיךָ וְכָל־אֹיְבֶיךָ יִכָּרֵתוּ׃
10 * וְהָיָה בַיּוֹם־הַהוּא נְאֻם־יְהוָה וְהִכְרַתִּי סוּסֶיךָ
מִקִּרְבֶּךָ וְהַאֲבַדְתִּי מַרְכְּבֹתֶיךָ׃
11 * וְהִכְרַתִּי עָרֵי אַרְצֶךָ וְהָרַסְתִּי כָּל־מִבְצָרֶיךָ׃
12 * וְהִכְרַתִּי כְשָׁפִים מִיָּדֶךָ וּמְעוֹנְנִים לֹא יִהְיוּ־
לָךְ׃
13 * וְהִכְרַתִּי פְסִילֶיךָ וּמַצֵּבוֹתֶיךָ מִקִּרְבֶּךָ וְלֹא־
תִשְׁתַּחֲוֶה עוֹד לְמַעֲשֵׂה יָדֶיךָ׃
14 * וְנָתַשְׁתִּי אֲשֵׁירֶיךָ מִקִּרְבֶּךָ וְהִשְׁמַדְתִּי עָרֶיךָ׃
15 * וְעָשִׂיתִי בְּאַף וּבְחֵמָה נָקָם אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר
לֹא שָׁמֵעוּ׃

ו

1 * שִׁמְעוּ־נָא אֵת אֲשֶׁר־יְהוָה אֹמֵר קוּם רִיב אֶת־
הֶהָרִים וְתִשְׁמַעְנָה הַגְּבָעוֹת קוֹלֶךָ׃
2 * שִׁמְעוּ הָרִים אֶת־רִיב יְהוָה וְהָאֵתָנִים מֹסְדֵי אָרֶץ
כִּי רִיב לַיהוָה עִם־עַמּוֹ וְעִם־יִשְׂרָאֵל יִתְוַכָּח׃
3 * עַמִּי מֶה־עָשִׂיתִי לְךָ וּמָה הֶלְאֵתִיךָ עֲנֵה בִי׃
4 * כִּי הֶעֱלִתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמִבֵּית עֲבָדִים
פְּדִיתִיךָ וָאֶשְׁלַח לְפָנֶיךָ אֶת־מֹשֶׁה אַהֲרֹן וּמִרְיָם׃
5 * עַמִּי זְכָר־נָא מַה־יָּעַץ בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב וּמֶה־עָנָה
אֹתוֹ בִּלְעָם בֶּן־בְּעוֹר מִן־הַשִּׁטִּים עַד־הַגִּלְגָּל לְמַעַן
דַּעַת צִדְקוֹת יְהוָה׃
6 * בַּמָּה אֲקַדֵּם יְהוָה אִכַּף לֵאלֹהֵי מָרוֹם הַאֲקַדְּמֶנּוּ
בְעוֹלוֹת בַּעֲגָלִים בְּנֵי שָׁנָה׃
7 * הֲיִרְצֶה יְהוָה בְּאַלְפֵי אֵילִים בְּרִבְבוֹת נַחֲלֵי־
שָׁמֶן הַאֶתֵּן בְּכוֹרִי פִּשְׁעִי פְּרִי בִטְנִי חַטַּאת נַפְשִׁי׃

8 * Et erunt reliquię Iacob in gentibus in
medio populorum multorum quaſi leo in
iumentis ſyluarum,& quaſi catulus leonis
in gregibus pecorum . qui cùm tranſierit,
& conculcauerit & ceperit, non eſt qui e-
9 ruat. * Et exaltabitur manus tua ſuper ho-
ſtes tuos,& omnes inimici tui interibunt.
10 * Et erit in die illa,dicit Dominus,aufe-
D ram equos tuos de medio tui,& diſperdi
11 quadrigas tuas. * Et perdam ciuitates
terræ tuæ,& deſtruam omnes munitiones
12 tuas. * Et auferam maleficia de manu
tua,& diuinationes non erunt in te.
13 * Et perire faciam ſculptilia tua & ſta-
tuas tuas de medio tui,&non adorabis vl-
14 trà opera manuum tuarum: * Et euellam
lucos de medio tui, & conteram ciuitates
15 tuas. * Et faciam in furore & indigna-
tione vltionem in omnibus gentibus quæ
non audierunt.

CAP. VI.

1 AVdite quæ Dominus loquitur: Surge
A contende iudicio aduerſum montes,&
2 audient colles vocem tuam. * Audiant
montes iudicium Domini,& fortia fun-
damenta terræ: quia iudicium Domini cū
populo ſuo,& cum Iſrael diiudicabitur.
3 * Popule meus, quid feci tibi, aut quid
moleſtus fui tibi? Reſponde mihi.
4 * Quia eduxi te de terra Ægypti, & de
domo ſeruientium liberaui te,& miſi an-
te faciem tuam Moyſen,& Aaron, & Ma-
5 riam. * Popule meus memento quæſo
quid cogitauerit cõtra te Balach rex Moab,
& quid reſponderit ei Balaam filius Beor
de Sethim vſque ad Galgalam, vt cogno-
ſceres iuſtitias Domini.
6 * Quid dignum offeram Domino?
curuabo genu Deo excelſo. Nunquid of-
feram ei holocauſtomata & vitulos anni-
culos?
7 * Nunquid placari poteſt Dominus in
millibus arietū,an in multis millibus hir-
corum pinguium? Nunquid dabo primo-
genitum meum pro ſcelere meo,& fructū
ventris mei pro peccato animæ meæ?

תרגום יונתן

ויהי שארא דבית יעקב בעממיא בגו עממין סגיאין כאריא בבעירא דחורשא וכליתא בעדרי ענא דאם יעדי וירמס ויקטל וליתדי משיזב׃
תתקף ידך ישראל על סנאך וכל־בעלי דבבך ישתיצון׃ 10 ויהי בעדנא ההיא אמר יי ואשצי סוסות עממיא מבינך
ואוביד רתיכיהון׃ 11 ואשצי קרוי עממיא מארעך ואפגר כל־כרכיהון תקיפיא׃ 12 ואשיצי חרשין מבינך ומענגין לא יהון לך׃
ואשצי צלמי עממיא וקמתהון מבינך ולא תשתעבד עוד לעובדי ידך׃ 14 ואעקר שתילי עממיא מבינך ואשצי בעלי דבבך׃
ואעביד בתקוף ובחימה ית פורענות דין מן עממיא דלא קבלו אולפן אוריתא׃

ו

שמעו כען ית דיי אמר קום אתוכח עם אבהתא וישמעון אמהתא קלך׃ 2 שמעו טוריא ית דינא דיי ועקריא מיסודי ארעא
ארי דינא קדם יי עם עמה ועם ישראל עבד תוכחה׃ 3 עמי מה־טובא אמרית למעבד לך ולא עבדית או מרועא קשיא אסגיתי
עלך אסהיד קדמי׃ 4 ארי אסקתך מארעא דמצרים ומבית עבדותא פרקתך ושלחית קדמך תלתא נביאין משה לאלפא סדרת דינין
אהרן לכפרא על עמא ומרים לאוראה לנשיא׃ 5 עמי אדכר כען מה־מלך בלק מלכא דמואב ומה אתיב יתה בלעם בר בעור
אלהין ניסין אתעבדא לכון ממישר שטין עד בית גלגלא בדיל למדע זכותא דיי׃
במה אפלח קדם יי אשתעבד לאלהא דשכנתה בשמי מרומא האפלח קדמוהי בעלון בעגלין בני שתא׃
הירעי יי באלפי דכרין ברבות נחלין דמשח האתן בכרי חלף חובי חבוב מעי חלף חטאי נפשי׃

*Et erunt reliquiæ Jacob in gentibus in me- 8
dio populorum multorum, quasi leo in iumentis
in saltu, & quasi catulus leonis in gregibus pe-
corum. quemadmodum cùm pertransierit &
diuidens rapiat, & non sit qui eruat:
*Eleuabitur manus tua super eos qui tribu- 9
lant te, & omnes inimici tui perdentur.
* Et erit in illa die, dicit Dominus, interfi- 10
ciam equos tuos de medio tui, & disperdam
currus tuos:
* Et subuertam ciuitates terræ tuæ, & au- 11
feram omnes munitiones tuas;
*Et auferam veneficia tua de manibus tuis, 12
& qui loquantur non erunt tibi:
* Et disperdam sculptilia tua & statuas 13
tuas de medio tui, & non vltrà adorabis opera
manuum tuarum.
* Et succidam lucos tuos de medio tui, & 14
demoliar ciuitates tuas:
* Et faciam in ira & in furore vltionem in 15
gentibus, pro eo quòd non audierunt.

CAP. VI.

AVdite iam quæ Dominus dixit: Surge iudi- 1
care apud montes, & audiant colles vocem
tuam: * Audite populi iudicium Domi- 2
ni, & valles fundamenta terræ: quia iudicium
Domino aduersus populum suum, et cum Israel
iudicabitur.
* Populе meus, quid feci tibi, aut quid mo- 3
lestus fui tibi? responde mihi. * Quia eduxi te 4
de terra Ægypti, & de domo seruitutis rede-
mi te: misi ante faciem tuam Moysen, & Aa-
ron & Mariam. * Popule meus recor- 5
dare rogo. quid cogitauit aduersum te Balac rex
Moab? & quid ei respondit Balaam filius
Beor de Schenis vsque ad Galgal? vt cognosce-
retur iustitia Domini.
*In quo apprehendam Dominum, suscipiam 6
Deum meum excelsum. si apprehendam eum in
holocaustis in vitulis anniculis:
* Si suscipiet Dominus in millibus arietum, 7
aut in decem millibus caprarũ pinguium: si de-
dero primogenita mea pro peccato meo fructum
ventris mei pro impietate animæ meæ.

8 * καὶ ἔσται τὸ ὑπόλειμμα τοῦ ἰακὼβ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐν
μέσῳ λαῶν πολλῶν, ὡς λέων ἐν κτήνεσιν ἐν τῷ δρυμῷ
καὶ ὡς σκύμνος ἐν ποιμνίοις προβάτων. ὃν τρόπον ὅταν
διέλθῃ καὶ διαστείλας ἁρπάσῃ καὶ μὴ ᾖ ὁ ῥυόμενος·
9 * ὑψωθήσεται ἡ χείρ σου ἐπὶ τοὺς θλίβοντάς σε, καὶ
πάντες οἱ ἐχθροί σου ἐξολοθρευθήσονται.
10 * καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει κύριος, ἐξολοθρεύ-
σω τοὺς ἵππους σου ἐκ μέσου σου, καὶ ἀπολῶ τὰ ἅρματά σου,
11 * καὶ ἐξολοθρεύσω τὰς πόλεις τῆς γῆς σου, καὶ ἐξαρῶ
πάντα τὰ ὀχυρώματά σου·
12 * καὶ ἐξολοθρεύσω τὰ φάρμακά σου ἐκ τῶν χειρῶν
σου, καὶ ἀποφθεγγόμενοι οὐκ ἔσονταί σοι·
13 * καὶ ἐξολοθρεύσω τὰ γλυπτά σου καὶ τὰς στήλας σου
ἐκ μέσου σου. καὶ οὐκ ἔτι μὴ προσκυνήσῃς τοῖς ἔργοις τῶν
χειρῶν σου.
14 * καὶ ἐκκόψω τὰ ἄλση σου ἐκ μέσου σου, καὶ ἀφανιῶ
15 τὰς πόλεις σου· * καὶ ποιήσω ἐν ὀργῇ καὶ ἐν θυμῷ ἐκ
δίκησιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἀνθ' ὧν οὐκ εἰσήκουσαν.

ϛ.

1 * Ἀκούσατε δὴ ἃ ὁ κύριος εἶπεν, ἀνάστηθι κρίθητι
πρὸς τὰ ὄρη, καὶ ἀκουσάτωσαν οἱ βουνοὶ φωνήν σου.
2 * ἀκούσατε λαοὶ τὴν κρίσιν κυρίου καὶ φάραγγες θε-
μέλια τῆς γῆς, ὅτι κρίσις τῷ κυρίῳ πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ
μετὰ τοῦ ἰσραὴλ διαλεχθήσεται.
3 * λαός μου τί ἐποίησά σοι ἢ τί παρηνώχλησά σοι;
ἀποκρίθητί μοι,
4 * διότι ἀνήγαγόν σε ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἐξ οἴκου δου-
λείας ἐλυτρωσάμην σε, ἐξαπέστειλα πρὸ προσώπου σου
μωυσῆν καὶ ἀαρὼν καὶ μαριάμ.
5 * λαός μου μνήσθητι δέομαι. τί ἐβουλεύσατο κατὰ σοῦ
βαλὰκ βασιλεὺς μωάβ; καὶ τί αὐτῷ ἀπεκρίθη βαλαὰμ
υἱὸς βεὼρ ἀπὸ τῶν σχοίνων ἕως τοῦ γαλγάλ; ὅπως γνωσθῇ
ἡ δικαιοσύνη τοῦ κυρίου.
6 * ἐν τίνι καταλάβω τὸν κύριον, ἀντιλήψομαι θεοῦ μου
ὑψίστου. εἰ καταλήψομαι αὐτὸν ἐν ὁλοκαυτώμασιν ἐν
7 μόσχοις ἐνιαυσιαίοις· * εἰ προσδέξεται κύριος ἐν χι-
λιάσι κριῶν ἢ ἐν μυριάσιν χιμάρων πιόνων εἰ δῶ πρωτότο-
κά μου ὑπὲρ ἁμαρτίας μου καρπὸν κοιλίας μου ὑπὲρ
ἀσεβείας ψυχῆς μου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[8]Erunt demum reliquię domus Iahacob inter gentes in medio populorum multorum sicut leo in bestiis syluę, & velut leęna in gregibus ouium: quæ si transierit & conculcauerit occideritque, non erit qui eruat. [9]Multum deinceps præualebit manus tua, ô Israel, super hostes tuos, atque omnes inimici tui abscindentur. [10]Et fiet illo tempore, dicit Dominus, disperdam equos populorum de terra tua, atque currus eorum perdam. [11]Subuertam etiam gentium ciuitates de terra tua, nec non omnes eorum arces munitas destruam. [12]Succidam & maleficos de medio tui, & præstigiatores non erunt tibi. [13]Concidam insuper simulachra populorum & statuas eorum de medio tui, & non subiicieris vltrà operibus manuum tuarum. [14]Denique eradicabo plantationes gentium de tui medio, ac exterminabo inimicos tuos. [15]Atque exequar cum ira & furore vltionem iudicij in populos, eo quòd haud doctrinam Legis susceperint. CAP. VI.

AVdite nunc quæ Dominus ait: Surge, iudicio contende cum patribus, & audiant matres vocem tuam. [2]Audite montes disceptationem Dñi, & radices fundamentorum terrę, siquidem iudicium ordinatum est coram Dño cum populo suo, & cum Israel disputationẽ instituit. [3]Popule mi, quid boni dixi me facturum tibi quod non fecerim? aut quam infirmitatem grauem multiplicaui super te, testimoniũ perhibe in me. [4]Quoniam ascendere te feci de terra Ægypti, & de domo seruitutis redemi te: misique ante te tres prophetas, Moysen videlicet vt doceret iudiciorum traditionem, Aharon vt expiaret populum, & Mariam vt instrueret mulieres. [5]Popule mi, meméto quæso quid consultarat Balach rex Moab, quidque responderat ei Balham filius Beor. nonne egregia facinora edita sunt in vestri gratiam à conualle Sittim vsque ad domum Galgalę, quò agnoscerentur iustitię Domini? [6]In quo seruiam coram Dño, me submittam Deo cuius in cælis altissimis residet maiestas? nunquid coram illo venerabor cum holocaustis, aut vitulis anniculis? [7]Num sibi Dñs complacet in millibus arietum, in myriadibus torrentium olei? Nunquid dabo primogenitũ meũ pro flagitio meo, dilectũ viscerũ meorũ ꝓ peccatorũ expiatione aiæ meæ?

8 * הִגִּיד לְךָ אָדָם מַה־טּוֹב וּמָה־יְהוָה דּוֹרֵשׁ מִמְּךָ
כִּי אִם־עֲשׂוֹת מִשְׁפָּט וְאַהֲבַת חֶסֶד וְהַצְנֵעַ לֶכֶת עִם־
אֱלֹהֶיךָ׃
9 * קוֹל יְהוָה לָעִיר יִקְרָא וְתוּשִׁיָּה יִרְאֶה שְׁמֶךָ
שִׁמְעוּ מַטֶּה וּמִי יְעָדָהּ׃
10 * עוֹד הַאִשׁ בֵּית רָשָׁע אֹצְרוֹת רֶשַׁע וְאֵיפַת רָזוֹן
זְעוּמָה׃
11 * הַאֶזְכֶּה בְּמֹאזְנֵי רֶשַׁע וּבְכִיס אַבְנֵי מִרְמָה׃
12 * אֲשֶׁר עֲשִׁירֶיהָ מָלְאוּ חָמָס וְיֹשְׁבֶיהָ דִּבְּרוּ־שָׁקֶר
וּלְשׁוֹנָם רְמִיָּה בְּפִיהֶם׃
13 * וְגַם־אֲנִי הֶחֱלֵיתִי הַכּוֹתֶךָ הַשְׁמֵם עַל־חַטֹּאתֶךָ׃
14 * אַתָּה תֹאכַל וְלֹא תִשְׂבָּע וְיֶשְׁחֲךָ בְּקִרְבֶּךָ וְתַסֵּג
וְלֹא תַפְלִיט וַאֲשֶׁר תְּפַלֵּט לַחֶרֶב אֶתֵּן׃
15 * אַתָּה תִזְרַע וְלֹא תִקְצוֹר אַתָּה תִדְרֹךְ־זַיִת וְלֹא־
תָסוּךְ שֶׁמֶן וְתִירוֹשׁ וְלֹא תִשְׁתֶּה־יָּיִן׃
16 * וְיִשְׁתַּמֵּר חֻקּוֹת עָמְרִי וְכֹל מַעֲשֵׂה בֵית־אַחְאָב
וַתֵּלְכוּ בְּמֹעֲצוֹתָם לְמַעַן תִּתִּי אֹתְךָ לְשַׁמָּה וְיֹשְׁבֶיהָ
לִשְׁרֵקָה וְחֶרְפַּת עַמִּי תִּשָּׂאוּ׃

ז

1 * אַלְלַי לִי כִּי הָיִיתִי כְּאָסְפֵּי־קַיִץ כְּעֹלְלֹת בָּצִיר
אֵין־אֶשְׁכּוֹל לֶאֱכוֹל בִּכּוּרָה אִוְּתָה נַפְשִׁי׃
2 * אָבַד חָסִיד מִן־הָאָרֶץ וְיָשָׁר בָּאָדָם אָיִן כֻּלָּם
לְדָמִים יֶאֱרֹבוּ אִישׁ אֶת־אָחִיהוּ יָצוּדוּ חֵרֶם׃
3 * עַל־הָרַע כַּפַּיִם לְהֵיטִיב הַשַּׂר שֹׁאֵל וְהַשֹּׁפֵט
בַּשִּׁלּוּם וְהַגָּדוֹל דֹּבֵר הַוַּת נַפְשׁוֹ הוּא וַיְעַבְּתוּהָ׃
4 * טוֹבָם כְּחֵדֶק יָשָׁר מִמְּסוּכָה יוֹם מְצַפֶּיךָ פְּקֻדָּתְךָ
בָאָה עַתָּה תִהְיֶה מְבוּכָתָם׃
5 * אַל־תַּאֲמִינוּ בְרֵעַ אַל־תִּבְטְחוּ בְּאַלּוּף מִשֹּׁכֶבֶת
חֵיקֶךָ שְׁמֹר פִּתְחֵי־פִיךָ׃

8 * Indicabo tibi ô homo quid sit bonum
& quid Dominus requirat à te: Vtique fa-
cere iudicium, & diligere misericordiam,
& sollicitum ambulare cum Deo tuo.
9 * Vox Domini ad ciuitatem clamat, &
C salus erit timentibus nomen eius. Audite
tribus, & quis approbabit illud?
10 * Adhuc ignis in domo impij, thesauri
iniquitatis & mensura minor, irę plena.
11 * Nunquid iustificabo stateram impiã,
12 & saccelli pondera dolosa? * In quibus di-
uites eius repleti sunt iniquitate, & habi-
tantes in ea loquebantur mendacium, &
D lingua eorum fraudulenta in ore eorum.
13 * Et ego ergo cœpi percutere te, perdi-
14 tione super peccatis tuis. * Tu come-
des & non saturaberis, & humiliatio tua
in medio tui. Et apprehendes & non sal-
uabis, & quos saluaueris, in gladium dabo.
15 * Tu seminabis & non metes, tu calca-
bis oliuam & non vngeris oleo, & mustũ,
16 & non bibes vinum. * Et custodisti
præcepta Amri, & omne opus domus A-
chab, & ambulasti in voluptatibus eorum,
vt darem te in perditionem, & habitantes
in ea in sibilum: & opprobrium populi
mei portabis.

CAP. VII.

1 VÆ mihi, quia factus sum sicut qui col-
A ligit in Autumno racemos vindemiæ.
Non est botrus ad comedendum: præco-
2 quas ficus desiderauit anima mea. * Periit
sanctus de terra, & rectus in hominibus
non est. Omnes in sanguine insidiantur,
vir fratrem suum ad mortem venatur.
3 * Malum manuum suarum dicunt bo-
num. Princeps postulat, & iudex in red-
do est. & magnus locutus est desiderium
animæ suæ, & conturbauerunt eam.
4 * Qui optimus in eis est quasi paliurus,
& qui rectus quasi spina de sepe. dies spe-
culationis tuæ, visitatio tua venit. nunc
erit vastitas eorum.
5 * Nolite credere amico, & nolite confi-
dere in duce: ab ea quę dormit in sinu tuo,
custodi claustra oris tui:

תרגום יונתן

8 חַוִּי לָךְ אֱנָשָׁא מַה־טַב וּמָה יְיָ תָּבַע מִנָּךְ אֱלָהֵן לְמֶעְבַּד דִּין דִּקְשׁוֹט וּלְמִרְחַם גְּמִילוּת חִסְדָּא וֶהֱוֵי צְנִיעַ לְהַלָּכָא בִּדְחַלְתָּא דֶאֱלָהָךְ׃
9 קָל נְבִיאֵי דַייָ עַל קַרְתָּא מַכְלָן וּמַלְּפִין דָּחֲלִין לִשְׁמָא דַייָ שְׁמַעוּ מַלְכָּא וְשִׁלְטוֹנַיָּא וּשְׁאַר עַמָּא דְאַרְעָא׃ 10 עוֹד הַאִית בֵּית רַשִׁיעָא
אוֹצְרִין דִּרְשַׁע וּמְכִילָן דְּשִׁקַּר מַיְתִין לְוָתֵיהּ׃ 11 הַיִזְכּוֹן בְּמֹאזְנָן דִּרְשַׁע וּבְכִים דִּי בֵהּ מַתְקְלִין רַבְרְבִין וְזַעְרִין׃ 12 דְּעַתִּירָהָא מְלַן
חֲטוֹף וְיָתְבָהָא מְמַלְּלִין שְׁקַר וְלִשָּׁנְהוֹן נִכְלִין בְּפֻמְּהוֹן׃ 13 וְאַף אֲנָא אַיְתֵיתִי עֲלָךְ מְרַע וּמְחָא אַצְדֵּנָךְ עַל דְּחַטֵּיתָא׃
14 אַתְּ תֵּיכוֹל וְלָא תִשְׂבַּע וִיהֵי לָךְ לִמְרַע בִּמְעָךְ וְתַדְבִּיק וְלָא תְשֵׁיזֵב וּדְתְשֵׁיזֵב לְחַרְבָּא אֶמְסַר׃ 15 אַתְּ תִּזְרַע וְלָא תַחְצַר אַתְּ תְּבַדַּר זֵיתִין
וְלָא תְסוּךְ מְשַׁח וְתַעְצַר עִנְבִין וְלָא תִשְׁתֵּי חֲמַר׃ 16 וְעַל דִּי נְטַרְתּוֹן גְּזֵרַת בֵּית עָמְרִי וַעֲבַדְתּוֹן עוֹבָדֵי בֵּית אַחְאָב וְהַלֵּכְתּוֹן בְּנִמּוֹסֵיהוֹן
בְּדִיל לְמִמְסַר יָתָךְ לְצָדוּ וְיָתְבָהָא לְאִשְׁתַּמָּמוּ וְחִסּוּדֵי עַמִּי תְּקַבְּלוּן׃

ז

1 אֲמַר נְבִיָּא וַי לִי אֲרֵי הֲוֵיתִי כְּמֵיסַף טַבַיָּא בְּעִדָּן דַּאֲבַדוּ חֲסִידַיָּא מִן אַרְעָא הָא כְּמִיסוֹפֵי קַיְטָא כְּעוֹלְלָן בָּתַר קְטַף לֵית גְּבַר דְּלֵהּ עוֹבָדִין
טָבִין [illegible] חֶמְדַּת נַפְשִׁי׃ 2 אֲבַדוּ חֲסִידַיָּא מִן אַרְעָא וּדְקַשִּׁיט בֶּאֱנָשָׁא לֵית כֻּלְּהוֹן לְמִשְׁפַּךְ דַּם זַכַּי כָּמְנִין גְּבַר יַת אֲחוּהִי מְצָדִין
לִגְמִירָא׃ 3 מַבְאֲשִׁין בִּידֵיהוֹן וְלָא מוֹטְבִין שִׁלְטוֹנָא שָׁאֵל וְדַיָּנָא אָמַר עֲבֵד לִי וַאֲשַׁלֵּם לָךְ וְרַבָּא מְמַלֵּל חֶמְדֵּי נַפְשֵׁהּ וַי עֲלֵיהוֹן
[illegible] לְקַלְקָלְתָּא׃ 4 טָבָא דִבְהוֹן קָשֵׁי לְמִפַּק מִן יְדֵהּ כַּד מִן חַדְקָא דְּקַשִּׁיט בְּהוֹן מִסּוּגְיוּת סְיָג בִּישׁ יוֹם סְבוּרָךְ לְטַב עִדָּן סַעֲרַן בִּישָׁתָךְ
[illegible] כְּעַן יְהֵי עִרְבּוּלֵיהוֹן׃
5 לָא תְהֵימְנוּן בְּרָחִים וְלָא תִתְרַחֲצוּן בְּקָרִיב מֵאַתַּת קְיָמָךְ טַר מִלֵּי פוּמָּךְ׃

Annunciatum est tibi homo, quid bonum 8
aut quid Dominus quærit à te? nisi vt facias iu
dicium, & diligas misericordiam? & paratus
sis vt ambules cum Deo tuo?
Vox Domini ciuitati clamabitur, & sal- 9
uabit timentes nomen eius. Audi tribus, et quis
ornabit ciuitatem?
Nunquid ignis & domus iniqui thesauri- 10
zans thesauros iniquos, et cum iniuria iniqua?
Si iustificabitur in statera iniquus. & in 11
sacculo pondera doli,
de quibus diuitias impietatis impleuerũt. 12
habitantes eam locuti sunt mendacia, & lin-
gua eorum exaltata est in ore eorum.
Et ego cruciaui te perditione propter pec- 12
cata tua.
Tu comedes & non saturaberis, & eijciã 14
te in temetipsam. & apprehendes & non sal-
uabis, & quoscunque saluaueris, in gladium
tradentur.
Tu seminabis, & non metes: tu premes o- 15
leũ, et non vngeris oleo: & vinũ, & non bibes.
Et dissipabuntur legitima populi mei, & 16
omnia opera domus Achab, & ambulauistis in
consiliis eorum, vt traderem te in perditionem,
& habitantes eam in sibilum: & opprobria
populorum accipietis.

CAP. VII.

VÆ mihi, quia factus sum sicut qui congregat 1
stipulam in messe, & sicut racemos in vin-
demia. cùm non sit botrus ad comedendum pri-
mitiua. Væ mihi anima,
Quia periit reuerens de terra, & corri- 2
gens in hominibus non est, omnes in sanguines
iudicantes, vnusquisque proximum suum tri-
bulant tribulatione, *in malum manus suas* 3
parantes. Princeps postulat, & iudex pacifica
verba locutus est, desiderium animæ suæ est, et
ego auferam *Bona eorum quasi tinea* 4
comedens, & ambulans super regulam. Væ vl-
tiones tuæ venerunt. nunc erunt fletus eorum.
Non credatis in amicis, neque speretis in 5
ducibus: & ab ea quæ cubat tecum caue, vt
non credas aliquid ei.

8 ἀπηγγέλη σοι ἄνθρωπος, τί καλὸν ἢ τί κύριος ἐκ-
ζητεῖ παρὰ σοῦ; ἀλλ᾽ ἢ τοῦ ποιεῖν κρίμα καὶ ἀγαπᾶν ἔ-
λεος; καὶ ἕτοιμον εἶναι τοῦ πορεύεσθαι μετὰ κυρίου θεοῦ σου;
9 φωνὴ κυρίου πόλει ἐπικληθήσεται, καὶ σώσει φο-
βουμένους τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ἄκουε φυλή, καὶ τίς κοσμήσει
πόλιν;
10 μὴ πῦρ καὶ οἶκος ἀνόμου θησαυρίζων θησαυροὺς
ἀνόμοις καὶ μετὰ ὕβρεως ἄδικα;
11 εἰ δικαιωθήσεται ἐν ζυγῷ ἄνομος. καὶ ἐν μαρσύπῳ
στάθμια δόλου,
12 ἐξ ὧν τὸν πλοῦτον ἀσεβείας ἐνέπλησαν. καὶ οἱ κα-
τοικοῦντες αὐτὴν ἐλάλησαν ψευδῆ, καὶ ἡ γλῶσσα αὐτῶν
ὑψώθη ἐν τῷ στόματι αὐτῶν.
13 καὶ ἐγὼ ἐβασάνισά σε ἀφανισμῷ διὰ τὰς ἁμαρτίας
14 σου. σὺ φάγεσαι καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῇς, καὶ ἀποβαλῶ σε εἰς
σεαυτήν. καὶ καταλήψῃ καὶ οὐ μὴ διασώσῃς, καὶ ὅσοις
ἐὰν διασώσῃς εἰς ῥομφαίαν παραδοθήσονται.
15 σὺ σπερεῖς, καὶ οὐκ ἀμήσῃς. σὺ πιέσεις ἔλαιον, καὶ οὐ
μὴ ἀλείψῃ ἐλαίῳ. καὶ οἶνον, καὶ οὐ μὴ πίεσαι.
16 καὶ ἀφανισθήσεται νόμιμα λαοῦ μου, καὶ πάντα τὰ ἔργα
οἴκου Ἀχαάβ, καὶ ἐπορεύθητε ἐν ταῖς βουλαῖς αὐτῶν, ὅπως
παραδῶ σε εἰς ἀφανισμόν, καὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτὴν ἐν
συριγμῷ, καὶ ὀνείδη λαῶν λήψεσθε.

ζ΄.

1 Οἴμοι ὅτι ἐγενήθην ὡς συνάγων καλάμην ἐν ἀ-
μητῷ, καὶ ὡς ἐπιφυλλίδας ἐν τρυγητῷ. οὐχ ὑπάρχοντος βό-
τρυος τοῦ φαγεῖν πρωτόγονα. οἴμοι ψυχή.
2 ὅτι ἀπόλωλεν εὐλαβὴς ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ κατορθῶν ἐν
ἀνθρώποις οὐχ ὑπάρχει, πάντες εἰς αἵματα δικάζοντες,
ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ ἐκθλίβουσιν ἐκθλίψει.
3 ἐπὶ τὸ κακὸν τὰς χεῖρας αὐτῶν ἑτοιμάζοντες. ὁ ἄρ-
χων αἰτεῖ καὶ ὁ κριτής, εἰρηνικοὺς λόγους ἐλάλησεν, κατα-
θύμιον ψυχῆς αὐτοῦ ἐστίν, καὶ ἐγὼ ἐξελοῦμαι
4 τὰ ἀγαθὰ αὐτῶν ὡς σὴς ἐκτρώγων, καὶ βαδίζων
ἐπὶ κανόνος. οὐαὶ ἐκδικήσεις σου ἥκασιν. νῦν ἔσονται κλαυ-
θμοὶ αὐτῶν.
5 μὴ καταπιστεύετε ἐν φίλοις, μὴ δὲ ἐλπίζετε ἐπὶ ἡ-
γουμένοις, καὶ ἀπὸ τῆς συγκοίτου σου φύλαξαι τοῦ μὴ ἀνα-
θέσθαι τι αὐτῇ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Num annunciabit tibi homo quid bonum sit? quid verò Dñs requirit à te, nisi vt iudicium veritatis exerceas, atque diligas misericordię retributionem? Eris ergo humilis ambulando in timore Dei tui. 9 Voce Prophetę Dñi ad ciuitatem clamant, & doctores timent nomẽ Domini: audite rex & pręfecti, residuusque terræ populus: 10 Nunquid adhuc extat domus impij? thesauri impietatis & mensurę iniquitatis adducunt maledictionem. 11 Nunquid iusti habebuntur in stateris impietatis, & in sacculo in quo sunt pondera maiora & minima? 12 Cuius diuites replent thesauros suos rapina, & habitatores eius loquuntur mendacium, & linguę eorum fraudulentæ sunt in ore eorum. 13 Ego quoque adduxi contra te infirmitatem & plagam, destruam te eò quòd peccasti. 14 Tu comedes, & non saturaberis; sed erit tibi in infirmitatem in vtero tuo: & assequeris, & non eripies, & quos tu saluaueris, gladio tradam. 15 Tu seminabis & non metes, tu excuties oliuas, nec oleo vngeris: calcabis & vuas, quarũ vinũ non bibes. 16 Sed eò ꝙ decreta domus Amri custodistis, & fecistis opera domus Achab, atq; ambulastis in legitimis eorũ, vt traderẽ te in desolationẽ, & habitatores eius in stuporẽ: opprobria populi mei recipietis. CAP. VII. Dixit Propheta: Vę mihi, quia fui quando deficiebant boni, tempore quo perierunt misericordes de terra: ecce sicut fructus æstiuales, sicut racemi post vindemiam: non est vir qui habeat opera bona, bonos *tamen* appetit anima mea. 2 Perierunt misericordes de terra, & verax inter homines non est: omnes parant insidias sanguinis iusti effundendi causa, vnusquisque fratrem suũ ad exterminium venantur. 3 Mala operantur manibus suis, & non benefaciunt: princeps postulat, & iudex dicit, Fac pro me, & retribuam tibi. & magnus loquitur desideria animæ suæ: væ eis qui deprauarunt eam. 4 Bonus qui inter eos est, durus est, ita vt exeat de manu eius sicut de spina, & qui verax est in eis de sepe spinosa: dies mala, in qua bonum expectabas, tempus visitationis malitiæ tuæ peruenit, nunc erit perplexitas eorum. 5 Ne credatis vos amico, nec confidatis in propinquo, ab vxore fœderis tui obserua verba oris tui.

6 * כִּֽי־בֵן֙ מְנַבֵּ֣ל אָ֔ב בַּ֚ת קָמָ֣ה בְאִמָּ֔הּ כַּלָּ֖ה בַּחֲמֹתָ֑הּ
אֹיְבֵ֥י אִ֖ישׁ אַנְשֵׁ֥י בֵיתֽוֹ׃
7 * וַאֲנִי֙ בַּֽיהוָ֣ה אֲצַפֶּ֔ה אוֹחִ֖ילָה לֵאלֹהֵ֣י יִשְׁעִ֑י
יִשְׁמָעֵ֖נִי אֱלֹהָֽי׃
8 * אַל־תִּשְׂמְחִ֤י אֹיַ֙בְתִּי֙ לִ֔י כִּ֥י נָפַ֖לְתִּי קָ֑מְתִּי כִּֽי־אֵשֵׁ֣ב
בַּחֹ֔שֶׁךְ יְהוָ֖ה א֥וֹר לִֽי׃
9 * זַ֤עַף יְהוָה֙ אֶשָּׂ֔א כִּ֥י חָטָ֖אתִי ל֑וֹ עַד֩ אֲשֶׁ֨ר יָרִ֤יב
רִיבִי֙ וְעָשָׂ֣ה מִשְׁפָּטִ֔י יוֹצִיאֵ֣נִי לָא֔וֹר אֶרְאֶ֖ה בְּצִדְקָתֽוֹ׃
10 * וְתֵרֶ֤א אֹיַ֙בְתִּי֙ וּתְכַסֶּ֣הָ בוּשָׁ֔ה הָאֹמְרָ֣ה אֵלַ֔י אַיּ֖וֹ
יְהוָ֣ה אֱלֹהָ֑יִךְ עֵינַי֙ תִּרְאֶ֣ינָּה בָּ֔הּ עַתָּ֛ה תִּהְיֶ֥ה לְמִרְמָ֖ס
כְּטִ֥יט חוּצֽוֹת׃
11 * י֖וֹם לִבְנ֣וֹת גְּדֵרָ֑יִךְ י֥וֹם הַה֖וּא יִרְחַק־חֹֽק׃
12 * י֣וֹם הוּא֩ וְעָדֶ֨יךָ יָב֧וֹא לְמִנִּ֛י אַשּׁ֖וּר וְעָרֵ֣י מָצ֑וֹר
וּלְמִנִּ֤י מָצוֹר֙ וְעַד־נָהָ֔ר וְיָ֥ם מִיָּ֖ם וְהַ֥ר הָהָֽר׃
13 * וְהָיְתָ֥ה הָאָ֛רֶץ לִשְׁמָמָ֖ה עַל־יֹשְׁבֶ֑יהָ מִפְּרִ֖י
מַעַלְלֵיהֶֽם׃
14 * רְעֵ֧ה עַמְּךָ֣ בְשִׁבְטֶ֗ךָ צֹ֚אן נַחֲלָתֶ֔ךָ שֹׁכְנִ֣י לְבָדָ֔ד יַ֖עַר
בְּת֣וֹךְ כַּרְמֶ֑ל יִרְע֥וּ בָשָׁ֛ן וְגִלְעָ֖ד כִּימֵ֥י עוֹלָֽם׃
15 * כִּימֵ֥י צֵאתְךָ֖ מֵאֶ֣רֶץ מִצְרָ֑יִם אַרְאֶ֖נּוּ נִפְלָאֽוֹת׃
16 * יִרְא֤וּ גוֹיִם֙ וְיֵבֹ֔שׁוּ מִכֹּ֖ל גְּבֽוּרָתָ֑ם יָשִׂ֤ימוּ יָד֙ עַל־פֶּ֔ה
אָזְנֵיהֶ֖ם תֶּחֱרַֽשְׁנָה׃
17 * יְלַחֲכ֤וּ עָפָר֙ כַּנָּחָ֔שׁ כְּזֹחֲלֵ֣י אֶ֔רֶץ יִרְגְּז֖וּ מִמִּסְגְּרֹתֵיהֶ֑ם
אֶל־יְהוָ֤ה אֱלֹהֵ֙ינוּ֙ יִפְחָ֔דוּ וְיִֽרְא֖וּ מִמֶּֽךָּ׃
18 * מִי־אֵ֣ל כָּמ֗וֹךָ נֹשֵׂ֤א עָוֺן֙ וְעֹבֵ֣ר עַל־פֶּ֔שַׁע לִשְׁאֵרִ֖ית
נַחֲלָת֑וֹ לֹא־הֶחֱזִ֤יק לָעַד֙ אַפּ֔וֹ כִּֽי־חָפֵ֥ץ חֶ֖סֶד הֽוּא׃
19 * יָשׁ֣וּב יְרַֽחֲמֵ֔נוּ יִכְבֹּ֖שׁ עֲוֺנֹתֵ֑ינוּ וְתַשְׁלִ֛יךְ בִּמְצֻל֥וֹת
יָ֖ם כָּל־חַטֹּאותָֽם׃
20 * תִּתֵּ֤ן אֱמֶת֙ לְיַעֲקֹ֔ב חֶ֖סֶד לְאַבְרָהָ֑ם אֲשֶׁר־נִשְׁבַּ֥עְתָּ
לַאֲבֹתֵ֖ינוּ מִ֥ימֵי קֶֽדֶם׃

6 * Quia filius contumeliam facit patri,
& filia conſurget aduerſus matrem ſuam,
B nurus aduerſus ſocrum ſuā:& inimici hominis domeſtici eius.
7 *Ego aūt ad Dominū aſpiciam:expectabo Deum ſaluatorē meū. Audiet me Deus
8 meus. * Ne læteris inimica mea ſuper me,
quia cecidi.Conſurgam. cùm ſedero in tenebris,Dominus lux mea eſt.
9 * Iram Domini portabo: quoniam peccaui ei,donec cauſam meam iudicet,& faciat iudicium meum. Educet me in lucem,
10 videbo iuſtitiam eius. * Et aſpiciet inimica mea,& operietur confuſione quæ dicit ad me:Vbi eſt Dominus Deus tuus:Oculi mei videbunt in eā.Nunc erit in con-
11 culcatione vt lutum platearum. * Dies vt
C ædificentur maceriæ tuæ. In die illa longè
12 fiet lex. * In die illa & vſque ad te veniet
Aſſur,& vſque ad ciuitates munitas:& à ciuitatibus munitis vſque ad flumen,& ad mare de mari;& ad montem de monte.
13 * Et terra erit in deſolationem propter habitatores ſuos;& propter fructum cogi-
14 tationum eorum. * Paſce populū tuum in virga tua:gregem hæreditatis tuę,habitantes ſolos in ſaltu.In medio Carmeli paſcentur Baſan & Galaad iuxta dies anti-
15 quos.*Secundum diem egreſſionis tuæ de terra Ægypti oſtendam ei mirabilia.
16 * Videbunt gentes & confundentur ſu-
D per omni fortitudine ſua.Ponent manum
17 ſuper os:aures eorum ſurdæ erunt. * Lingent pulueren ſicut ſerpentes:velut reptilia terræ perturbabuntur de ædibus ſuis.
Dominum Deum noſtrum deſiderabunt,
18 & timebunt te. * Quis Deus ſimilis tui
qui aufers iniquitatem,& transfers peccatum reliquiarum hęreditatis tuę:Non immittet vltrà furorem ſuum, quoniam vo-
19 lens miſericordiam eſt. * Reuertetur & miſerebitur noſtri. deponet iniquitates noſtras. & proiiciet in profundum maris
20 omnia peccata noſtra. * Dabis veritatem
Iacob,miſericordiam Abraham:quæ iuraſti patribus noſtris à diebus antiquis.

* תרגום יונתן

אֲרֵי בְקִטְלָא הַהִיא בְּרָא מְנַבֵּל אֲבָא בְּרַתָּא מְנַצְיָא עִם אִמַּהּ כַּלְּתָא מִתְקְלָא מִקְלָא לַחֲמָתַהּ סַנְאוֹהִי דְגַבְרָא אֱנָשֵׁי בֵיתֵהּ׃ 7 אֲמַר נְבִיָּא בְּרַם בְּמֵימְרָא דַייָ אֲבוּעַ אֲדוּץ בֶּאֱלָהָא עָבֵד פֻּרְקָנִי יְקַבֵּל צְלוֹתִי אֱלָהִי׃ 8 לָא תַחְדִּין בְּעֵל דְּבָבוּתִי לִי דִּי נְפָלֵית אֲקוּם אֲרֵי יְתֵבֵית כִּדְבִקְבָלָא יְיָ נְהוֹר לִי׃ 9 אֲמֶרֶת יְרוּשְׁלֶם כֵּם לְוַט מִן קֳדָם יְיָ קַבֵּלֶת אֲרֵי חָבֵת קֳדָמוֹהִי עַד דִּידִין דִּינִי וְיִתְפְּרַע עֶלְבָּנִי יַפְּקִנַּנִי לִנְהוֹר אֶחֱזֵי בִּזְכוּתֵהּ׃ 10 וְתֶחֱזֵי בְּעֵל דְּבָבוּתִי וְתַחְפְּנַהּ בַּהֲתָא דַּהֲוַת אָמְרָה לִי אָן דְּאִתְפְּרֵקְתְּ בְּמֵימְרָא דַייָ אֱלָהָךְ עֵינַי יֶחֶזְיָן בְּמַפַּלְתָּהָא כְּעַן תְּהֵי לְדַיִשׁ כְּטִין שְׁוָקִין׃ 11 בְּעִדָּנָא הַהִיא יִתְבְּנַיָא כְּנִישְׁתָּא דְיִשְׂרָאֵל בְּעִדָּנָא הַהִיא יִתְבַּטְלָן גְּזֵרַת עַמְמַיָּא׃ 12 בְּעִדָּנָא הַהִיא יִתְכַּנְשׁוּן גָּלְוָתָא דְמִן אַתּוּר וְקִרְוֵי תְקָפְתָּא וּמִן רַבְּתָא וְקִרְוֵי צִיְרָא וְעַד פְּרָת וְיַמָּא מַעַרְבָאָה וְטוּרֵי טוּרָא׃ 13 וּתְהֵי אַרְעָא לְצָדוּ עַל יָתְבָהָא מִפֵּרֵי עוֹבָדֵיהוֹן׃ 14 אֲמַר נְבִיָּא פַּרְנֵס בְּמֵימְרָךְ עַמָּא דְאַחְסַנְתָּךְ בְּעָלְמָא דְהוּא עֲתִיד לְאִתְחַדָּתָא יִשְׁרוֹן בִּלְחוֹדֵיהוֹן דַּהֲווֹ צָדְיָן כְּחֻרְשָׁא יִתְיַתְּבוּן בְּכַרְמְלָא וְיִתְפַּרְנְסוּן בְּאַרְעָא מַתְנָן וְגִלְעָד כְּיוֹמֵי עָלְמִין׃ 15 כְּיוֹמֵי מִסַּקְהוֹן מֵאַרְעָא דְמִצְרַיִם אַחְזֵנּוּן פְּרִישָׁן׃ 16 יֶחֱזוּן עַמְמַיָּא וְיִבְהֲתוּן מִכָּל־גְּבַרְתְּהוֹן יְשַׁוּוֹן יְדֵיהוֹן עַל פּוּמְהוֹן אוּדְנֵיהוֹן יִתְחָרְשָׁן׃ 17 יִשְׁתַּטְחוּן עַל אַפֵּיהוֹן עַל אַרְעָא כְּחִוְיָא כִּזְחֲלֵי עַפְרָא יְזוּעוּן מִבִּרְנְיָתְהוֹן מִן קֳדָם יְיָ אֱלָהָנָא יִתְבָּרוּן וְיִדְחֲלוּן מִנָּךְ׃ 18 לֵית בַּר מִנָּךְ אַתְּ הוּא אֱלָהָא שָׁבֵק לַעֲוָיָן וּמַעְבַּר עַל חוֹבִין לִשְׁאָרָא דְאַחְסַנְתֵּהּ לָא מוֹרִיךְ לְעָלְמִין רֻגְזֵהּ אֲרֵי רָעֵי לְאוֹטָבָא הוּא׃ 19 יְתוּב מֵימְרֵהּ לְרַחֲמָא עֲלָנָא וְיִכְבּוֹשׁ עַל חוֹבָנָא בְּרַחֲמָנוּתֵהּ וְיִרְמֵי לְעִמְקֵי יַמָּא כָּל־חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל׃ 20 תִּתֵּן קֻשְׁטֵהּ דְיַעֲקֹב לִבְנוֹהִי כְּמָא דְקַיֵּמְתָּא לֵהּ בְּבֵיתְאֵל וְטַבְוַת אַבְרָהָם לְזַרְעֵהּ בָּתְרוֹהִי כְּמָא דְקַיֵּמְתָּא לֵהּ בֵּין בִּתְרַיָּא תִּדְכַּר לָנָא עֲקֵידַת יִצְחָק דְאִתְעֲקַד עַל מַדְבְּחָא קֳדָמָךְ וְקֻשְׁטָא כְּמָא דְקַיֵּמְתָּא לַאֲבָהָתָנָא מִיּוֹמֵי קֶדֶם׃

תם מיכה

*Quia filius contumeliam facit patri. filia 6
surget aduersus matrem suam, nurus contra so-
crum suã: inimici omnes viri qui in domo eius.
*Ego autem ad Dominum meum aspiciam: 7
expectabo in Deo salutari meo. exaudiet me
Deus meus. *Ne insultes mihi inimica mea, quia 8
cecidi, et resurgã: quia si sedero in tenebris, Do
minus illuminabit me. *Iram Domini susti- 9
nebo, quia peccaui ei, donec iustificet ipse causam
meam. Faciet iudicium meum, educet me in lu-
cem, videbo iustitiam eius. *Et videbit ini- 10
mica mea, et operietur confusione, dicens ad me:
Vbi Dominus Deus tuus? oculi mei videbunt
eam: nunc erit in conculcationem sicut lutum in
vijs tuis. *Dies lituræ lateris deletio tua: 11
& depellet legitima dies illa. *Et vrbes tuæ 12
venient in conclusionem & in diuisionem As-
syriorum, & ciuitates tuæ munitæ in diuisionẽ.
A Tyro vsque ad flumen, & à mari vsque ad
mare, & à monte vsque ad montem.
*Et erit terra in dissipationem cum eis ha- 13
bitantibus eam propter fructus adinuentionum
eorum. *Pascet populum tuum in virga tua 14
oues hereditatis tuæ, habitantes per semetipsas
in saltu: in medio Carmeli pascentur Basanitin
& Galaaditin sicut dies seculi. *Et secundũ 15
dies egressionis tuæ de terra Ægypti ostendam
eis mirabilia. *Videbunt gentes & confun- 16
dentur in omni fortitudine sua: imponent ma-
nus super os suum, aures eorum obsurdescent.
*Lingent puluerem sicut serpentes qui tra- 17
hunt terram: turbabuntur in clausura sua, su-
per Domino Deo nostro formidabunt, & time-
bunt à te.
*Quis Deus sicut tu? auferens iniquitates 18
& transcendens impietates his qui reliqui sunt
hereditatis eius. Non constituit in testimonium
iram suam, quia volens misericordiam est.
*Ipse reuertetur & miserebitur nostri: de- 19
merget iniquitates nostras; & proiicientur in
profunda maris omnia peccata nostra.
*Dabit veritatem Jacob, misericordiam A- 20
braham, sicut iurauit patribus nostris iuxta
dies priores.

6 *διότι υἱὸς ἀτιμάζει πατέρα. θυγάτηρ ἐπαναστήσεται
ἐπὶ τὴν μητέρα αὐτῆς, νύμφη ἐπὶ τὴν πενθερὰν αὐτῆς.
ἐχθροὶ πάντες ἄνδρες ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ.
7 *ἐγὼ δὲ ἐπὶ τὸν κύριόν μου ἐπιβλέψομαι. ὑπομενῶ
ἐπὶ τῷ κυρίῳ τῷ σωτῆρί μου. εἰσακούσεταί μου ὁ θεός μου.
8 *μὴ ἐπίχαιρέ μοι ἡ ἐχθρά μου, ὅτι πέπτωκα καὶ ἀναστήσο-
μαι, διότι ἐὰν καθίσω ἐν τῷ σκότει, κύριος φωτιεῖ μοι.
9 *ὀργὴν κυρίου ὑποίσω, ὅτι ἥμαρτον αὐτῷ ἕως τοῦ δικαι-
ῶσαι αὐτὸν τὴν δίκην μου. ποιήσει τὸ κρίμα μου, ἐξ-
άξει με εἰς τὸ φῶς, ὄψομαι τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ.
10 *καὶ ὄψεται ἡ ἐχθρά μου, καὶ περιβαλεῖται αἰσχύνην
λέγουσα πρός με, ποῦ κύριος ὁ θεός σου; οἱ ὀφθαλμοί
μου ὄψονται αὐτήν, νῦν ἔσται εἰς καταπάτημα ὡς πηλὸς ἐν
11 ταῖς ὁδοῖς σου. *ἡμέρα ἀλοιφῆς πλίνθου ἐξάλειψίς
σου, καὶ ἀποστρέψεται νόμιμα ἡ ἡμέρα ἐκείνη.
12 *καὶ αἱ πόλεις σου ἥξουσι εἰς συμπέρασμα καὶ εἰς δια-
μερισμὸν ἀσσυρίων, καὶ αἱ πόλεις σου αἱ ὀχυραὶ εἰς δια-
μερισμόν. ἀπὸ τύρου ἕως τοῦ ποταμοῦ, καὶ ἀπὸ θαλάσ-
σης ἕως θαλάσσης, καὶ ἀπὸ ὄρους ἕως ὄρους.
13 *καὶ ἔσται ἡ γῆ εἰς ἀφανισμὸν μετὰ τῶν κατοικούντων
αὐτὴν διὰ τοὺς καρποὺς ἐπιτηδευμάτων αὐτῶν.
14 *ποιμανεῖ λαόν σου ἐν ῥάβδῳ σου πρόβατα κληρονο-
μίας σου κατασκηνοῦντας καθ' ἑαυτοὺς ἐν δρυμῷ ἐν μέσῳ
τοῦ καρμήλου νεμήσονται τὴν βασανῖτιν καὶ τὴν γαλαα-
15 δῖτιν καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ αἰῶνος. *καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας
τῆς ἐξοδίας σου ἐκ γῆς αἰγύπτου δείξω αὐτοῖς θαυμαστά.
16 *ὄψονται ἔθνη, καὶ αἰσχυνθήσονται ἐν πάσῃ ἰσχύϊ αὐτοῦ. ἐ-
πιθήσουσιν χεῖρας ἐπὶ τοῦ στόματος αὐτῶν. τὰ ὦτα αὐτῶν ἀ-
17 ποκωφωθήσονται. *λείξουσιν χοῦν ὡς ὄφεις σύροντες
γῆν. συγχυθήσονται ἐν συγκλεισμῷ αὐτῶν, ἐπὶ τῷ κυρίῳ
θεῷ ἡμῶν ἐκστήσονται καὶ φοβηθήσονται ἀπὸ σοῦ.
18 *τίς θεὸς ὥσπερ σύ; ἐξαίρων ἀδικίας καὶ ὑπερβαίνων
ἀσεβείας τοῖς καταλοίποις τῆς κληρονομίας αὐτοῦ. οὐ συνέ-
σχεν εἰς μαρτύριον ὀργὴν αὐτοῦ· ὅτι θελητὴς ἐλέους ἐστίν.
19 *αὐτὸς ἐπιστρέψει καὶ οἰκτειρήσει ἡμᾶς. καταλύσει
τὰς ἀδικίας ἡμῶν, καὶ ἀπορριφήσονται εἰς τὰ βάθη τῆς θα-
20 λάσσης πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι ἡμῶν. *δώσει ἀλήθειαν
τῷ ἰακώβ, ἔλεος τῷ ἀβραάμ, καθότι ὤμοσεν τοῖς πα-
τράσιν ἡμῶν κατὰ τὰς ἡμέρας τὰς ἔμπροσθεν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[6] Quia tempore illo filius vilipendit patrẽ, filia litigat cum matre sua, nurus opprobriis afficit socrum suam, & inimici cuiusuis domestici eius sunt. [7] Dixit Propheta: Ego autẽ in verbo Domini exultabo, lætabor in Deo qui adimplet salutẽ meã: suscipiet orationẽ meã Deus meus. [8] Ne lęteris inimica mea super me, quòd ceciderim, cõsurgã, cùm sedero quasi in tenebris, Dominus illuminabit me. [9] Dixit Ierusalẽ: Calicẽ maledictionis suscepi à facie Domini, siquidẽ peccaui corã eo, donec iudicet iudicium meũ, & iniuriam meã vlciscatur: tunc educet me in lucẽ & conspiciã iustitiam eius. [10] Videbit autẽ inimica mea & operiet eam confusio, quę mihi dicebat: Vbi es quę redẽpta es verbo Domini Dei tui? oculi mei ruinam eius conspicient, nunc erit in conculcationem sicut lutum platearum. [11] Tunc temporis ædificabitur cœtus Israel, in tempore illo irrita fient decreta gentium. [12] Illo tempore congregabuntur transmigrationes ex Assur & ciuitatibus fortitudinis eius, ab Armenia etiam grandi, & ciuitatibus munitis, & vsque ad Euphratem & mare Occidentale & montana montis. [13] Eritq; terra in desolationẽ propter habitatores eius ob fructus operũ ipsorũ. [14] Dixit Propheta: Pasce populũ tuũ verbo tuo, populũ hęreditatis tuę, in seculo quod innouandũ est, habitabunt soli qui erãt deserti sicut sylua, & inhabitabũt in Carmelo, & pascẽtur in terra Basan & Galaad, iuxta dies pristinos. [15] Iuxta diem quo egressi sunt de terra Ægypti, ostendã eis res mirandas. [16] Videbunt populi & pudefient ab omni fortitudine sua: ponẽt manus suas super os suũ, aures eorũ obsurdescent. [17] Distendẽtur in faciẽ suam in terra sicut serpens, velut qui repunt in terra, cõmouebuntur de ędibus suis, à cõspectu Domini Dei nostri cõterentur, ac timebunt à facie tua. [18] Nullus est præter te, tu es Deus ignoscens iniquitatibus, & missa faciens scelera reliquiarũ hęreditatis eius. non retinet in ęternum furorem suũ, placet enim ei beneficia cõferre. [19] Reuertetur verbũ eius vt misereatur nostri: subiiciet iniquitates nostras suę misericordiæ, proiicietque in profundũ maris vniuersa Israelis peccata. [20] Dabis veritatem Iacobi filiis eius quemadmodum iuramento pollicitus es ei in Bethel, & misericordiam Abrahę, semini eius post eum, sicut iurasti ei inter diuisiones: memor eris in nostri gratiam alligationis Isaac qui alligatus est super altare coram te. facies tandem nobiscum bona atque veritatem, sicut à diebus priscis patribus nostris iureiurando promisisti.

FINIS MICHÆÆ PROPHETÆ.

PROLOGVS IN NAVM PROPHETAM.

NAVM prophetam ante aduentum regis Aſſyriorum qui populum Iſraël captiuum in ſuam regionem tranſtulerat, fuiſſe Hebræorum traditio confirmat. Siquidem in fine huius lectionis prædicti regis aduentum, idem propheta annunciare monſtratur. Sed cùm habitatores Niniuæ, Iona interitum ciuitatis prædicante, ne diuina ira denunciatũ interitum ſuſtinerent, peccatorum & impietatis pœnitentiam egiſſent, accepta deinde miſericordia, grauioribus ſe criminibus implicuerunt. Qua de cauſa memoratus propheta ſpiritusſancto plenus, iudicium Dei annuncians, ita locutus eſt. Deus zelans & vlciſcens Dominus eſt, &c. Iam enim decem tribus ab Aſſyrijs ductæ fuerant in captiuitatem ſub Ezechia rege Iuda: ſub quo etiam nunc in conſolatione populi tranſmigrati aduerſum Niniuen viſio cernitur. Nec erat parua conſolatio, tam his qui iam Aſſyriis ſeruiebant quàm reliquis qui ſub Ezechia de tribu Iuda & Beniamin ab eiſdem hoſtibus obſidebantur, vt audirent Aſſyrios quoque à Chaldæis eſſe capiendos, ſicut in

נחום

א

1 משא נינוה ספר חזון נחום האלקשי ׃
2 ❊ אל קנוא ונקם יהוה נקם יהוה ובעל חמה נקם יהוה לצריו ונוטר הוא לאיביו ׃
3 ❊ יהוה ארך אפים וגדול־כח ונקה לא ינקה יהוה בסופה ובשערה דרכו וענן אבק רגליו ׃
4 ❊ גוער בים ויבשהו וכל־הנהרות החריב אמלל בשן וכרמל ופרח לבנון אמלל ׃
5 ❊ הרים רעשו ממנו והגבעות התמגגו ותשא הארץ מפניו ותבל וכל־יושבי בה ׃
6 ❊ לפני זעמו מי יעמוד ומי יקום בחרון אפו חמתו נתכה כאש והצרים נתצו ממנו ׃
7 ❊ טוב יהוה למעוז ביום צרה וידע חוסי בו ׃

NAVM PROPHETA

CAPVT I.

1 ONVS Niniue. liber viſio-
A nis Naum Helcheſæi.
2 ❊ Deus æmulator & vl-
ciſcẽs Dominus, vlciſcens
Dominus, & habens fu-
rorẽ, vlciſcens Dominus
in hoſtes ſuos, & iraſcens ipſe inimicis ſuis.
3 ❊ Dominus patiens & magnus fortitu-
dine, & mundans non faciet innocentem.
Dominus in tẽpeſtate & turbine viæ eius,
& nebulæ puluis pedum eius.
4 ❊ Increpans mare & exiccans illud, &
B omnia flumina ad deſertum deducens. In-
firmatus eſt Baſan & Carmelus, & flos Li-
bani elanguit.
5 ❊ Montes commoti ſunt ab eo, & col-
les deſolati ſunt. & contremuit terra à fa-
cie eius, & orbis & omnes habitátes in eo.
6 ❊ Ante faciem indignationis eius quis
ſtabit, & quis reſiſtet in ira furoris eius? In-
dignatio eius effuſa eſt vt ignis, & petræ
diſſolutæ ſunt ab eo.
7 ❊ Bonus Dominus, & confortans in die
tribulationis, & ſciens ſperantes in ſe.

תרגום יונתן

א

1 מטל כס דלוט לאשקאה ית נינוה מלקדמין אתנבי עלה יונה בר אמתי דמגת חפר ותבת מחובהא וכדו דאוסיפה למחטי תב
ואתנבי עלה נחום מבית קושי כמא דכתיב בספרא הדין ׃
2 אלהא דין ופרען ייי מתפרע ייי וסגי חילא קדמוהי עתיד ייי לאתפרעא מסנאי עמה וברגז חסין מבעלי דבבוהי ׃
3 ייי מרחיק רגז וסגי חילא קדמוהי וסלח לדתיבין לאוריתה ולדלא תיבין לא מזכי ייי בעלעול וברוח מדבר וענן אטמתא כבש קדמוהי ׃
4 מזיף בימא ומיבש לה וכל־נהרותא מחריב צדי מתנן וכרמלא ואלני לבנן נתרו ׃
5 טוריא זעו מן קדמוהי ורמתא אתפרקא וחרובת ארעא מן קדמוהי ותבל וכל־דיתבין בה ׃ 6 כד אתגלי ברחמנותה למתן אוריתא
לעמה זעו עלמא מן קדמוהי בכן כד יתגלי ברגז לאתפרעא מסנאי עמה קדם פרענותה מן יקום ומן יסובר באבאשות רגזה חמתה כאשתא
אתנסכא וטנריא אתפרקו מן קדמוהי ׃ 7 טב ייי לישראל לאתתקפא עלוהי בעדן עקא וגלי קדמוהי דרחיצין על מימרה ׃

sequentibus libri huius demonstrabitur. Sciendum quòd Niniue in nostra lingua de Hebræo speciosam sonat. Speciosus autem hic mundus dicitur: Vnde & apud Græcos Cosmos ab ornatu nomen accepit. Et quidquid nunc aduersum Niniuen dicitur; de mundo figuraliter prædicari sentiamus. Quam ob causam & assumptio quam Septuaginta interpretes dicunt, apud Hebręos Massa ponitur, id est, graue onus: eo quòd eam aduersus quam prophetatur premat, nec sinat eleuare ceruicem. Simulq; hoc attendendum, quòd hæc ipsa vel assumptio, vel onus, vel pondus prophetæ, visio sit. Non enim loquitur propheta in extasi; vt Montanus & Priscilla, Maximillaq; delirant: sed quod prophetat, liber est visionis intelligentis vniuersa quæ loquitur, & pondus hostium facientis suo populo visionem. De consummatione itaque mundi secundum anagogen consolationem Sanctorum prophetia texitur: vt quæcunque in mundo vident, quasi prætereuntia & caduca contemnant & pręparent se ad iudicij diem. vbi vltor aduersum vires Assyriorum affuturus est Dominus.

ARGVMENTVM.

NAum consolator orbis interpretatur. Increpat ciuitatem sanguinum & post euersionem illius loquitur: Ecce super montes pedes Euangelizantis & annunciantis pacem.

NAVM.

CAPVT I.

ASsumptio Niniuæ, liber visionis Naum Elcesæi. 1

[2] Deus æmulator et vlciscens Dñs cũ furore, vlciscẽs Dominus aduersarios suos, et tollens ipse inimicos suos. 2

[3] Dominus longanimis, et magna fortitudo eius, & innocentem non innocentem faciet: Dominus in consummatione & cõmotione via eius, & nebula puluis pedum eius. 3

[4] Comminans mari et exsiccans illud, et omnia flumina deserta faciens. Diminuta est Basanitis et Carmelus, & quæ florebant Libani defecerunt. 4

[5] Montes commoti sunt ab eo, & colles concussi sunt, & contracta est terra à facie eius, vniuersitas & qui habitant in ea: 5

[6] Ante faciem iræ suæ quis sustinebit? et quis resistet in ira furoris eius? furor eius liquefacit principatus, & petræ contritæ sunt ab eo. 6

[7] Utilis Dominus expectantibus eum in die tribulationis, et cognoscens timentes se. 7

ΝΑΟΥΜ.

κεφαλ. α.

1 Λῆμμα νινευῒ βιβλίον ὁράσεως ναοὺμ τοῦ ἐλκεσαίου.

2 [2] θεὸς ζηλωτὴς καὶ ἐκδικῶν κύριος μετὰ θυμοῦ, ἐκδικῶν κύριος τοὺς ὑπεναντίους αὐτοῦ, καὶ ἐξαίρων αὐτὸς τοὺς ἐχ-
3 θροὺς αὐτοῦ. [3] κύριος μακρόθυμος, καὶ μεγάλη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ, καὶ ἀθῷον οὐκ ἀθωώσει, κύριος ἐν συντελείᾳ καὶ συσσεισμῷ ἡ ὁδὸς αὐτοῦ. καὶ νεφέλη κονιορτὸς ποδῶν αὐτοῦ.

4 [4] ἀπειλῶν θαλάσσῃ καὶ ξηραίνων αὐτήν. καὶ πάντας τοὺς ποταμοὺς ἐξερημῶν. ὠλιγώθη ἡ βασανίτις καὶ ὁ κάρμηλος, καὶ τὰ ἐξανθοῦντα τοῦ λιβάνου ἐξέλιπον.

5 [5] τὰ ὄρη ἐσείσθησαν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ οἱ βουνοὶ ἐσαλεύθησαν, καὶ ἀνεστάλη ἡ γῆ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, ἡ οἰκουμένη καὶ οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ·

6 [6] πρὸ προσώπου ὀργῆς αὐτοῦ τίς ὑποστήσεται; καὶ τίς ἀντιστήσεται ἐν ὀργῇ θυμοῦ αὐτοῦ; ὁ θυμὸς αὐτοῦ τήκει ἀρχάς, καὶ πέτραι διεθρύβησαν ἀπ' αὐτοῦ.

7 [7] χρηστὸς κύριος τοῖς ὑπομένουσιν αὐτὸν ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, καὶ γινώσκων τοὺς εὐλαβουμένους αὐτόν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN NAVM PROPHETAM, EX BIBLIOTHECA COMPLVTEN. AD HEBRAICAM VERITATEM EX *Chaldæis exemplaribus correcta, opera B. Ariæ Montani.* CAP. I.

ONus calicis maledictionis ad propinandũ ipsi Niniue, contra quam vaticinatus est à principio Ionas filius Amithai, qui erat ex Gath-Chaphar, & ipsa pœnitentiam egit de suis peccatis. sed quando addidit flagitia committere, reuersus est ac prophetauit aduersus eam Nachum de Beth-Kossi, prout scriptum est in hoc libro.

[2] Dominus Iudex & vltor Dominus, vindictam sumpturus est Dominus, cumque multa sit potentia coram eo, futurum est vt vindictam sumat de iis qui oderunt populum suum, & in ira vehementi de hostibus suis.

[3] Dominus longè propellit iram, & est multa potentia coram eo: parcit iis qui conuersi fuerint ad Legem, qui verò conuersi non fuerint, haudquaquam dimissurus est insontes. Dominus in turbine & spiritu ducem se præbet, ac nubem caliginis subiecit coram se.

[4] Qui increpat mare, ipsumque exsiccat, & omnia flumina arefacit, vastatus est Mathnan & Carmelus, & arbores Libani defluunt.

[5] Montes commoti sunt à conspectu eius, & disrupti sunt colles, ac vastata est terra ab eius præsentia, nec non orbis, & omnes qui habitant in eo. [6] Quando se patefecit cum misericordia vt daret Legem populo suo, sic commotus est mundus à conspectu eius: ita quando sese demonstrabit in furore ad sumendam vindictam de osoribus populi sui, coram ipsius vltione quis subsistat, & quis sustineat malum iræ eius? Ita eius ignis instar dissipat, & rupes confringuntur à conspectu eius.

[7] Bonus est Dominus Israeli vt innitatur ei tempore angustiæ, & manifesti sunt coram eo qui fiduciam suam collocant in verbo ipsius.

8 וּבְשֶׁטֶף עֹבֵר כָּלָה יַעֲשֶׂה מְקוֹמָהּ וְאֹיְבָיו
יְרַדֶּף־חֹשֶׁךְ׃
9 מַה־תְּחַשְּׁבוּן אֶל־יְהוָה כָּלָה הוּא עֹשֶׂה לֹא־
תָקוּם פַּעֲמַיִם צָרָה׃
10 כִּי עַד־סִירִים סְבֻכִים וּכְסָבְאָם סְבוּאִים אֻכְּלוּ
כְּקַשׁ יָבֵשׁ מָלֵא׃
11 מִמֵּךְ יָצָא חֹשֵׁב עַל־יְהוָה רָעָה יֹעֵץ בְּלִיָּעַל׃
12 כֹּה אָמַר יְהוָה אִם־שְׁלֵמִים וְכֵן רַבִּים וְכֵן נָגֹזּוּ
וְעָבָר וְעִנִּתִךְ לֹא אֲעַנֵּךְ עוֹד׃
13 וְעַתָּה אֶשְׁבֹּר מֹטֵהוּ מֵעָלָיִךְ וּמוֹסְרֹתַיִךְ אֲנַתֵּק׃
14 וְצִוָּה עָלֶיךָ יְהוָה לֹא־יִזָּרַע מִשִּׁמְךָ עוֹד מִבֵּית
אֱלֹהֶיךָ אַכְרִית פֶּסֶל וּמַסֵּכָה אָשִׂים קִבְרֶךָ כִּי קַלּוֹתָ׃
15 הִנֵּה עַל־הֶהָרִים רַגְלֵי מְבַשֵּׂר מַשְׁמִיעַ שָׁלוֹם
חָגִּי יְהוּדָה חַגַּיִךְ שַׁלְּמִי נְדָרָיִךְ כִּי לֹא יוֹסִיף עוֹד
לַעֲבָור־בָּךְ בְּלִיַּעַל כֻּלֹּה נִכְרָת׃

ב

1 עָלָה מֵפִיץ עַל־פָּנַיִךְ נָצוֹר מְצֻרָה צַפֵּה־דֶרֶךְ
חַזֵּק מָתְנַיִם אַמֵּץ כֹּחַ מְאֹד׃
2 כִּי שָׁב יְהוָה אֶת־גְּאוֹן יַעֲקֹב כִּגְאוֹן יִשְׂרָאֵל כִּי
בְקָקוּם בֹּקְקִים וּזְמֹרֵיהֶם שִׁחֵתוּ׃
3 מָגֵן גִּבֹּרֵיהוּ מְאָדָּם אַנְשֵׁי־חַיִל מְתֻלָּעִים בְּאֵשׁ־
פְּלָדֹת הָרֶכֶב בְּיוֹם הֲכִינוֹ וְהַבְּרֹשִׁים הָרְעָלוּ׃
4 בַּחוּצוֹת יִתְהוֹלְלוּ הָרֶכֶב יִשְׁתַּקְשְׁקוּן בָּרְחֹבוֹת
מַרְאֵיהֶן כַּלַּפִּידִם כַּבְּרָקִים יְרוֹצֵצוּ׃
5 יִזְכֹּר אַדִּירָיו יִכָּשְׁלוּ בַּהֲלִיכוֹתָם יְמַהֲרוּ חוֹמָתָהּ
6 וְהֻכַן הַסֹּכֵךְ׃ שַׁעֲרֵי הַנְּהָרוֹת נִפְתָּחוּ וְהַהֵיכָל נָמוֹג׃
7 וְהֻצַּב גֻּלְּתָה הֹעֲלָתָה וְאַמְהֹתֶיהָ מְנַהֲגוֹת כְּקוֹל
יוֹנִים מְתֹפְפֹת עַל־לִבְבֵהֶן׃
8 וְנִינְוֵה כִבְרֵכַת־מַיִם מִימֵי הִיא וְהֵמָּה נָסִים
עִמְדוּ עֲמֹדוּ וְאֵין מַפְנֶה׃

8 Et in diluuio prętereūte consummationē
faciet loci eius, & inimicos eius persequen-
9 tur tenebrę. Quid cogitatis contra Dnm?
Consummationē ipse faciet, non consur-
10 get duplex tribulatio. Quia sicut spinę se
inuicem complectuntur, sic conuiuiū eo-
rum pariter potantium consumētur quasi
11 stipula ariditate plena. Ex te enim exibit
cogitans contra Dnm malitiā, mente per-
12 tractans pręuaricationem. Hęc dicit Dns:
D Si perfecti fuerint & ita plures, sic quoque
attondentur & pertransibit. Afflixi te, &
13 non affligam te vltrà. Et nunc conteram
virgā eius de dorso tuo, & vincula tua di-
14 rumpam. Et præcipiet super te Dominus.
Nō seminabitur ex nomine tuo amplius.
De domo Dei tui interficiam. Sculptile &
conflatile ponam sepulchrum tuum, quia
15 inhonoratus es. Ecce super montes pedes
euangelizantis & annunciantis pacem. Ce-
lebra Iuda festiuitates tuas, & redde vota
tua, quia non adiiciet vltrà vt pertranseat
in te belial, vniuersus interiit.

CAP. II.

1 ASCendit qui dispergat coram te, qui cu-
A stodiat obsidionem. Contemplare viā,
conforta lumbos, robora virtutem valdè.
2 Quia sicut reddit Dominus superbiā Ia-
cob, sic superbiam Israel: quia vastatores
dissipauerunt eos, & propagines eorū cor-
3 ruperunt. Clypeus fortium eius ignitus,
viri exercitus in coccineis. Igneæ habenæ
currus in die præparationis eius, & agita-
4 tores eius consopiti sunt. In itineribus con-
turbati sunt, quadrigæ collisæ sunt in pla-
teis. aspectus eorum quasi lampades, quasi
5 fulgura discurrentia. Recordabitur fortiū
suorum, ruent in itineribus suis. Velociter
ascendent muros eius, & pręparabitur vm-
6 braculum. Portæ fluuiorum apertæ sunt,
7 & templum ad solum dirutum. Et miles
captiuus adductus est, & ancillæ eius mina-
bantur gementes vt columbę, murmuran-
8 tes in cordibus suis. Et Niniue quasi pisci-
B na aquarum aquæ eius, ipsi verò fugerunt.
State, state, & non est qui reuertatur.

תרגום יונתן

8 ובתנו חסין וכחמא תקיפא גמירא יעבד לכל עממיא דקמו ואחרבו ית בית מקדשא דיי ובעלי דבבוהי ימסר לגהנם׃ 9 עממיא דבזו
ישראל מה אתון חשבין קדם יי גמירא הוא עתיד למעבד עמכון לא תתקים בבית ישראל תרתין זמנין עקא׃ 10 ארי שלטוני עממיא
ית בית ישראל וכמא די טעו בחמרא כן אטעאונון שיציאונון כמא דמשיציא אשתא בקשא יבישא סגי׃ 11 מניך נינוה נפק מלכא
על עמא דיי בישא דמליך מלך ורשע׃ 12 כדנן אמר יי אם יהון שלמין בעצה וסגיאין באתמניותא עממיא דמתכנשין לאעקא
לירושלם ויגוזון ית דגלת ויעברון ית פרת ויהון לעניותך ודשעבדתיך לא אשעבדניך עוד׃ 13 וכען אתבר ניר עממיא מצואריכון וחנקיכון
אפסק׃ 14 ויפקד עליך יי ית מלכא דאתור ולא יהי דכרן משמך עוד מבית טעותך אשיצי צלם ומתכא תמן אשוי קברך ארי קלילא דא
בעיני׃ 15 הא על טורי ישראל רגלי מבשר משמע שלם חוגי יהודה חגך שלמי נדרך ארי לא יוספון עוד דיעדון בך רשיעין כלהון אשתיציו׃

ב

1 דהוו סלקין ומתגברין על ארעך צירין עלך בציר מקימין סכואין על ארחתך תקפי קדל חסני חיל לחדא׃
2 ארי אתיב יי תקפה ליעקב ורבותה לישראל ארי בזזונון בזוזין וקרוי תשבחתהון חבלו׃ 3 תריסי גבריהון מסמקין גברי עבדי קרבא
[illegible] והוריתא באשתא פילי רתיכיהון זמינין ליום קטולהון ורבני משריתהון מסרבלין בצבעונין׃ 4 בשוקיא משתגשגין רתיכיא קל
[illegible] משתמע ברחובי קריא חזויהון כבעורין כברקין טרדין׃ 5 יסנון רבני משריתהון יתקלון במהכהון יוחון יכבשון שורא
[illegible] כגליא׃ 6 גשרי נהרותא אתפסקא ומלכא בהיכלה זע׃ 7 ומלכתא יתבא צבא בגליא נפקת ואמהתהא מדברן אזלן כתרהא
[illegible] בקל יונין מטרפן על לבבהון׃ 8 ונינוה כבית כנישת מיא מיומי קדם היא ואנון ערקין קומו קומו ולית דמפנה למקם׃

*Et in diluuio transeunte consummationem 8
faciet, consurgentes & inimicos eius persequen-
tur tenebræ. Quid cogitatis contra Domi- 9
num? consummationē ipse faciet: non vindicabit
bis in idipsum in tribulatione: Quia vsque 10
ad fundamenta sua in pauimentum redigentur.
& quasi smilax planta implicata comedentur.
& quasi stipula exsiccabitur. Ex te exibit 11
cogitatio contra Dominum mala cogitans con-
traria. Hæc dicit Dominus regnans aquis 12
multis, & sic diuidentur. & auditus tuus non
audietur amplius. Et nunc conteram vir- 13
gam eius à te, & vincula tua dirumpam.
Et præcipiet de te Dominus, non seminabi- 14
tur amplius ex nomine tuo, ex domo Domini
Dei tui disperdam sculptilia & conflatilia, po-
nam sepulchrum tuum quia veloces. Ecce 15
super montes pedes tui euangelizantis, & an-
nunciantis pacē. Celebra Juda festiuitates tuas,
redde vota tua, quia non vltrà apponent vt
pertranseāt in vetustatem. Completum est, con-
summatū est, ascendit insufflās in faciem tuam,
eruens de tribulatione.

CAP. II.

C*Ontemplare viam, tene lumbum, viriliter* 1
age, roborare vehementer, quoniam auertit 2
Dominus contumeliam Jacob; sicut contumeliā
Jsrael, quia excutientes excusserunt eos, et pro-
pagines eorum demoliti sunt. Arma potentiæ 3
eius ex hominibus viros fortes illudētes in igne.
habenæ currnum eorū in die præparationis eo-
rum, & equites eorum tumultuabuntur. In 4
exitibus confundentur currus, & collidentur
in plateis. aspectus eorum quasi lampades ignis,
& quasi fulgura discurrentia. Et memora- 5
buntur optimates eorum & fugient in diebus,
& infirmabuntur in itinere suo. & festinabūt
ad muros, & præparabunt propugnacula sua.
Portæ ciuitatum apertæ sunt, & regalia 6
ceciderunt. Et substantia reuelata est, & 7
ista ascendebat. & ancillæ eius ducebantur: si-
cut columbæ loquentes in cordibus suis. Et 8
Niniue sicut piscina aquarum aquæ eius, & ip-
si fugientes nō steterunt. nō erat qui respiceret.

8 καὶ ἐν κατακλυσμῷ πορεύοντι συντέλειαν ποιήσεται,
τοὺς ἐξεγειρομένους καὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ διώξεται σκότος.
9 τί λογίζεσθε ἐπὶ τὸν κύριον; συντέλειαν αὐτὸς ποι-
10 ήσει, οὐκ ἐκδικήσει δὶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν θλίψει, ὅτι ἕως
θεμελίων αὐτοῦ χερσωθήσονται. καὶ ὡς σμίλαξ περιπλε-
κόμενος βρωθήσεται. καὶ ὡς καλάμη ξηρανθήσεται.
11 ἐκ σοῦ ἐξελεύσεται λογισμὸς κατὰ τοῦ κυρίου πονηρὰ
12 βουλευόμενος ἐναντία. τάδε λέγει κύριος κατάρ-
χων ὑδάτων πολλῶν, καὶ οὕτω διασταλήσονται. καὶ ἡ ἀκοή σου
13 οὐκ ἐνακουσθήσεται ἔτι. καὶ νῦν συντρίψω τὴν
ῥάβδον αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ, καὶ τοὺς δεσμούς σου διαρρήξω.
14 καὶ ἐντελεῖται περὶ σοῦ κύριος, οὐ σπαρήσεται ἔτι ἐκ
ὀνόματός σου, ἐξ οἴκου κυρίου τοῦ θεοῦ σου ἐξολοθρεύσω
γλυπτὰ καὶ χωνευτά, θήσομαι ταφήν σου ὅτι ὠκεῖς.
15 ἰδοὺ ἐπὶ τὰ ὄρη πόδες σου εὐαγγελιζομένου, καὶ ἀπαγ-
γέλλοντος εἰρήνην. ἑόρταζε ἰούδα τὰς ἑορτάς σου, ἀπόδος
τὰς εὐχάς σου, διότι οὐκ ἔτι μὴ προστεθῶσιν τοῦ διελθεῖν
εἰς παλαίωσιν. συνεπλήσθη, συντετέλεσται, ἀνέβη ἐμφυσῶν
εἰς πρόσωπόν σου, ἐξαιρούμενος ἐκ θλίψεως.

β΄.

1 Σκόπευσον ὁδόν, κράτησον ὀσφύος, ἄνδρισαι ἰσχύϊ
2 σφόδρα· διότι ἀπέστρεψεν κύριος τὴν ὕβριν ἰα-
κώβ. καθὼς τὴν ὕβριν τοῦ ἰσραήλ, διότι ἐκτινάσσοντες
ἐξετίναξαν αὐτοὺς καὶ τὰ κλήματα αὐτῶν διέφθειραν.
3 ὅπλα δυναστείας αὐτοῦ ἐξ ἀνθρώπων ἄνδρας δυνα-
τοὺς ἐμπαίζοντας ἐν πυρί. αἱ ἡνίαι τῶν ἁρμάτων αὐτῶν ἐν
ἡμέρᾳ ἑτοιμασίας αὐτῶν. καὶ οἱ ἱππεῖς αὐτῶν θορυβη-
4 θήσονται. ἐν ταῖς ἐξόδοις συγχυθήσεται τὰ ἅρματα καὶ συμ-
πλακήσονται ἐν ταῖς πλατείαις. ἡ ὅρασις αὐτῶν ὡς λαμ-
πάδες πυρὸς καὶ ὡς ἀστραπαὶ διατρέχουσαι.
5 καὶ μνησθήσονται οἱ μεγιστᾶνες αὐτῶν καὶ φεύξονται
ἐν ἡμέραις, καὶ ἀσθενήσουσιν ἐν τῇ πορείᾳ αὐτῶν. καὶ σπεύ-
σουσιν ἐπὶ τὰ τείχη, καὶ ἑτοιμάσουσιν τὰς προφυλακὰς
6 αὐτῶν. πύλαι τῶν πόλεων διηνοίχθησαν, καὶ τὰ βα-
7 σίλεια διέπεσεν. καὶ ἡ ὑπόστασις ἀπεκαλύφθη, καὶ
αὕτη ἀνέβαινεν. καὶ αἱ δοῦλαι αὐτῆς ἤγοντο, καθὼς περι-
8 στεραὶ φθεγγόμεναι ἐν καρδίαις αὐτῶν. καὶ νινευῒ ὡς
κολυμβήθρα ὑδάτων τὰ ὕδατα αὐτῆς. καὶ αὐτοὶ φεύγον-
τες οὐκ ἔστησαν οὐκ ἦν ὁ ἐπιβλέπων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[8] Sed in ira forti & furore vehementi exterminationem faciet cum omnibus gentibus, quæ insurrexerunt & vastauerunt ædem sanctuarii Domini, ac inimicos suos tradet gehennæ. [9] Gentes quæ expilauerunt Israel, quid vos cogitatis coram Domino? futurum est vt fiat exterminatio vobiscum de vobis: non consurget domui Israel bis angustia. [10] Quoniam principes gentium qui deprædati sunt domū Israel, queadmodū errauerunt in vino, ita seduxerunt atque consumpserunt eos, sicut cōsumit ignis stipulam aridā multam. [11] Ex te prodibit Niniue rex qui moliturus est aduersum populū Domini malū, qui initurus est consiliū impietatis. [12] Sic ait Dn̄s: Et si fuerint perfectę cōsilio, multęq; numero gentes, quę cōgregātur vt te ad angustias adigāt, Ierusalē, vadoq; traiecerint Tigrim, & trāsierint Euphratē, atq; venerint ad affligēdū te, cùm te subiecerim, nō amplius te subiiciā. [13] Nunc autē frangam iugū gentiū à collo vestro, & vincula vestra pręscidā. [14] Porrò cōstituet super te Dn̄s regē Assyrię, nec erit amplius memoria noīs tui: de domo idolorū tuorū delebo simulachrū & cōflatile: ibi reponam sepulchrum tuum, quoniam hoc perfacile est coram me. [15] Ecce super montes Israel pedes euangelizantis facientis audire pacem: celebra Iuda festiuitatem tuam, persolue votum tuū, quoniam nō addent vltrà vt transeāt per te impij, omnes deleti sunt. CAP. II.

QVi ascēdebant ac dispergebantur super terrā tuam; obsidebant te obsidione, erigentes speculas iuxta vias tuas: obfirma ceruicē, corrobora vires vehementer. [2] Etenim restituit Dominus robur ipsi Iaacob, celsitudinē Israeli: quoniā expilauerunt eos expilatores, & ciuitates decoris eorum destruxerunt. [3] Scuta fortiū eorū rubea, viri bellū gerentes induti sunt coccineo: igni faces curruum eorum apparatę sunt ad diem ornatus ipsorum, & magnates exercitus eorum coruscant vestibus coloratis. [4] In plateis perstrepunt currus, sonitus concussionis armorum ipsorum auditur in compitis vrbium: aspectus eorum sicut lampades, tanquam fulgura discurrunt. [5] Pręficient duces sui exercitus, corruēt in itinere suo, festinantes subiicient murū, turres ędificabunt. [6] Pontes fluuiorū ipsorū excisi sunt, & rex in palatio suo commotus est. [7] Et regina quę sedebat assistens in transmigrationibus, exiit, & ecce ancillę eius abductę post eam incedunt gementes sicut vox columbarum perstrepentium super corde suo. [8] Cæterùm Niniue instar loci collectionis aquarum à diebus antiquis est: & ipsi fugerunt: obsistite, obsistite, sed nemo est qui vultum vertat ad obsistendum,

9 * בֹּזּוּ כֶסֶף בֹּזּוּ זָהָב וְאֵין קֵצֶה לַתְּכוּנָה כָּבֹד מִכֹּל כְּלִי חֶמְדָּה׃

10 * בּוּקָה וּמְבוּקָה וּמְבֻלָּקָה וְלֵב נָמֵס וּפִיק בִּרְכַּיִם וְחַלְחָלָה בְּכָל־מָתְנַיִם וּפְנֵי כֻלָּם קִבְּצוּ פָארוּר׃

11 * אַיֵּה מְעוֹן אֲרָיוֹת וּמִרְעֶה הוּא לַכְּפִרִים אֲשֶׁר הָלַךְ אַרְיֵה לָבִיא שָׁם גּוּר אַרְיֵה וְאֵין מַחֲרִיד׃

12 * אַרְיֵה טֹרֵף בְּדֵי גֹרוֹתָיו וּמְחַנֵּק לְלִבְאֹתָיו וַיְמַלֵּא־טֶרֶף חֹרָיו וּמְעֹנֹתָיו טְרֵפָה׃

13 * הִנְנִי אֵלַיִךְ נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת וְהִבְעַרְתִּי בֶעָשָׁן רִכְבָּהּ וּכְפִירַיִךְ תֹּאכַל חָרֶב וְהִכְרַתִּי מֵאֶרֶץ טַרְפֵּךְ וְלֹא־יִשָּׁמַע עוֹד קוֹל מַלְאָכֵכֵה׃

ג

1 * הוֹי עִיר דָּמִים כֻּלָּהּ כַּחַשׁ פֶּרֶק מְלֵאָה לֹא יָמִישׁ טָרֶף׃

2 * קוֹל שׁוֹט וְקוֹל רַעַשׁ אוֹפָן וְסוּס דֹּהֵר וּמֶרְכָּבָה מְרַקֵּדָה׃

3 * פָּרָשׁ מַעֲלֶה וְלַהַב חֶרֶב וּבְרַק חֲנִית וְרֹב חָלָל וְכֹבֶד פָּגֶר וְאֵין קֵצֶה לַגְּוִיָּה יִכְשְׁלוּ בִּגְוִיָּתָם׃

4 * מֵרֹב זְנוּנֵי זוֹנָה טוֹבַת חֵן בַּעֲלַת כְּשָׁפִים הַמֹּכֶרֶת גּוֹיִם בִּזְנוּנֶיהָ וּמִשְׁפָּחוֹת בִּכְשָׁפֶיהָ׃

5 * הִנְנִי אֵלַיִךְ נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת וְגִלֵּיתִי שׁוּלַיִךְ עַל־פָּנָיִךְ וְהַרְאֵיתִי גוֹיִם מַעְרֵךְ וּמַמְלָכוֹת קְלוֹנֵךְ׃

6 * וְהִשְׁלַכְתִּי עָלַיִךְ שִׁקֻּצִים וְנִבַּלְתִּיךְ וְשַׂמְתִּיךְ כְּרֹאִי׃

7 * וְהָיָה כָל־רֹאַיִךְ יִדּוֹד מִמֵּךְ וְאָמַר שָׁדְּדָה נִינְוֵה מִי יָנוּד לָהּ מֵאַיִן אֲבַקֵּשׁ מְנַחֲמִים לָךְ׃

8 * הֲתֵיטְבִי מִנֹּא אָמוֹן הַיֹּשְׁבָה בַּיְאֹרִים מַיִם סָבִיב לָהּ אֲשֶׁר־חֵיל יָם מִיָּם חוֹמָתָהּ׃

9 * כּוּשׁ עָצְמָה וּמִצְרַיִם וְאֵין קֵצֶה פּוּט וְלוּבִים הָיוּ בְּעֶזְרָתֵךְ׃

9 * Diripite argentum,diripite aurum, &
non eſt finis diuitiarum ex omnibus vaſis
10 deſiderabilibus. * Diſſipata eſt & ſciſſa, &
dilacerata eſt,cor tabeſcẽs & diſſolutio ge-
niculorum,& defectio in cunctis renibus,
& facies omnium ſicut nigredo ollæ.
11 * Vbi eſt habitaculum leonum, & paſ-
cua catulorum leonum? Ad quam iuit leo
vt ingrederetur illuc catulus leonis,& non
12 eſt qui exterreat. * Leo cepit ſufficienter
catulis ſuis,& necauit leęnis ſuis.& imple-
uit pręda ſpeluncas ſuas,& cubile ſuum ra
13 pina.*Ecce ego ad te,dicit Dominus exer-
cituum , & ſuccendam vſque ad fumum
quadrigas tuas,& leunculos tuos comedet
gladius. Et exterminabo de terra prædam
tuam , & non audietur vltrà vox nuncio-
rum tuorum.

CAP. III.

1 VÆ ciuitas ſanguinum vniuerſa menda
A cij dilaceratione plena . Non recedet à
2 te rapina. *Vox flagelli & vox impetus ro-
tæ,& equi frementis,& quadrigę furentis,
3 * & equitis aſcendentis,& micantis gla-
dij,& fulgurãtis haſtæ, & multitudinis in-
terfectæ & grauis ruinæ,nec eſt finis cada-
4 uerũ.Et corruent in corporibus ſuis * pro-
pter multitudinem fornicationum mere-
tricis ſpecioſę & gratę & habentis malefi-
cia , quæ vendidit gentes in fornicationi-
5 bus ſuis,&familias in maleficiis ſuis.*Ecce
ego ad te,dicit Domin⁹ exercituum,& re-
uelabo pudenda tua in facie tua, & oſten-
dam in gentibus nuditatem tuam, & re-
6 nis ignominiam tuam. * Et proiiciam ſu-
B per te abominationes,& contumeliis te af
7 ficiam,& ponam te in exemplum.*Et erit
omnis qui viderit te, reſiliet à te, & dicet:
Vaſtata eſt Niniue.Quis commouebit ſu-
per te caput? Vndè quæram conſolatorem
8 tibi? *Nunquid melior es Alexandria po-
pulorũ quæ habitat in fluminibus? Aquæ
in circuitu eius, cuius diuitiæ mare, aquæ
9 muri eius. * Æthiopia fortitudo eius,&
Ægyptus, & non eſt finis . Aphrica & Li-
byes fuerunt in auxilio tuo:

תרגום יונתן

9 בזו כספא בזו דהבא ולית סוף לאוצריא ספו כל־מני חמדתא׃ 10 בזיזא ומתבזיזא ופתיח תרעא לסנאה ולב מסי ונקוש רכובין
[illegible] בכל חרצין ואפי כלהון אתחפיו אכרום אוכמין כקדרא׃ 11 אן מדורי מלכיא ובית מישרי שלטוניא אתר דהוו אזלין מלכיא
[illegible] בניהון שבקין הא כאריא די שרי על צדה לרחצן ולית דמניד׃ 12 מלכיא מיתן חטוף לנשיהון ובזיא לבניהון ומלן אוצריהון
[illegible] וביתניהון בזא׃ 13 הא אנא שלח רגזי עלך אמר יוי צבאות ואדליק באשתא רתיכך וכפרנך תקטל חרבא ואשצי מארעא
[illegible] ולא ישתמע עוד קל אזגדך׃

ג

1 וי קרתא אשדת דם כלה כדבין בזא מליא לא פסק קטול׃ 2 קל נקוש מחא וקל זיוע גלגלין וסוסון מפנכין ורתיכין מקפצין׃
3 פרש מסק להוב וצלהוב סיפין וצחצוח מרנין וסגי קטילין והמון פגרין ולית סוף לקטיליא יתקלון בקטיליהון׃
4 מסגיאות אתרגושת קרתא דהיא כטעיתא נפקת ברא שפירת חן ידעא חרשין דמסרא עממיא בטעותהא ומלכותא בחרשהא׃
5 הא אנא שלח רגזי עלך אמר יוי צבאות ואגלי בהתת חובך על אפך ואחזי עממיא בהתתך ומלכותא קלנך׃
6 וארמי עלך שקוצין ואנבלנך ואשונך מכערא לעיני כל־חזך׃ 7 ויהי כל־די יחזנך יתרחק מנך ויימר אתבזזת נינוה מן ידוי
[illegible] לך איכא אשכח דמנחמין לך׃ 8 האת טבא מאלכסנדריא רבתא דיתבא ביני נהרותא מיא סחור סחור לה דשורה ימא מי ימא שורהא׃
9 כוש [illegible] ומצרים ולית סוף פוטאי ולובאי הוו בסעדך׃

* Diripiebant argentum, diripiebant aurū, 6
& non erat finis ornamēti eius. aggrauata sunt
super omnia vasa concupiscentiæ suæ.
* Concussio, & excussio, & ebullitio, & 10
cordis confractio, & dissolutio genuum: & do-
lores super omnem lumbum. & facies omnium
sicut adustio ollæ.
* Vbi est habitaculum leonum, & pascua 11
existens catulis leonum? quò abijt leo, vt ingre-
deretur illuc catulus leonis, & non est qui ex-
terreat. * Leo rapuit sufficientia catulis suis, 12
& suffocauit leonibus suis, & impleuit vena-
tione nidum suum, & habitaculum suū rapina.
* Ecce ego ad te, dicit Dominus omnipotens, 13
& succendam in fumo multitudinem tuam; &
leones tuos comedet gladius: & auferam de
terra prædam tuam, & non audientur vltrà
opera tua.

CAP. III.

O Ciuitas sanguinum tota mendax iniquita- 1
te plena, non contrectabitur venatio.
* Vox flagellorum & vox commotionis ro- 2
tarum, equi persequentis & currus feruentis:
* Equitis ascendentis, splendentis gladij, & 3
fulgurantium armorum, & multitudinis vul-
neratorum, & grauis ruinæ, & non erit finis
gentibus eius. & infirmabuntur in corporibus
suorum * à multitudine fornicationis. & me- 4
retrix speciosa & grata dux maleficorum, quæ
vendit gentes in fornicatione sua, & tribus in
veneficiis suis. * Ecce ego ad te, dicit Domi- 5
nus omnipotens, & discooperiam posteriora tua
super faciem tuam, & ostendam gentibus tur-
pitudinem tuam, & regnis ignominiam tuam.
* Et proiiciam super te abominationem se- 6
cundūm immūditias tuas, & ponam te in ex-
emplum. * Et erit omnis videns te descendet 7
à te, & dicet: Misera Niniue quis gemet eam?
vnde quæram consolationem illi? * Apta chor- 8
dam pars Ammon quæ habitat in fluminibus.
aqua in circuitu eius, cuius principium mare
& aqua muri eius: * Æthiopia fortitudo 9
eius & Ægyptus. & non est finis fugæ tuæ. Et
Libes facti sunt auxiliatores eius:

9 * διήρπαζον τὸ ἀργύριον, διήρπαζον τὸ χρυσίον, καὶ οὐκ
ἦν πέρας τοῦ κόσμου αὐτῆς. βεβάρυνται ὑπὲρ πάντα
10 σκεύη τὰ ἐπιθυμήματα αὐτῆς. * ἐκτιναγμός, καὶ
ἀνατιναγμός, καὶ ἐκβρασμός, καὶ καρδίας θραυσμός,
καὶ ὑπόλυσις γονάτων. καὶ ὠδῖνες ἐπὶ πᾶσαν ὀσφῦν. καὶ
τὰ πρόσωπα πάντων ὡς πρόσκαυμα χύτρας.
11 * ποῦ ἐστιν τὸ κατοικητήριον τῶν λεόντων καὶ ἡ νομὴ ἡ
οὖσα τοῖς σκύμνοις; ποῦ ἐπορεύθη λέων τοῦ εἰσελθεῖν ἐκεῖ
σκύμνος λέοντος, καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐκφοβῶν.
12 * λέων ἥρπασεν τὰ ἱκανὰ τοῖς σκύμνοις αὐτοῦ, καὶ ἀπέ-
πνιξεν τοῖς λέουσιν αὐτοῦ, καὶ ἔπλησεν θήρας νοσσιὰν αὐτοῦ
καὶ τὸ κατοικητήριον αὐτοῦ ἁρπαγῆς.
13 * ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σέ, λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ ἐκ-
καύσω ἐν καπνῷ πλῆθός σου. καὶ τοὺς λέοντάς σου κατα-
φάγεται μάχαιρα, καὶ ἐξολοθρεύσω ἐκ τῆς γῆς τὴν θή-
ραν σου, καὶ οὐ μὴ ἀκουσθῇ ἔτι τὰ ἔργα σου.

γ.

1 * Ω πόλις αἱμάτων ὅλη ψευδὴς ἀδικίας πλήρης, οὐ
ψηλαφηθήσεται θήρα.
2 * φωνὴ μαστίγων καὶ φωνὴ σεισμοῦ τροχῶν, ἵππου
διώκοντος καὶ ἅρματος ἀναβράσσοντος,
3 * ἱππέως ἐπιβαίνοντος, στιλβούσης ῥομφαίας, καὶ ἐξ-
αστραπτόντων ὅπλων, καὶ πλήθους τραυματιῶν, καὶ βα-
ρείας πτώσεως, καὶ οὐκ ἔσται πέρας τοῖς ἔθνεσιν αὐτῆς. καὶ
ἀσθενήσουσιν ἐν τοῖς σώμασιν αὐτῶν,
4 * ἀπὸ πλήθους πορνείας. καὶ πόρνη καλὴ καὶ ἐπίχα-
ρις ἡγουμένη φαρμάκων, ἡ πωλοῦσα ἔθνη ἐν τῇ πορνείᾳ
αὐτῆς, καὶ φυλὰς ἐν τοῖς φαρμάκοις αὐτῆς.
5 * ἰδοὺ ἐγὼ ἐπὶ σὲ λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ ἀποκα-
λύψω τὰ ὀπίσω σου ἐπὶ τὸ πρόσωπόν σου, καὶ δείξω ἔθνεσιν
τὴν ἀσχημοσύνην σου, καὶ βασιλείαις τὴν ἀτιμίαν σου.
6 * καὶ ἐπιρρίψω ἐπὶ σὲ βδελυγμὸν κατὰ τὰς ἀκαθαρ-
7 σίας σου, καὶ θήσομαί σε εἰς παράδειγμα. * καὶ ἔσται πᾶς ὁ
ὁρῶν σε καταβήσεται ἀπὸ σοῦ. καὶ ἐρεῖ, δειλαία νινευί, τίς
στενάξει αὐτήν; πόθεν ζητήσω παράκλησιν αὐτῇ;
8 * ἅρμοσον χορδὴν μερὶς ἀμμὼν κατοικοῦσα ἐν ποτα-
μοῖς. ὕδωρ κύκλῳ αὐτῆς, ἧς ἡ ἀρχὴ θάλασσα, καὶ ὕδωρ τὰ
9 τείχη αὐτῆς, * αἰθιοπία ἰσχὺς αὐτῆς καὶ αἴγυπτος. καὶ οὐκ ἔστι
πέρας τῆς φυγῆς σου. καὶ λίβυες ἐγένοντο βοηθοὶ αὐτῆς,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[9] Diripite argentum, diripite aurum, & non est finis thesauris: consumite omnia vasa desiderabilia. [10] Direpta, expilata, & aperta est porta inimico, & cor liquefactum, & genuum collisio, & commotio per totos lumbos, omnium deniq; facies opertę fuerunt nigredine instar ollæ denigratæ. [11] Vbi sunt habitacula regum, & ædes habitabiles principum, quò loci proficiscebantur reges, ibi filios suos relinquunt, ecce sicut leo qui habitat super venationem suam præsidēter, nec est qui terreat. [12] Reges adferunt rapinam vxoribus suis, & prædas filiis suis, complentq; thesauros suos rapina, & palatia sua expilatione. [13] Ecce ego immittam furorem meum in te, dixit Dominus exercituum, & accendam igne currus tuos, & oppida tua concidet gladius, & delebo de terra negociationem tuam, nec audietur vltrà vox legatorum tuorum.

CAP. III.

VÆ ciuitati effundenti sanguinem: vniuersa mendaciis prædaq; referta est, non desinit occisio. [2] Sonitus concussionis plagę, & sonitus commotionis rotarum, & equorum frementium, curruumq; subsilientium. [3] Eques ascendit, & flamma aciesque gladiorū, & polities hastarū, & abundantia occisorū, & multitudo cadauerum, nec est finis trucidatis, impingēt in trucidatos suos. [4] Præ multitudine strepitus ciuitatis quæ est sicut meretrix & scortum, eleganti venustate præditum, sciens magicas artes, vt prodat gentes idolis suis, & regna veneficiis suis. [5] Ecce ego immittam furorem meum super te, inquit Dominus exercituum, ac patefaciam confusionem sceleris tui in vultum tuum, & ostendam gentibus pudendum dedecus tuum, & regnis ignominias tuas. [6] Et proiiciam in te abominationes, teque reddam execrandam, & ponam te fœdissimam oculis omnium videntium te. [7] Et futurum est vt quisquis te conspexerit, procul recedat à te, dicatque; Expilata est Niniue, quis condolebit tibi, vbi inueniam tibi consolatores? [8] An es melior quàm Alexandria magna, quæ sedet inter fluuios aquarum vndiquaque circundata, cuius murus est mare, aquæ maris murus eius? [9] Æthiopia præsidium eius & Ægyptus, nec est finis: Libyj Lidiique tibi fuerunt auxilio.

10 * גַּם־הִיא לַגֹּלָה הָלְכָה בַשֶּׁבִי גַּם עֹלָלֶיהָ יְרֻטְּשׁוּ
בְּרֹאשׁ כָּל־חוּצוֹת וְעַל־נִכְבַּדֶּיהָ יַדּוּ גוֹרָל וְכָל־
גְּדוֹלֶיהָ רֻתְּקוּ בַזִּקִּים׃
11 * גַּם־אַתְּ תִּשְׁכְּרִי תְּהִי נַעֲלָמָה גַּם־אַתְּ תְּבַקְשִׁי
מָעוֹז מֵאוֹיֵב׃
12 * כָּל־מִבְצָרַיִךְ תְּאֵנִים עִם־בִּכּוּרִים אִם־יִנּוֹעוּ
וְנָפְלוּ עַל־פִּי אוֹכֵל׃
13 * הִנֵּה עַמֵּךְ נָשִׁים בְּקִרְבֵּךְ לְאֹיְבַיִךְ פָּתוֹחַ נִפְתְּחוּ
שַׁעֲרֵי אַרְצֵךְ אָכְלָה אֵשׁ בְּרִיחָיִךְ׃
14 * מֵי מָצוֹר שַׁאֲבִי לָךְ חַזְּקִי מִבְצָרָיִךְ בֹּאִי בַטִּיט
וְרִמְסִי בַחֹמֶר הַחֲזִיקִי מַלְבֵּן׃
15 * שָׁם תֹּאכְלֵךְ אֵשׁ תַּכְרִיתֵךְ חֶרֶב תֹּאכְלֵךְ כַּיָּלֶק
הִתְכַּבֵּד כַּיֶּלֶק הִתְכַּבְּדִי כָּאַרְבֶּה׃
16 * הִרְבֵּית רֹכְלַיִךְ מִכּוֹכְבֵי הַשָּׁמָיִם יֶלֶק פָּשַׁט
וַיָּעֹף׃
17 * מִנְּזָרַיִךְ כָּאַרְבֶּה וְטַפְסְרַיִךְ כְּגוֹב גֹּבָי הַחוֹנִים
בַּגְּדֵרוֹת בְּיוֹם קָרָה שֶׁמֶשׁ זָרְחָה וְנוֹדַד וְלֹא־נוֹדַע
מְקוֹמוֹ אַיָּם׃
18 * נָמוּ רֹעֶיךָ מֶלֶךְ אַשּׁוּר יִשְׁכְּנוּ אַדִּירֶיךָ נָפֹשׁוּ עַמְּךָ
עַל־הֶהָרִים וְאֵין מְקַבֵּץ׃
19 * אֵין־כֵּהָה לְשִׁבְרֶךָ נַחְלָה מַכָּתֶךָ כֹּל שֹׁמְעֵי
שִׁמְעֲךָ תָּקְעוּ כַף עָלֶיךָ כִּי עַל־מִי לֹא־עָבְרָה רָעָתְךָ
תָּמִיד׃

10 * Sed & ipſa in tranſmigratione ducta
eſt in captiuitatem. Paruuli eius eliſi ſunt
B in capite omnium viarum, & ſuper inclytos eius miſerunt ſortem, & omnes optimates eius confixi ſunt in compedibus.
11 * Et tu ergo inebriaberis & eris deſpecta, & quæres tu auxilium ab inimico.
12 * Omnes munitiones tuæ ſicut ficus cũ groſſis ſuis, ſi concuſſę fuerint cadent in os comedentis.
13 * Ecce populus tuus mulieres in medio tui. Inimicis tuis ad apertionem pandẽtur portę terrę tuę, deuorabit ignis vectes tuos.
14 * Aquam propter obſidionem hauri tibi, extrue munitiones tuas: intra in lutum & calca, ſubigens tene laterem.
15 * Ibi comedet te ignis, peribis gladio, deuorabit te vt bruchus. Congregare ergo
D vt bruchus, multiplicare vt locuſta.
16 * Plures feciſti negotiationes tuas, quàm ſtellæ ſint cæli. bruchus expanſus eſt, & auolauit.
17 * Cuſtodes tui quaſi locuſtæ, & paruuli tui quaſi locuſtæ locuſtarum, quę conſidẽt in ſepibus in die frigoris. Sol ortus eſt & auolauerunt, & non eſt cognitus locus earum vbi fuerint.
18 * Dormitauerunt paſtores tui rex Aſſur, ſepelientur principes tui. Latitauit populus tuus in montibus, & non eſt qui congreget.
19 * Non eſt obſcura contritio tua, peſſima eſt plaga tua. Omnes qui audierunt auditionem tuam, compreſſerũt manum ſuper te: quia ſuper quem non tranſiit malitia tua ſemper?

תרגום יונתן

10 אף היא בגלותא תהך בשביא אף עולמהא יתרפון בריש כל שוקיא ועל יקירהא רמו עדבין וכל רברבהא יתקדקון בשלשלן׃
11 אף את תהוי לרויא תהי מטלטלא אף את תבעין סעיד מבעל דבבא׃ 12 כל כרכך דמן לתינין בכירין דאם ירעדונון יתרון
[illegible] בהון צמוקין ודכשרין למיכל׃ 13 הא עמך חלשין כנשיא בגויך לבעלי דבבך אתפתחא אתפתחו תרעי ארעך אכלת אשתא תקפיך׃
14 מיא בצירא כנושי לגוך תקפי כרכך אסגא מרוא ושעברי בטינא אתקפי בניניך׃ 15 לתמן ייתון עלך עממיא דתקיפין כאשתא
ישיצונך קטולי חרבא יתכנשון עלך משרית עממין דסגיאין כזחלא יחפונך כקמצא יחסלונך כגובא׃ 16 אסגית תגרך מכוכבי שמיא
כזחלא די שלח ופרח׃ 17 הא טפסך מצלהבין כגובא וטפסריך כזחלי גובאי די שרן בכתליא ביום קריר דכד שמשא דנחא עליהון
מתבדרין ולא אתידע אתרהון לאן ערקין׃ 18 אתברו גברך מלכא דאתור גלו עם משריתך אתכדרו עמך על טוריא ולית דמכנש׃
19 לית אסותא לתברך מרעא מחתך כל די שמעו שמעתך טפחו ידיהון עלך חדיו ארי על מן לא עדת מחתך בישתך תדירא׃

תם נחום

** Et ipsa in captiuitate ibit captiua, et par-* 10
uulos illius allident in principiis viarum eius,
& super omnia inclyta eius mittent sortes. &
omnes optimates eius alligabuntur compedibus.
** Et tu inebriaberis & eris despecta, & tu* 11
quæres tibi vt stes ex inimicis.
** Omnes munitiones tuæ vt ficus habentes* 12
grossos: si commotæ fuerint cadent in os come-
dentis.
** Ecce populus tuus quasi mulieres in te ini-* 13
micis tuis. apertæ aperientur portæ terræ tuæ.
& comedet ignis vectes tuos.
** Aqua obsidionis hauri tibi. obtine muni-* 14
tiones tuas, ingredere in lutum, & conculcare
in paleis: obtine super laterem:
** Ibi comedet te ignis, disperdet te gladius:* 15
comedet te quasi locusta, et aggrauaberis quasi
bruchus, multiplicare vt bruchus.
** Multiplicasti negotiationes tuas sicut stel-* 16
las cæli. & bruchus impetum fecit & expan-
sus est.
** Commixtus tuus sicut locusta ascendens in* 17
sepe in die frigoris. Sol ortus est, & abstulit, et
non cognouit locum eius. væ illis.
** Dormitauerunt pastores tui, rex Assyrius* 18
consopiuit fortes tuos: abijt populus tuus super
montes, & non erat qui susciperet:
** Et non est sanitas contritionis tuæ. intu-* 19
muit plaga tua. omnes qui audiunt nuncium
tuum plaudent manus super te: quia super quem
non intrauit malitia tua semper?

10 * Καὶ αὐτὴ ἐν αἰχμαλωσίᾳ πορεύσεται αἰχμάλωτος,
καὶ τὰ νήπια αὐτῆς ἐδαφιοῦσιν ἐπ' ἀρχὰς τῶν ὁδῶν αὐτῆς,
καὶ ἐπὶ πάντα τὰ ἔνδοξα αὐτῆς βαλοῦσιν κλήρους. καὶ πάν-
τες οἱ μεγιστᾶνες αὐτῆς δεθήσονται χειροπέδαις.
11 * καὶ σὺ μεθυσθήσῃ καὶ ἔσῃ παρεωραμένη, καὶ σὺ ἐπι-
ζητήσεις σεαυτῇ ἵνα στάσῃ ἐξ ἐχθρῶν.
12 * πάντα ὀχυρώματά σου ὡς συκαῖ ἔχουσαι ὀλύνθους,
ἐὰν σαλευθῶσιν πεσοῦνται εἰς στόμα ἔσθοντος.
13 * ἰδοὺ ὁ λαός σου ὡς γυναῖκες ἐν σοὶ τοῖς ἐχθροῖς σου.
ἀνοιγόμεναι ἀνοιχθήσονται πύλαι τῆς γῆς σου, καὶ κατα-
φάγεται πῦρ τοὺς μοχλούς σου.
14 * ὕδωρ περιοχῆς ἐπίσπασαι σεαυτῇ. κατακράτησον
τῶν ὀχυρωμάτων σου, ἔμβηθι εἰς πηλόν, καὶ συμπατήθη-
τι ἐν ἀχύροις. κατακράτησον ὑπὲρ πλίνθον,
15 * ἐκεῖ καταφάγεταί σε πῦρ, ἐξολοθρεύσει σε ῥομ-
φαία, καταφάγεταί σε ὡς ἀκρίς, καὶ βαρυνθήσῃ ὡς
βροῦχος, πληθύνθητι ὡς ὁ βροῦχος.
16 * ἐπλήθυνας τὰς ἐμπορείας σου ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐ-
ρανοῦ. καὶ βροῦχος ὥρμησεν καὶ ἐξεπετάσθη.
17 * ὁ σύμμικτός σου ὡς ἀκρὶς ἐπιβεβηκυῖα ἐπὶ φραγ-
μοῦ ἐν ἡμέρᾳ πάγου. ὁ ἥλιος ἀνέτειλεν καὶ ἀφείλετο, καὶ
οὐκ ἔγνω τὸν τόπον αὐτῆς. οὐαὶ αὐτοῖς.
18 * ἐνύσταξαν οἱ ποιμένες σου, βασιλεὺς ἀσσύριος ἐκοί-
μησεν τοὺς δυνάστας σου, ἀπῆρεν ὁ λαός σου ἐπὶ τὰ ὄρη,
19 καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκδεχόμενος. * καὶ οὐκ ἔστιν ἴασις τῆς συντριβῆς
σου. ἐφλέγμηνεν ἡ πληγή σου. πάντες οἱ ἀκούοντες τὴν
ἀγγελίαν σου κροτήσουσιν χεῖρας ἐπὶ σέ, διότι ἐπὶ τίνα
οὐκ ἐπῆλθεν ἡ κακία σου διαπαντός;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

10 Sed & ipsa in exilio ambulabit in captiuitate, etiam adolescentes eius allidentur in capite omnium platearum, & super inclytos eius conjicientur sortes, & omnes eius principes comminuentur catenis.

11 Tu quoque temulento similis eris, pessundata; tu etiam auxilium flagitabis ab inimico.

12 Omnes arces tuæ erunt similes ficubus temporaneis, quæ si excutiantur defluent, & remanebunt in eis vuæ passæ, quæ aptæ sunt ad comedendum.

13 Ecce populus tuus imbecillis est instar mulierum in medio tui; hostibus tuis apertæ fuerunt portæ terræ tuæ, deuorauit ignis robur tuum.

14 Aquas munitionis congrega intra te, obfirma tuas arces, multiplica cæmenta & subige lutum, fortifica ædificia tua.

15 Ibi venient super te gentes quæ sunt validæ sicut ignis, delebunt te interfectores gladio, congregabuntur aduersum te exercitus gentium quæ multæ sunt vt reptilia, operient te sicut bruchus, vastabunt te tanquam locusta.

16 Multiplicasti mercatores tuos præ stellis cælorum, en sicut locusta quæ sese diffundit & volat.

17 Ecce laminæ tuæ flammicant vt bruchus, & duces tui sicut vermes locustarum quæ habitant in parietibus in die frigoris, quæ simulatque Sol exortus est super ipsas, disperguntur, neque innotescit locus earum quò fugiunt.

18 Fracti sunt fortes tui rex Assyriæ, exulant populus tuorum exercituum: dispersi sunt populi tui super montes, nec est qui congreget.

19 Non est qui doleat sibi de fractione tua, infirmatum est vulnus tuum: quotquot audierunt rumorem tui complosserunt manibus suis super te lætantes. ad quem enim non penetrauit plaga nequitiæ tuæ iugiter?

FINIS NAHVM PROPHETÆ.

PROLOGVS
IN HABACVC
PROPHETAM.

VATVOR Prophetæ in duodecim prophetarum volumine continentur: è quibus tres in principio Maſa, id eſt, pondus titulum habent: Naum, Habacuc & Malachias. Porrò Zacharias in medio & circa finem duos huiuſcemodi ponit titulos: è quibus vnus eſt, Onus verbi Domini in terra Adrach & Damaſci requiei eius. Alter in fine, ſcilicet Onus verbi Domini ſuper Iſrael. De Naum orationibus tuis iam liber vnus editus eſt. De Zacharia & Malachia, ſi vita comes fuerit, differetur. Nunc Habacuc habemus in manibus, qui vel ex eo quòd amabilis Deo eſt, vocatur amplexatio: vel quòd in certamen & luctam (& vt ita dicam) amplexum cum Deo congreditur, amplexantis, id eſt, luctantis ſortitus eſt nomen. Nullus enim tam audaci voce auſus eſt Deum ad diſceptationem iuſtitiæ prouocare: & dicere ei: Cur in rebus humanis & mundi iſtius pompa tanta rerum verſetur iniquitas. Vociferabor ad te vim patiens, & non ſaluabis? Quare oſtendiſti mihi iniquitatem & laborem videre? Lacerata eſt lex, & non peruenit vſque ad finem iudicium, quia impius præualet aduerſum iuſtum: ideo egreditur iudicium peruerſum. Vides quàm temeraria vox ſit & quodammodo blaſphemantis; creatorem ſuum ad iudicium prouocare, & vas fragile aduerſus figulum cur tale vel tale factum ſit diſputare? Necnon & hoc animaduertendum quòd aſſumptio vel pondus, quæ grauia iam eſſe diximus, prophetæ viſio eſt, & aduerſum Montani dogma peruerſum intelligit quod videt, nec vt amens loquitur, nec more inſanientium fœminarum dat ſine mente ſonum. Vnde & Apoſtolus iubet, vt ſi prophetantibus aliis alij fuerit reuelatum, taceant qui prius loquebantur. Et ſtatim, Non eſt, inquit, diſſenſionis Deus; ſed pacis. Ex quo intelligitur cùm quis ex voluntate reticet, & aliis locum dat ad loquendum, poſſe & loqui & tacere cùm velit. Qui iam in extaſi, id eſt, inuitus loquitur, nec tacere nec loqui in ſua poteſtate habet. Illud quoque diſce, quia ſemel à me violenter exigis, vt quaſi quoſdam gradus & ſcalas ad altiora nitenti, hiſtoriam tibi interpreter, prophetiam eſſe circa Babylonem & Nabuchodonoſor regem Chaldæorum, vt quomodo prior propheta Naum, quem Habacuc ſequitur, vaticinium habuit contra Niniuen & Aſſyrios, qui vaſtauerunt decem tribus quæ vocantur Iſrael; ita Habacuc prophetiam habeat aduerſus Babylonem & Nabuchodonoſor, à quibus Iudas & Hieruſalem templumque ſubuerſa ſunt. Et vt ſcias eo tempore fuiſſe Habacuc quo iam duæ tribus, quæ vocabantur Iuda, ductæ erant in captiuitatem, Daniel docere te poterit: ad quem in lacum leonum Habacuc cum prandio mittitur, quanquam apud Hebræos hæc ipſa non legatur hiſtoria. Igitur ſiue quis recipiat ſcripturam illam, ſiue non recipiat; vtrumque pro nobis eſt.

Aut

Aut enim recipit,& iam poſt factam rē liber Habacuc texitur: aut nō recipit, & quaſi Propheta ſcribit quæ ventura cognoſcit. Interim ſecundùm literam cauſatur aduerſum Deum Propheta, cur Nabuchodonoſor templum Dei vaſtet & Iudam, cur Ieruſalem quondam vrbs Domini deſtruatur: quare clamet populus & non audiatur; vociferetur ad Dominum oppreſſus à Chaldæis, & non ſaluetur: quare etiam ipſe Propheta, vel populus ex cuius perſona loquitur, ad hoc vixerit, & huc vſque perductus ſit, vt iniquitatem hoſtium & ſuum laborem viderit, cur iniuſtitia præualeat aduerſum ſe. Et hæc dicit præ mentis anguſtia, neſciens aurū in igne conflari. & tres pueros de camino ignis puriores exiſſe quàm intrauerant. Sed & hoc generaliter accipere poſſumus quod ex perſona humanæ impatientiæ loquatur, vt in querulam vocem & plenam doloris erumpat, dicens: Quare reſpicis contemptores, & taces conculcante impio iuſtiorem ſe? Hæc autem loquitur, neſciens iudicia Dei inueſtigabilia, & profundum diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ eius, quòd non ita videat Deus vt videt homo. Homo tantùm præſentia reſpicit, Deus futura & æterna cognoſcit. Et quomodo ſi ægrotans & æſtuans febribus aquam frigidam poſtulet, & dicat ad medicum: Vim patior, crucior, vror, exanimor: vſquequo medice clamabo, & non exaudies? & reſpondeat ei ſapientiſſimus & clementiſſimus medicus: Scio quo tempore dare debeam quod poſtulas: non miſereor modò, quia miſericordia iſta crudelitas eſt; & voluntas tua contra te petit: ita & Deus noſter ſciens clementiæ ſuę pondera atque menſuras, interdum non exaudit clamantem, vt eum probet, & magis prouocet eum ad rogandū; & quaſi igne excoctum iuſtiorem & puriorem faciat. Quod intelligens Apoſtolus ſecundùm id quod miſericordiam conſecutus eſt à Domino, ait: Sed non deficimus. Et ſcit quòd qui perſeuerauerit vſque in finem, hic ſaluus erit: & gloriatur in labore & dolore. & cum Ieremia dicit: Tribulationem & miſeriam inuocabo: & quomodo alius inuocat Deum, ſic ſanctus vir & bellator inuictus ad exercendum ſe & probandum, tribulationem & miſeriam inuenire deſiderat.

ARGVMENTVM.

HAbacuc luctator fortis & rigidus ſtat ſuper cuſtodiam ſuam, & figit gradum ſuper munitionem, vt Chriſtum in cruce contempletur & dicat: Operuit cælos gloria eius, & laudis eius plena eſt terra. Splendor eius vt lux erit, cornua in manibus eius, ibi abſcondita eſt fortitudo eius.

א

1 מַשָּׂא אֲשֶׁר חָזָה חֲבַקּוּק הַנָּבִיא׃
2 * עַד־אָנָה יְהוָה שִׁוַּעְתִּי וְלֹא
תִשְׁמָע אֶזְעַק אֵלֶיךָ חָמָס וְלֹא
תוֹשִׁיעַ׃
3 * לָמָּה תַרְאֵנִי אָוֶן וְעָמָל תַּבִּיט וְשֹׁד וְחָמָס לְנֶגְדִּי
וַיְהִי רִיב וּמָדוֹן יִשָּׂא׃
4 * עַל־כֵּן תָּפוּג תּוֹרָה וְלֹא־יֵצֵא לָנֶצַח מִשְׁפָּט כִּי
רָשָׁע מַכְתִּיר אֶת־הַצַּדִּיק עַל־כֵּן יֵצֵא מִשְׁפָּט
מְעֻקָּל׃
5 * רְאוּ בַגּוֹיִם וְהַבִּיטוּ וְהִתַּמְּהוּ תְּמָהוּ כִּי־פֹעַל פֹּעֵל
בִּימֵיכֶם לֹא תַאֲמִינוּ כִּי יְסֻפָּר׃
6 * כִּי־הִנְנִי מֵקִים אֶת־הַכַּשְׂדִּים הַגּוֹי הַמַּר וְהַנִּמְהָר
הַהוֹלֵךְ לְמֶרְחֲבֵי־אֶרֶץ לָרֶשֶׁת מִשְׁכָּנוֹת לֹּא־לוֹ׃
7 * אָיֹם וְנוֹרָא הוּא מִמֶּנּוּ מִשְׁפָּטוֹ וּשְׂאֵתוֹ יֵצֵא׃
8 * וְקַלּוּ מִנְּמֵרִים סוּסָיו וְחַדּוּ מִזְּאֵבֵי עֶרֶב וּפָשׁוּ
פָּרָשָׁיו וּפָרָשָׁיו מֵרָחוֹק יָבֹאוּ יָעֻפוּ כְּנֶשֶׁר חָשׁ
לֶאֱכוֹל׃
9 * כֻּלֹּה לְחָמָס יָבוֹא מְגַמַּת פְּנֵיהֶם קָדִימָה וַיֶּאֱסֹף
כַּחוֹל שֶׁבִי׃
10 * וְהוּא בַּמְּלָכִים יִתְקַלָּס וְרוֹזְנִים מִשְׂחָק לוֹ הוּא
לְכָל־מִבְצָר יִשְׂחָק וַיִּצְבֹּר עָפָר וַיִּלְכְּדָהּ׃
11 * אָז חָלַף רוּחַ וַיַּעֲבֹר וְאָשֵׁם זוּ כֹחוֹ לֵאלֹהוֹ׃
12 * הֲלוֹא אַתָּה מִקֶּדֶם יְהוָה אֱלֹהַי קְדֹשִׁי לֹא נָמוּת
יְהוָה לְמִשְׁפָּט שַׂמְתּוֹ וְצוּר לְהוֹכִיחַ יְסַדְתּוֹ׃
13 * טְהוֹר עֵינַיִם מֵרְאוֹת רָע וְהַבִּיט אֶל־עָמָל לֹא
תוּכָל לָמָּה תַבִּיט בּוֹגְדִים תַּחֲרִישׁ בְּבַלַּע רָשָׁע
צַדִּיק מִמֶּנּוּ׃
14 * וַתַּעֲשֶׂה אָדָם כִּדְגֵי הַיָּם כְּרֶמֶשׂ לֹא־מֹשֵׁל בּוֹ׃

HABACVC PROPHETA

CAPVT I.

1 A Nvs quod vidit Habacuc propheta.
2 * Vſquequo Domine
clamabo, & nō exaudies?
vociferabor ad te vim patiens, & non ſaluabis?
3 * Quare oſtendiſti mihi iniquitatem &
laborem, videre prædam & iniuſtitiā contra me? Et factum eſt iudicium & contra-
4 dictio potentior. * Propter hoc lacerata eſt Lex, & non peruenit vſque ad finem
iudicium, quia impius præualet aduerſus
iuſtum, propterea egredietur iudiciū per-
5 uerſum. * Aſpicite in gentibus & videte, & admiramini & obſtupeſcite, quia
opus factum eſt in diebus veſtris quod ne-
6 mo credet cùm narrabitur. * Quia ecce
ego ſuſcitabo Chaldæos gentem amaram
& velocem ambulantem ſuper latitudinē
terræ vt poſſideat tabernacula non ſua.
7 * Horribilis & terribilis eſt, ex ſemetip-
C ſa iudicium & onus eius egredietur.
8 * Leuiores pardis equi eius, & velociores lupis veſpertinis, & diffundentur equi-
tes eius. Equites namque eius de longè ve-
nient, volabunt quaſi aquila feſtinans ad
9 comedendum. * Omnes ad prædam
venient, facies eorum ventus vrens. & con
gregabit quaſi arenam captiuitatem.
10 * Et ipſe de regibus triumphabit, & ty-
ranni ridiculi eius erūt. Ipſe ſuper omnem
munitionem ridebit, & comportabit agge-
11 rem & capiet eam. * Tunc mutabitur ſpiri-
tus & pertranſibit & corruet. Hæc eſt for-
12 titudo eius Dei ſui. * Nunquid non à prin-
cipio Domine Deus meus ſancte meus, &
D non moriemur? Domine in iudicium po-
ſuiſti eum, & fortem vt corriperes fundaſti
13 eum. * Mundi ſunt oculi tui ne videas ma-
lum, & reſpicere ad iniquitatem nō poteris. Quare non reſpicis ſuper iniquè agentes, & taces deuorante impio iuſtiorem ſe
14 * Et facis homines quaſi piſces maris, &
quaſi reptile non habens principem?

תרגום יונתן

א

מטל נבואתא דאתנבי חבקוק נביא׃ ² עד אימתי יי אנא מצלי הלא גלי קדמך קבלנא קדמך על חטופין הלא יכלא
קדמך למפרק׃ ³ למה אנא חזי אנוסין ומסתכל בעבדי לאות שקר ובזוזין וחטופין לקבלי ודבתחרותא ובזדונא אנון מתגברין׃
⁴ על כן פגת אוריתא ולא נפק לאפרש דינא ארי רשיעיא מסלעמין לצדיקיא על כן לא נפק דינא כון׃ ⁵ חזו בעממיא ואסתכלו אתמהו
שוהו ארי עובדא אתעבד ביומיכון לא תהימנון ארי ישתעון לכון׃ ⁶ ארי הא אנא מקים ית כסדאי עמא מוחיא וקלילא
דאזל לפתאי ארעא לאחסנא קרוין דלא דילה׃ ⁷ אמתנין ודחילין אנון מנה דינה וגזרתה נפקין׃ ⁸ וקלילין מנמריא סוסותה
וחריפין מדיבי רמשא וירכון פרשוהי ופרשוהי מרחיק ייתון משתדרן כנשרא דטאס למיכל׃ ⁹ כלהון לחטוף אתן מקבל אפיהון דמן כרוח
קדומא וכנש כחלא שביא׃ ¹⁰ והוא על מלכיא מתלעב ועל שלטוניא מחיך הוא לכל־כרך תקיף מעיק וצבר מליתא וכבש לה׃
¹¹ בכן על דראמת רוחה עלוהי עדא ממלכותה וחב על דאסגי יקרא לטעותה׃ ¹² הלא את יי בריתא עלמא מבראשית את אלהא
מן קדמוס על כל־ברייתך קדיש בעובדי הימנותא מימרך קים לעלמין יי למעבד דינא בריתה ותקיף לאתפרעא אתקנתוהי׃
¹³ בריר מימרך מלמחזי בעובדי ביש ומלאסתכלא בעבדי לאות שקר הלא גלי קדמך למה את מסתכל באנוסין ואת יהב ארכא
לרשיעיא ומסלעמין לדזכאין מנהון׃ ¹⁴ ועבדתא אנשא כנוני ימא כרחשא דלית שלטן עלוהי׃

AMBACVC.

CAPVT I.

Ssumptio quã vidit Amba- 1
cuc propheta.
* Vsquequo Domine cla- 2
mabo, & non exaudies? vo-
ciferabor ad te vim patiens,
& non saluabis?
* Quare mihi ostendisti labores & dolores? 3
videre miseriam & impietatem? ex aduerso
mei factum est iudicium, & iudex accipit.
* Propterea dissipata est Lex, & non dedu- 4
citur in finem iudicium: quia impius præualet
aduersus iustum, propter hoc egredietur iudi-
cium peruersum.
* Videte contemptores & respicite, & vi- 5
dete mirabilia & disperdimini, quia opus ego
operor in diebus vestris quod non credetis, si
quis enarrauerit. * Quia ecce ego suscito 6
Chaldæos gentem amaram & velocem, quæ am
bulat super latitudines terræ vt possideat ta-
bernacula non sua.
* Terribilis & illustris est, de ipsa iudicium 7
eius erit, & assumptio eius de se egredietur.
* Et exilient super pardos equi eius, & ve- 8
lociores super lupos Arabiæ. Equitabunt equi-
tes eius, & impetu venient de longinquo, &
volabunt quasi aquila prompta ad comedendũ.
* Consummatio in impios veniet resistentes fa 9
ciebus eorum ex aduerso. & congregabit quasi
arenam captiuitatem. * Et ipse in regibus 10
delitiabitur, & tyranni ludibria eius: & ipse
in omnem munitionem illudet, & mittet agge-
rem & obtinebit eam.
* Tunc mutabit spiritum & pertransibit, 11
& propiciabitur. hæc fortitudo Deo meo.
* Nonne tu à principio Domine Deus meus 12
sancte meus, non moriemur. Domine in iudiciũ
posuisti eum, & plasmauit me vt arguam disci-
plinam eius. * Mundus oculus ne videat mala et 13
aspiciat super dolorem. quare aspicis super con-
temptores: tacebis cùm deuorauerit impius iu-
stum? * Et facies homines quasi pisces maris, 14
& quasi reptilia non habentia ducem?

ΑΜΒΑΚΟΥΚ.

κεφαλ. α.

1 Ο λῆμμα ὃ ἴδεν ἀμβακοὺκ ὁ προφή-
2 της. * ἕως πότε κύριε κεκράξομαι καὶ
οὐ μὴ εἰσακούσῃς, βοήσομαι πρὸς σὲ ἀ-
δικούμενος καὶ οὐ σώσῃς;
3 * ἵνατί μοι ἔδειξας κόπους καὶ πόνους;
ἐπιβλέπειν ταλαιπωρίαν καὶ ἀσέβειαν; ἐξεναντίας μου
γέγονε κρίσις, καὶ ὁ κριτὴς λαμβάνει.
4 * διὰ τοῦτο διεσκέδασται νόμος, καὶ οὐ διεξάγεται
εἰς τέλος κρίμα, ὅτι ἀσεβὴς καταδυναστεύει τὸν δίκαιον,
ἕνεκεν τούτου ἐξελεύσεται τὸ κρίμα διεστραμμένον.
5 * ἴδετε οἱ καταφρονηταὶ καὶ ἐπιβλέψατε καὶ ἴδετε θαυ-
μάσια καὶ ἀφανίσθητε, διότι ἔργον ἐγὼ ἐργάζομαι ἐν ταῖς
ἡμέραις ὑμῶν ὃ οὐ μὴ πιστεύσητε, ἐάν τις ἐκδιηγῆται.
6 * διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐξεγείρω τοὺς χαλδαίους τὸ ἔθνος τὸ
πικρὸν καὶ τὸ ταχινὸν τὸ πορευόμενον ἐπὶ τὰ πλάτη τῆς γῆς
τοῦ κατακληρονομῆσαι σκηνώματα οὐκ αὐτοῦ.
7 * φοβερὸς καὶ ἐπιφανής ἐστιν, ἐξ αὐτοῦ τὸ κρίμα αὐτοῦ
ἔσται, καὶ τὸ λῆμμα αὐτοῦ ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσεται.
8 * καὶ ἐξαλοῦνται ὑπὲρ παρδάλεις οἱ ἵπποι αὐτοῦ, καὶ
ὀξύτεροι ὑπὲρ τοὺς λύκους τῆς ἀραβίας. ἐξιππάσονται οἱ
ἱππεῖς αὐτοῦ καὶ ἐξορμήσουσι μακρόθεν, καὶ πετασθήσον-
ται ὡς ἀετὸς πρόθυμος εἰς τὸ φαγεῖν.
9 * συντέλεια εἰς ἀσεβεῖς ἥξει ἀνθεστηκότας προσώποις
αὐτῶν ἐξεναντίας. καὶ συνάξει ὡς ἄμμον αἰχμαλωσίαν·
10 * καὶ αὐτὸς ἐν βασιλεῦσιν ἐντρυφήσει, καὶ τύραννοι παί-
γνια αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς εἰς πᾶν ὀχύρωμα ἐμπαίξεται, καὶ
βαλεῖ χῶμα καὶ κρατήσει αὐτοῦ.
11 * τότε μεταβαλεῖ τὸ πνεῦμα καὶ διελεύσεται καὶ ἱλα-
σθήσεται. αὕτη ἡ ἰσχὺς τῷ θεῷ μου.
12 * οὐχὶ σὺ ἀπ᾽ ἀρχῆς κύριε ὁ θεός μου ὁ ἅγιός μου, οὐ
μὴ ἀποθάνωμεν. κύριε εἰς κρίμα τέταχας αὐτὸν καὶ ἔ-
πλασέ με τοῦ ἐλέγχειν παιδείαν αὐτοῦ.
13 * καθαρὸς ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ μὴ ὁρᾶν πονηρὰ καὶ ἐπιβλέ-
πειν ἐπὶ πόνον. ἵνατί ἐπιβλέπεις ἐπὶ καταφρονοῦντας, πα-
ρασιωπήσῃ ἐν τῷ καταπίνειν ἀσεβῆ τὸν δίκαιον.
14 * καὶ ποιήσεις τοὺς ἀνθρώπους ὡς τοὺς ἰχθύας τῆς θα-
λάσσης καὶ ὡς τὰ ἑρπετὰ οὐκ ἔχοντα ἡγούμενον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN HABACVC PROPHETAM, EX BIBLIOTHECA COMPLVTEN. AD HEBRAICAM VERITATEM EX *Chaldæis exemplaribus correcta, opera B. Ariæ Montani.* CAP. I.

ONVS prophetiæ quam vaticinatus est Chabacuc propheta. [2] Quousque Dñe ego precaturus sum? annon manifestum est coram te me clamitare in conspectu tuo propter rapinas? nunquid est apud te seruandi potestas? [3] Quare ego video oppressores, & conspicio operantes laborem falsitatis? direptores & raptores coram me sunt, atque contentione & superbia ipsi præualent. [4] Propterea languescit Lex, nec prodit in æternum iudicium, quoniam impii deuorant iustos, ideò non prodit iudicium rectum. [5] Intuemini gentes & conspicite, admiramini, obstupescite: opus enim factum est in diebus vestris, quod nequaquã credituri estis cùm vobis narrabitur. [6] Quoniã ecce ego suscito Caldæos populum celerem & velocem, qui peruadat latitudines terræ, vt possideat ciuitates quæ ipsius non sunt. [7] Horrendi & terribiles sunt, ab ipsomet *populo Chaldæorum* ipsius iudiciũ & decretũ promanant. [8] Et velociores sunt pardis equi eius, & acutiores lupis vespertinis: & multiplicabuntur equites eius, equites eius *inquam* de longinquo venient, sese diffundentes aquilę in morẽ quę volat ad comedendum. [9] Omnes ad rapiendum veniunt, aspectus eorum persimilis est vento vehementi, qui collegit quasi arenam captiuitatẽ. [10] Et ipse reges subsannat, ac principes irridet: ipse omnem arcem validam in angustias adigit, & coaceruat aggeres ac subijcit eam. [11] Ideò propter elationem spiritus eius, ab eo translatum est eius regnum, & flagitium admisit, eò quòd multiplicauerit gloriã idolo suo. [12] Nonne tu Dñe creasti mundum ab initio? tu Deus iudex veritatis in omnes creaturas tuas, sanctus in operibus fidei: verbũ tuũ in secula permanet Domine, vt exequatur iudicium creasti illud, potens ad vindictam sumendam ipsum præparasti. [13] Purius est verbum tuum quàm vt videat opera mala, & contempletur operantes laborem falsitatis: nonne manifestum est coram te? quare ergo respicis in oppressores, & das longitudinem *vitæ* sceleratis, & deuorant seipsis meliores? [14] Tu autem fecisti homines quasi pisces maris, sicut reptilia quibus nullus est princeps.

15 * כֻּלֹּה בְּחַכָּה הֶעֱלָה יְגֹרֵהוּ בְחֶרְמוֹ וְיַאַסְפֵהוּ
בְּמִכְמַרְתּוֹ עַל־כֵּן יִשְׂמַח וְיָגִיל׃
16 * עַל־כֵּן יְזַבֵּחַ לְחֶרְמוֹ וִיקַטֵּר לְמִכְמַרְתּוֹ כִּי בָהֵמָּה
שָׁמֵן חֶלְקוֹ וּמַאֲכָלוֹ בְּרִאָה׃
17 * הַעַל כֵּן יָרִיק חֶרְמוֹ וְתָמִיד לַהֲרֹג גּוֹיִם לֹא יַחְמוֹל׃

ב

1 * עַל־מִשְׁמַרְתִּי אֶעֱמֹדָה וְאֶתְיַצְּבָה עַל־מָצוֹר
וַאֲצַפֶּה לִרְאוֹת מַה־יְדַבֶּר־בִּי וּמָה אָשִׁיב עַל־
תּוֹכַחְתִּי׃
2 * וַיַּעֲנֵנִי יְהוָה וַיֹּאמֶר כְּתֹב חָזוֹן וּבָאֵר עַל־הַלֻּחוֹת
לְמַעַן יָרוּץ קוֹרֵא בוֹ׃
3 * כִּי עוֹד חָזוֹן לַמּוֹעֵד וְיָפֵחַ לַקֵּץ וְלֹא יְכַזֵּב אִם־
יִתְמַהְמַהּ חַכֵּה־לוֹ כִּי־בֹא יָבֹא לֹא יְאַחֵר׃
4 * הִנֵּה עֻפְּלָה לֹא־יָשְׁרָה נַפְשׁוֹ בּוֹ וְצַדִּיק
בֶּאֱמוּנָתוֹ יִחְיֶה׃
5 * וְאַף כִּי־הַיַּיִן בּוֹגֵד גֶּבֶר יָהִיר וְלֹא יִנְוֶה אֲשֶׁר
הִרְחִיב כִּשְׁאוֹל נַפְשׁוֹ וְהוּא כַמָּוֶת וְלֹא יִשְׂבָּע וַיֶּאֱסֹף
אֵלָיו כָּל־הַגּוֹיִם וַיִּקְבֹּץ אֵלָיו כָּל־הָעַמִּים׃
6 * הֲלוֹא־אֵלֶּה כֻלָּם עָלָיו מָשָׁל יִשָּׂאוּ וּמְלִיצָה
חִידוֹת לוֹ וְיֹאמַר הוֹי הַמַּרְבֶּה לֹּא־לוֹ עַד־מָתַי
וּמַכְבִּיד עָלָיו עַבְטִיט׃
7 * הֲלוֹא פֶתַע יָקוּמוּ נֹשְׁכֶיךָ וְיִקְצוּ מְזַעְזְעֶיךָ וְהָיִיתָ
לִמְשִׁסּוֹת לָמוֹ׃
8 * כִּי־אַתָּה שַׁלּוֹתָ גּוֹיִם רַבִּים יְשָׁלּוּךָ כָּל־יֶתֶר עַמִּים
מִדְּמֵי אָדָם וַחֲמַס־אֶרֶץ קִרְיָה וְכָל־יֹשְׁבֵי בָהּ׃
9 * הוֹי בֹּצֵעַ בֶּצַע רָע לְבֵיתוֹ לָשׂוּם בַּמָּרוֹם קִנּוֹ
לְהִנָּצֵל מִכַּף רָע׃
10 * יָעַצְתָּ בֹּשֶׁת לְבֵיתֶךָ קְצוֹת־עַמִּים רַבִּים וְחוֹטֵא
נַפְשֶׁךָ׃
11 * כִּי־אֶבֶן מִקִּיר תִּזְעָק וְכָפִיס מֵעֵץ יַעֲנֶנָּה׃

15 * Totũ in hamo ſubleuauit, traxit illud
in ſagena ſua, & congregauit in rete ſuum.
16 Super hoc lætabitur & exultabit. * Pro-
pterea immolabit ſagenæ ſuæ, & ſacrifica-
bit reti ſuo. Quia in ipſis incraſſata eſt pars
17 eius, & cibus eius electus. * Propter hoc
ergo expandit ſagenã ſuam, & ſemper in-
terficere gentes non ceſſat. CAP. II.
1 SVper cuſtodiam meam ſtabo, & figam
A gradum ſuper munitionem. Et contem-
plabor vt videã quid dicatur mihi, & quid
2 reſpondeam ad arguentem me. * Et re-
ſpondit mihi Dominus, & dixit: Scribe vi-
ſum & explana eum ſuper tabulas, vt per-
3 currat qui legerit eum. * Quia adhuc vi-
ſus procul, & apparebit in finem, & non
mentietur. Si morã fecerit, expecta illum:
quia veniens veniet, & non tardabit.
4 * Ecce qui incredulus eſt, non erit recta
anima eius in ſemetipſo. Iuſtus aũt in fide
5 ſua viuet. * Et quomodo vinum potan-
tem decipit, ſic erit vir ſuperbus & nõ de-
corabitur. Qui dilatauit quaſi infernus ani
mam ſuam, & ipſe quaſi mors: & non ad-
impletur. Et congregauit ad ſe omnes gen
B tes, & coaceruauit ad ſe omnes populos.
6 * Nunquid non omnes iſti ſuper eũ pa-
rabolã ſumẽt, & loquelã ænigmatum eius?
Et dicetur: Vę ei qui multiplicat nõ ſua. Vſ
quequo & aggrauat cõtra ſe denſum lutũ?
7 * Nunquid non repente conſurgent, qui
mordeant te? Et ſuſcitabuntur lacerantes
te, & eris in rapinam eis?
8 * Quia tu ſpoliaſti gentes multas: ſpo-
liabunt te omnes qui reliqui fuerint de po
pulis propter ſanguinem hominis, & ini-
quitatem terræ, ciuitatis & omnium ha-
bitantium in ea.
9 * Væ qui congregat auaritiam malã do-
mui ſuæ, vt ſit in excelſo nidus eius, & li-
berari ſe putat de manu mali.
10 * Cogitaſti confuſionẽ domui tuę, con-
cidiſtis populos multos, & peccauit anima
11 tua. * Quia lapis de pariete clamabit, &
C lignum quod inter iuncturas ædificiorum
eſt, reſpondebit.

תרגום יונתן

15 כלהון כמן לצידא דאחד נונא בחכתא כנש לה בחרמה ורמי לה במצדתה על כן חדי ודאץ׃ 16 על כן מדבח לזינה ומסק
בוסמין לסיעתה ארי בהון טב סיכלה ושרותה מטעמא׃ 17 העל אלין ישלח משריתה בחדירא לאספא עממין ולא בחים׃

ב

1 אמר נביא על מטרתי אנא קאם עתיד משמש על מצודתי ומסכינא אנא למחזי מה־יתמלל עמי ומה אתותב על בעותי׃
2 ואתותבת מן קדם יי ואמר כתיבא נבואתא ומפרשא על ספרא דאוריתא בדיל דיוחי למחכם מן דקרי בה׃
3 ארי עתידא נבואתא לזמן ומתקן קצא ולא יבטל אם יהי ארכא לפתגמא סברו לה ארי בזמנה ייתי ולא יתעכב׃
4 הא רשיעיא אמרין בלביהון לית כל־אלין וצדיקיא על קשטהון יתקיימון׃ 5 ואף הא כטעי בחמר גבר יהיר ברשע ולא יתקיים דאפתי
כשאול נפשה והוא כמותא ולא שבע וכנש לותה כל־עממיא וקרב לותה כל־מלכותא׃ 6 הלא אלין כלהון עלוהי מתלין יטלון ושועי
יתפרקון לה ויימר וי דמסגי נכסין דלא דיליה עד אימתי את מתקף עלך תקוף חובין׃ 7 הלא בתכף יקומון אנסך ויתגלון מזעזעך
ותהי לעדי להון׃ 8 ארי את בזתא עממין סגיאין יבזונך כל־שאר שבטיא מדמי אנשא וחטוף ארעא דישראל קרתא ירושלם וכל־דיתבין
בה׃ 9 וי דאנס ממון דרשע לביתה לשואה במרומא מדורה לאשתזבא מיד ביש׃ 10 מלכתא בהתא לביתך בזתא עממין סגיאין
וחב נפשך חטיא׃ 11 ארי אבנא מכתלא צוחא על דאנס לה ושפא מגו מרשא עני לה׃

* *Consummationē in hamo subleuauit, et at-* 15
traxit eum in reti suo. congregauit eum in sa-
genis suis. propter hoc lætabitur & gaudebit.
* *Propter hoc immolabit sagenæ suæ, & sa-* 16
crificabit reti suo. quia in ipsis incrassauit par-
tem suam, & escæ eius electæ.
* *Propterea iaciet rete suum, & semper in-* 17
terficere gentes non parcet.

CAP. II.

SVper custodia mea stabo, & ascendam super 1
petram, & contemplabor vt videam quid
loquatur in me, & quid respondeam ad corre-
ptionem meam. * *Et respondens dixit Do-* 2
minus ad me: Scribe visionem manifestè in bu-
xum, vt currat qui legit ea.
* *Quia adhuc visio in tempus, & orietur in* 3
finem & non in vacuum. si defecerit, sustine
eum, quia veniens veniet & non tardabit.
* *Si retraxerit se, non complacebit anima* 4
mea in eo. at iustus ex fide mea viuet.
* *At arrogans & contemptor vir superbus* 5
nihil producet ad finem. qui dilatauit sicut in-
fernus animam suam, & iste quasi mors non
adimpletus & aggregabit ad se omnes gentes,
& accipiet ad se omnes populos.
* *Nonne hæc vniuersa parabolam aduersum* 6
eum sument, & propositionem ad narrationem
eius? & dicent: Væ qui multiplicat sibi quæ
non sunt sua: vsque quo & aggrauans densum
lutum contra se?
* *Quia subitò consurgent mordentes eum, et* 7
vigilabunt insidiatores tui, & eris in rapinam
ipsis.
* *Quia tu spoliasti gentes multas, spoliabunt* 8
te omnes reliqui populi propter sanguines homi-
num & impietates terræ & ciuitatis & om-
nium habitantium eam.
* *Væ qui multiplicat auaritiam malam do-* 9
mui suæ, vt ponat in excelsum nidum suum: vt
eruatur de manu malorum.
* *Cogitasti confusionē domui tuæ. consumpsisti* 10
populos multos, & peccauit anima tua.
* *Propter quod lapis ex pariete clamabit, et* 11
scarabeus de ligno loquetur ea.

15 * συντέλειαν ἐν ἀγκίστρῳ ἀνέσπασεν καὶ εἵλκυσεν
αὐτὸν ἐν ἀμφιβλήστρῳ αὐτοῦ. συνήγαγεν αὐτὸν ἐν ταῖς σα-
γήναις αὐτοῦ. ἕνεκεν τούτου εὐφρανθήσεται καὶ χαρήσεται,
16 * ἕνεκεν τούτου θυμιάσει τῇ σαγήνῃ αὐτοῦ, καὶ θύσει
τῷ ἀμφιβλήστρῳ αὐτοῦ· ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐλίπανεν μερίδα
αὐτοῦ, καὶ τὰ βρώματα αὐτοῦ ἐκλεκτά.
17 * διὰ τοῦτο βαλεῖ ἀμφίβληστρον αὐτοῦ, καὶ διαπαντὸς
ἀποκτείνειν ἔθνη οὐ φείσεται.

β'.

1 * Ἐπὶ τῆς φυλακῆς μου στήσομαι καὶ ἐπιβήσομαι ἐπὶ
πέτραν, καὶ ἀποσκοπεύσω τοῦ ἰδεῖν τί λαλήσῃ ἐν ἐμοί, καὶ
τί ἀποκριθῶ ἐπὶ τὸν ἔλεγχόν μου.
2 * καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν κύριος πρός με, γράψον ὅρασιν
σαφῶς εἰς πυξίον, ὅπως διώκῃ ὁ ἀναγινώσκων αὐτά.
3 * διότι ἔτι ὅρασις εἰς καιρὸν, καὶ ἀνατελεῖ εἰς πέρας καὶ
οὐκ εἰς κενόν. ἐὰν ὑστερήσῃ, ὑπόμεινον αὐτὸν, ὅτι ἐρχόμενος
ἥξει καὶ οὐ μὴ χρονίσῃ.
4 * ἐὰν ὑποστείληται, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχή μου ἐν αὐτῷ.
ὁ δὲ δίκαιος ἐκ πίστεώς μου ζήσεται.
5 * ὁ δὲ κατοιόμενος καὶ καταφρονητὴς ἀνὴρ ἀλαζὼν
οὐθὲν οὐ μὴ περάνῃ. ὃς ἐπλάτυνεν καθὼς ὁ ᾅδης τὴν ψυ-
χὴν αὐτοῦ, καὶ οὗτος ὡς θάνατος οὐκ ἐμπιπλάμενος καὶ
ἐπισυνάξει πρὸς αὐτὸν πάντα τὰ ἔθνη καὶ εἰσδέξεται πρὸς
6 αὐτὸν πάντας τοὺς λαούς. * οὐχὶ ταῦτα πάντα παρα-
βολὴν κατ' αὐτοῦ λήψονται καὶ πρόβλημα εἰς διήγημα
αὐτοῦ, καὶ ἐροῦσιν, οὐαὶ ὁ πληθύνων ἑαυτῷ τὰ οὐκ ὄντα
αὐτοῦ, ἕως τίνος, καὶ βαρύνων τὸν κλοιὸν αὐτοῦ στιβαρῶς· καθ' ἑαυ-
7 τοῦ. * ὅτι ἐξαίφνης ἐξαναστήσονται δάκνοντες αὐτὸν,
καὶ ἐκνήψουσιν οἱ ἐπίβουλοί σου, καὶ ἔσῃ εἰς διαρπαγὴν
8 αὐτοῖς. * διότι σὺ ἐσκύλευσας ἔθνη πολλά, σκυλεύ-
σουσίν σε πάντες οἱ καταλελειμμένοι λαοὶ δι' αἵματα
ἀνθρώπων καὶ ἀσεβείας γῆς καὶ πόλεως καὶ πάντων τῶν
9 κατοικούντων αὐτήν. * ὦ ὁ πλεονεκτῶν πλεονεξίαν
κακὴν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, τοῦ τάξαι εἰς ὕψος νοσσιὰν αὐτοῦ· τοῦ
ἐκσπασθῆναι ἐκ χειρὸς κακῶν.
10 * ἐβουλεύσω αἰσχύνην τῷ οἴκῳ σου. συνεπέρανας λα-
οὺς πολλούς, καὶ ἐξήμαρτεν ἡ ψυχή σου.
11 * διότι λίθος ἐκ τοίχου βοήσεται, καὶ κάνθαρος ἐκ
ξύλου φθέγξεται αὐτά.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

15 Omnes similes sunt piscatori, qui cùm ceperit piscem hamo, colligit eum in sagena sua, & proiicit eum in rete suum: idcircò gau-
det & exultat. 16 Propterea sacrificat armis suis, & adolet aromata retiaculo suo, ipsis enim bonus est cibus eius, eiusq; conuiuium suaue.
17 Nunquid propterea mittet exercitus suos, vt perpetuò consumat gentes, idque sine vlla misericordia? CAP. II.
DIxit Propheta: Super custodiam meam sto paratus, ministro munitioni meæ, & speculabor eam visurus quid dicetur mihi, & quid re-
spondebitur ad deprecationem meam. 2 Et responsum tuli à conspectu Dñi, & dixit: Scribe prophetiam & explana eam in libro Le-
gis, vt festinet ad sapientiam assequendam quicunque legerit in eo. 3 Quoniam futura est prophetia illa *suo* tēpore, & paratus est finis qui
non obsolescet: si fuerit longitudo verbo, ipsum expectate, quandoquidem tempore suo eueniet, nec tardabit. 4 En impij dicunt in cordi-
bus suis: Illa omnia futura non sunt. iusti verò in veritate sua permanebunt. 5 Quinetiam ecce quemadmodum homo errat in vino su-
perbus in impietate & non permanebit, qui dilatat tanquam infernus animam suam; & ipse est sicut mors, neque satiatur, sed colligit ad se
omnes gentes, sibiq; propinqua ducit omnia regna. 6 Nonne illi omnes de ipso prouerbia ferent, & narrationes ęnigmatū dicent de eo? di-
centq;: Væ qui multiplicat diuitias non suas, vsquequo aggrauaturus es in te grauitatem peccatorum? 7 Nonne statim surgent qui te op-
primant, & reuelabuntur qui te perterrefaciant, & eris eis in prædam? 8 Quia tu expilasti gentes multas, expilabunt te omnes reliquię tri-
buum, ob sanguines hominum, & rapinam terræ Israel, vrbis Ierusalem & omnium habitantium in ea. 9 Væ qui per vim accumulat diui-
tias impietatis domi suæ, vt ponat in celsitudine habitationem suam, vt liberetur à manu mali. 10 Consilium cepisti ignominiosum domui
tuæ, deprædatus es gentes multas, sed in animam tuam peccasti. 11 Quoniam lapis de pariete clamat, quòd vim ei inferas: & putamen de
medio trabis respondet ei.

12 * הוֹי בֹּנֶה עִיר בְּדָמִים וְכוֹנֵן קִרְיָה בְּעַוְלָה׃
13 * הֲלוֹא הִנֵּה מֵאֵת יְהוָה צְבָאוֹת וְיִיגְעוּ עַמִּים
בְּדֵי־אֵשׁ וּלְאֻמִּים בְּדֵי־רִיק יִעָפוּ׃
14 * כִּי תִּמָּלֵא הָאָרֶץ לָדַעַת אֶת־כְּבוֹד יְהוָה כַּמַּיִם
יְכַסּוּ עַל־יָם׃
15 * הוֹי מַשְׁקֵה רֵעֵהוּ מְסַפֵּחַ חֲמָתְךָ וְאַף שַׁכֵּר לְמַעַן
הַבִּיט עַל־מְעוֹרֵיהֶם׃
16 * שָׂבַעְתָּ קָלוֹן מִכָּבוֹד שְׁתֵה גַם־אַתָּה וְהֵעָרֵל
תִּסּוֹב עָלֶיךָ כּוֹס יְמִין יְהוָה וְקִיקָלוֹן עַל־כְּבוֹדֶךָ׃
17 * כִּי־חֲמַס לְבָנוֹן יְכַסֶּךָּ וְשֹׁד בְּהֵמוֹת יְחִיתַן מִדְּמֵי
אָדָם וַחֲמַס־אֶרֶץ קִרְיָה וְכָל־יֹשְׁבֵי בָהּ׃
18 * מָה־הוֹעִיל פֶּסֶל כִּי פְסָלוֹ יֹצְרוֹ מַסֵּכָה וּמוֹרֶה
שָּׁקֶר כִּי־בָטַח יֹצֵר יִצְרוֹ עָלָיו לַעֲשׂוֹת אֱלִילִים
אִלְּמִים׃
19 * הוֹי אֹמֵר לָעֵץ הָקִיצָה עוּרִי לְאֶבֶן דּוּמָם הוּא
יוֹרֶה הִנֵּה־הוּא תָּפוּשׂ זָהָב וָכֶסֶף וְכָל־רוּחַ אֵין
בְּקִרְבּוֹ׃
20 * וַיהוָה בְּהֵיכַל קָדְשׁוֹ הַס מִפָּנָיו כָּל־הָאָרֶץ׃

ג

1 * תְּפִלָּה לַחֲבַקּוּק הַנָּבִיא עַל שִׁגְיֹנוֹת׃
2 * יְהוָה שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָ יָרֵאתִי יְהוָה פָּעָלְךָ בְּקֶרֶב
שָׁנִים חַיֵּיהוּ בְּקֶרֶב שָׁנִים תּוֹדִיעַ בְּרֹגֶז רַחֵם תִּזְכּוֹר׃
3 * אֱלוֹהַ מִתֵּימָן יָבוֹא וְקָדוֹשׁ מֵהַר־פָּארָן סֶלָה
כִּסָּה שָׁמַיִם הוֹדוֹ וּתְהִלָּתוֹ מָלְאָה הָאָרֶץ׃
4 * וְנֹגַהּ כָּאוֹר תִּהְיֶה קַרְנַיִם מִיָּדוֹ לוֹ וְשָׁם חֶבְיוֹן עֻזֹּה׃
5 * לְפָנָיו יֵלֶךְ דָּבֶר וְיֵצֵא רֶשֶׁף לְרַגְלָיו׃
6 * עָמַד וַיְמֹדֶד אֶרֶץ רָאָה וַיַּתֵּר גּוֹיִם וַיִּתְפֹּצְצוּ
הַרְרֵי־עַד שַׁחוּ גִּבְעוֹת עוֹלָם הֲלִיכוֹת עוֹלָם לוֹ׃
7 * תַּחַת אָוֶן רָאִיתִי אָהֳלֵי כוּשָׁן יִרְגְּזוּן יְרִיעוֹת אֶרֶץ
מִדְיָן׃

12 * Væ qui ædificat ciuitatem in sangui-
nibus, & pręparat vrbem in iniquitate.
13 * Nunquid non sunt hæc à Dño exerci-
tuum? Laborabunt enim populi in multo
igni, & gentes in vacuum, & deficient.
14 * Quia replebitur terra vt cognoscant
gloriam Dñi, quasi aquę operientes mare.
15 * Væ qui potum dat amico suo mittens
fel suum & inebrians, vt aspiciat nuditatē
16 eius. * Repletus es ignominia pro gloria.
D Bibe tu quoque & consopire. Circundabit
te calix dexteræ Domini, & vomitus igno-
17 miniæ super gloriam tuam. * Quia iniqui-
tas Libani operiet te, & vastitas animaliū
deterrebit eos, de sanguinibus hominis, &
iniquitate terrę & ciuitatis, & omnium ha-
18 bitantium in ea. * Quid prodest sculptile,
quia sculpsit illud fictor suus, conflatile &
imaginem falsam, quia sperauit in figmen-
to fictor eius, vt faceret simulachra muta?
19 * Væ qui dicit ligno, Expergiscere: Surge,
lapidi tacenti. Nunquid ipse docere pote-
rit? Ecce iste coopertus est auro & argento,
& omnis spiritus nō est in visceribus eius.
Dominus autem in templo sancto suo, si-
leat à facie eius omnis terra.
1 * Oratio Habacuc prophetæ pro igno-
rantiis. CAP. III.
2 DOmine audiui auditionem tuam, & ti-
A mui. Domine opus tuum in medio an-
norum viuifica illud. In medio annorum
notum facies: cùm iratus fueris, misericor-
diæ recordaberis.
3 * Deus ab Austro veniet, & sanctus de
monte Pharan. Operuit cælos gloria eius,
& laudis eius plena est terra.
4 * Splēdor eius vt lux erit, cornua in ma-
nibus eius. Ibi abscondita est fortitudo e-
5 ius: * Ante faciem eius ibit mors. Egre-
dietur diabolus ante pedes eius.
6 * Stetit & mensus est terram. Aspexit &
dissoluit gentes, & contriti sunt montes se-
culi. Incuruati sunt colles mundi, ab iti-
B neribus æternitatis eius.
7 * Pro iniquitate vidi tentoria Æthio-
piæ, turbabuntur pelles terræ Madian.

תרגום יונתן

12 וַי דִּבְנֵי קַרְתָּא בִּדְם אֲשִׁיד וּמְשַׁכְלֵל קִרְיָה בְּנִכְלִין׃ 13 הֲלָא מְחָן תַּקִּיפָן וְחַסִּינָן אַתְיָן מִן קֳדָם יְיָ צְבָאוֹת וְלַאוּת עַמְמַיָּא תַּקִּיפִין כְּאֶשָּׁתָא
וּלְבִנְיָא לְרִיקָנוּ יִשְׁתַּלְהוּן׃ 14 אֲרֵי תִתְמְלֵי אַרְעָא לְמִדַּע יַת דַּחֲלְתָּא דַּיְיָ כְּמַיָּא דִּי לְיַמָּא חָפָן׃ 15 וַי דְּמַשְׁקֵי לְחַבְרֵהּ וְזָלֵף בִּיחֲמָא בְּדִיל
וִיהוֹן ... וְיִתְגְּלֵי קְלָנֵהּ׃ 16 שְׂבַעְתְּ קְלָנָא מִן יְקָרָא אִשְׁתְּ אַף אַתְּ וְאִתְעַרְטַל יִסְתְּחַר עֲלָךְ כַּס דִּלְוָט מִן קֳדָם יְיָ וְיֵיתֵי קְלָנָא עַל יְקָרָךְ׃
17 אֲרֵי חֲטוֹף בֵּית מַקְדְּשָׁא יְחַפְּנָךְ וּבִזַּת עַמֵּהּ תְּתַבְּרִנָךְ מִדְּמֵי אֱנָשָׁא וַחֲטוֹף אַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל קַרְתָּא דִּירוּשְׁלֵם וְכָל־דְּיָתְבִין בַּהּ׃ 18 מָה אַהֲנֵי
לְפַלְחֵי ... עֲבִדָה מַתְּכָא וְדַחֲלַת שְׁקַר אֲרֵי אִתְרְחִיץ לִבָּא דְעָבְדֵהּ עֲלוֹהִי לְמֶעְבַּד טָעֲוָן דְּלֵית בְּהוֹן צְרוֹךְ׃ 19 וַי דְּיֵימַר לְצַלְמָא אָעָא קוּם
... אִתְעַרִי וְהִיא שָׁתְקָא וְדַמְיָא הוּא מַכְלֵי הָא הוּא מְחַפֵּי דְהַב וּכְסַף וְכָל־רוּחַ לֵית בִּמְעוֹהִי׃ 20 וַיְיָ אִתְרְעֵי לְאַשְׁרָאָה שְׁכִנְתֵּהּ
... וְיִסּוּפוּן מִן קֳדָמוֹהִי כָּל־דַּחֲלַת אַרְעָא׃ ג 1 צְלוֹתָא דְּצַלִּי חֲבַקּוּק נְבִיָּא כַּד אִתְגְּלֵי לֵהּ עַל אַרְכָּא דִּיהַב לְרַשִׁיעַיָּא דְּאִם
... בְּלֵבַב שְׁלִים יִשְׁתְּבֵק לְהוֹן וִיהוֹן כָּל־חוֹבֵיהוֹן דְּחָבוּ קֳדָמוֹהִי הָא כְשָׁלוּתָא׃ 2 יְיָ שְׁמַעִית שֵׁמַע גְּבוּרְתָּךְ דַּחֲלִית יְיָ רַבְרְבִין עוֹבָדָךְ
... לְרַשִׁיעַיָּא דְּאִם יְתוּבוּן לְאוֹרַיְתָךְ וְלָא תָבוּ וְאִנּוּן מַרְגְּזִין קֳדָמָךְ בְּגוֹ שְׁנַיָּא דִּיהַבְתָּא לְהוֹן חַיָּא בְּכֵן אַתְּ עֲתִיד לְהוֹדָעָא גְּבוּרְתָּךְ
... לְחַדָּתָא עָלְמָא לְאִתְפְּרָעָא מֵרַשִׁיעַיָּא דַּעֲבָרוּ עַל מֵימְרָךְ וְצַדִּיקַיָּא עָבְדֵי רְעוּתָךְ בְּרַחֲמִין תִּדְכַּר׃ 3 בְּמִתַּן אוֹרַיְתָא לְעַמֵּהּ אֱלָהָא
... וְקַדִּישָׁא מִטּוּרָא דְּפָארָן בִּגְבוּרַת עָלְמִין אִתְחֲפִיו שְׁמַיָּא זִיו יְקָרֵהּ וְאַמְרֵי תֻשְׁבַּחְתֵּהּ מַלְיָא אַרְעָא׃ 4 וְזִהוּר יְקָרֵהּ כְּזִהוּר בְּרֵאשִׁית
... מֵרְתִכַּת יְקָרֵהּ נָפְקִין תַּמָּן גַּלִּי יַת שְׁכִנְתֵּהּ דַּהֲוַת מְטַמְּרָא מִבְּנֵי אֱנָשָׁא בְּתָקוֹף רוּמָא׃ 5 מִן קֳדָמוֹהִי מִשְׁתַּלַּח מַלְאַךְ מוֹתָא
... אֶשָּׁתָא מִימְרֵהּ׃ 6 אִתְגְּלֵי וְאַזִּיעַ אַרְעָא וְאַיְתִי מַבּוּלָא עַל עַם דָּרָא דַּעֲבָרוּ עַל מֵימְרֵהּ וְאַף בְּתִנְיָתָא כַּד חָבוּ קֳדָמוֹהִי
... לְעַמְמַיָּא וְאִתְפְּרָקוּ טוּרַיָּא דְּמִלְּקַדְמִין מַכָּא רַמְתָא דְּמִן עָלְמָא גְּבוּרַת עָלְמָא דִּילֵהּ׃ 7 כַּד פְּלַחוּ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְטָעֲוָתָא
... כּוּשָׁן חַיָּבָא וְכַד תָּבוּ לְמֶעְבַּד אוֹרַיְתָא עֲבַדְתְּ לְהוֹן נִסִּין וּגְבוּרָן וּפְרַקְתִּנוּן מִיַּד מִדְיָנָאֵי עַל יַד גִּדְעוֹן בַּר יוֹאָשׁ׃

‡ Væ qui ædificat ciuitatem in ſanguinibus, 12
& præparat vrbem in iniquitatibus. ‡ Nonne 13
hæc ſunt à Dño omnipotente? & defecerunt
populi multi in igne & gentes multæ, & coan-
guſtatæ ſunt. ‡ Quia replebitur terra, vt cog- 14
noſcāt gloriam Dñi: quaſi aquam ad operiendū
maria. ‡ Væ qui potat proximū ſuū ſubuerſione 15
turbida & inebrians, vt aſpiciat in ſpeluncis
ſuis. ‡ Saturitatem ignominiæ de gloria bibe, 16
& commouere, circundedit te calix dexteræ
Domini, & congregata eſt ignominia ſuper glo-
riam tuam: ‡ Quia impietas Libani ope- 17
riet te, & miſeria beſtiarum terrebit te prop-
ter ſanguinem hominum, & impietates terræ,
& ciuitatis & omnium habitantium eam.
‡ Quid prodeſt ſculptili quod ſculpſerunt il- 18
lud? formauerunt illud cōflatile imaginationem
falſam. quia confidit fictor in figmento ſuo, vt
faciat idola muta. ‡ Væ qui dicit ligno Vigila, 19
ſurge; & lapidi Eleuare: & ipſum eſt imagi-
natio & eſt productio auri & argenti, & om-
nis ſpiritus non eſt in eo: at Dominus in tēplo
ſancto ſuo: reuereatur à facie eius omnis terra.

CAP. III.

ORatio Ambacuc prophetæ cum cantico. 1
‡ Domine audiui auditum tuum & timui, 2
Domine conſideraui opera tua, & obſtupui. in
medio duorum animalium cognoſceris, cùm ap-
propinquauerint anni, cognoſceris; cùm aderit
tempus, demonſtraberis. cùm conturbata fuerit
anima mea, miſericordiæ recordaberis. ‡ Deus 3
ab Auſtro veniet, & ſanctus de monte vmbro-
ſo Pharā. diapſalma. Operuit cælos virtus eius,
& laude eius plena eſt terra: ‡ Et ſplendor eius 4
quaſi lux erit, et cornua in manib⁹ ei⁹: et poſuit
dilectionē robuſtā fortitudinis ſuæ. ‡ Ante faciē 5
eius ibit verbum, & egredietur in campos. Iu-
xta pedes eius ‡ ſtetit, & mota eſt terra, aſpexit 6
& diſtare fecit gentes, & montes contriti ſunt
violētia, tabuerūt colles ſeculi, itinera ſempiter-
na eius. ‡ Pro laborib⁹ vidi tabernacula Æthio- 7
pum, turbabūtur et tabernacula terræ Madian.

12 ‡ οὐαὶ ὁ οἰκοδομῶν πόλιν ἐν αἵμασιν καὶ ἑτοιμάζων πό-
13 λιν ἐν ἀδικίαις. ‡ οὐ ταῦτά ἐστιν παρὰ κυρίου παντοκρά-
τορος; καὶ ἐξέλιπον λαοὶ πολλοὶ ἐν πυρὶ καὶ ἔθνη πολλὰ
14 καὶ ὠλιγοψύχησαν. ‡ ὅτι πλησθήσεται ἡ γῆ, τοῦ γνῶ-
ναι τὴν δόξαν κυρίου. ὡς ὕδωρ κατακαλύψαι θαλάσσας.
15 ‡ ὦ ὁ ποτίζων τὸν πλησίον αὐτοῦ ἀνατροπὴν θολερὰν
καὶ μεθύσκων, ὅπως ἐπιβλέπῃ ἐπὶ τὰ σπήλαια αὐτῶν.
16 ‡ πλησμονὴν ἀτιμίας ἐκ δόξης πίε, καὶ διασαλεύθη-
τι, ἐκύκλωσεν σε ποτήριον δεξιᾶς κυρίου, καὶ συνήχθη
17 ἀτιμία ἐπὶ τὴν δόξαν σου· ‡ διότι ἀσέβεια τοῦ λι-
βάνου καλύψει σε, καὶ ταλαιπωρία θηρίων πτοήσει σε δι'
αἵματα ἀνθρώπων καὶ ἀσεβείας γῆς καὶ πόλεως καὶ πάν-
18 των τῶν κατοικούντων αὐτήν. ‡ τί ὠφελεῖ γλυπτὸν
ὅτι ἔγλυψαν αὐτό, ἔπλασαν αὐτὸ χώνευμα φαντασίαν
ψευδῆ. ὅτι πέποιθεν ὁ πλάσας ἐπὶ τὸ πλάσμα αὐτοῦ, τοῦ
19 ποιῆσαι εἴδωλα κωφά. ‡ οὐαὶ ὁ λέγων τῷ ξύλῳ ἔκνη-
ψον, ἐγέρθητι· καὶ τῷ λίθῳ ὑψώθητι, καὶ αὐτό ἐστιν φαν-
τασία καὶ ἔστιν ἔλασμα χρυσίου καὶ ἀργυρίου, καὶ πᾶν πνεῦ-
μα οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ, ὁ δὲ κύριος ἐν ναῷ ἁγίῳ αὐτοῦ, εὐ-
λαβείσθω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ. γ´.
1 ‡ Προσευχὴ ἀμβακοὺκ τοῦ προφήτου μετ' ᾠδῆς.
2 ‡ κύριε εἰσακήκοα τὴν ἀκοήν σου καὶ ἐφοβήθην, κύ-
ριε κατενόησα τὰ ἔργα σου, καὶ ἐξέστην. ἐν μέσῳ δύο
ζώων γνωσθήσῃ, ἐν τῷ ἐγγίζειν τὰ ἔτη γνωσθήσῃ, ἐν τῷ
παρεῖναι τὸν καιρὸν ἀναδειχθήσῃ. ἐν τῷ ταραχθῆναι τὴν
ψυχήν μου, ἐλέους μνησθήσῃ.
3 ‡ ὁ θεὸς ἀπὸ θεμὰν ἥξει καὶ ὁ ἅγιος ἐξ ὄρους κατασκίου
φαράν. ‡ διάψαλμα. ἐπεκάλυψεν οὐρανοὺς ἡ δύ-
ναμις αὐτοῦ, καὶ τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ ἐπλήσθη ἡ γῆ·
4 ‡ καὶ διαύγασμα αὐτοῦ ὡς φῶς ἔσται, καὶ κέρατα ἐν χερ-
σὶν αὐτοῦ, καὶ ἔθηκεν ἀγάπησιν ἰσχυρὰν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.
5 ‡ πρὸ προσώπου αὐτοῦ πορεύσεται λόγος, καὶ ἐξελεύσεται
6 εἰς πεδία. κατὰ πόδας αὐτοῦ ‡ ἔστη καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ, κα-
τενόησεν καὶ ἐξήκασεν τὰ ἔθνη. καὶ τὰ ὄρη ἐθρύβησαν
βίᾳ, ἐτάκησαν βουνοὶ τοῦ αἰῶνος, αἱ ὁδοὶ αἰώνιαι αὐτοῦ.
7 ‡ ἀντὶ πόνων εἶδον τὰς σκηνὰς αἰθιόπων, ταραχθήσον-
ται καὶ τὰ σκηνώματα τῆς γῆς μαδιάν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Vę qui ędificat ciuitatē ſanguine effuſo, & iacit fundamēta vrbis fraudibus. 13 Nonne plagę validę & vehementes veniūt à conſpectu Dñi exercituū? & labor gētiū robuſtarū tanquā ignis, & regna in vanū ſeſe fatigabūt. 14 Quoniā replebitur terra ad cognoſcēdū timorē Dñi, ſicut aquę quæ mare operiūt. 15 Vę qui propinat ſocio ſuo, & fundit cū calore vt bibat & inebrietur, patefiatq; eius ignominia. 16 Satiatus es ignominia pluſquā honore: tu quoq; bibe & denudare: reuertetur in te calix maledictionis à cōſpectu Dñi, & veniet ignominia ſuper decus tuū. 17 Siquidē rapina domus ſanctuarij operiet te, & p̄da populi eius cōteret te, ob ſanguines hoīm, & rapinā terrę Iſrael, vrbis Ieruſalē & oīm habitātiū in ea. 18 Quid profuit ſimulachrū q̄ cōflauerit illud factor ipſius? conflatile & numē falſum q̄ confiſum ſit in eo cor factoris ipſius, vt faceret idola in quibus nulla eſt vtilitas? 19 Væ qui dicit ſimulachro, Lignum ſurge; & idolo lapideo Expergiſcere: ipſum autem tacet, licet ſimilitudine illud referat clamātē. ecce ipſum obductū eſt auro & argēto, nulluſq; ſpiritus ineſt viſceribus eius. 20 Dominus autem voluit collocare maieſtatem ſuam in templo ſanctitatis ſuæ, à cuius conſpectu conſumentur omnia idola terræ. CAP. III.

ORatio quā orauit Chabacuc p̄pheta quādo reuelatū eſt ei de lōgitudine *temporis* quā dedit *Deus* impiis: q̄ ſi cōuertātur ad Legē corde perfecto, remittetur eis, erūtq; oīa eorū ſcelera quę admiſerūt in cōſpectu eius tanquam ignorātia. 2 Dñe audiui famā potētię tuę: timui Dñe grādia opera tua, quippe qui dederis lōgitudinē impiis ſi cōuertātur ad Legē tuā. q̄ ſi nō cōuertātur, ſed ipſi prouocauerint te ad irā in medio annorū quibus dediſti eis vitā, tādē ita futurū eſt vt notā facias potētiā tuā in medio annorū, quibus dixiſti te renouaturū mūdū, vt vindictā ſumas de impiis qui trāſgreſſi ſunt verbū tuū: iuſtorū autē qui p̄ſtāt volūtatē tuā, cū miſerationibus memineris. 3 Quū daret Legē populo ſuo Deus, ab Auſtro reuelatus eſt, & Sāctus à mōte Pharā: per potētiā ęternā operti ſunt cęli ſplēdore gloriæ ipſius, & eloquiis laudis eius repleta eſt terra. 4 Porrò ſplēdor glorię eius ſicut ſplēdor primigenius apparuit, & ſcintillę à quadriga glorię eius prodierunt, ibi patefecit maieſtatē ſuā, quę abſcōdita eſt à filiis hominū cū potētia ſublimi. 5 Ab eius cōſpectu emiſſus eſt angelus mortis, & prodiit in flāma ignis verbū eius. 6 Reuelatus eſt & cōmouit terrā, & adduxit diluuiū ſuper populū generationis eorū qui trāſgreſſi fuerāt verbū ſuum: & etiā ſecūdò quādo peccauerūt corā ipſo peccatis ſuis, ſic cōfudit ipſas gētes & fracti ſunt mōtes qui erāt ab antiquo, dep̄ſſi colles qui extiterāt à ſeculo, eius eſt mūdi potētia. 7 Quādo coluit domus Iſrael idola, tradidi eos in manu Cuſſan ſcelerati; ſed quādo conuerſi ſunt vt præſtarēt Legē, edidi ipſis ſigna & virtutes, & liberaui eos à manu Madianitarū per manū Gedeonis filij Ioas.

8 * הֲבִנְהָרִים חָרָה יְהוָה אִם בַּנְּהָרִים אַפֶּךָ
אִם־בַּיָּם עֶבְרָתֶךָ כִּי תִרְכַּב עַל־סוּסֶיךָ מַרְכְּבֹתֶיךָ
יְשׁוּעָה׃
9 * עֶרְיָה תֵעוֹר קַשְׁתֶּךָ שְׁבֻעוֹת מַטּוֹת אֹמֶר סֶלָה
נְהָרוֹת תְּבַקַּע־אָרֶץ׃
10 * רָאוּךָ יָחִילוּ הָרִים זֶרֶם מַיִם עָבָר נָתַן תְּהוֹם קוֹלוֹ
רוֹם יָדֵיהוּ נָשָׂא׃
11 * שֶׁמֶשׁ יָרֵחַ עָמַד זְבֻלָה לְאוֹר חִצֶּיךָ יְהַלֵּכוּ לְנֹגַהּ
בְּרַק חֲנִיתֶךָ׃
12 * בְּזַעַם תִּצְעַד־אָרֶץ בְּאַף תָּדוּשׁ גּוֹיִם׃
13 * יָצָאתָ לְיֵשַׁע עַמֶּךָ לְיֵשַׁע אֶת־מְשִׁיחֶךָ מָחַצְתָּ
רֹאשׁ מִבֵּית רָשָׁע עָרוֹת יְסוֹד עַד־צַוָּאר סֶלָה׃
14 * נָקַבְתָּ בְמַטָּיו רֹאשׁ פְּרָזָו יִסְעֲרוּ לַהֲפִיצֵנִי עֲלִיצֻתָם
כְּמוֹ־לֶאֱכֹל עָנִי בַּמִּסְתָּר׃
15 * דָּרַכְתָּ בַיָּם סוּסֶיךָ חֹמֶר מַיִם רַבִּים׃
16 * שָׁמַעְתִּי וַתִּרְגַּז בִּטְנִי לְקוֹל צָלֲלוּ שְׂפָתַי יָבוֹא
רָקָב בַּעֲצָמַי וְתַחְתַּי אֶרְגָּז אֲשֶׁר אָנוּחַ לְיוֹם צָרָה
לַעֲלוֹת לְעַם יְגוּדֶנּוּ׃
17 * כִּי־תְאֵנָה לֹא־תִפְרָח וְאֵין יְבוּל בַּגְּפָנִים כִּחֵשׁ
מַעֲשֵׂה־זַיִת וּשְׁדֵמוֹת לֹא־עָשָׂה אֹכֶל גָּזַר מִמִּכְלָה
צֹאן וְאֵין בָּקָר בָּרְפָתִים׃
18 * וַאֲנִי בַּיהוָה אֶעֱלוֹזָה אָגִילָה בֵּאלֹהֵי יִשְׁעִי׃
19 * יְהוִה אֲדֹנָי חֵילִי וַיָּשֶׂם רַגְלַי כָּאַיָּלוֹת וְעַל־
בָּמוֹתַי יַדְרִכֵנִי לַמְנַצֵּחַ בִּנְגִינוֹתָי׃

8 *Nunquid in fluminibus iratus es Do-
mine? aut in fluminibus furor tuus, vel in
mare indignatio tua? Qui aſcendis ſuper
equos tuos, & quadrigæ tuæ ſaluatio.
9 * Suſcitans ſuſcitabis arcum tuum, iu-
ramenta tribus quæ locutus es. flumina
ſcindes terræ.
10 *Viderunt te & doluerunt montes, gur-
ges aquarum tranſiit. Dedit abyſſus vocem
ſuam, altitudo manus ſuas leuauit.
11 *Sol & Luna ſteterũt in habitaculo ſuo,
in luce ſagittarum tuarum ibunt in ſplen-
dore fulgurantis haſtæ tuæ.
12 * In fremitu conculcabis terram, & in
C furore obſtupefacies gentes.
13 * Egreſſus es in ſalutem populi tui, in
ſalutem cum chriſto tuo. Percuſſiſti caput
de domo impij, denudaſti fundamentum
eius vſque ad collum ſemper.
14 * Maledixiſti ſceptris eius capiti bella-
torum eius venientibus vt turbo ad diſ-
pergendum me. exultatio eorum ſicut eius
qui deuorat pauperem in abſcondito.
15 * Viam feciſti in mari equis tuis, in luto
aquarum multarum.
16 * Audiui & conturbatus eſt vẽter meus,
à voce contremuerũt labia mea. Ingredia-
D tur putredo in oſſibus meis, & ſubter me
ſcateat. Vt requieſcã in die tribulationis,
vt aſcendam ad populum accinctum no-
17 ſtrum. * Ficus enim non florebit, & non
erit germen in vineis. Mentietur opus oli-
uæ, & arua non afferent cibum. Abſcinde-
tur de ouili pecus, & non erit armentum
18 in præſepibus. * Ego autem in Domino
gaudebo, exultabo in Deo Ieſu meo.
19 * Deus Dñs fortitudo mea, & ponet pe-
des meos quaſi ceruorum. & ſuper excelſa
mea deducet me victor in pſalmis canentẽ.

תרגום יונתן

8 הֲאַ עַל מַלְכִּין וּמַשִׁרְיָתְהוֹן דְּסַגִּיאִין כְּמֵי נַהֲרָא הֲוָה רְגַז מִן קֳדָמָךְ יְיָ עַל מַלְכַּיָּא הֲוָה רֻגְזָךְ וּבְיַמָּא הוֹדַעְתָּא לְהוֹן פְּרַעֲנוּת גְּבוּרְתָךְ אֲרֵי
אִתְגְּלֵיתָא עַל מַרְכְּבַת יְקָרָךְ שְׁכִנְתָּךְ לְעַמָּךְ תְּקוֹף וּפֻרְקָן ׃ 9 אִתְגְּלָאָה אִתְגְּלֵיתָא בִּגְבוּרְתָךְ בְּדִיל קְיָמָךְ דְּעִם שִׁבְטַיָּא מֵימְרָךְ קַיָּם לְעָלְמִין
[illegible] טַנְרִין תַּקִּיפִין נְפַקוּ נַהֲרִין שָׁטְפִין אַרְעָא ׃ 10 בְּאִתְגְּלָיוּתָךְ עַל טוּרָא דְסִינַי חֲזוֹ יְקָרָךְ זָעוּ טוּרַיָּא עַנְנֵי מִטְרָא עֲדוֹ אֲרֵים
[illegible] קָלֵהּ חֵילֵי מְרוֹמָא תְּמַהוּ קָמוּ ׃ 11 אַף בְּמֶעְבְּרָךְ נִסִּין לִיהוֹשֻׁעַ בְּמֵישַׁר גִּבְעוֹן שִׁמְשָׁא וְסִהֲרָא קָמוּ בִּמְדוֹרֵיהוֹן וְעַמָּךְ בְּמֵימְרָךְ אִתְגַּבָּרוּ
[illegible] נִצְחָן גְּבוּרְתָךְ ׃ 12 בְּאַיְתָיוּתָךְ לוּט עַל סָנְאֵי עַמָּךְ בְּאִתְגְּלָיוּתָךְ לְמִתְבַּר רַשִׁיעֵי אַרְעָא בְּרֻגְזָךְ תִּקְטֹל עַמְמַיָּא ׃ 13 אִתְגְּלֵיתָא
לְמִפְרַק יָת עַמָּךְ לְמִפְרַק יָת מְשִׁיחָךְ שֵׁיצֵיתָא מִן קֳדָמֵיהוֹן מַלְכַּיָּא וְשִׁלְטוֹנַיָּא מִבָּתֵּיהוֹן תְּרַכְתְּ חַיָּבַיָּא וְתַבַּרְתָּא חֵילְהוֹן רַגְלֵי עַמָּךְ עַל צַוְּרֵי מַלְכֵי
[illegible] מֵימְרָךְ קַיָּם לְעָלְמִין ׃ 14 בְּזַעְתָּא יַמָּא בְּחֻטְרֵהּ דְּמֹשֶׁה וּגְבָרֵי רֵישֵׁי מַשִׁרְיָת פַּרְעֹה דַּחֲשִׁיבוּ מַחְשְׁבָן בִּישָׁן עַל עַמָּךְ תַּבַּרְתִּנוּן
[illegible] וְטַבַּעְתִּנוּן כְּיַמָּא דְּסוּף עַל דְּרַחִיקוּ וְשַׁעְבִּידוּ יָת עַמָּךְ וִיהַבוּ עֵצָה בְּסִתְרָא לְאוֹבָדְהוֹן ׃ 15 אִתְגְּלֵיתָא עַל יַמָּא בְּמַרְכְּבַת יְקָרָךְ
[illegible] סַגִּיאִין ׃ 16 אֲמָרֵית בָּבֶל שְׁמַעַת וְזָעוּ מַלְכַּיָּא מִן קֳדָם דִּינָא דִּי אֲחָדְנוּ מִצְרָאֵי לְקָל מִלַּיָּא אִלֵּין צַלָּא סִפְוָתַי אֲחַד זִיעָא לְחַכִּימַי
[illegible] נְעִית דְּשַׁבְקָנִי לְיוֹם עָקָא לְעִדָּן אַסָּקָא גָלוּת עַמִּי מִבְּנֵי יִתְבְּרַנִּי ׃ 17 אֲרֵי מַלְכוּת בָּבֶל לָא תִתְקַיַּם וְלָא תַעְבֵּד שֻׁלְטָן עַל יִשְׂרָאֵל
[illegible] מַלְכֵּי מָדַי וּגְבָרֵי יָוָן לָא יַצְלְחוּן יִשְׁתֵּיצוֹן רוֹמָאֵי וְלָא יְגַבּוֹן קְסוּמָא מִירוּשְׁלֵם ׃ 18 בְּכֵן עַל נִסַּיָּא וּפֻרְקָנָא דְּתַעְבֵּד לִמְשִׁיחָךְ וְלִשְׁאָרָא
[illegible] דִּי יִשְׁתָּאֲרוּן יוֹדוּן לְמֵימַר אָמַר נְבִיָּא וַאֲנָא בְּמֵימְרָא דַּייָ אֶבּוּעַ אֲדוּץ בֶּאֱלָהָא עָבֵד פֻּרְקָנִי ׃ 19 אֱלֹהִים יְיָ דְּסָעִיד לִי בְּחֵילָא וּמְשַׁוֵּי רַגְלַי
[illegible] וְעַל בֵּית חֲקָפֵי יְקִימִנַּנִי לְדִילֵהּ נִצְחָנִין וּגְבוּרָן וְקֳדָמוֹהִי אֲנָא מְנַגֵּן בְּתֻשְׁבַּחְתִּי ׃

* Nunquid in fluminibus iratus es Do- 8
mine, aut in fluminibus furor tuus, aut in mari
impetus tuus? ascensurus super equos tuos, &
equitatus tuus salus.
* Extendens extendes arcum tuũ super sce- 9
ptra, dicit Dominus. Diapsalma. Fluuius scin-
ditur terra.
* Viderunt te, & condolent populi. disper- 10
des aquas itineris, dedit abyssus vocem suam,
altitudinem visionis eius. Exaltatus est
* Sol & Luna stetit in ordine suo. In luce 11
iacula tua ibunt, & in splendore coruscationis
armorum tuorum.
* In comminatione imminues terram, & in 12
furore detrahes gentes.
* Egressus es in salute populi tui vt saluares 13
christos tuos. misisti in caput impiorũ mortem,
suscitasti vincula vsque ad collum in finem.
* Diuisisti in stupore capita potentium, com- 14
mouebuntur in ea, aperient frenos suos sicut co
medens pauperem in abscondito.
* Et superduxisti in mari equos tuos, con- 15
turbantes aquas multas.
* Custodiui, & extimuit venter meus à vo- 16
ce orationis labiorum meorum, & ingressus est
tremor in ossa mea. & subter me conturbata
est fortitudo mea; requiescam in die tribulatio-
nis meæ, vt ascendam ad populum peregrina-
tionis meæ: * Quoniam ficus non afferet 17
fructum, & in vineis non erunt germina, men-
tietur opus oliuæ, & cãpi non facient escas. de-
fecerunt, eo quòd comederunt oues, & non
sunt boues in præsepibus.
* Ego autem in Domino exultabo, gaudebo 18
super Deo salutari meo.
* Dominus Deus fortitudo mea, et ponet pedes 19
meos in consummationem, & super excelsa im-
ponet me vt vincam in cantico eius.

8 * μὴ ἐν ποταμοῖς ὠργίσθης κύριε, ἢ ἐν ποταμοῖς ὁ θυ-
μός σου, ἢ ἐν θαλάσσῃ ἡ ὁρμή σου; ὁ ἀναβησόμενος ἐπὶ
τοὺς ἵππους σου, καὶ ἡ ἱππασία σου σωτηρία.
9 * ἐκτείνας ἐκτενεῖς τὸ τόξον σου ἐπὶ τὰ σκῆπτρα λέγει
κύριος. διάψαλμα. ὁ ποταμὸς σχίζεται τῇ γῆ.
10 * εἶδόν σε, καὶ συναλγοῦσιν λαοί. διασπερεῖς ὕδατα
τῆς πορείας, ἔδωκεν ἡ ἄβυσσος τὴν φωνὴν αὐτοῦ, τὸ ὕψος
τῆς φαντασίας αὐτοῦ. ὑψώθη
11 * ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη ἔστη ἐν τῇ τάξει αὐτῆς. ἐν φωτὶ
αἱ βολίδες σου πορεύσονται, καὶ ἐν φέγγει ἀστραπῆς τῶν ὅ-
12 πλων σου. * ἐν ἀπειλῇ ἐλαττώσεις τὴν γῆν, καὶ ἐν
ὀργῇ κατάξεις ἔθνη.
13 * ἐξῆλθες ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ λαοῦ σου τοῦ σῶσαι τοὺς
χριστούς σου. ἔπεμψας ἐπὶ κεφαλὴν ἀσεβῶν θάνατον,
ἤγειρας δεσμοὺς ἕως τοῦ τραχήλου εἰς τὸ τέλος.
14 * διεμέρισας ἐν θάμβει τὰς κεφαλὰς τῶν δυνατῶν,
σαλευθήσονται ἐν αὐτῇ, διανοίξουσι τὰς ἡνίας αὐτῶν ὡς
τρώγων πτωχὸν ἐν ἀποκρύφῳ.
15 * καὶ ὑπερήγαγες ἐπὶ θαλάσσης τοὺς ἵππους σου συν-
ταράσσοντας ὕδατα πολλά.
16 * ἐφύλαξα, καὶ ἐφοβήθη ἡ κοιλία μου ἀπὸ φωνῆς προσ-
ευχῆς τῶν χειλέων μου, καὶ εἰσῆλθε τρόμος ἐπὶ τῶν ὀ-
στέων μου. καὶ ὑποκάτω μου συνεταράχθη ἡ ἰσχύς μου,
καταπαύσομαι ἐν ἡμέρᾳ τῆς θλίψεώς μου, τοῦ ἀναβῆναι
πρὸς τὸν λαὸν τῆς παροικίας μου·
17 * ὅτι συκῆ οὐ μὴ παραδῷ τὸν καρπόν, καὶ ἐν ταῖς ἀμπέ-
λοις οὐκ ἔσται φυτά, ψεύσεται τὸ ἔργον τῆς ἐλαίας, καὶ τὰ
πεδία οὐ ποιήσουσι βρώματα. ἐξέλιπον, διότι ἔφαγον πρό-
βατα, καὶ οὐκ εἰσὶν βόες ἐν ταῖς φάτναις.
18 * ἐγὼ δὲ ἐν τῷ κυρίῳ ἀγαλλιάσομαι, εὐφρανθήσομαι
19 ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου. * κύριος ὁ θεὸς ἰσχύς μου, καὶ
θήσει τοὺς πόδας μου εἰς συντέλειαν, καὶ ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ
ἐπιθήσει με τοῦ νικῆσαι ἐν ᾠδῇ αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 En super regna & exercitus ipsorum qui multi sunt vt aquæ fluminis exstitit ira à cõspectu tuo Dñe, & super reges fuit furor tuus, ac per
mare notam fecisti in eos vltionem potentiæ tuæ, quoniam patefactus es super quadrigam gloriæ tuæ: maiestas tua populo tuo robur fuit
& redemptio. 9 Reuelando reuelatus es cum potentia tua propter fœdus tuum quod cum tribubus Verbum tuum pepigit in secula ipsis;
scidisti eis rupes fortes, & manarunt flumina inundantia terrã. 10 In patefactione tui super montem Sinai viderunt gloriam tuam, commo-
ti sunt montes, nubes nimbosæ transierunt, eleuauit abyssus vocem suam, virtutes excelsæ mirabundæ substiterunt. 11 Quando etiam
edidisti signa ipsi Iehosua in planicie Gabaon, Sol & Luna substiterunt in habitationibus suis, populus tuus verbo tuo præualuit in ro-
bore victoriæ potentiæ tuæ. 12 Cùm induces maledictionem super osores populi tui, cùm tete patefacies ad frangendum impios terræ,
in ira tua interficies gentes. 13 Reuelatus es ad liberandum populum tuum, ad liberandum Christum tuum, deleuisti à conspectu eorum
reges & principes à domibus suis, expulisti scelestos ac fregisti exercitus eorum: pedibus populi tui colla regum inimicorum ipsorum cal-
casti. verbum tuum stat in æternum. 14 Scidisti mare virga ipsius Mosis, & strenuos duces exercitus Pharao qui machinabantur machina-
tiones malas aduersus populũ tuũ, confregisti eos vento turbinũ, eosq; demersisti in mare Suph, eò quòd oppressissent ac seruituti subiecis-
sent populum tuum, dedissentque consilium in abscondito vt eum perderent. 15 Manifestatus es super mare in quadriga gloriæ tuæ, in
aceruo aquarum multarum. 16 Dixit Babel: Audiui & commoti sunt reges propter iudicium quo iudicati sunt Ægyptij: à voce sermo-
num illorum tremuerunt labia mea, inuasit tremor sapientes meos, & in loco quo manebã commota sum quòd reliquisset me in diem an-
gustiæ, quo tempore ascendet transmigratio populi mei ex me, conteret me. 17 Etenim regnum Babel non permanebit, nec exercebit do-
minium in Israel, trucidabuntur reges Mediæ, & fortes Græciæ non prosperabuntur: delebuntur Romani, nec colligent tributum de Ie-
rusalem. 18 Itaque propter signa & redemptionem quæ facies Christo tuo & reliquiis populi tui, qui remanebunt, confitebuntur dicen-
do. Ait Propheta: Ego verò in verbo Domini gaudebo, exultabo in Deo factore redemptionis meæ. 19 Deus Dominus qui auxiliatur
mihi virtute, redditque pedes meos æquè veloces ac ceruarum, ac super domum potentiæ meæ constituet me, cuius sunt victoriæ & vir-
tutes: proinde coram eo ego fides pulso cum hymno meo.

FINIS CHABACVC PROPHETÆ.

PROLOGVS IN SOPHONIAM PROPHETAM.

RADVNT Hebræi cuiuſcunq; prophetę pater aut au ponatur in titulo, ipſos quoq; prophetas fuiſſe. Vnde & Amos vnũ de duodecim prophetis, qui dixit; Non ſum propheta nec filius prophetę; ſed paſtor caprarũ vellicãs ſycomoros; patris nomẽ in titulo non habere. Hoc ſi verũ eſt; Sophonias propheta, qui nomine, vt ita dicã, prophetico & glorioſa maiorũ ſuorum ſtirpe generatus eſt habuit enim patrẽ Chuſi, auum Godoliam, proauũ Amariam, atauum Ezechiam: & talẽ quadrigã ipſe velut extremus auriga cõpleuit. Nomen Sophoniæ, alij ſpeculã, alij arcanũ Domini trãſtulerũt. Siue igitur ſpecula, ſiue abſcõditũ Domini interpretur: vtrumq; prophetæ conuenit. Dicitur enim ad Ezechielem: Fili hominis, ſpeculatorẽ te poſui domui Iſrael. Iſte ergo propheta qui erat in ſpecula & in ſublimibus cõſtitutus, & nouerat myſteria Domini filius erat Chuſi, qui interpretatur Humilitas Habebat quoque auũ Godoli

צפניה

א

1
בַר־יְהוָה֙ אֲשֶׁ֣ר הָיָ֗ה אֶל־צְפַנְיָה֙
בֶּן־כּוּשִׁ֣י בֶן־גְּדַלְיָ֔ה בֶּן־אֲמַרְיָ֖ה בֶּן־
חִזְקִיָּ֑ה בִּימֵ֛י יֹאשִׁיָּ֥הוּ בֶן־אָמ֖וֹן
מֶ֥לֶךְ יְהוּדָֽה׃
2 * אָסֹ֨ף אָסֵ֜ף כֹּ֗ל מֵעַ֛ל פְּנֵ֥י הָאֲדָמָ֖ה נְאֻם־יְהוָֽה׃
3 * אָסֵ֞ף אָדָ֣ם וּבְהֵמָ֗ה אָסֵ֤ף עוֹף־הַשָּׁמַ֙יִם֙ וּדְגֵ֣י הַיָּ֔ם
וְהַמַּכְשֵׁל֖וֹת אֶת־הָרְשָׁעִ֑ים וְהִכְרַתִּ֣י אֶת־הָֽאָדָ֗ם מֵעַ֛ל
פְּנֵ֥י הָאֲדָמָ֖ה נְאֻם־יְהוָֽה׃
4 * וְנָטִ֤יתִי יָדִי֙ עַל־יְהוּדָ֔ה וְעַ֖ל כָּל־יוֹשְׁבֵ֣י יְרוּשָׁלָ֑͏ִם
וְהִכְרַתִּ֞י מִן־הַמָּק֤וֹם הַזֶּה֙ אֶת־שְׁאָ֣ר הַבַּ֔עַל אֶת־שֵׁ֥ם
הַכְּמָרִ֖ים עִם־הַכֹּהֲנִֽים׃
5 * וְאֶת־הַמִּשְׁתַּחֲוִ֥ים עַל־הַגַּגּ֖וֹת לִצְבָ֣א הַשָּׁמָ֑יִם
וְאֶת־הַמִּשְׁתַּחֲוִ֗ים הַנִּשְׁבָּעִים֙ לַֽיהוָ֔ה וְהַנִּשְׁבָּעִ֖ים
בְּמַלְכָּֽם׃
6 * וְאֶת־הַנְּסוֹגִ֖ים מֵאַחֲרֵ֣י יְהוָ֑ה וַאֲשֶׁ֧ר לֹֽא־בִקְשׁ֛וּ
אֶת־יְהוָ֖ה וְלֹ֥א דְרָשֻֽׁהוּ׃

SOPHONIAS PROPHETA

CAPVT I.

1 A
ERBVM Domini quod
factum eſt ad Sophoniam
filium Chuſi, filij Godo-
liæ, filij Amariæ, filij Eze-
chiæ in diebus Ioſiæ filij
Ammon regis Iuda.
2 * Congregans congregabo omnia à fa-
cie terræ, dicit Dominus:
3 * Congregans hominem & pecus, con-
gregans volatilia cæli & piſces maris. Et
ruinæ impiorum erunt, & diſperdam ho-
mines à facie terræ, dicit Dominus.
4 * Et extendam manum meam ſuper Iu-
dam, & ſuper omnes habitantes Ieruſa-
B lem: & diſperdam de loco hoc reliquias
Baal, & nomen æditnorum cum ſacerdo-
tibus:
5 * Et eos qui adorant ſuper tecta mili-
tiam cæli, & adorant & iurant in Domi-
no, & iurant in Melchom:
6 * Et qui auertuntur de poſt tergum Do-
mini, & qui non quæſierunt Dominum,
nec inueſtigauerunt eum.

תרגום יונתן

1 פתגם נְבוּאָה דַהֲוָה קֳדָם יְיָ עִם צְפַנְיָה בַּר כּוּשִׁי בַּר גְּדַלְיָה בַּר אֲמַרְיָה בַּר חִזְקִיָּה בְּיוֹמֵי יֹאשִׁיָּהוּ בַּר אָמוֹן מַלְכָּא דְבֵית יְהוּדָה׃
2 שֵׁיצָאָה אֲשֵׁיצֵי כֹּלָּא מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא אֲמַר יְיָ׃
3 אֱסֹף אֱנָשָׁא וּבְעִירָא אֱסֹף עוֹפָא דִשְׁמַיָּא וְנוּנֵי יַמָּא עַל דִּסְגִיאָה תַּקָּלַת רַשִׁיעַיָּא וַאֲשֵׁיצֵי יָת אֱנָשָׁא מֵעַל אַפֵּי אַרְעָא אֲמַר יְיָ׃
4 וְאָרִים יָת מְחַת גְּבוּרְתִּי עַל אֱנָשׁ יְהוּדָה וְעַל כָּל־יָתְבֵי יְרוּשְׁלֵם וַאֲשֵׁיצֵי מִן אַתְרָא הָדֵין יָת שְׁאָר בַּעֲלָא וְיָת שׁוּם פָּלְחֵיהוֹן עִם כּוּמְרֵיהוֹן׃
5 וְיָת דְּסָגְדִין עַל אִגָּרַיָּא לְחֵילֵי שְׁמַיָּא וְיָת דְּסָגְדִין דִּי מְקַיְּמִין בִּשְׁמָא דַיְיָ תָּיְבִין וְיָמַן בְּשׁוּם פַּתְכְרֵיהוֹן׃
6 וְיָת דְּאִסְתְּחַרוּ לְאַחוֹרָא מִבָּתַר פָּלְחָנָא דַיְיָ וּדְלָא תְבַעוּ יָת דַּחְלְתָא דַיְיָ וְלָא בְעוֹ מִן קֳדָמוֹהִי׃

qui dicitur Magnitudo Domini: & proauum Amariam; qui & ipſe vertitur in Sermonem Domini: atauum Ezechiam, qui ſonat Fortitudo Domini. De fortitudine itaque Domini natus eſt ſermo Domini: & de ſermone Domini nata eſt magnitudo Domini: de magnitudine Domini nata eſt humilitas: vt cùm peruenerit aliquis ad perfectum, dicat: Quia non ſum dignus vocari Apoſtolus. Et illud in Pſalmis: Domine non eſt exaltatum cor meum, neque elati ſunt oculi mei. Ioſiam regem Iudæ, cuius temporibus Sophonias prophetaſſe inuenitur, Deo præ omnibus regibus Iudę placuiſſe, hiſtoria quarti libri Regum & ſecundi Paralipomenon demonſtrat. Ioſias ſimulachra, quæ pater ſuus Amō vel auus Manaſſes in tēplo Dei collocauerat, deiecta comminuiſſe mōſtratur. In quibus etiam ſerpentem æreum à Moyſe factū, quē errori inductus populus ſuperſtitione idolorū detentus admiſerat. Idem cuſtodiſſe Paſcha & intermiſſum temporibus multis ſolus celebraſſe monſtratur. Ideo Deus per prophetam temporibus memorati regis quæ prouentura erant oſtendens, gentibus quidem lectione comprehenſis affuturum iudicium; populo verò Iſrael ſalutem, & ciuitati Hieruſalem reſtaurationem, tunc temporis tribuendam, textu lectionis denunciauit.

ARGVMENTVM.

Sophonias ſpeculator & arcanorum Dei cognitor, audit clamorem à Porta piſcium, & eiulatum à Secunda, & contritionem à collibus. Indicit quoque vlulatum habitatoribus Pilæ; quia conticuit omnis populus Chanaan: diſperierunt vniuerſi qui inuoluti erant argento.

SOPHONIAS.

CAPVT I.

Verbum Domini quod factum eſt ad Sophoniam filium Chuſi, filij Godoliæ, filij Gomoriæ, filij Ezechiæ, in diebus Ioſiæ filij Ammon regis Iuda. 1
2 Defectione deficiat à facie terræ, dicit Dominus. 2
3 Deficiat homo & iumenta, deficiant volatilia cæli & piſces maris, & infirmabuntur impij, & auferam iniquos à facie terræ, dicit Dominus. 3
4 Et extendam manum meam ſuper Iudam et ſuper omnes qui habitant Hieruſalem, & auferam de loco hoc nomina Baal, & nomina Sacerdotum cum Sacerdotibus: 4
5 Et eos qui adorant ſuper tecta militiam cæli, & eos qui iurant per Dominum, & qui iurant per regem ſuum: 5
6 Et eos qui declinant à Domino, et eos qui non quærunt Dominum, & non adhærent ei. 6

ΣΟΦΟΝΙΑΣ.

κεφαλ. α.

1 ΛΟΓΟΣ κυρίου ὃς ἐγενήθη πρὸς Σοφονίαν
τὸν τοῦ χουσὶ υἱὸν γοδολίου, υἱοῦ γαμα-
ρίου, τοῦ ἐζεκίου, ἐν ἡμέραις ἰωσία υἱοῦ
ἀμμὼν βασιλέως ἰούδα.
2 ἐκλείψει ἐκλειπέτω ἀπὸ προσώπου
2 τῆς γῆς, λέγει κύριος. ἐκλειπέτω ἄνθρωπος καὶ
κτήνη, ἐκλειπέτω τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἰχθύες
τῆς θαλάσσης, καὶ ἀσθενήσουσιν οἱ ἀσεβεῖς, καὶ ἐξαρῶ τοὺς
4 ἀνόμους ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, λέγει κύριος. καὶ ἐκτενῶ
τὴν χεῖρά μου ἐπὶ ἰούδαν, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦν-
τας ἱερουσαλήμ, καὶ ἐξαρῶ ἐκ τοῦ τόπου τούτου τὰ ὀνόμα-
τα τῆς βαάλ, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἱερέων μετὰ τῶν ἱερέων·
5 καὶ τοὺς προσκυνοῦντας ἐπὶ τὰ δώματα τῇ στρα-
τιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τοὺς ὀμνύοντας κατὰ τοῦ κυρίου, καὶ ὀμνύον-
6 τας κατὰ βασιλέως αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐκκλίνοντας ἀπὸ τοῦ
κυρίου, καὶ τοὺς μὴ ζητοῦντας τὸν κύριον, καὶ τοὺς μὴ ἀν-
τεχομένους αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN SOPHONIAM PROPHETAM, EX BIBLIOTHECA COMPLVTEN. AD HEBRAICAM VERITATEM EX *Chaldæis exemplaribus correcta, opera B. Ariæ Montani.* CAP. I.

VERBVM Prophetiæ quod factum eſt coram Domino cum Sophonia filio Cuſſi, filij Ghedaliæ, filij Amariæ, filij Chizkiæ in diebus Ioſiæ filij Amon regis tribus domus Iuda. 2 Delendo delebo omnia à ſuperficie terræ, dicit Dominus. 3 Conficiam homines & iumenta, conficiam auem cælorum & piſces maris, eò quòd multiplicatum ſit offendiculum impiorum, & delebo homines à ſuperficie terræ, dicit Dominus. 4 Et eleuabo vulnus potentiæ meæ in hominem Iuda, & in omnes habitatores Ieruſalem: delebo quoque ex hoc loco reliquias *idolorum* Baal, & nomen colentium ipſa cum ſacrificulis ſuis. 5 Et qui adorant in tectis exercitus cælorum, & adoratores qui iurant in nomine Domini reuertentes vt iurent in nomine idolorum ſuorum. 6 Quique auertuntur retrorſum à cultu Domini, nec perquiſierunt timorem Domini, neque precibus poſtularunt à conſpectu ipſius.

7 * הס מפני אדני יהוה כי קרוב יום יהוה כי־הכין
יהוה זבח הקדיש קראיו :
8 * והיה ביום זבח יהוה ופקדתי על־השרים ועל־
בני המלך ועל כל־הלבשים מלבוש נכרי :
9 * ופקדתי על כל־הדולג על־המפתן ביום ההוא
הממלאים בית אדניהם חמס ומרמה :
10 * והיה ביום ההוא נאם־יהוה קול צעקה משער
הדגים ויללה מן־המשנה ושבר גדול
מהגבעות :
11 * הילילו ישבי המכתש כי נדמה כל־עם כנען
נכרתו כל־נטילי כסף :
12 * והיה בעת ההיא אחפש את־ירושלם בנרות
ופקדתי על־האנשים הקפאים על־שמריהם
האמרים בלבבם לא־ייטיב יהוה ולא ירע :
13 * והיה חילם למשסה ובתיהם לשממה
ובנו בתים ולא ישבו ונטעו כרמים ולא ישתו
את־יינם :
14 * קרוב יום־יהוה הגדול קרוב ומהר מאד קול
יום יהוה מר צרח שם גבור :
15 * יום עברה היום ההוא יום צרה ומצוקה
יום שאה ומשואה יום חשך ואפלה יום ענן
וערפל :
16 * יום שופר ותרועה על הערים הבצרות ועל
הפנות הגבהות :
17 * והצרתי לאדם והלכו כעורים כי ליהוה חטאו
ושפך דמם כעפר ולחמם כגללים :
18 * גם־כספם גם־זהבם לא־יוכל להצילם
ביום עברת יהוה ובאש קנאתו תאכל כל־
הארץ כי כלה אך־נבהלה יעשה את כל־ישבי
הארץ :

7 * Silete à facie Domini Dei, quia iuxta
est dies Domini. Quia præparauit Domi-
nus hostiam, sanctificauit vocatos suos.
8 * Et erit in die hostiæ Domini, visitabo
super principes & super filios regis, & su-
per omnes qui induti sunt veste pere-
grina:
9 * Et visitabo super omnem qui arro-
ganter ingreditur super limen in die illa:
qui complent domum domini sui ini-
quitate & dolo.
10 * Et erit in die illa, dicit Dominus, vox
C clamoris à Porta pisciū, & vlulatus à Se-
cunda, & contritio magna à collibus.
11 * Vlulate habitatores pilæ. Conticuit
omnis populus Chanaan, disperierunt om-
nes inuoluti argento.
12 * Et erit in tempore illo, scrutabor Ie-
rusalem in lucernis, & visitabo super vi-
ros defixos in fæcibus suis, qui dicunt in
cordibus suis: Non faciet bene Dominus,
& non faciet malè.
13 * Et erit fortitudo eorum in direptio-
nem, & domus eorum in desertum. & æ-
dificabunt domos, & non habitabunt, &
plantabunt vineas, & non bibent vinum
earum.
14 * Iuxtà est dies Domini magnus, iuxta
est & velox nimis. Vox diei Domini ama-
ra, tribulabitur ibi fortis.
15 * Dies iræ dies illa, dies tribulationis &
angustiæ, dies calamitatis & miseriæ, dies
tenebrarum & caliginis, dies nebulæ &
turbinis:
16 * Dies tubæ & clangoris super ciuita-
tes munitas, & super angulos excelsos.
17 * Et tribulabo homines, & ambulabunt
vt cæci, quia Domino peccauerunt. Et ef-
fundetur sanguis eorum sicut humus, &
corpora eorum sicut stercora.
18 * Sed & argentum eorum & aurum eo-
rum non poterit liberare eos in die iræ Do-
mini. In igne zeli eius deuorabitur omnis
terra, quia consummationem cum festi-
natione faciet cunctis habitantibus ter-
ram.

תרגום יונתן

7 ספו כל רשיעיא מן קדם ייי אלהים ארי קריב יומא דעתיד למיתי מן קדם ייי ארי אתקן ייי קטול ערע מזמנוהי :
8 ויהי ביום קטלא דעתיד למיתי מן קדם ייי ואסער על רברביא ועל בני מלכא ועל כל־דמתרגשין למפלח לטעותא :
9 ואסער על כל־דמהלכין בנמוסי פלשתאי בעדנא ההיא דמלן בית רבוניהון חטוף ונכלין : 10 ויהי בעדנא ההיא אמר ייי קל
צוחתא מתרעא דנוניא ויללא מן עופלא ותברא רבא מן גבעתא : 11 איללו דיתבין בנחלא דקדרון ארי אתברו כל־עמא דדמן עובדיהון
לעובדי עמא דארעא דכנען אשתיציו כל־עתירי נכסיא : 12 ויהי בעדנא ההיא אפקד בלושין ויבלשון ית ירושלם כמא דבלשין
בבוציניא ואסער על גבריא דשלן שליוא על נכסיהון דאמרין בלבהון לא רעוא קדם ייי לאיטבא ואף לאבאשא :
13 ויהון נכסיהון לעדי ובתיהון לבזא ויבנון בתין ולא יתבון ויצבון כרמין ולא ישתון ית חמרהון : 14 קריב יומא דעתיד למיתי
מן קדם ייי רבא קריב ומוחי לחדא קל יומא דעתיד למיתי מן קדם ייי די בה מרר וצוח תמן גבריא מתקטלין : 15 יום תעבור
רוגזא ההוא יום עקא ועיוק יום רגוש ואתרגושא יום חשוך וקבלא יום עננא ואמטתא : 16 יום שופרא ויבבא על קרויא כריכתא
ועל רמתא מנטלתא : 17 ואעיק לבני אנשא ויהכון כסמן ארי קדם ייי חבו וישתפך דמהון כעפרא ונבלתהון כסחיתא :
18 אף כספהון אף דהבהון לא יכול לשיזבותהון ביום רגזא דייי ובאשת פרענותה יסופון כל־רשיעי ארעא ארי גמירא ברם שיצאה
יעבד עם כל־יתבי ארעא :

[a] Timete à facie domini Dei, quia iuxtà dies 7
Domini, quia præparauit Dominus victimam
suam, sanctificauit vocatos suos:
[a] Et erit in die hostiæ Domini: & vlciscar 8
super principes, & super domum regis, & su-
per omnes qui induti sunt indumentis alienis.
[a] Et vlciscar super omnes manifestè qui in 9
vestibulis in illa die, qui complent domum Do-
mini Dei sui impietate & dolo.
[a] Et erit in illa die, dicit Dominus, vox cla- 10
moris de porta compungentium, & vlulatus à
secunda, & contritio magna à collibus.
[a] Plangite qui habitatis concisam, quia assi- 11
milatus est omnis populus Chanaan, disperierũt
omnes qui erecti sunt argento.
[a] Et erit in illa die, scrutabor Hierusalem 12
cum lucerna, & vlciscar super homines qui con
temnunt super custodias suas, qui dicunt in cor-
dibus suis: Non benefaciet Dominus neq; ma-
lefaciet.
[a] Et erit fortitudo eorum in rapinam, & 13
domus eorum in dissipationem. & ædificabunt
domos, & non habitabunt. & plantabunt vi-
neas, & non bibent vinum earum.
[a] Quia iuxtà dies Domini magnus, & iux- 14
tà & velox nimis. vox diei Domini amara,
& dura posita est fortis
[a] Dies iræ dies illa, dies tribulationis et ne- 15
cessitatis, dies miseriæ & perditionis, dies te-
nebrarum & caliginis, dies nubis & ne-
bulæ:
[a] Dies tubæ & clamoris, super ciuitates mu 16
nitas, & super angulos excelsos.
[a] Et tribulabo homines & ambulabunt 17
vt cæci, qui Domino peccauerunt, & effun-
det sanguinem eorum sicut puluerem, & carnes
eorum sicut stercora boum.
[a] Argentum eorum & aurum eorum non 18
poterit eruere eos in die iræ Domini. & in igne
zeli eius consumetur omnis terra, quia con-
summationem et festinationem faciet super om-
nes habitantes terram.

7 [a] εὐλαβεῖσθε ἀπὸ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ, διότι ἐγ-
γὺς ἡ ἡμέρα κυρίου, ὅτι ἡτοίμασε κύριος τὴν θυσίαν αὐ-
8 τοῦ, ἡγίασε τοὺς κλητοὺς αὐτοῦ· [a] καὶ ἔσαι ἐν ἡμέρᾳ
θυσίας κυρίου· καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ ἐπὶ τὸν
οἶκον τοῦ βασιλέως, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἐνδεδυμένους ἐν-
9 δύματα ἀλλότρια. [a] καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ πάντας ἐμ-
φανῶς τοὺς ἐπὶ τὰ πρόπυλα ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, τοὺς πλη-
ροῦντας τὸν οἶκον κυρίου θεοῦ αὐτῶν ἀσεβείας, καὶ δόλου.
10 [a] καὶ ἔσαι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, λέγει κύριος, φωνὴ
κραυγῆς ἀπὸ πύλης ἀποκεντούντων, καὶ ὀλολυγμὸς ἐκ
τῆς δευτέρας, καὶ συντριμμὸς μέγας ἀπὸ τῶν βουνῶν.
11 [a] θρηνήσατε οἱ κατοικοῦντες τὴν κατακεκομμένην,
ὅτι ὡμοιώθη πᾶς ὁ λαὸς χαναάν, ἐξωλοθρεύθησαν πάν-
τες οἱ ἐπηρμένοι ἀργυρίῳ.
12 [a] καὶ ἔσαι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἐξερευνήσω τὴν ἱερου-
σαλὴμ μετὰ λύχνου, καὶ ἐκδικήσω ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους τοὺς
καταφρονοῦντας ἐπὶ τὰ φυλάγματα αὐτῶν, τοὺς λέ-
γοντας ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, οὐ μὴ ἀγαθοποιήσει κύ-
ριος οὐδὲ μὴ κακώσει.
13 [a] καὶ ἔσαι ἡ δύναμις αὐτῶν εἰς διαρπαγὴν, καὶ οἱ οἶ-
κοι αὐτῶν εἰς ἀφανισμόν. καὶ οἰκοδομήσουσιν οἰκίας, καὶ
οὐ μὴ κατοικήσωσι. καὶ καταφυτεύσουσιν ἀμπελῶνας, καὶ
οὐ μὴ πίωσι τὸν οἶνον αὐτῶν.
14 [a] ὅτι ἐγγὺς ἡμέρα κυρίου ἡ μεγάλη καὶ ἐγγὺς καὶ τα-
χεῖα σφόδρα. φωνὴ ἡμέρας κυρίου πικρὰ καὶ σκληρὰ
15 τέτακται δυνατή [a] ἡμέρα ὀργῆς ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἡμέρα
θλίψεως καὶ ἀνάγκης, ἡμέρα ταλαιπωρίας καὶ ἀφανισμοῦ,
ἡμέρα σκότους καὶ γνόφου, ἡμέρα νεφέλης καὶ ὁμίχλης,
16 [a] ἡμέρα σάλπιγγος καὶ κραυγῆς, ἐπὶ τὰς πόλεις τὰς
ὀχυρὰς καὶ ἐπὶ τὰς γωνίας τὰς ὑψηλάς.
17 [a] καὶ ἐκθλίψω τοὺς ἀνθρώπους καὶ πορεύσονται ὡς τυ-
φλοί, ὅτι τῷ κυρίῳ ἥμαρτον, καὶ ἐκχεεῖ τὸ αἷμα αὐτῶν ὡς
χοῦν, καὶ τὰς σάρκας αὐτῶν ὡς βόλβιτα.
18 [a] τὸ ἀργύριον αὐτῶν καὶ τὸ χρυσίον αὐτῶν οὐ μὴ δύνηται
ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς κυρίου. καὶ ἐν πυρὶ ζήλου
αὐτοῦ καταναλωθήσεται πᾶσα ἡ γῆ, διότι συντέλειαν καὶ
σπουδὴν ποιήσει ἐπὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[7] Pereatis funditus omnes impij à conspectu Domini Dei, quoniam propinquus est dies qui venturus est à conspectu Dñi, quoniam præparauit Dñs occisionem, conuocauit inuitatos suos. [8] Porrò futurum est in die occisionis qui vẽturus est à conspectu Dñi, vt animaduertam in magnates & in filios regis, in omnes denique qui perstrepunt ad cultum idolorum. [9] Et animaduertam in omnes qui ambulãt in legibus Palęstinorum in illo tempore qui complent ædes dominorum suorum rapina, & dolis. [10] Et erit in illo tẽpore, inquit Dñs, vox clamoris à porta pisciũ, & vlulatus à loco sublimi, magnaq; contritio à collibus. [11] Vlulate omnes qui habitatis in torrente Cedron, quoniam fractus est totus populus, cuius opera similia sunt operibus populi terræ Chanaan, excisi sunt omnes diuites opibus. [12] Et futurũ est in illo tempore vt constituam peruestigatores, & peruestigabunt Ierusalem, vt ij qui scrutantur cum lucerna: & animaduertam in homines qui summa tranquillitate fruuntur in diuitiis suis: qui dicunt in cordibus suis: Non est voluntas coram Dño benefaciendi, siue etiam malefaciendi. [13] Erunt itaque diuitię eorum in spolium, & domus eorum in prędam. & ędificabunt domos, sed non habitabunt: & plantabunt vineas, sed non bibent vinum earum. [14] Propinquus est dies qui venturus est à conspectu Domini magnus; propinquus est, & festinat valdè vox diei qui venturus est à conspectu Domini, in quo est mœror & clamor: ibi potentes interficientur. [15] Dies transibit, dies ille dies afflictionis & angustię, dies tumultus & commotionis, dies tenebrarum & caliginis, dies nubilosus & obscurus. [16] Dies buccinę & iubilationis super ciuitatibus munitis, & super collibus exaltatis. [17] Et in angustias adigam filios hominum, & ambulabunt tanquam cæci: quoniam coram Domino peccauerunt, & effundetur sanguis eorum vt puluis, & cadauera eorum sicut stercus. [18] Nec argentum suum nec aurum suum poterit liberare eos in die iræ Domini, sed igne vltionis ipsius consumentur omnes impij terræ, quoniam exterminationem, & excisionem faciet cum omnibus habitatoribus terræ.

ב

1 * הִתְקוֹשְׁשׁוּ וָקוֹשּׁוּ הַגּוֹי לֹא נִכְסָף׃
2 * בְּטֶרֶם לֶדֶת חֹק כְּמֹץ עָבַר יוֹם בְּטֶרֶם לֹא־יָבוֹא
עֲלֵיכֶם חֲרוֹן אַף־יְהוָה בְּטֶרֶם לֹא־יָבוֹא עֲלֵיכֶם יוֹם
אַף־יְהוָה׃
3 * בַּקְּשׁוּ אֶת־יְהוָה כָּל־עַנְוֵי הָאָרֶץ אֲשֶׁר מִשְׁפָּטוֹ
פָּעָלוּ בַּקְּשׁוּ־צֶדֶק בַּקְּשׁוּ עֲנָוָה אוּלַי תִּסָּתְרוּ בְּיוֹם
אַף יְהוָה׃
4 * כִּי עַזָּה עֲזוּבָה תִהְיֶה וְאַשְׁקְלוֹן לִשְׁמָמָה אַשְׁדּוֹד
בַּצָּהֳרִים יְגָרְשׁוּהָ וְעֶקְרוֹן תֵּעָקֵר׃
5 * הוֹי יֹשְׁבֵי חֶבֶל הַיָּם גּוֹי כְּרֵתִים דְּבַר־יְהוָה
עֲלֵיכֶם כְּנַעַן אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְהַאֲבַדְתִּיךְ מֵאֵין
יוֹשֵׁב׃
6 * וְהָיְתָה חֶבֶל הַיָּם נְוֹת כְּרֹת רֹעִים וְגִדְרוֹת צֹאן׃
7 * וְהָיָה חֶבֶל לִשְׁאֵרִית בֵּית יְהוּדָה עֲלֵיהֶם יִרְעוּן
בְּבָתֵּי אַשְׁקְלוֹן בָּעֶרֶב יִרְבָּצוּן כִּי יִפְקְדֵם יְהוָה
אֱלֹהֵיהֶם וְשָׁב שְׁבוּתָם׃
8 * שָׁמַעְתִּי חֶרְפַּת מוֹאָב וְגִדּוּפֵי בְּנֵי עַמּוֹן אֲשֶׁר חֵרְפוּ
אֶת־עַמִּי וַיַּגְדִּילוּ עַל־גְּבוּלָם׃
9 * לָכֵן חַי־אָנִי נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
כִּי מוֹאָב כִּסְדֹם תִּהְיֶה וּבְנֵי עַמּוֹן כַּעֲמֹרָה מִמְשַׁק
חָרוּל וּמִכְרֵה־מֶלַח וּשְׁמָמָה עַד־עוֹלָם שְׁאֵרִית עַמִּי
יְבָזּוּם וְיֶתֶר גּוֹי יִנְחָלוּם׃
10 * זֹאת לָהֶם תַּחַת גְּאוֹנָם כִּי חֵרְפוּ וַיַּגְדִּלוּ עַל־עַם
יְהוָה צְבָאוֹת׃
11 * נוֹרָא יְהוָה עֲלֵיהֶם כִּי רָזָה אֵת כָּל־אֱלֹהֵי הָאָרֶץ
וְיִשְׁתַּחֲווּ־לוֹ אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ כֹּל אִיֵּי הַגּוֹיִם׃
12 * גַּם־אַתֶּם כּוּשִׁים חַלְלֵי חַרְבִּי הֵמָּה׃
13 * וְיֵט יָדוֹ עַל־צָפוֹן וִיאַבֵּד אֶת־אַשּׁוּר וְיָשֵׂם אֶת־
נִינְוֵה לִשְׁמָמָה צִיָּה כַּמִּדְבָּר׃

CAP. II.

1 CONuenite, congregamini gens non a-
2 mabilis, * priusquàm pariat iussio qua-
A si puluerem transeuntem diem, antequàm
veniat super vos ira furoris Dñi, antequàm
veniat super vos dies indignationis Dñi.
3 * Quęrite Dominum omnes mansueti
terrę, quia iudicium eius estis operati: quę-
rite iustum, quærite mansuetum, si quo-
modo abscondamini in die furoris Dñi.
4 * Quia Gaza destructa erit, & Ascalon
in desertum. Azotum in Meridie eiicient,
& Acharon eradicabitur.
5 * Væ qui habitatis funiculũ maris, gens
B perditorum. Verbum Domini super vos
Chanaan, terra Philistinorum, & disper-
dam te, ita vt non sit inhabitator.
6 * Et erit funiculus maris requies pasto-
rum & caulæ pecorum.
7 * Et erit funiculus eius qui remanserit
de domo Iuda. Ibi pascentur in domibus
Ascalonis, ad vesperam requiescent, quia
visitabit eos Dominus Deus eorum, & a-
uertet captiuitatem eorum.
8 * Audiui opprobrium Moab, & blas-
phemias filiorum Ammon, quę exprobra-
uerunt populo meo, & magnificati sunt
super terminos eorum.
9 * Propterea viuo ego, dicit Dominus
C exercituum Deus Israel, quia Moab vt So-
doma erit, & filij Ammon quasi Gomor-
ra: siccitas spinarum & acerui salis, & de-
sertum vsque in æternum. reliquiæ popu-
li mei diripient eos, & residui gentis meę
possidebunt illos.
10 * Hoc eis euenit pro superbia sua, quia
blasphemauerunt & magnificati sunt su-
per populum Domini exercituum.
11 * Horribilis Dominus super eos, & at-
tenuabit omnes deos terræ. & adorabunt
eum viri de loco suo, omnes insulę gentiũ.
12 * Sed & vos Æthiopes interfecti gladio
13 meo eritis. * Et extendet manũ suam super
Aquilonem, & perdet Assur. & ponet spe-
D ciosam in solitudinem & in inuium, &
quasi desertum.

תרגום יונתן

ב

1 אִתְכְּנַשׁוּ וְאָתוּ וְאִתְקָרַבוּ עַמָּא הָדֵא דְּלָא חָמִיד לְמֵתַב לְאוֹרַיְתָא ׃ 2 עַד לָא תִפֹּק עֲלֵיכוֹן גְּזֵרַת בֵּית דִּינָא וּתְהוֹן דָּמַן לְכְמוֹצָא דְּנָסְבָא
רוּחָא וּכְטַלָּא דְּעָדֵי מִן קֳדָם יוֹמָא עַד לָא יֵיתֵי עֲלֵיכוֹן תְּקוֹף רֻגְזָא דַיְיָ עַד לָא יֵיתֵי עֲלֵיכוֹן יוֹם רֻגְזָא דַיְיָ ׃ 3 תְּבַעוּ יַת דַּחַלְתָּא דַיְיָ כָּל־
עִנְוְתָנֵי אַרְעָא דַּעֲבַדוּ רְעוּתֵהּ עֲבִדוּ חֲבַעוּ קֻשְׁטָא חֲבַעוּ עִנְוְתָנוּתָא מָאִם יִתְגַּן עֲלֵיכוֹן בְּיוֹם רֻגְזָא דַיְיָ ׃ 4 אֲרֵי עַזָּה שְׁבִיקָא תְּהֵי וְאַשְׁקְלוֹן
לְצָדוּ אַשְׁדּוֹד בְּטִיהֲרָא יְתָרְכֻנַּהּ וְעֶקְרוֹן תִּתְעֲקַר ׃ 5 וַי דְּיָתְבִין בִּסְפַר יַמָּא עַמָּא דְּחַיָּבִין לְאִשְׁתֵּצָאָה גְּזֵרַת פִּתְגָּמָא דַיְיָ עֲלֵיכוֹן דְּיָתְבִין
בִּכְנַעַן אַרְעָא פְלִשְׁתָּאֵי וְאוֹבְדִנָּךְ מִבְּלִי יָתֵב ׃ 6 וּתְהֵי סְפַר יַמָּא דִּירָת בֵּית מִשְׁרֵי רָעֲיָן וְחַטְרִין דְּעָאן ׃ 7 וִיהֵי עַדְבָא לִשְׁאָרָא דְּבֵית
יְהוּדָה עֲלֵיהוֹן יִתְפַּרְנְסוּן בְּבָתֵּי אַשְׁקְלוֹן כַּד בְּרַמְשָׁא יְבִיתוּן אֲרֵי יֵעוֹל דָּכְרַנְהוֹן לְטָבָא קֳדָם יְיָ אֱלָהֲהוֹן וִיתִיב גָּלְוָתְהוֹן ׃
8 שְׁמִיעַ קֳדָמַי חִסּוּדֵי מוֹאָב וְאִתְרַבְרְבוּת בְּנֵי עַמּוֹן דְּחַסִּדוּ יַת עַמִּי וְאִתְרַבְרַבוּ עַל תְּחוּמְהוֹן ׃ 9 בְּכֵן קַיָּם אֲנָא אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָא
דְּיִשְׂרָאֵל אֲרֵי מוֹאָב כִּסְדוֹם תְּהֵי וּבְנֵי עַמּוֹן כַּעֲמֹרָה מִשְׁטַח מְלוּחִין וּמַחְפּוֹרִין דִּמְלַח וְצָדוּ עַד עָלְמָא שְׁאָרָא דְּעַמִּי יְבִזּוּנּוּן וּשְׁאָר שִׁבְטַיָּא
יַחְסְנֻנּוּן ׃ 10 דָּא לְהוֹן חֲלַף אִתְרַבְרְבוּתְהוֹן אֲרֵי חַסִּדוּ וְאִתְרַבְרַבוּ עַל עַמָּא דַיְיָ צְבָאוֹת ׃ 11 דְּחִילָא יְיָ לְמִפְרְקְהוֹן אֲרֵי אַסְאֵיב
כָּל דַּחֲלַת אַרְעָא וְיִסְגְּדוּן לֵהּ וְיִבְעוֹן מִן קֳדָמוֹהִי גְּבַר מֵאַתְרֵהּ כָּל נַגְוָת עַמְמַיָּא ׃ 12 אַף אַתּוּן כּוּשָׁאֵי קְטִילֵי חַרְבִּי תְּהוֹן ׃
13 וְיָרִים מְחַת גְּבוּרְתֵּהּ עַל צִפּוּנָא וְיֵאבֵד יַת אַתּוּרָאָה וִישַׁוֵּי יַת נִינְוֵה לְצָדוּ אִשְׁתְּמָמוּ כְּמַדְבְּרָא ׃

CAP. II.

Congregamini & colligamini gens ineru- 1
dita:
‡ Antequàm sitis vos sicut flos pertransiens 2
die, antequàm veniat super vos ira Domini,
antequàm irruat super vos dies iræ furoris Do-
mini.
‡ Quærite Dominum omnes humiles terræ, 3
iudicium operamini & iustitiam quærite, &
respõdete ea, vt protegamini in die iræ Domini:
‡ Quia Gaza direpta erit, & Ascalon in 4
desolationem: & Azotus Meridie proijcietur,
& Accaron eradicabitur.
‡ Væ qui habitatis funiculum maris aduenæ 5
Cretensium, verbum Domini super vos Canaan
terra Allophylorum. & perdam vos de habi-
tatione.
‡ Et erit Creta pascua pastorum, & ouile 6
ouium.
‡ Et erit funiculus maris iis qui reliqui sunt 7
de domo Iuda: super ipsos pascentur in domi-
bus Ascalonis, vesperè diuertent à facie filio-
rum Iuda. quia visitat eos Dominus Deus eo-
rum, & auertet captiuitatem eorum.
‡ Audiui opprobrium Moab & contumeliā 8
filiorum Ammon, in quibus exprobrauerunt
populo meo, & magnificati sunt super terminos
meos. ‡ Propterea viuo ego, dicit Dominus 9
exercituum Deus Israel, quia Moab sicut So-
doma erit, & filij Ammon quasi Gomorra, &
Damascus derelicta, & quasi aceruus salis, &
dissipata in sempiternum: & qui relicti fuerint
populi mei diripient eos, & reliqui gentis meæ
hereditabunt eos.
‡ Hoc eis pro contumelia sua, quia exprobra- 10
uerunt & magnificati sunt super Dominū vir-
tutum. ‡ Manifestus erit Dominus super eos, 11
et disperdet omnes deos gentium terræ: et ado-
rabunt eū singuli de loco suo. omnes insulæ gen-
tium, ‡ & vos Æthiopes vulnerati gladio 12
meo eritis. ‡ & extendet manum suam su- 13
per Aquilonem: & perdet Assyrium, & ponet
Niniuen in desolationem sine aqua quasi de-
sertam.

β΄.

1 ‡ Συνάχθητε καὶ συνδέθητε τὸ ἔθνος τὸ ἀπαίδευτον,
2 ‡ πρὸ τοῦ γενέσθαι ὑμᾶς ὡς ἄνθος παραπορευόμενον
ἡμέρα, πρὸ τοῦ ἐπελθεῖν ἐφ' ὑμᾶς ὀργὴν κυρίου, πρὸ τοῦ
ἐπιπέσῃ ἐπὶ ὑμῶν ἡμέρα ὀργῆς θυμοῦ κυρίου.
3 ‡ ζητήσατε τὸν κύριον πάντες ταπεινοὶ γῆς. κρίμα ἐρ-
γάζεσθε καὶ δικαιοσύνην ζητήσατε, καὶ ἀποκρίνεσθε αὐ-
τά, ὅπως σκεπασθῆτε ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς κυρίου.
4 ‡ διότι γάζα διηρπασμένη ἔσται, καὶ ἀσκαλὼν εἰς ἀ-
φανισμόν, καὶ ἄζωτος μεσημβρίας ἐκριφήσεται, καὶ ἀκ-
καρῶν ἐκριζωθήσεται.
5 ‡ οὐαὶ οἱ κατοικοῦντες τὸ σχοίνισμα τῆς θαλάσσης πά-
ροικοι κρητῶν, λόγος κυρίου ἐφ' ὑμᾶς χαναὰν γῆ ἀλ-
λοφύλων. καὶ ἀπολῶ ὑμᾶς ἐκ κατοικίας.
6 ‡ καὶ ἔσται κρήτη νομὴ ποιμνίων καὶ μάνδρα προ-
βάτων.
7 ‡ καὶ ἔσται τὸ σχοίνισμα τῆς θαλάσσης τοῖς καταλοίποις
οἴκου ἰούδα, ἐπ' αὐτοὺς νεμήσονται ἐν τοῖς οἴκοις ἀσκαλῶνος,
δείλης καταλύσουσιν ἀπὸ προσώπου υἱῶν ἰούδα· ὅτι ἐπι-
σκέπτεται αὐτοὺς κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν, καὶ ἀποστρέψεται τὴν
αἰχμαλωσίαν αὐτῶν.
8 ‡ ἤκουσα ὀνειδισμὸν μωὰβ καὶ ὀνειδισμὸν υἱῶν ἀμμὼν,
ἐν οἷς ὠνείδιζον τὸν λαόν μου καὶ ἐμεγαλύνοντο ἐπὶ τὰ
ὅριά μου.
9 ‡ διὰ τοῦτο ζῶ ἐγώ, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς
τοῦ ἰσραήλ, διότι μωὰβ ὡς σόδομα ἔσται, καὶ υἱοὶ ἀμμὼν
ὡς γόμορρα, καὶ δαμασκὸς ἐκλελειμμένη, καὶ ὡς θημω-
νία ἁλὸς καὶ ἠφανισμένη εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ οἱ κατάλοι-
ποι τοῦ λαοῦ μου διαρπῶνται αὐτούς, καὶ οἱ κατάλοιποι
ἔθνους μου κληρονομήσουσιν αὐτούς.
10 ‡ τοῦτο αὐτοῖς ἀντὶ τῆς ὕβρεως αὐτῶν, διότι ὠνείδισαν
καὶ ἐμεγαλύνθησαν ἐπὶ τὸν κύριον τῶν δυνάμεων.
11 ‡ ἐπιφανὴς ἔσται κύριος ἐπ' αὐτούς, καὶ ἐξολοθρεύ-
σει πάντας τοὺς θεοὺς τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς. καὶ προσκυνή-
σουσιν αὐτῷ ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν· πᾶσαι αἱ νῆσοι
12 τῶν ἐθνῶν, ‡ καὶ ὑμεῖς αἰθίοπες τραυματίαι ῥομ-
13 φαίας μου ἔσεσθε· ‡ καὶ ἐκτενεῖ τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπὶ
βορρᾶν. καὶ ἀπολεῖ τὸν ἀσσύριον, καὶ θήσει τὴν νινευῒ εἰς
ἀφανισμὸν ἄνυδρον ὡς ἔρημον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. II.

Congregamini & venite & accedite populus generationis nolentis conuerti ad Legem: ² Antequàm prodeat in vos edictum domus
iudicij, & sitis similes glumę quā perflat ventus; & vmbrę quæ trāsit à conspectu diei, antequàm venerit super vos vehemens ira Dñi,
antequàm veniat super vos dies furoris Dñi. ³ Quęrite timorem Dñi omnes mansueti terræ, qui iudicia voluntatis eius prestiterunt: quæ-
rite veritatem, quærite mansuetudinem, si forsan fiat protectio super vos in die iræ Dñi. ⁴ Gaza enim derelicta erit, & Ascalon in vasta-
tionem: Asdod in Meridie expelletur, & Acaron eradicabitur. ⁵ Væ qui habitant in portu maris, populus qui peccat vt deleatur: decre-
tum verbi Domini super vos qui habitatis in Canaan terra Palestinorū; perdam te vt sis absque habitatore. ⁶ Eritque portus maris habi-
taculū, locus mansionis pastorū, & caulę ouiū. ⁷ Et erit sors reliquiis domus Iuda: super ipsas pascētur in domibus Ascalon, quādo vesperè
pernoctabunt, siquidem introibit eorum memoria in bonū coram Domino Deo ipsorum, ac reducet eorū transmigrationē. ⁸ Audita sunt
coram me opprobria Moab, & elatio filiorum Amon, qui probro affecerunt populum meum, & magnificauerunt sese super fines eorum.
⁹ Quapropter iuro ego, inquit Dominus exercituū Deus Israel, quòd Moab sicut Sodoma erit, & filii Amon sicut Gomorra, locus dere-
lictus carduis, & fodinæ salis, & desolatio in æternum vsque: reliquiæ populi mei expilabunt eos, & reliquiæ tribuum possidebunt eas.
¹⁰ Hoc illis eueniet propter fastum ipsorum, quoniam probris affecerunt & magnificauerunt sese aduersus populum Domini exerci-
tuum. ¹¹ Terribilis Dominus ad redimendum eos, quoniam depressit omnes deos terræ: & adorabunt eum, & requirent à conspectu eius
vnusquisque de loco suo, omnes insulæ gentium. ¹² Vos quoque Æthiopes interfecti gladio meo eritis. ¹³ Et altè inferet vulnus pos
tentiæ suæ in Aquilonem, & perdet Assyrium, ac rediget Niniuen in desolationem, vastationem *inquam* quasi desertum.

14 * וְרָבְצוּ בְתוֹכָהּ עֲדָרִים כָּל־חַיְתוֹ־גוֹי גַּם־קָאַת
גַּם־קִפֹּד בְּכַפְתֹּרֶיהָ יָלִינוּ קוֹל יְשׁוֹרֵר בַּחַלּוֹן חֹרֶב
בַּסַּף כִּי אַרְזָה עֵרָה׃
15 * זֹאת הָעִיר הָעַלִּיזָה הַיּוֹשֶׁבֶת לָבֶטַח הָאֹמְרָה
בִּלְבָבָהּ אֲנִי וְאַפְסִי עוֹד אֵיךְ הָיְתָה לְשַׁמָּה מַרְבֵּץ
לַחַיָּה כֹּל עוֹבֵר עָלֶיהָ יִשְׁרֹק יָנִיעַ יָדוֹ׃

ג

1 * הוֹי מֹרְאָה וְנִגְאָלָה הָעִיר הַיּוֹנָה׃
2 * לֹא שָׁמְעָה בְּקוֹל לֹא לָקְחָה מוּסָר בַּיהוָה לֹא
בָטָחָה אֶל־אֱלֹהֶיהָ לֹא קָרֵבָה׃
3 * שָׂרֶיהָ בְקִרְבָּהּ אֲרָיוֹת שֹׁאֲגִים שֹׁפְטֶיהָ זְאֵבֵי
עֶרֶב לֹא גָרְמוּ לַבֹּקֶר׃
4 * נְבִיאֶיהָ פֹּחֲזִים אַנְשֵׁי בֹּגְדוֹת כֹּהֲנֶיהָ חִלְּלוּ־
קֹדֶשׁ חָמְסוּ תּוֹרָה׃
5 * יְהוָה צַדִּיק בְּקִרְבָּהּ לֹא יַעֲשֶׂה עַוְלָה בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר
מִשְׁפָּטוֹ יִתֵּן לָאוֹר לֹא נֶעְדָּר וְלֹא־יוֹדֵעַ עַוָּל בֹּשֶׁת׃
6 * הִכְרַתִּי גוֹיִם נָשַׁמּוּ פִּנּוֹתָם הֶחֱרַבְתִּי חוּצוֹתָם
מִבְּלִי עוֹבֵר נִצְדּוּ עָרֵיהֶם מִבְּלִי־אִישׁ מֵאֵין יוֹשֵׁב׃
7 * אָמַרְתִּי אַךְ־תִּירְאִי אוֹתִי תִּקְחִי מוּסָר וְלֹא־יִכָּרֵת
מְעוֹנָהּ כֹּל אֲשֶׁר־פָּקַדְתִּי עָלֶיהָ אָכֵן הִשְׁכִּימוּ
הִשְׁחִיתוּ כֹּל עֲלִילוֹתָם׃
8 * לָכֵן חַכּוּ־לִי נְאֻם־יְהוָה לְיוֹם קוּמִי לְעַד כִּי מִשְׁפָּטִי
לֶאֱסֹף גּוֹיִם לְקָבְצִי מַמְלָכוֹת לִשְׁפֹּךְ עֲלֵיהֶם זַעְמִי
כֹּל חֲרוֹן אַפִּי כִּי בְּאֵשׁ קִנְאָתִי תֵּאָכֵל כָּל־הָאָרֶץ׃
9 * כִּי־אָז אֶהְפֹּךְ אֶל־עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה לִקְרֹא כֻלָּם
בְּשֵׁם יְהוָה לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד׃
10 * מֵעֵבֶר לְנַהֲרֵי־כוּשׁ עֲתָרַי בַּת־פּוּצַי יוֹבִלוּן מִנְחָתִי׃
11 * בַּיּוֹם הַהוּא לֹא תֵבוֹשִׁי מִכֹּל עֲלִילֹתַיִךְ אֲשֶׁר
פָּשַׁעַתְּ בִּי כִּי־אָז אָסִיר מִקִּרְבֵּךְ עַלִּיזֵי גַּאֲוָתֵךְ וְלֹא־
תוֹסִפִי לְגָבְהָה עוֹד בְּהַר קָדְשִׁי׃

14 *Et accubabunt in medio eius greges om-
nes bestię gentium, & onocrotalus & eri-
cius in liminibus eius morabũtur. Vox can
tantis in fenestra, coruus in superliminari,
15 quoniã attenuabo robur eius. *Hæc est ci-
uitas gloriosa habitans in cõfidentia, quæ
dicebat in corde suo: Ego sum, & extra me
non est alia amplius: quomodo facta est in
desertum cubile bestiæ? Omnis qui tran-
sit per eam, sibilabit, & mouebit manum
suam.

CAP. III.

1 VÆ prouocatrix & redempta ciuitas co
2 lumba. *Non audiuit vocẽ, & nõ susce-
pit disciplinam. In Dño non est cõfisa, ad
3 Deũ suum nõ appropinquauit. *Principes
eius in medio eius quasi leones rugientes.
Iudices eius lupi vesperæ, non relinquebãt
4 in manè. *Prophetę eius vesani, viri infide-
les. Sacerdotes eius polluerũt sanctũ, iniu-
5 stè egerunt contra Legem. *Dñs iustus in
medio eius non faciet iniquitatem. Manè
B manè iudiciũ suũ dabit in luce, & non ab-
scõdetur. nesciuit autem iniquus cõfusio-
6 nẽ. *Disperdidi gẽtes & dissipati sunt an-
guli earũ. desertas feci vias eorũ dũ nõ est
qui transeat. desolatę sunt ciuitates eorũ,
non remanente viro neq; vllo habitatore.
7 *Dixi: Attamẽ timebis me, suscipies disci-
plinam. Et non peribit habitaculum eius,
propter omnia in quibus visitaui eã. Verũ-
tamẽ diluculò surgẽtes corruperũt oẽs co-
8 gitationes suas. *Quapropter expecta me,
dicit Dñs, in die resurrectionis meę in futu
rũ, quia iudiciũ meũ vt cõgregẽ gentes, &
colligã regna. Et effũdã super eos indigna-
tionẽ meam, omnẽ irã furoris mei. In igne
enim zeli mei deuorabitur omnis terra.
9 *Quia tunc reddã populis labiũ electũ, vt
inuocẽt oẽs nomen Dñi, & seruiant ei hu-
10 mero vno. *Vltra flumina Æthiopię, indè
C supplices mei filij dispersorũ meorũ defe-
11 rẽt munus mihi. *In die illa nõ cõfunderis
sup cũctis adinuẽtionib' tuis, quibus prę-
uaricata es in me. Quia tũc auferã de me-
dio tui magniloquos supbię tuę, & nõ ad-
iicies exaltari ampli' in mõte sancto meo.

תרגום יונתן

14 וְיִשְׁרוֹן בְּגַוַּהּ עֶדְרִין דְּכָל־חֵיוַת בָּרָא אַף קָתִין וְאַף קִפְּדִין בִּפְתּוּחַ תַּרְעָא יְבִיתוּן קָל עוֹפָא דִּמְנַצֵּף בְּכַוַּת חָרֵבוּ תַּרְעָהּ וּטְלָלַהּ סַתָּרוּ׃
15 דָּא קַרְתָּא תַקִּיפְתָּא דְּיָתְבָא לְרָחְצָן דְּאָמְרָה בְּלִבַּהּ אֲנָא וְלֵית בַּר מִנִּי עוֹד אֵיכְדֵין הֲוָת לְצָדוּ בֵּית מִשְׁרֵי לְחֵיוְתָא כָּל־דְּיֶעְבַּר עֲלַהּ יִכְלֵי וִינִיד
בִּידֵהּ׃

ג

1 וַי דְּמוֹחַיָא וּמִתְפָּרְקָא קַרְתָּא דְּמַסְגְּיָא לְאַרְגָּזָא׃ 2 לָא שְׁמַעַת בְּקָל עַבְדוֹהִי נְבִיַּיָא
לָא קַבִּילַת אַלְפַן בְּמֵימְרָא דַייָ לָא אִתְרְחִיצַת וּלְפָלְחָנָא דֶאֱלָהַהּ לָא אִתְקְרִיבַת׃ 3 רַבְרְבָהָא בְּגַוַּהּ כְּאַרְיָוָן נָהֲמִין דַּיָּנָהָא כְּדִיבֵי רַמְשָׁא לָא מוֹרְכִין
לְצַפְרָא׃ 4 נְבִיֵּי שִׁקְרָא דִּי בְגַוַּהּ בְּאִשִׁין גַּבְרִין שַׁקְרִין כָּהֲנָהָא מְפַסִּין קֻדְשָׁא חָטְפִין בְּאוֹרָיְתָא׃ 5 יְיָ זַכָּאָה אֲמַר לְאַשְׁרָאָה שְׁכִנְתֵּהּ
בְּגַוַּהּ לֵית קֳדָמוֹהִי לְמֶעְבַּד שְׁקַר הָא כִּנְהוֹר צַפְרָא דְּאָזֵיל וְתָקֵיף כֵּן דִּינֵהּ נְפֵק לְאַפָּרַשׁ לָא מִתְעַכֵּב וְלָא יָדְעִין עַוָּלַיָּא בַּהֲתָא׃ 6 שֵׁיצִיתִי עַמְמַיָּא
צַדִּיאָה בִּירָנְיָתְהוֹן אַחְרֵבִית שׁוּקֵיהוֹן מִבְּלִי עָדֵי צַדִּיאָה קִרְוֵיהוֹן מִבְּלִי אֱנָשׁ מִבְּלִי יָתֵב׃ 7 אֲמָרִית בְּרַם תִּדְחֲלִין מִן קֳדָמַי תְּקַבְּלִין אֻלְפַן
לָא יִפְסְקוּן מְדוֹרֵיהוֹן מֵאֲרַע בֵּית שְׁכִנְתִּי כָּל־טָבְוָן דַּאֲמָרִית לְהוֹן אַיְתֵי לְהוֹן בְּכֵן אַקְדִּימוּ חַבִּילוּ כֹּל עוֹבָדֵיהוֹן׃ 8 בְּכֵן סַבָּרוּ לְמֵימְרִי אֲמַר
יְיָ לְיוֹם אִתְגְּלָיוּתִי לְמֵדַן אֲרֵי דִינִי לְכַנָּשָׁא עַמְמַיָּא לְקָרָבָא מַלְכְוָתָא לְמִשְׁפַּךְ עֲלֵיהוֹן חֶמְתִּי כָּל תְּקוֹף רָגְזִי אֲרֵי בְּאֶשָּׁת פּוּרְעָנוּתִי יִסְתּוֹפוּן כָּל־
דַּיָּרֵי אַרְעָא׃ 9 אֲרֵי בְּכֵן אֲשַׁנֵּי עַל עַמְמַיָּא מַמְלַל חַד בְּחִיר לְצַלָּאָה כֻּלְּהוֹן בִּשְׁמָא דַייָ לְמִפְלַח קֳדָמוֹהִי כְּתַף חַד׃
10 מֵעֵבֶר לְנַהֲרֵי הוֹדּוּ בְּרַחֲמִין יְתוּבוּן גָּלְוָת עַמִּי דְּאִתְגְּלִיאָה וִיהוֹן מַיְתָן לְהוֹן הָא כְּקֻרְבָּנִין׃ 11 בְּעִדָּנָא הַהִיא לָא תִבְהֲתִין מִכֹּל
עוֹבָדַיִךְ בִּישַׁיָּא דִּי מְרַדְתְּ בְּמֵימְרִי אֲרֵי בְּכֵן אַגְלֵי מִבֵּינִיךְ תַּקִּיפֵי תֻשְׁבַּחְתֵּךְ וְלָא תוֹסְפִין לְאִתְרַבְרָבָא עוֹד בְּטוּרָא דְקֻדְשִׁי׃

Et pascentur in medio eius greges & om- 14
nes bestiæ terræ, & leones & ericij in præsepi-
bus eius cubabunt, & bestiæ clamabunt in fo-
ueis suis, & corui in portis eius, quia cedrus
*coronatio eius. * Hæc ciuitas malis dedita,* 15
quæ habitat in spe, dicens in corde suo; Ego sum,
& non est post me vltrà alia. Quomodo facta
est in desolationem pascua bestiarum? omnis qui
pertransit eã sibilabit & mouebit manus suas.

CAP. III.

VÆ illustris & redempta ciuitas, columba: 1
** Non audiuit vocem neque suscepit dis-* 2
ciplinam: in Domino non est confisa, et ad Deũ
*suum non appropinquauit. * Principes eius* 3
in ea velut leones rugientes. iudices eius sicut
lupi Arabiæ, non dimittebantur in manè.
** Prophetæ eius portantes spiritum, viri con* 4
temptores. Sacerdotes eius polluunt sancta, &
*impiè agunt in Legem. * At Dominus iustus in* 5
medio eius, & non faciet iniquitatẽ: manè ma-
nè iudicium suum dabit in luce, & non abscon-
ditus est, & non scit iniquitatẽ in corruptione.
** Demisi superbos, dissipati sunt anguli eorum,* 6
destruxi vias eorum penitus ne transeant. de-
fecerunt ciuitates eorum, eo quòd nihil subsiste-
*ret, neque habitaret. * Dixi, Veruntamen time-* 7
bitis me, & suscipietis disciplinam. & non pe-
ribitis de oculis eius omnibus quibus vltus sum
super eam. præparare consurge diluculò, corru-
*ptus est omnis racemus eorum. * Propterea ex-* 8
pecta me, dicit Dñs, in die resurrectionis meæ
in testimoniũ. quia iudiciũ meũ in cõgregationes
gentium vt suscipiam reges, vt effundam super
eos iram meam, omnem iram furoris mei, quia
*in igne zeli mei consumetur omnis terra. * Quia* 9
tunc conuertam super populos linguam in gene-
rationem eius, vt inuocent omnes nomen Dñi,
*vt seruiant ei sub iugo vno. * De finibus flumi-* 10
num Æthiopiæ suscipiam dispersos meos, affe-
*rent victimas mihi * in die illa. non confunderis* 11
ex omnibus adinuentionibus tuis quibus impiè
egisti in me. quia tunc auferam à te detractio-
nes contumeliæ tuæ, & vltrà non adijcies vt
glorieris super montem sanctum meum:

14 * καὶ νεμήσονται ἐν μέσῳ αὐτῆς ποίμνια, καὶ πάντα τὰ
θηρία τῆς γῆς, καὶ λέοντες καὶ ἐχῖνοι ἐν τοῖς φατνώμασιν
αὐτῆς κοιτασθήσονται, καὶ θηρία φωνήσει ἐν τοῖς διορύγμασιν
αὐτῆς, καὶ κόρακες ἐν τοῖς πυλῶσιν αὐτῆς, διότι κέδρος τὸ ἀ-
15 νάστεμα αὐτῆς. * αὕτη ἡ πόλις ἡ φαυλίστρια, ἡ κατοι-
κοῦσα ἐπ' ἐλπίδι, λέγουσα ἐν τῇ καρδίᾳ ἑαυτῆς, ἐγώ εἰμι
καὶ οὐκ ἔστιν μετ' ἐμὲ ἔτι ἄλλη. πῶς ἐγενήθη εἰς ἀφανισ-
μὸν νομὴ θηρίων; πᾶς ὁ διαπορευόμενος αὐτὴν συριεῖ,
καὶ κινήσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ. γ'.
1 * Ὦ ἡ ἐπιφανὴς καὶ ἀπολελυτρωμένη πόλις, ἡ πε-
2 ριστερά. * οὐκ ἤκουσε φωνῆς, οὐδὲ ἐδέξατο παιδείαν, ἐπὶ
τῷ κυρίῳ οὐκ ἐπεποίθει, καὶ πρὸς τὸν θεὸν αὐτῆς οὐκ ἤγ-
3 γισεν. * οἱ ἄρχοντες αὐτῆς ἐν αὐτῇ ὡς λέοντες ὠρυόμενοι.
οἱ κριταὶ αὐτῆς ὡς λύκοι τῆς Ἀραβίας, οὐχ ὑπελείποντο εἰς
4 τὸ πρωΐ. * οἱ προφῆται αὐτῆς πνευματοφόροι, ἄνδρες
καταφρονηταί. οἱ ἱερεῖς αὐτῆς βεβηλοῦσι τὰ ἅγια, καὶ ἀ-
5 σεβοῦσιν εἰς τὸν νόμον. * ὁ δὲ κύριος δίκαιος ἐν μέσῳ αὐτῆς,
καὶ οὐ μὴ ποιήσῃ ἄδικον, πρωῒ πρωῒ κρίμα αὐτοῦ δώσει ἐν
φωτί, καὶ οὐκ ἐκρύφθη, καὶ οὐκ οἶδεν ἀδικίαν ἐν διαφ-
6 θορᾷ. * κατέσπασα ὑπερηφάνους, ἠφανίσθησαν γωνίαι αὐ-
τῶν, ἐξερήμωσα τὰς ὁδοὺς αὐτῶν τὸ παράπαν τοῦ μὴ διοδεύ-
ειν. ἐξέλιπον αἱ πόλεις αὐτῶν, διὰ τὸ μηδένα ὑπάρχειν, μηδὲ
7 κατοικεῖν. * εἶπα, πλὴν φοβηθήσεσθέ με, καὶ δέξεσθε παιδείαν.
καὶ οὐ μὴ ἐξολοθρευθῆτε ἐξ ὀφθαλμῶν αὐτῆς πάντα ὅσα
ἐξεδίκησα ἐπ' αὐτήν· ἑτοιμάζου ὄρθριζε, διέφθαρται
8 πᾶσα ἡ ἐπιφυλλὶς αὐτῶν. * διὰ τοῦτο ὑπόμεινόν με, λέγει
κύριος, ἐν ἡμέρᾳ ἀναστάσεώς μου εἰς μαρτύριον. διότι τὸ
κρίμα μου εἰς συναγωγὰς ἐθνῶν τοῦ εἰσδέξασθαι βασιλεῖς,
τοῦ ἐκχέαι ἐπ' αὐτοὺς τὴν ὀργήν μου πᾶσαν ὀργὴν θυμοῦ
μου, διότι ἐν πυρὶ ζήλου μου καταναλωθήσεται πᾶσα
9 ἡ γῆ. * διότι τότε μεταστρέψω ἐπὶ λαοὺς γλῶσσαν εἰς γε-
νεὰν αὐτῆς, τοῦ ἐπικαλεῖσθαι πάντας τὸ ὄνομα κυρίου, τοῦ δου-
10 λεύειν αὐτῷ ὑπὸ ζυγὸν ἕνα. * ἐκ περάτων ποταμῶν Αἰ-
θιοπίας ὑποδέξομαι ἐν διεσπαρμένοις μου, οἴσουσι θυ-
11 σιάσματά μοι * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. οὐ μὴ καταισχυν-
θῇς ἐκ πάντων τῶν ἐπιτηδευμάτων σου ὧν ἠσέβησας εἰς
ἐμέ. ὅτι τότε περιελῶ ἀπὸ σοῦ τὰ φαυλίσματα τῆς ὕβρεώς
σου, καὶ οὐκ ἔτι οὐ μὴ προσθῇς μεγαλαυχῆσαι ἐπὶ τὸ ὄ-
ρος τὸ ἅγιόν μου·

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

14 Et habitabunt in medio eius greges omnium ferarum, etiam onocrotali & ericij quoq; in ostio portę pernoctabunt: vox auis garrien-
tis in fenestra *audietur*. desolarunt portam eius, & eius tabulatum destruxerunt. 15 Hæc est ciuitas potens quę sedet confidenter, quę dicit
in corde suo: Ego sum, & nulla est præter me: quomodo facta est in desolationem, locus habitationis ferarum? quisquis transibit iuxta
eam clamabit & mouebit manum suam.

CAP. III.

VÆ festinanti & redẽptę ciuitati quę multiplicat irę prouocationem. 2 Non audiit vocem seruorum eius prophetarũ, neque recepit
doctrinã in verbo Dñi, non confisa est, & ad cultũ Dei sui nõ accessit. 3 Principes eius in medio ipsius sunt sicut leones rugiẽtes, iu-
dices eius lupi vespertini non prorogãtes in tẽpus matutinũ. 4 Pseudoprophetę qui sunt in medio eius malè agunt, homines mẽdaces, Sa-
cerdotes eius cõtaminant sanctitatẽ, iniquè agentes in Legẽ. 5 Dñs purus dixit se collocaturũ maiestatẽ suã in medio ipsius, corã eo non fit
mendaciũ: ecce sicut lux aurorę quę progreditur ac dirigitur; sic iudiciũ eius prodit vt discernat: nõ tardat, neq; norunt improbi cõfusionẽ.
6 Excidi gentes, vastata sunt palatia earũ, desolaui plateas earũ vt non sit qui trãseat: vastatę sunt vrbes earũ vt nemo sit, vt nullus sit incola.
7 Dixi, Enimuerò timeas à conspectu meo, recipias doctrinã, neq; excidet habitationes eorum à terra domus maiestatis meę. omnia bona
quę dixi eis adducã eis: idcircò manè pueneriũt, destruxerũt oĩa opera sua. 8 Quapropter sperate in verbo meo, ait Dñs, quo die reuelabor
ad iudicandũ; quoniã iudiciũ meũ *erit* ad cõgregandũ gẽtes, ad propè sistendũ regna, ad effundendũ in eas furorẽ meum, omnẽ vehemẽtiã
irę meę, etenim igne vltionis meę consumẽtur oẽs impii terrę. 9 Siquidẽ ita conuertã in omnes gẽtes locutionẽ vnã electam, vt precentur
omnes in nomine Domini, vt seruiant coram eo humero vno. 10 Ab vlteriore ripa fluuiorum Indiæ cum miserationibus reuertetur trans-
migratio populi mei quę in exilium abducta est, & afferent sibi ecce quasi oblationes. 11 In illo tempore non pudefies ex omnibus o-
peribus tuis malis quibus rebellasti in Verbum meum, quoniam sic patefaciam è medio tui fortes gloriæ tuæ, vt non addas vltrà ad tete
magnificandum in monte sanctitatis meæ.

12 * וְהִשְׁאַרְתִּי בְקִרְבֵּךְ עַם עָנִי וָדָל וְחָסוּ בְּשֵׁם
יְהוָה׃
13 * שְׁאֵרִית יִשְׂרָאֵל לֹא־יַעֲשׂוּ עַוְלָה וְלֹא־יְדַבְּרוּ
כָזָב וְלֹא־יִמָּצֵא בְּפִיהֶם לְשׁוֹן תַּרְמִית כִּי־הֵמָּה
יִרְעוּ וְרָבְצוּ וְאֵין מַחֲרִיד׃
14 * רָנִּי בַּת־צִיּוֹן הָרִיעוּ יִשְׂרָאֵל שִׂמְחִי וְעָלְזִי בְּכָל־
לֵב בַּת יְרוּשָׁלִָם׃
15 * הֵסִיר יְהוָה מִשְׁפָּטַיִךְ פִּנָּה אֹיְבֵךְ מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל
יְהוָה בְּקִרְבֵּךְ לֹא־תִירְאִי רָע עוֹד׃
16 * בַּיּוֹם הַהוּא יֵאָמֵר לִירוּשָׁלִַם אַל־תִּירָאִי צִיּוֹן
אַל־יִרְפּוּ יָדָיִךְ׃
17 * יְהוָה אֱלֹהַיִךְ בְּקִרְבֵּךְ גִּבּוֹר יוֹשִׁיעַ יָשִׂישׂ עָלַיִךְ
בְּשִׂמְחָה יַחֲרִישׁ בְּאַהֲבָתוֹ יָגִיל עָלַיִךְ בְּרִנָּה׃
18 * נוּגֵי מִמּוֹעֵד אָסַפְתִּי מִמֵּךְ הָיוּ מַשְׂאֵת עָלֶיהָ
חֶרְפָּה׃
19 * הִנְנִי עֹשֶׂה אֶת־כָּל־מְעַנַּיִךְ בָּעֵת הַהִיא וְהוֹשַׁעְתִּי
אֶת־הַצֹּלֵעָה וְהַנִּדָּחָה אֲקַבֵּץ וְשַׂמְתִּים לִתְהִלָּה
וּלְשֵׁם בְּכָל־הָאָרֶץ בָּשְׁתָּם׃
20 * בָּעֵת הַהִיא אָבִיא אֶתְכֶם וּבָעֵת קַבְּצִי אֶתְכֶם כִּי־
אֶתֵּן אֶתְכֶם לְשֵׁם וְלִתְהִלָּה בְּכֹל עַמֵּי הָאָרֶץ בְּשׁוּבִי
אֶת־שְׁבוּתֵיכֶם לְעֵינֵיכֶם אָמַר יְהוָה׃

12 * Et relinquam in medio tui populum
pauperem & egenum, & sperabunt in no-
mine Domini.
13 * Reliquiæ Israel non facient iniquita-
tem, nec loquentur mendacium, & non
inuenietur in ore eorum lingua dolosa.
Quoniam ipsi pascentur & accubabunt,
& non erit qui exterreat.
14 * Lauda filia Sion, iubila Israel. Lætare &
exulta in omni corde filia Ierusalem.
15 * Abstulit Dominus iudicium tuum, a-
uertit inimicos tuos. Rex Israel Dominus
in medio tui, non timebis malum vltra.
16 * In die illa dicetur Ierusalem: Noli ti-
mere Sion, non dissoluantur manus tuæ.
17 * Dominus Deus tuus in medio tui for-
tis, ipse saluabit. Gaudebit super te in læti-
tia, silebit in dilectione tua, & exultabit
super te in laude.
18 * Nugas qui à Lege recesserant congre-
gabo, quia ex te erant vt non vltrà habeas
super eis opprobrium.
19 * Ecce ego interficiam omnes qui affli-
xerunt te in tempore illo, & saluabo clau-
dicantem, & eã quæ eiecta fuerat congre-
gabo. & ponam eos in laudem & in nomẽ
in omni terra confusionis eorum:
20 * In tempore illo quo adducam vos, &
in tempore quo congregabo vos. Dabo
enim vos in nomen & in laudem omni-
bus populis terræ, cùm conuertero captu-
uitatem vestram coram oculis vestris, dicit
Dominus.

תרגום יונתן

12 ואשאר בגוך עם ענותן ומקבל עלבן ויתרחצון בשמא דיי׃ 13 שארא דישראל לא יעבדון שקר ולא ימללון כדבין ולא
יתחבא בפמהון לשן דנכלין ארי אנון יתפרנסון וישרון ולית דמניד׃ 14 שבחי כנישתא דציון ובועו ישראל חדי ובועי בכל־לבא
ביתא דירושלם׃ 15 אגלי יי דיני שקרא מגוך פלי בעלי דבבך מלכה דישראל יי אמר לאשראה שכינתה בגוך לא תדחלין מן
קדם בישא עוד׃ 16 בעדנא ההיא יתאמר לירושלם לא תדחלין ציון לא יתרשלן ידך׃ 17 יי אלהך אמר לאשראה שכינתה
בגוך גבר פרק יחדי עלך בחדוא יכבש על חובך ברחמתה ידוץ עלך בדיץ׃ 18 די הוו מעכבין בך זמני מועדך ארחיקת מנך ווי עליהון
על דהוו נטלין זיניהון לקבלך ומחסדין לך׃ 19 הא אנא אעבד גמירא עם כל־משעבדיך בעדנא ההיא ואפרק ית מטלטליא
ומבדרנא אקרב ואשוינון לתשבחא ולשם בכל־ארעא בהתתהון׃ 20 בעדנא ההיא אכניש יתכון ובעדנא ההיא אקרב גלותכון
ארי אתן יתכון לשם ולתשבחא בכל עממי ארעא כד אתיב ית גלותכון לעיניכון אמר יי׃

תם צפניה

* *Et relinquam in te populum mansuetum* 12
& humilem. & timebunt nomen Domini
* *reliqui Israel, & non facient iniquitatem,* 13
& non loquentur vana, & non inuenietur in
ore eorum lingua dolosa : quoniam ipsi pascen-
tur & accubabunt, & non erit qui exterreat
eos.
* *Gaude filia Sion, prædica Hierusalem, ex-* 14
ulta & delectare ex toto corde tuo filia Hieru-
salem.
* *Abstulit Dominus iniquitates tuas, rede-* 15
mit te de manu inimicorum tuorum rex Israel.
in medio tui non videbis mala vltrà.
* *In tempore illo dicet Dominus Hierusalem:* 16
Confide Sion, non dissoluantur manus tuæ:
* *Dñs Deus tuus fortis in te saluabit te, ad-* 17
ducet super te lætitiam, & innouabit te in cha-
ritate sua, & lætabitur in te in delectatione,
* *Quasi in die solennitatis, & congregabo* 18
dispersos. Væ qui accepit super eã opprobrium.
* *Ecce ego facio in te propter te in tempore* 19
illo, & saluabo afflictam, & repulsam susci-
piam, & ponam eos in gloriam & nominatos
in omni terra, & confundentur
* *in tempore illo quando bene vobis fecero,* 20
& in tempore cùm suscepero vos : quia dabo
vos nominatos & in gloriam cunctis populis
terræ, cùm conuertero ego captiuitatem vestram
coram vobis, dicit Dominus.

12 * καὶ ὑπολείψομαι ἐν σοὶ λαὸν πρᾶον καὶ ταπεινόν.
καὶ εὐλαβηθήσονται τὸ ὄνομα κυρίου
13 * οἱ κατάλοιποι τοῦ ἰσραήλ, καὶ οὐ ποιήσουσι ἀδι-
κίαν, καὶ οὐ λαλήσουσιν μάταια, καὶ οὐ μὴ εὑρεθῇ ἐν τῷ
στόματι αὐτῶν γλῶσσα δολία, διότι αὐτοὶ νεμήσονται καὶ
κοιτασθήσονται, καὶ οὐκ ἔσται ὁ ἐκφοβῶν αὐτούς.
14 * χαῖρε θύγατερ σιών, κήρυσσε ἱερουσαλήμ, εὐφραί-
νου καὶ κατατέρπου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου θύγατερ ἱε-
15 ρουσαλήμ. * περιεῖλε κύριος τὰ ἀδικήματά σου,
λελύτρωταί σε ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν σου βασιλεὺς ἰσραήλ.
ἐν μέσῳ σου, οὐκ ὄψει κακὰ οὐκ ἔτι.
16 * ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐρεῖ κύριος τῇ ἱερουσαλήμ, θάρ-
σει σιών, μὴ παρείσθωσαν αἱ χεῖρές σου·
17 * κύριος ὁ θεός σου δυνατὸς ἐν σοὶ σώσει σε, ἐπάξει ἐ-
πὶ σὲ εὐφροσύνην, καὶ καινιεῖ σε ἐν τῇ ἀγαπήσει αὐτοῦ,
καὶ εὐφρανθήσεται ἐπὶ σοὶ ἐν τέρψει,
18 * ὡς ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς, καὶ συνάξω τοὺς διεσκορπισμέ-
νους. οὐαὶ ἔλαβεν ἐπ' αὐτὴν ὀνειδισμόν.
19 * ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ ἐν σοὶ ἕνεκά σου ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ,
καὶ σώσω τὴν ἐκπεπιεσμένην καὶ τὴν ἀπωσμένην εἰσ-
δέξομαι, καὶ θήσομαι αὐτοὺς εἰς καύχημα καὶ ὀνομαστοὺς
20 ἐν πάσῃ τῇ γῇ, καὶ καταισχυνθήσονται * ἐν τῷ καιρῷ
ἐκείνῳ ὅταν καλῶς ὑμῖν ποιήσω, καὶ ἐν τῷ καιρῷ ὅταν
εἰσδέχωμαι ὑμᾶς, διότι δώσω ὑμᾶς ὀνομαστοὺς καὶ εἰς καύ-
χημα πᾶσι τοῖς λαοῖς τῆς γῆς, ἐν τῷ ἐπιστρέφειν με τὴν αἰ-
χμαλωσίαν ὑμῶν ἐνώπιον ὑμῶν, λέγει κύριος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Et relinquam in medio tui populum mansuetum & excipientem afflictionem, fiduciamque suam collocabunt in nomine Domini.
13 Reliquiæ Israel non facient falsitatem, neque loquentur mendacia, neque inuenietur in ore ipsorum lingua dolosa : quoniam ipsi pascentur & habitabunt, nec erit qui terreat *eos*.
14 Hymnos cane congregatio Sion, & exultate Israel: gaude & lætare in toto corde congregatio Ierusalem.
15 Manifestauit Dominus iudices falsos è medio tui, extirpauit inimicos tuos rex Israel : Dominus dixit se collocaturum maiestatem suam in medio tui, non expauesces à conspectu mali amplius.
16 In illo tempore dicetur ipsi Ierusalem: Ne timeas Sion, ne remittantur manus tuæ.
17 Dominus Deus tuus dixit se collocaturum maiestatem suam intra te: fortis redẽptor lætabitur super te, cum gaudio subiiciet scelus tuum cum misericordia sua, super te exultabit exultatione.
18 Qui remorati sunt in te tempora solennitatis tuæ, procul expuli à te: væ illis quoniam portauerunt arma sua contra te, & opprobriis te affecerunt.
19 Ecce ego faciam exterminationem cum omnibus qui te subiecerunt in illo tempore ; & redimam extorres, & dispersos accersam; & collocabo eos in laudem & nomen in vniuersa terra confusionis ipsorum.
20 In illo tempore congregabo vos, & in illo tempore postliminio restituam exules vestros, quoniam ponam vos in nomen & in gloriam inter omnes gentes terræ, quum reduxero exules vestros in oculis vestris, dixit Dominus.

FINIS SOPHONIÆ PROPHETÆ.

PROLOGVS IN AGGÆVM PROPHETAM.

IEremias Propheta ob causam periurij Sedechiæ regis, vt historia libri secundi Paralipomenon indicat, qui fidem promissam Nabuchodonosor regi Chaldæorum non seruauerat, populum Israel refert cum memorato rege Ierusalem, expugnata Ierusalem captiuum in Babylonē fuisse perductum. Sed cùm memoratus populus multis temporibus idolis seruiendo, & effusione sanguinis innocentum se grauiter impiasset, volens Deus generationem vniuersam eiusdem populi ob causas memoratas penitus deperire, septuaginta annorum captiuitatem eundem populum in regno Chaldæorum statuit sustinere: hac ratione, vt completo numero annorum, nouus populus, à memoratis peccatis immunis, ad renouationem Ierusalem perueniret. Sexagesimo itaque secundo anno, regno Chaldæorum subuerso, cui adhuc octo anni restabant ad regnandum, quod etiam sexta visio Danielis ostendit, quum propter causam sacrilegij, quod in eadem visione continetur, fuisset extinctum, Darius qui Medis imperabat, vt septima visio Danielis ostendit, memoratus in regno successit. cuius primo anno regni, vt decima visio Danielis manifestat, Daniel supputatis annis, videns appropinquare tempus reuersionis quæ per Ieremiam fuerat promissa, orans tam pro se quàm pro populo, eandem promissionem à Deo postulabat impleri, cui per Gabrielem Archangelum in eadem visione, iuxta preces eiusdem vniuersa completa esse, Deus dixit. Nam moriente supradicto Dario rege Medorum, & succedente in regno Cyro rege Persarum, promissione Dei completa per eundem regem populumque Israel in Ierusalem reductum, historia secundi libri Paralipomenon & initium Esdræ prophetæ confirmant. Cumque à populo Israel & à se-

חגי

א

1 שנת שתים לדריוש המלך בחדש
הששי ביום אחד לחדש היה דבר
יהוה ביד חגי הנביא אל זרבבל
בן שאלתיאל פחת יהודה ואל
יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול לאמר׃
2 כה אמר יהוה צבאות לאמר העם הזה אמרו
לא עת בא עת בית יהוה להבנות׃
3 ויהי דבר יהוה ביד חגי הנביא לאמר׃
4 העת לכם אתם לשבת בבתיכם ספונים והבית
הזה חרב׃
5 ועתה כה אמר יהוה צבאות שימו לבבכם
על דרכיכם׃
6 זרעתם הרבה והבא מעט אכול ואין לשבעה
שתו ואין לשכרה לבוש ואין לחם לו והמשתכר
משתכר אל צרור נקוב׃

AGGÆVS PROPHETA

CAPVT I.

1 IN anno secūdo Darij regis, in mense sexto, in die
vna mensis, factū est verbum Domini in manu
Aggæi prophetæ ad Zorobabel filium Salathiel
ducem Iuda, & ad Iesum filium Iosedech
Sacerdotem magnum, dicens:
2 * Hęc ait Dominus exercituum, dicens:
Populus iste dicit: Nondum venit tempus
domus Domini ædificandæ.
3 * Et factum est verbum Domini in manu Aggæi Prophetæ, dicens:
4 * Nunquid tempus vobis est vt habitetis in domibus laqueatis, & domus ista
deserta?
5 * Et nunc hæc dicit Dominus exercituum: Ponite corda vestra super vias vestras.
B
6 * Seminastis multū, & intulistis parum: comedistis, & non estis satiati: bibistis, & non estis inebriati: operuistis vos, & non estis calefacti. & qui mercedes congregauit, misit eas in sacculum pertusum.

תרגום יונתן

א

1 בשנת תרתין לדריוש מלכא בירחא שתיתאה ביומא חד לירחא הוה פתגם נבואה מן קדם יי ביד חגי נביא לות זרבבל
בר שאלתיאל רבא דבית יהודה ולות יהושע בר יהוצדק כהנא רבא למימר׃
2 כדנן אמר יי צבאות למימר עמא הדין אמרין עד כען לא מטא עדן בית מקדשא דיי לאתבנאה׃
3 והוה פתגם נבואה מן קדם יי ביד חגי נביא למימר׃
4 העדן כשר לכון דאתון יתבין בבתיא די מטללין בכיורי ארזיא ובית מקדשא הדין חרוב׃
5 וכען כדנן אמר יי צבאות שוו לבכון על ארחתכון׃
6 זרעתון אחת סגיאין ומעלין זער אכלין ולא סבעין שתן ולא רוין לבשין ולא שחין להון ודמתאגר מתאגר למארתא׃

nioribus templum Dei ædificari cœpisset, mortuo Cyro rege, ac regnante Dario rege Persarum, qui memorato Cyro successerat, vicinæ gentes ciuitatis Ierusalem, vt idem Esdras refert, restaurationem templi & ciuitatis resistendo impedire cœperunt. Qua ratione deterritus populus Israel, reparationem supradicti templi Domini, necdum iuxta promissionem concessam esse credebat. Propter quod in secundo anno regni memorati Darij regis Persarum Aggæus propheta à Deo missus ad Zorobabel, qui de tribu erat Iuda, qui potestatem regni suscepturus erat, & Iesum filium Iosedech summum Sacerdotem admonet, vt credant completo numero annorum tempus restaurationis Ierusalem aduenisse. Hoc etiam addito, ne incredulitatem populi vellent imitari: de quo Deus per eum dixit: Populus hic dicit: Nondum venit tempus vt ædificetur domus Dei. Omnia autem quæ textu huius prophetię continentur, reuersionem populi, ædificationem templi, renouationem ciuitatis, obseruantiam Sacerdotalem, & interitum regnorum gentium exterarum significant.

ARGVMENTVM.

AGgæus festiuus & lætus, qui seminauit in lachrymis, vt in gaudio meteret; destructum templum reædificat, Deumque Patrem inducit loquentem: Adhuc vnum modicum est, & ego commouebo cælum & terram, mare & aridam; & mouebo omnes gentes, & veniet desideratus cunctis gentibus.

AGGÆVS.

CAPVT I.

1 *IN secundo anno sub Dario rege in mense sexto vna mensis, factum est verbum Domini in manu Aggæi prophetæ, dicens: Dic ad Zorobabel filium Salathiel de tribu Iuda, & ad Iesum filium Iosedec Sacerdotem magnum, dicens:*

2 ** Hæc dicit Dominus Deus exercituum, dicens: Populus iste dicunt: Non venit tempus ædificandi domum Domini.*

3 ** Et factum est verbum Domini in manu Aggæi prophetæ, dicens:*

4 ** Si tempus vobis est vt habitetis in domibus concauis, at domus ista deserta est?*

5 ** Et nunc hæc dicit Dominus exercituum: Ponite corda vestra in vias vestras.*

6 ** Seminastis multa, & intulistis pauca: comedistis, & non in saturitatem: bibistis, & non in ebrietatem: operti estis, & non estis calefacti in ipsis: & mercedes congregans, congregauit in ligamentum pertusum.*

ΑΓΓΑΙΑΣ.

κεφαλ. ά.

1 ΕΝ τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ δαρείου τοῦ βασιλέως ἐν τῷ μηνὶ τῷ ἕκτῳ μιᾷ τοῦ μηνός, ἐγένετο λόγος κυρίου ἐν χειρὶ ἀγγαίου τοῦ προφήτου λέγων, εἶπον πρὸς ζοροβάβελ τὸν τοῦ σαλαθιὴλ ἐκ φυλῆς ἰούδα, καὶ πρὸς ἰησοῦν τὸν τοῦ ἰωσεδὲκ τὸν ἱερέα τὸν μέγαν, λέγων,

2 * τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων, λέγων, ὁ λαὸς οὗτος λέγουσιν, οὐχ ἥκει ὁ καιρὸς τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον κυρίου.

3 * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου ἐν χειρὶ ἀγγαίου τοῦ προφήτου, λέγων,

4 * εἰ καιρὸς ὑμῖν ἐστι τοῦ οἰκεῖν ἐν οἴκοις κοιλοσταθμοις, ὁ δὲ οἶκος οὗτος ἐξερήμωται.

5 * καὶ νῦν τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, τάξατε τὰς καρδίας ὑμῶν εἰς τὰς ὁδοὺς ὑμῶν·

6 * ἐσπείρατε πολλὰ καὶ εἰσενέγκατε ὀλίγα. ἐφάγετε καὶ οὐκ εἰς πλησμονήν, ἐπίετε καὶ οὐκ εἰς μέθην, περιεβάλεσθε καὶ οὐκ ἐθερμάνθητε ἐν αὐτοῖς, καὶ ὁ τοὺς μισθοὺς συνάγων, συνήγαγεν εἰς δεσμὸν τετρυπημένον.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN CHAGGAEVM PROPHETAM, EX BIBLIOTHECA COMPLVTEN. AD HEBRAICAM VERITATEM EX *Chaldæis exemplaribus correcta, opera B. Ariæ Montani.* CAP. I.

ANNO secundo Darij regis mense sexto die prima mensis, factum est verbum prophetiæ à conspectu Domini per manum Chaggæi prophetæ ad Zerubabelem filium Sealthielis principem domus Iuda, & ad Iehosuam filium Iehozadac summum Sacerdotem, dicendo:

* Sic ait Dominus exercituum, dicendo: Populus iste inquit, Vsquequò non veniet tempus domus sanctuarij Domini, vt ædificetur?

* Et exstitit verbum à conspectu Domini per manum Chaggæi prophetæ, dicendo:

* Siccine decet vos vt habitetis in domibus quæ tectæ sunt, in tabulatis cedrinis, cùm hæc ædes sanctuarij destructa sit?

* Nunc itaque sic ait Dominus exercituum: Apponite cor vestrum ad vias vestras.

* Seminatis multa, & educitis modicum: comeditis, & non satiamini: bibitis, & non inebriamini: induti estis, nec vobis inest calor: & qui operas suas locat, mercedem reportat maledictionem.

7 * כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת שִׂימוּ לְבַבְכֶם עַל-
דַּרְכֵיכֶם׃
8 * עֲלוּ הָהָר וַהֲבֵאתֶם עֵץ וּבְנוּ הַבָּיִת וְאֶרְצֶה-בּוֹ
וְאֶכָּבְדָה אָמַר יְהוָה׃
9 * פָּנֹה אֶל-הַרְבֵּה וְהִנֵּה לִמְעָט וַהֲבֵאתֶם הַבַּיִת
וְנָפַחְתִּי בוֹ יַעַן מֶה נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת יַעַן בֵּיתִי אֲשֶׁר-
הוּא חָרֵב וְאַתֶּם רָצִים אִישׁ לְבֵיתוֹ׃
10 * עַל-כֵּן עֲלֵיכֶם כָּלְאוּ שָׁמַיִם מִטָּל וְהָאָרֶץ כָּלְאָה
יְבוּלָהּ׃
11 * וָאֶקְרָא חֹרֶב עַל-הָאָרֶץ וְעַל-הֶהָרִים וְעַל-הַדָּגָן
וְעַל-הַתִּירוֹשׁ וְעַל-הַיִּצְהָר וְעַל אֲשֶׁר תּוֹצִיא הָאֲדָמָה
וְעַל-הָאָדָם וְעַל-הַבְּהֵמָה וְעַל כָּל-יְגִיעַ כַּפָּיִם׃
12 * וַיִּשְׁמַע זְרֻבָּבֶל בֶּן-שַׁלְתִּיאֵל וִיהוֹשֻׁעַ בֶּן-יְהוֹצָדָק
הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְכֹל שְׁאֵרִית הָעָם בְּקוֹל יְהוָה
אֱלֹהֵיהֶם וְעַל-דִּבְרֵי חַגַּי הַנָּבִיא כַּאֲשֶׁר שְׁלָחוֹ יְהוָה
אֱלֹהֵיהֶם וַיִּירְאוּ הָעָם מִפְּנֵי יְהוָה׃
13 * וַיֹּאמֶר חַגַּי מַלְאַךְ יְהוָה בְּמַלְאֲכוּת יְהוָה לָעָם
לֵאמֹר אֲנִי אִתְּכֶם נְאֻם-יְהוָה׃
14 * וַיָּעַר יְהוָה אֶת-רוּחַ זְרֻבָּבֶל בֶּן-שַׁלְתִּיאֵל פַּחַת
יְהוּדָה וְאֶת-רוּחַ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל
וְאֶת-רוּחַ כֹּל שְׁאֵרִית הָעָם וַיָּבֹאוּ וַיַּעֲשׂוּ מְלָאכָה
בְּבֵית-יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵיהֶם׃

ב

1 * בְּיוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ בַּשִּׁשִּׁי בִּשְׁנַת
שְׁתַּיִם לְדָרְיָוֶשׁ הַמֶּלֶךְ׃
2 * בַּשְּׁבִיעִי בְּעֶשְׂרִים וְאֶחָד לַחֹדֶשׁ הָיָה דְּבַר-יְהוָה
בְּיַד-חַגַּי הַנָּבִיא לֵאמֹר׃
3 * אֱמָר-נָא אֶל-זְרֻבָּבֶל בֶּן-שַׁלְתִּיאֵל פַּחַת יְהוּדָה
וְאֶל-יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאֶל-שְׁאֵרִית
הָעָם לֵאמֹר׃

7 * Hæc dicit Dominus exercituum: Po-
nite corda vestra super vias vestras.
8 * Ascendite in montem, parate ligna, &
ædificate domum, & acceptabilis mihi e-
rit; & glorificabor, dicit Dominus.
9 * Respexistis ad amplius, & ecce factum
C est minus. & intulistis in domum, & exsuf-
flaui illud. Quam ob causam, dicit Domi-
nus exercituum? quia domus mea deserta
est, & vos festinastis vnusquisque in do-
mum suam.
10 * Propter hoc super vos prohibiti sunt
cęli ne darent rorem, & terra prohibita est
ne daret germen suum.
11 * Et vocaui siccitatem super terram, &
D super montes, & super triticum, & super
vinum, & super oleum, & quæcunque pro-
fert humus, & super homines, & super iu-
mēta, & super omnem laborem manuum.
12 * Et audiuit Zorobabel filius Salathiel,
& Iesus filius Iosedech Sacerdos magnus,
& omnes reliqui populi vocem Domini
Dei sui, & verba Aggęi prophetę sicut mi-
sit eum Dominus Deus eorum ad eos, &
timuit omnis populus à facie Domini.
13 * Et dixit Aggæus nuncius Domini de
nunciis Domini populo, dicens: Ego vo-
biscum sum, dicit Dominus.
14 * Et suscitauit Dominus spiritum Zo-
robabel filij Salathiel ducis Iuda, & spiri-
tum Iesu filij Iosedech Sacerdotis magni,
& spiritum reliquorum de omni populo,
& ingressi sunt & faciebant opus in domo
Domini exercituum Dei sui.

CAP. II.

1 IN die vicesima & quarta mensis in sex-
A to mense in anno secundo Darij regis,
2 * In septimo mense, vicesima & prima
mēsis, factum est verbum Domini in ma-
nu Aggæi prophetæ, dicens:
3 * Loquere ad Zorobabel filium Sala-
thiel ducem Iuda, & ad Iesum filium Iose-
dech Sacerdotem magnum, & ad reliquos
populi, dicens:

תרגום יונתן

7 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת שַׁווּ לִבְּכוֹן עַל אָרְחָתְכוֹן׃ 8 סַקוּ לְטוּרָא וְאַיְתוֹ אָעִין וּבְנוֹ בֵיתָא וְאַתְרְעֵי לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתִּי בֵהּ בִּיקָר אֲמַר יְיָ׃
9 אִסְתַּכַּלְתּוּן לְסַגִּי וְהָוֵי לִזְעֵר וּמַעֲלִין אַתּוּן לֵהּ לְבֵיתָא וַאֲנָא שָׁלַח בֵּהּ מְאֵרְתָא חֲלַף מָה אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת חֲלַף בֵּית מַקְדְּשִׁי דְּהוּא חָרוּב
וְאַתּוּן רָהֲטִין גְּבַר לְבֵיתֵהּ׃ 10 עַל כֵּן בְּדִיל חוֹבֵיכוֹן פְּסַקוּ שְׁמַיָּא מִלְּאַחָתָא מִטְרָא וְאַרְעָא פְּסַקַת מִלְּמֶעְבַּד פֵּרִין׃
11 וְקָרֵית יוֹבְשָׁא עַל אַרְעָא וְעַל טוּרַיָּא וְעַל עִבוּרָא וְעַל חַמְרָא וְעַל מִשְׁחָא וְעַל כָּל דִּי מַפְּקָא אַרְעָא וְעַל אֱנָשָׁא וְעַל בְּעִירָא וְעַל כָּל לֵאוּת יְדַיִן׃
12 וּשְׁמַע זְרֻבָּבֶל בַּר שַׁלְתִּיאֵל וִיהוֹשֻׁעַ בַּר יְהוֹצָדָק כָּהֲנָא רַבָּא וְכָל שְׁאָרָא דְעַמָּא לְמֵימְרָא דַייָ אֱלָהֲהוֹן וּלְפִתְגָּמֵי חַגַּי נְבִיָּא כְּמָא
דִּשְׁלָחֵהּ יְיָ אֱלָהֲהוֹן וּדְחִילוּ עַמָּא מִן קֳדָם יְיָ׃
13 וַאֲמַר חַגַּי נְבִיָּא דַייָ בִּשְׁלִיחוּת מִן קֳדָם יְיָ לְעַמָּא לְמֵימַר מֵימְרִי בְּסַעְדְּכוֹן אֲמַר יְיָ׃ 14 וְאַעִיר יְיָ יָת רוּחַ זְרֻבָּבֶל בַּר שַׁלְתִּיאֵל רַבָּא
דְבֵית יְהוּדָה וְיָת רוּחַ יְהוֹשֻׁעַ בַּר יְהוֹצָדָק כָּהֲנָא רַבָּא וְיָת רוּחַ כֹּל שְׁאָרָא דְעַמָּא וַאֲתוֹ וַעֲבַדוּ עֲבִידְתָּא בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַייָ צְבָאוֹת אֱלָהֲהוֹן׃

ב

1 בְּיוֹם עַשְׂרִין וְאַרְבְּעָא לְיַרְחָא בְּשְׁתִיתָאָה בִּשְׁנַת תַּרְתֵּין לְדָרְיָוֶשׁ מַלְכָּא׃
2 בִּשְׁבִיעָאָה בְּעַשְׂרִין וְחַד לְיַרְחָא הֲוָה פִּתְגָּם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ בְּיַד חַגַּי נְבִיָּא לְמֵימַר׃
3 אֱמַר כְּעַן לִזְרֻבָּבֶל בַּר שַׁלְתִּיאֵל רַבָּא דְבֵית יְהוּדָה וְלִיהוֹשֻׁעַ בַּר יְהוֹצָדָק כָּהֲנָא רַבָּא וְלִשְׁאָרָא דְעַמָּא לְמֵימַר׃

* Hæc dicit Dominus omnipotens: Ponite 7
iam corda vestra in vias vestras:
* Ascendite in montem & incidite ligna, et 8
ædificate domum; & complacebo in ea & glo-
rificabor, dixit Dominus.
* Respexistis in multa, & facta sunt pau- 9
ca. & intulistis in domum, & exsufflaui illud.
quamobrem dicit Dominus exercituum: Pro eo
quòd domus mea deserta est, vos autem festi-
natis vnusquisque in domum suam:
* Propter hoc abstinebit cælum à rore, & 10
terra subtrahet germina sua.
* Et inducam gladium super terram, & su- 11
per montes, & super triticum, & super vi-
num, & super oleum, & super homines, &
super iumenta, & super omnes labores manuũ
eorum.
* Et audiuit Zorobabel filius Salathiel, & 12
Iesus filius Iosedec Sacerdos magnus, & omnes
reliqui populi vocem Domini Dei sui, & ver-
ba Aggæi prophetæ sicut misit eum Dominus
Deus eorum ad eos: & timuerunt à facie Do-
mini.
* Et dixit Aggæus nuncius Domini in nun- 13
ciis Domini: Dic populo, Ego sum vobiscum,
dicit Dominus.
* Et suscitauit Dominus spiritum Zoroba- 14
bel filij Salathiel de tribu Iuda, & spiritum
Iesu filij Iosedec Sacerdotis magni, & spiritum
reliquorum populi, & ingressi sunt & facie-
bant opera in domo Domini exercituum Dei
sui.

CAP. II.

QVarta & vicesima mensis sexti in secun- 1
do anno sub Dario rege:
* Septimo mense, vna & vigesima mensis, 2
factum est verbum Domini in manu Aggæi pro-
phetæ, dicens:
* Dic iam ad Zorobabel filium Salathiel de 3
tribu Iuda, & ad Iesum filium Iosedec Sacer-
dotem magnum, & ad omnes reliquos populi,
dicens:

7 * τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, θέσθε δὴ καρδίας
ὑμῶν εἰς τὰς ὁδοὺς ὑμῶν·
8 * ἀνάβητε εἰς τὸ ὄρος καὶ κόψατε ξύλα, καὶ οἰκοδο-
μήσατε τὸν οἶκον, καὶ εὐδοκήσω ἐν αὐτῷ, καὶ ἐνδοξασθήσο-
μαι, εἶπεν κύριος.
9 * ἐπεβλέψατε εἰς πολλά, καὶ ἐγένετο ὀλίγα. καὶ εἰση-
νέγκατε εἰς τὸν οἶκον, καὶ ἐξεφύσησα αὐτό. διὰ τοῦτο λέγει
κύριος τῶν δυνάμεων· ἀνθ' ὧν ὁ οἶκός μου ἔρημός ἐστιν,
ὑμεῖς δὲ διώκετε ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.
10 * διὰ τοῦτο ἀνέξει ὁ οὐρανὸς ἀπὸ δρόσου, καὶ ἡ γῆ ὑπο-
στελεῖται τὰ ἐκφόρια αὐτῆς·
11 * καὶ ἐπάξω ῥομφαίαν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐπὶ τὰ ὄρη,
καὶ ἐπὶ τὸν σῖτον, καὶ ἐπὶ τὸν οἶνον, καὶ ἐπὶ τὸ ἔλαιον, καὶ ἐπὶ
τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐπὶ τὰ κτήνη, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς πό-
νους τῶν χειρῶν αὐτῶν.
12 * καὶ ἤκουσε ζοροβάβελ ὁ τοῦ σαλαθιήλ. καὶ ἰησοῦς
ὁ τοῦ ἰωσεδὲκ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ πάντες οἱ κατάλοι-
ποι τοῦ λαοῦ τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν, καὶ τῶν λό-
γων ἀγγαίου τοῦ προφήτου καθότι ἐξαπέστειλεν αὐτὸν
κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν πρὸς αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν ἀπὸ προ-
σώπου κυρίου.
13 * καὶ εἶπεν ἀγγαίας ὁ ἄγγελος κυρίου ἐν ἀγγέ-
λοις τοῦ κυρίου, εἶπον τῷ λαῷ, ἐγώ εἰμι μεθ' ὑμῶν, λέγει
κύριος.
14 * καὶ ἐξήγειρε κύριος τὸ πνεῦμα τοῦ ζοροβάβελ τοῦ σα-
λαθιὴλ ἐκ φυλῆς ἰούδα, καὶ τὸ πνεῦμα ἰησοῦ τοῦ ἰωσεδὲκ τοῦ
ἱερέως τοῦ μεγάλου, καὶ τὸ πνεῦμα τῶν καταλοίπων τοῦ λαοῦ,
καὶ εἰσήλθοσαν καὶ ἐποίουν τὰ ἔργα ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου τῶν
δυνάμεων τοῦ θεοῦ αὐτῶν.

β'.

1 * Τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἕκτου ἐν τῷ δευ-
τέρῳ ἔτει ἐπὶ δαρείου τοῦ βασιλέως,
2 * τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ μιᾷ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός, ἐγένετο
λόγος κυρίου ἐν χειρὶ ἀγγαίου τοῦ προφήτου, λέγων,
3 * εἶπον δὴ πρὸς ζοροβάβελ τὸν τοῦ σαλαθιὴλ ἐκ φυ-
λῆς ἰούδα, καὶ πρὸς ἰησοῦν τὸν τοῦ ἰωσεδὲκ τὸν ἱερέα τὸν
μέγαν, καὶ πρὸς πάντας τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ,
λέγων,

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Sic ait Dominus exercituum: Apponite corda vestra ad vias vestras. 8 Conscendite montes, & afferte ligna, & ædificate ædem, & placebit mihi collocare maiestatem meam in ea in gloria, dicit Dominus. 9 Respicitis ad multum, & fit modicum: & introducitis illud in domum: ego verò immittam in ipsum maledictionem: propter quid? ait Dominus exercituum, propter ædem sanctuarij mei quæ destructa est, cùm vnusquisque vestrum excurrat in domum suam. 10 Idcircò propter scelera vestra cessauerunt cæli ab immittenda pluuia, & terra cessauit ab edendo fructus. 11 Et vocaui siccitatem super terram, & super montes, & super frumentum, & super vinum, & super oleum, & super quodcunque producit terra, & super homines, & super bestias, denique super omnem laborem manuum. 12 Audiuit autem Zerubabel filius Sealthielis, & Iehosua filius Iehozadak summus Sacerdos, & omnes reliquiæ populi verbum Domini Dei sui, & sermones Chaggæi prophetæ, prout miserat eum Deus ipsorum: timuitque populus à conspectu Domini. 13 Et dixit Chaggæus propheta Domini, in legatione *quam suscepit* à conspectu Domini ad populum, dicendo: Verbum meum vobis est auxilio, dicit Dominus. 14 Et excitauit Dominus spiritum Zerubabelis filij Sealthielis principis domus Iuda, & spiritum Iehosua filii Iehozadac summmi Sacerdotis, & spiritum omnium reliquiarum populi. venerunt itaque & fecerunt opus in æde sanctuarij Domini exercituum Dei sui.

CAP. II.

DIe vicesima & quarta mensis, in sexto *mense*, anno secundo Darii regis: 2 In septimo *mense*, vicesima & prima mensis factum est verbum prophetiæ à conspectu Domini per manum Chaggæi prophetæ, dicendo: 3 Dic nunc Zerubabeli filio Sealthielis principi domus Iuda, & Iehosuæ filio Iehozadac summo Sacerdoti, & residuo populi, dicendo:

4 מִי בָכֶם הַנִּשְׁאָר אֲשֶׁר רָאָה אֶת־הַבַּיִת הַזֶּה
בִּכְבוֹדוֹ הָרִאשׁוֹן וּמָה אַתֶּם רֹאִים אֹתוֹ עַתָּה הֲלוֹא
כָמֹהוּ כְּאַיִן בְּעֵינֵיכֶם׃
5 וְעַתָּה חֲזַק זְרֻבָּבֶל נְאֻם־יְהוָה וַחֲזַק יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־
יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וַחֲזַק כָּל־עַם הָאָרֶץ נְאֻם־
יְהוָה וַעֲשׂוּ כִּי־אֲנִי אִתְּכֶם נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת׃
6 אֶת־הַדָּבָר אֲשֶׁר־כָּרַתִּי אִתְּכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם
וְרוּחִי עֹמֶדֶת בְּתוֹכְכֶם אַל־תִּירָאוּ׃
7 כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עוֹד אַחַת מְעַט הִיא
וַאֲנִי מַרְעִישׁ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־הַיָּם
וְאֶת־הֶחָרָבָה׃
8 וְהִרְעַשְׁתִּי אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם וּבָאוּ חֶמְדַּת כָּל־
הַגּוֹיִם וּמִלֵּאתִי אֶת־הַבַּיִת הַזֶּה כָּבוֹד אָמַר
יְהוָה צְבָאוֹת׃
9 לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת׃
10 גָּדוֹל יִהְיֶה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאַחֲרוֹן מִן־הָרִאשׁוֹן
אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וּבַמָּקוֹם הַזֶּה אֶתֵּן שָׁלוֹם נְאֻם
יְהוָה צְבָאוֹת׃
11 בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַתְּשִׁיעִי בִּשְׁנַת שְׁתַּיִם
לְדָרְיָוֶשׁ הָיָה דְּבַר־יְהוָה בְּיַד־חַגַּי הַנָּבִיא לֵאמֹר׃
12 כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת שְׁאַל־נָא אֶת־הַכֹּהֲנִים
תּוֹרָה לֵאמֹר׃
13 הֵן יִשָּׂא־אִישׁ בְּשַׂר־קֹדֶשׁ בִּכְנַף בִּגְדוֹ וְנָגַע
בִּכְנָפוֹ אֶל־הַלֶּחֶם וְאֶל־הַנָּזִיד וְאֶל־הַיַּיִן וְאֶל־שֶׁמֶן
וְאֶל־כָּל־מַאֲכָל הֲיִקְדָּשׁ וַיַּעֲנוּ הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמְרוּ לֹא׃
14 וַיֹּאמֶר חַגַּי אִם־יִגַּע טְמֵא־נֶפֶשׁ בְּכָל־אֵלֶּה
הֲיִטְמָא וַיַּעֲנוּ הַכֹּהֲנִים וַיֹּאמְרוּ יִטְמָא׃
15 וַיַּעַן חַגַּי וַיֹּאמֶר כֵּן הָעָם הַזֶּה וְכֵן הַגּוֹי הַזֶּה לְפָנַי
נְאֻם־יְהוָה וְכֵן כָּל־מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם וַאֲשֶׁר יַקְרִיבוּ שָׁם
טָמֵא הוּא׃

4 * Quis in vobis est derelictus qui vidit
domum istam in gloria sua prima? & quid
vos videtis hanc nunc? nunquid nõ ita est
quasi non sit in oculis vestris?
5 * Et nunc confortare Zorobabel, dicit
Dominus, & confortare Iesu fili Iosedech
Sacerdos magne, & confortare omnis po-
pulus terræ, dicit Dominus exercituum, &
B facite, quoniam ego vobiscum sum, dicit
Dominus exercituum.
6 * Verbum quod pepigi vobiscum cùm
egrederemini de terra Ægypti, & spiritus
meus erit in medio vestrũ. Nolite timere,
7 * quia hæc dicit Dominus exercituum:
Adhuc vnum modicum est, & ego com-
mouebo cælum, & terram, & mare, & a-
ridam:
8 * Et mouebo omnes gentes. Et veniet
desideratus cunctis gentibus. & implebo
domum istam gloria, dicit Dominus exer-
cituum.
9 * Meum est argentum, & meum est au-
rum, dicit Dominus exercituum.
10 * Magna erit gloria domus istius nouis-
simæ plusquàm primę, dicit Dominus ex-
ercituum. & in loco isto dabo pacem, di-
cit Dominus exercituum.
11 * In vicesima & quarta noni mensis in
anno secundo Darij regis factum est ver-
bum Dñi ad Aggęum prophetam, dicens:
12 * Hæc dicit Dominus exercituum: In-
C terroga Sacerdotes Legem, dicens:
13 *Si tulerit homo carnem sanctificatam
in ora vestimenti sui, & tetigerit de sum-
mitate eius panem aut pulmẽtum, aut vi-
num, aut oleum, aut omnem cibum, nun-
quid sanctificabitur? Respondentes autem
Sacerdotes, dixerunt: Non. * Et dixit Ag-
14 gęus: Si tetigerit pollutus in anima ex om-
nibus his, nunquid contaminabitur? & re-
sponderunt Sacerdotes & dixerunt: Con-
15 taminabitur. * Et respondit Aggæus &
dixit: Sic populus iste, & sic gens ista ante
faciem meam, dicit Dominus, & sic omne
opus manuum eorum, & omnia quæ ob-
tulerunt ibi, contaminata erunt.

תרגום יונתן

4 מַן בְּכוֹן דְּאִשְׁתְּאַר דַּחֲזָא יָת בֵּיתָא הָדֵין בִּיקָרֵהּ קַדְמָאָה וּמָה אַתּוּן חָזַן יָתֵהּ כְּעַן הֲלָא כִּדְלֵיתוֹהִי כֵּן הוּא בְּעֵינֵיכוֹן׃
5 וּכְעַן תְּקַף זְרֻבָּבֶל אֲמַר יְיָ וּתְקַף יְהוֹשֻׁעַ בַּר יְהוֹצָדָק כָּהֲנָא רַבָּא וּתְקַף כָּל־עַמָּא דְּאַרְעָא אֲמַר יְיָ וְעִבְדוּ אֲרֵי מֵימְרִי בְּסַעְדְּכוֹן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת׃
6 יָת פִּתְגָּמָא דִּי גְזָרִית עִמְּכוֹן בְּמִפַּקְכוֹן מִמִּצְרַיִם וּנְבִיאַי מַלְּפִין בֵּינֵיכוֹן לָא תִדְחֲלוּן׃
7 אֲרֵי כִדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת עוֹד חֲדָא זְעֵרָא הִיא וַאֲנָא מָזִיעַ יָת שְׁמַיָּא וְיָת אַרְעָא וְיָת יַמָּא וְיָת יַבֶּשְׁתָּא׃
8 וַאֲזִיעַ יָת כָּל־עַמְמַיָּא וְיֵיתוֹן חֶמְדַּת כָּל־עַמְמַיָּא וַאֲמַלֵּי יָת בֵּיתָא הָדֵין יְקָרָא אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת׃
9 דִּילִי כַסְפָּא וְדִילִי דַהֲבָא אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת׃
10 סַגִּיא יְהֵי יְקָרֵהּ דְּבֵיתָא הָדֵין בַּתְרָאָה מִן קַדְמָאָה אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת וּבְאַתְרָא הָדֵין אֶתֵּן שְׁלָמָא אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת׃
11 בְּעֶשְׂרִין וְאַרְבְּעָא לְתִשְׁיעָאָה בִּשְׁנַת תַּרְתֵּין לְדָרְיָוֶשׁ הֲוָה פִּתְגַם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ בְּיַד חַגַּי נְבִיָּא לְמֵימַר׃
12 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת שְׁאַל כְּעַן יָת כָּהֲנַיָּא אוֹרָיְתָא לְמֵימַר׃
13 הָא יִסַּב גְּבַר בְּשַׂר קֻדְשָׁא בִּכְנַף לְבוּשֵׁהּ וְיִקְרַב בִּכְסוּתֵהּ לְלַחְמָא וּלְתַבְשִׁילָא וּלְחַמְרָא וּלְמִשְׁחָא וּלְכָל־דְּמִתְאֲכַל הֲיִתְאֲסַר וַאֲתִיבוּ כָהֲנַיָּא וַאֲמַרוּ לָא׃
14 וַאֲמַר חַגַּי אִם יִקְרַב טְמֵא נַפְשָׁא בְּכָל־אִלֵּין הֲיִסְתָּאַב וַאֲתִיבוּ כָהֲנַיָּא וַאֲמַרוּ יִסְתָּאַב׃
15 וַאֲתֵיב חַגַּי וַאֲמַר כֵּן עַמָּא הָדֵין וְכֵן כְּנִשְׁתָּא הָדָא קֳדָמַי אֲמַר יְיָ וְכֵן כָּל־עוּבָדֵי יְדֵיהוֹן וּדְיִקָרְבוּן תַּמָּן מְסָאַב הוּא׃

* *Quis ex vobis vidit domum istam in glo-* 4
ria sua quæ antè, & quomodo vos videtis ip-
sam nunc, sicut non existentem in conspectu
vestro?
* *Et nunc confortare Zorobabel, dicit Do-* 5
minus, & confortare Iesu fili Iosedec Sacerdos
magnus, & confortetur omnis populus terræ,
dicit Dominus exercituum. & facite, quoniam
vobiscum sum, dicit Dominus exercituum.
* *Verbum quod pepigi vobiscum cùm egre-* 6
deremini vos de terra Ægypti, & spiritus
meus stetit in medio vestrum. Confidite.
* *Quia hæc dicit Dominus exercituum: Ad-* 7
huc semel ego commoueo cælum & terram, &
mare & aridam.
* *Et commouebo omnes gentes, & venient* 8
electa omnium gentium, & implebo domum
istam gloria, dicit Dominus exercituum.
* *Meum argentum & meum aurum, dicit* 9
Dominus exercituum.
* *Quia magna erit gloria domus istius no-* 10
uissima super primam, dicit Dominus exerci-
tuum: & in loco isto dabo pacem, dicit Domi-
nus exercituum.
* *Quarta & vicesima nono mense, anno se-* 11
cundo sub Dario, factus est sermo Domini ad
Aggæum prophetam, dicens:
* *Hæc dicit Dominus exercituum: Interro-* 12
ga Sacerdotes Legem, dicens:
* *Si sumpserit homo carnem sanctam in sum-* 13
mitate vestimenti sui, & tetigerit summitas
vestimenti eius panem, aut coctionem, aut vi-
num, aut oleum, aut omnem cibum, si sancti-
ficabitur. Et responderunt Sacerdotes & di-
xerunt, Non. * *Et dixit Aggæus: Si tetigerit* 14
pollutus in anima de omnibus his, si contamina-
bitur? Et responderũt Sacerdotes & dixerunt,
Contaminabitur. * *Et respondit Aggæus &* 15
dixit: Sic populus iste, et sic gens hæc coram me,
dicit Dominus, & sic omnia opera manuũ sua-
rum. & quicunque appropinquauerit ibi, con-
taminabitur. Propter munera eorum matutina
dolebunt à facie malitiarum suarum, & odio
habebatis qui in portis arguebant.

4 * τίς ἐξ ὑμῶν ἴδε τὸν οἶκον τοῦτον ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ τῇ ἔμ
προσθεν, καὶ πῶς ὑμεῖς βλέπετε αὐτὸν νῦν καθὼς οὐχ
ὑπάρχοντα ἐνώπιον ὑμῶν;
5 * καὶ νῦν κατίσχυε ζοροβάβελ, λέγει κύριος, καὶ κα-
τίσχυε ἰησοῦ ὁ τοῦ ἰωσεδὲκ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, καὶ κατισχυέτω πᾶς
ὁ λαὸς τῆς γῆς, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων. καὶ ποιεῖτε, διότι
μεθ᾽ ὑμῶν εἰμὶ, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων.
6 * τὸ ῥῆμα ὃ διέθηκα πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἐξελθεῖν ὑμᾶς
ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ τὸ πνεῦμά μου ἐφέστηκεν ἐν μέσῳ ὑ-
7 μῶν. θαρσεῖτε, * διότι τάδε λέγει κύριος τῶν δυ-
νάμεων, ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείω τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ
τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηράν.
8 * καὶ συσσείσω πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἥξει τὰ ἐκλεκτὰ
πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ πλήσω τὸν οἶκον τοῦτον δόξης, λέγει
κύριος τῶν δυνάμεων.
9 * ἐμὸν τὸ ἀργύριον καὶ ἐμὸν τὸ χρυσίον, λέγει κύριος
10 τῶν δυνάμεων. * διότι μεγάλη ἔσται ἡ δόξα τοῦ
οἴκου τούτου ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην, λέγει κύριος τῶν
δυνάμεων, καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ δώσω εἰρήνην, λέγει κύ-
ριος τῶν δυνάμεων.
11 * τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι τῷ ἐννάτῳ μηνὶ ἔτει δευτέρῳ
ἐπὶ δαρείου, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ἀγγαίαν τὸν προ-
φήτην, λέγων·
12 * τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἐπερώτησον τοὺς
ἱερεῖς νόμον λέγων,
13 * ἐὰν λάβῃ ἄνθρωπος κρέας ἅγιον ἐν τῷ ἄκρῳ τοῦ
ἱματίου αὐτοῦ, καὶ ἅψηται τὸ ἄκρον τοῦ ἱματίου αὐτοῦ
ἄρτου ἢ ἑψέματος, ἢ οἴνου, ἢ ἐλαίου, ἢ παντὸς βρώ-
ματος εἰ ἁγιασθήσεται. καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ ἱερεῖς, καὶ
εἶπον, οὔ.
14 * καὶ εἶπεν ὁ ἀγγαίας, ἐὰν ἅψηται μεμιαμμένος ἐπὶ
ψυχῇ ἀπὸ πάντων τούτων εἰ μιανθήσεται; καὶ ἀπεκρίθη-
σαν οἱ ἱερεῖς καὶ εἶπαν, μιανθήσεται.
15 * καὶ ἀπεκρίθη ἀγγαίας καὶ εἶπεν, οὕτως ὁ λαὸς οὗτος καὶ
οὕτως τὸ ἔθνος τοῦτο ἐναντίον ἐμοῦ, λέγει κύριος, καὶ οὕτως
πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτῶν. καὶ ὃς ἂν ἐγγίσῃ ἐκεῖ μι-
ανθήσεται. ἕνεκεν τῶν λημμάτων αὐτῶν τῶν ὀρθρινῶν ὀ-
δυνηθήσονται ἀπὸ προσώπου πονηριῶν αὐτῶν, καὶ ἐμισεῖτε
τοὺς ἐν πύλαις ἐλέγχοντας.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Quis est inter vos qui remanserit, qui viderit domum istam in primo decore suo, ecquid vos videtis eam nùnc, nonne quasi res nihili, sic & ipsa est in oculis vestris?
5 Nunc ergo roborare Zerubabel, dicit Dominus, & roborare Iehosua fili Iehozadac summe Sacerdos, ac roborare omnis popule terræ, ait Dominus: & agite, quoniam Verbum meum *erit* vobis auxilio, dicit Dominus exercituum.
6 Verbum quod decreui vobiscum cùm eduxi vos ex Ægypto, & Prophetæ mei docent vos, ne timeatis.
7 Quoniam sic ait Dominus exercituum: Adhuc hoc modicum est, & ego commoturus sum cælos & terram, & mare & aridam.
8 Et commouebo vniuersas gentes, & veniet desiderium omnium gentiũ, & implebo hanc domum gloria, ait Dominus exercituum.
9 Meum est argentum, & meum est aurum, dicit Dominus exercituum.
10 Maior futura est gloria huius domus postremæ, quàm primæ, ait Dominus exercituum: & in hoc loco ponam pacem, ait Dominus exercituum.
11 Vicesima & quarta noni mensis anno secundo Darij, factum est verbum prophetiæ à conspectu Domini per manum Chaggæi prophetæ, dicendo:
12 Sic ait Dominus exercituum: Roga nunc Sacerdotes Legem, dicendo:
13 Ecce feret vir aliquis carnem sanctitatis ora vestimenti sui, & tanget operimento suo panem, & pulmentum, & vinum, & oleum, quicquid denique comeditur, nonne prohibebitur? Et responderunt Sacerdotes ac dixerunt: Minimè.
14 Et dixit Chaggæus: Si tetigerit pollutum animæ in illis omnibus, nonne contaminabitur? & responderunt Sacerdotes ac dixerunt, Contaminabitur.
15 Et respondit Chaggæus & ait: Sic populus iste, & sic ista congregatio coram me, inquit Dominus: & sic omnia opera manuum ipsorum, quodque offerent ibi, pollutum est.

16 * וְעַתָּה שִׂימוּ־נָא לְבַבְכֶם מִן־הַיּוֹם הַזֶּה וָמָעְלָה מִטֶּרֶם שׂוּם־אֶבֶן אֶל־אֶבֶן בְּהֵיכַל יְהוָה׃

17 * מִהְיוֹתָם בָּא אֶל־עֲרֵמַת עֶשְׂרִים וְהָיְתָה עֲשָׂרָה בָּא אֶל־הַיֶּקֶב לַחְשֹׂף חֲמִשִּׁים פּוּרָה וְהָיְתָה עֶשְׂרִים׃

18 * הִכֵּיתִי אֶתְכֶם בַּשִּׁדָּפוֹן וּבַיֵּרָקוֹן וּבַבָּרָד אֵת כָּל־מַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם וְאֵין־אֶתְכֶם אֵלַי נְאֻם־יְהוָה׃

19 * שִׂימוּ־נָא לְבַבְכֶם מִן־הַיּוֹם הַזֶּה וָמָעְלָה מִיּוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַתְּשִׁיעִי לְמִן־הַיּוֹם אֲשֶׁר־יֻסַּד הֵיכַל־יְהוָה שִׂימוּ לְבַבְכֶם׃

20 * הַעוֹד הַזֶּרַע בַּמְּגוּרָה וְעַד־הַגֶּפֶן וְהַתְּאֵנָה וְהָרִמּוֹן וְעֵץ הַזַּיִת לֹא נָשָׂא מִן־הַיּוֹם הַזֶּה אֲבָרֵךְ׃

21 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה שֵׁנִית אֶל־חַגַּי בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ לֵאמֹר׃

22 * אֱמֹר אֶל־זְרֻבָּבֶל פַּחַת־יְהוּדָה לֵאמֹר אֲנִי מַרְעִישׁ אֶת־הַשָּׁמַיִם וְאֶת־הָאָרֶץ׃

23 * וְהָפַכְתִּי כִּסֵּא מַמְלָכוֹת וְהִשְׁמַדְתִּי חֹזֶק מַמְלְכוֹת הַגּוֹיִם וְהָפַכְתִּי מֶרְכָּבָה וְרֹכְבֶיהָ וְיָרְדוּ סוּסִים וְרֹכְבֵיהֶם אִישׁ בְּחֶרֶב אָחִיו׃

24 * בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְהוָה צְבָאוֹת אֶקָּחֲךָ זְרֻבָּבֶל בֶּן־שְׁאַלְתִּיאֵל עַבְדִּי נְאֻם־יְהוָה וְשַׂמְתִּיךָ כַּחוֹתָם כִּי־בְךָ בָחַרְתִּי נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת׃

16 * Et nunc ponite corda veſtra à die hac
& ſuprà, antequàm poneretur lapis ſuper
lapidem in templo Domini,
17 * Cùm accederetis ad aceruum viginti
modiorum, & fierent decem: & intraretis
ad torcular vt exprimeretis quinquaginta
lagenas, & fiebant viginti.
18 * Percuſſi vos vento vrente, & aurugine
D & grádine omnia opera manuum veſtra-
rum, & non fuit in vobis qui reuerteretur
ad me, dicit Dominus.
19 * Ponite corda veſtra ex die iſta & in fu
turum à die viceſima & quarta noni men-
ſis, à die qua fundamenta iacta ſunt tem-
pli Domini, ponite ſuper cor veſtrum.
20 * Nunquid iam ſemen in germine eſt:
& adhuc vinea, & ficus, & malogranatum
& lignum oliuę non floruit. ex die iſta be-
nedicam.
21 * Et factum eſt verbum Domini ſecun-
dò ad Aggæum in viceſima & quarta men
ſis, dicens:
22 * Loquere ad Zorobabel ducem Iuda,
dicens: Ego mouebo cęlum pariter & ter-
23 ram: * & ſubuertam ſolium regnorum,
& conteram fortitudinem regni gétium.
& ſubuertam quadrigam & aſcenſorem
eius; & deſcendent equi & aſcenſores eo-
rum, vir in gladio fratris ſui.
24 *In die illa, dicit Dominus exercituum,
aſſumam te Zorobabel fili Salathiel ſerue
meus, dicit Dominus; & ponam te quaſi
ſignaculum; quia te elegi, dicit Dominus
exercituum.

תרגום יונתן

16 וּכְעַן שַׁווֹ כְעַן לִבְּכוֹן מִן יוֹמָא הָדֵין וּלְעֵלָּא עַד לָא יִתְּשָׂם נִדְבָּךְ עַל נִדְבָּךְ בְּהֵיכְלָא דַייָ׃
17 מִדַּהֲוֵיתוֹן עָלִין לַעֲרֵמַת עֶשְׂרִין וַהֲוָיָא עַשְׂרָא עָלִין אַתּוּן לְמַעֲצַרְתָּא דְבַהּ חַמְשִׁין גַּרְבִּין דַּחֲמַר וַהֲוָיָא עֶשְׂרִין׃
18 מָחֵיתִי יָתְכוֹן בְּשִׁדָּפוֹנָא וּבְיֵרָקוֹנָא וּבְבַרְדָא יָת כָּל־עוֹבָדֵי יְדֵיכוֹן וְלֵיתֵיכוֹן תָּיְבִין לְפָלְחָנִי אֲמַר יְיָ׃
19 שַׁווֹ כְעַן לִבְּכוֹן מִן יוֹמָא הָדֵין וּלְעֵלָּא מִיּוֹם עֶשְׂרִין וְאַרְבְּעָא לִתְשִׁיעָאָה לְמִן יוֹמָא דִי שְׁרִי לְאִשְׁתַּכְלָלָא הֵיכְלָא דַייָ שַׁווֹ לִבְּכוֹן׃
20 הַעוֹד כְּעַן עֲבוּרָא בְּאִדְּרָא וְעַד כְּעַן גֻּפְנַיָּא וְתֵינַיָּא וְרִמּוֹנַיָּא וְאִילָנֵי זֵיתָא לָא טְעַנוּ מִן יוֹמָא הָדֵין אֲבָרֵךְ׃
21 וַהֲוָה פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ תִּנְיָנוּת עִם חַגַּי בְּעֶשְׂרִין וְאַרְבְּעָא לְיַרְחָא לְמֵימַר׃
22 אֱמַר לִזְרֻבָּבֶל רַבָּא דְבֵית יְהוּדָה לְמֵימַר אֲנָא מְזִיעַ יָת שְׁמַיָּא וְיָת אַרְעָא׃
23 וְאֶהְפֹּךְ כָּרְסֵי מַלְכְוָתָא וְאֶתְבַּר תְּקוֹף מַלְכְוַת עַמְמַיָּא וְאֶהְפֹּךְ רְתִיכִין וְרוֹכְבֵיהוֹן וְיִתְקַטְּלוּן סוּסָוָן וְרוֹכְבֵיהוֹן גְּבַר בְּחַרְבָּא דַאֲחוּהִי׃
24 בְּעִדָּנָא הַהִיא אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת אֶקָּרְבִנָּךְ זְרֻבָּבֶל בַּר שְׁאַלְתִּיאֵל עַבְדִּי אֲמַר יְיָ וַאֲשַׁוִּינָּךְ כִּגְלוּף דְּעִזְקְתָא עַל יְדָא אֲרֵי בָּךְ אִתְרְעֵיתִי אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת׃

תם חגי

16 * *Et nunc ponite iam corda vestra à die hac & suprà, antequàm poneretur lapis super lapidem in templo Domini.*

17 * *Qui eratis quando mittebatis in modium hordei viginti sata, & facta sunt hordei decẽ sata: & ingrediebamini in torcular vt haurietis quinquaginta amphoras, & facta sunt viginti.*

18 * *Percussi vos in sterilitate, & in corruptione aëris, & in grandine, omnia opera manuum vestrarum, & non reuersi estis ad me, dicit Dominus.*

19 * *Ponite iam corda vestra à die ista et vltrà, à quarta & vicesima noni mensis; à die qua fundatum est templum Domini, ponite in cordibus vestris:*

20 * *Si vltrà cognoscetur super terram area, et si adhuc vinea, & ficus, & malogranata, & ligna oliuæ quæ non ferunt fructum: à die hac benedicam.*

21 * *Et factum est verbum Domini secundò ad Aggæum prophetam quarta & vicesima mensis, dicens:*

22 * *Dic ad Zorobabel filium Salathiel, de tribu Iuda: Ecce ego mouebo cælum & terram, & mare & aridam:*

23 * *Et subuertam thronos regum, & subuertam currus & ascensores: & descendent equi & ascensores eorum vnusquisque in gladio ad fratrem suum.*

24 * *In die illa, dicit Dominus exercituum, assumam te Zorobabel filium Salathiel seruum meum, dicit Dominus: & ponam te quasi signaculum, quia te elegi, dicit Dominus exercituum.*

16 * καὶ νῦν θέσθε δὴ τὰς καρδίας ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ ὑπεράνω πρὸ τοῦ θεῖναι λίθον ἐπὶ λίθον ἐν τῷ ναῷ κυρίου.

17 * τίνες ἦτε ὅτε ἐνεβάλλετε εἰς κυψέλην κριθῆς εἴκοσι σάτα, καὶ ἐγένετο κριθῆς δέκα σάτα. καὶ εἰσεπορεύεσθε εἰς ὑπολήνιον ἐξαντλῆσαι πεντήκοντα μετρητάς, καὶ ἐγένοντο εἴκοσι.

18 * ἐπάταξα ὑμᾶς ἐν ἀφορίᾳ, καὶ ἐν ἀνεμοφθορίᾳ, καὶ ἐν χαλάζῃ, πάντα τὰ ἔργα τῶν χειρῶν ὑμῶν, καὶ οὐκ ἐπεστρέψατε πρός με, λέγει κύριος.

19 * τάξατε δὴ τὰς καρδίας ὑμῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ ἐπέκεινα, ἀπὸ τῆς τετράδος καὶ εἰκάδος τοῦ ἐννάτου μηνός. ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐθεμελιώθη ὁ ναὸς κυρίου, θέσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν,

20 * εἰ ἔτι ἐπιγνωσθήσεται ἐπὶ γῆς ἅλως· καὶ εἰ ἔτι ἄμπελος, καὶ αἱ συκαῖ, καὶ αἱ ῥοαί, καὶ τὰ ξύλα τῆς ἐλαίας τὰ οὐ φέροντα καρπόν, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης εὐλογήσω.

21 * καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου ἐκ δευτέρου πρὸς ἀγγαῖον τὸν προφήτην τετράδι καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς λέγων·

22 * εἶπον πρὸς Ζοροβάβελ τὸν τοῦ Σαλαθιήλ, ἐκ φυλῆς ἰούδα, ἰδοὺ ἐγὼ σείσω τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηράν·

23 * καὶ καταστρέψω θρόνους βασιλέων, καὶ καταστρέψω ἅρματα καὶ ἀναβάτας, καὶ καταβήσονται ἵπποι καὶ ἀναβάται αὐτῶν ἕκαστος ἐν ῥομφαίᾳ πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.

24 * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, λήψομαί σε Ζοροβάβελ τὸν τοῦ Σαλαθιὴλ τὸν δοῦλόν μου, λέγει κύριος, καὶ θήσομαί σε ὡς σφραγῖδα, διότι σὲ ᾑρέτικα, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Nunc itaque apponite nunc cor vestrum ab hoc die & suprà, priusquàm ordo ordini apponeretur in templo Domini.

17 Ex quo ingrediebamini ad aceruum viginti modiorum, & fiebant decem: ingrediebamini in torcular in quo erant quinquaginta dolia vini, & fiebant viginti.

18 Percussi vos vredine & rubigine & grandine omnia opera manuum vestrarum, nec vos conuersi estis ad cultum meum, dicit Dñs.

19 Apponite nunc cor vestrum ab hoc die & suprà, à die vicesimo & quarto noni mensis, à die quo cœperunt iaci fundamenta templi Domini, apponite cor vestrum.

20 An adhuc frumentum in area, & an adhuc vites, & ficus, & mala punica, & arbores oliuæ non ferunt? ex die ista benedicam.

21 Et factum est verbum prophetiæ à conspectu Domini secundò cum Chaggæo vicesima & quarta mensis, dicendo:

22 Dic Zerubabeli principi domus Iuda dicendo: Ego commoueo cælos & terram.

23 Et subuertam solia regnorũ, & frangam robur regnorum gentium, ac subuertam currus & assessores eorum, & interficiẽtur equi & equites ipsorum vnusquisque gladio fratris sui.

24 In illo tempore, ait Dominus exercituum, accersam te Zerubabel fili Sealthielis serue mi, dicit Dominus: & ponam te sicut sculpturam annuli super manum: quoniam in te mihi complacui, dicit Dominus exercituum.

FINIS AGGÆI PROPHETÆ.

PROLOGVS IN ZACHARIAM PROPHETAM.

ECVNDO anno Darij regis Medorum Aggæum & Zachariam prophetasse, lectiones eorundem declarant. Sed hac de causa Aggæus Zachariæ in ordine prophetarum prælatus esse videtur, quòd cum duobus mensibus, vt prædictorum lectiones ostendunt, in prophetia præcessisse inuenitur, & ad reparationem templi præcepto Dei populum animasse, vt Esdras refert, dicens. In secundo anno Darij regis Persarum prophetauerunt Aggæus & Zacharias filius Addo prophetæ super Iudæos, qui erant in Iuda & Hierusalem, super Israel in nomine Dei Israel super eos. tunc surrexerunt Zorobabel filius Salathiel, & Iesus filius Iosedech & principes eius, inchoaueruntque ædificare domum Dei quæ est in Hierusalem. Quibus cùm adessent prophetæ, exhortatione sua adiuuerunt eos. Nam & populum Israel ab imitatione paternorum delictorum, per suam admonitionem idem propheta cupiens reuocare, verbis lectione comprehensis vsus est. Vidi nocte, & ecce vir ascenderat super equum rubeum, &c. Vidit propheta virum equo rubeo sedentem & stantem in medio myrteti vmbrosi, cuius visionis hæc solutio est. Vir ascendens equum rubeum, licet angelus intelligatur; tamen, quia prædicti coloris equum conscendere visus est, vindictam sanguinis in eam gentem significat afferendam, quæ populum Israel in captiuitatem redegerat. Nam & Esaias propheta per ruborem vestimentorum inter gentes vindictam cum

זכריה

א

1 חדש השמיני בשנת שתים
לדריוש היה דבר־יהוה אל־זכריה
בן־ברכיה בן־עדו הנביא לאמר:
2 * קצף יהוה על־אבותיכם קצף:
3 * ואמרת אלהם כה אמר יהוה צבאות שובו
אלי נאם יהוה צבאות ואשוב אליכם אמר יהוה
צבאות:
4 * אל־תהיו כאבתיכם אשר קראו־אליהם
הנביאים הראשנים לאמר כה אמר יהוה צבאות
שובו נא מדרכיכם הרעים ומעליליכם הרעים ולא
שמעו ולא־הקשיבו אלי נאם־יהוה:
5 * אבתיכם איה־הם והנבאים הלעולם יחיו:
6 * אך דברי וחקי אשר צויתי את־עבדי הנביאים
הלוא השיגו אבתיכם וישובו ויאמרו כאשר זמם
יהוה צבאות לעשות לנו כדרכינו וכמעללינו כן
עשה אתנו:

ZACHARIAS PROPHETA.

CAPVT I.

1 A 1 IN mense octauo in anno
secundo Darij, factum est
verbum Domini ad Za-
chariam filium Barachiæ
filij Addo prophetá dicés:
2 2 *Iratus est Dominus su-
per patres vestros iracundia.
3 3 * Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus
exercituum: Conuertimini ad me, ait Do-
minus exercituum, & conuertar ad vos, di-
cit Dominus exercituum.
4 4 * Ne sitis sicut patres vestri, ad quos cla-
mabant Prophetæ priores, dicentes: Hæc
dicit Dominus exercituum: Conuertimini
de viis vestris malis, & de cogitationibus
vestris pessimis: & non audierunt neque
attenderunt ad me, dicit Dominus.
5 5 * Patres vestri vbi sunt & Prophetæ?
nunquid in sempiternum viuent?
6 * Veruntamen verba mea & legitima
B mea quæ mandaui seruis meis Prophetis,
nunquid non comprehenderunt patres
vestros? Et conuersi sunt & dixerunt: Sicut
cogitauit Dominus exercituum facere no-
bis secundùm vias nostras, & secundùm
adinuentiones nostras, fecit nobis.

תרגום יונתן

א

בירחא תמינאה בשנת תרתין לדריוש הוה פתגם נבואה מן קדם יי עם זכריה בר ברכיה בר עדו נביא למימר:
2 הוה רגז מן קדם יי על אבהתכון על דארגיזו קדמוהי:
3 ותימר להון כדנן אמר יי צבאות תובו לפלחני אמר יי צבאות ואתפני במימרי לאוטבא לכון אמר יי צבאות:
4 לא תהון כאבהתכון דיתנביו להון נביא קדמאי למימר כדנן אמר יי צבאות תובו כען מארחתכון בישתא ומעובדיכון מקלקליא ולא קבלו ולא אציתו למימרי אמר יי:
5 אבהתכון אן אנון ואם תימרון נביא לא לעלמא קימין:
6 ברם פתגמי וקימי די פקדית ית עבדי נביא הלא אדביקו אבהתכון ותבו ואמרו כמא דחשב יי צבאות למעבד לנא כארחתנא וכעובדנא כן עבד עמנא:

ſanguine à Deo proferendam demonſtrans, his verbis vſus eſt, dicens: Quis eſt iſte qui venit de Edom? tinctis veſtibus de Boſra? &c. Stantem verò in medio myrteti vmbrantis, quòd dixit, lætitiam populo affuturam per myrteti ſignificationem voluit deſignari. Eius ligni Moyſes in Leuitico cùm faceret mentionem, ait: Accipietis die prima fructus ligni ſpecioſi: vt lætitiam populi per bene olentis ligni ſpecioſi vmbraculum demonſtraret. Sed hanc viſionem quæ liberationem populi & vindictam de aduerſariis affuturam demonſtrat, ob hoc noctu propheta ſe vidiſſe memorauit, quia populum Iſrael in prima liberatione de terra Ægypti, noctu diſceſſiſſe conſtabat. Cuius exempli quia præſens populus aliquam partem in ſe retinere videbatur, liberatio eiuſdem ac reditus captiuitatis de terra Chaldæorum per noctem prophetæ eſt reuelata.

ARGVMENTVM.

ZAcharias memor Domini ſui, multiplex in prophetia, Ieſum cum veſtibus ſordidis, & lampadem oculorum ſeptem candelabrumque aureum cum totidem lucernis quot oculis, duas quoque oliuas à ſiniſtris lampadis cernit, & à dextris, & poſt equos rufos, varios, albos, & diſſipatas quadrigas ex Ephraim, & equum de Hieruſalem; pauperem regem vaticinatur, & prædicit regem ſedentem ſuper pullum aſinæ filium ſubiugalis.

ZACHARIAS.

CAPVT I.

1 *N octauo menſe anni ſecundi ſub Dario, factum eſt verbum Domini ad Zachariam filium Barachiæ filij Addo Prophetam, dicens:*

2 *Iratus eſt Dominus contra patres veſtros ira magna.*

3 *Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum: Et conuertimini ad me, dicit Dominus virtutum, & conuertar ad vos, dicit Dominus virtutum.*

4 *Et nolite fieri ſicut patres veſtri, quos arguerunt eos Prophetæ qui prius fuerant, dicentes: Hæc dicit Dominus virtutum, Conuertimini à viis veſtris malis, & ab adinuentionibus veſtris malis: & non attenderunt vt audirent me, dicit Dominus.*

5 *Patres veſtri vbi ſunt & Prophetæ? nunquid in æternum viuent?*

6 *Veruntamen ſermones meos & legitima mea ſuſcipite, quæcunque ego præcipio in Spiritu meo ſeruis meis Prophetis, qui comprehenderunt patres veſtros. & reſponderunt & dixerunt: Sicut præparatus eſt Dominus virtutum facere ſecundùm vias noſtras & ſecundùm adinuentiones noſtras, ſic fecit nobis.*

ΖΑΧΑΡΙΑΣ.

κεφαλ. α.

1 Ν τῷ ὀγδόῳ μηνὶ ἔτους δευτέρου ἐπὶ Δαρείου ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς Ζαχαρίαν τὸν τοῦ Βαραχίου υἱὸν Ἀδδὼ τὸν προφήτην λέγων,

2 ὠργίσθη κύριος πρὸς τοὺς πατέρας ὑμῶν ὀργὴν μεγάλην.

3 καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, καὶ ἐπιστρέψατε πρός με, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων.

4 καὶ μὴ γίνεσθε καθὼς οἱ πατέρες ὑμῶν, οἷς ἐνεκάλεσαν αὐτοῖς οἱ προφῆται οἱ ἔμπροσθεν λέγοντες· τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἀποστρέψατε ἀπὸ τῶν ὁδῶν ὑμῶν τῶν πονηρῶν, καὶ ἀπὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων ὑμῶν τῶν πονηρῶν, καὶ οὐ προσέσχον τοῦ εἰσακοῦσαί μου, λέγει κύριος.

5 οἱ πατέρες ὑμῶν ποῦ εἰσὶ καὶ οἱ προφῆται, μὴ εἰς τὸν αἰῶνα ζήσονται;

6 πλὴν τοὺς λόγους μου καὶ τὰ νόμιμά μου δέχεσθε, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ἐν πνεύματί μου τοῖς δούλοις μου τοῖς προφήταις, οἳ κατέλαβον τοὺς πατέρας ὑμῶν. καὶ ἀπεκρίθησαν καὶ εἶπαν, καθὼς παρατέτακται κύριος τῶν δυνάμεων ποιῆσαι κατὰ τὰς ὁδοὺς ἡμῶν καὶ κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα ἡμῶν, οὕτως ἐποίησεν ἡμῖν.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN ZACHARIAM PROPHETAM, EX BIBLIOTHECA COMPLVTEN. AD HEBRAICAM VERITATEM EX *Chaldæis exemplaribus correcta, opera B. Ariæ Montani.* CAP. I.

IN menſe octauo, anno ſecundo Darii, factum eſt verbum prophetiæ à facie Domini cum Zacharia filio Barachiæ filij Addo propheta,
dicendo: 2 Ira fuit à facie Domini contra patres veſtros, pro eo quòd iracundiam concitaſſent coram eo.
3 Et dices ad eos: Hæc dicit Dominus exercituum: Conuertimini ad cultum meum, dicit Dominus exercituum, & reſpiciam in ver-
bo meo vt benefaciam vobis, dicit Dominus exercituum.
4 Ne ſitis ſicut patres veſtri, quibus prophetauerunt Prophetæ priores, dicendo: Sic dicit Dominus exercituum: Conuertimini nunc
à viis veſtris peſſimis, & ab operibus veſtris corruptis: ſed non obedierunt, nec auſcultauerunt verbum meum, dicit Dominus.
5 Patres veſtri vbi ſunt? & ſi dixeritis, Prophetæ nonne in æternum ſubſiſtent? 6 Veruntamen verba mea & pacta mea quæ
mandaui ſeruis meis Prophetis nonne comprehenderunt patres veſtros? & conuerſi ſunt & dixerunt: Sicut cogitauerat Dominus exerci-
tuum facere nobis, iuxta vias noſtras & ſecundùm opera noſtra, ſic fecit nobiſcum.

7 * ביום עשרים וארבעה לעשתי־עשר חדש הוא־
חדש שבט בשנת שתים לדריוש היה דבר־יהוה
אל־זכריה בן־ברכיהו בן־עדוא הנביא לאמר׃
8 * ראיתי הלילה והנה־איש רכב על־סוס אדם
והוא עמד בין ההדסים אשר במצלה ואחריו
סוסים אדמים שרקים ולבנים׃
9 * ואמר מה־אלה אדני ויאמר אלי המלאך הדבר
בי אני אראך מה־המה אלה׃
10 * ויען האיש העמד בין־ההדסים ויאמר אלה
אשר שלח יהוה להתהלך בארץ׃
11 * ויענו את־מלאך יהוה העמד בין ההדסים
ויאמרו התהלכנו בארץ והנה כל־הארץ ישבת
ושקטת׃
12 * ויען מלאך־יהוה ויאמר יהוה צבאות עד־מתי
אתה לא־תרחם את־ירושלם ואת ערי יהודה אשר
זעמתה זה שבעים שנה׃
13 * ויען יהוה את־המלאך הדבר בי דברים טובים
דברים נחמים׃
14 * ויאמר אלי המלאך הדבר בי קרא לאמר כה
אמר יהוה צבאות קנאתי לירושלם ולציון קנאה
גדולה׃
15 * וקצף גדול אני קצף על־הגוים השאננים אשר
אני קצפתי מעט והמה עזרו לרעה׃
16 * לכן כה־אמר יהוה שבתי לירושלם ברחמים
ביתי יבנה בה נאם יהוה צבאות וקוה ינטה על־
ירושלם׃
17 * עוד קרא לאמר כה אמר יהוה צבאות עוד
תפוצנה ערי מטוב ונחם יהוה עוד את־ציון ובחר
18 עוד בירושלם׃ * ואשא את־עיני וארא והנה
ארבע קרנות׃

7 * In die viceſima & quarta vndecimi
menſis Sabat, in anno ſecundo Darij,
factum eſt verbum Domini ad Zacha-
riam filium Barachiæ filij Addo prophe-
tam, dicens:
8 * Vidi per noctem, & ecce vir aſcen-
dens ſuper equum rufum, & ipſe ſtabat
inter myrteta quæ erant in profundo, &
poſt eum equi rufi, varij, & albi.
9 * Et dixi: Qui ſunt iſti Domine mi? Et
C dixit ad me angelus qui loquebatur in me:
Ego oſtendam tibi quid ſint hæc.
10 * Et reſpondit vir qui ſtabat inter myr-
teta, & dixit: Iſti ſunt quos miſit Domi-
nus vt perambulent terram.
11 * Et reſponderunt angelo Domini qui
ſtabat inter myrteta, & dixerunt: Peram-
bulauimus terram, & ecce omnis terra ha-
bitatur & quieſcit.
12 * Et reſpondit angelus Domini & dixit:
Domine exercituum, vſquequo tu nõ mi-
ſereberis Hieruſalem & vrbium Iuda, qui-
bus iratus es? iſte iam ſeptuageſimus an-
nus eſt.
13 * Et reſpondit Dominus angelo qui lo-
quebatur in me verba bona, verba conſo-
latoria.
14 * Et dixit ad me angelus qui loque-
D batur in me; Clama, dicens: Hæc dicit
Dominus exercituũ: Zelatus ſum Hieru-
ſalem & Sion zelo magno.
15 * Et ira magna ego iraſcor ſuper gentes
opulẽtas: quia ego iratus ſum parum, ipſi
verò adiuuerunt in malum.
16 * Propterea hæc dicit Dominus: Reuer-
tar ad Hieruſalem in miſericordiis, & do-
mus mea ædificabitur in ea, ait Dominus
exercituum, & perpendiculum extende-
tur ſuper Hieruſalem.
17 * Adhuc clama, dicens: Hæc dicit Do-
minus exercituum: Adhuc affluent ciui-
tates meæ bonis. & conſolabitur adhuc
Dominus Sion, & eliget adhuc Hieruſa-
lem.
18 * Et leuaui oculos meos & vidi, & ecce
quatuor cornua.

תרגום יונתן

7 ביום עשרין וארבעא לחד עשר ירחא הוא ירח שבט בשנת תרתין לדריוש הוה פתגם נבואה מן קדם יי עם זכריה בר ברכיהו בר עדוא נביא למימר׃
8 חזיתי בליליא והא גברא רכב על סוס סמוק והוא קאים בין אילני הדסיא די בבבל ובתרוהי סוסון סמוקין קוחין וחורין׃
9 ואמרת מה אלין רבוני ואמר לי מלאכא דממליל עמי אנא אחזינך מה אנון אלין׃
10 ואתיב גברא דקאם בין אילני הדסיא ואמר אלין די שלח יי להלכא בארעא׃
11 ואתיבו ית מלאכא דיי דקאם בין אילני הדסיא ואמרו הלכנא בארעא והא כל־ארעא יתבא שליא ושקיטה׃
12 ואתיב מלאכא דיי ואמר יי צבאות עד אימתי את לא תרחם על ירושלם ועל קרויא דבית יהודה דאיתיתא עליהון לוט דנן שבעין שנין׃
13 ואתיב יי ית מלאכא די־מליל עמי פתגמין תקנין פתגמין דנחומין׃
14 ואמר לי מלאכא דממליל עמי אתנבי למימר כדנן אמר יי צבאות מתפרע אנא פרענות ירושלם ולציון קנאה רבא׃
15 ורגז רב אנא רגז על־עממיא די־שרן שליא די אנא רגזת על עמי זער ואנון מסיעין לאבאשא׃
16 בכן כדנן אמר יי אתוב לירושלם ברחמין בית מקדשי יתבני בה אמר יי צבאות וחוט דמשחתא יתנגד על בנין כתלי ירושלם׃
17 עוד אתנבי למימר כדנן אמר יי צבאות עוד יתמלין קרוי עמי טובא וינחם יי עוד ית־ציון ויתרעי עוד בירושלם׃
18 וזקפית ית־עיני וחזית והא ארבע מלכון׃

7 *Quarta & vicesima in vndecimo mense, iste mensis Sabat, in secundo anno sub Dario, factum est verbum Domini ad Zachariam filium Barachiæ filij Addo Prophetam, dicens:*

8 *Vidi per noctem, & ecce vir ascendens super equum rufum, & iste stabat inter montes vmbrosos, & post eum equi rufi, & albi & varij.*

9 *Et dixi: Quid isti Domine? & dixit ad me angelus qui loquebatur in me: Ego tibi ostendam quid sunt hæc.*

10 *Et respondit vir qui stabat inter montes, & dixit ad me: Isti sunt quos misit Dominus vt circuirent terram.*

11 *Et responderunt angelo Domini qui stabat inter montes, & dixerunt: Circuiuimus terram, & ecce omnis terra habitatur, & quiescit.*

12 *Et respondit angelus Domini, & dixit: Domine virtutum, vsquequo non misereberis Hierusalem & vrbium Juda quibus iratus es iste septuagesimus annus?*

13 *Et respondit Dominus angelo qui loquebatur in me: Verba bona, sermones consolatorios.*

14 *Et dixit ad me angelus qui loquebatur in me: Clama, dicens: Hæc dicit Dominus omnipotens: Zelaui Hierusalem et Sion zelo magno:*

15 *Et ira magna ego irascor super gentes quæ superpositæ sunt, pro eo quòd ego quidem iratus sum modicum, ipsi verò superpositi sunt in mala.*

16 *Propterea hæc dicit Dominus: Conuertar ad Hierusalem in misericordia, & domus mea instaurabitur in ea, dicit Dominus virtutum: & mensura extendetur super Hierusalem.*

17 *Adhuc clama, dicens: Hæc dicit Dominus virtutum, Adhuc diffundentur ciuitates in bonis, & miserebitur Dominus adhuc Sion, & eliget adhuc Hierusalem.*

18 *Et leuaui oculos meos & vidi, & ecce quatuor cornua:*

7 τῇ τετράδι καὶ εἰκάδι ἐν τῷ ἑνδεκάτῳ μηνί, οὗτος ὁ μὴν σαβάτ, ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει ἐπὶ δαρείου, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ζαχαρίαν τὸν τοῦ βαραχίου υἱοῦ ἀδδὼ τὸν προφήτην, λέγων,

8 ἑώρακα τὴν νύκτα, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἐπιβεβηκὼς ἵππον πυῤῥόν, καὶ οὗτος εἱστήκει ἀναμέσον τῶν ὀρέων τῶν κατασκίων, καὶ ὀπίσω αὐτοῦ ἵπποι πυῤῥοὶ, καὶ λευκοὶ καὶ ποικίλοι.

9 καὶ εἶπα, τί οὗτοι κύριε; καὶ εἶπε πρός με ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί, ἐγὼ σοι δείξω τί ἐστι ταῦτα.

10 καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἀνὴρ ὁ ἐφεστηκὼς ἀναμέσον τῶν ὀρέων. καὶ εἶπε πρός με, οὗτοί εἰσιν οὓς ἐξαπέστειλεν κύριος τοῦ περιοδεῦσαι τὴν γῆν.

11 καὶ ἀπεκρίθησαν τῷ ἀγγέλῳ κυρίου τῷ ἐφεστῶτι ἀναμέσον τῶν ὀρέων, καὶ εἶπαν, περιωδεύκαμεν τὴν γῆν, καὶ ἰδοὺ πᾶσα ἡ γῆ κατοικεῖται καὶ ἡσυχάζει.

12 καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος κυρίου καὶ εἶπε, κύριε τῶν δυνάμεων, ἕως τίνος οὐ μὴ ἐλεήσῃς τὴν ἱερουσαλήμ, καὶ τὰς πόλεις ἰούδα αἷς ἐθυμώθης, τοῦτο ἑβδομηκοστὸν ἔτος.

13 καὶ ἀπεκρίθη κύριος τῷ ἀγγέλῳ τῷ λαλοῦντι ἐν ἐμοί. ῥήματα καλά, λόγους παρακλητικούς.

14 καὶ εἶπε πρός με ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί, ἀνάκραγε λέγων, τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἐζήλωκα τὴν ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν σιὼν ζῆλον μέγαν,

15 καὶ θυμῷ μεγάλῳ ἐγὼ ὀργίζομαι ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ συνεπιτιθέμενα ἀνθ᾽ ὧν ἐγὼ μὲν ὠργίσθην ὀλίγα, αὐτοὶ δὲ συνεπέθεντο εἰς κακά.

16 διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος, ἐπιστρέψω ἐπὶ ἱερουσαλὴμ ἐν οἰκτιρμῷ, καὶ ὁ οἶκός μου ἀνοικοδομηθήσεται ἐν αὐτῇ, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, καὶ μέτρον ἐκταθήσεται ἐπὶ ἱερουσαλήμ.

17 ἔτι ἀνάκραγε λέγων, τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἔτι διαχυθήσονται πόλεις ἐν ἀγαθοῖς, καὶ ἐλεήσει κύριος ἔτι τὴν σιών, καὶ αἱρετιεῖ ἔτι τὴν ἱερουσαλήμ.

18 καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ τέσσαρα κέρατα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 In die vicesima quarta vndecimi mensis, ipse est mensis Sebat, anno secundo Darij, factum est verbum prophetiæ à facie Domini cum Zacharia filio Barachiæ filii Addo propheta, dicendo:
8 Vidi nocte, & ecce vir ascendens super equum rufum, & ipse stabat inter arbores myrthinas quæ sunt in Babylone, & post eum equi rufi, varii, & albi.
9 Et dixi: Quid sunt isti, domine mi? Et dixit ad me angelus qui loquebatur mecum: Ego ostendam tibi quinam sint isti.
10 Et respondit vir qui stabat inter arbores myrthinas, & dixit: Isti sunt quos misit Dominus vt perambulent terram.
11 Et responderunt ad angelum Domini qui stabat inter arbores myrthinas, atque dixerunt: Perambulauimus terram: & ecce omnis terra habitatur pacifica & quieta.
12 Et respondit angelus Domini & dixit: Domine exercituum, vsquequo non misereberis Ierusalem & vrbium domus Iuda, super quas adduxisti maledictionem istis septuaginta annis?
13 Et respondit Dominus angelo qui loquebatur mecum verba recta, verba consolatoria.
14 Et dixit ad me angelus qui loquebatur mecum: Vaticinare dicendo: Sic dicit Dominus exercituum: Ego vlciscar vltionem Ierusalem & Sion zelo magno.
15 Et ira magna ego irascar in gentes quæ degunt securè: quia ego iratus sum parum contra populum meum, & ipsi auxiliati sunt ad malefaciendum.
16 Propterea sic dicit Dominus: Conuertar ad Ierusalem cum miserationibus: domus sanctuarii mei ædificabitur in ea, dicit Dominus exercituum. & funiculus perpendiculi extendetur super ædificium parietum Ierusalem.
17 Adhuc vaticinare, dicendo: Sic dicit Dominus exercituum: Adhuc implebuntur bono vrbes populi mei, & consolabitur adhuc Dominus Sion, & complacebit adhuc sibi in Ierusalem.
18 Et leuaui oculos meos & vidi, & ecce quatuor regna.

19 * וָאֹמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי מָה־אֵלֶּה וַיֹּאמֶר
אֵלַי אֵלֶּה הַקְּרָנוֹת אֲשֶׁר זֵרוּ אֶת־יְהוּדָה אֶת־יִשְׂרָאֵל
20 וִירוּשָׁלָם׃ * וַיַּרְאֵנִי יְהוָה אַרְבָּעָה חָרָשִׁים׃
21 * וָאֹמַר מָה אֵלֶּה בָאִים לַעֲשׂוֹת וַיֹּאמֶר לֵאמֹר אֵלֶּה
הַקְּרָנוֹת אֲשֶׁר־זֵרוּ אֶת־יְהוּדָה כְּפִי־אִישׁ לֹא־נָשָׂא
רֹאשׁוֹ וַיָּבֹאוּ אֵלֶּה לְהַחֲרִיד אֹתָם לְיַדּוֹת אֶת־קַרְנוֹת
הַגּוֹיִם הַנֹּשְׂאִים קֶרֶן אֶל־אֶרֶץ יְהוּדָה לְזָרוֹתָהּ׃

ב

1 * וָאֶשָּׂא עֵינַי וָאֵרֶא וְהִנֵּה־אִישׁ וּבְיָדוֹ חֶבֶל מִדָּה׃
2 * וָאֹמַר אָנָה אַתָּה הֹלֵךְ וַיֹּאמֶר אֵלַי לָמֹד אֶת־
יְרוּשָׁלַםִ לִרְאוֹת כַּמָּה־רָחְבָּהּ וְכַמָּה אָרְכָּהּ׃
3 * וְהִנֵּה הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי יֹצֵא וּמַלְאָךְ אַחֵר יֹצֵא
לִקְרָאתוֹ׃
4 * וַיֹּאמֶר אֵלָו רֻץ דַּבֵּר אֶל־הַנַּעַר הַלָּז לֵאמֹר פְּרָזוֹת
תֵּשֵׁב יְרוּשָׁלַםִ מֵרֹב אָדָם וּבְהֵמָה בְּתוֹכָהּ׃
5 * וַאֲנִי אֶהְיֶה־לָּהּ נְאֻם־יְהוָה חוֹמַת אֵשׁ סָבִיב
וּלְכָבוֹד אֶהְיֶה בְתוֹכָהּ׃
6 * הוֹי הוֹי וְנֻסוּ מֵאֶרֶץ צָפוֹן נְאֻם־יְהוָה כִּי כְּאַרְבַּע
רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם פֵּרַשְׂתִּי אֶתְכֶם נְאֻם־יְהוָה׃
7 * הוֹי צִיּוֹן הִמָּלְטִי יוֹשֶׁבֶת בַּת־בָּבֶל׃
8 * כִּי כֹה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אַחַר כָּבוֹד שְׁלָחַנִי
אֶל־הַגּוֹיִם הַשֹּׁלְלִים אֶתְכֶם כִּי הַנֹּגֵעַ בָּכֶם
נֹגֵעַ בְּבָבַת עֵינוֹ׃
9 * כִּי הִנְנִי מֵנִיף אֶת־יָדִי עֲלֵיהֶם וְהָיוּ שָׁלָל
לְעַבְדֵיהֶם וִידַעְתֶּם כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלָחָנִי׃
10 * רָנִּי וְשִׂמְחִי בַּת־צִיּוֹן כִּי הִנְנִי־בָא וְשָׁכַנְתִּי
בְתוֹכֵךְ נְאֻם־יְהוָה׃
11 * וְנִלְווּ גוֹיִם רַבִּים אֶל־יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא וְהָיוּ לִי
לְעָם וְשָׁכַנְתִּי בְתוֹכֵךְ וְיָדַעַתְּ כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלָחַנִי
אֵלָיִךְ׃

19 *Et dixi ad angelum qui loquebatur in
me: Quid ſunt hæc? & dixit ad me: Hæc
ſunt cornua quæ ventilauerunt Iudam &
20 Iſrael & Ieruſalem. *Et oſtendit mihi
21 Dominus quatuor fabros. *Et dixi:
Quid iſti veniunt facere? Qui ait, dicens:
Hæc ſunt cornua quæ ventilauerunt Iu-
dam per ſingulos viros, & nemo eorum le-
uauit caput ſuum. Et venerunt iſti deter-
rere ea, vt deiiciant cornua gentium quæ
leuauerunt cornu ſuper terram Iuda vt diſ-
pergerent eam.

CAP. II.

1 ET leuaui oculos meos & vidi: & ecce
A vir, & in manu eius funiculus menſo-
2 rum. *Et dixi: Quò tu vadis? & dixit ad
me: Vt metiar Ieruſalem, & videam quan-
ta ſit longitudo eius, & quanta ſit latitudo
3 eius. *Et ecce angelus qui loquebatur
B in me egrediebatur, & angelus egredieba-
4 tur in occurſum eius. *Et dixit ad eum:
Curre, loquere ad puerum iſtum, dicens:
Abſque muro habitabitur Ieruſalem præ
multitudine hominum & iumentorum in
5 medio eius. *Et ego ero ei, ait Dominus,
murus ignis in circuitu, & in gloria ero in
6 medio eius. *O, ô, fugite de terra Aqui-
lonis, dicit Dominus: quoniam in quatuor
C ventos cæli diſperſi vos, dicit Dominus.
7 *O Sion fuge quæ habitas apud filiam
8 Babylonis: *Quia hæc dicit Dominus
exercituum: Poſt gloriam miſit me ad gen-
tes quæ ſpoliauerunt vos. Qui enim te-
gerit vos, tangit pupillam oculi ſui.
9 *Quia ecce ego leuo manum meam ſu-
per eos, & erunt prædæ his qui ſeruiebant
D ſibi: & cognoſcetis quia Dominus exerci-
tuum miſit me.
10 *Lauda & lętare filia Sion, quia ecce e-
go venio, & habitabo in medio tui, ait
Dominus.
11 *Et applicabuntur gentes multæ ad
Dominum in die illa, & erunt mihi in po-
pulum. Et habitabo in medio tui: &
ſcies quia Dominus exercituum miſit me
ad te.

תרגום יונתן

19 וַאֲמָרִית לְמַלְאָכָא דִמְמַלֵּל עִמִּי מַן אִלֵּין וַאֲמַר לִי אִלֵּין מַלְכְוָתָא דְבַדַּרָא יַת־אֱנָשׁ יְהוּדָה וְיַת־יִשְׂרָאֵל וְיָתְבֵי יְרוּשְׁלֵם׃ 20 וְאַחֲזְיַנִי יְיָ
אַרְבְּעָה אוּמָנִין׃ 21 וַאֲמָרִית מָה אִלֵּין אָתַן לְמֶעְבַּד וַאֲמַר לְמֵימַר אִלֵּין מַלְכְוָתָא דְבַדַּרָא יַת־אֱנָשׁ יְהוּדָה וְלָא שְׁבַקָא אֱנָשׁ לְהַלָּכָא בְקוֹמָה זְקוּפָא
וַאֲתוֹ אִלֵּין לְאַזָּעָא יָתְהוֹן לְסַתָּבַר יַת־מַלְכְוָת עַמְמַיָּא דִנְטַלָא זַיִן עַל אַרְעָא דְבֵית יְהוּדָה לְאַגְלָיוּתַהּ׃

ב

1 וּזְקַפִית עֵינַי וַחֲזֵית וְהָא גַבְרָא וּבִידֵהּ חוּט דִמְשַׁחְתָּא׃ 2 וַאֲמָרִית לְאָן אַתְּ אָזֵל וַאֲמַר לִי לְמִמְשַׁח יַת יְרוּשְׁלֵם לְמֶחֱזֵי כַּמָּה פְתָיַהּ
וְכַמָּה אֻרְכַּהּ׃ 3 וְהָא מַלְאָכָא דִמְמַלֵּל עִמִּי נָפֵק וּמַלְאָכָא אָחֳרָנָא נָפֵק לְקַדְמוּתֵהּ׃ 4 וַאֲמַר לֵהּ רְהַט מַלֵּל עִם עוּלֵמָא דְכִי
לְמֵימַר פְּצִחִין תְּתֵב יְרוּשְׁלֵם מִסְּגֵי אֱנָשָׁא וּבְעִירָא בְגַוַּהּ׃ 5 וּמֵימְרִי יְהֵי לַהּ אֲמַר יְיָ כְּשׁוּר דְאֶשָּׁא מַקַּף לַהּ סְחוֹר סְחוֹר וּבִיקָר אַשְׁרֵי
שְׁכִינְתִּי בְגַוַּהּ׃ 6 אַכְלוּ לִמְבַדְּרַיָּא וֶאֱמַרוּ לְהוֹן אִתְכַּנְשׁוּ מֵאֲרַע צִפּוּנָא אֲמַר יְיָ אֲרֵי בְּאַרְבַּע רוּחֵי שְׁמַיָּא בַּדָּרֵית יָתְכוֹן אֲמַר יְיָ׃
7 אַכְלוּ לִכְנִשְׁתָּא דְצִיּוֹן וֶאֱמַרוּ לַהּ אִשְׁתְּזִבִי וְאֵתָאִי דְיָתְבָא בִמְדִינַת בָּבֶל׃ 8 אֲרֵי כִדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת בָּתַר יְקָרָא דַאֲמִיר לְאַיְתָאָה
עֲלֵיכוֹן שַׁלְחַנִי עַל עַמְמַיָּא דִבְזַזוּ יָתְכוֹן אֲרֵי דִמְנַזֵּק לְכוֹן כִּדְמוֹשֵׁט יְדֵהּ לְמִקְרַב בְּגַלְגַלֵּי עֵינוֹהִי׃
9 אֲרֵי הָא אֲנָא מָרִים יַת־מְחַת גְבוּרְתִּי עֲלֵיהוֹן וִיהוֹן עֲדֵי לְמַפְלְחֵיהוֹן וְתִדְּעוּן אֲרֵי יְיָ צְבָאוֹת שַׁלְחַנִי׃
10 בוּעִי וְחַדִי כְּנִשְׁתָּא דְצִיּוֹן אֲרֵי הָא אֲנָא מִתְגְלֵי וְאַשְׁרֵי שְׁכִינְתִּי בְגַוִּיךְ אֲמַר יְיָ׃
11 וְיִתּוֹסְפוּן עַמְמִין סַגִּיאִין עַל עַמֵּהּ דַיְיָ בְּעִדָּנָא הַהִיא וִיהוֹן קֳדָמַי לְעַם וְאַשְׁרֵי שְׁכִינְתִּי בְגַוִּיךְ וְתִדְּעוּן אֲרֵי יְיָ צְבָאוֹת שַׁלְחַנִי לִיךְ׃

* Et dixi ad angelum qui loquebatur in me, 19
Quid sunt hæc Domine? & dixit ad me, Hæc
cornua quæ disperserunt Judam & Israel, &
Hierusalem. * Et ostendit mihi Dominus qua- 20
tuor fabros. * Et dixi, Quid isti veniunt fa- 21
cere? & ait ad me, dicens: Hæc cornua quæ di-
sperserunt Judam, & Israel confregerunt, &
nullus eorum leuauit caput, & egressi sunt isti
vt exacuerent ea in manibus suis quatuor cor-
nua, gentes sunt quæ eleuant cornu super ter-
ram Domini vt dispergant eam.

CAP. II.

ET leuaui oculos meos & vidi, & ecce vir, 1
& in manu eius funiculus geometricus.
* Et dixi ad eum, Quò vadis? & dixit ad 2
me, Vt dimetiar Hierusalem, & videam quan-
ta latitudo eius est, & quanta longitudo.
* Et ecce angelus qui loquebatur in me sta- 3
bat, & alius angelus egrediebatur in occursum
ei. * Et ait ad eum, Curre & loquere ad ado- 4
lescentem illum, dicens: Frugifera habitabitur
Hierusalem à multitudine hominũ, & iumen-
torum quæ in medio eius.
* Et ego ero illi, dicit Dominus, murus ignis 5
in circuitu, & in gloriam ero in medio eius.
* O o fugite de terra Aquilonis, dicit Domi- 6
nus, quia de quatuor ventis cæli cõgregabo vos,
dicit Dominus. * In Sion saluamini qui habi- 7
tatis filiam Babylonis.
* Quia hæc dicit Dominus omnipotens, Post 8
gloriam misit me ad gentes, quæ spoliauerunt
vos, quia qui tangit vos quasi tangens pupil-
lam oculi eius.
* Quia ecce ego infero manum meam super 9
eos, & erunt prædæ his qui seruierant eis, &
cognoscetis quia Dominus omnipotens misit me.
* Lætare & gaude filia Sion, quia ecce ego 10
venio & habitabo in medio tui, dicit Dominus.
* Et confugient gentes multæ ad Dominum 11
in die illa, & erunt ei in populum, & habitabo
in medio tui: & scies quoniam Dominus omni-
potens misit me ad te.

19 * καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοί, τί
ἐστι ταῦτα κύριε; καὶ εἶπε πρός με, ταῦτα τὰ κέρατα τὰ
διασκορπίσαντα τὸν ἰούδαν καὶ τὸν ἰσραὴλ, καὶ τὴν ἱερουσα-
20 λήμ. * καὶ ἔδειξέ μοι κύριος τέσσαρας τέκτονας.
21 * καὶ εἶπα, τί οὗτοι ἔρχονται ποιῆσαι; καὶ εἶπε πρός με
λέγων· ταῦτα τὰ κέρατα τὰ διασκορπίσαντα τὸν ἰούδαν,
καὶ τὸν ἰσραὴλ κατῆξαν, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν ἦρε κεφαλὴν, καὶ
ἐξῆλθον οὗτοι τοῦ ὀξῦναι αὐτὰ εἰς χεῖρας αὐτῶν τὰ τέσ-
σαρα κέρατα ἔθνη εἰσὶν ἐπαιρόμενα κέρας ἐπὶ τὴν γῆν
κυρίου τοῦ διασκορπίσαι αὐτήν.

β'.

1 * Καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ,
καὶ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ σπαρτίον γεομετρικόν.
2 * καὶ εἶπα πρὸς αὐτόν, ποῦ πορεύῃ; καὶ εἶπε πρός με,
τοῦ διαμετρῆσαι τὴν ἱερουσαλήμ, καὶ εἰδεῖν πηλίκον τὸ
πλάτος αὐτῆς ἐστι, καὶ πηλίκον τὸ μῆκος.
3 * καὶ ἰδοὺ ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ εἱστήκει, καὶ ἕτερος
ἄγγελος ἐξεπορεύετο εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ.
4 * καὶ εἶπεν πρὸς αὐτόν, δράμε καὶ λάλησον πρὸς νεανίαν
ἐκεῖνον, λέγων· καλάκαρπος κατοικηθήσεται ἱερουσαλὴμ
ἀπὸ πλήθους ἀνθρώπων καὶ κτηνῶν τῶν ἐν μέσῳ αὐτῆς.
5 * καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτῇ, λέγει κύριος, τεῖχος πυρὸς κυ-
6 κλόθεν· καὶ εἰς δόξαν ἔσομαι ἐν μέσῳ αὐτῆς. * ὢ ὢ φεύ-
γετε ἀπὸ γῆς βορρᾶ, λέγει κύριος· διότι ἐκ τῶν τεσσά-
ρων ἀνέμων τοῦ οὐρανοῦ συνάξω ὑμᾶς, λέγει κύριος.
7 * εἰς σιὼν ἀνασῴζεσθε κατοικοῦντες θυγατέρα βαβυ-
8 λῶνος. * διότι τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ὀπίσω
δόξης ἐξαπέσταλκέν με ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ σκυλεύσαντα ὑ-
μᾶς, διότι ὁ ἁπτόμενος ὑμῶν ὡς ὁ ἁπτόμενος τῆς κόρης τοῦ
ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ.
9 * διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἐπιφέρω τὴν χεῖρά μου ἐπ' αὐτούς, καὶ
ἔσονται σκῦλα τοῖς δουλεύσασιν αὐτοῖς, καὶ γνώσεσθε διότι
κύριος παντοκράτωρ ἐξαπέσταλκέν με.
10 * τέρπου καὶ εὐφραίνου θύγατερ σιών, διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἔρ-
χομαι καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ σου, λέγει κύριος.
11 * καὶ καταφεύξονται ἔθνη πολλὰ ἐπὶ τὸν κύριον ἐν τῇ
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἔσονται αὐτῷ εἰς λαόν, καὶ κατασκηνώ-
σω ἐν μέσῳ σου, καὶ ἐπιγνώσῃ ὅτι κύριος παντοκράτωρ
ἐξαπέσταλκέν με πρός σε.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

19 Et dixi ad angelum qui mecum verba faciebat, Quid sunt ista? qui dixit mihi, Ista sunt regna quæ disperserunt viros Iuda, & Israelem, & habitatores Ierusalem. 20 Et ostendit mihi Dominus quatuor artifices. 21 Et dixi, Quid isti acturi veniunt? & ait, dicendo, Hæc sunt regna quæ dispersere viros Iudæos, nec virum permiserunt erectum incedere: veniunt autem ipsi vt commoueant ea, & vt conterant regna populorum quæ tulere arma in terram domus Iehuda, ad deportandam eam in exilium.

CAP. II.

ERexi verò oculos meos & vidi, & ecce vir, cuius in manu funiculus mensorius. 2 Cui dixi, Quò te confers? & dixit mihi, Mensuratum Ierusalem, vt videam quanta sit latitudo eius, quantaque longitudo. 3 Ecce autem angelus qui me alloquebatur, egrediebatur, in cuius occursum alius prodibat angelus. 4 Et dixit ei, Curre, loquere cum iuuene isto, dicens: Vicatim habitabitur Ierusalem præ multitudine hominum iumentorumque in medio eius. 5 Verbumque meum erit ei, dicit Dominus, veluti murus igneus illam per circuitum ambiens, atque gloriose maiestatem meam in medio eius reponam. 6 Proclamate dispersis, & dicite eis, Congregamini de terra Aquilonari, dicit Dominus: nam in quatuor cæli ventos dispersi vos, ait Dominus. 7 Clamate cœtui Sion, & dicite ei, Euade & veni qui habitas in prouincia Babylonis. 8 Etenim sic dicit Dominus exercituum, Post gloriam quam vobis adducturum se dixit, misit me ad populos qui vos diripiunt: quisquis enim detrimentum infert vobis, peræque ac si manum suam extendat vt tangat pupillam oculi sui. 9 Ecce enim tollo plagam potentiæ meæ super eos, & patebunt prædæ famulis suis; scietisque certò Dominum exercituum me misisse. 10 Exulta & lętare cœtus Sion, ecce enim reuelabor & collocabo maiestatem meã in medio tui, dicit Dominus. 11 Et adijcientur populi multi plebi Domini tunc temporis, qui coram me in populum erunt; ponamque meam maiestatem in tui medium, scietisque quòd Dominus exercituum me miserit ad te.

12 * וְנָחַל יְהוָה אֶת־יְהוּדָה חֶלְקוֹ עַל אַדְמַת הַקֹּדֶשׁ
13 וּבָחַר עוֹד בִּירוּשָׁלָםִ ׃ * הַס כָּל־בָּשָׂר מִפְּנֵי
יְהוָה כִּי נֵעוֹר מִמְּעוֹן קָדְשׁוֹ ׃

ג

1 * וַיַּרְאֵנִי אֶת־יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל עֹמֵד לִפְנֵי
מַלְאַךְ יְהוָה וְהַשָּׂטָן עֹמֵד עַל־יְמִינוֹ לְשִׂטְנוֹ ׃
2 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־הַשָּׂטָן יִגְעַר יְהוָה בְּךָ הַשָּׂטָן
וְיִגְעַר יְהוָה בְּךָ הַבֹּחֵר בִּירוּשָׁלָםִ הֲלוֹא זֶה אוּד מֻצָּל
3 מֵאֵשׁ ׃ * וִיהוֹשֻׁעַ הָיָה לָבֻשׁ בְּגָדִים צוֹאִים
וְעֹמֵד לִפְנֵי הַמַּלְאָךְ ׃
4 * וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֶל־הָעֹמְדִים לְפָנָיו לֵאמֹר הָסִירוּ
הַבְּגָדִים הַצֹּאִים מֵעָלָיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו רְאֵה הֶעֱבַרְתִּי
מֵעָלֶיךָ עֲוֺנֶךָ וְהַלְבֵּשׁ אֹתְךָ מַחֲלָצוֹת ׃
5 * וָאֹמַר יָשִׂימוּ צָנִיף טָהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ וַיָּשִׂימוּ
הַצָּנִיף הַטָּהוֹר עַל־רֹאשׁוֹ וַיַּלְבִּשֻׁהוּ בְּגָדִים וּמַלְאַךְ
יְהוָה עֹמֵד ׃
6 * וַיָּעַד מַלְאַךְ יְהוָה בִּיהוֹשֻׁעַ לֵאמֹר ׃
7 * כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם־בִּדְרָכַי תֵּלֵךְ וְאִם
אֶת־מִשְׁמַרְתִּי תִשְׁמֹר וְגַם־אַתָּה תָּדִין אֶת־בֵּיתִי
וְגַם תִּשְׁמֹר אֶת־חֲצֵרָי וְנָתַתִּי לְךָ מַהְלְכִים בֵּין
הָעֹמְדִים הָאֵלֶּה ׃
8 * שְׁמַע־נָא יְהוֹשֻׁעַ הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל אַתָּה וְרֵעֶיךָ
הַיֹּשְׁבִים לְפָנֶיךָ כִּי־אַנְשֵׁי מוֹפֵת הֵמָּה כִּי־הִנְנִי
מֵבִיא אֶת־עַבְדִּי צֶמַח ׃
9 * כִּי הִנֵּה הָאֶבֶן אֲשֶׁר נָתַתִּי לִפְנֵי יְהוֹשֻׁעַ עַל־
אֶבֶן אַחַת שִׁבְעָה עֵינָיִם הִנְנִי מְפַתֵּחַ פִּתֻּחָהּ
נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת וּמַשְׁתִּי אֶת־עֲוֺן הָאָרֶץ־הַהִיא
10 בְּיוֹם אֶחָד ׃ * בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְהוָה
צְבָאוֹת תִּקְרְאוּ אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ אֶל־תַּחַת גֶּפֶן וְאֶל־
תַּחַת תְּאֵנָה ׃

12 * Et poſſidebit Dominus Iudam partem ſuam in terra ſanctificata, & eliget adhuc Hieruſalem.
13 * Sileat omnis caro à facie Domini, quia conſurrexit de habitaculo ſancto ſuo.

CAP. III.

1 ET oſtendit mihi Dominus Ieſum ſa-
A cerdotem magnum ſtantem coram angelo Domini, & Sathan ſtabat à dextris eius, vt aduerſaretur ei.
2 * Et dixit Dominus ad Sathan, Increpet Dominus in te Sathan, & increpet in te Dominus qui elegit Hieruſalem. Numquid non iſte torris eſt erutus de igne?
3 * Et Ieſus erat indutus veſtibus ſordidis, & ſtabat ante faciem angeli.
4 * Qui reſpondit, & ait ad eos qui ſta-
B bant coram ſe, dicens: Auferte veſtimenta ſordida ab eo. Et dixit ad eum, Ecce abſtuli à te iniquitatem tuam, & indui te mutatorijs.
5 * Et dixit, Ponite cidarim mundam ſuper caput eius. Et poſuerunt cidarim ſuper caput eius mundam, & induerunt eum veſtibus. Et angelus Domini ſtabat,
6 * Et conteſtabatur angelus Domini Ie-
C ſum, dicens:
7 * Hæc dicit Dominus exercituum: Si in vijs meis ambulaueris, & cuſtodiam meam cuſtodieris, tu quoque iudicabis domum meam, & cuſtodies atria mea, & dabo tibi ambulantes de his qui nunc hic aſ-
8 ſtunt. * Audi Ieſus ſacerdos magne, tu
D & amici tui qui habitant coram te, quia viri portendentes ſunt. Ecce enim ego adducam ſeruum meum Orientem.
9 Quia ecce lapis quem dedi coram Ieſu, ſuper lapidem vnum ſeptem oculi ſunt. Et ecce ego cælabo ſculpturam eius, ait Dominus exercituum, & auferam iniquitatem terræ illius in die vna.
10 * In die illa, dicit Dominus exercituum, vocabit vir amicum ſuum ſubter vineam & ſubter ficum.

תרגום יונתן

12 ויחסין יי לבית יהודה חלקהון על ארעא דקדשה ויתרעי עוד בירושלם ׃ 13 ספו כל רשיעיא מן קדם יי ארי אתגלי ממדור קדשה ׃

ג

1 ואחזיני ית יהושע כהנא רבא קאם קדם מלאכא דיי וחטאה קאם על ימינה לאסטנא לה ׃ 2 ואמר יי ליחטא יגער יי
בך חטאה ויגער יי בך דאתרעי לאשראה שכינתה בירושלם הלא דין אוד משיזב מן יקידא ׃ 3 ויהושע הוו לה בנין דנסבין להון
נשין דלא כשרן לכהונתא וקאם קדם מלאכא ׃ 4 ואתיב ואמר לדמשמשין קדמוהי למימר אמרו לה יפק נשין דלא כשרן
לכהונתא מביתה ואמר לה חזי דאעדיתי מנך חובך ואלבש יתך זכון ׃ 5 ואמרת שוו מצנפא דכיא על רישה ושויו מצנפא דכיא על רישה
ואסבוהי אתתא דכשרא לכהונתא ומלאכא דיי קאים ׃ 6 ואסהד מלאכא דיי ביהושע למימר ׃ 7 כדנן אמר יי צבאות אם בארחן דתקנן
קדמי תהך ואם ית מטרת מימרי תטר ואף את תדין לדמשמשין בבית מקדשי ואף תטר ית עזרתי ובאחיות מתיא אחינך ואתן לך רגלין
מהלכין בין שרפיא האלין ׃ 8 שמע כען יהושע כהנא רבא את וחברך דיתבין קדמך ארי גברין כשרין למעבד להון נסין אנון ארי
הא אנא מיתי ית עבדי משיחא ויתגלי ׃ 9 ארי הא אבנא דיהבית קדם יהושע על אבנא חדא שבעא עינין חזין לה הא אנא גלי חזותה
אמר יי צבאות ואעדי ית חובי ארעא ההיא ביומא חד ׃ 10 בעדנא ההיא אמר יי צבאות תערעון גבר לחברה לתחות פרי
גופנה ולתחות פרי תינוהי ׃

Et possidebit Dominus Iudam partem 12
suam, super terram sanctam, & eliget adhuc
Hierusalem.
Timeat omnis caro à facie Domini, quia sur- 13
rexit de nubibus sanctis suis.

CAP. III.

ET ostendit mihi Dominus Iesum sacerdotem 1
magnum stantem ante faciem angeli Domi-
ni: & diabolus stabat à dextris eius, vt ad-
uersaretur ei.
Et dixit Dominus ad diabolum, Increpet 2
Dominus in te diabole, & increpet Dominus
in te qui elegit Hierusalem: nonne iste torris
erutus de igne?
Et Iesus erat indutus vestibus sordidis, 3
& stabat ante faciem angeli.
Et respondit, & ait ad eos, qui stabant an- 4
te faciem suam, dicens: Auferte vestimenta
sordida ab eo: & dixit ad eum, Ecce abstuli
iniquitates tuas, & induite eum veste talari.
Et dixit, Imponite & cidarim mundam 5
super caput eius: & circumposuerunt cidarim
mundam super caput eius, & circundederunt
eum vestimentis, & angelus Domini stabat.
Et contestabatur angelus Domini ad Ie- 6
sum, dicens.
Hæc dicit Dominus omnipotens, Si in viis 7
meis ambulaueris, & præcepta mea custodie-
ris, tu dijudicabis domum meam, & tu custo-
dies atrium meum, & dabo tibi qui conuersen-
tur in medio stantium istorum.
Audi iam Iesu sacerdos magne, tu & pro- 8
ximi tui qui sedent ante faciem tuam, quia vi-
ri portentorum spectatores sunt, quia ecce ego
adduco seruum meum Orientem.
Quia lapis quem dedi ante faciem Iesu su- 9
per lapidem vnum septem oculi sunt: ecce ego
fodio foueam, dicit Dominus omnipotens, &
contrectabo omnem iniquitatem terræ illius in
die vna.
In die illa, dicit Dominus omnipotens, 10
conuocabit vnusquisque proximum suum sub-
ter vitem & subter ficum.

12 καὶ κατακληρονομήσει κύριος τὸν ἰούδαν τὴν μερίδα
αὐτοῦ, ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἁγίαν, καὶ ἐκλέξει ἔτι τὴν ἱερουσα-
13 λήμ. εὐλαβείσθω πᾶσα σὰρξ ἀπὸ προσώπου κυ-
ρίου, ὅτι ἐξεγήγερται ἐκ νεφελῶν ἁγίων αὐτοῦ.

γ.

1 Καὶ ἔδειξέν μοι κύριος ἰησοῦν τὸν ἱερέα τὸν μέγαν
ἑστῶτα πρὸ προσώπου ἀγγέλου κυρίου· καὶ ὁ διάβολος
εἱστήκει ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ ἀντικεῖσθαι αὐτῷ.
2 καὶ εἶπεν κύριος πρὸς τὸν διάβολον, ἐπιτιμήσαι κύ-
ριος ἐν σοὶ διάβολε, καὶ ἐπιτιμήσαι κύριος ἐν σοὶ ὁ ἐκλε-
ξάμενος τὴν ἱερουσαλήμ· οὐχὶ ἰδοὺ τοῦτο δαλὸς ἐξεσπασ-
μένος ἐκ πυρός;
3 καὶ ἰησοῦς ἦν ἐνδεδυμένος ἱμάτια ῥυπαρά· καὶ εἱστήκει
πρὸ προσώπου τοῦ ἀγγέλου.
4 καὶ ἀπεκρίθη καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ἑστηκότας πρὸ προ-
σώπου αὐτοῦ, λέγων· ἀφέλετε τὰ ἱμάτια τὰ ῥυπαρὰ ἀπ'
αὐτοῦ· καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὸν, ἰδοὺ ἐξειλόμην τὰς ἀδικίας
σου, καὶ ἐνδύσατε αὐτὸν ποδήρη.
5 καὶ εἶπεν, ἐπίθετε καὶ κίδαριν καθαρὰν ἐπὶ τὴν
κεφαλὴν αὐτοῦ· καὶ περιέθηκαν κίδαριν καθαρὰν ἐπὶ
τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ περιέβαλον αὐτὸν ἱμάτια, καὶ ὁ
ἄγγελος κυρίου εἱστήκει.
6 καὶ διεμαρτύρετο ὁ ἄγγελος κυρίου πρὸς ἰησοῦν,
λέγων·
7 τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἐὰν ἐν ταῖς ὁδοῖς
μου πορεύσῃ καὶ τὰ προστάγματά μου φυλάξῃς, σὺ
διακρινεῖς τὸν οἶκόν μου, καὶ σὺ φυλάξεις τὴν αὐλήν μου,
καὶ δώσω σοι ἀναστρεφομένους ἀναμέσον τῶν ἑστηκότων
8 τούτων. ἄκουε δὴ ἰησοῦ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας σὺ καὶ οἱ
πλησίον σου οἱ καθήμενοι πρὸ προσώπου σου, διότι ἄν-
δρες τερατοσκόποι εἰσίν, διότι ἰδοὺ ἐγὼ ἄγω τὸν δοῦλόν
μου ἀνατολήν.
9 διότι ὁ λίθος ὃν ἔδωκα πρὸ προσώπου ἰησοῦ ἐπὶ τὸν
λίθον τὸν ἕνα ἑπτὰ ὀφθαλμοί εἰσιν· ἰδοὺ ἐγὼ ὀρύσσω βό-
θρον, λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ ψηλαφήσω πᾶσαν
τὴν ἀδικίαν τῆς γῆς ἐκείνης ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ.
10 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος παντοκράτωρ,
συγκαλέσετε ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ ὑποκάτω ἀμ-
πέλου καὶ ὑποκάτω συκῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹² Atque in hæreditatem donabit Dominus domui Iuda partem suam in terra sanctitatis suæ; adhucque gratam habebit Ierusalem.
¹³ Dispereant omnes impij à conspectu Domini, quoniam de habitaculo sanctitatis suæ apparebit.

CAP. III.

OStendit autem mihi Iosue sacerdotem magnum stantem coram angelo Domini, ad cuius dexteram stabat aduersarius, vt ei aduersa-
retur. ² Et dixit Dominus ad aduersarium, Increpet te Dominus aduersarie, increpet *inquam* Dominus te, ille cui placuit collocare
maiestatem suam in Ierusalem: an non torris est iste erutus ab incendio? ³ Erant autem ipsi Iosue, filij qui duxerant vxores quæ non erant
dignæ sacerdotio, & stabat coram angelo. ⁴ Et respondit & dixit his qui coram se ministrabant, dicendo: Dicite ei vt eijciat de domo sua
vxores quæ nō sunt decentes sacerdotio. eiq; dixit, Vide, quòd abstulerim à te iniquitatē tuam, & te induerim iustitijs. ⁵ Tunc dixi, Impo-
nite cidarim mundā capiti eius: imposuerūtq; cidarim mundā capiti eius, & acceperunt ei vxorē decentē sacerdotio: & angelus Dñi stabat.
⁶ Et contestatus est angelus Domini Iosue, dicendo: ⁷ Sic inquit Dominus exercituum, Si per vias quæ mihi rectæ videntur perrexeris,
& si obseruationem verbi mei custodieris, tu quidem iudicabis eos qui in domo sanctuarij mei ministrant; & præterea seruabis atria mea,
& in mortuorum resurrectione resuscitabo te, pedesque veloces inter Seraphim istos ambulantes tibi donabo. ⁸ Agedum audi Iosue
summe sacerdos tu cum tuis, qui tibi adstant, socijs; digni sunt enim viri quibus fiant miracula: Equidem ecce ego seruū meum Christum
adduco, qui reuelabitur. ⁹ En enim lapis quem disposui ante Iosue, super lapidem vnum quem septem cernunt oculi, ecce ego
visionem eius reuelo, dicit Dominus exercituum, & die vna scelera terræ illius auferam. ¹⁰ Eo tempore, ait Dominus exer-
cituum, inuitabitis vnusquisque proximum suum subter fructus vineæ suæ & subter fructus ficus suæ.

ד

1 * וַיָּשָׁב הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיְעִירֵנִי כְּאִישׁ אֲשֶׁר־
2 יֵעוֹר מִשְּׁנָתוֹ׃ * וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וַיֹּאמֶר
רָאִיתִי וְהִנֵּה מְנוֹרַת זָהָב כֻּלָּהּ וְגֻלָּהּ עַל־רֹאשָׁהּ
וְשִׁבְעָה נֵרֹתֶיהָ עָלֶיהָ שִׁבְעָה וְשִׁבְעָה מוּצָקוֹת
לַנֵּרוֹת אֲשֶׁר עַל־רֹאשָׁהּ׃
3 * וּשְׁנַיִם זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִימִין הַגֻּלָּה וְאֶחָד
4 עַל־שְׂמֹאלָהּ׃ * וָאַעַן וָאֹמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר
בִּי לֵאמֹר מָה אֵלֶּה אֲדֹנִי׃
5 * וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא יָדַעְתָּ
מָה־הֵמָּה אֵלֶּה וָאֹמַר לֹא אֲדֹנִי׃
6 * וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר־יְהוָה אֶל־
זְרֻבָּבֶל לֵאמֹר לֹא בְחַיִל וְלֹא בְכֹחַ כִּי אִם־בְּרוּחִי
אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃
7 * מִי־אַתָּה הַר־הַגָּדוֹל לִפְנֵי זְרֻבָּבֶל לְמִישׁוֹר
וְהוֹצִיא אֶת־הָאֶבֶן הָרֹאשָׁה תְּשֻׁאוֹת חֵן חֵן לָהּ׃
8 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
9 * יְדֵי זְרֻבָּבֶל יִסְּדוּ הַבַּיִת הַזֶּה וְיָדָיו תְּבַצַּעְנָה
וְיָדַעְתָּ כִּי־יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם׃
10 * כִּי מִי בַז לְיוֹם קְטַנּוֹת וְשָׂמְחוּ וְרָאוּ אֶת־הָאֶבֶן
הַבְּדִיל בְּיַד זְרֻבָּבֶל שִׁבְעָה־אֵלֶּה עֵינֵי יְהוָה הֵמָּה
מְשׁוֹטְטִים בְּכָל־הָאָרֶץ׃
11 * וָאַעַן וָאֹמַר אֵלָיו מַה־שְּׁנֵי הַזֵּיתִים הָאֵלֶּה
עַל־יְמִין הַמְּנוֹרָה וְעַל־שְׂמֹאולָהּ׃
12 * וָאַעַן שֵׁנִית וָאֹמַר אֵלָיו מַה־שְׁתֵּי שִׁבֲּלֵי הַזֵּיתִים
אֲשֶׁר בְּיַד שְׁנֵי צַנְתְּרוֹת הַזָּהָב הַמְרִיקִים מֵעֲלֵיהֶם
13 הַזָּהָב׃ * וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר הֲלוֹא יָדַעְתָּ מָה־
אֵלֶּה וָאֹמַר לֹא אֲדֹנִי׃
14 * וַיֹּאמֶר אֵלֶּה שְׁנֵי בְנֵי־הַיִּצְהָר הָעֹמְדִים עַל־
אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ׃

CAP. IIII.

1 ET reuerſus eſt angelus qui loquebatur
A in me,& ſuſcitauit me quaſi virum qui
ſuſcitatur de ſomno ſuo.
2 * Et dixit ad me, Quid tu vides? Et dixi,
Vidi & ecce candelabrum aureum totum,
& lampas eius ſuper caput ipſius, & ſeptem
lucernæ eius ſuper illud, & ſeptem infuſo-
ria lucernis quæ erant ſuper caput eius.
3 * Et duæ oliuæ ſuper illud, vna à dextris
B lampadis,& vna à ſiniſtris eius.
4 * Et reſpondi, & aio ad angelum qui lo-
quebatur in me, dicens: Quid ſunt hæc
Domine mi?
5 * Et reſpondit angelus qui loquebatur
in me,& dixit ad me, Nunquid neſcis quid
ſunt hæc? Et dixi, Non Domine mi.
6 * Et reſpondit,& ait ad me, dicens: Hoc
C eſt verbum Domini ad Zorobabel, di-
cens: Non in exercitu nec in robore, ſed
in ſpiritu meo, dicit Dominus exercituum.
7 * Quis tu mons magne coram Zoroba-
bel in planum ? Et educet lapidem prima-
rium,& exęquabit gratiam gratiæ eius.
8 * Et factum eſt verbum Domini ad me,
dicens:
9 * Manus Zorobabel fundauerunt do-
mum iſtam,& manus eius perficient eam,
& ſcietis , quia Dominus exercituum mi-
ſit me ad vos.
10 * Quis enim deſpexit dies paruos,& læ-
D tabuntur & videbunt lapidem ſtanneum
in manu Zorobabel? Septem ſunt iſti ocu-
li Domini qui diſcurrunt in vniuerſam
terram.
11 * Et reſpondi & dixi ad eum, Quid ſunt
duæ oliuæ iſtæ ad dexteram candelabri &
ad ſiniſtram eius?
12 * Et reſpondi ſecundò , & dixi ad eum:
Quid ſunt duæ ſpicæ oliuarum quæ ſunt
iuxta duo roſtra aurea in quibus ſunt ſu-
ſoria ex auro?
13 * Et ait ad me , dicens : Nunquid neſcis
quid ſunt hæc ? Et dixi, Non Domine mi.
14 * Et dixit , Iſti ſunt duo filij olei qui a-
ſiſtunt dominatori vniuerſæ terræ.

תרגום יונתן

ד

1 ותב מלאכא דממלל עמי ואערני כגברא דמתער משנתה׃ 2 ואמר לי מה את חזי ואמרת חזיתי והא מנרתא דדהבא כלה וגולתה
על רישה ושבעא בוציניהא דעלה שבעא ושבעא דמריקין מנהון משחא לבוציניא דעל רישה׃ 3 ותרתין זיתין דעלה חד מימין גולתא
וחד על שמאלה׃ 4 ואתיבת ואמרת למלאכא דממלל עמי למימר מה אלין רבוני׃ 5 ואתיב מלאכא דממלל עמי ואמר לי הלא
ידעת מה אנון אלין ואמרת לא רבוני׃ 6 ואתיב ואמר לי למימר דין פתגמא דיוי עם זרבבל למימר לא בחיל ולא בגבורה אלהן ברותי
אמר יוי צבאות׃ 7 מה את חשיב מלכותא טפשתא קדם זרבבל הלא כמישרא ויגלי ית משיחא דאמיר שמה מלקדמין
וישלוט בכל מלכותא׃ 8 והוה פתגם נבואה מן קדם יוי עמי למימר׃ 9 ידי זרבבל שריאה למבני ביתא הדין וידוהי ישכללונה
ותדעון ארי יוי צבאות שלחני לותכון׃ 10 ארי מן דיכי דבסר יומא דין על בניינא דהוא זער הלא יתוב ויחדי כד יחזי ית אבן משקלתא
בידא דזרבבל שבעה נדבכין באלין קדם יוי גלן עובדי בני אנשא בכל ארעא׃
11 ואתיבת ואמרת לה מה תרין זיתיא האלין על ימין מנרתא ועל שמאלה׃ 12 ואתיבת תנינות ואמרת לה מה תרין שבלי זיתיא דביד
תרין אסקריטין דדהב דמריקין מנהון משחא לבוציני דהבא׃ 13 ואמר לי למימר הלא ידעתא מה אלין ואמרת לא רבוני׃
14 ואמר אלין תרין בני רברביא דקימין קדם רבון כל ארעא׃

CAP. IIII.

ET reuersus est angelus qui loquebatur in me, 1
& suscitauit me sicut cùm suscitatur homo
de somno suo.
Et dixit ad me, Quid tu vides? & dixi, 2
Vidi, & ecce candelabrum aureum totum, &
lampas super illud, & septem lucernæ super il-
lud, & septem fusoria lucernarum, septem lu-
cernis quæ super illud.
Et duæ oliuæ super illud, vna à dextris 3
lampadis eius, & vna à sinistris.
Et interrogaui, & dixi ad angelum qui lo- 4
quebatur in me, dicens: Quid sunt hæc Do-
mine?
Et respondit angelus qui loquebatur in me, 5
& dixit ad me, Non cognoscis quid sunt hæc?
& dixit, Non Domine.
Et respondit, & dixit ad me, dicens: Iste 6
sermo Domini ad Zorobabel, dicens: Non in
fortitudine magna neque in robore, sed in spiri-
tu meo, dicit Dominus omnipotens.
Quis es tu mons magne ante faciem Zoro- 7
babel vt corrigas? & educam lapidem heredi-
tatis æqualitatem gratiæ gratiam eius.
Et factus est sermo Domini ad me, dicens: 8
Manus Zorobabel fundauerunt domum 9
istam, & manus eius complebunt eam: & scies
quoniam Dominus omnipotens misit me ad te.
Quia quis despexit dies paruos, & læta- 10
buntur, & videbunt lapidem stanneum in ma-
nu Zorobabel? septem isti oculi Domini sunt re-
spicientes super omnem terram.
Et respondi, & dixi ad eum, Quid duo 11
oliuæ quæ à dextris candelabri & à sinistris?
Et interrogaui secundò & dixi ad eum, 12
Quid duo rami oliuarum qui in manibus dua-
rum narium aurearum quæ infundunt & re-
trahunt suffusoria aurea?
Et dixit ad me, Non scis quid sunt hæc? 13
& dixi, Nequaquam Domine.
Et ait, Isti sunt duo filij pinguedinis qui 14
astiterunt Domino omnis terræ.

δ'.

1 Καὶ ἐπέστρεψεν ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ καὶ ἐξή-
γειρέ με ὃν τρόπον ὅταν ἐξεγείρηται ἄνθρωπος ἐξ ὕπνου
αὐτοῦ.
2 καὶ εἶπε πρός με, τί σὺ βλέπεις; καὶ εἶπα, ἑώρακα,
καὶ ἰδοὺ λυχνία χρυσῆ ὅλη, καὶ τὸ λαμπάδιον ἐπάνω αὐ-
τῆς, καὶ ἑπτὰ λύχνοι ἐπάνω αὐτῆς· καὶ ἑπτὰ ἐπαρυστρίδες
τοῖς ἑπτὰ λύχνοις τοῖς ἐπάνω αὐτῆς.
3 καὶ δύο ἐλαῖαι ἐπάνω αὐτῆς, μία ἐκ δεξιῶν τοῦ λαμ-
παδίου αὐτῆς, καὶ μία ἐξ εὐωνύμων.
4 καὶ ἐπηρώτησα καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λα-
λοῦντα ἐν ἐμοὶ, λέγων· τί ἐστι ταῦτα κύριε;
5 καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοὶ, καὶ εἶπε πρός
με, οὐ γινώσκεις τί ἐστι ταῦτα; καὶ εἶπα, οὐχὶ κύριε.
6 καὶ ἀπεκρίθη, καὶ εἶπε πρός με, λέγων· οὗτος ὁ λό-
γος κυρίου πρὸς Ζοροβάβελ, λέγων· οὐκ ἐν δυνάμει
μεγάλῃ οὐδὲ ἐν ἰσχύϊ, ἀλλ' ἐν πνεύματί μου, λέγει κύριος
παντοκράτωρ.
7 τίς εἶ σὺ τὸ ὄρος τὸ μέγα πρὸ προσώπου Ζοροβά-
βελ τοῦ κατορθῶσαι; καὶ ἐξοίσω τὸν λίθον τῆς κληρονομίας
ἰσότητα χάριτος χάριτα αὐτῆς.
8 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων·
9 αἱ χεῖρες Ζοροβάβελ ἐθεμελίωσαν τὸν οἶκον τοῦτον, καὶ
αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐπιτελέσουσιν αὐτὸν, καὶ ἐπιγνώσῃ διότι
κύριος παντοκράτωρ ἐξαπέσταλκέ με πρός σε.
10 διότι τίς ἐξουδένωσεν ἡμέρας μικράς, καὶ χαροῦνται
καὶ ὄψονται τὸν λίθον τὸν κασσιτέρινον ἐν χειρὶ Ζοροβάβελ·
ἑπτὰ οὗτοι ὀφθαλμοὶ κυρίου εἰσὶν οἱ ἐπιβλέποντες
ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν.
11 καὶ ἀπεκρίθην, καὶ εἶπα πρὸς αὐτόν· τί αἱ δύο ἐ-
λαῖαι αἱ ἐκ δεξιῶν τῆς λυχνίας καὶ ἐξ εὐωνύμων;
12 καὶ ἐπηρώτησα ἐκ δευτέρου, καὶ εἶπα πρὸς αὐτὸν,
τί οἱ δύο κλάδοι τῶν ἐλαιῶν οἱ ἐν ταῖς χερσὶ τῶν δύο μυ-
ξωτήρων τῶν χρυσῶν τῶν ἐπιχεόντων καὶ ἐπαναγόντων
τὰς ἐπαρυστρίδας τὰς χρυσᾶς.
13 καὶ εἶπεν πρός με· οὐκ οἶδας τί ἐστιν ταῦτα; καὶ εἶπον,
οὐχὶ κύριε.
14 καὶ εἶπεν, οὗτοί εἰσιν οἱ δύο υἱοὶ τῆς πιότητος οἳ παρεστή-
κασιν κυρίῳ πάσης τῆς γῆς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. IIII.

ET reuersus angelus qui mecum colloquebatur, suscitauit me quasi virum, qui de somno suo excitatur. 2 Dixitque mihi, Quid tu vi-
des? & dixi, Video, & ecce candelabrum totum aureum quod habet in sua summitate lenticulam, & septem lucernæ quæ super illud e-
rant, septenæ erant ex quibus infundebatur oleum lucernis quæ in fastigio eius *eminebant*. 3 Duarum quoque oliuarum quæ iuxta illud
erant, vna erat à dextera lenticulæ, & altera ab ipsius læua. 4 Tum respondi & dixi ad angelū qui me alloquebatur dicendo, Quæ
sunt ista Domine mi? 5 Et respondit angelus qui mecum loquebatur, ac dixit, Nostine quid hæc sunt? cui dixi, Minimè Domine mi.
6 Et respondens ait mihi, dicendo: Hoc est verbum Domini ad Zorobabel, dicendo: Non exercitu nec fortitudine, sed spiritu verbi
sanctitatis meæ, dicit Dominus exercituum. 7 Quale tu cum Zorobabele reputaris regnum stolidum? nónne sicut vallis?
& emerget Christus cuius ab æterno nomen dictum est, qui imperio potietur omnium regnorum. 8 Et factum est verbum prophe-
tiæ à facie Domini mecum, dicens. 9 Manus Zorobabel inceperunt ædificare domum istam, & manus eius perficient eam: & scie-
tis, quia Dominus exercituum misit me ad vos. 10 Quoniam quis est iste qui contempsit diem hanc? eò quòd ædificium sit exiguum.
Nónne conuertetur & lætabitur quando viderit lapidem perpendiculi in manu Zorobabel? septem lapidum ordines sunt in his. Coram
Domino reuelata sunt opera filiorum hominis in vniuersa terra. 11 Et respondi, & dixi ad eum, Quid sunt duæ oliuæ istæ ad dexteram
candelabri, & ad sinistram eius? 12 Et respondi secundò, & dixi, Quid sunt duæ spicæ oliuarum quæ sunt iuxta duos lecythos aureos,
ex quibus effunditur oleum in lucernas aureas? 13 Et ait ad me, dicens: Nónne scis quid sunt hæc? & dixi, Non Domine mi.
14 Et dixit, Isti sunt duo filij principum qui stant coram gubernatore vniuersæ terræ.

ה

1 * וָאָשׁוּב וָאֶשָּׂא עֵינַי וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה מְגִלָּה עָפָה ׃
2 * וַיֹּאמֶר אֵלַי מָה אַתָּה רֹאֶה וָאֹמַר אֲנִי רֹאֶה
מְגִלָּה עָפָה אָרְכָּהּ עֶשְׂרִים בָּאַמָּה וְרָחְבָּהּ עֶשֶׂר
בָּאַמָּה ׃
3 * וַיֹּאמֶר אֵלַי זֹאת הָאָלָה הַיּוֹצֵאת עַל־פְּנֵי כָל־
הָאָרֶץ כִּי כָל־הַגֹּנֵב מִזֶּה כָּמוֹהָ נִקָּה וְכָל־הַנִּשְׁבָּע
מִזֶּה כָּמוֹהָ נִקָּה ׃
4 * הוֹצֵאתִיהָ נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת וּבָאָה אֶל־בֵּית
הַגַּנָּב וְאֶל־בֵּית הַנִּשְׁבָּע בִּשְׁמִי לַשָּׁקֶר וְלָנֶה בְּתוֹךְ
בֵּיתוֹ וְכִלַּתּוּ וְאֶת־עֵצָיו וְאֶת־אֲבָנָיו ׃
5 * וַיֵּצֵא הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי שָׂא נָא
עֵינֶיךָ וּרְאֵה מָה הַיּוֹצֵאת הַזֹּאת ׃
6 * וָאֹמַר מַה־הִיא וַיֹּאמֶר זֹאת הָאֵיפָה הַיּוֹצֵאת
וַיֹּאמֶר זֹאת עֵינָם בְּכָל־הָאָרֶץ ׃
7 * וְהִנֵּה כִּכַּר עֹפֶרֶת נִשֵּׂאת וְזֹאת אִשָּׁה אַחַת
יוֹשֶׁבֶת בְּתוֹךְ הָאֵיפָה ׃
8 * וַיֹּאמֶר זֹאת הָרִשְׁעָה וַיַּשְׁלֵךְ אֹתָהּ אֶל־תּוֹךְ
הָאֵיפָה וַיַּשְׁלֵךְ אֶת־אֶבֶן הָעוֹפֶרֶת אֶל־פִּיהָ ׃
9 * וָאֶשָּׂא עֵינַי וָאֵרֶא וְהִנֵּה שְׁתַּיִם נָשִׁים יוֹצְאוֹת
וְרוּחַ בְּכַנְפֵיהֶם וְלָהֵנָּה כְנָפַיִם כְּכַנְפֵי הַחֲסִידָה
וַתִּשֶּׂנָה אֶת־הָאֵיפָה בֵּין הָאָרֶץ וּבֵין הַשָּׁמָיִם ׃
10 * וָאֹמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי אָנָה הֵמָּה מוֹלִכוֹת
אֶת־הָאֵיפָה ׃
11 * וַיֹּאמֶר אֵלַי לִבְנוֹת־לָהּ בַיִת בְּאֶרֶץ שִׁנְעָר וְהוּכַן
וְהֻנִּיחָה שָּׁם עַל־מְכֻנָתָהּ ׃

ו

1 * וָאָשֻׁב וָאֶשָּׂא עֵינַי וָאֶרְאֶה וְהִנֵּה אַרְבַּע
מַרְכָּבוֹת יֹצְאוֹת מִבֵּין שְׁנֵי הֶהָרִים וְהֶהָרִים
הָרֵי נְחֹשֶׁת ׃

CAP. V.

1 A 1 ET cõuersus sum & leuaui oculos meos,
& vidi, & ecce volumen volans.
2 2 * Et dixit ad me, Quid tu vides? & dixi,
Ecce ego video volumen volans, longitu-
do eius viginti cubitorum, & latitudo eius
decem cubitorum.
3 3 * Et dixit ad me, Hæc est maledictio quæ
egreditur super faciem omnis terræ, quia
omnis fur sicut ibi scriptum est, iudicabi-
tur, & omnis iurans ex hoc similiter iudi-
4 4 cabitur. * Educam illud, dicit Dominus
exercituum, & veniet ad domum furis, &
ad domum iurantis in nomine meo men-
daciter, & commorabitur in medio do-
mus eius & consumet eam, & ligna eius,
& lapides eius.
5 5 * Et egressus est angelus qui loquebatur
in me, & dixit ad me, Leua oculos tuos &
vide, quid est hoc quod egreditur?
6 6 * Et dixi, Quid nam est? & ait, Hæc est
amphora egrediens. & dixit: Hic est ocu-
lus eorum in vniuersa terra.
7 7 * Et ecce talentum plumbi portabatur,
& ecce mulier vna sedens in medio am-
phoræ.
8 8 * Et dixit, Hæc est impietas. Et proiecit
eam in medio amphoræ, & misit massam
plumbeam in os eius.
9 9 * Et leuaui oculos meos & vidi, & ecce
duę mulieres egredientes, & spiritus in alis
earum, & habebant alas quasi alas miluí.
Et leuauerunt amphoram inter terram &
cælum.
10 10 * Et dixi ad angelum qui loquebatur in
me, Quò istæ deferunt amphoram?
11 11 * Et dixit ad me, Vt ædificetur ei domus
in terra Sennaar, & stabiliatur, & ponatur
ibi super basem suam.

CAP. VI.

1 A 1 ET cõuersus sum, & leuaui oculos meos,
& vidi, & ecce quatuor quadrigæ
egredientes de medio duorum montium,
& montes, montes ærei.

תרגום יונתן

ה

1 וְתַבִית וּזְקָפִית עֵינַי וַחֲזֵית וְהָא מְגִלָּא פָרְחָא ׃ 2 וַאֲמַר לִי מָה אַתְּ חָזֵי וַאֲמָרִית אֲנָא חָזֵי מְגִלָּה פָּרְחָא אָרְכַּהּ עֶשְׂרִין אַמִּין וּפְתָיַהּ עֲשַׂר
אַמִּין ׃ 3 וַאֲמַר לִי דָא מוֹמָתָא דַעֲתִידָא לְמִפַּק עַל אַפֵּי כָל אַרְעָא אֲרֵי כָל דְּגָנֵב וּמְכַדֵּב מְרָא לָקֵי וְכָל דְּמְקַיֵּם בִּשְׁמִי לְשִׁקַר מְרָא לָקֵי ׃
4 אַפְּקִתַהּ אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת וְתֵיעוֹל לְבֵית גַּנָּבָא וּלְבֵית דִּמְקַיֵּם בִּשְׁמִי לְשִׁקַר וְיִתְבַת בְּגוֹ בֵּיתֵהּ וּתְשֵׁיצִנֵּהּ וְיַת אָעוֹהִי וְיַת אַבְנוֹהִי ׃
5 וּנְפַק מַלְאָכָא דַיְיָ דִּמְמַלֵּל עִמִּי וַאֲמַר לִי זְקוֹף כְּעַן עֵינָךְ וַחֲזִי מַן דְּגָלְיָן אִלֵּין ׃ 6 וַאֲמָרִית מַן אִנּוּן וַאֲמַר אִלֵּין עַמָּא דַהֲווֹ נָסְבִין וְיָהֲבִין
בִּמְכִילְתָּא דְשִׁקְרָא וַאֲמַר הָא אִנּוּן גָּלַן קֳדָם כָּל יָתְבֵי אַרְעָא ׃ 7 וְהָא עַמְמַיָּא קַלִּילִין מַגְלַן יָתְהוֹן בְּקַלִּילוּ וַאֲתוֹ עַמְמִין אָחֳרָנִין וִיתִבוּ
בְּאַתְרְהוֹן עַל דַּהֲווֹ נָסְבִין וְיָהֲבִין בִּמְכִילְתָּא דְשִׁקְרָא ׃ 8 וַאֲמַר עַל דָּא אִתְחַיָּבוּ וּגְלוֹ עַל דַּהֲווֹ נָסְבִין וְיָהֲבִין בִּמְכִילְתָּא דְשִׁקְרָא וַאֲתוֹ עַמְמִין
אָחֳרָנִין וִיתִבוּ בְּאַתְרְהוֹן ׃ 9 וּזְקָפִית עֵינַי וַחֲזֵית וְהָא תַּרְתֵּין מְדִינָן גָּלְיָן וְעַמְמִין קַלִּילִין מַגְלַן יָתְהוֹן בְּקַלִּילוּ כְּמָא
דְּמִשְׁתְּרֵי נִשְׁרָא וְאַגְלִיו יַת עַמָּא דַהֲווֹ נָסְבִין וְיָהֲבִין בִּמְכִילְתָּא דְשִׁקְרָא לְבֵינֵי מַלְכְוָת עַמְמֵי אַרְעָא דִּתְחוֹת כָּל שְׁמַיָּא ׃ 10 וַאֲמָרִית לְמַלְאָכָא
דִּמְמַלֵּל עִמִּי לְאָן אִנּוּן מַגְלַן יַת עַמָּא הָדֵין דַּהֲווֹ נָסְבִין וְיָהֲבִין בִּמְכִילְתָּא דְשִׁקְרָא ׃ 11 וַאֲמַר לִי לְאַתְקָנָא לְהוֹן אֲתַר בִּמְדִינַת בָּבֶל
וְיִתְכַּבְּשׁוּן וְיִתְאַחֲדוּן תַּמָּן עַד דְּיִמְטֵי זִמְנְהוֹן ׃

ו

1 וְתַבִית וּזְקָפִית עֵינַי וַחֲזֵית וְהָא אַרְבַּע רְתִיכַיָּא נָפְקָן מִבֵּין תְּרֵין טוּרַיָּא וְטוּרַיָּא טוּרֵי נְחָשָׁא ׃

CAP. V.

ET conuersus sum & leuaui oculos meos, 1
& vidi, & ecce falx volans.
Et dixit ad me, Quid tu vides? & dixi, 2
Ego video falcem volantem; longitudinis cu-
bitorum viginti, & latitudinis cubitorum de-
cem.
Et dixit ad me; Hæc maledictio quæ egre- 3
ditur super faciem omnis terræ, quia omnis fur
ex hoc vsque ad mortem punietur, & omnis
periurus ex hoc vsque ad mortem cruciabitur.
Et educam illud, dicit Dominus omnipo- 4
tens, & ingredietur in domum furis, & in do-
mum iurantis in nomine meo in mendacio, &
requiescet in medio domus eius, & consumet
eam, & ligna eius, & lapides eius.
Et egressus est angelus qui loquebatur in 5
me, & dixit ad me, Suspice oculis tuis & vi-
de: quid est quod egreditur hoc?
Et dixi, Quid est? & dixit, Hæc mensu- 6
ra quæ egreditur: & dixit, Hæc est iniqui-
tas eorum in omni terra.
Et ecce talentum plumbi eleuatum, & ecce 7
mulier vna sedebat in medio mensuræ.
Et dixit, Hæc est iniquitas eorũ, & proie- 8
cit eam in medium mensuræ, & proiecit lapi-
dem plumbi in os eius.
Et leuaui oculos meos & vidi, & ecce 9
duæ mulieres egredientes & spiritus in alis ea-
rum, & ipsæ habebant alas sicut alas vpupæ,
& eleuauerunt mensuram inter terram, &
cælum.
Et dixi ad angelum qui loquebatur in me, 10
Quò istæ deferunt mensuram?
Et dixit ad me, Vt ædificent ei domum in 11
terra Babylonis, & præparent, & ponent eam
ibi super præparationem suam.

CAP. VI.

ET conuersus sum & leuaui oculos meos, 1
& vidi, & ecce quatuor currus egredien-
tes de medio duorum montium, & mõtes erant
montes ærei.

ε.

1 Καὶ ἐπέστρεψα καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ
ἴδον, καὶ ἰδοὺ δρέπανον πετώμενον.
2 καὶ εἶπεν πρός με, τί σὺ ὁρᾷς; καὶ εἶπον· ἐγὼ ὁρῶ
δρέπανον πετώμενον· μήκους πηχέων εἴκοσι, καὶ πλάτους
3 πηχέων δέκα. καὶ εἶπεν πρός με, αὕτη ἡ ἀρὰ ἡ ἐκ-
πορευομένη ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, διότι πᾶς ὁ κλέ-
πτης ἐκ τούτου ἕως θανάτου ἐκδικηθήσεται· καὶ πᾶς ὁ ἐπίορ-
κος ἐκ τούτου ἕως θανάτου ἐκδικηθήσεται.
4 καὶ ἐξοίσω αὐτό, λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ
εἰσελεύσεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ κλέπτου καὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦ ὀμ-
νύοντος τῷ ὀνόματί μου ἐπὶ ψευδεῖ, καὶ καταλύσει ἐν
μέσῳ τοῦ οἴκου αὐτοῦ, καὶ συντελέσει αὐτόν, καὶ τὰ ξύλα
αὐτοῦ, καὶ τοὺς λίθοις αὐτοῦ.
5 καὶ ἐξῆλθεν ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί, καὶ εἶπεν πρός
με, ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, καὶ ἴδε τί τὸ ἐκπο-
ρευόμενον τοῦτο.
6 καὶ εἶπα, τί ἐστιν; καὶ εἶπεν, τοῦτο τὸ μέτρον τὸ ἐκπο-
ρευόμενον· καὶ εἶπεν, αὕτη ἐστὶν ἡ ἀδικία αὐτῶν ἐν πάσῃ
τῇ γῇ.
7 καὶ ἰδοὺ τάλαντον μολίβδου ἐξαιρόμενον, καὶ ἰδοὺ γυνὴ
μία ἐκάθητο ἐν μέσῳ τοῦ μέτρου.
8 καὶ εἶπεν, αὕτη ἐστὶν ἡ ἀνομία αὐτῶν· καὶ ἔρριψεν αὐ-
τὴν εἰς μέσον τοῦ μέτρου καὶ ἔρριψεν τὸν λίθον τοῦ μολίβδου
εἰς τὸ στόμα αὐτῆς.
9 καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ δύο γυ-
ναῖκες ἐκπορευόμεναι, καὶ πνεῦμα ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτῶν
καὶ αὗται εἶχον πτέρυγας ὡς πτέρυγας ἔποπος, καὶ ἀνέ-
λαβον τὸ μέτρον ἀναμέσον τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ.
10 καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοί, ποῦ
αὗται ἀποφέρουσιν τὸ μέτρον;
11 καὶ εἶπεν πρός με, οἰκοδομῆσαι αὐτῇ οἰκίαν ἐν γῇ
Βαβυλῶνος, καὶ ἑτοιμάσαι, καὶ θήσουσιν αὐτὸ ἐκεῖ ἐπὶ
τὴν ἑτοιμασίαν αὐτοῦ.

ϛ.

1 Καὶ ἐπέστρεψα καὶ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου καὶ
ἴδον, καὶ ἰδοὺ τέσσαρα ἅρματα ἐκπορευόμενα ἐκ μέσου
δύο ὀρέων, καὶ τὰ ὄρη ἦν ὄρη χαλκᾶ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. V.

ET conuersus sum, & sustuli oculos meos, & vidi, & ecce volumen volans. 2 Et dixit ad me: Quid tu vides? & dixi, Ego video
volumen volans: longitudo eius viginti cubitorum, & latitudo eius decem cubitorum. 3 Et dixit ad me: Hæc est maledictio quæ
egressura est super faciem vniuersæ terræ: Omnis enim qui furatur & mentitur, percutietur ab ista; & omnis qui iurauerit falsò in nomine
meo, percutietur ab ista. 4 Eduxi eam, dicit Dominus exercituũ, & ingredietur in domum eius qui furatur, & in domum eius qui iurat
in nomine meo falsò; & habitabit in medio domus eius, & consumet eum, & ligna eius, & lapides eius. 5 Et egressus est angelus Dñi qui
loquebatur mecum, & dixit ad me: Attolle nunc oculos tuos, & vide quinam sunt hi qui apparent? 6 Et dixi, Qui sunt? dixit autem, Isti
sunt populi qui accipiebãt & dabãt mensura falsa. & dixit, Ecce illi reuelãtur coram omnibus habitatoribus terræ. 7 Et ecce populi celeres
transferunt illos velociter: & venerunt populi alij, qui habitauerunt in loco eorum, pro eo quòd accipiebant & dabant mensura falsa. 8 Et
dixit, Propter hoc condemnati sunt & in exiliũ translati sunt, pro eo quòd accipiebãt & dabãt mensura falsa, & venerunt populi alieni, qui
habitauerunt in loco eorum. 9 Et leuaui oculos meos, & vidi, & ecce duæ prouinciæ reuelabantur, & populi celeres transferebant illos
velociter, sicut volat aquila: & migrare fecerunt populum, qui accipiebant & dabant mensura falsa inter regna populorum terræ, quæ sunt
sub omnibus cælis. 10 Et dixi ad angelum qui mecum loquebatur: Quò isti migrare faciunt populum istum, qui accipiebat & dabat men-
sura falsa? 11 Et dixit ad me, Vt præparetur eis locus in prouincia Babylonis, & retineantur & demorentur ibi, donec perueniat tem-
pus eorum.

CAP. VI.

ET conuersus sum & sustuli oculos meos & vidi, & ecce quatuor quadrigæ egredientes de medio duorum montium; & montes erant
montes ærei.

2 * בַּמֶּרְכָּבָה הָרִאשֹׁנָה סוּסִים אֲדֻמִּים וּבַמֶּרְכָּבָה
הַשֵּׁנִית סוּסִים שְׁחֹרִים׃
3 * וּבַמֶּרְכָּבָה הַשְּׁלִישִׁית סוּסִים לְבָנִים וּבַמֶּרְכָּבָה
הָרְבִיעִית סוּסִים בְּרֻדִּים אֲמֻצִּים׃
4 * וָאַעַן וָאֹמַר אֶל־הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי מָה־
אֵלֶּה אֲדֹנִי׃
5 * וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ וַיֹּאמֶר אֵלָי אֵלֶּה אַרְבַּע רֻחוֹת
הַשָּׁמַיִם יוֹצְאוֹת מֵהִתְיַצֵּב עַל־אֲדוֹן כָּל־הָאָרֶץ׃
6 * אֲשֶׁר־בָּהּ הַסּוּסִים הַשְּׁחֹרִים יֹצְאִים אֶל־
אֶרֶץ צָפוֹן וְהַלְּבָנִים יָצְאוּ אֶל־אַחֲרֵיהֶם וְהַבְּרֻדִּים
יָצְאוּ אֶל־אֶרֶץ הַתֵּימָן׃
7 * וְהָאֲמֻצִּים יָצְאוּ וַיְבַקְשׁוּ לָלֶכֶת לְהִתְהַלֵּךְ
בָּאָרֶץ וַיֹּאמֶר לְכוּ הִתְהַלְּכוּ בָאָרֶץ וַתִּתְהַלַּכְנָה
בָּאָרֶץ׃
8 * וַיַּזְעֵק אֹתִי וַיְדַבֵּר אֵלַי לֵאמֹר רְאֵה הַיּוֹצְאִים
אֶל־אֶרֶץ צָפוֹן הֵנִיחוּ אֶת־רוּחִי בְּאֶרֶץ צָפוֹן׃
9 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה אֵלַי לֵאמֹר׃
10 * לָקוֹחַ מֵאֵת הַגּוֹלָה מֵחֶלְדַּי מֵאֵת טוֹבִיָּה וּמֵאֵת
יְדַעְיָה וּבָאתָ אַתָּה בַּיּוֹם הַהוּא וּבָאתָ בֵּית יֹאשִׁיָּה
בֶן־צְפַנְיָה אֲשֶׁר־בָּאוּ מִבָּבֶל׃
11 * וְלָקַחְתָּ כֶסֶף־וְזָהָב וְעָשִׂיתָ עֲטָרוֹת וְשַׂמְתָּ
בְּרֹאשׁ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־יְהוֹצָדָק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל׃
12 * וְאָמַרְתָּ אֵלָיו לֵאמֹר כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
לֵאמֹר הִנֵּה־אִישׁ צֶמַח שְׁמוֹ וּמִתַּחְתָּיו יִצְמָח וּבָנָה
אֶת־הֵיכַל יְהוָה׃
13 * וְהוּא יִבְנֶה אֶת־הֵיכַל יְהוָה וְהוּא־יִשָּׂא הוֹד
וְיָשַׁב וּמָשַׁל עַל־כִּסְאוֹ וְהָיָה כֹהֵן עַל־כִּסְאוֹ וַעֲצַת
שָׁלוֹם תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם׃
14 * וְהָעֲטָרֹת תִּהְיֶה לְחֵלֶם וּלְטוֹבִיָּה וְלִידַעְיָה וּלְחֵן
בֶּן־צְפַנְיָה לְזִכָּרוֹן בְּהֵיכַל יְהוָה׃

2 * In quadriga prima equi rufi, in quadriga ſecunda equi nigri.
3 * In quadriga tertia equi albi, & in quadriga quarta equi varij & fortes.
4 * Et reſpondi, & dixi ad angelum qui lo-
B quebatur in me, Quid ſunt hæc Domine mi?
5 * Et reſpondit angelus & ait ad me, Iſti ſunt quatuor venti cæli qui egrediuntur, vt ſtent coram dominatore omnis terræ.
6 * In qua erant equi nigri, egrediebantur in terram Aquilonis, & albi egreſſi ſunt poſt eos, & varij egreſſi ſunt ad terram Auſtri.
7 * Qui autem erant robuſtiſſimi, exierunt & quærebant ire & diſcurrere per o-
C mnem terram: & dixit, Ite & perambulate terram: & perambulauerunt terram.
8 * Et vocauit me, & locutus eſt ad me, dicens: Ecce qui egrediuntur in terram Aquilonis, requieſcere fecerunt ſpiritum meum in terra Aquilonis.
9 * Et factum eſt verbum Domini ad me, dicens:
10 * Sume à transmigratione ab Oldai, & a Tobia, & ab Idaia, & venies tu in die illa, & intrabis in domum Ioſiæ filij Sophoniæ, qui venerunt de Babylone.
11 * Et ſumes aurum & argentum, & facies coronas, & pones in capite Ieſu filij Ioſedech ſacerdotis magni.
12 * Et loqueris ad eum, dicens: Hæc ait
D Dominus exercituum, dicens: Ecce vir Oriens nomen eius. Et ſubter eum orietur & ædificabit templum Domino.
13 * Et ipſe extruet templum Domino, & ipſe portabit gloriam, & ſedebit & dominabitur ſuper ſolio ſuo, & erit ſacerdos ſuper ſolio ſuo, & conſilium pacis erit inter illos duos.
14 * Et coronæ erunt Helem & Tobiæ, & Idaiæ, & Hen filio Sophoniæ memoriale in templo Domini.

תרגום יונתן

2 ברתיכא קדמיתא סוסון סמקין וברתיכא תנינא סוסון אכמין׃ 3 וברתיכא תליתאה סוסון חורין וברתיכא רביעתא סוסון
חורין קטמנין׃ 4 ואתיבת ואמרית למלאכא דממלל עמי מה אלין רבוני׃ 5 ואתיב מלאכא ואמר לי אלין ארבע מלכותא דאנון
כארבע רוחי שמיא גלין מלאתעתדא קדם רבון כל ארעא׃ 6 דבה סוסון אכמין נפקין לארע צפונא וחורין נפקין בתריהון ופציחין
נפקו לארע דרומא׃ 7 וקטמנין נפקו ובעו למיזל להלכא בארעא ואמר אזלו והלכו בארעא והלכו בארעא׃
8 וארים עלי ומליל עמי למימר חזי דנפקין לארע צפונא אמר להון עבדו ית רעותי בארע צפונא׃
9 והוה פתגם נבואה מן קדם יי עמי למימר׃
10 סב מן בני גלותא מחלדי ומן טוביה ומן ידעיה ותיתי את ביומא ההוא ותעול לבית יאשיה בר צפניה דאתו מבבל׃
11 ותסב כסף ודהב ותעבד כליל רב ותשוי בריש יהושע בר יהוצדק כהנא רבא׃
12 ותימר ליה למימר כדנן אמר יי צבאות למימר הא גברא משיחא שמה דעתיד דיתגלי ויתרבי ויבני ית היכלא דיי׃
13 והוא יבני ית היכלא דיי והוא יקבל זיו ויתיב וישלט על כורסוהי ויהי כהין רב על כורסוהי ומלכא דשלמא תהי בין תרויהון׃
14 וכלילא תהי לחלם ולטוביה ולידעיה ולחן בר צפניה לדכרנא בהיכלא דיי׃

2 *Et in curru primo equi rufi, & in curru secundo equi nigri.*

3 *Et in curru tertio equi albi, & in curru quarto equi varij & multicolores.*

4 *Et respondi, & dixi ad angelum qui loquebatur in me, Quid sunt hæc Domine?*

5 *Et respondit angelus qui loquebatur in me, & dixit, Hæc sunt quatuor venti cæli, qui egrediuntur vt assistant Domino omnis terræ.*

6 *In quo erant equi nigri, egrediebantur super terram Aquilonis: & albi egrediebantur post eos: & varij exibant super terram Austri.*

7 *Et multicolores egrediebantur & inspiciebant vt circuirent terram: & dixit, Ite & circuite terram: & circuierunt terram.*

8 *Et clamauit, & locutus est ad me, dicens: Ecce qui egrediuntur super terram Aquilonis, requiescere fecerunt furorem meum super terram Aquilonis.*

9 *Et factus est sermo Domini ad me, dicens:*

10 *Accipe de captiuitate à principibus, & ab vtilibus eius, & ab his qui cognouerunt eam, & ingredieris in die illa in domum Josiæ Sophoniæ qui venit de Babylone.*

11 *Et accipies argentum & aurum, & facies coronas, & impones super caput Jesu filij Josedec sacerdotis magni.*

12 *Et dices ad eum, Hæc dicit Dominus omnipotens, Ecce vir, Oriens nomen eius, & subter eum orietur, & ædificabit domum Domini.*

13 *Et ipse accipiet virtutem, & sedebit & imperabit super throno suo, & erit sacerdos à dextris eius, & consilium pacificum erit inter vtrumque.*

14 *At corona erit expectantibus & vtilibus eius, & his qui cognouerunt eam, & in gratiam filiis Sophoniæ, & in psalmum in domo Domini.*

2 καὶ ἐν τῷ ἅρματι τῷ πρώτῳ ἵπποι πυρροί, καὶ ἐν τῷ ἅρματι τῷ δευτέρῳ ἵπποι μέλανες.

3 καὶ ἐν τῷ ἅρματι τῷ τρίτῳ ἵπποι λευκοί, καὶ ἐν τῷ ἅρματι τῷ τετάρτῳ ἵπποι ποικίλοι καὶ ψαροί.

4 καὶ ἀπεκρίθην καὶ εἶπα πρὸς τὸν ἄγγελον τὸν λαλοῦντα ἐν ἐμοί, τί ἐστιν ταῦτα κύριε;

5 καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄγγελος ὁ λαλῶν ἐν ἐμοί, καὶ εἶπεν, ταῦτά ἐστιν οἱ τέσσαρες ἄνεμοι τοῦ οὐρανοῦ, οἳ ἐκπορεύονται παραστῆναι τῷ κυρίῳ πάσης τῆς γῆς.

6 ἐν ᾧ ἦσαν ἵπποι μέλανες, ἐξεπορεύοντο ἐπὶ γῆν βορρᾶ· καὶ οἱ λευκοί, ἐξεπορεύοντο ὄπισθεν αὐτῶν· καὶ οἱ ποικίλοι ἐξεπορεύοντο ἐπὶ γῆν νότου.

7 καὶ ψαροὶ ἐξεπορεύοντο, καὶ ἐπέβλεπον τοῦ περιοδεῦσαι τὴν γῆν· καὶ εἶπεν, πορεύεσθε καὶ περιοδεύσατε τὴν γῆν· καὶ περιώδευσαν τὴν γῆν.

8 καὶ ἀνεβόησεν καὶ ἐλάλησεν πρός με, λέγων· ἰδοὺ οἱ ἐκπορευόμενοι ἐπὶ γῆν βορρᾶ, ἀνέπαυσαν τὸν θυμόν μου ἐπὶ γῆν βορρᾶ.

9 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με, λέγων·

10 λάβε ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας παρὰ τῶν ἀρχόντων, καὶ παρὰ τῶν χρησίμων αὐτῆς, καὶ παρὰ τῶν ἐπεγνωκότων αὐτήν, καὶ εἰσελεύσῃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς τὸν οἶκον ἰωσίου τοῦ σοφονίου τοῦ ἥκοντος ἐκ βαβυλῶνος.

11 καὶ λήψῃ ἀργύριον καὶ χρυσίον, καὶ ποιήσεις στεφάνους, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἰησοῦ τοῦ ἰωσεδὲκ τοῦ ἱερέως τοῦ μεγάλου.

12 καὶ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν, τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ· ἰδοὺ ἀνήρ, ἀνατολὴ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ὑποκάτωθεν αὐτοῦ ἀνατελεῖ, καὶ οἰκοδομήσει τὸν οἶκον κυρίου.

13 καὶ αὐτὸς λήψεται ἀρετὴν καὶ καθίζεται, καὶ κατάρξει ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ ἔσται ὁ ἱερεὺς ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, καὶ βουλὴ εἰρηνικὴ ἔσται ἀναμέσον ἀμφοτέρων.

14 ὁ δὲ στέφανος ἔσται τοῖς ὑπομένουσιν καὶ τοῖς χρησίμοις αὐτῆς καὶ τοῖς ἐπεγνωκόσιν αὐτήν, καὶ εἰς χάριτα τοῖς υἱοῖς σοφονίου, καὶ εἰς ψαλμὸν ἐν οἴκῳ κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

2 In quadriga prima erant equi rufi, & in quadriga secunda equi nigri. 3 Et in quadriga tertia equi albi, & in quadriga quarta equi varij, & coloris cinerei. 4 Et respondi, & dixi ad angelum qui loquebatur mecum, Quid sunt hæc Domine mi? 5 Et respondit angelus & dixit ad me: Hæc sunt quatuor regna quæ sunt in quatuor ventis cæli, apparentia, quò minus stent coram dominatore omnis terræ.

6 In qua equi nigri erãt, egrediebantur in terram Aquilonis; & albi egrediebantur post eos, & varij egrediebantur in terrã Australem.

7 Cinerei egrediebantur & quærebant ire & deambulare per terrã: & dixit, Ite & perambulate terram. itaque terram perambulauere.

8 Et clamauit ad me, & locutus est mecum, dicens: Vide illos qui egrediuntur in terram Aquilonis: dic eis, Facite voluntatem meam in terra Aquilonis. 9 Et factus est sermo prophetiæ à facie Domini ad me, dicendo:

10 Assume à filijs transmigrationis ab Holdai & à Tobia, & ab Idaia, & venies tu in die illa, & intrabis in domum Iosiæ filij Sophoniæ, qui venerunt de Babylone. 11 Et tolles argentum & aurum, & facies coronam magnam, & pones in capite Iosue filij Iosedech sacerdotis magni. 12 Et dices ei, dicendo: Sic ait Dominus exercituum, dicens: Ecce vir, Christus nomen eius, qui reuelandus est & magnificandus, & ædificaturus templum Domini.

13 Ipse enim ædificabit templum Domini & ipse portabit gloriam; & sedebit, & dominabitur in solio suo: erit & summus sacerdos in solio suo, & consilium pacis erit inter vtrumque.

14 Et laus erit Helem & Tobiæ, & Idaiæ, & Hen filio Sophoniæ in memoriam in templo Domini.

15 * וּרְחוֹקִים ׀ יָבֹאוּ וּבָנוּ בְּהֵיכַל יְהוָה וִידַעְתֶּם כִּי־
יְהוָה צְבָאוֹת שְׁלָחַנִי אֲלֵיכֶם וְהָיָה אִם־שָׁמוֹעַ
תִּשְׁמְעוּן בְּקוֹל יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם׃

ז

1 * וַיְהִי בִּשְׁנַת אַרְבַּע לְדָרְיָוֶשׁ הַמֶּלֶךְ הָיָה דְבַר־
יְהוָה אֶל־זְכַרְיָה בְּאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ הַתְּשִׁעִי בְּכִסְלֵו׃
2 * וַיִּשְׁלַח בֵּית־אֵל שַׂרְאֶצֶר וְרֶגֶם מֶלֶךְ וַאֲנָשָׁיו
לְחַלּוֹת אֶת־פְּנֵי יְהוָה׃
3 * לֵאמֹר אֶל־הַכֹּהֲנִים אֲשֶׁר לְבֵית־יְהוָה צְבָאוֹת
וְאֶל־הַנְּבִיאִים לֵאמֹר הַאֶבְכֶּה בַּחֹדֶשׁ הַחֲמִשִׁי
הִנָּזֵר כַּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי זֶה כַּמֶּה שָׁנִים׃
4 * וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה צְבָאוֹת אֵלַי לֵאמֹר׃
5 * אֱמֹר אֶל־כָּל־עַם הָאָרֶץ וְאֶל־הַכֹּהֲנִים לֵאמֹר
כִּי־צַמְתֶּם וְסָפוֹד בַּחֲמִישִׁי וּבַשְּׁבִיעִי וְזֶה שִׁבְעִים
6 שָׁנָה הֲצוֹם צַמְתֻּנִי אָנִי׃ * וְכִי תֹאכְלוּ וְכִי תִשְׁתּוּ
הֲלוֹא אַתֶּם הָאֹכְלִים וְאַתֶּם הַשֹּׁתִים׃
7 * הֲלוֹא אֶת־הַדְּבָרִים אֲשֶׁר קָרָא יְהוָה בְּיַד
הַנְּבִיאִים הָרִאשֹׁנִים בִּהְיוֹת יְרוּשָׁלִַם יֹשֶׁבֶת וּשְׁלֵוָה
וְעָרֶיהָ סְבִיבֹתֶיהָ וְהַנֶּגֶב וְהַשְּׁפֵלָה יֹשֵׁב׃
8 * וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־זְכַרְיָה לֵאמֹר׃
9 * כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר מִשְׁפַּט אֱמֶת
שְׁפֹטוּ וְחֶסֶד וְרַחֲמִים עֲשׂוּ אִישׁ אֶת־אָחִיו׃
10 * וְאַלְמָנָה וְיָתוֹם גֵּר וְעָנִי אַל־תַּעֲשֹׁקוּ וְרָעַת
אִישׁ אָחִיו אַל־תַּחְשְׁבוּ בִּלְבַבְכֶם׃
11 * וַיְמָאֲנוּ לְהַקְשִׁיב וַיִּתְּנוּ כָתֵף סֹרָרֶת וְאָזְנֵיהֶם
הִכְבִּידוּ מִשְּׁמוֹעַ׃
12 * וְלִבָּם שָׂמוּ שָׁמִיר מִשְּׁמוֹעַ אֶת־הַתּוֹרָה וְאֶת־
הַדְּבָרִים אֲשֶׁר שָׁלַח יְהוָה צְבָאוֹת בְּרוּחוֹ בְּיַד
הַנְּבִיאִים הָרִאשֹׁנִים וַיְהִי קֶצֶף גָּדוֹל מֵאֵת יְהוָה
צְבָאוֹת׃

15 *Et qui procul ſunt, venient & ædificabunt in templo Dñi, & ſcietis quia Dñs exercituum miſit me ad vos. Erit autẽ hoc, ſi auditu audieritis vocem Dñi Dei veſtri.

CAP. VII.

1 ET factum eſt in anno quarto Darij re-
A gis, factum eſt verbum Dñi ad Zacha-
riam in quarta mẽſis noni qui eſt Caſleu.
2 *Et miſerunt ad domum Dei Saraſar,
& Rogomelech, & viri qui erant cum eis
3 ad precandum faciem Domini. *Vt di-
cerent ſacerdotibus domus Domini exer-
cituum, & prophetis loquentes: Nunquid
flendum eſt mihi in quinto menſe, vel ſan-
ctificare me debeo ſicut feci iam multis
4 annis? *Et factum eſt verbum Domini
exercituum ad me, dicens:
5 *Loquere ad omnem populum terræ,
B & ad ſacerdotes, dicens: Cùm ieiunaretis
& plãgeretis in quinto & ſeptimo per hos
ſeptuaginta annos, nunquid ieiunium ie-
iunaſtis mihi?
6 *Et cùm comediſtis & bibiſtis, nun-
quid non vobis comediſtis & vobiſmet-
pſis bibiſtis?
7 *Nunquid nõ hæc ſunt verba mea, quæ
locutus eſt Dominus in manu propheta-
rum priorum, cùm adhuc Hieruſalem ha-
bitaretur & eſſet opulenta, & ipſa & vrbes
C in circuitu eius, & ad Auſtrum, & in cam-
8 peſtribus habitaretur? *Et factum eſt ver-
bum Domini ad Zachariam, dicens:
9 *Hæc ait Dominus exercituum, dicens:
Iudicium verum iudicate, & miſericordiã,
& miſerationes facite vnuſquiſque cum
10 fratre ſuo. *Et viduam, & pupillum, &
aduenam, & pauperem nolite calumniari,
& malum vir fratri ſuo nõ cogitet in cor-
11 de ſuo. *Et noluerunt attendere, & auer-
terunt ſcapulam recedentes, & aures ſuas
aggrauauerunt ne audirent.
12 *Et cor ſuum poſuerunt vt adamantem
ne audirent legem & verba quæ miſit Dñs
exercituum in ſpiritu ſuo ſancto per ma-
num prophetarum priorum. Et facta eſt
indignatio magna à Domino exercituum.

תרגום יונתן

15 וּמְרַחִיקַיָּא יֵיתוֹן וְיִבְנוֹן בְּהֵיכְלָא דַייָ וְתִדְעוּן אֲרֵי יְיָ צְבָאוֹת שַׁלְחַנִי לְאִתְנַבָּאָה לְכוֹן וִיהֵי אִם קַבָּלָא תְקַבְּלוּן לְמֵימְרָא דַייָ אֱלָהֲכוֹן׃

ז

1 וַהֲוָה בִּשְׁנַת אַרְבַּע לְדָרְיָוֶשׁ מַלְכָּא הֲוָה פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִם זְכַרְיָה בְּאַרְבְּעָא לְיַרְחָא תְשִׁיעָאָה בְּכִסְלֵו׃
2 וּשְׁלַח לְבֵית אֵל שַׂרְאֶצֶר וְרֶגֶם מֶלֶךְ וְגַבְרוֹהִי לְצַלָּאָה קֳדָם יְיָ׃ 3 לְמֵימַר לְכָהֲנַיָּא דִי מְשַׁמְּשִׁין בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַייָ צְבָאוֹת
וְלִנְבִיַּיָּא לְמֵימַר הַאֶבְכֵּי בְּיַרְחָא חֲמִשָּׁאָה הַאֶמְנַע נַפְשִׁי מִתַּפְנוּקִין כְּמָא דַעֲבְדֵית דְּנַן כַּמָּה שְׁנִין׃
4 וַהֲוָה פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ צְבָאוֹת עִמִּי לְמֵימַר׃ 5 אֱמַר לְכָל עַמָּא דְאַרְעָא וּלְכָהֲנַיָּא לְמֵימַר אֲרֵי צָיְמִין אַתּוּן וְסָפְדִין בַּחֲמִשָּׁאָה
וּבִשְׁבִיעָאָה וּדְנַן שִׁבְעִין שְׁנִין הֲצוֹם תַּעֲנִי אַתּוּן מִתְעַנִּין קֳדָמַי׃ 6 וּדְאַתּוּן אָכְלִין וּדְאַתּוּן שָׁתַן הֲלָא לְאוֹטָבָא לְכוֹן אַתּוּן אָכְלִין וּלְאוֹטָבָא
לְכוֹן אַתּוּן שָׁתַן׃ 7 הֲלָא יַת פִּתְגָמַיָּא דִי שְׁלַח יְיָ בְּיַד נְבִיַּיָּא קַדְמָאֵי כַּד הֲוָת יְרוּשְׁלֵם יָתְבָא וּשְׁלֵוָא וְקִרְוָהָא סַחֲרָנָהָא וְדָרוֹמָא וּשְׁפֵלְתָּא יָתֵב׃
8 וַהֲוָה פִּתְגָם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ עִם זְכַרְיָה לְמֵימַר׃ 9 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת לְמֵימַר דִּין דִּקְשׁוֹט דִּינוּ וְחִסְדָּא וְרַחֲמֵי עֲבִדוּ גְּבַר
עִם אֲחוּהִי׃ 10 וְאַרְמְלָא וְיַתַּם גִּיוֹר וּמִסְכֵּן לָא תֵינְסוּן וּבִישַׁת גְּבַר עִם אֲחוּהִי לָא תַחְשְׁבוּן בְּלִבְּכוֹן׃
11 וְסָרִיבוּ לְקַבָּלָא וִיהַבוּ כִתְפְּהוֹן מָרִיד וְאֻדְנֵיהוֹן יַקִּירוּ מִלְּמִשְׁמַע׃ 12 וְלִבְּהוֹן שַׁוִּיו תַּקִּיף כְּשָׁמִירָא מִלְּקַבָּלָא יַת אוֹרַיְתָא וְיַת פִּתְגָמַיָּא
דִּשְׁלַח יְיָ צְבָאוֹת בְּמֵימְרֵהּ בְּיַד נְבִיַּיָּא קַדְמָאֵי וַהֲוָה רְגַז רַב מִן קֳדָם יְיָ צְבָאוֹת׃

¹⁵ Et qui longè ab eis venient, & ædifica- 15
bunt in domo Domini: & scietis quia Domi-
nus omnipotens misit me ad vos, & erit si au-
dientes audieritis vocem Domini Dei vestri.

CAP. VII.

ET factum est in quarto anno sub Dario re- 1
ge, factus est sermo Domini ad Zachariam
quarta mensis noni qui est Chasleu.
² Et misit in Bethel, Sarasar & Rogom rex 2
& viri eius vt precarentur Dominum.
³ Dicens, Ad sacerdotes qui in domo Domi- 3
ni omnipotentis, & ad prophetas, dicens: In-
gressa est huc in quinto mense sanctificatio iuxta
quod fecerunt iam pluribus annis.
⁴ Et factus est sermo Domini virtutum ad 4
me, dicens:
⁵ Dic omni populo terræ & ad sacerdotes, 5
dicens: Si ieiunaueritis aut planxeritis in quin-
tis, aut in septimis, & ecce septuaginta anni,
nunquid ieiunium ieiunastis mihi?
⁶ Et si comederitis aut biberitis, nonne vos 6
comeditis & vos bibitis?
⁷ Nonne ista verba mea sunt quæ locutus est 7
Dominus in manibus prophetarum, qui antè
fuerunt quando erat Hierusalem habitata, &
abundans, & ciuitates eius in circuitu, &
mōtana & campestris habitata est? ⁸ Et factus 8
est sermo Domini ad Zachariam, dicens:
⁹ Hæc dicit Dominus omnipotens, dicens: Iu- 9
dicium iustum iudicate, et misericordiam & mi-
serationem facite vnusquisque ad fratrē suum.
¹⁰ Et viduam, & pupillum, & aduenam, & 10
pauperem non opprimatis; & malitiæ vnus-
quisque fratris sui ne memineritis in cordibus
vestris.
¹¹ Et noluerunt attendere, & dederunt dor- 11
sum contemnens, & aures suas aggrauauerunt
ne audirent.
¹² Et cor suum posuerunt inobediens, ne au- 12
dirent legem meam, & verba quæ misit Do-
minus omnipotens in spiritu suo in manibus
prophetarum qui antè fuerunt: & facta est ira
magna à Domino omnipotente.

15 καὶ οἱ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν ἥξουσιν καὶ οἰκοδομήσουσιν
ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου, καὶ γνώσεσθε διότι κύριος παντοκράτωρ
ἐξαπέσταλκέν με πρὸς ὑμᾶς· καὶ ἔσται ἐὰν εἰσακούοντες
εἰσακούσητε τῆς φωνῆς κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν.

ζ.

1 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει ἐπὶ δαρείου τοῦ βα-
σιλέως, ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ζαχαρίαν τετράδι τοῦ
μηνὸς τοῦ ἐννάτου ὅς ἐστιν χασλεῦ.
2 καὶ ἐξαπέστειλεν εἰς βαιθὴλ, σαρασὰρ καὶ ῥογὼμ ὁ
βασιλεὺς, καὶ οἱ ἄνδρες αὐτοῦ ἐξιλάσασθαι τὸν κύριον·
3 λέγων πρὸς τοὺς ἱερεῖς τοὺς ἐν οἴκῳ κυρίου παντοκρά-
τορος καὶ πρὸς τοὺς προφήτας, λέγων· εἰσελήλυθεν ὧδε
ἐν τῷ πέμπτῳ μηνὶ τὸ ἁγίασμα καθότι ἐποίησαν ἤδη
4 ἱκανὰ ἔτη. καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου τῶν δυνάμεων
πρὸς με, λέγων·
5 εἶπον παντὶ τῷ λαῷ τῆς γῆς καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς, λέ-
γων, ἐὰν νηστεύσητε ἢ κόψησθε ἐν ταῖς πέμπταις ἢ ἐν ταῖς
ἑβδομάσιν, καὶ ἰδοὺ ἑβδομήκοντα ἔτη, μὴ νηστείαν νενηστεύ-
κατέ μοι;
6 καὶ ἐὰν φάγητε ἢ πίητε, οὐχ ὑμεῖς ἐσθίετε καὶ ὑμεῖς
πίνετε;
7 οὐχ οὗτοι οἱ λόγοι μου εἰσὶν οὓς ἐλάλησεν κύριος ἐν
χερσὶ τῶν προφητῶν τῶν ἔμπροσθεν ὅτε ἦν ἱερουσαλὴμ
κατοικουμένη καὶ εὐθηνοῦσα, καὶ αἱ πόλεις αὐτῆς κυκλό-
θεν, καὶ ἡ ὀρεινὴ καὶ ἡ πεδινὴ κατῳκεῖτο;
8 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς ζαχαρίαν, λέγων·
9 τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, λέγων· κρίμα
δίκαιον κρίνατε, καὶ ἔλεον καὶ οἰκτιρμὸν ποιεῖτε ἕκαστος
πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ.
10 καὶ χήραν, καὶ ὀρφανὸν, καὶ προσήλυτον, καὶ πένητα μὴ
καταδυναστεύητε· καὶ κακίαν ἕκαστος τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ μὴ
11 μνησικακεῖτε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν. καὶ ἠπείθησαν τοῦ
προσέχειν καὶ ἔδωκαν νῶτον παραφρονοῦντα, καὶ τὰ ὦτα
αὐτῶν ἐβάρυναν τοῦ μὴ εἰσακούειν.
12 καὶ τὴν καρδίαν αὐτῶν ἔταξαν ἀπειθῆ τοῦ μὴ ὑπα-
κούειν τοῦ νόμου μου, καὶ τοὺς λόγους οὓς ἐξαπέστειλεν κύριος
παντοκράτωρ ἐν πνεύματι αὐτοῦ ἐν χερσὶν τῶν προφητῶν
τῶν ἔμπροσθεν· καὶ ἐγένετο ὀργὴ μεγάλη παρὰ κυρίου
παντοκράτορος.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

¹⁵ Et de terra longinqua venient & ædificabunt templum Domini. Et scietis quia Dominus exercituum misit me vt prophetarem vobis: erit autem hoc, si suscipiendo susceperitis verbum Domini Dei vestri.

CAP. VII.

ET factum est in anno quarto Darij regis, factū est verbū prophetiæ à facie Domini ad Zachariam in quarta die mensis noni in Casleu.
² Et misit ad Bethel Sarasar & Rogomelech & viros eius vt orarent coram Domino: ³ Et vt dicerent sacerdotibus qui ministrabāt in
domo sanctuarii Domini exercituum & scribis, dicendo: Nunquid plorabo in mense quinto? Nunquid prohibebo animam meam à deli-
ciis, sicut feci iam multis annis? ⁴ Et factum est verbum prophetiæ à facie Domini ad me, dicens: ⁵ Dic omni populo terræ & sacerdo-
tibus, dicens: Quando vos ieiunabatis & lamentabamini in quinto & in septimo mense istis septuaginta annis: nunquid ieiunio afflictio-
nis vos afflixistis coram me? ⁶ Et quod vos comeditis & bibitis, nónne vt benefaciatis vobismetipsis vos comeditis, & vt benè faciatis
vobis, vos bibitis? ⁷ Nónne hæc sunt verba quæ misit Dominus per manum prophetarum priorum, quando Ierusalem habitabatur, &
erat opulenta, & vrbes eius in circuitu eius; & Australis plaga, & planities incolebatur? ⁸ Et factum est verbū prophetiæ à facie Domini
ad Zachariam, dicens: ⁹ Sic dicit Dominus exercituum, dicendo: Iudicium verum iudicate, & misericordiam & miserationes facite
vnusquisque cum fratre suo. ¹⁰ Et viduam, & pupillum, & aduenam, & pauperem ne opprimatis: nec cogitetis malum vir cum fratre
suo in cordibus vestris. ¹¹ Et noluerunt obedire, & dederunt humerum suum recedentem, & aures suas aggrauauerūt ne audirent.
¹² Et cor suum posuerunt durum, sicut adamantem ne susciperent legem, & verba quæ misit Dominus exercituum in verbo suo per ma-
num prophetarum priorum: & fuit ira magna à facie Domini exercituum.

13 * וַיְהִי כַאֲשֶׁר־קָרָא וְלֹא שָׁמֵעוּ כֵּן יִקְרְאוּ וְלֹא
אֶשְׁמָע אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃
14 * וְאֵסָעֲרֵם עַל כָּל־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא־יְדָעוּם
וְהָאָרֶץ נָשַׁמָּה אַחֲרֵיהֶם מֵעֹבֵר וּמִשָּׁב וַיָּשִׂימוּ
אֶרֶץ־חֶמְדָּה לְשַׁמָּה׃

ח

1 * וַיְהִי דְבַר־יְהוָה צְבָאוֹת לֵאמֹר׃
2 * כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת קִנֵּאתִי לְצִיּוֹן קִנְאָה
גְדוֹלָה וְחֵמָה גְדוֹלָה קִנֵּאתִי לָהּ׃
3 * כֹּה אָמַר יְהוָה שַׁבְתִּי אֶל־צִיּוֹן וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹךְ
יְרוּשָׁלָםִ וְנִקְרְאָה יְרוּשָׁלַםִ עִיר הָאֱמֶת וְהַר־יְהוָה
צְבָאוֹת הַר הַקֹּדֶשׁ׃
4 * כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת עֹד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים וּזְקֵנוֹת
בִּרְחֹבוֹת יְרוּשָׁלָםִ וְאִישׁ מִשְׁעַנְתּוֹ בְּיָדוֹ מֵרֹב יָמִים׃
5 * וּרְחֹבוֹת הָעִיר יִמָּלְאוּ יְלָדִים וִילָדוֹת מְשַׂחֲקִים
בִּרְחֹבֹתֶיהָ׃
6 * כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת כִּי יִפָּלֵא בְּעֵינֵי שְׁאֵרִית
הָעָם הַזֶּה בַּיָּמִים הָהֵם גַּם־בְּעֵינַי יִפָּלֵא נְאֻם
יְהוָה צְבָאוֹת׃
7 * כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הִנְנִי מוֹשִׁיעַ אֶת־עַמִּי
מֵאֶרֶץ מִזְרָח וּמֵאֶרֶץ מְבוֹא הַשָּׁמֶשׁ׃
8 * וְהֵבֵאתִי אֹתָם וְשָׁכְנוּ בְּתוֹךְ יְרוּשָׁלָםִ וְהָיוּ־לִי
לְעָם וַאֲנִי אֶהְיֶה לָהֶם לֵאלֹהִים בֶּאֱמֶת וּבִצְדָקָה׃
9 * כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת תֶּחֱזַקְנָה יְדֵיכֶם
הַשֹּׁמְעִים בַּיָּמִים הָאֵלֶּה אֵת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
מִפִּי הַנְּבִיאִים אֲשֶׁר בְּיוֹם יֻסַּד בֵּית־יְהוָה צְבָאוֹת
הַהֵיכָל לְהִבָּנוֹת׃
10 * כִּי לִפְנֵי הַיָּמִים הָהֵם שְׂכַר הָאָדָם לֹא נִהְיָה
וּשְׂכַר הַבְּהֵמָה אֵינֶנָּה וְלַיּוֹצֵא וְלַבָּא אֵין־שָׁלוֹם מִן־
הַצָּר וַאֲשַׁלַּח אֶת־כָּל־הָאָדָם אִישׁ בְּרֵעֵהוּ׃

13 * Et factum est sicut locutus est & non
audierunt, sic clamabunt & nõ exaudiam,
dicit Dominus exercituum.
14 * Et dispersi eos per omnia regna quæ
nesciũt, & terra desolata est ab eis, eo quod
non esset transiens & reuertens, & posue-
runt terram desiderabilem in desertum.

CAP. VIII.

1 ET factum est verbum Domini exerci-
A tuum ad me, dicens:
2 * Hæc dicit Dominus exercituum, Ze-
latus sum Sion zelo magno, & indignatio-
ne magna zelatus sum eam.
3 * Hæc dicit Dominus exercituum, Re-
uersus sum ad Sion, & habitabo in medio
Hierusalem. Et vocabitur Hierusalem ci-
uitas veritatis, & mõns Domini exerci-
tuum, mons sanctificatus.
4 * Hęc dicit Dominus exercituum, Ad-
huc habitabunt senes, & anus in plateis
Hierusalem, & viri baculus in manu eius
præ multitudine dierum.
5 * Et plateæ ciuitatis complebuntur in-
fantibus, & puellis ludentibus in plateis
eius.
6 * Hæc dicit Dominus exercituum, Si
videbitur difficile in oculis reliquiarum po
puli huius in diebus illis, nunquid in ocu-
lis meis difficile erit, dicit Dñs exercituum?
7 * Hæc dicit Dominus exercituum, Ecce
B ego saluabo populum meũ de terra Orien-
tis, & de terra occasus Solis.
8 * Et adducam eos, & habitabunt in me-
dio Hierusalem: & erũt mihi in populum,
& ego ero eis in Deum in veritate, & in
iustitia.
9 * Hæc dicit Dominus exercituum, Con
fortentur manus vestræ qui auditis in his
diebus sermones istos per os prophetarũ,
in die quo fundata est domus Domini ex-
ercituum, vt templum ædificaretur.
10 * Siquidem ante dies illos merces ho-
minum non erat, nec merces iumentorum
erat, neque introeunti neque exeunti erat
pax præ tribulatione: & dimisi omnes ho-
mines vnũquemque cõtra proximũ suũ.

תרגום יונתן

13 וַהֲוָה כְּמָא דְאִתְנַבִּיו לְהוֹן נְבִיַּיָא וְלָא קַבִּלוּ כֵּן יְצַלּוֹן קֳדָמַי וְלָא אֲקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת׃
14 וַאֲבַדַּרְנוּן בֵּינֵי עַמְמַיָּא דִּי לָא יְדַעוּנוּן וְאַרְעָא תְּצַדֵּי בָּתְרֵיהוֹן מִדְּעָדֵי וּמִדְּתָאֵב עַל דְּשַׁוִּיו אֲרַע חֶמְדְּתָא לְצָדוּ׃

ח

1 וַהֲוָה פִּתְגַם נְבוּאָה מִן קֳדָם יְיָ צְבָאוֹת עִמִּי לְמֵימַר׃
2 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת מִתְפְּרַע אֲנָא פֻּרְעֲנוּת צִיּוֹן קִנְאָה רַבָּא וּרְגַז רַב מִן קֳדָמַי עַל עַמְמַיָּא דְּאַקְנִיוּהָא׃
3 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ אֲתוּב לְצִיּוֹן וְאַשְׁרֵי שְׁכִנְתִּי בְּגוֹ יְרוּשְׁלֵם וְתִתְקְרֵי יְרוּשְׁלֵם קַרְתָּא דִּקְשׁוֹטָא וְטוּר בֵּית מַקְדְּשָׁא דַּיְיָ צְבָאוֹת טוּרָא דְּקֻדְשָׁא׃
4 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת עוֹד יְתִבוּן סָבִין וְסָבָן בִּרְחוֹבֵי יְרוּשְׁלֵם וּגְבַר עוּבָדוֹהִי תַּקְנַיָּא יְגִינוּן עֲלוֹהִי מִסְּגֵי יוֹמַיָּא׃
5 וּרְחוֹבֵי קַרְתָּא יְרוּשְׁלֵם יִתְמְלוֹן עֻלֵּמִין וְעֻלֵּמָן מְשַׁבְּחִין בְּפָתָהָא׃
6 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת כַּד תִּתְיַקַּר דַּחֲלְתִי בְּעֵינֵי שְׁאָרָא דְעַמָּא הָדֵין בְּיוֹמַיָּא הָאִנּוּן אַף קֳדָמַי יֵקְרוּן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת׃
7 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת הָא אֲנָא פָּרֵק יַת עַמִּי מֵאֲרַע מַדִּנְחָא וּמֵאֲרַע מַעֲלָנֵי שִׁמְשָׁא׃
8 וְאַיְעֵל יַתְהוֹן וְיִשְׁרוֹן בְּגוֹ יְרוּשְׁלֵם וִיהוֹן קֳדָמַי לְעַם וַאֲנָא אֱהֵוֵי לְהוֹן לֵאלָהָא בִּקְשׁוֹט וּבִזְכוּ׃
9 כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת יִתְקְפָן יְדֵיכוֹן דְּשָׁמְעִין בְּיוֹמַיָּא הָאִלֵּין יַת פִּתְגָּמַיָּא הָאִלֵּין מִפֻּם נְבִיַּיָּא דִּי בְיוֹמָא דִּשְׁרִי לְאִשְׁתַּכְלָלָא בֵּית מַקְדְּשָׁא דַּיְיָ צְבָאוֹת הֵיכְלָא לְאִתְבְּנָאָה׃
10 אֲרֵי קֳדָם מֵיתֵי יוֹמַיָּא הָאִנּוּן אַגְרָא דֶּאֱנָשָׁא לָא הֲוָה וְאַגְרָא דִבְעִירָא לֵיתוֹהִי וְלִנְפְקַיָּא וּלְעָלַיָּא לֵית שְׁלָמָא מִן מְעִיקָא וַאֲגָרֵי יַת כָּל אֱנָשָׁא גְּבַר בְּחַבְרֵהּ׃

*Et erit sicut dixi & non audierunt eum, 13
sic clamabunt & non exaudiam eos, dicit Dominus omnipotens.*
*Et eiiciam eos in omnes gentes quas non 14
cognouerũt, et terra desolata erit post eos à perambulante & à reuertente, & posuerunt terram electam in desolationem.*

CAP. VIII.

*ET factus est sermo Domini omnipotentis di- 1
cens. Hæc dicit Dominus omnipotens, 2
Zelatus sum Hierusalem & Sion zelo magno & furore magno zelatus sum eam.*
*Hæc dicit Dominus omnipotens, Reuersus 3
sum ad Sion & habitabo in medio Hierusalem, & vocabitur Hierusalẽ ciuitas vera, & mons Domini omnipotentis mons sanctus.*
*Hæc dicit Dominus omnipotens, Adhuc se- 4
debunt seniores & anus in plateis Hierusalem, vnusquisque virgam suam habens in manu sua præ multitudine dierum.*
*Et plateæ ciuitatis replebuntur pueris & 5
puellis ludentibus in plateis eius.*
*Hæc dicit Dominus omnipotens, Si impossi- 6
bile erit coram reliquiis populi huius in diebus illis, nunquid & coram me impossibile erit, dicit Dominus omnipotens?*
*Hæc dicit Dominus omnipotens, Ecce ego 7
saluabo populum meum de terra Orientis, & de terra Occidentis.*
*Et adducam eos, & habitabunt in medio 8
Hierusalem, & erunt mihi in populum, & ego ero eis in Deum in veritate & in iustitia.*
*Hæc dicit Dominus omnipotens, Cõforten- 9
tur manus vestræ qui auditis in diebus his sermones istos ex ore prophetarum, ex qua die fundata est domus Domini omnipotentis, & templum ex quo ædificatum est.*
*Quia ante dies illos merces hominum non 10
erit in lucrum, et merces iumentorum non subsistet: & egredienti & ingredienti non erit pax præ tribulatione: & emittam omnes homines vnumquenque ad proximum suum.*

13 καὶ ἔσται ὃν τρόπον εἶπον καὶ οὐκ εἰσήκουσαν αὐτοῦ, οὕτως κεκράξονται, καὶ οὐ μὴ εἰσακούσω αὐτῶν, λέγει κύριος
14 παντοκράτωρ. καὶ ἐκβαλῶ αὐτοὺς εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἃ οὐκ ἔγνωσαν, καὶ ἡ γῆ ἀφανισθήσεται ἀπὸ ὄπισθεν αὐτῶν ἐκ διοδεύοντος καὶ ἐξ ἀναστρέφοντος, καὶ ἔταξαν τὴν γῆν τὴν ἐκλεκτὴν εἰς ἀφανισμόν.

η'.

1 Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου παντοκράτορος, λέγων·
2 τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἐζήλωκα τὴν ἱερουσαλὴμ, καὶ τὴν σιὼν ζῆλον μέγαν καὶ θυμῷ μεγά-
3 λῳ ἐζήλωκα αὐτήν. τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἐπέστρεψα ἐπὶ σιὼν, καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ ἱερουσαλήμ, καὶ κληθήσεται ἱερουσαλὴμ πόλις ἀληθινή, καὶ τὸ ὄρος κυρίου παντοκράτορος ὄρος ἅγιον.
4 τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἔτι καθήσονται πρεσβύτεροι καὶ πρεσβύτεραι ἐν ταῖς πλατείαις ἱερουσαλὴμ ἕκαστος τὴν ῥάβδον αὐτοῦ ἔχων ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἀπὸ πλήθους ἡμερῶν.
5 καὶ αἱ πλατεῖαι τῆς πόλεως πλησθήσονται παιδαρίων, καὶ κορασίων παιζόντων ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς.
6 τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, εἰ ἀδυνατήσει ἐνώπιον τῶν καταλοίπων τοῦ λαοῦ τούτου ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, μὴ καὶ ἐνώπιον ἐμοῦ ἀδυνατήσει, λέγει κύριος
7 παντοκράτωρ; τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἰδοὺ ἐγὼ ἀνασώσω τὸν λαόν μου ἀπὸ γῆς ἀνατολῶν, καὶ ἀπὸ γῆς δυσμῶν.
8 καὶ εἰσάξω αὐτοὺς, καὶ κατασκηνώσουσιν ἐν μέσῳ ἱερουσαλήμ, καὶ ἔσονταί μοι εἰς λαὸν, καὶ ἐγὼ ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεὸν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐν δικαιοσύνῃ.
9 τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, κατισχυέτωσαν αἱ χεῖρες ὑμῶν τῶν ἀκουόντων ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις τοὺς λόγους τούτους ἐκ στόματος τῶν προφητῶν, ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας τεθεμελίωται ὁ οἶκος κυρίου παντοκράτορος, καὶ ὁ ναὸς ἀφ᾽ οὗ ᾠκοδόμηται.
10 διότι πρὸ τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ μισθὸς τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἔσται εἰς ὄνησιν, καὶ ὁ μισθὸς τῶν κτηνῶν οὐχ ὑπάρξει· καὶ τῷ ἐκπορευομένῳ καὶ τῷ εἰσπορευομένῳ οὐκ ἔσται εἰρήνη ἀπὸ τῆς θλίψεως· καὶ ἐξαποστελῶ πάντας τοὺς ἀνθρώπους ἕκαστον ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Et factum est sicut prophetauerunt eis prophetæ, & non obedierunt: sic orabunt coram me, & non suscipiam orationem eorum,
dixit Dominus exercituum. 14 Et dispergam eos inter populos quos nescierunt, & terra desolabitur post eos, ita vt non sit transiens
& reuertens, eò quòd posuerunt terram meam desiderabilem in desolationem.

CAP. VIII.

ET factum est verbum prophetiæ à facie Domini exercituum ad me, dicens: 2 Hæc dicit Dominus exercituum, Vltione ego vlciscar
Sion zelo magno, & ira magna à facie mea super populos qui ad æmulationẽ prouocarunt eam. 3 Hæc dicit Dñs, Reuertar ad Sion, &
habitare faciam maiestatẽ meam in medio Ierusalem, & vocabitur Ierusalẽ ciuitas veritatis, & mons domus sanctuarij Domini exercituum
mons sanctitatis. 4 Hæc dicit Dominus exercituum, Adhuc habitabunt senes & anus in plateis Ierusalem, & opera recta vniuscuiusque
protegent eum præ multitudine dierum. 5 Et plateæ ciuitatis Ierusalem implebuntur pueris & puellis cantantibus in locis eius spaciosis.
6 Hæc dicit Dominus exercituum, Sicut honorabilis erit timor meus in oculis residui populi huius in diebus illis: sic etiam coram
me erunt pretiosi, dicit Dominus exercituum. 7 Hæc dicit Dominus exercituum, Ecce ego redimam populum meum de terra
Orientali, & de terra occasus Solis. 8 Et adducam eos vt habitent in medio Ierusalem: & erunt coram me in populum; & ego
ero eis in Deum in veritate & in iustitia. 9 Hæc dicit Dominus exercituum, Confortentur manus vestræ qui auditis in his die-
bus sermones istos ex ore prophetarum, quia in die quo cœpit fundari domus sanctuarij Domini exercituum, vt templum ædificaretur.
10 Quia antequam venirent dies illi, merces hominis non erat, & merces iumentorum non erat, & ingredientibus & egredientibus
non erat pax propter tribulationem; & pugnare feci omnes homines vnumquemque contra proximum suum.

11 ועתה לא כימים הראשנים אני לשארית
העם הזה נאם יהוה צבאות:
12 כי־זרע השלום הגפן תתן פריה והארץ תתן
את־יבולה והשמים יתנו טלם והנחלתי את־
שארית העם הזה את־כל־אלה:
13 והיה כאשר הייתם קללה בגוים בית יהודה
ובית ישראל כן אושיע אתכם והייתם ברכה אל־
תיראו תחזקנה ידיכם:
14 כי כה אמר יהוה צבאות כאשר זממתי להרע
לכם בהקציף אבתיכם אתי אמר יהוה צבאות
ולא נחמתי:
15 כן שבתי זממתי בימים האלה להיטיב את־
ירושלם ואת־בית יהודה אל־תיראו:
16 אלה הדברים אשר תעשו דברו אמת איש
את־רעהו אמת ומשפט שלום שפטו בשעריכם:
17 ואיש את־רעת רעהו אל־תחשבו בלבבכם
ושבעת שקר אל־תאהבו כי את־כל־אלה אשר
שנאתי נאם־יהוה:
18 ויהי דבר־יהוה צבאות אלי לאמר:
19 כה־אמר יהוה צבאות צום הרביעי וצום
החמישי וצום השביעי וצום העשירי יהיה
לבית־יהודה לששון ולשמחה ולמעדים טובים
והאמת והשלום אהבו:
20 כה אמר יהוה צבאות עד אשר־יבאו עמים
21 וישבי ערים רבות: והלכו יושבי אחת אל־
אחת לאמר נלכה הלוך לחלות את־פני יהוה
ולבקש את־יהוה צבאות אלכה גם־אני:
22 ובאו עמים רבים וגוים עצומים לבקש
את־יהוה צבאות בירושלם ולחלות את־פני
יהוה:

11 Nunc autem non iuxta dies priores
ego faciã reliquijs populi huius, dicit Do-
minus exercituum.
12 Sed semen pacis erit. Vinea dabit fru-
ctum suum, & terra dabit germen suum.
C Et cæli dabunt rorem suum, & possidere
faciam reliquias populi huius vniuersa
13 hæc. Et erit sicut eratis maledictio in
gentibus domus Iuda & domus Israel, sic
saluabo vos & eritis benedictio. Nolite
timere. confortentur manus vestræ.
14 Quia hæc dicit Dominus exercituum,
Sicut cogitaui vt affligerem vos, cùm ad
iracundiam prouocassent patres vestri me,
dicit Dominus, & non sum misertus.
15 Sic conuersus cogitaui in diebus istis,
vt benefaciam domui Iuda & Hierusa-
lem. nolite timere.
16 Hæc sunt ergo verba, quæ facietis. Lo-
quimini veritatem vnusquisque cum pro-
ximo suo. veritatem & iudicium pacis iu-
dicate in portis vestris.
17 Et vnusquisque malum contra ami-
cum suum ne cogitetis in cordibus vestris,
& iuramentum mendax ne diligatis. Om-
nia enim hæc sunt quæ odi, dicit Domi-
nus.
18 Et factum est verbum Domini exerci-
tuum ad me, dicens:
19 Hæc dicit Dominus exercituum, Ie-
iunium quarti, & ieiunium quinti, & ieiu-
nium septimi, & ieiunium decimi erit do-
D mui Iudæ in gaudium & in lætitiam, & in
solennitates præclaras. Veritatem tantum
& pacem diligite.
20 Hæc dicit Dominus exercituum, Vs-
quequo veniant populi & habitent in ci-
uitatibus multis.
21 Et vadant habitatores vnus ad alte-
rum, dicentes: Eamus & deprecemur fa-
ciem Domini, & quæramus Dominum
exercituum. Vadam etiam ego.
22 Et venient populi multi, & gentes ro-
bustæ ad quærendum Dominum exerci-
tuum in Hierusalem, & deprecandam fa-
ciem Domini.

תרגום יונתן

11 וכען לא כיומיא קדמאי אנא לשארא דעמא הדין אמר יי צבאות: 12 ארי בעדנא ההיא זרעא יהי שלם גפנא תתן אבה וארעא
תתן ית עללתה ושמיא ישמשונון בטלהון ואחסן לשארא דעמא הדין ית כל ברכתא האלין: 13 ויהי כמא דהויתון לוטא בעממיא בית
יהודה ובית ישראל כן אפרק יתכון ותהון מברכין לא תדחלון יתקפן ידיכון: 14 ארי כדנן אמר יי צבאות כמא דחשבית לאבאשא
לכון כד ארגיזו אבהתכון קדמי אמר יי צבאות ולא תב מימרי: 15 כן תבת חשבית ביומיא האלין לאוטבא ליתבי ירושלם ולדבית
יהודה לא תדחלון: 16 אלין פתגמיא די תעבדון מללו קשטא גבר עם חברה קשטא ודינא דשלמא דונו בקרויכון:
17 וגבר ית בישת חברה לא תחשבון בלבכון ושבועתא דשקרא לא תרחמון ארי ית כל אלין דירחקית אמר יי:
18 והוה פתגם נבואה מן קדם יי צבאות עמי למימר: 19 כדנן אמר יי צבאות צומא רביעאה וצומא חמישאה וצומא שביעאה
וצומא עשיראה יהי לבית יהודה לביע ולחדוא ולמועדין טבין וקשטא ושלמא רחמו:
20 כדנן אמר יי צבאות עוד דייתון עממין ויתבי קרוין סגיאין:
21 ויהכון יתבי חדא עם חדא למימר ניזיל מיזל לצלאה קדם יי ולמתבע אולפן מן קדם יי צבאות דין לדין יימר איזיל אף אנא:
22 וייתון עממין סגיאין ומלכין רברבן למתבע אולפן מן קדם יי צבאות בירושלם ולצלאה קדם יי:

*Et nunc non iuxta dies qui antè fuerunt, 11
ego facio reliquis populi huius, dicit Dominus
omnipotens. Sed monstrabo pacem, vinea 12
dabit fructum suum, & terra dabit germina
sua, & cælum dabit rorem suum, & possidere
faciam reliquis populi mei omnia hæc.
Et erit sicut eratis in maledictione genti- 13
bus domus Iuda, & domus Israel, sic saluabo
vos, & eritis in benedictione: confidite & con
fortamini in manibus vestris.
Quia hæc dicit Dominus omnipotens, Si- 14
cut cogitaui vt affligerem vos cùm prouocassent
ad iram me patres vestri, dicit Dominus omni-
potens, & non me pœnituit.
Sic paratus sum & cogitaui in diebus istis, 15
vt bene facerem Hierusalem & domui Iuda:
confidite.
Isti sunt sermones quos fecistis: loquimini 16
veritatem vnusquisque ad proximum suum,
& iudicium pacificum & iustum iudicate in
portis vestris.
Et vnusquisque malum proximi sui non 17
cogitetis in cordibus vestris, & iuramentum
mendax non diligatis, quia hæc omnia odi, dicit
Dominus omnipotens.
Et factus est sermo Domini omnipotentis 18
ad me, dicens:
Hæc dicit Dominus omnipotens, Ieiunium 19
quartum & ieiunium quintum, & ieiunium
septimum & ieiunium decimum erunt domui
Iuda in gaudium, & in lætitiam, & in festiui-
tates bonas, & lætabimini, & veritatem &
pacem diligite.
Hæc dicit Dominus omnipotens, Adhuc ve- 20
nient populi multi, & habitantes ciuitates
multas.
Et congregabuntur qui habitant ciuitates 21
in vnam ciuitatem, dicentes: Eamus vt depre-
cemur faciem Domini, & quæramus faciem
Domini omnipotentis: vadam & ego.
Et venient populi multi, & gentes mul- 22
tæ vt quærant faciem Domini omnipotentis in
Hierusalem & vt deprecentur faciem Do-
mini.*

11 καὶ νῦν οὐ κατὰ τὰς ἡμέρας τὰς ἔμπροσθεν ἐγὼ ποιῶ
τοῖς καταλοίποις τοῦ λαοῦ τούτου, λέγει κύριος παντο-
κράτωρ.
12 ἀλλ᾽ ἢ δείξω εἰρήνην· ἡ ἄμπελος δώσει τὸν καρπὸν
αὐτῆς, καὶ ἡ γῆ δώσει τὰ γεννήματα αὐτῆς, καὶ ὁ οὐρανὸς
δώσει τὴν δρόσον αὐτοῦ, καὶ κατακληρονομήσω τοῖς κατα-
λοίποις τοῦ λαοῦ μου πάντα ταῦτα.
13 καὶ ἔσται ὃν τρόπον ἦτε ἐν κατάρᾳ τοῖς ἔθνεσιν ὁ οἶκος
ἰούδα, καὶ ὁ οἶκος ἰσραήλ· οὕτως διασώσω ὑμᾶς, καὶ ἔσεσθε ἐν
εὐλογίᾳ· θαρσεῖτε καὶ κατισχύετε ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν.
14 διότι τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ· ὃν τρόπον διε-
νοήθην τοῦ κακῶσαι ὑμᾶς ἐν τῷ παροργίσαι με τοὺς πα-
τέρας ὑμῶν, λέγει κύριος παντοκράτωρ· καὶ οὐ μετενόησα.
15 οὕτως παρατέταγμαι, καὶ διανενόημαι ἐν ταῖς ἡμέ-
ραις ταύταις, τοῦ καλῶς ποιῆσαι τὴν ἱερουσαλὴμ καὶ τὸν
οἶκον ἰούδα, θαρσεῖτε.
16 οὗτοι εἰσιν οἱ λόγοι οὓς ἐποιήσατε· λαλεῖτε ἀλή-
θειαν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ κρίμα εἰρη-
νικὸν καὶ δίκαιον κρίνατε ἐν ταῖς πύλαις ὑμῶν.
17 καὶ ἕκαστος τὴν κακίαν τοῦ πλησίον αὐτοῦ μὴ λογί-
ζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, καὶ ὅρκον ψευδῆ μὴ ἀγα-
πᾶτε, διότι ταῦτα πάντα ἐμίσησα, λέγει κύριος παν-
τοκράτωρ.
18 καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου παντοκράτορος πρός με
λέγων.
19 τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, νηστεία ἡ τε-
τάρτη, καὶ νηστεία ἡ πέμπτη, καὶ νηστεία ἡ ἑβδόμη, καὶ νηστεία
ἡ δεκάτη ἔσονται τῷ οἴκῳ ἰούδα εἰς χαρὰν καὶ εἰς εὐφροσύνην
καὶ εἰς ἑορτὰς ἀγαθάς· καὶ εὐφρανθήσεσθε, καὶ τὴν ἀλή-
θειαν, καὶ τὴν εἰρήνην ἀγαπήσατε.
20 τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἔτι ἥξουσιν λαοὶ
πολλοί, καὶ κατοικοῦντες πόλεις πολλάς.
21 καὶ συνελεύσονται κατοικοῦντες πόλεις εἰς μίαν πό-
λιν, λέγοντες· πορευθῶμεν δεηθῆναι τοῦ προσώπου κυρίου,
καὶ ἐκζητῆσαι τὸ πρόσωπον κυρίου παντοκράτορος, πο-
ρεύσομαι καὶ ἐγώ.
22 καὶ ἥξουσιν λαοὶ πολλοὶ καὶ ἔθνη πολλὰ ἐκζητῆσαι
τὸ πρόσωπον κυρίου παντοκράτορος ἐν ἱερουσαλήμ· καὶ
τοῦ ἐξιλάσασθαι τὸ πρόσωπον κυρίου.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

11 Nunc autem non iuxta dies antiquos reliquijs populi istius *faciam*, ait Dominus exercituum. 12 Quoniam in tempore illo semen erit perfectum; vitis producet fructum suum, & terra dabit suum prouentum, quibus cæli rore suo subministrabunt, atque pro hæreditate donabo reliquias populi istius vniuersis hisce benedictionibus. 13 Erit ergo non secus ac maledicti fuistis, inter populos domus Iehuda, domus item Israel, sic asseram vos, eritisque benedicti: ne timeatis, roborentur manus vestræ. 14 Sic namque, inquit Dominus exercituum, Quemadmodum commentus sum damna vobis inferre, cùm me ad iracundiam prouocassent patres vestri, ait Dominus exercituum, nec pœnituit verbum meum. 15 Ita conuersus proposui istis diebus bona elargiri habitatoribus Ierusalem, & domui Iehuda, ne timeatis. 16 Hæc sunt verba quæ opere complebitis: veritatem loquimini quisque cum proximo suo, & iudicium pacificum in ciuitatibus vestris iudicate. 17 Nec vllus perniciem proximi sui in cordibus vestris cogitetis, & iuramentum falsum ne diligatis, quia hæc sunt omnia quæ auersor, dicit Dominus. 18 Et factum est propheticum verbum à Domino exercituum mecum, dicendo. 19 Sic dicit Dominus exercituum, Ieiunium quartum & ieiunium quintum, ieiuniumque septimum ac ieiunium decimum vertetur domui Iehuda in gaudium & lætitiam, & in iocundas festiuitates: veritatis & pacis propterea estote studiosi. 20 Sic dicit Dominus exercituum, Adhuc populi venient & vrbium habitatores plures. 21 Et ibunt vnius incolæ cum alterius *vrbis habitatoribus*, dicentes: Euntes eamus oratum faciem Domini, & quæsitum doctrinam à Domino exercituum. Iste huic dicet, Ibo etiam ego. 22 Quamobrem populi complures & regna magna confluent in Ierusalem postulandæ doctrinæ causa à Domino exercituum, & vt conspectum eius exorent.

23 כֹּה־אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת בַּיָּמִים הָהֵמָּה אֲשֶׁר
יַחֲזִיקוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים מִכֹּל לְשֹׁנוֹת הַגּוֹיִם
וְהֶחֱזִיקוּ בִּכְנַף אִישׁ יְהוּדִי לֵאמֹר נֵלְכָה עִמָּכֶם
כִּי שָׁמַעְנוּ אֱלֹהִים עִמָּכֶם ׃

ט

1 מַשָּׂא דְבַר־יְהוָה בְּאֶרֶץ חַדְרָךְ וְדַמֶּשֶׂק
מְנֻחָתוֹ כִּי לַיהוָה עֵין אָדָם וְכֹל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל ׃
2 וְגַם־חֲמָת תִּגְבָּל־בָּהּ צֹר וְצִידוֹן כִּי חָכְמָה מְאֹד ׃
3 וַתִּבֶן צֹר מָצוֹר לָהּ וַתִּצְבָּר־כֶּסֶף כֶּעָפָר וְחָרוּץ
4 כְּטִיט חוּצוֹת ׃ הִנֵּה אֲדֹנָי יוֹרִשֶׁנָּה
וְהִכָּה בַיָּם חֵילָהּ וְהִיא בָּאֵשׁ תֵּאָכֵל ׃
5 תֵּרֶא אַשְׁקְלוֹן וְתִירָא וְעַזָּה וְתָחִיל מְאֹד
וְעֶקְרוֹן כִּי־הֹבִישׁ מֶבָּטָהּ וְאָבַד מֶלֶךְ מֵעַזָּה
וְאַשְׁקְלוֹן לֹא תֵשֵׁב ׃
6 וְיָשַׁב מַמְזֵר בְּאַשְׁדּוֹד וְהִכְרַתִּי גְּאוֹן פְּלִשְׁתִּים ׃
7 וַהֲסִרֹתִי דָמָיו מִפִּיו וְשִׁקֻּצָיו מִבֵּין שִׁנָּיו וְנִשְׁאַר
גַּם־הוּא לֵאלֹהֵינוּ וְהָיָה כְּאַלֻּף בִּיהוּדָה וְעֶקְרוֹן
כִּיבוּסִי ׃
8 וְחָנִיתִי לְבֵיתִי מִצָּבָה מֵעֹבֵר וּמִשָּׁב וְלֹא־יַעֲבֹר
עֲלֵיהֶם עוֹד נֹגֵשׂ כִּי־עַתָּה רָאִיתִי בְעֵינָי ׃
9 גִּילִי מְאֹד בַּת־צִיּוֹן הָרִיעִי בַּת־יְרוּשָׁלַם הִנֵּה
מַלְכֵּךְ יָבוֹא לָךְ צַדִּיק וְנוֹשָׁע הוּא עָנִי וְרֹכֵב עַל־
חֲמוֹר וְעַל־עַיִר בֶּן־אֲתֹנוֹת ׃
10 וְהִכְרַתִּי־רֶכֶב מֵאֶפְרַיִם וְסוּס מִירוּשָׁלַם וְנִכְרְתָה
קֶשֶׁת מִלְחָמָה וְדִבֶּר שָׁלוֹם לַגּוֹיִם וּמָשְׁלוֹ מִיָּם
עַד־יָם וּמִנָּהָר עַד־אַפְסֵי־אָרֶץ ׃
11 גַּם־אַתְּ בְּדַם־בְּרִיתֵךְ שִׁלַּחְתִּי אֲסִירַיִךְ מִבּוֹר
אֵין מַיִם בּוֹ ׃
12 שׁוּבוּ לְבִצָּרוֹן אֲסִירֵי הַתִּקְוָה גַּם־הַיּוֹם מַגִּיד
מִשְׁנֶה אָשִׁיב לָךְ ׃

23 Hæc dicit Dominus exercituum, In
diebus illis in quibus apprehendent de-
cem homines ex omnibus linguis gentiũ,
& apprehendent fimbriam viri Iudæi, di-
cẽtes, Ibimus vobiſcum. Audiuimus enim
quoniam Deus vobiſcum eſt.

CAP. IX.

1 ONus verbi Domini in terra Adrach
A & Damaſci requiei eius, quia Dñi eſt
oculus hominis & omniũ tribuũ Iſrael.
2 Emath quoque in terminis eius, & Ty-
rus & Sidon. Aſſumpſerunt quippe ſibi
3 ſapientiam valde. Et ædificauit Tyrus
munitionem ſuam, & coaceruauit argen-
tum quaſi humum, & aurum vt lutum pla-
4 tearum. Ecce Dominus poſſidebit eam,
& percutiet in mari fortitudinem eius, &
5 hæc igni deuorabitur. Videbit Aſcalon
& timebit, & Gaza & dolebit nimis, &
Accharon, quoniam confuſa eſt ſpes eius.
Et peribit rex de Gaza, & Aſcalon nõ ha-
bitabitur.
6 Et ſedebit ſeparator in Azoto, & di-
B ſperdam ſuperbiam Philiſtinorum.
7 Et auferam ſanguinẽ eius de ore eius,
& abominationes eius de medio dentium
eius, & relinquetur etiam ipſe Deo noſtro,
& erit qnaſi dux in Iuda, & Accharõ quaſi
8 Iebuſæus. Et circundabo domum meam
ex his qui militant mihi, euntes & reuer-
tentes, & nõ tranſibit ſuper eos vltra exa-
ctor, quia nunc vidi in oculis meis.
9 Exulta ſatis filia Sion, iubila filia Hie-
ruſalem. Ecce rex tuus veniet tibi iuſtus,
C ſaluator ipſe, pauper, & aſcẽdens ſuper aſi-
nam & ſuper pullum filium aſinæ.
10 Et diſperdam quadrigam ex Ephraim
& equum de Hieruſalem, & diſſipabitur
arcus belli. Et loquetur pacem gentibus, &
poteſtas eius à mari vſque ad mare, & à
fluminibus vſque ad fines terræ.
11 Tu quoque in ſanguine teſtamenti tui
emiſiſti vinctos tuos de lacu in quo non
12 eſt aqua. Conuertimini ad munitio-
nem vincti ſpei. Hodie quoque annuncians
duplicia reddam tibi.

תרגום יונתן

23 כדנן אמר ייי צבאות ביומיא האנון די יתקפון עשרא גברין מכל לשני עממיא ויתקפון בכנף גבר יהודי למימר ניזל עמכון ארי שמענא
דמימרא דייי בסעדכון ׃
ט
1 מטל פתגמא דייי בארע דרומא ודמשק תהוב למהוי
מארע בית שכינתה ארי קדם ייי גלן עובדי בני אנשא אתרעי בכל שבטיא דישראל ׃ 2 ואף חמת תהוב למהוי מארע בית שכינתה
צור וצידון ארי תקפת לחדא ׃ 3 ובנת צור תקפא לה וכנשת כספא כעפרא ודהבא כטין שוקין ׃ 4 הא ייי מתרך לה וירמי בימא עתרה
והיא בנורא תתוקד ׃ 5 תחזי אשקלון ותדחל ועזה ותזוע לחדא ועקרון ארי בהתת מבית רחצנה ויבד מלכא מעזה ואשקלון לא תתיתב ׃
6 ויתבון בית ישראל באשדוד דהוו בה כנכראין דלית להון אבא ואבטל רבות פלשתאי ׃ 7 ואשיצי אכלי דמה ושקצא מביניהון
ושיצי חילהון וגיורין די ישתארון בהון יתוספון אף אנון על עמא דאלהנא ויהון כרברבין דבית יהודה ועקרון תתמלי בית ישראל כירושלם ׃
8 ואשרי בבית מקדשי שכינת יקרי ותקוף דרע גבורתי כשור דאשא מקף לה סחור סחור מדעדי ומדתאב ולא יעבר עליהון עוד שלטן
ארי קדם גליא גבורתי לאוטבא להון ׃ 9 בועי לחדא כנישתא דציון יבבי כנישתא דירושלם הא מלכך אתי לגוך זכי ופרק הוא ענותן
רכב על חמרא ועל עיר בר אתן ׃ 10 ואשיצי רתיכין מאפרים וסוסון מירושלם ואתבר תקוף עבדי קרב משרית עממיא וידין שלמא
לעממיא וישלט מימא עד מערבא ומפרת על סיפי ארעא ׃ 11 אף אתון די על דמא אתגזר לכון קים פרקת יתכון משעבוד מצראי
ומחת צרכיכון כמדבר צדי הא כגוב ריקן דלית מין בה ׃ 12 תובו למהוי כרכין תקיפין אסיריא דמסברין לפרקנא אף יומא דין אשלח
משנה לכון ועל חד תרין כטבון די אמרת לכון איתי לכון ׃

Hæc dicit Dominus omnipotens, In diebus 23
illis si apprehenderint decem viri de omnibus
linguis gentium. & tenuerint fimbriam vnius
hominis Iudæi: dicẽtes, Ibimus tecum, quia au-
diuimus quòd Deus vobiscum est.

CAP. IX.

ASsumptio verbi Domini in terra Sedrac, 1
& Damasci sacrificium eius, quia Domi-
nus respicit homines & omnes tribus Israel.
Et Emath in finibus eius, Tyrus et Sidon, 2
quoniam sapientes fuerunt nimis.
Et ædificauit Tyrus munitionem sibi & 3
thesaurizauit argentum quasi puluerem, & cõ-
gregauit aurum vt lutum viarum.
Propterea Dominus possidebit eam, et per- 4
cutiet in mari fortitudinem eius, & ipsa in igne
concremabitur.
Videbit Ascalon & timebit, & Gaza et 5
dolebit nimis, & Accaron, quoniam confusa est
de spe sua: & peribit rex de Gaza, & Ascalon
non habitabitur.
Et alienigenæ habitabunt in Azoto: et de- 6
struam iniuriam alienigenarum.
Et auferam sanguinẽ eorum de ore illorum 7
& abominationes eorum de medio dentium eo-
rum: & manebunt & isti Deo nostro, & erunt
vt tribunus in Iuda, & Accarõ sicut Iebusæus.
Et substituam domui meæ eleuationem, ne 8
pertranseat neque reuertatur vllus; & non su-
perueniat super eos vltrà vllus abigens eos, quia
nunc vidi in oculis meis. Gaude vehemen- 9
ter filia Sion, prædica filia Hierusalem, ecce rex
tuus venit tibi iustus & saluans, ipse mansue-
tus & ascendens super subiugalem & pullum
equinũ nouũ. Et disperdet quadrigas ex E- 10
phraim, et equum de Hierusalẽ: et disperdet ar-
cũ pugnantium, & multitudinem & pacem ex
gentibus, & dominabitur ab aquis vsq; ad mare
& flumina exitus terræ. Et tu in sanguine 11
testamẽti emisisti vinctos tuos de lacu qui nõ ha-
bet aquam.
Sedebitis in munitione vincti congrega- 12
tionis, & pro vna die peregrinationis tuæ du-
plicia reddam tibi.

23 τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἐν ταῖς ἡμέραις
ἐκείναις ἐὰν ἐπιλάβωνται δέκα ἄνδρες ἐκ πασῶν τῶν
γλωσσῶν ἐθνῶν· καὶ ἐπιλάβωνται τοῦ κρασπέδου ἑνὸς ἀν-
δρὸς ἰουδαίου, λέγοντες, πορευσόμεθα μετὰ σοῦ, διότι ἀκη-
κόαμεν ὅτι ὁ θεὸς μεθ' ὑμῶν ἐστιν.

θ'.

1 Λῆμμα λόγου κυρίου ἐν γῇ σεδράχ καὶ δαμασκοῦ
θυσία αὐτοῦ, διότι κύριος ἐφορᾷ ἀνθρώπους, καὶ πάσας
2 τὰς φυλὰς τοῦ ἰσραήλ. καὶ ἡμάθ ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς,
τύρος καὶ σιδών, διότι κατεφρόνησαν σφόδρα.
3 καὶ ᾠκοδόμησεν τύρος ὀχύρωμα ἑαυτῇ καὶ ἐθησαύ-
ρισεν ἀργύριον ὡς χοῦν, καὶ συνήγαγεν χρυσίον ὡς πη-
4 λὸν ὁδῶν. διὰ τοῦτο κύριος κληρονομήσει αὐτὴν,
καὶ πατάξει εἰς θάλασσαν δύναμιν αὐτῆς, καὶ αὐτὴ ἐν
πυρὶ κατακαυθήσεται.
5 ὄψεται ἀσκαλὼν καὶ φοβηθήσεται, καὶ γάζα καὶ ὀδυ-
νηθήσεται σφόδρα, καὶ ἀκκαρών, ὅτι κατῃσχύνθη ἀπὸ τῆς
ἐλπίδος αὐτῆς· καὶ ἀπολεῖται βασιλεὺς ἐκ γάζης, καὶ
6 ἀσκαλὼν οὐ μὴ κατοικηθῇ. καὶ ἀλλογενεῖς κατοικήσου-
σιν ἐν ἀζώτῳ· καὶ καθελῶ ὕβριν ἀλλοφύλων.
7 καὶ ἐξαρῶ τὸ αἷμα αὐτῶν ἐκ στόματος αὐτῶν, καὶ
τὰ βδελύγματα αὐτῶν ἐκ μέσου ὀδόντων αὐτῶν, καὶ ὑπο-
λειφθήσονται, καὶ οὗτοι τῷ θεῷ ἡμῶν, καὶ ἔσονται ὡς χιλίαρ-
χος ἐν ἰούδᾳ, καὶ ἀκκαρὼν ὡς ὁ ἰεβουσαῖος.
8 καὶ ὑποστήσομαι τῷ οἴκῳ μου ἀνάστεμα τοῦ μὴ δια-
πορεύεσθαι μηδὲ ἀνακάμπτειν μηδένα· καὶ οὐ μὴ ἐπέλθῃ
ἐπ' αὐτοὺς οὐκ ἔτι οὐδεὶς ἐξελαύνων αὐτούς, διότι νῦν ἑώ-
ρακα ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς μου.
9 χαῖρε σφόδρα θύγατερ σιών, κήρυσσε θύγατερ ἰε-
ρουσαλήμ, ἰδοὺ ὁ βασιλεύς σου ἔρχεταί σοι δίκαιος καὶ σώ-
ζων, αὐτὸς πρᾶος, καὶ ἐπιβεβηκὼς ἐπὶ ὑποζύγιον καὶ πῶλον
10 νέον. καὶ ἐξολοθρεύσει ἅρματα ἐξ ἐφραΐμ, καὶ ἵππον
ἐξ ἱερουσαλήμ· καὶ ἐξολοθρεύσεται τόξον πολεμιστῶν, καὶ πλῆ-
θος καὶ εἰρήνην ἐξ ἐθνῶν, καὶ κατάρξει ἀπὸ τῶν ὑδάτων
ἕως θαλάσσης καὶ ποταμῶν διεκβολὰς γῆς.
11 καὶ σὺ ἐν αἵματι διαθήκης ἐξαπέστειλας δεσμίους
12 σου ἐκ λάκκου οὐκ ἔχοντος ὕδωρ. καθήσεσθε ἐν ὀχυ-
ρώματι δέσμιοι τῆς συναγωγῆς, καὶ ἀντὶ μιᾶς ἡμέρας
παροικεσίας σου διπλᾶ ἀνταποδώσω σοι.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

23 Sic dicit Dominus exercituum: In diebus illis in quibus apprehendent decem viri ex omnibus linguis populorum, apprehendent inquam fimbriam viri Iudæi, dicentes: Ibimus vobiscum. audiuimus enim quòd verbum Domini sit in adiutorium vestrum.

CAP. IX.

ONus verbi Domini in terra Australi, & Damascus conuertetur vt sit de terra domus maiestatis eius, quia coram Domino manifesta sunt opera filiorum hominum, & sibi complacet in omnibus tribubus Israel. 2 Emath quoque conuertetur vt sit de terra domus maiestatis eius; & Tyrus & Sidon, quia confortatæ sunt valde. 3 Et ædificauit Tyrus munitionem sibi, & congregauit argentum quasi puluerem, & aurum quasi lutum platearum. 4 Ecce Dominus eiiciet eam & proiiciet diuitias eius in mare: & ipsa igne succendetur. 5 Videbit Ascalon & timebit; & Gaza, & contremiscet nimis; & Acharon, quoniam confusa est à domo confidentiæ suæ: & peribit rex de Gaza, & Ascalon non habitabitur. 6 Et habitabunt domus Israel in Azoto qui erant in ea quasi alieni, qui non habent patrem, & cessare faciam magnitudinem Philistinorum. 7 Et disperdam comedentes sanguinem & abominationem de medio eorum, & deficiet virtus eorum: & proselyti qui remanserint in eis, adiicientur etiam ipsi ad populũ Dei nostri; & erunt quasi principes domus Iuda: & Acharon implebitur de domo Israel sicut Ierusalem. 8 Et habitare faciam maiestatem gloriæ meæ in domo sanctuarij mei: & fortitudo brachij potentiæ meæ erit sicut murus ignis in circuitu eius propter transeuntes & redeuntes: & non transibit per eos amplius tyrannus, quia nunc conspicuam feci potentiã meam vt benefaciam eis. 9 Exulta vehementer cœtus Sion: iubila cœtus Ierusalẽ; ecce rex tuus venit intra te iustus ipse & saluator mansuetus, equitans in asino & pullo filio asinæ. 10 Et disperdam quadrigas ex Ephraim & equos de Ierusalem: & conteram fortitudinem bellatorũ & exercitus populorũ: & iudicabit in pace regna & dominabitur à mari & vsque ad Occidentẽ; & ab Euphrate vsque ad fines terræ. 11 Vos quoque quibus cũ in sanguine sancitũ est pactũ, redemi vos de subiectione Ægyptiorũ: tribui vobis necessaria in deserto quod erat desolatũ sicut lacus vacuus in quo non sunt aquæ. 12 Cõuertimini vt sitis sicut ciuitates munitæ, ô vincti qui sperastis redemptionẽ. hodie quoque mittam ad nuntiandũ vobis, quòd duplicia bona quæ dixi vobis, adducam vobis.

13 כי דרכתי לי יהודה קשת מלאתי אפרים
ועוררתי בניך ציון על בניך יון ושמתיך כחרב
גבור:
14 ויהוה עליהם יראה ויצא כברק חצו ואדני
יהוה בשופר יתקע והלך בסערות תימן:
15 יהוה צבאות יגן עליהם ואכלו וכבשו
אבני קלע ושתו המו כמו יין ומלאו כמזרק
כזויות מזבח:
16 והושיעם יהוה אלהיהם ביום ההוא כצאן
עמו כי אבני נזר מתנוססות על אדמתו:
17 כי מה טובו ומה יפיו דגן בחורים ותירוש
ינובב בתלות:

יוד

1 שאלו מיהוה מטר בעת מלקוש יהוה עשה
חזיזים ומטר גשם יתן להם לאיש עשב
בשדה:
2 כי התרפים דברו און והקוסמים חזו שקר
וחלמות השוא ידברו הבל ינחמון על כן נסעו
כמו צאן יענו כי אין רעה:
3 על הרעים חרה אפי ועל העתודים אפקוד
כי פקד יהוה צבאות את עדרו את בית יהודה
ושם אותם כסוס הודו במלחמה:
4 ממנו פנה ממנו יתד ממנו קשת מלחמה ממנו
יצא כל נוגש יחדו:
5 והיו כגברים בוסים בטיט חוצות במלחמה
ונלחמו כי יהוה עמם והבישו רכבי סוסים:
6 וגברתי את בית יהודה ואת בית יוסף אושיע
והושבותים כי רחמתים והיו כאשר לא זנחתים
כי אני יהוה אלהיהם ואענם:

13 * Quoniam extendi mihi Iudam, quasi
arcum, impleui Ephraim. Et suscitabo filios tuos Sion super filios tuos Græcia, &
ponam te quasi gladium fortium.
14 * Et Dominus Deus super eos videbitur, & exibit vt fulgur iaculum eius. Et Dominus Deus in tuba canet, & vadet in turbine Austri.
15 * Dominus exercituum proteget eos, &
deuorabũt & subijcient lapidibus fundæ.
Et bibentes inebriabuntur quasi à vino, &
replebuntur vt phialæ, & quasi cornua al-
16 taris. * Et saluabit eos Dominus Deus
eorum in die illa vt gregẽ populi sui, quia
lapides sancti eleuabuntur super terram
eius.
17 * Quid enim bonum eius est, & quid
pulchrum eius nisi frumẽtum electorum,
& vinum germinans virgines?

CAP. X.

1 PEtite à Domino pluuiam in tempore
serotino; & Dominus faciet niues &
pluuiam imbris, & dabit eis singulis herbam in agro.
2 * Quia simulachra locuta sunt inutile, &
diuini viderunt mendacium, & somniatores locuti sunt frustrà, & vanè cõsolabantur. Idcircò adducti sunt quasi grex, affligentur quia non est eis pastor.
3 * Super pastores iratus est furor meus,
& super hircos visitabo. Quia visitauit
Dominus exercituum gregem suum domum Iuda, & posuit eos quasi equum gloriæ suæ in bello.
4 * Ex ipso angulus, ex ipso paxillus, ex
ipso arcus prœlij, & ex ipso egredietur omnis exactor simul.
5 * Et erunt quasi fortes conculcantes lutum viarum in prœlio: et bellabunt, quia
Dominus cum eis, & confundentur ascensores equorum.
6 * Et confortabo domũ Iuda, & domum
Ioseph saluabo. Et conuertam eos quia
miserebor eorum, & erunt sicut fuerunt
quando nõ proieceram eos. Ego enim Dominus Deus eorum, & exaudiam eos.

תרגום יונתן

13 ארי תקפת קדמי דבית יהודה כקשתא מתיחא כבית אזנין מלית גבורא בית ישראל ואגבר בנך ציון על בני עממיא ואשוינך כחרבא ביד גברא:
14 ויי עליהון יתגלי ויהון נפקין כברקין פתגמוהי ומן קדם יי אלהים בשופרא יתקע וידבר בעלעול רוח דרומא:
15 יי צבאות ירחם עליהון וישלטון בעממיא ויקטלונון ושארהון יגמרון כמא דשדן אבנא בקלעא ויבזון ית נכסיהון וישבעון מנהון כמא דמתמלי חמר והי נפשהון מליא תפנוקין כמזרק דמלי סולת ומשח ויהון מזהרין כדמא דמזהר על כותל מדבחא:
16 ויפרקנון יי אלההון ביומא ההוא על דאתכדרו כענא עמה ארי יבחרנון כאבני אפודא ויקרבנון לארעהון:
17 ארי מה טב ומה יאי אלפן אוריתא זידין וקשוט מתקן בכנשתא:

יוד

1 שאלו מן קדם יי מטרא בעדן לקיש יי עבד רוחין ומחת מטרא לבני אנשא למתן להון עבורא למיכל ועשבא לבעירא בחקלא:
2 ארי פלחי צלמניא ממללין אנס וקוסמיא מתנבן שקר ונביי שקרא בנבואת שקריהון ממללין ללא מדעם מנחמין על כן אתבדרו כמא דבדר ענא גלו ארי לית מלך:
3 על מלכיא הוה רגזי ועל שלטוניא אנא מסער עליהון חוביהון ארי דכר יי צבאות ית עמה ית דבית יהודה ושוי יתהון כסוס תקיף דזיותן בקרבא:
4 מנה מלכה מנה משיחה מנה תקוף קרבה מנה יתרבון כל פרנסוהי כחדא:
5 ויהון כגברין דישין קטילי עממיא כטין שוקין בקרבא ויגחון קרב ארי מימרא דיי בסעדהון ויבהתון רכבי סוסון:
6 ואגבר ית דבית יהודה וית דבית יוסף אפרק ואכנש גלותהון וארחם עליהון ויהון כדלא טלטלתנון ארי אנא יי אלההון ואקבל צלותהון:

*Quoniam tetendi te Iuda mihi, arcum im- 13
pleui Ephraim: & suscitabo filios tuos Sion su-
per filios Græcorum: & attrectabo te quasi
gladium pugnatoris.*
*Et Dominus Deus super eos apparebit, & 14
egredietur sicut fulgur sagitta eius; et Dominus
Deus in tuba clanget, & ibit in commotione
minarum suarum.*
*Dominus omnipotens proteget eos, & con 15
sumet eos, & obruent eos in lapidibus fundæ:
& bibent sanguinem eorum sicut vinum, &
implebunt phialas eorum sicut altaris.*
*Et saluabit eos Dominus Deus in die illa, 16
sicut oues, populum suum, quia lapides sancti
voluuntur super terram eius.*
*Quia si quid pulchrum illius, & si quid 17
bonum eius, frumentum iuuenibus, & vinum
boni odoris ad virgines.*

CAP. X.

*PEtite pluuiam à Domino opportunam, ma- 1
tutinam & serotinam: Dominus fecit phan-
tasias, & pluuiam hyemalem dabit eis, vni-
cuique herbam in agro.*
*Quoniam hi qui loquebantur locuti sunt 2
labores, & diuini visiones falsas, & insomnia
falsa loquebantur, vanè consolabantur: ideo
sublati sunt sicut oues, & afflicti sunt, quia non
erat sanitas.*
*Super pastores concitatus est furor meus, 3
& super agnos visitabo; & visitabit Domi-
nus Deus omnipotens gregem suum domum Iu-
da, & ponet eam sicut equum decorum suum
in prælio.*
*Et ex ipso respexit eis, & ex ipso posuit ar- 4
cum in furore, & ex ipso egredietur omnis aba-
ctor in idipsum.* *Et erunt quasi bellatores 5
conculcantes lutum in viis in prælio; & bella-
bunt, quia Dominus cum eis; & confundentur
ascensores equorum.*
*Et confortabo domum Iuda, & domum 6
Ioseph saluabo, & habitare faciam eos quia di-
lexi eos: & erunt quemadmodum quando non
eos abieceram; quia ego Dominus Deus eorum
exaudiam eos.*

13 διότι ἐνέτεινά σε ἰούδα ἐμαυτῷ· τόξον ἔπλησα τὸν
ἐφραΐμ, καὶ κατεξεγερῶ τὰ τέκνα σου σιὼν ἐπὶ τὰ
τέκνα τῶν ἑλλήνων· καὶ ψηλαφήσω σε ὡς ῥομφαίαν μα-
χητοῦ.
14 καὶ κύριος ὁ θεὸς ἐπ' αὐτοὺς ὀφθήσεται, καὶ ἐξελεύσεται
ὡς ἀστραπὴ βολὶς αὐτοῦ· καὶ κύριος ὁ θεὸς ἐν σάλπιγγι
σαλπιεῖ· καὶ πορεύσεται ἐν σάλῳ ἀπειλῆς αὐτοῦ.
15 κύριος παντοκράτωρ ὑπερασπιεῖ αὐτῶν· καὶ κατα-
ναλώσουσιν αὐτοὺς καὶ καταχώσουσιν αὐτοὺς ἐν λίθοις σφεν-
δόνης, καὶ ἐκπίονται τὸ αἷμα αὐτῶν ὡς οἶνον, καὶ πλήσουσιν
τὰς φιάλας αὐτῶν ὡς θυσιαστηρίου.
16 καὶ σώσει αὐτοὺς κύριος ὁ θεὸς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ,
ὡς πρόβατα τὸν λαὸν αὐτοῦ, διότι λίθοι ἅγιοι κυλίονται
ἐπὶ τῆς γῆς αὐτοῦ.
17 διότι εἴ τι καλὸν αὐτοῦ, καὶ εἴ τι ἀγαθὸν αὐτοῦ, σῖτος
νεανίσκοις, καὶ οἶνος εὐωδιάζων εἰς παρθένους.

ί.

1 Αἰτεῖσθε ὑετὸν παρὰ κυρίου καθ' ὥραν, πρώϊμον καὶ
ὄψιμον· κύριος ἐποίησεν φαντασίας καὶ ὑετὸν χειμέ-
ριον δώσει αὐτοῖς, ἑκάστῳ βοτάνην ἐν ἀγρῷ.
2 διότι οἱ ἀποφθεγγόμενοι ἐλάλησαν κόπους, καὶ οἱ
μάντεις ὁράσεις ψευδεῖς, καὶ ἐνύπνια ψευδῆ ἐλάλουν, μά-
ταια παρεκάλουν· διὰ τοῦτο ἐξήρθησαν ὡς πρόβατα καὶ
ἐκακώθησαν, ὅτι οὐκ ἦν ἴασις.
3 ἐπὶ τοὺς ποιμένας παρωξύνθη ὁ θυμός μου, καὶ
ἐπὶ τοὺς ἀμνοὺς ἐπισκέψομαι· καὶ ἐπισκέψεται κύριος
ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ τὸν οἶκον τοῦ ἰού-
δα· καὶ τάξει αὐτὸν ὡς ἵππον εὐπρεπῆ αὐτοῦ ἐν πο-
λέμῳ.
4 καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐπέβλεψεν αὐτοῖς, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἔταξεν
τόξον ἐν θυμῷ, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσεται πᾶς ὁ ἐξελαύνων
ἐν τῷ αὐτῷ.
5 καὶ ἔσονται ὡς μαχηταὶ πατοῦντες πηλὸν ἐν ταῖς ὁδοῖς
ἐν πολέμῳ, καὶ παρατάξονται, διότι κύριος μετ' αὐτῶν·
καὶ καταισχυνθήσονται ἀναβάται ἵππων.
6 καὶ κατισχύσω τὸν οἶκον ἰούδα, καὶ τὸν οἶκον ἰωσὴφ σώ-
σω, καὶ κατοικιῶ αὐτοὺς ὅτι ἠγάπησα αὐτούς· καὶ ἔσονται ὃν
τρόπον ὅτε οὐκ αὐτοὺς ἀπέρριψα, διότι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς
αὐτῶν ἐπακούσομαι αὐτούς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Quoniam roboraui coram me domum Iuda, sicut arcum extensum, tanquam domum armorum, repleui fortitudine domum Israel, &
præualere faciam filios tuos Sion super filios populorum, & ponam te quasi gladium in manu fortis. 14 Et Dominus super eos reuelabitur,
& verba eius egredientur quasi fulgura: & à facie Domini Dei clangetur tuba, & ducet in turbine venti Australis. 15 Dominus exer-
cituum miserebitur eorum, & dominabuntur populis & occident eos, & reliquias eorum consument, sicut qui mittunt lapidem funda, &
diripient substantias eorum, & saturabuntur ex eis, in morem bibentium vinum: & erit anima eorum plena delitijs, sicut phiala quæ ple-
na est simila & oleo; & splendebunt sicut sanguis qui splendet in pariete altaris. 16 Et redimet eos Dominus Deus suus in tempore illo,
eò quòd dispersus est sicut oues populus eius, quoniam eliget eos sicut lapides superhumeralis, & congregabit eos in terram suam.
17 Quoniam quàm bona & quàm pulchra est doctrina legis ducibus, & iudicium veritatis directum in congregatione!

CAP. X.

PEtite à facie Domini pluuiam in tempore serotino: Dominus faciet ventos, & deducet pluuiam filijs hominum, vt det eis frumentum
ad comedendum, & herbam iumentis in agro. 2 Quoniam cultores simulachrorum loquuntur rapinam, & diuini prophetant falsi-
tatem, & pseudoprophetæ in prophetia sua falsa mendacia loquuntur, & vanè consolantur. Ideo dispersi sunt sicut disperguntur oues,
translati sunt quia non est eis rex. 3 In reges factus est furor meus & in principes, ego visitabo eorum peccata, quia recordatus est Do-
minus exercituum populi sui domus Iuda, & ponet eos quasi equum fortem, splendentem in bello. 4 Ex ipso rex eius, ex ipso christus
eius, & ex ipso fortitudo belli sui, ex ipso magnificabuntur omnes gubernatores eius simul. 5 Et fortes domus Israel triturabunt inter-
fectos populorũ quasi lutum viarum in bello, & prœlia committent: quia Verbum Dñi erit in auxilium eorũ: & confundentur ascensores
equorum. 6 Et roborabo domum Iuda, & domum Ioseph redimam, & congregabo captiuitatem eorum, & miserebor eorum; & erunt
quasi non transmigrare fecissem eos, quia ego Dominus Deus eorum suscipiam orationem eorum.

7 * וְהָיוּ כְגִבּוֹר אֶפְרַיִם וְשָׂמַח לִבָּם כְּמוֹ־יָיִן
וּבְנֵיהֶם יִרְאוּ וְשָׂמֵחוּ יָגֵל לִבָּם בַּיהוָה׃
8 * אֶשְׁרְקָה לָהֶם וַאֲקַבְּצֵם כִּי פְדִיתִים וְרָבוּ
כְּמוֹ רָבוּ׃
9 * וְאֶזְרָעֵם בָּעַמִּים וּבַמֶּרְחַקִּים יִזְכְּרוּנִי וְחָיוּ
אֶת־בְּנֵיהֶם וָשָׁבוּ׃
10 * וַהֲשִׁבוֹתִים מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּמֵאַשּׁוּר אֲקַבְּצֵם
וְאֶל־אֶרֶץ גִּלְעָד וּלְבָנוֹן אֲבִיאֵם וְלֹא יִמָּצֵא לָהֶם׃
11 * וְעָבַר בַּיָּם צָרָה וְהִכָּה בַיָּם גַּלִּים וְהֹבִישׁוּ
כֹּל מְצוּלוֹת יְאֹר וְהוּרַד גְּאוֹן אַשּׁוּר וְשֵׁבֶט
מִצְרַיִם יָסוּר׃
12 * וְגִבַּרְתִּים בַּיהוָה וּבִשְׁמוֹ יִתְהַלָּכוּ נְאֻם יְהוָה׃

יא

1 * פְּתַח לְבָנוֹן דְּלָתֶיךָ וְתֹאכַל אֵשׁ בַּאֲרָזֶיךָ׃
2 * הֵילֵל בְּרוֹשׁ כִּי־נָפַל אֶרֶז אֲשֶׁר אַדִּרִים שֻׁדָּדוּ
הֵילִילוּ אַלּוֹנֵי בָשָׁן כִּי יָרַד יַעַר הַבָּצוֹר׃
3 * קוֹל יִלְלַת הָרֹעִים כִּי שֻׁדְּדָה אַדַּרְתָּם קוֹל
שַׁאֲגַת כְּפִירִים כִּי שֻׁדַּד גְּאוֹן הַיַּרְדֵּן׃
4 * כֹּה אָמַר יְהוָה אֱלֹהָי רְעֵה אֶת־צֹאן הַהֲרֵגָה׃
5 * אֲשֶׁר קֹנֵיהֶן יַהַרְגֻן וְלֹא יֶאְשָׁמוּ וּמֹכְרֵיהֶן
יֹאמַר בָּרוּךְ יְהוָה וַאעְשִׁר וְרֹעֵיהֶם לֹא יַחְמוֹל
עֲלֵיהֶן׃
6 * כִּי לֹא אֶחְמוֹל עוֹד עַל־יֹשְׁבֵי הָאָרֶץ נְאֻם־יְהוָה
וְהִנֵּה אָנֹכִי מַמְצִיא אֶת־הָאָדָם אִישׁ בְּיַד־רֵעֵהוּ
וּבְיַד מַלְכּוֹ וְכִתְּתוּ אֶת־הָאָרֶץ וְלֹא אַצִּיל מִיָּדָם׃
7 * וָאֶרְעֶה אֶת־צֹאן הַהֲרֵגָה לָכֵן עֲנִיֵּי הַצֹּאן
וָאֶקַּח־לִי שְׁנֵי מַקְלוֹת לְאַחַד קָרָאתִי נֹעַם וּלְאַחַד
קָרָאתִי חֹבְלִים וָאֶרְעֶה אֶת־הַצֹּאן׃

7 * Et erunt quasi fortes Ephraim, & lætabitur cor eorum quasi à vino. Et filij eorũ videbunt & lætabuntur, & exultabit cor
8 eorum in Domino. * Sibilabo eis, & congregabo illos, quia redemi eos. Et multiplicabo eos sicut antè fuerant multiplicati.
9 * Et seminabo eos in populis: & de longe recordabuntur mei, & viuent cum filiis
10 suis, & reuertentur. * Et reducam eos de terra Ægypti, & de Assyrijs cógregabo eos. Et ad terram Galaad & Libani adducam eos, & non inuenietur eis locus.
11 * Et transiet in maris freto, & percutiet in mari fluctus, & confundentur omnia profunda fluminis, & humiliabitur superbia Assur, & sceptrum Ægypti recedet.
12 * Confortabo eos in Domino, & in nomine eius ambulabunt, dicit Dominus.

CAP. XI.

1 APeri Libane portas tuas, & comedet ignis cedros tuas.
2 * Vlula abies quia cecidit cedrus, quoniam magnifici vastati sunt. Vlulate quercus Basan, quoniam succisus est saltus
3 munitus. * Vox vlulatus pastorum, quia vastata est magnificentia eorum. Vox rugitus leonum, quoniam vastata est super-
4 bia Iordanis. * Hæc dicit Dominus Deus meus: Pasce pecora occisionis.
5 * Quæ qui possederant occidebant & non dolebant, & vendebant ea dicentes: Benedictus Dominus, diuites facti sumus, & pastores eorum non parcebant eis.
6 * Et ego non parcam vltrà super habitantes terram, dicit Dominus. Ecce ego tradam homines, vnumquenque in manu proximi sui & in manu regis sui, & concident terram, & non eruam de manu eorum.
7 * Et pascam pecus occisionis propter hoc ô pauperes gregis: & assumpsi mihi duas virgas, vnam vocaui Decorem, & alteram vocaui Funiculum, & paui gregem.

תרגום יונתן

7 ויהון כגיברין דבית אפרים ויחדי לבהון כשתי חמר ובניהון יחזון ויחדון יבוע לבהון במימרא דיוי׃ 8 אכלי לכנשא גלותהון ואקרבנון
ארי פרקתנון ויסגון כמא דאמיר עליהון דיסגון׃ 9 וכמא דבדרתנון ביני עממיא ובארעא רחיקא הוו דכירין לדחלתי ויורכון שני חיין
עם בניהון ויתובון׃ 10 וכמא דאפקתינון מארעא דמצרים כן מאתור אקרב גלותהון ולארע גלעד ומקדשא אעלנון ולא יסופק להון׃
11 ויתעבדון להון נסין וגבורן כמא דאתעבדו לאבהתהון במעברהון בימא ויחזון בפרענות סנאיהון כמא דאטרפו גבריא בגלי ימא
ויבהתון כל מלכי עממיא ויבטל תקפא מאתוראה ושלטן ממצראי יעדי׃ 12 ואגברנון במימרא דיוי ובשמה יהכון פריקין אמר יוי׃

יא

1 פתחו עממיא תרעיכון ותשיצי אשתא תקפיכון׃ 2 איללו מלכיא ארי אתברו שלטוניא דעתירי
נכסיא אתבזזו איללו טורני מדינתא ארי אתבזז מחוז תקפיכון׃ 3 קל צוחת מלכיא ארי אתבזזו מחוזיהון קל נהמותהון כבני אריון כד
שמעין על ירדנא׃ 4 כדנן אמר יוי אלהים אתנבי על פרנסיא דאתמניו לפרנסא ית עמי ואנון שלטו בהון כענא לנכסתא׃
5 די קניהון קטלין להן אמרין לית עלנא חובא ומזבניהן אמרין בריך יוי דעתרנא ורעיהן לא חיסין עליהן׃
6 ארי לא אחוס עוד על יתבי ארעא אמר יוי הא אנא מגרי ית אנשא גבר ביד חברה וביד מלכה ויבזון ית ארעא ולא אשזב מידהון׃
7 ומניתי פרנסיא על עמא ואנון שלטו בהון כענא לנכסתא מסכנו וטלטלו ית עמי ואתפלגו קדמי לתרתין פלגון ואתפלגו בית ישראל
לבית יהודה וקצו במלכותא דבית דויד די בהון רעוא קדמי למהוי פרנסין על עמי׃

* Et erunt quasi pugnatores Ephraim, & 7
lætabitur cor eorum quasi in vino: & filij eo-
rum videbunt & lætabuntur, & gaudebit
cor eorum in Domino.
* Signabo eos, & suscipiam eos, quia redi- 8
mam eos, & multiplicabũtur sicut erant multi.
* Et seminabo eos in populis, & qui de lon- 9
gè recordabuntur mei, & enutrient filios suos,
& conuertentur.
* Et conuertam eos de terra Ægypti, & de 10
Assyriis suscipiam illos, & in Galaaditen, & in
Libanum introducam eos, & non relinquetur
ex eis vllus.
* Et pertransibunt in mari angusto, & per- 11
cutient in mari fluctus, & siccabuntur omnia
profunda fluuiorum, & confundetur omnis su-
perbia Assyriorũ, & sceptrum Ægypti tolletur.
* Et confortabo eos in Domino Deo suo, & 12
in nomine eius gloriabuntur, dicit Dominus.

CAP. XI.

APeri Libane portas tuas, & comedat ignis 1
cedros tuas.
* Vlulet pinus, quia cecidit cedrus; quia mi- 2
seri facti sunt optimates: vlulate quercus Basa-
nitidis, quia succisus est saltus consitus.
* Vox lugentium pastorum, quoniam misera 3
facta est magnificentia eorum: vox rugientium
leonum, quia miser factus est fremitus Iordanis.
* Hæc dicit Dominus omnipotens, Pasce 4
oues occisionis.
* Quas qui possederunt interficiebant, & 5
non agebant pœnitentiam: & qui vendebant
eas, dicebãt, Benedictus Dominus, diuites facti
sumus: & pastores earum non patiebantur
quicquam super eis.
* Ideo non parcam vltrà super habitantes 6
terram, dicit Dominus: & ecce ego trado ho-
mines, vnumquemque in manus proximi sui,
& in manus regis eius, & concident terram,
& non eruam de manu eorum.
* Et pascam oues occisionis in Chananitide, 7
& assumam mihi duas virgas; vnam vocaui
Decorem, & alteram vocaui Funiculum, &
pascam oues.

7 * καὶ ἔσονται ὡς μαχηταὶ τοῦ ἐφραΐμ, καὶ χαρήσεται ἡ
καρδία αὐτῶν ὡς ἐν οἴνῳ, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ὄψονται καὶ χα-
ρήσονται, καὶ εὐφρανθήσεται ἡ καρδία αὐτῶν ἐπὶ τῷ κυρίῳ.
8 * σημανῶ αὐτοὺς, καὶ εἰσδέξομαι αὐτοὺς, διότι λυτρώσο-
μαι αὐτοὺς καὶ πληθυνθήσονται καθότι ἦσαν πολλοί.
9 * καὶ σπερῶ αὐτοὺς, ἐν λαοῖς, καὶ οἱ μακρὰν μνησθήσονται
μου καὶ ἐκθρέψουσι τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ ἐπιστρέψουσιν.
10 * καὶ ἐπιστρέψω αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου, καὶ ἐξ ἀσ-
συρίων εἰσδέξομαι αὐτοὺς, καὶ εἰς τὴν γαλααδῖτιν, καὶ
εἰς τὸν λίβανον εἰσάξω αὐτοὺς, καὶ οὐ μὴ ὑπολειφθῇ ἐξ
αὐτῶν οὐδὲ εἷς.
11 * καὶ διελεύσονται ἐν θαλάσσῃ στενῇ, καὶ πατάξουσιν
ἐν θαλάσσῃ κύματα, καὶ ξηρανθήσεται πάντα τὰ βά-
θη ποταμῶν, καὶ καταισχυνθήσεται πᾶσα ἡ ὕβρις ἀσσυρίων·
καὶ σκῆπτρον αἰγύπτου περιαιρεθήσεται.
12 * καὶ κατισχύσω αὐτοὺς ἐν κυρίῳ θεῷ αὐτῶν καὶ ἐν τῷ
ὀνόματι αὐτοῦ καυχήσονται, λέγει κύριος.

ια΄.

1 * Διάνοιξον ὁ λίβανος τὰς θύρας σου, καὶ καταφα-
γέτω πῦρ τὰς κέδρους σου.
2 * ὀλολυξάτω πίτυς, διότι πέπτωκεν κέδρος, διότι ἐτα-
λαιπωρήθησαν μεγιστᾶνες· ὀλολύξατε δρύες τῆς βασανί-
τιδος, ὅτι κατεσπάσθη ὁ δρυμὸς ὁ σύμφυτος.
3 * φωνὴ θρηνούντων ποιμένων, ὅτι τεταλαιπώρηκεν ἡ
μεγαλωσύνη αὐτῶν· φωνὴ ὠρυομένων λεόντων, ὅτι τε-
ταλαιπώρηκεν τὸ φρύαγμα τοῦ ἰορδάνου.
4 * τάδε λέγει κύριος παντοκράτωρ, ποίμανε τὰ πρό-
βατα τῆς σφαγῆς.
5 * ἃ οἱ κτησάμενοι ἔσφαζον, καὶ οὐ μετεμελοῦντο, καὶ οἱ
πωλοῦντες αὐτὰ ἔλεγον, εὐλογητὸς κύριος, πεπλουτήκα-
μεν· καὶ οἱ ποιμένες αὐτῶν οὐκ ἔπασχον οὐδὲν ἐπ' αὐτοῖς.
6 * διὰ τοῦτο οὐ φείσομαι οὐκ ἔτι ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας
τὴν γῆν, λέγει κύριος· καὶ ἰδοὺ ἐγὼ παραδίδωμι τοὺς ἀνθρώ-
πους, ἕκαστον εἰς χεῖρας τοῦ πλησίον αὐτοῦ καὶ εἰς χεῖρας βα-
σιλέως αὐτοῦ, καὶ κατακόψουσιν τὴν γῆν, καὶ οὐ μὴ ἐξέλωμαι
7 ἐκ χειρὸς αὐτῶν. * καὶ ποιμανῶ τὰ πρόβατα τῆς σφα-
γῆς εἰς τὴν χανανῖτιν· καὶ λήψομαι ἐμαυτῷ δύο ῥάβδους,
τὴν μίαν ἐκάλεσα κάλλος, καὶ τὴν ἑτέραν ἐκάλεσα
σχοίνισμα· καὶ ποιμανῶ τὰ πρόβατα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

7 Et erunt quasi fortes viri domus Ephraim, & lætabitur cor eorum in morem bibentiũ vinũ: & filij eorum videbunt & lætabuntur, &
exultabit cor eorum in verbo Domini. 8 Clamabo vt congregem captiuitatem eorum; & coadunabo eos quia redemi eos. & multi-
plicabuntur sicut dictum est eos multiplicatum iri. 9 Et sicut dispersi eos inter populos, & in terra longinqua recordabantur timoris
mei: & prolongabunt annos vitæ cum filijs suis, & reuertentur. 10 Et sicut eduxi eos de terra Ægypti, sic congregabo captiuitatem
eorum de Assur; & ad terram Galaad, & sanctuarij adducam eos, & non sufficiet eis. 11 Et fient eis miracula & magnalia sicut facta
sunt patribus eorum cùm transirent per mare; & videbunt vltionem inimicorum suorum, vt inuoluti sunt viri in fluctibus maris, &
confundentur omnes reges populorum, & cessabit fortitudo ab Assyrijs; & dominium Ægyptiorum auferetur. 12 Et roborabo eos
in verbo Domini, & in nomine eius ambulabunt redempti, dicit Dominus.

CAP. XI.

APerite populi portas vestras, & consumet ignis munitiones vestras. 2 Vlulate reges quia contriti sunt principes, qui opibus erant
diuites, vastati sunt. Vlulate satrapæ prouinciarum quia vastata est regio fortitudinis vestræ. 3 Vox clamoris regum quia va-
statæ sunt prouinciæ eorum: vox rugitus eorum vt catulorum leonum, quoniam exiccata est propter eos elatio Iordanis. 4 Sic dicit
Dominus Deus, Vaticinare aduersus gubernatores qui constituti sunt ad gubernandũ populum meum, & ipsi dominati sunt in eos quasi
in oues occisionis. 5 Qui possident eas occidunt eas, dicentes: Non imputabitur nobis peccatum: & vendentes eas dicunt, Bene-
dictus Dominus quia diuites facti sumus, & pastores earum non parcunt eis. 6 Non enim parcam vltrà habitatoribus terræ, ait Do-
minus: Ecce ego tradam vnumquemque in manum proximi sui, & in manũ regis sui. & diripient terram, & non eruam de manibus eorũ.
7 Et constitui gubernatores super populum, & ipsi dominati sunt in eos, sicut in oues occisioni *destinatas*, & depauperauerunt & mi-
grare fecerunt populum meum. Et diuisi sunt coram me in duas diuisiones: & diuisa est domus Israel à domo Iuda: & detestati sunt re-
gnum domus Dauid, ex qua placitum erat mihi vt essent gubernatores super populum meum.

8 * וָאַכְחִד אֶת־שְׁלֹשֶׁת הָרֹעִים בְּיֶרַח אֶחָד וַתִּקְצַר
נַפְשִׁי בָּהֶם וְגַם־נַפְשָׁם בָּחֲלָה בִי ׃
9 * וָאֹמַר לֹא אֶרְעֶה אֶתְכֶם הַמֵּתָה תָמוּת
וְהַנִּכְחֶדֶת תִּכָּחֵד וְהַנִּשְׁאָרוֹת תֹּאכַלְנָה אִשָּׁה
אֶת־בְּשַׂר רְעוּתָהּ ׃
10 * וָאֶקַּח אֶת־מַקְלִי אֶת־נֹעַם וָאֶגְדַּע אֹתוֹ לְהָפֵיר
אֶת־בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אֶת־כָּל־הָעַמִּים ׃
11 * וַתֻּפַר בַּיּוֹם הַהוּא וַיֵּדְעוּ כֵן עֲנִיֵּי הַצֹּאן הַשֹּׁמְרִים
אֹתִי כִּי דְבַר־יְהוָה הוּא ׃
12 * וָאֹמַר אֲלֵיהֶם אִם־טוֹב בְּעֵינֵיכֶם הָבוּ שְׂכָרִי
וְאִם־לֹא חֲדָלוּ וַיִּשְׁקְלוּ אֶת־שְׂכָרִי שְׁלֹשִׁים כָּסֶף ׃
13 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי הַשְׁלִיכֵהוּ אֶל־הַיּוֹצֵר אֶדֶר
הַיְקָר אֲשֶׁר יָקַרְתִּי מֵעֲלֵיהֶם וָאֶקְחָה שְׁלֹשִׁים
הַכֶּסֶף וָאַשְׁלִיךְ אֹתוֹ בֵּית יְהוָה אֶל־הַיּוֹצֵר ׃
14 * וָאֶגְדַּע אֶת־מַקְלִי הַשֵּׁנִי אֵת הַחֹבְלִים לְהָפֵר
אֶת־הָאַחֲוָה בֵּין יְהוּדָה וּבֵין יִשְׂרָאֵל ׃
15 * וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלָי עוֹד קַח־לְךָ כְּלִי רֹעֶה אֱוִלִי ׃
16 * כִּי הִנֵּה־אָנֹכִי מֵקִים רֹעֶה בָּאָרֶץ הַנִּכְחָדוֹת
לֹא־יִפְקֹד הַנַּעַר לֹא־יְבַקֵּשׁ וְהַנִּשְׁבֶּרֶת לֹא יְרַפֵּא
הַנִּצָּבָה לֹא יְכַלְכֵּל וּבְשַׂר הַבְּרִיאָה יֹאכַל
וּפַרְסֵיהֶן יְפָרֵק ׃
17 * הוֹי רֹעִי הָאֱלִיל עֹזְבִי הַצֹּאן חֶרֶב עַל־זְרוֹעוֹ
וְעַל־עֵין יְמִינוֹ זְרֹעוֹ יָבוֹשׁ תִּיבָשׁ וְעֵין יְמִינוֹ כָּהֹה
תִכְהֶה ׃

יב

1 * מַשָּׂא דְבַר־יְהוָה עַל־יִשְׂרָאֵל נְאֻם־יְהוָה
נֹטֶה שָׁמַיִם וְיֹסֵד אָרֶץ וְיֹצֵר רוּחַ־אָדָם בְּקִרְבּוֹ ׃
2 * הִנֵּה אָנֹכִי שָׂם אֶת־יְרוּשָׁלַםִ סַף־רַעַל לְכָל־
הָעַמִּים סָבִיב וְגַם עַל־יְהוּדָה יִהְיֶה בַמָּצוֹר עַל־
יְרוּשָׁלָםִ ׃

8 * Et succidi tres pastores in mense vno,
& contracta est anima mea in eis. Siquidem & anima eorum variauit in me.
9 * Et dixi, Non pascam vos. Quod moritur moriatur, & quod succiditur, succi-
C datur, & reliqui deuorent vnusquisque
carnem proximi sui.
10 * Et tuli virgam meam quæ vocabatur
Decus, & abscidi eam vt irritũ facerẽ fœdus meum, quod percussi cum omnibus
11 populis. * Et in irritum deductum est in
die illa, & cognouerunt sic pauperes gregis
qui custodiunt mihi, quia verbum Dñi est.
12 * Et dixi ad eos, Si bonum est in oculis
vestris, afferte mercedem meam; & si non,
quiescite. Et appenderunt mercedem meã
triginta argenteos.
13 * Et dixit Dominus ad me, Proijce illud
ad statuarium. Decorum precium quo appreciatus sum ab eis. Et tuli triginta ar-
D genteos, & proieci illos in domo Domini
ad statuarium.
14 * Et præcidi virgam meam secundam,
quę appellabatur Funiculus, vt dissoluerem
germanitatem inter Iudam & Israel.
15 * Et dixit Dominus ad me, Adhuc sume
tibi vasa pastoris stulti.
16 * Quia ecce ego suscitabo pastorem in
terra, qui derelicta nõ visitabit, dispersum
E non quæret, & contritum non sanabit, &
id quod stat non enutriet, & carnes pinguium comedet, & vngulas eorum dissol-
17 uet. * O pastor & idolum, derelinquens
gregem. Gladius super brachium eius, &
super oculum dextrum eius. Brachium
eius ariditate siccabitur, & oculus dexter
eius tenebrescens obscurabitur.

CAP. XII.

1 ONus verbi Domini super Israel. Dixit
A Dominus extendens cælum, & fundans terram, & fingens spiritum hominis
in eo.
2 * Ecce ego ponam Hierusalem superliminare crapulæ omnibus populis in circuitu, sed & Iuda erit in obsidione contra
Hierusalem.

תרגום יונתן

8 ושיציתי ית תלתא פרנסיא בירחא חד ורחק מימרי יתהון על דנפשתהון קצת בפלחני ׃ 9 ואמרת דלא למנאה עליכון פרנס דמתין
ימותון ודמשתיצין ישתיצון ודישתארון יבזון גבר ית נכסי קריבה׃ 10 ואיתיתי ית סנחריב מלכא דאתור על מלכא דישראל ואגליתי יתהון
על דאשניו קימא דגזרת עמהון דלא למפלח לטעותא בכן גלו לביני עממיא׃ 11 ועל דאשניו קימא גלו בעדנא ההיא וידעון כן ענותניא
עמא די עבדו רעותי ארי פתגמא דיי הוא ׃ 12 ואמרת להון אם תקין בעיניכון עבדו רעותי ואם לא אתמנעו ועבדו ית רעותי
גברין סקבתא ׃ 13 ואמר יי לי כתב דכרן עובדיהון בחילש כתבא ורמי יתה לבית מקדשא דיי לתחות יד אמרכלא רבא חלף דיקרת
[illegible] בעיניהון וכתבה דכרן עובדיהון בחילש כתבא ורמיתי יתה לבית מקדשא דיי לתחות יד אמרכלא רבא ׃ 14 ואיתיתי ית נבוכד־
נצר מלכא דבבל על צדקיה מלך שבטא דבית יהודה ואגליו יתה על דאשניו קימא אף אנון דבית יהודה כאחיהון בית ישראל׃
15 ואמר יי לי עוד אזל אתנבי על פרנסא טפשא ׃ 16 ארי הא אנא מקים פרנסא בארעא דשגן לא יבעי דאטלטלו לא יתבע דתבירין
לאיסי וקימין לא יסובר ונכסי עתיריא יבוז ושארהון יגמר׃ 17 וי על פרנסא טפשא דאתפקד לה עמא לפרנסא די הוא דמי לסבחא
די סבנה בידה ועינה על שמנתא למבס דרעה מיבש יבש ועינה דימינא מכהא תכהה ׃ יב
1 מטל פתגמא דיי על ישראל אמר יי דתלא שמיא ושכלל ארעא וברא רוחה דאנשא במעוהי׃ 2 הא אנא משוי ית ירושלם מאן
מלי מרוי לכל עממיא סחור סחור ואף דבית יהודה ייתונון עממיא כיד אניסין בצירא לירושלם ׃

*Et auferam tres pastores in mense vno, 8
& ingrauescet anima mea super eos, & enim
animæ eorum rugiebant super me.
*Et dixi, Non pascam eos: quod moritur 9
moriatur, & quod deficit deficiat; & reliqui
deuorent vnusquisque carnes proximi sui.
*Et assumam virgam meam pulchram, & 10
proijciam eam vt dissipem testamentum meum
quod disposui ad omnes populos.
*Et dissipabitur in die illa, & cognoscent 11
Chananæi oues quæ custodiũtur mihi, quia ver-
bum Domini est.
*Et dicam ad eos, Si bonum in conspectu 12
vestro est, date mercedem meam aut quiescite:
& statuerunt mercedem meam triginta argen-
teos.
*Et dixit Dominus ad me, Depone eos in 13
conflatorium, & recogita si probatum est, si-
cut probatus sum pro eis: & tuli triginta ar-
genteos, & misi eos in domum Domini in con-
flatorium.
*Et abieci virgam meam secundam quæ ap- 14
pellatur Funiculus, vt dissiparem testamentum
quod inter Judam & inter Jsrael.
*Et dixit Dominus ad me, Et adhuc sume 15
tibi vasa pastoralia pastoris imperiti.
*Quia ecce suscitabo pastorem super terrã, 16
qui derelictum non visitet, & dispersum non
requirat, & fractum non sanet, & integrum
non dirigat, & carnes electorum deuorabit, &
talos eorum peruertet.
*Væ qui pascitis vana & qui dereliquistis 17
oues: gladius super brachium eius, & super ocu
lum eius dextrum: brachium eius siccatum sic-
cabitur, & oculus eius dexter excæcatus ex-
cæcabitur.

CAP. XII.

ASsumptio verbi Domini super Jsrael, dicit 1
Dominus, extendens cælum & fundans
terram, & fingens spiritum hominis in eo.
*Ecce ego pono Hierusalem, sicut supermi- 2
minaria quæ mouentur omnibus populis in cir-
cuitu, & in Judæa erit obsidio super Hieru-
salem.

8 *καὶ ἐξαρῶ τοὺς τρεῖς ποιμένας ἐν μηνὶ ἑνί, καὶ βαρυν-
θήσεται ἡ ψυχή μου ἐπ' αὐτούς, καὶ γὰρ αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐπω-
ρύοντο ἐπ' ἐμέ.
9 *καὶ εἶπα, οὐ ποιμανῶ αὐτούς· τὸ ἀποθνῆσκον ἀποθνη-
σκέτω, καὶ τὸ ἐκλεῖπον ἐκλειπέτω· καὶ τὰ κατάλοιπα κα-
τεσθιέτωσαν ἕκαστος τὰς σάρκας τοῦ πλησίον αὐτοῦ.
10 *καὶ λήψομαι τὴν ῥάβδον μου τὴν καλήν, καὶ ἀπορρί-
ψω αὐτὴν διασκεδάσαι τὴν διαθήκην μου ἣν διεθέμην
11 πρὸς πάντας τοὺς λαούς. *καὶ διασκεδασθήσεται ἐν τῇ
ἡμέρᾳ ἐκείνῃ· καὶ γνώσονται οἱ χαναναῖοι τὰ πρόβατα φυ-
λασσόμενά μοι, διότι λόγος κυρίου ἐστίν.
12 *καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτούς, εἰ καλὸν ἐνώπιον ὑμῶν ἐστιν, δότε
τὸν μισθόν μου ἢ ἀπείπασθε· καὶ ἔστησαν τὸν μισθόν μου
τριάκοντα ἀργυρείους.
13 *καὶ εἶπεν κύριος πρός με, κάθες αὐτοὺς εἰς τὸ χω-
νευτήριον, καὶ σκέψαι εἰ δόκιμόν ἐστιν, ὃν τρόπον ἐδοκιμά-
σθην ὑπὲρ αὐτῶν· καὶ ἔλαβον τοὺς τριάκοντα ἀργυρίους, καὶ
ἐνέβαλον αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον κυρίου εἰς τὸ χωνευτήριον.
14 *καὶ ἀπέρριψα τὴν ῥάβδον μου τὴν δευτέραν τὴν
καλουμένην τὸ σχοίνισμα τοῦ διασκεδάσαι τὴν κατάσχε-
σιν τὴν ἀναμέσον ἰούδα καὶ ἀναμέσον ἰσραήλ.
15 *καὶ εἶπεν κύριος πρός με, καὶ ἔτι λάβε σεαυτῷ σκεύη
ποιμενικὰ ποιμένος ἀπείρου.
16 *διότι ἰδοὺ ἐξεγερῶ ποιμένα ἐπὶ τὴν γῆν, ὅστις τὸ ἐκ-
λεῖπον οὐ μὴ ἐπισκέψηται, καὶ τὸ ἐσκορπισμένον οὐ μὴ ζη-
τήσῃ, καὶ τὸ συντετριμμένον οὐ μὴ ἰάσηται, καὶ τὸ ὁλόκληρον
οὐ μὴ κατευθύνῃ, καὶ τὰ κρέα τῶν ἐκλεκτῶν καταφάγεται,
καὶ τοὺς ἀστραγάλους αὐτῶν ἐκστρέψει.
17 *ὢ οἱ ποιμαίνοντες τὰ μάταια καὶ ἐγκαταλελοιπό-
τες τὰ πρόβατα, μάχαιρα ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτοῦ, καὶ
ἐπὶ τὸν ὀφθαλμὸν αὐτοῦ τὸν δεξιόν, ὁ βραχίων αὐτοῦ ξη-
ραινόμενος ξηρανθήσεται, καὶ ὁ ὀφθαλμὸς αὐτοῦ ὁ δεξιὸς
ἐκτυφλούμενος ἐκτυφλωθήσεται.

ιβ'.

1 *Λῆμμα λόγου κυρίου ἐπὶ τὸν ἰσραήλ, λέγει κύριος,
ἐκτείνων τὸν οὐρανὸν καὶ θεμελιῶν γῆν, καὶ πλάσσων πνεῦ-
2 μα ἀνθρώπου ἐν αὐτῷ. *ἰδοὺ ἐγὼ τίθημι τὴν ἱερουσα-
λήμ, ὡς πρόθυρα σαλευόμενα πᾶσι τοῖς λαοῖς κύκλῳ, καὶ
ἐν τῇ ἰουδαίᾳ ἔσται περιοχὴ ἐπὶ ἱερουσαλήμ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

8 Et consumpsi tres gubernatores in mense vno. Et proiecit eos Verbum meum, eò quòd detestata est anima eorum cultum meum.
9 Et dixi quòd non constituerem super vos gubernatorem. qui moriuntur moriantur, & qui consumuntur consumantur, & qui reliqui
fuerint, diripiat vnusquisque substantiam proximi sui.
10 Et adduxi Senacherib regem Assur contra regem Israel, & migrare feci eum,
eò quòd irritum fecerunt pactum quod pepigi cum eis, vt non seruirent idolis: ideò migrauerunt inter populos.
11 Et quia irritum
fecerunt pactum, migrauerunt in tempore illo: vt scirent postea mansueti & pauperes populi, qui fecerunt voluntatem meam, quia ver-
bum Domini est.
12 Et dixi eis, Si rectum est in oculis vestris, facite voluntatem meam; si non, finite. & fecerunt voluntatem meam
viri ex parte.
13 Et dixit Dominus ad me, Scribe memoriam operum eorum in archiuo scripturarum, & proijce illud in domo san-
ctuarij Domini sub manu præpositi magni: pro eo quòd preciosum feci timorem mei in oculis eorum, & scripsi memoriam operum
eorum in archiuo scripturarum: & proieci illud in domo sanctuarij Domini sub manu præpositi magni.
14 Et adduxi Nabuchodono-
sor regem Babyloniæ cõtra Sedechiam regem tribus domus Iuda: & captiuum duxerunt eum, eò quòd irritum fecerant pactum etiam illi
viri domus Iuda, sicut fratres eorum viri domus Israel.
15 Et dixit Dominus ad me, Adhuc vade, vaticinare super gubernatorem insi-
pientem.
16 Quia ecce ego instituo gubernatorem in terra: illos qui errauerunt, non quæret; & illos qui migrauerunt, non requiret; &
illos qui contriti sunt non sanabit; & illos qui stant non sustentabit, & substantias diuitum diripiet, & reliquias eorum consumet.
17 Væ
super gubernatorem insipientem, qui commendatus est populo vt gubernet illum: qui similis est lanioni, qui habet gladium in manu
sua, & oculus ipsius respicit ad pinguia vt iugulet ea. Brachium eius ariditate arescet, & oculus eius dexter obscuratione obscurabitur.

CAP. XII.

ONus verbi Domini super Israel, dixit Dominus qui appendit cælos, & fundauit terram, & creauit spiritum hominis in visceribus
eius.
2 Ecce ego ponam Ierusalem vas plenum ebrietate omnibus populis in circuitu, & etiam viros domus Iuda adducent populi
quasi per vim in obsidione Ierusalem.

3 * וְהָיָה בַיּוֹם־הַהוּא אָשִׂים אֶת־יְרוּשָׁלַםִ אֶבֶן
מַעֲמָסָה לְכָל־הָעַמִּים כָּל־עֹמְסֶיהָ שָׂרוֹט יִשָּׂרֵטוּ
וְנֶאֶסְפוּ עָלֶיהָ כֹּל גּוֹיֵי הָאָרֶץ ׃
4 * בַּיּוֹם הַהוּא נְאֻם־יְהוָה אַכֶּה כָל־סוּס בַּתִּמָּהוֹן
וְרֹכְבוֹ בַּשִּׁגָּעוֹן וְעַל־בֵּית יְהוּדָה אֶפְקַח אֶת־עֵינַי
וְכֹל סוּס הָעַמִּים אַכֶּה בַּעִוָּרוֹן ׃
5 * וְאָמְרוּ אַלֻּפֵי יְהוּדָה בְּלִבָּם אַמְצָה לִי יֹשְׁבֵי
יְרוּשָׁלַםִ בַּיהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵיהֶם ׃
6 * בַּיּוֹם הַהוּא אָשִׂים אֶת־אַלֻּפֵי יְהוּדָה כְּכִיּוֹר אֵשׁ
בְּעֵצִים וּכְלַפִּיד אֵשׁ בְּעָמִיר וְאָכְלוּ עַל־יָמִין וְעַל־
שְׂמֹאול אֶת־כָּל־הָעַמִּים סָבִיב וְיָשְׁבָה יְרוּשָׁלַםִ
עוֹד תַּחְתֶּיהָ בִּירוּשָׁלָםִ ׃
7 * וְהוֹשִׁיעַ יְהוָה אֶת־אָהֳלֵי יְהוּדָה בָּרִאשֹׁנָה
לְמַעַן לֹא־תִגְדַּל תִּפְאֶרֶת בֵּית־דָּוִיד וְתִפְאֶרֶת יֹשֵׁב
יְרוּשָׁלָםִ עַל־יְהוּדָה ׃
8 * בַּיּוֹם הַהוּא יָגֵן יְהוָה בְּעַד יוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַםִ וְהָיָה
הַנִּכְשָׁל בָּהֶם בַּיּוֹם הַהוּא כְּדָוִיד וּבֵית דָּוִיד
כֵּאלֹהִים כְּמַלְאַךְ יְהוָה לִפְנֵיהֶם ׃
9 * וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא אֲבַקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד אֶת־כָּל־
הַגּוֹיִם הַבָּאִים עַל־יְרוּשָׁלָםִ ׃
10 * וְשָׁפַכְתִּי עַל־בֵּית דָּוִיד וְעַל יוֹשֵׁב יְרוּשָׁלַםִ רוּחַ
חֵן וְתַחֲנוּנִים וְהִבִּיטוּ אֵלַי אֵת אֲשֶׁר־דָּקָרוּ
וְסָפְדוּ עָלָיו כְּמִסְפֵּד עַל־הַיָּחִיד וְהָמֵר עָלָיו כְּהָמֵר
עַל־הַבְּכוֹר ׃
11 * בַּיּוֹם הַהוּא יִגְדַּל הַמִּסְפֵּד בִּירוּשָׁלַםִ כְּמִסְפַּד
הֲדַדְרִמּוֹן בְּבִקְעַת מְגִדּוֹן ׃
12 * וְסָפְדָה הָאָרֶץ מִשְׁפָּחוֹת מִשְׁפָּחוֹת לְבָד
מִשְׁפַּחַת בֵּית־דָּוִיד לְבָד וּנְשֵׁיהֶם לְבָד מִשְׁפַּחַת
בֵּית־נָתָן לְבָד וּנְשֵׁיהֶם לְבָד ׃

3 * Et erit in die illa, ponam Hierusalem
lapidem oneris cunctis populis. Omnes
qui leuabunt eum, concisione lacerabun-
tur, & colligentur aduersus eam omnia re-
B gna terræ.
4 * In die illa, dicit Dominus, percutiam
omnem equum in stuporem, & ascensoré
eius in amentiam: Et super domum Iuda
aperiam oculos meos, & omnem equum
populorum percutiam cæcitate.
5 *Et dicent duces Iudæ in corde suo, Cõ-
fortentur mihi habitatores Hierusalem in
Domino exercituum Deo eorum.
6 * In die illa ponam duces Iuda sicut ca-
minum ignis in lignis, & sicut faciem ignis
C in fœno, & deuorabunt ad dexteram &
ad sinistram omnes populos in circuitu. Et
habitabitur Hierusalem rursus in loco suo
in Hierusalem.
7 * Et saluabit Dominus tabernacula Iu-
da sicut in principio, vt non magnificè
glorietur domus Dauid & gloria habitan-
tium Hierusalem contra Iudam.
8 * In die illa proteget Dominus habita-
tores Hierusalem. Et erit qui offenderit ex
eis in die illa quasi Dauid & domus Dauid
quasi Dei, sicut angelus Domini in con-
spectu eorum.
9 * Et erit in die illa, quæram conterere
omnes gentes quæ veniunt contra Hieru-
salem.
10 * Et effundam super domum Dauid
& super habitatores Hierusalem spiritum
D gratiæ & precum: Et aspicient ad me quẽ
confixerunt, & plangent eum planctu qua-
si super vnigenitum, & dolebunt super eũ
vt doleri solet in morte primogeniti.
11 * In die illa magnus erit plãctus in Hie-
rusalem sicut planctus Adremon in cam-
po Magedon.
12 * Et plangent terræ familiæ & familiæ
seorsum: Familiæ domus Dauid seorsum,
& mulieres eorum seorsum: Familiæ do-
mus Nathan seorsum, & mulieres eorum
seorsum.

תרגום יונתן

3 וִיהֵי בְּעִדָּנָא הַהִיא אֲשַׁוֵּי יַת יְרוּשְׁלֵם אֶבֶן תַּקְלָא לְכָל עַמְמַיָּא כֹּל אַנְסָחָא אִתְבְּזָזָא יִתְבַּזְזוּן וְיִתְכַּנְּשׁוּן עֲלַהּ כֹּל עַמְמֵי אַרְעָא ׃
4 בְּעִדָּנָא הַהִיא אֲמַר יְיָ אֶמְחֵי כָּל סוּסָוַת עַמְמַיָּא בְּטַפְּשׁוּתָא וְרוֹכְבֵיהוֹן בְּשַׁעְמְמוּתָא וְעַל דְּבֵית יְהוּדָה אֲגַלֵּי יַת גְּבוּרְתִּי לְאוֹטָבָא לְהוֹן וְכָל
סוּסָוַת עַמְמַיָּא אֶמְחֵי בְּסַמְיוּתָא ׃ 5 וְיֵימְרוּן רַבְרְבֵי יְהוּדָה בְּלִבְּהוֹן אִשְׁתְּכַח פֻּרְקָן לְיָתְבֵי יְרוּשְׁלֵם בְּמֵימְרָא דַיְיָ צְבָאוֹת אֱלָהֲהוֹן ׃
6 בְּעִדָּנָא הַהִיא אֲשַׁוֵּי יַת רַבְרְבֵי יְהוּדָה כִּלְבוּשׁ דְּנוּר בְּאָעַיָּא וּכְבָעוּר דְּאֶשָּׁא בְּעָמִירָא וְיִבְזוּן מִן דָּרוֹמָא וּמִן צִפּוּנָא יַת כָּל נִכְסֵי עַמְמַיָּא
סְחוֹר סְחוֹר וְתֵתֵב יְרוּשְׁלֵם עוֹד בְּאַתְרַהּ וְתִצְלַח יְרוּשְׁלֵם ׃ 7 וְיִפְרוֹק יְיָ יַת קִרְוַיָּא דְּבֵית יְהוּדָה כְּקַדְמֵיתָא בְּדִיל דְּלָא תִסְגֵּי אִתְרַבְרְבוּת
בֵּית דָּוִד וְאִתְרַבְרְבוּת יָתְבֵי יְרוּשְׁלֵם עַל דְּבֵית יְהוּדָה ׃ 8 בְּעִדָּנָא הַהִיא יְרַחֵם יְיָ עַל יָתְבֵי יְרוּשְׁלֵם וִיהֵי דְּחַלָּשׁ בְּהוֹן בְּעִדָּנָא הַהִיא
כְּדָוִד וּבֵית דָּוִד כְּרַבְרְבִין יִצְלְחוּן כְּמַלְאֲכָא דַיְיָ קֳדָמֵיהוֹן ׃ 9 וִיהֵי בְּעִדָּנָא הַהִיא אֶתְבַּע לְשֵׁיצָאָה יַת כָּל עַמְמַיָּא דִּי מִתְכַּנְּשִׁין וְאָתָן עַל יְרוּשְׁלֵם ׃
10 וְאֶשְׁפּוֹךְ עַל דְּבֵית דָּוִד וְעַל יָתְבֵי יְרוּשְׁלֵם רוּחַ חֶסֶד וְרַחֲמִין וְיִבְעוֹן מִן קֳדָמַי עַל דְּאִטַּלְטַלוּ וְיִסְפְּדוּן עֲלוֹהִי כְּמָא דְּסָפְדִין עַל יְחִידָא
וְיִתְמָרְרוּן עֲלוֹהִי כְּמָא דִּמְמָרְרִין עַל בֻּכְרָא ׃ 11 בְּעִדָּנָא הַהִיא יִסְגֵּי מִסְפְּדָא בִּירוּשְׁלֵם כְּמִסְפְּדָא דְּאַחְאָב בַּר עָמְרִי דִּי קְטַל יָתֵהּ הֲדַדְרִמּוֹן
בַּר טַבְרִמּוֹן בְּרָמוֹת גִּלְעָד וּכְמִסְפְּדָא דְּיֹאשִׁיָּה בַּר אָמוֹן דִּי קְטַל יָתֵהּ פַּרְעֹה חֲגִירָא בְּבִקְעַת מְגִדּוֹן ׃ 12 וְיִסְפְּדוּן דָּיְרֵי אַרְעָא זַרְעִין זַרְעִין
זַרְעִית בֵּית דָּוִד לְחוּד גַּבְרֵיהוֹן לְחוּד וּנְשֵׁיהוֹן לְחוּד זַרְעִית בֵּית נָתָן גַּבְרֵיהוֹן לְחוּד וּנְשֵׁיהוֹן לְחוּד ׃

3 * *Et erit in die illo, ponam Hierusalem lapidem qui conculcatur cunctis gentibus; omnis qui calcat eam, illudens illudet, & congregabuntur super eam omnes gentes terræ.*

4 * *In die illa dicit Dominus omnipotens, percutiam omnem equum in stupore, & ascensorem eius in amentia: super autem domum Iuda aperiam oculos meos, & omnes equos populorum percutiam in cæcitate.*

5 * *Et dicent tribuni Iuda in cordibus suis, Inueniamus nobis qui habitant Hierusalem in Domino omnipotente Deo eorum.*

6 * *In die illa ponã tribunos Iuda, sicut torrem ignis in lignis, & sicut facem ignis in stipula, & deuorabunt à dextris, & à sinistris omnes populos per circuitum, & habitabit Hierusalem adhuc in semetipsam.*

7 * *Et saluabit Dominus tabernacula Iuda sicut à principio, vt non magnificetur gloria domus Dauid, & elationes habitantium in Hierusalem super Iudam.*

8 * *Et erit in die illa, proteget Dominus super habitantes Hierusalem: & erit qui infirmus fuerit in eis in illa die, quasi domus Dauid, & domus Dauid quasi domus Dei, & angelus Domini in conspectu eorum.*

9 * *Et erit in die illa, quæram auferre omnes gentes quæ veniunt contra Hierusalem.*

10 * *Et effundam super domum Dauid, & super habitantes Hierusalem spiritum gratiæ & misericordiæ: & aspicient ad me, pro eo quòd insultauerunt: & plangent super se planctum quasi super dilectum; & dolebunt dolore quasi super primogenito.*

11 * *In die illa magnus erit planctus in Hierusalem, sicut planctus malorum granatorum in campo succisorum.*

12 * *Et planget terra per tribus tribus: tribus domus Dauid seorsum, & mulieres eorum seorsum. Tribus domus Nathan seorsum, & mulieres eorum seorsum.*

3 * καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, θήσομαι τὴν ἱερουσαλὴμ λίθον καταπατούμενον πᾶσι τοῖς ἔθνεσι· πᾶς ὁ καταπατῶν αὐτήν, ἐμπαίζων ἐμπαίξεται, καὶ ἐπισυναχθήσεται ἐπ' αὐτὴν πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς.

4 * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος παντοκράτωρ, πατάξω πάντα ἵππον ἐν ἐκστάσει καὶ τὸν ἀναβάτην αὐτοῦ ἐν παραφρονήσει, ἐπὶ δὲ τὸν οἶκον ἰούδα διανοίξω τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ πάντας τοὺς ἵππους τῶν λαῶν πατάξω ἐν ἀποτυφλώσει.

5 * καὶ ἐροῦσιν οἱ χιλίαρχοι ἰούδα ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, εὑρήσομεν ἡμῖν τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλὴμ ἐν κυρίῳ παντοκράτορι θεῷ αὐτῶν.

6 * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ θήσομαι τοὺς χιλιάρχους ἰούδα, ὡς δαλὸν πυρὸς ἐν ξύλοις, καὶ ὡς λαμπάδα πυρὸς ἐν καλάμῃ, καὶ καταφάγονται ἐκ δεξιῶν, καὶ ἐξ εὐωνύμων πάντας τοὺς λαοὺς κυκλόθεν· καὶ κατοικήσει ἱερουσαλὴμ ἔτι καθ' ἑαυτήν.

7 * καὶ σώσει κύριος τὰ σκηνώματα ἰούδα καθὼς ἀπ' ἀρχῆς, ὅπως μὴ μεγαλύνηται καύχημα οἴκου δαυίδ· καὶ ἐπάρσεις τῶν κατοικούντων ἐν ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τὸν ἰούδαν.

8 * καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὑπερασπιεῖ κύριος ὑπὲρ τῶν κατοικούντων ἱερουσαλήμ· καὶ ἔσται ὁ ἀσθενῶν ἐν αὐτοῖς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὡς ὁ οἶκος δαυίδ, καὶ ὁ οἶκος δαυὶδ ὡς ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ, καὶ ὁ ἄγγελος τοῦ κυρίου ἐνώπιον αὐτῶν.

9 * καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ζητήσω τοῦ ἐξᾶραι πάντα τὰ ἔθνη τὰ ἐρχόμενα ἐπὶ ἱερουσαλήμ.

10 * καὶ ἐκχεῶ ἐπὶ τὸν οἶκον δαυὶδ καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἱερουσαλὴμ πνεῦμα χάριτος καὶ οἰκτιρμοῦ· καὶ ἐπιβλέψονται πρός με ἀνθ' ὧν κατωρχήσαντο· καὶ κόψονται ἐφ' ἑαυτοὺς κοπετὸν ὡς ἐπ' ἀγαπητῷ, καὶ ὀδυνηθήσονται ὀδύνην ὡς ἐπὶ πρωτοτόκῳ

11 * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ μεγαλυνθήσεται ὁ κοπετὸς ἐν ἱερουσαλήμ, ὡς κοπετὸς ῥοῶν ἐν πεδίῳ ἐκκοπτομένων.

12 * καὶ κόψεται ἡ γῆ κατὰ φυλὰς φυλάς· φυλὴ οἴκου δαυὶδ καθ' ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς· φυλὴ οἴκου νάθαν καθ' ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[3] Et erit in tempore illo, ponam Ierusalem lapidem offensionis omnibus populis. Omnes qui vim intulerint ei, vastatione vastabuntur: congregabuntur autem contra eam omnes populi terræ. [4] In tempore illo, dicit Dominus, percutiam omnes equos populorum amentia, & ascensores eorum stupore; & super viros domus Iuda reuelabo potentiam meam, vt benefaciam eis; & omnes equos populorum percutiam cæcitate. [5] Et dicent principes Iuda in cordibus suis, Inuenta est salus habitatoribus Ierusalem per verbum Domini exercituum Dei ipsorum. [6] In tempore illo ponam principes Iuda sicut vestimentum ignitum inter ligna, & quasi lampadem ignis inter manipulos: & vastabunt ab Austro, & ab Aquilone omnes substantias populorum per circuitum, habitabiturque rursus Ierusalem in loco suo, & prosperabitur Ierusalem. [7] Et saluabit Dominus ciuitates domus Iuda sicut in principio, vt non multiplicetur magnitudo domus Dauid, & magnitudo habitatorum Ierusalem super viros domus Iuda. [8] In tempore illo miserebitur Dominus habitatorum Ierusalem: & qui infirmus fuerit in eis, in tempore illo erit sicut Dauid, & domus Dauid instar heroum feliciter agent, acsi angelus Domini in conspectu eorum esset. [9] Et erit in tempore illo, quæram consumere omnes populos qui congregantur vt veniant contra Ierusalem. [10] Et effundam super domum Dauid, & super habitatores Ierusalem, spiritum misericordiæ & miserationum: & rogabunt à facie mea, eò quòd translati fuerint: & plangent super eum, sicut qui plangunt super vnigenitum: & mærebũt super eum sicut ij qui contristantur super primogenitum. [11] In tempore illo multiplicabitur planctus in Ierusalem sicut planctus Achab filij Amri quem occidit Hadar Remon filius Tabremon in Ramoth Galaad: & sicut planctus Iosiæ filij Amon quem occidit Pharao claudus in campo Magedo. [12] Et plangent habitatores terræ per familias singulas, viri seorsum, & vxores eorum seorsum. Viri familiæ domus Dauid, seorsum, & vxores eorum seorsum. Viri familiæ domus Nathan seorsum & vxores eorum seorsum.

13 * מִשְׁפַּחַת בֵּית־לֵוִי לְבָד וּנְשֵׁיהֶם לְבָד מִשְׁפַּחַת
הַשִּׁמְעִי לְבָד וּנְשֵׁיהֶם לְבָד׃
14 * כֹּל הַמִּשְׁפָּחוֹת הַנִּשְׁאָרוֹת מִשְׁפָּחֹת מִשְׁפָּחֹת
לְבָד וּנְשֵׁיהֶם לְבָד׃

יג

1 * בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה מָקוֹר נִפְתָּח לְבֵית דָּוִיד
וּלְיֹשְׁבֵי יְרוּשָׁלָ͏ִם לְחַטֵּאת וּלְנִדָּה׃
2 * וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת אַכְרִית
אֶת־שְׁמוֹת הָעֲצַבִּים מִן־הָאָרֶץ וְלֹא יִזָּכְרוּ עוֹד וְגַם
אֶת־הַנְּבִיאִים וְאֶת־רוּחַ הַטֻּמְאָה אַעֲבִיר מִן־
הָאָרֶץ׃
3 * וְהָיָה כִּי־יִנָּבֵא אִישׁ עוֹד וְאָמְרוּ אֵלָיו אָבִיו
וְאִמּוֹ יֹלְדָיו לֹא תִחְיֶה כִּי שֶׁקֶר דִּבַּרְתָּ בְּשֵׁם יְהוָה
וּדְקָרֻהוּ אָבִיהוּ וְאִמּוֹ יֹלְדָיו בְּהִנָּבְאוֹ׃
4 * וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא יֵבֹשׁוּ הַנְּבִיאִים אִישׁ מֵחֶזְיֹנוֹ
בְּהִנָּבְאֹתוֹ וְלֹא יִלְבְּשׁוּ אַדֶּרֶת שֵׂעָר לְמַעַן כַּחֵשׁ׃
5 * וְאָמַר לֹא נָבִיא אָנֹכִי אִישׁ עֹבֵד אֲדָמָה אָנֹכִי
כִּי־אָדָם הִקְנַנִי מִנְּעוּרָי׃
6 * וְאָמַר אֵלָיו מָה הַמַּכּוֹת הָאֵלֶּה בֵּין יָדֶיךָ וְאָמַר
אֲשֶׁר הֻכֵּיתִי בֵּית מְאַהֲבָי׃
7 * חֶרֶב עוּרִי עַל־רֹעִי וְעַל־גֶּבֶר עֲמִיתִי נְאֻם יְהוָה
צְבָאוֹת הַךְ אֶת־הָרֹעֶה וּתְפוּצֶיןָ הַצֹּאן וַהֲשִׁבֹתִי
יָדִי עַל־הַצֹּעֲרִים׃
8 * וְהָיָה בְכָל־הָאָרֶץ נְאֻם־יְהוָה פִּי־שְׁנַיִם בָּהּ
יִכָּרְתוּ יִגְוָעוּ וְהַשְּׁלִשִׁית יִוָּתֶר בָּהּ׃
9 * וְהֵבֵאתִי אֶת־הַשְּׁלִשִׁית בָּאֵשׁ וּצְרַפְתִּים כִּצְרֹף
אֶת־הַכֶּסֶף וּבְחַנְתִּים כִּבְחֹן אֶת־הַזָּהָב הוּא יִקְרָא
בִשְׁמִי וַאֲנִי אֶעֱנֶה אֹתוֹ אָמַרְתִּי עַמִּי הוּא וְהוּא
יֹאמַר יְהוָה אֱלֹהָי׃

13 * Familiæ domus Leui ſeorſum, & mulieres eorum ſeorſum. Familię Semei ſeorſum, & mulieres eorum ſeorſum.
14 * Omnes familiæ reliquæ, familiæ & familiæ ſeorſum, & mulieres corú ſeorſum.

CAP. XIII.

1 IN die illa erit fons patens domui Dauid
A & habitantibus Hieruſalem, in ablutionem peccatoris & menſtruatæ.
2 * Et erit in die illa, dicit Dominus exercituum: diſperdam nomina idolorum de terra, & non memorabũtur vltrà. Et pſeudoprophetas & ſpiritum immundum auferam de terra.
3 * Et erit cùm prophetauerit quiſpiam vltrà, dicent ei pater eius & mater eius, qui genuerunt eum: Non viues, quia mendacium locutus es in nomine Domini. Et configent eum pater eius & mater eius genitores eius cùm prophetauerit.
B
4 * Et erit in die illa, confundentur prophetæ vnuſquiſq; ex viſione ſua cùm prophetauerint, nec operientur pallio ſaccino vt mentiantur.
5 * Sed dicet, Non ſum propheta, homo agricola ego ſum; quoniam Adam exemplum meum ab adoleſcentia mea.
6 * Et dicetur ei, Quid ſunt plagæ iſtæ in medio manuum tuarum? Et dicet: His plagatus ſum in domo eorum qui diligebant me.
7 * Framea ſuſcitare ſuper paſtoré meum, & ſuper virum cohærenté mihi, dicit Dominus exercituum. Percute paſtorem & diſpergentur oues. Et conuertam manum meam ad paruulos.
8 * Et erunt in omni terra, dicit Dominus, partes duæ in ea diſpergentur & deficient, & tertia pars relinquetur in ea.
9 * Et ducam tertiam partem per ignem, & vram eos ſicut vritur argentum, & probabo eos ſicut probatur aurum. Ipſe vocabit nomen meum, & ego exaudiam eum. Et dicam, Populus meus es: & ipſe dicet, Dominus Deus meus.

תרגום יונתן

13 זרעית בית לוי גבריהון לחוד ונשיהון לחוד זרעית בית שמעי גבריהון לחוד ונשיהון לחוד : 14 כל זרעיתא די אשתארא זרען
זרען גבריהון לחוד ונשיהון לחוד :

יג

1 בעדנא ההיא יהי אלפן אוריתא גלי כמבוע דמין לבית דוד וליתבי ירושלם ואשבק לחוביהון כמא דמדכן במי אדיותא ובקטם
תורתא דחטאתא : 2 ויהי בעדנא ההיא אמר יי צבאות אשיצי ית שום טעות עממיא מן ארעא ולא יהי דכרן משמהון עוד
ואף ית נבי שקרא וית רוח מסאבא אבטל מן ארעא : 3 ויהי ארי יתנבי גבר עוד ויימרון לה אבוהי ואמה ילדוהי לא תתקים ארי
שקרא אתנביתא בשמא דיי ויחדון בה אבוהי ואמה ילדוהי באתנביותה :
4 ויהי בעדנא ההיא יבהתון נביי שקרא גבר מנבואתה באתנביותה ולא יתנבון עוד שקר בדיל לאטעאה שקרין :
5 ויימר לא נביא אנא גבר פלח בארעא אנא ארי אנשא אקנייני מזעורי : 6 ויימר לה מה מחתא האלין דאחתאה עלנא הלא בעובדי
ידך ויימר יאות לקינא כחובין דרחמנא : 7 חרבא אתגלא על מלכא ועל שלטוניא חברה דכותה דדמי לה אמר יי צבאות קטל ית
מלכא ויתבדרון שלטוניא ואתיב ית מחת גבורתי על תניניא : 8 ויהי בכל ארעא אמר יי תרין חלקין דבה ישתיצון ויסופון ותלתא
ישתאר בה : 9 ואעל ית תלתא בעקא בכור דאשא ואצרפנון כמא דצרפין ית כספא ואבחרנון כמא דבחרין ית דהבא הוא יצלי בשמי
ואנא אקביל צלותה אמרית עמי הוא והוא יימר יי אלהי :

Tribus domus Leui seorsum, & mulieres 13
eorum seorsum: tribus Symeon seorsum, &
mulieres eorum seorsum.
Omnes tribus reliquæ, tribus tribus seor- 14
sum, & mulieres eorum seorsum.

CAP. XIII.

IN die illa erit omnis locus patens in domo 1
Dauid & habitantibus Hierusalem, & in
transmutatione, & in aspersione.
Et erit in die illa, dicit Dominus Sabaoth, 2
disperdam nomina idolorum de terra, & non
erit vltrà eorum memoria: & pseudopropbe-
tas, & spiritum immundum auferam de terra.
Et erit si prophetauerit homo vltrà, & 3
dicet ad eum pater eius, & mater eius qui ge-
nuerunt eum, Non viues: quoniam mendacia
locutus es in nomine Domini, & compedient
eum pater eius & mater eius qui genuerunt
eum, cùm prophetauerit ipse.
Et erit in die illa, Confundentur prophetæ 4
vnusquisque ex visione sua cùm prophetaue-
rit ipse, & inducetur pelle cilicina pro eo quòd
mentitus est.
Et dicet, Non sum propheta ego, quia ho- 5
mo genuit me à iuuentute mea.
Et dicam ad eum, Quid plagæ istæ in me- 6
dio manuum tuarum? & dicet, Quibus per-
cussus sum in domo dilecti mei.
Gladius consurge super pastorem meum, & 7
super virum ciuem meum, dicit Dominus om-
nipotens: Percute pastorem & dispergantur
oues, & inducam manum meam super pa-
stores.
Et erit in die illa, dicit Dominus, Duæ par- 8
tes peribunt & deficient, at tertia relinquetur
in ea.
Et traducam tertiam partem per ignem, 9
& vram eos sicut vritur argentum, & pro-
babo eos sicut probatur aurũ: ipse inuocabit no-
men meum, & ego exaudiam eum: & dicam,
Populus meus iste est: & ipse dicet, Dominus
Deus meus tu.

13 φυλὴ οἴκου λευὶ καθ᾽ ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν
καθ᾽ ἑαυτάς· φυλὴ συμεὼν καθ᾽ ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες
αὐτῶν καθ᾽ ἑαυτάς.
14 πᾶσαι αἱ φυλαὶ αἱ ὑπολελειμμέναι φυλὴ φυλὴ
καθ᾽ ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ᾽ ἑαυτάς.

ιγ´.

1 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται πᾶς ὁ τόπος διανοιγόμενος
ἐν τῷ οἴκῳ δαυὶδ καὶ τοῖς κατοικοῦσιν ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν
τῇ μεταλλαγῇ καὶ ἐν τῇ ῥαντίσει.
2 καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος σαβαώθ,
ἐξολοθρεύσω τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκ
ἔσται ἔτι αὐτῶν μνεία, καὶ τοὺς ψευδοπροφήτας, καὶ πνεῦ-
μα τὸ ἀκάθαρτον ἐξαρῶ ἀπὸ τῆς γῆς.
3 καὶ ἔσται ἐὰν προφητεύσῃ ἄνθρωπος ἔτι, καὶ ἐρεῖ πρὸς
αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ οἱ γεννήσαντες αὐτόν·
οὐ ζήσῃ, ὅτι ψευδῆ λελάληκας ἐπ᾽ ὀνόματι κυρίου, καὶ συμ-
ποδίσουσιν αὐτὸν ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ οἱ γεννή-
σαντες αὐτόν, ἐν τῷ προφητεύειν αὐτόν.
4 καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καταισχυνθήσονται οἱ προ-
φῆται ἕκαστος ἐκ τῆς ὁράσεως αὐτοῦ ἐν τῷ προφητεύειν
αὐτόν, καὶ ἐνδύσονται δέρριν τριχίνην ἀνθ᾽ ὧν ἐψεύσαντο.
5 καὶ ἐρεῖ, οὐκ εἰμὶ προφήτης ἐγώ, διότι ἄνθρωπος
ἐγέννησέ με ἐκ νεότητός μου.
6 καὶ ἐρῶ πρὸς αὐτόν, τί αἱ πληγαὶ αὗται ἀναμέσον
τῶν χειρῶν σου; καὶ ἐρεῖ, ἃς ἐπλήγην ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀγα-
πητοῦ μου.
7 ῥομφαία ἐξεγέρθητι ἐπὶ τὸν ποιμένα μου καὶ ἐπ᾽ ἄν-
δρα πολίτην μου, λέγει κύριος παντοκράτωρ· πάτα-
ξον τὸν ποιμένα καὶ διασκορπισθήτωσαν τὰ πρόβατα, καὶ
ἐπάξω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς ποιμένας.
8 καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει κύριος, τὰ δύο
μέρη ἐξολοθρευθήσεται καὶ ἐκλείψει, τὸ δὲ τρίτον
ὑπολειφθήσεται ἐν αὐτῇ.
9 καὶ διάξω τὸ τρίτον διὰ πυρός, καὶ πυρώσω αὐτοὺς
ὡς πυροῦται τὸ ἀργύριον, καὶ δοκιμῶ αὐτοὺς ὡς δοκιμά-
ζεται τὸ χρυσίον· αὐτὸς ἐπικαλέσεται τὸ ὄνομά μου, καὶ
ἐγὼ ἐπακούσομαι αὐτοῦ, καὶ ἐρῶ, λαός μου οὗτός ἐστιν· καὶ
αὐτὸς ἐρεῖ, κύριος ὁ θεός μου σύ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

13 Viri familiæ domus Leui seorsum, & vxores eorum seorsum: viri domus Simghi seorsum, & vxores eorũ seorsum. 14 Omnes familiæ quæ reliquæ fuerint per familias, viri seorsum, & vxores seorsum.

CAP. XIII.

IN tempore illo erit doctrina legis patens sicut scaturigo aquarum domui Dauid, & habitatoribus Ierusalem, & dimittam peccata eorum sicut mundantur aqua aspersionis, & cinere vaccæ quæ *oblata* est pro peccato. 2 Et erit in tempore illo, dicit Dominus exercituum, disperdam nomen idolorum populorum de terra, & non erit vltrà memoria nominis eorum: & etiam pseudoprophetas, & spiritum immundum abolebo de terra. 3 Et erit si prophetauerit aliquis vltrà, dicent ei pater & mater eius genitores eius; Non viues, quia mendacium prophetasti in nomine Domini: & configent eum pater eius & mater eius genitores eius, cùm prophetauerit. 4 Eritque in tempore illo, confundentur pseudoprophetæ quisque à prophetia sua cùm prophetauerit. & non prophetabunt vltrà mendacium, vt doceant mendacia. 5 Et dicet, Non sum ego propheta, vir agricola ego sum, quia homo docuit me vt essem pastor ab adolescentia mea. 6 Et dicetur ei, Quæ sunt plagæ istæ, quæ venerunt super nos? nónne propter opera manuum tuarum? & dicet, Meritò percussi sumus propter peccata quæ diligimus. 7 Gladie denudare super regem & principes, & super socium eius qui est similis ei, dicit Dominus exercituum: Interfice regem & dispergentur principes: & conuertam plagam potentiæ meæ super secundos. 8 Et erit in omni terra, dicit Dominus, Duæ partes quæ in ea sunt consumentur & deficient, & tertia pars relinquetur in ea. 9 Et inducam tertiam partem in tribulationem in caminũ ignis, & conflabo eos more eorum qui conflant argentum, & probabo eos more eorum qui probant aurum: ipse preces fundet in nomine meo, & ego suscipiam orationem eius. dicam, Populus meus est; & ipse dicet, Dominus Deus meus.

יד

1 הִנֵּה יוֹם־בָּא לַיהוָה וְחֻלַּק שְׁלָלֵךְ בְּקִרְבֵּךְ׃
2 וְאָסַפְתִּי אֶת־כָּל־הַגּוֹיִם ׀ אֶל־יְרוּשָׁלִַם
לַמִּלְחָמָה וְנִלְכְּדָה הָעִיר וְנָשַׁסּוּ הַבָּתִּים וְהַנָּשִׁים
תִּשָּׁגַלְנָה וְיָצָא חֲצִי הָעִיר בַּגּוֹלָה וְיֶתֶר הָעָם לֹא
יִכָּרֵת מִן־הָעִיר׃
3 וְיָצָא יְהוָה וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם כְּיוֹם הִלָּחֲמוֹ
בְּיוֹם קְרָב׃
4 וְעָמְדוּ רַגְלָיו בַּיּוֹם־הַהוּא עַל־הַר הַזֵּיתִים
אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי יְרוּשָׁלִַם מִקֶּדֶם וְנִבְקַע הַר הַזֵּיתִים
מֵחֶצְיוֹ מִזְרָחָה וָיָמָּה גֵּיא גְּדוֹלָה מְאֹד וּמָשׁ חֲצִי
הָהָר צָפוֹנָה וְחֶצְיוֹ־נֶגְבָּה׃
5 וְנַסְתֶּם גֵּיא־הָרַי כִּי־יַגִּיעַ גֵּי־הָרִים אֶל־אָצַל
וְנַסְתֶּם כַּאֲשֶׁר נַסְתֶּם מִפְּנֵי הָרַעַשׁ בִּימֵי עֻזִּיָּה מֶלֶךְ־
יְהוּדָה וּבָא יְהוָה אֱלֹהַי כָּל־קְדֹשִׁים עִמָּךְ׃
6 וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא לֹא־יִהְיֶה אוֹר יְקָרוֹת יְקִפָּאוֹן׃
7 וְהָיָה יוֹם־אֶחָד הוּא יִוָּדַע לַיהוָה לֹא־יוֹם וְלֹא־
לָיְלָה וְהָיָה לְעֶת־עֶרֶב יִהְיֶה־אוֹר׃
8 וְהָיָה ׀ בַּיּוֹם הַהוּא יֵצְאוּ מַיִם־חַיִּים מִירוּשָׁלִַם
חֶצְיָם אֶל־הַיָּם הַקַּדְמוֹנִי וְחֶצְיָם אֶל־הַיָּם
הָאַחֲרוֹן בַּקַּיִץ וּבָחֹרֶף יִהְיֶה׃
9 וְהָיָה יְהוָה לְמֶלֶךְ עַל־כָּל־הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא
יִהְיֶה יְהוָה אֶחָד וּשְׁמוֹ אֶחָד׃
10 יִסּוֹב כָּל־הָאָרֶץ כָּעֲרָבָה מִגֶּבַע לְרִמּוֹן נֶגֶב
יְרוּשָׁלִָם וְרָאֲמָה וְיָשְׁבָה תַחְתֶּיהָ לְמִשַּׁעַר בִּנְיָמִן
עַד־מְקוֹם שַׁעַר הָרִאשׁוֹן עַד־שַׁעַר הַפִּנִּים וּמִגְדַּל
חֲנַנְאֵל עַד יִקְבֵי הַמֶּלֶךְ׃
11 וְיָשְׁבוּ בָהּ וְחֵרֶם לֹא יִהְיֶה־עוֹד וְיָשְׁבָה
יְרוּשָׁלִַם לָבֶטַח׃

CAP. XIIII.

1 A ECce dies Domini veniet, dicit Dominus, & diuidentur spolia tua in medio
2 tui. * Et congregabo omnes gentes ad
Hierusalem in prœlium, & capietur ciuitas, & vastabûtur domus, & mulieres violabuntur. Et egredietur media pars ciuitatis in captiuitatem, & reliquum populi nõ
auferetur ex vrbe.
3 * Et egredietur Dominus & prœliabitur
contra gentes illas, sicut prœliatus est in
die certaminis.
4 * Et stabunt pedes eius in die illa super
montem Oliuarum qui est contra Hierusalem ad Orientem. Et scindetur mons
Oliuarũ ex media parte sui ad Orientem,
& ad Occidentem prærupto grandi valde.
Et separabitur medium montis ad Aquilonem, & medium eius ad Meridiem.
5 * Et fugietis ad vallem montiũ eorum,
B quoniam coniungetur vallis montiũ vsque
ad proximum. Et fugietis sicut fugistis à
facie terræmotus in diebus Oziæ regis Iuda. Et veniet Dominus Deus meus, omnesque sancti cum eo.
6 * Et erit in die illa, non erit lux, sed frigus & gelu.
7 * Et erit dies vna quę nota est Domino,
non dies neque nox, & in tempore vesperi erit lux.
8 * Et erit in die illa, exibunt aquæ viuæ
de Hierusalem. Medium earum ad mare
Orientale, & medium earum ad mare nouissimum. In æstate & in hyeme erunt.
9 * Et erit Dominus rex super omnẽ terram. In die illa erit Dominus vnus, & erit
nomen eius vnum.
10 * Et reuertetur omnis terra vsque ad desertum de colle Remmõ ad Austrum Hierusalem. Et exaltabitur & habitabitur in
loco suo à porta Beniamin vsque ad locum portę prioris, & vsque ad portam angulorum, & à turre Ananahel vsque ad torcularia regis.
11 * Et habitabũt in ea, & anathema non erit amplius. sed sedebit Hierusalem secura.

תרגום יונתן

יד

1 הא יומא עתיד למיהוי מן קדם ייי ויפלגון בית ישראל נכסי עממיא בגויך ירושלם׃ 2 ואכנש ית כל עממיא לירושלם לאגחא
קרבא ויתכבש קרתא ויתבזזון בתיא ונשיא ישתכבן ויפק פלגא דקרתא בגלותא ושאר עמא לא יפסק מן קרתא׃
3 ויתגלי ייי ויגיח קרבא בעממיא האנון כיום אגחותיה קרב על ימא דסוף׃ 4 ויתגלי בגבורתיה בעדנא ההיא על טור זיתיא דעל
אפי ירושלם מדינחא ויתבזע טור זיתיא מפלגיה למדינחא ולמערבא חילא רבא לחדא ויתלש פלגיה דטורא לצפונא ופלגיה לדרומא׃
5 ויסתם חילא דטוריא ארי יסמי חילת טוריא לאצל ותערקון כמא דערקתון מן קדם זיעא דהוה ביומי עזיה מלך שבטא דבית
יהודה ויתגלי ייי אלהי וכל קדישוהי עמה׃ 6 ויהי בעדנא ההיא לא יהי נהורא אלהן עדי וגליד׃
7 ויהי יומא חד הוא ידיע קדם ייי לא כנהור יימם ולא כקבל ליליי ויהי לעדן רמשא יהי נהורא׃
8 ויהי בעדנא ההיא יפקון מי מבוע מירושלם פלגהון לימא דמדנחא ופלגהון לימא מערבאה בקיטא ובסתוא יהון נפקין׃
9 ותתגלי מלכותא דייי על כל יתבי ארעא בעדנא ההיא יפלחון קדם ייי כתף חד ארי שמה יציב בעלמא ולית בר מנה׃
10 [illegible] כל ארעא כמישרא מגבע לרמון דרום ירושלם ותתרבי ותתב באתרה למתרע שבט בנימן עד אתר תרע קדמאה עד תרע
[illegible] ומגדל חננאל [illegible] עד שיחי מלכא׃ 11 ויתבון בה וקטלא לא יהי עוד ותתב ירושלם לרחצן׃

CAP. XIIII.

1 *ECce dies veniunt Domini, & diuidentur spolia tua in te.*

2 *Et congregabo omnes gentes super Hierusalem in prœlium, & capietur ciuitas, & diripientur domus, & mulieres polluentur; & egredietur media pars ciuitatis in captiuitate: at reliqui populi mei non peribunt de ciuitate.*

3 *Et egredietur Dominus & prœliabitur in gentibus illis sicut dies commissionis eius in die belli.*

4 *Et stabunt pedes eius in die illa super montem oliuarum, qui contra Hierusalem ad Orientem; & scindetur mons oliuarum, media pars eius ad Orientem, & media pars illius ad mare voraginem magnam nimis, & inclinabit media pars montis ad Aquilonem, & media pars eius ad Austrum.*

5 *Et obturabitur vallis montium meorum, & adiungetur vallis montium vsque ad Asael; & obturabitur sicut obturata est à facie terræmotus in diebus Oziæ regis Iuda, & veniet Dominus Deus meus, & omnes sancti cum eo.*

6 *Et erit in illa die non erit lux, sed frigus & gelu*

7 *Erit in vna die: & dies illa nota Domino, neque dies neque nox, & ad vesperam erit lux.*

8 *Et erit in die illa, egredietur aqua viua de Hierusalem: media pars eius in mare primum, & media pars eius in mare nouissimum, in æstate & in vere sic erit.*

9 *Et erit Dominus in regem super omnem terram. in die illa erit Dominus vnus, & nomen eius vnum*

10 *Circuiens omnem terram, & desertum à Gabaon vsque Remmon ad Austrum Hierusalem. Rama autem in loco permanebit à porta Beniamin vsque ad locum portæ primæ, & vsque ad portam angulorum, & vsque ad turrim Anameel, vsque ad torcularia regis.*

11 *Et habitabunt in ea, & anathema non erit vltrà: & habitabit Hierusalem confidens.*

ιδ'.

1 Ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται τοῦ κυρίου, καὶ διαμερισθήσεται τὰ σκῦλά σου ἐν σοί.

2 καὶ ἐπισυνάξω πάντα τὰ ἔθνη ἐπὶ ἱερουσαλὴμ εἰς πόλεμον· καὶ ἁλώσεται ἡ πόλις, καὶ διαρπαγήσονται αἱ οἰκίαι, καὶ αἱ γυναῖκες μολυνθήσονται, καὶ ἐξελεύσεται τὸ ἥμισυ τῆς πόλεως ἐν αἰχμαλωσίᾳ· οἱ δὲ κατάλοιποι τοῦ λαοῦ μου οὐ μὴ ἐξολοθρευθῶσιν ἀπὸ τῆς πόλεως.

3 καὶ ἐξελεύσεται κύριος καὶ παρατάξεται ἐν τοῖς ἔθνεσιν
ἐκείνοις καθὼς ἡμέρα παρατάξεως αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ πο-
4 λέμου. καὶ στήσονται οἱ πόδες αὐτοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ
ἐπὶ τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν τὸ κατέναντι ἱερουσαλὴμ κατ' ἀνατολῶν· καὶ σχισθήσεται τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς ἀνατολάς, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς θάλασσαν χάος μέγα σφόδρα, καὶ κλινεῖ τὸ ἥμισυ τοῦ ὄρους πρὸς βορρᾶν, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς νότον.

5 καὶ ἐμφραγήσεται ἡ κοιλὰς τῶν ὀρέων μου καὶ συνάψεται ἡ φάραγξ τῶν ὀρέων ἕως ἀσαήλ· καὶ ἐμφραγήσεται ὃν τρόπον ἐνεφράγη ἀπὸ προσώπου τοῦ σεισμοῦ ἐν ἡμέραις ὀζίου βασιλέως ἰούδα· καὶ ἥξει κύριος ὁ θεός μου καὶ πάντες οἱ ἅγιοι μετ' αὐτοῦ.

6 καὶ ἔσται ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ οὐκ ἔσται φῶς, ἀλλ' ἢ ψῦχος καὶ παγετός

7 ἔσται ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ· καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη γνωστὴ τῷ κυρίῳ, οὔτε ἡμέρα οὔτε νύξ, καὶ πρὸς ἑσπέραν ἔσται φῶς.

8 καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐξελεύσεται ὕδωρ ζῶν ἐξ ἱερουσαλήμ· τὸ ἥμισυ αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν πρώτην, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τὴν ἐσχάτην, ἐν θέρει καὶ ἐν ἔαρι οὕτως ἔσται.

9 καὶ ἔσται κύριος εἰς βασιλέα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται κύριος εἷς, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἓν

10 κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν καὶ τὴν ἔρημον ἀπὸ γαβαὼν ἕως ῥεμμὼν κατὰ νότον ἱερουσαλήμ· ῥαμὰ δὲ ἐπὶ τοῦ τόπου μενεῖ ἀπὸ τῆς πύλης βενιαμὶν ἕως τοῦ τόπου τῆς πύλης τῆς πρώτης, καὶ ἕως τῆς πύλης τῶν γωνιῶν, καὶ ἕως πύργου ἀναμεήλ, ἕως τῶν ὑπολινίων τοῦ βασιλέως.

11 καὶ κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ, καὶ ἀνάθεμα οὐκ ἔσται ἔτι· καὶ κατοικήσει ἱερουσαλὴμ πεποιθώς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

CAP. XIIII.

ECce dies venturus est à facie Domini, & diuident domus Israel substantias populorum in medio tui Ierusalem. 2 Et congre-
gabo omnes gentes ad Ierusalem oppugnandam,& capietur ciuitas,& vastabuntur domus,& cum mulieribus dormient, & ibit media
pars vrbis in captiuitatem,& reliquus populus non succidetur ab vrbe. 3 Et reuelabitur Dominus, & prœliabitur contra populos
illos,sicut in die quo præliatus est in mari carectoso. 4 Et reuelabitur in fortitudine sua tempore illo super montem Oliuarum, qui est è
regione Ierusalem ab Oriente,& scindetur mons Oliuarum ex media parte sui ad Orientem & ad Occidẽtem valle magna admodũ: et euel-
letur media pars montis ad Aquilonem,& media pars eius ad Austrum. 5 Et obturabitur vallis montium,quia pertinget vallis mon-
tium ad Asal: fugietisq; sicut fugistis à facie terræmotus qui fuit in diebus Oziæ regis tribus domus Iuda, & reuelabitur Dominus Deus
meus,& omnes sancti eius cum eo. 6 Et fiet in tempore illo, non erit lux,sed præda & gelu. 7 Eritque dies vna quæ nota est co-
ram Domino, non sicut lux diei, nec sicut tenebræ noctis: verùm fiet vt in tempore vespertino sit lux. 8 Et erit in tempore illo,egre-
dientur aquæ scaturiginis de Ierusalem; medium earum ad mare Orientale, & medium earum ad mare Occidentale: in æstate,& in hyeme
erunt promanantes. 9 Et reuelabitur regnum Domini super omnes habitatores terræ: in tempore illo seruient coram Domino hu-
mero vno, quia nomen eius verum est in æternum, nec est præter illud. 10 Et circundabitur omnis terra quasi valle à Gabaa vsque ad
Remon ad Austrum Ierusalem, & magnificabitur & inhabitabitur in loco suo, à porta tribus Beniamin, vsque ad locum portæ prioris
& vsque ad portam angulorum, & à turre Pechos vsque ad torcularia regis. 11 Et habitabunt in ea,nec occisio erit amplius;
sed sedebit Ierusalem confidenter.

12 * וְזֹאת תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף יְהוָה אֶת־כָּל־
הָעַמִּים אֲשֶׁר צָבְאוּ עַל־יְרוּשָׁלִָם הָמֵק בְּשָׂרוֹ
וְהוּא עֹמֵד עַל־רַגְלָיו וְעֵינָיו תִּמַּקְנָה בְחֹרֵיהֶן
וּלְשׁוֹנוֹ תִּמַּק בְּפִיהֶם׃
13 * וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא תִּהְיֶה מְהוּמַת־יְהוָה רַבָּה
בָּהֶם וְהֶחֱזִיקוּ אִישׁ יַד רֵעֵהוּ וְעָלְתָה יָדוֹ עַל־יַד
רֵעֵהוּ׃
14 * וְגַם־יְהוּדָה תִּלָּחֵם בִּירוּשָׁלִָם וְאֻסַּף חֵיל כָּל־
הַגּוֹיִם סָבִיב זָהָב וָכֶסֶף וּבְגָדִים לָרֹב מְאֹד׃
15 * וְכֵן תִּהְיֶה מַגֵּפַת הַסּוּס הַפֶּרֶד הַגָּמָל וְהַחֲמוֹר
וְכָל־הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר יִהְיֶה בַּמַּחֲנוֹת הָהֵמָּה
כַּמַּגֵּפָה הַזֹּאת׃
16 * וְהָיָה כָּל־הַנּוֹתָר מִכָּל־הַגּוֹיִם הַבָּאִים עַל־
יְרוּשָׁלִָם וְעָלוּ מִדֵּי שָׁנָה בְשָׁנָה לְהִשְׁתַּחֲוֺת לְמֶלֶךְ
יְהוָה צְבָאוֹת וְלָחֹג אֶת־חַג הַסֻּכּוֹת׃
17 * וְהָיָה אֲשֶׁר לֹא־יַעֲלֶה מֵאֵת מִשְׁפְּחוֹת הָאָרֶץ
אֶל־יְרוּשָׁלִַם לְהִשְׁתַּחֲוֺת לְמֶלֶךְ יְהוָה צְבָאוֹת וְלֹא
עֲלֵיהֶם יִהְיֶה הַגָּשֶׁם׃
18 * וְאִם־מִשְׁפַּחַת מִצְרַיִם לֹא־תַעֲלֶה וְלֹא בָאָה וְלֹא
עֲלֵיהֶם תִּהְיֶה הַמַּגֵּפָה אֲשֶׁר יִגֹּף יְהוָה אֶת־
הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יַעֲלוּ לָחֹג אֶת־חַג הַסֻּכּוֹת׃
19 * זֹאת תִּהְיֶה חַטַּאת מִצְרָיִם וְחַטַּאת כָּל־הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר לֹא יַעֲלוּ לָחֹג אֶת־חַג הַסֻּכּוֹת׃
20 * בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה עַל־מְצִלּוֹת הַסּוּס קֹדֶשׁ
לַיהוָה וְהָיָה הַסִּירוֹת בְּבֵית יְהוָה כַּמִּזְרָקִים לִפְנֵי
הַמִּזְבֵּחַ׃
21 * וְהָיָה כָּל־סִיר בִּירוּשָׁלִַם וּבִיהוּדָה קֹדֶשׁ לַיהוָה
צְבָאוֹת וּבָאוּ כָּל־הַזֹּבְחִים וְלָקְחוּ מֵהֶם וּבִשְּׁלוּ
בָהֶם וְלֹא־יִהְיֶה כְנַעֲנִי עוֹד בְּבֵית־יְהוָה צְבָאוֹת
בַּיּוֹם הַהוּא׃

12 *Et hæc erit plaga qua percutiet Dominus omnes gentes quæ pugnauerunt aduerſus Hieruſalem. Tabeſcet caro vniuſcuiuſque ſtantis ſuper pedes ſuos, & oculi eius contabeſcent in foraminibus ſuis & lingua eorum contabeſcet in ore ſuo.
13 *In die illa erit tumultus Domini magnus in eis, & apprehendet vir manum proximi ſui.
14 *Sed & Iudas pugnabit aduerſus Hieruſalem, & congregabuntur diuitiæ omnium gentium in circuitu, aurum & argentum, & veſtes multæ ſatis.
15 *Et ſic erit ruina equi & muli, & cameli, & aſini, & omnium iumentorum quæ fuerint in caſtris illis ſicut ruina hæc.
16 *Et omnes qui reliqui fuerint de vniuerſis gentibus quæ venerunt contra Hieruſalem, aſcendent ab anno in annum, vt adorent regem Dominum exercituum, & celebrent feſtiuitatem tabernaculorum.
17 *Et erit qui non aſcenderit de familiis D terræ ad Hieruſalem, vt adorét regem Dominum exercituum, non erit ſuper eos imber.
18 *Quòd & ſi familia Ægypti non aſcenderit & non venerit, nec ſuper eos erit. Sed erit ruina qua percutiet Dominus omnes gentes quæ non aſcenderint ad celebrandam feſtiuitatem tabernaculorum.
19 *Hoc erit peccatum Ægypti, & hoc peccatum omnium gentium quæ non aſcenderint ad celebrandam feſtiuitatem tabernaculorum.
20 *In die illa erit quod ſuper frenum equi eſt, ſanctum Domino; & erunt lebetes in domo Domini quaſi phialæ coram altari.
21 *Et erit omnis lebes in Hieruſalem, & in Iuda ſanctificatus Domino exercituum. Et venient omnes immolantes, & ſument ex eis, & coquent in eis. Et non erit mercator vltrà in domo Domini exercituum in die illo.

תרגום יונתן

12 ואהי מחתא דימחי ייי ית כל עממיא דמתכנשין ואתן על ירושלם יתמסי בסרה והוא קאם על רגלוהי ועינוהי יתמסין בגלגליהון ולישנהון יתמסי בפמהון׃
13 ויהי בעדנא ההיא יהי שגוש קטלא קדם ייי סגי בהון ויתקפון גבר ביד חבריה ויתחלש ידיה עם ידא דחבריה׃
14 ואף דבית יהודה ייתון עממיא כד אניסין לאגחא קרבא בירושלם ויכנשון נכסי כל עממיא סחור סחור דהבא וכספא ולבושין לסגי לחדא׃
15 וכן תהי מחת סוסיא כודניא גמלא וחמרא וכל בעירא דיהי במשריתא האנון כמחתא הדא׃
16 ויהי כל דישתאר מכל עממיא דמתכנשין ואתן על ירושלם יסקון בזמן שתא בשתא למסגד קדם מלך עלמיא ייי צבאות ולמחג ית חגא דמטליא׃
17 ויהי דלא יסק מן זרעית עממי ארעא לירושלם למסגד קדם מלך עלמיא ייי צבאות ולא עליהון יהי מטרא׃
18 ואם מלכות מצרים לא תסק ולא תיתי לא להון יסק נילוס ברם עליהון תהי מחתא דימחי ייי ית עממיא דלא יסקון למחג ית חגא דמטליא׃
19 דא תהי פורענות מצראי ופורענות כל עממיא דלא יסקון למחג ית חגא דמטליא׃
20 בעדנא ההיא יהי כל כרובת סוסיא קודשא קדם ייי ויהון דודיא בבית מקדשא דייי סגיאין כמזרקיא קדם מדבחא׃
21 ויהי כל דוד בירושלם וביהודה קודשא קדם ייי צבאות וייתון כל דבחין ויסבון מנהון ויבשלון בהון ולא יהי עבד תגרא עוד בבית ייי צבאות בעדנא ההיא׃

* *Et hæc erit ruina qua percutiet Dominus* 12
omnes populos, quicunque militauerunt in Hie-
rusalem: tabescent carnes eorum stantium su-
per pedes suos, & oculi eorum defluent de fo-
raminibus eorum, & lingua eorum tabescet in
ore eorum.
* *Et erit in die illa stupor Domini magnus* 13
super eos: & apprehendent vnusquisque ma-
num proximi sui; & adiacebit manus eius ad
manum proximi sui.
* *Et Iudas pugnabit in Hierusalem, & con-* 14
gregabit robur omnium populorum per circui-
tum, aurum & argentum, & vestem in mul-
titudinem valde.
* *Et hæc erit ruina equorum & mulorum,* 15
& camelorum, & asinorum, & omnium iu-
mentorum quæ sunt in castris illis iuxta ruinam
hanc.
* *Et erit quicunque derelicti fuerint de cun-* 16
ctis gentibus quæ venerint contra Hierusalem,
& ascendent per annos singulos, vt adorent
regem Dominum Deum omnipotentem, & vt
celebrent festiuitatem tabernaculorum.
* *Et erit quicunque non ascenderint de om-* 17
nibus terræ in Hierusalem, vt adorent regem
Dominum Deum omnipotentem, & isti illis ap-
ponentur.
* *Si autem tribus Ægypti non ascenderit,* 18
neque venerit illuc, & super hos erit ruina
qua percutiet Dominus omnes gentes quæcun-
que non ascenderint vt celebrent solennitatem
scenopegiæ.
* *Hoc erit peccatum Ægypti, & peccatū om-* 19
nium gentium quæcunque non ascenderint ce-
lebrare festiuitatem scenopegiæ.
* *In die illa erit quod super frenum equi, san* 20
ctum Domino omnipotenti; & erunt lebetes in
domo Domini sicut phialæ ante faciem altaris.
* *Et erit omnis lebes in Hierusalem, & in* 21
Iuda sanctus Domino omnipotenti, & venient
omnes qui immolant & sument ex eis, & co-
quent in illis, & non erit vltrà Chananæus in
domo Domini omnipotentis in die illa.

12 * καὶ αὕτη ἔσται ἡ πτῶσις ἣν κόψει κύριος πάντας τοὺς
λαοὺς, ὅσοι ἐπεστράτευσαν ἐπὶ ἱερουσαλήμ· τακήσονται
αἱ σάρκες αὐτῶν ἑστηκότων ἐπὶ τῶν ποδῶν αὐτῶν· καὶ οἱ
ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκρυήσονται ἐκ τῶν ὀπῶν αὐτῶν, καὶ ἡ
γλῶσσα αὐτῶν τακήσεται ἐν τῷ στόματι αὐτῶν.
13 * καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔκστασις κυρίου μεγάλη
ἐπ' αὐτούς· καὶ ἐπιλήψονται ἕκαστος τῆς χειρὸς τοῦ πλη-
σίον αὐτοῦ· καὶ συμπλακήσεται ἡ χεὶρ αὐτοῦ πρὸς τὴν χεῖ-
ρα τοῦ πλησίον αὐτοῦ.
14 * καὶ ἰούδας παρατάξεται ἐν ἱερουσαλήμ· καὶ συνάξει
τὴν ἰσχὺν πάντων τῶν λαῶν κυκλόθεν χρυσίον καὶ ἀργύ-
ριον καὶ ἱματισμὸν εἰς πλῆθος σφόδρα.
15 * καὶ αὕτη ἔσται ἡ πτῶσις τῶν ἵππων καὶ τῶν ἡμιόνων,
καὶ τῶν καμήλων, καὶ τῶν ὄνων, καὶ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν
ὄντων ἐν ταῖς παρεμβολαῖς ἐκείναις κατὰ τὴν πτῶσιν ταύ-
16 την. * καὶ ἔσται ὅσοι ἂν καταλειφθῶσιν ἐκ πάντων τῶν
ἐθνῶν τῶν ἐπελθόντων ἐπὶ ἱερουσαλήμ, καὶ ἀναβήσονται
κατ' ἐνιαυτὸν τοῦ προσκυνῆσαι τῷ βασιλεῖ κυρίῳ θεῷ
παντοκράτορι, καὶ τοῦ ἑορτάζειν τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας.
17 * καὶ ἔσται ὅσοι ἐὰν μὴ ἀναβῶσιν ἐκ πάντων τῶν τῆς
γῆς εἰς ἱερουσαλὴμ τοῦ προσκυνῆσαι τῷ βασιλεῖ κυρίῳ
θεῷ παντοκράτορι, καὶ οὗτοι ἐκείνοις προστεθήσονται.
18 * ἐὰν δὲ φυλὴ αἰγύπτου μὴ ἀναβῇ μηδὲ ἔλθῃ ἐκεῖ, καὶ
ἐπὶ τούτοις ἔσται ἡ πτῶσις ἣν πατάξει κύριος πάντα τὰ
ἔθνη ὅσα ἂν μὴ ἀναβῇ τοῦ ἑορτάσαι τὴν ἑορτὴν τῆς σκηνο-
πηγίας.
19 * αὕτη ἔσται ἡ ἁμαρτία αἰγύπτου, καὶ ἡ ἁμαρτία
πάντων τῶν ἐθνῶν ὅσοι ἐὰν μὴ ἀναβῶσιν ἑορτάσαι τὴν
ἑορτὴν τῆς σκηνοπηγίας.
20 * ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται τὸ ἐπὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵπ-
που ἅγιον τῷ κυρίῳ παντοκράτορι· καὶ ἔσονται οἱ λέβητες
ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου ὡς φιάλαι πρὸ προσώπου τοῦ θυσια-
στηρίου.
21 * καὶ ἔσται πᾶς λέβης ἐν ἱερουσαλὴμ καὶ ἐν τῷ ἰούδα
ἅγιος τῷ κυρίῳ παντοκράτορι· καὶ ἥξουσιν πάντες οἱ θυ-
σιάζοντες, καὶ λήψονται ἐξ αὐτῶν, καὶ ἑψήσουσιν ἐν αὐτοῖς,
καὶ οὐκ ἔσται ἔτι χαναναῖος ἐν τῷ οἴκῳ κυρίου παντοκρά-
τορος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

12 Et hæc erit percussio qua percutiet Dominus omnes populos qui congregantur & veniunt contra Ierusalem. tabescet caro eius ipso stante super pedes suos, & oculi eius tabescent in orbibus suis; & lingua eorum tabescet in ore ipsorum. 13 Eritque in tempore illo, erit conturbatio stragis coram Domino magna in eis, & apprehendet vnusquisque manum proximi sui, & euelletur manus eius cum manu proximi sui. 14 Et etiam viros domus Iuda adducent populi quasi violenter, vt oppugnent Ierusalem. & congregabuntur substantiæ omnium populorum in circuitu, aurum & argentum, & vestes multæ nimis. 15 Et sic fiet percussio equorum, mulorum, camelorum, & asinorum, omnium denique iumentorum quæ fuerint in castris illis, sicut percussio hæc. 16 Et erit, omnes qui remanserint ex omnibus populis qui congregati sunt & veniunt contra Ierusalem, ascendent in tempore ab anno in annum, vt adorent coram rege seculorum Domino exercituum, & celebrent festiuitatem tabernaculorum. 17 Eritque qui de cognationibus gentium terræ non ascenderint Ierusalem, ad adorandum coram rege seculorum Domino exercituum: non erit super eos pluuia. 18 Et si regnum Ægypti non ascenderit nec venerit, non crescet eis Nilus. Verumtamen erit super eos percussio qua percutiet Dominus populos qui non ascenderint vt celebrent festiuitatem tabernaculorum. 19 Eiusmodi erit vltio Aegyptiorum, & punitio omnium populorum qui non ascenderint vt celebrent diem festum tabernaculorum. 20 In tempore illo erunt omnes phaleræ equi sanctificatæ coram Domino, & erunt lebetes domus sanctuarij Domini multæ quasi phialæ coram altari. 21 Et erit omnis lebes in Ierusalem & in Iuda sanctificatus coram Domino exercituum, & venient omnes immolantes, & tollent ex eis & coquent in eis: & non erit mercator vltrà in domo Domini exercituum in tempore illo,

FINIS ZACHARIÆ PROPHETÆ.

PROLOGVS IN MALACHIAM PROPHETAM.

DEVS per Moysen populo Israel præceperat, sacerdotes tabernaculi sui omni corporali vitio liberos, hostias omni vitio vacuas sibi offerre. Quibus legem suam ad regendum populum ob hoc dederat vt per sacrificiorum oblationem internuncij Dei & hominum facti, populum præceptis cælestibus facerent obedire. Vnde sacerdotes angelos Dei esse, hoc in loco scriptura testatur. Sed quia tanti muneris gratiam contemnentes, supradictus populus ac sacerdotes sacrificia vitio deturpata ipsi criminibus ac impietatibus maculati Deo offerre cœperunt. Ideo per Malachiam prophetam Deus populum suum Israel increpans, ait: Dilexi vos, dicit Dominus. & dixistis: In quo dilexisti nos? Nōne frater erat Esau Iacob? dicit Dominus. Et dilexi Iacob, Esau autem odio habui. Esau autem fratrem Iacob, non iniqua aut spontanea voluntate odio habitum à Deo, vel sine meriti gratia Iacob

מלאכי

א

1 מַשָּׂא דְבַר־יְהוָה אֶל־יִשְׂרָאֵל בְּיַד
מַלְאָכִי׃
2 ² אָהַבְתִּי אֶתְכֶם אָמַר יְהוָה
וַאֲמַרְתֶּם בַּמָּה אֲהַבְתָּנוּ הֲלוֹא־
אָח עֵשָׂו לְיַעֲקֹב נְאֻם־יְהוָה וָאֹהַב אֶת־יַעֲקֹב׃
3 ³ וְאֶת־עֵשָׂו שָׂנֵאתִי וָאָשִׂים אֶת־הָרָיו שְׁמָמָה
וְאֶת־נַחֲלָתוֹ לְתַנּוֹת מִדְבָּר׃
4 ⁴ כִּי־תֹאמַר אֱדוֹם רֻשַּׁשְׁנוּ וְנָשׁוּב וְנִבְנֶה חֳרָבוֹת
כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת הֵמָּה יִבְנוּ וַאֲנִי אֶהֱרוֹס
וְקָרְאוּ לָהֶם גְּבוּל רִשְׁעָה וְהָעָם אֲשֶׁר־זָעַם יְהוָה
עַד־עוֹלָם׃
5 ⁵ וְעֵינֵיכֶם תִּרְאֶינָה וְאַתֶּם תֹּאמְרוּ יִגְדַּל יְהוָה
מֵעַל לִגְבוּל יִשְׂרָאֵל׃
6 ⁶ בֵּן יְכַבֵּד אָב וְעֶבֶד אֲדֹנָיו וְאִם־אָב אָנִי אַיֵּה
כְבוֹדִי וְאִם־אֲדוֹנִים אָנִי אַיֵּה מוֹרָאִי אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת לָכֶם הַכֹּהֲנִים בּוֹזֵי שְׁמִי וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה
בָזִינוּ אֶת־שְׁמֶךָ׃

MALACHIAS PROPHETA.

CAP. I.

1 A ONVS verbi Domini ad
Israel in manu Malachiæ.
2 ² Dilexi vos, dicit Dominus. Et dixistis, In quo
dilexisti nos? Nónne frater erat Esau Iacob, dicit
Dominus? Et dilexi Iacob.
3 ³ Esau autem odio habui. Et posui montes eius in solitudinem, & hæreditaté eius
in dracones deserti.
4 ⁴ Quòd si dixerit Idumæa, Destructi sumus, sed reuertentes ædificabimus quę destructa sunt: hæc dicit Dominus exercituum, Isti ædificabunt, & ego destruam. Et vocabuntur termini impietatis, & populus cui iratus est Dn̄s vsque in æternum.
5 ⁵ Et oculi vestri videbunt, & vos dicetis: Magnificetur Dominus super terminum
6 Israel. ⁶ Filius honorat patrem, & seruus
dominū suum. Si ergo pater ego sum, vbi est honor meus? & si Dominus ego sum, vbi est timor meus? dicit dominus exercituum ad vos, O sacerdotes qui despicitis nomen meum. Et dixistis, In quo despeximus nomen tuum?

תרגום יונתן

א

מַטַּל פִּתְגָּמָא דַייָ עַל יִשְׂרָאֵל בְּיַד מַלְאָכִי׃ ² רְחֵמֵת יַתְכוֹן אֲמַר יְיָ וְאִם תֵּימְרוּן בְּמָה רְחִמְתָּנָא הֲלָא אֲחָא עֵשָׂו
לְיַעֲקֹב אֲמַר יְיָ וּרְחֵמֵת יַת יַעֲקֹב׃ ³ וְיַת עֵשָׂו רְחֵקֵית וְשַׁוֵּיתִי יַת טוּרוֹהִי לְצָדוּ וְיַת אַחְסַנְתֵּהּ לְצָדוּת מַדְבְּרָא׃
⁴ אֲרֵי יֵימְרוּן אֱדוֹמָאֵי אִתְמַסְכַּנְנָא כְּעַן נְתוּב וְנִבְנֵי חַרְבָּתָא כִּדְנַן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת אִנּוּן יִבְנוּן וַאֲנָא אֲפַגַּר וְיִקְרוּן לְהוֹן תְּחוּמָא
חֲטָה רַשִׁיעָא וְעַמָּא דְרַגִּיז יְיָ עֲלֵיהוֹן לוּט עַד עָלְמָא׃ ⁵ וְעֵינֵיכוֹן יֶחֶזְיָן וְאַתּוּן תֵּימְרוּן יִסְגֵּי יְקָרָא דַייָ דְּאַפְתִּי יַת תְּחוּמָא דְיִשְׂרָאֵל׃
⁶ הָא עַל בְּרָא אָמִיר לְיַקָּרָא יַת אֲבָא וְעַבְדָּא לְמִדְחַל מִן קֳדָם רִבּוֹנֵהּ אִם כְּאַב אֲנָא אָן יְקָרִי וְאִם כְּרִבּוֹן אֲנָא אָן דְּאַתּוּן דָּחֲלִין מִן קֳדָמַי
אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת לְכוֹן כָּהֲנַיָּא דִּמְבַסְרִין עַל שְׁמִי וְאִם תֵּימְרוּן בְּמָה בַּסַּרְנָא עַל שְׁמָךְ׃

dilectum manifestum est, cùm secundum præscientiam suam Esau quidem effusionem fraterni sanguinis concupiscere, Iacob autem in sui cognitione obseruandã legem desiderare cognosceret. Cuius rei gratia, supradicto vsus est exemplo, dicens: Dilexi Iacob, Esau autem odio habui. Quanuis ex operibus memoratorum, quorum liber Geneseos meminit, in quo vnusquisque eorum futurus erat proposito, manifestè cõstaret; vt scriptum est. Creuerunt pueri: & erat Esau homo agrestis sciens venari; Iacob autem homo simplex manens in tabernaculo. Nam reliqua quæ lectione comprehensa sunt, præuaricationem populi Israel in obseruandis sacrificijs Dei, increpationemque in eundem quòd deos alienos coluerunt, significant.

ARGVMENTVM IN EVNDEM.

MALACHIAS *apertè & in fine omnium prophetarum, dicit de abiectione Israel & vocatione gentium. Non est mihi, ait, voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu vestra. Ab ortu enim Solis vsque ad occasum magnum est nomen meum in gentibus, & in omni loco sacrificatur & offertur nomini meo oblatio munda.*

MALACHIAS QVI ET ANGELVS.

CAP. I.

ASsumptio verbi Domini su- 1
per Israel in manu Angeli
eius.
Dilexi vos, dicit Domi- 2
nus. & dixistis, In quo dile-
xisti nos? nonne frater erat
Esau Iacob, dicit Dominus? & dilexi Iacob.
At Esau odio habui, & posui terminos eius 3
in desolationem, & hæreditatem eius in domos
deserti. Quia dicet Idumæa subuersa est, & 4
reuertamur, & reædificemus deserta: hæc dicit
Dñs omnipotens, Ipsi ædificabunt, & ego de-
struam: & vocabuntur eis termini iniquita-
tis, & populus super quem præparatus est Do-
minus vsque in æternum.
Et oculi vestri videbunt, & vos dicetis, 5
Magnificatus est Dñs super terminos Israel.
Filius glorificat patrem, & seruus domi- 6
num suum: & si pater sum ego, vbi est gloria
mea? & si Dominus sum ego, vbi est timor
meus, dicit Dominus omnipotens? vos sacerdo-
tes qui despicitis nomen meum: & dixistis, In
quo despeximus nomen tuum?

ΜΑΛΑΧΙΑΣ ΚΑΙ ΑΓΓΕΛΟΣ.

κέφ. α΄.

1 ΛΗμμα λόγου κυρίου ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ ἐν
χειρὶ ἀγγέλου αὐτοῦ.
2 ἠγάπησα ὑμᾶς, λέγει κύριος, καὶ
εἴπατε, ἐν τίνι ἠγάπησας ἡμᾶς; οὐκ
ἀδελφὸς ἦν ἠσαῦ τοῦ ἰακώβ, λέγει κύ-
ριος; καὶ ἠγάπησα τὸν ἰακώβ.
3 τὸν δὲ ἠσαῦ ἐμίσησα, καὶ ἔταξα τὰ ὅρια αὐτοῦ εἰς ἀ-
φανισμόν, καὶ τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ εἰς δώματα ἐρήμου.
4 διότι ἐρεῖ ἡ ἰδουμαία κατέστραπται· καὶ ἐπιστρέψωμεν,
καὶ ἀνοικοδομήσωμεν ἠρημωμένα, τάδε λέγει κύριος
παντοκράτωρ· αὐτοὶ οἰκοδομήσουσι, κἀγὼ καταστρέψω·
καὶ ἐπικληθήσεται αὐτοῖς ὅρια ἀνομίας, καὶ λαὸς ἐφ' ὃν
παρατέτακται κύριος ἕως αἰῶνος.
5 καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ὄψονται καὶ ὑμεῖς ἐρεῖτε, ἐμε-
γαλύνθη κύριος ὑπεράνω τῶν ὁρίων ἰσραήλ.
6 υἱὸς δοξάζει πατέρα, καὶ δοῦλος τὸν κύριον αὐτοῦ, καὶ
εἰ πατήρ εἰμι ἐγώ, ποῦ ἐστιν ἡ δόξα μου; καὶ εἰ κύριός εἰμι
ἐγώ, ποῦ ἐστιν ὁ φόβος μου, λέγει κύριος παντοκράτωρ;
ὑμεῖς οἱ ἱερεῖς οἱ φαυλίζοντες τὸ ὄνομά μου, καὶ εἴπατε,
ἐν τίνι ἐφαυλίσαμεν τὸ ὄνομά σου;

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO IN MALACHIAM PROPHETAM, EX BIBLIOTHECA COMPLVTEN. AD HEBRAICAM

veritatem ex Chaldais exemplaribus correcta, opera B. Ariæ Montani.

CAP. I.

ONVS verbi Domini super Israel per manum Malachiæ. [2] Amaui vos, dixit Dominus. quod si dixeritis, In quo amauisti nos? nonne erat frater Esau ipsi Iacob, ait Dominus? At dilexi Iaacob. [3] Esau verò reprobaui, & redegi montes eius in desolationem, & possessionem eius in vastationem deserti. [4] Quòd si dixerint Ædumæi, Ad paupertatem redacti fuimus, nunc diuites facti reuertamur, & ædificemus quæ destructa sunt: Sic ait Dominus exercituũ, Ipsi ædificabunt, ego verò demoliar; & vocabunt eos Terminum populi impij, & populum super quem adducet Dñs maledictionem in perpetuum vsque. [5] Et oculi vestri videbunt, & vos dicetis, Multiplicetur gloria Domini, etenim dilatauit fines Israel. [6] Ecce de filio edictum est vt honoret patrem, & de seruo vt reuereatur conspectum heri sui: si tanquam pater ego sum, vbinam est honor meus? & si tanquam Dominus ego sum, vbinam vos reueremini præsentiam meam, dixit Dominus exercituum? vobis sacerdotes qui contemnitis nomen meum: quòd si dixeritis, In quo contemnimus nomen tuum?

7 מַגִּישִׁים עַל־מִזְבְּחִי לֶחֶם מְגֹאָל וַאֲמַרְתֶּם
בַּמֶּה גֵאַלְנוּךָ בֶּאֱמָרְכֶם שֻׁלְחַן יְהוָה נִבְזֶה הוּא׃
8 וְכִי־תַגִּשׁוּן עִוֵּר לִזְבֹּחַ אֵין רָע וְכִי תַגִּישׁוּ פִּסֵּחַ
וְחֹלֶה אֵין רָע הַקְרִיבֵהוּ נָא לְפֶחָתֶךָ הֲיִרְצְךָ אוֹ
הֲיִשָּׂא פָנֶיךָ אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃
9 וְעַתָּה חַלּוּ־נָא פְנֵי־אֵל וִיחָנֵנוּ מִיֶּדְכֶם הָיְתָה
זֹּאת הֲיִשָּׂא מִכֶּם פָּנִים אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃
10 מִי גַם־בָּכֶם וְיִסְגֹּר דְּלָתַיִם וְלֹא־תָאִירוּ מִזְבְּחִי
חִנָּם אֵין־לִי חֵפֶץ בָּכֶם אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וּמִנְחָה
לֹא־אֶרְצֶה מִיֶּדְכֶם׃
11 כִּי מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ וְעַד־מְבוֹאוֹ גָּדוֹל שְׁמִי בַּגּוֹיִם
וּבְכָל־מָקוֹם מֻקְטָר מֻגָּשׁ לִשְׁמִי וּמִנְחָה טְהוֹרָה
כִּי־גָדוֹל שְׁמִי בַּגּוֹיִם אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃
12 וְאַתֶּם מְחַלְּלִים אוֹתוֹ בֶּאֱמָרְכֶם שֻׁלְחַן יְהוָה
מְגֹאָל הוּא וְנִיבוֹ נִבְזֶה אָכְלוֹ׃
13 וַאֲמַרְתֶּם הִנֵּה מַתְּלָאָה וְהִפַּחְתֶּם אוֹתוֹ אָמַר
יְהוָה צְבָאוֹת וַהֲבֵאתֶם גָּזוּל וְאֶת־הַפִּסֵּחַ וְאֶת־
הַחוֹלֶה וַהֲבֵאתֶם אֶת־הַמִּנְחָה הַאֶרְצֶה אוֹתָהּ
מִיֶּדְכֶם אָמַר יְהוָה׃
14 וְאָרוּר נוֹכֵל וְיֵשׁ בְּעֶדְרוֹ זָכָר וְנֹדֵר וְזֹבֵחַ מָשְׁחָת
לַאדֹנָי כִּי מֶלֶךְ גָּדוֹל אָנִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וּשְׁמִי
נוֹרָא בַגּוֹיִם׃

ב

1 וְעַתָּה אֲלֵיכֶם הַמִּצְוָה הַזֹּאת הַכֹּהֲנִים׃
2 אִם־לֹא תִשְׁמְעוּ וְאִם־לֹא תָשִׂימוּ עַל־לֵב לָתֵת
כָּבוֹד לִשְׁמִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וְשִׁלַּחְתִּי בָכֶם אֶת־
הַמְּאֵרָה וְאָרוֹתִי אֶת־בִּרְכוֹתֵיכֶם וְגַם אָרוֹתִיהָ כִּי
אֵינְכֶם שָׂמִים עַל־לֵב׃
3 הִנְנִי גֹעֵר לָכֶם אֶת־הַזֶּרַע וְזֵרִיתִי פֶרֶשׁ עַל־
פְּנֵיכֶם פֶּרֶשׁ חַגֵּיכֶם וְנָשָׂא אֶתְכֶם אֵלָיו׃

7 * Offertis ſuper altare meum panē pol-
lutum. Et dicitis, In quo polluimus te? In
eo quod dicitis, Menſa Dñi deſpecta eſt.
8 * Si offeratis cæcum ad immolandum,
nónne malū eſt? Et ſi offeratis claudum &
C languidum, nónnę malum eſt? Offer illud
duci tuo ſi placuerit ei, aut ſi ſuſceperit fa-
ciem tuam, dicit Dominus exercituum.
9 * Et nunc deprecamini vultum Dei vt
miſereatur veſtri, de manu enim veſtra fa-
ctum eſt hoc: ſi quomodo ſuſcipiet facies
10 veſtras, dicit Dñs exercituum. * Quis in
vobis qui claudat oſtia, & nō incendat al-
tare meum gratuitò? Non eſt mihi volun-
tas in vobis, dicit Dñs exercituum, & mu-
11 nus non ſuſcipiam de manu veſtra. * Ab
ortu enim Solis vſq; ad occaſum, magnū
eſt nomen meum in gentibus, & in omni
loco ſacrificatur, & offertur nomini meo
oblatio munda, quia magnum eſt nomen
meum in gentibus, dicit Dñs exercituum.
12 * Et vos polluiſtis illud in eo quod dici-
D tis, Menſa Dñi contaminata eſt, & quod
ſuperponitur cōtemptibile eſt cū igne qui
13 illud deuorat. * Et dixiſtis: Ecce de labore.
Et exufflaſtis illud, dicit Dñs exercituum.
Et intuliſtis de rapinis claudum & langui-
dum, & intuliſtis munus. Nunquid ſuſci-
piā illud de manu veſtra, dicit Dominus?
14 *Maledictus doloſus qui habet in grege
ſuo maſculum, & votum faciens immolat
debile Domino. Quia rex magnus ego, di-
cit Dominus exercituum, & nomē meum
horribile in gentibus.

CAP. II.

1 ET nunc ad vos mādatum hoc ô ſacer-
A dotes. * Si nolueritis audire, & ſi no-
2 lueritis ponere ſuper cor vt detis gloriam
nomini meo, ait Dominus exercituum,
mittam in vos egeſtatem, & maledicam
benedictionibus veſtris, & maledicam il-
lis, quoniam non poſuiſtis ſuper cor.
3 * Ecce ego proijciam vobis brachium,
& diſpergam ſuper vultum veſtrum ſter-
cus ſolemnitatum veſtrarum, & aſſumet
vos ſecum.

תרגום יונתן

7 מקרבין אתון על מדבחי קרבן מרחק ואם תימרון במה מרחק כדאתון אמרין פתורא דיי בסיר הוא׃ 8 ודאתון מקרבין דעויר לדבחא הלא ביש ודאתון מקרבין דחגיר ודמריע הלא ביש קרבוהי כען לשלטונך הֲיִתרעי בך או הֲיִסב אפך אמר יי צבאות׃
9 וכען צלו כען קדם אלהא ויקבל צלותנא מידכון הות דא היתנסבון לכון אפין אמר יי צבאות׃ 10 מן אף הכא בכון ויגוף דשי בית מקדשי ולא תקרבון על מדבחי קרבן מרחק לא רעוא קדמי בכון אמר יי צבאות וקרבן לרעוא לא אקבל מידכון׃ 11 ארי ממדנח שמשא ועד מעליה רב שמי ביני עממיא ובכל עדן דאתון עבדין רעותי אנא אקבל צלותכון ושמי רבא מתקדש על ידיכון וצלותכון כקרבן דכי קדמי ארי רב שמי ביני עממיא אמר יי צבאות׃ 12 ואתון מחללין יתה בדאתון אמרין פתורא דיי בסיר הוא ובסירין מתנתא מנה׃ ואם תימרון הא דאיתינא מלאותנא ושנקהון יתה אמר יי צבאות ומיתן אתון דאניס ודחגיר ודמריע ומיתן אתון לה בקרבנא היתקבל יתה ברעוא מידכון אמר יי׃ 14 וליט דיעבד בנכיל ואית בעדרה דכר והוא חיב לנדר ודבח דמחבל קדם יי ארי מלך רב אנא אמר יי צבאות ושמי חסין בעממיא׃

ב

1 וכען לכון תפקדתא הדא כהניא׃ 2 אם לא תקבלון ואם לא תשוון דחלתי על לבא למתן יקרא לשמי אמר יי צבאות ואשלח בכון ית מארתא ואלוט ית ברכתכון ואף אלוטנה ארי ליתכון משוין דחלתי על לבא׃ 3 הא אנא נזיף לכון כעללת בר זרעא ואגלי בהתת חוביכון על אפיכון ואבטל רבות חגיכון ויתמנע חולקכון מנה׃

* Offerentes ad altare meum panes pollutos, 7
et dixiſtis, In quo polluimus te? in eo quòd dici-
tis vos, Menſa Domini polluta eſt, & impoſita
deſpexiſtis. * Quia ſi offeratis cæcum in ſa- 8
crificium, non malum? & ſi offeratis claudum
aut languidum, nonne malum? offer iam illud
duci tuo, ſi ſuſcipiet te, ſi accipiet faciem tuam,
dicit Dñs omnipotens. * Et nunc deprecamini 9
faciem Dei veſtri, & rogate eum, in manibus
veſtris facta ſunt hæc, ſi ſuſcipiam ex vobis fa-
cies veſtras, dicit Dominus omnipotens.
* Quia & in vobis claudentur oſtia, & nõ 10
ſuccendetur altare meum gratis: non eſt mihi
voluntas in vobis, dicit Dominus omnipotens,
& ſacrificiũ non ſuſcipiam de manibus veſtris.
* Quia ab ortu Solis vſque ad occaſum, no- 11
men meum glorificatum eſt in gentibus, & in
omni loco incenſum offertur nomini meo, &
ſacrificium mundum, quia magnũ nomen meum
in gentibus, dicit Dominus omnipotens.
* Vos autem contaminatis illud in eo quòd 12
dicitis vos, Menſa Domini polluta eſt, & qui
ſuperponuntur deſpecti ſunt cibi eius.
* Et dixiſtis, Ecce ex afflictione ſunt, & ex- 13
ſufflaſtis ea, dicit Dominus omnipotens, & in-
ferebatis rapinas & clauda & debilia, & of-
ferebatis in ſacrificium: ſi ſuſcipiam ea de ma-
nibus veſtris, dicit Dominus omnipotens.
* Et maledictus homo qui erat potẽs, & fuit 14
in grege ſuo maſculum & votum eius ſuper eo,
& immolat debile Domino, quia rex magnus
ego ſum, dicit Dominus omnipotens, & nomen
meum illuſtre eſt in gentibus.

CAP. II.

ET nunc mandatum hoc ad vos o ſacerdotes: 1
* Si nõ audieritis, & ſi non poſueritis in cor 2
veſtrum, vt detis gloriam nomini meo, dicit Do
minus omnipotens, mittam ſuper vos maledi-
ctionem, & maledicam benedictioni veſtræ, &
maledicam ei, non erit in vobis, quia vos non
ponitis in cor veſtrum. * Ecce ego ſeparo à vo- 3
bis humerum, & diſperdam vẽtriculum ſuper
facies veſtras, ventriculũ ſolennitatum veſtra-
rum, & ſuſcipiam vos in idipſum.

7 * προσάγοντες πρὸς τὸ θυσιαστήριόν μου ἄρτους ἠλισ-
γημένους, καὶ εἴπατε, ἐν τίνι ἠλισγήσαμέν σε; ἐν τῷ λέγειν
ὑμᾶς, τράπεζα κυρίου ἠλισγημένη ἐστί, καὶ τὰ ἐπιτιθέμε-
8 να ἐξουδενώσατε. * διότι ἐὰν προσαγάγητε τυφλὸν
εἰς θυσίαν, οὐ κακόν; καὶ ἐὰν προσαγάγητε χωλὸν ἢ ἄρρω-
στον, οὐ κακόν; προσάγαγε δὴ αὐτὸ τῷ ἡγουμένῳ σου, εἰ
προσδέξεταί σε, εἰ λήψεται πρόσωπόν σου, λέγει κύριος
9 παντοκράτωρ. * καὶ νῦν ἐξιλάσκεσθε τὸ πρόσωπον τοῦ
θεοῦ ὑμῶν, καὶ δεήθητε αὐτοῦ, ἐν χερσὶν ὑμῶν γέγονε ταῦ-
τα, εἰ λήψομαι ἐξ ὑμῶν πρόσωπα ὑμῶν, λέγει κύριος
10 παντοκράτωρ. * διότι καὶ ἐν ὑμῖν συγκλεισθήσονται
θύραι καὶ οὐκ ἀνάψεται τὸ θυσιαστήριόν μου δωρεάν· οὐκ ἔστι
μοι θέλημα ἐν ὑμῖν, λέγει κύριος παντοκράτωρ· καὶ θυ-
σίαν οὐ προσδέξομαι ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν.
11 * διότι ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν, τὸ ὄνομά
μου δεδόξασται ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα
προσάγεται τῷ ὀνόματί μου· καὶ θυσία καθαρά, διότι μέγα
τὸ ὄνομά μου ἐν τοῖς ἔθνεσι, λέγει κύριος παντοκράτωρ.
12 * ὑμεῖς δὲ βεβηλοῦτε αὐτὸ ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς, τράπε-
ζα κυρίου ἠλισγημένη ἐστίν· καὶ τὰ ἐπιτιθέμενα ἐξου-
13 δένωται βρώματα αὐτοῦ. * καὶ εἴπατε, ἰδοὺ ἐκ κακοπα-
θείας ἐστίν· καὶ ἐξεφυσήσατε αὐτά, λέγει κύριος παντο-
κράτωρ, καὶ εἰσεφέρετε τὰ ἁρπάγματα, καὶ τὰ χωλὰ καὶ
ἐνοχλούμενα, καὶ εἰσεφέρετε εἰς θυσίαν, εἰ προσδέξομαι
αὐτὰ ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν, λέγει κύριος παντοκράτωρ.
14 * καὶ ἐπικατάρατος ὁ ἄνθρωπος ὃς ἦν δυνατὸς καὶ
ὑπῆρχεν ἐν τῷ ποιμνίῳ αὐτοῦ ἄρσεν, καὶ ἡ εὐχὴ αὐτοῦ ἐπ'
αὐτῷ· καὶ θύει διεφθαρμένον κυρίῳ· διότι βασιλεὺς μέ-
γας ἐγώ εἰμι, λέγει κύριος παντοκράτωρ, καὶ τὸ ὄνομά
μου ἐπιφανές ἐστιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν.

β'.

1 * Καὶ νῦν ἡ ἐντολὴ αὕτη πρὸς ὑμᾶς ὦ ἱερεῖς· * ἐὰν μὴ
2 ἀκούσητε, καὶ ἐὰν μὴ θῆσθε εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν, τοῦ δοῦναι
δόξαν τῷ ὀνόματί μου, λέγει κύριος παντοκράτωρ, ἐξαπο-
στελῶ ἐφ' ὑμᾶς τὴν κατάραν, καὶ ἐπικαταράσομαι τὴν εὐλο
γίαν ὑμῶν, καὶ καταράσομαι αὐτήν, οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν, ὅτι ὑ-
3 μεῖς οὐ τίθεσθε ἐπὶ καρδίαν ὑμῶν. * ἰδοὺ ἐγὼ ἀφορίζω ὑμῖν
τὸν ὦμον, καὶ σκορπιῶ ἔνυστρον ἐπὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν, ἔνυ-
στρον ἑορτῶν ὑμῶν, καὶ λήψομαι ὑμᾶς εἰς τὸ αὐτό.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[7] Vos offertis ſuper altare meum oblationem execrandam. quòd ſi dixeritis, In quo execrandam? quando vos dicitis, Menſa Domini deſpectui habetur. [8] Et quòd vos offeratis quod cæcum eſt ad immolandum, nónne malum eſt? & quod vos offeratis quod claudum eſt, & quod infirmum, nónne malum eſt? offerte illud nunc principi tuo qui tibi *præeſt*, num ſibi complacebit in te; aut num accipiet faciem tuam, dicit Dominus exercituum? [9] Nunc itaque orate nunc coram Deo, vt recipiat orationem noſtram: à manibus veſtris hoc factum eſt: num recipientur vobis facies, dicit Dominus exercituum? [10] Quis eſt etiam hic inter vos qui claudat oſtium ædis ſanctuarij mei, & non offeratis ſuper altare meum oblationẽ execrandam: non eſt voluntas coram me in vobis, ait Dominus exercituũ; & oblationem gratam non accipiam à manibus veſtris. [11] Quoniam ab ortu Solis & vſque ad occaſum eius magnum eſt nomen meum inter gentes; ſed quocunque tempore vos executuri eſtis voluntatem meam; ego recipiam preces veſtras, & nomen meum magnum ſanctificabitur per manus veſtras, & oratio veſtra *erit* ſicut oblatio munda coram me, quoniam magnum eſt nomen meum inter gentes, dicit Dominus exercituum. [12] Vos autem prophanatis illud, quando vos dicitis, Menſa Domini deſpicatui habita eſt, ac deſpiciuntur dona ex ea. [13] Quòd ſi dixeritis, Ecce quod attulimus, ex labore noſtro *eſt*; & ſuffocatis illud, ait Dñs exercituum. at affertis quod raptum & quod claudum, & quod infirmum eſt; & affertis illud in oblationem: num illud gratum accipiam de manu veſtra, ait Dominus? [14] Et maledictus qui agit cum fraude cùm habeat in grege ſuo maſculum, & obnoxius ſit voto, tamen immolat quod corruptum eſt coram Domino. Enimuerò rex magnus ego ſum, ait Dominus exercituum, & nomen meum potens eſt inter gentes.

CAP. II.

NVnc autem ad vos præceptum hoc ſacerdotes: [2] Niſi recipiatis, & niſi ponatis timorem mei ſuper cor ad dandum gloriam nomini meo, ait Dominus exercituum; tunc immittam in vos maledictionem, & maledicam benedictioni veſtræ, & etiam execrabor eam, quoniam vos non ponitis timorem mei ſuper cor. [3] Ecce ego increpo vos ob prouentũ natum è ſemine, & patefaciam confuſionem ſcelerum veſtrorum in facies veſtras, & abolebo magnificentiam ſolennitatum veſtrarum; ac prohibebitur pars veſtra ab eo.

4 * וִידַעְתֶּם כִּי שִׁלַּחְתִּי אֲלֵיכֶם אֵת הַמִּצְוָה הַזֹּאת
לִהְיוֹת בְּרִיתִי אֶת־לֵוִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃
5 * בְּרִיתִי הָיְתָה אִתּוֹ הַחַיִּים וְהַשָּׁלוֹם וָאֶתְּנֵם־
לוֹ מוֹרָא וַיִּירָאֵנִי וּמִפְּנֵי שְׁמִי נִחַת הוּא׃
6 * תּוֹרַת אֱמֶת הָיְתָה בְּפִיהוּ וְעַוְלָה לֹא־נִמְצָא
בִשְׂפָתָיו בְּשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר הָלַךְ אִתִּי וְרַבִּים
הֵשִׁיב מֵעָוֺן׃
7 * כִּי־שִׂפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ־דַעַת וְתוֹרָה יְבַקְשׁוּ
מִפִּיהוּ כִּי מַלְאַךְ יְהוָה־צְבָאוֹת הוּא׃
8 * וְאַתֶּם סַרְתֶּם מִן־הַדֶּרֶךְ הִכְשַׁלְתֶּם רַבִּים
בַּתּוֹרָה שִׁחַתֶּם בְּרִית הַלֵּוִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃
9 * וְגַם־אֲנִי נָתַתִּי אֶתְכֶם נִבְזִים וּשְׁפָלִים לְכָל־
הָעָם כְּפִי אֲשֶׁר אֵינְכֶם שֹׁמְרִים אֶת־דְּרָכַי וְנֹשְׂאִים
פָּנִים בַּתּוֹרָה׃
10 * הֲלוֹא אָב אֶחָד לְכֻלָּנוּ הֲלוֹא אֵל אֶחָד בְּרָאָנוּ
מַדּוּעַ נִבְגַּד אִישׁ בְּאָחִיו לְחַלֵּל בְּרִית אֲבֹתֵינוּ׃
11 * בָּגְדָה יְהוּדָה וְתוֹעֵבָה נֶעֶשְׂתָה בְיִשְׂרָאֵל
וּבִירוּשָׁלָםִ כִּי חִלֵּל יְהוּדָה קֹדֶשׁ יְהוָה אֲשֶׁר אָהֵב
וּבָעַל בַּת־אֵל נֵכָר׃
12 * יַכְרֵת יְהוָה לָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂנָּה עֵר וְעֹנֶה
מֵאָהֳלֵי יַעֲקֹב וּמַגִּישׁ מִנְחָה לַיהוָה צְבָאוֹת׃
13 * וְזֹאת שֵׁנִית תַּעֲשׂוּ כַּסּוֹת דִּמְעָה אֶת־מִזְבַּח
יְהוָה בְּכִי וַאֲנָקָה מֵאֵין עוֹד פְּנוֹת אֶל־הַמִּנְחָה
וְלָקַחַת רָצוֹן מִיֶּדְכֶם׃
14 * וַאֲמַרְתֶּם עַל־מָה עַל כִּי־יְהוָה הֵעִיד בֵּינְךָ וּבֵין׀
אֵשֶׁת נְעוּרֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה בָּגַדְתָּה בָּהּ וְהִיא חֲבֶרְתְּךָ
וְאֵשֶׁת בְּרִיתֶךָ׃
15 * וְלֹא־אֶחָד עָשָׂה וּשְׁאָר רוּחַ לוֹ וּמָה הָאֶחָד
מְבַקֵּשׁ זֶרַע אֱלֹהִים וְנִשְׁמַרְתֶּם בְּרוּחֲכֶם וּבְאֵשֶׁת
נְעוּרֶיךָ אַל־יִבְגֹּד׃

4 4 * Et scietis quia misi ad vos mandatum
istud, vt esset pactum meum cum Leui, di-
cit Dominus exercituum.
5 5 * Pactum meum fuit cum eo vitæ & pa
B cis, & dedi ei timorem & timuit me, & a
facie nominis mei pauebat.
6 6 * Lex veritatis fuit in ore eius, & iniqui-
tas non est inuenta in labijs eius. In pace
& in æquitate ambulauit mecum, & mul-
tos auertit ab iniquitate.
7 7 * Labia enim sacerdotis custodiũt scien-
tiam, & legem requirent ex ore eius, quia
angelus Domini exercituum est.
8 8 * Vos autem recessistis de via, & scan-
dalizastis plurimos in lege; irritum fecistis
pactum Leui, dicit Dominus exercituum.
9 9 * Propter quod & ego dedi vos contem-
ptibiles & humiles omnibus populis, sicut
nõ seruastis vias meas, & accepistis faciem
in lege.
10 10 * Nunquid non pater vnus omnium no
C strum? Nunquid non Deus vnus creauit
nos? Quare ergo despicit vnusquisque ve-
strum fratrem suum, violans pactum pa-
11 trum nostrorum? * Transgressus est Iu-
11 da, & abominatio facta est in Israel & in
Hierusalem, quia contaminauit Iudas san
ctificationem Domini quam dilexit, & ha
buit filiam Dei alieni.
12 12 * Disperdet Dominus virum qui fece-
rit hoc, magistrum & discipulum de taber
naculo Iacob, & offerentem munus Do-
mino exercituum.
13 13 * Et hoc rursum fecistis: Operiebatis la-
chrymis altare Domini fletu & mugitu, ita
vt non respiciam vltrà ad sacrificium, nec
accipiam placabile quid de manu vestra.
14 14 * Et dixistis, Quam ob causam? Quia
D Dominus testificatus est inter te & vxo-
rem pubertatis tuæ, quam tu despexisti. &
hæc particeps tua, & vxor fœderis tui.
15 15 * Nónne vnus fecit, & residuum spi-
ritus eius est? Et quid vnus quærit nisi se-
men Dei? Custodite ergo spiritum ve-
strum, & vxorem adolescentiæ tuæ noli
despicere.

תרגום יונתן

4 * וְתִדְעוּן אֲרֵי שַׁלַּחִית לְוָתְכוֹן יָת תַּפְקֶדְתָּא הָדָא לְמֶהֱוֵי קְיָמִי דְעִם לֵוִי אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת׃
5 קְיָמִי הֲוָה עִמֵּיהּ חַיֵּי וּשְׁלָמָא וִיהַבְתְּ לֵיהּ אַלְפַן אוֹרַיְתָא שְׁלִים וּדְחִיל מִן קֳדָמַי וּמִן קֳדָם שְׁמִי דָחִיל הוּא׃
6 אוֹרַיְתָא דִקְשׁוֹט הֲוָה בְּפוּמֵּיהּ וְשִׁקְרָא לָא אִשְׁתְּכַח בְּסִפְוָתֵיהּ בִּשְׁלָמָא וּבְתְקוּנָא הֲלִיךְ קֳדָמַי וְסַגִּיאִין אֲתִיב מֵחוֹבָא׃
7 אֲרֵי שִׂפְתֵי כָהֵן יִטְרוּן מַדַּע וְאוֹרָאָה יִבְעוֹן מִפּוּמֵּהּ אֲרֵי מְשַׁמֵּשׁ קֳדָם יְיָ צְבָאוֹת הוּא׃
8 וְאַתּוּן סְטֵיתוּן מִן אָרְחָא אַתְקֵלְתּוּן סַגִּיאִין בְּאוֹרַיְתָא חַבֵּלְתּוּן קְיָמָא דְעִם לֵוִי אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת׃
9 וְאַף אֲנָא יְהַבִית יָתְכוֹן בְּסִירִין וְחַלָּשִׁין לְכָל עַמְמַיָּא כְּמָא דְלֵיתְכוֹן נָטְרִין יָת אָרְחָן דְּתַקְנָן קֳדָמַי וְנָסְבִין אַפִּין בְּאוֹרַיְתָא׃
10 הֲלָא אַבָּא חַד לְכֻלַּנָא הֲלָא אֱלָהָא חַד בְּרָא יָתַנָא מָה דֵין נְשַׁקַּר גְּבַר בַּאֲחוּהִי לְאַפָּסָא קְיָמָא דְעִם אֲבָהָתַנָא׃
11 שַׁקַּרוּ דְבֵית יְהוּדָה וְתוֹעֶבְתָּא אִתְעֲבִדַת בְּיִשְׂרָאֵל וּבִירוּשְׁלֵם אֲרֵי אַפִּיסוּ דְבֵית יְהוּדָה נַפְשְׁהוֹן דַּהֲוָת קַדִּישָׁא קֳדָם יְיָ דִּי רָחֵם וְאִתְרְעִיו לְאַסָּבָא לְהוֹן נְשִׁין בְּנַת עַמְמַיָּא׃
12 יְשֵׁיצֵי יְיָ לִגְבַר דְּיַעַבְדִנַּהּ בַּר וּבַר בַּר מִקִּרְוֵי יַעֲקֹב וְאִם כָּהֵן הוּא וִישֵׁיצִינֵּהּ מְקָרֵיב קֻרְבָּנָא בְּבֵית מַקְדְּשָׁא דַּיְיָ צְבָאוֹת׃
13 וְדָא תִנְיָנוּת דִּי אַתּוּן עָבְדִין חָפַת דִּמְעֲתָא יָת מַדְבְּחָא דַיְיָ דִבְכַן וְדִי מְנַנְקָן סוֹלְיָת עוֹד אִתְפְּנָאָה לְקֻרְבָּנָא וּלְקַבָּלָא בְּרַעֲוָא מִידְכוֹן׃
14 וְאִם תֵּאמְרוּן עַל מָה עַל דַּיְיָ אַסְהֵד בֵּינָךְ וּבֵין אִתַּת יַנְקוּתָךְ דְּאַתְּ שַׁקַּרְתָּא בַהּ וְהִיא שֻׁתָּפְתָּךְ וְאִתַּת קְיָמָךְ׃
15 הֲלָא חַד הֲוָה אַבְרָהָם יְחִידִי דִּי מִנֵּהּ אִתְבְּרֵי עָלְמָא וּמָה חַד בָּעֵי אֱלָהֵן דִּי יִתְקַיַּם לֵהּ וְלַד מִן קֳדָם יְיָ וְתִסְתַּמְרוּן בְּנַפְשָׁתְכוֹן וּבְאִתַּת יַנְקוּתָךְ לָא תְשַׁקַּר׃

4 *Et cognoscetis quia ego misi ad vos mandatum hoc, vt esset testamentum meum ad Leuitas, dicit Dominus omnipotens.*

5 *Testamentum meum fuit cum eo vitæ, & pacis: & dedi ei vt timore timeret me, & à facie nominis mei formidaret ipse.*

6 *Lex veritatis fuit in ore eius, & iniquitas non est inuenta in labijs eius: in pace dirigens ambulauit mecum, & multos auertit ab iniquitate.*

7 *Quoniam labia sacerdotis custodient scientiam, & legem requirent ex ore eius, quia angelus Domini omnipotentis est.*

8 *Vos autem declinastis de via, & infirmos fecistis multos in lege, corrupistis testamentum Leui, dicit Dominus omnipotens.*

9 *Et ego dedi vos contemptibiles & dissolutos in omnes gentes, pro eo quòd vos non custodistis vias meas, sed accipiebatis personam in lege.*

10 *Nonne pater vnus omnium vestrum? nonne Deus vnus creauit vos? quare reliquistis vnusquisque fratrem suum vt pollueretis testamentum patrum vestrorum?*

11 *Derelictus est Iudas, & abominatio facta est in Israel & in Hierusalem: quia contaminauit Iudas sancta Domini in quibus dilexit, & studuit in deos alienos.*

12 *Disperdet Dominus hominē qui facit hæc, donec humilietur de tabernaculis Iacob, & ex his qui offerunt sacrificium Domino omnipotenti.*

13 *Et hæc quæ oderam faciebatis; operiebatis lachrymis altare Domini in planctu, & gemitu de laboribus: adhuc dignum respicere in sacrificium, aut suscipere acceptabile de manibus
vestris.* 14 *Et dixistis: Propter quid? quia Dominus testificatus est inter te, & inter vxorem adolescentiæ tuæ quam reliquisti, & hæc particeps tua & vxor testamenti tui.*

15 *Et non alius fecit, & reliquiæ spiritus sui: & dixistis, Quid aliud nisi semē quærit Deus? & custodite in spiritu vestro, & vxorem adolescentiæ tuæ ne derelinquas.*

4 Καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ ἐξαπέσταλκα πρὸς ὑμᾶς τὴν ἐντολὴν ταύτην, τοῦ εἶναι τὴν διαθήκην μου πρὸς τοὺς λευίτας, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

5 ἡ διαθήκη μου ἦν μετ' αὐτοῦ τῆς ζωῆς καὶ τῆς εἰρήνης, καὶ ἔδωκα αὐτῷ φόβῳ φοβεῖσθαί με, καὶ ἀπὸ προσώπου ὀνόματός μου στέλλεσθαι αὐτόν.

6 νόμος ἀληθείας ἦν ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· καὶ ἀδικία οὐχ εὑρέθη ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ· ἐν εἰρήνῃ κατευθύνων ἐπορεύθη μετ' ἐμοῦ· καὶ πολλοὺς ἀπέστρεψεν ἀπὸ ἀδικίας.

7 ὅτι χείλη ἱερέως φυλάξεται γνῶσιν, καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν ἐκ στόματος αὐτοῦ, διότι ἄγγελος κυρίου παντοκράτορός ἐστιν.

8 ὑμεῖς δὲ ἐξεκλίνατε ἐκ τῆς ὁδοῦ· καὶ ἠσθενήσατε πολλοὺς ἐν νόμῳ, διεφθείρατε τὴν διαθήκην τοῦ λευί, λέγει κύριος παντοκράτωρ.

9 καὶ ἐγὼ δέδωκα ὑμᾶς ἐξουθενωμένους καὶ παρειμένους εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀνθ' ὧν ὑμεῖς οὐκ ἐφυλάξασθε τὰς ὁδούς μου, ἀλλὰ ἐλαμβάνετε πρόσωπον ἐν νόμῳ.

10 οὐχὶ πατὴρ εἷς πάντων ὑμῶν; οὐχὶ θεὸς εἷς ἔκτισεν ὑμᾶς; τί ὅτι ἐγκατελίπετε ἕκαστος τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, τοῦ βεβηλῶσαι τὴν διαθήκην τῶν πατέρων ὑμῶν;

11 ἐγκατελείφθη ἰούδας, καὶ βδέλυγμα ἐγένετο ἐν τῷ ἰσραὴλ καὶ ἐν ἱερουσαλήμ· διότι ἐβεβήλωσεν ἰούδας τὰ ἅγια κυρίου ἐν οἷς ἠγάπησεν, καὶ ἐπετήδευσεν ἐπὶ θεοὺς ἀλλοτρίους.

12 ἐξολοθρεύσει κύριος τὸν ἄνθρωπον τὸν ποιοῦντα ταῦτα ἕως ἂν ταπεινωθῇ ἐκ σκηνωμάτων ἰακώβ, καὶ ἐκ προσαγόντων θυσίαν τῷ κυρίῳ παντοκράτορι.

13 καὶ ταῦτα ἃ ἐμίσουν ἐποιεῖτε· ἐκαλύπτετε δάκρυσι τὸ θυσιαστήριον κυρίου ἐν κλαυθμῷ καὶ στεναγμῷ ἐκ κόπων, ἔτι ἄξιον ἐπιβλέπειν εἰς θυσίαν ἢ λαβεῖν δεκτὸν ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν.

14 καὶ εἴπατε, ἕνεκεν τίνος; ὅτι κύριος διεμαρτύρατο ἀναμέσον σοῦ καὶ ἀναμέσον γυναικὸς νεότητός σου ἣν ἐγκατέλιπες· καὶ αὐτὴ κοινωνός σου καὶ γυνὴ διαθήκης σου.

15 καὶ οὐκ ἄλλος ἐποίησεν καὶ ὑπόλειμμα πνεύματος αὐτοῦ· καὶ εἴπατε, τί ἄλλο ἀλλ' ἢ σπέρμα ζητεῖ ὁ θεός, καὶ φυλάξασθε ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, καὶ γυναῖκα νεότητός σου μὴ ἐγκαταλείπῃς.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

4 Et scietis quòd ego miserim ad vos præceptum hoc, vt sit pactum meum cum Leui, dicit Dominus exercituum. 5 Pactum meum fuit cum eo vitæ & pacis. & dedi ei doctrinam legis perfectam vt timeret à facie mea: & à facie nominis mei timuit ipse. 6 Lex veritatis fuit in ore eius, & falsitas non est inuenta in labiis eius: in pace & in æquitate ambulauit coram me, & multos auertit ab iniquitate. 7 Labia enim sacerdotis custodient scientiam, & disciplinam requirent ab ore eius; quia minister est coram Domino exercituum. 8 Vos autem declinastis à via, & scandalizastis plurimos in lege: corrupistis pactum quod erat cum Leui, dicit Dominus exercituum. 9 Ego quoque dedi vos contemptibiles & infirmos omnibus populis, sicut vos non seruastis vias quæ rectæ sunt coram me; & accepistis faciem in lege. 10 Nónne pater vnus est omnium nostrum? nónne vnus Deus creauit nos? quare igitur iniquè agimus quisque contra fratrem suum, violando pactum quod est cum patribus nostris? 11 Iniquè egerunt viri domus Iuda, & abominatio facta est in Israel, & in Ierusalem; quia violauerunt viri domus Iuda animam suam, quæ erat sanctificata coram Domino, & dilecta: & voluerunt accipere sibi vxores filias populorum. 12 Disperdet Dominus viro qui fecerit hoc, filium & nepotem de vrbibus Iacob: & si fuerit sacerdos, disperdet eum Dominus ne offerat oblationem in domo sanctuarij Domini exercituum. 13 Et hoc secundò facitis: Operitis lachrymis altare Domini plorantium & gementium, ita vt vltrà non respiciam oblationem, nec suscipiam illam cum beneplacito de manibus vestris. 14 Et si dixeritis, Quamobrem? Eo quòd Dominus testificatus est inter te & vxorem adolescentiæ tuæ, contra quam tu iniquè egisti, & ipsa est particeps tui, & vxor fœderis tui. 15 Nónne vnus fuit Abraham solus, ex quo propagatum est seculum? & quid vnus quæsiuit, nisi vt permaneret sibi proles in conspectu Domini? Cauete igitur vobismetipsis: & contra vxorem adolescentiæ tuæ ne iniquè agas.

16 כִּי־שָׂנֵא שַׁלַּח אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וְכִסָּה
חָמָס עַל־לְבוּשׁוֹ אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וְנִשְׁמַרְתֶּם
בְּרוּחֲכֶם וְלֹא תִבְגֹּדוּ׃
17 הוֹגַעְתֶּם יְהוָה בְּדִבְרֵיכֶם וַאֲמַרְתֶּם בַּמָּה
הוֹגָעְנוּ בֶּאֱמָרְכֶם כָּל־עֹשֵׂה רָע טוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה
וּבָהֶם הוּא חָפֵץ אוֹ אַיֵּה אֱלֹהֵי הַמִּשְׁפָּט׃

ג

1 הִנְנִי שֹׁלֵחַ מַלְאָכִי וּפִנָּה־דֶרֶךְ לְפָנָי וּפִתְאֹם
יָבוֹא אֶל־הֵיכָלוֹ הָאָדוֹן אֲשֶׁר־אַתֶּם מְבַקְשִׁים
וּמַלְאַךְ הַבְּרִית אֲשֶׁר־אַתֶּם חֲפֵצִים הִנֵּה־בָא אָמַר
יְהוָה צְבָאוֹת׃
2 וּמִי מְכַלְכֵּל אֶת־יוֹם בּוֹאוֹ וּמִי הָעֹמֵד בְּהֵרָאוֹתוֹ
כִּי־הוּא כְּאֵשׁ מְצָרֵף וּכְבֹרִית מְכַבְּסִים׃
3 וְיָשַׁב מְצָרֵף וּמְטַהֵר כֶּסֶף וְטִהַר אֶת־בְּנֵי־לֵוִי
וְזִקַּק אֹתָם כַּזָּהָב וְכַכָּסֶף וְהָיוּ לַיהוָה מַגִּישֵׁי
מִנְחָה בִּצְדָקָה׃
4 וְעָרְבָה לַיהוָה מִנְחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלָםִ כִּימֵי
עוֹלָם וּכְשָׁנִים קַדְמֹנִיּוֹת׃
5 וְקָרַבְתִּי אֲלֵיכֶם לַמִּשְׁפָּט וְהָיִיתִי עֵד מְמַהֵר
בַּמְכַשְּׁפִים וּבַמְנָאֲפִים וּבַנִּשְׁבָּעִים לַשָּׁקֶר וּבְעֹשְׁקֵי
שְׂכַר־שָׂכִיר אַלְמָנָה וְיָתוֹם וּמַטֵּי־גֵר וְלֹא יְרֵאוּנִי
6 אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃ כִּי אֲנִי יְהוָה לֹא שָׁנִיתִי
וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כְלִיתֶם׃
7 לְמִימֵי אֲבֹתֵיכֶם סַרְתֶּם מֵחֻקַּי וְלֹא שְׁמַרְתֶּם
שׁוּבוּ אֵלַי וְאָשׁוּבָה אֲלֵיכֶם אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה נָשׁוּב׃
8 הֲיִקְבַּע אָדָם אֱלֹהִים כִּי אַתֶּם קֹבְעִים אֹתִי
וַאֲמַרְתֶּם בַּמֶּה קְבַעֲנוּךָ הַמַּעֲשֵׂר וְהַתְּרוּמָה׃
9 בַּמְּאֵרָה אַתֶּם נֵאָרִים וְאֹתִי אַתֶּם קֹבְעִים
הַגּוֹי כֻּלּוֹ׃

16 Cùm odio habueris eam, dimitte, di-
cit Dominus Deus Iſrael: Operiet autem
iniquitas veſtimentum eius, dicit Domi-
nus exercituum. Cuſtodite ſpiritum ve-
ſtrum, & nolite deſpicere.
17 Laborare feciſtis Dominum in ſermo-
nibus veſtris. Et dixiſtis, In quo eum feci-
mus laborare? In eo quod dicitis: Omnis
qui facit malum, bonus eſt in conſpectu
Domini, & tales ei placēt. Aut certè vbi eſt
Deus iudicij?

CAP. III.

1 ECce ego mitto angelum meum, & præ-
A parabit viam ante faciē meam. Et ſta-
tim veniet ad templum ſuum dominator
quem vos quæritis, & angelus teſtamenti
quem vos vultis. Ecce venit, dicit Domi-
2 nus exercituum. Et quis poterit cogitare
diem aduentus eius? Et quis ſtabit ad vi-
dendum eum? Ipſe enim quaſi ignis con-
flans, & quaſi herba fullonum.
3 Et ſedebit conflans & emundans ar-
gentum, & purgabit filios Leui. & colabit
eos quaſi aurum & quaſi argentū: & erunt
Domino offerentes ſacrificia in iuſtitia.
4 Et placebit Domino ſacrificium Iuda
& Hieruſalē, ſicut dies ſeculi, & ſicut anni
5 antiqui. Et accedam ad vos in iudicio,
& ero teſtis velox maleficis & adulteris, &
periuris, & qui calumniantur mercedem
B mercenarij, & humiliant viduas & pupil-
los, & opprimunt peregrinum, nec timue-
runt me, dicit Dominus exercituum.
6 Ego enim Dominus & non mutor, &
vos filij Iacob non eſtis conſumpti.
7 A diebus enim patrum veſtrorum re-
ceſſiſtis à legitimis meis, & nō cuſtodiſtis.
Reuertimini ad me & reuertar ad vos, di-
cit Dominus exercituū. Et dixiſtis, In quo
reuertemur?
8 Si affigit homo Deum, quia vos con-
figitis me? Et dixiſtis, In quo confiximus
te? In decimis & in primitijs.
9 Et in penuria vos maledicti eſtis, &
me vos configitis gens tota.

תרגום יונתן

16 אֲרֵי אִם סְנֵיתָא לַהּ פַּטְרַהּ אֲמַר יְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל וְלָא תְכַס חֶטְאָה בִּלְבוּשָׁךְ אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת וְתִסְתַּמְרוּן בְּנַפְשָׁתְכוֹן וְלָא תְשַׁקְּרוּן׃
17 אַלְאִיתוּן קֳדָם יְיָ בְּפִתְגָמֵיכוֹן וְאִם תֵּימְרוּן בְּמָה אַלְאֵינָא קֳדָמוֹהִי בְּדְאַתּוּן אָמְרִין כָּל דְּעָבֵד בִּישׁ תַּקִּין קֳדָם יְיָ וּבְהוֹן רַעֲוָא קֳדָמוֹהִי
אוֹ אֵיכָא אֱלָהָא דְעָבֵד דִּינָא׃

ג

1 הָא אֲנָא שָׁלַח מַלְאָכִי וִיפַנֵּי אָרְחָא קֳדָמַי וּבִתְכֵף יֵעוֹל לְהֵיכְלֵהּ רִבּוֹנָא דִּי אַתּוּן בָּעַן בֵּהּ וּמַלְאַךְ קְיָמָא דִּי אַתּוּן צָבַן בֵּהּ הָא אָתֵי אֲמַר
יְיָ צְבָאוֹת׃ 2 וּמַן דִּמְסוֹבַר יָת יוֹם מֵיתוֹהִי וּמַן יְקוּם בְּאִתְגְּלְיוּתֵהּ אֲרֵי רָגְזֵהּ כְּאֶשָּׁתָא מְרַכֵּי וּכְבוֹרִיתָא דִּמְחַוְּרִין בַּהּ׃ 3 וְיִתְגְּלֵי לְצָרְפָא
לְדַכָּאָה כִּגְבַר דִּמְצָרֵף וּמְדַכֵּי כַּסְפָּא וִידַכֵּי יָת בְּנֵי לֵוִי וִיזַקֵּק יָתְהוֹן כְּדַהֲבָא וּכְכַסְפָּא וִיהוֹן קֳדָם יְיָ מְקָרְבִין קֻרְבַּן בִּזְכוּ׃ 4 וְיִתְקַבֵּל כְּרַעֲוָא קֳדָם
יְיָ קֻרְבַּן אֱנָשׁ יְהוּדָה וְיָתְבֵי יְרוּשְׁלֵם כְּיוֹמֵי עָלְמָא וּכְשְׁנַיָּא דְמִלְּקַדְמִין׃ 5 וְאֶתְגְּלֵי עֲלֵיכוֹן לְמֶעְבַּד דִּינָא וִיהֵי מֵימְרִי בְּכוֹן לְסָהִיד סוֹהִי בְּחָרָשַׁיָּא
וּבְנָאֲפַיָּא וּבִדְמִשְׁתַּבְעִין לְשִׁקְרָא וּבְאָנְסֵי אַגְרָא דַּאֲגִירָא אַרְמְלָא וְיָתָם וּמַסְטַן דִּין גִּיּוֹרָא וְלָא דָּחֲלוּ מִן קֳדָמַי אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת׃
6 אֲרֵי אֲנָא יְיָ לָא אַשְׁנֵיתִי קְיָמִי דְמִן עָלְמָא וְאַתּוּן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אַתּוּן מְדַמַּן דְּמִן דְּמָאַת בְּעָלְמָא הָדֵין דִּינֵהּ פָּסֵק׃
7 לְמִיּוֹמֵי אֲבָהָתְכוֹן סְטֵיתוּן מִן קְיָמַי וְלָא נְטַרְתּוּן תּוּבוּ לְפֻלְחָנִי וְאֶתְפְּנֵי בְּמֵימְרִי לְאוֹטָבָא לְכוֹן אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת וְאִם תֵּימְרוּן בְּמָה נְתוּב׃
8 הֲיִרְגַּז גְּבַר קֳדָם דַּיָּנָא אֲרֵי אַתּוּן מַרְגְּזִין קֳדָמַי וְאִם תֵּימְרוּן בְּמָה אַרְגֵּזְנָא קֳדָמָךְ בְּמַעְשְׂרַיָּא וּבִתְרוּמָתָא׃
9 בִּלוֹטָא אַתּוּן מִתְלַטִּים וְקֳדָמַי אַתּוּן מַרְגְּזִין עַמָּא בֵּית יִשְׂרָאֵל כֻּלְּהוֹן׃

*Sed si odio habueris, dimitte, dicit Domi- 16
nus Deus Israel: operiet impietas super cogita-
tiones tuas, dicit Dominus omnipotens: & cu-
stodite in spiritu vestro & non derelinquatis.*
*Qui prouocastis Deum in sermonibus ve- 17
stris, & dixistis, In quo prouocauimus eum? in
eo quod dicitis vos, Omnis qui facit malum, bo-
nus in conspectu Domini, & in his ipse compla-
cuit: & vbi est Deus iustitiæ?*

CAP. III.

*Ecce ego mitto angelum meum qui præpara- 1
bit viam ante faciem meam, & subito ve-
niet in templum suum Dominus quem vos quæ-
ritis, & angelus testamenti quem vos vultis.
ecce venit, dicit Dominus omnipotens.*
*Et quis sustinebit diem introitus eius, aut 2
quis sustinebit in visione eius, quia ipse ingredi-
tur quasi ignis cõflatorij et quasi herba lauãtiũ.*
*Et sedebit conflans & emundans, sicut ar- 3
gentũ: & emũdabit filios Leui & effundet eos,
sicut aurum & sicut argentum: erunt Domino
offerentes sacrificium in iustitia.*
*Et placebit Deo sacrificium Iuda & sacri- 4
ficium Hierusalem, sicut dies seculi, & sicut
anni priores.*
*Et accedam ad vos in iudicio, & ero testis 5
velox super veneficos, & super adulteros: &
super eos qui iurant in nomine meo in mẽdacio,
& super eos qui priuant mercedem mercenarij,
et qui opprimunt per potentiam viduas, & qui
percutiunt pupillos, & qui peruertunt iudiciũ
aduenæ, & qui non timent me, dicit Dominus
omnipotens.*
*Quoniam ego Dominus Deus vester & nõ 6
sum mutatus, & vos filij Iacob non recessistis*
*a peccatis patrum vestrorum: declinastis 7
à legitimis meis, & non custodistis: reuertimini
ad me, et reuertar ad vos, dicit Dominus omni-
potẽs: et dixistis, In quo reuertemur? Si sup- 8
plantabit homo Deum? quia vos supplantatis
me. et dixistis, In quo supplantauimus te? quia
decimæ & primitiæ vobiscũ sunt. Et respi- 9
cientes vos respicitis, & me vos supplantatis:
annus impletus est.*

16 ἀλλ' ἐὰν μισήσῃς, ἐξαπόστειλον, λέγει κύριος ὁ
θεὸς ἰσραήλ· καλύψει ἀσέβεια ἐπὶ τὰ ἐνθυμήματά
σου, λέγει κύριος παντοκράτωρ· καὶ φυλάξασθε ἐν τῷ
πνεύματι ὑμῶν, καὶ οὐ μὴ ἐγκαταλίπητε
17 οἱ παροξύναντες τὸν θεὸν ἐν τοῖς λόγοις ὑμῶν, καὶ εἴ-
πατε, ἐν τίνι παρωξύναμεν αὐτόν; ἐν τῷ λέγειν ὑμᾶς,
πᾶς ποιῶν πονηρόν, καλὸς ἐνώπιον κυρίου καὶ ἐν αὐτοῖς
αὐτὸς εὐδόκησεν, καὶ ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς τῆς δικαιοσύνης;

γ.

1 Ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω τὸν ἄγγελόν μου ὅστις ἑτοιμά-
σει ὁδὸν πρὸ προσώπου μου, καὶ ἐξαίφνης ἥξει εἰς τὸν ναὸν
αὐτοῦ κύριος ὃν ὑμεῖς ζητεῖτε, καὶ ὁ ἄγγελος τῆς διαθήκης
ὃν ὑμεῖς θέλετε, ἰδοὺ ἔρχεται, λέγει κύριος παντοκράτωρ.
2 καὶ τίς ὑπομενεῖ ἡμέραν εἰσόδου αὐτοῦ, ἢ τίς ὑποστή-
σεται ἐν τῇ ὀπτασίᾳ αὐτοῦ, διότι αὐτὸς εἰσπορεύεται ὡς πῦρ
3 χωνευτηρίου, καὶ ὡς πόα πλυνόντων. καὶ καθιεῖται χωνεύων
καὶ καθαρίζων, ὥσπερ τὸ ἀργύριον· καὶ καθαριεῖ τοὺς υἱοὺς
λευὶ καὶ ἐκχεεῖ αὐτούς, ὥσπερ τὸ χρυσίον καὶ ὥσπερ τὸ ἀργύ-
ριον· ἔσονται τῷ κυρίῳ προσάγοντες θυσίαν ἐν δικαιοσύνῃ.
4 καὶ ἀρέσει τῷ θεῷ θυσία ἰούδα, καὶ θυσία ἱερουσαλήμ,
καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ αἰῶνος, καὶ καθὼς τὰ ἔτη τὰ ἔμπρο-
5 σθεν. καὶ προσήξω πρὸς ὑμᾶς ἐν κρίσει καὶ ἔσομαι
μάρτυς ταχὺς ἐπὶ τοὺς φαρμακούς, καὶ ἐπὶ τοὺς μοιχούς·
καὶ ἐπὶ τοὺς ὀμνύοντας τῷ ὀνόματί μου ἐπὶ ψευδεῖ· καὶ ἐπὶ
τοὺς ἀποστεροῦντας μισθὸν μισθωτοῦ, καὶ καταδυναστεύον-
τας χήρας, καὶ κονδυλίζοντας ὀρφανούς, καὶ τοὺς ἐκκλί-
νοντας κρίσιν προσηλύτου, καὶ τοὺς μὴ φοβουμένους με,
λέγει κύριος παντοκράτωρ.
6 διότι ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι, καὶ
ὑμεῖς υἱοὶ ἰακὼβ οὐκ ἀπέχεσθε
7 ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν τῶν πατέρων ὑμῶν· ἐξεκλίνατε
ἀπὸ τῶν νομίμων μου, καὶ οὐκ ἐφυλάξατε· ἐπιστρέψατε
πρός με, καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς, λέγει κύριος
παντοκράτωρ· καὶ εἴπατε, ἐν τίνι ἐπιστρέψωμεν;
8 εἰ πτερνιεῖ ἄνθρωπος θεόν; διότι ὑμεῖς πτερνίζετέ με,
καὶ εἴπατε, ἐν τίνι ἐπτερνίσαμέν σε; ὅτι τὰ ἐπιδέκατα καὶ
αἱ ἀπαρχαὶ μεθ' ὑμῶν εἰσιν.
9 καὶ ἀποβλέποντες ὑμεῖς ἀποβλέπετε, καὶ ἐμὲ ὑμεῖς
πτερνίζετε· τὸ ἔτος συνετελέσθη.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

16 Quòd si oderis eam, dimitte eam, dicit Dominus exercituum Deus Israel, & ne operias peccatum vestimento tuo, dicit Dominus
exercituum. Cauete igitur animabus vestris, & ne iniquè agatis. 17 Facessistis negotium coram Domino sermonibus vestris. Et si
dixeritis, In quo facessimus negocium coram eo? in eo quod dicitis, Omnis qui operatur malum, rectus est coram Domino, & in ipsis est
voluntas coram eo. vbi est ergo Deus qui facit iudicium?

CAP. III.

Ecce ego mitto angelum & complanabit viam coram me, & subitò veniet ad templum suum Dominus quem vos quæritis: & angelus
testamenti quem vos desideratis, ecce venit, dicit Dominus exercituum. 2 Ecquis sustinebit diem aduentus eius, ecquis consistet
cùm reuelatus fuerit? quia furor eius sicut ignis mundans, & sicut sapo quo *panni* dealbantur. 3 Et reuelabitur vt conflet & mundet,
sicut vir qui conflat & mundat argentum, & mundabit filios Leui, & expurgabit eos, quasi aurum & quasi argentum. Et coram Domino
offerent oblationem in iustitia. 4 Et suscipietur voluntariè coram Domino oblatio virorum Iuda, & habitatorum Ierusalem, sicut in
diebus seculi, & sicut in annis antiquis. 5 Et reuelabor super vos vt faciam iudicium: & erit Verbum meum contra vos in testem ve-
locem, contra maleficos, & contra adulteros, & contra eos qui iurant falsò, & contra eos qui auferunt violenter mercedem mercenarij: &
opprimunt viduam & pupillum, & peruertunt iudicium peregrini, & non timent à facie mea, dicit Dominus exercituum. 6 Ego enim Do-
minus non mutaui pactum meum quod à seculo est: vos verò domus Israel putatis quòd quicunque moritur in hoc seculo, iudicium eius
cesset. 7 A diebus patrum vestrorum declinastis à mandatis meis, & non custodistis ea. conuertimini ad cultum meum, & respiciam
in verbo meo vt bene faciam vobis, dicit Dominus exercituum: quod si dixeritis, In quo reuertemur? 8 Nunquid ad iracundiam pro-
uocat vir iudicem? quia vos me prouocastis ad iracundiam. Et si dixeritis, In quo prouocauimus te? In decimis & in primitijs. 9 Male-
dictione vos maledicti estis, & vos ad iram me prouocatis, popule vniuersæ domus Israel.

10 * הָבִיאוּ אֶת־כָּל־הַמַּעֲשֵׂר אֶל־בֵּית הָאוֹצָר וִיהִי טֶרֶף בְּבֵיתִי וּבְחָנוּנִי נָא בָּזֹאת אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אִם־לֹא אֶפְתַּח לָכֶם אֵת אֲרֻבּוֹת הַשָּׁמַיִם וַהֲרִיקֹתִי לָכֶם בְּרָכָה עַד־בְּלִי־דָי׃

11 * וְגָעַרְתִּי לָכֶם בָּאֹכֵל וְלֹא־יַשְׁחִת לָכֶם אֶת־פְּרִי הָאֲדָמָה וְלֹא־תְשַׁכֵּל לָכֶם הַגֶּפֶן בַּשָּׂדֶה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃

12 * וְאִשְּׁרוּ אֶתְכֶם כָּל־הַגּוֹיִם כִּי־תִהְיוּ אַתֶּם אֶרֶץ חֵפֶץ אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת׃

13 * חָזְקוּ עָלַי דִּבְרֵיכֶם אָמַר יְהוָה וַאֲמַרְתֶּם מַה־נִּדְבַּרְנוּ עָלֶיךָ׃

14 * אֲמַרְתֶּם שָׁוְא עֲבֹד אֱלֹהִים וּמַה־בֶּצַע כִּי שָׁמַרְנוּ מִשְׁמַרְתּוֹ וְכִי הָלַכְנוּ קְדֹרַנִּית מִפְּנֵי יְהוָה צְבָאוֹת׃

15 * וְעַתָּה אֲנַחְנוּ מְאַשְּׁרִים זֵדִים גַּם־נִבְנוּ עֹשֵׂי רִשְׁעָה גַּם בָּחֲנוּ אֱלֹהִים וַיִּמָּלֵטוּ׃

16 * אָז נִדְבְּרוּ יִרְאֵי יְהוָה אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב יְהוָה וַיִּשְׁמָע וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי יְהוָה וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ׃

17 * וְהָיוּ לִי אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת לַיּוֹם אֲשֶׁר אֲנִי עֹשֶׂה סְגֻלָּה וְחָמַלְתִּי עֲלֵיהֶם כַּאֲשֶׁר יַחְמֹל אִישׁ עַל־בְּנוֹ הָעֹבֵד אֹתוֹ׃

18 * וְשַׁבְתֶּם וּרְאִיתֶם בֵּין צַדִּיק לְרָשָׁע בֵּין עֹבֵד אֱלֹהִים לַאֲשֶׁר לֹא עֲבָדוֹ׃

ד

1 * כִּי הִנֵּה הַיּוֹם בָּא בֹּעֵר כַּתַּנּוּר וְהָיוּ כָל־זֵדִים וְכָל־עֹשֵׂה רִשְׁעָה קַשׁ וְלִהַט אֹתָם הַיּוֹם הַבָּא אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר לֹא־יַעֲזֹב לָהֶם שֹׁרֶשׁ וְעָנָף׃

2 * וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ וִיצָאתֶם וּפִשְׁתֶּם כְּעֶגְלֵי מַרְבֵּק׃

10 * Inferte omnem decimam in horreum,
C & sit cibus in domo mea, & probate me super hoc, dicit Dominus. Si non aperuero vobis cataractas cæli, & effudero vobis benedictionem vsque ad abundantiam.
11 * Et increpabo pro vobis deuorantem, & non corrumpet fructum terræ vestræ, nec erit sterilis vinea in agro, dicit Dominus exercituum.
12 * Et beatos vos dicent omnes gentes. Eritis enim vos terra desiderabilis, dicit Dominus exercituum.
13 * Inualuerunt super me verba vestra, dicit Dominus. Et dixistis; Quid locuti sumus contra te?
14 * Dixistis, Vanus est qui seruit Deo. Et
D quod emolumentum, quia custodiuimus præcepta eius, & quia ambulauimus tristes coram Domino exercituum?
15 * Ergo nunc beatos dicimus arrogantes. Siquidem ædificati sunt facientes impietates, & tentauerunt Deum, & salui facti sunt.
16 * Tunc locuti sunt timentes Dominum vnusquisque cum proximo suo. Et attendit Dominus, & audiuit, & scriptus est liber monuméti coram eo timentibus Dominum, & cogitantibus nomen eius.
17 * Et erunt mihi, ait Dominus exercituum, in die qua ego facio in peculium, & parcam eis sicut parcit vir filio suo seruienti sibi.
18 * Et conuertemini & videbitis quid sit inter iustum & impium, & inter seruientem Deo & non seruientem ei.

CAP. IIII.

1 ECce enim dies veniet succensa quasi caminus, & erunt omnes superbi & omnes facientes impietatem, stipula. Et inflammabit eos dies veniens, dicit Dominus exercituum: quæ non derelinquet eis radicem & germen.
2 * Et orietur vobis timentibus nomen meum, Sol iustitiæ, & sanitas in pennis eius. Et egrediemini & salietis sicut vitulus de armento.

תרגום יונתן

10 אמר נביא איתו ית כל מעשריא לבית אוצרא ויהי פרנוס לדמשמשין בבית מקדשי ונסו כען קדמי בהדא אמר יוי צבאות אם לא אפתח לכון ית כוי שמיא ואחת לכון טובא עד דתימרון מסת׃
11 ואזוף לכון במחבלא ולא יחבל לכון ית אבא דארעא ולא תתכל לכון גפנא בחקלא אמר יוי צבאות׃
12 וישבחון יתכון כל עממיא ארי תהון אתון יתבין בארע בית שכינתי ועבד בה רעותי אמר יוי צבאות׃
13 תקיפו קדמי פתגמיכון אמר יוי ואם תימרון מה אסגינא למללא קדמך׃
14 אמרתון לא להנאה מן דפלח קדם יוי ומה ממון נקנינא ארי נטרנא מטרת מימרה וארי הלכנא בסביכות רוחא מן קדם יוי צבאות׃
15 וכען אנחנא משבחין רשיעין אף אתקיימו עבדי חטאה אף נסיו קדם יוי ואשתיזבו׃
16 בכן ממללין דחליא דיוי גבר עם חבריה ושמיע קדם יוי וגלי קדמוהי ואתכתב ספר דכרנא קדמוהי לדחליא דיוי ולדמחשבין ליקר שמה׃
17 ויהון קדמי אמר יוי צבאות ליומא די אנא עתיד למעבד סגלתא ואחוס עליהון כמא דחאס גברא על בריה דפלח יתה׃
18 ותתובון ותחזון בין צדיקיא לרשיעיא בין דפלחו קדם יוי לדלא פלחו קדמוהי׃

ד

1 ארי הא יומא אתי בער כתנורא ויהון כל רשיעיא וכל עבדי חטאה חלשין כקשא וילחך יתהון יומא דאתי אמר יוי צבאות דלא ישבק להון בר ובר בר׃
2 ותדנח לכון דחלי שמי שמשא דזכו ואסותא בכנפהא ותפקון ותטולון כעגלי רבקא׃

*Et intulistis omnes fructus in thesauros, 10
& rapina in domibus vestris; reuertimini iam
in hoc, dicit Dominus omnipotens: Si non aperiam
vobis cataractas cæli & effundam vobis
benedictionem meam donec sufficiat.
*Et diuidam vobis cibum, & non disper- 11
dam fructum terræ vestræ, & non infirmabitur
vestra vinea in agro, dicit Dominus omnipotens.
*Et beatos dicent vos omnes gentes, quia 12
eritis mihi vos quasi terra voluntaria, dicit
Dominus omnipotens.
*Ingrauastis super me in verbis vestris, dicit 13
Dominus. & dixistis, In quo obloruti sumus
contra te?
*Dixistis, Vanus qui seruit Deo: & quid 14
amplius quia custodiuimus mandata eius, &
quia ambulauimus supplices ante faciem Domini
omnipotentis?
*Et nunc nos beatos dicimus alienos, & 15
reædificantur omnes qui faciunt iniqua, & restiterunt
Deo, & salui facti sunt.
*Hæc oblocuti sunt qui timent Dominum 16
vnusquisque ad proximum suum: & attendit
Dominus & audiuit, & scripsit librum monumenti
in conspectu suo, his qui timent Dominum
& qui reuerentur nomen eius.
*Et erunt mihi, dicit Dominus omnipotens, 17
In die qua ego facio in acquisitionem, & eligam
eos sicut eligit homo filium suum qui seruit ei.
*Et conuertemini & videbitis, quid sit 18
inter iustum & iniustum, & inter seruientem
Deo & non seruientem ei.

CAP. IIII.

QVia ecce dies venit ardens sicut clibanus 1
& comburet eos, & erunt omnes alienigenæ,
& vniuersi qui faciunt iniqua stipula, &
succendet eos dies veniens, dicit Dominus virtutum:
& non relinquetur de eis radix neque
ramus.
*Vobis autem qui timetis nomen meum, 2
orietur Sol iustitiæ, & sanitas in pennis eius:
& egrediemini & salietis sicut vituli de vinculis
relaxati.

10 *καὶ εἰσηνέγκατε πάντα τὰ ἐκφόρια εἰς τοὺς θη-
σαυρούς, καὶ ἡ διαρπαγὴ ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν· ἐπιστρέψα-
τε δὴ ἐν τούτῳ, λέγει κύριος παντοκράτωρ· ἐὰν μὴ ἀνοίξω
ὑμῖν τοὺς καταῤῥάκτας τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐκχεῶ ὑμῖν τὴν
εὐλογίαν μου ἕως τοῦ ἱκανωθῆναι.
11 *καὶ διαστελῶ ὑμῖν βρῶσιν, καὶ οὐ μὴ διαφθείρω τὸν καρ-
πὸν τῆς γῆς ὑμῶν· καὶ οὐ μὴ ἀσθενήσῃ ὑμῶν ἡ ἄμπελος ἐν
τῷ ἀγρῷ, λέγει κύριος παντοκράτωρ.
12 *καὶ μακαριοῦσιν ὑμᾶς πάντα τὰ ἔθνη, διότι ἔσεσθε
μοι ὑμεῖς ὡς γῆ θελητὴ, λέγει κύριος παντοκράτωρ.
13 *ἐβαρύνατε ἐπ' ἐμὲ ἐν τοῖς λόγοις ὑμῶν, λέγει κύ-
ριος· καὶ εἴπατε, ἐν τίνι κατελαλήσαμεν κατὰ σοῦ;
14 *εἴπατε, μάταιος ὁ δουλεύων θεῷ, καὶ τί πλέον ὅτι
ἐφυλάξαμεν τὰ φυλάγματα αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἐπορεύθημεν
ἱκέται πρὸ προσώπου κυρίου παντοκράτορος.
15 *καὶ νῦν ἡμεῖς μακαρίζομεν ἀλλοτρίους, καὶ ἀνοικο-
δομοῦνται πάντες οἱ ποιοῦντες ἄνομα, καὶ ἀντέστησαν
θεῷ καὶ ἐσώθησαν.
16 *ταῦτα κατελάλησαν οἱ φοβούμενοι τὸν κύριον ἕκα-
στος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ· καὶ προσέσχεν κύριος καὶ εἰ-
σήκουσεν, καὶ ἔγραψεν βιβλίον μνημοσύνου ἐνώπιον αὐτοῦ
τοῖς φοβουμένοις τὸν κύριον καὶ εὐλαβουμένοις τὸ ὄνομα
17 αὐτοῦ. *καὶ ἔσονταί μοι, λέγει κύριος παντοκράτωρ, εἰς
ἡμέραν ἣν ἐγὼ ποιῶ εἰς περιποίησιν· καὶ αἱρετιῶ αὐτοὺς ὃν
τρόπον αἱρετίζει ἄνθρωπος τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν δουλεύοντα
αὐτῷ.
18 *καὶ ἐπιστραφήσεσθε καὶ ὄψεσθε, τί ἀνὰ μέσον δι-
καίου καὶ ἀδίκου, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ δουλεύοντος θεῷ καὶ
τοῦ μὴ δουλεύοντος αὐτῷ.

δ'.

1 *Διότι ἰδοὺ ἡμέρα ἔρχεται καιομένη ὡς κλίβανος, καὶ
φλέξει αὐτούς, καὶ ἔσονται πάντες ἀλλόφυλοι, καὶ πάντες
οἱ ποιοῦντες ἄνομα καλάμη· καὶ ἀνάψει αὐτοὺς ἡ ἡμέ-
ρα ἡ ἐρχομένη, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων· καὶ οὐ μὴ
ὑπολειφθῇ αὐτῶν ῥίζα οὐδὲ κλῆμα.
2 *ὑμῖν δὲ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά μου ἀνατελεῖ
ἥλιος δικαιοσύνης, καὶ ἴασις ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτοῦ· καὶ
ἐξελεύσεσθε καὶ σκιρτήσετε ὡς μοσχάρια ἐκ δεσμῶν ἀ-
νειμένα.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

[10] Dixit propheta, Inferte omnes decimas in domum thesauri, vt sit alimentum ijs qui ministrant in æde sanctuarij mei, & experiamini nunc coram me in hoc, ait Dominus exercituum, nisi aperiam vobis fenestras cælorum, & demittam vobis bonum, adeò vt dicatis, Satis est. [11] Et increpabo pro vobis corruptorem, neque corrumpet vobis fructum terræ, nec sterilescet vobis vitis in agro, dicit Dominus exercituum. [12] Et laudabunt vos omnes gentes, quoniam vos habitabitis in terra domus maiestatis meæ, & fiet in ea voluntas mea, dicit Dominus exercituum. [13] Inualuerunt coram me verba vestra, ait Dominus. quòd si dixeritis, In quo multiplicauimus sermonem coram te? [14] Dixistis, Nihil lucratur qui colit coram Domino: & quid diuitiarum nobis lucro cessit quòd seruauerimus custodiam verbi eius, & quòd ambulauerimus in depressione spiritus coram Domino exercituum? [15] Nunc autem nos laudamus impios, etiam stabiliti sunt facientes peccatum, etiam tentauerunt coram Domino, & liberati sunt. [16] Ideo loquuntur timentes Dominum vnusquisque cum socio suo, & auditum est coram Domino, ac manifestatum coram eo, & scriptus est liber memoriarum coram eo timentibus Dominum, & cogitantibus gloriam nominis eius. [17] Et erunt coram me, ait Dominus exercituum quo die facturus sum, in peculium; & parcam eis sicut parcit vir filio suo seruienti sibi. [18] Et conuertemini, & dispicietis inter iustos & impios, inter eos qui colunt coram Domino, & eos qui non colunt coram eo.

CAP. IIII.

SIquidem ecce dies venit succensa sicut furnus, & erunt omnes impij omnesque patratores sceleris debiles sicut stipula, atque absumet eos dies quæ ventura est, ait Dominus exercituum: qui non derelinquet eis filium nec nepotem. [2] Cæterùm orietur vobis qui reueremini nomen meum, Sol puritatis; & sanitas in alis eius: & exibitis, ac augescetis quasi vituli saginati.

3 * וְעַסּוֹתֶם רְשָׁעִים כִּי־יִהְיוּ אֵפֶר תַּחַת כַּפּוֹת
רַגְלֵיכֶם בַּיּוֹם אֲשֶׁר־אֲנִי עֹשֶׂה אָמַר יְהוָה
צְבָאוֹת׃
4 * זִכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי אֲשֶׁר צִוִּיתִי אוֹתוֹ
בְחֹרֵב עַל־כָּל־יִשְׂרָאֵל חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים׃
5 * הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֵת אֵלִיָּה הַנָּבִיא לִפְנֵי
בּוֹא יוֹם יְהוָה הַגָּדוֹל וְהַנּוֹרָא׃
6 * וְהֵשִׁיב לֵב־אָבוֹת עַל־בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל־
אֲבוֹתָם פֶּן־אָבוֹא וְהִכֵּיתִי אֶת־הָאָרֶץ חֵרֶם׃

3 * Et calcabitis impios cùm fuerint cinis
sub planta pedum vestrorum, in die qua
ego facio, dicit Dominus exercituum.
4 * Mementote legis Moysi serui mei,
quam mandaui ei in Oreb ad omnem Israel, præcepta & iudicia.
5 * Ecce ego mittam vobis Heliam prophetam, antequam veniat dies Domini
magnus & horribilis.
6 * Et conuertet cor patrum ad filios, &
cor filiorum ad patres eorum, ne fortè veniam & percutiam terram anathemate.

תרגום יונתן

3 וּתְדוּשׁוּן רַשִׁיעִין אֲרֵי יְהוֹן קִטְמָא תְּחוֹת פַּרְסַת רַגְלֵיכוֹן בְּיוֹמָא דִי אֲנָא עָבֵד אָמַר יְיָ צְבָאוֹת׃
4 אִדְכַּרוּ אוֹרַיְתָא דְמֹשֶׁה עַבְדִּי דִּי פַּקֵּדֵת יָתֵהּ בְּחוֹרֵב עַל כָּל יִשְׂרָאֵל לְאַלָּפָא יַתְהוֹן קְיָמִין וְדִינִין׃
5 הָא אֲנָא שָׁלַח לְכוֹן יַת אֵלִיָּה נְבִיָּא קֳדָם מֵיתֵי יוֹמָא דַעֲתִיד לְמֵיתֵי מִן קֳדָם יְיָ רַבָּא וּדְחִילָא׃
6 וִיתִיב לֵב אֲבָהָן עַל בְּנִין וְלֵב בְּנַיָּא עַל אֲבָהָתְהוֹן דִּלְמָא אֶתְגְּלֵי וְאַשְׁכַּח כָּל אַרְעָא בְּחוֹבָהָא וְאַמְחִנַּהּ גְּמִירָא׃

תם ספר מלאכי

נקרא ומונה עם רב עיון על ידי בנדיכטוס אריאש מונטנוס ממונה על המלאכה
הזאת במצות פיליפוס מלך ספרד מלך טוב וירא האלהים על
כל אשר הם קוראים בשם ישוע המשיח׃

ב א ט

* *Et conculcabitis iniquos, & erũt cinis sub* 3
pedibus vestris in die qua ego facio, dicit Do-
minus omnipotens.
* *Mementote legis Moysis serui mei; sicut* 4
præcepi ei in Oreb ad omnem Israel præcepta
& iudicia.
* *Ecce ego mitto vobis Heliam prophetam,* 5
antequam veniat dies Domini magna & illu-
stris.
* *Qui conuertet cor patris ad filium, & cor* 6
hominis ad proximum suum: ne fortè veniens
percutiam terram penitus.

3 * καὶ καταπατήσετε ἀνόμους· καὶ ἔσονται σποδὸς ὑπο-
κάτω τῶν ποδῶν ὑμῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐγὼ ποιῶ, λέγει
κύριος παντοκράτωρ.
4 * μνήσθητε τοῦ νόμου τοῦ μωυσέως τοῦ δούλου μου, κα-
θότι ἐνετειλάμην αὐτῷ ἐν ὀρὴβ πρὸς πάντα ἰσραὴλ
προστάγματα καὶ κρίματα.
5 * ἰδοὺ ἐγὼ ἐξαποστέλλω ὑμῖν ἠλίαν τὸν προφήτην πρὶν
ἐλθεῖν ἡμέραν κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ.
6 * ὃς ἀποκαταστήσει καρδίαν πατρὸς πρὸς υἱόν, καὶ καρ-
δίαν ἀνθρώπου πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, μὴ ἐλθὼν πα-
τάξω τὴν γῆν ἄρδην.

CHALDAICAE PARAPHRASIS TRANSLATIO.

3 Et conculcabitis impios, erunt enim cinis subter plantam pedum vestrorum in die quo ego acturus sum, ait Dominus exercituum.
4 Reuocate in memoriam legem Mosis serui mei, quam præcepi ei in Oreb ad vniuersum Israel vt doceret eos pacta & iudicia.
5 Ecce ego mittam vobis Eliam prophetam, ante aduentum diei qui venturus est à conspectu Domini, magnus & terribilis.
6 Et restituet cor patrum in filios, & cor filiorum in patres suos, ne reueler, & inueniam vniuersam terram in scelere suo, ac feriam eam exterminatione.

FINIS MALACHIAE PROPHETÆ.

INTEGRVM OMNIVM PROPHETARVM OPVS,

Hebraicè, Græcè & Chaldaicè impressum, cum Latina triplici versione, cum optimis exemplaribus collatum, B. Arias Montanus diligenter perlegit, & ex Catholici Regis mandato recensitum probauit.

B. Arias Montanus

HANC Chaldaicæ paraphrasis veteris Testamenti Latinã versionem, nos infrascripti Theologi, quibus ex Philippi Catholici Regis mandato à Louaniensi Academia & facultate Theologica id muneris commissum fuerat, diligenter examinauimus, examinatamque comprobauimus, & ad ipsum textum Hebraïcum Latinumque plurimis locis illustrandum, vtilem iudicauimus. Actum Louanij pridie Calendas Apriles, anno Domini CIↃ. IↃ. LXX.

Augustinus Hunnæus Sacræ Theologiæ ordinarius & regius professor.

Cornelius Reyneri Goudanus S. Theolog. professor ordinarius.

Io. VVilhelmius Harlem. Sacræ Theologiæ Licentiatus.

PROLOGVS B. HIERONYMI PRESBYTERI IN LIBROS MACHABAEORVM.

MACHABAEORVM libri duo prænotant prœlia inter Hebræorum duces, gentemque Persarum; pugnam quoque ſabbatorū, & nobiles Machabæi ducis triumphos, ex cuius nomine & libri iidem ſunt nuncupati. Hæc quoque hiſtoria continet etiam inclyta illa geſta Machabæorum fratrum, qui ſub Antiocho rege pro ſacris legibus dira tormenta perpeſſi ſunt. Quos mater pia, dum diuerſis ſuppliciis vrgerentur, non ſolùm non fleuit, ſed & gaudens hortabatur ad gloriam paſsionis.

ALIVS PROLOGVS.

MACHABAEORVM libri licet non habeantur in canone Hebræorum, tamē ab Eccleſia inter diuinorum voluminum annotantur hiſtorias. Notant autem prœlia inter Hebræorum duces genteſque Perſarum; pugnam quoque ſabbatorum, & nobiles Machabæi triumphos; fœdus quoque amicitiarum cum Romanorum ducibus atque legationum. Machabæi ſeptē fratres ab vna matre Machabæa nomine geniti, cuſtodientes legem, patris traditionem; non manducantes carnem porcinam, ob hoc ab Antiocho rege ſęuiſſimo in Antiochia martyrij gloria coronati ſunt cum matre ſua, atque ſepulti cum magna veneratione ibi quieſcunt.

Tranſlat. B. Hieronymi. CAP. I.

LIBER PRIMVS MACHABAEORVM. CAP. I.

ET factū eſt poſt- 1
quam percuſſit
Alexāder Philip-
pi Macedo qui
primus regnauit in Græcia,
egreſſus de terra Cethim, Da
rium regem Perſarum & Me
dorum :
* Conſtituit prœlia mul- 2
ta, & obtinuit omnium mu
nitiones, & interfecit reges
terræ. * Et pertranſiit vſq; 3
ad fines terræ, & accepit ſpo
lia multitudinis gentium, &
ſiluit terra in cōſpectu eius.
* Et congregauit virtutē, 4
& exercitum fortem nimis.
* Et exaltatum eſt & ele- 5
uatum cor eius, & obtinuit
regiones gentiū & tyrannos,
& facti ſunt illi in tributum.
* Et poſt hæc decidit in 6
lectū, & cognouit quia moreretur.

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ πρῶτος. κεφ. α΄.

ΚΑὶ ἐγένετο μετὰ τὸ 1
πατάξαι ἀλέξαν
δρον τὸν φιλίππου
τὸν μακεδόνα, ὃς
ἐξῆλθεν ἐκ τῆς γῆς
χεττιίμ, καὶ ἐπάταξε τὸν δαρεῖον βασι-
λέα περσῶν καὶ μήδων, καὶ ἐβασιλεύ-
σεν ἀντ' αὐτοῦ πρότερον ἐπὶ τὴν ἑλ-
λάδα. * καὶ συνεστήσατο πολέμους 2
πολλούς, καὶ ἐκράτησεν ὀχυρωμάτων.
καὶ ἔσφαξε βασιλεῖς τῆς γῆς. * καὶ διῆλ- 3
θεν ἕως ἄκρων τῆς γῆς, καὶ ἔλαβε σκῦ-
λα πλήθους ἐθνῶν, καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ
ἐνώπιον αὐτοῦ. * καὶ ὑψώθη καὶ ἐπήρθη 5
ἡ καρδία αὐτοῦ. * καὶ συνῆξε δύναμιν 4
ἰσχυρὰν σφόδρα, καὶ ἦρξε χωρῶν ἐθνῶν
καὶ τυραννιῶν. καὶ ἐγένοντο αὐτῷ εἰς φό-
ρον. * καὶ μετὰ ταῦτα ἔπεσεν ἐπὶ τὴν 6
κοίτην, καὶ ἔγνω ὅτι ἀποθνήσκει.

Interp. Græc.

MACHABAEORVM PRIMVS. CAP. I.

ET factum eſt
1 *poſtquā per-*
cuſsit Alexā-
der filius Phi
lippi Macedo
qui exiuit de
terra Chetiim, & percuſsit Da
rium regem Perſarum & Me-
dorū, & regnauit pro eo prius
2 *in Græcia.* * *Et cōſtituit prœlia*
multa, & obtinuit munitiones,
& interfecit reges terræ.
3 * *Et pertranſiuit vſque ad*
terminos terræ, & accepit ſpo-
lia multitudinis gentium, & ſi-
luit terra in conſpectu eius.
5 * *Et exaltatum & eleuatū eſt*
4 *cor eius.* * *Et congregauit exer-*
citū fortem valde, & obtinuit
regiones gentiū et tyrannides, et
6 *fuerūt ei in tributū.* * *Et poſt hæc*
cecidit in lectum, & cognouit
quòd moritur.

*Et vocauit pueros suos no- 7
biles educatos simul cum eo à iu
uentute. Et diuisit eis regnum
suum adhuc viuente eo.*

*Et regnauit Alexander an- 8
nos duodecim, & mortuus est.*

*Et regnauerunt pueri eius 9
quilibet in loco suo.*

*Et imposuerunt sibi omnes 10
diademata, postquam mortuus
est ille, & filij eorũ post eos an-
nos multos. Et multiplicauerunt
mala in terra.*

*Et exiuit ex eis radix pec- 11
catrix Antiochus illustris, filius
Antiochi regis, qui fuit obses in
Roma. Et regnauit in anno cen
tesimo & tricesimo & septimo
regni Græcorum.*

*In diebus illis exierunt de 12
Israel filij iniqui, & suaserunt
multis dicentes: Eamus et dis-
ponamus pactum cum gentibus
quæ in circuitu nostrum; quia ex
quo recessimus ab eis, inuenerũt
nos mala multa.*

*Et placuit sermo in oculis 13
eorum.*

*Et parati sunt quidam de 14
populo, & iuerunt ad regem. Et
dedit eis potestatem faciendi iu-
stitiam gentium.*

*Et ædificauerunt gymna- 15
sium in Hierosolymis secundum
leges gentium.* *Et fecerunt sibi 16
præputia, & recesserunt à te-
stamento sancto, & iuncti sunt
gentibus, & venditi sunt vt
facerent malum.*

*Et paratum est regnum co- 17
ram Antiocho, & cœpit regnare
Aegypto, vt regnaret super
duo regna.*

*Et intrauit in Aegyptum 18
in turba graui, in curribus &
elephantis & in equitibus &
in classe magna.*

*Et constituit bellum con- 19
tra Ptolemæum regem Aegy-
pti. Et veritus est Ptolemæus
à facie eius, & fugit; & cecide-
runt vulnerati multi.*

7 καὶ ἐκάλεσε τοὺς παῖδας αὐτοῦ
τοὺς ἐνδόξους τοὺς συνεκτρόφους
αὐτοῦ ἀπὸ νεότητος. καὶ διεῖλεν αὐτοῖς
τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἔτι ζῶντος
αὐτοῦ.

8 καὶ ἐβασίλευσεν ἀλέξανδρος
ἔτη δώδεκα, καὶ ἀπέθανεν.

9 καὶ ἐπεκράτησαν οἱ παῖδες αὐ-
τοῦ ἕκαστος ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ.

10 καὶ ἐπέθεντο πάντες διαδήματα
μετὰ τὸ ἀποθανεῖν αὐτόν, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν
ὀπίσω αὐτῶν ἔτη πολλά. καὶ ἐπλή-
θυναν κακὰ ἐν τῇ γῇ.

11 καὶ ἐξῆλθεν ἐξ αὐτῶν ῥίζα ἁ-
μαρτωλὸς ἀντίοχος ἐπιφανής, υἱὸς
ἀντιόχου τοῦ βασιλέως, ὃς ἦν ὅμηρα
ἐν τῇ ῥώμῃ. καὶ ἐβασίλευσεν ἐν ἔτει
ἑκατοστῷ καὶ τριακοστῷ καὶ ἑβδόμῳ
12 βασιλείας ἑλλήνων. ἐν ταῖς ἡ-
μέραις ἐκείναις ἐξῆλθον ἐξ ἰσραὴλ
υἱοὶ παράνομοι, καὶ ἀνέπεισαν πολλοὺς
λέγοντες· πορευθῶμεν καὶ διαθώμε-
θα διαθήκην μετὰ τῶν ἐθνῶν τῶν κύ-
κλῳ ἡμῶν. ὅτι ἀφ᾽ ἧς ἐχωρίσθημεν
ἀπ᾽ αὐτῶν, εὗρεν ἡμᾶς κακὰ πολλά.
13 καὶ ἠγαθύνθη ὁ λόγος ἐν
14 ὀφθαλμοῖς αὐτῶν. καὶ προε-
θυμήθησάν τινες ἀπὸ τοῦ λαοῦ, καὶ
ἐπορεύθησαν πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ
ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν ποιῆσαι τὰ δι-
καιώματα τῶν ἐθνῶν.

15 καὶ ᾠκοδόμησαν γυμνάσιον ἐν
ἱεροσολύμοις κατὰ τὰ νόμιμα τῶν
16 ἐθνῶν. καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς ἀκρο-
βυστίας καὶ ἀπέστησαν ἀπὸ διαθήκης
ἁγίας. καὶ ἐζευγίσθησαν τοῖς ἔθνεσι
καὶ ἐπράθησαν ποιῆσαι τὸ πονηρόν.

17 καὶ ἡτοιμάσθη ἡ βασιλεία ἐναν-
τίον ἀντιόχου. καὶ ὑπέλαβε βασιλεῦ-
σαι τῆς αἰγύπτου, ὅπως βασιλεύσῃ
18 ἐπὶ τὰς δύο βασιλείας. καὶ εἰσῆλ-
θεν εἰς αἴγυπτον ἐν ὄχλῳ βαρεῖ ἐν
ἅρμασι καὶ ἐλέφασι καὶ ἐν ἱππεῦσι
καὶ ἐν στόλῳ μεγάλῳ.

19 καὶ συνεστήσατο πόλεμον πρὸς
πτολεμαῖον βασιλέα αἰγύπτου. καὶ
ἐνετράπη πτολεμαῖος ἀπὸ προσώ-
που αὐτοῦ καὶ ἔφυγε. καὶ ἔπεσον τραυ-
ματίαι πολλοί.

7 Et vocauit pueros suos
nobiles qui secum erant nu-
triti à iuuentute sua, & di-
misit illis regnum suũ cum
adhuc viueret.

8 Et regnauit Alexander
annis duodecim, & mortuus
est.

9 Et obtinuerũt pueri eius
B regnũ vnusquisque in loco
suo.

10 Et imposuerunt omnes
sibi diademata post mortem
eius, & filij eorum post eos
annis multis, & multiplicata
sunt mala in terra.

11 Et exiit ex eis radix pec-
cati, Antiochus illustris filius
Antiochi regis qui fuerat
Romæ obses: & regnauit in
anno centesimo tricesimo
septimo regni Græcorum.

12 In diebus illis exierunt
ex Israël filij iniqui, & suase-
runt multis dicentes, Eamus
& disponamus testamentũ
cum gentibus quæ circa nos
sunt; quia ex quo recessimus
ab eis, inuenerunt nos mul-
ta mala.

13 Et bonus visus est ser-
mo in oculis eorum.

14 Et destinauerunt aliqui
de populo, & abierũt ad re-
gem, & dedit illis potesta-
tem, vt facerent iustitias
gentium.

15 Et ædificauerunt gym-
nasium in Hierosolymis se-
cundum leges nationum.

16 Et fecerunt sibi præpu-
tia, & recesserunt à testamen-
to sancto, & iuncti sunt na-
tionibus, & venundati sunt
vt facerent malum.

17 Et paratum est regnum
in conspectu Antiochi, & cœ-
pit regnare in terra Ægypti,
vt regnaret super duo regna.

18 Et intrauit in Ægyptum
C in multitudine graui, in cur-
ribus, & elephantis, & equi-
tibus, & copiosa nauiũ mul-
titudine.

19 Et cõstituit bellũ aduer-
sus Ptolemæum regẽ Ægy-
pti, & veritus est Ptolemæus
à facie eius & fugit, & ceci-
derunt vulnerati multi.

* Et comprehendit ciuita 20
tes munitas in terra Ægypti,
& accepit spolia terræ Ægy-
pti. * Et conuertit Antio- 21
chus postquam percussit Æ
gyptum in centesimo & qua
dragesimo & tertio anno.
* Et ascendit ad Israël, & 22
ascendit Hierosolymam in
multitudine graui.
* Et intrauit in sanctifica- 23
tioné cum superbia, & acce-
pit altare aureum, & cande-
labrum luminis, & vniuersa
vasa eius, & mensam propo-
sitionis & libatoria, & phia-
las, & mortariola aurea, &
velum, & coronas, & orna-
mentum aureum quod in
facie templi erat: & commi-
nuit omnia.
* Et accepit argentum, & 24
aurum, & vasa concupisci-
bilia, & accepit thesauros
occultos quos inuenit, &
sublatis omnibus abiit in
terram suam.
* Et fecit cædem homi- 25
num, & locutus est in super- D
bia magna.
* Et factus est plãctus ma- 26
gnus in Israël, & in omni lo-
co eorum.
* Et ingemuerunt princi- 27
pes & seniores, & iuuenes &
virgines infirmati sunt, &
speciositas mulierum immu
tata est.
* Omnis maritus sumpsit 28
lamentum, & quæ sedebant
in thoro maritali lugebant.
* Et commota est terra su 29
per habitantes in ea, & vni-
uersa domus Iacob induit
confusionem.
* Et post duos annos die- 30
rũ misit rex principẽ tributo
rũ in ciuitates Iuda, & venit
Hierusalẽ cũ turba magna.
* Et locutus est ad eos ver 31
ba pacifica in dolo, & credi-
derunt ei. * Et irruit super 32
ciuitatẽ repentè, & percussit
eã plaga magna, & perdidit
populum multum ex Israël.
* Et accepit spolia ciuita- 33
tis, & succẽdit eã igni, & de-
struxit domos eius, & muros
eius in circuitu.

* καὶ κατελάβοντο τὰς πόλεις τὰς 20
ὀχυρὰς ἐν γῇ αἰγύπτῳ. καὶ ἔλαβε τὰ
σκῦλα τῆς αἰγύπτου.
* καὶ ἐπέστρεψεν ἀντίοχος μετὰ τὸ 21
πατάξαι αἴγυπτον ἐν τῷ ἑκατοστῷ καὶ
τεσσαρακοστῷ καὶ τρίτῳ ἔτει.
* καὶ ἀνέβη ἐπὶ ἰσραὴλ καὶ ἱε- 22
ροσόλυμα ἐν ὄχλῳ βαρεῖ.
* καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἁγίασμα ἐν 23
ὑπερηφανίᾳ, καὶ ἔλαβε τὸ θυσιαστή-
ριον τὸ χρυσοῦν, καὶ τὴν λυχνίαν τοῦ
φωτός, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ
τὴν τράπεζαν τῆς προθέσεως. καὶ τὰ
σπονδεῖα καὶ τὰς φιάλας, καὶ τὰς
θυΐσκας τὰς χρυσάς, καὶ τὸ καταπέ-
τασμα, καὶ τοὺς στεφάνους, καὶ τὸν κόσ-
μον τὸν χρυσοῦν τὸν κατὰ πρόσωπον τοῦ
ναοῦ. καὶ ἐλέπισε πάντα.
* καὶ ἔλαβε τὸ ἀργύριον καὶ τὸ χρυ- 24
σίον καὶ τὰ σκεύη τὰ ἐπιθυμητά. καὶ
ἔλαβε τοὺς θησαυροὺς τοὺς ἀποκρύ-
φους οὓς εὗρε. καὶ λαβὼν πάντα ἀπῆλ-
θεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. * καὶ ἐποίησε 25
φονοκτονίαν, καὶ ἐλάλησεν ὑπερηφανίαν
μεγάλην. * καὶ ἐγένετο πένθος μέ- 26
γα ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν παντὶ τόπῳ αὐ-
τῶν· * καὶ ἐστέναξαν ἄρχοντες καὶ 27
πρεσβύτεροι, παρθένοι καὶ νεανίσκοι
ἠσθένησαν, καὶ τὸ κάλλος τῶν γυναι-
κῶν ἠλλοιώθη.
* πᾶς νυμφίος ἀνέλαβε θρῆνον. 28
καθημένη ἐν παστῷ ἐγένετο ἐν πένθει.
* καὶ ἐσείσθη ἡ γῆ ἐπὶ τοὺς κατοι- 29
κοῦντας αὐτήν. καὶ πᾶς ὁ οἶκος ἰα-
κὼβ ἐνεδύσατο αἰσχύνην.
* μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν ἀπέστειλεν ὁ 30
βασιλεὺς ἄρχοντα φορολογίας εἰς
τὰς πόλεις ἰούδα. καὶ ἦλθεν εἰς ἱε-
ρουσαλὴμ ἐν ὄχλῳ βαρεῖ.
* καὶ ἐλάλησεν αὐτοῖς λόγους εἰ- 31
ρηνικοὺς ἐν δόλῳ, καὶ ἐνεπίστευσαν
αὐτῷ. * καὶ ἐπέπεσεν ἐπὶ τὴν 32
πόλιν ἐξάπινα. καὶ ἐπάταξεν αὐτὴν
πληγὴν μεγάλην. καὶ ἀπώλεσε
λαὸν πολὺν ἐξ ἰσραήλ.
* καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα τῆς πόλεως, 33
καὶ ἐνεπύρισεν αὐτὴν πυρί, καὶ κα-
θεῖλε τοὺς οἴκους αὐτῆς καὶ τὰ τείχη
αὐτῆς κύκλῳ.

20 *Et ceperunt vrbes muni-*
tas in terra Aegypti. Et accepit
spolia Aegypti.
21 *Et reuersus est Antiochus,*
postquam percussit Aegyptum in
centesimo & quadragesimo &
tertio anno.
22 *Et ascendit in Israel &*
Hierosolymam in turba graui.
23 *Et intrauit in sanctuarium*
in superbia, & accepit altare au
reum, & cãdelabrum luminis,
& omnia vasa eius, & men-
sam propositionis, & libatoria
& phialas, & mortariola au-
rea, & velum, & coronas, &
ornamentum aureum quod in fa
cie templi. Et comminuit om-
nia.
24 *Et accepit argẽtum & au-*
rum et vasa desiderabilia, et ac-
cepit thesauros absconditos quos
inuenit. Et accipiẽs omnia abiit
in terram suam.
25 *Et fecit hominum cædem,*
& locutus est superbiam ma-
gnam.
26 *Et fuit luctus magnus in*
Israel in omni loco eorum.
27 *Et gemuerunt principes*
& seniores, virgines & pueri
infirmati sunt, & pulchritudo
mulierum mutata est.
28 *Omnis sponsus accepit lu-*
ctum; sedens in thalamo fuit in
luctu.
29 *Et concussa est terra super*
habitantes eam, & omnis do-
mus Jacob induerunt confusio-
nem.
30 *Post duos annos dierũ mi-*
sit rex principem tributi in vr-
bes Iuda, & venit in Hierusa-
lem in turba graui.
31 *Et locutus est eis verba*
pacifica in dolo, & crediderunt
ei.
32 *Et irruit super ciuitatem*
subitò, & percussit eam plaga
magna, & perdidit populum
multum de Israel.
33 *Et accepit spolia vrbis,*
& combussit illam igni, & de-
struxit domos illius & muros
illius in circuitu.

Et captiuauerũt mulieres et filios, & iumenta possederunt. 34

Et ædificauerunt vrbem Dauid muro magno & forti turribus munitis, & fuit illis in arcem. 35

Et posuerunt illic gentem peccatricem, viros iniquos, & conualuerunt in illa. 36

Et posuerunt arma & escas, et congregantes spolia Hierusalem reposuerunt illic, & facti sunt in magnum laqueum. 37

Et fuit in insidias sanctuario, & in calumniatorem malũ Israel semper. 38

Et effuderunt sanguinem innocentem in circuitu sanctuarij, & polluerunt sanctuarium. 39

Et fugerunt habitatores Hierusalem propter eos, & facta est habitatio exterorum, & facta est extera generationibus suis, & filij sui reliquerũt eam. 40

Sanctuarium illius desolatum est vt eremus. Festa eius versa sunt in luctum, sabbata eius in ignominiam, honor eius in vilipendium. 41

Iuxta gloriam eius fuit ignominia eius, & altitudo eius versa est in luctum. 42

Et scripsit rex omni regno suo, vt essent omnes in populum vnum, & relinqueret quisque leges suas. 43

Et consenserunt omnes gentes secundum sermonem re- 44
*gis. * Et multi ab Israel consen-* 45
serunt seruituti eius, & sacrificauerunt idolis, & polluerunt sabbatum.

Et misit rex libros in manu nunciorum in Hierusalem et vrbes Iuda, vt irent post leges alienorum terræ. 46

Et prohiberent holocausta & sacrificium et libationem ex sanctuario. 47

Et coinquinarent sabbata 48
*& festa. * Et pollueerent san-* 49
ctuarium & sanctos.

Ædificarent aras & lucos, & idola, & sacrificarent porcina & pecora communia. 50

34 * καὶ ᾐχμαλώτευσαν τὰς γυ-
ναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ τὰ κτήνη ἐκλη-
35 ρονόμησαν. * καὶ ᾠκοδόμησαν
τὴν πόλιν Δαυὶδ τείχει μεγάλῳ καὶ
ὀχυρῷ πύργοις ὀχυροῖς, καὶ ἐγένετο
36 αὐτοῖς εἰς ἄκραν. * καὶ ἔθηκαν
ἐκεῖ ἔθνος ἁμαρτωλόν, ἄνδρας πα-
ρανόμους, καὶ ἐνίσχυσαν ἐν αὐτῇ.
37 * καὶ παρέθεντο ὅπλα καὶ τροφήν,
καὶ συναγαγόντες τὰ σκῦλα Ἱερου-
σαλὴμ ἀπέθεντο ἐκεῖ. καὶ ἐγένοντο εἰς
μεγάλην παγίδα.
38 * καὶ ἐγένετο εἰς ἔνεδρον τῷ ἁγιά-
σματι, καὶ εἰς διάβολον πονηρὸν τῷ
39 Ἰσραὴλ διαπαντός. * καὶ ἐξέχεαν
αἷμα ἀθῷον κύκλῳ τοῦ ἁγιάσματος,
καὶ ἐμόλυναν τὸ ἁγίασμα.
40 * καὶ ἔφυγον οἱ κάτοικοι Ἱερουσα-
λὴμ δι᾽ αὐτούς. καὶ ἐγένετο κατοικία
ἀλλοτρίων. καὶ ἐγένετο ἀλλοτρία τοῖς
γεννήμασιν αὐτῆς, καὶ τὰ τέκνα αὐ-
τῆς ἐγκατέλιπον αὐτήν.
41 * τὸ ἁγίασμα αὐτῆς ἠρημώθη
ὡς ἔρημος. αἱ ἑορταὶ αὐτῆς ἐστράφη-
σαν εἰς πένθος, τὰ σάββατα αὐτῆς εἰς
ὀνειδισμόν. ἡ τιμὴ αὐτῆς εἰς ἐξουδένω-
42 σιν. * κατὰ τὴν δόξαν αὐτῆς ἐπλη-
θύνθη ἀτιμασμὸς αὐτῆς. καὶ τὸ ὕψος αὐ-
43 τῆς ἐστράφη εἰς πένθος. * καὶ ἔγρα-
ψεν ὁ βασιλεὺς πάσῃ τῇ βασιλείᾳ
αὐτοῦ εἶναι πάντας εἰς λαὸν ἕνα, καὶ
ἐγκαταλιπεῖν ἕκαστον τὰ νόμιμα αὐ-
44 τοῦ. * καὶ ἐπεδέξαντο πάντα τὰ
ἔθνη κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως.
45 * καὶ πολλοὶ ἀπ᾽ Ἰσραὴλ εὐδόκη-
σαν τῇ λατρείᾳ αὐτοῦ. καὶ ἔθυσαν τοῖς
εἰδώλοις, καὶ ἐβεβήλωσαν τὸ σάββα-
46 τον. * καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς
βιβλία ἐν χειρὶ ἀγγέλων εἰς Ἱερου-
σαλὴμ καὶ τὰς πόλεις Ἰούδα πορευ-
θῆναι ὀπίσω νομίμων ἀλλοτρίων
τῆς γῆς.
47 * καὶ κωλῦσαι ὁλοκαυτώματα καὶ
θυσίαν καὶ σπονδὴν ἐκ τοῦ ἁγιά-
σματος. * καὶ βεβηλῶσαι σάββατα
48 καὶ ἑορτάς. * καὶ μιᾶναι ἁγίασμα
49 καὶ ἁγίους· * οἰκοδομῆσαι βωμοὺς
καὶ τεμένη, καὶ εἰδωλεῖα, καὶ θύειν
ὕεια καὶ κτήνη κοινά.

34 * Et captiuas duxerũt mu
lieres & natos, & pecora pos
35 sederunt. * Et ædificaue-
runt ciuitatem Dauid muro
magno & firmo, & turribus
firmis, & facta est illis in ar-
36 cem. * Et posuerunt illic
gentem peccatricem viros
iniquos, & cõualuerũt in ea.
37 * Et posuerunt arma &
escas, & congregauerunt spo
lia Hierusalem, & reposue-
runt illic, & facti sunt in la-
queum magnum.
38 * Et factum est hoc ad in-
sidias sanctificationi, & in
diabolum malum Israel.
39 * Et effuderunt sanguinẽ
innocentem per circuitum
sanctificationis, & contami-
nauerunt sanctificationem.
40 * Et fugerunt habitatores
Hierusalẽ propter eos, & fa-
cta est habitatio exterorũ. Et
facta est extera semini suo,
& nati eius reliquerunt eam.
41 * Sanctificatio eius deso-
lata est sicut solitudo, dies fe
sti eius conuersi sunt in lu-
ctum, sabbata eius in oppro
briũ, honores eius in nihilũ.
42 * Secundum gloriam eius
multiplicata est ignominia
eius, & sublimitas eius con-
uersa est in luctum.
43 * Et scripsit rex Antiochus
omni regno suo, vt esset om-
nis populus vnus: & relique-
runt vnusquisque legẽ suam.
44 * Et cõsenserũt omnes gẽtes
secũdũ verbũ regis Antiochi.
45 * Et multi ex Israel cõsense-
rũt ei, et sacrificauerũt idolis,
& coinquinauerũt sabbatũ.
46 * Et misit rex Antiochus
libros per manus nunciorũ
in Hierusalem, & in omnes
ciuitates Iudæ, vt sequerẽtur
leges gentium terræ.
47 * Et prohiberent holocau-
sta & sacrificia, & placatio-
nes fieri in templo Dei.
48 * Et prohiberẽt celebrari
sabbatũ & dies solennes.
49 * Et iussit coinquinari san
cta & sanctum templũ Israel.
50 * Et iussit ædificari aras & tẽ
pla & idola, & immolari car
nes suillas & pecora cõmu-
nia.

* Et relinquere filios suos 51
incircuncisos, & coinquina-
ri animas eorũ in omnibus
immũditiis & abominatio-
nibus; ita vt obliuiscerentur
legem, & immutarent om-
nes iustificationes Dei.
* Et quicunq; nõ fecissent 52
secundum verbum regis An
tiochi, morerentur.
* Secundum omnia verba 53
hæc scripsit omni regno suo,
& præposuit principes popu
lo qui hæc fieri cogerent.
* Et iusserunt ciuitatibus 54
Iudæ sacrificare. * Et con- 55
gregati sunt multi de popu-
lo ad eos qui dereliquerãt le-
gem Dñi, & fecerũt mala su-
per terrã. * Et effugauerũt 56
populũ Israel in abditis & in
abscõditis fugitiuorũ locis.
* Die quintadecima men- 57
sis Casleu, quinto & quadra- G
gesimo & centesimo anno,
ædificauit rex Antiochus a-
bominandum idolũ desola-
tionis super altare Dei, & per
vniuersas ciuitates Iudæ in
circuitu ædificauerunt aras.
* Et ante ianuas domorũ, 58
& in plateis incendebãt thu-
ra & sacrificabant. * Et li- 59
bros legis Dei cõbusserunt
igni scindentes eos. * Et 60
apud quemcunque inuenie-
bantur libri testamenti Do-
mini, & quicunque obserua-
bat legem Domini, secundũ
edictũ regis trucidabant eũ.
* In virtute sua faciebant 61
hæc populo Israel qui inue-
niebatur in omni mense in
ciuitatibus. * Et quinta & 62
vicesima die mensis sacrifi-
cabãt super arã quæ erat cõ-
tra altare. * Et mulieres quæ 63
circũcidebãt filios suos truci
dabãtur secũdũ iussum regis
Antiochi. * Et suspẽdebant 64
pueros à ceruicibus per vni-
uersas domos eorũ, & eos qui
circũciderãt illos trucidabãt.
* Et multi de populo Israël 65
diffinierũt apud se, vt nõ mã
ducarẽt immũda. * Et elege- 66
rũt magis mori q̃ cibis coin
quinari immũdis, & nolue-
rũt infringere legẽ Dei san-
ctã, & trucidati sunt. 67
* Et facta est ira magna super populum Israel valde.

* καὶ ἀφιέναι τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἀπε- 51
ριτμήτους· βδελύξαι τὰς ψυχὰς
αὐτῶν ἐν παντὶ ἀκαθάρτῳ καὶ βεβη-
λώσει· ὥστε ἐπιλαθέσθαι τοῦ νόμου, καὶ
ἀλλάξαι πάντα τὰ δικαιώματα.
* καὶ ὃς ἂν μὴ ποιήσῃ κατὰ τὸ 52
ῥῆμα τοῦ βασιλέως ἀποθανεῖται.
* κατὰ πάντας τοὺς λόγους τού- 53
τους ἔγραψε πάσῃ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ,
καὶ ἐποίησεν ἐπισκόπους ἐπὶ πάντα
τὸν λαόν. * καὶ ἐνετείλατο ταῖς πόλε- 54
σιν ἰούδα θυσιάζειν κατὰ πόλιν καὶ
πόλιν. * καὶ συνηθροίσθησαν ἀπὸ 55
τοῦ λαοῦ πρὸς αὐτοὺς πολλοί. πᾶς ὁ
ἐγκαταλιπὼν τὸν νόμον. καὶ ἐποίησαν
κακὰ ἐν τῇ γῇ. * καὶ ἔθεντο τὸν 56
ἰσραὴλ ἐν κρύφοις ἐν παντὶ φυγα-
δευτηρίῳ αὐτῶν. * καὶ πέντε καὶ 57
δεκάτῃ ἡμέρᾳ χασελεῦ τῷ πέμπτῳ
καὶ τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει ᾠκο-
δόμησαν βδέλυγμα ἐρημώσεως ἐπὶ
τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἐν πόλεσιν ἰούδα
κύκλῳ ᾠκοδόμησαν βωμούς.
* καὶ ἐπὶ τῶν θυρῶν τῶν οἰκιῶν, καὶ 58
ἐν ταῖς πλατείαις ἐθυμίων. * καὶ 59
τὰ βιβλία τοῦ νόμου ἃ εὗρον ἐνεπύ-
ρισαν πυρὶ κατασχίσαντες.
* καὶ ὅπου εὑρίσκετο παρά τινι βιβλίον 60
διαθήκης, καὶ εἴ τις συνευδόκει τῷ νό-
μῳ τὸ σύγκριμα τοῦ βασιλέως ἐθα-
νάτουν αὐτὸν ἐν ἰσχύϊ αὐτῶν.
* ἐποίουν οὕτω τῷ ἰσραὴλ τοῖς εὑρι- 61
σκομένοις ἐν παντὶ μηνὶ καὶ μηνὶ
ἐν ταῖς πόλεσι. * καὶ πέμπτῃ καὶ εἰκά- 62
δι τοῦ μηνὸς θυσιάζοντες ἐπὶ τὸν βω-
μὸν ὃς ἦν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου.
* καὶ τὰς γυναῖκας τὰς περιτετμη- 63
κυίας τὰ τέκνα αὐτῶν ἐθανάτωσαν
κατὰ τὸ πρόσταγμα. * καὶ ἐκρέμασαν 64
τὰ βρέφη ἐκ τῶν τραχήλων αὐτῶν
καὶ τοὺς οἴκους αὐτῶν καὶ τοὺς περιτε-
τμηκότας αὐτούς. * καὶ πολλοὶ ἐν 65
ἰσραὴλ ἐκραταιώθησαν καὶ ὠχυρώ-
θησαν ἐν αὐτοῖς τοῦ μὴ φαγεῖν κοινά.
* καὶ ἐπεδέξαντο ἀποθανεῖν ἵνα 66
μὴ μιανθῶσι τοῖς βρώμασι καὶ μὴ
βεβηλώσωσι διαθήκην ἁγίαν, καὶ
ἀπέθανον. * καὶ ἐγένετο ὀργὴ με- 67
γάλη ἐπὶ ἰσραὴλ σφόδρα.

51 * *Et relinquerent filios suos*
incircuncisos, abominarentur a-
nimas suas in omni immundo,
& coinquinatione, ita vt obli-
uiscerentur legis, & immuta-
rent omnes iustificationes.
52 * *Et qui non faceret iuxta*
verbum regis, moreretur.
53 * *Iuxta omnia verba hæc*
scripsit omni regno suo, & fecit
principes super omnem populũ.
54 * *Et præcepit vrbibus Iuda*
sacrificare per vrbem & vrbẽ.
55 * *Et congregati sunt de po-*
pulo ad eos multi, omnis qui de-
reliquerat legem, & fecerunt
mala in terra.
56 * *Et posuerunt Israel in ab-*
ditis in omni refugio ipsorum.
57 * *Et quinta & decima die*
Casleu, quinto & quadragesimo
& centesimo anno ædificaue-
runt abominationem desolatio-
nis super altare, & in vrbibus
Iuda in circuitu ædificauerunt
aras:
58 * *Et in ianuis domorum &*
in plateis thura incendebant.
59 * *Et libros legis quos inue-*
nerunt, combusserunt igne scin-
dentes.
60 * *Et vbi inueniebatur apud*
aliquem liber testamenti, & si
quis acquiescebat legi, edicto re-
gis occidebãt illũ in virtute sua.
61 * *Faciebant sic Israel inuen-*
tis in omni mense, & mense in
62 *vrbibus.* * *Et quinta & vi-*
cesima mensis sacrificantes super
aram quæ erat in altari.
63 * *Et mulieres quæ circunci-*
derunt filios suos, occiderunt iu-
xta iussum.
64 * *Et suspenderunt infantes*
ex collis eorum, & domos eorũ,
& eos qui circunciderant illos.
65 * *Et multi in Israel fortifi-*
cati sunt, & offirmati in se vt
non comederent communia.
66 * *Et elegerunt mori vt non*
pollueretur cibis, & ne inqui-
narent testamentum sanctum,
& mortui sunt.
67 * *Et fuit ira magna super*
Israel valde.

CAP. II.

IN diebus illis surrexit Mat- 1
tathias filius Joannis filij Sy-
meon, sacerdos filiorum Joarib
de Hierusalem, & sedit in Mo-
din.
‡ Et ei filij quinque; Joannes 2
cognominatus Gaddis.
‡ Simon vocatus Thasi. 3
‡ Judas vocatus Macca- 4
bæus.
‡ Eleazarus vocatus Aua- 5
ram; Jonathas vocatus Sap-
phus.
‡ Et vidit blasphemias quæ 6
fiebant in Juda & Hierusalem.
‡ Et dixit: Hei mihi, vt quid 7
hoc natus sum videre contritio-
nem populi mei, & contritionē
vrbis sanctæ, & sedere ibi cùm
datur ea in manu inimicorum?
‡ Sanctuarium in manu alie- 8
norum, factum est templum eius
vt vir ignobilis.
‡ Vasa gloriæ captiua abdu- 9
cta sunt; trucidati sunt infan-
tes eius in plateis eius, pueri eius
in gladio inimici.
‡ Quæ gens non hæreditauit 10
regnum, & non obtinuit spolia
eius?
‡ Omnis ornatus eius abla- 11
tus est; pro libera facta est in
seruam.
‡ Et ecce sancta nostra & 12
pulchritudo nostra et gloria no-
stra desolata est, & contamina-
uerunt ea gentes.
‡ Vt quid nobis vltrà vi- 13
uere? ‡ Et scidit Mattathias 14
& filij eius vestes suas, & in-
duerunt saccos, & plorauerunt
valde.
‡ Et venerunt qui à rege co- 15
gentes rebellionem in Modin
vrbem vt sacrificarent.
‡ Et multi de Israel ad eos 16
accesserunt, & Mattathias &
filij eius congregati sunt.
‡ Et responderunt qui à re- 17
ge, & dixerunt Mattathiæ,
dicentes: Princeps & gloriosus
& magnus es in vrbe hac, &
corroboratus in filiis & fratri-
bus.

β′

1 ‡ Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, ἀνέστη
ματταθίας ἰωάννου τοῦ συμεὼν ἱερεὺς
τῶν υἱῶν ἰωαρὶβ ἀπὸ ἱερουσαλήμ. καὶ
2 ἐκάθισεν ἐν μωδείν. ‡ καὶ αὐτῷ υἱοὶ
πέντε, ἰωάννης ὁ ἐπικαλούμενος ἰαδ-
3 δίς. ‡ σίμων ὁ καλούμενος θασί.
4 ‡ ἰούδας ὁ καλούμενος μακκαβαῖος.
5 ‡ ἐλεάζαρ ὁ καλούμενος αὐαρὰν,
ἰωνάθας ὁ καλούμενος σαπφοῦς.
6 ‡ καὶ εἶδε τὰς βλασφημίας τὰς
γινομένας ἐν ἰούδα καὶ ἱερουσαλήμ.
7 ‡ καὶ εἶπεν· οἴ μοι, ἵνα τί τοῦτο ἐγεν-
νήθην ἰδεῖν τὸ σύντριμμα τοῦ λαοῦ
μου, καὶ τὸ σύντριμμα τῆς πόλεως
τῆς ἁγίας, καὶ καθίσαι ἐκεῖ ἐν τῷ δο-
θῆναι αὐτὴν ἐν χειρὶ ἐχθρῶν;
8 ‡ τὸ ἁγίασμα ἐν χειρὶ ἀλλοτρίων.
ἐγένετο ὁ ναὸς αὐτῆς ὡς ἀνὴρ ἄδοξος.
9 ‡ τὰ σκεύη τῆς δόξης αἰχμάλω-
τα ἀπήχθη, ἀπεκτάνθη τὰ νήπια
αὐτῆς ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς. οἱ
νεανίσκοι αὐτῆς ἐν ῥομφαίᾳ ἐχθροῦ.
10 ‡ ποῖον ἔθνος οὐκ ἐκληρονόμησε
βασιλείαν, καὶ οὐκ ἐκράτησε τῶν
σκύλων αὐτῆς.
11 ‡ πᾶς ὁ κόσμος αὐτῆς ἀφῃρέθη· ἀντὶ
ἐλευθέρας ἐγένετο εἰς δούλην.
12 ‡ καὶ ἰδοὺ τὰ ἅγια ἡμῶν καὶ ἡ καλ-
λονὴ ἡμῶν, καὶ ἡ δόξα ἡμῶν ἠρημώθη,
καὶ ἐβεβήλωσαν αὐτὰ τὰ ἔθνη.
13 ‡ ἵνα τί ἡμῖν ἔτι ζῆν;
14 ‡ καὶ διέρρηξε ματταθίας καὶ υἱοὶ
αὐτοῦ τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ περιε-
βάλοντο σάκκους. καὶ ἐπένθησαν σφό-
δρα.
15 ‡ καὶ ἦλθον οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως
οἱ καταναγκάζοντες τὴν ἀποστα-
σίαν εἰς μωδεὶν τὴν πόλιν ἵνα θυσιά-
σωσι.
16 ‡ καὶ πολλοὶ ἀπὸ ἰσραὴλ πρὸς
αὐτοὺς προσῆλθον. καὶ ματταθίας
καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ συνήχθησαν.
17 ‡ καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ παρὰ τοῦ
βασιλέως· καὶ εἶπαν τῷ ματταθίᾳ,
λέγοντες· ἄρχων καὶ ἔνδοξος καὶ
μέγας εἶ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, , καὶ
ἐστηριγμένος ἐν υἱοῖς καὶ ἀδελ-
φοῖς.

CAP. II.

1 IN diebus illis surrexit Ma-
tathias filius Iohannis fi-
lij Simeonis sacerdos ex filiis
Ioarim ab Hierusalem, & cō
sedit in monte Modin.
2 ‡ Et habebat filios quin-
que, Iohannem, qui cogno-
minabatur Gaddis.
3 ‡ Et Simonem, qui cogno
4 minabatur Thasi. ‡ Et Iu-
dam, qui vocabatur Macha-
5 bæus. ‡ Et Eleasarum, qui
cognominabatur Abarō, &
Ionatham, qui cognomina-
6 batur Apphus. ‡ Hi vide-
runt mala quæ fiebant in po
pulo Iuda & in Hierusalem.
7 ‡ Et dixit Matathias: Væ
mihi: vt quid natus sum vi-
dere contritionē populi mei
& contritionē ciuitatis san-
ctæ, & sedere illic cùm datur
in manibus inimicorum?
8 ‡ Sancta in manu extra-
neorum facta sunt: templū
eius sicut homo ignobilis.
9 ‡ Vasa gloriæ eius captiua
abducta sunt, trucidati sunt
senes eius in plateis, & iuue-
nes eius ceciderunt in gladio
10 inimicorū. ‡ Quæ gēs non
hęreditauit regnū eius, & nō
11 obtinuit spolia eius? ‡ Omnis
cōpositio ei⁹ ablata est. Quæ
B erat libera facta est ancilla.
12 ‡ Et ecce sancta nostra, &
pulchritudo nostra & clari-
tas nostra desolata est, et coin
13 quinauerūt eā gentes. ‡ Quò
ergo nobis adhuc viuere?
14 ‡ Et scidit vestimēta sua Mata
thias, & filij ei⁹, & operuerūt
se ciliciis, & planxerūt valde.
15 ‡ Et venerunt illuc qui
missi erant à rege Antiocho,
vt cogerent eos qui confu-
gerant in ciuitatem Modin
immolare & accendere thu-
ra, & à lege Dei discedere.
16 ‡ Et multi de populo Israel
consentientes accesserunt ad
eos, sed Matathias & filij ei⁹
17 cōstāter steterūt. ‡ Et respō-
dētes qui missi erāt ab Antio
cho, dixerūt Matathiæ: Prin-
ceps & clarissim⁹ & magnus
es in hac ciuitate, & ornatus
filiis & fratribus.

* Ergo accede prior & fac 18
iussum regis sicut fecerunt
omnes gentes & viri Iuda, &
qui remanserunt in Hierusa-
lẽ. Et eris tu & filij tui inter
amicos regis, & amplificatus
auro & argento, & muneri-
bus multis. * Et respondit 19
Matathias & dixit magna
voce: Et si omnes gentes re- C
gi Antiocho obediunt, vt dis-
cedant vnusquisq; à seruitu-
te legis patrum suorum, &
consentiant mandatis eius:
* Ego & filij mei & fratres 20
mei obediemus legi patrum
nostrorum.
* Propitius sit nobis Deus: 21
non est nobis vtile relinque-
re legem & iustitias Dei.
* Non audiemus verba re- 22
gis Antiochi, nec sacrificabi-
mus trãsgredientes legis no-
stræ mandata, vt eamus alte-
ra via. * Et vt cessauit loqui 23
verba hæc, accessit quidam
Iudæus in omnium oculis sa
crificare idolis super aram in
ciuitate Modin secundũ ius-
sum regis. * Et vidit Ma- 24
tathias & doluit, & contre-
muerunt renes eius, & accen
sus est furor eius secundum
iudicium legis, & insiliens
trucidauit eum super aram.
* Sed & virum quem rex 25
Antiochus miserat qui co-
gebat immolare, occidit in
ipso tempore, & arã destru-
xit.
* Et zelatus est legẽ sicut 26
fecit Phinees Zambri filio
Salomi.
* Et exclamauit Matathias 27
voce magna in ciuitate dicẽs.
Omnis qui zelum habet le-
gis statuens testamẽtũ exeat
post me.
* Et fugit ipse & filij eius 28
in monte, & reliquerũt quæ-
cunque habebant in ciui-
tate.
* Tunc descenderũt mul- 29
ti quærentes iudicium & iu-
stitiam in desertum.
* Et sederunt ibi ipsi & fi- 30
lij eius, & mulieres eorum & D
pecora eorum, quoniã inun-
dauerunt super eos mala.

* νῦν πρόσελθε πρῶτος καὶ ποίη- 18
σον τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως, ὡς
ἐποίησαν πάντα τὰ ἔθνη καὶ οἱ ἄν-
δρες ἰούδα καὶ οἱ καταλειφθέντες
ἐν ἱερουσαλήμ. καὶ ἔσῃ σὺ καὶ ὁ οἶκός
σου τῶν φίλων τοῦ βασιλέως. καὶ σὺ καὶ
οἱ υἱοί σου δοξασθήσεσθε ἀργυρίῳ καὶ
χρυσίῳ, καὶ ἀποστολαῖς πολλαῖς.
* καὶ ἀπεκρίθη ματταθίας καὶ 19
εἶπεν φωνῇ μεγάλῃ· εἰ πάντα τὰ ἔθνη
τὰ ἐν οἴκῳ τῆς βασιλείας τοῦ βασι-
λέως ἀκούουσιν αὐτοῦ, ἀποστῆναι ἕκα-
στος ἀπὸ λατρείας πατέρων αὐτοῦ, καὶ
ἠρετίσαντο ἐν ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ. * κἀγὼ 20
καὶ οἱ υἱοί μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου
πορευσόμεθα ἐν διαθήκῃ πατέρων
ἡμῶν. * ἵλεως ἡμῖν καταλιπεῖν 21
νόμον καὶ δικαιώματα. * τῶν λό- 22
γων τοῦ βασιλέως οὐκ ἀκουσόμεθα πα-
ρελθεῖν τὴν λατρείαν ἡμῶν δεξιὰν ἢ
ἀριστεράν. * καὶ ὡς ἐπαύσατο λα- 23
λῶν τοὺς λόγους τούτους, προσῆλθεν
ἀνὴρ ἰουδαῖος ἐν ὀφθαλμοῖς πάν-
των θυσιάσαι ἐπὶ τοῦ βωμοῦ ἐν μω-
δεὶν κατὰ τὸ πρόσταγμα τοῦ βασιλέως.
* καὶ εἶδε ματταθίας καὶ ἐζήλω- 24
σε, καὶ ἐτρόμησαν οἱ νεφροὶ αὐτοῦ,
καὶ ἀνήνεγκε θυμὸν κατὰ τὸ κρίμα·
καὶ δραμὼν ἔσφαξεν αὐτὸν ἐπὶ τὸν
βωμόν.
* καὶ τὸν ἄνδρα τοῦ βασιλέως τὸν 25
ἀναγκάζοντα θύειν ἀπέκτεινεν ἐν τῷ
καιρῷ ἐκείνῳ, καὶ τὸν βωμὸν καθεῖλε.
* καὶ ἐζήλωσε τῷ νόμῳ, καθὼς 26
ἐποίησε φινεὲς τῷ ζαμβρὶ υἱῷ σα-
λώμ. * καὶ ἀνέκραξε ματταθίας 27
ἐν τῇ πόλει φωνῇ μεγάλῃ λέγων·
πᾶς ὁ ζηλῶν τῷ νόμῳ καὶ ἱστῶν δια-
θήκην, ἐξελθέτω ὀπίσω μου.
* καὶ ἔφυγον αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ αὐ- 28
τοῦ εἰς τὰ ὄρη, καὶ ἐγκατέλιπον ὅσα εἶ-
χον ἐν τῇ πόλει.
* τότε κατέβησαν πολλοὶ ζη- 29
τοῦντες δικαιοσύνην καὶ κρίμα εἰς
τὴν ἔρημον
* καθίσαι ἐκεῖ, αὐτοὶ καὶ οἱ υἱοὶ 30
αὐτῶν καὶ γυναῖκες αὐτῶν καὶ τὰ κτή-
νη αὐτῶν, ὅτι ἐπληθύνθη ἐπ' αὐτοὺς
τὰ κακά.

18 * *Nunc accede primus et fac*
præceptum regis, vt fecerũt om
nes gentes & viri Iuda, & re-
licti in Hierusalem: & eris tu
& domus tua amicorum regis,
& tu & filij tui glorificabimi-
ni argento & auro & muneri-
bus multis.
19 * *Et respondit Mattathias,*
& dixit voce magna: Si omnes
gentes quæ in familia regni regis
obediunt ei, vt recedant quilibet
à seruitute patrum suorum, &
consenserunt præceptis eius.
20 * *Et ego & filij mei & fra-*
tres mei ambulabimus in testa-
mento patrum nostrorum.
21 * *Propitius nobis relinquere*
legem & iustitias.
22 * *Sermonem regis non audie*
mus vt prætereamus seruitutẽ
nostram dextera vel sinistra.
23 * *Et vt cessauit loqui verba*
hæc, accessit vir Iudæus in ocu-
lis omnium sacrificare in ara in
Modin secundum iussum regis.
24 * *Et vidit Mattathias, &*
zelauit, & contremuerunt re-
nes eius, & pertulit furorem
secundum iudicium, & currens
iugulauit eum super aram.
25 * *Et virum regis cogentem*
sacrificare occidit in tẽpore illo,
& aram destruxit.
26 * *Et zelauit legem, sicut fe-*
cit Phinees Zambri filio Salom.
27 * *Et clamauit Mattathias in*
vrbe voce magna dicens, Omnis
qui zelat legem et statuit testa-
mentum, exeat post me.
28 * *Et fugerunt ipse & filij*
eius in montes, & reliquerunt
quæ habebant in vrbe.
29 * *Tunc descenderunt multi*
quærentes iustitiam, & iudiciũ
in desertum
30 * *Sedere illuc, ipsi & filij eo-*
rum, & vxores eorum & iu-
menta eorum, quoniam multi-
plicata sunt super eos mala.

* *Et nunciatum eſt viris re-* 31
gis & exercitibus qui erant in
Hieruſalem vrbe Dauid;quoniã
deſcenderunt viri, qui diſſipaue
runt mandatum regis in occulta
in deſerto, & cucurrerunt poſt
eos multi.
* *Et deprehendentes eos ca-* 32
ſtra metati ſunt contra illos, &
conſtituerunt aduerſus eos præ-
lium in die ſabbatorum, & di-
xerunt ad eos:
* *Vſque nunc egreſſi facite* 33
iuxta ſermonem regis, & viue-
tis.
* *Et dixerunt : Non exibi-* 34
mus, neque faciemus verbũ re-
gis vt polluamus diẽ ſabbatorũ.
* *Et accelerauerunt contra* 35
eos prælium.
* *Et non reſponderunt eis,* 36
neque lapidẽ excuſſerunt in eos,
neque oppilauerunt occulta, di-
centes:
* *Moriamur omnes in ſimpli-* 37
citate noſtra. Teſtis eſt ſuper nos
cælum & terra quòd indicta
cauſa perditis nos.
* *Et inſurrexerunt contra* 38
illos in bello ſabbatis, et mortui
ſunt ipſi & mulieres eorum, et
filij eorum, & iumenta eorum
vſque ad mille animas homi-
num.
* *Et cognouit Mattathias et* 39
amici eius, & luxerunt ſuper
eos vſque ad valde.
* *Et dixit vir propinquo* 40
ſuo: Si omnes fecerimus vt fra-
tres noſtri fecerunt, & non pu-
gnauerimus contra gentes pro
anima noſtra et iuſtificationibus
noſtris, nunc citius nos diſper-
dent à terra.
* *Et cogitauerunt die illa di-* 41
centes : Omnis homo quicunque
venerit ad nos in bellum die
ſabbatorum, pugnemus contra
eum, & non moriamur omnes
ſicut mortui ſunt fratres noſtri
in occultis.
* *Tunc congregati ſunt ad* 42
illos ſynagoga, Aſidæorum for-
tes potentia de Iſrael omnis vo-
luntarius lege.

31 * καὶ ἀπηγγέλη τοῖς ἀνδράσι τοῦ
βασιλέως καὶ ταῖς δυνάμεσιν αἳ
ἦσαν ἐν ἱερουσαλὴμ πόλει δαυίδ,
ὅτι κατέβησαν ἄνδρες, οἵ τινες διεσκέ-
δασαν τὴν ἐντολὴν τοῦ βασιλέως
εἰς τοὺς κρύφοις ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἔ-
δραμον ὀπίσω αὐτῶν πολλοί.
32 * καὶ καταλαβόντες αὐτοὺς παρε-
νέβαλον ἐπ' αὐτοὺς, καὶ συνεστήσαντο
πρὸς αὐτοὺς πόλεμον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν
σαββάτων. καὶ εἶπαν πρὸς αὐτούς·
33 * ἕως τοῦ νῦν ἐξελθόντες ποιήσατε
κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως καὶ ζή-
34 σεσθε. * καὶ εἶπον· οὐκ ἐξελευσό-
μεθα, οὐδὲ ποιήσομεν τὸν λόγον τοῦ
βασιλέως βεβηλῶσαι τὴν ἡμέραν
35 τῶν σαββάτων. * καὶ ἐτάχυναν ἐπ'
36 αὐτοὺς πόλεμον. * καὶ οὐκ ἀπε-
κρίθησαν αὐτοῖς, οὐδὲ λίθον ἐνετί-
ναξαν αὐτοῖς, οὐδὲ ἐνέφραξαν τοὺς
37 κρύφους λέγοντες· * ἀποθάνωμεν
πάντες ἐν τῇ ἁπλότητι ἡμῶν. μαρτυ-
ρεῖ ἐφ' ἡμᾶς ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, ὅτι
ἀκρίτως ἀπόλλυτε ἡμᾶς.
38 * καὶ ἀνέστησαν ἐπ' αὐτοὺς ἐν τῷ
πολέμῳ τοῖς σάββασι, καὶ ἀπέθανον
αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν, καὶ τὰ
τέκνα αὐτῶν, καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν ἕως
χιλίων ψυχῶν ἀνθρώπων.
39 * καὶ ἔγνω ματταθίας καὶ οἱ φίλοι
αὐτοῦ, καὶ ἐπένθησαν ἐπ' αὐτοὺς ἕως
40 σφόδρα. * καὶ εἶπεν ἀνὴρ τῷ
πλησίον αὐτοῦ, ἐὰν πάντες ποιήσωμεν
ὡς ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐποίησαν, καὶ μὴ
πολεμήσωμεν πρὸς τὰ ἔθνη ὑπὲρ
τῆς ψυχῆς ἡμῶν καὶ τῶν δικαιωμά-
των ἡμῶν, νῦν τάχιον ἡμᾶς ὀλοθρεύ-
σουσιν ἀπὸ τῆς γῆς.
41 * καὶ ἐβουλεύσαντο τῇ ἡμέρᾳ ἐκεί-
νῃ λέγοντες· πᾶς ἄνθρωπος ὃς ἐὰν
ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς εἰς πόλεμον τῇ ἡ-
μέρᾳ τῶν σαββάτων, πολεμήσωμεν
κατέναντι αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀποθάνωμεν
πάντες καθὼς ἀπέθανον οἱ ἀδελ-
φοὶ ἡμῶν ἐν τοῖς κρύφοις.
42 * τότε συνήχθησαν πρὸς αὐτοὺς
συναγωγή, ἀσιδαίων ἰσχυροὶ δυνά-
μει ἀπὸ ἰσραὴλ πᾶς ὁ ἑκουσιαζό-
μενος τῷ νόμῳ.

31 * Et renunciatum eſt viris
regis & exercitui qui erãt in
Hieruſalem ciuitate Dauid,
quoniã diſceſſiſſent viri qui-
dam qui diſſipauerunt man-
datum regis in loca occulta
in deſerto; & abiiſſent poſt
illos multi.
32 *Et ſtatim perrexerunt ad
eos, & conſtituerunt aduer-
ſus eos prœlium in die ſab-
batorum, & dixerunt ad
eos.
33 * Reſiſtitis & nũc adhuc?
Exite, & facite ſecundũ ver-
bum regis Antiochi & viue-
tis.
34 * Et dixerunt, Non exibi-
mus, neque faciemus verbũ
regis, vt polluamus diem ſab
batorum.
35 * Et concitauerunt aduer-
ſus eos prœlium.
36 * Et non reſponderũt eis,
nec lapidẽ miſerunt in eos,
nec oppilauerunt loca oc-
culta, dicentes.
37 * Moriamur omnes in ſim
plicitate noſtra, & teſtes erũt
ſuper nos cælũ & terra quòd
iniuſtè perditis nos.
38 * Et intulerunt illis bellũ
E ſabbatis, & mortui ſunt ipſi
& vxores eorum, & filij eo-
rum, & pecora eorum, vſque
ad mille animas hominum.
39 * Et cognouit Matathias
& amici eius, & luctum ha-
buerunt ſuper eos valde.
40 *Et dixit vir proximo ſuo:
Si omnes fecerimus ſicut fra
tres noſtri fecerunt, & non
pugnauerimus aduerſus gen
tes pro animabus noſtris, &
iuſtificationibus noſtris, ci-
tius diſperdent nos à terra.
41 * Et cogitauerunt in die
illa dicentes: Omnis homo
quicumque venerit ad nos
in bello die ſabbatorum, pu
gnemus aduerſus eum, &
non moriemur omnes ſicut
mortui ſunt fratres noſtri in
occultis.
42 * Tunc congregata eſt ad
eos ſynagoga Iudæorum for
tis viribus ex Iſrael, omnis
voluntarius in lege.

* Et omnes qui fugiebant 43
à malis additi sunt ad eos, &
facti sunt illis ad firmamētū.
* Et collegerunt exercitū, 44
& percusserunt peccatores in
ira sua, & viros iniquos in
indignatione sua,& cęteri fu
gerunt ad nationes vt eua-
derent. * Et circuiuit Ma- 45
tathias & amici eius, & de-
struxerunt aras. * Et cir- 46
cumdederūt pueros incircun
cisos quotquot inuenerūt in
finibus Israël in fortitudine.
* Et persecuti sunt filios 47
superbiæ,& prosperatum est
opus in manibus eorum.
* Et obtinuerunt legē de 48
manibus gentium, & de ma
nibus regum, & non dede-
runt cornu peccatori.
* Et appropinquauerunt 49
dies Matathiæ moriendi, &
dixit filiis suis: Nunc confor
tata est superbia & castiga-
tio, & tempus euersionis, &
ira indignationis.
* Nūc ergo filij æmulatores 50
estote legis, & date animas
vestras pro testamēto patrū.
* Et memētote operū pa- 51
trū quæ fecerunt in genera-
tionib' suis, & accipietis glo
riā magnā & nomē æternū.
* Abraam nonne in ten- 52
tatione inuentus est fidelis,
& reputatū est ei ad iustitiā?
* Ioseph in tēpore angustię 53
suæ custodiuit mādatū,& fa-
ctus est Dominus Ægypti.
* Phinees pater noster ze- 54
lando zelum Dei accepit te-
stamētum sacerdotij æterni.
* Iesus dum impleuit ver- 55
bum factus est dux in Israël.
* Caleb dum testificatur 56
in Ecclesia accepit hæredita-
tem. * Dauid in sua mise- 57
ricordia consecutus est sedē
regni in secula. * Helias dū 58
zelat zelū legis, receptus est
in cælū. * Ananias & Aza 59
rias, & Misael credētes libe-
rati sunt de flāma. * Daniel 60
in sua simplicitate liberatus
est de ore leonū.* Et ita cogi- 61
tate per generationē & gene
rationē quia omnes qui spe-
rant in eū, non infirmantur.

* καὶ πάντες οἱ φυγαδεύοντες ἀπὸ 43
τῶν κακῶν προσετέθησαν αὐτοῖς, καὶ
ἐγένοντο αὐτοῖς εἰς στήριγμα. * καὶ συνε- 44
στήσαντο δύναμιν καὶ ἐπάταξαν ἁ-
μαρτωλοὺς ἐν ὀργῇ αὐτῶν καὶ ἄνδρας ἀ-
νόμους ἐν θυμῷ αὐτῶν. καὶ οἱ λοιποὶ ἔ-
φυγον εἰς τὰ ἔθνη σωθῆναι. καὶ ἐκύ- 45
κλωσε ματταθίας καὶ οἱ φίλοι αὐτοῦ,
καὶ καθεῖλον τοὺς βωμοὺς αὐτῶν. * καὶ 46
περιέτεμον τὰ παιδάρια τὰ ἀπερί-
τμητα ὅσα εὗρον ἐν ὁρίοις ἰσραὴλ
ἐν ἰσχύϊ. * καὶ ἐδίωξαν τοὺς υἱοὺς τῆς ὑ- 47
περηφανίας, καὶ κατευοδώθη τὸ ἔρ-
γον ἐν χειρὶ αὐτῶν. * καὶ ἀντελάβον- 48
το τοῦ νόμου ἐκ χειρὸς τῶν ἐθνῶν καὶ ἐκ
χειρὸς τῶν βασιλέων. καὶ οὐκ ἔδω-
καν κέρας τῷ ἁμαρτωλῷ. * καὶ ἤγγι- 49
σαν αἱ ἡμέραι τοῦ ματταθίου ἀποθα-
νεῖν, καὶ εἶπε τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. νῦν ἐστηρίχθη
ὑπερηφανία καὶ ἐλεγμὸς καὶ καιρὸς
καταστροφῆς καὶ ὀργὴ θυμοῦ. καὶ νῦν 50
τέκνα ζηλώσατε τῷ νόμῳ, καὶ δότε
τὰς ψυχὰς ὑμῶν ὑπὲρ διαθήκης πα-
τέρων ὑμῶν. * μνήσθητε τῶν πατέρων 51
ἡμῶν τὰ ἔργα ἃ ἐποίησαν ἐν ταῖς
γενεαῖς αὐτῶν. καὶ δέξασθε δόξαν
μεγάλην καὶ ὄνομα αἰώνιον.
* ἀβραὰμ οὐχ ἐν πειρασμῷ εὑ- 52
ρέθη πιστός, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δι-
καιοσύνην; * ἰωσὴφ ἐν καιρῷ στενο- 53
χωρίας αὐτοῦ ἐφύλαξεν ἐντολήν, καὶ
ἐγένετο κύριος αἰγύπτου. * φινεὲς ὁ πα- 54
τὴρ ἡμῶν ἐν τῷ ζηλῶσαι ζῆλον, ἔ-
λαβε διαθήκην ἱερωσύνης αἰωνίας.
* ἰησοῦς ἐν τῷ πληρῶσαι λόγον ἐ- 55
γένετο κριτὴς ἐν ἰσραήλ. * χάλεβ 56
ἐν τῷ ἐπιμαρτύρασθαι ἐν τῇ ἐκκλη-
σίᾳ ἔλαβε γῆς κληρονομίαν.
* δαυὶδ ἐν τῷ ἐλέει αὐτοῦ ἐκληρο- 57
νόμησε θρόνον βασιλείας αἰωνίας.
* ἠλίας ἐν τῷ ζηλῶσαι ζῆλον νό- 58
μου ἀνελήφθη ἕως εἰς τὸν οὐρανόν.
* ἀνανίας, ἀζαρίας, μισαὴλ πι- 59
στεύσαντες ἐσώθησαν ἐκ φλογός.
* δανιὴλ ἐν τῇ ἁπλότητι αὐτοῦ ἐρ- 60
ρύσθη ἐκ στόματος λεόντων. * καὶ οὕτως 61
ἐννοήθητε κατὰ γενεὰν καὶ γενεάν, καὶ
ὅτι πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτόν,
οὐκ ἀσθενήσουσι.

43 * *Et omnes fugitiui ob mala*
additi sunt illis, & facti sunt
eis in firmamentum.
44 * *Et collegerūt exercitum, et*
percusserunt peccatores in ira
sua, viros sine lege in furore suo.
Et reliqui fugerunt in gentes vt
45 *liberarentur.* * *Et circundedit*
Mattathias & amici illius, &
destruxerunt aras illorum.
46 * *Et circunciderunt pueros in-*
circuncisos, quos inuenerunt in
terminis Israel in fortitudine.
47 * *Et persecuti sunt filios super-*
biæ, & prosperatum est opus in
48 *manu eorum.* * *Et obtinuerunt*
legem de manu gentium & de
manu regum, & non dederunt
49 *cornu peccatori.* * *Et appropin-*
quauerunt dies Mattathiæ vt
moreretur. Et dixit filiis suis:
Nunc firmata est superbia &
castigatio, & tempus confusio-
nis, & ira indignationis.
50 * *Et nunc filij zelate legem,*
& date animas vestras pro te-
stamento patrum vestrorum.
51 * *Mementote patrum nostrorū*
opera quæ fecerunt in generatio-
nibus eorum, & accipite gloriā
magnam & nomen æternum.
52 * *Abraam nonne in tentatione*
inuentus est fidelis, & reputa-
53 *tum est ei ad iustitiam?* * *Ioseph*
in tempore angustiæ suæ custodi-
uit præceptū, & factus est Do-
54 *minus Aegypti.* * *Phinees*
pater noster in zelando zelum,
accepit testamentum sacerdotij
sempiterni.
55 * *Iesus in adimplendo sermonē*
factus est iudex in Israel.
56 * *Caleb in testificando in Ec-*
clesia accepit terræ hæreditatem.
57 * *Dauid in misericordia sua pos-*
58 *sedit sedē regni perpetui.* * *Elias*
dum zelaret zelū legis, receptus
59 *est vsque ad cælum.* * *Ana-*
nias, Azarias, Misael credētes
60 *liberati sunt de flamma.* * *Daniel*
in simplicitate sua liberatus est
61 *de ore leonum.* * *Et sic cogitate*
per generationē & generationē;
quoniā omnes sperātes in ipsum
non infirmabuntur.

62 * Et à verbis viri peccatoris ne timeatis; quia gloria eius in stercus & in vermes.

63 * Hodie extolletur & cras non inuenietur; quia conuersus est in puluerem suum, et cogitatio eius periјt.

64 * Et vos filij confortamini, & viri estote in lege; quia in ipsa glorificabimini.

65 * Et ecce Symeon frater vester, scio quòd vir cōsilij est: eum audite omnes dies. Ipse vobis erit in patrem.

66 * Et Judas Maccabæus ipse fortis potentia à iuuentute sua, hic vobis erit princeps exercitus, & bellabitis bellum populorum.

67 * Et vos adducetis ad vos omnes factores legis, & vltionem populi vestri.

68 * Retribuite retributionem gentibus, & attendite in præcepta legis.

69 * Et benedixit eos. Et appositus est ad patres suos.

70 * Et mortuus est in sexto & quadragesimo & centesimo anno. Et sepelierunt eum filij eius in sepulturis patrum suorum in Modin, & luxerunt eum omnis Israel luctu magno.

CAP. III.

1 ET surrexit Iudas vocatus Maccabæus filius eius pro eo.

2 * Et adiuuabant eum omnes fratres eius, & omnes qui adhæserant patri eius, & prœliabantur prœlium Israel cum lætitia.

3 * Et dilatauit gloriam populo suo. Et induit thoracem vt gigas, & succinxit se armis bellicis suis. Prœlia constituit protegens castra in gladio.

4 * Et similis factus est leoni in operibus suis, & vt catulus leonis ruens in venationem.

5 * Et persecutus est iniquos scrutans, & turbantes populū suum succendit.

---

62 * καὶ ἀπὸ λόγων ἀνδρὸς ἁμαρτω-
λοῦ μὴ φοβηθῆτε, ὅτι ἡ δόξα αὐτοῦ
εἰς κόπρια καὶ εἰς σκώληκας.
63 * σήμερον ἐπαρθήσεται καὶ αὔριον
οὐ μὴ εὑρεθῇ, ὅτι ἐπέστρεψεν εἰς τὸν
χοῦν αὐτοῦ, καὶ ὁ διαλογισμὸς αὐτοῦ
ἀπώλετο.
64 * καὶ ὑμεῖς τέκνα ἰσχύσατε καὶ
ἀνδρίζεσθε ἐν τῷ νόμῳ, ὅτι ἐν αὐτῷ
65 δοξασθήσεσθε. * καὶ ἰδοὺ συμεὼν
ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν, οἶδα ὅτι ἀνὴρ βου-
λῆς ἐστιν, αὐτοῦ ἀκούετε πάσας τὰς ἡ-
μέρας. αὐτὸς ὑμῖν ἔσται εἰς πατέρα.
66 * καὶ ἰούδας μακκαβαῖος αὐτὸς
ἰσχυρὸς δυνάμει ἐκ νεότητος αὐτοῦ,
οὗτος ὑμῖν ἔσται ἄρχων στρατιᾶς, καὶ
πολεμήσετε πόλεμον λαῶν.
67 * καὶ ὑμεῖς προσάξετε πρὸς ὑμᾶς
πάντας τοὺς ποιητὰς τοῦ νόμου, καὶ
ἐκδίκησιν τοῦ λαοῦ ὑμῶν.
68 * ἀνταπόδοτε ἀνταπόδομα τοῖς
ἔθνεσι· καὶ προσέχετε εἰς τὰ προ-
στάγματα τοῦ νόμου.
69 * καὶ εὐλόγησεν αὐτούς. καὶ προσ-
ετέθη πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ.
70 * καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ ἕκτῳ καὶ
τεσσαρακοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἔτει. καὶ
ἔθαψαν αὐτὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν τάφοις
πατέρων αὐτοῦ ἐν μωδεΐν, καὶ ἐκό-
ψαντο αὐτὸν πᾶς ἰσραὴλ κοπετὸν
μέγαν.

γ΄

1 * Καὶ ἀνέστη ἰούδας ὁ καλούμενος
μακκαβαῖος υἱὸς αὐτοῦ ἀντ' αὐτοῦ.
2 * καὶ ἐβοήθουν αὐτῷ πάντες οἱ ἀδελ-
φοὶ αὐτοῦ, καὶ πάντες ὅσοι ἐκολλήθη-
σαν τῷ πατρὶ αὐτοῦ, καὶ ἐπολέμουν τὸν
πόλεμον ἰσραὴλ μετ' εὐφροσύνης.
3 * καὶ ἐπλάτυνε δόξαν τῷ λαῷ αὐτοῦ.
καὶ ἐνεδύσατο θώρακα ὡς γίγας, καὶ
συνεζώσατο τὰ σκεύη τὰ πολεμικὰ
αὐτοῦ. πολέμους συνεστήσατο σκεπά-
ζων παρεμβολὴν ἐν ῥομφαίᾳ.
4 * καὶ ὡμοιώθη λέοντι ἐν τοῖς ἔργοις
αὐτοῦ, καὶ ὡς σκύμνος ἐρευγόμενος
εἰς θήραν.
5 * καὶ ἐδίωξεν ἀνόμους ἐξερευ-
νῶν. καὶ τοὺς ταράσσοντας τὸν λαὸν
αὐτοῦ ἐφλόγισε.

---

62 * Et à verbis viri peccatoris ne timueritis, quia gloria eius stercus & vermis est.

63 * Hodie extollitur, & cras non inuenietur, quia cōuersus est in terram suam, & cogitatio eius periit.

64 * Vos ergo filij confortamini & viriliter agite in lege: quia cùm feceritis quæ vobis præcepta sunt in lege à Domino deo vestro, in ipsa gloriosi eritis.

65 * Et ecce Simon frater vester scio quòd vir consilij est. Ipsum audite semper, & ipse erit vobis pater.

66 * Et Iudas Machabæus fortis viribus à iuuentute sua, sit vobis princeps militiæ, & ipse aget bellum populi.

67 * Et adducetis ad vos omnes factores legis, & vindicate vindictam populi vestri.

68 * Retribuite retributionē in gentibus, & intendite in præceptum legis.

69 * Et benedixit eos, & appositus est ad patres suos.

70 * Et defunctus est anno centesimo quadragesimo sexto, & sepultus est à filiis suis in sepulchris patrum suorū in Modin, & planxerunt eū omnis Israël plāctu magno.

CAP. III.

1 A ET surrexit Iudas qui vocabatur Machabæus filius eius pro eo.

2 * Et adiuuabant eum omnes fratres eius, & vniuersi qui se cōiunxerāt patri eius, & prœliabātur prœliū Israel cum lætitia.

3 * Et dilatauit gloriam populo suo, & induit se loricā sicut gigas, & succinxit se arma bellica sua in prœliis, & protegebat castra gladio suo.

4 * Similis factus est leoni in operibus suis, & sicut catulus leonis rugiens in venatione.

5 * Et persecutus est iniquos perscrutans eos: & qui conturbant populum suum, eos succendit flammis.

* Et repulsi sunt inimici 6
eius præ timore eius, & om-
nes operarij iniquitatis con-
turbati sunt, & directa est sa
lus in manu eius.
* Et exacerbabat reges 7
multos, & lætificabat Iacob
in operibus suis, & in seculū
memoria eius in benedi-
ctione. * Et perãbulabat 8
ciuitates Iuda, & perdidit
impios ex eis, & auertit iram
ab Israël. * Et nominatus est 9
vsque ad nouissimum terræ,
& congregauit pereuntes.
* Et congregauit Apollo- 10
nius gẽtes, & à Samaria vir-
tutem multam, & magnam
ad bellandum contra Israël. B
* Et cognouit Iudas & ex- 11
iit obuiam illi, & percussit,
& occidit illum, & ceciderũt
vulnerati multi: & reliqui fu
gerunt. * Et accepit spo- 12
lia eorum, & gladium Apol
lonij abstulit Iudas, & erat
pugnans in eo omnibus die-
bus.
* Et audiuit Seron prin- 13
ceps exercitus Syriæ quòd
congregauit Iudas congrega
tionem fidelium & Ecclesiã
secum: & ait. * Faciam mihi 14
nomen & glorificabor in re-
gno, & debellabo Iudam, &
eos qui cum ipso sunt, qui
spernebant verbum regis.
* Et præparauit se, & ascẽ- 15
derunt cum eo castra impio-
rum fortes auxiliari; vt face-
rent vindictã in filios Israël.
* Et appropinquauerunt 16
vsque ad Bethoron, & exiuit
Iudas obuiam illis cum pau-
cis.
* Vt autem viderunt exer 17
citum veniẽtem sibi obuiã,
dixerunt Iudæ: Quomodo
poterimus pauci pugnare cõ
tra multitudinem hanc tan-
tam & tam fortem, & nos
fatigati sumus ieiunio ho-
die?
* Et ait Iudas, Facile est 18
concludi multos in manu
paucorum, & non est diffe-
rentia in conspectu Dei
cæli liberare in multis & in
paucis.

* καὶ συνεστάλησαν οἱ ἄνομοι ἀπὸ 6
τοῦ φόβου αὐτοῦ. καὶ πάντες οἱ ἐργάται
τῆς ἀνομίας συνεταράχθησαν. καὶ εὐω-
δώθη σωτηρία ἐν χειρὶ αὐτοῦ.
* καὶ ἐπίκρανε βασιλεῖς πολλούς, 7
καὶ εὔφρανε τὸν ἰακὼβ ἐν τοῖς ἔργοις
αὐτοῦ, καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος τὸ μνημό-
συνον αὐτοῦ εἰς εὐλογίαν.
* καὶ διῆλθεν ἐν πόλεσιν ἰούδα, καὶ 8
ἐξωλόθρευσεν ἀσεβεῖς ἐξ αὐτῆς, καὶ
ἀπέστρεψεν ὀργὴν ἀπὸ ἰσραήλ.
* καὶ ὠνομάσθη ἕως ἐσχάτου τῆς 9
γῆς, καὶ συνήγαγεν ἀπολλυμένους.
* καὶ συνήγαγεν ἀπολλώνιος ἔθνη, καὶ 10
ἀπὸ Σαμαρείας δύναμιν μεγάλην
τοῦ πολεμῆσαι πρὸς ἰσραήλ. * καὶ 11
ἔγνω ἰούδας καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν
αὐτῷ. καὶ ἐπάταξεν αὐτὸν καὶ ἀπέ-
κτεινε. καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολλοί,
καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἔφυγον.
* καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ τὴν 12
μάχαιραν ἀπολλωνίου ἔλαβεν ἰού-
δας, καὶ ἦν πολεμῶν ἐν αὐτῇ πά-
σας τὰς ἡμέρας. * καὶ ἤκουσε Σήρων 13
ὁ ἄρχων τῆς δυνάμεως συρίας, ὅτι
ἤθροισεν ἰούδας ἄθροισμα, καὶ ἐκ-
κλησίαν πιστῶν μεθ' αὐτοῦ, καὶ ἐκπο-
ρευομένων εἰς πόλεμον. καὶ εἶπε·
* ποιήσω ἐμαυτῷ ὄνομα καὶ δοξα- 14
σθήσομαι ἐν τῇ βασιλείᾳ, καὶ πολε-
μήσω τὸν ἰούδαν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ,
καὶ τοὺς ἐξουδενοῦντας τὸν λόγον τοῦ βα-
σιλέως. * καὶ προσέθετο, καὶ ἀνέ- 15
βη μετ' αὐτοῦ παρεμβολὴ ἀσεβῶν ἰ-
σχυρὰ βοηθῆσαι αὐτῷ ποιῆσαι τὴν
ἐκδίκησιν ἐν υἱοῖς ἰσραήλ. * καὶ 16
ἤγγισεν ἕως ἀναβάσεως Βαιθωρῶν.
καὶ ἐξῆλθεν ἰούδας εἰς συνάντησιν αὐ-
τῷ ὀλιγοστός. * ὡς δὲ εἶδον τὴν πα- 17
ρεμβολὴν ἐρχομένην εἰς συνάντησιν
αὐτοῖς, εἶπον τῷ ἰούδα· τί δυνησό-
μεθα ὀλίγοι ὄντες πολεμῆσαι πρὸς
πλῆθος τοσοῦτο ἰσχυρόν. καὶ ἡμεῖς ἐκ-
λελύμεθα ἀσιτοῦντες σήμερον.
* καὶ εἶπεν ἰούδας· εὔκοπόν ἐστι συγ- 18
κλεισθῆναι πολλοὺς ἐν χερσὶν ὀλί-
γων, καὶ οὐκ ἔστι διαφορὰ ἐναντίον
τοῦ οὐρανοῦ σώζειν ἐν πολλοῖς ἢ ἐν
ὀλίγοις.

6 * *Et compulsi sunt iniqui à*
timore eius, & omnes operarij
iniquitatis conturbati sunt, &
prosperata est salutatio in manu
7 *eius. * Et exacerbauit reges*
multos, & lætificauit Jacob in
operibus suis, & vsque in se-
culum memoria eius in benedi-
ctionem.
8 * *Et perambulauit in ciui-*
tatibus Juda, & deleuit impios
de ea: et auertit iram ab Jsrael.
9 * *Et nominatus est vsque ad*
nouissimum terræ, & congre-
gauit pereuntes.
10 * *Et congregauit Apollonius*
gentes, à Samaria exercitũ ma-
gnũ, vt pugnaret contra Jsrael.
11 * *Et cognouit Judas, & ex-*
iuit in occursum ei, & per-
cussit eum & occidit, & ceci-
derunt vulnerati multi, & re-
12 *liqui fugerunt. * Et accepit*
spolia eorum, & gladium Apol-
lonij accepit Judas, & fuit pu-
gnans cum eo omnes dies.
13 * *Et audiuit Serõ princeps ex-*
ercitus Syriæ, quòd congregauit
Judas congregationem, et eccle-
siam fidelium secum, & exeun-
tium in bellum, & dixit.
14 * *Faciam mihi nomen, &*
glorificabor in regno, & debel-
labo Judam & eos qui cum eo,
& spernentes verbum regis.
15 * *Et addidit, & ascenderũt*
cum eo castra impiorum fortia,
ad adiuuandum eum vt faceret
vltionem in filiis Jsrael.
16 * *Et appropinquauerũt vsq;*
ad ascẽsum Bethoron, et exiuit
Judas in occursum ei cum pau-
cis.
17 * *Vt autem viderunt exer-*
citum venientem in occursum
eis, dixerũt Juda, Quid poteri-
mus pauci existentes, pugnare
contra multitudinẽ tantam for-
tem, & nos fatigati sumus ieiu-
ni existentes hodie?
18 * *Et dixit Judas, Facile est*
concludi multos in manibus pau
corum, & non est differentia in
conspectu cæli saluare in multis
vel in paucis.

* Quoniam non in multitu- 19
dine potentiæ victoria belli est,
sed à cælo fortitudo.
* Ipsi veniunt cōtra nos mul 20
titudine contumaciæ & iniqui-
tatis vt disperdant nos, & mu-
lieres nostras, & filios nostros,
vt spolient nos. * Nos autē 21
pugnamus pro animabus no-
stris, & legibus nostris. * Et 22
ipse confringet eos ante faciem
nostram, vos autē non timeatis
ab eis. * Postquam autē cessa 23
uit loqui, irruit in eos subito, et
contritus est Serō, & exercitus
eius coram eo. * Et persecuti 24
sunt eos in descensu Bethoron
vsque ad campum, & ceciderūt
ab eis quasi viri octingenti, at
reliqui fugerunt in terram Phy
listiim.
* Et incepit timor Iuda à 25
fratrum eius, & formido in-
cidere in gentes quæ in circui-
tu eorum.
* Et appropinquauit vsque 26
ad regem nomen eius, & de
prœliis Iudæ narrabat omnis
gens.
* Cùm autem audiuit An- 27
tiochus rex sermones hos, ira-
tus est furore, & misit, & con-
gregauit exercitus omnes regni
sui, castra fortia valde.
* Et aperuit gazophylacium 28
suum, & dedit stipendia exer-
citibus suis in annum, & iussit
eis in annum esse paratos ad om
nem necessitatem.
* Et vidit quòd defecit pecu 29
nia de thesauris, & tributorū
collectores regionis pauci, pro-
pter dissensionē & plagā quam
fecit in terra, vt tolleret legem
quæ erat à diebus primis.
* Et timuit ne non haberet 30
vt semel & bis ad expensas, &
dona quæ dederat antè larga ma
nu, & abundauerat super reges
priores liberali manu.
* Et consternatus erat ani- 31
ma sua valde, & cogitauit ire
in Persidem, & accipere tri-
buta regionum, & congregare
pecuniam multam.

19 * ὅτι οὐκ ἐν πλήθει δυνάμεως νίκη
πολέμου ἐστίν, ἀλλ' ἢ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
20 ἰσχύς. * αὐτοὶ ἔρχονται πρὸς ἡμᾶς
πλήθει ὕβρεως καὶ ἀνομίας τοῦ ἐξᾶ-
ραι ἡμᾶς καὶ τὰς γυναῖκας ἡμῶν καὶ
τὰ τέκνα ἡμῶν τοῦ σκυλεῦσαι ἡμᾶς.
21 * ἡμεῖς δὲ πολεμοῦμεν περὶ τῶν
ψυχῶν ἡμῶν καὶ τῶν νομίμων ἡμῶν.
22 * καὶ αὐτὸς συντρίψει αὐτοὺς πρὸ
προσώπου ἡμῶν. ὑμεῖς δὲ μὴ φοβεῖ-
23 σθε ἀπ' αὐτῶν. * ὡς δὲ ἐπαύσατο
λαλῶν ἐνήλατο εἰς αὐτοὺς ἄφνω, καὶ
συνετρίβη σήρων καὶ ἡ παρεμβολὴ
αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ.
24 * καὶ ἐδίωκον αὐτοὺς ἐν τῇ κατα-
βάσει βαιθωρὼν ἕως τοῦ πεδίου. καὶ ἔπε-
σον ἀπ' αὐτῶν ὡς ἄνδρες ὀκτακόσιοι. οἱ
δὲ λοιποὶ ἔφυγον εἰς γῆν φυλιστιείμ.
25 * καὶ ἤρξατο ὁ φόβος ἰούδα καὶ τῶν
ἀδελφῶν αὐτοῦ καὶ ἡ πτοὴ ἐπιπίπτειν
ἐπὶ τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτῶν.
26 * καὶ ἤγγισεν ἕως τοῦ βασιλέως
τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ ὑπὲρ τῶν παρα-
τάξεων ἰούδα ἐξηγεῖτο πᾶν ἔθνος.
27 * ὡς δὲ ἤκουσεν ἀντίοχος ὁ βασι-
λεὺς τοὺς λόγους τούτους, ὠργίσθη θυ-
μῷ. καὶ ἀπέστειλε καὶ συνήγαγε τὰς
δυνάμεις πάσας τῆς βασιλείας
αὐτοῦ παρεμβολὴν ἰσχυρὰν σφό-
δρα.
28 * καὶ ἤνοιξε τὸ γαζοφυλάκιον αὐτοῦ
καὶ ἔδωκεν ὀψώνια ταῖς δυνάμεσιν αὐ-
τοῦ εἰς ἐνιαυτόν. καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς
εἰς ἐνιαυτὸν εἶναι ἑτοίμους εἰς πᾶσαν
29 χρείαν. * καὶ εἶδεν ὅτι ἐξέλιπε τὸ ἀρ-
γύριον ἀπὸ τῶν θησαυρῶν. καὶ οἱ φο-
ρολόγοι τῆς χώρας ὀλίγοι. χάριν τῆς
διχοστασίας καὶ πληγῆς ἧς κατεσκεύ-
ασεν ἐν τῇ γῇ, τοῦ ἆραι τὰ νόμιμα
30 ἃ ἦσαν ἀφ' ἡμερῶν τῶν πρώτων. * καὶ
εὐλαβήθη μὴ οὐκ ἔχῃ ὡς ἅπαξ καὶ
δὶς εἰς τὰς δαπάνας καὶ τὰ δόματα
ἃ ἐδίδου ἔμπροσθεν δαψιλεῖ χειρί.
καὶ ἐπερίσσευσεν ὑπὲρ τοὺς βασιλεῖς τοὺς
31 πρώτους δαψιλεῖ χειρί. * καὶ ἠπορεῖτο
τῇ ψυχῇ αὐτοῦ σφόδρα. καὶ ἐβουλεύ-
σατο τοῦ πορευθῆναι εἰς τὴν περσίδα
καὶ λαβεῖν τοὺς φόρους τῶν χωρῶν, καὶ
συναγαγεῖν ἀργύριον πολύ.

19 * Quoniam non in mul-
C titudine exercitus victoria
belli, sed de cælo fortitudo
20 est. * Ipsi veniūt ad nos in
multitudine contumaci &
superbia, vt disperdant nos,
& vxores nostras, & filios no
stros, & vt spolient nos.
21 * Nos verò pugnabimus
pro animabus nostris & le-
gibus nostris.
22 * Et ipse Dominus con-
teret eos ante faciem nostrā.
Vos autē ne timueritis eos.
23 * Vt cessauit autem loqui,
insiluit in eos subitò: & con-
tritus est Seron & exercitus
eius in conspectu ipsius.
24 * Et persecutus est eum in
descensu Bethoron vsque in
campum, & ceciderunt ex
eis octingenti viri, reliqui au
tem fugerunt in terram Phi-
listiim.
25 * Et cecidit timor Iudæ
ac fratrum eius, & formido
super omnes gentes in cir-
cuitu eorum.
26 * Et peruenit ad regē no-
men eius, & de prœliis Iudæ
narrabant omnes gentes.
27 * Vt audiuit autem rex
Antiochus sermones istos i-
ratus est animo: & misit &
congregauit exercitum vni-
uersi regni sui castra fortia
valde.
28 * Et aperuit ærarium suū,
D & dedit stipendia exercitui
in annum, & mandauit illis
vt essent parati ad omnia.
29 * Et vidit quòd defecit pe
cunia de thesauris suis & tri
buta regionis modica prop-
ter dissensionē, & plagā quā
fecit in terra, vt tolleret legi-
tima quæ erāt à primis die-
bus.
30 * Et timuit ne non habe-
ret & semel & bis in sum-
ptus, & donaria quæ dederat
antè larga manu, & abun-
dauerat super reges qui ante
eum fuerant.
31 * Et cōsternatus erat ani-
mo valde, & cogitauit ire in
Persidem & accipere tributa
regionum, & congregare ar-
gentum multum.

* Et reliquit Lysiam ho- 32
minem nobilem de genere
regali super negotia regia, à
flumine Euphrate vsque ad
flumen Ægypti.

* Et vt nutriret Antiochũ 33
filium suum donec rediret.

* Et tradidit ei medium 34
exercitum, & elephantos, &
mãdauit ei de omnibus quæ
volebat, & de inhabitãtibus
Iudæam & Hierusalem.

* Et vt mitteret ad eos ex- 35
ercitum ad conterendam & E
extirpandam virtutem Israel
& reliquias Hierusalẽ, & au-
ferendam memoriam eorũ
de loco.

* Et vt constitueret habi- 36
tatores filios alienigenas in
omnibus finibus eorum, &
sorte distribueret terram eo-
rum.

* Et rex assumpsit partem 37
exercitus residui, & exiuit ab
Antiochia ciuitate regni sui
anno centesimo & quadra-
gesimo septimo, & transfre-
tauit Euphratem flumen, &
perambulabat superiores re-
giones.

* Et elegit Lysias Ptole- 38
mæum filium Dorimini, &
Nicanorem, & Gorgiam vi-
ros potentes ex amicis re-
gis.

* Et misit cum eis quadra- 39
ginta millia virorum, & se-
ptem millia equitum, vt ve-
nirent in terrã Iuda, & dis-
perderent eã secundum ver-
bum regis.

* Et processerunt vt irent 40
cum vniuersa virtute sua: &
venerũt & applicuerũt Am-
maum in terra campestri.

* Et audierunt mercato- 41
res regionum nomen eo-
rum, & acceperunt argen-
tum & aurum multum val-
de, & pueros: & venerunt in
castra vt acciperent filios
Israël in seruos, & additi sunt
ad eos exercitus Syriç & ter-
ræ alienigenarum.

* καὶ κατέλιπε λυσίαν ἄνθρωπον 32
ἔνδοξον καὶ ἀπὸ γένους τῆς βασι-
λείας, ἐπὶ τῶν πραγμάτων τοῦ βασι-
λέως ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ εὐφράτου, ἕως
τῶν ὁρίων αἰγύπτου.

* καὶ τρέφειν ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐ- 33
τοῦ ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι αὐτόν.

* καὶ παρέδωκεν αὐτῷ τὰς ἡμί- 34
σεις τῶν δυνάμεων καὶ τοὺς ἐλέφαν-
τας. καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ περὶ πάν-
των ὧν ἐβούλετο. καὶ περὶ τῶν κατοικούν-
των τὴν ἰουδαίαν καὶ ἱερουσαλήμ·

* ἀποστεῖλαι ἐπ' αὐτοὺς δύναμιν 35
τοῦ ἐκτρίψαι καὶ ἐξᾶραι τὴν ἰσχὺν
ἰσραὴλ καὶ τὸ κατάλειμμα ἱερου-
σαλὴμ, καὶ ἆραι τὸ μνημόσυνον αὐ-
τῶν ἀπὸ τοῦ τόπου. * καὶ κατοικῆ- 36
σαι υἱοὺς ἀλλογενεῖς ἐν πᾶσι τοῖς ὁ-
ρίοις αὐτῶν, καὶ κατακληροδοτῆσαι
τὴν γῆν αὐτῶν.

* καὶ ὁ βασιλεὺς παρέλαβε τὰς 37
ἡμίσεις τῶν δυνάμεων τὰς κατα-
λειφθείσας. καὶ ἀπῆρεν ἀπὸ ἀν-
τιοχείας ἀπὸ πόλεως βασιλείας
αὐτοῦ, ἔτους ἑβδόμου καὶ τεσσαρα-
κοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. καὶ διεπέρασε
τὸν εὐφράτην ποταμὸν καὶ διεπορεύετο
τὰς ἐπάνω χώρας.

* καὶ ἐπέλεξε λυσίας πτολεμαῖον 38
τὸν δορυμένους καὶ νικάνορα καὶ γορ-
γίαν, ἄνδρας δυνατοὺς τῶν φίλων
τοῦ βασιλέως.

* καὶ ἀπέστειλε μετ' αὐτῶν τεσσα- 39
ράκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ ἑπτακι-
σχιλίαν ἵππον, τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν ἰού-
δα καὶ καταφθεῖραι αὐτὴν κατὰ τὸν
λόγον τοῦ βασιλέως.

* καὶ ἀπῆραν σὺν πάσῃ τῇ δυνά- 40
μει αὐτῶν καὶ ἦλθον. καὶ παρενέβα-
λον πλησίον ἐμμαναοὺμ ἐν τῇ γῇ
τῇ πεδινῇ.

* καὶ ἤκουσαν οἱ ἔμποροι τῆς χώρας 41
τὸ ὄνομα αὐτῶν, καὶ ἔλαβον ἀργύριον
καὶ χρυσίον πολὺ σφόδρα καὶ παῖ-
δας. καὶ ἦλθον εἰς τὴν παρεμβο-
λὴν τοῦ λαβεῖν τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ εἰς
παῖδας. καὶ προσεγενήθησαν πρὸς
αὐτοὺς δύναμις συρίας καὶ γῆς
ἀλλοφύλων.

32 * *Et reliquit Lysiam homi-
nem nobilem & de genere re-
gali, super negotia regis à fluuio
Euphrate vsque ad terminos
Aegypti.*

33 * *Et vt nutriret Antiochum
filium suum quousque rediret
ipse.*

34 * *Et tradidit ei dimidiũ ex-
ercituum & elephãtos, et iussit
ei de omnibus quæ volebat, &
de inhabitantibus Judæam &
Hierusalem.*

35 * *Vt mitteret contra eos ex-
ercitum, vt contereret & dele-
ret fortitudinem Jsrael, & reli-
quias Hierusalem, & tolleret
memoriam eorum de loco.*

36 * *Et constitueret filios alie-
nigenas in omnibus terminis eo-
rum, & sorte distribueret ter-
ram illorum.*

37 * *Et rex accepit dimidium
exercituum reliquum, & profe
ctus est ab Antiochia ab vrbe
regni sui, anno septimo & qua-
dragesimo et centesimo, & tran
siuit Euphratem fluuium, &
perambulabat superiores regio-
nes.*

38 * *Et elegit Lysias Ptolemæũ
filium Dorymenis, & Nicano-
rem & Gorgiam, viros poten-
tes ex amicis regis.*

39 * *Et misit cum eis quadra-
ginta millia virorum, & septem
millia equitum, vt irent in ter-
ram Juda, & disperderent eam
iuxta verbum regis.*

40 * *Et profecti sunt cum omni
exercitu suo, & venerunt, &
castra metati sunt prope Em-
manaum in terra campestri.*

41 * *Et audierunt mercatores
regionis nomen illorum, & ac-
ceperunt argentum & aurum
multum valde, & pueros: &
venerunt in castra vt accipe-
rent filios Jsrael in seruos. Et
additi sunt ad eos exercitus Sy-
riæ, & terræ alienigenarum.*

42 * Et vidit Judas & fratres eius, quoniam multiplicata ſunt mala, & exercitus caſtrametātur in terminis eorū. Et cognouerunt verba regis quæ præcepit facere populo in perditionem & conſummationē. Et dixit vnuſquiſque ad proximū ſuum:

43 * Erigamus deiectionē populi noſtri, & pugnemus pro populo noſtro & ſanctis.

44 * Et congregata eſt ſynagoga vt eſſent parati in bellum, & vt orarent & peterent miſericordiam & miſerationes.

45 * Et Hieruſalem erat inhabitata vt deſertum. Non erat intrans & exiens de natis eius. Et ſanctum conculcatum, & filij alienigenarum in arce habitatio in gentibus. Et ablata eſt delectatio de Jacob, & defecit tibia & cithara.

46 * Et congregati ſunt, & venerunt in Maſpha contra Hieruſalem; quoniam locus orationis in Maſpha antè in Iſrael.

47 * Et ieiunauerunt in die illo, & induerunt ſaccos & cinerē ſuper capita ipſorum, & ſciderunt veſtimenta ſua.

48 * Et expanderunt librum legis, de quibus ſcrutabantur gentes inſcribere in ipſis ſimilitudines idolorum ſuorum.

49 * Et attulerunt veſtes ſacerdotij, & primitias & decimas. Et ſuſcitauerūt Nazaræos, qui impleuerunt dies.

50 * Et clamauerunt voce in cælum, dicentes: Quid faciemus his, & quò eos ducemus?

51 * Et ſancta tua conculcata ſunt, & contaminata ſunt, & ſacerdotes tui in luctu & humilitate.

52 * Et ecce gentes conuenerunt contra nos vt diſperdant nos. Tu ſcis quæ cogitant contra nos.

42 * καὶ εἶδεν ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ὅτι ἐπληθύνθη τὰ κακά, καὶ αἱ δυνάμεις παρεμβάλλουσιν ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῶν. καὶ ἐπέγνωσαν τοὺς λόγους τοῦ βασιλέως οὓς ἐνετείλατο ποιῆσαι τῷ λαῷ εἰς ἀπώλειαν καὶ συντέλειαν. καὶ εἶπεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ.

43 * ἀναστήσωμεν τὴν καθαίρεσιν τοῦ λαοῦ ἡμῶν. καὶ πολεμήσωμεν περὶ τοῦ λαοῦ ἡμῶν καὶ τῶν ἁγίων.

44 * καὶ ἠθροίσθη ἡ συναγωγὴ τοῦ εἶναι ἑτοίμους εἰς πόλεμον, καὶ τοῦ προσεύξασθαι καὶ αἰτῆσαι ἔλεον καὶ οἰκτιρμούς.

45 * καὶ ἱερουσαλὴμ ἦν ἀοίκητος ὡς ἔρημος. οὐκ ἦν ὁ εἰσπορευόμενος καὶ ἐκπορευόμενος ἐκ τῶν γεννημάτων αὐτῆς. καὶ τὸ ἁγίασμα καταπατούμενον, καὶ υἱοὶ ἀλλογενῶν ἐν τῇ ἄκρᾳ κατάλυμα ἐν τοῖς ἔθνεσι. καὶ ἐξήρθη τέρψις ἐξ ἰακώβ, καὶ ἐξέλιπεν αὐλὸς καὶ κινύρα.

46 * καὶ συνήχθησαν καὶ ἤλθοσαν εἰς μασσηφὰ κατέναντι ἱερουσαλήμ, ὅτι τόπος προσευχῆς εἰς μασσηφὰ τὸ πρότερον τῷ ἰσραήλ.

47 * καὶ ἐνήστευσαν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ καὶ περιεβάλοντο σάκκους καὶ σποδὸν ἐπὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν. καὶ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν.

48 * καὶ ἐξεπέτασαν τὸ βιβλίον τοῦ νόμου περὶ ὧν ἐξηρεύνων τὰ ἔθνη τοῦ ἐπιγράφειν ἐπ᾽ αὐτῶν τὰ ὁμοιώματα τῶν εἰδώλων αὐτῶν.

49 * καὶ ἤνεγκαν τὰ ἱμάτια τῆς ἱερωσύνης, καὶ τὰ πρωτογεννήματα καὶ τὰς δεκάτας. καὶ ἤγειραν τοὺς ναζηραίους οἳ ἐπλήρωσαν τὰς ἡμέρας.

50 * καὶ ἐβόησαν φωνῇ εἰς τὸν οὐρανὸν λέγοντες· τί ποιήσωμεν τούτοις καὶ ποῦ αὐτοὺς ἀπαγάγωμεν;

51 * καὶ τὰ ἅγιά σου καταπεπάτηνται, καὶ βεβήλωται. καὶ οἱ ἱερεῖς σου ἐν πένθει καὶ ταπεινώσει.

52 * καὶ ἰδοὺ τὰ ἔθνη συνῆκται ἐφ᾽ ἡμᾶς τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς. σὺ οἶδας ἃ λογίζονται ἐφ᾽ ἡμᾶς.

42 * Et vidit Iudas & fratres eius, quia multiplicata ſunt mala, & exercitus applicabat
F ad fines eorū, & cognouerūt verba regis quæ mandauit populo facere in interitū & conſummationem: & dixerunt vnuſquiſque ad proximum ſuum.

43 * Erigamus deiectionem populi noſtri, & pugnemus pro populo noſtro & ſanctis noſtris.

44 * Et congregatus eſt conuentus, vt eſſent parati in prælium, & vt orarent & peterent miſericordiam & miſerationes.

45 * Et Hieruſalem non habitabatur, ſed erat ſicut deſertum. Non erat qui ingrederetur & egrederetur de natis eius, ſanctum conculcabatur: & filij alienigenarum erant in arce; ibi erat habitatio gentium. Et ablata eſt voluptas à Iacob, & defecit ibi tibia & cithara.

46 * Et congregati ſunt, & venerunt in Maſphat contra Hieruſalem, quia locus orationis erat in Maſphat antè in Iſraël.

47 * Et ieiunauerunt illa die, & induerunt ſe ciliciis, & cinerem impoſuerunt capiti ſuo, & diſſuerunt veſtimenta ſua.

48 * Et expanderūt libros legis de quibus ſcrutabantur gentes ſimilitudinem ſimulachrorum ſuorum.

49 * Et attulerunt ornamēta ſacerdotalia, & primitias, & decimas, & ſuſcitauerunt Nazaræos qui impleuerant dies.

50 * Et clamauerūt voce ma
G gna in cælum dicentes: Quid faciemus iſtis, & quò eos ducemus?

51 * Et ſancta tua conculcata ſunt, & contaminata ſunt, & ſacerdotes tui facti ſunt in luctum & in humilitatē.

52 * Et ecce nationes conuenerunt aduerſum nos, vt nos diſperdant. Tu ſcis quæ cogitant in nos.

* Quomodo poterimus 53
subsistere ante faciem eorũ,
nisi tu Deus adiuues nos?
* Et tubis exclamauerunt 54
voce magna.
* Et post hæc cõstituit Iu- 55
das duces populi, tribunos
& centuriones, & pentacon
tarchos & decuriones.
* Et dixit his qui ædifica- 56
bant domos, & sponsabant
vxores, & plantabant vineas
& formidolosis, vt redirent
vnusquisque in domum suã
secundum legem.
* Et mouerũt castra & col 57
locauerunt ad austrum Am-
maum. * Et ait Iudas,
Accingimini & estote fi- 58
lij potentes, & estote parati
in mane, vt pugnetis aduer-
sus nationes has quæ conue-
nerũt disperdere nos & san-
cta nostra.
* Quoniã melius est nos 59
mori in bello, quàm videre
mala gentis nostræ & san-
ctorum.
* Sicut autem fuerit volũ- 60
tas in cælo, sic fiat.

CAP. IIII.

ET assumpsit Gorgias quin 1
que millia virorum, &
mille equites electos, & mo-
uerunt castra nocte.
* Vt applicarent ad castra 2
Iudæorum, & percuterẽt eos
subitò. Et filij qui erant ex
arce, erant illis duces.
* Et audiuit Iudas & sur- 3
rexit ipse & potentes percu-
tere virtutem exercituũ regis
qui erant in Ammaum.
* Adhuc enim dispersus 4
erat exercitus à castris.
* Et venit Gorgias in ca- 5
stra Iudę noctu, & neminem
inuenit, & quærebat eos in
montibus, quoniam dixit,
Fugiunt hi à nobis.
* Et cùm dies factus esset, 6
apparuit Iudas in campo cũ
tribus millibus virorum tã-
tùm, qui tegumenta & gla-
dios non habebant.
* Et viderunt castra gen- 7
tium valida, & loricatos &
equitatus in circuitu eorum,
& hi docti ad prœlium.

* πῶς δυνησόμεθα ὑποστῆναι 53
κατὰ πρόσωπον αὐτῶν, ἐὰν μὴ σὺ
βοηθήσῃς ἡμῖν; * καὶ ἐσάλπισαν ταῖς 54
σάλπιγξι καὶ ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ.
* καὶ μετὰ τοῦτο κατέστησεν ἰούδας ἡγου- 55
μένους τοῦ λαοῦ χιλιάρχους καὶ ἑκα-
τοντάρχους καὶ πεντηκοντάρχους καὶ
δεκάρχους. * καὶ εἶπαν τοῖς οἰκοδο- 56
μοῦσιν οἰκίας καὶ μνηστευομένοις γυ-
ναῖκας καὶ φυτεύουσιν ἀμπελῶνας, καὶ
δειλοῖς, ἀποστρέφειν ἕκαστον εἰς τὸν
οἶκον αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον.
* καὶ ἀπῆρεν ἡ παρεμβολή, καὶ πα- 57
ρενεβάλοσαν κατὰ νότον ἐμμαούμ.
* καὶ εἶπεν ἰούδας, περιζώσασθε, 58
καὶ γίνεσθε εἰς υἱοὺς δυνατούς, καὶ γί-
νεσθε ἕτοιμοι εἰς τὸ πρωῒ τοῦ πολεμῆ-
σαι ἐν τοῖς ἔθνεσι τούτοις ἐπισυνηγμέ-
νοις ἐφ' ἡμᾶς ἐξᾶραι ἡμᾶς καὶ τὰ
ἅγια ἡμῶν. * ὅτι κρεῖσσον ἡμᾶς ἀπο- 59
θανεῖν ἐν τῷ πολέμῳ, ἢ ἐπιδεῖν τὰ
κακὰ τοῦ ἔθνους ἡμῶν καὶ τῶν ἁγίων.
* ὡς δ' ἂν ᾖ θέλημα ἐν οὐρανῷ, 60
οὕτω ποιήσῃ.

δ'

* Καὶ παρενέλαβε γοργίας 1
πεντακισχιλίους ἄνδρας καὶ χιλίαν
ἵππον ἐκλεκτήν, καὶ ἀπῆρεν ἡ πα-
ρεμβολὴ νυκτός. * ὥστε ἐπιβαλεῖν 2
ἐπὶ τὴν παρεμβολὴν τῶν ἰουδαίων
καὶ πατάξαι αὐτοὺς ἄφνω, καὶ οἱ
υἱοὶ τῆς ἄκρας ἦσαν αὐτῷ ὁδηγοί.
* καὶ ἤκουσεν ἰούδας, καὶ ἀπῆρεν 3
αὐτὸς καὶ οἱ δυνατοὶ πατάξαι τὴν
δύναμιν τοῦ βασιλέως τὴν ἐν ἐμ-
μαούμ. * ἕως ἔτι αἱ δυνάμεις ἐσκορ- 4
πισμέναι ἦσαν ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς.
* καὶ ἦλθε γοργίας εἰς τὴν πα- 5
ρεμβολὴν ἰούδα νυκτός, καὶ οὐδένα εὗ-
ρε, καὶ ἐζήτει αὐτοὺς ἐν τοῖς ὄρεσιν, ὅτι
εἶπε, φεύγουσιν οὗτοι ἀφ' ἡμῶν.
* καὶ ἅμα ἡμέρᾳ ὤφθη ἰούδας ἐν 6
τῷ πεδίῳ ἐν τρισχιλίοις ἀνδράσι.
πλὴν καλύμματα καὶ μαχαίρας
οὐκ εἶχον καθὼς ἤθελον.
* καὶ εἶδον παρεμβολὴν ἐθνῶν ἰ- 7
σχυρὰν τεθωρακισμένην, καὶ ἵππον
κυκλοῦσαν αὐτήν, καὶ οὗτοι διδακτοὶ
πολέμου.

53 * Quomodo poterimus subsi-
stere ante faciem eorum, si nõ tu
54 adiuues nos? * Et exclamaue-
runt tubis et clamauerunt voce
55 magna. * Et post hoc constituit
Iudas duces populi, tribunos et
centuriones, & pẽtacontarchos
& decuriones.
56 * Et dixerunt ædificantibus
domos & sponsantibus vxores
& plantantibus vineas & ti-
midis, reuerti vnumquemq; in
domum suam secũdum legem.
57 * Et recesserunt castra, &
castrametati sunt secũdum me-
ridiem Emmaum.
58 * Et dixit Judas, Accingimini
& estote in filios potentes, &
estote parati in mane, vt pugne-
mus contra gentes has congre-
gatas aduersus nos, vt disperdat
nos, & sancta nostra.
59 * Quoniam melius nos mori
in bello, quàm videre mala gẽ-
tis nostræ & sanctorum.
60 * Sicut autẽ fuerit voluntas
in cælo, sic faciat.

CAP. IIII.

1 ET assumpsit Gorgias quinq;
millia virorum, & mille e-
quites electos, & mouerunt ca-
stra nocte.
2 * Vt applicarẽt ad castra Ju-
dæorum & percuterẽt eos subi-
tò: & filij arcis erant illi duces.
3 * Et audiuit Judas, & pro-
fectus est ipse & potentes ad
percutiendum exercitum regis
qui in Emmaum.
4 * Adhuc exercitus dispersi
erant à castris.
5 * Et venit Gorgias in castra
Juda nocte, & nullum inuenit,
& quærebat illos in montibus,
quoniam dixit, Fugiunt hi à no-
bis.
6 Et simul cum die visus est Ju
das in campo, cum tribus milli-
bus virorum: verùm tegumen-
ta & gladium non habebant si-
cut volebant.
7 * Et viderunt castra gentiũ
fortia loricata, & equitatũ cir-
cueuntem ipsa, & hi docti bel-
lo.

** Et dixit Iudas viris qui* 8
secum, Non timeatis multitudi-
nem eorum, & impetum eorum
ne timueritis.
** Mementote quomodo libe-* 9
rati sunt patres nostri in mari
rubro, quando persecutus est eos
Pharao in exercitu.
** Et nunc clamemus in cælũ* 10
si miserebitur nostrum, & recor
dabitur testamenti patrum, &
confringet castra hæc ante faciẽ
nostram hodie.
** Et cognoscent omnes gẽtes* 11
quòd est redimens & saluans
Israel.
** Et eleuauerunt alienigenæ* 12
oculos suos, & viderunt eos ve
nientes ex aduerso.
** Et exierunt de castris ad* 13
prœlium, & tuba cecinerunt,
qui iuxta Iudam.
** Et congressi sunt, & con-* 14
tritæ sunt gentes, & fugerunt
in planiciem.
** At vltimi omnes cecide-* 15
runt in gladio, & persecuti sunt
eos vsque ad Assaremoth, &
vsque ad campos Idumææ, &
Azoti, & Iamnias, & cecide-
runt ex eis ad virorum tria mil
lia.
** Et reuersus est Iudas &* 16
exercitus à persequendo post
eos.
** Et dixit ad populum, Non* 17
concupiscatis spolia, quoniã bel-
lum ex aduerso nostri.
** Et Gorgias & exercitus* 18
in monte prope nos, sed state nũc
contra inimicos nostros, et expu
gnate eos, & post hæc accipite
spolia cum securitate.
** Adhuc complente Iuda hæc,* 19
apparuit pars quædam prospi-
ciens de monte.
** Et vidit quòd cõuersi sunt* 20
in fugam, & comburunt castra:
nam fumus qui videbatur de-
monstrabat quod factum erat.
** At hæc cõspicientes timue-* 21
runt valde, aspicientes autem
& Iuda castra in planicie para-
*ta in prœliũ, * fugerunt omnes* 22
in terrã alienigenarum.

8 * καὶ εἶπεν ἰούδας τοῖς ἀνδράσι
τοῖς μεθ᾽ αὐτοῦ· μὴ φοβεῖσθε τὸ πλῆ-
θος αὐτῶν, καὶ τὸ ὅρμημα αὐτῶν μὴ
δειλωθῆτε.
9 * μνήσθητε ὡς ἐσώθησαν οἱ πα-
τέρες ἡμῶν ἐν θαλάσσῃ ἐρυθρᾷ, ὅτε
ἐδίωξεν αὐτοὺς φαραὼ ἐν δυνά-
10 μει. * καὶ νῦν βοήσωμεν εἰς οὐρα-
νὸν εἰ ἐλεήσει ἡμᾶς, καὶ μνησθήσεται
διαθήκης πατέρων, καὶ συντρίψει
τὴν παρεμβολὴν ταύτην κατὰ
πρόσωπον ἡμῶν σήμερον.
11 * καὶ γνώσονται πάντα τὰ ἔθνη
ὅτι ἔστιν ὁ λυτρούμενος καὶ σώζων τὸν
ἰσραήλ.
12 * καὶ ἦραν οἱ ἀλλόφυλοι τοὺς
ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, καὶ εἶδον αὐτοὺς
ἐρχομένους ἐξ ἐναντίας.
13 * καὶ ἐξῆλθον ἐκ τῆς παρεμβο-
λῆς εἰς πόλεμον, καὶ ἐσάλπισαν οἱ πα
14 ρὰ ἰούδα. * καὶ συνῆψαν, καὶ συνε-
τρίβησαν τὰ ἔθνη, καὶ ἔφυγον εἰς τὸ πε-
15 δίον. * οἱ δὲ ἔσχατοι πάντες ἔπεσον
ἐν ῥομφαίᾳ, καὶ ἐδίωξαν αὐτοὺς ἕως
ἀσαρημὼθ καὶ ἕως τῶν πεδίων τῆς
ἰδουμαίας καὶ ἀζώτου καὶ ἰαμνείας,
καὶ ἔπεσον αὐτῶν εἰς ἄνδρας τρισχι-
16 λίους. * καὶ ἐπέστρεψεν ἰούδας καὶ ἡ δύ-
ναμις ἀπὸ τοῦ διώκειν ὄπισθεν αὐτῶν.
17 * καὶ εἶπε πρὸς τὸν λαόν· μὴ ἐ-
πιθυμήσητε τῶν σκύλων, ὅτι πόλε-
μος ἐξ ἐναντίας ἡμῶν.
18 * καὶ γοργίας καὶ ἡ δύναμις ἐν
τῷ ὄρει ἐγγὺς ἡμῶν, ἀλλὰ στῆτε νῦν
ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ πολε-
μήσατε αὐτούς. καὶ μετὰ ταῦτα λά-
βετε τὰ σκῦλα μετὰ παρρησίας.
19 * ἔτι πληροῦντος ἰούδα ταῦτα ὤφ-
θη μέρος τι ἐκκύπτον ἐκ τοῦ ὄρους.
20 * καὶ εἶδεν ὅτι τετρόπωνται, καὶ
ἐμπυρίζουσι τὴν παρεμβολήν. ὁ
γὰρ καπνὸς θεωρούμενος ἐνεφάνι-
ζε τὸ γεγονός.
21 * οἱ δὲ ταῦτα συνιδόντες ἐδει-
λώθησαν σφόδρα. συνιδόντες δὲ καὶ
τὴν ἰούδα παρεμβολὴν ἐν τῷ πεδίῳ
ἑτοίμην εἰς παράταξιν·
22 * ἔφυγον πάντες εἰς γῆν ἀλλο-
φύλων.

8 * Et ait Iudas viris qui se-
cum erãt: Ne timueritis mul
titudinem eorum & impe-
tum eorum ne formidetis.
9 * Mementote qualiter sal-
ui facti sunt patres nostri in
mari rubro., cùm sequere-
10 tur eos Pharao cum exercitu
multo. * Et nunc cla-
memus in cælũ & miserebi-
tur nostri Dominus, & me-
mor erit testamenti patrum
nostrorum, & conteret exer-
citum istum ante faciem no
11 strã hodie. * Et scient om-
nes gentes quia est Deus qui
redimat & liberet Israel.
12 * Et eleuauerunt alienige-
næ oculos suos, & viderunt
eos venientes ex aduerso.
13 * Et exierunt de castris in
prœlium, & tuba cecinerunt
hi qui erant cum Iuda.
14 * Et congressi sunt, & con
tritæ sunt gentes, & fugerũt
in campum.
15 * Nouissimi autẽ cecide-
runt in gladio, & persecuti
sunt eos vsque Gezeron, &
vsque in campos Idumææ &
Azoti, & Iamniæ, & cecide-
runt ex illis vsque tria millia
virorum.
16 * Et reuersus est Iudas &
exercitus eius sequens eum.
17 * Dixitq; ad populum: Nõ
cõcupiscatis spolia, quia bel-
18 lum contra nos est.
* Et Gorgias & exercitus
eius prope nos in montibus.
Sed state nunc contra inimi-
cos nostros, et expugnate eos,
& sumetis postea spolia se-
19 curi.
* Et adhuc loquente Iuda
hæc, ecce apparuit pars quæ-
dam prospiciens de monte.
20 * Et vidit Gorgias quòd in
fugam conuersi sunt sui, &
succensa sunt castra. Fumus
enim qui videbatur declara-
bat quod factum est.
21 * Quibus illi conspectis,
timuerunt valde, aspicientes
simul, & Iudam & exerci-
tum in campo paratum ad
prœlium.
22 * Et fugerunt omnes in
campo alienigenarum.

Et Iudas reuersus est ad 23
spolia castrorum. Et accepe-
runt aurum multum, & ar-
gentum, & hyacinthum, &
purpuram marinam,& opes
magnas. Et cõuersi hym 24
num canebant & benedice-
bant Deum in cælum, quo-
niam bonus est,quoniam in
seculum misericordia eius.
Et facta est salus magna 25
in Israel in die illa. Qui- 26
cunque autem alienigenarũ
euaserunt,venerunt,& nun-
ciauerũt Lysiæ vniuersa quæ
acciderant. Quibus ille 27
auditis, consternatus animo
deficiebat, quòd non qualia
voluit, talia contigerunt in
Israel,& qualia mãdauit rex.
Et sequenti anno congre 28
gauit Lysias virorum electo-
rũ sexaginta millia, & equi-
tum quinque millia, vt de-
bellaret eos. Et venerunt 29
in Iudæam, & castra posue- D
runt in Bethorõ, & occurrit
illis Iudas cum decem milli-
bus viris. Et viderunt ex- 30
ercitum fortem, & orauit &
dixit: Benedictus es saluator
Israel,qui contriuisti impetũ
potentis in manu serui tui
Dauid, & tradidisti castra a-
lienigenarũ in manu Iona-
thæ filij Saul & armigeri
eius.
Conclude exercitũ istũ 31
in manu populi tui Israel, &
confundatur in exercitu suo
& equitibus.
Da illis formidinem & 32
tabefac audaciã virtutis eo-
rum,& cõmoueantur contri
tione sua.
Deiice illos gladio dili- 33
gentium te, & collaudent te
omnes qui nouerunt nomẽ
tuum in hymnis.
Et commiserunt prœliũ 34
& ceciderũt de exercitu Ly-
siæ quinque millia virorum.
Videns autẽ Lysias suorũ 35
fugam, & Iudæorum auda-
ciã, & quòd parati sunt aut
viuere aut mori fortiter,
abiit Antiochiam & elegit
milites, vt multiplicati rur-
sus venirent in Iudæam.

καὶ ἰούδας ἀνέστρεψεν ἐπὶ τὴν σκυ- 23
λίαν τῆς παρεμβολῆς· καὶ ἔλαβον
χρυσίον πολὺ καὶ ἀργύριον καὶ ὑάκιν-
θον καὶ πορφύραν θαλασσίαν καὶ
πλοῦτον μέγαν. καὶ ἐπιστραφέντες 24
ὕμνουν καὶ εὐλόγουν εἰς οὐρανόν, ὅτι κα-
λόν, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ.
καὶ ἐγενήθη σωτηρία μεγάλη τῷ 25
ἰσραὴλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ὅσοι δὲ 26
τῶν ἀλλοφύλων διεσώθησαν παρα-
γενηθέντες ἀπήγγειλαν τῷ λυσίᾳ
πάντα τὰ συμβεβηκότα. ὁ δὲ ἀκού- 27
σας συνεχύθη καὶ ἠθύμει, ὅτι οὐχ
οἷα ἤθελε τοιαῦτα ἐγεγόνει τῷ ἰσρα-
ήλ, καὶ οὐχ οἷα ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ
βασιλεὺς ἐξέβη. καὶ ἐν τῷ ἐρχομέ- 28
νῳ ἐνιαυτῷ συνελόχησεν ἀνδρῶν
ἐπιλέκτων ἑξήκοντα χιλιάδας καὶ
πεντακισχιλίαν ἵππον ὥστε ἐκπολε-
μῆσαι αὐτούς. καὶ ἦλθον εἰς τὴν ἰδου- 29
μαίαν, καὶ παρενέβαλον ἐν βαιθσού-
ροις, καὶ συνήντησεν αὐτοῖς ἰούδας
ἐν δέκα χιλιάσιν ἀνδρῶν. καὶ εἶδε 30
τὴν παρεμβολὴν ἰσχυράν, καὶ προσ-
ηύξατο καὶ εἶπεν· εὐλογητὸς εἶ ὁ σωτὴρ
ἰσραὴλ ὁ συντρίψας τὸ ὅρμημα τοῦ
δυνατοῦ ἐν χειρὶ τοῦ δούλου σου δαυίδ, καὶ
παρέδωκας τὴν παρεμβολὴν τῶν ἀλ
λοφύλων εἰς χεῖρας ἰωνάθου υἱοῦ σαοὺλ
καὶ τοῦ αἴροντος τὰ σκεύη αὐτοῦ. σύγκλει- 31
σον τὴν παρεμβολὴν ταύτην ἐν χειρὶ
λαοῦ σου ἰσραήλ, καὶ αἰσχυνθήτωσαν
ἐπὶ τῇ δυνάμει καὶ τῇ ἵππῳ αὐτῶν. δὸς 32
αὐτοῖς δειλίαν, καὶ τῆξον θράσος ἰσχύος
αὐτῶν καὶ σαλευθήτωσαν τῇ συντριβῇ
αὐτῶν. κατάβαλε αὐτοὺς ῥομφαίᾳ 33
ἀγαπώντων σε, καὶ αἰνεσάτωσάν σε
πάντες οἱ εἰδότες τὸ ὄνομά σου ἐν ὕμ-
νοις. καὶ συνέβαλον ἀλλήλοις, καὶ ἔπε- 34
σον ἐκ τῆς παρεμβολῆς λυσίου εἰς πεν-
τακισχιλίους ἄνδρας, καὶ ἔπεσον ἐξ ἐναν
τίας αὐτῶν. ἰδὼν δὲ λυσίας τὴν γενο- 35
μένην τροπὴν τῆς αὐτοῦ συντάξεως, τῆς δὲ
ἰούδα τὸ γεγενημένον θάρσος, καὶ ὡς ἕ-
τοιμοί εἰσιν ἢ ζῆν ἢ τεθνηκέναι γεν-
ναίως, ἀπῆρεν εἰς ἀντιόχειαν, καὶ ἐξενο-
λόγει, καὶ πλεονάσας τὸν γενηθέντα
στρατὸν ἐλογίζετο πάλιν γενηθέντα
παραγενέσθαι εἰς τὴν ἰουδαίαν.

23 *Et Judas reuersus est ad*
spolium castrorum. Et acceperũt
aurum multum & argentũ &
hyacinthum, & purpurã mari-
nam, & diuitias magnas.
24 *Et reuersi laudabant & be-*
nedicebant in cælũ; quoniam bo-
nũ, quoniam in seculum miseri-
cordia eius.
25 *Et facta est saluatio magna*
in Israel in die illa.
26 *Quicunque autẽ alienigena-*
rũ saluati sunt, venientes nun-
ciauerũt Lysiæ omnia quæ acci-
27 *derant. Ille autẽ audiens cõfu-*
sus est, & deficiebat; quoniã non
qualia voluit talia facta sunt in
Israel, & non qualia præcepit ei
28 *rex, euenerunt. Et in sequenti*
anno congregauit virorũ dele-
ctorũ sexaginta millia & quin-
que millia equitũ, vt debellaret
29 *eos. Et venerũt in Idumæam,*
& castra metati sunt in Beth-
soris. Et occurrit eis Judas cum
30 *decẽ millibus virorũ. Et vidit*
castra fortia; & orauit, et dixit:
Benedict⁹ es saluator Israel, qui
contriuisti impetum potentis in
manu serui tui David, & tra-
didisti castra alienigenarum in
manus Jonathæ filij Saul, et fe-
31 *rentis arma eius. Conclude ex-*
ercitũ hunc in manu populi tui
Israel, & confundantur in ex-
32 *ercitu & equitatu suo. Da eis*
timorem, & liquefac audaciam
fortitudinis eorũ, et commouean
33 *tur contritione sua. Deiice illos*
gladio diligentium te, & laudẽt
te omnes scientes nomen tuum
34 *in hymnis. Et congressi sunt*
ad inuicem. Et ceciderunt de ca
stris Lysiæ ad quinque millia vi-
rorum, & ceciderunt ex aduer-
so eorum.
35 *Videns autem Lysias factã*
fugam sui exercitus, exercitus
autem Judæ factam audaciam,
& quomodo parati sunt vel vi-
uere vel mori generosè, profe-
ctus est in Antiochiam, & ele-
git milites, & multiplicans fa-
ctum exercitum, cogitabat ite-
rum factum venire in Judæam.

* *Dixit autem Judas et fra-* 36
tres eius : Ecce contriti sunt ini-
mici nostri ; ascendamus ad pur-
gandum sancta & renouandū.
* *Et congregata sunt castra* 37
omnia, et ascenderunt in montē
Sion. * *Et viderunt sanctū deso-* 38
latum, & altare cōtaminatum,
& portas combustas, & in au-
lis plantas natas, vt in sylua vel
vt in aliquo montium, & pa-
stophoria diruta. * *Et sciderūt* 39
vestimenta sua, & planxerunt
planctu magno, & imposuerunt
cinerem super caput suum.
* *Et ceciderunt in faciem su-* 40
per terram, & exclamauerunt
tubis signorum, & clamauerūt
in cælum. * *Tunc præcepit Ju-* 41
das viris oppugnare eos qui in
arce quoad purgaret sancta.
* *Et elegit sacerdotes sine ma* 42
cula libentes in lege.
* *Et mundauerunt sancta, et* 43
tulerunt lapides contaminatio-
nis in locū immundum. * *Et co-* 44
gitauerunt de altari holocausti
contaminato, quid illi facerent.
* *Et incidit illis consilium bo-* 45
num, vt destruerent illud, ne
esset illis in opprobrium ; quia
contaminauerunt gentes illud,
& destruxerunt altare.
* *Et reposuerūt lapides in mō* 46
te domus in loco apto, quoad vsq;
veniret propheta ad responden-
dum de eis.
* *Et acceperunt lapides inte-* 47
gros secundum legem, & ædifi-
cauerunt altare nouum secundū
prius. * *Et ædificauerunt san-* 48
cta, & quæ intra domum, &
atria sanctificauerunt.
* *Et fecerunt vasa sancta* 49
noua, & intulerunt candelabrū
& altare holocaustorum & in-
censorum & mensam in templū.
* *Et incenderunt super alta-* 50
re, & accenderūt lucernas quæ
in candelabro, & illuxerunt in
templo.
* *Et imposuerunt super men-* 51
sam panes, & extenderunt ve-
lamina, & perfecerunt omnia
opera quæ fecerunt.

36 * εἶπε δὲ ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ
αὐτοῦ· ἰδοὺ συνετρίβησαν οἱ ἐχθροὶ ἡ-
μῶν, ἀναβῶμεν καθαρίσαι τὰ ἅγια
37 καὶ ἐγκαινίσαι. * καὶ συνήχθη ἡ πα-
ρεμβολὴ πᾶσα, καὶ ἀνέβησαν εἰς ὄ-
38 ρος σιών. * καὶ εἶδον τὸ ἁγίασμα ἠ-
ρημωμένον, καὶ τὸ θυσιαστήριον βεβη-
λωμένον, καὶ τὰς πύλας κατακεκαυ-
μένας, καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς φυτὰ πε-
φυκότα ὡς ἐν δρυμῷ ἢ ὡς ἐν ἑνὶ τῶν ὀ-
ρέων, καὶ τὰ παστοφόρια καθῃρημένα.
39 * καὶ διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν, καὶ
ἐκόψαντο κοπετὸν μέγαν, καὶ ἐπέθεντο
40 σποδὸν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν. * καὶ
ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν,
καὶ ἐσάλπισαν ταῖς σάλπιγξι τῶν ση-
μασιῶν, καὶ ἐβόησαν εἰς τὸν οὐρανόν.
41 * τότε ἐπέταξεν ἰούδας ἀνδράσι πο-
λεμεῖν τοὺς ἐν τῇ ἄκρᾳ ἕως καθαρίσῃ
42 τὰ ἅγια. * καὶ ἐπέλεξεν ἱερεῖς ἀμώ-
43 μους θελητὰς νόμου. * καὶ ἐκαθάρι-
σαν τὰ ἅγια, καὶ ἦραν τοὺς λίθους τοῦ
44 μιασμοῦ εἰς τόπον ἀκάθαρτον. * καὶ ἐ-
βουλεύσαντο περὶ τοῦ θυσιαστηρίου τῆς
ὁλοκαυτώσεως τοῦ βεβηλωμένου τί αὐ-
45 τῷ ποιήσωσι. * καὶ ἔπεσεν αὐτοῖς βουλὴ
ἀγαθή, καθελεῖν αὐτὸ μή τε γένηται
αὐτοῖς εἰς ὄνειδος, ὅτι ἐμίαναν τὰ ἔθνη
αὐτό, καὶ καθεῖλον τὸ θυσιαστήριον.
46 * καὶ ἀπέθεντο τοὺς λίθους ἐν τῷ ὄρει
τοῦ οἴκου ἐν τόπῳ ἐπιτηδείῳ, μέχρι τοῦ
παραγενηθῆναι προφήτην τοῦ ἀπο-
47 κριθῆναι περὶ αὐτῶν. * καὶ ἔλαβον
λίθους ὁλοκλήρους κατὰ τὸν νόμον, καὶ
ᾠκοδόμησαν τὸ θυσιαστήριον καινὸν
48 κατὰ τὸ πρότερον. * καὶ ᾠκοδόμησαν
τὰ ἅγια καὶ τὰ ἐντὸς τοῦ οἴκου, καὶ
τὰς αὐλὰς ἡγίασαν.
49 * καὶ ἐποίησαν τὰ σκεύη τὰ ἅγια
καινά, καὶ εἰσήνεγκαν τὴν λυχνίαν
καὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμά-
των καὶ θυμιαμάτων καὶ τὴν τράπε-
50 ζαν εἰς τὸν ναόν. * καὶ ἐθυμίασαν ἐπὶ
τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐξῆψαντο τοὺς λύ-
χνους τοὺς ἐπὶ τῆς λυχνίας καὶ ἐφάνο-
51 σαν ἐν τῷ ναῷ. * καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ
τὴν τράπεζαν ἄρτους, καὶ ἐξεπέτα-
σαν τὰ καταπετάσματα· καὶ ἐτέλε-
σαν πάντα τὰ ἔργα ἃ ἐποίησαν.

36 * Dixit autem Iudas & fra
E tres eius: Ecce contriti sunt
inimici nostri, ascendamus
nunc mundare sancta & re-
37 nouare. * Et congregatus
est omnis exercitus, & ascen
derunt in montem Syon.
38 * Et viderūt sanctificatio-
nem desertam, & altare pro-
phanatum, & portas exustas,
& in atriis virgulta nata sicut
in saltu vel in montibus &
39 pastophoria diruta. * Et
sciderunt vestimenta sua, &
planxerunt planctu magno,
& imposuerunt cinerem su-
40 per caput suum. * Et ce-
ciderunt in faciem super ter-
ram, & exclamauerunt tubis
signorum, & clamauerunt in
cælum. * Tunc ordinauit
Iudas viros vt pugnarent ad-
uersus eos qui erant in arce,
donec emundarent sancta.
42 * Et elegit sacerdotes sine
macula voluntatem habētes
43 in lege Dei. * Et mundaue-
runt sancta, & tulerunt lapi-
des contaminationis in lo-
44 cum immundum. * Et co-
gitauit de altari holocausto-
rum quod prophanatū erat,
quid de eo faceret.
45 * Et incidit illi consilium
bonum vt destrueret illud,
ne forte illis esset in oppro-
brium, quia contaminaue-
runt illud gentes & demoliti
46 sunt illud. * Et reposuerunt
F lapides in monte domus in
loco apto, quoadusque veni-
ret propheta & responderet
47 de eis. * Et acceperunt lapi-
des integros secundum legē,
& ædificauerunt altare no-
uum secundum illud quod
48 fuit prius. * Et ædificauerūt
sancta, & quæ intra domum
erant intrinsecus, & ædem &
49 atria sanctificauerūt. * Et fe-
cerūt vasa sancta noua, & in-
tulerūt candelabrū & altare
incēsorū & mēsam in tēplū.
50 * Et incēsum posuerūt sup
altare, & accēderūt lucernas
q̃ sup cādelabrū erāt, & luce-
51 bāt in tēplo. * Et posuerūt su-
per mēsam panes & appēde-
rūt velamina, & cōsummaue-
rūt omnia opera quę fecerāt.

* Et ante matutinum sur- 52
rexerunt quinta & vicesima
die mensis noni, hoc est mē-
sis Casleu centesimi quadra-
gesimi octaui anni.
* Et obtulerunt sacrificiū 53
secundum legem super alta-
re holocaustorum nouum
quod fecerunt.
* Secundū tempus & se- 54
cundum diem in qua conta- G
minauerunt illud gentes, in
ipsa renouatum est in canti-
cis, & citharis, & cynaris, &
cymbalis. * Et cecidit omnis 55
populus in faciem, & adora-
uerunt & benedixerūt in cę-
lum eū qui prosperauit eis.
* Et fecerunt dedicationē 56
altaris diebus octo, & obtule
runt holocausta cum lętitia,
& salutaria laudis.
* Et ornauerunt faciem tē 57
pli coronis aureis & scutulis,
& dedicauerunt portas &
pastophoria, & imposuerunt
eis ianuas. * Et facta est lę- 58
titia in populo magna val-
de, & auersum est opprobriū
gentium. * Et statuit Iu- 59
das & fratres eius, & vniuer-
sa ecclesia Israel, vt agatur
dies dedicationis altaris in
temporibus suis ab anno in
annum per dies octo, à quin-
ta & vicesima die mensis
Casleu cum lætitia & gau-
dio.
* Et ædificauerunt in tem 60
pore illo montem Sion, &
per circuitum muros altos
& turres firmas: nequando
venirent gentes & concul-
carent eum sicut antea fece-
runt.
* Et collocauit illic exerci- 61
tum vt seruarēt eum, & mu-
niuit eum ad custodiendum
Bethsuram, vt haberet popu
lus munitionem contra fa-
ciem Idumeę.

CAP. V.

ET factum est vt audierūt 1
gentes in circuitu, quia
ædificatum est altare & san-
ctuarium sicut priùs, iratæ
sunt valde.

* καὶ ὤρθρισαν τὸ πρωῒ τῇ πέμ- 52
πτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς τοῦ ἐννάτου.
οὗτος ὁ μὴν χασελεῦ τοῦ ὀγδόου καὶ τεσ-
σαρακοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἔτους.
* καὶ ἀνήνεγκαν θυσίαν κατὰ τὸν νό- 53
μον ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυ-
τωμάτων τὸ καινὸν ὃ ἐποίησαν.
* κατὰ τὸν καιρὸν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐν 54
ᾗ ἐβεβήλωσαν αὐτὸ τὰ ἔθνη, ἐν ἐκεί-
νῃ ἐνεκαινίσθη ἐν ᾠδαῖς καὶ κιθάραις
καὶ κινύραις καὶ ἐν κυμβάλοις.
* καὶ ἔπεσεν πᾶς ὁ λαὸς ἐπὶ πρό- 55
σωπον, καὶ προσεκύνησαν καὶ εὐλό-
γησαν εἰς οὐρανὸν τὸν εὐοδώσαντα αὐ-
τοῖς. * καὶ ἐποίησαν τὸν ἐγκαινισμὸν 56
τοῦ θυσιαστηρίου ἡμέρας ὀκτώ, καὶ προ-
σήνεγκαν ὁλοκαυτώματα μετ' εὐ-
φροσύνης, καὶ ἔθυσαν θυσίαν σω-
τηρίου καὶ αἰνέσεως.
* καὶ κατεκόσμησαν τὸ κατὰ πρό- 57
σωπον τοῦ ναοῦ στεφάνοις χρυσοῖς καὶ
ἀσπιδίσκαις, καὶ ἐνεκαίνισαν τὰς
πύλας καὶ τὰ παστοφόρια καὶ ἐθύ-
ρωσαν αὐτά. * καὶ ἐγενήθη εὐφρο- 58
σύνη μεγάλη ἐν τῷ λαῷ σφόδρα, καὶ
ἀπεστράφη ὄνειδος ἐθνῶν. * καὶ ἔστησεν 59
ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ πᾶσα
ἐκκλησία ἰσραήλ, ἵνα ἄγωνται αἱ ἡ-
μέραι ἐγκαινισμοῦ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν
τοῖς καιροῖς αὐτῶν ἐνιαυτὸν κατὰ ἐνι-
αυτὸν ἡμέρας ὀκτὼ ἀπὸ τῆς πέμπτης
καὶ εἰκάδος τοῦ μηνὸς χασελεῦ μετ'
εὐφροσύνης καὶ χαρᾶς.
* καὶ ᾠκοδόμησαν ἐν τῷ καιρῷ ἐ- 60
κείνῳ τὸ ὄρος σιὼν κυκλόθεν τείχη ὑ-
ψηλὰ καὶ πύργους ἰσχυρούς, μήποτε πα-
ραγενηθέντα τὰ ἔθνη καταπατήσω-
σιν αὐτά, ὡς ἐποίησαν τὸ πρότερον.
* καὶ ἐπέταξαν ἐκεῖ δύναμιν τη- 61
ρεῖν αὐτό, καὶ ὠχύρωσαν αὐτὸ τηρεῖν τὴν
βαιθσούραν τοῦ ἔχειν τὸν λαὸν ὀχύ-
ρωμα κατὰ πρόσωπον τῆς ἰδου-
μαίας.

ε'

* Καὶ ἐγένετο ὅτε ἤκουσαν τὰ 1
ἔθνη κυκλόθεν ὅτι ᾠκοδομήθη τὸ θυ-
σιαστήριον, καὶ ἐνεκαινίσθη τὸ ἁγία-
σμα ὡς τὸ πρότερον, καὶ ὠργίσθη-
σαν σφόδρα.

52 * *Et mane surrexerunt pri-*
ma luce quinta & vicesima mē
sis noni, hic mensis Chaseleu o-
ctaui & quadragesimi & cen-
tesimi anni.
53 * *Et obtulerunt sacrificium*
secundum legem super altare ho
locaustorū nouū quod fecerunt.
54 * *Secundum tempus secundū*
diem in qua contaminauerunt
illud gentes, in illa renouatū est
in canticis, & citharis, & ci-
nyris, & in cymbalis.
55 * *Et ceciderunt omnis popu-*
lus super faciē, & adorauerūt,
& benedixerūt in cælum ei qui
prosperauit eis.
56 * *Et fecerunt dedicationem*
altaris diebus octo, & obtule-
runt holocausta cum lætitia, et sa
crificauerunt sacrificium saluta-
tionis & laudis.
57 * *Et ornauerunt quod secun-*
dum faciem templi coronis au-
reis & scutulis, & dedicauerūt
portas, & pastophoria, & ia-
nuas posuerunt eis.
58 * *Et fuit lætitia magna in po-*
pulo valde, & auersum est op-
probrium gentium.
59 * *Et statuit Judas & fratres*
eius, & omnis ecclesia Israel, vt
agantur dies dedicationis alta-
ris in temporibus eorum annū
secundum annum per dies octo
à quinta & vigesima mensis
Chaseleu cum lætitia & gaudio.
60 * *Et ædificauerunt in tempo-*
re illo, montem Sion in circuitu
muros altos & turres fortes, ne
forte aduenientes gentes concul
carēt eos, vt fecerunt prius.
61 * *Et collocauerunt illic exer-*
citum vt seruarent illum, &
muniuerunt illum ad custodien-
dam Bethsuram, vt haberet po
pulus munitionem cōtra faciem
Jdumææ.

CAP. V.

1 *ET factū est quando audierūt*
gētes in circuitu quòd ædi-
ficatum est altare, & dedicatū
est sanctuarium sicut prius, &
iratæ sunt valde.

2 * *Et cogitauerunt tollere ge-*
nus Iacob qui erant in medio eo-
rum, & cœperunt occidere in
populo & auferre.
3 * *Et bellabat Iudas contra*
filios Esau in Idumæa Acrabat-
tinam, quia circũsedebãt Israel:
& percußit eos plaga magna, et
compressit eos, & accepit spolia
eorum.
4 * *Et recordatus est malitiæ*
filiorum Bean, qui fuerunt popu
lo in laqueum & in scandalum,
in insidiando eos in viis.
5 * *Et cõclusi sunt ab eo in tur*
ribus. Et castra metatus est con-
tra eos, & anathematizauit il-
los & combussit turres eius in
igne cum omnibus qui ibi erant.
6 * *Et transiuit ad filios Am-*
mon, & inuenit manum fortem
& populum multum & Timo-
theum ducem illorum.
7 * *Et commisit contra eos præ*
lia multa. Et contriti sunt ante
faciem illius, & percussit eos.
8 * *Et cepit Gazer & filias*
eius, & reuersus est in Iu-
dæam.
9 * *Et congregatæ sunt gentes*
in Galaad contra Israel qui erãt
in finibus eorum, vt tollerent
eos. Et fugerunt in Dathema
arcem.
10 * *Et miserunt literas ad Iu-*
dam & fratres eius, dicentes:
11 * *Congregatæ sunt contra nos*
gentes quæ in circuitu nostro vt
tollant nos: & parant venire
& capere munitionem in quam
confugimus, & Timotheus dux
est castrorum eorum.
12 * *Nunc igitur veniens li-*
bera nos de manu eorum; quo-
niã cecidit de nobis multitudo.
13 * *Et omnes fratres nostri exi-*
stentes in locis Tubin interfecti
sunt. Et captiuauerunt mulieres
eorũ & filios eorum & supelle-
ctilem, & peremerunt illic ferè
vnũ milliare virorũ. 14 * *Adhuc*
epistolæ legebãtur, et ecce nuncij
alij venerunt de Galilæa con-
cissis vestibus, nuntiantes iu-
xta verba hæc:

2 * καὶ ἐβουλεύσαντο τοῦ ἆραι τὸ γένος
ἰακὼβ τοὺς ὄντας ἐν μέσῳ αὐτῶν· καὶ
ἤρξαντο τοῦ θανατοῦν ἐν τῷ λαῷ καὶ
3 ἐξαίρειν. * καὶ ἐπολέμει ἰούδας πρὸς
τοὺς υἱοὺς ἡσαῦ ἐν τῇ ἰδουμαίᾳ τὴν ἀ-
κραβαττίνην, ὅτι περιεκάθηντο τὸν
ἰσραήλ, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς πληγὴν
μεγάλην· καὶ συνέστειλεν αὐτούς, καὶ ἔλα
4 βε τὰ σκῦλα αὐτῶν. * καὶ ἐμνήσθη τῆς
κακίας υἱῶν βαιάν, οἳ ἦσαν τῷ λαῷ
εἰς παγίδα καὶ εἰς σκάνδαλον ἐν τῷ
5 ἐνεδρεύειν αὐτοὺς ἐν ταῖς ὁδοῖς. * καὶ
διεκλείσθησαν ὑπ' αὐτοῦ εἰς τοὺς πύρ-
γους, καὶ παρενέβαλεν ἐπ' αὐτούς, καὶ
ἀνεθεμάτισεν αὐτοὺς καὶ ἐνεπύρισε
τοὺς πύργους αὐτῆς ἐν πυρὶ σὺν πᾶσι
6 τοῖς ἐνοῦσι. * καὶ διεπέρασεν ἐπὶ τοὺς
υἱοὺς ἀμμών, καὶ εὗρε χεῖρα κραταιὰν
καὶ λαὸν πολὺν καὶ τιμόθεον ἡγού-
7 μενον αὐτῶν. * καὶ συνῆψε πρὸς
αὐτοὺς πολέμους πολλούς, καὶ συνε-
τρίβησαν πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ
8 ἐπάταξεν αὐτούς. * καὶ προκατε-
λάβετο τὴν γαζὴρ καὶ τὰς θυγατέ-
ρας αὐτῆς, καὶ ἀνέστρεψεν εἰς τὴν ἰου-
9 δαίαν. * καὶ ἐπισυνήχθησαν τὰ
ἔθνη τὰ ἐν τῇ γαλαὰδ ἐπὶ τὸν ἰσρα-
ὴλ τοὺς ὄντας ἐπὶ τοῖς ὁρίοις αὐτῶν
τοῦ ἐξᾶραι αὐτούς. καὶ ἔφυγον εἰς δα-
10 θεμὰ τὸ ὀχύρωμα. * καὶ ἀπέστειλαν
γράμματα πρὸς ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελ-
11 φοὺς αὐτοῦ λέγοντες· * ἐπισυνηγμένα
ἐστὶν ἐφ' ἡμᾶς τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν
τοῦ ἐξᾶραι ἡμᾶς, καὶ ἑτοιμάζονται ἐλ-
θεῖν καὶ προκαταλαβέσθαι τὸ ὀχύρω-
μα εἰς ὃ κατεφύγομεν, καὶ τιμόθεος ἡ-
12 γεῖται τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν. * νῦν οὖν
ἐλθὼν ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐκ χειρὸς αὐ-
τῶν, ὅτι πέπτωκεν ἐξ ἡμῶν πλῆθος.
13 * καὶ πάντες οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν οἱ
ὄντες ἐν τοῖς τοῦ βίου τεθανάτωνται, καὶ
ᾐχμαλωτίκασι τὰς γυναῖκας αὐτῶν
καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ τὴν ἀποσκευήν,
καὶ ἀπώλεσαν ἐκεῖ ὡς μίαν χιλιαρ-
14 χίαν ἀνδρῶν. * ἔτι αἱ ἐπιστολαὶ ἀνε-
γινώσκοντο, καὶ ἰδοὺ ἄγγελοι ἕτεροι
παρεγένοντο ἐκ τῆς γαλιλαίας διεῤ-
ῥηχότες τὰ ἱμάτια, ἀπαγγέλλοντες
κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα.

2 * Et cogitabant tollere ge-
nus Iacob, qui erãt inter eos,
& cœperũt occidere de po-
pulo & persequi.
3 * Et debellabat Iudas filios
Esau in Idumæa, & eos qui
erant in Arabathane, quia
circunsedebant Israelitas, &
percussit eos plaga magna.
4 * Et recordatus est mali-
tiam filiorum Bean, qui e-
rant populo in laqueum &
in scandalum, insidiantes ei
in via.
5 * Et conclusi sunt ab eo in
turribus, & applicuit ad
eos, & anathematizauit eos,
& incendit turres eorũ igni,
cum omnibus qui in eis
erant.
6 * Et transiuit ad filios Am
mon, & inuenit manum
fortem & populum copio-
sum, & Timotheum ducem
ipsorum.
7 * Et commisit cum eis
prœlia multa, & contriti
sunt in conspectu eorum, &
8 percussit eos. * Et cepit Ga
zer ciuitatem & filias eius, &
reuersus est in Iudæam.
9 * Et congregatæ sunt gen-
tes quę sunt in Galaad aduer
sus Israelitas qui erant in fi-
nibus eorum, vt tollerẽt eos,
& fugerunt in Dathemá mu
10 nitionẽ. * Et miserãt lite-
ras ad Iudam & fratres eius,
11 dicentes. * Cõgregatæ sunt
B aduersum nos gentes per cir
cuitũ, vt nos auferant: & pa-
rant venire & occupare mu-
nitionem in quam confugi-
mus, & Timotheus est dux
exercitus eorum.
12 * Nunc ergo veni & eripe
nos de manibus eorum, quia
cecidit multitudo de nobis.
13 * Et omnes fratres nostri
qui erant in locis Tubin, in-
terfecti sunt, & captiuas du-
xerunt vxores eorũ, & natos
& spolia, & peremerunt illic
ferè mille viros.
14 * Et adhuc epistolæ lege-
bantur. Et ecce alij nuncij ve
nerunt de Galilæa concissis
tunicis nunciantes secundũ
verba hæc.

15 * Dicétes conueniſſe aduerſum ſe, à Ptolemaide, & Tyro, & Sidone, & repleta eſt omnis Galilæa alienigenis, vt nos conſumant.

16 * Vt audiuit autem Iudas & populus ſermones iſtos, conuenit eccleſia magna cogitare quid facerét fratribus ſuis qui in tribulatione erát: & expugnabantur ab eis.

17 * Dixitq; Iudas Simoni fratri ſuo: Elige tibi viros, & vade & libera fratres tuos in Galilæa: ego autem & frater meus Ionathas ibimus in Galaaditim.

18 * Et reliquit Ioſephum filium Zachariæ, & Azariam duces populi cũ reſiduo exercitu in Iudæa ad cuſtodiam.

19 * Et præcepit illis dicens: Præſtote populo huic, & nolite bellum committere aduerſum gentes donec reuertamur.

20 * Et data ſunt Simoni virorum tria millia, vt iret in Galilæam, Iudæ autem octo millia in Galaaditim.

21 * Et abiit Simon in Galilæam, & commiſit prœlia multa cum gentibus, & contritæ ſunt gentes à facie eius, & perſecutus eſt eos vſq; ad portam Ptolemaidis.

22 * Et ceciderunt de gentibus ferè tria millia virorum: & accepit ſpolia eorum.

23 * Et aſſumpſit eos qui erant in Galilęa, & in Arbatis cum vxoribus & natis, & omnibus quæ erant illis, & adduxit in Iudæam cum lætitia magna.

24 * Et Iudas Machabæus & Ionathas frater eius tranſierunt Iordanem, & abierunt viam trium dierum in deſertum.

25 * Et occurrerunt eis Nabuthæi, & ſuſceperunt eos pacificè, & narrauerunt eis omnia quæ acciderant fratribus eorum in Galaaditide.

* λέγοντες, ἐπισυνῆχθαι ἐπ' 15
αὐτοὺς ἐκ πτολεμαΐδος καὶ τύρου καὶ
σιδῶνος καὶ πᾶσαν γαλιλαίαν ἀλ-
λοφύλων τοῦ ἐξαναλῶσαι ἡμᾶς.
* ὡς δὲ ἤκουσεν ἰούδας καὶ ὁ λαὸς 16
τοὺς λόγους τούτους, ἐπισυνήχθη ἐκ-
κλησία μεγάλη βουλεύσασθαι τί
ποιήσωσι τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν τοῖς οὖ-
σιν ἐν θλίψει καὶ πολεμουμένοις
ὑπ' αὐτῶν. * καὶ εἶπεν ἰούδας σί- 17
μωνι τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ· ἐπίλεξον
σεαυτῷ ἄνδρας, καὶ πορεύου καὶ ῥῦ-
σαι τοὺς ἀδελφούς σου τοὺς ἐν τῇ γα-
λιλαίᾳ. ἐγὼ δὲ καὶ ἰωνάθαν ὁ ἀ-
δελφός μου πορευσόμεθα εἰς τὴν γα
λααδῖτιν. * καὶ κατέλιπεν ἰώση- 18
φον τὸν τοῦ ζαχαρίου καὶ ἀζαρίαν ἡ-
γουμένους τοῦ λαοῦ μετὰ τῶν ἐπιλοί-
πων τῆς δυνάμεως ἐν τῇ ἰουδαίᾳ εἰς
τήρησιν. * καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς 19
λέγων· προέστητε τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ
μὴ συνάψητε πόλεμον πρὸς τὰ
ἔθνη ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι ἡμᾶς.
* καὶ ἐμερίσθησαν σίμωνι ἄνδρες 20
τρισχίλιοι τοῦ πορευθῆναι εἰς τὴν Γα-
λιλαίαν, ἰούδα δὲ ἄνδρες ὀκτακισχίλιοι
εἰς τὴν γαλααδῖτιν.
* καὶ ἐπορεύθη σίμων εἰς τὴν Γα- 21
λιλαίαν, καὶ συνῆψε πολέμους πολ-
λοὺς πρὸς τὰ ἔθνη, καὶ συνετρίβη
τὰ ἔθνη ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐ-
δίωξεν αὐτοὺς ἕως τῶν πυλῶν πτολε-
μαΐδος. * καὶ ἔπεσον ἐκ τῶν ἐθνῶν 22
εἰς τρισχιλίους ἄνδρας, καὶ ἔλαβον τὰ
σκῦλα αὐτῶν.
* καὶ παρέλαβον αὐτοὺς ἐκ τῆς 23
γαλιλαίας, καὶ ἐν ἀρβάττοις σὺν
ταῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις, καὶ πάν-
τα ὅσα ἦν αὐτοῖς, καὶ ἤγαγον εἰς τὴν ἰου
δαίαν μετ' εὐφροσύνης μεγάλης.
* καὶ ἰούδας ὁ μακκαβαῖος καὶ ἰω- 24
νάθαν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, διέβησαν τὸν
ἰορδάνην, καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τριῶν
ἡμερῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ.
* καὶ συνήντησαν τοῖς ναβα- 25
ταίοις, καὶ ἀπήντησαν αὐτοῖς εἰρηνι-
κῶς, καὶ διηγήσαντο αὐτοῖς ἅπαντα
τὰ συμβάντα τοῖς ἀδελφοῖς αὐτῶν
ἐν τῇ γαλααδίτιδι.

15 * *Dicentes, conueniſſe contra eos de Ptolemaide, & Tyro, & Sidone, & omnem Galilæam alienigenarum, vt conſumăt nos.*

16 * *Vt autem audiuit Iudas & populus ſermones hos, congregata eſt eccleſia magna ad cogitandum quid faciant fratribus ſuis exiſtentibus in tribulatione, & qui oppugnabantur ab illis.*

17 * *Et dixit Iudas Simoni fratri ſuo: Elige tibi viros, & vade & libera fratres tuos qui in Galilæa. Ego autem & Ionathan frater meus ibimus in Galaaditim.*

18 * *Et reliquit Ioſephum filium Zachariæ, & Azariă duces populi cum reliquis exercitus in Iudæa in cuſtodiam.*

19 * *Et præcepit eis, dicens: Præſtote populo huic, & non committatis bellum contra gentes quoad reuertamur nos.*

20 * *Et diſtributi ſunt Simoni viri tres mille, vt iret ad Galilæam; Iudæ autem viri octo mille in Galaaditim.*

21 * *Et profectus eſt Simon in Galilæam, & commiſit prœlia multa contra gentes. Et contritæ ſunt gentes à facie eius, & perſecutus eſt eos vſque ad portas Ptolemaidis.*

22 * *Et ceciderunt de gentibus ad tria millia virorum, & acceperunt ſpolia eorum.*

23 * *Et aſſumpſerūt eos de Galilæa & in Arbattis cū mulieribus & filiis, & omnia quæ erant eis, & duxerunt in Iudæam cum lætitia magna.*

24 * *Et Iudas Maccabæus & Ionathan frater eius tranſierūt Iordanem, & abierunt viam trium dierum in ſolitudine.*

25 * *Et occurrerunt Nabatæis, & obuiam fuere illis pacificè, & enarrauerūt illis omnia quæ contigerant fratribus eorum in Galaaditide.*

** Et quòd multi de eis com-* 26
prehensi sunt in Bosorra. et Bo-
sor in Alimis, Chascor, Maced et
Carnaim; omnes vrbes hæ for-
tes & magnæ.
** Et in reliquis vrbibus Ga-* 27
laaditidis sunt comprehensi. In
crastinum constituunt castra po-
nere contra munitiones, & com
prehendere & tollere omnes hos
in die vna.
** Et conuertit Iudas & ca-* 28
stra eius viam in desertum in
Bosorra repente: & cepit vr-
bem, & occidit omne masculinũ
in ore gladij, & cepit omnia
spolia eorum, & combussit eam
igne.
** Et discessit illinc nocte, &* 29
ibat tanquam ad munitionem.
** Et factum est diluculum, et* 30
eleuauerunt oculos suos; & ecce
populus multus cuius non erat
numerus, portantes scalas &
machinas ad capiendum muni-
tionem, & oppugnabant eos.
** Et vidit Iudas quòd in-* 31
ceptum est prælium. Et clamor
vrbis ascendit vsque ad cælum
tubis & voce magna, & dixit
viris exercitus:
** Pugnate hodie pro fratri-* 32
bus vestris.
** Et exiit in tribus ordini-* 33
bus post eos, & clanxerunt tu-
bis, & clamauerunt in oratio-
ne.
** Et cognouit exercitus Ti-* 34
mothei, quòd Maccabæus est, et
fugerunt à facie illius, & per-
cussit illos plaga magna, & ceci-
derunt ex eis in illo die ad octo
millia virorum.
** Et declinauit ad Masphа,* 35
& oppugnauit eam, et cepit eã,
& occidit omnẽ masculũ eius,
& accepit spolia eius, & com-
*bussit eam igne. * Illinc abiit,* 36
& accepit Chasphon, Maced,
Bosor, & reliquas vrbes Ga-
*laaditidis. * Post autem verba* 37
hæc congregauit Timotheus ca-
stra alia, & castra metatus est
contra faciem Raphon vltra
torrentem.

26 * καὶ ὅτι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν συνει-
λημμένοι εἰσὶν εἰς Βόσορρα. καὶ Βο-
σὸρ ἐν Ἀλέμοις, Χασκὼρ, Μακὲδ καὶ
Καρναΐν· πᾶσαι αἱ πόλεις αὗται ὀχυ-
27 ραὶ καὶ μεγάλαι. * καὶ ἐν ταῖς λοι-
παῖς πόλεσι τῆς Γαλααδίτιδος εἰσὶ
συνειλημμένοι εἰς αὔριον τάσσονται
παρεμβαλεῖν ἐπὶ τὰ ὀχυρώματα καὶ
καταλαβέσθαι καὶ ἐξᾶραι πάντας
28 τούτους ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. * καὶ ἀπέ-
στρεψεν Ἰούδας καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ
ὁδὸν εἰς τὴν ἔρημον εἰς Βόσορρα ἄφνω.
καὶ κατελάβετο τὴν πόλιν, καὶ ἀπέκτει-
νε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν στόματι ῥομ-
φαίας, καὶ ἔλαβε πάντα τὰ σκῦλα
αὐτῶν, καὶ ἐνέπρησεν αὐτὴν πυρί.
29 * καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖθεν νυκτὸς, καὶ ἐπο-
30 ρεύετο ἕως ἐπὶ τὸ ὀχύρωμα. * καὶ
ἐγένετο ἑωθινὴ, καὶ ἦραν τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς αὐτῶν, καὶ ἰδοὺ λαὸς πολὺς οὗ οὐκ
ἦν ἀριθμὸς, αἴροντες κλίμακας καὶ μη-
χανὰς καταλαβέσθαι τὸ ὀχύρωμα.
31 καὶ ἐπολέμουν αὐτούς. * καὶ εἶδεν Ἰούδας
ὅτι ἦρκται ὁ πόλεμος. καὶ ἡ κραυγὴ τῆς
πόλεως ἀνέβη ἕως τοῦ οὐρανοῦ σάλ-
πιγξι καὶ φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπε τοῖς
32 ἀνδράσι τῆς δυνάμεως. * πολε-
μήσατε σήμερον ὑπὲρ τῶν ἀδελ-
33 φῶν ὑμῶν. * καὶ ἐξῆλθεν ἐν τρισὶν
ἀρχαῖς ἐξόπισθεν αὐτῶν, καὶ ἐσάλπι-
σαν ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἐβόησαν ἐν
34 προσευχῇ. * καὶ ἐπέγνω ἡ παρεμ-
βολὴ Τιμοθέου ὅτι Μακκαβαῖος ἐστί, καὶ
ἔφυγον ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐπά-
ταξεν αὐτοὺς πληγῇ μεγάλῃ, καὶ
ἔπεσον ἐξ αὐτῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ
35 εἰς ὀκτακισχιλίους ἄνδρας. * καὶ ἀπέ-
κλινεν εἰς Μασφὰ, καὶ ἐπολέμησεν
αὐτὴν, καὶ προκατελάβετο αὐτὴν, καὶ
ἀπέκτεινε πᾶν ἀρσενικὸν αὐτῆς, καὶ
ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῆς, καὶ ἐνέπρησεν
36 αὐτὴν πυρί. * ἐκεῖθεν ἀπῆρε, καὶ
προκατελάβετο τὴν Χασφὼν, Μα-
κὲδ, Βοσὸρ, καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις τῆς
37 Γαλααδίτιδος. * μετὰ δὲ τὰ ῥήματα
ταῦτα συνήγαγε Τιμόθεος παρεμ-
βολὴν ἄλλην, καὶ παρενέβαλε κα-
τὰ πρόσωπον Ῥαφὼν ἐκπέραν τοῦ
χειμάρρου.

26 * Et quia multi ex eis cõ-
prehensi sunt in Barasa &
Abosor, & in Alimis, & in
Casphor, & Mageth, & Car-
naim. hæ omnes ciuitates
munitæ & magnæ.
27 * Sed & in cęteris ciuita-
tibus Galaaditidis tenentur
comprehensi, & in crastinũ
constituerunt admouere ex-
ercitum ciuitatibus his, & cõ
prehendere & tollere eos in
vna die.
28 * Et conuertit Iudas & ex-
ercitus eius viam in desertũ
Bozor repente, & occupauit
ciuitatem, & occidit omnem
masculum in ore gladij, &
accepit omnia spolia eorum,
& succendit eam igni.
29 * Et surrexerũt inde nocte
& ibant vsq; ad munitionẽ.
30 * Et factum est diluculo
D cùm eleuassent oculos suos,
& ecce populus multus cui'
non erat numerus, portantes
scalas & machinas, vt com-
prehenderent munitionem
& expugnarent eos.
31 * Et vidit Iudas quia cœ-
pit bellum, & clamor belli
ascẽdit ad cælum sicut tuba,
& clamor magnus de ciuita-
te, & dixit exercitui suo.
32 * Pugnate hodie pro fra-
tribus vestris.
33 * Et venit tribus ordini-
bus post eos, & exclamaue-
runt tubis, & clamauerunt
in oratione.
34 * Et cognouerunt castra
Timothei quia Machabæus
est, & refugerunt à facie eius,
& percusserũt eos plaga ma-
gna, & ceciderunt ex eis in
die illa ferè octo millia viro-
rum.
35 * Et diuertit Iudas in Mas-
pha, & expugnauit & cepit
eam, & occidit omnem mas-
culum eius, & sumpsit spolia
eius, & succendit eam igni.
36 * Inde perrexit & cepit
Casbõ, & Mageth, & Bosor,
& reliquas ciuitates Galaadi-
37 tidis. * Post hęc autẽ verba cõ-
gregauit Timotheus exerci-
tũ aliũ, & castra posuit cõtra
Raphan trans torrentem.

* Et misit Iudas speculari 38
exercitum, & nunciauerunt
ei dicétes, Quia conuenerũt
ad eũ omnes gentes quæ in
circuitu nostro sunt, & exer-
citus multus nimis.
* Et Arabas conduxerunt 39
in auxilium sibi, & castra po
suerunt trans torrentem, pa
rati ad te venire in prœlium,
& abiit Iudas obuiam illis.
* Et ait Timotheus prin- 40
cipibus exercitus sui: Cùm
appropinquauerit Iudas & E
exercitus eius ad torrentem
aquæ, si transierit ad nos
prior, non poterimus susti-
nere eum, quia potens pote-
rit aduersum nos.
* Si verò timuerit transire 41
& posuerit castra extra flu-
men, transfretemus ad eos,
& poterimus aduersus illũ.
* Vt autem appropinqua- 42
uit Iudas ad torrentem aquę,
statuit scribas populi secus
torrentem, & mandauit eis,
dicés: Neminem hominum
reliqueritis, sed veniant om-
nes in prœlium.
* Et transfretauit ad illos 43
prior, & omnis populus post
eum, & cõtritæ sunt omnes
gentes à facie eorũ, & proie-
cerunt arma sua, & fuge-
runt ad phanum quod erat
in Carnaim.
* Et occupauit ipsam ciui 44
tatem, & phanum succendit
igni, cum omnibus quæ erát
in ipso. Et oppressa est Car-
naim, & non potuit sustine-
re contra faciem Iudæ.
* Et congregauit Iudas v- 45
niuersos Israelitas qui erant
in Galaaditide à minimo
vsque ad maximum, & vxo-
res eorum, & natos, & exer-
citum magnum valde, vt ve
nirent in terram Iudæ.
* Et venerunt vsque ad 46
Ephron, & hæc ciuitas ma- F
gna in ingressu posita muni-
ta valde. Et non erat decli-
nare ab ea dextera vel si-
nistra, sed per medium iter
erat.
* Et incluserũt se qui i erát 47
in ciuitate.

* καὶ ἀπέστειλεν ἰούδας κατασκο- 38
πεῦσαι τὴν παρεμβολήν. καὶ ἀπήγγει-
λαν αὐτῷ λέγοντες· ἐπισυνηγμένα εἰ-
σὶ πρὸς αὐτοὺς πάντα τὰ ἔθνη τὰ κύ-
κλῳ ἡμῶν, δύναμις πολλὴ σφό-
δρα. * καὶ ἄραβας μεμίσθωνται εἰς βοή- 39
θειαν αὐτοῖς, καὶ παρεμβάλλουσι πέ-
ραν τοῦ χειμάρρου ἕτοιμοι ἐλθεῖν ἐπὶ
σὲ εἰς πόλεμον. καὶ ἐπορεύθη ἰούδας εἰς
συνάντησιν αὐτῶν. * καὶ εἶπε τιμόθεος 40
τοῖς ἄρχουσι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. ἐν τῷ
ἐγγίζειν ἰούδαν καὶ τὴν παρεμβολὴν
αὐτοῦ ἐπὶ τὸν χείμαρρον τοῦ ὕδατος,
ἐὰν διαβῇ πρὸς ἡμᾶς πρότερος, οὐ
δυνησόμεθα ὑποστῆναι αὐτόν. ὅτι
δυνάμενος δυνήσεται πρὸς ἡμᾶς.
* ἐὰν δὲ δειλωθῇ καὶ παρεμβάλῃ 41
πέραν τοῦ ποταμοῦ, διαπεράσομεν
πρὸς αὐτὸν καὶ δυνησόμεθα πρὸς αὐ-
τόν. * ὡς δὲ ἤγγισεν ἰούδας ἐπὶ τὸν χει- 42
μάρρουν τοῦ ὕδατος, ἔστησε τοὺς γραμ
ματεῖς τοῦ λαοῦ ἐπὶ τοῦ χειμάρρου,
καὶ ἐνετείλατο αὐτοῖς λέγων· μὴ ἀφῆ-
τε πάντα ἄνθρωπον παρεμβαλεῖν,
ἀλλ' ἐρχέσθωσαν πάντες εἰς τὸν πό-
λεμον. * καὶ διεπέρασεν ἐπ' αὐτοὺς 43
πρότερος, καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ ὄπισθεν
αὐτοῦ. καὶ συνετρίβησαν πρὸ προσώ-
που αὐτοῦ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ ἔρριψαν
τὰ ὅπλα αὐτῶν, καὶ ἔφυγον εἰς τὸ τέ-
μενος ἐν καρναΐν. * καὶ προκατε- 44
λάβοντο τὴν πόλιν καὶ τὸ τέμενος ἐνε-
πύρισαν ἐν πυρὶ σὺν πᾶσι τοῖς ἐν
αὐτῷ· καὶ ἐτροπώθη ἡ καρναΐν, καὶ
οὐκ ἐδύναντο ἔτι ὑποστῆναι κατὰ πρό-
σωπον ἰούδα.
* καὶ συνήγαγεν ἰούδας πάντα ἰσραὴλ 45
τοὺς ἐν τῇ γαλααδίτιδι ἀπὸ μικροῦ
ἕως μεγάλου καὶ τὰς γυναῖκας αὐ-
τῶν, καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ τὴν ἀπο-
σκευὴν παρεμβολὴν μεγάλην σφό
δρα, ἐλθεῖν εἰς γῆν ἰούδα.
* καὶ ἦλθον ἕως ἐφρών, καὶ αὕτη ἡ 46
πόλις μεγάλη ἐπὶ τῆς εἰσόδου ὀχυρὰ
σφόδρα. οὐκ ἦν ἐκκλῖναι ἀπ' αὐτῆς
δεξιὰν ἢ ἀριστεράν, ἀλλ' ἢ διαμέσου
αὐτῆς πορεύεσθαι.
* καὶ ἀπέκλεισαν αὐτοὺς οἱ ἐκ 47
τῆς πόλεως.

38 *Et misit Iudas ad conside-*
randum castra, & renunciaue-
runt ei dicētes: Congregatæ sunt
ad eos omnes gentes quæ in cir-
cuitu nostro, exercitus multus
valde.
39 *Et Arabes conduxit in au-*
xilium illis, & castra metantur
trans torrentem, parati venire
ad te in bellum. Et abiit Iudas
in occursum illorum.
40 *Et dixit Timotheus princi-*
pibus exercitus eius: Cùm appro
pinquauerit Iudas et castra eius
ad torrentem aquæ, si transierit
ad nos prior, non poterimus su-
stinere eum; quoniam potens po-
terit aduersum nos.
41 *Si autē timuerit, & posue-*
rit castra vltra fluuium, transi-
bimus ad eũ, & poterimus con-
tra illum.
42 *Vt autem appropinquauit*
Iudas ad torrētem aquæ, statuit
scribas populi in torrente, &
præcepit eis dicens: Nō dimit-
tatis omnem hominē castra me-
tari; sed veniant omnes ad bellũ.
43 *Et trāsiuit contra eos prior,*
& omnis populus eius post eum.
Et contritæ sunt ante faciē eius
omnes gentes, & proiecerũt ar-
ma sua, & fugerunt in lucum in
Carnain.
44 *Et ceperunt vrbem & lu*
cum succenderunt in igne cum
omnibus quæ in illo. Et oppressa
est Carnain, & non potuerunt
vltrà sustinere contra faciem
Iudæ.
45 *Et congregauit Iudas om-*
nem Israel qui in Galaaditide à
paruo vsque ad magnum, &
mulieres eorum, et filios eorum,
& sarcinas, castra magna val-
de, vt venirent in terram Iu-
da.
46 *Et venerũt vsq; ad Ephron,*
& hæc vrbs magna in introitu
munita valde. Non erat de-
clinare ab ea ad dextram vel si-
nistram, sed per medium eius
ire.
47 *Et incluserunt eos qui de*
ciuitate.

* *Et obstruxerunt portas la-* 48
pidibus. **Et misit ad eos Ju-* 49
das sermonibus pacificis, dicẽs :
* *Transibo per terram tuam,* 50
vt abeamus in terram nostram,
& nullus malefaciet vobis, sed
pedibus transibimus: & nõ vo-
luerunt aperire ei.
* *Et iussit Judas prædicare* 51
in castris, vt castra poneret v-
nusquisque in quo est loco. Et ca
strametati sunt viri exercitus,
& oppugnauerunt vrbem totã
die illa & tota nocte; et tradita
est vrbs in manibus eius.
* *Et occidit omnẽ masculum* 52
in ore gladij, & eradicauit eam,
& accepit spolia eius, & tran-
siuit per ciuitatem super occisos,
& transierunt Iordanem in
campum magnum contra faciẽ
Bethsan.
* *Et erat Judas congregans* 53
extremos, & adhortans populũ
per totam viam, donec venit in
terram Juda.
* *Et ascenderunt in montem* 54
Sion in lætitia et gaudio. Et ad-
duxerunt holocausta; quia nõ ce-
cidit de eis vllus donec reuersi
sunt in pace.
* *Et in diebus quibus erat* 55
Judas & Ionathas in Galaad,
& Simon frater eius in Gali-
læa contra faciem Ptolemaidis.
* *Audiuit Joseph filius Za-* 56
chariæ, & Azarias principes
exercitus facinora & prælium
qualia fecerant, & dixerunt:
* *Faciamus & ipsi nobis no-* 57
men, & eamus ad pugnandum
contra gentes quæ in circuitu
nostro. * *Et præceperunt his* 58
qui de exercitu qui cum illis, &
abierunt in Jamniam.
* *Et exiuit Gorgias de ciui-* 59
tate, et viri eius in occursum eis
in bellum.
* *Et fugatus est Josephus &* 60
Azarias, & persecutionem sunt
passi vsq; ad terminos Judææ.
Et ciderunt in die illo de po-
pulo Jsrael ad duo mille viros:
& facta est fuga magna in po-
pulo Jsrael.

48 * καὶ ἐνέφραξαν τὰς πύλας λί-
49 θοις. * καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτοὺς
ἰούδας λόγοις εἰρηνικοῖς λέγων·
50 * διελεύσομαι διὰ τῆς γῆς σου τοῦ ἀ-
πελθεῖν εἰς τὴν γῆν ἡμῶν. καὶ οὐδεὶς κα-
κοποιήσει ὑμᾶς, πλὴν τοῖς ποσὶ πα-
ρελευσόμεθα. καὶ οὐκ ἤθελον τοῦ ἀνοῖ-
51 ξαι αὐτῷ. * καὶ ἐπέταξεν ἰούδας κηρύ-
ξαι ἐν τῇ παρεμβολῇ τοῦ παρεμβα-
λεῖν ἕκαστον ἐν ᾧ ἐστι τόπῳ. καὶ παρενέ-
βαλον οἱ ἄνδρες τῆς δυνάμεως, καὶ
ἐπολέμησαν τὴν πόλιν ὅλην τὴν ἡ-
μέραν ἐκείνην καὶ ὅλην τὴν νύκτα. καὶ
παρεδόθη ἡ πόλις ἐν χερσὶν αὐτοῦ.
52 * καὶ ἀπώλεσε πᾶν ἀρσενικὸν ἐν
στόματι ῥομφαίας, καὶ ἐξερρίζωσεν
αὐτήν. καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῆς. καὶ
διῆλθε διὰ τῆς πόλεως ἐπάνω τῶν ἀ-
πεκταμμένων. καὶ διέβησαν τὸν ἰορδάνην
εἰς τὸ πεδίον τὸ μέγα κατὰ πρόσωπον
53 βαιθσάν. * καὶ ἦν ἰούδας ἐπισυνά-
γων τοὺς ἐσχατίζοντας καὶ παρακαλῶν
τὸν λαὸν κατὰ πᾶσαν τὴν ὁδόν, ἕως οὗ
54 ἦλθεν εἰς γῆν ἰούδα. * καὶ ἀνέβησαν
εἰς τὸ ὄρος σιὼν ἐν εὐφροσύνῃ καὶ χα-
ρᾷ. καὶ προσήγαγον ὁλοκαυτώματα,
ὅτι οὐκ ἔπεσεν ἐξ αὐτῶν οὐθεὶς ἕως τοῦ
55 ἐπιστρέψαι ἐν εἰρήνῃ. * καὶ ἐν ταῖς
ἡμέραις αἷς ἦν ἰούδας καὶ ἰωνάθαν ἐν
τῇ γαλαάδ, καὶ Σίμων ὁ ἀδελφὸς
αὐτοῦ ἐν τῇ γαλιλαίᾳ κατὰ πρόσω-
56 πον πτολεμαΐδος· * ἤκουσεν ἰωσὴφ
ὁ τοῦ ζαχαρίου καὶ ἀζαρίας ἄρχον-
τες τῆς δυνάμεως τῶν ἀνδραγαθιῶν
καὶ τοῦ πολέμου οἷα ἐποίησαν, καὶ εἶ-
57 παν. * ποιήσωμεν καὶ αὐτοὶ ἑαυτοῖς
ὄνομα. καὶ πορευθῶμεν πολεμῆσαι
πρὸς τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ ἡμῶν.
58 * καὶ παρήγγειλαν τοῖς ἀπὸ τῆς
δυνάμεως τῆς μετ' αὐτῶν. καὶ ἐπο-
59 ρεύθησαν ἐπὶ ἰάμνιαν. * καὶ ἐξῆλ-
θε γοργίας ἐκ τῆς πόλεως, καὶ οἱ ἄν-
δρες αὐτοῦ εἰς συνάντησιν αὐτοῖς εἰς
60 πόλεμον. * καὶ ἐτροπώθη ἰώσηφος καὶ
ἀζαρίας καὶ ἐδιώχθησαν ἕως τῶν ὁ-
ρίων τῆς ἰουδαίας. καὶ ἔπεσον ἐν τῇ ἡμέρᾳ
ἐκείνῃ ἐκ τοῦ λαοῦ τοῦ ἰσραὴλ εἰς δι-
σχιλίους ἄνδρας, καὶ ἐγενήθη τροπὴ με-
γάλη ἐν τῷ λαῷ ἰσραήλ.

48 * Et obstruxerunt portas
49 lapidibus. * Et misit ad eos
Iudas verbis pacificis, dicẽs:
50 * Transeamus per terram
vestram, vt eamus in terram
nostram, & nemo vobis no-
cebit, tantum pedibus trãsi-
bimus, & nolebãt eis aperire.
51 * Et præcepit Iudas prædi-
cari in castris, vt applicarent
vnusquisque in quo erat lo-
co, & applicuerũt se viri vir-
tutis, & oppugnauit ciuitatẽ
illam tota die & tota nocte:
Et tradita est ciuitas in ma-
nu eius.
52 * Et peremerunt omnem
masculum in ore gladij, & e-
radicauit eam, & accepit spo
lia eius, & transiuit per totã
ciuitatem super interfectos.
Et transgressi sunt Iordanem
in campo magno contra fa-
ciem Bethsan.
53 * Et erat Iudas congregãs
extremos, & exhortabatur
populum per totam viã do-
nec venirent in terram Iudæ.
54 * Et ascenderunt in mon-
tem Sion cum lætitia & gau-
dio, & obtulerũt holocausta,
quòd nemo ex eis cecidisset
donec reuerterentur in pace.
55 * Et in diebus quibus erat
Iudas & Ionathas in terra
Galaad, & Simon frater eius
in Galilęa contra faciem Pto
lemaidis.
56 * Audiuit Iosephus Za-
chariæ filius, & Azarias prin
ceps virtutis res bene gestas,
& prœlia quæ facta sunt, &
dixit.
57 * Faciamus & ipsi nobis
G nomen, & eamus pugnare
aduersus gentes quæ in cir-
cuitu nostro sunt.
58 * Et præcepit his qui erant
in exercitu suo, & abierunt
Iamniam.
59 * Et exiuit Gorgias de ciui
tate, & viri eius obuiam illis
in pugnam.
60 * Et fugati sunt Iosephus
& Azarias vsque in fines Iu-
dęæ, & ceciderunt illa die de
populo Israël ad duo millia
viri. Et facta est plaga magna
in populo.

61 ‡Quia non audierunt Iu-
di & fratres eius, exiſtiman-
tes fortiter ſe facturos.
62 ‡ Ipſi autem non erant de
ſemine virorum illorum, per
quos ſalus facta eſt in Iſrael.
63 ‡ Et viri Iuda magnificati
ſunt valde in cõſpectu om-
nis Iſrael & gẽtiũ omnium,
vbi audiebatur nomen eo-
rum.
64 ‡ Et conuenerunt ad eos
fauſta acclamantes.
35 ‡ Et exiuit Iudas & fratres
eius, & expugnabant filios
Eſau in terra quæ ad Auſtrũ
eſt, & percuſſit Chebron &
filias eius, & muros eius &
turres eius ſuccendit igni in
circuitu.
66 ‡ Et mouit caſtra vt iret
in terram alienigenarum, &
perambulabat Samariam.
67 ‡ In die illa ceciderunt ſa-
cerdotes in bello dum volũt
fortiter facere, dum ſine cõ-
ſilio exeunt in prœlium.
68 ‡ Et declinauit Iudas in
Azotum in terram alienige-
narum, & diruit aras eorum,
& ſpolia deorum ſuorũ ſuc-
cendit igni, & cepit ſpolia
ciuitatum, & reuerſus eſt in
terram Iuda.

CAP. VI.

1 ET rex Antiochus peram-
bulauit ſuperiores regio- A
nes. Et audiuit eſſe ciuitatem
Elymaidem in Perſide nobi-
liſſimam & copioſam in ar-
gento & auro.
2 ‡ Templumque in ea lo-
cuples valde, & illic velami-
na aurea, & loricæ & ſcuta,
quæ reliquit Alexander Phi-
lippi rex Macedo qui regna-
uit primus in Græcia.
3 ‡ Et venit & quærebat ca-
pere ciuitatem & deprædari
eam & non potuit, quoniam
innotuit ſermo his qui erant
in ciuitate.
4 ‡ Et inſurrexerunt in prœ-
lium & fugit inde, & abiit
cum triſtitia magna, & reuer-
ſus eſt Babyloniam.

‡ ὅτι οὐκ ἤκουσαν ἰούδα καὶ τῶν ἀδελ- 61
φῶν αὐτοῦ, οἰόμενοι ἀνδραγαθῆσαι.
‡ αὐτοὶ δὲ οὐκ ἦσαν ἐκ τοῦ σπέρ- 62
ματος τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων οἷς ἐδόθη
σωτηρία ἰσραὴλ διὰ χειρὸς αὐτῶν.
‡ καὶ ὁ ἀνὴρ ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ 63
αὐτοῦ ἐδοξάσθησαν σφόδρα ἐναντίον
παντὸς ἰσραὴλ καὶ τῶν ἐθνῶν πάντων
οὗ ἠκούετο τὸ ὄνομα αὐτῶν. ‡ καὶ ἐπισυνή- 64
γοντο πρὸς αὐτοὺς εὐφημοῦντες. ‡ καὶ 65
ἐξῆλθεν ἰούδας καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ,
καὶ ἐπολέμουν τοὺς υἱοὺς ἡσαῦ ἐν τῇ γῇ
τῇ πρὸς νότον, καὶ ἐπάταξε τὴν χε-
βρὼν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς. ‡ καὶ 66
καθεῖλε τὸ ὀχύρωμα αὐτῆς, καὶ τοὺς
πύργους αὐτῆς ἐνέπρησε κυκλόθεν. καὶ
ἀπῆρε τοῦ πορευθῆναι εἰς γῆν ἀλλο-
φύλων, καὶ διεπορεύετο τὴν σαμά-
ρειαν.
‡ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔπεσον ἱερεῖς 67
πόλεων βουλομένου αὐτοῦ ἀνδραγαθῆ-
σαι ἐν τῷ αὐτὸν ἐξελθεῖν εἰς πόλε-
μον ἀβουλεύτως.
‡ καὶ ἐξέκλινεν ἰούδας εἰς ἄζω- 68
τον γῆν ἀλλοφύλων, καὶ καθεῖλε τοὺς
βωμοὺς αὐτῶν, καὶ τὰ γλυπτὰ τῶν
θεῶν αὐτῶν κατέκαυσε πυρί, καὶ ἐσκύ-
λευσε τὰ σκῦλα τῶν πόλεων, καὶ ἐ-
πέστρεψεν εἰς τὴν γῆν ἰούδα.

ς

‡ Καὶ ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος 1
διεπορεύετο τὰς ἐπάνω χώρας, καὶ
ἤκουσεν ὅτι ἐστὶν ἐν ἐλύμαις ἐν τῇ περ-
σίδι πόλις ἔνδοξος πλούτῳ ἀργυρίῳ
καὶ χρυσίῳ.
‡ καὶ τὸ ἱερὸν τὸ ἐν αὐτῇ πλού- 2
σιον σφόδρα, καὶ ἐκεῖ καλύμματα
χρυσᾶ καὶ θώρακες καὶ ὅπλα ἃ κα-
τέλιπεν ἐκεῖ ἀλέξανδρος ὁ φι-
λίππου βασιλεὺς ὁ μακεδών, ὃς
ἐβασίλευσε πρῶτος ἐν τοῖς ἕλλησι.
‡ καὶ ἦλθε καὶ ἐζήτει καταλα- 3
βέσθαι τὴν πόλιν καὶ προνομεῦσαι
αὐτήν, καὶ οὐκ ἠδυνάσθη, ὅτι ἐγνώ-
σθη ὁ λόγος τοῖς ἐκ τῆς πόλεως.
‡ καὶ ἀνέστησαν αὐτῷ εἰς πόλε- 4
μον, καὶ ἔφυγε καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖθεν
μετὰ λύπης μεγάλης ἀποστρέψαι εἰς
βαβυλῶνα.

61 ‡ *Quoniam non audierunt*
Iudam & fratres ſuos putãtes
fortiter ſe facere.
62 ‡ *Ipſi autem non erant de ſe-*
mine virorum illorum, quibus
data eſt ſalus Iſrael per manum
eorum.
63 ‡ *Et vir Iudas & fratres*
eius glorificati ſunt valde corã
omni Iſrael, & gentibus omni-
bus vbi audiebatur nomen eo-
rum.
64 ‡ *Et conuenerunt ad eos fau-*
ſta dicentes.
65 ‡ *Et exiit Iudas & fratres*
eius, & oppugnabant filios Eſau
in terra quæ ad meridiem, &
percuſſit Chebron & filias eius.
66 ‡ *Et deſtruxit munitionem*
eius, & turres eius combuſſit in
circuitu. Et profectus eſt vt iret
in terram alienigenarum, &
perambulabat Samariam.
67 ‡ *In die illa ceciderunt ſacer-*
dotes vrbium volente illo for-
titer facere, dum ipſe egreditur
in bellum ſine conſilio.
68 ‡ *Et declinauit Iudas in A-*
zotum terram alienigenarum,
& deſtruxit aras eorum, &
ſculptilia deorum illorum ſuccen
dit igne, & ſpoliauit ſpolia vr-
bium, & reuerſus eſt in terram
Iuda.

CAP. VI.

1 *ET rex Antiochus perambu-*
labat ſuperiores regiones, et
audiuit quòd eſt in Elymis in
in Perſide ciuitas glorioſa diui-
tiis argento & auro.
2 *Et templum quod in ea opu-*
lentum valde, & illic velami-
na aurea, & loricæ, & arma
quæ reliquit illic Alexãder filius
Philippi rex Macedo, qui regna-
uit primus in Græcis.
3 ‡ *Et venit & quærebat ca-*
pere ciuitatem & deprædari
eam, & non potuit; quoniam co-
gnitus eſt ſermo his qui de ciui-
tate.
4 ‡ *Et inſurrexerunt contra*
eum in bellũ. Et fugit, et profe-
ctus eſt illinc cum triſtitia magna
vt reuerteretur in Babylonem.

5 * *Et venit nuntians quidam ei in Perſidē, quòd fugata erant caſtra quæ iuerant in terram Iuda.*

6 * *Et iuit Lyſias cum exercitu forti in primis, & fugatus eſt à facie eorum. Et inualuerunt armis, & exercitu, & ſpoliis multis, quæ ceperunt à caſtris quæ exciderunt.*

7 * *Et diruerunt abominationem quam ædificauit in altari quod in Hieruſalem, & ſanctuarium ſicut prius circundederūt muris altis, & Bethſuram ciuitatem ſuam.*

8 * *Et factum eſt vt audiuit rex ſermones iſtos, expauit & commotus eſt valde, & cecidit in lectum, & incidit in infirmitatem præ triſtitia; quoniam non eſt factum ei ſicut cogitauerat.*

9 * *Et fuit illic dies plures; quoniam renouata eſt in eo triſtitia magna, & arbitratus eſt quòd moritur.*

10 * *Et vocauit omnes amicos ſuos, & dixit ad eos: Recedit ſomnus ab oculis meis, & corrui corde præ ſollicitudine.*

11 * *Et dixi corde, Vſque ad quam tribulationem veni, & fluctum magnum in quo nunc ſum; quoniam probus & dilectus fui in dominio meo!*

12 * *Nunc autem recordor malorum quæ feci in Hieruſalem, & accepi omnia vaſa aurea & argentea quæ in ea, & miſi auferre habitantes Iuda ſine cauſa.*

13 * *Cognoui quòd cauſa horum inuenerunt me mala hæc. Et ecce pereo triſtitia magna in terra aliena.*

14 * *Et vocauit Philippum vnum amicorum ſuorum, & conſtituit eum ſuper omne regnum ſuum.*

15 * *Et dedit ei diadema, & veſtem ſuam, & annulum, vt adduceret Antiochum filium ſuum, & nutriret eum vt regnaret.*

5 * καὶ ἦλθεν ἀπαγγέλλων τις αὐτῷ εἰς τὴν περσίδα, ὅτι τετρόπωνται αἱ παρεμβολαὶ αἱ πορευθεῖσαι εἰς γῆν ἰούδα.

6 * καὶ ἐπορεύθη λυσίας δυνάμει ἰσχυρᾷ ἐν πρώτοις, καὶ ἀνετράπη ἀπὸ προσώπου αὐτῶν, καὶ ἐπίσχυσαν ὅπλοις καὶ δυνάμει καὶ σκύλοις πολλοῖς οἷς ἔλαβον ἀπὸ τῶν παρεμβολῶν ὧν ἐξέκοψαν.

7 * καὶ καθεῖλον τὸ βδέλυγμα ὃ ᾠκοδόμησεν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ τὸ ἁγίασμα καθὼς τὸ πρότερον ἐκύκλωσαν τείχεσιν ὑψηλοῖς, καὶ τὴν βαιθσούραν πόλιν αὐτοῦ.

8 * καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους, ἐθαμβήθη καὶ ἐσαλεύθη σφόδρα. καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν κοίτην, καὶ ἐνέπεσεν εἰς ἀρρωστίαν ἀπὸ τῆς λύπης, ὅτι οὐκ ἐγένετο αὐτῷ καθὼς ἐνεθυμεῖτο.

9 * καὶ ἦν ἐκεῖ ἡμέρας πλείους, ὅτι ἀνεκαινίσθη ἐπ' αὐτὸν λύπη μεγάλη, καὶ ἐλογίσατο ὅτι ἀποθνήσκει.

10 * καὶ ἐκάλεσε πάντας τοὺς φίλους αὐτοῦ, καὶ εἶπεν πρὸς αὐτούς· ἀφίσταται ὁ ὕπνος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, καὶ ἐμπέπτωκα τῇ καρδίᾳ ἀπὸ τῆς μερίμνης.

11 * καὶ εἶπα τῇ καρδίᾳ, ἕως τίνος θλίψεως ἦλθον καὶ κλύδωνος μεγάλου ἐν ᾧ νῦν εἰμί, ὅτι χρηστὸς καὶ ἀγαπώμενος ἤμην ἐν τῇ ἐξουσίᾳ μου.

12 * νῦν δὲ μιμνήσκομαι τῶν κακῶν ὧν ἐποίησα ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἔλαβον πάντα τὰ σκεύη τὰ χρυσᾶ καὶ τὰ ἀργυρᾶ τὰ ἐν αὐτῇ, καὶ ἐξαπέστειλα ἐξᾶραι τοὺς κατοικοῦντας ἰούδα διακενῆς.

13 * ἔγνων ὅτι χάριν τούτων εὗρόν με τὰ κακὰ ταῦτα. καὶ ἰδοὺ ἀπόλλυμαι λύπῃ μεγάλῃ ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ.

14 * καὶ ἐκάλεσε φίλιππον ἕνα τῶν φίλων αὐτοῦ, καὶ κατέστησεν αὐτὸν ἐπὶ πάσης τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

15 * καὶ ἔδωκεν αὐτῷ τὸ διάδημα, καὶ τὴν στολὴν αὐτοῦ καὶ τὸν δακτύλιον τοῦ ἀγαγεῖν ἀντίοχον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ ἐκθρέψαι αὐτὸν τοῦ βασιλεύειν.

5 * Et venit qui nuntiaret ei in Perſide, quia fugata ſunt caſtra quæ erant in terra Iuda.

6 * Et quia abiit Lyſias cum virtute forti in primis, & fugatus eſt à facie Iudæorū, & inualuerunt armis & viribus & ſpoliis multis quæ ceperunt de caſtris quæ exciderunt.

7 * Et quia diruerūt abominationem quam ædificauerant ſuper altare quod erat in Hieruſalem & ſanctificationem ſicut prius circundederunt muris excelſis, ſed & Bethſuram ciuitatem ſuam.

8 * Et factum eſt vt audiuit rex ſermones iſtos, expauit & cōmotus eſt valde, & decidit in lectum & incidit in languorem præ triſtitia, quia nō eſt factum ſicut cogitabat.

9 * Et erat illic per dies multos, quia renouata eſt in eo triſtitia magna, & arbitratus eſt ſe mori.

10 * Et vocauit omnes amicos ſuos, & dixit illis: Receſſit ſomnus ab oculis meis, & concidi & corrui corde præ ſollicitudine.

B

11 * Et dixi in corde meo: In quantam tribulationem deueni, & in quos fluctus triſtitiæ in qua nunc ſum qui iucundus eram, & dilectus in poteſtate mea!

12 * Nunc verò reminiſcor malorum quæ feci in Hieruſalem, vnde & abſtuli omnia ſpolia aurea & argentea quæ erant in ea, & miſi auferre habitantes Iudęam ſine cauſa.

13 * Cognoui ergo quia propterea inuenerunt me mala iſta, & ecce pereo triſtitia magna in terra aliena.

14 * Et vocauit Philippum vnum de amicis ſuis, & præpoſuit eum ſuper vniuerſum regnum ſuum.

15 * Et dedit ei diadema, & ſtolam ſuam & annulum, vt adduceret Antiochum filium ſuum, & nutriret eum & regnaret.

Et mortuus est illic An- 16
tiochus rex, anno centesimo
quadragesimo nono.
Et cognouit Lysias quo- 17
niam mortuus est rex, & cō-
stituit regnare Antiochum
filium eius quem nutriuit a-
dolescentem, & vocauit no-
men eius Eupatorem.
Et hi qui erāt in arce cō- 18
cluserāt Israel in circuitu san C
ctorū, & quærebant eis mala
semper ad firmamentū gen-
tium.
Et cogitauit Iudas disper 19
dere eos, & conuocauit vni-
uersum populum vt obside-
rent eos.
Et cōuenerunt simul; & 20
obsederunt eos anno cente-
simo quinquagesimo, & fece
runt balistas & machinas.
Et exierunt quidam ex 21
eis qui obsidebantur, & ad-
iunxerūt se illis aliqui impij
ex Israel, & abierūt ad regem
& dixerunt.
Quousq; non facis iudi- 22
cium & vindicas fratres no-
stros?
Nos decreuimus seruire 23
patri tuo, & ambulare in prę
ceptis eius, & obsequi edi-
ctis eius & filij populi nostri.
Propter hæc alienabant 24
se à nobis. Et quicunq; inue-
niebantur ex nobis, interfi-
ciebantur, & hęreditates no-
stræ diripiebantur.
Et non ad nos tantum 25
extenderunt manum, sed in
omnes fines nostros.
Et ecce applicuerunt ho 26
die ad arcem in Hierusalem
occupare eam, & munitionē
in Bethsuram munierunt.
Et nisi præueneris eos 27
velocius, maiora quàm hæc
facient, & non poteris obti-
nere eos.
Et iratus est rex vt hæc 28
audiuit, & conuocauit om-
nes amicos suos, & principes
exercitus sui & eos qui super
equites erant.
Sed & de regnis aliis & 29
de insulis maritimis vene-
runt ad eum exercitus cōdu-
ctitius.

καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ ἀντίοχος ὁ 16
βασιλεὺς ἔτους ἐννάτου καὶ τεσσαρα-
κοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. καὶ ἐπέγνω 17
λυσίας ὅτι τέθνηκεν ὁ βασιλεύς, καὶ κα
τέστησε βασιλεύειν ἀντίοχον τὸν υἱὸν
αὐτοῦ ἀντ᾽ αὐτοῦ, ὃν ἐξέθρεψε νεώτε-
ρον, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐπά-
τωρ. καὶ οἱ ἐκ τῆς ἄκρας ἦσαν 18
συγκλείοντες τὸν ἰσραὴλ κύκλῳ τῶν
ἁγίων καὶ ζητοῦντες τὰ κακὰ διόλου
καὶ στήριγμα τοῖς ἔθνεσι.
καὶ ἐλογίσατο ἰούδας ἐξᾶραι 19
αὐτούς. καὶ ἐξεκκλησίασε πάντα τὸν
λαὸν τοῦ περικαθίσαι ἐπ᾽ αὐτούς.
καὶ συνήχθησαν ἅμα, καὶ περιε- 20
κάθισαν ἐπ᾽ αὐτοὺς ἔτους πεντηκοστοῦ
καὶ ἑκατοστοῦ, καὶ ἐποίησεν ἐπ᾽ αὐτοὺς
βελοστάσεις καὶ μηχανάς. καὶ 21
ἐξῆλθον ἐξ αὐτῶν ἐκ τοῦ συγκλεισ-
μοῦ, καὶ ἐκολλήθησαν αὐτοῖς τινὲς τῶν
ἀσεβῶν ἐξ ἰσραήλ, καὶ ἐπορεύθησαν
πρὸς τὸν βασιλέα καὶ εἶπαν.
ἕως πότε οὐ ποιήσῃ κρίσιν, καὶ ἐκ- 22
δικήσεις τοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν.
ἡμεῖς εὐδοκοῦμεν δουλεύειν τῷ 23
πατρί σου καὶ πορεύεσθαι τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ
λεγομένοις καὶ κατακολουθεῖν τοῖς
προστάγμασιν αὐτοῦ, ὅτι οἱ τοῦ λαοῦ τού-
του, χάριν τούτου ἠλλοτριοῦντο ἀφ᾽ 24
ἡμῶν. πλὴν ὅσοι εὑρίσκοντο ἀφ᾽ ἡμῶν
ἐθανατοῦντο, καὶ αἱ κληρονομίαι ἡμῶν
διηρπάζοντο. καὶ οὐκ ἐφ᾽ ἡμᾶς 25
μόνον ἐξέτειναν χεῖρα, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ
πάντα τὰ ὅρια αὐτῶν.
καὶ ἰδοὺ παρεμβεβλήκασι σή- 26
μερον ἐπὶ τὴν ἄκραν ἱερουσαλήμ,
τοῦ καταλαβέσθαι αὐτὴν καὶ τὸ ἁ-
γίασμα, καὶ τὴν βαιθσούραν ὠχύρω-
σαν. καὶ ἐὰν μὴ προκαταλάβῃ 27
αὐτοὺς διὰ τάχους, μείζονα τούτων
ποιήσουσι, καὶ οὐ δυνήσῃ τοῦ κατασχεῖν
αὐτῶν.
καὶ ὠργίσθη ὁ βασιλεύς, ὅτε ἤ- 28
κουσε, καὶ συνήγαγε πάντας τοὺς φίλους
αὐτοῦ ἄρχοντας δυνάμεως αὐτοῦ καὶ
τοὺς ἐπὶ τῶν ἡνιῶν.
καὶ ἀπὸ βασιλέων ἑτέρων καὶ ἀπὸ 29
νήσων θαλασσῶν ἦλθον πρὸς αὐτὸν
δυνάμεις μισθωταί.

16 *Et mortuus est illic Antio-*
chus rex anno nono & quadra-
gesimo & centesimo.
17 *Et cognouit Lysias quòd*
mortuus est rex; & constituit
vt regnaret Antiochus filius
eius pro eo, quē nutriuit iunio-
rem, & vocauit nomen eius
Eupator.
18 *Et qui de arce erant con-*
cludentes Israel in circuitu san-
ctorum, & quærentes mala sem
per, & firmamentum gentibus.
19 *Et cogitauit Iudas disper-*
dere eos, & congregauit vniuer
sum populum vt obsideret in
eos.
20 *Et congregati sunt simul,*
et obsederunt in eos anno quin-
quagesimo & centesimo; & fe-
cit contra eos balistas & ma-
chinas.
21 *Et exierunt de eis de loco*
obsesso, & adhæserunt eis qui-
dam ex impiis de Israel, et abie-
runt ad regem, & dixerunt:
22 *Vsquequò non facies iudi-*
cium, & vlcisceris fratres no-
stros?
23 *Nos decreuimus seruire pa-*
tri tuo, & ambulare in his quæ
ab eo dicebātur, et obedire præ-
ceptis eius; quoniam qui sunt po-
24 *puli huius, Causa huius alie-*
nabantur à nobis. Verùm qui
inueniebantur ex nobis, occide-
bantur, & possessiones nostræ
25 *diripiebantur. Et nō contra*
nos solùm extenderunt manum,
sed & contra omnes terminos
26 *nostros. Et ecce castra metati*
sunt hodie contra arcem Hieru-
salem vt capiant illam & san-
ctum, & Bethsuram munie-
runt.
27 *Et si non præueneris eos*
velociter, maiora his facient,
& non poteris obtinere eos.
28 *Et iratus est rex, quando*
audiuit; & congregauit omnes
amicos suos, principes exercitus
sui, & eos qui super equites.
29 *Et à regibus aliis & ab*
insulis maris venerunt ad eum
exercitus conductitij.

‡ Et erat numerus exercituum eius centum millia peditũ, & viginti millia equitum, & elephantes duo & triginta docti ad bellum. 30

‡ Et venerunt per Idumæã, & applicuerunt ad Bethsuram, & pugnauerũt ad dies multos, & fecerunt machinas; & exierunt et cõbusserunt eas in igne, & pugnauerunt fortiter. 31

‡ Et recessit Judas ab arce, et mouit castra in Bethzacharia contra castra regis. 32

Et surrexit rex mane, & cõcitauit exercitũ in impetu eius contra viam Bethzacharia, & diuisi sunt exercitus in prœliũ, & cecinerunt tubis. 33

‡ Et elephantis ostenderunt sanguinem vuæ & mororũ vt acuerent eos in prœlium. 34

‡ Et diuiserũt bestias in phalanges, & statuerunt cuilibet elephanti mille viros loricatos in loricis concatenatis, & galeæ æreæ in capitibus eorũ, & quingenti equites ordinati, cuilibet bestiæ electi. 35

‡ Hi ante tẽpus vbi erat bestia, erant; & quocunque ibat, ibãt simul, nõ discedebant ab eo. 36

‡ Et turres ligneæ super ipsos munitæ protegentes in qualibet bestia accinctæ super ea machinis: & super qualibet viri duo & triginta pugnantes in eis, & Jndus eius. 37

‡ Et residuum hinc & inde constituerũt in duas partes castrorum concutientes & obturati in vallibus. 38

‡ Vt autem fulsit sol in aureos clypeos, resplenduerunt mõtes ab eis, & resplenduerũt vt lampades ignis. 39

‡ Et extensa fuit pars quædã castrorum regis ad altos montes, & aliqui ad humilia, & ibant cautè & ordinatè. 40

30 ‡ Καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς τῶν δυνάμεων
αὐτοῦ ἑκατὸν χιλιάδες τῶν πεζῶν, καὶ
εἴκοσι χιλιάδες ἵππων, καὶ ἐλέφαντες
δύο καὶ τριάκοντα εἰδότες πόλεμον.
31 ‡ καὶ ἤλθοσαν διὰ τῆς ἰδουμαίας,
καὶ παρενεβάλοσαν ἐπὶ βαιθσού-
ραν, καὶ ἐπολέμησαν ἐπὶ ἡμέρας
πολλάς, καὶ ἐποίησαν μηχανάς, καὶ
ἐξῆλθον καὶ ἐνεπύρισαν αὐτὰς ἐν
πυρί, καὶ ἐπολέμησαν ἀνδρώδως.
32 ‡ καὶ ἀπῆρεν ἰούδας ἀπὸ τῆς ἄκρας,
καὶ παρενέβαλεν εἰς βαιθζαχαρία
ἀπέναντι τῆς παρεμβολῆς τοῦ βασι-
33 λέως. ‡ καὶ ὤρθρισεν ὁ βασιλεὺς
τὸ πρωΐ, καὶ ἀπῆρε τὴν παρεμβολὴν
ἐν ὁρμήματι αὐτῆς κατὰ τὴν ὁδὸν
βαιθζαχαρία, καὶ διεσκεδάθησαν
αἱ δυνάμεις τὸν πόλεμον, καὶ ἐσάλ-
34 πισαν ταῖς σάλπιγξι. ‡ καὶ τοῖς
ἐλέφασιν ἔδειξαν αἷμα σταφυλῆς καὶ
μόρων τοῦ παραστῆσαι αὐτοὺς εἰς πό-
35 λεμον. ‡ καὶ διεῖλον τὰ θηρία εἰς
τὰς φάλαγγας, καὶ παρέστησαν ἑ-
κάστῳ ἐλέφαντι χιλίους ἄνδρας τε-
θωρακισμένους ἐν ἁλυσιδωτοῖς, καὶ
περικεφαλαῖαι χαλκαῖ ἐπὶ τῶν
κεφαλῶν αὐτῶν, καὶ πεντακοσία ἵπ-
πος διατεταγμένη, ἑκάστῳ θηρίῳ ἐκ-
36 λελεγμένη. ‡ οὗτοι πρὸ καιροῦ οὗ
ἐὰν ἦ τὸ θηρίον ἦσαν, καὶ οὗ ἐὰν ἐπο-
ρεύετο, ἐπορεύοντο ἅμα, οὐκ ἀφίσταν-
37 το ἀπ᾽ αὐτοῦ. ‡ καὶ πύργοι ξύλινοι
ἐπ᾽ αὐτοὺς ὀχυροὶ σκεπαζόμενοι ἐφ᾽
ἑκάστου θηρίου ἐζωσμένοι ἐπ᾽ αὐτοῦ μη-
χαναῖς, καὶ ἐφ᾽ ἑκάστου ἄνδρες δύο
καὶ τριάκοντα οἱ πολεμοῦντες ἐπ᾽ αὐ-
τοῖς, καὶ ὁ ἰνδὸς αὐτοῦ.
38 ‡ καὶ τὴν ἐπίλοιπον ἔνθεν καὶ ἔνθεν
ἔστησαν ἐπὶ τὰ δύο μέρη τῆς παρεμ-
βολῆς κατασείοντες καὶ καταφρασ-
σόμενοι ἐν ταῖς φάραγξιν.
39 ‡ ὡς δὲ ἔστιλβεν ὁ ἥλιος ἐπὶ τὰς
χρυσᾶς ἀσπίδας ἔστιλβεν τὰ ὄρη ἀπ᾽
αὐτῶν, καὶ κατηύγαζεν ὡς λαμπάδες
πυρός.
40 ‡ καὶ ἐξελάθη μέρος τι τῆς παρεμβο-
λῆς τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ ὄρη,
καί τινες ἐπὶ τὰ ταπεινά. καὶ ἤρχοντο
ἀσφαλῶς καὶ τεταγμένως.

30 ‡ Et erat numerus exerci-
D tus eius centum millia pedi-
tũ, & viginti millia equitũ,
& elephanti triginta duo do-
31 cti ad prœliũ. ‡ Et venerunt
per Idumæam & applicue-
runt ad Bethsuram, & pu-
gnauerunt dies multos, &
fecerũt machinas: & exierũt
& succenderunt eas igni, &
pugnauerunt viriliter.
32 ‡ Et recessit Iudas ab arce,
& mouit castra ad Bethza-
charan contra castra regis.
33 ‡ Et surrexit rex ante lucẽ,
& concitauit exercitus in im
petum contra viam Bethza-
charam. Et comparauerunt
se exercitus in prælium, &
tubis cecinerunt.
34 ‡ Et elephantis ostende-
runt sanguinem vuę & mori
ad acuẽdos eos in prœlium.
35 ‡ Et diuiserunt bestias per
legiones, & astiterunt singu-
lis elephantis mille viri in lo-
ricis concatenatis, & galeæ
æreæ in capitibus eorum, &
quingenti equites ordinati
vnicuique bestiæ electi erãt.
36 ‡ Hi ante tempus vbicunq;
erat bestia, ibi erant, & quo-
cunque ibat, ibant, & non
discedebant ab ea.
37 ‡ Sed & turres ligneæ su-
per eos firmæ protegentes
super singulas bestias & su-
per eas machinę. Et super sin
gulas viri virtutis triginta
duo qui pugnabãt desuper,
& intus magister bestiæ.
E
38 ‡ Et residuum equitatum
hinc, & inde statuit in duas
partes, tubis exercitum com
mouere & perurgere consti-
patos in legionibus eius.
39 ‡ Et vt refulsit sol in cli-
peos aureos & ęreos, resplen
duerunt montes ab eis, &
resplenduerunt sicut lampa-
des ignis.
40 ‡ Et distincta est pars exer
citus regis per montes excel-
sos, & alia per loca humilia,
& ibant cautè & ordinatè.

‡ Et cõmouebantur om- 41
nes inhabitãtes terrã à voce
multitudinis eorum, & in-
cessu turbæ & collisione ar-
morum, erat enim exercitus
magnus valde & fortis.
‡ Et appropiauit Iudas & 42
exercitus eius in prœlium,&
ceciderunt de exercitu regis
sexcenti viri. ‡ Et vidit Elea 43
zar filius Saura vnam de be-
stiis loricatam loricis regis,
& erat eminens super cæte-
ras bestias. Et visum est ei
quòd in ea esset rex. ‡ Et 44
dedit se,vt liberaret populũ
suum, & acquireret sibi no-
men æternum. ‡ Et cucur- 45
rit ad eam audacter in me-
dio legionis interficiẽs à de- F
xtris & sinistris.Et cadebãt
ab eo huc atq; illuc. ‡ Et iuit 46
sub pedes elephantis,& sup-
posuit se ei, & occidit eũ, &
cecidit in terrã super ipsum,
& mortuus est illic. ‡ Et vi- 47
dentes virtutem regis & im-
petum exercitus eius, diuer-
terunt se ab eis.
‡ Castra autem regis as- 48
cenderunt contra eos in Hie
rusalem, & applicuerunt ca-
stra regis ad Iudæam & mon
tem Sion.
‡ Et fecit pacem cum his 49
qui erant in Bethsura,& exie
runt de ciuitate,quia non e-
rant eis ibi alimenta conclu-
sis,quia sabbata erant terræ.
‡ Et cõprehẽdit rex Beth- 50
suram,& cõstituit ibi custo-
diã seruare eam. ‡ Et cõuer 51
tit castra ad locum sanctifi-
cationis dies multos. Et sta-
tuit illic balistas & machi-
nas,& ignis iacula & tormẽ-
ta ad lapides iactandos & spi
cula,& scorpios ad mittẽdas
sagittas & fundibula.
‡ Fecerunt autem & ipsi 52
machinas aduersus machi-
nas eorum, & pugnauerunt
dies multos.
‡ Escæ autẽ non erant in 53
ciuitate, eo quòd septimus
annus esset, & qui remanse-
rant in Iudæa de gentibus
consumpserant reliquias eo-
rum quæ repositæ fuerant.

‡ καὶ ἐσαλεύοντο πάντες οἱ ἀκούον- 41
τες φωνῆς πλήθους αὐτῶν καὶ ὁδοιπο-
ρείας τοῦ πλήθους καὶ συγκρουσμοῦ τῶν ὅ-
πλων. ἦν γὰρ παρεμβολὴ μεγάλη
σφόδρα καὶ ἰσχυρά. ‡ καὶ ἤγγισεν ἰού- 42
δας καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ εἰς παρά-
ταξιν, καὶ ἔπεσον ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς
τοῦ βασιλέως ἑξακόσιοι ἄνδρες.
‡ καὶ εἶδεν ἐλεάζαρος αὐαρὰν 43
ἓν τῶν θηρίων τεθωρακισμένων θώ-
ραξι βασιλικοῖς, καὶ ἦν ὑπεράγον
πάντα τὰ θηρία, καὶ ὤφθη ὅτι ἐν αὐ-
τῷ ἐστιν ὁ βασιλεύς. ‡ καὶ ἔδωκεν ἑαυ- 44
τὸν τοῦ σῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ περι-
ποιῆσαι ἑαυτῷ ὄνομα αἰώνιον. ‡ καὶ 45
ἐπέδραμεν αὐτῷ θράσει εἰς μέσον τῆς
φάλαγγος, καὶ ἐθανάτου δεξιὰ καὶ
εὐώνυμα, καὶ ἐσχίζοντο ἀπ' αὐτοῦ ἔνθα
καὶ ἔνθα. ‡ καὶ εἰσέδυ ὑπὸ τὸν ἐλέ- 46
φαντα, καὶ ὑπέθηκεν αὐτῷ, καὶ ἀνεῖ-
λεν αὐτόν, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ τὴν γῆν
ἐπάνω αὐτοῦ, καὶ ἀπέθανεν ἐκεῖ.
‡ καὶ εἶδον τὴν ἰσχὺν τῆς βασιλείας 47
καὶ τὸ ὅρμημα τῶν δυνάμεων, καὶ
ἐξέκλιναν ἀπ' αὐτῶν. ‡ οἱ δὲ ἐκ τῆς 48
παρεμβολῆς τοῦ βασιλέως ἀνέβαι-
νον εἰς συνάντησιν αὐτῶν εἰς ἱερουσα-
λήμ, καὶ παρενέβαλεν ὁ βασιλεὺς
εἰς τὴν ἰουδαίαν καὶ εἰς τὸ ὄρος σιών.
‡ καὶ ἐποίησεν εἰρήνην μετὰ τῶν ἐκ 49
βαιθσούρων. καὶ ἐξῆλθον ἐκ τῆς πό-
λεως, ὅτι οὐκ ἦν αὐτοῖς ἐκεῖ διατρο-
φὴ τοῦ συγκεκλεῖσθαι ἐν αὐτῇ, ὅτι
σάββατον ἦν τῇ γῇ. ‡ καὶ κατελά- 50
βετο ὁ βασιλεὺς τὴν βαιθσούραν, καὶ
ἐπέταξεν ἐκεῖ φρουρὰν τηρεῖν αὐτήν.
‡ καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ τὸ ἁγίασμα 51
ἡμέρας πολλάς, καὶ ἔστησεν ἐκεῖ βε-
λοστάσεις καὶ μηχανὰς καὶ πυρόβο-
λα καὶ λιθόβολα, καὶ σκορπίδια εἰς τὸ
βάλλεσθαι βέλη καὶ σφενδόνας.
‡ καὶ ἐποίησαν καὶ αὐτοὶ μηχα- 52
νὰς πρὸς τὰς μηχανὰς αὐτῶν, καὶ
ἐπολέμησαν ἡμέρας πολλάς.
‡ βρώματα δὲ οὐκ ἦν ἐν τοῖς ἀγ- 53
γείοις, διὰ τὸ ἕβδομον ἔτος εἶναι, καὶ οἱ
ἀνασωζόμενοι εἰς τὴν ἰουδαίαν ἀπὸ
τῶν ἐθνῶν κατέφαγον τὸ ὑπόλειμ-
μα τῆς παραθέσεως.

41 ‡ Et commouebantur omnes
audientes vocem multitudinis
eorum, & incessum multitudi-
nis,& collisionem armorũ; erat
enim exercitus magnus valde et
fortis.
42 ‡ Et appropinquauit Ju-
das & castra illius in prœlium,
& ceciderunt ab exercitu regis
43 sexcenti viri. ‡ Et vidit
Eleazarus filius Auaran vnam
de bestiis loricatam loricis rega-
libus,& erat supereminens om
nes bestias. Et visum est quòd
in illa est rex.
44 ‡ Et dedit se vt liberaret po-
pulum suum, & acquireret sibi
45 nomen æternum. ‡ Et irruit in
eam audacter in mediũ phalan-
gis,& interficiebat à dextra et
sinistra, & scissi sunt ab eo hinc
& hinc.
46 ‡ Et subiit sub elephan-
tem,& supposuit se ei, & occi-
dit eum, & cecidit in terram su
per ipsum, & mortuus est illic.
47 ‡ Et viderunt fortitudinẽ re-
gni & impetum exercitũ, &
48 declinauerunt ab eis. ‡ Qui autẽ
de castris regis, ascenderunt in
occursum eorum in Hierusalem.
Et castra metatus est rex contra
Judæam & in montem Sion.
49 ‡ Et fecit pacem cum his
qui de Bethsura. Et exierunt de
ciuitate; quoniam non erant eis
illic alimẽta, quia conclusi erant
in ea,quia sabbatũ erat in terra.
50 ‡ Et cepit rex Bethsuram,
& constituit ibi custodiam ad
seruandum eam.
51 ‡ Et posuit castra contra san-
ctuarium diebus multis. Et sta-
tuit illic balistas, & machinas,
& iacula ignis, & tormẽta ad
iaciendos lapides, & scorpiones
ad iacienda iacula, & fundas.
52 ‡ Et fecerunt & ipsi machi-
nas contra machinas illorum, et
pugnauerunt dies multos.
53 ‡ Cibi autem non erant in
vasis; quia septimus annus
erat. Et qui liberati fuerant in
Judæa de gentibus, comederant
reliquias repositionis.

Interp. Græc.

54 *Et relicti fuerūt in sanctis*
viri pauci, quoniam obtinuerat
eos fames, & dispersi sunt v-
nusquisque in locum suum.
55 *Et audiuit Lysias quòd Phi*
lippus, quem constituit rex An-
tiochus adhuc viuente illo, nu-
trire Antiochum filium suum,
vt regnaret ille.
56 *Reuersus est à Perside &*
Media, & exercitus qui iuerāt
regis cum illo, & quòd quærit
assumere cum negotiis.
57 *Et festinauerunt & stimu-*
labantur ex arce, vt irent &
dicerent ad regem & duces ex-
ercitus & viros: Deficimus
in dies, & cibus nobis paucus,
& locus super quem castra po-
nimus est munitus, & incum-
bunt nobis negotia regni.
58 *Nunc igitur demus dextras*
hominibus his, et faciamus cum
illis pacem & cum omni gente
eorum. 59 *Et constituamus illis*
vt ambulēt in legitimis suis, vt
prius. Propter enim legitima sua
quæ expulimus, irati sunt &
fecerunt hæc omnia.
60 *Et placuit sermo in conspe-*
ctu regis & principum: & mi-
sit ad eos pacem facere, & sus-
ceperunt.
61 *Et iurauit eis rex & prin-*
cipes. Post hæc exierunt de mu-
nitione.
62 *Et rex intrauit in montem*
Sion, & vidit munitionem lo-
ci, & rupit iuramentum quod
iurauit, & præcepit & destru-
xit murum in circuitu.
63 *Et abiit cum festinatione,*
& reuersus est in Antiochiam,
& inuenit Philippum dominan
tem vrbi, & pugnauit contra
illum, & occupauit ciuitatē vi.

CAP. VII.

1 *A*Nno vno et quinquagesimo
centesimo exiuit Demetrius
filius Seleuci ex Roma, & as-
cendit cum viris paucis in ciui-
tatem maritimam, & regnauit
illic.

MAKKAB. A.

54 καὶ ὑπελείφθησαν ἐν τοῖς ἁγίοις
ἄνδρες ὀλίγοι, ὅτι κατεκράτησεν αὐ-
τῶν ὁ λιμὸς, καὶ ἐσκορπίσθησαν ἕκα-
στος εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.
55 καὶ ἤκουσε λυσίας ὅτι φίλιππος
ὃν κατέστησεν ὁ βασιλεὺς ἀντίοχος
ἔτι ζῶντος αὐτοῦ ἐκθρέψαι ἀντίοχον
τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸ βασιλεῦσαι αὐτόν.
56 ἀπέστρεψεν ἀπὸ τῆς περσίδος
καὶ μηδείας, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ πορευ-
θεῖσαι τοῦ βασιλέως μετ' αὐτοῦ, καὶ ὅτι
ζητεῖ παραλαβεῖν μετὰ τῶν πραγμά-
57 των. καὶ κατέσπευδον καὶ ἐπε-
νεύοσον τὸ ἐκ τῆς ἄκρας, τοῦ ἀπελθεῖν
καὶ εἰπεῖν πρὸς τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ἡ-
γεμόνας τῆς δυνάμεως καὶ τοὺς ἄν-
δρας. ἐκλείπομεν καθ' ἡμέραν, καὶ ἡ
τροφὴ ἡμῖν ὀλίγη, καὶ ὁ τόπος οὗ
παρεμβάλλομεν ἐστὶν ὀχυρὸς, καὶ ἐπί-
κειται ἡμῖν τὰ τῆς βασιλείας.
58 νῦν οὖν δῶμεν δεξιὰς τοῖς ἀν-
θρώποις τούτοις, καὶ ποιήσωμεν μετ'
αὐτῶν εἰρήνην καὶ μετὰ παντὸς ἔθνους αὐ-
59 τῶν. καὶ στήσωμεν αὐτοῖς τοῦ πο-
ρεύεσθαι τοῖς νομίμοις αὐτῶν, ὡς τὸ
πρότερον. χάριν γὰρ τῶν νομίμων αὐ-
τῶν ὧν διεσκεδάσαμεν, ὠργίσθησαν
καὶ ἐποίησαν ταῦτα πάντα.
60 καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐναντίον τοῦ
βασιλέως καὶ τῶν ἀρχόντων, καὶ ἀπέ-
στειλε πρὸς αὐτοὺς εἰρηνεῦσαι, καὶ ἐ-
61 πεδέξαντο. καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς ὁ
βασιλεὺς καὶ οἱ ἄρχοντες· ἐπὶ τού-
τοις ἐξῆλθον ἐκ τοῦ ὀχυρώματος.
62 καὶ ὁ βασιλεὺς εἰσῆλθεν εἰς τὸ
ὄρος σιών, καὶ εἶδε τὸ ὀχύρωμα τοῦ
τόπου, καὶ ἠθέτησε τὸν ὁρκισμὸν ὃν ὤ-
μοσε, καὶ ἐνετείλατο καὶ καθεῖλε τὸ
63 τεῖχος κυκλόθεν. καὶ ἀπῆρε κατὰ σπου-
δὴν, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς ἀντιόχειαν, καὶ
εὗρε φίλιππον κυριεύοντα τῆς πό-
λεως, καὶ ἐπολέμησε πρὸς αὐτόν, καὶ
κατελάβετο τὴν πόλιν βίᾳ.

ζ'

1 Ἔτους ἑνὸς καὶ πεντηκοστοῦ ἑκα-
τοστοῦ ἐξῆλθε δημήτριος ὁ τοῦ σελεύκου
ἐκ ῥώμης, καὶ ἀνέβη σὺν ἀνδράσιν
ὀλίγοις εἰς πόλιν παραθαλασσίαν, καὶ
ἐβασίλευσεν ἐκεῖ.

Translatio B. Hieronym.

54 Et remāserunt in sanctis
viris pauci, quoniam obti-
nuerat eos fames, & dispersi
sunt vnusquisque in locum
55 suum. Et audiuit Lysias
quòd Philippus quem cōsti-
tuerat rex Antiochus cū ad-
G huc viueret, vt nutriret An-
tiochum filium suum, & re-
gnaret.
56 Reuersus est à Perside &
Media & exercitus qui abie-
rat cum ipso, & quia quæ-
rebat suscipere regni nego-
tia.
57 Et festinauit ire & dice-
re ad regem & ducem exer-
citus: Deficimus quotidie &
esca nobis modica est, & lo-
cus quem obsidemus est mu
nitus, & incumbit nobis or-
58 dinare de regno. Nunc
itaque demus dextras homi-
nibus istis, & faciamus cum
illis pacem & cum omni gē-
59 te eorum. Et constitua-
mus illis vt ambulent in le-
gitimis suis sicut prius. Pro-
pter legitima enim ipsorum
quæ despeximus irati sunt,
& fecerunt omnia hæc.
60 Et placuit sermo in con-
spectu regis & principum, &
misit ad eos pacem facere, &
61 ceperunt illā. Et iurauit
illis rex & principes, & exie-
runt de munitione.
62 Et intrauit rex montem
Siō & vidit munitionē loci,
& rupit citius iuramentum
quod iurauit, & mandauit
destruere murum in gyro.
63 Et discessit festinanter &
reuersus est Antiochiam, &
inuenit Philippum domi-
nantem ciuitati, & pugnauit
aduersus eum, & occupauit
ciuitatem.

CAP. VII.

1 A Nno cētesimo quinqua-
A gesimo & primo exiit
Demetrius Seleuci filius ab
vrbe Roma, & ascendit cum
paucis viris in ciuitatem ma
ritimam, & regnauit illic.

* Et factũ est vt ingressus 2
est domum regni patrũ suo-
rum, comprehẽdit exercitus
Antiochũ & Lysiam, vt ad-
ducerent eos ad eum.
* Et res ei innotuit & ait: 3
Nolite mihi ostendere faciẽ
eorum.
* Et occidit eos exercitus. 4
Et sedit Demetrius super se-
dem regni sui.
* Et venerunt ad eum viri 5
iniqui & impij ex Israel, &
Alcimus dux eorum qui vo-
lebat fieri sacerdos.
* Et accusauerunt populũ 6
apud regem dicentes: Perdi-
dit Iudas & fratres eius ami-
cos tuos, & nos disperdidit
de terra nostra.
* Nunc ergo mitte virum 7
cui credis, vt eat & videat ex-
terminium omne quod fe-
cit nobis in regionibus re-
gis, & puniat omnes amicos
eius & adiutores eorum.
* Et elegit rex ex amicis 8
suis Bacchidẽ qui domina- B
batur trans flumẽ magnum
in regno & fidelem regi, &
misit eum vt videret exter-
minium quod fecit Iudas.
* Sed & Alcimum impiũ 9
constituit in sacerdotium, &
mandauit ei facere vltionem
in filios Israel.
* Et surrexerunt & vene- 10
runt cum exercitu magno in
terrã Iuda, & miserunt nun-
cios, & locuti sunt ad Iudam
& ad fratres eius verbis paci
ficis in dolo.
* Non intenderũt sermo- 11
nibus eorum. Viderũt enim
quia venerunt cum exercitu
magno.
* Et conuenerunt ad Alci 12
mum & Bacchidem congre
gatio scribarũ requirere quæ
iusta sunt. * Et primi Assi- 13
dęi qui erant in filiis Israel, &
exquirebant ab eis pacem.
* Dixerunt enim: Homo 14
sacerdos de semine Aarõ ve-
nit, nõ decipiet nos. * Et lo- 15
cutus est cũ eis verba pacifi-
ca, & iurauit illis dicẽs: Non
inferemus vobis malũ neq;
amicis vestris.

* καὶ ἐγένετο ὡς εἰσεπορεύετο εἰς 2
οἶκον βασιλείας πατέρων αὐτοῦ, συνέ-
λαβον αἱ δυνάμεις τὸν ἀντίοχον καὶ
τὸν λυσίαν ἄγειν αὐτοὺς αὐτῷ.
* καὶ ἐγνώσθη αὐτῷ τὸ πρᾶγμα, 3
καὶ εἶπεν, μή μοι δείξητε τὰ πρόσω-
πα αὐτῶν. * καὶ ἀπέκτειναν αὐτοὺς 4
αἱ δυνάμεις, καὶ ἐκάθισε δημήτριος
ἐπὶ θρόνου βασιλείας αὐτοῦ. * καὶ ἦλ- 5
θον πρὸς αὐτὸν πάντες ἄνδρες ἄνομοι
καὶ ἀσεβεῖς ἐξ ἰσραήλ, καὶ ἄλκιμος
ἡγεῖτο αὐτῶν βουλόμενος ἱερατεύειν.
* καὶ κατηγόρησαν τοῦ λαοῦ πρὸς τὸν 6
βασιλέα λέγοντες· ἀπώλεσεν ἰούδας
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ πάντας τοὺς φί-
λους σου, καὶ ἡμᾶς ἐσκόρπισεν ἀπὸ τῆς
γῆς ἡμῶν. * νῦν οὖν ἀπόστειλον ἄνδρα 7
ᾧ πιστεύεις, καὶ πορευθεὶς ἰδέτω τὴν ἐξο-
λόθρευσιν πᾶσαν ἣν ἐποίησεν ἡμῖν
καὶ χώρᾳ τοῦ βασιλέως, καὶ κολα-
σάτω αὐτοὺς καὶ πάντας τοὺς ἐπι-
βοηθοῦντας αὐτοῖς. * καὶ ἐπέλεξεν 8
ὁ βασιλεὺς τὸν βακχίδην τὸν φίλον
τοῦ βασιλέως κυριεύοντα ἐν τῷ πέ-
ραν τοῦ ποταμοῦ καὶ μέγαν ἐν τῇ βα-
σιλείᾳ καὶ πιστὸν τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀ-
πέστειλεν αὐτόν, * καὶ ἄλκιμον τὸν 9
ἀσεβῆ, καὶ ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἱερωσύ-
νην, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ ποιῆσαι τὴν
ἐκδίκησιν ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ.
* καὶ ἀπῆλθον, καὶ ἦλθον μετὰ δυ- 10
νάμεως πολλῆς εἰς γῆν ἰούδα, καὶ
ἀπέστειλεν ἀγγέλους πρὸς ἰούδαν καὶ
τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ λόγοις εἰρηνικοῖς
μετὰ δόλου. * καὶ οὐ προσέσχον τοῖς 11
λόγοις αὐτῶν, εἶδον γὰρ ὅτι ἦλθον μετὰ
δυνάμεως πολλῆς.
* καὶ ἐπισυνήχθησαν πρὸς ἄλ- 12
κιμον καὶ βακχίδην συναγωγὴ
γραμματέων ἐκζητῆσαι δίκαια.
* καὶ πρῶτοι οἱ ἀσιδαῖοι ἦσαν ἐν 13
υἱοῖς ἰσραήλ, καὶ ἐπεζήτουν παρ' αὐ-
τῶν εἰρήνην.
* εἶπαν γὰρ ἄνθρωπος ἱερεὺς ἐκ τοῦ 14
σπέρματος ἀαρὼν ἦλθεν ἐν ταῖς δυ-
νάμεσι, καὶ οὐκ ἀδικήσει ἡμᾶς.
* καὶ ἐλάλησεν μετ' αὐτῶν λό- 15
γους εἰρηνικούς, καὶ ὤμοσεν αὐτοῖς
λέγων· οὐκ ἐκζητήσωμεν ὑμῖν κακὰ
καὶ τοῖς φίλοις ἡμῶν.

2 *Et factum est postquam in-
trauit in domum regni patrum
suorum, comprehẽderunt exer-
citus Antiochum & Lysiam vt
adducerent eos ei.*
3 *Et cognita est ei res, & di-
xit: Ne mihi ostẽdatis facies eo-*
4 *rum. * Et occiderunt eos ex-
ercitus, & sedit Demetrius in
sede regni sui.*
5 *Et venerunt ad eum omnes
viri iniqui & impij de Israel:
& Alcimus dux erat eorum vo-
lens esse sacerdos.*
6 *Et accusauerunt populum
apud regem dicentes: Perdidit
Iudas & fratres eius omnes a-
micos tuos: & nos disperdide-
runt de terra nostra.*
7 *Nunc igitur mitte virum
cui credis: & vadens videat
destructionem omnem quam fe-
cit nobis & regioni regis: &
puniat eos & omnes adiutores*
8 *eorum. * Et elegit rex Bacchi-
dem amicum regis dominantem
trans flumen & magnum in
regno & fidelem regi, & misit
eum,*
9 *Et Alcimum impium, &
statuit illi sacerdotium, & præ-
cepit ei vt faceret vltionem in
filiis Israel.*
10 *Et abierunt, & venerunt
cum potentia multa in terram
Iuda, & misit nuncios ad Iudã
& fratres eius verbis pacificis
cum dolo.*
11 *Et non intenderunt sermo-
nibus eorũ; viderunt enim quòd
venerunt cum exercitu multo.*
12 *Et congregati sunt ad Alci-
mum, & Bacchidem synagoga
scribarum ad quærendum iusta.*
13 *Et primi Asidæi erant in
filiis Israel, & quærebant ab il-
lis pacem.*
14 *Dixerunt enim: Homo sa-
cerdos de semine Aaron venit
cum exercitibus, & non iniuria
afficiet nos.*
15 *Et locutus est cum eis verba
pacifica. Et iurauit eis, dicens:
Non quæremus vobis mala &
amicis nostris.*

*Et crediderunt ei, & acce- 16
perũt ex eis sexaginta viros, &
occidit eos in die vna secundum
sermones quos scripsit.
*Carnes sanctorum tuorum 17
& sanguines eorum effuderunt
in circuitu Hierusalem, & non
erat eis sepeliens.
*Et incubuit eis timor & 18
tremor in omnem populum; quo-
niam dixerũt: Non est in eis ve
ritas & iudiciũ, trãsgressi sunt
enim constitutum & iusiuran-
dum quod iurauerunt.
*Et recessit Bacchides à Hie 19
rusalem, & castrametatus est in
Bezeth, & misit & cõprehen-
dit multos de his qui cum eo qui
ad se fugerant viris & quosdã
ex populo, & mactauit eos in
puteum magnum.
*Et commisit regionem Alci- 20
mo, & reliquit cum eo exercitũ
vt auxiliaretur ei: & abiit
Bacchides ad regem.
*Et satagebat Alcimus circa 21
principatum sacerdotij.
*Et congregati sunt ad eum 22
omnes turbantes populum illo-
rum, & obtinuerunt terrã Iu-
da, & fecerunt plagam magnam
in Hierusalem.
*Et vidit Iudas omne ma- 23
lum quod fecit Alcimus & qui
cum eo in filiis Israel plusquam
gentes.
*Et exiuit in omnes termi- 24
nos Iudææ in circuitu, & fecit
vltionem in viris desertoribus,
& cessauerunt ab eundo in re-
gionem.
*Vt autẽ vidit Alcimus quòd 25
præualuit Iudas & qui cum eo,
& cognouit quòd non potest su-
stinere eos, et reuersus est ad re-
gem, & accusauit eos malorum.
*Et misit rex Nicanorem 26
vnum principum eius nobilio-
rum, & odio habentem, & ini-
micum Israel, & præcepit ei de-
lere populum.
*Et venit Nicanor in Hie- 27
rusalem cum exercitu multo, et
misit ad Iudam & fratres eius
cũ dolo verbis pacificis dicens.

16 *καὶ ἐνεπίστευσαν αὐτῷ καὶ συνέ-
λαβον ἐξ αὐτῶν ἑξήκοντα ἄνδρας,
καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ
17 κατὰ τοὺς λόγους οὓς ἔγραψε. *σάρκας
ὁσίων σου καὶ αἵματα αὐτῶν ἐξέχεαν
κύκλῳ ἱερουσαλήμ, καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς
18 ὁ θάπτων. *καὶ ἐπέπεσεν αὐτοῖς ὁ
φόβος καὶ ὁ τρόμος ἐπὶ πάντα τὸν
λαόν, ὅτι εἶπαν, οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἀ-
λήθεια καὶ κρίσις. παρέβησαν γὰρ τὴν
στάσιν καὶ τὸν ὅρκον ὃν ὤμοσαν.
19 *καὶ ἀπῆρε βακχίδης ἀπὸ ἱερουσα-
λήμ, καὶ παρενέβαλεν ἐν βηζαίθ,
καὶ ἀπέστειλε καὶ συνέλαβε πολλοὺς
ἀπὸ τῶν μετ' αὐτοῦ αὐτομολησάντων
ἀνδρῶν καὶ τινὰς τοῦ λαοῦ, καὶ ἔθυ-
σεν αὐτοὺς εἰς τὸ φρέαρ τὸ μέγα.
20 *καὶ κατέστησε τὴν χώραν τῷ ἀλ
κίμῳ, καὶ ἀφῆκε μετ' αὐτοῦ δύναμιν
τοῦ βοηθεῖν αὐτῷ, καὶ ἀπῆλθε βακ-
χίδης πρὸς τὸν βασιλέα.
21 *καὶ ἠγωνίσατο ἄλκιμος περὶ τῆς
22 ἀρχιερωσύνης. *καὶ συνήχθη-
σαν πρὸς αὐτὸν πάντες οἱ ταράσσον-
τες τὸν λαὸν αὐτῶν, καὶ κατεκράτη-
σαν γῆν ἰούδα, καὶ ἐποίησαν πληγὴν
23 μεγάλην ἐν ἱερουσαλήμ. *καὶ εἶδεν
ἰούδας πᾶσαν τὴν κακίαν ἣν ἐποίη-
σεν ἄλκιμος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν
υἱοῖς ἰσραὴλ ὑπὲρ τὰ ἔθνη.
24 *καὶ ἐξῆλθεν εἰς πάντα τὰ ὅρια τῆς
ἰουδαίας κυκλόθεν, καὶ ἐποίησεν ἐκ-
δίκησιν ἐν τοῖς ἀνδράσι τοῖς αὐτομο-
λήσασι, καὶ διεστάλησαν τοῦ πο-
ρεύεσθαι εἰς τὴν χώραν.
25 *ὡς δὲ εἶδεν ἄλκιμος ὅτι ἐνίσχυσεν
ἰούδας καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ ἔγνω ὅτι
οὐ δύναται ὑποστῆναι αὐτούς, καὶ ἐ-
πέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα καὶ κα-
τηγόρησεν αὐτῶν πονηρά.
26 *καὶ ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς νικάνο-
ρα ἕνα τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ τῶν ἐν-
δόξων, καὶ μισοῦντα καὶ ἐχθραίνοντα
τῷ ἰσραήλ, καὶ ἐνετείλατο αὐτῷ
ἐξᾶραι τὸν λαόν.
27 *καὶ ἦλθε νικάνωρ εἰς ἱερουσαλὴμ
δυνάμει πολλῇ, καὶ ἀπέστειλε πρὸς
ἰούδαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ μετὰ δό-
λου λόγοις εἰρηνικοῖς λέγων

16 *Et crediderunt ei, & cõ-
prehendit ex eis sexaginta vi-
ros, & occidit eos in vna die
secundum verbũ quod scri-
17 ptum est. *Carnes sancto-
rum tuorum & sanguinem
ipsorum effuderunt in circui-
tu Hierusalẽ, & non erat qui
18 sepeliret. *Et incubuit ti-
mor & tremor in omnẽ po-
pulum; quia dixerunt: Nõ est
veritas & iudiciũ in eis. Trãs-
gressi sunt enim constitutũ,
& iusiurãdũ quod iurauerũt.
19 *Et mouit Bacchides ca-
stra ab Hierusalem, & appli-
cuit in Bethzecha, & misit &
comprehendit multos ex eis
qui à se refugerant, & quos-
dam de populo mactauit, &
in puteum magnũ proiecit.
20 *Et commisit regionem
Alcimo, & reliquit cum eo
auxilium in adiutorium ipsi.
Et abiit Bacchides ad regẽ.
21 *Et satis agebat Alcimus
D pro principatu sacerdotij sui.
22 *Et conuenerunt ad eum
omnes qui perturbabant po
pulum suũ, & obtinuerunt
terram Iuda, & fecerunt pla-
gam magnam in Israel.
23 *Et vidit Iudas omnia ma
la quæ fecit Alcimus, & qui
cum eo erant filiis Israel mul
to plusquam gentes.
24 *Et exiit in omnes fines
Iudææ in circuitu, & fecit vin
dictam in viros desertores,
& cessauerunt vltra exire in
regionem.
25 *Vidit autem Alcimus
quòd præualuit Iudas & qui
cum eo erant, & cognouit
quia nõ potest sustinere eos,
& egressus est ad regẽ, & ac
cusauit eos multis crimini-
bus.
26 *Et misit rex Nicanorem
vnum ex principibus suis no
bilioribus qui erat inimici-
tias exercens contra Israel,
& mandauit ei euertere po-
pulum.
27 *Et venit Nicanor in Hie
rusalem cum exercitu ma-
gno, & misit ad Iudam & ad
fratres eius verbis pacificis
cum dolo dicens.

28 * Non sit pugna inter me & vos. Veniã cum viris paucis vt videam facies vestras cum pace.

29 * Et venit ad Iudam, & salutauerunt se inuicem pacificè, & hostes parati erant rapere Iudam.

30 * Et innotuit sermo Iudæ quoniam cum dolo venerat ad eum, & conterritus est ab eo, & amplius noluit videre faciem eius.

31 * Et cognouit Nicanor quoniam denudatum est cõsilium eius, & exiuit obuiam Iudæ in pugnam iuxta Capharsalama.

32 * Et ceciderunt de Nicanoris exercitu ferè quinque millia viri, & fugerunt in ciuitatem Dauid.

33 * Et post hæc verba ascendit Nicanor in montẽ Sion, & exierunt de sacerdotibus populi salutare eum in pace, & demonstrare ei holocaustomata quæ offerebãtur pro rege.

34 * Et irridẽs spreuit eos & polluit, & locut' est superbè.

35 * Et iurauit cum ira dicẽs: Nisi traditus fuerit Iudas & exercitus eius in man' meas, continuò cùm regressus fuero in pace, succendam domũ istam. Et exiit cũ ira magna.

36 * Et intrauerunt sacerdotes, & steterunt ante faciem altaris templi, & flentes dixerunt.

37 * Tu Domine elegisti domum istam ad inuocandum nomen tuum in ea, vt esset domus orationis & obsecrationis populo tuo.

38 * Fac vindictam in homine isto, & exercitu eius, & cadant in gladio. Memẽto blasphemias eorum, & ne dederis eis vt permaneant.

39 * Et exiit Nicanor ab Hierusalẽ & castra applicuit ad Bethoron, & occurrit illi exercitus Syriæ.

40 * Et Iudas applicuit in Adarsa cum tribus millibus viris. Et orauit Iudas & dixit.

28 * μὴ ἔστω μάχη ἀνὰ μέσον ἐμοῦ
καὶ ὑμῶν. ἥξω ἐν ἀνδράσιν ὀλίγοις, ἵνα
ὑμῶν ἴδω τὰ πρόσωπα μετ' εἰρήνης.
29 * καὶ ἦλθε πρὸς ἰούδαν, καὶ ἠσπάσαντο ἀλλήλους εἰρηνικῶς. καὶ οἱ πολέμιοι ἦσαν ἕτοιμοι ἐξαρπάσαι τὸν
ἰούδαν.
30 * καὶ ἐγνώσθη ὁ λόγος τῷ
ἰούδα, ὅτι μετὰ δόλου ἦλθεν ἐπ' αὐτόν· καὶ ἐπτοήθη ἀπ' αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἠβουλήθη ἔτι ἰδεῖν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ.
31 * καὶ ἔγνω νικάνωρ, ὅτι ἀπεκαλύφθη ἡ βουλὴ αὐτοῦ, καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάντησιν τῷ ἰούδα κατὰ καφαρσαραμά.
32 * καὶ ἔπεσον τῶν παρὰ
νικάνορος ὡσεὶ πεντακόσιοι ἄνδρες, καὶ ἔφυγον εἰς τὴν πόλιν δαυίδ.
33 * καὶ μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἀνέβη νικάνωρ εἰς τὸ ὄρος σιών· καὶ ἐξῆλθον ἀπὸ τῶν ἱερέων ἐκ τῶν ἁγίων καὶ ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ ἀσπάσασθαι αὐτὸν εἰρηνικῶς, καὶ δεῖξαι αὐτῷ τὴν ὁλοκαύτωσιν τὴν προσφερομένην ὑπὲρ τοῦ βασιλέως.
34 * καὶ ἐμυκτήρισεν αὐτούς, καὶ κατεγέλασεν αὐτῶν, καὶ ἐμίανεν αὐτοὺς καὶ ἐλάλησεν ὑπερηφάνως.
35 * καὶ ὤμοσε μετὰ θυμοῦ λέγων· ἐὰν μὴ παραδοθῇ ἰούδας καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ εἰς χεῖράς μου τὸ νῦν, καὶ ἔσται ἐὰν ἐπιστρέψω ἐν εἰρήνῃ, ἐμπυριῶ τὸν οἶκον τοῦτον· καὶ ἐξῆλθε μετὰ θυμοῦ μεγάλου.
36 * καὶ εἰσῆλθον οἱ ἱερεῖς, καὶ ἔστησαν κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου καὶ τοῦ ναοῦ, καὶ ἔκλαυσαν καὶ εἶπον·
37 * σὺ ἐξελέξω τὸν οἶκον τοῦτον ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομά σου ἐπ' αὐτοῦ, εἶναι οἶκον προσευχῆς καὶ δεήσεως τῷ λαῷ
σου.
38 * ποίησον ἐκδίκησιν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ τούτῳ καὶ ἐν τῇ παρεμβολῇ αὐτοῦ, καὶ πεσέτωσαν ἐν ῥομφαίᾳ. μνήσθητι τῶν δυσφημιῶν αὐτῶν, καὶ
μὴ δῷς αὐτοῖς μονήν.
39 * καὶ ἐξῆλθε
νικάνωρ ἐξ ἱερουσαλήμ, καὶ παρενέβαλεν ἐν βαιθωρῶν, καὶ συνήντησεν αὐτῷ δύναμις συρίας.
40 * καὶ ἰούδας παρενέβαλεν ἐν ἀδασᾷ ἐν τρισχιλίοις ἀνδράσι· καὶ προσηύξατο ἰούδας καὶ εἶπεν·

28 * *Non sit bellum inter me et vos. Veniam cum viris paucis, vt vestras videam facies cum pace.*

29 * *Et venit ad Iudam, & salutauerunt se adinuicem pacificè, & hostes erant parati rapere Iudam.*

30 * *Et innotuit sermo Iudæ, quod cum dolo venit ad eum, et timuit ab eo, & non voluit vltrà videre faciem eius.*

31 * *Et cognouit Nicanor, quòd reuelatum est cõsilium suum, & exiuit in occursum Iudæ iuxta Capharsalama.*

32 * *Et ceciderunt de parte Nicanoris ferè quingenti viri, & fugerunt in vrbem Dauid.*

33 * *Et post verba hæc ascendit Nicanor in montẽ Sion. Et exierunt de sacerdotibus ex sanctis & à senioribus populi vt salutarent eum pacificè, & demonstrarent ei holocaustũ quod offerebatur pro rege.*

34 * *Et subsannauit eos, & derisit eos, & polluit eos, & locutus est superbè.*

35 * *Et iurauit cum furore, dicens: Si non traditus fuerit Iudas & castra eius in manus meas nunc, & erit si rediero in pace, comburam domũ hanc. & exiuit cum furore magno.*

36 * *Et intrauerunt sacerdotes, & steterunt ante faciem altaris & templi, & plorauerunt & dixerunt:*

37 * *Tu elegisti domum hanc vt inuocaretur nomen tuum in ea, vt esset domus orationis & obsecrationis populo tuo.*

38 * *Fac vindictam in homine hoc & in castris eius, & cadant in gladio. Recordare blasphemiarum eorum, & non des eis mansionem.*

39 * *Et exiuit Nicanor de Hierusalem, et castra metatus est in Bethoron. Et occurrit ei exerci-*
40 *tus Syriæ.* * *Et Iudas castra posuit in Adasa cum tribus millibus virorum. Et orauit Iudas & dixit:*

* *Qui à rege quādo blaſphe-* 41
mauerunt, exiuit angelus tuus,
& percuſſit in eis centum octo-
gintaquinque millia.
* *Sic contere exercitum hunc* 42
coram nobis hodie, & cognoſcāt
reliqui, quòd malè locuti ſunt
contra ſancta tua; & iudica eū
ſecundum nequitiam eius.
* *Et conuenerunt exercitus* 43
in prœlium tertia decima menſis
Adar. Et cōtrita ſunt caſtra Ni-
canoris, & cecidit ipſe primus
in prœlio.
* *Vt autem vidit exercitus* 44
eius quòd mortuus eſt Nicanor,
proiicientes arma ſua fugerunt.
* *Et perſecuti ſunt eos via* 45
diei vnius de Adaſa, vſquequò
veniatur ad Gazera, & cecine-
runt poſt eos tubis ſignorum.
* *Et exierūt de omnibus vi-* 46
cis Judææ in circuitu, & perſe-
quebantur eos, & conuerteban
tur hi ad eos, et ceciderunt om-
nes gladio, & non relictus eſt
ex illis vllus.
* *Et acceperūt ſpolia & præ-* 47
dam, & caput Nicanoris am-
putauerunt, & dexteram eius,
quam extendit ſuperbè; & tu-
lerunt, & ſuſpenderunt contra
Hieruſalem.
* *Et lætatus eſt populus val-* 48
de, & egerunt diem illum diem
lætitiæ magnæ.
* *Et ſtatuerunt vt agerent* 49
ſingulis annis diem hanc tertia
decima Adar.
* *Et ſiluit terra Juda dies* 50
paucos.

CAP. VIII.

ET audiuit Judas nomen Ro- 1
manorum quòd ſunt poten-
tes fortitudine, & ipſi acquieſ-
cunt in omnibus propoſitis ſibi.
Et quicunque acceſſerint ad eos,
ſtatuunt cum eis amicitiam; &
quòd ſunt potentes viribus.
* *Et narrauerunt ei prœlia* 2
illorum, & virtutes bonas,
quas faciunt in Galatia; &
quòd obtinuerunt eos, & du-
xerunt eos ſub tributum.

41 * Οἱ παρὰ τοῦ βασιλέως ὅτε ἐδυ-
σφήμησαν, ἐξῆλθεν ἄγγελός σου, καὶ
ἐπάταξεν ἐν αὐτοῖς ἑκατὸν ὀγδοηκον-
42 ταπέντε χιλιάδας. * οὕτω σύν-
τριψον τὴν παρεμβολὴν ταύτην
ἐνώπιον ἡμῶν σήμερον, καὶ γνώτωσαν
οἱ ἐπίλοιποι, ὅτι κακῶς ἐλάλησαν
ἐπὶ τὰ ἅγιά σου, καὶ κρῖνον αὐτὸν κα-
τὰ τὴν κακίαν αὐτοῦ.
43 * καὶ συνῆψαν αἱ παρεμβολαὶ
εἰς πόλεμον τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ
μηνὸς ἀδαρ, καὶ συνετρίβη ἡ παρεμ-
βολὴ νικάνορος, καὶ ἔπεσεν αὐτὸς
44 πρῶτος ἐν τῷ πολέμῳ. * ὡς δὲ εἶδεν
ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, ὅτι τέθνηκε νι-
κάνωρ, ῥίψαντες τὰ ὅπλα αὐτῶν ἔ-
45 φυγον. * καὶ κατεδίωκον αὐτοὺς
ὁδὸν ἡμέρας μιᾶς ἀπὸ ἀδασὰ ἕως
τοῦ ἐλθεῖν εἰς γάζηρα, καὶ ἐσάλπι-
σαν ὀπίσω αὐτῶν ταῖς σάλπιγξι τῶν
46 σημασιῶν. * καὶ ἐξῆλθον ἐκ πα-
σῶν τῶν κωμῶν τῆς ἰουδαίας κυ-
κλόθεν, καὶ ὑπερεκέρων αὐτούς, καὶ ἀνέ-
στρεφον οὗτοι πρὸς τούτους, καὶ ἔπεσον
πάντες ῥομφαίᾳ καὶ οὐ κατελείφθη
ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς.
47 * καὶ ἔλαβον τὰ σκῦλα καὶ τὴν
προνομήν, καὶ τὴν κεφαλὴν νικάνο-
ρος ἀφεῖλον καὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ
ἣν ἐξέτεινεν ὑπερηφάνως, καὶ ἤνεγ-
καν, καὶ ἐξέτειναν παρὰ τὴν ἱερουσα-
48 λήμ. * καὶ εὐφράνθη ὁ λαὸς σφόδρα,
καὶ ἤγαγον τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡμέραν
49 εὐφροσύνης μεγάλης. * καὶ ἔστησαν τοῦ
ἄγειν κατ᾿ ἐνιαυτὸν τὴν ἡμέραν ταύτην
50 τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ ἀδαρ. * καὶ ἡσύ-
χασεν ἡ γῆ ἰούδα ἡμέρας ὀλίγας.

η΄

1 * Καὶ ἤκουσεν ἰούδας τὸ ὄνομα τῶν
ῥωμαίων ὅτι εἰσὶ δυνατοὶ ἰσχύϊ, καὶ αὐ-
τοὶ εὐδοκοῦσιν ἐν πᾶσι τοῖς προτιθεμέ-
νοις αὐτοῖς, καὶ ὅσοι ἂν προσέλθωσιν
αὐτοῖς ἱστῶσιν αὐτοῖς φιλίαν, καὶ ὅτι
2 εἰσὶ δυνατοὶ ἰσχύϊ. * καὶ διηγήσαντο
αὐτῷ τοὺς πολέμους αὐτῶν καὶ τὰς
ἀνδραγαθίας ἃς ποιοῦσιν ἐν τοῖς
γαλάταις, καὶ ὅτι κατεκράτησαν
αὐτῶν, καὶ ἤγαγον αὐτοὺς ὑπὸ φό-
ρον.

41 * Qui miſſi erant à rege
Sennacherib, Domine quia
blaſphemauerunt te, exiit an
gelus & percuſſit ex eis cētū
octoginta quinque millia.
42 * Sic contere exercitum
iſtum in cōſpectu noſtro ho
die, & ſciant cæteri quia ma-
lè locutus eſt ſuper ſancta
tua, & iudica illum ſecundū
malitiam illius.
43 * Et commiſerunt exerci-
tus prœliū tertiadecima die
menſis Adar, & contrita ſunt
caſtra Nicanoris, & cecidit
ipſe primus in prœlio.
44 * Vt autem vidit exercitus
G eius quia cecidiſſet Nicanor,
proiecerunt arma ſua & fu-
gerunt.
45 * Et perſecuti ſunt eos viā
vnius diei ad Adazer, vſque
quo veniatur in Gazara, &
tubis cecinerunt poſt eos cū
ſignificationibus.
46 * Et exierunt de omnibus
caſtellis Iudeæ in circuitu, &
ventilabant eos cornibus &
cōuertebātur iterum ad eos.
Et ceciderunt omnes gladio,
& non eſt relictus ex eis nec
vnus.
47 * Et acceperunt ſpolia eo-
rum in prædam. Et caput Ni
canoris amputauerunt, &
dexteram eius quam exten-
derat ſuperbè, & attulerunt
& ſuſpenderunt contra Hie-
ruſalem.
48 * Et lætatus eſt populus
valde, & egerunt diem illam
in lætitia magna.
49 * Et conſtituit agi omni-
bus annis diem iſtam tertia
decima die menſis Adar. * Et
50 ſiluit terra Iuda dies paucos.

CAP. VIII.

1 ET audiuit Iudas nomen
A Romanorū quia ſunt po
tentes viribus, & acquieſ-
cunt ad omnia quæ poſtu-
lantur ab eis; & quicunque
acceſſerunt ad eos, ſtatuerūt
cū eis amicitias, & quia ſunt
potentes viribus.
2 * Et audierūt prœlia eorū &
virtutes bonas quas fecerūt
in Galatia, quia obtinuerunt
eos & duxerūt ſub tributū.

3 Et quanta fecerunt in regione Hispaniæ, & quòd in potestatem redegerunt metalla argenti & auriquæ illic sunt.

4 Et possederunt omnem locum consilio suo & patiẽtia, locaque quæ longe erant valde ab eis, & reges qui superuenerant eis ab extremis terræ cõtriuerũt, & percusserũt eos plaga magna. Cæteri autem dant eis tributum omnibus annis.

5 Et Philippum Persen Ceteorum regem & cęteros qui aduersus eos arma tulerant, contriuerunt in bello, & obtinuerunt eos.

6 Et Antiochum magnũ regem Asiæ qui eis pugnam intulerat, habẽs centum viginti elephantes & equitatũ, & currus & exercitum magnum valde contritum ab eis.

7 Et quia ceperunt eũ viuum, & statuerũt ei vt daret ipse & qui regnarent post ipsum tributum magnũ & daret obsides & constitutum.

8 Et regionẽ Indorum & Medos & Lydos de optimis regionibus eorum, & acceptas eas ab eis dederunt Eumeni regi.

9 Et quia qui erant apud Helladã, voluerũt ire & tollere eos, & innotuit sermo his.

10 Et miserunt ad eos ducẽ vnum, & pugnauerunt cõtra illos, & ceciderũt ex eis multi, & captiuas duxerunt vxores eorum & filios, & diripuerunt eos, & terram eorũ possederunt, & destruxerunt muros eorum, & in seruitutem illos redegerunt vsque in hunc diem: & residua regna,

11 Et insulas quæ aliquando restiterant illis, exterminauerunt & in potestatem redegerunt.

3 καὶ ὅσα ἐποίησαν ἐν χώρᾳ ἱσπανίας, τοῦ κατακρατῆσαι τῶν μετάλλων τοῦ ἀργυρίου καὶ τοῦ χρυσίου τοῦ ἐκεῖ.

4 καὶ κατεκράτησαν τοῦ τόπου παντὸς τῇ βουλῇ αὐτῶν καὶ τῇ μακροθυμίᾳ. καὶ ὁ τόπος ἦν μακρὰν ἀπέχων ἀπ' αὐτῶν σφόδρα, καὶ τῶν βασιλέων τῶν ἐπελθόντων ἐπ' αὐτοὺς ἀπ' ἄκρου τῆς γῆς ἕως συνέτριψαν αὐτούς. καὶ ἐπάταξαν ἐν αὐτοῖς πληγὴν μεγάλην, καὶ οἱ ἐπίλοιποι διδόασιν αὐτοῖς φόρον κατ' ἐνιαυτόν.

5 καὶ τὸν φίλιππον καὶ τὸν περσέα κιτιέων βασιλέα καὶ τοὺς ἐπηρμένους ἐπ' αὐτοὺς συνέτριψαν αὐτοὺς πολέμῳ, καὶ κατεκράτησαν αὐτῶν.

6 καὶ ἀντίοχον τὸν μέγαν βασιλέα τῆς ἀσίας τὸν πορευθέντα ἐπ' αὐτοὺς εἰς πόλεμον ἔχοντα ἑκατὸν εἴκοσι ἐλέφαντας καὶ ἵππον καὶ ἅρματα καὶ δύναμιν πολλὴν σφόδρα, καὶ συνετρίβη ἀπ' αὐτῶν.

7 καὶ ἔλαβον αὐτὸν ζῶντα, καὶ ἔστησαν αὐτοῖς διδόναι αὐτόν τε καὶ τοὺς βασιλεύοντας μετ' αὐτὸν φόρον μέγαν, διδόναι ὅμηρα καὶ διαστολήν.

8 καὶ χώραν τὴν ἰνδικὴν καὶ μηδείαν καὶ λυδίαν, καὶ ἀπὸ τῶν καλλίστων χωρῶν αὐτῶν, καὶ λαβόντες αὐτὰς παρ' αὐτοῦ ἔδωκαν αὐτὰς εὐμενεῖ τῷ βασιλεῖ.

9 καὶ ὅτι οἱ ἐκ τῆς ἑλλάδος ἐβουλεύσαντο ἐλθεῖν καὶ ἐξᾶραι αὐτούς, καὶ ἐγνώσθη ὁ λόγος αὐτοῖς.

10 καὶ ἀπέστειλαν ἐπ' αὐτοὺς στρατηγὸν ἕνα, καὶ ἐπολέμησαν πρὸς αὐτούς· καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν τραυματίαι πολλοί· καὶ ᾐχμαλώτευσαν πολλούς, τὰς γυναῖκας αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν, καὶ προενόμευσαν αὐτούς, καὶ κατεκράτησαν τῆς γῆς αὐτῶν, καὶ καθεῖλον τὰ ὀχυρώματα αὐτῶν, καὶ προενόμευσαν αὐτούς, καὶ κατεδουλώσαντο αὐτοὺς ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, καὶ τὰς ἐπιλοίπους βασιλείας.

11 καὶ τὰς νήσους ὅσοι ποτὲ ἀντέστησαν αὐτοῖς, κατέφθειραν καὶ ἐδούλωσαν αὐτούς.

3 *Et quæ fecerint in prouincia Hispaniæ, vt obtinerẽt metalla argenti & auri quod illic.*

4 *Et obtinuerunt locum omnem consilio suo & patientia. Et locus erat longè distans ab illis valde, & à regibus qui venerant contra eos ab extremo terræ quoad contriuerunt eos. Et percusserunt in eis plagam magnam, & reliqui dant eis tributum quolibet anno.*

5 *Et Philippum & Persea Ceteorum regem, & eos qui insurrexerunt contra eos, contriuerunt eos bello, & obtinuerũt eos.*

6 *Et Antiochum magnum regem Asiæ, qui iuit contra eos in pugnam, habens centum viginti elephantes, & equitatum, & currus, & exercitum multum valde, & contritus est ab eis.*

7 *Et acceperunt eum viuũ, & statuerunt eis dare eum, & qui regnarent post eum tributum magnum, dare obsides & distinctionem.*

8 *Et regionem Indicam, & Mediam, & Lydiam, & de optimis regionibus eorũ. Et accipientes illas ab eo, dederunt eas Eumeni regi.*

9 *Et quòd qui ex Hellade decreuerunt ire & tollere eos, & innotuit sermo eis.*

10 *Et miserunt contra illos ducem vnum, & pugnauerunt contra eos. Et ceciderunt de eis vulnerati multi, & captiuauerunt multos, mulieres eorum, & filios eorum, & diripuerunt eos, & obtinuerunt terram eorum, & destruxerunt arces eorum, & diripuerunt eos, & seruos fecerunt eos vsque in diem hanc: & reliqua regna,*

11 *Et insulas quæ vnquam restiterant eis, destruxerunt, & in seruitutem redegerunt eos.*

12 ‡ *Cum autem amicis suis & qui acquiescebant eis conseruauerunt eis amicitiam, & obtinuerũt regna quæ propè & quæ longè. Et quicunque audierunt nomen eorum, timebant ab eis. Quos autem velint adiuuare, et vt regnent, regnant.*

13 ‡ *Quos autem velint deturbant, & exaltati sunt valde.*

14 ‡ *Et in omnibus his non imposuit sibi vllus eorũ diadema, & non vestierunt purpuram, vt magnificarentur in ea.*

15 ‡ *Et curiam fecerunt sibi, & quotidie consulebant trecenti et viginti consultantes semper de multitudine, vt gubernent eos.*

16 ‡ *Et credunt vni homini, vt imperet eis per singulos annos, & dominetur totius terræ eorũ, & omnes audiunt vnum; & non est inuidia neque zelus in illis.*

17 ‡ *Et elegit Judas Eupolemũ filium Joannis filij Accos, & Jasonem filium Eleazari, et misit eos ad Romam ad constituendum cum illis amicitiam & societatem.*

18 ‡ *Et vt auferrent iugum ab eis; quoniam viderunt regnum Græcorum in seruitutem redigentes Jsrael seruitio.*

19 ‡ *Et abierunt ad Romam, et via multa valde, & intrauerũt in senatum, & responderunt et dixerunt:*

20 ‡ *Judas Maccabæus et fratres eius, & multitudo Judæorum miserunt nos ad vos, ad statuendũ vobiscũ societatẽ & pacẽ, et ad conscribendum nos socios & amicos vestros.*

21 ‡ *Et placuit sermo coram eis.*

22 ‡ *Et hoc rescriptum epistolæ quam rescripsit in tabulis æreis. Et misit in Hierusalem vt esset apud eos illic memoriale pacis & societatis.*

23 ‡ *Bene sit Romanis & genti Judæorum in mari & in terra in seculum, & gladius & hostis procul sit ab eis.*

12 ‡ μετὰ δὲ τῶν φίλων αὐτῶν καὶ τῶν ἐ-
παναπαυομένων αὐτοῖς συνετήρησαν
αὐτοῖς φιλίαν, καὶ κατεκράτησαν τῶν
βασιλειῶν τῶν ἐγγὺς καὶ τῶν μακράν·
καὶ ὅσοι ἤκουσαν τὸ ὄνομα αὐτῶν ἐφο-
βοῦντο ἀπ' αὐτῶν· ὅσοις δ' ἂν βούλωνται
βοηθεῖν καὶ βασιλεύειν βασιλεύουσιν.
13 ‡ οὓς δ' ἂν βούλωνται, μεθιστῶσι, καὶ
ὑψώθησαν σφόδρα.
14 ‡ καὶ ἐν πᾶσι τούτοις οὐκ ἐπέθετο οὐ-
δεὶς αὐτῶν διάδημα, καὶ οὐ περιεβά-
λοντο πορφύραν, ὥστε ἁδρυνθῆναι
15 ἐν αὐτῇ. ‡ καὶ βουλευτήριον ἐποίη-
σαν ἑαυτοῖς, καὶ καθ' ἡμέραν ἐβου-
λεύοντο τριακόσιοι καὶ εἴκοσι βουλευό-
μενοι διαπαντὸς περὶ τοῦ πλήθους, τοῦ
16 εὐκοσμεῖν αὐτούς. ‡ καὶ πιστεύουσιν
ἑνὶ ἀνθρώπῳ, ἄρχειν αὐτῶν κατ' ἐ-
νιαυτόν, καὶ κυριεύειν πάσης τῆς γῆς
αὐτῶν, καὶ πάντες ἀκούουσι τοῦ ἑνός, καὶ
οὐκ ἔστι φθόνος οὐδὲ ζῆλος ἐν αὐτοῖς.
17 ‡ καὶ ἐπέλεξεν ἰούδας τὸν εὐπόλε-
μον υἱὸν ἰωάννου τοῦ ἀκκὼς καὶ ἰάσωνα
υἱὸν ἐλεαζάρου, καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς
εἰς ῥώμην στῆσαι αὐτοῖς φιλίαν καὶ
18 συμμαχίαν. ‡ καὶ τοῦ ἆραι τὸν
ζυγὸν ἀπ' αὐτῶν, ὅτι εἶδον τὴν βασι-
λείαν τῶν ἑλλήνων καταδουλουμέ-
νους τὸν ἰσραὴλ δουλείᾳ.
19 ‡ καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ῥώμην, καὶ
ἡ ὁδὸς πολλὴ σφόδρα, καὶ εἰσῆλθον
εἰς τὸ βουλευτήριον. καὶ ἀπεκρίθησαν
20 καὶ εἶπον. ‡ ἰούδας ὁ μακκαβαῖος
καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ καὶ τὸ πλῆθος τῶν
ἰουδαίων ἀπέστειλαν ἡμᾶς πρὸς ὑ-
μᾶς· στῆσαι μεθ' ὑμῶν συμμαχίαν
καὶ εἰρήνην καὶ γραφῆναι ἡμᾶς
συμμάχους καὶ φίλους ὑμῶν.
21 ‡ καὶ ἤρεσεν ὁ λόγος ἐνώπιον αὐ-
22 τῶν. ‡ καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῆς
ἐπιστολῆς ἧς ἀντέγραψεν ἐπὶ δέλ-
τοις χαλκαῖς, καὶ ἀπέστειλεν εἰς ἱερου-
σαλὴμ εἶναι παρ' αὐτοῖς ἐκεῖ μνη-
μόσυνον εἰρήνης καὶ συμμαχίας.
23 ‡ καλῶς γένοιτο ῥωμαίοις καὶ τῷ
ἔθνει ἰουδαίων ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ
ἐπὶ τῆς ξηρᾶς εἰς τὸν αἰῶνα· καὶ ῥομ-
φαία καὶ ἐχθρὸς μακρυνθείη ἀπ'
αὐτῶν.

12 ‡ Cum amicis autem suis & qui in ipsis requiem habebant conseruauerunt amicitiam, & obtinuerunt regna quæ erant proxima & quæ erant longè, quia quicunque audiebant nomen eorum, timebant eos.

13 ‡ Quibus verò vellent auxilio esse vt regnarent, regnabant. Quos autem vellent, regno deturbabant, & exaltati sunt valde.

14 ‡ Et in omnibus istis nemo portabat diadema, nec induebatur purpura vt magnificaretur in ea.

15 ‡ Et quia curiam fecerunt sibi, & quotidie consulebant trecentos viginti consilium agentes semper de multitudine vt quæ digna sunt gerant.

16 ‡ Et cõmittunt vni homini magistratum suum per singulos annos dominari vniuersæ terræ suæ, & omnes obediunt vni, & non est inuidia neque zelus inter eos.

17 ‡ Et elegit Iudas Eupolemum filium Iohannis filij Iacob, & Iasonem filium Eleazari, & misit eos Romã constituere cum illis amicitiam & societatem.

18 ‡ Et vt auferrent ab eis iugum Græcorũ, quia viderũt quòd in seruitutem premerent regnum Israel.

19 ‡ Et abierunt Romã viam multam valde, & introierũt curiam & dixerunt.

20 ‡ Iudas Machabæus & fratres eius, & populus Iudæorum miserunt nos ad vos statuere vobiscum societatem & pacem, & conscribere nos socios & amicos vestros.

21 ‡ Et placuit sermo in conspectu eorum.

22 ‡ Et hoc rescriptũ est quod rescripserũt in tabulis æreis, & miserunt in Hierusalem vt esset apud eos ibi memoriale pacis & societatis.

23 ‡ Bene sit Romanis & genti Iudæorum in mari & in terra in æternum, gladiusque & hostis procul sit ab eis.

* Quod si institerit bellũ 24
Romanis prius aut omnib'
sociis eorum in omni domi-
natione eorum:
* Auxilium feret gens Iu- 25
dæorum prout tempus di-
ctauerit corde pleno. D
* Et præliãtibus non da- 26
bunt neq; subministrabunt
triticum, arma, pecuniam,
naues, sicut placuit Roma-
nis, & custodient mandata
eorum nihil ab eis accipien-
tes.
* Similiter autẽ & si genti 27
Iudæorũ prius acciderit bel-
lum, adiuuabunt Romani ex
animo prout eis tẽpus permi
serit.
* Et adiuuantibus nõ da- 28
bitur triticum, arma, pecu-
nia, naues, sicut placuit Ro-
manis, & custodient manda-
ta eorum absque dolo.
* Secundũ hæc verba con- 29
stituerunt Romani populo
Iudæorum.
* Quòd si post hæc verba 30
hi aut illi addere aut demere
ad hæc aliquid voluerint, fa-
ciẽt ex proposito suo, & quę-
cunque addiderint vel dem-
pserint rata erunt.
* Sed & de malis quæ De- 31
metrius rex fecit in eos, scri-
psimus ei dicentes: Quare
grauasti iugum tuum super
amicos nostros & socios Iu-
dæos?
* Si ergo iterum adierint 32
nos aduersum te, faciemus
illis iudiciũ, & pugnabimus
tecum mari terraque.

CAP. IX.

1
INterea vt audiuit Deme-
trii' quia cecidit Nicanor
& exercitus eius in prœlio,
apposuit Bacchidẽ & Alci-
mũ rursum mittere in Iudęã
& dextrum cornu cum illis.
* Et abierũt viã quæ ducit 2
in Galgala, & castra posuerũt
in Masaloth quę est in Arbel
lis, & occupauerũt eã, & per-
emerunt animas hominum
multas. * In mense primo 3
anni centesimi & quinqua-
gesimi & secũdi applicuerũt
exercitum ad Hierusalem.

* ἐὰν δὲ ἐνστῇ πόλεμος ἐν ῥώμῃ 24
προτέρᾳ ἢ πᾶσι τοῖς συμμάχοις αὐ-
τῶν ἐν πάσῃ κυρείᾳ αὐτῶν· * συμ- 25
μαχήσει τὸ ἔθνος τῶν ἰουδαίων, ὡς ἂν
ὁ καιρὸς ὑπογραφῇ αὐτοῖς καρδίᾳ
πλήρει. * καὶ τοῖς πολεμοῦσιν οὐ δώ- 26
σουσι, οὐδὲ ἐπαρκέσουσι σῖτον, ὅπλα, ἀρ-
γύριον, πλοῖα ὡς ἔδοξε ῥωμαίοις· καὶ
φυλάξονται τὰ φυλάγματα αὐτῶν
οὐθὲν λαβόντες.
* κατὰ τὰ αὐτὰ δὲ ἐὰν ἔθνει ἰου- 27
δαίων συμβῇ προτέροις πόλεμος,
συμμαχήσουσι οἱ ῥωμαῖοι ἐκ ψυ-
χῆς ὡς ἂν αὐτοῖς ὁ καιρὸς ὑπογραφῇ.
* καὶ τοῖς συμμαχοῦσιν οὐ δοθήσε- 28
ται σῖτος, ὅπλα, ἀργύριον, πλοῖα
ὡς ἔδοξε ῥώμῃ, καὶ φυλάξονται τὰ
φυλάγματα ταῦτα καὶ οὐ μετὰ δόλου.
* κατὰ τοὺς λόγους τούτους ἔστησαν 29
ῥωμαῖοι τῷ δήμῳ τῶν ἰουδαίων.
* ἐὰν δὲ μετὰ τοὺς λόγους τούτοις 30
βουλεύσωνται οὗτοι καὶ οὗτοι προσθεῖ-
ναι ἢ ἀφελεῖν, ποιήσονται ἐξ αἱρέσεως
αὐτῶν. καὶ ὃ ἐὰν προσθῶσιν ἢ ἀφε-
λῶσιν ἔσται κύρια. * καὶ περὶ τῶν 31
κακῶν ὧν ὁ βασιλεὺς δημήτριος συν-
τελεῖται εἰς αὐτούς, ἐγράψαμεν αὐ-
τῷ λέγοντες· διατί ἐβάρυνας τὸν ζυ-
γόν σου ἐπὶ τοὺς φίλους ἡμῶν τοὺς
συμμάχους ἰουδαίους;
* ἐὰν οὖν ἔτι ἐντύχωσι κατὰ σοῦ, 32
ποιήσωμεν αὐτοῖς τὴν κρίσιν, καὶ πο-
λεμήσομέν σε διὰ τῆς θαλάσσης καὶ
διὰ τῆς ξηρᾶς.

θʹ

* Καὶ ἤκουσε δημήτριος ὅτι 1
ἐποίησε νικάνωρ καὶ δυνάμεις αὐτοῦ
πόλεμον, καὶ προσέθετο τὸν βακ-
χίδην καὶ τὸν ἄλκιμον ἐκ δευτέρου
ἀποστεῖλαι εἰς γῆν ἰούδα, καὶ τὸ δεξιὸν
κέρας μετ᾽ αὐτῶν.
* καὶ ἐπορεύθησαν ὁδὸν τὴν εἰς Γάλ- 2
γαλα, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ με-
σαλὼθ τὴν ἐν ἀρβήλοις· καὶ προ-
κατελάβοντο αὐτήν, καὶ ἀπώλεσαν
ψυχὰς ἀνθρώπων πολλάς.
* καὶ τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ 3
δευτέρου καὶ πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ
παρενέβαλον ἐπὶ ἱερουσαλήμ.

24 *Si autem institerit bellum*
in Roma priori vel omnibus so-
ciis eorum in omni ditione eorũ:
25 *Auxilium feret gens Judæo-*
rum, vt tempus dictauerit eis
corde pleno.
26 *Et præliantibus non dabũt,*
neque subministrabunt triticũ,
arma, argentum, naues, vt vi-
sum est Romanis, & custodient
mandata eorum nihil accipiẽtes.
27 *Secundum eadem autem si*
genti Judæorum contigerit prius
bellum, auxilium ferent Romani
ex animo, vt eis oportunitas di-
ctauerit.
28 *Et adiuuantibus non dabi-*
tur triticum, arma, argentum,
naues, vt placuit Romæ; & cu-
stodient mandata hæc, & non
cum dolo.
29 *Secundum sermones hos sta-*
tuerunt Romani cum populo Ju-
dæorum.
30 *Si autem post verba hæc con*
silium habuerint hi et hi addere
vel detrahere, facient ad libitũ
eorum; & quod addiderint vel
dempserint, erit ratum.
31 *Et de malis quæ rex Deme-*
trius facit contra eos, scripsimus
ei, dicentes: Ob quid aggrauasti
iugum tuũ super amicos nostros
socios Judæos?
32 *Si igitur vltrà adierint con*
tra te, faciemus eis iudicium, &
oppugnabimus te per mare &
per terram.

CAP. IX.

1 *ET audiuit Demetrius quòd*
fecit Nicanor & exercitus
eius bellum, & addidit Bac-
chidem & Alcimum iterũ mit
tere in terram Juda, & dextrũ
cornu cum eis.
2 *Et abierunt viam quæ in*
Galgala, & castrametati sunt
in Mesaloth quæ in Arbelis. Et
acceperunt eam, & peremerunt
animas hominum multas.
3 *Et mense primo anni se-*
cundi & quinquagesimi & cen
tesimi castra metati sunt ad Hie-
rusalem.

* Et surrexerunt et abierunt 4
in Berean cum viginti millibus
virorum, & duobus millibus
equitum.
* Et Judas posuerat castra in 5
Eleasa, & tres mille viri electi
cum eo.
* Et viderunt multitudinē 6
exercituum quoniā multi sunt,
& timuerunt valde, & sub-
traxerunt se multi de castris, nō
relicti sunt ex eis nisi octingenti
viri.
* Et vidit Judas quòd de- 7
fluerent castra sua, & bellum af
fligebat eum, & confractus est
corde; quoniam non habuit tem-
pus vt congregaret eos, & dis-
solutus est.
* Et dixit relictis: Surgamus 8
& ascendamus ad contrarios
nostros, si fortè poterimus debel
lare eos.
* Et auerterunt eum, dicen- 9
tes: Non poterimus; sed libere-
mus nostras animas. nunc reuer
tere, & fratres nostri defluxe-
runt, & pugnabimus contra
eos, nos autem pauci.
* Et dixit Judas: Non mihi 10
sit res hæc, facere vt fugiamus
ab eis. Et appropinquauit tem-
pus nostrum, & moriamur for-
titer propter fratres nostros, &
non relinquamus crimen gloriæ
nostræ.
* Et mouit exercitus de ca- 11
stris, & steterunt in occursum
eis, & diuisus est equitatus in
duas partes, & fundibularij et
sagittarij præibāt exercitū, &
primi certatores omnes potētes.
* Bacchides autem erat in 12
dextro cornu. Et appropinqua-
uit phalanx à duabus partibus,
& cecinerunt tubis. * Et ceci- 13
nerunt qui à parte Judæ & ipsi
tubis; & commota est terra à
voce exercituum. Et fuit prœliū
commissum à manè vsque ad
vesperam. * Et vidit Judas 14
quòd Bacchides & firmamen-
tum exercitus in dextris, &
conuenerunt cum eo omnes ani-
mosi corde.

4 * καὶ ἀπῆραν καὶ ἐπορεύθησαν εἰς
Βερέαν ἐν εἴκοσι χιλιάσιν ἀνδρῶν καὶ
5 δισχιλία ἵππῳ. * καὶ Ἰούδας ἦν πα-
ρεμβεβληκὼς ἐν Ἐλεάσα, καὶ τρι-
σχίλιοι ἄνδρες ἐκλεκτοὶ μετ' αὐτοῦ.
6 * καὶ εἶδον τὸ πλῆθος τῶν δυνά-
μεων ὅτι πολλοί εἰσι, καὶ ἐφοβήθησαν
σφόδρα, καὶ ἐξερρύησαν πολλοὶ ἀπὸ
τῆς παρεμβολῆς, οὐ κατελείφθησαν
ἐξ αὐτῶν ἀλλ' ἢ ὀκτακόσιοι ἄνδρες.
7 * καὶ εἶδεν Ἰούδας ὅτι ἀπερρύη
ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ὁ πόλεμος
ἔθλιβεν αὐτόν, καὶ συνετρίβη τῇ καρ
δίᾳ ὅτι οὐκ εἶχε καιρὸν συναγα-
γεῖν αὐτούς· καὶ ἐξελύθη.
8 * καὶ εἶπε τοῖς καταλειφθεῖσιν·
ἀναστῶμεν καὶ ἀναβῶμεν ἐπὶ τοὺς
ὑπεναντίους ἡμῶν, ἐὰν ἄρα δυνώμε-
θα πολεμῆσαι αὐτοῖς.
9 * καὶ ἀπέστρεψαν αὐτὸν λέγοντες·
οὐ μὴ δυνώμεθα ἀλλ' ἢ σώζωμεν τὰς
ἑαυτῶν ψυχὰς τὸ νῦν ἐπίστρεψον, καὶ
οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἀπερρύησαν, καὶ
πολεμήσωμεν πρὸς αὐτούς, ἡμεῖς δὲ
10 ὀλίγοι. * καὶ εἶπεν Ἰούδας· μή μοι
γένοιτο πρᾶγμα τοῦτο, ποιῆσαι φυ-
γεῖν ἀπ' αὐτῶν, καὶ ἤγγικεν ὁ καιρὸς
ἡμῶν καὶ ἀποθάνωμεν ἀνδρείᾳ χά-
ριν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, καὶ μὴ κατα-
λίπωμεν αἰτίαν τῇ δόξῃ ἡμῶν.
11 * καὶ ἀπῆρεν ἡ δύναμις ἀπὸ τῆς
παρεμβολῆς, καὶ ἔστησαν εἰς συνάν-
τησιν αὐτοῖς, καὶ ἐμερίσθη ἡ ἵππος
δύο μέρη, καὶ οἱ σφενδονῆται καὶ οἱ
τοξόται προεπορεύοντο τῆς δυνά-
μεως, καὶ οἱ πρωταγωνισταὶ πάντες
οἱ δυνατοί.
12 * Βακχίδης δὲ ἦν ἐν τῷ δεξιῷ κέ-
ρατι, καὶ ἤγγισεν ἡ φάλαγξ ἐκ τῶν
δύο μερῶν καὶ ἐφώνουν ταῖς σάλπιγξι.
13 * καὶ ἐσάλπισαν οἱ παρὰ Ἰούδα καὶ
αὐτοὶ ταῖς σάλπιγξι, καὶ ἐσαλεύθη ἡ
γῆ ἀπὸ τῆς φωνῆς τῶν παρεμβολῶν.
καὶ ἐγένετο ὁ πόλεμος συνημμένος
ἀπὸ πρωΐθεν ἕως ἑσπέρας.
14 * καὶ εἶδεν Ἰούδας ὅτι Βακχίδης καὶ
τὸ στερέωμα τῆς παρεμβολῆς ἐν τοῖς
δεξιοῖς, καὶ συνῆλθον αὐτῷ πάντες οἱ
εὔψυχοι τῇ καρδίᾳ.

4 * Et surrexerunt & abie-
runt in Berea viginti millia
virorū, & duo millia equitum.
5 * Et Iudas posuerat castra
in Laisa, & tria millia viri e-
lecti cum eo.
6 * Et viderūt multitudinem
exercitus, quia multi sunt,
& timuerunt valde: & multi
subtraxerunt se de castris: &
non remanserunt ex eis nisi
octingenti viri.
7 * Et vidit Iudas quòd de-
fluxit exercitus suus, & bellum
perurgebat eum, & confra-
ctus est corde, quia non ha-
bebat tempus congregandi
eos, & dissolutus est.
8 * Et dixit his qui relicti
erant: Surgamus & eamus
ad aduersarios nostros, si po-
terimus pugnare aduersus
eos.
9 * Et auertebant eum di-
centes: Non poterimus, sed
liberemus animas nostras
modò, & reuertamur ad fra-
tres nostros, & tunc pugna-
bimus aduersus eos: nos au-
B tem pauci sumus.
10 * Et ait Iudas: Absit istam
rem facere, vt fugiamus ab
eis. Et si appropiauit tempus
nostrum, moriamur in vir-
tute propter fratres nostros,
& nō inferamus crimen glo-
riæ nostræ.
11 * Et mouit exercitus de
castris, & steterunt illis ob-
uiam. Et diuisi sunt equites
in duas partes, & fundibu-
larij & sagittarij præibant ex-
ercitum & primi certaminis
omnes potentes.
12 * Bacchides autem erat in
dextro cornu, & proximauit
legio ex duabus partibus, &
clamabant tubis.
13 * Exclamauerunt autem
& hi qui erant ex parte Iudæ
etiam ipsi, & cōmota est ter-
ra à voce exercituum, & com-
missum est prælium à mane
vsque ad vesperam.
14 * Et vidit Iudas quòd fir-
mior est pars exercitus Bac-
chidis in dextris, & conue-
nerunt cum ipso omnes con-
stantes corde.

* Et contrita est dextera 15
pars ab eis, & persecutus est
eos vsque ad mõtem Azoti.
* Et qui in sinistro cornu 16
erant, viderunt quòd contri-
tum est dextrum cornu, &
secuti sunt post Iudã & eos
qui cum ipso erant à tergo.
* Et ingrauatum est præ- 17
lium & ceciderunt vulnerati
multi ex his & ex illis.
* Et Iudas cecidit, & cæte- 18
ri fugerunt.
* Et Ionathas & Simõ tu- 19
lerunt Iudam fratrem suum,
& sepelierunt eum in sepul-
chro patrum suorum in ciui
tate Modin.
* Et fleuerunt eum omnis 20
populus Israel planctu ma-
gno, & lugebãt dies multos, C
& dixerunt:
* Quomodo cecidit potẽs q 21
saluũ faciebat populũ Israel?
* Et cætera verba bellorũ 22
Iudæ & virtutum quas fecit,
& magnitudinis ei⁹ nõ sunt
descripta. multa enim erant
valde. * Et factum est post 23
obitum Iudæ emerserunt ini
qui in omnib⁹ finibus Israel,
& exorti sunt omnes qui o-
perabantur iniquitatem.
* In diebus illis facta est 24
fames magna valde, & tradi-
dit se Bacchidi omnis regio
eorum cum ipsis.
* Et elegit Bacchides viros 25
impios & constituit eos do-
minos regionis. * Et exqui- 26
rebant & perscrutabãtur a-
micos Iudæ, & adducebant
eos ad Bacchidem, & vindi-
cabat in illos & illudebat.
* Et facta est tribulatio 27
magna in Israel, qualis non
fuit ex die qua non est visus
propheta in Israel. * Et cõgre 28
gati sunt omnes amici Iudæ,
& dixerũt Ionathæ. * Ex quo 29
frater tuus Iudas defunctus
est, vir similis ei non est qui
exeat cõtra inimicos nostros
Bacchidem & eos qui inimi-
ci sunt gentis nostræ. * Nunc 30
itaque te hodie elegimus esse
pro eo nobis in principẽ &
ducem ad bellandũ bellum
nostrum.

* καὶ συνετρίβη τὸ δεξιὸν κέρας 15
ἀπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἐδίωκον ὀπίσω αὐτῶν
ἕως ἀζώτου ὄρους. * καὶ οἱ εἰς τὸ ἀριστε- 16
ρὸν κέρας εἶδον ὅτι συνετρίβη τὸ δε-
ξιὸν κέρας, καὶ ἐπέστρεψαν κατὰ πό-
δας ἰούδου καὶ τῶν μετ᾽ αὐτοῦ ἐκ τῶν
ὄπισθεν. * καὶ ἐβαρύνθη ὁ πόλε- 17
μος, καὶ ἔπεσον τραυματίαι πολ-
λοὶ ἐκ τούτων καὶ ἐκ τούτων.
* καὶ ἰούδας ἔπεσε, καὶ οἱ λοιποὶ 18
ἔφυγον. * καὶ ἦραν ἰωνάθαν καὶ 19
σίμων ἰούδαν τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν,
καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῷ τάφῳ τῶν
πατέρων αὐτοῦ ἐν μωδεείν.
* καὶ ἔκλαυσαν αὐτὸν καὶ ἐκόψαν- 20
το αὐτὸν πᾶς ἰσραὴλ κοπετὸν μέγαν·
καὶ ἐπένθουν ἡμέρας πολλὰς, καὶ εἶ-
πον. * πῶς ἔπεσε δυνατὸς σώζων 21
τὸν ἰσραήλ; * καὶ τὰ περισσὰ τῶν 22
λόγων ἰούδα καὶ τῶν πολέμων καὶ
τῶν ἀνδραγαθιῶν ὧν ἐποίησε καὶ
τῆς μεγαλωσύνης αὐτῶν οὐ κατεγρά-
φη, πολλὰ γὰρ ἦν σφόδρα. * καὶ 23
ἐγένετο μετὰ τὴν τελευτὴν ἰούδα, ἐξέ-
κυψαν οἱ ἄνομοι ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις
ἰσραήλ, καὶ ἀνέτειλαν πάντες οἱ ἐρ-
γαζόμενοι τὴν ἀδικίαν. * ἐν ταῖς 24
ἡμέραις ἐκείναις ἐγενήθη λιμὸς μέ-
γας σφόδρα, καὶ ηὐτομόλησεν ἡ χώ-
ρα μετ᾽ αὐτῶν. * καὶ ἐξέλεξε βακ- 25
χίδης τοὺς ἀσεβεῖς ἄνδρας, καὶ κα-
τέστησεν αὐτοὺς κυρίους τῆς χώρας.
* καὶ ἐξεζήτουν καὶ ἐξηρεύνων τοὺς 26
φίλους ἰούδα. καὶ ἦγον αὐτοὺς πρὸς
βακχίδην, καὶ ἐξεδίκα αὐτοὺς, καὶ
ἐνέπαιζεν αὐτοῖς. * καὶ ἐγένετο θλί- 27
ψις μεγάλη ἐν τῷ ἰσραήλ, ἥτις οὐκ
ἐγένετο ἀφ᾽ ἧς ἡμέρας οὐκ ὤφθη
προφήτης αὐτοῖς. * καὶ ἠθροίσθησαν 28
πάντες οἱ φίλοι ἰούδα, καὶ εἶπον τῷ
ἰωνάθαν· * ἀφ᾽ οὗ ὁ ἀδελφός σου 29
ἰούδας τετελεύτηκε· καὶ ἀνὴρ ὅμοιος
αὐτῷ οὐκ ἔστιν ἐξελθεῖν πρὸς τοὺς ἐχ-
θροὺς καὶ βακχίδην, καὶ ἐν τοῖς ἐχ-
θραίνουσι τοῦ ἔθνους ἡμῶν.
* νῦν οὖν σε ᾑρετισάμεθα σήμε- 30
ρον τοῦ εἶναι ἀντ᾽ αὐτοῦ ἡμῖν εἰς ἄρ-
χοντα καὶ ἡγούμενον τοῦ πολεμῆσαι
τὸν πόλεμον ἡμῶν.

15 * *Et cõfractum est dextrum*
cornu ab ipsis, & persecuti sunt
post eos vsque ad Azoti montẽ.
16 * *Et qui in sinistro cornu, vi-*
derunt quòd contritum est dex-
trum cornu, & reuersi sunt se-
cundum pedes Iudæ & eorum
qui cum eo à tergo.
17 * *Et ingrauatum est prœliũ,*
& ceciderunt vulnerati multi
ex his & ex his.
18 * *Et Iudas cecidit, & reliqui*
19 *fugerunt.* * *Et tulerunt Io-*
nathan & Simon Iudam fratrẽ
suum, & sepelierunt eum in se-
pultura patrum eius in Modin.
20 * *Et luxerunt eum & plan-*
xerũt eum omnis Israel planctu
magno, & plorauerũt dies mul-
tos, & dixerunt:
21 * *Quomodo cecidit potens*
22 *saluans Israel?* * *Et reliqua*
sermonum Iudæ & bellorum et
facinorum quæ fecit, & magni-
tudinis eorum, non sunt scripta;
multa enim erant valde.
23 * *Et factum est post mortem*
Iudæ, emerserunt iniqui in om-
nibus terminis Israel, & exorti
sunt omnes operãtes iniquitatẽ.
24 * *In diebus illis facta est fa-*
mes magna valde, & rebella-
uit regio cum ipsis.
25 * *Et elegit Bacchides impios*
viros, & constituit eos dominos
regionis.
26 * *Et exquirebant & scru-*
tabantur amicos Iudæ, & du-
xerunt eos ad Bacchidem, &
vindicabat in illos, & illudebat
27 *eos.* * *Et facta est tribulatio*
magna in Israel, quæ nõ est facta
à qua die non est visus propheta
28 *eis.* * *Et congregati sunt om-*
nes amici Iudæ, & dixerunt
Ionathæ:
29 * *Ex quo frater tuus Iudas*
mortuus est, & vir similis ei
non est ad exeundum contra ini-
micos & Bacchidem, & in ini-
micos gentis nostræ.
30 * *Nunc igitur te elegimus ho*
die vt sis pro eo nobis in princi-
pem & ducem, vt pugnes pu-
gnam nostram.

** Et suscepit Ionathan in tē-* 31
pore illo ducatum, & surrexit
pro Iuda fratre suo.
** Et cognouit Bacchides &* 32
*quærebat eū occidere: * Et co-* 33
gnouit Ionathas & Simon fra-
ter eius & omnes qui cum eo,
& fugerunt in desertū Thecoe:
& castrametati sunt ad aquam
lacus Asphar.
** Et cognouit Bacchides die* 34
sabbatorum, & venit ipse &
totus exercitus eius vltra Ior-
danem.
** Et misit fratrem suum du-* 35
cem turbæ, & rogauit Naba-
tæos amicos eius vt commenda-
rēt illis apparatum eorū multū.
** Et exierunt filij Ambri de* 36
Medaba, & comprehenderunt
Ioānem & omnia quæ habuit,
& abierunt habentes.
** Post autē sermones hos re-* 37
nunciauerunt Ionathæ, & Si-
moni fratri eius, quòd filij Am-
bri faciunt nuptias magnas, &
ducunt sponsam ex Nabadath
filiam vnius magnorum princi-
pum Chanaan cum ambitione
magna.
** Et recordati sunt Ioannis* 38
fratris sui, & ascenderunt &
absconditi sunt sub tegumento
montis.
** Et leuauerūt oculos suos &* 39
viderunt, & ecce tumultus &
apparatus multus, & sponsus
exiuit & amici eius & fratres
eius in occursum eorum cū tym-
panis & musicis & armis mul
tis.
** Et surrexerunt in eos de* 40
insidiis, & occiderunt eos, &
ceciderunt vulnerati multi, &
reliqui fugerunt in montem, &
acceperunt omnia spolia eorum.
** Et conuersæ sunt nuptiæ in* 41
luctū, & vox musicorū ipsorum
in luctum.
** Et vindicauerunt vindi-* 42
ctam sanguinis fratris sui, &
reuersi sunt in oram Iordanis.
** Et audiuit Bacchides, &* 43
venit die sabbatorum vsque ad
ripas Iordanis cū exercitu multo.

31 * καὶ ἐπεδέξατο ἰωνάθαν ἐν τῷ και-
ρῷ ἐκείνῳ τὴν ἥγησιν, καὶ ἀνέστη ἀν-
32 τὶ ἰούδα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. * καὶ
ἔγνω βακχίδης καὶ ἐζήτει αὐτὸν ἀπο-
33 κτεῖναι. * καὶ ἔγνω ἰωνάθαν καὶ σίμων
ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ πάντες οἱ μετ'
αὐτοῦ, καὶ ἔφυγον εἰς τὴν ἔρημον θε-
κωέ, καὶ παρενέβαλον ἐπὶ τὸ ὕδωρ
34 λάκκου ἀσφάρ. * καὶ ἔγνω βακχί-
δης τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων, καὶ ἦλ-
θεν αὐτὸς καὶ πᾶν τὸ στράτευμα αὐτοῦ
35 πέραν τοῦ ἰορδάνου. * καὶ ἀπέστειλε
τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἡγούμενον τοῦ ὄχλου,
καὶ παρεκάλεσε τοὺς ναβαταίους φί-
λους αὐτοῦ παραθέσθαι αὐτοῖς τὴν ἀπο-
36 σκευὴν αὐτῶν τὴν πολλήν. * καὶ
ἐξῆλθον υἱοὶ ἀμβρὶ ἐκ μηδαβά,
καὶ συνέλαβον ἰωάννην καὶ πάντα ὅσα
εἶχε, καὶ ἀπῆλθον ἔχοντες.
37 * μετὰ δὲ τοὺς λόγους τούτους ἀπήγ-
γειλαν ἰωνάθαν καὶ σίμωνι τῷ ἀ-
δελφῷ αὐτοῦ, ὅτι οἱ υἱοὶ ἀμβρὶ ποιοῦσι
γάμον μέγαν, καὶ ἄγουσι τὴν νύμφην
ἀπὸ ναβαδὰθ θυγατέρα ἑνὸς τῶν
μεγάλων μεγιστάνων χαναὰν μετὰ
παραπομπῆς μεγάλης.
38 * καὶ ἐμνήσθησαν ἰωάννου τοῦ ἀδελ-
φοῦ αὐτῶν, καὶ ἀνέβησαν καὶ ἐκρύβη-
σαν ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ ὄρους.
39 * καὶ ἦραν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν
καὶ εἶδον, καὶ ἰδοὺ θρόος καὶ ἀποσκευὴ
πολλὴ καὶ ὁ νυμφίος ἐξῆλθε καὶ οἱ
φίλοι αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ εἰς
συνάντησιν αὐτῶν μετὰ τυμπάνων καὶ
μουσικῶν καὶ ὅπλων πολλῶν.
40 * καὶ ἐξανέστησαν ἐπ' αὐτοὺς ἀπὸ
τοῦ ἐνέδρου, καὶ ἀπέκτειναν αὐτούς, καὶ ἔ-
πεσον τραυματίαι πολλοί, καὶ οἱ ἐπί-
λοιποι ἔφυγον εἰς τὸ ὄρος, καὶ ἔλαβον
41 πάντα τὰ σκῦλα αὐτῶν. * καὶ με-
τεστράφη ὁ γάμος εἰς πένθος, καὶ φω-
νὴ μουσικῶν αὐτῶν εἰς θρῆνον.
42 * καὶ ἐξεδίκησαν τὴν ἐκδίκησιν
αἵματος ἀδελφοῦ αὐτῶν, καὶ ἀ-
πέστρεψαν εἰς τὸ ὄρος τοῦ ἰορδά-
νου.
43 * καὶ ἤκουσε βακχίδης, καὶ ἦλθε τῇ
ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων ἕως τῶν κρη-
πίδων τοῦ ἰορδάνου ἐν δυνάμει πολλῇ.

31 * Et suscepit Ionathas tē-
pore illo principatum, & sur-
rexit loco Iudæ fratris sui.
32 * Et cognouit Bacchides,
& quærebat eum occidere.
33 * Et cognouit Ionathas &
Simon frater eius & omnes
qui cum eo erant, & fugerūt
in desertum Thecue, & con
sederūt ad aquā lac' Asphar.
34 * Et cognouit Bacchides,
& die sabbatorū venit ipse
& omnis exercitus eius trans
Iordanem.
35 * Et Ionathas misit fratrē
suum ducem populi, & ro-
gauit Nabuthæos amicos
suos vt cōmodarent illis ap-
paratum suum qui erat co-
piosus.
36 * Et exierunt filij Iambri
ex Madaba, & cōprehende-
runt Iohannē & omnia quæ
habebat, & abierunt haben-
tes ea.
37 * Post hæc verba renun-
ciatū est Ionathæ & Simoni
fratri eius, quia filij Iambri
faciunt nuptias magnas &
ducunt sponsam ex Mada-
ba filiam vnius de magnis
principibus Chanaan cum
ambitione magna.
38 * Et recordati sunt sangui
nis Iohannis fratris sui, &
ascenderunt & absconderūt
se sub tegumento montis.
39 * Et eleuauerunt oculos
suos, & viderunt & ecce tu-
multus & apparatus multus,
& sponsus processit & amici
eius & fratres eius obuiam
illis cum tympanis & musi-
40 cis & armis multis. * Et sur-
rexerunt ad eos ex insidiis, &
occiderunt eos, & ceciderūt
vulnerati multi, & residui fu
gerūt in mōtes, & acceperūt
omnia spolia eorum.
41 * Et conuersæ sunt nuptiæ
in luctum, & vox musicorū
ipsorum in lamentum.
42 * Et vindicauerunt vindi-
ctam sanguinis fratris sui, &
reuersi sunt ad ripam Iorda-
43 nis. * Et audiuit Bacchides,
& venit die sabbatorū vsque
ad oram Iordanis in virtute
magna.

*Et dixit ad suos Ionathas: 44
Surgamus & pugnemus cō-
tra inimicos nostros. nō est E
enim hodie sicut heri & nu-
diustertius.
* Ecce enim bellū ex ad- 45
uerso, aqua verò Iordanis
hinc & inde, & ripę, & palu-
des, & saltus, & non est lo-
cus diuertendi.
* Nunc ergo clamate in 46
cælum, vt liberemini de ma-
nu inimicorum vestrorum:
& commissum est bellum.
* Et extendit Ionathas ma 47
num suam percutere Bacchi
dem, & diuertit ab eo retro.
* Et dissiliit Ionathas, & 48
qui cum eo erant in Iorda-
nem, & transnatauerunt ad
eos Iordanem.
* Et ceciderunt de parte 49
Bacchidis die illa mille viri.
* Et reuersi sunt in Hieru- 50
salem, & ædificauerunt ciui-
tates munitas in Iudæa mu-
nitionem quæ erat in Hieri-
cho, & in Ammaum, & in
Bethoron, & Bethel, & Thā-
natha, & Phara, & Thopo
muris excelsis, & portis &
seris.
* Et posuit custodiam in 51
eis, vt inimicitias exercerent
in Israel.
*Et muniuit ciuitatē Beth- 52
suram, & Gazaram, & arcē,
& posuit in eis auxilia & ap-
paratum escarum.
* Et accepit filios princi- 53
pum regionis obsides, & po-
suit eos in arce in Hierusalē
in custodiam.
* Et anno centesimo quin 54
quagesimo tertio mense se-
cundo præcepit Alcimus de-
strui muros domus sanctæ
interiores, & destrui opera
prophetarum. Et cœpit de- F
struere. * In tēpore illo per- 55
cussus est Alcimus, & impe-
dita sunt opera illius, & oc-
clusum est os eius, & dissolu-
tus est paralysi, nec vltrà po-
tuit loqui verbū & mandare
de domo sua.
* Et mortuus est Alcimus 56
in tempore illo cum tormen
to magno.

* καὶ εἶπεν ἰωνάθαν τοῖς παρ' αὐτοῦ, 44
ἀναστῶμεν νῦν καὶ πολεμήσωμεν ὑπὲρ
τῶν ψυχῶν ἡμῶν, οὐ γάρ ἐστι σήμερον
ὡς ἐχθὲς καὶ τρίτην ἡμέραν. * ἰδοὺ 45
γὰρ ὁ πόλεμος ἐξεναντίας ἡμῶν καὶ ἐξό-
πισθεν ἡμῶν. τὸ δὲ ὕδωρ τοῦ ἰορδάνου ἔν-
θεν καὶ ἔνθεν καὶ ἕλος καὶ δρυμός, οὐκ
ἔστι τόπος τοῦ ἐκκλῖναι. * νῦν οὖν κε- 46
κράξατε εἰς τὸν οὐρανὸν, ὅπως δια-
σωθῆτε χειρὸς ἐχθρῶν· καὶ συνῆψεν
ὁ πόλεμος. * καὶ ἐξέτεινεν ἰωνά- 47
θαν τὴν χεῖρα αὐτοῦ παλάξαι τὸν
βακχίδην, καὶ ἐξέκλινεν ἐπ' αὐτοῦ
εἰς τὰ ὀπίσω. * καὶ ἐνεπήδησεν ἰω- 48
νάθαν καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ εἰς τὸν ἰορδά-
νην, καὶ διεκολύμβησαν εἰς τὸ πέραν,
καὶ οὐ διέβησαν ἐπ' αὐτοὺς τὸν ἰορδάνην.
* καὶ διέπεσον παρὰ βακχίδου 49
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς χιλίους ἄνδρας.
* καὶ ἐπέστρεψεν εἰς ἱερουσαλήμ, 50
καὶ ᾠκοδόμησε πόλεις ὀχυρὰς ἐν τῇ
ἰουδαίᾳ καὶ τὸ ὀχύρωμα τὸ ἐν ἱερι-
χὼ καὶ τὴν βαιθήλ, καὶ τὴν θαμ-
νασὰ φαραθωνὶ καὶ τὴν τεφὼ ἐν
τείχεσιν ὑψηλοῖς καὶ πύλαις καὶ μο-
χλοῖς. * καὶ ἔθετο φρουρὰν ἐν 51
αὐτοῖς τοῦ ἐχθραίνειν τῷ ἰσραήλ.
* καὶ ὠχύρωσε τὴν πόλιν τὴν ἐν 52
βαιθσούρα καὶ γαζαρὰ καὶ τὴν ἄκραν.
καὶ ἔθετο ἐν αὐταῖς δυνάμεις καὶ
παραθέσεις βρωμάτων. * καὶ ἔλα- 53
βε τοὺς υἱοὺς τῶν ἡγουμένων τῆς χώ-
ρας ὅμηρα, καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἐν τῇ
ἄκρᾳ ἐν ἱερουσαλὴμ ἐν φυλακῇ.
* καὶ ἐν ἔτει τρίτῳ καὶ πεντηκο- 54
στῷ καὶ ἑκατοστῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ, ἐ-
πέταξεν ἄλκιμος καθαιρεῖν τὸ τεῖ-
χος τῆς αὐλῆς τῶν ἁγίων τῆς ἐσω-
τέρας, καὶ καθεῖλε τὰ ἔργα τῶν
προφητῶν, καὶ ἐνήρξατο τοῦ κα-
θαιρεῖν.
* ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπλήγη ἄλ- 55
κιμος καὶ ἐνεποδίσθη τὰ ἔργα αὐτοῦ,
καὶ ἀπεφράγη τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ πα-
ρελύθη, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἔτι λαλῆ-
σαι λόγον καὶ ἐντείλασθαι περὶ τοῦ
οἴκου αὐτοῦ.
* καὶ ἀπέθανεν ἄλκιμος ἐν τῷ και- 56
ρῷ ἐκείνῳ μετὰ βασάνου μεγάλης.

44 * *Et dixit Jonathas suis: Sur-*
gamus nunc & pugnemus pro
animabus nostris; non enim est
hodie vt heri & nudiustertius.
45 * *Ecce enim bellū ex aduerso*
nostrum et post nos: at aqua Ior-
danis hinc & hinc, & palus &
sylua, non est locus ad declinan-
dum.
46 * *Nunc igitur clamate in cæ-*
lum vt liberemini de manu ini-
micorum, et commissum est præ-
47 *lium.* * *Et extendit Jonathas*
manum suā vt percuteret Bac-
chidem, & declinauit ab eo in
retro.
48 * *Et insiluit Jonathas & qui*
cum eo in Jordanem, & trans-
natauerunt ad vlteriorē partē,
& non transierunt ad eos Jor-
danem.
49 * *Et ceciderunt à Bacchidis*
parte die illa ad mille viros.
50 * *Et reuersus est in Hierusa-*
lem, & ædificauit vrbes muni-
tas in Judæa, & munitionem
quæ in Hiericho & Bethel, &
Thamnasa Pharathoni & Te-
pho in muris excelsis & portis
& vectibus.
51 * *Et posuerunt custodiam in*
eis vt inimicitias exercerent in
52 *Jsrael.* * *Et muniuit vrbem*
quæ in Bethsura, & Gazaram,
& arcem, & posuit in eis exer-
citus & apparatus escarum.
53 * *Et accepit filios ducum re-*
gionis obsides, & posuit eos in
arce in Hierusalem in custodia.
54 * *Et in anno tertio & quin-*
quagesimo & centesimo, mense
secundo, præcepit Alcimus de-
struere murum aulæ sanctorum
interioris, & destruxit opera
prophetarum, & incepit de-
struere.
55 * *Jn tempore illo percussus est*
Alcimus, & impedita sunt ope-
ra illius, et occlusum est os eius,
& dissolutus est, & non potuit
vltrà loqui sermonem & man-
dare de domo sua.
56 * *Et mortuus est Alcimus*
in tempore illo cum tormento
magno.

57 * *Et vidit Bacchides quòd mortuus est Alcimus, & reuersus est ad regem, & siluit terra Juda annos duos.*

58 * *Et cogitauerunt omnes iniqui dicentes: Ecce Jonathas & qui apud illum, in silentio habitant confidentes. Nunc igitur ducamus Bacchidem, & comprehendet eos omnes in nocte vna.*

59 * *Et euntes consuluerunt ei.*

60 * *Et abiit vt veniret cum exercitu multo, & misit epistolas occultè omnibus sociis eius qui in Judæa, vt comprehendat Jonathan & eos qui cum eo, et non potuerunt; quia innotuit illis consilium eorum.*

61 * *Et apprehenderunt de viris regionis principũ malitiæ quinquaginta viros, & occiderunt eos.*

62 * *Et secessit Ionathas & Simon, & qui cum eo, in Bethbesem quæ in deserto, & ædificauit quæ destructa erant eius, & firmauit eam.*

63 * *Et cognouit Bacchides, & congregauit omnem multitudinẽ suam, & his qui erant de Judæa denunciauit.*

64 * *Et veniens posuit castra super Bethbasem, & oppugnauit eam dies multos, & fecit machinas.*

65 * *Et reliquit Jonathas Simonem fratrem suum in ciuitate, & exiuit in regionem, & venit numerans.*

66 * *Et percussit Odomira & fratres eius, & filios Phasiron in tabernaculo ipsorum. Et incepit percutere, & ascendit cum exercitibus.*

67 * *Et Simon & qui cum eo exierunt de vrbe, & combusserunt machinas.*

68 * *Et pugnauerunt contra Bacchidem, & contritus est ab eis. Et afflixerunt eum valde, quoniam fuit consilium eius & exitus eius vanus.*

57 * καὶ εἶδε βακχίδης ὅτι ἀπέθανεν ἄλκιμος, καὶ ἀπέστρεψε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ ἰούδα ἔτη δύο.

58 * καὶ ἐβουλεύσαντο πάντες οἱ ἄνομοι λέγοντες· ἰδοὺ ἰωνάθαν καὶ οἱ παρ᾽ αὐτοῦ ἐν ἡσυχίᾳ κατοικοῦσι πεποιθότες· νῦν οὖν ἄξωμεν τὸν βακχίδην, καὶ συλλήψεται αὐτοὺς πάντας ἐν νυκτὶ μιᾷ.

59 * καὶ πορευθέντες συνεβουλεύσαντο
60 αὐτῷ. * καὶ ἀπῆρε τοῦ ἐλθεῖν μετὰ δυνάμεως πολλῆς, καὶ ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς λάθρα πᾶσι τοῖς συμμάχοις αὐτοῦ τοῖς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, ὅπως συλλάβωσι τὸν ἰωνάθαν καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐδύναντο, ὅτι ἐγνώσθη αὐτοῖς ἡ βουλὴ αὐτῶν.

61 * καὶ συνελάβοντο ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τῆς χώρας τῶν ἀρχηγῶν τῆς κακίας πεντήκοντα ἄνδρας, καὶ ἀπέκτειναν αὐτούς.

62 * καὶ ἐξεχώρησεν ἰωνάθαν καὶ σίμων καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ εἰς βαιθβασὶ τὴν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ᾠκοδόμησε τὰ καθῃρημένα αὐτῆς, καὶ ἐστερέωσεν αὐτήν.

63 * καὶ ἔγνω βακχίδης καὶ συνήγαγε πᾶν τὸ πλῆθος αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἐκ τῆς ἰουδαίας παρήγγειλε.

64 * καὶ ἐλθὼν παρενέβαλεν ἐπὶ βαιθβασὶ καὶ ἐπολέμησεν αὐτὴν ἡμέρας πολλάς, καὶ ἐποίησε μηχανάς.

65 * καὶ ἀπέλιπεν ἰωνάθαν σίμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὴν χώραν, καὶ ἦλθεν ἀριθμῶν.

66 * καὶ ἐπάταξεν ὀδομηρὰ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ καὶ τοὺς υἱοὺς φασιρὼν ἐν τῷ σκηνώματι αὐτῶν, καὶ ἐξήρξατο τύπτειν, καὶ ἀνέβαινεν ἐν ταῖς δυνάμεσι.

67 * καὶ σίμων καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐνεπύρισαν τὰς μηχανάς.

68 * καὶ ἐπολέμησαν πρὸς τὸν βακχίδην, καὶ συνετρίβη ὑπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἔθλιβον αὐτὸν σφόδρα, ὅτι ἦν ἡ βουλὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ἔφοδος αὐτοῦ κενή.

57 * Et vidit Bacchides quoniam mortuus est Alcimus, & reuersus est ad regem, & siluit terra annis duobus.

58 * Et cogitauerunt omnes iniqui dicentes: Ecce Ionathas & qui cum eo sunt in silentio habitant confidenter. Nunc ergo adducamus Bacchidem, & comprehendet eos omnes vna nocte.

59 * Et abierunt, & consiliũ ei dederunt.

60 * Et surrexit vt veniret cũ exercitu multo. Et misit occultè epistolas sociis suis qui erant in Iudæa, vt comprehenderent Ionatham, & eos qui cum eo erant, sed non potuerunt, quia innotuit eis consilium eorum.

61 * Et apprehendit de viris regionis qui principes erant militiæ quinquaginta viros, & occidit eos.

62 * Et secessit Ionathas & Simon, & qui cum eo erant in Bethbessem quæ est in deserto, & extruxit diruta eius, & firmauerunt eam.

63 * Et cognouit Bacchides & congregauit vniuersam multitudinem suam, & his qui de Iudæa erant denun-
G ciauit.

64 * Et venit & castra posuit desuper Bethbessem, & oppugnauit eã dies multos, & fecit machinas.

65 * Et reliquit Ionathas Simonem fratrem suum in ciuitate, & exiuit in regionem, & venit cum numero.

66 * Et percussit Odarem & fratres eius, & filios Phaserõ in tabernaculis ipsorum, & cœpit cædere & crescere in virtutibus.

67 * Simon verò, & qui cum ipso erant, exierunt de ciuitate, & succenderunt machinas.

68 * Et pugnauerunt contra Bacchidem, & contritus est ab eis. Et afflixerunt eum valde, quoniam consilium eius & congressus eius erat inanis.

* Et iratus contra viros 69
iniquos qui ei consilium de-
derat vt veniret in regionem
ipsorũ, multos ex eis occidit.
Ipse autem cogitauit cum
reliquis abire in regionem
suam.
*Et cognouit Ionathas, & 70
misit ad eum legatos com-
ponere pacem cum ipso, &
reddere ei captiuitatem.
*Et libenter accepit, & fe- 71
cit secundum verba eius, iu-
rauit se nihil facturum ei ma
li omnibus diebus vitæ eius.
* Et reddidit ei captiuita- 72
tem quam prius erat præda-
tus de terra Iuda. Et conuer-
sus abiit in terram suam, &
non apposuit amplius veni-
re in fines eius.
* Et cessauit gladius ex Is- 73
rael. Et habitauit Ionathas in
Machmas: & cœpit Iona-
thas ibi iudicare populum, &
exterminauit impios ex Is-
rael.

CAP. X.

ET anno centesimo sexa- 1
gesimo ascendit Alexan- A
der Antiochi filius qui co-
gnominatus est nobilis, &
occupauit Ptolemaidam, &
receperunt eum, & regnauit
illic.
* Et audiuit Demetri' rex 2
& congregauit exercitum co
piosum valde, & exiuit ob-
uiam illi in prœlium.
* Et misit Demetrius epi- 3
stolam ad Ionatham verbis
pacificis vt magnificaret eũ.
Dixit enim.
* Anticipemus facere pa- 4
cem cũ eo priusquam faciat
cũ Alexandro aduersum nos.
*Recordabitur enim om- 5
nium malorum quę fecimus
in eum, & in fratrem eius &
in gentem eius.
* Et dedit ei potestatem 6
congregandi exercitum, &
fabricare arma, & esse ipsum
socium eius: & obsides qui
erant in arce, iussit tradi ei.

* καὶ ὠργίσθη σφόδρα θυμῷ τοῖς ἀν- 69
δράσι τοῖς ἀνόμοις τοῖς συμβουλεύ-
σασιν αὐτῷ ἐλθεῖν εἰς τὴν χώραν, καὶ
ἀπέκτειναν ἐξ αὐτῶν πολλούς, καὶ ἐ-
βουλεύσατο τοῦ ἐλθεῖν εἰς τὴν γῆν αὐ-
τῶν. * καὶ ἐπέγνω Ἰωνάθαν, καὶ 70
ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρέσβεις τοῦ
συνθέσθαι πρὸς αὐτὸν εἰρήνην καὶ
ἀποδοῦναι αὐτοῖς τὴν αἰχμαλω-
σίαν.
* καὶ ἀπεδέξατο καὶ ἐποίησε κατὰ 71
τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ ὤμοσεν αὐτῷ
μὴ ἐκζητῆσαι αὐτῷ κακὸν πάσας
τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ.
* καὶ ἀπέδωκεν αὐτῷ τὴν αἰχ- 72
μαλωσίαν ἣν ᾐχμαλώτευσε τὸ
πρότερον ἐκ γῆς Ἰούδα, καὶ ἀποστρέ-
ψας ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ, καὶ
οὐ προσέθετο ἔτι ἐλθεῖν εἰς τὰ ὅρια
αὐτῶν. * καὶ κατέπαυσε ῥομφαία 73
ἐξ Ἰσραήλ· καὶ ᾤκησεν Ἰωνάθαν ἐν
Μαχμάς, καὶ ἤρξατο Ἰωνάθαν κρί-
νειν τὸν λαόν, καὶ ἠφάνισε τοὺς ἀσε-
βεῖς ἐξ Ἰσραήλ.

ί

* Καὶ ἐν ἔτει ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατο- 1
στῷ, ἀνέβη Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Ἀντιό-
χου ὁ Ἐπιφανής· καὶ κατελάβετο
Πτολεμαΐδα, καὶ ἐπεδέξαντο αὐ-
τόν, καὶ ἐβασίλευσεν ἐκεῖ.
* καὶ ἤκουσε Δημήτριος ὁ βασι- 2
λεύς, καὶ συνήγαγε δυνάμεις πολ-
λὰς σφόδρα, καὶ ἐξῆλθεν εἰς συνάν-
τησιν αὐτῷ εἰς πόλεμον.
* καὶ ἀπέστειλε Δημήτριος πρὸς 3
Ἰωνάθαν ἐπιστολὰς λόγοις εἰρηνικοῖς,
ὥστε μεγαλῦναι αὐτόν· εἶπε γάρ·
* προφθάσωμεν τοῦ εἰρήνην 4
θεῖναι μετ' αὐτῶν, πρὶν ἢ θεῖναι αὐτὸν
μετ' Ἀλεξάνδρου καθ' ἡμῶν.
* μνησθήσεται γὰρ πάντων τῶν κα- 5
κῶν ὧν συνετελέσαμεν πρὸς αὐτὸν
καὶ εἰς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ
ἔθνος αὐτοῦ.
* καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν συνα- 6
γαγεῖν δυνάμεις καὶ κατασκευάζειν
ὅπλα, καὶ εἶναι αὐτὸν σύμμαχον
αὐτοῦ· καὶ τὰ ὅμηρα τὰ ἐν τῇ ἄκρᾳ
εἶπε παραδοῦναι αὐτῷ.

69 *Et irati sunt furore viris*
iniquis qui consuluerunt ei ve-
nire in regionem, & occiderunt
ex eis multos, & cogitauit vt
veniret in terram eorum.
70 *Et cognouit Ionathas, &*
misit ad eum legatos vt compo-
nerent cum illo pacem, & red-
deret illis captiuos.
71 *Et accepit libenter, & fe-*
cit iuxta verba eius, & iurauit
ei non quæsiturum ei malum om
nibus diebus vitæ suæ.
72 *Et reddidit ei captiuitatẽ*
quam prædatus erat prius de
terra Iuda, & reuersus abiit
in terram suam, & non addidit
vltrà venire ad terminos eorũ.
73 *Et cessauit gladius ex Israel,*
et habitauit Ionathas in Mach-
mas. Et cœpit Ionathas iudicare
populum, & exterminauit im-
pios de Israel.

CAP. X.

1 *ET in anno sexagesimo et cen*
tesimo, ascendit Alexander
filius Antiochi nobilis, & occu-
pauit Ptolemaidam, & susce-
perunt eum, & regnauit illic.
2 *Et audiuit Demetrius rex,*
& congregauit exercitus mul-
tos valde, & exiit in occursum
ei in bellum.
3 *Et misit Demetrius ad Io-*
nathan epistolas verbis pacifi-
cis, vt magnificarent eum. dixit
enim:
4 *Praueniamus pacem pone-*
re cum eis, antequam ponat ipse
cum Alexandro contra nos.
5 *Recordabitur enim omniũ*
malorum quæ fecimus contra
ipsum, & in fratres eius &
contra gentem eius.
6 *Et dedit ei potestatem con-*
gregandi exercitus & præpa-
randi arma, & vt esset ipse so-
cius eius. et obsides qui in arce
dixit vt redderentur ei.

*Et venit Jonathas in Hie- 7
ruſalem, & legit epiſtolas in au-
res omnis populi & eorum qui
de arce.
Et timuerunt timore magno 8
quando audierunt quòd dedit ei
rex poteſtatem congregandi exer
citus.
*Et tradiderunt qui de arce 9
Jonathæ obſides, et reddidit eos
parentibus eorum.
Et habitauit Jonathas in Je- 10
ruſalem: & cœpit ædificare &
innouare ciuitatem.
*Et dixit ad facientes opera 11
vt ædificarent muros & mon-
tem Sion in circuitu ex lapidi-
bus quadratis in munitionem:
& fecerunt ſic.
*Et fugerunt alienigenæ qui 12
erant in munitionibus quas ædi
ficauit Bacchides.
*Et reliquit quilibet locum 13
ſuum, & abiit in terram ſuam.
*Cæterum in Bethſuris reli- 14
cti ſunt quidam ex his qui dere-
liquerant legem, & præcepta,
erat enim eis refugium.
*Et audiuit Alexander rex 15
promiſſa quæ miſit Demetrius
Jonathæ, & narrauerunt ei
prælia & facinora quæ fecit ipſe
& fratres eius, et labores quos
habuerunt: & dixit.
*Nunquid inueniemus vi- 16
rum talem vnum? & nunc fa-
ciemus eum amicum & ſocium
noſtrum.
*Et ſcripſit epiſtolas, & mi- 17
ſit ei iuxta verba hæc dicens.
*Rex Alexander fratri Jo- 18
nathæ gaudere.
*Audiuimus de te quòd vir 19
potens fortitudine & aptus es
vt ſis nobis amicus.
*Et nunc cõſtituimus te ho- 20
die ſummum ſacerdotem gentis
tuæ, & amicum regis vocari.
& miſit ei purpuram & coro-
nam auream, & vt ſapias quæ
noſtra ſunt & vt ſerues amici-
tiam erga nos.

7 *καὶ ἦλθεν ἰωνάθαν εἰς ἱερουσα-
λήμ, καὶ ἀνέγνω τὰς ἐπιστολὰς εἰς
τὰ ὦτα παντὸς τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἐκ τῆς
8 ἄκρας. *καὶ ἐφοβήθησαν φό-
βον μέγαν ὅτε ἤκουσαν ὅτι ἔδωκεν
αὐτῷ ὁ βασιλεὺς ἐξουσίαν συνα-
9 γαγεῖν δυνάμεις. *καὶ παρέδω-
καν οἱ ἐκ τῆς ἄκρας ἰωνάθαν τὰ
ὅμηρα, καὶ ἀπέδωκεν αὐτοὺς τοῖς
10 γονεῦσιν αὐτῶν. *καὶ ᾤκησεν ἰω-
νάθαν ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ ἤρξατο οἰ-
κοδομεῖν καὶ καινίζειν τὴν πόλιν.
11 *καὶ εἶπε πρὸς τοὺς ποιοῦντας
τὰ ἔργα οἰκοδομεῖν τὰ τείχη καὶ
τὸ ὄρος σιὼν κυκλόθεν ἐκ λίθων τε-
τραγόνων εἰς ὀχύρωσιν, καὶ ἐποίησαν
12 οὕτως. *καὶ ἔφυγον οἱ ἀλλογε-
νεῖς οἱ ὄντες ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν οἷς
13 ᾠκοδόμησε βακχίδης. *καὶ κα-
τέλιπεν ἕκαστος τὸν τόπον αὐτοῦ, καὶ
ἀπῆλθεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ.
14 *πλὴν ἐν βαιθσούροις ὑπελεί-
φθησάν τινες τῶν καταλιπόντων τὸν
νόμον, καὶ τὰ προστάγματα, ἦν γὰρ
αὐτοῖς φυγαδευτήριον.
15 *καὶ ἤκουσεν ἀλέξανδρος ὁ βα-
σιλεὺς τὰς ἐπαγγελίας ὅσας ἀπέστει-
λε δημήτριος τῷ ἰωνάθαν, καὶ διη-
γήσαντο αὐτῷ τοὺς πολέμους καὶ τὰς
ἀνδραγαθίας ἃς ἐποίησεν αὐτὸς καὶ
οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ τοὺς κόπους
οὓς ἔσχοσαν· καὶ εἶπε·
16 *μὴ εὑρήσομεν ἄνδρα τοιοῦτον
ἕνα; καὶ νῦν ποιήσομεν αὐτὸν φίλον
καὶ σύμμαχον ἡμῶν.
17 *καὶ ἔγραψεν ἐπιστολὰς καὶ ἀ-
πέστειλεν αὐτῷ κατὰ τοὺς λόγους
τούτους λέγων·
18 *Βασιλεὺς ἀλέξανδρος τῷ ἀ-
δελφῷ ἰωνάθαν χαίρειν.
19 *ἀκηκόαμεν περὶ σοῦ ὅτι ἀνὴρ δυ-
νατὸς ἰσχύϊ καὶ ἐπιτήδειος εἶ τοῦ εἶ-
ναι ἡμῖν φίλος.
20 *καὶ νῦν καθεστάκαμέν σε σήμερον
ἀρχιερέα τοῦ ἔθνους σου, καὶ φίλον βα-
σιλέως καλεῖσθαι, καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ
πορφύραν καὶ στέφανον χρυσοῦν, καὶ
φρονεῖν τὰ ἡμῶν καὶ συντηρεῖν φι-
λίαν πρὸς ἡμᾶς.

7 *Et venit Ionathas in Hie-
ruſalem, & legit epiſtolas in
auditu omnis populi, &
eorum qui in arce erant.
8 *Et timuerũt timore ma-
gno, quoniã audierunt quòd
dedit ei rex poteſtatem con-
gregandi exercitum.
9 *Et traditi ſunt Ionathæ
obſides, & reddidit eos pa-
rentibus ſuis.
10 *Et habitauit Ionathas
in Hieruſalem, & cœpit ædi-
ficare & innouare ciuita-
tem.
11 *Et dixit facientibus ope-
ra vt extruerẽt muros & mõ-
tem Sion in circuitu lapidi-
bus quadratis ad munitio-
nem: & ita fecerunt.
12 *Et fugerunt alienigenæ
qui erant in munitionibus
quas Bacchides ędificauerat.
13 *Et reliquit vnuſquiſque
locũ, & abiit in terram ſuam.
14 *Tantum in Bethſura re-
manſerunt aliqui ex his qui
reliquerant legẽ & præcepta
Dei. erat enim hoc eis ad re-
fugium.
15 *Et audiuit Alexander rex
promiſſa quæ promiſit De-
metrius Ionathę, & narraue-
rũt ei prœlia & virtutes quas
ipſe fecit & fratres eius, & la-
bores quos laborauerunt. Et
ait.
16 *Nunquid inueniemus a-
liquem virum talem? Et nũc
faciemus eum amicũ & ſo-
cium noſtrum.
17 *Et ſcripſit epiſtolam, &
B miſit ei ſecundum hæc ver-
ba dicens.
18 *Rex Alexander fratri
Ionanathæ ſalutem.
19 *Audiuimus de te quòd
vir potens ſis viribus, &
aptus es vt ſis amicus no-
ſter.
20 *Et nunc conſtituimus te
hodie ſummum ſacerdotem
gentis tuæ, vt amicus voce-
ris regis. Et miſit ei purpu-
ram & coronam auream: vt
quæ noſtra ſunt ſentias no-
biſcum, & conſerues amici-
tias ad nos.

* Et induit se Ionathas 21
stolam sanctã septimo men-
se anno centesimo sexagesi-
mo in die solenni Sceno-
pegiæ. Et congregauit exer-
citum & fecit arma copio-
sa.
* Et audiuit Demetrius 22
verba ista, & contristatus est
nimis,& ait.
* Quid hoc fecimus quòd 23
præoccupauit nos Alexãder
apprehendere amicitiam Iu-
dæorum ad munimen sui?
* Scribam & ego illis ver- 24
ba deprecatoria & dignita-
tes & dona, vt sint mecũ in
adiutorium.
* Et scripsit eis in hæc ver 25
ba. REX Demetrius gẽti Iu-
dæorum salutem.
* Quoniã seruastis ad nos 26
pactum,& mansistis in ami-
citia nostra, & nõ accessistis
ad inimicos nostros,audiui-
mus & gauisi sumus.
* Et nunc perseuerate ad- 27
huc cõseruare ad nos fidem,
& retribuemus vobis bona
pro his quæ fecistis nobis-
cum.
* Et remittem* vobis pre- 28
stationes multas,&dabimus
vobis donationes.
* Et nunc absoluo vos & 29
omnes Iudeos à tributis, &
precia salis indulgeo, & coro
nas remitto, & tertias semi-
nis.
* Et dimidiam partẽ fru- 30
ctus ligni quod est portionis C
meæ, relinquo vobis ex ho-
dierno die & deinceps, ne ac
cipiatur à terra Iuda & à tri-
bus ciuitatibus quæ additæ
sunt illi ex Samaria & à Ga-
lilęa ex hodierna die,& in to
tum tempus.
* Et Hierusalem sit sancta 31
& libera cum finibus suis,
& decimæ & tributa ipsius
sint.
* Remitto etiam potesta- 32
tem arcis quæ est in Hieru-
salem, & do eam summo sa-
cerdoti, vt constituat in ea
viros quoscunque ipse elege-
rit qui custodiant eam.

* καὶ ἐνεδύσατο ἰωνάθαν τὴν ἁ- 21
γίαν στολὴν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ ἔτους
ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἐν ἑορτῇ σκη-
νοπηγίας. καὶ συνήγαγε δυνάμεις,
καὶ κατεσκεύασεν ὅπλα πολλά.
* καὶ ἤκουσε δημήτριος τοὺς λό- 22
γους τούτους, καὶ ἐλυπήθη καὶ εἶπε·
* τί τοῦτο ἐποιήσαμεν ὅτι προέ- 23
φθακεν ἡμᾶς ὁ ἀλέξανδρος τοῦ
φιλίαν καταθέσθαι τοῖς ἰουδαίοις εἰς
στήριγμα.
* γράψω αὐτοῖς κἀγὼ λόγους 24
παρακλήσεως καὶ ὕψους καὶ δομά-
των, ὅπως ὦσι σὺν ἐμοὶ εἰς βοήθειαν.
* καὶ ἀπέστειλεν αὐτοῖς κατὰ τοὺς 25
λόγους τούτους· Βασιλεὺς δημήτριος
τῷ ἔθνει ἰουδαίων χαίρειν.
* ἐπεὶ συνετηρήσατε τὰς πρὸς 26
ἡμᾶς συνθήκας, καὶ ἐνεμείνατε τῇ
φιλίᾳ ἡμῶν καὶ οὐ προσεχωρήσατε
τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν ἠκούσαμεν καὶ ἐ-
χάρημεν.
* καὶ νῦν ἐμμείνατε ἔτι τοῦ συν- 27
τηρῆσαι πρὸς ἡμᾶς πίστιν, καὶ ἀνταπο-
ποδώσομεν ὑμῖν ἀγαθά, ἀνθ' ὧν ποιεῖ-
τε μεθ' ἡμῶν.
* καὶ ἀφήσομεν ὑμῖν ἀφέματα 28
πολλά, καὶ δώσομεν ὑμῖν δόματα.
* καὶ νῦν ἀπολύω ὑμᾶς, καὶ ἀ- 29
φίημι ὑμῖν πάντας τοὺς ἰουδαίους
ἀπὸ τῶν φόρων καὶ τῆς τιμῆς τοῦ ἁ-
λός, καὶ ἀπὸ τῶν στεφάνων, καὶ ἀντὶ τοῦ
τρίτου τῆς σπορᾶς.
* καὶ ἀντὶ τοῦ ἡμίσους τοῦ καρποῦ 30
τοῦ ξυλίνου τοῦ ἐπιβάλλοντός μοι
λαβεῖν, ἀφίημι ἀπὸ τῆς σήμερον
καὶ ἐπέκεινα τοῦ λαβεῖν ἀπὸ τῆς γῆς
ἰούδα, καὶ ἀπὸ τῶν τριῶν νόμων
τῶν προστιθεμένων αὐτῇ ἀπὸ τῆς
σαμαρείτιδος καὶ γαλιλαίας, καὶ
ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας καὶ εἰς τὸν
αἰῶνα χρόνον. * καὶ ἱερουσαλὴμ ἤτω 31
ἁγία καὶ ἀφειμένη καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς,
καὶ δεκάται καὶ τὰ τέλη.
* ἀφίημι καὶ τὴν ἐξουσίαν τῆς 32
ἄκρας τῆς ἐν ἱερουσαλήμ, καὶ δίδωμι
τῷ ἀρχιερεῖ, ὅπως ἂν καταστήσῃ ἐν
αὐτῇ ἄνδρας οὓς ἂν ἐκλέξηται αὐτὸς
τοῦ φυλάσσειν αὐτήν.

21 * *Et induit se Ionathas san-
ctam vestem septimo mense, an-
no sexagesimo & centesimo in
festo scenopegiæ: & congrega-
uit exercitus, & præparauit
arma multa.*
22 * *Et audiuit Demetrius ser-
mones hos, & tristatus est, &
dixit:*
23 * *Quid hoc fecimus, quia
præuenit nos Alexander vt ami-
citiam constitueret cum Iudæis
in munimen?*
24 * *Scribam eis & ego verba
exhortationis & altitudinis et
donorum, vt sint mecum in au-
xilium.*
25 * *Et misit epistolam eis iuxta
verba hæc: REX Demetrius
genti Iudæorum gaudere.*
26 * *Quoniam conseruastis ad
nos pacta, & permansistis in a-
micitia nostra, & non accessistis
ad inimicos nostros, audiuimus
& gauisi sumus.*
27 * *Et nunc perseuerate adhuc
conseruare erga nos fidem, &
retribuemus vobis bona pro his
quæ facitis nobiscum.*
28 * *Et remittemus vobis re-
missiones multas, & dabimus
vobis dona.*
29 * *Et nunc absoluo vos, &
remitto vobis omnes Iudæos à
tributis & pretio salis, & de
coronis, & pro tertia parte se-
minis.*
30 * *Et pro dimidia parte fru-
ctus lignei quod incumbit mihi
accipere, dimitto à die hodierna
& deinceps accipere de terra
Iuda, & de tribus ciuitatibus
additis illi ex Samaria & Ga-
lilæa, & ex hodierna die, & in
sempiternum tempus.*
31 * *Et Hierusalem sit sancta
& libera, & fines eius, & de-
cimæ & tributa.*
32 * *Remitto & potestatem
arcis quæ est in Hierusalem, &
do principi sacerdotum vt con-
stituat in ea viros quoscunque
elegerit ipse ad custodiendam
ipsam.*

Et omnem animam Judæo- 33 rum captiuatam à terra Juda in omni regno meo remitto liberã gratis.

Et omnes remittant tri- 34 buta & iumentorum ſuorum: & omnia feſta & ſabbata & neomeniæ, & dies decreti, & tres dies ante feſtum, & tres dies poſt feſtum, ſint omnes dies immunitatis & remiſſionis omnibus Judæis qui ſunt in regno meo.

Et non habebit poteſtatem 35 vllus agere & fatigare aliquem eorum de omni re.

Et aſcribantur ex Judæis 36 in exercitus regis ad triginta millia virorum, & dabuntur eis munera vt oportet omnibus exercitibus regis.

Et ordinabuntur ex eis in 37 munitionibus regis magnis. Et ex his conſtituentur ſuper negocia regni exiſtẽtia ad fidem, & qui ſuper ea & principes ſint de ipſis, & ambulent in legibus ſuis, ſicut & præcepit rex in terra Juda.

Et tres ciuitates additas 38 Judææ ex regione Samariæ, addat Judææ ad computationem vt ſint ſub vno, vt non obediant alij poteſtati, niſi ſummi Sacerdotis.

Ptolemaida & terminos 39 eius dedi dono ſanctis qui in Hieruſalem, in neceſſariũ ſumptum ſanctis.

Et ego do ſingulis annis 40 quindecim millia ſiclorum argenti de rationibus regis à locis attinentibus.

Et omne quod reliquum eſt 41 quod non reddiderant de negociis, vt in primis annis, ex nunc dabunt in opera domus.

33 καὶ πᾶσαν ψυχὴν ἰουδαίων τὴν αἰχμαλωτισθεῖσαν ἀπὸ γῆς ἰούδα εἰς πᾶσαν βασιλείαν μου ἀφίημι ἐλευθέραν δωρεάν.

34 καὶ πάντες ἀφιέτωσαν τοὺς φόρους καὶ κτηνῶν αὐτῶν, καὶ πᾶσαι ἑορταὶ καὶ τὰ σάββατα καὶ νεομηνίαι, καὶ ἡμέραι ἀποδεδειγμέναι, καὶ τρεῖς ἡμέραι πρὸ ἑορτῆς καὶ τρεῖς ἡμέραι μεθ' ἑορτήν, ἔστωσαν πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἀτελείας καὶ ἀφέσεως πᾶσι τοῖς ἰουδαίοις τοῖς οὖσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ μου.

35 καὶ οὐχ ἕξει ἐξουσίαν οὐδεὶς πράσσειν καὶ παρενοχλεῖν τινα αὐτῶν περὶ παντὸς πράγματος.

36 καὶ προσγραφήτωσαν τῶν ἰουδαίων εἰς τὰς δυνάμεις τοῦ βασιλέως εἰς τριάκοντα χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ δοθήσεται αὐτοῖς ξένια ὡς καθήκει πάσαις ταῖς δυνάμεσι τοῦ βασιλέως.

37 καὶ κατασταθήσεται ἐξ αὐτῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι τοῦ βασιλέως τοῖς μεγάλοις, καὶ ἐκ τούτων κατασταθήσεται ἐπὶ χρειῶν τῆς βασιλείας τῶν οὐσῶν εἰς πίστιν, καὶ οἱ ἐπ' αὐτῶν καὶ οἱ ἄρχοντες ἔστωσαν ἐξ αὐτῶν, καὶ πορευέσθωσαν τοῖς νόμοις αὐτῶν, καθὰ καὶ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς ἐν γῇ ἰούδα.

38 καὶ τοὺς τρεῖς νόμους τοὺς προστεθέντας τῇ ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς χώρας Σαμαρείας, προστεθήτω τῇ ἰουδαίᾳ πρὸς τὸ λογισθῆναι τοῦ γενέσθαι ἐφ' ἕνα, τοῦ μὴ ὑπακοῦσαι ἄλλης ἐξουσίας, ἀλλ' ἢ τοῦ ἀρχιερέως.

39 Πτολεμαΐδα καὶ τὴν προσκυροῦσαν αὐτῇ δέδωκα δόμα τοῖς ἁγίοις τοῖς ἐν ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν προσκαθήκουσαν δαπάνην τοῖς ἁγίοις.

40 κἀγὼ δίδωμι κατ' ἐνιαυτὸν δεκαπέντε χιλιάδας σίκλων ἀργυρίου ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ βασιλέως ἀπὸ τῶν τόπων τῶν ἀνηκόντων.

41 καὶ πᾶν τὸ πλεονάζον ὃ οὐκ ἀπεδίδοσαν ἀπὸ τῶν χρειῶν, ὡς ἐν τοῖς πρώτοις ἔτεσιν, ἀπὸ τοῦ νῦν δώσουσιν εἰς τὰ ἔργα τοῦ οἴκου.

33 Et omnem animam Iudæorum, quæ captiua eſt à terra Iuda in omni regno meo, relinquo liberã gratis, vt omnes à tributis ſoluantur etiam pecorum ſuorum.

34 Et omnes dies ſolennes & ſabbata & neomeniæ, & dies decreti, & tres dies ante diem ſolennem, & tres dies poſt diem ſolennẽ ſint omnes immunitatis & remiſſionis omnibus Iudæis qui ſunt in regno meo.

35 Et nemo habebit poteſtatem agere aliquid & mouere negocia aduerſus aliquem illorum in omni cauſa.

36 Et vt aſcribantur ex Iudæis in exercitu regis ad triginta millia virorum: et dabuntur illis copię vt oportet omnibus exercitibus regis.

37 Et ex eis ordinabuntur qui ſint in munitionibus regis magni. Et ex his conſtituentur ſuper negocia regni quæ agũtur ex fide, & principes ſint ex eis, & ambulent in legibus ſuis, ſicut pręcepit rex in terra Iuda.

38 Et tres ciuitates quæ additæ ſunt Iudęæ ex regione Samariæ, cum Iudæa reputentur vt ſint ſub vno, & nõ obediãt alienæ poteſtati, niſi ſummo Sacerdoti.

39 Ptolemaida & confines
D eius quas dedi donum ſanctis qui ſunt in Hieruſalem ad neceſſarios ſumptus ſanctorum.

40 Et ego dabo ſingulis annis quindecim millia ſiclorum argenti de rationibus regis quæ me contingunt.

41 Et omne quod reliquum fuerit quod non reddiderant qui ſuper negocia erant annis prioribus, ex hoc dabunt in opera domus.

Et super hæc quinque 42
millia siclorum argenti quæ
accipiebant de sanctorũ ra-
tione per singulos annos, &
hæc ad sacerdotes pertineãt
qui ministerio funguntur.
Et quicunque cõfugerit 43
in templum quod est Hiero-
solymis, & in omnibus fini-
bus eius, obnoxij regi in om
ni negocio dimittantur, &
vniuersa quæ sunt in regno
meo, libera habeant.
Et ad ædificanda vel re- 44
stauranda opera sanctorum
sumptus dabuntur de ratio-
ne regis.
Et ad extruendos muros 45
in Hierusalem, & commu-
niendos in circuitu, sum-
ptus dabũtur de ratione re-
gis, & ad construendos mu-
ros in Iudęa.
Vt audiuit autem Iona- 46
thas & populus sermones
istos, nõ crediderunt eis, nec
receperũt eos; quia recordati
sunt malitiæ magnę quam
fecerat in Israel, & tribulaue-
rat eos valde.
Et complacuit eis in A- 47
lexandrum, quia ipse fuerat
eis princeps sermonum pa-
cis, & ipsi auxilium ferebant
omnibus diebus.
Et cõgregauit rex Alexã- 48
der exercitum magnum, &
admouit castra cõtra Deme-
trium.
Et commiserunt prœliũ 49
duo reges, & fugit exercitus
Demetrij, & insecutus est eũ
Alexander & incubuit super
eos.
Et inualuit prœlium ni- 50
mis donec occidit sol, & ce-
cidit Demetrius in die illa.
Et misit Alexander ad 51
Ptolemæum regem Ægypti
legatos secundum hæc verba
dicens.
QVONIAM regressus 52
sum in regnum meum, &
sedi in sede patrum meo-
rum, & obtinui principa-
tum, & cõtriui Demetrium,
& possedi regionem nostrã.

καὶ ἐπὶ τούτοις πεντακισχιλίους 42
σίκλους ἀργυρίου οὓς ἀνελάμβανον
ἀπὸ τῶν χρειῶν ὡς ἐν τοῖς πρώτοις
ἔτεσι τοῦ ἁγίου ἀπὸ τοῦ λόγου κατ'
ἐνιαυτὸν καὶ ταῦτα ἀφίεται διὰ τὸ
ἀνήκειν αὐτὰ τοῖς ἱερεῦσι τοῖς λει-
τουργοῦσι.
καὶ ὅσοι ἐὰν φύγωσιν εἰς τὸ ἱερὸν 43
τὸ ἐν ἱεροσολύμοις καὶ ἐν πᾶσι τοῖς ὁ-
ρίοις αὐτοῦ, ὀφείλοντες βασιλικὰ καὶ
πᾶν πρᾶγμα, ἀπολελύσθωσαν, καὶ
πάντα ὅσα ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῇ βασι-
λείᾳ μου. καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆ- 44
ναι καὶ τοῦ ἐπικαινισθῆναι τὰ ἔργα
τῶν ἁγίων, καὶ ἡ δαπάνη δοθήσεται
ἐκ τοῦ λόγου τοῦ βασιλέως·
καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆναι τὰ τείχη 45
ἱερουσαλὴμ καὶ ὀχυρῶσαι κυκλόθεν,
καὶ ἡ δαπάνη δοθήσεται ἐκ τοῦ λό-
γου τοῦ βασιλέως, καὶ τοῦ οἰκοδομηθῆ-
ναι τὰ τείχη τὰ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ.
ὡς δὲ ἤκουσεν ἰωνάθαν καὶ ὁ λαὸς 46
τοὺς λόγους τούτους, οὐκ ἐπίστευσαν
αὐτοῖς οὐδὲ ἐπεδέξαντο, ὅτι ἐπεμνή-
σθησαν τῆς κακίας τῆς μεγάλης ἧς
ἐποίησεν ἐν ἰσραήλ, καὶ ἔθλιψεν
αὐτοὺς σφόδρα.
καὶ εὐδόκησεν ἐν ἀλεξάνδρῳ, 47
ὅτι αὐτὸς ἐγένετο αὐτοῖς ἀρχηγὸς λό-
γων εἰρηνικῶν, καὶ συνεμάχουν αὐ-
τῷ πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ συνή- 48
γαγεν ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς δυ-
νάμεις μεγάλας, καὶ παρενέβαλεν
ἐξεναντίας δημητρίου.
καὶ συνῆψαν πόλεμον οἱ δύο 49
βασιλεῖς, καὶ ἔφυγεν ἡ παρεμβολὴ
ἀλεξάνδρου, καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν ὁ δη-
μήτριος, καὶ ἴσχυσεν ἐπ' αὐτούς.
καὶ ἐστερέωσε τὸν πόλεμον σφό- 50
δρα ἕως ἔδυ ὁ ἥλιος, καὶ ἔπεσεν ὁ
δημήτριος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ 51
ἀπέστειλεν ἀλέξανδρος πρὸς πτολε-
μαῖον βασιλέα αἰγύπτου πρέσβεις
κατὰ τοὺς λόγους τούτους λέγων·
Ἐπεὶ ἀνέστρεψα εἰς γῆν βασι- 52
λείας μου, καὶ ἐκάθισα ἐπὶ θρόνων
πατέρων μου, καὶ ἐκράτησα τῆς ἀρχῆς, καὶ
συνέτριψα τὸν δημήτριον, καὶ ἐπε-
κράτησα τῆς χώρας ἡμῶν.

42 *Et super hæc quinque mil-*
le siclos argenti, quos accipiebãt
de negociis, vt in primis annis
sancti de ratione singulis annis.
Et hæc remittuntur; quia perti-
nent ea ad sacerdotes qui mini-
strant.
43 *Et quicunque fugerint in*
templum quod in Hierosolymis,
& in omnibus finibus eius, de-
bentes regalia & omne negociũ,
dimittantur, & vniuersa quæ
sunt eis in regno meo.
44 *Et vt ædificentur & re-*
nouentur opera sanctorum, &
sumptus dabitur de ratione re-
gis.
45 *Et vt extruantur muri*
Hierusalem, & muniant in cir-
cuitu, & sumptus dabitur de
ratione regis, & vt construan-
tur muri qui in Iudæa.
46 *Vt autem audiuit Ionathas*
& populus sermones istos, non
crediderunt illis neque recepe-
runt; quia recordati sunt mali-
tiæ magnæ quam fecit in Israel,
& tribulauit eos valde.
47 *Et complacuit in Alexan-*
dro; quoniam ipse fuit eis prin-
ceps sermonum pacificorum, &
auxilium ferebant ipsi omnibus
diebus.
48 *Et congregauit Alexander*
rex exercitus magnos, & castra
metatus est contra Demetrium.
49 *Et commiserunt prœlium*
duo reges; & fugit exercitus
Alexandri, & persecutus est
eum Demetrius, & præualuit
contra eos.
50 *Et fortificauit prœliũ val-*
de, donec occidit sol. Et cecidit
Demetrius in die illo.
51 *Et misit Alexander ad Ptõ-*
lemæum regem Aegypti legatos
secundum verba hæc dicens:
52 *Quoniam regressus sum in*
terram regni mei, & sedi in
thronis patrum meorum, & ob-
tinui principatum, & contriui
Demetrium, & obtinui regio-
nem nostram.

* Et commisi contra eum pu- 53
gnam, & contritus est ipse &
castra eius à nobis, & sedimus
in sede regni eius.

* Et nunc statuamus inter 54
nos amicitiam, & nunc da mihi
filiam tuam in vxorē, & gener
ero tibi, & dabo tibi dona &
ipsi digna te.
* Et respondit Ptolemæus 55
rex dicēs: Bona dies in qua re-
uersus es ad terram patrū tuo-
rum, & sedisti in sedibus regni
eorum.
* Et nunc faciā tibi quæ scri 56
psisti, sed occurre in Ptolemaidē,
vt videamus nos inuicem, &
ero socer tibi sicut dixisti.

* Et exiuit Ptolemæus de Ae- 57
gypto ipse & Cleopatra filia eius:
& venerunt in Ptolemaidem
anno secundo & sexagesimo &
centesimo.
* Et occurrit ei Alexander 58
rex, & dedit ei Cleopatrā filiam
suam, & fecit nuptias eius in
Ptolemaide, sicut reges in gloria
magna.
* Et scripsit rex Alexander 59
Jonathæ, vt veniret in occursum
ei.
* Et abiit cum gloria in Pto 60
lemaidem, & occurrit duobus
regibus, & dedit eis argentum
& aurum, & amicis eorum &
dona multa, & inuenit gratiam
coram eis.
* Et cōuenerunt aduersus eū 61
viri pestilentes de Jsrael, viri
iniqui ad interpellandum aduer
sus eum, & non intendit eis
rex.
* Et iussit rex, & expoliaue 62
runt Jonatham vestibus suis, et
induerunt eum purpura. & fe-
cerunt ita.
* Et fecit sedere eum rex se- 63
cum, & dixit principibus suis,
Exite cum eo in medium ciuita-
tis, & prædicate vt nullus in-
terpellet aduersus eum de vllo
negocio, & nullus ei molestus
sit de omni ratione.

53 * καὶ συνῆψα πρὸς αὐτὸν μάχην,
καὶ συνετρίβη αὐτὸς καὶ ἡ παρεμβο-
λὴ αὐτοῦ ὑφ' ἡμῶν, καὶ ἐκαθίσαμεν
ἐπὶ θρόνου βασιλείας αὐτοῦ. * καὶ
νῦν στήσωμεν πρὸς ἑαυτοὺς φιλίαν, καὶ
νῦν δός μοι τὴν θυγατέρα σου εἰς γυ-
ναῖκα, καὶ ἐπιγαμβρεύσω σοι, καὶ δώσω
σοι δόματα, καὶ αὐτῇ ἄξιά σου.
55 * καὶ ἀπεκρίθη πτολεμαῖος ὁ βα-
σιλεὺς λέγων· ἀγαθὴ ἡμέρα ἐν ᾗ ἐπέ-
στρεψας εἰς γῆν πατέρων σου καὶ ἐκά-
θισας ἐπὶ θρόνων βασιλείας αὐτῶν.
56 * καὶ νῦν ποιήσω σοι ἃ ἔγραψας,
ἀλλ' ἀπάντησόν μοι εἰς πτολεμαΐδα, ὅ-
πως ἴδωμεν ἀλλήλους, καὶ ἐπιγαμ-
57 βρεύσω σοι καθὼς εἴρηκας. * καὶ ἐξῆλ-
θε πτολεμαῖος ἐξ αἰγύπτου αὐτὸς καὶ
κλεοπάτρα ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ· καὶ ἦλ-
θον εἰς πτολεμαΐδα ἔτους δευτέρου καὶ
58 ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. * καὶ ἀπήν-
τησεν αὐτῷ ἀλέξανδρος ὁ βασιλεύς,
καὶ ἐξέδοτο αὐτῷ κλεοπάτραν τὴν
θυγατέρα αὐτοῦ, καὶ ἐποίησε τὸν γά-
μον αὐτῆς ἐν πτολεμαΐδι, καθὼς οἱ
βασιλεῖς ἐν δόξῃ μεγάλῃ.
59 * καὶ ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς ἀλέξαν-
δρος ἰωνάθῃ, ἐλθεῖν εἰς συνάντησιν αὐ-
60 τῷ. * καὶ ἐπορεύθη μετὰ δόξης εἰς
πτολεμαΐδα, καὶ ἀπήντησε τοῖς δυ-
σὶ βασιλεῦσι. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀρ-
γύριον καὶ χρυσίον καὶ τοῖς φίλοις
αὐτῶν καὶ δόματα πολλά, καὶ εὗρε
χάριν ἐναντίον αὐτῶν.
61 * καὶ ἐπισυνήχθησαν ἐπ' αὐτὸν
ἄνδρες λοιμοὶ ἐξ ἰσραὴλ ἄνδρες
παράνομοι ἐντυχεῖν κατ' αὐτοῦ, καὶ οὐ
προσέσχεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς.
62 * καὶ προσέταξεν ὁ βασιλεύς, καὶ
ἐξέδυσαν ἰωνάθαν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ,
καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν πορφύραν, καὶ
ἐποίησαν οὕτως.
63 * καὶ ἐκάθισεν αὐτὸν ὁ βασιλεὺς
μετ' αὐτοῦ, καὶ εἶπε τοῖς ἄρχουσιν αὐ-
τοῦ· ἐξέλθετε μετ' αὐτοῦ εἰς μέσον τῆς
πόλεως, καὶ κηρύξατε τοῦ μηδένα
ἐντυγχάνειν κατ' αὐτοῦ περὶ μηδε-
νὸς πράγματος· καὶ μηδεὶς αὐτῷ
παρενοχλείτω περὶ παντὸς λό-
γου.

53 * Et commisi pugnam cū
eo, & contritus est ipse & ca-
stra eius à nobis, & sedemus
in sede regni eius.

54 * Et nunc statuamus ad
inuicem amicitiā, & da mihi
filiam tuam vxorem, & ego
ero gener tuus, & dabo tibi
dona & ipsi dignitatem.

55 * Et respondit rex Ptole-
mæus dicēs: Felix dies in qua
reuersus es ad terram patrū
tuorum, & sedisti in sede re-
gni eorum.
56 * Et nunc faciā tibi quod
scripsisti: sed occurre mihi
Ptolemaidam, vt videamus
inuicem nos, & spondeā tibi
sicut dixisti.
57 * Et exiuit Ptolemæus de
Ægypto ipse & Cleopatra
filia eius, & venit Ptolemai-
dam anno centesimo sexa-
gesimo secundo.

58 * Et occurrit ei Alexander
rex. Et dedit ei Cleopatram
filiam suam, & fecit nuptias
eius Ptolemaidæ, sicut reges
in magna gloria.
59 * Et scripsit Alexander rex
Ionathæ, vt veniret obuiam
sibi.
60 * Et abiit cum gloria Pto-
lemaidam, & occurrit ibi
duobus regibus, & dedit illis
argentum multum & aurum
& dona, & inuenit gratiam
in conspectu eorum.

61 * Et conuenerunt aduer-
sus eum viri pestilentes ex
Israel, viri iniqui interpelli-
tes aduersus eum, & non in-
tendit ad eos rex.
62 * Et iussit spoliari Ionathā
vestibus suis, & indui eum
purpura. Et ita fecerunt.

63 * Et collocauit eum rex
sedere secum: dixitque prin-
cipibus suis: Exite cum eo in
medium ciuitatis, & prædi-
cate vt nemo aduersus eum
interpellet de vllo negocio,
nec quisquam ei molestus sit
de vlla ratione.

* Et factum est vt viderũt 64
qui interpellabant gloriam G
eius quæ prædicabatur, &
opertum eum purpura, fu-
gerunt omnes.
*Et magnificauit eum rex 65
& scripsit eum inter primos
amicos, & posuit eum ducẽ
& participem principatus.
* Et reuersus est Ionathas 66
in Hierusalem cum pace &
lætitia.
* In anno centesimo sexa- 67
gesimo quinto venit Deme
trius filius Demetrij à Creta
in terram patrum suorum.
*Et audiuit Alexander rex 68
& contristatus est valde, &
reuersus est Antiochiam.
* Et constituit Demetrius 69
rex Apollonium ducem qui
præerat Cœlesyriæ,& congre-
gauit exercitum magnum &
accessit ad Iamniam,& misit
ad Ionatham summum sa-
cerdotem dicens.
* Tu solus resistis nobis. 70
Ego autem factus sum in de-
risum & in opprobriũ, pro-
pterea quia tu potestatẽ ad-
uersum nos exerces in mon-
tibus.
* Nunc ergo si confidis in 71
virtutibus tuis, descende ad
nos in campum &compare-
mus illic inuicem, quia me-
cum est virtus bellorum.
* Interroga & disce quis 72
sum ego & cæteri qui auxilio
suntmihi, qui & dicunt quia
non potest stare pes vester
ante faciem nostrã, quia bis
in fugam cõuersi sunt patres
tui in terram suam.
* Et nunc quomodo po- 73
teris sustinere equitatum &
exercitum tantum in campo
vbi non est lapis neque saxũ
neque locus fugiendi?
* Vt audiuit autem Iona- 74
thas sermones Apollonij, mo
tus est animo: & elegit decẽ
millia virorũ & exiit ab Hie-
rusalẽ, &occurrit ei Simõ fra
ter ei⁹ in adiutoriũ. *Et appli 75
cuerũt castra in Ioppẽ. Et ex-
clusit eum à ciuitate, quia cu-
stodia Apollonij Ioppe erat,
& oppugnauit eam.

* καὶ ἐγένετο ὡς εἶδον οἱ ἐντυγχά- 64
νοντες τὴν δόξαν αὐτοῦ καθὼς ἐκή-
ρυξαν καὶ περιβεβλημένον αὐτὸν πορ-
φύραν, καὶ ἔφυγον πάντες.
* καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν ὁ βασιλεύς, 65
καὶ ἔγραψεν αὐτὸν τῶν πρώτων φί-
λων, καὶ ἔθετο αὐτὸν στρατηγὸν καὶ με-
ριδάρχην. * καὶ ἐπέστρεψεν ἰωνά- 66
θαν εἰς ἱερουσαλὴμ μετ᾽ εἰρήνης καὶ
εὐφροσύνης: * καὶ ἐν ἔτει πέμπτῳ 67
καὶ ἑξηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ ἦλθε δημή-
τριος ὁ υἱὸς δημητρίου ἐκ κρήτης εἰς τὴν
γῆν τῶν πατέρων αὐτοῦ. * καὶ ἤκου- 68
σεν ἀλέξανδρος ὁ βασιλεύς, καὶ ἐλυ-
πήθη σφόδρα, καὶ ἀπέστρεψεν εἰς
ἀντιόχειαν. * καὶ κατέστησε δη- 69
μήτριος ἀπολλώνιον τὸν ὄντα ἐπὶ
κοίλης συρίας, καὶ συνήγαγε δύ-
ναμιν μεγάλην, καὶ παρενέβαλεν
ἐν ἰαμνείᾳ. καὶ ἀπέστειλε πρὸς ἰω-
νάθαν τὸν ἀρχιερέα λέγων·
* Σὺ μονώτατος ἐπαίρῃ ἐφ᾽ ἡμᾶς, 70
ἐγὼ δὲ ἐγενήθην εἰς καταγέλωτα καὶ
εἰς ὀνειδισμὸν διὰ σέ· καὶ διὰ τί ἐξου-
σιάζῃ ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐν τοῖς ὄρεσι.
* νῦν οὖν εἰ πέποιθας ἐπὶ ταῖς δυ- 71
νάμεσί σου, κατάβηθι πρὸς ἡμᾶς
εἰς τὸ πεδίον, καὶ συγκριθῶμεν ἑαυ-
τοῖς ἐκεῖ, ὅτι μετ᾽ ἐμοῦ ἐστι δύναμις
τῶν πόλεων. * ἐρώτησον καὶ μάθε 72
τίς εἰμι καὶ οἱ λοιποὶ οἱ βοηθοῦντες ἡ-
μῖν· καὶ λέγουσιν, οὐκ ἔστιν ὑμῖν στάσις
ποδὸς κατὰ πρόσωπον ἡμῶν, ὅτι
δὶς ἐτροπώθησαν οἱ πατέρες σου ἐν
τῇ γῇ αὐτῶν. * καὶ νῦν οὐ δυνήσῃ 73
ὑποστῆναι τὴν ἵππον καὶ δύναμιν
τοιαύτην ἐν τῷ πεδίῳ, ὅπου οὐκ ἔστι
λίθος οὐδὲ κόχλαξ οὐδὲ τόπος τοῦ
φυγεῖν.
* ὡς δὲ ἤκουσεν ἰωνάθαν τῶν λόγων 74
ἀπολλωνίου, ἐκινήθη τῇ διανοίᾳ, καὶ
ἐπέλεξε δέκα χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ
ἐξῆλθεν ἐξ ἱερουσαλήμ, καὶ συνήν-
τησεν αὐτῷ σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ
ἐπὶ βοήθειαν αὐτοῦ.
* καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ ἰόππην, 75
καὶ ἀπέκλεισαν αὐτὸν ἐκ τῆς πόλεως,
ὅτι φρουρὰ ἀπολλωνίου ἐν ἰόππῃ, καὶ
ἐπολέμησαν αὐτήν.

64 ** Et factum est vt viderunt*
qui interpellabant gloriam eius,
vt prædicauerunt, & opertum
eum purpura, & fugerunt om-
nes.
65 ** Et glorificauit eum rex, et*
scripsit eum inter primos ami-
cos, & posuit eum ducem &
participem principatus.
66 ** Et reuersus est Jonathas in*
Hierusalem cum pace et lætitia.
67 ** Et in anno quinto & sexa-*
gesimo & centesimo venit De-
metrius filius Demetrij de Cre-
ta in terram patrum suorum.
68 ** Et audiuit Alexander rex,*
& tristatus est valde, & reuer
sus est in Antiochiam.
69 ** Et constituit Demetrius*
Apollonium, qui erat super Cœ-
len Syriæ. Et congregauit exer-
citum magnum, et posuit castra
in Jamnia, & misit ad Jonathan
summum sacerdotem, dicens:
70 ** Tu solissimus extolleris con*
tra nos; ego autem factus sum in
derisum & in opprobrium pro-
pter te, & eo quòd potestatem
exerces aduersus nos in monti-
bus.
71 ** Nunc igitur si confidis in*
exercitibus tuis, descẽde ad nos
in campum, & comparemur ad
inuicem illic; quia mecũ est exer-
citus vrbium.
72 ** Interroga & disce quis*
sum & cæteri auxiliantes no-
bis. Et dicunt: Non est vobis sta-
tio pedis contra faciem nostram;
quia bis conuersi sunt in fugam
73 *patres tui in terra sua. * Et*
nunc non poteris sustinere equi-
tatũ & exercitũ talẽ in campo,
vbi non est lapis neque saxum
74 *neque locus fugiendi. * Vt au-*
tem audiuit Jonathas sermones
Apollonij, motus est animo, &
elegit decem millia virorum, &
exiuit de Hierusalem, & occur-
rit ei Simon frater eius in adiu-
torium eius.
75 ** Et castra posuit in Joppen:*
& excluserunt eum à ciuitate;
quia custodia Apollonij in Jop-
pe, & oppugnauerunt eam.

* *Et exterriti aperuerũt qui* 76
de ciuitate. Et obtinuit Iona-
thas Ioppen.
* *Et audiuit Apollonius, & admouit tria* 77
admouit tria millia equitum &
exercitum multum: & abiit in
Azotum tanquam iter faciens.
Et ſimul proceßit in campum, eò
quòd haberet ipſe multitudinem
equitatus, & confideret in ipſo.
* *Et inſecutus eſt poſt eum in* 78
Azotum, & commiſerunt ex-
ercitus poſt eum in prœlium.
* *Et reliquit Apollonius mil-* 79
le equites occultè poſt eos.
* *Et cognouit Ionathas quòd* 80
ſunt inſidiæ poſt ſe, & circuie-
runt eius caſtra; & eiecerunt
iacula in populum à mane vſque
ad veſperam.
* *At populus ſtetit ſicut præ-* 81
cepit Ionathas, & laborauerũt
equi eorum.
* *Et traxit Simon exercitum* 82
ſuum, & commiſit contra legio-
nem; nam equites fatigati erant.
Et contriti ſunt ab eo, & fu-
gerunt.
* *Et equites diſperſi ſunt per* 83
campum, & fugerunt in Azo-
tum, & intrauerunt in Beth-
dagon idolum ſuum vt libera-
rentur.
* *Et ſuccẽdit Ionathas Azo-* 84
tum & ciuitates quæ in circui-
tu eius, & accepit ſpolia eorum,
& templum Dagon & eos qui
confugerunt in illud, ſuccendit
igni.
* *Et fuerunt qui ceciderunt* 85
gladio cũ ſuccenſis ad viros octo
mille. * *Et receßit inde Iona-* 86
thas, & caſtra metatus eſt in
Aſcalonem. Et exierunt qui de
ciuitate in occurſum ei in gloria
magna. * *Et reuerſus eſt Iona-* 87
thas in Hieruſalẽ cũ ſuis haben-
tes ſpolia multa. * *Et factũ eſt* 88
vt audiuit Alexander rex ſer-
mones iſtos, & addidit glorifi-
care Ionathan. * *Et miſit ei fi-* 89
bulam auream, vt cõſuetudo eſt
dari cognatis regum: & dedit ei
Accaron & omnes fines eius in
poſſeßionem.

76 * καὶ φοβηθέντες ἤνοιξαν οἱ ἐκ τῆς
πόλεως, καὶ ἐκυρίευσεν ἰωνάθαν ἰόπ-
77 πης. * καὶ ἤκουσεν ἀπολλώνιος, καὶ πα-
ρενέβαλε τρισχιλίαν ἵππον καὶ δύνα-
μιν πολλήν· καὶ ἐπορεύθη εἰς ἄζωτον
ὡς διοδεύων, καὶ ἅμα προῆγεν εἰς τὸ
πεδίον, διὰ τὸ ἔχειν αὐτὸν πλῆθος ἵπ-
που καὶ πεποιθέναι ἐπ' αὐτήν.
78 * καὶ κατεδίωξεν ὀπίσω αὐτοῦ εἰς
ἄζωτον, καὶ συνῆψαν αἱ παρεμβο-
79 λαὶ ὀπίσω αὐτοῦ εἰς πόλεμον. * καὶ
ἀπέλιπεν ἀπολλώνιος χιλίαν ἵππον
80 κρυπτῶς κατόπισθεν αὐτῶν. * καὶ ἔγνω
ἰωνάθαν ὅτι ἔστιν ἔνεδρον κατόπισθεν
αὐτοῦ, καὶ ἐκύκλωσαν αὐτοῦ τὴν πα-
ρεμβολήν, καὶ ἐξετίναξαν τὰς σχί-
ζας εἰς τὸν λαὸν ἐκ πρωΐθεν ἕως δεί-
81 λης. * ὁ δὲ λαὸς εἱστήκει καθὼς ἐπέ-
ταξεν ἰωνάθαν, καὶ ἐκοπίασαν οἱ
82 ἵπποι αὐτῶν. * καὶ εἵλκυσε σίμων
τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ συνῆψε
πρὸς τὴν φάλαγγα. ἡ γὰρ ἵππος ἐξε-
λύθη, καὶ συνετρίβησαν ἀπ' αὐτοῦ, καὶ
83 ἔφυγον. * καὶ ἡ ἵππος ἐσκορπίσθη
ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ ἔφυγον εἰς ἄζωτον,
καὶ εἰσῆλθον εἰς βηθδαγὼν τὸ εἰδω-
84 λεῖον αὐτῶν τοῦ σωθῆναι. * καὶ ἐνε-
πύρισεν ἰωνάθαν τὴν ἄζωτον καὶ τὰς
πόλεις τὰς κύκλῳ αὐτῆς, καὶ ἔλαβε
τὰ σκῦλα αὐτῶν, καὶ τὸ ἱερὸν δαγὼν
καὶ τοὺς συμφυγόντας εἰς αὐτὸ ἐνεπύ-
85 ρισε πυρί. * καὶ ἐγένοντο οἱ πε-
πτωκότες μαχαίρᾳ σὺν τοῖς ἐμπυρι-
σθεῖσιν εἰς ἄνδρας ὀκτακισχιλίους.
86 * καὶ ἀπῆρεν ἐκεῖθεν ἰωνάθαν,
καὶ παρενέβαλεν ἐπὶ ἀσκάλωνα, καὶ
ἐξῆλθον οἱ ἐκ τῆς πόλεως εἰς συ-
νάντησιν αὐτῷ ἐν δόξῃ μεγάλῃ.
87 * καὶ ἐπέστρεψεν ἰωνάθαν εἰς ἱε-
ρουσαλὴμ σὺν τοῖς παρ' αὐτοῦ ἔχον-
τες σκῦλα πολλά.
88 * καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν ἀλέξανδρος
ὁ βασιλεὺς τοὺς λόγους τούτους, καὶ
προσέθετο δοξάσαι τὸν ἰωνάθαν.
89 * καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ πόρπην
χρυσῆν, ὡς ἔθος ἐστὶ δίδοσθαι τοῖς
συγγενέσι τῶν βασιλέων, καὶ ἔδωκεν
αὐτῷ τὴν ἀκκαρὼν καὶ πάντα τὰ
ὅρια αὐτῆς εἰς κληροδοσίαν.

76 * Et exterriti qui erant in
ciuitate aperuerunt ei, & ob-
tinuit Ionathas Ioppen.
77 * Et audiuit Apollonius,
& admouit tria millia equi-
tum & exercitum multum.
Et abiit Azotum tanquã iter
faciens, & ſtatim exiit in cã-
pum, eo quòd haberet mul-
titudinem equitum, & con-
fideret in eis.
78 * Et inſecutus eſt eum Io-
nathas in Azotum, & com-
miſerunt prœlium.
79 * Et reliquit Apollonius
in caſtris mille equites poſt
eos occultè.
80 * Et cognouit Ionathas
quoniã inſidiæ ſunt poſt ſe
& circuierunt caſtra eius, &
eiecerunt iacula in populum
à manè vſque ad veſperam.
81 * Populus autem ſtabat
ſicut pręceperat Ionathas, &
laborauerũt equi eorum.
82 * Et eiecit Simon exercitũ
ſuum & commiſit contra le-
gionem. Equites enim fati-
gati erant. Et contriti ſunt
ab eo & fugerunt.
83 * Et qui diſperſi ſunt per
campum, fugerunt in Azo-
tum, & intrauerũt in Bethda
gon idolum ſuum vt ibi ſe
liberarent.
84 * Et ſuccendit Ionathas
Azotum, & ciuitates quæ e-
rant in circuitu eius, & acce-
pit ſpolia eorum, & templũ
Dagon & omnes qui fuge-
runt in illud, ſuccendit igni.
85 * Et fuerunt qui ceciderũt
gladio cũ his qui ſuccẽſi ſunt,
ferè octo millia virorum.
86 * Et mouit inde Ionathas
caſtra, & applicuit ea Aſca-
lonẽ, & exierunt de ciuitate
obuiam illi in magna gloria.
87 * Et reuerſus eſt Ionathas
in Hieruſalem, cum ſuis ha-
bentibus ſpolia multa. * Et
88 factũ eſt vt audiuit Alexãder
rex ſermones iſtos, addidit
adhuc glorificare Ionathan.
* Et miſit ei fibulã aureã,
89 ſicut conſuetudo eſt dari co-
gnatis regum. Et dedit ei Ac-
charon & omnes fines eius
in poſſeſſionem.

CAP. XI.

1 ET rex Ægypti congregauit exercitum sicut arenam quæ est circa oram maris, & naues multas, & quærebat obtinere regnum Alexandri dolo & addere illud regno suo. A

2 Et exiit in Syriam verbis pacificis, & aperiebantur ei ciuitates, & occurrebant ei quia mandauerat Alexander rex exire ei obuiam, eo quòd socer suus esset.

3 Cùm autẽ introiret ciuitatem Ptolemęus ponebat custodias militum in singulis ciuitatibus.

4 Et cùm appropiauit Azoto, ostenderunt ei templũ Dagon succensum igni, & Azotum & cętera eius demolita & corpora proiecta, & eorum qui cæsi erant in bello tumulos quos fecerant secus viam.

5 Et narrauerunt regi quia hæc fecit Ionathas, vt inuidiam facerent ei. Et tacuit rex.

6 Et occurrit Ionathas regi in Ioppen cum gloria, & inuicem se salutauerunt, & dormierunt illic.

7 Et abiit Ionathas cũ rege vsque ad fluuium qui vocabatur Eleutherus, & reuersus est in Hierusalem.

8 Rex autem Ptolemæus obtinuit dominium ciuitatum vsque Seleuciam maritimam, & cogitabat in Alexandrum consilia mala.

9 Et misit legatos ad Demetrium dicens: Veni componamus inter nos pactum, & dabo tibi filiã meam quã habet Alexander, & regnabis in regno patris tui.

10 Pœnitet enim me quòd dederim illi filiam meam. Quæsiuit enim me occidere.

11 Et vituperauit eum propterea quòd concupierat regnum eius.

ιά

Καὶ ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου ἤθροι- 1
σεν δυνάμεις πολλὰς ὡς ἡ ἄμμος
ἡ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, καὶ
πλοῖα πολλά· καὶ ἐζήτησε κατακρα-
τῆσαι τῆς βασιλείας ἀλεξάνδρου
δόλῳ, καὶ προσθεῖναι αὐτὴν τῇ βα
σιλείᾳ αὐτοῦ.
καὶ ἐξῆλθεν εἰς συρίαν λόγοις εἰ- 2
ρηνικοῖς, καὶ ἤνοιγον αὐτῷ οἱ ἀπὸ
τῶν πόλεων, καὶ συνήντων αὐτῷ, ὅτι
ἐντολὴ ἦν ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως
συναντῆσαι αὐτῷ διὰ τὸ πενθερὸν αὐτοῦ
εἶναι. ὡς δὲ εἰσεπορεύετο εἰς τὰς 3
πόλεις πτολεμαΐδος, ἀπέτασσε τὰς
δυνάμεις φρουρὰν ἐν ἑκάστῃ πόλει.
ὡς δὲ ἤγγισεν εἰς ἄζωτον, ἔδειξαν 4
αὐτῷ τὸ ἱερὸν δαγὼν ἐμπεπυρισ-
μένον, καὶ ἄζωτον καὶ τὰ περιπόλια
αὐτῆς καθῃρημένα, καὶ τὰ σώματα
ἐρριμμένα, καὶ τοὺς ἐμπεπυρισμέ-
νους οὓς ἐνεπύρισεν ἐν τῷ πολέμῳ, ἐ-
ποίησαν γὰρ θημωνίας αὐτῶν ἐν τῇ
ὁδῷ αὐτοῦ. καὶ διηγήσαντο τῷ 5
βασιλεῖ ἃ ἐποίησεν ἰωνάθαν εἰς τὸ
ψογῆσαι αὐτόν· καὶ ἐσίγησεν ὁ βασι-
λεύς. καὶ συνήντησεν ἰωνάθαν 6
τῷ βασιλεῖ εἰς ἰόππην μετὰ δόξης, καὶ
ἠσπάσαντο ἀλλήλοις, καὶ ἐκοιμή-
θησαν ἐκεῖ. καὶ ἐπορεύθη ἰωνά- 7
θαν μετὰ τοῦ βασιλέως ἕως τοῦ πο-
ταμοῦ τοῦ καλουμένου ἐλευθέρου,
καὶ ἐπέστρεψεν εἰς ἱερουσαλήμ.
ὁ δὲ βασιλεὺς πτολεμαῖος ἐκυ- 8
ρίευσε τῶν πόλεων τῆς παραλίας ἕως
σελευκείας τῆς παραθαλασσίας
καὶ διελογίζετο περὶ ἀλεξάνδρου
λογισμοὺς πονηρούς.
καὶ ἀπέστειλε πρέσβεις πρὸς δη- 9
μήτριον τὸν βασιλέα λέγων· δεῦρο
συνθώμεθα πρὸς ἑαυτοὺς διαθήκην,
καὶ δώσω σοι τὴν θυγατέρα μου ἣν
ἔχει ἀλέξανδρος, καὶ βασιλεύσεις τῆς
βασιλείας τοῦ πατρός σου.
μεταμεμέλημαι γὰρ δοὺς αὐ- 10
τῷ τὴν θυγατέρα μου, ἐζήτησε γὰρ
ἀποκτεῖναί με.
καὶ ἐψόγησεν αὐτόν, χάριν τοῦ ἐπι- 11
θυμῆσαι αὐτὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

CAP. XI.

1 *ET rex Aegypti congregauit exercitus multos sicut arena quæ circa oram maris, & naues multas; et quæsiuit obtinere regnum Alexandri dolo, & addere illud regno suo.*

2 *Et exiit in Syriam verbis pacificis, & aperiebant ei qui de ciuitatibus, & occurrebant ei; quoniam mandatũ erat Alexandri regis obuiare ei, eò quòd socer suus esset.*

3 *Vt autem introiuit in ciuitates Ptolemaidis, ponebat exercitus in custodiam in singulis ciuitatibus.*

4 *Vt autem appropinquauit in Azotum, ostenderunt ei templum Dagon succẽsum, & Azotum & suburbia eius destructa, & corpora proiecta, & combustos quos combussit in bello; fecerant enim tumulos eorum in via eius.*

5 *Et narrauerunt regi quæ fecit Jonathas ad vituperandũ eum: & tacuit rex.*

6 *Et occurrit Jonathas regi in Joppe cum gloria, & salutauerunt se inuicem & dormierũt illic.*

7 *Et abiit Jonathas cum rege vsque ad fluuium vocatum Eleutheros, & reuersus est in Hierusalem.*

8 *At rex Ptolemæus obtinuit dominium ciuitatum maritimæ vsque ad Seleuciam maritimam, & cogitabat de Alexandro consilia mala.*

9 *Et misit legatos ad Demetrium regem, dicens: Veni componamus inter nos pactum, & dabo tibi filiam meam quam habet Alexander, & regnabis in regno patris tui.*

10 *Pœnitet enim quòd dedi ei filiam meam; quæsiuit enim occidere me.*

11 *Et vituperauit eum; quia desiderabat ipse regnum illius.*

** Et auferēs ab eo filiam, de-* 12
dit ipsi Demetrio, & alienatus
est ab Alexandro, & apparuit
*inimicitia illorum. * Et intra-*
uit Ptolemæus in Antiochiam, 13
& imposuit duo diademata cir-
cum caput eius; diadema Asiæ
& Aegypti.
** Alexander autem rex erat* 14
in Cilicia in tēporibus illis; quia
rebellabant qui de locis illis.
** Et audiuit Alexander, &* 15
venit contra eum in bellum. Et
eduxit Ptolemæus, & occurrit
ei in manu forti, & fugauit
eum.
** Et fugit Alexander in Ara-* 16
biam, vt protegeretur ipse ibi:
at rex Ptolemæus exaltatus est.
** Et abstulit Zabdiel Arabs* 17
caput Alexandri, & misit Pto-
lemæo.
** Et rex Ptolemæus mortuus* 18
est die tertio, & existentes in
munitionibus suis occisi sunt ab
his qui in munitionibus.
** Et regnauit Demetrius an-* 19
no septimo & sexagesimo &
centesimo.
** In diebus illis congregauit* 20
Jonathas eos qui de Judæa, vt
expugnaret arcem quæ in Hieru
salem, & fecit contra eam ma-
chinas multas.
** Et abierunt quidam odio* 21
habentes gentem illorum viri
iniqui ad regem, & nunciaue-
runt ei quòd Jonathas obsidet
arcem.
** Et audiens iratus est. Vt* 22
autem audiuit, statim cùm iter
fecisset, venit in Ptolemaidem,
& scripsit Jonathæ, vt non ob-
sideret, & vt occurreret ipse ei
vt conuenirent in Ptolemaidē
citò.
** Vt autem audiuit Jona-* 23
thas, iussit obsidere. Et elegit ex
presbyteris Jsrael & sacerdoti-
bus, & dedit se periculo.
** Et accipiens argentum &* 24
aurum & vestem & alia mu-
nuscula plura, iuit ad regem in
Ptolemaidem, & inuenit gra-
tiam coram eo.

12 * καὶ ἀφελόμενος αὐτοῦ τὴν θυ-
γατέρα, ἔδωκεν αὐτὴν τῷ δημητρίῳ,
καὶ ἠλλιώθη τῷ ἀλεξάνδρῳ, καὶ ἐ-
φάνη ἡ ἔχθρα αὐτῶν.
13 * καὶ εἰσῆλθε πτολεμαῖος εἰς ἀν-
τιόχειαν, καὶ περιέθετο δύο διαδήματα
περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, τὸ τῆς ἀσίας
14 καὶ αἰγύπτου. * ἀλέξανδρος δὲ ὁ
βασιλεὺς ἦν ἐν κιλικίᾳ κατὰ τοὺς και-
ροὺς ἐκείνους, ὅτι ἀπεστάτουν οἱ ἀπὸ
15 τῶν τόπων ἐκείνων. * καὶ ἤκουσε ἀλέ-
ξανδρος, καὶ ἦλθεν ἐπ' αὐτὸν πολέμῳ,
καὶ ἐξήγαγε πτολεμαῖος, καὶ ἀπήν-
τησεν αὐτῷ ἐν χειρὶ ἰσχυρᾷ, καὶ ἐτρο-
16 πώσατο αὐτόν. * καὶ ἔφυγεν ἀλέ-
ξανδρος εἰς τὴν ἀραβίαν, τοῦ σκεπα-
σθῆναι αὐτὸν ἐκεῖ, ὁ δὲ βασιλεὺς πτο-
17 λεμαῖος ὑψώθη. * καὶ ἀφεῖλε
ζαβδιὴλ ὁ ἄραψ τὴν κεφαλὴν ἀ-
λεξάνδρου, καὶ ἀπέστειλε τῷ πτολεμαίῳ.
18 * καὶ ὁ βασιλεὺς πτολεμαῖος ἀ-
πέθανε τῇ ἡμέρᾳ τρίτῃ, καὶ οἱ ὄντες
ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν αὐτοῦ ἀπώλοντο
19 ὑπὸ τῶν ἐν τοῖς ὀχυρώμασι. * καὶ
ἐβασίλευσε δημήτριος ἔτους ἑβδόμου
20 καὶ ἑξηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ. * ἐν ταῖς
ἡμέραις ἐκείναις συνήγαγεν ἰω-
νάθαν τοὺς ἐκ τῆς ἰουδαίας, τοῦ ἐκπολε-
μῆσαι τὴν ἄκραν τὴν ἐν ἱερουσαλήμ,
καὶ ἐποίησεν ἐπ' αὐτὴν μηχανὰς πολ-
21 λάς. * καὶ ἐπορεύθησάν τινες μι-
σοῦντες τὸ ἔθνος αὐτῶν ἄνδρες παρά-
νομοι πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγ-
γειλαν αὐτῷ ὅτι ἰωνάθαν περικά-
θηται τὴν ἄκραν.
22 * καὶ ἀκούσας ὠργίσθη. ὡς δὲ ἤκου-
σεν, εὐθέως ἀναζεύξας ἦλθεν εἰς
πτολεμαΐδα, καὶ ἔγραψεν ἰωνάθαν,
τοῦ μὴ περικαθῆσθαι καὶ τοῦ ἀπαν-
τῆσαι αὐτὸν αὐτῷ συμμίσγειν εἰς
23 πτολεμαΐδα τὴν ταχίστην. * ὡς δὲ
ἤκουσεν ἰωνάθαν, ἐκέλευσε περικαθεῖ-
σθαι, καὶ ἐπέλεξε τῶν πρεσβυτέρων
ἰσραὴλ καὶ τῶν ἱερέων, καὶ ἔδωκεν ἑαυ-
24 τὸν τῷ κινδύνῳ. * καὶ λαβὼν ἀργύ-
ριον καὶ χρυσίον καὶ ἱματισμὸν καὶ
ἕτερα ξένια πλείονα, ἐπορεύθη πρὸς
τὸν βασιλέα εἰς πτολεμαΐδα, καὶ
εὗρε χάριν ἐνώπιον αὐτοῦ.

12 * Et abstulit filiam suam
B & dedit eam Demetrio, & a-
lienauit se ab Alexandro, &
manifestatæ sunt inimicitiæ
eius.
13 * Et intrauit Ptolemæus
Antiochiā, & imposuit duo
diademata capiti suo Ægy-
pti & Asiæ.
14 * Alexander autē rex erat
in Cilicia illis temporibus,
quia rebellabant qui erant
in locis illis.
15 * Et audiuit Alexander, &
venit ad eum in bellum. Et
produxit Ptolemæus rex ex-
ercitum, & occurrit ei in
manu valida, & fugauit eum.
16 * Et fugit Alexander in
Arabiā, vt ibi protegeretur.
Rex autem Ptolemæus exal-
tatus est.
17 * Et abstulit Zabdihel A-
rabs caput Alexandri, & mi-
sit Ptolemæo.
18 * Et rex Ptolemæus mor-
tuus est in die tertia, & qui
erant in munitionibus pe-
rierunt ab his qui erant intra
castra.
19 * Et regnauit Demetrius
anno centesimo septuagesi-
mo septimo.
20 * In diebus illis cōgregauit
Ionathas eos qui erant in Iu-
dæa, vt expugnarent arcem
quæ est in Hierusalem, & fe-
cerunt cōtra eam machinas
multas.
21 * Et abierunt quidam qui
oderant gentem suam viri
iniqui ad regē Demetrium,
& renunciauerunt ei quod
Ionathas obsideret arcem.
22 * Et vt audiuit iratus est,
& statim venit Ptolemaidā,
& scripsit Ionathę ne obsi-
deret arcem, sed occurreret
sibi ad colloquium festina-
tò.
23 * Vt audiuit autem Iona-
thas iussit obsidere. Et elegit
de senioribus Israel & de sa-
cerdotibus, & dedit se peri-
24 culo. * Et accepit aurum
& argentum, & vestem, &
alia enxenia multa, & abiit
ad regē in Ptolemaidā, & in-
uenit gratiā in cōspectu eius.

*Et interpellabant aduer- 25
sus eum quidam iniqui ex
gente sua.
*Et fecit ei rex, sicut fece- 26
rant ei qui ante eum fuerát.
Et exaltauit eum in conspe-
ctu omniũ amicorum suorũ.
*Et statuit ei principatum 27
sacerdotij, & quęcunque alia
habuit prius preciosa, & fecit
eum principem amicorum.
*Et postulauit Ionathas à 28
rege vt immuné faceret Iu-
dæã, & tres toparchias, id est,
Samariam & cõfines eius, &
promisit ei talenta trecenta.
*Et consensit rex, & scri- 29
psit Ionathæ epistolas de his
omnibus hunc modum con
tinentes.
*REX Demetrius fratri Io 30
nathæ salutẽ & genti Iudæo-
rum.
*Exemplum epistolæ, quã 31
scripsimus Lastheni parenti
nostro de vobis, misimus ad
vos vt sciretis.
*Rex Demetrius Lasthe- 32
ni parenti salutem.
*Genti Iudæorum amicis 33
nostris, & cõseruantibus quę
iusta sunt apud nos, decreui-
mus benefacere, propter be-
nignitatem ipsorum quam
erga nos habent.
*Statuimus ergo illis om- 34
nes fines Iudææ & tres ciui-
tates, Lydã & Ramathã, quæ
additæ sunt Iudęæ ex Sama- D
ria, & omnes cõfines earum
sequestrari omnibus sacrifi-
cãtibus in Hierosolymis pro
his quæ ab eis prius accipie-
bat rex per singulos annos,
& pro fructibus terræ & po-
morum.
*Et alia quæ ad nos perti- 35
nebant decimarum & tribu
torum ex hoc tempore re-
mittimus eis, & areas salina-
rum & coronas quæ nobis
deferebãtur, omnia ipsis cõ-
cedimus.
*Et nihil horum irritum 36
erit ex hoc & in omne tẽpus.
*Nunc ergo curate facere 37
horum exemplum, & detur
Ionathæ, & ponatur in mon
te sancto & in loco celebri.

*καὶ ἐνετύγχανον κατ' αὐτοῦ τινὲς 25
ἄνομοι τῶν ἐκ τοῦ ἔθνους. *καὶ ἐποίη- 26
σεν αὐτῷ ὁ βασιλεὺς καθὼς ἐποίησαν
αὐτῷ οἱ πρὸ αὐτοῦ, καὶ ὕψωσεν αὐ-
τὸν ἐναντίον πάντων τῶν φίλων αὐτοῦ.
*καὶ ἔστησεν αὐτῷ τὴν ἀρχιερω- 27
σύνην καὶ ὅσα ἄλλα εἶχε τίμια τὸ
πρότερον, καὶ ἐποίησεν αὐτὸν τῶν πρώ-
των φίλων ἡγεῖσθαι. *καὶ ἠξίωσεν 28
ἰωνάθαν τὸν βασιλέα ποιῆσαι τὴν ἰου-
δαίαν ἀφορολόγητον καὶ τὰς τρεῖς
τοπαρχίας καὶ τὴν σαμαρεῖτιν, καὶ
ἐπηγγείλατο αὐτῷ τάλαντα τριακό-
σια. *καὶ εὐδόκησεν ὁ βασιλεύς, 29
καὶ ἔγραψε τῷ ἰωνάθαν ἐπιστολὰς
περὶ πάντων τούτων ἐχούσας τὸν τρό-
πον τόνδε· *Βασιλεὺς δημήτριος 30
ἰωνάθαν τῷ ἀδελφῷ χαίρειν καὶ ἔθνει
ἰουδαίων. *τὸ ἀντίγραφον τῆς ἐπι- 31
στολῆς ἧς ἐγράψαμεν λασθένει τῷ
συγγενεῖ ἡμῶν περὶ ὑμῶν, γεγράφα-
μεν καὶ πρὸς ὑμᾶς ὅπως ἴδητε.
*βασιλεὺς δημήτριος λασθένει 32
τῷ πατρὶ χαίρειν. *τῷ ἔθνει τῶν ἰου- 33
δαίων φίλοις ἡμῶν καὶ συντηροῦσι
τὰ πρὸς ἡμᾶς δίκαια ἐκρίναμεν
ἀγαθοποιῆσαι, χάριν τῆς ἐξ αὐτῶν
εὐνοίας πρὸς ἡμᾶς.
*ἑστάκαμεν αὐτοῖς τά τε ὅρια τῆς 34
ἰουδαίας καὶ τοὺς τρεῖς νομοὺς, ἀφαίρε-
μα καὶ λύδδαν καὶ ῥαθαμὶν προσ-
ετέθησαν τῇ ἰουδαίᾳ ἀπὸ τῆς σα-
μαρείτιδος καὶ πάντα τὰ συγκυροῦντα
αὐτοῖς πᾶσι τοῖς θυσιάζουσιν εἰς ἱερο-
σόλυμα, ἀντὶ τῶν βασιλικῶν ὧν ἐ-
λάμβανεν ὁ βασιλεὺς παρ' αὐτῶν
τὸ πρότερον κατ' ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν
γεννημάτων τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τῶν ἀκρο-
δρύων. *καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἀνήκοντα 35
ἡμῖν ἀπὸ τοῦ νῦν τῶν δεκατῶν καὶ τῶν
τελῶν τῶν ἀνηκόντων ἡμῖν, καὶ τὰς
τοῦ ἁλὸς λίμνας, καὶ τοὺς ἀνήκοντας ἡ-
μῖν στεφάνους, πάντα ἐπαρκέσομεν
αὐτοῖς. *καὶ οὐκ ἀθετήσεται οὐδὲν 36
τούτων ἀπὸ τοῦ νῦν ἐπὶ τὸν ἅπαντα
χρόνον. *νῦν οὖν ἐπιμέλεσθε τοῦ ποιῆ- 37
σαι τούτων ἀντίγραφον, καὶ δοθήτω ἰω-
νάθαν καὶ τεθείτω ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ
ἐν τόπῳ ἐπισήμῳ.

25 *Et interpellabãt contra eũ
quidã iniqui eorũ qui ex gente.
26 *Et fecit illi rex sicut fece-
runt ei qui ante eum: & exal-
tauit eum coram omnibus ami-
cis eius.
27 *Et statuit ei principatum
sacerdotij & quæcunque alia
habuit preciosa prius, & fecit
eum ex primis amicis esse prin-
28 cipem. *Et rogauit Jonathas
regem vt faceret Judæam im-
munem tributorum, & tres to-
parchias & Samaritin, & pro-
misit ei talenta trecenta.
29 *Et consensit rex, & scripsit
Jonathæ epistolas de omnibus
his, habentes modum hunc:
30 *REX Demetrius Jonathæ
fratri gaudere, & genti Ju-
dæorum.
31 *Exemplum epistolæ quam
scripsimus Aasthëni cognato no-
stro de vobis, scripsimus & ad
vos vt videatis.
32 *Rex Demetrius Aasthæni
parenti gaudere.
33 *Genti Judæorum amicis no-
stris, & conseruantibus erga
nos iusta, decreuimus beneface-
re, propter illorum beneuolentiã
erga nos.
34 *Statuimus ipsis fines Ju-
dææ tres nomos, Apherema &
Lyddan & Rathamin, additæ
sunt Iudææ à Samaritide, et om-
nia attinentia ad ipsos omnes
sacrificantes in Hierusalem, pro
regalibus quæ accipiebat rex ab
ipsis prius per singulos annos de
fructibus terræ & de fructibus
arborum.
35 *Et alia pertinentia ad nos
ex nunc decimarum & tribu-
torum pertinentium ad nos, &
salis stagna, & pertinentes ad
nos coronas, omnia concedemus
eis.
36 *Et non erit irritum quic-
quam horum à nunc vsque in
omne tempus.
37 *Nunc ergo curate facere ho
rum exemplum, & detur Jona-
thæ, & ponatur in monte sancto
in loco vtili celebri.

38 * *Et vidit Demetrius rex quòd siluit terra coram eo, & nihil ei restitit: et dimisit omnes exercitus suos, vnumquemque in proprium locum præter peregrinos exercitus quos collegit ab insulis gentium, & inimici fuerunt ei omnes exercitus qui à patribus.*

39 * *Tryphon autem erat eorum qui ab Alexandro prius. Et vidit quòd omnes exercitus murmurant contra Demetrium, & iuit ad Simalcue Arabē, qui nutriebat Antiochum filium Alexandri.*

40 * *Et assidebat ei vt traderet eum ipsi, vt regnaret pro patre eius: & nunciauit ei quanta fecit Demetrius, & inimicitiam qua prosequūtur eum exercitus eius, et mansit illic diebus multis.*

41 * *Et misit Jonathas epistolas ad Demetrium regem, vt eiiceret eos qui de arce ex Hierusalē, & qui in munitionibus; erant enim oppugnantes Jsrael.*

42 * *Et misit Demetrius ad Jonathan, dicens: Nō tantùm hæc faciam tibi & genti tuæ; sed gloria illustrabo te & gentem tuā, si opportunitatem habuero.*

43 * *Nunc ergo rectè facies mittens ad me viros qui auxilientur; quoniam discesserunt omnes exercitus mei.*

44 * *Et misit Jonathas viros tres mille potentes fortitudine ei in Antiochiam. Et venerunt ad regem, & lætatus est rex in aduentu illorum.*

45 * *Et conuenerunt qui de ciuitate in medium vrbis ad virorū centum viginti millia, & volebant interficere regem.*

46 * *Et fugit rex in aulam, & occupauerunt qui de ciuitate itinera vrbis, & cœperunt pugnare.*

47 * *Et vocauit Rex Judæos in auxilium, & conuenerunt ad eum omnes simul, & dispersi sunt in ciuitate.*

38 * καὶ εἶδε δημήτριος ὁ βασιλεὺς ὅτι ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ οὐδὲν αὐτῷ ἀνθειστήκει, καὶ ἀπέλυσε πάσας τὰς δυνάμεις αὐτοῦ ἕκαστον εἰς τὸν ἴδιον τόπον πλὴν τῶν ξένων δυνάμεων ὧν ἐξενολόγησεν ἀπὸ τῶν νήσων τῶν ἐθνῶν· καὶ ἤχθραιναν αὐτῷ πᾶσαι αἱ δυνάμεις αἱ ἀπὸ τῶν πατέρων.

39 * τρύφων δὲ ἦν τῶν παρ' ἀλεξάνδρου τὸ πρότερον, καὶ εἶδεν ὅτι πᾶσαι αἱ δυνάμεις καταγογγύζουσι τοῦ δημητρίου, καὶ ἐπορεύθη πρὸς σιμαλκουὲ τὸν ἄραβα ὃς ἔτρεφε τὸν ἀντίοχον τὸ παιδάριον τὸ τοῦ ἀλεξάνδρου.

40 * καὶ προσήδρευεν αὐτῷ ὅπως παραδοῖ αὐτὸν αὐτῷ, ὅπως βασιλεύσῃ ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ ὅσα συνετέλεσε δημήτριος καὶ τὴν ἔχθραν ἣν ἐχθραίνουσιν αὐτῷ αἱ δυνάμεις αὐτοῦ, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς.

41 * καὶ ἀπέστειλεν ἰωνάθαν ἐπιστολὰς πρὸς δημήτριον τὸν βασιλέα ἵνα ἐκβάλῃ τοὺς ἐκ τῆς ἄκρας ἐξ ἱερουσαλὴμ καὶ τοὺς ἐν τοῖς ὀχυρώμασιν, ἦσαν γὰρ πολεμοῦντες τὸν ἰσραήλ.

42 * καὶ ἀπέστειλε δημήτριος πρὸς ἰωνάθαν λέγων· οὐ μόνον ταῦτα ποιήσω
σοι καὶ τῷ ἔθνει σου, ἀλλὰ δόξῃ δοξάσω σε καὶ τὸ ἔθνος σου, ἐὰν εὐκαιρίας
43 τύχω. * νῦν οὖν ὀρθῶς ποιήσεις ἀποστείλας μοι ἄνδρας οἳ συμμαχήσουσιν, ὅτι ἀπέστησαν πᾶσαι αἱ δυνάμεις
44 μου. * καὶ ἀπέστειλεν ἰωνάθαν ἄνδρας τρισχιλίους δυνατοὺς ἰσχύϊ αὐτῷ εἰς ἀντιόχειαν, καὶ ἦλθοσαν πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ εὐφράνθη ὁ βασιλεὺς ἐπὶ
45 τῇ ἐφόδῳ αὐτῶν. * καὶ ἐπισυνήχθησαν οἱ ἐκ τῆς πόλεως εἰς μέσον τῆς πόλεως εἰς ἀνδρῶν δώδεκα μυριάδας, καὶ ἤθελον ἀνελεῖν τὸν βασιλέα.
46 * καὶ ἔφυγεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν αὐλήν· καὶ κατελάβοντο οἱ ἐκ τῆς πόλεως τὰς διόδους τῆς πόλεως, καὶ ἤρξαντο πολε-
47 μεῖν. * καὶ ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς τοὺς ἰουδαίους ἐπὶ βοήθειαν, καὶ ἐπισυνήχθησαν πρὸς αὐτὸν πάντες ἅμα. καὶ διεσπάρησαν ἐν τῇ πόλει.

38 *Et videns Demetrius rex quòd siluit terra in conspectu suo, & nihil ei resistit, dimisit totum exercitum suū vnumquemq; in locū suum, excepto peregrino exercitu, quem traxit ab insulis gentium, & inimici erāt ei omnes exercitus patrum eius.

39 * Tryphon autē erat quidam partiū Alexandri prius, & vidit quoniam omnis exercitus murmurauit contra Demetriū, & iuit ad Emalchuel Arabem qui nutriebat Antiochum filium Alexandri.

40 * Et assidebat ei vt traderet eum ipsi vt regnaret in loco patris sui. Et enunciauit ei quanta fecit Demetrius & inimicitias exercituum eius aduersus illum. Et mansit ibi diebus multis.

41 * Et misit Ionathas ad Demetrium regem, vt eiiceret eos qui in arce erant in Hierusalem, & qui in præsidiis erant quia impugnabant Israel.

42 * Et misit Demetrius ad Ionathan dicens: Non hoc tantum faciam tibi & genti tuæ, sed gloria illustrabo te, & gentem tuam cùm fuerit opportunum.

43 * Nunc ergo rectè feceris si miseris in auxilium mihi viros, quia discessit omnis exercitus meus.

44 * Et misit ei Ionathas tria millia virorum fortium Antiochiam. Et venerunt ad regem, & delectatus est rex in aduentu eorum.

45 * Et conuenerunt qui erāt de ciuitate, centum viginti millia virorum, & volebant interficere regem.

46 * Et fugit rex in aulam, & occupauerunt qui erant de ciuitate itinera ciuitatis, & cœperunt pugnare.

47 * Et vocauit rex Iudæos in auxilium, & conuenerunt omnes simul ad eum. Et dispersi sunt omnes per ciuitatem.

48 * Et occiderunt in illa die
centum millia hominum. Et
ſuccenderunt ciuitatem, &
ceperunt ſpolia multa in
illa die, & liberauerunt re-
gem.
49 * Et viderunt qui erant de
ciuitate, quòd obtinuiſſent
Iudæi ciuitatem ſicut vole-
bant, & infirmati ſunt men-
te ſua, & clamauerunt ad re-
gem cum precibus dicen-
tes.
50 * Da nobis dexteras, &
ceſſent Iudæi oppugnare nos F
& ciuitatem.
51 * Et proiecerũt arma ſua,
& fecerunt pacem. Et glori-
ficati ſunt Iudæi in conſpe-
ctu regis, & in cõſpectu om-
nium qui erãt in regno eius,
& nominati ſunt in regno.
Et regreſſi ſunt in Hieruſalẽ,
habentes ſpolia multa.
52 * Et ſedit Demetrius rex
in ſede regni ſui, & ſiluit ter-
ra in conſpectu eius.
53 * Et mentitus eſt omnia
quæcunque dixit, & abalie-
nauit ſe à Ionatha, & nõ re-
tribuit ei ſecundum benefi-
cia quæ ſibi tribuerat, & ve-
xabat eum valde.
54 * Poſt hæc autem reuerſus
eſt Tryphon & Antiochus
cum eo puer adoleſcens, &
regnauit & impoſuit ſibi
diadema.
55 * Et congregati ſunt ad eũ
omnes exercitus quos diſper
ſerat Demetrius, & pugna-
uerunt contra eum, & fugit,
& terga vertit.
56 * Et accepit Tryphon be-
ſtias, & obtinuit Antiochiã.
57 * Et ſcripſit Antiochus a-
doleſcens Ionathæ, dicens:
Conſtituo tibi ſacerdotium,
& cõſtituo te ſuper quatuor
ciuitates vt ſis de amicis re-
gis.
58 * Et miſit illi vaſa aurea in
miniſterium, & dedit ei po-
teſtatem bibendi in auro, &
eſſe in purpura, & habere fi-
bulam auream.
59 * Et Simonem fratrẽ eius
conſtituit ducem à terminis
Tyri vſque ad fines Ægypti.

* καὶ ἀπέκτειναν ἐν τῇ πόλει ἐν 48
τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς μυριάδας δέκα,
καὶ ἐνεπύρισαν τὴν πόλιν, καὶ ἔλα-
βοσαν σκῦλα πολλὰ ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡ-
μέρᾳ, καὶ ἔσωσαν τὸν βασιλέα.
* καὶ εἶδον οἱ ἀπὸ τῆς πόλεως 49
ὅτι κατεκράτησαν οἱ ἰουδαῖοι τῆς πό-
λεως ὡς ἤθελον, καὶ ἠσθένησαν ταῖς
διανοίαις αὐτῶν, καὶ ἐκέκραξαν πρὸς
τὸν βασιλέα μετὰ δεήσεως, λέγοντες·
* δὸς ἡμῖν δεξιὰς καὶ παυσά- 50
σθωσαν οἱ ἰουδαῖοι πολεμοῦντες ἡ-
μᾶς καὶ τὴν πόλιν.
* καὶ ἔρριψαν τὰ ὅπλα, καὶ ἐποίη- 51
σαν εἰρήνην, καὶ ἐδοξάσθησαν οἱ
ἰουδαῖοι ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ
ἐνώπιον πάντων τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ
αὐτοῦ, καὶ ἐπέστρεψαν εἰς ἱερουσαλὴμ
ἔχοντες σκῦλα πολλά.
* καὶ ἐκάθισε δημήτριος ὁ βα- 52
σιλεὺς ἐπὶ θρόνου τῆς βασιλείας
αὐτοῦ, καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ ἐνώπιον
αὐτοῦ. * καὶ ἐψεύσατο πάντα 53
ὅσα εἶπεν, καὶ ἠλλοτριώθη τῷ ἰωνά-
θαν, καὶ οὐκ ἀνταπέδωκεν κατὰ τὰς
εὐνοίας ἃς ἀνταπέδωκεν αὐτῷ, καὶ
ἔθλιβεν αὐτὸν σφόδρα.
* μετὰ δὲ ταῦτα ἀπέστρεψε τρύφων 54
καὶ ἀντίοχος μετ' αὐτοῦ παιδάριον
νεώτερον, καὶ ἐβασίλευσε καὶ ἐπέ-
θετο διάδημα. * καὶ ἐπισυνήχθησαν 55
πρὸς αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνάμεις ἃς
ἀπεσκοράκισε δημήτριος, καὶ ἐπο-
λέμησαν πρὸς αὐτόν, καὶ ἔφυγε καὶ
ἐτροπώθη. * καὶ ἔλαβε τρύφων τὰ 56
θηρία, καὶ κατεκράτησεν ἀντιοχείας.
* καὶ ἔγραψεν ἀντίοχος ὁ νεώ- 57
τερος ἰωνάθῃ λέγων· ἵστημί σοι τὴν ἀρ-
χιερωσύνην, καὶ καθίστημί σε ἐπὶ
τῶν τεσσάρων νομῶν, καὶ εἶναί σε τῶν
φίλων τοῦ βασιλέως.
* καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ χρυσώμα- 58
τα καὶ διακονίαν, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ
ἐξουσίαν πίνειν ἐν χρυσώμασι, καὶ
εἶναι ἐν πορφύρᾳ καὶ ἔχειν πόρπην
χρυσῆν.
* καὶ σίμωνα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ κα- 59
τέστησε στρατηγὸν ἀπὸ τῆς κλίμακος
τύρου ἕως τῶν ὁρίων αἰγύπτου.

48 * *Et occiderũt in vrbe in die*
illa ad centum millia, & ſuccen
derunt ciuitatem, & ceperunt
ſpolia multa in illa die, & libe-
rauerunt regem.
49 * *Et viderunt qui de ciuitate*
quòd obtinuerunt Iudæi ciuita-
tem ſicut volebant, & infirmati
ſunt mẽtibus ſuis, & clamaue-
runt ad regẽ cum precibus, di-
centes:
50 * *Da nobis dextras & ceſ-*
ſent Iudæi oppugnare nos &
ciuitatem.
51 * *Et proiecerunt arma, &*
fecerunt pacem, & glorificati
ſunt Iudæi coram rege, & corã
omnibus qui in regno eius, &
regreſſi ſunt in Hieruſalem ha-
bentes ſpolia multa.
52 * *Et ſedit Demetrius rex in*
ſede regni ſui, & ſiluit terra in
conſpectu eius.
53 * *Et mentitus eſt omnia quæ-*
cunque dixit, & abalienatus eſt
ab Ionatha, & non retribuit
ſecundum beneficia quæ retri-
buit ſibi, & vexabat eum val-
de.
54 * *Poſt autem hæc reuerſus eſt*
Tryphon, & Antiochus cum eo
puer iunior, & regnauit & im
poſuit ſibi diadema.
55 * *Et congregati ſunt ad eum*
omnes exercitus quos diſperſe-
rat Demetrius, & pugnauerunt
contra eum, & fugit, & fuga-
tus eſt.
56 * *Et accepit Tryphon beſtias,*
& obtinuit Antiochiam.
57 * *Et ſcripſit Antiochus iu-*
nior Ionathæ, dicens: Conſtituo
tibi ſacerdotij principatum, &
conſtituo te ſuper quatuor ciui-
tates, & vt ſis tu ex amicis re-
gis.
58 * *Et miſit ei vaſa aurea &*
miniſterium, & dedit ei pote-
ſtatem bibendi in aureis vaſis,
& vt eſſet in purpura, & vt
haberet fibulam auream.
59 * *Et Simonem fratrem eius*
conſtituit ducem ab aſcenſu Tyri
vſque ad fines Aegypti.

** Et exiit Jonathas & per-* 60
ambulabat trans flumen & in
vrbibus, & congregati ſunt ad
eum omnes exercitus Syriæ in
auxilium, & venit in Aſcalo-
nem, & occurrerunt ei qui de
ciuitate honorificè.
** Et abiit inde in Gazã &* 61
concluſerunt ſe qui de Gaza, et
obſedit circum eam, & ſuccen-
dit ſuburbana eius igne, & præ-
datus eſt eas.
** Et rogauerunt qui de Ga-* 62
za Jonathan, & dedit eis dex-
tras, & accepit filios principum
eorum in obſides, & miſit eos
in Hieruſalem, & perambula-
uit regionem vſque ad Damaſ-
cum.
** Et audiuit Jonathas quòd* 63
aderant principes Demetrij in
Cades quæ eſt in Galilæa, cum
exercitu multo, volentes remo-
uere eum à regione.
** Et occurrit eis: at fratrem* 64
eius Simonem reliquit in regio-
ne.
** Et poſuit caſtra Simon in* 65
Bethſura, & expugnabat eam
diebus multis, & concluſit
eam.
** Et poſtulauerunt eum dex-* 66
tras accipere, & dedit eis, &
eiecit eos inde, & cepit ciuita-
tem & poſuit in ea præſidium.
** Et Jonathas & caſtra eius* 67
applicuerunt ad aquam Genne-
ſar; & ſurrexerunt manè in cã-
po Naſor.
** Et ecce caſtra alienigenarũ* 68
occurrebant ei in campo, & eie-
cerunt inſidias contra eum in
montibus, ipſi autẽ occurrerunt
ex aduerſo.
** At inſidiæ exurrexerunt* 69
de locis ſuis, & commiſerunt
prælium.
** Et fugerunt qui à Jonatha* 70
omnes, nemo relictus eſt ab eis
præterquã Matathias filius Ab-
ſalomi, & Judas filius Chalphi
principes militiæ exercituum.
** Et ſcidit Jonathas veſti-* 71
menta ſua, & impoſuit terram
ſuper caput ſuum, & orauit.

60 * καὶ ἐξῆλθεν ἰωνάθαν καὶ δι-
επορεύετο πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐν ταῖς
πόλεσι, καὶ ἠθροίσθησαν πρὸς αὐτὸν
πᾶσαι αἱ δυνάμεις συρίας εἰς συμ-
μαχίαν, καὶ ἦλθεν εἰς ἀσκάλωνα,
καὶ ἀπήντησαν αὐτῷ οἱ ἐκ τῆς πό-
61 λεως ἐνδόξως. * καὶ ἀπῆλθεν
ἐκεῖθεν εἰς γάζαν καὶ ἀπέκλεισαν
οἱ ἀπὸ γάζης, καὶ περιεκάθισεν περὶ
αὐτὴν, καὶ ἐνεπύρισε τὰ περιπόλια
αὐτῆς πυρὶ, καὶ ἐσκύλευσεν αὐτάς.
62 * καὶ ἠξίωσαν οἱ ἀπὸ γάζης ἰω-
νάθαν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς δεξιάς· καὶ
ἔλαβε τοὺς υἱοὺς τῶν ἀρχόντων αὐτῶν
εἰς ὅμηρα, καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς
εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ διῆλθε τὴν χώραν
ἕως δαμασκοῦ.
63 * καὶ ἤκουσεν ἰωνάθαν ὅτι παρῆ-
σαν οἱ ἄρχοντες δημητρίου εἰς κά-
δης τὴν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ μετὰ δυ-
νάμεως πολλῆς, βουλόμενοι μετα-
στῆσαι αὐτὸν τῆς χώρας.
64 * καὶ συνήντησεν αὐτοῖς, τὸν δὲ ἀ-
δελφὸν αὐτοῦ σίμωνα κατέλιπε τῇ
65 χώρᾳ. * καὶ παρενέβαλε σίμων
ἐπὶ βαιθσοῦρα, καὶ ἐπολέμει αὐτὴν ἡ-
μέρας πολλὰς, καὶ συνέκλεισεν αὐτήν.
66 * καὶ ἠξίωσαν αὐτὸν τοῦ δεξιὰς
λαβεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ ἐξέβα-
λεν αὐτοὺς ἐκεῖθεν, καὶ κατελάβετο τὴν
πόλιν καὶ ἔθετο ἐπ' αὐτὴν φρουράν.
67 * καὶ ἰωνάθαν καὶ ἡ παρεμβολὴ
αὐτοῦ παρενέβαλον ἐπὶ τὸ ὕδωρ γεν-
νησάρ· καὶ ὤρθρισαν τὸ πρωῒ εἰς τὸ
68 πεδίον νασώρ. * καὶ ἰδοὺ παρεμ-
βολὴ ἀλλοφύλων ἀπήντα αὐτῷ ἐν
τῷ πεδίῳ, καὶ ἐξέβαλον ἔνεδρον
ἐπ' αὐτὸν ἐν τοῖς ὄρεσιν, αὐτοὶ δὲ ἀπήν-
τησαν ἐξεναντίας.
69 * τὰ δὲ ἔνεδρα ἐξανέστησαν ἐκ
τῶν τόπων αὐτῶν, καὶ συνῆψαν πόλε-
70 μον. * καὶ ἔφυγον οἱ παρὰ ἰωνά-
θου πάντες, οὐδὲ εἷς κατελείφθη ἀπ' αὐ-
τῶν πλὴν ματταθίας ὁ τοῦ ἀψαλώ-
μου καὶ ἰούδας ὁ τοῦ χαλφὶ ἄρχοντες
τῆς στρατιᾶς τῶν δυνάμεων.
71 * καὶ διέρρηξεν ἰωνάθαν τὰ ἱμάτια
αὐτοῦ, καὶ ἐπέθηκε γῆν ἐπὶ τὴν κεφα-
λὴν αὐτοῦ, καὶ προσηύξατο.

60 * Et exiit Ionathas, & per-
ambulabat trans flumen ci-
uitates, & congregatus eſt ad
eum omnis exercitus Syriæ
in auxilium. Et venit Aſca-
lonem, & occurrerunt ei ho-
61 norificè de ciuitate.
* Et abiit inde Gazan &
concluſerunt ſe qui erãt Ga-
zæ, & obſedit eam, & ſuccẽ-
dit quæ erant in circuitu ci-
62 uitatis, & prædatus eſt eam.
* Et rogauerunt Gazenſes
Ionathan, & dedit illis dexte-
G ram, & accepit filios eorum
obſides, & miſit illos in Hie-
ruſalem, & perambulauit in
regionem vſque ad Damaſ-
cum.
63 * Et audiuit Ionathas quòd
præuaricati ſunt principes
Demetrij in Cades quę eſt in
Galilæa, cũ exercitu multo,
volẽtes eum remouere à ne-
64 gotio regni.
* Et occurrit illis: fratrem
autem ſuum Simonem reli-
65 quit intra prouinciam.
* Et applicuit Simonẽ ad
Bethſuram, & expugnabat eã
diebus multis, & concluſit
66 eos.
* Et poſtulauerunt ab eo
dexteras accipere, & dedit il-
lis. Et eiecit eos inde, & cepit
ciuitatẽ, & poſuit in ea præ-
67 ſidium.
* Et Ionathas & caſtra ei'
applicuerunt ad aquam Ge-
nezar, & ante lucem vigila-
68 uerunt in campo Azor.
* Et ecce caſtra alienige-
narum occurrebant in cam-
po, & tendebant ei inſidias
in montibus, ipſe autem oc-
69 currit ex aduerſo.
* Inſidiæ verò exurrexerũt
de locis ſuis & commiſerunt
70 prœlium.
* Et fugerunt qui erant ex
parte Ionathæ omnes, & ne-
mo relictus eſt eis niſi Ma-
thathias filius Abſolomi, &
Iudas filius Calphi princeps
71 militiæ exercitus.
* Et ſcidit Ionathas veſti-
menta ſua, & poſuit terram
in capite ſuo, & orauit.

72 * Et reuerſus eſt Ionathas ad eos in prælium, & conuertit eos in fugam & pugnauerunt.

73 * Et viderunt qui fugiebant partis illius, & reuerſi ſunt ad eum & inſequebantur cum eo omnes vſq; Cades ad caſtra ſua, & peruenerunt vſq; illuc.

74 * Et ceciderunt de alienigenis in die illa tria millia virorum, & reuerſus eſt Ionathas in Hieruſalem.

CAP. XII.

1 ET vidit Ionathas quia tempus eum iuuat, & elegit viros, & miſit eos Romam ſtatuere & renouare cum eis amicitiam.

2 * Et ad Spartiatas & ad alia loca miſit epiſtolas ſecundũ eandem formam.

3 * Et abierunt Romam & intrauerunt curiam, & dixerunt: Ionathas ſummus ſacerdos & gens Iudæorum miſerunt nos, vt renouaremus amicitiam & ſocietatem ſecundum priſtinum.

4 * Et dederunt illis epiſtolas ad ipſos per loca vt deducerent eos in terram Iuda cũ pace.

5 * Et hoc eſt exemplum epiſtolarum quas ſcripſit Ionathas Spartiatis.

6 * IONATHAS ſummus ſacerdos, & ſeniores gẽtis & ſacerdotes, & reliquus populus Iudæorum Spartiatis fratribus ſalutem.

7 * Iampridem miſſæ erant epiſtolę ad Oniam ſummum ſacerdotem à Dario qui regnabat apud vos, quoniam eſtis fratres noſtri, ſicut ſcriptum continet quod ſubiectum eſt.

8 * Et ſuſcepit Onias virum qui miſſus fuerat cũ honore, & accepit epiſtolas in quibus ſignificabatur de ſocietate & de amicitia. B

9 * Nos enim cũ nullo horum indigeremus habentes ſanctos libros qui ſunt in manibus noſtris:

72 * καὶ ὑπέστρεψε πρὸς αὐτοὺς πολέμῳ, καὶ ἐτροπώσατο αὐτοὺς καὶ ἔφυγον.

73 * καὶ εἶδον οἱ φυγόντες παρ' αὐτοῦ, καὶ ἀπέστρεψαν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐδίωκον μετ' αὐτοῦ ἕως κάδης ἕως τῆς παρεμβολῆς αὐτῶν, καὶ παρενέβαλον ἐκεῖ.

74 * καὶ ἔπεσον ἐκ τῶν ἀλλοφύλων ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ εἰς ἄνδρας τρισχιλίους· καὶ ἐπέστρεψεν ἰωνάθαν εἰς ἱερουσαλήμ.

ιβʹ

1 * Καὶ εἶδεν ἰωνάθαν ὅτι ὁ καιρὸς αὐτῷ συνεργεῖ, καὶ ἐπέλεξεν ἄνδρας, καὶ ἀπέστειλεν εἰς ῥώμην στῆσαι καὶ ἀνανεώσασθαι τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν.

2 * καὶ πρὸς σπαρτιάτας καὶ τόπους ἑτέρους ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς κατὰ τὰ αὐτά.

3 * καὶ ἐπορεύθησαν εἰς ῥώμην, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ βουλευτήριον καὶ εἶπαν· ἰωνάθαν ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸ ἔθνος τῶν ἰουδαίων ἀπέστειλεν ἡμᾶς ἀνανεώσασθαι τὴν φιλίαν αὐτοῖς καὶ τὴν συμμαχίαν κατὰ τὸ πρότερον.

4 * καὶ ἔδωκαν ἐπιστολὰς αὐτοῖς πρὸς αὐτοὺς κατὰ τόπον, ὅπως προπέμπωσιν αὐτοὺς εἰς γῆν ἰούδα μετ' εἰρήνης.

5 * καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἔγραψεν ἰωνάθαν τοῖς σπαρτιάταις·

6 * Ἰωνάθαν ἀρχιερεὺς καὶ ἡ γερουσία τοῦ ἔθνους, καὶ οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ λοιπὸς δῆμος τῶν ἰουδαίων σπαρτιάταις τοῖς ἀδελφοῖς χαίρειν.

7 * ἔτι πρότερον ἀπεστάλησαν ἐπιστολαὶ πρὸς ὀνίαν τὸν ἀρχιερέα παρὰ δαρείου τοῦ βασιλεύοντος ἐν ὑμῖν, ὅτι ἐστὲ ἀδελφοὶ ἡμῶν ὡς τὸ ἀντίγραφον ὑπόκειται.

8 * καὶ ἐπεδέξατο ὀνίας τὸν ἄνδρα τὸν ἀπεσταλμένον ἐνδόξως, καὶ ἔλαβε τὰς ἐπιστολὰς ἐν αἷς διεσαφεῖτο περὶ συμμαχίας καὶ φιλίας.

9 * καὶ ἡμεῖς οὖν ἀπροσδεεῖς τούτων ὄντες, παράκλησιν ἔχοντες τὰ βιβλία τὰ ἅγια τὰ ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν.

72 * *Et reuerſus eſt ad eos in prælio, & fugauit illos & fugerunt.*

73 * *Et viderunt fugientes ab eo, & reuerſi ſunt ad eum, & perſecuti ſunt cum eo vſque ad Cades, vſque ad caſtra eorum, & caſtra poſuerunt ibi.*

74 * *Et ceciderunt de alienigenis in die illa ad viros tres mille, & reuerſus eſt Jonathas in Hieruſalem.*

CAP. XII.

1 *ET vidit Jonathas quòd tẽpus eum iuuat, & elegit viros, & miſit ad Romam ad ſtatuendum & renouandum erga eos amicitiam.*

2 * *Et ad Spartiatas & loca alia miſit epiſtolas ſecundũ hæc.*

3 * *Et abierunt in Romam, & ingreſſi ſunt in ſenatum & dixerunt, Jonathas ſacerdotum princeps, & gens Judæorum miſit nos vt renouaremus amicitiam eis, & ſocietatem ſecundum prius.*

4 * *Et dederunt epiſtolas eis ad eos per locum, vt deducerent eos in terram Juda cũ pace.*

5 * *Et hoc exemplum epiſtolarũ quas ſcripſit Jonathas Spartiatis.*

6 * *Jonathas ſummus ſacerdos & ſenatus gentis, & ſacerdotes, & reliquus populus Judæorum Spartiatis fratribus gaudere.*

7 * *Jampridem miſſæ fuerunt epiſtolæ ad Oniam ſummum ſacerdotem à Dario regnante apud vos; quoniã eſtis fratres noſtri, vt exemplum ſubiicit.*

8 * *Et ſuſcepit Onias virum miſſum glorioſè, & accepit epiſtolas in quibus ſignificabatur de ſocietate & amicitia.*

9 * *Et nos igitur non indigentes horum exiſtentes, admonitionem habentes libros ſanctos qui in manibus noſtris;*

** Tentauimus mittere erga* 10
vos fraternitatem & amicitiā
renouare, ne alieni efficiamur à
vobis; multa enim tempora tran
sierunt ex quo misistis ad nos.
** Nos igitur in omni tempo-* 11
re assiduè, inque festis & in reli
quis opportunis diebus recorda-
mur vestri, in his quæ offerimus
sacrificiis & in orationibus vt
decens est & conueniens recor-
dari fratrum.
** Lætamur autem de gloria* 12
vestra.
** Nos verò circundederunt* 13
multæ tribulationes & bella
multa, & oppugnauerunt nos
reges qui in circuitu nostro.
** Non voluimus ergo molesti* 14
esse vobis & reliquis sociis &
amicis nostris in bellis his.
** Habemus enim ex cælo au-* 15
xilium adiuuans nos, & libera-
ti sumus de inimicis nostris, &
humiliati sunt inimici nostri.
** Elegimus igitur Numeniū* 16
Antiochi, et Antipatrū Iasonis,
& misimus ad Romanos ad re-
nouandam erga eos amicitiam
& societatem priorem.
** Mandauimus itaque eis* 17
etiam ad vos venire & sa-
lutare vos, & reddere vobis
nostras epistolas de innouatione
& fraternitatè nostra.
** Et nunc bene facietis re-* 18
spondentes nobis ad hæc.
** Et hoc exemplum epistola-* 19
rum quas miserunt:
** Oniares rex Spartiatarum* 20
Oniæ sacerdoti magno gaudere.
** Inuentum est in scriptura* 21
de Spartiatis & Iudæis, quòd
sunt fratres, & quòd sunt de
genere Abraam.
** Et nunc ex quo cognoui-* 22
mus hæc, bene facietis scribentes
nobis de pace vestra.
** Et nos autem rescribimus* 23
vobis: iumenta vestra & sub-
stantia vestra nobis est, & no-
stra vobis sunt. Præcipimus
igitur vt nuncient vobis iuxta
hæc.

10 * ἐπειράθημεν ἀποστεῖλαι τὴν πρὸς
ὑμᾶς ἀδελφότητα καὶ φιλίαν ἀνα-
νεώσασθαι πρὸς τὸ μὴ ἐξαλλοτριω-
θῆναι ὑμῶν. πολλοὶ γὰρ καιροὶ διῆλ-
θον ἀφ' οὗ ἀπεστείλατε πρὸς ἡμᾶς.
11 * ἡμεῖς οὖν ἐν παντὶ καιρῷ ἀδια-
λείπτως ἔν τε ταῖς ἑορταῖς καὶ ταῖς λοι-
παῖς καθηκούσαις ἡμέραις μιμνη-
σκόμεθα ὑμῶν, ἐφ' ὧν προσφέρομεν
θυσιῶν καὶ ἐν ταῖς προσευχαῖς ὡς δέον
ἐστὶ καὶ πρέπον μνημονεύειν ἀδελφῶν.
12 * εὐφραινόμεθα δὲ ἐπὶ τῇ δόξῃ
13 ὑμῶν. * ἡμᾶς δὲ ἐκύκλωσαν πολλαὶ
θλίψεις καὶ πόλεμοι πολλοί· καὶ ἐπο-
λέμησαν ἡμᾶς οἱ βασιλεῖς οἱ κύ-
14 κλῳ ἡμῶν. * οὐκ ἠθέλομεν οὖν πα-
ρενοχλεῖν ὑμῖν καὶ τοῖς λοιποῖς συμ-
μάχοις καὶ φίλοις ἡμῶν ἐν τοῖς πο-
15 λέμοις τούτοις. * ἔχομεν γὰρ τὴν ἐξ
οὐρανοῦ βοήθειαν βοηθοῦσαν ἡμῖν, καὶ
ἐρρύσθημεν ἀπὸ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν, καὶ
ἐταπεινώθησαν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν.
16 * ἐπελέξαμεν οὖν νουμήνιον ἀν-
τιόχου καὶ ἀντίπατρον ἰάσωνος· καὶ
ἀπεστάλκαμεν πρὸς ῥωμαίους ἀνα-
νεώσασθαι τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν
καὶ συμμαχίαν τὴν προτέραν.
17 * ἐνετειλάμεθα οὖν αὐτοῖς καὶ πρὸς
ὑμᾶς πορευθῆναι καὶ ἀσπάσασθαι
ὑμᾶς, καὶ ἀποδοῦναι ὑμῖν τὰς παρ'
ἡμῶν ἐπιστολὰς περὶ τῆς ἀνανεώσεως
18 καὶ τῆς ἀδελφότητος ἡμῶν. * καὶ
νῦν καλῶς ποιήσετε ἀντιφωνήσαντες
19 ἡμῖν πρὸς ταῦτα. * καὶ τοῦτο τὸ
ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἀπέστει-
20 λαν. * ὀνιάρης βασιλεὺς σπαρ-
τιατῶν ὀνίᾳ ἱερεῖ μεγάλῳ χαίρειν.
21 * εὑρέθη ἐν γραφῇ περί τε τῶν
σπαρτιατῶν καὶ ἰουδαίων, ὅτι εἰσὶν
ἀδελφοί, καὶ ὅτι εἰσὶν ἐκ γένους ἀ-
βραάμ.
22 * καὶ νῦν ἀφ' οὗ ἔγνωμεν ταῦτα,
καλῶς ποιήσετε γράφοντες ἡμῖν πε-
ρὶ τῆς εἰρήνης ὑμῶν.
23 * καὶ ἡμεῖς δὲ ἀντιγράφομεν
ὑμῖν τὰ κτήνη ὑμῶν, καὶ ἡ ὕπαρξις
ὑμῶν ἡμῖν ἐστι, καὶ τὰ ἡμῶν ὑμῖν ἐστιν.
ἐντελλόμεθα οὖν ὅπως ἀπαγγείλω-
σιν ὑμῖν κατὰ ταῦτα.

10 * Maluim⁹ mittere ad vos
renouare fraternitatē & ami
citiam, ne fortè alieni efficia-
mur à vobis. multa enim tē-
pora transierunt ex quo mi-
11 sistis ad nos. * Nos ergo in
omni tempore sine intermis
sione in diebus solénibus &
cæteris quibus oportet, me-
mores sumus vestri in sacri-
ficiis quę offerimus & in ob-
seruationibus sicut fas est &
decet meminisse fratrum.
12 * Lætamur itaque de glo-
13 ria vestra. * Nos autem cir-
cundederunt multæ tribula-
tiones & multa prælia, & im
pugnauerunt nos reges qui
sunt in circuitu nostro.
14 * Noluim⁹ ergo vobis mo
lesti esse neque cæteris sociis
& amicis nostris in his præ-
15 liis. * Habuimus enim de
cælo auxilium, & liberati su-
mus nos, & humiliati sunt
16 inimici nostri. * Elegimus
itaque Neumenium Antio-
chi filium & Antipatrem Ia-
sonis filium, & misimus ad
Romanos renouare cum eis
amicitiam & societatem pri-
stinam.
17 * Mandauimus itaque eis
C vt veniant etiam ad vos &
salutent vos, & reddant vo-
bis epistolas nostras de in-
nouatione fraternitatis no-
stræ.
18 * Et nūc bene facietis re-
spondentes nobis ad hæc.
19 * Et hoc rescriptum epi-
stolarum quod misit Onias.
20 * Rex Spartiatarū Onias
Ionathæ sacerdoti magno sa
lutem.
21 * Inuentū est in scriptura
de Spartiatis & Iudæis, quo-
niā sunt fratres & quia sunt
de genere Abraam.
22 * Et nunc ex quo hæc co-
gnouimus, benefacitis scri-
bentes nobis de pace ve-
stra.
23 * Sed & nos rescripsimus
vobis. Pecora nostra & pos-
sessiones nostræ vestræ sunt,
& vestræ nostræ. Mandaui-
mus itaque hęc nunciari vo-
bis.

* Et audiuit Ionathas quo- 24
niam regressi sunt principes
Demetrij cum exercitu mul-
to, supra quàm prius, pugna-
re aduersus eum.
* Et exiit ab Hierusalem, 25
& occurrit eis in Amathite
regione. Non enim dederat
eis spatium vt ingrederentur
regionem eius.
* Et misit speculatores in 26
castra eorũ, & reuersi renun-
ciauerunt quòd constituunt
superuenire illic nocte.
* Cùm occidisset autẽ sol, 27
præcepit Ionathas suis vigi-
lare & esse in armis paratos
ad pugnã tota nocte. Et po-
suit custodes per circuitum
castrorum. * Et audierunt 28
aduersarij quòd paratus est
Ionathas cum suis in bello:
& timuerunt, & formidaue-
runt in corde suo, & accen-
derunt focos in castris suis.
* Ionathas autem & qui 29
cum eo erant, non cognoue-
runt vsque manè. Videbant
autem luminaria ardentia.
* Et secutus est eos Iona- 30
thas, & nõ cõprehendit eos.
transierunt enim flumen E-
leutherum.
* Et diuertit Ionathas ad 31
Arabes qui vocabantur Za-
badæi, & percussit eos & ac-
cepit spolia eorum.
* Et iunxit, & venit Da- 32
mascum, & perambulabat
omnem regionem illam.
* Simon autẽ exiit & ve- 33
nit vsq; Ascalonẽ & ad pro-
xima præsidia, & declinauit
in Ioppẽ, & occupauit eam.
* Audiuit enim quòd vel- 34
lent præsidiũ tradere partibꝰ E
Demetrij, & posuit ibi custo-
des vt custodirent eam. * Et 35
reuersus est Ionathas, & cõ-
uocauit seniores populi, &
cogitauit cum eis ædificare
præsidia in Iudæa: * Et ædifi- 36
care muros in Hierusalem &
exaltare altitudine magna
inter medium arcis & ciui-
tatis, vt separaret eam à ciui-
tate, vt esset ipsa singulari-
ter & neque emant neq; ven
dant.

* καὶ ἤκουσεν ἰωνάθαν ὅτι ἐπέστρε- 24
ψαν οἱ ἄρχοντες δημητρίου μετὰ δυ-
νάμεως πολλῆς ὑπὲρ τὸ πρότερον
τοῦ πολεμῆσαι πρὸς αὐτόν. * καὶ 25
ἀπῆρεν ἐξ ἱερουσαλὴμ, καὶ ἀπήντη-
σεν αὐτοῖς εἰς τὴν ἀμαθῖτιν χώραν,
οὐ γὰρ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀνοχὴν ἐμβατεῦ-
σαι εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ. * καὶ ἀπέ- 26
στειλε κατασκόπους εἰς τὴν παρεμ-
βολὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπέστρεψαν καὶ ἀπήγ-
γειλαν αὐτῷ, ὅτι οὕτω τάσσονται ἐπι-
πεσεῖν ἐπ' αὐτοὺς τὴν νύκτα.
* ὡς δὲ ἔδυ ὁ ἥλιος ἐπέταξεν ἰωνά- 27
θαν τοῖς παρ' αὐτοῦ γρηγορεῖν καὶ εἶναι
ἐπὶ τοῖς ὅπλοις, ἑτοιμάζεσθαι εἰς πόλε-
μον δι' ὅλης τῆς νυκτός· καὶ ἐξέβαλε
προφύλακας κύκλῳ τῆς παρεμβο-
λῆς. * καὶ ἤκουσαν οἱ ὑπεναντίοι ὅτι 28
ἡτοίμασται ἰωνάθαν καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ
εἰς πόλεμον, καὶ ἐφοβήθησαν καὶ ἔπτη-
ξαν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν· καὶ ἀνέκαυσαν
πυρὰς ἐν τῇ παρεμβολῇ αὐτῶν.
* ἰωνάθαν δὲ καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ οὐκ 29
ἔγνωσαν ἕως πρωΐ, ἔβλεπον γὰρ τὰ
φῶτα καιόμενα. * καὶ κατεδίωξεν 30
ἰωνάθαν ὀπίσω αὐτῶν, καὶ οὐ κατέλα-
βεν αὐτοὺς, διέβησαν γὰρ τὸν ἐλεύθερον
ποταμόν. * καὶ ἐξέκλινεν ἰωνά- 31
θαν ἐπὶ τοὺς ἄραβας τοὺς καλουμέ-
νους ζαβαδαίους, καὶ ἐπάταξεν αὐτούς,
καὶ ἔλαβε τὰ σκῦλα αὐτῶν. * καὶ ἀνα- 32
ζεύξας ἦλθεν εἰς δαμασκὸν καὶ διώ-
δευσεν πάσῃ τῇ χώρᾳ. * καὶ σίμων 33
ἐξῆλθε καὶ διώδευσεν ἕως ἀσκάλωνος
καὶ τὰ πλησίον ὀχυρώματα, καὶ ἐξέκλι-
νεν εἰς ἰόππην καὶ προκατελάβετο αὐ-
τήν. * ἤκουσε γὰρ ὅτι βούλονται τὸ ὀχύ- 34
ρωμα παραδοῦναι τοῖς παρὰ δημητρίου,
καὶ ἔθετο ἐκεῖ φρουρὰν ὅπως φυλάσ-
σωσιν αὐτήν. * καὶ ἐπέστρεψεν ἰω- 35
νάθαν καὶ ἐξεκκλησίασε τοὺς πρεσβυ-
τέρους τοῦ λαοῦ, καὶ ἐβουλεύσατο μετ' αὐ-
τῶν τοῦ οἰκοδομῆσαι ὀχυρώματα ἐν
τῇ ἰουδαίᾳ. * καὶ προσυψῶσαι τὰ τείχη 36
ἱερουσαλήμ, καὶ ὑψῶσαι ὕψος μέγα
ἀναμέσον τῆς ἄκρας καὶ τῆς πόλεως
εἰς τὸ διαχωρίζειν αὐτὴν τῆς πόλεως
ἵνα ᾖ αὐτὴ κατὰ μόνας, ὅπως μήτε
ἀγοράζωσι μήτε πωλῶσι.

24 ** Et audiuit Jonathas quòd*
reuersi sunt principes Demetrij
cum exercitu multo supra trãs-
actum ad pugnãdum contra eũ.
25 ** Et abiit ex Hierusalem, &*
occurrit eis in Amathite regio-
ne; non enim dedit eis spatiũ ad
intrandum in regionem eius.
26 ** Et misit speculatores in ca-*
stra eius, & redierunt & nun-
ciauerunt ei, quòd sic ordinant
irruere in eos nocte.
27 ** Vt autem occidit sol, iussit*
Ionathas suis vigilare & esse in
armis, vt parati essent ad pugnã
per totam noctem. Et posuit cu-
stodes in circuitu castrorum.
28 ** Et audierũt aduersarij quòd*
paratus esset Jonathas et qui cũ
eo ad bellum: & timuerunt &
formidauerunt in corde suo, &
accenderũt pyras in castris suis.
29 ** Jonathas autem & qui cũ*
eo, non cognouerũt vsque ad ma
nè; videbant enim luminaria
ardentia.
30 ** Et persecutus est Jonathas*
post eos, et non comprehẽdit eos.
transierunt enim Eleutherum
fluuium.
31 ** Et declinauit Jonathas ad*
Arabes vocatos Zabadæos, &
percussit eos, & accepit spolia
32 *eorũ. * Et mouẽs castra venit*
in Damascũ, & perambulauit
33 *omnem regionem. * Et Simon*
exiit & venit vsq; ad Ascalo-
nem & proximas munitiones,
& declinauit in Joppen, & oc-
cupauit eam.
34 ** Audiuit enim quòd volunt*
munitionẽ tradere his qui sunt
à parte Demetrij. Et posuit illic
custodiam vt custodirent eam.
35 ** Et reuersus est Jonathàs,*
& congregauit seniores populi,
& cogitauit cum eis ædificare
munitiones in Iudæa:
36 ** Et exaltare muros Hieru-*
salem, & exaltare altitudinem
magnam inter arcem & ciuita-
tem, ad separandum eam à ciui-
tate, vt esset ipsa singulariter,
vt neque emant neque ven-
dant.

** Et cōuenerūt vt ædificarēt* 37
ciuitatē: et appropinquauit mu-
ro torrentis qui à ſubſolano, &
ædificauerunt eum qui vocatur
Chaphenatha.
** Et Simon ædificauit Adida* 38
in Sephela, & muniuit portas
& ſeras.
** Et quæſiuit Tryphō regna-* 39
re Aſiæ, & apponere ſibi diade-
ma, & extendere manū in An-
tiochum regem.
** Et timuit ne fortè non ſi-* 40
neret eum Jonathas, & ne for-
tè pugnaret aduerſus eum, &
quærebat viam ad comprehen-
dendum eum vt perderet. &
exurgens venit in Bethſan.
** Et exiuit Jonathas in oc-* 41
curſum eius cum quadraginta
millibus virorū electis in præ-
lium, & venit in Bethſan.
** Et vidit Tryphō quòd ad-* 42
eſt cum exercitu multo, & ex-
tendere manum contra eum ti-
muit.
** Et ſuſcepit eum glorioſè, et* 43
commendauit eum omnibus a-
micis eius, & dedit ei munera,
& præcepit amicis ſuis obedire
ei ſicut ipſi.
** Et dixit Jonathæ, Vt quid* 44
vexaſti vniuerſum populū hunc
cùm bellum non ſit nobis?
** Et nunc remitte eos in do-* 45
mos ſuas: elige autem tibi viros
paucos qui erunt tecum, & ve-
ni mecum in Ptolemaidem, &
tradam tibi eā & reliquas mu-
nitiones & exercitus reliquos
& vniuerſos præpoſitos nego-
ciorum, & conuerſus abibo,
huius enim gratia adſum.
** Et credens ei fecit ſicut di-* 46
xit. & miſit exercitus, & abie
runt in terram Juda.
** Reliquit autem ſecum vi-* 47
ros tres mille, quorum duo mil-
le dimiſit in Galilæa, mille autē
venerunt cum eo.
** Vt autē intrauit Jonathas* 48
in Ptolemaidem, clauſerunt Pto
lemenſes portas, & comprehen-
derunt eum, & omnes ingreſſos
cum eo interfecerunt in gladio.

37 * καὶ συνήχθησαν τοῦ οἰκοδομεῖν τὴν
πόλιν, καὶ ἤγγισε τοῦ τείχους τοῦ χειμάρ-
ρου τοῦ ἐξ ἀπηλιώτου, καὶ ἐπεσκεύασε
38 τὸ καλούμενον χαφεναθά. * καὶ
σίμων ᾠκοδόμησε τὴν ἀδιδὰ ἐν τῇ
σεφήλα, καὶ ὠχύρωσε θύρας καὶ μο-
39 χλούς. * καὶ ἐζήτησε τρύφων βασι-
λεῦσαι τῆς ἀσίας καὶ περιθέσθαι τὸ διά-
δημα καὶ ἐκτεῖναι χεῖρα ἐπὶ ἀν-
40 τίοχον τὸν βασιλέα. * καὶ εὐλα-
βήθη μήποτε οὐκ ἐάσῃ αὐτὸν ἰωνά-
θαν καὶ μήποτε πολεμήσῃ πρὸς αὐ-
τόν, καὶ ἐζήτει πόρον τοῦ συλλαβεῖν αὐ-
τὸν τοῦ ἀπολέσαι. καὶ ἀπάρας ἦλθεν
41 εἰς βαιθσάν. * καὶ ἐξῆλθεν ἰωνάθαν
εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ ἐν τεσσαράκοντα
χιλιάσιν ἀνδρῶν ἐπιλελεγμέναις
εἰς παράταξιν, καὶ ἦλθεν εἰς βαιθσάν.
42 * καὶ εἶδε τρύφων ὅτι πάρεστι μετὰ
δυνάμεως πολλῆς, καὶ ἐκτεῖναι χεῖ-
43 ρας ἐπ' αὐτὸν εὐλαβήθη. * καὶ ἐπε-
δέξατο αὐτὸν ἐνδόξως καὶ συνέστη-
σεν αὐτὸν πᾶσι τοῖς φίλοις αὐτοῦ, καὶ
ἔδωκεν αὐτῷ δόματα, καὶ ἐπέταξε τοῖς
φίλοις αὐτοῦ ὑπακούειν αὐτῷ ὡς αὐτοῦ.
44 * καὶ εἶπε τῷ ἰωνάθαν, ἵνα τί ἐκό-
πωσας πάντα τὸν λαὸν τοῦτον πολέμου
45 μὴ ἐνεστηκότος ἡμῖν. * καὶ νῦν ἀπό-
στειλον αὐτοὺς εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν,
ἐπίλεξαι δὲ σεαυτῷ ἄνδρας ὀλίγους
οἵτινες ἔσονται μετὰ σοῦ, καὶ δεῦρο μετ'
ἐμοῦ εἰς πτολεμαΐδα, καὶ παραδώσω
σοι αὐτὴν καὶ τὰ λοιπὰ ὀχυρώματα
καὶ τὰς δυνάμεις τὰς λοιπὰς καὶ
πάντας τοὺς ἐπὶ τῶν χρειῶν· καὶ ἐπι-
στρέψας ἀπελεύσομαι, τούτου γὰρ χά-
ριν πάρειμι.
46 * καὶ ἐμπιστεύσας αὐτῷ ἐποίησε
καθὼς εἶπε, καὶ ἐξαπέστειλε τὰς δυ-
νάμεις, καὶ ἀπῆλθον εἰς γῆν ἰούδα.
47 * κατέλιπε δὲ μεθ' ἑαυτοῦ ἄνδρας
τρισχιλίους, ὧν δισχιλίους ἀφῆκεν
ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, χίλιοι δὲ συνῆλ-
θον αὐτῷ.
48 * ὡς δὲ εἰσῆλθεν ἰωνάθαν εἰς πτο-
λεμαΐδα, ἀπέκλεισαν οἱ πτολεμαεῖς
τὰς πύλας, καὶ συνέλαβον αὐτόν, καὶ
πάντας τοὺς εἰσελθόντας μετ' αὐτοῦ
ἀπέκτειναν ἐν ῥομφαίᾳ.

37 * Et conuenerunt vt ædi-
ficarent ciuitatem, & cecidit
murus qui erat ſuper torren-
tem ab ortu Solis: & repara-
uit eum qui vocatur Caphe-
theta.
38 *Et Simō ędificauit Adi-
da in Sephela, & muniuit eā,
& impoſuit portas & ſeras.
39 * Et cogitauit Tryphon
regnare Aſiæ, & aſſumere
diadema & extendere manū
in Antiochum regem.
40 *Timens ne fortè nō per-
mitteret eum Ionathas, ſed
pugnaret aduerſus eum, quę-
rebat comprehendere eum
F & occidere. Et exurgēs abiit
in Bethſan.
41 * Et exiit Ionathas obuiā
cum quadraginta millibus
virorum electorum in præ-
lium, & venit Bethſan.
42 * Et vidit Tryphon quia
venit Ionathas cum exerci-
tu multo, vt extenderet in
eum manus, & timuit.
43 *Et excepit eum cum ho-
nore, & commendauit eum
omnibus amicis ſuis, & de-
dit ei munera. Et præcepit
exercitibus ſuis vt obedirent
ei ſicut ſibi.
44 *Et dixit Ionathę: Vt quid
vexaſti vniuerſum populum
cùm bellum nobis non ſit?
45 * Et nunc remitte eos in
domos ſuas. Elige autem ti-
bi viros paucos qui tecum
ſint, & veni mecum Ptole-
maida, & tradam eam tibi,
& reliqua præſidia & exerci-
tum, & vniuerſos præpoſitos
negocij, & conuerſus abibo.
Propterea enim veni.
46 *Et credidit ei, & fecit ſi-
cut dixit, & dimiſit exercitū
& abierunt in terram Iuda.
47 * Retinuit autem ſecum
tria millia virorum ex qui-
bus remiſit in Galilæam duo
millia, mille autem venerūt
48 cum eo. * Vt autem intra-
uit Ptolemaidam Ionathas,
clauſerunt portas ciuitatis
Ptolemenſes, & comprehē-
derunt eum, & omnes qui
cum eo intrauerunt, gladio
interfecerunt.

* Et misit Trypho exerci- 49
tum & equites in Galilæam
& in campũ magnũ, vt per-
derét omnes socios Ionathæ.
* At illi cùm cognouissent 50
quia comprehensus est Io-
nathas, & periit, & omnes
qui cum eo erãt, hortati sunt
semetipsos & exierunt para-
ti in prœlium.
* Et videntes hi qui inse- 51
cuti fuerant quia pro anima
res est illis, reuersi sunt.
* Illi autem venerunt om- 52
nes cum pace in terram Iuda.
Et planxerunt Ionatham &
eos qui cũ ipso erant valde.
Et luxit Israel luctu magno.
* Et quæsierunt omnes gẽ 53
tes quę erãt in circuitu eorũ,
cõterere eos. Dixerunt enim:
* Non habent principem 54
& adiuuantem, nunc ergo
expugnemus illos, & tolla-
mus de hominibus memo-
riam eorum.

CAP. XIII.

ET audiuit Simon quòd 1
congregauit Trypho ex-
ercitum copiosum vt ve-
niret in terram Iuda, & atte-
reret eã. * Videns quia in 2
tremore populus est & in ti-
more, ascendit Hierusalem
& congregauit populum.
* Et adhortans dixit: Vos 3
scitis quanta ego & fratres
mei, & domus patris mei fe-
cimus pro legibus & pro
sanctis prœlia, & angustias
quales vidimus. * Horũ gra- 4
tia perierunt fratres mei om
nes propter Israel, & relictus
sum ego solus. * Et nunc nõ 5
mihi contingat parcere ani-
mæ meæ in omni tempore
tribulationis: non enim me-
lior sum fratribus meis.
* Vindicabo itaque gentẽ 6
meam & sancta, natos quoq;
nostros, & vxores quia con-
gregatæ sunt vniuersæ gen-
tes conterere nos inimicitiæ
gratia. * Et accensus est spiri- 7
tus populi simul vt audiuit
sermones istos, & responde-
runt voce magna dicentes.
* Tu es dux noster loco Iu 8
dæ, & Ionathæ fratris tui.

* καὶ ἀπέστειλε τρύφων δυνά- 49
μεις καὶ ἵππον εἰς γῆν Γαλιλαίαν καὶ
τὸ πεδίον τὸ μέγα, τοῦ ἀπολέσαι πάν-
τας τοὺς περὶ ἰωνάθου. * καὶ ἐπέ- 50
γνωσαν ὅτι συνελήφθη καὶ ἀπόλωσεν
καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ παρεκάλεσαν
ἑαυτοὺς καὶ ἐπορεύοντο συνεστραμμέ-
νοι ἕτοιμοι εἰς πόλεμον. * καὶ εἶδον 51
οἱ διώκοντες ὅτι περὶ ψυχῆς αὐτοῖς
ἐστι. * καὶ ἐπέστρεψαν καὶ ἦλθον πάντες 52
εἰς γῆν ἰούδα, καὶ ἐπένθησαν τὸν ἰωνά-
θαν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ καὶ ἐφοβήθησαν
σφόδρα, καὶ ἐπένθησαν πᾶς ἰσραὴλ
πένθος μέγα. * καὶ ἐζήτησαν πάντα 53
τὰ ἔθνη τὰ κύκλῳ αὐτῶν ἐκτρῖψαι
αὐτούς. εἶπαν γάρ· * οὐκ ἔχουσιν ἄρ- 54
χοντα καὶ βοηθοῦντα. νῦν οὖν πολε-
μήσωμεν αὐτούς, καὶ ἐξάρωμεν ἐξ
ἀνθρώπων τὸ μνημόσυνον αὐτῶν.

ιγ´

* Καὶ ἤκουσε Σίμων ὅτι συνή- 1
γαγε τρύφων δύναμιν πολλὴν τοῦ
ἐλθεῖν εἰς γῆν ἰούδα καὶ ἐκτρῖψαι
αὐτήν. * καὶ εἶδε τὸν λαὸν ὅτι 2
ἐστιν ἔντρομος καὶ ἔκφοβος, καὶ ἀνέβη
εἰς ἱερουσαλήμ, καὶ ἤθροισε τὸν λαόν.
* καὶ παρεκάλεσεν αὐτοὺς καὶ 3
εἶπεν αὐτοῖς, αὐτοὶ οἴδατε ὅσα ἐγὼ
καὶ οἱ ἀδελφοί μου καὶ ὁ οἶκος τοῦ
πατρός μου ἐποιήσαμεν περὶ τῶν
νόμων καὶ τῶν ἁγίων, καὶ τοὺς πολέ-
μους καὶ τὰς στενοχωρίας ἃς εἴδομεν.
* τούτου χάριν ἀπώλοντο οἱ ἀδελ 4
φοί μου πάντες χάριν τοῦ ἰσραήλ, καὶ
κατελείφθην ἐγὼ μόνος.
* καὶ νῦν μή μοι γένοιτο φείσα- 5
σθαί μου τῆς ψυχῆς ἐν παντὶ καιρῷ
θλίψεως, οὐ γάρ εἰμι κρείσσων τῶν
ἀδελφῶν μου. * πλὴν ἐκδικήσω 6
περὶ τοῦ ἔθνους μου καὶ περὶ τῶν ἁγίων καὶ
περὶ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν τέκνων ὑ-
μῶν, ὅτι συνήχθησαν πάντα τὰ ἔθνη
ἐκτρῖψαι ἡμᾶς ἔχθρας χάριν.
* καὶ ἀνεζωπύρησε τὸ πνεῦμα τοῦ 7
λαοῦ ἅμα τοῦ ἀκοῦσαι τῶν λόγων
τούτων, καὶ ἀπεκρίθησαν φωνῇ με-
γάλῃ λέγοντες· * σὺ εἶ ἡ- 8
μῶν ἡγούμενος ἀντὶ ἰούδου, καὶ ἰωνά-
θου τῶν ἀδελφῶν σου.

49 * Et misit Tryphon exercitus
& equitatũ in terrã Galilæam
& campum magnum, vt per-
derét omnes qui à parte Jonathæ.
50 * Et cognouerunt quòd com-
prehensus est, & periit, & qui
cũ eo, et hortati sunt seipsos, &
iuerũt cõuersi parati in prœliũ.
51 * Et viderunt qui inseque-
bantur quòd de anima eis est.
52 * Et reuersi sunt, & vene-
runt omnes in terram Juda, &
luxerunt Jonathan & eos qui
cũ eo, & timuerũt valde, & lu-
xerũt omnis Jsrael luctũ magnũ.
53 * Et quæsierunt omnes gen-
tes qui in circuitu eorum conte-
rere eos: dixerunt enim.
54 * Non habẽt principem, &
adiuuantem: nunc igitur oppu-
gnabimus eos, & delebimus de
hominibus memoriam eorum.

CAP. XIII.

1 ET audiuit Simon quòd con-
gregauit Tryphon exercitũ
multum, vt veniret in terram
Juda, & attereret eam.
2 * Et vidit populum quòd est
tremens & formidans, & as-
cendit in Hierusalem, & con-
gregauit populum.
3 * Et adhortatus est eos, &
dixit eis, Jpsi scitis quanta ego
& fratres mei, & domus pa-
tris mei fecimus pro legibus &
sanctis, & prælia & angustias
quas vidimus.
4 * Huius gratia perierunt fra
tres mei omnes propter Jsrael,
& relictus sum ego solus.
5 * Et nunc non mihi fiat par-
cere meæ animæ in omni tempo-
re tribulationis, non enim sum
melior fratribus meis.
6 * Verùm vindicabo pro gen-
te mea, & pro sanctis, & pro
vxoribus, & filiis vestris, quia
congregatæ sunt omnes gentes
conterere nos inimicitiæ gratia.
7 * Et accensus est spiritus po
puli simul vt audiuit sermones
8 hos, & responderunt voce ma-
gna dicẽtes: * Tu es noster dux
pro Juda & Jonatha fratribus
tuis.

9 ‡ *Pugna prælium nostrum, & omnia quæcunque dixeris nobis faciemus.*

10 ‡ *Et congregauit omnes viros bellatores, & accelerauit cōsummare muros Hierusalem, & muniuit eam circumcirca.*

11 ‡ *Et misit Jonathas filiū Absalomi & cum eo exercitum sufficientem in Joppen. Et eiecit eos qui erant in ea, & mansit illic in ea.*

12 ‡ *Et profectus est Tryphon de Ptolemaide cū exercitu multo vt intraret in terram Juda, & Ionathas cum eo in custodia.*

13 ‡ *Simon autem castra metatus est in Adidis contra faciem campi.*

14 ‡ *Et cognouit Tryphon quòd surrexit Simon pro Jonatha fratre suo, & quòd committere cū eo futurus esset prælium, & misit ad eum legatos, dicens:*

15 ‡ *Pro argento quod debebat Jonathas frater tuus in ratione regis propter quæ habuit negotia, detinuimus eum.*

16 ‡ *Et nunc mitte argenti talenta centum & duos ex filiis eius obsides, vt non dimissus recedat à nobis, & dimittemus eum.*

17 ‡ *Et cognouit Simon quòd dolo loquuntur ad eum, & mittit argentum, duos pueros, & ne inimicitiam sumeret magnā ad populum dicentes:*

18 ‡ *Quòd nō misi ei argentum & pueros, & periit.*

19 ‡ *Et misit pueros & centum talenta. Et mentitus est, & non dimisit Jonathan.*

20 ‡ *Et post hæc venit Tryphon vt ascenderet in regionem & contereret eam. Et circundedit viam quæ in Adora. Et Simon & castra eius contra veniebant ei in omnem locum quocunque ibat.*

21 ‡ *At qui in arce, mittebant ad Tryphonem legatos, & qui vrgerent eum vt veniret ad se per desertum, & mitteret eis alimonias.*

9 ‡ πολέμησον τὸν πόλεμον ἡμῶν, καὶ πάντα ὅσα ἂν εἴπῃς ἡμῖν ποιήσομεν.

10 ‡ καὶ συνήγαγε πάντας τοὺς ἄνδρας τοὺς πολεμιστάς, καὶ ἐτάχυνε τοῦ τελέσαι τὰ τείχη Ἱερουσαλήμ, καὶ ὠχύρωσεν αὐτὴν κυκλόθεν.

11 ‡ καὶ ἀπέστειλεν Ἰωνάθαν τὸν τοῦ Ἀψαλώμου καὶ μετ᾽ αὐτοῦ δύναμιν ἱκανὴν εἰς Ἰόππην· καὶ ἐξέβαλε τοὺς ὄντας ἐν αὐτῇ, καὶ ἔμεινεν ἐκεῖ ἐν αὐτῇ.

12 ‡ καὶ ἀπῆρε Τρύφων ἀπὸ Πτολεμαΐδος μετὰ δυνάμεως πολλῆς εἰσελθεῖν εἰς γῆν Ἰούδα, καὶ Ἰωνάθαν μετ᾽
13 αὐτοῦ ἐν φυλακῇ. ‡ Σίμων δὲ παρενέβαλεν ἐν Ἀδίδοις κατὰ πρόσωπον
14 τοῦ πεδίου. ‡ καὶ ἐπέγνω Τρύφων ὅτι ἀνέστη Σίμων ἀντὶ Ἰωνάθου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ ὅτι συνάπτειν αὐτῷ μέλλει πόλεμον, καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν πρέσβεις, λέγων·

15 ‡ περὶ τοῦ ἀργυρίου οὗ ὤφειλεν Ἰωνάθαν ὁ ἀδελφός σου εἰς τὸ βασιλικὸν δι᾽ ἃς εἶχε χρείας συνέχομεν αὐτόν.

16 ‡ καὶ νῦν ἀπόστειλον ἀργυρίου τάλαντα ἑκατὸν καὶ δύο τῶν υἱῶν αὐτοῦ ὅμηρα, ὅπως μὴ ἀφεθεὶς ἀποστατήσῃ ἀφ᾽ ἡμῶν, καὶ ἀφήσομεν αὐτόν.

17 ‡ καὶ ἔγνω Σίμων ὅτι δόλῳ λαλοῦσι πρὸς αὐτόν, καὶ πέμπει τὸ ἀργύριον, καὶ τὰ δύο παιδάρια, μήποτε ἔχθραν ἄρῃ μεγάλην πρὸς τὸν λαὸν λέγοντες·

18 ‡ ὅτι οὐκ ἀπέστειλα αὐτῷ τὸ ἀργύριον, καὶ τὰ παιδάρια, καὶ ἀπώλετο.

19 ‡ καὶ ἀπέστειλε τὰ παιδάρια καὶ τὰ ἑκατὸν τάλαντα, καὶ διεψεύσατο καὶ οὐκ ἀφῆκε τὸν Ἰωνάθαν.

20 ‡ καὶ μετὰ ταῦτα ἦλθε Τρύφων τοῦ ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν χώραν, καὶ ἐκτρίψαι αὐτήν, καὶ ἐκύκλωσεν ὁδὸν τὴν εἰς Ἄδωρα. καὶ Σίμων καὶ ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ ἀντιπαρῆγεν αὐτῷ εἰς πάντα τόπον οὗ ἂν ἐπορεύετο.

21 ‡ οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄκρας ἀπέστελλον πρὸς Τρύφωνα πρεσβευτάς, καὶ κατασπεύδοντας αὐτὸν τοῦ ἐλθεῖν πρὸς αὐτοὺς διὰ τῆς ἐρήμου, καὶ ἀποστεῖλαι αὐτοῖς τροφάς.

9 ‡ Pugna prælium nostrū, & omnia quæcunque dixeris nobis faciemus.

10 ‡ Et congregans omnes viros bellatores accelerauit consummare vniuersos muros Hierusalem, & muniuit eam in gyro.

11 ‡ Et misit Ionathan filiū Absolomi, & cum eo exercitum nouum in Ioppen, & eiectis his qui erant in arce, remansit illic ipse.

12 ‡ Et mouit Tryphō à Ptolemaida cum exercitu multo vt veniret in terram Iuda, & Ionathas cū eo in custodia.

13 ‡ Simon autem applicuit in Addus cōtra faciem cāpi.

14 ‡ Et vt cognouit Tryphon quia surrexit Simon loco fratris sui Ionathæ, & quia cōmissurus esset cum eo prælium, misit ad eum legatos dicens.

15 ‡ Pro argento quod debebat frater tuus Ionathas in ratione regis, propter negotia quæ habuit, detinuimus eum.

C

16 ‡ Et nunc mitte argenti talenta cētum & duos filios eius obsides, vt non dimissus fugiat à nobis, & remittemus eum.

17 ‡ Et cognouit Simon quia cum dolo loqueretur secum. Iussit tamen dari argentum & pueros, ne inimicitiā magnam sumeret ad populum Israel, dicentem:

18 ‡ Quia non misit ei argentum & pueros, propterea periit.

19 ‡ Et misit pueros & centū talenta. Et mentitus est, & non dimisit Ionathan.

20 ‡ Et post hæc venit Tryphon intra regionem, vt cōtereret eam, & gyrauerūt per viam quæ ducit Ador. Et Simon & castra eius ambulabant in omnem locum quocunque ibant.

21 ‡ Qui autem in arce erant miserunt ad Tryphonem legatos vt festinaret venire per desertū, & mitteret illis alimonias.

22 * Et parauit Tryphō omnem equitatum, vt veniret D illa nocte. Erat enim nix multa valde, & non venit in Galaaditim.

23 * Et cùm appropinquasset Baschaman, occidit Ionathā & filios eius illic.

24 * Et conuertit Tryphō, & abiit in terram suam.

25 * Et misit Simon & accepit ossa Ionathæ fratris sui, & sepeliuit ea in Modin ciuitate patrum eius.

26 * Et planxerunt eum omnis Israel planctu magno, & luxerunt eum dies multos.

27 * Et ædificauit Simon super sepulchrum patris sui, & fratrum suorum ædificium altum visu, lapide polito retrò & antè.

28 * Et statuit septem pyramidas, vnam contra vnam, patri & matri, & quatuor fratribus. Et his circūposuit columnas magnas, & super columnas arma, ad memoriam æternam, & iuxta arma naues sculptas, quæ viderentur ab hominibus nauigantibus mare.

30 * Hoc est sepulchrū quod fecit in Modin vsque in hūc diem.

31 * Tryphon autem cùm iter faceret cum Antiocho rege adolescente dolo occidit eum.

32 * Et regnauit loco eius. Et imposuit sibi diadema Asiæ, E & fecit plagam magnam in terra.

33 * Et ædificauit Simō præsidia Iudææ muniens ea turribus excelsis, & muris magnis, & portis & seris, & posuit alimenta in munitionibus.

34 * Et elegit Simon viros, & misit ad Demetrium regem vt faceret remissionem regioni, quia actus omnes Tryphonis per direptionē fuerant gesti.

* καὶ ἡτοίμασε τρύφων πᾶσαν τὴν 22
ἵππον αὐτοῦ ἐλθεῖν, καὶ ἐν τῇ νυκτὶ
ἐκείνῃ ἦν χιὼν πολλὴ σφόδρα, καὶ
οὐκ ἦλθε διὰ τὴν χιόνα· καὶ ἀπῆρε
καὶ ἦλθεν εἰς τὴν γαλααδίτιν.
* ὡς δὲ ἤγγισε τῇ βασκαμᾷ, ἀπέ- 23
κτεινε τὸν ἰωνάθαν, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ.
* καὶ ἐπέστρεψε τρύφων καὶ ἀπῆ- 24
ρεν εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ.
* καὶ ἀπέστειλε σίμων, καὶ ἔλαβε 25
τὰ ὀστᾶ ἰωνάθαν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ,
καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν μωδεὶν πόλει
τῶν πατέρων αὐτοῦ.
* καὶ ἐκόψαντο αὐτὸν πᾶς ἰσραὴλ 26
κοπετὸν μέγαν, καὶ ἐπένθησαν αὐ-
τὸν ἡμέρας πολλάς. * καὶ ᾠκοδό- 27
μησε σίμων ἐπὶ τὸν τάφον τοῦ πατρὸς
αὐτοῦ καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, καὶ ὕψω-
σεν αὐτὸν τῇ ὁράσει λίθῳ ξεστῷ ἐκ
τῶν ὄπισθεν καὶ ἔμπροσθεν.
* καὶ ἔστησεν ἐπ' αὐτὰ ἑπτὰ πυρα- 28
μίδας, μίαν κατέναντι τῆς μιᾶς τῷ
πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ καὶ τοῖς τέσσαρ-
σιν ἀδελφοῖς. * καὶ ταύταις ἐποίησε 29
μηχανήματα περιθεὶς στύλοις με-
γάλοις καὶ ἐποίησεν ἐπὶ τοῖς στύλοις
πανοπλίας εἰς ὄνομα αἰώνιον καὶ
παρὰ ταῖς πανοπλίαις πλοῖα ἐπι-
γεγλυμμένα εἰς τὸ θεάσασθαι ὑπὸ
πάντων τῶν πλεόντων τὴν θάλασ-
σαν. * οὗτος ὁ τάφος ὃν ἐποίησεν 30
ἐν μοδεὶν ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης.
* ὁ δὲ τρύφων ἐπορεύετο δόλῳ μετὰ 31
ἀντιόχου τοῦ βασιλέως τοῦ νεωτέρου,
καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν.
* καὶ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ, καὶ 32
περιέθετο τὸ διάδημα τῆς ἀσίας, καὶ
ἐποίησε πληγὴν μεγάλην ἐπὶ τῆς
γῆς.
* καὶ ᾠκοδόμησε Σίμων τὰ ὀχυρώ- 33
ματα τῆς ἰουδαίας, καὶ περιετείχισε
πύργοις ὑψηλοῖς καὶ τείχεσι μεγά-
λοις καὶ πύργοις καὶ πύλαις καὶ μο-
χλοῖς, καὶ ἔθετο βρώματα ἐν τοῖς ὀ-
χυρώμασι. * καὶ ἐπέλεξε Σίμων 34
ἄνδρας, καὶ ἀπέστειλε πρὸς δημή-
τριον τὸν βασιλέα τοῦ ποιῆσαι ἄφε-
σιν τῇ χώρᾳ, ὅτι πᾶσαι αἱ πράξεις
τρύφωνος ἦσαν ἁρπαγαί.

22 * *Et parauit Tryphon omnē equitatum suum vt veniret. Et in nocte illa fuit nix multa valde, & non venit propter niuē, & abiit & venit in Galaaditim.*

23 * *Vt autem appropinquauit Bascama, occidit Jonathan, & sepultus est illic.*

24 * *Et rediit Tryphon, & abiit in terram suam.*

25 * *Et misit Simon, & accepit ossa Jonathæ fratris sui. Et sepelierunt eum in Modin ciuitate patrum eius.*

26 * *Et planxerunt eum omnis Jsrael planctu magno, & luxerunt eum dies multos.*

27 * *Et ædificauit Simon super sepulchrum patris sui & fratrū suorum, & exaltauit illud visu lapide polito à posterioribus & anterioribus.*

28 * *Et statuit super ea septem pyramidas, vnam contra vnam patri & matri & quatuor fratribus.*

29 * *His fecit machinamenta circumponens columnas magnas, & fecit super columnas arma in nomen æternum, & apud arma nauigia sculpta, vt viderentur ab omnibus nauigantibus per mare.*

30 * *Hoc sepulchrum quod fecit in Modin vsque ad diem hunc.*

31 * *At Tryphon ibat fraude cū Antiocho rege adolescente, & occidit eum.*

32 * *Et regnauit pro eo, & circumposuit sibi diadema Asiæ, et fecit plagam magnam in terra.*

33 * *Et ædificauit Simon munitiones Judææ, & muniuit turribus excelsis & muris magnis & turribus & portis & seris, & posuit alimenta in munitionibus.*

34 * *Et elegit Simon viros, & misit ad Demetrium regem, vt faceret remissionem regioni; quoniam omnes actus Tryphonis erant rapinæ.*

* Et misit ei Demetrius rex 35
iuxta sermones hos, & respon-
dit ei, & scripsit ei epistolã talẽ.
*Rex Demetrius Simoni, 36
principi sacerdotum, & amico
regum, & senioribus, & genti
Iudæorum gaudere.
* Coronam auream, & bai- 37
nem quæ misistis accepimus, &
parati sumus facere vobiscum
pacem magnam, & scribere iis
qui super negotia vt remittant
vobis remissiones.
* Et quæ statuimus erga vos 38
constant, & munitiones quas
ædificauistis sint vobis.
* Remittimus autem ignorã- 39
tias & peccata vsque in hodier-
num diem, & coronam quam
debebatis; & si quid aliud tri-
butarium erat in Hierusalem,
non amplius sit tributarium.
* Et si qui apti ex vobis cõ- 40
scribi inter eos qui circa nos, cõ-
scribãtur, & sit inter nos pax.
* Anno septuagesimo, & cẽ- 41
tesimo ablatũ est iugũ gentiũ ab
Israel. * Et cœpit populus Israel 42
scribere in conscriptionibus &
cõmutationibus anno primo sub
Simone principe sacerdotũ ma-
gno, & duce, & principe Iu-
dæorũ. * In diebus illis castrame- 43
tatus est ad Gazã, & circunde-
dit eam castris, & fecit machi-
nam, & applicuit ad ciuitatem,
& percussit turrem vnam, &
comprehendit.
* Et eruperunt qui in machi- 44
na in vrbem, & factus est mo-
tus magnus in ciuitate.
* Et ascenderunt qui in ciui- 45
tate cum vxoribus & filiis su-
pra murum scissis tunicis suis,
& clamauerunt voce magna
postulantes Simonẽ dextras eis
dare, & dixerunt.
* Non nobis vtaris secun- 46
dũ malitias nostras, sed secundũ
misericordiã tuã. * Et flexus est 47
eis Simõ, & nõ debellauit eos, et
eiecit eos de ciuitate, & emun-
dauit ædes in quibus fuerant si-
mulachra: & sic intrauit in eã,
laudans & benedicens.

35 * καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ δημήτριος
ὁ βασιλεὺς κατὰ τοὺς λόγους τούτους· καὶ
ἀπεκρίθη αὐτῷ, καὶ ἔγραψεν αὐτῷ
36 ἐπιστολὴν τοιαύτην· * Βασιλεὺς
δημήτριος Σίμωνι ἀρχιερεῖ καὶ φίλῳ
βασιλέων καὶ πρεσβυτέροις καὶ ἔθνει
37 ἰουδαίων χαίρειν. * τὸν στέφανον τὸν
χρυσοῦν καὶ τὴν βαΐνην ἃ ἀπεστείλα-
τε κεκομίσμεθα· καὶ ἕτοιμοί ἐσμεν
τοῦ ποιεῖν ὑμῖν εἰρήνην μεγάλην, καὶ
γράφειν τοῖς ἐπὶ τῶν χρειῶν τοῦ ἀφιέ-
38 ναι ὑμῖν ἀφέματα. * καὶ ὅσα ἐστή-
καμεν πρὸς ὑμᾶς ἕστηκεν, καὶ τὰ ὀ-
χυρώματα ἃ ᾠκοδομήκατε ὑπαρ-
39 χέτω ὑμῖν. * ἀφίεμεν δὲ ἀγνοή-
ματα καὶ τὰ ἁμαρτήματα ἕως τῆς
σήμερον ἡμέρας, καὶ τὸν στέφανον ὃν
ὠφείλετε, καὶ εἴ τι ἄλλο ἐτελωνεῖτο
ἐν ἱερουσαλήμ, μηκέτι τελωνείσθω.
40 * καὶ εἴ τινες ἐπιτήδειοι ὑμῶν γρα-
φῆναι εἰς τοὺς περὶ ἡμᾶς ἐγγραφέ-
σθωσαν, καὶ γινέσθω ἀναμέσον ἡμῶν
41 εἰρήνη. * ἔτους ἑβδομηκοστοῦ καὶ
ἑκατοστοῦ ἤρθη ὁ ζυγὸς τῶν ἐθνῶν ἀπὸ
42 τοῦ ἰσραήλ. * καὶ ἤρξατο ὁ λαὸς ἰσραὴλ
γράφειν ἐν ταῖς συγγραφαῖς καὶ συν-
αλλάγμασιν ἔτους πρώτου ἐπὶ σίμω-
νος ἀρχιερέως μεγάλου καὶ στρατηγοῦ καὶ
43 ἡγουμένου ἰουδαίων. * ἐν ταῖς ἡμέ-
ραις ἐκείναις παρενέβαλεν ἐπὶ γά-
ζαν καὶ ἐκύκλωσεν αὐτὴν παρεμ-
βολαῖς, καὶ ἐποίησεν ἑλέπολιν καὶ προ-
σήγαγε τῇ πόλει, καὶ ἐπάταξε πύρ-
44 γον ἕνα καὶ κατελάβετο. * καὶ ἐξήλ-
λοντο οἱ ἐν τῇ ἑλεπόλει εἰς τὴν πό-
λιν, καὶ ἐγένετο κίνημα μέγα ἐν τῇ πό-
45 λει. * καὶ ἀνέβησαν οἱ ἐν τῇ πόλει
σὺν ταῖς γυναιξὶ καὶ τοῖς τέκνοις ἐπὶ
τὸ τεῖχος διερρηχότες τὰ ἱμάτια αὐ-
τῶν, καὶ ἐβόησαν φωνῇ μεγάλῃ ἀξιοῦν-
τες σίμωνα δεξιὰς αὐτοῖς δοῦναι, καὶ
46 εἶπαν· * μὴ ἡμῖν χρήσῃ κατὰ τὰς πο-
νηρίας ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔλεός σου.
47 * καὶ συνελύθη αὐτοῖς σίμων, καὶ
οὐκ ἐπολέμησεν αὐτούς· καὶ ἐξέβα-
λεν αὐτοὺς ἐκ τῆς πόλεως, καὶ ἐκα-
θάρισε τὰς οἰκίας ἐν αἷς ἦν τὰ εἴδω-
λα, καὶ οὕτως εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν ὑμνῶν
καὶ εὐλογῶν.

35 * Et Demetrius rex ad ver
ba ista respondit ei, & scri-
36 psit epistolam talem.
* Rex Demetrius Simoni
summo sacerdoti, & amico
regum, & senioribus, & gen-
ti Iudæorum salutem.
37 * Coronam auream, & ba
hen quam misistis suscepi-
mus, & parati sumus facere
vobiscum pacem magnam,
& scribere præpositis regis
remittere vobis quæ indul-
38 simus. * Quæcũque enim cõ-
stituimus vobis cõstãt. Mu-
nitiones quas ædificastis vo-
bis sint.
39 * Remittimus quoq; igno
F rantias & peccata vsque in
hodiernum diem, & coronã
quam debebatis. Et si quid
aliud erat tributariũ in Hie-
rusalẽ, iam nõ sit tributariũ.
40 * Et si qui ex vobis apti
sunt conscribi inter nostros,
conscribãtur, & sit inter nos
41 pax. * Anno centesimo sep-
tuagesimo ablatum est iugũ
gentium ab Israel.
42 * Et cœpit populus Israel
scribere in tabulis & gestis
publicis, anno primo sub Si
mone summo sacerdote ma-
gno duce & principe Iudæo-
43 rũ. * In diebus illis applicuit
Simon ad Gazan, & circun-
dedit eam castris, & fecit ma
chinas, & applicuit ad ciui-
tatem, & percussit turrem v-
nam, & comprehendit eam.
44 * Et qui eruperant erant
intra machinam & ciuita-
tem; & factus est motus ma-
45 gnus in ciuitate. * Et ascen-
derunt qui erãt in ciuitate cũ
vxoribus, & filiis supra mu-
rum, scissis tunicis suis, & cla
mauerũt voce magna postu-
lantes à Simone dextras sibi
dari, & dixerũt. * Non nobis
46 reddas secundũ malitias no-
stras, sed secundũ misericor-
dias tuas, & seruiemus tibi.
* Et flexus Simõ nõ debel-
47 lauit eos; eiecit tamẽ eos de
ciuitate, & emũdauit ædes in
quibus fuerãt simulachra: &
tũc intrauit in eã cũ hymnis
benedicens Dominum.

48 * Et eiecta ab ea omni immūditia collocauit in ea viros qui legem facerēt,& muniuit eam, & fecit sibi habitationem.

49 *Qui autem erant in arce Hierusalem, prohibebantur egredi & ingredi regionem, & emere ac vendere: & esurierunt valde, & multi ex eis fame perierunt.

50 * Et clamauerunt ad Simonē, vt dextras acciperēt: & dedit illis, & eiecit eos inde,& mundauit arcem à cōtaminationibus.

51 * Et intrauerunt in eā tertia & vicesima die secundi mensis anno centesimo septuagesimo primo cum laude,& ramis palmarum,& citharis, & cynaris, & cymbalis, & nablis, & hymnis, & canticis, quia contritus est inimicus magnus ex Israel.

52 * Et constituit vt omnibus annis agerentur dies hi cum lætitia.

53 * Et muniuit montē templi, qui erat secus arcem, & habitauit ibi ipse, & qui cū eo erant.

54 * Et vidit Simon Iohannē filium suū, quòd fortis prælij vir esset, & posuit eū ducem virtutum vniuersarum: & habitauit in Gazaris.

CAP. XIIII.

1 ANno centesimo septuagesimo secundo congregauit rex Demetrius exercitum suum:& abiit in Mediā ad contrahenda sibi auxilia, vt expugnaret Tryphonem. A

2 *Et audiuit Arsaces rex Persidis & Mediæ, quia intrauit Demetrius cōfines suos: & misit vnum de principibus suis vt comprehenderet eum viuū, & adduceret eum ad se.

3 *Et abiit, & percussit castra Demetrij, & comprehendit eum,& duxit eum ad Arsacem; & posuit eum in custodiam.

48 * καὶ ἐξέβαλεν ἐξ αὐτῆς πᾶσαν ἀκαθαρσίαν, καὶ κατῴκισεν ἐκεῖ ἄνδρας οἵτινες τὸν νόμον ποιοῦσι· καὶ προσωχύρωσεν αὐτὴν καὶ ᾠκοδόμησεν ἑαυτῷ ἐν αὐτῇ οἴκησιν.

49 * οἱ δὲ ἐκ τῆς ἄκρας ἐν ἱερουσαλὴμ ἐκωλύοντο ἐκπορεύεσθαι καὶ εἰσπορεύεσθαι εἰς τὴν χώραν, καὶ ἀγοράζειν καὶ πωλεῖν, καὶ ἐπείνασαν σφόδρα, καὶ ἀπώλοντο ἐξ αὐτῶν ἱκανοὶ τῷ λιμῷ.

50 * καὶ ἐβόησαν πρὸς σίμωνα δεξιὰς λαβεῖν, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς, καὶ ἐξέβαλεν αὐτοὺς ἐκεῖθεν καὶ ἐκαθάρισε τὴν ἄκραν ἀπὸ τῶν μιασμά-
των.
51 * καὶ εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν τῇ τρίτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ δευτέρου μηνὸς ἔτους ἑνὸς καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ μετ' αἰνέσεως καὶ βαΐων καὶ ἐν κινύραις καὶ ἐν κυμβάλοις καὶ ἐν νάβλαις καὶ ἐν ὕμνοις καὶ ἐν ᾠδαῖς, ὅτι συνετρίβη ἐχθρὸς μέγας ἐξ ἰσραήλ.

52 * καὶ ἔστησε κατ' ἐνιαυτὸν τοῦ ἄγειν τὴν ἡμέραν ταύτην μετ' εὐφροσύνης.

53 * καὶ προσωχύρωσε τὸ ὄρος τοῦ ἱεροῦ τὸ παρὰ τὴν ἄκραν, καὶ ᾤκει ἐκεῖ αὐτὸς καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ.

54 * καὶ εἶδεν Σίμων ἰωάννην τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ὅτι ἀνήρ ἐστι, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἡγούμενον τῶν δυνάμεων πασῶν, καὶ ᾤκει ἐν γαζάροις.

ιδʹ

1 * Καὶ ἐν ἔτει δευτέρῳ καὶ ἑβδομηκοστῷ καὶ ἑκατοστῷ συνήγαγε δημήτριος ὁ βασιλεὺς τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, καὶ ἐπορεύθη εἰς μηδίαν τοῦ ἐπισπάσασθαι βοήθειαν αὐτῷ, ὅπως πολεμήσῃ τὸν τρύφωνα.

2 * καὶ ἤκουσεν ἀρσάκης ὁ βασιλεὺς τῆς περσίδος καὶ μηδείας ὅτι ἦλθε δημήτριος εἰς τὰ ὅρια αὐτοῦ, καὶ ἀπέστειλεν ἕνα τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ συλλαβεῖν αὐτὸν ζῶντα.

3 * καὶ ἐπορεύθη καὶ ἐπάταξε τὴν παρεμβολὴν δημητρίου, καὶ συνέλαβεν αὐτὸν καὶ ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς ἀρσάκην, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν φυλακῇ.

48 * *Et eiecit ex ea omnem immunditiam, & collocauit illic viros qui legem faciunt, & muniuit eam, & ædificauit sibi in ipsa habitationem.*

49 * *Qui autem erant in arce in Hierusalem, prohibebantur egredi & ingredi in regionem, & emere & vendere: & esurierunt valde, & perierunt ex illis multi fame.*

50 * *Et clamauerunt ad Simonē dextras accipere. Et dedit eis, & eiecit eos illinc, et mundauit arcem à contaminationibus.*

51 * *Et intrauit in eam tertia & vicesima secundi mensis anno vno & septuagesimo & centesimo cum laude & ramis, & in cinyris, & in cymbalis, et in nablis, & in hymnis, & in canticis; quia contritus est inimicus magnus ex Israel.*

52 * *Et constituit singulis annis vt agerent diem hanc cum lætitia.*

53 * *Et muniuit montem templi quod prope arcem, & habitabat illic ipse & qui cum eo.*

54 * *Et vidit Simon Joannem filium suum quòd vir est, & posuit eum ducem virtutum vniuersarum: & habitabat in Gazaris.*

CAP. XIIII.

1 *ET in anno secundo & septuagesimo & cētesimo congregauit Demetrius rex exercitus suos, & abiit in Mediam ad contrahendum auxilium sibi, vt expugnaret Tryphonem.*

2 * *Et audiuit Arsaces rex Persiæ & Mediæ quòd venit Demetrius in fines suos, & misit vnum principum suorum vt comprehenderet eum viuum.*

3 * *Et abiit & percussit castra Demetrij, & comprehendit eum, & duxit eum ad Arsacem, & posuit eum in custodia.*

* Et siluit terra omnibus die- 4
bus Simonis, & quæsiuit bona
genti suæ, & placuit illis pote-
stas eius & gloria eius omnibus
diebus.
* Et cum omni gloria sua ac- 5
cepit Joppen in portum, & fecit
introitum in insulis maris.
* Et dilatauit fines genti suæ, 6
& obtinuit regionem.
* Et congregauit captiuitatē 7
multam, & dominatus est Ga-
zaræ & Bethsuræ & arcis, &
abstulit immunditias ex ea, &
non erat resistens ei.
* Et erant colentes terram 8
suam cum pace, & terra autem
dabat fructus suos & ligna cam
porum fructum suum.
* Seniores in plateis sedebāt, 9
omnes de bonis consultabant in
communi, & iuuenes induerunt
glorias & stolas belli.
* Ciuitatibus tribuebat ali- 10
monias, & constituit eas in va-
sis munitionis, vsquequo nomi-
natum est nomen gloriæ eius vs-
que ad extremum terræ.
* Fecit pacem super terram, 11
& lætatus est Israel lætitia ma-
gna.
* Et sedit vnusquisque sub 12
vite sua & ficu sua, & non
erat exterrens eos.
* Et defecit impugnans eos 13
super terram, & reges contriti
sunt in diebus illis.
* Et confirmauit omnes hu- 14
miles populi sui: legem exquisi-
uit, & abstulit omnem iniquum
& malum.
* Sancta glorificauit, & mul 15
tiplicauit vasa sanctorum.
* Et audierūt in Roma, quòd 16
defunctus esset Jonathas, et vs-
que in Spartam, & tristati sunt
valde. * Vt autem audierunt 17
quòd Simō frater eius factus est
pro illo summus sacerdos, & ob-
tinet regionem & ciuitates quæ
in ea; * Scripserunt ad eū tabu- 18
lis æreis vt renouarent erga eum
amicitiam & societatem quam
constituerunt cum Juda & Jo-
natha fratribus eius.

4 * καὶ ἡσύχασεν ἡ γῆ πάσας τὰς
ἡμέρας Σίμωνος, καὶ ἐζήτησεν ἀγα-
θὰ τῷ ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἤρεσεν αὐτοῖς ἡ
ἐξουσία αὐτοῦ καὶ ἡ δόξα αὐτοῦ πάσας
5 τὰς ἡμέρας. * καὶ μετὰ πάσης τῆς
δόξης αὐτοῦ ἔλαβε τὴν ἰόππην εἰς
λιμένα, καὶ ἐποίησεν εἴσοδον ταῖς νή-
6 σοις τῆς θαλάσσης. * καὶ ἐπλά-
τυνε τὰ ὅρια τῷ ἔθνει αὐτοῦ καὶ ἐκρά-
7 τησε τῆς χώρας. * καὶ συνήγαγεν
αἰχμαλωσίαν πολλήν, καὶ ἐκυ-
ρίευσε γαζάρων καὶ βαιθσούρων καὶ
τῆς ἄκρας· καὶ ἐξῆρε τὰς ἀκαθαρσίας
ἐξ αὐτῆς, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἀντικείμενος αὐ-
8 τῷ. * καὶ ἦσαν γεωργοῦντες τὴν
γῆν αὐτῶν μετ' εἰρήνης, καὶ ἡ γῆ δὲ ἐδί-
δου τὰ γεννήματα αὐτῆς καὶ τὰ ξύ-
λα τῶν πεδίων τὸν καρπὸν αὐτῶν.
9 * πρεσβύτεροι ἐν ταῖς πλατείαις
ἐκάθηντο. πάντες περὶ ἀγαθῶν ἐκοι-
νολογοῦντο, καὶ οἱ νεανίσκοι ἐνεδύ-
σαντο δόξας καὶ στολὰς πολέμου.
10 * ταῖς πόλεσιν ἐχορήγησε βρώ-
ματα, καὶ ἔταξεν αὐτὰς ἐν σκεύεσιν
ὀχυρώσεως ἕως ὅτου ὠνομάσθη τὸ ὄνο-
μα τῆς δόξης αὐτοῦ ἕως ἄκρου τῆς γῆς·
11 * ἐποίησε τὴν εἰρήνην ἐπὶ τῆς γῆς,
καὶ εὐφράνθη ἰσραὴλ εὐφροσύνην
12 μεγάλην. * καὶ ἐκάθισεν ἕκαστος
ὑπὸ τὴν ἄμπελον αὐτοῦ καὶ τὴν συ-
κῆν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκφοβῶν αὐτούς.
13 * καὶ ἐξέλιπε πολεμῶν αὐτοὺς ἐπὶ
τῆς γῆς, καὶ οἱ βασιλεῖς συνετρίβησαν
14 ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. * καὶ ἐστή-
ριξε πάντας τοὺς ταπεινοὺς τοῦ λαοῦ
αὐτοῦ. τὸν νόμον ἐξεζήτησε, καὶ ἐξῆρε
15 πάντα ἄνομον καὶ πονηρόν. * τὰ ἅγια
ἐδόξασε, καὶ ἐπλήθυνε τὰ σκεύη τῶν
16 ἁγίων. * καὶ ἤκουσαν ἐν ῥώμῃ, ὅτι
ἀπέθανεν ἰωνάθαν καὶ ἕως σπάρτης, καὶ
17 ἐλυπήθησαν σφόδρα. * ὡς δὲ ἤκουσαν
ὅτι σίμων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ γέγονεν
ἀντ' αὐτοῦ ἀρχιερεύς, καὶ ἐπικρατεῖ τῆς
χώρας καὶ τῶν πόλεων τῶν ἐν αὐτῇ,
18 * ἔγραψαν πρὸς αὐτὸν δέλτοις
χαλκαῖς τοῦ ἀνανεώσασθαι πρὸς αὐ-
τὸν φιλίαν καὶ τὴν συμμαχίαν ἣν
ἔστησαν πρὸς ἰούδαν καὶ ἰωνάθαν τοὺς
ἀδελφοὺς αὐτοῦ.

4 * Et siluit omnis terra Iu-
da omnibus diebus Simo-
nis, & quæsiuit bona genti
suæ, & placuit illis potestas
eius, & gloria eius omnibus
diebus.
5 * Et cum omni gloria sua
accepit Ioppē in portum, &
fecit introitū in insulis ma-
6 ris. * Et dilatauit fines gentis
suæ, & obtinuit regionem.
7 * Et congregauit captiui-
tatem multam, & domina-
tus est Gazaræ, & Bethsuræ,
& arci, & abstulit immun-
ditias ex ea, & non erat qui
resisteret ei.
8 * Et vnusquisque colebat
B terram suam cū pace, & ter-
ra Iuda dabat fructus suos, &
ligna camporū fructum suū.
9 * Seniores in plateis sede-
bant omnes, & de bonis ter-
ræ tractabant, & iuuenes in-
duebant se gloriam, & stolas
belli.
10 * Et ciuitatibus tribuebat
alimonias, & constituebat
eas vt essent vasa munitio-
nis, quoadusque nominatū
est nomen gloriæ eius vsque
ad extremum terræ.
11 * Fecit pacem super terrā,
& lætatus est Israel lætitia
12 magna. * Et sedit vnusquisq;
sub vite sua, & sub ficulnea
sua, & non erat qui eos ter-
13 reret. * Defecit impugnās eos
super terram, reges contriti
sunt in diebus illis.
14 * Et confirmauit omnes
humiles populi sui, & legem
exquisiuit, & abstulit omnē
iniquum & malum.
15 * Sācta glorificauit, & mul
tiplicauit vasa sanctorum.
16 * Et auditum est Romæ,
C quia defunctus esset Iona-
thas, & vsque in Spartiatas,
& contristati sunt valde.
17 * Vt audierunt autē quòd
Simon frater eius factus esset
summus sacerdos loco eius,
& ipse obtineret omnem re-
gionem, & ciuitates in ea:
18 * Scripserūt ad eū tabulis
æreis, vt renouarēt amicitias
& societatē quā fecerat cū Iu
da & cū Ionatha fratrib' ei'.

* Et lectæ sunt in conspe- 19
ctu ecclesiæ in Hierusalē. *Et
hoc exemplum epistolarum 20
quas Spartiatæ miserunt.
SPARTIANORVM prin-
cipes & ciuitates, Simoni sa-
cerdoti magno, & seniori-
bus, & sacerdotibus, & reli-
quo populo Iudæorū fratri-
bus salutē. *Legati qui missi 21
sunt ad populum nostrū, nū-
tiauerūt nobis de vestra glo-
ria, & honore, & lætitia, &
gauisi sum' in introitu eorū.
* Et scripsimus quæ ab eis 22
erant dicta in cōciliis populi
sic. Numenius Antiochi, &
Antipater Iasonis filius lega-
ti Iudæorū venerunt ad nos
renouantes nobiscum ami-
citiam pristinam.
* Et placuit populo exci- 23
pere viros gloriosè, & pone-
re exemplum sermonum eo-
rum in segregatis populi li-
bris, vt sit ad memoriam po-
pulo Spartiatarum. Exemplū
autem horum scripsimus Si-
moni magno sacerdoti.
*Post hæc autem misit Si- 24
mon Numeniū Romam, ha D
bentem clypeum aureū ma-
gnum pondo minarū mille,
ad statuendam cum eis so-
cietatem.
* Cùm autem audisset po 25
pulus Romanus sermones
istos, dixerūt: Quam gratia-
rum actionem reddemus Si-
moni & filiis eius?
* Restituit enim ipse fra- 26
tres suos, & expugnauit ini-
micos Israel ab eis, & statue-
runt ei libertatem, & descri-
pserunt in tabulis æreis, &
posuerunt in titulis in mon-
te Sion.
* Et hoc est exemplū scri- 27
pturæ. OCTAVADECI-
MA die mensis Elul, anno cē
tesimo septuagesimo secun-
do, anno tertio sub Simone
sacerdote magno in Assara-
mel; * In conuentu magno 28
sacerdotū, & populi, & prin-
cipū, & gentis, & seniorū re-
gionis, nota facta sunt hæc,
quoniā frequēter facta sunt
prœlia in regione nostra.

* καὶ ἀνεγνώσθησαν ἐνώπιον τῆς ἐκ- 19
κλησίας ἐν ἱερουσαλήμ. * καὶ τοῦτο 20
τὸ ἀντίγραφον τῶν ἐπιστολῶν ὧν ἀ-
πέστειλαν οἱ σπαρτιᾶται. σπαρτια-
τῶν ἄρχοντες καὶ ἡ πόλις, σίμωνι ἱε-
ρεῖ μεγάλῳ καὶ τοῖς πρεσβυτέροις καὶ
τοῖς ἱερεῦσι καὶ τῷ λοιπῷ δήμῳ τῶν
ἰουδαίων ἀδελφοῖς χαίρειν.
* οἱ πρεσβευταὶ οἱ ἀποσταλέντες 21
πρὸς τὸν δῆμον ἡμῶν ἀπήγγειλαν
ἡμῖν περὶ τῆς δόξης ὑμῶν καὶ τιμῆς,
καὶ εὐφράνθημεν ἐπὶ τῇ ἐφόδῳ αὐ-
τῶν. * καὶ ἀνεγράψαμεν τὰ ὑπ' 22
αὐτῶν εἰρημένα ἐν ταῖς βουλαῖς τοῦ
δήμου οὕτως. νουμήνιος ἀντιόχου καὶ
ἀντίπατρος ἰάσωνος πρεσβευταὶ ἰου-
δαίων ἦλθοσαν πρὸς ἡμᾶς ἀνα-
νεούμενοι τὴν πρὸς ἡμᾶς φιλίαν.
* καὶ ἤρεσε τῷ δήμῳ ἐπιδέξα- 23
σθαι τοὺς ἄνδρας ἐνδόξως καὶ τοῦ
θέσθαι τὸ ἀντίγραφον τῶν λόγων
αὐτῶν ἐν τοῖς ἀποδεδειγμένοις τῷ δή-
μῳ βιβλίοις, τοῦ μνημόσυνον ἔχειν
τὸν δῆμον τῶν σπαρτιατῶν. τὸ δὲ ἀν-
τίγραφον τούτων ἔγραψαν σίμωνι
τῷ ἀρχιερεῖ. * μετὰ ταῦτα ἀπέστειλε 24
σίμων τὸν νουμήνιον εἰς ῥώμην ἔχον-
τα ἀσπίδα χρυσῆν μεγάλην ὁλκῆς
μνῶν χιλίων εἰς τὸ στῆσαι πρὸς αὐ-
τοὺς τὴν συμμαχίαν. * ὡς δὲ ἤ- 25
κουσεν ὁ δῆμος τῶν λόγων τούτων
εἶπαν· τίνα χάριν ἀποδώσομεν σί-
μωνι καὶ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ;
* ἐστήρισε γὰρ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοὶ 26
αὐτοῦ καὶ ὁ οἶκος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ ἐπο-
λέμησαν τοὺς ἐχθροὺς ἰσραὴλ ἀπ'
αὐτῶν, καὶ ἔστησαν αὐτῷ ἐλευθερίαν,
καὶ κατέγραψαν ἐν δέλτοις χαλκαῖς,
καὶ ἔθεντο ἐν στήλαις ἐν ὄρει σιών.
* καὶ τοῦτο τὸ ἀντίγραφον τῆς γρα- 27
φῆς· ὀκτωκαιδεκάτῃ ἐλοὺλ, ἔτους δευ-
τέρου καὶ ἑβδομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ,
καὶ τοῦτο τρίτον ἔτος, ἐπὶ σίμωνος
ἀρχιερέως ἐν σαραμέλ,
* ἐπὶ συναγωγῆς μεγάλης ἱε- 28
ρέων καὶ λαοῦ καὶ ἀρχόντων ἔθνους καὶ
τῶν πρεσβυτέρων τῆς χώρας ἐγνώρι-
σεν ἡμῖν, ἐπεὶ πολλάκις ἐγενήθησαν
πόλεμοι ἐν τῇ χώρᾳ.

19 * Et lectæ sunt coram eccle-
sia in Hierusalem.
20 * Et hoc exemplum epistola-
rum quas miserunt Spartiatæ:
SPARTIATARVM princi-
pes & ciuitas, Simoni sacer-
doti magno, & senioribus, &
sacerdotibus, & reliquo populo
Judæorum fratribus gaudere.
21 * Legati missi ad populum no-
strum nuntiauerunt nobis de
gloria vestra & honore, & ga-
uisi sumus in introitu eorum.
22 * Et rescripsimus quæ ab ipsis
dicta sunt in conciliis populi sic:
Numenius Antiochi, & Anti-
pater Jasonis legati Judæorum
venerunt ad nos ad renouandū
erga nos amicitiam.
23 * Et placuit populo excipere
viros gloriosè, & vt poneretur
exemplum sermonum illorum in
patentibus populo libris, vt me-
moriam haberet populus Spar-
tiatarum. At exemplum horum
scripserunt Simoni principi sa-
cerdotum.
24 * Post hæc misit Simon Nu-
menium in Romam, habentem
clypeum aureum magnū pondo
minarum millium, ad statuendā
cum eis societatem.
25 * Vt autem audiuit populus
sermones istos, dixerunt: Quam
gratiam reddemus Simoni &
filiis eius?
26 * Firmauit enim ipse & fra
tres eius & domus patris eius,
& expugnauerunt inimicos
Jsrael ab eis, & statuerunt ei li-
bertatem, & descripserunt in
tabulis æreis, & posuerunt in
columnis in monte Sion.
27 * Et hoc exemplū scripturæ:
DECIMA octaua Elul, anno
secundo & septuagesimo & cen
tesimo, & hic tertius annus,
sub Simone principe sacerdotum
in Saramel;
28 * Jn conuentu magno sacer-
dotum, & populi, & princi-
pum gentis, & seniorum re-
gionis innotuit nobis, quoniam
frequenter facta sunt prœlia in
regione.

29 * *Simõ autem Mattathiæ filius filiorum Jarib & fratres eius dederunt seipsos periculo: et restiterunt aduersarijs gentis suæ, vt starent sancta ipsorum & lex: & gloria magna glorificauerunt gentem suam.*

30 * *Et congregauit Jonathas gentem suam. Et factus est eis princeps sacerdotum, & appositus est ad populum suum.*

31 * *Et voluerunt inimici eorum ascendere in regionem eorum vt contererent regionem illorum, & extenderent manus in sancta eorum.*

32 * *Tunc surrexit Simon, & pugnauit pro gente sua, & expendit pecunias multas ex suis; & armauit viros exercitus gentis suæ, & dedit eis stipendia.*

33 * *Et muniuit ciuitates Judææ & Bethsuram quæ in finibus Judææ, vbi erant arma hostium prius. Et posuit illic præsidium viros Judæos.*

34 * *Et Joppen muniuit quæ in mari, & Gazara, quæ in finibus Azoti, in qua habitabant hostes prius illic, & collocauit illic Judæos, & quæcũque apta erant ad horum correptionẽ posuit in eis.*

35 * *Et vidit populus fidem Simonis, & gloriã quam cogitauit facere genti suæ, & posuerunt eum ducem suum & principem sacerdotum, quia ipse fecit omnia hæc, & iustitiam & fidem quam conseruauit genti suæ, & quæsiuit omni modo exaltare populum suum.*

36 * *Et in diebus eius prospera tum est in manibus eius, vt tollerentur gentes de regione ipsorum, & qui sunt in ciuitate Dauid qui in Hierusalem, qui fecerunt sibi arcem de qua egrediebantur, & contaminabant in circuitu sanctorum, & faciebant plagam magnam in castitate.*

29 * Σίμων δὲ ὁ ματταθίου ὁ υἱὸς τῶν υἱῶν ἰαρὶβ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ ἔδωκαν ἑαυτοὺς τῷ κινδύνῳ, καὶ ἀντέστησαν τοῖς ὑπεναντίοις τοῦ ἔθνους αὐτῶν, ὅπως σταθῇ τὰ ἅγια αὐτῶν καὶ ὁ νόμος, καὶ δόξῃ μεγάλῃ ἐδόξασαν τὸ ἔθνος αὐτῶν.

30 * καὶ ἤθροισε ἰωνάθαν τὸ ἔθνος αὐτῶν, καὶ ἐγενήθη αὐτοῖς ἀρχιερεὺς, καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ.

31 * καὶ ἐβουλήθησαν οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν ἐμβατεῦσαι εἰς τὴν χώραν αὐτῶν τοῦ ἐκτρίψαι τὴν χώραν αὐτῶν καὶ ἐκτεῖναι χεῖρας ἐπὶ τὰ ἅγια αὐτῶν.

32 * τότε ἀνέστη Σίμων, καὶ ἐπολέμησε περὶ τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, καὶ ἐδαπάνησε χρήματα πολλὰ τῶν ἑαυτοῦ, καὶ ὡπλοδότησε τοὺς ἄνδρας τῆς δυνάμεως τοῦ ἔθνους αὐτοῦ, καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ὀψώνια.

33 * καὶ ὠχύρωσε τὰς πόλεις τῆς ἰουδαίας καὶ τὴν βαιθσούραν τὴν ἐπὶ τῶν ὁρίων τῆς ἰουδαίας, οὗ ἦν τὰ ὅπλα τῶν πολεμίων τὸ πρότερον, καὶ ἔθετο ἐκεῖ φρουρὰν ἄνδρας ἰουδαίους.

34 * καὶ ἰόππην ὠχύρωσε τὴν ἐπὶ
τῆς θαλάσσης, καὶ τὴν γάζαρα τὴν
ἐπὶ τῶν ὁρίων ἀζώτου ἐν ᾗ ᾤκουσαν
οἱ πολέμιοι τὸ πρότερον ἐκεῖ, καὶ
κατῴκισεν ἐκεῖ ἰουδαίους, καὶ ὅσα ἐπι-
τήδεια ἦν πρὸς τὴν τούτων ἐπανόρ-
35 θωσιν ἔθετο ἐν αὐτοῖς. * καὶ εἶδεν
ὁ λαὸς τὴν πίστιν τοῦ Σίμωνος καὶ τὴν
δόξαν ἣν ἐβουλεύσατο ποιῆσαι τῷ
ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἔθεντο αὐτὸν ἡγούμενον
αὐτῶν καὶ ἀρχιερέα, διὰ τὸ αὐτὸν πε-
ποιηκέναι πάντα ταῦτα, καὶ τὴν δι-
καιοσύνην καὶ τὴν πίστιν ἣν συνετή-
ρησε τῷ ἔθνει αὐτοῦ, καὶ ἐζήτησε παντὶ
τρόπῳ ὑψῶσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ.

36 * καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ εὐωδώθη ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, τοῦ ἐξαρθῆναι τὰ ἔθνη ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν, καὶ τοὺς ἐν τῇ πόλει δαυὶδ τοὺς ἐν ἱερουσαλήμ, οἳ ἐποίησαν ἑαυτοῖς ἄκραν ἐξ ἧς ἐξεπορεύοντο, καὶ ἐμίαινον κύκλῳ τῶν ἁγίων, καὶ ἐποίουν πληγὴν μεγάλην ἐν τῇ ἁγνείᾳ.

29 * Simõ autem Mattathiæ filius, ex filiis Iarib, & fratres eius dederunt se periculo, & restiterunt aduersariis gentis suæ, vt starent sancta ipsorũ & lex, & gloria magna glorificauerunt gentem suam.

30 *Et congregauit Ionathas gentem suam, & factus est E illis sacerdos magnus, & appositus est ad populũ suum.

31 * Et voluerũt inimici eorum calcare sancta, & atterere regionem ipsorum, & extendere manus in sancta sanctorum.

32 * Tunc restitit Simon, & pugnauit pro gente sua, & erogauit pecunias multas, & armauit viros virtutis gentis suæ, & dedit illis stipendia.

33 * Et muniuit ciuitates Iudæę & Bethsuram quæ erat in finibus Iudæę vbi erant arma hostium antea, & posuit illic præsidium viros Iudæos.

34 * Et Ioppen muniuit quæ erat ad mare, & Gazaram quæ est in finibus Azoti, in qua hostes antea habitabãt & collocauit illic Iudæos, & quæcunq; apta erant ad correptionem eorum posuit in eis.

35 * Et vidit populus actum F Simonis, & gloriam quam cogitabat facere genti suæ, & posuerunt eum ducem suum, & principem sacerdotum, eo quòd ipse fecerit hæc omnia, & iustitiam & fidem quam conseruauit genti suæ, & exquisiuit omni modo exaltare populum suum.

36 * Et in diebus eius prosperatum est in manibus eius, vt tollerentur gentes de regione ipsorum, & qui in ciuitate Dauid erant in Hierusalem in arce de qua procedebãt, & contaminabant omnia quæ in circuitu sanctorum sunt, & inferebant plagam magnam castitati.

37 * Et collocauit in ea viros
Iudæos ad tutamentum re-
gionis & ciuitatis, & exalta-
uit muros in Hierusalem.
38 * Et rex Demetrius statuit
illi summum sacerdotium.
39 * Secundum hæc fecit eũ
amicũ suum, & glorificauit
eum gloria magna.
40 * Audiuit enim quòd ap-
pellati sunt Iudęi à Romanis
amici, & socij, & fratres, &
quia susceperunt legatos Si-
monis gloriosè.
41 * Et quia Iudęi & sacerdo-
tes eorum cõsenserunt eum
esse ducem suum, & summũ
sacerdotem in æternum do-
nec surgat propheta fidelis.
42 * Et vt sit super eos dux, &
vt cura esset illi pro sanctis, G
& vt cõstitueret præpositos
super opera eorũ, & super re-
gionem, & super arma, & su-
per præsidia.
43 * Et cura sit illi de sanctis,
& vt audiatur ab omnibus,
& scribãtur in nomine eius
omnes conscriptiones in re-
gione, & vt operiatur purpu-
ra & auro.
44 * Et ne liceat vlli ex popu-
lo & ex sacerdotibus irritum
facere aliquid horum, & cõ-
tradicere his quæ ab eo dicũ-
tur, aut conuocare conuen-
tum in regione sine ipso, &
vestiri purpura, & vti fibula
aurea.
45 * Qui autem fecerit extra
hæc, aut irritum fecerit ali-
quid horum, reus erit.
46 * Et complacuit omni po
pulo statuere Simonẽ, & fa-
cere secundum verba ista.
47 * Et suscepit Simon, & pla
cuit ei vt summo sacerdotio
fungeretur, & esset dux &
princeps gentis Iudæorum
& sacerdotum, & præesset
omnibus.
48 * Et scripturam istam di-
xerunt ponere in tabulis æ-
reis:
49 * Et ponere eas in peribo-
lo sanctorũ, in loco celebri.
Exemplum autem eorũ po-
nere in ærario, vt habeat Si-
mon & filij eius.

* καὶ κατῴκισεν ἐν αὐτῇ ἄνδρας 37
ἰουδαίους, καὶ ὠχύρωσεν αὐτὴν πρὸς
ἀσφάλειαν τῆς χώρας καὶ τῆς πόλεως,
καὶ ὕψωσε τὰ τείχη ἱερουσαλήμ.
* καὶ ὁ βασιλεὺς δημήτριος ἔστη- 38
σεν αὐτῷ τὴν ἀρχιερωσύνην
* κατὰ ταῦτα· καὶ ἐποίησεν αὐτὸν 39
τῶν φίλων αὐτοῦ, καὶ ἐδόξασεν αὐτὸν
δόξῃ μεγάλῃ. * ἤκουσθη γὰρ ὅτι 40
προσαγορεύονται οἱ ἰουδαῖοι ὑπὸ ῥω-
μαίων φίλοι καὶ σύμμαχοι, καὶ ὅτι
ἀπήντησαν τοῖς πρεσβευταῖς σίμωνος
ἐνδόξως. * καὶ ὅτι εὐδόκησαν οἱ 41
ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἱερεῖς τοῦ εἶναι αὐτῶν σί-
μωνα ἡγούμενον καὶ ἀρχιερέα εἰς τὸν
αἰῶνα ἕως τοῦ ἀναστῆναι προφήτην
πιστόν. * καὶ τοῦ εἶναι ἐπ᾽ αὐτὸν στρα- 42
τηγόν, καὶ ὅπως μέλῃ αὐτῷ περὶ τῶν
ἁγίων καθιστάναι δι᾽ αὐτοῦ ἐπὶ τῶν
ἔργων αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῆς χώρας καὶ
ἐπὶ τῶν ὅπλων καὶ ἐπὶ τῶν ὀχυρωμά-
των. * καὶ ὅπως μέλῃ αὐτῷ περὶ 43
τῶν ἁγίων, καὶ ὅπως ἀκούηται ὑπὸ
πάντων, καὶ ὅπως γράφωνται ἐπὶ τῷ
ὀνόματι αὐτοῦ πᾶσαι συγγραφαὶ ἐν
τῇ χώρᾳ, καὶ ὅπως περιβάλληται πορ-
φύραν καὶ χρυσοφορῇ.
* καὶ οὐκ ἐξέσται οὐδενὶ τοῦ λαοῦ 44
καὶ τῶν ἱερέων ἀθετῆσαι τι τούτων καὶ
ἀντειπεῖν τοῖς ὑπ᾽ αὐτοῦ ῥηθησομέ-
νοις, καὶ ἐπισυστρέψαι συστροφὴν
ἐν τῇ χώρᾳ ἄνευ αὐτοῦ, καὶ περιβάλ-
λεσθαι πορφύραν καὶ ἐμπορποῦσθαι
πόρπην χρυσῆν.
* ὃς δ᾽ ἂν παρὰ ταῦτα ποιήσῃ ἢ ἀ- 45
θετήσῃ τι τούτων ἔνοχος ἔσται.
* καὶ εὐδόκησε πᾶς ὁ λαὸς θέ- 46
σθαι σίμωνι ποιῆσαι κατὰ τοὺς λό-
γους τούτους.
* καὶ ἐπεδέξατο σίμων καὶ εὐδόκη- 47
σεν ἀρχιερατεύειν καὶ εἶναι στρατηγὸς
καὶ ἐθνάρχης τῶν ἰουδαίων, καὶ ἱερέων καὶ
τοῦ προστατῆσαι πάντων.
* καὶ τὴν γραφὴν ταύτην εἶπαν 48
θέσθαι ἐν δέλτοις χαλκαῖς· * καὶ 49
στῆσαι αὐτὰς ἐν περιβόλῳ τῶν ἁγίων
ἐν τόπῳ ἐπισήμῳ. τὰ δὲ ἀντίγραφα
αὐτῶν θέσθαι ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ,
ὅπως ἔχῃ σίμων καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ.

37 * *Et collocauit in ea viros*
Iudæos, & muniuit eam ad tu-
tamentum regionis & ciuita-
tis, & exaltauit muros Hieru-
salem.
38 * *Et rex Demetrius statuit ei*
summum sacerdotium
39 * *Secundum omnia: & fecit*
eum ex amicis suis, & glorifi-
cauit eum gloria magna.
40 * *Auditum est enim quòd ap-*
pellãtur Iudæi à Romanis amici
& socij; & quòd occurrerunt
legatis Simonis gloriosè.
41 * *Et quia consenserunt Iu-*
dæi & sacerdotes esse eorum Si-
monem ducem & summum sa-
cerdotem in seculum, donec re-
surgat propheta fidelis.
42 * *Et vt sit super eos dux, &*
vt cura sit ei de sanctis consti-
tuere per eum super opera eorũ
& super regionem, & super ar
ma, & super munitiones.
43 * *Et vt cura sit ei de sanctis,*
& vt audiatur ab omnibus, et
vt scribantur in nomine eius
omnes conscriptiones in regione,
& vt operiatur purpura, &
aurum ferat.
44 * *Et non licebit vlli ex popu-*
lo & sacerdotibus irritum face-
re aliquid horum, & contradi-
cere ab eo dicendis, & conuoca-
re conuẽtum in regione sine ipso,
& vestiri purpura, & infibu-
lari fibula aurea.
45 * *Qui autem præter hæc fe-*
cerit, aut irritum fecerit quic-
quam horum, reus erit.
46 * *Et placuit omni populo sta-*
tuere Simonem facere secundum
verba ista.
47 * *Et suscepit Simon, & pla-*
cuit esse summum sacerdotem, et
esse ducem & principem gentis
Iudæorum & sacerdotum, &
præesse omnibus.
48 * *Et scripturam istam dixe-*
runt poni in tabulis æreis;
49 * *Et statuere illas in peribo-*
lo sanctorum in loco celebri. At
exempla earum poni in ærario,
vt habeat Simon & filij
eius.

CAP. XV.

ET misit Antiochus filius De- 1
metrij regis epistolas ab insu-
lis maris Simoni sacerdoti &
principi gentis Judæorum, &
vniuersæ genti.
* *Et erant continentes mo-* 2
dum hunc : REX Antiochus
Simoni sacerdoti magno et prin-
cipi gentis, & genti Judæorum
gaudere.
* *Quoniam viri pestilentes* 3
obtinuerūt regnum patrum no-
strorum.
* *Volo autem vendicare re-* 4
gnum, vt restituam illud vt erat
prius. Collegi autem multitudi-
nem exercituum, & paraui na-
ues bellicas. Volo autem proce-
dere per regionem, vt vlciscar
eos qui corruperunt regionē no-
stram, & qui desolauerunt ci-
uitates multas in regno.
* *Nunc ergo statuo tibi om-* 5
nes oblationes quas remiserunt
tibi qui ante me reges, & quæ-
cunque alia dona remiserunt
tibi.
* *Et permiserunt tibi facere* 6
percussuram proprium numisma
regioni tuæ.
* *Hierusalem autem & san-* 7
cta esse libera, & omnia arma
quæ fabricasti, & munitiones
quas construxisti, quas obtines,
maneant tibi.
* *Et omne debitum regium,* 8
et quæ futura sunt regia, ex nūc
& in omne tempus remittan-
tur tibi.
* *Cùm autem constituerimus* 9
regnum nostrum, glorificabimus
te & gentem tuam, & templū
gloria magna, vt manifesta fiat
gloria vestra in vniuersa terra.
* *Anno quarto & septuage-* 10
simo & centesimo exiit Antio-
chus in terram patrum suorum,
& conuenerunt ad eum omnes
exercitus, ita vt pauci essent cū
Tryphone. * *Et persecutus est eū* 11
Antiochus rex, & venit in Do-
ram fugiens per mare. * *Sciebat* 12
enim quòd cōgregata erant in eū
mala, et reliquerūt eū exercitus.

ιε΄

1 * Καὶ ἀπέστειλεν ἀντίοχος υἱὸς
δημητρίου τοῦ βασιλέως ἐπιστολὰς
ἀπὸ τῶν νήσων τῆς θαλάσσης Σί-
μωνι ἱερεῖ καὶ ἐθνάρχῃ τῶν ἰουδαίων
2 καὶ παντὶ τῷ ἔθνει. * καὶ ἦσαν πε-
ριέχουσαι τὸν τρόπον τοῦτον· Βασι-
λεὺς ἀντίοχος Σίμωνι ἱερεῖ μεγά-
λῳ καὶ ἐθνάρχῃ καὶ ἔθνει ἰουδαίων
3 χαίρειν. * ἐπειδὴ ἄνδρες λοιμοὶ
κατεκράτησαν τῆς βασιλείας τῶν
4 πατέρων ἡμῶν. * βούλομαι δὲ ἀντι-
ποιήσασθαι τῆς βασιλείας, ὅπως
ἀποκαταστήσω αὐτὴν ὡς ἦν πρότε-
ρον. ἐξενολόγησα δὲ πλῆθος δυνά-
μεων, καὶ κατεσκεύασα πλοῖα πο-
λεμικά. βούλομαι δὲ ἐκβῆσαι κατὰ
τὴν χώραν, ὅπως μετέλθω τοὺς κα-
τεφθαρκότας τὴν χώραν ἡμῶν, καὶ
τοὺς ἠρημωκότας πόλεις πολλὰς ἐν
τῇ βασιλείᾳ.
5 * νῦν οὖν ἵστημί σοι πάντα τὰ ἀ-
φαιρέματα ἃ ἀφῆκάν σοι οἱ πρὸ
ἐμοῦ βασιλεῖς, καὶ ὅσα ἄλλα ἀφέ-
ματα ἀφῆκάν σοι.
6 * καὶ ἐπέτρεψάν σοι ποιῆσαι κόμ-
μα ἴδιον νόμισμα τῇ χώρᾳ σου.
7 * ἱερουσαλὴμ δὲ καὶ τὰ ἅγια εἶναι
ἐλεύθερα. καὶ πάντα τὰ ὅπλα ὅσα
κατεσκεύακας καὶ τὰ ὀχυρώματα ἃ
ᾠκοδόμησας ὧν κρατεῖς, μενέτω σοι.
8 * καὶ πᾶν ὀφείλημα βασιλικὸν
καὶ τὰ ἐσόμενα βασιλικά, ἀπὸ τοῦ
νῦν καὶ εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἀφείσθω
9 σοι. * ὡς δ' ἂν καταστήσωμεν τὴν
βασιλείαν ἡμῶν, δοξάσομέν σε καὶ
τὸ ἔθνος σου καὶ τὸ ἱερὸν δόξῃ μεγά-
λῃ· ὥστε φανερὰν γενέσθαι τὴν δό-
ξαν ὑμῶν ἐν πάσῃ τῇ γῇ.
10 * ἔτους τετάρτου καὶ ἑβδομηκο-
στοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἐξῆλθεν ἀντίοχος
εἰς τὴν γῆν τῶν πατέρων αὐτοῦ, καὶ
συνῆλθον πρὸς αὐτὸν πᾶσαι αἱ δυνά-
μεις, ὥστε ὀλίγους εἶναι σὺν τρύφωνι.
11 * καὶ ἐδίωξεν αὐτὸν ἀντίοχος ὁ
βασιλεύς, καὶ ἦλθεν εἰς δῶρα φεύγων
12 ἐπὶ τῆς θαλάσσης. * εἶδε γὰρ ὅτι
ἐπισυνῆκται ἐπ' αὐτὸν τὰ κακά, καὶ
ἀφῆκαν αὐτὸν αἱ δυνάμεις.

CAP. XV.

1 ET misit rex Antiochus fi-
A lius Demetrij epistolas
ab insulis maris Simoni Sa-
cerdoti, & principi gentis Iu-
dæorum & vniuersæ genti.
2 * Et erant cōtinentes hūc
modū. REX Antiochus Si-
moni Sacerdoti magno &
genti Iudæorum salutem.
3 * Quoniam quidā pesti-
lentes obtinuerūt regnū pa-
trum nostrorum:
4 * Volo autem vendicare
regnum, & restituere illud si-
cut erat antea, & electam fe-
ci multitudinem exercitus,
& feci naues bellicas. Volo
autem procedere per regio-
nem, vt vlciscar in eos qui
corruperūt regionē nostram,
& qui desolauerunt ciuitates
multas in regno meo.
5 * Nunc ergo statuo tibi
omnes oblationes quas re-
miserunt tibi ante me om-
nes reges, & quæcunque alia
dona remiserunt tibi.
6 * Et permitto tibi facere
percussuram proprij numis-
matis in regione tua.
7 * Hierusalem autē sanctā
B esse & liberam, & omnia ar-
ma quæ fabricata sunt, &
præsidia quæ cōstruxisti, quæ
8 tenes, maneant tibi.
* Et omne debitum regis,
& quæ futura sunt regi ex
hoc & in totum tempus re-
mittuntur tibi.
9 * Cùm autem obtinueri-
mus regnum nostrum, glo-
rificabimus te & gentē tuā,
& templum gloria magna,
ita vt manifestetur gloria
10 vestra in vniuersa terra.
* Anno cētesimo septua-
gesimo quarto exiit Antio-
chus in terram patrum suo-
rum, & cōuenerunt ad eum
omnes exercitus, ita vt pauci
relicti essent cum Trypho-
ne.
* Et insecutus est eum An
11 tiochus rex, & venit Doram
fugiens per maritimā. * Scie-
12 bat enim quòd congregata
sunt mala in eum, & reliquit
eum exercitus.

13 * Et applicuit Antiochus super Doram, cum centum vigintimillibus virorũ belligeratorum, & octo millibus equitum.

14 * Et circuiuit ciuitatem, & naues à mari accesserunt, & vexabant ciuitatem à terra & mari, & neminem sinebant ingredi vel egredi.

15 * Venit autem Numenius & qui cum eo fuerant ab vrbe Roma, habentes epistolas regibus & regionibus scriptas, in quibus continebantur hæc.

16 * LVCIVS cõsul Romanorum, Ptolemęo regi salutem.

17 * Legati Iudæorum venerunt ad nos amici nostri, renouantes pristinam amicitiam & societatem, missi à Simone principe sacerdotũ & populo Iudæorum.

18 * Attulerunt autem & clypeum aureum minarũ mille.

19 * Placuit itaque nobis scribere regibus & regionibus vt non inferant illis mala, D neque impugnent eos, & ciuitates eorum, & regiones eorum, & vt non ferant auxilium pugnantibus aduersus eos.

20 * Visum autem est nobis accipere ab eis clypeum.

21 * Si qui ergo pestilentes fugerint de regione ipsorum ad vos, tradite eos Simoni principi sacerdotum, vt vindicet in eos secũdum legem suam.

22 * Hæc eadem scripta sunt Demetrio regi, & Attalo, & Arabæ:

23 * Et Arsaci, & in omnes regiones, & Sampsamæ, & Spartanis, Delo, & Mido, & Sicione, & Cariç, & Samum, & Pamphiliam, & Lyciam, & Alicarnassum, & Rhodũ, & Phaselida, & Coo, & Siden, & Arado, & Gortynam, & Gnidũ, & Cyprũ, & Cyrenen.

24 * Exemplum autẽ eorũ scripserũt Simoni principi sacerdotum & populo Iudæorum.

13 * καὶ παρενέβαλεν ἀντίοχος ἐπὶ δῶρα, καὶ σὺν αὐτῷ δώδεκα μυριάδες ἀνδρῶν πολεμιστῶν καὶ ὀκτακισχιλία ἵππος.

14 * καὶ ἐκύκλωσε τὴν πόλιν καὶ τὰ πλοῖα ἀπὸ θαλάσσης συνῆψε, καὶ ἔθλιβε τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, καὶ οὐκ εἴασεν οὐδένα ἐκπορεύεσθαι καὶ εἰσπορεύεσθαι.

15 * καὶ ἦλθε νουμήνιος καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ ἐκ ῥώμης ἔχοντες ἐπιστολὰς τοῖς βασιλεῦσι καὶ ταῖς χώραις, ἐν αἷς ἐγέγραπτο τάδε·

16 * Λεύκιος ὕπατος ῥωμαίων πτολεμαίῳ βασιλεῖ χαίρειν.

17 * οἱ πρεσβευταὶ τῶν ἰουδαίων ἦλθον πρὸς ἡμᾶς φίλοι ἡμῶν καὶ σύμμαχοι ἀνανεούμενοι τὴν ἐξ ἀρχῆς φιλίαν καὶ συμμαχίαν, ἀπεσταλμένοι ἀπὸ σίμωνος τοῦ ἀρχιερέως καὶ τοῦ δήμου τῶν ἰουδαίων.

18 * ἤνεγκαν δὲ ἀσπίδα χρυσῆν ἀπὸ μνῶν πεντακισχιλίων.

19 * ἤρεσεν οὖν ἡμῖν γράψαι τοῖς βασιλεῦσι καὶ ταῖς χώραις, ὅπως μὴ ἐκζητήσωσιν αὐτοῖς κακά, καὶ μὴ πολεμήσωσιν αὐτοὺς καὶ τὰς πόλεις αὐτῶν καὶ τὴν χώραν αὐτῶν, καὶ ἵνα μὴ συμμαχήσωσι τοῖς πολεμοῦσιν αὐτούς.

20 * ἔδοξε δὲ ἡμῖν δέξασθαι τὴν ἀσπίδα παρ' αὐτῶν.

21 * εἴ τινες οὖν λοιμοὶ διαπεφεύγασιν ἐκ τῆς χώρας αὐτῶν πρὸς ὑμᾶς, παράδοτε αὐτοὺς σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ, ὅπως ἐκδικήσῃ αὐτοὺς κατὰ τὸν νόμον αὐτῶν.

22 * καὶ ταῦτα ἔγραψε δημητρίῳ τῷ βασιλεῖ καὶ ἀττάλῳ καὶ ἀράθῃ,

23 * καὶ ἀρσάκῃ καὶ εἰς πάσας τὰς χώρας, καὶ σαμψάμῃ, καὶ σπαρτιάταις, καὶ εἰς δῆλον, καὶ εἰς μύνδον, καὶ εἰς σικυῶνα, καὶ εἰς τὴν καρίδα, καὶ εἰς σάμον, καὶ τὴν παμφιλίαν, καὶ εἰς τὴν λυκίαν, καὶ εἰς ἁλικαρνασσόν, καὶ εἰς κῶ, καὶ εἰς σίδην, καὶ εἰς ἄραδον, καὶ εἰς φασηλίδα, καὶ εἰς γόρτυναν, καὶ κνίδον, καὶ κύπρον, καὶ κυρήνην.

24 * τὸ δὲ ἀντίγραφον αὐτῶν ἔγραψαν σίμωνι τῷ ἀρχιερεῖ.

13 * *Et applicuit exercitum Antiochus super Doran, & cum eo duodecim decem millia virorum belligeratorum, & octo millia equitum.*

14 * *Et circuiuit ciuitatem, & naues à mari congregauit, & vexabat ciuitatem à terra & mari, & nõ sinebat vllum egredi & ingredi.*

15 * *Et venit Numenius & qui cum eo ex Roma habentes epistolas regibus & regionibus, in quibus scripta erant hæc:*

16 * LVCIVS *Consul Romanorum Ptolemæo regi gaudere.*

17 * *Legati Judæorum venerũt ad nos amici nostri & socij, renouantes quæ ab initio amicitiã & societatẽ, missi à Simone principe sacerdotum, & populo Judæorum.*

18 * *Attulerunt autem clypeum aureum minarum quinque millium.*

19 * *Placuit igitur nobis scribere regibus & regionibus, vt non quærant eis mala, & ne impugnent eos & ciuitates eorum & regionem eorum, & vt non auxilientur impugnantibus eos.*

20 * *Visum est autem nobis accipere clypeum ab eis.*

21 * *Si qui ergo pestilentes fugerunt de regione illorum ad vos, tradite eos Simoni principi sacerdotum, vt vindicet in eos secundum legem suam.*

22 * *Et hæc scripsit Demetrius regi, & Attalo, & Arathæ;*

23 * *Et Arsacæ, & in omnes regiones, & Sampsamæ & Spartiatis, & in Delum, et in Myndum, & in Sicionem, & in Caridem, & in Samum, & Pamphiliam, & in Lyciam, & in Alicarnassum, & in Co, & in Siden, & in Aradon, & in Phaselidem, & in Gortynam, & Gnidum, & Cyprum, & Cyrenen.*

24 * *At exemplum eorum scripserunt Simoni principi sacerdotum.*

25 * *Antiochus autem rex castra applicuit in Doram secundò, admouens semper ei manus & machinas faciens, & conclusit Tryphonem propter ingredi & egredi.*

26 * *Et misit ei Simon duo millia virorum electorum, vt auxiliarentur ei, & argẽtum, & aurum, & vasa copiosa.*

27 * *Et non voluit ea accipere; sed rupit omnia quæ pepigit cum eo prius, & alienatus est ab eo.*

28 * *Et misit ad eum Athenobiũ vnum de amicis suis collocuturũ cum ipso, dicens: Vos obtinetis Joppen & Gazaran, & arcem quæ in Hierusalem, ciuitates regni mei.*

29 * *Fines earum desolastis, & fecistis plagam magnam super terram, & dominati estis locorum multorum in regno meo.*

30 * *Nunc ergo tradite ciuitates quas occupastis, & tributa locorum in quibus dominati estis finium qui sunt extra Judæam.*

31 * *Si autem non, date pro eis quingenta talenta argenti, & exterminij quod exterminastis, & tributorum locorum alia talenta quingenta. Si autem non, aduenietes expugnabimus vos.*

32 * *Et venit Athenobius amicus regis in Hierusalem, & vidit gloriam Simonis, & abacum cum vasis aureis & argenteis, & apparatum copiosum, et obstupuit; & nunciauit ei verba regis.*

33 * *Et respondens Simon dixit ei: Neque terram alienam sumpsimus, neq; aliena detinuimus, sed hæreditatem patrum nostrorum; ab autem inimicis nostris iniustè in quodam tempore possessa est.*

34 * *Nos verò opportunitatẽ habentes vindicamus hæreditatem patrum nostrorum.*

25 * ἀντίοχος δ' ὁ βασιλεὺς πα-
ρενέβαλεν ἐπὶ Δωρᾶ ἐν τῇ δευτέ-
ρᾳ, προσάγων διαπαντὸς αὐτῇ τὰς
χεῖρας καὶ μηχανὰς ποιούμενος, καὶ
συνέκλεισε τὸν τρύφωνα τοῦ εἰσπο-
ρεύεσθαι καὶ ἐκπορεύεσθαι.
26 * καὶ ἀπέστειλεν αὐτῷ Σίμων δι-
σχιλίους ἄνδρας ἐκλεκτοὺς συμμα-
χῆσαι αὐτῷ καὶ ἀργύριον καὶ χρυ-
σίον καὶ σκεύη ἱκανά.
27 * καὶ οὐκ ἤθελεν αὐτὰ δέξασθαι
ἀλλ' ἠθέτησε πάντα ὅσα συνέθετο
αὐτῷ τὸ πρότερον, καὶ ἠλλοτριοῦτο
αὐτῷ.
28 * καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ἀθη-
νόβιον ἕνα τῶν φίλων αὐτοῦ κοινολο-
γισόμενον αὐτῷ λέγων· ὑμεῖς κατα-
κρατεῖτε τῆς ἰόππης καὶ γαζάρων
καὶ τῆς ἄκρας τῆς ἐν ἱερουσαλὴμ
πόλεις τῆς βασιλείας μου.
29 * τὰ ὅρια αὐτῶν ἠρημώσατε, καὶ
ἐποιήσατε πληγὴν μεγάλην ἐπὶ τῆς
γῆς, καὶ ἐκυριεύσατε τόπων πολλῶν
30 ἐν τῇ βασιλείᾳ μου. * νῦν οὖν
παράδοτε τὰς πόλεις ἃς κατελά-
βεσθε καὶ τοὺς φόρους τῶν τόπων ὧν
κατεκυριεύσατε τῶν ὁρίων τῶν ἐκ-
31 τὸς τῆς ἰουδαίας. * εἰ δὲ μή, δότε
ἀντ' αὐτῶν πεντακόσια τάλαντα ἀρ-
γυρίου καὶ τῆς καταφθορᾶς ἧς κα-
τεφθάρκατε, καὶ τῶν φόρων τῶν τό-
πων ἄλλα τάλαντα πεντακόσια. εἰ
δὲ μή, παραγενόμενοι ἐκπολεμήσο-
32 μεν ὑμᾶς. * καὶ ἦλθεν ἀθηνόβιος ὁ
φίλος τοῦ βασιλέως εἰς ἱερουσαλήμ,
καὶ εἶδεν τὴν δόξαν Σίμωνος καὶ κυ-
λικεῖον μετὰ χρυσωμάτων καὶ ἀργυ-
ρωμάτων καὶ παράστασιν ἱκανήν, καὶ
ἐξίστατο· καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ τοὺς λό-
γους τοῦ βασιλέως.
33 * καὶ ἀποκριθεὶς Σίμων εἶπεν
αὐτῷ· οὔτε γῆν ἀλλοτρίαν εἰλήφα-
μεν, οὔτε ἀλλοτρίων κεκρατήκα-
μεν, ἀλλὰ τῆς κληρονομίας τῶν πα-
τέρων ἡμῶν, ὑπὸ δὲ ἐχθρῶν ἡμῶν
ἀκρίτως ἔν τινι καιρῷ κατεκρα-
34 τήθη. * ἡμεῖς δὲ καιρὸν ἔχον-
τες ἀντεχόμεθα τῆς κληρονομίας
τῶν πατέρων ἡμῶν.

25 * Antiochus autẽ rex applicuit castra in Doram secundò, admouens ei semper manus, & machinas faciens, & conclusit Tryphonem ne procederet.
E

26 * Et misit ad duo millia virorum electorum in auxilium, & argentum, & aurum & vasa copiosa.

27 * Et noluit ea accipere, sed rupit omnia quæ pactus est cum eo antea, & alienauit se ab eo.

28 * Et misit ad eum Athenobium vnũ de amicis suis, vt tractaret cum ipso dicẽs: Vos tenetis Ioppen & Gazaram, & arcem quę est in Hierusalem ciuitates regni mei.

29 * Fines earum desolastis, & fecistis plagam magnam in terra, & dominati estis per loca multa in regno meo.

30 * Nunc ergo tradite ciuitates quas occupastis, & tributa locorum in quibus dominati estis extra fines Iudeæ.

31 * Sin autem, date pro illis quingenta talenta argenti, & exterminij quod exterminastis, & tributorum ciuitatũ, alia talenta quingenta. Sin autẽ, veniemus & expugnabimus vos.
F

32 * Et venit Athenobius amicus regis in Hierusalem, & vidit gloriam Simonis, & claritatem in auro & argento, & apparatum copiosum: & obstupuit, & retulit ei verba regis.

33 * Et respondit ei Simon, & dixit ei: Neque alienam terram sumpsimus, neque alienam detinemus, sed hæreditatem patrum nostrorum, quæ iniustè ab inimicis nostris aliquo tempore possessa est.

34 * Nos verò tempus habẽtes vendicamus hæreditatẽ patrum nostrorum.

* Nam de Ioppe & Gaza- 35
ra, quæ expostulas, ipsi facie- G
bant in populo plagam ma-
gnam, & in regione nostra,
horum damus talenta cen-
tum. Et non respondit ei A-
thenobius verbum.
* Reuersus autē cum ira 36
ad regem renuntiauit ei ver-
ba ista, & gloriam Simonis
& vniuersa quæ vidit: & ira-
tus est rex ira magna.
* Tryphō autē fugit naui 37
in Orthosaida.
* Et constituit rex Cende- 38
bæum ducem maritimum,
& exercitum peditum & e-
quitum dedit illi.
* Et mandauit illi mouere 39
castra contra faciem Iudææ,
& mandauit ei ędificare Ce-
dronem, & obstruere portas
ciuitatis, & debellare popu-
lum. Rex autem persequeba-
tur Tryphonem.
* Et peruenit Cendebæus 40
Iamniam, & cœpit irritare
plebem, & conculcare Iudęā,
& captiuare populum & in-
terficere, & ædificare Cedro-
nem.
* Et collocauit illic equi- 41
tes & exercitum, vt egressi
perambularent viam Iudææ
sicut constituit ei rex.

CAP. XVI.

ET ascēdit Ioannes de Ga- 1
zaris, & nuntiauit Simo- A
ni patri suo quæ fecit Cen-
debæus in populo ipsorum.
* Et vocauit Simon duos 2
filios suos seniores, Iudam &
Ioannem, & ait illis: Ego &
fratres mei, & domus patris
mei expugnauimus hostes
Israel ab adolescentia vsque
in hunc diem, & prospe-
ratum est in manibus no-
stris liberare Israel aliquo-
ties.
* Nunc autem senui, sed 3
estote loco meo & fratris
mei, & egressi pugnate pro
gente nostra. Auxilium verò
de cælo vobiscum sit.

* περὶ δὲ ἰόππης καὶ γαζάρων 35
ὧν αἰτεῖς, αὗται ἐποίουν ἐν τῷ λαῷ
πληγὴν μεγάλην καὶ τῇ χώρᾳ ἡμῶν,
τούτων δώσομεν τάλαντα ἑκατόν· καὶ
οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ λόγον.
* ἀπέστρεψε δὲ μετὰ θυμοῦ πρὸς 36
τὸν βασιλέα, καὶ ἀπήγγειλεν αὐτῷ
τοὺς λόγους τούτους καὶ τὴν δόξαν σί-
μωνος καὶ πάντα ὅσα εἶδεν, καὶ ὠρ-
γίσθη ὁ βασιλεὺς ὀργὴν μεγάλην.
* τρύφων δὲ ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἔ- 37
φυγεν εἰς ὀρθωσιάδα.
* καὶ κατέστησεν ὁ βασιλεὺς τὸν 38
κενδεβαῖον ἐπιστρατηγὸν τῆς παρα-
λίας, καὶ δυνάμεις πεζικὰς καὶ ἱπ-
πικὰς ἔδωκεν αὐτῷ. * καὶ ἐνετεί- 39
λατο αὐτῷ παρεμβαλεῖν κατὰ πρό-
σωπον τῆς ἰουδαίας, καὶ ἐνετείλατο
αὐτῷ οἰκοδομῆσαι τὴν κεδρὼν καὶ ὀ-
χυρῶσαι τὰς πύλας, καὶ ὅπως πολε-
μῇ τὸν λαόν· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐδίωκε τὸν
τρύφωνα. * καὶ παρεγενήθη κενδε- 40
βαῖος εἰς ἰάμνειαν, καὶ ἤρξατο τοῦ ἐρε-
θίζειν τὸν λαὸν καὶ ἐμβατεύειν εἰς τὴν
ἰουδαίαν καὶ αἰχμαλωτίζειν τὸν λαὸν
καὶ φονεύειν· καὶ ᾠκοδόμησε τὴν κεδρών.
* καὶ ἔταξεν ἐκεῖ ἱππεῖς καὶ δυ- 41
νάμεις ὅπως ἐκπορευόμενοι ἐξο-
δεύωσι τὰς ὁδοὺς τῆς ἰουδαίας καθὰ
συνέταξεν αὐτῷ βασιλεύς.

ιϛ´

* Καὶ ἀνέβη ἰωάννης ἐκ γαζά- 1
ρων, καὶ ἀπήγγειλε Σίμωνι τῷ πατρὶ
αὐτοῦ ἃ συνετέλει κενδεβαῖος.
* καὶ ἐκάλεσε Σίμων τοὺς δύο υἱοὺς 2
αὐτοῦ τοὺς πρεσβυτέρους ἰούδαν καὶ
ἰωάννην, καὶ εἶπεν αὐτοῖς· ἐγὼ καὶ
οἱ ἀδελφοί μου καὶ ὁ οἶκος τοῦ πα
τρός μου ἐπολεμήσαμεν τοὺς πο-
λεμίους ἰσραὴλ ἀπὸ νεότητος ἕως
τῆς σήμερον ἡμέρας· καὶ εὐωδώθη
ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν ῥύσασθαι τὸν
ἰσραὴλ πλεονάκις.
* νῦν δὲ γεγήρακα, καὶ ὑμεῖς δὲ ἐν τῷ 3
ἐλέει ἱκανοί ἐστε ἐν τοῖς ἔτεσι. γίνεσθε
ἀντ᾽ ἐμοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ μου, καὶ
ἐξελθόντες ὑπερμαχεῖτε ὑπὲρ τοῦ
ἔθνους ἡμῶν· ἡ δὲ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ βοή-
θεια ἤτω μεθ᾽ ὑμῶν.

35 *De autem Ioppe & Gaza-*
ra quæ expostulas, hæ faciebant
in populo plagam magnam, &
in regione nostra; horū dabimus
talenta centum. Et non respon-
dit ei verbum.
36 *Reuersus est autem cum ira*
ad regem, et renuntiauit ei ver-
ba ista, & gloriam Simonis, &
vniuersa quæ vidit. Et iratus
est rex ira magna.
37 *Tryphon autem ascendens*
in nauem fugit in Orthosiada.
38 *Et constituit rex Cendebæū*
in ducem maritimæ, & exerci-
tus pedestres & equestres dedit
39 *ei. Et mādauit ei castra me-*
tari contra faciem Iudææ, &
mandauit ei ædificare Cedron,
& munire portas, & vt debel
let populum. At rex persequeba-
tur Tryphonem.
40 *Et peruenit Cendebæus in*
Iamniā, & cœpit irritare plebē
& intrare in Iudæam, & ca-
ptiuare populum & interficere:
& ædificauit Cedron.
41 *Et collocauit illic equites et*
exercitus, vt egressi perambula-
rent vias Iudææ, sicut consti-
tuit ei rex.

CAP. XVI.

1 *ET ascendit Ioannes de Ga-*
zaris, & nuntiauit Simoni
patri suo quæ faciebat Cende-
bæus.
2 *Et vocauit Simon duos fi-*
lios suos seniores, Iudam &
Ioannem, & ait eis: Ego & fra
tres mei, & domus patris mei,
expugnauimus hostes Israel ab
adolescentia vsque in hodiernū
diem, & prosperatum est in ma
nibus nostris liberare Israel plu-
ries.
3 *Nunc autem senui, &*
vos autem in misericordia suf-
ficientes estis in annis: estote pro
me & fratre meo, & egressi pu
gnate pro gente nostra. At de cæ-
lo auxilium sit vobiscum.

** Et elegit de regione viginti* 4
millia virorum belligeratorum,
& equites: & profecti sunt ad
Cendebæum, & dormierunt in
Modin.
** Et surgētes manè abierunt* 5
in campum, & ecce exercitus
multus in obuiam eis pedestris
& equites; & torrēs erat inter
ipsos.
** Et admouit castra contra* 6
faciem eorum ipse & populus
eius, & vidit populum trepi-
dantem ad transfretandum tor
rentem, & transfretauit pri-
mus. Et viderunt eum viri, &
transierunt post eum.
** Et diuisit populum & e-* 7
quites in medio peditũ: at equi-
tatus aduersariorum multus
valde.
** Et cecinit tubis, & con-* 8
uersus est in fugam Cendebæus
& castra eius. Et ceciderunt ex
eis vulnerati multi, at residui
fugerunt in munitionem.
** Tunc vulneratus est Judas* 9
frater Joannis. Joannes autem
insecutus est eos donec venit in
Cedron quam ædificauit.
** Et fugerunt vsque ad tur-* 10
res quæ in agro Azoti, & suc-
cendit eam in igne. Et ceciderũt
ex eis ad viros duo mille, &
reuersus est in terram Juda cũ
pace.
** Et Ptolemæus filius Abubi* 11
erat constitutus dux in campo
Hiericho, & habebat argētum
& aurum multum.
** Erat enim gener summi sa-* 12
cerdotis.
** Et exaltatum est cor eius,* 13
& voluit obtinere regionem, et
volebat dolo aduersus Simonem
& filios eius tollere eos.
** Simon autem erat peram-* 14
bulans ciuitates quæ in regione,
& sollicitudinem gerens de cu-
ra earum. Et descendit in Hie-
richo ipse & Mattathias &
Judas filij eius anno septimo &
septuagesimo & centesimo, in
mense vndecimo, hic mensis
Sabat.

4 * καὶ ἐπέλεξεν ἐκ τῆς χώρας
εἴκοσι χιλιάδας ἀνδρῶν πολεμιστῶν
καὶ ἱππεῖς, καὶ ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὸν
κενδεβαῖον, καὶ ἐκοιμήθησαν ἐν
5 μωδεΐν. * καὶ ἀναστάντες τὸ πρωῒ
ἐπορεύοντο εἰς τὸ πεδίον. καὶ ἰδοὺ δύ-
ναμις πολλὴ εἰς συνάντησιν αὐτοῖς
πεζικὴ καὶ ἱππεῖς, καὶ χειμάῤῥους
ἦν ἀναμέσον αὐτῶν.
6 * καὶ παρενέβαλεν κατὰ πρό-
σωπον αὐτῶν αὐτὸς καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ.
καὶ εἶδε τὸν λαὸν δειλούμενον δια-
περάσαι τὸν χείμαῤῥουν, καὶ διεπέρα-
σε πρῶτος· καὶ εἶδον αὐτὸν οἱ ἄνδρες,
καὶ διεπέρασαν κατόπισθεν αὐτοῦ.
7 * καὶ διεῖλε τὸν λαὸν καὶ τοὺς ἱπ-
πεῖς ἐν μέσῳ τῶν πεζῶν. ἡ δὲ ἵππος
τῶν ὑπεναντίων πολλὴ σφόδρα.
8 * καὶ ἐσάλπισε ταῖς σάλπιγξι,
καὶ ἐτροπώθη κενδεβαῖος καὶ ἡ πα-
ρεμβολὴ αὐτοῦ, καὶ ἔπεσον ἐξ αὐτῶν
τραυματίαι πολλοί. οἱ δὲ καταλει-
φθέντες ἔφυγον εἰς τὸ ὀχύρωμα.
9 * τότε ἐτραυματίσθη ἰούδας ὁ ἀ-
δελφὸς ἰωάννου· ἰωάννης δὲ κατε-
δίωξεν αὐτοὺς ἕως ἦλθεν εἰς κεδρὼν
ἣν ᾠκοδόμησε.
10 * καὶ ἔφυγον ἕως εἰς τοὺς πύργους
τοὺς ἐν τῷ ἀγρῷ ἀζώτου, καὶ ἐνεπύ-
ρισεν αὐτὴν ἐν πυρί, καὶ ἔπεσον ἐξ
αὐτῶν εἰς ἄνδρας δισχιλίους, καὶ ἀπέ-
στρεψεν εἰς γῆν ἰούδα μετ' εἰρήνης.
11 * καὶ πτολεμαῖος ὁ τοῦ ἀβούβου
ἦν καθεσταμένος στρατηγὸς εἰς τὸ
πεδίον ἱεριχώ. καὶ εἶχεν ἀργύριον καὶ
χρυσίον πολύ.
12 * ἦν γὰρ γαμβρὸς τοῦ ἀρχιε-
ρέως.
13 * καὶ ὑψώθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ
ἠβουλήθη κατακρατῆσαι τῆς χώ-
ρας, καὶ ἐβούλετο δόλῳ κατὰ σίμω-
νος καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἆραι αὐτούς.
14 * σίμων δὲ ἦν ἐφοδεύων τὰς πό-
λεις τὰς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ φροντίζων
τῆς ἐπιμελείας αὐτῶν, καὶ κατέβη εἰς
ἱεριχὼ αὐτὸς καὶ ματταθίας καὶ ἰού-
δας οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἔτους ἑβδόμου καὶ ἑβ-
δομηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἐν μηνὶ ἑν-
δεκάτῳ, οὗτος ὁ μὴν σαβάτ.

4 * Et elegit de regione vi-
ginti millia virorum bellige-
ratorum, & equites: & pro-
fecti sunt ad Cendebæum, &
dormierunt in Modin.
5 * Et surrexerunt manè, &
abierunt in campum. Et ecce
B exercitus copiosus in obuiã
illis, peditum & equitum: &
fluuius torrẽs erat inter me-
dium ipsorum.
6 * Et admouit castra contra
faciem eorum, ipse & popu-
lus eius, & vidit populũ tre-
pidantem ad trãs fretandum
torrentẽ, & transfretauit pri-
mus. Et viderũt eum viri, &
transierunt post eum.
7 * Et diuisit populum, & e-
quites in medio peditũ. Erat
autem equitatus aduersario-
rum copiosus nimis.
8 * Et exclamauerunt sacris
tubis, & in fugam conuersus
est Cẽdebæus & castra eius,
& ceciderũt ex eis multi vul-
nerati, residui autem in mu-
nitionem fugerunt.
9 * Tunc vulneratus est Iu-
das frater Ioannis. Ioannes
autem insecutus est eos do-
nec venit Cedronem quam
ædificauit.
10 * Et fugerũt vsque ad tur-
res quæ erant in agris Azoti,
& succendit eas igni. Et ce-
ciderũt ex illis duo millia vi-
rorum, & reuersus est in Iu-
dæam in pace.
11 * Et Ptolemæus filius A-
C bobi constitutus erat dux in
campo Hiericho, & habebat
argentum & aurum multũ.
12 * Erat enim gener summi
C sacerdotis.
13 * Et exaltatũ est cor eius,
& volebat obtinere regionẽ,
& cogitabat dolũ aduersum
Simonẽ & filios eius, vt tol-
leret eos.
14 * Simon autẽ perambulãs
ciuitates quæ erãt in regione
Iudææ, & sollicitudinẽ gerẽs
earum, descẽdit in Hiericho
ipse & Mattathias filius ei',
& Iudas, anno centesimo se-
ptuagesimo septimo, mense
vndecimo. hic est mẽsis Sa-
bat.

15 * Et suscepit eos filius Abobi, in munitiúculam quæ vocatur Doch, cũ dolo, quã ædificauit, & fecit eis conuiuium magnum, & abscondit illic viros.

16 * Et cùm inebriatus esset Simon & filij eius, surrexit Ptolemæus cum suis, & sumpserunt arma sua, & intrauerunt in conuiuium & occiderunt eum, & duos filios eius, & quosdã pueros eius.

17 * Et fecit deceptionẽ magnam in Israel, & reddidit D mala pro bonis.

18 * Et scripsit hęc Ptolemęus, & misit regi vt mitteret ei exercitum in auxiliũ, & traderet ei regionem, & ciuitates eorum & tributa.

19 * Et misit alios in Gazarã tollere Ioannem, & tribunis misit epistolas vt venirẽt ad se, & daret eis argentum, & aurum, & dona.

20 * Et alios misit occupare Hierusalem & montem templi.

21 * Et præcurrens quidam, nuntiauit Ioanni in Gazara quia periit pater eius, & fratres ei', & quia misit te quoque interfici.

22 * Vt audiuit autem, vehementer expauit, & comprehẽdit viros qui venerãt perdere eum, & occidit eos. Cognouit enim quia quærebãt perdere eum.

23 * Et cætera sermonum Ioannis, & bellorum eius, & bonarum virtutum quibus fortiter gessit, & ædificij murorum quos extruxit, & rerum gestarum eius;

24 * Ecce hæc scripta sunt in libro dierum sacerdotij eius, ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem suũ.

15 * καὶ ὑπεδέξατο αὐτοὺς ὁ τοῦ ἀβούβου εἰς τὸ ὀχυρωμάτιον τὸ καλούμενον δωκ μετὰ δόλου ὃ ᾠκοδόμησε, καὶ ἐποίησεν αὐτοῖς πότον μέγαν, καὶ ἐνέκρυψεν ἐκεῖ ἄνδρας.

16 * καὶ ὅτε ἐμεθύσθη Σίμων καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ἐξανέστη πτολεμαῖος καὶ οἱ παρ' αὐτοῦ, καὶ ἔλαβοσαν τὰ ὅπλα αὐτῶν, καὶ ἐπανέστησαν τῷ Σίμωνι εἰς τὸ συμπόσιον, καὶ ἀπέκτειναν αὐτὸν καὶ τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ, καί τινας τῶν παιδαρίων αὐτοῦ.

17 * καὶ ἐποίησεν ἀθεσίαν μεγάλην καὶ ἀπέδωκε κακὰ ἀντὶ ἀγαθῶν.

18 * καὶ ἔγραψε ταῦτα πτολεμαῖος, καὶ ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ ὅπως ἀποστείλῃ αὐτῷ δυνάμεις εἰς βοήθειαν καὶ παραδῷ τὴν χώραν αὐτῷ καὶ τὰς πόλεις.

19 * καὶ ἀπέστειλεν ἑτέρους εἰς γάζαρα ἆραι τὸν ἰωάννην, καὶ τοῖς χιλιάρχοις ἀπέστειλεν ἐπιστολὰς παραγενέσθαι πρὸς αὐτὸν, ὅπως δῷ αὐτοῖς ἀργύριον καὶ χρυσίον καὶ δόματα.

20 * καὶ ἑτέρους ἀπέστειλε καταλαβέσθαι τὴν ἱερουσαλὴμ καὶ τὸ ὄρος τοῦ ἱεροῦ.

21 * καὶ προδραμών τις ἀπήγγειλε ἰωάννῃ εἰς γάζαρα ὅτι ἀπώλετο ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, καὶ ὅτι ἀπέσταλκε καὶ σὲ ἀποκτεῖναι.

22 * καὶ ἀκούσας ἐξέστη σφόδρα, καὶ συνέλαβε τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐλθόντας ἀπολέσαι αὐτὸν καὶ ἀπέκτεινεν αὐτούς, ἐπέγνω γὰρ ὅτι ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι.

23 * καὶ τὰ λοιπὰ τῶν λόγων ἰωάννου καὶ τῶν πολέμων αὐτοῦ καὶ τῶν ἀνδραγαθιῶν αὐτοῦ ὧν ἠνδραγάθησε, καὶ τῆς οἰκοδομῆς τῶν τειχέων ὧν ᾠκοδόμησε, καὶ τῶν πράξεων αὐτοῦ.

24 * ἰδοὺ ταῦτα γέγραπται ἐπὶ βιβλίων ἡμερῶν ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ, ἀφ' οὗ ἐγενήθη ἀρχιερεὺς μετὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΤΩΝ ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ ΠΡΩΤΗΣ.

FINIS MACHABAEORVM PRIMI.

15 * *Et suscepit eos filius Abubi in munitiunculam vocatã Doc, cum dolo, quam ædificauit. Et fecit eis conuiuium magnum, & abscondit illic viros.*

16 * *Et cùm inebriatus esset Simon & filij eius, surrexit Ptolemæus & sui, & sumpserunt arma sua, & irruerunt in Simonem in conuiuio, & occiderunt eum & duos filios eius, et quosdam ex pueris eius.*

17 * *Et fecit deceptionem magnam, & reddidit mala pro bonis.*

18 * *Et scripsit hæc Ptolemæus, & misit regi vt mitteret ei exercitus in auxilium, & traderet regionem ei & ciuitates.*

19 * *Et misit alios in Gazaram tollere Joannẽ. Et tribunis misit epistolas vt venirent ad se, vt daret eis argentum & aurũ & dona.*

20 * *Et alios misit occupare Hierusalem, & montem templi.*

21 * *Et præcurrens quidã nuntiauit Joanni in Gazara quòd periit pater eius, & fratres eius, & quia misit & te interficere.*

22 * *Et audiens expauit vehementer, & comprehendit viros qui venerant perdere eum, & occidit eos; cognouit enim quòd quærebant eum perdere.*

23 * *Et cætera sermonum Joannis, & bellorum eius, & facinorum eius quæ fortiter gessit, & ædificij murorum quos extruxit, & gestorum eius;*

24 * *Ecce hæc scripta sunt in libris dierum principatus sacerdotij eius, ex quo factus est princeps sacerdotum post patrem suum.*

MACCABÆORVM SECVNDVS.

CAP. I.

1 *FRatribus qui sunt per Aegyptum, Judæis gaudere, fratres qui sunt in Hierosolymis Judæi, et qui in regione Judææ pacem bonam.*

2 ** Et bona faciat vobis Deus, & meminerit testamenti sui, quod ad Abraam & Isaac & Jacob seruos suos fideles.*

3 ** Et det vobis cor omnibus ad colendum eum, & faciendum eius voluntates corde magno & anima volente.*

4 ** Et adaperiat cor vestrum in lege sua, & in præceptis, & pacem faciat.*

5 ** Et exaudiat vestras orationes, & reconcilietur vobis, & non vos deserat in tempore malo.*

6 ** Et nunc hic sumus orantes pro vobis.*

7 ** Regnante Demetrio anno centesimo sexagesimo nono, nos Judæi scripsimus vobis in tribulatione & in impetu qui superuenit nobis in annis istis, ex quo recessit Jason & qui cum eo à sancta terra & regno.*

8 ** Et succenderunt portam, & effuderunt sanguinem innocentē. Et orauimus Dominum, & exauditi sumus, & obtulimus sacrificia & similaginem, & accēdimus lucernas, & proposuimus panes.*

9 ** Et nunc vt agatis dies scenopegiæ Chaseleu mensis.*

10 ** Anno centesimo octogesimo & octauo, qui sunt in Hierusalem, & qui in Judæa, & senatus, & Judas Aristobulo magistro Ptolemæi regis. Qui est autem de christorum sacerdotum genere, & qui sunt in Aegypto Judæis, gaudere & saluere.*

ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ δεύτερον.

κεφ. α'.

1 ΤΟῖς ἀδελφοῖς τοῖς κατ' αἴγυπτον ἰουδαίοις χαίρειν, οἱ ἀδελφοὶ οἱ ἐν ἱεροσολύμοις ἰουδαῖοι καὶ οἱ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς ἰουδαίας εἰρήνην ἀγαθήν.

2 * καὶ ἀγαθὰ ποιήσαι ὑμῖν ὁ θεός, καὶ μνησθείη τῆς διαθήκης αὐτοῦ, τῆς πρὸς ἀβραὰμ καὶ ἰσαὰκ καὶ ἰακὼβ τῶν δούλων αὐτοῦ τῶν πιστῶν.

3 * καὶ δώη ὑμῖν καρδίαν πᾶσι εἰς τὸ σέβεσθαι αὐτὸν καὶ ποιεῖν αὐτοῦ τὰ θελήματα καρδίᾳ μεγάλῃ καὶ ψυχῇ βουλομένῃ.

4 * καὶ διανοίξαι τὴν καρδίαν ὑμῶν ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ, καὶ ἐν τοῖς προστάγμασι, καὶ εἰρήνην ποιήσαι.

5 * καὶ ἐπακούσαι ὑμῶν τῶν δεήσεων, καὶ καταλλαγείη ὑμῖν, καὶ μὴ ὑμᾶς ἐγκαταλίποι ἐν καιρῷ πονηρῷ.

6 * καὶ νῦν ὧδε ἐσμὲν προσευχόμενοι περὶ ὑμῶν.

7 * βασιλεύοντος δημητρίου ἔτους ἑκατοστοῦ ἑξηκοστοῦ ἐννάτου, ἡμεῖς οἱ ἰουδαῖοι γεγραφήκαμεν ὑμῖν ἐν τῇ θλίψει καὶ ἐν τῇ ἀκμῇ τῇ ἐπελθούσῃ ἡμῖν ἐν τοῖς ἔτεσι τούτοις, ἀφ' οὗ ἀπέστη ἰάσων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἁγίας γῆς καὶ τῆς βασιλείας.

8 * καὶ ἐνεπύρισαν τὸν πυλῶνα καὶ ἐξέχεαν αἷμα ἀθῷον. καὶ ἐδεήθημεν τοῦ κυρίου, καὶ εἰσηκούσθημεν. καὶ προσηνέγκαμεν θυσίας καὶ σεμίδαλιν, καὶ ἐξήψαμεν τοὺς λύχνους, καὶ προεθήκαμεν τοὺς ἄρτους.

9 * καὶ νῦν ἵνα ἄγητε τὰς ἡμέρας τῆς σκηνοπηγίας τοῦ χασελεῦ μηνός.

10 * ἔτους ἑκατοστοῦ ὀγδοηκοστοῦ καὶ ὀγδόου, οἱ ἐν ἱεροσολύμοις καὶ οἱ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, καὶ ἡ γερουσία καὶ ἰούδας ἀριστοβούλῳ διδασκάλῳ πτολεμαίου τοῦ βασιλέως, ὄντι δὲ ἀπὸ τοῦ τῶν χριστῶν ἱερέων γένους καὶ τοῖς ἐν αἰγύπτῳ ἰουδαίοις, χαίρειν καὶ ὑγιαίνειν.

LIBER SECVNDVS MACHABAEORVM.

CAP. I.

1 A FRatrib' qui sunt per Ægyptũ Iudæis salutem dicunt fratres qui sunt in Hierosolymis Iudæi, & qui in regione Iudæa, & pacem bonam.

2 * Benefaciat vobis Deus, & meminerit testamenti sui quod locutus est ad Abrahã, & Isaac, & Iacob seruorum suorum fidelium.

3 * Et det vobis cor omnibus, vt colatis eum, & faciatis eius voluntatē corde magno, & animo volenti.

4 * Adaperiat cor vestrũ in lege sua, & in præceptis suis, & faciat pacem.

5 * Exaudiat orationes vestras, & reconcilietur vobis, nec vos deserat in tempore malo.

6 * Et nunc hîc sumus orãtes pro vobis.

7 * Regnante Demetrio anno centesimo sexagesimo nono nos Iudæi scripsimus vobis in tribulatione & impetu qui superuenit nobis in istis annis ex quo recessit Iason à sancta terra, & à regno.

8 B * Portam succenderunt, & effuderunt sanguinem innocentem. Et orauimus ad Dominũ, & exauditi sumus, & obtulimus sacrificium, & similaginem, & accendimus lucernas, & proposuimus panes.

9 * Et nunc frequẽtate dies scenopegiæ mensis Casleu.

10 * Anno centesimo octogesimo octauo, populus qui est Hierosolymis, & in Iudæa senatusque, & Iudas Aristobolo magistro Ptolemæi regis, qui est de genere christorum sacerdotum, & his qui in Ægypto sunt Iudæis, salutem & sanitatem.

11 * De magnis periculis à Deo liberati magnificè gratias agimus ipsi, vtpote qui aduersus talē regem dimicauimus.

C

12 * Ipse enim ebullire fecit de Perside eos qui pugnauerunt contra nos & sanctam ciuitatem.

13 * Nā cùm in Perside esset dux ipse, & cum ipso immēsus exercitus, cecidit in templo Nanææ, cōsilio deceptus sacerdotum Nanææ.

14 * Etenim cum ea habitaturus venit ad locum Antiochus, & amici eius, & vt acciperet pecunias multas dotis nomine.

15 * Cumque proposuissent eas sacerdotes Nanææ, & ipse cū paucis ingressus esset intra ambitum phani, clauserunt templum.

16 * Cùm autē intrasset Antiochus, apertoque occulto aditu templi, mittentes lapides, percusserunt ducem, & eos qui cum eo erant, & diuiserunt membratim, & capitibus amputatis foras pro-
17 iecerunt. * Per omnia benedictus Deus qui tradidit
18 impios. * Facturi igitur quinta, & vicesima die mensis Casleu, purificationem templi, necessarium duximus significare vobis, vt & vos quoque agatis diem scenopegiæ, & diem ignis qui datus est quando Nehemias ædificato tēplo, & altari obtulit sacrificia.

D

19 * Nam cùm in Persidem ducerentur patres nostri sacerdotes qui tunc cultores Dei erant, acceptum ignem de altari occultè absconderunt in valle vbi erat puteus altus & siccus, & in eo contutati sunt eum, ita vt omnibus ignotus esset locus.

20 * Cùm autem præterissent anni multi, & placuit Deo vt mitteretur Nehemias à rege Persidis, nepotes sacerdotū illorū qui abscōderant misit ad requirendū ignē, & sicut narrauerūt nobis, nō inuenerūt ignē, sed aquā crassam.

11 * ἐκ μεγάλων κινδύνων ὑπὸ τοῦ θεοῦ σεσωσμένοι, μεγάλως εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ, ὡς ἂν πρὸς βασιλέα παραταττόμενοι.

12 * αὐτὸς γὰρ ἐξέβρασε τοὺς παραταξαμένους ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει.

13 * εἰς τὴν περσίδα γενόμενος γὰρ ὁ ἡγεμὼν καὶ ἡ περὶ αὐτὸν ἀνυπόστατος δοκοῦσα εἶναι δύναμις, κατεκόπησαν ἐν τῷ τῆς ναναίας ἱερῷ παραλογισμῷ χρησαμένων τῶν περὶ τὴν ναναίαν ἱερέων.

14 * ὡς γὰρ συνοικήσων αὐτῇ παρεγένετο εἰς τὸν τόπον, ὅ, τε ἀντίοχος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ φίλοι, χάριν τοῦ λαβεῖν τὰ χρήματα εἰς φερνῆς λόγον.

15 * καὶ προθέντων αὐτὰ τῶν ἱερέων τοῦ ναναίου, κἀκείνου προσελθόντος μετ᾽ ὀλίγων εἰς τὸν περίβολον τοῦ τεμένους, συγκλείσαντες τὸ ἱερόν·

16 * ὡς εἰσῆλθεν ἀντίοχος, ἀνοίξαντες τὴν τοῦ φατνώματος κρυπτὴν θύραν, βάλλοντες πέτρους συνεκεραύνωσαν τὸν ἡγεμόνα, καὶ μέλη ποιήσαντες καὶ τὰς κεφαλὰς ἀφελόντες τοῖς ἔξω παρέρριψαν.

17 * κατὰ πάντα εὐλογητὸς ἡμῶν ὁ θεὸς ὃς ἔδωκε τοὺς ἀσεβήσαντας.

18 * μέλλοντες ἄγειν ἐν τῷ χασελεῦ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τὸν καθαρισμὸν τοῦ ἱεροῦ δέον ἡγησάμεθα διασαφῆσαι ὑμῖν ἵνα καὶ αὐτοὶ ἄγητε ὡς σκηνοπηγίας καὶ τοῦ πυρὸς, ὅτε νεεμίας οἰκοδομήσας τό, τε ἱερὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον, ἀνήνεγκε θυσίαν.

19 * καὶ γὰρ ὅτε εἰς τὴν περσικὴν ἤγοντο ἡμῶν οἱ πατέρες, οἱ τότε εὐσεβεῖς ἱερεῖς λαβόντες ἀπὸ τοῦ πυρὸς τοῦ θυσιαστηρίου λαθραίως, κατέκρυψαν ἐν κοιλώματι φρέατος τάξιν ἔχοντος ἄνυδρον. ἐν ᾧ κατησφαλίσαντο ὥστε πᾶσιν ἄγνωστον εἶναι τὸν τό-
πον. * διελθόντων δὲ ἐτῶν ἱκανῶν ὅτε 20
ἔδοξε τῷ θεῷ, ἀποσταλεὶς νεεμίας ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῆς περσίδος τοὺς ἐκγόνους τῶν ἱερέων τῶν ἀποκρυψάντων ἔπεμψεν ἐπὶ τὸ πῦρ. ὡς διεσάφησαν ἡμῖν μὴ εὑρηκέναι πῦρ, ἀλλὰ ὕδωρ παχύ.

11 * *De magnis periculis à Deo liberati, magnificè gratias agimus ei, vtpote contra regem dimicantes.*

12 * *Ipse enim ebullire fecit eos qui pugnauerunt in sancta ciuitate.*

13 * *In Persida existens enim dux, & circa ipsum irresistibilis apparens esse exercitus, percussi sunt in Nanææ templo deceptione vtentibus iis qui circa Nanæam sacerdotibus.*

14 * *Tanquam enim simul habitaturus cum ea aduenit in locū, ipseque Antiochus & qui cum eo amici, vt acciperent pecunias in dotis ratione.*

15 * *Et cùm proposuissent eas sacerdotes Nanæi, & ille ingressus esset cum paucis intra ambitum phani, claudentes templum.*

16 * *Postquam intrauit Antiochus, aperientes laquearis occultam portam, mittentes lapides lapidauerūt ducem, & membra facientes, & capita auferentes his qui extrà erant, proiecerunt.*

17 * *Per omnia benedictus noster Deus, qui tradidit impios.*

18 * *Futuri agere in Chaseleu quinta & vicesima purificationem templi, necessariū duximus significare vobis, vt & ipsi agatis tanquam scenopegiæ & ignis: quando Neemias postquam ædificauit templum & altare, obtulit sacrificium.*

19 * *Etenim quando in Persidē ducti sunt nostri patres, qui tūc erant pij sacerdotes, accipientes ab igne altaris occultè, absconderunt in concauitate putei ordinem habentis siccum, in quo tutati sunt, ita vt omnibus ignotus esset locus.*

20 * *Præteritis autem annis multis quando visum est Deo, missus Neemias à rege Persidis, nepotes sacerdotum qui absconderunt misit ad ignem. Vt narrauerunt nobis non inuenisse ignem, sed aquam crassam:*

* *Iussit eos haurientes ferre.* 21
Vt autem oblata sunt sacrificia,
iussit sacerdotes Neemias asper
gere aqua, ipsaque ligna & quæ
erant superposita.
* *Vt autē factum est & tem* 22
pus transiit, quando sol refulsit
prius nubilus existens, accensa
est pyra magna, adeò vt mira-
rentur omnes.
* *Orationem autem fecerunt* 23
sacerdotes cōsummato sacrificio,
& sacerdotes, & omnes in-
choante Jonatha, ac reliquis re-
spondentibus vt Neemia.
* *Erat autem oratio modum* 24
habens hunc: Domine, Domine
Deus, omnium creator, terribi-
lis & fortis, & iustus, & mi-
sericors:
* *Solus rex, & bonus solus* 25
præstans, solus iustus & omni-
potens et æternus, liberās Jsrael
ab omni malo; qui fecisti patres
electos, & sanctificasti eos;
* *Accipe sacrificium pro omni* 26
populo tuo Jsrael, et custodi par-
tem tuam, & sanctifica.
* *Congrega dispersionem no-* 27
stram, libera eos qui seruiunt in
gentibus contemptos, & abomi
natione habitos respice, & sciāt
gentes quòd tu es Deus noster.
* *Affige opprimentes & con* 28
tumeliis afficientes in superbia.
* *Planta populum tuum in* 29
loco sancto tuo, sicut dixit Moy-
ses.
* *At sacerdotes psallebant* 40
hymnos. Postquam autem con-
sumptum est sacrificium,
* *Et residua aqua, Neemias* 31
iussit lapides maiores perfundi.
* *Vt autem hoc factum est,* 32
flamma accensa est. At ab altari
relucente lumine consumpta est.
* *Vt autem manifesta facta* 33
est res, & renunciatum est regi
Persarum, quòd in loco vbi
ignem absconderunt qui trans-
lati fuerant sacerdotes, aqua ap
paruit, ex qua & Neemias pu-
rificauit sacrificium.

21 * ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀποβάψαντας φέρειν. ὡς δὲ ἀνηνέχθη τὰ τῶν θυσιῶν, ἐκέλευσε τοὺς ἱερεῖς νεεμίας ἐπιρρᾶναι τῷ ὕδατι τά τε ξύλα καὶ
22 τὰ ἐπικείμενα. * ὡς δὲ ἐγένετο τὸ χρόνος διῆλθεν ὅτε ἥλιος ἀνέλαμψε πρότερον ἐπινεφὴς ὤν, ἀνήφθη πυρὰ μεγάλη, ὥστε θαυμάσαι πάν-
23 τας. * προσευχὴν δὲ ἐποιήσαντο οἱ ἱερεῖς δαπανωμένης τῆς θυσίας οἵτε ἱερεῖς καὶ πάντες καταρχομένου ἰωνάθου, τῶν δὲ λοιπῶν ἐπιφωνούντων ὡς νεεμίου.
24 * ἦν δὲ ἡ προσευχὴ τὸν τρόπον ἔχουσα τοῦτον. κύριε κύριε ὁ θεὸς ὁ πάντων κτίστης ὁ φοβερὸς καὶ ἰσχυρὸς καὶ δίκαιος καὶ ἐλεήμων·
25 * ὁ μόνος βασιλεὺς καὶ χρηστὸς ὁ μόνος χορηγός, ὁ μόνος δίκαιος καὶ παντοκράτωρ καὶ αἰώνιος, ὁ διασώζων τὸν ἰσραὴλ ἐκ παντὸς κακοῦ, ὁ ποιήσας τοὺς πατέρας ἐκλεκτούς, καὶ ἁγιάσας αὐτούς·
26 * πρόσδεξαι τὴν θυσίαν ὑπὲρ παντὸς τοῦ λαοῦ σου ἰσραήλ, καὶ διαφύλαξον τὴν μερίδα σου καὶ καθα-
27 γίασον. * ἐπισυνάγαγε τὴν διασπορὰν ἡμῶν. ἐλευθέρωσον τοὺς δουλεύοντας ἐν τοῖς ἔθνεσι τοὺς ἐξουθενημένους καὶ βδελυκτοὺς ἔπιδε· καὶ γνώτωσαν τὰ ἔθνη ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν.
28 * βασάνισον τοὺς καταδυναστεύοντας καὶ ἐξυβρίζοντας ἐν ὑπερηφανίᾳ.
29 * καταφύτευσον τὸν λαόν σου εἰς τὸν τόπον τὸν ἅγιόν σου καθὼς εἶπε
30 μωυσῆς. * οἱ δὲ ἱερεῖς ἐπέψαλλον τοὺς ὕμνους, καθὼς δὲ ἀνηλώθη τὰ τῆς
31 θυσίας. * καὶ τὸ περιλειπόμενον ὕδωρ, ὁ νεεμίας ἐκέλευσε λίθους μεί-
32 ζονας καταχεῖν. * ὡς δὲ τοῦτο ἐγενήθη φλὸξ ἀνήφθη. τοῦ δὲ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἀντιλάμψαντος φωτὸς
33 ἐδαπανήθη. * ὡς δὲ φανερὸν ἐγενήθη τὸ πρᾶγμα· καὶ διηγγέλη τῷ βασιλεῖ τῶν περσῶν ὅτι εἰς τὸν τόπον οὗ τὸ πῦρ ἀπέκρυψαν οἱ μεταχθέντες ἱερεῖς, τὸ ὕδωρ ἐφάνη ἀφ᾽ οὗ καὶ οἱ περὶ τὸν νεεμίαν ἥγνισαν τὰ τῆς θυσίας.

21 * Et iussit eos haurire & afferre sibi, & sacrificia quæ imposita erāt iussit sacerdos Nehemias aspergi ipsa aqua, & ligna, & quæ erant superposita.
22 * Vtque hoc factum est, & tempus affuit quo sol refulsit, qui prius erat in nubilo, accēsus est ignis magnus, ita vt omnes mirarentur.
23 * Orationem autē faciebant omnes sacerdotes dum cōsummaretur sacrificiū Jonatha inchoante, cæteris autem respondentibus.
24 * Et Nehemiæ erat oratio hunc habens modum. Do-
F mine Deus omniū creator, terribilis, & fortis, iustus, & misericors:
25 * Qui solus es bonus rex, solus pręstans, solus iustus, & omnipotens, & æternus, qui liberas Israel de omni malo, qui fecisti patres electos, & sanctificasti eos;
26 * Accipe sacrificium pro vniuerso populo tuo Israel, & custodi partem tuam, & sanctifica.
27 * Congrega dispersionem nostrā, libera eos qui seruiūt gentibus, & contemptos, & abominatos respice, vt sciāt gētes quia tu es Deus noster.
28 * Affige opprimētes nos, & contumeliam facientes in superbia.
29 * Constitue populum tuū in loco sancto tuo, sicut dixit
30 Moyses. * Sacerdotes autē psallebant hymnos vsque-
quo consumptum esset sacri-
31 ficium. * Cùm autem cōsumptū esset sacrificiū, ex residua aqua Nehemias iussit lapides maiores perfundi.
32 * Quod vt factum est, ex eis flamma accēsa est, sed ex lumine quod refulsit ab al-
33 tari cōsumpta est. * Vt verò
G manifestata est res, nunciatū est regi Persarū, quòd in loco in quo ignē abscōderant, hi qui trāslati fuerāt sacerdotes, aqua apparuit, de qua Nehemias, & qui cū eo erant purificauerunt sacrificia.

* Conſiderans autem rex, 34
& rem diligenter examinãs,
fecit ei templũ, vt probaret
quod factũ erat. Et cùm pro-
baſſet, *Sacerdotib' donauit 35
multa bona, & alia atq; alia
munera, & accipiens manu
ſua tribuebat eis.
* Appellauit autẽ Nehe- 36
mias hunc locũ Nephthar,
quod interpretatur purifica-
tio. Vocatur autẽ apud plu-
res Nephi. CAP. II.
INuenitur autẽ in deſcri- 1
ptionibus Hieremiæ pro- A
phetæ, quòd iuſſit eos ignem
accipere, qui tranſmigrabã-
tur, vt ſignificatum eſt, & vt
mandauit tranſmigratis.
* Et dedit illis legem, ne 2
obliuiſcerẽtur præcepta Do-
mini, & vt nõ exerrarent mẽ
tibus, videntes ſimulachra
aurea, & argentea, & orna-
mẽta eorũ.* Et alia huiuſmo 3
di dicẽs, hortabatur ne legẽ
amouerent à corde ſuo.
* Erat autem in ipſa ſcri- 4
ptura, quomodo tabernacu-
lum, & arcam iuſſit prophe-
ta diuino reſponſo ad ſe fa-
cto comitari ſecum, vſque-
Deut. 34 quo exiit in montem, in quo
Moyſes aſcẽdit, & vidit Dei
hereditatẽ. * Et veniens ibi 5
Hieremias inuenit locũ ſpe- B
luncæ, & tabernaculũ, & ar-
cam, & altare incenſi intulit
illuc, & oſtium obſtruxit.
* Et acceſſerunt quidam 6
ſimul, qui ſequebãtur vt no-
tarent ſibi locũ, & nõ potue
rũt inuenire. * Vt autẽ co- 7
gnouit Hieremias, culpãs il-
los dixit, quòd ignotus erit
locus donec congreget Deus
cõgregationẽ populi, & pro-
pitius fiat. * Et tũc Dñs oſtẽ 8
det hæc, & apparebit maie-
ſtas Dñi, & nubes erit ſicut
& Moyſi manifeſtabatur, &
1 Reg. 8 ſicut cùm Salomõ petiit vt
locus ſanctificaretur magno
Deo, manifeſtabat hæc.
* Magnificè etenim ſapiẽ- 9
tiã tractabat, & vt ſapientiã C
habẽs, obtulit ſacrificiũ dedi
cationis & conſummationis
templi.

* ἐπιφράξας δὲ ὁ βασιλεὺς ἱερὸν 34
ἐποίησε δοκιμάσας τὸ πρᾶγμα.
* καὶ οἷς ἐχαρίζετο ὁ βασιλεὺς πολ 35
λὰ διάφορα ἐλάμβανε καὶ μετεδίδου.
* προσηγόρευσαν δὲ οἱ περὶ τὸν νεε- 36
μίαν τοῦτο νέφθαρ, ὃ διερμηνεύεται
καθαρισμός. καλεῖται δὲ παρὰ τοῖς
πολλοῖς νέφθαρ.

β'

* Εὑρίσκεται δὲ ἐν ταῖς ἀπογρα- 1
φαῖς ἱερεμίας ὁ προφήτης ὅτι ἐκέ-
λευσε τοῦ πυρὸς λαβεῖν τοὺς μεταγε-
νομένους ὡς (σεσήμανται), καὶ ὡς ἐνε-
τείλατο τοῖς μεταγενομένοις ὁ προ-
φήτης, * δοὺς αὐτοῖς τὸν νόμον, 2
ἵνα μὴ ἐπιλάθωνται τῶν προσταγμά-
των τοῦ κυρίου, καὶ ἵνα μὴ ἀποπλανη-
θῶσι ταῖς διανοίαις βλέποντες ἀγάλ-
ματα χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ καὶ τὸν περὶ
αὐτὰ κόσμον. * καὶ ἕτερα τοιαῦτα 3
λέγων, παρεκάλει μὴ ἀποστῆναι τὸν
νόμον ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτῶν.
* ἦν δὲ ἐν τῇ γραφῇ ὡς τὴν σκη- 4
νὴν καὶ τὴν κιβωτὸν ἐκέλευσεν ὁ προ-
φήτης χρηματισμοῦ γενηθέντος
αὐτῷ συνακολουθεῖν, ὡς δὲ ἐξῆλ-
θεν εἰς τὸ ὄρος οὗ ὁ μωυσῆς ἀναβὰς
ἐθεάσατο τὴν τοῦ θεοῦ κληρονομίαν.
* καὶ ἐλθὼν ὁ ἱερεμίας εὗρεν οἶ- 5
κον ἀντρώδη καὶ τὴν σκηνὴν καὶ τὴν
κιβωτὸν καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυ-
μιάματος εἰσήνεγκεν ἐκεῖ, καὶ τὴν
θύραν ἐνέφραξε. * καὶ προσελθόντες 6
τινὲς τῶν συνακολουθούντων ὥστε ἐπι-
σημήνασθαι τὴν ὁδόν, καὶ οὐκ ἠδυ-
νήθησαν εὑρεῖν.
* ὡς δὲ ὁ ἱερεμίας ἔγνω, μεμψάμε- 7
νος αὐτοῖς εἶπεν, ὅτι καὶ ἄγνωστος ὁ τό-
πος ἔσται ἕως ἂν συναγάγῃ ὁ θεὸς ἐπι-
συναγωγὴν τοῦ λαοῦ καὶ ἔλεος γένηται.
* καὶ τότε ὁ κύριος ἀναδείξει ταῦ- 8
τα, καὶ ὀφθήσεται ἡ δόξα τοῦ κυρίου καὶ
ἡ νεφέλη, ὡς καὶ ἐπὶ μωυσῇ ἐδηλοῦ-
το, ὡς καὶ ὁ Σολομὼν ἠξίωσεν ἵνα ὁ
τόπος καθαγιασθῇ μεγάλως. διε-
σαφεῖτο δέ·
* καὶ ὡς σοφίαν ἔχων ἀνήνεγκε, 9
θυσίαν ἐγκαινισμοῦ καὶ τῆς τελειώ-
σεως τοῦ ἱεροῦ.

34 * *Circumſcipiens autem rex*
templum, fecit vt probaret rem.
35 * *Et quibus gratificabatur*
rex, multa diuerſa accipiebat et
dabat.
36 * *Appellauit autem Neemias*
hoc Nephthar, quod interpre-
tatur purificatio. Vocatur autẽ
apud multos Nephthar.

CAP. II.

1 I*Nuenitur autẽ in deſcriptio-*
nibus Hieremias propheta,
quòd iuſſit de igne accipere eos
qui tranſmigrabantur, vt ſigni-
ficatum eſt, & vt mandauit
tranſmigratis propheta:
2 * *Dans eis legem, vt non ob-*
liuiſcantur præceptorum Domi-
ni, & vt non aberrarent men-
tibus, videntes ſimulachra au-
rea & argentea, & quod circa
ea ornamentum.
3 * *Et alia huiuſmodi dicens,*
hortabatur ne amouerent legem
à corde ſuo.
4 * *Erat autem in ſcriptura,*
quomodo tabernaculum & ar-
cam iuſſit propheta diuino re-
ſponſo facto ſe comitari, vſque-
quo exiuit in montẽ vbi Moy-
ſes aſcendens vidit Dei hære-
ditatem.
5 * *Et veniens Hieremias in-*
uenit domum ſpeluncæ, & ta-
bernaculum, & arcam, & al-
tare incenſi intulit illuc, et oſtiũ
obſtruxit.
6 * *Et accedentes quidam qui*
ſimul ſequebantur vt notarent
viam, & non potuerunt inue-
nire.
7 * *Vt autem Hieremias co-*
gnouit, culpans eos dixit, quòd
& ignotus locus erit donec con-
greget Deus congregationem po-
puli, & miſericordia fiat.
8 * *Et tunc Dominus oſtendet*
hæc, & apparebit gloria Domi-
ni, & nubes, ſicut & in Moyſe
manifeſtabatur, ſicut & Salo-
mon petiit vt locus ſanctificare-
tur maximè. manifeſtabat au-
9 *tem.* * *Et vt ſapientiam ha-*
bens obtulit ſacrificiũ dedicatio-
nis & conſummationis templi.

* *Sicut & Moyſes orauit ad* 10
Dominum, & deſcendit ignis de
cælo, & holocauſtum cõſumpſit;
ſic & Salomon orauit, & deſcẽ
dens ignis conſumpſit holocau-
ſta.
* *Et dixit Moyſes, eo quòd* 11
non eſt comeſtum quod erat pro
peccato conſumptum eſt.
* *Similiter & Salomon octo* 12
dies celebrauit.
* *Narrabantur autem & in* 13
deſcriptionibus, & in commen-
tariis quæ ſecundum Neemiam
eadem, & vt conſtruens bi-
bliothecam congregauit ea quæ
de regibus, & prophetarum, et
ea quæ Dauid, & epiſtolas re-
gum de donariis.
* *Similiter autem & Iudas* 14
quæ acciderunt per factum bel-
lum nobis cõgregauit omnia, &
ſunt apud nos.
* *Quorum itaque neceſſita-* 15
tem habueritis, eos qui perferant
vobis mittite.
* *Futuri igitur agere purifi-* 16
cationem ſcripſimus vobis: bene
igitur facietis agentes dies.
* *At Deus qui liberauit om-* 17
nem populum ſuum, & reddi-
dit hæreditatem omnibus & re-
gnum, & ſacerdotium, & ſan-
ctificationem:
* *Sicut promiſit in lege, ſpe-* 18
ramus enim in Deo quòd citò
noſtri miſerebitur, & congre-
gabit de ſub cælo in ſanctum lo-
cum.
* *Liberauit enim nos de ma-* 19
gnis malis, & locum purgauit.
* *Ea autem quæ ad Iudam* 20
Maccabæum, & huius fratres,
& templi magni purificationẽ,
& aræ dedicationem:
* *Item quæ contra Antiochũ* 21
Nobilẽ, & huius filium Eupa-
torem prœlia:
* *Et de cælo factas illumina-* 22
tiones, his qui pro Iudaiſmo ſtre
nuè fecerunt, ita vt totam re-
gionem pauci exiſtẽtes popula-
rentur, & barbaram multitu-
dinem perſequerentur.

10 * καθὼς καὶ μωυσῆς προσηύξατο
πρὸς κύριον, καὶ κατέβη πῦρ ἐκ τοῦ
οὐρανοῦ καὶ τὰ τῆς θυσίας ἐδαπά-
νησεν, οὕτω καὶ σαλομὼν προσηύξατο.
καὶ καταβὰν τὸ πῦρ ἀνήλωσε τὰ ὁλο
11 καυτώματα. * καὶ εἶπε μωυσῆς
διὰ τὸ μὴ βεβρῶσθαι τὸ περὶ τῆς ἁ-
μαρτίας ἀνηλώθη.
12 * ὡσαύτως καὶ ὁ σαλομὼν τὰς
ὀκτὼ ἡμέρας ἤγαγεν.
13 * ἐξηγοῦντο δὲ καὶ ἐν ταῖς ἀναγρα-
φαῖς καὶ ἐν τοῖς ὑπομνηματισμοῖς
τοῖς κατὰ τὸν νεεμίαν τὰ αὐτά· καὶ ὡς
καταβαλλόμενος βιβλιοθήκην ἐπι-
συνήγαγε τὰ περὶ τῶν βασιλέων,
καὶ προφητῶν καὶ τὰ τοῦ δαυίδ, καὶ
ἐπιστολὰς βασιλέων περὶ ἀναθε-
14 μάτων. * ὡσαύτως δὲ καὶ ἰούδας
τὰ διαπεπτωκότα διὰ τὸν γεγονότα
πόλεμον ἡμῖν ἐπισυνήγαγε πάντα,
15 καὶ ἔστι παρ' ἡμῖν. * ὧν οὖν ἐὰν
χρείαν ἔχητε, τοὺς ἀποκομιοῦντας
16 ὑμῖν ἀποστέλλετε. * μέλλοντες
οὖν ἄγειν τὸν καθαρισμὸν ἐγράψα-
μεν ὑμῖν. καλῶς οὖν ποιήσετε ἄγον-
17 τες τὰς ἡμέρας. * ὁ δὲ θεὸς ὁ
σώσας τὸν πάντα λαὸν αὐτοῦ, καὶ ἀπο-
δοὺς τὴν κληρονομίαν πᾶσι καὶ τὸ βα
σίλειον, καὶ τὸ ἱεράτευμα, καὶ τὸν
18 ἁγιασμόν. * καθὼς ἐπηγγείλατο
διὰ τοῦ νόμου, ἐλπίζομεν γὰρ ἐπὶ τῷ
θεῷ ὅτι ταχέως ἡμᾶς ἐλεήσει, καὶ
ἐπισυνάξει ἐκ τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν
εἰς τὸν ἅγιον τόπον.
19 * ἐξείλετο γὰρ ἡμᾶς ἐκ μεγάλων
κακῶν, καὶ τὸν τόπον ἐκαθάρισε.
20 * τὰ δὲ κατὰ τὸν ἰούδαν τὸν μακ-
καβαῖον καὶ τοὺς τούτου ἀδελφοὺς, καὶ
τὸν τοῦ ἱεροῦ τοῦ μεγάλου καθαρι-
σμόν, καὶ τὸν τοῦ βωμοῦ ἐγκαινι-
21 σμόν, * ἔτι τε τοὺς πρὸς ἀντίοχον
τὸν ἐπιφανῆ καὶ τὸν τούτου υἱὸν εὐπά-
τορα πολέμους·
22 * καὶ τὰς ἐξ οὐρανοῦ γενομένας
ἐπιφανείας τοῖς ὑπὲρ τοῦ ἰουδαϊσμοῦ
φιλοτίμως ἀνδραγαθήσασιν ὥς
τε τὴν ὅλην χώραν ὀλίγους ὄντας
λεηλατεῖν, καὶ τὰ βάρβαρα πλήθη
διώκειν.

10 * Sicut & Moyſes orabat
ad Dominum, & deſcendit
ignis de cælo, & conſumpſit
holocauſtum ſicut & Salo-
mõ orauit, & deſcendit ignis
de cælo, & conſumpſit holo-
cauſtum.
11 * Et dixit Moyſes, eo quòd
non ſit comeſtum quod erat
12 pro peccato conſumptũ eſt.
* Similiter & Salomon o-
cto diebus celebrauit dedi-
13 cationem.
* Inferebantur autem in
deſcriptionibus, & cõmen-
tariis Nehemiæ hæc eadem,
& qualiter cõſtruens biblio-
thecam, congregauit de re-
gionibus libros, & prophe-
tarum, & Dauid, & epiſtolas
14 regum de donariis.
* Similiter autem & Iudas
D ea quæ didicerat per bellum
quod nobis acciderat, cõgre-
gauit omnia, & ſunt apud
15 nos.
* Si ergo deſideratis hæc,
16 mittite qui perferant vobis.
* Acturi itaque purifica-
tionẽ ſcripſimus vobis. Bene
ergo facietis, ſi egeritis hos
17 dies.
* Deus autẽ qui liberauit
populum ſuum, & reddidit
hæreditatem omnibus & re-
gnum, & ſacerdotiũ, & ſan-
18 ctificationem:
* Sicut promiſit in lege,
ſperamus quòd citò noſtri
miſerebitur, & congregabit
de ſub cælo in locum ſan-
19 ctum.
* Eripuit enim nos de ma-
gnis periculis, & locum pur-
20 gauit.
* De Iuda verò Machabæo
E & fratribus eius, & de templi
magni purificatione, & de
21 aræ dedicatione:
* Sed & de prœliis quæ per-
tinẽt ad Antiochum Nobi-
22 lem, & filiũ eius Eupatorẽ,
* Et de illuminationibus
quæ de cælo factæ ſunt ad eos
qui pro Iudæis fortiter fece-
runt, ita vt vniuerſam regio-
nem cùm pauci eſſent vindi-
carent, & barbaram multi-
tudinem fugarent.

23 * Et famosissimum in toto orbe templum recuperarent, & ciuitatem liberarent, vt leges quę abolitæ erát restituerentur Domino, cum omni tranquillitate propitio facto illis.

24 * Item quæ ab Iasone Cyrenæo quinque libris cóprehensa tentauimus nos vno volumine breuiare.

25 * Cósiderantes enim multitudinem librorum, & diffi- F cultatem volentibus aggredi narrationes historiarú propter multitudinem rerum,

26 * Curauimus volentibus quidem legere, vt esset animi oblectatio, studiosis verò, vt facilius possint memorię cómendare, omnibus auté legentibus vtilitas conferatur.

27 * Et nobis quidé ipsis qui hoc opus breuiandi causa suscepimus, non facilem laborem, imò verò negotium plenum vigiliarum & sudoris assumpsimus.

28 * Sicut hi qui præparant conuiuium, & quærunt aliorum volútati parère, propter multorum gratiam, libenter laborem sustinemus:

29 * Veritatem quidé de singulis auctoribus cócedétes, ipsi autem secundum datam G formam breuitati studentes.

30 * Sicut enim nouæ domus architecto de vniuersa structura curandum est; ei verò qui pingere curat, quæ apta sunt ad ornatum, exquirenda sunt; ita æstimandum est & in nobis.

31 * Etenim intellectum colligere, & ordinare sermonem, & curiosius partes singulas quasque disquirere, historiæ congruit auctori.

32 * Breuitaté verò dictionis sectari, & executiones rerum vitare breuianti concedendum est.

33 * Hinc ergo narrationem incipiemus: de prefatione tátum dixisse sufficiat. Stultú etenim est ante historiam effluere, in ipsa autem historia succingi.

* καὶ τὸ περιβόητον καθ᾽ ὅλην τὴν 23
οἰκουμένην ἱερὸν ἀνοικοδομεῖσθαι,
καὶ τὴν πόλιν ἐλευθερῶσαι, καὶ τοὺς
μέλλοντας καταλύεσθαι νόμους ἐπα-
νορθῶσαι, τοῦ κυρίου μετὰ πάσης ἐπιει-
κείας ἵλεω γενομένου αὐτοῖς·
* ὑπὸ Ἰάσωνος τοῦ Κυρηναίου δε- 24
δηλωμένα διὰ πέντε βιβλίων, πει-
ρασόμεθα δι᾽ ἑνὸς συντάγματος
ἐπιτεμεῖν. * Συνορῶντες γὰρ τὸ 25
χύμα τῶν ἀριθμῶν καὶ τὴν οὖσαν δυ-
σχέρειαν τοῖς θέλουσιν εἰσκυκλεῖσθαι
τοῖς τῆς ἱστορίας διηγήμασι διὰ τὸ
πλῆθος τῆς ὕλης,
* ἐφροντίσαμεν τοῖς μὲν βουλο- 26
μένοις ἀναγινώσκειν ψυχαγωγίαν,
τοῖς δὲ φιλοφρονοῦσιν εἰς τὸ διὰ μνή-
μης ἀναλαβεῖν εὐκοπίαν, πᾶσι δὲ τοῖς
ἐντυγχάνουσιν ὠφέλειαν.
* καὶ ἡμῖν μὲν τοῖς τὴν κακοπά- 27
θειαν ἐπιδεδεγμένοις τῆς ἐπιτομῆς
οὐ ῥᾴδιον, ἱδρῶτος δὲ καὶ ἀγρυ-
πνίας τὸ πρᾶγμα.
* καθάπερ τῷ παρασκευάζοντι 28
συμπόσιον καὶ ζητοῦντι τὴν πάντων
λυσιτέλειαν οὐκ εὐχερές, ὅμως διὰ
τὴν τῶν πολλῶν εὐχαριστίαν, ἡδέως
τὴν κακοπάθειαν ὑποίσομεν.
* τὸ μὲν διακριβοῦν περὶ ἑκάστων τῷ 29
συγγραφεῖ παραχωρήσαντες, τὸ δὲ
ἐπιπορεύεσθαι τοῖς ὑπογραμμοῖς
τῆς ἐπιτομῆς ἀτονοῦντες.
* καθάπερ γὰρ τῆς καινῆς οἰκίας 30
ἀρχιτέκτονι τῆς ὅλης καταβολῆς
φροντιστέον, τῷ δὲ ἐγκαίειν καὶ ζω-
γραφεῖν ἐπιχειροῦντι τὰ ἐπιτήδεια
πρὸς διακόσμησιν ἐξεταστέον, οὕτω
δοκῶ καὶ ἐπὶ ἡμῖν. * τὸ μὲν ἐμβατεύειν 31
καὶ περίπατον ποιεῖσθαι λόγων καὶ πολυ-
πραγμονεῖν ἐν τοῖς κατὰ μέρος, τῷ τῆς
ἱστορίας ἀρχηγέτῃ καθήκει. * τὸ δὲ σύν- 32
τομον τῆς λέξεως μεταδιώκειν, καὶ τὸ
ἐξεργαστικὸν τῆς πραγματείας πα-
ραιτεῖσθαι, τῷ τὴν μετάφρασιν ποιου-
μένῳ συγχωρητέον. * ἐντεῦθεν οὖν 33
ἀρξώμεθα τῆς διηγήσεως τοῖς προει-
ρημένοις τοσοῦτον ἐπιζεύξαντες. εὔη-
θες γὰρ τὸ μὲν πρὸ τῆς ἱστορίας πλεο-
νάζειν, τὴν δὲ ἱστορίαν ἐπιτεμεῖν.

23 * *Et celebre per totum vniuersum templú restauraret, & ciuitatem liberaret, & quæ futuræ erant dissolui, leges erigerent, Domino cum omni tranquillitate propitio facto eis.*

24 * *A Iasone Cyrenæo declarata in quinque libris, tentabimus in vno volumine abbreuiare.*

25 * *Considerantes enim effusionem numerorum, & existétem difficultatem, volentibus circumuoluere historiæ narrationes propter multitudinem materiæ;*

26 * *Curauimus his quidem qui volút legere oblectationem, ipsis autem studiosis ad in memoriam accipiendum facilitatem, omnibus autem legentibus vtilitatem.*

27 * *Et nobis quidem qui laboré assumpsimus abbreuiationis non facile; sudoris autem & vigiliæ negotium.*

28 * *Sicut illi qui parat conuiuium, & quærit omnium vtilitatem non facile; tamé propter multorum gratiam, libenter laborem sustinebimus.*

29 * *Ipsam quidem diligentiam de singulis historiographo concedentes, ipsum autem perscrutari figuras epitomes omittentes.*

30 * *Sicut enim nouæ domus architecto de vniuersa structura curandum; at inurere & pingere aggredienti, apta ad ornatú exquirenda sunt; sic æstimo & in nobis.*

31 * *Ipsum quidem perambulare, & viam facere sermonum, & curiosum esse in his quæ sunt secúdum partes, historiæ auctori congruere.*

32 * *At breuitatem dictionis sectari, & curiositatem negotij omittere, abbreuiationem facienti concedendum.*

33 * *Hinc ergo incipiamus narrationé prædictis tantum adiungentes: stultum enim ante historiam effluere, ipsam autem historiam abbreuiare.*

CAP. III.

CVm ſancta ciuitas habita-
retur cum omni pace, & le 1
ges quàm optimè cuſtodirentur,
propter Oniæ pontificis pietatē,
& malorum odium:
** Accidebat & ipſos reges* 2
honorare locū, & templum mu
neribus optimis illuſtrare.
** Ita vt & Seleucus Aſiæ* 3
rex ſuppeditaret ex propriis re-
ditibus omnes ad miniſteria ſa-
crificiorum pertinētes ſumptus.
** Simō autē quidā de Benia-* 4
min tribu præpoſitus templi con
ſtitutus, contendit cum principe
ſacerdotum de ea quæ in vrbe
ædilitate.
** Et vincere Oniam non po-* 5
tens, venit ad Apollonium filiū
Thraſæi, qui in illo tēpore Cœles
Syriæ & Phœniciæ dux.
** Et nuntiauit de pecuniis* 6
ineffabilibus, plenum eſſe in Hie
roſolymis ærarium, adeò quòd
multitudo diuerſorum innume-
rabilis eſſet, & non pertinerent
ea ad ſacrificiorum rationem, eſ-
ſe autem poſſibile ſub regis po-
teſtatem cadere hæc.
** Collocutus autem Apollo-* 7
nius cum rege, de nuntiatis ei pe
cuniis manifeſtauit. Ille autem
eligens Heliodorū qui ſuper ne-
gotia, miſit, dans mandata, præ-
dictarum pecuniarum aſporta-
tionem facere.
** Statim autem Heliodorus* 8
fecit iter, ipſa quidē ſpecie quaſi
quæ per Cœlen Syriæ, & Phœ-
nicen, ciuitates peragraturus, re
autem regis propoſitum perfe-
cturus.
** Cùm veniſſet autem in Hie-* 9
ruſalem, & benignè à ſummo
ſacerdote vrbis ſuſceptus eſſet,
propoſuit de facto indicio, &
cuius gratia aderat oſtendit. In-
terrogabat autem ſi re vera hæc
ſic ſe haberent.
** At ſummo ſacerdote oſten-* 10
dente depoſita eſſe viduarum
& orphanorum:

γʹ.

1 *Τῆς ἁγίας πόλεως κατοικουμένης
μετὰ πάσης εἰρήνης, καὶ τῶν νόμων ὅτι
κάλλιστα συντηρουμένων, διὰ τὴν
Ὀνίου τοῦ ἀρχιερέως εὐσέβειάν τε καὶ
2 μισοπονηρίαν, *συνέβαινε καὶ
αὐτοὺς τοὺς βασιλεῖς τιμᾶν τὸν τόπον,
καὶ τὸ ἱερὸν ἀποστολαῖς ταῖς κρατί-
3 σταις δοξάζειν. *ὥστε καὶ Σέλευ-
κον τὸν τῆς ἀσίας βασιλέα χορηγεῖν
ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων πάντα τὰ
πρὸς τὰς λειτουργείας τῶν θυσιῶν
ἐπιβάλλοντα δαπανήματα.
4 *Σίμων δέ τις ἐκ τῆς Βενιαμὶν
φυλῆς προστάτης τοῦ ἱεροῦ καθεστα-
μένος, διηνέχθη τῷ ἀρχιερεῖ περὶ τῆς
κατὰ τὴν πόλιν ἀγορανομίας.
5 *καὶ νικῆσαι τὸν Ὀνίαν μὴ δυνά-
μενος, ἦλθε πρὸς Ἀπολλώνιον Θρα-
σαίου, τὸν κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν κοίλης
συρίας καὶ φοινίκης στρατηγόν.
6 *καὶ προσήγγειλε περὶ τῶν χρη-
μάτων ἀμυθήτων, γέμειν τὸ ἐν ἱε-
ροσολύμοις γαζοφυλάκιον, ὥστε τὸ
πλῆθος τῶν διαφόρων ἀναρίθμητον
εἶναι, καὶ μὴ προσήκειν αὐτὰ πρὸς
τὸν τῶν θυσιῶν λόγον, εἶναι δὲ δυνα-
τὸν ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως ἐξουσίαν
7 πεσεῖν ταῦτα. *συμμίξας δὲ ὁ
Ἀπολλώνιος τῷ βασιλεῖ, περὶ τῶν
μηνυθέντων αὐτῷ χρημάτων ἐνε-
φάνισεν. ὁ δὲ προχειρισάμενος
ἡλιόδωρον τὸν ἐπὶ τῶν χρημάτων,
ἀπέστειλε δοὺς ἐντολάς, τὴν τῶν
προειρημένων χρημάτων ἐκκομιδὴν
8 ποιήσασθαι. *εὐθέως δὲ ὁ ἡλιόδω-
ρος ἐποιεῖτο τὴν πορείαν, τῇ μὲν ἐμ-
φάσει ὡς τὰς κατὰ κοίλην συρίας
καὶ φοινίκην πόλεις ἐφοδεύειν, τῷ
πράγματι δὲ τὴν τοῦ βασιλέως πρό-
9 θεσιν ἐπιτελεῖν. *παραγενηθεὶς δὲ εἰς
ἱεροσόλυμα, καὶ φιλοφρόνως ὑπὸ τοῦ
ἀρχιερέως τῆς πόλεως ἀποδεχθείς, ἀνέ-
θετο περὶ τοῦ γεγονότος ἐμφανισμοῦ,
καὶ τίνος ἕνεκεν πάρεστι διεσάφησεν.
ἐπυνθάνετο δὲ εἰ ταῖς ἀληθείαις ταῦ-
τα οὕτως ἔχοντα τυγχάνει.
10 *τοῦ δὲ ἀρχιερέως ὑποδείξαντος
παραθήκας εἶναι χηρῶν καὶ ὀρφανῶν·

CAP. III.

1 IGitur cùm ſancta ciuitas
A habitaretur in omni pace,
leges autem adhuc optimè
cuſtodirentur propter Oniæ
pontificis diſpoſitionem &
pietatem, & animos odio ha
bentes mala:
2 * Fiebat vt & ipſi reges &
principes locum ſummo ho
nore dignum ducerent, & tē
plum maximis muneribus
illuſtrarent.
3 * Ita vt Seleucus Aſiæ rex
de reditibus ſuis præſtaret
omnes ſumptus ad miniſte-
rium ſacrificiorū pertinētes.
4 * Simon autem de tribu
Beniamin prępoſitus templi
conſtitutus, cōtendebat, ob-
ſiſtente ſibi principe ſacerdo
tum, iniquum aliquid in ci-
uitate moliri.
5 * Sed cùm vincere omnia
non poſſet, venit ad Apol-
lonium Tharſæę filium, qui
illo tēpore erat dux Cœleſ-
ſyriæ & Phœnicis.
6 * Et nuntiauit ei pecuniis
innumerabilibus plenū eſſe
ærarium Hieroſolymis, & cō
munes copias immenſas eſſe
quæ non pertinent ad ratio-
nem ſacrificiorum, eſſe autē
B poſſibile ſub poteſtate regis
cadere vniuerſa.
7 * Cumque retuliſſet ad re-
gem Apollonius de pecu-
niis quæ delatæ erant, ille ac-
citum Heliodorum qui e-
rat ſuper negotia eius, miſit
cum mandatis vt prędictam
pecuniam tranſportaret.
8 * Statimque Heliodorus
iter eſt aggreſſus, ſpecie qui-
dem, quaſi per Cœleſſyriam,
& Phœnicem ciuitates eſſet
peragraturus, reuera autē re-
gis propoſitum perfecturus.
9 * Sed cùm veniſſet Hiero-
ſolymam, & benignè à ſum-
mo ſacerdote in ciuitate eſſet
except⁹, narrauit de dato in-
dicio pecuniarū, & cuius rei
gratia adeſſet aperuit. Interro
gabat autem ſi verè hæc ita
10 eſſent. * Tūc ſummus ſacer-
dos oſtēdit depoſita eſſe hæc
& victualia viduarum & pu-
pillorum.

* Quædam verò esse Hir- 11
cani Tobiæ viri valde emi- C
nentis, in his quæ detulerat
impius Simon, vniuersa au-
tem argenti talenta esse qua-
dringenta,& auri ducenta.
* Decipi verò eos qui cre- 12
didissent loco & téplo, quod
per vniuersum mundum ho
noratur,pro sui veneratione
& sanctitate omnino impos-
sibile esse.
* At ille pro his quæ ha- 13
bebat in mandatis à rege,di-
cebat omni genere regi ea
esse deferenda.
* Constituta auté die in- 14
trabat de his Heliodorus or-
dinaturus. Non modica ve-
rò per vniuersam ciuitatem
erat trepidatio.
* Sacerdotes autem ante 15
altare cum stolis sacerdota-
libus iactauerunt se,& inuo-
cabant de cælo eum qui de
depositis legem posuit,vt his
qui deposuerant ea,salua cu-
stodiret.
* Iã verò qui videret sum- 16
mi sacerdotis vultum,mente
vulnerabatur.Facies enim &
color immutatus,declarabat
internum animi dolorem.
* Circumfusa enim erat 17
mœstitia quædam viro, &
horror corporis,per quẽ ma-
nifestus aspicientibus dolor
cordis eius efficiebatur.
* Alij etiam congregati de 18
domibus cõfluebant publi-
ca supplicatione obsecrãtes,
pro eo quòd in cõtemptum
locus esset venturus.
* Accinctæq; mulieres ciliciis 19
pectus per plateas cõfluebãt,
sed & virgines quæ cõclusæ
erant, procurrebãt ad Oniã,
aliæ autem ad muros, quædã
verò per fenestras aspiciebãt. 20
* Vniuersæ auté protẽden
tes manus in cælũ depreca-
bãtur. * Erat enim misera 21
commixtæ multitudinis, &
magni sacerdotis in agone
cõstituti expectatio. * Et hi 22
quidẽ inuocabant omnipo-
tentẽ Deũ,vt credita sibi his
qui crediderãt cũ omni inte-
gritate conseruarentur.

* τινὰ δὲ καὶ ὑρκανοῦ τοῦ τωβίου 11
σφόδρα ἀνδρὸς ἐν ὑπεροχῇ κει-
μένου, οὐχ ὡς διαβάλλων ἦν ὁ δυσσε-
βὴς σίμων, τὰ δὲ πάντα ἀργυρίου τε-
τρακόσια τάλαντα, χρυσίου δὲ δια-
κόσια. * ἀδικηθῆναι δὲ τοὺς πε- 12
πιστευκότας τῇ τοῦ τόπου ἁγιωσύνῃ
καὶ τοῦ τετιμημένου κατὰ τὸν σύμπαντα
κόσμον· ἱεροῦ σεμνότητι καὶ ἀσυλίᾳ,
παντελῶς ἀμήχανον εἶναι.
* ὁ δὲ ἡλιόδωρος δι᾽ ἃς εἶχε βα- 13
σιλικὰς ἐντολάς, πάντως ἔλεγεν εἰς
τὸ βασιλικὸν ἀναληπτέα ταῦτα εἶ-
ναι. * ταξάμενος δὲ ἡμέραν εἰσῄει 14
τὴν περὶ τούτων ἐπίσκεψιν οἰκονο-
μήσων· ἦν δὲ οὐ μικρὰ καθ᾽ ὅλην τὴν
πόλιν ἀγωνία. * οἱ δὲ ἱερεῖς πρὸ 15
τοῦ θυσιαστηρίου ἐν ταῖς ἱερατικαῖς
στολαῖς ῥίψαντες ἑαυτούς, ἐπεκαλοῦν-
το εἰς τὸν οὐρανὸν τὸν περὶ παραθή-
κης νομοθετήσαντα, τοῖς παρακα-
ταθεμένοις ταῦτα σῶα διαφυλάξαι.
* ἦν δὲ ὁρῶντα τὴν τοῦ ἀρχιερέως 16
ἰδέαν τιτρώσκεσθαι τὴν διάνοιαν. ἡ γὰρ
ὄψις καὶ τὸ τῆς χρόας παρηλλαγ-
μένον, ἐνέφαινε τὴν κατὰ ψυχὴν ἀγω-
νίαν. * περιεκέχυτο γὰρ περὶ τὸν ἄν- 17
δρα δέος τι καὶ φρικασμὸς σώμα-
τος. δι᾽ ὧν πρόδηλον ἐγίνετο τοῖς θεω-
ροῦσι τὸ κατὰ καρδίαν ἐνεστὼς ἄλγος.
* οἱ δὲ ἐκ τῶν οἰκιῶν ἀγεληδὸν 18
ἐξεπήδων ἐπὶ πάνδημον ἱκετείαν,
διὰ τὸ μέλλειν εἰς καταφρόνησιν ἔρ-
χεσθαι τὸν τόπον. * ὑπεζωσμέναι 19
δὲ ὑπὸ τοὺς μαστοὺς αἱ γυναῖκες σάκ-
κοις κατὰ τὰς ὁδοὺς ἐπλήθυον. αἱ
δὲ κατάκλειστοι τῶν παρθένων, αἱ
μὲν συνέτρεχον ἐπὶ τοὺς πυλῶνας, αἱ
δὲ ἐπὶ τὰ τείχη, τινὲς δὲ διὰ τῶν θυρί-
δων διέκυπτον. * πᾶσαι δὲ προτεί- 20
νουσαι τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν,
ἐποιοῦντο τὴν λιτανείαν.
* ἐλεεῖν δὲ ἦν τὴν τοῦ πλήθους παμ- 21
μιγῆ πρόπτωσιν, τήν τε τοῦ μεγάλου
ἀγωνιῶντος ἀρχιερέως προσδοκίαν.
* οἱ μὲν οὖν ἐπεκαλοῦντο τὸν 22
παγκρατῆ κύριον τὰ πεπιστευμένα
τοῖς πεπιστευκόσι σῶα διαφυλάσσειν
μετὰ πάσης ἀσφαλείας.

11 * Quædam autem & Hir-
cani filij Tobiæ valde viri in ex-
cellentia positi, non vt calum-
niatus fuerat impius Simon. At
vniuersa argenti quadringenta
talenta, auri autem ducenta:
12 * Iniuria affici verò eos qui
credidissent loci sanctitati & ho
norati per vniuersum mundum:
templi venerationi & integri-
tati, omnino difficile esse.
13 * At Heliodorus propter quæ
habuit regia mãdata, omnino di
cebat in regiũ referenda hæc esse.
14 * Constituens autem diem in-
trabat de his consilium ordina-
turus. Fuit autem non modica
in omni ciuitate trepidatio.
15 * At sacerdotes ante altare
in sacerdotalibus stolis iactantes
seipsos, inuocabant in cælum eũ
qui de deposito legem tulit, his
qui deposuerunt hæc salua cu-
stodire.
16 * Erat autẽ videntem sum-
mi sacerdotis vultum vulnerari
mente. Nam aspectus & colo-
ris immutatio, declarabat eam
quæ in anima turbationem.
17 * Circumfusa erat enim circa
virum formido quædã & hor-
ror corporis,per quæ manifestus
efficiebatur aspiciẽtibus in cor-
de existens dolor.
18 * Alij autẽ de domibus gre-
gatim exiliebant ad popularem
supplicationem; quia futurus
erat in contemptũ venire locus.
19 * Succinctæ autem sub mam-
mis mulieres ciliciis per vias
confluebant. At inclusæ virgi-
nes, aliæ quidem concurrebant
ad ianuas, aliæ verò ad muros,
quædam autem per fenestras
aspiciebant.
20 * Vniuersæ autem protenden-
tes manus in cælũ, faciebant de-
21 precationem. * Miserari autẽ
erat multitudinis cõmixtæ rui-
nã, & magni agonizantis prin-
cipis sacerdotum expectationẽ.
22 * Hi quidẽ itaque inuocabãt
omnipotentem Dominũ credita
his qui crediderunt salua serua-
re cum omni securitate.

* At Heliodorus quod de- 23
creuerat perficiebat, ibi autem
eo cum ſatellitibus ad ærarium
iam præſente.
* Spirituum, & omnis pote- 24
ſtatis princeps oſtentum magnũ
fecit, adeo vt omnes qui auſi fue
rant conuenire, admirantes Dei
virtutem, in diſſolutionem &
timorem conuerterentur.
* Apparuit enim quidam e- 25
quus eis, terribilem habens ſeſ-
ſorem, & optimo operimento ad-
ornatus; inuectus autem cum
impetu concuſſit in Heliodorum
priores vngulas: ipſe autẽ ſeſſor
videbatur aurea arma habere.
* Alij autem duo apparue- 26
runt ei iuuenes robore quidem
decori, optimi autem gloria, ſpe-
cioſi autẽ amictu: qui & aſtãtes
ex vtraque parte, flagellabant
eum inceſſanter, multas incutiẽ-
tes ei plagas:
* Subitò autem cadentem in 27
terra, & multa caligine circũ-
fuſum, corripientes, & in geſta-
toria ſella imponentes eum.
* Qui nuper cum multa in- 28
curſione, & omnibus ſatelliti-
bus in prædictum ingreſſus erat
ærarium, ferebant à nullo adiu-
tum ipſum armis ſtantem;
* Manifeſtè Dei potentiam 29
cognoſcentem: & ille quidem
per diuinam virtutem mutus,
& omni priuatus ſpe & ſalu-
te iacebat.
* Hi autem Dominum bene- 30
dicebant, qui magnificauerat ſuũ
locum, & paulò antè timore, &
tumultu plenum templum, om-
nipotente apparente Domino,
gaudio & lætitia impletum eſt.
* Statim autem quidam ex 31
Heliodori amicis rogabant Oniã
vt inuocaret Altiſſimũ, & vi-
tam donaret ei, qui omnino in vl
timo ſpiritu conſtitutus erat.
* In ſuſpitione autem fa- 32
ctus princeps ſacerdotum, ne for
tè opinionem rex haberet, male-
ficiũ aliquod circa Heliodorũ à
Iudæis conſummatũ eſſe, obtulit
hoſtiam pro viri ſalute.

23 * ὁ δὲ ἡλιόδωρος τὸ διεγνωσμένον
ἐπετέλει. αὐτόθι δὲ αὐτοῦ σὺν τοῖς δο-
ρυφόροις κατὰ τὸ γαζοφυλάκιον
24 ἤδη παρόντος. * ὁ τῶν πνευμάτων καὶ
πάσης ἐξουσίας δυνάστης ἐπιφά-
νειαν μεγάλην ἐποίησεν, ὥστε πάντας
τοὺς κατατολμήσαντας συνελθεῖν
καταπλαγέντας τὴν τοῦ θεοῦ δυνά-
μιν, εἰς ἔκλυσιν καὶ δειλίαν τραπῆναι.
25 * ὤφθη γάρ τις ἵππος αὐτοῖς φο-
βερὸν ἔχων τὸν ἐπιβάτην, καὶ καλλίστῃ
σαγῇ διακεκοσμημένος, φερόμενος
δὲ ῥύδην ἐνέσεισε τῷ ἡλιοδώρῳ τὰς
ἐμπροσθίους ὁπλάς. ὁ δὲ ἐπικαθήμε-
νος ἐφαίνετο χρυσῆν πανοπλίαν ἔ-
26 χων. * ἕτεροι δὲ δύο προσεφάνη-
σαν αὐτῷ νεανίαι τῇ ῥώμῃ μὲν εὐ-
πρεπεῖς, κάλλιστοι δὲ τῇ δόξῃ, διαπρε-
πεῖς δὲ τὴν περιβολήν. οἳ καὶ παρα-
στάντες ἐξ ἑκατέρου μέρους, ἐμαστί-
γουν αὐτὸν ἀδιαλείπτως, πολλὰς
ἐπιρριπτοῦντες αὐτῷ πληγάς.
27 * ἄφνω δὲ πεσόντα πρὸς τὴν γῆν
καὶ πολλῷ σκότει περιχυθέντα, συναρ-
πάσαντες καὶ εἰς φορεῖον ἐνθέντες.
28 * τὸν ἄρτι μετὰ πολλῆς παραδρο-
μῆς καὶ πάσης δορυφορίας εἰς τὸ
προειρημένον εἰσελθόντα γαζοφυ-
λάκιον, ἔφερον ἀβοήθητον αὐτὸν τοῖς
29 ὅπλοις καθεστῶτα, * φανερῶς τὴν
τοῦ θεοῦ δυναστείαν ἐπεγνωκότα· καὶ
ὁ μὲν διὰ τὴν θείαν ἐνέργειαν ἄφωνος
καὶ πάσης ἐστερημένος ἐλπίδος καὶ
30 σωτηρίας ἔρριπτο. * οἱ δὲ τὸν κύριον
εὐλόγουν τὸν παραδοξάζοντα τὸν ἑαυτοῦ
τόπον. καὶ τὸ μικρῷ πρότερον δέους καὶ
ταραχῆς γέμον ἱερόν, τοῦ παντοκρά-
τορος ἐπιφανέντος κυρίου, χαρᾶς καὶ
31 εὐφροσύνης ἐπεπλήρωτο. * ταχὺ
δέ τινες τῶν τοῦ ἡλιοδώρου συνήθων
ἠξίουν τὸν ὀνίαν ἐπικαλέσασθαι τὸν
ὕψιστον, καὶ τὸ ζῆν χαρίσασθαι τῷ
παντελῶς ἐν ἐσχάτῃ πνοῇ κειμένῳ.
32 * ὕποπτος δὲ γενόμενος ὁ ἀρχιε-
ρεὺς μήποτε διάληψιν ὁ βασιλεὺς
σχῇ, κακοεργίαν τινὰ περὶ τὸν ἡλιό-
δωρον ὑπὸ τῶν ἰουδαίων συντετε-
λέσθαι, προσήγαγε θυσίαν ὑπὲρ τῆς
τοῦ ἀνδρὸς σωτηρίας.

23 *Heliodorus autem quod
E decreuerat perficiebat eodẽ
loco ipſe cum ſatellitibus cir
ca ærarium præſens.
24 * Sed ſpiritus omnipotẽ-
tis Dei magnam fecit ſuæ
oſtenſionis euidentiam, ita
vt omnes qui auſi fuerãt pa-
rere ei, ruentes Dei virtute in
diſſolutionem & formidinẽ
conuerterentur.
25 * Apparuit enim illis qui-
dam equus, terribilem habẽs
ſeſſorem, optimis operimen
tis adornatus: iſque cum im-
petu Heliodoro priores cal-
ces eliſit. Qui autem ei ſede-
bat, videbatur arma habere
aurea.
26 * Alij etiam apparuerunt
duo iuuenes virtute decori,
optimi gloria, ſpecioſique a-
mictu, qui circunſteterũt eũ,
& ex vtraque parte flagella-
bant, ſine intermiſſione mul
tis plagis verberantes.
27 * Subitò autem Heliodo-
rus concidit in terrã, eumq;
multa caligine circunfuſum
rapuerunt, atque in ſella ge-
ſtatoria poſitum eiecerunt.
28 * Et is qui cũ multis cur-
F ſoribus & ſatellitibus prædi-
ctum ingreſſus eſt ærarium,
portabatur nullo ſibi auxi-
lium ferente:
29 * Manifeſta Dei cognita
virtute. Et ille quidẽ per diui
nam virtutẽ iacebat mutus
atq; omni ſpe & ſalute priua
tus.
30 * Hi autem Dominũ be-
nedicebant, quia magnifica-
bat locum ſuum, & templũ
quod paulò antè timore ac
tumultu erat plenum, appa-
rente omnipotẽte Domino,
gaudio & lętitia impletũ eſt.
31 * Tunc verò ex amicis He
liodori quidã rogabant cõfe-
ſtim Oniã, vt inuocaret Al-
tiſſimũ vt vitam donaret ei,
qui in ſupremo ſpiritu erat
32 cõſtitutus. * Cõſiderans autẽ
ſumm⁹ ſacerdos, ne fortè rex
ſuſpicaretur malitiã aliquam
ex Iudæis circa Heliodorum
conſummatã, obtulit pro ſa
lute viri hoſtiam ſalutarem.

* Cúmque summus sacer- 33
dos exoraret, iidem iuuenes
eisdẽ vestibus amicti, astãtes
Heliodoro, dixerunt: Oniæ
sacerdoti gratias age, nã pro- G
pter eum tibi Dominus vitã
donauit.
* Tu autem à Deo flagel- 34
latus, nuntia omnibus ma-
gnalia Dei & potestatem. &
his dictis non comparuerũt.
* Heliodorus autem hostia 35
Deo oblata, & votis magnis
promissis ei qui viuere illi
concessit, & Oniæ gratias a-
gens, recepto exercitu, repe-
dabat ad regem.
* Testabatur autẽ omni- 36
bus ea quæ sub oculis suis
viderat opera magna Dei.
* Cùm autem rex interro- 37
gasset Heliodorũ, quis esset
aptus adhuc semel Hieroso-
lymam mitti, ait:
* Si quem habes hostem 38
aut regni tui insidiatorem,
mitte illuc, & flagellatũ eum
recipies, si tamen euaserit, eò
quòd in loco sit verè Dei
quædam virtus.
* Nam ipse qui habet in 39
cælis habitationem, visitator
& adiutor est loci illius: &
venientes ad malefaciendũ,
percutit ac perdit.
* Igitur de Heliodoro & 40
ærarii custodia ita res se ha-
bet.

CAP. IIII.

Simon autem prædictus pe- 1
cuniarũ & patriæ delator, A
malè loquebatur de Onia,
tanquam ipse Heliodorum
instigasset ad hæc, & ipse
fuisset inuentor malorum.
* Prouisoremque ciuitatis 2
ac defensorem gentis suæ, &
æmulatorem legis Dei, au-
debat insidiatorem regni di-
cere.
* Sed cùm inimicitiæ in- 3
tantùm procederet, vt etiam
per quosdam Simonis neces-
sarios homicidia fierent:

33 * ποιουμένου δὲ τοῦ ἀρχιερέως τὸν
ἱλασμόν, οἱ αὐτοὶ νεανίαι πάλιν ἐ-
φάνησαν τῷ ἡλιοδώρῳ ἐν ταῖς αὐ-
ταῖς ἐσθήσεσιν ἐστολισμένοι, καὶ στάν-
τες εἶπαν, πολλὰς τῷ ὀνίᾳ τῷ ἀρ-
χιερεῖ χάριτας ἔχε· διὰ γὰρ αὐτόν σοι
κεχάρισται τὸ ζῆν ὁ κύριος. * σὺ δὲ
34 ἐξ οὐρανοῦ μεμαστιγωμένος διάγγε-
λε πᾶσι τὸ μεγαλεῖον τοῦ θεοῦ κρά-
τος. ταῦτα δὲ εἰπόντες ἀφανεῖς ἐγένον-
35 το. * ὁ δὲ ἡλιόδωρος θυσίαν ἀνενέγ-
κας τῷ κυρίῳ καὶ εὐχὰς μεγίστας
εὐξάμενος τῷ τὸ ζῆν περιποιήσαντι,
καὶ τὸν ὀνίαν ἀποδεξάμενος ἀνεστρα-
τοπέδευσε πρὸς τὸν βασιλέα.
36 * ἐξεμαρτύρει δὲ πᾶσιν ἅπερ ἦν
ὑπ' ὄψιν τεθεαμένος ἔργα τοῦ μεγί-
στου θεοῦ.
37 * τοῦ δὲ βασιλέως ἐπερωτήσαντος
τὸν ἡλιόδωρον ποῖός τις εἴη ἐπιτή-
δειος ἔτι ἅπαξ διαπεμφθῆναι εἰς ἱε-
ροσόλυμα, ἔφησεν.
38 * εἴ τινα ἔχεις πολέμιον ἢ πραγ-
μάτων ἐπίβουλον, πέμψον αὐτὸν
ἐκεῖ· καὶ μεμαστιγωμένον αὐτὸν
προσδέξῃ, ἐάνπερ καὶ διασωθῇ, διὰ
τὸ περὶ τὸν τόπον ἀληθῶς εἶναί τινα
θεοῦ δύναμιν.
39 * αὐτὸς γὰρ ὁ τὴν κατοικίαν ἐπου-
ράνιον ἔχων, ἐπόπτης ἐστὶ καὶ βοηθὸς
ἐκείνου τοῦ τόπου· καὶ τοὺς παραγινο-
μένους ἐπὶ κακώσει τύπτων ἀπολλύει.
40 * καὶ τὰ μὲν κατὰ ἡλιόδωρον καὶ
τὴν τοῦ γαζοφυλακίου τήρησιν οὕτως
ἐχώρησεν. δ'.
1 * Ὁ δὲ προειρημένος σίμων ὁ
τῶν χρημάτων καὶ τῆς πατρίδος ἐν-
δείκτης γεγονώς, ἐκακολόγει τὸν ὀ-
νίαν· ὡς αὐτός τε εἴη τὸν ἡλιόδωρον
ἐπισεσεικώς, καὶ τῶν κακῶν δημιουρ-
γὸς καθεστηκώς.
2 * καὶ τὸν εὐεργέτην τῆς πόλεως καὶ
τὸν κηδεμόνα τῶν ὁμοεθνῶν καὶ ζηλω-
τὴν τῶν νόμων, ἐπίβουλον τῶν πραγ-
μάτων ἐτόλμα λέγειν.
3 * τῆς δὲ ἔχθρας ἐπὶ τοσοῦτον προ-
βαινούσης, ὥστε καὶ διά τινος τῶν ὑπὸ
τοῦ σίμωνος δεδοκιμασμένων φό-
νους συντελεῖσθαι.

33 * *Faciente autem summo sa-
cerdote propiciationem, iidem
iuuenes iterum apparuerũt He-
liodoro in eisdem vestibus ami-
cti; & stantes dixerunt: Mul-
tas Oniæ principi sacerdotum
gratias habe: propter enim eum
tibi donauit vitam Dominus.*
34 * *Tu autem de cælo flagella-
tus, nuntia omnibus magnam
Dei potestatem. hæc autem cùm
dixissent, disparentes facti sunt.*
35 * *At Heliodorus sacrificium
offerens Domino, & vota ma-
xima vouens ei qui vitam con-
cessit: & Oniæ gratias agens,
rediit cum exercitu ad regem.*
36 * *Testabatur autem omnibus
quæ erat sub visu conspicatus
opera maximi Dei.*
37 * *At rege interrogante He-
liodorum, quis esset aptus ad-
huc semel, vt mitteretur in
Hierosolyma, dixit:*
38 * *Si quem habes hostem vel
rerum insidiatorem, mitte eum
illuc: & flagellatum eum reci-
pies. si tamen & euaserit, eo
quòd in loco verè sit quædam
Dei potentia.*
39 * *Ipse enim qui habitationem
cælestem habet, visitator est
& adiutor illius loci. & veniẽ-
tes ad maleficium, percutiens
perdit.*
40 * *Et res quidem de Heliodo-
ro & ærarii custodia sic trans-
actæ sunt.*

CAP. IIII.

1 *AT prædictus Simon pecu-
niarum & patriæ delator
factus, malè loquebatur de O-
nia: tanquam ipse esset qui He-
liodorum instigasset, & malorũ
artifex extitisset.*
2 * *Et benefactorem ciuitatis
& defensorem suæ gentis, &
æmulatorem legum, insidiatorem
rerum audebat dicere.*
3 * *Sed cùm inimicitia ad tan-
tum procederet, vt & per
quendam ex his qui à Simo-
ne probati erant, homicidia fie-
rent.*

4 * *Videns Onias difficultatem contentionis, & Apollonium insanire vtpote Cœlesyriæ & Phœniciæ ducem augentem malitiam Simonis, ad regem se contulit.*

5 * *Non factus ciuium accusator, sed vtilitatem publicè & priuatim vniuersæ multitudini considerans.*

6 * *Videbat enim sine regali prouidentia impossibile esse consequi pacem vltrà res, & Simonem cessationem non accepturum stultitiæ.*

7 * *Cùm commutasset autem vitam Seleucus, & suscepisset regnum Antiochus qui cognominatus est Nobilis, ambiuit Jason frater Oniæ summum sacerdotium.*

8 * *Promittens regi propter consecutionem, argenti talenta sexaginta supra trecenta, & reditus cuiusdam alij talenta octoginta.*

9 * *Ad autem hæc promittebat & alia constituturū quinquaginta ad centum, si concedatur per potestatem eius gymnasium, & Ephebiam sibi constituere, & in Hierosolymis Antiochenses scribere.*

10 * *Cùm annuisset autem rex & principatum obtinuisset, statim ad Græcum ritum contribules transtulit.*

11 * *Et quæ posita erant Judæis mansueta regia per Joannem patrem Eupolemi, qui fecit legationem pro amicitia & societate apud Romanos amouit; & quidem legitimas soluens politias, praua instituta innouabat.*

12 * *Sponte enim sub ipsam arcem gymnasium ædificauit, & optimos Epheborum substituēs, sub velum duxit.*

13 * *Erat autem sic occasio quædam gentilitatis, & profectus alienigenæ conuersationis propter impij, & non summi sacerdotis Jasonis eminens scelus.*

4 * συνορῶν ὁ ὀνίας τὸ χαλεπὸν τῆς φιλονικείας καὶ ἀπολλώνιον μαίνεσθαι ὡς τὸν κοίλης συρίας καὶ φοινίκης στρατηγὸν συναύξοντα τὴν κακίαν τοῦ σίμωνος, ὡς τὸν βασιλέα διεκομίσθη.

5 * οὐ γινόμενος τῶν πολιτῶν κατήγορος· τὸ δὲ σύμφορον κοινῇ καὶ κατ' ἰδίαν παντὶ τῷ πλήθει σκοπῶν.

6 * ἑώρα γὰρ ἄνευ βασιλικῆς προνοίας ἀδύνατον εἶναι τυχεῖν εἰρήνης ἔτι τὰ πράγματα, καὶ τὸν σίμωνα παῦλαν οὐ ληψόμενον τῆς ἀνοίας.

7 * μεταλλάξαντος δὲ τὸν βίον σελεύκου, καὶ παραλαβόντος τὴν βασιλείαν ἀντιόχου τοῦ προσαγορευθέντος ἐπιφανοῦς, ὑπενόθευσεν ἰάσων ὁ ἀδελφὸς ὀνίου τὴν ἀρχιερωσύνην.

8 * ἐπαγγειλάμενος τῷ βασιλεῖ δι' ἐντεύξεως ἀργυρίου τάλαντα ἑξήκοντα πρὸς τοῖς τριακοσίοις, καὶ προσόδου τινὸς ἄλλης τάλαντα ὀγδοήκοντα.

9 * πρὸς δὲ τούτοις ὑπισχνεῖτο καὶ ἕτερα διαγράφειν πεντήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν, ἐὰν ἐπιχωρηθῇ διὰ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ γυμνάσιον καὶ ἐφηβείαν αὐτῷ συστήσασθαι καὶ τοὺς ἐν ἱεροσολύμοις ἀντιοχεῖς ἀναγράψαι.

10 * ἐπινεύσαντος δὲ τοῦ βασιλέως καὶ τῆς ἀρχῆς κρατήσας, εὐθέως ἐπὶ τὸν ἑλληνικὸν χαρακτῆρα τοὺς ὁμοφύλους μετῆγε.

11 * καὶ τὰ κείμενα τοῖς ἰουδαίοις φιλάνθρωπα βασιλικὰ διὰ ἰωάννου τοῦ πατρὸς εὐπολέμου, τοῦ ποιησαμένου τὴν πρεσβείαν ὑπὲρ φιλίας καὶ συμμαχίας πρὸς τοὺς ῥωμαίους, παρώσατο· καὶ τὰς μὲν νομίμους καταλύων πολιτείας, παρανόμους θεσμοὺς ἐκαίνιζεν.

12 * ἀσμένως γὰρ ὑπ' αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν γυμνάσιον καθίδρυσε, καὶ τοὺς κρατίστους τῶν ἐφήβων ὑποτάσσων, ὑπὸ πέτασον ἦγεν.

13 * ἦν δ' οὕτως ἀκμή τις ἑλληνισμοῦ, καὶ πρόσβασις ἀλλοφυλισμοῦ διὰ τὴν τοῦ ἀσεβοῦς καὶ οὐκ ἀρχιερέως ἰάσωνος ὑπερβάλλουσαν ἀναγνείαν.

4 * Considerans Onias periculum contentionis, & Apollonium insanire, vtpote ducem Cœlesyriæ & Phœnicis, ad augendam malitiam Simonis, ad regem se contu-
5 lit: * Non vt ciuium accusator, sed communē vtilitatē apud semetipsum vniuersæ multitudinis considerans.
6 * Videbat enim sine regali prouidentia impossibile esse pacem rebus dari, nec Simonem posse cessare à stultitia
7 sua. * Sed post Seleuci vitæ excessum, cùm suscepisset regnum Antiochus, qui Nobilis appellabatur, ambiebat Iason frater Oniæ summum
8 sacerdotium. * Adito rege, promittens ei argenti talēta trecēta sexaginta, & ex reditibus aliis talenta octoginta.
9 * Super hoc promittebat
B & alia centū quinquaginta, si potestati eius cōcederetur gymnasiū & ephebiam sibi constituere; & eos qui in Hierosolymis erant Antiochenos scribere.
10 * Quod cùm rex annuisset & obtinuisset principatum, statim ad gentilem ritum contribules suos transferre cœpit.
11 * Et amotis his, quæ humanitatis causa Iudæis à regibus fuerant constituta, per Ioannem patrem Eupolemi, qui apud Romanos de amicitia & societate functus est legatione legitima, ciuium iura destituens, praua instituta sanciebat.
12 * Etenim ausus est sub ipsa arce gymnasium cōstituere, & optimos quosque ephe-borum in lupanaribus po-
13 nere. * Erat autem hoc nō initium, sed incrementum quoddam, & profectus gentilis, & alienigenæ conuersationis, propter impii & non sacerdotis Iasonis nefarium & inauditum scelus.

*Ita vt sacerdotes iam nō 14
circa altaris officia dediti es-
sent; sed contempto tēplo & C
sacrificiis neglectis, festinarēt
participes fieri palæstræ &
præbitionis eius iniustę, & in
exercitiis disci: *Et patrios 15
quidē honores nihil haben-
tes, Græcas glorias optimas
arbitrabantur. *Quarum 16
gratia periculosa eos contē-
tio habebat, & eorū instituta
æmulabantur, ac per omnia
his consimiles esse cupiebāt,
quos hostes & peremptores
habuerant. *In leges enim 17
diuinas impiè agere impunè
nō cedit, sed hoc tempus se-
quens declarabit. *Cùm 18
autem quinquennalis agon
Tyro celebraretur, & rex
præsens esset, *Misit Iason 19
facinorosus ab Hierosoly-
mis viros peccatores, portā-
tes argenti didrachmas tre-
centas in sacrificium Hercu-
lis, quas postulauerūt hi qui
asportauerāt, ne in sacrificiis
erogarentur; quia non opor
teret; sed in alios sumptus eas
deputari. *Sed hæc oblata 20
sunt quidem ab eo, qui mise-
rat in sacrificium Herculis:
propter præsentes autē datæ
sunt in fabricā nauium tri-
remiū. *Misso autē in Æ- 21
gyptū Apollonio Mnesthei
filio propter primates Ptole-
mæi Philometoris regis, cùm
cognouisset Antiochus alie-
num se à negociis regni effe-
ctum, propriis vtilitatibus
consulēs, profectus inde ve-
nit Ioppen, & inde Hiero-
solymam.
*Et magnificè ab Iasone 22
& ciuitate susceptus, cum D
facularū luminibus & laudi-
bus ingressus est; & inde in
Phœnicen exercitum conuer
tit. *Et post triennii tem- 23
pus misit Iason Menelaum,
supradicti Simonis fratrem,
portantem pecunias regi, &
de negociis necessariis respō
sa perlaturum.

*ὥστε μηκέτι περὶ τὰς τοῦ θυσια- 14
στηρίου λειτουργείας προθύμους εἶναι
τοὺς ἱερεῖς· ἀλλὰ τοῦ μὲν νεὼ κατα-
φρονοῦντες καὶ τῶν θυσιῶν ἀμελοῦν-
τες, ἔσπευδον μετέχειν τῆς ἐν παλαί-
στρᾳ παρανόμου χορηγίας, μετὰ τὴν
τοῦ δίσκου πρόκλησιν.
*καὶ τὰς μὲν πατρῴους τιμὰς ἐν 15
οὐδενὶ τιθέμενοι, τὰς δὲ ἑλληνικὰς
δόξας καλλίστας ἡγούμενοι.
*ὧν καὶ χάριν ἔσχεν αὐτοὺς χα- 16
λεπὴ περίστασις· καὶ ὧν ἐζήλουν τὰς
ἀγωγὰς καὶ καθάπαν ἤθελον ἐξο-
μοιοῦσθαι, τούτους πολεμίους καὶ τι-
μωρητὰς ἔσχον.
*ἀσεβεῖν γὰρ εἰς τοὺς θείους νόμους 17
οὐ ῥᾴδιον, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ὁ ἀκόλου-
θος καιρὸς δηλώσει.
*ἀγομένου δὲ πενταετηρικοῦ 18
ἀγῶνος ἐν τύρῳ καὶ τοῦ βασιλέως
παρόντος.
*ἀπέστειλεν ἰάσων ὁ μιαρὸς θεω- 19
ροὺς ὡς ἀπὸ ἱεροσολύμων ἀντιοχέας
παρακομίζοντας ἀργυρίου δραχ-
μὰς τριακοσίας εἰς τὴν τοῦ ἡρα-
κλέους θυσίαν, ἃς καὶ ἠξίωσαν οἱ
παρακομίσαντες μὴ χρῆσθαι πρὸς
θυσίαν.
*ἕνεκα δὲ τῶν παρακομιζόντων εἰς 20
τὰς τῶν τριήρεων κατασκευάς.
*ἀποσταλέντος δὲ εἰς αἴγυπτον 21
ἀπολλωνίου τοῦ μενεσθέως διὰ τὰ
πρωτοκλήσια τοῦ φιλομήτορος βα-
σιλέως, μεταλαβὼν ἀντίοχος ἀλ-
λότριον αὐτὸν τῶν αὐτοῦ γεγονέναι
πραγμάτων, τῆς καθ᾽ αὑτὸν ἀσφα-
λείας ἐφρόντιζεν· ὅθεν εἰς ἰόππην
παραγενόμενος κατήντησεν εἰς ἱε-
ροσόλυμα. *μεγαλομερῶς δὲ 22
ὑπὸ τοῦ ἰάσωνος καὶ τῆς πόλεως ἀπο-
δεχθεὶς, μετὰ δᾳδουχίας καὶ βοῶν εἰ-
σεδέχθη· εἶθ᾽ οὕτως εἰς τὴν φοινίκην
κατεστρατοπέδευσεν.
*μετὰ δὲ τριετῆ χρόνον ἀπέστειλε 23
ἰάσων μενέλαον τὸν τοῦ προσημαι-
νομένου σίμωνος ἀδελφόν, παρα-
κομίζοντα τὰ χρήματα τῷ βασι-
λεῖ, καὶ περὶ πραγμάτων ἀναγ-
καίων ὑπομνηματισμοὺς τελέσοντα.

14 *Ita vt non vltrà circa al-
taris ministeria prompti essent
sacerdotes, sed ipsum quidem
templum contemnentes & sa-
crificia negligentes, festinabant
participes esse quæ in palæstra
iniustè exhibitionis; post disci
prouocationem,
15 *Et quidem patrios honores
in nihilo ponentes, sed Græcas
glorias optimas arbitrantes.
16 *Quorū & gratia habuit
eos graue infortunium: & quo-
rum æmulabantur mores, &
omnino volebant similes esse,
hos hostes & punitores habue-
runt.
17 *Impiè agere enim contra
diuinas leges non facile, sed &
hæc sequens tempus declara-
bit.
18 *Cùm celebraretur autem
quinquennalis agon in Tyro, &
rex adesset:
19 *Misit Iason scelestus sacro-
rum procuratores vt ab Hiero-
solymis Antiochenses portantes
argenti drachmas trecentas in
Herculis sacrificium, quas &
postulauerunt ij qui asportaue-
rant ne expenderentur in sa-
crificio.
20 *Propter autem portantes
in triremium fabricationes.
21 *Misso autem in Ægyptum
Apollonio filio Menesthei pro-
pter primates Philometoris re-
gis, suspicans Antiochus alie-
num eum suarum factum esse
rerum, propriæ securitatis cu-
ram habuit, vnde in Joppen
veniens profectus est in Hiero-
solyma.
22 *Magnificè autem à Iasone
& ciuitate acceptus, cum faci-
bus & exclamationibus susce-
ptus est: postea sic in Phœniciam
cum exercitu abijt.
23 *Post autem triennij tem-
pus misit Iason Menelaum præ-
dicti Simonis fratrem, portan-
tem pecunias regi, & de nego-
ciis necessariis commonitiones fa-
cturum.

24 * *Ille autem commendatus regi, & magnificans eum à facie potestatis, in semetipsum retorsit summum sacerdotium, superans Iasone talentis argenti trecentis.* 25 * *Cùm cepisset autē regia mandata venit, equidem summo sacerdotio nihil dignum ferens, furores autem crudelis tyranni & feræ barbaræ impetus habens.*

26 * *Et quidem Iason qui proprium fratrem circumuenerat, circūuentus ab alio profugus in Ammanitē regionē expulsus est.*

27 * *At Menelaus ipsum quidem principatum obtinuit, sed de promissis regi pecunijs nihil bene disponebat: faciente autem exactionem Sostrato arcis præposito.* 28 * *Ad hūc enim erat vectigalium exactio, ob quam causam ipsi duo à rege vocati sunt.*

29 * *Et quidem Menelaus reliquit summi sacerdotij successorem Lysimachū suum fratrem: Sostratus autem Crateten eum qui super Cyprios.*

30 * *Cùm talia autem constituerentur, contigit Tarsenses & Mallotas discordes esse, propterea quòd Antiochidi concubinæ regis in dono darentur.*

31 * *Festinanter itaque rex venit sedare res, relinquens suffectum Andronicum ex ijs qui in dignitate positi erant.*

32 * *Ratus autem Menelaus accepisse oportunitatem bonam, aurea vasa quædam templi furatus donauit Andronico, & alia vendiderat inque Tyro & ijs quæ in circuitu ciuitatibus.*

33 * *Et cùm manifestè cognouisset Onias, arguebat recedens in tutum locum, in Daphne quæ ad Antiochiam posita est.*

34 * *Vnde Menelaus accipiens seorsum Andronicum hortabatur interficere Oniam: ille aūt veniēs ad Oniam & persuasus cum dolo & acceptus cum iuramentis, dans dextram, quanquā in suspicione positus, persuasit de asylo procedere, quē et statim conclusit non veritus iustitiam.*

24 * ὁ δὲ συσταθεὶς τῷ βασιλεῖ καὶ
δοξάσας αὐτὸν τῷ προσώπῳ τῆς ἐξουσίας, εἰς ἑαυτὸν κατήντησε τὴν ἀρχιερωσύνην ὑπερβαλὼν τὸν ἰάσωνα τάλαντα ἀργυρίου τριακόσια.
25 * λαβὼν δὲ τὰς βασιλικὰς ἐντολὰς παρεγένετο, τῆς μὲν ἀρχιερωσύνης οὐδὲν ἄξιον φέρων, θυμοὺς δὲ ὠμοῦ τυράννου καὶ θηρὸς βαρβάρου ὀργὰς ἔχων.
26 * καὶ ὁ μὲν ἰάσων ὁ τὸν ἴδιον ἀδελφὸν ὑπονοθεύσας, ὑπονοθευθεὶς ὑφ' ἑτέρου φυγὰς εἰς τὴν ἀμμανῖτιν
27 χώραν συνήλαστο. * ὁ δὲ μενέλαος
τῆς μὲν ἀρχῆς ἐκράτει, τῶν δὲ ἐπηγγελμένων τῷ βασιλεῖ χρημάτων οὐδὲν εὐτάκτει· ποιουμένου δὲ τὴν ἀπαίτησιν σωστράτου τοῦ τῆς ἀκροπόλεως
28 ἐπάρχου. * πρὸς τοῦτον γὰρ ἦν ἡ
τῶν διαφόρων πρᾶξις, δι' ἣν αἰτίαν οἱ δύο ὑπὸ τοῦ βασιλέως προσεκλήθη-
29 σαν. * καὶ ὁ μὲν μενέλαος ἀπέλιπε
τῆς ἀρχιερωσύνης διάδοχον λυσίμαχον τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφόν, σώστρατος δὲ κράτητα τὸν ἐπὶ τῶν κυπρίων.
30 * τοιούτων δὲ συνεστηκότων, συνέβη ταρσεῖς καὶ μαλλώτας στασιάζειν, διὰ τὸ ἀντιοχίδι τῇ παλλακῇ τοῦ βα-
31 σιλέως ἐν δωρεᾷ δίδοσθαι. * θᾶττον
οὖν ὁ βασιλεὺς ἧκε καταστεῖλαι τὰ πράγματα, καταλιπὼν τὸν διαδεχόμενον ἀνδρόνικον τῶν ἐν ἀξιώμα-
32 τι κειμένων. * νομίσας δὲ ὁ μενέλαος
εἰληφέναι καιρὸν εὐφυῆ, χρυσώματά τινα τῶν τοῦ ἱεροῦ νοσφισάμενος ἐχαρίσατο τῷ ἀνδρονίκῳ, καὶ ἕτερα ἐτύγχανε πεπρακὼς εἴς τε τύρον καὶ
33 τὰς κύκλῳ πόλεις. * καὶ σαφῶς ἐπε-
γνωκὼς ὁ ὀνίας, ἀπήλεγχεν ἀποκεχωρηκὼς εἰς ἄσυλον τόπον, ἐπὶ δάφνης τῆς πρὸς ἀντιόχειαν κειμένης.
34 * ὅθεν ὁ μενέλαος λαβὼν ἰδίᾳ τὸν ἀνδρόνικον παρεκάλει χειρώσασθαι τὸν ὀνίαν· ὁ δὲ παραγενόμενος ἐπὶ τὸν ὀνίαν, καὶ πεισθεὶς ἐπὶ δόλῳ καὶ δεξιασθεὶς μεθ' ὅρκων, δοὺς δεξιὰν καίπερ ἐν ὑποψίᾳ κείμενος, ἔπεισεν ἐκ τοῦ ἀσύλου προελθεῖν· ὃν καὶ παραχρῆμα κατέκλεισεν οὐκ αἰδεσθεὶς τὸ δίκαιον.

24 * At ille commendatus regi, cùm magnificasset faciem potestatis eius, in semetipsum retorsit summum sacerdotium, supponens Iasoni talenta argenti trecēta.
25 * Acceptisque à rege mandatis venit, nihil quidem habens dignum sacerdotio; animos verò crudelis tyrāni, & feræ beluæ iram gerens.
26 * Et Iason quidem, qui proprium fratrem captiuauerat, ipse deceptus profugus in Amanitem expulsus
27 est regionem. * Menelaus
autem principatum quidem obtinuit; de pecuniis verò regi promissis nihil agebat, cùm exactionem faceret Sostratus, qui arci erat præpo-
28 situs. * Nam ad hunc exa-
E ctio vectigaliū pertinebat, quam ob causam vtrique ad regem sunt euocati.
29 * Et Menelaus amotus est à sacerdotio, succedente Lysimacho fratre suo, Sostratus autem prælatus est Cypriis.
30 * Et cùm hæc agerentur, contigit Tharsenses & Mallotas seditionem mouere, eò quòd Antiochi regis concubinæ dono essent dati.
31 * Festinanter itaque rex venit sedare illos, relicto suffecto vno ex comitibus suis Andronico.
32 * Ratus autem Menelaus accepisse se tempus oportunum, aurea quædam vasa è templo furatus, donauit Andronico, & alia vendiderat Tyro, & per vicinas ciuitates.
33 * Quod cùm certissimè cognouisset Onias, arguebat eum ipse in loco tuto, se continēs Antiochiæ secus Daph-
34 nem. * Vnde Menelaus acce-
dens ad Andronicū, rogabat vt Oniam interficeret. qui cū venisset ad Oniā, & datis dextris cū iureiurādo, quāuis esset ei suspectus, suasisset de asylo procedere, statim eum peremit, non veritus iustitiā.

* Ob quam causam non 35
solùm Iudæi, sed etiam aliæ
quoque nationes indigna-
bantur, & molestè ferebant
de nece tanti viri iniusta.
* Sed regressum regem de 36
Ciliciæ locis, adierunt Iudæi F
apud Antiochiam simul &
Græci, conquerentes de ini-
qua nece Oniæ.
* Contristatus itaque est 37
animo Antiochus propter
Oniam, & flexus ad miseri-
cordiam, lachrymas fudit,
recordatus defuncti sobrie-
tatem & modestiam.
* Accensisque animis, An- 38
dronicum purpura exutum,
per totam ciuitatem iubet
circũduci; & in eodem loco
in quo in Oniam impietatẽ
commiserat, sacrilegum vita
priuari, Domino illi condi-
gnam retribuente pœnam.
* Multis autem sacrilegiis 39
in templo à Lysimacho com
missis Menelai consilio, &
diuulgata fama, congregata
est multitudo aduersum Ly-
simachum, multo iam auro
exportato.
* Turbis autem insurgen- 40
tibus, & animis ira repletis,
Lysimachus armatis ferè tri-
bus millibus iniquis mani-
bus vti cœpit, duce quodam
tyranno, ætate pariter & de-
mentia prouecto.
* Sed vt intellexerunt co- 41
natum Lysimachi, alij lapi-
des, alii fustes validos arri-
puere, quidam verò cinerem
in Lysimachum iecere.
* Et multi quidam vulne- 42
rati, quidam autem & pro-
strati; omnes verò in fugam
conuersi sunt. ipsum etiam G
sacrilegũ secus ærarium in-
terfecerunt.
* De his ergo cœpit iudi- 43
cium aduersus Menelaum
agitari.
* Et cùm venisset rex Ty- 44
rum, ad ipsum negocium
detulerunt missi tres viri à
senioribus.

* δι' ἣν αἰτίαν οὐ μόνον ἰουδαῖοι, 35
πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἐδεί-
ναζον καὶ ἐδυσφόρουν ἐπὶ τῷ τοῦ
ἀνδρὸς ἀδίκῳ φόνῳ.
* τοῦ δὲ βασιλέως ἐπανελθόντος 36
ἀπὸ τῶν κατὰ κιλικίαν τόπων, ἐνετύγ-
χανον οἱ κατὰ πόλιν ἰουδαῖοι συμμι-
σοπονηρούντων καὶ τῶν ἑλλήνων, ὑπὲρ
τοῦ παρὰ λόγον τὸν ὀνίαν ἀπεκτονέναι.
* ψυχικῶς οὖν ὁ ἀντίοχος ἐπὶ 37
λυπηθεὶς καὶ τραπεὶς εἰς ἔλεον, καὶ δα-
κρύσας διὰ τὴν τοῦ μετηλλαχότος
σωφροσύνην καὶ πολλὴν εὐταξίαν.
* καὶ πυρωθεὶς τοῖς θυμοῖς, παρα- 38
χρῆμα τὴν τοῦ ἀνδρονίκου πορφύραν
περιελόμενος καὶ τοὺς χιτῶνας πε-
ριρρήξας, περιαγαγὼν καθ' ὅλην
τὴν πόλιν ἐπ' αὐτὸν τὸν τόπον οὗπερ
τὸν ὀνίαν ἠσέβησεν, ἐκεῖ τὸν μιαιφό-
νον ἀπεκόσμησε· τοῦ κυρίου τὴν ἀξίαν
αὐτῷ κόλασιν ἀποδόντος.
* γενομένων δὲ πολλῶν ἱεροσυλη- 39
μάτων κατὰ τὴν πόλιν ὑπὸ τοῦ λυσι-
μάχου, μετὰ τῆς τοῦ μενελάου γνώμης·
καὶ διαδοθείσης ἔξω τῆς φήμης, ἐπι-
συνήχθη τὸ πλῆθος ἐπὶ τὸν λυσίμα-
χον, χρυσωμάτων ἤδη πολλῶν διενη-
νεγμένων. * ἐπεγειρομένων δὲ τῶν 40
ὄχλων καὶ ταῖς ὀργαῖς διεμπιπλαμέ-
νων, καθοπλίσας ὁ λυσίμαχος πρὸς
τρισχιλίους κατήρξατο χειρῶν ἀδί-
κων προηγησαμένου τινὸς αὐράνου
προβεβηκότος τὴν ἡλικίαν, οὐδὲν δὲ
ἧττον καὶ τῇ διανοίᾳ. * συνιδόντες δὲ καὶ 41
τὴν ἐπίθεσιν τοῦ λυσιμάχου, συναρ-
πάσαντες οἱ μὲν πέτροις, οἱ δὲ ξύ-
λων πάχη, τινὲς δὲ ἐκ τῆς παρακειμέ-
νης σποδοῦ δρασσόμενοι φύρδην, ἐνε-
τίνασσον εἰς τοὺς περὶ τὸν λυσίμαχον.
* δι' ἣν αἰτίαν πολλοὺς μὲν αὐτῶν 42
τραυματίας ἐποίησαν, τινὰς δὲ καὶ
κατέβαλον, πάντας δὲ εἰς φυγὴν
συνήλασαν· αὐτὸν δὲ τὸν ἱερόσυλον
παρὰ τὸ γαζοφυλάκιον ἐχειρώσαν-
το. * περὶ δὲ τούτων ἐνέστη κρίσις πρὸς 43
τὸν μενέλαον. * καταντήσαντος δὲ τοῦ 44
βασιλέως εἰς τύρον, ἐπ' αὐτοῦ τὴν δι-
καιολογίαν ἐποιήσαντο οἱ πεμφθέν-
τες τρεῖς ἄνδρες ὑπὸ τῆς γερουσίας.

35 * *Ob quam causam non solùm*
Iudæi, multi autem & aliarum
gentium indignabantur, & mo-
lestè ferebant ob viri iniustam
necem.
36 * *At rege regresso ex Ciliciæ*
locis, occurrerũt ciuitatis Iudæi,
simul scelus abominantibus &
Græcis; propterea quòd sine cau
sa Onias interfectus fuerat.
37 * *Ex animo igitur Antiochus*
tristatus, & versus in miseri-
cordiam, & lachrymans ob mor
tui sobrietatem & multam mo-
destiam:
38 * *Et incensus furore, statim*
Andronici purpuram auferens,
& vestes scindens, circũducens
per totã ciuitatẽ in ipso loco, vbi
in Oniam impietatem cõmiserat,
illic homicidam vita priuauit,
Domino condignam ei pœnam
retribuente.
39 * *Factis autem multis sacri-*
legiis per ciuitatẽ à Lysimacho,
cum Menelai consilio, & diuul-
gata extra fama, congregata est
multitudo aduersus Lysimachũ,
vasis aureis iam multis expor-
tatis.
40 * *Excitatis autem turbis &*
ira repletis, armans Lysimachus
ad tres mille incepit vti mani-
bus iniquis, duce quodã Aura-
no prouecto ætate, nihil autem
41 *minus & mente.* * *Intelligen-*
tes autem & conatum Lysima-
chi, arripientes alij quidẽ saxa,
alii verò fustes validos, quidã
autem ex adiacente cinere appre
hendentes mixtim, proiecerunt
in Lysimachum.
42 * *Ob quam causam multos*
quidem eorum vulneratos fece-
runt; aliquos verò & prostra-
uerunt: omnes verò in fugam
compulerunt. ipsum autem sa-
crilegum prope ærarium inter-
fecerunt.
43 * *De his autem instabat iu-*
dicium aduersus Menelaum.
44 * *Cùm venisset autem rex*
ad Tyrum, ad ipsum iudicium
retulerunt missi tres viri à
senatu.

** Iam vero superatus Me-* 45
nelaus promisit pecunias multas
Ptolemæo Dorymenis ad sua-
dendum regi.
** Vnde accipiens Ptolemæus* 46
in quodam atrio tanquam refri-
gerantem se regem à sententia
mutauit.
** Et ipsum quidem vniuer-* 47
sæ malitiæ reum Menelaum ab-
soluit criminibus; at miseros,
qui & si apud Scythas causam
dixissent, absoluti essent innocē-
tes, hos morte damnauit.
** Citò ergo iniustam pœnam* 48
passi sunt, pro ciuitate & popu-
lis, & sacris vasis causam pro-
secuti.
** Ob quam causam & Ty-* 49
rij rem abominati quæ ad sepul-
turam eorum magnificè suppe-
ditauerunt.
** At Menelaus propter po-* 50
tentium auaritiam, mansit in
principatu crescens malitia, ma-
gnus ciuium insidiator consti-
tutus.

CAP. V.

Circa autem tempus hoc se- 1
cundam profectionem An-
tiochus in Ægyptum profectus
*est. * Contigit autē per vniuer-* 2
sam ciuitatē ferè in diebus qua-
draginta, videri in aëre curren-
tes equites auratas stolas haben
tes, & hastis ad modum cohor-
tis armatos, & gladiorum edu-
ctiones.
** Et cursus equorum per or-* 3
dinem digestos, & congressiones
factas, et incursiones vtrorum-
que, & scutorum motus, & spi
culorum multitudinem, & te-
lorum iactus, & aureorum or-
namentorum splendores, & om
nis generis loricas.
** Quamobrē omnes rogabant* 4
in bonum ostentum fieri.
** Cùm factus esset autem ru-* 5
mor falsus, tanquam commutas-
set Antiochus vitam, assumens
Iason non pauciores mille, re-
pente in ciuitatem fecit impe-
tum: ipsis autē ad murum com-
pulsis & ad vltimum iam ap-
prehensa ciuitate:

45 * ἤδη δὲ λελειμμένος ὁ μενέλαος
ἐπηγγείλατο χρήματα ἱκανὰ τῷ πτο-
λεμαίῳ τῷ δορυμένους πρὸς τὸ πεῖ-
σαι τὸν βασιλέα.
46 * ὅθεν ἀπολαβὼν ὁ πτολεμαῖος
εἴς τι περίστυλον ὡς ἀναψύξοντα τὸν
βασιλέα, μετέθηκε.
47 * καὶ τὸν μὲν τῆς ὅλης κακίας αἴ-
τιον μενέλαον ἀπέλυσε τῶν κατηγο-
ρημάτων, τοῖς δὲ ταλαιπώροις, εἴτι-
νες εἰ καὶ ἐπὶ σκυθῶν ἔλεγον, ἀπελύ-
θησαν ἂν ἀκατάγνωστοι, τούτοις θά-
νατον ἐπέκρινε.
48 * ταχέως οὖν τὴν ἄδικον ζημίαν
ὑπέσχον, ὑπὲρ πόλεως καὶ δήμων,
καὶ τῶν ἱερῶν σκευῶν προηγορήσαν-
49 τες. * δι' ἣν αἰτίαν καὶ τύριοι μισοπο-
νηρήσαντες τὰ πρὸς τὴν κηδείαν αὐ-
τῶν μεγαλοπρεπῶς ἐχορήγησαν.
50 * ὁ δὲ μενέλαος διὰ τὰς τῶν κρα-
τούντων πλεονεξίας, ἔμενεν ἐπὶ τῆς
ἀρχῆς ἐπιφυόμενος τῇ κακίᾳ, μέγας
τῶν πολιτῶν ἐπίβουλος καθεστώς.

έ.

1 * Περὶ δὲ τὸν καιρὸν τοῦτον τὴν
δευτέραν ἔφοδον ὁ ἀντίοχος εἰς αἴ-
γυπτον ἐστείλατο.
2 * συνέβη δὲ καθ' ὅλην τὴν πόλιν
σχεδὸν ἐφ' ἡμέρας τεσσαράκοντα,
φαίνεσθαι διὰ τῶν αέρων τρέχοντας
ἱππεῖς διαχρύσους στολὰς ἔχοντας, καὶ
λόγχας σπειρηδὸν ἐξωπλισμένους,
καὶ μαχαιρῶν σπασμούς.
3 * καὶ ἴλας ἵππων διατεταγμέ-
νας, καὶ προσβολὰς γινομένας, καὶ
καταδρομὰς ἑκατέρων, καὶ ἀσπίδων
κινήσεις, καὶ καμάκων πλήθη, καὶ βελῶν
βολάς, καὶ χρυσῶν κόσμων ἐκλάμ-
ψεις, καὶ παντοίους θωρακισμούς.
4 * διὸ πάντες ἠξίουν ἐπ' ἀγαθῷ
τὴν ἐπιφάνειαν γενέσθαι.
5 * γενομένης δὲ λαλιᾶς ψευδοῦς,
ὡς μετηλλαχότος ἀντιόχου τὸν
βίον, παραλαβὼν ὁ ἰάσων οὐκ ἐλάτ-
τους τῶν χιλίων, αἰφνιδίως ἐπὶ τὴν
πόλιν συνετελέσατο ἐπίθεσιν· τῶν
δὲ ἐπὶ τῷ τείχει συνελαθέντων καὶ
τέλος ἤδη καταλαμβανομένης τῆς
πόλεως,

45 * Et cùm superaretur Me-
nelaus, promisit Ptolemæo
multas pecunias dare ad sua-
46 dendum regi. * Itaque Pto-
lemæus in quodam atrio po-
situm, quasi refrigerandi gra-
tia regem adiit, & deduxit à
47 sententia: * Et Menelaum
quidem vniuersæ malitiæ
reum, criminibus absoluit:
miseros autem, qui etiamsi
apud Scythas causam dixis-
sent, innocentes iudicaren-
tur, hos morte damnauit.
48 * Citò ergo iniustam pœ-
nam dederunt, qui pro ciui-
tate & populo & sacris vasis
causam prosecuti sunt.
49 * Quamobrē Tyrij quoq;
indignati erga sepulturam
eorum liberalissimi extite-
50 runt. * Menelaus autem
propter eorum, qui in poten
tia erant, auaritiam, perma-
nebat in potestate, crescens
in malitia ad insidias ciuiū.

CAP. V.

1 Eodem tempore Antio-
A chus secundā profectio-
nem parauit in Ægyptum.
2 * Contigit autem per vni-
uersam Hierosolymorum ci-
uitatem videri diebus qua-
draginta per aëra equites dis
currentes, auratas stolas ha-
bentes & hastas, quasi cohor-
3 tes armatas. * Et cursus e-
quorū per ordines digestos,
& congressiones fieri comi-
nus, & scutorum motus, &
galeatorum multitudinem
gladiis districtis, & telorum
iactus, & aureorum armorū
splendorem, omnisque ge-
4 neris loricarum. * Quapro-
pter omnes rogabant in bo-
num monstra conuerti.
5 * Sed cùm falsus rumor
exisset, tanquam vita excel-
sisset Antiochus, assumptis
Iason non minus mille viris,
aggressus est ciuitatem re-
pentè. & ciuibus ad murum
conuolantibus, ad vltimum
apprehensa ciuitate:

6 * Menelaus fugit in arcem.
Iason verò non parcebat in
cæde ciuibus suis, nec cogi-
tabat prosperitatē aduersum
cognatos malum esse maxi-
mum, arbitrans hostium &
non ciuium se trophæa ca-
pturum.
7 * Et principatum quidem
non obtinuit, finem verò in-
sidiarum suarum confusionē
accepit, & profugus iterum
abiit in Ammaniten.
8 * Ad vltimum in exitium
sui conclusus ab Areta Ara-
bum tyranno, fugiens de ci-
uitate in ciuitatem, omnibus
odiosus, vt refuga legum; &
execrabilis, vt patriæ & ci-
uium hostis, in Ægyptū ex-
trusus est.
9 * Et qui multos de patria
sua expulerat, peregrè pe-
riit Lacedęmonas profectus,
quasi pro cognatione ibi re-
fugium habiturus.
10 * Et qui insepultos multos
abiecerat, ipse & illamenta-
tus & insepultus abiicitur,
sepultura neque peregrina
vsus, neque patrio sepulchro
participans.
11 * His itaque gestis, suspi-
catus est rex societatē deser-
turos Iudæos, & ob hoc pro-
fectus ex Ægypto, efferatis
animis ciuitatē quidē armis
cepit.
12 * Iussit autem militibus
interficere, nec parcere occur
santibus, & per domos ascē-
dentes trucidare.
13 * Fiebant ergo cędes iuue-
num ac seniorum, mulierum
& natorum exterminia, vir-
ginumque & paruulorum
neces.
14 * Erant autem toto triduo
octoginta millia interfecti,
quadraginta millia vincti,
nō minus autem venundati.
15 * Sed nec ista sufficiunt.
Ausus est etiam intrare tem-
plū, vniuersa terra sanctius,
Menelao ductore, qui legum
& patriæ fuit proditor.

* ὁ μενέλαος εἰς τὴν ἀκρόπολιν 6
ἐφυγάδευσεν· ὁ δὲ ἰάσων ἐποιεῖτο
σφαγὰς τῶν πολιτῶν τῶν ἰδίων ἀ-
φειδῶς, οὐ συννοῶν τὴν εἰς τοὺς συγ-
γενεῖς εὐημερίαν δυσημερίαν εἶναι
τὴν μεγίστην· δοκῶν δὲ πολεμίων καὶ
οὐχ ὁμοεθνῶν τρόπαια καταβάλλε-
σθαι. * τῆς μὲν ἀρχῆς οὐκ ἐκράτη- 7
σε· τὸ δὲ τέλος τῆς ἐπιβουλῆς αἰσχύ-
νην λαβών, φυγὰς πάλιν εἰς τὴν
ἀμμανῖτιν παρῆλθε.
* πέρας οὖν κακῆς ἀναστροφῆς 8
ἔτυχεν ἐγκλεισθεὶς πρὸς ἀρέταν τὸν
τῶν ἀράβων τύραννον, πόλιν ἐκ πό-
λεως φεύγων διωκόμενος ὑπὸ πάν-
των, στυγούμενος ὡς τῶν νόμων ἀπο-
στάτης, καὶ βδελυσσόμενος ὡς πατρί-
δος καὶ πολιτῶν δήμιος, εἰς αἴγυπτον
ἐξεβράσθη. * καὶ ὁ συχνοὺς τῆς πατρί- 9
δος ἀποξενώσας, ἐπὶ ξένης ἀπώλε-
το πρὸς λακεδαιμονίους ἀναχθείς,
ὡς διὰ τὴν συγγένειαν τευξόμενος
σκέπης. * καὶ ὁ πλῆθος ἀτάφων 10
ἐκρίψας, ἀπένθητος ἐγενήθη, καὶ κη-
δείας οὐδ' ἡστινοσοῦν οὔτε πατρῴου τά-
φου μετέσχεν.
* προσπεσόντων δὲ τῷ βασιλεῖ, 11
περὶ τῶν γεγονότων διέλαβεν ἀπο-
στατεῖν τὴν ἰουδαίαν· ὅθεν ἀναζεύξας
ἐξ αἰγύπτου τεθηριωμένος τῇ ψυχῇ,
ἔλαβε τὴν μὲν πόλιν δοριάλωτον.
* καὶ ἐκέλευσε τοῖς στρατιώταις 12
κόπτειν ἀφειδῶς τοὺς ἐμπίπτοντας, καὶ
τοὺς εἰς τὰς οἰκίας ἀναβαίνοντας κα-
τασφάζειν.
* ἐγίνοντο δὲ νέων καὶ πρεσβυτέ- 13
ρων ἀναιρέσεις, ἀνδρῶν τε καὶ γυναι-
κῶν καὶ τέκνων ἀφανισμός, παρθέ-
νων τε καὶ νηπίων σφαγαί.
* ὀκτὼ δὲ μυριάδες ἐν ταῖς πάσαις 14
ἡμέραις τρισὶ κατεφθάρησαν· τέσ-
σαρες μὲν ἐν χειρῶν νομαῖς· οὐχ ἧτ-
τον δὲ τῶν ἐσφαγμένων ἐπράθησαν.
* οὐκ ἀρκεσθεὶς δὲ τούτοις κατε- 15
τόλμησεν εἰς τὸ πάσης τῆς γῆς ἁ-
γιώτατον ἱερὸν εἰσελθεῖν, ὁδηγὸν
ἔχων τὸν μενέλαον, τὸν καὶ τῶν νό-
μων καὶ τῆς πατρίδος προδότην γε-
γονότα.

6 * *Menelaus in arcem fugit.
at Iason faciebat cædes ciuium
propriorū immisericorditer, non
cogitans aduersus cognatos pro-
speritatem infortunium esse ma-
ximum: arbitrans autem ho-
stium & non ciuium trophæa
diruere.*
7 * *Verumtamen principatum
non obtinuit: at finem insidiarū
pudorem accipiēs, profugus ite-
rum in Ammanitem abijt.*
8 * *Denique igitur malam re-
uersionem consecutus est inclu-
sus apud Aretam Arabum ty-
rannum, in ciuitatem ex ciuita-
te fugiens, persecutionem pas-
sus ab omnibus, odio habitus vt
legum transgressor; & execra-
bilis vt patriæ & ciuium ho-
stis, in Ægyptum extrusus est.*
9 * *Et vt puluis patriæ pere-
grinus, peregrè perijt ad Lace-
dæmonios delatus, quasi ob co-
gnationem assecuturus prote-
ctionem.*
10 * *Et qui multitudinem inse-
pultorum abiecerat, illamenta-
tus factus est, & sepultura nul-
la neque patrio sepulchro parti-*
11 *cipauit.* * *Cùm innotuissent
autem regi, pro his quæ facta
erant, putauit rebellaturam Iu-
dæam. Vnde profectus ex Ægy-
pto efferatus animo, cepit qui-
dem ciuitatem armis.*
12 * *Et iussit militibus interfi-
cere crudeliter occurrentes, &
in domos ascendentes trucidare.*
13 * *Fiebant autem iuuenum et
seniorum cædes, virorumque
& mulierum, & natorum ex-
terminiū, virginumque & par-
uulorum trucidationes.*
14 * *Octo autem decem millia in
omnibus diebus tribus interfe-
cta sunt; quatuor quidem in
manuum captiuitate: non minus
verò iugulatis venditi sunt.*
15 * *Non contentus autem his
ausus est in vniuersæ terræ san-
ctissimum templum intrare, du-
ctorem habens Menelaum, &
legum & patriæ proditorem
factum.*

* *Et ſceleſtis manibus ſancta* 16
vaſa ſumens, & quæ ab aliis
regibus poſita erant ad augmen-
tum & gloriam loci, & hono-
rem, profanis manibus contre-
ctans.
* *Et eleuatus eſt mente An-* 17
tiochus, non videns quòd pro-
pter peccata ciuitatem habitan-
tium iratus fuit breui Domi-
nus: quamobrem fuit circa lo-
cum deſpectio.
* *Si autem non contigiſſet in-* 18
uolutos eſſe multis peccatis, ſicut
Heliodorus miſſus à Seleuco re-
ge ad viſitationem ærarij, hic
aduenient ſtatim flagellatus re-
pulſus fuiſſet ab audacia.
* *Verùm non propter locum* 19
gentem, ſed propter gentem lo-
cum Dominus elegit.
* *Ideoque & ipſe locus par-* 20
ticeps factus gentis malorũ quæ
euenerunt, poſtea beneficiorum
ſocius fuit; & qui relictus fuit
in omnipotentis ira, iterum in
magni Domini reconciliatione
cum omni gloria exaltatus eſt.
* *Igitur Antiochus octingen-* 21
ta ſupra mille auferens ex tem-
plo talenta, velociter in Antio-
chiam petijt, exiſtimans præ ſu-
perbia ipſam quidem terram na
uigabilem, & mare ambulabi-
le facturum propter elationem
cordis.
* *Reliquit autem & præpo-* 22
ſitos ad affligendam gentem, in
quidem Hieroſolymis Philip-
pum, ipſo quidem genere Phry-
gem, at morem barbariorem ha-
bentem quàm is qui illum con-
ſtituit.
* *In autem Garizin Andro-* 23
nicum: ad autē hæc Menelaum
qui peſſimè aliorum ſuperbiebat
in ciues.
* *Inimicam autem contra ci-* 24
ues Iudæos habens intentionem;
miſit autem odioſum principem
Apollonium cum exercitu: vi-
ginti mille autem ſupra duo mil
le, præcipiens qui erant in ætate
omnes interficere, at mulieres
& iuuenes vendere.

16 * καὶ ταῖς μιαραῖς χερσὶ τὰ ἱερὰ
σκεύη λαμβάνων, καὶ τὰ ὑπ᾽ ἄλλων
βασιλέων ἀνασταθέντα πρὸς αὔξη-
σιν καὶ δόξαν τοῦ τόπου καὶ τιμήν, ταῖς βε-
βήλοις χερσὶ συσσύρων.
17 * καὶ ἐμετεωρίζετο τὴν διάνοιαν
ὁ ἀντίοχος, οὐ συνορῶν ὅτι διὰ τὰς
ἁμαρτίας τῶν τὴν πόλιν οἰκούντων
ἀπώργισται βραχέως ὁ δεσπότης·
διὸ γέγονε περὶ τὸν τόπον παρό-
ρασις.
18 * εἰ δὲ μὴ συνέβαινε προσενεχ-
θῆναι πολλοῖς ἁμαρτήμασι, κα-
θάπερ ὁ ἡλιόδωρος ὁ πεμφθεὶς ὑπὸ
σελεύκου τοῦ βασιλέως ἐπὶ τὴν ἐ-
πίσκεψιν τοῦ γαζοφυλακίου, οὗτος
προαχθεὶς παραχρῆμα μαστιγω-
19 θεὶς ἀνετράπη τοῦ θράσους. * ἀλλ᾽ οὐ
διὰ τὸν τόπον τὸ ἔθνος, ἀλλὰ διὰ τὸ
ἔθνος τὸν τόπον ὁ κύριος ἐξελέξατο.
20 * διόπερ καὶ αὐτὸς ὁ τόπος συμμε-
τασχὼν τῶν τοῦ ἔθνους δυσπετημάτων
γενομένων, ὕστερον εὐεργετημάτων
ἐκοινώνησε, καὶ ὁ καταλειφθεὶς ἐν τῇ
τοῦ παντοκράτορος ὀργῇ, πάλιν ἐν τῇ
τοῦ μεγάλου δεσπότου καταλλαγῇ
μετὰ πάσης δόξης ἐπανωρθώθη.
21 * ὁ γοῦν ἀντίοχος ὀκτακόσια
πρὸς τοῖς χιλίοις ἀπενεγκάμενος
ἐκ τοῦ ἱεροῦ τάλαντα, θᾶττον εἰς ἀν-
τιόχειαν ἐχωρίσθη, οἰόμενος ἀπὸ τῆς
ὑπερηφανίας τὴν μὲν γῆν πλωτὴν
καὶ τὸ πέλαγος πορευτὸν θέσθαι
διὰ τὸν μετεωρισμὸν τῆς καρδίας.
22 * κατέλιπε δὲ καὶ ἐπιστάτας τοῦ
κακοῦν τὸ γένος· ἐν μὲν ἱεροσολύμοις
φίλιππον, τὸ μὲν γένος φρύγα, τὸν
δὲ τρόπον βαρβαρώτερον ἔχοντα τοῦ
καταστήσαντος.
23 * ἐν δὲ γαριζὶν ἀνδρόνικον· πρὸς δὲ
τούτοις μενέλαον, ὃς χείριστα τῶν
ἄλλων ὑπερῄρετο τοῖς πολίταις.
24 * ἀπεχθῆ δὲ πρὸς τοὺς πολίτας
ἰουδαίους ἔχων διάθεσιν· ἔπεμψε δὲ
τὸν μυσάρχην ἀπολλώνιον μετὰ στρα-
τεύματος· δισμυρίους δὲ πρὸς τοῖς
δισχιλίοις, προστάξας τοὺς ἐν ἡλι-
κίᾳ πάντας κατασφάξαι, τὰς δὲ
γυναῖκας καὶ νεωτέρους πωλεῖν.

16 * Et ſceleſtis manibus ſu-
mēs ſancta vaſa, quæ ab aliis
regibus & ciuitatibus erant
poſita ad ornatū loci & glo-
riam, contrectabat indignè
17 & contaminabat. * Ita alie-
natus mente Antiochus, nō
conſiderabat quòd propter
peccata habitantium ciuita-
tem modicum Deus fuerat
iratus, propter quod & acci-
dit circa locum deſpectio.
18 * Alioquin niſi contigiſſet
eos multis peccatis eſſe inuo-
lutos, ſicut Heliodorus, qui
miſſus eſt à Seleuco rege ad
expoliandum ærarium, etiam
hic ſtatim adueniens, flagel-
latus & repulſus vtique fuiſ-
19 ſet ab audacia. * Verùm
non propter locum gentem,
ſed propter gentem locum
20 Deus elegit. * Ideoq; & ipſe
locus particeps factus eſt po-
puli malorum; poſtea autem
fiet ſocius bonorum: & qui
derelictus in ira Dei omni-
potentis eſt; iterũ in magni
Domini reconciliatione cum
ſumma gloria exaltabitur.
21 * Igitur Antiochus mille &
D octingentis ablatis de tem-
plo talentis, velociter Antio-
chiam regreſſus eſt, exiſtimās
ſe pre ſuperbia terram ad na-
uigandum, pelagus verò ad
iter agendum, deducturum
propter mentis elationem.
22 * Reliquit autem præpo-
ſitos ad affligendam gētem:
Hieroſolymis quidem Phi-
lippum, genere Phrygem,
moribus crudeliorē eo ipſo,
à quo conſtitutus eſt.
23 * In Garizim autem An-
dronicum & Menelaum, qui
grauius quàm cæteri immi-
24 nebant ciuibus. * Cumque
appoſitus eſſet cōtra Iudæos,
miſit odioſum principē Apol
lonium cũ exercitu, viginti
& duobus millibus, præci-
piēs ei omnes perfectæ ætatis
interficere; mulieres ac iuue-
nes vendere.

25 * Qui cùm venisset Hie-
rosolymam, pacem simulans
quieuit vsque ad diem san-
ctum sabbati: & tunc feria-
tis Iudæis, arma capere suis
præcepit.
26 * Omnesque simul qui ad
spectaculũ processerant, tru-
cidauit, & ciuitatem cum ar-
matis discurrens, ingentem
multitudinem peremit.
27 * Iudas autẽ Machabæus
qui decimus fuerat, secesse-
rat in desertum locum, ibiq;
inter feras vitam in monti-
bus cum suis agebat, & fœni
cibo vescentes demoraban-
tur, ne participes essent coin
quinationis.

CAP. VI.

1 SEd non post multum tem
poris misit rex senem quẽ- A
dam Antiochenum, qui com
pelleret Iudæos, vt se trans-
ferrent à patriis & Dei legi-
bus:
2 * Contaminare etiã quod
in Hierosolymis erat tem-
plum, & cognominare Iouis
Olympii, & in Garizim,
prout erant hi qui locum in-
habitabant Iouis hospitalis.
3 * Pessima autẽ & vniuersis
grauis erat malorũ incursio.
4 * Nam templum luxuria
& cõmessationibus erat ple-
num, & scortantium cum
meretricibus, sacratisque æ-
dibus mulieres se vltrò in-
gerebant, intrò ferentes ea
quæ non licebant.
5 * Altare etiam plenũ erat
illicitis, quæ legibus prohi-
bebantur.
6 * Neque autem sabbata
custodiebantur, neque dies
solennes patrii seruabantur,
nec simpliciter se quisquam
Iudæum confitebatur.
7 * Ducebantur autem cum
amara necessitate in die na-
talis regis ad sacrificia; &
cùm Liberi sacra celebraren-
tur, cogebantur hedera co-
ronati Libero circuire.

25 * ἐλθὼν γὰρ παραγενόμενος εἰς ἱερο-
σόλυμα, καὶ τὸν εἰρηνικὸν ὑποκρι-
θεὶς, ἐπέσχεν ἕως τῆς ἁγίας ἡμέρας
τοῦ σαββάτου· καὶ λαβὼν ἀργοῦν-
τας τοὺς ἰουδαίους, τοῖς ὑφ᾽ ἑαυτὸν ἐξο-
πλισίαν παρήγγειλε.
26 * καὶ τοὺς ἐξελθόντας πάντας ἐπὶ
τὴν θεωρίαν συνεξεκέντησε· καὶ εἰς
τὴν πόλιν σὺν τοῖς ὅπλοις εἰσδρα-
μὼν, ἱκανὰ κατέστρωσε πλήθη.
27 * ἰούδας δὲ ὁ μακκαβαῖος δέκατός
που γενηθεὶς καὶ ἀναχωρήσας ἐν τοῖς
ὄρεσι θηρίων τρόπον διέζη σὺν τοῖς
μεθ᾽ αὐτοῦ, καὶ τὴν χορτώδη τρο-
φὴν σιτούμενοι, διετέλουν πρὸς τὸ
μὴ μετασχεῖν τοῦ μολυσμοῦ.

ϛ´.

1 * Μετ᾽ οὐ πολὺν δὲ χρόνον ἐξα-
πέστειλεν ὁ βασιλεὺς γέροντα ἀθη-
ναῖον, ἀναγκάζειν τοὺς ἰουδαίους με-
ταβαίνειν ἀπὸ τῶν πατρῴων νόμων,
καὶ τοῖς τοῦ θεοῦ νόμοις μὴ πολι-
τεύεσθαι.
2 * μολῦναι δὲ καὶ τὸν ἐν ἱεροσολύ-
μοις νεὼν, καὶ προσονομάσαι διὸς ὀ-
λυμπίου, καὶ τὸν ἐν γαριζὶν, καθὼς
ἐτύγχανον οἱ τὸν τόπον οἰκοῦντες,
διὸς ξενίου.
3 * χαλεπὴ δὲ καὶ δυσχερὴς ἦν τοῖς
ὄχλοις ἡ ἐπίστασις τῆς κακίας.
4 * τὸ μὲν γὰρ ἱερὸν ἀσωτίας καὶ
κώμων ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ἐπεπληροῦτο
ῥαθυμούντων μεθ᾽ ἑταίρων, καὶ ἐν
τοῖς ἱεροῖς περιβόλοις γυναιξὶ πλη-
σιαζόντων, ἔτι δὲ τὰ μὴ καθήκον-
τα ἔνδον φερόντων.
5 * τὸ δὲ θυσιαστήριον τοῖς ἀποδιε-
σταλμένοις ἀπὸ τῶν νόμων ἀθεμί-
τοις ἐπεπληροῦτο.
6 * ἦν δ᾽ οὔτε σαββατίζειν, οὔτε πα-
τρῴους ἑορτὰς διαφυλάττειν, οὔτε ἁ-
πλῶς ἰουδαῖον ὁμολογεῖν εἶναι.
7 * ἤγοντο δὲ μετὰ πικρᾶς ἀνάγκης
εἰς τὴν κατὰ μῆνα τοῦ βασιλέως
γενέθλιον ἡμέραν ἐπὶ σπλαγχνισ-
μόν· γινομένης δὲ διονυσίων ἑορτῆς,
ἠναγκάζοντο κισσοὺς ἔχοντες πομ-
πεύειν τῷ διονύσῳ.

25 * *Hic autem veniens in Hie-*
rosolymam, & pacificum se si-
mulans, quieuit vsque ad san-
ctum diem sabbati. & accipiẽs
otiosos Iudæos, his qui erant sub
se, vt armarentur, præcepit.
26 * *Et egressos omnes ad spe-*
ctandum, transfodit; & in ci-
uitate cum armis discurrens, in-
gentem percussit multitudinem.
27 * *Iudas autem Machabæus*
decimus factus, & recedens in
montibus, ferarum more viue-
bat cum his qui erant secum. &
fœni cibo vescentes, perseuera-
bant vt non participarent ex
inquinatione.

CAP. VI.

1 *POst non multum autem tem-*
pus, misit rex senem Athe-
niensem, compellere Iudæos
vt transgrederentur à paternis
legibus, & Dei legibus non gu-
bernarentur:
2 * *Contaminare autẽ & quod*
erat in Hierosolymis templũ, &
cognominare Iouis Olympij; &
quod in Garizin, prout erant lo-
cum habitantes, Iouis hospi-
talis.
3 * *Difficile autem & graue*
erat turbis præceptum nequi-
tiæ.
4 * *Nam templum luxuria &*
comessationibus à gentibus im-
pletum erat, scortantibus cum
meretricibus, & in sacris por-
ticibus cum mulieribus sese mi-
scentibus: præterea etiam quæ
non decebat intrò ferentibus.
5 * *At altare prohibitis à le-*
gibus illicitis plenum erat.
6 * *Erat autem neque sabba-*
tum custodire, neque patrias
solennitates seruare, neque sim-
pliciter Iudæum confiteri esse.
7 * *Ducebantur autem cum*
amara necessitate, ad quæ sin-
gulis mensibus regis natalem
diem ad sacrificium. cùm esset
autem Bacchanaliorum festum,
cogebantur hederas habentes
pompam agere Libero.

*‡ Decretum autem exijt in 8
vicinas ciuitates Græcas, Pto-
lemæo suggerente eandem con-
suetudinem aduersus Iudæos,
agere & sacrificare.*
*‡ Eos autem qui non vellent 9
transire ad Græcos ritus, iugu-
lare; erat ergo videre præsen-
tem miseriam.*
*‡ Duæ enim mulieres delatæ 10
sunt quæ circunciderant filios:
harum autem ex vberibus su-
spendentes natos, & publicè
circunducentes eas per ciuita-
tem, à muro præcipitauerunt.*
*‡ Alij verò proximè cõcur- 11
rentes ad speluncas, vt laten-
ter celebrarent sabbatum, indi-
cati Philippo succensi sunt, eò
quòd vererentur auxiliari si-
bimet secundùm gloriam colen-
dissimæ diei.*
*‡ Hortor itaque legentes hũc 12
librum, ne abhorrescant propter
calamitates, reputent autem
supplicia non ad interitum, sed
ad correptionem generis nostri
esse.*
*‡ Et enim non multum tem- 13
pus sinere peccatores, sed statim
vindicare suppliciis, magni be-
neficij indicium est.*
*‡ Non enim sicut & in alijs 14
gentibus, expectat patiens Do-
minus vsque quo adueniat eos
ad plenitudinem peccatorum pu
nire, sic & in nobis iudicauit
esse; vt non ad finem peruenien-
tibus nostris peccatis, postea nos
vlciscatur.*
*‡ Quamobrem nunquam qui- 15
dem misericordiam à nobis a-
mouet: corripiens autem cũ ca-
lamitate, non derelinquit suum
populum.*
*‡ Verùm ad commonitionem 16
hæc nobis dicta sint.*
*‡ Per pauca autem venien- 17
dum est ad narrationem.*
*‡ Eleazarus quidam ex pri- 18
moribus scribis vir iam pro-
uectus ætate & aspectu faciei
pulcherrimus, hians compelle-
batur manducare porcinam car
nem.*

8 ‡ ψήφισμα δὲ ἐξέπεσεν εἰς τὰς
ἀστυγείτονας πόλεις ἑλληνίδας Πτο-
λεμαίου ὑποθεμένου τὴν αὐτὴν
ἀγωγὴν κατὰ τῶν ἰουδαίων, ἄγειν καὶ
σπλαγχνίζειν.
9 ‡ τοὺς δὲ μὴ προαιρουμένους με-
ταβαίνειν ἐπὶ τὰ ἑλληνικά, κατασ-
φάζειν· παρῆν οὖν ὁρᾷν τὴν ἐνεστῶ-
σαν ταλαιπωρίαν.
10 ‡ δύο γὰρ γυναῖκες ἀνήχθησαν πε-
ριτετμηκυῖαι τὰ τέκνα· τούτων δὲ ἐκ
τῶν μαστῶν κρεμάσαντες τὰ βρέφη,
καὶ δημοσίᾳ περιαγαγόντες αὐτὰς
τὴν πόλιν, κατὰ τοῦ τείχους ἐκρήμνισαν.
11 ‡ ἕτεροι δὲ πλησίον συνδραμόν-
τες εἰς τὰ σπήλαια, λεληθότως ἄγειν
τὴν ἑβδομάδα, μηνυθέντες τῷ Φι-
λίππῳ συνεφλογίσθησαν, διὰ τὸ
εὐλαβῶς ἔχειν βοηθῆσαι ἑαυτοῖς κατὰ
τὴν δόξαν τῆς σεμνοτάτης ἡμέρας.
12 ‡ παρακαλῶ οὖν τοὺς ἐντυγχά-
νοντας τῇ δὲ τῇ βίβλῳ, μὴ συστέλλε-
σθαι διὰ τὰς συμφοράς, λογίζεσθαι
δὲ τὰς τιμωρίας μὴ πρὸς ὄλεθρον,
ἀλλὰ πρὸς παιδείαν τοῦ γένους ἡμῶν
13 εἶναι. ‡ καὶ γὰρ τὸ μὴ πολὺν χρόνον
ἐᾶσθαι τοὺς δυσσεβοῦντας, ἀλλ' εὐθέως
περιπίπτειν ἐπιτιμίοις, μεγάλης
εὐεργεσίας σημεῖόν ἐστιν.
14 ‡ οὐ γὰρ καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλ-
λων ἐθνῶν, ἀναμένει μακροθυμῶν ὁ
δεσπότης μέχρι τοῦ καταντήσαντας
αὐτοὺς πρὸς ἐκπλήρωσιν ἁμαρτιῶν
κολάσαι, οὕτω καὶ ἐφ' ἡμῶν ἔκρινεν
εἶναι· ἵνα μὴ πρὸς τέλος ἀφικομέ-
νων ἡμῶν τῶν ἁμαρτιῶν, ὕστερον ἡ-
15 μᾶς ἐκδικᾷ. ‡ διόπερ οὐδέποτε μὲν
τὸν ἔλεον ἀφ' ἡμῶν ἀφίστησι· παι-
δεύων δὲ μετὰ συμφορᾶς, οὐκ ἐγκα-
ταλείπει τὸν ἑαυτοῦ λαόν.
16 ‡ πλὴν ἕως ὑπομνήσεως ταῦθ'
ἡμῖν εἰρήσθω.
17 ‡ δι' ὀλίγων δὲ ἐλευστέον ἐπὶ τὴν
διήγησιν.
18 ‡ Ἐλεάζαρός τις τῶν πρωτευόν-
των γραμματέων ἀνὴρ ἤδη προβε-
βηκὼς τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν πρόσοψιν
τοῦ προσώπου κάλλιστος, ἀναχανὼν
ἠναγκάζετο φαγεῖν ὕειον κρέας.

8 ‡ Decretum autem exiit in
proximas ciuitates gentiliũ,
ſuggerentibus Ptolemæis, vt
C pari modo & ipſi aduerſus Iu-
dæos agerent, vt ſacrificarẽt.
9 ‡ Eos autem qui nollent
trãſire ad inſtituta gentiliũ,
interficerent. erat ergo vide-
10 re miſeriã. ‡ Duæ enim mu-
lieres delatæ ſunt natos ſuos
circuncidiſſe, quas ad vbera
infantibus ſuſpenſis, cùm
publicè per ciuitatem circũ-
duxiſſent, per muros præci-
11 pitauerunt. ‡ Alij verò ad
proximas coeuntes ſpelun-
cas, & latenter ſabbati diem
celebrantes, cùm indicati eſ-
ſent Philippo, flammis ſuc-
cenſi ſunt, eò quòd vereban-
tur propter religionẽ & ob-
ſeruantiam, manu ſibimet
12 auxiliũ ferre. ‡ Obſecro autẽ
eos qui hunc librum lecturi
ſunt, ne abhorreſcãt propter
aduerſos caſus, ſed reputent
ea quæ acciderunt, non ad
interitũ, ſed ad correptionẽ
13 eſſe generis noſtri. ‡ Etenim
multo tempore non ſinere
peccatoribus ex ſententia a-
gere, ſed ſtatim vltiones ad-
hibere, magni beneficij eſt
14 indicium. ‡ Non enim ſicut
in aliis nationibus Dominus
D patiẽter expectat, vt eas cùm
iudicij dies aduenerit, in ple
nitudine peccatorũ puniat:
ita & in nobis ſtatuit, vt pec-
catis noſtris in finem deuo-
lutis, ita demum in nos vin-
15 dicet. ‡ Propter quod nũ-
quam quidem à nobis miſe-
ricordiã ſuam amouet, corri-
piens verò in aduerſis popu-
lum ſuum non derelinquit.
16 ‡ Sed hæc nobis ad com-
monitionem legẽtium dicta
17 ſint paucis. ‡ Iam autem
veniendũ eſt ad narrationẽ.
18 ‡ Igitur Eleazarus vnus de
primoribus ſcribarum, vir
ętate prouectus, & vultu de-
corus, aperto ore hians, com
pellebatur carnem porcinã
manducare.

19 * At ille glorioſiſsimam
mortẽ magis quàm odibilẽ
vitam complectens, volun-
tariè præibat ad ſupplicium.
10 * Intuens autem quemad-
modum oporteret accedere,
patienter ſuſtinens, deſtina-
uit nõ admittere illicita pro-
pter vitę amorem. * Hi autẽ 11
qui aſtabant, iniqua miſera- F
tione commoti, propter an-
tiquã viri amicitiam, tollẽtes
eum, ſecretò rogabãt afferri
carnes quib⁹ veſci ei licebat,
vt ſimularetur manducaſſe,
ſicut rex imperauerat, de ſa-
crificij carnibus. * Vt hoc 12
facto à morte liberaretur, &
propter veterem viri amici-
tiam hanc in eo faciebant hu
manitatẽ. * At ille cogitare 13
cœpit ętatis ac ſenectutis ſuę
eminentiam dignam, & in-
genitæ nobilitatis canitiem,
atque à puero optimæ con-
uerſationis actus, & ſecundũ
ſanctæ & à Deo cõditæ legis
conſtituta, reſpondit citò,
dicens præmitti ſe velle in
infernum. * Nõ enim ætati 14
noſtræ dignũ eſt, inquit, fin-
gere, vt multi adoleſcẽtes ar-
bitrãtes Eleazarũ nonaginta
annorũ, trãſiſſe ad vitã alie-
nigenarũ. * Et ipſi propter 15
meam ſimulationem, & pro-
pter modicum corruptibilis
vitæ tempus decipiantur, &
per hoc maculam atq; exe-
crationẽ meæ ſenectuti con-
quiram.
16 * Nam etſi in præſenti tẽ-
pore ſuppliciis hominum eri
piar, ſed manum Omnipo-
tentis nec viuus nec defun-
ctus effugiam.
17 * Quamobrem fortiter
vita excedendo, ſenectute G
quidem dignus apparebo.
18 * Adoleſcentibus autem
exemplum forte relinquam,
ſi prompto animo ac fortiter
pro grauiſsimis ac ſanctiſsi-
mis legibus honeſta morte
perfungar. His dictis, confe-
ſtim ad ſuppliciũ trahebatur.

19 * ὁ δὲ τὸν μετ᾽ εὐκλείας θάνατον
μᾶλλον ἢ τὸν μετὰ μύσους βίον ἀναδε-
ξάμενος, αὐθαιρέτως ἐπὶ τὸ τύμ-
πανον προσῆγεν.
20 * προπτύσας δὲ καθ᾽ ὃν ἔδει τρό-
πον προσέρχεσθαι τοὺς ὑπομένοντας
ἀμύνεσθαι, ὧν οὐ θέμις γεύσασθαι
διὰ τὴν πρὸς τὸ ζῆν φιλοστοργίαν.
21 * οἱ δὲ πρὸς τῷ παρανόμῳ
σπλαγχνισμῷ τεταγμένοι, διὰ τὴν
ἐκ τῶν παλαιῶν χρόνων πρὸς τὸν ἄν-
δρα γνῶσιν, ἀπολαβόντες αὐτὸν κατ᾽
ἰδίαν παρεκάλουν, ἐνέγκαντα κρέα
οἷς καθῆκον αὐτῷ χρᾶσθαι δι᾽ αὐτοῦ πα-
ρασκευασθέντα, ὑποκριθῆναι δὲ ὡς
ἐσθίοντα τὰ ὑπὸ τοῦ βασιλέως προσ-
τεταγμένα, τῶν ἀπὸ τῆς θυσίας κρεῶν.
22 * ἵνα τοῦτο πράξας ἀπολυθῇ τοῦ
θανάτου· καὶ διὰ τὴν ἀρχαίαν πρὸς
αὐτοὺς φιλίαν τύχῃ φιλανθρωπίας.
23 * ὁ δὲ λογισμὸν ἀστεῖον ἀναλαβὼν
καὶ ἄξιον τῆς ἡλικίας καὶ τῆς τοῦ γήρως
ὑπεροχῆς, καὶ τῆς ἐπικτήτου καὶ ἐπιφα-
νοῦς πολιᾶς, καὶ τῆς ἐκ παιδὸς καλλί-
στης ἀναστροφῆς, μᾶλλον δὲ τῆς ἁγίας
καὶ θεοκτίστου νομοθεσίας, ἀκολούθως
ἀπεφήνατο, ταχέως λέγων προ-
πέμπειν εἰς τὸν ᾅδην.
24 * οὐ γὰρ τῆς ἡμετέρας ἡλικίας ἄξιόν
ἐστιν ὑποκριθῆναι, ἵνα πολλοὶ τῶν
νέων ὑπολαβόντες ἐλεάζαρον τὸν
ἐνενηκονταετῆ μεταβεβηκέναι εἰς
ἀλλοφυλισμόν.
25 * καὶ αὐτοὶ διὰ τὴν ἐμὴν ὑπόκρισιν
καὶ διὰ τὸ μικρὸν καὶ ἀκαριαῖον ζῆν,
πλανηθῶσι δι᾽ ἐμέ, καὶ μύσος καὶ κηλί-
δα τοῦ γήρως κατακτήσωμαι.
26 * εἰ γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐξελοῦ-
μαι τὴν ἐξ ἀνθρώπων τιμωρίαν, ἀλ-
λὰ τὰς τοῦ παντοκράτορος χεῖρας,
οὔτε ζῶν οὔτε ἀποθανὼν ἐκφεύξομαι.
27 * διόπερ ἀνδρείως μὲν νῦν διαλλά-
ξας τὸν βίον, τοῦ μὲν γήρως ἄξιος φα-
νήσομαι. * τοῖς δὲ νέοις ὑπόδειγμα 28
γενναῖον καταλελοιπώς, εἰς τὸ προ-
θύμως καὶ γενναίως ὑπὲρ τῶν σεμνῶν
καὶ ἁγίων νόμων ἀπευθανατίζειν·
τοσαῦτα δὲ εἰπὼν ἐπὶ τὸ τύμπανον
εὐθέως ἦλθε.

19 * *Ille autem cùm gloria mor-
tem magis quàm cum odio vi-
tam complectens, ſponte ad ſup-
plicium præibat.*
20 * *Expuens autem ſecundùm
quem oportebat modum accede-
re ſuſtinentes puniri, quæ non
licebat guſtare propter vitã
amorem.*
21 * *Qui autem ad ſceleſtum ſa-
crificium parati erant, ob eam
quæ à priſcis temporibus cum
homine notitiam, tollentes eum
ſeorſum hortabantur, afferen-
tem carnes quibus licitum erat
ei vti ab eo paratas, ſimulare
autem tanquam comedentẽ quæ
à rege iuſſæ erant, de iis quæ ex
ſacrificio carnibus.*
22 * *Vt hoc faciens liberaretur à
morte: & ob veterem erga eos
amicitiam aſſequeretur beni-
gnitatem.*
23 * *Ille autem cogitationem vr-
banam recipiens, & dignam
ætate & ſenectutis eminentia,
& acquiſita & illuſtri canitie,
& à pueritia optima educatio-
ne, maximè autem ſancta & à
Deo condita legis latione, conſe-
quenter reſpondit, cito dicens:
vt ſe præmitteret ad infernum.*
24 * *Non enim noſtra ætate di-
gnum eſt fingere, vt multi ado-
leſcentum arbitrantes Eleaza-
rum nonagenarium tranſiſſe in
alienigenarum legem.*
25 * *Et ipſi propter meam ſimu-
lationem & ob modicum, &
momẽtaneum viuere, decipian-
tur propter me, & execratio-
nem & maculam ſenectutis con
quiram.*
26 * *Si enim & ad præſens eri-
piar hominũ ſupplicio, ſed Om-
nipotentis manus, neque viuus,
neque defunctus effugiam.*
27 * *Quamobrem viriliter qui-
dem nunc commutans vitam,
certè ſenectute dignus apparebo.*
28 * *At adoleſcentibus exem-
plum generoſum reliquero, ad
promptè & generosè pro graui-
bus & ſanctis legibus morien-
dum: tanta autem dicens, ad ſup
plicium confeſtim venit.*

29 *At ductoribus erga eum paulo antè beneuolentiam in inimicitiam conuertentibus, ob prædicta verba, vt ipsi existimabant arrogantiam esse.*

30 *Futurus autem plagis mori, gemens dixit: Domino sanctam scientiam habenti manifestum est, quòd cùm possim liberari à morte, duros sustineo in corpore dolores flagellatus, secundùm animam verò dulciter propter eius timorem hæc patior.*

31 *Et hic igitur hoc modo migrauit, non solùm iuuenibus, sed & plurimis gentis suam mortem exemplum generositatis & memoriam virtutis relinquens.*

CAP. VII.

1 *Contigit autem & septem fratres cum matre comprehensos cogi à rege, ex illicitis porcinis carnibus tangere, flagris & taureis cruciatos.*

2 *Vnus autem ipsorum factus primus concionator, sic ait: Quid futurus es interrogare & discere à nobis? parati enim mori sumus, potius quàm transgredi patrias leges.*

3 *Iratus autem factus rex, iussit sartagines & ollas æneas succendere.*

4 *Illis autem confestim succensis, illi qui fuerat eorum primus locutor iussit linguam amputare, & excoriantes extremas partes abscindere, reliquis fratribus & matre inspicientibus.*

5 *Inutilem autem eum in omnibus factum, iussit pyræ admouere, spirantem & sartagine torrere. at vapore ad multum se dilatãte ex sartagine, ad inuicem se hortabantur cum matre generosè mori, dicentes sic:*

6 *Dominus Deus aspicit, & veritatibus in nobis consolatur, queadmodum per in facie protestans canticũ declarauit Moyses, dicens: Et in seruis suis consolabitur.*

29 τῶν δὲ ἀγόντων πρὸς αὐτὸν τὴν μικρῷ πρότερον εὐμένειαν εἰς δυσμένειαν ἀπαγόντων, διὰ τὴν τῶν προειρημένων λόγων, ὡς αὐτοὶ ὑπελάμβανον ἀπόνοιαν εἶναι.

30 μέλλων δὲ ταῖς πληγαῖς τελευτᾶν, ἀναστενάξας εἶπε. τῷ κυρίῳ τῷ τὴν ἁγίαν γνῶσιν ἔχοντι φανερόν ἐστιν, ὅτι δυνάμενος ἀπολυθῆναι τοῦ θανάτου, σκληρὰς ὑποφέρω κατὰ σῶμα ἀλγηδόνας μαστιγούμενος, κατὰ ψυχὴν δὲ ἡδέως διὰ τὸν αὐτοῦ φόβον ταῦτα πάσχω.

31 καὶ οὗτος οὖν τοῦτον τὸν τρόπον μετήλλαξεν, οὐ μόνον τοῖς νέοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς πλείστοις τοῦ ἔθνους τὸν ἑαυτοῦ θάνατον ὑπόδειγμα γενναιότητος καὶ μνημόσυνον ἀρετῆς καταλιπών.

ζ.

1 Συνέβη δὲ καὶ ἑπτὰ ἀδελφοὺς μετὰ τῆς μητρὸς συλληφθέντας ἀναγκάζεσθαι ὑπὸ τοῦ βασιλέως, ἀπὸ τῶν ἀθεμίτων ὑείων κρεῶν ἐφάπτεσθαι, μάστιξι καὶ νευραῖς αἰκιζομένους.

2 εἷς δὲ αὐτῶν γενόμενος προήγορος, οὕτως ἔφη· τί μέλλεις ἐρωτᾶν καὶ μανθάνειν ἡμῶν; ἕτοιμοι γὰρ ἀποθνήσκειν ἐσμέν, ἢ παραβαίνειν τοὺς πατρικοὺς νόμους.

3 ἔκθυμος δὲ γενόμενος ὁ βασιλεύς, προσέταξε τήγανα καὶ λέβητας ἐκπυροῦν.

4 τῶν δὲ παραχρῆμα ἐκπυρωθέντων, τὸν γενόμενον αὐτῶν προήγορον, προσέταξε γλωσσοτομεῖν, καὶ περισκυθίσαντας ἀκρωτηριάζειν, τῶν
λοιπῶν ἀδελφῶν καὶ τῆς μητρὸς συ-
5 νορώντων. ἄχρηστον δὲ αὐτὸν τοῖς
ὅλοις γενόμενον, ἐκέλευσε τῇ πυρᾷ προσάγειν, ἔμπνουν καὶ τηγανίζειν· τῆς δὲ ἀτμίδος ἐφ᾽ ἱκανὸν διαδιδούσης τοῦ τηγάνου, ἀλλήλους παρεκάλουν σὺν τῇ μητρὶ γενναίως τελευτᾶν, λέ-
6 γοντες οὕτως. ὁ κύριος ὁ θεὸς ἐφο-
ρᾷ καὶ ταῖς ἀληθείαις ἐφ᾽ ἡμῖν παρακαλεῖται· καθάπερ διὰ τῆς κατὰ πρόσωπον ἀντιμαρτυρούσης ᾠδῆς διεσάφησε μωυσῆς, λέγων· καὶ ἐπὶ τοῖς δούλοις αὐτοῦ παρακληθήσεται.

29 Hi autem qui cum ducebant, & paulò antè fuerant mitiores, in irã conuersi sunt propter sermones ab eo dictos, quos illi per arrogantiam prolatos arbitrabãtur.

30 Sed cùm plagis perimeretur, ingemuit & dixit, Domine qui habes sanctã scientiam, manifestè tu scis, quia cùm à morte possem liberari, duros corporis sustineo dolores, secundum animam verò propter timorem tuum
31 libenter hæc patior. Et iste
quidem hoc modo vita decessit, non solùm iuuenibus, sed & vniuersæ genti memoriam mortis suæ ad exemplũ virtutis & fortitudinis derelinquens.

CAP. VII.

1 A Contigit autẽ septem fratres vnà cum matre apprehensos, compelli à rege edere contra fas carnes porcinas, flagris & taureis cru-
2 ciatos. Vnus autem ex illis
qui erat primus, sic ait: Quid quæris, & quid vis discere à nobis? parati sumus mori magis, quàm patrias Dei leges
3 præuaricari. Iratus itaque
rex, iussit sartagines & ollas
4 æneas succendi. Quibus
statim succensis, iussit ei qui prior fuerat locutus, amputari linguam; & cute capitis abstracta, summas quoque manus & pedes ei præcidi, cæteris eius fratribus & matre inspicientibus.

5 Et cùm iam per omnia inutilis factus esset, iussit ignem admoueri, & adhuc spirantem torreri in sartagine; in qua cùm diu cruciaretur, cæteri vnà cum matre inuicem se hortabãtur mori fortiter, dicentes:

6 Dominus Deus aspiciet
B veritatem, & consolabitur in nobis, quemadmodum in protestatione cantici declarauit Moyses: Et in seruis suis consolabitur.

* Mortuo itaq; illo primo 7
hoc modo, sequētem dedu-
cebāt ad illudēdum, & cute
capitis eius cum capillis ab-
stracta, interrogabant si mā-
ducaret pri' quam toto cor-
pore per membra singula pu
niretur. * At ille respondens 8
patria voce, dixit: Nō faciā.
* Propter quod & iste se- 9
quenti loco primi tormenta
suscepit, & in vltimo spiritu
constitutus sic ait: Tu quidē
scelestissime in præsenti vita
nos perdis, sed rex mūdi de-
functos nos pro suis legibus
æternę vitę resurrectione su-
scitabit. * Post hūc tertius il- 10
luditur, & linguā postulatus
citò protulit, & manus con-
stāter extendit, & cū fiducia
ait: * E cælo ista possideo; 11
sed propter Dei leges nunc
hæc ipsa despicio; quoniam
ab ipso me ea recepturum
spero. * Ita vt rex & qui cum 12
eo erant, mirarentur adole- C
scentis animū, quòd tanquā
nihil duceret cruciatus. * Et 13
hoc ita defuncto, quartum
vexabāt similiter torquētes.
* Et cùm iam esset ad mor- 14
tem, sic ait: Potius est ab ho-
minibus morti datos, spem
expectare à Deo, iterum ab
ipso resuscitandos: tibi enim
resurrectio ad vitam nō erit.
* Et cū admonuissent quin- 15
tum, vexabant eum: at ille
respiciens in eum, dixit:
* Potestatem inter homi- 16
nes habēs, cùm sis corrupti-
bilis, facis quod vis. noli au-
tem putare genus nostrum à
Deo esse derelictum. * Tu 17
autem patienter sustine, &
videbis magnam potestatē
ipsius, qualiter te & semen
tuum torquebit. * Post hūc 18
ducebant sextum; & is mori
incipiens, sic ait: Noli frustra D
errare: nos enim ꝓpter nos-
metipsos hoc patimur, pec-
cantes in Deum nostrum,
& digna admiratione facta
sunt in nobis.

* μεταλλάξαντος δὲ τοῦ πρώτου τὸν 7
τρόπον τοῦτον, τὸν δεύτερον ἦγον ἐπὶ
τὸν ἐμπαιγμόν· καὶ τὸ τῆς κεφαλῆς δέρ
μα σὺν ταῖς θριξὶ περισύραντες ἐπη-
ρώτων, εἰ φάγεσαι πρὸ τοῦ τιμωρη-
θῆναι τὸ σῶμα κατὰ μέλος. * ὁ δὲ ἀπο- 8
κριθεὶς τῇ πατρίῳ φωνῇ, προσεῖ-
πεν οὐχί. * διόπερ καὶ οὗτος τὴν ἑξῆς 9
ἔλαβε βάσανον, ὡς ὁ πρῶτος· ἐν ἐ-
σχάτῃ δὲ πνοῇ γενόμενος εἶπε· σὺ μὲν
ἀλάστωρ, ἐκ τοῦ παρόντος ἡμᾶς ζῆν
ἀπολύεις· ὁ δὲ τοῦ κόσμου βασιλεὺς
ἀποθανόντας ἡμᾶς ὑπὲρ τῶν αὐτοῦ νό-
μων, εἰς αἰώνιον ἀναβίωσιν ζωῆς ἡ-
μᾶς ἀναστήσει. * μετὰ δὲ τοῦτον ὁ τρί- 10
τος ἐνεπαίζετο, καὶ τὴν γλῶσσαν αἰτη-
θεὶς ταχέως προέβαλε, καὶ τὰς χεῖ-
ρας εὐθαρσῶς προέτεινε, καὶ γενναίως
εἶπεν. * ἐξ οὐρανοῦ ταῦτα κέκτημαι, 11
καὶ διὰ τοὺς αὐτοῦ νόμους ὑπερορῶ ταῦ-
τα· καὶ παρ᾽ αὐτοῦ ταῦτα πάλιν ἐλ-
πίζω κομίσασθαι.
* ὥστε αὐτὸν τὸν βασιλέα καὶ τοὺς 12
σὺν αὐτῷ ἐκπλήσσεσθαι τὴν τοῦ νεα-
νίσκου ψυχήν, ὡς ἐν οὐδενὶ τὰς ἀλ-
γηδόνας ἐτίθετο. * καὶ τούτου δὲ με- 13
ταλλάξαντος, τὸν τέταρτον ὡσαύ-
τως ἐβασάνιζον αἰκιζόμενοι.
* καὶ γενόμενος πρὸς τὸ τελευ- 14
τᾶν οὕτως ἔφη· αἱρετὸν μεταλλάσσον-
τας ἀπ᾽ ἀνθρώπων, τὰς ὑπὸ τοῦ
θεοῦ προσδοκᾶν ἐλπίδας, πάλιν
ἀναστήσεσθαι ὑπ᾽ αὐτοῦ· σοὶ μὲν γὰρ ἀ-
νάστασις εἰς ζωὴν οὐκ ἔσται.
* ἐχομένως δὲ τὸν πέμπτον προσ- 15
άγοντες ᾐκίζοντο· ὁ δὲ πρὸς αὐτὸν
ἰδὼν εἶπεν·
* ἐξουσίαν ἐν ἀνθρώποις ἔχων 16
φθαρτὸς ὤν, ὃ θέλεις ποιεῖς· μὴ δόκει
δὲ τὸ γένος ἡμῶν ὑπὸ τοῦ θεοῦ κατα-
λελεῖφθαι. * σὺ δὲ καρτέρει, καὶ θεώ- 17
ρει τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ κράτος, ὡς
σὲ καὶ τὸ σπέρμα σου βασανιεῖ.
* μετὰ δὲ τοῦτον ἦγον τὸν ἕκτον· καὶ 18
μέλλων ἀποθνήσκειν ἔφη· μὴ πλα-
νῶ μάτην· ἡμεῖς γὰρ δι᾽ ἑαυτοὺς ταῦ-
τα πάσχομεν, ἁμαρτόντες εἰς τὸν
ἑαυτῶν θεόν· ἄξια γὰρ θαυμασμοῦ
γέγονε.

7 * Mortuo autem primo ad
modum hunc, secundum dedu-
cebant ad ludibrium: & capi-
tis pellem cum capillis abstrahen
tes interrogabant, Si manduca-
bis antequam puniatur corpus
per membra?
8 * Ille autem respondens pa-
tria voce, dixit, Non.
9 * Quamobrē & hic sequens
accepit tormentum, vt primus:
in vltimo verò spiritu existens
dixit, Tu quidē sceleste, ex præ-
senti nos vita abijcis. at mundi
rex defunctos nos pro suis legi-
bus, in æternam resurrectionem
vitæ nos suscitabit.
10 * Post autem hunc tertius il-
ludebatur, & linguam postula-
tus citò protulit, & manus au-
dacter extendit, & generosè
dixit:
11 * A cælo hæc possedi, & pro-
pter eius leges despicio hæc: &
ab eo hæc iterum spero receptu-
12 rum. * Ita vt ipse rex & qui
cum eo mirarentur adolescentis
animam, quòd in nihilo dolores
ponebat.
13 * Et hoc autem defuncto,
quartum eodem modo vexabāt
torquentes.
14 * Et cùm esset ad mortem, sic
ait, Eligibile est commutantem
quæ ab hominibus, quæ sunt à
Deo, expectare spes, iterum re-
suscitandos esse ab eo: tibi nam-
que resurrectio ad vitam non
erit.
15 * Consequenter autem quin-
tum admouentes vexabant; ille
autem ad eum aspiciens, dixit:
16 * Potestatem in hominibus
habens corruptibilis cùm sis,
quod vis facis: non putes autem
genus nostrum à Deo derelictum
17 esse. * Tu autem sustine, &
vide magnam eius potestatem,
quomodo te & semen tuum tor
18 quebit. * Post verò hunc du
cebant sextum: & futurus mo-
ri, dixit, Non erres frustrà: nos
enim propter nos ipsos hæc pa-
timur, peccantes in nostrum
Deum: digna enim admiratione
facta sunt.

*Tu autem ne existimes im- 19
punitum fore, contra Deum pu-
gnare conatus.

*Supra modum autem mater 20
mirabilis & memoria bona di-
gna, quæ pereuntes filios septem
conspiciens vnius sub tempore
diei, bono animo ferebat propter
in Domino spes.

*Quemlibet autem eorum 21
hortabatur patria voce genero-
sa repleta prudentia, & fœmi-
neam cogitationē masculino ani-
mo excitans, dicens ad eos:

*Non scio quomodo in meo 22
apparuistis vtero, neque ego spi-
ritum & vitam vobis donaui,
& cuiusque conglutinationem
non ego compegi.

*Igitur mundi conditor qui 23
formauit hominis natiuitatem,
& omnium inuenit generatio-
nem, & spiritum, & vitam
vobis iterum dat cum misericor-
dia, vt nunc despicitis vos pro-
pter eius leges.

*At Antiochus arbitrans 24
contemni & contumeliosam de-
spiciens vocem, adhuc iuniore su-
perstite, non solùm per verba fa-
ciebat adhortationem, sed &
per iuramenta affirmabat, simul
ditaturum & beatum effectu-
rum translatum à patriis, &
amicum habiturum & necessa-
ria præbiturum.

*At adolescente nequaquam 25
attendente, aduocans rex matrē
hortabatur vt esset adolescentis
consiliatrix in salutem.

*Multis autem illo adhor 26
tante, promisit suasuram filio.

*Inclinata autem ad eum, 27
deridens crudelem tyrannum,
sic dixit patria voce.

*Fili miserere mei quæ in 28
vtero portaui te menses nouem,
& lac dedi tibi annos tres, &
alui te, & duxi in ætatē istam,
& molestias educationis susti-
nui: peto te nate, respicientem
ad cælum & terram, & quæ
sunt in eis omnia videntem, co-
gnoscere quòd non ex existenti-
bus fecit ipsa Deus, & homi-
num genus.

19 *σὺ δὲ μὴ νομίσῃς ἀθῷος ἔσεσθαι,
θεομαχεῖν ἐπιχειρήσας.

20 *ὑπερβαλλόντως δὲ ἡ μήτηρ θαυ-
μαστὴ καὶ μνήμης ἀγαθῆς ἀξία, ἥτις
ἀπολλυμένους υἱοὺς ἑπτὰ συνορῶσα
μιᾶς ὑπὸ καιρὸν ἡμέρας, εὐψύχως
ἔφερε διὰ τὰς ἐπὶ κυρίῳ ἐλπίδας.

21 *ἕκαστον δὲ αὐτῶν παρεκάλει τῇ
πατρίῳ φωνῇ γενναίῳ πεπληρωμέ-
νη φρονήματι, καὶ τὸν θῆλυν λογισ-
μὸν ἄρσενι θυμῷ διεγείρασα, λέ-
22 γουσα πρὸς αὐτούς. *οὐκ οἶδ᾽ ὅπως
εἰς τὴν ἐμὴν ἐφάνητε κοιλίαν, οὐ δὲ
ἐγὼ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ζωὴν ὑμῖν
ἐχαρισάμην, καὶ τὴν ἑκάστου στοι-
χείωσιν οὐκ ἐγὼ διερρύθμισα.

23 *τοιγαροῦν ὁ τοῦ κόσμου κτίστης
ὁ πλάσας ἀνθρώπου γένεσιν καὶ πάν-
των ἐξευρὼν γένεσιν, καὶ τὸ πνεῦμα
καὶ τὴν ζωὴν ὑμῖν πάλιν ἀποδίδω-
σι μετ᾽ ἐλέους, ὡς νῦν ὑπερορᾶτε ἑαυ-
24 τοὺς διὰ τοὺς αὐτοῦ νόμους. *ὁ δὲ ἀν-
τίοχος οἰόμενος καταφρονεῖσθαι καὶ
τὴν ὀνειδίζουσαν ὑφορώμενος φω-
νήν, ἔτι τοῦ νεωτέρου περιόντος, οὐ μόνον
διὰ λόγων ἐποιεῖτο τὴν παράκλη-
σιν, ἀλλὰ καὶ δι᾽ ὅρκων ἐπίστου, ἅμα
πλουτιεῖν καὶ μακαριστὸν ποιήσειν
μεταθέμενον ἀπὸ τῶν πατρίων, καὶ
φίλον ἕξειν καὶ χρείας ἐμπιστεύσειν.

25 *τοῦ δὲ νεανίου μηδαμῶς προσέ-
χοντος, προσκαλεσάμενος ὁ βασι-
λεὺς τὴν μητέρα παρῄνει γενέσθαι τοῦ
μειρακίου σύμβουλον ἐπὶ σωτηρίᾳ.

26 *πολλὰ δὲ αὐτοῦ παραινέσαντος,
ἐπεδέξατο πείσειν τὸν υἱόν.

27 *προσκύψασα δὲ αὐτῷ, χλευά-
σασα τὸν ὠμοτύραννον οὕτως ἔφησε
τῇ πατρῴᾳ φωνῇ.

28 *υἱὲ ἐλέησόν με τὴν ἐν γαστρὶ πε-
ριενέγκασάν σε μῆνας ἐννέα καὶ θη-
λάσασάν σε ἔτη τρία, καὶ ἐκθρέψα-
σάν σε καὶ ἀγαγοῦσαν εἰς τὴν ἡλικίαν
ταύτην, καὶ τροφοφορήσασαν· ἀξιῶ
σε τέκνον, ἀναβλέψαντα εἰς τὸν οὐ-
ρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς
πάντα ἰδόντα, γνῶναι ὅτι οὐκ ἐξ ὄν-
των ἐποίησεν αὐτὰ ὁ θεός, καὶ τὸ τῶν
ἀνθρώπων γένος.

19 *Tu autē ne existimes tibi
impunè futurū, quòd contra
Deum pugnare tentaueris.

20 *Supra modū autē mater
mirabilis, & bonorū memo-
ria digna, quæ pereuntes se-
ptem filios sub vnius diei tē-
pore conspiciens, bono ani-
mo ferebat, propter spem
21 quam in Deo habebat. *Sin-
gulos illorū hortabatur vo-
ce patria fortiter repleta sa-
pientia, & fœmineæ cogita-
tioni masculinū animū infe-
22 rens, dixit ad eos: *Nescio
qualiter in vtero meo appa-
ruistis: neq; enim ego spiri-
tum & animā donaui vobis
& vitam, & singulorū mem-
bra non ego ipsa compegi.

23 *Sed enim mundi creator,
E qui formauit hominis nati-
uitatem, quique omnium
inuenit originem, & spiritū
vobis iterū cū misericordia
reddet & vitam, sicut nunc
vosmetipsos despicitis pro-
24 pter leges eius. *Antiochus
autē contemni se arbitratus,
simul & exprobrantis voce
despecta, cùm adhuc adole-
scentior superesset, non so-
lùm verbis hortabatur, sed
& cū iuramento affirmabat,
diuitē se & beatum facturū,
& translatum à patriis legi-
bus amicū habiturum, & res
25 necessarias ei præbiturū. *Sed
ad hæc cùm adolescens ne-
quaquam inclinaretur, vo-
cauit rex matrē, & suadebat
ei, vt adolescenti fieret in sa-
26 lutē. *Cùm autē multis eam
verbis esset hortatus, promisit
27 suasuram se filio suo. *Itaq;
inclinata ad illum, irridens
crudelē tyrannum, ait patria
28 voce: *Fili mi, miserere mei,
quæ te in vtero nouē mensi-
bus portaui, & lac triennio
dedi, & alui, & in ætatē istam
pduxi: peto nate, vt aspicias
ad cælum & terram, & ad
omnia quæ in eis sunt, & in-
telligas quia ex nihilo fecit
illa Deus & hominū genus.

* Ita fiet vt nõ timeas car- 29
nificẽ istum, sed dignus fra-
tribus tuis effectus particeps
suscipe mortem, vt in illa mi-
seratione cum fratribus tuis
te recipiam.
* Cum hæc illa adhuc di- 30
ceret, ait adolescens, Quem
sustinetis? Non obedio præ-
cepto regis, sed præcepto le-
gis, quæ data est nobis per
Moysem. * Tu verò, qui 31
inuentor omnis malitiæ fa-
ctus es in Hebræos, non ef-
fugies manum Dei.
* Nos enim pro peccatis 32
nostris hæc patimur.
* Et si nobis propter in- 33
crepationem & correptionẽ
Dominus Deus noster mo-
dicum iratus est, sed iterum
reconciliabitur seruis suis.
* Tu autem ô sceleste, & 34
omnium hominũ flagitio-
sissime, noli frustra extolli
vanis spebus in seruos eius
inflammatus.
* Nondum enim omnipo 35
tentis Dei & omnia inspiciẽ- G
tis iudicium effugisti.
* Nam fratres mei modico 36
nunc dolore sustentato, sub
testamento æternæ vitæ ef-
fecti sunt, tu verò iudicio
Dei iustas superbiæ tuæ pœ-
nas exolues.
* Ego autem sicut & fra- 37
tres mei animam & corpus
meum trado pro patriis legi-
bus, inuocans Deum matu-
rius genti nostræ propitium
fieri, teque cum tormentis &
verberibus confiteri, quòd
ipse est Deus solus.
* In me verò & in fratri- 38
bus meis desinet Omnipotẽ-
tis ira, quæ super omne ge-
nus nostrum iustè superdu-
cta est.
* Tunc rex accensus ira, in 39
hunc super omnes crudelius
deseuit, indignè ferẽs se de-
risum.
* Et hic itaque mundus 40
obiit, per omnia in Domino
confidens.

* οὕτω γίνεται· μὴ φοβηθῇς τὸν 29
δήμιον τοῦτον, ἀλλὰ τῶν ἀδελφῶν
ἄξιος γενόμενος, ἐπίδεξαι τὸν θάνα-
τον, ἵνα ἐν τῷ ἐλέει σὺν τοῖς ἀδελφοῖς
σου κομίσωμαί σε.
* ἔτι δὲ ταύτης καταληγούσης ὁ 30
νεανίας εἶπε, τίνα μένετε; οὐχ ὑπα-
κούω τοῦ προστάγματος τοῦ βασιλέως.
τοῦ δὲ προστάγματος ἀκούω τοῦ νόμου
τοῦ δοθέντος τοῖς πατράσιν ἡμῶν
διὰ μωυσέως.
* σὺ δὲ πάσης κακίας εὑρετὴς γε- 31
νόμενος εἰς τοὺς ἑβραίους, οὐ μὴ δια-
φύγῃς τὰς χεῖρας τοῦ θεοῦ.
* ἡμεῖς γὰρ διὰ τὰς ἑαυτῶν ἁμαρ- 32
τίας πάσχομεν.
* εἰ δὲ χάριν ἐπιπλήξεως καὶ 33
παιδείας ὁ ζῶν κύριος ἡμῶν βρα-
χέως ἐπώργισται, καὶ πάλιν καταλ-
λαγή(σε)ται τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις.
* σὺ δὲ ὦ ἀνόσιε καὶ πάντων ἀν- 34
θρώπων μιαρώτατε μὴ μάτην με-
τεωρίζου, φρυαττόμενος ἀδήλοις
ἐλπίσιν ἐπὶ τοὺς οὐρανίους παῖδας ἐ-
παιρόμενος χεῖρα. * οὔπω γὰρ τὴν 35
τοῦ παντοκράτορος ἐπόπτου θεοῦ κρί-
σιν ἐκπέφευγας. * οἱ μὲν γὰρ νῦν 36
ἡμέτεροι ἀδελφοὶ βραχὺν ὑπενέγ-
καντες πόνον, ἀεννάου ζωῆς ὑπὸ δια-
θήκην θεοῦ πεπτώκασι· σὺ δὲ τῇ τοῦ
θεοῦ κρίσει δίκαια τὰ πρόστιμα τῆς
ὑπερηφανίας ἀποίσῃ.
* ἐγὼ δὲ καθάπερ οἱ ἀδελφοὶ καὶ 37
σῶμα καὶ ψυχὴν προδίδωμι περὶ
τῶν πατρῴων νόμων, ἐπικαλούμενος
τὸν θεὸν ἵλεων ταχὺ τῷ ἔθνει γενέσθαι·
καὶ σὲ μετὰ ἐτασμῶν καὶ μαστίγων ἐξο-
μολογήσασθαι, διότι μόνος αὐτὸς
θεός ἐστιν.
* ἐν ἐμοὶ δὲ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς μου 38
στῆσαι τὴν τοῦ παντοκράτορος ὀργὴν
τὴν ἐπὶ τὸ σύμπαν ἡμῶν γένος δι-
καίως ἐπηγμένην.
* ἔκθυμος δὲ γενόμενος ὁ βασι- 39
λεὺς, τούτῳ παρὰ τοὺς ἄλλους χειρί-
στως ἀπήντησε, πικρῶς φέρων ἐπὶ τῷ
μυκτηρισμῷ. * καὶ οὗτος οὖν κα- 40
θαρῶς μετήλλαξε παντελῶς ἐπὶ τῷ
κυρίῳ πεποιθώς.

29 * Ita fit: ne timeas carnificẽ
istum, sed fratribus dignus fa-
ctus, suscipe mortem, vt in mi-
sericordia cum fratribus tuis re-
cipiam te.
30 * Adhuc autem hac cessante
adolescẽs ait, Quem expectatis?
nõ obedio præcepto regis, at præ-
cepto obedio legis datæ patribus
nostris per Moysem.
31 * Tu verò omnis malitiæ in-
uentor factus in Hebræos, non
effugies manus Dei.
32 * Nos enim propter nostra
peccata patimur.
33 * Si autem causa increpatio-
nis & correptionis viuens Do-
minus contra nos parum iratus
est, & iterũ reconciliabitur suis
seruis.
34 * Tu autem o sceleste &
omnium hominum flagitiosissime
non frustra extollaris, fremens
incertis expectationibus contra
cælestes seruos eleuans manum.
35 * Nondum enim omnipoten-
tis inspectoris Dei iudicium ef-
fugisti.
36 * Nam nunc nostri fratres
qui breuem sustinuerunt labo-
rem, æternæ vitæ sub testamento
Dei ceciderũt: tu verò Dei iu-
dicio iustas pœnas superbiæ fe-
res.
37 * Ego autem sicut fratres &
corpus & animam trado pro pa-
triis legibus, inuocans Deũ pro-
pitium citò genti fieri: et te cum
quæstionibus & verberibus
confiteri, quòd solus ipse Deus
est.
38 * In me verò & fratribus
meis cessare Omnipotentis iram
super omne nostrum genus iustè
superductam.
39 * Iratus autem factus rex,
in hunc super alios pessimè inue-
ctus est, amarè ferens ob sub-
sannationem.
40 * Et hic igitur mundè obiit,
omnino in Domino confidens.

* *Nouiſſima autem filiorum* 41
mater mortua eſt.
* *Quæ igitur circa ſacrificia* 42
& eminentes crudelitates, huc
vſque declarata ſunt.

CAP. VIII.

IVdas autem Maccabæus & 1
qui cum eo, intrantes latenter
in caſtella hortabātur cognatos,
& qui permanſerant in Iudaiſ-
mo aſſumentes, congregauerunt
ſex mille.
* *Et inuocabant Dominum* 2
vt aſpiceret ab omnibus affli-
ctum populum, miſereretur au-
tem & templi ab impiis homi-
nibus contaminati.
* *Miſereretur autem & ex-* 3
terminatæ ciuitatis, & quæ fu-
tura erat ſolo æquata fieri, &
clamantem ad ſe ſanguinem au-
diret. * *Memoraretur autem &* 4
innocētium infantium iniquam
perditionem, & de factis contra
nomen eius blaſphemijs, & ſce-
leſtos abominaretur.
* *Factus autē Maccabæus in* 5
congregatione, intolerabilis iam
gentibus efficiebatur, ira Domi-
ni in miſericordiam verſa.
* *Ciuitates autem & caſtella* 6
inſperatē veniens ſuccendebat:
& opportuna loca occupans, non
paucos hoſtium in fugam ver-
tens.
* *Maximè noctes ad huiuſce-* 7
modi inſidias adiutrices acci-
piebat: & fama quædam forti-
tudinis eius diffundebatur vbi-
que.
* *Videns autem Philippus* 8
paulatim ad profectum venien-
tem virum, frequentius autem
in proſperitatibus procedētem,
ad Ptolemæum Cœles Syriæ, &
Phœniciæ ducem ſcripſit vt au-
xilium ferret regis negotiis.
* *Ille autem citò aſſumens* 9
Nicanorē Patrocli ex primori-
bus amicis miſit, ſubdens omni-
genorum gentes non pauciores
viginti millibus, vt omne Iu-
dæorum deleret genus: adiunxit
autem ei & Gorgiam virum du
cem & in bellicis vſibus expe-
rientiam habentem.

41 * ἐσχάτη δὲ τῶν υἱῶν ἡ μήτηρ ἐτε-
52 λεύτησε. * τὰ μὲν οὖν περὶ τοὺς
σπλαγχνισμοὺς καὶ τὰς ὑπερβαλλού-
σας αἰκίας ἐπὶ τοσοῦτον δεδηλώσθω.

η.

1 * Ἰούδας δὲ ὁ μακκαβαῖος καὶ οἱ
σὺν αὐτῷ, παρεισπορευόμενοι λελη-
θότως εἰς τὰς κώμας προσεκαλοῦν-
το τοὺς συγγενεῖς, καὶ τοὺς μεμενηκό-
τας ἐν τῷ ἰουδαϊσμῷ προσλαβόμε-
2 νοι, συνήγαγον ἑξακισχιλίους. * καὶ
ἐπεκαλοῦντο τὸν κύριον ἐπιδεῖν τὸν
ὑπὸ πάντων καταπονούμενον λαόν,
οἰκτῆραι δὲ καὶ τὸν ναὸν τὸν ὑπὸ τῶν
ἀσεβῶν ἀνθρώπων βεβηλωθέντα.
3 * ἐλεῆσαι δὲ καὶ τὴν καταφθειρο-
μένην πόλιν καὶ μέλλουσαν ἰσόπεδον
γίνεσθαι, καὶ τῶν καταβοώντων πρὸς
4 αὐτὸν αἱμάτων εἰσακοῦσαι. * μνη-
σθῆναι δὲ καὶ τῆς τῶν ἀναμαρτήτων
νηπίων παρανόμου ἀπωλείας, καὶ περὶ
τῶν γενομένων εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ
βλασφημιῶν, καὶ μισοπονηρῆσαι.
5 * γενόμενος δὲ ὁ μακκαβαῖος ἐν
συστήματι, ἀνυπόστατος ἤδη τοῖς ἔθ-
νεσιν ἐγίνετο τῆς ὀργῆς τοῦ κυρίου εἰς
ἔλεον τραπείσης.
6 * πόλεις δὲ καὶ κώμας ἀπροσδο-
κήτως ἐρχόμενος ἐνεπίμπρα· καὶ τοὺς
ἐπικαίρους τόπους ἀπολαμβάνων,
οὐκ ὀλίγους τῶν πολεμίων τροπούμε-
7 νος, * μάλιστα τὰς νύκτας πρὸς
τὰς τοιαύτας ἐπιβουλὰς συνεργοὺς
ἐλάμβανε· καὶ λαλιά τις τῆς εὐαν-
8 δρίας αὐτοῦ διεχεῖτο πανταχῆ. * συνο-
ρῶν δὲ ὁ φίλιππος κατὰ μικρὸν εἰς
προκοπὴν ἐρχόμενον τὸν ἄνδρα, πυκ-
νότερον δὲ ἐν ταῖς εὐημερίαις προ-
βαίνοντα, πρὸς πτολεμαῖον τὸν κοί-
λης συρίας καὶ φοινίκης στρατηγὸν ἔ-
γραψεν ἐπιβοηθεῖν τοῖς τοῦ βασιλέως
9 πράγμασιν. * ὁ δὲ ταχέως προχειρι-
σάμενος νικάνορα τὸν τοῦ πατρόκλου
τῶν πρώτων φίλων ἀπέστειλεν ὑπο-
τάξας παμφύλων ἔθνη οὐκ ἐλάττους
τῶν δισμυρίων, τὸ σύμπαν τῶν ἰου-
δαίων ἐξᾶραι γένος· συνέστησε δὲ
αὐτῷ καὶ γοργίαν ἄνδρα στρατηγὸν καὶ ἐν
πολεμικαῖς χρείαις πεῖραν ἔχοντα.

41 * Nouiſſimè autem poſt
filios & mater cōſumpta eſt.
42 * Igitur de ſacrificiis & de
nimiis crudelitatibus ſatis
dictum eſt. CAP. VIII.
1 IVdas verò Machabæus, &
A qui cum illo erant, introi-
bant latenter in caſtella, &
conuocātes cognatos & ami-
cos, & eos qui permanſerant
in Iudaiſmo aſſumētes, edu-
xerunt ad ſe ſex millia viros.
2 * Et inuocabant Dominū,
vt reſpiceret in populum qui
ab omnibus calcabatur, &
miſereretur tēplo, quod con-
taminabatur ab impiis.
3 * Miſereretur etiam exter-
minio ciuitatis, quæ eſſet ili-
cò complananda, & vocem
ſanguinis ad ſe clamantis au-
4 diret. * Memoraretur quoq;
iniquiſsimas mortes paruu-
lorum innocentium, & blaſ-
phemias nomini ſuo illatas,
& indignaretur ſuper his.
5 * At Machabæus congre-
gata multitudine, intolera-
bilis gentibus efficiebatur.
ira enim Domini in miſeri-
6 cordiam conuerſa eſt. * Et
B ſuperueniens caſtellis & ci-
uitatibus, improuiſus ſuccen
debat eas, & opportuna loca
occupās, nō paucas hoſtium
7 ſtrages dabat. * Maximè aūt
noctib9 ad huiuſcemodi ex-
curſus ferebatur, & fama vir-
tutis eius vbique diffunde-
8 batur. * Videns autem Phi-
lippus, paulatim virum ad
profectum venire, ac frequē-
tiùs res ei cedere proſperè,
ad Ptolemæum ducem Cœ-
leſſyriæ & Phœnicis ſcripſit,
vt auxilium ferret regis ne-
9 gotiis. * At ille velociter
miſit Nicanorem Patrocli
de primoribus amicum, da-
tis ei de permixtis gentibus
armatis non minus viginti
millibus, vt vniuerſum Iu-
dæorum genus deleret, ad-
iuncto ei & Gorgia viro mi-
litari, & in bellicis rebus ex-
perientiſsimo.

10 Constituit autem Nicanor regi, vt tributum, quod Romanis erat dandum, duo millia talentorum, de captiuitate Iudæorum suppleret.

11 Statimque ad maritimas ciuitates misit, conuocans ad coemptionem Iudaicorũ mancipiorum, promittens se nonaginta mancipia talento distracturum, non respiciens ad vindictam, quæ eum ab Omnipotente esset consecutura.

12 Iudas autem vbi comperit, indicauit his qui secum erant Iudæis, Nicanoris aduentum.

13 Ex quibus quidam formidantes, & non credentes Dei iustitiæ, in fugam vertebantur.

14 Alii verò, si qui de his supererant, veniebãt, simulq́; Dominum deprecabantur, vt eriperet eos de impio Nicanore, qui eos priusquam cominus veniret, vẽdiderat.

15 Etsi nõ propter eos, propter testamentũ tamen quod erat ad patres eorum, & propter inuocationem sancti & magnifici nominis eius super ipsos.

16 Conuocatis autem Machabęus septem millibus qui cum ipso erant, rogabat, ne hostibus reconciliarentur, neque metuerent iniquè venientium aduersum se hostium multitudinem, sed fortiter contenderẽt, ante oculos habentes contumeliam, quæ loco sancto ab his iniustè esset illata.

17 Itemque ludibrio habitæ ciuitatis iniuriam, adhuc etiam veterum instituta cõuulsa.

18 Nam illi quidem armis confidunt, ait, simul & audacia; nos autem in omnipotente Domino, qui potest & venientes aduersum nos, & vniuersum mundum vno nutu delere, confidimus.

10 διεστήσατο γὰρ ὁ νικάνωρ τὸν φόρον τῷ βασιλεῖ τοῖς ῥωμαίοις ὄντα ταλάντων δισχιλίων ἐκ τῆς τῶν ἰουδαίων αἰχμαλωσίας ἐκπληρώσειν.

11 εὐθέως δὲ εἰς τὰς παραθαλασσίους πόλεις ἀπέστειλε προσκαλούμενος ἐπ' ἀγορασμὸν ἰουδαίων σωμάτων, ὑπισχνούμενος ἐννενήκοντα σώματα ταλάντου παραχωρήσειν· οὐ προσδεχόμενος τὴν παρὰ τοῦ παντοκράτορος μέλλουσαν παρακολουθήσειν ἐπ' αὐτῷ δίκην.

12 τῷ δὲ ἰούδᾳ προσέπεσε περὶ τῆς τοῦ νικάνορος ἐφόδου· καὶ μεταδόντος τοῖς σὺν αὐτῷ τὴν παρουσίαν τοῦ στρατοπέδου.

13 οἱ δειλανδροῦντες καὶ ἀπιστοῦντες τὴν τοῦ θεοῦ δίκην, διεδίδρασκον ἑαυτούς, καὶ ἐξετόπιζον.

14 οἱ δὲ τὰ περιλελειμμένα πάντα ἐπώλουν· ὁμοῦ δὲ τὸν κύριον ἠξίουν ῥύσασθαι τοὺς ὑπὸ τοῦ δυσσεβοῦς νικάνορος πρὶν συντυχεῖν πεπραμένους.

15 καὶ εἰ μὴ δι' αὐτούς ἀλλὰ διὰ τὰς πρὸς τοὺς πατέρας αὐτῶν διαθήκας, καὶ ἕνεκα τῆς ἐπ' αὐτοὺς ἐπικλήσεως τοῦ σεμνοῦ καὶ μεγαλοπρεποῦς ὀνόματος αὐτοῦ.

16 συναγαγὼν δὲ ὁ μακκαβαῖος τοὺς περὶ αὐτὸν ὄντας τὸν ἀριθμὸν ἑξακισχιλίους παρεκάλει μὴ καταπλαγῆναι τοῖς πολεμίοις, μὴ δὲ εὐλαβεῖσθαι τὴν τῶν ἀδίκως παραγινομένων ἐπ' αὐτοὺς ἐθνῶν πολυπληθίαν· ἀγωνίσασθαι δὲ γενναίως πρὸ ὀφθαλμῶν λαβόντας τὴν ἀνόμως εἰς τὸν ἅγιον τόπον συντετελεσμένην ὑπ' αὐτῶν ὕβριν.

17 καὶ τὸν τῆς ἐμπεπαιγμένης πόλεως αἰκισμόν· ἔτι δὲ τὴν τῆς προγονικῆς πολιτείας κατάλυσιν.

18 οἱ μὲν γὰρ ὅπλοις πεποίθασιν ἅμα καὶ τόλμαις ἔφησεν· ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τῷ παντοκράτορι θεῷ δυναμένῳ καὶ τοὺς ἐρχομένοις ἐφ' ἡμᾶς καὶ τὸν ὅλον κόσμον ἐν ἑνὶ νεύματι καταβαλεῖν πεποίθαμεν.

10 *Constituit autem Nicanor tributum regi Romanis existens talentorum duorum millium ex Iudæorum captiuitate vt suppleret.*

11 *Statim autem in maritimas ciuitates misit prouocans ad emptionem Iudæorum corporum, promittens nonaginta corpora talento traditurum: non expectans quæ ab Omnipotente futura erat sequi contra se vltionem.*

12 *At Iudæ compertum fuit de Nicanoris aduentu, & cùm declarasset his qui cum eo aduentum exercitus:*

13 *Qui formidabant & non credebant Dei iustitiæ, in fugam conuertebant seipsos, & à loco recedebant.*

14 *Alij verò relicta omnia vendebãt: simul autem Dominum deprecabantur vt eriperet eos qui ab impio Nicanore antequam congrederentur venditi erant.*

15 *Et si non propter ipsos, saltem propter quæ erant ad patres eorum pacta, & propter super ipsos inuocationem venerandi & magnifici nominis eius.*

16 *Congregans autem Maccabæus eos qui circa ipsum erant numero sex mille, hortabatur ne absterrerentur hostibus; neque metuerent iniustè venientium aduersum se gentium multitudinem: pugnarent autem generosè ante oculos recipientes iniustè in sanctum locum factam ab illis contumeliam;*

17 *Et illusæ ciuitatis iniuriam. adhuc autem præteriti instituti dissolutionem.*

18 *Illi namque armis confidũt simul & audacia; ait: nos autem in omnipotente Deo qui potest & venientes aduersum nos & vniuersum mundum in vno nutu delere, confidimus.*

‡ *Enarrans autem eis & er-* 19
ga progenitores facta auxilia, et
quod fuit sub Sennacherim centũ
octoginta quinq; millia quomo-
do perierunt.
‡ *Et quod in Babylonia ad-* 20
uersus Galatas prœlium fuit: vt
omnes ad rem venerũt octo mil
lia, cum Macedonibus quatuor
mille: Macedonibus hæsitanti-
bus, octo mille duodecim decem
millia peremerũt ob factum ipsis
à cælo auxilium; & vtilitatem
multam acceperunt.
‡ *Propter quæ audaces eos* 21
constituens & paratos pro legi-
bus & patria mori, quadripar-
titum exercitum fecit:
‡ *Constituens & fratres suos* 22
duces vtriusque ordinis, Simo-
nem & Josephum & Ionathan,
subiiciens vnicuique mille su-
pra quingentos.
‡ *Adhuc aũt & Eleazarũ cùm* 23
legisset sacrum librum, & dedis-
set signum Dei adiutorij, primi
ordinis ipse dux commisit cum
Nicanore.
‡ *Facto autem illis Omnipotẽ-*
te adiutore, interfecerunt ex ho- 24
stibus supra nouem mille, vulne-
ratos autẽ & membris mutilos
maiorem partem Nicanoris ex-
ercitus fecerunt: omnes autẽ fu-
gere coegerunt.
‡ *At pecunias illorum qui ve-* 25
nerãt ad emptionem ipsorum ac-
ceperunt: persequentes autem
eos diu, cessauerunt ab hora con-
clusi.
‡ *Erat enim dies ante sabba-* 26
tũ, ob quam causam non diu per-
stiterunt insequentes illos.
‡ *Arma colligentes verò eo-* 27
rum & spolia exuentes inimico-
rum in sabbatho erant; vehemẽ-
ter benedicentes & confitentes
Domino qui seruauit in diẽ hanc
initium misericordiæ instillantis
eis.
‡ *Post autem sabbathum de-* 28
bilibus & viduis & orphanis
diuidentes de spolijs, residua ipsi
& pueri partiti sunt.

19 ‡ προσαναλεξάμενος δὲ αὐτοῖς
καὶ τὰς ἐπὶ τῶν προγόνων γενομέ-
νας ἀντιλήψεις, καὶ τὴν ἐπὶ σεννα-
χηρὶμ τῶν ἑκατὸν ὀγδοηκονταπέντε
20 χιλιάδων ὡς ἀπώλοντο. ‡ καὶ τὴν
ἐν τῇ βαβυλωνίᾳ τὴν πρὸς τοὺς γα
λάτας παράταξιν γενομένην· ὡς οἱ
πάντες ἐπὶ τὴν χρείαν ἦλθον ὀκτα-
κισχίλιοι σὺν μακεδόσι τετρακισχι-
λίοις· τῶν μακεδόνων ἀπορουμένων,
οἱ ὀκτακισχίλιοι τὰς δώδεκα μυρι-
άδας ἀπώλεσαν διὰ τὴν γενομένην
αὐτοῖς ἀπ' οὐρανοῦ βοήθειαν· καὶ
21 ὠφέλειαν πολλὴν ἔλαβον. ‡ ἐφ' οἷς
εὐθαρσεῖς αὐτοὺς παραστήσας καὶ ἑτοί-
μους ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς πατρίδος
ἀποθνήσκειν τετραμερές τι τὸ στρά-
22 τευμα ἐποίησε. ‡ τάξας καὶ τοὺς ἀ-
δελφοὺς αὐτοῦ προηγουμένους ἑκα-
τέρας τάξεως, σίμωνα καὶ ἰώσηφον, καὶ
ἰωνάθαν, ὑποτάξας ἑκάστῳ χιλίους
23 πρὸς τοῖς πεντακοσίοις. ‡ ἔτι δὲ καὶ
ἐλεάζαρον παραναγνοὺς τὴν ἱερὰν
βίβλον, καὶ δοὺς σύνθημα θεοῦ βοη-
θείας, τῆς πρώτης σπείρας αὐτὸς προη
γούμενος συνέβαλε τῷ νικάνορι.
24 ‡ γενομένου δὲ αὐτοῖς τοῦ παντοκρά-
τορος συμμάχου, κατέσφαξαν τῶν
πολεμίων ὑπὲρ τοὺς ἐννακισχιλίους,
τραυματίας δὲ καὶ τοῖς μέλεσιν ἀνα
πήρους τὸ πλεῖον μέρος τῆς τοῦ νικάνο-
ρος στρατιᾶς ἐποίησαν· πάντας δὲ
25 φυγεῖν ἠνάγκασαν· ‡ τὰ δὲ χρήμα-
τα τῶν παραγεγονότων ἐπὶ τὸν ἀγο-
ρασμὸν αὐτῶν ἔλαβον· συνδιώξαντες
δὲ αὐτοὺς ἐφ' ἱκανόν, ἀνέλυσαν ὑπὸ τῆς
26 ὥρας συγκλειόμενοι. ‡ ἦν γὰρ ἡ πρὸ
τοῦ σαββάτου, δι' ἣν αἰτίαν οὐκ ἐμα-
κροτόνησαν κατατρέχοντες αὐτούς.
27 ‡ ὁπλολογίσαντες δὲ αὐτοὺς καὶ τὰ
σκῦλα ἐκδύσαντες τῶν πολεμίων
περὶ τὸ σάββατον ἐγίνοντο· περισσῶς
εὐλογοῦντες, καὶ ἐξομολογούμενοι τῷ
κυρίῳ τῷ διασώσαντι εἰς τὴν ἡμέραν
ταύτην ἀρχὴν ἐλέους στάξαντος αὐ-
28 τοῖς. ‡ μετὰ δὲ τὸ σάββατον τοῖς ᾐκισ-
μένοις καὶ ταῖς χήραις καὶ ὀρφανοῖς με-
ρίσαντες ἀπὸ τῶν σκύλων, τὰ λοιπὰ
αὐτοὶ καὶ τὰ παιδία ἐμερίσαντο.

19 ‡ Admonuit autem eos &
de auxiliis Dei, quæ facta
sunt erga parentes, & quòd
sub Sennacherib centũ octo
ginta quinque millia perie-
runt.
20 ‡ Et de prœlio quod eis ad-
E uersus Galatas fuit in Baby-
lonia, vt omnes, vbi ad rem
ventũ est, Macedonibus so-
ciis hęsitãtibus, ipsi sex mil-
lia soli peremerunt centũ vi-
ginti millia, propter auxiliũ
illis datum de cælo; & bene-
ficia pro his plurima conse-
cuti sunt.
21 ‡ His verbis constantes
effecti sunt, & pro legibus &
patria mori parati.
22 ‡ Constituit itaque fratres
suos duces vtrique ordini,
Simonem et Iosephum & Io-
nathan, subiectis vnicuique
millenis & quingentenis.
23 ‡ Adhoc etiam ab Esdra le-
cto illis sancto libro & dato
signo adiutorij Dei, in prima
acie ipse dux commisit cum
Nicanore.
24 ‡ Et facto sibi adiutore Om-
nipotente, interfecerunt su-
per nouem millia hominũ,
maiorem autem partem ex-
ercitus Nicanoris vulnerib'
debilem factum fugere com-
pulerunt.
25 ‡ Pecuniis verò eorũ, qui
ad emptionem ipsorum ve-
nerant, sublatis, ipsos vsque-
quaque persecuti sunt, sed
reuersi sunt hora conclusi.
26 ‡ Nam erat ante sabba-
thum: quam ob causam non
perseuerauerunt insequen-
tes.
27 ‡ Arma autem ipsorum &
F spolia congregantes, sabba-
tum agebant benedicentes
Dominum, qui liberauit eos
in isto die, misericordiæ ini-
tium stillans in eos.
28 ‡ Post sabbatum verò de-
bilibus & orphanis & viduis
diuiserunt spolia, & residua
ipsi cum suis habuere.

29 His itaque gestis & communiter ab omnibus facta obsecratione, misericordem Dominum postulabát, vt in finem seruis suis reconciliaretur.

30 Et ex his qui cum Timotheo & Bacchide erant contra se contendétes, super viginti millia interfecerunt, & munitiones excelsas obtinuerunt, & plures prędas diuiserunt, æquam portionem debilibus pupillis & viduis, sed & senioribus facientes.

31 Et cùm arma eorum diligenter collegissent, omnia cõposuerunt in locis opportunis. Residua verò spolia Hierosolymam detulerunt.

32 Et Philarchen qui cum Timotheo erat, interfecerũt virum scelestum qui in multis Iudæos afflixerat.

33 Et cùm epinicia agerent in Hierosolymis, eos qui sacras ianuas incẽderũt, id est, Callisthenẽ, cùm in quoddam domiciliũ refugissent, incenderunt, digna eis mercede pro impietatibus suis reddita. G

34 Facinorosissimus autem Nicanor qui mille negociantes ad Iudæorum venditionem adduxerat,

35 Humiliatus auxilio Domini ab his quos nullos existimauerat, deposita veste gloriæ, per mediterranea fugiens solus venit Antiochiã, summam infelicitatem de interitu sui exercitus consecutus.

36 Et qui promiserat Romanis se tributum restituere de captiuitate Hierosolymorum, prędicabat nunc protectorẽ Deum habere Iudæos, & ob ipsum inuulnerabiles esse, eò quòd sequerentur leges ab ipso constitutas.

CAP. IX.

1 Eodem tẽpore Antiochus inhoneste reuertebatur de Perside. A

29 Ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι καὶ κοινὴν ἱκετείαν ποιησάμενοι, τὸν ἐλεήμονα κύριον ἠξίουν εἰς τέλος καταλλαγῆναι τοῖς αὐτοῦ δούλοις.

30 καὶ τοῖς περὶ τιμόθεον καὶ βακχίδην συνερείσαντες ὑπὲρ τοὺς δισμυρίους αὐτῶν ἀνεῖλον, καὶ ὀχυρωμάτων ὑψηλῶν εὖ μάλα ἐγκρατεῖς ἐγένοντο· καὶ λάφυρα πλείονα ἐμερίσαντο, ἰσομοίρους αὐτοὺς καὶ τοῖς ᾐκισμένοις, καὶ ὀρφανοῖς, καὶ χήραις ἔτι δὲ καὶ πρεσβυτέροις ποιήσαντες.

31 ὁπλολογήσαντες δὲ αὐτοὺς, ἐπιμελῶς πάντα συνέθηκαν εἰς τοὺς ἐπικαίρους τόπους· τὰ δὲ λοιπὰ τῶν σκύλων ἤνεγκαν εἰς ἱεροσόλυμα.

32 τὸν δὲ φιλάρχην τὸν περὶ τὸν τιμόθεον ἀνεῖλον ἀνοσιώτατον ἄνδρα καὶ πολλὰ τοὺς ἰουδαίους ἐπιλελυπηκότα.

33 ἐπινίκια δὲ ἄγοντες ἐν τῇ πατρίδι, τὸν ἐμπρήσαντα τοὺς ἱεροὺς πυλῶνας καλλισθένην ὑφῆψαν εἰς ἓν οἰκίδιον πεφευγότα, καὶ τὸν ἄξιον τῆς δυσεβείας ἐκομίσατο μισθόν.

34 ὁ δὲ τρισαλιτήριος νικάνωρ ὁ τοὺς χιλίους ἐμπόρους ἐπὶ τὴν πρᾶσιν τῶν ἰουδαίων ἀγαγὼν,

35 ταπεινωθεὶς ὑπὸ τῶν καθ' αὐτὸν νομιζομένων ἐλαχίστων εἶναι, τῇ τοῦ κυρίου βοηθείᾳ τὴν δοξικὴν ἀποθέμενος ἐσθῆτα διὰ τῆς μεσογείου δραπέτου τρόπον ἔρημον ἑαυτὸν ποιήσας, ἧκεν ἀντιόχειαν ὑπὲρ ἅπαν εὐημερηκὼς ἐπὶ τῇ τοῦ στρατοῦ διαφθορᾷ.

36 καὶ ὁ τοῖς ῥωμαίοις ἀναδεξάμενος φόρον ἀπὸ τῆς τῶν ἐν ἱεροσολύμοις αἰχμαλωσίας κατορθώσεσθαι, κατήγγελεν ὑπέρμαχον ἔχειν τὸν θεὸν τοὺς ἰουδαίους, καὶ διὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἀτρώτους εἶναι τοὺς ἰουδαίους, διὰ τὸ ἀκολουθεῖν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ προστεταγμένοις νόμοις.

θ'.

1 Περὶ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἐτύγχανεν ἀντίοχος ἀναλελυκὼς ἀκόσμως ἐκ τῶν περὶ τὴν περσίδα τόπων.

29 *Hæc autem cùm gessissent, & communem obsecrationem facientes, misericordem Dominum postulabant in finem reconciliari suis seruis.*

30 *Et eos qui circa Timotheum & Bacchidem confirmati supra viginti millia ipsorum interfecerunt, & munitionum excelsarum valde cõpotes facti sunt; & spolia plura diuiserũt, æquales portione se & debilibus, & orphanis, & viduis adhuc autem & senioribus facientes.*

31 *Arma colligentes autem illorum, diligenter omnia composuerunt in opportunis locis: at residua spolia tulerunt in Hierosolyma.*

32 *At Philarchen qui circa Timotheum, interfecerunt scelestissimum virum, & qui in multis Judæos afflixerat.*

33 *Epinicia verò agentes in patria, qui succenderat sacras ianuas, Callisthenem incenderunt in vnam domunculam confugientem, & dignam impietate tulit mercedem.*

34 *At impientissimus Nicanor qui mille mercatores ad venditionem Judæorum duxerat;*

35 *Humiliatus ab his qui apud se reputati fuerant infimi esse, Domini auxilio gloriosam deponens vestem, per mediterraneam fugitiui modo solitarium se faciens, venit Antiochiam super omnia prosperatus in exercitus interitu.*

36 *Et qui Romanis promiserat tributum de eorum, qui in Hierosolymis, captiuitate restituturum, nunciauit protectorem habere Deum Judæos, & propter modum hunc inuulnerabiles esse Judæos, quia secuti sunt ab eo constitutas leges.*

CAP. IX.

1 *Circa autem tempus illud erat Antiochus reuersus inhonestè ex ijs qui circa Persiam locis.*

*Intrauerat enim in eam 2
quæ dicitur Perſepolis, & ten-
tauit ſacra ſpoliare & ciuitatem
obtinere: quam ob rem multitu-
dine concurrente ad armorum
auxilium, fugati ſunt: & conti-
git verſum in fugam Antiochum
ab indigenis, turpem reditum
facere.
*Exiſtenti autem illi in Ecba- 3
tanis cõperta ſunt quæ erga Ni-
canorem & Timotheum geſta
ſunt.
*Elatus autem ira arbitra- 4
batur & eorum qui fugauerant
ſe malignitatem in Iudæos retor-
ſurum: ideoque iuſſit aurigam
inceſſanter agitantem expedire
iter, ex cælo iam iudicio vrgen-
te eum: ſic enim ſuperbè dixit:
Cœmiterium Iudæorum Hieroſo
lymam faciam veniens illuc.
*At omnipotens Dominus 5
Deus Iſrael percuſſit eum inſa-
nabili & inuiſibili plaga. ſtatim
autem vt ipſe finiuit ſermonem,
apprehendit eum immedicabilis
viſcerũ dolor & amara inter-
norum tormenta.
*Valde iuſtè eum qui mul- 6
tis & nouis calamitatibus alio- B
rum viſcera torſerat.
*Ille autem nequaquam à ia- 7
ctantia ceſſabat: adhuc autem et
ſuperbia repletus erat, ignem ſpi
rans furore in Iudæos, & præ-
cipiens feſtinare iter: cõtigit au-
tem & cadere eum de curru qui
ferebatur impetu, & graui caſu
cadenti omnia membra corporis
vexari.
*Ille autẽ qui nuper ſibi vi- 8
debatur maris fluctibus impe-
rare propter eã quæ ſupra homi-
nem arrogantiam, et ſtatera mõ-
tium arbitratus altitudines ap-
pendere, in terra exiſtens in ge-
ſtatorio portabatur, manifeſtam
Dei omnibus potentiam demon-
ſtrans. *Ita vt & de cor- 9
pore impij vermes ſcaturirent,
& viuentis in doloribus et tor-
mentis, carnes eius caderent:
præ autem odore eius, omnis
exercitus grauaretur ob putre-
dinem.

2 *εἰσεληλύθει γὰρ εἰς τὴν λεγομέ-
νην περσέπολιν, καὶ ἐπεχείρησεν ἱε-
ροσυλεῖν καὶ τὴν πόλιν συνέχειν· διὸ
δὴ τῶν πληθῶν ὁρμησάντων ἐπὶ τὴν
τῶν ὅπλων βοήθειαν, ἐτράπησαν· καὶ
συνέβη τροπωθέντα τὸν ἀντίοχον
ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων, ἀσχήμονα τὴν
3 ἀναζυγὴν ποιήσασθαι. *ὄντι δὲ αὐτῷ
κατ' ἐκβάτανα προσέπεσε τὰ κατὰ
νικάνορα καὶ τοὺς περὶ τιμόθεον γε-
4 γονότα. *ἐπαρθεὶς δὲ τῷ θυμῷ ᾤετο
καὶ τὴν τῶν πεφυγαδευκότων αὐτὸν
κακίαν εἰς τοὺς ἰουδαίους ἐναπερείσα-
σθαι· διὸ συνέταξε τὸν ἁρματηλά-
την ἀδιαλείπτως ἐλαύνοντα κατα-
νύειν τὴν πορείαν· τῆς δὲ ἐξ οὐρανοῦ ἤδη
κρίσεως συνούσης αὐτῷ· οὕτω γὰρ ὑπε-
ρηφάνως εἶπε· πολυάνδριον ἰουδαίων
ἱεροσόλυμα ποιήσω παραγενόμενος
5 ἐκεῖ. *ὁ δὲ παντοκράτωρ κύριος ὁ
θεὸς τοῦ ἰσραὴλ, ἐπάταξεν αὐτὸν
ἀνιάτῳ καὶ ἀοράτῳ πληγῇ· ἄρτι δὲ
αὐτοῦ καταλήξαντος τὸν λόγον, ἔλα-
βεν αὐτὸν ἀνήκεστος τῶν σπλάγχνων
ἀλγηδὼν καὶ πικραὶ τῶν ἔνδον βάσα-
6 νοι. *πάνυ δικαίως τὸν πολλαῖς καὶ ξε-
νιζούσαις συμφοραῖς ἑτέρων σπλάγχ-
7 να βασανίσαντα. *ὁ δ' οὐδαμῶς τῆς
ἀγερωχίας ἔληγεν· ἔτι δὲ καὶ τῆς ὑ-
περηφανίας ἐπεπλήρωτο, πῦρ πνέων
τοῖς θυμοῖς ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους, καὶ κε-
λεύων ἐποξύνειν τὴν πορείαν· συνέ-
βει δὲ καὶ πεσεῖν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἅρμα-
τος φερομένου ῥοίζῳ, καὶ δυσχερεῖ πτώ-
ματι περιπεσόντα πάντα τὰ μέλη τοῦ
σώματος ἀποστρεβλοῦσθαι.
8 *ὁ δ' ἄρτι δοκῶν τοῖς τῆς θαλάσσης
κύμασιν ἐπιτάσσειν διὰ τὴν ὑπὲρ
ἄνθρωπον ἀλαζονίαν, καὶ πλάστιγγι
τὰ τῶν ὀρέων οἰόμενος ὕψη στήσειν,
κατὰ γῆν γενόμενος ἐν φορείῳ παρε-
κομίζετο, φανερὰν τοῦ θεοῦ πᾶσιν
τὴν δύναμιν ἐνδεικνύμενος.
9 *ὥστε καὶ ἐκ τοῦ σώματος τοῦ
δυσσεβοῦς σκώληκας ἀναζεῖν· καὶ
ζῶντος ἐν ὀδύναις καὶ ἀλγηδόσι, τὰς
σάρκας αὐτοῦ διαπίπτειν· ὑπὸ δὲ τῆς
ὀσμῆς αὐτοῦ, πᾶν τὸ στρατόπεδον βα-
ρύνεσθαι τὴν σαπρίαν.

2 *Intrauerat enim in eam
quæ dicitur Perſepolis, & tẽ-
tauit expoliare templum, &
ciuitatẽ opprimere, ſed mul-
titudine ad arma cõcurrẽte,
in fugam verſi ſunt; & ita cõ-
tigit, vt Antiochus poſt fu-
3 gam turpiter rediret. *Et cũ
veniſſet circa Ecbatanam,
recognouit quæ erga Nica-
norem & Timotheum geſta
4 ſunt. *Elatus autem in ira,
arbitrabatur ſe iniuriam il-
lorũ, qui ſe fugauerãt, poſſe
in Iudæos retorquere, ideoq;
iuſſit agitari currum ſuum,
ſine intermiſsione agẽs iter,
cæleſti eũ iudicio perurgẽte,
eò quòd ita ſuperbè locutus
eſt, ſe venturum Hieroſoly-
mam, & cõgeriem ſepulchri
Iudæorum eam facturum.
5 *Sed qui vniuerſa conſpi-
cit Dñs Deus Iſrael, percuſſit
eum inſanabili & inuiſibili
plaga. Vt enim finiuit hũc ip
ſum ſermonẽ, apprehẽdit eũ
dolor dirus viſcerũ, & amara
6 internorum tormenta. *Et
quidẽ ſatis iuſtè, quippe qui
multis & nouis cruciatibus
aliorum torſerat viſcera, licet
ille nullo modo à ſua malitia
7 ceſſaret. *Super hoc autem
ſuperbia repletus, ignẽ ſpirãs
animo in Iudęos, & præcipiẽs
accelerari negocium, conti-
git illum impetu euntem de
curru cadere, & graui corpo-
ris colliſione membra vexari.
8 *Iſque qui ſibi videbatur
etiam fluctibus maris impe-
rare, ſupra humanum mo-
dum ſuperbia repletus, &
montium altitudines in ſta-
tera appendere, nunc humi-
liatus ad terram, in geſtato-
rio portabatur, manifeſtam
Dei virtutem in ſemetipſo
conteſtans.
9 *Ita vt de corpore impij
vermes ſcaturirent, ac viuen
tes in doloribus carnes eius
effluerent, odore etiam il-
lius & fœtore exercitus gra-
uaretur.

10 * Et qui paulò antè sydera
cæli contingere se arbitraba-
tur, eum nemo poterat pro-
pter intolerantiam fœtoris
portare. * Hinc igitur cœ- 11
pit, ex graui superbia dedu-
ctus, ad agnitionẽ sui venire,
diuina admonitus plaga, per
momenta singula doloribus
suis augmenta capientibus.
* Et cùm nec ipse iam 12
fœtorem suum ferre posset,
ita ait: Iustum est subditum
esse Deo, & mortalem non
paria Deo sentire. * Orabat 13
autem hic scelestus Dominũ,
à quo non esset misericordiã
consecuturus, * Et ciuita- 14
tem ad quam festinans ve-
niebat, vt eam ad solum de- C
duceret, ac sepulchrum con-
gestorum faceret, * Nunc 15
optat liberam reddere, & Iu-
dæos quos nec sepultura qui-
dem se dignos habiturum,
sed auibus ac feris diripien-
dos traditurum, & cum par-
uulis exterminaturũ dixerat;
ęquales nunc Atheniensibus
facturum, pollicetur.
* Templum etiam sanctũ, 16
quod prius expoliauerat, op-
timis donis ornaturum, &
sancta vasa multiplicaturũ;
& pertinentes ad sacrificia
sumptus, de reditibus suis
præstaturum.
* Super hæc & Iudæum se 17
futurum, & omnem locum
terræ perambulaturum, &
prædicaturum Dei potesta-
tem. * Sed non cessanti- 18
bus doloribus; superuenerat
enim in eum iustum Dei
iudicium, desperans scripsit
ad Iudæos in hunc modum
deprecationis epistolam, hęc
continentem:
* OPTIMIS ciuib' Iudęis, 19
plurimam salutem, & bene
valere, & esse felices, rex &
princeps Antiochus.
* Si bene valetis, & filij 20
vestri, & ex sententia vobis
cuncta sunt, maximas agi-
mus gratias.

* καὶ τὸν μικρῷ πρότερον τῶν οὐρανίων ἄστρων ἅπτεσθαι δοκοῦντα παρακομίζειν οὐδεὶς ἐδύνατο διὰ τὸ τῆς ὀσμῆς ἀφόρητον βάρος. 10

* ἐνταῦθα οὖν ἤρξατο τὸ πολὺ τῆς ὑπερηφανίας λήγειν τεθραυσμένος, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἔρχεσθαι θείᾳ μάστιγι, κατὰ στιγμὴν ἐπιτεινόμενος ταῖς ἀλγηδόσι. 11

* καὶ μηδὲ τῆς ὀσμῆς αὐτοῦ δυνάμενος ἀνέχεσθαι ταῦτ' ἔφη· δίκαιον ὑποτάσσεσθαι τῷ θεῷ, καὶ μὴ θνητὸν ὄντα ἰσόθεα φρονεῖν. 12

* ηὔχετο δὲ ὁ μιαρὸς πρὸς τὸν οὐκ ἔτι αὐτὸν ἐλεήσοντα δεσπότην οὕτω λέγων 13

* τὴν μὲν ἁγίαν πόλιν ἣν σπεύδων παρεγίνετο ἰσόπεδον ποιῆσαι καὶ πολυανδρεῖον οἰκοδομῆσαι, 14

* ἐλευθέραν ἀναδεῖξαι, τοὺς δὲ ἰουδαίους, οὓς διεγνώκει μηδὲ ταφῆς ἀξιώσειν, οἰωνοβρώτους δὲ σὺν τοῖς νηπίοις ἐκρίψειν θηρίοις, πάντας αὐτοὺς ἴσους ἀθηναίοις ποιήσειν. 15

* ὃν δὲ πρότερον ἐσκύλευσεν ἅγιον νεὼν, καλλίστοις ἀναθήμασι κοσμήσειν· καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη πολυπλάσια πάντα ἀποδώσειν, τὰς δὲ ἐπιβαλλούσας πρὸς τὰς θυσίας προστάξεις ἐκ τῶν ἰδίων προσόδων χορηγήσειν. 16

* πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἰουδαῖον ἔσεσθαι, καὶ πάντα τόπον οἰκητὸν ἐπελεύσεσθαι καταγγέλλοντα τὸ τοῦ θεοῦ κράτος. 17

* οὐδαμῶς δὲ ληγόντων τῶν πόνων, ἐπεληλύθει γὰρ ἐπ' αὐτὸν δικαία ἡ τοῦ θεοῦ κρίσις· τὰ καθ' αὐτὸν ἀπελπίσας, ἔγραψε πρὸς τοὺς ἰουδαίους τὴν ὑπογεγραμμένην ἐπιστολὴν ἱκετηρίας τάξιν ἔχουσαν, περιέχουσαν δὲ οὕτως. 18

* Τοῖς χρηστοῖς ἰουδαίοις τοῖς πολίταις πολλὰ χαίρειν καὶ ὑγιαίνειν καὶ εὖ πράττειν βασιλεὺς καὶ στρατηγὸς ἀντίοχος. 19

* εἰ ἔρρωσθε καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰ ἴδια, κατὰ γνώμην ἐστὶν ὑμῖν. 20

10 * *Et eum qui paulò antè cælestia sydera contingere videbatur, portare nemo poterat ob fœtoris intolerabilem grauitatem.*

11 * *Hic igitur cœpit à multa superbia desinere vulneratus, & in agnitionem venire diuino flagello, per momentum augmentatus in doloribus.*

12 * *Et neque odorem suum potens ferre hæc ait: Iustum est subdi Deo, & non mortalem existentem paria Deo sapere.*

13 * *Orabat autem scelestus ad eum qui non iam eius miserturus erat Dominum, sic dicens:*

14 * *Ipsam quidem sanctam ciuitatem, ad quam festinans veniebat, solo æquatã vt faceret, & cœmiterium ædificaret,*

15 * *Liberam facturum: at Judæos, quos decreuerat neque sepulturæ dignaturum, auibus deuorandos autem cum paruulis proiecturum feris, omnes eos æquales Atheniensibus facturum.*

16 * *Quod autem prius spoliauerat sanctum templum, optimis donis ornaturum: & sancta vasa multoplura omnia restituturum; at pertinentes ad sacrificia sumptus ex propriis reditibus præstaturum.*

17 * *Super autem hæc & Judæum futurum, & omnem locum habitabilem perambulaturum nuntiantem Dei potestatem.*

18 * *Nequaquam autem cessantibus doloribus, superuenerat enim in eum iustum Dei iudicium, de se desperans, scripsit ad Judæos subscriptam epistolam deprecationis ordinem habentem, continentem autem sic.*

19 * *BONIS Judæis ciuibus multum gaudere, & valere, & esse felices rex & dux Antiochus.*

20 * *Si valetis, & filij & propria, ex sententia est vobis.*

*In cælo spem habens ve- 21
strum honoris & beneuolentiæ
recordatus sum benignè. reuer-
sus de Persiæ locis, & incidens
in infirmitatem grauitatem ha-
bentem, necessariū duxi curam
habere communis omnium secu-
ritatis:*

*Non desperans de me ipso, 22
sed habens multam spem effu-
giendi infirmitatem.*

*Considerans autem quòd et 23
pater, quibus temporibus ad su-
periora loca duxit exercitum,
ostendit eū qui successurus erat.*

*Vt si quid præter opinionē 24
accideret, vel & nunciaretur
quid difficile, scientes indigenæ
cui relictæ erant res, non turba-
rentur.*

*Ad autem hæc considerans 25
adiacentes potentes & vicinos
regno temporibus, attendentes
& expectantes quid euenturū
est, designaui filium Antiochum
regem: quem sæpe recurrens in
superiora regna, apud plurimos
vestrum deponebam, & com-
mendabam: scripsi autem ad
eum subscripta.*

*Hortor igitur vos & peto, 26
memores beneficiorum commu-
niter & priuatim, vt vnus-
quisque conseruet existētem ami
citiam erga me & filium.*

*Certus sum enim eum beni- 27
gnè & humanè sequentem meū
propositum obsecuturum vobis.*

*Ille igitur homicida & bla- 28
phemus pessimè passus, vt alios
tractauit, in peregrina terra in
montibus misero obitu commu-
tauit vitam.*

*Portabat autē corpus Phi- 29
lippus collactaneus eius, qui &
metuens filium Antiochi, ad Pto
lemæum Philometorem in Aegy
ptum abijt.*

CAP. X.

*MAccabæus autē & qui cum 1
eo, Dño ducente eos, ipsum
quidem templum recuperauerūt
& vrbem.*

*At in foro aras ab alieni- 2
genis structas, adhuc autem &
delubra demoliti sunt.*

21 εἰς οὐρανὸν τὴν ἐλπίδα ἔχων
ὑμῶν τὴν τιμὴν καὶ τὴν εὔνοιαν ἀν-
εμνημόνευον φιλοστόργως· ἐπανά-
γων ἐκ τῶν περὶ τὴν περσίδα τόπων,
καὶ περιπεσὼν ἀσθενείᾳ δυσχέρειαν
ἐχούσῃ, ἀναγκαῖον ἡγησάμην φρον-
τίσαι τῆς κοινῆς πάντων ἀσφαλείας.
22 οὐκ ἀπογινώσκων τὰ κατ' ἐμαυ-
τόν, ἀλλ' ἔχων πολλὴν ἐλπίδα ἐκ-
φεύξασθαι τὴν ἀσθένειαν.
23 θεωρῶν δὲ ὅτι καὶ ὁ πατὴρ καθ'
οὓς καιροὺς εἰς τοὺς ἄνω τόπους ἐστρατο-
πέδευσεν, ἀνέδειξε τὸν διαδεξόμενον.
24 ὅπως ἐάν τι παράδοξον ἀποβαί-
νῃ, ἢ καὶ προσαγγελθῇ τι δυσχερές, εἰ-
δότες οἱ κατὰ τὴν χώραν ᾧ καταλέ-
λειπται τὰ πράγματα, μὴ ἐπιτα-
25 ράσσωνται). πρὸς δὲ τούτοις κατανοῶν
τοὺς παρακειμένους δυνάστας καὶ γειτ-
νιῶντας βασιλείᾳ τοῖς καιροῖς ἐπέ-
χοντας καὶ προσδοκῶντας τὸ ἀπο-
βησόμενον, ἀναδέδειχα τὸν υἱὸν ἀν-
τίοχον βασιλέα· ὃν πολλάκις ἀνα-
τρέχων εἰς τὰς ἐπάνω σατραπείας,
τοῖς πλείστοις ὑμῶν παρακατετιθέμην
καὶ συνίστων· γέγραφα δὲ πρὸς αὐ-
τὸν τὰ ὑπογεγραμμένα.
26 παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς καὶ ἀξιῶ,
μεμνημένους τῶν εὐεργεσιῶν κοινῇ
καὶ κατ' ἰδίαν, ἕκαστον συντηρεῖν τὴν
οὖσαν εὔνοιαν εἰς ἐμὲ καὶ τὸν υἱόν.
27 πέπεισμαι γὰρ αὐτὸν ἐπιεικῶς
καὶ φιλανθρώπως παρακολουθοῦν-
τα τῇ ἐμῇ προαιρέσει συμπεριε-
νεχθήσεσθαι ὑμῖν.
28 ὁ μὲν οὖν ἀνδροφόνος καὶ βλάσ-
φημος τὰ χείριστα παθών, ὡς ἑτέ-
ρους διέθηκεν, ἐπὶ ξένης ἐν τοῖς ὄρεσιν
οἰκτίστῳ μόρῳ κατέστρεψε τὸν βίον.
29 παρεκόμιζε δὲ τὸ σῶμα φί-
λιππος ὁ σύντροφος αὐτοῦ· ὃς καὶ δι-
ευλαβηθεὶς τὸν υἱὸν ἀντιόχου, πρὸς
πτολεμαῖον τὸν φιλομήτορα εἰς αἴ-
γυπτον διεκομίσθη. ι.
1 Μακκαβαῖος δὲ καὶ οἱ σὺν αὐ-
τῷ τοῦ κυρίου προάγοντος αὐτούς, τὸ
μὲν ἱερὸν ἐκομίσαντο καὶ τὴν πόλιν.
2 τοὺς δὲ κατὰ τὴν ἀγορὰν βωμοὺς
ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων δεδημιουργημέ-
νους, ἔτι δὲ καὶ τὰ τεμένη καθεῖλον.

21 Et ego in infirmitate cō-
stitutus, vestri autem memor
benignè reuersus de Persidis
locis, & in infirmitate graui
apprehensus, necessariū duxi
pro communi vtilitate curā
22 habere: Non desperans
memetipsum, sed spem mul-
tam habens effugiendi in-
23 firmitatem. Respiciens au-
tē quòd & pater meus, qui-
D bus temporibus in locis su-
perioribus ducebat exercitū,
ostendit, qui post se suscipe-
24 ret principatū: Vt si quid
cōtrarium accideret, aut dif-
ficile nuntiaretur, scientes
hi qui in regionibus erant,
cui esset rerum summa dere-
25 licta, non turbarentur. Ad
hæc considerās de proximo
potentes quosque & vicinos
temporibus insidiantes, &
euentum expectantes, desi-
gnaui filium meum Antio-
chum regem; quem sæpe re-
currens in superiora regna,
multis vestrum commenda-
bam, & scripsi ad eum quæ
26 subiecta sunt. Oro itaque
vos & peto, memores bene-
ficiorū publicè & priuatim,
vt vnusquisque conseruet fi-
dem ad me, & ad filiū meū.
27 Confido enim cum mo-
destè & humanè acturum, &
sequentem propositū meum
& communem vobis fore.
28 Igitur homicida & blas-
phemus pessimè percussus,
& vt ipse alios tractauerat,
peregrè in montibus misera-
bili obitu vita functus est.
29 Transferebat autem cor-
pus Philippus collectaneus
eius, qui metuens filium An-
tiochi, ad Ptolemæū Philo-
metorem in Ægyptum abiit.

CAP X.

1 MAchabæus autē, & qui
A cum eo erant, Domino
se protegente, templū quidē
2 & ciuitatem recepit. Aras
autem quas alienigenæ per
plateas extruxerant, itemque
delubra, demolitus est.

3 * Et purgato templo, aliud altare fecerunt, & de ignitis lapidibus igne concepto, sacrificia obtulerũt post biennium, & incensum, & lucernas, & panes propositionis posuerunt.

4 * Quibus gestis, rogabãt Dominum, prostrati in terram, ne amplius talibus malis inciderẽt: sed & si quãdo peccassent, vt ab ipso mitiùs corriperentur, & non barbaris ac blasphemis hominibus traderentur.

5 * Qua die autem templũ ab alienigenis pollutũ fuerat, contigit eadem die purificationem fieri vicesima & quinta mẽsis, qui fuit Casleu.

6 * Et cum lætitia diebus octo egerunt in modum tabernaculorum, recordantes quòd ante modicũ temporis diem solennem tabernaculorum in montibus & in speluncis more bestiarum egerant. B

7 * Propter quod thyrsos & ramos virides, & palmas præferebãt ei, qui prosperauit mundare locum suum.

8 * Et decreuerunt cõmuni præcepto & decreto vniuersę genti Iudæorum, omnibus annis agere dies istos.

9 * Et Antiochi quidem, qui appellatus est Nobilis, vitæ excessus ita se habuit.

10 * Nunc autẽ de Eupatore Antiochi impii filio quæ gesta sunt, narrabimus, breuiãtes mala quæ in bellis gesta sunt.

11 * Hic enim suscepto regno, constituit super negocia regni Lysiam quendam Phœnicis & Syriæ militiæ principem.

12 * Nam Ptolemæus, qui dicebatur Macer, iusti tenax C erga Iudæos esse cõstituit, & præcipuè propter iniquitatem quæ facta erat in eos, & pacificè agere cum eis.

* καὶ τὸν νεὼν καθαρίσαντες, ἕτερον θυσιαστήριον ἐποίησαν· καὶ πυρώσαντες λίθους, καὶ πῦρ ἐκ τούτων λαβόντες ἀνήνεγκαν θυσίαν μετὰ διετῆ χρόνον, καὶ θυμίαμα καὶ λύχνους, καὶ τῶν ἄρτων τὴν πρόθεσιν ἐποιήσαντο. 3

* ταῦτα δὲ ποιήσαντες, ἠξίωσαν τὸν κύριον πεσόντες ἐπὶ κοιλίαν, μηκέτι περιπεσεῖν τοιούτοις κακοῖς, ἀλλ' ἐάν ποτε καὶ ἁμάρτωσιν, ὑπ' αὐτοῦ μετ' ἐπιεικείας παιδεύεσθαι, καὶ μὴ βλασφήμοις καὶ βαρβάροις ἔθνεσι παραδίδοσθαι. 4

* ἐν ᾗ δὲ ἡμέρᾳ ὁ νεὼς ὑπὸ ἀλλοφύλων ἐβεβηλώθη, συνέβη κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸν καθαρισμὸν γενέσθαι τοῦ ναοῦ, τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός, ὅς ἐστι χασελεῦ. 5

* καὶ μετ' εὐφροσύνης ἦγον ἡμέρας ὀκτὼ σκηνωμάτων τρόπον, μνημονεύοντες ὡς πρὸ μικροῦ χρόνου τὴν τῶν σκηνῶν ἑορτήν, ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ ἐν τοῖς σπηλαίοις θηρίων τρόπον ἦσαν μεμονωμένοι. 6

* διὸ θύρσους καὶ κλάδους ὡραίους ἔτι δὲ φοίνικας ἔχοντες, ὕμνους ἀνέφερον τῷ εὐοδώσαντι καθαρισθῆναι τὸν ἑαυτοῦ τόπον. 7

* ἐδογμάτισαν δὲ μετὰ κοινοῦ προστάγματος καὶ ψηφίσματος παντὶ τῷ τῶν ἰουδαίων ἔθνει κατ' ἐνιαυτὸν ἄγειν τάσδε τὰς ἡμέρας. 8

* καὶ τὰ μὲν τῆς ἀντιόχου τοῦ, προσαγορευθέντος ἐπιφανοῦς τελευτῆς οὕτως εἶχε. 9

* νυνὶ δὲ τὰ κατὰ τὸν εὐπάτορα ἀντίοχον, υἱὸν δὲ τοῦ ἀσεβοῦς γενόμενα δηλώσομεν αὐτά, συντέμνοντες τὰ συνέχοντα τῶν πολέμων κακά. 10

* οὗτος γὰρ παραλαβὼν τὴν βασιλείαν, ἀνέδειξεν ἐπὶ τῶν πραγμάτων λυσίαν τινά· κοίλης δὲ συρίας καὶ φοινίκης στρατηγὸν πρώταρχον. 11

* πτολεμαῖος γὰρ ὁ καλούμενος μάκρων τὸ δίκαιον συντηρεῖν προηγούμενος εἰς τοὺς ἰουδαίους διὰ τὴν γεγονυῖαν εἰς αὐτοὺς ἀδικίαν, ἐπειρᾶτο τὰ πρὸς αὐτοὺς εἰρηνικῶς διεξάγειν. 12

3 * *Et templũ purgantes, aliud altare fecerunt: & incendentes lapides, et ignẽ ex his accipiẽtes, obtulerũt sacrificium post biennij tempus, & incensum & lucernas, & panum propositionem fecerunt.*

4 * *Hæc autem cùm fecissent, rogauerunt Dominum, procidentes super ventrem, ne amplius inciderent in hæc mala, sed si quando & peccauerint, ab eo cum benignitate corriperentur, & non blasphemis & barbaris gentibus traderentur.*

5 * *In qua autem die templum ab alienigenis pollutum est, contigit in eadem die purificationẽ fieri templi, quinta & vicesima mensis, qui est Chaseleu.*

6 * *Et cum lætitia egerunt dies octo tabernaculorum modo, memores quòd ante modicum temporis in tabernaculorum festo, in montibus & in speluncis ferarũ more fuerant solitarij.*

7 * *Quamobrem thyrsos & ramos pulchros, item & palmas habentes, hymnos referebant ei qui prosperauit mundari suum locum.*

8 * *Decreuerunt autem cum communi præcepto & decreto, vniuersæ Iudæorum genti singulis annis agere hos dies.*

9 * *Et quidẽ Antiochi qui appellatus est Nobilis, obitus ita se habuit.*

10 * *Nunc autem ea quæ de Eupatore Antiocho, filio autem impij gesta sunt, declarabimus, ea abbreuiantes continua bellorum mala.*

11 * *Hic enim cùm suscepisset regnum, designauit super negocia Lysiam quendam: Cœles autem Syriæ & Phœniciæ ducem primarium.*

12 * *Ptolemæus enim vocatus Macer, iustitiam conseruare eligens erga Iudæos, propter factã in eos iniuriam, tentabat res erga illos pacificè agere.*

* *Vnde accuſatus ab amicis* 13
apud Eupatorem, & proditor
frequenter audiens, eò quòd Cy-
prum ſibi creditam à Philome-
tore, deſeruiſſet, & ad Antio-
chum Nobilem tranſiſſet, neque
nobilem poteſtatem generosè ad-
miniſtrans; venenans ſeipſum
reliquit vitam.
* *Gorgias autem cùm eſſet* 14
dux locorum, aduenas accipie-
bat, & aſſiduè contra Iudæos
bellum gerebat.
* *Simul verò cum hoc &* 15
Idumæi cōpotes opportunarum
munitionum exiſtentes, exerce-
bant Iudæos, & fugatos à Hie-
roſolymis ſuſcipientes, debellare
tentabant.
* *Qui autem circa Macca-* 16
bæum, facientes orationem, &
orantes Deum adiutorē eis eſſe,
contra Idumæorum munitiones
impetum fecerunt.
* *Quibus & inſiſtentes for-* 17
titer, compotes facti ſunt loco-
rum, omneſque qui in muro pu-
gnabant, vlti ſunt. intereme-
runt autem occurrentes, inter-
fecerunt verò non minus viginti
millibus.
* *Cùm fugiſſent autem non* 18
minus nouem millibus in duas
turres fortes valde, & omnia
quæ ad obſidionē habentes,
* *Maccabæus ad vrgentes* 19
locos relinquens Simonem &
Ioſephū, adhuc autem & Zac-
chæum & qui cum eo multos
ad horum obſidionem, ipſe ſe-
ceſſit.
* *Qui autem circa Simonem* 20
pecuniæ auidi, à quibuſdam qui
in turribus perſuaſi ſunt argen-
to. ſepties autem decem millia
drachmarum accipientes, per-
miſerunt quoſdam diffluere.
* *Cùm nunciatum autem eſſet* 21
Maccabæo de eo quod factum
eſt, congregans principes populi,
accuſauit quòd pecunia vendi-
diſſent fratres, aduerſarios con-
tra eos dimittentes.

13 * ὅθεν κατηγορούμενος ὑπὸ τῶν
φίλων πρὸς τὸν εὐπάτορα, καὶ προ-
δότης παρέκαστα ἀκούων, διὰ τὸ τὴν
κύπρον ἐμπιστευθέντα ὑπὸ τοῦ φιλο-
μήτορος ἐκλιπεῖν, καὶ πρὸς ἀντίο-
χον τὸν ἐπιφανῆ ἀναχωρῆσαι, μήτ'
εὐγενῆ τὴν ἐξουσίαν ἐξευγενίσας,
φαρμακεύσας ἑαυτὸν ἐξέλι-
14 πε τὸν βίον. * γοργίας δὲ γενόμε-
νος στρατηγὸς τῶν τόπων, ἐξενοτρό-
φει, καὶ παρέκαστα πρὸς τοὺς ἰουδαίους
ἐπολεμοτρόφει.
15 * ὁμοῦ δὲ τούτῳ καὶ οἱ ἰδουμαῖοι
ἐγκρατεῖς ἐπικαίρων ὀχυρωμάτων
ὄντες, ἐγύμναζον τοὺς ἰουδαίους, καὶ
τοὺς φυγαδευθέντας ἀπὸ ἱεροσολύ-
μων προσλαβόμενοι πολεμοτρο-
φεῖν ἐπεχείρουν.
16 * οἱ δὲ περὶ τὸν μακκαβαῖον ποιη-
σάμενοι λιτανείαν, καὶ ἀξιώσαντες
τὸν θεὸν σύμμαχον αὐτοῖς γενέσθαι,
ἐπὶ τὰ τῶν ἰδουμαίων ὀχυρώματα
ὥρμησαν.
17 * οἷς καὶ προσβαλόντες εὐρ-
ρώστως, ἐγκρατεῖς ἐγένοντο τῶν τό-
πων, πάντας τε τοὺς ἐπὶ τῷ τείχει
μαχομένους ἠμύναντο· κατέσφα-
ζον δὲ τοὺς ἐμπίπτοντας, ἀνεῖλον δὲ
οὐχ ἧττον τῶν δισμυρίων.
18 * συμφυγόντων δὲ οὐκ ἔλαττον
τῶν ἐννακισχιλίων εἰς δύο πύργους
ἰσχυροὺς εὖ μάλα, καὶ πάντα τὰ πρὸς
πολιορκίαν ἔχοντας,
19 * ὁ μακκαβαῖος εἰς ἐπείγοντας
τόπους ἀπολιπὼν σίμωνα καὶ ἰώση-
φον, ἔτι δὲ καὶ ζακχαῖον καὶ τοὺς σὺν
αὐτῷ ἱκανοὺς πρὸς τὴν τούτων πολι-
ορκίαν, αὐτὸς ἐχωρίσθη.
20 * οἱ δὲ περὶ τὸν σίμωνα φιλαρ-
γυρήσαντες ὑπό τινων τῶν ἐν τοῖς πύρ-
γοις ἐπείσθησαν ἀργυρίῳ· ἑπτάκις δὲ
μυριάδας δραχμὰς λαβόντες, εἴα-
σάν τινας διαρρυῆναι.
21 * προσαγγελθέντος δὲ τῷ
μακκαβαίῳ περὶ τοῦ γεγονότος,
συναγαγὼν τοὺς ἡγουμένους τοῦ
λαοῦ, κατηγόρησεν ὡς ἀργυρίου
πεπράκασι τοὺς ἀδελφοὺς, τοὺς πο-
λεμίους κατ' αὐτῶν ἀπολύσαντες.

13 * Sed ob hoc accuſatus ab
amicis apud Eupatorē, cùm
frequenter proditor audiret,
eò quòd Cyprum creditam
ſibi à Philometore deſeruiſ-
ſet, & ad Antiochum Nobi-
lem translatus, etiam ab eo
receſſiſſet, veneno vitam fi-
niuit.
14 * Gorgias autem cùm eſſet
dux locorum, aſſumptis ad-
uenis, frequenter Iudęos de-
bellabat.
15 * Iudæi verò qui tenebant
opportunas munitiones, fu-
gatos ab Hieroſolymis ſuſci-
piebant, & bellare tenta-
bant.
16 * Hi verò qui erant cum
Machabæo, per orationes
Dominum rogantes, vt eſſet
ſibi adiutor, impetum fece-
rūt in munitiones Idumæo-
rum.
17 * Multaque vi inſiſtentes,
D loca obtinuerunt, occurren-
tes interemerunt, & omnes
ſimul non minus viginti-
quinque millibus trucida-
uerunt.
18 * Quidam autē cùm con-
fugiſſent in duas turres val-
dè munitas, omnem appara-
tum ad repugnandum ha-
bentes;
19 * Machabæus ad eorum
expugnationem, relicto Si-
mone & Ioſepho, itemque
Zachęo, eiſque qui cum ipſis
erant ſatis multis, ipſe ad eas,
quæ amplius perurgebant,
pugnas conuerſus eſt.
20 * Hi verò qui cum Simo-
ne erant cupiditate ducti, à
quibuſdam qui in turribus
erant, ſuaſi ſunt pecunia, &
ſeptuaginta millib' didrach
mis acceptis, dimiſerūt quoſ
dam effugere.
21 * Cùm autem Machabæo
nunciatum eſſet quod factū
eſt, principibus populi con-
gregatis, accuſauit quòd pe-
cunia fratres vēdidiſſent, ad-
uerſariis eorum dimiſsis.

* Hos igitur proditores 22
factos interfecit, & cõfestim
duas turres occupauit.
* Armis autem ac mani- 23
bus omnia prosperè agen-
do, in duabus munitionibus
plusquam viginti millia per- E
emit.
* Et Timotheus qui prius 24
à Iudęis fuerat superatus, cõ-
uocato exercitu peregrinæ
multitudinis & congrega-
to equitatu Asiano, aduenit
quasi armis Iudæã capturus.
* Machabęus autẽ & qui 25
cum ipso erant, appropin-
quante illo deprecabantur
Dominum,
* Caput terra aspergẽtes, 26
lumbosque ciliciis pręcincti,
ad altaris crepidinem pro-
uoluti, vt sibi propitius, ini-
micis autem eorum esset ini-
micus, & aduersariis aduer-
saretur, sicut lex dicit.
* Et ita post orationem, 27
sumptis armis, longiùs de ci-
uitate procedentes, & proxi-
mi hostibus effecti resederũt.
* Primo autem Solis ortu 28
vtriq; commiserunt, isti qui-
dem victorię & prosperitatis
sponsorem cum virtute Do-
minum habentes, illi autem
ducem belli animum habe-
bant.
* Sed cùm vehemens pu- 29
gna esset, apparuerunt ad- F
uersariis de cælo viri quin-
que, in equis frenis aureis de-
cori, ducatum Iudæis præ-
stantes.
* Ex quibus duo Macha- 30
bęum medium habentes ar-
mis suis circumseptum inco-
lumem conseruabant, in ad-
uersarios autem tela & ful-
mina iaciebãt, ex quo & cæ-
citate confusi & repleti per-
turbatione cadebant.
* Interfecti sunt autem vi 31
ginti millia quingenti & e-
quites sexcenti.
* Timotheus verò confu- 32
git in Gazaram præsidium
munitũ cui præerat Chęreas.

* Τούτους μὲν οὖν προδότας γενο 22
μένους ἀπέκτεινε, καὶ παραχρῆμα τὰς
δύο πύργους κατελάβετο. * Τοῖς δὲ ὅ- 23
πλοις τὰ πάντα ἐν ταῖς χερσὶν εὐο-
δούμενος, ἀπώλεσεν ἐν τοῖς δυσὶν ὀχυ
ρώμασι πλείους τῶν δισμυρίων.
* Τιμόθεος δὲ ὁ πρότερον ἡττη- 24
θεὶς ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, συναγαγὼν
ξένας δυνάμεις παμπληθεῖς, καὶ τὰς
τῆς ἀσίας γενομένους ἵπποις συνα-
θροίσας οὐκ ὀλίγους, παρῆν ὡς δορυά-
λωτον ληψόμενος τὴν ἰουδαίαν.
* Οἱ δὲ περὶ τὸν μακκαβαῖον συ- 25
νεγγίζοντος αὐτοῦ πρὸς ἱκετείαν τοῦ
θεοῦ, * γῇ τὰς κεφαλὰς καταπά- 26
σαντες καὶ τὰς ὀσφύας σάκκοις ζώ-
σαντες, ἐπὶ τὴν ἀπέναντι τοῦ θυσια-
στηρίου κρηπῖδα προσπεσόντες, ἠξίουν
ἵλεων αὐτοῖς γενόμενον, ἐχθρεῦσαι
τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν, καὶ ἀντικεῖσθαι τοῖς
ἀντικειμένοις, καθὼς ὁ νόμος διασα-
φεῖ. * γενόμενοι δὲ ἀπὸ τῆς δεήσεως, 27
ἀναλαβόντες τὰ ὅπλα, προῆλθον
ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπιπλεῖον· συνεγ-
γίσαντες δὲ τοῖς πολεμίοις, ἐφ᾽ ἑαυ-
τῶν ἦσαν· * ἄρτι δὲ τῆς ἀνατολῆς δια- 28
χεομένης, προσέβαλον ἑκάτεροι·
οἱ μὲν ἔγγυον ἔχοντες εὐημερίας καὶ
νίκης μετ᾽ ἀρετῆς, τὴν ἐπὶ τὸν κύριον
καταφυγὴν, οἱ δὲ καθηγεμόνα τῶν
ἀγώνων τατλόμενοι τὸν θυμόν.
* γενομένης δὲ καρτερᾶς μάχης, 29
ἐφάνησαν τοῖς ὑπεναντίοις ἐξ οὐρα-
νοῦ ἐφ᾽ ἵππων χρυσοχαλίνων ἄνδρες
πέντε διαπρεπεῖς, καὶ ἀφηγούμενοι
τῶν ἰουδαίων οἱ δύο.
* καὶ τὸν μακκαβαῖον λαβόντες 30
μέσον, καὶ σκεπάζοντες ταῖς ἐπ᾽ αὐτῶν
πανοπλίαις, ἄτρωτον διεφύλαττον·
εἰς δὲ τοὺς ὑπεναντίους τοξεύματα καὶ
κεραυνοὺς ἐξερρίπτουν· διὸ συγχυ-
θέντες ἀορασίᾳ διεκόπτοντο ταρα-
χῆς πεπληρωμένοι.
* κατεσφάγησαν δὲ δισμύριοι 31
πρὸς τοῖς πεντακοσίοις, ἱππεῖς δὲ
ἑξακόσιοι. * αὐτὸς δὲ ὁ Τιμόθεος 32
συνέφυγεν εἰς γάζαρα λεγόμενον
ὀχύρωμα εὖ μάλα φρούριον, στρα-
τηγοῦντος ἐκεῖ χαιρέου.

22 * *Hos quidem igitur prodito-*
res factos interfecit, & confe-
stim duas turres occupauit.
23 *At armis omnino in manibus*
prosperatus, peremit in duabus
munitionibus plusquam viginti
mille.
24 * *Timotheus autem qui prius*
superatus fuit à Judæis, congre-
gans peregrinos exercitus mul-
tos, & qui Asiæ erant equites
congregans non paucos, affuit
quasi armis capturus Judæam.
25 * *Qui autem circa Macca-*
bæum appropinquante eo ad sup
plicationem Dei,
26 * *Terra capita aspergentes,*
& lumbos ciliciis cingentes, ad
eam quæ est è regione altaris cre
pidinem procidentes, rogabant
propitium eis factum, inimicum
esse inimicis suis, & aduersari
aduersantibus, sicut lex decla-
rat.
27 * *Cùm fuissent autem post ora-*
tionem, assumentes arma, pro-
cesserunt ab urbe nimium. ap-
propinquantes autem inimicis,
28 *in se ipsis fuerunt:* * *nuper autẽ*
Solis ortu diffuso, commiserunt
vtrique: isti quidem sponsorem
habentes prosperitatis & vi-
ctoriæ cum virtute in Domi-
num refugium, illi autem ducem
certaminum constituentes ani-
mum.
29 * *Cùm esset autem vehemens*
pugna, apparuerunt aduersariis
de cælo in equis aureos frænos
habentibus viri quinq; decori,
& duces Judæorum duo.
30 * *Et Maccabæum accipientes*
medium, et cooperientes ijs quæ
supra eos armis, inuulneratum
seruabant; contra autem aduer-
sarios tela & fulmina iaciebãt:
quamobrem confusi cæcitate in-
tercidebantur turbatione re-
pleti.
31 * *Interfecti sunt autem vi-*
ginti mille supra quingentos,
equites autem sexcenti.
32 * *Ipse autem Timotheus con-*
fugit in Gazaram dictum præ-
sidium valde munitum, præsi-
dente illic Chærea.

33 * *Qui autem circa Maccabæum, libentes obsederunt præsidium dies quatuor & viginti.*

34 * *Qui autem intus firmitate loci confisi, valdè blasphemabant, & sermones nefandos iactabant.*

35 * *Illucescente autem quinta & vigesima die, iuuenes ex his qui circa Maccabæum, accensi animis propter blasphemias, accedentes muro, viriliter & efferato animo eum qui occurrebat feriebant.*

36 * *Alij autem similiter ascendentes in circumflexione aduersus eos qui intus incendebant turres; & pyras incendentes viuos blasphemos combusserunt.*

37 * *Alij autẽ portas fregerunt: intromittentes autem reliquum exercitum occupauerunt ciuitatem; & Timotheum occultatum in quodam lacu iugulauerunt, & huius fratrem Chæream & Apollophanem.*

38 * *Hæc autem cùm gessissent, cum hymnis & confessionibus benedicebant Domino qui magnificè benefaciebat Israel, & victoriam ipsis dederat.*

CAP. XI.

1 *Post paruum autem omnino tempus Lysias procurator regis, & cognatus, & super negotia, valdè grauiter ferens ob ea quæ facta sunt,*

2 * *Congregans circa octo decem millia, & equitatum omnem, venit aduersum Iudæos, existimans quidẽ ciuitatem Græcis habitaculum facturum:*

3 * *At templũ in pecuniæ quæstum sicut cætera gentium delubra: venale autem singulis annis summum sacerdotium facturum.*

4 * *Nequaquam considerans Dei potestatem: extra mentem factus autem decem milliaris peditum, & millibus equitum, & elephantis octoginta.*

33 * Οἱ δ᾽ περὶ τὸν μακκαβαῖον ἄσμενοι περιεκάθισαν τὸ φρούριον ἡμέρας τέσσαρας καὶ εἴκοσι.

34 * Οἱ δ᾽ ἔνδον τῇ ἐρυμνότητι τοῦ τόπου πεποιθότες, ὑπεράγαν ἐβλασφήμουν, καὶ λόγους ἀθεμίτους προΐεντο.

35 * Ὑποφαινούσης δὲ τῆς πέμπτης καὶ εἰκοστῆς ἡμέρας, νεανίαι τῶν περὶ τὸν μακκαβαῖον πυρωθέντες τοῖς θυμοῖς διὰ τὰς βλασφημίας, προσβαλόντες τῷ τείχει, ἀρρενωδῶς καὶ θηριώδει θυμῷ τὸν ἐμπίπτοντα ἔκοπτον.

36 * Ἕτεροι δὲ ὁμοίως προσαναβάντες ἐν τῷ περισπασμῷ πρὸς τοὺς ἔνδον ἐπίμπρων τοὺς πύργους· καὶ πυρὰς ἀνάπτοντες ζῶντας τοὺς βλασφήμους κατέκαιον.

37 * Οἱ δ᾽ τὰς πύλας διέκοπτον· εἰσδεξάμενοι δὲ τὴν λοιπὴν τάξιν προκατελάβοντο τὴν πόλιν· καὶ τὸν τιμόθεον ἀποκεκρυμμένον ἔν τινι λάκκῳ κατέσφαξαν, καὶ τὸν τούτου ἀδελφὸν χαιρέαν καὶ τὸν ἀπολλοφάνην.

38 * Ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι, μεθ᾽ ὕμνων καὶ ἐξομολογήσεων εὐλόγουν τῷ κυρίῳ τῷ μεγάλως εὐεργετοῦντι τὸν ἰσραήλ, καὶ τὸ νῖκος αὐτοῖς διδόντι.

ια΄.

1 * Μετ᾽ ὀλίγον δὲ παντελῶς χρόνον λυσίας ἐπίτροπος τοῦ βασιλέως καὶ συγγενὴς καὶ ἐπὶ τῶν πραγμάτων, λίαν βαρέως φέρων ἐπὶ τοῖς γεγονόσι,

2 * συναθροίσας περὶ τὰς ὀκτὼ μυριάδας καὶ τὴν ἵππον πᾶσαν παρεγένετο ἐπὶ τοὺς ἰουδαίους, λογιζόμενος τὴν μὲν πόλιν ἕλλησιν οἰκητήριον ποιήσειν.

3 * τὸ δὲ ἱερὸν ἀργυρολόγητον καθὼς τὰ λοιπὰ τῶν ἐθνῶν τεμένη· πρατὴν δὲ κατ᾽ ἔτος τὴν ἀρχιερωσύνην ποιήσειν.

4 * οὐδαμῶς ἐπιλογιζόμενος τὸ τοῦ θεοῦ κράτος· πεφρενωμένος δὲ ταῖς μυριάσι τῶν πεζῶν καὶ ταῖς χιλιάσι τῶν ἱππέων καὶ τοῖς ἐλέφασι τοῖς ὀγδοήκοντα.

33 * Machabæus autem & qui cum eo erant, lætantes obsederunt præsidium diebus quatuor.

34 * At hi qui intus erant loci firmitate confisi, supra modum maledicebant, & sermones nefandos iactabant.

35 * Sed cùm dies quinta illucesceret, viginti iuuenes ex his qui cũ Machabæo erant, accensi animis propter blasphemiam viriliter accesserũt ad murum, & feroci animo incedentes, ascendebant.

36 * Sed & alij similiter ascẽdentes turres, portasque succendere aggressi sunt, atque ipsos maledicos viuos concremare.

37 * Per continuum autem biduũ, præsidio vastato, Timotheum occultantem se in quodam repertum loco peremerunt, & fratrẽ illius Chęream & Apollophanem occiderunt.

38 * Quibus gestis, in hymnis & confessionibus benedicebant Dominum, qui magna fecit in Israel, & victoriam dedit illis.

CAP XI.

1 SEd paruo post tẽpore Lysias procurator regis & propinquus ac negotiorum præpositus, grauiter ferens de his quæ acciderant:

2 * Congregatis octoginta millibus & equitatu vniuerso, veniebat aduersum Iudęos, existimans se ciuitatem quidem captam gẽtibus habitaculum facturum:

3 * Templum verò in pecunię quęstum sicut cætera delubra gentium habiturum, & per singulos annos venale sacerdotium.

4 * Nusquã recogitans Dei potestatem, sed mente effrenatus in multitudine peditum, & in millibus equitum & in octoginta elephantis confidebat.

* Ingressus auté Iudæam, 5
& appropians Bethsuræ,quę
erat in angusto loco ab Hie-
rosolyma, interuallo quinq;
stadiorum, illud præsidium
expugnabat. * Vt autem 6
Machabæus & qui cum eo
erãt, cognouerũt expugnari
præsidia, cũ fletu & lachry-
mis rogabant Dominum, &
omnis turba simul, vt bonũ
Angelũ mitteret ad salutem
Israel. * Et ipse primus Ma- 7
chabæus sumptis armis, cæ- B
teros exhortatus est, simul
secum periculum subire, &
ferre auxilium fratribus suis.
* Cumque pariter prom- 8
pto animo procederét Hie-
rosolymis, apparuit præce-
dens eos eques in veste can-
dida,armis aureis hastam vi-
brans. * Tunc omnes simul 9
benedixerunt misericordem
Dominum,& cõnualuerunt
animis,non solùm homines,
sed & bestias ferocissimas, &
muros ferreos parati pene-
trare. * Ibant igitur prom- 10
pti de cælo, habentes adiu-
torem & miserantem super
eos Dominum. * Leonum 11
autem more impetu irruen-
tes in hostes, prostrauerunt C
ex eis vndecim millia pedi-
tum,& equitum mille sexcé-
tos. * Vniuersos autem in 12
fugam verterunt; plures au-
tem ex eis vulnerati, nudi
euaserunt: sed & ipse Lysias
turpiter fugiens, euasit.
* Et quia non insensatus 13
erat, secum ipse reputans fa-
ctam erga se diminutionem,
& intelligens inuictos esse
Hebræos,omnipotentis Dei
auxilio nitétes, misit ad eos,
* Promisitque se consen- 14
surum omnibus quæ iusta
sunt, & regem compulsurũ
amicum fieri. * Annuit 15
autem Machabæus precibus
Lysiæ, in omnibus vtilitati
consulens. Et quæcunque
Machabęus scripsit Lysiæ de
Iudæis, ea rex concessit.

* εἰσελθὼν εἰς τὴν ἰουδαίαν 5
καὶ συνεγγίσας τῷ βαιθσούρῳ,
ὄντι μὲν ἐρυμνῷ χωρίῳ, ἀπέχοντι δὲ
ἱεροσολύμων ὡσεὶ σταδίοις πέντε, τοῦ-
το ἔθλιβεν. * ὡς δὲ μετέλαβον οἱ 6
περὶ τὸν μακκαβαῖον πολιορκοῦντα
αὐτῶν τὰ ὀχυρώματα, μετ' ὀδυρ-
μῶν καὶ δακρύων ἱκέτευον σὺν τοῖς ὄ-
χλοις τὸν κύριον, ἀγαθὸν ἄγγελον
ἀποστεῖλαι πρὸς σωτηρίαν τῷ ἰσρα-
ήλ. * αὐτὸς δὲ πρῶτος ὁ μακκα- 7
βαῖος ἀναλαβὼν τὰ ὅπλα προε-
τρέψατο τοὺς ἄλλους, ἅμα αὐτῷ δια-
κινδυνεύοντας ἐπιβοηθεῖν τοῖς ἀδελ-
φοῖς αὐτῶν. * ὁμοῦ δὲ καὶ προθύμως 8
ἐξώρμησαν· αὐτόθι δὲ πρὸς τοῖς
ἱεροσολύμοις ὄντων ἐφάνη προηγού-
μενος αὐτῶν ἔφιππος ἐν λευκῇ ἐσθῆ-
τι πανοπλίαν χρυσῆν κραδαίνων.
* ὁμοῦ δὲ πάντες εὐλόγησαν τὸν 9
ἐλεήμονα θεόν· καὶ ἐπερρώσθησαν ταῖς
ψυχαῖς, οὐ μόνον ἀνθρώπους θῆρας
δὲ τοὺς ἀγριωτάτους καὶ σιδηρᾶ τείχη
τιτρώσκειν ὄντες ἕτοιμοι· * προσῆγον 10
ἐν διασκευῇ τὸν ἀπ' οὐρανοῦ σύμμα-
χον ἔχοντες ἐλεήσαντος αὐτοὺς τοῦ κυ-
ρίου. * λεοντηδὸν δὲ ἐντινάξαντες εἰς 11
τοὺς πολεμίους, κατέστρωσαν αὐτῶν
χιλίους πρὸς τοῖς μυρίοις, ἱππεῖς δὲ
ἑξακοσίους πρὸς τοῖς χιλίοις. * τοὺς 12
δὲ πάντας ἠνάγκασαν φυγεῖν· οἱ
πλείονες δὲ αὐτῶν τραυματίαι, γυμ-
νοὶ διεσώθησαν· καὶ αὐτὸς δὲ ὁ λυσίας
αἰσχρῶς φεύγων διεσώθη. * οὐκ ἄνους 13
δὲ ὑπάρχων πρὸς ἑαυτὸν ἀντιβάλ-
λων τὸ γεγονὸς περὶ αὐτὸν ἐλάττω-
μα, καὶ συννοήσας ἀνικήτους εἶναι τοὺς
ἑβραίους, τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ συμ-
μαχοῦντος αὐτοῖς, προσαποστείλας,
* ἔπεισε συλλύεσθαι ἐπὶ πᾶσι τοῖς 14
δικαίοις, καὶ διότι καὶ τὸν βασιλέα
πείσειν φίλον αὐτοῖς ἀναγκάζειν
γενέσθαι.
* ἐπένευσε δὲ ὁ μακκαβαῖος ἐπὶ 15
πᾶσιν οἷς ὁ λυσίας παρεκάλει τοῦ
συμφέροντος φροντίζων· ὅσα γὰρ ὁ
μακκαβαῖος ἐπέδωκε τῷ λυσίᾳ διὰ
γραπτῶν περὶ τῶν ἰουδαίων, συνε-
χώρησεν ὁ βασιλεύς.

5 * *Ingreßus in Judæam, &*
appropinquans Bethsuræ, qu æ
erat quidem forte castellum, di-
stabat auté à Hierosolymis quasi
stadia quinque, hoc afflixit.
6 * *Vt autem cognouerunt qui*
circa Maccabæum obsidere sua
præsidia, cum suspiriis & lachry
mis supplicabant cum turbis Do
minum, bonum Angelum mitte-
re ad liberationem Jsrael.
7 * *Ipse autem primus Macca-*
bæus assumẽs arma, cohortatus
est alios, vt simul cum ipso pe-
riclitantes auxiliarentur fra-
tribus suis.
8 * *Pariter autem & promp-*
tè irruerũt: ibidem autem cir-
ca Hierosolyma existentibus ap-
paruit præcedens eos eques in
alba veste armaturam auream
vibrans.
9 * *Simul autem omnes bene-*
dixerunt misericordem Deum:
& conualuerunt animis, non so
lùm homines, bestias quinetiam
ferocissimas, & ferreos muros
ferire existentes parati.
10 * *Jbant in dispositione à cælo*
adiutorem habentes miserente
illorum Domino.
11 * *More leonum autem irruen*
tes in hostes, prostrauerunt ex
eis mille supra decẽ millia, equi-
tes autem sexcentos supra mille.
12 * *At vniuersos coëgerunt fu-*
gere; plures autem eorum vul-
nerati, nudi euaserunt, & ipse
autem Lysias turpiter fugiens
liberatus est.
13 * *Non insensatus autem exi-*
stens intra se reputans factam
circa se diminutionem, & in-
telligens inuictos esse Hebræos,
omnipotente Deo auxiliante eis,
mittens,
14 * *Persuasit consentire in om-*
nibus iustis, & ob eam rem &
regem persuasurum amicum eis
cogere esse.
15 * *Annuit autem Maccabæus*
in omnibus quibus Lysias hor-
tabatur, vtilitatis curam ha-
bens: quæcunque enim Macca-
bæus tradidit Lysiæ per scripta
de Judæis, concessit rex.

16 * *Fuerunt enim ſcripta Iudæis epiſtolæ, à quidem Lyſia continentes modum hunc.* L Y-*ſias multitudini Iudæorum gaudere.*

17 * *Ioannes & Abeſalon miſſi à vobis tradentes ſubſcriptum reſponſum, rogabant pro ijs quæ per illud ſignificabantur.*

18 * *Quæcunque igitur oportebat regi perferri ſignificaui: quæ autem fuerunt poſſibilia conceſſit.*

19 * *Si igitur ſeruaueritis ad negotia beneuolentiam, & in reliquum tentabo cauſa bonorum eſſe.*

20 * *Pro autem his quæ ſecundùm partem iuſſi his que & qui ſunt à me, colloqui vobiſcum.*

21 * *Valete. anno cẽteſimo quadrageſimo octauo, Iouis Corinthij viceſima quarta.*

22 * *At regis epiſtola continebat ſic:* R E X *Antiochus fratri Lyſiæ gaudere.*

23 * *Patre noſtro in deos tranſlato, volentes eos qui ex regno ſine tumultu ſunt, eſſe ad propriorum curam:*

24 * *Audientes Iudæos non conſentiẽtes patris in Græca tranſlationi, ſed ſuum morem tenere, poſtulantes concedi ſibi legitima.*

25 * *Volentes igitur & hanc gentem extra turbationem eſſe, iudicamus & templum ipſis reſtitui, & vt viuant ſecundùm eos qui ſub maioribus ſuis mores.*

26 * *Bene igitur facies mittens ad eos & dans dextras: vt cognoſcentes noſtram voluntatem, bono animo ſint, & libenter verſentur ad propriorum procurationem.*

27 * *Ad verò gentem regis epiſtola talis erat.* R E X *Antiochus ſenatui Iudæorum & alijs Iudæis gaudere.*

16 * ἦσαν γὰρ αἱ γεγραμμέναι τοῖς ἰουδαίοις ἐπιστολαί, παρὰ μὲν λυσίου περιέχουσαι τὸν τρόπον τοῦτον· Λυσίας τῷ πλήθει τῶν ἰουδαίων χαίρειν.

17 * ἰωάννης καὶ ἀβεσαλὼμ οἱ πεμφθέντες παρ᾽ ὑμῶν ἐπιδόντες τὸν ὑπογεγραμμένον χρηματισμόν, ἠξίουν περὶ τῶν δι᾽ αὐτοῦ σημαινομένων.

18 * ὅσα μὲν οὖν ἔδει τῷ βασιλεῖ προσενεχθῆναι διεσάφησα· ἃ δὲ ἦν ἐνδεχόμενα συνεχώρησεν.

19 * ἐὰν οὖν μὲν συντηρήσητε τὴν εἰς τὰ πράγματα εὔνοιαν, καὶ εἰς τὸ λοιπὸν πειράσομαι παραίτιος ἀγαθῶν γενέσθαι.

20 * ὑπὲρ δὲ τῶν κατὰ μέρος ἐντέταλμαι τούτοις τε καὶ τοῖς παρ᾽ ἐμοῦ, διαλεχθῆναι ὑμῖν.

21 * ἔρρωσθε· ἔτους ἑκατοστοῦ τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου, διὸς κορινθίου εἰκάδι τετάρτῃ.

22 * ἡ δὲ τοῦ βασιλέως ἐπιστολὴ περιεῖχεν οὕτως· Βασιλεὺς ἀντίοχος τῷ ἀδελφῷ λυσίᾳ χαίρειν.

23 * τοῦ πατρὸς ἡμῶν εἰς θεοὺς μεταστάντος, βουλόμενοι τοὺς ἐκ τῆς βασιλείας ἀταράχους ὄντας γενέσθαι πρὸς τὴν τῶν ἰδίων ἐπιμέλειαν,

24 * ἀκηκοότες τοὺς ἰουδαίους μὴ συνευδοκοῦντας τῇ τοῦ πατρὸς ἐπὶ τὰ ἑλληνικὰ μεταθέσει, ἀλλὰ τὴν ἑαυτῶν ἀγωγὴν αἱρετίζοντας ἀξιοῦντας συγχωρηθῆναι αὐτοῖς τὰ νόμιμα.

25 * αἱρούμενοι οὖν καὶ τοῦτο τὸ ἔθνος ἐκτὸς ταραχῆς εἶναι, κρίνομεν τό, τε ἱερὸν αὐτοῖς ἀποκατασταθῆναι, καὶ πολιτεύεσθαι κατὰ τὰ ἐπὶ τῶν προγόνων αὐτῶν ἔθη.

26 * εὖ οὖν ποιήσεις διαπεμψάμενος πρὸς αὐτοὺς καὶ δοὺς δεξιάς· ὅπως εἰδότες τὴν ἡμετέραν προαίρεσιν, εὔθυμοί τε ὦσι, καὶ ἡδέως διαγίνωνται πρὸς τὴν τῶν ἰδίων ἀντίληψιν.

27 * πρὸς δὲ τὸ ἔθνος ἡ τοῦ βασιλέως ἐπιστολὴ τοιαύτη ἦν· Βασιλεὺς ἀντίοχος τῇ γερουσίᾳ τῶν ἰουδαίων καὶ τοῖς ἄλλοις ἰουδαίοις χαίρειν.

16 * Nam erant ſcriptæ Iudæis epiſtolæ, à Lyſia ſiquidem hunc modum continẽtes. L Y S I A S populo Iudæorum ſalutem.

17 * Ioannes & Abeſſalõ qui miſſi fuerant à vobis tradentes ſcripta poſtulabant, vt ea quæ per illos ſignificabantur, implerem.

18 * Quæcunque igitur regi potuerunt perferri, expoſui, & quæ res permittebat, conſenſi.

19 * Si igitur in negotiis fidẽ conſeruaueritis, & deinceps bonorum vobis cauſam eſſe tentabo.

20 * De cæteris autem per ſingula verba mandaui, & iſtis, & his qui à me miſſi ſunt colloqui vobiſcum.

21 * Bene valete: anno cẽteſimo quadrageſimo octauo, mẽſis Dioſcori die viceſima
22 quarta. * Regis autẽ epi-
E ſtola iſta continebat. R E X
Antiochus Lyſię fratri ſalutẽ.

23 * Patre noſtro inter Deos tranſlato, nos volentes eos qui ſunt in regno noſtro ſine tumultu agere, & rebus ſuis adhibere diligentiam:

24 * Audiuimus Iudæos non conſenſiſſe patri meo vt tráſferrentur ad ritum Græcorum, ſed tenere velle ſuum inſtitutum, ac propterea poſtulare à nobis concedi ſibi legitima ſua.

25 * Volẽtes igitur hanc quoque gentem quietam eſſe, ſtatuentes iudicauimus templum reſtitui illis, vt agerent ſecundum ſuorum maiorum conſuetudinem.

26 * Bene igitur feceris, ſi miſeris ad eos & dexteram dederis, vt cognita noſtra voluntate bono animo ſint, & vtilitatibus propriis deſeruiant.

27 * Ad Iudæos verò regis epiſtola talis erat. R E X Antiochus ſenatui Iudæorum & cæteris Iudæis ſalutem.

*Si valetis, sic est vt volu- 28
mus, sed & ipsi bene vale- F
mus. *Adiit nos Menelaus, 29
dicés, velle vos descédere ad
vestros qui sunt apud nos.
*His igitur qui cómeant 30
vsque ad diem tricesimum
mensis Xãdici, damus dexte-
ras securitatis.
*Vt Iudaicis vtãtur cibis, 31
& legibus suis sicut & prius;
& nemo eorum vllo modo
molestiã patiatur de his quæ
per ignorantiam gesta sunt.
*Misimus autem & Me- 32
nelaum, qui vos alloquatur. G
*Valete. Anno centesimo 33
quadragesimo octauo, Xan-
dici mé sis quinta decima die.
*Miserunt autem etiam 34
Romani epistolam ita se ha-
bentem. QVINTVS Mem-
mius & Titus Manili' legati
Romanorum, populo Iu-
dæorũ, saluté. *De his quę 35
Lysias cognatus regis cócesſ-
sit vobis, & nos cócessimus.
*De quibus autem ad re- 36
gem iudicauit referendum,
cófestim aliquẽ mittite dili-
gétiùs inter vos conferétes,
vt decernamus sicut cógruit
vobis. Nos enim Antiochiã
accedimus. *Ideoq; festinate 37
rescribere, vt nos quoq; scia-
mus cuius estis voluntatis.
*Bene valete. Anno cēte- 38
simo quadragesimo octauo,
quintadecima die mensis
Xandici. CAP. XII.

His factis pactionibus Ly- 1
sias pergebat ad regé, Iu- A
dæi auté agriculturę operam
dabát. *Sed hi qui resederãt 2
Timotheus & Apollonius
Génęi filius, sed & Hierony-
mus & Demophon superbus
& Nicanor Cypriarches non
sinebant eos in silẽtio agere,
& quiete. *Ioppitæ verò tale 3
quoddã flagitiũ perpetrarũt:
rogauerũt Iudæos cũ quibus
habitabant, ascẽdere scaphas
quas parauerant cũ vxoribus
& filiis, quasi nullis inimici-
tiis inter eos subiacentibus.

*εἰ ἔρρωσθε, εἴη ἂν ὡς βουλόμε- 28
θα· καὶ αὐτοὶ δὲ ὑγιαίνομεν. *ἐνεφά- 29
νισεν ἡμῖν ὁ μενέλαος βούλεσθαι κα-
τελθόντας ὑμᾶς γίνεσθαι πρὸς τοῖς
ἰδίοις. *τοῖς καταπορευομένοις οὖν 30
μέχρι τριακάδος ξανθικοῦ ὑπάρξει
δεξιὰ μετὰ τῆς ἀδείας· *χρῆσθαι τοὺς 31
ἰουδαίους τοῖς ἑαυτῶν δαπανήμασι
καὶ νόμοις καθὰ καὶ τὸ πρότερον· καὶ οὐ-
δεὶς αὐτῶν κατ' οὐδένα τρόπον παρε-
νοχληθήσεται περὶ τῶν ἠγνοημένων.
*πέπομφα δὲ καὶ τὸν μενέλαον 32
παρακαλέσοντα ὑμᾶς. *ἔρρωσθε· 33
ἔτους ἑκατοστοῦ τεσσαρακοστοῦ ὀγ-
δόου, ξανθικοῦ πεντεκαιδεκάτῃ.
*ἔπεμψαν δὲ καὶ οἱ ῥωμαῖοι πρὸς 34
αὐτοὺς ἐπιστολὴν ἔχουσαν οὕτως·
Κόϊντος μέμμιος, τίτος μάλλιος,
πρεσβύται ῥωμαίων, τῷ δήμῳ τῶν
ἰουδαίων χαίρειν. *ὑπὲρ ὧν λυσίας 35
ὁ συγγενὴς τοῦ βασιλέως συνεχώρη-
σεν ὑμῖν, καὶ ἡμεῖς συνευδοκοῦμεν.
*ἃ δὲ ἔκρινε προσανενεχθῆναι τῷ 36
βασιλεῖ, πέμψατέ τινα παραχρῆ-
μα ἐπισκεψάμενοι περὶ τούτων ἵν'
ἐκθῶμεν ὡς καθήκει ὑμῖν· ἡμεῖς γὰρ
προσάγομεν πρὸς ἀντιόχειαν.
*διὸ σπεύσατε, καὶ πέμψατέ τι- 37
νας ὅπως καὶ ἡμεῖς ἐπιγνῶμεν ὁποίας
ἐστὲ γνώμης. *ὑγιαίνετε· ἔτους ἑκα- 38
τοστοῦ τεσσαρακοστοῦ ὀγδόου ξανθι-
κοῦ πεντεκαιδεκάτῃ.

ιβ'.

*Γενομένων δὲ τῶν συνθηκῶν 1
τούτων, ὁ μὲν λυσίας ἀπῄει πρὸς τὸν
βασιλέα· οἱ δὲ ἰουδαῖοι περὶ τὴν
γεωργίαν ἐγίνοντο.
*τῶν δὲ κατὰ τόπων στρατηγῶν τι- 2
μόθεος καὶ ἀπολλώνιος ὁ τοῦ γενναίου,
ἔτι δὲ ὁ ἱερώνυμος καὶ δημοφῶν, πρὸς
δὲ τούτοις νικάνωρ ὁ κυπριάρχης, οὐκ
εἴων αὐτοὺς εὐσταθεῖν καὶ τὰ τῆς ἡσυ-
χίας ἄγειν. *ἰοππῖται δὲ τηλικοῦτον 3
συνετελέσαντο δυσσέβημα, παρακα-
λέσαντες τοὺς σὺν αὐτοῖς οἰκοῦντας
ἰουδαίους ἐμβῆναι εἰς τὰ παρασταθέν-
τα ὑπ' αὐτῶν σκάφη σὺν γυναιξὶ καὶ
τέκνοις ὡς μηδὲ μιᾶς ἐνεστώσης
πρὸς αὐτοὺς δυσμενείας.

28 *Si valetis, erit vt volu-
mus, & ipsi autem valemus.
29 *Significauit nobis Mene-
laus velle descendentes vos ve-
nire ad proprios.
30 *Descendentibus itaque vsq;
ad tricesimam diem Xanthici
erit dextra cum securitate:
31 *Vt vtantur Iudæi suis sum-
ptibus et legibus, sicut et prius.
& nemo eorum secundùm vl-
lum modum molestiam patietur
de his quæ ignorata fuerint.
32 *Misi autem & Menelaum
hortaturum vos.
33 *Valete: anno cẽtesimo qua-
dragesimo octauo, Xãthici quin-
ta & decima.
34 *Miserunt autem & Ro-
mani ad eos epistolã habentẽ sic.
QVINTVS Memmius, Titus
Manlius, legati Romanorum, po
pulo Iudæorum gaudere.
35 *De ijs quæ Lysias cognatus
regis concessit vobis, & nos con
36 sentimus. *Quæ autẽ iudicauit
referẽda esse regi, mittite aliquẽ
confestim cõsideraturum de his,
vt exponamus sicut congruit
vobis: nos enim accedimus ad
Antiochiam.
37 *Ideoque festinate, & mit-
tite aliquos, vt & nos cognosca-
mus cuius estis sententiæ.
38 *Valete: anno cẽtesimo qua-
dragesimo octauo, Xãthici quin-
ta & decima.

CAP. XII.

1 Factis autem pactionibus his,
ipse quidem Lysias pergebat
ad regem: at Iudæi circa agri-
culturam versabantur.
2 *Eorum autem qui in locis
ducum Timotheus & Apollo-
nius filius Gennæi, item autem
Hieronymus & Demophon, vl-
tra autem hos Nicanor Cypriar-
ches, non sinebant eos quiescere
& silentium agere.
3 *Ioppitæ autem tale perpe-
trauerant flagitium, rogantes
eos qui cum ipsis habitabant Iu
dæos, vt ascenderent in paratas
ab ipsis scaphas cum vxoribus
& filiis quasi nulla stante cum
eis inimicitia.

**Secundum autem commune* 4
ciuitatis decretum, & his ac-
quiescentibus tanquam pacem
agere volentibus & nihil suspe-
ctum habentibus, in altum du-
ctos eos submerserūt, cùm essent
non minùs ducentis.
** Cognoscens autem Iudas fa* 5
ctam in suam gentem crudelita-
tem, præcipiens his qui circa se
hominibus.
** Et inuocans iustum iudi-* 6
cem Deum, veniens aduersus ho
micidas fratrum, ipsum quidem
portum noctu succendit, & sca-
phas combussit; eos autem qui il-
luc confugerunt, transfodit. 7
**Ipsa autem villa conclusa,*
recessit quasi iterum venturus,
& vniuersam Ioppitarum era-
dicaturus gentem.
** Cùm cognouisset autem &* 8
eos, qui in Iamnia, eodem facere
volentes modo habitātibus apud
se Iudæis.
** Et Iamnitis nocte superue-* 9
niens, succendit portum cum na-
uibus; ita vt apparerent splen-
dores ignis in Hierosolymis, sta-
dia cùm essent ducenta quadra-
ginta.
** Inde autem abeuntes sta-* 10
diis nouem, facientibus iter con-
tra Timotheum, superuenerunt
Arabes in eum non pauciores
quinque millibus, equites autē
quingenti.
** Facta autem valida pugna,* 11
& his qui circa Iudam ob id
quod à Deo, auxilium prospera-
tis, victi pastorales Arabes pe-
tebant dare Iudam dextram
eis, promittentes & pascua da-
turos, & in cæteris profuturos
eis.
** Iudas autē arbitratus quàm* 12
verè in multis eos vtiles, conces-
sit pacem acturum erga eos: &
accipientes dextras, in taberna-
cula discesserunt.
** Aggressus est autem & in* 13
quandam ciuitatem ponte mu-
nitam, & muris circumseptam,
& mixtis gentibus habitatam,
nomen autem Casphin.

4 * κατὰ δὲ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως ψή-
φισμα, καὶ τούτων ἐπιδεξαμένων
ὡς ἂν εἰρηνεύειν θελόντων καὶ μηδὲν
ὕποπτον ἐχόντων, ἐπαναχθέντας αὐ-
τοὺς ἐβύθισαν, ὄντας οὐκ ἔλαττον
5 τῶν διακοσίων. * μεταλαβὼν δὲ
ἰούδας τὴν γεγονυῖαν εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς
ὠμότητα, παραγγείλας τοῖς περὶ αὐ-
6 τὸν ἀνδράσι. * καὶ ἐπικαλεσάμε-
νος τὸν δίκαιον κριτὴν θεόν, παραγε-
νόμενος ἐπὶ τοὺς μιαιφόνους τῶν ἀ-
δελφῶν, τὸν μὲν λιμένα νύκτωρ
ἐνέπρησε· καὶ τὰ σκάφη κατέφλεξε,
τοὺς δὲ ἐκεῖ συμφυγόντας ἐξεκέντησε.
7 * τοῦ δὲ χωρίου συγκλεισθέντος,
ἀνέλυσε ὡς πάλιν ἥξων καὶ τὸ σύμ-
παν τῶν ἰοππιτῶν ἐκριζῶσαι πολί-
τευμα.
8 * μεταλαβὼν δὲ καὶ τοὺς ἐν ἰαμνείᾳ
τὸν αὐτὸν ἐπιτελεῖν βουλομένους τρό-
πον τοῖς παροικοῦσιν ἰουδαίοις·
9 * καὶ τοῖς ἰαμνείταις νυκτὸς ἐπι-
βαλών, ὑφῆψε τὸν λιμένα σὺν τῷ
στόλῳ· ὥστε φαίνεσθαι τὰς αὐγὰς τοῦ
φέγγους εἰς τὰ ἱεροσόλυμα σταδίων
ὄντων διακοσίων τεσσαράκοντα.
10 * ἐκεῖθεν δὲ ἀποσπάσαντες σταδίους
ἐννέα, ποιουμένων τὴν πορείαν ἐπὶ
τὸν τιμόθεον, προσέβαλον ἄραβες
αὐτῷ οὐκ ἐλάττους τῶν πεντακισχι-
λίων, ἱππεῖς δὲ πεντακόσιοι.
11 * γενομένης δὲ καρτερᾶς μά-
χης καὶ τῶν περὶ τὸν ἰούδαν διὰ τὴν
παρὰ τοῦ θεοῦ βοήθειαν εὐημερησάν-
των, ἐλαττονωθέντες οἱ νομάδες ἄ-
ραβες ἠξίουν δοῦναι τὸν ἰούδαν δε-
ξιὰν αὐτοῖς, ὑπισχνούμενοι καὶ βοσκή-
ματα δώσειν καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ὠφε-
λήσειν αὐτούς.
12 * ἰούδας δὲ ὑπολαβὼν ὡς ἀληθῶς
ἐν πολλοῖς αὐτοὺς χρησίμους, ἐπεχώ-
ρησεν εἰρήνην ἄξειν πρὸς αὐτούς· καὶ
λαβόντες δεξιάς, εἰς τὰς σκηνὰς ἐ-
χωρήθησαν.
13 * ἐπέβαλε δὲ καὶ ἐπί τινα πό-
λιν γεφυρώσει ὀχυρὰν καὶ τείχεσι
περιπεφραγμένην καὶ παμμιγέ-
σιν ἔθνεσι κατοικουμένην, ὄνομα δὲ
κάσπιν.

4 *Secundum commune ita-
que decretum ciuitatis, &
ipsis acquiescētibus, pacis
causa nihil suspectum habē-
tibus, cùm in altum proces-
sissent, submerserunt non mi
nus ducentos.
5 *Quam crudelitatem Iu-
das in suæ gentis homines
factam vt cognouit, præcepit
viris qui erant cum ipso.
6 * Et inuocato iusto iudice
Deo, venit aduersus inter-
fectores fratrum, & portum
quidem nocte succendit, sca-
phas exussit; eos autem qui
ab igne refugerant, gladio
peremit.
7 * Et cùm hæc ita egisset,
B discessit quasi iterum reuer-
surus, & vniuersos Ioppitas
eradicaturus.
8 * Sed cùm cognouisset, &
eos qui erant Iamniæ, velle
pari modo facere habitanti-
bus secum Iudæis;
9 * Iamnitis quoque nocte
superuenit, & portum cum
nauibus succendit, ita vt lu-
men ignis appareret Hiero-
solymis ab stadiis ducentis
quadraginta.
10 * Inde cùm iam abiissent
nouem stadiis, & iter face-
rent ad Timotheum, com-
miserūt cum eo Arabes quin
que millia viri, & equites
quingenti.
11 * Cumque pugna valida
fieret, & auxilio Dei prospe-
rè cessisset, residui Arabes vi-
cti petebant à Iuda dextras
C sibi dari, promittentes se pa-
scua daturos, & in cæteris
profuturos.
12 *Iudas autem arbitratus
verè in multis eos vtiles, pro-
misit pacem: dextrisque acce-
ptis, discessere ad tabernacu-
la sua.
13 * Aggressus est autem &
ciuitatem quandam firmam
pontibus, murisque circun-
septam, quæ à turbis habita-
batur gentium promiscua-
rum, cui nomen Casphin.

⁎ Hi verò qui intus erãt, 14
confidétes in stabilitate mu-
rorũ, & apparatu alimonia-
rum, remissiùs agebant, ma-
ledictis lacessentes Iudam, &
blasphemantes & loquentes
quæ fas non est.
⁎ Machabæus autem, in- 15
uocato magno mundi prin-
cipe, qui sine arietibus &
machinis, temporibus Iesu
præcipitauit Hiericho, irruit
ferociter muris. ⁎ Et capta ci- 16
uitate, per Domini volun-
tatem innumerabiles cædes
fecit: ita vt adiacens stagnũ
stadiorum duorum latitudi-
nis sanguine interfectorum
fluere videretur. ⁎ Inde dis- 17
cesserunt stadia septingenta
quinquaginta, & venerunt
in Characa ad eos, qui dicũ- D
tur Tibianei Iudæos. ⁎ Et 18
Timotheum quidem in illis
locis non comprehenderũt,
nulloque negotio perfecto
regressus est, relicto in quo-
dam loco firmissimo præsi-
dio. ⁎ Dositheus autem & 19
Sosipater, qui erant duces cũ
Machabæo, peremerunt à
Timotheo relictos in præsi-
dio decem millia viros. ⁎ At 20
Machabæus, ordinatis circũ
se sex millibus, & constitutis
per cohortes, aduersus Timo
theum processit, habentem
secum centum viginti millia
peditum, equitũq; duo mil-
lia quingentos. ⁎ Cognito 21
autẽ Iudæ aduentu, Timo-
theus præmisit mulieres &
filios & reliquum apparatũ
in præsidium, quod Carnion
dicitur: erat enim inexpu-
gnabile & accessu difficile
propter locorum angustias.
⁎ Cumque cohors Iudæ 22
prima apparuisset, timor ho-
stibus incussus est ex præsen-
tia Dei, qui vniuersa conspi-
cit, & in fugam versi sunt
alius ab alio, ita vt magis à
suis deiicerentur, & gladio-
rum suorum ictibus debili-
tarentur.

⁎ Οἱ δ' ἔνδον πεποιθότες τῇ τῶν τει- 14
χέων ἐρυμνότητι, τῇ τε τῶν βρωμά-
των παραθέσει, ἀναγωγότερον ἐχρῶν-
το, τοῖς περὶ τὸν ἰούδαν λοιδοροῦντες καὶ
προσέτι βλασφημοῦντες καὶ λαλοῦν-
τες ἃ μὴ θέμις. ⁎ οἱ δὲ περὶ τὸν ἰούδαν 15
ἐπικαλεσάμενοι τὸν μέγαν τοῦ κόσ-
μου δυνάστην, τὸν ἄτερ κριῶν καὶ μη-
χανῶν ὀργανικῶν κατακρημνίσαντα
τὴν ἱεριχὼ κατὰ τοὺς ἰησοῦ χρόνους, ἐνέ-
σεισαν θηριωδῶς τῷ τείχει. ⁎ κατα- 16
λαβόμενοί τε τὴν πόλιν τῇ τοῦ θεοῦ θε-
λήσει, ἀμυθήτους ἐποιήσαντο σφαγάς·
ὥστε τὴν παρακειμένην λίμνην τὸ
πλάτος ἔχουσαν σταδίους δύο, κατάρ-
ρυτον αἵματι πεπληρωμένην φαίνε-
σθαι. ⁎ ἐκεῖθεν δὲ ἀποσπάσαντες στα- 17
δίους ἑπτακοσίους πεντήκοντα διήνυσαν
εἰς τὸν χάρακα πρὸς τοὺς λεγομέ-
νους τουβιανοὺς ἰουδαίους. ⁎ καὶ τιμόθεον 18
μὲν ἐπὶ τῶν τόπων οὐ κατέλαβον ἄ-
πρακτον τότε ἀπὸ τῶν τόπων ἐκλε-
λυκότα, καταλελοιπότα δὲ φρου-
ρὰν ἔν τινι τόπῳ καὶ μάλα ὀχυράν.
⁎ δωσίθεος δὲ καὶ σωσίπατρος τῶν περὶ 19
τὸν μακκαβαῖον ἡγεμόνων, ἐξοδεύ-
σαντες, ἀπώλεσαν τοὺς ὑπὸ τιμοθέου
καταλειφθέντας ἐν τῷ ὀχυρώματι
πλείους τῶν μυρίων ἀνδρῶν. ⁎ ὁ δὲ 20
μακκαβαῖος διατάξας τὴν ἑαυτοῦ
στρατιὰν σπειρηδὸν κατέστησεν αὐτοὺς
ἐπὶ τῶν σπειρῶν· καὶ ἐπὶ τὸν τιμόθεον
ὥρμησεν ἔχοντα περὶ αὐτὸν μυριά-
δας δώδεκα πεζῶν, ἱππεῖς δὲ δύο χι-
λίους πρὸς τοῖς πεντακοσίοις. ⁎ τὴν δὲ 21
ἔφοδον μεταλαβὼν ἰούδου, προεξα-
πέστειλεν ὁ τιμόθεος τὰς γυναῖκας καὶ
τὰ τέκνα καὶ τὴν ἄλλην ἀποσκευὴν
εἰς τὸ λεγόμενον καρνίον· ἦν γὰρ δυ-
σπολιόρκητον καὶ δυσπρόσιτον τὸ χω-
ρίον διὰ τὴν πάντων τῶν τόπων στε-
νότητα. ⁎ ἐπιφανείσης δὲ τῆς ἰού- 22
δου σπείρας πρώτης, καὶ γενομένου
δέους ἐπὶ τοὺς πολεμίους· φόβου τε
ἐκ τῆς τοῦ πάντα ἐφορῶντος ἐπι-
φανείας γενομένου ἐπ' αὐτούς, εἰς
φυγὴν ὥρμησαν, ἄλλος ἀλλαχῇ
φερόμενος· ὥστε πολλάκις ὑπὸ
τῶν ἰδίων βλάπτεσθαι· καὶ ταῖς τῶν
ξιφῶν ἀκμαῖς ἀναπείρεσθαι.

14 ⁎ *Qui verò intus confisi in
murorum stabilitate, & alimo-
niarum apparatu, remissius vte-
bantur, Iudam conuitiis laces-
sentes & adhuc blasphemãtes,
& loquentes quæ non fas.*
15 ⁎ *Qui autem circa Iudam in-
uocantes magnum mundi prin-
cipem, qui sine arietibus & ma
chinis instrumentalibus præci-
pitauit Hiericho in Iesu tempo-
ribus, irruerunt ferociter in mu*
16 *rum.* ⁎ *Capientesque ciuitatem
Dei voluntate, ineffabiles fece-
runt cædes: ita vt adiacens sta-
gnum in latitudine habẽs stadia
duo, fluens sanguine impletum
videretur.*
17 ⁎ *Inde autem discedentes per
stadia septingenta quinquaginta
transierunt in Characa ad eos
qui dicuntur Tubiaeni Iudæi.*
18 ⁎ *Et Timotheum quidem in
locis non comprehenderunt in-
fecto negotio tunc à locis regres-
sum, relinquentem autem præsi-
dium in quodam loco & valdè
firmum.*
19 ⁎ *Dositheus autem & Sosi-
pater ex his qui circa Macca-
bæum ducibus, exeuntes, pere-
merunt à Timotheo relictos in
præsidio plures decẽ mille viris.*
20 ⁎ *At Maccabæus ordinans
suum exercitũ per cohortes con-
stituit eos in turmas, & in Ti-
motheum impetum fecit haben-
tem circa se decem miliaria duo-
decim peditum, equites autem
duo mille supra quingentos.*
21 ⁎ *At aduentũ cognoscens Iu-
dæ, præmisit Timotheus vxores,
& filios, & reliquũ apparatũ
ad id quod dicitur Carnion. Erat
enim difficile obsessu, & accessu
difficile castellum ob omnium lo-
corum angustiam.*
22 ⁎ *Cùm apparuisset autem Iu-
dæ cohors prima, et facto timore
in hostes, trepidationeque ex il-
lius qui vniuersa videt appa-
rentia facta super ipsos, in fu-
gam versi sunt, alius aliò latus,
ita vt sæpè à proprijs læderen-
tur, & gladiorum mucronibus
transfigerentur.*

23 *Faciebat autem perſecutionem intenſiorē Iudas ſtimulans prophanos, occiditque ad decem millιaria tria virorum.

24 *Ipſe autem Timotheus incidēs in eos qui circa Doſitheum & Soſipatrem, poſtulabat cum multis adulationibus vt dimitterent viuum ſe: eò quòd plurium quidem parentes aliorum aūt fratres haberet; & hos decipi continget.

25 *Cùm firmaſſet autem ipſe per plura definitionem reſtituturum hos illæſos: dimiſerunt eum propter fratrum ſalutem.

26 *Egrediens autem in Carnion & Atergateum, iugulauit decem milliaria corporum duo, & quinque millia.

27 *Poſt autem horum fugam, & perditionem exercitum mouit, & contra Ephron ciuitatem munitam; in qua omnigenæ in ipſa multitudines habitabāt: iuuenes autem robuſti ante muros conſiſtentes fortiter repugnabant: hîc inſtrumentorum, & telorum multi apparatus erant.

28 *Inuocantes autem principem cum fortitudine confringentem hoſtium vires, ceperunt ciuitatem ſubditam; proſtrauerunt autem ex his qui intus in decem milliaria duo quinque millia.

29 *Abeuntes autem inde, profecti ſunt in Scytharum ciuitatem diſtantem à Hieroſolymis ſtadiis ſexcentis.

30 *Teſtantibus autem qui illic erant Iudæis, quam Scythopolitæ habuerunt erga eos beneuolentiam, & in aduerſitatis temporibus benignum occurſum, gratias agentes;

31 *Et hortantes etiam in reliqua erga genus benignos eſſe, venerūt in Hieroſolymam, hebdomadarum feſto exiſtente propinquo.

32 *Poſt autem dictam Pentecoſten, irruerunt contra Gorgiam Idumææ ducem.

23 *ἐποιεῖτο δὲ τὸν διωγμὸν εὐτονώτερον ἰούδας συγκεντῶν τοὺς ἀλιτηρίους· διέφθειρέ τε εἰς μυριάδας τρεῖς ἀνδρῶν.

24 *αὐτὸς δὲ ὁ τιμόθεος ἐμπεσὼν τοῖς περὶ τὸν δωσίθεον καὶ σωσίπατρον, ἠξίου μετὰ πολλῆς γοητείας ἐξαφεῖναι ζῶντα αὐτὸν· διὰ τὸ πλειόνων μὲν γονεῖς ὧν δὲ ἀδελφοὺς ἔχειν καὶ τούτοις ἀλογηθῆναι συμβήσεται.

25 *πιστώσαντος δὲ αὐτοῦ διὰ πλειόνων τὸν ὁρισμὸν ἀποκαταστήσειν τούτους ἀπημάντους, ἀπέλυσαν αὐτὸν ἕνεκα τῆς τῶν ἀδελφῶν σωτηρίας.

26 *ἐξελθὼν δὲ ἐπὶ τὸ καρνίον καὶ τὸ ἀτεργατεῖον, κατέσφαξε μυριάδας σωμάτων δύο καὶ πεντακισχιλίους.

27 *μετὰ δὲ τὴν τούτων τροπὴν καὶ ἀπώλειαν ἐπεστράτευσε καὶ ἐπὶ ἐφρὼν πόλιν ὀχυράν· ἐν ᾗ πάμφυλα ἐν αὐτῇ πλήθη κατῴκει· νεανίαι δὲ ῥωμαλέοι πρὸ τῶν τειχέων καθεστῶτες εὐρώστως ἀπεμάχοντο· ἐνθάδε ὀργάνων καὶ βελῶν πολλαὶ παραθέσεις ὑπῆρχον.

28 *ἐπικαλεσάμενοι δὲ τὸν δυνάστην τὸν μετὰ κράτους συντρίβοντα τὰς τῶν πολεμίων ἀλκάς, ἔλαβον τὴν πόλιν ὑποχείριον· κατέστρωσαν δὲ τῶν ἔνδον εἰς μυριάδας δύο καὶ πεντακισχιλίους.

29 *ἀναζεύξαντες δὲ ἐκεῖθεν, ὥρμησαν ἐπὶ σκυθῶν πόλιν ἀπέχουσαν ἀπὸ ἱεροσολύμων σταδίους ἑξακοσίους.

30 *ἀπομαρτυρησάντων δὲ τῶν ἐκεῖ κατεστώτων ἰουδαίων, ἣν οἱ σκυθοπολῖται ἔσχον πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν, καὶ ἐν τοῖς τῆς ἀτυχίας καιροῖς ἥμερον ἀπάντησιν, εὐχαριστήσαντες·

31 *καὶ προσπαρακαλέσαντες καὶ εἰς τὰ λοιπὰ πρὸς τὸ γένος εὐμενεῖς εἶναι, παρεγενήθησαν εἰς ἱεροσόλυμα τῆς τῶν ἑβδομάδων ἑορτῆς οὔσης

32 ὑπογύου. *μετὰ δὲ τὴν λεγομένην πεντηκοστήν, ὥρμησαν ἐπὶ γοργίαν τὸν τῆς ἰδουμαίας στρατηγόν.

23 *Iudas autem vehementer inſtabat puniēs prophanos & proſtrauit ex eis triginta millia virorum.

24 *Ipſe verò Timotheus incidit in partes Doſithei & Soſipatris, & multis precibus poſtulabat vt viuus dimitteretur, eò quòd multorum ex Iudæis parentes haberet ac fratres quos morte eius decipi eueniret.

25 *Et cùm fidem dediſſet reſtituturū ſe eos ſecundum conſtitutum, illæſum eum dimiſerunt propter fratrum ſalutem.

26 *Iudas autem regreſſus eſt
E à Carnion interfectis viginti quinque millibus.

27 *Poſt horum fugam & necem, mouit exercitum ad Ephron ciuitatem munitam, in qua multitudo diuerſarū gentium habitabat, & robuſti iuuenes pro muris conſiſtētes fortiter repugnabant. In hac autem machinę multæ, & telorum erat apparatus.

28 *Sed cùm Omnipotētem inuocaſſēt, qui poteſtate ſua vires hoſtium cōfringit, cepērūt ciuitatem, & ex eis qui intus erant, viginti quinque millia proſtrauerunt.

29 *Inde ad ciuitatem Scytharum abierunt, quæ ab Hieroſolymis ſexcentis ſtadiis aberat.

30 *Conteſtantibus autē his qui apud Schytopolitas erāt Iudæis, quòd benignè ab eis haberentur, & temporibus infelicitatis quòd modeſtè ſecum egerint, gratias agētes eis:

31 *Et exhortati etiam de cætero erga genus ſuum benignos eſſe, venerunt Hieroſolymam die ſolēni ſeptimanarum inſtante.

32 *Et poſt Pētecoſten abierunt contra Gorgiam præpoſitum Idumææ.

33 Exiuit autem cum peditibus tribus millibus, & equitibus quadringentis. F

34 Quibus congressis contigit paucos ruere Iudæorum.

35 Dositheus verò quidam de Bacenoris eques, vir fortis Gorgiam tenebat, & cùm vellet illum capere viuum, eques quidam de Thracibus irruit in eum, humerumque eius amputauit, atque ita Gorgias effugit in Maresa.

36 At illis qui cum Esdrin erant, diutius pugnantibus & fatigatis, inuocauit Iudas Dominum adiutorem & ducem belli fieri.

37 Incipiens voce patria, & cum hymnis clamorem extollens, fugam Gorgiæ militibus incussit.

38 Iudas autem collecto exercitu, venit in ciuitatem Odollam. Et cùm septima dies superueniret, secundum consuetudinem purificati in eodem loco sabbatum egerunt.

39 Et sequenti die venit cũ suis Iudas, vt corpora prostratorũ tolleret, & cum parentibus poneret in sepulchris paternis. G

40 Inuenerunt autem sub tunicis interfectorũ de donariis idolorum, quæ apud Iamniam fuerunt, à quibus lex prohibet Iudæos. Omnibus ergo manifestum factum est, ob hanc causam eos corruisse.

41 Omnes itaque benedixerunt iustum iudicium Domini, qui occulta fecerat manifesta.

42 Atque ita ad preces conuersi, rogauerunt vt id quod factum erat delictũ obliuioni traderetur. At verò fortissimus Iudas hortabatur populũ conseruare se sine peccato, sub oculis videntes quę facta sunt pro peccatis eorũ, qui prostrati sunt.

33 ἐξῆλθον δὲ μετὰ πεζῶν τρισχιλίων, ἱππέων δὲ τετρακοσίων.

34 πρὸς τοῦτον δὲ παραταξαμένους συνέβη πεσεῖν ὀλίγους ἐκ τῶν ἰουδαίων.

35 δωσίθεος δέ τις τῶν τοῦ βακήνορος ἔφιππος ἀνὴρ καὶ καρτερὸς εἴχετο τοῦ γοργίου, καὶ λαβόμενος τῆς χλαμύδος, ἦγεν αὐτὸν εὐρώστως· καὶ βουλομένου τὸν κατάρατον λαβεῖν ζωγρίαν, τῶν ἱππέων τινὸς θρακῶν ἐπενεχθέντος αὐτῷ καὶ τὸν ὦμον καθελόντος, διέφυγε γοργίας εἰς μαρισά.

36 τῶν δὲ περὶ τὸν ἔσδριν ἐπὶ πλεῖον μαχομένων, καὶ κατακόπων ὄντων, ἐπικαλεσάμενος ὁ ἰούδας τὸν κύριον σύμμαχον φανῆναι καὶ προοδηγὸν τοῦ πολέμου.

37 καταρξάμενος τῇ πατρίῳ φωνῇ τὴν μεθ᾽ ὕμνων κραυγήν, ἐνσείσας ἀπροσδοκήτως τοῖς περὶ τὸν γοργίαν, τροπὴν αὐτῶν ἐποιήσατο.

38 ἰούδας δὲ ἀναλαβὼν τὸ στράτευμα, ἧκεν εἰς ὀδολλὰμ πόλιν· τῆς δὲ ἑβδομάδος ἐπιβαλλούσης, κατὰ τὸν ἐθισμὸν ἁγνισθέντες αὐτόθι τὸ σάββατον διήγαγον.

39 τῇ δὲ ἐχομένῃ ἦλθον οἱ περὶ τὸν ἰούδαν καθ᾽ ὃν χρόνον τὸ τῆς χρείας ἐγεγόνει, τὰ σώματα τῶν προπεπτωκότων ἀνακομίσασθαι, καὶ μετὰ τῶν συγγενῶν ἀποκαταστῆσαι εἰς τοὺς πατρῴους τάφους.

40 εὗρον δὲ ἑκάστου τῶν τεθνηκότων ὑπὸ τοὺς χιτῶνας ἱερώματα τῶν ἀπὸ ἰαμνείας εἰδώλων, ἀφ᾽ ὧν ὁ νόμος ἀπείργει τοὺς ἰουδαίους· τοῖς δὲ πᾶσι σαφὲς ἐγένετο διὰ τήνδε τὴν αἰτίαν τούσδε πεπτωκέναι.

41 πάντες οὖν εὐλογήσαντες τὰ τοῦ δικαιοκρίτου κυρίου τοῦ τὰ κεκρυμμένα φανερὰ ποιοῦντος,

42 εἰς ἱκετείαν ἐτράπησαν, ἀξιώσαντες τὸ γεγονὸς ἁμάρτημα τελείως ἐξαλειφθῆναι· ὁ δὲ γενναῖος ἰούδας παρεκάλεσε τὸ πλῆθος συντηρεῖν αὑτοὺς ἀναμαρτήτους εἶναι, ὑπ᾽ ὄψιν ἑωρακότας τὰ γεγονότα διὰ τὴν τῶν προπεπτωκότων ἁμαρτίαν.

33 *Exierunt autem cum peditibus tribus millibus, equitibus autem quadringentis.*

34 *Contra hûc autem pugnantes contigit cadere paucos de Judæis.*

35 *Dositheus autem quidam de his qui Bacenoris eques vir & fortis apprehẽdit Gorgiam, & tenens chlamyde, duxit eum fortiter, & cùm vellet scelestum capere viuum, equitum quodam Thracensium inuecto in eum & humerum amputante, fugit Gorgias in Maresa.*

36 *His autem qui circa Hesdrin diutius pugnantibus, & fatigatis existentibus, inuocans Iudas Dominum adiutorem apparere & ducem belli,*

37 *Incipiens patria voce cum hymnis clamorem, aggressus insperatè eos qui circa Gorgiam, fugam eorum fecit.*

38 *Judas autem colligens exercitum, venit in Odollam ciuitatem: at septima die superueniente, secundùm consuetudinem purificati ibidem sabbatum egerunt.*

39 *At sequenti venerunt qui circa Iudam, quo tempore necessitas fuit, corpora prostratorum tollere, & cum cognatis reponere in paternis sepulchris.*

40 *Inuenerunt autem vnius cuiusque mortuorum sub tunicis sacra eorum quæ de Jamnia idolorum, à quibus lex prohibet Judæos: at omnibus manifestum fuit ob hanc causam hos corruisse.*

41 *Omnes itaque benedicentes opera iusti Domini qui occulta manifesta facit:*

42 *Ad supplicationem conuersi sunt, rogantes factum delictum omnino deleri: at generosus Iudas hortatus est multitudinem conseruare se sine peccato esse, sub oculis videntes quæ facta erant ob prostratorum peccatum.*

Faciensque præparationes 43
secundum virorum collectionem
ad argenti drachmas duo mille,
misit in Hierosolymam ad offe-
rendum pro peccato sacrificium,
valde bene & vrbanè faciens,
de resurrectione cogitans.
Nisi enim eos qui ceciderãt 44
resurrecturos sperasset, super-
fluum & vanum pro mortuis
orare.
Deinde considerans his qui 45
cum pietate obdormierant opti-
mam repositam gratiam:
Sancta & pia consideratio: 46
vnde pro mortuis propitiationẽ
fecit, vt à peccato soluerentur.

CAP. XIII.

AT nono & quadragesimo
& centesimo anno, compertum 1
tum est Iudæ, Antiochum Eupa-
torem venire cum multitudini-
bus aduersus Judæam:
Et cum eo Lysiam procura-
torem, & super negotia, vnum- 2
quemque habentem exercitum
Græcum, peditum decem millia-
ria vndecim, & equites quinq;
mille trecentos, & elephantes
viginti duos, currus autem fal-
catos trecentos.
Commiscuit se autem illis
& Menelaus, & hortabatur 3
cum multa ironia Antiochum, nõ
pro salute patriæ, existimans au-
tem in principatu constitutum
iri.
At rex regum suscitauit
animũ Antiochi in peccatorem, 4
& Lysia ostendẽte hunc causam
malorum esse omnium, iussit, vt
consuetudo est, in loco necare
ducentes in Beream.
Est autẽ in loco turris quin-
quaginta cubitorum, plena cine- 5
re: hæc autem instrumentum
habebat rotundum, vndique
præceps
In cinerem. hic sacrilegij 6
reum, vel & quorundam alio-
rum malorum summitatem fa-
ctum, omnes propellunt in mor-
tem.
Tali fato præuaricatorem 7
cõtigit mori, neque terram asse-
cutum Menelaum.

43 ποιησάμενός τε κατασκευάσ-
ματα κατ' ἀνδραλογίαν εἰς ἀργυ-
ρίου δραχμὰς δισχιλίας, ἀπέστειλεν
εἰς ἱεροσόλυμα προσαγαγεῖν πε-
ρὶ ἁμαρτίας θυσίαν, πάνυ καλῶς
καὶ ἀστείως πράττων, ὑπὲρ ἀναστά-
σεως διαλογιζόμενος.
44 εἰ μὴ γὰρ τοὺς προπεπτωκότας
ἀναστῆναι προσεδόκα, περισσὸν καὶ
ληρῶδες ὑπὲρ νεκρῶν εὔχεσθαι.
45 εἶτ' ἐμβλέπων τοῖς μετ' εὐσε-
βείας κοιμωμένοις κάλλιστον ἀπο-
46 κείμενον χαριστήριον, ὁσία καὶ
εὐσεβὴς ἡ ἐπίνοια· ὅθεν περὶ τῶν
τεθνηκότων τὸν ἐξιλασμὸν ἐποιήσα-
το, τῆς ἁμαρτίας ἀπολυθῆναι.

ιγ΄.

1 Τῷ δὲ ἐννάτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ
καὶ ἑκατοστῷ ἔτει προσέπεσε τοῖς πε-
ρὶ τὸν ἰούδαν, ἀντίοχον τὸν εὐπάτορα
παραγίνεσθαι σὺν πλήθεσιν ἐπὶ τὴν
2 ἰουδαίαν. καὶ σὺν αὐτῷ λυσίαν τὸν
ἐπίτροπον καὶ ἐπὶ τῶν πραγμά-
των, ἕκαστον ἔχοντα δύναμιν ἑλληνι-
κὴν πεζῶν μυριάδας ἕνδεκα, καὶ
ἱππεῖς πεντακισχιλίους τριακοσίους,
καὶ ἐλέφαντας εἰκοσιδύο, ἅρματα δὲ
δρεπανηφόρα τριακόσια.
3 συνέμιξε δὲ αὐτοῖς καὶ μενέ-
λαος, καὶ παρεκάλει μετὰ πολλῆς εἰ-
ρωνείας τὸν ἀντίοχον, οὐκ ἐπὶ σωτη-
ρίᾳ τῆς πατρίδος, οἰόμενος δὲ ἐπὶ τῆς
4 ἀρχῆς κατασταθήσεσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς
τῶν βασιλέων ἐξήγειρε τὸν θυμὸν
τοῦ ἀντιόχου ἐπὶ τὸν ἀλιτήριον, καὶ
λυσίου ὑποδείξαντος τοῦτον αἴτιον
τῶν κακῶν εἶναι πάντων, προσέτα-
ξεν, ὡς ἔθος ἐστὶν ἐν τῷ τόπῳ, προσα-
πολέσαι ἀγαγόντας εἰς βέροιαν.
5 ἔστι δὲ ἐν τῷ τόπῳ πύργος πεντή-
κοντα πηχῶν πλήρης σποδοῦ· οὗτος
δὲ ὄργανον εἶχε περιφερὲς πάντο-
θεν ἀπόκρημνον
6 εἰς τὴν σποδόν· ἐνταῦθα τὸν ἱε-
ροσυλίας ἔνοχον, ἢ καί τινων ἄλλων
κακῶν ὑπεροχὴν πεποιημένον, ἅ-
7 παντες προσωθοῦσιν εἰς ὄλεθρον. τοιού-
τῳ μόρῳ τὸν παράνομον συνέβη θα-
νεῖν, μὴ δὲ τῆς γῆς τυχόντα μενέλαον.

43 Et facta collatione, duo-
decim millia drachmas ar-
genti misit Hierosolymam,
offerri pro peccatis mortuo-
rum sacrificium, bene & reli-
giosè de resurrectione cogi-
44 tans. Nisi enim eos qui
ceciderãt resurrecturos spe-
raret, superfluum videretur
& vanum orare pro mortuis.
45 Et quia considerabat
quòd hi qui cũ pietate dor-
mitionem acceperant, opti-
mam haberent repositã gra-
46 tiã: Sancta ergo & salu-
bris est cogitatio pro defun-
ctis exorare, vt à peccatis sol-
uantur.

CAP. XIII.

1 ANno centesimo quadra-
A gesimo nono, cognouit
Iudas Antiochũ Eupatorem
venire cum multitudine ad-
uersus Iudæam.
2 Et cum eo Lysiam pro-
curatorem, & præpositum
negotiorum, secum haben-
tem peditum centũ decem
millia, & equitum quinque
millia, & elephantes viginti-
duos, currus cum falcibus
trecentos.
Commiscuit autem se
3 illis & Menelaus, & cum mul-
ta fallacia deprecabatur An-
tiochum, non pro patriæ sa-
lute, sed sperans se constitui
in principatum.
Sed rex regum suscitauit
4
B animos Antiochi in peccato-
rem, & suggerente Lysia hũc
esse causam omnium malo-
rum, iussit, vt eis est consue-
tudo, apprehensum in eodẽ
5 loco necari. Erat autẽ in
eodem loco turris quinqua-
ginta cubitorum, aggestum
vndique habens cineris. hæc
prospectum habebat in præ-
ceps.
6 Inde in cinerem deiici
iussit sacrilegũ, omnibus cũ
propellentibus ad interitũ.
7 Et tali lege præuaricato-
rem legis contigit mori, nec
terræ dari Menelaum.

* Et quidem ſatis iuſtè. Nã 8
quia multa erga aram Dei C
delicta commiſit, cuius ignis
& cinis erat ſanctus, ipſe in
cineris morte damnatus eſt.
* Sed rex mente effrenatus 9
veniebat nequiorem ſe patre
ſuo Iudæis oſtenſurus.
* Quibus Iudas cognitis 10
præcepit populo vt die ac
nocte Dominum inuocarét,
quòd ſicut ſemper & nunc
adiuuaret eos.
* Quippe qui lege & pa- 11
tria ſanctorum téplo priuari
vererentur, ac populum qui
nuper paululum reſpiraſſet,
ne ſineret blaſphemis rurſus
nationibus ſubdi.
* Omnibus itaque ſimul 12
id facientibus & petentibus D
à Domino miſericordiam cũ
fletu & ieiuniis per triduum
continuũ proſtratis, horta-
tus eſt eos Iudas vt ſe prępa-
rarét. * Ipſe verò cũ ſeniorib' 13
cogitauit, priuſquã rex ad-
moueret exercitum ad Iu-
dęam, & obtineret ciuitatem
exire, & Domini iudicio cõ-
mittere exitum rei.
* Dans itaque poteſtatem 14
omnium Deo mundi crea-
tori, & hortatus ſuos, vt for-
titer dimicarent & vſque ad
mortem pro legibus, téplo,
ciuitate, patria, & ciuibus ſta
rent, circa Modin exercitum
conſtituit.
* Et dato ſigno ſuis Dei 15
victoriæ, iuuenibus fortiſſi- E
mis, electis, nocte aggreſſus
aulam regiam in caſtris in-
terfecit viros quatuordecim
millia, & maximum elephã-
torum, cum his qui ſuperpo-
ſiti fuerant. * Summoque 16
metu ac perturbatione ho-
ſtium caſtra replentes, rebuſ-
que proſperè geſtis, abierũt.
* Hoc autem factũ eſt die 17
illuceſcente, adiuuante eum
Dñi protectione. * Sed rex 18
accepto guſtu audaciæ Iu-
dæorum, arte difficultatem
locorum tentabat.

* πάνυ δικαίως· ἐπεὶ γὰρ συνετε- 8
λέσατο πολλὰ περὶ τὸν βωμὸν ἁ-
μαρτήματα, οὗ τὸ πῦρ ἁγνὸν ἦν καὶ ἡ
σποδός, ἐν σποδῷ τὸν θάνατον ἐκο-
μίσατο. * τοῖς δὲ φρονήμασιν ὁ βα- 9
σιλεὺς βεβαρβαρωμένος ἤρχετο, τὰ
χείριστα τῶν ἐπὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γε-
γονότων ἐνδειξόμενος τοῖς ἰουδαίοις.
* μεταλαβὼν δὲ ἰούδας ταῦτα, πα- 10
ρήγγειλε τῷ πλήθει δι' ἡμέρας καὶ
νυκτὸς ἐπικαλεῖσθαι τὸν κύριον, εἴ πο-
τε καὶ ἄλλοτε καὶ νῦν, ἐπιβοηθεῖν τοῖς
* τοῦ νόμου καὶ πατρίδος καὶ ἱεροῦ 11
ἁγίου στερεῖσθαι μέλλουσι· καὶ τὸν ἄρτι
βραχέως ἀνεψυχότα λαὸν μὴ ἐᾶ-
σαι τοῖς δυσφήμοις ἔθνεσιν ὑποχει-
ρίους γενέσθαι. * πάντων δὲ τὸ αὐτὸ 12
ποιησάντων ὁμοῦ καὶ καταξιωσάν-
των τὸν ἐλεήμονα κύριον μετὰ κλαυθ-
μοῦ καὶ νηστειῶν καὶ προπτώσεως ἐπὶ
ἡμέρας τρεῖς ἀδιαλείπτως, παρακα-
λέσας αὐτοὺς ὁ ἰούδας ἐκέλευσε πα-
ραγίνεσθαι. * καθ' ἑαυτὸν δὲ σὺν 13
τοῖς πρεσβυτέροις γενόμενος, ἐβου-
λεύσατο πρὶν εἰσβαλεῖν τοῦ βασι-
λέως τὸ στράτευμα εἰς τὴν ἰουδαίαν
καὶ γενέσθαι τῆς πόλεως ἐγκρατεῖς,
ἐξελθόντας κρῖναι τὰ πράγματα
τῇ τοῦ κυρίου βοηθείᾳ. * δοὺς δὲ τὴν ἐπι- 14
τροπὴν τῷ κτίστῃ τοῦ κόσμου, παρακα-
λέσας τοὺς σὺν αὐτῷ, γενναίως ἀγω-
νίσασθαι μέχρι θανάτου περὶ νόμων
ἱεροῦ πόλεως πατρίδος πολιτείας·
περὶ δὲ μωδεῖν ἐποιήσατο τὴν στρατο-
πεδείαν. * ἀναδοὺς δὲ τοῖς περὶ αὐτὸν 15
σύνθημα θεοῦ νίκης, μετὰ νεανίσκων
ἀρίστων κεκριμένων ἐπιβαλὼν νύκ-
τωρ ἐπὶ τὴν βασιλικὴν αὐλὴν τὴν
παρεμβολήν, ἀνεῖλεν εἰς ἄνδρας
δισχιλίους· καὶ τὸν πρωτεύοντα τῶν ἐλε-
φάντων σὺν τῷ κατ' οἰκίαν ὄχλῳ
συνέθηκε. * καὶ τὸ τέλος τὴν πα- 16
ρεμβολὴν δέους καὶ ταραχῆς ἔπλη-
σαν, καὶ ἐξέλυσαν εὐημεροῦντες.
* ὑποφαινούσης δὲ ἤδη τῆς ἡμέρας 17
τοῦτ' ἐγεγόνει, διὰ τὴν ἐπαρήγουσαν
αὐτῷ τοῦ κυρίου σκέπην. * ὁ δὲ βα- 18
σιλεὺς εἰληφὼς γεῦμα τῆς τῶν ἰου-
δαίων εὐτολμίας, κατεπείρασε διὰ
μεθόδων τοὺς τόπους.

8 * *Valde iuſtè: quoniam enim*
perpetrauit multa circa arã de-
licta, cuius ignis ſanctus erat &
cinis, in cinere mortem tulit.
9 * *At ſuperbia rex efferatus*
eſſe incipiebat, peſſima eorũ quæ
ſub patre ſuo facta fuerunt oſtẽ-
ſurus Iudæis.
10 * *Cognoſcens autem Iudas*
hæc, præcepit multitudini per
diem & noctem inuocare Do-
minum, ſi quando & alias &
nunc, adiuuare eos,
11 * *Qui lege & patria & tẽ-*
plo ſancto priuandi erant: et qui
nuper paululum reſpirauerat po
pulum non ſinere blaſphemis gẽ-
tibus ſubditos fieri.
12 * *Omnibus autem idem fa-*
cientibus ſimul & petentibus
miſericordem Dominum cum fle
tu & ieiunijs & proſtratione
per dies tres aſſiduè hortatus eos
Iudas iuſſit venire.
13 * *Per ſe autem cum ſeniori-*
bus exiſtens, cogitauit priuſquã
irrueret regis exercitus in Iu-
dæam, & fierent ciuitatis com-
potes, egreſſos iudicare negotia
Domini auxilio.
14 * *Dans autem procurationẽ*
creatori mundi, hortatus eos qui
cum eo, generoſe dimicare vſque
ad mortem, pro legibus, templo,
ciuitate, patria, republica: circa
autem Modin fecit exercitum.
15 * *Reddens autem his qui cir-*
ca ſe ſignum Dei victoriæ, cum
iuuenibus optimis electis admo-
uens noctu ad regiam aulam ca-
ſtra, interfecit ad viros duo mil-
le: & maximum elephantorum
cum ea quæ in domo turba com-
poſuit.
16 * *Et in fine, caſtra metu &*
turbatione compleuerũt, & re-
greſſi ſunt proſperati.
17 * *Illuſcente autem iam die*
hoc factum fuerat, ob adiuuan-
tem eum Domini protectionem.
18 * *At rex cùm accepiſſet gu-*
ſtum Iudæorum audaciæ, ten-
tabat per compendia loca.

*Et ad Bethsura præsidium 19
munitum Judæorum accessit. fu-
gabatur, offendebat, minora-
batur.
*His autem qui intus, Judas 20
necessaria misit.
*Nuntiauit autem mysteria 21
hostibus Rhodocus ex Judaico
exercitu. requisitus est autem
& comprehensus est & conclu-
sus est.
*Secundò locutus est rex his 22
qui in Bethsuris: dexteram de-
dit; accepit; abijt; commisit cum
Juda; minor fuit.
*Cognouit rebellasse Philip- 23
pum in Antiochia, qui relictus
erat super negotia. confusus est.
Judæos rogauit, subditus est, &
iurauit in omnibus iustis. recon-
ciliatus est & sacrificium obtu-
lit. honorauit templum, & locũ
humanè tractauit.
*Et Maccabæum amplexa- 24
tus est: reliquit ducem à Ptole-
maide vsq; ad Gerrenos prin-
cipem.
*Venit in Ptolemaidem: gra- 25
uiter ferebant pro pactis Ptole-
menses; indignabantur enim pro
eo quòd voluerant irrita facere
fœdera.
*Accessit ad tribunal Lysias, 26
defendit possibiliter, persuasit,
sedauit, benignos fecit, regressus
est in Antiochiam. sic regis pro-
fectio & reuersio contigerunt.

CAP. XIIII.

POst autẽ triennij tempus in- 1
notuit Judæ, Demetrium fi-
lium Seleuci per eum qui in Tri-
poli portum nauigantem cũ mul
titudine forti & classe,
*Obtinuisse regionem, post- 2
quam occidit Antiochũ, et huius
procuratorem Lysiam.
*Alcimus autem quidam qui 3
fuerat summus sacerdos, volũ-
tariè autem coinquinatus in se-
gregationis temporibus, cogno-
scens quòd secundum quemlibet
modum non est ei salus, neque
ad sanctum altare vltrà ac-
cessus:

19 *καὶ ἐπὶ βαιθσοῦρα φρούριον
ὀχυρὸν τῶν ἰουδαίων προσῆγε· ἐτρο-
ποῦτο, προσέκρουεν, ἠλαττονοῦτο.
20 *τοῖς δ' ἔνδον ἰούδας τὰ δέοντα προσ-
21 έπεμψε. *προσήγγειλε δὲ τὰ
μυστήρια τοῖς πολεμίοις ῥόδοκος ἐκ
τῆς ἰουδαϊκῆς τάξεως· ἀνεζητήθη δὲ
καὶ κατελήφθη καὶ κατεκλείσθη.
22 *ἐδευτερολόγησεν ὁ βασιλεὺς
τοῖς ἐν βαιθσούροις· δεξιὰν ἔδωκεν,
ἔλαβεν, ἀπῄει, προσέβαλε τοῖς πε-
ρὶ τὸν ἰούδαν, ἥττων ἐγένετο.
23 *μετέλαβεν ἀπονενοῆσθαι τὸν
φίλιππον ἐν ἀντιοχείᾳ τὸν ἀπολε-
λειμμένον ἐπὶ τῶν πραγμάτων.
συνεχύθη· τοὺς ἰουδαίους παρεκά-
λεσεν, ὑπετάγη, καὶ ὤμοσεν ἐπὶ
πᾶσι τοῖς δικαίοις· συνελύθη καὶ θυ-
σίαν προσήγαγε, ἐτίμησε τὸν νεὼ,
καὶ τὸν τόπον ἐφιλανθρώπησε.
24 *καὶ τὸν μακκαβαῖον ἀπεδέξατο,
κατέλιπε στρατηγὸν ἀπὸ πτολε-
μαΐδος ἕως τῶν γερρηνῶν ἡγεμο-
νίδην.
25 *ἦλθεν εἰς πτολεμαΐδα· ἐδυσ-
φόρουν ὑπὲρ τῶν συνθηκῶν οἱ πτο-
λεμαεῖς· ἐδείναζον γὰρ ὑπὲρ ὧν ἠθέ-
λησαν ἀθετεῖν τὰς διαστάλσεις.
26 *προσῆλθεν ἐπὶ τὸ βῆμα λυ-
σίας· ἀπελογίσατο ἐνδεχομένως.
συνέπεισε, κατεπράϋνεν, εὐμενεῖς
ἐποίησεν, ἀνέζευξεν εἰς ἀντιόχειαν·
οὕτω τὰ τοῦ βασιλέως τῆς ἐφόδου καὶ
τῆς ἀναζυγῆς ἐχώρησε.

ιδ'.

1 *Μετὰ δὲ τριετῆ χρόνον προσέ-
πεσε τοῖς περὶ τὸν ἰούδαν, δημήτριον
τὸν τοῦ σελεύκου διὰ τοῦ κατὰ τρίπολιν
λιμένος εἰσπλεύσαντα μετὰ πλήθους
ἰσχυροῦ καὶ στόλου,
2 *κεκρατηκέναι τῆς χώρας ἐπα-
νελόμενον ἀντίοχον καὶ τὸν τούτου
ἐπίτροπον λυσίαν.
3 *ἄλκιμος δέ τις προγεγονὼς
ἀρχιερεὺς, ἑκουσίως δὲ μεμολυμ-
μένος ἐν τοῖς τῆς ἀμιξίας χρόνοις, συν-
νοήσας ὅτι καθ' ὁντινοῦν τρόπον
οὐκ ἔστιν αὐτῷ σωτηρία, οὐδὲ πρὸς τὸ
ἅγιον θυσιαστήριον ἔτι πρόσοδος.

19 *Et Bethsure quæ erat Iu-
dæorum præsidium munitũ
F castra admouebat, sed fuga-
batur, impingebatur, mino-
20 rabatur. *His autem qui
intus erant Iudas necessaria
21 mittebat. *Enuntiauit au-
tem mysteria hostibus Rho-
docus quidã de Iudaico ex-
ercitu, qui requisitus, cõpre-
hensus est & conclusus.
22 *Iterum rex sermonem ha-
buit ad eos qui erãt in Beth-
suris: dextram dedit, accepit,
abiit, commisit cum Iuda, su-
peratus est.
23 *Vt autem cognouit re-
bellasse Philippum Antio-
chiæ, qui relictus erat super
negotia, mente cõsternatus,
Iudæos deprecans, subditus-
q; eis iurat de omnibus qui-
bus iustum visum est, & re-
cõciliatus obtulit sacrificiũ,
honorauit templum, & mu-
nera posuit.
24 *Machabæum amplexatus
G est, & fecit eum à Ptolemai-
de vsque ad Gerrenos ducẽ
25 & principem. *Vt autẽ ve-
nit Ptolemaidam, grauiter
ferebant Ptolemenses amici-
tiæ conuentionem, indignã-
tes ne fortè fœdus irrũperet.
26 *Tunc ascendit Lysias tri-
bunal, & exposuit rationem
& populum sedauit: regres-
susq; est Antiochiam, & hoc
modo regis profectio & re-
ditus processit.

CAP XIIII.

1 SEd post triennii tẽpus co-
A gnouit Iudas & qui cum
eo erant, Demetrium Seleuci
cum multitudine valida &
nauibus per portũ Tripolis
ascẽdisse ad loca opportuna:
2 *Et tenuisse regiones aduer-
sus Antiochũ & eius ducem
3 Lysiã. *Alcimus autẽ quidã
qui summus sacerdos fuerat,
sed voluntariè coinquinatus
est temporibus commixtio-
nis, considerans nullo modo
sibi esse salutem, neque ac-
cessum ad altare:

4 Venit ad regem Demetrium centesimo quinquagesimo anno, offerens ei coronam auream & palmam super hæc & thalos qui templi esse videbantur. Et ipsa quidem die siluit.

5 Tempus autem opportunũ dementiæ suæ nactus, conuocatus à Demetrio ad consiliũ, & interrogatus quibus rebus & consilijs Iudæi niterentur, respondit.

6 Ipsi qui dicuntur Asidæi Iudæorum, quibus præest B Iudas Machabæus, bella nutriunt & seditiones mouent, nec patiuntur regnum esse quietum.

7 Nam & ego defraudatus parentum gloria, dico autem summo sacerdotio, huc veni.

8 Primò quidem vtilitatibus regis fidem seruans, secũdò aũt etiam ciuibus consulens. Nam illorum prauitate vniuersum genus nostrum non minimè vexatur.

9 Sed oro his singulis ô rex cognitis, & regioni, & generi, secundum humanitatem tuã promulgatam omnibus prospice.

10 Nam quandiu superest Iudas, impossibile est pacem esse negociis.

11 Talibus autem ab hoc dictis, & cæteri amici hostiliter se habentes aduersus Iudam, inflammauerunt Demetrium.

12 Qui statim Nicanorem præpositum elephantorum ducem misit in Iudæam:

13 Datis mandatis, vt ipsum quidem Iudam caperet viuũ, eos verò qui cum illo erant, dispergeret: & constitueret Alcimũ maximi tẽpli summum sacerdotem.

14 Tunc gentes quæ de Iudæa fugerant Iudam, gregatim se Nicanori miscebant, miserias & clades Iudæorum C prosperitates rerum suarum existimantes.

4 ἧκε πρὸς τὸν βασιλέα δημήτριον ὡς πρώτου καὶ πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἔτους, προσάγων αὐτῷ στέφανον χρυσοῦν καὶ φοίνικα, πρὸς δὲ τούτοις τῶν νομιζομένων θαλλῶν τοῦ ἱεροῦ· καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἡσυχίαν ἔσχε.

5 καιρὸν δὲ λαβὼν τῆς ἰδίας ἀνοίας συνεργόν, προσκληθεὶς εἰς συνέδριον ὑπὸ τοῦ δημητρίου, καὶ ἐπερωτηθεὶς ἐν τίνι διαθέσει καὶ βουλῇ καθεστήκασιν οἱ ἰουδαῖοι, πρὸς ταῦτα ἔφη.

6 οἱ λεγόμενοι τῶν ἰουδαίων ἀσιδαῖοι, ὧν ἀφηγεῖται ἰούδας ὁ μακκαβαῖος, πολεμοτροφοῦσι καὶ στασιάζουσιν, οὐκ ἐῶντες τὴν βασιλείαν εὐσταθείας τυχεῖν.

7 ὅθεν ἀφελόμενος τὴν προγονικὴν δόξαν, λέγω δὲ τὴν ἀρχιερωσύνην, δεῦρο νῦν ἐλήλυθα.

8 πρῶτον μὲν ὑπὲρ τῶν ἀνηκόντων τῷ βασιλεῖ γνησίως φρονῶν, δεύτερον δὲ καὶ τῶν ἰδίων πολιτῶν στοχαζόμενος· τῇ μὲν γὰρ τῶν προειρημένων ἀλογιστίᾳ τὸ σύμπαν ἡμῶν γένος οὐ μικρῶς ἀκληρεῖ.

9 ἕκαστα δὲ τούτων ἐπεγνωκὼς σύ, βασιλεῦ, καὶ τῆς χώρας καὶ τοῦ περιϊσταμένου γένους ἡμῶν προνοήθητι, καθ' ἣν ἔχεις πρὸς ἅπαντας εὐαπάντητον φιλανθρωπίαν.

10 ἄχρι γὰρ ἰούδας περίεστιν, ἀδύνατον εἰρήνης τυχεῖν τὰ πράγματα.

11 τοιούτων δὲ ῥηθέντων ὑπὸ τούτου, θᾶττον οἱ λοιποὶ φίλοι δυσμενῶς ἔχοντες τὰ πρὸς τὸν ἰούδαν προσεπύρωσαν τὸν δημήτριον.

12 προσκαλεσάμενος δὲ εὐθέως νικάνορα τὸν γενόμενον ἐλεφαντάρχην, καὶ στρατηγὸν ἀναδείξας τῆς ἰουδαίας, ἐξαπέστειλε·

13 δοὺς ἐπιστολάς, αὐτὸν μὲν τὸν ἰούδαν ἐπανελέσθαι, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ σκορπίσαι, καταστῆσαι δὲ ἄλκιμον ἀρχιερέα τοῦ μεγίστου ἱεροῦ.

14 τὰ δὲ ἐκ τῆς ἰουδαίας πεφυγαδευκότα τὸν ἰούδαν ἔθνη συνέμισγον ἀγεληδὸν τῷ νικάνορι, τὰς τῶν ἰουδαίων ἀτυχίας καὶ συμφορὰς ἰδίας εὐημερίας δοκοῦντες ἔσεσθαι·

4 *Venit ad regem Demetriũ quasi primo & quinquagesimo, & centesimo anno, offerens ei coronam auream & palmam, vltra autem hæc ex legitimis ramis templi: & die illo silentium habuit:*

5 *Opportunitatem autem sumens propriæ dementiæ auxiliatricem, vocatus ad consilium à Demetrio, & interrogatus in qua dispositione & consilio perstarent Iudæi, ad hæc dixit.*

6 *Qui dicũtur ex Iudæis Asidæi, quibus præest Iudas Maccabæus, bella nutriunt & seditiones mouent, non sinentes regnum quietem assequi.*

7 *Vnde defraudatus maiorum gloria, dico autem summo sacerdotio, huc nunc veni.*

8 *Primùm quidem pro his quæ pertinent ad regem legitimè sapiens, secundò autem & pro proprijs ciuibus negotians, nam prædictorum stultitia vniuersum nostrum genus non parum vexat.*

9 *Singula autem horum cognoscens tu rex, & regioni & obsesso generi nostro prospice, secundùm quam habes erga omnes obuiam clementiam.*

10 *Quamdiu enim Iudas superest, impossibile est pacem consequi negotia.*

11 *Talibus autem dictis ab hoc, citò cæteri amici hostiliter se habentes aduersus Iudam inflãmauerunt Demetrium.*

12 *Aduocans autem statim Nicanorem qui erat elephantorum præfectus, & ducem designans Iudææ, misit,*

13 *Dans epistolas, ipsum quidem Iudam occidere; qui autem cum ipso, dispergere: constituere autem Alcimum summum sacerdotem maximi templi.*

14 *Quæ autem ex Iudæa fugerant Iudam gentes commiscebant se gregatim Nicanori, Iudæorum aduersitates & clades proprias prosperitates existimantes fore.*

15 * *Audientes vero Nicanoris aduentum & conuentum nationum, conspersi terra, rogabant eum qui vsque in seculum constituerat suum populum, semper autem cum ostento protegentem suam portionem.*

16 * *Imperante autem duce, illinc statim mouens, commiscet se ipsis ad castellum Dessau.*

17 * *Simon autem frater Iudæ commiserat prælium cum Nicanore: paululum autem ob repentinā hostiū apparitionē errauit.*

18 * *Veruntamen audiens Nicanor quam habebant qui circa Iudam fortitudinem, & in pro patria certaminibus prosperitatem, metuebat iudicium per sanguinem facere.*

19 * *Quamobrem misit Posidonium, & Theodotum, & Matthiam vt darent & acciperent dextras.*

20 * *Longiore autem facta de his consultatione, & duce cum multitudine communicante, & cum videretur concors sententia, annuerunt pactis.*

21 * *Constituerunt autem diem in qua secretò venirent in vnū. & accessit ab vnoquoque sella: posuerunt sellas.*

22 * *Disposuit Iudas armatos, paratos in opportunis locis, ne forte ab hostibus repente maleficium fieret: congruum fecerunt colloquium.*

23 * *Morabatur Nicanor in Hierosolymis, & fecit nihil absurdum: at congregatas gregarias turbas dimisit.*

24 * *Et habebat Iudam semper in conspectu: ex animo viro inclinatus fuit.*

25 * *Hortatus est autē eum ducere vxorem, & filios gignere: vxorem duxit: quieuit: communem duxit vitam.*

26 * *At Alcimus cognoscens eam quæ inter illos inuicem beneuolentiā et factas cōuentiones, venit accipiens ad Demetrium, & dicebat Nicanorē aliena sapere de negotiis, nā insidiatorē regni eius Iudā successorē designauit.*

15 * ἀκούσαντες δὲ τὴν τοῦ νικάνορος ἔφοδον καὶ τὴν ἐπίθεσιν τῶν ἐθνῶν, καταπασάμενοι γῆν ἐλιτάνευον τὸν ἄχρις αἰῶνος συστήσαντα τὸν ἑαυτοῦ λαόν, ἀεὶ δὲ μετ' ἐπιφανείας ἀντιλαμβανόμενον τῆς ἑαυτοῦ μερίδος.

16 * προστάξαντος δὲ τοῦ ἡγουμένου, ἐκεῖθεν εὐθέως ἀναζεύξας συμμίσγει αὐτοῖς ἐπὶ κώμην Δεσσαού.

17 * σίμων δὲ ὁ ἀδελφὸς ἰούδα συμβεβληκὼς ἦν τῷ νικάνορι, βραχέως δὲ τὴν αἰφνίδιον τῶν ἀντιπάλων ἀφασίαν ἐπταικώς.

18 * ὅμως δὲ ἀκούων ὁ νικάνωρ ἣν εἶχον οἱ περὶ τὸν ἰούδαν ἀνδραγαθίαν, καὶ ἐν τοῖς περὶ τῆς πατρίδος ἀγῶσιν εὐτυχίαν, ὑπευλαβεῖτο τὴν κρίσιν δι' αἱμάτων ποιήσασθαι.

19 * διόπερ ἔπεμψε ποσιδώνιον καὶ θεόδοτον καὶ ματθίαν, δοῦναι καὶ λαβεῖν δεξιάς.

20 * πλείονος δὲ γενομένης περὶ τούτων ἐπισκέψεως, καὶ τοῦ ἡγεμόνος τοῖς πλήθεσιν ἀνακοινωσαμένου, καὶ φανείσης ὁμοψήφου γνώμης, ἐπένευσαν ταῖς συνθήκαις.

21 * ἐτάξαντο δὲ ἡμέραν ἐν ᾗ κατ' ἰδίαν ἥξουσιν εἰς τὸ αὐτό. καὶ προσῆλθε παρ' ἑκάστου δίφρος· ἔθεσαν δίφρους.

22 * διέταξεν ἰούδας ἐνόπλους ἑτοίμους ἐν τοῖς ἐπικαίροις τόποις, μήποτε ἐκ τῶν πολεμίων αἰφνιδίως κακουργία γένηται· τὴν ἁρμόζουσαν ἐποιήσαντο κοινολογίαν.

23 * διέτριβεν ὁ νικάνωρ ἐν ἱεροσολύμοις, καὶ ἔπραττεν οὐθὲν ἄτοπον· τοὺς δὲ συναχθέντας ἀγελαίους ὄχλους ἀπέλυσε.

24 * καὶ εἶχε τὸν ἰούδαν διαπαντὸς ἐν προσώπῳ· ψυχικῶς τῷ ἀνδρὶ προσεκέκλιτο.

25 * παρεκάλεσε δὲ αὐτὸν γῆμαι καὶ παιδοποιήσασθαι· ἐγάμησεν,

26 εὐστάθησεν, ἐκοινώνησε βίου. * ὁ δὲ ἄλκιμος συνιδὼν τὴν πρὸς ἀλλήλους εὔνοιαν καὶ τὰς γενομένας συνθήκας, ἧκε λαβὼν πρὸς τὸν δημήτριον, καὶ ἔλεγε τὸν νικάνορα ἀλλότρια φρονεῖν περὶ τῶν πραγμάτων· τὸν γὰρ ἐπίβουλον τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἰούδαν διάδοχον ἀνέδειξεν.

15 * Audito itaq; Iudæi Nicanoris aduentu, & conuentu nationum, conspersi terra rogabāt eum, qui populū suum constituit, in æternū custodiret, quique suam portionem signis euidentibus protegit.

16 * Imperante autem duce, statim inde mouerunt, conueneruntque ad castellum Dessau.

17 * Simon verò frater Iudæ commiserat cum Nicanore, sed conterritus est [illegible] aduentu aduersariorum.

18 * Nicanor tamen audiens virtutem comitum Iudæ, & animi magnitudinē, quam pro patriæ certaminibus habebant, sanguine iudicium facere metuebat.

19 * Quamobrem præmisit Posidonium & Theodotum & Matthiam, & vt darent dextras atque acciperent.

20 * Et cùm diu de his consilium ageretur, & ipse dux ad multitudinem retulisset, omnium vna fuit sententia amicitiis annuere.

21 * Itaque diem constituerūt, qua secretò inter se agerent; & singulis sellæ prolatæ sunt & positæ.

22 * Præcepit autem Iudas armatos esse locis opportunis, ne fortè ab hostibus repentè mali aliquid oriretur. & congruum colloquiū fecerūt.

23 * Morabatur autē Nicanor Hierosolymis, nihilque inique agebat, gregesq; turbarum quæ congregatæ fuerant, dimisit.

24 * Habebat autem Iudam semper charum ex animo, & erat viro inclinatus.

25 * Rogauitque eum ducere vxorem, filiosq; procreare. Nuptias fecit, quietè egit, communiterque viuebant.

26 * Alcimus autem videns charitatem illorum ad inuicem & conuentiones, venit ad Demetriū, & dicebat Nicanorem rebus alienis assentire; Iudamq; regni insidiatorē successorē sibi destinasse.

* Itaque rex exasperatus & 17
pessimis huius criminationi-
bus irritatus, scripsit Nica-
nori dicens, grauiter quidem
se ferre de amicitiæ conuen-
tione, iubere tamen Macha-
bæum citius vinctum mitte-
re Antiochiam.
* Quibus cognitis Nica- 28
nor consternabatur & graui- E
ter ferebat, si ea quæ conue-
nerant, irrita faceret, nihil læ-
sus à viro. * Sed quia regi 29
resistere non poterat, oppor-
tunitatem obseruabat, qua
præceptum perficeret.
* At Machabæus videns se- 30
cum austeriùs agere Nicano-
rem, & cõsuetum occursum
ferociùs exhibentem, intelli-
gens non ex bono esse auste-
ritatem istam, paucis suorũ
congregatis, occultauit se à
Nicanore. * Quod cùm ille 31
cognouit, fortiter se à viro
præuentum venit ad maximũ
& sanctissimum templum,
& sacerdotibus solitas ho-
stias offerentibus, iussit sibi
tradi virum.
* Quibus cum iuramento 32
dicẽtibus, nescire se vbi esset,
qui quærebatur, extendens
manum ad templum, iurauit
dicens. * Nisi Iudam mihi 33
vinctũ tradideritis, istud Dei
phanum in planitiem dedu-
cam, & altare effodiam, & tẽ- F
plum hoc Libero patri cõse-
crabo. * Et his dictis, abiit: 34
Sacerdotes autem protendẽ-
tes manus in cęlum, inuoca-
bant eum, qui semper pro-
pugnator esset gentis ipsorũ,
hæc dicentes.
* Tu Domine vniuersorũ, 35
qui nullius indiges, voluisti
templum habitationis tuæ
fieri in nobis.
* Et nunc sancte sanctorũ 36
omnium Domine, conserua
in æternum impollutam do-
mum istam, quæ nuper mũ-
data est. * Razias autẽ qui- 37
dam de senioribus ab Hiero-
solymis delatus est Nicanori,
vir amator ciuitatis, & bene
audiens, qui pro affectu pa-
ter Iudæorum appellabatur.

* ὁ δὲ βασιλεὺς ἔκθυμος γενόμενος 17
καὶ ταῖς τοῦ παμπονήρου διαβολαῖς ἐ-
ρεθισθεὶς, ἔγραψε νικάνορι φάσκων,
ὑπὲρ μὲν τῶν συνθηκῶν βαρέως φέ-
ρειν· κελεύων δὲ τὸν μακκαβαῖον δέσ-
μιον ἐξαποστέλλειν εἰς ἀντιόχειαν τα-
χέως. * προσπεσόντων δὲ τούτων τῷ 28
νικάνορι συνεκέχυτο καὶ δυσφόρως ἔ-
φερεν, εἰ τὰ διεσταλμένα ἀθετήσει·
μηδὲν τὸν ἄνδρα ἠδικηκότος. * ἐπεὶ 29
δὲ τῷ βασιλεῖ ἀντιπράττειν οὐκ ἦν,
εὔκαιρον ἐτήρει στρατηγήματι τοῦτ'
ἐπιτελέσαι. * ὁ δὲ μακκαβαῖος αὐ- 30
στηρότερον διεξάγοντα συνιδὼν τὸν
νικάνορα πρὸς αὐτὸν, καὶ τὴν εἰθισ-
μένην ἀπάντησιν ἀγροικότερον ἐσχη-
κότα, νοήσας οὐκ ἀπὸ τοῦ βελτίστου
τὴν αὐστηρίαν εἶναι, συστρέψας οὐκ
ὀλίγους τῶν περὶ αὐτὸν, συνεκρύπτετο
τὸν νικάνορα. * συγγνοὺς δὲ ὁ ἕτερος ὅτι 31
γενναίως ὑπὸ τοῦ ἀνδρὸς ἐστρατήγηται,
παραγενόμενος ἐπὶ τὸ μέγιστον καὶ
ἅγιον ἱερὸν, τῶν ἱερέων τὰς καθηκού-
σας θυσίας προσαγόντων, ἐκέλευ-
σε παραδιδόναι τὸν ἄνδρα. * τῶν δὲ 32
μεθ' ὅρκων φασκόντων μὴ γινώσκειν
ποῦ ποτ' ἐστὶν ὁ ζητούμενος, προτεί-
νας τὴν δεξιὰν εἰς τὸν νεὼ, ὤμοσε
ταῦτα. * ἐὰν μὴ δέσμιόν μοι τὸν ἰού- 33
δαν παραδῶτε, τόνδε τὸν τοῦ θεοῦ σηκὸν
εἰς πεδίον ποιήσω, καὶ θυσιαστήριον κα-
τασκάψω, καὶ ἱερὸν ἐνταῦθα τῷ διο-
νύσῳ ἐπιφανὲς ἀναστήσω. * τοσαῦτα 34
δὲ εἰπὼν ἀπῆλθεν· οἱ δὲ ἱερεῖς προ-
τείναντες τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν,
ἐπεκαλοῦντο τὸν διαπαντὸς ὑπέρμα-
χον τοῦ ἔθνους ἡμῶν, ταῦτα λέγοντες.
* σὺ κύριε τῶν ὅλων ἀπροσδεὴς 35
ὑπάρχων, εὐδόκησας ναὸν τῆς σῆς σκη-
νώσεως ἐν ἡμῖν γενέσθαι.
* καὶ νῦν ἅγιε παντὸς ἁγιασμοῦ 36
κύριε, διατήρησον εἰς αἰῶνας ἀμίαν-
τον τόνδε τὸν προσφάτως κεκαθα-
ρισμένον οἶκον. * ῥαζὶς δέ τις τῶν 37
ἀπὸ ἱεροσολύμων πρεσβυτέρων, ἐμη-
νύθη τῷ νικάνορι, ἀνὴρ φιλοπολίτης
καὶ σφόδρα καλῶς ἀκούων, καὶ κατὰ
τὴν εὔνοιαν πατὴρ τῶν ἰουδαίων
προσαγορευόμενος.

17 * *At rex iratus factus & sce-
lesti calumniis irritatus, scripsit
Nicanori, dicens, pro quidem
pactis grauiter ferre: iubens au
tem Maccabæum vinctum mit-
tere in Antiochiam citò.*
28 * *Notificatis autem his Ni-
canori confusus erat, & graui-
ter ferebat, si pacta irrita face-
ret; cùm nihil vir malefecisset.*
29 * *Quoniam autẽ regi resiste-
re non erat, opportunitatem ob-
seruabat stratagemate hoc per-
ficere.*
30 * *At Maccabæus austeriùs
agentem cognoscens Nicanorem
ergà se, & consuetum occursum
duriorem habentem, intelligens
non ex optimo austeritatem esse,
congregans non paucos eorum
qui circa se, absconditus est à
Nicanore.*
31 * *Cognoscens autẽ alius quòd
generosè à viro astutia præuen-
tus esset, veniens ad maximum
& sanctum templum, sacerdo-
tibus decentes victimas offeren-
tibus, iussit tradere virum.*
32 * *His autem cum iuramentis
dicentibus non scire vbi est qui
quæritur, extendens dexteram
in templum, iurauit hæc.*
33 * *Si non vinctum mihi Iudam
tradideritis, hoc Dei phanum in
planitiem faciam, & altare effo-
diam, et templum hîc Libero il-
lustre erigam.*
34 * *Tot autem dicens abijt. At
sacerdotes protendentes manus
in cælum, inuocabant eum qui
semper propugnator fuit gentis
nostræ, hæc dicentes:*
35 * *Tu Domine vniuersorum
non indigens existens, probasti
templum tuæ habitationis in no-
bis fieri.*
3 * *Et nunc sancte omnis san-
ctitatis Domine, serua in secula
impollutam hanc nuper mun-*
37 *datam domum.* * *Razis
autem quidam de Hierosolymi-
tanis presbyteris, delatus est Ni
canori, vir amator ciuitatis &
valde bene audiens, & secun-
dùm beneuolentiam pater Ju-
dæorum appellatus.*

*Fuit enim in superioribus tē- 38
poribus continentiæ iudicium fe-
rens in Iudaismo, & corpus &
animā pro Judaismo tradiderat
cum omni perseuerantia.*

* *Volens autē Nicanor ma- 39
nifestam facere quam habebat
erga Judæos maleuolētiam, misit
milites supra quingentos, vt
comprehenderent eum.*

* *Putabat enim illū compre- 40
hendens, his facturum cladem.*

* *At multitudinibus futuris 41
turrē occupare, et aulicā ianuam
aggredientibus, & iubentibus
ignem admouere & portas in-
cendere, comprehensus factus,
supposuit sibi gladium:*

* *Generosè volens mori po- 42
tius, quàm peccatoribus subdi-
tus fieri, & propria nobilitate
indignè contumeliam pati.*

* *At plagam non rectè diri- 43
gens ob agonis festinationem, &
turbis intra ostia irrumpētibus,
recurrens strennuè ad murum,
præcipitauit se viriliter in tur-
bas.*

* *His autem velociter retro- 44
cedentibus facta diuisione, ve-
nit per medium in latus.*

* *Adhuc autem viuus exi- 45
stens et inflammatus animo, sur-
gens decurrente fontis more san-
guine, & grauibus plagis exi-
stentibus, cursu turbas pertran-
siens:*

* *Et stans in quadam petra 46
præruptus, penitus exanguis
iam factus, proferens intestina
& accipiens vtrisque mani-
bus, proiecit super turbas. &
inuocans dominatorem vitæ &
spiritus, hæc ei iterum reddere.
hoc modo mortuus est.*

CAP. XV.

*AT Nicanor cùm comperisset 1
Judam existentem in Sama-
riæ locis, cogitauit quietis die
cum omni munitione in ipsos ir-
ruere.*

* ἦν γὰρ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρό- 38
νοις τῆς ἀμιξίας κρίσιν εἰσενηνεγμέ-
νος ἰουδαϊσμοῦ, καὶ σῶμα καὶ ψυχὴν
ὑπὲρ τοῦ ἰουδαϊσμοῦ παραβεβλημένος
μετὰ πάσης ἐκτενείας. * βουλόμενος 39
δὲ νικάνωρ πρόδηλον ποιῆσαι ἣν
εἶχε πρὸς τοὺς ἰουδαίους δυσμένειαν,
ἀπέστειλε στρατιώτας ὑπὲρ τοὺς πεν-
τακοσίους συλλαβεῖν αὐτόν.

* ἔδοξε γὰρ ἐκεῖνον συλλαβὼν, τού- 40
τοις ἐργάσεσθαι συμφοράν. * τῶν δὲ 41
πληθῶν μελλόντων τὸν πύργον κατα-
λαβέσθαι, καὶ τὴν αὐλαίαν θύραν
βιαζομένων, καὶ κελευόντων πῦρ
προσάγειν καὶ τὰς θύρας ὑφάπτειν,
περικατάληπτος γενόμενος ὑπέθη-
κεν ἑαυτῷ τὸ ξίφος.

* εὐγενῶς θέλων ἀποθανεῖν, ἤπερ 42
τοῖς ἀλιτηρίοις ὑποχείριος γενέσθαι,
καὶ τῆς ἰδίας εὐγενείας ἀναξίως ὑ-
βρισθῆναι.

* τὴν δὲ πληγὴν μὴ κατευθικ- 43
τήσας διὰ τὴν τοῦ ἀγῶνος σπουδὴν,
καὶ τῶν ὄχλων εἴσω τῶν θυρωμάτων
εἰσβαλλόντων, ἀναδραμὼν γενναίως
ἐπὶ τὸ τεῖχος, κατεκρήμνισεν ἑαυτὸν
ἀνδρωδῶς εἰς τοὺς ὄχλους. * τῶν δὲ τα- 44
χέως ἀναποδισάντων γενομένου δια-
στήματος, ἦλθε κατὰ μέσον εἰς τὸν κε-
νεῶνα.

* ἔτι δὲ ἔμπνους ὑπάρχων καὶ 45
πεπυρωμένος τοῖς θυμοῖς, ἐξανα-
στὰς φερομένων κρουνηδὸν τῶν αἱμά-
των, καὶ δυσχερῶν τῶν τραυμάτων
ὄντων, δρόμῳ τοὺς ὄχλους διελθών·

* καὶ στὰς ἐπί τινος πέτρας ἀπερ- 46
ρωγὼς, παντελῶς ἔξαιμος ἤδη γενό-
μενος, προβαλὼν τὰ ἔντερα καὶ λα-
βὼν ἑκατέραις ταῖς χερσὶν, ἐνέσεισε
τοῖς ὄχλοις· καὶ ἐπικαλεσάμενος
τὸν δεσπόζοντα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πνεύ-
ματος, ταῦτα αὐτῷ πάλιν ἀποδοῦ-
ναι, τὸν δὲ τρόπον μετήλλαξεν.

ιέ.

* Ὁ δὲ νικάνωρ μεταλαβὼν τοὺς 1
περὶ τὸν ἰούδαν ὄντας ἐν τοῖς κατὰ σα-
μάρειαν τόποις, ἐβουλεύσατο τῇ τῆς
καταπαύσεως ἡμέρᾳ μετὰ πάσης
ἀσφαλείας αὐτοῖς ἐπιβαλεῖν.

38 * Hic multis temporibus
continentiæ propositum te-
nuit in Iudaismo, corpusque
& animam tradere conten-
tus pro perseuerantia.

39 * Volens autem Nicanor
manifestare odium quod ha-
bebat in Iudæos, misit mili-
tes quingentos vt eum com-
prehenderent.

40 * Putabat enim si illum
decepisset, sese cladem Iudęis
maximam illaturum.

41 * Turbis autem irruere in
G domum eius, & ianuam dis-
rumpere, atque ignem ad-
mouere cupientibus, cùm
iam comprehenderetur, gla-
dio se petiit:

42 * Eligens nobiliter mori
potius, quàm subditus fieri
peccatoribus, & contra nata-
les suos indignis iniuriis
agi.

43 * Sed cùm per festinatio-
nem, non certo ictu pla-
gam dedisset, & turbæ intra
ostia irrumperent, recurrens
audacter ad murum, præci-
pitauit semetipsum viriliter
in turbas.

44 * Quibus velociter locum
dantibus casui eius, venit per
mediam ceruicem.

45 * Et cùm adhuc spiraret
accensus animo surrexit, &
cùm sanguis eius magno flu-
xu deflueret, & grauissimis
vulneribus esset saucius, cur-
su turbam pertransiit.

46 * Et stans supra quandam
petram præruptam, & iam
exanguis effectus, comple-
xus intestina sua vtrisque ma-
nibus proiecit super turbas,
inuocans dominatorem vi-
tæ ac spiritus, vt hæc illi ite-
rum redderet: atque ita vita
defunctus est.

CAP. XV.

1 NIcanor autem vt com-
A perit Iudam esse in locis
Samariæ, cogitauit cum o-
mni impetu die sabbati cō-
mittere bellum.

*Iudęis verò qui illum per 2
necessitatem sequebantur di
centibus, Ne ita ferociter &
barbarè feceris, sed honorem
tribue diei sanctificationis,
& honora eum qui vniuersa
conspicit.
*At ille infelix interro- 3
gauit, si est potens in cęlo, qui
imperauit agi diē sabbatorū.
*Et respondentibus illis, 4
Est Dominus viuus, ipse in
cælo potens, qui iussit agi
septimam diem.
*At ille ait: Et ego potens 5
sum super terram, qui impero
sumi arma & negotia regis
impleri: Tamen non obtinuit
vt consiliū perficeret.
*Et Nicanor quidem cum 6
summa superbia erectus, co- B
gitauerat commune trophæum
statuere de Iuda.
*Machabęus autem sem- 7
per cōfidebat cum omni spe
auxiliū sibi à Domino affuturum.
*Et hortabatur suos ne for 8
midarent ad aduentum nationum,
sed in mente haberent adiutoria
sibi facta de cælo, & nunc sperarent ab
Omnipotēte sibi affuturam
victoriam.
*Et allocutus eos de lege 9
& prophetis, admonens etiā
certamina quæ fecerāt prius,
promptiores constituit eos.
*Et ita animis eorum ere- 10
ctis, simul ostendebat gentiū
fallaciam, & iuramentorum
præuaricationem.
*Singulos autem illorum 11
armauit, non clypei & hastæ
munitione, sed sermonibus
optimis, & exhortationibus
exposito digno fide somnio:
per quod vniuersos lætificauit.
*Erat autem huiusmodi 12
visus: Oniam qui fuerat sum C
mus sacerdos, virum bonum
& benignum, verecundum
visu, modestum moribus, &
eloquio decorū, & qui à puero
in virtutibus exercitatus
sit, manus protendentem,
orare pro omni populo Iudæorum.

*τῶν δὲ κατ' ἀνάγκην συνεπο- 2
μένων αὐτῷ ἰουδαίων λεγόντων, μη-
δαμῶς οὕτως ἀγρίως καὶ βαρβάρως
ἀπολέσῃς, δόξαν δὲ ἀπομέρισον τῇ
προτετιμημένῃ ὑπὸ τοῦ πάντα ἐφο-
ρῶντος μετὰ ἁγιότητος ἡμέρα. *ὁ δὲ 3
τρισαλιτήριος ἐπηρώτησεν, εἰ ἔστιν ἐν
οὐρανῷ δυνάστης ὁ προστεταχὼς ἄ-
γειν τὴν τῶν σαββάτων ἡμέραν.
*τῶν δὲ ἀποφηναμένων, ἔστιν ὁ κύ- 4
ριος ζῶν αὐτὸς ἐν οὐρανῷ δυνάστης ὁ
κελεύσας ἀσκεῖν τὴν ἑβδομάδα. *ὁ δὲ 5
ἕτερος κἀγώ, φησι, δυνάστης ἐπὶ τῆς γῆς·
ὁ προστάσσων αἴρειν ὅπλα καὶ τὰς βα
σιλικὰς χρείας ἐπιτελεῖν, ὅμως οὐ κα
τέσχεν ἐπιτελέσαι τὸ σχέτλιον αὐτοῦ
βούλημα. *καὶ ὁ μὲν νικάνωρ μετὰ πά 6
σης ἀλαζονείας ὑψαυχενῶν διεγνώ-
κει κοινὸν τῶν περὶ τὸν ἰούδαν συστήσασθαι
τρόπαιον. *ὁ δὲ μακκαβαῖος ἦν ἀδια 7
λείπτως πεποιθώς, μετὰ πάσης ἐλπί-
δος ἀντιλήψεως τεύξεσθαι παρὰ τοῦ
κυρίου. *καὶ παρεκάλει τοὺς σὺν αὐτῷ 8
μὴ δειλιᾶν τὴν τῶν ἐθνῶν ἔφοδον, ἔ-
χοντας δὲ κατὰ νοῦν τὰ προγεγονότα
αὐτοῖς ἀπ' οὐρανοῦ βοηθήματα, καὶ
τὰ νῦν προσδοκᾶν τὴν παρὰ τοῦ παν-
τοκράτορος ἐσομένην αὐτοῖς νίκην.
*καὶ παραμυθούμενος αὐτοὺς ἐκ τοῦ 9
νόμου καὶ τῶν προφητῶν, προσυπο-
μνήσας δὲ αὐτοὺς καὶ τοὺς ἀγῶνας οὓς
ἦσαν ἐκτετελεκότες, προθυμοτέρους
αὐτοὺς κατέστησε. *καὶ τοῖς θυμοῖς 10
διεγείρας αὐτούς, παρήγγειλεν ἅμα
παρεπιδεικνὺς τὴν τῶν ἐθνῶν ἀθεσίαν
καὶ τὴν τῶν ὅρκων παράβασιν. *ἕκαστον 11
δὲ αὐτῶν καθοπλίσας οὐ τὴν ἀσπίδων
καὶ λογχῶν ἀσφάλειαν, ὡς τὴν ἐν τοῖς
ἀγαθοῖς λόγοις παράκλησιν· καὶ προσ-
εξηγησάμενος ὄνειρον ἀξιόπιστον,
ὑπέρ τι πάντας εὔφρανεν. *ἦν δὲ ἡ 12
τούτου θεωρία τοιάδε· ὀνίαν τὸν γενόμε
νον ἀρχιερέα ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγα-
θόν, αἰδήμονα μὲν τὴν ἀπάντησιν,
πρᾶον δὲ τὸν τρόπον, καὶ λαλιὰν
προϊέμενον πρεπόντως· καὶ ἐκ παι-
δὸς ἐκμεμελετηκότα πάντα τὰ
τῆς ἀρετῆς οἰκεῖα, τοῦτον τὰς χεῖ-
ρας προτείναντα κατεύχεσθαι τῷ
παντὶ τῶν ἰουδαίων συστήματι.

2 *At ob necessitatem sequen-
tibus eum Judæis dicētibus, Ne-
quaquam sic ferociter & barba-
rè pereas, gloriam autem tribue
honoratæ ab omnia conspiciente
cum sanctitate diei.
3 *At scelestissimus interro-
gauit, si est in cælo princeps qui
imperauit agere sabbatorū diem.
4 *Illis autem respondentibus,
Est Dominus viuēs, ipse in cælo
potens, qui iussit agere septimam
diem.
5 *At alius, Et ego, inquit, prin-
ceps super terram: qui impero
sumere arma, & regia negotia
conficere. tamen nō obtinuit per-
ficere miserum suum consilium.
6 *Et quidem Nicanor cum
omni iactantia superbiens de-
creuerat commune de Juda sta-
tuere trophæum.
7 *At Maccabæus erat semper
confidens, cum omni spe auxiliū
consecuturum à Domino.
8 *Et hortabatur eos qui cum
eo, non formidare gentium ad-
uentum: habentes autem in men
te prius facta ipsis de cælo adiu-
toria, & nūc sperare ab Omni-
potente futuram eis victoriam.
9 *Et consultans cum eis ex le-
ge & prophetis, commonens au-
tem eos & certamina quæ con-
fecerant, promptiores eos con-
stituit.
10 *Et animis excitans eos, ad-
monebat, simul ostendens gentiū
fallaciam, & iuramentorum
transgressionem.
11 *Quemlibet autem eorum
armans, non clypeorum & ha-
starum munitione, sed in bonis
sermonibus adhortatione: et cùm
exposuisset somnium dignū fide,
maximè vniuersos lætificauit.
12 *Erat autem huius visio ta-
lis: Oniam qui erat summus sa-
cerdos, virum honestum & bo-
num, verendū quidem aspectu,
modestum autem moribus, & e-
loquium emittentem decenter,
et qui à puero exercuerat omnia
virtutis propria, hūc manus pro-
tendentem, orare pro omni Ju-
dæorum cœtu.

13 * *Deinde sic apparuisse virum canitie & gloria præstantem, mirabilem autem quandam & magnificentissimam esse circa illum eminentiam.*

14 * *Respondentem verò Onian dixisse, Fratrum amator hic est, qui multum orat pro populo & sancta ciuitate, Hieremias Dei propheta.*

15 * *Extendentem autem Hieremiam dextram tradere Iudæ gladium aureum, cùm daret autem locutum esse hæc.*

16 * *Accipe sanctum gladium munus à Deo, per quem frangas aduersarios.*

17 * *Exhortati autem Iudæ sermonibus valde bonis & potentibus ad virtutem incitare & animas iuuenum viriles facere, statuerunt non castrametari, generosè autem inuehi, & cum omni virilitate congredientes, iudicare negotia, eò quòd & ciuitas & sancta & templum periclitarentur.*

18 * *Erat enim pro vxoribus et filijs, item & fratribus & propinquis in minori parte positum eis periculum: maximus verò & primus pro sanctificato templo timor.*

19 * *Erat autem & in ciuitate detentis non mediocris sollicitudo, turbante in subdiali congressu.*

20 * *Et omnibus iam sperantibus futurum iudicium, & iam se miscentibus hostibus & exercitu ordinato, & bestijs in parte opportuna constitutis, atque equitatu per cornua disposito:*

21 * *Cognoscens Maccabæus multitudinum præsentiam & armorum varium apparatum, ipsamque bestiarum ferocitatem, extēdens manus in cælum, inuocauit prodigia facientem Dominum, sciens quòd non est per arma, sicut autem in ipso iudicatum fuerit dignis tribuit victoriam.*

13 * εἶθ' οὕτως ἐπιφανῆναι ἄνδρα πολιᾷ καὶ δόξῃ διαφέροντα, θαυμαστὴν δέ τινα καὶ μεγαλοπρεπεστάτην εἶναι τὴν περὶ αὐτὸν ὑπεροχήν.

14 * ἀποκριθέντα δὲ τὸν ὀνίαν εἰπεῖν· ὁ φιλάδελφος οὗτός ἐστιν ὁ πολλὰ προσευχόμενος ὑπὲρ τοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἁγίας πόλεως ἱερεμίας ὁ τοῦ θεοῦ προφήτης.

15 * προτείναντα δὲ τὸν ἱερεμίαν τὴν δεξιὰν παραδοῦναι τῷ ἰούδᾳ ῥομφαίαν χρυσῆν, διδόντα δὲ προσφωνῆσαι τάδε.

16 * λάβε τὴν ἁγίαν ῥομφαίαν δῶρον παρὰ τοῦ θεοῦ, δι' ἧς θραύσῃς τοὺς ὑπεναντίους.

17 * παρακληθέντες δὲ τοῖς ἰούδου λόγοις πάνυ καλοῖς καὶ δυναμένοις ἐπ' ἀρετὴν παρορμῆσαι καὶ ψυχὰς νέων ἐπανδρῶσαι, διέγνωσαν μὴ στρατεύεσθαι, γενναίως δὲ ἐμφέρεσθαι, καὶ μετὰ πάσης εὐανδρίας ἐμπλακέντες, κρῖναι τὰ πράγματα, διὰ τὸ καὶ τὴν πόλιν καὶ τὰ ἅγια καὶ τὸ ἱερὸν κινδυνεύειν.

18 * ἦν γὰρ ὁ περὶ γυναικῶν καὶ τέκνων ἔτι δὲ ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν ἐν ἥττονι μέρει κείμενος αὐτοῖς κίνδυνος· μέγιστος δὲ καὶ πρῶτος ὁ περὶ τοῦ καθηγιασμένου ναοῦ φόβος.

19 * ἦν δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει κατειλημμένοις οὐ πάρεργος ἀγωνία, ταρασσομένης τῆς ἐν ὑπαίθρῳ προσβολῆς.

20 * καὶ πάντων ἤδη προσδοκώντων τὴν ἐσομένην κρίσιν· καὶ ἤδη συμμιξάντων τῶν πολεμίων καὶ τῆς στρατιᾶς ἐνταγείσης, καὶ τῶν θηρίων ἐπὶ μέρος εὔκαιρον ἀποκατασταθέντων, τῆς τε ἵππου κατὰ κέρας τε-
21 ταγμένης, * συνιδὼν ὁ μακκαβαῖος τὴν τῶν πληθῶν παρουσίαν καὶ τῶν ὅπλων τὴν ποικίλην παρασκευήν, τήν τε τῶν θηρίων ἀγριότητα, ἀνατείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, ἐπεκαλέσατο τὸν τερατοποιὸν κύριον, γινώσκων ὅτι οὐκ ἔστι δι' ὅπλων, καθὼς δὲ ἂν αὐτῷ κριθῇ τοῖς ἀξίοις περιποιεῖται τὴν νίκην.

13 * Post hoc apparuisse & alium virum, ætate & gloria mirabilem, & magni decoris habitudinem circa illum.

14 * Respondentem verò Oniam dixisse: Hic est fratrum amator & populi Israel, hic est qui multum orat pro populo & vniuersa sancta ciuitate, Hieremias propheta Dei.

15 * Extendisse autem Hieremiam dextram, & dedisse Iudæ gladium aureum, dicentem:

16 * Accipe sanctum gladium D munus à Deo, in quo deijcies aduersarios populi mei Israel.

17 * Exhortati itaque Iudæ sermonibus bonis valde, de quibus extolli posset impetus & animi iuuenum confortari, statuerunt dimicare, & confligere fortiter, vt virtu sde negotiis iudicaret, eò quòd ciuitas sancta & templum periclitarentur.

18 * Erat enim pro vxoribus & filiis, itemque pro fratribus & cognatis minor sollicitudo, maximus verò & primus pro sanctitate timor erat templi.

19 * Sed & eos qui in ciuitate erant, non minima sollicitudo habebat pro his qui congressuri erant.

20 * Et iam cùm omnes sperarent iudicium futurum, hostesque adessent, atque exercitus esset ordinatus, bestiæ equitesque opportuno loco compositi:

21 * Considerans Machabeus aduentum multitudinis, & apparatum varium armorum, ac ferocitatem bestiarum, extendens manus in cælum, prodigia facientem Dominum inuocauit, qui non secundum armorū potentiam, sed prout ipsi placet, dat dignis victoriam.

22 * Dixit autem inuocans
hoc modo: Tu Domine, qui E
misisti angelum tuum sub
Ezechia rege Iuda, & interfe-
cisti de castris Sennacherib
centum octogintaquinque
millia.
23 * Et nunc Dominator cæ-
lorum, mitte angelum tuum
bonũ ante nos, in timore &
tremore magnitudinis bra-
chij tui.
24 * Vt metuant qui cũ blas-
phemia veniũt aduersus san-
ctum populum tuum. & hic
quidem ita perorauit.
25 * Nicanor autem & qui
cum ipso erant, cum tubis &
canticis admouebant.
26 * Iudas verò & qui cum
eo erant, inuocato Deo per
orationes, cõgressi sunt, ma-
nu quidem pugnantes.
27 * Sed & Dominum cor-
dibus orantes, prostrauerunt
non minus trigintaquinque
millia, præsentia Dei magni-
ficè delectati.
28 * Cumque cessassent, &
cum gaudio redirent, cogno-
uerunt Nicanorem ruisse cũ
armis suis.
29 * Facto itaque clamore, &
perturbatione suscitata, pa- F
tria voce omnipotentẽ Do-
minum benedicebant.
30 * Præcepit autem Iudas,
qui per omnia corpore, & a-
nimo mori pro ciuibus pa-
ratus erat, caput Nicanoris
& manum cum humero ab-
scissam Hierosolymam per-
ferri.
31 * Quò cùm peruenisset,
conuocatis contribulibus &
sacerdotibus ad altare, accer-
siit & eos qui in arce erant.
32 * Et ostenso capite Nica-
noris, & manu nefaria
quam extenderat contra do-
mum sanctam omnipoten-
tis Dei, magnificè gloria-
tus est.
33 * Linguam etiam impij
Nicanoris præcisam iussit
particulatim auibus dari, ma
num autem dementis con-
tra templum suspendi.

* ἔλεγε δὲ ἐπικαλούμενος τὸν 22
δὲ τὸν τρόπον· σὺ δέσποτα ἀπέστειλας
τὸν ἄγγελόν σου ἐπὶ ἐζεκίου τοῦ βα
σιλέως τῆς ἰουδαίας, καὶ ἀνεῖλεν ἐκ τῆς
παρεμβολῆς σενναχηρεὶμ εἰς ἑκατὸν
ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδας.
* καὶ νῦν δυνάστα τῶν οὐρανῶν, 23
ἀπόστειλον ἄγγελον ἀγαθὸν ἔμπροσ-
θεν ἡμῶν εἰς δέος καὶ τρόμον· με-
γέθει βραχίονός σου
* καταπλαγείησαν οἱ μετὰ βλα 24
σφημίας παραγινόμενοι ἐπὶ τὸν ἅ-
γιόν σου λαόν· καὶ οὗτος μὲν ἐν τούτοις
ἔληξεν. * οἱ δὲ περὶ τὸν νικάνορα μετὰ 25
σαλπίγγων καὶ παιάνων προσῆγον.
* οἱ δὲ περὶ τὸν ἰούδαν μετ' ἐπι- 26
κλήσεως καὶ εὐχῶν συνέμιξαν τοῖς
πολεμίοις, καὶ ταῖς μὲν χερσὶν ἀ-
γωνιζόμενοι * ταῖς δὲ καρδίαις 27
πρὸς τὸν θεὸν εὐχόμενοι, κατέστρω-
σαν οὐδὲν ἧττον μυριάδων τριῶν καὶ
πεντακισχιλίων, τῇ τοῦ θεοῦ μεγά-
λως εὐφρανθέντες ἐπιφανείᾳ.
* γενόμενοι δ' ἀπὸ τῆς χρείας, καὶ 28
μετὰ χαρᾶς ἀναλύοντες, ἐπέγνωσαν
προπεπτωκότα νικάνορα σὺν τῇ πα
νοπλίᾳ.
* γενομένης δὲ κραυγῆς καὶ ταρα 29
χῆς, εὐλόγουν τὸν δυνάστην τῇ πα
τρίῳ φωνῇ. * καὶ προσέταξεν ὁ κα- 30
θάπαν σώματι καὶ ψυχῇ πρωταγω-
νιστὴς ὑπὲρ τῶν πολιτῶν ὁ τὴν τῆς ἡλι-
κίας εὔνοιαν εἰς τοὺς ὁμοεθνεῖς δια-
φυλάξας, τὴν τοῦ νικάνορος κεφα
λὴν ἀποτεμόντας καὶ τὴν χεῖρα σὺν
τῷ ὤμῳ φέρειν εἰς ἱεροσόλυμα.
* παραγενόμενος δὲ ἐκεῖ, καὶ συγ- 31
καλέσας τοὺς ὁμοεθνεῖς καὶ τοὺς ἱε-
ρεῖς, πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου στήσας, με-
τεπέμψατο τοὺς ἐκ τῆς ἄκρας. * καὶ 32
ἐπιδειξάμενος τὴν τοῦ μιαροῦ νικά-
νορος κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα τοῦ
δυσφήμου, ἣν ἐκτείνας ἐπὶ τὸν ἅ-
γιον τοῦ παντοκράτορος οἶκον ἐμεγα-
λαύχησε· * καὶ τὴν γλῶσσαν τοῦ 33
δυσσεβοῦς νικάνορος ἐκτεμών, ἔφη
κατὰ μέρος δώσειν τοῖς ὀρνέοις, τὰ δ'
ἐπίχειρα τῆς ἀνοίας κατέναντι τοῦ
ναοῦ κρεμάσαι.

22 * *Dixit autem inuocans hoc
modo: Tu Domine misisti ange-
lum tuum sub Ezechia rege Iu-
dææ, et interfecit de castris Sen-
nacherib ad centum octoginta
quinque millia.*
23 * *Et nunc princeps cælorum,
mitte angelum bonum ante nos,
ad timorem & tremorem : ma-
gnitudine brachij tui*
24 * *Perterreantur qui cum
blasphemia veniunt aduersus
sanctum tuum populum: & hic
quidem in his finiuit.*
25 * *Qui verò circa Nicanorem,
cum tubis & canticis procede-
bant.*
26 * *Qui autem circa Iudam,
cum inuocatione & votis con-
gressi sunt cum hostibus, & qui-
dem manibus pugnantes:*
27 * *Sed cordibus ad Deũ oran-
tes, prostrauerunt non minus
decem milliariis tribus & quin-
que millibus, Dei maximè læta-
ti præsentia.*
28 * *Cessantes autem à necessita-
te, & cum gaudio recedentes,
cognouerunt ruisse Nicanorem
cum armatura.*
29 * *Facto autem clamore &
perturbatione, benedicebãt prin
cipem patria voce.*
30 * *Et præcepit per omnia cor-
pore & animo primus pugnator
pro ciuibus ætatis beneuolen-
tiam erga contribules conser-
uans, Nicanoris caput abscin-
dentes & manum cum humero
ferre in Hierosolyma.*
31 * *Adueniens autem illuc, &
conuocans contribules, & sacer-
dotes, ante altare stans accersijt
eos qui de arce.*
32 * *Et ostendens scelesti Nica-
noris caput & manum blasphe-
mi, quam extendens contra san-
ctam omnipotentis domum glo-
riatus fuerat:*
33 * *Et linguam impij Nicano-
ris abscindens, dixit particula-
tim se daturum auibus, at præ-
mia dementiæ contra templum
suspendere.*

* At omnes in cælum benedi- 34
xerunt illustri Domino, dicētes:
Benedictus qui seruauit suum lo
cum incontaminatum.
* Suspendit autem Nicanoris 35
imaginem ex arce, manifestum
omnibus et euidens Domini au-
xilij signum.
* Decreuerunt autem omnes 36
cum cōmuni decreto nequaquam
sinere incelebrem hunc diem.
* Habere autem insignem ter- 37
tiamdecimam duodecimi mēsis,
Adar dicitur Syriaca voce, ante
vnam diem Mardochæi diei.
* Ijs igitur quæ erga Nicano- 38
rem contingentibus sic, & ab il-
lis temporibus possessa ciuitate
ab Hebræis, & ipse hic sermonē
finiam.
* Et si quidem bene & vt 39
competit historiæ, hoc & ipse
volui: si autem exiliter & mo-
dicè, hoc attingibile fuit mihi,
sicut enim vinum solum bibere,
similiter autem & aquam rur-
sus contrarium.
* Quo autem modo vinum 40
aquæ mixtum dulcem & de-
lectabilem gratiam perficit, ita
& præparatio sermonis delectat
auditus legentium historiam: hc
autem erit finis.

34 * οἱ δὲ πάντες εἰς τὸν οὐρανὸν εὐ-
λόγησαν τὸν ἐπιφανῆ κύριον, λέγον-
τες· εὐλογητὸς ὁ διατηρήσας τὸν ἑαυ-
35 τοῦ τόπον ἀμίαντον. * ἐξέδησε δὲ τὴν
τοῦ νικάνορος προτομὴν ἐκ τῆς ἄκρας,
ἐπίδηλον πᾶσι καὶ φανερὸν τῆς τοῦ κυ
36 ρίου βοηθείας σημεῖον. * ἐδογμά-
τισαν δὲ πάντες μετὰ κοινοῦ ψηφίσ-
ματος μηδαμῶς ἐᾶσαι ἀπαρασή-
μαντον τήνδε τὴν ἡμέραν·
37 * ἔχειν δὲ ἐπίσημον τὴν τρισκαι-
δεκάτην τοῦ δωδεκάτου μηνός, ἄδαρ
λέγεται τῇ συριακῇ φωνῇ, πρὸ μιᾶς
ἡμέρας τῆς μαρδοχαϊκῆς ἡμέρας.
38 * τῶν οὖν κατὰ νικάνορα χωρη-
σάντων οὕτω, καὶ ἀπ' ἐκείνων τῶν και-
ρῶν κρατηθείσης τῆς πόλεως ὑπὸ
τῶν ἑβραίων, καὶ αὐτὸς αὐτόθι τὸν λό-
39 γον καταπαύσω. * καὶ εἰ μὲν κα-
λῶς καὶ εὐθίκτως τῇ συντάξει, τοῦτο
καὶ αὐτὸς ἤθελον· εἰ δὲ εὐτελῶς καὶ με-
τρίως, τοῦτο ἐφικτὸν ἦν μοι· καθά-
περ γὰρ οἶνον κατὰ μόνας πίνειν, ὡσαύ-
τως δὲ καὶ ὕδωρ πάλιν πολέμιον.
40 * ὃν δὲ τρόπον οἶνος ὕδατι συγ-
κερασθεὶς ἡδεῖαν καὶ ἐπιτερπῆ τὴν
χάριν ἀποτελεῖ, οὕτω καὶ τὸ τῆς κα-
τασκευῆς τοῦ λόγου τέρπει τὰς ἀκοὰς
τῶν ἐντυγχανόντων τῇ συντάξει·
ἐνταῦθα δὲ ἔσται ἡ τελευτή.

34 * Omnes igitur cæli bene-
dixerunt Dominum, dicen-
G tes, Benedictus qui locum
suum incontaminatum ser-
uauit.
35 * Suspendit autem Nica-
noris caput in summa arce,
vt euidens esset & manifestū
signum auxilij Dei.
36 * Itaque omnes communi
consilio decreuerunt, nullo
modo diem istum absque ce-
lebritate præterire.
37 * Habere autem celebrita-
tem tertiadecima die mensis
Adar, quæ dicitur voce Sy-
riaca pridie Mardochęi die.
38 * Igitur his erga Nicano-
rem gestis, & ex illis tempo-
ribus ab Hebræis ciuitate
possessa, ego quoque in his
faciam finem sermonis.
39 * Et siquidem bene, & vt
historię competit, hoc & ipse
velim; si autem minus dignè,
concedendum est mihi.
40 * Sicut enim vinum sem-
per bibere aut semper aquam
contrarium est, alternis autē
vti delectabile; ita legentibus
si semper exactus sit sermo,
non erit gratus: hic ergo erit
consummatus.

ΤΕΛΟΣ ΤΗΣ ΤΩΝ ΜΑΚΚΑΒΑΙΩΝ ΔΕΥΤΕΡΑΣ.

FINIS MACCABAEORVM SECVNDI.

LIBER TERTIVS MACCABÆORVM, QVI IN LATINO NON HABETVR.

T Philopator à referentibus discens factam ab ipso possessorum locorum abstractionem ab Antiocho, denuntians omnibus exercitibus pedestribusque, & equestribus suis, & sororem Arsinoem secum accipiens, exiuit vsque ad ea quæ secundum Raphian loca, vbi castrametati fuerant qui circa Antiochum. Theodotus autem quidam complere insidias cogitans, assumens ex suppositis sibi armis Ptolemaicis optimis, contulit se noctu in Ptolemæi tabernaculum, tāquam solus interfecturus eum, & in hoc dissoluturus bellum. Hunc autem ducens Dositheus, filius Drimyli dictus, genere Iudæus, postea autē commutans legitima, & à patriis sanctionibus alienus factus, ignobilem quendam reclinauit in tabernaculo, quem contigit ferre illius suppliciū. Facto autem forti prælio, & rebus magis bene succedentibus Antiocho, valde Arsinoe obambulans, exercitus hortabatur, cum miseria & lachrymis capillos soluta, vt auxiliarentur sibiipsis & filiis & vxoribus audacter, promittens se daturam vincentibus cuilibet duas minas auri. Et sic contigit aduersarios in manuum pugna perimi, multos autem & captiuos comprehensos esse. Compos factus autem insidiarum, iudicauit propinquas ciuitates aduenie ns hortari; faciens autem hoc, & delubris dona tribuens, bono esse animo subditos fecit. At Iudæis mittentibus ad eum ex senatu & senioribus salutaturos eum, & munera portaturos, & pro his quæ contigerant congratulaturos, contigit magis ei in animo sedere, vt citissimè ad eos veniret. Perueniens autem ad Hierosolyma, & sacrificans maximo Deo, & gratias reddens, & eorum quæ deinde aliquid loco faciens, & iam veniens in locum, & diligentia & decore stupefactus, miratus autem & templi optimam instructionem, cogitauit decernere in templum intrare. His autem dicentibus, non licere fieri hoc, quia neque his qui ex gente licet intrare, neque omnibus sacerdotibus, sed soli præposito omniū summo sacerdoti, & hoc in anno semel. ille autem nequaquam persuadebatur. ipsaque lege spreta, nullatenus cessabat præferre seipsum, oportere intrare, dicens: Etsi illi fraudati sunt hoc honore, me nō oportet. & interrogabat, ob quam causam intrantē ipsum in omne fanum, nullus prohibuit præsentium. & quidā imprudenter dixit malè ipsum hoc monstrosum esse.

δὲ φιλοπάτωρ παρὰ τῶν ἀποκομισθέντων μαθὼν τὴν γενομένην τῶν ὑπ' αὐτοῦ κρατουμένων τόπων ἀφαίρεσιν ὑπὸ ἀντιόχου, παραγγείλας ταῖς πάσαις δυνάμεσι πεζικαῖς τε καὶ ἱππικαῖς αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀδελφὴν ἀρσινόην συμπαραλαβών, ἐξώρμησε μέχρι τῶν κατὰ ῥαφίαν τόπων, ὅπου παρεμβεβλήκεισαν οἱ περὶ ἀντίοχον· θεόδοτος δέ τις ἐκπληρῶσαι τὴν ἐπιβουλὴν διανοηθείς, παραλαβὼν τῶν προϋποτεταγμένων αὐτῷ ὅπλων πτολεμαϊκῶν τὰ κράτιστα, διεκομίσθη νύκτωρ ἐπὶ τὴν τοῦ πτολεμαίου σκηνήν, ὡς μόνος κτεῖναι αὐτόν, καὶ ἐν τούτῳ διαλῦσαι τὸν πόλεμον· τοῦτον δὲ διαγαγὼν δωσίθεος ὁ δριμύλου λεγόμενος, τὸ γένος ἰουδαῖος, ὕστερον δὲ μεταβαλὼν τὰ νόμιμα καὶ τῶν πατρίων δογμάτων ἀπηλλοτριωμένος, ἄσημόν τινα κατέκλινεν ἐν τῇ σκηνῇ, ὃν συνέβη κομίσασθαι τὴν ἐκείνου κόλασιν· γενομένης δὲ καρτερᾶς μάχης καὶ τῶν πραγμάτων μᾶλλον ἐρρωμένων τῷ ἀντιόχῳ, ἱκανῶς ἡ ἀρσινόη ἐπιπορευσαμένη τὰς δυνάμεις παρεκάλει, μετ' οἴκτου καὶ δακρύων τοὺς πλοκάμους λελυμένη, βοηθεῖν ἑαυτοῖς τε καὶ τοῖς τέκνοις καὶ γυναιξὶ θαρραλέως, ἐπαγγελλομένη δώσειν νικήσασιν ἑκάστῳ δύο μνᾶς χρυσίου· καὶ οὕτω συνέβη τοὺς ἀντιπάλους ἐν χειρονομίαις διαφθαρῆναι, πολλοὺς δὲ καὶ δορυαλώτους συλληφθῆναι· κατακρατήσας δὲ τῆς ἐπιβουλῆς ἔκρινε τὰς πλησίον πόλεις ἐπελθὼν παρακαλέσαι· ποιήσας δὲ τοῦτο, καὶ τοῖς τεμένεσι δωρεὰς ἀπονείμας, εὐθαρσεῖς τοὺς ὑποτεταγμένους κατέστησε· τῶν δὲ ἰουδαίων διαπεμψαμένων πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς γερουσίας καὶ τῶν πρεσβυτέρων τοὺς ἀσπασομένους αὐτὸν καὶ ξένια κομιοῦντας καὶ ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσι χαρησομένους, συνέβη μᾶλλον αὐτῷ προθυμηθῆναι ὡς τάχιστα πρὸς αὐτοὺς παραγενέσθαι· διακομισθεὶς δὲ εἰς ἱεροσόλυμα, καὶ θύσας τῷ μεγίστῳ θεῷ, καὶ χάριτας ἀποδιδούς, καὶ τῶν ἑξῆς τι τῷ τόπῳ ποιήσας, καὶ δὴ παραγενόμενος εἰς τὸν τόπον, καὶ τῇ σπουδαιότητι καὶ εὐπρεπείᾳ καταπλαγείς, θαυμάσας δὲ καὶ τὴν τοῦ ἱεροῦ εὐταξίαν, ἐνεθυμήθη βουλεύσασθαι εἰς τὸν ναὸν εἰσελθεῖν· τῶν δὲ εἰπόντων μὴ καθήκειν γίνεσθαι τοῦτο, διὰ τὸ μηδὲ τοῖς ἐκ τοῦ ἔθνους ἐξεῖναι εἰσιέναι μηδὲ πᾶσι τοῖς ἱερεῦσιν, ἀλλ' ἢ μόνῳ τῷ προηγουμένῳ πάντων ἀρχιερεῖ, καὶ τοῦτο κατ' ἐνιαυτὸν ἅπαξ, ὁ δὲ οὐδαμῶς ἐπείθετο· τοῦ τε νόμου παραναγνωσθέντος, οὐδαμῶς ἀπέλειπε προφερόμενος ἑαυτόν, δεῖν εἰσελθεῖν, λέγων· καὶ εἰ ἐκεῖνοι ἐστέρηνται ταύτης τῆς τιμῆς, ἐμὲ οὐ δεῖ· καὶ ἐπυνθάνετο, διὰ τίνα αἰτίαν εἰσερχόμενον αὐτὸν εἰς πᾶν τέμενος οὐθεὶς ἐκώλυσε τῶν παρόντων· καί τις ἀπρονοήτως ἔφη κακῶς αὐτὸ τοῦτο τερατεύεσθαι.

γινομένου δέ φησι τούτου διά τινα αἰτίαν, οὐχὶ πάντως εἰσελεύσεσθαι καὶ θελόντων αὐτῶν καὶ μή; τῶν δὲ ἱερέων ἐν πάσαις ταῖς ἐσθῆσι προσπεσόντων, καὶ δεομένων τοῦ μεγίστου θεοῦ βοηθεῖν τῇ ἐφεστώσῃ ἀνάγκῃ, καὶ τὴν ὁρμὴν τοῦ κακῶς ἐπιβαλλομένου μεταθεῖναι, κραυγῆς τε μετὰ δακρύων τὸ ἱερὸν ἐμπλησάντων, οἱ κατὰ τὴν πόλιν ἀπολιπόμενοι, ταραχθέντες ἐξεπήδησαν, ἄδηλόν τι θέμενοι τὸ γινόμενον· αἵ τε κατάκλειστοι παρθένοι ἐν θαλάμοις σὺν ταῖς τεκούσαις, ἐξώρμησαν καὶ ἀπέδωκαν κόνιν τὰς κόμας πασσόμεναι, γόου τε καὶ στεναγμῶν τὰς πλατείας ἐνεπίμπλων· αἱ δὲ καὶ προσαρτίως ἐσταλμέναι τοὺς πρὸς ἀπάντησιν νῦν διατεταγμένους καὶ τὴν ἁρμόζουσαν αἰδῶ παραλείπουσαι, δρόμον ἄτακτον ἐν τῇ πόλει συνίσταντο· τὰ δὲ νεογνὰ τῶν τέκνων αἵ τε πρὸς τούτοις μητέρες καὶ τιθηνοὶ παραλιποῦσαι ἄλλως καὶ ἄλλως, αἱ μὲν κατ' οἴκους, αἱ δὲ κατὰ τὰς ἀγυιὰς ἀνεπιστρέπτως εἰς τὸ πανυπέρτατον ἱερὸν ἠθροίζοντο· ποικίλη δὲ ἦν τῶν εἰς τοῦτο συλλεγέντων ἡ δέησις ἐπὶ τοῖς ἀνοσίως ὑπ' ἐκείνου κατεγχειρουμένοις· σύν τε τούτοις οἱ τῶν πολιτῶν θρασυνθέντες οὐκ ἠνείχοντο, τέλεον αὐτοῦ ἐπικειμένου καὶ τὸ τῆς προθέσεως ἐκπληροῦν διανοουμένου· φωνήσαντες δέ, τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὰ ὅπλα ποιήσασθαι καὶ θαρραλέως ὑπὲρ τοῦ πατρῴου νόμου τελευτᾶν, ἱκανὴν ἐποίησαν ἐν τῷ τόπῳ τραχύτητα· μόλις τε ὑπό τε τῶν γεραιῶν καὶ τῶν πρεσβυτέρων ἀποτραπέντες, ἐπὶ τὴν αὐτὴν τῆς δεήσεως πῆσαν στάσιν· καὶ τὸ μὲν πλῆθος ὡς ἔμπροσθεν ἐν τούτοις ἀνεστρέφετο δεόμενον· οἱ δὲ περὶ τὸν βασιλέα πρεσβύτεροι, πολλαχῶς ἐπειρῶντο τὸν ἀγέρωχον αὐτοῦ νοῦν ἐξιστάνειν τῆς ἐντεθυμημένης βουλῆς· θρασυνθεὶς δὲ καὶ πάντα παραπέμψας, ἤδη καὶ πρόσβασιν ἐποιεῖτο τέλος ἐπιθήσειν δοκῶν τῷ προειρημένῳ· ταῦτ' οὖν καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ὄντες θεωροῦντες, ἐτράπησαν εἰς τὸ σὺν τοῖς ἡμετέροις ἐπικαλεῖσθαι τὸν πᾶν κράτος ἔχοντα, τοῖς παροῦσιν ἐπαμῦναι μὴ παριδόντα τὴν ἄνομον καὶ ὑπερήφανον πρᾶξιν· ἐκ δὲ τῆς πυκνοτάτης τε καὶ ἐμπόνου τῶν ὄχλων συναγομένης κραυγῆς, ἀνείκαστός τις ἦν βοή· δοκεῖν γὰρ ἦν μὴ μόνον τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ τὰ τείχη καὶ τὸ πᾶν ἔδαφος ἠχεῖν, ἅτε δὴ τῶν πάντων τότε θάνατον ἀλλασσομένων ἀντὶ τῆς τοῦ τόπου βεβηλώσεως· καὶ εἶπον ὁμοθυμαδόν· κύριε κύριε βασιλεῦ τῶν οὐρανῶν καὶ δέσποτα πάσης κτίσεως, ἅγιε ἐν ἁγίοις, μόναρχε, παντοκράτορ, πρόσχες ἡμῖν καταπονουμένοις ὑπὸ ἀνοσίου καὶ βεβήλου θράσει καὶ σθένει πεφρυαγμένου· σὺ γὰρ ὁ κτίσας τὰ πάντα καὶ τῶν ὅλων ἐπικρατῶν δυνάστης δίκαιος εἶ· καὶ τοὺς ὕβρει καὶ ἀγερωχίᾳ τι πράσσοντας κρίνεις· σὺ τοὺς ἔμπροσθεν ἀδικίαν ποιήσαντας, ἐν οἷς καὶ γίγαντες ἦσαν ῥώμῃ καὶ θράσει πεποιθότες, διέφθειρας, ἐπαγαγὼν αὐτοῖς ἀμέτρητον ὕδωρ· σὺ τοὺς ὑπερηφανίαν ἐργαζομένους Σοδομίτας διαδήλους ταῖς κακίαις γινομένους, πυρὶ καὶ θείῳ κατέφλεξας, παράδειγμα τοῖς ἐπιγινομένοις καταστήσας· σὺ τὸν θρασὺν Φαραὼ καταδουλωσάμενον τὸν λαόν σου τὸν ἅγιον Ἰσραήλ, ποικίλαις καὶ πολλαῖς δοκιμάσας

Facto autem, inquit, hoc propter aliquam causam, nonne omnino ingressurum esse, et volentibus eis & non? at sacerdotibus in omnibus vestibus procidentibus, & orantibus maximum Deum auxiliari instanti necessitati, & impetum male irruentis comprimere, clamore etiam cum lachrymis templum implentibus, qui in ciuitate relicti erant turbati exilierunt, occultum quid existimantes factum: & inclusæ virgines in cubiculis, cum matribus, egressæ sunt, & reddiderunt puluerem comas spargentes, gemituque & suspiriis plateas implebant. Aliæ autē & nuper sepositæ ad omnes nunc ordinatos, & decentem pudorem relinquentes, cursum inordinatum in ciuitate confecerunt: at infantes ex filiis ipsæque præter hos matres & nutrices deserentes aliter atque aliter, aliæ quidem per domos, aliæ autem per vias irreuocabiliter in eminentissimo templo congregabantur: varia autem erat in hoc congregatorum oratio, pro his quæ iniustè ab illo tentabatur. Cumque hi ex ciuibus audentes, non ferebant, denique eo instante, & propositum complere cogitante; clamantes autem, impetum ad arma facere, & viriliter pro patria lege mori, multam fecerunt in loco exasperationem: vixque à senibus & presbyteris cohibiti, ad eundem orationis affuerunt statum: & quidem turba vt prius in his versabatur orans. At qui circa regē seniores, multipliciter tentabant superbum eius animum coercere à proposito consilio. induratus autem & omnia prætermittens, adhuc & impetum faciebat finem impositurum se existimans prædicto. Hæc igitur & qui circa eum existebant videntes, conuersi sunt vt communi nostris inuocarent eum, qui omnem potestatem habet præsentibus auxiliari, non despicientem iniquum & superbum facinus. Ex autem densissimaque & laboriosa turbarum congregata exclamatione, incomparabilis quædam fuit vox: videri enim erat non solum homines, sed & muros & omne solum resonare, ceu iam omnibus tunc mortem commutantibus pro loci contaminatione: & dicebāt vnanimiter: Domine Domine rex cælorum, & Domine omnis creaturæ, sancte in sanctis, monarcha, omnipotens, intende nobis oppressis, ab impio & profano audacia & fortitudine superbiente: tu enim qui creasti omnia, & omnibus dominans, princeps iustus es: & eos qui cum contumelia & superbia aliquid agunt, iudicas: tu illos qui prius impietatem fecerunt, inter quos & Gigantes fuerunt, robore & audacia confidentes, interemisti, superinducens eis immensam aquam: tu superbiam operantes Sodomitas manifestos in iniquitatibus factos, igne & sulphure cōbussisti, exemplū venturis cōstituens: tu audacem Pharaonem, qui seruitute oppresserat populum tuum sanctum Israel, variis & multis tentans

supplicijs, notam fecisti potentiam: in quibus notificasti magnam tuam fortitudinem: & persequentem eum cum curribus & turbarum multitudine, inundasti profundo maris: eos autem qui crediderũt in te, omni creaturæ imperanti, saluos reduxisti: qui & cognoscentes opera tuæ manus, laudauerunt te omnipotentem: tu rex qui creasti infinitam & immensam terram, elegisti ciuitatem hanc, & sanctificasti locum hunc in nomen tibi omnium minimè indigenti: & glorificasti apparitione magnifica, commendationem faciens eius ad gloriam magni & venerabilis nominis tui: & amans domum Israel, pollicitus es, quòd si esset nostrum aduersitas, & comprehenderet nos afflictio, & venientes in locum hunc, oraremus, exaudires orationem nostram: & nunc fidelis es & verax. quoniam autem sæpe oppressis patribus nostris auxiliatus es ipsis in humilitate, & liberasti eos ex magnis malis, ecce autem nunc sancte Rex, ob multa & magna nostra peccata oppugnamur, & subiecti sumus inimicis nostris, & contemnimur in imbecillitatibus: in autem nostra ruina audax & profanus hic studet iniuria afficere in terra designatum nomini gloriæ tuæ sanctũ locum: nam habitaculum tuum cælum cæli incomprehensibile hominibus est; sed quoniam probasti gloriam tuam in populo tuo Israel, sanctificasti locum hunc: non vlciscaris nos in horum immunditia, neque punias nos in pollutione: vt non glorientur iniqui in furore suo, neque exultent in superbia linguæ suæ, dicentes: Nos calcauimus domum sanctificationis, sicut calcantur domus abominationum: dele peccata nostra, & disperge errores nostros, & ostende misericordiam tuam in tempore hoc. citò præoccupent miserationes tuæ, & da laudes in ore procidentium, & confractorum animabus, faciens nobis pacem. Hic omnium visitator Deus, & ante omnes sanctus, in sanctis exaudiens iustam orationem, contumelia & audacia valde elatum flagellauit eum, hinc & inde vibrans eum, vt arundinem à vento, adeoque in solo inutilem adhuc & membris solutum, neq; loqui posse iusto implicatum iudicio: vnde & amici, & corporis custodes celerem intuentes comprehendentem eum castigationem, timentes ne & vitam desereret, citò eum eduxerunt, maximo perculsi timore. In tempore autem postea colligens seipsum, nequaquam in pœnitentiam venit improperatus: cum minis autem acerbis recessit. Perueniens verò in Ægyptum, & malitiam augens, perque prædemonstratos coadiutores & socios ab omni iusto remotos, non solum in infinitis libidinibus perseuerauit, sed & ad tãtum audaciæ processit, vt blasphemias in locis

τιμωρίαις, ἐγνώρισας τὴν δυναστείαν· ἐφ' αἷς ἐγνώρισας τὸ μέγα σου κράτος· καὶ ἐπιδιώξαντα αὐτὸν σὺν ἅρμασι καὶ ὄχλων πλήθει, ἐπέκλυσας βάθει θαλάσσης, τοὺς δὲ ἐμπιστεύσαντας ἐπὶ σοὶ τῷ τῆς ἁπάσης κτίσεως δυναστεύοντι, σώους διεκόμισας· οἱ καὶ συνειδότες ἔργα σῆς χειρὸς, ᾔνεσάν σε τὸν παντοκράτορα· σὺ βασιλεῦ κτίσας τὴν ἀπέραντον καὶ ἀμέτρητον γῆν, ἐξελέξω τὴν πόλιν ταύτην, καὶ ἡγίασας τὸν τόπον τοῦτον εἰς ὄνομά σοι τῷ τῶν ἁπάντων ἀπροσδεεῖ· καὶ παρεδόξασας ἐπιφανείᾳ μεγαλοπρεπεῖ, σύστασιν ποιησάμενος αὐτοῦ πρὸς δόξαν τοῦ μεγάλου καὶ ἐντίμου ὀνόματός σου· καὶ ἀγαπῶν τὸν οἶκον ἰσραὴλ, ἐπηγγείλω δὴ ὅτι ἐὰν γένηται ἡμῶν ἀποστροφή, καὶ καταλάβῃ ἡμᾶς στενοχωρία, καὶ ἐλθόντες εἰς τὸν τόπον τοῦτον δεηθῶμεν, εἰσακούσῃ τῆς δεήσεως ἡμῶν· καὶ δὴ πιστὸς εἶ καὶ ἀληθινός· ἐπεὶ δὲ πλεονάκις θλιβέντων τῶν πατέρων ἡμῶν ἐβοήθησας αὐτοῖς ἐν τῇ ταπεινώσει, καὶ ἐρρύσω αὐτοὺς ἐκ μεγάλων κακῶν, ἰδοὺ δὲ νῦν ἅγιε βασιλεῦ, διὰ τὰς πολλὰς καὶ μεγάλας ἡμῶν ἁμαρτίας καταπονούμεθα, καὶ ὑπετάγημεν τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν καὶ παρείμεθα ἐν ἀδυναμίαις· ἐν δὲ τῇ ἡμετέρᾳ καταπτώσει ὁ θρασὺς καὶ βέβηλος οὗτος ἐπιτηδεύει καθυβρίσαι τὸν ἐπὶ τῆς γῆς ἀναδεδειγμένον τῷ ὀνόματι τῆς δόξης σου ἅγιον τόπον· τὸ μὲν γὰρ οἰκητήριόν σου οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ ἀνέφικτος ἀνθρώποις ἐστίν· ἀλλ' ἐπεὶ εὐδοκήσας τὴν δόξαν σου ἐν τῷ λαῷ σου ἰσραήλ, ἡγίασας τὸν τόπον τοῦτον· μὴ ἐκδικήσῃς ἡμᾶς ἐν τῇ τούτων ἀκαθαρσίᾳ, μὴ δὲ εὐθύνῃς ἡμᾶς ἐν βεβηλώσει· ἵνα μὴ καυχήσωνται οἱ παράνομοι ἐν θυμῷ αὐτῶν, μὴ δὲ ἀγαλλιάσωνται ἐν ὑπερηφανίᾳ γλώσσης αὐτῶν, λέγοντες· ἡμεῖς κατεπατήσαμεν τὸν οἶκον τοῦ ἁγιασμοῦ, ὡς καταπατοῦνται οἱ οἶκοι τῶν προσοχθισμάτων· ἀπάλειψον τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, καὶ διασκέδασον τὰς ἀμπλακίας ἡμῶν, καὶ ἐπίφανον τὸ ἔλεός σου κατὰ τὴν ὥραν ταύτην· ταχὺ προκαταλαβέτωσαν οἱ οἰκτιρμοί σου, καὶ δὸς αἰνέσεις ἐν στόματι τῶν καταπεπτωκότων καὶ συντετριμμένων τὰς ψυχάς, ποιήσας ἡμῖν εἰρήνην· ἐνταῦθα ὁ πάντων ἐπόπτης θεὸς καὶ πρὸ πάντων ἅγιος ἐν ἁγίοις εἰσακούσας τῆς ἐνθέσμου λιτανείας, τὸν ὕβρει καὶ θράσει μεγάλως ἐπηρμένον ἐμάστιξεν αὐτόν, ἔνθεν καὶ ἔνθεν κραδάνας αὐτὸν ὡς κάλαμον ὑπὸ ἀνέμου, ὥστε κατ' ἐδάφοις ἄπρακτον ἔτι καὶ τοῖς μέλεσι παραλελυμένον, μὴ δὲ φωνῆσαι δύνασθαι δικαίᾳ περιπεπλεγμένον κρίσει· ὅθεν οἵ τε φίλοι καὶ οἱ σωματοφύλακες ὀξεῖαν ἰδόντες τὴν καταλαβοῦσαν αὐτὸν εὔθυναν, φοβούμενοι μὴ καὶ τὸ ζῆν ἐκλείπῃ, ταχέως αὐτὸν ἐξείλκυσαν ὑπερβάλλοντι καταπεπληγμένοι φόβῳ· ἐν χρόνῳ δὲ ὕστερον ἀναλεξάμενος ἑαυτόν, οὐδαμῶς εἰς μετάμελον ἦλθεν ἐπιτιμηθείς· μετ' ἀπειλῆς δὲ πικρᾶς ἀνέλυσεν. διακομισθεὶς δὲ εἰς τὴν αἴγυπτον, καὶ τὰ τῆς κακίας ἐπαύξων, διά τε τῶν προαποδεδειγμένων συμπόνων καὶ ἑταίρων τοῦ παντὸς δικαίου κεχωρισμένων, οὐ μόνον ταῖς ἀναριθμήτοις ἀσελγείαις διηρκέσθη, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοσοῦτον θράσους προῆλθεν, ὥστε δυσφημίας ἐν τοῖς τόποις

συνίςασθαι, καὶ πολλοὺς τῶν φίλων ἀτενίζοντας εἰς τὴν τοῦ βασιλέως πρόθεσιν. καὶ αὐτοὺς ἕπεσθαι τῇ ἐκείνου θελήσει· προέθετο δημοσίᾳ κατὰ τοῦ ἔθνους διαδοῦναι ψόγον· ἐπὶ τοῦ κατὰ τὴν αὐλὴν πύργου ςήλην ἀνας ήσας, ἐκόλαψε γραφὴν, μηδένα τῶν μὴ θυόντων εἰς τὰ ἱερὰ αὐτῶν εἰσιέναι, πάντας δὲ τοὺς ἰουδαίους εἰς λαογραφίαν καὶ οἰκετικὴν διάθεσιν ἀχθῆναι, τοὺς δὲ ἀντιλέγοντας βίᾳ φερομένους τοῦ ζῆν μεταςῆσαι, τούς τε ἀπογραφομένους χαράττεσθαι καὶ διὰ πυρὸς εἰς τὸ σῶμα παρασήμῳ διονύσου κισσοφύλλῳ, οὓς καὶ καταχωρίσαι εἰς τὴν προσυνεςαλμένην αὐθεντίαν· ἵνα δὲ μὴ τοῖς πᾶσιν ἀπεχθόμενος φαίνηται, ὑπέγραψεν· ἐὰν δέ τινες ἐξ αὐτῶν προαιρῶνται ἐν τοῖς κατὰ τὰς τελετὰς μεμυημένοις ἀναςρέφεσθαι, τούτοις ἰσοπολίτας ἀλεξανδρεῦσιν εἶναι. ἔνιοι μὲν οὖν ἐπὶ πόλεως τὰς τῆς πόλεως εὐσεβείας ἐπιβάθρας ςυγοῦντες, εὐχερῶς ἑαυτοὺς ἐδίδοσαν, ὡς μεγάλης τινὸς κοινωνήσοντες εὐκλείας ἀπὸ τῆς ἐσομένης τῷ βασιλεῖ συναναςροφῆς· οἱ δὲ πλεῖςοι γενναίᾳ ψυχῇ ἐνίσχυσαν, καὶ οὐ διέςησαν τῆς εὐσεβείας· τά τε χρήματα περὶ τοῦ ζῆν ἀντικαταλλασσόμενοι ἀδεῶς, ἐπειρῶντο ἑαυτοὺς ῥύσασθαι ἐκ τῶν ἀπογραφῶν, εὐέλπιδές τε καθειςήκεισαν ἀντιλήψεως τεύξεσθαι· καὶ τοὺς ἀποχωροῦντας ἐξ αὐτῶν ἐβδελύσσοντο, καὶ ὡς πολεμίους τοῦ ἔθνους ἔκρινον, καὶ τῆς κοινῆς συναναςροφῆς καὶ εὐχρηςίας ἐςέρουν· ἃ καὶ μεταλαμβάνων ὁ δυσσεβὴς, ἐπὶ τοσοῦτον ἐχόλησεν, ὥςτε οὐ μόνον κατ' ἀλεξάνδρειαν διοργίζεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ βαρυτέρως ἐναντιωθῆναι, καὶ προςάξαι σπεύσαντας συναγαγεῖν πάντας ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ χειρίςῳ μόρῳ τοῦ ζῆν μεταςῆσαι· τούτων δὲ οἰκονομουμένων φήμη δυσμενὴς ἐξηχεῖτο κατὰ τοῦ γένους ἀνθρώποις συμφρονοῦσιν εἰς κακοποίησιν, ἀφορμῆς διδομένης εἰς διάθεσιν, ὡς ἂν ἀπὸ τῶν νομίμων αὐτοὺς κωλυόντων· οἱ δὲ ἰουδαῖοι, τὴν μὲν πρὸς τοὺς βασιλεῖς εὔνοιαν καὶ πίςιν ἀδιάςροφον ἦσαν διαφυλάσσοντες· σεβόμενοι δὲ τὸν θεὸν, καὶ τῷ τούτου νόμῳ πολιτευόμενοι, χωρισμὸν ἐποίουν ἐπί τινων καὶ καταςροφάς· δι' ἣν αἰτίαν ἐνίοις ἀπεχθεῖς ἐφαίνοντο· τῇ δὲ τῶν δικαίων εὐπραξίᾳ κοσμοῦντες τὴν συναναςροφὴν, ἅπασιν ἀνθρώποις εὐδόκιμοι καθεςήκεισαν. τὴν μὲν οὖν περὶ τοῦ γένους ἐν πᾶσι θρυλλουμένην εὐπραξίαν οἱ ἀλλόφυλοι οὐδαμῶς διηριθμήσαντο· τὴν δὲ περὶ τῶν προσκυνήσεων καὶ τροφῶν διάςασιν ἐθρύλλουν, φάσκοντες μήτε τῷ βασιλεῖ μήτε ταῖς δυνάμεσιν ὁμοσπόνδους τοὺς ἀνθρώπους γίνεσθαι, δυσμενεῖς δὲ εἶναι καὶ μέγα τι τοῖς πράγμασιν ἐναντιουμένους· καὶ οὐ τῷ τυχόντι περιῆψαν ψόγῳ· οἱ δὲ κατὰ τὴν πόλιν ἕλληνες οὐδὲν ἠδικημένοι, ταραχὴν ἀπροσδόκητον περὶ τοὺς ἀνθρώπους θεωροῦντες, καὶ συνδρομὰς ἀπροσκόπους γινομένας, βοηθεῖν μὲν οὐκ ἔσθενον· τυραννικὴ γὰρ ἦν ἡ διάθεσις· παρεκάλουν δὲ καὶ δυσφόρως εἶχον, μεταπεσεῖσθαί τε ταῦτα ὑπελάμβανον· μὴ γὰρ οὕτω παροραθήσεσθαι τηλικοῦτο σύςημα μηδὲν ἠγνοηκώς· ἤδη δὲ καί τινες γείτονές τε καὶ φίλοι καὶ

commendaret, & multi amicorum intendentes in regis propositum, etiam ipsi sequerentur illius voluntatem; proposuit publicè contra gentem tradere vituperium: in ea quæ secundum aulam turre columnam erigens, insculpsit scripturam, nullum eorum qui nō sacrificarent, in sancta eorum ingredi; omnes autem Judæos, in populi scriptionem, & seruilem dispositionem duci; at contradicentes vi tractos vita priuare, ipsosque descriptos signari, & per ignem in corpore insigni Dionysij hederæ folio, quos & segregare in præcontractam libertatem. Vt autem non omnibus infensus appareret, subscripsit: Si autem quippiam ex illis voluerint inter eos, qui sacris initiati sunt, versari, hos æquales ciues Alexandrinis esse. Aliqui quidem igitur in ciuitatem ciuitatis pietates scalas abominati, faciliter seipsos dederunt, tanquam magnæ cuiusdam participaturi gloriæ, ob futuram cum rege communicationem. at plurimi generosa anima præualuerunt, & non recesserunt à pietate; & pecunias pro vita commutantes intrepidè, tentabant seipsas liberare ab ascriptionibus, sperantesque perseuerauerunt auxilium se consecuturos. & eos qui recesserant, ab ipsis abominabantur, & tanquam hostes gentis iudicabant, & communi conuersatione & vtilitate priuabant. Quæ & cùm comperisset impius, adeò iratus est, vt non solum in Alexandriam indignaretur, sed & iis qui in regione grauius aduersaretur, & iuberet accelerantes cōgregare omnes in idem, & pessima nece vita priuare. His autē dispositis, fama inimica diuulgabatur contra gentē hominibus concordibus ad malefaciendū, occasione data ad constitutionem, tanquam à legibus eos prohibentibus. At Judæi quidē erga reges beneuolentiam & fidem immutabilem fuerant seruantes; colentes autem Deum, & in huius lege rempublicā gerentes, separationem faciebāt in aliquos & subuersiones. Ob quam causam aliquibus odiosi videbantur: at iustitiæ operatione ornantes conuersationem, omnibus hominibus probati extiterūt. ipsam quidem igitur de genere in omnibus vulgatam modestiam alienigenæ nequaquā connumerauerant, at de adorationibus et moribus dissensionē diuulgabāt, dicētes neq; regi neq; exercitibus amicos homines esse, odiosos autē esse, & maximè negotiis aduersantes. & nō quouis diffamauerūt vituperio; qui aūt in ciuitate Græci, nihil læsi, turbationem insperatam circa homines videntes, & concursus subitos factos, auxiliari quidem non poterant; tyrannica enim erat oppressio. Consolabantur autem & grauiter ferebant, censuraque hæc existimabant. non enim sic contemnet tale constitutum, qui non ignorauerit. Iam autem & quidam, viciniique & amici &

qui cõuersabantur, secretè quosdã attrahẽtes, fidẽ dabãt protegere, et omne diligẽs admittere ad auxiliũ. Ille quidem igitur in præsenti prosperitate exultans, & non videns maximi Dei fortitudinem, existimans autem continuè in eodem perseuerare consilio, scripsit contra eos epistolã hanc. Rex Ptolemæus Philopator in Ægypto & in loco ducibus & militibus gaudere & valere. Valeo autem & ego ipse & res nostræ, in Asiam facta nobis expeditione, quam scitis & ipsi, Deorum inuisibili auxilio secundum rationem ad finem ducta, putauimus non vi lanceæ, benignitate autem & multa humanitate indulgenter tractare habitantes Cœlen Syriam & Phœniciam gentes, benefacereque libenter. Et his quæ in ciuitatibus templis tribuentes reditus multos, venimus & in Hierosolyma, ascendentes honorare templum scelestorum, & nunquam cessantium ab amentia. Illi autem verbo quidem nostram libenter suscipientes præsentiam, at re falsò, volentibus nobis intrare in templum eorum, & decentibus & pulcherrimis donis honorare; superbiis adducti antiquis, prohibuerunt nos ab ingressu, cùm inferiores essent nostro robore, ob quod habemus erga omnes homines amicitiam.
At suam in nos inimicitiam manifestam statuentes, tanquam soli gentium contra reges & suos benefactores ceruicem tollentes, nihil legitimum volunt ferre. Nos autem horum stultitia adducti, & cum victoria aduenientes, & in Ægyptum omnibus gentibus humaniter occurrentes, vt decebat, fecimus. In autem his erga homines eiusdem nationis cum eis obliuionem malorum omnibus notificantes, obque societatem & creditas cum simplicitate ipsis à principio infinitas res audentes mutare, & participes semper sacerdotum constituere voluimus, & iure ciuitatis eos Alexandrinorum dignari. Illi autem contrarium sperantes, & ingenita malignitate honestum repellentes, semper autem in malum proni, non solum respuerunt inhonoratam politiam, sed & abominantur verboque & tacitè in ipsis paucos erga nos, legitimè dispositos; semper suspicantes ob infamatam vitam citò nos dissipaturos officia recta. Ob quod & coniecturis optimè persuasi, hos in omnibus dissentire à nobis modis: & prouidentes ne fortè subitò postea tumultu instante nobis impios hos ad tergus proditores & barbaros habeamus hostes, iussimus simul, vt notificata erit epistola hæc, eadem hora habitantes cum vxoribus & filiis cum contumelia et suppliciis mittere ad nos in vinculis ferreis vndiq; conclusos, ad immedicabilem & ignominiosam decentem inimicis cædẽ. His enim simul

συμπραγματευόμενοι, μυστικῶς τινας ἐπισπώμενοι, πίστεις ἐδίδουν συνασπιεῖν, καὶ πᾶν ἐκτενὲς παρθήσεσθαι πρὸς ἀντίληψιν. ἐκεῖνος μὲν οὖν τῇ κατὰ τὸ παρὸν εὐημερίᾳ γεγαυρωμένος, καὶ οὐ καθορῶν τὸ τοῦ μεγίστου θεοῦ κράτος· ὑπολαμβάνων δὲ διηνεκῶς ἐν τῇ αὐτῇ διαμένειν βουλῇ, ἔγραψε κατ᾽ αὐτῶν ἐπιστολὴν τήνδε. Βασιλεὺς πτολεμαῖος φιλοπάτωρ τοῖς κατ᾽ αἴγυπτον καὶ κατὰ τόπον στρατηγοῖς καὶ στρατιώταις χαίρειν καὶ ἐρρῶσθαι. ἔρρωμαι δὲ καὶ ἐγὼ αὐτὸς καὶ τὰ πράγματα ἡμῶν. τῆς εἰς τὴν ἀσίαν γενομένης ἡμῖν ἐπιστρατείας, ἧς ἴστε καὶ αὐτοί, τῇ τῶν θεῶν ἀπροπτώτῳ συμμαχίᾳ κατὰ λόγον ἐπὶ τέλος ἀχθείσης, ἡγησάμεθα μὴ βίᾳ δόρατος, ἐπιεικείᾳ δὲ καὶ πολλῇ φιλανθρωπίᾳ τιθηνήσασθαι τὰ κατοικοῦντα κοίλην συρίαν καὶ φοινίκην ἔθνη, εὖ ποιῆσαί τε ἀσμένως. καὶ τοῖς κατὰ πόλεσιν ἱεροῖς ἀπονείμαντες προσόδους πλείστας, προσήχθημεν καὶ εἰς τὰ ἱεροσόλυμα, ἀναβάντες τιμῆσαι τὸ ἱερὸν τῶν ἀλιτηρίων καὶ μηδέποτε ληγόντων τῆς ἀνοίας. οἱ δὲ λόγῳ μὲν τὴν ἡμετέραν ἀποδεξάμενοι παρουσίαν, τῷ δὲ πράγματι νόθως, προθυμηθέντων ἡμῶν εἰσελθεῖν εἰς τὸν ναὸν αὐτῶν, καὶ τοῖς ἐκπρεπέσι καὶ καλλίστοις ἀναθήμασι τιμῆσαι, τύφοις φερόμενοι παλαιοτέροις εἶρξαν ἡμᾶς τῆς εἰσόδου, λειπόμενοι τῆς ἡμετέρας ἀλκῆς, δι᾽ ἣν ἔχομεν πρὸς ἅπαντας ἀνθρώποις φιλίαν. τὴν δὲ αὐτῶν εἰς ἡμᾶς δυσμένειαν ἔκδηλον καθιστάντες, ὡς μονώτατοι τῶν ἐθνῶν βασιλεῦσι καὶ τοῖς ἑαυτῶν εὐεργέταις ὑψαυχενοῦντες, οὐδὲν γνήσιον βούλονται φέρειν. ἡμεῖς δὲ τῇ τούτων ἀνοίᾳ συμπεριενεχθέντες, καὶ μετὰ νίκης διακομισθέντες, καὶ εἰς τὴν αἴγυπτον τοῖς πᾶσιν ἔθνεσιν φιλανθρώπως ἀπαντήσαντες, καθὼς ἔπρεπεν ἐποιήσαμεν. ἐν δὲ τούτοις πρὸς τοὺς ὁμοφύλους αὐτῶν ἀμνησικακίαν ἅπασιν γνωρίζοντες, διά τε τὴν συμμαχίαν. καὶ τὰ πεπιστευμένα μετὰ ἁπλότητος αὐτοῖς ἀρχῆθεν μυρία πράγματα τολμήσαντες ἐξαλλοιῶσαι, καὶ μετόχους τῶν ἀεὶ ἱερέων καταστῆσαι ἐβουλήθημεν, καὶ πολιτείας αὐτοὺς ἀλεξανδρέων καταξιῶσαι. οἱ δὲ τοὐναντίον ἐκδεχόμενοι, καὶ τῇ συμφύτῳ κακοηθείᾳ τὸ καλὸν ἀπωσάμενοι, διηνεκῶς δὲ εἰς τὸ φαῦλον ἐκνεύοντες, οὐ μόνον ἀπεστρέψαντο τὴν ἀτίμητον πολιτείαν, ἀλλὰ καὶ βδελύσσονται λόγῳ τε καὶ σιγῇ τοὺς ἐν αὐτοῖς ὀλίγους πρὸς ἡμᾶς γνησίως διακειμένους, παρέκαστα ὑφορώμενοι διὰ τῆς δυσκλεεστάτης ἐμβιώσεως διὰ τάχους ἡμᾶς καταστρέψαι τὰ κατορθώματα. διὸ καὶ τεκμηρίοις καλῶς πεπεισμένοι, τούτους κατὰ πάντα δυσνοεῖν ἡμῖν τρόπον, καὶ προνοούμενοι μήποτε αἰφνιδίου μετέπειτα ταραχῆς ἐνστάσης ἡμῖν τοὺς δυσσεβεῖς τούτους κατὰ νώτου προδότας καὶ βαρβάρους ἔχωμεν πολεμίους, προστετάχαμεν ἅμα τῷ προσπεσεῖν τὴν ἐπιστολὴν τήνδε, αὐθωρεὶ τοὺς ἐννεμομένους σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις μετὰ ὕβρεως καὶ σκυλμῶν ἀποστεῖλαι πρὸς ἡμᾶς ἐν δεσμοῖς σιδηροῖς πάντοθεν κατακεκλεισμένους, εἰς ἀνήκεστον καὶ δυσκλεᾶ πρέποντα δυσμενέσι φόνον. τούτων γὰρ ὁμοῦ

κολασθέντων, διειλήφαμεν εἰς τὸν ἐπίλοιπον χρόνον τελείως ἡμῖν τὰ πράγματα ἐν εὐσταθείᾳ καὶ βελτίστῃ διαθέσει κατασταθήσεσθαι. ὃς δ' ἂν σκεπάσῃ τινὰ τῶν ἰουδαίων ἀπὸ γεραιοῦ μέχρι νηπίου μέχρι τῶν ὑπομασίων, αἰσχίσταις βασάνοις ἀποτυμπανισθήσεται πανοικίᾳ. μηνύειν δὲ τὸν βουλόμενον, ἐφ' ᾧ τὴν οὐσίαν τοῦ ἐμπίπτοντος ὑπὸ τὴν εὐθύνην λήψεται, καὶ ἐκ τοῦ βασιλικοῦ ἀργυρίου δραχμὰς δισχιλίας, καὶ τῆς ἐλευθερίας στεφανωθήσεται. πᾶς δὲ τόπος οὗ ἐὰν φωραθῇ τὸ σύνολον σκεπαζόμενος ἰουδαῖος, ἄβατος καὶ πυριφλεγὴς γινέσθω, καὶ πάσῃ θνητῇ φύσει κατὰ πᾶν ἄχρηστος φανήσεται εἰς τὸν ἀεὶ χρόνον. καὶ ὁ μὲν τῆς ἐπιστολῆς τύπος οὕτως ἐγέγραπτο. πάντῃ δὲ ὅπου προσέπιπτε τοῦτο τὸ πρόσταγμα, δημοτελὴς συνίστατο τοῖς ἔθνεσιν εὐωχία μετὰ ἀλαλαγμῶν καὶ χαρᾶς. ὡς ἂν τῆς προκατεσκηρωμένης αὐτοῖς πάλαι κατὰ διάνοιαν, μετὰ παρρησίας νῦν ἐκφαινομένης ἀπεχθείας. τοῖς δὲ ἰουδαίοις ἄληκτον πένθος ἦν καὶ πανόδυρτος μετὰ δακρύων βοὴ στεναγμοῖς, πεπυρωμένης πάντοθεν αὐτῶν τῆς καρδίας ὀλοφυρομένων τὴν ἀπροσδόκητον ἐξαίφνης αὐτοῖς ἐπικριθεῖσαν ὀλεθρίαν. τίς νόμος, ἢ πόλις, ἢ τίς τὸ σύνολον οἰκητὸς τόπος, ἢ τίνες ἀγυιαὶ κοπετοῦ καὶ γόων ἐπ' αὐτοῖς οὐκ ἐμπιπλῶντο; οὕτω γὰρ μετὰ πικρίας καὶ ἀνοίκτου ψυχῆς ὑπὸ τῶν κατὰ πόλιν στρατηγῶν ὁμοθυμαδὸν ἐξαπεστέλλοντο, ὥστε ἐπὶ ταῖς ἐξάλλοις τιμωρίαις καί τινας τῶν ἐχθρῶν, λαμβάνοντας πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τὸν κοινὸν ἔλεον, καὶ λογιζομένους τὴν ἄδηλον τοῦ βίου καταστροφήν, δακρύειν αὐτῶν τὴν δυσάθλιον ἐξαποστολήν. ἤγετο γὰρ γεραιῶν πλῆθος πολιᾷ πεπυκασμένων τὴν ἐκ τοῦ γήρως νωθρότητα ποδῶν ἐπικύφων ἀνατροπῆς ὁρμῇ βιαίας ἁπάσης αἰδοῦς ἄνευ πρὸς ὀξεῖαν καταχρωμένων πορείαν. αἱ δὲ ἄρτι πρὸς βίου κοινωνίαν γαμικὸν ὑπεληλυθυῖαι παστὸν νεάνιδες, ἀντὶ τέρψεως μεταλαβοῦσαι γόους, καὶ κόνει τὴν μυροβραχῆ πεφυρμέναι κόμην, ἀκαλύπτως δὲ ἀγόμεναι, θρῆνον ἀνθ' ὑμεναίων ὁμοθυμαδὸν ἐξῆρχον, ὡς ἐσπαραγμέναι σκυλμοῖς ἀλλοεθνέσι. δέσμιαι δὲ δημοσίαι μέχρι τῆς εἰς τὸ πλοῖον ἐμβολῆς εἵλκοντο μετὰ βίας. οἵ τε τούτων συζυγεῖς βρόχοις ἀντὶ στέφεων τοὺς αὐχένας περιπεπλεγμένοι κατὰ ἀκμαίας νεανικῆς ἡλικίας, ἀντὶ εὐωχίας καὶ νεωτερικῆς ῥαθυμίας τὰς ἐπιλοίπους τῶν γάμων ἡμέρας ἐν θρήνοις διῆγον, παρὰ πόδας ἤδη τὸν ᾅδην ὁρῶντες κείμενον. κατήχθησαν δὲ θηρίων τρόπον ἀγόμενοι σιδηροδέσμοις ἀνάγκαις. οἱ μὲν τοῖς ζυγοῖς τῶν πλοίων προσηλωμένοι τοὺς τραχήλους, οἱ δὲ τοὺς πόδας ἀρρήκτοις κατησφαλισμένοι πέδαις, ἔτι καὶ τῷ καθύπερθεν πυκνῷ σανιδώματι διακειμένῳ. ὅπως πάντοθεν ἐσκοτισμένοι τοὺς ὀφθαλμούς, ἀγωγὴν ἐπιβούλων ἐν παντὶ τῷ κατάπλῳ λαμβάνωσι. τούτων δὲ ἐπὶ τὴν λεγομένην σχεδίαν ἀχθέντων καὶ τοῦ παράπλου περανθέντος, καθὼς ἦν δεδογματισμένον τῷ βασιλεῖ, προσέταξεν αὐτοὺς ἐν τῷ πρὸ τῆς πόλεως ἱπποδρόμῳ παρεμβαλεῖν ἀπλέτῳ καθεστῶτι περιμέτρῳ, καὶ πρὸς παραδειγματισμὸν ἄγαν εὐκαιροτάτῳ καθεστῶτι πᾶσι τοῖς καταπορευομένοις εἰς τὴν πόλιν, καὶ

punitis, putamus in futurum tempus perfectè nobis res in bono statu & optima dispositione constitutum iri. Quicunque autem protexerit aliquem Iudæorum à sene vsque ad puerum vsque ad lactentes, turpissimis tormentis punietur cum tota domo. Nunciare autem qui voluerit, ob id substantiam incidentis in pœnam accipiet, etiam de regali pecunia drachmas duo mille, & libertate coronabitur. Omnis autem locus vbicunq; deprehensus fuerit omnino occultatus Iudæus, inaccessibilis & igne combustus fiat, & toti mortali naturæ penitus inutilis apparebit in sempiternum tempus. Et quidem epistolæ typus sic scriptus erat. Omninò autem vbi innotuit hic iussus, populare constitutum est gentibus conuiuium cum iubilationibus & gaudio, tanquam inueterata eis diu in mente cum audacia nunc demonstrata inimicitia. At Iudæis incessabilis luctus fuit & lugubris cum lachrymis clamor cum gemitibus, inflammato vndique ipsorum corde gementium insperatam subitò eis illatam perniciem. Quæ lex, vel vrbs, vel quis omnino habitabilis locus, vel quæ viæ planctu & luctibus super eos non implebantur? sic enim cum acerba & immiti anima ab his qui per ciuitatem ducibus vnanimiter expellebantur, vt ad externa supplicia etiam aliquot inimicorum, accipientes ante oculos communem misericordiam, & considerantes incertum vitæ statum, plorarent eorum infelicem expulsionem. Præibat enim senum multitudo canitie coopertorum ex senectute tarditate pedum incuruorum conuersionis impetu violentæ omni pudore absque ad velocem abutentium itineratione. Quæ autem nuper ad vitæ communionem coniugalem intrauerant thalamū puellæ, pro lætitia suscipientes luctus, & puluere vnguentatam mixtā habentes cæsariem, apertè autem ductæ, planctum pro hymenæis vnanimiter incipiebant, tanquam laceratæ vexationibus alienigenis. Vinctæ autem populares vsque ad in nauem immissionem trahebantur cū violentia. Ipsiq; harū coniuges laqueis loco coronarū secundū ceruices implicati cū florida iuuenili ætate, pro cōuiuio & adolescentiū otio reliquos nuptiarū dies in luctibus transegerūt; ad pedes iā mortē vidētes positā. Abducebātur autē ferarū more tracti vinculorū ferreorū necessitatibus, hi quidē trāstris nauiū affixi collis, illi autē secundū pedes insolubilibus cōstricti pedicis, itē & desuper dēsa tabula imposita: vt vndiq; obtenebrati oculis, vitā insidiatorū in omni nauigatione acciperent. His autem ad dictum nauigium actis & nauigatione traiecta, sicut fuit sancitum à rege, iussit eos in ante ciuitatem hippodromo castra figere ingenti existente mensura: & ad manifestum opprobrium valde opportuno existente omnibus pergentibus in ciuitatem, &

ab his ad regionem proficiscentibus ad peregrinationem, vt neque exercituum eius communicatione, neque omnino dignarentur muris. Postquam autem hoc factum est, audiens ciuitatis contribules clam egredientes frequentius lugere ignominiosam fratrum miseriam, iratus iussit & his simul eodem modo diligenter sicut illis facere: non diminutis secundum vllum modum illorum supplicio: describi autem omne genus ex nomine.

Non enim ante paulo demonstratam operum laboriosam seruitutem; tortos autem denunciatis tormentis ad finem delere vnius sub tempus diei. Facta est quidem igitur horum descriptio cum acerba festinatione et ambitiosa assessione ab ortu solis vsq; ad occasum, inexpeditum accipiēs finem ad dies quadraginta. Maximè autē & continuè rex gaudio repletus, cōuiuia in omnibus idolis constituens, errante vltra veritatem mente & profano ore, ipsa quidem muta & non potentia eis loqui vel auxiliari laudans, in autem maximum Deum non decentia loquens. Post autem prædictum temporis interuallum nunciauerunt scribæ regi, non vltra posse Iudæorum descriptionem fieri propter immensam eorum multitudinem, cùm essent in regione plures adhuc, hi quidem in domibus adhuc existentes, hi autem in loco, tanquam impossibili existente omnibus in Ægypto ducibus. Minante autem ipsis durius tanquam donis corruptis ad machinationem fugæ, contigit manifestè ipsum circa hoc paruisse dicentibus cum demonstratione, & chartam iam & scriptorios calamos, in quibus vtebantur, defecisse. Hoc autem erat operatio auxiliantis Iudæis è cælo prouidentiæ inuictæ.

Tunc vocans Hermonem præpositum elephantorum curæ, graui plenus ira & indignatione omnino inuertibilis, iussit insequenti die abundantibus pugnis thuris & vino multo puro omnes elephantos potare, qui erant numero quingenti: & efferatos poculi nimia subministratione, adducere ad occursum mortis Judæorum. Jlle quidem hæc iubens, versus est ad conuiuium congregans maximè ex amicis & exercitu odiose habentes contra Iudæos. At elephantorum præpositus præceptum aptè Hermon adimplebat. Atque ad hæc ministri ad vesperam exeuntes miserorum ligabant manus, & reliquam machinabantur circa eos securitatem, nocturnum existimantes simul accepturam gentem terminum mortis. Qui autem omni protectione destituti videbantur esse gentibus Iudæi, propter vndique opprimentem eos cum vinculis necessitatem, omnipotentem Dominum & omnis potentiæ dominantem, misericordem Deum eorum & patrem incessabili voce oēs cū lachrymis

τοῖς ἐκ τούτων εἰς τὴν χώραν στελλομένοις πρὸς ἐκδημίαν. πρὸς τὸ μὴ δὲ ταῖς δυνάμεσιν αὐτοῦ κοινωνεῖν, μὴ δὲ τὸ σύνολον καταξιῶσαι περιβόλων. ὡς δὲ τοῦτο ἐγενήθη, ἀκούσας τοὺς ἐκ τῆς πόλεως ὁμοεθνεῖς κρυβῇ ἐκπορευομένοις πυκνότερον ἀποδύρεσθαι τὴν ἀκλεᾶ τῶν ἀδελφῶν ταλαιπωρίαν, διοργισθεὶς προσέταξε καὶ τούτοις ὁμοῦ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιμελῶς ὡς ἐκείνοις ποιῆσαι, μὴ λειπομένοις κατὰ μηδένα τρόπον τῆς ἐκείνων τιμωρίας, ἀπογραφῆναι δὲ πᾶν τὸ φῦλον ἐξ ὀνόματος. οὐ γὰρ τὴν ἔμπροσθεν βραχὺ προδεδηλωμένην τῶν ἔργων κατάπονον λατρείαν, στρεβλωθέντας δὲ παρηγγελμέναις αἰκίαις τὸ τέλος ἀφανίσαι μιᾶς ὑπὸ καιρὸν ἡμέρας. ἐγίνετο μὲν οὖν ἡ τούτων ἀπογραφὴ μετὰ πικρᾶς σπουδῆς, καὶ φιλοτίμου προσεδρείας ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν, ἀνήνυτον λαμβάνουσα τὸ τέλος ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα. μεγάλως δὲ καὶ διηνεκῶς ὁ βασιλεὺς χαρᾷ πεπληρωμένος, συμπόσια ἐπὶ πάντων τῶν εἰδώλων συνιστάμενος πεπλανημένῃ πόρρω τῆς ἀληθείας φρενὶ καὶ βεβήλῳ στόματι, τὰ μὲν κωφὰ καὶ μὴ δυνάμενα αὐτοῖς λαλεῖν ἢ ἀρήγειν, ἐπαινῶν, εἰς δὲ τὸν μέγιστον θεὸν τὰ μὴ καθήκοντα λαλῶν. μετὰ δὲ τὸ προειρημένον τοῦ χρόνου διάστημα προσηνέγκαντο οἱ γραμματεῖς τῷ βασιλεῖ, μηκέτι ἰσχύειν τὴν τῶν ἰουδαίων ἀπογραφὴν ποιεῖσθαι διὰ τὴν ἀμέτρητον αὐτῶν πληθύν, καίπερ ὄντων κατὰ τὴν χώραν τῶν πλειόνων ἔτι, τῶν μὲν κατὰ τὰς οἰκίας ἔτι συνεστηκότων, τῶν δὲ κατὰ τόπον, ὡς ἀδυνάτου καθεστῶτος πᾶσι τοῖς ἐπ' αἴγυπτον στρατηγοῖς. ἀπειλήσαντος δὲ αὐτοῖς σκληρότερον ὡς δεδωροκοπημένοις εἰς μηχανὴν τῆς ἐκφυγῆς, συνέβη σαφῶς αὐτὸν περὶ τούτου πεισθῆναι λεγόντων μετὰ ἀποδείξεως, καὶ τὴν χαρτηρίαν ἤδη καὶ τοὺς γραφικοὺς καλάμους ἐν οἷς ἐχρῶντο ἐκλελοιπέναι. τοῦτο δὲ ἦν ἐνέργεια τῆς τοῦ βοηθοῦντος τοῖς ἰουδαίοις ἐξ οὐρανοῦ προνοίας ἀνικήτου. τότε προσκαλεσάμενος ἕρμωνα τὸν πρὸς τῇ τῶν ἐλεφάντων ἐπιμελείᾳ, βαρείᾳ μεμεστωμένος ὀργῇ καὶ χόλῳ κατὰ πᾶν ἀμετάθετος, ἐκέλευσεν ὑπὸ τὴν ἐπερχομένην ἡμέραν δαψιλέσι δράκεσι λιβανωτοῦ καὶ οἴνῳ πλείονι ἀκράτῳ ἅπαντας τοὺς ἐλέφαντας ποτίσαι, ὄντας τὸν ἀριθμὸν πεντακοσίους. καὶ ἀγριωθέντας τῇ τοῦ πόματος ἀφθόνῳ χορηγίᾳ, εἰσαγαγεῖν πρὸς συνάντησιν τοῦ μόρου τῶν ἰουδαίων. ὁ μὲν τάδε προστάσσων, ἐτρέπετο πρὸς τὴν εὐωχίαν συναγαγὼν τοὺς μάλιστα τῶν φίλων καὶ τῆς στρατιᾶς ἀπεχθῶς ἔχοντας πρὸς τοὺς ἰουδαίους. ὁ δὲ ἐλεφαντάρχης τὸ προσταγὲν ἀραρότως ἕρμων συνετέλει. οἵ τε πρὸς τούτοις λειτουργοὶ κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐξιόντες τὰς τῶν ταλαιπώρων ἐδέσμευον χεῖρας, τήν τε λοιπὴν ἐμηχανῶντο περὶ αὐτοὺς ἀσφάλειαν, ἔννυχον δόξαντες ὁμοῦ λήψεσθαι τὸ φῦλον πέρας τῆς ὀλεθρίας. οἱ δὲ πάσης σκέπης ἔρημοι δοκοῦντες εἶναι τοῖς ἔθνεσιν ἰουδαῖοι, διὰ τὴν πάντοθεν περιέχουσαν αὐτοὺς μετὰ δεσμῶν ἀνάγκην, τὸν παντοκράτορα κύριον καὶ πάσης δυνάμεως δυναστεύοντα, ἐλεήμονα θεὸν αὐτῶν καὶ πατέρα, δυσκαταπαύστῳ βοῇ πάντες μετὰ δακρύων

ἐπεκαλέσαντο, δεόμενοι τὴν κατ' αὐτῶν μεταστρέψαι βουλὴν ἀνοσίαν, καὶ ῥύσασθαι αὐτοὺς μετὰ μεγαλομερείας ἐπιφανείας ἐκ τοῦ παρὰ πόδας ἐν ἑτοίμῳ μόρου. τούτων μὲν ἐκτενῶς ἡ λιτανία ἀνέβαινεν εἰς οὐρανόν. ὁ δὲ ἕρμων τοὺς ἀνηλεεῖς ἐλέφαντας ποτίσας πεπληρωμένους τῆς τοῦ οἴνου πολλῆς χορηγίας καὶ τοῦ λιβάνου μεμεστωμένους, ὄρθριος ἐπὶ τὴν αὐλὴν παρῆν, τὰ περὶ τούτων προσαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ. τὸ δὲ ἀπ' αἰῶνος χρόνου κτίσμα καλὸν ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ χαριζομένου πᾶσιν οἷς ἂν αὐτὸς θελήσῃ, ὕπνου μέρος ἀπέστειλε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἡδίστῳ καὶ βαθεῖ κατεσχέθη τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ δεσπότου, τῆς ἀθέσμου μὲν προθέσεως πολὺ διεσφαλμένος, τοῦ δὲ ἀμεταθέτου λογισμοῦ μεγάλως διεψευσμένος. οἱ δὲ ἰουδαῖοι τὴν προσημανθεῖσαν ὥραν διαφυγόντες, τὸν ἅγιον ᾔνουν θεὸν αὐτῶν. καὶ πάλιν ἠξίουν τὸν εὐκατάλλακτον, δεῖξαι μεγαλοσθενοῦς αὐτοῦ χειρὸς κράτος ἔθνεσιν ὑπερηφάνοις. μεσούσης δὲ ἤδη δεκάτης ὥρας σχεδόν, ὁ πρὸς ταῖς κλήσεσι τεταγμένος, ἀθρόως τοὺς κλητοὺς ἰδών, ἔνυξε προσελθὼν τὸν βασιλέα. καὶ μόλις διεγείρας, ὑπέδειξε τὸν τῆς συμποσίας καιρὸν ἤδη παρατρέχοντα, τὸν περὶ τούτων λόγον ποιούμενος. ὃν ὁ βασιλεὺς λογισάμενος καὶ τραπεὶς εἰς τὸν πότον, ἐκέλευσε τοὺς παραγεγονότας εἰς τὴν συμποσίαν ἄντικρυς ἀνακλιθῆναι αὐτοῦ. οὗ καὶ γενομένου, παρῄνει εἰς εὐωχίαν δόντας ἑαυτοὺς, τὸ παρὸν τῆς συμποσίας ἐπὶ πολὺ γεραιρομένους εἰς εὐφροσύνην καταθέσθαι μέρος. ἐπιπλεῖον δὲ προβαινούσης τῆς ὁμιλίας, τὸν ἕρμωνα μεταπεμψάμενος ὁ βασιλεύς, μετὰ πικρᾶς ἀπειλῆς ἐπυνθάνετο, τίνος ἕνεκεν αἰτίας εἰάθησαν οἱ ἰουδαῖοι τὴν περιοῦσαν ἡμέραν περιβεβιωκότες. τοῦ δὲ ὑποδείξαντος νυκτὸς τὸ προσταχθὲν ἐπὶ τέλος ἠγηοχέναι, καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ προσμαρτυρησάντων, τὴν ὠμότητα χείρονα φαλάριδος ἐσχηκὼς ἔφη, τῷ τῆς σήμερον ὕπνῳ χάριν ἔχειν αὐτούς. ἀνυπερθέτως δὲ εἰς τὴν ἐπιτελλοῦσαν ἡμέραν κατὰ τὸ ὅμοιον ἑτοίμαζον τοὺς ἐλέφαντας ἐπὶ τὸν τῶν ἀθεμίτων ἰουδαίων ἀφανισμόν. εἰπόντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἀσμένως πάντες μετὰ χαρᾶς οἱ παρόντες ὁμοῦ συναινέσαντες, εἰς τὸν ἴδιον οἶκον ἕκαστος ἀνέλυσε. καὶ οὐχ οὕτως εἰς ὕπνον κατεχρήσαντο τὸν χρόνον τῆς νυκτός, ὡς εἰς τὸ παντοίους μηχανᾶσθαι τοῖς ταλαιπώροις δοκοῦσιν ἐμπαιγμούς. ἄρτι δὲ ἀλεκτρυὼν ἐκέκραγεν ὄρθριος, καὶ τὰ θηρία καθωπλικὼς ὁ ἕρμων ἐν τῷ μεγάλῳ περιστύλῳ διεκίνει, τὰ δὲ κατὰ τὴν πόλιν πλήθη, συνήθροιστο πρὸς τὴν οἰκτροτάτην θεωρίαν προσδοκῶντα τὴν πρωΐαν μετὰ σπουδῆς. οἱ δὲ ἰουδαῖοι κατὰ τὸν ἀμερῆ ψυχουλκούμενοι χρόνον πολυδάκρυον ἱκετείαν ἐν μέλεσι γοεροῖς τείνοντες τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐδέοντο τοῦ μεγίστου θεοῦ, πάλιν αὐτοῖς βοηθῆσαι συντόμως. οὔπω δὲ ἡλίου βολαὶ κατεσπείροντο, καὶ τοῦ βασιλέως τοὺς φίλους ἐκδεχομένου, ὁ ἕρμων παραστάς, ἐκάλει πρὸς τὴν ἔξοδον ὑποδεικνύων τὸ πρόθυμον τοῦ βασιλέως ἐν ἑτοίμῳ κεῖσθαι. τοῦ δὲ ἀποδεξαμένου καὶ καταπλαγέντος ἐπὶ τῇ παρανόμῳ ἐξόδῳ, κατὰ πᾶσαν ἀγνωσίᾳ

inuocauerunt, orantes quod contra se conuertere consilium impium, & liberare eos cum magnifica apparitione ab ea quæ erat ad pedes in promptu morte. Horum quidem aßiduè supplicatio ascendit in cælum. At Hermon immites elephantos potans, repletos vini abundanti subministratione & thure saturatos, manè ad aulam affuit, de his nunciare regi. At à seculi tempore creationem bonam in nocte & die concessam ab eo qui gratificatur omnibus quibus ipse vult somni partem misit ad regem. Et dulcißima & profunda comprehensus est operatione Domini, iniquo quidem proposito valde fraudatus, at ab irreuocabili cogitatione maximè deceptus. At Iudæi præsignatam horam fugientes, sanctum laudabant Deum suum. Et iterum orabant facilem demõstrare magnipotentis eius manus potestatem gentibus superbis. Media existente autem iam decima hora fermè, qui ad excitandum constitutus erat, subitò vocatos videns, pupugit accedens regem. Et vix excitans, nunciauit conuiuij tempus iam præterire, de his sermonem faciens: quem rex reputans & versus in conuiuium, insistens, qui venerant in conuiuium coram accumbere se. Quo & facto, hortabatur in conuiuium dedentes seipsos, præsentem conuiuij summe celebrantes in lætitia consumere partem. Longè autem procedente conuiuio, Hermonem accersens rex, cum acerba comminatione interrogauit, quam ob causam permißi sunt Iudæi præsentem diem superuiuere. Ipso autem nunciante nocte iussionem ad finem perduxisse, & amicis eius testimonium perhibentibus, crudelitatem peiorem Phalaridis habens dixit, hodierno somno gratiam habere eos. Sine dilatione autem ad venturum diem similiter præpara elephantos ad scelestorum Iudæorum perniciem. Cùm dixisset autem rex, vltro omnes cum gaudio præsentes simul collaudantes, in propriam domum vnusquisque reuersi sunt. Et non tam in somno consumpserunt tempus noctis, quàm in omnimodas excogitando miseris existimatis illusiones.

Dudum autem gallus cantauerat matutinus, & bestias cùm armasset Hermon, in magno porticu expectabat: quæ autem per ciuitatem, multitudo congregata erat ad miserandum spectaculum expectans auroram cum auiditate.

At Iudæi in indiuisibili animo suspensi tempore, multilachryma supplicatione in canticis luctuosis tendentes manus in cælum orabant maximum Deum, iterum eis auxiliari breui. Necdum autem Solis radij spargebantur, & rege amicos excipiente, Hermon adstans, vocabat ad exitum ostendens voluntatem regis in promptu esse. Ille autem cùm percepisset & obstupuisset in iniquo exitu, omnino ignorantia

detentus querebat, quæ causa ob quam hoc illi cum festinatione confectum est. Hoc autem erat operatio cunctorum dominantis Dei, eorum quæ prius illi excogitata fuerant obliuionem in mente ponentis. Nunciauit Hermon & omnes amici, feras & exercitus paratos esse, rex, secundum tuum instans propositum. Ille autem in dictis repletus graui ira, eo quòd circa hæc prouidentia Dei dispersus fuisset omnis eius cogitatus, intuens cum minis, dixit: Quotquot parentes affuerunt aut filiorum filij, hunc bestiis ferocibus pararunt abundantem cibum pro irreprehensibilibus mihi & maioribus meis præ se ferentibus continuam firmam fidem eminenter Judæis.

Quanquam siquidem non ob simul educationis amorem & necessitatis, vita pro his priuare deberes: sic Hermon insperatam periculosam sustinuit comminationem, & aspectu & vultu turbatus est. Vnusquisque autem amicorum cum tristitia erubescebant, congregatos dimiserunt quemlibet ad proprium negocium.

Ipsique Judæi ea quæ à rege, audientes, illustrem Deum Dominum regem regum laudabant, & hanc opem ab eo consecuti. Secundum autem has leges rex constituens rursus conuiuium, ad lætitiam verti hortabatur. At Hermonem aduocans cum minis dixit: Quoties tibi oportet de his ipsis imperare infelicissime? elephantos adhuc & nunc arma in crastinum ad Judæorum perniciem. At simul discumbentes cognati inconstantem mentem eius admirantes, protulerunt hæc. Rex, vsque quo tanquam insensatos nos tentas, iubens iam tertiò eos delere, & iterum in rebus ex mutatione reuocans à te sancita? quorum gratia ciuitas ob expectationem tumultuatur. Et adaucta conuersionibus, iam & periclitatur sæpe diripi.

Vnde in omnibus Phalaris rex impletus inscitia, & factas ad considerationem Judæorum in ipso mutationes animæ nihili æstimans, non initiatum firmiter iusiurandum determinans, hos quidē sine dilatione missurum in infernū in genibus & pedibus ferarū punitos, ducentē exercitū autē contra Judæā solo æquatā igne & hasta positurum velociter: & inaccessibile illorum nobis templum igne prostratū velocitate perficientiū illic sacrificia in omne tempus cōstituturum. Tunc læti discedentes amici et cognati cū fide, disposuerunt exercitus in opportunissimis locis ciuitatis ad obseruationē. At elephantorum præpositus feras ferme, vt sic dicā, in opus insanū adducens; odoratissimis poculis vino thure commixto horribiliter paratas præparationibus circa auroram, ciuitate iam multitudinibus innumerabilibus in hippodromo plena, intrās ad aulam ad constitutum, incitauit regem. Ille autem ira graui implens impiam mentem, omni mole cum feris exiuit, volens immiti corde & pupillis oculorum aspicere laboriosam & miseram

κεχαρισμένος ἐπυνθάνετο, τί τὸ πρᾶγμα ἐφ' οὗ τοῦτο αὐτῷ μετὰ σπουδῆς τελέλεσται. τοῦτο δὲ ἦν ἡ ἐνέργεια τοῦ πάντα δεσπόζοντος θεοῦ, τῶν πρὶν αὐτῷ μεμηχανευμένων λήθην κατὰ διάνοιαν ἐντεθεικότος. ὑπεδείκνυεν ὁ ἕρμων καὶ πάντες οἱ φίλοι, τὰ θηρία καὶ τὰς δυνάμεις ἡτοιμάσθαι βασιλεῦ κατὰ τὴν σὴν ἐκτενῆ πρόθεσιν. ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς ῥηθεῖσι πληρωθεὶς βαρεῖ χόλῳ, διὰ τὸ περὶ τούτων προνοίᾳ θεοῦ διεσκεδάσθαι πᾶν αὐτοῦ τὸ νόημα, ἐνατενίσας μετὰ ἀπειλῆς εἶπεν· ὅσοι γονεῖς παρῆσαν ἢ παίδων γόνοι, τήνδε θηρσὶν ἀγρίοις ἐσκεύασαν δαψιλῆ θοίναν ἀντὶ τῶν ἀνεγκλήτων ἐμοὶ καὶ προγόνοις ἐμοῖς ἀποδεδειγμένων ὁλοσχερῆ βεβαίαν πίστιν ἐξόχως ἰουδαίων. καίπερ εἰ μὴ διὰ τὴν τῆς συντροφίας στοργὴν καὶ τῆς χρείας, τὸ ζῆν ἀντὶ τούτων ἐστερήθης. οὕτως ὁ ἕρμων ἀπροσδόκητον ἐπικίνδυνον ὑπήνεγκεν ἀπειλήν. καὶ τῇ ὁράσει καὶ τῷ προσώπῳ συνεστάλη. ὁ καθεὶς δὲ τῶν φίλων σκυθρωπῶς ὑπεκρέων, τοὺς συνηθροισμένους ἀπέλυσαν ἕκαστον ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἀσχολίαν. οἵ τε ἰουδαῖοι τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀκούσαντες, τὸν ἐπιφανῆ θεὸν κύριον βασιλέα τῶν βασιλέων ᾔνουν, καὶ τῆς δὲ τῆς βοηθείας αὐτοῦ τετευχότες. κατὰ δὲ τούτους τοὺς νόμους ὁ βασιλεὺς συστησάμενος πάλιν τὸ συμπόσιον, εἰς εὐφροσύνην τραπῆναι παρεκάλει. τὸν δὲ ἕρμωνα προσκαλεσάμενος μετὰ ἀπειλῆς εἶπεν. ποσάκις σε δεῖ περὶ τούτων αὐτῶν προστάττειν ἀθλιώτατε; τοὺς ἐλέφαντας ἔτι καὶ νῦν καθόπλισον εἰς τὴν αὔριον ἐπὶ τὸν τῶν ἰουδαίων ἀφανισμόν. οἱ δὲ συνανακείμενοι συγγενεῖς τὴν ἀστάθη διάνοιαν αὐτοῦ θαυμάζοντες, προεφέροντο τάδε· βασιλεῦ, μέχρι τίνος ὡς ἀλόγους ἡμᾶς διαπειράζεις, προστάσσων ἤδη τρίτον αὐτοὺς ἀφανίσαι, καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἐκ μεταβολῆς ἀναλύων τὰ σοι δεδογμένα; ὧν χάριν ἡ πόλις διὰ τὴν προσδοκίαν ὀχλεῖ. καὶ πληθύουσα συστροφαῖς, ἤδη καὶ κινδυνεύει πολλάκις διαρπασθῆναι. ὅθεν ὁ κατὰ πάντα φάλαρις βασιλεὺς ἐμπληθυνθεὶς ἀλογιστίας, καὶ τὰς γινομένας πρὸς ἐπισκοπὴν τῶν ἰουδαίων ἐν αὐτῷ μεταβολὰς τῆς ψυχῆς παρ' οὐδὲν ἡγούμενος, ἀτελέστατον βεβαίως ὅρκον ὁρισάμενος, τούτους μὲν ἀνυπερθέτως πέμψειν εἰς ᾅδην ἐν γόνασι καὶ ποσὶ θηρίων ᾐκισμένους, ἐπιστρατεύσαντα δὲ ἐπὶ τὴν ἰουδαίαν ἰσόπεδον πυρὶ καὶ δόρατι θήσεσθαι διὰ τάχους, καὶ τὸν ἄβατον αὐτῶν ἡμῖν ναὸν πυρὶ πρηνέα τάχει τῶν συντελούντων ἐκεῖ θυσίας εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον καταστήσειν. τότε περιχαρεῖς ἀναλύσαντες οἱ φίλοι καὶ συγγενεῖς μετὰ πίστεως, διέτασσον τὰς δυνάμεις ἐπὶ τοὺς εὐκαιροτάτους τόπους τῆς πόλεως πρὸς τήρησιν. ὁ δὲ ἐλεφαντάρχης τὰ θηρία σχεδὸν ὡς εἰπεῖν εἰς κατάστημα μανιῶδες ἀγηοχώς, εὐωδεστάτοις πόμασιν οἴνῳ λελιβανωμένῳ φοβερῶς κεκοσμημένα κατασκευαῖς περὶ τὴν ἕω, τῆς πόλεως ἤδη πλήθεσιν ἀναριθμήτοις κατὰ τοῦ ἱπποδρόμου καταμεμεστωμένης, εἰσελθὼν εἰς τὴν αὐλὴν ἐπὶ τὸ προκείμενον, ὤτρυνε τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ὀργῇ βαρείᾳ γεμίσας δυσσεβῆ φρένα, παντὶ τῷ βάρει σὺν τοῖς θηρίοις ἐξώρμησε, βουλόμενος ἀτρώτῳ καρδίᾳ καὶ κόραις ὀφθαλμῶν θεάσασθαι τὴν ἐπίπονον καὶ ταλαίπωρον

ἐπεκαλέσαντο, δεόμενοι τὴν κατ' αὐτῶν μεταστρέψαι βουλὴν ἀνοσίως, καὶ ῥύσασθαι αὐτοὺς μετὰ μεγαλομεροῦς ἐπιφανείας ἐκ τοῦ παρὰ πόδας ἐν ἑτοίμῳ μόρου. τούτων μὲν ἐκτενῶς ἡ λιτανία ἀνέβαινεν εἰς οὐρανόν. ὁ δὲ ἕρμων τοὺς ἀνηλεεῖς ἐλέφαντας ποτίσας πεπληρωμένους τῆς τοῦ οἴνου πολλῆς χορηγίας καὶ τοῦ λιβάνου μεμεστωμένους, ὄρθριος ἐπὶ τὴν αὐλὴν παρῆν, τὰ περὶ τούτων προσαγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ. τὸ δὲ ἀπ' αἰῶνος χρόνου κτίσμα καλὸν ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ χαριζομένου πᾶσιν οἷς ἂν αὐτὸς θελήσῃ, ὕπνου μέρος ἀπέστειλε πρὸς τὸν βασιλέα. καὶ ἡδίστῳ καὶ βαθεῖ κατεσχέθη τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ δεσπότου, τῆς ἀθέσμου μὲν προθέσεως πολὺ διεσφαλμένος, τοῦ δὲ ἀμεταθέτου λογισμοῦ μεγάλως διεψευσμένος. οἱ δὲ ἰουδαῖοι τὴν προσημανθεῖσαν ὥραν διαφυγόντες, τὸν ἅγιον ᾔνουν θεὸν αὐτῶν. καὶ πάλιν ἠξίουν τὸν εὐκατάλλακτον, δεῖξαι μεγαλοσθενοῦς αὐτοῦ χειρὸς κράτος ἔθνεσιν ὑπερηφάνοις. μεσούσης δὲ ἤδη δεκάτης ὥρας σχεδὸν, ὁ πρὸς ταῖς κλήσεσι τεταγμένος, ἀθρόως τοὺς κλητοὺς ἰδὼν, ἔνυξε προσελθὼν τὸν βασιλέα. καὶ μόλις διεγείρας, ὑπέδειξε τὸν τῆς συμποσίας καιρὸν ἤδη παρατρέχοντα, τὸν περὶ τούτων λόγον ποιούμενος. ὃν ὁ βασιλεὺς λογισάμενος καὶ τραπεὶς εἰς τὸν πότον, ἐκέλευσε τοὺς παραγεγονότας εἰς τὴν συμποσίαν ἀντικρὺς ἀνακλιθῆναι αὐτοῦ. οὗ καὶ γενομένου, παρῄνει εἰς εὐωχίαν δόντας ἑαυτοὺς, τὸ παρὸν τῆς συμποσίας ἐπὶ πολὺ γεραιρομένους εἰς εὐφροσύνην καταθέσθαι μέρος. ἐπιπλεῖον δὲ προβαινούσης τῆς ὁμιλίας, τὸν ἕρμωνα μεταπεμψάμενος ὁ βασιλεὺς, μετὰ πικρᾶς ἀπειλῆς ἐπυνθάνετο, τίνος ἕνεκεν αἰτίας εἰάθησαν οἱ ἰουδαῖοι τὴν περιοῦσαν ἡμέραν περιβεβιωκότες. τοῦ δὲ ὑποδείξαντος νυκτὸς τὸ προσταχθὲν ἐπὶ τέλος ἠγηοχέναι, καὶ τῶν φίλων αὐτοῦ προσμαρτυρησάντων, τὴν ὠμότητα χείρονα φαλάριδος ἐσχηκὼς ἔφη, τῷ τῆς σήμερον ὕπνῳ χάριν ἔχειν αὐτούς. ἀνυπερθέτως δὲ εἰς τὴν ἐπιτέλλουσαν ἡμέραν κατὰ τὸ ὅμοιον ἑτοίμασον τοὺς ἐλέφαντας ἐπὶ τὸν τῶν ἀθεμίτων ἰουδαίων ἀφανισμόν. εἰπόντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἀσμένως πάντες μετὰ χαρᾶς οἵ τε παρόντες ὁμοῦ συναινέσαντες, εἰς τὸν ἴδιον οἶκον ἕκαστος ἀνέλυσε. καὶ οὐχ οὕτως εἰς ὕπνον κατεχρήσαντο τὸν χρόνον τῆς νυκτὸς, ὡς εἰς τὸ παντοίους μηχανᾶσθαι τοῖς ταλαιπώροις δοκοῦσιν ἐμπαιγμούς. ἄρτι δὲ ἀλεκτρυὼν ἐκέκραγεν ὄρθριος, καὶ τὰ θηρία καθωπλικὼς ὁ ἕρμων ἐν τῷ μεγάλῳ περιστύλῳ διεκίνει, τὰ δὲ κατὰ τὴν πόλιν πλήθη συνήθροιστο πρὸς τὴν οἰκτροτάτην θεωρίαν προσδοκῶντα τὴν πρωΐαν μετὰ σπουδῆς. οἱ δὲ ἰουδαῖοι κατὰ τὸν ἀμερῆ ψυχουλκούμενοι χρόνον πολυδάκρυον ἱκετείαν ἐν μέλεσι γοεροῖς τείνοντες τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν ἐδέοντο τοῦ μεγίστου θεοῦ, πάλιν αὐτοῖς βοηθῆσαι συντόμως. οὔπω δὲ ἡλίου βολαὶ κατεσπείροντο, καὶ τοῦ βασιλέως τοὺς φίλους ἐκδεχομένου, ὁ ἕρμων παραστὰς, ἐκάλει πρὸς τὴν ἔξοδον, ὑποδεικνύων τὸ πρόθυμον τοῦ βασιλέως ἐν ἑτοίμῳ κεῖσθαι. τοῦ δὲ ἀποδεξαμένου καὶ καταπλαγέντος ἐπὶ τῇ παρανόμῳ ἐξόδῳ, κατὰ πᾶν ἀγνωσίᾳ

inuocauerunt, orantes quod contra se conuerterent consilium impium, & liberare eos cum magnifica apparitione ab ea quæ erat ad pedes in promptu morte. Horum quidem aßiduè supplicatio ascendit in cælum. At Hermon immites elephantos potans, repletos vini abundanti subministratione & thure saturatos, manè ad aulam affuit, de his nunciare regi. At à seculi tempore creationem bonam in nocte & die concessam ab eo qui gratificatur omnibus quibus ipse vult somni partem misit ad regem. Et dulcißima & profunda comprehensus est operatione Domini, iniquo quidem proposito valde fraudatus, at ab irreuocabili cogitatione maximè deceptus. At Iudæi præsignatam horam fugientes, sanctum laudabant Deum suum. Et iterum orabant facilem demõstrare magnipotentis eius manus potestatem gentibus superbis. Media existente autem iam decima hora fermè, qui ad excitandum constitutus erat, subitò vocatos videns, pupugit accedens regem. Et vix excitans, nunciauit conuiuij tempus iam præterire, de his sermonem faciens: quem rex reputans & versus in conuiuium, iußit eos, qui venerant in conuiuium coram accumbere se. Quo & facto, hortabatur in conuiuium dedentes seipsos, præsentem conuiuij summe celebrantes in lætitia consumere partem. Longè autem procedente conuiuio, Hermonem accersens rex, cum acerba comminatione interrogauit, quam ob causam permißi sunt Iudæi præsentem diem superuiuere. Ipso autem nunciante nocte iußionem ad finem perduxisse, & amicis eius testimonium perhibentibus, crudelitatem peiorem Phalaridis habens dixit, hodierno somno gratiam habere eos. Sine dilatione autem ad venturum diem similiter præpara elephantos ad scelestorum Iudæorum perniciem. Cùm dixisset autem rex, vltro omnes cum gaudio præsentes simul collaudantes, in propriam domum vnusquisque reuersi sunt. Et non tam in somno consumpserunt tempus noctis, quàm in omnimodas excogitando miseris existimatis illusiones.

Dudum autem gallus cantauerat matutinus, & bestias cùm armasset Hermon, in magno porticu expectabat: quæ autem per ciuitatem, multitudo congregata erat ad miserandum spectaculum expectans auroram cum auiditate. At Iudæi in indiuisibili animo suspensi tempore, multilachryma supplicatione in canticis luctuosis tendentes manus in cælum orabant maximum Deum, iterum eis auxiliari breui. Nondum autem Solis radij spargebantur, & rege amicos excipiente, Hermon adstans, vocabat ad exitum ostendens voluntatem regis in promptu esse. Ille autem cùm percepisset & obstupuisset in iniquo exitu, omnino ignorantia

detentus quærebat, quæ causa ob quam hoc illi cum festinatione confectum est. Hoc autem erat operatio cunctorum dominantis Dei, eorum quæ prius illi excogitata fuerant obliuionem in mente ponentis. Nunciauit Hermon & omnes amici, feras & exercitus paratos esse, rex, secundum tuum instans propositum. Ille autem in dictis repletus graui ira, eo quòd circa hæc prouidentia Dei dispersus fuisset omnis eius cogitatus, intuens cum minis, dixit: Quotquot parentes affuerunt aut filiorum filij, hunc bestiis ferocibus parauerunt abundantem cibum pro irreprehensibilibus mihi & maioribus meis præ se ferentibus continuam firmam fidem eminenter Iudæis. Quanquam siquidem non ob simul educationis amorem & necessitatis, vita pro his priuare deberes: sic Hermon insperatam periculosam sustinuit comminationem, & aspectu & vultu turbatus est. Vnusquisque autem amicorum cum tristitia erubescebant, congregatos dimiserunt quemlibet ad proprium negocium. Ipsique Iudæi ea quæ à rege, audientes, illustrem Deum Dominum regem regum laudabant, & hanc opem ab eo consecuti. Secundum autem has leges rex constituens rursus conuiuium, ad lætitiam verti hortabatur. At Hermonem aduocans cum minis dixit: Quoties tibi oportet de his ipsis imperare infelicissime? elephantos adhuc & nunc arma in crastinum ad Iudæorum perniciem. At simul discumbentes cognati inconstantem mentem eius admirantes, protulerunt hæc. Rex, vsque quo tanquam insensatos nos tentas, iubens iam tertiò eos delere, & iterum in rebus ex mutatione reuocans à te sancita? quorum gratia ciuitas ob expectationem tumultuatur. Et adaucta conuersionibus, iam & periclitatur sæpe diripi. Vnde in omnibus Phalaris rex impletus inscitia, & factas ad considerationem Iudæorum in ipso mutationes animæ nihili æstimans, non initiatum firmiter iusiurandum determinans, hos quidē sine dilatione missurum in infernū in genibus & pedibus ferarū punitos, ducentē exercitū autē contra Iudæā solo æquatā igne & hasta positurum velociter: & inaccessibile illorum nobis templum igne prostratū velocitate perficientiū illic sacrificia in omne tempus cōstituturum. Tunc læti discedentes amici et cognati cū fide, disposuerunt exercitus in opportunissimis locis ciuitatis ad obseruationē. At elephantorum præpositus feras ferme, vt sic dicā, in opus insanū adducens; odoratissimis poculis vino thure commixto horribiliter paratas præparationibus circa auroram, ciuitate iam multitudinibus innumerabilibus in hippodromo plena, intrās ad aulam ad constitutum, incitauit regem. Ille autem ira grauiimplens impiam mentem, omni mole cum feris exiuit, volens immiti corde & pupillis oculorum aspicere laboriosam & miseram

κεκρατημένος ἐπυνθάνετο, τί τὸ πρᾶγμα ἐφ' ὃ τοῦτο αὐτῷ μετὰ σπουδῆς τετέλεσται. τοῦτο δὲ ἦν ἡ ἐνέργεια τοῦ πάντα δεσπόζοντος θεοῦ, τῶν πρὶν αὐτῷ μεμηχανευμένων λήθην κατὰ διάνοιαν ἐντεθεικότος. ὑπεδείκνυεν ὁ Ἕρμων καὶ πάντες οἱ φίλοι, τὰ θηρία καὶ τὰς δυνάμεις ἡτοιμάσθαι βασιλεῦ κατὰ τὴν σὴν ἐκτενῆ πρόθεσιν. ὁ δὲ ἐπὶ τοῖς ῥηθεῖσι πληρωθεὶς βαρεῖ χόλῳ, διὰ τὸ περὶ τούτων προνοίᾳ θεοῦ διεσκεδάσθαι πᾶν αὐτοῦ τὸ νόημα, ἐνατενίσας μετὰ ἀπειλῆς εἶπεν· ὅσοι γονεῖς παρῆσαν ἢ παίδων γόνοι, τήνδε θηρσὶν ἀγρίοις ἐσκεύασαν δαψιλῆ θοίναν ἀντὶ τῶν ἀνεγκλήτων ἐμοὶ καὶ προγόνοις ἐμοῖς ἀποδεδειγμένων ὁλοσχερῆ βεβαίαν πίστιν ἐξόχως Ἰουδαίων. καίπερ εἰ μὴ διὰ τὴν τῆς συντροφίας στοργὴν καὶ τῆς χρείας, τὸ ζῆν ἀντὶ τούτων ἐστερήθης. οὕτως ὁ Ἕρμων ἀπροσδόκητον ἐπικίνδυνον ὑπήνεγκεν ἀπειλήν. καὶ τῇ ὁράσει καὶ τῷ προσώπῳ συνεστάλη. ὁ καθεὶς δὲ τῶν φίλων σκυθρωπῶς ὑπεκρέων, τοὺς συνηθροισμένους ἀπέλυσαν ἕκαστον ἐπὶ τὴν ἰδίαν ἀσχολίαν. οἵ τε Ἰουδαῖοι τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀκούσαντες, τὸν ἐπιφανῆ θεὸν κύριον βασιλέα τῶν βασιλέων ᾔνουν, καὶ τῆς δὲ τῆς βοηθείας αὐτοῦ τετυχότες. κατὰ δὲ τούτους τοὺς νόμους ὁ βασιλεὺς συστησάμενος πάλιν τὸ συμπόσιον, εἰς εὐφροσύνην τραπῆναι παρεκάλει. τὸν δὲ Ἕρμωνα προσκαλεσάμενος μετὰ ἀπειλῆς εἶπεν. ποσάκις σοι δεῖ περὶ τούτων αὐτῶν προστάττειν ἀθλιώτατε; τοὺς ἐλέφαντας ἔτι καὶ νῦν καθόπλισον εἰς τὴν αὔριον ἐπὶ τὸν τῶν Ἰουδαίων ἀφανισμόν. οἱ δὲ συνανακείμενοι συγγενεῖς τὴν ἀστάθη διάνοιαν αὐτοῦ θαυμάζοντες, προεφέροντο τάδε· Βασιλεῦ, μέχρι τίνος ὡς ἀλόγους ἡμᾶς διαπειράζεις, προστάσσων ἤδη τρίτον αὐτοὺς ἀφανίσαι, καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἐκ μεταβολῆς ἀναλύων τὰ σοὶ δεδογμένα; ὧν χάριν ἡ πόλις διὰ τὴν προσδοκίαν ὀχλεῖ. καὶ πληθύουσα συστροφαῖς, ἤδη καὶ κινδυνεύει πολλάκις διαρπασθῆναι. ὅθεν ὁ κατὰ πάντα Φάλαρις βασιλεὺς ἐμπληθυνθεὶς ἀλογιστίας, καὶ τὰς γινομένας πρὸς ἐπισκοπὴν τῶν Ἰουδαίων ἐν αὐτῷ μεταβολὰς τῆς ψυχῆς παρ' οὐδὲν ἡγούμενος, ἀτελέστατον βεβαίως ὅρκον ὁρισάμενος, τούτους μὲν ἀνυπερθέτως πέμψειν εἰς ᾅδην ἐν γόνασι καὶ ποσὶ θηρίων ᾐκισμένους, ἐπιστρατεύσαντα δὲ ἐπὶ τὴν Ἰουδαίαν ἰσόπεδον πυρὶ καὶ δόρατι θήσεσθαι διὰ τάχους, καὶ τὸν ἄβατον αὐτῶν ἡμῖν ναὸν πυρὶ πρηνέα τάχει τῶν συντελούντων ἐκεῖ θυσίας εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον καταστήσειν. τότε περιχαρεῖς ἀναλύσαντες οἱ φίλοι καὶ συγγενεῖς μετὰ πίστεως, διέτασσον τὰς δυνάμεις ἐπὶ τοὺς εὐκαιροτάτους τόπους τῆς πόλεως πρὸς τήρησιν. ὁ δὲ ἐλεφαντάρχης τὰ θηρία σχεδὸν ὡς εἰπεῖν εἰς κατάστημα μανιῶδες ἀγηοχώς, εὐωδεστάτοις πόμασιν οἴνῳ λελιβανωμένῳ φοβερῶς κεκοσμημένα κατασκευαῖς περὶ τὴν ἕω, τῆς πόλεως ἤδη πλήθεσιν ἀναριθμήτοις κατὰ τὸ ἱππόδρομον καταμεμεστωμένης, εἰσελθὼν εἰς τὴν αὐλὴν ἐπὶ τὸ προκείμενον, ὤτρυνε τὸν βασιλέα. ὁ δὲ ὀργῇ βαρείᾳ γεμίσας δυσσεβῆ φρένα, παντὶ τῷ βάρει σὺν τοῖς θηρίοις ἐξώρμησε, βουλόμενος ἀτρώτῳ καρδίᾳ καὶ κόραις ὀφθαλμῶν θεάσασθαι τὴν ἐπίπονον καὶ ταλαίπωρον

τῶν προσεστημαμμένων καταστροφήν: ὡς δὲ τῶν ἐλεφάντων ἐξιόντων περὶ πύλην καὶ τῆς συνεπομένης ἐνόπλου δυνάμεως, τῆς τε τοῦ πλήθους πορείας κονιορτὸν ἰδόντες, καὶ βαρυηχῆ θόρυβον ἀκούσαντες οἱ ἰουδαῖοι, ὑστάτην βίου ῥοπὴν αὐτοῖς ἐκείνην δόξαντες εἶναι τὸ τέλος τῆς ἀθλιωτάτης προσδοκίας, εἰς οἶκτον καὶ γόους τραπέντες, κατεφίλουν ἀλλήλους περιπλεκόμενοι τοῖς συγγενέσιν ἐπὶ τοὺς τραχήλους ἐπιπίπτοντες, γονεῖς παισὶ καὶ μητέρες νεάνισιν. ἕτεραι δὲ νεογνὰ πρὸς μαστοὺς ἔχουσαι βρέφη τελευταῖον ἕλκοντα γάλα. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὰς ἔμπροσθεν αὐτῶν γεγενημένας ἀντιλήψεις ἐξ οὐρανοῦ συνιδόντες, πρηνεῖς ὁμοθυμαδὸν ῥίψαντες ἑαυτοὺς καὶ τὰ νήπια χωρίσαντες τῶν μαστῶν, ἀνεβόησαν φωνῇ μεγάλῃ σφόδρα, τὸν τῆς ἁπάσης δυνάστην ἱκετεύοντες, οἰκτεῖραι μετ' ἐπιφανείας αὐτοὺς ἤδη πρὸς πύλαις ᾅδου καθεστῶτας. Ελεάζαρος δέ τις ἀνὴρ ἐπίσημος τῶν ἀπὸ τῆς χώρας ἱερέων, ἐν πρεσβείῳ τὴν ἡλικίαν ἤδη λελογχώς, καὶ πάσῃ τῇ κατὰ τὸν βίον ἀρετῇ κεκοσμημένος, τοὺς περὶ αὐτὸν καταστείλας πρεσβυτέρους ἐπικαλεῖσθαι τὸν ἅγιον θεόν, προσηύξατο τάδε. Βασιλεῦ μεγαλοκράτωρ, ὕψιστε, παντοκράτωρ θεέ, τὴν πᾶσαν διακυβερνῶν ἐν οἰκτιρμοῖς κτίσιν, ἔπιδε ἐπὶ ἀβραὰμ σπέρμα, ἐπὶ ἡγιασμένου τέκνα ἰακώβ, μερίδος ἡγιασμένης σου λαὸν ἐν ξένῃ γῇ ξένον ἀδίκως ἀπολλύμενον πάτερ. σὺ φαραὼ πληθύνοντα ἅρμασι τὸν πρὶν αἰγύπτου ταύτης δυνάστην ἐπαρθέντα ἀνόμῳ θράσει καὶ γλώσσῃ μεγαλορρήμονι, σὺν τῇ ὑπερηφάνῳ στρατιᾷ ποντοβρόχους ἀπώλεσας, φέγγος ἐπιφάνας ἐλέους ἰσραὴλ γένει. σὺ τὸν ἀναριθμήτοις δυνάμεσι γαυρωθέντα σενναχηρεὶμ βαρὺν ἀσσυρίων βασιλέα, δόρατι τὴν πᾶσαν ὑποχείριον ἤδη λαβόντα γῆν, καὶ μετεωρισθέντα ἐπὶ τὴν ἁγίαν σου πόλιν, βαρέα λαλοῦντα κόμπῳ καὶ θράσει, σὺ δέσποτα ἔθραυσας· ἔκδηλον δεικνὺς ἔθνεσι πολλοῖς τὸ σὸν κράτος. σὺ τοὺς κατὰ τὴν βαβυλωνίαν τρεῖς ἑταίρους πυρὶ τὴν ψυχὴν αὐθαιρέτως δεδωκότας εἰς τὸ μὴ λατρεῦσαι τοῖς κενοῖς, διάπυρον δροσίσας κάμινον, ἐρρύσω μέχρι τριχὸς ἀπημάντους, φλόγα πᾶσιν ἐπιπέμψας τοῖς ὑπεναντίοις. σὺ τὸν διαβολαῖς φθόνου λέουσι κατὰ γῆς ῥιφέντα θηρσὶ βορὰν δανιὴλ εἰς φῶς ἀνήγαγες ἀσινῆ. τόν τε βυθοτρεφοῦς ἐν γαστρὶ κήτους ἰωνᾶν τηκόμενον ἀφειδῶς, ἀπήμαντον πᾶσιν οἰκείοις ἀνέδειξας πάτερ. καὶ νῦν μισύβρι, πολυέλεε, τῶν ὅλων σκεπαστά, τὸ τάχος ἐπιφάνηθι τοῖς ἀπὸ ἰσραὴλ γένους, ὑπὸ δὲ ἐβδελυγμένων ἀνόμων ἐθνῶν ὑβριζομένοις. εἰ δὲ ἀσεβείαις κατὰ τὴν ἀποικίαν ὁ βίος ἡμῶν ἐνέσχηται, ῥυσάμενος ἡμᾶς ἀπὸ ἐχθρῶν χειρός, ὡς προαιρῇ δέσποτα ἀπόλεσον ἡμᾶς μόρῳ. μὴ τοῖς ματαίοις οἱ ματαιόφρονες εὐλογησάτωσαν ἐπὶ τῇ τῶν ἠγαπημένων σου ἀπωλείᾳ λέγοντες, οὐδὲ ὁ θεὸς αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς. σὺ δὲ ὁ πᾶσαν ἀλκὴν καὶ δυναστείαν ἔχων ἅπασαν αἰώνιε, νῦν ἔπιδε. ἐλέησον ἡμᾶς τοὺς καθ' ὕβριν ἀνόμων ἀλόγιστον ἐκ τοῦ ζῆν μεθισταμένους ἐν ἐπιβούλων τρόπῳ. πτηξάτω δὲ ἔθνη σὴν δύναμιν ἀνίκητον σήμερον ἔντιμε, δύναμιν ἔχων ἐπὶ σω-

prædictorum subuersionem. Iam verò elephantorum egredientiū circa portam & subsequentis armati exercitus, & multitudinis itineris puluerem videntes, & horrisonum tumultum audientes Iudæi, vltimum vitæ momentum ipsis illud existimantes esse finem miserrimæ expectationis, ad miserationem & luctus versi, osculabantur se adinuicem compliciti cognatis in colla procumbentes, parentes filiis & matres puellis.

Aliæ autem nuper genitos ad vbera habentes infantes vltimum sugentes lac. At quæ & prius eis facta auxilia de cælo cognoscentes, pronos vnanimiter proiicientes seipsos, & infantes amouentes ab vberibus, clamauerunt voce magna valde, vniuersi principi supplicantes, misereri cum apparitione eorum iam ad portas mortis constitutorum. Eleazarus autem quidam vir insignis eorum qui ex regione sacerdotum, in senectute ætatem iam sortitus, & omni quæ secundum vitam virtute ornatus, eos qui circa se comprimēs seniores ab inuocando sanctum Deum, orauit hæc. Rex magnipotens, altissime, omnipotens Deus, omnem gubernans in misericordiis creaturam, inspice in Abraam semen, in sanctificati filios Iacob, partis sanctificatæ tuæ populum in peregrina terra peregrinum iniustè pereuntem pater. Tu Pharaonem abundantem curribus olim Ægypti huius principem sublatum immiti audacia & lingua magniloqua, cum superbo exercitu mari vinctos perdidisti; lucem ostendens misericordiæ Israel generi. Tu immensis exercitibus superbientem Senacherib grauem Assyriorum regem, lancea omnem subditam iam accipientem terram, & elatum contra sanctam tuam ciuitatem, grauia loquentem superbia & audacia, tu Domine fregisti; manifestam demonstrans gentibus multis tuam potentiam: tu in Babylonia tres socios igni animam voluntariè tradentes vt non seruirent vanis, ignitum rorefaciens caminum; liberasti vsque ad capillum illæsos, flammam omnibus immittens aduersariis. Tu calumniis inuidiæ leonibus in terra proiectum feris cibum Danielem ad lucem reduxisti incolumem: & in mari educati in ventre ceti Ionam liquescentem incessanter, illæsum omnibus familiaribus demonstrasti pater: & nunc malorum detestator, misericors, omnium protector, citò appare his qui ex Israel genere, ab autem abominatis scelestis gentibus afflictis. Si autem impietatibus secundum peregrinationem vita nostra constricta est, liberans nos de inimicorum manu, vt volueris Domine, perde nos morte. Non vanis vana sapientes benedicant in dilectorum à te perditione, dicentes: Neque Deus illorum liberauit eos. Tu autem omnem fortitudinem & potentiam habēs omnē sempiterne, nunc prospice, miserere nostri qui per iniuriam iniquorū iniustā è vita submouemur ad insidiatorū morē. Admirētur autē gētes tuā virtutē inuictā hodie venerāde, potētiā habēs in sal-

uationi Iacob generis. Orat te omnis multitudo infantum & horum parentes cum lachrymis, demonstretur omnibus gentibus quòd nobiscum es Domine: & non auertisti faciem tuam à nobis. Sed sicut dixisti quòd neque in terra inimicorum suorum existentes contempsisti eos. sic adimple domine. At Eleazaro desinente iam ab oratione, rex cum feris & omni exercitus horrore secundū hippodromum aderat. Et aspicientes Iudæi, valde in cælum exclamauerunt: adeo vt & adiacentes conualles simul sonantes continuum luctum facerent cum vniuerso exercitu. Tunc gloriosus, Omnipotēs et verax Deus, ostendens sanctam suā faciem, aperuit cæli portas. A quibus inclyti duo terribiles aspectu angeli descenderunt manifesti omnibus præterquam Iudæis. Et restiterunt, & exercitum hostium repleuerunt turbatione & timore, & immobilibus ligauerunt pedicis. Et horrens etiam regis corpus factum est, & obliuio audaciam eius grauem cepit, & conuerterunt bestias aduersus consequentes armatos exercitus. Et conculcabant illos & interficiebant, & conuersa est regis ira in misericordiam & lachrymas pro iis quæ prius à se excogitata fuerant. Audiens enim clamorem, & videns pronos omnes in perditionem, lachrymans cum ira amicis minabatur, dicens: Rege abutimini, & tyrannos transgressi estis crudelitate, & meipsum vestrum benefactorem conamini à principatu iam & anima submouere clam machinantes quæ non expediunt regno. Quis eos qui obtinuerunt nostra in fide regionis munitiones, domo remouens vnunquemq; iniustè congregauit huc? quis eos qui à principio beneuolentia erga nos in omnibus superant omnes gentes, & qui laboriosissima sæpe hominum susceperunt pericula, sic iniquis implicuit suppliciis? soluite. dissoluite iniusta vincula, ad propria cum pace dimittite, ante facta euitantes. Dimittite filios omnipotentis cælestis Dei viuentis, qui à nostris vsque nunc maioribus incolumem cum gloria statum exhibet nostris negotiis. Ille quidem igitur hæc dixit. Ipsi autem in indiuisibili tempore soluti, sanctum saluatorem Deum suum benedicebant, nuper mortem euadentes. Postea rex in ciuitatem reuersus, præfectum redituum accersens, iussit vinaque & reliqua ad conuiuium necessaria Iudæis præbere ad dies septem, iudicans eos in quo loco putauerant mortem suscipere, in hoc in letitia omni soteria celebrare. Tunc qui prius contumeliis affecti fuerant & prope mortem, potius autem in ipsa ambulauerant, pro acerba & lugubri morte, conuiuium salutare constituentes, ad mortem ipsis & sepulturam deputatum locum tentoriis diuiserunt pleni gaudio. Finientes autem luctus gemitosum cantum, resumpserūt cantum patriū, saluatorem & miraculorū factorē

τηρεία ἰακὼβ γένους. ἱκετεύει σε τὸ πᾶν πλῆθος τῶν νηπίων καὶ οἱ τούτων γονεῖς μετὰ δακρύων. δειχθήτω πᾶσιν ἔθνεσιν ὅτι μεθ' ἡμῶν εἶ κύριε, καὶ οὐκ ἀπέστρεψας τὸ πρόσωπόν σου ἀφ' ἡμῶν. ἀλλὰ καθὼς εἶπας, ὅτι οὐδ' ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν ὄντων ὑπερεῖδες αὐτοὺς, οὕτως ἐπιτέλεσον κύριε. τοῦ δὲ ἐλεαζάρου λήγοντος ἄρτι τῆς προσευχῆς, ὁ βασιλεὺς σὺν τοῖς θηρίοις καὶ παντὶ τῷ τῆς δυνάμεως φρυάγματι μετὰ τὸν ἱππόδρομον παρῆγεν. καὶ θεωρήσαντες οἱ ἰουδαῖοι, μέγα εἰς οὐρανὸν ἀνέκραξαν, ὥστε καὶ τοὺς παρακειμένους αὐλῶνας συνηχήσαντας ἀκατάσχετον οἰμωγὴν ποιῆσαι παντὶ τῷ στρατοπέδῳ. τότε ὁ μεγαλόδοξος, παντοκράτωρ καὶ ἀληθινὸς θεός, ἐπιφάνας τὸ ἅγιον αὐτοῦ πρόσωπον, ἠνέῳξε τὰς οὐρανοῦ πύλας. ἐξ ὧν δεδοξασμένοι δύο φοβεροειδεῖς ἄγγελοι κατέβησαν φανεροὶ πᾶσι πλὴν τοῖς ἰουδαίοις. καὶ ἀντέστησαν· καὶ τὴν δύναμιν τῶν ὑπεναντίων ἐπλήρωσαν ταραχῆς καὶ δειλίας, καὶ ἀκινήτοις ἔδησαν πέδαις. καὶ ὑπόφρικον καὶ τὸ τοῦ βασιλέως σῶμα ἐγενήθη, καὶ λήθη τὸ θράσος αὐτοῦ τὸ βαρύθυμον ἔλαβε. καὶ ἀπέστρεψαν τὰ θηρία ἐπὶ τὰς συνεπομένας ἐνόπλους δυνάμεις· καὶ κατεπάτουν αὐτοὺς καὶ ὠλόθρευον. καὶ μετεστράφη τοῦ βασιλέως ἡ ὀργὴ εἰς οἶκτον καὶ δάκρυα ὑπὲρ τῶν ἔμπροσθεν αὐτῷ μεμηχανημένων. ἀκούσας γὰρ τῆς κραυγῆς, καὶ συνιδὼν πρηνεῖς ἅπαντας εἰς τὴν ἀπώλειαν, δακρύσας μετ' ὀργῆς τοῖς φίλοις διηπειλεῖτο λέγων. παραβασιλεύετε, καὶ τυράννους ὑπερβεβήκατε ὠμότητι. καὶ ἐμὲ αὐτὸν τὸν ὑμῶν εὐεργέτην ἐπιχειρεῖτε τῆς ἀρχῆς ἤδη καὶ τοῦ πνεύματος μεθιστᾶν λάθρα μηχανώμενοι τὰ μὴ συμφέροντα τῇ βασιλείᾳ. τίς τοὺς κρατήσαντας ἡμῶν ἐν πίστει τὰ τῆς χώρας ὀχυρώματα, τῆς οἰκίας ἀποστήσας ἕκαστον ἀλόγως ἤθροισεν ἐνθάδε, τίς τοὺς ἐξ ἀρχῆς εὐνοίᾳ πρὸς ἡμᾶς κατὰ πάντα διαφέροντας πάντων ἐθνῶν, καὶ τοὺς χειρίστους πλεονάκις ἀνθρώπων ἐπιδεδεγμένους κινδύνους, οὕτως ἀθέσμοις περιέβαλεν αἰκίαις; λύσατε, ἐκλύσατε ἄδικα δεσμά. εἰς τὰ ἴδια μετ' εἰρήνης ἐξαποστείλατε, τὰ προπεπραγμένα παραιτησάμενοι. ἀπολύσατε τοὺς υἱοὺς τοῦ παντοκράτορος ἐπουρανίου θεοῦ ζῶντος. ὃς ἀφ' ἡμετέρων μέχρι τοῦ νῦν προγόνων ἀπαραπόδιστον μετὰ δόξης εὐστάθειαν παρέχει τοῖς ἡμετέροις πράγμασιν. ὁ μὲν οὖν ταῦτα ἔλεξεν. οἱ δὲ ἐν ἀμερεῖ χρόνῳ λυθέντες, τὸν ἅγιον σωτῆρα θεὸν αὐτῶν εὐλόγουν, ἄρτι τὸν θάνατον ἐκπεφευγότες. εἶτα ὁ βασιλεὺς εἰς τὴν πόλιν ἀπαλλαγείς, τὸν ἐπὶ τῶν προσόδων προσκαλεσάμενος, ἐκέλευσεν οἴνους τε καὶ τὰ λοιπὰ πρὸς εὐωχίαν ἐπιτήδεια τοῖς ἰουδαίοις χορηγεῖν ἐπὶ ἡμέρας ἑπτά, κρίνας αὐτοὺς ἐν ᾧ τόπῳ ἔδοξαν τὸν ὄλεθρον ἀναλαμβάνειν, ἐν τούτῳ ἐν εὐφροσύνῃ πάσῃ σωτήρια ἄγειν. τότε οἱ πρὶν ἐπονείδιστοι καὶ πλησίον ᾅδου, μᾶλλον δ' ἐπ' αὐτῷ βεβηκότες, ἀντὶ πικροῦ καὶ δυσαιάκτου μόρου, κώθωνα σωτήριον συστησάμενοι, τὸν εἰς πτῶσιν αὐτοῖς καὶ τάφον ἡτοιμασμένον τόπον κλισίαις κατεμερίσαντο πλήρεις χαρμονῆς. καταλήξαντες δὲ θρήνου πολυόδυρτον μέλος, ἀνέλαβον ᾠδὴν πάτριον, τὸν σωτῆρα καὶ τερατοποιὸν

αἰνοῦντες θεόν. οἰμωγήν τε πᾶσαν καὶ κωκυτὸν ἀπωσάμενοι, χοροὺς συνίσταντο εὐφροσύνης εἰρηνικῆς σημεῖον. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ βασιλεὺς περὶ τούτων συμπόσιον βαρὺ συναγαγὼν, ἀδιαλείπτως εἰς οὐρανὸν ἀνθωμολογεῖτο μεγαλοπρεπῶς ἐπὶ τῇ παραδόξῳ γενηθείσῃ αὐτῷ σωτηρίᾳ. οἵ τε πρὶν εἰς ὄλεθρον καὶ οἰωνοβρώτους αὐτοὺς ἔσεσθαι τιθέμενοι, καὶ μετὰ χαρᾶς ἀπογραψάμενοι, κατεστέναξαν αἰσχύνην ἐφ' ἑαυτοῖς περιβαλλόμενοι, καὶ τὴν πυρίπνουν τόλμαν ἀκλεῶς ἐσβεσμένοι. οἵ τε Ἰουδαῖοι καθὼς προειρήκαμεν συστησάμενοι τὸν προειρημένον χορὸν, μετ' εὐωχίας ἐν ἐξομολογήσεσιν ἱλαραῖς καὶ ψαλμοῖς διῆγον. καὶ κοινὸν ὁρισάμενοι περὶ τούτων θεσμὸν, ἐπὶ πᾶσαν τὴν παροικίαν αὐτῶν εἰς γενεὰς τὰς προειρημένας ἡμέρας ἄγειν ἔστησαν εὐφροσύνους, οὐ πότου χάριν καὶ λιχνείας, σωτηρίας δὲ τῆς διὰ θεὸν γενομένης αὐτοῖς. ἐνέτυχον δὲ τῷ βασιλεῖ, τὴν ἀπόλυσιν αὐτῶν εἰς τὰ ἴδια αἰτούμενοι. ἀπογράφονται δὲ αὐτοὺς ἀπὸ πέμπτης καὶ εἰκάδος τοῦ παχὼν, ἕως τῆς τετάρτης τοῦ ἐπὶφ ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα. συνίστανται δὲ αὐτῶν τὴν ἀπώλειαν ἀπὸ πέμπτης τοῦ ἐπὶφ ἕως ἑβδόμης, ἡμέραις τρισίν. ἐν αἷς καὶ μεγαλοδόξως ἐπιφάνας τὸ ἔλεος αὐτοῦ ὁ τῶν ὅλων δυνάστης, ἀπταίστους αὐτοὺς ἐρρύσατο ὁμοθυμαδόν. εὐωχοῦντο δὲ πάνθ' ὑπὸ τοῦ βασιλέως χορηγούμενοι, μέχρι τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης. ἐν ᾗ καὶ τὴν ἐντυχίαν ἐποιήσαντο περὶ τῆς ἀπολύσεως αὐτῶν. συναινέσας τε αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς, ἔγραψεν αὐτοῖς τὴν ὑπογεγραμμένην ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς κατὰ πόλιν στρατηγοὺς μεγαλοψύχως τὴν ἐκτένειαν ἔχουσαν. Βασιλεὺς πτολεμαῖος φιλοπάτωρ τοῖς κατ' αἴγυπτον στρατηγοῖς καὶ πᾶσι τοῖς τεταγμένοις ἐπὶ πραγμάτων χαίρειν καὶ ἐρρῶσθαι. ἐρρώμεθα δὲ καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν, κατευθύναντος ἡμῖν τοῦ μεγάλου θεοῦ τὰ πράγματα καθὼς προαιρούμεθα. τῶν φίλων τινὲς κακοηθείᾳ πυκνότερον ἡμῖν παρακείμενοι, συνέπεισαν ἡμᾶς εἰς τὸ τοὺς ὑπὸ τὴν βασιλείαν ἰουδαίους συναθροίσαντας σύστημα κολάσασθαι ξενιζούσαις ἀποστατῶν τιμωρίαις. προφερόμενοι μήποτε εὐσταθήσειν ἡμῶν τὰ πράγματα, δι' ἣν ἔχουσιν οὗτοι πρὸς πάντα τὰ ἔθνη δυσμένειαν, μέχρις ἂν συντελεσθῇ τοῦτο. οἳ καὶ δεσμίους καταγαγόντες αὐτοὺς μετὰ σκυλμῶν ὡς ἀνδράποδα, μᾶλλον δὲ ὡς ἐπιβούλους, ἄνευ πάσης ἀνακρίσεως καὶ ἐξετάσεως, ἐπεχείρησαν ἀνελεῖν, νόμου σκυθῶν ἀγριωτέραν ἐμπεπορπημένοι ὠμότητα. ἡμεῖς δὲ ἐπὶ τούτοις σκληρότερον διαπειλησάμενοι, καθ' ἣν ἔχομεν πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους ἐπιείκειαν, μόγις τὸ ζῆν αὐτοῖς χαρισάμενοι, καὶ τὸν ἐπουράνιον θεὸν ἐγνωκότες ἀσφαλῶς ὑπερησπικότα τῶν ἰουδαίων, ὡς πατέρα ὑπὲρ υἱῶν διαπαντὸς συμμαχοῦντα, τήν τε τοῦ φίλου ἣν ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς βεβαίαν καὶ τῶν προγόνων ἡμῶν εὔνοιαν ἀναλογισάμενοι, δικαίως ἀπολελύκαμεν πάσης καθ' ὁντινοῦν αἰτίας τρόπον. καὶ προστετάχαμεν ἑκάστῳ πάντας εἰς τὰ ἴδια ἐπιστρέφειν, ἐν παντὶ τόπῳ μηθενὸς αὐτοὺς τὸ σύνολον καταβλάπτοντος, μήτε ὀνειδίζειν περὶ τῶν γεγενημένων παρὰ λόγον. γινώσκετε γὰρ ὅτι κατὰ τούτων ἐάν τι κακοτεχνάζωμεν πονηρὸν, ἢ ἐπιλυπή-

laudantes Deum: luctumque omnem & gemitum repellentes, choreas constituerunt lætitiæ pacificæ signum. Eodem modo autem & rex pro his symposium magnum congregans, incessanter in cælum confitebatur magnifice pro inopinata facta ei saluatione. Quique prius in perditionem & auium escam eos futuros existimabant, & cum gaudio descripserant; gemuerunt pudorem in seipsis induti, & inflammata audacia ingloriè extincti. Et Iudæi, sicut prædiximus, constituentes prædictum chorum, cum conuiuio in gratiarum actionibus lætis & psalmis transigebant; & communem statuentes de his legem, in omni habitatione sua in generationes prædictos dies agere decreuerunt hilares, non potus causa & gulæ, saluationis verò per Deum factæ ipsis. Adierunt autem regem, dimißionem suam ad propria petentes: describunt autem eos à quinta & vicesima Pachon, vsque ad quartam Epiph ad dies quadraginta. Constituunt autem eorum perditionem à quinta Epiph vsque ad septimam, diebus tribus. In quibus & gloriosè ostendens misericordiam suam omnium princeps, incolumes eos liberauit vnanimiter. Comessabantur autem omnibus ab rege necessariis donati, vsque ad quartam decimam. In qua & colloquium fecerunt de liberatione sua; collaudans que eos rex, scripsit eis subscriptam epistolam ad in ciuitate duces magnanimiter instantiam habentem. REX *Ptolemæus Philopator qui sunt in Ægypto ducibus & omnibus præpositis super negocia, gaudere & valere. Valemus autem & nos & filij nostri; prosperante nobis magno Deo negocia, sicut volumus. Ex amicis quidam malorum morum frequentius nobis adstantes, persuaserunt nobis ad eos qui sub regno, Iudæos coniunctos in congregationem, puniendum nouis rebellatorum suppliciis: Prætendentes nunquam bonum statum habituras nostras res, ob quam habent hi contra omnes gentes inimicitiam, donec perficiatur hoc. Qui & vinctos adducentes eos cum afflictionibus tanquam mancipia, potius autem tanquam proditores, sine vllo discrimine & inquisitione, conati sunt occidere, lege Scytharum ferociorem induti crudelitatem. Nos verò pro his acerbius comminantes, iuxta quam habemus erga omnes homines benignitatem, vix vitam eis condonantes, & cælestem Deum cognoscentes fortiter protegentem Iudæos, vt patrem pro filiis semper pugnare, & amicitiæ ob quam habent erga nos firmam & maiores nostros beneuolentiam recolentes, iustè dimisimus omni iuxta quemcunq; causæ modum, & iussimus cuilibet omnia in propria conuertere, in omni loco nullo eos omnino lædente, neque iniuriari de factis præter rationem. Scitote enim quòd contra hos si quid machinemur malum, vel offenda-*

mus eos omnino, non hominem; sed omnis principem potentiæ Deum altissimum aduersantem nobis ad vltionem rerum in omnibus ineuitabiliter semper habebimus. Valete. Accipientes autem epistolam hanc, non festinauerunt statim fieri circa recessum: sed regem orauerunt, eos qui de genere Iudæorum sanctum Deum vltro transgressi fuerant & Dei legem, consequi per eos debitam punitionem, asserentes ventris causa diuina transgressos præcepta, nunquam beneuolos fore neque regis præceptis. Ille autem verum eos dicere percipiens & collaudans, dedit eis facultatem omnium, vt qui transierant Dei legem occiderent in omni qui sub ditione sua loco cum audacia citra omnem regalem potestatem vel visitationem.

Tunc bene precantes ei, vt decens erat, horum sacerdotes et omnis multitudo inclamantes Alleluia, cum gaudio recesserunt. Sic autem obuiantem ex pollutis conciuem in via puniebant, & cum exprobrationibus interficiebant. Illa autem die occiderunt supra trecentos viros, & egerunt lætitiam cum gaudio profanos perimentes. Ipsi autem qui vsque ad mortem Deum habuerant, integram saluationis fruitionem accipientes, recesserunt ex ciuitate omnimodis odorantissimis floribus coronati cum lætitia & clamore: in laudibus & dulcibus hymnis gratias agentes Deo patrum suorum sancto Saluatori Israel. Cùm venissent autem in Ptolemaidem vocatam ob loci proprietatem rosiferam, in qua expectauit eos classis secundum commune eorum consilium dies septem, illic fecerunt conuiuium salutare, rege suppeditante eis abundè quæ ad recessum omnia vnicuique vsque ad propriam domum. Delati autem cum pace in decentibus gratiarum actionibus, eodem modo & illic statuerunt & has agere dies ad peregrinationis eorum tempus lætas, quas & consecrantes in columna, in conuiuij loco votum confirmantes, recesserunt illæsi, liberi, iocundi, perque terram & mare & fluuium saluati regis iussu quilibet in propriam, & maiorem quàm prius in inimicos potestatem habentes cum gloria & timore, omnino à nullo excussi à substantiis. Et omnia sua omnes attulerunt ex descriptione: ita vt habentes aliquid, cum timore maximo restituerent eis, magnalia maximo Deo faciente perfectè pro liberatione eorum. Benedictus liberator Israel in sempiterna tempora. Amen.

FINIS.

ζόμενον αὐτοὺς συνόλως, οὐκ ἄνθρωπον ἀλλὰ τὸν πάσης δεσπόζοντα δυνάμεως θεὸν ὕψιστον ἀντικείμενον ἡμῖν ἐπ᾽ ἐκδικήσει τῶν πραγμάτων κατὰ πᾶν ἀφεύκτως διαπαντὸς ἕξομεν. ἔρρωσθε. λαβόντες δὲ τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, οὐκ ἐσπούδασαν εὐθέως γενέσθαι περὶ τὴν ἄφοδον, ἀλλὰ τὸν βασιλέα προσηξίωσαν, τοὺς ἐκ τοῦ γένους τῶν ἰουδαίων τὸν ἅγιον θεὸν αὐθαιρέτως παραβεβηκότας καὶ τοῦ θεοῦ τὸν νόμον, τυχεῖν δι᾽ αὐτῶν τῆς ὀφειλομένης κολάσεως, προφερόμενοι τοὺς γαστρὸς ἕνεκεν τὰ θεῖα παραβεβηκότας προστάγματα, μηδέποτε εὐνοήσειν μηδὲ τοῖς τοῦ βασιλέως προστάγμασιν. ὁ δὲ τἀληθὲς αὐτοὺς λέγειν παραδεξάμενος καὶ συναινέσας, ἔδωκεν αὐτοῖς ἄδειαν πάντων, ὅπως τοὺς παραβεβηκότας τοῦ θεοῦ τὸν νόμον ἐξολοθρεύσωσι κατὰ πάντα τὸν ὑπὸ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τόπον μετὰ παρρησίας ἄνευ πάσης βασιλικῆς ἐξουσίας ἢ ἐπισκέψεως. τότε κατευφημήσαντες αὐτόν, ὡς πρέπον ἦν, οἱ τούτων ἱερεῖς καὶ πᾶν τὸ πλῆθος ἐπιφωνήσαντες τὸ ἀλληλούϊα, μετὰ χαρᾶς ἀνέλυσαν. οὕτω δὲ τὸν ἐμπεσόντα τῶν μεμιασμένων ὁμοεθνῆ κατὰ τὴν ὁδὸν ἐκόλαζον, καὶ μετὰ παραδειγματισμῶν ἀνῄρουν. ἐκείνῃ δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἀνεῖλον ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους ἄνδρας, καὶ ἤγαγον εὐφροσύνην μετὰ χαρᾶς τοὺς βεβήλους χειρωσάμενοι. αὐτοὶ δὲ οἱ μέχρι θανάτου τὸν θεὸν ἐσχηκότες, παντελῆ σωτηρίας ἀπόλαυσιν εἰληφότες, ἀνέζευξαν ἐκ τῆς πόλεως παντοίοις εὐωδεστάτοις ἄνθεσι κατεστεμμένοι μετ᾽ εὐφροσύνης καὶ βοῆς, ἐν αἴνοις καὶ παμμελέσιν ὕμνοις εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ τῶν πατέρων αὐτῶν ἁγίῳ σωτῆρι τοῦ ἰσραήλ. παραγενηθέντες δὲ εἰς πτολεμαΐδα τὴν ὀνομαζομένην διὰ τὴν τοῦ τόπου ἰδιότητα ῥοδοφόρον, ἐν ᾗ προσέμεινεν αὐτοὺς στόλος κατὰ κοινὴν αὐτῶν βουλὴν ἡμέρας ἑπτά, ἐκεῖ ἐποίησαν πότον σωτήριον, τοῦ βασιλέως χορηγήσαντος αὐτοῖς εὐψύχως τὰ πρὸς τὴν ἄφιξιν πάντα ἑκάστῳ ἕως εἰς τὴν ἰδίαν οἰκίαν. καταχθέντες δὲ μετ᾽ εἰρήνης ἐν ταῖς πρεπούσαις ἐξομολογήσεσιν, ὡσαύτως κἀκεῖ ἔστησαν καὶ ταύτας ἄγειν τὰς ἡμέρας ἐπὶ τὸν τῆς παροικίας αὐτῶν χρόνον εὐφροσύνους. ἃς καὶ ἀνιερώσαντες ἐν στήλῃ, κατὰ τὸν τῆς συμποσίας τόπον προσευχῆς καθιδρύσαντες, ἀνέλυσαν ἀσινεῖς, ἐλεύθεροι, ὑπερχαρεῖς, διά τε γῆς καὶ θαλάσσης καὶ ποταμοῦ ἀνασωζόμενοι τῇ τοῦ βασιλέως ἐπιταγῇ ἕκαστος εἰς τὴν ἰδίαν, καὶ πλείστην ἢ ἔμπροσθεν ἐν τοῖς ἐχθροῖς ἐξουσίαν ἐσχηκότες μετὰ δόξης καὶ φόβου, τὸ σύνολον ὑπὸ μηδενὸς διασεισθέντες τῶν ὑπαρχόντων· καὶ πάντα τὰ ἑαυτῶν πάντες ἐκομίσαντο ἐξ ἀπογραφῆς· ὥστε τοὺς ἔχοντάς τι, μετὰ φόβου μεγίστου ἀποδοῦναι αὐτοῖς, τὰ μεγαλεῖα τοῦ μεγίστου θεοῦ ποιήσαντος τελείως ἐπὶ σωτηρίᾳ αὐτῶν. εὐλογητὸς ὁ ῥύστης ἰσραὴλ εἰς τοὺς ἀεὶ χρόνους. ἀμήν.

τέλος.

HANC QVARTAM ET VLTIMAM TOTIVS veteris Testamenti partem, Hebraicè, Græcè & Latinè cum paraphrasi Chaldaica, & Latinis versionibus, Benedicti Ariæ Montani, ex Philippi Catholici regis mandato Legati opera, cum Complutensi & correctissimis aliis exemplaribus collatam, & approbatam, summa diligentia Christophorus Plantinus excudebat Antuerpiæ, Pridie D. Iohannis Baptistæ, anno Domini M. D. LXX.

שיר התהלה אשר לאריאש מונטנוש

אשירה לארוני אלהי
אשירה לו ואהלל אותו
כי הוא יוצרי וישועי
והוא הצילני מרע כולו

ואני במאד יחלתי
בחלותי בתוך ימי
ולשערי מות קרבתי
והורידוני לשאול חולי

אמרתי יה־התקחני
התוציאני מארץ חיים
ולמה זה לא תרפני
ואראה את מעשיך טובים

את אוצר גדול דברך
המחובר בטוב לשונות
להאיר את עיני קהלך
קניתהו משונות האומות

ואתה יה על ים הביאתני
ועברתי את איי נוכרים
ובתוך אויבי החייתני
בתוך בני אין נאמנים

הלא כי לעשות חפצתה
כי למדתני לשונותיך
ואם בעברך מאצתה
אל תמאץ בפועליך

ואת מלכך יה תושיע
ואת יראיך עבדיו
ואת מעשיהם תצליח
ותשלים ספרך בימיו

לא לנו ארוני לא לנו
כי אם לשמך תן כבוד
ותורתך תודיענו
לעבדך מאוד מאוד

מה אשלם לאלהי
ומה ארבר בתהילות
אשר שמע לקול שועי
ושלם אתי ישועות

והוא מחולי הבריאני
והקימני על רגלי
ולמעשי השיבני
בהיתי בלב דוי

ואבטח ועיני יראו
בתשלום ספרי קדושים
ולפני מלכי נפלאו
בעיני גדולי אנשים

ויהללוהו כל הארץ
השומע רוב חסדו
כי פרץ לשפת הפרץ
להטיב לקרוא תורתו:

סוף

B. Arias Montanus

